

Orhun Yazıtlarından Günümüze
Türkiye Türkçesinin Söz Varlığı

ÖTÜKEN TÜRKÇE SÖZLÜK

YAŞAR ÇAĞBAYIR

(tap-züz • osmanlıca dizin)

5

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 683
KÜLTÜR SERİSİ: 336

ISBN 978-975-437-623-4 (Tk. No)

ISBN 978-975-437-628-9

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI
1206-34-003178

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12
Ankara irtibat bürosu:
Yüksel Caddesi: 33/5 Yenışehir - Ankara
Tel: (0312) 431 96 49
İnternet: www.otuken.com.tr
E-posta: otuken@otuken.com.tr

Kapak Tasarımı: grataNONgrata
Dizgi - Tertip: İskender Türe
Baskı: Şenyıldız Matbaası
Cilt: Yedigün Mücellithanesi
İstanbul - 2007

1

t

...nin devamı

**ÖTÜKEN
TÜRKÇE
SÖZLÜK**

tapışlanma, [tap (yans.) > tap-ış-la-n-ma] *is.* Tapışlanmak eylemi.

tapışlanmak, [tap (yans.) > tap-ış-la-n-mak] *edil. f.*
1. Birisi tarafından beğenilerek sırtı okşanmak. **2.** Beğenilmek; övülmek; tapıklanmak. **3.** (Hamur için) hafif hafif vurularak üzeri düzeltilmek.

tapışma, [tap-ış-ma] {ağız} *is.* Küçük ince yorgan. [DS]

tapışmak, [tap-mak > tap-ış-mak] {eT} *işteş. f. [-ur]*
1. Buluşmak; karşılaşmak; rastlaşmak; görüşmek. {ağız} (aynı) [EUTS] [KB] [DS] **2.** Yeniden bulmak; bulmak. [Gabain]

tapıştırmak, [tap-ış-tır-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* **1.** Araştırmak. **2.** Uyararak. [DS]

tapıt, [Ar. tābut => tapıt] {ağız} *is.* Tabut. ☞ **tapıt gibi**, {ağız} *Kupkuru.* [DS]

tapıtmak, [tap-it-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* **1.** Yıkarak; devirmek. **2.** Dövmek. [DS]

tapı, [Fr. tapis] *is.* Oyunda kâr ve zarar etmemiş olma durumu; oyuna girdiği kadar para ile kalkma; oyunda kazandıkları, koyduğunu karşılama. ☞ **tapı olmak**, *Oyunda kâr ve zarar etmemiş olmak; oyuna girdiği kadar para ile kalkmak; oyunda kazandıkları, koyduğunu karşılamak.* || **tapı oynamak**, *(Pokerde önünde para olmayan oyuncu için) kav almadan oyuna katılmak.* || **tapı tutar**, *Tapı oynayacak oyuncunun bunu belirtmek için söylediği söz.*

tapık¹, -ği [tap (yans.) > tap-ık] {ağız} *is.* Keklik tuzaklarında çukur üstüne konulan yaylı tahta kapak. [DS]

tapık², -ği [tap (yans.) > tap-ık] {ağız} *is.* Uyku. [DS]

tapiklemek, [tap (yans.) > tap-ık-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Uyuklamak. [DS]

tapir, [Tupi d. tapira] *is. zool.* Tapirgillerden, domuz gibi iri yapılı, ön ayağı dört, arka ayağı üç parmaklı, toynaklı, kısa hortumlu, burun ve üst dudak bölgesi çok hareketli memeli birçok türü bulunan hayvanların ortak adı, (*Tapirus*).

tapirgiller, [tapir-gil-ler] *is. zool.* Tapirleri kapsayan hayvanlar familyası (*Tapiridae*).

tapisiye, [Fr. tapisserie] *is.* **1.** Mobilyacı. **2.** Ev dekoratörü.

tapizir, [? tapizir] {ağız} *sf.* (Ağaç vb. için) çok alçak; kısa. [DS]

tapka, [tap-ka] {ağız} *is.* Sergen. [DS]

tapkaç, -cı [tap (yans.) > tap-kaç ?] {ağız} *is.* Çamaşır tokacı. [DS]

tapkı, [tap (yans.) > tap-mak (*tepmek, vurmak*) > tap-kı] *is.* Istar tezgâhlarında levendin dönmesini özel çubuklar yardımı ile engelleme, sabit hâle getirme. ☞ **tapkı çubuğu**, *Bir ucu tapkı deliğine diğer ucu leventin ayağına sokularak leventin dönmesini engelleyen çubuk.* || **tapkı deliği**, *Istar tezgâhlarındaki*

levent üzerinde tapkı çubuğunun takıldığı yuva.

tapkın¹, [tap (yans.) > tap-kın] {ağız} *is.* Sarkık; düşük. [DS] ☞ **tapkın olmak**, {ağız} *Hâlsiz kalmak; güçten düşmek.* [DS]

tapkın², [tap-mak > tap-kın] {ağız} *is.* Görevli. [DS]

tapkır¹, [tap (yans.) > tap-(ı)k-ır ? / tap-mak > tap-kır] {ağız} *is.* Basılarak sertleştirilmiş toprak ve bu toprakta sıkışmış ot veya ekinler. [DS]

tapkır², [tapkır / tapkır] {ağız} *is.* Bölük; manga; di-zi; kafile. [DS]

tapkur¹, [tapkur / طابقور] {OsT} *is.* **1.** Tabur. **2.** {ağız} → tapkır². [DS]

tapkur², [tap+kur / طابقور / طيقور] {eAT} {OsT} *is.* Eyer üstünden aşırılarak bağlanan kolan; aşırma kolanı. ☞ **tapkur kolanı**, {eAT} {OsT} → tapkur².

tapla, [İt. tabula / Ar. tabla] {ağız} *is.* **1.** Ekmeği korumakta kullanılan fiçı biçiminde kapaklı tap; ekmeçlik. **2.** Yassı tahta; sofr. **3.** Kısa kenarlı büyük sini. [DS]

taplağ, [tap-lâ-mak > tap-lâ-ğ] (*tapla:ğ*) {eT} *is.* Tahammül; rıza; kanaat; muvafakat; rıza gösterme; muvafakat etme; kabul etme; peki deme. [DLT] [EUTS] [Üç İtigsizler]

taplağı, [tap (yans.) > tap-lağı] {ağız} *is.* Takunya. [DS]

taplağusuz, [tap-lâ-gü-suz] (*tapla:gu:suz*) {eT} *sf.* Sadakatsiz. [EUTS]

taplak, -ğı [tap-lak] {ağız} *is.* **1.** Tepe veya dağ üzerindeki düzlük; düz alan. **2.** *sf.* (Yer için) dümdüz; düz. [DS]

taplama, [tap-la-ma] {ağız} *is.* **1.** Kalın bazlamaya benzer bir tandır ekmeği. **2.** Yufka ekmeğin ince yeri. [DS]

taplamak¹, [tap (yans.) > tap-la-mak / طابقم] {OsT} *gçl. f. [-r]* **1.** El ile üzerine yavaş yavaş vurmak. **2.** Vurmak. **3.** {ağız} Hamur topağını elle biraz açmak. [DS]

taplamak², [tap > tap-lâ-mak / طابقم] (*tapla:mak*) {eT} *gçl. f. [-r]* **1.** Sevmek. [ETY] **2.** Arzu etmek. [ETY] **3.** Kabul etmek; kabul edilebilir bulmak; uygun bulmak; beğenmek; tasvip etmek; onaylamak; hoşlanmak; hak vermek; takdir etmek; lütfetmek. {eAT} (aynı) [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] **4.** Seçmek; razı olmak. [DLT] [Gabain] [KB] [Üç İtigsizler] **5.** Tapmak. [EUTS] **6.** *gçl. f.* Sahip çıkmak; mal-olanmak; malımsımak. [DS]

taplamak³, [tap-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Kimseye sezdirmeden bakmak. [DS]

taplamak⁴, [tap-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Belirlemek; tespit etmek. **2.** Tahmin etmek; kestirmek. **3.** Bir işin olabileceğine akli yatmak; inanmak.

- taplamamak**, [tap-lā-ma-mak] (*tapla:mamak*) {eT} gçl. f. [u-maz] Tasvip etmemek; hoş karşılamamak; beğenmemek. [Tekin]
- taplan**, [tap-la-n ?] {ağız} is. Mide bozukluğu. [DS]
- taplançsız**, [tap-la-nç-sız] {eT} sf. İstenilmeyen. [Gabain]
- taplanmak**, [tap-la-n-mak] {ağız} dönl. f. [-ır] Ezi- lip yassılaşmak. [DS]
- taplaşmak**, [tap-la-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Bir işe razı olmak; uzlaşmak. [DLT]
- taplatmak**, [tap-la-t-mak] gçl. f. [-ır] [eT. -ur] 1. {eT} Razi etmek. [DLT] 2. {ağız} Benimsetmek; inandırmak; aklını yatırmak. [DS]
- taplı¹**, [tap-lı] {ağız} sf. 1. (Söz için) doğru; gerçek. 2. Düzgün. 3. Uygun; yerinde; yakışır biçimde. 4. (Yer için) düz; dümdüz. [DS]
- taplı²**, [tav-lı / tap-lı] {ağız} sf. 1. Şişman; semiz. 2. Çok gelişmiş. [DS]
- taplı³**, [tap-lı] {ağız} sf. Özenli; dikkatli. [DS]
- taplı⁴**, [tap-lı] {ağız} sf. Eşsiz; benzersiz. [DS]
- taplu¹**, [? taplu] {ağız} is. Pencere. [DS]
- taplu²**, [tap-lı / tap-lu] {ağız} sf. Süslü. [DS]
- tapluk**, [tāb-luk] (*ta:pluk*) {eT} is. → tabluk. [DLT]
- tapma**, [tap-ma] is. Tapmak eylemi.
- tapmaca**, [tap-maca] {ağız} is. Bilmece; bulmaca. [DS]
- tapmak¹**, [tap-mak طيمق] gçsz. f. [-ar] 1. {eT} Hizmet etmek. [İKPÖy.] [DLT] [ETY] [KB] 2. {eAT} {OsT} Boyun eğmek; tabi olmak. 3. Aşırı sevgi ve saygı ile bağlanmak; çok sevmek; aşırı değer vermek; tutku ile bağlanmak; çok sevmek; perestiş etmek. {eT} {ağız} (aynı) [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [DS] 4. Allah'a ve kutsal tanınan bir varlığa inanmak; onu tanrı olarak tanımak; kutsal bilme; ibadet etmek; kulluk etmek. {eT} {eAT} {OsT} (aynı) [Bahşayış] 5. {OsT} Sunmak; takdim etmek.
- tapmak²**, [tap-mak] {eT} gçl. f. [-ar] 1. Arayıp bulmak; bulmak; bir isteğe kavuşmak; elde etmek; kazanmak. {ağız} (aynı) [ETY] [İKPÖy.] [KB] [DS] 2. {ağız} Kapmak. [DS] 3. {eAT} Bulundurmak; haiz olmak. 4. Bir ihtiyacı gidermek; bir zorunluluğa cevap vermek. [İKPÖy.] [KB] 5. Birine doyum sağlamak; birine gerekli olanı, onun istediğini ve uygun olanı sağlamak. [İKPÖy.] 6. Sezmek. [DLT] [Gabain] [EUTS]
- tapmak³**, [tap-mak] {ağız} gçl. f. [-ar] Başa kakmak. [DS]
- tapmak⁴**, [tap-mak] {ağız} gçsz. f. [-ar] (Yapı, köprü vb. için) selden çökmek. [DS]
- tapmahlık**, [tap-mak-lık طيمقلق] {eAT} is. Kulluk.
- tapon**, [Fr. tapon (*dürülmüş bez*)] sf. 1. (Ticarî mal için) niteliği düşük. 2. Elde kalmış; eski. 3. mecaz. (Kişi için) değersiz ve aşağılık. 4. Mantar topuk.
- tappa¹**, [İt. tappo] {ağız} is. Yapma gölde, su boşaltmaya yarayan delik. [DS]
- tappa²**, [? tappa] {ağız} is. Maşrapa. [DS]
- tappakiriş**, [tappa+kiriş] {ağız} sf. Çok sarhoş. [DS]
- tappılmak**, [tap(p)-ı-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Tehlikeyi daha önceden sezmek. [DS]
- tappışlamak**, [tap(p)-ı-ş-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] 1. Birinin arkasını, sevgi ifadesi olarak hafif hafif okşamak. 2. Ekmek yaparken hamurun üstünü düzeltmek için elle hafif hafif vurmak. [DS]
- tapraşmak**, [tabrı-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] → tabrışmak. [DLT]
- taprımak**, [tabrī-mak] (*taprı:mak*) {eT} gçsz. f. [-r] → tabrımak. [DLT]
- tapritmak**, [tabrī-mak > tabrı-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] → tabritmak. [DLT]
- tapsak¹, -ğı** [tap-sa-k] {ağız} sf. 1. Tadı iyi olmayan. 2. Kakmaya yüz tutmak. 3. Düşünmeden konuşan; sözünü bilmeyen. [DS]
- tapsak², -ğı** [tap-sa-k] {ağız} sf. (Tarla için) ekildikten sonra çiggenmiş olan. [DS]
- tapsımak**, [tap-sı-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] (Yiyecek için) bayatlamak; kokmak. [DS]
- tapsız**, [tap > tap-sız] sf. 1. {eT} İsteksiz; arzusuz. [EUTS] 2. {ağız} İşine özenmeyen; savruk; dalgın. [DS] 3. {ağız} Davranışları uygunsuz olan. [DS] 4. Güçsüz.
- tapsulamak**, [tapsu-lā-mak] (*tapsula:mak*) {eT} Ha- set etmek; çekememek. [KB]
- tapşa**, [tap-ça > tapşa] {ağız} is. 1. Tavan arası. 2. Kapı ve pencerelerin üst bölümü. [DS]
- tapşalamak**, [tap-(ı)ş-a-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] → tapışlamak. [DS]
- tapşın**, [tap-ış > tap(ı)ş-ın / tap-çın] {ağız} is. El çırpma; alkış. ☞ **tapşın çalmak**, {ağız} 1. İçinden gelerek el çırpmak; alkışlamak. 2. Bir müziğe tempo tutmak. [DS]
- tapşığı**, [tap(ı)ş-ın-ğı] {ağız} is. Alkış; el çarpma. ☞ **tapşığı çalmak**, {ağız} Alkışlamak; alkış tutmak. [DS]
- tapşınlamak**, [tapşın-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Alkışlamak; candan el çırpmak; tempo tutmak. [DS]
- tapşırık, -ğı** [tap-(ı)ş-ır-ık] {ağız} is. İsmarlanan şey; ismarlama. [DS]
- tapşırma**, [tap (rıza) > tap-ış (*karşılıklı vekâlet*) > tap-(ı)ş-ır-mak > tap-(ı)ş-ır-ma] is. 1. Tapşırma eylemi. 2. Takma ad; mahlas.
- tapşırma¹**, [tap (yans.) > tap-ış (*okşama*) > tap-(ı)ş-ır-mak] gçl. f. [-ır] Öpmek.
- tapşırma²**, [tap (rıza) > tap-ış (*karşılıklı vekâlet*) > tap-(ı)ş-ur-mak / tapçurmak طایشيرمق] gçl. f. [-ır] [eT. -ur] 1. {eAT} {OsT} Emanet bırakılan veya alınan bir şeyi geri vermek. 2. {eT} {OsT} {ağız} Yetiştirme; ulaştırmak; teslim etmek. [EUTS] [DLT] [DS] 3. {ağız} Sunmak; bildirmek. [DS] 4. {eAT}

{OsT} Emanet etmek. **5.** {ağız} Bağıştta bulunmak. [DS] **6.** {ağız} Havale etmek; gönderimde bulunmak. [DS] **7.** {ağız} Salık vermek. [DS] **8.** {ağız} Ismarlamak; aktarmak. [DS] **9.** {eT} {ağız} Uyarlamak; tembih etmek; [EUTS] [DS] **10.** {ağız} Tanıtmak; tanıştırmak. [DS] **11.** {ağız} Yalvarmak. [DS]

tapşirmek³, [tap-(ı)ş-ır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] **1.** Alkışlamak; el çırpma. **2.** Bir müziğe tempo tutmak. [DS]

tapşirmek⁴, [tap-(ı)ş-ır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Yırılan bezin kıyılarını içe katlayarak dikmek. [DS]

tapşurmak, [tap (rıza) > tap-ış (karşılıklı vekâlet) > tap-(ı)ş-ur-mak / tapçurmak طيشورمق] {eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-ur] Tapşirmek; ulaştırmak; teslim etmek; tembih etmek. [DLT] [EUTS]

tapşurulmak, [tapşur-ul-mak طيشرلق] {eAT} edil. f. [-ur] Teslim olunmak; verilmek.

taptabı¹, [tap (yans.) > tab-ı] {ağız} is. Mısır unundan yapılan bazlama. [DS]

taptabı², [tap (yans.) + tab-ı] {ağız} is. Takunya. [DS]

taptağı, [tap (yans.) > tap-ta-ğı] {ağız} is. Dama serilen toprağı bastırmaya yarayan bir araç. [DS]

taptah, [tap (yans.) > tap-ta-k / taptah] {ağız} is. Çok çiğnenmiş, işlek yol. [DS] ☞ **taptah etmek,** {ağız} Bir yere çok gidip gelmek; yol etmek. [DS]

taptak, -ğı [tap (yans.) > tap-ta-k] {ağız} is. **1.** Düz, engebesiz yol veya yer. **2.** Ekimden sonra çiğnenmiş ekin. **3.** Karda çiğnenerek açılmış yol. [DS]

taptakır, [ta(p)+ta/kır] {ağız} pekşt. sf. **1.** Kupkuru. **2.** Tamtakır; bomboş. [DS]

taptamak¹, [tap (yans.) > tap-ta-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-t(i)-yor] **1.** Eliyle hafif hafif vurarak sevmek; okşamak. **2.** Dövmek. [DS]

taptamak², [tap (yans.) > tap-ta-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-t(i)-yor] **1.** Basmak; çiğnemek. **2.** Toprağı ayakla veya başka bir şeyle basarak düzeltmek. **3.** Ekini biçilmiş tarlayı tırmık veya başka bir araçla düzleyip bastırmak. [DS]

taptap¹, [tap (yans.) > tap+tap] {ağız} is. Mısır unundan yapılma bazlama. [DS]

taptap², [tap (yans.) > tap+tap] {ağız} is. Takunya. [DS] ☞ **tap tap etmek,** {ağız} Deve gibi basarak yürümek. [DS]

taptap³, [Far. tāb => tap+tap] {ağız} is. Güç; kuvvet. [DS]

taptapa¹, [tap (yans.) > tap+tap-a] {ağız} is. **1.** Kalın bazlamaya benzer bir çeşit tandır ekmeğı. **2.** Fırın ya da tandırda pişirilen kalın ekmeğ; somun. **3.** Peksimet. **4.** Yuvarlak küçük ekmeğ. **5.** Bulgur ve kıyma ile yapılan bir çeşit yassı köfte. [DS]

taptapa², [tap (yans.) > tap-tap-a] {ağız} is. Sığır dışkısı. [DS]

taptaze, [ta(p)+ta/ze] (ta'pta:ze) pekşt. sf. Çok taze.

taptı, [tap-tı] {ağız} is. Güç; kuvvet. [DS]

taptırma, [tap-tır-ma] is. Taptırmak eylemi.

taptırmak, [tap-tır-mak] gçl. f. [-ır] Tapmak eylemini yaptırmak; tapmasını sağlamak.

taptup, [tap+tup] {ağız} is. Kalın bazlamaya benzer tandır ekmeğı. [DS]

tapturmak, [tap + dur-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] Ayağa kalkmaya davranmak. ☞ **taptur olmak,** {ağız} Oturduğu ya da yattığı yerden kalkmaya davranmak. [DS]

tapu¹, [eT. tap-uğ طايو / طبو] {eAT} {OsT} is. **1.** Hizmet; vazife. **2.** Allah'a kulluk etme; tapma; hürmet; ibadet; tapı. **3.** Bir kimsenin yanı, katı; makam; nezd; huzur. **4.** Kişi; zat; zat-ı âli; hazret; varlık; rütbe. **5.** Kusur işleyen bir kimsenin devlet adamlarından elleri kulağında eğilmiş olarak özür ve af dileme biçimi. ☞ **tapu etmek,** {eAT} {OsT} **1.** Allah'a kulluk etmek; ibadet etmek. **2.** Hizmet etmek. **3.** Hürmet etmek. **4.** İtaat etmek; tâbi olmak; boyun eğmek; uyruğuna girmek. || **tapu eylemek,** {eAT} {OsT} → tapu etmek. || **tapu getirici,** {OsT} Hizmet edici. || **tapu kılmak,** {eAT} {OsT} → tapu etmek. || **tapu sağırağı,** {OsT} Büyük içki kadehi. || **tapusuna turmak,** {eAT} İtaat etmek; boyun eğmek. || **tapuya turmak,** {eAT} → tapusuna turmak.

tapu², [tapuğ (hizmet) ? / Yun. tóption (yer, arazi) ? > tapu] is. **1.** Taşınmaz mallar üzerindeki mülkiyet hakkını kanıtlamak üzere tapu sicil müdürlüklerince verilen belge; tapu senedi. **2.** isl. huk. Mirî araziden yararlanılan kişinin, bu toprağın çıplak mülkiyetine sahip olan devlete tasarruf karşılığı olarak ödediğı para. **3.** Tapu sicil muhafızlığı; tapu sicil müdürlüğü. ☞ **tapu kütüğü,** Bir taşınmaz üzerindeki hak ve yükümlülüklerin yazılı olduğu tapu muhafızlıklarında tutulan defter. || **tapu memuru,** Tapu kütüğünü tutmakla görevli kimse. || **tapu muhafızı,** Tapu memuru. || **tapu senedi,** Mirî topraktan yararlanılan kimseye verilen bu hakkını belgelemek üzere yazılıp onaylanmış belge. || **tapu sicili,** Tapu kütüğü. || **tapu sicil muhafızı,** Tapu memuru. || **tapu temessükü,** Tımarlı sipahilere ait devlet arazisinin, hak sahiplerine dağıtılması sonucunda verilen belge. || **tapuya vérmek,** {OsT} Satmak; temlik etmek.

tapucu¹, [tapu-cı طايوحي] {eAT} {OsT} is. Memur; hizmetçi.

tapucu², [tapu-cu] is. Tapu işleri ile uğraşan kimse; tapu memuru.

tapuculuk, [tapucu-luk طايوچيلق] {eAT} is. Hizmetçilik.

tapuğ, [tap-uğ] {eT} is. **1.** Kulluk; ibadet. [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Hizmet. [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] **3.** Gülşenî tarikatında ilahiye verilen ad. ☞ **tapuğ kılmak,** {eT} Kulluk etmek.

tapuğçı, [tapuğ-çī] (tapuğçı:) {eT} is. Hizmetçi. [DLT] [KB]

tapuğluğ, [tap-uğ-luğ] {eT} sf. Devamlı hizmeti olan. [DLT]

tapuğsak, [tap-uğ-sāk] (tapuğsa:k) {eT} sf. Hizmet eden; hizmet etmeyi seven. [DLT] [KB]

tapuğsuz, [tapuğ-suz] {eT} sf. Tanrı'ya asi olan; isyankâr. [KB]

tapuk¹, [tap-uk] sf. 1. {eT} Ön taraf; önde olan. [EUTS] 2. {ağız} Kıyısı derin denizin ilerisindeki sığ yer. [DS]

tapuk², [tap-uk] is. 1. {eT} Hizmet. 2. {eT} Kulluk. [Mühennâ] 3. {ağız} Boyun eğme; gönül verme. [DS]

tapuk³, -ğū [top-uk / tap-uk] {ağız} is. Tezek. [DS]

tapuk⁴, -ğū [eT. tapuğ > tapuk] {ağız} is. Senet. [DS]

tapul, [? tapul / tapıl] {ağız} is. Biçilmiş ot demeti veya yığını. [DS] ☞ **tapul etmek**, {ağız} Biçilmiş ekin veya otlardan küçük küçük yığın yapmak. [DS]

tapulama, [tapu-la-ma] is. Tapulamak eylemi.

tapulamak¹, [tapu-la-mak] gçl. f. 1. Bir taşınmazı tapuya kaydetmek; tapuya geçirmek. 2. Bir taşınmazı bir kimsenin üzerine kaydederek mülkiyetini o kimseye vermek.

tapulamak², [tap (yans.) > tap-u-la-mak / tap-ı-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Uyuklamak. [DS]

tapulamak³, [tapu-la-mak طابولامق] {eAT} {OsT} gçl. f. [-r] Ağırlamak; ululamak; ikramda bulunmak.

tapulanmak, [tapu-la-n-mak طابولنمق] {eAT} edil. f. [-ur] Kulluk görevi yerine getirilmek.

tapulmak, [tap-ul-mak / tap-ıl-mak] {eT} edil. f. [taplur] (Kaybolan nesne için) bulunmak. [DLT]

tapulu, [tapu-lu] sf. Tapusu, tapu kaydı bulunan; tapuya geçirilmiş olan.

tapun, [Fr. tapon] {ağız} sf. (Mal vb. için) değeri düşük; kötü nitelikli; tapon. [DS]

tapunmak, [tap-un-mak / tap-ın-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] Hürmet etmek; tapınmak. [Gabain]

tapusamak, [eT. tapuğ > tapu-sa-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-s(u)-yor] 1. Yardım etmek. 2. Görev yapmak. [DS]

tapusuz, [tapu-suz] sf. Tapusu bulunmayan; tapu kaydı yapılmamış olan.

tapuzgu, [tap-uz-mak > tap-uz-gū] (tapuzgu:) {eT} is. Bilmecce; bulmaca. [DLT]

tapuzguk, [tabuz-ğuk] {eT} is. → tabuzgu. [DLT]

tapuzmak, [tap-uz-mak] {eT} gçl. f. [-ur] 1. Buldurmak. 2. Bilmecce sormak; bilmecce söylemek. [DLT]

tapyoka, [Port. tapioca] (tapyo'ka) is. Manyok kökünden çıkarılan nişasta.

tapzuğ, [tabuz-ğu / tabuz-ğuk / tapzuğ] {eT} is. → tabuzgu. [DLT]

tar¹, [tār] (ta:r) {eT} {eAT} sf. 1. Dar; dar olmak. [DLT] [EUTS] [Gabain] [Mühennâ] 2. Sıkıntılı. ☞ **tar dirlik**, {eAT} Geçim sıkıntısı çekmek; zaruret içinde yaşamak. || **tar dutmak**, {eAT} 1. Daraltmak; a-

zaltmak. 2. Zahmete sokmak; sıkıntıya düşürmek. || **tar eylemek**, {eAT} 1. Daraltmak. 2. Azaltmak. 3. Baskı yapmak. || **tar hâl**, {eAT} Para bakımından sıkıntı içinde bulunan; geçim sıkıntısı çeken. || **tar karın**, {ağız} Tez canlı; dar karın. [DS] || **tar olmak**, {eAT} 1. Dar olmak. 2. Daralmak; dar gelmek. 3. Sıkıntıya düşmek. 4. Azalmak. || **tar olıcı**, {eAT} Sıkıntı içinde kalan; daralan. || **tar olunmak**, {eAT} 1. Daraltılmak. 2. Azaltılmak.

tar², [Far. tār تار] (ta:r) {OsT} {ağız} sf. Kara; karanlık. [DS]

tar³, [Far. tār تار] {OsT} is. müz. 1. Biri bam teli olmak üzere beş telli, mızrapla çalınan bir Türk halk müziği çalgısı. 2. {ağız} Sekiz ya da on iki telli bir tür çalgı. [DS]

tar⁴, [Far. tār تار] (ta:r) {OsT} is. 1. İp; iplik. 2. Tel. 3. Dokumada arış ipliği. 4. Tepe. 5. {ağız} İnce gözenekli balık ağı. [DS] ☞ **tār-ı ankebüt**, {OsT} Örümecek ağı. || **tār-ı ud**, {OsT} Ut teli. || **tār-ı zülf**, {OsT} Saç teli. || **tār tār**, {OsT} Tel tel. || **tar tar olmak**, {ağız} Tel tel olmak. [DS]

tar⁵, [Sansk. tari ? / tār] (ta:r) {eT} {ağız} is. Kelek; (ırmak için) sal. [DLT] [EUTS] [DS]

tar⁶, [tār] (ta:r) {eT} is. Yağ tortusu. [DLT]

tar⁷, [Fr. tare] is. 1. Bedensel ya da ruhsal eksiklik. 2. {ağız} sf. Fıtığı olan. [DS]

tar⁸, [tar] {ağız} is. 1. Fidan. 2. Genç hayvan. [DS]

tar⁹, [tar] {ağız} is. Kırılmayacak derecede buz tutmuş yol. [DS]

tar¹⁰, [Erme. t'af] {ağız} is. 1. Tavukların kümeslerde üzerine tünedikleri ağaç. 2. Peşkir asılan yer. 3. Raf. 4. Avlu korkuluğu. 5. Kağıdaki yükün dökmemesi veya tekere sürtmemesi için kağının iki tarafına uzatılan ağaç sıırık. [DS] ☞ **tar av**, {ağız} → tar avı. [DS] || **tar avı**, {ağız} Tünedikleri yerde yapılan kekklik avı. [DS]

tar¹¹, [Far. çār > ? tar] {ağız} is. Başörtüsü. [DS]

tar¹², [tar] {ağız} is. 1. Gübre veya kül ölçüsü olarak kullanılan çuval. 2. Ağzında kasnak bulunan gübre çuvalı. [DS]

tar¹³, [? tar] {ağız} is. İlkbahar otlarıyla yapılan yemek. [DS]

tara¹, [Far. dahra / dāra] (ta:ra) {ağız} is. 1. → tahra. 2. Ağaç kökü çıkarmaya yarayan bir araç. [DS]

tara², [tara] {ağız} is. Süpürge sapı. [DS]

tarab, [Ar. țarāb طراب] {OsT} is. Sevinç kaynaklı coşkunluk; şenlik; sevinç. ☞ **tarāb-āmūz**, {OsT} Sevindiren. || **tarāb-efzā**, {OsT} Ferahlığı ve neşeyi artıran. || **tarāb-engiz**, {OsT} Coşkunluk veren. || **tarāb-fezā**, {OsT} Neşe artıran. || **tarāb-gāh**, {OsT} Sevinç duyulan yer. || **tarāb-künān**, {OsT} Sevirek; neşe ile. || **tarāb-nāk**, {OsT} Neşeli. || **tarāb-sāz**, {OsT} Coşku veren.

taraba, [Ar. darrābe درابه] *is.* 1. Tahtaların yan yana dizilmesi ile oluşturulmuş kaplama. 2. {ağız} Tahtaların yan yana dizilmesi ile oluşturulmuş perde; tahta perde. [DS] 3. Dükkân kenengi. 4. {ağız} Bahçe kıyıları ve duvarları üzerine çakılan tahta parmaklık. [DS] 5. {ağız} Tahta parçası (tahta ile birlikte kullanılır). [DS]

tarabı, [Ar. darrābe درابه] {ağız} *is.* Bir tür tahta. [DS]

tarabul, [tar+bul ?] {ağız} *is.* folk. Merzifon dolaylarında oynanan bir halk oyunu. [DS]

tarabuluş, [Trablus (öz. is.) > tarabulus] {ağız} *is.* İpek elbise. [DS]

tarac, [Far. tārāc تاراج] {OsT} *is.* Yağma etme; yağmalama; yağma; çapul. ☞ **tārāc etmek**, Yağmalamak; çapullamak. || **tārāc-gāh**, {OsT} Yağma edilen yer. || **tārāc-ger**, {OsT} Yağma eden; yağmalayan; çapulcu. || **tārāc-gerān**, {OsT} Yağmacılar. || **tārāc-kerde**, {OsT} Yağmalanmış.

tarāça, [İt. terazza] (tarā'ça) *is.* 1. Binanın etrafı ve üstü açık düz damı; teras. 2. Doğal ya da yapma düz alan; seki. 3. Önü bir duvar ile desteklenerek toprak ile doldurulmuş yüksek düzlük. 4. Dik yamaçları çevreleyen yatay, dar, uzun seki.

tarāçacık, -ğı [tarāça-cık] *is.* Dik yamaçlarda yatay merdiven basamağı biçimli oluşumlar.

tarāçalama, [tarāça-la-ma] *is.* Taraçalamak eylemi.

tarāçalamak, [tarāça-la-mak] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] Toprak aşınmasını önlemek için yamaç arazide taraçalar meydana getirmek; sekilemek; teraslamak.

taraf, [Ar. ʔaraf طرف] {OsT} *is.* 1. Cisimlerin alt, üst, sağ, sol, ön, arka olarak adlandırılan yönlerinden her biri. 2. Bir nesnenin bir yüzüne, bölümüne karşıt düşen yüz veya bölümü. 3. Bir bütünün ayrılan ya da ayrı düşünülen bölümü, parçası; bir şeyin belli bir bölümü. 4. Doğrultu; yön; yan. 5. Başka yönlere göre ele alınmış yöre; yön; yan. 6. Bedenin iki tarafından her birisi; yan. 7. Bir şeyin değerlendirilmeye tutulan, ele alınan görüş açısı. 8. *mecaz.* Bir kimsenin iyi veya kötü gibi değerlendirilebilen soyut ya da somut görünümü; kişileri, nesnelere düşündüğümüz veya yargıladığımız görüş açısı veya görünüş; yan; yön. 9. Bir kimsenin anne veya baba olarak ele alınan soy bütünlüğü; akrabaların tümü. 10. Bir tartışma, çatışma ya da pazarlık içinde bulunan gruplardan her biri; istekleri ve düşünceleri karşıt olan iki kişiden ya da topluluktan her biri. 11. *huk.* Bir sözleşmeyi yapan kişilerden her biri. 12. Bir davada davacı ve davalı olan kişilerin her biri. ☞ (birinden) **tarafa çıkmak**, O kimsenin görüş ve düşüncesini benimsemek. || (birinden) **tarafa olmak**, O kimsenin görüş ve düşüncesini benimsemek. || **taraf-be-taraf**, {OsT} Her yandan. || **taraf çıkmak**, 1. Eşit davranılması gereken durumlarda, taraflardan birinin zararına karşı tarafı

kayırmak. 2. Bir grubun veya rakip kişilerden birinin görüşünü savunmak. || **taraf ehliyeti**, {OsT} huk. Davacı ya da davalı olabilme yeteneği. || **taraf gözetmek**, Eşit davranılması gereken durumlarda, taraflardan birini kayırmak; birinden yana olmak. || **taraf-ı ālinizce**, {OsT} Sizce; size göre; sizin tarafınızdan. || **taraf-ı hilāf**, {OsT} Karşı taraf; karşıt yön. || **tarafıma**, Bana. || **tarafımdan**, 1. Benden. 2. Benim adıma. || **tarafına**, Ona. || **tarafından**, 1. Bir işin bir eylemin o kimse tarafından yapıldığını belirtir (edilgen fiillerde özne belirtilmek istendiğinde kullanılır); ondan. 2. (Sıfattan sonra) o nitelikte olan. || (iyi, kötü) **tarafından almak**, Bir şeyi yalnız olumlu ya da olumsuz yanları ile ele almak. || **taraf-ı sāfil**, {OsT} Aşağı taraf. || **taraf-ı samileri**, {OsT} Yüce katınız; ekselansları. || **taraf iltizam etmek**, {OsT} Bir görüş ya da davada bir tarafı seçmek; taraflardan birini tutmak. || **taraf olmak**, 1. Eşit davranılması gereken durumlarda, taraflardan birinden yana olmak. 2. Bir grubun veya rakip kişilerden birinin görüşünü savunmak. || **taraf taraf**, Yer yer. || (bir) **taraftan...** (diğer) **taraftan...** Birbirine denk iki görüş, paralellik ya da iki ayrı yön belirtir; .. bir yandan... diğer yandan... || **taraf tutmak**, 1. Eşit davranılması gereken durumlarda, taraflardan birinin zararına karşı tarafı kayırmak. 2. Bir grubun veya rakip kişilerden birinin görüşünü savunmak. 3. İletişim araçlarındaki temsilcilerin aslına uygun olmayıp çarpıtılarak kurulması.

tarafane, [Ar. ʔaraf + Far. -āne طرفانه] (tarafa:ne) {OsT} *zf.* 1. Bir yanı destekleyerek. 2. Birinden yana olarak.

tarafdari, [Ar. ʔaraf + Far. -dārī طرفداری] (tarafda:ri:) {OsT} *is.* Adam kayırcılık; yandaşlık; taraftarlık.

tarafeyn, [Ar. ʔaraf > ʔarafeyn طرفین] {OsT} *is.* İki taraf.

taraffuz, [Ar. ʔaraffuz طرفض] {OsT} *is.* Hz. Ebubekir ile Hz. Osman'ın halifeliğini kabul etmeme.

tarafgir, [Ar. ʔaraf + Far. -gīr طرفگیر] (tarafgi:r) {OsT} *sf.* Taraflardan birinin zararına öbür tarafı kayıran; taraf tutan.

tarafgirane, [Ar. ʔaraf + Far. -gīrāne طرفگیرانه] (tarafgi:ra:ne) {OsT} *zf.* Taraf tutarcasına; yandaşçasına.

tarafgirî, [Ar. ʔaraf + Far. -gīrī طرفگیری] (tarafgi:ri:) {OsT} *sf.* Taraf tutuculuk; kayırcılık; tarafgirlik.

tarafgirlik, -ğı [tarafgir-lik] *is.* Taraf tutma; bir tarafı kayırma.

tarafiyet, [Ar. ʔaraf > ʔarafiyet طرفیت] {OsT} *is.* Taraf tutma.

taraflı, [taraf-lı] *sf.* 1. (Belirtilen sayıda) yanı, bölümü, yönü olan; yanlı; yönlü. 2. (Bir yer adından

sonra) oradan olan; o yöreli. **3.** Taraflardan birine karşı ön yargılı olan; eşit davranamayan. **4.** (Karar, görüş vb. için) yan tutan bir kimsenin verdiği. **5.** Bir düşünce veya grubu vb. destekleyen, savunan; taraftar; yandaş. **6.** Taraftarı çok olan. **7.** *zf.* Taraf tutarak. ☞ (o) **tarafılı olmamak**, *Anlamazlıktan, duymazlıktan gelmek; kendini ilgili saymamak.*

tarafılık, -ğ[ı] [taraf-lı-lık] *is.* Taraflı olma durumu.

tarafsız, [taraf-sız] *sf.* **1.** (Kişi, grup vb. için) bir anlaşmazlık, uzlaşmazlık veya bir tartışma durumlarında taraf tutmayan. **2.** (Tutum, davranış, yayın vb. için) taraf tutulmamış olan; bir taraf kayırlanmamış; yansız. **3.** (Ülke için) savaşta, savaşanlardan birinden yana olmamış; hiç birine yan çıkmamış; savaşa karışmamış. **4.** (Yer için) aralarında anlaşmazlık çıkmış iki gruptan hiç birine ait olmayan. **5.** (Kişi için) hiçbir düşünceyi, inancı paylaşmayan, tutmayan; yansız. ☞ **tarafsız bölge**, *Savaşta, iki taraf arasında anlaşarak askerden arındırılmış bölge.*|| **tarafsız eksen**, *dnz.* *Bir gemi teknesinin, boyuna eğilme gerilmelerinin sıfır olduğu yatay düzlem.*|| **tarafsız olmak**, *Yan tutmamak; nesnel olmak.*

tarafsızlaştırma, [taraf-sız-la-ş-tır-ma] *is.* Tarafsızlaştırmak eylemi.

tarafsızlaştırmak, [taraf-sız-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Tarafsız duruma getirmek; tarafsızlığını sağlamak; anlaşarak tarafsızlığını ilan etmek.

tarafsızlık, -ğ[ı] [taraf-sız-lık] *is.* **1.** Tarafsız olma durumu. **2.** Taraf tutmayan kişi veya topluluğun durumu. **3.** Uluslararası çatışmalara katılmayıp dışarıda kalan devletin durumu. **4.** Bir askerî birleşmeye katılmayı reddeden öğretisi. **5.** *ek.* Ekonomik yapıyı değiştirmek amacı taşımayan vergi düzenlemesi ya da bütçe yasaasının durumu.

taraftar, [Ar. taraf + Far. -dār] (*tarafta:r*) *sf.* **1.** Taraf tutan; bir yanı destekleyen; yandaş; hempa. **2.** *is. spor.* Bir kulübün bayrağına, renklerine ve kulübün kendisine bağlanan kimse.

taraftarlık, -ğ[ı] [taraftar-lık] *is.* Bir kimseden, bir gruptan veya bir görüşten yana olma durumu; yandaşlık. ☞ **taraftarlık etmek**, *Bir yanı desteklemek; bir yanı tutmak; yan tutmak.*

tarağ, [tar-mak > tar-ığ / tar-ağ] {eT} *is.* **1.** Ekin; hububat. [EUTS] [Gabain] **2.** Torun; nesil. [Gabain]

taraglağ, [tar-mak > tar-ığ-lā-ğ] {eT} *is.* Tarla. [EUTS]

taraif, [Ar. tarīfe > tarā'if طرائف] (*tara:if*) {OsT} *is.* Az bulunur, değerli şeyler.

taraik, [Ar. tarīkat > tarā'ik طرائق] (*tara:ik*) {OsT} *is.* Tarikatler; meslekler.

tarak¹, -ğ[ı] [eT. tar-mak (*yaymak, dağıtmak, serpmek, ayırmak*) > tar-ğak / tar-a-k] *is.* **1.** Saçları düzeltmeye, tellerini ayırmaya yarayan plastik, kemik, boynuz, şimşir gibi maddelerden yapılmış, iç

tarafı ince uzun dişli alet. {eT} (*aynı*) [Bahşayış] [Mühennâ] **2.** Buna benzer ve saçları tutturmak için kullanılan hafif yayımsı süs eşyası. **3.** *anat.* İnsan el ve ayağının bilekle parmaklar arasında kalan kısmı; parmak kemikleri. {ağız} (*aynı*) [DS] **4.** Bazı örümceklerin ayaklarında bulunan ve sert kıllardan oluşan fırça. **5.** Dokuma tezgâhlarında, çözgü ipliklerini birbirinden ayıran ve kumaşın enini sabit tutmayı sağlayan, birbirinden eşit uzaklıkta, düşey birçok metal lama taşıyan çerçeve. **6.** Tekstil elyafını taraklamada kullanılan makine. **7.** {ağız} Avlu korkuluğu. [DS] **8.** {ağız} Kağıt yanlarındaki parmaklıklar. [DS] **9.** {ağız} Tarla ekildikten sonra tohumu örtmeye yarayan dişli tarım aracı. [DS] **10.** {ağız} Deve hamutlarındaki tahta bölümlerin deliğine geçirilen ağaç parça. [DS] **11.** {ağız} Yonttuğu yerlerde tarak izine benzer izler açan bir tür taşı çekici. [DS] **12.** {ağız} Başak toplamakta kullanılan tırmığa benzer bir tarım aracı. [DS] **13.** {ağız} Hasır dokumakta kullanılan delikli tahta araç. [DS] **14.** *sf.* Tarak biçiminde olan. ☞ **tarak altı**, *Büküm işleminden geçmiş fitillerin taranması sırasında elde edilen artık.*|| **tarak çitmek**, {ağız} *Saçı bit yumurtalarından arındırmak için tarağın dişlerini beşer onar bir araya iplikle sıkıştırmak.* [DS]|| **tarak dikeni**, {ağız} *1.* Ağrı ve sızı dindirmekte kullanılan bir ot. *2.* Saç taramakta kullanılan bir tür diken. [DS]|| **tarak dubası**, *Denizi taraklama işleminde kullanılan dolaplı duba.*|| **tarak işi**, *Tarak dişi görünümümlü işleme motifi.*|| **tarak kepçe**, *Bazı kabukluları avlamakta kullanılan, ucunda ağdan bir torba bulunan tarak.*|| **tarak otu**, {eT} {ağız} *Dereotu, (Eriophorum gravenolens).* [Bahşayış] [DS]|| **tarak otu**, *bot.* *Tarak otugiller familyasından, yuvarlak pembe ya da beyaz çiçekleri dikenli yaprakçıklarla kaplı, yapraklarının dibi birbirine kaynayarak içinde su ve çiy toplanan bir koni biçimini almış, eskiden kuru kozalaklarından yün taramakta yararlanan uzun saplı çakır diken, (Dipsacus).*|| **tarak otugiller**, *Tarak otu ve benzerlerini kapsayan iki çenekli bitkiler familyası, (Dipsacaceae).*

tarak², -ğ[ı] [tar-a-k] {ağız} *is.* **1.** Keçi yolu. **2.** Karda, insan geçebilecek genişlikte açılan yol. [DS] ☞ **tarak yol**, {ağız} *Hayvanların geçce geçce çiğneyip toprağı pekiştirerek açtıkları yol.* [DS]

tarak³, -ğ[ı] [tarak] {ağız} *is.* İstiridye. [DS]

taraka, [tarak-a] {ağız} *is.* Başında tarak biçiminde tüyleri olan bir tür kuş. [DS]

taraka, [Ar. tarāka طارقة] (*tara:ka*) {OsT} *is.* → taraka.

taraka, [taraba / taraka] {ağız} *is.* Tahta bölme; tahta perde. [DS]

tarakçı, [tarak-çı طرفچی] *is.* **1.** Tarak yapan ya da satan kimse. {eT} (*aynı*) [Mühennâ] **2.** {OsT} Tarayıcı. **3.** Taraklama işinde çalışan işçi. **4.** Dokuma lifleri-

ni taraklardan geçirerek temizleyen işçi. **5.** İplik fabrikalarında tarak makinelerini yöneten işçi.

tarakçıl, [tarak-çıl] {ağız} *is.* Başında tarak biçiminde tüyleri bulunan bir kuş. [DS]

tarakçılık, -ği [tarak-çı-lık] *is.* Tarakçının işi ve mesleği.

tarakçın, [tarak-çın] {ağız} *is.* Başında tarak biçiminde tüyleri bulunan bir kuş. [DS]

tarakçır, [tarak-çıl / tarak-çır] {ağız} *is.* Başında tarak biçiminde tüyleri bulunan bir kuş. [DS]

taraklama, [tarak-la-ma] *is.* **1.** Taraklamak eylemi. **2.** *dnz.* Ahşap gemilerde, kaplamaların zedelenmesi durumunda omuzluktan su düzeyine kadar ıskarmozlar arasına uyumlu olarak yerleştirilen ağaç pekiştirmeler. {ağız} (*ayntı*) [DS] **3.** Bağ bahçe işlerinde taşları tarak ile toplama. **4.** {ağız} At ve eşeklerde karın altında oluşan şişlik. [DS] **5.** {ağız} Ağaç parmaklık. [DS] **6.** *sf.* Taşçı tarağı ile meydana getirilmiş olan.

taraklamak, [tarak-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Taraktan geçirmek; taramak. **2.** Tarar gibi yapmak. **3.** Bağ, bahçe toprağının yüzünü tarakla düzeltmek, taşlarını ayıklamak. **4.** Pamuk vb. elyafın içindeki yabancı maddeleri ayıklamak için özel yapılmış tarak makinesinden geçirmek; taramak. **5.** Bir şeyi tarak izine benzer yılankavi çizgilerle süslemek. **6.** Bir liman girişine ya da akarsuyun yatağına birikmiş çamurları temizlemek. **7.** Dişli çekiçle bir taşın yüzünü düzeltmek ve bu yüzde çekicinin dişlerine göre çizgiler oluşturmak. **8.** {eT} Tarak yapmak (?). [Mühennâ] **9.** {ağız} Ürün alındıktan sonra tarlada kalan döküntüleri toplamak. [DS] **10.** {ağız} Malı pahalı satmak. [DS] **11.** {ağız} İskambil kâğıtlarını, bir yarısını diğer yarısının arasına girecek şekilde karıştırmak. [DS]

taraklanma, [tarak-la-n-ma] *is.* Taraklanmak eylemi.

taraklanmak, [tarak-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Taraklama eylemi yapılmak; taraktan geçirilmek; tarakla taranmak. **2.** Tarak makinesinden geçirilmek. **3.** *dönşl. f.* Tarak sahibi olmak; tarak edinmek; taraklı hâle gelmek.

taraklanmış, [tarak-la-n-mış] *sf.* (Yün, pamuk, vb. elyaf için) tarak makinesinden geçirilmiş; taranmış.

taraklı¹, [tarak-lı] *sf.* **1.** Tarağı bulunan. **2.** (Kadın, kız için) başına süs olarak tarak takınmış olan. **3.** (Kuş için) tepesinde tarak gibi tüyleri bulunan. **4.** (Kumaş için) yol yol işlenmiş. **5.** (Ayak için) tarağı geniş olan. **6.** (Kişi için) ayakları taraklı olan. ☞ **taraklı kuş**, *Çavuş kuşu.* || **taraklı tırmık**, *Yem bitkilerinin kurumasını kolaylaştırmak amacıyla karıştırmakta kullanılan çok sayıda esnek metal dişleri bulunan döner aygıt.*

taraklı², [tarak-lı] {ağız} *is.* Başında tarak biçiminde tüyleri bulunan bir kuş. [DS]

taraklı³, [tarak-lı] {ağız} *is.* Şarjörlü tabanca. [DS]

taraklık, -ğı [tarak-lık] {ağız} *is.* **1.** İçine tarak vb. konulan bez kese. **2.** Etin pirzolalık yeri. **3.** El ve ayak parmaklarındaki küçük kemikler. **4.** Acımsı, yenilebilir bir tür mantar. [DS]

taraklılar, [tarak-lı-lar] *is. biy.* Selenterelerin, yan tarafta dizili, dipleri bitişik, uçları serbest titrek tüycüklerden oluşmuş organlarla yüzen alt şubesi, (*Ctenophora*).

taraksı, [tarak-sı] *sf.* Tarağı andıran; tarak gibi olan; biçimi tarağa benzeyen. ☞ **taraksı kas**, *anat. Uyluğun üst iç kısmından bulunan ve bunu orta çizgiye yaklaştıran kaslardan çatı kemiğinden uyluk kemiğinin üst kısmına uzanan kas.*

taraksız, [tarak-sız] *sf.* Tarağı bulunmayan; tarağı olmayan.

taralı, [tara-lı] *sf.* Taranmış olan.

taralmak¹, [tar-mak > tar-al-mak] {eT} *edil. f. [-ur]* Taranmak. [DLT]

taralmak², [tar (dar) > tar-al-mak طرلق] {eAT} *dönşl. f. [-ur]* İçi sıkılmak; patlayacak hâle gelmek; daralmak.

tarama¹, [tara-ma] *is.* **1.** Taramak eylemi. **2.** Bir resme gölge vermek veya bir haritada belli bölgeleri göstermek amacıyla paralel çizgiler çekme işlemi. **3.** Bir kitap ya da yazıda bir kelimeyi veya bir ifadeyi bulmak amacıyla yapılan sistemli arama işlemi. **4.** *as.* Bir yere sızmış olan düşman güçlerini temizlemek amacıyla sistemli olarak yapılan arama harekâtı. **5.** *as.* Makineli tüfek ya da çeşitli silahlarla atış doğrultusunun yanlarına doğru ufka paralel kaymalarla sürekli ateş etme. **6.** *dnz.* Gemilerin demirleme alanında çapalarını atmış olduğu hâlde sürüklenerek yer değiştirmesi. **7.** Derilerin dövülmesinden sonra makinelerle tüylü tarafının temizlenmesi. **8.** Topluma yayılma endişesi duyulan bazı bulaşıcı hastalıkları sistemli biçimde araştırma ve hastalık bulaşmış olan kişileri belirleme işlemi. **9.** *bsy. bilş.* Görüntü alma ve gönderme ya da kâğıt üzerindeki resimleri bilgisayara aktarma işlemi sırasında resim veya nesne üzerinde ışık ya da elektron demetlerinin bir sisteme göre yer değiştirmesi. **10.** *bilş.* İnternet ortamı, bilgisayar gibi bilgi işleme düzeninde bir nesnenin hızla aranması veya gözden geçirilmesi işlemi. **11.** *sf.* Birbirine paralel çizgilerle taranarak gölge verilmiş olan.

tarama², [Yun. taramas (*tuzlanmış balık yumurtası*)] *is.* **1.** Zarı çıkarılıp ezilen balık yumurtasına süte ıslatılmış ekmeğe içi karıştırdıktan sonra zeytinyağı ve limon ekilerek yapılan bir tür meze. **2.** {ağız} Sazan balığının havyarı. [DS]

taramak, [eT. tar-mak (*yaymak, dağıtmak, serpmek, ayırmak*) tar-ı-mak / tar-â-mak] (eT. *tara:mak*) *gçl. f. [-r] [-r(i)-yor]* **1.** {eT} Dağıtmak. [DLT] [KB] **2.** (Saç, sakal, bıyık için) tarakla tellerini birbirinden

ayırarak, düzeltmek; tarakla biçim vermek. {eT} (aynı) [DLT] [KB] [Bahşayış] **3.** (Pamuk, yün vb. lifler için) tarak makineleri ile tellerini birbirinden ayırarak, içindeki yabancı maddeleri temizlemek. **4.** (Yer için) içinde veya yüzeyinde bulunan zararlı maddeleri uygun bir araçla ayıklamak, temizlemek. **5.** (Mermer, taş vb. için) yüzeyini dişli çelik kalem ile düzeltmek ya da işlemek. **6.** Otomatik silahla bir yere sürekli ateş etmek. **7.** (Yer için) bir şeyi ya da bir kimseyi bulmak amacıyla sistemli biçimde aramak, araştırmak ve gözden geçirmek. **8.** *mecaz.* (Çevre için) bir kimseyi bulabilmek amacıyla dikkatle bakmak; süzmek. **9.** *mecaz.* (Kitap, yayın, metin, liste vb. için) derleme amacıyla dikkatle gözden geçirmek; gerekli olanları belirlemek. **10.** Kafasından geçirmek; belli belirsiz düşünmek. **11.** (Harita, şekil vb. için) dikkati çekmek için belli bir bölümüne tarak dişlerine benzer paralel çizgiler çekmek. **12.** Bir tarak gemisiyle bir nehrin ya da limanın ağzını temizlemek. **13.** *dnz.* (Gemi için) demirleme yerinde çapası atılı iken sürüklenerek yer değiştirmek. **14.** *as.* Bir yere sızmış olan düşman güçlerini temizlemek amacıyla sistemli olarak arama harekâtı yapmak. **15.** (Deri için) makinelerle tüylü tarafını temizlemek. **16.** Topluma yayılma endişesi duyulan bazı bulaşıcı hastalıkları sistemli biçimde araştırarak hastalık bulaşmış olan kişileri belirlemek. **17.** *iletış.* Görüntü alma ve gönderme ya da kâğıt üzerindeki resimleri bilgisayara aktarmak amacıyla resim veya nesne üzerinde ışık ya da elektron demetlerine bir sisteme göre yer değiştirmek; bu yöntemle bilgisayara ya da televizyon vericisine resim ve görüntü aktarmak. **18.** {ağız} İyice yoklayarak, araştırarak geçmek. [DS]

taramalı, [tara-ma-lı] *sf.* **1.** Taraması olan; tarama yapılmış. **2.** Tarama ile çalışan.

taran¹, [tar-an] {ağız} *sf.* (Çoğunlukla ağız için) geniş. [DS] ☞ **taran ağız**, {ağız} (Kişi için) büyük ve biçimsiz ağızlı. [DS]

taran², [Far. tārān تاران] (*ta:ra:n*) {OsT} *is.* **1.** Karanlık. **2.** {ağız} İn; mağara. [DS] **3.** {ağız} Balıkların saklandığı yosunlu veya taşlı yer. [DS] **4.** {ağız} Hayvanların otlamasına elverişli, otlu ve sulu yer. [DS] ☞ **taran kedi**, {ağız} Çocuk masallarından geçen efsanevi vahşi kedi. [DS]

taran³, [? taran] {ağız} *is.* Kuş kümeleri. [DS]

tarana, [Far. ter-ḥāne => tarhana > tarāna] (*tara:na*) {ağız} *is.* Tarhana. [DS]

tarancı, [taran-cı] {ağız} *is.* Çiftçi. [DS]

taranga, [? taranga] (*tara'nga*) *is. zool.* Ringaya benzer bir tür tatlı su balığı; çapak balığı, (*Bramis brama*).

taranımak, [tara-n-ı-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* (Koşum hayvanı için) işe alışmaya çalışmak. [DS]

taranış, [tara-n-ış] *is.* Taranmak eylemi veya biçimi.

taranma, [tara-n-ma] *is.* Taranmak eylemi.

taranmak¹, [tara-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Taramak eylemine uğramak; taramak eylemine konu olmak. **2.** (Pamuk, yün vb. lif için) tarakla telleri birbirinden ayrılmak. **3.** İçinde bulunan zararsız maddeler bir araç yardımı ile ayıklanmak. **4.** (Taş için) yüzeyi dişli kalem ile düzeltilmek veya işlenmek. **5.** Makineli tüfekle ateş edilmek. **6.** (Yer için) hiçbir şeyi gözden kaçırmadan dikkatli ve sistemli bir şekilde aramak. **7.** (Kitap, dergi, gazete, liste vb. için) belli bir amaçla gözden geçirilmek; gerekli olan bölümler ve bilgiler belirlenmek. **8.** Üzerinde tarama çizgileri oluşturulmak. **9.** *dönşl. f.* Kendi kendine saçını, sakalını, bıyığını taramak; taramak eylemini kendi üzerinde gerçekleştirmek. {eT} [-ur] (aynı) [DLT] [KB] **10.** {ağız} Yıkarmak. [DS]

taranmak², [tara-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Ayrılmak. [DS]

tarantı, [tara-n-tı طرانتی] *is.* **1.** Bir tarama işlemi gerçekleştirildikten sonra arta kalan şeyler; tarama dö-küntüsü; tarama artığı. **2.** {OsT} Saç ve sakal tarama sırasında dökülen kıllar.

tarantula, [İt. Taranto (İtalya'da kent) > tarantola] (*tarantu'la*) *is. zool.* Güney Avrupa'da yaygın zehirli bir örümceğin günlük dildeki adı, (*Lycosa tarantula*).

tararku, [tarar-kū] (*tararku:*) {eT} *sf.* (Yer için) otları birbirine karışmamış, seyrek; az otlu.

taras, [taras] {ağız} *is.* **1.** Yağmurdan yeteri kadar nemlenip tavlansak ekilebilecek duruma gelmiş toprak. **2.** Tarlayı sürüp dinlendirme; nadas. [DS]

taraslamak¹, [tar-mak > tar-ıs-lā-mak] (*tarasla:mak*) {eT} *gçl. f. [-r]* → tarıslamak. [DLT]

taraslamak², [taras-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r]* Gizlice çevresini araştırıp bulduğunu çalmak. [DS]

tarassud, [Ar. raşad > taraşşud ترصد] {OsT} *is.* → tarassut.

tarassudat, [Ar. taraşşud > taraşşudāt ترصدات] (*tarassuda:t*) {OsT} *is.* Gözlemlenmeler; gözetlemeler.

tarassut, -du [Ar. raşad > taraşşud ترصد] *is.* **1.** Dikkatle bakma; inceleme. **2.** Gözleme. ☞ **tarassut etmek**, Gözetlemek; gözlemek.

taras¹, [Far. tārāc => tāraş تارش] {eAT} {OsT} *is.* Yağma; talan.

taras², [? taras] {ağız} *is.* Yaltaklanma. [DS]

taras³, [? taras] {ağız} *is.* Aralık; boşluk. [DS] ☞ **taras ağız**, {ağız} (Kişi için) büyük ve biçimsiz ağızlı. [DS]

taras⁴, [tara-ş] {ağız} *is.* Ürün toplandıktan sonra arta kalanları; başak. [DS] ☞ **taras üzümü**, {ağız} Bağ bozumundan sonra kütüklerde kalan üzüm. [DS]

taras⁵, [Far. tırāş => taras] {ağız} *is.* Tıraş. [DS]

taraslama, [tara-ş-la-ma] *is.* Taraslamak eylemi; basaklama.

taraslamak, [tara-ş-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Ürün kaldırıldıktan sonra tarlada arta kalan ürünleri toplamak; başaklamak. **2.** Altüst etmek; araştırmak; karıştırmak. [DS]

tarasmak, [tara-ş-mak] {ağız} *işteş. f. [-ır]* **1.** Arka arkaya sıralanarak yürümek. **2.** Sürek avında avcılar yayılarak yürümek. [DS]

tarastırmak, [tara-mak > tara-ş-tır-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Araştırmak. [DS]

tarat, [Far. tārāt تارات] {*ta:ra:t*} {*OsT*} *is.* Talan; yağma; çapul.

taratış, [tara-t-ış] *is.* Taratmak eylemi ve biçimi.

taratma, [tara-t-ma] *is.* **1.** Taratmak eylemi. **2.** {ağız} Hayvan yayma; otlatma. [DS]

taratmak, [tara-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Taramak eylemini yaptırmak. **2.** Saçına, sakalına tarakla şekil verdirmek. **3.** Bir yerde bulunan zararlı maddeleri tarak adı verilen aletlerle ayıklamak. **4.** Taş, mermer gibi sert cisimlerin yüzeyini dişli kalem ya da çekiçle düzeltirmek. **5.** Otomatik silahla bir yere uzun süre ateş ettirmek. **6.** Bir yeri dikkatle aratmak. **7.** Bir yayını, metni dikkatle gözden geçirtmek ve gerekli olanları belirtmek. **8.** Bir tarayıcıdan bilgisayara resim aktarmak.

tarato, [Far. tere+duğ => tarato] {ağız} *tis.* **1.** Bir tür sirkeli çorba. **2.** Sarımsak ve sirke ile yapılan bir yiyecek. [DS]

tarator, [Far. tere (sebze) + duğ (kesik süt) / Yun. tarachton / Fr. Taratare (Tatar)] *is.* Ekmek içi, ceviz, zeytinyağı, sarımsak ve sirke ile yapılan bir tür meze ya da sos.

taravet, [Ar. tarāvet طراوت] {*tara:vet*} {*OsT*} *is.* **1.** Tazelik; körpelik. **2.** Canlı olma; canlılık.

taravetli, [taravet-li] {*tara:vetli*} *sf.* Canlı; taze.

tarayıcı, [tara-y-ıcı] *is.* **1.** Tarama işini yapan aygıt. **2.** Yeryüzünün fotoğrafını elde etmekte kullanılan tarama düzeneği bulunan algılayıcı. **3.** *bsy.* Bilgisayara resim aktarmakta kullanılan elektronik optik alet; skayner; scanner.

tarayış, [tara-y-ış] *is.* Taramak eylemi veya biçimi.

taraz, [Yun. thalassa (dalga)] *is.* **1.** İpek vb. yumuşak kumaşların örülenmesi, kırışması sonucunda oluşan kabarıklık; talaz. **2.** İpek kumaşların ipliklerinin çekilmesi ile meydana gelen pürüz. ☞ **taraz taraz**, *1.* Kumaş için) üzerinde tel tel iplik olan; tarazlı. *2.* (Saç, tüy vb. için) dağılmış; biçim verilmemiş. *3.* {ağız} Çizgi çizgi; iz iz. [DS]

tarazımak, [taraz-ı-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* (Kumaş için) eskimeye yüz tutarak incelmek. [DS]

tarazlama, [taraz-la-ma] *is.* Tarazlamak eylemi.

tarazlamak¹, [taraz-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.**

Taraz meydana getirmek. **2.** Tezgâhtan çıkan kumaşın tarazlarını ayıklamak.

tarazlamak², [tara-z-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Tarlayı üç defa sürmek. **2.** Tarlayı sürüp gübreleyerek ekilecek hâle getirmek. [DS]

tarazlanma, [taraz-la-n-ma] *is.* Tarazlanmak eylemi.

tarazlanmak¹, [taraz-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** (İpekli kumaş için) iplikleri çıkıp pütürleşmek; atkısı seyrekleşmek; üzeri tel tel ipliklerle kaplanmak; iplikleri kabarmak; talazlanmak. {ağız} (aynı) [DS] **2.** (Saç için) tel tel ayrılıp kabarmak; dağılmış ve karışık bir hâl almak. **3.** (Deri için) pütürleşmek; pütür pütür olmak. **4.** *edil. f.* (Tezgâhtan çıkan kumaş için) tarazları ayıklanmak.

tarazlanmak², [taraz-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Taranmış gibi yol yol olmak. [DS]

tarazlanmak³, [taraz-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Dağılmak. [DS]

tarazlı, [taraz-lı] *sf.* **1.** Tarazı bulunan; üzerinde tel tel iplikleri bulunan. **2.** Kabarmış ve karışmış olan.

tarazuğ, [Far. terāzū ترازو] {*eT*} *is.* Terazî. [EUTS]

tarba, [Far. tobrā => tarba] {ağız} *is.* Bez torba. [DS]

tarbuka, [Far. darbūka => tarbuka / darbuka] {ağız} *is.* Darbuka. [DS]

tarçığ, [tar-çığ] {ağız} *is.* Güç. [DS]

tarçih, [tar-çih] {ağız} *is.* → tarçık. ☞ **tarçih vahtı**, {ağız} → tarçık vakti. [DS]

tarçık, -ğı [tar-çık] {ağız} *is.* Sağlık ve güç veren yiyecekler. [DS] ☞ **tarçığını almak**, {ağız} (At vb. hayvanlar için) kısı geçirdikten sonra ilk kez doyasıya çayırda yayılmak. [DS]|| **tarçık vakti**, {ağız} *1.* İlkbaharda otun bol olduğu zaman. *2.* Yaz ayları. [DS]

tarçıklanmak, [tar-çık-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* (Hayvan için) bahar otları ile beslenmek; semirmek; büyümek. [DS]

tarçın¹, [Far. dār (odun) + çinī > dārçin (Çin odunu) دارچین] *is. bot.* **1.** Defnegillerden, Seylan kökenli aromatik bir ağaç, (*Cinnamomum*). **2.** Bu ağacın üç dört yıllık sürgünlerinin kabuğundan elde edilen ve bazı yiyeceklere tat ve koku vermekte kullanılan bahar. **3.** Kokusu bu ağacın kabuklarına benzeyen reçel, komposto ve sıcak şarap gibi yiyecek ve içecekler hoş koku vermek için kullanılan bahar. ☞ **tarçın çiçeği**, *Tarçın bitkisinin olgunlaşmadan güneşte kurutulan meyveleri.*|| **tarçın esansı**, *Tarçının kabuğunun damıtılması ile elde edilen uçucu yağ.*

tarçın², [? tarçın] {ağız} *is. folk.* Rize dolaylarında, evlenen kızın baba evine ilk gelişi dolayısı ile yapılan tören. [DS]

tarçını, [tarçin => tarçinī دارچینی] {*tarçini:.*} {*OsT*} *sf.* Sarı ile kahverengi arası renk; tarçın rengi.

tard, [Ar. țard طرد] {*OsT*} *is.* → tart.

ta'rib, [Ar. 'arāb > ta'rib تعريب] (*ta:ri:b*) {OsT} is. 1. Arapçalaştırılma; Arapçalaştırma. 2. Araplaştırma. ☐ **ta'rib etmek**, {OsT} Arapçalaştırılmak; Arapçalaştırılmak.

ta'ribat, [Ar. ta'ribāt تعريبات] (*tari:ba:t*) {OsT} is. Arapçalaştırmalar.

ta'ric, [Ar. ta'ric تعريج] (*ta-ri:c*) {OsT} is. 1. Çıkıntı oluşturma; tümsek meydana getirme. 2. anat. Beynin büküntüleri arasındaki çıkıntılar.

tariç, -ci [Ar. ta'ric => tariç ?] {ağız} is. İki tarla arasındaki ağaç ve dikenlerden oluşan sınır. [DS]

tarid¹, [Ar. țard > țarid طارد] (*ta:rid*) {OsT} sf. Kovan; süren. ☐ **tārid-i dīdān**, {OsT} Solucan düşürücü ilaç. || **tārid-i dūd**, {OsT} Solucan düşüren ilaç. || **tāridü'l-hasat**, {OsT} Mesanedeki taşı düşüren ilaç.

tarid², Ar. țarid طريد] (*tari:d*) {OsT} sf. Kovulmuş; çıkartılmış.

ta'rif, [Ar. 'irfān > ta'rif تعريف] (*ta:rif*) {OsT} is. → tarif¹.

tarif¹, [Ar. 'irfān > ta'rif تعريف] (*ta:rif*) is. 1. Bir nesnenin, bir kimsenin ya da bir yerin özelliklerini ayrıntıları ile açıklama. 2. Belli malzeme ve teknikleri kullanarak bir işin yapılışını açıklama. 3. Bir kavramın, bir sözcüğün, bir nesnenin vb. ayırıcı ve ana özelliklerinin belirtilmesi; tanım. ☐ **tarif etmek**, 1. (Kişi, nesne vb.) ayrıntılı olarak açıklamak, anlatmak. 2. Tanımını yapmak; tanımlamak.

tarif², [Ar. țarif طارف] (*ta:rif*) {OsT} sf. Yeni.

tarif³, [Ar. țurfa > țarif / țarife طرفه / طرف] (*tari:f*) {OsT} sf. Az bulunur; nadir ve zarif.

ta'rifat, [Ar. ta'rif > ta'rifāt طعريفات] (*ta-ri:fa:t*) {OsT} is. Tanıtlar; tarifler.

ta'rife, [Ar. ta'rif > ta'rife طعريفه] (*ta:rife*) {OsT} is. 1. Bir ilacın ya da ürünün, bir aracın kullanılmasını açıklayan kısa yazı; tanıtım; prospektüs; tarifname. 2. Bir yemeğin hangi malzemelerle nasıl yapılacağını açıklayan yazı. 3. Sinema, tiyatro gibi eğlence yerlerine girmeye, tren, vapur, otobüs, uçak vb. taşıtlara binmeye hak kazandıran bedel; fiyat. 4. Belirli güzergâhlarda çalışan tezgâhların gidiş ve geliş saatlerini gösteren çizelge. 5. Satışa sunulan ürünlerin ya da sunulan hizmetlerin fiyatını gösteren çizelge; fiyat çizelgesi. 6. huk. Mal ya da hizmet fiyatlarını, vergileri, harç ve resimleri gösteren cetvel.

tarifelendirme, [tarife-le-n-dir-me] (*ta:rifelendirme*) is. Bir şeyi işleyiş, fiyat, zaman vb. açısından tarife bağlama.

tarifelendirmek, [tarife-le-n-dir-mek] (*ta:rifelendir-*

mek) gçl. f. [-ir] Tarifeyle bağlamak; tarifini düzenlemek.

tarifeli, [tarife-li] (*ta:rifeli*) sf. 1. Tarifesi olan; tarifeyle bağlanmış olan. 2. Fiyatı belli bir nitelikte olan; tarifesi belirtilen şekilde olan. 3. (Taşıt için) belli zamanlarda kalkan veya gelen. 4. (İlaç vb. için) kullanım şekli açıklanmış olan.

tarifesiz, [tarife-siz] (*ta:rifesiz*) sf. Belli bir tarifeyle bağlanmış olan; tarifesi olmayan.

tarifhan, [Ar. ta'rif + Far. -hān تعريفيخان] (*ta:rif-ha:n*) {OsT} is. Cami, tekke vb. yerlerde Hz. Muhammed'in ve diğer din büyüklerinin özelliklerini anlatan kimse.

tariflendirme, [tarif-le-n-dir-me] (*ta:riflendirme*) is. Tariflendirmek eylemi.

tariflendirmek, [tarif-le-n-dir-mek] (*ta:riflendirmek*) gçl. f. [-ir] 1. Tarifini yapmak. 2. Tarifeyle bağlamak.

tarifli, [tarif-li] (*ta:rifli*) sf. Tarifli olan; tarifli yapılmış.

ta'rifname, [Ar. ta'rif + Far. -nāme تعريفنامه] (*ta:rif-na:me*) {OsT} is. → tarifname.

tarifname, [Ar. ta'rif + Far. -nāme تعريفنامه] (*ta:rif-na:me*) is. Bir işin yapılışını, bir aletin kullanılmasını açıklayan kısa yazı veya broşür.

tarifsiz, [tarif-siz] (*ta:rifsiz*) sf. 1. Tarifli yapılmamış olan; tarifli olmayan. 2. mecaz. Anlatılamayacak derecede yoğun olan; tanımlanması, anlatılması çok güç.

tarih¹, [Ar. țarih => țarih طريح] (*tari:h*) {OsT} is. İşe yaramadığı için bir kenara bırakılmış şey.

tarih², [Ar. erh (tarih atmak) > tārīh تاريخ] (*ta:ri:h*) {OsT. ta:ri:h, h kalın} is. 1. Bir olayın meydana geldiği gün, ay ve yılı kesin olarak belirten söz veya yazı. 2. Bir mektubun, sözleşmenin ya da resmî işlemin yapıldığı gün, ay ve yılı kesin olarak belirleyen söz veya yazı. 3. Gün, ay ve yıl belirten kalıp söz. 4. Geçmişte olan bir olayın olduğu kesin zaman. 5. Geçmişin yazılı belgelere dayanarak bilinen bölümü. 6. İnsanlığın geçmişindeki olayları ve bu olaylara ilişkin bilgileri, kesin yer ve zaman belirterek anlatan, bu olaylar arasındaki ilişkileri, öncesi ve sonrası olaylarla bağlantılarını, kurulan medeniyetleri ve iç sorunları konu edinen bilim. 7. Bir topluluğun, bir kimsenin kendisinden önceki dönemlere ilişkin bağını anımsatan şey. 8. Sonraki kuşakların öncelilere ait olaylar hakkında vardıkları kanı ya da yorumları. 9. Bir şeyin veya yerin geçmişine ait olaylar, olgular, durumlar; geçmişine gerçeğe uygun olarak ortaya çıkarmayı amaçlayan anlatı; bir konuyu geçmişini ve gelişimi içinde ele alan anlatı. 10. Evrensel tarihin herhangi bir bölümünü ele alan anlatı. 11. Bir şeyin oluşması için

beklenen zaman. **12.**Tarih kitabı. **13.** Tarih dersi. **14. ed.** Bir olayın meydana geldiği zamanı ebceci hesabı ile belirten manzume. ☞ **tarih atmak**, *1. (Mektup, sözleşme vb. için) içinde bulunulan günün tarihini yazmak. 2. Kararlaştırılan günün tarihini yazmak.*|| **tarih bağlamak**, {eAT} Tarih belirlemek. [TS]|| **tarih düşürmek**, Önemli bir olayın tarihini ebceci hesabıyla manzum olarak söylemek veya yazmak.|| **tarihe geçmek**, Yaptığı işler dolayısıyla hiçbir zaman unutulmayacak bir değer kazanmak.|| **tarihe karışmak**, Üzerinden çok uzun zaman geçmek; kendisi unutulmak; yalnız adı kalmış olmak.|| **tārîh-i edebiyât**, {OsT} Edebiyat tarihi.|| **tārîh-i husûsî**, {OsT} Özel tarih.|| **tārîh-i mühmel**, {OsT} Ebceci hesabında, noktasız harflerle düşülen tarih.|| **tārîh-i sâde**, {OsT} Ebceci hesabında, noktasız harflerle düşülen tarih.|| **tārîh-i nebeân**, {OsT} (Nehir için) kaynama zamanı.|| **tārîh-i tabîî**, {OsT} Doğa tarihi; tabiat tarihi.|| **tārîh-i umûmî**, {OsT} Genel tarih.|| **tarih kazanmalı**, {eAT} Tarihe geçmeye değer.|| **tarih koymak**, (Mektup, sözleşme vb. için) içinde bulunulan günün tarihini yazmak.|| **tarih olmak**, Üzerinden çok uzun zaman geçmek; kendisi unutulmak; yalnız adı kalmış olmak.|| **tarih öncesi**, *1. Yazının bulunmasından önceki dönem. 2. Yazının bulunuşundan önceki insan topluluklarının evrimini, gelişmesini inceleyen bilim dalı; prehistorya.*|| **tarih yazarı**, Tarihçi.

tarihçe, [Ar. târîh + Far. -çe تاریخچه] (*ta:ri:hçe, h kalın söylenir*) {OsT} is. **1.** Kısa ve özet tarih. **2.** Bir şeyin özet olarak yazılmış tarihi.

tarihçi, [tarih-çi] is. **1.** Tarih uzmanı. **2.** Tarihi eserler yazan yazar; müverrih. **3.** Tarih öğretmeni. **4.** İmparatorluk döneminde padişah adına yazılan berat ve fermanların sonuna tarih ve gerekli ibareyi koymakla görevli kimse. ☞ **tarihçi kalemi**, İmparatorluk döneminde, maliyenin diğer kalemlerinden çıkan resmî kâğıtların tarihlerini yazan daire.|| **tarihçi okul**, Ekonomik olayların göreceliği ve hareketliliği üzerinde duran tarihsel ekonomi anlayışı.

tarihçilik, -ği [tarih-çi-lik] is. **1.** Tarihçinin işi ve mesleği. **2.** Tarihsel konularda inceleme ve araştırma yapma işi. **3. fel.** Olayların ve nesnelere, tarihsel olarak ortaya çıkışları ve gelişmeleri açısından incelenmesi.

tarihî, [Ar. târîh > târîhî / târîhiyye تاریخیه / تاریخی] (*ta:ri:hi:*) {OsT} sf. **1.** Tarihle ilgili; tarihe ilişkin; tarihsel. **2.** Tarihe geçmiş. **3. mecaz.** Unutulmayan, anılmaya değer olan. ☞ **tarihî coğrafya**, Coğrafyanın tarihsel gelişimini ele alan bilim dalı.|| **tarihî eser**, Konusu tarih ve tarihle ilgili olan.|| **tarihî film**, Konusu tarihle ilgili bir olayı işleyen film; konusu tarihten alınmış film.|| **tarihî maddeci**, Tarihsel özdekçi.|| **tarihî maddecilik**, Tarihsel özdekçilik.|| **tarihî roman**, Konusunu tarihî bir olaydan

alan roman.|| **tarihî tiyatro**, Tarihsel bir olayı ve tarihe geçmiş bir kimseyi konu alan oyun.

tarihleme, [tarih-le-me] (*ta:rihleme*) is. Tarihlemek eylemi.

tarihlemek, [tarih-le-mek] (*ta:rihlemek*) gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Bir ürünün ambalajı üzerine üretim ve son kullanım tarihlerini yazmak.

tarihlendirme, [tarih-le-n-dir-me] (*ta:rihlendirme*) is. Tarihlendirmek eylemi.

tarihlendirmek, [tarih-le-n-dir-mek] (*ta:rihlendirmek*) gçl. f. [-ir] **1.** Bir şeyin, olayın ve yer bilimi ile ilgili bir oluşumun tarihini veya yaşımı belirlemek. **2.** Bir yazıya tarih vermek. **3.** Dildeki bir sözcüğün ilk kullanıldığı zamanı, dönemi belirlemek.

tarihleştirici, [tarih-le-ş-tir-ici] (*ta:rihleştirci*) is. Bilim kuramında, incelenen bilimin kuramsal temellerine değil de tarihine öncelik tanıyan anlayış.

tarihleştirme, [tarih-le-ş-tir-me] (*ta:rihleştirme*) is. Tarihleştirmek eylemi.

tarihleştirmek, [tarih-le-ş-tir-mek] (*ta:rihleştirmek*) gçl. f. [-ir] Mitlere ilişkin olayları tarihsel anlatılara dönüştürmek.

tarihli, [tarih-li] (*ta:rihli*) sf. **1.** Tarihi bulunan; üzerine tarih konulmuş olan. **2.** (Belirtilen tarihte) yazılan, kabul edilen; günlü.

tarihnüvis, [Ar. târîh + Far. -nüvis تاریخ نویس] (*ta:ri:hnüvi:s*) {OsT} is. Tarih yazarı; tarihçi; müverrih.

tarihsel, [tarih-sel] (*ta:rihsel*) sf. **1.** Tarihle ilgili olan; tarihe değgin; tarihi ilgilendiren; tarihî. **2.** Tarihe geçmiş; tarihe mal olmuş. **3.** Tarihin varlığını doğruladığı ve nesnel olarak kabul ettiği; tarihî. **4.** Tarihte ün kazanmış; anılmağa değer bulunan. **5.** Geçmiş dönemlerden kalan; tarih ve sanat açısından değer taşıyan. **6.** Büyük bir önem taşıyan; önemli; unutulmaz. ☞ **tarihsel roman**, Tarihî roman.

tarihselci, [tarih-sel-ci] (*ta:rihselci*) is. **1.** Tarihselcilik yanlısı olan kişi; tarihselciliği savunan kimse. **2. sf.** Tarihselciliği benimsemiş olan; tarihselciliği savunan.

tarihselcilik, -ği [tarih-sel-ci-lik] (*ta:rihselcilik*) is. Tarihi kendine has yasaları olan bir disiplin sayan; sadece olayların zincirleme oluşunu meydana getiren koşulları, belirli tasvirleri yaparak inceleyen anlayış.

tarihsellik, -ği [tarih-sel-lik] (*ta:rihsellik*) is. **1.** Tarihsel olma durumu; tarihsel olan şeyin niteliği. **2.** Tarihe ilişkin olanın ayırt edici özelliği.

tarihsiz, [tarih-siz] (*ta:rihsiz*) sf. **1.** Tarih olmayan; tarihi yazılı olmayan. **2.** Tarihi belirlenmemiş olan. **3. mecaz.** Uzun bir geçmişe dayanmayan.

tarihşinas, [Ar. târîh + Far. şinās تاریخ شناس] (*ta:ri:hşina:s*) {OsT} sf. Tarih bilen; tarihten anlayan; tarihçi.

- tarmaklağ**, [tarmak-lağ] {eT} sf. Peңçeli. [EUTS]
- tarmaklanmak**, [tarmak-la-n-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] **1.** (Kuş için) peңçe sahibi olmak. [DLT] **2.** (Su için) kol kol olmak. [DLT] **3.** Kol kol kuş peңçesi gibi akın etmek.
- tarmaklug**, [tarmak-luğ] {eT} sf. Kanal gibi; dere gibi. [EUTS]
- tarmalmak**, [tarmā-mak > tarma-l-mak [Clauşon'un okuyuşu], DLT'te tırma-l-mak]] {eT} edil. f. [-ur] Tırmalanmak. [DLT]
- tarmamak**, [tarmā-mak] (tarma:mak) {eT} gçl. f. [-r] Tırmalamak. [DLT]
- tarmar**, [Far. tār ü mār تارومار] (ta:rma:r) {OsT} sf. → tarumar.
- tarmaşmak**, [tarmā-mak > tarma-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Tırmalaşmak; birlikte kaşınmak. [DLT]
- tarmatmak**, [tarmā-mak > tarma-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Tırmalatmak. [DLT]
- tarmaz**, [tār-mak (dallanmak) > tar-maz] {eT} is. Turşuluk küçük hıyar; şen hıyarı (*Cucumis sativus*). [DLT]
- tarmihçi**, [tar+mih-çi] {ağız} sf. Eli sıkı; cimri. [DS]
- tarmuk**, -ğū [tar-muk] {ağız} is. Kütük kesmeye yarayan büyük testere; hızar. [DS]
- tarmut**, [tarmā-mak > tarmut] {eT} is. Dağların tepeleri, dereleri. [DLT]
- tarmutlanmak**, [tarmā-mak > tarmut-la-n-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] (Su için) kollara ayrılmak. [DLT]
- tarmutluğ**, [tarmut-luğ] {eT} sf. Kollu; dallı.
- tarı**, [Skr. dhāranī] {eT} is. Büyü; sihir. [EUTS]
- tarot**, [İt. tarocco > Fr. tarot] is. Avrupa'da bilinen ve yetmiş sekiz kâğıtla oynanan en eski iskambil oyunu.
- tarp¹**, [tarp (yans.)] is. Birden çarpmayı, vurmayı; ansızın düşmeyi, gelivermeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tarp varmak, tarp-a-dak, tarp-a-dan-ak* ☞ **tarp tarp**, {eAT} *Patır patır; sapır sapır.* || **tarp varmak**, {eAT} *Hızla gitmek; birdenbire gitmek.*
- tarp²**, [tarp] {ağız} is. Çok inişli yokuşlu yol. [DS]
- tarp³**, [tarp / torp] {ağız} is. Rüzgâr tutmayan, karın çok biriktiği yer. [DS]
- tarp⁴**, [tarp] {ağız} is. Yüksekten akan suyun önüne balık yakalamak için gerilen, çalıdan yapılmış sepeğ örgüsü biçiminde engel. [DS]
- tarpada**, [tarp (yans.) > tarp-ada] {ağız} zf. (Düşmek için) yüksekten ve birden. [DS]
- tarpadanak**, -ğū [tarp (yans.) > tarp-ada-n-ak] {ağız} zf. Birdenbire. [DS]
- tarpan**, [Kırz. tarpan] is. Doğu Avrupa'da eskiden göçer olarak yaşayan ufak yapılı ancak dayanıklı bir yabani at ırkı.
- tarpoş**, [? tarpoş] {ağız} is. Tencere, sahan kapağı. [DS]
- tarpuç**, -cu [torpuç / tarpuç] {ağız} is. Bir yaşında yavrulayan koyun veya keçi. [DS]
- tarpuna**, [tarpuna] {ağız} is. İnek ve manda yavrusu. [DS]
- tarpuş**, [Far. ser-püş ?] is. **1.** Başa giyilen şey; başlık. **2.** Kırmızı yünden örülme yalnız kadınların giydiği bir tür külah.
- tarpuşçu**, [tarpuş-çu] is. Tarpuş yapan ve satan kimse.
- tarrade**, [Ar. tarrāde طراده] (tarra:de) {OsT} is. Dibi düz hafif bir kayak türü.
- tarrah**, [Ar. tarḥ > tarrāḥ طراح] (tarra:h) {OsT} sf. **1.** Toplayan. **2.** is. Yazı yazılacak yüzeye tarh denilen süslemeyi yapan sanatçı. **3.** Boya ile duvar ve tavan resimleri yapan sanatçı.
- tarraka**, [Ar. tarāka => tarrāka طرافه] {OsT} is. Gü-rültü; gümbürtü.
- tarrar**, [Ar. tarṛ (kenarını kesme) > tarrār طرار] (tarra:r) {OsT} is. Bir kimsenin parasını, malını dalgınlığından yararlanarak üzerinden alan hırsız; yanke-sici.
- tarsal**, [Yun. tarsos > İng. tarsal] is. tıp. Ayak bileği kemiklerine ait.
- tarsalji**, [Fr. tarsalgie] is. tıp. Ayak bileğinde duyulan ağrı.
- tarsamak**, [tar (dar) > tar-sa-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-s(i)-yor] Canı sıkılmak; bunalmak; içi daralmak. [DS]
- tarsektomi**, [Fr. tarsectomie] is. tıp. Şekli bozuk ayakları düzeltmek amacıyla yapılan ortopedik ameliyat.
- tarsı**, [tar-sı ?] {ağız} sf. (Hayvan için) duman rengi. [DS]
- tarsıkmak**, [tar (tar) > tar-sı-k-mak طارسقم] gçsz. f. [-ur] **1.** {eAT} Daralmak; sıkılmak; sıkışmak; bunalmak. **2.** Bir şeye üzüldü sinirli davranışlarda bulunmak.
- tarsımk¹**, [tar (dar) > tar-sı-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Canı sıkılmak; bunalmak; içi daralmak. [DS]
- tarsımk²**, [tar-sı-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] (Yara için) iyileşmek. [DS]
- tarsi**, -i'ı [Ar. raş' > tarşi ترصيع] (tarsi:) {OsT} is. **1.** Kılıç, kutu vb. üzerine değerli taş, ahşap, sedef veya bağa parçaları kakarak süsleme işi; kakmacılık. **2.** ed. Divan edebiyatında iki dizinin bütün kelimelerinin kafiyeli olması.
- tarsif**, [Ar. tarşif ترصيف] (tarsi:f, s kalın söylenir) {OsT} is. Birbirine birleştirip güçlendirme; yapıştı-rarak sağlamlaştırma. ☞ **tarsif-i cidār**, {OsT} *Duvarın sağlamlaştırılması.*
- tarsin**, [Ar. reşānet > tarşin ترصين] (tarsi:n) {OsT} is. Sağlamlaştırma; kuvvetlendirme; takviye etme. ☞

- tarsîn etmek**, *Kuvvetlendirmek; takviye etmek; sağlamlaştırmak.* || **tarsîn-i cidâr**, *Duvarı sağlamlaştırma.*
- tarsinat**, [Ar. tarsîn > tarsînât ترصينات] (*tarsi:na:t*) {OsT} *is.* Sağlamlaştırmalar; kuvvetlendirmeler; takviye etmeler.
- tarsis**, [Ar. raşâş > tarşîş ترصيص] (*tarsi:s*) {OsT} *is.* 1. *kim.* Kurşunlama; kurşunla kaplama; kurşun dolurma. 2. Kurşun haline sokma.
- tarsit**, [Fr. tarsite] *is. tıp.* Göz kapağı iltihabı.
- tarsus**, [Yun. tarsos > İng. tarsus] *is. anat.* Ayak bileği kemiği.
- tart¹, -di** [Ar. tardı طرد] {OsT} *is.* 1. (Kişi için) bulunduğu görevden ya da kurumdan çıkarma; kovma. 2. Bir yerden uzaklaştırma; uzağa sürme. ☞ **tard ü aks**, {OsT} *ed.* Divan şirinde bir dizenin bazı kelimeleri ile ikinci bir mısra veya cümle kurma; akis. || **tart etmek**, {OsT} 1. Uzaklaştırmak; sürmek; kovmak. 2. Birini iş yeri, okul vb.nden çıkarmak. || **tart olunmak**, {OsT} 1. Uzaklaştırılmak; kovulmak; sürülmek. 2. İş yeri, okul vb.nden çıkarılmak.
- tart²**, [Fr. tarte] *is.* Un, yumurta sarısı, şeker ve yağ ile hazırlanmış bir hamur özel kalıbına konduktan sonra marmelat, krema ve çiğ meyve konduktan sonra fırında pişirilen meyveli pasta. ☞ **tart hamuru**, *Un, yumurta sarısı, şeker ve yağ ile hazırlanmış hamur.* || **tart kalıbı**, *Tart pişirmekte kullanılan, derinliği az, kenarları dilimli, tabanı delikli tabanına ikinci bir sac yerleştirilmiş özel pasta kalıbı.*
- tart³**, [tar-mak > tar-it-mak > tar-(i)t] {ağız} *sf.* Dağınık; düzensiz. ☞ **tart mart**, {ağız} *Düzgün olmayan; pürüzlü.* [DS] || **tart turt**, {ağız} *Kaba saba; biçimsiz.*
- tartağan**, [tar-mak > tar-it-mak > tar(i)t-ağan طرطغان] *sf.* 1. {eAT} {OsT} Darmadağın; perişan. 2. {ağız} Delik deşik. [DS]
- tartak**, [tar-t-mak (çekmek, asılmak) > tar-t-ak] *sf.* Kazılmış; dağıtılmış; darmadağın edilmiş. ☞ **tartak martak**, 1. *Kazıp dağıtarak; darmadağın ederek.* 2. {ağız} *Darmadağınık.* [DS] || **tartak martak etmek**, *Kazıp dağıtmak; karıştırıp dağıtmak.*
- tartaklama**, [tartak-la-ma] *is.* Tartaklamak eylemi.
- tartaklamak¹**, [tartak-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. Sarsarak, çekerek ya da iteleyerek hırpalamak. 2. {ağız} Karıştırıp düzenin bozmak; dağıtmak. [DS]
- tartaklamak²**, [tartak-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Kapı için) mandallamak. [DS]
- tartaklanış**, [tartak-la-n-ış] *is.* Tartaklanmak eylemi veya biçimi.
- tartaklanma**, [tartak-la-n-ma] *is.* Tartaklanmak eylemi.
- tartaklanmak**, [tartak-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Çekilip itilerek hırpalanmak.
- tartaklayış**, [tartak-la-y-ış] *is.* Tartaklamak eylemi veya biçimi.
- tartala¹**, [tart-mak > tart-a-la / tart-ala] {ağız} *is.* Yağma; talan. [DS]
- tartala²**, [? tartala] {ağız} *is.* Kuru ve yaş her türlü yemiş; çerez. [DS]
- tartala³**, [? tartala] {ağız} *sf.* Çok bol. [DS]
- tartala⁴**, [? tartala] {ağız} *is.* Bir kimseyi kovalayarak verilen korku veya heyecan. [DS]
- tartala⁵**, [? tartala] {ağız} *is.* Gereksiz nesne; pılı pırtı. [DS]
- tartalamak**, [tart-mak > tart-ala-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. Ağırlığını elle tartarak kestirmek. 2. Bir taşı iki eli ile kaldırıp ileri geri sallayarak ileri fırlatmak. [DS]
- tartalcı**, [tartal-cı] {ağız} *sf.* Yüksekten atan; abartıcı. [DS]
- tartalı**, [tarta-lı] {ağız} *is.* Alaca renkli bir kuş. [DS]
- tartamak**, [tar-ta-mak] {ağız} *is.* Tülbent, bez, yemene gibi şeyler. [DS]
- tartan¹**, [tart-mak > tart-an] {ağız} *sf.* Tartmak işini yapan. [DS]
- tartan²**, [İng. tartan] *is.* Dimi örgüyle kırmızı, sarı, lacivert ve yeşil gibi canlı renklerden ekose desenli olarak dokunmuş şal, eteklik ve örtü yapılan bir tür İskoç yünlü kumaşı.
- tartan³**, [İng. tartan (tescil edilmiş ad)] *is.* Atletizm pistlerinin kaplamasında kullanılan amyant, plastik ve kauçuk karışımı mazeme.
- tartana**, [İt. tartana] (*tarta'na*) *is. dnz.* Yelkenlerinden biri çok büyük ikisi küçük, üç yelkenli Akdeniz teknesi.
- tartar¹**, [tar (yans.) > tar+tar] {eT} *is.* Kumruya benzer bir kuş; üveyik, (*Streptopelia turtur*). [DLT]
- tartar²**, [Lat. tartarum > Fr. tartre] *is.* 1. Şarap kaplarının çeperlerinde biriken potasyum bitartarat ve kalsiyum tartarattan oluşan tortu. 2. Diş diplerinde biriken kireç; kefeki. ☞ **tartar sos**, *Alman sosu, hardal, çiğ yumurta sarısı, ezilmiş Hindistan cevizi, sarımsak, zeytinyağı, sirke ve baharatla hazırlanmış av eti ve diğer et kızartmalarında kullanılan sos.*
- tartarat**, [Fr. tartarate] *is.* Tartarik asidin tuzu. ☞ **tartarat asidi**, *kim. Tartarik asit.*
- tartarik, -ği** [Fr. tartarique] *sf. kim.* Yapısında iki alkol ve iki asit işlevi bulunan. ☞ **tartarik asit**, *kim. Formülü HOCO-(CHOH)₂-COOH olan ve şarap tortusunda bulunan di-hidroksi-butan-di-oik asidin yaygın adı; tartarat asidi.*
- tartaşmak**, [tart-aş-mak طارتشمق] {eAT} *işteş. f. [-ur]* Çekişmek; tartışmak; mücadele etmek.
- tarti¹**, [tart-mak (asılmak, çekmek) > tart-ı] *is.* 1. Tartmak eylemi; bu eylemin sonucu. 2. Cisimlerin ağırlıklarını ölçmeye, tartmaya yarayan alet; tartı

aleti. **3.** Ağırlık; bir cismin ağırlığı. **4.** *mecaz.* Ölçü; oran; karar. **5.** *ed.* Halk şiirinde vezin; ölçü. **6.** *dnz.* Yelkenleri indirip kaldırmaya yarayan ip. {ağız} (*aymı*) [DS] **7.** {ağız} Harmandaki yığınları çekmeye veya dağıtmaya yarayan ucu çengelli uzun sırık. [DS] **8.** {ağız} Sürülmüş tarlayı düzeltmeye yarayan tahta sürgü. [DS] **9.** {ağız} Çekül. [DS] **tartıda parmak oynatmak,** {ağız} Terazi ile tartarken hile yapmak. || **tartı hakemi,** At yarışlarında jockeylerin tartılmasından sorumlu hakem. || **tartı kayışı,** Eyeri kanat altından kolan kayışına bağlamaya yarayan tokalı kayış. || **tartı listesi,** Tartı ile satılan mallardan, satıcının sattıkları için ağırlıklarını ayrıntılı olarak yazıp düzenlediği liste. || **tartı salıncağı,** Tahterevallı. || **tartıya gelmez,** Ölçülmesi, belirlenmesi olanaksız. || **tartıya vurmak,** Olumlu ya da olumsuz yanlarını karşılaştırmak.

tartı², [tar-t-ı] {ağız} *is.* Başörtüsü; yemeni. [DS]

tartı³, [tortu] {ağız} *is.* Eritilen yağda kalan tortu. [DS]

tartıcı¹, [tart-mak > tart-ıçı طارنجی] *is.* **1.** Tartılacak malları tartmakla görevli kimse. **2.** *sf.* (Eşya, nesne için) çeken; asılan; tutan. **3.** {eAT} *sf.* Çekip çıkarılan; çekip alan.

tartıcı², [tart-ı > tartı-cı] *is.* Tartı aletlerini alıp satan ya da kiralayan kimse; tartı aracı sahibi.

tartıg, [tart-mak > tart-ıg] {eT} *is.* **1.** Yük ipi; denk sargısı. [DLT] **2.** Bir iş çıkması üzerine hakanın adamlarını çağırması. [DLT] **3.** Armağan; hediye. [EUTS]

tartıgçı, [tart-ıg-çı] {eT} *is.* Davetçi. [DLT]

tartıl, [tartı-l] *sf. kim.* (İşlem için) tartıya dayanan.

tartılama, [tartı-la-ma] *is. istk.* Bir göstergenin hazırlanması sırasında göz önüne alınan verilerin her birine gerçek önemlerine göre ağırlıklı yer verme yöntemi; ağırlıklandırma.

tartılamak, [tartı-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Tartmak; ağırlığını belirlemek. **2.** *istk.* Önemi oranında değer vermek. **3.** {ağız} Ağaç, kapı vb. şeyleri çekip sökmek için güç harcamak. [DS] **4.** {ağız} Ağırlığını elle tartmak; yoklamak. [DS] **5.** {ağız} Bir taşı iki eli ile kaldırıp ileri geri sallayarak fırlatmak; atmak. [DS]

tartılı¹, [tart-ıl-mak > tart-ıl-ı] *sf.* Tartılmış olan; tartısı alınmış olan; ağırlığı ölçülmüş olan.

tartılı², [tartı > tartı-lı] *sf.* **1.** Tartı aracı bulunan. **2.** *mecaz.* Ölçülü; dengeli; yerinde. **tartılı söz,** {ağız} *Şiir.* [DS]

tartılış, [tart-ıl-ış] *is.* Tartılmak eylemi veya biçimi.

tartılma, [tart-ıl-ma] *is.* Tartılmak eylemi.

tartılmak¹, [tart-ıl-mak طارتلمق] {eT} {eAT} {OsT} *edil. f. [-ur]* **1.** Çekilmek; asılmak; gerilmek; sıyrılmak. [DLT] [Üç İtigsizler] **2.** Dışarı çıkarılmak. [EUTS] **3.** {eAT} Uzatılmak. **4.** *dönşl. f. {ağız}* Asılmak; çekmek. [DS]

tartılmak², [tart-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Kendisine tartmak işlemi uygulanmak; tartmak eylemine konu olmak. {eT} (*aymı*) [DLT] **2.** (Söz, davranış vb. için) sonucu hesaplanarak özenle seçilmek; dikkatli davranmak. **3.** *dönşl. f.* Baskül, kantar vb. tartı aletine çıkarak kendi ağırlığını öğrenmek.

tartılmış¹, [tart-ıl-mış طارتلمش] {eAT} *sf.* Çekilip uzatılmış.

tartılmış², [tart-ıl-mış طارتلمش] {eAT} *sf.* **1.** Tartıya vurulan; tartılan; ölçüsü belli olan. **2.** Tartıya vurulacak; tartılmayı bekleyen.

tartım, [tar-t-ı-m] *is.* Bir dize ya da notada vurgu, uzunluk vb. ses özelliklerinden, durakların düzenli tekrarından doğan ses uygunluğu; ritim; dizem.

tartımak, -ğı [tar-t-ı-mak] {ağız} *is.* Baş örtüsü; yemeni. [DS]

tartımak, -ğı [tar-t-ın-cak] {ağız} *is.* Baş örtüsü; yemeni. [DS]

tartımlı, [tar-t-ı-m-lı] *sf.* Düzenli aralıklarla tekrarlanan; tartımı olan; dizemli; ritimli; ritmik.

tartımsal, [tart-ım-sal] *sf.* Tartımla ilgili; tartıma ilişkin; ritmik.

tartın¹, [tart-mak > tart-ın] (*tartı:n*) {eT} *is.* Başka bir yerden getirilen zahire; yiyecek. [DLT]

tartın², [tart-mak > tart-ın] {eT} *is.* İyilikseverlik. [EUTS]

tartınılmak, [tart-ın-ıl-mak طارتنلمق] {eAT} *edil. f. [-ur]* **1.** Uzatılıp yayılmak. **2.** Sürüklenmek; çekilip götürülmek.

tartınmak¹, [tart-mak > tart-ı-n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* **1.** Özlemek; acınmak. [DLT]. **2.** (Yiyecek vb. için) eve götürmek. [DLT]

tartınmak², [tart-ın-mak طارتنمق] {eAT} {OsT} *dönşl. f. [-ur]* **1.** Çekinmek; itihaz etmek; esirgemek. **2.** *edil. f.* Sürüklenmek. **3.** {ağız} *gçsz. f.* Asılmak; çekmek. [DS]

tartınmak³, [tart-ın-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Başörtüsünü, çene altından geçirip baş üzerinde bağlamak. [DS]

tartınmak⁴, [tart-ın-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Uygun zamanı kaçırmak; istediğini yapamamak. [DS]

tartısız, [tartı-sız] *sf.* **1.** Tartılmamış. **2.** Gerekli tartı aracına sahip olmayan. **3.** *mecaz.* Ölçsüz; denge-siz; yersiz.

tartış¹, [tart-ış] *is.* Tartmak eylemi veya biçimi.

tartış², [tart-mak > tart-ış] {eT} *is.* Armağan. [EUTS]

tartış³, [tart-mak > tart-ış طارتش] {eAT} *is.* Çekişme; niza.

tartışı, [tart-ış-mak > tartış-ı] *is.* Bilim üstüne ya da bilimle ilgili olarak tartışmak; münazara; polemik.

tartışıcı, [tart-ış-ıcı] {eAT} *sf.* **1.** Tartışan; münakaşa eden. **2.** Birbiri ile çekişen; ihtilafa düşen.

tartışık, [tart-mak > tart-ış-ık طرئشق] {eAT} is. 1. Çekişme; tartışma; niza; münakaşa. 2. Birbirini tutmayan, çelişen şeyler. ☐ **tartışık olmak**, {eAT} Çekişmeye meydan vermek; ihtilafa düşmek.

tartışiksız, [tart-ış-ık-sız درئتشمئر] {eAT} sf. Çekişmesiz; ihtilafsız; itirazsız.

tartışılma, [tart-ış-ıl-ma] is. Tartışılmak eylemi.

tartışılmak, [tart-ış-ıl-mak] edil. f. [-ır] 1. Tartışmak eylemi yapılmak; tartışmak eylemine konu olmak; görüşülmek. 2. Değişik yönleri ile ayrıntılı biçimde incelemek. 3. Münakaşa ya da kavga konusu haline getirilmek.

tartışım, [tart-ış-ım] is. fel. 1. Tartışmayı, konuşmayı bir araç olarak değil de amaç olarak gören yöntem; didişim; müşagabe, eristik. 2. Tartışmada karşısındaki fikirlerini mantık oyunlarıyla ne olursa olsun çürütüp onu susturma.

tartışlanmak, [tart-ış-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Sıçramak. [DS]

tartışlıg, [tartış > tartış-lıg] {eT} sf. 1. Sürükleyici; çekici. 2. (Duygu için) cezbedici.

tartışma, [tart-ış-ma] is. 1. Tartışmak eylemi. 2. Birbirine karşı görüş ve düşünceleri savunma; münakaşa. 3. Ağız kavgası; münakaşa. 4. ed. Bir sorun üzerinde sözlü ya da yazılı olarak karşılıklı olarak sertçe savunma yapmak. ☐ **tartışma götürmek**, *Tartışmaya açık olmak; açık ve net olmamak.* || **tartışma götürmemek**, *Her şey açık ve net olmak; tartışmaya gerek duyulmamak.* || **tartışmaya girmek**, *Münakaşa etmeye başlamak.*

tartışmacı, [tart-ış-ma-cı] is. 1. Bir tartışmada, tartışanlardan her biri. 2. sf. Görünüşte haklı ve yerinde gibi gelen bir takım yanıltıcı kanıtlarla karşısındaki zor duruma düşüren; didişimci.

tartışmacılık, -ğı [tart-ış-ma-cı-lık] is. 1. Tartışma sanatı ve bu konudaki ustalık. 2. fel. Görünüşte haklı ve yerinde gibi gelen bir takım yanıltıcı kanıtlarla karşısındaki zor durumda bırakmaya yönelik diyalektik; didişimcilik.

tartışmak¹, [tart-mak > tart-ış-mak طرئشمق] işteş. f. [-ır] [eT. -ur] 1. {eT} {eAT} Karşılıklı olarak çekmek; çekişmek. [ETY] 2. (Kişiler arasında) karşılıklı olarak kırııcı sözler söylemek; münakaşa etmek; çekişmek. {eT} {eAT} (aynı) [ETY] 3. (Bir sorun ya da konu için) iki ya da daha fazla kişi ve grup arasında konuya açıklık kazandırmak, çözüm getirmek ya da karara bağlamak için karşıt yönleri ile inceleyip görüşmek. 4. Karşılıklı olarak düşünce alışverişinde bulunmak. {eAT} (aynı) 5. Bir şeyi ayrıntıları ile inceleyip doğruluğunu, değerini sözlü ya da yazılı olarak tespite çalışmak. 6. {eAT} İhtilafa düşmek. 7. {eAT} dönşl. Bir kimsenin uğruna çekişmek; ondan yana çıkmak; ona yardım etmek.

tartışmak², [tart-ış-mak] işteş. f. [-ur] 1. {eT} Tart-

mada yardım etmek. 2. {eT} Birbirini cezbetmekte yardım etmek; birbirini çekmekte yardımlaşmak. [DLT] 3. {eT} Kurmakta, germekte yardım etmek. [DLT] 4. {eT} dönşl. f. Sızlamak. [DLT]

tartışmalı, [tart-ış-ma-lı] sf. 1. Tartışmalı geçen; tartışma yapılan. 2. (Herhangi bir konu için) tartışılan. 3. Güvenilir olmayan; kesin olmayan; hakkında çok değişik görüşler bulunan.

tartışmasız, [tart-ış-ma-sız] sf. Hiçbir tartışmaya yol açmayacak kadar kesin olmayan.

tartib, [Ar. rütübet > tartıb تطیب] (tarti:b) {OsT} is.

1. İslatma; nemlendirme. 2. Tazelik verme. 3. Hoşlandırma. 4. Hoşlandırılma. 5. Tat verme. ☐ **tartib etmek**, {OsT} 1. İslatmak. 2. Tazelik kazandırmak. 3. Tat vermek. || **tartib-i lisân**, {OsT} Dili tatlılaştırma; güzel bir söz söyleyerek konuşmayı tatlılaştırma.

tartil, [Ar. raṭl > tartıl تطیل] (tarti:l) {OsT} is. Saçı yukarıdan boğarak örgüsünü veya kıvrıkcıklarını açıp salıverme.

tartma¹, [tart-ma] is. 1. Tartmak eylemi. 2. spor. Güreşte, yerde yüz üstü yatan rakibi belinden kaldıracak bir süre havada tutma.

tartma², [tar-t-ma] {ağız} is. Başörtüsü; yemeni. [DS] ☐ **tartma tartmak**, *Başörtüsü örtünmek.*

tartma³, [tart-ma] {ağız} is. Tarlalarda geniş ağızlı bir tür çapa ile açılan su arki. [DS]

tartmak¹, [tart-mak / dart-mak طرئق] gçl. f. [-ar] 1.

{eT} {eAT} {OsT} {ağız} Çekmek; asılmak; uzatmak; germek; çekip almak. [DLT] [EUTS] İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Üç İtigsizler] [Mühennâ] [DS] 2. Kendine doğru çekmek; cezp etmek. {eAT} (aynı) [DLT] 3. Getirmek; çıkarmak. [DLT] [KB] 4. {eAT} Geri almak. 5. {eAT} (El vb. için) üzerinden, içinden geri çekmek; çıkarmak. 6. {eAT} Uzatıp yaymak. 7. {eAT} Çekip götürmek; sürüklemek. 8. {eAT} Gözünü dikmek. 9. {eAT} Geri çekilmek. 10. Çekip bırakarak sallamak; sarsmak. 11. Binek hayvanlarının dizginlerini çekip bırakmak. 12. {ağız} (Dik duran şey veya hayvanın sırtındaki yük için) dengesi bozulup bir yana yatmak. [DS] ☐ **tartarak yenme**, *spor. Yağlı güreşte rakibi kaldırarak üç adım yürümekle kazanılan galibiyet.*

tartmak², [tart-mak طرئق] gçl. f. [-ar] 1. Tartı ile ağırlığını saptamak; bir şeyin birim cinsinden ağırlığını bulmak. {eT} {eAT} (aynı) [EUTS] [DLT] 2. Avuç içine alarak ağırlığını kestirmeye çalışmak. 3. Ağırlığını ölçerek hazır hâle getirmek. 4. mecaz. Dikkatle inceleyerek değerlendirmek; değer biçmek; yargılamak. 5. mecaz. (Söz ve davranış için) nereye varacağını iyice ölçüp biçerek dikkatle seçmek. 6. {ağız} Bir kimseyi denemek; sınamak. [DS]

tartmak³, [tart-mak طرئق] {eAT} gçl. f. [-ar] 1. Alıkoymak; men etmek; esirgemek. 2. Saklamak.

tartmak⁴, [tart-mak] {ağız} gçsz. f. [-ar] Uyuklamak. [DS]

tartmak⁵, [tart-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Başörtüsünün uçlarını çene altından dolandırarak tepede bağlamak. [DS]

tarttırma, [tart-tır-ma] is. Tarttırmak eylemi,

tarttırmak, [ta-t-tır-mak] gçl. f. [-ur] 1. Bir şeyin ağırlığının belirlenmesi işini birine yaptırmak; tartılmasını sağlamak. 2. Bir maldan belirli bir ölçüde satın almak ya da satmak üzere birine hazırlamak.

tartturmak, [tart-tur-mak] {eAT} gçl. f. [-ur]

1. Çektirmek. 2. İşletmek.

tartu¹, [ʔ tartu] {ağız} is. Organ. [DS]

tartu² [Far. dürdi => tortu / tartu] {eAT} is. Tortu; çökelti.

tartuk, [tart-uk] {eAT} {OsT} is. Armağan; peşkeş; sunu; takdime. ☞ **tartuk salmak**, {eAT} Hediye sunmak.

tartumcak, -ğı [tart-ın-cak > tartum-cak] {ağız} is. Başörtüsü; yemeni. [DS]

tartura, [Far. tār (iplik) + tuğra => tartura] (tartu'ra) is. Çıkrıkçı çarkı.

taru, [taru / daru] {eAT} is. Darı.

taruca, [taru-ca] {eAT} sf. Darı kadar.

taruka, [taruka] {eT} is. Bir memuriyet unvanı. [EUTS]

tarumak, [tār > tar-ū-mak] (taru:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Daralmak. [DLT] [EUTS] [KB]

tarumar, [Far. tār ü mār] (ta:ruma:r) {OsT} sf.

1. Darmadağınık; karışık. 2. Perişan. ☞ **tarumar etmek**, Dağıtmak; perişan etmek. || **tarumar olmak**, Dağılmak; perişan olmak.

tarunmak, [tarū-mak > taru-n-mak] {eT} dönş. f. [-ur] Canı sıkılmak; usanmak; sıkılmak; bıkmak. [DLT]

tarus, [tarū-mak > taru-s] {eT} is. Evin çatısı. [DLT]

taruslamak, [tarus-lā-mak] (tarusla:mak) {eT} gçl. f. [-r] Çatı yapmak. [DLT]

tarutmak, [tar-ū-mak > tar-u-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Daraltmak; darlaştırmak. [DLT]

tarümar, [Far. tār ü mār] (ta:rüma:r) {OsT} sf. → tarumar.

tarüpud, [Far. tār ü pūd] (ta:rüpu:d) {OsT} is. Dokumacılıkta atkı ve çözü; arış ve argaç.

tarvandırmak, [tarva-n-dır-mak] {eAT} gçl. f. [-ur] Davrandırmak.

tarvanmak, [tarva-n-mak] {eAT} dönşl. f. [-ur] Davranmak.

tarvis, [ʔ tarvis] {ağız} is. Karpuz. [DS]

tarz, [Ar. tarz] {OsT} is. 1. Bir kimseye özgü davranış. 2. Bir şeye özgü oluş biçimi; şekil; tür. 3.

(Kişi için) her zamanki davranış biçimi; alışlagelmiş. 4. Bir şeyin, bir eylemin, gerçekleşme, uygulama biçimi; yöntem; şekil; biçim; yol. 5. Bir yapının gerçekleştirilmesinde izlenen model; şekil; biçim; üslup. 6. sanat akımı; sanat anlayışı; üslup. ☞ **tarz bildiren eylemlik**, dbl. Eylemin oluş tarzını bildiren ve (-iş) ekiyle kurulan fiilimsi. || **tarz-ı bārid**, {OsT} ed. Soğuk bir üslup ile yazı yazma. || **tarz-ı cedid**, 1. İkinci Mahmut ve Abdülmecid dönemlerinde, barok etkisinde kalan mimari üsluba verilen ad. 2. Klasik Türk müziğinde, Kazasker Mustafa İzzet Efendi tarafından yapılan birleşik bir makam adı. || **tarz-ı faâliyet**, {OsT} İşleme biçimi; işleyiş. || **tarz-ı hâl**, {OsT} Çözüm yolu; çözüm biçimi. || **tarz-ı hareket**, {OsT} Hareket şekli; tutum. || **tarz-ı i'tilâf**, {OsT} Uzlaşma biçimi; uyuşma şekli. || **tarz-ı mefsûl**, {OsT} ed. Kesik kesik cümlelerle söz söyleme. || **tarz-ı mevsûl**, {OsT} ed. Bilinmeyen, alışılmamış kelimeler kullanarak anlaşılması güçleştirilmiş yazı. || **tarz-ı müteallik**, {OsT} → tarz-ı mevsûl. || **tarz-ı nevîn**, {OsT} müz. Klasik Türk müziğinde, Haşim Bey tarafından birleştirilmiş birleşik bir makam adı. || **tarz-ı teşkîl**, {OsT} Kurulma, yapılma biçimi; kuruluş.

tarzamak, [taraz-ı-mak > tarza-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-z(t)-yor] (Kumaş için) havı dökülmek; biraz eskimek. [DS]

tarzan, [İng. tarzan (Edgar Rice Burroughs'un roman kahramanı)] is. Ormanda yaşayan ve hayvanlarla dost olan kimse. ☞ **tarzan gibi**, Giyimi mevsime uygun olmayan; yarı çıplak sayılır.

tarziye, [Ar. tarziye] {OsT} is. 1. Gönül alma; hoşnut etme. 2. İşlediği bir hatanın bağışlanmasını isteme; bu amaçla söylenen sözler. 3. Din uluları için "Allah ondan razı olsun" duasını okuma. ☞ **tarziye vermek**, Gönül alıcı, özür dileyici sözler söylemek.

tarziz, [Ar. tarziz] (tarzi:z) {OsT} is. tıp. Cildin altındaki dokuların ezilmesi.

tarzul, [Skr. trisūla] {eT} is. Üç dişli, yabaya benzer bir araç. [EUTS]

ta's, [Ar. ta's] {OsT} is. Yok olma; yok oluş; kaybolma.

tas¹, [Ar. tās] {eT} {OsT} is. 1. İçine sulu yiyecek konulan, çoğunlukla metalden yapılma çukur kap; kâse. [Bahşayış] 2. Hamamda su dökünmeye yaran su kabı. [Bahşayış] 3. Baş korumak için giyilen metal başlık. 4. Yeniçeri ortalarından bazı bölüklerin giydiği başlık. 5. Eski bir Türk sazı. 6. {ağız} Yarım tenekeden yapılma tahıl ölççeği. [DS] 7. {ağız} Dört okka buğday alan tahıl ölççeği. [DS] 8. sf. Belirtilen sayıda tasın alabileceği miktarda olan. 9. Tas biçiminde olan. 10. Saçsız, çıplak. ☞ **tas eti**, {ağız} Tas kebabı. [DS] || **tas gibi**, 1. Düz; açıklık;

- meydanda. 2. Hiç saçı yok; dazlak.*|| **tası tarağı toplamak**, *Bir yerden acele gitmek veya kaçmak üzere hazırlık yapmak.*|| **tas kebapı**, *1. Kuşbaşı etlerin üzerine tas kapatılıp pirinç, soğan, patates gibi malzemelerle pişirilen bir yemek. 2. Kuşbaşı et, soğan, patates, salça ve karabiberin kısık ateşte pişirilmesi ile yapılan yemek.*|| **tas tarak**, {ağız} *Ufak tefek eşya; öteberi.* [DS]|| **tas tas**, *Taslar dolu-su; ardi ardına doldurulmuş tasla.*
- tas²**, [tas] {eT} *sf.* **1.** Kötü; bayağı. [DLT] **2.** Yitme; kaybolma. [Mühennâ] ☞ **tas bolmak**, {eT} *Kötü olmak; mahvolmak.* [Mühennâ] || **tas etmek**, {eT} *Mahvetmek; yok etmek.*|| **tas itmek**, {eAT} *Yitmek; kaybolmak.* [Mühennâ]
- tas³**, [taş > tas] {eT} *is.* **1.** Dış; hariç. [EUTS] **2.** Taş. [EUTS]
- tas⁴**, [tas / tes طاس] {eT} *e.* → tes. ☞ **tas tarım**, {eAT} *Boy bos; endam; yāl ü bāl.*
- tas⁵**, [tas تاس] *is.* **1.** Yarma; yarık. **2.** {ağız} *Öküz derisi kıyısı.* [DS] ☞ **tas tas**, {eAT} *Dilim dilim; şerha şerha; parça parça.*
- tas⁶**, [pas / tas ?] {ağız} *is.* *Bağ çubuklarında görülen bir hastalık.* [DS]
- tas⁷**, [tas] {ağız} *is.* **1.** Arka; peş. **2.** *Av hayvanlarının, köpeklerle izlenebilen koku veya izleri.* [DS] ☞ **tasına düşmek**, {ağız} *Ardına düşmek; peşinden gitmek.* [DS]|| **tası tasına**, {ağız} *Arka arkaya; peş peşe.* [DS]
- tasā**, [Far. tāse / tāsā] *is.* **1.** *Kişiyi üzen, tedirgin eden düşünce; üzüntülü düşünce hâli; kaygı; dert.* {eAT} (*aym*) **2.** *psikol.* *İnsanı tedirgin eden ya da tatmin edici sayılmayan durumların ortaya çıkışını önleyebilme sırasında ya da güvensizlik içinde bulunulduğunda duyulan tedirgin edici duygu.* ☞ **tasa çekmek**, *Üzüntü duymak; kaygı içinde bulunmak.*|| **tasa etmek**, *Kaygıya kapılmak; kaygı duymak; kaygılanmak.*|| **tasamın on beşi**, *“Beni ilgilendirmez; ona mı üzüleceğim” anlamında kullanılır.*|| (bir şeyin, kimsenin) **tasasını çekmek**, *Onlar için üzülmek.*|| **tasası sana mı düştü**, *“Seni ilgilendirmez; sana ne” anlamında kullanılır.*
- tasabbi**, [Ar. şabāvet > taşabbī تصبی] (*tasabbi:*) {OsT} *is.* *Çocuk gibi davranma; çocuklaşma; çocuk tavrı takınma.*
- tasabbu, -u’ı** [Ar. işbī’ > taşabbu تصبغ] {OsT} *is.* *Parmak parmak ayrılmak.*
- tasabbur**, [Ar. şabr > taşabbur تصبر] {OsT} *is.* *Sabretme.*
- tasacağı**, [taşa-cağı طصه جعی] {OsT} *sf.* *Tasalı olan; mahzun.*
- tasaddi**, [Ar. şady > taşaddī تصدی] (*tasaddi:*) {OsT} *is.* *Girişme; teşebbüs etme.* ☞ **tasaddi etmek**, *Girişmek; teşebbüs etmek.*
- tasaddu, -u’ı** [Ar. taşaddu تصدع] {OsT} *is.* **1.** *Dağılma. 2. Yarılıp çatlama.*
- tasadduk**, [Ar. şadağa > taşadduk تصدق] {OsT} *is.* *Sadaka verme; sadaka olarak verme.* ☞ **tasadduk etmek**, *Sadaka olarak vermek.*|| **tasadduk eylemek**, *Sadaka olarak vermek.*|| **tasadduk olunmak**, *Sadaka olarak verilmek.*
- tasaddukat**, [Ar. taşadduk > taşaddukāt تصدقات] (*tasaddukā:t*) {OsT} *is.* *Sadakalar; sadaka vermeler.*
- tasaddur**, [Ar. şadr > taşaddur تصدر] {OsT} *is.* **1.** *Baş geçme; baş köşeye oturma. 2. İleriye, öne geçme.* ☞ **tasaddur etmek**, *İleriye, öne geçip oturmak.*
- tasaffi**, [Ar. şafvet > taşaffi تصفی] (*tasaffi:*) {OsT} *is.* *Saf hâle gelme; saflaşma; durulma.*
- tasaffuh**, [Ar. taşaffuh تصفح] {OsT} *is.* **1.** *Levha levha olma. 2. Levha haline getirilme. 3. Yaprak yaprak olma.*
- tasak¹, -ğı** [? tasak] {ağız} *is.* *Cılız hayvan eti.* [DS]
- tasak², -ğı** [tas-ak] {ağız} *is.* *Öküz derisi kıyısı.* [DS]
- tasaklamak**, [tasak-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* *Kesmek.* [DS]
- tasal**, [? talas / tasal] {eT} *is.* *Çevgen oyununda çizilmiş sınır.* [DLT]
- tasalanma**, [tasa-lan-ma] *is.* *Tasalanmak eylemi.*
- tasalanmak**, [tasa-lan-mak] *gçsz. f. [-ır]* *Bir şeyi kendisine üzüntü konusu yapmak; dert edinmek; endişelenmek; kaygılanmak.*
- tasalı**, [tasa-lı] *sf.* *Tasası olan; üzüntüsü olan; kaygısı olan; kaygılı.*
- tasallut**, [Ar. salaṭet > tasalluṭ تسلط] {OsT} *is.* **1.** *Saldırı; musallat olma; asılma. 2. Elle ya da sözle sataşma; sarkıntılık.* ☞ **tasallut etmek**, *Sarkıntılık etmek.*
- tasallutat**, [Ar. tasalluṭ > tasalluṭāt تسلطات] (*tasalluta:t*) {OsT} *is.* *Sarkıntılık etmeler; saldırılar; sataşmalar.*
- tasalluten**, [Ar. tasalluṭ > tasalluṭen تسلطاً] (*tasallu'ten*) {OsT} *zf.* **1.** *Sataşarak. 2. Saldırarak.*
- tasallüb**, [Ar. şulb > taşallüb تصلب] {OsT} *is.* **1.** *Katılaşma; sertleşme. 2. Kuvvet kazanma; sağlamlaşma. 3. Din konusunda tutucu davranma.* ☞ **tasallüb-i cild**, *tıp. Cildin sertleşmesi.*|| **tasallüb-i dimāğ**, {OsT} *tıp. Beyinin sertleşmesi.*|| **tasallüb-i şerāyîn**, {OsT} *tıp. Damar sertliği.*
- tasallübat**, [Ar. taşallüb > taşallübāt تصلبات] (*tasallüba:t*) {OsT} *is.* **1.** *Katılaşmalar; sertleşmeler. 2. Dinî alanda çok mutaassıp davranma.*
- tasallüf**, [Ar. şalef > taşallüf تصالف] {OsT} *is.* **1.** *Kendisini üstün özelliklere sahipmiş gibi gösterme;*

- üstünlük taslayarak övünme. **2. ed.** Divan edebiyatında şairin kendini övdüğü şiir; fahiye.
- tasallüfat**, [Ar. taşallüf > taşallüfat تصالفاً] (*tasallüfa:t*) {OsT} is. Gösteriş olarak yapılan nezaketler.
- tasamhara**, [Abz. taşamhara] {ağız} is. folk. Abaza gençleri arasında yapılan kızılı erkekli toplantı. [DS]
- tasanas**, [? tasanas] {ağız} sf. Yorgun; güçsüz. [DS]
- tasannu, -u'ı** [Ar. şun' > taşannu' تصنع] (*tasannu:*) {OsT} is. **1.** Bir şeyi olduğundan daha güzel gösterme; sanat yapma; yapmacıklık. **2. ed.** Divan edebiyatında şairin kendisini başkalarından üstün göstermek amacıyla başvurduğu ustalıklarla gerçekten, olağandan, içtenlikten uzaklaşarak sürüklediği yapmacıklı ve zorlamalı anlatım yolu.
- tasannuat**, [Ar. taşannu' > taşannu'āt تصنعات] (*tasannua:t*) {OsT} is. Olduğundan daha güzel görünme ve göstermeler; yapmacıklar.
- tasar**, [*tas (örnek) > tas-ar] is. **1.** Bir yapının veya bir aletin bölüm ve parçalarını bir sıra hâlinde gösteren çizim; plan. **2.** Bir iş veya düşüncenin sırasını gösteren yazı. **3.** {ağız} Saban oku, boyunduruk, vb. tarım aracı yapmak üzere kabaca yontularak şekillendirilmiş ağaç parçası. [DS] ☞ **tasar çizim**, *1. Bir sanat eserinin, bir yapının ya da bir ürünün ilk taslağı; desen; dizayn. 2. Bir inceleme ve araştırma sürecinin çeşitli dönemlerinde izlenecek yolu, işlemleri belirleyen çerçeve.* || **tasar çizimci**, *Tasar çizimleri hazırlayan uzman.*
- tasarı**, [tas-ar-ı] is. **1.** Bir kimsenin ya da grubun ulaşmayı hedeflediği amaç; niyet; proje. **2.** Bir şeyi ortaya koymak, yapmak amacıyla ana çizgileri ile zihinde oluşturulan, biçimlenen düşünce; proje. **3. huk.** Hukukî bir işlemin, yetkili kurul önünde görülebilir, tartışılabilir, kabul ya da ret biçiminde oylanabilir hâle getirilmiş metni; layiha (1944). ☞ **tasarı geometri**, *mat. Uzayda tasavvur edilmiş biçimleri izdüşümlerle gösteren geometri.* || **tasarılı olmak**, *Bir kimsenin, gelecekle ilgili ortaya koymak istediği bazı şeyler olmak.*
- tasarım**, [tasar-ım] is. **1.** Tasarım eylemi. **2.** Zihinde biçim verme; kurma; tasavvur. **3.** Tasarım alan-biçim. **4.** Bir sanat eserinin, bir yapının ya da bir ürünün ilk taslağı; desen; tasar çizim; dizayn. **5. fel.** Daha önce zihne duyu ve bellek yolu ile sağlanmış bilgi, olay, nesne duygunun daha sonra ortaya çıkan kopyası; duyuların ya da hafızanın anlığa sunduğu görüntü. **6. mim.** Bir yapıyı, çeşitli katların planları, kesit ve görünüşleriyle tanımlayan çizimlerin tümü (1944). **7.** Bir reklam kampanyasının grafikleri.
- tasarımci**, [tasar-ım-cı] is. **1.** Bir kuruluştaki tasarım üzerine çalışan uzman. **2.** Bir reklam kampanyasında grafik tasarımları hazırlayan desinatör. **3.** Hali desenlerini üreten kimse. **4.** Bir dokuma ürününün atkı ve çözgü ipliklerinin almaşık konumlarını belirleyen dokuma desinatörü.
- tasarımlama**, [ta-ar-ım-la-ma] is. **1.** Tasarımlamak eylemi. **2.** Zihinde canlandırma; göz önüne getirme.
- tasarımlamak**, [tasar-ım-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Bir şeyi zihninde kurmak; biçim vermek; tasavvur etmek. **2.** Bir şeyi biçim olarak zihninde canlandırmak.
- tasarımlanma**, [tasar-ım-la-n-ma] is. Tasarımlanmak eylemi.
- tasarımlanmak**, [tasar-ım-la-n-mak] edil. f. [-ır] **1.** Tasarımlamak eylemi yapılmak; hakkında tasarımlama eylemi uygulanmış olmak; dizayn edilmek. **2.** Zihinde canlandırılarak biçim verilmek; kurulmak; tasavvur edilmek.
- tasarımlı**, [tasar-ım-lı] sf. **1.** Tasarımı yapılmış olan; tasarımı bulunan. **2.** Zihinde canlandırıp kurarak biçim verilmiş olan.
- tasarımsal**, [tasar-ım-sal] sf. Bir tasarımıyla ilgili olan; tasarıma dayanan.
- tasarımsız**, [tasar-ım-sız] sf. Tasarımı yapılmamış; tasarıma dayanmayan.
- tasarîf**, [Ar. taşrif > taşarîf تصاريف] (*tasa:ri:f*) {OsT} is. Allah'ın, dilediği gibi idare ve irade buyurması.
- tasarlama**, [tasar-la-ma] is. Tasarlamak eylemi; tasarmim.
- tasarlamak¹**, [tasar-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Soyut ya da somut bir şeyi zihinde canlandırarak biçim vermek; kurmak; tasavvur etmek. **2.** Gerçekleştirilmek istenen şeyi zihinde kurmak; nasıl gerçekleşeceğine ilişkin zihinden yollar araştırmak. **3.** (Yontulabilir bir ağaç ya da taş malzemenin) kaba çıkıntılarını almak; yontarak kabasını almak. {ağız} (aynı) [DS] **4.** Bir binanın, bir makinenin projesini hazırlamak. ☞ **tasarlayıp kurarak**, *huk. (İşlenen bir suç için) önceden planlayıp tasarlayarak; planlayarak; planlı biçimde; tasarlayarak; taammüden.*
- tasarlamak²**, [tasar-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Öğüt vermek. [DS]
- tasarlanış**, [tasar-la-n-ış] is. Tasarlanmak eylemi veya biçimi.
- tasarlanma**, [tasar-la-n-ma] is. Tasarlanmak eylemi.
- tasarlanmak¹**, [tasar-la-n-mak] تصارلنمق edil. f. [-ır] [eAT. -ur] **1.** Tasarlamak eylemi yapılmak; hakkında tasarlamak eylemi gerçekleştirilmek; tasarlamak eylemine konu olmak. **2.** {eAT} (Bir iş için) kaba taslak yapılmak.
- tasarlanmak²**, [tasar-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Kendine çekidüzen vermek; hazırlanmak, [DS]
- tasarlanmak³**, [tasar-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Övünmek. [DS]
- tasarlayış**, [tasar-la-y-ış] is. Tasarlamak eylemi veya biçimi.

tasarruf, [Ar. şarf > taşarruf تصرف] {OsT} is. 1. Bir şeyi dilediği gibi kullanma yetkisi; kullanım. 2. Herhangi bir şeyi tutumlu kullanma. 3. Harcamalarını kısarak para biriktirme; bu şekilde biriktirilmiş para. 4. Bir kadına eş, zevce muamelesi yapma. 5. huk. Bir hakkı doğrudan doğruya etkileme, onu değiştirme veya ortadan kaldırma. 6. Yönetim kademelerinin, kendisine verilmiş olan yetkilere dayanarak yaptıkları işlemler ve aldıkları kararlar. 7. ekon. Bir işletmenin ya da iktisadî kurumun gelirinin, tamamı tüketilmeyerek bir sermaye oluşturmada kullanılan bölümü. 8. isl. huk. Bir mal ya da haktan yararlanma ve bunlar üzerinde hukukî işlemler yapabilme gücü. ☞ **tasarruf bonusu**, Devlet tarafından belirli bir vadede ödenmek üzere halkın küçük birikimlerini toplamak amacıyla çıkarılmış olan borçlanma senedi. || **tasarruf cüzdanı**, bank. Bankalarca tasarruf mevduatı sahiplerine verilen ve hesaptaki para hareketlerini gösteren defter. || **tasarruf ehliyeti**, huk. Bir hakkı doğrudan kullanabilme, dilediği şekilde değiştirebilme ve kaldırabilme ehliyeti. || **tasarruf etmek**, 1. Bir malı veya hakkı dilediği gibi kullanmak. 2. Para biriktirmek. 3. Para veya tüketim malı olan bir şeyi tutumlu kullanmak. || **tasarruf hesabı**, Tasarruf mevduatı ile ilgili hesapların gösterildiği cetvel. || **tasarruf-i fi'lî**, {OsT} huk. Kullanma, yok etme veya değiştirme gibi bir haktan maddî olarak yararlanma; yapma biçimindeki tasarruf; fi'lî tasarruf. || **tasarruf-i kavîlî**, {OsT} isl. huk. Sonuç doğuran bir irade açıklamasıyla bir haktan yararlanma; sözel tasarruf. || **tasarruf-i müllâk**, {OsT} Yalnız mülk sahibinin o mülk üzerinde yapabileceği türden tasarruf. || **tasarruf-i şer'î**, {OsT} huk. Satmak, bağışlamak, vekâlet, kefalet, havale teslimi gibi işlemler. || **tasarruf işlemi**, huk. Bir hakkı doğrudan etkileyen, onu değiştiren ya da ortadan kaldıran işlem. || **tasarruf mevduatı**, bank. Gerçek kişilerce bankalarda açtırılan ve ticarî işleme tabi olmayan hesap. || **tasarruf nisâbı**, {OsT} Tereke ile, elde bulunan malların toplamı arasındaki fark. || **tasarruf planı**, Tasarrufu özendirmeyi ve belli kullanım alanlarına yönlendirmeyi amaçlayan para kaynağı türü. || **tasarruf sandığı**, Kazanç amacı gütmeyen, dar gelirli vatandaşları tasarrufa özendirmeyi amaçlayan kuruluş. || **tasarruf yapmak**, Parasını tümüyle harcamayıp bir kısmını biriktirmek. || **tasarruf yetkisi**, huk. Bir hakkı ya da hukukî bir ilişkiyi doğrudan doğruya etkileyebilme gücü.

tasarrufan, [Ar. taşarruf > taşarrufan تصرفاً] (tasarru'fan) {OsT} zf. Biriktirerek; biriktirme yoluyla.

tasarrufat, [Ar. taşarruf > taşarrufât تصرفات] (tasarrufa:t) {OsT} is. Tasarruflar. ☞ **tasarrufât-i fi'liye**, {OsT} Bir işin yapılmasında tam yetki sahibi

olma. || **tasarrufât-ı lisâniye**, {OsT} Bir dilde herkesin kabul edebileceği yenilikleri kullanma.

tasarrufî, [Ar. taşarruf > taşarrufî تصرفى] (tasarrufî:) {OsT} sf. 1. Tasarrufla ilgili. 2. Tutum ile ilgili.

tasarrufkâr, [Ar. taşarruf + Far. -kâr تصرفكار] (tasarrufkâ:r) {OsT} sf. Tutumlu; tasarruf eden.

tasarrufllu, [tasarruf-lu] sf. 1. Parasını ve tüketim mallarını dikkatli harcayan, israf etmeden kullanan; tutumlu. 2. Çok masraf gerektirmeyen; ekonomik.

tasasız, [tasa-sız] sf. 1. Hiçbir derdi, tasası, üzüntüsü olmayan; kaygısız. 2. Hiçbir şeyi kendisine dert edinmeyen; umursamaz. 3. Herhangi bir üzüntü ve dert vermeyen. ☞ **tasasız olmak**, Bir derdi, üzüntüsü, kaygısı olmamak.

tasasızlık, -ği [tasa-sız-lık] is. 1. Tasasız, dertsiz olma durumu. 2. Hiçbir şeyi kendine dert edinmeme; gamsızlık; umursamazlık.

tasarrum, [Ar. taşarrum تصرف] {OsT} is. Yiğitlenme; cesaret bulma.

tasatlamak, [tasat-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Gizlice izlemek; gözlemek. [DS]

tasatmak, [tasat-mak] {ağız} gçl. f. [-(d)-ır] 1. Gizlice izlemek; gözlemek. 2. Dikkate almak; önemsemek. [DS]

tasaub, [Ar. şa'b > taşâ'ub تصاعب] (tasa:ub) {OsT} is. Güçleşme; güç olma; zorlaşma.

tasaubat, [Ar. taşâ'ub > taşâ'ubât تصاعبات] (tasa:-uba:t) {OsT} is. Güçleşmeler; zorlaşmalar.

tasaud, [Ar. şu'ud > taşâ'ud تصاعد] (tasa:ud) {OsT} is. 1. Yükselme; yukarı çıkma. 2. Buhar, duman vb.nin ağması, yükselmesi.

tasaudat, [Ar. taşâ'ud > taşâ'udât تصاعدات] (tasa:-uda:t) {OsT} is. 1. Yükselmeler; yükseğe çıkmalar, yücelmeler. 2. Buharlaşmalar. ☞ **tasaudat-ı merzagiye**, {OsT} Bataklik vb. yerlerden yükselen kötü kokular.

tasavir, [Ar. taşvîr > taşâvîr تصاویر] (tasa:vi:r) {OsT} is. 1. Tasvirler; resimler. 2. Benzetmeler. ☞ **taşâvîr-i esâtîr**, {OsT} Mitojik resimler.

tasavvuf, [Ar. şüf (yün) / Yun. sophia (hikmet) > Ar. taşavvuf تصوف] {OsT} is. 1. Tanrı'nın niteliğini ve evrenin oluşumunu varlıkta birlik anlayışı içinde açıklamaya çalışan dinî ve felsefî akım; İslam mistisizmi. 2. Tanrı, evren ve insanı bir bütünlük içinde görme ve insanın Tanrı ile, insanın başka insanlarla, insanın kendisi ile olan ilişkilerini bu bütünlükte arama ve açıklamaya, insanın tanrısal erdemlerle bezenmesini sağlamaya çalışan yol; mistisizm. ☞ **tasavvuf ehli**, {OsT} Süfî. || **tasavvuf ilmi**, {OsT} Tasavvuf akımının ve inancının açıklamalarını ve yorumlarını yapan bilim dalı. || **tasavvuf**

- neşvesi**, {OsT} *Tasavvuf yoluna girmiş olanların duyduğu huzura sufilerin verdiği ad.*
- tasavvufat**, [Ar. taşavvufāt تصوفات] (*tasavvufa:t*) {OsT} *is.* Tasavvular.
- tasavvufi**, [Ar. taşavvuf > taşavvufi تصوفى] (*tasavvufi:*) {OsT} *sf.* Tasavvula ilgili; tasavvufa ilişkin.
- tasavvur**, [Ar. şüret > taşavvur تصور] {OsT} *is.* 1. Bir şeyi zihinde biçimlendirme, kurma; tasarım. 2. Bir şeyi zihinde canlandırma; göz önüne getirme; hayal etme. 3. Amaç; düşünce; niyet; maksat; plan. ☐ **tasavvur etmek**, *Zihinde canlandırmak; göz önüne getirmek.* || **tasavvur-i sāzec**, {OsT} *psikol.* İlk sezi.
- tasavvurat**, [Ar. taşavvur > taşavvurāt تصورات] (*tasavvura:t*) {OsT} *is.* 1. Tasavvurlar; düşünceler. 2. *man.* Eski mantıkta, zihinde önermelerin oluşmasını ve bunların kuramını inceleyen bölüme verilen ad.
- tasavvurî**, [Ar. taşavvur > taşavvurî / taşavvuriyye تصورى / تصورى] (*tasavvuri:*) {OsT} *sf.* Tasavvurla ilgili; düşünceyle ilgili.
- tasavvut**, [Ar. şavt > taşavvut تصوت] {OsT} *is.* 1. Seslendirme. 2. *dbl.* Seslenme.
- taşayyud**, [Ar. şayd > taşayyud تصيد] {OsT} *is.* Ava çıkma; avlanma.
- taşayyuf**, [Ar. şayf > taşayyuf تصيف] {OsT} *is.* Bir yerde yazı geçirme; yazılama.
- taşbatan**, [tas+bat-an] {ağız} *is.* Nemini her zaman koruyan toprak. [DS]
- taşbaz¹**, [Far. tās-bāz طاسباز] (*ta:sba:z*) {OsT} *is.* Tas, çanak ve tencere gibi araçlarla gösteri yapan gözbağcısı.
- taşbaz²**, [tas {çalgtı} + Far. bāz طاسباز] (*tasba:z*) {OsT} *is.* müz. Tas adlı müzik aletini çalan sanatçı.
- taşdara**, [? taşdara] {ağız} *is.* Sofra örtüsü. [DS]
- taşdiklamak**, [Ar. taşdik+T. -la-mak تصديق لـ] {eAT} *gçl. f.* [-r] Onaylamak; tasdik etmek.
- taşdi**, -i'ı [Ar. şudā' > taşdi' تصدع] (*tasdi:*) {OsT} *is.* 1. Baş ağrıtmak; can sıkma. 2. Rahatsız etme. ☐ **taşdi' etmek**, 1. *Baş ağrıtmak; can sıkma.* 2. *Rahatsız etmek.*
- taşdiat**, [Ar. taşdi' > taşdi'āt تصدعات] (*tasdi:a:t*) {OsT} *is.* 1. Baş ağrıtmalar; can sıkmalar. 2. Rahatsız etmeler.
- taşdik**, [Ar. şıdk > taşdik تصديق] (*tasdi:k*) {OsT} *is.* 1. Bir şeyin doğru ve gerçek olduğunu belirtme; doğrulama. 2. Onaylama; onay. ☐ **taşdik edilmek**, 1. *Doğrulanmak.* 2. *Onaylanmak.* || **taşdik etmek**, 1. *Doğrulamak.* 2. *Onaylamak.* || **taşdik ettirmek**, 1. *Doğrulatmak.* 2. *Onaylatmak.*
- taşdikan**, [Ar. taşdik > taşdikān تصديقاً] (*tasdi:'kan*) {OsT} *is.* 1. Doğrulayarak. 2. Onaylayarak; kabul ederek.
- taşdikat**, [Ar. taşdik > taşdikāt تصديقات] (*tasdi:ka:t*) {OsT} *is.* 1. Doğrulamalar. 2. Onaylamalar.
- taşdiken**, [Ar. taşdik > taşdikēn تصديقاً] (*tasdi:'ken*) {OsT} *zf.* ⇒ taşdikan.
- taşdikî**, [Ar. taşdik > taşdikî / taşdikîyye تصديقيه / تصديقى] (*tasdi:ki:*) {OsT} *sf.* 1. Doğrulama ile ilgili. 2. Onaylama ile ilgili.
- taşdikli**, [taşdik-li] *sf.* 1. Gerçekliği, doğruluğu kabul görmüş olan. 2. Onaylanmış olan; tasdik edilmiş olan; onaylı.
- taşdikname**, [Ar. taşdik + Far. nāme تصديقنامه] (*tasdi:kna:me*) {OsT} *is.* 1. Onaylı belge. 2. Bir okuldan diğerine geçecek olan öğrenciye verilen eski okuldaki ders ve devam durumlarını bildirir belge; öğrenim durumu belgesi.
- taşdiksiz**, [taşdik-siz] *sf.* 1. Gerçekliği ve doğruluğu ortaya konmamış; doğrulanmamış. 2. Onaylanmamış; tasdik edilmemiş; onaysız.
- taşdir**, [Ar. şadr > taşdir تصدير] (*tasdi:r*) {OsT} *is.* 1. Başa geçirme; öne geçirme. 2. Ön söz koyma. 3. Bir şeyle başlama. 4. Ortaya çıkarma; çıkartma.
- taşdiye**, [Ar. taşdiye تصديه] {OsT} *is.* El çırpma; alkış tutma.
- tase**, [Far. tāse تاسه] (*ta:se*) {OsT} *is.* Tasa; kaygı.
- taşfif**, [Ar. şaff > taşfif تصفيف] {OsT} *is.* 1. Saf hâlinde sıralama; dizme. 2. Sıralanma; dizilme.
- taşfifat**, [Ar. taşfif > taşfifāt تصفيقات] (*taşfi:fa:t*) {OsT} *is.* Saf hâlinde sıralanmalar; dizilmeler.
- taşfih**, [Ar. şafh > taşfih تصفيح] (*taşfi:h*) {OsT} *is.* 1. El şaklatma; alkışlama. 2. Yufka hâline getirme; yassılatma; yaprak yaprak yapma.
- taşfihat**, [Ar. taşfih > taşfihāt تصفيحات] (*taşfi:ha:t*) {OsT} *is.* 1. El şaklatmalar; alkışlamalar. 2. Yufka hâline getirmeler; yassıltmalar; yaprak yaprak yapmalar.
- taşfik**, [Ar. taşfik تصفيق] (*taşfi:k*) {OsT} *is.* Kanat çırpma. ☐ **taşfik-i esnān**, {OsT} *Soğuktan dişlerin birbirine çarpması.*
- taşfikat**, [Ar. taşfik > taşfikāt تصفيقات] (*taşfi:ka:t*) {OsT} *is.* Kanat çırpmalar.
- taşfir**, [Ar. şafir > taşfir تصفير] (*taşfi:r*) {OsT} *is.* 1. Isık çalma; ısılıkla seslenme. 2. Sarartma; sarıya boyama.

tasfirat, [Ar. taşfir > taşfirāt تصفیرات] (*tasfi.ra:t*) {OsT} is. 1. Islık çalmalar. 2. Sarıya boyamalar; sarartmalar.

tasfiye, [Ar. şafvet > taşfiye تصفيه] {OsT} is. 1. Saf duruma getirme; arıtma; ayıklama; temizleme; saflaştırma. 2. Bir bütünden gereksiz görülen şeyleri ayırıp dışarıya çıkarmak; ayıklamak. 3. Bir ticarî kuruluşun batması, kapanması vb. nedenlerle çalışmasını durdurması hâlinde alacaklılara ortada kalan maldan paylarına düşün miktarın ödenmesi; likidasyon. 4. Bir işi, gerekli işlemleri yapıp bitirerek sona erdirmeye. 5. *mecaz*. Bir iş yerinde veya kurumda, çeşitli nedenlerle birçok kimsenin görevine son verme. 6. *huk*. Bir tüzel kişiliğin sona ermesi durumunda mevcut malvarlığı ile alacak, borç hesap ve işlemlerin incelenerek aktif ve pasifinin dökmününün yapılması. 7. *huk*. Tüm alacakların tahsili ve tüm borçların ödenmesi ile hesabın kapatılması. 8. Gümrüklerde yasal bekleme süresini dolduran malların gümrük idaresince satışı. ☞ **tasfiye etmek**, 1. Bir şeyi katkısız ve katışıksız duruma getirmek; arıtmak; ayıklamak. 2. Yabancı öğelerden arındırmak; ayıklamak. 3. (Ticarî kuruluş için) alacak verecek hesaplarını yerine getirerek varlığına son vermek; kapatmak. 4. Yok etmek; ortadan kaldırmak. 5. İşine son vermek. || **tasfiye-i düyün**, {OsT} Bütün borçları ödeme; borçları kapatma. || **tasfiye-i kalb**, {OsT} Gönlünü kötülüklerden arındırma; kalbini temizleme.

tasfiyecî, [tasfiye-ci] *sf*. Herhangi bir toplumsal olgudan, yabancı öğelerin ayıklanmasını savunan.

tasfiyecilik, -ği [tasfiye-ci-lik] *is*. Bir bütünden yabancı öğelerin ayıklanmasını savunan görüş.

tasfiyehane, [Ar. taşfiye + Far. -hâne تصفيه خانه] (*tasfiyeha.ne*) {OsT} *is*. Arıtımevi; rafineri.

tasgamak, [tasgā-mak] (*tasga:mak*) {eT} *gçl. f. [-r]* Tokatlamak. [DLT]

tasgaru, [taş-gārū] (*tasgaru:*) {eT} *zf*. Dışarı; taşra. [EUTS]

tasgaşmak, [tasgā-mak > tasga-ş-mak] {eT} *işteş. f. [-ur]* Tokatlaşmak; birbirini tokatlamak. [DLT]

tasgatmak, [tasgā-mak > tasga-t-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Tokatlatmak. [DLT]

tasgir, [Ar. şigār > taşgīr تصغير] (*tasgi:r*) {OsT} *is*. 1. Küçültme; ufaltma. 2. *dbl*. Bir sıfat ya da ismi “küçük” anlamı verecek duruma sokma; küçültme. ☞ **tasgir eki**, *Küçültme eki*.

tasgirat, [Ar. taşgīr > taşgīrāt تصغیرات] (*tasgi.ra:t*) {OsT} *is*. Küçültmeler.

tashif, [Ar. şahf > taşhīf تصحيف] (*tashi:f*) {OsT} *is*. 1. Yazı yazarken kelimeyi yanlış yazma. 2. Yanılarak yanlış kelime yazma.

tashifat, [Ar. taşhīf > taşhīfāt تصحيفات] (*tashi:fa:t*) {OsT} *is*. 1. Yazı yazarken kelimeleri yanlış yazmalar. 2. Yanılarak yanlış kelimeler yazma.

tashih, [Ar. şihhat > taşhīh تصحيح] (*tashi:h*) {OsT} *is*.

1. Sağlığına kavuşturma; iyileştirme. 2. Yanlış olanı kaldırarak yerine doğrusunu koyma; düzeltme. 3. Basımcılıkta, dizgi yanlışlarını düzeltme işlemi; düzeltme; düzelti. ☞ **tashih çubuğu**, *Gemi pusulalarındaki sapma kusurlarını gidermekte kullanılan aygıt.* || **tashih etmek**, *Düzeltilmek.* || **tashih fermanı**, *Tapu kaydının düzeltilmesi amacıyla yazılmış فرمان.* || **tashih-i karar**, {OsT} *Kararın düzeltilmesi.* || **tashih kalemi**, *Hattatların yazı kusurlarını düzeltmekte kullandıkları özel çakı.* || **tashih yapmak**, *Düzeltilme yapmak.*

tashihat, [Ar. taşhīh > taşhīhāt تصحيفات] (*tashi:ha:t*) {OsT} *is*. Düzeltilmeler; düzeltmeler.

tashin, [Ar. şahın => taşhīn تصحين] (*tashi:n*) {OsT} *is*.

Bir oyunu sahneye koyma; sahneleme; uygulama.

tası, [tası] {ağız} *is*. Bir evleklik yer. [DS]

tasık, -ğı [tas-ık] {ağız} *is*. Küçük çömlek. [DS]

tasıkmak, [taş-ık-mak] {eT} *gçsz. f. [-ur]* Taşmak; dışarı çıkmak. [EUTS]

tasılmak, [taş-ıl-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Taşmak; dışarı fırlamış olmak. [EUTS]

tasım¹, [*tas (model) > tas-ım تصم] {OsT} *is*. 1. Ölçü.

2. Tahmin. 3. Kural; kaide; usul; âdet. ☞ **tasımına getirmek**, {ağız} *Sırasını, uygun zamanını bulmak.* [DS]

tasım², [*tas (model) > tas-ım] *is. man*. 1. Küçük önerme aracılığıyla büyük önermeden vargı çıkarmaya dayanan kanıt; doğru olan iki önermeden üçüncü bir önerme çıkarma; kıyas. 2. Tümdengelim yoluyla kesin olan her türlü akıl yürütme. ☞ **tasım bilimi**, *man*. 1. Tasımların sistemli biçimde incelenmesi. 2. Aristo okulunun bu sistem üzerindeki çalışmalarının tümü.

tasımlama, [tasım-la-ma] *is*. 1. Tasımlamak eylemi. 2. Bir konuyu, bir nesneyi zihinde biçimlendirmem; tasım.

tasımlamak, [tasım-la-mak تصملا مق / تصملمق] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. Bir işin tasarısını hazırlamak; ölçmek biçmek; tasarlamak; tasımlemek; planlamak. {ağız} (*aynı*) [DS]. 2. {OsT} Tahmin etmek. 3. {ağız} Ağacın kabasını yontarak düzeltmek; yapılacak araca göre biçim vermek. [DS]

tasımlanamak, [tasım-la-mak > tasımna-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-n(i)-yor]* → tasımlamak. [DS]

tasımsal, [tasım-sal] *sf*. Tasıma ilişkin; tasımla ilgili; tasıma dayanan.

tasıtmak¹, [tas-it-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ur]* 1. Karman çorman, belirsiz olmak. [DS]

tasıtmak², [tas-it-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Tadını kacırmak. [DS]

tasi, -i' [Ar. tis'a (dokuz) > tāsi' تتسع (ta:si:) {OsT} sf. Dokuzuncu.

tasian, [Ar. tāsi' (dokuzuncu) > tāsi'an تتسعاً (ta:-si:'an) {OsT} zf. Dokuzuncu olarak.

tas'ib, [Ar. şu'übet > taş'ib تصعب (tas-i:b) {OsT} is. İş i zor hâle getirme; güçleştirme.

tas'ibat, [Ar. taş'ib > taş'ibāt تصعيبات (tas-i:ba:t) {OsT} is. Güçleştirmeler.

tas'id, [Ar. şu'üd > taş'id تصعيد (tas-i:d) {OsT} is. 1. Yukarı çıkarma; yükseltme. 2. fiz. kim. Bir madde nin ısıtılarak buharlaştırılması.

tasik, -ği [tas > tas-ik ?] {ağız} is. Küçük madenî tas. [DS]

tasikinezi, [Yun. tasis (gerilim) + kinesis (hareket) > Fr. tasicinésie] is. tp. Kimi hastalıklarda ortaya çıkan bastırılmaz aşırı yürüme eğilimi.

ta'sil, [Ar. 'asel > ta'sil تعسيل (ta-si:l) {OsT} is. Bal katma; bal karıştırma; ballandırma; ballama. ☞ **ta'sil-i kelâm**, {OsT} Sözü ballandırma; tathilıştırma.

ta'sir¹, [Ar. ta'sir تعسير (ta-si:r) {OsT} is. 1. Güçleştirme. 2. Güçleştirilme.

ta'sir², [Ar. 'uṣr > ta'sir تعصير (ta-si:r, s kalın söylenir) {OsT} is. Üzüm, zeytin vb. şeylerin sıkıp suyunu çıkarma.

tas'ir, [Ar. taş'ir تعصير (tas-i:r) {OsT} is. Büyükleme amacıyla yüzünü karşısındakinin yüzünden başka bir yere çevirerek konuşma; konuştuğu kim senin yüzüne bakmama.

ta'sirat¹, [Ar. ta'sirāt تعسيرات (ta-si:r) {OsT} is. 1. Güçleştirmeler. 2. Güçleştirilmeler.

ta'sirat², [Ar. ta'sir > ta'sirāt تعصيرات (ta-si:r, s kalın söylenir) {OsT} is. Suyunu çıkarmalar.

ta'sirhane, [Ar. ta'sir + Far. hāne خانة تعصير (ta-si:r, s kalın söylenir) {OsT} is. Üzüm, zeytin vb. şeylerin suyunun veya yağlı tohumların ezilerek yağının çıkarıldığı yer; yağhane; şirahane.

tasıtmek, [tas+ét-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] Beklen medik bir şey karşısında şaşırma; neye uğradığını bilememek. [DS]

taskaba, [tas+kaba(ğ)-1 / toşbağa] {ağız} is. Kaplum bağa. [DS]

taskalla, [? taskalla] {ağız} is. Kemikle oynanan bir tür oyun. [DS]

taskaru, [taş-garū / taş-karū] (taşkaru:) {eT} zf. Dışarı; taşra. [EUTS]

taskırkma, [tas+kırk-ma] {ağız} is. Önü kulağa kadar kesilmiş kadın saç i biçimi; uzun kâkül. [DS]

taskil, [Ar. şaykal > taşkīl تصفيل (taski:l) {OsT} is. Cila vurma; cilalama.

taskilat, [Ar. taşkīl > taşkīlāt تصفيلات (taski:la:t) {OsT} is. Cila vurmalar; cilalamalar.

taskumsal, [tas+kum-sal] {ağız} is. Ot bitmeyen, çorak yer. [DS]

taslah, [tas-la-k > taslaḥ] {ağız} sf. (Ağaç için) kaba; yontulmamış. [DS]

taslahlamak, [taslak-la-mak / taslaḥ-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Ağacı budamak; yontmak. [DS]

taslak, -ği [*tas (model) > tas-la-mak > tas-la-k تصلق] sf. 1. {OsT} {ağız} Henüz gereği gibi işlenmemiş; kaba; yakışksız; kusurlu. [DS] 2. {OsT} (Kişi için) sert; haşin; hoyrat; ahmak. 3. {ağız} (İnsan ya da eşya için) görünüşü düzgün olmayan; kaba saba; biçimsiz; yakışksız. [DS] 4. {ağız} Yuvarlak. [DS] 5. is. Bir eserin genel çizgileri ile belirlendiği ön çalışma; ilk örnek; eskiz. 6. Bazı konular üzerinde genel görüşlerin ortaya konduğu çalışma. 7. mecaz. (Bir adla tamlama biçiminde kullanıldığında) yeterliliği ve yeteneği olamamasına rağmen kendini o işin ustası imiş gibi göstermeye çalışan kimse; müsvette. 8. biy. Döllenmiş yumurtanın, hücreleri ve organları oluşturacak olan bölümü. 9. Bakır işçiliğinde yapılması düşünülen kabın gövdesi belirmiş ilk hâli. 10. Bir sanat eserinde, kompozisyonun genel olarak ortaya çıktığı, ancak ayrıntılarının henüz daha belirmediği hâli. 11. {ağız} Gelişigüzel yontulmuş ağaç tekne. [DS] 12. {ağız} İri kesilmiş kavun, karpuz dilimleri. [DS] 13. {ağız} Diş açılmamış törpü. [DS] ☞ **taslak hâlinde**, İleride gerçekleştirilmesi düşünülen ve bu amaçla ele alınıp incelenen.

taslak², -ği [tas-la-k] {ağız} sf. (Yüz için) geniş; büyük. [DS]

taslak³, -ği [tasla-mak > tasla-k] {ağız} sf. Övüngen. [DS]

taslakçı, [tasla-k-ç1] is. 1. Taslak yapan işçi. 2. {ağız} Model yapan kimse. [DS] 3. {ağız} Taş ocaklarında taşları kıran kimse. [DS]

taslama, [tas-la-ma] is. 1. Taslamak eylemi. 2. Dikilmiş kitap gövdesini ayrı olarak hazırlanmış kapak içine yerleştirme işlemi. 3. {ağız} Kalas. [DS]

taslamak¹, [*tas (model) > tas-la-mak تصلمق] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. {OsT} {ağız} Yapılacak bir iş i akıldan geçirmek; tasarlamak; tahmin etmek; oranlamak. [DS] 2. {ağız} Yakıştırmak. [DS] 3. (Taş, ağaç vb. için) kaba bölümlerini çıkarmak; kabaca yontmak. {ağız} (aynı) [DS] 4. Kitap ciltlerini ve kaplarını hazırlamak. 5. {ağız} Kavunu, karpuzu büyük parçalara ayırıp kendi kabuğunda dilimlemek. [DS] 6. gçsz. f. mecaz. (Meslek ve özellik bildiren isimlerden sonra) kendinde olmayan o özelli-

ği veya değeri varmış gibi göstermek; gösteriş yapmak. {ağız} (aynı) [DS] 7. {ağız} Sorumsuzca yiyip içip eğlenmek. [DS]

taslamak², [tas (arka, peş) > tas-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Gözetlemek; gizlice izlemek. 2. Uzağa bakmak. 3. Bir şeyi başkasına göstermek. [DS]

taslamak³, [tas-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Birine darılmak; yüz çevirmek. [DS]

taslamamak, [tas-la-ma-mak] {ağız} gçl. f. [-z] [-m(i)-yor] Dinlememek; saygı göstermemek. [DS]

taslanmak¹, [tasa-la-n-mak > taslan-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Canı sıkılmak; üzölmek. [DS]

taslanmak², [tas-la-mak > tas-la-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Bir işe girişmek; o işe el atmak. [DS]

taslık¹, -ğı [tas-lik] {ağız} is. Tas konulan yer. [DS]

taslık², -ğı [tas-lik] sf. (Belirtilen tas miktarında) ölçüsü olan; o kadar tas gelen.

taslib, [Ar. şalb > taşlib تصليب] (tasli:b) {OsT} is. 1. Çarmıha germe. 2. Haç çıkarma. 3. Katılaştırma.

taslibat, [Ar. taşlib > taşlibât تنصليبات] (tasli:ba:t) {OsT} is. 1. Çarmıha gererek öldürmeler. 2. Haç çıkarmalar. 3. Katılaştırmalar.

taslit, [Ar. selâtet > tasliṭ تسليط] (tasli:t) {OsT} is. Birini başkasına musallat etme; başına sarma. ☞ **taslit etmek**, {OsT} Musallat etmek.

tasliye, [Ar. şalat > taşliye تصليه] {OsT} is. "Aley-hissalatu vesselam" veya "salallahü aleyhi vesellem" duasını okuma. ☞ **tasliye-h'ân**, {OsT} Tasliye okuyan kimse.

tasma¹, [Moğ. tasma > Far. tāsme تاسمه > Yun. desma] is. 1. {OsT} {ağız} Dilinmiş kayış; bel kemeri; kayış. [DS] 2. Hayvanları bağlamak, çekip götürmek vb. sebeplerle boyunlarına bağlanan deri vb. maddeden yapıma bağ; boyun halkası. 3. {ağız} İnce ince dilinmiş hayvan derisinden yapıma ip. [DS] 4. Nalın, terlik vb. gibi ayağa giyilen şeyleri üstten tuturan kayış. {ağız} (aynı) [DS] 5. mim. Halka. 6. {ağız} İhlamur ağacının iç kabuğu. [DS] 7. {ağız} Sepet yapımında kullanılan soyulmuş karaağaç kabuğu. [DS] 8. {ağız} Çırpılmış kendirin içinde kalan lifli ve kabuklu bölümü. [DS] 9. {ağız} Sapan. [DS]

tasma², [tas-ma] {ağız} is. Kibirlenme; çalım satma. [DS]

tasma³, [? tasma] {ağız} is. Alın üzerine sarkıtılan kısa kesilmiş saç. [DS]

tasmak, [taş-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] 1. Taşmak; çıkmak. [EUTS] 2. Kaçmak. [EUTS]

tasmal, [tas-ma-l ?] {ağız} sf. Biçimsiz; şişman. [DS]

tasmalamak, [tas-ma-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Ölçüp biçmek; tasarlamak. [DS]

tasmankara, [tasman+kara ?] {ağız} is. 1. Pekmezle

yapılan un helvası. 2. Tahin ve pekmez karışımı. [DS]

tasme, [Far. tāsme تاسمه] (ta:sme) {OsT} is. Kayıştan halka; tasma.

tasmim, [Ar. şamm > taşmim تصميم] (tasmi:m) {OsT} is. 1. Tasarlama; tasımlama. 2. Kararlaştırma; kararlılık. ☞ **tasmim etmek**, 1. Kararlaştırmak. 2. Tasarlamak; tasımlamak.

tasmimat, [Ar. taşmim > taşmimât تصميمات] (tasmi:ma:t) {OsT} is. 1. Kararlaştırılan şeyler. 2. Tasımlamalar.

tasmit¹, -tı [Ar. semṭ > tasmit تسميط] (tasmi:t, t kalın söylenir) {OsT} is. ed. Musammat gazel ya da kaside yazma.

tasmit², [Ar. şamt > taşmit تصميت] (tasmi:t) {OsT} is. Susturma.

tasni, -i'ı [Ar. şun' > taşni' تصنيع] (tasni:) {OsT} is. 1. Yapma; oluşturma. 2. Yalandan, uydurma; düzme; yakıştırma. 3. fel. Yapıntı.

tasniat, [Ar. taşni' > taşni'ât تصنيعات] (tasni:a:t) {OsT} is. Uydurma şeyler; yakıştırılmış şeyler.

tasnif, [Ar. sınıf > tasniṭ تصنيف] (tasni:f) {OsT} is. 1. Birbiri ile ilgili olan şeyleri türlerine göre ayırma ve sıralama; bölümleme; sınıflama. 2. Yazıları kitap haline getirme; kitap yazma. 3. istk. Birimleri farklı özellikleri ve bu özelliklerin yoğunluğuna göre bölümlere ayırma ve her bölümdaki birimlerin dökümünü yapma işlemi. 4. müz. Beste yapma; besteleme. ☞ **tasnif etmek**, Kür ve özelliklerine göre ayırıp sıralamak; bölümlemek; sınıflandırmak. || **tasnif tertibatı**, Yazı makinelerinde, sayılar düşey sütunda alt alta gelecek biçimde yazmayı sağlayan düzenek; ondalık tabülatör.

tasnifat, [Ar. tasniṭ > tasniṭât تصنيفات] (tasni:fa:t) {OsT} is. 1. Düzenlemeler; bölümlemeler; sınıflamalar. 2. Yazılmış ve düzenlenmiş eserler.

tasnifi, [Ar. tasniṭ > tasniṭî تصنيفي] (tasni:fi:) {OsT} is. müz. Besteci.

tasnifleme, [tasnif-le-me] is. Tasnifleme eylemi; sınıflama; bölümleme; sıralama.

tasniflemek, [tasnif-le-mek] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Tasnif etmek; bölümlemek; sınıflamak.

tasnim, [Ar. şanem > taşnim تصنييم] (tani:m) {OsT} is. Put haline getirme; putlaştırma.

tasri, -i'ı [Ar. şar' > taşri' تصریح] (tasri:) {OsT} is. 1. Bir beytin iki dizesini uyaklı olarak yazma. 2. Bütün dizeleri birbiri ile uyaklı şiir yazma.

tasrif, [Ar. şarf > taşrif تصريف] (tasri:f) {OsT} is. 1. Çekim. 2. Allah'ın her şeyi kendi iradesine uygun ve dilediği gibi idare etmesi. 3. dbl. Fiil çekimi. ☞

tasrif etmek, *dbl. Çekmek; çekimlemek.* || **tasrif lahikası**, {OsT} *dbl. Çekim eki.*

tasrifat, [Ar. taşrif>taşrifât تصريفات] (tasri:fa:t) {OsT} *is. dbl. Fiil çekimleri; çekimler.*

tasrifî, [Ar. taşrif > taşrifî تصريفى] (tasri:fi:) {OsT} *sf. Çekimli. ☞ tasrifî lisân, Bükünlü dil.*

tasrifli, [tasrif-li] *sf. Çekimli. ☞ tasrifli fiil, Çekimli fiil.*

tasrih, [Ar. şarh > taşrih تصريح] (tasri:h) {OsT} *is. Hiçbir kuşku bırakmayacak biçimde açıklamak; açık olarak ortaya koymak; kesin olarak belirlemek. ☞ tasrih etmek, {OsT} Açıkça belirtmek.*

tasrihat, [Ar. taşrih > taşrihât تصريحات] (tasri:ha:t) {OsT} *is. 1. Açıkça söylemeler; bildirmeler. 2. Açıklığa kavuşturmalar.*

tasrihen, [Ar. taşrih > taşrihen تصريحاً] (tasri:'hen) {OsT} *zf. Açıkça belirterek; açıklığa kavuşturarak.*

tastabaş, [tasta ? + baş] {ağız} *is. Camilerde müezzinlere ayrılan yer. [DS]*

tastak, -ğî [tas-ta-k] {ağız} *sf. (Kişi için) yakışsız; biçimsiz. [DS]*

tastamam, [Ar. tamam > tamam => T. ta(s)+ta/-mam] (ta'stamam) *pekşt. sf. ve zf. Her bakımdan uygun; çok uygun; tipatip; tam.*

tastar, [? tastar] {ağız} *is. 1. Yünden dokunmuş örtü. 2. Önlük. [DS]*

tastarak, -ğî [tas+tarak] {ağız} *is. Ufak tefek eşya; öteberi. [DS]*

tastih, [Ar. saḥ > taştih تسطيح] (tasti:h, ikinci t ve h kalın söylenir) {OsT} *is. Bir şeyi yassı ve düz hâle getirme; yassılatma.*

tastir, [Ar. saḥr > taştir تسطير] (tasti:r) {OsT} *is. Satır meydana getirme; yazı yazma. ☞ taştir etmek, {OsT} Yazı yazmak; satırlar oluşturmak.*

tasu, [Far. tasu ?] *is. 1. {eT} Çeyrek. [Gabain] 2. {ağız} Öküz derisi kıyısı. [DS]*

tasvib, [Ar. şavâb > taşvîb تصويب] (tasvi:b) {OsT} *is. → tasvip. ☞ tasvib-kerde, {OsT} Doğru kabul edilmiş; uygun bulunmuş.*

tasvibat, [Ar. taşvîb > taşvîbât تصويبات] (tasvi:ba:t) {OsT} *is. Doğru kabul edilenler; doğru bulunan şeyler.*

tasviben, [Ar. taşvîb > taşvîben تصويباً] (tasvi:'ben) {OsT} *zf. Doğru kabul ederek; uygun bularak.*

tasviğ, [Ar. şîğa > taşviğ تصويغ] (tasvi:ğ) {OsT} *is. 1. Kalıp hâline getirme; kalıplaştırma. 2. Kalıp hâline getirilme; kalıplaştırılma. 3. Eritilip kalıba dökülme.*

tasviğat, [Ar. taşviğ > taşviğât تصويغات] (tasvi:ğ) {OsT} *is. 1. Kalıp hâline getirmeler; kalıplaştırma-*

lar. 2. Kalıp hâline getirilmeler; kalıplaştırmalar. 3. Eritilip kalıba dökülmeler.

tasvip, -bi [Ar. şavâb > taşvîb تصويب] (tasvi:p) {OsT} *is. Bir davranışın ya da düşüncenin doğru ve yerinde olduğunu kabul etme; uygun bulma; onama. ☞ tasvip etmek, Bir davranışın ya da düşüncenin doğru ve yerinde olduğunu kabul etmek; uygun bulmak; onamak. || tasvip görmek, (Bir düşünce veya davranış için) çevredekilerce uygun görülme; yerinde bulunmak; yetkili ve ilgililerce onanmak. || tasvip olunmak, Uygun bulunmak; yerinde görülmek; onanmak.*

tasvir, [Ar. şüret > taşvîr تصوير] (tasvi:r) {OsT} *is. 1. Bir şeyi veya bir kimseyi ayrıntıları ile anlatma; göz önünde canlandırma; betimleme. 2. Bir şeyin veya kimsenin resmini yapma. 3. Bir kimseyi ya da nesneyi diğerlerinden ayrılan yönleri ile anlatan yazı; betim. 4. ed. Roman, hikâye ve diğer edebî türlerde olayların geçtiği yerleri, kişileri ve nesnelere ötekilerden ayırarak yapılan anlatım; betimleme. 5. Bir eserde, yazarın eyleme katılan kişilerin, eylemin ve somut gerçekliğin yer aldığı bağlamı tanıttığı bölüm; betimleme bölümü. 6. Resim, heykel, gravür vb. plastik ve grafik sanatlarda bir kişi, nesne ya da figürün canlandırılması. 7. Resim; surat. ☞ tasvir etmek, 1. Sözlü ya da yazılı olarak ayrıntıları ile anlatmak; betimlemek. 2. Resmini yapmak. || tasvir gibi, (Kişi için) çok güzel. || taşvîr-i hümayûn, {OsT} Padişah resmi. || taşvîr-i mücessem, {OsT} 1. Cisimli tasvir. 2. Canlı resim.*

tasvirat, [Ar. taşvîr > taşvîrât تصويرات] (tasvi:ra:t) {OsT} *is. Tasvirler; betimler; betimlemeler.*

tasvirci, [tasvir-ci] *is. Resim yapan kimse; ressam; resimci.*

tasvirî, [Ar. taşvîr > taşvirî تصويرى] (tasvi:ri:) {OsT} *sf. Tasvirle ilgili; tasvir niteliğinde olan; tasvire dayanan; betimsel; deskriptif. ☞ tasvirî dil bilgisi, dbl. Bir dilin belirli bir çağını inceleyen dil bilgisi.*

tasvit, [Ar. şavt > taşvît تصويت] (tasvi:t) {OsT} *is. Seslenme; seslendirilme; ses çıkarma.*

-taş¹, [-daş /-deş / -teş / -taş] *yap. e. → -daş.*

-taş², [Far. tāş تاش] (ta:ş) *yap. e. Türkçedeki -daş / -taş ekiyle eş görevlidir.*

taş¹, [eT. tāş / dāş] (eT ta:ş) *is. is. 1. Yeryüzünde ve yer içindeki kayaları meydana getiren rengi ve cinsi içinde bulunan tuz ve oksitlerle biçim, sertlik ve renk kazanmış bulunan katı madde. {eT} {eAT} (aynı) [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [Bahşayış] 2. Çeşitli biçim ve büyüklükteki her türlü kaya parçası. {eT} (aynı) [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] 3. Yapı işlerinde kullanılmak üzere özel biçimde yontulmuş, biçim verilmiş kaya parçası. 4. Bir olay veya tanınmış kimse anısına dikilmiş ve üzerine yazı kazılmış olan sütun ya da*

kütlesel kaya parçası; abide; anıt. **5.** Rengi, güzelliği ve ender bulunuşu nedeniyle değer kazanan mineral; mücevher yapımında kullanılan değerli madde. **6.** Domino, tavla, satranç ve dama gibi oyunlarda kullanılan taş, tahta, kemik ya da plastik parçalara verilen ad. **7.** mecaz. Üstü kapalı, iğneleyici ya da alaycı söz; tariz. **8.** argo. Para. **9.** bot. Bazı bitkilerin meyveleri içinde oluşan sert mineral madde. **10.** Çaydanlık, kalorifer düzeneği gibi içinde su kaynayan kapların çeperlerinde oluşan katı çökelti; kefeği. **11.** tıp. Bazı organ ya da organ boşluklarında, çoğunlukla safra ve idrar yollarında oluşan değişik biçimlerde ve büyüklükte katı madde. **12.** {eT} Kayalık yer. [ETY] **13.** {eT} Mezar taşı; kitabe. [Tekin] **14.** {ağız} Gönü işlemekte kullanılan bir araç. [DS] **15.** sf. Taştan yapılmış; taştan oluşmuş. **16.** Katı; acımasız. ♀ **taşa basdırmak**, {eAT} Taş ile bastırmak; üzerine taş kapatmak; taş yığmak. || **taşa çekmek**, (Çakı, bıçak, ustura vb. için) bileği taşına sürterek keskinleştirmek; kilağilamak; bilemek. || **taşa köke sarmak**, {ağız} İş sarpa sarmak; çıkmaza girmek. [DS] || **taşa ölçmek**, halk d. Bir yarayı gösterirken ya da bir hastalıktan söz ederken "benden uzak dursun" anlamında kullanılır. || **taş arabası**, argo. Aptal; sersem. || **taş atıcı yıl**, {eAT} Kumları, küçük taşları sürükleyen veya savuran rüzgâr; kasırga. || **Taş atıp da kolun mu yoruldu?** (Güçlük çekmeksizin bir şey elde eden ve bu durumdan memnun olmayan kimseler için) "Sanki emek mi harcadın?" anlamında söylenir. || **taş atmak**, Bir kimseye dolaylı yoldan iğneleyici sözler söylemek; laf dokundurmak. || **taşa tutmak**, 1. Hiç aralık vermeksizin taş atmak; üst üste taş atmak. 2. Zımparalamak amacıyla çok hızlı dönen zımpara taşı ile aşındırmak; pürüzlerini gidermek. || **taş avuşlamak**, {ağız} (Hayvan için) taşa takılıp düşmek. [DS] || **taşa yazmak**, {OsT} Taş üzerine kazımak; hakketmek. || **taş ayvası**, {ağız} Taşa vurularak sulandırılan iri bir tür ayva. [DS] || **taş bademi**, bot. Çok sert kabuklu bir badem türü. || **taş bağa**, halk d. Kaphumbağa. || **taş bağır**, {eAT} Katı yürekli; acımasız. || **taş balığı**, zool. İşkine balığının başka adı. || **taş baskı**, matb. Kireç taşı üzerine yağlı bir madde ile çizilmiş şekilleri baskı yoluyla kâğıt ve bez üzerine çıkarma sanatı; litografya. || **taş basmacı**, Taş basması ile uğraşan kimse. || **taş basması**, matb. (Yazı ve resim için) taş baskı yoluyla elde edilen. || **taş bebek**, Alçı vb. maddeden yapılan oyuncak bebek. || **taş bebek gibi**, 1. (Kadın için) çok güzel. 2. (Kadın için) çok güzel olmasına rağmen soğuk ve donuk olan. || **taş bitki**, bot. Makas otugillerden, sapsız ve çok renkli çiçekli, çakıla benzer bir veya iki çift kalın yaprak çıkaran çok küçük otsu bitki, (Lithopus). || **taş bilimi**, jeol. Taşların yapısını ve birleşimini inceleyen bilim dalı. || **taş bina**, Taştan yapılmış yapı; kâgir. || **taş böceği**, zool. Kabuğu katır boncuğuna benzeyen yumuşakça,

(Cypraea). || **taş bülbülü**, zool. Ardiç kuşugillerden 17 cm. uzunlukta Trakya ve Kuzey Anadolu dışındaki yerlerde kuluçkaya yatan, böceklerle beslenen bir göçmen kuş; akgerdan, (Irania gutturalis). || **taş but** (put), {eAT} Heykel; dikili taş. || **taş çakma**, {ağız} Körebe oyunu. [DS] || **taş çatlasa**, (Olanaksız görülen şeyler için) "Ne yapılsa imkânı yok!" anlamında söylenir; bütün çabalara rağmen değişmesi mümkün olmamak. || **taş çekmek**, 1. Domino oyununda, koyacak taş bulunmadığı sürece yerden taş almak. 2. Okey ve benzeri oyunlarda sırası kendine geldiğinden en üstte duran taşı almak. || (birine, bir şeye) **taş çıkartmak**, Yetenekleri bakımından ondan üstün olmak; onu geçmek. || **taş çıkmak**, Okeyde, ortada çekilecek taş kalmadığı zaman dizili yığınlardan bir bölümünü ortaya koymak. || **Taş Devri**, 1. İnsanın ortaya çıkışı ve taştan eşyalar meydana getirmesi ile başlayarak bakırtaş çağına sonuna kadar süren devre verilen ad. 2. Bir şeyin gelişmemiş, çok ilkel durumu. || **taş dikmek**, Okçulukta, rekor kırmak. || **taş dolgu**, Taş ile yapılmış dolgu. || **taş döğen** (döven), 1. {OsT} Sağlam; kuvvetli; dayanıklı. {ağız} (aynı) [DS] 2. {OsT} Taş kıran işçi; taşçı. 3. {ağız} Gece hekçisi. [DS] 4. {ağız} Değirmen taşı. [DS] 5. {ağız} İşbilir; becerikli. [DS] 6. {ağız} Ayakta olan yara. [DS] || **taş döşek**, 1. Bir bina ya da su yolu gibi yapılarda gevşek taşlar döşeldikten sonra üzeri tokmaklanarak meydana getirilmiş beton altı zemin; blokaj. 2. Şevlerin yüzeylerinde harçsız taşlarla oluşturulan kâgir kaplama. 3. Beton bloklarla ya da küçük moloz taşlarla yapılan temel. || **taş döşeme**, Zemini geniş yüzeyli taşlarla kaplanmış yer. || **taş dövünmek**, Bir şeye çok üzülme; pişmanlık duymak. || **taş ekmeği**, {ağız} Ekmek kadayıfı. [DS] || **taş ekmek**, İçi taş döşeme ile kaplı fırında pişen ekmek. || **taş elinde olmak**, {ağız} Hazırcevap olmak. [DS] || **taş enek**, {ağız} Taş bilye. [DS] || **taş evi**, Yüzük ve küpe gibi mücevherlerde taş veya pırlantanın oturduğu yuva. || **taş evlemek**, {ağız} Taş kırmak için çivi yeri açmak. [DS] || **taş gibi**, 1. Çok sert; kaskatı. 2. Duygusuz; zalim; acımasız. 3. Çok sağlam. || **taş gözeri**, {ağız} Tahılın taşını ayıklamakta kullanılan büyük delikli gözer. [DS] || **taş gözleri**, {ağız} → taş gözeri. [DS] || **taş harman**, {ağız} Çok taşlı yer. [DS] || **taşı elinde**, {ağız} Çabuk ve yerinde cevap veren; hazırcevap. [DS] || **taşı gediğine koymak**, Söylenmesi gereken bir sözü tam zamanında söyleyerek karşısındaki kimseyi susturmak; zekice karşılık vermek. || **taşla depelemek**, {eAT} Taşlayarak öldürmek; recmetmek. || **taşla depelenmiş**, {eAT} Recmedilmiş. || **taşla urulmuş**, {eAT} Taşlanmış. || **taşı sıkısa suyunu çıkarır**, "Güçlü kuvvetli kimse." anlamında kullanılır. || **taş ısırın**, zool. Tatlı sularında yaşayan, uzunca ve yuvarlak bedenli, ağzının kenarında bulunan 3-4 adet bıyığı ile avlarını yakalayan, solungaçlarının yanı sıra bağırsak çeperinde yer alan

çok sayıda kan damarı sayesinde de solunum yapan, gerektiğinde su yüzeyine çıkarak hava yutarak oksijen ihtiyacını karşılayan bir kemikli balık, (*Misgurnus fossilis*).|| **taşı taşa komak**, {eAT} Taş taş üstüne koyarak bina yapmak.|| **taş iliği**, Kayaların tabaka tabaka ayrılmasını sağlayan ara katman.|| **taş illeti**, Böbrek hastalığı.|| **taş kadayıfı**, {ağız} Yassı kadayıf. [DS]|| **taş kalem**, Kayağan taşından yapılan ve taş tahtaya yazı yazmakta kullanılan bir tür kurşun kalem.|| **taş kalpli**, Acımasız; katı yürekli; taş yürekli.|| **taş kalplilik**, Acımasız olma durumu; katı yüreklilik.|| **taş kapak**, {ağız} Tandırım ağzını kapatmakta kullanılan ince ve yassı taş. [DS]|| **taş kaplama**, Bir yolun şosesini meydana getirmek için yayılıp sıkıştırılmış kırık taş tabakası; makadam.|| **taş kayaya çarpmak**, {ağız} İki güçlü kimse karşılaşmak.|| **taş kesen**, {ağız} İri gözenekli kalbur. [DS]|| **taş kesilmek**, 1. (Sıvı maddeler için) donup katılaşmak. 2. Şaşkınlığa düşmekten dolayı ne yapacağını, ne söyleyeceğini bilemez olmak.|| **taş koparmak**, {OsT} İtaatsizlik etmek; sözünü dinlememek.|| **taş koymak**, Çeşitli bahanelerle bir işi veya hareketi engellemek.|| **taş kömürü**, yer b. Jeolojik devirler boyunca dönüşüme uğrayarak büyük kalori gücü kazanan, bitki fosillerinden oluşmuş inorganik katı yakıt; maden kömürü.|| **taş kuşu**, zool. Ardiç kuşugillerden, 13 cm. kadar uzunlukta, Doğu ve Kuzey Anadolu dışında ülkemizin hemen her yerinde her mevsim görülen, böcek ve larvalarla beslenen yerli bir ötücü kuş; kıyrukkakan, (*Saxicola torquata*).|| **taş küre**, yer b. Yer kabuğunu oluşturan ve yer yuvarlığının merkez çekirdeği çevresinde sert kayalardan meydana gelmiş kabuk kısmı; taş küre; litosfer.|| **taş küresel**, yer b. Taş küre ile ilgili olan; taş küreye ait.|| **taş levreği**, zool. Gölge balığının diğer adı.|| **taş mantarı**, Kayalar üzerinde biten liken.|| **taş nanesi**, bot. Balıbabagillerden, taşlık yerlerde yetişen, yeşilimsi tüylü yapraklı, baharlı, lezzetli bir otsu bitki, (*Micromeria fruticosa*).|| **taş ocağı**, İnşaatla kullanılacak ya da başka bir amaç için taşların kırılıp çıkarıldığı yer.|| **taş olunuş balçık**, {eAT} Ateşte pişirilerek taş hâline getirilmiş balçık.|| **taş olmak**, İşlediği günah yüzünden taş olarak cezalandırılmak anlamında kullanılır.|| **taş oluş**, jeol. Bir çökeli etkileyerek onu yavaş yavaş bağdaşık bir kayaca dönüştüren oluşum.|| **taş oyuncu**, Taşları kemirerek oyan hayvanlara denir.|| **taş pamuğu**, *Amyant*; *asbest*.|| **taş pudra**, Çabuk makyaj yapabilmek için kullanılan pudra ve krem karışımı kozmetik ürünü.|| **taş sarımsağı**, bot. Taze yaprakları soğan yerine kullanılan bir tür ot, (*Allium scorodoprasum*).|| **taş söve**, Kapı pervazı.|| **taş sürmek**, Oyunda, taşlardan birini oynatmak.|| **taş tahta**, Kayağan taştan yapılmış bir tür karalama veya hesap tahtası.|| **taş tartan**, {ağız} Uzun bacakları ile küçük çakılları kaldırabilen, uzun kanatlı,

büyük bir böcek. [DS]|| **taş tekne**, Taş yalak.|| **taş temel**, Elle kılıcına yerleştirilmiş iri taşlar arasında taş kırıkları doldurularak yapılan temel.|| **taş toprak**, Yüzeyi moloz ve toprakla kaplı alan; küçük taş parçaları bulunan yer.|| **taş tutmak**, argo. Para sahibi olmak; zenginleşmek.|| **taş tutunmak**, {eAT} Tuvaletten sonra taş ile temizlik yapmak; taş ile silinmek.|| **taş üstünde taş bırakmamak**, Bir yerdeki bütün binaları yıkmak; yerle bir etmek.|| **taş yağdırıcı yıl**, {eAT} Kasırga.|| **taş yağmak**, Kıyamet kopuşuna benzer biçimde insanlara korku veren tehlikeli durumları anlatmak için kullanılan söz.|| **taş yağı**, {ağız} Gaz yağı. [DS]|| **taş yapmak**, Yeni oyun için taşların arkasını çevirip sıraya dizmek.|| **taş yatur**, {eAT} Korkudan donup kalmış olan; taş gibi hareketsiz duran.|| **taş yatur kalmak**, {OsT} Korku, şaşkınlık gibi etkenlerle donakalmak; harekete dermanı olmamak.|| **taş yerinde** (ağırdır), Herkes kendi çevresinde, kendi ortamında önem kazanır, anlamında kullanılır.|| **taş yoncasi**, bot. Kelebek çiçeğigillerden, hayvan yemi olarak kullanılan ad, (*Melilotus*).|| **taş yosunu**, Liken.|| **taş yuvarı**, Taş küre.|| **taş yürekli**, Acımasız; hiç acıması olmayan; katı yürekli; taş kalpli.|| **taş yüreklilik**, Acımasız olma durumu; katı yüreklilik.

taş², [taş طاش] {eT} 1. Dış; hariç; taşra; dışarı. {eAT} {OsT} (aynı) [DLT] [EUTS] [ETY] [İKPÖy.] [Tekin] [KB] [Üç İtigsizler] 2. Uzak. [Üç İtigsizler] 3. Geniş açıklık; yazı. [DLT] 4. Gurbet; yabancı yer. [DLT] ☞ **taş aşı**, {ağız} folk. Gelin evden çıkmadan verilen düğün yemeği. [DS]|| **taş aşma**, {ağız} → taş aş. [DS]|| **taş tonu**, {eAT} Normal elbise üzerine giyilen çarşaf, atığı gibi giyecek; dış elbise.|| **taş yüzü**, {eAT} Dış tarafı; dışta kalan yüzü; dışı.

taşafur, [? taşafur] {ağız} is. Yabancı ülke; gurbet. [DS]

taşagelmek, [taş-a-gel-mek طاشه كلمك] {eAT} gçsz. f. [-ür] Taşivermek.

taşagar, [taş-a+kır ? > taşagir / taşagar] {ağız} is. Verimsiz toprak. [DS]

taşagir, [taş-a+kır ? > taşagir] {ağız} is. → taşagar. [DS]

taşagrı, [taş+ağrı] {ağız} is. 1. Çok taşlı yer. 2. Yoksunluk bölgesi. [DS]

taşahir, [taş+ahır ?] {ağız} is. 1. Toprağı verimsiz yer. 2. Çok taşlı yer. 3. Köylü. [DS]

taşak, -ğ [eT. taş (dış) > taş-ak (taşkın, taşmış, dışarı çıkmış) / tās > taş-ak (küçük taş)] is. kaba. Erkeklik bezi; haya; erbezi torbası. {eT} (aynı) [DLT] [Mühennâ] [Bahşayış] ☞ **taşığı çıkmış**, {eT} Hadım olmuş. [Bahşayış]|| **taşak kapan**, {ağız} Bukalemun. [DS]|| **taşak koparan**, {ağız} Karşılık vermeden, para ödmeden, emek harcamadan her gördüğü şeyi isteyen. [DS]

taşaklı, [taş-ak-lı] sf. kaba. 1. Taşığı olan. 2. {ağız}

mecaz. Gücünü ve yetkinliğini başkalarına kabul ettiren; sözünü geçiren; yiğit; cesur; gözü pek. [DS]

taşaklığ, [taşak-lıg] {eT} *sf.* Taşaklı. [DLT]

taşanlamak, [tavşan-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* (Ekin için) rüzgârın etkisi ile dalgalanmak. [DS]

taşarlamak, [taş-ar-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(ı)-yor]* Dışarı atmak. [DS]

taşatan, [taş+at-an] {ağız} *is.* Keklik. [DS]

taşbaşı, [taş+baş-ı] {ağız} *zf.* Saygısızca; edepsizce. [DS]

taşçı, [taş-çı] *is.* **1.** Taş ocağından taş çıkaran ve kıran kimse. **2.** Taşları yontarak kullanıma sunan ya da satan kimse. **3.** Taş duvar yapımında usta olmuş kimse; taşçı ustası. **4.** Değerli taşlar satan kimse. ☞ **taşçı tarağı**, *Mozaik sıvayı taramakta kullanılan dişli çelik kalem.* || **taşçı ustası**, *Taşları yontarak duvar ören usta.*

taşçıl, [taş-çıl] *sf.* **1.** Taşı andırır; taş gibi. **2.** *bot.* (Bitki için) taş ve kayalar üzerinde ya da taşlı arazide yetişen. **3.** *zool.* (Hayvan için) gömülü taşlar altında yaşayan.

taşçılık, -ği [taş-çı-lık] *is.* **1.** Taşçı olma durumu; taşçının işi ve mesleği. **2.** Her türlü yapıda kullanılacak olan taşları biçimlendirme ve kesme sanatı; taş işçiliği.

taşdar, [Far. taş-dâr طشتدار] (*taşda:r*) {OsT} *is.* Selçuklu devletinde hükümdarın yemek öncesi ve sonrası ellerini yıkarken, abdest alırken önüne leğen sürüp ibrik getiren, ayrıca hükümdarın kılıç, elbise ve oda takımlarının korunmasından sorumlu görevliye verilen ad.

taşdın, [taş-dın / taş-tın] {eT} *zf.* **1.** Dışarıda. [Gabain] **2.** Dışarıdan; haricen. [EUTS] ☞ **taşdın sınıar**, {eT} *Dışarıda.* [EUTS]

taşdırtı, [taş-dır-tı / taş-tır-tı] (*taşdırtı:*) {eT} *zf.* Dışarıda. [Gabain]

taşemen, [taş+em-en] *is. zool.* Taşemengillerden, ılık denizlerle soğuk denizlerin bir bölümünde yaşayan yılanı benzer, çıplak bedenli, boyu bir metre kadar, ırmakların dibindeki taşlara çekmenleriyle tutunan, ilkel yapılı, omurgalı bir hayvan; bofa balığı, (*Petromyzen*).

taşemengiller, [taş+em-en-gil-ler] *is. zool.* Taşemengilleri içine alan, denizlerde yaşayan, yumurtlamak için tatlı sulara gelen, çenesiz ve yuvarlak ağızlı omurgalı hayvanlar familyası; bofa balığıgiller, (*Petromyzontidae*).

taşeron, [Fr. tâche (iş, görev, angarya) > tâcheron] *is.* Yapılması gereken bir işi yükleniciden ya da sahibinden alarak az sayıda kişi ya da kendi başına yapan ikincil yüklenici.

taşeronluk, -ğu [taşeron-luk] *is.* Taşeronun yaptığı iş; taşeron olma durumu.

taşgan, [taş-gan] {ağız} *is.* Pınar. [DS]

taşgarmak, [taş (dış) > taş-ık-mak > taş-(ı)k-ar-mak > taşığ-ar-mak] *gçl. f. [-ur]* (Ordu için) sefere çıkarmak; savaşa götürmek. [ETY]

taşgaru, [taş-garū / taş-karū طشغارو] (*taşkaru:*) {eT} {eAT} *zf.* Dışarıya; dışa doğru; dışarı. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.]

taşgır, [taş-gır] {ağız} *is.* Taş ev. [DS]

taşguk, [taş-ğuk] {eT} *is.* Bir nesnenin dış yanı. [Mühennâ]

taşgurmak, [taş-mak > taş-(ı)ğ-ur-mak] {eT} *gçsz. f. [-ur]* Taşayazmak; taşmak üzere olmak. [DLT]

taşhun, [taş-kın / taşhun طشخون] {eAT} *sf.* Taşkın.

taşgırmak, [taş-mak > taş-ığ-ır-mak] {eT} *gçsz. f. [-ur]* Dışarı çıkarmak. [ETY]

taşıkamak, [taş (dış) > taş-ık-mak] {eT} *gçsz. f. [-ur]* **1.** Dışarı çıkmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [Tekin] **2.** Taşmak. [EUTS] [DLT] **3.** Dağa çıkmak; isyan etmek. [ETY] **4.** Sefere çıkmak. [Tekin]

taşıl, [taş-ıl] *sf.* Jeolojik devir öncesinde toprak katmanları arasında kalarak günümüze kadar gelen bitki ve hayvan kalıntılarına verilen isim; fosil; müstehase. ☞ **taşıl bilimi**, *Taşılara dayanarak Yer'in geçmişi inceleyen bilim dalı; paleontoloji.* || **taşıl kuşlar**, *Kuşlar sınıfının, uzun kuyruklu, kertenkeleye benzer, Avrupa'da yaşayan ve soyu tükenmiş olan birçok fosil kuşu içine alan ilkel kuş alt sınıfı, (Saururae).*

taşıllaşma, [taş-ıl-la-ş-ma] *is.* Taşıllaşmak eylemi; fosilleşme.

taşıllaşmak, [taş-ıl-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ur]* **1.** Taşıl durumuna gelmek; fosilleşmek. **2.** *mecaz.* Düşünme gücünü yitirmek. **3.** *mecaz.* (Kişi, tutum ve davranışları için) çağın gerisinde kalmak.

taşılı, [taş-ıl-lı] *sf.* İçinde taşıl bulunan; fosilli.

taşılmak, [taş-mak > taş-ıl-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Taşmak; dışarı fırlamış olmak. [EUTS]

taşım¹, [taş-ım ?] {eT} *zf.* Çok. [EUTS]

taşım², [taş-ım] *is.* **1.** Kaynama sırasında kabarıp taşma eyleminin sonucu. **2.** *zf.* (Kaynatmak için) kabarıp taşacak duruma gelene kadar.

taşım, [taş-ı-ma] *is.* **1.** Taşımak eylemi; nakliye. **2.** *biy.* Bir maddenin bir yerden başka bir yere götürülmesi; transport; nakliyat. **3.** *sf.* Başka bir yerden getirilen; taşınan. ☞ **taşım kapasitesi**, *biy.* *Belli bir çevrenin sürekli olarak besleyebileceği belli bir türe ait en çok birey sayısı.* || **taşım su ile değirmen döndürmek**, (*Kendisinde bu işi yapacak kadar gücü bulunmayanlar için*) başkalarının yardım ve katkısı ile büyük işleri yapmaya çalışmak.

taşımacı, [taş-ı-ma-cı] *is.* Yük ve yolcu taşımaya işleri ile uğraşan kimse; nakliyecisi; nakliyatçı.

taşımacılık, -ğı [taş-ı-ma-cı-lık] *is.* İnsan ya da eşyayı bir yerden bir başka yere götürmek için kullanılan araç ve yöntemlerin tümü; nakliyecilik; transport; nakliyat.

taşımak, [taş-ü-mak > taşı-mak] *gçl. f. [-r]* **1.** Bir şeyi, elinde, kucağında ya da sırtına alarak bir yerden başka bir yere götürmek. **2.** Bir şeyi, çeşitli araçlar kullanarak yerini değiştirmek; nakletmek. **3.** İnsanların, yüklerin bir taşıt yardımıyla başka bir yere götürülmelerini sağlamak. **4.** (Su, elektrik, doğal gaz vb. için) kaynak ya da depodan kullanılacağı yere iletimi sağlamak; bir yerden bir yere aktarmak. **5.** (Kurum, iş yeri, ev vb. için) eski yerini bırakarak yeni bir yer ya da binada işlevini sürdüreceği biçimde yeniden düzenlemek; yer değişikliği yapmak; nakletmek. **6.** (Sel, rüzgâr, dalga, akıntı vb. için) toz, toprak, çakıl, tohum, yaprak vb. ni sürükleyip götürmek. **7.** (Kişi, nesne için) bir şeyin, yükün ağırlığını çekebilme; kaldırmak. **8.** (Kolon, kiriş, destek, tekerlek, vida vb. için) yerinde tutmak; ağırlığını yüklenerek destek görevi yapmak; dayanağı olmak. **9.** Sürekli olarak üzerinde bulundurmak; takmak; giyinmiş olmak. **10.** (Kadın ve dişi hayvanlar için) gebelik döneminde olmak; karnında yavrusu, bebeği olmak. **11.** (Ad, unvan vb. için) o ad ve unvanla bilinir, çağrılır olmak. **12.** (Nesne için) ona sahip olmak; özellik olarak kendinde bulundurmak. **13.** *mecaz.* (Sorumluluk vb. soyut kavram için) o duyguya sahip olmak; bilincinde olmak; duymak; hissetmek. **14.** (Belirti, iz vb. için) üzerinde yazılı ya da kazılı olmak; sonuçlarından o şey olduğu anlaşılma. **15.** *mat.* Örnek olarak çizilmiş bir geometrik şekli, başka bir ortama gönye, pergel ve cetvel kullanarak çizmek. **16.** *mecaz.* Çekmek; katlanma. **17.** Üzerinde veya içinde bulunur olmak. *O günkü tarihi taşıyan bir mektubu...*

taşımaklık, -ği [taş-ım-lık] *zf.* Taşacak kadar; taşma meydana gelinceye kadar; taşım.

taşımı, [taş-ımsı] *sf.* Taşa benzer; taşı andıran.

taşınabilir, [taşı-n-a-bil-ir] *sf.* **1.** (Eşya için) taşınması mümkün olan; menkul; portatif. **2.** *sf. huk.* Para, çek, senet, tahvil vb. değerli kâğıt; menkul. **3.** (Küçük elektrikli takımlar için) elde kullanılabilen.

taşınabilirlik, -ği [taşı-n-a-bil-ir-lik] *is.* **1.** Taşınabilir olma durumu; taşınabilir nesnenin niteliği. **2.** *bsy.* Üzerinde çok fazla değişiklik yapılmadan bir program ya da program paketinin, farklı tipte bilgisayarlarda kullanılabilme özelliği.

taşınım, [taşı-n-ım] *is. fiz.* **1.** Bir akışkanda meydana gelen sıcaklık değişmesi ile ortaya çıkan hareket sonucu ısının taşınması; ısı yayımı; iletim; konveksiyon. **2.** Hareket halindeki cisimlerle ısının taşınması. **3.** Hava kütlelerinin düşey hareketi.

taşınır, [taşı-n-ır] *sf.* **1.** Bir yerden başka bir yere taşınabilen; taşımak mümkün olan; portatif. **2.** *is. huk.* Bir yerden başka bir yere götürülebilir eşya; menkul. **☐ taşınır yapı**, *Sürekli kalması mümkün olmayacak biçimde başkasının toprağı üzerine kurulan kulübe, baraka vb. yapı.*

taşınış, [taşı-n-ış] *is.* Taşınma eylemi veya biçimi.

taşınma, [taşı-n-ma] *is.* Taşınma eylemi.

taşınmak, [taşı-n-mak] *edil. f. [ır]* **1.** Taşımak eylemi yapılmak; taşımak eylemine konu olmak. **2.** *dönşl. f.* (Kişisel ya da ev eşyalarını alarak sürekli kalmak üzere başka bir yere göçmek; konut değiştirmek; yer değiştirmek. **3.** Zamanının çoğunu geçirecek biçimde ve düzenli olarak bir yere sık sık gidip gelmek.

taşınmaz, [taşı-n-maz] *sf.* **1.** Taşınamayan. **2.** *sf. huk.* (Mal için) bir yerden başka bir yere götürülemez; gayrimenkul.

taşıntı, [taş-ın-tı] *is.* **1.** Az miktarda taşarak kabın dışında meydana gelen bulaşık. **2.** Çevrede bir hasar oluşturmaz az miktardaki akarsu taşkını; küçük taşkın.

taşıntı, [taşı-n-tı] *is.* Sel suları ile gelip bir yere yığılmış taş, toprak vb.

taşıra, [taş-ı-ra] *{ağız} is.* Taşra. [DS]

taşırda, [taş-ır-dı / taş-dır-tı] *{eT} zf.* **1.** Dışarıda. **2.** Dışarıdan. [ARAT]

taşırkamak, [taş > taş-ır-ğā-mak / طاشرغامق / طاشرغامق] *gçsz. f. [-r] [OsT. -yur] [-g(i)-yor]* **1.** {OsT} (Yalınayak yürümekten dolayı ayaklar için) yara bere içinde kalmak. **2.** {ağız} (Çok yol yürüten hayvanların tırnakları için) taş çarpmaktan bozulma; acıma. [DS] **3.** {ağız} (Nalsız hayvan için) bozuk yolda yürümekten dolayı tırnağı kırılarak topallama; ayağı şişme. [DS]

taşırkamak¹, [taş > taş-ır-ka-mak / طاشرقمق / طاشرقمق] *{eAT} {ağız} gçsz. f. [-yur] → taşırkamak.* [DS]

taşırkamak², [taş-ır-ka-mak] *{ağız} gçsz. f. [-r]* Kaygılanma. [DS]

taşırkan, [taş-ır-kan] *{eT} sf.* Taşmış; dışarlak. **☐ taşırkan közlüg**, *{eT} Patlak gözlü; lokma gözlü.* [DLT]

taşırkatmak, [taş-ır-ka-t-mak / طاشرقادمق] *{eAT} gçl. f. [-ur]* (Hayvan için) nalsız yürüterek tırnaklarını aşındırma.

taşırma, [taş-ır-ma] *is.* Taşırma eylemi.

taşırma¹, [taş-mak > taş-ur-mak > taş-ır-mak] *gçl. f. [-ur] {eT. -ur}* **1.** (Bir kaba konulan sıvılar için) kabın alacağı miktardan fazla koyarak kap dışına akmasına neden olmak; taşma işinin yapılmasına sebep olmak. *{eT} (aynı)* [DLT] **2.** (Kaynatılmakta olan süt, çorba vb. için) kabarak kabın dışına çıkmasına neden olmak. **3.** (Boya, badana, yazı vb. için) belirlenmiş olan sınır, çizgi, alan vb. nin ötesine geçirmek. **4.** Bir yapıyı, komşu binaların hizasından daha dışarda yapmak. **5.** *mecaz.* Birinin sabrını tüketen davranışlarda bulunma.

taşırma², [taş-ü-mak > taş-ur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Teslim etmek; getirmek; taşımak. [EUTS]

taşirtı, [taş (*dış*) > taş-ır-tı] (*taşirtı:*) {eT} zf. Dışarıda. [KB]

taşıt, [taşı-mak > taş-ı-t] is. Taşıma aracı; ulaşımı sağlamakta kullanılan her türlü araç (1944). ☞ **taşıt gemisi**, *Feribot*.

taşıtın, [taşı-t-an] sf. 1. Taşıma işini yaptıran. 2. *dnz*. Bir navlun sözleşmesi yaparak belli malları bir limandan bir başka limana taşımak üzere taşıyana veren kimse.

taşıtçı, [taşı-t-çı] is. 1. Taşıtı süren kimse; sürücü. 2. Taşıtı üreten, satan ya da onaran kimse.

taşıtgan, [taşı-t-mak > taşı-t-ğân] (*taşıtga:n*) sf. 1. {eT} Daima taşıtan; taşınan. [DLT] 2. {ağız} Otomobil. [DS]

taşıtma, [taşı-t-ma] is. Taşıtmak eylemi.

taşıtılmak, [taşı-t-mak] gçl. f. [-ır] Taşıtmak eylemini yaptırmak; bir kimsenin ya da eşyanın bir yerden başka bir yere götürülmesini sağlamak.

taşıtılmak¹, [taş-mak > taş-ıt-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Taşıtmak. [DLT]

taşıtılmak², [taş-ü-mak / taş-ı-mak > taş-ı-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Taşıma işini yaptırmak. [DLT]

taşıtırtma, [taşı-t-tır-ma] is. Taşıtırtmak eylemi.

taşıtırtılmak, [taşı-t-tır-mak] gçl. f. [-ır] Taşıtmak eylemini yaptırmak; yolcu ya da yükleri bir yerden başka bir yere bir kimsenin taşınmasını sağlamak.

taşışyan, [taşı-y-an] sf. 1. Taşıma işini yapan. 2. *is. dnz*. Navlun sözleşmesinde, bir yükü bir limandan başka bir limana götürmeyi kabul eden kimse.

taşışyıcı, [taşı-y-ıcı] sf. 1. Taşıma işini yapan, hamal. 2. (Araç, aygıt, öge vb. için) bir şeyin ağırlığını çeken. 3. *is*. Ücretle yük taşıyan kimse; hamal. 4. Taşıma işini yapan aygıt ya da düzenek. 5. Kendisi hasta olmadığı hâlde hastalık mikroplarını sağlam kişilere bulaştıran; portör. 6. *mat*. Ele alınan doğru parçasını veya yarı doğruyu içeren doğru. ☞ **taşışyıcı proteinler**, *biy*. Hücre zarından içeri veya dışarı taşınacak moleküllere bağlanan ve hücre zarında yer alan proteinler.

taşışyış, [taşı-y-ış] is. Taşıtmak eylemi veya biçimi.

taşışgenez, [Fr. tachygenèse] *is. biy*. Geçici organlar ya da larva biçimleri geçirmeden embriyonun doğrudan doğruya gelişmesi süreci.

taşışkardi, [Fr. tachycardie] *is. tıp*. Kalp atış sayısının, dakikada 90'ı geçmesi durumu.

taşışkinini, [Fr tachykinine] *is. tıp*. Bazı nöronlarda bulunan, bağırsak kasılmalarını hızlandırma özelliği olan on bir aminoasitli polipeptit grubu.

taşışşir, [Ar. 'aşer > taşışşir تعشير] (*ta-şi:r*) {OsT} *is*. 1. Bir sayıyı on'a çıkarma. 2. On'a bölme. 3. On'da birini alma.

taşışşirat, [Ar. ta'şir > taşışşirat تعشيرات] (*ta-şi:ra:t*) {OsT} *is*. 1. On'a çıkarmalar. 2. On'a bölmeler. 3. On'da birini almalar.

taşışkala¹, [? taşışkala] {ağız} *is*. 1. Alay. 2. Şaka. [DS] ☞ **taşışkala etmek**, {ağız} 1. Alay etmek. 2. Şaka etmek. 3. İşi gürültüye getirmek. [DS]|| **taşışkalaya almak**, {ağız} Alay etmek; eğlenmek. [DS]

taşışkala², [Ar. meşğale ? > taşışkala] {ağız} *is*. İş gücü; uğraş. [DS]

taşışkalacı, [taşışkala-cı] {ağız} *is*. Alaycı; şakacı. [DS]

taşışkarı, [taş-karü] {ağız} *is*. Dışarı; hariç. [DS]

taşışkarmak, [taş (*dış*) > taş-ık-mak > taş-(ı)k-ar-mak > taşık-ar-mak] {eT} gçl. f. [-ur] 1. Uzaklaştırmak. [EUTS] [Gabain] 2. Evlendirmek.

taşışkaru, [taş-ğarü / taş-karü] (*taşışkaru:*) {eT} zf. 1. Dışarıya; dışa doğru. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] 2. *is*. Dışarı; taşra. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.]

taşışkın, [taş-kın] sf. 1. Bulunduğu yere sığmayan; taşmış bir durumda olan; taşan. 2. *mecaz*. (Davranış için) üçlü bir duyguya bağlı olarak olağan sayılabilecek ölçüyü aşan; aşırı. 3. (Kişi, topluluk için) heyecanını ve davranışlarını denetleyemeyen. 4. {ağız} Gözü dönmüş; azgın. [DS] 5. *is*. Bir akarsuyun çeşitli nedenlerle kabarması sonucu akarsuyun yatağı yakınında bulunan arazilerin sular altında kalması; su baskını; seylap; feyezana.

taşışkınca, [taş-kın-ca] sf. 1. Taşkın bir kimseye özgü; taşkınlık gösteren. 2. (*taşışkınca*) zf. Taşkın bir biçimde; fevrî.

taşışkınlık, -ğış [taş-kın-lık] *is*. 1. Taşkın olma durumu. 2. Bir akarsu çevresinde sık sık taşkına uğrayan yer. 3. Davranışlarda aşırılığa kaçma; tanınan sınırlar dışına çıkma; ifrat; aşırılık.

taşışkıran, [taş+kır-an] sf. 1. Taş ya da kayaları kırıp parçalayan. 2. *is*. Kaya ya da taşları kırıp parçalamakta kullanılan metal kütle. 3. Taş veya kaya kırmak ve parçalamakta kullanılan özel donanımlı makine; konkasör. 4. *bot*. Taşkıran otu. ☞ **taşışkıran çiçeğış**, *bot*. Taşkırangillerden, yüksek dağlarda taş ve kayaları yarıp çıkan bir çiçek, (*Leontopodium alpinum*).|| **taşışkıran otu**, *bot*. Taşkırangillerden, Kuzey yarım kürenin ılıman ve soğuk bölgelerinde yetişen, tek tek ya da salkım veya şemsiye biçiminde toplu çiçekleri yüzünden bazı türleri park ve bahçelerde süs bitkisi olarak da yetiştirilen, saplarının parçalanması ile üretilen üç yüz kadar otsu bitkinin ortak adı, (ör. tipi: *Saxifraga*)

taşışkırangiller, [taş+kır-an-gil-ler] *is. bot*. Ortanca, yabani yasemin ve taşkıran gibi türleri kapsayan ayrı taç yapraklı, er dişi çiçekli, iki çenetli ağaççık, ağaç ve otsu bitkiler familyası, (*Saxifragaceae*).

taşışkızılı, [taş+kızılı-ı] *is. zool*. Ardiç kuşugillerden 22 cm. kadar uzunlukta, sırtı ak, karnı ve başı mavi, dişileri kahverengi alacalı, ülkemizin her tarafında yazları kuluçkaya yatan, böceklerle beslenen göçmen bir ötücü kuş, (*Monticola saxatilis*).

taşışlak, -ğış [taş-lak] {ağız} *is*. Derelerdeki bataklık yerler. [DS]

taşlama¹, [taş-la-ma] *is.* 1. Taşlamak eylemi. 2. Pürüzlü yüzeyleri aşındırıcı taşlama taşları ile düzeltmeye dayanan teknik işlem. 3. {ağız} Değirmen taşının dış diş olması. [DS] 4. *ed.* Alaylı halk şii. 4. *ed.* Yergi; hiciv; tariz. 5. Hakaret.

taşlama², [taş-la-ma] {ağız} *is.* 1. (At için) sıçrayarak yürüme. 2. (Hayvan için) ayaklarını kaldırarak yürüme. 3. (At için) kış atıp biniciyi fırlatma. [DS]

taşlamacı, [taş-la-ma-cı] *is.* 1. Taşlama işinde çalışan işçi. 2. Yergi yazarı; yergici; heccav.

taşlamacılık, -ğı [taş-la-ma-cı-lık] *is.* 1. Taşlama ustasının yaptığı iş. 2. Yergicilik.

taşlamak¹, [tāş > taş-lā-mak] (*eT. taşla:mak*) *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] 1. Üzerine taş atmak; taş fırlatmak; arkasından taş atmak; taş ile kovalamak; taşa tutmak. {eT} (*aynı*). 2. *huk.* Suçlu bir kimseyi taşa tutarak öldürmek; recmetmek. 3. (Pirinç, bulgur vb. için) içindeki küçük taşları ayıklamak. 4. (Yer için) taş döşemek. 5. (Metal parça için) zımpara ya da zımpara taşı ile aşındırarak yuvasına oturtmak. 6. Deriyi inceltmek, düzleştirmek ve yumuşatmak için taşlama ya da tıraşlama makinelerinden geçirmek. 7. İşlenmiş bir parçanın yüzeyini taşlama makinesinden geçirerek bitirmek. 8. *mecaz.* (Kişi için) alaycı, iğneleyici sözler söylemek; taş atmak; hicvetmek. 9. Hakaret etmek. 10. {ağız} Bir kimseyi kötölemek, arkasından atıp tutmak. [DS] 11. {ağız} Göz koymak; nişan koymak. [DS] 12. {ağız} Laf atmak. [DS]

taşlamak², [taş (dış) > taş-lā-mak] (*taşla:mak*) {eT} *gçsz. f.* [-r] Gurbete gitmek; dışarılıklı olmak. [DLT]

taşlamak³, [taş-la-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] (At için) yürürken turnağı taşa çarpmak. [DS]

taşlanguç, -cu [taş-la-n-guç] {ağız} *is.* Tavukların midesi; taşlık. [DS]

taşlanma, [taş-la-n-mak] *is.* Taşlanmak eylemi.

taşlanmak, [taş-la-n-mak] *edil. f.* [-ır] 1. Taşa tutulmak; taş atılarak kovalanmak. 2. Taşa tutularak öldürülmek; recmedilmek. 3. (Pirinç, bulgur vb. için) içindeki küçük taşlar ayıklanmak. 4. (Yer için) taş döşenmek; taş ile kaplanmak. 5. (Metal için) zımparaya tutularak aşındırılmak. 6. *mecaz.* Alaycı ve iğneleyici sözler söylenmek; hicvedilmek. 7. Hakaret edilmek. 8. *dönşl. f.* Taşlı hâle gelmek; içine çeşitli nedenlerle taş karışmak; taş oluşmak. ☞ **taşlanmış ipek**, *Bir takım işlemlerden geçirildikten sonra dayanıklı ve parlak hâle getirilmiş ipek kumaş.*

taşlantı, [taş-la-n-tı] {ağız} *is.* Taşlı, topraklı buğday. [DS]

taşlaşma, [taş-la-ş-ma] *is.* Taşlaşmak eylemi.

taşlaşmak, [taş-la-ş-mak] *dönşl. f.* [-ır] 1. Taş haline gelmek. 2. (Kişi için) çeşitli nedenlerle hareket edemez, söz söyleyemez duruma düşmek; taş keşilmek; donakalmak.

taşlaştırma, [taş-la-ş-tır-ma] *is.* Taşlaştırmak eylemi.

taşlaştırmak, [taş-la-ş-tır-mak] *gçl. f.* [-ır] Taşlaşmasını sağlamak; taş haline getirmek.

taşlatmak¹, [tāş > taş-lā-mak > taşla-t-mak] *gçl. f.* [-ır] 1. Taşlamak işini yaptırmak; üzerine taş attırmak; recmetmek; üzerine ya da arkasından taş attırmak; taş ile kovalatmak; taşa tutturmak. {eT} (*aynı*) [DLT] 2. *huk.* Suçlu bir kimseyi taşa tutarak öldürtmek; recmettirmek. {eT} (*aynı*) [DLT] 3. (Pirinç, bulgur vb. için) içindeki küçük taşları ayıklamak. 4. (Yer için) taş döşetmek. 5. (Metal parça için) zımpara ya da zımpara taşı ile aşındırarak yuvasına oturtmak. 6. Deriyi inceltmek, düzleştirmek ve yumuşatmak için taşlama ya da tıraşlama makinelerinden geçirmek. 7. İşlenmiş bir parçanın yüzeyini taşlama makinesinden geçirerek bitirtmek. 8. *mecaz.* (Kişi için) alaycı, iğneleyici sözler söyletme; taş attırmak; hicvettirmek. 9. Hakaret ettirmek.

taşlatmak², [taş-lā-mak > taş-la-t-mak] {eT} *gçl. f.* [-ır] Dışarıya göndermek; taşraya yollamak; dışlatmak. [DLT]

taşlı, [taş-lı] *sf.* 1. Taş bulunan; içinde taş olan. 2. (Tahıl ve bakliyat vb. için) içine taş karışmış olan. 3. (Yer için) üzerinde taşlar bulunan; taş döşenmiş olan. 4. (Takı için) üzerinde değerli taşlar bulunan. 5. (Takı için) belirtilen nitelikte ya da sayıda değerli taşı olan. 6. *tıp.* (Organ vb. için) içinde ya da bünyesinde taş bulunan. 7. (Meyve vb. için) içinde taş gibi sert cisimcikler bulunan. ☞ **taşlı tarla**, *Bağcılığa elverişli arazi.*

taşlıca, [taş-lı-ca] {ağız} *is.* Tavuğun midesi. [DS]

taşlığ, [taş (dış) > taş-lığ] {eT} *is.* Elbisenin dış yüzünde kullanılan kumaş. [Mühennâ]

taşlık¹, -ğı [taş-lık] *sf.* 1. (Yer için) taşı çok olan. 2. (Zemin için) taş döşenmiş. 3. *is.* Eski Türk evlerinde zemini taş döşeli iç avlu; giriş sofası; ev veya oda önündeki taşla döşenmiş bölüm. {ağız} (*aynı*) [DS] 4. *zool.* Kuşlarda, diş yokluğunun sakıncalarını ortadan kaldıran ve bezli mideden sonra gelen içi keratin kaplı, yuttukları çakıl parçaları ile yedikleri tohumların öğütülmesini sağladıkları mide bölümü; katı. 5. Kümes hayvanlarının etinin yenen bu bölümü. 6. {ağız} Harmanda kullanılan iri gözenekli kalbur; gözer. [DS] ☞ **taşlık şairi**, *Kahvelerde saz çalarak şiiir, türkü söyleyen saz şairi.*

taşlık², [taş (dış) > taş-lık] {eT} *is.* Ayak yolu; tuvalet. [Mühennâ]

taşma, [taş-ma] *is.* 1. Taşmak eylemi. 2. Akar suyun yatağı dışına çıkarak çevresini kaplaması; seylap. 3. *bsy.* Bir işlemin yürütülmesi sırasında kütük kapasitesinin üstüne çıkılması durumu. 4. *inş.* Belirlenen hizaya göre ileri doğru çıkıntı yapılması. 5. Bir döküm malzemesinin, kalıbın özrü dolayısıyla dışarı akması. 6. Bir sıvının, fazlalık yüzünden

içinde bulunması gereken kabın doğal boşluğundan dışarı akması.

taşmak, [taş (dış) > taş-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] 1. Dışarı çıkmak. [EUTS] [DLT] [Gabain] 2. Kaçmak. [EUTS] 3. (Sıvı için) fazlalık nedeniyle yükselerek bulunduğu kabın, yatağın veya yerin kenarlarından dışarı akıp yayılmak. 4. (Kap için) tam dolu olmak yüzünden fazladan konulan şeyleri alamayacak durumda olmak. 5. (Kaynamakta olan sıvılar için) içindeki gaz maddelerin sıcaklık nedeniyle buharlaşması yüzündün kaba sığmayarak dışarı dökülme. 6. (Akarsu için) yatağından çıkarak çevresini kaplamak. 7. (Kişi için) çok sayıda bulunmak; her yeri doldurmak; sayısı aşırı artmak. 8. Bir çizgi ya da sınırın ötesine geçmek; belirlenen alan dışına çıkmak; aşmak. 9. *mecaz.* (Duygu için) başkalarının fark edeceği bir duruma girmek; dışa vurulmak. 10. Öfke, sabırsızlık ve heyecan gibi yoğun duygu yüzünden kendini tutamamak; kendine hakim olamamak. 11. Taşdığı yoğun duyguyu dışa vurmak, yansıtmak. 12. (Bina, duvar vb. için) belirlenen doğrultu ya da hizadan dışarıya doğru çıkıntı yapmak. 13. (Döküm malzemesi için) içinde bulunan gazlar nedeniyle döküm seviyesini aşmak. 14. *matb.* (Yazı, resim vb. için) çeşitli nedenlerle yazı sayfası sınırları dışına çıkmış olmak.

taşra, [taş (dış) > taş-râ طشره] (taşra:) zf. 1. {eT} {eAT} {OsT} Dışarıya; dışarı; dışarıda; dışına; dıştan. [DLT] [ETY] [Gabain] [Tekin] [Bahşayış] 2. *is.* Dış; dış kısım; hariç. 3. Bir ülkenin başkenti ya da önemli kültür merkezi sayılan şehrin dışında kalan yerlerin tümü; dışarlık. 4. Başkent ya da kültür merkezi sayılan şehrin dışında süren yaşam. 5. Başkent ya da kültür merkezi sayılan şehirdeki yaşama karşıt olarak kısmen geri, çağ dışı ya da sakin olarak nitelenen bir yaşama biçimi. 6. (Kurum ve kuruluşlar için) genel merkez ya da en üst kuruluş yerinin bulunduğu yer dışında kalan bağlı kurum ve kuruluşlar. 7. {ağız} Ayakyolu; tuvalet; hela. [DS] ☞ **taşra ağzı**, *dbl.* Bir ülkenin standart yazı dili dışında kullanılan ağızların tümü. || **taşra aşmak**, 1. Dışarı çıkmak. 2. {OsT} Sınırı aşmak; had-di aşmak. || **taşra çekmek**, {OsT} Dışarı çıkarmak. || **taşra gelmek**, {eAT} {OsT} Dışarı çıkmak. || **taşra iletmek**, {OsT} Dışarı çıkarmak. || **taşra kalmak**, {eAT} Uzak kalmak; yoksun kalmak. || **taşra olmak**, {eAT} Dışarı çıkmak. || **taşra salmak**, {OsT} Açığa vurmak; belli etmek. || **taşra teşkilatı**, Yönetim merkezi dışında yer alan kuruluşlar. || **taşra tonsuz**, {eT} Dışarısı giyimsiz; sırtı çıplak. || **taşra vurmak**, {OsT} Açığa vurmak; belli etmek; izhar etmek.

taşrağı, [taşra-ğı طشرغی] {eAT} sf. Dışarıdaki.

taşrakmak, [taş-(ı)r-a-k-mak] {ağız} gçsz. f. [-(ğ)-ır] Ayağımı taşa çarpıp incitmek ve bu yüzden topallayarak yürümek. [DS]

taşralı, [taş-ra-lı] sf. 1. Taşra ait olan; taşrada bulunan; dışarlıklı. 2. (Kişi için) taşra kökenli olan ya da taşrada oturan. 3. Davranışlarında taşraya has bir tutukluluk, beceriksizlik görülen. ☞ **taşralı kalmak**, (Kişi için) taşrada edinmiş olduğu görgü, örf, âdet ve alışkanlıkları sürdürmek.

taşralık, [taş-ra-lık] *is.* Taşra.

taşsız, [taş-sız] sf. İçinde ya da üzerinde taş bulunmayan.

taş, [Far. taşت] {OsT} {ağız} *is.* Leğen. [DS] ☞ **taş-dâr**, {OsT} → taşdar. || **taş-gen**, {OsT} Leğen yapan. || **taş-ı sîmîn**, {OsT} Gümüş leğen. || **taş-ı zerrîn**, {OsT} Altın leğen.

taşthane, [Far. taşt-hâne طشتخانه] (taştha:ne) {OsT} *is.* İmparatorluk döneminde, padişahın özel eşyalarının korunduğu saray odası.

taştın, [taş-dın / taş-tın] {eT} zf. 1. Dışarıda. [EUTS] [Gabain] 2. Dışarıdan; haricen. [EUTS]

taştırmak, [taş-tır-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Taşırmak; dışarıya çıkarmak. [EUTS]

taştırtı, [taş-dır-tî / taş-tır-tî] (taştırtı:) {eT} zf. Taşrada; dışarıda; hariçte. [EUTS] [Gabain]

taştir, [Ar, taştir طشطير] (taşti:r, ikinci t kalın söylenir.) {OsT} *is.* 1. Bir devenin dört memesinden ortadaki ikisini sağma. 2. Bir nesneyi ortadan ikiye ayırma. 3. *ed.* Tanınmış bir gazelin beyitlerindeki iki mısra arasına aynı vezin ve kafiyede iki mısra ekleyerek bentlerden oluşan yeni bir musammat meydana getirme. 4. Bu yolla meydana getirilen şiir.

taşuğ, [taşü-mak > taşü-ğ] (taşu:ğ) {eT} *is.* Taşınabilen mal; eşya; menkul mal. [DLT]

taşumak, [taş > taş-ü-mak] (taşu:mak) {eT} gçl. f. [-ur] 1. Çıkarıp dışarı atmak; kovmak. [DLT] 2. Taşımak. [DLT]

taşurgan, [taş-mak > taş-ur-mak > taş-ur-ğân] (taşurğa:n) {eT} Daima taşıran. [DLT]

taşurmak, [taş-mak > taş-ur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Taşırmak. [DLT]

taşut¹, [ʔ taşot / taşut] {ağız} *is.* 1. Yaban armudu veya elma kurusu. 2. Yemek yapmak için gerekli olan yağ, şeker, yumurta gibi malzemeler. [DS]

taşut², [ʔ taşut] {ağız} *is.* Kereste. [DS]

taşutmak, [taşü-mak > taşu-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Taşıtmak. [DLT]

taşyağı, [taş+yağ-ı] {ağız} *is.* → taş yağı. [DS]

taşyatır, [ʔ taşyatır] {ağız} *is.* Unutulma; anılmama. [DS]

taşyatırılanmak, [taşyatır-la-n-mak ʔ] {ağız} gçl. f. [-ır] İnceleme sonucu işin gerçeği anlaşılma. [DS]

Tat, [tat / Far. tât تات => tât طات] *is.* 1. {eT} Eskiden Türklerin, egemen olduğu bölgelerde yaşayan İran, Kürt ve Arap soyundan geime kimselere verdiği

isim; Türklere tabi olan yabancı kavim. [ETY] 2. Başta Tacikler olmak üzere Hazar kıyılarında yaşayan ve Türklere karışmış olan İran kökenli halk. 3. {eT} {eAT} {OsT} c. is. Her türlü yabancı halktan olan kimse; yabancı. [DLT] [Tekin] [Tekin] 4. {eT} Müslüman olmayan. [DLT] 5. {eT} Timar sahibine ait köylü. [Gabain] 6. {eT} {eAT} {OsT} İranlı; Acem. [DLT] [EUTS] **Tat Tavgaç**, {eT} 1. Uygur ve Çinli. 2. Farslı ve Türk. [DLT] [Tekin]

tat¹, -di [eT. tātīg / tat طات] is. 1. Bazı maddelerin tat alma organı üzerinde bırakmış olduğu etki; böyle bir etki bırakma özelliği. 2. Yiyecek ve içeceklerin ağızda bıraktığı hoş ve kalıcı duyum; tatlılık; lezzet. {eT} {eAT} (aynı) [Mühennâ] 3. Tatlı olma durumu veya derecesi. 4. mecaz. Psikolojik ve estetik yönünden hoş gelen izlenim; hoş giden durum; lezzet; zevk. 5. İnsan ve hayvanlarda, tat duyusu alıcıları yardımıyla besinlerin özünde bulunan kimyasal maddelerin belirlenmesini sağlayan işlev. **tadı damağında kalmak**, 1. Aldığı zevki ya da tadı uzun süre unutamamak. 2. (Tatlı ve güzel şey için) az gelmek. **tadı gelmek**, Tatlı bir duruma gelmek; tatlanmak; olgunlaşmak; tat kazanmak. **tadı gitmek**, 1. Tatsız bir durum almak; tatsızlaşmak; tadı kalmamak. 2. Hoşa giden ve zevk veren özelliklerini yitirmek; hoşnutsuzluk doğmak; tadı kaçmak. **tadı kaçmak**, 1. Tatsız bir durum almak; tatsızlaşmak; tadı kalmamak. 2. Hoşa giden ve zevk veren özelliklerini yitirmek; hoşnutsuzluk doğmak; tadı gitmek. **tadına bakmak**, 1. Lezzetini anlamak için ağızına bir parça alarak yemek. 2. argo. Cinsel yönden yararlanmak. **tadına doyamamak**, 1. Söz konusu şeyden çok zevk almak; çok hoşlanmak. 2. (Güzel günler için) çabuk geçmek. **tadına doyum olmamak**, (Yiyecek içecek için) lezzeti, doyma hissinin bastıracağı kadar güzel olmak; tadı çok beğenilmek. **tadına varmak**, Bir şeyin tadını ve güzelliğini bütün yönleri ve inceliği ile duymak; zarif güzelliği, ince zevki kavramak. **tadında bırakmak**, Yapılmakta olan bir şeyin güzelliğini bozacak veya biktirecek durum ve davranışlardan kaçınmak; aşırılığa kaçmamak; yetinmek. **tadından yenmemek**, 1. Çok tatlı, çok hoş gider nitelikte olmak. 2. alay. Hoşa gitmemek; beğenilmemek. **tadını almak**, Yaptığı veya üzerinde çalıştığı bir şeyden zevk almaya başlamak; o şeyin güzelliğini bilir olmak; zevkine varmak. **tadını bulmak**, Tadı alışılmış düzeye gelmek; tatlanmak; tadı yerine gelmek. **tadını çıkarmak**, Güzel bir şeyden yeterince yararlanmak; bir şeyin sağladığı olanakları kaçırmadan yararlanmak. **tadını kaçırmak**, Güzel ve hoş bir şeyi aşırı giderek zevksiz duruma sokmak; hoş gitmeyen durum yaratmak; aşırılığa kaçmak. **tadı olmamak**, 1. (Kişi için) sağlığı yerinde olmamak. 2. Neşesi yerinde olmamak. **tadı tuzu kalmamak**, 1. (Yemek için) lezzeti kalmamak.

2. Hoşa gidecek, beğenilecek durumu kalmamak; eskisi kadar zevk vermez olmak. **tadı tuzu yok**, Zevksiz; yavan. **tat alma**, Tatma yoluyla bir yiyecek veya içeceğin tadını algılama işlevi. **tat almak**, {eT} Tadını almak; lezzetini hissetmek. [Mühennâ] **tat alma duyusu**, Ağza konulan maddelerin tadını algılamaya yarayan duyu. (bir şeyden) **tat almak**, 1. Bir şeyden hoşlanmak; zevk almak; ondan hoşlanmak. 2. İlgi duymak; sevmek; değer vermek. **tat alma organı**, Dil. **tat artırıcı**, Tat algılayıcılarının duyarlılığını artırmakta kullanılan katkı maddeleri. **tat duyusu**, Tat alma duyusu. **tat kazanmak**, Tatlı bir duruma gelmek; tatlanmak; olgunlaşmak; tadı gelmek. **tat ölçümü**, Tat alma derecelerine göre değerlendirme yapmak. **tatsız tuzsuz**, 1. (Yemek için) tadı ve tuzu olmamak, eksik olmak. 2. Zevksiz; yavan. **tat verici**, Alımı zor olan bir ilacı tatlandırmakta kullanılan madde. **tat vermek**, 1. Bir şeye tatlılık, ekşilik, acılık gibi özellik kazandırmak. 2. Tatlı olmasını sağlamak; tatlandırmak. 3. Hoşa gidici hâl almasını sağlamak. 4. Usandırıcı, biktirici olmaya başlamak; usanç vermek; biktirmek.

tat², [tat (yabancı)] sf. {ağız} 1. Dilsiz. 2. Kekeme. 3. Az konuşan. 4. Sevimsiz; çirkin. 5. (Kişi için) ters. 6. (Kişi için) kaba. 7. Sıra gözetmeyen; saygısız. 8. Aptal; bön. 9. Deli. 10. (Nesne için) düzgün kesilmemiş; kaba. 11. Üreme organı büyük kimse. 12. Deneyimi olmayan kimse. [DS]

tat³, [tat / tut] {eT} is. Kılıç ve benzeri şeylerin üzerine çöken pas; pas. [DLT]

tat⁴, [tat] {ağız} is. 1. Köknar ve ladin dalı. 2. İnce kesilmiş ağaç. 3. Çam ağacının büyük dalı. [DS]

tat⁵, [tat] {ağız} is. 1. Ayağın altı; taban. 2. El ayası. 3. sf. Yassı. [DS]

tat⁶, [tat] {ağız} is. Çorabın ayak bileğinden aşağı bölümü. [DS]

tata¹, [tata / tada] {eT} is. On adımdan görülebilecek yer parçası. [DLT]

tata², [tata] {ağız} ünl. Kedi kovalama ünlemi. [DS]

tata³, [tata] {ağız} is. 1. çoc. d. Şapka. 2. çoc. d. İskemle. [DS]

tata⁴, [Far. tahte => tāta] (ta:ta) {ağız} is. Tahta. [DS]

tata⁵, [daha + daha > tā+tā] (ta:-ta:) {ağız} zf. Daha daha. [DS]

tatabazlık, -ği [tata-baz-lık] {ağız} is. Çanak yalayıcılık; dalkavukluk. [DS]

tatabbub, [Ar. tıbb > taṭabbub تطب] {OsT} is. He kimlik etme.

tatacan, [tata-can ?] {ağız} is. Sancı; ağrı. [DS]

tatağ, [tātīg / tatağ] {eT} is. Tat; lezzet. [EUTS] [İKPÖy.]

tatağlağ, [tātīg-līg] {eT} sf. 1. Sevimli; tatlı. [Gabain] 2. Lezzetli. [EUTS]

tatağlanmak, [tāt-ığ-la-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur]
Tatlılaşmak; tatlanmak. [EUTS]

tatağlıg, [tātığ / tatağ (tat; lezzet) > tatag-lığ / tatığ-lığ] {eT} sf. Tatlı; lezzetli; hoş. [EUTS] [IKPÖy.]

tatak¹, -ğî [ʔ tatak] {ağız} is. Bulaşık suyu. [DS]

tatak², -ğî [ʔ tatak] {ağız} is. Yeterince pişmemiş, hamur kalmış ekmeğ. [DS]

tatala¹, [Far. tātūle => tatala] {ağız} is. bot. → tatula. [DS] ☞ **tatala yemek**, {ağız} Dayak yemek. [DS]

tatala², [ʔ tatala] {ağız} is. Sürüyle gezen, keklik büyüklüğünde ve kışın çok avlanan bir kuş. [DS]

tatala³, [ʔ tatala] {ağız} sf. Topal. [DS]

tatalacı, [tatala-cı] {ağız} is. Tatula tohumunu sigara arasına koyarak içen kimse. [DS]

tatami, [Jap. tatami] is. Pirinç saplarından örülmüş hasırlardan meydana gelen judo minderi.

Tatar, [Tatar / Far. tātār تاتار] {OsT} is. **1.** Moğol. {eT} (aym) [Gabain] [Tekin] **2.** Tataristan, Sibiry'a'nın bir bölümü ile Rusya Federasyonunun değişik yerlerinde yaşayan bir Türk kavminin adı. **3.** Bu kavimden olan kimse. **4.** sf. Tatarlara ait; tatarlarla ilgili.

☞ **Tatar aşısı**, {ağız} Kesilmiş hamur içine kavurma konularak yapılan bir tür çorba; Tatar çorbası. || [DS] **Tatar başı**, {ağız} İçi yenilebilen bir diken; kenger. [DS] || **Tatar böreği**, Haşlanıp doğranmış kalın yufkaların içine kavrulmuş kıyma konulduktan sonra üzerine yoğurt ve kızdırılmış tereyağı dökülerek servis yapılan bir tür yemek; fırında pişirilmeden hazırlanıp yenilen bir tür mantı. || **Tatar çorbası**, Ortasına kıymalı iç konulduktan sonra yuvarlatılarak küçük küçük kesilmiş yufka parçaları suda haşlanıp pişirilen ve sonra da üzerine kızdırılmış yağ, kekik, nane ekilerek servis yapılan bir tür yoğurtlu çorba. || **Tatar oku**, Yayını birkaç kişinin çekemeyeceği kadar sert ve büyük, bir kaldıraç yardımı ile çekilen ve burkma ile okunu uzağa fırlatan bir tür ok. || **Tatar salçası**, Tatarların buluşu olan ve Avrupalıların "tartar" dedikleri, daha çok balık, ızgara ve soğuk et yemeklerinde kullanılan, mayonez içine sirke, hardal, kıyılmış maydanoz, hiyar turşusu, küçük küçük doğranmış lop yumurta katılarak hazırlanmış sos.

tatar¹, [Tatar (özel isim) > tatar تارتا] {OsT} is. **1.** İmparatorluk döneminde atlı ya da arabalı olarak posta taşıyan kimse; posta sürücüsü. **2.** {ağız} Postacı. [DS] **3.** {ağız} Gül, nergis, zambak vb. çiçeklerin açılmamış gencaları. [DS] ☞ **tatar ağası**, **1.** Posta görevlilerinin amiri. **2.** mecaz. Beceriksiz; dikkate bile almaya değmeyen. || **tatar arabası**, **1.** İki ya da dört tekerlekli, yerine göre bir, iki ve üç çift atla çekilen posta arabası. **2.** {ağız} At arabası. [DS] || **tatar aşısı**, {ağız} Üçgen biçiminde kesilip haşlanan hamur üstüne, sarımsaklı yoğurt ve yağda pişmiş yumurta dökülerek yenilen bir tür çorba. [DS] || **tatar dolamanı**, Posta sürücülerinin giydiği

kısa etekli bir tür kaftan. || **tatar kalpağı**, Posta sürücülerinin giydiği, siyah kuzu derisinden, tepesi sarı, uzunca bir tür külah. || **tatar kurdu**, {ağız} Karnında şiddetli ağrı yapan bir çeşit at hastalığı. [DS] || **tatar olmak**, {ağız} Karnı sancılanmak. [DS] || **tatar sökmez**, {ağız} Üst kattaki odalarda döşeme altına konulan kalın ağaç. [DS]

tatar², [tatar] {ağız} is. **1.** Kalın açılan yufka. **2.** Haşlanmış hamurla yoğurt karıştırılarak yapılan yemek. [DS]

Tataran, [tatar + Far. -ān تاتاران] (ta:ta:ra:n) {OsT} is. Tatarlar.

Tatarca, [tatar-ca] is. Tatar halkının konuştuğu Türkçenin, Kuzey-Batı grubunda yer alan bir lehçe.

tatarca, [tatar-ca] {ağız} is. **1.** Şiddetli karın ağrısı. **2.** Böbrek sancısı. [DS] ☞ **tatarca olmak**, {ağız} Midesi bozulmak. [DS]

tatarcalanmak, [tatar-ca-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] (Hasta için) ocak denilen kimselere tedavi olunmak. [DS]

tatarcık¹, -ğî [tatar-cık] is. zool. Gündüzleri loş yerlerde gizlenen, geceleri gün aşırı kan emen, sarı renkli, birçok hastalığın bulaşmasına neden olan bir böcek, (*Phlebotomus papatasi*). ☞ **tatarcık humması**, Tatarcığın taşıdığı *Phlebotomus pappatacci* adlı virüsten ileri gelen ateşli bir hastalık.

tatarcık², -ğî [tatar-cık] {ağız} is. → tatarca. [DS]

tatarcık³, -ğî [tatar-cık] is. bot. 15-40 cm. boyunda mavimsi veya mor çiçekli, yumrulu, çok yıllık bir otsu bitki, (*Ixiolirion tataricum*).

tatarhamı, [tatar+ham-ı ʔ] {ağız} is. tıp. Apandisit. [DS]

tatarhamur, [tatar+hamur-u] {ağız} is. → tatar aşısı. ☞ **tatarhamur tutmak**, {ağız} Ekmeği sıcak sıcak ya da iyi pişmeden yemek yüzünden hastalanmak. [DS]

tatarı, [tatarı تاتاری] {OsT} {ağız} sf. (Yemek için) az pişmiş. [DS]

tatarıca, [tatarı-ca] {ağız} sf. (Yemek için) az pişmiş. [DS]

Tatarımsı [tatar-ımsı] sf. (Kişi için) Tatar'a benzeyen; Tatar halkının özelliklerini yansıtan; Tatar gibi.

tatarımsı, [tatar-ımsı] sf. (Yiyecek için) iyi pişmemiş.

Tatari, [Tatar + Ar. -ī تاتاری] (tatari:) {OsT} sf. **1.** Tatarlarla ilgili; Tatarlara ait. **2.** {ağız} (Yemek için) az pişmiş. [DS]

Tataristan, [Tatar + Far. -istān تاتارستان] (tatarista:n) {OsT} is. Türkistan. ☞ **Tataristan öküzü**, zool. Yak; Tibet sığırı.

tatarrub, [Ar. taṭarrub تاطررب] {OsT} is. Keyiflenme; neşelenme.

tatarruf, [Ar. taṭarruf تاطرّف] {OsT} is. Bir yana çekilme.

tatarruk, [Ar. taṭarḩ / ṭarūk > tatarruk تاطرّق] {OsT} is.

1. Yol bulma; yol bulup gitme. 2. Dövülme.

Tatarsı, [tatar-sı] sf. (Kişi için) Tatar'a benzeyen; Tatar halkının özelliklerini yansıtan; Tatar gibi.

tatarsı, [tatar-sı] sf. (Yiyecek için) iyi pişmemiş.

tatavacı, [tatava-cı] {ağız} sf. 1. Dalkavuk. 2. İki yüzlül. [DS]

tatavatsız, [patavat-sız] {ağız} sf. Patavatsız. [DS]

tatavı, [Ar. teṭavvu' => tatavı] {ağız} is. 1. Ramazandan bir gün önceki gün. 2. İyi pişmemiş yemek. 3. Beceriksiz. 4. Bilinçsizce, gelişigüzel yapılan iş; baştan savma. [DS]

tatavıcı, [tatavı-cı] {ağız} sf. Baştan savma iş yapan. [DS]

tataviya, [Ar. teṭavvu' => tatavi-ya] {ağız} zf. 1. Boşuna. 2. Rastgele. [DS]

tatavi, [Ar. teṭavvu' => tatavi] {ağız} is. Bilinçsiz, gelişigüzel yapılan iş. [DS]

tataviye, [tatavi-ye] {ağız} is. (İşe başlamak, gitmek vb. için) boşuna; gelişigüzel. [DS]

tatavu¹, [Ar. teṭavvu' => tatavu] {ağız} sf. Kekeme. [DS]

tatavu², [Ar. teṭāvvu' => tatavu] {ağız} is. → tatavı. [DS]

tatavvu, -u'ı [Ar. teṭavvu' تطوع] {OsT} {eAT} is. 1. İtaate yanaşmak; yumuşamak. 2. isl. Farz ve vacip olmamakla birlikte gönülden yapılan ibadet; iyilik yapma; nafile. ☞ **tatavvu' namaz**, {eAT} Nafile namaz.

tatavvuan, [Ar. teṭavvu'an تطوعاً] (tatavvu'an) {OsT} zf. Nafile olarak.

tatavvur, [Ar. taṭavvur تطور] {OsT} is. Değiştirme; değişiklik.

tatayyub, [Ar. taṭayyub تطيب] {OsT} is. Güzel koku sürünme.

tatayyur, [Ar. ṭayerān > teṭayyur تطير] {OsT} is. Bir şeyi kötüye yorma; uğursuz sayma.

tatayyurat, [Ar. teṭayyurāt تطيرات] (tatayyura:t) {OsT} is. Uğursuz saymalar; kötüye yormalar.

tatbik, [Ar. ṭibḩ > taṭbīḩ تطبیق] (tatbi:k, k kalın söylenir) {OsT} is. 1. Bir şeyi başka bir şeye uygun duruma getirme; yakıştıрма; uydurma. 2. Bilinen bir şeye benzetme; aynısını yapma; onun gibi olmasını sağlama. 3. Karşılaştırma; mukayese etme; kıyaslama. 4. Madenlerin yer altında tabaka tabaka bulunması durumu. 5. Bir şeyin yüzeyini süslemek ya da sağlamlığını artırmak için başka bir madde sürmek. 6. (Yasa, kural, ilke vb.) uygulama; pratik.

7. matb. Bir provanın, önceki provalarda yapılan düzeltmelerin yapılıp yapılmadığını kontrol etmek için yapılan inceleme. ☞ **tatbik edilmek**, Uygulanmak. || **tatbike medar imza**, Senetteki imzanın borçlu tarafından reddi hâlinde, inceleme yapmak üzere alınan imza örneği. || **tatbik etmek**, Uygulamak; hayata geçirmek. || **tatbik-i hatt u hâtem**, {OsT} Bir senet ya da resmî evrak üzerinde şüpheli görülen, ya da reddedilen imzanın kime ait olduğunun belirlenmesi için bilirkişi tarafından yapılan inceleme. || **tatbik imzası**, Bir kimsenin resmî makamlara sunulan ve onlar tarafından tanınan, bilinen imzası. || **tatbik mührü**, Bir kimsenin resmî makamlara sunulan ve onlar tarafından tanınan, bilinen mührü. || **tatbik sahasına koymak**, Uygulamaya geçirmek; uygulamak; yapmak.

tatbikan¹, [Ar. taṭbīkân تطبیقات] (tatbi:ka:n) {OsT} is. Seyirlik oyunlarda tef çalan Yahudilere verilen ad.

tatbikan², [Ar. taṭbīkân تطبیقا] (tatbi:'kan) {OsT} zf.

1. Tatbik ederek; uygulamak suretiyle; uygulayarak. 2. Uydurarak.

tatbikat, [Ar. taṭbīkāt تطبیقات] (tatbi:ka:t) {OsT} is. 1.

Uygulama; uygulamalar. 2. as. Askerî birlik, araç, gereç ve uçaklarla önceden seçilen yerde belirli düzende yapılan geniş çaplı harekât; manevra.

tatbikatçı, [tatbikat-çı] sf. Uygulayıcı; uygulayan; tatbik eden.

tatbikî, [Ar. taṭbīkī / taṭbīkiyye تطبیقه / تطبیقی] (tatbi:ki:, k kalın söylenir) {OsT} sf. 1. Uygulamaya yönelik; uygulamaya yer veren; uygulamalı; pratik. 2. Uygulama ile ilgili. 3. Uygulama yapılabilen; uygulanabilen; pratik. ☞ **tatbikî bilimler**, Uygulamalı bilimler; uygulamaya dönük bilimler.

tatbil, [Ar. ṭabl > taṭbīl تطبیل] (tatbi:l) {OsT} is. Davul çalma.

tatbin, [Ar. taṭbīn تطبین] (tatbi:n) {OsT} is. Bir şeye çamur sürme.

taṭça, [tat-ça طتجه] {eAT} is. 1. Yabancı dil. 2. öz. is. Farsça.

tatdışlık, -ğı [tatdış-lık] {ağız} is. Rahatlık; dirlik; erinç. [DS]

tatdurmak, [tat-dur-mak / tat-tur-mak تطدورمق] {eAT} gçl. f. [-ur] 1. Vermek; bağışlamak; tattırmak. 2. Çektirmek; uğratmak.

tatganmak, [tat-ığ > taṭğa-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Tatlı bulmak; tat almak. [DLT] [KB]

tathin, [Ar. ṭahn > taṭhīn تطحین] (tathi:n) {OsT} is. Un hâline getirme; öğütme.

tathinat, [Ar. taṭhīn > taṭhīnāt تطحينات] (tathi:na:t) {OsT} is. Un hâline getirmeler; öğütmeler.

tathir, [Ar. ṭahāret > taṭhīr تطهير] (tathi:r) {OsT} is. Temiz hâle getirme; paklama; temizleme.

tathirat, [Ar. taṭhīrāt تطهيرات] (*ta:ti:ra:t*) {OsT} is.

Temizlemeler, paklamalar.

tatı, [tatı] {ağız} sf. çoc. d. Yavaş. [DS]

tatırsırmak, [tatıḡ-sırā-mak] (*tatıḡsıra:mak*) {eT} gçsz. f. [-yur] Tadını kaybetmek; tatsızlaşmak; tatsızlanmak. [Gabain] [EUTS]

tatıḡ, [tāt-mak > tāt-ıḡ / tataḡ] {eT} is. 1. Tat; lezzet. [ARAT] [DLT] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Üç İlgisizler] 2. Aş; taam; yemek. [EUTS] [Gabain] 3. Hayat iksiri. [ARAT] ⇨ **tatıḡ tahiḡ**, {eT} Tat, lezzet. [DLT]

tatıḡlanmak, [tātıḡ > tatıḡ-la-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Tatlanmak. [DLT]

tatıḡlıḡ, [tātıḡ / tataḡ] (*tat: lezzet*) > tataḡ-lıḡ / tatıḡ-lıḡ} sf. 1. Tathı; lezzetli; hoş; lezzetli. [DLT] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] 2. Sevimli. [Gabain]

tatıḡmak, [tātıḡ-mak] {eT} is. Tat; lezzet. [DLT]

tatıḡsamak, [tātıḡ-sā-mak] (*tatıḡsa:mak*) {eT} gçsz. f. [-r] Canı tatlı istemek. [DLT]

tatıkmak, [tat-ık-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Paslanmak. [DLT]

Tatıkmak, [tat-ık-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Tatlaşmak; Farslaşmak; Acemleşmek. [DLT]

tatılmak, [tat-ıl-mak / taṭı-l-mak] (*tatı:lmak*) {eT} edil. f. [-ur] (Yemek vb. için) tadına bakılmak; tadılmak. [DLT]

tatımak, [tat-ı-mak] (*tatı:mak*) {eT} gçsz. f. [-r] Zevk vermek; tat vermek. [DLT]

tatındı, [tat-in-mak > tat-in-dı] {eT} sf. Artık; kalıntı. ⇨ **tatındı süt**, {eT} Artacak kadar bol süt. [DLT]

tatınmak, [tat-mak > tat-in-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Tatmak; tadına bakmak; tadar görünmek. [DLT]

tatır¹, [tat-ır] {eT} is. Tuz tavası; basık yer.

tatır², [tatır] {ağız} is. Kısa otlu çayır. [DS] ⇨ **tatır yer**, *Kıraç yer*. [DLT]

tatırğa, [tatır-gā] (*tatırğa:*) {eT} is. Tirşe denilen sepiyenmiş beyaz deri. [DLT]

tatırlıḡ, [tatır-lıḡ] {eT} sf. (Toprak için) düz ve sert. ⇨ **tatırlıḡ yer**, {eT} Toprağı düz ve sert olan yer; bozkır. [DLT]

tatırmak, [tat-ır-mak طدرمق / طادرمق] {eAT} gçl. f. [-ur] Tattırmak.

tatışman, [tat-ış-man] {ağız} sf. Kekeme. [DS]

tatıtmak, [tat > tat-ı-mak > tat-ı-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Tadına tesir etmek; tadıtmak; tat vermek. [DLT]

tatik, -ḡi [tatik] {ağız} is. 1. Tavşan ayağı. 2. Koyun ayağı. [DS]

ta'tıl, [Ar. 'aṭal > ta'tīl تعطيل] (*ta-ti:l*) {OsT} is. → **tatıl**. ⇨ **ta'tıl-i eşgal**, *Grev*.|| **ta'tıl-i fa'aliyet**, *Çalışmaya ara verme; işi durdurma*.|| **ta'tıl-i uzuv**, *Bir etkin eylem sonucu bir kimsenin organlarından birini iş görmez duruma getirmek*.

tatıl, [Ar. 'aṭal > ta'tīl تعطيل] (*ta:til*) 1. Çalışmayı durdurma; çalışmayı kesme; çalışmaya ara verme. 2. Yasa gereği olarak çalışmaya ara vermeyi gerektiren süre; çalışmaların durdurulduğu dönem. 3. Meslekî etkinliklerin durdurulması; çalışma sırasında verilen dinlenme süresi; ara; dinlenme. 4. Ücretle çalışan kişilerin yasal olarak çalışmayı keşip dinlenmeye ayırdıkları zaman; dinlenme. 5. Okul, meclis, adliye gibi kuruluşların yılın belirli bir süresinde kapalı olarak geçirdikleri dönem. 6. Dinlenme, eğlenme ve gezi gibi iş dışı etkinliklere ayrılan zaman. 7. *huk.* Yasalar gereğince çalışılmayan gün. ⇨ **tatile girmek**, *Çalışmaya bir süre ara verilmiş olmak*.|| **tatile gitmek**, *Dinlenmek, eğlenmek amacıyla başka yere giderek tatilini geçirmek*.|| **tatıl etmek**, *(İş, çalışma vb. için) durdurmak; ara vermek; ertelemek*.|| **tatıl günü**, 1. *Yasal olarak kabul edilmiş dinlenme günü*. 2. *Resmî ya da dinî bayram günleri*.|| **tatıl köyü**, *Dinlenmek, eğlenmek amacıyla gelen yerli ve yabancı gezginlere hizmet vermek amacıyla geniş alanlara kurulmuş konaklama yeri*.|| **tatıl olmak**, *(Okul, iş yeri, resmî kurum vb. için) çalışmaya bir süre ara verilmiş olmak; kapanmak*.|| **tatıl yapmak**, *İşe ara vererek tatile çıkmak; çalışmayı bir süre bırakarak dinlenip eğlenmek*.

ta'tilat, [Ar. ta'tīlāt تعطيلات] (*ta-ti:la:t*) {OsT} is. Tatiller; çalışmaya ara vermeler.

tatılci, [tatıl-ci] (*ta:tilci*) is. Tatile çıkmış kimse; dinlenme yerine giderek tatil yapan.

ta'tılname, [Ar. ta'tīl + Far. -nāme تعطيلنامه] (*ta-ti:la:na:me*) {OsT} is. (Tanzimat'tan sonra) bir gazetenin geçici olarak yayımının durdurulduğunu bildiren resmî yazı.

ta'tin, [Ar. ta'tīn تعطين] (*ta-ti:n*) {OsT} is. 1. İlaç yapımı için kök ve yaprakları ezerek bir sıvı içinde bir süre bekletme. 2. Hayvan iskeletini çıkarmak için derisini soyduktan sonra etleri dökülünceye kadar su içinde bekletme.

ta'tir, [Ar. 'ıtr > ta'tīr تعطير] (*ta-ti:r*) {OsT} is. Güzel kokmasını sağlama. ⇨ **ta'tir-i meşam**, *Burnuna güzel kokular çekme*.

ta'tis, [Ar. 'aṭse > ta'tīs تعطيس] (*ta-ti:s*) {OsT} is. 1. Aksurtma. 2. Aksırtılma.

ta'tiḡ, [Ar. 'aṭḡ > ta'tīḡ تعطيش] (*ta-ti:ḡ*) {OsT} is. 1. Susatma. 2. Susatılma.

Tatlamak, [tat-lā-mak] (*tatla:mak*) {eT} gçl. f. [-r] Fars saymak; Farslı saymak; Acem saymak. [DLT]

tatlandırıcı, [tat-la-n-dır-ıcı] sf. 1. (Madde için) tatlandırmakta kullanılan. 2. is. Şeker tadı veren kimyasal madde.

tatlandırma, [tat-la-n-dır-ma] is. 1. Tatlandırmak ey-

lemi. 2. Ağız yoluyla alınacak ilaca şeker veya şurup katma.

tatlandırma, [tat-la-n-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* 1. Tatlı olmasını sağlamak. 2. (İlaç, yiyecek vb. için) içine tatlı bir madde veya şeker tadı veren bir şey katmak. 3. Tadını artırmak. 4. (Meyve vb. için) olgunlaşarak tatlı bir durum almasını sağlamak; tatlı hâle getirmek; alışılmış tat ve lezzete kavuşmasını sağlamak.

tatlanma, [tat-la-n-ma] *is.* 1. Tatlanmak eylemi. 2. Tatlı hâle gelme.

tatlanmak, [tat-la-n-mak] *gçsz. f. [-ır]* 1. Tatlı hâle gelmek; tatlı hâle gelmek; tadı gelmek; tat kazanmak. 2. (Meyve vb. yiyecek için) hamlığı giderek bilinen tadına ve lezzetine kavuşmak; olgunlaşmak.

Tatlaşmak, [tat-la-ş-mak] *{eT} döşl. f. [-ur]* Farsça konuşmak. [DLT]

tatlaşmak, [tat-la-ş-mak] *{ağız} işteş. f. [-ır]* 1. Ağız dalaşı yapmak; çekişmek; tartışmak. 2. İşaretle anlaşmak. [DS]

tatlı, [eT. tat-ıg-lığ] *sf.* 1. Şeker tadında olan. 2. İçinde şeker bulunan. 3. (Acı, ekşi ve kekreye karşılık olarak) ağızda hoş bir tat bırakan. 4. (Su için) acı ve tuzlu olmayan; içilebilir nitelik taşıyan. 5. İç açıcı; insana ferahlık veren; ruhu okşayan. 6. Aşırı keskin, şiddetli ve çok belirgin bir yanı bulunmayan. 7. *mecaz.* Ağız, burun, kulak ve gözde hoş bir duyum yaratan; hoşnutluk veren güzel bir etki yapan. 8. İnsanı rahatlatan; dinlendirici. 9. (Kişi için - kötü, haşin ve sert karşılığı olarak-) sevecen, uysal ve yumuşak. 10. Cana yakın ve sevimli; hoş. 11. Sevecenlik, uysallık, yumuşaklık, şefkat çağrıştıran. 12. *zf.* Yumuşak ve hoş gidecek biçimde; tatlılıkla; tatlı bir şekilde. 13. *is.* İçine şeker ya da şekerli madde konularak özel surette yapılan yiyeceklerin genel adı. 14. *{ağız}* İncir. [DS] 15. *{ağız}* Bal. [DS] ♀ **tatlı aş**, *{ağız}* 1. Düğün yemeği. 2. *Aşure.* [DS]|| **tatlı bela**, *Kendisi sevildiği için verdiği sıkıntılara katılan kimse.*|| **tatlı bulamaç**, *{ağız}* Tatlı un çorbası. [DS]|| **tatlı çiş**, *{ağız}* 1. Sperma; meni. 2. *{argo}* Uyarılma anında kadında görülen ıslaklık. [DS]|| **tatlı damak**, *Ağızlığının ortası yay biçiminde olan gem.*|| **tatlı dil**, *İncitici olmayan konuşma; gönül okşayan söz.*|| **tatlı dil güler yüz**, *Sevgi ve şefkat taşıyan davranış.*|| **tatlı dilli**, *Etkileyici, kandırıcı ve çekici biçimde konuşan.*|| **tatlı düş**, *Hülya; hayal kurma.*|| **tatlı kabuk**, *{ağız}* Tarçın. [DS]|| **tatlı kaçık**, *(Kişi için) çoğu zaman mantıklı davranmayan, kendi gönlünün çektiğini yapan eğlenceli.*|| **tatlı katık**, *{ağız}* Yağı alınmamış yoğurttan yapılan bir tür peynir; yağlı çökelek. [DS]|| **tatlı kazık**, *{ağız}* Şeker kamışı. [DS]|| **tatlı kökü**, *{ağız}* Meyan kökü. [DS]|| **tatlı kurt**, *zool.* Tütün ve mutfaklardaki yiyeceklere zarar veren kın kanatlı bir böcek, (*Lasioderma serricorne*).|| **tatlı limon**, *Suyu tatlı olan bir tür li-*

mon.|| **tatlı maya**, *Ekmek hamuruna katılan saf alkol mayası.*|| **tatlı miyan**, *{ağız}* Meyan kökü. [DS]|| **tatlı patates**, *bot.* 1. *Sarmaşık*gillerden, sıcak bölgelerde, yumruları için yetiştirilen bir kültür bitkisi, (*Ipomea batatas*). 2. *Bu bitkinin tatlı hoş lezzetli yumrusu.*|| **tatlı sert**, *(Söz veya davranış için) incitici olmamakla birlikte pek de yumuşak ve sevecen olmayan.*|| **tatlısı tuzlusu**, *Değişik ve bol yiyeceğin bulunduğu sofraya.*|| **tatlı söz**, *İncitici olmayan konuşma; gönül okşayan söz; tatlı dil.*|| **tatlı sözlü**, *Etkileyici, kandırıcı ve çekici biçimde konuşan.*|| **tatlı su**, 1. *(Acı suya karşı olarak) içinde çözülmüş maddeler bulunmasına rağmen içilebilir nitelikteki su.* 2. *(Tuzlu suya karşı olarak) tuzu olmayan su.*|| **tatlı sucul**, *(Canlı için) denizde yaşayan canlılara karşı olarak daha çok göl, ırmak ve kaynak sularında yaşayan.*|| **tatlı su Frengi**, *Doğulu olduğu hâlde batılı gibi davranmaya çalışan, batılılık taslayan Hristiyan.*|| **tatlı su gelinciği**, *zool.* *Mezgit*gillerden, tatlı sulara yaşayan kemikli balık, (*Lotu lotu*).|| **tatlı su istakozu**, *zool.* *Tatlı sulara yaşayan yenilebilir bir kabuklu, (Kerevit).*|| **tatlı su kayası**, *zool.* *Kaya balığı*gillerden, sıcak ve serin bölgelerde denize yakın tatlı su ağızlarında yaşayan, etçil bir kemikli balık; yeşil sazan, (*Neogobius fluviatilis*).|| **tatlı su kefali**, *zool.* *Sazangillerden tatlı sulara yaşayan, kılıklı bir balık, (Leiciscus cephalus).*|| **tatlı su levreği**, *zool.* *Göllerde ve akarsularda yaşayan, iki sırt yüzgeçli, lezzetli bir balık, (Perca fluviatilis).*|| **tatlı su midyesi**, *zool.* *Tatlı sulara yaşayan bir midye cinsi, (Unio).*|| **tatlı sülümen**, *Cıva birleşenlerinden, zehirli bir madde; cıva buharı; kalomel.*|| **tatlı şarap**, *Bir miktar şeker içeren şarap.*|| **tatlı tatlı**, *Zevkli, güzel ve hoş gidecek biçimde; tatlılıkla; güzel güzel.*|| (bir şeyi) **tatlıya bağlamak**, *Üzerinde anlaşılmasını sağlayan bir konuyu, çatışmaya yol açmadan tarafların her ikisini de memnun edecek biçimde çözüme kavuşturmak.*|| (bir şeyi) **tatlı yerinde bırakmak**, *Güzel ve yolunda giden bir işi kötü ve zevksiz duruma sokmadan sona erdirmek.*|| **tatlı yılan**, *{ağız}* *Zehirsiz yılan.* [DS]

tatlıca, [tat-lı-ca] (*tatlı'ca*) *sf.* 1. Biraz tatlı; oldukça tatlı. 2. *mecaz.* İçten; hoş; güzel. 3. *mecaz.* Hoş, yumuşak biçimde.

tatlıcalık, -ğı [tat-lı-ca-lık] *{ağız}* *is.* 1. Helva. 2. Lokum. [DS]

tatlıcı, [tat-lı-cı] *is.* 1. Tatlı yapan ve satan kimse. 2. Tatlı yapılan veya satılan dükkân. 3. Tatlılara aşırı ölçüde düşkün olan kimse. 4. Eskiden saray veya konaklarda tatlıları yapmakla görevli aşçı.

tatlıcık, [tat-lı-cık] *{OsT}* *is.* Kıtık yılı (*yiyecekler çok tatlı geldiği için*). [Burhan-ı Katı']

tatlıcılık, -ğı [tat-lı-cı-lık] *is.* Tatlı yapma ve satma işi.

tatlıg, [tat-lıg / tatıg-lıg] {eT} sf. Tatlı. [DLT] [Mühennâ]

tatlık, -ğı [tat-lık / tat-luk] {ağız} is. 1. Isınmada kullanılan tandırın sıcaklığını korumak ve ısınmak için üstüne örtülen yorgan. 2. Dört ayaklı bir tablanın içine ateş kabı konularak üstüne bir ürtü sermek suretiyle yapılan bir tür tandır. 3. Sini altına konulan küçük iskemle. 4. Mangal vb. altına serilen bez. 5. Önlük. [DS]

tatlılaşma, [tat-lı-la-ş-ma] is. 1. Tatlılaşmak eylemi. 2. Tatlı suların karışması sonucu deniz suyu yoğunluğunun azalması.

tatlılaşmak, [tat-lı-la-ş-mak] döşl. f. [-ır] 1. Tatlı bir durum almak; tatlanmak. 2. mecaz. (Kişi için) cana yakın, sevimli bir duruma gelmek.

tatlılaştırma, [tat-lı-la-ş-tır-ma] is. 1. Tatlılaştırmak eylemi. 2. Beyaz petrol ürünlerindeki istenmeyen birleşenleri giderme işlemi.

tatlılaştırmak, [tat-lı-la-ş-tır-mak] gçl. f. [-ır] 1. Tatlı duruma getirmek; tatlanmasını sağlamak. 2. (Su için) yumuşatmak.

tatlılı, [tat-lı-lı] sf. İçinde tatlı bulunan; tatlısı olan.

tatlılık, -ğı [tat-lı-lık] is. 1. Tatlı bir şeyin niteliği. 2. mecaz. Bir kişinin davranış ve sözlerindeki hoşluk; sevimlilik; şirinlik. 3. Hoş tutma; iyi davranma. 4. {ağız} Kıtılık. [DS]

tatlılıkla, [tat-lı-lık-la] (tatlılı'kla) zf. Kaba davranmadan; tatlı dille; yumuşak biçimde; hoşgörü ile; anlayışla; iyilikle.

tatlımsı, [tat-lı-msı] sf. Tatlıya çalan; tatlıca,

tatlık, [Ar. talāk > tatlık تطليق] (tatli:k, k kalın söyle-nir) {OsT} is. 1. Nikâhlı eşini boşama; bırakma; ayırma. 2. Hurma, incir vb. ağaçların dişilerine erkeklerinin çiçeklerinden asarak döllenmelerini sağlama.

tatliye, [Ar. tılâ' (cilâ) > tatliyye تطليه] {OsT} is. Bir şeyin üzerine cila sürme; cilalama.

tatlı, [tat-ıg-lıg > tat-lū طاتلو] (tatlu:) {eT} {eAT} sf. Tatlı; acı olmayan. ☞ **tatlı iyi**, {eAT} Güzel koku.

tatlıcak, [tatlu-cak طتلوجق] {eAT} zf. Tatlı tatlı.

tatma, [tat-ma] is. 1. Tat almak eylemi. 2. Tat alma duyusu.

tatmak¹, [tatı-mak / tat-mak طتمق] {eT} gçl. f. [-(d)-ar] 1. Bir yiyecek ve içeceğin tadını, kalitesini kontrol etmek amacıyla ağza biraz almak, çiğnemek ve yemek; tadına bakmak. {eT} {eAT} (aynı) [EUTS] [KB] [Mühennâ] 2. Biraz yemek, içmek; tadını alacak kadar yiyip içmek. 3. mecaz. Bir durumu yaşamış ve hissetmiş olmak; duymak; hissetmek. 4. Yeterince zevk almış olmak. 5. Bir şeyin olumsuz etkisine uğramak; duçar olmak; çekmek. {eAT} (aynı)

tatmak², [tat-mak] {ağız} gçsz. f. [-ar] Yatmak. [DS]

tatman, [tatman] {ağız} is. Eldiven. [DS]

tatmin, [Ar. tamn (dinlenme) > tatmîn تطمين] (tatmi:n) {OsT} is. 1. Çok istenen bir gereksinimi karşılamak; istenen bir şeyin gerçekleşmesini sağlama; manen doyurma. 2. psikol. Bunun sonucunda ortaya çıkan doyunluk hâli; gönle güven ve huzur gelmesi; doyunluk. 3. Cinsel isteğin giderilmesi; doyum. ☞ (bir kimseyi) **tatmin etmek**, 1. Onun isteğini yerine getirmek; doyumuna ulaşmasını sağlamak. 2. Güven vererek hoşnut olacağı biçimde beklentilerine karşılık vermek; istediği gibi olmak; doyurmak. 3. Karşısındakinin cinsel isteklerini gidermek. || **tatmin olmak**, 1. İsteklerinin, beklentilerinin yerine gelmesi ile kendini rahatlamış hissetmek; doyurulmuş olmak. 2. Cinsel isteği giderilmiş olmak; doyumuna ulaşmak.

tatminat, [Ar. tatmînât تطمينات] (tatmi:na:t) {OsT} is. 1. Tatmin olmalar. 2. Memnunluk verici durumlar.

tatminkâr, [Ar. tatmîn + Far. -kâr تطمينكار] (tatmi:n-kâ:r) {OsT} sf. 1. Tatmin eden; insanın beklentilerine ve ihtiyaçlarına karşılık verici nitelikte olan; doyurucu. 2. Kabul edilebilir nitelikte olan; olması rahatsızlık vermeyen; uygun.

tatminsiz, [tatmin-siz] sf. Tatmin olmayan.

tatminsizlik, -ğı [tatmin-siz-lik] is. 1. Tatmin olma durumu; beklentileri, istekleri gerçekleşmemiş, elindekiler ya da sahip oldukları ile yetinemeyen kimsenin ruh hâli. 2. Cinsel yönden doyumuna ulaşmamış bir kimsenin durumu.

tato¹, [Ar. tatavvu' => tatavu > tato] {ağız} is. Arife günü. [DS]

tato², [? tato] {ağız} is. Abla. [DS]

tatoma, [? tatoma] {ağız} is. Ahırın ya da mutfağın bir bölümüne döşenen dört cm. kalınlığında tahta. [DS]

tatölçer, [tat+öl-çer] is. Tat ölçümünde kullanılan aygıt.

tatramba, [? tatramba] {ağız} is. Oğulotu; melisa. [DS]

tatrib, [Ar. tatrib تطريب] (tatri:b) {OsT} is. Keyiflendirme; neşelendirme.

tatruşmak, [tāt-ur-mak > tatr-uş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Birbirine tattırmak. [DLT]

tatsal, [tat-sal] sf. 1. Tat ile ilgili. 2. Tat alma duyusu ile ilgili olan; tadımla ilgili; zaikavi.

tatsız, [tat-sız] sf. 1. (Yiyecek, içecek için) tatlılık derecesi bilinen ya da beklenenden daha az olan. 2. Tadı hoş gitmeyecek biçimde olan; yavan; lezzetsiz. {eT} (aynı) [Mühennâ] 3. mecaz. (Konuşma, davranış vb. için) hoş gitmeyecek kırgınlıklara, üzüntülere yol açan; hoş olmayan; nahoş. 4. mecaz. (Kişi için) çekici gelmeyen; beğenilmeyen; tedirginlik veren; sohbeti hoş olmayan; geçimsizlik çıkaran;

- can sıkıcı. **5. mecaz.** Neşesiz; canı sıkın; rahatsız. **6. zf.** Rahatsız edecek biçimde; can sıkıcı. ☞ **tatsız olmak**, *Canı sıkın, rahatsız ve neşesiz olmak.* || **tatsız tuzsuz**, **1.** Tadı bilinen özellikte olmayan; çok tatsız. **2.** (Kişi için) özgün olmayan; ilgi uyan-dırmayan; sıkıcı.
- tatsızlanma**, [tat-sız-lan-ma] *is.* Tatsızlanmak eyle-mi.
- tatsızlanmak**, [tat-sız-lan-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Tatsız durum almak. **2.** Tadı bozulmak ya da kaybolmak. **3. mecaz.** Rahatsızlık verici, kötü tavırlar takınmak.
- tatsızlaşma**, [tat-sız-la-ş-ma] *is.* Tatsızlaşmak eyle-mi.
- tatsızlaşmak**, [tat-sız-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** (Yi-yecek, içecek için) tadını, lezzetini yitirmek. **2. mecaz.** (Olay, durum vb. için) can sıkıcı bir durum almaya başlamak; rahatsızlık verir duruma gelmek. **3. mecaz.** (Kişi için) hoş olmayan, rahatsızlık verici davranışlarda bulunmaya başlamak.
- tatsızlık, -ği** [tat-sız-lık] *is.* **1.** Tatsız olma durumu. **2.** Tadı, lezzeti yerinde olmayan bir şeyin niteliği. **3.** İlgi uyandırmayan, çekici ve özgün olmaktan uzak bir şeyin özelliği; yavanlık. **4. mecaz.** Hoşa gitme-yen, can sıkıcı bir durum ya da davranış.
- tatsi**, [tat-sı ? / tatsi] {ağız} *sf.* Yapışkan. [DS]
- tatsu**, [Jap. tatsu] *is.* Japonların, iktidar sembolü ola-rak kullandıkları ve hayvanlar kralı saydıkları ej-derha resmi.
- tattırma**, [tat-tır-ma] *is.* Tattırmak eylemi.
- tattırmak**, [tat-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Bir yiyecek ve içeceğin tadına baktırmak. **2.** Bir yiyecek ve içe-cekten az miktarda yemesini, içmesini sağlamak. **3.** Bir kimsenin bir durumu yaşamasını sağlamak; o şeyi tanınmasına yol açmak.
- tatto**, [tahiti d. tatau > İng. tattoo] *is.* Dövme.
- tatu**¹, [Sask. dhātu] {eT} *is.* Tabiat; doğa; natür. [EUTS]
- tatu**², [Urdu.] {eT} *is.* Koşum atı; küçük at; midilli. [Nevâyi]
- tatu**³, [Tupi d. tatu] *is. zool.* Güney Amerika'da yaşayan, vücudu boynuzsuz bir üst deri ile kaplı, gerektiğinde top gibi olabilen memeli bir hayvan, (*Dasyus novemcinctus*).
- tatu**⁴, [Far. dādū => tātū طاطو] {eAT} *is.* Dadı.
- tatu**⁵, [tatu] {ağız} *is.* Pas. [DS]
- tatul**, [? tatul] {ağız} *is.* Pençe. [DS]
- tatula**, [Hint. datura / İt. Fr. datura / Far. tātūle طاتوله] {OsT} *is.* **1. bot.** Patlıcangiller familyasından, yol kenarlarında, yıkıklıklarda yetişen, uzun ve geniş yapraklı, beyaz borumsu çiçekli, dikenli meyveli, yapraklarında çeşitli alkaloitler bulunan, zehirli, bir yıllık otsu bitki, (*Datura*). **2. sf.** Çok ekşi.
- tatuli**, [? tatuli] {ağız} *is.* El. [DS]
- tatüle**, [Ar. tātūre => tatūle] {ağız} *is.* → tatula. [DS]
- tature**¹, [Ar. tātūre طاتوره] (*ta:tu:re*) {OsT} *is. bot.* Tatula.
- tature**², [Far. tātūre طاتوره] (*ta:tu:re*) {OsT} *is.* Bukağı.
- taturğan**, [tāt-mak > tat-ur-ğān] (*taturga:n*) {eT} *sf.* Daima tattıran. [DLT]
- taturmak**, [tāt-mak > tat-ur-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Tattırmak. [DLT]
- tatvik**, [Ar. tavk > tatvīk تطويق] (*tatvi:k*) {OsT} *is.* **1.** Boynuna gerdanlık takma. **2.** Gerdanlık takılma.
- tatvil**, [Ar. tūl > tatvīl تطويل] (*tatvi:l*) {OsT} *is.* **1.** Uzatma. **2.** Uzatılma. ☞ **tatvil bilā tail**, {OsT} *Ge-reksiz açıklama.* || **tatvil-i kelām**, {OsT} *Sözü gereksiz yere uzatma.*
- tatvilat**, [Ar. tatvīl > tatvīlāt تطويلات] (*tatvi:la:t*) {OsT} *is.* Gereksiz ve boş sözler.
- tatviş**, [Ar. tatviş تطويش] (*tatvi:ş*) {OsT} *is.* İğdiş et-me; eneme; burma.
- tatyib**, [Ar. tayb > tatyīb تطيب] (*tatyi:b*) {OsT} *is.* **1.** Bir kimsenin gönlünü hoş etme; iyi davranma. **2.** Gönlü hoş edilme; hoşlandırılma. ☞ **tatyib-i hatır**, {OsT} *Gönül alma; birinin gönlünü hoş etme.*
- tatyibat**, [Ar. tatyīb > tatyībāt تطيبات] (*tatyi:ba:t*) {OsT} *is.* Gönül hoş etmeler; iyi davranmalar.
- tatyiben**, [Ar. tatyīb > tatyīben تطيباً] (*tatyi:'ben*) {OsT} *zf.* Gönül alarak; gönül hoş ederek.
- tau**, [Yun. tau] *is.* Yunan alfabesinin on dokuzuncu harfinin adı.
- tauçang**, [? tauçañ] (*tauçañ*) {eT} *is.* Taht. [EUTS]
- taun**, [Ar. tātūn طاعون] (*ta:u:n*) {OsT} *is.* Veba.
- tauni**, [Ar. tātūnī طاعونى] (*ta:u:ni:*) {OsT} *is.* Veba ile ilgili; vebaya ait.
- taunzede**, [Ar. tātūn + Far. zede طاعونزده] (*ta:u:n-zede*) {OsT} *sf.* Vebaya yakalanmış.
- taurin**, [Lat. taurinus (sığır) > Fr. taurine] *is. kim.* Safra asitleri ile bir araya gelerek lipitlerin sindiri-mini ve bağırsakta soğurulmasını sağlayan sisteik asit türevi bir amino asit, H₂N-CH₂-CH₂-SO₃H.
- taurus**, [Lat. taurus] *is.* Boğa takınıyıldızı; kısalt: Tau.
- taus**, [Ar. tāvus / tās طائوس] (*ta:us*) {OsT} *is.* **1.** Tavus kuşu. **2.** Yezidilerin kutsal kitabı *Mushaf-ı Reyf*'te geçen, yaratma olayının en sonuncu günü sayılan pazar günü yaratılmış olan ve yedi meleğin en bü-yüğü sayılan, Tanrı tarafından her şeyi yapabilece-ğine dair izin verilen, Hz. Âdem'in yasak meyveyi yemesini ve bu sebeple Cennet'ten kovulmasını sağlayan; Azazil; Zazail. ☞ **taus-i ateş-per**, {OsT} *Güneş.* || **taus-i felek**, {OsT} *Melek.* || **taus-i huld**, {OsT} *Melek.* || **taus-i kudsi**, {OsT} *Melek.* || **taus-i Sidre**, {OsT} *Cebrail.*

Tausî, [Ar. tāvus > tāūsī طَاوْسِي] (*ta:usi:*) {OsT} *sf.* Tausiye mezhebinden olan.

Tausiye, [Ar. tāūsī > tāūsīyye طَاوْسِيَّة] {OsT} *is.* Çok süslü giyindiği için tavus kuşuna benzetilerek *ariflerin tavusu* diye adlandırılan İranlı bir rafizi tarafından kurulan aşırı şîî mezhebi kolu.

tautomer, [Fr. tautomère] *sf.* (İzomer çifti için) ortaklaşa kullanılan bir iyon yardımı ile denge hâlinde bulunan.

tautomerleşme, [tautomer-le-ş-me] *is.* Bir birleşimin tautomer birleşik durumuna dönüşmesi.

tautomerlik, -ği [tautomerlik] *is. kim.* 1. Tautomer birleşiklerin belirgin özelliği. 2. Tautomer birleşiklerde ortaya çıkan kimyasal denge; desmotropi.

tav¹, [tav (*yans.*)] *is.* Ayak sesini, elle yoklama sırasında çıkan hisirtülü ve patırtılı sesleri anlatan kök. [Zülfikar] *tav-ış-tı, tav-uş, tav-uş-tu*

tav², [Far. tāb (*sıcaklık*) تَاب] *is.* 1. İşlenecek bir cisimde nemlilik ya da sıcaklık gibi fiziksel özelliklerin en uygun düzeyde bulunması durumu. 2. *me-caz.* Yapılması gereken iş için en uygun zaman ya da durum. 3. Kasaplık hayvanlarda semizlik; dolgunluk. 4. {ağız} Şişmanlık. [DS] 5. {ağız} Har; sıcaklık. [DS] 6. {ağız} Güç; kuvvet. [DS] 7. {ağız} Hız. [DS] 8. {ağız} Ürünün olgunlaşma, erginleşme zamanı. [DS] ☞ **tava çekmek**, {ağız} Atı besiyeye çekmek. [DS]|| **tava düşmek**, {ağız} İşinde hızlanmak; güç kazanmak. [DS]|| **tava gelmek**, 1. (Toprak için) sürülebilecek duruma gelmek. 2. {ağız} Yeme isteği dıymak. [DS] 3. {ağız} (Hayvan için) semirmek. [DS]|| **tava getirmek**, İstenilen özellikte ısı ve nem kazandırmak. || **tav almak**, {ağız} (Genellikle koşucu için) hız almak; güç almak. [DS]|| **tav atmak**, {ağız} Abartılı konuşmak; övünmek. [DS]|| **tavı kaçırmak**, Uygun ve elverişli ortam ya da durum özelliğini kaybetmek. || **tavı kaçmak**, {ağız} (Toprak için) nemi azalarak ekime uygunluğunu kaybetmek. [DS]|| **tavına getirmek**, Bir işi gerçekleştirmek için en uygun durum ve zamanı seçmek. || **tavını bulmak**, En elverişli koşulları yakalamaya çalışmak. || **tavında tutmak**, Uygun ortamı veya durumu korumak, sürdürmek. || **tav olmak**, 1. {ağız} (Toprak için) ekime uygun nemi kazanmak. [DS] 2. Bitki türün veremeyecek kadar gür yetişmek. || **tav tav**, {ağız} Ara sıra; zaman zaman. [DS]|| **tav tavılmak**, {ağız} (Hız, güç için) azalmak; bitmek. [DS]|| **tav tavlanıp sav savlanmak**, {OsT} İş isten geçmek. || **tav tav olmak**, {ağız} 1. Bir kimsenin düşünce ve davranışları zaman zaman değişmek. 2. Dağılmak. [DS]|| **tav tav sav sav olmak**, {ağız} (Bir iş veya olay için) sona ermek; bitmek; tükenmek; kalmamak. [DS]|| **tav tutmak**, {ağız} İşlenmiş deri satılığı çıkmadan önce uygun bir yağla yağlanmak. [DS]|| **tav vermek**, 1. (İşlenecek malzeme için) ge-

rekli ölçüde ısı ya da nemlilik sağlamak. 2. Uygun ve elverişli koşullar oluşturmak. 3. {ağız} Kışkırtmak. [DS] 4. {ağız} Kuru nesneyi yumuşatmak. [DS]

tav³, -v'ı [Ar. ṭav'ı] *sf.* 1. Boyun eğen; itaat eden. 2.

Boyun eğme; itaat etme; rıza. 3. *argo.* Hile; oyun; desise. ☞ **tava düşürmek**, *argo.* Aldatmak; dolandırmak. || **tava gelmek**, *Yumuşamak; yola gelmek; kanmak.* {ağız} (aynı) [DS]|| **tava getirmek**, *argo.* (Birini) kandırılabilir havaya sokmak. || **tav etmek**, {ağız} 1. İstenilen biçime getirmek. 2. Kandırmak; inandırmak. [DS]|| **tavına getirmek**, *argo.* Birini kandırabilmek için uygun havasını yakalamak. || (birine, bir şeye) **tav olmak**, 1. *argo.* Aldanmak; kanmak. 2. {ağız} Uygun bulmak. [DS] 3. {ağız} Öfkelenmek; kızmak. [DS]

tav⁴, [tav تَاو] {OsT} *is.* Kumarda sürülen para; bahis parası; öç.

tav⁵, [tav] {ağız} *is.* 1. Orman. 2. Dağ. [DS] ☞ **tav öreni**, {ağız} Dağ üstündeki düzlükler. [DS]

tava, [Far. tābe تَابِه => tava] *is.* 1. Yiyecekleri kızartmakta kullanılan geniş dipli, yüksek kenarlı, uzun saplı metal kap. 2. Bu kaptaki kızgın yağ ile pişirilmiş yemek. 3. Bir kızartma tavasında bir defada kızartılabilen miktar yemek. 4. Maden eritilen saplı pota. 5. Doğada, kireç taşlarının kimyasal olarak erimesi sonucu meydana gelen birkaç yüz metre uzunluğundaki çukurluklar; koyak; kokurdan. 6. İçinde kireç eritilen tekne. 7. Bahçelerde fide yetiştirmek için ayrılmış bölüm. 8. Tuzalarda içinde su göllendirilen bölüm. 9. İpek böcekçiliğinde, kozaların içine atıldığı sıcak su dolu kap. 10. *dnz.* Ahşap gemi yapımında burma tahtalara verilen ad. 11. *dnz.* Gemilerde borda iskelesinin alt başındaki sahanlık. 12. {ağız} Fırın ya da kömür ateşinde pişirilen soğanlı et yemeği. [DS] 13. {ağız} Leğen. [DS] 14. {ağız} Kahve değirmeni. [DS] 15. {ağız} Aşığın düz yanı. [DS] 16. {ağız} Ateş küreği. [DS] 17. {ağız} Mısır patlatmakta kullanılan araç. [DS] 18. {ağız} Bağ evleklerinde üzüm çubuklarının dikildiği yer. [DS] 19. {ağız} Çeltik tarlası evleği. [DS] ☞ **tava böreği**, {ağız} Mayasız hamurun içine yumurta ve kıyma konularak tavada pişirilen börek. [DS]|| **tava ekmeği**, Hamuru tavalarda içine yerleştirildikten sonra fırına sürülerek pişirilen ekmeği. || **tava kapağı**, {ağız} (Kişi için) iki yüzü. [DS]

tavacık, -ğı [tava-cık] {ağız} *is.* 1. Değirmen çarkının dönmelerini sağlayan dolabın tahtasına çakılan demir parçası. 2. Kurbağa yavrusu; iribaş. [DS]

tavaf, [Ar. ṭavāf طَوَاف] (*tava:f*) {OsT} *is.* 1. Bir şeyin etrafını dolaşma. 2. *isl.* Hac sırasında Kâbe'nin etrafını hızlı adımlarla dolaşma. ☞ **tavaf etmek**, 1. Bir şeyin etrafını dolaşma. 2. *isl.* Hac sırasında Kâbe'nin etrafını hızlı adımlarla dolaşma.

tavagi, [Ar. fāğūt > ʔavāgī / ʔavāgīt طواغيت / طواغى] (*tava:gi*) {OsT} is. Putlar.

tavahin, [Ar. ʔahine > ʔavāhin طواحين] (*tava:hin*) {OsT} is. Öğütücü dişler; azı dişleri.

tavahin, [Ar. ʔahu n > ʔavāhin طواحين] (*tava:hi:n*) {OsT} is. 1. Değirmenler. 2. Öğütülmüş şeyler.

tavaif, [Ar. ʔaʔife > ʔavāʔif طوائف] (*tava:if*) {OsT} is. Bölükler; fırkalar; tayfalar; güruhlar. ☞ **tavāif-i müllük**, {OsT} *Mülk bölükleri; Anadolu Beylikleri.*

tavain, [Ar. ʔāʔun > ʔavāʔin طواعين] (*tava:i:n*) {OsT} is. Vebalar; taunlar.

tavali, [tava-li] *sf.* 1. Tavası bulunan; tavası olan; tava sahibi olan. 2. Belirtilen nitelikte tavası olan. 3. Bir kerede bir tavaya sığacak miktarda olan.

tavalık, -ği [tava-lık] *sf.* 1. (Balık, et vb. için) tava yapmaya, tavada pişirmeye uygun nitelikte olan. {ağız} (*aynı*) [DS] 2. is. {ağız} Duvar içine oyulmuş kapaksız dolap. [DS] 3. {ağız} Pencere. [DS]

tavali, -i [Ar. ʔālīʔ > ʔavālīʔ طواع] (*tava:li:*) {OsT} is. 1. Talihler; kismetler. 2. *tasvf.* İnsan gönlünde Allah'ın isimlerinin birbiri ardınca görünüş alanına çıkması.

tavamir, [Ar, ʔūmār > ʔavāmīr طوامير] (*tava:mi:r*) {OsT} is. Dürülmüş şeyler; tomarlar.

tav'an, [Ar. ʔavʔ > ʔavʔan طواعاً] (*tav'an*) {OsT} *zf.* Bilerek ve isteyerek; kendi rızası ile. ☞ **tav'an ve kerhen**, *İstemediği hâlde istemek zorunda kalarak.*

tavan¹, [taban > tavan] *is.* 1. Bir yapının, kapalı bir yerin üst kısmını oluşturan düz ve yatay yüzey. 2. *mecaz.* Bir değerlendirmede en üst ve aşılmaması gereken üst sınır; en üst düzey. 3. Bir hava taşıtının çıkabileceği en üst yükselti. 4. Maaş, ücret ve ek ödemelerdeki en yüksek sınır. 5. İmar uygulamasında belirlenmiş olan en üst bina yüksekliği. 6. Maden ocaklarında galerinin üst kısmı ve burada bulunan toprak yığını. 7. {ağız} Tavan arası. [DS] 8. {ağız} Yüklük. [DS] ☞ **tavan aralığı**, *Bir yapının tavanı meydana getiren tabliye ile çatı arasında kalan boşluk; tavan arası; çatı arası.* || **tavan arası**, 1. *Bir yapının tavanı meydana getiren tabliye ile çatı arasında kalan boşluk; tavan aralığı; çatı arası.* 2. {ağız} *Dolapların üst bölümü.* [DS] || **tavan başına çökmek**, *Beklenmedik bir anda gelen üzücü bir haber dolayısıyla ne yapacağını bilemez hâlde ruhsal sıkıntıya düşmek; donup kalmak.* || **tavan başına yıkılmak**, *Beklenmedik bir anda gelen üzücü bir haber dolayısıyla ne yapacağını bilemez hâlde ruhsal sıkıntıya düşmek; donup kalmak.* || **tavan fiyatı**, *Bir malın satış fiyatı için resmî kuruluşlarca konulan en üst sınır; narh.* || **tavan penceresi**, *Binalarda tavan arasına yapılmış olan pencere.* || **tavan süpürgesi**, *Tavanı süpürmekte kullanılan uzun saplı süpürge.*

tavan², [tavan] {eT} *is.* Büyük kadeh. [Mühennâ]

tavan³, [tavan] {ağız} *is.* Harman yeri. [DS]

tavana, [Ar. ʔabḥ + Far. ḥāne] {ağız} *is.* Mutfak. [DS]

tavanlık, [tavan-lık] *is.* 1. Bir tahtın, katafalkın ya da yatağın üzerine yerleştirilen tente biçimindeki kaplama. 2. Kilise mihrabının çatısı.

tavar¹, [tavār / tawar طوار] (*tava:r*) {eT} *is.* 1. Davar; dört ayaklı çiftlik hayvanı. {eAT} {OsT} (*aynı*) [DLT] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Bahşayış] 2. Mal mülk; eşya. {eAT} {OsT} (*aynı*) [DLT] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] 3. Ticaret eşyası; ticarî mal. [EUTS] 4. Çin kumaşı. [EUTS] 5. {eAT} {OsT} Binek hayvanı. 6. {ağız} Koyun; koyun sürüsü. [DS] ☞ **tavar dutmak**, {eAT} *Davar beslemek; davarcılık yapmak.* || **tavar yemi**, {eT} *Dört ayaklı hayvan yemi.* [Bahşayış]

tavar², [tağar] {ağız} *is.* 1. İçinde küllü su bulunan kap. 2. Mangal. [DS]

tavar³, [tavar] {ağız} *sf.* Büyük. [DS]

tavara¹, [ʔ tavara] {ağız} *sf.* (Bacak için) eğri. [DS]

tavara², [ʔ tavara] {ağız} *is.* Karabasan; kâbus. [DS]

tavarçı, [tavār-çī] (*tava:rçı:*) {eT} *sf.* (At için) ticarî eşya taşıyan; yük beygiri. [DLT]

tavarık, -kı [Ar. ʔārik / ʔārika > ʔavārik طوارق] (*tava:rik, k kalın söylenir*) {OsT} *is.* 1. Gece gelen belalar. 2. Tarikatlar. 3. Kabileler.

tavarlıg, [tavar-lıg] {eT} *sf.* Mallı; mal sahibi olan; zengin. [DLT] [Mühennâ]

tavarlık, [tavar-luk] {eT} *is.* Mal konan yer; hazine. [DLT]

tavarsak, [tavar-sā-k] (*tavarsa:k*) {eT} *sf.* Mal sever. [DLT]

tavarsız, [tavar-sız] {eT} *sf.* Malsız. [Mühennâ]

Tavasapı, [tava+sap-ı] {ağız} *is.* 1. Gece yarısından sonra görülen tava biçimindeki yıldız kümesi. 2. *c.* is. Saksığan. [DS]

tavassub, [Ar. ʔavaşsub توصب] {OsT} *is.* Hastalık yüzünden perişan olma.

tavassut, [Ar. vasaʔī (*ara, orta*) > tavassuʔ تواسط] {OsT} *is.* Yardımcı olmak için araya girme; aracılık etme. ☞ **tavassut etmek**, *Araya girmek; aracılık etmek.*

tavassutat, [Ar. tavassuʔ > tavassuʔāt تواسطات] (*tavassuta:t*) {OsT} *is.* Aracılıklar; araya girmeler; aracılık etmeler.

tavaşa, [Ar. ʔavāş => tavaşa] {ağız} *sf.* Erkekliği yok edilmiş; enenmiş. [DS]

tavaşi, [Ar. ʔavāş > ʔavāşī طواشى] (*tava:şi:*) {OsT} *is.* 1. Harem ağası; hadım ağası. 2. İmparatorluk döneminde sarayda hizmet eden hadımların genel adı. 3. *sf.* {ağız} Enenmiş. [DS]

tavat, [Gürc. d. tavat] *is.* 1. Gürcistan'da bir soyluluk unvanı. 2. {ağız} *sf.* Bağımsız. [DS]

tavatr¹, [Ar. tevātūr => tavatr] (*tava:tır*) {ağız} *sf.* 1. Çok iyi; çok güzel. 2. Çok yayarlı. 3. Eşsiz. 4. Güçlü. 5. Yaman. 6. Pek çok. 7. *is.* Ün; san. 8. Yaygın söylenti. 9. Abartma; abartı. [DS]

tavatr², [Ar. tevātūr => tavatr] (*tava:tır*) {ağız} *is.* Bitek toprak. [DS]

tevatir¹, [Ar. tevātūr => tavatir] (*tava:tir*) {ağız} *is.* 1. Abartı; abartılı söz. 2. Söylenti; dedikodu. 3. *zf.* Şaşılacak durumda. [DS] ☞ **tavatir etmek**, {ağız} *Abartılı konuşmak; övünmek.* [DS]

tevatir², [Ar. tevātūr => tavatir] (*tava:tir*) {ağız} *is.* Bitek toprak. [DS]

tavattun, [Ar. vaṭān > tavaṭṭun توطن] *is.* Bir yeri yurt edinme; oraya yerleşme; yurt tutma. ☞ **tavattun etmek**, *Bir yeri vatan edinmek; yurt tutmak.* || **tavattun-gâh**, *Yurt edinilen yer.*

tavatur, [Ar. tevātūr => tavatur] {ağız} *is.* Abartı. [DS]

tavatür, [Ar. tavātūr => tavatür] {ağız} *sf.* 1. Etkili; kuvvetli. 2. Abartma; abartı. [DS]

tavavis, [Ar. ṭāvūs > ṭavāvīs طواويس] (*tava:vi:s* {OsT}) *is.* Tavuslar; tavus kuşları.

tavazzu, -u'i [Ar. vuzū' > tavaẓẓū' توضع] (*tavazzu:*) {OsT} *is.* Abdest alma.

tavazzuh, [Ar. vuzūḥ > tavaẓẓuḥ توضح] *is.* Aydınlanma; açıklığa kavuşma; belirginlik kazanma. ☞ **tavazzuh etmek**, *Aydınlanmak; açıklığa kavuşmak; belirginlik kazanmak.*

tavcı, [tav-cı] *sf.* (Kişi için) birinin yüzüne gülererek, hoş görünerek, kandırarak aldatan.

tavcılık, -ğî [tav-cı-lık] *is.* Bir kimseyi yüzüne gülererek kandırma, aldatma işi.

tavd, [Ar. ṭavd تود] {OsT} *is.* Dağ.

tave, [Far. tāve تاوه] {eT} *is.* Tava. [Bahşayış] ☞ **tāve biryān**, {eT} *Tavada kızartılmış et; kızartma.* [Bahşayış]

tavefan, [Ar. ṭavefān طوفان] (*tavefa:n*) {OsT} *is.* Tavaf.

taverna, [Lat. taberna (*dükkân, han*) > İt. taverna / Yun. tavérna] (*tave'rna*) *is.* 1. Çalgılı, içkili eğlence yeri veya lokanta; çalgılı meyhane. 2. (Yunanistan, Almanya, Belçika vb. ülkelerde) halkın uğrağı olan küçük kahve ya da lokanta. 3. Eski ve rustik hava yaratacak biçimde düzenlenmiş bazı gazinolara verilen ad.

tavernacı, [taverna-cı] *is.* Taverna sahibi; taverna işleten kimse.

tavf, [Ar. ṭavf طوف] {OsT} *is.* Tavaf.

tavga, [Far. dūg-bā > toğ-va توغا ? / eT. to-d-mak

(*doymak*) > to-d-ga] {ağız} *is.* Ayran ve yarma ile yapılan bir çorba; toyga. [DS]

Tavgaç, [Çin. t'ak-pat => tavgaç / tabgaç] {eT} *is.* 1. Çinli. [EUTS] [Gabain] 2. Çin. [EUTS] [Gabain] 3. Türklerden bir bölüm. [KB] ☞ **tavgaç edi**, {eT} *Arapların, "Ad Kavminin Anıtları" dedikleri büyük ve eski yapılara verilen ad.* [DLT] || **tavgaç yudası**, {eT} *bot. Susam çiçeğinin yaprağına benzer yaprakları bulunup ilaç için kullanılan bir ağaç.* [DLT]

Tavgaçlamak, [tavgaç-lā-mak] (*tavgaçla:mak*) {eT} *gçl. f. [-r]* Maçinli saymak. [DLT]

Tavgaçlanmak, [tavgaç-la-n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Maçin halkı kılığına girmek. [DLT]

tavgana, [? tavgana] {ağız} *is.* Uzun boğazlı, kulpsuz testi. [DS]

tavgorun, [? tavgorun] {ağız} *is.* Kümes. [DS]

tavhana, [Far. tāb-ḥāne] {ağız} *is.* İç içe üç odalı evlerde, ortadaki tandırlı oda. [DS]

tavhane, [Far. tāb (sıcaklık) > tāb-ḥāne تاجخانه] (*ta:b-ha:ne*) {OsT} *is.* 1. Soba ile ısıtılan camlı çiçeklik; limonluk. 2. *mecaz.* Yoksulların sığındığı sıcak yuva. ☞ **tavhane gibi**, *Düzenli olmayan; karmakarışık.*

tavi, [Far. tābe => tava / tavı توی] {eAT} *is.* Tava.

tavicık, [tavı-cık توی حق] {eAT} *is.* Küçük yağ tavası.

taviğ, [tav-iğ / taw-iğ] {eT} *is.* Alışveriş. [KB]

tavık, -ğî [tağuk / tavuk / tavık] {ağız} *is.* Tavuk. [DS] ☞ **tavık garağası**, {ağız} → tavukkarası. [DS] || **tavık götü**, {ağız} *Kesilen dalların yerinde oluşan ortası çukur, çevresi saçaklı yer.* [DS]

tavilguç, [tavıl-ğūç] (*tavilgu:ç*) {eT} *is.* Hünnap dedikleri meyve; kızıl ağaç; bakam ağacı; tarhun denen sebze; kızıl söğüt, (*Zizyphus jujuba*). [DLT]

tavilku, [tavıl-kū] (*tavilku:*) {eT} *is.* Hünnap, (*Zizyphus jujuba*). [DLT]

tavir¹, -vrı [Ar. ṭavr طور] *is.* 1. Davranış biçimi; tutum; durum; hâl; eda; vaziyet; gidiş. 2. Yapmacık davranış; gösteriş; büyükleme; tavra. 3. Musikide tutulan kişisel ve ustaca tarz; üslup. 4. Cevap vermeye hazırlanan nesnenin içinde bulunduğu durum. ☞ **tavir almak**, *Bir olay veya durum karşısında belirli bir davranış biçimi sergilemek; vaziyet almak.* || **tavir takınmak**, *Bir olay veya durum karşısında belirli bir davranış biçimi sergilemek.* || **tavir koymak**, *Beğenmediği bir durum karşısında tutumunu açıkça belli etmek.* || **tavir satmak**, *Kendine önemli biri imiş süsü vermek; büyüklük taslamak.* || **tavr ü hareket**, *Gidiş; genel tutum.*

tavir², [Bul. topór] {ağız} *is.* Kazma. [DS]

tavırlandırmak, [tavır-la-n-dır-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* Büyütmek. [DS]

tavisamak, [tav-i-sa-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* İşini, gücünü kaybetmek. [DS]

- taviş¹**, [taviş / taviş / tavuş / tabiş طوش] {eT} is. **1.** Gürültü; ses; şamata. [EUTS] [Gabain] **2.** Duygu ve kımıldanma. [DLT] **3.** {eAT} {OsT} Hafif ses.
- taviş²**, [taviş] {ağız} is. Ateş; sıcaklık. [DS]
- tavişgan**, [tabiş-mak / taviş-mak (sıçramak; zıplamak) > taviş-gân] (tavişga:n) is. Tavşan. [DLT] [Gabain] ☞ **tavişgan yılı**, {eT} Türklerin on iki hayvanlı takvimlerinde dördüncü yılın adı. [DLT] [Mühennâ]
- tavişganlaşmak**, [taviş-gan-la-ş-mak] {eT} işteş f. [-ur] Bahis olarak tavşan koyup yarışmak. [DLT]
- tavişkan**, [tabiş-mak / taviş-mak (sıçramak; zıplamak) > taviş-gan] {eT} is. **1.** Tavşan. [EUTS] **2.** On iki hayvanlı Türk takviminde dördüncü yılın adı. [EUTS]
- tavişkançı**, [tavaş-kan-çı] {eT} is. Tavşan avcısı. [Ne-vâyi]
- tavişmak**, [tav-mak > tav-ış-mak] {eT} döşl. f. [-ur] Tasarruf etmek. [DLT]
- tavişsız**, [tabiş > taviş-sız] {eT} sf. Gürültüsüz; sakin. [EUTS]
- tavişti**, [eT. tabiş > taviş-tı] {ağız} is. **1.** Ayak sesi. **2.** Ses; hafif gürültü. [DS]
- tavitli**, [Ar. ta'ahhüt => tavit-lı] {ağız} sf. Taahhütlü. ☞ **tavitli mektup**, {ağız} Taahhütlü mektup. [DS]
- tav'i**, [Ar. tav' > tav'ı طوعی] (tav-i:) {OsT} sf. fel. Kendiliğinden olan; içinden; spontane.
- ta'vic**, [Ar. ta'vic تعویج] (ta-vi:c) {OsT} is. **1.** Eğme; eğiltme. **2.** Eğilme; eğriltilme.
- taviçe**, [Moğ. tavacı] is. İmparatorluk döneminde a-kıncıların amiri durumunda olan çeribaşlarına verilen ad.
- ta'vid**, [Ar. ta'vid تعويد] (ta-vi:d) {OsT} is. **1.** Alışkanlık hâline getirme; âdet ettirme. **2.** Alışkanlık hâline getirtilme; âdet ettirtilme.
- ta'vik**, -kı [Ar. 'avk > ta'vik تعويق] (ta-vi:k, k kalın söylenir) {OsT} is. → tavik. ☞ **ta'vik etmek**, {OsT} Geciktirmek; oyalamak, geri bırakmak. || **ta'vik-i ihtimâr**, {OsT} Antibiyotik kullanarak bir maddenin ekşimesini, bozulmasını, mayalanmasını, geciktirme.
- tavik**, -kı [Ar. 'avk > ta'vik تعويق] (ta-vi:k) {OsT} is. Alıkoyma, geciktirme; oyalandırma; tehir.
- ta'vikat**, [Ar. ta'vik > ta'vikât تعویقات] (ta-vi:ka:t) {OsT} is. Geciktirmeler; oyalamalar.
- tavikli**, [tavik-li] sf. Gecikmeli; geciktirilmiş. ☞ **tavikli mermi**, as. Patlamayı belli bir ana kadar geciktiren bir aygıt ile donatılmış mermi.
- tavil**, [Ar. tül > tavil طویل / طويل] (tavi:l) {OsT} sf. **1.** (Boy ya da uzaklık için) uzun. **2.** (Ömür için) uzun süren. **3.** Aruz ölçüsünde ilk bahir. **4.** {ağız} Ahmak; sersem. [DS]
- tavile**, [Ar. tül > tavile طويله] (tavi:le) {OsT} sf. **1.** Uzun. **2.** is. İplerle birbirine bağlanmış uzun hayvan katarı. **3.** Otlamaya bırakılan hayvanın ayağına bağlanan ip. **4.** Tavla; at ahır. ☞ **tavile kâtibi**, {OsT} Has ahırın yazı işlerine bakan görevli. || **taviletü'l-ercül**, {OsT} zool. Devekuşu, leylek gibi bacakları uzun olan kuşlar.
- taviyet**, [Ar. taviyyet طوييت] is. Gönülde saklı duran istek; niyet.
- ta'viz¹**, [Ar. 'ivâz > ta'viz تعويض] (ta-vi:z) {OsT} is. → taviz.
- ta'viz²**, [Ar. 'iyâz > ta'viz تعويد] (ta-vi:z) {OsT} is. Nazara ve başka kötülöklere karşı takılan muska.
- taviz**, [Ar. 'ivâz > ta'viz تعويض] (ta-vi:z) is. **1.** Bir haktan, bir yarardan; bir çıkardan ya da bir şarttan vazgeçme; ödün. **2.** Bir şey için karşılık verme; bedel verme. **3.** kim. Bir maddenin yerine başka birisinin geçmesi. ☞ **taviz vermek**, Ödün vermek.
- ta'vizat**, [Ar. ta'viz > ta'vizât تعويضات] (ta-vi:za:t) {OsT} is. Karşılık olarak verilen şeyler; ödümler.
- tavizci**, [taviz-ci is. **1.** Ödün vermekten çekinmeyen kimse; ödöncü. **2.** sf. Taviz vererek, tavizlerle yürüyen.
- tavizcilik**, -ği [taviz-ci-lik] is. **1.** Tavizci olma durumu; ödöncülük. **2.** Tavizci bir kimsenin ya da topluluğun durumu.
- ta'vizen**, [Ar. ta'viz > ta'vizen تعويضاً] (ta-vi:zen) {OsT} zf. Taviz vererek; taviz yoluyla; karşılık alınmak suretiyle.
- ta'vizî**, [Ar. ta'viz > ta'vizî] (ta-vi:zi:) {OsT} sf. Ödümlü.
- tavk**, -kı [Ar. tavk طوق] {OsT} is. **1.** Boyna takılan tavk; gerdanlık. **2.** Tasma; boyunluk; halka. **3.** Kuşların boyunlarındaki tüy halka. **4.** mecaz. Takat; güç; kudret; kuvvet. ☞ **tavk-ı beşer**, İnsan gücü. || **tavk-ı esâret**, Tutsaklık halkası. || **tavkı zerrîn**, Altın gerdanlık.
- Tavkaç**, [Çin. t'akpat => tavgaç / tabgaç] {eT} is. **1.** Çinli. [EUTS] **2.** Çin. [EUTS]
- tavla¹**, [Lat. tabula > İt. tavola (masa) > Yun. tavlî] (ta'vla) is. **1.** Karşılıklı 12'şerden 24 haneye ayrılmış tahta üzerinde 2 zar ve 15 pulla oynanan bir oyun. **2.** Bu oyunun oynandığı özel tahta. ☞ **tavla atmak**, Tavla oynamak.
- tavla²**, [Ar. tavile طويله] {eT} {OsT} is. **1.** At ve katır cinsi hayvanların barındırıldığı özel ahır. [Bahşayış] **2.** Eşleştirilerek altılı veya sekizli takım hâline getirilmiş at grubu. [Bahşayış] ☞ **tavla çavuşu**, Tavla-ların temizliği, atların bakımı ve seyislerin yönetiminden sorumlu kimse; seyis başı. || **tavla uşakları**, At oğlanları. || **tavla yeri**, {eT} At barınağı. [Bahşayış]

tavla³, [İt. tavola] {ağız} *is.* Sebze bahçelerinde tohum ekme için ayrılan ufak parçalar; evlek. [DS]

tavlacı¹, [tavla¹-cı] *is.* Tavla oyununa aşırı derecede düşkün olan kimse.

tavlacı², [tavla²-cı] *is.* At ahırına bakan görevli.

tavlama, [tav-la-ma] *is.* **1.** Tavlamak eylemi. **2.** İşlenecek bir maddeyi uygun sıcaklık ve nem derecesine getirme; işlenecek duruma getirme. **3.** *mecaz.* Yolsuz ve kolay kazanç umudu vererek dolandırma. **4.** *argo.* Bir kimseyi kandırma; onu elde etme. **5.** Hayvanı besleyip semirtme. **6.** Kâğıdın sertliğini gidermek amacıyla uygulanan işlem.

tavlamak¹, [tav-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Tavlı hâle getirmek; tav vermek. **2.** İşlenecek bir maddeyi uygun sıcaklık ve nem derecesine getirmek; işlenecek duruma getirmek. **3.** *mecaz.* Yolsuz ve kolay kazanç umudu vererek dolandırmak. **4.** *argo.* Bir kimseyi kandırmak; türlü oyunlarla onu elde etmek; kendi yanına çekmek. **5.** Karşı cinsten birini kendine bağlamak. **6.** Hayvanı besleyip semirtmek. **7.** Kâğıdın sertliğini gidermek amacıyla işlemden geçirmek. **8.** Cam eşyaların kırılma eğilimini gidermek üzere tavlama sıcaklığının üzerinde ısıtıktan sonra çok ağır soğumaya bırakmak. **9.** Bakırcılıkta, çekiç darbeleri ile sertleşen bakırı ısıtıktan sonra suya daldırarak tekrar işlenebilir yumuşaklığa getirmek. **10.** Sıvanın iyi tutması için sıvanacak yüzeyi önceden su ile ıslatmak. **11.** {eAT} Ateşe tutup ısıtmak. **12.** {ağız} (Meşin, yufka, kıyılacak tütün, ekme vb. için) su serpeleyerek yumuşatmak. [DS] **13.** {ağız} Ocakta işlenen demir malzemeyi, akkor hâle getirdikten sonra birdenbire soğutarak sertleştirmek; çeliğe su vermek. [DS] **14.** {ağız} Yağı tavada ısıtmak. [DS] **15.** {ağız} Özen-dirmek; heveslendirmek. [DS] **16.** {ağız} Bir kimseyi kavgaya zorlamak; kızıştırmak. [DS]

tavlamak², [tav-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Birçok ipliği birlikte bükme. [DS]

tavlandırma, [tav-la-n-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Tavlanmasını sağlamak. **2.** *mecaz.* Büyük eziyet ve sıkıntı vermek.

tavlanma, [tav-la-n-ma] *is.* **1.** Tavlanmak eylemi. **2.** Tava getirilme.

tavlanmak¹, [tav-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Tavlı hâle getirilmek; tavlama eylemine uğramak. **2.** Bir kimsenin oyunlarına kanmak; kandırılmak; elde edilmek. **3.** *dönşl. f.* (Hayvan için) besili hâle gelmek; semirmek. **4.** {ağız} Şişmanlamak. [DS] **5.** {ağız} Kurumaya yüz tutmak. [DS]

tavlanmak², [tav-ra-n-mak / tavla-n-mağ] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Davranmak. [DS]

tavlar¹, [ʔ talvar] {ağız} *is.* **1.** Duvara oyulmuş kapaksız, küçük dolapçık. **2.** Sergen; raf. [DS]

tavlar², [ʔ talvar] {ağız} *is.* **1.** Çalı çırpı ile örtülmüş bostan çardağı. **2.** Tahta karyola. [DS]

tavlaşmak, [tav-la-ş-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* **1.** (Çamur için) kurumaya yüz tutmak. **2.** (Yağmura doyan tarla için) sürüme elverişli hâle gelmek. [DS]

tavlat, [Ar. devlet] {eT} *is.* Devlet; saadet. [Gabain]

tavlatma, [tavla-t-ma] {ağız} *is.* Birkaç katı bir araya getirilerek bükülmüş iplikten dokunan bez. [DS]

tavlı¹, [tav-lı] *sf.* **1.** Tav verilmiş olan. **2.** (Besi hayvanları için) semirmiş olan. **3.** {ağız} İstekli. [DS] **4.** {ağız} Olgunlaşmış. [DS] **5.** {ağız} Aceleci; ıvencen. [DS]

tavlı², [Çin. tao-li] {eT} *is.* Ana prensip; esas; temel. [EUTS]

tavli, [tav-lı] {ağız} *sf.* Şişman. [DS]

tavlon, [İsp. tablón] (ta'vlon) *is. dnz.* Gemilerde üst güverteden itibaren beşinci güverte.

tavlu, [tav-lı / tav-lu] {ağız} *sf.* Şişman. [DS]

tavlum, [tāv-(u)l-üm ? طاووم] {eAT} *is.* → davlum. ☞

tavlum tavlum kılmak, {OsT} *Davul gibi şişirmek.*

tavlon, [Fr. tabloin] *is.* Makine çarkını koruyan tahta parçası.

tavlubaz, [Ar. tabl + Far. bāz] {eAT} *is.* Davul; kös.

tavmak¹, [tav-mak] {eT} *gçl. f. [-ar]* Tasarruf etmek. [DLT]

tavmak², [tav-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ar]* (Ayak için) uyuşmak. [DS]

tavr, [Ar. tavr طور] {OsT} *is.* → tavr. ☞ **tavr ü hareket**, {OsT} *Genel tutum; gidiş.*

tavrak, [tavrā-mak > tavrā-k / tabırak / tabrak] (tavra:k) {eT} *sf.* **1.** Çabuk; acele; çarçabuk; süratle. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Kıvrak. [DLT] **3.** Çalışkan. [DLT] **4.** *is.* Çabukluk. [DLT]

tavramak, [tavrā-mak / davrā-mak / tavrā-mak] (tavra:mak) {eT} *gçsz. f. [-r]* **1.** Davranmak. [DLT] **2.** Büyümek. [DLT] **3.** Kuvvetlenmek. [DLT] **4.** Acele etmek. [EUTS] [Gabain]

tavran [tavrā-n] (tavra:n) {eT} *is.* Şalvar uçkuru ve sapan kolu yapmak için örülmüş ip. [DLT]

tavranmak, [tavrā-mak (acele etmek) > tavra-n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* **1.** Davranmak. [ARAT] [DLT] [EUTS] [Üç İtigsizler] **2.** Acele etmek. [EUTS] [Gabain] **3.** Gayret etmek. [Üç İtigsizler]

tavrantası, [tavranta-sı] {eT} *sf.* Davrandıracak. [DLT] ☞ **tavratası yer**, *Davrandıracak yer.* [DLT]

tavratgan, [tavra-t-ğan] {eT} *sf.* Daima acele ettiren; daima davrandıran. [DLT]

tavratgu, [tavra-t-ğü] (tavratğu:) {eT} *sf.* Davranılacak. [DLT] ☞ **tavratğu oğur**, *Davranılacak zaman.* [DLT]

tavratguçı, [tavra-t-ğü-çi] (tavratğu:çı:) {eT} *sf.* **1.** Acele ettiren; davrandıran. [DLT] **2.** Teşvik edici. [EUTS]

tavratı, [tavra-t-ı] (tavratı:) {eT} *zf.* Çabuk. [Gabain]

tavratıglı, [tavra-t-ıg-lı] (*tavratıglı:*) {eT} *sf.* Acele ettiren ve işe başlatmak üzere olan. [DLT]

tavratıglık, [tavra-t-ıg-lık] {eT} *is.* Davrandırma; acele ettirme hakkı. [DLT]

tavratıgsak, [tavra-t-ıg-sāk] (*tavratığsa:k*) {eT} *sf.* Acele ettirmek isteyen; davrandırmak isteyen. [DLT]

tavratıgsı, [tavra-t-ıg-sı] (*tavratığsı:*) {eT} *sf.* Davrandırma hakkı olan; acele ettirme hakkı olan. [DLT]

tavratışmak, [tavra-t-ış-mak] {eT} *işteş f. [-ır]* İvmekte ve yürüyüşte acele etmek. [DLT]

tavratma, [tavra-t-ma] {eT} *is.* Davrandırma. [DLT]

tavratmak, [tavra-t-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* 1. Davrandırmak. [DLT] 2. Acele ettirmek; tacil etmek. [DLT] [EUTS] [KB] 3. (İp için) eğirmek. [DLT] 4. İtmek; dürtmek. [EUTS] 5. Kovalatmak. [EUTS]

tavratmış, [tavra-t-mış] {eT} *sf.* Kıvratılmış; bükülmüş. [DLT] ☞ **tavratmış yıp**, *Bükülmüş ip.* [DLT]

tavrattaçı, [tavrata-taçı] (*tavrattaçı:*) {eT} *sf.* Acele ettiren; davrandıran. [DLT]

tavrılmak, [tav(ı)r-ıl-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Devrilmek; dönmek. [EUTS]

tavsama, [tav-sa-ma] *is.* Tavsamak eylemi.

tavsamak, [tav > tav-sa-mak] *gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor]* Gücünü, yoğunluğunu, şiddetini ve sıklığını yitirmek; gevşemek; tavi geçmek; gücü azalmak; sönmeye başlamak. {ağız} (*aynı*) [DS]

tavsang, [? tavsañ] (*tavsañ*) {eT} *is.* İlahî ve mukaddes yer. [EUTS]

tavsatma, [tav-sa-t-ma] *is.* Tavsatmak eylemi.

tavsatmak [tav-sa-t-mak] *gçl. f. [-ır]* 1. Tavsamasını sağlamak; tavsamasına yol açmak. 2. (Etkinlik, çaba ya da eylem için) hızını, etkisini, yoğunluğunu azaltmak; gevşetmek.

tavsıl, [Ar. tafşil => tavsıl] {ağız} *is.* Abartı. [DS]

tavsımak, [tav-sı-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* → tavsamak. [DS]

tavsınmak¹, [tav-sı-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* 1. → tavsamak. 2. Zamanı boş yere geçirmek. [DS]

tavsınmak², [tav-sı-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Semirmek; şişmanlamak. [DS]

tavsır, [Ar. taşvır => tavsır] {ağız} *is.* Resim; fotoğraf. [DS]

tavsıtmak, [tav-sı-t-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Sessizce yellenmek. [DS]

tavsız, [tav-sız] *sf.* İşlenebilecek ısı ya da neme ulaşmamış ya da kaybetmiş olan; tavi bulunmayan.

tavsif, [Ar. vaşf > tavşif توصيف] (*tavsi:f, s kalın söylenir*) {OsT} *is.* 1. Bir şeyin niteliklerini, özelliklerini sayma; vasıflandırma; ne olduğunu belirtme; nitelendirme. 2. Bilgi verme. 3. Bilgi; ilim. 4. *ed.*

Bir şeyin olduğu gibi değil de duygular ve hayaller katarak şairane bir dille anlatımı. ☞ **tavsif etmek**, *Nitelendirmek; niteliklerini söylemek.* || **tavsifü'l-felekiyât**, *Gök cisimlerinin yerlerini belirten harita; gök haritası.* || **tavsifü'l-semâ**, *Gök haritası.*

tavsifat, [Ar. tavşif > tavşifât توصيفات] (*tavsifa:t, s kalın söylenir*) {OsT} *is.* Nitelendirmeler.

tavsifi, [Ar. tavşif > tavşifi / tavşifiyye توصيفيه / توصيفي] (*tavsi:fi: s kalın söylenir*) {OsT} *sf.* Niteleme ile ilgili; belirtmeyle ilgili. ☞ **tavsifi sıfat**, *Niteleme sıfatı.*

tavsil, [Ar. vuşul > tavşil توصيل] (*tavsi:l, s kalın söylenir*) {OsT} *is.* Yerine varmasını sağlama; ulaştırma.

tavsit, [Ar. vasaṭ > tavsiṭ توصيط] (*tavsi:t, t kalın söylenir*) {OsT} *is.* 1. Araya koma; aracılık ettirme. 2. Araya konulma; aracılık ettirilme. 3. Aracı bulma.

tavsitat, [Ar. tavsīṭat توصيطات] (*tavsita:t*) {OsT} *is.* 1. Araya komalar; aracılık ettirmeler. 2. Araya konulmalar; aracılık ettirilmeler. 3. Aracı bulmalar.

tavsiye, [Ar. veşāyet > tavşiyeh توصيه] {OsT} *is.* 1. Vasiyet bırakma. 2. Sipariş etme; ısmarlama. 3. Bir kimseyi belli bir tutum almaya yöneltme; öğüt verme; yol gösterme. 4. Bu amaçla söylenen söz; öğütlemelik. 5. Bir kimsenin iyi yönlerini belirtmek suretiyle tanıtma; salık verme; referans. 6. Bu amaçla söylenen söz ya da yazılan yazı; kayırmalık. ☞ **tavsiye etmek**, 1. *Bir şeyin yapılması ya da yapılmaması ile ilgili yol göstermek; öğüt vermek.* 2. *Salık vermek.* || **tavsiye mektubu**, *Birinin söz konusu işe uygun olduğunu belirtmek için yazılan mektup; referans.* || **tavsiye-nâme**, {OsT} → tavsiyename.

tavsiyeli, [tavsiye-li] *sf.* 1. (Kişi için) her hangi bir iş için tavsiye edilmiş, kayrılmış olan. 2. Hakkında tavsiye edici söz söylenmiş ya da yazılmış olan; tavsiye sahibi.

tavsiyename, [Ar. tavşiyeh + Far. nâme توصيه نامه] (*tavsiyena:me*) {OsT} *is.* Tavsiye mektubu.

tavsiyesiz, [tavsiye-siz] *sf.* Tavsiye edilmiş olmayan; tavsiye edilmemiş; kayrılmamış.

tavsukmak, [tavsu-k-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ur]* Yüreği çarpmak. [DS]

tavsullandırmak, [Ar. tafşil => tavsul-la-n-dır-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Abartılı konuşmak; övünmek. [DS]

tavsur, [? tavsür] {ağız} *is.* Yansılama; taklit. [DS]

tavşak, -ğ [tav(ı)ş-a-k] {ağız} *is.* Fıstık çamı kozası. [DS]

tavşamak, [tav(ı)ş-a-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor]* Gevşemek. [DS]

tavşan¹, [eT. tab-ış-gân / tavış-gân > tavşan] *is. zool.*

1. Tavşangiller familyasından, uzun kulaklı, arka bacakları önlerden daha uzun, uzunca vücutlu, hızlı koşan memeli, kemirgen hayvan, (*Lepus europeus*). {eT} {aymı} [EUTS] 2. Bu hayvanın postu ve bu posttan yapılan giyim eşyası. 3. Özel giysiler içinde dans eden genç erkeklere verilen ad. 4. Boru hattının iç çeperini temizlemek için özel kapaklardan sokulan fırçalarla donatılmış küre. ☞ **tavşana kaç, tazıya tut demek**, Her iki tarafı da ayrı ayrı, karşı davalarda kıskırtmak; ikili oynamak. || **tavşan anahtarı**, Maymuncuk. || **tavşan ayağı**, Tezhipçilikte altın tozlarını süpürmek ve toplamak için kullanılan fırça. || **tavşan biti**, zool. Tavşanlar üzerinde yaşayan ve bu hayvanlara tularemi bulaştıran küçük bit, (*Haemodipsus lyriocephalus*). || **tavşan boku gibi**, Ne yararı ne da zararı olan. || **tavşan çakıldacağı**, {ağız} Sarı çiçekleri olan küçük bir ağaç. [DS] || **tavşan dudağı**, Doğuştan yarık dudak. || **tavşan ekmeği**, {ağız} Kızılçık ağacının taze yaprağı. [DS] || **tavşan elması**, bot. Gülgillerden, küçük boy- lu ağaçlar elde etmek için aşı anacı olarak kullanılan bodur elma ağacı; dafne; ateş diken; ebem bükü, (*Pyracantha coccinea*). || **tavşan eti**, Tavşanın yumuşak ve pembe eti. || **tavşan fasulyesi**, {ağız} Taneleri kurutulmuş yenen ve ağaca sarılmadan yetişen bir çeşit fasulye. [DS] || **tavşanı araba ile avlamak**, İşini telaşsızca, soğukkanlılıkla görmek. || **tavşanın suyunun suyu**, İki şey arasındaki en uzak bağlantı; yok sayılacak kadar az bağlantı. || **tavşan kaç**, {ağız} Bir çeşit çocuk oyunu. [DS] || **tavşan karnı**, {ağız} Karadut sirkesi. [DS] || **tavşan kirazı**, bot. Zambakgillerden, kışın yaprak dökmeyen, 25-30 cm. yükseklikte, yaprak biçimli dalları sert ve batıcı çalı görünümünde, meyveleri kırmızı küre şeklinde, genç sürgünleri Romalılar döneminden beri sebze olarak tüketilen bir bitki; tavşan memesi, (*Ruscus aculeatus*). || **tavşan kovalamak**, {ağız} (Ekin tarlası için) rüzgârdan dalgalanmak. [DS] || **tavşan kulağı**, {ağız} Taşsız, kayasız tepeler. [DS] || **tavşan kuyruğu**, bot. Buğdaygillerden, Akdeniz çevresinde yetişen tüylü saplı ve sık birleşik çiçekli otsu bitki; top baş otu, (*Lagurus*). || **tavşan kalağı**, {ağız} Tavşan yavrusu. [DS] || **tavşan memesi**, {ağız} Atdili, (*Ruscus hypoglossum*). [DS] || **tavşan meyvesi**, {ağız} → tavşan elması. [DS] || **tavşan oğlanı**, Ege adalarından getirilerek İstanbul'da raks ettirilen Rum gençleri. || **tavşan postu**, 1. Tavşanın tüylü derisi. 2. Avcı kuşları geri çağırılmakta kullanılan içi doldurulmuş tavşan derisi. || **tavşan topuğu**, {ağız} 1. Top biçiminde, güzel kokulu, sarı kır çiçeği. 2. Kirlarda biten 40 cm. boyunda, kökü soyularak yenen bir yaban otu. [DS] || **tavşan tüyü**, {ağız} 1. Güleç yüzölçümü. 2. İnce ince yağın yağmur. [DS] || **tavşan uyhusu**, {eAT} Yalancı vaat. || **tavşan uykusu**, {ağız} Hafif ve kuşku uyku. [DS] || **tavşan yılı**, On iki hayvanlı Türk takviminde dördüncü yılın adı. || **tavşan yuhusu**, {OsT} Yalancı vaat. || **tavşan yürekli**, Korkak; çok ürkek.

tavşan², [tavşan] is. 1. Abanoz gibi değerli ağaçları oyarak süslemeler yapan usta; oyma ustası. 2. {ağız} Marangozlukta kullanılan tek bıçaklı düz rende. [DS]

tavşana, [tavşan-a] {ağız} is. Sırma saçaklı, pullu, cepkenli bir tür elbise. [DS]

tavşanağzı, -nı, -ızlar-ı [tavşan+ağ(ı)z-ı] is. bot. Pembe renkli bir çiçek.

tavşanak, -ğı [tavşan-ak] {ağız} is. bot. Pırnal. [DS]

tavşanayağı, -nı, -kları [tavşan+aya(k)-ı] is. Demiryollarında iki rayın birleştiği yerde bulunan parçalardan her biri.

tavşanbıyığı, -nı, -kları [tavşan+bıyı(k)-ı] is. bot. Bir yonca türü; adi salkımotu.

tavşanca, [tavşan-ca] (tavşa'nca) sf. 1. Tavşan gibi; tavşana yakışır durumda olan. 2. is. müz. Eski ve klasik Türk oyunlarından biri.

tavşancı¹, [tavşan-cı] is. 1. Tavşan yetiştiren kimse. 2. Tavşan satan kimse.

tavşancı², [tavşan-cı] {eAT} is. Tavşancıl.

tavşancık, -ğı [tavşan-cık] {ağız} is. 1. Bir çeşit kuş. 2. Fundalık. 3. Eşeklerde kulakların dikleşmesi ile beliren bir hastalık. [DS]

tavşancıklamak, [tavşan-cık-la-mak] {ağız} geçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (Ekin için) rüzgârdan dalgalanmak. [DS]

tavşancıl, [tavşan-cıl] is. 1. Çoğunlukla tavşan avlamakla geçinen kartal ya da akbaba gibi yırtıcı kuşların genel adı. 2. zool. Kartallar takımının Avrupa ve Asya ormanlık ve kayalıklarında bulunan sırtı koyu kahverengi, karnı pas sarısı, kuyruğu çizgili yerli bir avcı kuş; atmaca kartalı, (*Hieraetus fasciatus*). ☞ **tavşancıl otu**, bot. Maydanogillerden, beyaz veya sarı renkli çiçekleri olan çok yıllık otsu bitki, (*Heracleum*).

tavşancılık, -ğı [tavşan-cı-lik] is. Evcil tavşan üretimi.

tavşangiller, [tavşan-gil-ler] is. zool. Tavşanımsılar takımından, uzun art bacaklı, uzun kulaklı, kısa kuyruklu, hızlı koşucu memeli hayvanlar familyası, (*Leporidae*).

tavşanımsılar, [tavşan-ımsı-lar] is. zool. Kemirgenlerle benzerliği olan tavşan gibi memelileri içeren takım, (*Lagomorpha*).

tavşankanı, -nı, -nları [tavşan+kan-ı] is. 1. Parlak kırmızı, koyu renk. 2. sf. Bu renkte olan.

tavşankulağı, -nı, -akları [tavşan+kula(k)-ı] is. bot. Çuha çiçeğigillerden, kalp gibi geniş yapraklı, beyaz, pembe, şarap rengi çiçekli bir bitki; buhurumeryem; siklamen, (*Cyclamen*).

tavşanlama, [tavşan-la-ma] {ağız} is. Tez uyuyup uyanma. [DS]

tavşanlık¹, -ği [tavşan-lık] *is.* İçinde tavşan yetiştirilen kafeslerin konulduğu yer.

tavşanlık², -ği [tavşan-lık] *is.* Değerli ağaçlara uygulanan, ince tahta oymacılığı.

tavşanmemesi, -ni, -eleri [tavşan+meme-s-i] *is. bot.* Zambakgillerden, kışın yaprak dökmeyen, 25-30 cm. yükseklikte, yaprak biçimli dalları sert ve batıcı çalı görünümünde, meyveleri kırmızı küre biçiminde, genç sürgünleri Romalılar döneminden beri sebze olarak tüketilen bir bitki; tavşan kirazı, (*Ruscus aculeatus*).

tavşantopu, -nu, -pları [tavşan+top-u] {ağız} *is.* Yumru köklerinden salep yapılan bitki; sahlep. [DS]

tavşıldı, [eT. tabış > tav(ı)ş-ıl-dı طاوشلدى] {eAT} *is.* Hafif ses.

tavşıt, [? tavşıt] {ağız} *is.* 1. Elma, armut, erik kurusu. 2. Elma, armut, erik kurusundan yapılan hoşaf. [DS]

tavşut¹, [? tavşut] {ağız} *is.* → tavşıt. [DS]

tavşut², [? tavşut] {ağız} *is.* Kereste. [DS]

tavtav, [tav+tav] {ağız} *is.* Hastalığı zaman zaman iyiye veya kötüye giden kimse. [DS]

tavtavı, [tav+tav-ı] {ağız} *is.* Aptal; budala. [DS]

tavtia, [Ar. tavti²a توطنه] {OsT} *is.* Anlatılacak şeyi açıklamak amacıyla önceden bazı şeyler söyleme.

tavtin, [Ar. vaṭān > tavṭīn توطین] (tavti:n) {OsT} *is.* 1. Bir yerde yerleştirme; yurt edindirme; yurtlandırma. 2. Bir şeyi, bir işi ele alıp sonuçlandırma.

tavucak, -ği [tavu(k)-cak] {eAT} *is.* Tavukçuk.

tavuh, [tavuk] {ağız} *is.* Tavuk. ☞ **tavuh belerüğü**, {ağız} → tavuk karası. [DS]

tavuk¹, -ğu [takığu / takağu > tağug] *is.* 1. Sülüngillerden, Güneydoğu Asya kökenli, eti ve yumurtası için beslenen, daha süslü ve gösterişli olan erkeği horoz olarak adlandırılan bir kümes hayvanı, (*Gallus domesticus*). {eT} (aynı) [Bahşayış] 2. Bazı kuş türlerine verilen ad. 3. {OsT} Horoz. ☞ **tavuk avazı**, {eT} Tavuk sesi; tavuk gıdıklaması. [Bahşayış]|| **tavuk ayağı yemek**, Dedikodu yapmak, gevezelik etmek.|| **tavuk balığı**, zool. Mezgite verilen ad.|| **tavuk barı**, Sivas, Erzurum ve Erzincan dolaylarında oynanan hareketli bar türü bir halk oyunu.|| **tavuk biti**, zool. Böcekler sınıfının tiy bitleri takımından, kümes hayvanlarının kanını emen ve kümesi saran 1 mm. kadar uzunlukta bir eklem bacaklı türü, (*Goniocotes hologaster*).|| **tavuk budu**, Tavuğun en çok sevilen eti olan but kısmı.|| **tavuk çiftliği**, Yumurta ve et üretimi için çok sayıda tavuk yetiştirilen ya da beslenen işletme; bu işletmenin bulunduğu yapı.|| **tavuk darısı**, bot. Ekinler arasında yabancı ot olarak biten yaban darısı türü, (*Echinochloa*).|| **tavuk eti**, Kasaplık tavuklardan elde edilen beyaz ve yumuşak et.|| **tavuk gibi**, (Kişi

için) erkenden yatıp uyuyan.|| **tavuk göğsü**, Kasaplık tavuk etinin göğüs kısmı; tavuğun göğüs etleri.|| **tavuk gözü**, Soğuktan oluşan şişlik ve yara.|| **tavuk havası**, Tavuk barına eşlik eden ezgi.|| **tavuk kanadı**, Ateşi tutuşturmakta kullanılan yelpaze.|| **Tavuk kaza bakmış da kıcını yırtmış**. Başkaları ile yarışmak için gücünü aşan işlere girişenlerin uğradığı zararı anlatmak için kullanılır.|| **tavuk köftesi**, Haşlanmış tavuk eti ince ince kıyıldıktan sonra içine köfte malzemeleri eklenerek yağda kızartılmak suretiyle yapılan bir tür köfte.|| **tavuk kümesi**, Tavukların bakımı ve korunması için yapılmış özel barınak.|| **tavuk sarması**, Haşlanmış havuç, kabak vb. sebzelerin tavuk göğsünden kesilmiş genişçe bir parça içine sarılması ile pişirilen ve üzerine yoğurtlu sos dökülerek servis yapılan bir yemek.|| **tavuk suyu**, Kesimi yapılmış tavuk eti haşlandıktan sonra çorba ve diğer yemeklerin hazırlanmasında kullanılan haşlama suyu.|| **tavuk yahni**, Domates, biber ve soğan içine tavuk eti katılarak kısık ateşte ağır ağır pişirilen bir et yemeği.|| **tavuk yılı**, On iki hayvanlı Türk takviminde onuncu yılın adı.

tavuk², -ğu [tavuk] {ağız} *is.* Kırılmış nohut ve bulgur karışımından yapılan bir çeşit yemek. [DS]

tavukayağı, -nı, -kları [tavuk+aya(k)-ı] *is.* 1. Bir tür maymuncuk. 2. Çiğ yenen bir ot.

tavukçu, [tavuk-çu] *is.* 1. Kümes hayvanları ve özellikle tavuk yetiştiren kimse. 2. Canlı ya da kesilip temizlenmiş olarak tavuk satan kimse. 3. Tavuk satılan dükkân.

tavukçuluk, -ğu [tavuk-çu-luk] *is.* Tavuk ve diğer kümes hayvanlarını yetiştirme ve satma işi.

tavukgiller, [tavuk-gil-ler] *is. zool.* Sülüngiller.

tavukgöğsü, -nü, -ğüsleri [tavuk+gög(ü)s-ü] *is.* Lifleri yumuşayınca kadar dövülerek ezilmiş tavuk göğüs etinin pirinç ve süt ile koyulaşınca kadar pişirilmesi ile yapılan bir tatlı çeşidi.

tavukgötü, -nü, -tleri [tavuk+göt-ü] {ağız} *is. kaba.* 1. Siğil. 2. At ve eşeklerde semer vurmasından oluşan yara. 3. Denizanası. [DS]

tavukkarası, -nı, -ları [tavuk + kara(ğ)-ı] {ağız} *is.* → tavukkarası. [DS]

tavukkarası, -nı, -aları, [tavuk+kara-s-ı] *is. tıp.* Alaca karanlıkta görüşün azalması biçiminde görülen göz hastalığı; gece körlüğü.

tavukkayarı, -nı, -rları [tavuk+kay-ar-ı] {ağız} *is.* Kışın yürünemeyecek derecede kaygan olan buz. [DS]

tavukkaydıran, [tavuk+kay-dır-an] {ağız} *is.* → tavukkayarı. [DS]

tavuklama, [tavuk-la-ma] *is.* 1. Tavuklamak eylemi. 2. {ağız} folk. Düğünde damat için gelen yemişleri bekâr arkadaşlarının yemesi. [DS]

tavuklamak, [tavuk-la-mak] *gçl. f.* [-d] [-l(t)-yor] 1.

Bir cevheri el ile ayıklamak ve gerektiğinde kıramak suretiyle yabancı maddelerden kabaca arındırmak. **2.** {ağız} (Keklik için) dik olarak havalandırılmak. [DS]

tavuklar, [tavuk-lar] *is. zool.* Tavuksular takımının bir alt takımı, (*Galli, Gallus*).

tavukotu, **-nu**, **-tları** [tavuk+ot-u] {ağız} *is.* Camotu; serçedili, (*Stellaria media coryophyllaceae*). [DS]

tavukpençesi, **-ni**, **-cleri** [tavuk+pençe-s-i] *is. bot.* Damkoruğugillerden, tropikal bölgelerde yetişen, yaprak kıvrımlarından oluşan tomurcukların yaprakla beraber yere düşmesi ile çoğalan bir çam cinsi, (*Bryophyllum eulycinum*).

tavuksular, [tavuk-su-lar] *is. zool.* Karada yaşayan, hepçil beslenen, ağır uçan, erkeği dışısından daha farklı ve gösterişli olan, tavuk ve benzerlerini kapsayan iri cüsseli kuşlar takımı, (*Galliformes*).

tavulbaz, [Ar. tabl + Far. -bâz => tavulbaz طاوولباز] {eAT} *is.* Ata giydirilen göğüs zirhi.

tavulga, [tabulğu] *is. bot.* **1.** Kırmızı ya da erguvani renkli kabuğu tabakçılıkta sepilime işinde kullanılan bodur söğüt; erguvani söğüt. **2.** Sık ve ince dallı saplarından calı süpürgesi yapılan çeşitli ağaççıklara verilen ad.

tavun, [Ar. tā'un => tavun] {ağız} *is.* Bir tür tavuk hastalığı. [DS]

tavur¹, [? tavur] {ağız} *is.* Rüşvet. [DS]

tavur², [Ar. tavr => tavır / tavur] {ağız} *is.* Tavır. [DS]

tavus, [Yun. taōs > Süry. tausa > Ar. tā'us > Far.

ṭā'ūs طاوس / طاوس / طاؤوس] *is. zool.* Sülüngillerden, 110-125 cm. uzunlukta, Hindistan veya Seylan kökenli, erkeğinin kuyruk tüyleri açıldığı zaman bütün bir kompozisyon oluşturan, güzel görünümlü ve gösterişli bir kuş türü, (*Pavo cristatus*). {OsT} (aynı) ☞ **tāvus-i âteş-per**, {OsT} Güneş. || **tāvus-i sidre**, {OsT} Cebrail. || **tavus kelebeği**, *zool.* Kanatlarında tavus kuşunun kuyruğuna benzer renk ve motifler bulunan pek çok kelebek çeşidine verilen ad. || **tavus kuşu**, *Tavus*. || **tavus kuyruğu**, *mim.* Bir yarım dairenin merkezinden kenarlarına doğru genişleyerek giden çizgisel elemanlardan meydana gelmiş süsleme motifi. || **tavus tüyü**, *Erkek tavus kuşunun gösterişli ve renkli kuyruk teleği*. || **tavus yeşili**, *Tavus kuşunun kuyruk teleklerinde görülen parlak yeşil; zümrüt yeşili*.

tavuskuyruğu, **-nu**, **-kları** [tavus+kuyru(k)-u] *is. ar-go.* Sarhoş kusmuğu. ☞ **tavuskuyruğu çıkarmak**, *argo.* Kusmak.

tavusmak, [tavus-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* Bitirmek; tüketmek. [DS]

tavzu, [Ar. tāvus => tavzu] {ağız} *is.* Tavus. [DS]

tavuş, [taviş / taviş / tavuş / tabış] *is.* **1.** {eT} Duygu ve kımıldanma. [DLT] **2.** {ağız} Hafif gürültü; tıkırtı

veya ses. [DS] ☞ **tavuş etmek**, {ağız} *Seslenmek.* [DS]

tavuşan, [taviş-gan > tavuş-an] {ağız} *is.* Tavşan.

tavuşanalması, [tavşan+elma-s-ı] {ağız} *is.* → tavşan elması. [DS]

tavuşkançı, [tavuş-kan-çī] (*tavuşkançı*) {eT} *is.* Tavşan avcısı. [Nevâyi]

tavuşlamak, [tavuş-lâ-mak] (*tavuşla:mak*) {eT} *gçsz. f. [-r]* Kımıldanmak; duygu ve hareket belirtmek. [DLT]

tavuşmak, [tavuş-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ur]* Sessiz ve yavaş yürümek. [DS]

tavvaf, [Ar. tavvâf > tavvâf طواف] (*tavva:f*) {OsT} *sf.* **1.** Gezgin; çok gezen. **2.** Kâbe'yi tavaf eden. **3.** *is.* Turist. **4.** Resmî dairelerde çalışan gece bekçisi.

tavvafiye, [Ar. tavvâf > tavvâfiyye طوافيه] (*tavva:fiyye*) {OsT} *is.* Resmî dairelerde çalışan gece bekçilerine ödenen ücret; bekçi parası.

tavzif, [Ar. vazîfe > tavzîf طوظيف] (*tavzi:f*) {OsT} *is.* Görev verme; bir iş ile görevlendirme; vazifelen-dirme. ☞ **tavzif etmek**, *Görev vermek; görevlendir-mek; vazifelen-dirmek*. || **tavzif olunmak**, *Görevlendirilmek; iş verilmek; vazifelen-dirilmek*.

tavzih, [Ar. vuzûh > tavzîh توضيح] (*tavzi:h, h kalın söylenir*) {OsT} *is.* **1.** Açıkça ifade etme; açıklığa kavuşturma. **2.** *huk.* Bir yargı kararında yeterince anlaşılmayan ya da çelişen durumlar söz konusu olduğunda, durumun aydınlatılması için kararı veren mahkemeye yapılan başvuru. ☞ **tavzih etmek**, *Açıklamak; açıklığa kavuşturmak; açıkça ifade et-mek; aydınlatmak; belirtmek*. || **tavzih olunmak**, *Açıklığa kavuşturulmak; açıklanmak*.

tavzihan, [Ar. tavzîh > tavzîhan توضيحاً] (*tavzi:'han*) {OsT} *zf.* Açıklayarak; aydınlığa kavuşturarak.

tavzihat, [Ar. tavzîh > tavzîhât توضيحات] (*tavzi:ha:t*) {OsT} *is.* Açıklamalar; aydınlatmalar.

tavzihen, [Ar. tavzîh > tavzîhen توضيحاً] (*tavzi:'hen*) {OsT} *zf.* → tavzihan.

-tay, [-tay / -tey] *yap. e.* **1.** Fiillerden isim yapan ek. Moğolca kökenlidir. Topluluk, kurul adları yapmakta kullanılır: *kurultay, danıştay, sayıştay*. **2.** İsimlerden isim türeten ek. Topluluk ve kurul adları, yüksek devlet organlarının adlarını yapmakta kullanılır: *yargıtay, kamutay*.

tay¹, [tay / tıy (*yans.*)] *is.* Sürtünmeyi, kaymayı; yırtılmayı; gaz çıkarmayı ve bu biçimde cayırtılı sesleri anlatan kök. [Zülfikar] *tay-ır-a-mak, tay-ır-da-t-mak, tay-ır tay-ır*

tay², [eT. tāy] (*eT. ta:y*) *is.* **1.** At yavrusu; biraz büyümüş kulun. {eT} (aynı) [DLT] [ETY] [KB] [Mühennâ] **2.** Üç yaşından küçük genç at. **3.** İki aylıktan küçük at yavrusunun derisi. **4.** Tespihçi tezgâhının ayaklarına verilen ad.

tayındurmak, [tay-ın-dur-mak طيندورمق] {eAT} gçl. f. [-ur] 1. Kaydırmak; sürçtürmek. 2. Aldatmak; kandırmak; iğfal etmek. 3. Aldatıp çıkarmak.

tayınmak, [tāy-mak > tay-ın-mak طايئمق] {eAT} {OsT} dönüşl. f. [-ur / -ır] Kaymak; sürçmek.

tayır, [tay (yans.) > tay-ır] is. Sürtünme sırasında çıkan sesi anlatan yansımali gövde. ☞ **tayır tayır**, {ağız} 1. (Gezip dolaşma, iş yapma için) hızlı hızlı. 2. (Çalışma için) durmaksızın; aralık vermeden; harıl harıl. 3. (Tirmalamak için) sürtünme sesleri çıkartarak. 4. (Yün örgünün sökülüşü veya kumaşın yırtılışı için) yırtılma, sürtünme sesi çıkararak. [DS]

tayıramak, [tay-ır-a-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-r(i)-yor] 1. Hafif hafif sürtünme sesi çıkarmak; biraz gürültü etmek. 2. (Değirmen taşı için) tanelerin az düşmesi sonucu birbirine sürtünerek ses çıkarmak. [DS]

tayırdatmak, [tay-ır-da-t-mak] gçl. f. [-ır] 1. Hafif sürtünme sesleri çıkartmak. 2. {ağız} (Küçük çocuk için) kakasını yapmak. [DS]

tayırtmak, [tayır-t-dak] {ağız} zf. (Kaymak, düşmek, yırtmak vb. için) birdenbire ve sürtünme, yırtılma sesi çıkararak. [DS]

tayıs, [? tayıs] {eT} is. Atlas kumaş. [Mühennâ]

tayısmak, [tāy-mak > tay-ış-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Birlikte kaymak. [DLT]

tayıtmak, [tāy-mak > tay-it-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Kaydırmak; inhiraf ettirmek. [DLT] [EUTS]

tayız, [tay-ız] {eT} is. Tepe. [Mühennâ]

tayıza, [tayı (dayı) + eze (kız kardeş) > tayıza طاييزه] {OsT} is. Teyze.

ta'yib, [Ar. 'ayb > ta'yīb تعيب] (ta:yi:b) {OsT} is. → tayip.

ta'yibat, [Ar. ta'yīb > ta'yībāt تعييبات] (ta:yi:ba:t) {OsT} is. Ayıplamalar.

ta'yin, [Ar. 'ayn > ta'yīn تعيين] (ta-yi:n) {OsT} is. → tayin.

tayin, [Ar. 'ayn > ta'yīn تعيين] (ta:yi:n) is. 1. Bir şeyi belirleme; ne olduğunu gösterme; kararlaştırma. 2. Bir kimseyi bir göreve yerleştirme; atama. 3. Bir göreve yerleştirilme; atanma. ☞ **tayin edilmek**, 1. Kararlaştırılmak; belirlenmek. 2. Atanmak. || **tayin etmek**, 1. Bir şeyi belirlemek; kararlaştırmak. 2. Atamak. || **ta'yin-i cihet**, {OsT} 1. Yön belirleme. 2. fel. Yöneltilim. || **tayini çıkmak**, Bir göreve atanmak. || **ta'yin-i mikdār**, {OsT} 1. Miktar belirleme. 2. kim. Düzem belirtimi; doz tespiti. || **ta'yin-kerde**, {OsT} Tayin edilmiş; belirtilmiş.

ta'yinat, [Ar. ta'yīn > ta'yīnāt تعييبات] (ta:yi:na:t) {OsT} is. 1. Tayınlar; asker azıkları. 2. Bir memura maaştan ayrı olarak verilen erzak.

ta'yinî, [Ar. ta'yīn > ta'yīnī تعييبني] (ta:yi:ni:) {OsT} sf. 1. Belirtme ile ilgili. 2. Belirleyen. ☞ **ta'yinî sıfat**, {OsT} dbl. Belirtme sıfatı.

tayinli, [tayin-li] sf. 1. Belirtili. 2. Tayine bağlı olan. ☞ **tayinli izafet terkibi**, dbl. Belirtili isim tamlaması.

tayinsiz, [tayin-siz] sf. 1. Belirtisiz. 2. Tayine bağlı olmadan. ☞ **tayinsiz izafet terkibi**, dbl. Belirtisiz isim tamlaması.

tayip, -bi [Ar. 'ayb > ta'yīb تعيب] (ta:yi:p) is. Ayıplama. ☞ **tayip etmek**, Ayıplamak.

ta'yir, [Ar. ta'yīr تعيير] (ta-yi:r) {OsT} is. Kabahati yüze vurarak utandırma.

ta'yirat, [Ar. ta'yīr > ta'yīrāt تعييرات] (ta-yi:ra:t) {OsT} is. Kabahatleri yüze vurmalar; utandırmalar.

ta'yiş, [Ar. 'ış > ta'yīş تعييش] (ta-yi:ş) {OsT} is. Geçindirme; yaşatma.

tayka, [takke > ? tayka] {ağız} is. 1. Kadınların başlarına taktıkları bir başlık. 2. Şapka; başlık; bere. [DS]

taykeş, [tek+eş > taykeş] {ağız} sf. (Ayakkabı, eldiven, öküz vb. çift olan şeyler için) tekleri birbirine uymayan; benzemeyen; tek kalan. [DS]

taykuyruk, -ğu [tay+kuyruk] {ağız} is. Taze soğan. [DS]

taylak¹, -ğı [toy / tay > tay-lak] {ağız} sf. Toy. [DS]

taylak², -ğı [tay > tay-lak / daylak تيلاق] {ağız} is. 1. {OsT} Henüz yük vurulmamış genç deve. 2. Yeni doğmuş at yavrusu; tay. 3. Biniye gelmiş iki yaşındaki at yavrusu. 4. Bir yaşındaki at yavrusu. 5. Henüz damızlık çağa gelmemiş erkek ya da dişi at. 6. Dört yaşında at. 7. Binilme çağına geldiği halde biniye alıştırılmamış at yavrusu. 8. İki yaşındaki deve yavrusu. 9. Üç veya dört aylık tavşan yavrusu. 10. Yaramaz çocuk; haylaz. 11. Birinin arkasında gezen kimse. [DS]

taylak³, [tay-lak] {ağız} is. Erinlik çağına girmiş kız. [DS]

taylama, [tay-la-ma] is. Taylamak eylemi.

taylamak¹, [tay (at yavrusu) > tay-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (Kısrak için) tay doğrumak; kulunlamak. [DS]

taylamak², [tay (denk) > tay-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Hayvanlara yük sararken iki tarafa eşit ağırlıkta yük koymak; denkleme. 2. Tütün denklelerini düzgün biçimde yığmak. 3. Hayvana sarılacak yükleri denk yapmak; yük hazırlamak. [DS]

taylamak³, [tay (kaygan) > tay-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (Yük için) hayvanın sırtından yularlanmak. [DS]

taylan, [tay-lan] {ağız} sf. (Toprak için) çok yağmur yağmasına rağmen işlenebilir durumda olan. [DS]

taylang, [tay-lañ] (*taylañ*) {eT} sf. Titiz; müşkülpe-sent. ☞ **taylañ er**, *İnce; kibar; güzel; boylu bostlu; rengi parlak; elbisesi temiz adam.* [DLT]|| **taylañ yigit**, *Dalyan gibi genç.* [DLT]

taylanmak¹, [tay-la-n-mak] {ağız} döñsl. f. [-ır] (Ye-ni yürümeye başlayan çocuk için) ayakta durmak. [DS]

taylanmak², [tay-la-n-mak] {ağız} döñsl. f. [-ır] 1. Kibirleşmek; büyükmek; böbürlenmek. 2. Yaşını küçük göstermek için çocuksu davranışlarda bulunmak. [DS]

taylanmak³, [tay-la-n-mak] {ağız} döñsl. f. [-ır] Denk gelmek; uymak. [DS]

taylasan, [Ar. taylasān طيلسان] (*taylasa:n*) {eT} {OsT} is. 1. Sarığın omuza doğru sarkıtılan ucu. 2. Başa ya da boyna sarılan şal. [Bahşayış] 3. {ağız} Gelin başlığı. [DS]

taylaştırmak, [tay-la-ş-tır-mak] {eAT} gçl. f. [-ur] Denkleştirmek.

taylık, -ği [tay (*denk*) > tay-lık] {ağız} is. 1. Üzüm küfesi. 2. Çıplak hayvana yüklenen çuval. [DS]

Taylorculuk, -ğu [Taylor (*Amerikalı mühendis*) > taylorculuk] is. 1. Amerikalı mühendis Frederick Winslow tarafından ortaya konulan işin yerine getirilme süresinin denetlenmesi, iş düzeni ilkeleri ve yöntemleri bütünü. 2. gñsl. İşin bilimsel olarak düzenlenmesi.

taylorizm, [Ame. İng. Taylor (*Amerikalı mühendis*) > taylorizm] is. Taylorculuk.

taymak, [tây-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] 1. Kaymak. {ağız} (*aym*) [DLT] [EUTS] [Gabain] [DS] 2. Düşmek. [EUTS] [Üç İtigsizler] 3. İnhiraf etmek. [EUTS] 4. Sukut etmek. [EUTS] 5. Üstüne düşmek; üstüne titremek. [Üç İtigsizler]

tayming, [İng. timing] is. → zamanlama.

tayr, [Ar. tayr طير] {OsT} is. Kuş. ☞ **tayr-i hür**, {OsT} *Atmaca*|| **tayrü'd-devle**, {OsT} *Devlet kuşu.*

tayramak, [tay (*yans.*) > tay-ır > tay(i)r-a-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Kumaş incelmek; yırtılmaya yüz tutmak. [DS]

tayrincak, [tây-mak > tay-(i)r-in-cak] {OsT} sf. طيرنجق Kaygan; kaypak.

tayrınmak, [tây-mak > tay-(i)r-in-mak] {eAT} {OsT} döñsl. f. [-ır] Kaymak; sürçmek.

tayri, [Ar. tayr > tayrî طيرى] (*tayri:*) {OsT} sf. Kuşla ilgili; kuşa ait.

tayriyun, [Ar. tayrî > tayriyyūn طيريون] (*tayriyu:n*) {OsT} is. Kuşlar üzerine inceleme ve araştırma yapan bilginler; kuş bilimciler.

taysak, -ğı [toy / tay > tay-sa-k] {ağız} sf. Toy. [DS]

taysal, [tay-sal] {ağız} sf. Tembel. [DS]

taysı, [Çin. t'ai tzu / t'ai shih] {eT} is. Prens.

taysınmak, [tay-sın-mak] {ağız} döñsl. f. [-ır] 1. Kendini birine denk saymak; onunla akran bulmak.

2. Önem vermek; değer vermek; saymak. [DS]

taysınnamak, [taysın-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Küçümsemek; önem vermemek. [DS]

taysız, [tay-sız] {ağız} sf. Özentisiz. [DS]

taysu, [Çin. t'ai tzu / t'ai shih] {eT} is. Prens. [EUTS]

tayt, [İng. tigt] is. 1. Bacakları saran sıkı pantolon. 2. Su geçirmez ve sıkı bir kumaştan yapılan şort giysi.

taytak¹, [tay-(i)t-ak] {ağız} sf. 1. Çok konuşan; geveze. 2. Bir işi yapıp yapamayacağını düşünmeden kendini öne atan. [DS]

taytak², [tay-(i)t-ak / paytak] {ağız} sf. 1. (Kişi için) ayaklarını içe doğru basan; yana doğru eğilerek yürüyen. 2. Çok gezen. [DS]

taytı, [tay-tı] {ağız} is. Bir kimsenin ardına takılan kimse; takıntı. [DS]

tayturmak, [tây-mak > tay-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Kaydırmak; zıyındırmak. [DLT]

tayu, [tay-u طايو] {eAT} {OsT} is. Dayı.

tayuk, [tay-uk] {eT} sf. (Genç için) yakışıklı; güzel. ☞ **tayuk er**, *İnce, kibar genç.* [DLT]

tayuklanmak, [tayuk-la-n-mak] {eT} döñsl. f. [-ur] Dayılanmak; kibarlanmak. [DLT]

tayyar¹, [Ar. tayyār > tayyār طيار] (*tayya:r*) {OsT} sf. 1. Uçan; uçucu. 2. Gaz haline gelen.

tayyar², [? tayyar] {ağız} is. Biçilmiş ekin veya ot yığını. [DS]

tayyarat, [Ar. tayyāre > tayyarāt طيارات] (*tayyara:t*) {OsT} is. 1. Çalışmadan kazanılan paralar. 2. Önceden belli olmayan ve tespit edilememiş gelir. 3. Eyalet valileri ile sancak beylerinin halktan aldıkları vergi.

tayyare, [Ar. tayyār => tayyāre طياره] (*tayya:re*) {OsT} is. 1. Çalışmadan, havadan gelen para. 2. Uçak (1912). ☞ **tayyare meydanı**, 1. Hava alanı. 2. {argo} *Kel kafa; saçsız baş.*

tayyareci, [tayyare-ci] (*tayya:reci*) is. Uçak kullanan kimse; pilot.

tayyarecilik, -ği [tayyare-ci-lik] is. Pilotluk.

tayyetme, [Ar. tayy + T. et-me طى ائتمه] {OsT} is. Tayyetmek eylemi.

tayyetmek, [Ar. tayy+ T. et-mek طى ائتمك] {OsT} gçl. f. [-er] 1. Sarıp dürmek; sarmak. 2. Aşmak; geçmek. 3. Kesmek. 4. Kaldırmak; çıkartmak.

tayyib, [Ar. tayyib / tayyibe طيب / طيبة] {OsT} sf. İyi; hoş; güzel. ☞ **tayyib-i hâtır**, {OsT} *Gönül hoşluğu.*

tayyibat, [Ar. tayyib > tayyibāt طيبات] (*tayyiba:t*) {OsT} is. 1. İyi, hoş, güzel davranışlar. 2. {eAT} Güzel nimetler.

tayyibe, [Ar. tayyibe طيبة] {OsT} is. İyi, güzel davranış.

tayyör, [Fr. tailleur] is. 1. Kalın kumaştan elbise dikme tekniği ya da terziliği. 2. Kalın kumaştan yapılmış, etek ve ceketten meydana gelmiş kadın giyeceği. ☞ **tayyör ceket**, *Erkek ceketi taklit edilerek kesilmiş tayyör yakalı ceket.* || **tayyör yaka**, *Ense katı yüksek tutulmuş önü yassı devrik yaka.*

taz¹, [tāz طاز] (ta:z) {eT} {eAT} {OsT} {ağız} sf. 1. Kel; daz; saçsız; (hayvan için) boynuzsuz. [DLT] [EUTS] [DS] 2. Bitkisiz; çorak. [DLT] ☞ **taz at**, *Alacalı at.* [DLT] || **taz koy**, {eT} *Boynuzsuz koyun.* [DLT] || **taz yer**, {eT} *Bitkisi az olan yer; çorak yer; kel toprak.* [DLT]

taz², [Far. tāz تاز] (ta:z) {OsT} is. Koşma; koşu.

tazaccu, -u'ı [Ar. ducc' > taḏaccu' / tazaccu' تَضَع] {OsT} is. Gevşeme; üşenme; ihmalcilik.

tazaccur, [Ar. ḏuret > taḏaccur / tazaccur تَضَجْر] {OsT} is. Yüreği daralma; içi sıkılma.

tazak, -ğı [taz-ak] {ağız} is. Kuşların küçük tüyleri (tüy ile birlikte kullanılır): *tüy tazak.* [DS]

tazallül, [Ar. zıll > tazallül تَطَلَّل] {OsT} is. Gölge altına girme; gölgelenme; gölgede bulunma.

tazallüm, [Ar. zıll > tazallüm تَطَلَّم] {OsT} is. Gördüğü eziyetten yakınma; sızlanma. ☞ **tazallüm etmek**, *Sızlanmak; yakınmak.* || **tazallüm eylemek**, *Sızlanmak; yakınmak.* || **tazallüm-i hāl**, {OsT} *Halinden yakınma; durumundan şikâyetçi olma.*

tazallümat, [Ar. tazallüm > tazallümāt تَطَلَّمَات] (ta-zallüma:t) {OsT} is. Yakınmalar; yanıp yakılmalar.

tazammud, [Ar. tazammud تَضَمَّد] {OsT} is. Yaranın merhemli bezle sarılması.

tazammun, [Ar. zımm > tazammun تَضَمَّن] {OsT} is. 1. Kefalet. 2. Birçok şeyler arasında, bir şeyi de içine alma; kapsama; içermek. 3. *man.* Mantikî sonuç olarak beraberinde getirme; içlem. ☞ **tazammun etmek**, *İçine almak; kapsamak; içermek.*

tazanni, [Ar. zann > tazannī تَضَانِي] (tazanni:) {OsT} is. Sanı ile iş görme; zan ile hareket etme.

tazannün, [Ar. zann > tazannün تَضَانُن] {OsT} is. → tazanni.

tazar¹, [Far. tez => tez-er-mek > tazar] {ağız} zf. Acele; ivedi; tez. [DS]

tazar², [? tazar] {ağız} is. Ev kapılarının arkasında taştan yapılmış su testisi veya su küpü koymaya yarayan yer. [DS]

tazarıcı, [tazar-cı] {ağız} is. Pazar yerindeki satıcı. [DS]

tazarmak, [tāz > taz-ar-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Kelleşmek; çıplak hâle gelmek. [DLT]

tazarru, -u'ı [Ar. zürü' > tazarrū' تَضَرَّع] (tazarru:) {OsT} is. Yalvarma; yakarma; yakarış. ☞ **tazarruda bulunmak**, *Allah'a yalvarmak.* || **tazarru etmek**, *Yalvarmak; yakarmak.*

tazarruat, [Ar. tazarrū' > tazarru'āt تَضَرَّرَات] (tazarrua:t) {OsT} is. Yalvarmalar; yakarmalar; ricalar.

tazarruf, [Ar. zarīf > tazarruf تَضَرَّف] {OsT} is. 1. İncelik gösterme. 2. Zariflik taslama.

tazarrufat, [Ar. tazarruf > tazarrufāt تَضَرَّرَات] {OsT} is. 1. İncelik göstermeler. 2. Zariflik taslamalar.

tazarru'name, [Ar. tazarrū' + Far. nāme تَضَرَّرْنَا مَ] (tazarruna:me) {OsT} is. Bir dilekte bulunmak amacıyla yalvarıp yakarmak suretiyle yazılan mektup; dilekçe.

tazarrur, [Ar. zarr / zurr > tazarrur تَضَرَّر] {OsT} is. Zarar görme; zarara uğrama.

tazavvu, -u'ı [Ar. tazavvu' تَضَوَّع] {OsT} is. Bir şeyin güzel kokusunun çevreye yayılması.

tazayyuk, [Ar. zik > tazayyuk تَضَيَّق] {OsT} is. Daralma; sıkışma. ☞ **tazayyuk-ı kuddāmî**, {OsT} *Sünnet olmamış kimselerde sünnet derisinin iltihaplanarak büzüşmesi.*

tazbaş, [taz+baş] {ağız} sf. Dazlak; saçsız; kel. [DS]

tazcu, [taz-cu ?] {ağız} tis. Değirmen bekçisi. [DS]

taze, [Far. tāze تازة] (ta:ze) sf. 1. (Bitki için) henüz kendi öz suyunu kaybetmemiş olan; kurumamış ve pörsümemiş olan; körpe. {eT} {eAT} {OsT} (aynı) [Bahşayış] 2. (Yiyecek için) daha bayatlama ve bozulma gibi olumsuzluklar oluşmamış. {eAT} (aynı) 3. {eAT} Güzel ve parlak olan. 4. (Yiyecek için) konserve, salamura vb. saklama yöntemlerine karşıt olarak tüketiciye hemen sunulan; kuru olmayan; yeşil; körpe. {eAT} (aynı) 5. Yorgunluk ve yıpranmışlık belirtileri olmayan. 6. (Kişi ve bedeni için) dinç; sağlıklı ve gücü kuvveti yerinde olan. 7. *mecaz.* Yeni olan; yeni yapılmış; yeni uygulanmış; son; zamanı geçmemiş. {ağız} (aynı) [DS] 8. Çocukluk ya da ilk gençlik çağına özgü, hiçbir art niyet ve kötülük taşımayan; içtenlik ve temizlik içeren; körpe. 9. zf. Hiçbir değişime ve bozulmaya uğramadan; bozulmamış olarak. 10. is. *mecaz.* Genç kız ya da kadın. ☞ **taze fasulye**, 1. *Fasulyenin yeşil meyveleri.* 2. *Bu sebzelerden yapılmış yemeğin adı.* || **Taze gelin tereğe geçti, terek yere geçti.** {ağız} *Beceriksizlik göstermek.* || **taze hava**, *Yeni görüş ve ilke getiren şey.* || **taze para**, *Bir iş yerinin para sıkıntısını gidermek amacıyla çeşitli kaynaklardan sağlanan, istendiğinde hemen kullanılabilircek para.* || **tāze yüzlülük**, {eAT} *Güler yüzlülük; sırtkanlık; beşuşluk.* || **tāze zebān**, {OsT} 1. *Taze dilli.* 2. *Yeni ve duyulmadık güzel sözler söyleyen.*

tazece, [taze-ce] (ta:ze'ce) zf. 1. Taze gibi; tazeye

- yakın. **2.** Yeni olarak; yenice. **☞ tazece konuşmak**, {ağız} *Az önce söylemek.* [DS]
- tazegî**, [Far. tāze-gî گى تازه] (*ta:zegi:*) {OsT} is. **1.** Tazelik; körpelik; yenilik. **2.** Gençlik.
- tazeleme**, [taze-le-me] (*ta:zeleme*) is. Tazelemek eylemi.
- tazelemek**, [taze-le-mek] (*ta:zelemek*) gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Taze duruma getirmek. **2.** (Bozulmuş, eskimiş vb. eşya için) yenisi ile değiştirmek; tazelerini almak; yenilemek. **3.** (Bazı bayatlamış yiyecekler için) kaynatarak, ısıtarak bayatlığını gidermek; taze duruma getirmek. **4.** mecaz. (Unutulmuş bir acı, üzüntü vb. duygu için) yeniden canlandırmak; yeniden doğmasına yol açmak. **5.** (Kişiler arasında bozulduğu ya da gevşediği düşünülen bağ ya da kişinin taşıdığı inanç için) yenilemek; tekrar güç kazandırmak.
- tazelenme**, [taze-le-n-me] (*ta:zelenme*) is. Tazelenmek eylemi.
- tazelenmek**, [taze-le-n-mek] (*ta:zelenmek*) edil. f. **1.** Taze duruma getirilmek. **2.** Yenisi ile değiştirilmiş olmak. **3.** Yeniden ortaya çıkarılmak; yeniden canlandırılmak. **4.** Yinelenmek; depresmek.
- tazeleşme**, [taze-le-ş-me] (*ta:zeleşme*) is. Tazeleşmek eylemi.
- tazeleşmek**, [taze-le-ş-mek] (*ta:zeleşmek*) döşl. f. [-ir] **1.** Taze duruma gelmek; tazelik kazanmak. **2.** Canlanmak. **3.** Gençleşmek.
- tazeleyici**, [taze-le-y-ici] (*ta:zeleyici*) sf. **1.** Tazelemek eylemini yapan; taze hâle getiren; tazeleyen. **2.** Bozulduğu düşünülen ilişkileri tekrar eskisi gibi istenilen düzeye getiren.
- tazelik**, -gî [taze-lik] (*ta:zelik*) is. **1.** Taze olan şeyin niteliği; taze olma durumu; körpelik; taravet. **2.** mecaz. Dinç, diri ve canlı olma durumu; gençlik çekiciliğini yitirmemiş bir kimsenin durumu. **3.** {eAT} Güzellik; parlaklık.
- tazende**, [Far. tāzende تازنده] {OsT} is. Koşucu.
- tazeruy**, [Far. tāze-rūy روى تازه] (*ta:zeru:y*) {OsT} sf. Güler yüzlü; güleç.
- tazgarmak**, [taz-ğar-mak] {eT} döşl. f. [-ur] Kelleşmek; dazlaklaşmak. [DLT]
- tazgırmak**, [taz-ğır-mak] {eT} gçsz. f. [-ır] Dazlaklaşmak; kelleşmek. [DLT]
- tazhir**, [Ar. zāhr > tazhīr تظهیر] (*tazhi:r*) is. **1.** Arkaya atma; arkaya bırakma. **2.** Arkaya atılma; arkaya bırakılma. **3.** Savsaklama.
- tazı**, [Far. tāhten (koşmak) > tāzī (koşan) تازی] is. **1.** Hızlı Arap atı. **2.** zool. Çoğunlukla tavşan avında kullanılan, uzun bacaklı, ince uzun gövdeli, uzunca başlı, uzun burunlu, dar ve çekik karınlı, çok hızlı koşan bir köpek türü; taygan, (*Canis familiaris grajus hibernicus*). **3.** {argo} Hafıye; muhbir. **☞**
- tazı belı**, {ağız} *Eller ve dizler yere komularak belin aşağı doğru bükülmesi ile alınan durum.* [DS]|| **tazı boncuğu**, {ağız} **1.** Hayvan yularlarına dikilen bir tür deniz kabuğu. **2.** Göz boncuğu; nazar boncuğu. [DS]|| **tazı çulu**, {ağız} *Tazılara giydirilen kumaştan dikilmiş örtü.* [DS]|| **tazı gibi**, **1.** Zayıf ve çelimsiz. **2.** Çok hızlı giden.|| **tazı karınlı**, (Hayvan için) *karnı çekik olan.*|| **tazıya dönmek**, **1.** Çok zayıflamak. **2.** İyice ıslanmak.
- tazıcı**, [tazı-cı] is. **1.** Tazı bakıcısı. **2.** İmparatorluk döneminde, padişahın tazılarına bakmakla görevli kimse. **☞ tazıcılar ahır**, *Tazıcılar ocağına ait ahır.*|| **tazıcılar ocağı**, *Padişahın tazılarının bakılıp yetiştirildiği yer.*
- tazıkani**, [tazı+kağni] (*tazika:nı*) {ağız} is. Tekerlekleri parmaklıksız olan kağni. [DS]
- tazıkmak**, [tāzī-k-mak طازيقيمق] {eAT} gçsz. f. [-ur] **1.** Koşup sıçramak. **2.** {ağız} (Evcil hayvan için) başını alıp gitmek; yabanileşmek. [DS]
- tazılaşma**, [tazı-la-ş-ma] is. Tazılaşmak eylemi.
- tazılaşmak**, [tazı-la-ş-mak] döşl. f. [-ır] **1.** Tazı gibi olmak; tazıya dönmek. **2.** Aşırı ölçüde zayıflamak.
- tazım**, [tez > tez-i-m / tazım] {ağız} sf. Acele; ivedi; tez. [DS]
- tazı**, [Far. tāzī تازی] (*ta:zi:*) {OsT} is. **1.** Arap. **2.** Tazı.
- ta'zib**, [Ar. 'azāb > ta'zīb تعذیب] (*ta-zi:b*) {OsT} is. Azap verme; eziyet etme; üzme. **☞ ta'zib etmek**, {OsT} *Üzme; azap vermek.*|| **ta'zib-i rüh**, {OsT} *Can sıkma.*
- ta'zibat**, [Ar. ta'zīb > ta'zībāt تعذیبات] (*ta-zi:ba:t*) {OsT} is. Eziyet etmeler; üzmeler.
- taz'if**, [Ar. zī'f > taz'if تضعیف] (*taz-i:f*) {OsT} is. **1.** İki kat etme; katlama. **2.** Miktarı iki katına çıkararak artırma. **3.** mat. İki katını alma. **☞ taz'if etmek**, *İki kat artırmak.*|| **taz'if-i mikâb**, mat. *Küpün iki katını alma.*
- taz'ifat**, [Ar. taz'if > taz'ifāt تضعیفات] (*taz-i:fa:t*) {OsT} is. İki kat etmeler; artırmalar.
- ta'zil¹**, [Ar. ta'zīl تعزیل] (*ta-zi:l*) is. Bir hastayı güzel ve inandırıcı sözlerle teselli etme.
- ta'zil²**, [Ar. ta'zīl تعذیل] (*ta-zi:l*) {OsT} is. Ayıplama.
- ta'zilat**, [Ar. ta'zīl > ta'zīlāt تعذیلات] (*ta-zi:la:t*) {OsT} is. Ayıplamalar.
- ta'zim**, [Ar. 'azm > ta'zīm تعظیم] (*ta:zi:m*) is. Saygı gösterme; ululama, ağırlama; hürmet etme. **☞ ta-zim etmek**, *Saygı göstermek; ululamak; ağırlamak; hürmet etmek.*
- ta'zimat**, [Ar. ta'zīm > ta'zīmāt تعظیمات] (*ta:zi:ma:t*) {OsT} is. Saygı göstermeler; ululamalar; ağırlamalar.

- ta'zimen**, [Ar. ta'zīm > ta'zīmen تعظيماً] (*ta:zi:'men*) {OsT} *zf.* Saygı göstererek; hürmet ederek.
- ta'zir¹**, [Ar. 'azr > ta'zīr تعذير] (*ta-zi:r*) {OsT} *is.* **1.** Yapmacıktan özür dileme. **2.** Yaptığına bir bahane arama.
- ta'zir²**, [Ar. 'azr > ta'zīr تعذير] (*ta-zi:r*) {OsT} *is.* **1.** Azarlama. **2.** *isl. huk.* Had ve kısas suçları dışında kalan suçlara verilen ceza.
- ta'zirat¹**, [Ar. ta'zīr > ta'zīrāt تعذيرات] (*ta-zi:ra:t*) {OsT} *is.* **1.** Yapmacıktan özür dilemeler. **2.** Yaptığına çeşitli bahane aramalar.
- ta'zirat²**, [Ar. ta'zīr > ta'zīrāt تعذيرات] (*ta-zi:r*) {OsT} *is.* **1.** Azarlamalar. **2.** *isl. huk.* Had ve kısas suçları dışında kalan suçlara verilen cezalar.
- taziyan**, [Far. tāziyān تازيان] (*ta:ziya:n*) {OsT} *is.* Araplar.
- taziyan**, [Far. tāziyāne تازيانه] (*ta:ziya:ne*) {OsT} *is.* **1.** Tezene; mızrap. **2.** Kamçı; kırbaç. **3.** Sebep; vasita. ☞ **tāziyāne-i bārān**, {OsT} *Şiddetli yağmur; kamçı gibi yağın yağmur.* || **tāziyāne-i teşvīk**, {OsT} *İsteklendirme aracı.*
- ta'ziye**, [Ar. 'azv > ta'ziye تعزیه] {OsT} *is.* → taziye.
- taziye**, [Ar. 'azv > ta'ziye تعزیه] (*ta:ziye*) *is.* **1.** Vakını ölen birinin acılarını paylaşma; başsağlığı. **2.** Kərbela olayını canlandıran seyirlik oyun.
- ta'ziyename**, [Ar. ta'ziye + Far. nāme نامه تعزیه] (*ta-ziyena:me*) {OsT} *is.* Baş sağlığı mektubu.
- ta'ziyet**, [Far. ta'ziyet تعزیت] {OsT} *is.* → taziye.
- ta'ziyetname**, [Ar. ta'ziyet + Far. -nāme تعزیتنامه] (*taziyetna:me*) {OsT} *is.* Ölen bir kimsenin ardından yakınlarına baş sağlığı dilemek için yazılan mektup; başsağlığı mektubu.
- ta'ziz**, [Ar. 'izzet > ta'zīz تعزیز] (*ta:zi:z*) {OsT} *is.* Şerefli kılma; sevgi ve saygı ile anma; yüceltme. ☞ **ta'ziz etmek**, {OsT} *Ululamak; saygıyla anmak.*
- ta'zizat**, [Ar. ta'zīz > ta'zīzāt تعزيزات] (*ta:zi:za:t*) {OsT} *is.* Şerefli kılmalar; sevgi ve saygı ile anmalar; yüceltmeler.
- tazkel**, [taz+kel] {ağız} *sf.* Saçsız; kel. [DS]
- tazlak**, [taz-la-k طازلق] {eAT} {OsT} {ağız} *sf.* **1.** (Kişi için) başı saçsız; kel. [DS] **2.** (Yer için) üzerinde ot bitmeyen.
- tazlamak**, [taz-lā-mak] (*tazla:mak*) {eT} *gçl. f.* [-r] Birine kel demek; birini kel saymak. [DLT]
- tazlık**, -ğı [taz-lık] {ağız} *sf.* → tazlak. [DS]
- tazlil**, [Ar. ḡall / ḡall > taḡlīl / taḡlīl تاضليل] {OsT} *is.* **1.** Doğru yoldan çıkarma; ayartma; saptırma. **2.** Baştan çıkarma. **3.** Suç işlemek ya da doğru yoldan çıkmakla suçlama.
- tazlil**, [Ar. ḡall > taḡlīl تاضليل] (*taḡli:l*) {OsT} *is.* Gölge etme; gölgelendirme.
- tazmak**, [tez-mek > taz-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] (Evcil hayvan için) başını alıp gitmek; yabanileşmek. [DS]
- tazmid**, [Ar. tazmīd تاضميد] (*tazmi:d*) *is.* **1.** Merhemli bezi yaraya sarma. **2.** Lapa vurma.
- tazmin**, [Ar. ḡimn > tazmīn تاضمين] (*tazmi:n*) {OsT} *is.* **1.** Sebep olunan zarar ve ziyanı ödeme. **2.** *ed.* Bir şairin, başka bir şaire ait mısra ya da beyti kendi şiiri içinde kullanması. **3.** *huk.* Bir kamu saymanının yasal hataya düşmesi sonucu yaptığı ödemenin Sayıştay'ca kabul edilmeyerek kendisine ödettirilmesi işlemi. ☞ **tazmin etmek**, *Sebep olduğu bir zararı ödemek; karşılamak.*
- tazminat**, [Ar. tazmīn > tazmīnāt تاضمينات] (*tazmi:-na:t*) {OsT} *is.* **1.** Hukuka aykırı bir işlem ya da eylem sonucunda meydana gelen zarar ve ziyanın yasal olarak ödenmesi. **2.** Böyle bir zarar ve ziyan karşılığı ödenen para.
- tazrir**, [Ar. tazrīr تاضرير] (*tazri:r*) {OsT} *is.* Zarara uğrama.
- tazyi**, -i' [Ar. ziyā' > tazyi' تاضيع] (*tazyi:*) {OsT} *is.* **1.** Yok olmasına neden olma; kaybetme. **2.** Bırakma. ☞ **tazyi'-i evkāt**, {OsT} *Zaman kaybetme; boş yere vakit harcama.*
- tazyi'at**, [Ar. tazyi' > tazyi'āt تاضيعات] (*tazyi:a:t*) {OsT} *is.* **1.** Yok olmasına neden olmalar; kaybetmeler. **2.** Bırakmalar.
- tazyik**, [Ar. ḡik > tazyiḡk تاضيق] (*tazyi:k*) {OsT} *is.* **1.** Bir şeyi sıkıştırma; daraltma. **2.** Basınç; baskı. **3.** Bir kişiyi kendi isteği dışında davranmaya iten zorunluluk. **4.** Kişiyi uygulanan zorlama; baskı. ☞ **tazyik etmek**, *1. Baskı uygulamak; zorlamak; sıkıştırmak. 2. Basınç yapmak, basınç altına sokmak.* || **tazyik-ı cānibī**, {OsT} *fiz. Yana basınç.* || **tazyik-ı derūnī**, {OsT} *fiz. İç basınç.* || **tazyik-ı havā**, {OsT} *fiz. Açık hava basıncı.* || **tazyik-ı vasatī**, {OsT} *fiz. Ortalama basınç.*
- tazyikat**, [Ar. tazyiḡk > tazyiḡkāt تاضيقات] (*tazyi:ka:t*) *is.* Basınçlar; baskılar; zorlamalar; sıkıştırmalar.
- Tb**, [Ytterby (İsveç'te bu maden cevherinin bulunduğu yer) > Fr. terbium] *is. kim.* Lantanitler grubundan, atom numarası 65, atom numarası 158,93 olup, ender bulunan bir metal element olan terbiyumun sembolü.
- TBMM** [Türkiye Büyük Millet Meclisi] *kıs. is.* Türkiye Cumhuriyetinin yasama organının kısaltması.
- Tc**, [Yun. tekhnetos (yapay) > Fr. technétium] *is. kim.* Uranyumun parçalanma ürünleri arasında elde edilen, herhangi bir doğal izotopuna henüz rastlanmamış olan, atom numarası 43, atom ağırlığı

98,90 olan, altı saat gibi bir kısa ömürlü dönüme sahip olduğu için nükleer tıpta doku ve organ incelemelerinde kullanılan element olan teknesyumun (teknesyum) sembolü.

-te, [-te / -de / -ta / -da] {eT} çek. e. Bulunma hâli eki. [Üç İtgisizler]

Te [Lat. tellus (*toprak*) > Fr. tellure] *is. kim.* Kükürt grubu ametallerden, atom numarası 52, atom ağırlığı 127,61 olan, metal görünümlü, billur dokulu, yoğunluğu, 6,2 olup 452°C'ta ergiyen ve 990°C'ta kaynayan, ısı ve elektriği ileten, buharındaki atom sayısı sıcaklıkla değişen bir kimyasal element olan tellürün sembolü.

te¹, [te] {ağız} e. **1.** İşte; orada. **2.** ün. Şaşma bildirir. **3.** Olmaz; hayır! **4.** Aşağılama bildirir. [DS]

te², [Ar. te / tā ت] *is.* Arap alfabesinin üçüncü, Arap asıllı Türk alfabesinin dördüncü harfi, ebce hesabında değeri 400'dür.

te³, [Far. te ت] {OsT} {ağız} e. **1.** ... kadar; dek; değin. *ser-te-ser (baştan başa)* **2.** zf. Kez; defa. [DS]

te⁴, [Ar. (Sur.) tih تيح] {ağız} *is.* Üzüm çürüğü. [DS]

te'adi, [Ar. 'adū > te'ādī تعادى] (tea:di:) {OsT} *is.* Düşmanlık.

te'adiyat, [Ar. te'ādī > te'ādiyāt تعاديت] {OsT} *is.* Düşmanlıklar.

te'adud, [Ar. 'aḡud > te'aḡud تعاضد] (tea:dud) {OsT} *is.* **1.** Kol kola girme. **2.** Birbirine yardım etme; birbirini kollama.

te'adül, [Ar. 'adl > te'ādül تعادل] {OsT} *is.* Birbirine denk olma; denklik.

te'adülat, [Ar. te'ādül > te'ādülāt تعادلات] {OsT} *is.* Birbirine denk olmalar; denklikler.

te'ahhur, [Ar. aḡar > te'eḡḡur تنخر] {OsT} *is.* → te-ehhür.

te'ahüd, [Ar. 'ahd > te'āhüd تعاهد] (tea:hüd) {OsT} *is.* **1.** Sözleşme. **2.** Antlaşma.

te'ahüdat, [Ar. te'āhüd > te'āhüdāt تعاهدات] (tea:hüda:t) {OsT} *is.* **1.** Sözleşmeler. **2.** Antlaşmalar.

te'akküs, [Ar. 'aks > te'akküs تعكس] {OsT} *is.* **1.** Tersine dönme; geri dönme. **2.** fiz. Yankı.

te'akub, [Ar. 'aḡab > ta'aḡub تعاقب] (tea:kub) {OsT} *is.* **1.** Birbirini izleme; art arda gelme; birbirini takip etme. **2.** fel. Ardışıklık. ☞ **te'akub etmek**, {OsT} *Birbiri ardınca gelmek.*

te'akud, [Ar. 'aḡd > te'ākud تعاقد] (tea:kud) {OsT} *is.* Akit yapma; bağlaşma.

te'aküs, [Ar. 'aks > te'āküs تعاكس] (tea:küs) {OsT} *is.* **1.** Zıtlık; zıddiyet. **2.** Bir şeyin ters şekle gelmesi olayı; antagonizm; terselme.

te'âlâ, [Ar. te'ālā تعالی] (tea:lâ:) {OsT} *ünl.* Yüksek olsun!

te'âlâllah, [Ar. te'ālā-Allāh الله تعالی] (tea:lallah) {OsT} *ünl.* Allah yüceltsin!

te'ali, [Ar. 'ulüvv > te'ālī تعالی] (tea:li:) {OsT} *is.* Yücelme; yükselme; ululama. ☞ **te'ālī etmek**, {OsT} *Yücelmek; yükselmek.* || **te'ālī-perver**, {OsT} *Yükselmeyi isteyen.*

te'alli, [Ar. 'ulüvv > te'ällī تعالی] (tealli:) {OsT} *is.* Yüksek olma; yükselme.

te'alliyat, [Ar. te'allī > te'älliyāt تعاليات] (tealli:ya:t) {OsT} *is.* Yüksek olmalar; yükselmeler.

te'alüm, [Ar. 'ilm > te'älüm تعالُم] {OsT} *is.* (Bir şey hakkında) herkes tarafından bilinme; herkesçe bilinme.

te'ami, [Ar. 'amā > te'amā تعامى] (tea:mi:) {OsT} *is.* Görmezden gelme; görmezlenme.

te'amül, [Ar. 'amel > te'amül تعامل] (tea:mül) {OsT} *is.* → teamül. ☞ **te'amül-i kadīm**, {OsT} *Çok eskiden beri yapıla geldiği için yasa yerini almış olan uygulama.*

teamül, [Ar. 'amel > te'amül تعامل] (tea:mül) {OsT} *is.* **1.** İş; davranış. **2.** Bir yerde önceden beri süregelen davranışlar. **3.** huk. Bir toplumda ya da bir kurumda önceden beri var olan yerleşik kurallar bütünü; yazılı olmayan hukuk kuralları. **4.** kim. Tepkime. ☞ **teamül hukuku**, huk. **1.** Örf ve âdete dayanan hukuk. **2.** Örf ve âdet durumuna gelmiş, yazılı olmayan hukuk kuralı.

te'amülat, [Ar. te'amül > te'amülāt تعاملات] (tea:müla:t) {OsT} *is.* Önceden beri alışlagelen şeyler.

te'anni, [Ar. 'ana' > te'annī تعانى] (teanni:) {OsT} *is.* **1.** Zahmet çekme; emek verme; çabalama. **2.** Birinin başına dert açma. **3.** Sıkıntı; ızdırıp; tasa; endişe.

te'anuk, [Ar. 'unḡ > te'ānuḡ تعانق] (tea:nuk) {OsT} *is.* Birinin boynuna sarılma.

te'aric, [Ar. ta'riḡ > te'ārīc تعاريج] (tea:ri:c) {OsT} *is.* **1.** Çıkıntılar; tümseklikler. **2.** anat. Beynin dış yüzündeki çıkıntılar.

te'arri, [Ar. 'ury / 'uryet > te'arri تعرى] (tearri:) {OsT} *is.* **1.** Soyunma; çıplaklaşma. **2.** Bir şeyden uzak olma; boş olma.

te'arrüf, [Ar. te'arüf تعرف] {OsT} *is.* Bir şeyi araştırarak öğrenme.

te'aruz, [Ar. 'arż > te'āruż تعارض] (tea:rüz) {OsT} *is.* **1.** Birbirine karşıt olma; karşıtlık. **2.** Çatışma. **3.** isl. huk. Aynı konuda birinin emredici, diğeri ya-

saklayıcı olması nedeniyle hukuk kuralları arasındaki çatışma.

te'aruzat, [Ar. 'arz > te'aruzāt تعارضات] (*tea:ruza:t*) {OsT} is. Birbirine karşıt oluşlar.

te'arüf, [Ar. 'irfān / 'aref > te'arüf تعارف] (*tea:rüf*) {OsT} is. → taarüf.

te'arüfat, [Ar. te'arüf > te'arüfat تعارفات] (*tea:rüfa:t*) is. → taarüfat.

teaser, [İng. teaser (*güç soru*)] (*ti:zir*) is. Bir reklam kampanyasına dikkati çekmek için başlangıçta uygulanan soru biçimi.

teasing, [İng. teasing] (*ti:zing*) is. Soru sorma ile başlatılan reklamcılık yöntemi.

te'assi, [Ar. 'isyān > te'assī تعسى] (*teassi:*) {OsT} is. İsyan etme; isyankârlık.

te'asür¹, [Ar. te'āsür تعاضر] (*tea:sür*) {OsT} is. Halk ile güzel geçinme; dirlik etme.

te'asür², [Ar. te'āsür تعاضر] (*tea:sür*) {OsT} is. Güçleşme; güç hâle gelme.

te'ati, [Ar. 'atā > te'āti تعاطى] (*tea:ti:*) {OsT} is. → teati. ☞ **te'atî-i efkâr**, {OsT} *Fikir alış verişi.* || **te'atî-i mekâtib**, {OsT} *Mektup alış verişi.*

teati, [Ar. 'atā > te'āti تعاطى] (*tea:ti*) is. **1.** Karşılıklı alış veriş; verişme. **2.** Sözleşme metninin birer sureti tarafların elinde kalmak üzere, karşılıklı sözleşme yapma. **3. isl. huk.** Hiçbir pazarlık yapmadan alıcının parayı, satıcının da malı vermesi ile ortaya çıkan alış veriş. ☞ **teati etmek**, *Karşılıklı alıp vermek.* || **teati olunmak**, {OsT} *Karşılıklı alınıp verilmek.*

teatral, [Fr. théatral] *sf.* **1.** Tiyatro oyununa benzetilmiş; tiyatrolaştırılmış. **2. mecaz.** Abartılmış.

te'attus, [Ar. te'attus تعطص] {OsT} is. Aksırma.

te'atuf, [Ar. 'āṭifet > te'āṭuf تعاطف] (*tea:tuf*) {OsT} is.

1. Karşılıklı sevgi gösterme; şefkat gösterme. **2.** Birbirine bağlanma.

te'atufat, [Ar. te'āṭuf > te'āṭufāt تعاطفات] (*tea:tufa:t*) {OsT} is. **1.** Karşılıklı sevgi göstermeler; şefkat göstermeler. **2.** Birbirine bağlanmalar.

te'aviz, [Ar. ta'vīz > te'āvīz تعاويد] (*tea:vi:z*) {OsT} is. Boyna takılan muskalar. ☞ **teāvīz-i sibyan**, *Çocukların muskaları.*

te'avün, [Ar. 'avn > te'āvün تعاون] (*tea:vün*) {OsT} is. Karşılıklı olarak birbirine yardım etme; yardımlaşma.

te'avünat, [Ar. te'āvün > te'āvünāt تعاونات] (*tea:vüna:t*) {OsT} is. Yardımlaşmalar; yardımlar.

te'azud, [Ar. te'āzud] (*tea:zud*) {OsT} is. **1.** Kol kola

tutunma; birbirine destek verme. **2. mecaz.** Yardım; yardımlaşma.

teb¹, [teb] {eT} is. Hile; aldatma; desise. [ETY]

teb², **-bbi** [Ar. tebb تب] {OsT} is. **1.** Kayıp; zarar; ziyan. **2. ünl.** "Zarar görsün" anlamında beddua sözü.

teb³, [Far. teb تب] {OsT} is. **1.** Sıcaklık; hararet; ısı. **2. tıp.** Sıtma hastalığı. ☞ **teb ü tab** {OsT} *1. Ateş ve ışık. 2. mecaz. Coşku.*

teba, **-a'ı** [Ar. tābi' > teba' تبع] {eAT} {OsT} is. Tabi olma; uyma. ☞ **teba' olucu**, {eAT} *1. Tabi olan; uyan; boyun eğen. 2. Uşak.*

teba'a, [Ar. tābi' > teba'a تبعه] {OsT} is. **1.** Tabi olanlar. **2.** Bir devletin yönetimi altında bulunanların tümü; uyruk.

tebab, [Ar. tebbāb تباب] (*teba:b*) {OsT} is. Kayıp; zarar; ziyan.

tebabî'a, [Ar. tubbā' > tebbābi'a تبايعه] (*teba:bia*) {OsT} is. **1.** Gölgeler. **2.** Arı beyleri. **3.** Yemen hükümdarlarının unvanı.

tebadül, [Ar. bedel => tebdül تبادل] (*teba:dül*) {OsT} is. Birbirinin yerini tutma; birbirine bedel olma; karşılıklı değişim.

tebadülât, [Ar. tebdül > tebdülât تبادلات] (*teba:-düla:t*) {OsT} is. Birbirinin yerini tutmalar; birbirine bedel olmalar; karşılıklı değişimler.

tebadür, [Ar. bedr > tebdür تبادر] (*teba:dür*) {OsT} is. **1.** Ansızın akla gelme; birdenbire içe doğma. **2. ed.** İki şairin birbirinden habersiz olarak aynı şiiri söylemiş olmaları.

tebaguz, [Ar. buğz > tebağuz تبغض] {OsT} is. Kin besleme; sevmeme.

tebaguz, [Ar. buğz > tebağuz تباغض] (*teba:ğu:z*) {OsT} is. Gizliden gizliye kin besleme; düşmanlık etme.

tebaguzat, [Ar. tebağuz > tebağuzāt تباغضات] (*teba:ğu:za:t*) {OsT} is. Gizliden gizliye kin beslemeler; düşmanlıklar.

tebah, [Far. tebāh تباہ] {OsT} *sf.* **1.** Yıkılmış; harap olmuş. **2. is.** Yıkılma; mahvolma; bozulma. ☞ **tebah etmek**, *Yıkılmak; harap etmek, mahvetmek.* || **tebah-kâr**, {OsT} *Harap eden; mahveden; yok eden; bitiren.* || **tebah-kârân**, {OsT} *Yok edenler; mahvedenler.* || **tebah-kârî**, {OsT} *Harap etme.* || **tebah olmak**, {OsT} *Yıkılmak; harap olmak; mahvolmak.*

tebahhur¹, [Ar. baḥr > tebaḥḥur تباحر] {OsT} is. **1.** Deryalaşma; deryaya karışma. **2.** Bir şeyin içine dalma; içine işleme. **3.** Bir bilim dalında uzmanlaşma.

tebahhur², [Ar. buḥār > tebaḥḥur تبخر] {OsT} is. **1.**

- Kaynayıp buhar olma; buharlaşarak uçup gitme; buharlaşma. **2.** Tütsülenme. ☞ **tebahhur etmek**, (*Sıvı için*) buharlaşmak; buhar olup uçmak.
- tebahhurat**, [Ar. tebahhār > tebahhūrāt [تبخرات] (*tebahhura:t*) {OsT} is. **1.** Buharlaşmalar; buğulanmalar. **2.** Tütsülenmeler.
- tebahî**, [Far. tebāh > tebāhî [تباھی] (*teba:hi:*) {OsT} is. Mahvolma; yokluk.
- tebahtur**, [Ar. tebahtūr [تبختر] {OsT} is. **1.** Kasılarak yürüme; kibirli yürüyüş. **2.** Dalgalı oluş; dalgalanma.
- tebain**, [Teb (*Eski bir Mısır şehri*) > Fr. thébaïne] is. Sara nöbetine benzer bir durumun ortaya çıkmasına neden olan, afyondan elde edilen bir alkaloid.
- teba'iyet**, [Ar. teba' > teba'iyet [تبعیت] {OsT} is. Uyuma; tabi olma; uyrukluk etme. ☞ **teba'iyet etmek**, *Tabi olmak; uymak.*
- teba'iyeten**, [Ar. teba'iyet > teba'iyeten [تبعیتاً] (*teba:iye'ten*) {OsT} zf. Tabi olarak; uyarak.
- tebaki**, [Ar. būka' > tebākī [تبکی] (*teba:ki:*) {OsT} is. Yalandan ağlama; ağlar görünme.
- tebançe**, [Far. tebānçe [تبانچه] (*teba:nçe*) {OsT} is. Tokat.
- tebar¹**, [Ar. tebār [تبار] (*teba:r*) {OsT} is. Yok olma; bitme.
- tebar²**, [Far. tebār [تبار] (*teba:r*) {OsT} is. Soy; asıl.
- tebarek**, [Ar. bereket > tebārek [تبارك] (*teba:rek*) {OsT} ünl. ... mübarek etsin! ☞ **tebārek-Allah**, {OsT} Allah mübarek etsen.
- tebareke**, [Ar. tebārek > tebāreke [تباركه] (*teba:rek*) {OsT} ünl. "... sana mübarek etsin!" anlamında dua sözü. ☞ **tebarek'Allah**, {OsT} Allah mübarek etsin. || **Tebareke Suresi, Mülk Suresi.**
- tebarüz**, [Ar. bürüz > tebārüz [تبارز] (*teba:rüz*) {OsT} is. **1.** Görünme; belirme; ortaya çıkma; gözükmeye. **2.** İki hasmın çarpışmak üzere karşı karşıya gelmesi; düello. **3.** tıp. Bir organın bir yerde çıkıntı yapması. ☞ **tebarüz etmek**, *Belirmek; ortaya çıkmak.* || **tebarüz ettirmek**, *Ortaya çıkarmak; belirtmek.*
- tebaşir¹**, [Ar. tebšīr > tebāšīr [تباشر] (*teba:ši:r*) {OsT} is. **1.** Müjde. **2.** Her şeyin ilk zamanı. ☞ **tebaşir-i fecr**, {OsT} Sabahın olduğunu haber veren ilk aydınlık.
- tebaşir²**, [Far. tebāšīr [تباشر] (*teba:ši:r*) {OsT} is. **1.** Külçe şeker. **2.** Tebeşir.
- tebattun**, [Ar. baṭn > tebaṭṭun [تبطن] is. Bir şeyin içini, iç yüzünü iyice anlamaya çalışma.
- tebatu, -u'i** [Ar. tebāṭu' [تباطؤ] (*teba:tu:*) {OsT} is. Ağır davranma.
- teba'uz**, [Ar. teba'uz [تبعض] {OsT} is. Kısım kısım ayrılma; parçalanma.
- teba'üd**, [Ar. bu'd > tebā'üd [تباعد] (*teba:üd*) {OsT} is. **1.** Birbirinden ayrılma; uzaklaşma. **2.** mat. Uzaklık. **3.** fiz. Uzanım.
- teba'üdat**, [Ar. tebā'üd > tebā'üdāt [تباعدات] (*teba:üda:t*) {OsT} is. Birbirinden ayrılmalar; uzak düşmeler.
- teba'ül**, [Ar. tebā'ül [تباعل] (*teba:ül*) {OsT} is. Karı koca cilvesi.
- tebayün**, [Ar. beyn > tebāyün [تباين] (*teba:yün*) {OsT} is. **1.** İki şey arasındaki zıtlık; karşıtlık; uyuşmazlık. **2.** mat. Aynı rakamla bölünmesi mümkün olmayan iki rakam arasındaki ilgi. ☞ **tebāyün-i a'dād**, {OsT} huk. İki sayı arasında 1'den başka ortak bölen bulunmaması durumu. || **tebāyün-i efkâr**, {OsT} Fikir ayrılığı.
- tebayünat**, [Ar. tebāyün > tebāyünāt [تباينات] (*teba:yüna:t*) {OsT} is. İki şey arasındaki aykırılıklar.
- tebazül**, [Ar. tebāzül [تباذل] (*teba:zül*) {OsT} is. Sakınmadan birbirine verme.
- tebbet**, [Ar. tebb (*helâk*) > tebbet [تبت] ünl. "Helak olsun!" anlamında beddua sözü. ☞ **Tebbet Suresi**, *Kur'an-ı Kerim'in üçüncü suresinin adı.*
- tebcil**, [Ar. becl > tebcil [تبعيل] (*tebc:i:l*) {OsT} is. Büyüme; ululama; saygı gösterme. ☞ **tebcil etmek**, *Yüceltmek; ululamak.*
- tebcilat**, [Ar. tebcil > tebcilāt [تبعيلات] (*tebc:i:la:t*) {OsT} is. Ululamalar; yüceltmeler.
- tebcilen**, [Ar. tebcil > tebcilen [تبعيلاً] (*tebc:i:'len*) {OsT} zf. Yücelterek; ululayarak.
- tebdi, -i'** [Ar. bid'at > tebdī' [تبديع] (*tebdi:*) {OsT} is. **1.** Biri için "dinini değiştirdi" deme. **2.** Birine bidat isnat etme.
- tebdil**, [Ar. bedel > tebdil [تبدیل] (*tebdi:l*) {OsT} is. **1.** Değiştirme. **2.** Tanınmış birinin kimliğini gizleyerek halk arasında dolaşması; kılık değiştirme. **3.** Polis hafiyesi. **4.** zf. Değiştirilmiş bir kıyafetle, kimliğini belli etmeden halkın arasında gezen. **5.** Kıyafet değiştirerek. ☞ **tebdil çıkmak**, (*Padişah, vezir vb. için*) tanınmayacak bir kılıkla halkın arasında dolaşmak. || **tebdil etmek**, *Değiştirmek.* || **tebdil gezmek**, *Tanınmamak için kılık değiştirerek dolaşmak.* || **tebdil-i hevâ**, {OsT} 1. Hava değişikliği. 2. → tebdilihava. || **tebdil-i mekân**, {OsT} Yer değişikliği. || **tebdil-i mevzî**, {OsT} Yer değiştirme. || **tebdil-i sûret etmek**, {OsT} Görünüşü değiştirmek. || **tebdili şaşmak**, {ağz} Ne yapacağımı bilememek; çok şaşmak. || **tebdil-i şekl**, {OsT} Biçim değişikliği. || **tebdil olmak**, *Değişmek.*

tebdilat, [Ar. tebdil > tebdilât تبديلات] (*tebdi:la:t*) {OsT} is. **1.** Değiştirmeler. **2.** Değiştirilmeler.

tebdilen, [Ar. tebdil > tebdilen تَبْدِيلًا] (*tebdi:'len*) {OsT} zf. Değiştirerek; değiştirilerek.

tebdilihava, [Ar. tebdil-i hevā تَبْدِيلُ هَوَا] (*tebdil-i'hava:*) {OsT} is. Bazı hastaların daha çabuk iyileşmelerini sağlamak amacıyla yapılan çevre değişikliği; bu amaçla verilen izin; hava değişimi.

tebe¹, [tebe / teve] (*tebe:*) {eT} is. Deve. [ETY] [EUTS] [Gabain]

tebe², -e'ı [Ar. tābī' > tebe' تع] {OsT} is. Tabi olanlar. ☞ **tebe'-i tabi'in**, {OsT} Üçüncü kuşak Müslümanlar topluluğu.

tebe³, [tep-mek > tebe ?] {ağız} is. Fıtlık. [DS]

tebe⁴, [tepe > tebe ?] {ağız} is. Ot yığını. [DS]

tebe'a, [Ar. tābī' > tebe'a تبعه] {OsT} is. Uyanlar; uyrıklar; tabi olanlar.

tebe'an, [Ar. tebe'a > tebe'an تبعاً] (*tebe'an*) {OsT} zf. Tabi olarak; uyarak. ☞ **tebe'an tasarruf**, {OsT} Miri arazi üzerine dikilen ağaçlar ya da yapılan binalar dolayısıyla bu arazinin mülk topraklar gibi tasarruf edilmesi.

tebeddü, -ü'u [Ar. tebeddü' تبديع] {OsT} is. **1.** Dinini değiştirme. **2.** Bidate sapma. **3.** İyi ahlaklı iken kötü ahlak sahibi olma.

tebeddül, [Ar. bedel > tebeddül تبدل] {OsT} is. Bir durumdan başka bir duruma geçme; değişme. ☞ **tebeddül etmek**, *Değişmek; hâlden hâle girmek.*

tebeddülât, [Ar. tebeddül > tebeddülât تبدلات] (*tebeddula:t*) is. Değişiklikler; değişmeler. ☞ **tebeddülât-ı cesîme**, {OsT} Büyük değişiklikler.

tebeh, [Far. tebeh تبه] {OsT} is. sf. **1.** Harap; bozuk; çürük; berbat; yıkılmış; harap. **2.** Mahvolma; yıkıntı; tükenme. ☞ **tebeh-kâr**, {OsT} Harabeden; mahveden; bitiren. || **tebeh-kârân**, {OsT} Mahvedenler; harap edenler; yıkanlar. || **tebeh-kârî**, {OsT} Harap etme; yıkma; mahvetme.

tebehhül, [Ar. tebehhül تبهل] {OsT} is. Öğrenim sıkıntısı çekme.

tebehhüm, [Ar. tebehhüm تبهم] {OsT} is. Belirsiz olma; şüpheli; müphem.

tebehhür, [Ar. tebehhür تبهر] {OsT} is. tıp. Kısa kısa ve sık sık nefes alma.

tebek¹, [tebek] {eT} is. Tahıl tanesi. [Mühennâ]

tebek², -ği [tebek] {ağız} is. Pencere. [DS]

tebekküm, [Ar. bekem > tebekküm تبكم] {OsT} is.

Söz söylerken tutulup kalma; dili tutulma.

tebel, [tepe > tebe-l] {ağız} is. Kıvrım; kat. [DS]

tebelbül, [Ar. belbel > tebelbül تبلبل] {OsT} is. Dilin anlaşılmaz hâle gelmesi; dilin karışıklığı; karışıklık. ☞ **tebelbül etmek**, *Anlaşılmaz hâle gelmek; karışmak.* || **tebelbül-i elsine**, {OsT} Dillerin anlaşılmaz hâle gelmesi.

tebelbülât, [Ar. tebelbül > tebelbülât تبلبلات] {OsT} is. Dillerin anlaşılmaz hâle gelmeleri.

tebelleş, [Ar. tebe' => tebe-l-le-ş] is. İstenmediği hâlde birinin başından ayrılmayan; musallat olan. ☞ **tebelleş etmek**, *Birini veya bir şeyi birine musallat etmek.* || **tebelleş olmak**, *1. Musallat olmak; istenmediği halde ayrılmamak; dadanmak. 2. {ağız} Engel olmak.* [DS]

tebelleşmek, [Ar. tebe' (tabi olan) => tebe-l-le-şmek] {ağız} dönşl. f. [-ir] **1.** Sataşmak. **2.** Can çekişmek.

tebellüd, [Ar. tebellüd تبلىد] {OsT} is. Ağır, hareketsiz olma; tembellik.

tebellüg, [Ar. bülüg > tebellüg تبلىغ] {OsT} is. **1.** Resmî bir yazıyı, bildiriyi alma. **2.** Yetişme; erişme. ☞ **tebellüg etmek**, *Resmî bir yazıyı, bildiri ile almak; aldığı, haberi olduğunu imzası ile belirtmek.*

tebellügât, [Ar. tebellüg > tebellügât تبلىغات] (*tebelluga:t*) {OsT} is. **1.** Yetişmeler; erişmeler. **2.** Bildiri vb. şeyleri almalar.

tebellül, [Ar. tebellül تبلل] {OsT} is. Islanma; nemlenme.

tebellür, [Ar. billür > tebellür تبلر] {OsT} is. **1.** Billurlaşma. **2.** Belirme. ☞ **tebellür etmek**, *Billurlaşmak; belirmek; aydınlanmak.*

tebellüş, [? tebellüş] {ağız} is. Oyalanma; uğraşma. ☞ **tebellüş olmak**, {ağız} Oyalanmak; uğraşmak. [DS]

tebene, [? tebene] {ağız} is. **1.** Yorgan iğnesi. **2.** Çuvaldız. [DS]

tebenni, [Ar. benî > tebennî تبني] {OsT} is. Bir erkeği oğulluğa alma; evlat edinme.

teber¹, [teb-mek (düzene sokmak) > teb-er] sf. **1.** {eT} Düzene sokan; sıralayan; dizen. [ETY] **2.** {ağız} Tenekçilikte, tenekeleri birbirine geçirmek için kullanılan bir araç. [DS]

teber², [Far. teber تبر] {OsT} is. **1.** Küçük balta. {ağız} (aynı) [DS] **2.** Dervişlerin taşıdığı uzun saplı, yuvarlak ağızlı balta. **3.** Meşin kesmekte kullanılan yuvarlak ağızlı bir tür bıçak. **4.** Ciltçilikte, altın yaldız üzerine tarama yapmakta kullanılan sivri uçlu demir. **5.** Mızrak ucuna takılmış, bir temreni ve temrenin sap ile birleştiği yerde bir yanında ay balta, diğer yanında sivri uçlu bir başka metal parça bulunan eski bir silah. **6.** {ağız} Çapa. [DS]

teber³, [? teber] {ağız} is. Ağaç tepsi. [DS]

teberdar, [Far. teber-dār تبرداری] (*teberda:r*) {OsT} *sf.*

1. Teber taşıyan; teberli.
2. *is.* Teber taşıyan derviş.
3. Yeniçerilerden balta taşıyan solak sınıfı; baltacı.

teberdaran, [Far. teber-dār-ān تبرداران] (*teberda:ra:n*) {OsT} *is.* Baltacılar.

teberhun, [Far. teber-hūn تبرخون] (*teberhu:n*) {OsT} *is.* Baltacılar.

teberik¹, -ği [Ar. teberri^c ? => teberük / teberik] {ağız} *is.* 1. Armağan; andaç; anmalık. 2. Korunmak üzere geçici olarak birine veya bir yere bırakılan nesne; emanet. [DS]

teberik², -ği [teberik] {ağız} *is.* 1. Ölen kimsenin çocuğu. 2. Tek çocuk. [DS]

teberku, -u'ı [Far. teberku^c تبرق] {OsT} *is.* Yüzünü peçe ile örtme; peçelenme. ☞ **teberku'-i nisvān**, {OsT} *Kadınların örtünmeleri.*

teberra, [Ar. berā³ / beri³ > teberrā / teberrū تبرا / تبری] (*teberra:*) {OsT} *is.* 1. Uzaklaşma; uzak durma. 2. Yüz çevirme. 3. Bazı tarikat ve mezheplerde Muaviye soyundan gelenlere karşı kin gütmeye. ☞ **teberra etmek**, {OsT} *Uzaklaşmak; uzak durmak.* || **teberra eylemek**, {OsT} *Uzaklaşmak; uzak durmak.*

teberri, [Ar. berā³et > teberrā / teberrū تبری] (*teberri:*) {OsT} *is.* → teberra.

teberri¹, [Ar. berā³et > teberrā / teberrū تبری] (*teberri:*) {OsT} *is.* → teberra.

teberri², -u'ı [Ar. bürü^c > teberri^c تبرع] (*teberri*) {OsT} *is.* 1. Hiçbir karşılık beklemezsiniz ve isteyecek vermez; bağışlama. 2. Bu şekilde verilen şey; bağış. 3. *huk.* Bir kimsenin mülkiyeti kendine ait olan bir malı başka birine veya bir kuruma vermesi. 4. Yardım; iane. ☞ **teberri etmek**, 1. *Bağışlamak.* 2. *Bağış vermek; yardımda bulunmak.*

teberruan, [Ar. teberri^c > teberri^can تبرعاً] (*teberri'an*) {OsT} *zf.* 1. Bağış yoluyla. 2. Bağışlayarak.

teberruat, [Ar. teberri^c > teberri^cat تبرعات] (*teberri'a:t*) {OsT} *is.* 1. Bağışlamalar. 2. Bağışlar.

teberrüd, [Ar. berd > teberrüd تبرد] {OsT} *is.* 1. Soğuma. 2. Soğuk suya girme. ☞ **teberrüd-i hevā**, {OsT} *Havanın soğuması.*

teberrüdat, [Ar. teberrüd > teberrüdāt تبردات] {OsT} *is.* 1. Soğuma. 2. Soğuk suya girme.

teberrük, [Ar. bereket > teberrük تبرک] {OsT} *is.* Uğurlu sayma. ☞ **teberrük etmek**, Uğurlu saymak.

teberrükât, [Ar. teberrük > teberrükāt تبرکات] (*teberri:kâ:t*) {OsT} *is.* Uğurlu saymalar; mübarek saymalar.

teberrüken, [Ar. teberrük > teberrüken تبرکاً] (*teberri:'ken*) {OsT} *zf.* Uğurlu sayarak.

teberrür, [Ar. teberrür تبرر] {OsT} *is.* Allah rızası için çalışma.

teberrüz, [Ar. bürüz > teberrüz تبرز] {OsT} *is.* Ortaya çıkma; belirme; görünme.

teberük¹, -ğü [Ar. teberri^c => teberük / teberik] {ağız} *is.* Armağan. [DS]

teberük², -ğü [? teberük] {ağız} *sf.* 1. (Yemek vb. için) yağsız. 2. Çok az. [DS]

teberük³, -ğü [Ar. teberrük] {ağız} *is.* Yatırlardan alınan toprak, taş vb. [DS]

tebertum, [Ar. tebertum تبرطم] {OsT} *is.* 1. Büyüklük taslama; kibirlenme. 2. Öfkelenme; hiddetlenme.

teberze, [Far. teberzed => teberze] {ağız} *is.* Kurutmaya elverişli, çok tatlı bir kayısı türü. [DS]

teberzed, [Far. teberzed تبرزد] *is.* Bitki şekeri.

teberzilemek, [teberzi-le-mek] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] Üstüne titirmek; özen göstermek. [DS]

teberzin, Far. teberzīn تبرزین] (*teberzi:n*) {OsT} *is.* Eyere asılan küçük savaş baltası.

tebessül, [Ar. tebessül تبسل] {OsT} *is.* Yüzünü buruşturma; surat asma; somurtma.

tebessüm, [Ar. besm > tebessüm تبسم] {OsT} *is.* Gülümseme. ☞ **tebessüm etmek**, *Gülümsemek.* || **tebessüm-i hülyā**, {OsT} *Hayal edilen güzel bir şeye gülümseme.* || **tebessüm-i istifsār**, {OsT} *Soru anlamı çıkarılacak biçimde gülümseme.* || **tebessüm-i mahzūziyet**, {OsT} *Hoşlanma gülümseyişi.* || **tebessüm-i memnūniyet**, {OsT} *Mutluluk gülümseyişi.* || **tebessüm-i mes'udāne**, {OsT} *Mutlu bir şekilde gülümseme; mutluluk gülücüğü.* || **tebessüm-i zîrleb**, {OsT} *Dudak altından gülümseme; alaycı gülümseyiş.* || **tebessümle karşılaşmak**, 1. *Bir şeyi anlayışla, hoşgörüyüyle karşılamak.* 2. *Hafife alarak ya da küçümseyici bir yaklaşım göstermek.*

tebessümat, [Ar. tebessüm > tebessümāt تبسمات] (*tebessüma:t*) {OsT} *is.* Gülümseyişler.

tebessümkünan, [Ar. tebessüm+Far. künan تبسمکونان] (*tebessümküna:n*) {OsT} *zf.* Gülümseyerek; gülümser biçimde.

tebessür, [Ar. tebessür تبسر] {OsT} *is.* tıp. Sivilce oluşumu.

tebeşbüş, [Ar. tebeşbüş تبشيش] {OsT} *is.* (Küçük için) büyüğüne güler yüz gösterme.

tebeşir¹, [Far. tebāşir (külçe şeker) تباشر => tebeşir] *is.* 1. Sürüldüğü yerde iz bırakan, gevşek yapılı, toz haline gelebilen, beyaz ya da açık renkli kireçli kaya. 2. Kara tahtaya yazı yazmak için bu

kayadan yapılmış renkli ya da beyaz küçük çubuk.
3. Bilardo oyununda topoların kaymaması için istekanın ucundaki meşin başlığa sürülen mavi renkli kireç parçası. ☞ **tebeşir çuhası**, *Perdahı gidermek ve kalemin kolay kaymasını sağlamak için kâğıda tebeşir sürmekte kullanılan özel çuha.* || **tebeşir devri**, *Jeolojik devirlerden, Jüra ile Eyosen arasında yer alan ve -110 ile -65 milyon yılları arasında kapsayan, Avrupa'da üst düzeylerde tebeşir fasiyesinin gelişmesinin görüldüğü devre verilen ad.* || **tebeşire peynir bakışlı**, *1. (Tebeşiri peynir sanan) cahil; aptal; dikkatsiz; şaşkın. 2. En küçük şeylerden kendine çıkar sağlamayı düşünen.* || **tebeşir tahtası**, *Üzerine tebeşirle yazı yazılan siyah tahta.*
tebeşir², [? tebeşir] {ağız} is. **1.** İbrik. **2.** Toprak su testisi. [DS]
tebeşirleşme, [tebeşir-le-ş-me] is. *tıp.* Bir dokunun kalınlığında tebeşirimsi katı birikintilerin oluşması.
tebeşirli, [tebeşir-li] *sf.* İçinde tebeşir bulunan; tebeşiri olan.
tebeşirsiz, [tebeşir-siz] *sf.* Tebeşiri bulunmayan; içinde tebeşir olmayan.
tebettül, [Ar. tebettül تبتل] {OsT} is. Dünya işlerinden el ayak çekerek yalnızca Allah'a yönelme.
tebevül, [Ar. bevl > tebevül تبول] {OsT} is. İşeme. ☞ **tebevül etmek**, {OsT} *İşemek.* || **tebevül-i sükkeri**, {OsT} *tıp.* İdrarda şeker çıkması. || **tebevül-i zülâl**, {OsT} *tıp.* İdrarda albümin bulunması. || **tebevüllü'd-dem**, {OsT} *tıp.* İdrara kanın karışması sonucunda oluşan kan zehirlenmesi.
tebeyün, [Ar. beyân > tebeyün تبين] {OsT} is. Ortaya çıkma; belirme; anlaşılma. ☞ **tebeyün etmek**, *Ortaya çıkmak; belirme.*
tebezzük, -kı [Ar. büzāk > tebezzük تبرق] (*k kalın söylenir*) {OsT} is. Tükürme. ☞ **tebezzük etmek**, {OsT} *Tükürmek.*
tebezzül, [Ar. tebezzül تبرول] {OsT} is. Yarılma. ☞ **tebezzül etmek**, *Yarılmak.*
tebezzür, [Ar. bezr => tebezzür تبرز] {OsT} is. *biy.* Sporlanma. ☞ **tebezzür etmek**, {OsT} *biy.* Sporlanmak.
tebhal, -li [Far. teb (sıtma) + hāl (ben) / tebhāle تبخاله / تبخال] (tebha:l) {OsT} is. Dudakta beliren iltihaplı kabartı; uçuk.
tebhaledar, [Far. tebhāle-dār تبخاله دار] (tebha:le-da:r) {OsT} *sf.* **1.** Uçuklanmış. **2.** Uçuklu.
tebhalenuş, [Far. tebhāle-nüş تبخاله نوش] (tebha:le-nu:ş) {OsT} is. Köpüklü şarap içme.
tebhic, [Ar. behic > tebhic تبهيح] (tebhi:c) {OsT} is. **1.** Güzelleştirme. **2.** Güzelleştirilme.

tebhil, [Ar. buhl > tebhil تبخيل] (tebhi:l) {OsT} is. (Biri için) cimri deme; hasisliğini söyleme.
tebhîr, [Ar. buhâr > tebhîr تبخير] (tebhi:r, h kalın söylenir) {OsT} is. **1.** Bir sıvıyı buhar hâline getirme; buğu durumuna getirme; buharlaştırma. **2.** Tüt-süleme. **3.** Etüvden geçirme. ☞ **tebhîr etmek**, {OsT} *1. Buharlaştırmak. 2. Tüt-sülemek.*
tebhîrat, [Ar. tebhîr > tebhîrât تبخيرات] (tebhi:ra:t) {OsT} is. **1.** Buharlaştırmalar. **2.** Tüt-süleri. **3.** Tüt-sülemeler.
tebhîrhane, [Ar. tebhîr + Far. hâne تبخيرخانه] (tebhi:rha:ne) {OsT} is. Dezenfekte işlemlerini gerçekleştiren sağlık kuruluşu; etüv merkezi.
tebi, -i' [Ar. teb' > tebi' تبيع] (tebi:) {OsT} is. **1.** Yardımcı; yarıdakçı. **2.** Sığır yavrusu.
tebi, [tebi / tebē] (tebi:) is. *zool.* Deve. [ETY]
teb'id, [Ar. bu'd > teb'id تبعد] (teb-i:d) {OsT} is. Kovma; sürme; uzaklaştırma. ☞ **teb'id etmek**, *Uzaklaştırmak; sürmek.*
te'bid, [Ar. ebed > te'bid تآيد] (te-bi:d) {OsT} is. Sonsuzlaştırma; ebedileştirme.
te'bidat, [Ar. te'bid > te'bidāt تآيدات] (te-bi:da:t) {OsT} is. Sonsuzlaştırmalar; ebedileştirmeler.
te'biden, [Ar. teb'id > te'biden تبعيداً] (teb-i:'den) {OsT} is. Sürgün ederek.
tebik, -ği [? tebik] {ağız} is. İncir. [DS]
te'bin, [Ar. te'bîn تآين] (te-bi:n) {OsT} is. **1.** Bir kimseyi yüzüne karşı ayıplama. **2.** Ölmüş kimsenin iyiliklerini hatırlayıp sayma.
te'bir, [Ar. te'bîr تآير] (te-bi:r) {OsT} is. Ağaca aş yapma; aşılama.
tebir¹, [Far. tebir / tebirه تآير / تآير] {OsT} is. **1.** Davul. **2.** Büyük davul; kös.
tebir², [tebir / tepir] {ağız} is. **1.** Büyük kalbur; gözer. **2.** Ağaç tepsi. **3.** Hamur teknesi. [DS]
tebirge, [tebir-ge] {ağız} is. Kimi mahalleleri birbirinden ayıran büyük kapı. [DS]
tebiski, [Ar. tesbih => tespih / tebiski] {ağız} is. Tespih. [DS]
tebitlemek, [teb-i-t-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Gözetlemek. [DS]
tebitmek, [teb-i-t-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* **1.** Ekmeği çok hafif pişirmek. **2.** Fırında pişen ekmeğin yerlerini değiştirmek. [DS]
teb'iz, [Ar. teb'îz تبعض] (teb-i:z) {OsT} is. Parçalama; paralama; kısımlara ayırma.
tebiz¹, [tebi-z] (tebi:z) {eT} is. **1.** Çorak yer. [DLT] **2.** Kurak yer. [EUTS] **3.** Otlak; mera; çimenlik. [EUTS] **4.** Haset eden. [DLT]

tebiz², [tebiz] {ağız} *is.* Başı boncuklu, süslü toplu iğne; göğüs iğnesi. [DS]

tebizliĝ, [tebiz-lig] {eT} *is.* Haset eden. [DLT]

tebizlik, [tebiz-lik] {eT} *is.* Çekemezlik; haset. [DLT]

tebkit, [Ar. tebkīt] (tebki:t) {OsT} *is.* **1.** Belge ile bir kimseyi susturma; iddialarını çürütme. **2.** Başa kakma.

tebkiye, [Ar. bükā > tebkīye] (tebkīe) {OsT} *is.* **1.** Dokunaklı sözlerle aĝlatma; aĝıt düzme. **2.** Aĝlatılma.

teblerze, [Far. teb (sıcaklık) + lerze (titreme)] (teblerze) {OsT} *is.* *tip.* Sıtma; sıtma nöbeti.

tebligat, [Ar. teblīĝ > teblīĝāt] (tebli:ga:t) {OsT} *is.* **1.** Bildiriler; bildirmeler. **2.** *huk.* Hukuk konusu olan şeylerin ilgililere yazı ya da ilan yoluyla resmen duyurulması. ☞ **tebligāt-ı resmīye**, {OsT} *Resmī tebliĝler.*

tebliĝ¹, [Ar. bülūĝ > tebliĝ] (tebli:ĝ) {OsT} *is.* **1.** Bildiri. **2.** Bir kimseye duyurma, ulaştırma; bildirme; bildirim. **3.** *ed.* Abartmanın (mübalaĝa) kabul gören bir şekli. **4.** *huk.* Bir hukuksal işlemin ilgililere yazı ya da ilan yoluyla bildirilmesi işlemi. **5.** *isl.* Hz. Muhammed ve bilginlerin İslamiyeti insanlara tanıtmaya görevi. ☞ **tebliĝ etmek**, *Duyurmak; bildirmek.*

tebliĝ², [teb-lig] (te:bliĝ) {eT} *sf.* Kandırıcı; aldatıcı; hilekâr. [ETY] [Gabain] [Tekin]

teblil, [Ar. teblīl] (tebli:l) {OsT} *is.* **1.** Islatma. **2.** Islatılma.

tebliye, [Ar. tebliye] (tebliye) {OsT} *is.* **1.** Eskitme. **2.** Eskitilme.

tebmek, [teb-mek / tew-mek] (te:bmek) {eT} *gçl. f. [-er]* Sıraya sokmak; düzenlemek; dizmek. [ETY]

tebn, [Ar. tebn] (tebn) {OsT} *is.* Saman.

tebni, [Ar. tebnī > tebnī] (tebnī:) {OsT} *sf.* Saman renginde; açık sarı.

tebnus, [Far. bednūs => tebnūs] (tebnūs) {OsT} *is.* Horoz.

tebremek, [teb-rē-mek] (tebre:mek) {eT} *gçsz. f. [-r]* **1.** Deprenmek; kımıldamak; sarsılmak. [EUTS] **2.** Sallanmak; titremek. [EUTS] **3.** *gçl. f.* Kımıldatmak. [Mühennâ]

tebrelemek, [tebre-l-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Kımıldamak; sallanmak; oynamak. [DS]

tebrenmek¹, [teb-re-n-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* Kımıldamak. [Mühennâ]

tebrenmek², [teb-re-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* (Hastalık, yara vb. için) iyileşmeye yüz tutmuşken tekrar ortaya çıkmak; yeniden azmak. [DS]

tebrençsiz, [tebrenç-siz] {eT} *sf.* Sabit; sallanmaz; sarsılmaz. [EUTS]

tebreşmek, [tebre-ş-mek] {eT} {ağız} *işteş. f. [-ür]* Depreşmek; kımıldamak; titreşmek. [EUTS] [DS]

tebretmek, [tebre-t-mek] *gçl. f. [-ir] [eT. -ür]* **1.** {eT} Kımıldatmak; sarsmak. [EUTS] [Mühennâ] **2.** {ağız} Başlatmak. [DS] **3.** {ağız} Beşik sallamak. [DS]

tebretük, [tebre-t-ük] {eT} *sf.* Hareket ettirilmiş olan. [EUTS]

tebrid, [Ar. berd > tebrid] (tebri:d) {OsT} *is.* **1.** Isısını azaltma; soĝutma. **2.** *mecaz.* Arayı soĝutma; uzaklaşma. ☞ **tebrid etmek**, *Soĝutmak; arayı açmak.*

tebrīe, [Ar. berā'et > tebrī'e] (tebrī'e) {OsT} *is.* → tebrīye.

tebrīk, [Ar. bereket > tebrīk] (tebrī:k) {OsT} *is.* **1.** "Mübarek olsun; kutlu olsun" deme; kutlama. **2.** Bir kimsenin başarısını, onun için sevinç kaynaĝı olan bir olayı veya durumu sevinçle karşılama; bu amaçla söylenen söz; kutlama. ☞ **tebrīk etmek**, *1. Bir kimse için önemi olan bir olay ve durum için onun sevincini paylaştığını belirten sözler söylemek; kutlamak. 2. Bir başarısından dolayı övmek.*|| **tebrīk kartı**, *Kutlama amacıyla gönderilen kart.*

tebrīkât, [Ar. tebrīk > tebrīkât] (tebrī:kât) {OsT} *is.* Kutlamalar.

tebrīkname, [Ar. tebrīk + Far. -nâme] (tebrī:kname) {OsT} *is.* Tebrīk yazısı; kutlama yazısı.

tebrīr, [Ar. tebrīr] (tebrīr) {OsT} *is.* Birini suçsuz çıkarma. ☞ **tebrīr etmek**, *Birini suçsuz çıkarmak.*

tebrīye, [Ar. berā'et > tebrīye] (tebrīye) {OsT} *is.* **1.** Suçsuzluğunu kanıtlama; temize çıkarma; aklama. **2.** Birini borçtan kurtarma. **3.** *isl. huk.* Bir kimsenin işlediĝi bir eylemin suç niteliğinde olmaması, üzerine atılan suçu işlediğine dair delil bulunmaması ya da suç işlemediğinin anlaşılması gibi durumlarda o kişinin suçtan sorumlu tutulmaması durumu; beraat etmesi. ☞ **tebrīye etmek**, *Suçsuzluğunu kanıtlama; aklama; temize çıkarma.*|| **tebrīye-i zimmet**, {OsT} *Aklanıp temize çıkma.*|| **tebrīye-i zimmet etmek**, {OsT} *Zimmetinde kamu malı ve parası bulunmadığını, bu konuda herhangi bir ilişğinin bulunmadığını ispat etmek.*

tebrīzî, [Far. Tebrīz (İran'da bir kent) > tebrīzī] (tebrī:zī) {OsT} *is.* *müz.* Klasik Türk müziğinde birleşik bir makam.

tebsermek, [eT. tebz => tebs-e-r-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ir]* Kurumaya yüz tutmak. [DS]

tebsetmek¹, [eT. tebz => tebs-e-t-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Kurutmak. [DS]

tebsetmek², [eT. tebz => tebs-e-t-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* **1.** Kavgayı yatıştırmak. **2.** Küfretmek. [DS]

tebsaylemek, [eT. tebz => teb(i)s+ey-le-mek] (tebsaylemek) {eAT} *gçl. b. f. [-r]* Yatıştırmak; teskin etmek.

tebsıra, [Ar. beşar > tebsıra تبصره] {OsT} is. İnsanın gözünü açacak, aklını başına devşirecek durum, olay ve olgu.

tebsil, [Ar. başal > tebsil تبصیل] (tebsi:l) {OsT} is. 1. Bütün malını mülkünü alma; soyup soğana çevirme. 2. Bütün malı mülkü elinden alınma; soyulup soğana çevrilme.

tebsim, [Ar. tebsim تبسیم] (tebsi:m) {OsT} is. Gülümsetmek; gülümsemesine sebep olmak.

tebsimek, [eT. tebîz => teb(i)s-i-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] 1. Terleyerek sık sık solumak. 2. (Yemek için) pişmek. [DS]

tebsir, [Ar. başar > tabşir / tebşir تبصير] (tebsi:r) {OsT} is. 1. Açıklama. 2. mecaz. Zihnine yerleştirme. 3. Dikkatli olmasını sağlama.

tebsirmek, [eT. tebîz => teb(i)s-ir-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Kurumaya yüz tutmak. [DS]

tebsolmak, [eT. tebîz => teb(i)s+ol-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] 1. (Kavga vb. için) yatışmak; sükûnet bulmak. 2. (Anlaşmazlık, aykırılık) düzelmek; çözüme kavuşmak. [DS]

tebşir, [Ar. beşr > tebşir تبشير] (tebşi:r) {OsT} is. 1. Sevinçli bir haber ulaştırma; müjde verme. 2. hrist. (Hıristiyanlarca güya) Hz. İsa'nın kişiliğinde Tanrı'nın insan sıfatına bürünmesi sırrının Cebrail tarafından Hz. Meryem'e bildirilmesi. 3. Muştulama. ☞ **tebşir etmek**, **Müjdelemek**.

tebşirat, [Ar. tebşir > tebşirât تبشيرات] (tebşi:ra:t) {OsT} is. Müjde vermeler; müjdelemeler.

tebtî'a, [Ar. baṭî' > tebtî'a تبطئه] {OsT} is. Ağırlaşma; yavaşlama.

tebtîl, [Ar. tebtîl تبतील] (tebti:l) {OsT} is. Dünya işlerinden uzaklaşarak Allah'a yönelme.

tebur, [tebir / tebür / tebur] {ağız} is. Tahıl ayıklamakta kullanılan yayvan tahta tepsi. [DS]

tebük¹, [tep-ük / teb-ük] {eT} is. Top. [Mühennâ]

tebük², -ğü [teb-ük] {ağız} sf. Kuru. [DS]

tebük³, -ğü [tebük] {ağız} is. Ebegümece. [DS]

tebür, [tebir / tebür / tebur] {ağız} is. Tahıl ayıklamakta kullanılan yayvan tahta tepsi. [DS]

tebürlemek, [tebür-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] Tahılın taşını ayıklamak. [DS]

tebvi, [Ar. tebvî تبوی] (tebvi:) {OsT} is. 1. Oda açmak. 2. (Erkek için) evlendiği cariyesine boş bir ev verme.

tebvib, [Ar. bāb > tebvîb تبویب] (tebvi:b) {OsT} is. Bölümlere ayırma; bablara ayırma.

tebvî'e, [Ar. tebvî'e تبويه] {OsT} is. Bir kadını boş bir evde oturtma.

tebyaze, [Far. tebyāze تبيازه] (tebya:ze) {OsT} is. Sıtma veya ateşli bir hastalık yüzünden üşüme.

tebyin, [Ar. beyān > tebyîn تبیین] (tebyi:n) {OsT} is. Açık açık anlatma; meydana çıkarma. ☞ **tebyîn etmek**, {OsT} Açık olarak anlatmak; ortaya koymak.

tebyiz, [Ar. beyāz > tebyîz تبييض] (tebyi:z) {OsT} is. 1. Beyazlaştırma; ağartma. 2. Temize çekme. ☞ **tebyiz etmek**, {OsT} 1. Temize çekmek. 2. Beyazlaştırmak.

tebzede, [Far. teb (ısı) + -zede تبرده] {OsT} is. Sıtmaya yakalanmış; sıtma olmuş.

tebzedeğân, [Far. teb-zede-gân تبردگان] {OsT} is. Sıtmaya yakalanmış olanlar; sıtma hastaları.

tebzil, [Ar. bezl > tebzîl تبریل] (tebzi:l) {OsT} is. 1. Delme; yarma. 2. tıp. Su toplamış bir organ ya da dokuyu bıçakla delerek suyunu boşaltma işlemi.

tebzir, [Ar. beẓr > tebzîr تبذير] (tebzi:r) {OsT} is. 1. Tohumu saçıp dağıtma. 2. Har vurup harman savurma; israf.

tebzirat, [Ar. tebzîr > tebzîrât تبذيرات] (tebzi:r) {OsT} is. 1. Tohum saçıp dağıtmalar. 2. Har vurup harman savurmalar; israflar.

tec¹, [Far. çeç (kalbur) / Erme. dēz => tec] {ağız} is. Harmanda, savrularak samandan ayrılmış tahıl yığını. [DS]

tec², [Far. tāšt طاشت] {ağız} is. Leğen. [DS]

tecadül, [Ar. cedel > tecādül تجادل] (teca:dül) {OsT} is. 1. Kişiler arasındaki çekişme; mücadele. 2. Uğraşma; savaş; mücadele.

tecahül, [Ar. cehl > tecāhül تجاهل] (teca:hül) {OsT} is. Bilmezlikten gelme; bilmiyormuş gibi görünme. ☞

tecahülden gelmek, {OsT} Bilmezlik etmek; bilmez gibi davranmak. || **tecahül etmek**, {OsT} Bilmez gibi görünmek. || **tecahül-i ârif san'atı**, {OsT} ed. Bildiği bir şeyi bilmiyormuş gibi veya başka bir şekilde biliyormuş gibi ifade etme sanatı; bilip de bilmezlikten gelme.

tecahülat, [Ar. tecāhül > tecāhülât تجاهلات] (teca:hüla:t) {OsT} is. Bilmezlikten gelmeler; bilmez görümler.

tecahülkâr, [Ar. tecāhül + Far. kār تجاهلكار] (teca:hülkâr) {OsT} sf. Bilmezlikten gelen; bilmezlenen.

tecahülkârî, [Ar. tecāhül + Far. kârî تجاهلكارى] (teca:hülkâr:i) {OsT} is. Bilmezlikten gelme; bilmezlenme.

tecahükârane, [Ar. tecāhül + Far. kârâne تجاهلكارانه] (teca:hülkâr:ra:ne) {OsT} zf. Bilmezlikten gelerek; bilmezlenerek.

tecahülüarif, [Ar. tecähül-i ‘arîf عارف جاهل] (*teca:hül-i a:rîf*) {OsT} *is. ed.* Bir konuyu bilmezmiş ya da başka türlü biliyormuş gibi görünerek dolaylı yoldan anlatma.

tecahülüarifane, [Ar. tecähül-i ‘arîf + Far. -âne جاهل عارفانه] (*teca:hül-i a:rîfa:'ne*) {OsT} *zf.* 1. Bilmezlikten gelircesine; bilmez gibi. 2. *is.* Tecahülüarif.

tecalüs, [Ar. celse > tecälüs تجالس] (*teca:lüs*) {OsT} *is.* Bir toplantıda bulunma; bir meclise katılma.

tecan, [? tecan] {ağız} *is.* Suyu süzdürülerek kalıplaştırılmış peynir. [DS]

tecanüb, [Ar. cenb > tecänüb تجانب] (*teca:nüb*) {OsT} *is.* Sakınma; çekinme; içtinab etme.

tecanüs, [Ar. cins => tecänüs تجانس] (*teca:nüs*) {OsT} *is.* Bir bütünü oluşturan öğelerin aynı türden olması; türdeşlik.

tecarib, [Ar. tecribe > tecārib تجارب] (*teca:rib*) {OsT} *is.* Denemeler; deneyimler; deneyişler; deneyler. ☞ **tecārib-i şahsiye**, {OsT} Kişisel deneyimler.

tecasür, [Ar. cesāret > tecāsür تجاسر] (*teca:sür*) {OsT} *is.* Cesaret bulma; cesaretlenme.

teca'üd, [Ar. ca'd > teca'üd تجاعد] (*teca:üd*) {OsT} *is.* (Saç için) kıvrırcıklanma; büklüm büklüm olma.

tecavez, [Ar. tecāvez تجاوز] (*teca:vez*) {OsT} *ünl. ...* affetsin! ☞ **tecāvez-Allahü an seyyiâtihi**, {OsT} Allah günahımı affetsin.

tecavir, [? tecavir] {ağız} *sf.* Haylaz; yaramaz. [DS]

tecavir, [Ar. tecvîf > tecāvir تجاوير] (*teca:vîf*) {OsT} *is.* Oyuklar; kovuklar; odacıklar. ☞ **tecāvir-i dimāğ**, {OsT} anat. Beyindeki boşluklar. || **tecāvir-i kalb**, {OsT} anat. Yürekteki karıncık ve kulakçık denilen boşluklar.

tecaviz, [? tacavuz] {ağız} *sf.* Haylaz; yaramaz. [DS]

tecavizluk, -ğu [tecaviz-luk] {ağız} *is.* Haylazlık; yaramazlık. [DS]

tecavüb, [Ar. cevab > tecāvüb تجاوب] (*teca:vüb*) {OsT} *is.* Karşılıklı cevap verme; cevaplaşma.

tecavül, [Ar. cevelān > tecāvül تجاويل] (*teca:vül*) {OsT} *is.* Dolaşma; cevelan etme.

tecavülat, [Ar. tecāvül > tecāvülat تجاويلات] (*teca:vül*) {OsT} *is.* Dolaşmalar; cevelan etmeler.

tecavir, [Ar. civār > tecāvür تجاور] (*teca:vür*) {OsT} *is.* Komşu olma; komşuluk etme.

tecavüz, [Ar. cevāz > tecāvüz تجاوز] (*teca:vüz*) {OsT} *is.* 1. Aşma; bir şeyin ötesine geçme; sınırı aşma. 2. Bir kimseye veya bir şeye saldırma; hücum etme; saldırma; saldırış; saldırı. 3. Bir kimsenin veya bir

topluluğun hakkına el uzatma. 4. Bir yere zor kullanılarak girme. 5. Irza geçme; namusa saldırma. 6. *as. devl. huk.* Bir kışkırtma olmaksızın yapılan ani hücum. 7. {ağız} *sf.* Haylaz; yaramaz. [DS] ☞ **teca-vüz etmek**, 1. Aşmak; ötesine geçmek; ileri gitmek. 2. Saldırmak. 3. Başkasının hakkına el uzatmak. 4. Irza geçmek; namusa saldırma.

tecavüzat, [Ar. tecāvüz > tecāvüzât تجاوزات] (*teca:vüza:t*) {OsT} *is.* 1. Aşmalar; öte geçmeler. 2. Saldırımlar; saldırışlar. 3. Zor kullanarak girmeler. 4. Irza geçmeler.

tecavüzi, [Ar. tecāvüz > tecāvüzî / tecāvüziyye تجاوزيه / تجاوزي] (*teca:vüzi:*) {OsT} *sf.* Tecavüzle ilgili; saldırımayla ilgili; saldırıya ait.

tecavüzkâr, [Ar. tecāvüz + Far. -kâr تجاوزكار] (*teca:vüzkâ:r*) {OsT} *sf.* 1. Saldıran. 2. Saldırgan.

tecavüzkâran, [Ar. tecāvüz + Far. -kârân تجاوزكاران] (*teca:vüzkâ:ra:n*) {OsT} *sf.* 1. Saldıranlar. 2. Saldırganlar.

tecavüzkârane, [Ar. tecāvüz+Far.-kâr-âne تجاوزكارانه] (*teca:vüzkâ:ra:ne*) *zf.* Saldırgan bir biçimde; saldırırcasına.

tecavüzkârî, [Ar. tecāvüz + Far. -kârî تجاوزكاري] (*teca:vüzkâ:ri:*) {OsT} *is.* Saldırı; saldırganlık; saldırma.

tecazüb, [Ar. cezb > tecāzüb تجاذب] (*teca:züb*) {OsT} *is.* 1. Birbirini çekme; cezbetme; çekim gücü. 2. *psikol.* Duygudaşlık; sempati.

tecazür, [Ar. tecāzür تجازر] (*teca:zür*) {OsT} *is.* Sö-vüşme.

tecbin, [Ar. cebānet > tecbîn تجبين] (*tecbi:n*) {OsT} *is.* Korkak sayma; korkaklıkla itham etme; korkak olduğunu söyleme.

tecbir, [Ar. cebr > tecbîr تجبير] (*tecbi:r*) {OsT} *is.* 1. Kırık veya çukuk kemiği sarıp iyi etme. 2. Kırığı sarılma ve iyi edilme.

teccal¹, [Ar. deccal => teccal] {ağız} *sf.* Haylaz; yaramaz. [DS]

teccal², [? teccal] {ağız} *is.* Yeni buluşlar; icatlar. [DS]

tecce¹, [? tecce] {ağız} *is.* Dört ayaklı hayvanların arka ayaklarında meydana gelen ve yürümelerini engelleyen bir hastalık. [DS] ☞ **teccene tutul!** {ağız} "Öl geber" anlamında bir beddua sözü. [DS]

tecce², [? tecce] {ağız} *is.* İpliği çile yapmaya yarayan bir tür çıkırık. [DS]

teccel, [Ar. deccal] {ağız} *is.* Şeytan. [DS]

tecdi, -i'ı [Ar. tecdi' تجديع] (*tecdi:*) {OsT} *is. tıp.* 1. Vücudun bir yerini kesme. 2. Çocuğunu muzur şeylerle besleme ve dolayısıyla gelişmesini önleme. 3. Bir kimseye "onmasın" diye beddua etme.

- tecezzüv**, [Ar. cüz > tecezzüv تجزو] {OsT} is. **1.** Kısım kısım bölünme; doğranma. **2.** Ufalanmak.
- tecfif**, [Ar. ceff > tecfif تجفيف] (tecfi:f) {OsT} is. **1.** Yaş bir şeyi kurutma. **2.** (Yaş nesne için) kurutulma.
- tecgere**, [Far. dest-gāre => tecgere] {ağız} is. Teskere. [DS]
- techil**, [Ar. Ar. cehl > techil تجهيل] (techi:l) {OsT} is. Bir kimsenin bilgisizliğini ortaya koymak. ☞ **techil etmek**, *Birini bilgisizliğini sergilemek.*
- techiz**, [Ar. cihāz > techiz تجهيز] (techi:z) {OsT} is. **1.** Gerekli şeyleri tamamlama; donatma. **2.** Donatım. ☞ **techiz-i meyyit**, {OsT} *Ölüyü yıkayıp kefenleme.* || **techiz-i sefāin**, {OsT} *Gemilerin donatımı.* || **techiz ve tekfin**, {OsT} *Ölünün yıkayıp kefenlenme işlemi.*
- techizat**, [Ar. techiz > techizāt تجهيزات] (techi:za:t) {OsT} is. Donatım. ☞ **techizāt-ı askeriye**, {OsT} *as. Askerî donatım.*
- teci**, [te-ci] {ağız} sf. (Kişi için) ne olduğu bilinmeyen. [DS]
- te'cic**, [Ar. te'cic تاجيج] (te-ci:c) {OsT} is. Tutuşturma; alevlenmesini sağlama.
- tec'id**, [Ar. tec'id تجعيد] (tec-i:d) {OsT} is. **1.** Saç kıvırtma. **2.** (Saç için) kıvırtılma.
- tecik**, -ği [tek-cik / te-cik ?] {ağız} is. Tane; tanecik. [DS]
- te'cil**, [Ar. ecl > te'cıl تاجيل] (te-ci:l) {OsT} is. → tecil. ☞ **te'cıl-i düyün**, {OsT} *Borçları erteleme.*
- tecil**¹, [Ar. ecl > te'cıl تاجيل] (te:cil) is. Erteleme; geri bırakma. ☞ **tecil etmek**, *Ertelemek; geri bırakmak.*
- tecil**², [Ar. ta'cil => tecil] {ağız} is. Acele; ivedi. [DS]
- tecilat**, [Ar. te'cıl > te'cılāt تاجيلات] (te-ci:la:t) {OsT} is. Ertelemeler.
- tecilli**, [tecil-li] sf. Ertelenmiş; geri bırakılmış olan.
- tecim**, [teci-m?] is. Ticaret. ☞ **tecim evi**, *Ticarethane.*
- tecimek**, [tece-mek / teci-mek] {ağız} gçl. f. [-r] Tutumlu olmak; para biriktirmek. [DS]
- tecimen**, [teci-men / tecim-en?] is. Tüccar.
- tecimillet**, [teci+millet ?] {ağız} sf. Terbiyesiz; ahlaksız. [DS]
- tecimsel**, [teci-m-sel?] sf. Ticarî.
- tecinlik**, -ği [tecin-lik] {ağız} is. Yokluk; sıkıntı; darlık. [DS]
- tecir**¹, [Ar. tācir => tecir تجر] is. **1.** {OsT} Tüccar; tacir; bezirgân. **2.** {ağız} Sürü hayvanı alım satımı yapan kimse; cambaz. [DS]
- tecir**², [? tecir] {ağız} is. Sergen; raf. [DS]
- teclid**¹, [Ar. cild > teclid تجليد] (tecli:d) {OsT} is. Bir kitaba cilt geçirme; ciltleme. ☞ **teclid etmek**, *Ciltlemek.*
- teclid**², [Ar. celd > teclid تجليد] (tecli:d) {OsT} is. (Hayvan için) derisini yüzme.
- teclil**, [Ar. cüll > teclil تجليل] (tecli:l) {OsT} is. **1.** (Hayvan için) üzerine çul örtme. **2.** Çul örtülme. ☞ **teclil-i feres**, {OsT} *Atı çullama.*
- tecliye**, [Ar. cilā > tecliye تجليه] {OsT} is. **1.** Cila verme; cilalama. **2.** Cilalanma. ☞ **tecliye-i mir'at**, {OsT} *Aynayı silip parlatma.* || **tecliye-i seyf**, {OsT} *Kılıcı parlatma.*
- tecmid**, [Ar. cümüd > tecmid تجميد] (tecmi:d) {OsT} is. **1.** Dondurma; katılaştırma. **2.** Dondurulma; katılaştırılma.
- tecmil**, [Ar. tecmil تجميل] (tecmi:l) {OsT} is. Süs.
- tecmilat**, [Ar. tecmilāt تجميلات] (tecmi:lâ:t) {OsT} is. Süsler.
- tecnid**, [Ar. cünd > tecnid تجنيد] (tecni:d) {OsT} is. Askerleri sıraya sokma; asker dizme.
- tecnis**, [Ar. cinās > tecnis تجنيس] (tecni:s) is. **1.** {OsT} ed. Cinas yapma; iki anlamlı söz söyleme. **2.** {ağız} Bir tür müzik makamı. [DS]
- tecniz**, [Ar. cināze > tecniz تجنيز] (tecni:z) {OsT} is. **1.** Ölüyü tabuta koyma. **2.** (Ölü için) tabuta konulma.
- tecri**, -i'î [Ar. cer' > tecri' تجرع] (tecri:) {OsT} is. **1.** Yudumlama. **2.** Yudum yudum içirilme.
- tecrib**, [Ar. cerb > tecrib تجريب] (tecri:b) {OsT} is. Deneme; sinama.
- tecribe**, [Ar. tecrib > tecribe تجربه] (tecri:be) {OsT} is. → tecribe. ☞ **tecribe-i kalem**, {OsT} *ed. Deneme yazısı.*
- tecribeten**, [Ar. tecribe > tecribeten تجرِبَةً] (tecri:-be'ten) {OsT} zf. Deneyerek; sinayarak.
- tecribî**, [Ar. tecrib > tecribî / tecribiyye تجريبه / تجريبي] (tecri:bi:) {OsT} is. → tecribi.
- tecrid**, [Ar. cered > tecrid تجريد] (tecri:d) {OsT} is. → tecrit.
- tecridat**, [Ar. tecrid > tecridāt تجريدات] (tecri:da:t) {OsT} is. Bir tarafa ayrılma; soyutlanmalar.
- tecriden**, [Ar. tecrid > tecriden تجريداً] (tecri:'den) {OsT} zf. Diğerlerinden ayrılarak; tek başına tutularak.
- tecrih**, [Ar. cerh > tecrih تجريح] (tecri:h) {OsT} is. Yaralama.
- tecrim**, [Ar. cürm > tecrim تجريم] (tecri:m) {OsT} is.

- 1. Suçlu bulma. 2. Birinden para cezası alma.** ☞ **tecrim etmek**, {OsT} *Suçlu bulmak; suçlandırmak.*
- tecrimat**, [Ar. tecrīm > tecrīmāt تجریمات] (*tecri:ma:t*) {OsT} *is.* **1. Suçlu bulmalar. 2. Birinden para cezası almalar.**
- tecris**, [Ar. cers > tecrīs تجرīs] (*tecri:s*) {OsT} *is.* **1. Olayların bir kimseyi tecrübeli kılması; kamuoyunda daha da güç kazanması. 2. isl. huk. Yalan yere yemin etme, hırsızlık etme gibi suçları işleyenleri halka teşhir etme.**
- tecrit, -di** [Ar. cered > tecrīd تجرید] *is.* **1. Soyma; soyulma. 2. Ayrı bir tarafta tutma; ayırma. 3. as. Askerî hareket yapılacak bir bölge halkının boşaltılması, giriş ve çıkışların yasaklanması. 4. ed. Arap alfabesinde, noktasız harflerle şiir yazma. 5. ed. Şairin kendisini üçüncü bir kişi gibi gösterip seslenmesi. 6. Yalıtım; izolasyon. 7. tasvf. Gönlü dünya bağlılığından sıyrarak yalnızca Allah sevgisine adanma. 8. Bulaşıcı hasalık görülen yerdeki hayvanları diğer hayvanlardan uzak tutma; ayırma.** ☞ **tecrit etmek**, *1. Her şeyden veya herkesten uzaklaştırmak; ayırmak. 2. Yalıtımlamak.* || **tecrit maddesi**, *Yalıtım malzemesi.* || **tecrit olunmak**, *Uzaklaştırılmak; ayrı tutulmak.*
- tecrübe**, [Ar. cerb > tecribe تجریبه] *is.* **1. Deneme; deney. 2. Görgü ve bilgi artırıcı olay ve olgularla karşılaşmış olma durumu; deneyim. 3. Bir şeyi yaparak, yaşayarak edinilen bilgi ve becerilerin tümü; deneyim. 4. Bir şeyin niteliklerini, bir kimsenin niteliklerini sinama; bunu anlamak için başvuru teknik ve işlem; sinama; deneme.** ☞ **tecrübe etmek**, *Sinamak; denemek.* || **tecrübesi olmak**, *Bir konuda önceden edinilmiş bilgisi bulunmak.* || **tecrübe tahtasına çevirmek**, *Bir şeyi veya bir kimseyi art arda başarısızlıkla sonuçlanan birçok deneye konu yapmak.* || **tecrübe tahtasına dönmek**, *Üzerinde birçok başarısızlıkla sonuçlanan denemeler yapılmak.* || **tecrübe yapmak**, *Denemek; sinamak.*
- tecrübeli**, [tecrübe-li] *sf.* **Tecrübesi olan; görmüş geçirmiş; deneyimli.**
- tecrübelilik, -ği** [tecrübe-li-lik] *is.* **Tecrübeli olma durumu; deneyimlilik.**
- tecrübesiz**, [tecrübe-siz] *is.* **Tecrübesi olmayan; acemi; deneyimsiz.**
- tecrübesizlik, -ği** [tecrübe-siz-lik] *is.* **Tecrübesiz olma durumu; deneyimsizlik; acemilik.**
- tecrübi** [Ar. tecribe > tecribī تجریبی] (*tecrübi:*) {OsT} *sf.* **Deneye dayanan; deney ile ilgili; deneysel.**
- tecsim**, [Ar. cism > teccīm تجسیم] (*tecsi:m*) {OsT} *is.* **Vücut verme; cisimlendirme.** ☞ **tecsim etmek**, *Cisimlendirmek; somutlaştırmak.*
- tecsimat**, [Ar. teccīm > teccīmāt تجسیمات] (*tecsi:ma:t*) {OsT} *is.* **1. Cisimlendirmeler. 2. Duvarlardaki kabartmalar, süslemeler.**
- tecsimî**, [Ar. teccīm>teccīmī تجسیمی] (*tecsi:mi:*) {OsT} *is.* **Cisimlendirme ile ilgili.** ☞ **tecsimî sanatlar**, {OsT} *Plastik sanatlar.*
- tecvî, -i'î** [Ar. cū' > tecvī' تجویع] (*tecvî:*) {OsT} *is.* **1. Acıktırma. 2. Acıktırılma.**
- tecvîd**, [Ar. cevdet > tecvīd تجويد] (*tecvî:t*) {OsT} *is.* **1. Yaptığı bir işi güzel yapma. 2. Bir yazıyı, özellikle Kur'an-ı Kerim'i vurgu, uzatma ve diğer kurallara dikkat ederek okuma. 3. Kur'an-ı Kerim'i kurallarına göre okumayı öğreten bilim dalı. 4. Bu bilim üzerine yazılmış kitap.** ☞ **tecvîd-i huruf**, {OsT} *dbl. Seslerin çıkaklarına uygun biçimde seslendirilmesi; boğumlandırılması.*
- tecvîf**, [Ar. cevf > tecvīf تجویف] (*tecvî:f*) {OsT} *is.* **1. Oyuk biçimine sokma; oyma. 2. Oyulmuş yer; oyuk. 3. Kalpteki karıncık ve kulakçıklardan her biri.**
- tecvîfat**, [Ar. tecvīfāt تجویفات] (*tecvî:fa:t*) {OsT} *is.* **1. Oyuk meydana getirmeler. 2. Oyulmalar. 3. Oyuklar. 4. anat. Kalbin kulakçık ve karıncıkları.**
- tecvîr**, [Ar. cevr > tecvîr تجویر] (*tecvî:r*) {OsT} *is.* **Zora koşma; sıkıntıya sokma.**
- tecvîtlî**, [tecvit-li] *sf.* **Uzatma, durak ve vurguları tam ve doğru yapılmış olan.**
- tecvîz**, [Ar. cevâz > tecvîz تجویز] (*tecvî:z*) {OsT} *is.* **Yapılmasına izin verme; uygun görme.** ☞ **tecvîz edilmek**, *Uygun bulunmak; izin verilmek.* || **tecvîz etmek**, *Uygun bulmak; izin vermek.*
- tecvîzat**, [Ar. tecvîz > tecvîzāt تجویزات] (*tecvî:za:t*) {OsT} *is.* **Caiz görmeler; izin vermeler; uygun bulmalar.**
- tecyîf**, [Ar. teccīf تجیف] (*tecyi:f*) {OsT} *is.* **1. Vurmak suretiyle korkutmak. 2. Çok korkmak.**
- tecyîş**, [Ar. ceyš > teccīş تجییش] (*tecyi:ş*) {OsT} *is.* **Asker yığılma; asker toplama.**
- teczî, -i** [Ar. cüz' > teczi' تجزی] {OsT} *is.* **Bölme; parçalama; ayırma.**
- teczîe**, [Ar. cüz' > teczi'e تجزیه] {OsT} *is.* → **teczî.**
- teczîm¹**, [Ar. teccīm تجذیم] (*teczî:m*) {OsT} *is.* **(Kol, kanat vb. için) kesme.**
- teczîm²**, [Ar. teccīm تجذیم] (*teczî:m*) {OsT} *is.* **Cüzam hastalığına yakalanma.**
- teczîr**, [Ar. cezr > teccîr تجذیر] (*teczî:r*) {OsT} *is.* **1. Kökünden söküp çıkarma; kökünden sökme. 2. is. mat. Karekök alma.**
- teczîye**, [Ar. cezā > teccîye تجزیه] {OsT} *is.* **Ceza ver-**

- me; cezalandırma. ☞ **tecciyeye etmek**, {OsT} *Cezalandırmak*.
- teç¹**, **-ci** [Far. *طاشت* {ağız} *is.* 1. Leğen. 2. Bir tür tahıl ölççeği. 3. Tencere. 4. Büyük süt tavası. [DS]
- teç²**, **-ci** [Far. *çeç* (kalbur)] {ağız} *is.* Samanından ayrılmış tahıl yığını. [DS]
- teççal**, [Ar. *deccāl* => *teççal*] {ağız} *is.* Haylaz; yaramaz. [DS]
- teçhiz**, [Ar. *cihāz* > *techiz* {techi:z} {OsT} *is.* Gerekli olan şeylerle tamamlanma; donatma. ☞ **teçhiz etmek**, *Donatmak*.|| **teçhiz-i meyyit**, {OsT} *Ölüyü gömülmek üzere hazırlama*.|| **teçhiz-i sefaîn**, {OsT} *Gemilerin donatılması*.|| **teçhiz ve tekfîn**, {OsT} *Ölünün gömülmesi*.
- teçhizat**, [Ar. *techiz* > *techizāt* {techi:za:t} {OsT} *is.* 1. Donatım. 2. *as.* Bir askerî harekât için gerekli olan her türlü yardımcı malzeme; donatı.
- teçkere**, [Far. *dest-gāre* => *teçkere*] {ağız} *is.* Teskere. [DS]
- teçt**, [Far. *طاشت* {ağız} *is.* Leğen. [DS]
- tedabir**, [Ar. *tedbīr* > *tedābir* {teda:bir} {OsT} *is.* Tedbirler; önlemler. ☞ **tedābir-i akılāne**, {OsT} *Akıllıca önlemler*.
- tedafu**, **-u'ı** [Ar. *def* > *tedāfū* {teda:fu} {OsT} *is.* → *tedafū*.
- tedafū**, **-ü'ı** [Ar. *def* > *tedāfū* {teda:fū} {OsT} *is.* 1. Birbirini karşılıklı olarak itme; birbirini kovma; itişme. 2. Savunma; koruma.
- tedafū'ı**, [Ar. *tedāfū* > *tedāfū'ı* / *tedāfū'iyye* {teda:fū'i} {OsT} *is.* Savunma ile ilgili; savunarak.
- tedahhum**, [Ar. *dahm* > *tedāhhum* {teda:hūm} {OsT} *is.* Kalınlaşma; irileşme; şişkinleşme. ☞ **tedahhum-i nihāyāt**, {OsT} *tıp. Baş, el ve ayaklarda görülen irileşme hastalığı; akromegali*.
- tedahük**, [Ar. *dihk* > *tedāhük* {teda:hük} {OsT} *is.* Karşılıklı gülüşme.
- tedahül**, [Ar. *dahl* > *tedāhül* {teda:hül} {OsT} *is.* 1. Birbirinin içine girme; karışma. 2. Bir işte ya da borç ödemesinde gecikme; geri kalma. 3. Birikme; yığılıp kalma. 4. *isl. huk.* Aynı ayrı hükmü bulunan olayların bir araya gelmesi. ☞ **tedahülde kalmak**, {OsT} *Ödeme yapılmadığı için birikmek*.|| **tedahüle binmek**, {OsT} *Ödeme yapılmadığı için birikmek*.|| **tedahüle kalmak**, {OsT} *(Aylıklar için) eskiden zamanında ödenmediği için biriken*.|| **tedāhül fi'l-hudut**, {OsT} *isl. huk.* Aynı cinsten birden çok suç işleyen hükümlüye birden çok had cezalarından yalnız birinin uygulanması.|| **tedāhül fi'l-kazf**, {OsT} *isl. huk.* Aynı suçu birden çok işleyene yalnız bir had cezasının verilmesi.|| **tedāhül-i a'dāt**, {OsT} *mat.* İki sayıdan birinin ötekine kesir bırakmaksızın bölünebilmesi.|| **tedāhül-i cināyet**, {OsT} *isl. huk.* Birden çok cinayet işleyen kimseye tek bir cinayet işlemiş gibi tek bir kısas ya da diyet uygulanması.|| **tedāhül yılı**, {OsT} *Hicrî yıl ile malî yıl arasında 36 yılda bir fazlalık gelen ve vergi toplanmadan hazineneden açıktan ödeme yapılan yıl*.
- tedahülat**, [Ar. *tedāhül* > *tedāhülāt* {teda:hüla:t} {OsT} *is.* Birbiri içine girmeler; iç içe geçmeler; karışmalar.
- tedai**, [Ar. *da'vet* > *tedā'i* {teda:i} {OsT} *is.* Çağrışım. ☞ **tedāi etmek**, {OsT} *Çağrıştırmak*.
- tedani**, [Ar. *dünüvven* (yaklaşmak) > *tedāni* {teda:ni} {OsT} *is.* tasvf. Allah sevgisi ve bağlılığı ile ruhsal olgunluğa erişmiş kişinin İlahî kata yükselmesi.
- tedansan**, [Fr. *thé dansant*] *is.* Danslı çay partisi.
- tedarik**, [Ar. *derk* > *tedārük* {teda:rik} {OsT} *is.* 1. Araştırıp bulma; elde edip hazır bulundurma; sağlama. 2. Hazırlık. ☞ **tedarik etmek**, *Gerek duyulan bir şeyi araştırıp bulmak; sağlamak; almak*.|| **tedarik görmek**, *Bir iş ya da girişim için gerekli şeyleri sağlamak; hazırlık yapmak*.|| **tedarikte bulunmak**, *Bir iş ya da girişim için gerekli şeyleri sağlamak; hazırlık yapmak*.|| **tedarik vasiyeti**, {OsT} *Miras bırakanın, ölümünde terekesinde bulunmayan bir malî vasiyet etmesi*.
- tedarikât**, [Ar. *tedārük* > *tedārükāt* {teda:rikât:t} {OsT} *is.* Tedarikler; sağlamalar; hazırlıklar; hazırlanmalar.
- tedarikî**, [Ar. *tedārükî* {teda:riki} {OsT} *sf.* 1. Hazırlıkla ilgili. 2. *tıp.* Bir hastalığın ileride sebep olabileceği arazlara karşı gerekli tedbiri alma.
- tedarikleme**, [tedarik-le-me] {teda:rikleme} *is.* Tedariklemek eylemi.
- tedariklemek**, [tedarik-le-mek] {teda:riklemek} *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] Tedarik etmek; sağlamak; hazır etmek.
- tedarikli**, [tedarik-li] {teda:rikli} *sf.* 1. Gerekli şeyleri her zaman hazır bulunduran. 2. *zf.* Gerekli şeyler önceden sağlanmış olarak.
- tedariksiz**, [tedarik-siz] {teda:riksiz} *sf.* 1. Gerekli şeyleri önceden hazır etmeyen. 2. *zf.* Gerekli şeyler önceden hazırlanmamış olarak.
- tedarub**, [Ar. *darb* > *tedārüb* {teda:rüb} {OsT} *is.* Dövüşme, vuruşma.
- tedārük**, [Ar. *derk* > *tedārük* {teda:rük} {OsT} *is.* → *tedarik*.
- tedārükât**, [Ar. *tedārük* > *tedārükāt* {teda:rükât:t} {OsT} *is.* → *tedarikât*.

tedarükî, [Ar. tedārükî تداركى] (*teda:rüki:*) {OsT} *sf.*
→ tedarikî.

tedarüs, [Ar. tedārüs تدارس] (*teda:rüs*) {OsT} *is.* **1.**
Ders alma. **2.** Okuma yazma.

tedavi, [Ar. devā > tedāvī تداوى] (*teda:vi*) {OsT} *is.* **1.**
Kendi kendini iyileştirme. **2.** Tıbbî yöntem ve teknikler kullanarak bir hastalığı giderme; hastayı iyileştirme; sağaltım. **3.** Bakımla sağlığına kavuşturma. **4.** Hasta bir kişi ya da hayvanı sağlığına kavuşturmak için alınan önlemlerin, tıbbî teknik ve yöntemlerin tümü. **5.** *tıp.* Hastaların sıkıntılarını gidermek, iyileşmesini sağlamak için hastalığı yenecek etkenleri ve bu etkenlerin kullanımını konu alan tıp dalı. **6.** *mecaz.* Toplum ve kurum işleyişinde meydana gelen bir aksayışı giderme; düzeltme; iyileştirme. ☞ **tedavi etmek**, *1. (Hasta veya hastalık için) iyileştirmek; sağaltmak. 2. mecaz. İyileştirmek; düzeltmek.* || **tedavi olmak**, *(Hasta kimse için) sağlığına kavuşmak; iyileşmek; iyi olmak.*

tedaviyat, [Ar. tedāvī > tedāviyāt تداويات] (*teda:viya:t*) {OsT} *is.* Tedaviler; sağaltmalar.

tedavül, [Ar. devl / devlet > tedāvül تداول] (*teda:vül*) {OsT} *is.* **1.** Elden ele geçerek kullanılma. **2.** (Para, bono, senet vb. için) sürümde bulunma; geçerli olma; kullanılma. **3.** *ekon.* Dolaşım. ☞ **tedavülde olmak**, *Geçerli olmak; sürümde bulunmak.* || **tedavülden kalkmak**, *Kullanımdan kalkmış olmak; geçersiz olmak.* || **tedavüle çıkarmak**, *Piyasaya sürmek; çıkarmak.*

tedavülât, [Ar. tedāvül > tedāvülât تداولات] (*teda:vüla:t*) {OsT} *is.* Geçerli olmalar; geçerlilikler; dolaşım; tedavüller.

tedavür, [Ar. devr > tedāvür تداور] (*teda:vür*) {OsT} *is.* Sıra ile yapma; ardışık olarak yerine getirme; devirli bir hâlde yapma.

tedbic, [Ar. tedbic تديج] (*tedbi:c*) {OsT} *is.* Namaz kılarken rükûda başını çok eğme.

tedbir, [Ar. dübür > tedbir تديبر] (*tedbi:r*) {OsT} *is.* **1.**
Önceden düşünülerek yapılan, olası kötü bir şeyi önlemeye ya da var olan böyle bir şeyi kaldırmaya yönelik hazırlık; çare; önlem; ihtiyat. **2.** Bir amaca ulaşmak için tutulan yol; önlem. **3.** *isl. huk.* Bir kişinin, kendinin ölümünden sonra kölesinin hür olacağını bildirmesi. **4.** {eAT} İşleri idare etme; çekip çevirme. ☞ **tedbir almak**, *Kötü ya da yanlış bir sonuç doğurabilecek bir şeyin oluşunu önlemek veya istenilen bir durumun oluşmasını sağlamak için önceden gereken hazırlıkları yapmak; önlem almak.* || **tedbirde kusur etmemek**, *Gerekli önlemlerin tümünü almak; önlemden eksiklik bırakmamak.* || **tedbir ehli**, {OsT} *Öğüt veren kimse; bilgili;*

akıllı; zeki kişi. || **tedbîr eyleyici**, {eAT} *Bir işi yöneten; çekip çeviren.* || **tedbîr-i menzîl**, {OsT} *Ev ekonomisi bilimi.* || **tedbîr-i muallâk**, {OsT} *isl. huk. Köle sahibinin bir şarta bağladığı tedbir.* || **tedbîr-i mukayyet**, {OsT} *isl. huk. Köle sahibinin belirttiği koşul ya da biçimde ölmesi durumunda geçerli olan tedbir.* || **tedbîr-i mutlak**, {OsT} *isl. huk. Köle sahibinin hiç bir şarta bağlı olmaksızın ölümü ile gerçekleşen tedbir.* || **tedbîr-i mülk**, {OsT} *Devlet yönetimi sanatı.* || **tedbîr ittihaz etmek**, {OsT} *Tedbir almak; önlem almak.* || **tedbîr nafakası**, *isl. huk. Bir kimsenin, kendisinden sonra hür olacağını bildirerek kölesini azat etmesi.* || **tedbîr-şinâs**, {OsT} *Tedbirli; ihtiyatlı.*

tedbirat, [Ar. tedbir > tedbirât تديبرات] (*tedbi:ra:t*) {OsT} *is.* Tedbirler; önlemler.

tedbirli, [tedbir-li] *sf.* **1.** (Kişi ve tutumu için) bir şeyi sağlamak ya da olası bir tehlikeyi önlemek amacıyla gerekli her türlü önlemleri alan; önceden gerekli hazırlıkları yapan; önlemini zamanında almasını bilen; sakıncılı; ihtiyatlı; müdebbir. **2.** *zf.* Tedbirli olarak; hazırlıklı bir biçimde; önceden düşünerek; ihtiyatlı. ☞ **tedbirli olmak**, *Bir işin sonuçlarını, ilerisini düşünerek dikkatli ve ihtiyatlı davranmak.*

tedbirsiz, [tedbir-siz] *sf.* **1.** (Kişi ve tutumu için) gelebilecek tehlikeleri, olabilecek durumları ve kendi davranışlarının doğurabileceği sonuçları hesaba katmayan. **2.** *zf.* Tedbirsiz biçimde; hiçbir önlem almaksızın; tedbirsizce.

tedbirsizce, [tedbir-siz-ce] (*tedbirsizce*) *zf.* Tedbir almaksızın; tedbirsiz bir biçimde.

tedbirsizlik, -ği [tedbir-siz-lik] *is.* Tedbirsiz olma durumu; tedbirsizce davranış.

teddek, -ği [? teddek] {ağız} *is.* Servi ya da çam kozalağı. [DS]

tedebbür, [Ar. tedebbür تديبر] {OsT} *is.* **1.** Bir işin sonunu, geleceğini düşünme. **2.** Arkasını dönme; sırtını dönme.

tedebbürat, [Ar. tedebbürât تديبرات] {OsT} *is.* Sonunu, geleceğini düşünmeler; tedebbürler.

tedeffün, [Ar. defn > tedeffün تديفن] {OsT} *is.* Gömülme; defnolunma.

tedehhi, [Ar. dehā > tedehhī تدهى] (*tedehhi:*) {OsT} *is.* Dâhi hâline gelme; dâhileşme.

tedehhün, [Ar. dehn > tedehhün تدهن] {OsT} *is.* Kendisine yağ sürünme; yağlanma.

tedehhüş, [Ar. dehşet > tedehhüş تدهش] {OsT} *is.* Dehşete düşme; korkma; yılma. ☞ **tedehhüş etmek**, *Korkmak; yılmak.*

tedellâ, [Ar. delā > tedellâ تديلى] (*tedellâ:*) {OsT} *is.*

- tasvf.* Allah'a yakın olduğu söylenen sâlikin bulunduğu en yüce makam.
- tedellî**, [Ar. tedellî تَدَلَّى] (*tedelli:*) {OsT} is. Nazlanma.
- tedelliyat**, [Ar. tedellî > tedelliyât تَدَلِيَّات] (*tedelliya:t*) {OsT} is. Nazlanmalar.
- tedellük**, [Ar. delk > tedellük تَدَلُّك] {OsT} is. **1.** Ovma; sürme. **2.** Ovulma; sürülme.
- tedellül**, [Ar. dell > tedellül تَدَلُّل] {OsT} is. Nazlanma.
- tedemmu**, -u'ı [Ar. dem^c > tedemmu^c تَدَمَع] {OsT} is. **1.** Gözlerin yaşarması; ağlama. **2. tıp.** Göz hastalığı sebebiyle gözün sürekli yaşarması.
- tedemmuğ**, [Ar. dimāğ > tedemmuğ تَدَمَع] {OsT} is. Beyinleşme.
- tedemmül**, [Ar. tedemmül تَدَمَل] {OsT} is. Toprağa gübre atma; gübreleme.
- tedenniyat**, [Ar. tedennî > tedenniyyât تَدَنِّيَّات] (*tedenniya:t*) {OsT} is. Gerilemeler; düşüşler.
- tedennî**, [Ar. denā'et > tedennî تَدَنَّى] (*tedenni:*) {OsT} is. Aşağı düşme; gerileme. ☞ **tedennî etmek**, *Gerilemek; aşağı düşmek.*
- tedennüs**, [Ar. tedennüs تَدَنَس] {OsT} is. Kirlenme.
- tederru**, -u'ı [Ar. tederru^c تَدَّرَع] {OsT} is. Zırh kuşanma; zırhlanma.
- tederüb**, [Ar. tederrüb تَدَّرَب] {OsT} is. Alışma.
- tederüc**, [Ar. derece > tederrüc تَدَّرَج] {OsT} is. Derece derece ilerleme; adım adım gelişme.
- tederün**, [Ar. tederrün تَدَّرَن] {OsT} is. Bir organda meydana gelen şişlik.
- tederrüs**, [Ar. ders > tederrüs تَدَّرَس] {OsT} is. **1.** Bir kimseden ders alma; ders görme. **2.** Bir şeyi ders olarak okuma.
- tederrüsât**, [Ar. tederrüs > tederrüsât تَدَّرَسَات] {OsT} is. Ders almalar; ders okumalar.
- tedessür**, [Ar. tedessür تَدَثَّر] {OsT} is. Elbise giyme; giyinme.
- tedevvür**, [Ar. tedevvür تَدَوَّر] {OsT} is. Yuvarlaklaşma; değirmileşme.
- tedeyyün¹**, [Ar. deyn > tedeyyün تَدَيْن] {OsT} is. Borçlanma; borca girme.
- tedeyyün²**, [Ar. dîn > tedeyyün تَدَيْن] {OsT} is. **1.** Belli bir dini olma. **2.** Dinine sıkıca bağlı olma.
- tedfîn**, [Ar. defn > tedfîn تَدْفِين] (*tedfi:n*) {OsT} is. Gömme; defnetme.
- tedhin¹**, [Ar. dühn > tedhîn تَدْحِين] (*tedhi:n*) {OsT} is. **1.** Güzel kokulu yağ veya parfüm sürünme; yağlanma. **2.** Güzel kokulu yağ veya parfüm sürülme.
- tedhin²**, [Ar. duhān > tedhîn تَدْحِين] (*tedhi:n, h kalın söylenir*) {OsT} is. **1.** Duman içinde bırakma; dumanlama. **2.** Tütsüleme.
- tedhiş**, [Ar. dehşet > tedhiş تَدْهِيْش] (*tedhi:ş*) {OsT} is. Bir topluluğu sürekli baskı altında tutmak, yıldırım amacıyla sistemli olarak şiddet eylemlerine ve cinayetlere başvurma durumu; korku salma; yıldırma; terör. ☞ **tedhiş etmek**, *Şiddet hareketlerine başvurarak çevreyi yıldırım; korku içinde bırakmak.*|| **tedhiş-i ezhān**, {OsT} *Zihinlerde korku uyandırma.*
- tedhişat**, [Ar. tedhiş > tedhişât تَدْهِيْشَات] (*tedhi:şa:t*) {OsT} is. Şiddet hareketleri; korkutmalar; yıldırımlar.
- tedhişçi**, [tedhiş-çi] is. Terör eylemleri düzenleyen ya da bu tür eylemlere katılan kimse; terörist.
- tedhişçilik**, -ği [tedhiş-çi-lik] is. **1.** Şiddet ve korku salma durumu. **2.** Şiddet ve korku salmaya dayanan siyasi sistem; terörizm.
- tedhişli**, [tedhiş-li] *sf.* Korkulu; terör dolu.
- tedhişsiz**, [tedhiş-siz] *sf.* Korkusuz; şiddet ve terörü olmayan.
- te'dib**, [Ar. edeb > te'dīb تَدْيِب] (*te-di:b*) {OsT} is. → *tedip.*
- te'dibat**, [Ar. te'dīb > te'dībāt تَدْيِبَات] (*te-di:ba:t*) {OsT} is. **1.** Terbiye vermeler; terbiye etmeler. **2.** Uslandırmalar; ceza vermeler.
- te'diben**, [Ar. te'dīb > te'dīben تَدْيِبًا] (*te-di:'ben*) {OsT} *zf.* Terbiye vermek amacıyla; terbiye için; uslandırmak amacıyla.
- te'dibî**, [Ar. te'dībî تَدْيِبِي] (*te-di:bi:*) {OsT} *sf.* Terbiye ve uslandırma ile ilgili.
- tedik**, -ği [tet-ik] {ağz} *sf.* **1.** Açık göz; uyanık. **2.** Çabuk davranan; çevik. [DS]
- tedip**, -bi [Ar. edeb > te'dīb تَدْيِب] (*tedi:p*) {OsT} is. **1.** Uslanmasını sağlama; edepli olmayı öğretme; terbiye verme. **2.** Ceza verme; cezalandırma; haddini bildirme. **3. huk.** Ana ve babanın çocuklarını eğitmek konusunda sahip oldukları hak. **4. isl.** Hz. Muhammed'in doğrudan doğruya Allah tarafından eğitilmesi. **5. tasvf.** Müridin, şeyhin denetim ve gözetimi altında yetiştirilmesi. ☞ **tedip etmek**, *1. Terbiyesini vermek. 2. Yola getirmek.*|| **tedip olunmak**, *1. Terbiye edilmek. 2. Uygunsuz bir davranıştan dolayı cezalandırılmak.*
- tedirgemek**, [eT. têt-mek (*karşı koymak*) > tedir-gemek] {ağz} *gçsz. f. [-r] [-g(i)-yor]* Rahatsız olmak; tedirgin olmak. [DS]
- tedirgin**, [eT. têt-mek (*direnmek*) > tedür-mek (*kararsızlık göstermek*) > tedir-gin] *sf.* **1.** (Kişi ve hay-

- van için) rahatı kaçmış; huzursuz. **2.** (Kişi için) ruhsal bir rahatsızlık, huzursuzluk ve gerginlik duyan. **3.** (Durum ve davranış için) kişide kuşku, kaygı, huzursuzluk belirten. **4.** {ağız} Kayıp; yitik. [DS] **tedirgin etmek**, *1. Rahatını, huzurunu bozmak; üzme. 2. Kaygılandırmak; kuşkulandırmak; sıkıntı vermek. 3. {ağız} Birini işinden etmek.* [DS]|| **tedirgin olmak**, *1. Rahatı, huzuru bozulmak. 2. Ruhsal bir huzursuzluk duymak; kaygılanmak.*
- tedirginleşme**, [tedirgin-le-ş-me] *is.* Tedirginleşmek eylemi.
- tedirginleşmek**, [tedirgin-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Tedirgin bir duruma düşmek; tedirginlik duymak.
- tedirginlik**, -ği [tedirgin-lik] *is.* **1.** Tedirgin olma durumu. **2.** Bir kimsenin rahatını kaçıran, huzurunu bozan ya da kaygılanmasına neden olan bir olay ya da durumdan ötürü içinde bulunduğu ruhsal sıkıntı ve gerginlik. **3.** Gezegen bir gök cisminin yörüngesinde meydana gelen küçük sapma ve düzelme hareketi. **4.** Havakürede şiddetli yağışlar ya da rüzgâr ve bir yüksek basıncı izleyen alçak basınç değişimi gibi pek çok etkene bağlı olarak meteoroloji öğelerinde meydana gelen beklenmedik küçük sapma. **5.** İletişim hatlarında görülen küçük çaptaki çeşitli elektromanyetik parazitlere verilen isim.
- tedirkin**, [eT. têt-mek (karşı koymak) > tedir-kin] {ağız} *sf.* Sıkıntılı; tedirgin. [DS]
- te'diyat**, [Ar. te'diye > te'diyât تأدييات] (tediya:t) {OsT} *is.* Ödemeler.
- te'diye**, [Ar. edā' > te'diye تأديه] (te-diye) {OsT} *is.* → tekiye.
- tekiye**, [Ar. edā' > te'diye تأديه] {OsT} *is.* **1.** Para ya da para ile ölçülebilen bir şey verme; ödeme. **2.** Gerçekleşen borcunu ödeme. **tediye emri**, {OsT} *Ödeme emri.*|| **tediye etmek**, {OsT} *Ödemek.*
- tedkik**, -kı [Ar. diḳḳat > tedḳiḳ تديقيق] (tedki:k, k'ler kalın söylenir) {OsT} *is.* → tetkik.
- tedkikat**, [Ar. tedḳiḳāt تديقيات] (tedki:k, k'ler kalın söylenir) {OsT} *is.* İncelemeler; tetkikler.
- tedkikname**, [Ar. tedḳiḳ + Far. nāme تديقيقنامه] (tedki:kna:me, k'ler kalın söylenir) {OsT} *is.* İnceleme, araştırma raporu.
- tedlik**, [Ar. tedlik تديليق] {OsT} *is.* Sürme; ovalama.
- tedlis**, [Ar. tedlis تديليس] (tedli:s) {OsT} *is.* Alışverişte, satıcının malın kusurunu gizlemesi suretiyle uygulanan hile.
- tedliye¹**, [Ar. tedliye تديليه] {OsT} *is.* **1.** Yukarıdan aşağı doğru bırakma; sarkıtma. **2.** Sarkıtılma. **3.** Dehşete düşme; şaşırma.
- tedliye²**, [Ar. tedliye تديليه] {OsT} *is.* Bir iddiayı ispata yarayan belgeleri toplama.
- tedmic**, [Ar. tedmīc تدميچ] (tedmi:c) {OsT} *is.* Bir şeyi başka bir şeyin içine koyma.
- tedmir**, [Ar. dimār > tedmīr تدمير] (tedmi:r) {OsT} *is.* Mahvetme; yok etme. **tedmir etmek**, {OsT} *Mahvetmek; perişan etmek.*
- tedmirat**, [Ar. tedmīr > tedmīrāt تدميرات] (tedmi:ra:t) {OsT} *is.* Yok etmeler; mahvetmeler.
- tednis**, [Ar. tednīs تدينيس] (tedni:s) {OsT} *is.* **1.** Kirletme. **2.** Kirletilme.
- tednisat**, [Ar. tednīsāt تدينيسات] (tedni:s) {OsT} *is.* **1.** Kirletmeler. **2.** Kirletilmeler.
- tedri**, -i'ı [Ar. dir' > tedri' تدريع] (tedri:) {OsT} *is.* **1.** Zırh giydirmeye. **2.** Zırh giydirilme.
- tedrib**, [Ar. derb > tedrib تدریب] (tedri:b) {OsT} *is.* Yetiştirme; eğitime; yetiştirim.
- tedribî**, [Ar. tedribî تدریبی] (tedri:b) {OsT} *sf.* Eğitsel.
- tedric**, [Ar. dūrūc > tedri'c تدريع] (tedri:c) {OsT} *is.* Yavaş yavaş, azar azar, derece derece ilerleme; dereceleme.
- tedricat**, [Ar. tedri'c > tedri'cat تدریجات] (tedri:'ca:t) {OsT} *is.* Yavaş yavaş, aşamalı olarak, derece derece ilerlemeler.
- tedricen**, [Ar. tedri'c > tedri'cen تدریجاً] (tedri:'cen) {OsT} *zf.* Yavaş yavaş; aşamalı olarak; derece derece.
- tedricî**, [Ar. tedri'c > tedri'cî تدریجی] (tedri:ci:) {OsT} *sf.* Yavaş yavaş, aşamalı olarak yapılan.
- tedris**, [Ar. ders > tedri's تدریس] (tedri:s) {OsT} *is.* **1.** Ders verme; öğretme. **2.** Öğretim. **tedri's hey'eti a'zâsı**, {OsT} *Öğretim üyesi.*
- tedrisat**, [Ar. tedri's > tedri'sāt تدریسات] (tedri:sa:t) {OsT} *is.* Öğretim. **tedri'sāt-ı âliye**, {OsT} *Yüksek öğretim.*|| **tedri'sāt-ı ibtidâiye**, {OsT} *İlköğretim.*|| **tedri'sāt-ı tâliye**, {OsT} *Ortaöğretim.*
- tedrisî**, [Ar. tedri'sî تدریسی] (tedri:si:) {OsT} *sf.* Dersle ilgili; derse ait; öğretimle ilgili.
- tedsim**, [Ar. tedsīm تديسيم] (tedsi:m) {OsT} *is.* Nazar deġmemesi için küçük çocukların çene çukurlarına siyah benek yapma.
- tedsir**, [Ar. tedsi'r تديسير] (tedsi:r) {OsT} *is.* Kuşun yuvasını düzenlemesi, düzeltilmesi.
- tedsiye**, [Ar. tedsiyeh تديسيه] {OsT} *is.* Baştan çıkarma; azdırma.
- tedük¹**, [têt-mek > tē'd-ük] {eT} *sf.* → tetik.
- tedük²**, [teḳ-ük] {eT} *sf.* Temiz; saf. [KB]
- tedürgün**, [eT. têt-mek (direnmek) > ted-ür-mek (karsarsız kalmak) > tedür-gün] {ağız} *sf.* Eğreti. [DS]

☞ **tedürgün etmek**, {ağız} 1. Birini işinden etmek; üzmetmek. 2. Ayırmak. [DS]|| **tedürgün olmak**, {ağız} 1. Rahatsız olmak; tedirgin olmak. 2. Uzaklaşmak; gitmek; yitmek. 3. Düzeni bozulmak. [DS]

tedvin, [Ar. dīvān > tedvīn تدوين] (tedvi:n) {OsT} is.

1. Yazılı şeyleri bir araya getirme; kitap yapma. 2. Manzumeleri, tekniğine uygun olarak bir divanda toplama. 3. huk. Yasa, tüzük, yönetmelik vb. mevzuatı bir araya getirme, toplama; derleme. ☞ **tedvin etmek**, 1. Derlemek; kitap hâline getirmek. 2. Divan meydana getirmek.

tedvinat, [Ar. tedvīn > tedvīnāt تدوينات] (tedvi:na:t) {OsT} is. Kitap hâline getirmeler; derlemeler.

tedvir, [Ar. devr > tedvīr تدوير] (tedvi:r) {OsT} is. 1. Çevirme; döndürme. 2. Yuvarlak hâle getirme. 3. Yönetme; çevirme. ☞ **tedvir etmek**, Çekip çevirmek; yönetmek.|| **tedvir-i âlem**, {OsT} Dünyayı yönetme.|| **tedvir-i çark etmek**, {OsT} Çarkı döndürmek.

tedviye, [Ar. devā > tedviye تدويه] {OsT} is. Hastalığa çare bulma; deva bulma; ilaç verme.

teebbî, [Ar. eb' > te'ebbî تآبى] (teebbi:) {OsT} is. 1. Birini baba olarak kabul etme. 2. Birini evlat edinme.

teebbüd, [Ar. te'ebbüd تآبد] {OsT} is. 1. Ürküp çekinme. 2. Bekâr kalma; evlenmeme.

teebbüh, [Ar. te'ebbüh تآبه] {OsT} is. 1. Kibirlenme. 2. Büyüklük göstererek hakkından vazgeçme.

teebbün, [Ar. te'ebbün تآبن] {OsT} is. Birinin yolundan gitme; bir kimsenin yolunu izleme.

teeccüc, [Ar. te'eccüc تآجج] {OsT} is. (Ateş için) alevlenme; tutuşma.

teeccül, [Ar. te'eccül تآجل] {OsT} is. Belirli bir zamana kadar süre tanıma; vade verme.

teeccüm, [Ar. te'eccüm تآجم] {OsT} is. Öfkelenme.

teeddüb, [Ad. edeb > te'eddüb تآدب] {OsT} is. 1. Terbiyesini takınma; saygılı davranma; edeple hareket etme. 2. Utanma. ☞ **teeddüb etmek**, {OsT} Utanmak; sıkılmak.

teeddübat, [Ar. te'eddüb > te'eddübāt تآدبات] (teeddüba:t) {OsT} is. 1. Edebini takınmalar; edeplenmeler. 2. Utanmalar; çekinmeler.

teeddüben, [Ar. te'eddüb > te'eddüben تآدبآ] (teeddü'ben) {OsT} zf. 1. Saygılı ve terbiyeli davranarak. 2. Utanarak; çekinerek.

teeffüf, [Ar. te'effüf تآفف] {OsT} is. Of çekme; oflama.

teehhi, [Ar. te'eħħī تآخى] (teehhi:) {OsT} is. Birisi ile kardeş olma; birini kardeş edinme.

teehhül, [Ar. ehl > te'eħħül تآهل] {OsT} is. Evlenme.

☞ **teehhül etmek**, {OsT} Evlenmek.

teehhülat, [Ar. teehhül > teehhülāt تآهلات] (teehhüla:t) {OsT} is. Evlenmeler.

teehhür, [Ar. aħar > te'eħħür تآخر] {OsT} is. 1. Sonraya bırakma; geciktirme. 2. Geriye kalma; gecikme. ☞ **teehhür etmek**, {OsT} Gecikmek; geriye kalmak.

teehhürat, [Ar. te'eħħür > te'eħħürāt تآخرات] (teehhüra:t) {OsT} is. Gecikmeler.

teekküd, [Ar. ekd > te'ekküd تآكد] {OsT} is. 1. Sağlamlaşma. 2. Kuvvet bulma.

teekkül, [Ar. ekl > te'ekkül تآكل] {OsT} is. 1. (Yiyecek için) yenme. 2. tıp. (Yara için) yenik gibi açılıp büyüme.

teellüf, [Ar. elf > te'ellüf تآلف] {OsT} is. İyi geçinme; alışma; bağdaşma.

teellüfat, [Ar. te'ellüf > te'ellüfāt تآلفات] (teellüfa:t) {OsT} is. Hoş geçinmeler; alışmalar; bağdaşmalar.

teellüm, [Ar. elem > te'ellüm تآلم] {OsT} is. Kaygılanma; üzülmeye. ☞ **teellüm etmek**, {OsT} Üzülmek; kaygılanmak.

teellümat, [Ar. te'ellüm > te'ellümāt تآلمات] (teellüma:t) {OsT} is. Üzülmeler; kaygılanmalar; kederlenmeler.

teelti, [teyelti] {ağız} tis. Semer veya eyer yerine kullanılan minder veya keçe; teyelti. [DS]

teemed, [de-me+de ?] {ağız} zf. Görünüşe göre; anlaşılan o ki. [DS]

te'emmül, [Ar. emel > te'emmül تآمل] {OsT} is. Bir işi etraflıca düşünme. ☞ **te'emmül etmek**, {OsT} Etraflıca düşünmek.

te'emmülat, [Ar. te'emmül > te'emmülāt تآملات] (te'emmüla:t) {OsT} is. Etraflıca düşünmeler. ☞ **te'emmülat-ı amika**, {OsT} Derinden derine düşünüp taşınmalar.

te'emmüli, [Ar. te'emmül > te'emmüli تآملى] (te'emmüli:) {OsT} sf. Düşünsel.

teemmülsüz, [teemmül-süz] sf. Yapacağı işi önceden etraflıca düşünmeyen.

teemmülsüzlük, [teemmül-süz-lük] is. Bir işi önceden düşünmeme durumu.

te'emmüm, [Ar. ümm > te'emmüm تآمم] {OsT} is. 1. Birini ana olarak kabul etme. 2. Ana tarafından çoğunun tanınması.

te'emmür, [Ar. emr > te'emmür تآمر] {OsT} is. Amirlik taslama.

te'ennî, [Ar. enā'et (acele etmeme) > te'enni تآنى]

- {OsT} is. **1.** Yavaş iş görme; ağırdan alma. **2.** İhtiyatlı davranma. ☞ **teennî etmek**, {OsT} 1. Acelesiz davranmak; ağır iş görmek. 2. İhtiyatlı davranmak.
- te'enniyat**, [Ar. te'eni > te'eniyyât تَأْنِيَات] (teenniya:t) {OsT} is. İhtiyatlı davranmalar; ağır ve düşünceli davranmalar.
- te'ennüs¹**, [Ar. üns > te'ennüs تَأْنَس] {OsT} is. Alışkanlık kazanma; alışma.
- te'ennüs²**, [Ar. ünş > te'ennüş تَأْنُش] {OsT} is. **1.** Dişil olma. **2.** Kadın gibi hareket etme; kadımlaşma.
- te'errüb**, [Ar. te'errüb تَأْرَب] {OsT} is. Kendini zeki göstermeye çalışma; zekilik taslama.
- te'essî**, [Ar. te'essî تَأْسَى] (teessi:) {OsT} is. **1.** Teselli verme; avutma. **2.** Sabretme.
- te'essüf**, [Ar. esef > te'essüf تَأْسَف] {OsT} is. → teessüf. ☞ **te'essüf yimek**, {eAT} Acınmak; gamlanmak.
- teessüf**, [Ar. esef > te'essüf تَأْسَف] {OsT} is. Acınma; eseflenme; yerinme. ☞ **teessüf ederim!** “Yazıklar olsun!” anlamında kullanılır. || **teessüf etmek**, Üzülmek; acınmak; yerinmek.
- te'essüfat**, [Ar. te'essüf > te'essüfât تَأْسَفَات] (teessüfa:t) {OsT} is. Acınmalar; üzülmeler.
- te'essüm**, [Ar. işm > te'essüm تَأْمَم] {OsT} is. Günah-tan kaçınma.
- te'essür¹**, [Ar. eşer > te'essür تَأْثَر] {OsT} is. → teessür. ☞ **te'essür-bahş**, {OsT} Kederlendiren; hüznendiren. || **te'essür etmek**, Bir şeyin etkisinde kalmak; üzülmek.
- te'essür²**, [Ar. te'essür تَأْسَر] {OsT} is. İşten alıkoyma; oyalanmasına sebep olma.
- teessür**, [Ar. eşer > te'essür تَأْثَر] {OsT} is. **1.** Üzüntü duyma; üzülmek; üzüntü. **2.** Olumsuz bir şeyin etkisinde kalma.
- te'essürat**, [Ar. te'essür > te'essürât تَأْثَرَات] (teessüra:t) {OsT} is. Üzülmeler; üzüntüler; acılar.
- te'essürî**, [Ar. te'essürî تَأْثَرِي] (teessüri:) {OsT} sf. Duygusal.
- te'essüriyet**, [Ar. te'essüriyyet تَأْثَرِيَّة] {OsT} sf. Duygusalılık.
- te'essüs**, [Ar. esäs > te'essüs تَأْسَس] {OsT} is. **1.** Meydana gelme; oluşma. **2.** Kurulma. **3.** Yerleşme; kökleşme. ☞ **te'essüs etmek**, 1. Oluşmak; meydana gelmek. 2. Kurulmak. 3. Kökleşmek; yerleşmek.
- te'evvî**, [Ar. evy > te'evvî تَأْوِي] (teevvi:) {OsT} is. Oturacak yer edinme; yurt edinme; yerleşme.
- te'evvüd**, [Ar. te'evvüd تَأْوُد] {OsT} is. İki kat olma; eğilme; eğrilme.
- te'evvüh**, [Ar. te'evvüh تَأْوُه] {OsT} is. Ah vah etme; inleme.
- te'evvühât**, [Ar. te'evvühât تَأْوِهَات] {OsT} is. Ah vah etmeler; inlemeler.
- te'evvül**, [Ar. te'evvül تَأْوُل] {OsT} is. Başka manaya gelme; anlamı başka olma.
- te'evvülat**, [Ar. te'evvülat تَأْوُلَات] {OsT} is. Başka manaya gelmeler; anlamı başka olmalar.
- te'eyyüd**, [Ar. eyd > te'eyyüd تَأْيِد] {OsT} is. **1.** Güç kuvvet kazanma; kuvvetlenme; güçlenme. **2.** Sağlamlaşma. **3.** Doğru çıkma; gerçekleşme. ☞ **te'eyyüd etmek**, 1. Güç kuvvet kazanmak; kuvvetlenmek; güçlenmek. 2. Sağlamlaşmak. 3. Doğru çıkmak; gerçekleşmek.
- te'ezzi**, [Ar. ezā' > te'ezzi تَأْذَى] (teezzi:) {OsT} is. Gönlü kırılma; incinme.
- te'ezzür**, [Ar. te'ezzür تَأْزُر] {OsT} is. Bürünme; örtünme.
- tef¹**, [tef / tıf (yans.)] is. Çabuk ve hızlı gidip gelmeyi; kendi çevresinde hızla dönmeyi anlatan kök. [Zülfikar] tef-il-de-mek, tef-il tefil.
- tef²**, [teb / tev / tef] {eT} is. Dek; al; hile. [DLT]
- tef³**, [Far. def] is. Ensiz, zilli bir kasnağın bir tarafına kursak derisi gerilmek suretiyle yapılmış vurmali bir çalgı. ☞ **tef çalsan oynayacak**, (Eşya için) karmakarışık; yerli yerinde olmayan. || **tefe koymak**, Alay ederek, yererek anlatmak; beğenilmeyecek yönleri ile anlatılmak. || **tefe koyup çalmak**, Tefe koymak.
- tef⁴**, [Far. tef تَف] {OsT} is. **1.** Isı; sıcaklık. **2.** Buhar. **3.** {ağız} (Saralılar için) etkin dönem. [DS] ☞ **tefi geçmek**, {ağız} (Bitkiler için) çağı geçmek. [DS]
- tef⁵**, [? tef] {ağız} is. Kefen. [DS] ☞ **tefin dürüne!** {ağız} “Öl, geber” anlamında ilenme sözü. [DS]
- tef⁶**, [? tef] {ağız} is. İn. [DS]
- tefaddul**, [Ar. fażl / fađl > tefazzul / tefaddul تَفَضُّل] {OsT} is. → tefazzul.
- tefafih**, [Ar. tuffāh > tefāfiḥ تَفَافِيح] (tefa:fi:h) {OsT} is. Elmalar.
- tefahhum**, [Ar. faḥm > tefahḥum تَفْحَم] {OsT} is. kim. Kömürleşme.
- tefahhur**, [Ar. faḥr > tefahḥur تَفْحَر] {OsT} is. Övünme; gururlanma; kurumlanma.
- tefahhurat**, [Ar. tefahḥurāt تَفْحَرَات] {OsT} is. Övünmeler; gururlanmalar; kurumlanmalar.
- tefahhus**, [Ar. faḥş > tefahḥuş تَفْحَص] {OsT} is. İnceden inceye araştırma.
- tefahhusat**, [Ar. tefahḥuşāt تَفْحَصَات] (tefehhusa:t) {OsT} is. İnceden inceye araştırmalar.

tefahhuş, [Ar. fuḥş > tefahhuş تفحش] {OsT} is. Açık saçık sözler söyleme; müstehcen konuşma.

tefahüm, [Ar. feh̄m > tefāhüm تفاهم] (tefa:hüm) {OsT} is. İnceden inceye araştırma.

tefahür, [Ar. faḥr > tefāhür تفاخر] (tefa:hür, h kalın söylenir) {OsT} is. Övünme; kibirlenme. ☞ **tefahür etmek**, {OsT} Övünmek.

tefahürat, [Ar. tefāhürāt تفاخرات] (tefa:hür, h kalın söylenir) {OsT} is. Övünmeler; kibirlenmeler.

tefa'il, [Ar. tef'ile > tefā'il تفاعيل] (tefa:il) {OsT} is. Bir mısra ya da beyitteki vezin parçaları; tefileler.

tefakkuh, [Ar. fiḫḫ > tefakkuḫ تفقح] {OsT} is. 1. Gül gibi açılma. 2. Kavrama; anlama; bilme. 3. Fıkıh öğrenme.

tefakkur, [Ar. fiḫr > tefakḫur تفقّر] {OsT} is. Yoksullaşma; fakir olma.

tefakum, [Ar. tefākum تفاقم] {OsT} is. (İş için) büyüüp güçleşme.

tefaküh, [Ar. fākihe > tefāküh تفاكه] {OsT} is. 1. Birbirine yemiş atma. 2. mecaz. Şakalaşma.

tefal, -li [? tefal] {ağız} is. İlaç. [DS]

tefaric, [Ar. tefrice > tefāric تفاريج] {OsT} is. 1. Yırtmaçlar. 2. Aralıklar.

tefarik, -ği [Ar. tefāriḫ تفاريق] (tefa:ri:k) {OsT} is. 1. bot. Ballıbabagillerden Asya ve Afrika'nın tropikal bölgelerinde yetişen, sap ve yapraklarında bulunan keskin kokulu yağlı damıtılarak parfümcülükte, böcek savmada, yaprakları kürk ve derileri güvelere karşı korumakta ve kokulandırmakta kullanılan, bir metre boyunda, geniş yapraklı, beyaz çiçekli otsu bir bitki, (*Pogostemon patchouli*). 2. {ağız} Eskiden gelin elbisesi yapılan, sırma işlemeli bir tür ipek kumaş. [DS] ☞ **tefarik otu**, → **tefarik**.|| **tefarik yağı**, *Bu bitkiden damıtılan, parfümcülükte ve halk hekimliğinde kullanılan yağ.*

tefasil, [Ar. tafşil > tefāşil تفاصيل] (tefa:si:l, s kalın söylenir) {OsT} is. Ayrıntılar; tafsiller.

tefasir, [Ar. tefsir > tefāsir تفاسير] (tefa:sir) {OsT} is. 1. Tefsirler; yorumlar. 2. Kur'an-ı Kerim yorumları.

tefāssum, [Ar. tefaşşum تفصم] {OsT} is. Kırılma; kesilme.

tefasuh, [Ar. faşāhet > tefāşuh تفاسح] (tefa:suh) {OsT} is. Güzel ve anlaşılır bir ifade ile söyleme.

tefavüd, [Ar. fā'ide > tefāvüd تفاعود] (tefa:vüd) {OsT} is. Birbirinden yararlanma; karşılıklı yardımlaşma.

tefavüt [Ar. fevt > tefāvüt تفاعوت] (tefa:vüt) {OsT} is. 1. Ayırıcı özellik; fark; ayırım. 2. İki şeyin birbirin-

den ayrılması; farklı olma; farklılık. 3. {eAT} Kusura; düzensizlik. ☞ **tefavüt etmek**, {OsT} *Farklı hâle gelmek; farklılaşmak.*|| **tefavüt-i hasene**, {OsT} *Hicrî yıl üzerinden yapılan ihalelerde hicrî yıl ile malî yıl arasındaki 10 gün 21 saatlik farktan ileri gelen gelir fazlalığı.*

tefayüd, [Ar. fā'ide > tefāyüd تفاعيد] (tefa:yüd) {OsT} is. Yardımlaşma.

tefazul, [Ar. fazl > tefāzul تفاضل] (tefa:zul) {OsT} is.

1. Erdem ve meziyette birbiri ile yarışma. 2. Nice-likçe fazlalık; miktar açısından farklılık. ☞ **tefazul-i irtifā**, {OsT} *yer b. Yer yüzünde iki noktanın, deniz yüzeyine göre yükseklikleri arasındaki fark.*|| **tefazul-i iktidār**, {OsT} *fiz. Potansiyel farkı.*

tefazulî, [Ar. tefāzul > tefāzulî تفاضلى] (tefa:zulî) {OsT} sf. 1. Erdemli olma ve üstünlükte birbiri ile yarışmaya ait. 2. mat. İki sayının arasında nicelik farkından doğan oran.

tefazzul, [Ar. fazl / faḍl > tefāzzul / tefaddul تفضل] {OsT} is. 1. Üstün olma; erdemli olma. 2. Bağışlama; iyilik.

tefci, -i' [Ar. feci' > tefci' تفعيع] (tefci:) {OsT} is. 1. Canını yakma; acıtma. 2. Dertli kılma.

tefcir, [Ar. fecr > tefcîr تفعير] (tefci:r) {OsT} is. 1. Su birikintisini kanallar açarak akıtma; akaçlama; drenaj. 2. Bir yerden çıkan suyu akıtma; kaynağı akıtma. 3. tıp. Bir yara içinde biriken irin, kan vb. akıntıları borularla dışarı atma. ☞ **tefcîr havzası**, {OsT} *yer b. Boşalma havzası.*

tefçi, [tef-çi] is. Tef çalan kimse,

tefçitmek, [tefçi-mek > tevçi-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Sıkıca geçmeli olarak diktirmek. [DLT]

tefdiye, [Ar. fedā > tefdiye تفديه] {OsT} is. 1. Kendi canını başkası için feda etme. 2. "Canım sana kurban olsun" deme.

tefe¹, [Ar. deffe / defte => tefe تفه] is. 1. Tef gibi yuvarlak herhangi bir nesne. 2. Eyerin iki yanındaki yuvarlak etek kısmı. 3. Dokuma tezgâhlarında tarağı taşıyan ve her atkı geçişinde bir vuruş hareketiyle atkıyı dokunmuş bölüme sıkıştıran parça; tarak. {eT} {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DS] [Bahsayış] 4. {OsT} Dokumacılıkta tarak vurmak. 5. İpekçi dolabı. 6. İpekçi dolabına sarılmış ipek yumağı. 7. Altın varak işlemeciliğinde, yirmi altın yapraktan oluşan paket; iki deste varak. ☞ **tefe altı**, *Tefenin alt kısmını meydana getiren ağaç ya da metal parça.*|| **tefe başı**, *Sırma işlemeli kadın giysisi.*|| **tefe desteği**, *Tefeyi taşıyan yatay üst parça.*|| **tefe kolu**, *Tarağı düşey olarak tutan parça.*

tefe², [? tefe] {ağız} is. Yeni süren asma filizi. [DS]

tefebaş, [tefe+baş] {ağız} is. Sırma ile işlenmiş atlas veya kadife kumaştan yapılmış elbise. [DS]

tefeccu, -u'ı [Ar. fecī' > tefeccu' تَفَجُّع] *is.* **1.** Canı yanma; bir yeri acıma. **2.** Bir derdi olma; dertli oluş.

tefeccür, [Ar. fecr > tefeccür تَفَجَّر] *{OsT}* *is.* **1.** Tan yeri ağarma; fecr olma. **2.** Yerden su kaynayıp akma. **3.** *tıp.* Yarılma; çatlama.

tefeccürat, [Ar. tefeccür > tefeccürāt تَفَجَّرَات] (*tefeccürā:t*) *{OsT}* *is.* **1.** Tan yeri atmalar. **2.** Yerden su kaynayıp akmalar. **3.** Yarılmalar; çatlama.

tefeci¹, [tefe-ci ?] *is.* Yüksek faizle, zor durumda olanlara borç para veren kimse; murabahacı; faizci.

tefeci², [tefe-ci] {ağız} *is.* Dokuma tezgâhını kullanan işçi. [DS]

tefecik¹, [ufa-mak > ufak > (t)afak > tefek > tefe(k)-cik > tefe-cik / töpö > tepe > tepelik > tefecik?] *sf.* "Ufacık tefecik" ikilemesinde geçen ikinci kelime.

tefecik², -ği [tefe-cik] {ağız} *is.* Yün ipliğinden el tezgâhlarında dokunan kumaş. [DS]

tefecilik, -ği [tefe-ci-lik] *is.* **1.** Tefecinin yaptığı iş; faizcilik. **2.** Yasal izin olmadan, borç para karşılığında faiz alarak kazanç sağlama işi.

tefehüm, [Ar. fahm > tefahhüm تَفْهَم] *{OsT}* *is.* Kömürleşme.

tefehhus, [Ar. fahş > tefahhüş تَفْحُص] *{OsT}* *is.* İnce ayrıntılarına kadar araştırma; iyice araştırma.

tefehhusat, [Ar. tefahhüş > tefahhüşāt تَفْحُصَات] (*tefehhusa:t*) *{OsT}* *is.* Ayrıntılı yapılan araştırmalar.

tefehhuş, [Ar. fuşş > tefahhüş تَفْحُش] *{OsT}* *is.* Açık saçık ve kaba sözler söyleme; müstehcen konuşma.

tefehüm, [Ar. fehm > tefehüm تَفْهَم] *{OsT}* *is.* Bir şeyin farkına varma; anlama. ☞ **tefehüm etmek**, *{OsT}* *Anlamak; farkına varmak.*

tefehümât, [Ar. tefehüm > tefehümāt تَفْهَمَات] (*tefehümā:t*) *{OsT}* *is.* Yavaş yavaş anlamalar; farkına varışlar.

tefek¹, [ufa-mak > ufak > (t)afak > tefek ? / töpö > tepe > tefek?] *sf.* "Ufak tefek" ikilemesinde geçen ikinci kelime.

tefek², -ği [teğ (*asma dalı*) > teğ-ek > tevek / değek] {ağız} *is.* **1.** Asma; üzüm ağacı. **2.** Asmanın koruk olacak çiçekleri. **3.** Kavun, karpuz dalları. **4.** Genç asma fidanı. **5.** Asmanın taze filizi. **6.** Çalı süpürgelerini bağlamakta kullanılan yabani asma filizi. **7.** Ebegümececinin en kalın dalı ya da kartlaşmış ebegümececi. **8.** Asma yaprağı. [DS]

tefek³, -ği [Far. äveng => hevenk] {ağız} *is.* Tavana asılmış mısır hevengi. [DS]

tefekkuh, [Ar. fikh > tefekkuh تَفَقُّح] *{OsT}* *is.* **1.** Fıkıh bilgisi edinme; fıkıh öğrenimi yapma. **2.** Fıkıh konularında çok bilgili olma. **3.** Yavaş yavaş farkına varma; zihin yorarak anlama.

tefekkuh, [Ar. tefekkuh تَفَكُّح] *{OsT}* *is.* **1.** Hoşlanma. **2.** Şaşırma. **3.** Pişman olma. **4.** Yemiş toplama. **4.** Yemiş yeme.

tefekküik, [Ar. fekk > tefekküik تَفَكُّك] *{OsT}* *is.* Ayırılma; birbirinden kopma.

tefekküür, [Ar. fıkır > tefekküür تَفَكُّر] *{OsT}* *is.* **1.** Düşünme; düşünce; düşünüş. **2.** *tasvf.* Dervişin, içine kapanıp kendisini her şeyden soyutlayarak yalnızca Allah'ın büyüklüğü ve evrendeki İlahî tecelliler üzerinde düşünmeye varması. ☞ **tefekküre dalmak**, *Derin düşüncelere dalmak; derin derin düşünmek.*|| **tefekküer etmek**, *Düşünmek; kafa yormak.*

tefekküerat, [Ar. tefekküer > tefekküerat تَفَكُّرَات] (*tefekküera:t*) *{OsT}* *is.* Düşünceler; akıl yormalar.

tefeli, [tefe-li] *sf.* (Kumaş için) sık dokunmuş; atkı iplikleri güçlü tarak vuruşları ile sıkıştırılmış olan.

tefelluk, [Ar. felak > tefelluk تَفَلُّك] (*tefellû:k*) *{OsT}* *is.* Çatlama; yarılma.

tefellüc, [Ar. felc > tefellüc تَفَلُّج] *{OsT}* *is.* **1.** Yarılıp çatlama. **2.** *tıp.* İnmeye yakalanma; felce uğrama.

tefellüm, [Ar. tefellüm تَفَلُّم] *{OsT}* *is.* *biy.* Mantarlaşma.

tefellüs, [Ar. iflās > tefellüs تَفَلُّس] *{OsT}* *is.* **1.** İflas etme. **2.** *tıp.* (İnsan cildi için) pul pul dökülme.

tefelsüf, [Ar. felsefe > tefelsüf تَفَلْسُف] *{OsT}* *is.* Felsefi konuşma; felsefe yapma; filozoflaşma.

tefelsüfat, [Ar. tefelsüf > tefelsüfāt تَفَلْسُفَات] (*tefelsüfa:t*) *{OsT}* *is.* Felsefi konuşmalar; felsefe yapımlar; filozoflaşmalar.

tefelü, [tefe-lü تَفَلُّو] *{OsT}* *is.* → tefeli.

tefeng, [Far. tüfeng] {ağız} *is.* Tüfek. ☞ **tefengi sıklamak**, {ağız} *Tüfengi doldurmak.* [DS]

tefennün, [Ar. fenn > tefennün تَفَنُّن] *{OsT}* *is.* **1.** Değişme; gelişme. **2.** Bir şey öğrenme; bilme, fen bilgisi edinme. **3.** Bilim ya da sanatta bilginin en üst noktasına ulaşma. **4.** *ed.* Konuşma ve tartışmada çeşitli biçimlerde söz söyleme; değişik üslup kullanma; farklı iddialara başvurma. ☞ **tefennün etmek**, *Çeşitli bilimleri öğrenmek.*|| **tefennün eylemek**, → tefennün etmek.|| **tefennün fi'l-ibâre**, *{OsT}* *Söylenen bir sözü, yeri geldiğinde tekrar etmemek için o sözü başka biçimde söyleme. "Mevlâna" yerine "Sâhibü'l-Mesnevî" gibi.*

teferru, -u'ı [Ar. fer' > teferru' تَفَرُّع] *{OsT}* *is.* **1.** Dal budak salma; dallanma. **2.** Kısımlara ayrılma; bölünme. **3.** Bir kökten çıkıp dallara ayrılma.

teferru'at, [Ar. teferru' > teferru'āt تَفَرُّعَات] (*teferrua:t*) *{OsT}* *is.* → teferruat.

teferruat, [Ar. teferru' > teferru'āt [تفرعات] (*teferruat*) is. 1. Dal budak salmalar; dallanmalar. 2. Bir bütünü oluşturan ve ikincil oldukları düşünülen öğeler; ayrıntılar; detay. 3. Eklenti. ☞ **teferruata kaçmak**, *Bir konuda gereksiz ayrıntılara girmek.*

teferruatlı, [teferruat-lı] *sf.* Ayrıntılı; detaylı.

teferruğ, [Ar. ferāğ > teferruğ [تفرغ] {OsT} is. 1. Vazgeçme; cayma; bırakma. 2. Bir işi bitirip kurtulma. 3. Satın alınan bir mülkün tapusunu kendi üzerine geçirtme.

teferruh, [Ar. feraḥ > teferruh [تفرح] {OsT} is. İçi açılma; ferahlama.

teferruk, -ku [Ar. farḳ > teferruḳ [تفرق] {OsT} is. Parçalanma; dağılma. ☞ **teferruk-ı ittisāl**, {OsT} *tıp.* Çeşitli nedenlerle ciltte oluşan çatlaklar.

teferrüc, [Ar. ferec > teferrüc [تفرج] {OsT} is. → teferrüç.

teferrücat, [Ar. teferrüc > teferrücāt [تفرجات] (*teferrüca:t*) {OsT} is. 1. İçi açılmalar; ferahlamalar. 2. Gezintiye çıkarak sıkıntı atmalar. 3. Gezintiler.

teferrüçgâh, [Ar. teferrüc + Far. gâh [تفرجگاه] (*teferrüçgâ:h*) {OsT} is. → teferrüçgâh.

teferrüçgeh, [Ar. teferrüc + Far. geh [تفرجگه] {OsT} is. → teferrüçgâh.

teferrüç, -cü [Ar. ferec > teferrüc [تفرج] {OsT} is. 1. İçi açılma; ferahlama. 2. Gezintiye çıkarak sıkıntı atma. 3. Gezinti; gezinme.

teferrüçgâh, [Ar. teferrüc + Far. gâh [تفرجگاه] (*teferrüçgâ:h*) {OsT} is. Gezinti yeri; eğlence yeri.

teferrüd, [Ar. ferd > teferrüd [تفرد] {OsT} is. 1. Herkesten uzaklaşarak tek başına kalma; yalnız kalma. 2. Eşi ve benzeri olmama; benzersiz olma; sivrilme. 3. Bağımsız olma; bağımsızlığını elde etme; kendi başına buyruk olma.

teferrüs, [Ar. ferāset > teferrüs [تفرس] {OsT} is. Bir şeyin farkına varma; anlama; sezme. ☞ **teferrüs etmek**, {OsT} *Farkına varmak; sezme; anlamak.*

teferrüsat, [Ar. teferrüs > teferrüsāt [تفرسات] (*teferrüşa:t*) {OsT} is. Farkına varmalar; sezmeler; sezinlemeler.

teferrüş, [Ar. ferş > teferrüş [تفرش] {OsT} is. Yayılma; serilme.

teferrüz, [Ar. ifraāz > teferrüz [تفرز] {OsT} is. Ayrılma.

tefer'un, [Ar. fir'avn > tefer'un [تفرعن] {OsT} is. 1. Firavunlaşma. 2. Son derece kibirli olma.

tefessüh¹, [Ar. füşhat > tefessüh [تفسيح] (*h kalın söylenir*) {OsT} is. Açılma; genişleme.

tefessüh², Ar. fesh > tefessüh [تفسيح] (*h kalın söylenir*) {OsT} is. 1. Çürüyerek dağılma; çürüme; kokuşma. 2. *mecaz.* Bir kimse ya da toplumun kendine özgü niteliklerini kaybederek dağılması; yozlaşma. 3. *tıp.* Bir organın çürümesi; çürüyüp dağılması. ☞ **tefessüh etmek**, *Çürümek; kokuşup dağılmak; eski niteliğini kaybetmek.*

tefessühât, Ar. tefessüh > tefessühāt [تفسيحات] (*tefessüha:t*) {OsT} is. Kokuşmalar; çürümeler.

tefettüt, [Ar. fett > tefettüt [تفتت] {OsT} is. Küçük küçük parçalara ayrılma; parçalanma; ufalanma.

tefe'ül, [Ar. fā'īl > tefe'ül [تفأل] {OsT} is. 1. Hayra yorma; uğur sayma. 2. Fal bakma; fal açma. ☞ **tefe'ül etmek**, {OsT} *Fal bakmak; fal açmak.*

tefe'ülat, [Ar. tefe'ül > tefe'ülāt [تفالات] (*tefeüla:t*) {OsT} is. 1. Hayra yormalar; uğurlu saymalar. 2. Fal bakmalar.

tefevvuk, [Ar. fevk > tefevvuk [تفوق] {OsT} is. Üstün olma; üstünlük. ☞ **tefevvuk etmek**, {OsT} *Üstün olmak; üstün gelmek.*

tefevvuz, [Ar. fevz > tefevvuz [تفوض] {OsT} is. 1. Bir işi üstüne alma; yüklenme. 2. *huk.* Bir taşınmazın tasarruf haklarını satın alma.

tefevvüh, [Ar. fevh > tefevvüh [تفوه] {OsT} is. 1. Sözü söyleme; söyleme. 2. Dedikodu yapma; dil uzatma.

tefevvühât, [Ar. tefevvüh > tefevvühāt [تفوهات] (*tefevvüha:t*) {OsT} is. Dedikodular; çirkin sözler. ☞ **tefevvühatta bulunmak**, *Çirkin sözler söylemek; yerli yersiz konuşmak; dedikodu etmek.*

tefevvüz, [Ar. fevz > tefevvuz [تفوض] {OsT} is. → tefevvüz.

tefeyyüz, [Ar. feyż > tefeyyüz [تفويض] {OsT} is. İlerleme; yükselme; gelişme. ☞ **tefeyyüz etmek**, {OsT} *Gelişmek; ilerlemek.*

tefeyyüzât, [Ar. tefeyyüz > tefeyyüzāt [تفويضات] {OsT} is. İlerlemeler; gelişip yükselmeler.

tefhim¹, [Ar. faḥm (*kömür*) > tefhīm [تفحيم] (*tefhi:m, h kalın söylenir*) {OsT} is. Kömür hâline getirme; kömürleştirme.

tefhim², [Ar. faḥm (*büyük, ulu*) > tefhīm [تفخيم] (*tefhi:m, h kalın söylenir.*) {OsT} is. 1. Yüce sayma; ululama. 2. *dbl.* Bir harfi kalın okuma.

tefhim³, [Ar. feh̄m > tefhīm [تفهيم] (*tefhi:m*) {OsT} is. 1. Anlatma; bildirme; açıklama. 2. *huk.* Mahkeme kararının sözlü olarak taraflara bildirilmesi. ☞ **tefhim etmek**, *Anlatmak; açıklamak; bildirmek.* || **tefhim-i merām**, {OsT} *Dileğini, isteğini bildirme.*

- tefhimat**, [Ar. tefhīm > tefhīmāt تفهيمات] (*tefhi:ma:t*) {OsT} is. Anlatmalar; bildirmeler.
- te'fif**, [Ar. te'fif تأفيف] (*te-fi:f*) {OsT} is. Of çekme; oflayıp puflama.
- te'fik**, [Ar. te'fik تافيك] (*te-fi:k*) {OsT} is. 1. Yalan söyleme. 2. İftira atma; karalama.
- te'fikât**, [Ar. te'fikât تافيكات] (*te-fi:kâ:t*) {OsT} is. 1. Yalan söylemeler. 2. İftira atmalar; karalamalar.
- tefikli**, [Ar. ta'ahhüt => taahhüt-lü / tefik-li] {ağız} sf. Taahhütlü; bağıtlı. [DS]
- tefil**, [Ar. fa'l > tef'il تفيل] (*tef-i:l*) {OsT} is. Falına baktırma; fal açtırma. ☞ **tefil düzmek**, {ağız} *Suçunu gizlemek için sözde bahaneler bulmak.* [DS]
- tefil**, [tef (*yans*) > tef-il] is. Çabuk ve hızlı gidip gelmeyi; kendi çevresinde hızla dönmeyi anlatan yansımali gövde. ☞ **tefil tefil**, {ağız} *Harıl harıl; fırl fırl.* [DS]
- tefilemek**, [tefil-de-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] İşi çabuk bitirmek için canla başla çalışmak. [DS]
- tefile**, [Ar. fi'l > tef'ile تفعله] (*tef-ile*) {OsT} is. Aruz ölçüsünde bir dize ya da beyitte bulunan kalıp parçalarının her biri.
- tefilin**, [İbr. tefilin] is. Yahudilerin dua okurken a-lınlarına ve kollarına sardıkları üzeri dua yazılı bez.
- tefir**, [? tevir / tefir] {ağız} sf. 1. Türlü; çeşit. 2. Renk. ☞ **tefir tefir**, {ağız} *Çeşit çeşit; biçim biçim.* [DS]
- tefikih¹**, [Ar. fikḥ > tefkīḥ تفقيح] (*tefki:h, k ve h kalın söylenir*) {OsT} is. 1. Öğretme; kavratma. 2. Fıkıh öğretme.
- tefikih²**, [Ar. tefkīḥ تفكيه] (*tefki:h*) {OsT} is. 1. Hayrete düşürme. 2. Hoşlandırma. 3. Yemiş yedirme.
- tefikir**, [Ar. fikr > tefkīr تفكير] (*tefki:r*) {OsT} is. 1. Düşünmesine yol açma; düşünmesini sağlama; düşündürme. 2. psikol. Düşünceleme.
- teflik**, [Ar. teflik تفليق] (*tefli:k, k kalın söylenir*) {OsT} is. yer b. Dilinim.
- teflis**, [Ar. fels > teflīs تفليس] (*tefli:s*) {OsT} is. 1. Biri-ne iflas etmiş olduğunu söyleme. 2. İflasına karar verme. 3. huk. Yargı sonucunda bir iş yeri veya kişinin iflas ettiği kararının çıkması.
- teflon**, [Fr. tetra-fluor-ethylene > téflon (DuPont firm. tesc. isim)] (*l ince söylenir*) is. 1. Etilen ve flüordan üretilen bir tür plastik madde. 2. Bu madde ile kaplanmış, ısıya dayanıklı kap.
- tefluran**, [Fr. téflurane] is. kim. Etan türevlerinden a-erosol içinde taşıyıcı olarak kullanılan fluobromlu madde; Fe₃C-CHFB_r.
- tefra**, [Fr. téphra] is. jeol. Yanardağ patlaması sırasında püskürme hâlinde fırlayan maddelerin hepsi.
- tefri**, [Ar. fer' > tefrī' تفریح] (*tefri:*) {OsT} is. Dal-landırıp budaklandırma.
- tefriat**, [Ar. tefrī' > tefrī'āt تفریعات] (*tefri:*) {OsT} is. Dallandırıp budaklandırmalar.
- tefric**, [Ar. tefrīc تفریح] (*tefri:c*) {OsT} is. 1. Üzüntüyü dağıtma; kederi üzerinden atma. 2. Ferahlık verme. 3. Ayırma; arayı açma.
- tefrice**, [Ar. tefrīce تفریجه] (*tefri:ce*) {OsT} is. Yırtmaç; aralık.
- tefrid**, [Ar. ferd > tefrīd تفرید] (*tefri:d*) {OsT} is. 1. Dünyadan geçip yalnız din ile meşgul olma; kendi-ni Allah'a adama. 2. Din bilimleri ile uğraşma. 3. fiz. Elektriklenmesi istenmeyen bir cismi iletken cisimlerden uzak tutma, onlara dokundurmama.
- tefrigat**, [Ar. tefrīgāt تفریغات] (*tefri:ğa:t*) {OsT} is. 1. Dolu kapları boşaltmalar. 2. Yemekleri kotarmalar.
- tefrīg¹**, [Ar. ferağ > tefrīg تفریح] (*tefri:ğ*) {OsT} is. 1. Dolu kabı boşaltma. 2. Dolu kabın boşaltılması.
- tefrīg²**, [Ar. ferāğat > tefrīg تفریح] (*tefri:ğ*) {OsT} is. Vazgeçirme.
- tefrih¹, -hı** [Ar. feraḥ > tefrīḥ تفریح] (*tefri:h, h kalın söylenir*) {OsT} is. Ferahlandırma. ☞ **tefrih etmek**, {OsT} *Ferahlık vermek.*
- tefrih²**, [Ar. ferḥ (ekin'in gelişmesi) > tefrīḥ تفریح] (*tefri:h, h kalın söylenir*) {OsT} is. 1. (Ekin için) filizlenme; gelişme. 2. (Civciv için) yumurtadan çıkma zamanı. 3. korkusuz kalma.
- tefrik**, -kı [Ar. farḥ > tefrīk تفریق] (*tefri:k, k kalın söylenir*) {OsT} is. 1. Ayırma. 2. Ayı tutma; seçme. 3. ed. İki konuyu bir kavram altında topladıktan sonra bunları var olan öz ayrılığına göre anlatma. ☞ **tefrik etmek**, *Ayırmak; seçmek; ayrı tutmak.*
- tefrika**, [Ar. farḥ > tefrīka تفریقه] {OsT} is. 1. Ay-rılma; ayrılık. 2. Bir gazete ya da dergide bölümler hâlinde yayımlanmak üzere düzenlenmiş roman ya da başka tür yazı dizisi. 3. Birbirine kötülük etme-ye kadar varan sürekli anlaşmazlık; ayrılık; bozuş-ma; nifak. 4. sf. (Yazı için) tefrika hâlinde yayımlanan; bu biçimde düzenlenen. ☞ **tefrika etmek**, *Uzun bir romanı ya da başka tür bir düz yazıyı ga-zete ya da dergide bölümler hâlinde yayımlamak.* || **tefrika roman**, *Gazete ya da dergide bölümler hâ-linde yayımlanan roman.*
- tefrikaten**, [Ar. tefrīkatē تفریقته] (*tefrika'ten*) {OsT} zf. Tefrika olarak; tefrika hâlinde.
- tefrikçi**, [tefrik-çi] is. Ayırıcı.
- tefriş**, [Ar. ferš > tefrīš تفریش] (*tefri:ş*) {OsT} is. 1. Yayma; döşeme. 2. Bir şeyin tabanını örtme. 3. Oturulan bir yeri, evi, daireyi eşya ile donatma. ☞ **tefriş etmek**, *Döşemek; donatmak; süslemek.*

- tegayyür**, [Ar. ğayr > tağayyür *تغیر*] (*tega:yür*) {OsT} is. **1.** Değişme; başkalaşma. **2.** Bozulma. **3.** Renk değiştirmek. ☞ **tegayyür etmek**, *Değişmek; başkalaşmak*.
- tegayyürat**, [Ar. tağayyür > tağayyürât *تغییرات*] (*tegayyüra:t*) {OsT} is. Değişmeler; başkalaşmalar.
- tegayyüz**, [Ar. tağayyüz *تغیظ*] (*tega:yüz*) {OsT} is. Hiddetlenme; kızma, öfkelenme.
- tegayyüzat**, [Ar. tağayyüzât *تغیظات*] (*tega:yüza:t*) {OsT} is. Hiddetlenmeler; kızmalar; öfkelenmeler.
- tegazzüb**, [Ar. tağâzzüb *تغضب*] (*tega:zzüb*) {OsT} is. Gazaplanma; öfkelenme.
- tegazzü**, [Ar. ğazel > tağazzül / teğazzül *تغزل*] {OsT} is. **1.** Gazel söyleme. **2.** ed. Kasidenin bölümleri arasında gazele yer verme.
- tegazzülat**, [Ar. teğazzül > teğazzülât *تغزلات*] {OsT} is. **1.** Gazel söylemeler. **2.** ed. Gazel tarzında şiir söylemeler, yazmalar.
- teġdi**, [teg-mek > teg-di / teġi] (*teġdi:*) {eT} is. Ziyaretçi. [DLT]
- teġdök**, [teg-mek > teg-dük / teg-dök] {eT} is. Savaş; çatışma. [ETY]
- teġdük**, [teg-mek > teg-dük] {eT} is. Hücum; saldırı; savaş. [Tekin]
- teġe**¹, [teg-mek > teg-ē] (*teġe:*) {eT} sf. Gelecek.
- teġe**², [teke / teġe] {aġız} is. Erkek keçi; teke. [DS]
- teġek**, -ġi [teġ (*asma dalı*) > teġ-ek > tevek / deġek] {aġız} is. Üzüm kütüğü. [DS]
- teġel**, [teg-mek (*deġmek*) > teg-el > teġel / teyel] {aġız} is. Seyrek ve eğreti dikiş. [DS] ☞ **teġel vurmak**, {aġız} *Önce teyelleyip sonra elle makine dikişi gibi ince dikiş yapmak*. [DS]
- teġele**, [teġele] {eT} is. **1.** Yağmura dayanıklı bir üst giysisi. **2.** Bir tür pardösü veya palto. **3.** Kadınların giydiği kaftan. [Bahşayış]
- teġellemek**, [teġel-le-mek] {aġız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Aklına getirmeye çalışmak; göz önünde canlandırmaya çalışmak. **2.** Birinin aklını karıştırmak. [DS]
- teġelti**, [Moğ. degel-tü => teġel-ti] {aġız} is. → teġelti. [DS]
- teġene**, [eT. teñ-le / teñne / teġene] {aġız} is. Tekne. [DS]
- teġere**¹, [teg-mek > teg-er-ē] (*teġere:*) {eT} e. Dair; hakkında. [EUTS]
- teġere**², [teġere] {aġız} is. Kışlık odun yığını. [DS]
- teġerg**, [Far. teġerg *تغیرگ*] {OsT} is. Yağış türü olan dolu.
- teġi**, [teg-mek > teg-i] (*teġi:*) {eT} is. **1.** Deġme; erişme. [ETY] **2.** Akriba. [EUTS] **3.** zf. -e kadar; dek; deġin; kadar. [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Tekin] [Üç İtigsizler] **4.** ... kadarıyla.
- teġil**, [Far. teġil *تغیل*] {OsT} is. Sakalı yeni çıkmaya başlayan genç.
- teġilmek**¹, [teg-mek (*erişmek*) > teg-(i)l-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] **1.** Kör olmak; körlenmek. [DLT] [ETY] **2.** Şaşılasmak; tek gözlü olmak [DLT] **3.** edil. f. Kör edilmek. **4.** Körletilmek. [Gabain] [DLT] [EUTS] **5.** Kamaştırılmak. [EUTS]
- teġilmek**², [teg-mek > teg-il-mek] {eT} edil. f. [-ür] Deġilmek; dokunulmak. [İKPÖy.] [Gabain] [DLT] [EUTS]
- teġim**¹, [teg-mek > teg-im] {eT} is. Hücum; saldırı. [ETY]
- teġim**², [teg-mek > teg-im] {eT} zf. Vade; son; müddet; sıra. [EUTS]
- teġim**³, [teg-mek > teg-im] {eT} sf. Layık. [KB]
- teġimlig**, [teg-im-lig] {eT} sf. Layık; deġimli; deġer; hissedar. [Gabain] [Üç İtigsizler]
- teġimlik**, [teg-im-lik] {eT} is. Layık olma; müstahak; ilgisi olmak; liyakati olmak. [EUTS]
- teġimsiz**, [teg-im-siz] {eT} sf. Liyakatsiz; hak etmemiş. [EUTS]
- teġin**, [tig (*kılıç*) > tig-in (*kılıçlı*) > teġin] is. Eski Türklerde bir komutanlık unvanı.
- teġin**¹, [Çin. tu-ki (*prens*) > teġin / tigin] {eT} is. **1.** Hakan oġullarına verilen unvan; hükümdar aile üyelerinin unvanı; prens; veliaht; şehzade. [ETY] [DLT] [İKPÖy.] [Gabain] [Tekin] [EUTS] **2.** Köle; [DLT] ☞ **kümüş teġin**, {eT} *Rengi gümüş gibi saf köle*. [DLT] || **alp teġin**, {eT} *Yiġit köle*. [DLT] || **kutlug teġin**, {eT} *Uğurlu köle*. [DLT]
- teġin**², [teg-mek > teg-in] {eT} zf. Deġin; kadar. [DLT]
- teġinç**, [teg-mek > teg-in-mek > teg-in-ç] {eT} is. Vasil olma; erişme; yetişme; varma; yetişme; muvaffak olma. [Gabain] [EUTS]
- teġing**, [teg-iñ] (*teġiñ*) {eT} is. Samur; teyin. [DLT]
- teġinmek**¹, [teg-mek > teg-in-mek] {eT} is. Duygu. [Gabain]
- teġinmek**², [teg-mek (*deġmek; erişmek*) > teg-in-mek] f. **1.** Saygılı bir biçimde yapmak. saygı ve hürmetle bir şeyi yapmak. [EUTS] [İKPÖy.] **2.** Ulaşmak; karşılaşmak; maruz kalmak; uğramak. [İKPÖy.] **3.** Duçar olmak; kabullenmek. [EUTS] **4.** Yaklaşmak; erişmek; feda-yı nefis etmek. [EUTS] [Gabain] **5.** Sevk olunmak. [EUTS] **6.** Hissetmek; duymak; temas etmek. [ARAT] [EUTS] [Üç İtigsizler] **7.** Bir büyük adamın yanına gelmek veya oradan gitmek. [DLT] [KB] **8.** Çekmek. [ARAT]
- teġir**, [teg-mek > teg-ir] (*teġi:r*) {eT} is. **1.** Pay; hisse. **2.** Önem; deġer; kıymet. [DLT] **3.** Fiyat.
- teġirme**, [*teg-ir-mek > teg-ir-mē / teġirmi] (*deġirme:*) {eT} sf. Yuvarlak. [DLT]

teğirmek¹, [teg-mek > teg-ir-mek] {eT} gçl. f. 1. Çevirmek; kuşatmak. [ETY] 2. Yaklaştırmak. [DLT]
teğirmek², [*teg-ir-mek] {eT} is. Deveye iki taraflı asılarak içerisine binilen bir tür sepet. [DLT]
teğirmen, [*teğir-mek > teğir-men] {eAT} is. 1. Değirmen. [DK] [DLT] [EUTS] [Gabain] 2. Değirmen taşı. [DLT]
teğirmençi, [teğir-men-çi] {eT} is. Değirmenci. [Mühennâ]
teğirmi, [*teğir-mek > teğir-mî] (teğirmi:) {ağız} zf. 1. Etrafında; çevirerek. [Gabain] 2. is. Yuvarlak. [EUTS] 3. Kare şekilli yüzey.
teğirmilemek, [teğirmî > teğirmi-lē-mek] (teğirmile:mek) {eT} gçl. f. [-yür] Yuvarlaklaştırmak; etrafını çevrelemek. [EUTS] [Gabain]
teğirmilenmek, [teğirmî > teğirmi-le-n-mek] {eT} edil. f. [-ür] Yuvarlaklaştırılmak; yuvarlak hâle getirilmek.
teğirmiletmek, [teğirmî > teğirmi-le-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Yuvarlaklaştırtmak; yuvarlak hâle getirtmek.
teğirmileyü, [teğirmi-leyü] (teğirmileyü:) {eT} zf. 1. Çepeçevre. [EUTS] 2. Etrafını çevirerek. [Gabain]
teğiş, [teg-mek > teg-iş] {eT} is. 1. Değiş; değişme. [DLT] 2. Düşman ile temas; temas; yakından savaşıma; çatışma [ETY] [Gabain] [Tekin]
teğişmek¹, [teg-mek > teg-iş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] 1. Takas yapmak; değişmek. 2. döñşl. f. Başkalaşmak. 3. Bir yere değmek. [DLT] 4. Dürüm dürüşmek. [DLT]
teğişmek², [teg-mek > teg-iş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] 1. Vuruşmak. [KB] 2. Muhakeme olmak. [DLT] 3. Rastlaşmak. [EUTS]
teğit, [Çin. tu-ki (prens) > téğîn > teğ(i)n-t] {eT} is. 1. Köleler. [DLT] 2. Hakan oğulları; prens. [DLT]
teğizmek, [teğiz-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] → teğzinmek.
teğlermek, [teg-mek (değmek; erişmek) > teg-(i)l-mek > teg-(i)l-er-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Kör etmek. [İKPÖy.]
teğlik, [teg-mek > teg-il-mek > teg(i)l-ik / teg-lük] {eT} sf. Kör; görmez. [Gabain]
teğlirmek, [teg-(i)l-er-mek / teg(i)l-ir-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Körletmek. [Gabain]
teğlüğ, [teg-mek > teg-il-mek > teg(i)l-ik / teg-lük] {eT} sf. Kör. [EUTS]
teğlük, [teg-mek > teg-il-mek > teg(i)l-ik / teg-lük] {eT} is. sf. Kör. [ETY] [EUTS] [Gabain]
teğme, [teg-mek > teg-mē] (değme:) {eT} sf. 1. Değme. [DLT] 2. Her; bir bir. [DLT] [KB] 3. Türlü türlü. [DLT] [KB] ☞ **teğme künte**, {eT} Her gün.|| **teğme bir**, (Onlardan) herhangi biri.
teğmek, [teg-mek] {eAT} {ağız} gçsz. f. 1. Değmek; dokunmak; ulaşmak; nâil olmak; kazanmak; elde

etmek; erişmek; yakalamak. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] [Tekin] [Üç İtigsizler] [KB] 2. (Işık için) vurmak. 3. Erişmek; varmak. [ETY] [Tekin] 4. Layık olmak; karşılamak. [DK] 5. Karşılaşmak; maruz kalmak. [İKPÖy.] 6. {ağız} Vurmak; çarpmak. 7. Saldırmak; hücum etmek. [DLT] [ETY] [Gabain] [Tekin] 8. Düşmek; [DLT]
teğmemek, [teg-me-mek] {eT} gçsz. f. [-z] Varmamak; erişmemek. [Tekin]
teğmiş, [teg-mek (erişmek) > teg-miş] {eT} is. Varmak; erişme. [ETY]
teğre¹, [*teğir-mek (etrafında tam dönmek) > teg(i)r-ē] (teğre:) {eT} is. 1. Daire. [DLT] [EUTS] 2. Çevre; etraf; civar; dört taraf. [DLT] [EUTS] [ETY] [KB] 3. zf. Çepeçevre; dört bir yanda; her tarafta; etrafta; çevresinde; etrafında. [Gabain] [İKPÖy.] [ETY]
teğre², [deg-re] {ağız} is. 1. Üç etekli kadın elbisesi. 2. Kağınların yan kanatlarını dikine tutan uzun ağaçlar.
teğreg, [teg-ir-e-mek > teğre-k] {eT} is. Herhangi bir şeyin halkası; dairesi. [DLT]
teğrek, [teg(i)r-ē-mek > teğre-k] {eT} is. Çember; çeper. [DLT]
teğreki, [teğre > teğre-ki] {eT} sf. Etraftaki; çevredeki. [EUTS]
teğriklemek, [teğrik-lē-mek] (teğrikle:mek) {eT} gçl. f. [-r] Dört yanını çevrelemek; kuşatmak; ihata etmek; çevreye dizmek; çevirmek. [ARAT] [EUTS] [Gabain]
teğrilmek, [teg-ir-mek > teg(i)r-il-mek] {eT} edil. f. [-ür] Çevrilmek; döndürülmek. [EUTS]
teğşilmek, [teğiş-mek > teg(i)ş-il-mek / deg(i)ş-il-mek] {eT} edil. f. [-ür] Değişilmek; hakkında değişmek eylemi uygulanmak; değiştirilmek. [EUTS] [Gabain]
teğşülmek, [teğiş-mek > teg(i)ş-ül-mek] {eT} edil. f. [-ür] Değiştirilmek. [EUTS]
teğşürmek, [teğiş-mek > teg(i)ş-ür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] 1. Değiştirmek. [Üç İtigsizler] 2. Değişmek. [Gabain] 3. Ulaştırmak; getirmek; erişirmek; sevk etmek. [EUTS]
teğşürülmek, [teg-iş-mek > teg(i)ş-ür-ül-mek] {eT} edil. f. [-ür] Değiştirilmek. [KB]
teğşürüşmek, [teg-iş-mek > teg(i)ş-ür-üş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] 1. Karşılıklı olarak değişmek. 2. Birlikte değiştirmek; yardımlaşarak değiştirmek. 3. Değiştirilmek. [EUTS]
teğşüt, [teg-mek > teg-iş-mek > teg-(i)ş-üt] {eT} is. 1. Karşılık; bedel. 2. Para değişimi; para bozma işlemi; değiş-tokuş; mübadele; değişim; tahvil. [Üç İtigsizler]
teğula, [Lat tegula (kiremit)] (tegu'la) is. 1. Çatıda su geçirmezlik sağlamak için kullanılan pişmiş toprak kaplama malzemesi. 2. zool. Böceklerde ön kanadın dibinde bulunan pul şeklindeki küçük parça.

- teğü**, [teg-mek > teg-î / teg-û] (*teğü.*) {eT} zf. Kadar; dek. [DLT]
- teğül**, [dâğ + ol > teğüll] {eT} e. Değil. [DLT] [DK]
- teğün**, [teğün] {eT} is. Kısır kadın. [Mühennâ]
- teğürgen**, [teg-ür-mek > teg-ür-gen] {eT} sf. Daima değiren; eriştiren. [DLT]
- teğürmek**, [teg-mek > teg-ür-mek] {eT} gçl. f. [-ür]
1. Değdirmek; dokundurmak. [DLT] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] **2.** Eriştirmek; vardırmaq; vasıl etmek; ulaştırmak. [DLT] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] [KB]
- teğürtmek**, [teg-mek > teg-ür-mek > teg-ür-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Değdirmek; eriştirmek; değirmek. [EUTS]
- teğürtürmek**, [teg-ür-mek > teg-ür-t-ür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Ulaştırtmak. [EUTS]
- teğzinç**, [teg-mek (*değmek; erişmek*) > teg-(i)z-mek > tegz-in-mek > tegz-inç] {eT} sf. **1.** Dönen. [Mirşan] **2.** Anafor; girdap. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] **3.** Dalga; kıvrılma. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] **4.** Merdane. [İKPÖy.] **5.** Tomar. [EUTS] [Gabain] **6.** Başlık; bölüm; fasıl. [EUTS] [Gabain] **7.** Muhit. [EUTS] **8.** Devir. [EUTS]
- teğzindürmek**, [teğzin-dür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Döndürtmek; çevirtmek
- teğzinmek**, [teg-mek (*değmek; erişmek*) > teg-(i)z-mek > tegz-in-mek / teğzin-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Kıvrılıp bükülmek; çevresinde dönmek; dolanmak; dolaşmak; yuvarlanmak; devretmek; devir yapmak; daire çizmek. [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler]
- teğ¹**, [teğ] {ağız} is. **1.** Asma. **2.** Asma filizi; sürgün. **3.** Bitki dalları. **4.** Kavun, karpuz, kabak gibi bitkilerin toprak üstünde yayılan gövde ve dalları. **5.** Asma yaprağı. [DS]
- teğ²**, [teğ / teğ] {ağız} is. Aynı düzeyde olan; denk; eşit. [DS]
- teğdirmek**, [teğ-dir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] **1.** Savmak; kaçırmak; ayağını kaydırmak. **2.** Yerinden atmak; uzaklaştırmak. [DS]
- teğ¹**, [teğ-e] {ağız} is. Bitki dalı. [DS]
- teğ²**, [teğ-e] {ağız} zf. Paralel; başa baş. [DS]
- teğek**, [teğ-ek نكك] is. **1.** {eAT} {OsT} Asma filizi; asma dalı; asma kütüğü; tevek. {ağız} (*aynı*) [DS] **2.** {ağız} Asma, kavun, karpuz, kabak gibi bitkilerin dalları. [DS] **3.** {ağız} Bu bitkileri yaprakları. [DS] **4.** {ağız} Üzüm asmasının taze filizi. [DS]
- teğellemek**, [teğel-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] → teyellemek. [DS]
- teğelti**, [Mog. degel > T. -ti نكلتى] {eAT} {OsT} {ağız} is. Binek ve yük hayvanlarında, kaltağın hayvanın sırtını vurmaması için eyer ve semer altına konulan keçe; eğrim; belleme; haşa; yapık. [DS]
- teğeltici**, [teğelti-ci نكلتيجى] {OsT} is. Eyer keçesi yapan kimse.
- teğeltilik**, [teğelti-lik نكلتيلك] {OsT} is. Hayvanın sırtının teğelti ile örtülen yeri.
- teğeltü**, [tegel-tü نكلتو] {eAT} {ağız} is. → teğelti. [DS]
- teğemek**, [teğ-e-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-ğ(i)-yor] Maddî ve manevî yardımda bulunmak. [DS]
- teğ^{et}**, [teg-mek (*değmek*) > teg-et > teğ^{et}] is. mat. Bir eğriye bir noktasında değen doğru ya da düzlem; mümas (1937). ☞ **teğ^{et} altı**, mat. Bir teğ^{et}in değme noktası ile teğ^{et}in x eksenini kestiği nokta arasındaki doğru parçasının x eksenindeki izdüşümü.
- teğetsel**, [teğ^{et}-sel] sf. Teğete ilişkin.
- teğir**, [teğir] {ağız} is. Ağaçtan oyma su kabı. [DS]
- teğiş**, [teg-mek > teg-iş] {eT} is. Değme; temas; dokunma. [EUTS]
- teğlemek**, [teğ-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Eşitlemek; denkleme. [DS]
- teğli**, [teğ-li] {ağız} sf. Becerikli. [DS]
- teğmek**, [teğ-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. **3.** Görünmeden kaçmak; tüymek. [DS]
- teğmen¹**, [teğ-mek > teğ-men (*bağlanan, ilihak eden, mülâzım*)] is. **1.** Türk silahlı kuvvetlerinde takım düzeyindeki askerî birliğe komuta eden, as-teğmenden büyük, üstteğmenden küçük olan subay rütbesi; mülâzım, (1937). **2.** Bu rütbeyi taşıyan subay.
- teğmen²**, [teğ-men] {ağız} is. Tarla, bağ, bahçe sınırının çıkıntı yaparak uzamış yeri. [DS]
- teğmenlik**, -ği [teğmen-lik] is. Teğmenin görevi ya da rütbesi.
- teğnemek**, [tîñ-la-mak > teğne-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-n(i)-yor] Gözetlemek. [DS]
- teh¹**, [teh] {ağız} ünl. **1.** Beğeni bildirir. **2.** Olumsuzluk bildirir. **3.** e. İşte. **4.** Sanki. [DS] ☞ **teh düşmek**, {ağız} Dikkat etmek. [DS]
- teh²**, [Far. teh تہ] {OsT} is. **1.** Dip. **2.** Kat; mertebe. **3.** {ağız} İç yüzü; öz; asıl. [DS] ☞ **teh-i câh**, {OsT} *Kuyunun dibi.* || **teh-i deryâ**, {OsT} *Denizin dibi.* || **teh-i kâşâne**, {OsT} *Köşk katı.*
- teh³**, [Ar. (Sur.) tîh تيج [Tietze]] {ağız} is. **1.** Çürük üzüm. **2.** Kütüğünde kendiliğinden kuruyan üzüm. **3.** Ak üzümle pekmezden yapılan bir çeşit reçel. [DS]
- teh⁴**, [tek / teğ] {ağız} is. Tek; yalnız. [DS]
- teha**, [teha] {ağız} ünl. Şaşma bildirir. [DS]
- tehab**, -bbı [Ar. ħubb > teħabb نحاب] {OsT} is. **1.** Dostluk meydana getirme. **2.** Karşılıklı sevgi gösterme; sevişme.
- tehabbür**, [Ar. ħaber > teħabbür نخبور] {OsT} is. İyi bilme; esasını, özünü bilme.

- tehabbüs**, [Ar. ḥabs > teḥabbüs تحبس] {OsT} is. Kendini bir yere kapatma; hapsetme.
- tehaci**, [Ar. hecā > teḥācī تهاجى] (teha:ci:) {OsT} is. 1. Hicvetme. 2. Hicivleşme.
- tehacüm**, [Ar. hücum > teḥācüm تهاجم] (teha:cüm) {OsT} is. 1. Bir yere saldırma; hücum etme. 2. Bir yere toplama; üşüşme. ☞ **tehacüm etmek**, 1. Birden hücum etmek; saldırmak. 2. Üşüşmek; toplaşmak.
- tehacümat**, [Ar. teḥācüm > teḥācümāt تهاجمات] (teha:cüma:t) {OsT} is. 1. Saldırıları. 2. Toplaşmalar; üşüşmeler.
- tehadu**, -u'ı [Ar. teḥādu' تحادع] (teha:du:) {OsT} is. Aldanmadığı hâlde aldanmış gibi görünme.
- tehadüb**, [Ar. teḥādüb تحادب] (teha:düb) {OsT} is. Kamburlaşma.
- tehafüt**, [Ar. teḥāfüt تهافت] (teha:füt) {OsT} is. 1. Birbiri üzerine atılma. 2. Hırsla bir şeyin üzerine atılma; üşüşme. 3. Kendini zaman zaman bir şeye çarpma.
- tehalli**, [Ar. ḥalā (boşluk) > taḥallī تحلى] (tahalli:) {OsT} is. 1. Boşalma; boş kalma. 2. Yalnız olma. 3. Kendini işe verme.
- tehallüs**, [Ar. ḥulūş > taḥallūş تحلص] {OsT} is. 1. Kurtulma; kurtuluşa erme. 2. ed. Şiirde takma ad kullanma.
- tehalüf¹**, [Ar. ḥulf > teḥālūf تحالف] (teha:lüf) {OsT} is. Birbirine karşıt olma; aykırılık. ☞ **tehalüf etmek**, {OsT} Birbirine zıt olmak.
- tehalüf²**, [Ar. ḥalf > teḥālūf تحالف] (teha:lüf) {OsT} isl. huk. Hem davalı hem de davacı tarafın yargıç önünde yemin etmeleri.
- tehalük**, [Ar. helāk > teḥālūk تهالك] (teha:lük) {OsT} is. Büyük bir istekle koşma; atılma; çok isteme. ☞ **tehalük etmek** (eylemek), {OsT} Can atmak; istekle atılmak.
- tehalükât**, [Ar. teḥālūk > teḥālūkāt تهالكات] (teha:lüka:t) {OsT} is. İstekle atılmalar; can atmalar.
- tehami**, [Ar. teḥāmī تحامى] (teha:mi:) {OsT} is. 1. Kendini sakınma. 2. Avukatlık etme.
- tehamiyat**, [Ar. teḥāmiyāt تحاميات] (teha:miya:t) {OsT} is. 1. Kendini korumalar; sakınmalar. 2. Avukatlık etme çalışmalarını.
- tehamuk**, [Ar. ḥumḵ > teḥāmuk تحامق] (teha:muk) {OsT} is. Ahmaklığa dökme; kendini ahmak gösterme.
- tehannün**, [Ar. ḥanīn > teḥānnün تحانن] (teha:nnün) {OsT} is. Çok arzu etme; göreceği gelme.
- teharüc**, [Ar. ḥurüc > teḥārüc تحارج] (teha:rüc) {OsT} is. 1. huk. Ortakların toprak, gelir ve para üstüne yaptıkları anlaşma. 2. Mirasçılardan birinin veya birkaçının terekeden daha az pay alarak çekilmesi; çıkışma.
- teharüm**, [Ar. herm > teḥārüm تهارم] (teha:rüm) {OsT} is. Genç olduğu hâlde kendini yaşlı gösterme; ihtiyarlık taslama.
- teharüş**, [Ar. teḥārüş تحارش] (teha:rüş) {OsT} is. Hırıldayıp dalaşma. ☞ **teḥārüş-i kilāb**, {OsT} Köpeklerin hırıldayarak dalaşması.
- tehasin**, [Ar. teḥāsīn تحاسين] (teha:si:n) {OsT} is. müz. Eski Arap müziğinde kullanılan süs motifleri.
- tehasüb**, [Ar. teḥassüb تحسب] {OsT} is. Yastığa dayanma.
- tehasum**, [Ar. teḥāşum تحاصم] (teha:sum) {OsT} is. Düşmanlık etme.
- tehasüd**, [Ar. teḥāsüd تحاسد] {OsT} is. Karşılıklı olarak haset etme; hasetleşme.
- tehaş**, [tehaş] {ağız} ünl. "Eyvah, yazıklar olsun" anlamında acıma bildirir. [DS]
- tehaşa**, [Ar. ḥaşy > teḥāşā تحاشا] (teha:şa:) {OsT} is. → tehaşi.
- tehaşi**, [Ar. ḥaşy > teḥāşī تحاشى] (teha:şi:) {OsT} is. Korkma; çekinme. ☞ **tehaşi etmek**, Sakınmak; korkmak; çekinmek.
- tehatub**, [Ar. ḥaṭb > teḥāṭub تحاطب] (teha:tub) {OsT} is. Birbirine karşılıklı hitapta bulunma; hitaplaşma.
- tehavün**, [Ar. hevñ > teḥāvün تهاون] (teha:vün) {OsT} is. 1. Önem vermeme. 2. Ağır davranma.
- tehavür**, [Ar. teḥāvür تحاور] (teha:vür) {OsT} is. Karşılıklı konuşma; muhavere.
- tehaya**, [Ar. taḥiyye > teḥāyā تحايا] (teha:ya:) {OsT} is. 1. Hayır duaları. 2. Selamlar.
- tehazül**, [Ar. teḥāzül تحاذل] (teha:zül) {OsT} is. Savaştan kaçıp geri dönme.
- tehcin**, [Ar. tehcīn تهجين] (tehci:n) {OsT} is. 1. Dedikodu yapma. 2. Açık saçık sayma; müstehcen olarak değerlendirme.
- tehcir**, [Ar. hicret > tehcīr تهجير] (tehci:r) {OsT} is. Göç ettirme; göç etmesine neden olma; göçürme. ☞ **tehcir etmek**, Göç ettirmek; bir yerden sürmek.
- tehciye**, [Ar. hece > tehciye تهجيه] (tehci:ye) {OsT} is. Heceleme.
- tehçi**, [teḥ-çi] {ağız} is. Gözetleme işini yapan; gözetici. [DS]
- tehdibir**, [teḥ+de+bir] {ağız} zf. İkide bir. [DS]

- tehdid**, [Ar. hüdūd > tehdīd تهدید] (*tehdī:d*) {OsT} is. → tehdit.
- tehdidamiz**, [Ar. tehdīd + Far. -āmiz آمیز] (*tehdī:da:miz*) {OsT} is. Korku veren; tehditle karışık.
- tehdidat**, [Ar. tehdīd > tehdīdāt تهديدات] (*tehdī:da:t*) {OsT} is. Korkutmalar; tehdit etmeler; gözdağı vermeler.
- tehdiden**, [Ar. tehdīd > tehdīden تهديداً] (*tehdī:den*) {OsT} zf. **1.** Korkutarak; tehdit ederek; gözdağı vererek. **2.** Korkutmak amacıyla.
- tehdidkâr**, [Ar. tehdīd + Far. -kâr کار] (*tehdī:dkâ:r*) {OsT} sf. → tehditkâr.
- tehdidkârane**, [Ar. tehdīd + Far. -kârâne کارانه] (*tehdī:dkâ:ra:'ne*) {OsT} zf. → tehditkârane.
- tehdim**, [Ar. hedm > tehdīm تهديم] (*tehdī:m*) {OsT} is. Yıkma; yerle bir etme.
- tehdin**, [Ar. tehdīn تهدين] (*tehdī:n*) {OsT} is. Çocuk avutma; yalandan yüze gülüp övme.
- tehdit**, **-di** [Ar. hüdūd > tehdīd تهدید] (*tehdī:d*) {OsT} is. **1.** Bir kimseye zarar vermek, kötülük yapmak isteği taşıdığını belirten söz ve davranışlar. **2.** Bir kimseyi, gelecek herhangi bir tehlike ile korkutma. **3.** Bir kimseyi korkutarak sindirme ve zorlama yoluyla ondan bir şey elde etme, yararlanma yöntemi; gözdağı. **4.** Tehlikeli ve zararlı bir durumu önceden hissettiren belirtir; tehlike işareti. ☞ **tehdit etmek**, **1.** Korkutmak; gözdağı vermek; sindirmeye, yıldırma çalışmak. **2.** Tehlikeli bir durum yaratmak; tehlike ve korku nedeni oluşturmak. **3.** Bir şeyi, yakın bir tehlikenin belirtisi olarak göstermek. || **tehdit savurmak**, Korkutmak; gözdağı vermek.
- tehditkâr**, [Ar. tehdīd + Far. -kâr کار] (*tehdī:tkâ:r*) {OsT} sf. Tehdit eden; tehdit edici; tehdit belirtileri taşıyan.
- tehditkârane**, [Ar. tehdīd + Far. -kârâne کارانه] (*tehdī:tkâ:ra:'ne*) {OsT} zf. Tehdit edercesine; korkutur biçimde.
- tehditsiz**, [tehdit-şiz] sf. Tehdidi bulunmayan; tehditten uzak.
- tehdie**, [Ar. hedy > tehdie تهديه] {OsT} is. **1.** Hediyeye verme. **2.** Bağışta bulunma.
- tehe**¹, [teh-e] {ağız} ünl. Şaşma bildirir. [DS]
- tehe**², [Far. tehi => tehe] {ağız} sf. **1.** Boş. **2.** Önem-siz. **3.** Sanıldığı gibi, görüldüğü gibi olmayan. [DS]
- tehecci**, [Ar. hecā > tehecci تهجي] (*tehecci:*) {OsT} is. Heceleme.
- teheccüd**, [Ar. hecd > teheccüd تهجد] {OsT} is. → teheccüt.
- teheccüm**, [Ar. hücüm > teheccüm تهجم] {OsT} is. **1.** Hücüm etme; saldırma. **2.** Acele gitme.
- teheccüt**, [Ar. hecd > teheccüd تهجد] {OsT} is. **1.** Gece boyunca uyumayıp namaz kılmak. **2.** Gece kılınan nafile namaz; gece namazı.
- teheddi**, [Ar. teheddi تهدي] (*teheddi:*) {OsT} is. Doğru yola gitme; hidayet bulma.
- teheddül**, [Ar. teheddül تهديل] {OsT} is. Sarkma; buruşma; sölpüme.
- teheddüm**, [Ar. teheddüm تهدم] {OsT} is. Yıkılma.
- tehekküm**, [Ar. hekeme > tehekküm تهكم] {OsT} is. **1.** Alay etme; eğlenme. **2.** Ciddi görünerek yapılan küçük düşürücü alay.
- tehekkümat**, [Ar. tehekkümāt تهكمات] (*tehekküma:t*) {OsT} is. **1.** Eğlenmeler; alay etmeler. **2.** Ciddi tavır takınarak yapılan küçük düşürmeler.
- tehekkümen**, [Ar. tehekküm > tehekkümen تهكماً] {OsT} zf. Alay ederek; eğlenerek.
- tehel**, [tehel] {ağız} is. Çuval. [DS]
- tehel**, [teğ-el / teyel] {ağız} is. Teyel. [DS]
- tehellemek**, [teğ-el-le-mek / tehelle-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Teyellemek. [DS]
- tehellül**, [Ar. tehellül تهلل] {OsT} is. Keyfi yerinde olma; keyifli olma; yüzü gülme.
- tehemten**, [Far. tehem (yiğit) + ten تهمنتن] {OsT} is. **1.** İriyarı ve uzun boylu yiğit. **2.** öz. is. “Ejderden daha azgın kimse” anlamında İran mitoloji kahramanlarından Zaloğlu Rüstem’in sanlarından biri. ☞ **tehemten-ten**, {OsT} İriyarı ve uzun boylu yiğit tenli.
- tehen**, [Ar. te’ennī => tehen] {ağız} f. Yavaş. ☞ **tehen tehen**, {ağız} **1.** Yavaş yavaş. **2.** (Olumsuz fiiller için) kolay kolay. [DS]
- tehenni**, [Ar. te’ennī => tehenni] {ağız} zf. Ağır; yavaş; ivmeden. [DS]
- tehennüc**, [Ar. tehennüc تهنج] {OsT} is. biy. Çocuğun ana rahminde canlanıp kıvıldması.
- teher**, [? teher] {ağız} is. Çeşit. [DS]
- teherrüş**, [Ar. teherrüş تهرش] {OsT} is. tıp. Küçük kabartılarla, şiddetli kaşıntılar veren bir cilt hastalığı.
- tehattük**, [Ar. tehattük تهتك] {OsT} is. **1.** Yırılma. **2.** Ar damarı çatlama; utanmazca davranışlardan üzüntü duymama.
- tehevü**, **-ü’ü** [Ar. tehevü’ تهوع] {OsT} is. Kusma.
- tehevüd**, [Ar. tehevüd تهود] {OsT} is. Yahudi olma; Yahudileşme.

tehevvüm, [Ar. tehevvüm تَهْوَم] {OsT} is. Hafif uyku; imızganma.

tehevvür, [Ar. hevr > tehevvür تَهْوَر] {OsT} is. **1.** Çok kızma; öfkelenme. **2.** Coşma; taşma; kabarma. ☞ **tehevvür etmek**, {OsT} Kızmak; öfkelenmek.

tehevvürat, [Ar. tehevvürāt تَهْوَرَات] (tehevvūra:t) {OsT} is. **1.** Öfkelenmeler. **2.** Köpürmeler.

teheyyuz, [Ar. teheyyuz تَهْيُوز] {OsT} is. *tip.* Kırık kemiğin kaynaması.

teheyyü, -ü'i [Ar. teheyyü' تَهْيُؤ] {OsT} is. Hazırlanma.

teheyyüat, [Ar. teheyyü'āt تَهْيُؤَات] {OsT} is. Hazırlanmalar.

teheyyüb, [Ar. teheyyüb تَهْيُوب] {OsT} is. **1.** Korkutma. **2.** Korkma.

teheyyüc, [Ar. heyecān > teheyyüc تَهْيُوع] {OsT} is. Coşma; heyecanlanma.

teheyyücat, [Ar. teheyyüc > teheyyücat تَهْيُوعَات] (teheyyüca:t) {OsT} is. Heyecanlanmalar; coşmalar. ☞ **teheyyücat-ı mütevaliye**, {OsT} Sürekli heyecanlanmalar.

teheyyüci, [Ar. teheyyüc > teheyyüci تَهْيُوعِي] (teheyyüci:) {OsT} sf. **1.** Heyecanla ilgili. **2.** Heyecan verici.

teheyyüm, [Ar. teheyyüm تَهْيُوم] {OsT} is. Şaşıp kalma; şaşırma.

teheze, [? teheze] {ağız} sf. **1.** Çürük; bozuk. **2.** İşe yaramaz durumda olan; yıpranmış. [DS]

tehezzüc, [Ar. tehezzüc تَهْزُوع] {OsT} is. Makamla şarkı söyleme.

tehezzüz, [Ar. tehezzüz تَهْزُوز] {OsT} is. Hafif titreme; ürperme.

tehî, [Far. tehî تَهْي] (tehi:) {OsT} sf. **1.** Boş. {ağız} (aym) [DS] **2.** Bilgisiz; hünersiz. **3.** {ağız} Önemsiz. [DS] **4.** zf. Boşu boşuna; nafile. ☞ **tehî-dest**, {OsT} Eli boş. || **tehî-destân**, {OsT} Yoksullar. || **tehî-destî**, {OsT} Eli boş olma. || **tehî-kîse**, {OsT} Boş kese; yoksul. || **tehî-magz**, {OsT} Boş kafalı. || **tehî-meyân**, {OsT} İçi boş. || **tehî-mîdegân**, {OsT} Midesi boş olanlar; açlar.

tehîgâh, [Far. tehî-gâh تَهْيِغَاه] (tehi:gâ:h) {OsT} is. anat. Boş böğür; boşluk; boş.

tehîgeh, [Far. tehî-gâh تَهْيِغِه] (tehi:geh) {OsT} is. → tehîgâh.

te'hil, [Ar. te'hil تَهْيِل] (te-hi:l) {OsT} is. **1.** Ehliyetli kılma. **2.** Layık bulma; müstahak görme. **3.** Ürkekliğini giderme; alıştırma. **4.** Konuğa “hoş geldiniz”

anlamındaki Arapça “ehlen ve sehlen” ifadesini kullanma.

tehim, [Ar. tehim تَهْم] (tehi:m) {OsT} sf. Suçlu; kabahatli.

tehin, [teyin / tehin / teğın] {ağız} is. Sincap. [DS]

te'hir, [Ar. te'hîr تَهْيِر] (te-hi:r) {OsT} is. → tehir.

tehir¹, [Ar. te'hîr تَهْيِر] (te-hi:r) is. **1.** Zaman olarak ileriye bırakma; geri atma; erteleme; geciktirme. **2.** Gecikme; rötar. ☞ **tehire bırakmak**, {eAT} Geciktirmek; geriye bırakmak. || **tehir etmek**, Geciktirmek; geri bırakmak; ertelemek.

tehir², [tehir] {ağız} is. Durum; hâl. [DS]

te'hirat, [Ar. te'hîrāt تَهْيِرَات] (te-hi:rat) {OsT} is. Geri bırakmalar; geciktirmeler; ertelemeler.

te'hiriicra, -a'ı / -sı [Ar. te'hîr-i icrā تَهْيِرِ اجْرَا] {OsT} is. huk. Yürütmenin durdurulması.

tehirli, [tehir-li] (te:hirlî) sf. **1.** Geciktirilmiş; ertelenmiş. **2.** Gecikmeli; rötarlı.

tehirsiz [tehir-siz] (te:hirsiz) sf. Tehiri olmayan; gecikmesiz.

tehiyyat, [Ar. tehiyye > tehiyât / tehiyyât تَهْيِيَات] (tehiyya:t) {OsT} is. Hazırlıklar; hazırlanmalar.

tehiye¹, [Far. tehî => tehi-y-e] {ağız} zf. Boş yere; boşuna. [DS]

tehiye², [Ar. hey'et > tehiye / tehiye تَهْيِه] {OsT} is. → tehiye.

tehiyye, [Ar. hey'et > tehiyye / tehiyyet تَهْيِيَّة] {OsT} is.

1. Selam. **2.** Selam verme. **3.** Hayır dua etme. **4.** Beka. **5.** Mülk; malikiyet. ☞ **tehiyyetü'l-mescit**, {OsT} Mescide, camiye girince oturmadan kılınan iki rekât nafile namaz.

tehiyyet, [Ar. hey'et > tehiyye / tehiyyet تَهْيِيَّة] {OsT} is. → tehiyye.

tehküllü, [tehkül-lü ?] {ağız} is. Nişanlı. [DS]

tehleme¹, [tñ-la-mak > din-le-mek > teh-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Gözetlemek; gözetmek; bakmak. **2.** Tanımak; dikkat etmek. **3.** Her an uyanık durmak. **4.** Gizlice dinlemek. **5.** Bir kimseyi yalnızken yakalamak; kıstırmak. [DS]

tehleme², [teñ-le-mek > teh-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Sınavdan geçirmek. [DS]

tehlik, [Ar. tehlik تَهْلِيك] (tehli:k) {OsT} is. Öldürme.

tehlike, [Ar. helāk > tehlike تَهْلِيكَة] {OsT} is. **1.** Büyük zarara, yok olmaya neden olabilecek durum. **2.** Kaygı uyandıran şey; çekince. **3.** Gerçekleşme ihtimali bulunan fakat vereceği zarar ya da olumsuzluktan dolayı istenmeyen durum. **4.** {ağız} Deprem. [DS]. ☞ **tehlike atlatmak**, Büyük zararlara neden olabilecek bir olayı savuşturmak. || **tehlike hâli**, psikol. Bir kimsenin suç işlemeye yatkın bir nitelik

taşması. || **tehlike işareti**, 1. *dnz. Tehlikeye düşen bir gemi tarafından kurtarılması için verilen işaret.* 2. *Bulunduğu noktada tehlike yaratacak bir konum bulunduğunu belirten işaret; dikkat edilmesi gerektiğini uyarıcı işaret.* || **tehlikeye atılmak**, *Büyük zarar ya da sıkıntılara yol açabilecek girişim ya da davranışta bulunmak.* || **tehlikeye atmak**, *Güç ve sıkıntılı duruma düşürmek; riske sokmak.*

tehlikli, [tehlike-li] *sf.* 1. (İnsan, hayvan vb. canlı için) insana zarar verebilecek, yaşamını tehlikeye sokacak durumda olan. 2. (Eylem; iş ya da durum için) kötü bir sonuç doğurabilecek, korkulacak ve sakıncalı bir durumda olan. 3. (Kişi için) davranışları, eserleri ve sözleri ile başkalarını etkileyip kötü bir duruma sürükleyecek durumda olun; sakıncalı; zararlı. ☞ **tehlikli alan**, *as. Mermi yolu üzerinde merminin vurabileceği alan ya da vurduğu anda parçalanma sonucu etkili olabileceği alan.* || **tehlikli olmak**, *Tehlike oluşturmak; tehlike yaratmak.*

tehlisesiz, [tehlike-siz] *sf.* Herhangi bir tehlikesi olmayan; kötü bir sonucu, zarar verici bir durumu olmayan; zararsız; sakıncasız.

tehlil, [Ar. hell > tehlil تهليل] (*tehli:l*) {OsT} *is.* 1. “La ilahe illallah (Allah’tan başka tanrı yoktur)” diye kelime-i tevhit getirmek. 2. *müz. Cami müziği biçimlerinden biri.* ☞ **tehlil etmek**, {OsT} “La ilahe illallah” diyerek Allah’ın birliğini söylemek. || **tehlil-h’ân**, {OsT} “La ilahe illallah” sözünü makamlarla okuyan.

tehlilat, [Ar. tehlil > tehlilāt تهليلات] (*tehli:lâ:t*) {OsT} *is.* “La ilahe illallah (Allah’tan başka ilah yoktur)” demeler.

tehlimek, [tūñ-lā-mak > teh-li-mek] {ağız} *gçl. f. [-r]* → tehlemek¹. [DS]

tehlis, [eT. talız (bir bitki adı) / Ar. tellis / tilis تليس] [Tietze] {ağız} *is.* → teliz. [DS]

tehliz¹, [? tehliz] {ağız} *is.* Sedir. [DS]

tehliz², [eT. talız (bir bitki adı) / Ar. tellis / tilis تليس] [Tietze] {ağız} *is.* → teliz. [DS]

tehlüke, [Ar. helāk > tehlüke تهلكه] {OsT} *is.* → tehlike.

tehmek, [teḥ-mek] {ağız} *is.* Tahta karyola. [DS]

tehmen¹, [tek-men ? / teh-men] {ağız} *sf.* Peltek konuşan. [DS]

tehmen², [teh-men ?] {ağız} *is.* Çalgılı eğlence. [DS]

tehmik, -ği [tep-mik / tek-mik] {ağız} *is.* Tekme; çifte. [DS]

tehna, [Far. tenhā => tehna] {ağız} *sf.* Kalabalık olmayan; تنها. [DS]

tehne¹, [Far. tenhā => tehne] {ağız} *sf.* 1. Tenha; aralıklı; az sayıda. 2. Issız. [DS]

tehne², [tekne > tehne] {ağız} *is.* Tekne. [DS] ☞ **tehne ağzı**, {ağız} *Bentle arkın birleştiği yer.* [DS]

tehne³, [telve > tehne ?] {ağız} *is.* Kahve telvesi. [DS]

tehne⁴, [? tehne] {ağız} *is.* Bulaşık bezi. [DS]

tehnel, [Yun. daphnelio > tehnel] {ağız} *is.* Defne. [DS]

tehnemek, [tūñ-la-mak > tehne-mek] {ağız} *gçl. f. [-r]* [n(i)-yor] Gözetlemek. [DS]

tehniye, [Ar. henā > tehniye / tehniyet تهنيه] {OsT} *is.*

1. Tebrik etme; kutlama. 2. Misafire “hoş geldin” deme.

tehniyet, [Ar. tehniye / tehniyet تهنييت] {OsT} *is.* → tehniye.

tehrem, [? tehrem] {ağız} *is.* Keçi kılı; tiftik. [DS]

tehretmek, [Ar. қаһr => tehr+et-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* Kahretmek; ilenmek. [DS]

tehrīb, [Ar. tehrīb تهريب] {OsT} *is.* 1. Kaçırma. 2. Kaçırılma.

tehril, [? tehril] {ağız} *is.* Kalın bükülmüş iplik. [DS]

tehrim, [Ar. tehrīm تهريم] {OsT} (*tehri:m*) *is.* Kocaltma; yaşlandırma.

tehriz, [Far. dehliz => tehriz] {ağız} *is.* 1. Evin girişi; koridor; dehliz. 2. Sedir; kerevet. [DS]

tehtik, [Ar. tehtik تهتيك] (*tehti:k*) {OsT} *is.* 1. Yırtma. 2. Namusa hanel getirme.

tehvi, -i¹ [Ar. tevi¹ تهويع] (*tehvi:*) {OsT} *is.* 1. Kusturma. 2. Kusturulma.

tehvid, [Ar. hevd > tehvid تهويد] (*tehvi:d*) {OsT} *is.* Başka bir dinden Yahudiliğe geçme; Yahudiliği benimseme; Yahudi edilme.

tehvil, [Ar. hevī > tehvīل تهويل] (*tehvi:l*) {OsT} *is.* Korkuya düşürme.

tehvilat, [Ar. tehvīlāt تهويلات] (*tehvi:la:t*) {OsT} *is.* Korkutmalar; korkuya düşürmeler.

tehvīm, [Ar. tehvīm تهويم] (*tehvi:m*) {OsT} *is.* Hafif uyku; imızganma.

tehvīn, [Ar. hevīn > tehvīn تهوين] (*tehvi:n*) {OsT} *is.* 1. Kolaylaştırma. 2. Hafifseme. 3. Ucuzlama. 4. Alçaltma. ☞ **tehvīn etmek**, 1. Kolaylaştırmak. 2. Hafifletmek. 3. Ucuzlatmak. 4. Alçaltmak.

tehvīnat, [Ar. tehvīn > tehvīnāt تهوينات] (*tehvi:na:t*) {OsT} *is.* 1. Kolaylaştırmalar. 2. Hafifsemeler. 3. Ucuzlamalar. 4. Alçaltmalar.

tehvīş, [Ar. tehvīş تهويش] (*tehvi:ş*) {OsT} *is.* Karıştırma; karmakarışık etme.

tehvīye, [Ar. hevā > tehvīye تهويه] {OsT} *is.* Havalandırma.

tehyi, -i¹ [Ar. hey’et > tehyi¹ تهى] (*tehyi:*) {OsT} *is.* → tehyie.

tehyic, [Ar. heyecân > tehyîc تهيج] (tehyi:c) {OsT} is. Heyecanlandırma; coşturma. ☞ **tehyic etmek**, {OsT} Heyecanlandırmak; coşturmak.

tehyicat, [Ar. tehyîcât تهيجات] (tehyi:ca:t) {OsT} is. Heyecanlandırmalar; coşturmalar.

tehyic, [Ar. hey'et > tehyî'e تهيه / tehiye تهيه] {OsT} is. 1. Hazırlama. 2. Hazırlanma.

tehzib, [Ar. hezb > tehzîb تهذيب] (tehzî:b) {OsT} is. 1. Düzeltme; düzenleme; ıslah etme. 2. Çocuğu eğitip yetiştirme; adam etme. ☞ **tehzib etmek**, Düzeltmek. || **tehzib-i ahlâk**, {OsT} Ahlakımı düzeltme.

tehzibat, [Ar. tehzîbât تهذيبات] (tehzî:ba:t) {OsT} is. 1. Düzeltmeler; düzenlemeler; ıslah etmeler. 2. Çocuğu eğitip yetiştirmeler; adam etmeler.

tehzic, [Ar. tehzîc تهزيج] (tehzî:c) {OsT} is. Makamla şarkı söyleme.

tehzicat, [Ar. tehzîcât تهزيجات] (tehzî:ca:t) {OsT} is. Makamla şarkı söylemeler.

tehzil, [Ar. hezl > tehzîl تهزيل] (tehzî:l) {OsT} is. 1. Zayıflatma. 2. Alaya alma; alay etme. 3. ed. Alay ederek gülmeceli nazire yazma; hezel yazma.

tehzilat, [Ar. tehzîlât تهزيلات] (tehzî:la:t) {OsT} is. 1. Zayıflatmalar. 2. Alaya almalar; alay etmeler. 3. ed. Alay ederek gülmeceli nazire yazmalar; hezel yazmalar.

tehzim, [Ar. hazm > tehzîm تهزيم] (tehzî:m) {OsT} is. 1. Sıkıştırma; sıkma. 2. Özütü çıkarılacak bir şeyi orta sıcaklıktaki bir su içinde bekletme.

tehziz, [Ar. hezz > tehzîz تهزير] (tehzî:z) {OsT} is. Hafifçe titreme. ☞ **tehziz etmek**, Hafif hafif titremek.

tehzizat, [Ar. tehzîzât تهزيرات] (tehzî:za:t) {OsT} is. Hafifçe titremeler; ürpermeler.

tein¹, [Fr. thé (çay) > théine] is. İdrar söktürücü, kalp kuvvetlendirici ve ağrı kesici etkisi bulunan, kimyasal yapısı ile kafeine benzeyen ve çay yaprağında bulunan alkaloid.

tein², [teyin / teğın / tein] {ağız} is. Sincap. [DS]

teizm, [İng. theism] is. 1. Dünyanın yaratıcısı olarak kişisel bir tanrının varlığını öne süren öğreti; tanrıçılık. 2. Dinlerin gösterdiği tanrıya inanma fikri.

tejen, [? tejen / tejan] {ağız} is. İşlenmiş keçi derisinden yapılmış su kabı; su tulumu. [DS] ☞ **tejan karnı**, {ağız} Büyük karnı. [DS]

tejgere, [Far. dest-gâre => tejgere] {ağız} is. Teskere. [DS]

Tejik, [Far. tacik] {eT} is. Müslüman İranlı; Tacik; Acem. [DLT]

Tejikçe, [Tejik-çē] (tejikçe:) {eT} is. Farsça. [KB]

Tejiklemek, [tejik-lē-mek] (tejikle:mek) {eT} gçl. f. [-r] Acem saymak; İranlı saymak; Farslılığa nispet etmek. [DLT]

tek¹, [eT. tek] {eT} e. 1. {eT} {eAT} Bir; yalnız. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler] 2. {eT} Bilakis; iken; ise de; fakat. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler] 3. zf. İsrarlı bir istek ve özlem bildirir. {ağız} (aynı) [DS] Tek diplomasını alsın da... 4. sf. Özgünlük, nitelik ve dikkate değer yanı ile başkalarından tümüyle ayrılan; eşi olmayan; üstün; eşsiz; biricik; yegâne. Bizim tek liderimiz... 5. mecaz. Hiç; hiçbir. Tek yetkili bulamadım... 6. Belli bir bağlamda kendi türünde eşi ve benzeri bulunmayan; yegâne; bir. tek çıkar yol. 7. Başka hiçbir şey ya da kimse değil; yalnızca; sadece. Ülkeyi kurtaracak tek adam... 8. Birçok kimsenin ortaklaşa yararlandığı bir şey. köyün tek köprüsü 9. İki ve daha fazla olabilen şeylere karşılık bir tane bulunan. 10. (Organ için) vücutta bir tane bulunan, eşi veya simetrisi olmayan 11. (Sayı için) tam olarak ikiye bölünmeyen. 12. {eT} {eAT} Yalnızca; sadece; bir şey dilemeyerek; ancak; yetişir ki. {eAT} (aynı) [DLT] [KB] [Üç İtigsizler] 13. is. Birbirini tamamlayan veya aynı türden olan nesnelere her biri. bir tek eldiven 14. İçki kadehi. 15. {ağız} Kez; kere; defa. [DS] 16. {ağız} Çocuk oyunlarında boncuk, düğme vb. şeyler. [DS] 17. zm. (Olumsuzluk bildiren bir tamlama ile) kendisinden küçümseme ile bahsedilen kimse. aşağılık herifin teki. ☞ **tek adam**, 1. Teklik özelliğinin gösteren. 2. Lider. || **tek adam gösterisi**, Başka bir benzeri olmayan ve teklik örneği sergileyen tek kişinin ortaya koyduğu gösteri. || **tek adım**, {ağız} Uzun atlama. [DS] || **tek anlamlı**, 1. dbl. (Sözcük için) tek bir anlamı bulanan. 2. mant. (İki nesne arasındaki ilişki için) etkisini ancak iki yönde duyuran. || **tek anlamlılık**, dbl. Tek anlamlı sözcüklerin özelliği; tek anlamlı olma durumu. || **tek atmak**, İçki içmek. || **tek atım ayar mandalı**, Ateşli silahın tek tek atışı yapmasını sağlayan düzenek. || **tek atomlu**, kim. (Element için) her molekülünde bir tane atom bulunan. || **tek ayak**, {ağız} Seksek oyunu. [DS] || **tek ayaklı**, Tek bir ayağı olan ucube. || **tek bacak**, {ağız} Seksek oyunu. [DS] || **tek banyo**, fot. Duyarlı bir yüzeyin izhar ve tespit işlemlerinin ayna anda yapılmasını sağlayan kimyasalları içeren çözelti. || **tek başıma**, 1. Kendinden başka kimse bulunmadan; yalnız; kendi kendime; bir başıma. 2. Dıştan hiç yardım görmeden. || **tek başına**, 1. Kendinden başka kimse bulunmadan; yalnız; kendi kendine; bir başına. 2. Dıştan hiç yardım görmeden. || **tek bazlı**, kim. (Baz ve tuz için) molekül başına bir tek OH iyonu veren. || **tek biçim**, Örnek ya da temel olarak alınabilen; standart. || **tek biçimli**, Hepsi de aynı özellikleri taşıyan; aynı biçimde olan; kategorik. || **tek biçimlilik**, Tek biçimli olan nesnelere özelliği. || **tek**

bir, (Olumsuz cümlelerde) hiçbir. || **tek boynuz**, mitol. At gövdeli, teke başlı, alınının ortasında uzun bir boynuzu bulunan, ayakları çatalı bir masal hayvanı. || **tek boynuzlu**, 1. zool. Bir tane boynuzu bulunan. 2. Sıcak ve ılıman denizlerde yaşayan uzun kurdele biçiminde gövdeli büyük bir kemikli balık, (*Lophotus lacepedei*). || **tek bölmeli**, bot. (Yumurtalık için) menekşede olduğu gibi tek boşluğu bulunan. || **tek buçuk**, {ağız} Şöyle böyle; az; az buçuk. [DS] || **tek çarık**, {ağız} Yoksul olduğu hâlde ileride zor durumda kalacağını düşünmeden zenginmiş gibi kabadayılık taslayan. [DS] || **tek çekirdekli**, biy. (Hücre için) yalnız bir tek çekirdeği bulunan. || **tek çekirdekli**, Yalnız bir çekirdeği bulunan hücreliler. || **tek çenekli**, Tek çeneği olan. || **tek çenekliler**, biy. İlkel yumuşakçalar sınıfından, levha biçiminde tek kavkılı yumuşakçalar alt sınıfı, (*Neopilina galathaea*). || **tek çeneklilik**, Tek çenekli olma durumu. || **tek çevrimli**, kim. (Organik birleşik için) formülünde yalnız bir tek çevrim bulunan. || **tek çiçekli**, Sapının ucunda tek bir çiçek ya da kömeç bulunan çiçek. || **tek çocuk**, Kardeşleri olmayan çocuk. || **tek damar**, {ağız} 1. Zayıf; cılız. 2. Korkak. [DS] || **tek delikliler**, biy. Sürüngenler ve kuşlar gibi dışkılık biçiminde tek deliği bulunan, gagalı memelilerle karınca yiyecekleri kapsayan memeli hayvanlar alt sınıfı, (*Monotremata*). || **tek dikiş**, Tek dikişle dikilmiş olan kitap. || **tek dilli**, sosy. (Topluluk veya kişi için) tek bir dili konuşan. || **tek dillilik**, sosy. Tek dilli olma durumu. || **tek dizili**, 1. zool. Tek dizi oluşturan. 2. Tek sıra hâlinde olan. || **tek doruklu hece**, dbl. Seslerin art arda yükseldiği veya art arda alçaldığı hece. || **tek dömlü**, (Memeli için) her doğuruşta tek bir yavru meydana getiren. || **tek düşüncelik**, psikol. Düşüncenin tek bir konu üzerinde yoğunlaşması durumu. || **tek eklemli**, elkt. Tek bir eklemi bulunan. || **tek eksenli**, biy. Tek eksenli bulunan. || **tek elektron**, Atomda eşleşmemiş olarak bulunan elektron. || **tek elden**, (Yönetim ve yönlendirme için) belli bir merkez ya da kişi tarafından. || **tek enerjili**, (Parçacıklar kümesi için) hepsinin enerjisi aynı olan; monoenerjetik. || **tek erkçi**, Monarşist. || **tek erkçilik**, Monarşizm. || **tek erklik**, Monarşi. || **tek eşeyli**, biy. Hepsi de aynı cinsiyette olan. || **tek eşli**, (Kişi için) tek eşlilik sistemine uyan. || **tek eşlilik**, sosy. Erkeğin tek kadınla, kadının da tek erkekle evli olduğu sistem. || **tek etek**, {ağız} 1. Aile. 2. (Kadın için) eş. [DS] || **teke tek**, Karşı karşıya; arada bir üçüncü kişi olmaksızın; bir kişiye karşı bir kişi olarak. {ağız} (aynı) [DS] || **tek evli**, sosy. Eşi bir tek olan; tek eşli. || **tek evlilik**, sosy. Tek eşle evli olma durumu; tek eşlilik. || **tek evrelî**, Bir yanlı. || **tek fazlı**, Bir dağıtım şebekesinin bir hat iletkeni ile nötr iletkeni arasına bağlı olan. || **tek genlik**, İnsan evriminin bir tek köke, tek bir çifte dayandığını savunan evrim kuramı. || **tek göbek**, Yalnızca ortası şemse süs-

lemeli cilt. || **tek gövde**, Gövdesi tek parçadan ibaret olan; gövdesi bütünlük arz eden; monoblok. || **tek gövdeli**, (Uçak gövde yapısı için) hareketli bölümlerinin kaplaması, çeşitli burulma, kayma ve bükülme kuvvetlerini soğuran. || **tek gözle**, (Bakış ve gözlem için) tek bir gözü kullanarak. || **tek gözülü**, biy. Tek gözü bulunan. || **tek gözülülük**, biy. İki göz yerine tek göz çukuru biçiminde birleşmiş görülen doğuştan biçim bozukluğu. || **tek halojenli**, Monohalojenli. || **tek haneli kalem**, {ağız} Çinicilikte kullanılan bir tür süs ögesi. [DS] || **tek hat**, 1. Trenlerin yalnız bir yöne doğru hareketine izin veren tek hattın oluşan demir yolu. 2. Toplu ulaşım araçlarından, başka bir yerden gelenlerin uğramadığı yol güzergâhı. || **tek heceli dil**, dbl. Sözcükleri tek heceden oluşan dil. || **tek hecelilik**, dbl. Tek heceli dillerin özelliği. || **tek hızlı**, fiz. (Parçacıklar için) tümü aynı hızda olan; monokinetik. || **tek hücreli**, Bir hücreli. || **tek işlemci**, Bir tane işlem birimi bulunan bilişim sistemi. || **tek kablolu**, Hem taşıyıcı hem de çekici görevin tek kablo ile yürütüldüğü taşıma sistemi. || **tek kademeli**, (Turbo makine bütünü için) tek bir çark ile donatılmış olan. || **tek kalem**, Kütahya seramikçiliğinde serbest fırça ile şablonsuz ve kalıpsız olarak yapılan süslemeye verilen isim. || **tek kanatlı**, (Uçak için) tek bir tutunma kanadı olan. || **tek kapılı**, fiz. İki uçlu. || **tek kararlı**, fiz. (Tüplü, rezistanslı ya da entegre devreli kurma için) bir yandan sürekli olarak kalabileceği kararlı bir durum ve öbür yandan da belirli bir dönem boyunca kararsız bir durum gösteren. || **tek kat**, Tek bir kattan oluşan. || **tek katlı**, biy. Tek sıra hücre tabakasından oluşan. || **tek katmanlı**, Tek parça kütüğün dövülmesi ile üretilmiş. || **tek kaynaklı**, (Dönüşüm için) bir sistemin, belirli sıcaklıktaki tek bir kaynakla ısı alışverişinde bulunduğu. || **tek kırıcı**, fiz. Tek bir kırılma oluşturan. || **tek kırılmalı**, fiz. Basit bir kırılma oluşturan. || **tek kipli**, fiz. Tek bir elektromanyetik kíp kabul eden veya böyle bir kiple çalışan. || **tek kişilik**, Tek bir kişi için üretilmiş ya da donatılmış olan. || **tek kol**, spor. Güreşte bir oyun türü. || **tek kollu**, (Nal için) tek bir kolu bulunan. || **tek konumlu**, fiz. İki bölümü birbirine tek görelî konumda birleşebilen. || **tek köklü**, (Diş için) kökü tek olan. || **tek kristal**, Homojen kristal. || **tek kristalli**, Tek kristallerden oluşan. || **tek kutuplu**, fiz. Tek bir kutbu olan. || **tek kuvvetli**, mat. Bir tane üstü bulunan cebirsel işlem, 2^2 || **tek kürekle mehtaba çıkmak**, 1. Hazırlıksız olarak bir işi yapmaya kalkışmak. 2. Acemice alay etmeye kalkışmak. || **tek küreklî**, 1. zool. Küreğe benzer tek organı olan. 2. (Kayık için) tek kürekle işleyen. || **tek liste**, 1. Seçimde rakibi olmayan. 2. Yenecek yemeklerin önceden belirlenen liste hâlinde ve bütün müşterilere aynı şekilde verildiği uygulama; fiks mönü. || **tek meclisçilik**, Yasama organının tek meclisten oluştuğu siyasal sistem. || **tek mideli**, Domuz ve kümes

hayvanları gibi midesi tek gözlü olan. || **tek motorlu**, (Uçak için) bir motorla donatılmış olan. || **tek nüsha**, Yalnızca bir nüshası bulunan eser. || **tek objektifli**, (Refleks makine için) bir tane objektifi bulunan. || **tek odacıklı**, biy. Bir odacıktan oluşan. || **tek odaklı**, mat. (Konik için) bir odak ile buna eşlik eden bir doğrultmandan yararlanılan. || **tek oluşçuluk**, Tek genlik. || **tek ornatma**, kim. Kimyasal bir birleşigi bir kez ornatmaya uğratma. || **tek oyun**, {ağız} folk. Bir kişi tarafından oynanan zeybek oyunu. [DS] || **tek örnek**, Aynı biçimde sürüp giden; tekdüze; yeknesak. || **tek örtülü**, bot. (Yumurtacık için) maydanozgillerde olduğu gibi bir tane örtüsü olan. || **tek özeklilik**, bot. Bitkilerde silindir eksenin tek olması durumu; monosteli. || **tek parça**, Bütün tek parçadan oluşan. || **tek parmaklı**, Zool. At gibi, ayağında tek parmak bulunan. || **tek parmaklılar**, zool. Ayak eksenini üçüncü parmağın geçeni, bu parmağı üstünlük kazanmış olan ve parmaklarının toplam sayısı tek olan hayvanlar takımı, (Perissodactyla). || **tek renk**, fiz. Basit ve tek olan renk. || **tek renkli**, Tek rengi olan. || **tek renklilik**, Tek rengi olan şeyin durumu. || **tek satıcılık sözleşmesi**, Bir mal ve hizmeti bir bölgede tekel yetkisine sahip olarak pazarlamak için üreten ile satıcı arasında yapılan sözleşme. || **tek sayı**, İkiye tam olarak bölünemeyen sayı; $2n+1$ || **tek seçici**, Resmî bir takımın oyuncularını seçmekle yükümlü spor yöneticisi. || **tek sesli**, 1. fiz. (İşitsel duyum için) tek bir kulağa ilişkin. 2. müz. Sesi aynı olan. 3. dbl. İşlevsel açıdan tek bir ses birimi olarak ele alınabilen. || **tek seslilik**, 1. fiz. Tek sesli bir uyarıcının ayırt edici özelliği. 2. Bir müziğin değişik bölümlerinin bir tek sekizli içinde yorumlanması. || **tek silindiri**, (Motor için) tek silindiri olan. || **tek sivrik**, {ağız} (Ekin için) cılız; gelişmemiş. [DS] || **tek spermahlık**, biy. Döllenme sırasında yumurta içine tek spermanın girmesi. || **tek sporlu**, bot. Tek sporu ya da tohumu olan. || **tek şiş**, {ağız} Çorap yırtıklarını örmeye yarayan ucu çengelli demir araç; tiğ. [DS] || **tek tanrıca**, sosy. 1. Tek tanrıya inanan. 2. Tek tanrıçılığı benimsemiş olan. || **tek tanrıçılık**, din. Tek bir tanrının varlığını kabul eden din ya da öğretisi. || **tek taraflı**, 1. İki ya da daha çok tarafı bulunmasına karşılık bunlardan yalnız birisini ilgilendiren. 2. Başka görüş ve düşüncelere kapalı olarak salt tek bir görüşü benimseyen. || **tek taraflı akit**, Yalnız bir tarafa borç yükleyen akit. || **tek taraflı hukukî işlem**, Hukukî sonuç doğurması için yalnız bir tarafın irade açıklamasının yeterli olduğu işlem. || **tek taş**, Tek bir pirlanta ya da elmasan oluşan takı; tek taş yüzük; tek taş küpe. || **tek tek**, Birer birer; bir bir. || **tek tek atış**, Fişekleri mekanizmaya birer birer sürerek yapılan atış. || **tek teker**, Cambazların kullandığı tek tekerlekli bisiklet. || **tek tekne**, Tek bir tekne gövdesi olan deniz taşıtı. || **tek telli**, Tek bir telden oluşmuş iletkeni olan. || **tek tırnak işare-**

ti, Çift tırnakla gösterilen bir alıntı içinde başka bir alıntıyı göstermek için kullanılan tırnak işareti, ('...') || **tek tip**, Hepsi aynı biçim ve düzende olan. || **tek tipli**, bot. Tek türü bulunan veya birbirine çok benzer türler içeren. || **tek tohum**, biy. Şeker pancarı tohumu gibi tek embriyon içeren tohum. || **tek tohumlu**, (Meyve ya da tohum için) içinde tek tohum bulunan. || **tek tohumluluk**, Tek tohumlu olma durumu. || **tek tüfek**, {ağız} Tek namlulu, ağızdan dolma av tüfeği. [DS] || **tek tük**, Seyrek olarak; ara sıra. || **tek tür**, biy. Hepsi ya erkek ya da dişi oğul döl meydana getiren; monogeni. || **tek türülülük**, biy. 1. Hepsi aynı eşeyde bireyler meydana getiren. 2. Tek bir genle kontrol edilen. || **tek tüysü**, bot. Ucunda bir tek yaprakçık bulunan birleşik tüysü yaprak. || **tek ünlü**, dbl. Söylenirken tınısı değişmeyen yalın ünlü. || **tek ünlüleşme**, dbl. Çift ünlünün yalın bir ünlüye dönüşmesi olayı. || **tek yanlı**, 1. Başka görüş ve düşüncelere kapalı olarak salt tek bir görüşü benimseyen. 2. anat. (Anatomik yapı için) vücudun yalnız bir tarafında yer alan. 3. iletişim. (Bağlantı için) bilgi aktarımı önceden belirlenen tek bir yönde yapılabilen. || **tek yanlı mesaj**, iletş. Eğitim düzeyi düşük olanlar üzerinde etkili olmak amacıyla tartışmalı durumlarda, yalnız bir tarafın iddialarını sunma. || **tek yaprakçıklı**, Ucunda tek yaprak bulunan tek tüysü bazı birleşik yapraklara verilen ad. || **tek yol**, {ağız} Keçi yolu. [DS] || **tek yollu**, Çözüm yolu tek olan. || **tek yönlü**, 1. Başka görüş ve düşüncelere kapalı olarak salt tek bir görüşü benimseyen. 2. Tek bir yönü bulunan; tek yönde etkiyen. || **tek yönlülük**, Tek yönlü olma durumu. || **tek yönlü yol**, Taşıtların yalnızca bir yöne doğru ilerlemesine izin verilen yol. || **tek yumurtacıklı**, Tek yumurtacığı bulunan. || **tek yumurta ikizleri**, biy. Bir yumurtanın, bir sperma ile döllenmesinden sonra yumurtanın ilerki safhalarda ikiye bölünerek birbirine çok benzeyen iki yavru meydana getirmesi. || **tek yüzlü**, Yalnız bir yüzü yontulmuş olan.

tek², [eT. tek] sf. 1. {eT} {ağız} Sessiz; hareketsiz; sakin; uslu. [DS] 2. zf. Sessiz ve sakin olarak; uslu olarak. ☐ **tek değil**, {OsT} Tekin değil; boş değil; beyhude değil. || **tek durmak**, {eAT} {ağız} Yaramazlık yapmamak; uslu uslu oturmak; sessiz sakin durmak; susmak. [DS] || **tek durmamak**, 1. Bir kimseye, birine kötülük yapma hazırlığı içinde olmak. 2. Yaramazlık, çapkınlık yapmak. || **tek düşmek**, {ağız} Dikkat etmek; sezmek. [DS] || **tek oturmak**, {OsT} Rahat durmak. || **tek turmak**, {eT} {eAT} {OsT} 1. Susmak. [DLT] 2. Uslu ve sakin durmak; yaramazlık yapmamak. || **tek tüşmek**, {ağız} Dikkat etmek; ilgilenmek. [DS]

tek³, [eT. tek] {eT} is. Yükün yarısı; denk. [İKPÖy.]

tek⁴, [eT. tek تک] {eT} {eAT} {OsT} {ağız} e. 1. Benzetme edatı; gibi. [DLT] [Mühennâ] [DS] 2. {eAT}

{OsT} Ancak; yetişir ki; yalnız. **3.** {ağız} Kadar; dek. [DS]

tek⁵, [tek] *is. müz.* Türk dinî müziğinde bir tek ilahici tarafından seslendirilmesi gerektiğini belirten terim. ☞ **tek vuruş**, *Türk müziğinde, on bir zamanlı ve altı vuruşlu bir küçük usul.*

tek⁶, [Tamulca. tēkku] *is. bot.* Mine çiçeğigillerden, Güneydoğu Asya kökenli, alçak ve orta yükseltili bölgelerde yaygın olarak yetişen, kerestesi makbul, odunu çürümeyen büyük ağaç; tek ağacı, (*Tectona grandis*).

tek⁷, [Far. tek تک] {OsT} *is.* Koşma; seğırtme.

tek⁸, [tek] {ağız} *is.* Peştamal. [DS]

tek⁹, [tek] {ağız} *is.* Kıyı. [DS]

tek¹⁰, [tığ > tek] {ağız} *is.* Biz. [DS]

teka, [Lat. theca / Yun. theke (*kutu*)] *is.* **1.** *bot.* İçinde sporların ya da çiçek tozlarının olduğu hücre. **2.** *zool.* Örtenek.

tekabbel, [Ar. kabûl > taḳabbûl تکبّل] {OsT} *ünl.* Kabul etsin! ☞ **tekabbel-Allah**, {OsT} *Allah kabul etsin!*

tekabbuh, [Ar. ḳubḥ > taḳabbuḥ تقيح] {OsT} *is.* Çirkin olarak değerlendirme; kötü sayma.

tekabbül, [Ar. kabûl > taḳabbûl تکبّل] {OsT} *is.* **1.** Kabul etme; kabullenme. **2.** Üstüne alma;. **3.** Benimseme.

tekabkub, [Ar. taḳabḳub تققب] {OsT} *is.* Bağırsak gazı gurultusu.

tekabül, [Ar. ḳabl > teḳābül تقابل] (*teka:bül*) {OsT} *is.*

1. Yüz yüze, karşı karşıya gelme. **2.** Bir şeye karşılık olma; onun yerini tutma; karşılama. **3.** *huk.* Bir işi yüklenme, yerine getirmeye söz verme. **4.** *mant.* Karşı olum. **5.** *kim.* Eşleme. ☞ **tekabül etmek**, {OsT} *1. Karşılıklı gelmek. 2. Bir şeyin yerini tutmak.*|| **tekabül-i seyfeyn**, {OsT} *İki ordunun karşı karşıya gelmesi.*

tekabûlat, [Ar. teḳābûlât تقابلات] (*teka:bül*) {OsT} *is.*

1. Yüz yüze, karşı karşıya gelmeler. **2.** Bir şeylere karşılık olmalar; onların yerlerini tutmalar; karşılamlar.

tekaddüm, [Ar. ḳıdem > taḳaddüm تقدم] {OsT} *is.* → takaddüm.

tekadim, [Ar. taḳdime > taḳādım تقادیم] (*teka:di:m*) {OsT} *is.* Verilen armağanlar; sunulan şeyler.

tekadir, [Ar. taḳdīr > taḳādīr تقادیر] (*teka:di:r*) {OsT} *is.* **1.** Alinyazıları. **2.** İhtimaller; olasılıklar.

tekadüm, [Ar. ḳıdem > taḳādüm تقادم] (*teka:düm*) {OsT} *is.* Geçmiş olma; geçme. ☞ **tekādüm-i ezmine**, {OsT} *Zamanın geçmesi.*|| **tekādüm-i zaman**, {OsT} *Zaman aşımı.*

tekaffi, [Ar. teḳafi تقي] (*teka:fi:*) {OsT} *is.* Tabi olma; uyma.

tekâfi, [Ar. teḳâfi / teḳâfi' تکافی / تکافؤ] (*teka:fi:*) {OsT} *is.* Birbirinin dengi olma.

tekâfü, -ü'i [Ar. teḳâfi / teḳâfi' تکافؤ / تکافی] (*teka:fü:*) {OsT} *is.* → tekâfi.

tekahhül, [Ar. kuḥl > tekaḥḥül تکحل] (*k ince söyle-nir*) {OsT} *is.* (Göz için) sürme çekme.

tekâhül, [Ar. teḳâhül تکاهل] (*teka:hül*) {OsT} *is.* **1.** Dikkatsizlik. **2.** İhmal.

tekalib, [Ar. taḳlīb > teḳālīb تقاليب] (*teka:li:b*) {OsT} *is.* **1.** Çevirmeler; döndürmeler. **2.** İçini dışına çevirmeler.

tekâlif, [Ar. teḳlīf > teḳālīf تکالیف] (*teka:li:f*) {OsT} *is.* **1.** Teklifler; öneriler. **2.** İbadetler. **3.** Vergiler. ☞

tekâlif-i ayniye, {OsT} *eko. Mülkiyet üzerinden alınan oranlı vergi.*|| **tekâlif-i emiriye**, {OsT} *Devlet adına alınan vergi; hükümdarın koyduğu vergi.*||

tekâlif-i fevkalade, {OsT} *Devletin olağanüstü ihtiyaçları için hükümdar tarafından belirlenen vergi.*|| **tekâlif-i harbiye**, {OsT} *Savaş sırasında alınan olağanüstü vergi.*||

tekâlif-i millîye emirleri, {OsT} *Sakarya Savaşı öncesinde halkın Millî Mücadele'ye katkısını sağlamak üzere, bedeli sonradan verilmek kaydıyla halktan toplanan aynı vergi ve yükümlülükler.*|| **tekâlif-i örfiye**, {OsT} *Devlet kasasında savaş, cihat vb. ihtiyaçları karşılamak için alınan vergi.*|| **tekâlif-i şakka**, {OsT} *Anayasa ve vergi yasalarına aykırı vergi.*|| **tekâlif-i şakkiye**, {OsT} *Vergilendirme kurallarına uymayan ve şeriatça izin verilmeyen vergi.*|| **tekâlif-i şer'iye**, {OsT} *Şeriat hükümlerine göre toplanan vergi.*

tekallat, [? tekallat] {ağız} *is.* Para almadan yapılan iş; angarya. [DS]

tekalti, [teğelti > tekalti] {ağız} *is.* Eyerin altına ve keçenin üstüne konulan meşin kaplı keçe. [DS]

tekâlüb, [Ar. kelb > teḳālüb تکالّب] (*teka:lüb*) {OsT} *is.* Köpek gibi birbiri üzerine saldırma; köpekleşme.

tekâmül, [Ar. kemâl > teḳāmül تکامل] (*teka:mül*) {OsT} *is.* **1.** Olgunluk; olgunlaşma. **2.** Çağlar boyu geçirilen gelişme; evrim. **3.** *fel. biy.* Evrim. ☞ **tekâmül etmek**, {OsT} *1. Gelişmek; olgunlaşmak. 2. Evrime uğramak.*

tekâmûlat, [Ar. teḳāmül > teḳāmûlât تکاملات] (*teka:mülât*) {OsT} *is.* **1.** Olgunlaşmalar. **2.** Evrimler; gelişmeler.

tekâmüliye, [Ar. teḳāmül > teḳāmüliyye / teḳāmüliyyet تکاملية] (*teka:müliyye*) {OsT} *is.* Evrimcilik.

tekâmüliyet, [Ar. teḳāmül > teḳāmüliyye / teḳāmüliyyet تکاملية] (*teka:müliyyet*) {OsT} *is.* Evrimcilik.

tekamür, [Ar. kı̄mār > teqāmür تقامر] (teka:mür) {OsT} is. Kumar oynama.

tekâpu, [Far. tek ü püy > tekâpū تکاپو] (tekâ:pu:) {OsT} is. **1.** Sağa sola koşarak araştırma. **2.** Birinin her dediğini yapma ya da onaylama; dalkavukluk etme.

tekarir, [Ar. takrîr > teqārîr تقاریر] (teka:ri:r) {OsT} is. Önergeler; takrirler; teklifler.

tekarüb, [Ar. qurb > teqārüb تقارب] (teka:rüb) {OsT} is. **1.** İki şeyin birbirine yaklaşması; yakın olma. **2.** dbl. İki sesin çıkış yerlerinin birbirine yakın olması. **3.** fiz. Yakınsama. ☞ **tekarüb-i mahāric**, {OsT} Harflerin çıkaklarının birbirine çok yakın oluşu.

tekārüm, [Ar. tekārüm تکارم] (tekâ:rüm) {OsT} is. Ayıp ve kusur sayılan davranışlardan kaçınma.

tekarün, [Ar. qarn > teqārün تقارن] (teka:rü:n) {OsT} is. Birbirinin yanına gelme; yanaşma; yaklaşma. ☞ **tekarün fi'l-hayāl**, {OsT} Aralarında ilişki bulunan sözcüklerin zihinde birbirini çağrıştırması; çağrışım; anoloji.

tekasızlar, [Lat theca > teka-sız-lar] is. biy. Koloniyi oluşturan poliplerin birbirinden bir duvarla ayrılmamış olduğu madreporlar alt takımı, (Aiecatae).

tekasit, [Ar. takṣîṭ > teqāsîṭ تقاسط] (teka:si:t, t kalın söylenir) {OsT} is. Taksitler.

tekâsüf, [Ar. keşâfet > tekâşüf تکائف] (tekâ:süf) {OsT} is. **1.** Bir araya gelme; toplaşma; yığılma. **2.** Yoğun duruma gelme; koyulaşma; yoğunlaşma. ☞ **tekâsüf etmek**, {OsT} **1.** Toplanmak; yığılmak. **2.** Yoğunlaşmak.

tekâsül, [Ar. kesel > tekâsül تکاسل] (tekâ:sül) {OsT} is. Tembellik; üşengeçlik; üşenme.

tekâsülat, [Ar. tekâsül > tekâsülat تکاسلات] (tekâ:süla:t) {OsT} is. Tembellikler; üşengeçlikler; kayıtsızlıklar.

tekasüm, [Ar. qasem > teqāsüm تقاسم] (teka:süm) {OsT} is. **1.** Yeminleşme; antlaşma. **2.** Bölüşme. **3.** Bölüşülme.

tekâsür¹, [Ar. keşret > tekâşür تکاشر] (tekâ:sür) {OsT} is. **1.** Çoğalma. **2.** Çok öğrenme. ☞ **Tekâsür Sure-si**, Kur'an-ı Kerim'in 102. suresinin adı.

tekâsür², [Ar. kesr => tekâsür تکاسر] (tekâ:sür) {OsT} is. fiz. Kırınım. ☞ **tekâsür-i ziya**, {OsT} Değişik noktalardan gelen ve bir noktaya yansıyan iki ışının birbirini kırması.

tekaşu, -u'ı [Ar. kaş' > tekaşsu' تقشع] {OsT} is. tıp. Balgam çıkarma. ☞ **tekaşsu'-i dem**, {OsT} tıp. Kan tükürme.

tekatir, [Ar. taqṭîr > teqāṭîr تقاطیر] (teka:ti:r) {OsT} is. **1.** Damlamalar. **2.** Damıtıklar.

tekattu, -u'ı [Ar. kaṭ' > teqāṭṭu' تقطع] {OsT} is. tıp. Sıtma nöbetinin düzenli gelmesi.

tekatül, [Ar. kaṭl > teqāṭṭül تقتل] {OsT} is. Birbirini kırma; birbirini öldürme; cenk; savaş; mukatele.

tekatür, [Ar. kaṭr > taqāṭṭur / teqāṭṭür تقطر] {OsT} is. → takattur.

tekatu, -u'ı [Ar. kaṭ' > teqāṭu' تقاطع] (teka:tu) {OsT} is. **1.** Çarpışma; çatışma. **2.** (Çizgi, yol vb. için) birbirini kesme; kesişme.

tekatür, [Ar. kaṭr > teqāṭur تقاطر] (teka:tur) {OsT} is. Damla damla dökülme; damlama.

tekâtüb, [Ar. ketb > tekātüb تکاتب] (teka:tüb) {OsT} is. Mektuplaşma.

tekatül, [Ar. kaṭl > teqātül تقتاتل] (teka:tül, t kalın söylenir) {OsT} is. Birbirini öldürme; savaşma; vuruşma.

tekâtüm, [Ar. ketm > tekātüm تکاتم] (tekâ:tüm) {OsT} is. Birbirinden sır saklama; gizli tutma.

teka'üd, [Ar. ku'üd > teqā'üd تقاعد] (teka:üd) {OsT} is. → tekaüt.

teka'üden, [Ar. teqā'üd > teqā'üden تقاعدًا] (teka:ü'-den) {OsT} zf. Emekliye ayrılarak; emekli olarak; emekli olmak suretiyle.

teka'üdiye, [Ar. teqā'üd > teqā'üdiyye تقاعديه] (teka:üdiye) {OsT} is. Emekli aylığı.

tekâül, [Ar. kü'ül > teka'ül تکاؤل] (tekâül) {OsT} is. Alkolleşme.

tekaüt, -dü [Ar. ku'üd > teqā'üd تقاعد] (teka:üt) {OsT} is. **1.** Oturtulma. **2.** Emekliye ayrılma. **3.** huk. Emekli. ☞ **tekaüt etmek**, {OsT} Emekliye ayırmak. || **tekaüt ikramiyesi**, {OsT} Emekli ikramiyesi. || **tekaüt maaşı**, {OsT} Emekli aylığı. || **tekaüt olmak**, {OsT} Emekliye ayrılmak; emekli olmak. || **tekaüt sandığı**, {OsT} Emekli sandığı.

tekaütlük, -ğü [tekaüt-lük] is. Emeklilik.

tekâver, [Far. tek-âver تکاور] (tekâ:ver) {OsT} is. **1.** Koşucu. **2.** sf. (At için) binicisini yormayan; yorga.

tekavim, [Ar. taqvim > teqāvīm تقاویم] (teka:vi:m) {OsT} is. Takvimler.

tekavvül, [Ar. taqavvül تقول] {OsT} is. Yalan söyleme.

tekavvülat, [Ar. taqavvülāt تقولات] (tekavvüla:t) {OsT} is. Yalan söylemeler.

tekavvüm, [Ar. kıyām > teqāvüm تقويم] {OsT} is. **1.** (Eğri şey için) doğrulma. **2.** Bir malın elde edilip

yararlanılabilir hâle gelmesi. **tekvüm-i nihâl**, {OsT} Fidanın doğrulması. || **tekvüm-i orfi**, {OsT} Mülk edinilmesi için şer'i bir engeli bulunmayan mal.

tekvüs, [Ar. kavş > tekvüs تقوس] {OsT} is. Yay gibi eğilme; kavislenme.

tekvüt, [Ar. küt > tekvüt تقوت] {OsT} is. Azıklanma; beslenme; geçinme.

tekâya, [Ar. tekye > tekâyâ تکايا] (tekâ:ya:) {OsT} is. Tekkeler.

tekâyüd, [Ar. keyd > tekâyüd تکاید] (tekâ:yüd) {OsT} is. Birbirine hile yapma.

tekâyüdat, [Ar. tekâyüdat تکایدات] (tekâ:yüda:t) {OsT} is. Birbirine hile yapmalar.

tekyuh, [Ar. kayh > tekyuh تکیح] {OsT} is. İrin toplama; irinlenme.

tekyuhat, [Ar. tekyuh > tekyuhât تکیحات] (tekyuha:t) {OsT} is. İrinlenmeler.

tekez, [Ar. tekâz تقاض] (teka:z) {OsT} is. 1. Karşılaştırma. 2. Birbiriyle ödeme. 3. Birinin alacağını, kendisinin borcuna sayma; takas.

tekaza, [Ar. kazâ > tekâzâ تقاضا] (teka:za:) {OsT} is. 1. Sıkboğaz etme; takaza. 2. Borcunu ödemesi için bir kimseyi sıkıştırma. 3. Başa kakma. 4. Sıkışarak söz söyleme.

tekazi, [Ar. tekâzâ => tekazi] {ağız} is. Alay; eğlenme. **tekaziye almak**, {ağız} Alay etmek. [DS]

tekâzüb, [Ar. kizb > tekâzüb تکاذب] (tekâ:züb) {OsT} is. Birbirine yalan söyleme; hile yapma.

tekazzu, -u'ı [Ar. tekazzu' تقاضع] {OsT} is. Çıbanın irinlenmesi.

tekazzuh, [Ar. tekazzuh تقاضح] {OsT} is. Gökkuşağı.

tekağırısık, -ği [tek+bağır-sık] {ağız} is. Çulluk. [DS]

tekbenci, [tek+ben-ci] sf. 1. Tekbencilik ilkesini benimsemiş olan. 2. Tekbencilige ilişkin.

tekbencilik, -ği [tek+ben-ci-lik] is. fel. Yalnız kendi varlığını kabul eden, kendisinin dışındakileri de ancak kendi tasarımı olarak kabul eden, öznel beni bilinç içerikleri ile birlikte tek gerçek, tek var olarak kabul eden görüş; bencilliğin en ileri ve en son ucu; solibsizm.

tekbib, [Ar. kebâb > tekbîb تکبیب] (tekbî:b) {OsT} is. 1. Kebap etme. 2. Kebap edilme.

tekbir, [Ar. kibr > tekbîr (büyütlme) تکبیر] (tekbî:r) {eAT} {OsT} is. isl. 1. Allah'ın yüceliğini belirtmek için söylenen "Allahü ekber" sözüne verilen ad. 2. Bayram hutbelerinde, kurban kesilirken okunan "Allahü ekber, Allahü ekber, La ilahe illallahu

v'allahü ekber, Allahü ekber ve lillahi'l-hamd" duası. 3. Mevlevilikte tarikata yeni giren için yapılan tören. 4. müz. Cami müziği formlarından biri. **tekbir almak**, "Allahü ekber" demek. || **tekbir eylemek**, {eAT} Allah'ı büyük tanımak; ululamak; tekbir almak. || **tekbir getirmek**, {OsT} Tekbir almak. || **tekbir-h'ân**, {OsT} Tekbir getiren; tekbir duasını okuyan.

tekbirat, [Ar. tekbîr > tekbîrât تکبیرات] (tekbî:ra:t) {OsT} is. Tekbirler; tekbir getirmeler.

tekçi, [tek-çi] sf. Tekçilik yanlısı olan kimse; monist. **tekçilik**¹, -ği [tek-çi-lik] is. fel. 1. Gerçekliğin temeli olarak tek bir ilkeyi benimseyen dünya görüşü; monizm. 2. Gerçekliğin herhangi bir organ gibi bölünmez bir bütün olduğuna ve bağımsız parçaları bulunmadığına inanan öğreti; dünyanın tek bir tözden meydana geldiğini savunan öğreti; monizm. 3. huk. Devlet başkanının yetkisiz kaldığı hâllerde yürütmenin uygulamada tek başlı duruma geldiği siyasal rejim. 4. Uluslar arası hukuku, iç hukuk ile kaynaşmış olarak ele alan öğreti; monizm.

tekçilik², -ği [tek-çi-lik] {ağız} is. Tek öküzü olanların, öküzlerini sırayla diğerine vermek suretiyle çift sürme işinde yaptıkları yardımlaşma usulü. [DS]

tekdaş, [tek+eş / tek-daş] {ağız} sf. (Ayakkabı, çorap, eldiven vb. için) tekleri birbirine uymayan; tek kalan; eşsiz. [DS]

tekdeş, [tek-deş] {ağız} sf. Benzer; eş. [DS]

tekdîr, [Ar. keder > tekdîr تکدیر] (tekdî:r) {OsT} is. 1. Kederlendirme. 2. Bulandırma. 3. Azarlama; paylama. 4. Kınama cezası. **tekdîr etmek**, Azarlama; paylamak. || **tekdîr-i hâtır**, {OsT} Yürek sıkıntısı. || **tekdîr-i mâ'**, {OsT} Suyu bulandırma.

tekdîrat, [Ar. tekdîr > tekdîrât تکدیرات] (tekdî:ra:t) {OsT} is. 1. Kederlendirmeler. 2. Bulandırmalar. 3. Azarlamalar; paylamalar. 4. Kınama cezaları. **tekdîrât-ı şedîde**, {OsT} Şiddetli azarlamalar.

tekdîri, [Ar. tekdîr > tekdîri / tekdîriyye تکدیریه / تکدیری] (tekdî:ri:) {OsT} sf. Azarlama ile ilgili; tekdîre ait.

tekdüze, [tek+düz-e] sf. 1. Hiç değişmeden hep aynı düzende tekrarlanan; sürüp giden; muttarit; yeknesak; monoton. 2. Hep aynı tonda olan; seste, ritimde hiçbir değişiklik, çeşitlilik göstermeyen. 3. (Kişinin konuşması için) sesinin iniş çıkışlarında, ses tonunda değişiklik olmayan. 4. mat. (Fonksiyon için) yalnızca artan ya da eksilen. 5. zf. Değişmeyecek; hep aynı biçimde yinelenerek.

tekdüzeleşme, [tek+düz-e-le-ş-me] is. Tekdüzeleşme eylemi.

tekdüzeleşmek, [tek+düz-e-le-ş-mek] dönşl. f. [-ir] Tekdüze bir durum almak.

tekdüzelik, -ği [tek+düz-e-lik] is. Tekdüze olma durumu; yeknesaklık; monotonluk.

teke¹, [eT. tekē] {eT (teke:)} is. **1.** Keçinin yetişkin ve damızlık erkeği. {eT} (aynı) [EUTS] [Mühennâ] [Bahşayış] **2.** Keçi gibi geviş getiren çeşitli hayvanların erkeği. **3.** Karidesin günlük dildeki adı. {ağız} (aynı) [DS] **4.** {eT} Boynuzundan yay yapılan erkek geyik. [DLT] **5.** {eT} Geyik. [KB] ☞ **teke bıçağı**, {ağız} Bir tür büyük bıçak; saldırma. [DS]|| **teke bızlık**, {ağız} Takla.|| **teke bızlık atmak**, {ağız} Takla atmak. [DS]|| **teke böceği**, zool. Teke böceğigiller familyasından yirmi bini aşkın böceğe verilen ortak ad.|| **teke böceğigiller**, zool. Kın kanatlılar takımından ince uzun gövdeli, uzun duyargalı, çiçeklerin ve kesilmiş ağaçların üzerinde yaşayan, larvaları odun içinde dehlizler kazan, çoğu zararlı yirmi bini aşkın türü kapsayan böcek familyası, (Cerambycidae).|| **teke burunlu**, (Kişi için) burnu iri ve kemerli olan.|| **tekeden süt çıkarmak**, Olmayacak şeylerden bile kendine bir çıkar sağlayabilmek; olmaz sayılan şeyleri öldürülebilmek.|| **teke gibi kokmak**, Çok pis kokmak.|| **teke diken**, bot. Patlıcangiller familyasından, sıcak ve ılıman bölgelerde yetişen, dikenli, alması dikizli, yayvan yapraklı yetmiş kadar türü bulunan ağaççık, (Lycium).|| **Teke havası**, folk. Burdur, Isparta ve Antalya yörelerinde yaşayan Yörüklerin söylediği türkülere halk arasında verilen ad.|| **teke oyunları**, folk. Burdur, Isparta ve Antalya yörelerinde yaşayan Yörüklerin oynadığı halk oyunlarına halk arasında verilen ad.|| **teke sakal**, {eT} Teke sakallı; köse adam. [DLT]|| **tekeye gelmek**, {ağız} (Keçi için) çiftleşmek istemek. [DS]|| **Teke zortlatması**, folk. Teke yöresinde oynanan çok hareketli halk oyunlarından birinin adı.

teke², [Far. teke تکة] {OsT} is. **1.** Bir cilt defter. **2.** Tezek; taze hayvan gübresi. **3.** Sürü önünde giden kösemen. **4.** → teke¹.

teke³, [teke] {ağız} sf. Mert; yiğit. [DS]

tekebbüd, [Ar. kebed => tekebbüd تكبد] {OsT} is. **1.** Katılma; sertleşme. **2.** Bir organın sertleşmesi. ☞ **tekebbüd-i rie**, {OsT} tıp. Zatürriide akciğerin katılması.|| **tekebbüd-i süflâ**, {OsT} gök b. En yüksek noktanın en alt derecesi.|| **tekebbüd-i alyâ**, {OsT} gök b. En yüksek noktanın en üst derecesi.

tekebbür, [Ar. kibr > tekebbür تكبر] {eAT} {OsT} is. Kibirleşme; gururlanma; büyüklük taslama. ☞ **tekebbür etmek**, {OsT} Kibirleşmek; gururlanmak.|| **tekebbür eyleyici**, {eAT} Büyüklük taslayan; kendini beğenmiş; kibirlenen.

tekebbürlük, [tekebbür-lik] {eAT} is. Kibir; gurur. ☞ **tekebbürlük eylemek**, {eAT} Büyüklük taslamak; kibirlenmek.

tekecen, [teke-cen] {ağız} is. Bahçelerde biten bir ot; tekesakalı. [DS]

tekeç¹, -ci [teke-ç] {ağız} is. **1.** Kurumuş çamur parçaları. **2.** Sürülen tarladaki büyük kesekler. [DS]

tekeç², -ci [tek+ç > tekçç] {ağız} sf. → taykç. [DS]

tekeç³, -ci [keke-ç > tekeç] {ağız} sf. Kekeme. [DS]

tekeddür, [Ar. keder > tekeddür تآكدر] {OsT} is. **1.** Kederlenme; üzülmeye; kederli olma. **2.** Saflığını kaybetme; bulanma. ☞ **tekeddür-i hâtır**, {OsT} 1. Gönlü bulanma. 2. Kederli olma.

tekedek, -ği [? tekedek] {ağız} is. Yarım metre uzunluğunda kesilmiş ağaç gövdesi. [DS]

tekeffüf, [Ar. keff > tekeffüf تكفف] {OsT} is. Avuç açma; dilenme.

tekeffül, [Ar. kefalet > tekeffül تكفل] {OsT} is. Kefil olma; yükümlenme. ☞ **tekeffül etmek**, {OsT} Kefil olmak; yükümlenmek.

tekehüh, [Ar. kehf > tekehüh تكهف] {OsT} is. Mağara gibi olma; oyulma; kazılma.

tekehül, [Ar. tekehül تكهل] {OsT} is. Sürme çekme; sürmelenme.

tekehün, [Ar. kâhin > tekehün تكهن] {OsT} is. Falcılık etme; kâhinlik etme.

tekel¹, [tek+el] is. **1.** Bir kurumun, işletmenin ya da kimsenin bir mal ya da hizmet üretimini, satışını her türlü rekabeti yasal ya da fiilî olarak ortadan kaldırmak suretiyle tek başına elinde tutma ve satış fiyatını belirleme ayrıcalığı; inhisar; monopol. **2.** Böyle bir ayrıcalığı bulunan kamu kuruluşu. **3. mecaz.** Bir şeye tek başına sahip olma; yalnız başına elinde bulundurma. ☞ **tekel bayii**, 1. Tekel ürünlerini satma yetkisi bulunan satıcı. 2. {argo} Sürekli sarhoş kimse; ayyaş.|| **tekelinde olmak**, (Bahsi geçen şey) tek kişinin elinde bulunmak.|| **tekeline almak**, 1. Tek başına sahip olmak; başkalarının yararlanmasına izin vermemek. 2. Fikir ve sanat alanında tek görüş sahibi olmak; kendi görüşünü hâkim kılmak.|| **tekel maddesi**, Tekel ürünleri olarak satışa sunulan madde.

tekel², [Alm. teckel] is. zool. Base cinsinden, kısa bacaklı, alçak boylu, uzun gövdeli bir Alman köpek ırkı.

tekel³, [tekel] {ağız} is. Kırmızı saplı, küçük yapraklı bir kır otu. [DS]

tekelcek, -ği [teker-cek] {ağız} is. Araba tekerleği. [DS]

tekelci, [tek+el-ci] sf. **1.** Üretim ve dağıtım alanında tekel kuran. **2.** Bir tekeli elendi bulunduran. **3. mecaz.** Bir şeyi kendi tekeline alma, tek başına sahip olma ya da yayma hakkını kabul ettirme yanlısı olan kimse. **4.** (Tutum ve davranış için) tekeli bir kimseye özgü. **5. is.** Tekel görevlisi. **6.** Bir tekel kuran ve bunu sürdüren kişi ya da kuruluş. ☞ **tekelci anamalcılık**, Ana sermayenin merkezleşme eğiliminden doğan tekelleşme aşaması.

tekelcilik, -ği [tek+el-ci-lik] is. **1.** Tekelci olma du-

- rumu; inhisarcılık. 2. Tekeller oluşturmaya yönelik eğilim; inhisarcılık.
- tekele**, [ʔ tekele تکله] *is.* 1. {eAT} {OsT} Eskiden ulemanın elbise üzerinden giydikleri kaftan. 2. {ağız} Yelek. [DS]
- tekelenmek**, [teke-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* (Keçi için) çiftleşmek. [DS]
- tekellek, -ği** [teker-lek] {ağız} *is.* Araba tekerleği. [DS]
- tekellemek¹**, [teğel-le-mek / tekel-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r]* İliştirmek. [DS]
- tekellemek**, [teker-le-mek > tekel-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yuvarlamak; tekerlemek. [DS]
- tekellenmek**, [teker-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* → tekerlenmek. [DS]
- tekelleşme**, [tek+el-le-ş-me] *is.* 1. Tekelleşmek eylemi. 2. Tekel durumuna gelmek; inhisarlaşmak.
- tekelleşmek**, [tek+el-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Her türlü rekabeti ortadan kaldırarak tekel durumuna gelmek.
- tekelleştirme**, [tek+el-le-ş-tir-me] *is.* Tekelleştirmek eylemi.
- tekelleştirmek**, [tek+el-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Her türlü rekabeti ortadan kaldırarak bir üretimi ya da hizmeti tekel durumuna getirmek.
- tekellif**, [Ar. tekellüf ? => tekellif] {ağız} *tis. folk.* Kız evinin oğlan evine aldığı sekiz on çift ayakkabı. [DS]
- tekellüf**, [Ar. külfet > tekellüf تکلف] {OsT} *is.* 1. Kendisine zahmeti olan bir iş yapma; güçlüğe katlanma. 2. Bir işi gösterişli biçimde yapmaya kalkışma; özenme.
- tekellüfat**, [Ar. tekellüf > tekellüfat تکلفات] (tekellüfa:t) {OsT} *is.* 1. Zahmete girmeler; güçlüğe katlanmalar. 2. Özenmeler. 3. Gösteriş için çabalama. ☞ **tekellüfât-ı münşiyâne**, {OsT} *Süslü yazı yazan kâtiplere has zorluklar*
- tekellüflü**, [tekellüf-lü] *sf.* Zahmetli; gösterişli; merasimli.
- tekellüfsüz**, [tekellüf-süz] *sf.* Gösterişsiz; merasimsiz.
- tekellüm**, [Ar. kelām > tekellüm تکلم] {OsT} *is.* 1. Söz söyleme; konuşma; kelam etme. 2. *ed.* Halk şairlerinin aynı uyağı kullanarak kendi aralarında yaptıkları şiir söyleme yarışması. 3. Mezar taşı üzerine, ölünün kendi ifadesiymiş gibi yazılan yazılar. ☞ **tekellüm etmek**, {OsT} *Konuşmak; söylemek; demek.*
- tekellümat**, [Ar. tekellüm > tekellümāt تکلمات] (tekellüma:t) {OsT} *is.* Konuşmalar; söylemeler; sözler; ifadeler.
- tekellüs**, [Ar. kils > tekellüs تکلس] {OsT} *is.* Kireç-
- lenme. ☞ **tekellüs-i şerāyin**, {OsT} *Atardamar ki-reçlenmesi.*
- tekelti**, [teğelti / tekelti] {ağız} *is.* Binek hayvanlarının sırtına konulan keçe; teyelti. [DS]
- tekem**, [tek-em ?] {ağız} *is.* (Ölçü olarak) avuç. [DS]
- tekemen**, [teke-men] {ağız} *sf.* Hırçın; huysuz. [DS]
- tekemmül**, [Ar. kemāl > tekemmül تکمّل] {OsT} *is.* Kemal bulma; olgunlaşma. ☞ **tekemmül etmek**, {OsT} *Olgunlaşmak; gelişmek.*
- tekemmülat**, [Ar. tekemmül > tekemmülat تکملات] (tekemmüla:t) {OsT} *is.* Olgunlaşmalar; kemal bulmalar; gelişmeler.
- tekemmüm**, [Ar. kümm > tekemmüm تکمم] {OsT} *is.* Çarşafa sarınma; bürünme.
- tekemmün**, [Ar. kümün > tekemmün تکمن] {OsT} *is.* Pusuya yatma; gizlenme.
- tekemmüş**, [Ar. tekemmüş تکمّش] {OsT} *is.* 1. Acele etme. 2. *tıp.* Kasın hastalık yüzünden çekilip büzülmesi.
- tekenni**, [Ar. künye > tekenni تکنى] (tekenni:) {OsT} *is.* Ad alma; künye edinme.
- teker¹**, [tegre (daire; çember) / tegre-k > teker] *is.* 1. Tekerlek; daire; disk. {OsT} (aynı) 2. {ağız} Dikiş makarası. [DS] 3. {ağız} Bisiklet. [DS] 4. *sf.* Tekerlek biçiminde olan. ☞ **tekeri durmak**, {ağız} *Dayanma gücü kalmamak; tükenmek.* [DS]|| **tekerine çomak sokmak**, *Bir kimsenin yolunda giden bir işini engel çıkararak aksatmaya çalışmak; tekerine taş koymak.*|| **tekerine taş koymak**, *Bir kimsenin yolunda giden bir işini engel çıkararak aksatmaya çalışmak.*|| **teker meker yuvarlanmak**, 1. Döne döne yuvarlanmak. 2. Durumu iyi iken birdenbire bozularak kötü olmak.|| **teker sakalı**, {ağız} *Çember sakal.* [DS]|| **teker takmak**, {ağız} *Yürürken ayağı takılıp dengesi bozulmak.* [DS]|| **teker tokmak**, {ağız} *(Düşmek için) gürellü ile yuvarlanarak.* [DS]
- teker²**, [tek-er] *zf.* Tek olarak; her grubu tek öğeden oluşacak biçimde. ☞ **teker teker**, *Ayrı ayrı; birer birer.*
- tekerçik**, [teker-cik] *is. yeni.* Disket.
- tekerçalar**, [teker+çal-ar] *is. yeni.* Disk-player.
- tekerçalarcı**, [teker+çal-ar-cı] *is. yeni.* Diskjokey.
- tekerek¹, -ği** [teker-ek تکرك] {eAT} {OsT} *is.* 1. Dolu daire; kurs. 2. Dolu (yağış şekli). 3. *sf.* {ağız} Yuvarlak. [DS]
- tekerek², -ği** [teker-ek] {ağız} *is.* 1. Yağı ile birlikte yuvarlak bir kap içinde dondurulmuş ve kullanırken kabından çıkarılan kavurma kalıbı. 2. Oyuncak araba. 3. Dikiş makarası. [DS]
- tekerek³, -ği** [teğ-e-rek ?] {ağız} *sf.* Güzel. [DS]
- tekerlek, -ği** [tegre-k / teker-le-k] *is.* 1. Bir mil çevresinde dönen, bir taşıt ya da taşınabilen araç ve

eşyaların yere oturmasını, zemin üzerinde hareket etmesini sağlayan çembersel organ; teker. **2. sf.** Tekerlek biçiminde olan. **3. argo.** Edilgin eşcinsel erkek. ☞ **tekerlek pabucu**, *Arabaların iniş aşağı inerken hızını kesmek için tekerleğin önüne konulan, arabaya zincirle bağlı demir parça.* || **tekerlek şapka**, {ağız} *Fötr şapka.* [DS]
tekerlekçi, [teker-le-k-çi] *is.* Araba tekerleği yapan kimse.
tekerlekçilik, -ği [teker-le-k-çi-lik] *is.* Tekerlekçinin işi ve mesleği.
tekerlekli, [teker-le-k-li] *sf.* **1.** Tekerleği bulunan. **2.** (Mobilya için) altına takılan tekerlekle hareket edebilen. ☞ **tekerlekli koltuk**, *Kolay hareket etmesini sağlamak için ayaklarına tekerlek takılmış bulunan büro koltuğu.* || **tekerlekli sandalye**, *Yürüyemeyen kişilerin bir yerden bir yere gidebilmeleri için yanlarına tekerlek takılmış özel sandalye.*
tekerleksi, [teker-le-k-si] *sf.* Biçimi tekerlek gibi olan; tekerleği andıran.
tekerleme, [teker-le-me] *is.* **1.** Tekerlemek eylemi. **2.** Çoğunlukla basma kalıp özellik taşıyan söz ya da sözler. **3.** Masalın başında ya da başka uygun yerlerinde kullanılan basma kalıp sözler. {ağız} (*aynı*) [DS] **4.** {ağız} Atasözü. [DS]
tekerlemek, [teker-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yuvarlamak.
tekerlenme, [teker-le-n-me] *is.* Tekerlenmek eylemi.
tekerlenmek, [teker-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Yuvarlanmak; yuvarlanarak düşmek. **2.** {ağız} Yürürken ayağı takılarak dengesi bozulmak. [DS] **3.** Durumu bozulmak; kötüye gitmek. **4.** Teker sahibi olmak; teker takılmak.
tekerli, [teker-li] *sf.* Tekerli olan; tekerlekli. ☞ **tekerli kızak**, {ağız} *Arkasında küçük iki tekerleği bulunan kızak.* [DS]
tekerrüh, [Ar. kerh > tekerrüh تکره] {OsT} *is.* İğrenme.
tekerrür, [Ar. kerre > tekerrür تكرر] {OsT} *is.* **1.** Bir kez daha olma; yinelenme. **2. huk.** Bir suçtan mahkûm olan bir kimsenin, yasada belirlenen süre içinde yeniden suç işlemesi durumu. ☞ **tekerrür etmek**, {OsT} *Yinelenmek.*
tekerrürat, [Ar. tekerrür > tekerrürat تکررات] (*tekerrüra:t*) {OsT} *is.* Yinelenmeler.
tekerrüş, [Ar. rükş > tekerrüş تکرش] {OsT} *is.* Buruşma.
tekesakalı, [Ar. teke+sakal-ı] *is. bot.* Birleşikgiller familyasından, Akdeniz çevresinde yetişen, yaprakları çok uzun, kökü sebze olarak yenilen, bazıları bir yıllık, bazıları da iki ve daha çok yıllık elli kadar türü bulunan otsu bitki, (*Tragopogon*).
tekesek, -ği [teke-se-k] {ağız} *sf.* **1.** (Keçi için) çift-

leşme zamanı gelmiş; çiftleşmek için teke isteyen. **2.** (Kadın için) hoppa. [DS]
tekesemek, [teke-se-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor]* (Keçi için) teke ile çiftleşmek istemek. [DS]
tekesimek, [teke-si-mek] {AT} {OsT} {ağız} *gçsz. f. [-ir]* → tekesemek. [DS]
tekesirmek, [teke-si-r-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ir]* → tekesemek. [DS]
tekessüf, [Ar. keşâfet > tekessüf تکشف] {OsT} *is.* **1.** Koyulaşma. **2.** Sıklaşma.
tekessür¹, [Ar. keşret > tekessür تكثر] {OsT} *is.* Sayıca artma; çoğalma. ☞ **tekessür etmek**, *Artmak; çoğalmak.*
tekessür², [Ar. kesr > tekessür تكثر] {OsT} *is.* Kırılma; kırık hâle gelme.
tekeş¹, [tek+eş] {ağız} *sf.* (Ayakkabı, çorap, eldiven vb. için) diğer eşi olmayan; tek kalan; eşsiz. [DS]
tekeş², [teke-ş] {ağız} *sf.* Kavgacı; boğuşkan. [DS]
tekeş³, [tek-eş] {ağız} *sf.* Birbirine uygun. [DS]
tekeşek¹, -ği [teke-ş-e-k] {ağız} *is.* İplik makarası. [DS]
tekeşek, -ği [tek+eşek] {ağız} *is.* Ocakta odunları bir arada tutmaya yarayan bir çeşit büyük sacayağı. [DS]
tekeşlenmek, [teket-le-n-mek / tekeş-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Yürürken ayağı takılarak dengesi bozulmak. [DS]
tekeşşüf, [Ar. keşf > tekeşşüf تکشف] {OsT} *is.* Açılma.
tekevün, [Ar. kevn > tekevün تكون] {OsT} *is.* Meydana gelme; olma; oluş. ☞ **tekevün etmek**, {OsT} *Olmak; oluşmak.* || **tekevün-i beyz**, {OsT} *biy. Yumurta oluşumu.* || **tekevün-i cibâl**, {OsT} *yer b. Dağ oluşumu.* || **tekevün-i evvel**, {OsT} *fel. Ön oluş.* || **tekevün-i ezrâr**, {OsT} *biy. Tomurcuklanma.* || **tekevün-i ferdî**, *biy. Birey oluş.* || **tekevün-i menî**, {OsT} *biy. Döl oluşumu; sperma oluşması.* || **tekevün-i nev'î**, {OsT} *biy. Soy oluş.*
tekevünat, [Ar. tekevün > tekevünâ تكونات] (*tekevüna:t*) {OsT} *is.* Meydana gelişler; oluşlar.
tekevünî, [Ar. tekevün > tekevünî تكونى] (*tekevüni:*) {OsT} *sf.* Oluşla ilgili.
tekeylüs, [Ar. kilüs => tekeylüs تكيلس] {OsT} *is.* Yemeklerin sindirim sonrası emilmeye hazır hâle gelmesi; kilüs oluşması.
tekeymüs, [Ar. kimüs => tekeymüs تكيمس] {OsT} *is.* Yemeklerin midede sindirime hazır hâle getirilmesi; kimüs hâline gelme.
tekeyyüf, [Ar. keyf > tekeyyüf تكيف] {OsT} *is.* **1.** Keyiflenme. **2.** Keyif verici bir şey alma. **3.** Keyfiyet kazanma; keyfiyetlenme.

tekli¹, [tek-li] *sf.* 1. (Sözü edilen niceliği) tek olan. 2. Tek başına yapılan. 3. *müz.* Tek başına doldurulan kaset ya da yoğun teker. 4. *as.* (Silah için) tek tek atış yapabilen. ☞ **tekli konuşma**, *iletş.* Bir kişinin konuştuğu, diğerlerinin dinlediği iletişim biçimi; monolog.

tekli², [tek-li] {ağız} *zf.* Dek; kadar. [DS]

tekli³, [tek-li] {ağız} *sf.* Gergin. [DS]

tekliç, **-ci** [Bul. tegliç] {ağız} *is.* Oku dingile tutturun demir çiviler. [DS]

teklif, [Ar. külfet > teklif تکليف] (*tekli:f*) {OsT} *is.* 1.

Bir kimseden eziyetli ve yapılması zor bir iş yapmasını isteme. 2. İncelenmek ve kabul edilmek üzere birine bir şey sunma; öneri. 3. Uzlaşmak, anlaşmak amacıyla bir şey ileri sürme. 4. İncelenmek, görüşülmek ve kabul edilmek üzere ileri sürülen şey; öneri. 5. Karşı cinsten birine, kendisi ile evlenme isteğinde olduğunu bildirme. 6. Pek içten olmayan, resmî davranış. 7. Devletin herkese yüklediği görev veya vergi. ☞ **teklif bayrağı**, *dnz. as.* Düşmanla konuşmak ve görüşmek için gönderilen gemiye çekilen beyaz bayrak. || **teklif etmek**, 1. Bir şeyi yapmasını istemek. 2. Bir şeyi inceleyip kabul etmesini istemek; onayına sunmak. 3. Birini bir iş için aday göstermek. 4. Karşı cinsten birine evlenmek isteğinde olduğunu bildirmek. || **teklif-i hām**, {OsT} Kabul görmeyecek kadar ağır ve uygunsuz teklif. || **teklif-i māā-yutak**, {OsT} Ağır ve yapılamayacak teklif. || **teklif mektubu**, *huk.* Artırma ya da esiltmeye katılanların, yapılacak iş için önerdikleri bedeli belirten yazı. || **teklif tekellüf**, {OsT} İçten olmama durumu; resmîyet; senli benli olmaktan uzak.

teklifat, [Ar. teklif > teklifāt تکلیفات] (*tekli:fa:t*) {OsT} *is.* Teklifler; öneriler; önermeler.

teklifi, [Ar. teklif > teklifi تکلیفی] (*tekli:fi:*) {OsT} *sf.* Yükümlü; mecburi.

teklifli, [teklif-li] *sf.* 1. Saygı duyduğunu belirterek yapılan; teklifle yapılan. 2. Senli benli olmadan, resmî hava içinde yapılan. 3. Kendisi ile samimi olunmayan; resmî davranmayı gerektiren.

teklifname, [Ar. teklif + Far. -nāme تکلیفنامه] (*tekli:fna:me*) {OsT} *is.* 1. Teklif mektubu. 2. Teklif yazısı.

teklifsiz, [teklif-siz] *sf.* 1. Herhangi bir teklifte bulunulmadan yapılan. 2. (Kişi için) kendisi ile ilişkilerde doğal olan; rahat; dostça. 3. (Davranış biçimi için) teklifsiz bir kimseye özgü. 4. (Kişi için) saygısız olmamakla birlikte sakınmasız; oldukça pataatsız. 5. (Davranış için) saygısız olmamakla birlikte sakınmasız bir kimseye özgü. 6. *dbl.* Konuşma ve yazıda standart dil dışında, günlük sokak ilişkileri içindekine benzer sözcük ve anlatım içeren. ☞ **teklifsiz konuşma**, *Kaba ve biraz da açık*

saçık konuşma; senli benli, samimi olarak konuşma; resmîyet dışı konuşma.

teklifsizce, [teklif-siz-ce] *zf.* Teklifsiz bir biçimde; teklifsiz olarak; arada teklif olmaksızın; senli benli.

teklifsizlik, **-ği** [teklif-siz-lik] *is.* 1. Teklifsiz olma durumu. 2. Herhangi bir teklifte bulunulmadan yapılma. 3. Kendisi ile ilişkilerde doğal olma durumu; rahatlık. 4. Teklifsiz bir kimseye özgü davranışların niteliği. 5. Saygısız olmamakla birlikte sakınmasız olma; pataatsızlık. 6. Saygısız olmamakla birlikte sakınmasız bir kimseye özgü davranışın ayırt edici niteliği. 7. *dbl.* Konuşma ve yazıda standart dil dışında, günlük sokak ilişkileri içindekine benzer sözcük ve anlatım içermeye durumu.

teklilik, **-ği** [tek-lik] *is.* 1. Tek olma durumu. 2. Tek olan şeyin niteliği. 3. *dbl.* Kelimelerde tek kişi ya da varlığı bildiren durum; tekil. 4. *argo.* Bir lira; bir milyon lira. 5. {ağız} Oku dingile tutturun demir çiviler. [DS] ☞ **teklilik eki**, *dbl.* Tek özellik gösteren ek.

teklil, [Ar. iklil > teklil تکلیل] (*tekli:l*) {OsT} *is.* Taç giydirme; taçlandırma.

teklime, [tek-le-me > teklime ?] {ağız} *is.* Kalın başörtüsü. [DS]

teklis, [Ar. kils > teklis تکليس] (*tekli:s*) {OsT} *is.* Kireç hâline getirme; kireçlendirme.

teklük, [teg-il-mek > teg-(i)l-ük / deg-(i)l-ük] {eT} *sf.* Kör.

tekme, [tep-mek > tep-me > tekme] *is.* 1. Ayak ile yapılan vuruş. 2. At, katır vb. hayvanların arka ayakları ile yaptığı vuruş; çifte. 3. *mecaz.* İhanet. 4. {ağız} Adım. [DS] ☞ **tekme atmak**, 1. Ayak ile kuvvetli biçimde vurmak. 2. Çifte atmak. 3. İhanet etmek. || **tekme kayrak**, {ağız} Kayrak oyunu. [DS] || **tekme yemek**, 1. Kendisine tekme vurulmak. 2. Birinin yaptığı kötülükten oldukça ağır biçimde etkilenmek; ihanete uğramak. 3. Atılmak; kovulmak; terk edilmek.

tekmek¹, [teg-mek / tek-mek] {eT} *gçsz. f.* [-ür] Ulaşmak; erişmek; dışar olmak. [EUTS] [Mühennâ]

tekmek², [tek-mek] {ağız} *gçl. f.* [-r] 1. Vurmak. 2. Toplamak. 3. Yuvarlanmak. [DS]

tekmeleme, [tekme-le-me] *is.* Tekmelemek eylemi.

tekmelemek, [tekme-le-mek] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] 1. Tekme ile vurmak; tekme atmak. 2. Çifte atmak; çiftelemek. 3. *mecaz.* İhanet etmek.

tekmelenme, [tekme-le-n-me] *is.* Tekmelenmek eylemi.

tekmelenmek, [tekme-le-n-mek] *edil. f.* [-ir] 1. Tekme ile vurulmak; tekme atılmak. 2. Hayvan tarafından tekme vurulmak. 3. *mecaz.* İhanete uğramak; tekme yemek.

tekmelik, [tekme-lik] *is.* 1. Bazı sporlarda kaval kemliğini rakip sporunun tekmelerinden korumak

için giyilen kauçuk ya da plastik parça. **2.** Kapı kadeninin yanlamasına konulmuş en alt parçası.

tekmen, [tek-men] {ağız} *is.* Büyük kayalıkların ve taşlıkların önündeki set set çıkıntılar; setler. [DS]

tekmid, [? tekmīd تکمید] (*tekmi:d*) {OsT} *is.* *tip.* Ilık veya soğuk su pansumanı.

tekmil, [Ar. kemāl > tekmīl تکمیل] (*tekmi:l*) {OsT} *is.*

1. Tamamlama; bitirme; sona erdirmeye. **2.** *as.* Ast birlik komutanının üst birlik komutanına bildirdiği kısa ve sözlü günlük olay raporu; tekmil haberi. **3.** *sf.* Bütün; tüm. **4.** *sf.* Eksiksiz. ☞ **tekmil haberi**, *1.* Bir işin tamamlanmış olduğunu bildiren haber. *2.* Ast birlik komutanının üstüne verdiği sözlü rapor. || **tekmil-i enfās**, {OsT} Ölme. || **tekmil vermek**, Alınan emirler üzerine yapılan işleri amirine sözlü olarak bildirmek.

tekmile, [Ar. kemāl > tekmīle تکميلة] (*tekmi:le*) {OsT} *is.* Tamamlamak için yapılan şey; ek.

tekmilleme, [tekmil-le-me] *is.* Tekmillemek eylemi.

tekmillemek, [tekmil-le-mek] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] **1.** Tamamlamak; bitirmek. **2.** *argo.* Öldürmek.

tekmīn, [Ar. kemīn > tekmīn تکمین] (*tekmi:n*) {OsT} *is.* Pusuya yatırma.

tekmük, -ğü [tek-mük] {ağız} *is.* Tekme. [DS]

tekmül, [tek-mül] {ağız} *is.* Yuvarlanma; düşme. ☞ **tekmülü tekmülü**, {ağız} (*Düşmek için*) yuvarlanarak; paldır küldür. [DS]

tekn- [Yun. tekhnē (yöntem)] *ön ve son ek.* Teknikle ilgili pek çok Latince kelimenin başına ve sonuna getirilen ek.

teknē, [eT. teñ-le / teñne / tekne] *is.* **1.** Çoğunlukla hamur yoğurmada ve mayalamada kullanılan ağaçtan oyma büyük ve derin gereç. {eT} (*aym*) [DLT] [Mühennâ] **2.** İçinde yıkanılan fayans ya da dökme demir, plastik gibi maddelerden yapılmış geniş ve derin banyo gereci. **3.** Deniz taşıtlarının donanım dışında kalan kısmı. **4.** Deniz taşıtı. **5.** Telli çalgılarda girişim ile sesin şiddetini yükseltmeye yarayan ahenk tablası ile kaplı oyuk. **6.** *jeol.* Katmanlı kayaların içeri doğru çukur, oyuk bölümlü; ineç. **7.** *jeol.* Yer kabuğu kıvrımlarının çukur, alçak alanları; havza. **8.** {ağız} Değirmende, öğütülecek tahılın, taşın deliğine azar azar dökülmesini sağlayan ahşap depo. [DS] **9.** *sf.* Tekne biçiminde olan. ☞ **teknē dibi**, {ağız} → tekne kazıntısı. [DS] || **teknē kazıntısı**, Yaşı ilerlemiş kadının son doğurduğu çocuk.

tekneci, [teknē-ci] *is.* **1.** Tekne yapan kimse. **2.** Teknesi, yatı olan kimse.

tekneli, [teknē-li] *sf.* Teknesi olan; teknesi bulunan; tekneye sahip olan. ☞ **tekneli bağa**, {ağız} Kaplumbağa. [DS] || **tekneli kurbağa**, {ağız} → tekneli bağa. [DS]

teknesyum, [Yun. tekhnētos (*yapay*) > Fr. techné-tium] *is. kim.* Uranyumun parçalanma ürünleri arasında elde edilen, herhangi bir doğal izotopuna henüz rastlanmamış olan, atom numarası 43, atom ağırlığı 98,90 olan, altı saat gibi bir kısa ömürlü dönüme sahip olduğu için nükleer tıpta doku ve organ incelemelerinde kullanılan element, sembolü: Tc.

teknēşik, -ği [tek-le-ş-ik] {ağız} *zf.* Birlikte. ☞ **teknēşik olmak**, {ağız} Birlikte kalmak. [DS]

teknetyum, [Yun. tekhnētos (*yapay*) > Fr. techné-tium] *is. kim.* → teknesyum.

teknik, -ği [Yun. tekhnikos (*sanat, sanayi*) > Fr. technique] *is.* **1.** Bir sanat, meslek ya da bilim dalında uygulamaya yönelik yöntem ve yordamların tümü. **2.** Bir kimsenin, bir etkinliği uygulamada gösterdiği beceri; hüner. **3.** Belli bir sonuca varmayı sağlayan davranış biçimi; metot; yol; yöntem. **4.** Bilimsel verilere dayanan ve üretime yönelik yöntemlerin tümü. **5.** Bilimin, üretim alanındaki uygulamalarının tümü. **6.** Bir sanat, üretim ve öğretim etkinliği için başvurulan beceri, işlem ya da yol. **7.** *sf.* Bir etkinliğin uygulama yönüne, uygulanmasına ve bunun için gereken beceriye ait olan. **8.** Bir aracın, bir aygıtın vb. şeyin işleyişine ilişkin. **9.** Bir bilimin uygulanmasına ilişkin olan. **10.** Bir bilim koluna ya da etkinliğe özel olan, özel bilgiler gerektiren. **11.** (Okul ve eğitim kurumu için) uygulayıcı meslek adamı yetiştiren. **12.** (Meslek adamı) uygulayıcı. **13.** (Sporcu için) teknik becerisi güçlü olan. ☞ **teknik eğitim**, *Sanayi ile ilgili işlere, mekanik alandaki uğraşlara ve uygulamalı bilim alanlarına ilişkin eğitim.* || **teknik lise**, *Genel derslerin yanında teknik konulara ağırlık vererek öğrenciyi hem teknik mesleğe hem yüksek öğrenime hazırlayan orta öğretim kurumu.* || **teknik okul**, *Öğrenciyi teknik alanda eğiten okul.* || **teknik öğretim**, *Bir tekniğin, teknik becerinin ve yönteminin kazandırılmasına ilişkin öğretim.* || **teknik ressam**, *Teknik resim çizen ressam.* || **teknik üniversite**, *Teknikle ilgili öğretimin ağırlıklı olarak yapıldığı lisans ya da lisans üstü eğitim veren yüksek öğrenim kurumu.*

teknikçi, [teknik-çi] *is.* Bir işin bilimsel yanından daha çok uygulama yönü ile uğraşan kimse; tekniker; teknisyen; uygulaman.

tekniker, [Alm. techniker] *is.* Bir işin bilimsel yanından daha çok uygulama yönü ile uğraşan kimse; teknikçi; uygulaman.

teknisyen, [Fr. technicien] *is.* **1.** Teknik liselerle iki yıllık meslek yüksek okullarını bitiren kimsenin unvanı. **2.** Bir bilimin tekniğini bilen ve uygulayan kimse. **3.** Bir teknikte uzmanlaşmış kimse. **4.** Usta ile tekniker arasındaki teknikçi. **5.** *as.* Hava kuvvetlerinde bir uçağın kimi öğelerinin bakım ve onarımını yapan uzman.

teknîye, [Ar. künye > tekniye تكتيه] {OsT} is. 1. Künye verme; künyeleme. 2. Künye alma; künyelenme.

teknografi, [Fr. technographie] is. Tekniklerin ve yöntemlerinin betimlenmesi.

teknokrasi, [Fr. techocratie] is. Yönetimsel kararların alınmasında siyasilerden daha çok uzman, teknisyen ve memurların yetki sahibi olduğu siyasal ya da iktisadi sistem.

teknokrat, [Fr. technocrate] is. 1. İnsan etkeninden daha çok teknik ve ekonomik verilere dayanan kamu görevlisi; uygulayıcı. 2. Teknokrasi yanlısı.

teknokratçılık, -ği [teknokrat-çı-lık] is. 1. Teknokratların iktidarda oldukları yönetim biçimi. 2. Teknokratların tutumu.

teknoloji, [Fr. technologie] is. 1. Tekniklere ilişkin genel kuram. 2. Bir sanayi dalı ile ilgili yapım yöntemlerini, kullanılan araç ve gereçleri kapsayan bilgi; uygulamaya bilimi. 3. Belli bir teknik alanda, bilimsel veri ve ilkelere dayanan uygulamaların tümü. 4. Sanayide ve zanaat alanında kullanılan takım ve donanımların tümü. 5. Sanayinin çeşitli dallarında kullanılan takım, tezgâh, makine ve bunların kullanılmasına ilişkin yöntemlerin incelenmesi.

teknolojik, -ği [Fr. technologique] is. Teknoloji ile ilgili; uygulamaya bilimi. ☞ **teknolojik belirlenimcilik**, *iletş.* Teknolojinin hem özerk hem de toplum üzerinde belirleyici etkileri bulunduğu varsayımı. || **teknolojik gereksizlik**, *iletş.* → teknolojik belirlenimcilik.

tekomple, [Fr. thé complet] is. Kahvaltı.

tekrar, [Ar. kerr > tekrār تکرار] (tekra:r / -ra:rı) {OsT} is. 1. Bir davranışın, eylemin sonra yeniden yapılması. 2. Bir olayın veya olgunun zaman içinde yeniden ortaya çıkması, olması. 3. Bir konuşma ya da yazıda aynı sözcüğü, aynı düşüncüyü birçok kez söylemek ve yazmak eylemi; yineleme. 4. *ed.* Bir sözün, aynı cümlede ya da paragrafta, kimi zaman gereksiz yere anlatımı karıştıracak biçimde becerikce, kimi zaman da anlamı kuvvetlendirmek ya da ifadeye heyecan katmak amacıyla bazı ses, seslem, sözcük ya da sözün bilinçli olarak sık sık kullanılması. 5. *zf.* Bir veya daha çok kez; daha; yine; yeniden; gene; yeni baştan. ☞ **tekrār-ale't-tekrār**, {OsT} Çok defa. || **tekrar etmek**, *Yeni baştan söylemek veya yapmak; tekrarlamak; yinelemek.* || **tekrār-ı mā'nevî**, {OsT} *ed.* Eş anlamlı kelimeleri bir arada kullanma. || **tekrar tekrar**, {OsT} Üst üste; ardı ardına; defalarca.

tekraren, [Ar. tekrār > tekrāren تکراراً] (tekra:'ren) {OsT} *zf.* 1. Tekrar tekrar; tekrarlanarak; yinelenerek; defalarca. 2. Tekrar edilmiş olarak.

tekrarlama, [tekrar-la-ma] is. Tekrarlamak eylemi; yineleme.

tekrarlamak, [tekrar-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1.

Yeni baştan yapmak; bir daha yapmak; tekrar etmek; yinelemek. 2. Daha önce başkası tarafından yapılmış, söylenmiş olan bir şeyi yapmak ve söylemek; yinelemek. 3. Bir şeyi öğrenmek, bellemek için üst üste, alışkanlık kazanıncaya kadar aynı biçimde yapmak; yinelemek; yeni baştan yapmak. 4. *dönşl. f.* Yeniden ortaya çıkmak; tekrar görünmek; yenilemek.

tekralanan, [tekrar-la-n-an] *sf.* Tekrar edilen; tekrar ortaya çıkan. ☞ **tekrarlanan birim**, *biy.* Kromozom üzerinde aynı genin peş peşe tekrarlanmasından oluşan birim.

tekrarlanma, [tekrar-la-n-ma] is. Tekrarlanmak eylemi.

tekrarlanmak, [tekrar-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Yeniden bir kez daha yapılmak, söylenmek; yinelenmek; tekrar edilmek.

tekrarlatma, [tekrar-la-t-ma] is. Tekrarlatmak eylemi.

tekrarlatmak, [tekrar-a-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Bir şeyi tekrar yaptırmak ya da söyletmek; yineletmek; tekrar ettirmek.

tekrarlayıcı, [tekrar-la-y-ıcı] is. İletişim sırasında zayıflayan işaretlerin düzeyini yükseltmeye ya da yükselterek yeniden biçimlendirmeye yarayan elektronik aygıt.

tekrarlı, [tekrar-lı] *sf.* Tekrar edilen; yinelemeli; mükerrer.

tekre, [teg-mek > teg(i)r-e / tekre] {eT} {ağız} is. Daire; çevre; civar; dört taraf. [EUTS] [DS]

tekreki, [tegre-ki] {eT} *zf.* Çevredeki. [EUTS]

tekrîh, [Ar. kerh > tekrîh تکره] (tekri:h) {OsT} is. Çirkin gösterme; sevdirmeme.

tekrîhat, [Ar. tekrîhât تکرهات] (tekri:ha:t) {OsT} is. Çirkin göstermeler; sevdirmemeler.

tekrîm, [Ar. kerem > tekrîm تکریم] (tekri:m) {OsT} is. Saygı gösterme; ululama; yüceltme. ☞ **tekrîm etmek**, {OsT} *Yüceltmek; saygı göstermek; ululamak.*

tekrîmen, [Ar. tekrîm > tekrîmen تکریماً] (takri:'men) {OsT} *zf.* Saygı göstererek; yücelterek; saygıyla.

tekrîr, [Ar. kerr > tekrîr تکریر] (tekri:r) {OsT} is. 1. Bir şeyi bir daha yapma; tekrar etme. 2. *ed.* Sözün etkisini güçlendirmek amacıyla yinelemelere başvurma sanatı. ☞ **tekrîr etmek**, {OsT} *Yinelemek; tekrarlamak.* || **tekrîr-i istidlâl**, {OsT} *mant.* Örnek verme. || **tekrîr-i merdûd**, {OsT} Gereksiz söz tekrarı.

tekrîrat, [Ar. tekrîrât تکریرات] (tekri:ra:t) is. Tekrar etmeler; tekrarlar.

tekrîs, [Ar. tekrîs تکریس] (tekri:s) {OsT} is. 1. Temele taş koyma. 2. İthaf. 3. Tanrı'ya vakfetme.

teks, [Fr. textile] *is. kısalt.* Dokuma elyafı ticaretinde kullanılan 1 g/km'ye eşit doğrusal kütle birimi.

teksenmek, [tek-sen-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] Küs-mek; darılmak. [DS]

teksermek, [tek-ser-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] 1. Ver-mek. 2. Uygun görmek; yerinde görmek. [DS]

teksib, [Ar. teksib تكتيب] (tekzi:b) {OsT} *is.* 1. Kazandırma. 2. Kazandırılma.

teksif, [Ar. keşāfet > tekşif تكتيف] (tekzi:f) {OsT} *is.*

1. Toplama; sıkıştırma. 2. Bir sıvının yoğunluğunu artırma; koyulaştırma. 3. Saydamlığını giderme. ☐

teksif etmek, 1. Yoğunlaştırmak; koyulaştırmak. 2. Toplamak; sıkıştırmak.

teksinç, [tegzinç] {eT} *is.* 1. Tomar. [EUTS] 2. Başlık; bölüm; fasıl. [EUTS] 3. Muhit. [EUTS] 4. Devir. [EUTS] 5. Dalga. [EUTS] 6. Girdap. [EUTS]

teksinmek, [teg(i)z-in-mek] {eT} döñsl. f. [-ür] Dönmek; dolaşmak; devir yapmak daire çizmek. [EUTS]

teksir¹, [Ar. keşret > tekşir تكتير] (tekzi:r) {OsT} *is.* 1. Sayısını artırma; çoğaltma. 2. Yazılı metinleri teksir makinesinde çoğaltma. 3. Bu teknikte çoğaltılmış nüsha. ☐ **teksir etmek**, Bir yazıyı teksir makinesi ile çoğaltmak. || **teksir kâğıdı**, Teksir makinesinde yazı çoğaltmakta kullanılan bir tür kâğıt. || **teksir makinesi**, Çoğaltma makinesi.

teksir², [Ar. kesr > teksir تكتير] (tekzi:r) {OsT} *is.* 1. (Nesne için) çok kırma. 2. Çok kırılma.

teksirat, [Ar. tekşir > tekşirāt تكتيرات] (tekzi:ra:t) {OsT} *is.* 1. Çoğaltmalar. 2. Çoğaltılmalar.

teksirhane, [Ar. tekşir + Far. hāne تكتيرخانه] (tekzi:rha:ne) {OsT} *is.* Darphanede para basılan yere verilen ad.

teksivrik, -ği [tek+sivri-k] {ağız} *is.* Topraktan yeni çıkan ekin. [DS]

tekt, [Fr. texte] *is.* Bir yazarın eserinin kendisi; metin.

tektstil, [Lat. textilis (dokunmuş, örülmüş) > Fr. textile] *is.* 1. Dokunmuş olan şey; dokuma ürünü; dokuma; kumaş. 2. Dokuma sanayiinin tümü; örgü ve dokuma işleri; dokumacılık. 3. *sf.* Dokumada kullanılan ipliklerin elde edildiği ürünlere ilişkin. 4. Kumaş üretimine ilişkin.

tektstilci, [tektstil-ci] *is.* Dokuma işi ile uğraşan kimse; dokumacı.

tektstüre, [Fr. texture] *is.* Sentetik elyafa büküm vererek esneklik kazandırmak için uygulanan büküm, ısıtma ve açma, lifleri tek yanlı ezme, filamentler arasına hava vererek şişirme ve ısı ile bu şişkinliği tespit etme gibi işlemlerinin tümü. ☐ **tektstüre iplik**, İnce çorap ve iç çamaşırı yapımında kullanılan tektstüre işleminden geçirilmiş esnek lifli iplik.

tekşif, [Ar. keşf > tekşif تكتيف] (tekzi:f) {OsT} *is.* Sonuna kadar, iyice açma.

tekşirtürmek, [tegzin-dür-mek [Clauson]] {eT} gçl. f. [-ür] → tegzindürmek.

tekşürmek, [teğ-mek > teg-(i)ş-ür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Ulaştırmak; getirmek; eriştirmek; sevk etmek. [EUTS]

tekşüt, [teg-mek > teg-iş-mek > teg-(i)ş-üt] {eT} *is.* → tegşüt. [DLT]

tektaz, [Far. tek-tāz تكتاز] (tekta:z) {OsT} *is.* Çok koşan; koşucu.

tekten, [tek-ten] {ağız} *sf.* En üstün; eşsiz. [DS] ☐ **tekten tege**, {ağız} Tek tük. [DS]

tektib, [Ar. ketebe > tektib تكتيب] (tekzi:b) {OsT} *is.* Yazdırma.

tektirme, [tek-tir-me] {ağız} *is.* Esnek değneklerle oynanan bir çocuk oyunu. [DS]

tektonik, -ği [Yun. tektonike (dülgerlik) > Alm. tektonik] *is.* 1. Yeryuvarlığında kayaçların ve sıradağların biçim değiştirmesi. 2. İç güçlerin etkisi ile, arazilerin oluşumundan sonra meydana gelen yeryüzü biçim değişikliklerini inceleyen jeoloji dalı. 3. *sf.* Yer kabuğunun biçim değiştirmesine ilişkin.

tektonit, [Fr. tectonite] *is. jeol.* Tektonik etkilerle biçim değişikliğine uğramış kayaç.

tekücek, -ği [tek-ü-cek ?] {ağız} *is.* Küçük çapa. [DS]

teküllü, [tekül-lü ?] {ağız} *is.* 1. Sevgili. 2. Nişanlı. [DS]

teküllük, -ğü [tekül-lük] {ağız} *is.* Küçük, kulpsuz toprak kap. [DS]

tekün, [tekin / tekün تكتون] {eAT} *is.* Boş; abes; beyhude.

tekürlük, -ğü [tekür-lük] {ağız} *is.* Yoğurt koymaya yarayan toprak çömlek. [DS]

teküz, [tükē-mek > tüz / teküz] {eT} *is.* 1. Bütün; tüm. 2. {ağız} Tamam. [DS] 3. Atın alındaki beyazlık; akıtma. [DLT]

teküzlig, [teküz-lig] {eT} *sf.* Akıtmalı. [DLT]

tekvando, [Ar. Kore d. te (ayak) + kvon (ayak) + do (yol, usul)] *is.* Uzakdoğu kökenli, savunma ağırlıklı dövüş sanatı.

tekvin, [Ar. kevn > tekvīn تكتوين] (tekvi:n) {OsT} *is.* 1. Yaratma; oluşturma; meydana getirme; var etme. 2. Yaratış; yaratılış. 3. *hrist.* Dünyanın yaratılışı, Âdem'le Havva'nın cennetten kovuluşu, Hz. İbrahim'in soyu gibi on bir bölümlük edebî türleri içeren Torah'm ilk kitabı. ☐ **tekvin etmek**, Var etmek; yaratmak.

tekvinat, [Ar. tekvīn > tekvīnāt تكتوينات] (tekvi:na:t) {OsT} *is.* Var edişler; yaratmalar; yaratılışlar.

tekvinî, [Ar. tekvīn > tekvīnī تكتويني] (tekvi:ni:) {OsT}

is. **1.** Yaratılışla ilgili. **2.** Oluşla ilgili. **3.** fel. Oluşumla ilgili.

tekvir, [Ar. tekvîr تکویر] (tekvî:r) {OsT} is. Yuvarlaklaştırma; değirmi hâle getirme. ☞ **Tekvir Sure-si**, Kur'an-ı Kerim'in 81. suresinin adı.

tekye, [Ar. vekā > tüke'e > Far. tekye تکيه] {OsT} is. **1.** Güvenme; itimat etme. **2.** Bir yere dayanma; yaslanma. {eAT} (aynı) **3.** Tekke. ☞ **tekye etmek**, {OsT} Güvenmek; dayanmak. || **tekye-gâh**, {OsT} Dayanılacak yer. || **tekye uracak yir**, {eAT} Yaslanıp oturulacak yer. || **tekye urmak**, {eAT} Dayanmak; yaslanmak. || **tekye urıcı**, {eAT} Yaslanıp oturan; dayanan. || **tekye urmuş**, {eAT} Kurulup oturmuş; yaslanmış. || **tekye vurmak**, {eAT} → tekye urmak. || **tekye-zen**, {OsT} Güvenen; dayanan.

tekyelenmek, [Ar. tekye > tekye-le-n-mek تکيلنمک] {eAT} döñşl. f. [-ür] Dayanmak; yaslanmak; ittika etmek.

tekyil, [Ar. kîle > tekyîl تکييل] (tekyi:l) {OsT} is. Kile ile ölçme.

tektizib, [Ar. kizb > tektizîb تکذيب] (tektzi:b) {OsT} is. → tektizip.

tektizat, [Ar. tektizîb > tektizîbat تکذيبيات] (tektzi:ba:t) {OsT} is. Tektizipler; yalanlamalar.

tektizim, [teg(i)z-im ?] {eT} is. Pamuk vb. şey ile yapılmış kabartma. [EUTS]

tektizim, [teg(i)z-in-mek] {eT} döñşl. f. [-ür] Dönmek; yuvarlanmak. [Gabain]

tektizip, -bi [Ar. kizb > tektizîb تکذيب] {OsT} is. **1.** Bir haberi ya da söylenen sözü yalanlama; yalan sayma. **2.** Bu amaçla yazılan yazı ya da söylenen söz. **3.** Bir kimsenin, bir süreli yayında kendisi ile ilgili gerçek dışı bir haberi yalanlaması. ☞ **tektizip etmek**, {OsT} Yalanlamak.

tel¹, [Erme. t'el] is. **1.** Metalden yapılmış kopmaya karşı dirençli, düzgün çaplı, silindir biçiminde uzun kiris. **2.** Değişik işlerde kullanılan haddeden çekilmiş ince metal ya da tekstil maddesinden yapılmış ip; iplik. {ağız} (aynı) [DS] **3.** Saç ve sakalı oluşturan kıllardan her biri. {ağız} (aynı) [DS] **4.** biy. Kimi organizmaların demet durumundaki oluşumlarını meydana getiren ipçiklerden her biri; lif. **5.** Telli çalgılarda, boyu ve gerginliği ayarlanabilen metal ya da bağırsaktan yapılmış ses verici parça. **6.** sf. Bu nesneden yapılmış olan ya da bu biçimde olan. ☞ **tel bağı**, {ağız} Çuvalların ağzını dikmekte kullanılan kıl ip. [DS] || **tel cambazı**, 1. Tel üzerinde gösteri yapan kimse; tel akrobatı. 2. mecaz. Çok kaypak kimse. || **tel çekmek**, 1. Engellemek amacıyla, bir yeri tel ile çevirmek. 2. İki direk arasında tel bağlamak; tel germek. || **tel çivi**, Telden yapılan çivi. || **tel dikiş**, Telle yapılan dikiş. || **tel dokuma**, Telle örülmüş dokuma. || **tel dolap**, Yanları ve ön

tarafı ince delikli telden yapılmış yemek dolabı. || **tel fırça**, Telden yapılmış sert fırça. || **tel halat**, Telden yapılmış halat. || **teli kırmak**, Bağlı olduğu kuruluşla ilişkisini kesmek. || **tel kadayıf**, İnce tel biçiminde özel kalıplardan dökülerek pişirilmiş malkarna ve bu malzeme ile yapılmış hamur tatlısı. || **tel kafes**, Tellerle örülmüş kafes. || **tel kırmak**, {OsT} Uygunuz davranışta bulunmak; hata işlemek. || **tel kurdu**, zool. Ekin ve sebzelerin köklerine zarar veren bir takla böceğinin tel biçimindeki kurtçuğu. || **tel küf**, bot. Vücutta hemen bütün dokulara yerleşebilen asalak bir mantar türü, (Sporotrichum schneckii). || **tel küflüce**, Tel küflerin sebep olduğu ilkel mantar hastalığı. || **teller takmak**, Sevincini aşırı biçimde dışarı vurmak. || **tel örgü**, Dikenli telden yapılmış engel. || **tel şehriye**, Hamurun ince tel biçiminde kesilip kurutulması ile hazırlanmış çorbalık malzeme. || **tel takınmak**, 1. Kendi başına vb. yerine tel takmak. 2. mecaz. Çok sevinmek. || **tel tel**, 1. Tel biçiminde. 2. Her teli ayrı ayrı olarak. || **tel urmak**, {ağız} Telgraf çekmek. [DS] || **tel zimba**, Kâğıtları birbirine bir tel ile tuturmaya yarayan büro gereci.

tel³, [Fr. télégraphe > telgraf / téléphone > telefon] kısalt. is. **1.** Telgraf sözünü kısaltılmışı. **2.** Telefon sözünün kısaltılmışı. ☞ **tel çekmek**, Telgraf göndermek.

tel², -lli [Ar. tell تل] {OsT} is. **1.** Yığın; küme. **2.** Tepe.

tela, [İt. tela] (te'lâ) is. Kumaş ile astar arasına konularak elbisenin dik durmasını sağlayan kolalı bez.

telaffuz, [Ar. lafz > telaffuz تلفظ] (telâffuz) {OsT} is. **1.** Söyleme biçimi; söyleyiş; söyleniş. **2.** dbl. Boğumlanma. **3.** Bir kimsenin, bir dildeki sesleri söyleme ve çıkarma biçimi; aksan. ☞ **telaffuz cihazı**, {OsT} dbl. Bir dildeki seslerin doğru söylenişini gösteren aygıt. || **telaffuz edilmek**, 1. Söylenmek. 2. dbl. Boğumlanmak. || **telaffuz etmek**, Söylemek. || **telaffuz organı**, Sözlerin, konuşmada kullanılan ses hâline gelmesini sağlayan organlar.

telaffuzat, [Ar. lafz > telaffuzât تلفظات] (telâffuza:t) {OsT} is. **1.** Söyleyişler. **2.** Söylenişler.

telafi, [Ar. tely > telâfi تلافى] (telâ:fi:) {OsT} is. Herhangi bir zararı, olumsuz bir durumu, bir tersliği, kötü bir etkiyi veya istenmeyen sonucu başka bir etki ya da sonuçla giderme; dengeleme; karşılama; yerini doldurma. ☞ **telafi etmek**, Elden çıkan ya da zarar gören bir şeyin yerini başka bir şeyle doldurmak; karşılamak; gidermek. || **telâfi-i mafat**, {OsT} Kaybedilen bir şeye karşılık başka bir şey kazanma.

telafif, [Ar. telif > telâfif تلافيف] (telâ:fif) {OsT} is. anat. Organların kıvrılma, bükülme yerleri; kıvrım-

- lar; bükümler. ☞ **telâffif-i hisânü'l-bahr**, {OsT} *Deniz aygırı kıvrımı.*
- telahhum**, [Ar. laħm > telaħħum تلحم] {OsT} *is.* **1.** Semirme; semizleşme. **2.** Yaraların etle kapanması, iyileşmesi.
- telahhuz**, [Ar. telaħħuz تلحز] {OsT} *is.* İmrenme yüzünden ağzı sulanma.
- telahuk, -ku** [Ar. lühūḡ > telāhūḡ تلاحق] (*telâ:huk*) {OsT} *is.* Arka arkaya gelme; birbirine eklenme. ☞ **telāhuk etmek**, *Peş peşe gelmek; birbiri ardına eklenmek.*
- telahi**, [Ar. levh > telāhī تلاهی] (*telâhi:*) {OsT} *is.* Oyunla vakit geçirme; oyun araçları ile zaman harcama.
- telahuk**, [Ar. lühūḡ > telāhūḡ تلاحق] (*telâ:huk*) {OsT} *is.* Art arda gelerek birleşme; katılma.
- telahuz**, [Ar. telaħuz تلاخط] (*telâ:huz*) {OsT} *is.* **1.** Göz ucu ile bakma. **2.** Göz ucuyla bakışma.
- telaki**, [Ar. liḡā > telāḡī تلاقی] (*telâ:ki:*, *k kalın söylenir*) {OsT} *is.* Birbirine kavuşma; birleşme. ☞ **telâkî etmek**, *Buluşmak; kavuşmak.*|| **telâkî-gâh**, *Buluşma yeri.*
- telakki**, [Ar. liḡā > telāḡkī تلقی] (*telâkki:*, *k kalın söylenir*) {OsT} *is.* **1.** Alma; kabul etme. **2.** Bir kimsenin kendi görüşü; anlayış; görüş. **3.** Öyle sayma; kabul etme; kabul görme. ☞ **telâkkî bi'l-kabûl**, {OsT} *Kabul ederek.*|| **telakki edilmek**, *Herhangi bir biçimde anlaşılma; öyle değerlendirilmek.*|| **telakki etmek**, *Herhangi bir biçimde anlamak; öyle değerlendirmek; öyle saymak.*|| **telakki olunmak**, *Herhangi bir biçimde sayılmak; öyle değerlendirilmek.*
- telakkiyat**, [Ar. telāḡkī > telāḡkiyât تلقيات] (*telâ:k-kiya:t*, *k kalın söylenir*) {OsT} *is.* **1.** Almalar; kabul etmeler. **2.** Anlayışlar; algılamalar; görüşler.
- telakkub**, [Ar. laḡab > telāḡḡub تلغب] (*telâkkub*) {OsT} *is.* Kendine bir takma ad alma; lakap takınma.
- telakkum**, [Ar. luḡma > telāḡḡum تلغم] {OsT} *is.* **1.** Parçalayarak lokmalar hâlinde yutma. **2.** Karın gurultusu.
- telakkun**, [Ar. telāḡḡun تلغق] {OsT} *is.* *psikol.* Kendi kendine şikâyetlenme; yakınım.
- telaküm**, [Ar. telāḡüm تلاکم] (*telâ:küm*) {OsT} *is.* Yumruklaşma; boks yapma.
- telalama**, [tela-la-ma] (*telâlama*) *is.* Telalamak eylemi.
- telalamak**, [tela-la-mak] (*telâlamak*) *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Elbise için) kumaş ile astar arasına tela koymak.
- telamiz**, [Ar. tilmîz > telāmîz / telāmize تلا میده / تلا ميذ] (*telâ:mi:z*) {OsT} *is.* Öğrenciler.
- telanjijektazi**, [Yun. tele (*uzak*) + aggeion (*damar*) + ektasis (*genişleme*) > Fr. télangiectasie] *is. tıp.* Kılcal damar ağlarında görülen çoğalma, genişleme ve yapı değişikliği gibi bozukluklar.
- telasim**, [Ar. ḡilsım > telāsım طلاسيم] (*telâ:sim*) {OsT} *is.* Büyüler; tılsımlar.
- telassus**, [Ar. laşş > telaşşuş تلصص] {OsT} *is.* Hırsızlık etme.
- telasuk, -ku** [Ar. lühūḡ > telaşūḡ تلاصق] (*telâsu:k*) {OsT} *is.* **1.** Bitişme; yapışma. **2.** Bir organın başka bir organa yapışması, bitişmesi.
- telasük, -ğü** [? telasük] {ağzı/sf. Acelecî; ivercen. [DS]}
- tela'süm**, [Ar. tela'süm تلعتنم] {OsT} *is.* **1.** Cevap verilecek yerde kekeleme yüzünden cevap verememe. **2.** Anlamsızca söz etme; saçma sapan konuşma. **3.** Dili dolaşma.
- telaş**, [Ar. leşv > telâşī / Far. telvāse / telâş تلاش] (*telâ:ş*) {OsT} *is.* **1.** Herhangi bir endişenin yol açtığı, heyecanla karışık acele. **2.** Şaşkınlıktan ileri gelen karışıklık. **3.** Tasa, kaygı, kuşku gibi etmenlerin yol açtığı ruhsal durum; endişe; huzursuzluk. **4.** Çabuk davranmak gereğinden kaynaklanan kargaşa, gürültü. ☞ **telaşa düşmek**, *Telaşlanmak.*|| **telaşa gelmek**, *Acele ile yapılmış olmak; üzerinde gerektiği gibi titizlik göstermeden yapılmak.*|| **telaş almak**, *Telaşlı bir duruma düşmek.*|| **telaşa vermek**, *Söz ve davranışlarıyla çevresindekileri heyecanlandırıp sıkıntıya sokmak.*|| **telaş etmek**, *1. Endişelenerek sabırsızlık etmek. 2. Acele etmek.*|| **telaş göstermek**, *Telaşını belli eden davranışlarda bulunmak.*
- telaşe**, [Ar. telâş تلاش => telâşe] (*telâ:şe*) *is.* ağız. Telaş. ☞ **telaşe müdürü**, *Aşırı derecede telaş gösteren ve çevresindekileri bu yüzden tedirgin eden kimselere alay yollu söylenen söz.*|| **telaşe nazırı**, {OsT} → telaşe müdürü.
- telaşi**, [Ar. lâşey > telâşī تلاشی] (*telâ:şi:*) {OsT} *is.* **1.** Önemini yitirme; değerden düşme. **2.** Telaş.
- telaşlandırma**, [telaş-la-n-dır-ma] *is.* Telaşlandırmak eylemi.
- telaşlandırmak**, [telaş-la-n-dır-mak] *gçl. f. [-r]* Bir kimsenin telaşlanmasına neden olmak; kaygı ve endişe duymasına yol açmak.
- telaşlanış**, [telaş-la-n-ış] *is.* Telaşlanmak eylemi ve biçimi.
- telaşlanma**, [telaş-la-n-ma] *is.* Telaşlanmak eylemi.
- telaşlanmak**, [telaş-la-n-mak] *dönşl. f. [-r]* **1.** Herhangi bir nedenden dolayı kaygılanarak şaşkınlık göstermek. **2.** Ne yaptığını bilemeyecek biçimde

aceleciliğe düşmek; sabırsızlık etmek; aceleci davranmak.

telaşlı, [telaş-lı] *sf.* **1.** (Kişi için) telaşa düşmüş olan; telaş içinde bulunan. **2.** Tez telaşa kapılan. **3.** Aceleci davranan; sabırsızlık gösteren. **4.** (Nesne, durum, olgu vb. şeyler için) sabırsızlık belirten; aceleci. ☞ **telaşlı telaşlı**, *Telaş içinde; aşırı telaş göstererek.*

telaşlılık, -ğı [telaş-lı-lık] *is.* Telaşlı olma durumu.

telaşsız, [telaş-sız] *sf.* **1.** Telaşa kapılmayan; telaş etmeyen; soğukkanlı. **2.** (Tutum ve davranış için) telaş etmeyen bir kimseye ait. **3.** *zf.* Telaş göstermeksizin.

telaşsızlık, -ğı [telaş-sız-lık] *is.* Telaşsız olma durumu; soğukkanlılık.

telaşın, [Slav. telyatin] (*telâ:tin*) *is.* Hurç, sofraya altı, seccade gibi eşya yapımında kullanılan kalın dana derisi.

telattuf, [Ar. luṭūf > telattuf تلطف] (*telâttuf*) {OsT} *is.* Nazik ve ince bir davranış sergileme.

telattufat, [Ar. telattufât تلطفات] (*telâttufa:t*) {OsT} *is.* Kibar davranışlar.

telattufen, [Ar. telattufen تلطفاً] (*telâttu'fen*) {OsT} *zf.* Kibarca; nazikçe.

telattufkâr, [Ar. telattuf + Far. -kâr تلطفكار] (*telâttufkâr:r*) {OsT} *sf.* Nazik ve ince davranış sergileyen.

telattufkârane, [Ar. telattuf + Far. -kârâne تلطفكارانه] (*telâttufkârane:ne*) {OsT} *zf.* Kibarca; kibar birine yakışır biçimde.

telattuh, [Ar. telattuh تلطح] (*telâttuh*) {OsT} *is.* Bu-laşık olma.

telâtuf, [Ar. luṭūf > telâtuf تلطف] (*telâ:tuf*) {OsT} *is.* İncelikle davranma; kibar olma.

telâtufat, [Ar. telâtuf > telâtufât تلطفات] (*telâ:tufa:t*) {OsT} *is.* İnce davranışlar; kibarlıklar.

telâtum, [Ar. laṭm > telâtum تلاطم] (*telâ:tum*) {OsT} *is.* **1.** Dalgaların çarpışması. **2.** Dalgalanma. **3.** Denizin dalgalı hâli. ☞ **telâtum etmek**, *Dalgalanmak.*|| **telâtum-geh**, {OsT} *Dalgası çok olan yer.*

telâ'ub, [Ar. la'ub > telâ'ub تلاعب] (*telâ:ub*) {OsT} *is.* **1.** Oynama. **2.** Oynaşma.

tela'ub¹, [Ar. la'ub > tela'ub تلعب] (*telâ:ub*) {OsT} *is.* Oyun ile vakit geçirme; oynama; eğlenme.

tela'ub², [Ar. lu'âb (salya) > tela'ub تلعب] (*telâ:ub*) {OsT} *is.* **1.** Yemeklerin ağızda tükürük ile karışması. **2.** *tip.* Salya akması.

telâ'un, [Ar. la'net > telâ'un تلاعن] (*telâ:un*) {OsT} *is.* Karşılıklı lanet okuma; lanetleşme; sövüşme.

telâvüm, [Ar. levm > telâvüm تلاووم] (*telâ:vüm*) {OsT} *is.* Birbirini çekiştirme.

telbe, [? telbe] {ağız} *is.* Def. [DS]

telbeği, [? telbeği] {ağız} *sf.* Ekşi. [DS]

telbis¹, [Ar. libās > telbīs تلبیس] (*telbi:s*) {OsT} *is.* **1.** Bir şeyin ayıbını gizleme. **2.** Hile yapma; aldatma. **3.** Hile.

telbis², [Ar. telbīs تلبیس [Tietze]] {ağız} *sf.* **1.** Huysuz; yaramaz. **2.** Titiz. **3.** Düzensi; güvenilmez; kurnaz. [DS]

telbis³, [? telbis] {ağız} *is.* Çöven otu ile kaynatılmış üzüm suyundan yapılma koyu bir tür pekmez. [DS]

telbis⁴, [Ar. terbiş تربيش] {ağız} *is.* Nemli toprak. [DS]

telbisat, [Ar. telbīs > telbīsât تلبيسات] (*telbi:sa:t*) {OsT} *is.* **1.** Kusur ve ayıbı gizlemeler. **2.** Aldatmalar; hileler.

telbiye, [Ar. lebbeyk (buyrun) > telbiye تلبيه] {OsT} *is.* Hacıların, ihramda buldukları sürece sık sık yüksek sesle ve bir ağızdan okudukları "Lebbeyk Allahümme.." (Allah'ın gösterdiği yoldan gitmeye hazırım) diye başlayan dua.

telbiz, [Ar. terbiş تربيش] {ağız} *sf.* (Toprak, tarla için) nemli; tavlı. [DS]

telbüz, [Ar. telbīs تلبيس [Tietze]] {ağız} *sf.* Düzensi; güvenilmez; kurnaz. [DS]

telci, [tel-ci] {ağız} *is.* Gelin başı süsleyen kimse. [DS]

telcie, [Ar. lece > telci' تلجي] {OsT} *is.* *isl. huk.* Tarafların bir sözleşmeyi aslında olduğundan başka türlü açıklamaları.

telcim, [Ar. licām > telcim تلجم] {OsT} *is.* **1.** Gem vurma; gemleme. **2.** Gemlenme.

telcik, -ği [tel-cik] *is.* **1.** Telleri meydana getiren daha ince çaplı yapı; lifçik. **2.** Küçük tel. **3.** *biy.* İpçik.

telçe, [tel-çe] {ağız} *is.* İp sarmaya yarayan bir araç. [DS]

teldak, -ğı [del-mek + tak-mak > tel+dak] {ağız} *is.* Kolsuz uzun hırka veya yelek. [DS]

tele-, [Yun. tele (uzak)] *ek.* Uzaklıkla ilgili Latin kökenli kelimelerin başına getirilen ön ek.

tele¹, [? tele] {ağız} *is.* Hayvanlar için kurulan tuzak. [DS]

tele², [İt. tela] {ağız} *is.* Elbise yakalarının içine konulan kolalı bez; tela. [DS]

telebüb, [Ar. telebbüb تلب] {OsT} *is.* *bot.* Meyvenin içlenmesi.

telebübük, [Ar. telebbük تلبك] {OsT} *is.* Mide şişkinliğine uğrama.

telebün, [Ar. leben > telebbün تلبين] {OsT} *is.* **1.** Durma; eğlenme. **2.** *tip.* Memeden sütün damla damla akması.

telebbüs, [Ar. libās > telebbüs تلبس] {OsT} is. Giyinme; giyme. ☞ **telebbüs etmek**, *Giymek; giyinmek.*

telebbüsât, [Ar. telebbüsât تلبسات] {OsT} is. Giyimeler.

teleclüic, [Ar. lüccet > teleclüic تلجلج] {OsT} is. Lafı ağzında geveleme, anlaşılır biçimde söyleyememe.

teledinamik, -ği [Fr. télédinamique] *sf.* Kuvveti, gücü uzağa ileten.

telediastolik, -ği [Fr. télédiastlique] *sf.* Kalp diastolünün son evresinde meydana gelen.

teleelektrokadiyograf, [Fr. télé-électrocardiographie] is. Bir elektrokardiogramı alıcı verici postalar yardımı ile uzağa iletebilen aygıt.

telef, [Ar. telef تلف] {OsT} is. 1. Bozulma; harap olma; ölme. 2. Bir şeyi yok yere harcama; ziyan etme. 3. Bir sanayi ürününün üretimi sırasında dökülme, kırılma, bozulma gibi sebeplerle doğan kayıp. 4. {ağız} *sf.* Aç, susuz, bakımsız. [DS] ☞ **telef etmek**, 1. Öldürmek; yok etmek. 2. Gereksiz yere harcamak; ziyan etmek. || **telef olmak**, 1. Mahvolmak; ölmek. 2. Gereksiz yere harcanmak; ziyan edilmek.

telefaks, [Fr. téléfaximilé] is. Telefon ağı ile alınıp verilen yazı, resim vb. belge.

telefât, [Ar. telef > telefât تلفات] (*telefa:t*) {OsT} is. Kayıplar; can kayıpları; zayıat.

teleferik, -ği [Fr. téléphérique] is. Havai hatlar üzerinden yük ve insan taşıyan araç.

teleggüf, [Ar. leff > teleggüf تلفف] {OsT} is. Sarılıp sarmalanma; bürünme.

teleggüt, [Ar. left > teleggüt تلفت] {OsT} is. Etrafa dikkat etme; etrafına bakınma; çevre ile ilgilenme.

teleggün, [teleg-gün ?] {ağız} *sf.* Savurgan; müsrif. [DS]

telefon, [Yun. tele (uzak) + phone (ses) > Fr. téléphone] is. 1. Birbirinden uzakta bulunan kişilerin sözlü olarak konuşmasını sağlayan iletişim aygıtı. 2. Bu aygıt yardımı ile sağlanan iletişim. 3. Bu iletişimde kullanılan özel numara. ☞ **telefon açmak**, *Birini telefon yardımı ile aramak; görüşmek; iletişim kurmak.* || **telefon arızalanmak**, *argo. Yapacağı işi bir engel yüzünden yapamamak; bir engelle karşılaşmak.* || **telegfondan çağırma**, *argo. Bir ortamı bozan kişiyi oradan uzaklaştırmak için çağırma.* || **telefon direği**, *Telefon tellerinin gerilmesi için dikilen direk.* || **telefon etmek**, 1. Telegfondan yararlanarak uzakta bulunan biri ile konuşmak. 2. Birini bir olay ya da durumdan haberdar etmek için telefon numarasını çevirmek ve bağlantı kurmak; telefon açmak. 3. *argo. İşemek.* || **telefon hattı**, *Telefon görüşmelerini sağlayan tel bağlantı ağı.* || **telefon kabini**, *Telefon edilmek için yapılmış*

kamuya açık kulübe. || **telefon kartı**, *Manyetik gücü ile telefonu çalıştıran ve belli konuşma süresinin kayıtlı bulunduğu özel kart.* || **telefon kulübesi**, *Telefon kabini.* || **telefon modemi**, *bsy. Hem ses, hem de sayısal verileri alıp verebilen modem.* || **telefon numarası**, *Telefon aracılığı ile uzaktan arayanların bağlantı kurmasını sağlayan rakamlar dizisi; abone numarası.* || **telefon rehberi**, *Abonelerin telefon numaralarının yer aldığı kitap.* || **telefon sant-rali**, *Belli bir merkezde bulunan abonelerin görüşmek istedikleri numaralarla dışarıdan aranan abonelerin otomatik olarak bağlantılarını yaparak görüşmelerine olanak sağlayan elektronik kumanda merkezi.*

telefoncu, [telefon-cu] is. 1. Telefon santrallerinde görevli memur. 2. Telefonları tekniğine uygun olarak bağlayan, gerektiğinde onaran teknik eleman. 3. Çeşitli telefon aygıtları satan kimse. 4. *argo.* Telefonla müşteri bulan fahişe.

telefonculuk, -ğü [telefon-cu-luk] is. Telefoncunun yaptığı iş veya mesleği.

telefonist, [Fr. téléphoniste] is. Telefoncu.

telefonlaşma, [telefon-la-ş-ma / telefon-laş-ma] is. Telefonlaşmak eylemi.

telefonlaşmak, [telefon-la-ş-mak] *işteş. f.[-ır]* 1. Karşılıklı olarak telefon ile görüşmek. 2. *dönşl. f.* Telefon durumuna gelmek; telefon gibi olmak.

telefonometre, [Fr. téléphonomètre] is. Telefon konuşmalarının sayısını, abone numarasını ve süresini gösteren aygıt.

telefonometri, [Fr. téléphonométrie] is. Telefon sisteminin işleyişini tanımlamaya ve değerlendirmeye yarayan ölçümleme işi.

telegfoto, [Fd. téléphoto] is. 1. Resim, yazı vb. sabit görüntülerin telefon hatları aracılığıyla uzağa iletilmesi. 2. Bu şekilde iletilen resim, yazı, belge.

telegfotografi, [Fr. téléphotographie] is. Uzaktan resim çekme tekniği ve uygulaması.

telegsimmek, [teleg-si-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* Yüreği ezilmek; bayılacak gibi olmak. [DS]

telegoni, [Yun. tele (uzak) + gone (doğum) > Fr. télégonie] is. Bir dişinin kendisini ilk döleyeni unutamayarak daha sonraki doğumlarda da ona benzer yavrular meydana getireceğini ileri süren bilimsel geçerliliği olamayan kuram.

telegimsi, [tele(k)-imsi] *sf.* Teleg'e benzer; teleg'i andıran.

teleg, [Ar. tāli' => tālih > teleg] {ağız} is. Alın yazısı; baht. [DS]

telegghi, [Ar. teleghi تلهي] (*telegghi:*) {OsT} is. Oyunla vakit geçirme; oynama; eğlenme.

teleghüb, [Ar. leheb > teleghüb تلهب] {OsT} is. 1. Tutuşma; alev alma. 2. (Yara için) yangılanma; iltihaplanma.

telehhüf, [Ar. lehef > telehhüf تلهف] {OsT} *is.* Hasret, keder ve acı ile yanıp yakılma; kaybedilen bir şeye üzülmeye; mahzunlaşma.

telehhüfat, [Ar. telehhüfāt تلهفات] (*telehhüfa:t*) {OsT} *is.* Hasret, keder ve acı ile yanıp yakılmalar; kaybedilen bir şeye üzülmeler; mahzunlaşmalar.

telehli, [teleh-li] {ağız} *sf.* **1.** Sanattan anlayan. **2.** İnce düşünceli. **3.** Düşkün; tutkun. [DS]

telejenik, -ği [Fr. télégénique] *sf.* (Kişi için) televizyonda iyi görüntü veren.

teleiletişim, [Fr. tele (*uzak*) + T. iletişim] *is. bilş.* Bilginin üretimi, işlenmesi, saklanması, başka bir yere ulaştırılması ve kullanılmasını sağlayan kablo- lu veya kablosuz her türlü elektromanyetik düzen- ler.

telek¹, -ği [telek] *is.* **1.** Kuşların kanat, kuyruk ve gövdelerinde bulunan kalın eksenli, çeşitli renklerde olabilen tüyler. **2.** {ağız} Süpürge çöpü. **3.** Her tür bitki yaprağı. **4.** Bağlam; tutam; demet. [DS]

telek², -ği [Ar. dellāk دلاق] {ağız} *is.* Tellak. [DS]

telek³, -ği [terek / telek] {ağız} *is.* Sergen. [DS]

telek⁴, -ği [telek] {ağız} *is.* Armağan. [DS]

telekabin, [Fr. télécabine] *is.* Sürekli hareket hâlindeki havai hat üzerinde belirli aralıklarla yerleştirilmiş kabinler vasıtasıyla insan taşımaya yarayan teleferik.

telekart, [Fr. télécarte] *is.* Telefon etmekte kullanılan manyetik kart; telefon kartı.

teleke, [telek-e] *is.* Kuyruk teleklerinin en uzun ve en sert olan.

telekelik, -ği [Fr. téléchélique] *sf. fiz.* (Polimer ve oligomer için) uçları tepkin.

telekız, [telefon+kız] *is. argo.* Telefon aracılığı ile kendisine müşteri bulan fahişe.

telekinezi, [Fr. téléchinésie] *is.* Nesnelerin dokunulmaksızın hareket ettirilişi.

tekkun, [Ar. telekḵun تلغن] {OsT} *is. psikol.* Kendinden yakınma; kendi kendini şikâyet; otosügesyon.

telekobaltoterapi, [Fr. télécobaltothérapie] *is. tıp.* Kobalt kaynağını ışınlanacak organdan uzağa yerleştirmek suretiyle uygulanan kobalt tedavisi uygulaması.

telekomünikasyon, [Fr. télécommunication] *is. ile- iş.* Kablo, radyo dalgaları, optik ya da elektromanyetik düzenekler yardımı ile gerçekleştirilen iletişim. ☞ **telekomünikasyon sistemleri**, *Bilgi aktarımını sağlayan telgraf, telefon, televizyon vb. sistemlerin tümü.*

telekonferans, [Fr. téléconférence] *is.* Aynı yerlerde bulunan ikiden çok konuşmacının aralarında telekomünikasyon olanakları ile bağıntı kurduğu konferans türü konuşma.

telekonvertör, [Fr. téléconvertisseur] *is.* Optik odağını iki katına çıkarmak için objektifle kutu arasına yerleştirilen optik düzenek.

telekopi, [Fr. télécopie] *is.* Grafik bir belgeyi, geometrik olarak aslına benzer biçimde uzağa iletmeye yarayan aygıt; faksimile telgraf. ☞ **telekopi aygıtı**, *Telefon hatları aracılığıyla belgeyi uzağa göndermeye ve aynı yolla gönderilen bir belgeyi almaya yarayan aygıt.*

teleks, [İng. teleprinter exchange / Fr. télex] *is.* Abonelerine telemler ya da telgraf ağı devreleri aracılığıyla, aralarında doğrudan ya da geçici olarak haberleşme olanağı sağlayan telgraf servisi.

teleksçi, [teleks-çi] *is.* Teleks ile bağlantılar kurmakla görevli kimse.

teleksiz, [telek-siz] *sf.* (Kuş için) kanatları çok küçük ya da telekten yoksun olan.

tele'lü, -ü'ü [Ar. lü'lü' > tele'lü' تلالو] {OsT} *is.* Parıldayış; parıldama.

telem¹, [Ar. telem تلم] {OsT} *is.* Pulluğun toprakta bıraktığı iz; çizi.

telem², [Fr. télé-imperieur] *is.* Bir metnin alfa-sayısal bir daktilo klavyesi aracılığıyla gönderilmesini ve alıcı postada matbaa harfleri ile yazılmasını sağlayan telgraf aygıtı.

telem³, [tel-em] {ağız} *is.* İnce saç örgüsü. [DS] ☞ **telem saç**, {ağız} *İnce ince örülmüş saç.*

telematik, -ği [Fr. télé-communication + informatique > télématique] *sf.* **1.** Telamatige ilişkin. **2.** *is.* Telekomünikasyon ve bilişim hizmetlerini sağlayan teknik ve servislerin tümü.

telembe, [? telembe] {ağız} *is.* Üzerine tuz ekilerek ağzı kapalı bir kap içerisinde çalkalanarak bekletildikten sonra yenilen yeşil erik. [DD]

teleme¹, [Far. deleme => teleme تلمه] *is.* **1.** Tam peynir hâline gelmemiş kazein çökeltisi; süt pıhtısı; yumuşak ve tuzsuz peynir. **2.** Peynir mayası ile dondurulmuş pelte hâlindeki süt. **3.** {ağız} Yağı alınmış süttten yapılan peynir. [DS] **4.** {ağız} Katılaşmamış peynir. [DS] **5.** {eAT} {ağız} Mayalandığı hâlde süzdürülmemiş peynir veya kestirilmiş süt. [DS] **6.** {ağız} Süte, incir sütü damlatılarak kestirilmiş süt. [DS] ☞ **teleme peyniri**, *Teleme.* || **teleme peyniri gibi**, (*Kadın için*) *beyaz tenli ve tombul.*

teleme², [telim > telem-e] {eT} *is.* **1.** Çokluk. [ARAT] **2.** {ağız} Tane. [DS] **3.** {ağız} Pişince birbirine yapışmayan pirinç veya bulgur pilavı. [DD]

teleme³, [tele-me] {ağız} *sf.* **1.** Körpe. **2.** Zayıf; cansız; güçsüz; gelişmemiş; cılız. **3.** *is.* Az pişmiş yumurta; rafadan. **4.** Katılaşmamış; az katı. [DS] ☞ **teleme olmak**, {ağız} (*Pilav için*) *pirinç ya da bulgur taneleri diri kalmak.* [DS]

teleme⁴, [tele-me] {ağız} *sf.* (Ağaç vb. için) kökü boşa duran; eğreti. [DS]

- teleme**⁵, [tele-me] {ağız} *is.* Hastalık sonrası iyileşme dönemi; nekahet. [DS]
- teleme**⁶, [? teleme] {ağız} *is.* Nadas edilmemiş tarla. [DS]
- teleme**⁷, [? teleme] {ağız} *is.* Dişbudak ağacının yeşil yaprağı. [DS]
- telemek**¹, [te-lē-mek / té-lē-mek] (*tele:mek*) {eT} *gçl.* f. [-r] Dilemek. [ETY] [Gabain]
- telemek**², [tele-mek] {ağız} *gçsz.* f. [-r] Pıhtılaşmak. [DS]
- telemek**³, [tuñ-la-mak > tele-mek] {ağız} *gçl.* f. [-r] Görmek; gözlemek. [DS]
- telemek**⁴, [teñ-e-mek > tele-mek] {ağız} *gçl.* f. [-r] Denemek. [DS]
- telemeklik**, -ği [Fr. télémécanique] *is.* Mekanizma ve makinelerin uzaktan kumandası.
- telemen**, [tele-men] {ağız} *is.* Az pişmiş yumurta; rafadan. [DS]
- telemetre**, [Fr. télémètre] *is.* Yerleştirildiği nokta ile uzaktaki bir nokta arasındaki uzaklığı ölçmeye yarayan optik aygıt; uzaklıkölçer. ☞ **telemetre**yi ayarlamak, *argo.* Elini pantolon cebine sokarak erkeklik organını karıştırmak.
- telemetri**, [Fr. télémétrie] *is.* 1. Telemetre ile uzaklıkları ölçme işi. 2. Ses yansımaları, optik ya da radyo elektrik yöntemlerle elde edilen uzaklık ölçümü.
- telemir**, [telemir] {ağız} *is.* 1. Peynir mayası ile kes-tirilmiş henüz süzülmemiş peynir. 2. Peynir mayası ile uyutulmuş süt üzerine tatlı dökülerek yapılan yemek. [DS]
- telemmu**, -u'ı [Ar. leme'an > telemmu' تلعم] {OsT} *is.* Parıldama; parıldayış.
- telemmüs**, [Ar. lems > telemmüs تلمس] {OsT} *is.* El ile dokunma; temas etme.
- telemmüz**, [Ar. tilmiz > telemmüz تلמד] {OsT} *is.* Öğrencilik; çömezlik. ☞ **telemmüz etmek**, 1. Öğrencilik etmek. 2. Bir kimsenin çömezi, öğrencisi olmak.
- telemotor**, [Fr. télémoteur] *is. dnz.* Bir dümen aygıtının yönlendiricisine uzaktan kumanda etmeyi sağlayan hidrolik düzenek.
- telemek**, [tele-n-mek] {ağız} *dönşl.* f. [-ir] Alınmak. [DS]
- telemek**, [tel-le-n-mek] {ağız} *dönşl.* f. [-ir] (İp veya organ için) eskimek. [DS]
- teleobjektif**, [Fr. téléobjectif] *is.* Odak uzaklığı büyük fotoğraf makinesi objektifi.
- teleoloji**, [Fr. téléologie] *is. fel.* Erek bilimi.
- teleoturum**, [Fr. télé + T. otur-um] *is.* Birbirinden uzak stüdyolarda bulunan konuşmacılarla sesli ve görüntülü iletişimin her türlü olanaklarıyla merkez bir stüdyoya bağlanmak suretiyle yapılan bir tür açık oturum.
- telepat**, [Fr. télépathe] *is.* Telepati uygulayan kimse; medyum.
- telepati**, [Fr. télépathie] *is.* Bir kişiye ait düşünce, duyum ve izlenimlerin bir başka kişiye bilinen fiziksel duyu yolları dışında bir yolla ulaşması; uzak duyum.
- telepatik**, -ği [Fr. télépathique] *sf.* Telepati ile ilgili.
- teleplasti**, [Fr. télélastie] *is.* Maddî olarak bulunduğu yerden başka bir yerde görünen ve bunu maddî olgularla kanıtlayan kimsenin göze görünmesi.
- teleprojektor**, [Fr. téléprojecteur] *is.* Bir televizyon ekranının verdiği görüntüyü büyütürken uzaktaki sabit ve bağımsız bir perdeye düşürmeyi sağlayan aygıt.
- teleradar**, [Fr. téléradar] *is.* Televizyon aracılığı ile radar görüntüsü alma işi.
- telerik**, -ği [? telerik] {ağız} *is.* Ölen kimsenin ardından bıraktığı eşyaları ve hatıraları. [DS]
- telerme**, [tel-er-me] {ağız} *is.* Yürek çarpıntısı. [DS]
- telemek**¹, [tel-er-mek] {ağız} *gçsz.* f. [-ir] Nemlenmek; ıslanmak. [DS]
- telemek**², [tel-er-mek] {ağız} *gçsz.* f. [-ir] (Kumaş için) eskimek; incelmek. [DS]
- teles**, [Ar. tallis > teles تلس] {OsT} *sf.* (Kumaş için) eskime yüzünden iplikleri tel tel çıkmış.
- telesekreter**, [Fr. télésecrétaire] *is.* Bir telefon aygıtına bağlı, abone yerinde olmadığı zaman onun yerine talimat ya da cevap veren, gelen mesajları kaydeden bir tür ses kaydedici düzenek.
- telesemek**, [tel-e-se-mek] {ağız} *gçsz.* f. [-r] [-s(i)-yor] 1. Hızlı hızlı solumak. 2. Kaygı ile acele etmek. 3. Yorgunluktan veya sıcaktan bayılacak gibi olmak. [DS]
- telesi**, [tel-esi ?] {ağız} *is.* 1. Kaygı; tasa. 2. Acelecilik; ivencilik. [DS]
- telesik**, -ği [tel-esi-k] {ağız} *sf.* 1. Acelecilik; ivencilik. [DS]
- telesime**, [tel-esi-me] *is.* 1. Telesimek eylemi. 2. {ağız} Helecan. [DD]
- telesimek**¹, [tel-esi-mek تله سيمك] {ağız} *gçsz.* f. [-ir] 1. (Kişi için) aşırı sıcak ya da yorgunluktan sık sık solumak; bayılacak duruma gelmek. {eAT} (aynı) 2. Güçsüz düşmek; zayıflamak; yorulmak. 3. Kaygı ile acele etmek. 4. Susamak. [DS]
- telesimek**², [tel-esi-mek] *gçsz.* f. [-ir] (Kumaş için) eskilik yüzünden dokuması tel tel ayrılmak; dökülmek.
- telesine**, [Fr. télécinéma] *is.* → telesinema.
- telesinema**, [Fr. télécinéma] *is.* 1. Sinema filmi üzerine kaydedilmiş ses ve görüntüleri televizyon işaretlere dönüştüren aygıt. 2. Televizyonda filmleri yansıtma ve iletme işi ile uğraşan bölüm.
- telesinyalizasyon**, [Fr. télésignalisation] *is.* 1. Uzak-

tan işaretleşme. **2.** Operatöre bilgi vermeye yarayan elektrik ya da radyo dalgaları ile işaret iletimi.

telesistolik, -ği [Fr. télésystolique] *sf.* Sistolün son evresinde oluşan.

telesiyej, [Fr. télésiège] *is.* Kayakçıları ve turistleri, sürekli hareket hâlindeki kabloya asılı korkuluklu birer sandalyeye benzer oturma yerlerinde taşıyan bir teleferik türü.

teleski, [Fr. téléski] *is.* Kayakçıları, kayakları üzerinde kayar vaziyette kayma yeri başlangıcına kadar yokuş yukarı çıkaran kablolu araç.

teleskop, -bu [Fr. télescope] *is.* Gök cisimlerini gözlemlemede kullanılan objektifi içbükey bir ay-nadan oluşmuş optik aygıt.

teleskopik, -ği [Fr. télescopique] *sf.* **1.** (Gözlem için) teleskop yardımı ile yapılan. **2.** (Gök cismi için) çıplak gözle görülemeyen, ancak teleskop yardımı ile görülebilen. **3.** *genşl.* (Anten, ayak, kaldırma kolu vb. teknik alet için) öğeleri birbiri içine girip çıkarak uzayıp kısalabilen.

telesmek, [tel-ez-mek / teles-mek ?] {ağız} *gçsz. f. [-ir]* **1.** Kaygı ile acele etmek; ivmek; sabırsızlanmak. **2.** Hızlı hızlı solumak. **3.** Ezginlik duymak. **4.** Sıcaktan bunalmak. [DS] **5.** {ağız} Zorlukla nefes almak. [DD]

telessüm, [Ar. leşm > telessüm تَلَشْم] {OsT} *is.* Yaşmak örtünme; yaşmak bürünme. ☞ **telessüm etmek,** Yaşmak bürünmek.

telesük, -gü [teles-ü-k] {ağız} *sf.* Aceleci; tez canlı; ıvecen. [DS]

tele'süm, [Ar. le'seme > tele'süm تَلَأْسَم] {OsT} *is.* Söyleyeceğini şaşırma; dili dolaşma; kekeleme.

teleşmek, [tele-ş-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Ağlamak; gözyaşı dökmek. [DS]

teletakimetre, [Fr. télétachymètre] *is.* Bir taşıtın hızını uzaktan ölçmeye yarayan düzenek.

teletayp, [İng. teletype] *is.* Alıcı yerine bağlanmış ve kendiliğinden yazan bir telgraf işletim sistemi.

teletekst, [Fr. télétexte] *is.* Televizyon yayınları ile birlikte alıcıya ulaştırılarak ekranda yazılı metin hâlinde izlenebilen mesaj.

teletür, [? teletür] {ağız} *sf.* (Kişi için) çok zayıf. [DS]

teletüs, [? teletüs] {ağız} *sf.* Yarım yamalak; üstünkörü. [DS]

Teleütçe, [Teleüt-çe] *is.* Teletütlerin konuştuğu Türkçenin bir lehçesi; Teletüt Türkçesi.

Teleütler, [Telengget / Teleñgut > Çin. te-le (Tölös) > Te-le-üt] *is.* Batı Sibirya'da yaşayan bir Türk boyu.

tele'üv, [Ar. tele'üv تَلَأُو] {OsT} *is.* Parıldama.

televizyon, [Fr. télévision] *is.* **1.** Elektromanyetik dalgalar ya da kablo yardımı ile hareketli ya da sabit görüntülerin kalıcı olmayan biçimde uzağa ile-

tilmesi ve uygun bir alıcı ile bu görüntülerin izlenmesi. **2.** Bu tekniğe dayalı iletişim düzeneği. **3.** *genşl.* Bu görüntüleri izlemeye yarayan aygıt; televizyon alıcısı. **4.** Yayınların televizyon aracılığı ile halka iletimini sağlayan bölümlerin oluşturduğu bütün. ☞ **televizyon alıcısı,** Televizyon yayınlarını almaya ve izlettirmeye yarayan aygıt. || **televizyon bandrolü,** Televizyon alıcısı ile birlikte verilen vergi pulu. || **televizyon filmi,** Televizyonda gösterilmek amacıyla hazırlanmış film. || **televizyon oyunu,** Televizyonda izlenmek üzere özel tekniğine göre oynanmış ve kaydı yapılmış oyun. || **televizyon programı,** Bir televizyon kanalının yayın akışını gösteren program. || **televizyon verici istasyonu,** Televizyon yayını yapmak üzere donatılmış her türlü sabit ve hareketli tesis; televizyon vericisi. || **televizyon yayını,** Televizyon verici istasyonları aracılığıyla ahıcılara dolayısıyla halka ulaştırılan yayın.

televizyoncu, [televizyon-cu] *is.* **1.** Bir televizyon istasyonunda çalışan ve televizyon yayınlarında görev alan kimse. **2.** Televizyon alıcısı satan kimse. **3.** Televizyon alıcısı onaran elektronikçi.

televizyonculuk, -ğu [televizyon-cu-luk] *is.* **1.** Televizyon yayıncılığı. **2.** Televizyon alıcısı üretme, satma ve onarma işleri.

televsimek, [telev-si-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* **1.** Yorgunluktan ya da sıcaktan bayılacak gibi olmak; bunalmak. **2.** Sersemlemek. [DS]

televvün, [Ar. levn > televvün تَلَوْن] {OsT} *is.* **1.** Renklenme. **2.** Renk değiştirme; değişik renkler alma. **3.** *mecaz.* Sözünde durmama; döneklilik. **4.** *tasvf.* İlahî yolda kararsız davranma; temkini elden bırakma. ☞ **televvün etmek,** 1. Renk değiştirmek. 2. Döneklilik etmek. || **televvün-kâr,** Dönek.

televvünat, [Ar. televvün > televvünât تَلَوْنَات] {OsT} *is.* **1.** Renk değiştirmeler. **2.** Döneklilikler.

televvüs, [Ar. levş > televvüş تَلَوْش] {OsT} *is.* Kirlenme; pislige bulaşma. ☞ **televvüs etmek,** {OsT} Kirlenmek.

televvüsat, [Ar. televvüşât تَلَوْشَات] {OsT} *is.* Kirlenmeler.

teleyyün, [Ar. lînet > teleyyün تَلَيْن] {OsT} *is.* **1.** Yumuşama. **2.** Sulanma. ☞ **teleyyün-i dimâğî,** {OsT} tıp. Beynin sulanması.

teleyyüs, [Ar. teleyyüş تَلَيْث] {OsT} *is.* Aslan yürüyümlü ve aslan yürekli olma; aslan kesilme.

telezimek, [telez-i-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* **1.** Yorgunluktan ya da sıcaktan bayılacak gibi olmak; bitkin düşmek. **2.** Sabırsızlanmak. **3.** Güçsüz kalmak; zayıflamak; cılızlaşmak. **4.** Can çekişmek. **5.** Aşırı, taşkın davranışlarda bulunmak. [DS]

telezüç, [Ar. lüzüçet > telezüç تَلَزُج] {OsT} *is.* Yaşışkan olma.

telezzüz, [Ar. lezzet > telezzüz تلذذ] {OsT} is. Tat alma; lezzet duyma; hoşça gitme. ☞ **telezzüz etmek**, {OsT} Zevk almak; hoşlanmak.

telezzüat, [Ar. telezzüat تلذذات] {OsT} is. Tat alma; lezzet duyma; hoşça gitme.

telfif, [Ar. leff > telfif تلفيف] (telfi:f) {OsT} is. Sarma; örtme; bürüme.

telfik, -kı [Ar. lafk > telfik تلفيق] (telfi:k, k kalın söylenir) {OsT} is. **1.** Bir araya toplama; birleştirme. **2.** Katma; ekleme. **3. ed.** Bir sözün akla getirdiği başka kavramları aralarında çelişme olmaksızın kullanma; müraat-i nazîr. **4. isl. huk.** İki ve daha fazla mezhebin bir olaya ilişkin karşıt görüşlerini birleştirme. ☞ **telfik etmek**, **1. Toplamak. 2. Ekle-mek.**

telfikat, [Ar. telfik > telfikât تلفيقات] (telfi:ka:t) {OsT} is. **1.** Bir araya toplamalar. **2.** Üzerine katmalar.

telfin, [Yun. delphin] is. Lakerda yapılmak üzere dilimlenmiş torik balığı parçası; takoz.

telgek, [telgē-mek > telgē-k] (telge:k) {eT} is. Sıkıntı.

telgemek, [tel-gē-mek] (telge:mek) {eT} gçl. f. [-r] Sıkıkmak; can sıkıkmak. [DLT]

telgenmek, [telge-n-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Kız-mak; içlenmek. [DLT]

telgraf, [Yun. tele (uzak) + graphein (yazmak) > Fr. télégraphe] is. **1.** Birbirinden uzak iki merkez arasında üzerinde anlaşmaya varılmış özel işaretlerle haberleşmeyi sağlayan iletişim sistemi. **2.** Bu iletişimi sağlayan döşem ya da kuruluş. **3.** Bu yolla alıcıya ulaştırılan yazılı haber. ☞ **telgraf çekmek**, **1. Telgraf aracılığı ile haber göndermek; tellemek. 2. argo. Yellenmek.**|| **telgraf çiçeği**, bot. Amerika kökenli, birçok türü evlerde ve bahçelerde süs bitkisi olarak yetiştirilen, kimisi sürünge, kimisi de dik gövdeli, alt yüzü alacalı ve oval yapraklı talkım hâlinde üçlü tipte mavi, beyaz veya pembe çiçekli, otsu bitki, (Tradescantia).|| **telgraf direği**, Telgraf hattını aktarmaya yarayan ağaç, metal ya da beton direk.|| **telgraf teli**, Telgraf iletişimini sağlayan tel.|| **telgraf üslubu**, Kısa ve özlü anlatım.

telgrafçı, [telgraf-çı] is. **1.** Telgraf sistem ve aygıtlarını işletmekle görevli uzman. **2.** Telgraf sistemleri teknisyeni.

telgrafçılık, -ğı [telgraf-çı-lık] is. Telgrafçının yaptığı iş veya mesleği.

telgrafhane, [Fr. télégraphe + Far. -hâne] (telgraf-ha:ne) is. Telgrafla haberleşmeyi sağlayan kuruluş.

telgü, [tel-gü] (telgü:) {eT} zf. Gelişi güzel. [KB]

telh, [Far. telh تلخ] (h kalın söylenir) {OsT} sf. Acı. ☞ **telh-âb**, {OsT} Acı su.|| **telh-bâr**, {OsT} **1.** Acı meyve. **2.** Meyvesi acı olan. **3.** (İş için) sonucu acı olan.|| **telh-gû**, {OsT} Acı söyleyen.|| **telh-güftâr**,

{OsT} Acı sözlü. || **telh-kâm**, {OsT} **1.** Damağı acı. **2.** Kederli.|| **telh-kâmî**, {OsT} Kederli oluş; kederlilik.|| **telh-mîzâc**, {OsT} Kötü huylu.|| **telh-nâk**, {OsT} Tadı acı olan.

telhî, [Far. telh > telhî تلخي] (telhi:, h kalın söylenir) {OsT} sf. Acılık. ☞ **telhî-çeşîde**, {OsT} Acı çekmiş; acı görmüş.

telhib, [Ar. leheb > telhib تلهيب] (telhi:b) {OsT} **1.** Tutuşturma; alevlendirme. **2.** Tutuşturulma.

telhibat, [Ar.- telhibât تلهيبات] (telhi:ba:t) {OsT} **1.** Tutuşturmalar; alevlendirmeler. **2.** Tutuşturulmalar.

telhid, [Ar. lahd > telhîd تلحيد] (telhi:d, h kalın söylenir) {OsT} is. **1.** Mezar üzerine lahit yapma. **2.** Mezar kazma. **3.** Ölüm gömmeye.

telhif, [Ar. telhîf تلهيف] (telhi:f) {OsT} is. Acınma.

telhifat, [Ar. telhîfât تلهيفات] (telhi:fa:t) {OsT} is. Acınmalar.

telhim, [Ar. lahm > telhîm تلحيم] (telhi:n, h kalın söylenir) {OsT} is. Semirtme; etlendirme.

telhin, [Ar. lahm > telhîn تلحين] (telhi:n, h kalın söylenir) {OsT} is. **1.** Ezgili olarak okuma; makam ile okuma. **2.** Okurken, harf ya da sözcük değiştirme. **3.** Birinin yanlısını çıkarma.

telhinat, [Ar. telhînat تلحينات] (telhi:na:t, h kalın söylenir) {OsT} is. **1.** Ezgili olarak okumalar; makam ile okumalar. **2.** Okurken, harf ya da sözcük değiştirmeler. **3.** Başkalarının yanlısını çıkarmalar.

telhis¹, [Ar. lahs > telhîş تلخيص] (telhi:s, h kalın söylenir) {OsT} is. **1.** Özetleme; kısaltma. **2.** İmparatorluk döneminde, sadrazamın bir sorun hakkında padişaha bilgi vermek ve o konu ile ilgili talimat almak üzere yazdığı kısa yazı; not; özet. ☞ **telhis etmek**, Özetlemek.

telhis², [eT. talız (bir bitki adı) / Ar. tellîs / tilîs تليس [Tietze]] is. → teliz.

telhisat, [Ar. telhîşat تلخيصات] (telhi:sa:t, h kalın söylenir) {OsT} is. Özetlemeler; kısaltmalar.

telhisçi, [telhis-çi] is. Sadrazamın emrinde çalışan ve telhisleri hazırlayarak padişaha sunulmak üzere saraya götüren görevli; telhisî.

telhisen, [Ar. telhîş > telhîşen تلخيصاً] (telhi:'sen) {OsT} zf. Özet olarak; özetleyerek.

telhisî, [Ar. telhîş > telhîşî تلخيصى] (telhi:si:) {OsT} is. Telhisçi.

telhiye, [Ar. levh > telhiye تلهيه] {OsT} is. **1.** Birisini eğlendirme; hoşça vakit geçirtme. **2.** Eğlenme; hoşça vakit geçirme.

telhkâm, [Far. telh-kâm تلحكام] (telhkâ:m) {OsT} is.

- 1.** Damağı acı. **2.** Kederli; acılı. ☞ **telhkâm etmek**, {OsT} Kederlendirmek.
- telhkâmî**, [Far. telh-kâm > telh-kāmī تلخکامی] (telh-kā:mi:) {OsT} is. Kederli olma; kederlilik.
- telhlik**, [Far. telh (acı) + T. -lik تلخلك] {OsT} is. Acılık.
- tel'ib**, [Ar. tel'ib تلعب] (tel-i:b) {OsT} is. **1.** Oynatma; raks ettirme; dans ettirme. **2.** Oynatılma; dans ettirileme.
- telid**, [Ar. veled > telid / telide تلیده / تلید] (teli:d) {OsT} is. Yabancı memlekette doğduğu hâlde küçük yaşta İslam ülkesine gelerek uyruğa geçmiş kimse.
- te'lif**, [Ar. ülfet > te'lif تأليف] (te-li:f) {OsT} is. → **telif**. ☞ **te'lif-i beyn**, {OsT} Ara bulma, uzlaştırma. || **te'lif-i havâtur**, {OsT} Güven kazanma. || **te'lif-i kulüb**, {OsT} Gönül alma. || **te'lif-kerde**, {OsT} Yazılmış.
- telif**, [Ar. ülfet > te'lif تأليف] (te:lif) is. **1.** Uzlaştırma; barıştırma; bir araya getirme; birbirine uydurma; bağdaştırma. **2.** Kitap yazma; yazılı bir eser meydana getirme. **3.** Meydana getirilmiş eser. **4.** (Eser için) meydana getirilmiş; yazılmış olan. ☞ **telif etmek**, {OsT} **1.** Uzlaştırmak. **2.** Kitap yazmak. || **telif eylemek**, {OsT} **1.** Uzlaştırmak. **2.** Kitap yazmak. || **telif hakkı**, huk. Fikir ve sanat eserleri yasa-sına göre yazarın kitabı üzerinde sahip olduğu hak.
- te'lifat**, [Ar. te'lif > te'lifât تألیفات] (te:li:fa:t) {OsT} is. **1.** Uyuşmalar; uzlaşmalar. **2.** Kitap yazmalar; eser meydana getirmeler. **3.** Yazılmış eserler.
- telifçi**, [telif-çi] (te:lifçi) is. Uzlaştırmaya, uyum sağlamaya çalışan; uzlaştırıcı.
- telifçilik**, -ği [telif-çi-lik] (te:lifçilik) is. Uzlaştırıcılık.
- te'lih**, [Ar. ilâh > te'lih تأليه] (te:li:h) {OsT} is. Tanrılaştırma.
- telik¹**, [tel-mek > tel-ük] {eT} is. Delik. [DLT]
- telik²**, [ter-lik > tē-lik] (te:lik) {ağız} is. **1.** Bez başlık. **2.** Eskiden kadınların çarşaf yerine başörtüsünün üstünden örtündükleri örtü. [DS]
- telim**, [telim] {eT} zf. Çok; pek çok; bol; fazla; daima; sayısız; sınırsız. [ARAT] [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mirşan] [Üç İtişsizler]
- telimsinir**, [telim-si-n-ir] {ağız} sf. Kibirli. [DS]
- telimsinmek**, [telim-si-n-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] **1.** Çıkar sağlamak için doğruluktan ayrılmak; tenez-zül etmek. **2.** Kibirleşmek. [DS]
- tel'in**, [Ar. la'net > tel'in تلعين] (tel-i:n) {OsT} is. Lanetleme; lanet okuma; kargıma; kargış. ☞ **tel'in etmek**, Lanet okumak; lanetlemek; kargımak. || **tel'in mitingi**, Herhangi bir siyasi veya sosyal olayı *telin etmek için düzenlenen gösteri; protesto gösterisi.*
- tel'inat**, [Ar. tel'in > tel'inât تلعينات] (tel-i:na:t) {OsT} is. Lanet okumalar; lanetlemeler; kargımlar; kargışlar.
- telinmek**, [tel-mek > tel-in-mek] {eT} döşl. f. [-ür] Yarılmak; açılmak; delinmek; çökmek. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [Tekin]
- telis**, [eT. talız (bir bitki adı) / Ar. tellis / tilis تليس] [Tietze] is. → **teliz**.
- telişmek**, [tel-mek > tel-iş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] Birlikte delmek; delişmek. [DLT]
- telitok**, [Yun. thelys (dişi) + tokos (doğuran) > Fr. thélytoque] sf. biy. (Döllensiz üreme tipi) yalnız dişi döl veren.
- telitoki**, [Yun. thelys (dişi) + tokos (doğuran) > Fr. thélytoque] sf. biy. Yalnız dişi döl veren döllenmesiz üreme tipi.
- teliz**, [eT. talız (bir bitki adı) / Ar. tellis / tilis تليس] [Tietze] is. Keten, kenevir gibi bitkisel ipliklerden dokunmuş kaba kumaştan yapılan büyük çuval. {ağız} (aynı) [DS]
- telkâr**, [tel + Far. kâr تلکار] (telkâ:r) {OsT} sf. Tel çeken.
- telkâri**, [tel + Far. kârî (işçilik) تلکاری] (telkâ:ri:) {OsT} sf. **1.** (Mücevher için) ince tel hâlinde çekilmiş altın ve gümüşten yapılan. **2.** Altın veya gümüş teller kakmak suretiyle süslenmiş olan. **3.** Tel hâlinde olan gümüşten örülmüş.
- telken**, [dei-mek > del-gen / tel-ken] {ağız} is. Ağaçkakan. [DS]
- telker**, [tel+ Far. kâr] {ağız} is. Bir tür bilezik. [DS]
- telkırma**, [tel+kır-ma] {ağız} is. Tülbende işlenen bir tür sırma işi. [DS]
- telkırma**, [tel+kırma-lı] {ağız} sf. Telkırma tekniği ile işlenmiş olan. ☞ **telkırma işleme**, {ağız} Sırma ve gümüş tellerle tülbende yapılan bir tür iş örneği. [DS]
- telkib**, [Ar. laqab > telkib تلقيب] (telki:b, k kalın söylenir) {OsT} is. Takma isim verme; lakap takma. ☞ **telkib etmek**, Takma ad vermek; lakap takmak. || **telkib eylemek**, Takma ad vermek; lakap takmak. || **telkib olunmak**, Bir takma adı olmak; bir lakapla anılmak.
- telkibat**, [Ar. telkib > telkibât تلقيبات] (teki:ba:t, k kalın söylenir) {OsT} is. Lakap takmalar.
- telkih**, [Ar. lüküh > telkih تلقيح] (telki:h, k ve h kalın söylenir) is. **1.** Aşı yapma. **2.** Dişi meyveye erkek meyvenin tozlarını aşılama. **3.** tıp. Aşı. **4.** Erkek hayvanın tohumlarını dişisine aşılama. ☞ **telkih-i bakarî**, {OsT} İnek memesinden alınan serum ile yapılan çiçek aşısı. || **telkih-i cederî**, {OsT} Çiçek

hastalığına yakalanmış kişiden alınan serumla yapılan çiçek aşısı.

telkihāt, [Ar. telkīhāt تَلْقِيحَات] (*telki:ha:t, k ve h kalın söylenir*) {OsT} is. Aşı yapmalar; aşılamlar.

telkim, [Ar. lokma > telkīm تَلْقِيم] (*telki:m, k kalın söylenir*) {OsT} is. Lokma verme.

telkin, [Ar. laḳn > telkīn تَلْقِين] (*telki:n, k kalın söylenir*) {OsT} is. **1.** Bir duygu veya düşünceyi söz ve öğretme ile bir kimsenin belleğine yerleştirme. **2.** isl. Ölüyü gömdükten sonra, kabir sualine yardımcı olacağı inancı ile yapılan dua. **3.** psikol. Hipnoz vb. bilinç dışı bir sürecin aracılığıyla bir kişinin, bir başkasının duygu ya da davranışlarını konuşma yoluyla etkileme tekniği. ☐ **telkin etmek**, *Bir düşünce veya duyguyu bir kimsenin zihnine yerleştirmek; aşılama.* || **telkin-i rücu'**, {OsT} isl. huk. Zina suçu işlendiğini mahkemede açıklayan kimseye hakim'in üstü kapalı olarak bu iddiasından vazgeçmesini istemesi.

telkinat, [Ar. telkīn > telkīnāt تَلْقِينَات] (*telki:na:t, k kalın söylenir*) {OsT} is. Etkileyerek öğretmeler; aşılamlar.

tellak, -ği [Ar. delḳ (ovuşturma) > dellāḳ => tellāk تَلَاك] (*tellā:k*) is. Hamamlarda müşterileri keşleyen erkek.

tellaklık, -ğı [tellak-lık] is. Tellağın yaptığı iş.

tellal, [Ar. delālet > dellāl (yol gösteren) => tellāl تَلَال] (*tellā:l*) is. **1.** Eskiden bir duyuruyu çarşı pazar gibi kalabalık yerlerde bağırarak halka duyuran kimse. **2.** Bir satışta aracı olan kimse. **3.** huk. Bir sözleşmenin yapılmasını sağlamak amacıyla alıcı ve satıcı arasında aracılık eden kimse. **4.** tic. Simsar.

tellaliye, [Ar. dellāl > dellāliyye => tellāliye تَلَالِيه] (*tellā:liye*) {OsT} is. Tellalın yaptığı işten aldığı yüzde; tellallık.

tellallık, -ğı [tellal-lık] is. **1.** Tellalın yaptığı iş. **2.** Tellalın yaptığı işe karşılık verilen yüzde.

telle, [? telle] {ağız} is. Kasap çengeli. [DS]

tellek, -ği [Ar. dellāḳ => tellek] {ağız} is. **1.** Edilgen eş cinsel erkek. **2.** Kötü yola düşmüş kadın; fahişe. **3.** Hovarda. [DS]

telleme¹, [tel-le-me] is. Tellemek eylemi.

telleme², [teleme / telleme] {ağız} is. Çökelek ve peynir kırıntıları karışımı küpe basılmak suretiyle yapılan bir tür peynir. [DS]

telleme³, [telle-me ?] {ağız} is. Boyuna ikiye ayrılmış tomruk parçaları. [DS]

tellemek¹, [tel-le-mek] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Tel geçirmek; tel takmak. **2.** Tel ile süslemek. **3.** {ağız} İğneye iplik geçirmek. [DS] **4.** {ağız} (Hayvan için) ipini veya zincirini koparmak. [DS] **5.** {ağız} gçsz. f.

(Urganın ucu için) lif lif ayrılmak. [DS] ☐ **telleyip pullamak**, *1. Tel ve benzeri pek çok süs takmak. 2. mecaz. Gereğinden çok överek başka türlü göstermek.*

tellemek², [tel-le-mek] gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Telgraf çekmek.

tellemek³, [tel-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** (Kişi için) önemsemek; saymak. **2.** Aşağılamak; ağır söz söylemek; hakaret etmek. [DS]

tellemek⁴, [tiñ-la-mak > tel-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Pilavı ocaktan indirip dinlendirmek. [DS]

tellemek⁵, [tel-le-mek / tel-le-n-dir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Sigara içmek. [DS]

tellendirme, [tel-le-n-dir-me] is. Tellendirmek eylemi.

tellendirmek¹, [tel-le-n-dir-mek] gçl. f. [-ir] Tellenmesini sağlamak.

tellendirmek², [tel-le-n-dir-mek] gçl. f. [-ir] (Sigara, nargile, çubuk vb. iç) keyifle tütürerek içmek.

tellenme, [tel-le-n-me] is. Tellenmek eylemi.

tellenmek¹, [tel-le-n-mek] edil f. [-ir] **1.** Telli duruma getirilmek. **2.** Çevresine tel çekilmek. **3.** Tel ile süslenmek. **4.** dönşl. f. {ağız} (Kadın için) süslenmek. [DS] **5.** Tel sahibi olmak; tel edinmek. **6.** (İp için) Çözülme. **7.** (Ağaç için) filizlenmek.

tellenmek², [tel-le-n-mek] edil f. [-ir] Telgraf çekilmek.

tellenmek³, [tel-le-n-mek تَلَلْنَمَك] {ağız} dönşl. f. [-ir] **1.** Küsmek; darılmak; gücenmek. **2.** Alınmak. **3.** Kuşkulanmak. **4.** Öfkelenmek. [DS] **5.** {OsT} Keyiflenmek. **6.** {ağız} Titizlenmek. [DS]

telleme¹, [tel-le-t-me] {ağız} is. Tırpanla biçilen tarlada kalan tek tük biçilmemiş saplar. [DS]

telleme², [ter-le-t-me] {ağız} is. Tuzlandıktan sonra kapalı bir kapta çalkalanarak yenilen vişne veya koruk. [DS]

telli, [tel-li] sf. **1.** Teli olan; içinde ya da üzerinde tel bulunan; tel takılmış olan. **2.** (Haberleşme araçları için) iletkeni tel olan. **3.** (Belirtilen sayıda) teli bulunan. **4.** mecaz. {ağız} Çabuk küsen; alingan; nazlı. [DS] **5.** is. Simli kumaş. ☐ **telli çalgılar**, *Üzerine takılmış bulunan tellere vurma, sürtme ve tirmalama ile ses veren çalgılara verilen ad.* || **telli duvaklı**, *1. (Gelin için) duvak ve tellerle süslenmiş olan. 2. Gelin ederek; düğün yaparak.* || **telli gelin**, {ağız} *Süslü püslü kadın.* [DS] || **telli kıkırdak**, *biy. Sık tel bağ dokusu ile hiyalin kıkırdak arasında bir yapıya sahip, hücreleri arasında paralel uzanan kollagen telleri bulunan bir tür kıkırdak; fibröz kıkırdak.* || **telli mantın**, {ağız} *Kılaptanla işlenmiş ipek kumaş.* [DS] || **telli pullu**, *Aşırı derecede tel, pul vb. süs eşyası kullanılarak süslenmiş olan.* || **telli turna**, *zool. Turnagillerden, su kıyılarında yaşayan, başı ve boynu kara, vücudu gümüş parlaklığında büyük bir göçmen kuş, (Anthropoides virgo).*

tellige, [telli-ce] {ağız} *is.* **1.** *bot.* Küçük taneli bir mantar. **2.** *zool.* Saka kuşu. **3.** *folk.* Kırşehir yöresinde tek kadınlar tarafından oynanan bir halk oyunu. [DS]

tellik, [ter-lik > tellik] {ağız} *is.* **1.** Kumaştan ya da yünden örülerek yapılan takke. **2.** Terlik. [DS]

tellim, [eT. telim > tellim] {ağız} *zf.* Tüm; hep; çok. [DS]

telliminci, [tel-li+mince] {ağız} *is.* Suda eritilerek tel tel olmuş peynirle lor peyniri karışımı bir tür peynir. [DS]

tellür, [Lat. tellus (*toprak*) > Fr. tellure] *is. kim.* Kürt grubu ametallerden, atom numarası 52, atom ağırlığı 127,61 olan, metal görünümlü, billur dokulu, yoğunluğu, 6,2 olup 452°C'ta ergiyen ve 990°C'ta kaynayan, ısı ve elektriği ileten, buharındaki atom sayısı sıcaklıkla değişen bir kimyasal element; sembolü: Te. ☞ **tellür çizgisi**, *Güneş tayfında, hava kürenin yol açtığı yutma çizgisi.*

tellürat, [Fr. tellurat] *is. kim.* Tellürik asidin tuzu.

tellürik, -ği [Fr. tellurique] *sf.* **1.** Yer'e ilişkin. **2.** Tellür ile ilgili olan. **3.** *tıp.* (Enfeksiyon için) toprakta bulunan mikroorganizmaların sebep olduğu. ☞ **tellürek akımlar**, *Toprak içinde sürekli olarak dolaşan, değişimleri yeryüzünün manyetikliğinin dış değişimlerine ve yerin özgül iletkenliğine bağlı olan elektrik akımları.* || **tellürik arama**, *Toprak yüzeyinde, yüzeysel tortul arazilerin özgül direncini ölçmek için buradan geçen elektrik akımlarından yararlanılarak yapılan arama yöntemi.* || **tellürik asit**, *H₂TeO₄ kimyasal formülündeki asit; tellür asidi.* || **tellürik sarsıntı**, *Sismik sarsıntı.*

tellürit, [Fr. tellurite] *is. kim.* Ortorombik sistemde yer alan TeO₂ formülündeki tellür oksit. ☞ **tellürit asit**, *Tellür oksit (TeO₂) denk düşen H₂TeO₃ formülündeki asit; tellüröz asidi.*

tellürlü, [tellür-lü] *sf.* Birleşiminde tellür bulunan.

tellürometre, [Fr. telluromètre] *is.* Birbirini gören iki yer ölçüm noktası arasındaki uzaklığı radyoelektrik dalganın hızıyla ölçmeye yarayan aygıt.

tellüröz, [Fr. tellureux] *is.* Tellürit asitle ilgili. ☞ **tellüröz asit**, *Tellürit asit.*

tellürür, [Fr. tellurure] *is.* **1.** Tellürün başka bir elementle oluşturduğu birleşik. **2.** Hidrotellürik asidin tuzu.

telmek¹, [tel-mek] {eT} *gçl. f. [-ir]* **1.** Delmek. [ETY] **2.** Sürüye katmak. [DLT]

telmek², [tel-mek] {ağız} *gçsz. f. [-er]* Devrilmek. [DS]

telmi, -i'ni [Ar. leme'ān > telmi' تلْمِيع (telmi:) {OsT} *is.* **1.** Patlama. **2.** Renk renk yapma; renklendirme. **3.** *ed.* Divan edebiyatında, dizelerde Türkçe, Arapça; Farsça, Rumca; Ermenice gibi farklı dillerden sözcükler kullanarak şiir yazma sanatı; mülemma.

telmiat, [Ar. telmi' > telmi'āt تلْمِيعَات (telmi:a:t) {OsT} *is. ed.* Dizeleri farklı dillerden sözcüklerle oluşan şiirler; mülemmalar.

telmih, [Ar. melh > telmiḥ تَلْمِیح (telmi:h) {OsT} *is.*

1. Bir sözde, açık olarak belirtilmemiş bir noktayı dinleyen anlamasını sağlayacak biçimde verilen ipucu; ima. **2.** *ed.* Bir metinde, okura bildiği bir kişi, şiir, konu ya da olayı anımsatma. ☞ **telmih etmek**, *Üstü kapalı, imalı biçimde anlatmak.* || **telmihte bulunmak**, *Bir şeyi üstü kapalı biçimde söylemek.*

telmihat, [Ar. telmiḥ > telmiḥāt تلْمِیحات (telmi:ha:t) {OsT} *is.* Üstü kapalı anlatmalar; telmihler; imalar.

telmihen, [Ar. telmiḥ > telmiḥen تَلْمِیحاً (telmi:'hen, h kalın söylenir) {OsT} *zf.* **1.** Üstü kapalı olarak; imalı biçimde. **2.** Telmih yoluyla; ima ederek.

telmik, -ği [tel-mik] {ağız} *is.* Bitki kökü. [DS]

telmin, [tel-min ?] {ağız} *is.* Kavun, kabak, karpuz vb. bitkilerin kol gibi gövde ve dalları. [DS]

telmirmek, [telim > tel(i)m-ir-mek] {eT} *gçsz. f. [-ir]*

1. Aramak; özlemine çekmek. [EUTS] **2.** Yalvararak bakmak; niyaz edercesine bakmak. [EUTS] [DLT] **3.** (Bir şey istemek için) sağa sola bakınmak. [Gabain] **4.** Dilenmek. [KB]

telifaz, [Fr. télophase] *is. biy.* Mitozun son evresi.

telpek, -ği [tel-ek ?] {ağız} *is.* İbik. [DS]

telsi, [tel-si] *sf.* **1.** Tele benzer; tel gibi olan; teli andıran. **2.** *anat.* (Doku için) ince telciklerden oluşan.

telsik¹, -kı [Ar. telsik (kavuşturma) تَلْسِق (k, kalın söylenir) {OsT} *is.* Yetkili makam kararlarıyla vatanışlığın kazanılması.

telsik², -ği [tel-si-k] {ağız} *sf.* Tez canlı; aceleci; ivencen. [DS]

telsilik, -ği [tel-si-lik] *is.* Telsi olma durumu.

telsim, [Ar. telšim تلْشِیم (telsi:m) {OsT} *is.* Ağzını öpme.

telsimat, [Ar. telšimāt تلْشِیمَات (telsi:ma:t) {OsT} *is.* Ağzı öpmeler.

telsimek, [tel-si-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* (İp, kumaş vb. için) tel tel olmak. [DS]

telsinmek, [tel-si-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* → tel-simek. [DS]

telsiz, [tel-siz] *sf.* **1.** Teli bulunmayan; tel olmayan. **2.** Telsiz telefon ya da telsiz telgrafın kısa adı. ☞ **telsiz almak**, *Bir telsiz istasyonunun vermiş olduğu mesajı, alıcının frekansını verici istasyonun frekansına ayarlamak suretiyle almak.* || **telsiz bağlantısı**, *Telsiz ile haberleşmeyi sağlayan sistem.* || (birini) **telsiz taraksız yıkamak**, {ağız} *O kimsenin aleyhinde konuşmak.* || **telsiz telefon**, *Bir telefon aygıtı çevresinde belirli bir uzaklığa kadar telli bir bağlantı olmadan elektromanyetik dalgalar yardımı ile*

- haberleşmeyi sağlayan telefon.*|| **telsiz telgraf**, *Radyo dalgaları ile çalışan telgraf.*
- telsizci**, [tel-siz-ci] *is.* 1. Telsiz bağlantısı sağlamakla görevli kimse. 2. Bir gemi ya da hava taşıtında radyo ile haberleşmeyi sağlayan görevli. 3. Radyo ile tişi donanımları uzman işleticisi.
- telsizcilik**, **-ği** [tel-siz-ci-lik] *is.* Telsizcinin görevi ve yaptığı iş.
- teltek**, **-ği** [tel-t-e-k] {ağız} *sf.* 1. Kekeme. 2. Dolaşık; karışık; yanlış. [DS]
- teltel**, [tel+tel] {ağız} *is.* Pişmaniye. [DS]
- telti**, [teğelti > telti] {ağız} *is.* Semer. [DS]
- teltik¹**, **-ği** [eT. teltük] {ağız} *sf.* 1. Karışık; yanlış; dolaşık; engelli. 2. Acele etmekten dolayı kusurlu; eksik; yetersiz. [DS] 3. {ağız} Baştan savma. [DD] ☞ **teltik doldurmak**, *Kusuru gidermek; telaflı etmek.*|| **teltik gelmek**, *Eksik çıkmak.*
- teltik²**, [tel(i)t-ik تلتیک] {OsT} {ağız} *is.* Silah tetiği. [DS]
- teltik³**, **-ği** [tel-t-ik] {ağız} *sf.* Kekeme. [DS]
- teltik⁴**, **-ği** [telt-ik] {ağız} *sf.* 1. Kılı kırk yaran; titiz. 2. Eli işe yatmayan; beceriksiz. [DS] 3. {ağız} Bir başka, diğeri başka olan şey. [DD]
- teltik⁵**, **-ği** [telt-ik] {ağız} *is.* Kapı ve pencere mandalı. [DS]
- teltik⁶**, **-ği** [telt-ik] {ağız} *is.* Yabancı. [DS]
- teltiklemek**, [tetik-le-mek > teltik-le-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-l(i)-yor] Sendelemek; tökezlemek. [DS]
- teltikli**, [teltik-li] *sf.* 1. Bir kusuru, eksiği olan; tam olmayan. 2. Eksiği ya da fazlası olan; tam olmayan.
- teltiksiz**, [telt-ik-siz] *sf.* 1. Kusursuz; eksiksiz; ne eksik ne fazla; tam; tamı tamına. 2. Tamamı ödenmiş.
- teltük¹**, **-ğü** [teltük / teldük] {eT} *sf.* 1. Akılsız; bilgisiz; cahil. [ARAT] 2. Günahkâr. [KB] 3. {ağız} Sık sık kaza yapan; dikkatsiz; sakar. [DS] 4. {ağız} Çabuk küsen; alıngan; nazlı. [DS] 5. {ağız} (Kişi için) dengesiz yürüyen; sallanarak yürüyen. [DS] 6. {ağız} (Kişi için) hoppa. [DS]
- teltük²**, **-ğü** [teltük] {ağız} *sf.* 1. Dolaşık; karışık; yanlış. 2. (Kelime için) söylenişi zor olduğu için kolay anlaşılamayan. [DS]
- teltük³**, **-ğü** [tek+tük > teltük] {ağız} *zf.* Azar azar; perakende. [DS]
- teltük⁴**, **-ğü** [telt-ük] {ağız} *is.* Ayıp; kusur. [DS]
- teltürmek**, [tel-mek > teltür-mek] {eT} *gçl. f.* [-ür] Deldirmek. [DLT]
- telü**, [télve / telbe / telü] {eT} *is.* Deli; çılgın; mecnun. [DLT]
- telük**, [tel-mek > tel-ük] {eT} {eAT} {ağız} *is.* Delik; delinmiş. [DK]
- telük**, [tel-ük] {eT} *is.* Erzak; yenilecek her şey. [EUTS]
- telve¹**, [télve / telbe / telü] {eT} *is.* Deli. [DLT]
- telve²**, [? telve] *is.* Türk kahvesinde fincanın dibine çöken tortu. ☞ **telve çanağı**, {ağız} *Kahvecilerin fincanları yıkadıkları toprak kap.* [DS]
- telve³**, [? telve] {ağız} *is.* Kasap çengeli. [DS]
- telvi**, **-i'ı** [Ar. lev' > telvī' تلویع] (telvi:) {OsT} *is.* 1. Aşk yüzünden üzülmeye; yanma. 2. Dertlenme; dertlendirme.
- telvi'at**, [Ar. telvī' > telvī'āt تلویعات] (telvi:a:t) {OsT} *is.* Üzülmeler; dertlenmeler.
- telvih**, [Ar. levh' > telvīh تلویح] (telvi:h, h kalın söylenir) {OsT} *is.* 1. Laf arasında açıklama; belli etme. 2. Anlamı karmaşık yoldan açıklayan kinaye türü. 3. Posa hâline getirme. ☞ **telvih medresesi**, {OsT} *İmparatorluk döneminde üçüncü dereceden medreselere verilen ad.*
- telvihat**, [Ar. telvīhāt تلویحات] (telvi:hat) {OsT} *is.* Açıklamalar.
- telvim**, [Ar. lev'm > telvīm تلویم] (telvi:m) {OsT} *is.* Azarlama; paylama; çekişme.
- telvimat**, [Ar. telvīmāt تلویمات] (telvi:ma:t) {OsT} *is.* Azarlamalar; paylamalar; çekişmeler.
- telvin**, [Ar. lev'n > telvīn تلوین] (telvi:n) {OsT} *is.* 1. Boyama; rengini verme. 2. Boyanma. ☞ **telvin etmek**, {OsT} *Boyamak; renklendirmek.*
- telvinat**, [Ar. telvīn > telvīnāt تلوینات] (telvi:na:t) {OsT} *is.* Boyamalar; renklendirmeler; boyayılar.
- telvis**, [Ar. lev's > telvīs تلویث] (telvi:s) {OsT} *is.* 1. Pislik bulaştırma; kirletme. 2. İş zora sokma; bozma. ☞ **telvis etmek**, {OsT} *Kirletmek; bozmak.*|| **telvis olunmak**, {OsT} *Kirletilmek; bozulmak.*
- telvisat**, [Ar. telvīs > telvīsāt تلویثات] (telvi:sa:t) {OsT} *is.* Kirletilmeler; bozulmalar.
- telviye**, [Ar. telviye تلویه] {OsT} *is.* Burma; kıvrırma; çevirme.
- telyazı**, [tel + yaz-ı] *is.* öneri. Telgraf.
- telyin**, [Ar. līnet > telyīn تلین] (telyi:n) {OsT} *is.* 1. Yumuşatma. 2. *tıp.* Bağırsakları yumuşatma; kabızlığı giderme.
- telyum**, [İng. telium] *is.* biy. Pas mantarlarında kalın duvarlı sporları meydana getiren hücreler grubu.
- telziz**, [Ar. lezzet > telzīz تلذیب] (telzi:z) {OsT} *is.* Tat verme; tatlandırma.
- telzün**, [? telzün] {ağız} *is.* Kendirden bükülmüş küçük halat. [DS]
- tem**, [-tem / dem / -tam / -dam ?] {eT} *ek.* İsim ve sıfatlardan zarf türeten ek. [ARAT]
- TEM**. [İng. transmission electron microscope (geçirmeli elektron mikroskobu) kısalt. Canlılardan alınan doku parçalarının tespitinden sonra alınan

temçe, [tem-çe] {ağız} *is.* İplik sarmaya yarayan bir tür çıkırık. [DS]

temdid, [Ar. medd > temdid تمديد] (*temdi:d*) {OsT} *is.* → temdit.

temdih, [Ar. medh > temdih تمديه] (*temdi:h*) {OsT} *is.* Çok övme.

temdihat, [Ar. temdihāt تمدييات] (*temdi:ha:t*) {OsT} *is.* Çok övmeler.

temdin, [Ar. medine > temdin تمدين] (*temdi:n*) {OsT} *is.* Uygarlaştırma; çağdaşlaştırma. ☞ **temdin etmek**, *Uygarlaştırmak; çağdaşlaştırmak.*

temdit, **-di** [Ar. medd > temdid تمديد] (*temdi:d*) {OsT} *is.* 1. Çekme; uzatma. 2. Devam ettirme; sürdürme. 3. *dbl.* Bir harfi uzatarak okuma. 4. *huk.* Tanınan sürenin yetkili kimse tarafından uzatılması; yeni süre eklenmesi. ☞ **temdit etmek**, {OsT} *Uzatmak; çekmek; sürdürmek.*

temeccüd, [Ar. mecd > temeccüd تمجد] {OsT} *is.* Ulu- luk kazanma; şereflenme.

temeçi, [? temeçi] {ağız} *is.* 1. Sepet yapılan fındık kabuğu. 2. Yaprak taşımak için yapılan bir tür sepet. 3. Kaburga kemiği; göğüs kemiği. [DS]

temeddüh, [Ar. medh > temeddüh تمده] {OsT} *is.* Ö- vünme; böbürlenme. ☞ **temeddüh etmek**, *Övün- mek; böbürlenmek.*

temeddühāt, [Ar. temeddühāt تمدهات] {OsT} *is.* Ö- vünmeler; böbürlenmeler.

temeddün, [Ar. medine > temeddün تمدن] {OsT} *is.* Medenî olma; uygarlaşma; çağdaşlaşma. ☞ **temed- dün olmak**, {OsT} *Çağdaşlaşmak; uygarlaşmak.*

temehdi, [Ar. mehdī>temehdī تمهدي] (*temehdi:*) {OsT} *is.* Mehdilik davasına kalkışma.

temehhüd, [Ar. mehd > temehhüd تمهد] {OsT} *is.* Ya- yılıp döşenme.

temehhür, [Ar. mahāret => temehhür تمهر] {OsT} *is.* Ustalaşma; mahirleşme; uz elli olma.

temek¹, [té-mek / ti-mek] *gçl. f. [-r]* Demek; 'söyle- mek. [IKPÖy.] [DLT] [Gabain] [EUTS] [ETY]

temek², **-ği** [? temek] {ağız} *is.* 1. Ahıra saman koy- mak ya da ahırdan gübre atmakta kullanılan duvara açılmış kapaklı ve kapaksız delik. 2. Gübrelik; gü- bre yığını. 3. Pencere. 4. Camsız, tahta kapaklı pen- cere. 5. Kümes deliği. 6. Yeni doğmuş kuzuları korumak için kazılan çukur; kuzu ağılı. 7. Tavan. [DS] ☞ **temek tıkası**, {ağız} *Kışın ahır pencereleri- ni kapamakta kullanılan çuval.* [DS]

temek³, [teg-mek / te-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* Değ- mek; dokunmak. [DS]

temekcik, **-ği** [temek-çik] {ağız} *is.* Ocak bacası. [DD]

temekenli, [temeken-li] {ağız} *sf.* 1. Temelli; sürekli; ebedî. 2. Doğma büyüme o bölgede oturan. [DS]

temeki, [temek > temek-i ?] {ağız} *is.* Kar, çöp vb. birikintisi; yığın. [DS]

temekkün, [Ar. mekân > temekkün تمکن] *is.* Bir yeri mekân edinme; yurt edinme; yerleşme. ☞ **temek- kün etmek**, *Yurt edinmek.*

temekleme, [temek-le-me] {ağız} *is.* Tavşanın kar al- tında gizlenerek barındığı yer. [DS]

temeklik¹, **-ği** [temek-lik] {ağız} *is.* Ocak bacası. [DS]

temeklik², **-ği** [temek-lik] {ağız} *is.* Gübre yığılan yer. [DS]

temeküllü, [temekül-lü] {ağız} *sf.* → temekenli. [DS]

temel¹, [Yun. themelion [AhmetVefik Paşa]] *is.* 1.

Bir yapının toprak altında kalan ve asıl yapıya da- yanaklık eden taş, tuğla ya da betondan yapılmış duvar, taban vb. öğelerinin tümü. 2. Bu bölümleri oluşturmak amacıyla toprak içine kazılan çukur; koyuk. 3. *mecaz.* Bir şeyin gelişimi için gerekli olan ana öge; ana dayanak; esas öge; esas. 4. Bir sistemin üzerine kurulduğu ilkeler. 5. Bir şeyin doğruluğunu, gerçekliğini ortaya koyan kanıtlar; sağlam dayanak; kesinlik; gerçeklik. 6. Bir şeyin özünü, içeriğini ilgilendiren şey; kök. 7. *fel.* Daya- nak. 8. *sos.* Marksist teoriye göre siyasi, kültürel, güzel sanatlar vb. etkinliklerin kendisine bağlı ol- duğu toplumun üretim ilişkilerini oluşturan ekono- mik yapı. 9. {ağız} Ocağın arkasına konulan iri odun. [DS] 10. *sf.* Belirleyici olan; en önemli olan; belli başlı; esas; ana; asıl; baz. 11. Daha özele ve daha karmaşığa yönlendiren fakat kendisi kök du- rumunda olan; öze ilişkin; kökle ilgili. 12. Ağaç dikilerek yapılan, köklü çit. ☞ **temel amino asit- ler**, *biy. Organizma tarafından sentezlenemeyen, ancak besinle alınması gereken amino asitler.* || **te- mel anlam**, *dbl. Sözlük biliminde, önce ortaya çı- kan, kökenin anlamına en yakın olan ve sözcüğün belli başlı anlam özelliklerini içeren anlam.* || **temel atma**, 1. *Bir yapının toprak altında kalacak olan temellerini yapmaya başlama.* 2. *Bir işin oluşumu için ilk girişimde bulunma; ilk harcı koyma.* || **temel atmak**, 1. *Bir yapının toprak altında kalacak olan temellerini yapmaya başlamak.* 2. *Bir işin oluşumu için ilk girişimde bulunmak; ilk harcı koymak.* 3. *Bir şeyin gelişmesine, büyümesine, kökleşmesine sebep olmak.* || **temel bırakmak**, {eAT} *Temel at- mak; kurmak; tesis etmek.* || **temel bilimler**, *Değişik bilim alanlarının fizik, kimya, matematik gibi daha sonra ele alınacak bilim konularında yararlanılan asıl bilim dalları.* || **temel cümle**, *dbl. Birleşik ve girişik cümlelerde yan, ara ve iç cümlelerin bağlı olduğu asıl yargıyı bildiren cümle; temel tümce.* || **temel çivisi**, *Yapı işlerinde kullanılan büyük boy çivi.* || **temel dersler**, *Öğrencilerin yaşamlarında başarılı olmaları için gerekli beceri elde etmelerini*

sağlayan yazılı ve sözlü anlatım becerisini geliştirmelerini amaçlayan okuma, yazma, anlatım, dil bilgisi, aritmetik, fen bilimleri gibi derslere verilen ad. || **temel devren**, {ağız} 1. İplik ve kılıptan karışımı dokuma. 2. Sırma ile işlenmiş kadife elbise. [DS] || **temel direği**, 1. Büyük ve kalın direk. 2. mecaz. Bir şeyin dayandığı en önemli öge, nesne veya kişi. || **temel duruş**, Beden eğitim çalışmalarında vücudun ayak üzerinde daha sonra değişmek üzere alması gereken ilk durum; başlangıç vaziyeti. || **temel duvarı**, Temeli oluşturan duvarlar. || **temel eğitim**, İlköğretimi kapsayan zorunlu eğitim kademesi. || **temel etkinlikler kuramı**, eko. Bir kente özgü etkinliklerin o kentin büyümesinde motor gücü oluşturduğunu ileri süren kuram. || **temel haklar**, Kişiliğe bağlı, devredilemez hak ve özgürlükler. || **temel harf**, Yasa ile kabul edilmiş bulunan yeni Türk alfabesindeki harflerin asıl yazılış biçiminde olanları. || **temel kakmak**, Bulunduğu yere iyice yerleşmek; oradan ayrılacak gibi olmamak. || **temel kazısı**, Temel atmak için yapılan kazı işleri; temel hafriyatı. || **temel kemiği**, anat. Memelilerde kafatasının altında bulunan kemik. || **temel madde**, kim. Bitkisel ya da hayvansal bir maddeden özütlenen karışım ya da birleşik; ana madde. || **temel öğretim**, Temel eğitim uygulaması. || **temel önerme**, Değişik önermelerin kökünü, özünü oluşturan önerme. || **temel sayı**, Asıl sayı. || **temel sözlük**, dbl. Bir dilin sözlü ya da yazılı en çok kullanılan sözcüklerinden oluşan sözlük. || **temel taşı**, 1. Bir yapının temelini köşelerine konulan büyük taş. 2. mecaz. Bir şeye esas olan nesne, kişi veya öge. || **temel tutmak**, 1. (Temel atılacak zemin için) sağlam olmak. 2. mecaz. Kalıcı bir durum almak; sürüp gidecek bir duruma gelmek; kökleşmek; yerleşmek. || **temel tutum**, bilş. İnsanın yeni önerilen tutumları değerlendirmede, bir denek taşı gibi kullandığı önceden kendisinde var olan tutumu. || **temel tümce**, Temel cümle. || **temel urunılmak**, {eAT} Kurulmak; tesis edilmek. || **temel zaman**, dbl. Diğer zamanların ortaya çıkmasına yarayan fiil zamanı.

temel², [temel] {ağız} is. 1. Duvar görünümü verecek kadar sık böğürtlenlik. 2. Bağ ve bahçe çevresine çekilen çit. 3. Dikenli yer. [DS] 4. {ağız} Taş parçası. [DD]

temel³, [temel] {ağız} is. Taş parçası. [DS]

temellendirim, [temel-le-n-dir-im] is. fel. Bir özlgün başka bir özlgüğe var olma olanağı tanınmasını sağlayan işlem.

temellendirme, [temel-le-n-dir-me] is. Temellendirmek eylemi.

temellendirmek, [temel-le-n-dir-mek] gçl. f. [-ir] 1. Sağlam bir temele, bir şeye dayandırmak. 2. Sağlam bir şey üzerine kurmak.

temellenme, [temel-le-n-me] is. Temellenmek eylemi.

temellenmek, [temel-le-n-mek] dönl. f. [-ir] 1. Kalıcı bir durum almak; sürüp gidecek duruma gelmek; temel tutmak; kökleşmek. 2. Başka bir şeyi kendisine temel almak; onun üzerine kurulmak.

temelleşme, [temel-le-ş-me] is. Temelleşmek eylemi.

temelleşmek, [temel-le-ş-mek] gçsz. f. [-ir] 1. Temel tutmak; yerleşmek. 2. mecaz. Sürekli ve kalıcı duruma gelmek.

temelleştirme, [temel-le-ş-tir-me] is. Temelleştirmek eylemi.

temelleştirmek, [temel-le-ş-tir-mek] gçl. f. [-ir] 1. Temel tutmasını, yerleşmesini sağlamak. 2. mecaz. Bir şeyin süreklilik, kalıcılık kazanmasını sağlamak; süreklilik sağlamak.

temelli, [temel-li] sf. 1. Belirtilen biçimde temeli olan. 2. mecaz. Geçici olmayan; sürekli kalan; kalıcı; devamlı; daimî. 3. (Kamu görevlisi için) görevinden idarî yollarla uzaklaştırılmayan. 4. zf. Bütünü; tamamen. 5. (te'melli) Sürekli olarak; devamlı olmak üzere. ☞ **temelli senatör**, 1961 Anayasasına göre yerinde kalabilmek için seçilmek zorunda olmayan senato üyesi; tabii senatör.

temellük, -ku [Ar. melk > temellük تملق] {OsT} is. Yaltaklanma; dalkavukluk; yağcılık. ☞ **temellük etmek**, Yaltaklanmak; yağcılık etmek.

temellukat, [Ar. temellük > temellükât تملقات] (temelluka:t) {OsT} is. Yaltaklanmalar; dalkavukluklar; yağcılıklar.

temellük, -kü [Ar. mülk > temellük تملك] {OsT} is. Kendine mal etme; sahiplenme; mülk edinme. ☞ **temellük etmek**, {OsT} Sahiplenmek; mülk edinmek.

temellükât, [Ar. temellük > temellükât تملكات] (temellükâ:t) {OsT} is. Sahiplenmeler; mülk edinmeler.

temellül, [Ar. meel > millet > temellül تملل] {OsT} is.

1. Ulus olma; uluslaşma; millileşme. 2. tıp. Çırpınma.

temelmül, [Ar. temelmül تملل] {OsT} is. Yatakta rahat olamama.

temelsiz, [temel-siz] sf. 1. Temeli olmayan. 2. mecaz. Gerçekliğini, doğruluğunu kanıtlayıcı bir dayanaktan yoksun bulunan; dayanaksız; asılsız; yanlış; mesnetsiz. 3. Sağlam olmayan.

temelti, [? temelti] {ağız} is. Ufak tefek eşya; ev eşyası. [DS]

temen¹, [temen / teben] is. 1. {eT} Büyük iğne; çuvaldız. [DLT] [Mühennâ] 2. {ağız} Tütün dizmeye yarayan büyük çuvaldız. [DS] ☞ **temen yingne**, {eT} Büyük iğne; çuvaldız. [DLT]

temen², [tüm / temen تم] {eAT} zf. Tamamıyla; tıpkı; aynıyle; hemen.

özel durumları gereği azledilemeyen, cezalandırılmayan, yeri değiştirilemeyen.

teminatsız, [teminat-sız] *sf.* Güvencesi olmayan; güvence verilmemiş bulunan. ☞ **teminatsız alacak**, *Güvencesiz alacak; adi alacak.*

temincek, **-ği** [temin-cek] {ağız} *zf.* Biraz önce; az önce. [DS]

temincik, **-ği** [temin-cek] {ağız} *zf.* → temincek. [DS]

te'minen, [Ar. te'min > te'minen تَامِينًا] (*te.mi:'nen*) {OsT} *zf.* Temin ederek; sağlayarak.

te'mir, [Ar. emr > te'mir تَامِير] (*te.mi:r*) {OsT} *is.* Vali olarak atama; vali yapma.

temir, [temir] {eT} *is.* Demir. [İKPÖy.] [ETY] [EUTS] [Gabain] [Mühennâ] [Tekin] ☞ **temir kapıgı**, *Yer adı (Demir Kapı geçidi).* [Tekin]|| **temür kazıuk** / **temür kazuk**, *Kutup yıldızı; demir kazık.* [DLT]|| **temür talğuk**, {eT} *Demir çivi.*

temirci, [temir-ci] {eT} *is.* Demirci. [EUTS]

temirçi, [temir > temir-çî] (*temirçi:*) {eT} *is.* Demirci. [Mühennâ]

temirliğ, [temir > temir-lig] {eT} *sf.* Demirli; demirden. [EUTS]

temirt, [? temirt] {ağız} *is.* Alnı kapatacak biçimde kesilmiş saç; kâkül. [DS]

temis, [temis] {ağız} *is.* Temmuz. [DS]

temisin, [temis-in] {ağız} *zf.* Temmuzda. [DS]

te'mit, [Ar. te'mit تَامِيْت] (*te-mi:t*) *is.* Zihinden tahminde bulunmak.

temiz¹, [Ar. meyz > temyiz (ayırma; ayrılma; seçme) تَمِيْز] *sf.* 1. Üzerinde, içinde kir, leke, bulaşık, yabancı madde vb. bulunmayan. 2. Sağlık gereklerine uygun olan. 3. Üzerinde veya içinde bulunması muhtemel kir, pislik, mikrop vb.nden arındırılmış olan. 4. (Yer için) düzenli olarak bakımlı ve sağlıklı tutulan. 5. (Kişi için) bedeni ve giysileri kirli olmayan. 6. (Kişi için) çevresini, eşyalarını bakımlı tutan. 7. (Kişi için) işlerini özenle yapmaya öneme veren; titiz; düzenli. 8. (Nesne, iş vb. şey için) özen gösterilerek yapılmış olan. 9. (Kişi için) ahlak bakımından dürüst ve namuslu olan; ahlakça lekesiz; necip; nezih. 10. (İş için) ahlak ve yasa açısından herhangi bir olumsuzluğu olmayan. 11. (Eşya vb. için) az kullanılmış ya da titizlikle kullanılmış olan; özürsüz; yeni; bakımlı. 12. (Para için) bütün kesintilerden sonra ele geçen. 13. *as.* (Nükleer silah için) patlamadan sonra çok düşük bir ışınım kirlenmesine sebep olan. 14. *is.* Temiz olan şey. 15. Temize çekilmiş olan şey. 16. *argo.* Poker. 17. *zf.* İyi ve düzgün; yoluna yöntemine uygun; düzenli; tertipli; kirlenmeden; dağıtmadan. 18. (Bir sıfatı ile birlikte kullanıldığında eylemi pekiştirmek için / alay yolu) iyice; adamakıllı; çok. ☞ **temiz çevirmek**, *argo.* *Poker oynamak.*|| **temiz çıkmak**, *Hastalıklı ilgili bir bulguya rastlanmamak.*|| **temize çekmek**,

Bir yazının karalamasını silintisiz ve düzgün biçimde yeniden yazmak.|| **temize çıkarmak**, 1. *Bir kimseyi, suçsuzluğunu kanıtlayarak aklamak.* 2. *Bütünüyle bitirmek; halletmek.*|| **temize çıkmak**, (*Suçlu olduğu sanılan kimse için*) *suçsuzluğu yargı önünde anlaşılma.*|| **temize havale etmek**, 1. *Sürüncemede olan bir işi bitirmek.* 2. *Bir yiyeceği bütünüyle yiyerek geriye hiçbir şey bırakmamak.* 3. *argo.* *Bir kimseyi öldürmek.* 4. *argo.* *Kısa yoldan halletmek; çabucak bitirmek.* 5. *argo.* *Kumarda yenerak bütün parasını almak.*|| **temiz giyinmek**, *Karşısındaki üzerinde olumlu etkiler bırakacak biçimde giyinmek.*|| **temiz kâğıdı**, *Bir otomobilin fabrika çıkış belgesi.*|| **temiz kan**, 1. *biy.* *Solunum organından karbondioksit atıp oksijen alarak organlara giden kan.* 2. (*At vb. hayvan için*) *soyuna başka bir soy karışmamış olan.*|| **temiz pak**, *Çok temiz; tertemiz.*|| **temiz para**, *Bütün kesintiler yapıldıktan sonra ele geçen para.*|| **temiz raporu**, *tıp.* *Herhangi bir hastalık bulgusuna rastlanmadığını belirten rapor.*|| **temiz temiz**, *Temiz bir biçimde; temiz olarak.*|| **temiz tutmak**, *Bir şeyi temizliğe özen göstererek ve yıpratmadan kullanmak; temiz olmasına özen göstermek.*|| **temiz yürekli**, *İçti dışı bir olan; temiz kalpli.*|| **temiz yüreklilik**, *Temiz yürekli olma durumu.*

temiz², [temmuz] {ağız} *is.* Temmuz. [DS]

temizleme, [temiz-le-me] *is.* 1. Temizlemek eylemi. 2. *Yüzeylere yapışmış olan kirlerin, lekelerin uygun çözücülerle asıltı ya da çözelti hâline getirilerek o yüzeyden ayrılmasını sağlama işlemi.*

temizlemek, [temiz-le-mek] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] 1. *Bir yeri veya nesneyi kirlen şeylerden arındırmak; temiz duruma getirmek; arındırmak; arıtmak; paklamak.* 2. *Bir işte kendisinin neden olduğu sorunları, pürüzleri ortadan kaldırarak işi olumlu biçimde sonuçlandırmak; yapıp bitirmek.* 3. *mecaz.* *Bir yiyecek veya içeceği tamamen bitirmek, yemek; tüketmek.* 4. *Bir yerde bulunması uygun görülmemeyen kişileri, hayvanları ve nesnelere oradan uzaklaştırmak; orayı onlardan kurtarmak.* 5. *Keresite, taş vb. malzemenin çıkıntılı, pürüzlü ya da çürük yerlerini uygun aletlerle keserek ya da kazımak suretiyle atmak.* 6. *Buğday, nohut, mercimek, fasulye vb. yiyecek maddelerinin içinde bulunan yabancı tohum, taş vb. maddeleri ayıklayıp atmak.* 7. *tıp.* *Bir dokunun, bir yaranın sağlık açısından tehlikeli sonuçlar yaratacak sağlam olmayan bölümlerini neşter yardımı ile çıkarıp atmak.* 8. *argo.* *Kumar oyununda, diğer oyuncuların bütün paralarını ütmek.* 9. *argo.* *Vücudunu ortadan kaldırmak; öldürmek.*

temizleniş, [temiz-le-n-iş] *is.* Temizlemek eylemi ve biçimi.

temizlenme, [temiz-le-n-me] *is.* Temizlenmek eylemi.

temizlenmek, [temiz-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* 1. Kendi bedenini yıkayıp temizlemek; temiz duruma gelmek; arınmak; paklanmak. 2. (Kadın için) aybaşı durumu sona ermek. 3. *edil. f.* Temiz duruma getirilmek; kir ve lekelerinden arındırılmak. 4. Sakıncaları, sorunları giderilmek. 5. Varlığı istenmeyen kimselerden ya da nesnelere kurtarılmak. 6. *argo.* Öldürülmek. 7. *argo.* Kumarda diğer oyuncular tarafından bütün parası alınmak; ütölmek.

temizletme, [temiz-le-t-me] *is.* Temizletmek eylemi.

temizletmek, [temiz-le-t-mek] *gçl. f. [-ir]* Temizlemek işini birine yaptırmak.

temizleyici, [temiz-le-y-ici] *is.* 1. Giyecek ve diğer dokuma ürünlerinin temizlenmesi işiyle uğraşan kimse; bu kişinin iş yeri. 2. Temizleme işinde çalışan kimse. 3. Temizlik ürünü. 4. *sf.* Temizlemeye yarayan; temizleme özelliği taşıyan; temizleme işinde kullanılan.

temizleyiş, [temiz-ley-iş] *is.* Temizlemek işi veya biçimi.

temizlik, **-ği** [temiz-lik] *is.* 1. Temiz, arı, pak olma durumu; kirlerden, lekelerden arınmış olan yerin özelliği; saffet; nezafet. 2. Temiz durma ya da temiz tutma durumu; kendine özen gösteren, eşyalarını, çevresini, evini temiz tutan kimsenin niteliği. 3. Bir yerin, evin, çevrenin silinip süpürülmesi, derlenip toplanması ile ilgili işlerin tümü; temizleme işi. 4. Kusursuz görünen bir kimsenin, kusursuz bir davranışın ya da böyle bir duygunun özelliği. 5. *isl.* Ruhun inkârcılık, münafıklık, yalancılık, öfke, kin, hayâsızlık, kötü niyet gibi kötü davranış ve tutumlardan arındırılarak ahlakî erdemlerle süslenmesi. 6. Bir kurumu ya da yeri istenmeyen kimselerden, zararlı ya da düşman öğelerden arındırma işi; tasfiye. 7. *mecaz.* Vücudunu ortadan kaldırma; öldürme. ☞ **temizlik işçisi**, *Belediyelerde, sokak ve caddeleri temizlemekle görevli işçi.* || **temizlik işleri**, *Kamuya ait yerlerin temizliği, çöplerin kaldırılması gibi işleri üstlenen belediye birimi.* || **temizlik malzemesi**, *Temizlik işlerinde kullanılan, sabun, deterjan, fırça, süpürge, tel vb. araç ve gereçlerin tümü.* || **temizlik yapmak**, 1. İstenmeyen öğeleri gidermek; ortalığı silip süpürmek; derleyip toparlamak. 2. *mecaz.* Zararlı şeyleri yok etmek.

temizlikçi, [temiz-lik-çi] *is.* Temizlik işi yapan kimse. ☞ **temizlikçi kadın**, *Evlere giderek ücreti karşılığında temizlik işlerini yapan kadın.*

temizlikçilik, **-ği** [temiz-lik-çi-lik] *is.* Temizlikçinin işi; temizlikçi olma durumu.

temkeç, **-ci** [dem > tem-keç] {ağız} *is.* Çaydanlık. [DS]

temkin, [Ar. mekânet > temkîn تمكين] {temki:n} {OsT} *is.* 1. Ağırbaşlı olma; ağırbaşlılık. 2. Yapmakta olduğu işin sonucunu düşünerek ölçülü, tedbirli davranma; tedbirlilik; ölçülülük. 3. *psikol.* Bulunduğu yeri belirleme. 4. *tasvf.* Kendisini Allah yoluna a-

dayan kimsenin bu yolda inançlı ve kararlı olması. 5. *tip.* Hastalığın sürekli olarak bir yerde yerleşmesi.

temkinli, [temkin-li] *sf.* 1. (Kişi için) yaptığı işin sonucunu inceden inceye düşünerek zarar verebilecek şeyleri yapmaktan kaçınan; davranışlarında ölçülü olan. 2. *zf.* Dikkatli ve ölçülü olmanın gerektirdiği biçimde. ☞ **temkinli temkinli**, *Çok dikkatli ve uyanık olarak.*

temkinlice, [temkin-li-ce] {temkinli'ce} *zf.* Temkinli olarak; temkinli bir biçimde.

temkinsiz, [temkin-siz] *sf.* (Kişi için) yaptığı işin sonucunu iyi hesap etmeden, rastgele ve ölçüsüz davranan; sakınmasız; temkinli olmayan.

temkinsizlik, **-ği** [temkin-siz-lik] *is.* Temkinsiz olma durumu; temkinsiz bir kimsenin durumu ve tutumu; ölçsüzlük; sakınmasızlık.

temlemek, [tem-lē-mek] {temle:mek} {eT} *gçl. f. [-r]* (Kapı vb. için) tırkazlamak. [DLT]

temlie, [Ar. mel' > temli'e تمليه] {OsT} *is.* Ağzına kadar doldurma.

temlih, [Ar. milh > temlih تمليح] {temli:h, h kalın söylenir} {OsT} *is.* 1. İçine tuz koyma. 2. Tuza yatırma; tuzlama. 3. *ed.* Divan edebiyatında sözü, güzel deyimlerle süsleme.

temlihat, [Ar. temlih > temliḥāt تمليحات] {temli:ha:t} {OsT} *is. ed.* Cinash, güzel sözler; temlihliler.

temlik, [Ar. mülk > temlik تمليك] {temlik} {OsT} *is.* 1. Birine mülk kazandırma; bir mülke sahip olmasını sağlama. 2. *huk.* Bir hakkın başka birine devredilmesi. ☞ **temlik etmek**, *Bir mülkü başkasına mülk edinmesi için vermek; onun mülkü olmasını sağlamak.* || **temlik-i sahîh ile temlik**, *huk.* Kamu yararına kullanılan bir toprağın herhangi bir sebeple bir kimseye satılması.

temlikât, [Ar. temlik > temlikât تمليكات] {temlik} {OsT} *is.* 1. Birine mülk kazandırmalar; bir mülke sahip olmasını sağlamalar. 2. *huk.* Bir hakkın başkalarına devir işlemleri.

temliken, [Ar. temlik > temliken تمليكاً] {temli:'ken} {OsT} *zf.* Mülk olarak vermek suretiyle; hakkını devretmek suretiyle.

temlikname, [Ar. temlik + Far. -nâme تمليكنامه] {temlikna:me} {OsT} *is.* Temlik belgesi.

temlis, [Ar. melis > temlis تمليس] {temli:s} {OsT} *is.* Pürüzlerini giderme; düzleme.

temliye, [Ar. temliye تمليه] {OsT} *is.* 1. Doldurma. 2. Doldurulma.

temme, [Ar. temme / temmet تمت / تمه] {OsT} *is.* → temmet.

temmet, [Ar. temme / temmet تمه / تمت] {OsT} is. Yazıların sonuna bittiğini belirtmek için konulan “bit-ti” sözü.

temmiz, [tem(m)iz] {ağız} sf. Temiz. [DS]

temmuz, [Sümer. dumuzi (berekat tanrıçası ve bu tanrıçaya adanan yaz şenliği) / Akad. tamūzu > Süry. temmuz > Ar. temmūz تموز] {OsT} is. Yaz mevsiminin ortasına gelen ve 31 gün süren, yılın yedinci ayı.

temmuziye, [Ar. temmūz > temmūziyye تموزيه] (temmu:ziye) {OsT} is. ed. Nesip bölümünde yaz sıcaklarını, temmuz ayının gelişini konu edinen kaside.

temniye, [Ar. menī > temniye تمنيه] {OsT} is. biy. Sperma akıtma; meni boşaltma.

tempera, [İt. tempera] (te'mpera) is. Yumurta ile yapılmış bir tür tutkal boya.

temperleme, [Alm. tempern (tav) > T. temper(n)-leme] is. Sert ve kırılğan dökme demirleri tavlama suretiyle dövülebilir duruma getirme işlemi; tavlama; tav verme.

temperlemek, [Alm. tempern (tav) > T. temper(n)-lemek] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Tavlamak; tav vermek.

tempo, [İt. tempo (zaman)] (te'mpo) is. 1. müz. Bir müzik eserinin seslendirilme hızı; vuruş. 2. Davranış ve işi tutuş derecesi. 3. Bir kimsenin çalışma, etkinlikte bulunma hızı; bir eylemin gelişme hızı. 4. Bir işletmede üretim işlerinin yerine getiriliş ritmi. 5. spor. Beden eğitimi alıştırmalarının belirli sürelerde tekrarlanma hızı. ☐ **tempo tutmak**, *El çırpma ya da ayak tıpırdatma suretiyle bir müziğe eşlik etmek; vuruş tutmak.*

tempolu, [tempo-lu] sf. Temposu olan.

temposuz, [tempo-suz] sf. Temposu olmayan.

temps, [Fr. temps (zaman)] is. 1. Dansta bir adımın ayrıldığı evrelerden her biri. 2. Yükselme anı. 3. Birçok hareketlere ayrılan adım.

temr, [Ar. temr تمر] {OsT} is. Hurma.

temre¹, [Ar. temr > temre تمره] {OsT} is. Bir taçe hurma.

temre², [temregü] {ağız} is. Temriye. [DS]

temregü, [temir > tem(i)r-ē-mek > temre-gü] (temregü:) {eT} is. Temriye. [DLT]

temreğe, [temregü] {ağız} is. Temriye. [DS]

temreği, [eT. temre-gü > temreği] {ağız} is. tıp. Temriye. [DS]

temreği, [eT. temre-gü > temreği / temreği] {ağız} is. Temriye. [DS]

temren, [temür-gēn > temir-gen > temir-en > temrēn] (temre:n) {eAT} {OsT} is. 1. Ok ayağına takılan demir ya da piriçten yapılmış sivri uç. [DK] 2. Mızrak, harbe gibi silahların ucuna takılan delici metal

uç. 3. Süslemecilikte kullanılan ok biçimli süs ögesi.

temrevü, [eT. temre-gü > temrevü] {ağız} is. Temriye. [DS]

temrî, [Ar. temrî تمرى] (temri:) {OsT} sf. Hurmayı seven.

temrih, [Ar. temrîh تمرىخ] (temri:h, h kalın söylenir) {OsT} is. Hafifçe sürme; ovuşturma.

temrin, [Ar. merānet > temrîn تمرين] (temri:n) {OsT} is. Tekrar yoluyla yapılan alıştırmalar; egzersiz.

temrinat, [Ar. temrînât تمرينات] (temri:na:t) {OsT} is. Alıştırmalar; egzersizler.

temrir, [Ar. mürri > temrîr تمرير] (temri:r) {OsT} is. 1. Acılık verme. 2. Acılık verilme.

temriye, [temir (demir) > temir-e-gü > temreği > temriye] is. 1. tıp. Kol, bacak ve yüzde çıkan üzeri pürtüklü bir mantar hastalığı. 2. biy. Liken; karayosunu.

temriz, [Ar. marāz > temrîz تمرىض] (temri:z) {OsT} is. 1. (Söz için) zayıf gösterme. 2. Zayıf gösterilme.

temse, [? temse] {ağız} is. Saraçlıkta teyelimsi düz dikiş. [DS]

temsîh¹, [Ar. mesh > temsîh تمسيح] (temsi:h, h kalın söylenir) {OsT} is. Meshetme; eliyle sıvazlama.

temsîh², [Ar. mesh > temsîh تمسيح] (temsi:h, h kalın söylenir) {OsT} is. Allah'ın insanı maymun biçimine sokması.

temsîl¹, [Ar. mişl > temşîl تمثيل] (temsi:l) {OsT} is. 1. Benzetme; teşbih. 2. Bir şeyin aynısını yapma; kîtap, resim vb. şeyin kopyasını çıkarma; çoğaltma. 3. Başka bir kimsenin, bir kuruluşun ya da kurumun, bir topluluğun adına davranma. 4. Bir olguyu, bir şeyi belirgin özellikleriyle yansıtmak; sembolü olma; betimleme; simgeleme; tasvir etme. 5. Seyirci önünde ya da mikrofonda bir gösteri ya da oyun sunma. 6. Böyle bir gösteri; oyun. 7. halk. Söz gelişi; örnek; misal. 8. biy. esk. Özümleme; asimilasyon. 9. huk. Başkası adına hareket etme olgusu ve eylemi. 10. dbl. Göstergelerin, anlamlarının yerine geçirilmesi süreci. ☐ **temsîl etmek**, 1. huk. Hak ve görev bakımından kendi dışında birçok kişi veya kurum adına davranmak. 2. Bir eseri sahnede ya da mikrofonda canlandırmak. 3. Belirgin özellikleriyle yansıtmak; sembolü olmak. 4. biy. Özümleme.

temsîl², [? temsil] {ağız} is. Mercimek. [DS]

temsîlat, [Ar. temşîl > temşîlât تمثيلات] (temsi:la:t) {OsT} is. Temsiller.

temsîlci, [temsîl-ci] is. 1. huk. Hak ve görev bakımından birçok kimse adına davranan kimse; mümessil; delege. 2. Bir grubun, bir topluluğun belir-

- gin özelliklerini taşıyan; benzerlerine örneklik eden; örnek olarak alınabilen; sembol. **3.** Kendi malı ve iş yeri olamamakla birlikte müşteriler nezdinde girişimde bulunabilme, kurum adına sipariş alma yetkisi tanınmış olan ticarî aracı.
- temsilcilik, -ği** [temsil-ci-lik] *is.* **1.** Temsil etme yetki ve durumu. **2.** Bir kimseyi ya da topluluğu temsil etme durumu; mümessillik. **3.** Böyle bir görevi üstlenmiş olan kimsenin çalışma yeri. **4.** Bir ticarî kuruluşu temsil eden, müşterilerle bu kuruluş arasında aracılık yapan kimsenin durumu; mümessillik.
- temsilen**, [Ar. temsîl > temşilen تَمْشِيلًا] (*temsi:'len*) {OsT} *zf.* Temsil ederek; adına.
- temsili**, [Ar. temsîl > temşilî تمْشِيلِي] (*temsi:li:*) {OsT} *sf.* **1.** Bir şeyi hayalî olarak canlandırmaya yarayan. **2.** Temsil edilen; temsil edilmek suretiyle. **temsilî istiare**, *ed. Alegorik anlatım.* || **temsili rejim**, *Yasama gücünü vatandaşlardan aldığı vekâlet yoluyla temsil ve onlar adına hareket etme ilkesine dayanan yönetim biçimi.* || **temsili resim**, *Hayal gücüne dayanan resim.*
- temsili**, [Ar. temsîl => temsili] {ağız} *zf.* Mesela; örneğin. [DS]
- temsiliye**, [Ar. temşilî > temşiliye تمْشِيلِيَّة] (*temsi:liye*) {OsT} *is. ed.* Birkaç nesnenin başka birkaç nesneye benzetilmesi.
- temsir**, [Ar. mışr > temşir تمْشِير] (*temsi:r, s kalın söylenir*) {OsT} *is.* Bir yeri şehir hâline getirme; şehirleştirme.
- temsye**, [Ar. mesâ > temsye تمْسِيَّة] {OsT} *is.* “İyi akşamlar!” deme.
- temşek, -ği** [? temşek] {ağız} *sf.* **1.** (Çocuk için) yılışık; geveze. [DS] **2.** Yaramaz. [DD] **3.** Taciz eden; can sıkı. [DD]
- temşit¹**, [Ar. muşt > temşit تمْشِيْتُ] (*temşi:t*) {OsT} *is.* **1.** Tarama. **2.** Taranma.
- temşit², -di** [Ar. temcîd => temşit] {ağız} *is.* **1.** Oruca başlama zamanı; imsak. **2.** Sahur yemeği. [DS]
- temşiyeye**, [Ar. meşy > temşiyeye / temşiyet تمْشِيَّة / تمْشِيَّة] {OsT} *is.* **1.** Yürütme; ileri götürme; ilerletme. **2.** Bir işin oluşunu, meydana gelişini kolaylaştırma. **temşiyeye etmek**, *İlerletmek; yürütmek; kolaylaştırmak.* || **temşiyeye-i garaz etmek**, {OsT} *birini işini yürütmek.* || **temşiyet-i umûr**, {OsT} *İşlerin yürütülmesi.*
- temtek**, [te(m)+te/k] {ağız} *pekşt. sf.* Biricik; bir tek. [DS]
- temteş**, [temteş] {ağız} *sf.* Ters; karşıt. [DS]
- temteşir**, [temteş-ir] {ağız} *sf.* Değişmiş. [DS]
- temti¹, i¹** [Ar. temtî تمْتِي] (*temti:*) {OsT} *is.* **1.** Yararlandırma; kâr ettirme. **2.** Yaralandırılma; kâr ettirilme.
- temür**, [temür] {eT} *is.* Demir. [DLT] [EUTS] [KB] [Bahşayış] **kurç temür**, {eT} *Çelik.* || **temür cıda**, {eT} *Demir mızrak.* || **temür uyan**, {eT} *Demir gem.* [Bahşayış]
- temürçi**, [temür-çî] (*temürçi:*) {eT} *is.* Demirci. [DLT] [KB]
- temürgen**, [temir > temür-gên] (*temürge:n*) {eT} *is.* Temren. [DLT]
- temürken**, [temir > temür-kên] (*temürke:n*) *is.* Ok temreni; temren. [DLT]
- temürlüğ**, [temir > temür-lüğ] {eT} *sf.* Demir sahibi. [DLT]
- temürlük**, [temür-lük] {eT} *is.* Demir eritilen ve süzülen yer. [DLT]
- temüz**, [temiz > temüz] {ağız} *sf.* Temiz. [DS]
- temvîh**, [Ar. mâ' > temvîh تمْوِيْه] (*temvi:h*) {OsT} *is.* **1.** Sulandırma; su katma. **2.** Haksızı haklı gösterme. **3. ed.** Divan edebiyatında sanatlara başvurarak ifadeyi süsleme. **4.** Başka bir madenden yapılmış bir eşyayı gümüş ya da altın suyuna batırma.
- temvihat**, [Ar. temvîh > temvîhât تمْوِيْهَات] (*temvi:ha:t*) {OsT} *is.* **1.** Sulandırmalar. **2.** Haksızları haklı göstermeler.
- temvil**, [Ar. māl > temvil تمْوِيْل] (*temvi:l*) {OsT} *is.* Bir kimseyi mal sahibi yapma; ona mal verme.
- temyi**, -i¹ [Ar. mey' > temyi تمْيِيْع] (*temyi:*) {OsT} *is.* **1.** Sıvı hâline getirme. **2. fiz. kim.** Gaz hâlindeki bir maddeyi sıvılaştırma. **temyi-i hevâ**, {OsT} *fiz. Basınç uygulayarak havayı sıvılaştırma.*
- temyiz**, [Ar. meyz > temyiz تمْيِيْز] (*temyi:z*) {OsT} *is.* **1.** Ayırma; seçme. **2.** İyiyi, kötüden ayırt etme. **3. dbl.** Sayıları ve belirsiz isimleri belirten sözcük. **4. huk.** İlk derece mahkemelerince verilen bir kararın hukuka aykırı olduğu iddiasıyla bozulması ya da düzeltilmesi için taraflardan birinin bir üst mahkemeye yaptığı başvuru. **temyiz etmek**, *1. Ayırmak; seçmek. 2. (Dava için) temyiz mahkemesine başvurmak.* || **temyiz mahkemesi**, *huk. Yargıtay.*
- temyizen**, [Ar. temyîz > temyîzen تمْيِيْزًا] (*temyi:'zen*) {OsT} *zf.* Temyiz yoluyla; temyiz ederek.
- temzic**, [Ar. meyc > temzic تمْزِيْج] (*temzi:c*) {OsT} *is.* Katma; karıştırma.
- temzik**, [Ar. temzîk تمْزِيْك] (*temzi:k*) {OsT} *is.* Yırtma; parçalama.
- temzikat**, [Ar. temzîkât تمْزِيْكَات] (*temzi:ka:t*) {OsT} *is.* Yırtmalar; parçalamalar.
- ten**, [-dan / -den / -tan / -ten] *çek. e.* → -dan.
- ten**, [-dan / -den / -tan / -ten] *yap. e.* → -dan.
- ten¹**, [tèn / tem] {ağız} *is.* **1.** Nem. **2.** Çiy. [DS] **ten almak**, {ağız} *Nem almak; nemlenmek.* [DS] || **ten böceği**, {ağız} *Hamamböceği.* [DS]

ten², [Far. ten [تن] {eAT} {OsT} is. 1. Vücut; beden. {eT} {ağız} (aynı) [DLT] [Mühennâ] [Bahşayış] [DS] 2. İnsan vücudunun dış yüzü. 3. Yüzün rengi, canlılığı, parlaklığı veya tonu. 4. {eAT} Ceset. ☞ **ten baş**, {eT} 1. Vücut ve baş. 2. Bedenin tamamı; baştan ayağa. [Bahşayış]|| **ten baş yumak**, {eT} Vücudun tamamını yıkamak. [Bahşayış]|| **ten fanilası**, Doğrudan vücudun üstüne giyilen fanila. || **ten kalıbı**, {eT} {OsT} Vücut şekli; kişinin boyu. [Bahşayış]|| **ten rengi**, Beyaz insanların teninin rengi; bu renkte olan. || **ten urup yürümek**, {eAT} Yavaştan almak; ağır davranmak; miskinlik göstermek.

ten³, [teñ > ten] {ağız} is. Yan yana olan; dizi. [DS]

ten⁴, [tenk / deñ] {ağız} sf. Denk; arkadaş. [DS]

ten⁵, [Far. dâne => tane / ten(e)] {ağız} is. Çorbaların dibe çöken taneli ve koyu bölümü. [DS]

tenaci, [Ar. tenāci [تناجي] (tena:ci:) {OsT} is. Fısıltı ile konuşma; fısıldaşma.

tenad, -ddı [Ar. nedd > tenādd [تناد] (tena:d) {OsT} is. 1. Birbirinden ürkme. 2. Dağılma. 3. Perişan olma.

tenadi, [Ar. nidā > tenādī [تنادي] (tena:di:) {OsT} is. Birbirini bağırarak çağırma; birbirine bağırma.

tenadüm, [Ar. nedem > tenādüm [تنادم] (tena:düm) {OsT} is. Konuşma; söyleşi; musahabe.

tenadür, [Ar. nādīr > tenādūr [تنادير] (tena:dür) {OsT} is. Az bulunur hâle gelme; nadirleşme.

tenaffut, [Ar. tenaffuṭ [تنفط] {OsT} is. 1. Çok hiddetlenme; ateş püskürme. 2. tıp. Yapıştırılan yakı yüzünden cildin kabarması.

tenafi, [Ar. tenāfi [تنافي] (tena:fi:) {OsT} is. 1. Birbirine zıt olma. 2. Muhalif olma. ☞ **tenāfi-i akvāl**, {OsT} Sözlerin birbiri ile çelişmesi.

tenafür, [Ar. nefret > tenāfūr [تنافر] (tena:für) {OsT} is. 1. Karşılıklı nefret etme; birbirinden kaçma. 2. Kulağa tırmalayıcı ses gelme. 3. ed. Çıkış yerleri yakın seslerin ya da bu seslerden meydana gelmiş kelimelerin bir edebiyat metninde yan yana gelmesi ile ortaya çıkan kulak tırmalayıcı söyleyiş. ☞ **tenafür-i huruf**, Çıkış yerleri birbirine yakın sesler, (k-k, g-g, h-ğ, h-h)

tenafüs, [Ar. tenāfūs [تنافس] (tena:füs) {OsT} is. Çekememe; haset etme.

tenafüsat, [Ar. tenāfūsāt [تنافسات] (tena:füsa:t) {OsT} is. Çekememeler; haset etmeler.

tenaggum, [Ar. nağme > tenağğum [تنغم] {OsT} is. Şarkı söyleme (alay için).

tenaggumat, [Ar. tenağğumāt [تنغمات] {OsT} is. Şarkı söylemeler (alay için).

tenahhi, [Ar. tenahhi [تنحي] (tenahhi:) {OsT} is. Bir kenara çekilme; alarga durma.

tenahhum, [Ar. tenahḥum [تنخم] {OsT} is. 1. Asık suratlı olma. 2. Balgam çıkarma; tükürme.

tenahi, [Ar. nihāyet > tenāhī [تناهي] (tena:hi:) {OsT} is. Sona erme; tükenme; bitme.

tenahnuh, [Ar. tenāhnuḥ [تنحج] {OsT} is. 1. Öksürme. 2. Öksürük sesi.

tenahnuhat, [Ar. tenāhnuḥāt [تنحجات] (tenahnuha:t) {OsT} is. 1. Öksürmeler. 2. Öksürük sesleri.

tena'i, [Ar. tenā'i [تنائي] (tena:i:) {OsT} is. Uzaklık.

tenakkud, [Ar. tenaḥḥud [تنقد] {OsT} is. 1. Paranın sahtesini gerçeğinden ayırt etme. 2. Tenkit.

tenakkul, [Ar. naḥl > tenaḥḥul [تنقل] {OsT} is. Bir yerden bir yere gitme; göçme; nakletme.

tenakkut, [Ar. tenaḥḥuṭ [تنقل] {OsT} is. Nokta nokta olma; beneklenme.

tenakus, [Ar. naḥṣ > tenāḥūṣ [تناقوص] (tena:ku:s) {OsT} is. Eksilme; azalma. ☞ **tenakus etmek**, Azalmak; eksilmek.

tenakusat, [Ar. tenāḥūṣ > tenāḥūṣāt [تناقصات] (tena:ku:sa:t) {OsT} is. Eksilmeler; azalmalar.

tenakuz, [Ar. naḥḥ > tenāḥūz [تناقض] (tena:kuz) {OsT} is. 1. Anlamca karşıtlık ya da anlam ayrılığı; çelişme; çelişki. 2. İnsanın bir sözünün diğer bir sözü ile çelişmesi. 3. isl. huk. Biri ötekini değersiz kılan iki açıklama; birbirinin karşıtı olan iki ifade. ☞ **tenakuza düşmek**, Birbiri ile çelişen sözler söylemiş olmak.

tenakuzat, [Ar. tenāḥūz > tenāḥūzāt [تناقضات] (tena:kuzāt) {OsT} is. Çelişkiler; çelişmeler.

tenaküh, [Ar. nikāḥ > tenāḥūh [تناح] (tena:küh, h kalın söylenir) {OsT} is. Nikâhlanma.

tenakür, [Ar. nekr > tenāḥūr [تناكر] (tena:kür) {OsT} is. 1. Bilmezlikten, anlamazlıktan gelme. 2. fel. Karşıt duygu; antipati.

tenanir, [Ar. tennūr > tenānīr [تناير] (tena:ni:r) {OsT} is. 1. Tandırlar. 2. Ocaklar; fırınlar. 3. Pınarlar.

tenar, [Yun. thenar (el ayası, ayak tabanı)] is. anat. El ayasının dışında, baş parmağın dip tarafında başparmak kaslarından oluşan kabartılı, etli kısım.

tenasan, [Far. ten-āsān [تن آسان] (tena:sa:n) {OsT} sf. (Kişi için) rahatını düşünen.

tenassub, [Ar. tenaṣṣub [تنصب] {OsT} is. Dikilip durma.

tenassuh, [Ar. nuṣḥ > tenaṣṣuḥ [تنصح] {OsT} is. Öğüt alma; nasihat dinleme.

- tenassuk**, [Ar. tenaşşuk تنصق] {OsT} is. Düzenleme; sıralama.
- tenassur**, [Ar. naşrān > tenaşşur تنصر] {OsT} is. Hristiyan dinini kabul etme; Hristiyan olma.
- tenasur**, [Ar. naşr > tenaşur تناصر] (tena:sur) {OsT} is. Yardımlaşma.
- tenasüb**, [Ar. nisbet > tenäsüb تناسب] (tena:süb) {OsT} is. → tenasüp. ☞ **tenasüb-i a'zā**, {OsT} *Vücut organlarının birbirine uygunluğundan doğan güzelliği.* || **tenäsüb-i muayene kanunu**, {OsT} *kim. Sabit oranlar yasası.*
- tenasübî**, [Ar. tenäsüb > tenäsübî تناسبى] (tena:sübî:) {OsT} is. Birbirine uyma ile ilgili olan; orantısız.
- tenasüh**, [Ar. nesh > tenäsüh تناسخ] (tena:süh, *h kalın söylenir*) {OsT} is. **1.** (Bir inanç olarak) ruhun insandan hayvana, hayvandan insana ya da bir cisimden başka bir cisme geçmesi; ruh göçü. **2. isl. huk.** Ölenin terekesi pay edilmeden varislerden birinin ya da birkaçının ölmesi sonucu terekenin ölen varisin varislerine geçmesi durumu.
- tenasühî**, [Ar. tenäsüh > tenäsühî تناسخى] (tena:sühî: *h kalın söylenir*) {OsT} *sf.* **1.** Ruh göçü ile ilgili. **2. is.** Ruhun bedenden bedene göçtüğüne inanan kişi.
- tenasühiye**, [Ar. tenäsüh > tenäsühîyye تناسخيه] (tena:sühi:ye, *h kalın söylenir*) {OsT} *is. fel.* Ruh göçüne inanan dinî görüş.
- tenasühiyun**, [Ar. tenäsühî > tenäsühîyyün تناسخيون] (tena:sühi:yu:n, *h kalın söylenir*) {OsT} *is.* Ruh göçüne inananlar.
- tenasül**, [Ar. nesl > tenäsül تناسل] (tena:sül) {OsT} *is.* Neslini sürdürme; üreme. ☞ **tenasül-bi-nefsihî**, {OsT} *biy. Kendiliğinden üreme.* || **tenäsül-i bikrî**, {OsT} *biy. Döllensiz üreme; partenogenez.* || **tenäsül-i cedîd**, {OsT} *biy. Yenilenme.* || **tenäsül-i gayr-i mütecânîs**, {OsT} *biy. Ayrı iki cinsin birleşmesi ile meydana getirilen melez.* || **tenäsül-i mütevâlî**, {OsT} *biy. Ardıışık olarak sırayla eşeyli ve eşeysiz üreme şeklinde döl verme; metajenez.* || **tenäsülleri beyzî**, {OsT} *zool. Yumurtlayanlar.* || **tenäsülleri tevellüdî**, {OsT} *biy. Doğuranlar.*
- tenasülî**, [Ar. tenäsül > tenäsülî / tenäsülîyye تناسلى / تناسلية] (tena:sülî:) {OsT} *is.* Üremeye ilişkin; üremeye dayanan.
- tenasüp**, **-bü** [Ar. nisbet > tenäsüb تناسب] (tena:süb) *is.* **1.** Birbirine uygun düşme; uyma; uygunluk. **2.** Uygunluk ölçęęi; uygunluk oranı. **3. ed.** Birbiri ile ilgili söz ya da kelimelerin bir dizide toplanması sanatı; müraat-ı nazir. **4. mat.** Sayılar arasındaki oran.
- tenasüpsüz**, [tenasüp-süz] (tena:süpsüz) *sf.* Aralarında uyum bulunmayan; oransız.
- tenasür**, [Ar. tenäsür تناسر] (tena:sür) {OsT} *is.* **1.** Serpilme; saçılma; dağılma. **2.** Püskürme.
- tenaşir**, [Ar. tenaşir تناسير] (tena:şî:r) {OsT} *is.* Çocuk veya acemi yazısı.
- tenaşüd**, [Ar. neşide > tenaşüd تناسد] (tena:şüd) {OsT} *is.* Karşılıklı şiir söyleme.
- tenattuf**, [Ar. tenattuf تنطف] {OsT} *is.* Küpe takma.
- tenatuh**, [Ar. tenātuḥ تناطح] (tena:tuh) {OsT} *is.* (Hayvanlar için) birbirini süsme; süsüşme.
- tena'um**, [Ar. ni'met > tena'um تنعم] {OsT} *is.* Bolluk içinde bulunma; zengin ve rahat bir yaşam sürme; nimetlenme.
- tena'umat**, [Ar. tena'um > tena'umāt تنعمات] (tena:-uma:t) {OsT} *is.* Nimet içinde bulunmalar; bolluk içinde yaşamalar; nimetlenmeler.
- tenaver**, [Far. ten-āver آور تن] (tena:ver) {OsT} *sf.* **1.** İri vücutlu. **2.** Etine dolgunca; şişmanca.
- tenaveran**, [Far. ten-āver-ān آوران تن] (tena:vera:n) {OsT} *is.* Etine dolgun, şişmanca insanlar.
- tenävüb**, [Ar. nevbet > tenävüb تناوب] (tena:vüb) {OsT} *is.* Nöbetleşme.
- tenävül**, [Ar. nevl > tenävül تناول] (tena:vül) {OsT} *is.* **1.** Alıp yeme. **2.** Yeme içme. **3.** Yenilme. ☞ **tenävül etmek**, {OsT} *Alıp bir şeyler yemek.*
- tenävüm**, [Ar. nevm > tenävüm تناوم] (tena:vüm) {OsT} *is.* Uyummuş gibi yapma; yalandan uyuma; uyur görünme.
- tenävür**, [Ar. tenävür تناور] (tena:vür) {OsT} *is.* İri vücutlu kimse.
- tenazu**, **-u'ı** [Ar. nizā' > tenāzu تنازع] (tena:zu:) {OsT} *is.* **1.** Birbiri ile kavga etme; çekişme; didişme. **2. huk.** İki kişinin sahip oldukları taşınmaz için çekişmesi. ☞ **tenāzu'-ı bi'l-ye'dî**, {OsT} *isl. huk. Birden çok kişinin bir mal üzerinde zilyetlik hakkı öne sürmesi yüzünden çıkan çekişme.* || **tenāzu'-ı fi'leyn**, {OsT} *dbl. İki fiilin birbirinden türemesi.*
- tenazur**, [Ar. nazār > tenāzur تناظر] (tena:zur) {OsT} *is.* **1.** Bakışım; simetri. **2. isl. huk.** Bir olay hakkındaki kurallar ve hükümler arasında uygunluk olması. ☞ **tenāzur mihveri**, {OsT} *mat. Bakışım eksenî.* || **tenāzur müstevisi**, {OsT} *mat. Bakışım düzlemi.*
- tenazuri**, [Ar. tenāzur > tenāzurî تناظرى] (tena:zurî:) {OsT} *sf. mat.* Bakışım ile ilgili.
- tenazzum**, [Ar. tenazzum تنظم] {OsT} *is.* Düzenli oluş; intizamlılık.

tenazzur, [Ar. nazār > tenazzur تنظر] {OsT} is. Dikkatlice bakıp inceleme ve düşünme.

tenbakû, [Far. tenbākū تنباکو] (tenba:kû) {OsT} is. → tōmbeki.

tenbal, [Far. tenbāl تنبال] {OsT} sf. (Kişi için) kısa boyu; bodur.

tenban, [Far. tenbān تنبان] {OsT} is. İç donu; don; tuman.

tenbel¹, [Far. tenbel تنبل] {OsT} sf. → tembel.

tenbel², [temel > tenbel] {ağız} is. Temel; kök. [DS]

tenbelet, [Far. tenbelīt تنبليت] {eAT} is. Ufak tefek eşya; küçük yük.

tenbelhane, [Far. tenbel-hāne تنبل خانه] {OsT} is. → tembelhane.

tenbelit, [Far. tenbelīt تنبليت] (tembeli:t) {eAT} {OsT} sf. 1. Hayvan yükü. 2. Küçük yük. 3. {ağız} Binek hayvanına yüklenen yük. [DS]

tenbih, [Ar. nebeh > tenbih تنبيه] {OsT} is. → tembih.

tenbihat, [Ar. tenbihāt تنبيهات] {OsT} is. Tembihler; uyarılar.

tenbilik, -ği [? tenbilik] {ağız} is. Patates. [DS]

tenbin, [Çin. ? => tembin / tenbin] {eT} is. Sıvı ölçüsü. [EUTS]

tenböcüğü, [ten+böce(k)-i] {ağız} is. zool. Hamamböceği. [DS]

tenbul, [Far. tenbül تنبل] (tenbu:l) {OsT} is. bot. → tembul.

tenceme, [tence-me ?] {ağız} sf. Geçim sıkıntısı çekmeyen. [DS]

tencere, [Ar. țancere / țancir / Far. tengire / tenkire (kazan) تنگه] is. 1. Yemekleri pişirmek ya da kaynatmakta kullanılan kenarı yüksek kapaklı metal kap. {eT} (aynı) [Bahşayış] 2. Bu kabın içeriği. 3. sf. (Sayı sıfatı ile birlikte) o kadar tencereyi dolduracak miktarda olan. ☞ **tencerede pişirip kapağında yemek**, 1. Tutumlu davranmak. 2. Olan ile yetinmek. || “-tencere dibin kara” “-seninki benden kara”, Kendisinde oldukça fazla olmasına rağmen başkalarının kusurunu ortaya dökenlere söylenir. || **tencere egeği**, {ağız} Tencere tutamağı. [DS] || **tencere kaynarken, maymunu oynarken, Geçim sıkıntısı çekmez, rahat yaşam sürerken.** || **tencere tava, herkeste bir hava**, Bir grupta herkesin kendi bildiğince davrandığı, birlik ve beraberliğin bulunmadığı durumları anlatmak için kullanılır. || **tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş**, Birbirine huy ve yaradılış bakımından denk düşen ve bir arada yaşayan kişileri küçük görmek için söylenir; birbirlerine yakışmışlar; birleşmişler; her ikisi de değersiz.

tenci, [tenci] {ağız} is. İmcece ile iş gören ırgat. [DD]

tencide, [Far. tencide تنجيدہ] (tenci:de) {OsT} sf. Buruşmuş.

tencik¹, -ği [tel ? > tel-cik / tencik] {ağız} is. 1. Tandıktan sonra tarakta kalan kırık saçlar. 2. Kadınların saçlarının ucundaki üç örgü. [DS]

tencik², -ği [? tencik] {ağız} is. Kazan. [DS]

tencim, [Ar. necm > tencim تنجيم] (tenci:m) {OsT} is. Gök bilimi ile uğraşma.

tencis, [Ar. necāset > tencīs تنجيس] {OsT} is. 1. Kirletme; pisletme. 2. Büyü için boyna asılan kemik.

tenciye, [Ar. necāt > tenciye تنجيه] (tenci:ye) {OsT} is. Kurtarma.

tenciz, [Ar. tencīz تنجيز] (tenci:z) {OsT} is. Sona erdirme; sonuçlandırma.

tencüme, [? tencüme] {ağız} sf. Eskiden beri alışıl-gelen yöntemlerle yapılan; eski yolla. [DS]

teñç, -ci [? teñç] {ağız} is. Hamur yoğrulan geniş, bakır kap. [DS]

tender, [İng. tender] is. Bir buharlı lokomotif için gerekli olan yakıtı, suyu taşıyan ve lokomotifin hemen arkasında yer alan araç.

tendil, [? tendil] {ağız} is. Tencere. [DS]

tendinit, [Fr. tendinite] is. Kas kirişlerinin iltihaplanması.

tendir¹, [kendir / tendir] {ağız} is. bot. Kendir. [DS]

tendir², [Ar. tennūr] {ağız} is. Tandır. [DS] ☞ **tendir damı**, {ağız} Tandır bulunan üstü kapalı, önü açık yer. [DS] || **tendir evi**, {ağız} → tendir damı. [DS]

tendiriz, [ten+dir-i-z] {ağız} sf. Taze; diri; sağlam. [DS]

tendirmek¹, [teñ-dir-mek / ten-dir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Bir kimseyi, kendisine haber vermeden işinden uzaklaştırmak. [DS]

tendirmek², [ten-dir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Çekmek; asılmak. [DS]

tendiye, [Ar. tendiye تنديه] {OsT} is. 1. İslatma; nemlendirme. 2. Nemlenme.

tendon, [Lat. tendore (germek) > Fr. tendone] is. anat. Kiriş.

tendür, [tandır] {ağız} is. Ocağa konup üstünde ekme pişirilen, çamurdan yapılmış, koni biçiminde araç. [DS]

tendürek, -ği [tendür-ek ?] {ağız} is. Yanardağ ağız; krater. [DS]

tendürük, -ğü [ten-tür-ük / tan-dür-ük] {ağız} is. Topaç. [DS]

tendürüs, [Far. tendürüst] {ağız} sf. Derli toplu; temiz; titiz; düzenli. [DS]

tendürüslük, -ğü [tendürüs-lük] {ağız} is. Temizlik; titizlik; düzenlilik. [DS]

tendürüst, [Far. ten-dürüst تندرست] {OsT} *sf.* Vücudu sağlam ve düzgün; sağlıklı.

tendürüstî, [Far. tendürüstî تندرستی] (*tendürüsti*:) {OsT} *is.* Sağlık; sağlamlık; sıhhat.

tene¹, [Far. tene تنه] {OsT} *is.* **1.** Vücut; beden; gövde; cüsse. **2.** Örümcek ağı.

tene², [Far. dâne دانه] *is.* **1.** {eT} {ağız} Tane; susam; mışmış gibi şeyler. [DLT] [DS] **2.** {ağız} Tahıl tane-si. [DS] **3.** {ağız} Bulgur pilavı. [DS] ☞ **tene aşı**, {ağız} Bulgurdan yapılan sulu bir yemek. [DS]

tene³, [Far. tenhā => tēne] (*te:ne*) {ağız} *sf.* Issız; tenha. [DS]

tenebbî, [Ar. nübüvvet > tenebbî تنبى] *is.* Peygamberlik iddiasında bulunma.

tenebbü¹, -ü'ü [Ar. nebe'ân > tenebbü تنبع] {OsT} *is.* Suyun vb. şeyin yerden kaynaması, fışkırması.

tenebbü², -ü'ü [Ar. nübüvvet > tenebbü تنبؤ] {OsT} *is.* Peygamberlik iddiasında bulunma.

tenebbüh, [Ar. nebâhet > tenebbüh تنبه] {OsT} *is.* **1.** Uykudan uyanma. **2.** Gözünü açma; gafletten kurtulma. **3.** psikol. Uyarım. ☞ **tenebbüh etmek**, {OsT} *1.* Uykudan uyanmak. *2.* Gafletten kurtulmak.

tenebbühât, [Ar. tenebbüh > tenebbühât تنبهات] (*tenebbüha:t*) {OsT} *is.* **1.** Uyanmalar. **2.** Gafletten kurtulmalar.

tenebbüt, [Ar. nebât > tenebbüt تنبت] {OsT} *is.* Yerden bitme; filizlenme. ☞ **tenebbüt etmek**, {OsT} *Bitmek; yetişmek.*

tenebbütât, [Ar. tenebbüt > tenebbütât تنبتات] (*tenebbüta:t*) {OsT} *is.* Yerden bitmeler; yeşillenmeler; çimlenmeler. ☞ **tenebbütât-ı lâhmiye**, {OsT} *tıp. Bedenin çeşitli yerlerinde üzüm salkımı biçiminde et benleri belirmesi.*

teneddüb, [Ar. nedbe > teneddüb تندب] {OsT} *is.* Yaranın iyileşip kabuk bağlaması.

teneddüm, [Ar. nedâmet > teneddüm تندم] {OsT} *is.* Pişman olma.

tenef, [? tenef] {ağız} *is.* Kurulmuş çadır eteği. [DS]

tenefe, [? tenefe] {ağız} *is.* Gelinlik. ☞ **tenefeye gitmek**, {ağız} *Gelinlik dikmeye gitmek.* [DS]

teneffu, -u'ü [Ar. nef' > teneffu' تنفع] {OsT} *is.* Yararlanma; fayda sağlama. ☞ **teneffu etmek**, {OsT} *Yararlanmak; fayda sağlamak.*

teneffuat, [Ar. teneffu' > teneffu'ât تنفعات] (*teneffua:t*) {OsT} *is.* Yararlanmalar; fayda sağlamalar.

teneffuh¹, [Ar. nefh > teneffuh تنفع] {OsT} *is.* **1.** Şişme; kabarma. **2.** Üflenerek şişme. **3.** Uurlanma.

teneffuh², [Ar. teneffuh تنفع] {OsT} *is.* Boş laflarla gururlanma.

teneffül, [Ar. nâfile > teneffül تنفل] {OsT} *is.* **1.** İğrenme; tikslenme. **2.** mecaz. Soğuma.

teneffür, [Ar. nefret > teneffür تنفر] {OsT} *is.* Nefret etme; iğrenme. ☞ **teneffür etmek**, {OsT} *İğrenmek.*

teneffüs, [Ar. nefes > teneffüs تنفس] *is.* **1.** Solunum; soluk alma. {OsT} (*aynı*) **2.** Okullarda dinlenmek ve dışarıda temiz hava almak, dersliği havalandırmak için verilen ders arası. **3.** Yorgunluk için dinlenme. ☞ **teneffüs bi'l-hevâ**, {OsT} *Hava ile solunum.* || **teneffüs etmek**, {OsT} *1. Soluk almak; soluklanmak. 2. (Soyut şeyler için) onu yaşamak.* || **teneffüs-i cildî**, {OsT} *biy. Deriden yapılan solunum.* || **teneffüs-i kasabî**, {OsT} *biy. Trake solunumu.* || **teneffüs-i safirî**, {OsT} *Solunum sırasında havanın nefes borusuna sürtünmesi ile çıkan ses.* || **teneffüs-i sinâî**, {OsT} *1. Hastanın soluk borusunda delik açarak soluk almasına sağlayan ameliyat. 2. Sun'î teneffüs.*

teneffüsat, [Ar. teneffüsâ تنفسات] {OsT} *is.* Teneffüsler; soluklanmalar.

teneffüşhane, [Ar. teneffüs + Far. -hâne تنفسخانه] (*teneffüşha:ne*) {OsT} *is.* Teneffüs sırasında öğrencilerin çıktıkları büyük salon ya da bahçe.

teneffüz, [Ar. teneffüz تنفّذ] {OsT} *is.* Sözü geçer olma; nüfuz sahibi olma.

tenek¹, -ği [telek ? > tenek] {ağız} *is.* Asma, kabak, salatalık vb. bitkilerin uzamış sürgünleri. [DS]

tenek², -ği [? tenek] {ağız} *is.* Ocak. [DS]

tenekâr, [Far. tenkâr تنكار] (*tenekâ:r*) {OsT} *is.* Mukavva yapımında, kabın kurtlanmaması için kolaya katılan bir madde.

teneke¹, [Yun. tenekhos / tenekes] (*tene'ke*) *is.* **1.** Yumuşak çelikten yapılmış üzeri kalay kaplı sac. **2.** Bu sacdan yapılmış ve yaklaşık 20 litre hacimli kap. **3.** mecaz. Değersiz şey. **4.** *sf.* Bu maddeden yapılmış. **5.** *sf.* (Bir sayı sıfatından sonra) o kadar tenekenin alacağı miktarda. **6.** *argo.* Züğürt; parasız. ☞ (ardından) **teneke çalmak**, *1. Ayrıldığı için sevinmek; bu sevincini davranışları ile açığa vurmak. 2. Tenekeye sopa ile vurarak aşağılamak.* || **teneke mahallesi**, *Damlarının çoğu teneke ile kaplı derme çatma evlerin bulunduğu mahalle; yoksullar mahallesi.* || **teneke makası**, *Teneke kesmekte kullanılan makas; sac makası.* || **teneke peyniri**, *Beyaz peynir.*

teneke, [? tenike / teneke] {ağız} *is.* **1.** Deri sepileyicilerin giydiği elbise. **2.** Kadın donu. **3.** Şalvar. [DS]

tenekeci, [teneke-ci] *is.* **1.** Tenekeden üretilen eşyaları yapan, onaran zanaatkâr. **2.** Çinko, kurşun ya da bakır çatıları onaran, yağmur oluklarını takan, lehimleyen usta.

tenekencilik, -ği [teneke-ci-lik] *is.* Teneke eşya yapımı ve bunların onarımı mesleği; tenekcinin işi.

tenekeme, [teneke-le-me] *is.* Teneklemek eylemi.

tenekelemek, [teneke-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]*
1. Tenekeden yapılma kutu içine koymak. 2. (Çatı vb. için) teneke ile kaplamak.

tenekelenme, [teneke-le-n-me] *is.* Tenekelenmek eylemi.

tenekelenmek, [teneke-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* 1. Teneke ile kaplanmak. 2. Teneke kutu içine konulmak. 3. [teneke-len-mek] *gçsz. f. [-ir]* Tenekeli hâle gelmek; teneke sahibi olmak; teneke edinmek.

tenekeli, [teneke-li] *sf.* 1. Tenekesi bulunan. 2. Teneke içine konulmuş, tenekelenmiş olan.

tenekelik, -ği [teneke-lik] *is.* 1. Teneke konulan yer. 2. *sf.* Teneke yapımına uygun. 3. *is.* (Bir sayı sıfatından sonra) o kadar tenekenin alabileceği miktarda olan.

tenekesiz, [teneke-siz] *sf.* 1. Tenekesi olmayan. 2. Teneke içine konmamış, tenekleşmemiş olan.

tenekkür, [Ar. nekr > tenekkür تنكر] *{OsT}* *is.* Tanınmamak için kılık değiştirme; tebdil gezme.

tenekküs, [Ar. nüks > tenekküs تنكس] *{OsT}* *is.* Baş aşağı olma.

tenel¹, [? tenel] *{ağız}* *is.* Ağaçtaki kuru dallar. [DS]

tenel², [tehnal] *{ağız}* *is.* Defne. [DS]

tenelek, -ği [tene-lek] *{ağız}* *is.* Bulgur pilavı. [DS]

teneleme, [tene-le-me] *{ağız}* *is.* 1. Taneleme. 2. Ufalama. [DS]

tenelemek, [tane-le-mek] *{ağız}* *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]*
1. (Hayvan için) çok tahıl yiyerek şişmek. 2. Taneli şeylerin tanelerini ayırmak; tanelemek. 3. İyice olgunlaşmamış üzüm salkımının olgun tanelerini yemek. [DS]

tenelik, -ği [tene-lik] *{ağız}* *is.* Bulgur. [DS]

tenelmek, [ten-el-mek] *{ağız}* *dönşl. f. [-ir]* Nemlenmek. [DS]

tenem, [? tenem / telem] *{ağız}* *is.* Tiftik keçisi ile kıl keçisinin çiftleşmesinden doğan melez keçi yavrusu. [DS] ☞ **tenem saç**, *{ağız}* → telem saç. [DS]

tenemek, [teñ-e-mek / ten-e-mek] *{ağız}* *gçl. f. [-r] [-n(i)-yor]* Gözlemek; gözetlemek. [DS]

tenemmi, -i'i [Ar. nemā' > tenemmi' تنمي] (*tenemmi*:) *{OsT}* *is.* Gelişme. ☞ **tenemmi'-i nev'î**, *{OsT}* *biy.* Bir türün tek bir ata soydan zaman içinde değişikliklere uğrayarak meydana gelmesi; filojeni.

tenemmül, [Ar. nemi > tenemmül تنم] *{OsT}* *is.* 1. Sayıca çok olma; karınca gibi kaynaşma. 2. *tıp.* Bedenin herhangi bir bölgesinin karıncalanması.

tenemmür, [Ar. nimir > tenemmür تنمر] *{OsT}* *is.* 1. Kaplan gibi olma; kaplanlaşma. 2. Birini korkutmak için gümbürtülü sesler çıkarma. 3. Korkutma.

tenemmürat, [Ar. tenemmürāt تنمرات] (*tenemmürat*:t) *{OsT}* *is.* 1. Kaplanlaşmalar. 2. Korkutmak için gümbürtülü sesler çıkarma. 3. Korkutmalar.

tenemmüv, [Ar. nemā' > tenemmüv تنمو] *{OsT}* *is.* Gelişip büyüme.

tenesirmek, [tene-si-r-mek / telezi-mek] *{ağız}* *gçsz. f. [-ir]* Yorgunluktan ya da sıcak yüzünden bayılacak gibi olmak. [DS]

tenessüh, [Ar. tenessüh تنسخ] *{OsT}* *is.* Çok az, eşsiz ve nadir bulunur olma.

tenessüm, [Ar. tenessüm تنسم] *{OsT}* *is.* Teneffüs etme; soluk alma; nefes alma; hava alma.

tenessümat, [Ar. tenessümāt تنسمات] *{OsT}* *is.* Hava teneffüs etmeler.

tenessür, [Ar. tenessür تنسر] *{OsT}* *is.* Açılma; serpilme; yayılma.

teneşir, [Far. ten-şüy / -şür تنشوي => teneşir تنه شیر / تنشير] *{OsT}* *is.* Üzerinde ölü yıkanan bir tür tezgâh; salacak. ☞ **teneşire gelesi**, "Ölsün!" anlamında kullanılan beddua sözü. || **teneşire gelmek**, *argo.* Ölmek. || **teneşire kadar sürmek**, (Edinilmiş kötü huylar için) ölene kadar sürmek; öylece devam edip gitmek. || **teneşir horazı**, *{ağız}* → teneşir horozu. [DS] || **teneşir horozu**, (Kişi için) çok zayıf; kuru diri. *{ağız}* (aynı) [DS] || **teneşir kargası**, (Kişi için) çok zayıf; kuru diri. || **teneşir paklar**, (Çok kötü ve kirli işlere bulaşmış kimse için) "ancak ölürse çevresine zarar vermekten kurtulur" anlamında kullanılır. || **teneşir tahtası**, Üzerinde ölünün yıkandığı uzun tahta.

teneşirlik, -ği [teneşir-lik] *is.* 1. Cami avlusunda tabut ve teneşir konulan yer. 2. *sf.* kaba. (Hasat için) ölmek üzere olan; ölümün eşiğinde olan. 3. Kötü huylarını ölene kadar terk edemeyecek durumda olan. 4. *sf.* (Tahta vb. için) teneşir yapımına elverişli olan.

teneşsi, [Ar. neşve > teneşşī تنشى] *{OsT}* *is.* 1. Sarhoş olma. 2. Neşvelenme.

teneşşut, [Ar. teneşşut تنشط] *{OsT}* *is.* Keyiflenme; şenlenme; ferahlanma.

teneşşüb, [Ar. teneşşüb تنشب] *{OsT}* *is.* Bir şeye takılıp tutunma.

teneşşüf, [Ar. teneşşüf تنشف] *{OsT}* *is.* Emme; çekme; soğurma.

teneşşür, [Ar. teneşşür تنشر] *{OsT}* *is.* Yayılma; saçılma; neşredilme.

tenetmek, [teñ+ét-mek] *{ağız}* *gçl. f. [-er]* Gözlemek; gözetlemek. [DS]

tenevvuh, [Ar. tenevvuh تنوح] *{OsT}* *is.* Ölünün arkasından ağlama; feryat etme.

- tenevvuhat**, [Ar. tenevvuḥāt تنوحدات] {OsT} is. Ölü-
nün arkasından ağlamalar; feryat etmeler.
- tenevvü, -ü'ı** [Ar. nev' > tenevvü' تنوع] {OsT} is. Bir-
kaç çeşit olma; çeşitlenme.
- tenevvüat**, [Ar. tenevvü' > tenevvü'āt تنوعات] (te-
nevvüa:t) {OsT} is. Çeşit çeşit olmalar; çeşitlenme-
ler.
- tenevvüm**, [Ar. nevm > tenevvüm تنوم] {OsT} is.
Uyuklama; pinikleme.
- tenevvür**, [Ar. nūr > tenevvür تنور] {OsT} is. Aydın-
lanma; parlaması; nurlanma. ☐ **tenevvür etmek**,
Aydınlanmak.|| **tenevvür eylemek**, *Aydınlanmak*.
- tenezimek**, [teñ-ez-i-mek / telezi-mek] {ağız} gçsz. f.
[-ir] Zayıflamak; güçsüzleşmek. [DS]
- tenezm**, [Yun. tenesmus (gezginlik) > Fr. ténesme]
is. Büzgen kasların spazmı sonucu ortaya çıkan
ağrılı ve yakıcı gerginlik.
- tenezzehe**, [Ar. tenezzehe تنزه] {OsT} ünl. "... den
beridir, uzaktır" anlamında Allah için kullanılır.
- tenezzüh**, [Ar. nüzhet > tenezzüh تنزه] {OsT} is. Eğ-
lenmek için gezinme; dolaşma. ☐ **tenezzüh et-
mek**, {OsT} *Gezmek, dolaşmak*.
- tenezzül**, [Ar. nüzül > tenezzül تنزل] {OsT} is. 1.
Kendi düzeyine göre daha aşağıda olan bir işi, bir
durumu kabul etme; alçalma. 2. *mecaz*. Alçak gö-
nüllülük göstermek. ☐ **tenezzül etmek**, 1. *Kendi
durum ve konumu ile bağdaşmayan bir şeyi kabul
etmek*. 2. *Bir çıkar için doğruluktan ayrılmak*. 3.
Alçak gönüllülük göstermek.
- tenezzülen**, [Ar. tenezzül > tenezzülen تنزلاً] (tenez-
zü'len) {OsT} zf. Alçak gönüllülükle; kibirsizce.
- tenfih**, [Ar. nefḥ > tenfih تنفيح] (tenfi:h, h kalın söy-
lenir) {OsT} is. 1. Çok üfleme. 2. Çok üfletme. 3.
Üfleyip şişirme. 4. Üflenip şişirilme.
- tenfihat**, [Ar. tenfiḥāt تنفيحات] (tenfi:ha:t) {OsT} is. 1.
Çok üflemler. 2. Çok üfletmeler. 3. Üfleyip şişir-
meler. 4. Üflenip şişirilmeler.
- tenfil**, [Ar. nefel > tenfil تنفيل] (tenfi:l) {OsT} is. Sa-
vaşa teşvik için askerlere ödül vaat etme; yağmaya
izin verme. ☐ **tenfil-i ämm**, {OsT} isl. huk. *Bütün
gazilere verilen yağma izni*.|| **tenfil-i häss**, {OsT}
isl. huk. *Savaşçılara gereğinden çok ganimet ala-
caklarına dair verilen söz*.
- tenfir¹**, [Ar. nefret > tenfir تنفير] (tenfi:r) {OsT} is. 1.
Nefret ettirme; iğrendirme; tiksindirme. 2. Nefret
ettirilme; iğrendirilme; tiksindirilme.
- tenfir²**, [Ar. nefir > tenfir تنفير] (tenfi:r) {OsT} is. Sa-
vaş için asker toplama.
- tenfirat**, [Ar. tenfirāt تنفيرات] (tenfi:rat) {OsT} is. 1.
Tiksindirmeler; iğrendirmeler. 2. Tiksindirilmeler;
nefret ettirilmeler.
- tenfis**, [Ar. nefes > tenfis تنفيس] (tenfi:s) {OsT} is. 1.
Soluk aldırma; nefeslendirme. 2. Soluklandırılma;
nefes aldırılma.
- tenfisat**, [Ar. tenfīsāt تنفيسات] (tenfi:sa:t) {OsT} is. 1.
Soluklandırmalar. 2. Soluklandırılmalar.
- tenfiş**, [Ar. tenfiş تنفيش] (tenfi:ş) v is. 1. Pamuk atma;
yün dıtme. 2. Pamuk atılma; yün dıtılme.
- tenfiz**, [Ar. nüfūz > tenfiz تنفيذ] (tenfiz) {OsT} is. 1.
Hakim olma; egemenliğini yürütme. 2. huk. Bir
kararı yürütme; uygulama. 3. huk. Bir yargıcın ka-
rarının başka bir yargıç tarafından incelenip onay-
lanması. ☐ **tenfiz kararı**, huk. *Yabancı ülke mah-
kemelerinin verdiği kararın ülkemizde uygulan-
abilmesi için Türk mahkemelerince verilen karar*.
- tenfizat**, [Ar. tenfīzāt تنفيذات] (tenfi:za:t) {OsT} is. 1.
Nüfuzlu kalınmalar. 2. Hükmünü yürütmeler.
- teng¹**, [tan / tang / tank / teng / tın / ting / tin / ting /
tink / tong / töng (yans.)] is. Çarpmayı, vurmaya;
düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş
etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylen-
meyi, mırıldanmayı anlatan kök. [Zülfikar] *teng-el
mengel, teng-el-le-mek, teng-el tombalak, teng-er,
teng-er-le-mek, teng-er menger, teng-il+baş, teng-
ir-lek*
- teng²**, [teng / teñ / ting] (teñ) {eT} sf. 1. Denk; ögür;
akran; benzer; müşabih; eş; eşit; aynı; kadar. [DLT]
[EUTS] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler] 2. İnsan boyu
kadar. [Mühennâ] 3. is. Terazi; ağırlık; siklet; ölçü
aleti. [EUTS] [Gabain] ☐ **tengi terezi** (terazi), {ağız}
Düzenli. [DS]|| **teng teng**, *Başka başka*. [Gabain] ||
teng tuş, *Denk; eş; küfüv*. [DLT]
- teng³**, [Far. teng تنگ] {OsT} is. 1. Bağ; kayış. 2. Yü-
kün dengi; denk; balya. 3. Dar vadi; boğaz. 4. sf.
Dar. 5. Küçük. 6. İnce. 7. Sıkı; yapışık sağlam. {a-
ğız} (aynı) [DS] 8. Zavallı. 9. Yakın. 10. Nadir. 11.
Zor. ☐ **teng-äb**, {OsT} *Sığ su*.|| **teng-ä-teng**, 1. *Çok
dar*. 2. *Çok ince*. 3. *Çok nadir*.|| **teng-bär**, {OsT}
Çok zor olan.|| **teng-çeşm**, {OsT} *Aç gözlü*.|| **teng-
dehän**, {OsT} *Dar ağızlı*.|| **teng-dest**, {OsT} *Eli dar;
yoksul*.|| **teng-dil**, {OsT} *Sıkıntılı*.|| **tenge çekmek**,
{ağız} *Tuz ve biber ekilen balık, pişmeden önce taş
vb. ağırlık altında bekletilmek*. [DS]|| **teng-havsale**,
{OsT} *Anlayışı kut*.|| **teng-hüy**, {OsT} *Çabuk kızan*.||
teng-maäs, {OsT} *Zor geçinen*.|| **teng-meşreb**,
{OsT} *Sinirli*.|| **teng-näy**, {OsT} *Sıkıntılı yer*.|| **teng-
peygüle**, {OsT} *Dar köşe*.|| **teng-säl**, {OsT} *Kurak
geçen yıl; kutluk yılı*.|| **teng-sär**, {OsT} *Dar kafalı;
aptal*.|| **teng-tär**, {OsT} *Dar çadır; küçük çadır*.||
teng-yäb, {OsT} *Bulunması zor; nadir*.|| **teng-zarf**,
{OsT} *Az şey alan*.|| **teng-zehre**, {OsT} *Üzgün; gam-
lı*.

- teng**⁴, [teñ] (*teñ*) {eT} is. Göl; bataklık. [DLT]
- teng**⁵, [Çin. têng => teñ] (*teñ*) {eT} is. 1. Tür; çeşit; bir türlü; türlü. [Gabain] 2. Sayı. [ETY]
- teng**⁶, [teñ] (*teñ*) {eT} is. Ten; vücut.
- teng**⁷, [teñ] (*teñ*) {eT} is. İmkân; fırsat; sıra. [DLT]
- teng**⁸, [teñ] (*teñ*) is. Takat; kudret. [ETY]
- tengâr**, [Far. tengâr تنگار] (*tenga:r*) {OsT} sf. 1. (Kişi için) yanına ulaşılmaması zor olan. 2. (Nesne için) az bulunduğu veya değerli olduğu için ele geçirilmesi zor olan; nadir. 3. özl. is. Allah.
- tengavut**, [? tengavut] {ağız} tis. Çeyiz. [DS]
- tengây**, [Far. tengây تنگای] (*tengâ:y*) {OsT} is. Boğaz; vadi.
- tenge**¹, [eT. teng (*denk, yük*) > teng] is. Kazakistan'ın para birimi.
- tenge**², [? teng] {ağız} is. Kadın donu. [DS]
- tengedmek**, [teñ-eğ-mek] (*teñedmek*) {eT} gçsz. f. [-ür] Gelişmek. [KB]
- tengegli**, [teñ-ē-g-li] (*teñegli*) {eT} sf. 1. Mukayese eden; karşılaştıran. 2. Tartan.
- tengek**, [teñ-ek] (*teñek*) {eT} is. Hava. [DLT]
- tengel**, [teñ-el / teñgel] is. Yuvarlanma bildiren yansımali gövde. ☞ **teñgel meñgel**, {ağız} *Döne döne; yuvarlana yuvarlana*. [DS]|| **tengel tombalak**, {ağız} *Tepe taklak*. [DS]
- tengelenmek**, [teng-e-le-n-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] Tepe takla gitmek; yuvarlanmak. [DS]
- tengelgüç**, [teñ-el-güç / teñ-le-güç] (*teñelgüç*) {eT} is. Dölengeç kuşu. [DLT]
- tengelgün**, [teñ-el-gün / teñ-le-gün] (*teñelgün*) {eT} is. Dölengeç kuşu. [DLT]
- tengellek**, -ğî [teng-el-le-k] {ağız} gçl. f. [-r] Yuvarlak. [DS]
- tengellemek**, [tengel-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yuvarlamak. [DS]
- tengellenmek**, [tengel-le-n-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] Yuvarlanmak; tepe takla gitmek. [DS]
- tengeltos**, [tengel+tos] {ağız} zf. Tepe taklak. ☞ **tengeltos getirmek**, {ağız} *Tepe taklak getirmek*. [DS]
- tengemek**, [teñ (*eşit, denk*) > teñ-ē-mek] (*teñe:mek*) {eT} gçl. f. [-r] 1. {eT} Mukayese etmek; karşılaştırmak. [Yüknekî] 2. Değer biçmek. [Clauson] 3. {eAT} Dikkatle bakmak; denemek; sinamak. [DK] 4. Tartmak.
- tenger**, [teng (*yans.*) > teng-er] is. Yuvarlanma bildiren yansımali gövde. ☞ **tenger menger**, {ağız} (*Yuvarlanmak için*) *paldır küldür; tepetakla*. [DS]|| **tenger tokmak**, {ağız} → tenger menger. [DS]
- tengerek**, -ğî [teng-e-re-k] {ağız} is. Yün eğirmeye yarayan tahta araç; kirman; iğ. [DS]
- tengerlek**¹, -ğî [teñ-er-lek / tenger-lek] {ağız} sf. Yuvarlak. [DS]
- tengerlek**², -ğî [tenger-lek] {ağız} is. Tatlı pancar; şeker pancarı. [DS]
- tengerlemek**, [teng-er-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yuvarlamak. [DS]
- tengerlenmek**, [teng-er-le-n-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] Yuvarlanmak. [DS]
- tengermek**, [teñ-er-mek] (*teñermek*) {eT} gçl. f. [-ür] İki şeyi birbirine denkleme; denkleştirmek. [DLT]
- tengerşek**, -ğî [teng-er-(i)ş-ek] {ağız} sf. Yuvarlak. [DS]
- tengeş**, [teñ > *teñē-mek > teñe-ş] (*teñeş*) {eT} sf. 1. Denk; eş. [KB] 2. Aynı yaşta olan; akran. 3. Çağdaş. [Clauson]
- tengeşçi**, [teñe-ş > teñe-ş-çî] (*teñeşçi:*) {eT} sf. Kıyasla hareket eden. [KB]
- tengeşek**, -ğî [teng-eş-ek] {ağız} sf. Yuvarlak. [DS]
- tengeşmek**, [*teñē-mek > teñe-ş-mek] (*teñeşmek*) {eT} işteş. f. [-ür] 1. Mukayese etmek. [Gabain] 2. Denkleşmek; iki şey birbirine denk olmak. [DLT] [KB]
- tengetmek**, [teñg + ét-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] Alay etmek. [DS]
- tenggel**, [deñ-gē-l] (*deñge:l*) {eT} is. 1. Parmak boğumu; eklem. 2. Buğday vb. bitkilerin sapındaki boğumlar.
- tenggermek**, [teñ-ge-r-mek] (*teñgermek*) {eT} gçl. f. [-ür] → tengermek.
- tengi**, [Far. teng > tengî تنگی] (*tengi:*) {OsT} is. 1. Darlık. 2. İncelik. 3. Sıklık. 4. Zavallılık. 5. Az bulunurluk; nadirlik.
- tengig**, [teñ-ig] (*teñig*) {eT} is. Hava. [DLT]
- tengil**², [teñ-il] (*teñil*) {eT} sf. Ön ayakları çizgili. [DLT]
- tengil**¹, [tang (*yans.*) > teng-il] is. Yuvarlanma bildiren yansımali gövde. ☞ **tengil tengil yuvarlanmak**, {ağız} *Taklalar ata ata yuvarlanmak*. [DS]
- tengilbaş**, [teng-il+baş] {ağız} is. Takla. [DS]
- tengildemek**, [teng-il-de-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] Maddî ve manevî sıkıntıya düşmek. [DS]
- tengilmek**, [tañ-il-mak / teñ-il-mek] (*teñilmek*) {eT} döñsl. f. [-ür] İnmek (?). [EUTS]
- tengimek**, [teñ-î-mek] (*teñi:mek*) {eT} gçsz. f. [-r] 1. Havaya yükselmek; gözden kaybolmak. [KB] 2. {ağız} Koşmak. [DS]
- tengir**¹, [teng (*yans.*) > teng-ir] {ağız} is. Yuvarlanma bildiren yansımali gövde. ☞ **tengir mengir**, {ağız} (*Yuvarlanmak için*) *paldır küldür*. [DS]
- tengir**², [teng-ir] {ağız} is. Cimri. [DS]
- tengirek**, -ğî [teng-ir-e-k] {ağız} sf. Yuvarlak. [DS]
- Tengirgen**, [teñir-gēn / teñri-gēn] (*teñri:ge:n*) {eT} is. Tanrı'ya tapınan bilgin. [DLT]
- tengirlek**, -ğî [teng-ir-lek] {ağız} sf. Yuvarlak. [DS]
- tengirşek**¹, -ğî [teng-ir-(i)ş-ek ? / teng-ir-cek] {ağız}

is. 1. Fötr şapka. 2. Çember. 3. Tekerlek. 4. sf. Yuvarlak. [DS]

tengirşek², -ği [teng (yük) > teng-ir-(i)ş-ek] {ağız} is. Yarım denk; yarım çuval. [DS]

tengirşek³, -ği [teng-ir-cek ?] {ağız} is. Kirman. [DS]

tengis, [Ar. nağş > tenğış تنغيش] (tengi:s, s kalın söylenir) {OsT} is. Hayatını üzüntülü hâle getirme.

tengişmek, [teñ-iş-mek / tañ-ız-mak] (teñişmek) {eT} dönşl. f. [-ür] Dopdolu olmak; şişmek. [Gabain]

tengitmek, [teñ-it-mek / tüñ-it-mek] (teñitmek) {eT} gçl. f. [-ür] (Ok vb. için) havaya dikmek; havaya doğru yükseltmek. [DLT]

tengiz¹, [teñ-iz] (teñiz) {eT} {eAT} is. 1. Deniz. [DLT] [KB] [Mühennâ] [Yükneki] 2. Irmak. [DK]

tengiz², [Ar. tenğiz تنغيز] (tengi:z) {OsT} is. 1. Zindeliğini sarsma. 2. Zindeliği sarsılma.

tengizmek, [teñ-iz-mek / tañ-ız-mak] (teñizmek) {eT} gçsz. f. [-ür] Şişmek. [DLT]

tengergülügsüz, [teñ-ke-r-gü-lük-süz] (teñkergülüksüz) {eT} sf. Kıyaslanmaz. [ARAT]

tengkeşisiz, [teñ-ke-ş-i-siz] (teñkeşi:siz) {eT} sf. Mukayese edilemez. [Gabain]

tengkeşmek, [teñ-ke-ş-mek] (teñkeşmek) {eT} gçl. f. [-ür] Mukayese etmek; karşılaştırmak. [EUTS] [Gabain]

tenglegüç, [teñ-el-güç / teñ-le-güç] (teñlegüç) {eT} is. Dölengeç kuşu. [DLT]

tenglegün, [teñ-el-gün / teñ-le-gün] (teñlegü:n) {eT} is. Dölengeç kuşu. [DLT]

tenglemek, [teñ > teñ-lē-mek] (teñle:mek) {eT} gçl. f. [-r] 1. Bir şeyi bir başka şeye denk kılmak; iki şeyi birbirine denkleme; denk etmek; denkleştirmek; denkleme. [DLT] [KB] 2. İstenilen miktara ulaştırmak. [KB]

tenglençsiz, [teñ > teñ-lē-mek > teñ-le-nç-siz] (teñlençsiz) {eT} sf. Ölçüsüz; sayısız; tartısız; ölçülemez. [EUTS] [Gabain]

tenglenmek, [teñ-lē-mek > teñ-le-n-mek] (teñlenmek) {eT} dönşl. f. [-ür] Kendi kendine düşünmek; çare aramak; çare düşünmek. [DLT]

tengleşmek, [teñ-lē-mek > teñ-le-ş-mek] (teñleşmek) {eT} işteş. f. [-ür] (İki şey için) birbirine denk olmak; denkleşmek; denge oluşmak. [DLT]

tenglig, [teñ-lig] (teñlig) {eT} sf. Ölçülü; müsavi; denk; ölçüde ... -a eşit. [EUTS] [Üç İtgisizler]

tenglü, [teñ-lü] (deñlü:) {eT} {eAT} zf. Denli; kadar.

tengmek, [teñ-mek] (teñmek) {eT} gçsz. f. [-er] Havalanmak; havaya yükselmek; gözden kaybolmak; uçmak. [DLT] [KB]

tengna, [Far. teng > tengnâ تنگنا] (tengna:) {OsT} is. 1. Darlık; sıkıntı. 2. Dar, sıkıntılı yer. 3. Mezar.

tengri, [teñ-ri] (teñri:) {eT} is. 1. Doğanın en etkili görünüşü olan yüce dağlar ve ulu ağaçlar; büyük

bir dağ, büyük bir ağaç gibi göze ulu görünen her şey. [DLT] [KB] [Mirşan] 2. Gök; sema; gökyüzü [DLT] [İKPÖy.] [Tekin] [ETY] 3. öz. is. Tanrı. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] 4. Hazretleri; hazret. [Gabain] 5. Allah. [Mühennâ] ☞ **tengri il**, {eT} İlahî vatan; kutsal ülke. || **tengri köbürgesi**, {eT} Gök davulu. || **tengri teg tengride bolmuş türük bilge kagan**, {eT} Tanrı gibi (kutsal) gökte olmuş Türk Bilge Kağan.

tengriçi, [teñri-çi] (teñriçi:) {eT} sf. Tanrı'ya hizmet eden. [EUTS]

tengridam, [teñri-dem] (teñridem) {eT} sf. İlahî; semavi; Tanrı gibi. [EUTS] [Gabain] ☞ **tengridem suv**, {eT} Kutsal su.

tengrigen, [teñri-gen / teñri-ken] (teñriken) {eT} is. Tanrı'ya tapınan bilgin; bilgin kimse. [DLT]

Tengrigerü, [teñri-gerü / tengri-kerü] (teñrikerü:) {eT} zf. Tanrı'ya doğru; Tanrı'ya yönelerek. [DLT]

tengriken, [teñri + kan / tengri-ken] (teñriken) {eT} is. 1. Dindar hakan. [ETY] 2. Yüksek bir unvan; bilgin. [Gabain] 3. Tanrıhan. [EUTS]

tengrili, [teñri-li] (teñrili) {eT} sf. Tanrılı. [EUTS]

tengrillig, [teñri-lig] (teñrillig) {eT} sf. Tanrılı; semavi; ilahî; dindar; mümin. [EUTS]

tengrillik, [teñri-lik] (teñrillik) {eT} is. 1. Mabet; tapınak; ibadet yeri. [EUTS] 2. Putlar mabedi; pagod. [Gabain] 3. Tanrılık. [KB]

tengrim, [teñri-m] (teñrim) ünl. 1. Çok yüksek bir kişiye ya da kutsal bir varlığa hitap ederken kullanılan seslenme sözü; Tanrım! 2. Beyefendi; haşmetli; efendim; majeste; hünkârım; hazretleri; prenses hazretleri. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] 3. sf. Deha; dâhi. [EUTS] 4. İlahî; semavi. [EUTS]

tengsiz, [teñ > teñ-siz / deñ-siz] (teñsiz) {eT} sf. 1. Saygısız; yakışsız; münasebetsiz. 2. İnsafsız; haksız. 3. Fazla; aşırı. 4. Eşi bulunmaz; eşsiz; emsalsiz. [KB]

tengsizlik, [teñ-siz-lik تنكسزلك] (teñsizlik) {eT} {OsT} is. 1. Denk olmama. [KB] 2. Uygunsuz olma; den-sizlik. [KB]

tengtar, [Far. teng > tengtâr تنگتار] (tengta:r) {OsT} is. Küçük çadır; tente.

tengtürmek, [teñ-tür-mek] (teñtürmek) {eT} gçl. f. [-ür] (Elindeki kuş vb.ni) havaya doğru salmak; yükseltmek; uçurmak. [DLT]

tengüç, [teñ-mek > teñ-üç / tenüç] (teñüç) {eT} is. Sacayağı gibi yarım arşın yüksekliğinde olan her şey. [DLT]

tengül, [teng (yans.) > tang-il / teng-ül] is. Yuvarlanma; takla atma bildiren yansımali gövde. ☞ **tengül tüngül**, {ağız} (Yuvarlanmak için) sekerek, zıplayarak. [DS]

tengürmek, [teñ-mek > teñ-ür-mek] (teñürmek) {eT} [-ür] Havaya doğru yükselip kaybolmak; yükselen bir şeyi salıvermek. [DLT]

tenha, [Far. *tenhā* تنها] (*tenha:*) *sf.* **1.** (Yer için) çok az insan bulunan ıssız. {OsT} (*aynı*) **2.** Yalnız; tek. **3. is.** ıssız yer. ☞ **tenha kalmak**, *Yalnız kalmak; çevresindekiler gitmiş olmak.*

tenhaca, [tenha-ca] *sf.* Pek kalabalık olmayan; biraz tenha.

tenhalaşma, [tenha-la-ş-ma] *is.* Tenhalaşmak eylemi.

tenhalaşmak, [tenha-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** (Kişi için) yalnız kalmak. **2.** (Yer için) tenha duruma gelmek; boşalmak; ıssızlaşmak.

tenhalık, -ğ¹ [tenha-lık] *is.* **1.** Tenha olma durumu. **2.** Boş, kimsesiz yer; ıssız yer. **3.** Yalnızlık. **4. sf.** ıssız, boş.

tenhanişin, [Far. *tenhā-nişin* تنهانشین] (*tenha:nişi:n*) {OsT} *sf.* Yalnızlığı seven; tek başına oturan.

tenharev, [Far. *tenhā-rev* تنهارو] (*tenha:rev*) {OsT} *sf.* Yola yalnız giden.

tenhayî, [Far. *tenhā-yî* تنهايى] (*tenha:yi:*) {OsT} *is.* **1.** Yalnızlık. **2.** ıssızlık; tenhalık.

tenhil, [Ar. *tenhîl* تنخيل] (*tenhi:l, h kalın söylenir*) {OsT} *is.* **1.** Elek ile eleme. **2.** Elenme.

tenhit, [Ar. *tenhît* تنحيت] (*tenhi:t, h kalın söylenir*) {OsT} *is.* **1.** Yontma. **2.** Yontulma.

tenide, [Far. *tenîde* تنيده] (*teni:de*) {OsT} *sf.* **1.** Dokunmuş olan; örülmüş. **2. is.** Örgü. **3.** Örümcek ağı.

tenifüj, [Fr. *ténifuge*] *is. tıp.* Şeritleri bağırsak çepelerinden söküp atabilen ilaçların genel adı.

tenik¹, -ğ¹ [eT. *ten-mek* (inkâr etmek) > ten-ik] {ağız} *is.* Kararlı olma; direnme. [DS]

tenik², -ğ¹ [? *tenik*] {ağız} *is.* Az kirli çamaşır. [DS]

tenike¹, [? *tenike*] {ağız} *is.* **1.** Kadın donu. **2.** Şalvar. [DS]

tenike², [Yun. *thenekos* => *teneke* / *tenike*] {ağız} *is.* Teneke; ince yassı şey. [DS]

tenikmek, [ten-ik-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* Telaşlanmak. [DS]

ten'il, [Ar. *na'l* > *ten'il* تنعيل] (*ten-i:l*) {OsT} *is.* **1.** Binek hayvanlarına nal çakma; nallama. **2.** Demirle başka bir madeni karıştırma.

tenilmek, [ten-il-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* (Hastalık için) iyileşmek; zail olmak; salah bulmak. [EUTS]

ten'im, [Ar. *ni'met* > *ten'im* تنعيم] (*ten-i:m*) {OsT} *is.* **1.** Nimetlendirme; yiyecek içecek verme; azıklan-dırma. **2.** "Evet" deme.

tenimek, [tanı-mak] {ağız} *gçl. f. [-r]* Gözetlemek; göz altında bulundurma. [DS]

te'nis¹, [Ar. *ünüset* > *te'nis* تأنيس] (*te-ni:s*) {OsT} *is.* Arapçada, eril bir kelimenin sonuna t getirerek dişil yapma; dişilleştirme.

te'nis², [Ar. *üns* > *te'nis* تأنيس] (*te-ni:s*) {OsT} *is.* **1.** Bir yaban hayvanını evcilleştirme; alıştırma. **2.** Korkaklığını giderme. **3. tasyf.** Tasavvufa giren bir dervişin bütün dünyevi isteklerden sıyrılarak kendini şeyhinin yoluna adanması.

tenis, [İng. *tennis*] *is. spor.* Bir tarafta tek ya da iki olmak üzere iki veya dört kişi arasında raketle oynanan, ortada bulunan fileden topu karşı sahaya aşırılmayı amaçlayan bir top oyunu. ☞ **tenis kortu**, *spor. Tenis oynanan saha.*

tenişçi, [tenis-çi] *is.* Tenis oyuncusu.

tenisit, -di [Fr. *ténicide*] *sf. tıp.* (İlaç için) şerit öldürücü.

tenişmek, [değiş-mek / teniş-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Gelişmek. [DS]

tenit, [Fr. *taenite*] *is. min.* Gök taşlarında bulunan, kübik sisteme yer alan nikelli demir.

teniz, [teñ (*göl*) > teñ-iz [EREN] > deñiz / deniz] {eT} *is.* Deniz.

tenize, [Far. *tenîze* تنيزه] (*teni:ze*) {OsT} *is.* Etek; uç. ☞ **tenîze-i kûh**, *Dağ eteği.*

tenk¹, [Çin. *deng* (merdiven basamağı; derece; sıra; çeşit; denk; benzer) *tenk* / *denk*] {eT} {OsT} {ağız} *sf.* **1.** → *denk*. **2.** Yük. [DS]

tenk², [tenk] {eT} *is.* **1.** Kuş avlamakta kullanılan ve üfleyerek atılan bir tür ok. **2.** Oyun; hile. [Bahşayış]

tenk³, [tenk] {ağız} *sf.* Çok gergin. [DS]

tenkale, [tan+kale] {ağız} *is.* Sincap. [DS]

tenkâr, [Far. *tenkâr* تنكار] (*tenkâ:r*) {OsT} *is. kim.* Borasidi ile herhangi bir oksidin birleşmesinden oluşan tuz; kuyumcu lehim; boraks.

tenke, [? *tenke* / *tenike* / *teneke*] {ağız} *is.* **1.** Kadın donu. **2.** Şalvar. [DS]

tenkellenmek, [tenk-el-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Yuvarlanmak. [DS]

tenkerek, -ğ¹ [teng-er-e-k / tenk-er-e-k] {ağız} *is.* **1.** Kirman. **2.** Bir çeşit çıkırık. [DS]

tenkeş, [tek+eş / tenk+eş ?] {ağız} *sf.* Eşleri birbirine denk olmayan; eşi olmayıp da tek kalan. [DS]

tenkiye, [Ar. *neķāvet* > *tenkiye* تنقيه] {OsT} *is.* **1.** Ayıklama; temizleme. **2. tıp.** Anüsten su vermek suretiyle kalın bağırsağın içini temizleme; lavman. **3.** Bu iş için kullanılan aygıt. **4.** Tenkiye işleminde kullanılan sıvı ve diğer malzeme.

tenkid, [Ar. *naķd* => *tenkid* تنقيد] (*tenki:d, k kalın söylenir*) {OsT} *is.* → *tenkit*.

tenkidat, [Ar. *tenķid* > *tenķidāt* تنقيدات] (*tenki:da:t*) {OsT} *is.* Tenkitler; eleştiriler. ☞ **tenkidatta bulunmak**, *Eleştirmek.*

tenkidî, [Ar. *tenķid* > *tenķidī* تنقيدى] (*tenki:di:*) {OsT} *sf.* Eleştiri ile ilgili; eleştiriye dayanan; eleştirel.

tenkih¹, [Ar. nikāh > tenkih تنكح] (*tenki:h, h kalın söylenir*) {OsT} is. **1.** Nikāh kıyma; evlendirme. **2.** Nikāhı kıyılma; evlendirilme; nikāhlanma. ☞ **tenkih etmek**, *1. Nikāhını kıymak; evlendirmek. 2. Nikāhı kıyılmak; evlendirilmek.*

tenkih², [Ar. naḫḫ > tenkih تنقيح] (*tenki:h, h ve k kalın söylenir*) {OsT} is. **1.** Bir şeyin içinden gereksiz ya da kötü olan kısımlarını çıkarma; ayıklama. **2.** Tahılı ayıklayıp temizleme. **3.** Memur aylıklarında indirim yapma.

tenkihat¹, [Ar. nikāh > tenkiḥāt تنكيات] (*tenki:h, h kalın söylenir*) {OsT} is. **1.** Nikāh kıymalar; evlendirmeler. **2.** Evlendirilmeler; nikāhlanmalar.

tenkihat², [Ar. tenkī ḥ > tenkiḥāt تنقيحات] (*tenki:ha:t, h ve k kalın söylenir*) {OsT} is. Devlet bütçesinde gelir gideri karşılamadığı zaman memur aylıklarında indirim yapma ya da personel sayısında azaltmaya gitme.

tenkil, [Ar. niki > tenkil تنكيل] (*tenki:l*) {OsT} is. **1.** Herkese örnek olacak bir ceza uygulama; şiddetle cezalandırma. **2.** Düşmanı ve zararlı kimseleri toptan yok etme; toplu kıyım. **3.** Uzaklaştırma; kovma. ☞ **tenkil etmek**, *1. Şiddetle cezalandırmak. 2. Topluca öldürmek.* || **tenkil olunmak**, *1. Cezalandırılmak. 2. Topluca ortadan kaldırılmak.*

tenkilat, [Ar. tenkil > tenkilāt تنكيلات] (*tenki:lâ:t*) {OsT} is. **1.** Şiddetle cezalandırmalar. **2.** Topluca öldürmeler. **3.** Uzaklaştırmalar.

tenkir, [Ar. nekr > tenkir تنكير] (*tenki:r*) {OsT} is. **1.** Tanınmayacak duruma getirme. **2.** *dbl.* Arapça bir kelimeyi harf-i tarifsiz kullanma.

tenkirat, [Ar. tenkirāt تنكيرات] (*tenki:ra:t*) {OsT} is. **1.** Tanınmayacak duruma getirmeler. **2.** *dbl.* Arapça bir kelimeyi harfitarifsiz kullanmalar.

tenkis¹, [Ar. nüks > tenkis تنكيس] (*tenki:s*) {OsT} is. **1.** Baş aşağı etme. **2.** Baş aşağı edilme. **3.** Boşaltma.

tenkis², [Ar. noḫṣān > tenkiṣ تنقيص] (*tenki:s*) {OsT} is. **1.** İndirme; azaltma; eksiltme. **2.** *huk.* Yasaya ve adalete uygun olmayan işlem, borç ve yükümlülüklerin yasal ve adil bir düzeye indirilmesi. ☞ **tenkis etmek**, *İndirmek; azaltmak.*

tenkisat, [Ar. tenkiṣ > tenkiṣāt تنقيصات] (*tenki:sa:t*) {OsT} is. İndirmeler; eksiltmeler.

tenkit¹, **-di** [Ar. naḫd => tenkid تنقيذ] (*tenki:d, k kalın söylenir*) {OsT} is. **1.** Edebiyat eserlerini değerlendirme sanatı; eleştiri. **2.** Bir sanat ve edebiyat eserinin değerlendirilmesi; sanat ve edebiyat eseri hakkındaki yargı; eleştiri. **3.** Eleştiri için kaleme alınmış yazı. **4.** Bir kimseyi, bir şeyi eleştirmek işi; eleştirme. **5.** Bir doğruyu bulmak, gerçeği saptamak amacıyla ayrıntılı olarak inceleme işi; eleştir-

me. **6.** *gnşl.* Olumsuz yargı. ☞ **tenkit etmek**, *Eleştirmek.*

tenkit², [Ar. noḫṭa > tenkiṭ تنقيط] (*tenki:t, k ve t kalın okunur*) {OsT} is. **1.** Nokta koyma; noktalama. **2.** *dbl.* Cümle içinde noktalama işaretlerini gerektiği gibi kullanma. ☞ **tenkit etmek**, *Noktalamak; beneklemek.*

tenkit³, [Ar. tenkiṭ تنقيت] (*tenki:t, k kalın söylenir*) {OsT} is. Kötülerini atma; temizleme.

tenkitçi, [tenkit-çi] is. **1.** Eleştirmen; münekkit. **2.** *sf.* Her şeyi sürekli eleştiren; eleştirme alışkanlığı olan; eleştirici. **3.** Eleştiri niteliği taşıyan.

tenkitçilik, **-ği** [tenkit-çi-lik] is. Eleştirmenin yaptığı iş; eleştiricilik; eleştirmenlik.

tenkitli, [tenkit-li] *sf.* Eleştirmeli. ☞ **tenkitli basım**, *Eleştirmeli basım.*

tenkiye, [Ar. naḫv > tenkiye تنقيه] {OsT} is. → tenkiye.

tenkiz, [Ar. inḫaz > tenkiṣ تنقيذ] {OsT} is. Kurtarma.

tenkmek¹, [teng-mek / tenk-mek] {ağız} *gçsz. f. [-er]* **1.** Tepetakla olmak; yuvarlanmak. **2.** Parasını, malını kaybetmek. **3.** Saygınlığını yitirmek. [DS]

tenkmek², [teng-mek / tenk-mek] {ağız} *gçl. f. [-er]* Yuvarlamak. [DS]

tenknefes, [tık+nefes] {ağız} is. Astım hastalığı. [DS]

tenko, [? tenko] {ağız} *sf.* Kısa. [DS]

tenkrikeri, [teñri-keri] {eT} *zf.* Tanrı'ya doğru; Tanrı'ya yönelerek. [DLT]

tenktür, [teng (denk, yük) + dür (dürmek)] is. Tek parça kumaştan yapılmaya kolay taşınabilir küçük çadır.

tenkurdu, [tan+kur(t)-u] {ağız} is. Hamamböceği. [DS]

tenkyu, [İng. thank you] *ünl.* Teşekkürler!

tenlenmek, [ten-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Nemlenmek; ıslanmak. [DS]

tenli, [ten-li] {ağız} *sf.* (Giyecek için) tam kurumamış; nemli. [DS]

tenlü, [ten-lü] {eAT} *sf.* **1.** Gövdeye sahip olan. **2.** Bir kalıp ve biçimden ibaret olan; sadece dış görünüşü olan; cansız.

tenmek¹, [ten-mek] {eT} *dönşl. f. [-er] [eT. -ür]* **1.** İnkâr etmek; denmek. [EUTS] **2.** Kötülemek; fenalaşmak. [EUTS] **3.** {ağız} Soysuzlaşmak; yozlaşmak. [DS] **4.** {ağız} Yıkılmak; çökmek. [DS] **5.** *gçl. f. [-ağız]* Çalmak. [DS]

tenmek², [tüñ-mek ? > ten-mek] {ağız} *gçsz. f. [-er]* **1.** Koşmak. **2.** Düşmek. **3.** *gçl. f.* Üstün gelmek; yenmek. [DS]

tenmik, [Ar. nemk > tenmik تنميق] (*tenmi:k, k kalın söylenir*) {OsT} is. **1.** Yazma. **2.** Yazılma. **3.** Güzel bir yazı ile yazma.

- tenvir**, [Ar. nūr > tenvīr تنوير] (*tenvi:r*) {OsT} *is.* 1. Işıklandırma; aydınlatma. 2. Aydınlatıcı bilgi verme. ☞ **tenvir etmek**, {OsT} 1. Aydınlatmak; ışıklandırmak. 2. Bilgi sahibi etmek; bilgilendirmek.
- tenvirat**, [Ar. tenvīr > tenvīrāt تنويرات] (*tenvi:ra:t*) {OsT} *is.* Işıklandırma; aydınlatma işleri. ☞ **tenvirat tanzifat vergisi**, {OsT} Aydınlatma ve temizlik vergisi.
- tenvirî**, [Ar. tenvīr > tenvirî / tenvirîyye تنويريه / تنويرى] (*tenvi:ri:*) {OsT} *sf.* Aydınlatma ile ilgili.
- tenya**, [Ar. Lat. taenia / Yun. tainia > Fr. ténia] (*te'nya*) *is. zool.* 1. Erişkini insan bağırsağında yaşayan zararlı bir asalak; sığır tenyası; şerit, (*Taenia saginata*). 2. Şeritlerin ortak adı.
- tenyalar**, [tenya-lar] *is. biy.* Şeritler.
- tenyazis**, [Fr. téniasis] *is. tıp.* Tenyaların insan ya da hayvanlarda yaptığı hastalık.
- tenzede**, [Far. ten-zede تنزده] {OsT} *sf.* Sessiz; susmuş.
- tenzif**, [? tenzif / tenzuf] {ağuz} *is.* Kadınların süs olarak özellikle feslerine taktıkları gümüş zincir, altın dizisi gibi şeyler. [DS]
- tenzih**, [Ar. nūzhet > tenzih تنزيه] (*tenzi:h*) {OsT} *is.* 1. Bütün günahlardan arınma; temizlenme. 2. Allah'ın bütün kusurlardan uzak olduğuna inanma ve bunu diliyle söyleme. ☞ **tenzih etmek**, 1. Bir şeyi kötülüklerden, kusurlardan temizlemek; arıtmak. 2. Allah'ı bütün kusurlardan uzak tutmak.
- tenzihat**, [Ar. tenzihāt تنزيهات] (*tenzi:ha:t*) {OsT} *is.* Kusur ve günahlardan arınmalar; temizlenmeler.
- tenzil**, [Ar. nūzūl > tenzīl تنزيل] (*tenzi:l*) {OsT} *is.* 1. Aşağı indirme; aşağılatma. 2. Azaltma; indirme; çıkartma; aşağı düşürme. 3. (Allah için) vahiy yolu ile bildirme. ☞ **tenzil etmek**, 1. İndirmek. 2. Aşağılatmak. || **tenzil-i rütbe**, {OsT} Rütbe indirimi; görev derecesini aşağı çekme.
- tenzilat**, [Ar. tenzīl > tenzīlāt تنزيلات] (*tenzi:lâ:t*) {OsT} *is.* Ödenecek para tutarından yapılan azaltma; indirim; iskonto. ☞ **tenzilat yapmak**, İndirim yapmak.
- tenzilatlı**, [tenzilat-lı] *sf.* 1. Fiyatında azaltma yapılmış olan; indirimli; iskontolu. 2. *zf.* Fiyatı düşürülerek; indirimli vaziyette.
- tenzilatısız**, [tenzilat-sız] *sf.* Tenzilat yapılmadan; indirimsiz.
- tenzir**, [Ar. nezāret > tenzīr تنزير] (*tenzi:r*) {OsT} *is.* Kötü haber vererek korkutma.
- tenzu**, [Far. tensuḥ تنسوخ] {OsT} *is.* Pastil.
- teo-**, [Yun. teo > Fr. théo-] *ön. ek.* Latin kökenli kelimelerin başına getirilerek "Tanrı" ile ilgili birleşik kelimeler yapan ön ek.
- teodise**, [Fr. théodicée] *is. fel.* Tanrı'nın varlık ve sıfatlarını konu edinen metafizik dalı.
- teodolit**, [Fr. théodolite] *is.* Yatay ve düşey açıları ölçmekte kullanılan üç ayaklı portatif alet.
- teofaj**, [Fr. théophage] *is. ve sf.* Dini gereği yaptığı tanrıyı yemekle görevli kimse.
- teofaji**, [Fr. théophagie] *is.* Yaptığı tanrıyı veya sembolünü yemeyi öngören dinî inanç.
- teofilin**, [Lat. thea (çay) + Yun. phyllon (yaprak)] *is. kim.* Çay yaprağında bulunan, idrar söktürücü, koroner atardamarları ve bronşları genişletme özelliği taşıyan C₇H₈N₄O₂ formüllü alkaloid; di-metil-dioksi-pürin.
- teogoni**, [Yun. thegonia > Fr. téogonie] *is.* 1. Bir toplumun mitolojisini oluşturan tanrıların tümü. 2. Mitolojik tanrıların doğuşunu açıklayan bilgi. 3. Puta tapanlarda tanrı oluşumu konusu.
- teokrasi**, [Yun. theos (tanrı) + kratein (hükmetme) > theokratia > Fr. théocratie] *is.* Siyasi iktidarın İlahî kaynaklı olduğu, bu iktidarın Tanrı'nın yeryüzündeki vekilleri tarafından kullanıldığı inancına dayanan yönetim biçimi; dinci erki.
- teokrat**, [Fr. théocrate] *sf.* Dinci erk yanlısı.
- teokratik**, -ği [Fr. théocratique] *sf.* Teokrasi ile ilgili; teokrasiye dayanan; İlahî.
- teolog**, -ğu [Yun. theos (tanrı) + logos (bilim) > theologos] *is.* Tanrı bilimci; ilahiyatçı
- teoloji**, [Yun. theos (tanrı) + logos (bilim) > Fr. théologie] *is.* Tanrı bilimi; ilahiyat.
- teolojik**, -ği [Yun. theos (tanrı) + logos (bilim) > Fr. théologique] *sf.* Tanrı bilimsel; ilahiyatla ilgili.
- teorem**, [Yun. teorein (incelemek) > teorema > Fr. théorème] *is.* 1. Tanıtlanabilen bilimsel önerme; dava. 2. *gnşl.* Mantıksal akıl yürütme ile ispatlanan önermenin veya özelliğın bildirimini.
- teori**, [Yun. teorein (incelemek) > Fr. théorie] *is.* 1. Düşünce alanında kalan bilgi; kuram; nazariye. 2. Bilginin temel kuralları; nazariyat.
- teorik**, -ği [Yun. teorein (incelemek) > Fr. théorique] *sf.* Kuramsal.
- teorikman**, [Fr. thériquement] (*teori'kman*) *zf.* Kuramsal olarak.
- teorist**, [Fr. théorist] *is.* Teori kuran; kuramcı; teorisyen.
- teorisyen**, [Yun. teorein (incelemek) > Fr. théoricien] *is.* Kuramcı.
- teozofi**, [Fr. théosophie] *is.* Sofilik.
- tep¹**, [tab / tap / tep / tıp / tip / top / tüp (yans.)] *is.* Patırtılı ve düzensiz adım atmaya, ayakla tepmeyi, elle itmeyi, tepinmeyi, basmayı, vurmaya, çarpmaya anlatan kök. [Zülfikar] *tep-e tepe, tep-e-le-mek, tep-mek, tep-ki, tep-ik-le-mek*
- tep²**, [tep (yans.)] {eT} *ünl.* Uyarma bildiren edat. [EUTS]

tepebe, [Ar. debbe ٤] {ağız} is. Güğüm. [DS]
tepbik, -ği [tep(b)-ik] {ağız} is. Tekme. [DS]
tepcimek, [tepci-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] Dikkat etmeksizin ve yalpalayarak yürümek. [DS]
tepçek, -ği [tep-(e)cek] {ağız} is. Bel sapına geçirilen tahta ayakçak; basacak. [DS]
tepçey, [tep-(e)cek] {ağız} is. → tepçek. [DS]
tepedevir, [tep-mek+devir-mek] {ağız} is. Tekme ile sökülebilen ağaç kökleri. [DS]
tepdirmek, [tep-dir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Bir şeyi ayağı ile dürtmek; sallamak. [DS]
tepe, [töpō (zirve, doruk) > töpü / töpi > tepe] is. 1. Bir şeyin en üstte kalan bölümü. {eT} (aynı) [Mühennâ] 2. coğ. Yamaçları az eğimli, çoğunlukla kendi başına bulunan, fazla yüksek olmamakla birlikte etrafına göre birkaç yüz metre yüksekliğinde yeryüzü şekli; engebe; küçük dağ. 3. Bir yerin veya bir şeyin hizasının tam üstü. 4. Birinin yanı başı; baş ucu. 5. anat. Kafanın iki kulak arasında kalan üst bölümü; başın üst kısmı. 6. mat. Üçgenin köşelerinden her biri; ikizkenar üçgen ya da kesmede tabanın karşısındaki köşe. 7. {ağız} Tütün bitkisinin yukarıya doğru en sonuncu yani beşinci tabaka yaprakları. [DS] ☞ **tepe açısı**, 1. zool. Eksenden dikey kesitte yumuşakça çenellerinin uç kısmında oluşan açı. 2. mat. Köşesi, bir ikizkenar üçgenin, bir piramidin ya da bir koninin tepesinde bulunan açı. || **tepe altı**, {ağız} Tütün bitkisinin yukarıya doğru dördüncü tabaka yaprakları. [DS] || **tepe ardi muskası**, {ağız} folk. Bayanların feslerinin arkasına taktıkları gümüş muska. [DS] || **tepe aşağı**, Baş aşağı. || **tepe bacası**, {ağız} Kubbe biçimindeki damlarda yer alan küçük pencere. [DS] || **tepe baş**, {ağız} → tepebaşı. [DS] || **tepe camı**, Tavanda ya da tavana yakın bir yerde bulunan pencere. || **tepe canbalak**, {ağız} → tepe combalak. [DS] || **tepe combalak**, {ağız} Takla. [DS] || **tepe combalak kılma**, {ağız} Takla atmak. [DS] || **tepe çekici**, {ağız} Çivinin tepesini düzeltmeye yarayan küçük çekiç. [DS] || **tepe çukur**, {ağız} Tepelerdeki çukurlar; krater. [DS] || **tepe değeri**, Dönemsel büyüklüğün alabildiği en yüksek değer. || **tepe deliği**, {ağız} Odalarda tavana yakın yerden açılan küçük pencere. [DS] || **tepeden bakmak**, (Birini) küçümsemek. || **tepeden inme**, 1. Yüksek bir makamdan gelen emir. 2. Birdenbire gelen ve kaçınmak imkânsız olan; şaşırtıcı; beklenmedik. || **tepeden inmece**, Tepeden inme yöntemine başvuran kimse; jakoben. || **tepeden inmecilik**, Tepeden inmece olma durumu; jakobenizm. || **tepeden tırnağa**, 1. Baştan aşağı; vücudun her yanı. 2. Her şey; herkes. || **tepeden tırnağa süzmek**, Bir kimseyi baştan ayağa ve bütün yönleri ile gözden geçirmek; dikkatlice bakmak. || **tepe dombak**, {ağız} Takla. [DS] || **tepe dombaz**, {ağız} Takla. [DS] || **tepe dombaz aşmak**, {ağız} Takla atmak. [DS] || **tepe düzü**, coğ. Yüksek ve kü-

çük boyutlu bir yaylanın en yüksek bölümü. || **tepe noktası**, 1. Bir grafikte en üst değer. 2. Mermi yolunun en yüksek noktası. || **tepe(n) üstü**, {ağız} Baş aşağı; tepesinin üstüne. [DS] || **tepe odası**, {ağız} Eski köy evlerinde tepeden penceresi olan yatak odası. [DS] || **tepesi aşağı**, {ağız} Baş aşağı; tepesinin üstüne. [DS] || **tepesi aşağı gitmek**, İşleri bozularak büyük yıkıma uğramak; çok zarar etmek. || **tepesi aşarı**, {ağız} → tepesi aşağı. [DS] || **tepesi atmak**, Birdenbire aşırı ölçüde öfkeye kapılmak; öfkelenmek; kızmak; köpürmek. || **tepesinde bitmek**, 1. Ansızın yanına gelmek. 2. İstenmemesine rağmen birinin yanına gelip bir türlü ayrılmamak; çeşitli isteklerle ısrar etmek. || **tepesinde değirmen çevirmek**, Tepesinde havan dövmek. || **tepesinde havan dövmek**, 1. (Apartmanda üst katta oturanlar) çok fazla gürültü ederek alt katta oturanları rahatsız etmek. 2. Birinin yaptığı bir işi sürekli başına karmak. || **tepesinden kaynar sular dökülmek**, Derin bir üzüntü duymak ve sıkıntılı anlar yaşamak. || **tepesine binmek**, 1. Kendinden küçükleri ezmek; kötü davranmak. 2. (Şımarık çocuklar için) bir şey yapılmasında ısrar etmek. || **tepesine çıkmak**, Aşırı şımarıklık etmek. || **tepesine dikilmek**, Baş ucunda durmak; yanı başına dikilmek. || **tepesinin taşı atmak**, Ansızın çok sinirlenmek; öfkelenmek. || **tepesi üstü**, Başı yere gelecek şekilde. || **tepe taşak**, {ağız} Yabani sümbül. [DS]
tepebaşı, [tepe+baş-ı] is. 1. Üzerine siyah pullarla kıllı tutturularak işlenmiş canfes kumaş. 2. Bu kumaştan yapılan giysi.
tepecik, -ği [tepe-cik] is. 1. Küçük tepe. 2. bot. Kapalı tohumlularda, çiçek tozlarının konmasına yarayan, dişi organın üst uç kısmı. 3. coğ. Doğal ya da yapay küçük tepe; tümsek.
tepegöz, [tepe+göz] sf. 1. Dar alınlı ve gözleri saçlarının bittiği yere çok yakın görünen; gözleri yukarı doğru kaymış. {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} Dikkatsizce yürüyerek sağa sola çarpan. [DS] 3. {ağız} (Çocuk için) yaramaz. [DS] 4. {ağız} Herkese çatan; kavgacı. [DS] 5. is. fiz. Aynalar ve mercekler yardımı ile saydam olmayan belgeleri bir ekran üzerine yansıtmaya yarayan optik araç. 6. zool. Tepegözlerin örnek türü ve Medine kurdunun ara konakçısı olan küçük kabuklu, (*Cyclos strenuus*). 7. Gözleri birbirine çok yakın ya da tek gözlü ucube. 8. {ağız} Önüne bakmadan yürüyen veya iş yapan; dikkatsiz. [DS] 9. {ağız} Göz önünde olan olayları bilmeyen; umursamaz. [DS] 10. {ağız} Hamam. [DS] ☞ **tepegöz olmak**, {ağız} Azgınlaşmak; söz dinlemez olmak; gemi aزیya almak. [DS]
tepegözler, [tepe+göz-ler] is. zool. Birçok türü, bazı solucan türlerine ara konakçılık eden, duyargaları tek kollu, beşinci çift ayakları körelmiş kimi türleri tatlı sularda, kimileri de denizlerde yaşayan kabuklular familyası, (*Cyclopidae*).

tepegözlülük, -ğü [tepe+göz-lü-lük] *is.* Tepegözlü u-cube olma durumu.

tepek, [tep-mek > tep-ek تپك] {OsT} *sf.* Tepen; tep-peğen.

tepel¹, [tepe-l] {ağız} *sf.* (İnek, öküz vb. için) alında beyaz leke bulunan.[DS]

tepel², [tepe-l / tapıl] {ağız} *is.* Biçilmiş ekin veya ot yığını. [DS]

tepelek, -ği [tepe-lek] {ağız} *sf.* (Yer için) yüksekçe. [DS] **tepelek olmak**, {ağız} Gözü yukarda olmak; yukarı doğru bakmak. [DS]

tepeleme¹, [tep-e-le-me] *is.* Tepelemek¹ eylemi.

tepeleme², [tepe-le-me] *is.* 1. Tepelemek² eylemi ve durumu. 2. *sf.* Çok dolu. 3. (Bardak, kaşık vb. için) üzerinde bir tepe oluşturacak kadar yığılı. 4. *zf.* Bir tepe oluşturduğu izlenimi verecek biçimde; yanlarından taşıp dökülecek biçimde.

tepelemece, [tepe-le-mece] {ağız} *zf.* (Dolu olmak için) tepe oluşturacak kadar. [DS]

tepelemecene, [tepe-le-mece-ne] {ağız} *zf.* (Dolu olmak için) tepe oluşturacak kadar. [DS]

tepelemeç, [tepe-le-meç] {ağız} *zf.* (Dolu olmak için) tepe oluşturacak kadar. [DS]

tepelemek¹, [tep-mek > tep-e-le-mek] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] 1. Tepe tepe dövmek; ayak altında ezmek; çiğnemek. 2. *mecaz.* İyice hırpalayarak dövmek. 3. *mecaz.* (Düşman için) bozguna uğratmak. 4. {ağız} Vurup öldürmek. [DS]

tepelemek², [tepe-le-mek] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] Tepe hâline getirmek; tepe gibi yığmak; yanlardan dökülecek kadar yığmak.

tepelemesine, [tepe-le-mesi-n-e] {ağız} *zf.* (Dolu olmak için) tepe oluşturacak kadar. [DS]

tepelemesiye, [tepe-le-mesi-y-e] {ağız} *zf.* (Dolu olmak için) tepe oluşturacak kadar. [DS]

tepeleme¹, [tep-e-le-n-me] *is.* Tepelemek¹ eylemi.

tepeleme², [tepe-le-n-me] *is.* 1. Tepelemek² eylemi ve durumu. 2. Tepeli hâle gelme.

tepelemek¹, [tep-e-le-n-mek] *edil. f.* [-ir] 1. Tepe tepe dövülmek; ayak altında ezilmek; çiğnenmek. 2. *mecaz.* İyice hırpalanarak dövülmek; öldürülmek. 3. *mecaz.* (Düşman için) bozguna uğratılmak; bozguna uğramak.

tepelemek², [tepe-le-n-mek] *edil. f.* [-ir] 1. Tepe hâline getirilmek; tepe gibi yığılmak. 2. *dönşl. f.* Tepe sahibi olmak; tepe edinmek.

tepeletme¹, [tep-e-le-t-me] *is.* Tepeletmek¹ eylemi.

tepeletme², [tepe-le-t-me] *is.* Tepeletmek² eylemi.

tepeletmek¹, [tep-e-le-t-mek] *gçl. f.* [-ir] 1. Tepe tepe dövdürmek; ayak altında ezdirmek; çiğnetmek. 2. *mecaz.* İyice hırpalatarak dövdürmek; öldürtmek. 3. *mecaz.* (Düşman için) bozguna uğrattırmak.

tepeletmek², [tepe-le-t-mek] *gçl. f.* [-ir] Tepe hâline

getirtmek; tepe gibi yığdırmak; yanlardan dökülecek kadar yığdırmak.

tepeli, [tepe-li] *sf.* 1. Tepesi olan. 2. (Kuşlar için) başında sorguç, ibik, taç vb. bulunan. 3. {ağız} Ağzına kadar dolu; tepeleme. [DS] **tepeli akbaba**, *zool.* Akbabagillerden, siyah-beyaz tüylü, boynu ve başı çıplak ve koyu kırmızı renkli, erkeklerinde bir tepelik bulunan, kanat açıklığı üç metreyi bulan büyük bir yırtıcı kuş; kondor, (*Vultur gryphus*).|| **tepeli bülbül**, *zool.* Tepesinde bir tüy demeti bulunan bir cins bülbül.|| **tepeli dalgıç**, *zool.* Yumurta piçigillerden, sazlı göllerde yaşayan, su böcekleri ve balıklarla beslenen, göçmen, yerli ve gezici bir kuş; bahri, (*Podiceps cristatus*).|| **tepeli deve kuşu**, *zool.* Avustralya ve Yeni Gine'de yaşayan, uçma yeteneği olmayan koşucu, iri kuşlardan üç türün adı, (*Casuarus emeus*).|| **tepeli deve kuşugiller**, *zool.* Deve kuşugillerden örnek tipi tepeli deve kuşu olan karinasız kuşlar familyası, (*Casuarus*).|| **tepeli güvercin**, Başının arkasında kalkık bir tüy demeti bulunan güvercinlere verilen ad.|| **tepeli horoz**, *zool.* İri ibikli, dövüşçü bir horoz.|| **tepeli karabatak**, *zool.* Karabatak gillerden, Avrupa ve Kuzey Amerika'da göl ve ırmak kıyılarında yaşayan, başı sorguçlu karabatak, (*Phalacrocorax aristotelis*).|| **tepeli köstebek**, *zool.* Böcekçillerin köstebekgiller familyasından, burnunun ucunda yıldız biçiminde bir dokunaç bulunan uzun kuyruklu bir köstebek; yıldızlı köstebek, (*Connydylura cristata*).|| **tepeli kuş**, {ağız} Tepeli toygar. [DS]|| **tepeli patka**, *zool.* Ördekgiller familyasından, Batı ve Orta Anadolu'da kışlayan, erkeğinin başında aşağıya doğru sarkan bir tepelik bulunan, salyangoz ve su bitkileri ile beslenen bir kuş, (*Nyroca fuligula*).|| **tepeli pelikan**, *zool.* Tepe ve ensesinde kıvrıkcık tüyler bulunan pelikan, (*Pelecanus crispus*).|| **tepeli tarla kuşu**, *zool.* Tarla kuşugillerden, at pisliğinde bulunduğu tahıl taneleri ile beslenen, yerde yuva yapan, tepeliği asıl tarla kuşundan daha uzun olan; tepeli toygar, (*Galerida cristata*).|| **tepeli tavuk**, *zool.* Tepeli tavukgillerden, Amazon havzasında yaşayan, sülün boyunda ve sülün görünümünde, başının üzerinde sert tüylerden oluşan bir tepelik taşıyan, otçul bir kuş, (*Opisthocomus*).|| **tepeli tavukgiller**, *zool.* Tavuksular takımından bir familya.|| **tepeli toygar**, *zool.* Tepeli tarla kuşu, (*Galeria cristata*).

tepelik, -ği [tepe-lik] *is.* 1. (Yer için) çok sayıda küçük büyüklü tepeler bulunan yer. 2. *folk.* Anadolu'da kadın baş süslemeciliğinde kullanılan, altın, gümüş vb. değerli taşlarla süslü başlık veya başörtüsü. 3. Bir mobilyanın ya da yapının en üst kısmına süs olarak yapılan bölüm. 4. Yalnız başın tepe kısmını örtecek biçimde yapılmış takke. 5. *bot.* Orkide türü çiçeklerde, çiçek örtüsünün ya da tacın üstünde bulunan miğfere benzer kısım. 6. Miğferin üstünde yer alan süs ögesi. 7. Kuşların başında bu-

- lunan tüy demeti; sorguç. {ağız} (aynı) [DS] **8.** {ağız} Yağmurdan korunmak için tavana döşenen keçe. [DS]
- tepellesmek**, [tebel-le-ş-mek] {ağız} döş. f. [-ir] Sa-
taşmak. [DS]
- tepelük**, -ğü [tepe-lük] {ağız} is. Üzeri altın dizili,
süslü kadın fesi veya başlığı. [DS]
- tepemsi**, [tepe-msi] sf. Tepeyi andıran; tepe gibi; te-
peye benzer.
- tepençek**, [tep-mek > tep-en-cek] {ağız} sf. (Ev için)
girip çıkını belli olmayan. [DS]
- tepenk**, -gi [tepenk] {ağız} is. Eyerin iki yanındaki
dikdörtgen biçimindeki kayış. [DS]
- tepeneme**¹, [tepe-n-le-me / tepenne-me] {ağız} is.
Yüksek yerlerde zaman zaman çıkan esinti. [DS]
- tepeneme**², [tepe-le-me > tepe-n-le-me] {ağız} is.
Zengin ve güçlü kişilerin yoksulu ve güçsüzü ez-
mesi; zulüm. [DS]
- teper**¹, [tepe-re > teper] {ağız} zf. Tepeye doğru;
tepeye. ☞ **teper üstü**, {ağız} Baş aşağı; tepesi üs-
tüne. [DS]
- teper**², [teper] {ağız} sf. İyi huylu. [DS]
- teper**³, [tep-mek > tep-er] {ağız} sf. **1.** (Kişi için)
sataşkan. **2.** Uğursuz. **3.** Yapmak istediği şeyi bo-
zan; sakar. [DS]
- teper**⁴, [teper] {ağız} is. **1.** Çaba. **2.** Çalışkanlık. **3.**
Yürekli. **4.** Onur; gurur. [DS]
- tepere**, [tep-er-e] {ağız} is. Pide. [DS]
- tepereme**, [teper-me] {ağız} is. Mısır veya darı u-
nundan yapılan yufka. [DS]
- teperiden**, [teper-i-den] {ağız} zf. Birdenbire; ansızın.
[DS]
- teperik**, -ği [teperik / teberik] {ağız} is. Armağan;
andaç; anmalık. [DS]
- tepermek**, [tep-er-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Nemlen-
mek. [DS]
- teperotu**, [tepe-r-(i)+ot-u] {ağız} is. Havuç. [DS]
- tepertekle**, [tepe-r(e) + takla] {ağız} zf. (Düşmek,
yuvarlanmak için) tepetakla. [DS]
- tepertmek**, [tepe-r-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Dövmek.
[DS]
- tepesiz**, [tepe-siz] sf. Tepesi olmayan; tepe bulunma-
yan.
- tepeşük**, -ğü [tepeş-ük ?] {ağız} sf. Hastalıklı; soluk
benizli. [DS]
- tepetakla**, [tepe+tak-la] zf. Başı yere gelecek biçim-
de; tepesi üstü. ☞ **tepetakla devirmek**, Bir kimse-
nin toplumsal konumunu veya ekonomik durumunu
bozmak. || **tepetakla etmek**, Bir kimsenin toplumsal
konumunu veya ekonomik durumunu bozmak. || **te-
petakla gitmek**, Toplumsal konumu ve ekonomik
durumu hızla bozulmak. || **tepetakla yuvarlanmak**,
Toplumsal konumu ve ekonomik durumu hızla bo-
zulmak.
- tepetaklak**, [tepe+tak-la-k] zf. → tepetakla.
- tepeüstü**, [tepe+üst-ü] is. Başın üzeri.
- tepez**, [tepe-z] {ağız} is. Güvercin, tavuk ve horoz gi-
bi hayvanların başlarındaki kabarık tüyler; sorguç.
[DS]
- tepegç**, -ci [tep-geç] {ağız} is. Belin sapına takılan
ayakla basmaya yarayan çıkıntı; baskı. [DS]
- tepgi**, [tep-ki] {ağız} is. → tepegç. [DS]
- tephir**, [Ar. buhār > tebhīr تبخیر] (tephi:r, h kalın söy-
lenir) {OsT} is. **1.** Buharlaştırma. **2.** Buğulama; bu-
ğuya tutma.
- tephirhane**, [Ar. tebhīr + Far. hāne تبخیرخانه] (tep-
hi:rha:ne) {OsT} is. Mikroplu eşyanın buğu ile te-
mizlendiği yer; buğu evi.
- tepi**, [tep-i] is. psikol. Bireyin bir türlü önüne geç-
meyeceği kadar güçlü bir şey yapma, harekete geç-
me isteği; itki.
- teptide**, [Far. tepīde تپیده] (tepi:de) {OsT} sf. Sıkıntılı;
rahatsız.
- tepidimek**, [tepi-t-mek > tepi(d)-i-mek] {ağız} gçsz. f.
[-r] Kurumak. [DS]
- tepig**, [tep-mek > tep-gök / tep-üg / tep-ük] {eT} is.
Tepme.
- tepic**¹, -ği [tep-mek > tep-gök / tep-üg / tep-ük] {eT}
is. **1.** Ayakla vurulan darbe; tepme; tepiş. {ağız}
(aynı) [DLT] [DS] **2.** Tepme keçe yapımında çalışan
işçilerin ayakla vurdukları darbe. ☞ **tepic kon-
mak**, {ağız} Tekme atmak. [DS]
- tepic**², -ği [tepi-mek > tepi-k] {ağız} is. Kurumuş ça-
mur. [DS]
- tepic**³, -ği [tep-mek > tep-ik] {ağız} sf. (Çuval, fiçı
vb. için) iyice dolu. [DS]
- tepileme**, [tep-ik-le-me] is. Tepiklemek eylemi.
- tepilemek**, [tep-ik-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-
yor] **1.** Tepme vurmak; tepik atmak. **2.** Binek hay-
vanını yürütmek için ayakla darbe vurmak;
tepmelemek. **3.** Zorla içeri tıkmak. **4.** Doldurmak.
5. Çiğnemek. [DS] **6.** Otomobilin gaz pedalına so-
nuna kadar basmak.
- tepileme**, [tep-il-me] is. Tepilmek eylemi.
- tepilemek**, [tep-il-mek] edil. f. [-ir] [eT. teplür] **1.**
Kendisine tepmek eylemi uygulanmak. {eT} (aynı)
[DLT] **2.** Geri çevrilmek.
- tepileme**, [tepi-me] {ağız} sf. (Ekmek için) az pişmiş;
sarımsık. [DS]
- tepilemek**, [tepi-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] (Hamur, yufka
vb. ıslak şeyler için) hafif kurumak. [DS]
- tepidirik**, -ği [tep-in-dirik] is. Bir eyerin yan kısım-
larını meydana getiren çok geniş deri parçası; ka-
nat.
- tepidirme**, [tep-in-dir-me] is. Tepindirmek eylemi.
- tepidirmek**, [tep-in-dir-mek] gçl. f. [-ir] **1.** Tepin-
mesine yol açmak; tepinmesini sağlamak. **2.** Ye-

- rinde duramayacak hâlde kızdırmak; öfkelen-dirmek.
- tepingi**¹, [tep-mek > tep-in-gi] {ağız} {OsT} is. Yü-k hayvanının sırtını korumak için semer altına konu-lan içi doldurulmuş keçe.
- tepingi**², [tep-in-gi] {ağız} is. Tıkaç. [DS]
- tepiniş**, [tep-in-iş] is. Tepinmek eylemi veya biçimi.
- tepinme**, [tep-in-me] is. Tepinmek eylemi.
- tepinmek**¹, [tep-in-mek] döşl. f. [-ir] {eT} -ür] 1. Bulunduğu yerde ayaklarını yere hızlı hızlı vur-mak. 2. Zıplayarak, ayaklarını yere vurarak gürültü yapmak. 3. Ayaklarını hızla yere vurarak öfkesini, heyecanını veya üzüntüsünü belirtmek veya iste-ğinde direnmek. 4. mecaz. Bir şeyi istememek; ka-bul etmemekte diretmek; reddetmek. 5. {eT} Tep-mek. 6. {eT} Bir şeyi ayakla kımıldatmak. [DLT] 7. {ağız} Yerinde duramamak. [DS] ☐ (ter ter) **tepin-mek**, Var gücü ile tepinmek.
- tepinmek**², [tepi-n-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] → te-pimek. [DS]
- tepinmek**³, [tep-in-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] (Kulak-taki küpe deliği için) tıkanmak. [DS]
- tepir**, [Erm. t'ap'ur => tepir تپير] is. 1. Tahılı saman ve kavuzlarından ayırmakta kullanılan kıl ya da sazdan yapılmış büyükçe elek. {ağız} (aynı) [DS] 2. {OsT} Tahılı savurarak yabancı maddelerden temiz-lemek için kullanılan kenarı kasnaklı, ön tarafı a-çık, yarım daire şeklindeki tahta tabla. 3. {ağız} Üzerinde yemek yemeye yarayan, buğday sapı ve-ya hasır otundan yapılmış tepsi. [DS] 4. {ağız} Ha-mur teknesi. [DS] 5. {ağız} Küçük tabak. [DS]
- tepirci**, [tepir-ci] {ağız} is. Kalburla tahılın taşı-mı ayıklayan işçi. [DS]
- tepire**, [? tepire] {ağız} sf. Akılsız; aptal. [DS]
- tepirge**, [? tepirge] {ağız} is. Sokak başı. [DS]
- tepirleme**, [tepir-le-me] is. Tepirlemek eylemi; te-pirden geçirme.
- tepirlemek**, [tepir-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [l(i)-yor] Tahılı tepirden geçirmek; taşı-mı ayıklamak. [DS]
- tepirtsiz**, [tep-ir-t-siz] {eT} sf. Hareketsiz.
- tepis**, [? tepiz / tepis] {ağız} is. Topluğne. [DS]
- tepsi**, [tepsi] {ağız} is. Küçük tabak. [DS]
- tepiş**, [tep-iş] is. Tepmek eylemi veya biçimi.
- tepişme**, [tep-iş-me] is. Tepişmek eylemi.
- tepişmek**, [tep-iş-mek] {eT} işteş. f. [-ir] {eT} -ür] 1. (Hayvanlar için) birbirini tepmek. {eT} (aynı) [DLT] 2. İtişip kakışmak; çekişmek.
- tepiştirmek**, [tepiş-tir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Ağzını doldurarak yemek. [DS]
- tepit**, -di [tepi-t] {ağız} is. 1. Az pişmiş kalın yufka ekmek. 2. Köpeğe vermek için kepekten yapılan topak. 3. Kepekli undan yapılan bazlama. 4. Ma-kama veya çorbalık hamur kesmek için açılan yuf-ka. [DS]
- tepitme**, [tepi-t-me] {ağız} is. 1. Köpeğe vermek için kepekten yapılmış topak. 2. Az pişmiş, kalın yufka ekmek. 3. Az kurumuş, buruşuk kayısı. 4. Vücutta-ki bere ve eziklere konulan pişmiş hamur topağı. [DS]
- tepitmek**¹, [tep-it-mek] {eT} gçl. f. [-ir] [eT. -ür] 1. Ezdirtmek; parçalamak; bastırmak. [EUTS] [Gaba-in] 2. {ağız} İneğin sütü bitene kadar sağlamak. [DS]
- tepitmek**², [tepi-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] 1. Islak bir şeyi kurutmak. 2. Ekmeklerin iyi pişmesi için fırın içinde ya da sac üzerinde yerini değiştirmek. 3. Az pişirmek. [DS]
- tepiiz**¹, [tep-mek > tep-iz] {eT} is. 1. Haset; çekeme-me; kıskanma. [KB] 2. Kurak yer; otlak; mera; çı-menlik. [EUTS]
- tepiiz**², [? tepiz / tepis] {ağız} is. Topluğne. [DS]
- tepiizlig**, [tepiiz-lig] {eT} sf. Tuzlu; verimsiz. [Gaba-in]
- tepiizlik**, [tepiiz-lik] {eT} is. 1. Çekemezlik; kıskanç-lık; hasetlik. [KB] 2. Çok sürülmüş; ezilmiş; işlen-miş; tepilmiş arazi. [EUTS]
- tepk**, [tep-ke] is. biy. 1. Organizmanın bir uyarana karşı birdenbire aldığı durum; yansı; refleks. 2. psikol. Dıştan gelen etkilere karşı hareket ve salgı olarak ortaya çıkan samimiyetsiz sinir etkinliği.
- teпки**, [tep-mek > tep-ki] is. 1. Bir eyleme cevap niteliği taşıyan ve onun etkilerini yok etmeyi amaç-layan ters eylem; karşı eylem; aksülamel; reaksi-yon (1935). 2. fiz. Bir cismin kendisini iten ya da sıkıştıran cisimlere karşı uyguladığı kuvvet. 3. sosy. Bir kimsenin ya da bir grubun bir olaya ya da davranışa karşı aldığı tutum, verdiği karşılık; reak-siyon. 4. Kendinden önce var olan bir düşünce ha-reketinin ters yönünde beliren düşünce hareketi. 5. {ağız} Bel denilen tarım aracının ayakla basılan böl-ümü; ayaklık. [DS] 6. {ağız} Tüfek harbisi. [DS] ☐ **teпки göstermek**, Bir olay ya da davranış karşı-sında belli biçimde davranmak, tavır almak. || **teпки yenilenmesi**, psikol. İnsanın kendisine sıkıntı veren sorunlarını çeşitli yollarla dile getirerek gerilimini boşaltma süreci.
- teпкиç**, -ci [tep-kiç] {ağız} is. Harbi. [DS]
- teпкиli**, [tep-ki-li] sf. 1. Tepkisi olan; tepki ile işle-yen. 2. Tepkili uçak; jet. ☐ **teпкиli motor**, Özel ay-gıtların çıkardığı gaz basıncının itme gücü ile çalış-an motor; jet motor. || **teпкиli uçak**, Tepkili motor-larla donatılmış çok hızlı uçak; jet.
- tepkime**, [tep-ki-me] is. 1. Tepkimek eylemi. 2. Bir arada bulunan ve birbirini etkileyen iki ve daha çok kimyasal madde arasında meydana çıkan olay; re-aksiyon.
- tepkimek**, [tep-ki-mek] gçsz. f. [-r] 1. Dıştan gelen bir etkiye tepki göstermek. 2. fiz. Etkisi altında kal-dığı başka bir cisme karşı etki göstermek. 3. kim. (Bir arada bulunan kimyasal maddeler için) birbiri-ne etkide bulunmak; reaksiyona girmek.

tepkin¹, [tep-kin] *sf.* 1. Tepen; tepme alışkanlığı bulunan. 2. Tepkiyen. 3. Tepkimeye ilişkin. 4. *kim.* Kimyasal tepkimeye kolayca girebilen.

tepkin², [tep-kin] {ağız} *is.* İşlenmesi zor sert toprak. [DS]

tepkinlik, -ği [tep-kin-lik / tep-ki-n-lik] *is.* 1. Tepkin olma durumu. 2. [tep-ki-n-lik] Tepki gösterme yetisi. 3. *biy.* Canlıların, hücre ya da organ düzeyinde, fiziksel ve kimyasal uyarılara karşı, canlılığını sürdürme ve gelişmelerine elverişli nitelikte bir cevap verme özelliği. 4. *kim.* Bir kimyasal maddenin tepkimeye girme özelliği.

tepkisel, [tep-ki-sel] *sf.* 1. Tepki olarak ortaya çıkan, kendini belli eden. 2. Kimyasal ya da fiziksel bir tepkiye ilişkin olan. 3. Bir tepkiye bağlanabilen. 4. *psikol.* (Akıl bozukluğu için) bir travma sonucu oluşan. ☞ **tepkisel davranış**, *Dış çevreden gelen bir uyarının etkisi ile ortaya çıkan. || tepkisel oluşum*, *psikol.* *Kişinin, bilinç dışı durumlara ve isteklere karşı belirti değeri taşıyan savunma davranışı.*

tepkisiz, [tep-ki-siz] *sf.* 1. Bir tepkisi olmayan; tepki göstermeyen; tepki vermeyen. 2. İşlemesi, çalışması için tepki gücü kullanılmayan. 3. *zf.* Tepki göstermeksizin; tepki olmadan.

teplemek, [tep-i-le-mek > tep-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Çiğnemek. [DS]

tepleşmek, [tap-la-ş-mak / tep-le-ş-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* Bir işe razı olmak; uzlaşmak. [DLT]

tepm¹, [tep-me] *is.* 1. Tepmek eylemi. 2. {ağız} Fıskırma; çıkma. [DS] 3. {ağız} Tekme. [DS] 4. {ağız} Sabunlu suda çiğnenmek suretiyle keçeleştirilmiş yünden dokunan kaba kumaş, keçe vb. [DS] 5. *sf.* Bu şekilde üretilmiş olan.

tepm², [? tepme] {ağız} *is.* Su kabı. [DS]

tepmek¹, [tep (yans.; ayak sesi) > tep-mek] {eT} *gçl. f. [-er]* 1. {eT} Dövmek; vurmak: {eT} (aynı) [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] 2. {eT} Adım atmak. [İKPÖy.] 3. (Hayvan için) arka ayağı ile vurmak; çifte atmak. {eT} {ağız} (aynı) [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [DS] 4. Ayakla üzerine basarak ezme; çiğnemek. {eT} {ağız} (aynı) [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [DS] 5. Üzerine basmak ya da itelemek suretiyle bir şeyin içine sıkışık şekilde doldurmak; bastırmak; itmek. 6. Düzensiz biçimde koymak, doldurmak. 7. *mecaz.* (Olanak için) değerini anlamamak, kestirememek; geri çevirmek. 8. (Yol için) güçlkle ilerleyerek ve uzun süre yürüyerek kat etmek. 9. *gçsz. f.* (Ateşli silah için) ateşleme ile birlikte geri vurmak; geri tepmek. 10. *mecaz.* (Hastalık vb. için) yeniden ortaya çıkmak; yenilenmek; depreşmek; tazelenmek. 11. {ağız} Delige bir şey tıkmak. [DS] 12. {ağız} Saman ya da otu iyice bastırarak doldurmak. [DS] 13. {ağız} Saklamak. [DS] ☞ **tepe tepe kullanmak**, 1. *Özen göstermeden, hoyratça kullanmak.* 2. *Sağlamlığına güvenerek kullanmak. || Teptim keçe, siviriltim kü-*

lah oldu. *Bir şeyi işine geldiği gibi yorumlayanlara şaka yollu söylenir.*

tepmek², [tep-mek] {ağız} *gçl. f. [-er]* 1. Dövmek. 2. Tüylü kumaşları sürterek tüy ve kıllarından temizlemek. 3. Bel ya da kürekle kazmak. [DS]

tepmek³, [tep-mek] {ağız} *gçsz. f. [-er]* 1. Tepinmek. 2. (İnek için) süt vermemek. [DS]

tepmelemek, [tep-me-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Tekmelemek. [DS]

teppet, [tep(p)e-ten] {ağız} *zf.* Bir düzey ve nitelikte. [DS]

tepez, [tep(p)-ez] {ağız} *is.* Takla. ☞ **tepez attırmak**, {ağız} *Takla attırmak.* [DS]

tepremek, [tep-rē-mek] (*tepre:mek*) {eT} *gçsz. f. [-r]* Kımıldamak; deprenmek; kımıldamak; titremek; sarsılmak. [DLT] [Gabain] [İKPÖy.] [KB]

tepremek¹, [tep-re-mek-i] {eT} *is.* Depreniş; sallanış; kımıldanış. [EUTS]

teprencsiz, [teprenc-siz] {eT} *sf.* Sarsılmaz; deprenmez. [Gabain]

teprenme, [tep-re-n-me] *gçsz. f.* → deprenme.

teprenmek¹, [tepre-n-mek] {eT} {ağız} *dönşl. f. [-ir] [eT. -ür]* 1. Yerinden oynamak; kımıldanmak. [DLT] [KB] [DS] 2. {ağız} Tekme atmak; tepinmek. [DS]

teprenmek², [tepre-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* (İyileşmeye yüz tutmuş hastalık ya da kapanmak üzere olan yara için) yenilemek; azmak; depreşmek. [DS]

teprenür, [tep-rē-mek (*hareket etmek*) > tepre-n-ür] *is.* Yaratık; canlı.

tepreş¹, [tep-rē-mek > tepre-ş] {eT} *is.* Hareket; kımıldanış. [Clauson] ☞ **tepreş günü**, {ağız} *Nevruz günü.* [DS]

tepreş², [Far. tır-keş => tepreş] {ağız} *is.* Ok atılan yay. [DS]

tepreşmek¹, [tepre-mek > tepre-ş-mek] {eT} {ağız} *dönşl. f. [-ir] [eT. -ür]* 1. Yerinden oynamak; kımıldamak. [DLT] 2. Kaynaşmak. [DLT] [DS]

tepreşmek², [tepre-ş-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* (İyileşmeye yüz tutmuş hastalık ya da kapanmak üzere olan yara için) yenilemek; azmak; depreşmek. [DS]

tepretesi, [tepre-t-esi] {eT} *sf.* Depretilecek; kımıldatılacak. [DLT] ☞ **tepretesi yer**, {eT} *Depretilecek yer.* [DLT]

tepretgen, [tepre-t-mek > tepre-t-gen] {eT} *sf.* Çok depreten; çok kımıldatılan. [DLT]

tepretgü, [tepre-t-mek > tepre-t-gü] {eT} *sf.* Depretilecek; kımıldatılacak. [DLT] **tepretgü ogur**, {eT} *Depretilecek zaman; kımıldatma vakti.* [DLT]

tepretgüçü, [tepre-t-mek > tepre-t-gü-çi] {eT} *sf.* Depreten; kımıldatan. [DLT]

tepretilik, [tepre-t-ig-lik] {eT} *sf.* Depretme hakkı olan; kımıldatma hakkı olan. [DLT]

tepretigsek, [tepre-t-mek > tepre-t-ig-se-k] {eT} sf. Depretmek dileğinde olan; kımıldatmak dileğinde olan. [DLT]

tepretigsi, [tepre-t-mek > tepre-t-ig-si] {eT} sf. Depretmek hakkı olan ve depretmekte acele eden. [DLT]

tepretişmek, [tepre-t-mek > tepre-t-iş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] Depretmekte yardım ve yarış etmek; birlikte kımıldatmak. [DLT]

tepretme, [tepre-t-me] {eT} is. Deprendirme. [DLT]

tepretmek, [tepre-mek > tep-re-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] 1. Kımıldatmak; depretmek; saldırmak. [DLT] [KB] 2. Saldırmak. [DLT] 3. (Deve için) sıçratmak. [DLT]

tepretmiş, [tepre-t-miş] {eT} sf. Depretilmiş. [DLT] ☞ **tepretmiş neñi**, *Depretilmiş nesne; kımıldatılmış şey*. [DLT]

tepretteci, [tepre-t-teçi] {eT} sf. Depreten. [DLT]

teps, [tepez > teps] {eT} sf. Haset eden.

tepsügüçi, [teps-e-güçi] (tepsügü:çi:) {eT} sf. Çekemeyen; haset eden; kıskanan. [KB]

tepsmek¹, [tepez / tepez-e-mek > teps-ē-mek] (teps-e:mek) {eT} gçsz. f. [-r] → tepzemek. [DLT] [KB]

tepsmek², [teps-e-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor] Susuzluktan dudak kurumak. [DS]

tepsmek³, [teps-e-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor] 1. Uzlaşmak; anlaşmak; barışmak. 2. Yatışmak. [DS]

tepsmek⁴, [teps-e-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor] Oynamak. [DS]

tepsirme, [tebiz (kurak) > tebiz-er-mek > tepsir-me] is. Tepsirmek eylemi.

tepsirmek¹, [tebiz (kurak) > tebiz-er-mek > tepsirmek تپسرمك] gçsz. f. [-ir] 1. {OsT} (Dil, dudak, yara, meyve vb. için) kuruyup buruşmak. 2. {ağız} (Islak şey için) kurumaya yüz tutmak. 3. Sıcaktan kabarıp pul pul olmak. [DS]

tepsirmek², [teps-e-r-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Olmak; olgunlaşmak. [DS]

tepsirmek³, [teps-e-r-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Şaşır-mak; şaşmak. [DS]

tepsirmek⁴, [tepsir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Hamura su katmak. [DS]

tepsertmek, [tepsir-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Sac üstünde yufkayı kurutarak pişirmek. [DS]

tepsirmek¹, [tep(i)z-ē-mek > tepze-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] 1. → tepzetmek. [DLT] 2. Çekememek; haset etmek. [KB]

tepsirmek², [teps-e-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] (Kavg, tartışma, çatışma vb. için) yatıştırmak; tarafları barıştırmak. [DS]

tepsi, [Çin. dep tsi => tewsi / tebsi > tepsi] is. 1. Fincan, bardak, tabak vb. taşımaya, çay, kahve, şeker vb. sunmaya yarayan, kenarları çok yüksek

olmayan, çeşitlik büyüklükte düz kap. 2. Fırına sürülerek içinde tatlı, börek vb. pişirmeye yarayan derinliği az, düz ve geniş kap. 3. Sofra. 4. sf. Tepsi biçiminde olan. 5. (Bir sayıdan sonra) o kadar tepsinin alabileceği miktarda. ☞ **tepsi böreği**, *Tepsi içine yufka döşenerek çeşitli harçlarla yapılan ve fırında pişirilen böreklerin genel adı*.

tepsici, [tepsi-ci] is. Tepsi yapan ya da satan kişi.

tepsicibaşı, [tepsi-ci+baş-ı] is. İmparatorluk döneminde sarayda, gümüş ve altın tepsilerin temizlenmesi, korunması ve saklanması işleri ile görevli kimse.

tepsik, -ği [Ar. tesbih => tespih / tespik] {ağız} is. Tespih. [DS]

tepsirmek, [tep(i)s-i-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] 1. Kurumaya yüz tutmak. 2. Yatışmak; durulmak; sakinleşmek. 3. Yorgunluk, güçsüzlük veya hastalık yüzünden sararmak. [DS]

tepsinmek, [tep(i)s-i-n-mek] {ağız} edil. f. [-ir] (Yangın, kavga vb. için) bastırılmak; yatıştırılmak; hızı kesilmek; azaltılmak. [DS]

tepsirmek¹, [tep(i)s-i-r-mek / tep(i)s-e-r-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Kurumaya yüz tutmak. [DS]

tepsirmek², [tep(i)s-i-r-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] (Dudak için) şişmek. [DS]

tepsitmek¹, [tep(i)s-i-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] → tepsetmek². [DS]

tepsitmek², [tepez+ét-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Çirkin söz söylemek; sövmek. [DS]

tepsolmak, [tep(i)s+ol-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] (Anlaşmazlık, aykırılık vb. için) düzelmek; çözülmek. [DS]

tepsilek, -ği [tep(i)s-e-lek] {ağız} sf. Sataşkan; saldırgan. [DS]

tepsi, [? tepşi] {ağız} is. Derinliği az, küçük tahta tekne. [DS]

tepsimek, [tep(i)s-i-mek / tepşi-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] (yemek için) az pişmek. [DS]

teptep, [tep+tep] {ağız} is. Mısır veya darı unundan yapılan bazlama. [DS]

tepter, [Yun. diphthera (işlenmiş deri, parşömen) > Ar. / Far. defter => eT tepter / depter] is. Defter. [EUTS]

teptirmek¹, [tep-tir-mek] gçl. f. [-ir] Tepmesini sağlamak; tepme işini yaptırmak; tekmeletmek.

teptirmek², [tep-tir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Bir kimşenin eline vurarak elindeki düşürtmek. [DS]

teptirmek³, [tep-tir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Bir işi bilerek yapmak. [DS]

tepur¹, [Erme. tepur] {ağız} is. 1. Ağaçtan yapılmış büyük elek. 2. Ağaçtan yapılmış ekmek kabı. [DS]

tepur², [? tepur] {ağız} is. Tavuk veya horoz kanadı. [DS]

tepurlamak, [tepur-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-

yor] Tahılın taşlarını tepur denilen tahta eleklerle temizlemek. [DS]

tepuş, [Ar. tarbüş طربوش {ağız} is. Sahan. [DS]

tepuç, -cü [? tepuç] {ağız} is. Küçük yumurta sepeti. [DS]

tepük¹, [tep-mek > tep-ük] {eT} is. Ayakla vurularak oynanan top (kurşun eritilerek iç ağırşığı şeklinde dökülür, üzerine keçi kılı veya başka şey sarılarak yapılır). [DLT]

tepük², -gü [tep > tep-ük] {ağız} sf. 1. Yaş olmayan; kuru. 2. (Toprak için) çığnenerek sertleşmiş ve kurumuş. [DS]

tepük³, -gü [tep-mek > tep-ük] {ağız} is. Tekme; tepik. [DS]

tepük⁴, -gü [? tepük] {ağız} zf. Gerçekten; kuşkusuz; yüzde yüz. [DS]

tepüklemek, [tepük-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] 1. Yoğurmak. 2. Çiğnemek. 3. Binek hayvanını yürütmek için ayakla vurmak; tekmelemek. [DS]

tepur, [Erme. tepur => tepür] {ağız} is. 1. Tahılın taşlarını ayıklamakta kullanılan genişçe tahta elek. 2. Hamur açmaya yarayan tahta tabla. 3. Hurma yaprağından yapılmış üzerine un elenen bir tür tepsi. [DS]

tepurlemek, [tepur-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] Ağaç tepside tahılı silkeleyerek taşlarını ayıklamak. [DS]

tepzemek, [tepez / tep(i)z-ē-mek > tepz-ē-mek] (tepe:mek) {eT} gçl. f. [-r] Haset etmek; çekmemek; günlülemek. [DLT]

tepzermek, [tep(i)z-e-r-mek / tep(i)s-e-r-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Kurumaya yüz tutmak. [DS]

tepezemek, [tepez / tep(i)z-ē-mek > tepz-e-ş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] Hasetleşmek. [DLT]

tepzetmek, [tepez > tep(i)z-e-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Haset ettirmek. [DLT]

-ter, [Far. -ter -تر] {OsT} son ek. Farsça sıfatların sonuna gelerek “pek, çok” anlamları katan son ek.

ter¹, [ter تر] is. 1. Korunma, vücudu soğutma, zararlı maddeleri vücuttan atma gibi işlevleri yerine getirmek için, deriden sızan, renksiz, tuzlu ve kendine özgü kokusu bulunan, yapışkan sıvı. {eT} (aynı) [DLT] [EUTS] [ETY] [Mühennâ] 2. {eT} {ağız} Çalışana verilen para; ücret. [DLT] [EUTS] [KB] [Mühennâ] [DS] 3. mecaz. Yoğun bir çabâ ve emeğin, güç bir işin simgesi. 4. {eT} Kira. 5. Testi vb. kapların dışına sızmış su damlaları. 6. Çiy şeklinde yoğunlaşmış su buharı. ☞ **ter alıştırmak**, Terin kurumasını beklemek; biraz kurutmak. || **ter atmak**, Vücuttaki bazı toksinleri atmak amacıyla aşırı derecede terlemek. {eT} (aynı) [DLT] || **ter basmak**, Çeşitli nedenlere bağlı olarak aşırı terlemek. || **ter bezi**, anat. Derinin içinde bulunan ve ter salgılayan bez. || **ter**

bolmak, {eT} Terlemek; utanmak; mahcup olmak. [DLT] || **ter boşanmak**, Sıkantıdan dolayı birdenbire terlemek. || **ter dökmek**, 1. Çok terlemek. 2. mecaz. Bir iş yapmak için zahmet çekmiş olmak; çok emek vermek. || **ter düşmek**, {eAT} Küsmek; gücenmek; incinmek. || **terge bérnek**, Kiraya vermek. || **ter geçmek**, {OsT} Üstünkörü yapmak; hafif geçmek. || **ter kesici**, (İlaç vb. için) ter salgısını azaltan. || **terini soğutmak**, Serin bir yerde biraz dinlenmek. || **teri ötmek**, {eT} (Beden için) teri dışarı atmak; ter deriden geçmek. [DLT] || **ter önleyici**, (Kozmetik ürünü için) terlemeyi durduran ya da terin fazlasını soğuran.

ter², [Far. ter تر] {OsT} sf. 1. Islak; yaş; nemli. 2. Taze.

ter³, [tep (yans.) > tep-re-n-mek / dep-re-n-mek > derpe-n-mek / terpe-n-mek > ter + ter] zf. Direnmek, istememekte inat etmek, kızmak anlamlarına gelen “ter ter tepinmek” deyiminde geçer.

ter⁴, [ter / tere-cik] {ağız} is. Tifo. [DS]

ter⁵, [ter] {ağız} sf. Çok ince. [DS]

ter⁶, [ter] {ağız} is. Yün ve kıl ipliklerden dokunmuş geniş gözenekli çuval. [DS]

ter⁷, [ter] {ağız} is. İri ve geçici dikiş; teyel. [DS]

terabbu, -u’ı [Ar. rubu’ > terabbu’ ترعب] {OsT} is. Bağdaş kurup rahat oturma.

terabbus, [Ar. rabş > terabbuş ترعبص] {OsT} is. 1. Bekleme. 2. huk. Bir vakfa ait arazide bina yapımına, yapılmış ise içinde oturulmasına engel olma.

teracim, [Ar. terceme > terācim تراجم] (tera:cim) {OsT} is. Çeviriler; çevirmeler. ☞ **terācim-i ahvāl**, Hâl tercümeleri; biyografiler.

teracu, -u’ı [Ar. rücu’ > terācu’ تراجع] (tera:cu) {OsT} is. 1. Birinden ayrılma. 2. Bir yere, bir kimseye dönme. 3. Vazgeçme; dönme.

teradüf, [Ar. redf > terādüf ترادف] (tera:düf) {OsT} is. 1. Birbiri arkasından gitme; birbirini izleme. 2. dbl. Eş anlamlılık.

terafu, -u’ı [Ar. ref’ > terāfu’ ترافع] (tera:fu) {OsT} is. Duruşmaya girme; mürafaa.

terafuk, [Ar. refk’ > terāfuḳ ترافق] (tera:fuk) {OsT} is. 1. Arkadaş olma. 2. Yardımlaşma. 3. fel. Birlikte oluş; eşlik etme; eş zamanlılık; koşutluk; koşalık.

terafüd, [Ar. terāfūd ترافد] (tera:füd) {OsT} is. Birbirine yardım etme; yardımlaşma.

terah, [Ar. terah ترح] {OsT} is. Üzüntü; keder; gam; tasa.

terahhul, [Ar. riḥlet > terahhul ترحل] {OsT} is. Başka bir yere göç etme.

terahhulat, [Ar. terahhulāt ترحلات] {OsT} is. Başka yerlere göç etmeler; göçler.

- terahhum**, [Ar. rahmet > terahhüm ترحم] {OsT} is. 1. Merhamet etme; acıma. 2. Rahmet dileme. ☞ **terahhum etmek**, {OsT} Acılamak; merhamet dilemek.
- terahhumat**, [Ar. terahhüm > terahhümât ترحمات] (terahhuma:t) {OsT} is. Merhamet etmeler; acımlar.
- terahhumen**, [Ar. terahhüm > terahhumen ترحمًا] (terahhu'men) {OsT} zf. Acıyarak; merhamet ederek.
- terahhus**, [Ar. ruḥst > terahhus ترخص] {OsT} is. 1. İzin alma; ruhsat alma. 2. Ucuzlama.
- terahi**, [Ar. rahvet > terāḥī تراخي] (tera:hi; h kalın söylenir) {OsT} is. 1. Bir işi zamanında yapmama; gevşek davranma; ihmal etme; geciktirme. 2. Geri çekilme; geri durma. 3. Gecikme. ☞ **terahi göstermek**, Gecikmek; gevşek davranmak; geri durmak.
- tera'i**, [Ar. terā'ī تراعى] (tera:i:) {OsT} is. (Hayvan için) çayıra çıkma; otlama.
- teraib**, [Ar. teribe > terā'ib ترائب] (tera:ib) {OsT} is. Göğüs kemikleri.
- terak**, [Ar. terāk تراك] (tera:k) {OsT} is. 1. Çatlak; yarık. 2. Çatırtı; gürültü patırtı.
- terakib**, [Ar. terkib > terākīb تراكيب] (tera:ki:b) {OsT} is. 1. Birleşikler; terkipler. 2. dbl. Tamlamalar.
- Terakime**, [Ar. türkmen > terākime تراكمه] (tera:kime) {OsT} is. Türkmenler.
- terakki**, [Ar. raqy > terākķī تراقي] (terakki; k'ler kalın söylenir) {OsT} is. 1. Yükselme; yukarı çıkma; kalkma. 2. Gelişme; ilerleme. 3. Çoğalma; artma. 4. Derecesi artma. 5. İmparatorluk döneminde kapıkulu askerlerinin ulufelerine yapılan zam. 6. Tımarın kılıç hakkı dışında kalan bölümü. ☞ **terakki-cū**, {OsT} Gelişme, ilerleme isteyen; ilerici. || **terakki-dār**, {OsT} İlerilik özelliği gösteren. || **terakki etmek**, {OsT} 1. Gelişmek; ilerlemek. 2. Yükselmek. 3. Çoğalmak. 4. Derecesi artmak. || **terakki göstermek**, Geliştiğini ve ilerlediğini ortaya koymak. || **terakki-perver**, {OsT} İlerilik isteyen; ilerici. || **terakki-şiken**, {OsT} İlerlemeye engel olan; ilerlemeyi önleyen.
- terakkilu**, [Ar. terākķī + T. -li /-lū تراقي] (terakki-lū:) {OsT} is. 1. İmparatorluk döneminde, tımar ve zeamet sahiplerine, kılıç haklarının dışında verilen zam. 2. Savaşta kale muhafızlığıyla görevlendirilenlere verilen ad.
- terakkiperver**, [Ar. terākķī + Far. -pervar تراقي پروار] {OsT} is. İlerici.
- terakkiyat**, [Ar. terākķī > terākķiyāt تراقييات] (terakkiya:t) {OsT} is. İlerlemeler; gelişmeler; yükselmeler.
- terakku**, -u'ı [Ar. terākķu' ترقيع] {OsT} is. Büyük etmek harcamakla birlikte sıkıntı ile kazanma.
- terakkub**, [Ar. rükūb > terākķub ترقيب] (tera:kub) {OsT} is. Bekleme; gözetleme.
- terakkubat**, [Ar. terākķubāt ترقيات] (tera:kkuba:t) {OsT} is. Beklemeler; gözetlemeler.
- terakkuk**, [Ar. terākķuq ترقيق] {OsT} is. Merhamete gelme; acıma.
- terakkus**, [Ar. raqş > terākķuq ترقيص] {OsT} is. Bekleme; gözetleme.
- teraküb**, [Ar. rükūb > terākūb تراكب] (tera:kūb) {OsT} is. Birbirinin üzerine binme; binişme.
- teraküm**, [Ar. rükūm > terākūm تراكم] (tera:kūm) {OsT} is. Yığılma; toplanma; birikme; çoğalma. ☞ **teraküm etmek**, Birikmek; yığılmak.
- terakümat**, [Ar. terākūm > terākūmāt تراكمات] (tera:kūma:t) {OsT} is. Toplanmalar; yığılmalar. ☞ **terākūmāt-i sāhiliye**, coğr. Kıyı birikintisi; kıyı yığıntısı.
- teran**, [? teran] {ağız} is. Deve yavrusu. [DS]
- terane**, [Far. terāne ترانه] (tera:ne) {OsT} is. 1. Ezgi; makam; nağme. 2. mecaz. Çok yinlendiği ya da çok işitildiği için usanç verici durum alan söz. 3. ed. a-a-b-a kafiyeli dörtlük. 4. müz. Nevbet. ☞ **terāne-i iyd**, {OsT} Bayram şarkısı. || **terāne-i seher**, {OsT} Sabah şarkısı. || **terāne-kār**, Öten, ötücü. || **terāne-perdāz**, {OsT} Makamla şarkı söyleyen. || **terāne-perdāzān**, {OsT} Makamla şarkı söyleyenler. || **terāne-perdāzī**, {OsT} Makamla şarkı söyleme. || **terāne-sāz**, {OsT} Öten; ötücü. || **terāne-zār**, {OsT} Şarkı söylenen eğlenceli yer. || **terāne-zen**, {OsT} Şarkı söyleyen.
- terapi**, [Fr. thérapie] is. Getirildiği Latin kökenli kelimelere "iyileştirme, sağaltma, tedavi etme" anlamı katarak birleşik kelimeler yapan son ek.
- terapi**, [Yun. therapeia > Fr. thérapie] is. tıp. Tedavi; iyileştirme; sağaltım.
- terarih**, [Ar. türrehe > terārih تراويه] (tera:ri:h) {OsT} is. Saçma sapan sözler.
- terarium**, [Lat. terrarium] is. Kurbağa, sürüngen türü hayvanların yerleştirilip bakıldıkları özel yer.
- teras**, [Fr. terrasse] is. 1. Taraça. 2. Toprak seki; taraça. 3. coğ. Teras. ☞ **teras çatı**, Düz çatı. || **teras katı**, Çok katlı yapılarda, son kat üzerine yapılan cepheden biraz geriye çekilmiş kat; çekme kat.
- terasa**, [Fr. terrasse] is. → teras.
- terasat**, [Ar. terāset تراست] (tera:set) {OsT} is. Kalkancılık.
- teraslama**, [teras-la-ma] is. Teraslamak eylemi.
- teraslamak**, [teras-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Bir

yamacı, toprak aşınmasına karşı korumak ve ağaçlandırmak için sekiler yapmak; sekilemek; taraçalamak.

teraslanma, [teras-lan-ma / teras-la-n-ma] *is.* Teraslanmak eylemi.

teraslanmak, [teras-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* 1. Teraslamak eylemi yapılmak. 2. *dönşl. f.* Teras sahibi olmak.

terasuf, [Ar. terāşuf تراصف] (*tera:suf*) {OsT} *is.* Birbirine iyice yanaşıp sıkışma; istif olma.

terasül, [Ar. terāsül تراسل] (*tera:sül*) {OsT} *is.* Mektuplaşma; haberleşme.

teratogen, [Fr. tératogène] *sf. biy.* Ucube üreten.

teratogenez, [Fr. tératogénèse] *is. biy.* 1. Biçim bozukluklarının nedenlerini araştıran bilim dalı. 2. deneysel olarak gelişim bozuklukları yaratma.

teratogeni, [Fr. tératogénie] *is.* Doğuştan şekil bozukluklarının sebebini inceleyen ucube inceleme bilimi dalı.

teratoloji, [Fr. tératologie] *is.* Ucubeleri inceleyen bilim dalı.

teratom, [Fr. tératome] *is.* Görünümü embriyonun ilk evrelerine anımsatan iyi ya da kötü huylu urlara verilen ad.

tera'ud, [Ar. ra'd > tera'ud ترعد] {OsT} *is.* Titreme.

teravi, [Ar. terviha > terāviح تراويح] (*tera:vi*) {OsT} *is.* Ramazan ayında her gün yatsı namazından sonra kılınan yirmi rekâtlik namaz. ☞ **teravi namazı**, *Teravi*.

teravih, [Ar. terviha > terāviح تراويح] (*tera:vi:h*) {OsT} *is.* 1. İki iş arasında dinlenme. 2. → teravi.

terayak, **-ği** [ter+ayak ?] {ağız} *tis.* Soba borusu dirseği. [DS]

terazi¹, [Ar. rızā > terāzī تراضي] (*tera:zi*) {OsT} *is.* (İki taraf için) karşılıklı birbirini razı etme.

terazi², [Far. terāzū ترازو] (*tera:zi*) *is.* 1. Kütleleri ölçmekte kullanılan bir kolun iki ucuna kefeler konulmuş tartı aracı; mizan. 2. İp cambazlarının dengelemlerini sağlamakta kullandıkları uzun ince sıruk. 3. *spor.* Vücudun bir yere asılarak ya da dayanarak yere paralel biçimde duruşu. 4. *mecaz.* Eşitlik. 5. {eT} Ölçü; miyar. [Bahşayış] ☞ **teraziye vurmak**, *İyice düşünüp taşınmak*.

Terazi³, [Far. terāzū ترازو] (*tera:zi*) *is. gök b.* Güney yarım kürede bulunan, en parlak yıldızı 2.9 kadir-den olan burçlar kuşağı takım yıldızı.

terazileme, [terazi-le-me] *is.* Terazilemek eylemi.

terazilemek, [terazi-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. Ağırlığı elle yoklayarak tahmin etmek. 2. *gçsz. f.* (Cambazlar için) kol ya da sıruk yardımıyla denge sağlamak.

terazu, [Far. terāzū ترازو] (*tera:zu:*) {eT} {OsT} *is.* → terazi. [Bahşayış] ☞ **terāzū ılduzu**, {eT} *Köpek yıldızı; Sirius*. [Bahşayış]

terbağı, [ter+bağ-ı] {ağız} *is.* Çuval ağzı dikmeye yarayan kıl ve sicimden yapılmış ip; sicim. [DS]

terbi, **-i** [Ar. erba' > terbi' تربيع] (*terbi:*) {OsT} *is.* 1. Dörtleme; dört kat etme; dörde çıkarma. 2. Dörde bölme. 3. Dört halifenin Hz. Peygamberin en meşru halifesi olduğunu iddia etme. 4. *ed.* Gazelin her beytinin başına iki mısra eklemek suretiyle onu murabba hâline getirme. 5. *gök b.* Dördün. 6. *mat.* Dört köşeli yapma. 7. Bir sayıyı kendisi ile çarpma; bir sayının karesini alma. ☞ **terbi etmek**, 1. *Dörtlemek*. 2. *Dört köşe yapmak*.|| **terbi-i ahîr**, {OsT} *Arap takviminde her ayın yirmi birinci günü*.|| **terbi-i evvel**, {OsT} *Arap takviminde her ayın yedinci günü*.

terbi'an, [Ar. terbi'an تربيعاً] (*terbi'a:n*) {OsT} *zf.* 1. Dört köşeli olarak. 2. Kare olarak.

terbi'at [Ar. terbi'at تربيعات] (*terbi:a:t*) {OsT} *is.* 1. Dörtlemeler; dört kat etmeler; dörde çıkarmalar. 2. Dörde bölmeler. 3. Dört halifenin Hz. Peygamberin en meşru halifesi olduğunu iddia etmeler. 4. *ed.* Gazelin her beytinin başına iki mısra eklemek suretiyle onu murabba hâline getirmeler. 5. *gök b.* Dördünler. 6. *mat.* Dört köşeli yapmalar. 7. Sayıların karelerini almalar.

terbin, [Fr. terbine] *is.* Terbiyum hidroksit.

terbiye¹, [Moğ. delbegen > * telbige / terbige > terbiye] *is.* 1. Atın dizgini. {ağız} (*aynı*) [DS] 2. {ağız} At arabasında dizgin. [DS]

terbiye², [Ar. rübüv (gelişme) > terbiye تربيه] *is.* 1. Eğitim. {OsT} (*aynı*) 2. Görgü ve nezaketin gerektirdiği davranış biçimi; görgü; edep. 3. Yemeğin suyunu koyulaştırmak için yapılan işlem. 4. Hafif bir ceza verme. 5. Bir hayvanı herhangi bir işe alıştırtma; eğitime; alıştırtma. ☞ **terbiye almak**, *Belli bir eğitimden geçerek yetişmek; eğitim görmek*.|| **terbiye çılıbrı**, *Atları terbiye etmekte kullanılan, atın ağız ve ön kısmı ile kalça kısmını kuşatan kayış*.|| **terbiyeden tezilmek**, {ağız} *Terbiyesizlik yapmak; yoldan çıkmak*. [DS]|| **terbiye etmek**, 1. *Eğitmek; yetiştirmek*. 2. *Hafif şekilde cezalandırmak*.|| **terbiye görmek**, *Eğitim görmek*.|| **terbiye-i bedenî**, *Beden eğitimi*.|| **terbiye ilmi**, *Eğitim bilimi; pedagoji*.|| **terbiye işlemi**, *tekst.* *Özelliklerini artırmak amacıyla beyazlatılmamış dokumalara uygulanan ağartma, boyama, apreleme gibi işlemlerin tümü*.|| **terbiyesini bozmak**, *Kaba, incitici ve çirkin davranışlarda bulunmak*.|| **terbiyesini vermek**, *Bir kimseye yaptığı terbiyesizliğin karşılığı olarak hafif ceza vermek, ya da davranışının doğru olmadığını sert sözlerle anlatmak*.|| **terbiye yapmak**, *Yemeğin suyunu koyulaştırmak*.

terbiyecî, [terbiye-ci] *is.* 1. Eğitimci; pedagog. 2. İşi bir hayvanı eğitmek olan kimse. 3. Sirklerde eğittiği vahşi hayvanlarla gösteri yapan kimse.

terbiyekerde, [Ar. terbiye + Far. kerde تربیه کرده] {OsT} *is.* Eğitilmiş; terbiye görmüş.

terbiyeleme, [terbiye-le-me] *is.* Terbiyelemek eylemi.

terbiyelemek, [terbiye-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. Eğitmek. 2. Yemeği çeşitli usullerle lezzetli duruma getirmek.

terbiyeli, [terbiye-li] *sf.* 1. (Kişi için) görgü kurallarına riayet eden; nazik; müeddep. 2. (Davranış ve tutum için) böyle bir kişiye özgü olan. 3. (Yemek için) terbiye edilerek suyu koyulaştırılmış. 4. *zf.* Nazik biçimde; terbiyeli olarak. ☞ **terbiyeli çorba**, Çeşitli katkı maddeleri ile suyu koyultulmuş ve lezzetli hâle getirilmiş çorba. || **terbiyeli köfte**, 1. Çeşitli katkı maddeleri ile lezzetli hâle getirilmiş çorba. 2. Su içinde pişirilen köfteler üzerine çırpılmış limon suyu ve yumurta ile terbiye etmek suretiyle pişirilen köfte yemeği. || **terbiyeli maymun**, Kişiliksizliğe varan bir uysallıkla her denileni yapan; çok saygılı; çekingen; itaatkâr. || **terbiyeli terbiyeli**, Terbiyeli biçimde.

terbiyelilik, -ği [terbiye-li-lik] *is.* Terbiyeli olma durumu.

terbiyesiz, [terbiye-siz] *sf.* 1. Terbiyesi olmayan. 2. (Kişi için) topluluk içinde yaşamının gerektirdiği nezaket ve görgü kurallarına uymayan; kaba; görgüsüz. 3. (Davranış için) kaba ve ayıp sayılan. 4. (Yemek için) terbiye yapılmamış. 5. *zf.* Kaba ve edepsiz biçimde; terbiyesiz olarak.

terbiyesizce, [terbiye-siz-ce] (*terbiyesi'zce*) *zf.* Terbiyesiz bir kimseye uygun düşer biçimde; edepsizce.

terbiyesizleşme, [terbiye-siz-le-ş-me] *is.* Terbiyesizleşmek eylemi; edepsizleşme.

terbiyesizleşmek, [terbiye-siz-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Terbiyesiz biçimde davranmaya başlamak; edepsizleşmek; kabalaşmak.

terbiyesizlik, -ği [terbiye-siz-lik] *is.* 1. Terbiyesiz olma durumu. 2. Terbiyesiz bir kimsenin davranışlarının niteliği; kabalık; nezaketsizlik; edepsizlik. 3. Terbiyesizce davranış; nezaketsiz, kaba davranış. ☞ **terbiyesizlik etmek**, Toplum kurallarına, görgü kurallarına aykırı davranışta bulunmak.

terbiyet, [Ar. terbiye > terbiyyet تربیت] {OsT} *is.* Eğitim; terbiye. ☞ **terbiyet-kâr**, {OsT} Eğitici. || **terbiyet-kerde**, {OsT} Terbiye edilmiş; terbiyeli.

terbiyevi, [Ar. terbiye > terbiyevî تربیوی] (*terbiyevi:*) {OsT} *sf.* Eğitimle ilgili; eğitsel; eğitici.

terbiyum, [Ytterby (İsveç'te bu maden cevherinin bulunduğu yer) > Fr. terbium] *is. kim.* Lantanitler grubundan, atom numarası 65, atom numarası

158,93 olan, ender bulunan bir metal element, sembolü: Tb.

terbiz, [Ar. terbiş تربیص] {ağız} *is.* Toprağın nemli; tav. ☞ **terbiz etmek**, {ağız} Yeterince yağış aldığı zaman ekmeden önce tarlayı sulamak. [DS]

terbuş, [Ar. ʔarbūş طربوش] {ağız} *is.* Sahan kapağı. [DS]

terbuşlu, [terbuş-lu] {ağız} *is.* Kapaklı sahan. [DS]

terbüşlü, [terbüş-lü] {ağız} *is.* → terbuşlu. [DS]

tercan, [ter-can ?] {ağız} *is.* 1. Kırmızı buğday. 2. Yazın yemek için ayrılan buğday. [DS]

terce, [Far. derîçe => terce] {ağız} *is.* 1. Buzağının doğduktan sonra bir süre korunduğu yer. 2. Eski evlerde ocağın iki yanındaki kalın duvarlar oyularak yapılan ve ufak tefek şeyler koymaya yarayan küçük oyuk. [DS]

terceman, [Ar. terceme > tercemān ترجمان] (*tercema:n*) {OsT} *is.* Tercüman; çevirmen.

terceme, [Ar. terceme ترجمه] {eT} {OsT} *is.* Tercüme. [Bahsayış] ☞ **terceme-i ahvāl-i ricāl**, {OsT} Büyük adamların hayat hikâyesi. || **terceme-i hâl**, {OsT} → hâl tercümesi.

terci, -i'ı [Ar. rüçü' > terci' ترجیع] (*terci:*) {OsT} *is.* 1. Geri çevirme; döndürme. 2. Tekrarlama. 3. Divan şiirinde bentlerden oluşan bir nazım biçimi. ☞ **terci etmek**, {OsT} Döndürmek; tekrarlamak. || **terci-i bend**, {OsT} *ed.* Divan edebiyatında, kafiyeleri ayrı birkaç bölümden oluşan ve her bölümün kafiyeli son beyti tekrarlanan bir nazım türü. || **terci-hâne**, {OsT} *ed.* Terci-i bend biçiminde yazılmış manzumenin bentlerinden her biri.

terciat, [Ar. terci' > terci'āt ترجیعات] (*tercia:t*) {OsT} *is.* 1. Geri çevirmeler; döndürmeler. 2. *ed.* Bir divanda terci-i bentlerin bulunduğu bölüm.

tercib, [Ar. tercib ترجمیب] (*terci:b*) {OsT} *is.* 1. Yemişi çok olan ağacın dalları kırılmasın diye altına dayak yerleştirme. 2. Ululama.

tercih, [Ar. rüçhān > terciḥ ترجیح] (*terci:h*) *is.* Bir şeyi diğerlerine göre daha iyi, daha üstün ve önemli saymak; yeğ tutma. {OsT} (*aynı*) ☞ (birini, bir şeyi) **tercih etmek**, (Onu) diğerlerine göre daha üstün, daha iye ve daha önemli saymak; yeğlemek; yeğ tutmak. || **tercih hakkı**, tic. Bir malı sözleşmedeki şartlarla daha fazla alma veya satma olanağı tanıma. || **tercih-i beyyine**, {OsT} isl. huk. Bir davada, davalı ve davacının ileri sürdüğü kanıtlardan birini diğerine göre üstün tutma.

tercihan, [Ar. terciḥ > terciḥān ترجیحاً] (*terci':han*) {OsT} *zf.* Tercih etme hakkını kullanarak; tercih edilerek.

tercihane, [Ar. terci' + Far. -hāne ترجمیخانه] (*terci:-*

- ha:ne* {OsT} *is.* Terci-i bentlerde, her bendin vasıta beytinden önceki bölümün adı.
- tercihat**, [Ar. terciḥ > terciḥāt *ترجيحات*] (*terci:ha:t*) {OsT} *is.* Tercihler; üstün tutmalar; yeğlemeler.
- tercihli**, [terciḥ-li] *sf.* Tercih etme hakkı tanınmış olan. ☞ **tercihli oy**, *Seçmenin listede bulunan adayların sırasını değiştirebilmesine olanak tanıyan oy sistemi.* || **tercihli yol**, *Büyük kentlerde toplu taşıma araçlarına ayrılmış olan yol.*
- terci'ibent, -di** [Ar. terci' + Far. -i bend *ترجع بند*] {OsT} *is. ed.* Divan şiirinde, 5-10 beyitten oluşan farklı kafiyelenen bentlerden oluşan, vasıta beyti her bendin sonunda tekrarlanan manzume biçimi.
- tercim**, [Ar. recm > terciḥ *ترجميم*] (*terci:m*) {OsT} *is.* Suçluyu taşlamak suretiyle öldürme cezası.
- terciye**, [Ar. terciye *ترجييه*] {OsT} *is.* Ümitli olma; umma.
- tercüman**, [Ar. terceme > tercemān *ترجمان*] (*tercūma:n*) *is.* 1. Bir dile söylenen sözü başka bir dile sözlü olarak çeviren kimse; çevirmen; dilmaç. 2. *mecaz.* Amacı anlatmaya yarayan araç. 3. *tasvf.* İşlenen bir günahın sonra bağışlanmak için Allah'a yalvarırken kullanılan sözler. 4. {eAT} Bektaşilerin sofraya, çırağ ve diğer işlerden önce okudukları dualar ve kafiyeli sözler. ☞ **tercüman olmak**, (*Düşünce, duygu vb. için*) *dile getirmek; anlatmak.*
- tercümanlık, -ğı** [tercüman-lık] *is.* 1. Tercüman olma durumu. 2. Çevirmenin işi; çevirmenlik.
- tercüme**, [Ar. terceme *ترجمه*] {OsT} *is.* 1. Bir metni ya da konuşmayı başka bir dile çevirme işi; çeviri. 2. Yazıldığı dilden başka bir dile aktarılmış olan eser; çeviri. 3. *biy.* Elçi RNA'da (mRNA) kotlanmış olan genetik bilginin çözülerek belli bir proteinin sentezlenmesi olayı. 4. *sf.* Tercüme edilmiş; başka dilden çevrilmiş. ☞ **tercüme etmek**, *Bir dilden başka bir dile çevirmek.* || **tercüme odası**, *İmparatorluk döneminde, Babîlî'nin yabancı ülke konsoloslukları ile yaptığı yazışmaları yöneten, Hariciye Nezaretine bağlı kalem.* || **tercüme yapmak**, *Çevirmek; başka dile aktarmak.*
- tercümeçi**, [tercüme-ci] *is.* Çevirmen; dilmaç.
- tercümeçilik, -ğı** [tercüme-ci-lik] *is.* Tercümeçinin yaptığı iş; tercümanlık.
- tercümeihâl, -li** [Ar. terceme-i ḥāl *ترجمه حال*] (*tercūme'iha:l*) {OsT} *is.* Bir kimsenin ana çizgileri ile kendi hayatını anlatan yazı; öz geçmiş; biyografi.
- terçi¹**, [ter-çi] (*terçi:~*) {eT} *is.* Ücretle çalışan; işçi; ücretli; ırgat. [DLT] [EUTS] [Mühennâ]
- terçi²**, [ter-çi?] {ağız} *is.* Çengelli iğ. [DS]
- terçirmek**, [terçi-mek] {ağız} *is.* Kışın güneşli günlerde kar erimeye başlamak. [DS]
- terdamen**, [Far. ter-dāmen (*eteği yaşı*) *تردامن*] (*ter-da:men*) *sf.* (Kadın için) iffetsiz; namussuz.
- terdek**, [terdek *تردك*] *is.* 1. {OsT} Çulhaların mekik içine koydukları ince kamış; masıra. 2. {ağız} Boru. [DS] 3. {ağız} Erkeğin cinsel organı; kamış. [DS]
- terdest**, [Far. ter-dest *تردست*] {OsT} *sf.* Eli işe yatkın; usta; mahir.
- terdid**, [Ar. redd > terdid *ترديد*] (*terdi:d*) {OsT} *sf.* 1. Geri çevirme; reddetme. 2. Geri atma; püskürtme. 3. Tekrar tekrar çevirme. 4. *ed.* Bir düşünceyi iki ihtimalle anlatma. 5. *ed.* Bir sözü dinleyen beklediği biçimde bitirme. ☞ **terdid cümlesi**, *İki ayrı anlama gelen cümle; ikircil cümle; çatallı cümle.*
- terdidat**, [Ar. terdidāt *ترديدات*] (*terdi:da:t*) {OsT} *sf.* Terditler.
- terdif**, [Ar. redf > terdif *ترديف*] (*terdi:f*) {OsT} *is.* 1. İzleme; arkasından gitme. 2. Terkiye alma. 3. *ed.* Bir sözün ya da dizinin arkasından onu tamamlayacak söz ya da dize kullanma.
- terdifat**, [Ar. terdifāt *ترديفات*] (*terdi:fa:t*) {OsT} *is.* Terdifler.
- terdifen**, [Ar. terdif > terdifēn *ترديفاً*] (*terdi:'fen*) {OsT} *zf.* Peşinden giderek; izleyerek.
- terdit, -di** [Ar. redd > terdid *ترديد*] (*terdi:t*) {OsT} *is.* → terdid.
- terditli**, [terdit-li] *sf.* (Dava için) yinelemeli; kademe-li. ☞ **terditli dava**, *huk. Dava eden tarafından birden çok hukukî sebebin ileri sürüldüğü, birinci reddedildiği takdirde ikincisinin görüşülmesi gerektiği dava.*
- terdiye**, [Ar. ridā > terdiye *ترديه*] (*terdi:ye*) {OsT} *is.* Örtü ile kapatma; örtme.
- tere¹**, [Far. tere-tīzek (*acı tere*) => tere *تره*] *is. bot.* 1. Hardalgillerden, baharlı yaprakları salata olarak yenilen bir yıllık otsu bitki, (*Lepidium sativum*). 2. {eT} {eAT} Yaprakları yenilebilir sebzeler; sebze; sebzevat. [Bahşayış] ☞ **tere satıcı**, {eT} *Manav.* [Bahşayış] || **tere türe**, {eAT} *Tere otu gibi yeşil yenir sebzeler.* || **tere yeri**, {eT} *Sebze bahçesi.* [Bahşayış]
- tere²**, [Far. kere / kereh => tere] *is.* Tereyağı.
- terebantin**, [Lat. terebinthina > Fr. térébenthine] *is.* → terebentin.
- terebentin**, [Lat. terebinthina > Fr. térébenthine] *is.* Kozalaklılarla, sakız ağacıgillere özgü ağaçlardan ya kendi kendine ya da ağaç gövdelerinin çizilmesi ile elde edilen yağlı reçine.
- terebentinleme**, [terebentin-le-me] *is.* Çam sakızını homojen duruma getirme işlemi.
- terebentinli**, [terebentin-li] *sf.* İçinde terebentin bulunan; terebentin esansı içeren.

- terecci**, [Ar. recā > tereccī ترجمی] (*terecci:*) {OsT} is. 1. Rica etme. 2. Umma; bir şeye bel bağlama.
- tereccuh**, [Ar. tereccuh ترجمح] {OsT} is. Bir tarafı tutma; taraflı davranma.
- terece**, [Far. deriçe دریچه => terece ترجمه] {OsT} is. 1. Pencere. 2. {ağız} Kiler. [DS] 3. {ağız} → terce. [DS]
- tereci**, [tere-ci] is. Tere yetiştiren ya da satan kimse. ☞ **tereciye tere satmak**, *Bir alanda uzman olan kimseye o konuda bilgi vermeye kalkışmak.*
- tereddi**, [Ar. redy > tereddī تردی] (*tereddi:*) {OsT} is. Olumsuz bir değişimle bozulma; soysuzlaşma; yozlaşma. ☞ **tereddi etmek**, *Soysuzlaşmak; yozlaşmak.*
- tereddiyat**, [Ar. tereddī > tereddiyyāt تردیات] (*tereddiya:t*) {OsT} is. Soysuzlaşmalar; yozlaşalar.
- tereddüd**, [Ar. redd > tereddüd تردد] {OsT} is. → tereddüt.
- tereddüdat**, [Ar. tereddüd > tereddüdāt تردادات] (*tereddüda:t*) {OsT} is. Tereddütler.
- tereddüt, -dü** [Ar. redd > tereddüd تردد] {OsT} is. 1. esk. Bir yere gidip gelme. 2. Bir şeyi yapmakta kararsız kalma; kararsızlık; karar verememe; kuşku durumu; duraksama; ikircik, ikircim. 3. Karar vermeye engel olan kuşku. 4. tıp. Sıtma gibi nöbetli hastalıklarda tekrarlama. ☞ **tereddüt etmek**, 1. *Herhangi bir şeyi yapmakla yapmamak arasında kalmak; duraksamak.* 2. *Seçim yapmakta zorlanmak.*
- tereddütle**, [tereddüt-le] (*tereddü'tle*) zf. Tereddüt ederek duraksayarak.
- tereddütlü**, [tereddüt-lü] sf. Tereddüdü olan; tereddüde yol açan; duraksamalı; ikircikli.
- tereddütsüz**, [tereddüt-süz] sf. 1. Tereddüdü olmayan; tereddüde yol açmayan; kararsızlığa yol açmayan. 2. zf. Duraksamaksızın; kararlı bir biçimde.
- teref¹**, [Ar. teref ترف] {OsT} is. 1. Yumuşaklık. 2. İyi ve güzel yemek. 3. İnce ve güzel nesne; biblo.
- teref²**, [Ar. taraf => teref] {ağız} is. Taraf; yan. [DS]
- tereffu, -u'ı** [Ar. tereffu'at ترفعات] {OsT} is. Yükselme; yukarı kalkma.
- tereffuat**, [Ar. tereffu'at ترفعات] {OsT} is. Yükselmeler; yukarı kalkmalar.
- tereffuk**, [Ar. rıfık > tereffuk ترفق] {OsT} is. Tatlı davranma; tatlı dil, güler yüz gösterme.
- tereffüh**, [Ar. refāh > tereffüh ترفه] {OsT} is. Bolluğa erişme; refaha kavuşma.
- terefli**, [taraf-lı / teerf-li] {ağız} sf. Taraflı; yanlı; yanları olan. ☞ **terefli çadır**, {ağız} *Penceresi ve saçağı olan köşeli çadır.* [DS]
- tereftalat**, [Fr. téréphtalate] is. kim. Tereftalik asidin tuzu ya da esteri.
- tereftalik, -ği** [Fr. térébenthine + phtalique > téréphtalique] sf. (Asit için) benzen para-di-karboksilikle ilgili. ☞ **tereftalik asit**, kim. *Benzen-1,4 dikarbolik asidin yaygın adı, C₈H₆O₄.*
- terehhüb**, [Ar. rāhib > terehhüb ترهب] {OsT} is. Rahip olma; rahipleşme.
- terek¹**, [térēk] (*tere:k*) {eT} is. bot. 1. Kavak. 2. Kavak ağacı. [DLT] 3. {ağız} Ağaç. [DS] 4. {ağız} Asma. [DS]
- terek², -ği** [ter-mek > ter-ek ترک] is. 1. {ağız} {eAT} {OsT} Geleneksel Türk evlerinde, normal bir insanın ulaşabileceği yükseklikte odayı boydan boyaya dolanan raf; sergen. [DS] 2. Dükkanlardaki bölmeli raflar. 3. {eAT} Tabak. 4. {ağız} Tavuk kümeslerindeki tünek. [DS] 5. {ağız} Köy evlerinde ocağın iki yanında oturmaya yarayan sekiler. [DS] 6. {ağız} Dolap, sandık ve çekmecelerdeki raf şeklindeki gözler. [DS] 7. {ağız} Eski evlerde ocağın iki yanındaki duvara oyulmuş küçük gözler. [DS] 8. {ağız} Merdiven gibi set set olan dağ. [DS]
- terek³, -ği** [? terek] {ağız} is. Şapka kenarı. [DS]
- terek⁴, -ği** [? terek] {ağız} is. Nişasta ile yapılan bir tür tatlı. [DS]
- terekât**, [Ar. tereke > terekât ترکات] (*terekâ:t*) {OsT} is. Ölen kişinin miras olarak bıraktığı malların tümü.
- tereke¹**, [Ar. tereke / terike ترکه] {OsT} is. 1. Ölen kimsenin bıraktığı mal varlığı. 2. huk. Miras bırakanın ölümüyle mirasçılara geçen özel hukuk ilişkilerinin tümü. 3. {ağız} Ev eşyası. [DS]
- tereke²**, [Erm. tereke => ترکه] {eAT} {OsT} {ağız} is. Ürün; mahsul; yiyecek. [DS] ☞ **tereke pazarı**, *Tahıl pazarı; zahire pazarı.*
- tereke³**, [? tereke] {ağız} is. 1. Sığır. 2. Yük hayvanı. [DS]
- terekelik, -ği** [tereke-lik] {ağız} is. Sebze bahçesi; bostan. [DS]
- terekem**, [? terekem] {ağız} is. Ev eşyası. [DS]
- terekeme¹**, [Türk > Ar. terākime (Türkmenler) تراکمه] is. folk. 1. Kars çevresinde oynanan Türkmen kökenli halay türü bir halk oyunu. 2. Askerani adındaki halk oyununun diğer adı.
- terekeme²**, [terekeme] {ağız} sf. 1. Dalgın; düşünceli. 2. Aptal. 3. Kendi kendine yetişen. [DS]
- terekküb**, [Ar. rüküb > terekküb ترکیب] {OsT} is. → terekküp.
- terekkubat**, [Ar. terekküb > terekkübāt ترکیبات] (*terekküba:t*) {OsT} is. Oluşmalar; birleşmeler; meydana gelmeler.

terekkün, [Ar. rükn > terekkün ترکن] {OsT} is. 1. Hattırı sayılır kimse olma; büyük bir adam olma. 2. Manevi güç kazanma.

terekküp, -bü [Ar. rüküb > terekküb ترکیب] {OsT} is.

1. Birkaç şeyin birleşmesinden meydana gelme; birleşme; oluşma. 2. *fel. kim.* Birleşim. ☐ **terekküp etmek**, {OsT} Birleşmek; karışmak. || **terekküp tarzı**, {OsT} Oluş biçimi.

tereklig, [térek-lig] {eT} sf. Direk sahibi; direkli. [DLT]

tereklik¹, [térek-lik] {eT} is. Direklik ağaç yetiştirilen yer. [DLT]

tereklik², [terek-lik] {ağız} is. Sergen; raf. [DS]

terekmek, [ter+ekmek] {ağız} is. Mayasız hamurdan açılıp sacda pişirilen yufka ekmeği. [DS]

terelelli, [Yun. trélos (deli) => terele(1)-li] (*terele'lli*) sf. *teklifsz.* Biraz kaçık olduğu düşünülen; hoppa; hafif. {ağız} (*aynı*) [DS]

terelenme, [tere-le-n-me] is. Terelenmek eylemi.

terelenmek, [tere-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* 1. Tere sahibi olmak; tere edinmek. 2. (Kalhanede eritilen bakır için) üzerinde hafif hava kabarcıkları oluşmak.

tereli, [tere-li] sf. İçinde tere bulunan.

terelik, -ği [tere-lik] is. Tere bahçesi.

terelmek, [tel-er-mek / terel-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ir]* Eskimek; yıpranmak; tellenmek. [DS]

terem, [? terem / tenem] {ağız} is. Kıl keçisi ile tiftik keçisinin çiftleşmesinden doğan melez oğlak. [DS]

teremeker, [? teremeker] {ağız} sf. İşlerine boş veren; savsak. [DS]

terempe, [? terempe] {ağız} is. Eğitilerek kuş avında kullanılan atmaca, doğan vb. avcı kuş. [DS]

teremrüm, [Ar. teremrüm ترمرم] {OsT} is. Bir şey söyleyecek gibi davranmakla beraber söylemeyip kalma.

terementi, [Lat. terebinthina / Yun. terebinthe > Fr. térébenthine] is. → terebentin.

teren¹, [Far. teren تر] {OsT} is. Nesteren denilen gül.

teren², [terin > teren] {ağız} is. Derin. [DS]

terence, [? terence] {ağız} is. Merdiven. [DS]

terençek, [ter-mek > ter-in-çek] {eT} is. → terinçek. [Mühennâ]

terencübin, [Ar. terencebîn ترنجبین] (*terencübi:n*) {OsT} is. Deve dikenini üzerine geceleri düşen tatlı bir madde; Acem kudret helvası.

terengübin, [Ar. terengübîn ترنجبین] (*terengübi:n*) {eT} {eAT} is. → terencübin. [Bahşayış]

terenmek, [türe-mek > tere-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* 1. Türemek. 2. Dadanmak. [DS]

terennüh, [Ar. terennüh ترنح] {OsT} is. Sarhoşluk vb. sebeplerle sallanarak, sendeleyerek yürümek.

terennühât, [Ar. terennühât ترنحات] (*terennüha:t*) {OsT} is. Sendeleyerek yürümeler.

terennüm, [Ar. renem (yırlama) > terennüm ترنم] is.

1. Alçak sesle şarkı mırıldanma. 2. Kuşun ötmesi; şakıma. 3. *mecaz.* Anlatma; ifade etme. 4. Türk musikisinde nakarat karşılığı. ☐ **terennüm etmek**, {OsT} Hafif ve tatlı sesle şarkı söylemek. 2. (Kuş için) ötmek; şakımak. 3. *mecaz.* Anlatmak. || **terennüm-sâz**, {OsT} Şarkı söyleyen. || **terennüm-sâzî**, {OsT} Şarkı söyleme. || **terennüm-sencî**, {OsT} Şarkı söyleyen. || **terennüm-sencî**, {OsT} Şarkıcılık.

terennümat, [Ar. terennüm > terennümât ترنمات] (*terennüma:t*) {OsT} is. 1. Terennüm etmeler. 2. Kuş şakımaları; kuş ötüşleri.

teres, [? teres] is. *kaba.* (Sövgü sözü olarak) pezevenk.

teressüb, [Ar. rüsüb > teressüb ترست] {OsT} is. → teressüp.

teressül, [Ar. resel (yavaş gitme) > teressül ترسل] {OsT} is. 1. Bir işi ağır ağır, acele etmeksizin yapma. 2. *dbl.* Harflerin kısalık ve uzunluklarına, çıkış yerlerine dikkat etme.

teressüm, [Ar. resm > teressüm ترسم] {OsT} is. Resim gibi canlanma; şekillenme; biçim alma. ☐ **teressüm etmek**, {OsT} Biçim almak; şekillenmek.

teressümat, [Ar. teressüm > teressümât ترسمات] (*teressüma:t*) {OsT} is. Biçim kazanmalar; resim gibi canlanmalar.

teressüp, -bü [Ar. rüsüb > teressüb ترسب] {OsT} is. 1. Çökme; tortulanma; çöktelti. 2. Durulma. ☐ **teressüp etmek**, {OsT} Tortusu dibe çökmek; tortulanmak.

teressübat, [Ar. teressüb > teressübât ترسبات] (*teressüba:t*) {OsT} is. 1. Çöktelti; tortular. 2. Çökmeler; durulmalar. ☐ **teressübat-ı havaiye**, {OsT} Yağış.

teressüf, [Ar. tereşşüf ترشف] {OsT} is. Suyu emme.

teressüh, [Ar. reşh > tereşşüh ترشح] {OsT} is. 1. (Su için) sızarak akma; sızıntı yapma; sızma. 2. Terleme. 3. *coğ.* Sızıntı. ☐ **teressüh etmek**, {OsT} 1. Sızmak. 2. Terlemek.

teressühât, [Ar. tereşşüh > tereşşühât ترشحات] (*teressühâ:t*) {OsT} is. 1. Sızıntı yapmalar; sızmalar. 2. Terlemeler.

tereteli, [? tereteli] {ağız} is. Dalından üzüm almaya yarayan uzun sepet. [DS]

teretmek, [türe-t-mek > teret-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* 1. Türetmek. 2. Yetiştirmek. [DS]

terettüb, [Ar. rütbe > rütüb > terettüb ترتب] {OsT} is. → terettüp.

terettüm, [Ar. terettüm ترتيم] {OsT} is. Unutmamak için parmağa iplik bağlama.

terettüp, -bü [Ar. rütbe > rütüb > terettüb ترتب] {OsT} is. 1. Sıraya dizilme; sıralanma. 2. Gerekmeye; icap etme. 3. (İş için) üstüne düşme; ait olma. ☞ **terettüp etmek**, {OsT} 1. Sıralamak. 2. Gerekmek. 3. Ait olmak.

terevce, [ʔ terevce] {ağız} is. Dokuma tezgâhında ipliklerin aralarından geçirildiği iki sopa. [DS]

terevvu, -u'ı [Ar. terevvu' ترووع] {OsT} is. Korkma.

terevvuh, [Ar. terevvuh ترووح] {OsT} is. Koku alma.

terevzin, [Far. dārābzīn => tirabzan > terevzin] {ağız} is. Merdiven başında bulunan parmaklık; tirabzan. [DS]

tereyağı, -nı [Far. kara (taze yağ) + yağ-ı] is. 1. Süt kaymağından, yayık ve diğer merkezkaç kuvvet ile çalışan özel makinelerle fizik olarak ayrıştırılan taze, doymuş yağ. 2. argo. Aptal; ahmak. ☞ **tereyağı gibi**, (Yiyecek için) yumuşak olma. || **tereyağından kıl çeker gibi**, Kimseye zarar vermeden ve kolay biçimde. || **tereyağı sosu**, Sirke ve sarımsak katılmış çiğ tereyağının eritilerek hafifçe kızdırılmasıyla hazırlanan sos. || **tereyağı ezmesi**, Normal sıcaklıktaki tereyağı içine pişmiş ya da kurutulmuş yiyecek maddeleri katıldıktan sonra dondurmak suretiyle elde edilen bir tür ezme.

tereze, [Far. deriçe => tereze] {ağız} is. Pencere. [DS]

terezecabu, [terez+cabū] {ağız} is. Perde. [DS]

terazi, [Far. terāzū => terazi / terezi] {ağız} is. 1. Terazi. 2. Şehre su dağıtılan yer. [DS]

terezlemek, [terez-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Temizlemek. 2. Süslemek; düzenlemek. [DS]

terezün, [Ar. terezzün تترزن] {OsT} is. Vakar gösterme.

terfend, [Far. terfend / terfende ترفند / ترفنده] {OsT} sf. Turfanda.

terfi, -i'ı [Ar. ref' > terfi' ترتفيع] (terfi:) {OsT} is. 1. Yükseltme; yukarı kaldırma. 2. Rütbe bakımından yükselme. 3. Bir kimsenin rütbesini yükseltme. 4. as. Askerî personelin daha fazla ehliyet ve sorumluluk gerektiren bir rütbeye yükseltme işlemi. 5. huk. Memurların derece ve kademeleri ile birlikte buna bağlı aylıklarının yükseltilmesi. ☞ **terfi etmek**, Rütbe bakımından yükselmek.

terfian, [Ar. terfi' > terfi'ân ترتفيعاً] (terfi:'a:n) {OsT} zf. Terfi ederek; rütbesi yükseltilerek.

terfiat, [Ar. terfi' > terfi'ât ترتفيعات] (terfi:a:t) {OsT} is. Terfi etmeler; yükselmeler.

terfid, [Ar. terfid ترفيد] (terfi:d) {OsT} is. Ululama; saygı gösterme.

terfie, [Ar. terfi'e ترتفه] {OsT} is. Dirlik düzenlikliğinde bulunma.

terfiḥ, [Ar. refāḥ > terfiḥ ترتفيع] {OsT} is. Bolluk içinde yaşatma; refaha kavuşturma; gönendirme. ☞ **terfiḥ etmek**, {OsT} Bolluk içinde yaşatmak; refaha kavuşturmak; gönendirmek.

terfik, -kı [Ar. refākat > terfiḥ ترتفيع] (terfi:k, k kalın söylenir) {OsT} is. 1. Birini yanına arkadaş olarak alma. 2. Bir kimseyi, bir başkasının yanına arkadaş olarak verme. ☞ **terfik etmek**, {OsT} Birini yanına almak; birini yanına katmak.

terfikān, [Ar. terfiḥ > terfiḥān ترتفيعات] (terfi:ka:n) {OsT} zf. 1. Birini yanına arkadaş olarak. 2. Birinin yanına arkadaş vererek.

terfil, [Ar. refl > terfil ترتفيل] (terfi:l) {OsT} is. 1. Yüceltme; ululama. 2. Uzatma. 3. ed. Aruz ölçüsünde müstef'ilün (- - - -) cüzünden müstef'ilâtün (- - - - -) cüzünü türetme.

tergal, [Fr. tergal (tescilli ad)] is. 1. Fransız yapımı sentetik polyester elyafı veya ipliği; poli-glikol-terefalat. 2. sf. Bu iplikten dokunmuş olan.

tergelir, [ter-gē-mek > terge-l-ir] {eT} sf. Dermek, toplamak üzere olan. [DLT]

tergemek, [ter-ge-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] Vazgeçmek; istememek; bırakmak. [DS]

tergen, [ter-gē-n] (terge:n) {eT} is. Araba; taşıt. [EUTS]

tergeş, [tér-gē-mek > térgē-ş] (terge:ş) {eT} is. 1. Sıkıntı. 2. Kalabalık yüzünden yürümekte çekilen güçlük. 3. (Su için) akarsu kollarının toplandığı yer. [DLT]

tergeşmek, [tergē-mek > terge-ş-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Arka arkaya gelerek derleşmek, toplanmak. [DLT]

tergi, [tē'r-mek > tér-gī] (tergi:) {eT} is. Sofra; sofranın üzerindeki çeşitli yemek; sıra; dizi. [DLT]

tergib, [Ar. rağbet > tergīb ترتغيب] (tergi:b) {OsT} is. İsteklendirme; rağbet ettirme. ☞ **tergib etmek**, {OsT} İsteklendirmek; arzu ettirmek.

tergim, [Ar. rağm > tergīm ترتغيم] (tergi:m) is. 1. Yere sürme. 2. Yere sürülme. ☞ **tergim-i enf**, {OsT} 1. Burunu yere sürme. 2. mecaz. Bir kimsenin gururunu, kibrini kırma.

tergömlek, -ği [ter+gömlek] {ağız} is. İç gömleği. [DS]

tergönec, -ği [ter+gömlek] {ağız} is. → tergömlek. [DS]

tergü, [tér-mek > tér-gü] (tergü:) {eT} is. Eyer kayışı; terki bağı. [Clason]

tergüci, [térgü > tergü-çi] (tergü:ci) {eT} sf. Deren; toplayan. [DLT]

- terhane**, [Far. ter-ḥāne ترخانه] (*terha:ne*) {OsT} is. Tarhana.
- terhib¹**, [Ar. terḥīb ترحيب] (*terhi:b, h kalın söylenir*) {OsT} is. Hâl hatır sorma; birine “merhaba” deme.
- terhib²**, [Ar. reh̄b > terḥīb ترهيب] (*terhi:b*) {OsT} is. Yıldırma; çok korkutma. ☞ **terhib etmek**, {OsT} Çok korkutmak.
- terhibat¹**, [Ar. terḥībāt ترحيبات] (*terhi:ba:t, h kalın söylenir*) {OsT} is. Hâl hatır sormalar; birilerine “merhaba” demeler.
- terhibat²**, [Ar. terḥīb > terḥībāt ترحيبات] (*terhi:ba:t*) {OsT} is. Korku salmalar; korkutmalar; yıldırma. ☞ **terhibat-ı şedîde**, {OsT} Şiddetli korkutmalar.
- terhiben**, [Ar, terḥīb > terḥībēn ترهيباً] (*tehi:'ben*) {OsT} zf. Korkutarak; korku salarak; yıldırarak.
- terhibî**, [Ar. terḥīb > terḥībī / terḥībīyye ترهيبية / ترهيبى] (*terhi:bi:)* {OsT} sf. **1.** Yıldırma, korkutma ile ilgili. **2.** Yıldırıcı; korkutucu.
- terhil**, [Ar. terḥīl ترحيل] (*terhi:l, h kalın söylenir*) {OsT} is. Birini bir yerden başka bir yere göç ettirme; göçürme.
- terhim¹**, [Ar. terḥīm ترحييم] (*terhi:m, h kalın söylenir*) {OsT} is. “Allah rahmet eylesin!” deme.
- terhim²**, [Ar. terḥīm ترحييم] (*terhi:m, h kalın söylenir*) {OsT} is. Bir ismi kısaltma.
- terhimat**, [Ar. terḥīmāt ترحييمات] (*terhi:ma:t, h kalın söylenir*) {OsT} is. “Allah rahmet eylesin!” demeler.
- terhin**, [Ar. rehn > terḥīn ترهين] (*terhi:n*) {OsT} is. **1.** Rehin bırakma; rehine koyma. **2. isl. huk.** Bir şeyi rehine koyma. ☞ **terhin etmek**, {OsT} Rehin bırakmak; ipotek etmek.
- terhine**, [Far. ter-ḥīne ترخينه] (*terhi:ne*) {OsT} is. Tarhana.
- terhis**, [Ar. ruḥṣāt > terḥīṣ ترخيص] (*terhi:s, h ve s kalın söylenir*) {OsT} is. **1.** Müsaade etme; izin verme. **2.** Askerlik görevini bitirenleri salıverme. ☞ **terhis edilmek**, (Askerlik görevini bitirenler için) bırakılmak. || **terhis etmek**, Askerlik görevini bitirenleri bırakmak. || **terhis olmak**, (Asker için) görevini bitirdiği için ordudan salıverilmek. || **terhis olunmak**, (Askerlik görevini bitirenler için) ordudan salıverilmek.
- terhisat**, [Ar. terḥīs > terḥīsāt ترخيصات] (*terhi:sa:t, h ve s kalın söylenir*) {OsT} is. **1.** İzin vermeler; müsaade edilmeler. **2.** Askerlik görevini bitirenleri ordudan koyuvermeler.
- terhun**, [Far. terḥūn ترخون] (*terhu:n*) {OsT} is. bot. Tarhun.
- teri¹**, [teri] (*teri:)* {eT} {ağız} is. Deri. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [DS]
- teri²**, [te-ri] {ağız} zf. ... e doğru; ... yönünce; -e karşı. (şehire teri) [DS]
- teri³**, [ter-i] {ağız} is. Elbise; giysi. [DS]
- ter'ib**, [Ar. ter'īb ترعيب] (*ter-i:b*) {OsT} is. Çok korkutma.
- terig**, [tē'r-mek > tér-ig] {eT} is. Derme; deriş; dernek; toplanı. [DLT]
- terigsek**, [tē'r-mek > térig-sē-k] (*terigse:k*) {eT} sf. Dermeyi, toplamayı dileyen. [DLT]
- te'rik**, [Ar. te'rik تاريق] (*te-ri:k, k kalın söylenir*) {OsT} is. **1.** Gece uykusuz bırakma. **2.** Gece uykusuz bırakılma.
- terike¹**, [Ar. terk > terike ترکه] (*teri:ke*) {OsT} is. **1.** Evde kalmış kız; evlenmemiş kız. **2.** İtfaiyecilerin başlarına giydikleri kırmızı başlık.
- terike²**, [Ar. terike ترکه] {OsT} is. Tereke.
- terikmek**, [tez-ik-mek ? > ter-ik-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] **1.** Bıkmak; usanmak. **2.** Ayrılmak. [DS]
- teriktirmek**, [terik-tir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Soğutmak; bıktırmak. [DS]
- terilen**, [İng. terylene (*tecilli isim*)] is. **1.** İngiliz yapımı sentetik polyester elyafı ve ipliğinin ticarî adı. **2. sf.** Bu iplikten üretilmiş olan; tergal.
- terilgen**, [tér-il-mek > tér-il-gēn] (*terilge:n*) {eT} sf. Her zaman derilen; toplanan. [DLT]
- terilmek**, [tē'r-mek > tér-il-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Toplanmak; bir araya gelmek; toplanmış ya da birleşmiş olmak; derilmek. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.]
- terim¹**, [Fr. terme => terim] is. **1.** Konuşma dilinde pek kullanılmamakla birlikte bir uzmanlık, sanat, meslek ve bilim dalına özgü anlamı olan, belli bir kavramı karşılayan sözcük; ıstılah (1942). **2. mat.** Cebirsel işlemlerde – ve + işaretleri arasında bulunan sayılardan her biri. **3.** Bir denklemde = işaretinin iki yanında bulunan anlatımlardan her biri. **4.** Bir kesrin pay ve paydalarından her biri. **5. mant.** Bir tasım(kıyas)ın öncülünün yüklem ya da öznesi. ☞ **terim bilimi**, Bir bilim, sanat, meslek ya da uzmanlık dalında kullanılan nesne ve kavramların adlandırılmasını, tanımını kuramsal olarak inceleyen dil bilimi dalı. || **terim bilimci**, Bir uzmanlık dalında ortaya çıkan terim ihtiyaçlarını karşılamakla görevli terim bilimi uzmanı.
- terim²**, [teñri-m > terim] {eT} ünl. Tekinlere ve Afraşyap soyundan olan hatunlara ve bunların büyük, küçük çocuklarına hitap ederken söylenen söz. [DLT]
- terimce**, [ter-im-ce] is. Bir bilim dalına, bir teknik alan ya da insan etkinliklerinin özel bir yanına iliş-

kin, kesin biçimde tanımlanmış terimlerin tümü; terminoloji.

terimci, [ter-im-ci] *sf.* 1. Terimciliğe ilişkin. 2. Terimciliği savunan.

terimcilik, -ği [ter-im-ci-lik] *is. fel.* İlahiyatçı Ockham'lı William (13. yy) tarafından ortaya atılan, vahye dayanmayan bilgi ve kavramaların gerçek olmadığını, uygulayanların deneyimine göre kavram kazandığını ve adlandırmanın da buna göre yapıldığını savunan adcılık öğretisine verilen ad.

terime, [ʔ terime] {ağız} *is.* Yüz; surat. [DS]

terimleme, [terim-le-me] *is.* Terimlemek eylemi.

terimlemek, [ter-im-le-mek] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] Bir sanat, meslek ve bilim alanındaki terimleri belirlemek.

terimsel, [ter-im-sel] *sf.* 1. Terimlere ilişkin; terime dayanan. 2. Terimce ile ilgili.

terimsinmek, [tē'r-mek > terim-si-n-mek] {eT} *dönşl. f.* [-ür] Derer, toplar gibi görünmek. [DLT]

terin¹, [tē'r-mek > tér-in] {eT} *is.* Toplantı; meclis; kongre.

terin², [teriñ > terin] *sf.* Derin. [Gabain]

terinçek, [térin-mek > terin-çek] {eT} *is.* İki parçadan yapılan kadın carı; sabahlık. [DLT]

terinan, [Far. terinān ترينان] (teri:na:n) {OsT} *is.* İnce dallardan veya sazdan örülmüş sepet.

tering, [teriñ] (teriñ) {eT} *sf.* (Su için) engin; geniş; derin; her derin ve çok şey. [DLT] [EUTS] ☞ **tering bilge**, {eT} Büyük bilgin; derin âlim. || **tering ürî**, Derin ve geniş dere.

teringgüklenmek, [teriñ-gü-k-le-n-mek] (teriñgük-lenmek) {eT} *gçsz. f.* [-ür] (Su için) derinleşmek; çoğalmak. [DLT]

terinmek, [tér-mek > tér-in-mek / dér-in-mek] {eT} *dönşl. f.* [-ür] Kendisi için dermek, toplamak. [DLT]

terinsiz, [térin > térin-siz] {eT} *sf.* Toplantısız. [Clason]

ter'ış, [Ar. ra'şe > ter'ış ترعیش] (ter-i:ş) {OsT} *is.* 1. Titreme. 2. Titretilme.

terişmek, [tē'r-mek > tér-iş-mek] {eT} *işteş. f.* [-ür] Toplanmak; toplamakta ve dermekte yardım ve yarış etmek. [DLT]

teriştirmek, [tér-mek > tér-iş-mek > tér-iş-tir-mek] {eT} *gçl. f.* [-ür] Birlikte toplamak.

terit, [Ar. şerid / Far. terit تربت] (teri:t) {OsT} *is.* Et suyuna ekmek doğranarak yapılan yemek; tirit.

teritmek, [tēr > ter-it-mek] {eT} *gçsz. f.* [-ür] Terlemek. [DLT] [ETY]

teriye, [Fr. terrier] *is. zool.* → terye.

teriz, [ʔ teriz / tehriz] {ağız} *is.* Sedir; kerevet. [DS]

terk¹, -ki [Ar. terk ترك] {OsT} *is.* 1. Önceden sıkı bağılılık duyduğu ve iyi ilişkiler içinde bulunduğu bir kimseyi, yaşadığı veya sık sık gidip gördüğü bir yeri bırakma; onlardan ayrılma; uzaklaşma. 2. Bir kimseyi, bir hayvanı bir yere salıverme; orada başıboş bırakma; koyuverme. 3. Alışkanlık vb.'nden vazgeçme; ayrılma. 4. İhmal etme; bakmama. 5. Boşama. 6. *tasvf.* İslamiyetteki "tevekkül" ilkesini hiçbir şey yapmamak biçiminde saptırarak uygulama. 7. *spor.* Bir karşılaşmayı bitirmeksizin ayrılma. ☞ **terk edilmek**, *Bırakılmak; vazgeçilmek.* || **terk etmek**, 1. *Bırakmak; ayrılmak.* {eT} (aynı) [Bahşayış] 2. *Vazgeçmek.* 3. *Bakmamak; ilgilenmemek; ihmal etmek.* 4. *Boşamak.* || **terk eylemek**, {eAT} 1. *Unutmak; ihmal etmek.* 2. *Bırakmak; vazgeçmek.* 3. *Eksik bırakmak.* || **terk eyleyici**, {eAT} *Yalnız ve yardımsız bırakan.* || **terk-i âlem**, {OsT} *Dünyadan ayrılma; ölüm; ölme.* || **terk-i cān**, {OsT} *Canını bırakma; ölüm; ölme.* || **terk-i cihān**, {OsT} *Dünyadan ayrılma; ölüm; ölme.* || **terk-i diyār**, {OsT} *Memleketi bırakıp gurbete çıkma.* || **terk-i dünyā**, {OsT} 1. *Dünyadan ayrılma; ölüm; ölme.* 2. *tasvf.* *Dünya nimetlerinden vazgeçerek bir köşeye çekilme.* || **terk-i hayāt**, {OsT} *Hayattan ayrılma; ölüm; ölme.* || **terk-i mevki'**, {OsT} *Yerini bırakma.* || **terkin urmak**, {eAT} 1. *Terk etmek; vazgeçmek.* 2. *Aklını başından almak; kendinden geçirmek.* || **terkini urmak**, {eAT} {OsT} → *terk urmak.* || **terk-i ser**, *Başından ayrılma; ölüm; ölme.* || **terk-i terk**, {OsT} *tasvf.* *Terk-i dünyayı da geride bırakan bir aşama olarak her şeyi bırakıp yalnız Allah ile meşgul olma.* || **terk-i ukbā**, {OsT} *Ahret dahil tüm düşüncelerden sıyrılma.* || **terk-i vazife**, {OsT} *Görevinin başından ayrılma; görevini terk etme.* || **terk olmak**, {eAT} 1. *Unutulmak; ihmal olunmak.* 2. *Salıverilmek.* || **terk olunmuş**, {eAT} 1. *Terk edilmiş; ihmal edilmiş.* 2. *Yardımsız ve yalnız bırakılmış.* || **terk ü terk**, {OsT} *Nesi var nesi yok, her şeyini terk edip Allah'a yönelme.*

terk², [ter-k / ter-k-in] {eT} *zf.* Tez; çabuk; çabucak; alelacele; derhal; hemen. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] ☞ **terk kelmek**, {eT} *Tez gelmek.* [DLT] || **terk kılmak**, *Çabuk olmak.* [DLT] || **terk ödün**, {eT} *Derhal; tez zamanda.*

terk³, [Far. terk ترك] {OsT} *is.* 1. Tolga. 2. Kavuk dilimi. 3. *tasvf.* Tarikat ehlinin başlığındaki dilimler.

terk⁴, [ter-(i)k] {ağız} *is.* Çok çalışmak yüzünden kol ve bacaklarda meydana gelen tutukluklar. [DS] ☞ **terk olmak**, {ağız} *Hamlıktan ayakları tutulmak.* [DS]

terke¹, [tēr > ter-ke] {eT} *is.* 1. Ücret; hak edilen nesne; ter karşılığı. [EUTS] [Gabain] 2. {ağız} *Ambara konan buğday.* [DS]

terke², [Far. telh تلح => tarkā / terkē] (terke:) {eT} *sf.* Acı; ekşi.

terke³, [terke / terki] {ağız} is. 1. Eyerin heybe asılan yeri; terki. 2. Heybe. [DS]
terke⁴, [? terke] {ağız} is. Tekne. [DS]
terkek¹, [tér-mek (dermek) / tir-mek > tér-ke-k] {eT} is. Bohça. [DLT]
terkek², [ter-(i)k-e-k ?] {ağız} is. Bacak tutukluğu. ☞ **terkek olmak**, {ağız} 1. Ham olduğu için işte aşırı yorulmak. 2. (Çok yürüyerek terleyen at için) soğukta üşüterek bacaklarından hastalanmak. 3 (Hayvan için) güçten düşmek. [DS]
terkel, [terkel] {ağız} zf. Yeniden; gene. [DS]
terkellemek, [terkel-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yinelemek. [DS]
terkemek, [terke-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-k(i)-yor] Birinin arkasından gelmek. [DS]
terken¹, [tarhan > terken] {eT} is. 1. Egemen; hükümdar; melik. [DLT] 2. Kendisine itaat edilen. [DLT] 3. Yüksek bir unvan. [Gabain] 4. Hükümdarın karısı. [Mühennâ] 5. ünl. Valiye karşı hakanların hitabı. [DLT] 6. Kadınlara ait bir unvan. [KB] ☞ **terken katun**, {eT} Hükümdar karısı. [Mühennâ]
terken², [Far. tîr ? > terken ترکن] {eAT} is. Bir tür ok.
terkend, [Far. terkend / terkende ترکنده / ترکنده] {OsT} is. Yalan; hile.
terkes, [? terkes] {ağız} sf. Ters; aykırı. [DS]
terkeş¹, [? terkes / terkeş] {ağız} sf. Ters; aykırı. [DS] ☞ **terkeş gözlü**, {ağız} Şaşı gözlü. [DS]
terkeş², [Far. terkeş / tirkeş ترکش] is. 1. Sırtta taşınan ok çantası; ok kuburu. 2. {ağız} Oyuncak tüfek. [DS]
terkeşik, -ği [terkeş-ik] {ağız} sf. 1. Karışık. 2. Zor çözülen. 3. Zor okunan. [DS]
terki¹, [eT. ter-gü > terki] is. 1. {eT} Eyer kayışı; e- yer bağı. [Bahşayış] 2. Eyerin arka bölümü. [Bahşayış] 3. Binek hayvanının sağrısı; atın arkası. {ağız} (aym) [DS] 4. Eyerin arkasında bulunan yük. [Bahşayış] 5. {ağız} Binek hayvanlarına vurulan yük. [DS] ☞ **terki atı**, {OsT} Yedek at. || **terki bağı**, {ağız} Terki heybesini bağlayacak kayış veya ip. [DS] || **terki heybesi**, {ağız} At eyerinin arkasına konulan heybe. [DS] || **terkisine almak**, Birini bindiği hayvanın sağrısına bindirmek.
terki², -i'1 [Ar. rıķ'a > terķī' ترقيع] (terki:) {OsT} is. 1. Yama yapma; yamama. 2. Yamanma.
terki³, [terk / terki] {ağız} is. Ayak tutukluğu. ☞ **terki tüşmek**, {ağız} Öküzün ön ayakları incinip akşamamak. [DS]
terkib, [Ar. rüküb > terkīb ترکیب] (terki:b) {OsT} is. → terkib. ☞ **terkīb-i atfī**, {OsT} dbl. Bağlama grubu. || **terkīb-i bend**, {OsT} → terkibibent. || **terkīb-i intikal**, {OsT} müz. Peşrev veya saz semaisinde haneye veya mülazimeye götürülen mükerrer saz parçası. || **terkīb-i isnadī**, {OsT} dbl. Bildirme cümlesi. || **ter-**

kīb-i izāfī, {OsT} dbl. Belirtili isim tamlaması. || **terkīb-i kelām**, {OsT} dbl. Söz dizimi; cümle bilgisi. || **terkīb-i kimyevī**, {OsT} kim. Kimyasal birleşik. || **terkīb-i sebā**, {OsT} müz. 15. yy. 'a ait bir birleşik makam. || **terkīb-i sakīm**, {OsT} dbl. Kural dışı tamlama. || **terkīb-i tavsīfī**, {OsT} dbl. Sıfat tamlaması.
terkibhāne, [Ar. terkīb + Far. hāne خانه ترکیب] (terki:bha:ne) {OsT} is. ed. Terkib-i bendi meydana getiren bentlerden her biri.
terkibī, [Ar. terkīb > terkībī ترکیبی] (terki:bi:) {OsT} sf. Tamlama ile ilgili.
terkibibent, -di [Ar. terkīb + Far. -i bend ترکیب بند] {OsT} is. Divan edebiyatında, bentleri başka başka kafiyeli ancak bentlerin sonunda kafiyeleri aynı olan beyitlerden oluşan manzume biçimi.
terkiç, -ci [terkiç] {ağız} is. Ağaç ok. [DS]
terkik¹, [Ar. rıķkat > terķīk ترقيق] (terki:k, k'ler kalın söylenir) {OsT} is. 1. İnceltme. 2. Yumuşatma. 3. Nazikçe anlatma.
terkik², [Ar. terķīk ترقيك] (terki:k, ilk k kalın söylenir) {OsT} is. 1. Zayıflatma. 2. Dili veya ibareyi bozuk kullanma.
terkil, [terk-il ?] {ağız} sf. Nişanlı. [DS]
terkilemek, [terki-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (At vb. için) terkilerinde yük taşıyamaz duruma gelmek. [DS]
terkileşmek, [terki-le-ş-mek] {ağız} işteş f. [-ir] Bir binek hayvanına iki kişi birlikte binmek. [DS]
terkim¹, [Ar. rakm > terķīm ترقيم] (terki:m, ilk k kalın söylenir) {OsT} is. 1. Rakam atma. 2. Rakam atılma. 3. Yarma. 4. Yazma.
terkim², [Ar. terkīn ? / ter-ik-mek > terk-im] {ağız} is. Belli bir yerde ve saatte bulunma sözleşmesi; randevu. [DS]
terkimleşmek, [terkim-le-ş-mek] {ağız} işteş f. [-ir] Biri ile bir yerde belli bir zamanda buluşmak üzere sözleşmek; randevulaşmak. [DS]
terkin¹, [terk (tez) > terk-in] zf. Derhal; hemen; çabucak; acele; çabuk; tez. [DLT] [EUTS]
terkin², [tér-mek > ter-kin] sf. {eT} Toplu olan; toplanmış olan şey. [DLT]
terkin³, [Ar. terkīn ترकिन] (terki:n) {OsT} {ağız} is. Belli bir yerde buluşmak üzere sözleşme. [DS] ☞ **terkin vermek**, {ağız} Biri ile bir yerde belli bir zamanda buluşmak üzere sözleşmek; randevulaşmak; terkileşmek. [DS]
terkin⁴, [Ar. aķn > terķīn ترقين] (terki:n, k kalın söylenir) {OsT} is. 1. Yazılmış bir şeyi çizerek iptal etme. 2. Boyama. 3. huk. Bir taşınmaza ilişkin kaydın tapu kütüğünden silinmesi. ☞ **terkin etmek**,

- {OsT} 1. Çizmek. 2. Boyamak. 3. Silmek; iptal etmek. || **terkîn-i kayd**, {OsT} Kaydı silme.
- terking**, [tarhan > terkiñ] (*terkiñ*) {eT} sf. 1. Kendisine itaat edilen. [ETY] 2. Bir unvan; rütbe. [ETY]
- terkinge**, [terk > terkiñe] (*terkiñe*) {eT} is. → terk.
- terkip, -bi** [Ar. rükûb > terkîb ترکیب] (-ki:bi) {OsT} is. 1. Çeşitli öğeleri ve parçaları bir araya getirerek bir bütün oluşturma. 2. Parçaları ya da öğeleri bir araya getirilmek suretiyle oluşturulmuş bütün. 3. Parçaları birleştirmek; birleşim. 4. dbi. Tamlama. ☞ **terkip etmek**, *Birleştirmek; bir araya getirmek.*
- terkipbane**, [Ar. terkîb + Far. hâne] (*terki:pha:ne*) is. ed. Terkibentlerde, vasıta beyitlerden önceki beyitlerin oluşturduğu bütün.
- terkis**, [Ar. rakş>terkiş ترقیص] (*terki:s*) {OsT} is. Dans ettirme; oynatma; raks ettirme. ☞ **terkis etmek**, {OsT} *Oynatmak; dans ettirmek.*
- terkisalât**, [? terkisalât] {ağız} sf. 1. Terbiyesiz. 2. Beceriksiz; uyuşuk. [DS]
- terkiş¹**, [terkiş] {eT} is. 1. Kavga. [EUTS] 2. sf. Kavgaçı. [Gabain]
- terkiş²**, [Ar. terkiş ترقیص] (*terki:s*) {OsT} is. ed. Keli-meyi süsleme; güzelleştirme.
- terkişat**, [Ar. terkîşât ترقیصات] (*terki:şa:t*) {OsT} is. Kelimeleri süslemeler; güzelleştirmeler.
- terkişlenmek**, [terkiş-le-n-mek] {eT} döñşl. f. [-ür] Kızmak; kavgayı tutuşmak. [EUTS]
- terkişmek**, [ter-mek > ter-(i)k-iş-mek] {ağız} işteş. f. [-ir] Birbirinin ardından gelmek. [DS]
- terkiz**, [Ar. rezk > terkîz تركيز] (*terki:z*) {OsT} is. Dikme.
- terklemek**, [terk-lē-mek] (*terkle:mek*) {eT} gçsz. f. [-r] Acele etmek; koşmak. [DLT] [ETY]
- terkleyü**, [terk-leyü] (*terkleyü:*) {eT} zf. Çabuk; çabucak. [ETY]
- terkli**, [terk²-li] is. Tarikata girenlerin giydiği, üzerinde değişik sayıda kabarık dilimleri bulunan başlık.
- terkliğ**, [terk-liğ] {eT} sf. Aceleci. [Mühennâ]
- terkova**, [Ar. terkuve ترقوه] {OsT} is. anat. Köprücük kemiği.
- terkü**, [terkü / terki] {eT} is. Terki. [Bahşayış]
- terküllü**, [terkil / terkül-lü] {ağız} sf. Nişanlı. [DS]
- terlan**, [ter-lan ?] {ağız} is. Sarı renkli, kartala benzer, büyük pençeli bir avcı kuş. [DS]
- terlek, -ği** [Ar. dellāk => tellak / tellek / terlek] {ağız} is. Tellak. [DS]
- terlemebeç, -ci** [terle-m(m)eç / terlemebeç] {ağız} is. Kavrulan kahvenin terlemesi için konulduğu kapalı kap. [DS]
- terleme**, [ter-le-me] is. 1. Terlemek eylemi. 2. Derinin ter çıkarması işlevi. 3. bot. Bitkilerde, ham besi suyunun yükselmesi için yapraklardan buhar hâlinde su kaybı; buharlaşma. 4. {ağız} Tifo. [DS] 5. {ağız} Akciğer hastalığı. [DS]
- terlemek¹**, [tēr > ter-lē-mek] (*terle:mek*) {eT} gçl. f. [-r] Kaşağılamak; gebrelemek; silmek. [DLT]
- terlemek²**, [ter-le-mek] gçsz. f. [-l(i)-yor] 1. Çeşitli nedenlerle derinin gözeneklerinden ter çıkarmak; ter dökmek. 2. (Testi vb. için) gözeneklerinden yüzeyine su sızdırmak. 3. Cam vb. yüzeyinde su buharı yoğunlaşmak; buğulanmak. 4. (Bıyık için) çıkmaya başlamak. 5. mecaz. Bir işi güçlkle başarmak; çok emek harcamak.
- terlemek³**, [ter-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Dikkatle bakmak. [DS]
- terlemez**, [ter-le-mez] {ağız} is. "Köpek" anlamında aşığılama sözü. [DS]
- terlenbe**, [ter-le-me > terle(nb)e] {ağız} is. Ekşi nar, erik, çağla, koruk gibi doğrudan yenmesi zor olan ekşi meyveler üzerine biraz tuz ektikten sonra kapalı bir ortamda çalkalayarak ekşi suyunun tuz tarafından emilmesi ile oluşturulan çerez vb. [DS]
- terlenmek**, [tēr > ter-le-n-mek] {eT} döñşl. f. [-ür] Terlemek. [DLT]
- terletici**, [ter-le-t-ici] sf. 1. Terlemeye yol açan; terlemeyi kolaylaştıran. 2. mecaz. Kişiyi sıkıntıya düşüren; sıkıntıya sokan; zorlu; güç.
- terletme**, [ter-le-t-me] is. 1. Terletmek eylemi. 2. {ağız} Tifo. [DS] 3. {ağız} Zatülcenp. [DS] 4. {ağız} Humma. [DS]
- terletmek**, [tēr > ter-le-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Terletmek. [DLT]
- terletmek**, [ter-le-t-mek] gçl. f. [-ir] 1. Bir kimsenin terlemesine yol açmak; terlemesini sağlamak. 2. mecaz. Yormak; zorlamak. 3. mecaz. Sıkıntıya düşürmek.
- terleyiş**, [ter-le-y-iş] is. Terlemek eylemi veya biçimi.
- terli**, [ter-li] sf. 1. Terlemiş olan. 2. Teri bulunan. ☞ **terli terli**, *Terli durumdayken.*
- terlik¹, -ği** [tēr > ter-lik تريك] is. 1. Ev içinde giyilen rahat ve geniş bir tür ayakkabı. {eT} (*aynı*) [EUTS] 2. {ağız} Başlığın altına giyilen patiskadan takke. [DS] 3. {ağız} Kumaştan dikilen veya yünden örülen takke. [DS] 4. {OsT} {ağız} Kadınların giydiği, yeldirme ya da ferace biçimli, alttaki kaftanın rengini gösteren ince üst giysisi. [DS] 5. Teri emmesi için içe giyilen pamuklu çamaşır. 6. Atın terini çekmesi için eyerin veya palanın altına serilen keçe; belleme. {eT} (*aynı*) [DLT] 7. {ağız} Yün çorap. [DS] 8. {ağız} Manto. [DS] 9. {ağız} Yerli dokumadan yapılmış elbise. [DS] ☞ **terlik oyunu**, *folk. Amasya dolaylarında oynanan bir kadın oyunu.*
- terlik², -ği** [ter-lik] {ağız} is. Dokumacılıkta yatay atılan iplik. [DS]

terlikçe, [terlik-çe] {ağız} *is.* Karabasan. [DS]

terlikçi, [ter-lik-çi] *is.* Terlik yapan veya satan kimse.

terlikçilik, -ği [ter-lik-çi-lik] *is.* Terlik yapma veya satma işi.

terliksi, [ter-lik-si] *is.* 1. Terliği andıran; terlik biçiminde olan. 2. *zool.* Terliksi hayvan. ☞ **terliksi hayvan**, *zool.* *Bütün kirpiklilerden, durgun sularında yaşayan, yassı gövdeli, kendinden küçük bakterileri yiyen tek hücreli hayvan, (Paramecium).*

termal, -li [Lat. *thermae* / Yun. *thermos* (*sıcak*) > Fr. *thermal*] *sf.* 1. (Maden suları için) sıcak. 2. (Kaplıca için) bu suların tedavi edici özelliğinden yararlanılan. 3. (Tedavi için) bu sulardan yararlanılan.

terme, [turma / terme] *is. bot.* Bir tür yaban turpu; acırga; turp otu; eşek turpu, (*sinapis arvensis*).

termaş¹, [? termaş] {ağız} *is.* Uğursuzluk getirdiğine inanılarak sahibinin ölümünden sonra ortada kalmış eşya veya hayvan. [DS] ☞ **termaş kalsın!** {ağız} "Olmaz olsun, yok olsun" anlamında ilenme sözü. [DS]

termaş², [? termaş] {ağız} *sf.* 1. (İnsan veya hayvan için) dengesiz davranışları olan. 2. (Kişi için) görünüşü çirkin; biçimsiz. [DS]

terme, [? terme] {ağız} *is.* Yaban turpu. [DS]

termek, [tér-mek / tir-mek > ter-mek] *gçl. f.* [-er] 1. {eT} {eAT} Dermek; toplamak. [DLT] [ETY]

termen, [temren > termen ترمين] {eAT} *is.* Temren.

termid, [Ar. *remād* > termid ترميد] (*termi:d*) {OsT} *is.*

1. Kül durumuna getirme; yakma. 2. *kim.* Bitkisel birleşenlerinden ayırmak için bir organik birleşigi yakma.

termik, -ği [Fr. *thermique*] *sf.* 1. Isı ile ilgili; sıcaklığa ait; ısıl. 2. (Ölçü aleti için) göstergesi bir sıcaklık değişimiyle çalışan. 3. *is.* Isı üretimini, ulaştırılmasını ve kullanılmasını inceleyen fizik dalı; ısı bilimi. ☞ **termik santral**, *Yakılan yakıttan oluşan enerji ile elektrik üreten santral.*

termikleştirme, [termik-le-ş-tir-me] *is.* Termikleştirmek eylemi.

termikleştirmek, [termik-le-ş-tir-mek] *gçl. f.* [-ir] Bir parçalanma olayında oluşan yüksek enerjili nötronları ısıl nötron hâline gelebilmeleri için yavaşlatmak.

termim, [Ar. *remm* > termim ترميم] (*termi:m*) {OsT} *is.* 1. Onarma. 2. *tıp.* Kırılmış kemiği onarmak.

terminal, -li [İng. *terminal*] *is.* 1. En uçta bulunan şey; uç birim; son durak; sınırdaki. 2. Bir ulaşım aracı için güzergâhının en sonunda bulunan durak yeri; araca binmeden önce ya da indikten sonra yolcuların kabul edildiği yapıların tümü. 3. *bsy.* Uzaktaki bir bilgisayara bilgi göndermekte kullanılan erişim organı; uç birim; bilgisayar ucu. 4. Bir ha-

berleşme ağına bağlı olan ve bu ağın sağladığı hizmet birimlerine erişmeye olanak veren donanım.

terminator, [Fr. *terminateur*] *sf.* 1. Uçlayıcı; sonlandırıcı. 2. *biy.* RNA polimerazın transkripsiyonunun durmasına sebep olan DNA dizisi.

terminoloji, [Fr. *terminologie*] *is.* 1. Bir uzmanlık dalına ilişkin terimlerin tümü; terimler sistemi; terimce. 2. Terim bilimi.

terminüs, [Fr. *terminus*] *is.* Tren ve metro gibi taşıtların son durak yeri.

termit¹, [Fr. *termite*] *is. zool.* Tropikal bölgelerde yaşayan, eş kanatlılar takımından, görevleri birbirinden kesin biçimde ayrılmış bireylerden oluşan yumuşak gövdeli böcek; akkarınca; divik, (*Termes*).

termit², [Fr. *thermite*] *is.* Yakıldığında şiddetli bir ısı veren alüminyum ve ağır maden oksitleri karışımı.

termitçil, [termit-çil] *sf.* Termit yiyen.

termitler, [termit-ler] *is. zool.* Akkarıncalar, (*Isop-tera*).

termiye¹, [Lat. *termis* / Yun. *dérmiō*] *is. bot.* İki çeneklilerin baklagiller familyasından, bir metre kadar boylanabilen, tohumları suda kaynatıldıktan sonra yenen, beyaz çiçekler açan bir yıllık otsu bitki; acı bakla; domuz baklası; Yahudi baklası, (*Ter-mis* / *Lupinus albus*).

termiye², [temriye] {ağız} *is.* Bir tür deri hastalığı; temriye. [DS]

termiye³, [? termiye] {ağız} *is.* Yağ ve hurma ile yapılan bir tür helva. [DS]

termo-, [Yun. *thermos* (*sıcak*)] *ön ek.* Latince kelimelerden sıcaklıkla ilgili terimler üretmekte kullanılan ön ek.

termoanaliz, [Fr. *thermo-analyse*] *is.* Isıl çözümleme.

termodinamik, -ği [Fr. *thermo-dynamique*] *is.* 1. Isı ve kinetik enerji arasındaki ilişkiyi inceleyen fizik dalı. 2. *sf.* Bu konuya ilişkin.

termoelektrik, -ği [Fr. *thermo-électrique*] *is.* 1. Isı enerjisi ile elektrik enerjisi arasındaki ilgiyi ve bu konu ile ilgili olayları inceleyen fizik dalı. 2. Isıl bir olayla elektriksel bir olayın etkileşimi. 3. Isıl enerjiden üretilen elektrik; ısıl elektrik. 4. *sf.* Isıl enerji ile elektrik enerjisi arasındaki ilgiye ilişkin; ısıl olayla elektriksel enerji arasındaki etkileşime ilişkin. ☞ **termoelektrik çifti**, *Isı enerjisini doğrudan doğruya elektrik enerjisine dönüştüren iki metalden oluşan pil.* || **termoelektrik maşa**, *Çok küçük nesnelerin sıcaklığını ölçmekte kullanılan seri bağlı iki elemandan oluşan sıcaklıkölçer.* || **termoelektrik pil**, *Termoelektrik çifti.*

termofobi, [Fr. *thermo-phobie*] *is.* Bazı hastalarda görülen sıcaklıktan ve sıcaklık veren şeylerden korku.

termofon, [Fr. *thermo-phone*] *is.* Bir iletken yakınından geçen akımdaki değişimlerin meydana getirdi-

- ği sıcaklık değişimlerinin etkisi ile çalışan, ses dalgaları üreten aygıt.
- termofor**, [Fr. thermo-foro] *is.* Kauçuktan yapılmış sıcak su torbası; buyot.
- termogen**, [Fr. thermo-gène] *sf.* 1. Isı üreten. 2. *is. tıp.* Terletici bir tür pamuk.
- termogenez**, [Fr. thermo-genèse] *is. biy.* Canlıların vücudunda ısı oluşumu; ısı oluş.
- termograf**, [Fr. thermo-graphe] *is.* Sıcaklığı zaman dilimlerine göre kaydeden sıcaklıkölçer.
- termojen**, [Fr. thermo-gène] *sf.* → termogen.
- termokimya**, [Fr. thermo-chimie / Ar. kimiyā] *is.* Tepkimelere eşlik eden ısı olayları inceleyen kimya dalı.
- termokoter**, [Fr. thermo-cautére] *is. tıp.* Sıcak ile dağlama.
- termometre**, [Fr. thermo-mètre] *is.* Sıcaklık ölçmek için kullanılan aygıt; sıcaklıkölçer.
- termonükleer**, [Fr. thermo-nucléaire] *sf. fiz.* (Çekirdek tepkime için) çok yüksek sıcaklıklarda hafif elementler arasında doğan.
- termopil**, [Fr. thermo-pile] *is.* Bir veya daha çok termoelektrik çiftten meydana gelen ve etkisi altında kaldığı ısı ışımaya şiddetine göre elektromotor kuvvet verebilecek biçimde düzenlenmiş sistem.
- termoplast**, [Fr. thermo-plaste] *is.* Sıcakta şekil verilebilecek yumuşaklıkta, soğukta oldukça sert ve kalıplandıktan sonra şekil değiştirmeyen yapı gereci.
- termos**, [Yun. thermos > Fr. termos (*tescilli isim, marka*)] *is.* İçine konulan sıvıların sıcaklığını korumakta kullanılan, dış yüzü gümüş kaplı, arada boşluk bulunan çift camlı şişeden yapılmış kap.
- termosfer**, [Fr. thermo-sphère] *is.* Güneş'ten gelen ışınları soğurma özelliği taşıyan, sıcaklığı yükseltti ile birlikte düzenli olarak artan, Yer'in mezosferi üzerinde yer alan hava küre tabakası.
- termosifon**, [Fr. thermo-siphon] *is.* Bir kapalı kap içinde ısınan sıvının yoğunluk farkı dolayısıyla hareket etme özelliğinden yararlanarak su ısıtma işinde kullanılan aygıt.
- termostat**, [Fr. thermo-stat] *is.* Kapalı bir kaptaki sıvının ısınısını belirli bir düzeyde tutmaya yarayan mekanik aygıt; ısı denetir.
- ternek**, -ği [tér-mek > tér-in-mek > tér(i)n-ē-k] (*terne:k*) *is.* 1. {eT} {eAT} İşleri konuşmak için ulusun toplandığı yer; toplantı; dernek; toplantı yeri. [DLT] 2. {ağız} Bir yerde kurulan pazardan bir gün öncesi. [DS]
- ternemek**, [tē'r-mek > tér-in-mek > ter(i)n-ē-mek] (*terne:mek*) {eT} *gçl. f. [-r]* → terinmek.
- ternegk**, [tē'r-mek > *térin-gek] {eT} *is.* Su sızıntısı; su birikintisi; kaynak. [DLT]
- ternegklenmek**, [ternegk-le-n-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* (Su için) akmak; çoğalmak; derinleşmek. [DLT]
- terngük**, [tē'r-mek > *térin-gük] {eT} *is.* Kaynak. [DLT]
- terniyan**, [Far. terniyān ترنيان] (*terniya:n*) {OsT} *is.* İnce dal veya sazdan örülmüş sepet.
- teroğlan**, [ter+oğlan] {ağız} *is.* Uşak; hizmetçi. [DS]
- terorist**, [Fr. terroriste] *sf.* 1. Terörizm yanlısı. 2. Terör yaratan; tedhişçi; yıldırımçı. 3. Şiddet eylemi ile ilgili. 4. *is.* Siyasal görüşünü karşı tarafa kabul ettirmek amacıyla kişilerin can ve mallarına bilerek zarar vermek suretiyle korku salacak davranışlarda bulunan kimse.
- terorizm**, [Fr. terrorisme (*Fransa'da 1793-1794 yıllarında hüküm süren yıldırıcı yönetim*)] *is.* Siyasal amaçlı, düzenli olarak yapılan yıldırma ve korkutma eylemleri; şiddet eylemleri; tedhiş; yıldırımcaılık.
- terotopaj**, [Fr. tératopage] *is. biy.* Birbirine değişik yerlerinden bağlanmış iki bireyden oluşmuş ucube.
- terör**, [Lat. terrere (*korkutmak*) > terror > Fr. terreur] *is.* Bir siyasal düşüncüyü ya da bir iktidarı zorla kabul ettirmek amacıyla düzenli olarak şiddet eylemlerine başvurma; cana kıyma; mala zarar verme ve yakıp yıkmaya eylemleri; yıldırma, korkutma.
- terörcü**, [terör-cü] *is.* Terör yanlısı; tedhişçi; terörist.
- terörcülük**, [terör-cü-lük] *is.* Teröristin yaptığı işi; yıldırımcaılık; tedhişçilik; terorizm.
- terörizm**, [Fr. terrorisme] *is.* → terorizm.
- terpaş**, [? terpaş] {ağız} *is.* Sahan kapağı. [DS]
- terpen**, [Fr. terpitin > terpen] *is. kim.* 1. Bitkilerin damıtılması ile elde edilen ve (C₅H₈)_n formülü ile tanımlanan hidrokarbonlar sınıfının genel adı. 2. Monoterpen.
- terpenmek**, [tepre-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* 1. Kıvıldamak; deprenmek. 2. Direnmek. [DS]
- terpeşmek**, [tepre-ş-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Kıvıldamak; kıpırdamak. [DS]
- terpetmek**, [tepre-t-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Kışkırtmak; coşturmak. [DS]
- terpin**, [Fr. terpine] *is. kim.* Balgam söktürücü olarak kullanılan, terebentin esansının asitli ortamda hidratlanması ile elde edilen monoterpensel dialkol, C₁₀H₂₀O₂
- terpiz**¹, [Ar. terbiş تربيس] {ağız} *is.* 1. Gübrelenmiş, tavlı toprak. 2. Sürmeden önce tarlayı sulama işi. [DS]
- terpiz**², [Ar. telbis تلبيس] {ağız} *sf.* Oyunda hile yapan. [DS]
- terpoş**, [Ar. ʔarbüş طربوش] {ağız} *is.* 1. Çocuk şapkası. 2. Büyük tabak. [DS]
- terran**, [ter-lan / terran] {ağız} *is.* Yırtıcı bir kuş. [DS]
- terre**, [Far. tere => terre] {eT} {eAT} *is.* Yeşillik; sebze. [Bahşayış]

ters¹, [eT. ters] is. 1. {eT} Güç olan her nesne. [DLT] 2. Bir şeyin bakılan, kullanılan yüzüne tam karşıt olan yüz. 3. Bir şeyin içe gelen yanı. 4. Kesici bir aygıtın kesici yüzünün kesmeyen yanı. 5. mecaz. Bir şeyin aksi; karşıtı. 6. sf. Bakılan, kullanılan yanına, yüzüne karşıt olan. {eT} (aynı) [EUTS] [Gabain] [KB] [Üç İtişsizler] 7. Gerekli olan duruma karşıt olan; gidilmesi gerekene karşıt olan; yanlış. {eT} (aynı) [EUTS] [Gabain] [KB] [Üç İtişsizler] 8. mecaz. Uygun olmayan, elverişsiz; münasebetsiz. 9. mecaz. Gönül kırıcı; cesaret kırıcı; huysuz; aksi; sert. 10. mat. Evrik. 11. zf. Normal olana karşıt yönde. 12. Dışı içine gelecek biçimde. 13. Üstü aşağıya veya önu arkaya gelmiş olarak. 14. Doğru olmayan biçimde; yanlış. 15. Umulanın tam karşıtı olarak; tam aksine. 16. Kırıcı ve sert biçimde; aksi. ☐ **ters açığı**, mat. Birinin kenarları öbürünün kenarlarının uzantısı olup ortak kenarı bulunmayan açılardan her biri. || **ters anlamak**, Anlam verememek; yanlış anlam çıkarmak. || **ters akıntı**, dnz. Ana akıntıya komşu ve ters yönde oluşan akıntı. || **ters alize**, çoğ. Alize rüzgârları ile aynı yerde ancak ters yönde esen rüzgârlara verilen ad. || **ters ayak**, {ağız} 1. Düztaban. 2. Kayıkların kış tarafına konan enli tahta; ayna. [DS] || **ters ayakkabı**, {ağız} (Kadın ve erkek için) kötü yolda. [DS] || **ters bakmak**, 1. Kin ve öfke ile bakmak. 2. Kötü niyet beslemek. || **ters beşik**, spor. Sirt üstü yatar vaziyette ellerle ayakları kavramış olarak baş ve ayaklar üzerinde yuvarlanma hareketi. || **ters çalışma**, Bir makine elemanının asıl çalışma yönünün tersine olarak işlemesi. || **ters çevirmek**, (Bir devingenin olağan hareket yönü, bir akışkanın akış yönü, bir elektrik akımının yönü vb. için) başlangıçtaki yönünün karşıtı bir yön vermek. || **ters devinim**, gök b. Bir gezegenin dönme yönünün tersi yönde gerçekleşen yörünge çizimi. || **ters dönme**, Bir taşıtın kayma sonucu gidiş yönünün karşıtı yönüne ani dönme hareketi. || **ters düşmek**, Aykırı durum almak; anlaşılamamak; karşıt olmak. || **ters evirme**, mant. Olumlu tümel veya olumsuz tikel bir önermenin konusunun tersini yüklem, yüklemine tersini konu yapmaya yönelik mantıksal işlem. || **tersi bozuk**, {ağız} İshal. [DS] || **tersi dönmek**, 1. Yön duygusunu kaybetmek; şaşırarak; gideceği yönü kestirememek. 2. Şaşırarak; sersemlemek. || **tersinden okumak**, Yanlış anlamak. || **tersine çevirmek**, 1. (Giyecek vb. için) içini dışına getirmek. 2. Olumsuz duruma sokmak. || **tersine dönmek**, Beklendiği ya da umulduğu gibi gerçekleşmemek; umulanın aksi olmak. || **tersine gitmek**, (İş için) beklenenin aksi gerçekleşmek; aykırı gitmek. || **tersin tersin**, Ters olarak. || **ters izine dönmek**, {eAT} Ters yüzüne dönmek; gerisin geriye dönmek. || **ters pers**, 1. Düzelemeyecek kadar ters. 2. {ağız} Yalan yanlış; düzensiz. [DS] || **ters pers olmak**, 1. Yüziükoyun düşmek. 2. mecaz. Çok kötü hâlde bozulmak. || **ters tarafından kalkmak**, Huy-

suzluk etmek; sol tarafından kalkmak. || **ters ters**, Ters biçimde. || **ters ters bakmak**, Kızgın ve öfkeli biçimde bakmak. || **ters ters urmak**, {eT} Her yanından vurmak; her yanına vurmak. [DLT] || **ters türs**, 1. Uygun ve düzgün biçimde olmayan; gelişigüzel; rastgele; yalan yanlış. 2. Düzgün gitmeyen; iyi işlemeyen. || **ters türs olmak**, {ağız} Düzeni bozulmak; karışmak. [DS] || **ters üzerine dönmek**, {eAT} → ters izine dönmek. || **ters yel**, {ağız} 1. Batı rüzgârı. 2. Lodos. 3. Sam yeli. 4. Tınaz savurmaya elverişli olmayan karışık yönlerden esen rüzgâr. [DS] || **ters yerleşim**, tıp. Bazı organların bulunması gereken yer ve yönün karşıtı olarak yer aldığı doğuştan gelen anomalilik. || **ters yol**, (Giden araç için) ancak geliş için izin verilmiş tek yönlü yol. || **ters yüz**, 1. (Giysi için) içe gelen yüz. 2. Gerisin geriye. || **ters yüz çevirmek**, Geri döndürmek. || **ters yüz dönmek**, Geri dönüp gitmek; geri gitmek. || **ters yüz etmek**, (Giyecek için) bir süre kullanıldıktan sonra kumaşının içe gelen yanını üste gelecek biçimde yeniden dikmek; içini dışına çevirmek. || **ters yüz geri dönmek**, Başvurduğu veya gittiği yerden isteğini elde edemeyerek gelmek. || **ters yüzü**, Gerisin geriye. || **ters yüzü geri dönmek**, Başvurduğu veya gittiği yerden isteğini elde edemeyerek gelmek. || **ters yüzüne çevirmek**, Geri döndürmek. || **ters yüzüne dönmek**, Geri dönüp gitmek; geri gitmek.

ters², [ters] {eT} {ağız} is. 1. Hayvan pislği; hayvan gübresi. [Bahşayış] [DS] 2. {ağız} İnsan ya da hayvan dışkı. [DS] 3. {ağız} Gübre. [DS] ☐ **ters çekmek**, {ağız} Tarlaya gübre taşımak ve sermek. [DS]

ters³, [Far. ters ترس] {OsT} is. Korku. ☐ **ters-engiz**, {OsT} Korku veren; korkunç.

ters⁴, [? ters] {ağız} sf. Suçlu. [DS]

ters⁵, [? ters] {ağız} is. Koyunlarda tırnak içlerinde ince kurtların oluşmasına sebep olan bir hastalık. [DS]

tersa¹, [Far. tersā ترسا] (tersa:) {eT} {OsT} is. Hristiyan. [Bahşayış]

tersa², [İt. terza] is. İskambilde üç veya üçlü.

tersabeçe, [Far. tersā-beçe ترسابچه (tersa:beçe) {OsT} is. Hristiyan çocuğu.

tersan, [Far. tersān ترسان] (tersa:n) {OsT} sf. Korkak; korkan. ☐ **tersān tersān**, Korka korka; çekine çekine.

tersane, [Ar. dārū's-şinā'a (yapım yeri) الصنعة دار >

İt. darsena => tersāne ترسانه] (tersa:ne) {OsT} is. 1.

Gemi yapım, onarım yeri. 2. Denizcilik işlerinin yürütüldüğü yer. ☐ **tersane ağası**, İmparatorluk döneminde, Kaptan paşanın vekili olarak tersane-nin en büyük amiri. || **tersane ambar nazırı**, Tersane ambarına giren ve çıkan malzeme ve mallarını giriş çıkış kayıtlarını tutan görevli. || **tersane am-**

bar emini, *Tersane malzemelerinin bulunduğu ambarların hesaplarını denetleyen görevli.* || **tersane başçavuşu**, *Tersane güvenliği ile disiplininden sorumlu kimse.* || **tersane baş mimarı**, *İmparatorluk döneminde, tersanede yapılan gemilerin projelerini hazırlayan ve yapımını denetleyen mimar.* || **tersane bedeliyesi**, *İmparatorluk döneminde, gemilerde çalışan, kürek çeken, yelken açıp toplayan işçilerin ücretlerini ödemek için halktan toplanan vergi.* || **tersane defter emini**, *Kaptan paşa eyaletindeki sancakların tımarlı sipahilerinin defterlerini tutan görevli.* || **tersane halkı**, *İmparatorluk döneminde, savaş gemilerinde çalışan kaptan, reis, kalafatçı, dümenci, humbaracı, yelkenci vb. görevlilerin tümünü ifade için kullanılan terim.* || **tersâne-i âmire**, *{OsT} is. Fatih Sultan Mehmet tarafından Haliç'te yaptırılan Aynalıkavak tersanesine verilen ad.* || **tersâne-i âmire emini**, *{OsT} Tersanenin parasal işlerini yürütmekle görevli kimse; tersane emini.* || **tersane-i âmire hazinesi**, *Tersanenin para işlerinin düzenlendiği vezne.* || **tersâne kâtipleri**, *{OsT} Tersanede kereste deposunda bulunan kereste ve diğer malzemelerin hesabını tutmakla görevli kimse.* || **tersâne kethüdası**, *{OsT} İmparatorluk döneminde, kaptan-ı deryadan sonra gelen en üst rütbeli subay rütbesi.* || **tersane muhafızları**, *{OsT} Onarım için kızağa alınmış gemileri korumakla görevli kişiler.* || **tersane müdürü**, *{OsT} Tersanenin para işlerini yürütmekle görevli kimse.* || **tersane nöbetçisi**, *as. Bir tersanenin giriş ve çıkış yerlerinde ya da kimi bölümlerinde gözcülük yapan yeminli askerî memur.* || **tersane reisi**, *{OsT} Bir tersanede üst düzey görevlilerden her biri.* || **tersane ricali**, *{OsT} Kaptan paşadan sonra gelen tersane emini, kethüda, ağa, liman reisi ve tersane defter emininin oluşan üst düzey görevlilerin ortak adı.* || **tersane ruznamçecisi**, *{OsT} Tersanenin günlük gelir ve gider kayıtlarını tutan görevli.* || **tersane sergisi**, *{OsT} İmparatorluk döneminde, tersane çalışanlarının alacaklarının dökümünü gösteren çizelge.* || **tersane tımar sipahisi**, *{OsT} Kaptan paşa eyaletindeki tımar sahiplerine verilen ad.* || **tersâne zırası**, *{OsT} Tersane işleri ile ilgili ölçümlerde kullanılan, yirmi yedi parmaklık ölçü birimi; yaklaşık 76,41 cm.*

tersaneli, [tersane-li] (*tersa:neli*) is. Eskiden deniz subay ve erlerine verilen ad; denizci.

tersayan, [Far. tersäyân ترسایان] (*tersa:ya:n*) *{OsT}* is.

Hristiyanlar.

tersefe, [tersefe] *{ağız}* is. Kağnıda gübre taşımaya yarayan sandık. [DS]

tersen, [terсен] *{ağız}* is. Hamur teknesi. [DS]

tersi¹, i¹ [Ar. raş > taršī' ترصیح] *{OsT}* is. → tarsi.

tersi², [Yun. thrissa] is. Tirsi balığı.

tersi³, [terси] *{ağız}* is. Kirman. [DS]

tersib, [Ar. rüsüb > tersīb ترسیب] (*tersi:b*) *{OsT}* is. (Sıvılar için) tortusunu çöktürme; durultma. ☞ **tersib etmek**, *{OsT} Durultmak; çöktürmek.*

tersibat, [Ar. tersīb > tersībāt ترسیبات] (*tersi:ba:t*) *{OsT}* is. tortuyu dibe çöktürmeler; durultmalar.

tersik¹, -ği [ter-sik] *{ağız}* is. 1. Damların üzerine dizilen direkler. 2. Ahşap evlerde duvar aralarına konan kirişler. 3. Kısa kesilmiş ağaç. [DS]

tersik², -ği [ters-lik / tersik] *{ağız}* is. Gübrelik. [DS]

tersil, [Ar. resl > tersil ترسیل] (*tersi:l*) *{OsT}* is. Yazıda ve konuşmada ağırbaşlı olma.

tersim, [Ar. resm > tersim ترسیم] (*tersi:m*) *{OsT}* is. 1. Resmini yapma. 2. Şeklini çıkarma. ☞ **tersim bi'ş-şems**, *{OsT} Fotoğraf.* || **tersim bi'z-ziyā**, *{OsT} Fotoğraf.* || **tersim etmek**, *{OsT} Resmini yapmak.* || **tersim-i harîta**, *{OsT} Haritasını çizme.* || **tersim olunmak**, *{OsT} Resmî çizilmek; resmedilmek.*

tersimat, [Ar. tersim > tersimāt ترسیمات] (*tersi:ma:t*) *{OsT}* is. Şeklini çizmeler; resmini yapmalar.

tersimek, [ter-si-mek] *{ağız}* gçsz. f. [-r] Hafifçe terlemek. [DS]

tersimî, [Ar. tersim > tersimî ترسیمى] (*tersi:imi:*) *{OsT}* sf. 1. Resmini yapmakla ilgili; şeklini çizmekle ilgili. 2. fel. Çizgeli. ☞ **tersimî hendese**, *{OsT} Uzay geometri.*

tersine, [ters-i-n-e] zf. Beklenenin, umulanın karşıtı olarak; aksine; bilakis. ☞ **tersine çevirmek**, *İçini dışına getirmek.* || **tersine dönmek**, *Beklenildiği gibi olmamak; umulanın karşıtı gerçekleşmek.* || **tersine gitmek**, 1. (İş için) İstenildiği gibi gerçekleşmemek; iyi sonuç vermemek. 2. Bir iş veya durumdan hoşlanmamak, ters bulmak.

tersinir, [ters-in-ir] sf. 1. Tam olarak ters dönüşümü gerçekleştirilebilen. 2. fiz. (Fiziksel, kimyasal ya da mekanik dönüşüm için) bir olayın ortaya çıkma şartlarındaki sonsuz küçük bir değişikliğin etkisi ile herhangi bir anda yön değiştirebilen. 3. (Olay için) içinde sebep ve sonucun yer değiştirebildiği. ☞ **tersinir katar**, *Her iki ucunda da birer kumanda kabini bulunan tren katarı.*

tersinirlik, -ği [ters-in-ir-lik] is. Tersinir olma özelliği ve durumu.

tersinme, [ters-in-me] is. 1. Tersinmek eylemi. 2. biy. Bir kromozom bölütündeki genlerin, normal homolog kromozoma göre bir çizgi üzerindeki dizilişinin ters oluşu.

tersinmek, [*ters-mek > ters-in-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* 1. Terslemek; kızmak. [DLT] 2. (Yara için) kaptandıktan sonra tekrar azmak. [DLT]

tersinmek, [ters-in-mek] gçsz. f. [-ir] 1. Geri dönmek; rücu etmek. 2. dönüş. f. Ters davranmak; hidetlenmek; aksilik etmek; aksilenmek.

tersinmez, [ters-in-mez] *sf.* 1. (Süreç için) tersinir olmayan; tersinme özelliği olmayan. 2. (Mekanizma için) tek yönde çalışan.

tersinmezleşme, [ters-in-mez-le-ş-me] *is.* Tersinmezleşmek eylemi.

tersinmezleşmek, [ters-in-mez-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* (Çözünabilen kimi maddeler için) dış etkenlerle çözünmeyen maddelere dönüşmek.

tersinmezlik, -ği [ters-in-mez-lik] *is.* 1. Tersinmez olma durumu; tersinmez kimyasal bir tepkime ya da termodinamik bir dönüşümün ayırt edici özelliği. 2. Ters yönde uygulanan güç ne kadar yüksek olursa olsun tek yönde çalışan ya da etki yapan.

tersip, [Ar. tersib => tersip] {ağız} *is.* Tortu. [DS]

tersiyer, [Lat. tertiarus > Fr. tertiaire] *sf. kim.* Üçüncül.

tersiz, [tēr > ter-siz] {eT} *sf.* Bedava; ücretsiz; parasız. [EUTS]

tersleme, [ters¹-le-me] *is.* Terslemek eylemi.

terslemeden, [tersleme-den] (tersleme'den) {ağız} *zf.* Elinin tersiyle; ters yandan. [DS]

terslemek¹, [ters¹-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Bir kişinin bir sözüne ya da davranışına sert ve kırıcı karşılık vermek; kırıcı olmak; ters davranmak; azarlamak.

terslemek¹, [ters²-le-mek] {terslemek} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. {ağız} (Hayvan için) dışkısını yapmak; pisliğini yapmak; pislemek. [DS] 2. {eAT} Aptes bozmak; dışkısını yapmak. 3. {ağız} Tarlayı gübrelemek. [DS]

terslenme, [ters¹-le-n-me] *is.* Terslenmek eylemi.

terslenmek¹, [ters¹-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* 1. Birisinden sert ve kırıcı karşılık görmek; kendisine terslemek eylemi yapılmak; kırıcı karşılık verilmek. 2. *dönşl. f.* Aksilik etmek; huysuzluk etmek.

terslenmek², [ters²-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* 1. Hayvan pisliği bulaşmak. 2. *ağız.* Hayvan gübresi ile gübrenilmiş olmak.

tersleşme, [ters-le-ş-me] *is.* Tersleşmek eylemi.

tersleşmek, [ters-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Terslik etmeye başlamak; ters davranır olmak; aksileşmek.

terslik¹, -ği [ters¹-lik] *is.* 1. Ters olma durumu; beklenmeyen, istenmeyen durum; aksilik. 2. *mecaz.* Tersçe davranış; huysuzluk; geçimsizlik; aksilik.

terslik², -ği [ters²-lik] {eAT} {OsT} {ağız} *is.* 1. Gübrelilik. 2. Çöplük; süprütülük. [DS]

tersnak, [Far. ters-nāk] {tersna:k} {OsT} *sf.* 1. Korkan; korkak. 2. Korkulu.

terso, [ʔ terso] *ünl. argo.* 1. Sus; dur; yeter. 2. *sf.* Züğürt; parasız.

terşi, [tersi / terşi] {ağız} *is.* Kirman; iğ. [DS]

terşif, [Ar. reşf > terşif] {terşi:f} {OsT} *is.* Yudum yudum içme; yudumlama.

terşih, [Ar. reşh > terşih] {terşi:h} {OsT} *is.* 1. Damla damla sızdırma; süzme. 2. Besleme, terbiye etme. 3. *ed.* Özlü ve sanatlı söz söyleme.

terşiş, [Ar. reşş > terşiş] {terşi:ş} {OsT} *is.* Serpme; saçma.

terteli, [terte-li ʔ] {ağız} *is.* Meyve toplamaya yarayan koni biçiminde sepet. [DS]

tertemiz, [te(r)+te/miz] (te'rtemiz) *pekşt. sf.* 1. Çok temiz. 2. *mecaz.* (Kişi için) hiçbir kusuru, kötülüğü bulunmayan; dürüst; lekesiz; kusursuz.

tertermek, [ter > ter-it-mek > ter(i)t-er-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Terletmek. [EUTS]

tertib, [Ar. rütüb > tertib] {terti:b} {OsT} *is.* →

tertip. ☞ **tertib-i evvel**, {OsT} Kura çeken asker adaylarından hemen askere alınacaklara, eskiden verilen ad. || **tertib-i sanî**, {OsT} Kura çeken asker adaylarından gerektiğinde askere çağrılacaklara, eskiden verilen ad. || **tertib-i sehvi**, {OsT} Yanlış dizgi. || **tertib-kerde**, {OsT} Düzenlenmiş; tertip edilmiş. || **tertib saklamak**, {eAT} Sıraya, düzene uymak. || **tertib-sâz**, {OsT} Düzenleyen. || **tertib-sâzî**, {OsT} Düzenleyicilik.

tertibat, [Ar. tertib > tertibât] {terti:ba:t} {OsT} *is.* 1. Düzenleniş biçimi; düzen. 2. Düzenek.

3. Bir işin güçlüklerini karşılamak için yapılan ön hazırlık. ☞ **tertibat almak**, {OsT} Gelebilecek tehlikelere ve doğabilecek sakıncalı durumlara karşı önceden gerekli önlemi almak.

tertibe, [Ar. tertib ʔ] {ağız} *is.* Fırında pişirilen bir tür simit. [DS]

tertibiyeye, [Ar. tertibiyye] {terti:biye} {OsT} *is. matb.* Dizgi ücreti.

tertil, [Ar. retl > tertil] {terti:l} {OsT} *is.* Kural-larına uygun okuma. ☞ **tertil-i Furkân-ı azîmü'ş-şân**, {OsT} Kur'an-ı Kerim'i okuyuş kurallarına uygun biçimde okuma.

tertip, -bi [Ar. rütüb > tertib] (-ti:bi) *is.* 1.

Düzen; usul. 2. Düzene, sıraya koyma; düzenleme. 3. Sıralanış, düzenleniş biçimi. 4. Düzenleme; hazırlama. 5. *mecaz.* Düzen; hile; komplo. 6. Reçete. 7. Bir ilacın belirli süre içinde alınacak belirli miktarı; doz. 8. Bir hazır ilaç içinde pek çok ilaç maddesinin bir araya gelmesi. 9. İmparatorluk döneminde, 2. Mahmut zamanında kurulan Asakir-i Mansure-i Muhammediye içinde yer alan bir askerî birlik. 10. *as. eski.* Bugünkü alay karşılığı askerî birlik. 11. *as.* Askere alınma dönemi. 12. *mat. eski.* Ordinat. 13. *matb.* Sayfa düzeni; mürettibin yaptığı sayfa düzenleme işi. ☞ **tertime düşürülmek**, Zarar verici bir eyleme uğratılmak. || **tertip etmek**, Hazırlamak; düzenlemek.

tertipçi, [tertip-çi] *sf. ve is.* 1. Tertip eden; düzenle-

- yen (kimse). **2.** Bir amaca ulaşmak için kötü eylem hazırlayan (kimse).
- tertipçilik, -ği** [tertip-çi-lik] *is.* Tertip hazırlama işi; düzensizlik.
- tertipleme**, [tertip-le-me] *is.* Tertipleme eylemi.
- tertiplemek**, [tertip-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** (Yer için) düzene sokmak; düzenlemek; sıraya koymak. **2.** (Etkinlik ya da olay için) tasarlayıp gerçekleştirmek; düzenlemek; hazırlamak; organize etmek.
- tertiplenme**, [tertip-le-n-me] *is.* Tertiplenme eylemi.
- tertiplenmek**, [tertip-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** (Yer için) düzene sokulmak; düzenlenmek; sıraya konulmak. **2.** (Etkinlik için) düzenlenmek; tasarlanıp gerçekleştirilmek; hazırlanmak.
- tertipleyici**, [tertip-le-y-ici] *is.* Bir eylemi ya da etkinliği tasarlayıp gerçekleştiren kimse; düzenleyen; düzenleyici.
- tertipli**, [tertip-li] *sf.* **1.** (Yer için) bulunması gereken şeyleri yerli yerinde olan; düzenli. **2.** (Kişi için) düzenlemeyi, yerleştirmeyi iyi bilen ve her zaman öyle tutan; dağınıklıktan hoşlanmayan. **3. mecaz.** (Eylem, olay vb. için) önceden tasarlanmış olan; önceden düzenlenmiş; hazırlanmış.
- tertiplilik, -ği** [tertip-li-lik] *is.* **1.** Tertipli olma durumu. **2.** Tertipli bir kimsenin durumu ve niteliği.
- tertipsiz**, [tertip-siz] *sf.* **1.** (Yer için) bulunması gereken şeyleri yerli yerinde olmayan; düzene konmamış; düzensiz. **2.** (Kişi için) düzenlemeyi, yerleştirmeyi beceremeyen ve düzensiz olan; dağınık; savruk; intizamsız.
- tertipsizlik, -ği** [tertip-siz-lik] *is.* **1.** Tertipsiz olma durumu; düzen yokluğu. **2.** Tertipsiz bir kimsenin niteliği; savrukluk.
- tertrü**, [tetür-mek > tét(ü)r-ü] {eT} *sf.* **1.** Çaprazlama. [ETY] **2.** Uygun olmayan; uygunsuz. [ETY] **3.** Aksine; tersine. [EUTS]
- tertü**, [tetür-mek > tét(ü)r-ü] {eT} *sf.* Yalancı; hileli. [EUTS]
- terütaze**, [Far. ter ü taze وتازه] (te'rüta:ze) {OsT} *sf.* Çok taze; körpe.
- tervend**, [Far. tervend تروند] {OsT} *is.* Turfanda meyve.
- tervic**, [Ar. revâc > tervîc ترويح] (tervi:c) {OsT} *is.* → terviç. ☞ **tervîc-i elfâz**, {OsT} *dbl. ed.* Eski bir sözcüğü yeni anlama gelecek biçimde kullanmaya başlama.
- tervicat**, [Ar. tervîcât] (tervi:ca:t) {OsT} *is.* **1.** Değerini artırmalar; saygınlık kazandırmalar. **2.** Geçirmeler. **3.** (Bir görüş için) tutmalar; desteklemeler.
- tervicen**, [Ar. tervîc > tervîcen ترويحاً] (tervi:'cen) {OsT} *zf.* **1.** Revaçta olmasını sağlayarak. **2.** Öne vererek; itibar ederek. **3.** Destekleyerek.
- terviç, -ci** [Ar. revâc > tervîc ترويح] (tervi:ç) {OsT} *is.* **1.** Bir şeyin tercih edilmesini sağlama; değerini artırma. **2.** Yaptırma; yürütme. **3. mecaz.** Destekleme; beğenme; tutma. **4. ed.** Kullanımdan düşmüş, eski bir kelimeyi yeniden kullanmaya kalkışma. ☞ **terviç etmek**, **1.** İtibarını artırmak. **2.** Değer vermek; tutmak; desteklemek. **3.** Yürütmek.
- tervih**, [Ar. rāyihā > tervîh ترويح] (tervi:h, h kalın söylenir) {OsT} *is.* **1.** Güzel koku verme. **2.** Güzel kokmasını sağlama. **3.** Rahat ettirme. **4.** Rahat ettirilme. ☞ **tervih etmek**, Güzel kokutmak.
- terviha**, [Ar. revhen > revaḥen > tervîha ترويحاً] (tervi:ha) {OsT} *is.* **1.** Sevinme. **2.** Geceleyin gitme. **3.** Genişleme. **4.** Teravih namazında, her selamdan sonra verilen kısa dinlenme aralıkları. **5.** Teravih namazının her dört rekâtlik bölümü.
- tervih**, [Ar. tervîh > tervîhat ترويحات] (tervi:ha:t) {OsT} *is.* **1.** Güzel koku vermeler. **2.** Güzel kokmasını sağlamalar. **3.** Rahat ettirmeler. **4.** Rahat ettirilmeler.
- tervik**, [Ar. tervîk ترويق] (tervi:k, k kalın söylenir) {OsT} *is.* **1.** Süzme; arıtma. **2.** Durultma.
- terviye**¹, [Ar. riyen / reyyân (kanmak) > tervîye ترويه] {OsT} *is.* **1.** İyice düşünme; derin derin düşünme. **2.** Suya kandırma. **3.** Yedek su günü. **4. isl.** Kurban bayramında arifeden bir önceki gün.
- terviye**, [Ar. terbiye => tervîye] {ağız} *is.* Terbiye. [DS]
- teryan**, [Far. teryân ترويان] (terya:n) {OsT} *is.* İnce dallardan veya sazdan örülmüş bir tür sepet.
- terye**, [Fr. terrier] *is. zool.* Yer altında yuva yapan ve inde yaşayan tilki, porsuk, tavşan gibi hayvanları avlamak üzere yetiştirilmiş köpek.
- terza rima**, [İt. terza rima (üçlü uyak)] *is. ed.* **1.** İtalyan şiirinde her gruptaki ilk iki dize birbiri ile, üçüncü dize ise bir sonraki kıtanın üçüncü dizesi ile kafiyeli üçer dizelik gruplara verilen ad. **2.** Diğer ülkelerde yaygın olarak görülen üçer dizelik parçalardan oluşan şiir; terzina.
- terze**, [Far. derîce => terze] {ağız} *is.* Pencere. [DS]
- terzeban**, [Far. ter-zebân (yaş dilli) ترضبان] (terzeba:n) {OsT} *sf.* **1.** Hazırcevap. **2. is.** Kalem.
- terzebanî**, [Far. ter-zebānî ترضبانی] (terzeba:ni:) {OsT} *is.* Hazırcevaplık.
- terzen**, [Far. derîce => terzen] {ağız} *is.* Pencere. [DS]
- terzetto**, [İt. terzo (üçüncü) > terzetto] (te'rzetto) *is. müz.* Üç ses ya da üç çalgı için küçük beste.
- terzi**, [Ar. derzî درزی] *is.* **1.** İsmarlama giysi diken kimse. **2.** Giysi dikilen yer. ☞ **terzi çırağı**, Terziye yardım eden ve bu mesleği öğrenmek isteyen kimse. || **terzi kalfası**, Giysi dikip biçmekte ustaya yar-

dımcı olan kimse. || **terzi kası**, *Uyuluğun ön yüzünü kaplayan kas.*

terzihane, [Ar. derzī + Far. hāne خانه تریزی] (*terziha:ne*) {OsT} is. Terzilerin çalıştığı, elbise biçilip dikilen yer; terzi dükkânı.

terzil, [Ar. rezālet > terzīل تریزی] (*terzi:l*) {OsT} is. Küçük düşürme; rezil etme. ☞ **terzil etmek**, *Küçük düşürmek; rezil etmek.*

terzilik, -ği [terzi-lik] is. Elbise biçip dikme işi; terzinin yaptığı iş.

terziliyat, [Ar. terzīl > terziliyyāt تریزیلیات] (*terziliya:t*) {OsT} is. Bir kimseyi rezil etmek için söylenen sözler.

tes, [tes] {eT} e. Abartma edatı. [DLT] ☞ **tes de-girme**, {eT} *Yusuvarlak; desdeğirmi.* [DLT]

tesabi, [Ar. teşābī تصابیی] (*tesa:bi:*) {OsT} is. Sevgisini açığa vurma.

tesabuk, [Ar. sebḳ > teşābuḳ تصابق] (*tesa:buk*) {OsT} is. Yarış etme.

tesabür, [Ar. teşābūr تتابر] (*tesa:bür*) {OsT} is. 1. Bir şeyi sürekli olarak yapma. 2. Bir şey üzerine sürekli çalışma.

tesadduk, [Ar. şadaḳa > taşadduḳ تصدق] {OsT} is. → tasadduk.

tesadüf, [Ar. şadef / şudüf > teşādüf تصادف] (*tesa:düf*) {OsT} is. 1. Yalnız ihtimallere bağlı olduğu düşünülen olayların kesin olmayan, değişebilen bağlı nedeni. 2. Tahmin edilmeyen olay; denk gelme; rastlantı. 3. Önceden kararlaştırılmadığı hâlde karşılaşma; rastlama; rastlayış; rastgeliş. 4. *fel.* Rastlantı. ☞ **tesadüf etmek**, 1. *Rastlamak; rastgelmek.* 2. *Karşılama.*

tesadüfat, [Ar. teşādüf > teşādüfāt تصادفات] (*tesa:düfa:t*) {OsT} is. 1. Rastlamalar; karşılaşmalar. 2. Rastlantılar.

tesadüfen, [Ar. teşādüf > teşādüfen تصادفاً] (*tesa:'düfen*) {OsT} zf. Bir rastlantı sonucu olarak; rastgele.

tesadüfi, [Ar. teşādüf > teşādüfi / tesādüfiyye تصادفيہ / تصادفی] (*tesa:düfi:*) sf. Rastlantı sonucu olan; rastlantısal.

tesadüm, [Ar. şadme > teşādüm تصادم] (*tesa:düm*) {OsT} is. Çarpışma; birbirine çarpma. ☞ **tesadüm etmek**, *Çarpışmak; tokuşmak.*

tesafuh, [Ar. teşāfuh تصافح] (*tesa:fuh*) {OsT} is. El ele tutuşma.

tesagur, [Ar. şıḡar>teşāḡur تصاغر] (*tesa:ḡur*) {OsT} is. Küçük görünme; küçülme.

tesahhun, [Ar. suhūnet>tesahhūn تصحن] {OsT} is. Sıcaklığı artma; kızma.

tesahhunat, [Ar. tesahhūn > tesahhūnāt تصحنات] (*tesahhuna:t*) {OsT} is. Sıcaklığı artmalar; kızmalar.

tesahhur, [Ar. şahūr > tesahhūr تصخر] {OsT} is. Ramazanda sahur yemeği yeme.

tesahub, [Ar. şāhib > teşāhub تصاحب] (*tesa:hub*) {OsT} is. 1. Sahip çıkma; sahiplenme; benimseme. 2. Arkadaşlık etme. 3. Koruma; gözetme. ☞ **tesahub etmek**, {OsT} 1. *Sahip çıkmak; sahiplenmek; benimsemek.* 2. *Arkadaşlık etmek.* 3. *Korumak; gözetmek.*

tesahubat, [Ar. teşāhub > teşāhubāt تصاحبات] (*tesa:hüba:t*) {OsT} is. 1. Sahip çıkmalar; sahiplenmeler. 2. Arkadaş olmalar. 3. Gözetmeler; korumalar.

tesahül, [Ar. sehl > teşāhül تساهل] (*tesa:hül*) {OsT} is. 1. Yumuşak davranma. 2. Kolay sanarak ihmal etme.

tesahülat, [Ar. teşāhülāt تساهلات] (*tesa:hüla:t*) {OsT} is. 1. Yumuşak davranmalar. 2. Kolay sanarak ihmal etmeler.

tesakkub, [Ar. teşāḳḳub تتقب] {OsT} is. Delinme; delikli hâle gelme. ☞ **tesakkub-i lü'lü**, {OsT} *İncinin delinmesi.*

tesakkuf, [Ar. teşāḳḳuf تسقف] is. 1. Bir Hristiyanın öğrenimini tamamlayarak papaz olması. 2. Binanın tavanlanması.

tesakul, [Ar. teşāḳul تتاقل] (*tesa:kul*) is. 1. Tembellik etme; üşendiği için ağır davranma. 2. Savaşa giderken oyalanıp geri kalma.

tesakut, [Ar. teşāḳuḩ تساقط] (*tesa:kut*) {OsT} is. Birbirinin ardına düşme; arda düşüşme.

tesaluh¹, [Ar. teşāluḩ تصالح] (*tesa:luh*) {OsT} is. Barış yapma; uzlaşmaya varma; anlaşma.

tesaluh², [Ar. teşāluḩ تصالح] (*tesa:luh*) {OsT} is. Sağır gibi davranma; sağırlık taslama.

tesalüb, [Ar. şalīb > teşālüb تصالب] (*tesa:lüb*) {OsT} is. 1. İki nesnenin birbiri üzerine çapraz olarak binmesi. 2. *anat.* Sinir ve damarların birbiri üzerinden çapraz olarak geçmesi. 3. *zool.* Irk karışması; çaprazlama.

tesalüf, [Ar. self > tesālüf تسالف] (*tesa:lüf*) {OsT} is. 1. (Erkekler için) bacanak olma. 2. (Kadınlar için) elti olma.

tesamu, -u'ı [Ar. sem' > tesāmu' تسامع] (*tesa:mu*) {OsT} is. Duyma; işitme.

tesamuh, [Ar. semāḩat > tesāmuh تسامح] (*tesamuh*) {OsT} is. 1. Hoş görme. 2. Karşılıklı olarak birbirinin kusuruna bakmama; müsamaha gösterme. 3. Aldırış etmeme; kayıtsız davranma.

tesamuhat, [Ar. tesāmuḥāt [تسامحات] (*tesamuha:t*) {OsT} is. 1. Hoş görmeler; müsamahalar. 2. Dikkatsiz davranmalar; kayıtsızlıklar.

tesamum, [Ar. şum > tešāmum [تصامم] (*tesa:mum*) {OsT} is. Sağır gibi davranma; sağırlaşma.

tesanif, [Ar. taşnif > tešānif [تصانيف] (*tesa:ni:f*) {OsT} is. Kitaplar; eserler.

tesanüd, [Ar. sened > tešānüd [تساند] (*tesa:nüd*) {OsT} is. → tesanüt.

tesanüdiye, [Ar. tešānüd > tešānüdiyye [تسانديه] (*tesa:nüdiye*) {OsT} is. sos. Dayanışmacılık.

tesanüt, -dü [Ar. sened > tešānüd [تساند] (*tesa:nüt*) {OsT} is. Birbirine destek olma; dayanışma.

tesarif, [Ar. taşrif > tešārif [تصاريف] (*tesa:ri:f*) {OsT} is. 1. Çekimler; çekmeler. 2. *dbl.* Çekimler. 3. *isl.* Allah'ın dilediği gibi tasarrufta bulunması; istediği gibi hükmetmesi. ☞ **tesārif-i dehr**, {OsT} *Dünyanın hâlleri.*

tesaru, -u'ı [Ar. tešāru' [تصارع] (*tesa:ru*) {OsT} is. Güreşme.

tesaruf, [Ar. tešāruf [تصاروف] (*tesa:ruf*) {OsT} is. Emretme; hükmetme.

tesa'ub, [Ar. tešā'ub [تصاعب] (*tesa:ub*) {OsT} is. İnat etme; dikbaşlılık etme.

tesa'ud, [Ar. şu'ūd > tešā'ud [تصاعد] (*tesa:ud*) {OsT} is. 1. Yükselmeye; yükseğe çıkma. 2. *kim.* Süblimleşme.

tesa'udat, [Ar. tešā'udāt [تصاعدات] (*tesa:uda:t*) {OsT} is. 1. Yükselmeler; yükseğe çıkmalar. 2. *kim.* Süblimleşmeler.

tesa'üb, [Ar. tešā'üb [تثائب] (*tesa:üb*) {OsT} is. 1. Esneme. 2. Gaflette bulunma; dalgınlık gösterme.

tesa'ül, [Ar. su'āl > tešā'ül [تسائل] (*tesa:ül*) {OsT} is. Birbirine sorma; soruşturma. ☞ **Tesā'ül Suresi**, *Nebe Suresi.*

tesavi, [Ar. seviyye > tešāvi [تساوي] (*tesa:vi:*) {OsT} is. Eşit olma; aynı düzeyde bulunma; eşitlik. ☞ **tesāvi-i kuvvā**, {OsT} *fiz. Kuvvetlerin eşitliği.*|| **tesāvi-i nākizeyn**, {OsT} *man. Çatışkı.*|| **tesāvi-i leyl ü nehār**, {OsT} *gök b. 21 Mart ve 21 Eylüldeki gece ve gündüzün eşitliği; günün eşitliği.*|| **tesāvi-i şekl**, {OsT} *kim. Eş biçimlilik.*|| **tesāvi-i terkīb**, {OsT} *kim. İzomeri.*

tesavir, [Ar. taşvīr > tašāvīr [تصاوير] (*tasa:vi:r*) {OsT} is. Tasvirler; resimler.

tesayüf, [Ar. seyf > tešāyüf [تساييف] (*tesa:yüf*) {OsT} is. Kılıçla vuruşma; kılıçlaşma.

tesbermek, [teb(i)s-e-r-mek > tesber-mek] {ağız}

gçsz. f. [-ir] 1. (Toprak için) susuzluktan yarılmak; çatlamak. 2. Nemli şeyler kurumaya yüz tutmak. 3. Vücutta sulu yara çıkmak. [DS]

tesbi, -i'ı [Ar. seb' > tesbī' [تسبيع] (*tesbi:*) {OsT} is. 1. Yediye çıkma. 2. Yedi yapma; yedileme. 3. *ed.* Divan şiirinde, her beyte yedi mısra ekleyerek yedili kitalar oluşturma; müsabba meydana getirme.

tesbi'an, [Ar. tesbī'an [تسبيعان] (*tesbi:'an*) {OsT} *zf.* Yediye ayırarak.

tesbih, [Ar. sübhān > tesbīh [تسبيح] (*tesbi:h*) {eT} {OsT} is. 1. "Allah'ı her türlü arazdan, ayıp, kusur ve eksikliklerden tenzih ederim" anlamındaki "sübhanallah" sözünü söyleme. [Bahşayış] 2. *Tespīh.* ☞ **tesbih boncuku**, {eT} *Tespīh tanesi.* [Bahşayış]|| **tesbih eyitmek**, {eAT} "Sübhanallah" demek.|| **tesbih eylemek**, {eAT} *Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih etmek.*|| **tesbih eyleyici**, {eAT} *Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih eden.*

tesbihat, [Ar. tesbīhāt [تسبيحات] (*tesbi:ha:t*) {OsT} is. "Sübhanallah" diyerek Allah'ı anma.

tesbihiye, [Ar. tesbīhiyye [تسبيحية] (*tesbi:hiye, h kalın söylenir*) {OsT} is. *bot.* *Tespīh ağacıgiller, (Meliceae).*

tesbik, [Ar. sebk > tesbīk [تسبيك] (*tesbi:k*) {OsT} is. 1. Eritip kalıba dökme. 2. Eritilerek kalıba dökülmeler.

tesbikat, [Ar. tesbīkāt [تسبيكات] (*tesbi:ka:t*) {OsT} is. 1. Eritip kalıba dökme. 2. Eritilip kalıba dökülmeler.

tesbil, [Ar. sebīl > tesbīl [تسبييل] (*tesbi:l*) {OsT} is. 1. Yolcu etme. 2. Bir şeyi Allah için verme; Allah yoluna bağışlama. 3. *huk.* Sebīl; vakıf.

tesbit, [Ar. tešbīt [تثبيت] (*tesbi:t*) {OsT} is. 1. Sağlam bir şekilde yerleştirme; yerinden oynamaz hâle koyma. 2. Bir durumu şüpheye meydan vermeyecek biçimde görüp gösterme. ☞ **tesbit-i hātrāt**, *Anıların belirlenmesi.*

tesci, -i'ı [Ar. secī' > tesci' [تسجييع] (*tesci:*) {OsT} is. *ed.* Divan edebiyatında, düz yazıda ayak kullanmak; seci yapma.

tesciat, [Ar. tesci' > tesci'āt [تسجييعات] (*tesci:a:t*) {OsT} is. *ed.* Düz yazıda ayak kullanmalar; seci yapmalar.

tescif, [Ar. tesci' [تسجيف] (*tesci:f*) {OsT} is. Bir şeyi örtme.

tescil, [Ar. sicl > tesci'l [تسجيل] (*tesci:l*) {OsT} is. 1. Bir şeyin resmî nitelik kazanması için bir kütüğe kaydını yapma; kütüğe geçirme; deftere yazma. 2. *huk.* Kimi hakların ve hukuksal durumların sicil defterine yazılması. 3. *spor.* Bir sonucun, yetkili spor kurulunca kendi ölçütlerine uygunluğunun onanması. ☞ **tescil etmek**, *Kütüğe kaydetmek.*

- tescilat**, [Ar. tescil > tescilât تسجيلات] (*tesci:lâ:t*) {OsT} *is.* Sicile geçirmeler; resmîleştirilmeler.
- tescilli**, [tescil-li] *sf.* Kayıtlara geçmiş olan; resmen sicile kaydedilmiş.
- tescilsiz**, [tescil-siz] *sf.* Tescili yapılmamış; kütüğe kaydı geçmemiş; yazılmamış olan.
- tescin**, [Ar. sicn > tescin تسجين] (*tesci:n*) {OsT} *is.* Zindana koyma; hapsedme.
- tescir**, [Ar. tescir تسجير] (*tesci:r*) {OsT} *is.* Akıtma; drenaj.
- tesciye**, [Ar. seciyye > tesciye تسجييه] {OsT} *is.* Üstün ahlak sahibi yapma; seciye kazandırma.
- tesçe**, [?tesçe / tersçe / tetçe] {ağız} *is.* Binek ve çeki hayvanlarının arka ayaklarında meydana gelen ve topallamalarına sebep olan bir hastalık. [DS]
- tesdibesiz**, [tesdibe-siz] {ağız} *sf.* Sürekli ufak tefek kazalar yapan; dikkatsiz. [DS]
- tesdid**, [Ar. sedd > tesdîd تسديد] (*tesdi:d*) {OsT} *is.* **1.** Uzunluğuna doğrultma. **2.** Doğrultulma. **3.** Hayırlı bir işe yönelme.
- tesdis**, [Ar. süds > tesdîs تسديس] (*tesdi:s*) {OsT} *is.* **1.** Altılama. **2.** Sayısını altıya çıkarma. **3.** Altıya bölme. **4.** Bir şekli altı köşeli yapma; altıgen çizme. **5.** *ed.* Bir gazelin beyitleri üstüne aynı vezin ve uyakta dörder mısra ekleyerek altılı bentler meydana getirme; müseddes yapma.
- tesdisat**, [Ar. tesdîsât تسديسات] (*tesdi:sa:t*) {OsT} *is.* Altılamalar; altıya çıkarmalar.
- tesebbüb**, [Ar. sebeb > tesebbüb تسبب] {OsT} *is.* Yol açma; sebep olma; neden olma.
- tesebbüben**, [Ar. tesebbüb > tesebbüben تسبباً] (*tesebbü'ben*) {OsT} *zf.* Sebep olarak. ☞ **tesebbüben cerh**, {OsT} *isl. huk.* Birinin yaralanmasına neden olma. || **tesebbüben katl**, {OsT} *Bir kimsenin ölümüne neden olma.*
- tesebbüt**, [Ar. şebât > teşebbüt تثبت] {OsT} *is.* Sabretme; dayanma; sebat gösterme.
- teseccüd**, [Ar. secde > tesseccüd تسجد] {OsT} *is.* Secdeye kapanıp Allah'a yalvarma; secde etme.
- teseddüd**, [Ar. sedd > teseddüd تسدد] {OsT} *is.* *tip.* Safra vb. vücut sıvısına ait kanalın taşla tıkanması.
- teseffüh**, [Ar. sefih > tesseffüh تسفه] {OsT} *is.* Hayvanca zevk ve eğlencelere önem verir şekilde yaşama; sefihleşme.
- teseffül**, [Ar. sefil > tesseffül تسفل] {OsT} *is.* Bayağılaşma; aşağılık davranışlara kapılma; sefilleşme.
- tesehhur**, [Ar. saħara > teseħħur تسخر] {OsT} *is.* Maskaraya alma; alay etme.
- tesehhurkâr**, [Ar. teseħħur + Far. kâr تسخر كار] {OsT} *is.* Maskara.
- tesehhurkârane**, [Ar. teseħħur + Far. kârâne تسخر كارانه] {OsT} *is.* Maskaraca.
- tesehhüb**, [Ar. teseħħüb تسحب] {OsT} *is.* Bulutlanma.
- tesehhür**, [Ar. seħr > teseħhür تسهر] {OsT} *is.* Bütün gece uyanık kalma; sabahlama.
- tesekkün**, [Ar. sükün > tesekkün تسكن] {OsT} *is.* Yatışma; sakinleşme; sükûnete erme. ☞ **tesekkün-i deryâ**, {OsT} *Denizin sakinleşmesi.* || **tesekkün-i nizâ**, {OsT} *Kavganın yatışması.*
- tesekkür¹**, [Ar. sekr > tesekkür تسكر] {OsT} *is.* Sarhoş olma.
- tesekkür²**, [Ar. sükker > tesekkür تسكر] {OsT} *is.* **1.** Şekerlenme. **2.** *tip.* Şeker hastalığına tutulma.
- tesella**, [Ar. tesellî > tesellâ تسلى] (*tesellâ:*) {OsT} *is.* Avuntu; teselli.
- teselleme**, [teselle-me] {ağız} *is.* Atasözü. [DS]
- teselli**, [Ar. sülv / selâ > tesellî تسلى] (*teselli:*) {OsT} *is.* **1.** Bir kimsenin üzüntüsünü unutturmaya çalışma; acısını hafifletme; avutma. **2.** Acılı bir kimseyi avutan şey; avunç. ☞ **teselli-âmir**, {OsT} *Avutan; teselli veren.* || **teselli-bahş**, {OsT} *Avutan; teselli veren.* || **teselli bulmak**, *Avunmak.* || **teselli etmek**, {OsT} *Avutmak.* || **teselli mükâfatı**, {OsT} *Bir yarış ya da talih oyununda kazanamayanları avutmak için verilen küçük ödül.* || **teselli-nâpezîr**, {OsT} *Avutma kabul etmeyen; avunmaz.* || **teselli-pezîr**, {OsT} *Avutulabilir.* || **teselli vermek**, {OsT} *Avutmak.* || **teselli-yâb**, {OsT} *Avunan; teselli edilen.*
- tesellisiz**, [teselli-siz] *is.* Avutulması mümkün olmayan; çok acı veren.
- teselliyat**, [Ar. tesellî > tesseliyyât تسليات] (*teselliya:t*) {OsT} *is.* Teselli etmeler; avutmalar.
- teselluh**, [Ar. silâh > teselluh تسلع] {OsT} *is.* Silah kuşanma; silahlanma.
- tesellüb**, [Ar. tesellüb تسلب] {OsT} *is.* **1.** Soyunma. **2.** (Eşi ölen kadın için) matem elbisesi giyme.
- tesellüc**, [Ar. şelc > teşellüc تتلع] {OsT} *is.* Su buharının kar hâline gelmesi.
- tesellül**, [Ar. sell > tesellül تسلل] {OsT} *is.* **1.** Bir şeyin içinden sıyrılıp çıkma. **2.** Verem hastalığına yakalanma.
- tesellüm¹**, [Ar. şelm > teşellüm تتلم] {OsT} *is.* Diş diş olma; çentilme.
- tesellüm²**, [Ar. seleme > tesellüm تسلم] {OsT} *is.* Kendisine teslim edilen şeyi kabul etme ve bunu belge ile bildirme. ☞ **tesellüm etmek**, {OsT} *Kabul et-*

- mek; teslim almak ve bildirmek.* || **tesellüm heyeti**, *as. Birlik sefere çıktığında, garnizonu korumak için kalan birlik.* || **tesellüm ilmühaberi**, {OsT} *Taşıma senedinin düzenlenmediği durumlarda, göndericinin talebi üzerine taşıyıcının verdiği belge.*
- teselsül**, [Ar. silsile > teselsül تسلسل] {OsT} *is.* **1.** Birbirine eklenip gitme; zincirleme. **2.** Birbiri ile ilgili ve birbirine bağlı şeylerin oluşturduğu dizi; sıra; silsile. **3. huk.** Birden çok borçlunun, alacaklıya karşı borcun tümünden sorumlu olmasını ya da birden çok alacaklının bir borcun tümünü istemeye hakkı olmasını gerektiren durum. ☐ **teselsül etmek**, *Kesintisiz ve zincirleme sürüp gitmek.* /
- teselsülât**, [Ar. teselsül > teselsülât تسلسلات] (*teselsüla:t*) {OsT} *is.* Zincirleme gitmeler; zincirlemeler.
- tesemmi**, [Ar. ism > tesemmi تسمى] (*tesemmi:*) {OsT} *is.* Aldanma; isimlenme.
- tesemmüm**, [Ar. semm => tesemmüm تسمم] {OsT} *is.* Zehirlenme.
- tesemmümat**, [OsT tesemm + Ar. -ätü تسممات] {OsT} *is.* Zehirlenmeler.
- tesemmün**, [Ar. semen > tesemmün تسمن] {OsT} *is.* Semirme; beslenme; şişmanlama.
- tesemmür**, [Ar. tesemmür تسمر] {OsT} *is. tıp.* **1.** Bir organın başka bir organ içine girmesi. **2.** Dölyütin rahim boşluklarından birine girmesi.
- tesennî**, [Ar. tešennî تتنى] (*tesenni:*) {OsT} *is.* Eğilip bükülme; iki kat olma..
- tesennüh**, [Ar. tesennüh تسنه] {OsT} *is.* Küflenme.
- tesennün**, [Ar. sinn > tesennün تسنن] {OsT} *is.* Diş çıkarma.
- teserri**, [Ar. sery > teserri تسرى] (*teserri:*) {OsT} *is.* **1.** Odalık alma; cariyeye edinme. **2. huk. eski.** Bir erkeğin bir kadını köle olarak satın alıp ona herhangi bir mal gibi sahip olma ve sürekli cinsel ilişkide bulunabilme hakkını edinmesi.
- teserru, -u'ı** [Ar. sür'at > teserru تسرع] {OsT} *is.* **1.** Çabuk davranma. **2.** Koşma.
- tesettür**, [Ar. setr > tesettür تستر] {OsT} *is.* **1.** (Kadın için) örtünme ve erkeğe görünmeme; erkekten kaçma; saklanma. **2. isl.** Örtünme. ☐ **tesettür etmek**, {OsT} *Örtünmek.* || **tesettür-i nisvân**, {OsT} *Kadınların örtünmesi.* || **tesettür mağazası**, {OsT} *Tesettüre uygun giyecekleri yaptıran ve satan mağaza.* || **tesettür modası**, {OsT} *Örtünme modası.*
- tesettürlü**, [tesettür-lü] *sf.* Tesettür içinde olan; örtünen.
- teseül**, [Ar. sü'âl > tese'ül تسأل] *is.* Dilenme; dilençilik etme.
- tesevvi**, [Ar. sevy > tesevvi تسوى] {OsT} *is.* Tesviye etme; düzeltme; düzleme.
- tesevvüb**, [Ar. şevâb > teševvüb تتوب] {OsT} *is.* **1.** Sevap kazanma. **2.** Farz namazlar dışında nafile namaz kılıp sevap kazanma.
- teseyyüb¹**, [Ar. şeyyib > tešeyyüb تثيب] {OsT} *is.* (Kadın için) dul kalma.
- teseyyüb²**, [Ar. seyeb > tešeyyüb تسيب] {OsT} *is.* Tembellik; başıboşluk; kayıtsızlık; özensizlik; ihmâl; üşenme.
- teseyyübat**, [Ar. tešeyyüb > tešeyyübât تسيبات] (*tešeyyüba:t*) {OsT} *is.* Üşenmeler; tembellikler.
- tesfid**, [Ar. tesfid تسفيد] (*tesfi:d*) {OsT} *is.* Eti kebab yapmak için şişe dizme.
- tesfif**, [Ar. tesfif تسفيف] (*tesfi:f*) {OsT} *is.* **1.** Dövüp toz hâline getirme. **2.** Toz hâline getirilme.
- tesfih**, [Ar. sefih > tesfih تسفيه] (*tesfi:h*) {OsT} *is.* Se-fih sayma.
- tesfil**, [Ar. süfl > tesfil تسفيل] (*tesfi:l*) {OsT} *is.* **1.** Bayağılaştırma. **2.** Bayağılaştırılma.
- tesfir**, [Ar. sefer > tesfir تسفير] (*tesfi:r*) {OsT} *is.* Yola çıkarma; sefere gönderme.
- tesgiran**, [? tesgiran] {ağız} *is.* Ateş küreği. [DS]
- tesgire**, [Far. dest-gäre => tesgire] {ağız} *is.* Teskere. [DS]
- teshik**, [Ar. tešhik تسحيق] (*teshi:k, h ve k kalın söylenir*) {OsT} *is.* Ezme; dövme.
- teshil¹**, [Ar. sehl > teshil تسهيل] (*teshi:l*) {OsT} *is.* Kolay kılma; kolaylaştırma. ☐ **teshil etmek**, *Kolaylık sağlamak; kolaylaştırmak.*
- teshil²**, [Ar. tešhîl تسحيل] (*teshi:l, h kalın söylenir*) {OsT} *is.* Öksürme.
- teshilat**, [Ar. teshîl > teshîlât تسهيلات] (*teshi:lâ:t*) {OsT} *is.* Kolaylıklar; kolaylık sağlamalar.
- teshilen**, [Ar. teshîl > teshîlen تسهيلاً] (*teshi:'len*) {OsT} *zf.* Kolaylaştırmak amacıyla; kolaylaştırarak.
- teshin**, [Ar. sühûnet > tešhîn تسخين] (*teshi:n, h kalın söylenir*) {OsT} *is.* Sıcaklığını artırma; kızdırma; ısıtma. ☐ **teshin etmek**, {OsT} *Isıtmak.*
- teshinat**, [Ar. tešhînat تسخينات] (*teshi:n, h kalın söylenir*) {OsT} *is.* Sıcaklığını artırmalar; kızdırmalar; ısıtmalar.
- teshir¹**, [Ar. sihr > tešhîr تسخير] (*teshi:n, h kalın söylenir*) {OsT} *is.* Ele geçirme; istila etme; fethetmeler. ☐ **teshir etmek**, {OsT} *İstila etmek; ele geçirmek.*
- teshir²**, [Ar. sihr > tešhîr تسخير] (*teshi:r, h kalın söy-*

- lenir* {OsT} is. **1.** Büyüleme; sihir yapma. **2.** mecaz. Kendine bağlama; elde etme. **3.** Aldatma. **4.** Tutsak etme. ☞ **teshir etmek**, {OsT} **1.** Büyülemek. **2.** Kendine bağlamak.
- teshirat**¹, [Ar. teşhîr > teşhîrât تسخيرات] (*teshi:ra:t*) {OsT} is. Ele geçirmeler; istila etmeler; fethetmeler.
- teshirat**², [Ar. teşhîr > teşhîrât تسخيرات] (*teshi:ra:t*) {OsT} is. Büyülemek; sihir yapmak.
- tes'id**, [Ar. sa'd => tes'id تسعيد] (*tes-i:d*) {OsT} is. Tebrik etme; kutlama.
- tesik**, [tes-ik] {eT} is. Bir çeşit vergi. [EUTS]
- te'sim**, [Ar. işm > te'sîm تاسيم] (*te-si:m*) {OsT} is. Bir kimseyi günahkâr sayma; ona günahkâr demek.
- te'sir**¹, [Ar. eşer > te'sîr تأثير] (*te-si:r*) {OsT} is. → tesir.
- tes'ir**², [Ar. sa'r => tes'îr تسعير] (*tes-i:r*) {OsT} is. **1.** Değer biçme. **2.** Ateş yakma; yanan ateşi harlandırmak.
- tesir**, [Ar. eşer > te'sîr تأثير] (*te:sir*) is. **1.** Herhangi bir etkenin bir kimse ya da nesne üzerinde yaptığı eylem; etki. **2.** Bir kişinin başkasının davranış ve tutumlarını etkileme gücü; etki. **3.** Bir nedenin ya da etkenin beklenen sonucu. **4.** İzlenim. ☞ **tesir atışı**, *as.* Önceden belirlenmiş ve nişangâh ayarı yapılmış hedefe doğrudan yapılan atış. || **tesir bırakmak**, *Güçlü olarak etkilemek.* || **tesir etmek**, *Etki etmek; etkilemek; etkisini göstermek.* || **tesirini göstermek**, *Etkisini belli etmek; etkisini ortaya koymak.* || **tesir yapmak**, *Etkide bulunmak; etki bırakmak.*
- te'sirat**, [Ar. te'sîir > te'sîrât تأثيرات] (*te-si:ra:t*) {OsT} is. Etkiler; etkilemeler. ☞ **te'sîrât-ı hasene**, *İyi etkiler.*
- tesirli**, [tesir-li] (*te:sirli*) *sf.* Beklenen etkiyi yaratan; etkisi olan; etkili.
- tesirre**, [Ar. tesirre تسيره] {OsT} is. Sevindirme.
- tesirsiz**, [tesir-siz] (*te:sirsiz*) is. Etkisi olmayan; etkide bulunmayan; etkisi görülmeyen; etkisiz. ☞ **tesirsiz hâle getirmek**, (*Kişi için*) *etkisini yok etmek; etkisiz kılmak.*
- te'sis**, [Ar. üss > te'sîs تاسيس] (*te-si:s*) {OsT} is. → tesis.
- tesis**, [Ar. üss > te'sîs تاسيس] (*te:sis*) is. **1.** Yapma; kurma; temelini atma. **2.** Kuruluş; kurum. **3.** *ed.* Divan şiirinde kafiyeyi meydana getiren harf ile arasında harekeli bir harf bulunan elif. **4.** *huk.* Belli bir amaca hizmet etmek üzere tahsis edilmiş ve kendine özgü bağımsız varlık kazanmış mal; vakıf mal. **5.** *eko.* Bir işletmenin bir bölümünü oluşturan, özel donanıma ve belirli çalışana sahip üretim birimi; tek işletmeye ait fabrika ya da atölyeler topluluğu. ☞ **tesis etmek**, *Kurmak; yapmak.*
- te'sîsât**, [Ar. te'sîs > te'sîsât تاسيسات] (*te-si:sa:t*) {OsT} is. → tesisat.
- tesisat**, [Ar. te'sîs > te'sîsât تاسيسات] (*te:sisat*) is. **1.** Bir yerde kullanılacak olan çeşitli araç ve aygıtların kullanıma uygun biçimde yerleştirilmesi işi veya biçimi. **2.** Bu şekilde yerleştirilen aygıt ve araçların bütünü; donanım; döşem.
- tesisatçı**, [tesisat-çı] (*te:si:satçı*) is. Tesisatı döşeyen; döşemci.
- tesisatçılık**, -ğlı [tesisat-çı-lık] (*te:si:satçılık*) is. Tesisatçının yaptığı iş ve meslek; tesisat yapma işi; döşemcilik.
- te'sîsen**, [Ar. te'sîs > te'sîsen تاسيساً] (*te-si:'sen*) {OsT} *zf.* Tesis ederek; kurarak.
- tesisler**, [tesis-ler] is. **1.** Kuruluşlar. **2.** Bir kuruluşun yönetimindeki taşınır ya da taşınmaz malların bütünü. ☞ **tesisler bütünü**, *Kompleks.*
- tes'it**, -di [Ar. sa'd > tes'îd تسعيد] (*tes-i:d*) {OsT} is. Kutlama. ☞ **tes'it etmek**, *Kutlamak.*
- te'siye**, [Ar. te'siye تاسيه] (*te-siye*) {OsT} is. Teselli etme; avutma.
- teskellemek**, [teskel-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yakıştırmak; yaratırmak; denk getirmek. [DS]
- teskelmek**, [teskel-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ir]* Önermek. [DS]
- tesker**¹, [? tesker] {ağız} is. Hindinin kabarak yürümesi. [DS]
- tesker**², [? tesker] {ağız} is. Fırıldak. [DS]
- teskere**, [Far. dest-gâre دستگاره => teskere تسكره] is. **1.** Ağır yükleri taşımakta kullanılan dört kollu tekne. **2.** Sedye. **3.** {ağız} Tahtadan yapılmış küçük sepet. [DS]
- teskereci**, [teskere-ci] is. **1.** Teskere taşımakla görevli kimse. **2.** *as.* Savaş alanındaki hasta ve yaralıları ilk yardım merkezlerine taşıyan askerî görevli.
- teskermek**, [tesker-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* **1.** Korutmak için vuracaktı gibi yapmak; vuracaktı gibi el kaldırmak. **2.** Sunmak; vermek. **3.** Önermek; öne sürmek. **4.** *gçsz. f.* Çatlamak; yarılmak. [DS]
- teskiye**, [Ar. saşy > teskiye تسقيه] {OsT} is. **1.** Su içirme; su verme. **2.** Sulama. **3.** Sulanma.
- teskib**, [Ar. şakb > teşkîb تنقيب] (*teski:b, k kalın söylenir*) {OsT} is. Delik açma; delme.
- teskif**, [Ar. saşf > teşkîf تنسيق] (*teski:f*) {OsT} is. **1.** Yapıya tavan koyma. **2.** Bir Hristiyanın papaz olması.
- teskil**, [Ar. şakl > teşkîl تنقيب] (*teski:l, k kalın söylenir*) {OsT} is. **1.** Ağırlığını artırma; ağırlaştırma. **2.** Ağırlaştırılma.

teskim, [Ar. sakm > teskīm [تسقيم] (*teski:m, k kalın söylenir*) {OsT} is. 1. Hasta etme. 2. Bozuk, eksik ve yanlış sayma.

teskin, [Ar. sükün > teskīn [تسكين] {OsT} is. 1. Bir acıyı, bir üzüntüyü, bir heyecanı vb. bir duyguyu yatıştırılmaya çalışma; yatıştırma. 2. Birinin acısını, heyecanını yatıştırma. ☞ **teskin etmek**, Birinin acısını, üzüntüsünü, heyecanını vb. duygularını dindirmek; yatıştırmak.

teskir¹, [Ar. sekr > teskīr [تسكير] (*teski:r*) {OsT} is. Sarhoş etme.

teskir², [? teskir] {ağız} is. Süzgeç. [DS]

teskire, [Far. dest-gāre => teskire] {ağız} is. 1. İnce tahta şeritlerden yapılmış küçük sepet veya küfe. 2. Tahta kaşıklık. [DS]

teskit, [Ar. sükūt > teskīt [تسكيت] (*teski:t*) {OsT} is. Susturma.

teskiye, [Ar. saqy > teskiye [تسقيه] {OsT} is. → teskiye.

tesla, [Nikola Tesla (*Hırvat elektrik müh.*)] is. fiz. Bir metrekairelik yüzeyde 1 weberlik toplam manyetik akı üreten, bu yüzeye dik düzgün manyetik indüklemeye eşit manyetik indükleme ölçüsü birimi, sembolü: T.

teslif, [Ar. teslīf [تسليف] (*tesli:f*) {OsT} is. Kahvaltı etme.

teslih¹, [Ar. silāh > tesliḥ [تسليح] (*tesli:h, h kalın söylenir*) {OsT} is. Silah verme; silahlandırma. ☞ **teslih etmek**, {OsT} Silahlandırmak.

teslih², [Ar. silāh > tesliḥ [تسليح] (*tesli:h, h kalın söylenir*) {OsT} is. 1. Derisini yüzüp çıkarma. 2. Derisi yüzülme.

teslihat, [Ar. tesliḥ > tesliḥāt [تسليحات] (*tesli:ha:t, h kalın söylenir*) {OsT} is. Silahlandırmalar. ☞ **tesliḥāt-ı askeriyeye**, Askerin silahlandırılması.

teslim, [Ar. selm > teslīm [تسليم] (-li:mi) {OsT} is. 1. Tehlikeden kurtarma; koruma. 2. Kendisini Allah'ın iradesine bırakma. 3. Alınan bir emaneti sahibine geri verme. 4. Gönderilen bir mal ya da başka bir şeyi alıcısına, ilgisine, yetkilisine tam ve kusursuz olarak verme; iletme. 5. Bir alıcının satın aldığı malın mülkiyetini o kimseye geçirme. 6. Bırakma; devretme; terk etme. 7. *mecaz*. Gerçek olduğunu söyleme; kabul etme; doğrulama. 8. Dayanma ve direnme gücünü yitirerek karşı tarafın egemenliğini, üstünlüğünü vb. kabul etme. 9. "Esselamüaleyküm" sözü ile karşılama. 10. Afetten masun kalma. 11. *müz*. Fasil müziğinde peşrevin sonunda, saz semaisinde hane sonlarında tekrarlanan parça. 12. (Kadın için) kendini bir erkeğin cinsel arzularının tatminine verme. 13. *tasvf*. Duyularla algılanamayan, gayb âlemi denilen evrenden

gelen İlahî buyruklara boyun eğme. 14. *ünl*. "Teslim ol!" ya da "Teslim oluyorum!" sözünün kısaltılmışı. ☞ **teslim almak**, 1. Kendisine teslim edilen şeyi almak; kabul etmek. 2. *as*. Tutsak almak. 3. Kuvvet kullanarak ele geçirmek. || **teslim bayrağı**, Yenilgiyi belirtmek için kullanılan flama. || **teslim bayrağı çekmek**, 1. Yenilgiyi kabul etmek; teslim olmak. 2. Bir çekişme sonucunda karşıdakinin isteğini yerine getirmeye razı olmak. || **teslim etmek**, 1. Bir şeyi sahibine vermek. 2. Bir şeyin kullanım, mülkiyet vb. haklarını devretmek, vermek. 3. Gerçek olduğunu söylemek; doğruluğunu kabul etmek. 4. (Kadın için) kendini bir erkeğe vermek. || **teslim halkası**, *tasvf*. Bektaşilerin, Balım Sultan'a bağlılıklarını ve ömür boyu mücerret (*bekâr*) kalacaklarını ifade için kulaklarına taktıkları halka biçimli küpe. || **teslim-i ruh**, {OsT} Ölme. || **teslim-kerde**, {OsT} Teslim edilmiş olan. || **teslim olmak**, 1. Üstün güç karşısında direnmeyi bırakarak yenilgiyi kabul etmek. 2. Kendini teslim etmek; vermek. || **teslim taşı**, *tasvf*. Bektaşî babalarının On İki İmanın simgesi olarak boyunlarına astıkları, Kırşehir taşından yapılmış on iki dilimli takı. || **teslim tesellüm**, {OsT} Verme ve alma işi ve işlemi.

teslimat, [Ar. teslīm > teslīmāt [تسليمات] (*tesli:ma:t*) {OsT} is. 1. Teslim edilen şeyler. 2. Parça parça ödenen paralar ve bunların dökümü. ☞ **teslimat listesi**, Bir teslim sırasında, teslimi yapılan ve alınan mallara ilişkin döküm.

teslimatçı, [teslimat-çı] (*tesli:matçı*) is. Teslimat işlerini yürüten kimse; teslimatta bulunan kimse.

teslimiyet, [Ar. teslīm > teslimiyyet [تسليميت] (*tesli:-miyet*) {OsT} is. Kendini bir başkasının isteklerine bırakma; teslim olma; boyun eğme; kendini verme.

teslimiyetçi, [teslimiyet-çi] (*tesli:miyetçi*) sf. Her şeye boyun eğen; boyun eğme eğilimi taşıyan.

teslis, [Ar. şelāse > tesliṣ [تثليث] (*tesli:s*) {OsT} is. 1. Üçleme; üçe çıkarma. 2. Şarabı üçte biri buharlaşana kadar kaynatma. 3. *hris*. Tanrı'nın tek ve bölünmez bir doğada, ayrı, eşit ve tek özlü Baba, Oğul ve Ruhülkudüs olarak üç kişi tanımlanması dogması. 4. Bu dogma adına kutlanan yortu. 5. *isl*. Gerçek halifelerin Ebubekir, Ömer ve Osman olduğunu kabul etme.

teslit, [Ar. teslīt [تسليط] {OsT} is. 1. Sataştırma. 2. Sataştırılma.

tesliye, [Ar. sül / selā > tesliye [تسليه] {OsT} is. → tesliyet. ☞ **tesliye-i hâtr**, {OsT} Gönlü alınma.

tesliyet, [Ar. sül / selā > tesliyet [تسلييت] {OsT} is. Teselli etme; avutma. ☞ **tesliyet-bahş**, {OsT} Teselli veren; avutan. || **tesliyet-i hâtr**, {OsT} Gönlü avutma. || **tesliyet-kâr**, {OsT} Teselli veren; avutan. || **tesliyet-sâz**, {OsT} Teselli veren; avutan.

tesmek, [teş-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] Kaçmak; firar etmek. [EUTS]

tesmi, -i' [Ar. sem' > tesmī' تسميع] (tesmi:) {OsT} is. 1. İştirtirme; duyurma. 2. İştirtirilme.

tesmiat, [Ar. tesmī'āt تسميعات] (tesmi:a:t) {OsT} is. 1. İştirtirmeler. 2. İştirtirilmeler.

tesmim¹, [Ar. tešmīm تسميم] (tesmi:m) {OsT} is. tıp. Organları eklem yerinden ayırma işlemi.

tesmim², [Ar. semm > tesmīm تسميم] (tesmi:m) {OsT} is. 1. Zehirleme. 2. Zehirlenme. ☞ **tesmim etmek**, {OsT} Zehirlenmek.

tesmimen, [Ar. tesmīm > tesmīmen تسميماً] (tesmi: '-men) {OsT} zf. Zehirleyerek; zehirlenerek.

tesmin¹, [Ar. šümn > tešmīn تسمين] (tesmi:n) {OsT} is. 1. Sekize çıkarma; sekizleme. 2. Sekize bölme. 3. Bir nesneye değer biçme. 4. Bir nesneye değer biçilme.

tesmin², [Ar. semen > tesmīn تسمين] (tesmi:n) {OsT} is. 1. Semirtme; yağlandırma; şişmanlatma. 2. Semirtilme; şişmanlatılma.

tesmir¹, [Ar. šemer > tešmīr تسمير] (tesmi:r) {OsT} is. 1. (Ağaçlar için) çiçeklerini döküp meyve bağlama. 2. (Mal için) tutumlu kullanma ile çoğalma.

tesmir², [Ar. tesmīr تسمير] (tesmi:r) {OsT} is. 1. Çivileme; mihlama. 2. Çivilenme; mihlanma.

tesmit, [Ar. tesmīt تسميت] (tesmi:t) {OsT} is. Hapşuranlara, aksıranlara "Allah sana merhamet etsin" deme.

tesmiye, [Ar. ism > tesmiye تسميه] (tesmi:ye) {OsT} is. 1. Ad koyma; adlandırma. 2. Belli bir adla çağırma. 3. Bismillah deme; besmele çekme. ☞ **tesmiye etmek**, {OsT} 1. Adlandırmak. 2. Besmele çekmek. || **tesmiye olunmak**, {OsT} Adlandırılmak; bir adla çağırılmak; ad konulmak.

tesnim, [Ar. tesnīm تسميم] (tesni:m) {OsT} is. 1. Kubbeli yapma; kabartma. 2. Kabartılma; kubbeli yapılma. 3. öz. is. Cennetteki ırmaklardan birinin adı.

tesniye, [Ar. işneyn > tešniye تثنيه] {OsT} is. dbl. Arap dilbilgisi kurallarına göre bir ismi ikil yapma. ebeveyn (iki ata, ana baba), tarafeyn (iki taraf).

tespermek, [teps-er-mek / tesper-mek] {ağız} is. 1. (Ekmek için) saca yapışmak. 2. (Dudak için) sıcaktan kurumak ve çatlamak. [DS]

tespi, [Çin. ? tewsi / tebsi > tepsi / tespi] {ağız} is. Büyük bakır sahan. [DS]

tespih, [Ar. sübhān > tesbih تسميح] (tesbi:h) {OsT} is. 1. Art arda belli sayıda tekrarlanan dua sözlerinin sayısını belirlemek amacıyla kullanılan boncuk dizisi. 2. Tanelerini bir yandan diğer yana devirerek oyalanmak amacıyla kullanılan boncuk dizisi. 3.

Brahmacılık, Budhacılıkta taneleri simgesel birer anlam taşıyan boncuk dizisi. 4. Hristiyanlıkta her biri on küçük taneden oluşan beş dizi boncuk ya da küçük büyük halka ve haç karışımı zincir. 5. müz. Dinî Türk musikisinde kullanılan bir form. ☞ **tespih ağacı**, bot. 1. Tohumundan ya da çekirdeğinden tespih yapılan ağaçların genel adı, (Melia azedarach). 2. Ayı fındığıgiller familyasından 2-5 m. kadar boylu, beyaz çiçekli, meyveleri bir veya iki tohumlu çalı; ayı fındığı; zamzalak, (Styrax officinalis). || **tespih ağacıgiller**, bot. Sıcak iklimlerde yetişen ve değerli odun veren ağaçlar familyası, (Meliceae). || **tespih böceği**, zool. Nemli yerlerde yaşayan, eş bacaklılardan toprakta açtığı bir metre yakını deliklerle üç ay içinde yaklaşık bir buçuk ton toprağı yerinden oynatarak çorak bölgelerde toprağın verimini artıran, tehlike anında tor-top olan kabuklu bir böcek, (Hemilepistus). || **tespih böcekleri**, zool. Örnek hayvanı tespih böceği olan kabuklular takımı, (Oniscidae). || **tespih çekmek**, 1. Tespihin boncuklarını işaret ve baş parmak arasından birer ya da ikişer geçirmek. 2. Allah'ın adını zikrederek ibadet etmek. 3. Torna ile değişik maddelerden tespih tanesi imal etmek.

tespihçi, [tespih-çi] is. Tespih imal eden veya satan kimse.

tespihçilik, -ği [tespih-çi-lik] is. Tespih üretme ve satma işi.

tespihlenme, [tespih-le-n-me] is. 1. Tespihlenmek eylemi. 2. zool. Bazı kavkılı böceklerin tehlike karşısında, yuvarlak top gibi olarak gösterdikleri savunma tepkisi.

tespihlenmek, [tespih-le-n-mek] dönşl. f. [-ir] Tespihli duruma gelmek; tespih sahibi olmak.

tespihli, [tespih-li] sf. 1. Tespihi bulunan; tespihi olan. 2. Sürekli tespih taşıyan.

tespit, [Ar. šebt > tešbit تثبيت] is. 1. Bir nesneyi yerinden kıpırdamaz duruma getirme. 2. Bir şeyi veya bir durumu kesin biçimde belirleme; saptama. 3. as. Düşmanı, her türlü yayılma ve manevradan alıkoymak amacıyla yeterli ateş baskısı kurma. 4. tıp. Kırık bir kemiğı kıpırdamaz hâle getirmek için uygulanan yöntem. 5. (Konuşma, söz vb. için) daha sonra tekrarlanabilecek duruma getirmek; kaydetmek. 6. foto. Fotoğrafçılıkta resmin belirmesinden sonra ışığa duyarsız hâle getirme işlemi. 7. biy. Mikroskopta incelenmek üzere canlıdan alınan parçaların çürüme ve bozulmasını önlemek için bir takım kimyasal ilaçlarla işleme tabi tutma; fiksasyon. ☞ **tespit açısı**, Bir kanat ya da kuyruk takımı düzleminin gövdeyle yaptığı açı. || **tespit davası**, huk. Bir hukuksal ilişkinin saptanması için açılan dava. || **tespit etmek**, 1. Bir şeyi bir yere oynatmayacak biçimde, sağlamca yerleştirmek. 2. Bir durumu, bir şeyi herhangi bir kuşkuya yol açmayacak biçimde açık seçik belirlemek; saptamak. 3. Bir fo-

toğraf duyar katını tespit banyosunda işlemek.|| **tespit levhası**, *Eski ateşli silahlarda ateşleme düzeniğinin oturduğu, demirden yapılmış parça.*|| **tespit sıvısı**, *biy. Canlıdan alınan parçanın bozulmasını önlemek için kullanılan Bouin, Zenker, ozmiyum tetroksit, glutaraldehit gibi kimyasal maddeler; fiksatif.*

tesri, -i'ı [Ar. sür'at > tesrī' تسريع] (*tesri:*) {OsT} is. Hızlandırma; çabuklaştırma; hız verme. ☞ **tesri' etmek**, {OsT} Hızlandırmak; çabuklaştırmak.

tesri'an, [Ar. tesrī' > tesrī'an تسريعاً] (*tesri:'an*) {OsT} zf. Çabuklaştırarak; hızlandırarak.

tesri'at, [Ar. tesrī' > tesrī'āt تسريعات] (*tesri:a:t*) {OsT} is. Çabuklaştırmalar; hızlandırmalar.

tesrib¹, [Ar. teşrib تتريب] (*tesri:b*) {OsT} is. 1. Ayıplama. 2. Başa kakma. 3. Darılma.

tesrib², [Ar. sürüb > tesrīb تسريب] (*tesri:b*) {OsT} is. 1. (Asker vb. için) gönderme. 2. Gönderilme.

tesric, [Ar. serc > tesrīc تسريع] (*tesri:c*) {OsT} is. Hayvana eyer vurma. ☞ **tesrīc-i feres**, {OsT} Ata eyer vurma.

tesrih, [Ar. serhen (*salma*) > tesrīh تسريح] (*tesri:h, h kalın söylenir*) {OsT} is. Serbest bırakma; salma. ☞ **tesrīh-i lihye**, {OsT} 1. Sakal bırakma. 2. Padişahın sakal bırakması.

tesrik, [Ar. sirkat > tesrīk تسريق] (*tesri:k, k kalın söylenir*) {OsT} is. Bir kimseyi hırsızlıkla suçlama.

tesrikat, [Ar. tesrīkāt تسريقات] (*tesri:ka:t*) {OsT} is. Hırsızlıkla suçlamalar.

tesrir, [Ar. sürür > tesrīr تسيرير] (*tesri:r*) {OsT} is. Sevindirme. ☞ **tesrir etmek**, Sevindirmek.

tesrirat, [Ar. tesrīrāt تسيريرات] (*tesri:r*) {OsT} is. Sevindirme.

tesriye, [Ar. tesriye تسريه] {OsT} is. Sıkıntıyı, üzüntüyü yok etme.

tessella, [Lat. tessella] (*te'sella*) is. Küçük mozaik parçaları.

tessera, [Lat. tessera / Yun tesserar] (*te'sserra*) is. Eski Roma'da giriş bileti, bono, makbuz vb. olarak kullanılan dört köşeli metal ya da fildişi jeton.

test, [İng. test] is. 1. Bir kimsenin, bir grubun doğuştan gelen ya da sonradan edindiği bilgi ve becerileri belirlemek ve derecelendirmek amacıyla aynı işi yapmalarını gerektiren değerlendirme yöntemi. 2. Bir aygıtın iyi işleyip işlemediğini belirlemek için uygulanan sınav. 3. Bir ürünün ne ölçüde etkin olduğunu belirleme işi. 4. *eğit.* Kesin bir ölçme ve değerlendirmeye olanak veren sınav türü; böyle bir nesnel değerlendirmede kullanılan soruların tümüne birden verilen ad. 5. *eğit.* Sınav; imtihan. 6. *tıp.* Bir hastalığın var olup olmadığını, varsa niteliğini

saptamak için yapılan laboratuvar uygulamalarının tümü. 7. *biy.* Biyolojik işlevi veya niteliği değişmez olarak bilinen ve örnek olarak alınan bir normal bireyinki ile karşılaştırma yoluyla değerlendirme ve ölçmeye olanak veren uygulama. ☞ **test bilimi**, *psikol.* Yalnızca psikometriye dayanan psikolojik araştırma.|| **test etmek**, *Ölçmek; değerlendirmek.*

testa, [Lat. testa (*kabuk*)] (*te'sta*) is. *bot.* Tohumda, yumurtacığın birinci zarından doğan sert dış kabuk.

testçi, [test-çi] is. 1. *psikol.* Psikolojik bir testi uygulayan kişi. 2. Bir ürünü ya da aygıtı denemeden geçiren kimse.

teste, [Far. deste => teste] {ağız} is. Orakla biçilen ekinden yapılan bağlam. [DS]

testebesiz, [tesdibe-siz / testebe-siz] {ağız} sf. Sürekli ufak tefek kazalar yapan; dikkatsiz. [DS]

testebetsiz, [testebet-siz] {ağız} sf. Biçimsiz. [DS]

testemel, [Far. dest-māl => testemel] {ağız} is. 1. Mendil. 2. Düğün alayının önünde giden atlı. [DS]

testenbel, [Far. dest-māl => testemel] {ağız} is. Mendil. [DS]

testengerlek, -ği [te(s)+te/nger-lek] {ağız} pekşt. sf. Yusuvarlak. [DS]

testepesiz, [tesdibe-siz / testepe-siz] {ağız} sf. → testebesiz. [DS]

tester, [İng. tester] is. Sondaj sırasında, matkap önceden belirlenen katmanı geçtiğinde bir üretim denemesi yapmaya yarayan aygıt.

testere, [Far. dest (*el*) + erre (*bıçkı*)] (*te'stere*) is. 1. Vargel hareketi ile bir malzemeyi kesmekte kullanılan kesici ve üçgen dişli aletlerin genel adı. 2. sf. Testereye benzeyen; testere gibi. ☞ **testere balığı**, *Testere balığıgillerden, testereyi andıran ağzında iki sıra gömülü dişleri bulunan, sıcak denizlerde birçok türü bulunan, boyu 9 metreyi bulan bir köpek balığı, (Pristis pristis).*|| **testere balığıgiller**, *zool. Basık gövdeli, ağzı testereyi andıran, sıcak ve ılık denizlerde yaşayan bir köpek balığı familyası, (Pristidae).*|| **testere bıçak**, *Ağzı testere biçiminde olan bıçak.*|| **testere çaprazı**, *Testerenin dişlerini iki yana belirli açıklıkta eğmek için kullanılan alet.*

testereleme, [testere-le-me] is. Testerelemek eylemi. **testerelemek**, [testere-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Testere ile kesmek.

testereli, [testere-li] sf. 1. Testeresi bulunan; testeresi olan. 2. Testere gibi dişleri bulunan.

testevren, [ters+devir-en / ters+çevir-en] {ağız} is. Dikilen ayakkabıyı çevirmeye yarayan ağaçtan yapılmış araç. [DS]

testi, [Far. destī (*el kabı*) دستى] is. 1. Topraktan yapılan, kulplu, geniş gövdeli, dar ağızlı su kabı. 2. sf. (Bir sayı sıfatı ile birlikte) o kadar testinin alabileceği miktarda olan. ☞ **testi gibi**, (*Meme için*) büyük ve sarkık.|| **testi kabağı**, *Su kabağı.*|| **testi ke-**

babi, İçine et ve sebze doldurulduktan sonra ağzı sıvanmış ve fırına verilmiş testide pişirilmiş bir yemek türü. || **Testi kırılrsa da kulpu elde kahr.** Varlıklı kimse zarar etse de büsbütün yoksul kalmaz. || **testi yeri**, {ağız} Köy evlerinin mutfaklarında testi, kova gibi şeyleri koymak için duvar içine yapılmış kapaksız dolap gibi yer. [DS] || **Testiyi kıran da bir, getiren de.** İyiliğin ödüksüz, kötülüğün cezasız kaldığını ifade için kullanılan serzeniş sözü.

testibetsiz, [testibet-siz] {ağız} sf. (Kişi için) Kırıp döken; özensiz iş yapan. [DS]

testici, [testi-ci] is. Testi yapan ya da satan kimse.

testicilik, -ği [testi-ci-lik] is. Testicinin işi ve mesleği.

testih, [Ar. testih / tastih تسطيح] (testi:h, t ve h kalın söylenir) {OsT} is. Yassılta.

testilik, -ği [testi-lik] is. Evlerin iç avlularında su dolu testileri koymak için yapılmış özel raf.

testimsi, [testi-msi] sf. Testi gibi; testiyi andırır; testi biçiminde.

testir, [Ar. setr > testir تستير] (testi:r) {OsT} is. Saklama; örtme.

testis, [Lat. testis (kanıt)] (te'stis) is. anat. Er bezi.

testlenebilir, [test-le-n-e+bil-ir] sf. 1. Testten geçirelebilecek nitelikte olan. 2. (Yetenek için) test ile ölçülebilecek nitelikte olan.

testlenebilirlik, -ği [test-le-n-e+bil-ir-lik] is. Test edilebilecek nitelikte olan şeyin özelliği.

testosteron, [Fr. testostérone] is. biy. kim. Sperma oluşumunu, üreme organlarının gelişimini, ikincil cinsiyet karakterlerini denetleyen, kemik ve kas dokusundaki protein anabolizmasını harekete geçiren, erbezi hücreleri tarafından salgılanan başlıca erkeklik hormonu, C₁₉H₂₈O₂.

testosteronemi, [Fr. testostéronémie] is. Plazmada bulunan testosteron miktarı.

tesvib, [Ar. sevāb > tesvīb تسويب] (tesvi:b) {OsT} is. Ödül verme.

tesvid, [Ar. sevād > tesvīd تسويد] (tesvi:d) {OsT} is. 1. Karalama; siyaha boyama. 2. Yazı taslağı hazırlama; müsvedde yapma. ☞ **tesvit etmek**, 1. Bir yeri siyaha boyamak. 2. Bir yazının taslağını hazırlamak.

tesvidat, [Ar. tesvīd > tesvīdāt تسويدات] (tesvi:da:t) {OsT} is. 1. Yazı taslakları; karalamalar; müsveddeler. 2. Yazı taslağı yapmalar.

tesvif, [Ar. sevf > tesvīf تسويف] (tesvi:f) {OsT} is. Boş yere geciktirme; atlatma.

tesvifat, [Ar. tesvīfāt تسويفات] (tesvi:fa:t) {OsT} is. Boş yere geciktirmeler; atlatmalar.

tesviğ, [Ar. tesvīğ تسويغ] (tesvi:ğ, ğ kalın söylenir) {OsT} is. İzin verme; uygun görme; cevaz verme.

tesvik¹, [Ar. sevķ > tesvīķ تسويق] (tesvi:k, k kalın söylenir) {OsT} is. 1. Sevk etme; sürme. 2. İleri gitme.

tesvik², [Ar. misvak > tesvik تسويك] (tesvi:k) {OsT} is. Dişlerini misvaklama; misvaklanma.

tesvil, [Ar. tesvīl تسويل] (tesvi:l) {OsT} is. Kötü bir şeyi güzel göstererek aldatma.

tesvilat, [Ar. su'āl > tesvīl > tesvīlāt تسويلات] (tesvi:lā:t) {OsT} is. 1. Yalanlar. 2. Kötü bir şeyi güzel göstererek kandırmalar; hileler.

tesvir, [Ar. tesvīr تسيير] (tesvi:r) {OsT} is. 1. Toz kaldırma. 2. Asıl anlamını araştırma; batınî manasını öğrenmeye çalışma.

tesviye, [Ar. sevī > tesviye تسويه] {OsT} is. 1. Bir şeyi bir yer ile aynı düzeye getirme; düzeyeleme; düzleme. 2. Düz hâle getirme; düzeltme. 3. Borcu kapatma; tamamen ödeme. 4. Bir işi sonuçlandırma. 5. as. Hükümetçe bir yere gönderilen erlere verilen ve bilet yerine geçen kâğıt. 6. Kuyumculukta, mihlanmış bir parçanın yapım izlerini yok etmek için yapılan temizleme. ☞ **tesviye aleti**, Düzçeç. || **tesviye etmek**, 1. Bir şeyi istenilen düzeye getirmek; düzletmek. 2. Ödemek; vermek. || **tesviye-i deyn**, {OsT} Borcu ödeme. || **tesviye-i turuk**, {OsT} Yol yapma. || **tesviye-i umūr**, {OsT} İşlerin yoluna konup bir sonuç alınması. || **tesviye münhanîsi**, {OsT} yer b. Eş yükselti eğrisi. || **tesviye rūhu**, {OsT} Karbarcıklı düzeç.

tesviyeci, [tesviye-ci] is. Metal, tahta vb. malzemeden yapılmış ve takım tezgâhında işlenemeyen çeşitli parçaları istenilen biçimi vermek için el aletleriyle işleyerek düzelten zanaatçı.

tesviyecilik, -ği [tesviye-ci-lik] is. Tesviyecinin işi ve mesleği.

tesyar, [Ar. tesyār تسيار] (tesya:r) {OsT} is. 1. Gönderme. 2. Gönderilme.

tesyil, [Ar. seyīl > tesyīl تسييل] (tesyi:l) {OsT} is. 1. Sel gibi akıtma. 2. kim. Katı bir maddeyi akışkan hâline getirme.

tesyir, [Ar. seyr > tesyīr تسيير] (tesyi:r) {OsT} is. 1. Yürütme. 2. Yürütülme. 3. Gönderme; yollama. 4. Gönderilme; yollanma.

-teş, [-daş / -deş / -teş / -taş] yap. e. → -daş.

teş¹, [ʔ teş] {ağız} ünl. Yazık; evvah. [DS]

teş², [Far. řāšt] {ağız} is. Büyük leğen. [DS]

teşabüh, [Ar. şibh > teşābüh تشابه] (teşā:büh) {OsT} is. 1. Benzeşme; birbirine benzeme. 2. fel. Benzerlik. ☞ **teşabüh-i etraf**, {OsT} 1. İki yakanın benzerliği. 2. ed. Bir anlatımda, başta ve sonda yer alan sözler arasındaki anlam ilişkisi.

teşabühât, [Ar. teşābüh > teşābühāt تشابهات] (teşā:-

- büha:t* {OsT} is. **1.** Benzeşmeler; birbirine benzeşmeler. **2.** isl. Kur'an-ı Kerim'deki ayetlerin bazılarının mecazî ya da kapalı anlamlar taşıması.
- teşacür**, [Ar. şecer > teşacür تشاجر] (*teşa:cür*) {OsT} is. Sopalarla birbirine girme, dövüşme.
- teşadduk**, [Ar. teşadduk تشدد] {OsT} is. Avurt çatlatarak konuşma; lügat paralama.
- teşahhum**, [Ar. şahm > teşahhum تشحم] {OsT} is. Yağ bağlama; yağlanma; şişmanlama; semirme.
- teşahhus**, [Ar. şahş > teşahhus تشخص] {OsT} is. **1.** İnsan özelliklerini alma; kişileşme. **2.** Cisimlenme. **3.** Kendini belli edecek ayrılıklar belirme. **4.** Birinin şahsına hatırlatma; ona benzeme.
- teşahhusat**, [Ar. teşahhuşât تشخصات] (*teşahhusa:t*) {OsT} is. **1.** İnsan özelliklerini alma; kişileşme. **2.** Cisimlenme. **3.** Kendini belli edecek ayrılıklar belirme. **4.** Birinin şahsına hatırlatma; ona benzeme.
- teşakî**, [Ar. şekvâ > teşakî تشاكى] (*teşa:ki: k kalın söylenir*) {OsT} is. **1.** Karşılıklı şikâyetçi olma. **2.** Dertleşme.
- teşakkuk**, [Ar. şakḳ > teşakḳuk تشقق] {OsT} is. **1.** Yarıma; ikiye bölünme. **2.** Parça parça olma.
- teşakül**, [Ar. şekl > teşakül تشاكل] (*teşa:kül*) {OsT} is. **1.** Biçim ve görünüş bakımından bir olma; birbirine benzeme, uyma. **2.** Bir nesne, ötekinin durumuna gelme.
- teşarük**, [Ar. teşarük تشارك] (*teşa:rük*) {OsT} is. **1.** Ortak olma. **2.** Ortaklık.
- teşarükiye**, [Ar. teşarükiyye تشاركيه] (*teşa:rükiye*) {OsT} is. fel. Çağırışıcılık.
- teşaşu, -u'ı** [Ar. şa'şa'a > teşaşu تشعشع] {OsT} is. Parlak bir görünüm alma; parıldama.
- teşatüm**, [Ar. teşatüm تشاتم] (*teşa:tüm*) {OsT} is. Birbirine sövme; sövüşme.
- teşa'u, -u'ı** [Ar. şü'a > teşa'u تشع] {OsT} is. fiz. Işığın bir merkezden çevreye doğru dalgalar hâlinde yayılması.
- teşa'ub**, [Ar. şu'be > teşa'ub تشعب] {OsT} is. **1.** Dallara, kollara ayrılma; çatallanma. **2.** Dallanma.
- teşa'ubat**, [Ar. teşa'ubât تشعبات] {OsT} (*teşauba:t*) is. **1.** Dallara, kollara ayrılmalar; çatallanmalar. **2.** Dallanmalar. **3.** Şubeler; dallar.
- teşa'ul**, [Ar. şu'l > teşa'ul تشعل] {OsT} is. Parlama; tutuşma.
- teşa'ur¹**, [Ar. şa'r > teşa'ur تشعر] {OsT} is. Kılanma; tüylenme ☐ **teşaur etmek**, {OsT} Kılanmak.
- teşa'ur²**, [Ar. şî'r teşa'ur تشاعر] (*teşa:ur*) {OsT} is. Kendini şair gibi gösterme; şairlik taslama.
- teşa'ür**, [Ar. şa'r > teşā'ür تشاعر] (*teşa:ür*) {OsT} is. → teşa'ur².
- teşavür**, [Ar. şürā > teşāvür تشاور] (*teşa:vür*) {OsT} is. Birbirine danışma; müşavere etme.
- teşbi, -i'ı** [Ar. teşbi' تشبيع] (*teşbi:*) {OsT} is. Karnını doyurma; karnı doyurulma.
- teşbib**, [Ar. şebab > teşbib تشبيب] (*teşbi:b*) {OsT} is. ed. **1.** Bir kadının güzelliğini şiirle övme. **2.** Kasideye güzel bir kadını överek başlama. **3.** Kasidelerin başında girizgâhtan önce gelen ve doğayı, mevsimleri, kişileri vb. konu edinen övgü bölümü.
- teşbih**, [Ar. şibh > teşbih تشبيه] (*teşbi:h*) {OsT} is. **1.** Kıyas etme; benzetme; benzeti. **2.** ed. İki varlık arasında, benzetme yoluyla bağlantı kurma; anlamı kuvvetlendirmek, anlatılanı daha ilgi çekici kılmak için sözü edilen varlığa başka bir varlıkta bulunan özellikleri yükleme yoluyla yapılan söz sanatı. ☐ **teşbih edatı**, ed. Benzetmelerde kullanılan ve benzetmenin derecesini gösteren "gibi, sanki, manend, misillu" vb. edatlar. || **teşbih etmek**, Benzetmek. || **teşbih-i belîğ**, {OsT} ed. Benzetme yönü ve benzetme edatı söylenmemiş benzetme; benzeyen ve kendisine benzetilen ile yapılan benzetme, aslan asker. || **teşbih-i cem'**, {OsT} ed. Benzeyeni birden çok olan benzetme. || **teşbih-i mablüb** {OsT} ed. Çevrik benzetme. || **teşbih-i mefrük**, {OsT} ed. Benzeyen ve benzetilene yan yana söylenmiş benzetme. || **teşbih-i melfûf**, {OsT} ed. Benzetilen ve benzeyeni art arda söylenen benzetme. || **teşbih-i merdûd**, {OsT} ed. Beğenilmeyen, amaca uygun düşmeyen benzetme. || **teşbih-i mücez**, {OsT} ed. En geniş anlamı en az kelime ile veren benzetme. || **teşbih-i mufassal**, {OsT} ed. Benzeyen, kendisine benzetilen, benzetme yönü ve benzetme edatı tam olarak söylenmiş olan benzetme. || **teşbih-i mücmel**, {OsT} ed. Benzetme yönü söylenmemiş benzetme; kısaltılmış benzetme. || **teşbih-i müekked**, {OsT} ed. Benzetme edatı söylenmemiş benzetme. || **teşbih-i mürsel**, {OsT} ed. Edat bulunmayan benzetme. || **teşbih-i tafdilî**, {OsT} ed. Benzetilenin benzeyenden daha abartılı anlatılması. || **teşbi-i tesviye**, {OsT} ed. Benzetilene birden çok olan benzetme. || **teşbihte hata olmaz**, Yapılan kaba bir benzetmenin maksadı açıklamak için yapıldığını belirten bir nevi özür dileme sözü. || **teşbih yapmak**, Benzetme yapmak.
- teşbihat**, [Ar. teşbihât تشبيهات] (*teşbi:ha:t*) {OsT} is. Benzetmeler.
- teşbihî**, [Ar. teşbihî تشبيهي] (*teşbi:hi:*) {OsT} sf. Benzetme ile ilgili; benzetmeye ait.
- teşbik**, [Ar. şebeke > teşbik تشبيك] (*teşbi:k*) {OsT} is. Ağ hâline getirme; şebekeleştirme.
- teşbir**, [Ar. teşbir تشبير] (*teşbi:r*) {OsT} is. **1.** Karışla

ölçme; karışılma. 2. Karışla ölçülme; karışılma. 3. Metre cinsi bir araçla ölçme.

teşci, -i'ı [Ar. şecā'at > teşcī' teşجی] (*teşci:*) {OsT} is. Cesaretlendirme; gayret verme; yüreklendirme. ☐ **teşci etmek**, *Cesaret vermek; yüreklendirmek.*

teşciat, [Ar. teşcī'āt تشجیعات] (*teşci:*) {OsT} is. Cesaretlendirmeler; gayret vermeler; yüreklendirmeler.

teşcir, [Ar. şecer > teşcīr تشجیر] (*teşci:r*) {OsT} is. Ağaç dikme; bir yeri ağaçlandırma.

teşçe, [teş-çe ?] {ağız} is. İplik sarmaya yarayan ağaçtan yapılmış bir tür çıkırık. [DS]

teşd, [Far. taşd] {ağız} is. Büyük leğen. [DS]

teşdid, [Ar. şiddet > teşdīd تشدید] (*teşdi:d*) {OsT} is.

1. Kuvvet verme; kuvvetini artırma. 2. Sağlamaştırma. 3. *dbl.* Arapçada bir harfî hem kendinden önceki heceye ve hem de sonraki heceye bağlamak suretiyle çift okuma; şeddeleme. 4. Şedde. ☐ **teşdid etmek**, {OsT} 1. *Kuvvetlendirmek; şiddetlendirmek; sağlamaştırmak.* 2. *Şeddeli okumak.*

teşebbüb, [Ar. şabb > teşebbüb تشبیب] {OsT} is. *kim.* Şap hâline gelme; şaplaşma.

teşebbüh, [Ar. şibh > teşebbüh تشبه] {OsT} is. 1. Benzeleme; andırma. 2. Kendini benzetmeye çalışma; benzemeye özenme.

teşebbühât, [Ar. teşebbühât تشبهات] (*teşebbüha:t*) {OsT} is. 1. Benzemeler; andırmalar. 2. Kendini benzetmeye çalışmalar; benzemeye özenmeler.

teşebbük, -kü [Ar. şebeke > teşebbük تشبیک] {OsT} is. Ağ gibi olma; birbirinin içine girme.

teşebbüs, [Ar. şebṣ > teşebbüş تشبث] {OsT} is. 1. Bir işi yapmaya girişmek; girişim. 2. Kendi kendine bir iş ortamı kurabilme, herkesle ilişkiye geçebilme, bir işe hiç çekinmeden girebilme gibi yetenekleri içeren eylem; girişken olma; girişkenlik. 3. Rakibinden önce davranabilme; öncelilik. 4. *huk.* Bir kimsenin işlemeye karar verdiği bir suçu, yeterli araçlarla işlemeye girişmesine rağmen elinde olmayan bazı engeller yüzünden suç işlemeyi tamamlayamaması durumu; neticenin meydana gelmemiş olması. ☐ **teşebbüse geçmek**, *Bir işi yapmaya kalkışmak; girişmek.* || **teşebbüs etmek**, *Girişmek; girişimde bulunmak.* || **teşebbüs-i cürm**, {OsT} *Bir kimsenin bir suçu işlemeye kalkışması, ancak elinde olmayan nedenlerden dolayı suçu işlemeye fırsat bulamaması; suça teşebbüs.* || **teşebbüs-i şahsî**, {OsT} *Özel teşebbüs.* || **teşebbüsü ele almak**, *Önderlik ederek bir işi yönetmeye kalkışmak.*

teşebbüsât, [Ar. teşebbüş > teşebbüşât تشبثات] (*teşebbüsa:t*) {OsT} is. 1. Teşebbüsler; girişimler; ele atmalar. 2. Girişkenlikler. 3. Öncelikler.

teşeccü, -ü'ı [Ar. şecā'at > teşeccü' تشجع] {OsT} is. Yapmacıktan yığıtlenme; sahte kahramanlık gösterme.

teşeccür, [Ar. teşeccür تشجر] {OsT} is. 1. Ağaçlaşma. 2. Ağaçlanma. 3. *kim.* Kristallerin ağaç biçiminde birikmesi.

teşeddüd, [Ar. şiddet > teşeddüd تشدد] {OsT} is. 1. Şiddetlenme; daha kuvvetli, daha güçlü olma. 2. Keskinleşme. ☐ **teşeddüt etmek**, *Keskinleşmek; şiddetlenmek.*

teşeddüdat, [Ar. teşeddüd > teşeddüdât تشددات] (*teşeddüda:t*) {OsT} is. 1. Şiddetlenmeler. 2. Keskinleşmeler.

teşeffi, [Ar. şifā > teşeffī تشفی] (*teşeffi:*) {OsT} is. 1. Hastalıktan kurtulma; iyileşme; şifa bulma. 2. Rahat hâle gelme. 3. Öç alma. ☐ **teşeffi-i sadr**, {OsT} *Öç aldıktan sonra gönlün rahatlaması.*

teşehhi, [Ar. iştehā > teşehhī تشهی] (*teşehhi:*) {OsT} is. İştaha gelme; iştahlanma.

teşehhüb, [Ar. teşehhüb تشهب] {OsT} is. *kim. fiz.* Akkor hâline gelme; akkorluk.

teşehhüd, [Ar. şehādet > teşehhüd تشهد] {OsT} is. 1. Şahadet kelimesini söyleme. 2. Namazın sonunda "Et-tahiyyat" duasını okuma. ☐ **teşehhüt mikdârı**, *Çok kısa süre.*

teşekkî, [Ar. şekvā > teşekkī تشكى] (*teşekki:*) {OsT} is. Sızlanma; yakınma; şikâyetçi olma. ☐ **teşekkî etmek**, {OsT} *Şikâyetçi olmak; sızlanmak; yakınmak.*

teşekkük, [Ar. şekk > teşekkük تشكك] {OsT} is. Şüpheye düşme; şüphelenme.

teşekkül, [Ar. şekl > teşekkül تشکل] {OsT} is. 1. Bir varlık, bir biçim kazanma; şekillenme; oluşma. 2. Kurulma. 3. Kuruluş; örgüt; müessese. 4. *fel.* Oluşum; yoğurum. 5. *jeol.* Oluş. ☐ **teşekkül etmek**, {OsT} 1. *Oluşmak; meydana gelmek; belirli bir biçim almak.* 2. *Kuruluş olarak oluşmak.* || **teşekkül-i berrî**, {OsT} *yer b. Karasal oluşum.* || **teşekkül-i kablî**, {OsT} *biy. Ön oluş.* || **teşekkül-i müstakîm nazariyesi**, {OsT} *biy. Doğal seçim ve dış şartlarla ilgisi olmayan bazı değişmelerin belirli bir yönde gelişmesi görüşü; belirli bir yönde oluşan evrim teorisi; ortogenezis.*

teşekkülat, [Ar. teşekkülât تشکلات] (*teşekküla:t*) {OsT} is. Kurumlar; teşekküller.

teşekkür, [Ar. şükür > teşekkür تشکر] {OsT} is. 1. Gönlül borcu olduğunu anlatma; minnet ifadesi. 2. Duyulan minneti belirten söz ya da davranış. 3. *eğit.* Orta dereceli okullarda, başarıları ve davranışları ile örnek olabilecek türden olan öğrencilere dönem

- sonlarında verilen belge. ☞ **teşekkür etmek**, *Kendisine yapılan şeyden duyduğu minneti sözle anlatmak; hoşnutluğunu dile getirmek.*
- teşekkürat**, [Ar. teşekkür > teşekkürات] (*teşekkürā:t*) {OsT} is. Teşekkürler.
- teşellül**, [Ar. şellāle > teşellül تشلل] {OsT} is. Şiddetle atılarak akma.
- teşelsül**, [Ar. teşelsül تشلشل] {OsT} is. **1.** (Su için) çağlayan oluşturma. **2.** Duş yapma; soğuk su ile yıkanma.
- teşelsülat**, [Ar. teşelsülāt تشلشات] {OsT} is. **1.** Çağlayanlar oluşturmalar. **2.** Duş yapmalar.
- teşemmü**, -ü'1 [Ar. şem^c > teşemmü^c تشمع] {OsT} is. **1.** Mum hâline getirme; mum gibi yapma. **2.** Üzerini mum ile kaplama. **3.** Muşamba gibi olma. ☞ **teşemmü-i kebed**, {OsT} *tıp. Karaciğerin mumlaşması; siroz.*
- teşemmül**, [Ar. teşemmül تشمل] {OsT} is. İhrama bürünme.
- teşemmüm**, [Ar. şemm > teşemmüm تشمم] {OsT} is. Koku alma; koklama.
- teşemmür**, [Ar. teşemmür تشمر] {OsT} is. İşe hazırlanma, girişme; kolları sıvama.
- teşemmüs**, [Ar. şems > teşemmüs تشمس] {OsT} is. **1.** Güneş çarpması. **2.** Güneşlenme; güneşe çıkma.
- teşen**, [ʔ teşen] {ağız} is. İltihap. ☞ **teşen almak**, {ağız} (*Yara için*) *sulanmak.* [DS]|| **teşen etmek**, {ağız} **1.** (*Hastalık vb. için*) *depreşmek.* **2.** (*Yara için*) *iltihaplanmak; azmak.* [DS]
- teşennüc**, [Ar. şenc > teşennüc تشنج] {OsT} is. **1.** Buruşma. **2.** Kasılma; gerilme. ☞ **teşennüc etmek**, {OsT} **1.** *Burulmak.* **2.** *Kasılmak; gerilmek.*|| **teşennüc-i mizmār**, {OsT} *tıp. Gırtlığın büzülmüş kaplanması.*
- teşennücat**, [Ar. teşennüc > teşennücat تشنجات] (*teşennüca:t*) {OsT} is. **1.** Büzölmeler. **2.** Kasılmalar; gerilmeler.
- teşennüci**, [Ar. teşennüc > teşennüci تشنجی] (*teşennüci:*) {OsT} is. **1.** Büzölme ile ilgili. **2.** Kasılma, gerilme ile ilgili.
- teşennüf**, [Ar. teşennüf تشنف] {OsT} is. **1.** Küpe takınma. **2.** Süslenme.
- teşerlemek**, [taş (*dış*) > taş-ar-la-mak / teşer-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Dışarı atmak. **2.** Baştan savmak. [DS]
- teşerru**, -u'1 [Ar. teşerru^c تشرع] {OsT} is. Şeriat kurallarına uygun davranma.
- teşerrüf**, [Ar. şeref > teşerrüf تشرف] {OsT} is. Biri ile tanışmaktan onur kazanma; onurlanma. ☞ **teşerrüf etmek**, {OsT} *Şeref duymak; onur duymak; onurlanmak.*
- teşerrüfat**, [Ar. teşerrüfāt تشرفات] {OsT} is. Onurlanmalar; şeref duymalar.
- teşetti**, [Ar. şitā > teşetti تشتی] (*teşetti:*) {OsT} is. Bir yerde kışlama; kışı orada geçirme.
- teşettüt**, [Ar. şett > teşettüt تشتت] {OsT} is. **1.** Dağınıklık; dağılma. **2.** Perişan olma.
- teşe'üm**, [Ar. şe'āmet > teşe'üm تشأم] {OsT} is. Kötüye yorma; uğursuz sayma; uğurlu bulmama. ☞ **teşe'üm etmek**, {OsT} *Kötüye yormak; uğursuz saymak.*
- teşevvuk**, [Ar. şevk > teşevvuk تشوق] {OsT} is. Heveslenme; isteklenme; şevke gelme.
- teşevvüş**, [Ar. şevāş > teşevvüş تشوش] {OsT} is. Karıkarışık olma; karışma; karışıklık. ☞ **teşevvüş-i hāfıza**, {OsT} *psikol. Bellek karışıklığı.*|| **teşevvüş-i kelimāt**, {OsT} *psikol. Kelime karıştırma.*|| **teşevvüş-i tahattur**, {OsT} *psikol. Bellek karışıklığı.*|| **teşevvüş-i teheyüci**, {OsT} *psikol. Heyecan çarpıntısı.*|| **teşevvüş-i zihni**, {OsT} *Zihin karışıklığı; akıl bulanması.*
- teşevvüşat**, [Ar. teşevvüş > teşevvüşāt تشوشات] (*teşevvüşa:t*) {OsT} is. Karışıklıklar; karışmalar.
- teşeyyu**, -u'1 [Ar. şī'a > teşeyyu^c تشيع] {OsT} is. **1.** Şii olma. **2.** Şiilik taslama.
- teşeyyüb**, [Ar. teşeyyüb تشيب] {OsT} is. Kayıtsızlık; ihmal gösterme.
- teşeyyübat**, [Ar. teşeyyübat تشيبات] {OsT} is. Kayıtsızlıklar; ihmal göstermeler.
- teşeyyüd**, [Ar. teşeyyüd تشيد] {OsT} is. **1.** Yükseltme. **2.** Sağlam olma.
- teşeyyüh**, [Ar. şeyh > teşeyyüh تشيخ] {OsT} is. **1.** İhtiyarlama. **2.** Şeyhlik taslama.
- teşezzüb**, [Ar. teşezzüb تشذب] {OsT} is. Dağılma; dağınık olma.
- teşfiye**, [Ar. şifā > teşfiye تشفيه] {OsT} is. **1.** Sağlığına kavuşturma; iyileştirme; şifa verme. **2.** Rahatlatma. ☞ **teşfiye-i sadr**, {OsT} *Gönlünü rahatlatma.*
- teşhir**, [Ar. şöhret > teşhir تشهير] (*teşhi:r*) {OsT} is. **1.** Şöhret kazandırma; meşhur etme. **2.** Bir şeyi başkalarının görmesini sağlama; gösterme. **3.** Sergileme. **4.** Herkesin duymasını sağlama; dile düşürme. **5.** *isl. huk.* Bir suçluyu yüzünü karalayarak ya da bir eşeğe ters bindirerek şehir içinde dolaştırma; halka gösterme. **6.** (Silah için) çekme; davranma. ☞ **teşhir etmek**, **1.** *Göstermek; sergilemek.* **2.** (*Kişi için*) *dillere düşürmek; meşhur etmek.*|| **teşhir hastalığı**, {OsT} *psikol. Soyunmak ve cinsel organlarını baş-*

- kalarına göstermek biçiminde kendini gösteren davranış bozukluğu.
- teşhirat**, [Ar. teşhîrât تشهيرات] (teşhi:ra:t) {OsT} is. 1. Sergilemeler. 2. Şöhret kazandırmalar. 3. Silah çekmeler.
- teşhirci**, [teşhir-ci] is. 1. Teşhircilik yapan kimse. 2. Özel hayatını sergilemekten hoşlanan kimse. 3. psikol. Cinsel organlarını başkalarına göstermekten zevk duyan akıl hastası. 4. sf. Teşhircilikle ilgili.
- teşhircilik**, -ği [teşhir-ci-lik] is. 1. Özel hayatının gizli kalması gereken yanlarını utanmadan ve sıklıkla anlatma eylemi. 2. (Erkek için) cinsel organını başkalarına göstermek suretiyle, cinsel birleşme ile sonuçlanmaksızın cinsel doyuma ulaşma biçiminde kendini gösteren sapkınlık; göstermecilik.
- teşhis**, [Ar. şahş > teşhîş تشخیص] (teşhi:s, OsT. 'de h ve s kalın okunur.) {OsT} is. 1. Kim ve ne olduğunu anlama; tanıma; seçme. 2. tıp. Hastalığın ne olduğunu belirleme ve adını koymaya yönelik tıbbî eylem; tanı; tanılama. 3. Bir sıkıntının, bir durumun ne olduğunu, nedenini belirtilerinden yola çıkarak bulma, anlama. 4. ed. Bir eserde cansız varlıkları, bitkileri, hayvanları insan kimliğinde canlandırma sanatı; kişileştirme. ☞ **teşhis etmek**, 1. (Kişi için) kimliğini saptamak; kim olduğunu belirlemek. 2. Bir şeyin yapısını, türünü, ne olduğunu söyleyebilmek. 3. (Hastalık için) belirtilerinden yararlanarak hastalığın ne olduğunu, rahatsızlığın nedenini belirlemek; tanılamak. || **teşhis-i tefrikî**, {OsT} tıp. Birbirine benzeyen iki hastalığın birini diğerinden ayırma. || **teşhis koymak**, tıp. Belirtilerine bakarak bir hastalığı belirlemek; tanı koymak. || **teşhis ve intak**, {OsT} ed. Cansızları canlandırma ve konuşmayan varlıkları konuşurma sanatı.
- teşhisat**, [Ar. teşhîşât تشخيصات] (teşhi:s, h ve s kalın okunur.) {OsT} is. 1. Tanımlar; tanı koymalar. 2. Şahıslandırmalar.
- teşhiz**, [Ar. şahız > teşhîz تشخیز] (teşhi:z, h kalın okunur.) {OsT} is. 1. Keskinletme. 2. Sivrilme. 3. Keskinletilme. 4. Sivriltilme. 5. Uyandırma; etkisini artırma. ☞ **teşhiz-i zihn**, {OsT} Zihni açma.
- teşhizat**, [Ar. teşhîzât تشخيزات] (teşhi:za:t, h kalın okunur.) {OsT} is. Sivriltilmeler; keskinletmeler.
- teşi**¹, [Erm. teşik / teşi] {ağız} is. Yün eğirmekte kullanılan bir araç; iğ. [DS] ☞ **teşi başı**, {ağız} Yün eğirmekte kullanılan aracın yumru biçimindeki baş bölümü. [DS] || **teşi geri**, {ağız} Yün eğirmekte kullanılan iğnin başındaki tel. [DS]
- teşi**², [teş-mek > teş-i] (teşi:) {eT} sf. Obur. [KB]
- teş'ib**, [Ar. şa'b > teş'ib تشبيب] (teş-i:b) {OsT} is. 1. Dallara, şubelere ayırma. 2. Dallandırılma; şubelendirilme.
- teş'ibat**, [Ar. teş'ibât تشبيبات] (teş-i:ba:t) {OsT} is. 1. Şubelendirmeler; dallandırmalar. 2. Dallandırılmalar; şubelendirilmeler.
- teşik**¹, -ği [teş-mek > teş-ük] {eT} sf. 1. Deşilmiş; karıştırılmış. 2. Obur; karnı doyduğu halde gözü doymayan kişi. [DLT] 3. {ağız} Mezar; gömüt. [DS] 4. {ağız} Delik. [DS]
- teşik**², -ği [Erme. teşik] {ağız} is. Yün eğirmekte kullanılan tahta araç; kirman. [DS]
- teşikmek**, [taş (dış) > taş-ik-mak / teş-ik-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Yabancı çevreye alışamayarak kaçmak. [DS]
- teş'il**, [Ar. şu'l > teş'il تشيعيل] (teş-i:l) {OsT} is. Tutuşturma; alevlendirme; parlatma. ☞ **teş'il-i kanādil**, {OsT} Kandilleri yakma.
- teşilmek**, [teş-mek > teş-il-mek] {eT} edil. f. [teşlür] Yarılmak; deşilmek. [DLT] [KB]
- teşin**, [Far. dāst => teş / teşin ?] {ağız} is. Büyük leğen. [DS]
- teşincik**, -ği [teş-mek > teş-in-cik / teşin-cik] {ağız} is. Su biriken çukur yer. [DS]
- teşinmek**, [teş-mek > teş-in-mek / deş-in-mek] {ağız} döşnl. f. [-ir] (Hayvan için) ayağıyla yeri kazmak; eşinmek; deşinmek. [DS]
- te'sîr**, [Ar. te'sîr تأشير] (te-şi:r) {OsT} is. Gedik açma.
- teşir**, [taş-ır > teşir] {ağız} sf. 1. Çirkin; yabansı. 2. Utanmaz. [DS]
- teşireş**, [teşir-e-ş] {ağız} sf. Kötü. [DS]
- teşirlik**, -ği [teşir-lik] {ağız} is. Utanmazlık; maskaralık. [DS]
- teş'is**, [Ar. teş'îs تشيعيث] (teşi:s) {OsT} is. 1. Misvak ucunu ezerek kullanılabilir duruma getirmek. 2. Aruz vezninde feilatün (. . -) kalıbından mef'ûlün (---) kalıbını elde etmek.
- teşkala**, [teşkala] {ağız} is. Ağız kalabalığı. [DS]
- teşkere**, [Far. dest-gāre => teşkere] {ağız} is. Ağaçtan örülmüş küçük el sepeti. [DS]
- teşkil**¹, [Ar. şekk > teşkik تشكيك] (teşki:k) {OsT} is. 1. Şüpheye düşürme; kuşkulandırma. 2. Şüphede bırakılma; kuşkulandırılma.
- teşkil**², [Ar. şakḳ > teşkik تشقيق] (teşki:k, k'ler kalın söylenir) {OsT} is. 1. İkiye ayırma; yarma. 2. Yarıma.
- teşkikat**, [Ar. teşkikât تشكيات] (teşki:ka:t) {OsT} is. 1. Şüpheye düşürmeler. 2. Şüphede bırakılmalar.
- teşkil**, [Ar. şekl > teşkil تشكيل] (teşki:l) {OsT} is. 1. Şekil verme. 2. Bir şeyi oluşturma; ortaya çıkarma; kurma. 3. Örgütlenme. 4. Oluşum. ☞ **teşkil etmek**, {OsT} Oluşturmak; ortaya koymak. || **teşkil lahikası**, {OsT} Yapım eki.
- teşkilat**, [Ar. teşkîl > teşkîlât تشكيلات] (teşki:lâ:t)

{OsT} is. Ortak bir amaç etrafında toplanmış kurum ve kişilerin oluşturduğu kuruluş; örgüt. ☐ **teşkilât-ı adliye**, *Adalet örgütü*.|| **Teşkilât-ı Esâsiye Kanunu**, *Anayasa*.|| **teşkilât-ı mahâkim**, *Mahkemelerin örgütü*.

teşkilatçı, [teşkilat-çı] is. Teşkilatlanma işleri ile uğraşan, bu konuda yeteneği olan kişi; örgütçü.

teşkilatçılık, -ği [teşkilat-çı-lık] is. Örgüt kurma işi; örgütçülük.

teşkilatlandırılma, [teşkilat-la-n-dır-ıl-ma] is. Teşkilatlandırılmak eylemi.

teşkilatlandırılmak, [teşkilat-la-n-dır-ıl-mak] edil. f. [-ır] Teşkilatlandırmak eylemi yapılmak; örgütlen-dirilmek.

teşkilatlandırma, [teşkilat-la-n-dır-ma] is. Teşkilatlandırmak eylemi; örgütlendirme.

teşkilatlandırmak, [teşkilat-la-n-dır-mak] gçl. f. [-ır] Teşkilat kurmak; örgütlendirmek.

teşkilatlanma, [teşkilat-la-n-ma] is. Teşkilatlanmak eylemi.

teşkilatlanmak, [teşkilat-la-n-mak] edil. f. [-ır] 1. Teşkilat durumuna getirilmek. 2. gçsz. f. Örgüt durumuna gelmek; örgütlenmek.

teşkilatlı, [teşkilat-lı] sf. Örgütlendirilmiş; örgütlü.

teşkilatsız, [teşkilat-sız] sf. Örgütlenmemiş; örgütsüz.

teşkilatsızlık, -ği [teşkilat-sız-lık] is. Teşkilatsız olma durumu; örgütsüzlük.

teşkül, [? teşkül] {ağız} is. Kıl veya yünden yapılmış küçük heybe. [DS]

teşme, [Far. çeşm / teş-mek > teş-me] {ağız} is. Pınar; çeşme. [DS]

teşmek¹, [teş-mek / deş-mek] gçl. f. [-ür] 1. {eT} Delmek; deşmek. [KB] 2. {ağız} Çözmek. [DS]

teşmek², [té-mek > té-ş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] Bir-birine söylemek; söyleşmek.

teşmi, -i'ı [Ar. teşmî'at > teşmi:] {OsT} is. Bal mumuna batırma; mumlama; muşamba hâline getirme.

teşmil, [Ar. şümül > teşmil > تشميل] {teşmi:l} {OsT} is.

1. Kapsamına alma. 2. Kapsamını genişletme; daha geniş bir anlam verme; yayma. 3. huk. Bir sözleşmenin uygulama alanının genişletilmesi. ☐ **teşmil etmek**, *Kapsamı içine almak; kapsamını genişletmek; yaymak*.

teşmim, [Ar. şemm > teşmim > تشميم] {teşmi:m} {OsT} is. 1. Koklatma. 2. Koklatılma.

teşmir, [Ar. şemr > teşmir > تشمير] {teşmi:r} {OsT} is. 1. Sıvama. 2. Sıvanma. ☐ **teşmir-i säid**, {OsT} 1. Kolları sıvama. 2. Bir işe iyice girişme.|| **teşmir-i sâk**, {OsT} 1. Paçaları sıvama. 2. Bir işe iyice girişme.

teşmis, [Ar. teşmîs > teşmis] {teşmi:s} {OsT} is. 1. Gü-

neşe serme; güneşe tutma. 2. Güneşe serilme; güneşe tutulma. 3. Güneşte tutarak hasta etme. 4. Güneşte tutularak hasta edilme.

teşmî, [Ar. teşmî't > teşmî:t] {teşmi:t} {OsT} is. Aksıran kimseye "Allah sana merhamet etsin" deme.

teşmiyet, [Ar. teşmî't > teşmiyyet > تشمیت] {OsT} is. Hapşıran birine iyi dilekte bulunma.

teşmiyetçi, [? teşmiyet-çi] {ağız} is. İş yeri çavuşu; ustabaşı. ☐ **teşmiyetçi olmak**, {ağız} İş yapanların başında durmak; çalışanları yönetmek. [DS]

teşne, [Far. teşne > تشنه] {OsT} is. 1. Susamış; susuz. 2. mecaz. Çok istekli. ☐ **teşne-ciger**, {OsT} Dert dolu.|| **teşne-çeşm**, {OsT} Aç gözlü.|| **teşne-dîl**, {OsT} Çok hevesli; gönülden istekli.|| **teşne-dîdâr**, {OsT} Güzel yüze susamış; sevgilisini özlemiş.|| **teşne-gân**, {OsT} → teşnegân.|| **teşne-gî**, {OsT} Susama.|| **teşne-leb**, {OsT} Çok susuz; dudağı kurumuş.|| **teşne-lebî**, {OsT} Çok susamışlık.|| **teşne olmak**, {OsT} İstekli görünmek.

teşnegân, [Far. teşne-gân > تشنگان] {teşnegân:n} {OsT} sf. 1. Susamışlar. 2. mecaz. İstekliler.

teşni, -i'ı [Ar. şenâ'at > teşni' > تشنیع] {teşni:} {OsT} is. Çirkin görme; ayıplama.

teşni'at, [Ar. teşni' > teşni'ât > تشنیعات] {teşni:a:t} {OsT} is. Ayıplamalar; kötülemeler.

teşnîf, [Ar. teşnîf > تشنیف] {teşni:f} {OsT} is. 1. Küpe takma; küpe takınma. 2. Küpe ile süsleme. 3. Küpe ile süslenme. ☐ **teşnîf-sâz**, *Süsleyici*.

teşri, -i'ı [Ar. şer' > teşri' > تشریع] {teşri:} {OsT} is. 1. Yasa yapma gücü ve görevi. 2. isl. Hz. Muhammed'in şeriat uygulamasına ilişkin buyrukları. ☐ **teşri kuvveti**, {OsT} *Yasama gücü*.

teşrid, [Ar. teşrid > تشريد] {teşri:d} {OsT} is. 1. Ürkütme; kaçıрма. 2. Ürkütülüp kaçırılma. 3. Kovup uzaklaştırma.

teşrif, [Ar. şeref > teşrif > تشريف] {teşri:f} {OsT} is. 1. Bir yeri onurlandırma; şereflendirme. 2. Gelişi ile bir yeri onurlandırma; gelme. ☐ **teşrif etmek**, *Şereflendirmek; onurlandırmak*.

teşrifat, [Ar. teşrif > teşrifât > تشريفات] {teşri:fa:t} {OsT} is. 1. Resmî törenlerde, davetlerde devlet büyüklerinin mevki sıralamasına göre kabulü; protokol. 2. Kurallara göre davranma; nezaket kurallarına sıkı sıkıya bağlılık; resmîyet; protokol. ☐ **teşrifat dairesi**, {OsT} *İmparatorluk döneminde, resmî kabul ve tören işleri ile görevli daireye verilen ad*.|| **teşrifat-ı mülükâne**, {OsT} *Bir kimseyi tebrik için padişah tarafından gönderilen hediyeler*.

teşrifatçı, [teşrifat-çı] is. 1. Resmî tören ve davetlerde, davetlileri kural gereği karşılamak ve ağırlamakla görevli kimse; protokol görevlisi. 2. Sinema

ve tiyatro gibi yerlerde, yer gösteren kimse. 3. İmparatorluk döneminde, devlet törenlerini düzenlemek ve yönetmekle görevli kimseye verilen ad.

teşrifatçılık, -ğı [teşrifat-çı-lık] *is.* 1. Teşrifatçının işi ve görevi. 2. Teşrifata önem verme.

teşrifati, [Ar. teşrîfât > teşrîfâtî [تشریفاتى] (*teşri:fa:ti:*) {OsT} *is.* Teşrifat memuru; teşrifat görevlisi.

teşrifatlı, [teşrifat-lı] *sf.* Kurallara bağlı; teşrifat kurallarına önem veren; resmî.

teşrih, [Ar. şerh > teşrih [تشریح] (*teşri:h, h kalın söylenir*) {OsT} *is.* 1. Açma; meydana çıkarma. 2. Bir sorunu inceden inceye ele alıp inceleme; açıklama. 3. Kesme; parçalara ayırma. 4. İskelet. 5. Anatomi bilimi. ☞ **teşrih etmek**, {OsT} 1. Açmak. 2. İzah etmek; açıklamak. || **teşrih-i beşerî**, {OsT} İnsan anatomisi. || **teşrih-i hayvânî**, {OsT} Hayvan anatomisi. || **teşrih-i marazî**, {OsT} Patolojik anatomi. || **teşrih-i nebâtî**, {OsT} Bitki anatomisi. || **teşrih-i tatbikî**, {OsT} Uygulamalı anatomi; karşılaştırmalı anatomi. || **teşrih masasına yatırmak**, Bir sorunu iyice incelemek üzere ortaya koymak.

teşrihat, [Ar. teşrih > teşrihât [تشریحات] (*teşri:ha:t*) {OsT} *is.* Açmalar; açıklamalar; açıklamalar; izahlar.

teşrihhane, [Ar. teşrih + Far. hâne خانه [تشریح خانه] (*teşri:hha:ne*) {OsT} *is.* 1. Otopsi salonu. 2. Tıp fakültelerinde anatomi derslerinin yapıldığı yer.

teşrihî, [Ar. teşrihî [تشریحى] (*teşri:hi, h kalın söylenir*) {OsT} *sf.* 1. Açmakla ilgili. 2. Anatomiye ilişkin.

teşri'i, [Ar. teşri' > teşri' [تشریعی] (*teşri:i:*) {OsT} *sf.* 1. Yasa yapma ile ilgili. 2. *is.* Yasama. ☞ **teşri'i kuvvet**, {OsT} Yasama gücü; yasa yapma yetkisi. || **teşri'i masuniyet**, {OsT} Yasama dokunulmazlığı.

teşri'iyeye, [Ar. teşri'î > teşri'îyye [تشریعی] (*teşri:i:ye*) {OsT} *is.* 1. Yasama; kanun yapma. 2. *sf.* Yasama ile ilgili; kanun yapma ile ilgili.

teşrik¹, -kı [Ar. şark > teşrik [تشریک] (*teşri:k, k kalın söylenir*) {OsT} *is.* 1. Eti güneşte kurutma. 2. Pas-tırmanın güneşe serilerek kurutulması. ☞ **teşrik günleri**, Çölde, bedevilerin etleri güneşe sererek kuruttukları zilhicce ayının 10-13. günleri. || **teşrik tekbiri**, {OsT} Teşrik günlerinde, farz namazlardan sonra okunan tekbir: "Allahü ekber, Allahü ekber, lâ ilâhe illallahü vallahü ekber. Allahü ekber ve li'llahi'l-hamd.."

teşrik², -ki [Ar. şirk > teşrik [تشریک] (*teşri:k*) {OsT} *is.* 1. Bir işe birini ortak etme. 2. Ortak sayma. 3. *isl.* Allah'a ortak koşma. ☞ **teşrik etmek**, {OsT} Ortak etmek.

teşrikimesa'i, [Ar. teşrik-i mesâ'î [تشریک میاعى] (*teşri:ki:mesa:i:*) {OsT} *is.* Birlikte çalışma; iş birliği.

☞ **teşrikimesai etmek**, {OsT} İşbirliği yapmak; birlikte çalışmak.

teşrin, [Ar. Süry. teşrin > Ar. teşrîn [تشرین] (*teşri:n*) {OsT} *is.* Rumî aylardan onuncu ve on birinci ayların ortak adı.

teşrinievvel, [Ar. teşrîn-i evvel [تشرین اول] (*teşri:ni'evvel*) {OsT} *is.* Rumî aylardan onuncusunun adı; ilk teşrin; birinci teşrin; ekim.

teşrinisani, [Ar. teşrîn-i sâni [تشرین ثانى] (*teşri:ni'sa:ni:*) {OsT} *is.* Rumî aylardan on birincisinin adı; son teşrin; ikinci teşrin; kasım.

teşrüm, [tüşür-mek > tüş-(ü)r-üm / teşrüm] {eT} *is.* Eğrilmiş ip yumağı. [DLT]

teşt, [Far. fâşt] {ağız} *is.* 1. Büyük leğen. [DS] 2. Çamaşır teknesi.

teşti, [Far. fâşt=> teşti] {ağız} *is.* 1. Pekmez kaynatılan büyük bakır kap. 2. Büyük leğen. [DS]

teştir, [Ar. teştir [تشطير] (*teşti:r, t kalın söylenir*) {OsT} *is. ed.* Gazelin beyitlerinin iki mısraı arasına iki mısra daha ekleyerek murabba hâline getirme.

teştît, [Ar. teştit [تشتيت] (*teşti:t*) {OsT} *is.* 1. Dağıtma. 2. Dağıtılma. 3. Perişan etme. 4. Perişan edilme.

teştiye, [Ar. şitâ > teştiye [تشتيه] {OsT} *is.* (Hayvanlar için) kış uykusu.

teşük, [teş-mek > teş-ük] {eT} *is.* 1. Delik; deşik; boşluk; çukur. 2. Hayası yarık, deşik. [DLT]

teşüklemek, [teş-ük > teşük-lë-mek] (*teşükle:mek*) {eT} *gçl. f.* Birini obur saymak; aç gözlü saymak. [DLT]

teşürmek, [eT. tér-mek > ter(i)ş-ür-mek > teşür-mek] {ağız} *gçl. f.* [-ür] Toplamak. [DS]

teşvik, [Ar. şevk > teşvik [تشويق] (-vi:ki, k kalın söylenir) {OsT} *is.* 1. İstek duymasını sağlama; isteklendirme; özendirme. 2. *mecaz.* Bir kimseyi kötü bir şey yapmaya yönlendirme; kışkırtma. ☞ **teşvik etmek**, {OsT} 1. Özendirmek. 2. Kışkırtmak.

teşvikat, [Ar. teşvik > teşvikât [تشويقات] (*teşvi:ka:t*) {OsT} *is.* 1. Teşvikler; özendirmeler; isteklendirmeler. 2. Kışkırtmalar.

teşvikçi, [teşvik-çi] *sf. ve is.* 1. İsteklendiren, özendirilen. 2. Kışkırtan.

teşvikkâr, [Ar. teşvik + Far. -kâr [تشويقكار] (*teşvi:k-kâ:r, ilk k kalın söylenir*) {OsT} *sf.* Teşvikçi; teşvik eden.

teşvir, [Ar. teşvir [تشوير] (*teşvi:r*) {OsT} *is.* 1. Satılık hayvanı pazara çıkarıp gösterme. 2. İçine alma; içinde bulunma; gizleme.

teşviş, [Ar. şevş > teşviş [تشويش] (*teşvi:ş*) {OsT} *is.* Karışıklık; karıştırma; bulandırma. ☞ **teşviş etmek**, Karıştırmak; bulandırmak.

teşyi, -i'ı [Ar. şeyā > teşyīʿ تشيع] (*teşyi:*) {OsT} is. 1. Yolcu uğurlama; yolcu etme; geçirme. 2. Cenazeyi kabrine kadar götürme; cenaze töreninde bütünüyle bulunma. ☞ **teşyi etmek**, {OsT} Uğurlamak; geçirmek.

teşyid, [Ar. teşyīd تشييد] (*teşyi:d*) {OsT} is. 1. Yükseltme. 2. Yükseltilme. 3. Sağlamaştırma. 4. Sağlamaştırılma.

teşyidat, [Ar. teşyīdāt تشييدات] (*teşyi:da:t*) {OsT} is. 1. Yükseltmeler. 2. Yükseltilmeler. 3. Sağlamaştırmalar. 4. Sağlamaştırılmalar.

teşzib, [Ar. teşzīb تشذيب] (*teşzi:b*) {OsT} is. Ağaç budama ve kabuklarını soyma.

tet, [tet] {ağız} ünl. Kedi veya köpek kovalama ünlemi. [DS]

tetabbu, -u'ı [Ar. tetabbuʿ تطبع] {OsT} is. Birinin huyunu huy edinme.

tetabbu'at, [Ar. tetabbuʿāt تطبعات] {OsT} is. Birinin huylarını huy edinmeler.

tetabbub, [Ar. tetabbub تطيب] {OsT} is. 1. Hekimlik yapma; tıpla ilgilenme. 2. mecaz. Hekimlik taslama; kendini hekim olarak gösterme.

tetabu, -u'ı [Ar. tebaʿ > tetābuʿ تتابع] (*teta:bu*) {OsT} is. Birbiri ardından ara vermeksizin gelme; birbirini izleme; zincirleme gelme. ☞ **tetābuʿ-i izāfet**, {OsT} Zincirleme isim tamlaması.

tetabuat, [Ar. tetābuʿāt تتابعات] (*teta:bua:t*) {OsT} is. Bir birinin ardından gelmeler.

tetabuk, [Ar. tībḡ > tetābuḡ تتابع] (*teta:buk*) {OsT} is. Uygun gelme; birbirine uyma. ☞ **tetabuk etmek**, {OsT} Uymak; uygun gelmek.

tetabukat, [Ar. tetābuḡāt تتابعات] (*teta:buka:t*) {OsT} is. Uygun gelmeler; uygun düşmeler; uymalar.

tetafful, [Ar. tūfl > tetāfful تتافل] {OsT} is. Dalkavukluk.

tetahhul, [Ar. tetāhḡul تتاحل] {OsT} is. tıp. Dalak şişmesi.

tetahhur, [Ar. tetāhḡur تتاهر] {OsT} is. Temizlenme.

tetahhurat, [Ar. tetāhḡurāt تتاهرات] {OsT} is. Temizlenmeler.

tetali, [Ar. tetālī تتالي] (*teta:li:*) {OsT} is. Aralıksız olarak birbirinin ardından gelme.

tetallu, -u'ı [Ar. tetālluʿ تتلع] {OsT} is. Boynunu uzatıp başını kaldırma.

tetani, [Yun. tetanos > Fr. tétanie] is. tıp. El ve ayak kaslarında bakışimli olarak görülen kasılma nöbeti.

tetanik, -ği [Fr. tétanique] sf. tıp. Tetanosla ilgili.

tetanos, [Yun. tetanos (*gerilmiş*) > Fr. tétanos] is. 1. biy. Bir kasın, bir elektrik uyarısı sebebiyle peş peşe kasılmaya uğraması hâli. 2. tıp. Nicolaier tarafından bulunan, havasız yaşar kirpikli bir basilin (*Clostridium tetani*) sinir dokusu üzerine yerleşen bir zehir salgılaması ile ortaya çıkan kasları sertleştirip geren zehirli ve intani hastalık; kazıklı humma.

tetanotoksin, [Fr. tétano-toxine] is. tıp. Nicolaier basili (*Clostridium tetani*) tarafından salgılanan, biri zara tutunmayı sağlayan diğeri de zarı tahrip eden iki birimden oluşan, sinir sistemini etkileyerek öldürücü spazmlara neden olan zehir.

Tetar, [Ar. tetār تتار] (*teta:r*) {OsT} is. Tatar.

Tetari, [Ar. tetārī تتاري] (*teta:ri:*) {OsT} is. Tatarlara ilişkin; Tatarlarla ilgili.

tetari, [Fr. tétard] is. Kurbağa larvalarına verilen ad; iribaş.

tetaum, [Ar. taʿm > teṭaʿum تطعم] {OsT} is. 1. Tatma; tadına bakma. 2. Tadına bakılma.

tetavı, [Ar. teṭavvuʿ => tatavı / tetavı] {ağız} is. Arife günü. [DS]

tetavül, [Ar. tūl > teṭāvül تتاول] (*teta:vül*) {OsT} is. 1. Uzama; uzun olma. 2. mat. Uzanım. 3. tıp. Bir organın anormal biçimde uzaması. 4. tıp. Ağrı dindirmek için sinirleri uzatma işi. 5. mecaz. Zulüm etme. ☞ **tetāvül-i leyl**, {OsT} Gecenin uzaması.

tetavvu, -u'ı [Ar. ṭavʿ (*isteyerek yapma*) > teṭavvuʿ تطوع] {OsT} is. Farz olmadığı halde yapılan ibadet.

tetavvu'an, [Ar. teṭavvuʿan تطوعاً] (*tetavvu'an*) {OsT} is. Nafile olarak.

tetavvuf, [Ar. teṭāvūf تطوف] {OsT} is. 1. Ziyaret amacıyla bir yerin etrafını dolanma. 2. isl. Tavaf etme.

tetavvuk, [Ar. teṭāvūḡ تطوق] {OsT} is. 1. Boynuna gerdanlık türü şeyler takınma. 2. Gerdanlık takılma.

tetavvus, [Ar. teṭāvūsus تطوس] {OsT} is. Tavus gibi rengârenk elbise giyme.

tetayür, [Ar. ṭayr > teṭāyür تتاير] (*tetayü:r*) {OsT} is.

1. Uçma; uçuşma. 2. Uçuşup dağılma. 3. kim. Bazı sıvıların sıcaklık etkisi ile gaz hâline gelmesi.

tetbi, -i'ı [Ar. tetbīʿ تتبيع] (*tetbi:*) {OsT} is. 1. Peşini bırakmayıp, iyice araştırma. 2. Uyma; tabi olma.

tetbit, [Ar. tetbīt تتبيت] (*tetbi:t*) {OsT} is. Zarar verme; ziyan işleme.

tetdirmek, [tet-dir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Bir şeyi dürterek, ittirerek düşürmek. [DS]

tete, [Bul. téta] {ağız} is. 1. Teyze. 2. Hala. 3. Babaanne. [DS]

tetebbu, -u'ı [Ar. teb' > tetebbu' تنبع] {OsT} is. Bir konuyu en ince noktalarına, ayrıntılarına kadar inceleme, araştırma. ☐ **tetebbu etmek, İncelemek; araştırmak.**

tetebbuat, [Ar. tetebbu' > tetebbu'āt تنبعات] (tete-bu:a:t) {OsT} is. İncelemeler; araştırmalar.

tetek¹, -ği [tetek] {ağız} is. Yeni yürümeye başlayan çocuğun ayakta duruşu; tay. [DS]

tetek², -ği [tetek] {ağız} is. Sebze dalı; sebze sapı. [DS]

teteklemek, [tetek-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (Yeni yürümeye çalışan çocuk için) ilk defa ayakta durmak. [DS]

tetelek, -ği [tete-le-k] {ağız} is. İşler arasında düzen sağlama gücü. [DS]

teten, [teten] {ağız} is. Kedi, köpek vb. hayvan pençesi. [DS]

teter, [? teter] {ağız} is. Kelebek. [DS]

tetere, [eT. tét-mek > tet-er-e ?] {ağız} is. **1.** Kumaş boyamakta kullanılan bir ot. **2.** Cevizin yeşil kabuğu. [DS]

teterrüb, [Ar. teterrüb تترب] {OsT} is. Toza toprağa bulanma.

tetevü, [? tetevü] {ağız} sf. **1.** Bitkin, güçsüz ve dayanamaz durumda olan. **2.** Sendeleyen. [DS]

tetevülemek, [tetevü-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** (Lamba, mum vb. için) söner gibi olmak. **2.** Yıkılır gibi olmak; sendelemek. **3.** Baygınlık geçirmek. [DS]

tetevületmek, [tetevü-le-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] **1.** Yormak; güçsüz bırakmak. **2.** Sendelemek. [DS]

tetevümek, [tetevü-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] (Lamba için) sönecek gibi olmak. [DS]

tetevvüc, [Ar. tãc > tetevvüc تتوج] is. **1.** Taç giyme; taçlanma. **2.** Hükümdar olma. ☐ **tetevvüc etmek**, {OsT} **1.** Taç giymek; taçlanmak. **2.** Hükümdar olmak. || **tetevvüc eylemek**, {OsT} **1.** Taç giymek; taçlanmak. **2.** Hükümdar olmak.

teti, [? teti] {ağız} is. Küçük çocuk eli. [DS] ☐ **teti etmek**, {ağız} (Küçük çocuk için) yeni yürümeye başlamak. [DS] || **teti tutmak**, {ağız} Yürümeye başlayacak çocuğu kollarından tutarak ayağa kaldırmak; yürümeye zorlamak. [DS] || **teti yürümek**, {ağız} (Küçük çocuk için) yavaş yavaş yürüme. [DS]

tetig, [tét-mek > tē't-ik] (té:tik) {eT} sf. Akıllı; zeki. [DLT]

tetik¹, [eT. tét-mek > tē't-ik] (eT. té:tik) sf. **1.** {eT} {ağız} Akıllı; zeki; uyanık. [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** Çabuk. **3.** (Kişi için) çabuk davranan; dikkatli ve çevik duran. {ağız} (aynı) [DS] **4.** Dikkat ve özen gösterilmesi gereken; nazik. **5.** {ağız} Becerikli. [DS] **6.** zf. Dikkatli, hazır ve uyanık bulunarak. ☐

tetiğe gomat, {ağız} Emre hazır olmak. [DS] || **tetiğini bozmamak**, Soğukkanlılığını bozmamak; telaş göstermemek. || **tetik bulunmak**, Hazır ve uyanık olmak. || **tetik üstünde beklemek**, Her an hazır ve uyanık durumda bekler olmak. || **tetikte bulunmak**, Her an hazır ve uyanık durumda bekler olmak. || **tetikte beklemek**, Her an hazır ve uyanık durumda bekler olmak. || **tetikte durmak**, Her an hazır ve uyanık durumda bekler olmak. || **tetik olmak**, Her an hazır ve uyanık durumda bekler olmak.

tetik², -ği [Erme. t'at'ig] is. **1.** Bir ateşli silahı ateşlemek için elle çekilen düzene. **2.** {ağız} Küçük çocuk eli. **3.** Kedi ve köpek gibi hayvanların pençeleri. **4.** Eldiven. **5.** Parmak. **6.** Parmak ucu. [DS]

tetik³, -ği [tetik] {ağız} is. Duvara yapıştırılarak kurutulan tezek. [DS]

tetik⁴, -ği [tetik] {ağız} **1.** Maşa. **2.** Fırın küreği. [DS]

tetik⁵, -ği [teltük / tetük / tetik] {ağız} is. Asma filizi. [DS]

tetik⁶, -ği [tetik] {ağız} is. Önder; kılavuz. [DS]

tetik⁷, -ği [tetik] {ağız} is. Boyalı şeylerin boyasının yüze vurma durumu. [DS]

tetikçi, [tetik-çi] is. Başkaları hesabına adam öldüren kimse; kiralık katil.

tetikçilik, -ği [tetik-çi-lik] is. Başkaları adına adam öldürme işi; kiralık katillik.

tetikermek, [tétik-er-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] Zeki olmak; zekileşmek. [Clason]

tetikleme, [tetik-le-me] is. Tetikleme eylemi.

tetiklemek¹, [tetik-le-mek] gçl. f. [-] [-l(i)-yor] **1.** Daha sonra gelecek olan büyük hareketi küçük bir eylemle başlatmak. **2.** bsy. Bir bilgisayar programını, kendi sistemi dışından yapılan bir girişimle yürütmek.

tetiklemek², [tetik-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (Üzüm asmaları için) baharda tomurcuklanmak. [DS]

tetiklemek³, [tetik-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Ağzından söz kaçırmak. [DS]

tetikleşme, [tetik-le-ş-me] is. Tetikleşme eylemi.

tetikleşmek, [tetik-le-ş-mek] dönşl. f. [-ir] Tetik duruma gelmek; hazır durumda bulunur olmak.

tetikleyici, [tetik-le-y-ici] is. Bir işleyişi başlatan düzene.

tetiklik, -ği [tétik-lik] is. **1.** {eT} Zekilik. [KB] **2.** Tetik olma durumu; çabukluk; açıkgozlük.

tetil, [? tetil] {ağız} is. Yufka ekmeği. [DS]

tetile, [tetire / tetile] {ağız} is. Meşe kabuğu tozu. [DS]

tetilmek, [tē't-mek > tē't-il-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Akıllanmak. [DLT]

tetimmat, [Ar. tetimme > tetimmât تتيمات] (tetimma:t) {OsT} is. Bir şeyin eksikliğini tamamlamak üzere eklenen şeyler.

tetimme, [Ar. temām > tetimme تنممه] {OsT} is. **1.** Bir şeyin eksikliğini gideren şey; tamamlayan. **2.** Bir şeyin tam olabilmesi için gerekli olan şey. ☞ **tetimme-i sükna**, {OsT} Köy ve kasabalarda ev yapımı için ayrılmış arsa. || **tetimme medreseleri**, {OsT} Medrese bilgilerini tamamlayan bölüm.

tetini, [tetir / tetini ?] {ağız} is. Sumak ağacı yaprağı. [DS]

tetinmek, [tét-mek > tét-in-mek] {eT} döñsl. f. [-ür] Direnmek; dayanmak. [DLT]

tetir, [eT. tét-mek > tet-(ü)r-ü / tet-ir] sf. **1.** {eT} İğrenç; menfur. [Mühennâ] **2.** {ağız} Kahverengi. [DS] **3.** is. {ağız} Cevizin yeşil kabuğu ve yaprağı. [DS] **4.** {ağız} Nar ve yeşil ceviz kabuğu ya da diğer bitki yeşillerinin bıraktığı kalıcı leke. [DS] ☞ **tetire yatırmak**, {ağız} Boyanacak kumaşı önceden asitli bir sıvı içine yatırmak. [DS] || **tetiri azgın**, {ağız} Soyuz, kötü insan. [DS] || **tetiri bozuk**, {ağız} **1.** (Kişi için) sevimsiz. **2.** (Kişi için) açık sarı saçlı, mavi gözlü, kırmızı suratlı. [DS] || **tetirini kazımak**, {ağız} Bütünüyle yok etmek; kökünü kazımak. [DS]

tetirbe, [? tetirbe / teturbe] {ağız} is. Çıkmaz sokak. [DS]

tetire, [tetir / tetire] {ağız} is. **1.** Ceviz ve nar kabuğu ile yeşil bitkilerin bıraktığı kalıcı boya lekesi. **2.** Cevizin yeşil kabuğu ve yaprağı. **3.** Meşe ağacı kabuğu tozu. [DS]

tetirgen, [tetir-gen] {ağız} is. Üzüm şirasının, ilk kaynama sonunda durulması için konulduğu tahta kap. [DS]

tetirgin, [tet-ir-gin / tedir-gin] {ağız} sf. **1.** Şaşkın. **2.** Başıboş. [DS]

tetiri, [tetirî تتری] {ağız} is. **1.** {OsT} Sumak ağacı, püzgand. **2.** Sumak yaprağı. **3.** Cevizin yeşil kabuğu ile yapılan, yeşile çalar koyu sarı. **4.** Kayalıklarda yetişen ve boyama işlerinde kullanılan bir bitki, (*Cotinus coggyria*). [DS]

tetkik, -ki [Ar. diḳḳat > tedḳīḳ تدقیق] {OsT} is. **1.** İnceltme; ufaltma. **2.** İnceleme. ☞ **tetkik etmek**, {OsT} İncelemek. || **tetkik hâkimi**, {OsT} Yargıtay'da kendilerine verilen dosya ve evrakı inceleyerek, kararlara ve yapılacak işlere ilişkin görüşlerini bir rapor hâlinde hazırlayıp kurula sunmakla görevli yargıç.

tetkikat, [Ar. tedḳīḳ > tedḳīḳāt تدقیقات] (tetki:ka:t) {OsT} is. **1.** İnceltmeler; ufalamalar. **2.** İncelemeler. **3.** Eni konu yapılan araştırma ve inceleme.

tetkikname, [Ar. tedḳīḳ + Far. -nâme تندقینامه] (tetkikna:me) {OsT} is. Bir konuda yapılan araştırma ve inceleme sonucunda çıkan görüş ve kararları kapsayan eser; araştırma.

tetliye, [Ar. tetliye تتلیه] {OsT} is. **1.** Adama. **2.** Farzdan sonra nafile namaz kılma.

tetmek¹, [tét-mek > té-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] **1.** Dertletmek; söyletmek. [İKPÖy.] **2.** Bağirtmek; çağirtmek. [İKPÖy.] **3.** Denilmek; çağrılmak. [İKPÖy.]

tetmek², [tét-mek] {eT} gçsz. f. [-er] **1.** Ditmek; parçalamak. [DLT] **2.** Direnmek; inat etmek; karşı koymak. [DLT] [KB] **3.** Dik dik bakmak; öfkeli bakmak. [DLT]

tetmek³, [tet-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] **1.** Yerinden oynamak; kaymak; fırlamak. **2.** Kaybolmak. **3.** (Tüfek, tuzak vb. için) tetikten kurtulmak. [DS]

tetmek⁴, [tet-mek] {ağız} gçl. f. [-er] İtmek. [DS] ☞ **tetip geçmek**, {ağız} **1.** Görmezlikten gelmek. **2.** İterek geçmek. [DS]

tetmim, [Ar. temām > tetmīm تتمیم] (tetmi:m) {OsT} is. **1.** Tamamlama; bitirme; eksik bırakmama. **2.** ed. Ayrıntıları belirtmek için bir şiir veya ifadeye bir cümle ile ekleme yapma. ☞ **tetmim etmek**, {OsT} Tamamlamak; bitirmek.

tetmimat, [Ar. tetmīm > tetmīmāt تتمیمات] (tetmi:ma:t) {OsT} is. Tamamlamalar; bitirmeler.

tetra-, [Yun. tetares] ön ek. **1.** Latince kelimelerin dört ile ilgili olanlarını belirtmek için kullanılan ön ek. **2.** kim. Dört ornatmalı kökleri belirtmekte kullanılan ön ek.

tetragram, [Fr. tétra-gramme] is. Sina dağında Hz. Musa'ya bildirilen İsrail tanrısının adını simgeleyen ve daha sonra Adonay teriminin ünlüleri ile YaHoVa olarak okunmaya başlanan YHVH'den ibaret dört İbrani harf grubu.

tetrajen [Fr. tétra-gène] is. → tetrakok.

tetrakok, [Fr. tétra-coque] is. İki doğrultuda bölünerek üreyen ve böylece oluşan dört parçası da birbirine az ya da çok yapışık kalan mikrokok; tetrajen.

tetralin, [Fr. tétraline] is. kim. Naftalenin yavaş olarak yükseltgenmesi ile elde edilen hidrokarbon; tetra-hidra-naftalen, C₁₀H₁₂.

tetraloji, [Fr. tétralogie] is. **1.** Bir yazarın dört piyeslik eserinin bütünü. **2.** müz. Dört oparedan ibaret bütün.

tetrazepam, [Fr. tétra-zépan] is. kim. Sakinleştirici ve kas gevşetici olarak kullanılan bir benzo-diazepin türevi; C₁₆H₁₇ClN₂O

tetrazin, [Fr. tétra-zine] is. kim. Benzendeki dört CH grubu yerine azot atomunun geçmesi ile meydana gelen ayrık halkalı bir birleşik; C₂H₂N₄

tetre, [tetir / tetiri / tetre] {ağız} is. **1.** Sumak yaprağı. **2.** Dericilikte, palamut ve kabaktan yapılan terbiye. [DS] ☞ **tetre yaprağı**, {ağız} Temizlenmiş deri. [DS]

tetrib, [Ar. türāb > tetrib ترتیب] (tetri:b) {OsT} is. Toz ve toprak etme; toza toprağa bulaştırma.

tetrik, -ği [tet-(i)r-ik] {ağız} is. Taranmış yün. [DS]

tetril, [Fr. tétryl] is. Patlayıcı olarak kullanılan tetra-nitro-metil-anilin.

tetritol, -lü [Fr. tétrytol] *is.* Tetril ve tolit karışımından oluşan patlayıcı.

tetroksit, [Fr. tétroxyde] *is. kim.* Her molekülünde dört oksijen atomu bulunan oksit; tetraoksit.

tetrol, -lü [Fr. tétrol] *is. kim.* İşlevsel dört OH alkol grubu içeren birleşiklerin genel adı; tetraalkol.

tetroz, [Fr. tétrose] *is. kim.* Bütandan türeyen C₄H₈O₄ formülündeki ozların genel adı.

tetrü, [tét-mek > *tét-ür-mek (dönmek) > tét(ü)r-ü] (tetrü:) {eT} *zf.* **1.** Aksine; tersine. [EUTS] **2.** *sf.* Ters. [Gabain] **3.** *is.* Her şeyin tersine dönüşü. [DLT] [KB]

tetrülmek, [tét-mek > *tét-ür-mek > tét(ü)r-ül-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* **1.** Çevrilmek; ters olmak; kötü olmak; kötüleşmek. [DLT] **2.** *edil. f.* Aldanmak; aldatılmak; baştan çıkarılmak; iğfal edilmek. [EUTS] [Gabain] **3.** Ayarılmak. [Gabain]

tetrüm, [tét-ür-mek > tét(ü)r-üm] {eT} *sf.* **1.** Aydın; açık; berrak. [EUTS] **2.** Zeki; akıllı; anlayışlı. [EUTS]

tettirilmek, [tet-tir-il-mek] {ağız} *edil. f. [-ir]* İttirilmek. ☞ **tettirilip gitmek**, {ağız} Çok cılızlaşarak güçsüz kalmak. [DS]

tettirivermek, [tet-tir-i-ver-mek] {ağız} *gçl. b. f. [-ir]* **1.** İtmek; yerinden oynatmak. **2.** Düşürmek; devirmek. **3.** Atıvermek. **4.** Vurmak; kakmak. [DS]

tettirmek, [tet-tir-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* **1.** Vurmak; itmek; kakmak. **2.** Atmak. **3.** Yerinden uzaklaştırmak; yerinden etmek için uğraşmak. [DS]

tetük¹, -ğü [tetik / tetük] {ağız} *is.* Asma filizi. [DS]

tetük², -ğü [tetik / tetük] {ağız} *sf.* Çabuk davranan; çevik; uyanık. [DS]

tetülemek, [tet-ü-le-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* Lamba sönecek gibi olmak. [DS]

tetürgün, [tet-ür-gün] {ağız} *sf.* Ürkek. [DS]

tetürmek, [té-mek > té-tür-mek] (té:türmek) {eT} *gçl. f. [-ür]* Söyletmek; dedirtmek. [DLT] [EUTS]

tetvic, [Ar. tetvīc تنويج] (tetvi:c) *is.* **1.** Taç giydirme. **2.** Taç giydirilme.

tetvicat, [Ar. tetvīcāt تنويجات] (tetvi:ca:t) {OsT} *is.* **1.** Giydirmeler. **2.** Giydirilmeler.

tev, [tev] {eT} *is.* Al; hile; aldatma; fesat; kandırma. [DLT] [EUTS] [Gabain]

teva, [Ar. tevā تَوَا] (teva:) {OsT} *is. isl. huk.* Havale edilen borcu, havale edilen kişinin ödememesi durumu.

tevabi, -i'ı [Ar. tābi' > tevābi' تَوَابِيع] (teva:bi:) {OsT} *is.* **1.** Bir kimsenin ardından gidenler; ona tabi olanlar; maiyet. **2.** Bir kimsenin görüşünü benimseyenler. **3.** Uşaklar; yardımcıları. **4.** Bir yönetim merkezine bağlı olan yerler. **5.** *dbl.* Arap dilinde bir önceki kelimeye göre harekelenenler. **6.** *gök b.* Uydular; peykler. **7.** *mat.* Fonksiyonlar. ☞ **tevābî'-i**

kāime, {OsT} *mat.* Dikgen fonksiyonlar. || **tevābî'-i muttasıla-i müstakirre**, {OsT} *isl. huk.* Gömme dolap, raf gibi evden ayrılmayan eşya. || **tevābî'-i müsellese**, {OsT} *mat.* Trigonometrik fonksiyonlar. || **tevābî'-i süknā**, {OsT} *isl. huk.* Kiler, mutfak gibi evi tamamlayan bölümler.

tevabil, [Ar. tābil > tevābil تَوَابِل] (teva:bil) {OsT} *is.* Yemeklere konan her türlü baharat.

tevabit, [Ar. tābut > tevābit تَوَابِت] (teva:bit) {OsT} *is.* **1.** Tabutlar. **2.** Sandıklar.

tevacüd, [Ar. vecd > tevācüd تَوَاعِد] (teva:cüd) {OsT} *is. 'asvf.* Tarikata giren kimsenin, bu yolda derin bir coşkunluğa dalmaya çalışması; vecit içinde bulunmak için çaba harcaması.

tevacüh, [Ar. vech > tevācüh تَوَاعِه] (teva:cüh) {OsT} *is.* Yüz yüze gelme; karşı karşıya olma.

tevadu, -u'ı [Ar. tevādu' تَوَادِع] (teva:du) {OsT} *is.* (Düşman taraflar için) düşmanlığı bırakarak barışma.

tevaffuk, [Ar. vefk > tevaffuk تَوَفُق] {OsT} *is.* Başarılı olma; başarma; muvaffakiyet.

tevaful, -ku [Ar. vefk > tevāful تَوَافُق] (teva:fuk) {OsT} *is.* Uygun gelme; uygunluk; birbirine uyma. ☞ **tevaful etmek**, {OsT} Uygun gelmek; uymak. || **tevaful eylemek**, {OsT} Uymak; uygun gelmek. || **tevāful-i a'dāt**, {OsT} *mat.* Birbiri ile bölünemeyen iki sayının her ikisinin de üçüncü bir ortak bölünmesi.

tevafukat, [Ar. tevāfulāt تَوَافِقَات] (teva:fuka:t) {OsT} *is.* Uygun gelmeler; uymalar.

tevafür, [Ar. vüfūr > tevāfūr تَوَافِر] (teva:für) {OsT} *is.* Çoğalma; artma.

tevafürat, [Ar. tevāfürāt تَوَافِرَات] (teva:für:a:t) *is.* Çoğalmalar; artmalar.

tevağgul, [Ar. vağl > tevağgul تَوَاغُل] {OsT} *is.* Bir işle yakından sürekli olarak ilgilenmek; uğraşmak. ☞ **tevağgul etmek**, {OsT} Bir işle sürekli uğraşmak. || **tevağgul eylemek**, {OsT} Bir işle sürekli olarak ilgilenmek.

tevağgulat, [Ar. tevağgulāt تَوَاغُلَات] (tevağgula:t) {OsT} *is.* Sürekli olarak uğraşmalar.

tevahhud, [Ar. vaḥdet > tevahḥud تَوَاحُد] {OsT} *is.* Tek olma.

tevahhuş, [Ar. vaḥşet > tevahḥuş تَوَاحِش] {OsT} *is.* **1.** Korkma; ürkeklik içinde bulunma. **2.** Yalnız kalma korkusu. ☞ **tevahhuş etmek**, {OsT} Korkmak; ürkmek.

tevak, -ğı [tevek / tevak] {ağız} *is.* **1.** Asma, kavun, karpuz, kabak gibi bitkilerin dalları. **2.** Asma yaprağı. **3.** Kurumuş dalların yaprakları. [DS]

tevakî, -i [Ar. tevākī > tevākī تواقى] (*teva:ki*; *k kalın söylenir*) {OsT} is. **1.** Fermanlar. **2.** Fermanlara çekilen nişanlar; tuğralar.

tevakki, [Ar. viḳāye > tevakkī توقي] (*tevakki*) {OsT} is. Sakınma; çekinme; korunma. ☞ **tevakki etmek**, {OsT} *Sakınmak; çekinmek; korunmak.*

tevakku, -u [Ar. vuḳū > tevakkū توقع] {OsT} is. Umma; bekleme; arzu etme. ☞ **tevakku etmek**, {OsT} *Ummak; beklemek.*

tevakkuat, [Ar. tevakkū'āt توقعات] (*tevakkuat*) {OsT} is. **1.** Beklemeler; ummalar. **2.** Umulmalar.

tevak kud, [Ar. tevakkūd توفد] {OsT} is. Tutuşup yanma.

tevak kuf, [Ar. vuḳūf > tevakkūf توقف] {OsT} is. **1.** Bekleme; duraklama; durma; eğleşme. **2.** Bağlı olma; ilgili bulunma. ☞ **tevak kuf etmek**, {OsT} *Durmak; duraklamak.* || **tevak kuf mahalli** {OsT}, *Durak.*

tevak kufat, [Ar. tevakkūfāt توقعات] {OsT} is. Durmalar; eğlenmeler; beklemeler.

tevak kur, [Ar. tevakkūr توفر] {OsT} is. Vakar oluşturma; vakarlanma.

tevak ül, [Ar. vekl > tevākül تواعل] {OsT} is. Birbirini vekil etme.

teval, -li [? teval] {ağız} is. Dövülen demirden etrafa sıçrayan ateşli küçük parçalar. [DS]

tevali, [Ar. veyl > tevālī توالى] (*teva:li*) {OsT} is. **1.** Ara vermeksizin sürmeme. **2.** Bitmeme; arkası sürrekli gelme; ardı arkası kesilmeme. ☞ **tevali etmek**, {OsT} *Ardı ardına sıralanmak.*

tevalüd, [Ar. veled > tevālūd تولد] (*teva:lüd*) {OsT} is. **1.** Doğma. **2.** Doğurma.

tevan, [Far. tevān توان] (*teva:n*) {OsT} is. → tüvan. ☞ **tevān-ger**, {OsT} → tüvanger.

tevana, [Far. tevānā توانا] (*teva:na*) {OsT} sf. → tüvana.

tevani, [Ar. tevānī توانى] (*teva:ni*) {OsT} is. **1.** Gevşek davranma; gevşeklik. **2.** Bir işte bezginlik gösterme.

tevari, [Ar. tevārī توارى] (*teva:ri*) {OsT} is. Bir şeyin arkasına saklanıp görünmez olma; gizlenme.

tevarih, [Ar. tāriḥ > tevāriḥ توارح] (*teva:rih*, *h kalın söylenir*) {OsT} is. Tarihler. ☞ **tevāriḥ ehli**, {OsT} *Tarihçiler.* || **tevāriḥ-i selef**, {OsT} *Eskilerin tarihleri.*

tevarüd, [Ar. vürüd > tevārüd توارد] (*teva:rüd*) {OsT} is. **1.** Birbirinin ardından gelme; birikme. **2.** ed. Divan edebiyatında iki şairin birbirinden habersiz

olarak aynı dize ya da beyti söylemiş olmaları. ☞ **tevarüd etmek**, *Birbiri ardından gelmek.*

tevarüdat, [Ar. tevārüdāt تواردات] (*teva:rüda:t*) {OsT} is. Birbirinin ardından gelmeler; tevarütler.

tevarüs, [Ar. verāšet > tevārüş توارث] (*teva:rüs*) {OsT} is. **1.** Bir kimseden miras kalma; mirasa konma. **2.** Miras yolu ile el değiştirme. ☞ **tevarüs etmek**, {OsT} *1. Miras kalmak. 2. Kalıtım yoluyla bir başkasına geçmek.*

tevarüsat, [Ar. tevārüşāt توارثات] (*teva:rüsa:t*) {OsT} is. **1.** Miras kalmalar; mirasa konmalar. **2.** Miras olarak geçmeler.

tevarüt, -dü [Ar. vürüd > tevārüd توارد] (*teva:rüt*) {OsT} is. → tevarüd.

tevasi, [Ar. tevāšī توصى] (*teva:si*) {OsT} is. Birbirine tavsiye etme.

tevasul, [Ar. vaşl > tevāşul تواصل] {OsT} is. Birbirine ulaşma; kavuşma; birleşme.

tevasuk, [Ar. vüşūḳ > tevāşuḳ تواتق] (*teva:sük*, *k kalın söylenir*) {OsT} is. Birbirine güven duyarak antlaşma.

tevasul, [Ar. vaşl > tevāşul تواصل] (*teva:sul*) {OsT} is. Kavuşma; ulaşma; birleşme.

tevasulat, [Ar. tevāşulāt تواصلات] (*teva:sula:t*) {OsT} is. Kavuşmalar; ulaşmalar; birleşmeler.

tevasüb, [Ar. veşb > tevāşüb توائب] (*teva:süb*) {OsT} is. Birbiri üzerine sıçrama; birbiri üzerine atlama.

tevatır, [Ar. tevātūr => tevātūr] (*teva:tır*) {ağız} sf. Çok. [DS] ☞ **tevatır etmek**, {ağız} *Abartmak; çok büyütmek.* [DS]

tevatır, [Ar. tevātūr => tevātūr] (*teva:tir*) {ağız} sf. **1.** Çok büyük. **2.** Çok yüksek; aşırı. **3.** Çok bol. **4.** Çok şiddetli. **5.** Olağanüstü güzel; çok güzel. **6.** Çok güçlü. **7.** is. Abartı. [DS] ☞ **tevatır itmek**, {ağız} → tevatır etmek. [DS]

tevatür, [Ar. vitr > tevātūr تواتر] (*teva:tür*) {OsT} is. **1.** Bir haberin ağızdan ağıza yayılması; söylenmesi. **2.** Asılsız haber; yaygın söylenti. **3.** isl. Bir hadisi, yalan söylemeleri mümkün olmayacak kadar çok kişinin nakletmesi. ☞ **tevatür etmek**, {OsT} *Ağızdan ağıza yayılmak; söylenti hâline gelmek.*

tevatürat, [Ar. tevātürāt تواترات] (*teva:türa:t*) {OsT} is. Ağızdan ağıza yayılan haberler

tevatüren, [Ar. tevātūr > tevātüren تواتراً] (*teva:tü'ren*) {OsT} zf. Ağızdan ağıza söylenerek. ☞ **tevatüren sabit**, {OsT} *Herkesçe bilinir olan.*

teva'üd, [Ar. va'd > tevā'üd تواعد] (*teva:üd*) {OsT} is. Birbirine söz verme; vaatleşme.

teva'üdat, [Ar. tevā'üdat تواعدات] (*teva:üda:t*) {OsT} is. Birbirine söz vermeler; vaatleşmeler.

tevazi, [Ar. vezy > tevāzī توازی] (teva:zi:) {OsT} is. İki çizginin paralel olarak uzayıp gitmesi; koşutluk; paralellik.

tevazu, -u'ı [Ar. vaz' > tevāzu' تواضع] (teva:zu) is. **1.** Olumlu ve üstün niteliklerini ortaya koymaktan kaçınma; alçak gönüllü olma. **2.** Gösterişsizlik. ☐ **tevazu göstermek**, Olumlu ve üstün niteliklerini ortaya koymaktan kaçınmak; övünmemek. || **tevāzu-kâr**, {OsT} Alçak gönüllü. || **tevāzu-kârâne**, {OsT} Alçak gönüllülükle. || **tevāzu-kârî**, {OsT} Alçak gönüllülük.

tevazu'at, [Ar. tevāzu'āt تواضعات] (teva:zua:t) {OsT} is. Alçak gönüllülükler.

tevazu'en, [Ar. tevāzu' > tevāzu'en تواضعا] (teva:zu'en) {OsT} zf. Kibirlemeden; alçak gönüllülükle.

tevazün, [Ar. vezn > tevāzün توازن] (teva:zün) {OsT} is. Dengede olma; ağırlıkça eşit olma. ☐ **tevazün olmak**, {OsT} Dengede bulunmak; eşit olmak.

tevazünat, [Ar. tevāzünāt توازنات] (teva:züna:t) {OsT} is. Dengede olmalar; ağırlıkça eşit olmalar; dengeler.

tevazüniyet, [Ar. tevāzün > tevāzüniyyet توازینیت] (teva:züniyyet) {OsT} is. fiz. Statik.

tevazzu, -u'ı [Ar. [Ar. vuzū' > tavāzzū' تواضع] (tevazzu:) {OsT} is. Konulma; konuluş.

tevazzuh, [Ar. vuzūh > tavāzzūh تواضع] {OsT} is. Açıklama; açıklığa kavuşturma.

tevbe, [Ar. tevbe توبه] {eAT} {OsT} is. **1.** Tövbe. **2.** isl. İşlenen bir günah ya da yapılan bir hatadan dolayı pişmanlık duyarak bir daha yapmamaya karar ve söz verme. ☐ **tevbe eylemek**, {eAT} Tövbe etmek; pişman olmak. || **tevbe eylemez**, {eAT} Tövbe etmek istemeyen. || **tövbe eyleyici**, {eAT} Tövbe eden; pişman olan. || **tevbe-güzār**, {OsT} Tövbe eden. || **tevbe-i mey**, {OsT} Şarap içmemeye tövbe etme. || **tevbe-i nasūh**, {OsT} Temiz bir duyuş ve içtenlikle tövbe etme. || **tevbe-i şikeste**, {OsT} Bozulmuş tövbe. || **tevbe-kâr**, {OsT} Tövbe edici. || **tevbe-kârî**, {OsT} Tövbe edicilik; tövbe-kârîlik. || **tevbe kılıcı**, {eAT} Tövbe eden. || **tevbe kılmak**, {eAT} Tövbe etmek. || **Tevbe Suresi**, {OsT} Kur'an-ı Kerim'in dokuzuncu suresinin adı; Berae Suresi. || **tevbe-şiken**, {OsT} **1.** Tövbe bozan. **2.** Tövbe bozduran. || **tevbe virmek**, {eAT} Tövbeyi kabul etmek; yarlıgamak. || **tevbe virici**, {eAT} Tövbeleri kabul eden; günahları bağışlayan, (Esmā'ü'l-Hüsna'dan) || **tevbe kabul eyleyici**, {eAT} → tevbe virici. || **tevbe yıkmak**, {eAT} Tövbe bozmak.

tevbih, [Ar. vebha>tevbih توبیح] (tevbi:h, h kalın söylenir) {OsT} is. **1.** Azarlama; paylama. **2.** huk. Devlet memurlarına verilen disiplin cezalarından birisi; kınama cezası. ☐ **tevbih etmek**, {OsT} Azarlamak.

tevbihan, [Ar. tevbih > tevbihān توبيحاً] (tevbi:'han) {OsT} zf. Azarlayarak; kınama yoluyla.

tevbihat, [Ar. tevbih > tevbihāt توبيحات] (tevbi:ha:t) {OsT} is. Azarlamalar; kınamalar; paylamalar. ☐ **tevbihat-ı şedide**, {OsT} Şiddetli azarlamalar; ağır kınamalar.

tevcib, [Ar. vüçüb > tevcib توجیب] (tevci:b) {OsT} is. **1.** Vacip kılma. **2.** Vacip kılınma.

tevcih, [Ar. vech > tevcih توجیه] (tevci:h) {OsT} is. **1.** Bir yana, yöne ya da yere döndürme; çevirme. **2.** Bir kimseye bakma ya da söz atma. **3.** Bir sözü ya da davranışı yorumlama; özel bir anlam verme. **4.** Bir görevliyi terfi ettirme; derecesini veya rütbesini artırma. **5.** as. Bir topu hedefe doğrultma. **6.** ed. Sözü hem iyi hem de kötü anlama gelecek biçimde kullanma sanatı. ☐ **tevcih açısı**, as. Görmeden yapılan atışta, atış hattı ile tevcih hattı arasında kalan açı. || **tevcih aleti**, Bir silahın yönlendirilmesini sağlayacak biçimde yerleştirmeyi sağlayan alet. || **tevcih düzlemi**, as. Bir silahın namlu ekseninden ya da fırlatma rampasından geçen düşey düzlem. || **tevcih etmek**, {OsT} **1.** Yönelmek; çevirmek. **2.** Rütbe, derece vermek; terfi ettirmek. || **tevcih fermanı**, {OsT} Vezir, beylerbeyi ve sancak beylerinin başka göreve atanmalarında kendilerine verilen ferman. || **tevcih hattı**, {OsT} as. Görmeden yapılan atışta, açısı bilinen ve topun yönlendirilmesine yardımcı olan doğrultu. || **tevcih-i cihet**, {OsT} Bir kimseye vakıf mütevelliliği, imamlık, hatiplik, vaizlik, müderrislik gibi hayır işlerine ve dinî işlere ilişkin görev verilmesi durumu. || **tevcih-i inan**, {OsT} Dizgini bir yana çevirmek. || **tevcih-i vecih**, {OsT} Güzel ve doğru bir anlam verme. || **tevcih olunmak**, {OsT} **1.** Yöneltilmek. **2.** Terfi ettirilmek. **3.** Yorumlanmak; anlam verilmek.

tevcihat, [Ar. tevcih > tevcihāt توجیهات] (tevci:ha:t) {OsT} is. **1.** Yönlendirmeler. **2.** Rütbe ve mevki vermeler. ☐ **tevcihāt-ı mu'tāde**, {OsT} Her yıl şevval ayının ilk haftasında memurlar arasında yapılan değişiklik. || **tevcihāt-ı umūmiye**, {OsT} Devlet memurlarının atama kararları.

tevcihli, [tevcih-li] sf. Yöneltilmiş; yönelik.

tevçimek, [tevçî-mek] (tevçî:mek) {eT} gçl. f. [-r] Seyrekçe dikmek; oyulgamak. [DLT]

tevçitmek, [tevçî-mek > tevçî-t-mek] {eT} gçl. f. [-ir] Seyrekçe diktirmek; oyulgamak. [DLT]

tevdî, -i'ı [Ar. ved' > tevdî' تودیع] (tevdi:) {OsT} is. **1.** Bırakma; teslim etme; verme. **2.** Veda etme; vedalaşma. **3.** huk. Alacaklı temerrüdünde, borçlunun borcundan kurtulması için edimi, belirli bir yere teslim etmesi. ☐ **tevdî etmek**, {OsT} Bırakmak; teslim etmek. || **tevdî olunmak**, {OsT} Bırakılmak; teslim olunmak.

tevdî'an, [Ar. tevdî' > tevdî'an توديعاً] (*tevdî:'an*) {OsT} *zf.* Bırakılarak; teslim edilerek; emanet bırakılarak.

tevdî'at, [Ar. tevdî' > tevdî'ât توديعات] (*tevdî:a:t*) {OsT} *is.* **1.** Emanetler. **2.** Banka vb. yere para yatırma. **3.** Birine ya da bir yere teslim etme. ☞ **tevdî'atta bulunmak**, {OsT} *Para yatırmak.*

teve, [tevê / tevey] (*teve:.*) {eT} *is.* Deve. [DLT] [Gabin] [EUTS]

teveccu, -u'ı [Ar. veca' > teveccu' توجع] {OsT} *is.* Ağrıma.

teveccu'at, [Ar. teveccu'ât توجعات] {OsT} *is.* Ağrılar.

teveccüd, [Ar. vecd > teveccüd توجد] {OsT} *is.* Vecde gelme; coşma; hâllenme.

teveccüh, [Ar. vech > teveccüh توجه] {OsT} *is.* **1.** Bir yöne dönme; yönelme. **2.** Birine karşı yakınlık duyma; onu beğenme. **3.** Güler yüz gösterme; hoşlanma. ☞ **teveccüh ale'z-ziya**, {OsT} *bot. Bitkilerde ışığa yönelim.*|| **teveccüh ale'z-ziyau's-şems**, {OsT} *bot. Gün ışığına yönelim.*|| **teveccüh etmek**, {OsT} *1. Yönelmek. 2. Güler yüz göstermek.*|| **teveccüh-i şems**, {OsT} *biy. Güneşe yönelim.*|| **teveccüh-kâr**, {OsT} *Gönül okşayıcı.*|| **Teveccühünüz!** *Öven, iltifat eden kimseye karşı söylenen teşekkür sözü.*

teveccühât, [Ar. teveccüh > teveccühât توجهات] (*teveccüha:t*) {OsT} *is.* **1.** Yönelmeler; yönelimler; yönelişler. **2.** Sevgiler; yakınlıklar. ☞ **teveccühât-ı kalbiye**, {OsT} *Gönül yakınlıkları; içten gelen yakınlıklar; sevgiler.*

tevecik, -ği [tevecik] {ağız} *is.* Yün şalvar. [DS]

teveçi, [teve-çi] {eT} *is.* Deveci. [Mühennâ]

teveddüd, [Ar. vidad > teveddüd تودد] {OsT} *is.* Karşılıklı dostluk ve sevgi gösterme; sevişme.

teveffi, [Ar. vefât > teveffi توفو] {OsT} *is.* Ölme; vefat etme.

tevehhül, [Ar. vehle > tevehhül توهل] {OsT} *is.* Yanılmaya çalışma; yanılma.

tevehhüm, [Ar. vehm > tevehhüm توهم] {OsT} *is.* **1.** Kuruntuya kapılma; evham etme; evhamlanma. **2.** *is.* Hiçbir belgesel kanıtı dayanmayan bir ihtimali varsayma. ☞ **tevehhüm etmek**, {OsT} *Evhamlanmak; kuruntuya kapılmak; öyle sanmak.*

tevehhümat, [Ar. tevehhüm > tevehhümât توهمات] (*tevehhüma:t*) {OsT} *is.* Kuruntular; evhamlar.

tevek, -ği [teğ (*asma dalı*) > teğ-ek > tevek] {ağız} *is.* **1.** Asma, kavun, karpuz gibi sürünücü bitkilerin dalları. {OsT} (*aynı*) **2.** Bu bitkilerin yaprağı. **3.** Asma kütüğü. **4.** Asma yaprağı. **5.** Asmanın taze filizi. **6.** Genç asma fidanı. **7.** Üzüm salkımı. **8.** Üzüm

bağı. **9.** Ağaç yaprağı. **10.** Asmanın sarıldığı kuru ağaç. **11.** Kış için dal ve yaprakları ile birlikte saklanan soğan, kavun, karpuz vb. yiyecekler. [DS]

tevekan, [Ar. tevekan توفان] (*teveka:n*) {OsT} *is.* İstekli olma.

tevekkel¹, [Ar. tevekkül => tevekkel توكل] {OsT} *sf.* Her şeyi oluruna bırakan. ☞ **tevekkeltü al'Allah**, {OsT} *İşimi Allah'a bıraktım!*

tevekkel², [Ar. tevekkül => tevekkel] {ağız} *sf.* Deli gibi; kaçık. [DS]

tevekkeli, [Ar. tevekkül => tevekkel-i] *zf.* Boşuna; boş yere; bir sebebi olmaksızın. ☞ **tevekkeli değil**, *Nedensiz değil; boş yere değil.*

tevekkül, [Ar. vecl > tevekkül توكل] {eAT} {OsT} *is.*

1. Her işi Allah'a güvenerek yapma; işin sonunu Allah'a havale etme. **2.** Allah'ın iradesine boyun eğme; kadere razı olma; Allah'a teslim olma; işi Allah'a bırakma. **3.** Allah'tan başka hiçbir kimse ve varlıktan beklememek ve güvenmemek. **4.** *tasvf.* Her türlü davranış, hareket ve eylem sahibinin Allah olduğunun bilincine vararak onun vekilliğini tam olarak kabul etme. ☞ **tevekkül etmek**, {OsT} *Allah'a güvenmek; kadere rıza göstermek.*|| **tevekkül eylemek**, {eAT} *Teslim olmak; Allah'a dayanıp güvenmek.*|| **tevekkül eyleyici**, {eAT} *İşini Allah'a bırakan; tevekkül eden.*

tevekleme, [tevek-le-me] *is.* Tevekleme eylemi.

teveklemek, [tevek-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)yor]* Bağ kütüklerinin dibinden çıkan gereksiz sürgünleri temizlemek. [DS]

tevekklik, -ği [tevek-lik] {ağız} *is.* Asma kütüğü. [DS]

tevela, [Ar. vely > tevellâ تولا] (*tevellâ:.*) {OsT} *is.* **1.** Hz. Ali ve soyunu sevmek; onlardan yardım ve şefaât dilemek. **2.** → *tevellî.*

tevellî, [Ar. vely > tevellî تولى] (*tevellî:.*) {OsT} *is.* **1.** Geri dönmek; terk etmek. **2.** Sürdürmek. **3.** Birine yardım etmek; birini sevmek; biriyle dost olma; birini dost edinme; ona yaklaşma. **4.** Bir işi üzerine almak. **5.** Akralık. **6.** *tasvf.* Kulun kendinden yok olması, Allah ile var olması sırasında bütün işlerini Allah'ın üstlenmesi. **7.** → *tevela.*

tevelliyat, [Ar. tevelliyât تولىات] (*tevelliya:t*) {OsT} *is.* Tanrı dostluğu; velayet.

tevellu, u'ı [Ar. tevellu' تولع] {OsT} *is.* Sevmek; sevgi ve ilgi meydana getirme.

tevellüd, [Ar. velâdet > tevellüd تولد] {OsT} *is.* → *tevellüt.* ☞ **tevellüd bi-nefsihi**, {OsT} *Bir hayvan veya bitkinin kendi kendine doğuşu.*|| **tevellüd kable'l-mîâd**, {OsT} *Zamanından önce doğum.*

tevellüdat, [Ar. tevellüd > tevellüdât تولدات] (*tevellüda:t*) {OsT} *is.* **1.** Doğumlar; doğmalar. **2.** Doğarlık. **3.** Nüfus yoğunluğu.

- tevellüh**, [Ar. velleh > tevellüh توله] {OsT} is. Şaşakalma.
- tevellühât**, [Ar. tevellühât تولهات] {OsT} is. Şaşakalmalar.
- tevellüt, -dü** [Ar. velâdet > tevellüd تولد] {OsT} is. 1. (İnsan için) dünyaya gelme; doğma; doğum. 2. Meydana gelme; oluşma. 3. Doğum tarihi. ☞ **tevellüt etmek**, {OsT} 1. Doğmak. 2. Meydana gelmek.
- tevellütlü**, [tevellüt-lü] sf. (Belirtilen tarihte) doğmuş; doğumlu.
- tevelvül**, [Ar. velvele > tevelvül تولول] {OsT} is. Gürültü patırtı yapma; velveleye verme.
- tevelvülat**, [Ar. tevelvülat تولولات] {OsT} is. Gürültü patırtı yapmalar; velveleye vermeler.
- tev'em**, [Ar. tev'em توأم] {OsT} sf. 1. İkiz. 2. Birbirinin eşi; benzeri. ☞ **tev'em-i müsennâ**, {OsT} bot. Çiçeklerin sap üzerinde ikişerli dizilişi.
- tev'eman**, [Ar. tev'em > tev'emân توأمان] (tev-ema:n) {OsT} is. 1. İkizler. 2. Hat sanatında aynalı denilen simetrik yazı biçimi.
- tev'eme**, [Ar. tev'em > tev'eme توأمه] (tev-eme {OsT}) is. İkiz kız.
- tev'emî**, [Ar. tev'em > tev'emî توأمى] (teveni:) {OsT} is. 1. İkiz oluş; ikiz olma; ikizlik. 2. Benzeyiş; benzerlik.
- tev'emiyet**, [Ar. tev'emî > tev'emiyet توأمىت] (tev-emiyet) {OsT} is. 1. İkiz oluş; ikiz olma; ikizlik. 2. Benzeyiş; benzerlik.
- tevenk, -gi** [tevek] {ağız} is. Asma kütüğü. [DS]
- tevere**, [tever-e ?] {ağız} is. Değirmende, üst taşı dönmelerini sağlamak için bu taşın ortasına açılan yuvala oturan ve milin başına takılı iki ağızlı çapaya benzer döküm parça. [DS]
- teverru, u'ı** [Ar. teverru' تورع] {OsT} is. 1. Dinin yasakladığı davranışlardan kaçınma. 2. Din işlerine bağlanma; perhizkâr olma..
- teverruk**, [Ar. varak > teverruk تورق] {OsT} is. Yapraklanma.
- teverrukât**, [Ar. teverrukât تورقات] {OsT} is. Yapraklanmalar.
- teverrut**, [Ar. varṭa > teverrut تورط] {OsT} is. 1. Derin bir çukura düşme. 2. Zor bir işe rastlama.
- teverrüd**, [Ar. verd > teverrüd تورد] {OsT} is. 1. Gelme; varit olma. 2. Gül gibi kızarma.
- teverrük**, [Ar. verək > teverrük تورك] {OsT} is. 1. Kaba etlerini bir yere koyup oturma. 2. Namazda kaba etini sağ ayak üzerine koyup oturma.
- teverrüm**, [Ar. verem > teverrüm تورم] {OsT} is. Verem olma. ☞ **teverrüm etmek**, {OsT} Verem olmak; vereme yakalanmak.
- teverrüs**, [Ar. vâriş > teverrüs تورث] {OsT} is. Varis olma; mirasçı olma.
- tevessuh**, [Ar. vesah > tevessuh توسخ] {OsT} is. Kirlenme; paslanma.
- tevessuk**, [Ar. vüṣük > tevessuk توثق] {OsT} is. İnanıp güvenerek dayanma..
- tevessü, -ü'ı** [Ar. vüs'at > tevessü' توسع] {OsT} is. Yayılma; genişleme. ☞ **tevessü etmek**, {OsT} Yayılmak; genişlemek. || **tevessü-i kalp**, {OsT} Kalp büyümesi. || **tevessü-i mi'de**, {OsT} Mide genişlemesi.
- tevessü'at**, [Ar. tevessü'ât توسعات] {OsT} is. Genişlemeler; yayılmalar.
- tevessüb**, [Ar. veşb > tevessüb توثب] {OsT} is. Sıçrama; atlama.
- tevessüd**, [Ar. vişâde > tevessüd توثد] is. 1. Yastığa yaslanma. 2. Dayanma.
- tevessüen**, [Ar. tevessü'en توسعاً] {OsT} is. Yayılma, genişleme yoluyla; yayılarak.
- tevessül**, [Ar. vesîle > tevessül توسل] {OsT} is. 1. Bir şeyi vesile sayıp ona sarılma, inanma; vesile edinme. 2. Bir işe başlama; girişme. ☞ **tevessül etmek**, {OsT} Başlamak; girişmek; başvurmak.
- tevessülat**, [Ar. tevessülât توسلات] (tevessüla:t) {OsT} is. 1. Sebep saymalar; vesile edinmeler. 2. Bir işe başlamalar; girişmeler.
- tevessülen**, [Ar. tevessülen توسلاً] (tevessü'len) {OsT} is. 1. Sebep sayarak; vesile edinerek. 2. Başlayarak; girişerek.
- teveşşuh**, [Ar. teveşşuh توسح] {OsT} is. 1. (Kadın için) gerdanlığını takınma. 2. Süslenme; takılarını takma.
- teveşşuhât**, [Ar. teveşşuhât توسحات] {OsT} is. Süslenmeler; takılarını takmalar.
- tevettür**, [Ar. vitr > tevettür توتر] {OsT} is. 1. Gerilme; gerginleşme. 2. fiz. Gerilim. ☞ **tevettür-i a'sâb**, {OsT} is. tıp. Hastalık yüzünden sinirlerin gerginleşmesi; sinir kasılması. || **tevettür-i sathî**, {OsT} fiz. Yüzey gerilimi.
- tevey**, [tevē / tevey] {eT} is. Deve. [DLT]
- teveyyül**, [Ar. vaveylâ > teveyyül توبيل] {OsT} is. Çığlık atma; gürültü koparma.
- teveyyülat**, [Ar. teveyyülat توبيلات] (teveyyüla:t) {OsT} is. Çığlık atmalar; gürültü koparmalar.
- tevezzü, -ü'ı** [Ar. vez' > tevezzü' توزع] {OsT} is. 1. Dağılma. 2. Dağılış. 3. Yer tutma.

tevezzü'î, [Ar. tevezzü'î تَوْزَعِي] {OsT} sf. Dağılımla ilgili.

tevfik¹, -k¹ [Ar. vefk > tevfiق تَوْفِيْق] (tevfik, k kalın söylenir) {OsT} is. **1.** Uygun hâle getirme; uydurma. **2.** {eAT} Başarıya ulaştırma. **3.** Allah'ın yardımı. **4.** tıp. Kırılan kemik parçalarını birbirine uydurma. **5.** ed. Zıtlık dışında bir kelimenin çağrıştırdığı kelimeleri aynı ibare içinde söyleme sanatı. **6.** sf. Uygun. ☞ **tevfik etmek**, {OsT} Uydurmak; uygun hâle getirmek. || **tevfik-i hareket**, {OsT} Hareketi uygun hâle getirme. || **tevfik-i Hüdâ**, {eAT} {OsT} Allah'ın yardımı; hidayete ulaştırma. || **tevfik-i i'mân**, {OsT} 1. İnanç ve düşünce uygunluğu. 2. Allah'ın yardımına kavuşma. || **tevfik virmek**, {eAT} Yardım ederek başarıya ulaştırmak.

tevfik², [Ar. tevfiق تَوْفِيْق] (tevfik) {OsT} is. Elçi olarak yollama.

tevfikan, [Ar. tevfiق تَوْفِيْقًا] (tevfik:kan) {OsT} zf. Uygun olarak; uygunluğu sağlayarak.

tevfikat, [Ar. tevfiقَات تَوْفِيْقَات] (tevfik:ka:t) {OsT} is. Allah'ın yardımına kavuşmalar. ☞ **tevfikât-ı subhâniye**, {OsT} Allah tarafından gösterilen ve uyulması istenen doğru yol.

tevfir, [Ar. vefret > tevfir تَوْفِيْر] (tevfir) {OsT} is. **1.** Çoğaltma; artırma. **2.** Tutumlulukla artırma.

tevge¹, [tev-ge] {ağız} sf. **1.** Terbiyesiz; ahlaksız. **2.** Haylaz; haşarı; yaramaz. **3.** Düşüncesiz; şaşkın. **4.** Kendi hâlinde; uysal. **5.** Akıllı; iş bilir. [DS]

tevge², [tev-ge] {ağız} is. Bir yanı geniş bir yanı dar kazma; kısa saplı balta. [DS]

tevge³, [tev-ge] {ağız} is. İplik kelebi. [DS]

tevgede, [tevge-(t)-e] {ağız} sf. → tevgende. [DS]

tevgen, [tev-gen] {eT} Her zaman dizen. [DLT]

tevgende, [tev-gen-de ?] {ağız} sf. İşsiz; başıboş. [DS]

tevgendelik, -ği [tevgende-lik] {ağız} is. Tembellik; işsiz güçsüz oluş. [DS]

tevgi, [tev-gi] {ağız} sf. Yaramaz; haylaz; haşarı. [DS]

tevgileşmek, [tevgi-le-ş-mek] {ağız} dönl. f. [-ir] Haylazlaşmak. [DS]

tevhid, [Ar. aḥed > tevḥid تَوْحِيْد] (tevhi:d, h kalın söylenir) {eAT} {OsT} is. → tevhit. ☞ **tevḥid ehli**, {eAT} Allah'ın birliğine inananlar. || **tevḥid-i ictihād**, {OsT} İçtihadı birleştirme. || **tevḥid-i irfân**, {OsT} Allah'ın birliğine imandan gelen bilgi. || **tevḥid-i kuvâ**, {OsT} Kuvvetler birliği; güçler toplama. || **tevḥid-i mahrec**, {OsT} mat. Paydaları eşitleme. || **tevḥid-i mesâîl**, {OsT} Çalışmaların birleştirilmesi. || **tevḥid-i tadrîsât**, {OsT} Öğretimin birleştirilmesi.

tevhidat, [Ar. tevḥidât تَوْحِيْدَات] (tevhi:da:t, h kalın söylenir) {OsT} is. **1.** Birden çok şeyi birleştirmeler; bir araya getirmeler. **2.** Bir ve tek olarak kabul et-

meler; bir saymalar. **3.** Allah'ın birliğine inanmalar ve "La ilahe illallah (Allah'tan başka tanrı yoktur)" sözünü tekrar etmeler. **4.** ed. Divan edebiyatında, Allah'ın zat ve sıfatlarını konu edinen şiirler.

tevhidden, [Ar. tevḥiden تَوْحِيْدًا] (tevhi:da:t, h kalın söylenir) {OsT} zf. Birleştirerek.

tevhidhane, [Ar. tevḥid + Far. ḥāne تَوْحِيْدْخَانَة] (tevhi:dha:ne, h kalın söylenir) is. tabvf. Mevlevilikte, bazı tekkelerde semâ yapılan yer.

tevhim, [Ar. vehm > tevḥim تَوْهِيْم] (tevhi:m) {OsT} is. Kuruntuya düşürme.

tevhimat, [Ar. tevḥimât تَوْهِيْمَات] (tevhi:ma:t) {OsT} is. Kuruntuya düşürmeler.

tevhin, [Ar. tevḥin تَوْهِيْن] (tevhi:n) {OsT} is. **1.** Zayıf düşürme; zayıflatma. **2.** Zayıf düşürülme; zayıflatılma.

tevhinat, [Ar. tevḥinât تَوْهِيْنَات] (tevhi:na:t) {OsT} is. **1.** Zayıf düşürmeler; zayıflatmalar. **2.** Zayıf düşürülmeler; zayıflatılmalar.

tevhiş, [Ar. vahşet > tevḥiş تَوْحِيْش] (tevhi:ş, h kalın söylenir) {OsT} is. Ürküp kaçmasına sebep olma; ürkütme. ☞ **tevhiş etmek**, {OsT} Korkutmak

tevhişat, [Ar. tevḥişât تَوْحِيْشَات] (tevhi:şa:t, h kalın söylenir) is. Ürküp kaçmasına sebep olmalar; ürkütmeler.

tevhit, -di [Ar. aḥed > tevḥid تَوْحِيْد] (tevhi:t) is. **1.** Birden çok şeyi birleştirme; bir araya getirme. **2.** Bir ve tek olarak kabul etme; bir sayma. **3.** Allah'ın birliğine inanma ve "La ilahe illallah (Allah'tan başka tanrı yoktur)" sözünü tekrar etme. **4.** Tek tanrıcılık; birlik dini. **5.** ed. Divan edebiyatında, Allah'ın zat ve sıfatlarını konu edinen şiire verilen ad. ☞ **tevhit ehli**, {OsT} Allah'ın birliğine inananlar. || **tevhit etmek**, {OsT} 1. Birleştirmek; bir araya getirmek. 2. Allah'ın bir olduğunu söylemek.

tevi¹, [tevē / tevi] {eT} is. Deve. [DLT]

tevi², [tevi] {ağız} sf. **1.** Bütün. **2.** Bir sıra; dizi. [DS]

te'vid, [Ar. te'vīd تَأْوِيْد] (te-vi:d) {OsT} is. **1.** Eğriltme. **2.** Eğriltme.

te'vid, [Ar. tev'īd تَوْعِيْد] (tev-i:d) {OsT} is. Sözle korkutma.

te'vidat, [Ar. tev'īdât تَوْعِيْدَات] (tev-i:d) {OsT} is. Sözle korkutmalar.

tevik¹, -ği [tev-ik ?] {ağız} is. Kızak. [DS]

tevik², -ği [tev-i-k ?] {ağız} sf. Sersem. [DS]

te'vil, [Ar. te'vīl تَأْوِيْل] (te-vi:l) {OsT} is. → tevil. ☞

te'vīl-i akd ile istimāl, {OsT} huk. Bir malı sözleşme gereği kullanmak. || **te'vīl-i Kur'an**, {OsT} Kur'an-ı Kerim'in ayetlerini farklı yorumlama. || **te'vīl-i mülk ile kullanma**, {OsT} huk. Bir kimse-

- nin ortak bir malı diğerlerinden izinsiz olarak kullanması.*
- tevil¹**, [Ar. te'vīl] *is.* Söylenen söz ya da davranışı, ilk söylendiği anda kastedilen anlamdan başka bir anlama çekme; görünenden farklı yorumlama; sözü çevirme; çevri. ☞ **tevil etmek**, *Söylenen söze ya da yapılan bir davranışa farklı bir anlam yüklemeye, başka türlü göstermeye çalışmak.* || **tevil götürmek**, *Farklı yorumlanabilir olmak.*
- tevil²**, [? tevil] {ağız} *is.* 1. Durum. 2. Biçim. 3. Süs. [DS]
- tevil³**, [? tevil] {ağız} *is.* Oyuncak. [DS]
- te'vilat**, [Ar. te'vīl > te'vīlāt تَوِيلَات] (*te-vi:la:t*) {OsT} *is.* Sözü döndürüp dolaştırmalar; farklı anlam vermeye çalışmalar.
- te'vilen**, [Ar. te'vīlen تَوِيلًا] (*te-vi:'len*) {OsT} *zf.* Sözü başka yöne çevirerek.
- te'vilî**, [Ar. te'vīlî تَوِيلِي] (*te-vi:li:.*) {OsT} *sf.* Sözü başka yöne çevirme ile ilgili.
- tevinmek**, [tev-in-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* Tasalanmak; utanmak; sıkılmak. [DLT]
- tevir**, [? tevir تَوِير] {ağız} *is.* 1. Tür; çeşit. 2. Durum; biçim. 3. Renk. [DS] 4. *sf.* {OsT} Türülü. ☞ **tevir tevir**, {OsT} {ağız} *Türülü türülü; çeşit çeşit; biçim biçim.* [DS]
- tevirlemek**, [tev-ir-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Devirmek; çevirmek; döndürmek. [EUTS] [Gabain]
- tevişmek**, [tev-iş-mek] {eT} *işleş. f. [-ür]* Birlikte şişe et dizmek. [DLT]
- teviye**, [eT. tev-i-y-e / büt-egü-y-e] {ağız} *zf.* “Tek düze” anlamına gelen “biteviye” sözünün yanlış kullanımı olan “bir teviye” sözünde geçer. [DS]
- tevke**, [? tevke] {ağız} *sf.* 1. Ters. 2. Yabansı; tuhaf. 3. Temiz kalpli; saf. [DS]
- tevkî, -i'ı** [Ar. vukū' > tevkī' تَوَكِيْع] (*tevki:.*, *k kalın söylenir*) {OsT} *is.* 1. Padişah fermanlarına çekilen tuğra. 2. Bu tür tuğraları taşıyan ferman. 3. Sülüs yazının bazı harflerini birbirine bağlamak suretiyle uygulanan bir yazı türü. 4. *huk.* Berat, mektup ve menşurlara konulan imge. 5. Padişah emirlerine konulan mühür. ☞ **tevkî'-i refî-i hümayün**, {OsT} *Padişahın yüce buyruğu.*
- tevkîci**, [tevki-ci] *is.* Padişah fermanlarına tuğra çeken hattat; tuğrakeş.
- tevkid¹**, [Ar. tevkīd تَوَكِيد] (*tevki:d*, *k kalın söylenir*) {OsT} *is.* 1. Tutuşturup yakma. 2. Tutuşturulup yakılma.
- tevkid²**, [Ar. ekd > tevkīd تَوَكِيد] (*tevki:d*) {OsT} *is.* Sağlamlaştırma.
- tevkīdat**, [Ar. tevkīdāt تَوَكِيدَات] (*tevki:da:t*, *k kalın söylenir*) {OsT} *is.* 1. Tutuşturup yakmalar. 2. Tutuşturulup yakılmalar.
- tevkif**, [Ar. vaqf > tevkīf تَوَكِيْف] (*tevki:f*, *k kalın söylenir*) *is.* 1. Bir kimseyi, bir şeyi durdurma; alıkoyma. 2. Bir suçundan dolayı bir kimseyi tutuklama; tutuklama. ☞ **tevkif etmek**, 1. *Alıkoymak; bekletmek.* 2. *Tutuklamak.* || **tevkif evi**, *Tutuk evi.* || **tevkif olunmak**, *Tutuklanmak.* || **tevkif vanası**, *Bir boru hattının tamamını ya da bir bölümünü kapamaya yarayan musluk ya da vana.*
- tevkīfat**, [Ar. tevkīf > tevkīfāt تَوَكِيْفَات] (*tevki:fa:t*, *k kalın söylenir*) {OsT} *is.* 1. Alıkoymalar. 2. Tutuklamalar. 3. Paraya uygulanan kesintiler.
- tevkīfhane**, [Ar. tevkīf + Far. -hāne تَوَكِيْفْخَانَة] (*tevki:pha:ne*) {OsT} *is.* Tutuk evi.
- tevkî'î**, [Ar. tevkî'î > tevkî'î تَوَكِيْعِي] (*tevki:i:.*, *k kalın söylenir*) {OsT} *is.* Tevkîci; tuğrakeş. ☞ **tevkî'î-i dīvān-ı hümayün**, {OsT} *Fermanlara padişahın nişanını koyan memur.*
- tevkil**, [Ar. vekālet > tevkīl تَوَكِيْل] (*tevki:l*) {OsT} *is.* Birini vekil etme. ☞ **tevkil etmek**, *Bir kimseyi vekil etmek.*
- tevkir**, [Ar. vaqar > tevkīr تَوَكِيْر] (*tevki:r*) {OsT} *is.* Saygı gösterme; ululama; ağırlama. ☞ **tevkir etmek**, {OsT} *Ağırlamak; ululamak; saygı göstermek.*
- tevkirli**, [tevkir-li] {ağız} *sf.* Nişanlı. [DS]
- tevkirat**, [Ar. tevkīrāt تَوَكِيْرَات] (*tevki:ra:t*) {OsT} *is.* Saygı göstermeler. ☞ **tevkīrāt-i kalbiye**, {OsT} *Gönülden saygılar; yüceltmeler; ululamalar.*
- tevkit**, [Ar. vaqt > tevkīt تَوَكِيْت] (*tevki:r*, *k kalın söylenir*) *is.* Vakti belirleme; zamanı tespit etme.
- tevkül**, [tevkül] {ağız} *is.* Söz kesme; nişan. [DS]
- tevküllü**, [Ar. tevkīl => tevkül-lü] {ağız} *sf.* Nişanlı. [DS]
- tevkülü**, [tevkü-lü] {ağız} *sf.* Nişanlı. [DS]
- tevkür**, [tevkür] {ağız} *is.* 1. Söz kesme; nişan. 2. Nişanlı kıza takılan altın, yüzük, küpe vb. armağanlar. [DS]
- tevkürlü**, [tevkür-lü] {ağız} *sf.* Nişanlı. [DS]
- tevelemek**, [tev-lē-mek] (*teve:mek*) {eT} *gçl. f. [-r]* Aldatmak; tavlama. [EUTS] [Gabain]
- tevlid**, [Ar. vilādet > tevlīd تَوَلِيْد] (*tevli:d*) {OsT} *is.* → tevlit.
- tevlīdat**, [Ar. tevlīdāt تَوَلِيْدَات] (*tevli:da:t*) {OsT} *is.* 1. Doğurmalar. 2. Doğurulmalar. 3. Doğurtmalar. 4. Meydana getirmeler; sebep olmalar.
- tevlig**, [tew-lig] {eT} *sf.* 1. Hileli; hilekâr; aldatıcı; yalancı. [EUTS] 2. *is.* Hile; aldatma. [KB]
- tevlīh**, [Ar. veleh > tevlīh تَوَلِيْه] (*tevli:h*) {OsT} *is.* 1. Şaşırtma. 2. Sersemleştirme.
- tevlīm**, [tev(i)-im ?] {ağız} *tis.* Kural; yöntem. [DS]

tevlit, -di [Ar. vilâdet > tevlîd توليد] (tevli:t) {OsT} is.

1. Dünyaya getirme; doğurma. 2. Bir şeyin ortaya çıkmasına neden olma; meydana gelmesini sağlama. 3. Doğuma yardımcı olma; doğurtma. ☞ **tevlit etmek**, {OsT} 1. Doğurmak. 2. Doğurtmak. 3. Meydana getirmek; neden olmak.

tevliye, [Ar. velâyet > tevliye توليه] {OsT} is. → tevliyet.

tevliyet, [Ar. velâyet > tevliyet توليت] {OsT} is. 1. Vakıf mallarına bakma görevi; mütevellilik. 2. Yüz çevirme; yüz döndürme. 3. *fikh*. Sahip olunan bir malı değeri ile başkasına bırakma. ☞ **tevliyet beratı**, {OsT} Mütevellilere verilen berat.

tevlüg, [tew-lüg] {eT} sf. Hileli; hilekâr; aldatıcı; yalancı. [DLT] [EUTS]

tevlüglenmek, [tev-lüg-le-n-mek] {eT} döñşl. f. [-ür] Kendini hileci saymak; hileci olmak. [DLT]

tevlük, [tev-lüg / tev-lük] {eT} sf. Alıcı; hileci; aldatıcı. [DLT]

tevlüklenmek, [tev-lük-le-n-mek] {eT} döñşl. f. [-ür] Kendini hileci saymak; hileci olmak. [DLT]

tevmek, [tev-mek] {eT} gçl. f. [-er] Eti şişe saptamak; dizmek. [DLT] [EUTS]

Tevrat, [Ar. tevrât تورات] (tevra:t) is. İbranilerin dinî kitabı olan Kutsal Kitap'ın başında yer alan Tekvin, Çıkış, Levliler, Sayılar ve Tesniye adlarını taşıyan beş ayrı kitabın tümüne birden verilen ad; Penteukhos; Ebdomekonta.

tevre, [tev-ir-mek > tev-(i)r-e ?] {ağız} sf. Ters; yanlış. [DS]

tevri, [tev-(i)r-i] {ağız} is. 1. Durum; biçim. 2. Çeşit; tür. [DS]

tevrîh, [Ar. tevrîh توريح] (tevri:h, h kalın söylenir) {OsT} is. Tarih atma; tarihleme.

tevrîhat, [Ar. tevrîhât توريحات] (tevri:ha:t, h kalın söylenir) {OsT} is. Tarih atmalar; tarihlemeler.

tevrîk, [Ar. varak > tevrîk توريق] (tevri:k, k kalın söylenir) {OsT} is. 1. Yapraklandırma. 2. Yapraklandırılma.

tevrîkat, [Ar. tevrîkât توريقات] (tevri:ka:t, k kalın söylenir) {OsT} is. 1. Yapraklandırmalar. 2. Yapraklandırılmalar.

tevrilmek, [tev-ir-mek > tev(i)r-il-mek] {eT} döñşl. f. [-ür] Devrilmek; dönmek; işlemek; çevrilmek. [EUTS] [Gabain]

tevrîm, [Ar. verem > tevrîm تورييم] (tevri:m) {OsT} is. 1. Şişirme; şişkinletme. 2. Yapraklandırılmalar.

tevrîmek, [tenrî-mek / tevrî-mek] (tevri:mek) {eT} gçsz. f. [-r] (Baş için) dönmek. [DLT]

tevrîs¹, [Ar. verâset > tevrîs توريث] (tevri:s) {OsT} is. 1. Birini kendisine mirasçı olarak seçme. 2. Miras

bırakma. 3. *isl. huk.* Bir kimsenin ölen birine mirasçı olduğunu belirleme.

tevrîs², [tevrîs] {ağız} is. Domates. [DS]

tevrîz, [tevrîz] {ağız} is. Kara kabak. [DS]

Tevrît, [Ar. tevrât > Far. tevrît] (tevri:t) {eAT} is. → Tevrat.

tevrîye, [Ar. verâ > tevrîye توريه] {OsT} is. 1. Amacını, isteğini gizleme. 2. *ed.* Bir söz içinde birden çok anlamı olan bir kelimeyi en uzak anlamını kastederek kullanma; *iham*. ☞ **tevrîye günü**, {OsT} Ay takvimine göre zilhicce ayının sekizinci gününe verilen ad.

Tevrüz, [? tevrüz] {ağız} is. Kutup yıldızı. [DS]

tevsen, [Ar. tevsen توسن] {OsT} is. 1. Sert başlı at. 2. Dik başlı adam. ☞ **tevsen-i zîbâ**, *Güzel ve yakışıklı at.*

tevsermek, [teb-se-r-mek / tevse-r-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] (Çamaşır vb. için) kurumaya yüz tutmak. [DS]

tevsetmek, [tebse-t-mek / tevse-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Yatıştırmak; uzlaştırmak. [DS]

tevsi¹, **-i**¹ [Ar. vüs'at > tevsî' توسيع] (tevsi:) {OsT} is. Yayma; genişletme. ☞ **tevsi etmek**, {OsT} Genişletmek; yaymak. || **tevsi-i hudûd**, {OsT} Sınırları genişletme. || **tevsi-i intikal**, {OsT} huk. Bir vakıf malın devir hakkını ve haddini büyütme, genişletme. || **tevsi-i me'zûniyet**, {OsT} huk. Yetki genişliği. || **tevsi-i tahkikat**, {OsT} Soruşturmanın genişletilmesi. || **tevsi-i tefsîr**, {OsT} Genişletici yorum.

tevsi², [Çin. tieh tzü => tevsî] {eT} is. Tepsi; sofrası. [DLT]

tevsi'at, [Ar. tevsî'ât توسيعات] (tevsi:a:t) {OsT} is. Genişletmeler; genişletilmeler.

tevsiid, [Ar. tevsîid توسيد] (tevsi:d) {OsT} is. 1. Yastığa dayandırma. 2. Yastığa dayandırılma. 3. Dayandırma; dayatma.

tevsih, [Ar. vesah > tevsîh توسيح] (tevsi:h, h kalın söylenir) {OsT} is. 1. Kirletme. 2. Kirletilme. 3. Paslandırma.

tevsiik, [Ar. vüşük > tevsîk تويق] (tevsi:k, k kalın söylenir) {OsT} is. 1. Sağlamlaştırma. 2. Bir şeyin doğruluğunu belgelerle kanıtlama; belgelere dayandırma. ☞ **tevsiik etmek**, {OsT} 1. Belgelendirmek. 2. Sağlamlaştırmak.

tevsiim, [Ar. vesm > tevsîm توسيم] (tevsi:m) {OsT} is. 1. Deriyi dağlama; dağlama yoluyla işaretleme. 2. Adlandırma; ad verme. 3. Hacıların hac zamanı toplanması. ☞ **tevsiim etmek**, {OsT} 1. Deriyi dağlamak; dağlama yoluyla işaretlemek. 2. Adlandırmak; ad vermek. 3. Hac zamanında toplanmak.

tevsiimat, [Ar. tevsîmât توسيمات] (tevsi:ma:t) {OsT}

- is.* 1. Dövme ya da dağlama yoluyla yapılan işaretler. 2. Adlandırmalar; ad vermeler.
- tevsiz**, [tev-siz] {eT} *sf.* Hilesiz; fesatsız. [EUTS]
- tevsolmak**, [teb-(i)z / tebs+ol-mak] {ağız} *gçsz. b. f. [-ur]* Yatışmak; durgunlaşmak. [DS]
- tevşelmek**, [*teviş > tev(i)ş-e-l-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* Ufalanmak; karışmak. [DLT]
- tevşemek**, [*teviş > tev(i)ş-ē-mek] (tevşe:mek) {eT} *gçsz. f. [-r]* (İp için) karışmak; dolaşmak. [DLT]
- tevşenmek**, [tevşē-mek > tevşe-n-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* Çalışmak; çırpınmak. [DLT]
- tevşetmek**, [tevşē-mek > tevşe-t-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* 1. (İp için) karıştırmak; dolaştırmak. [DLT] 2. Birini terini burçaklatıncaya kadar yormak. [DLT]
- tevşi**, -i'ı [Ar. tevşī' توشيع (tevşi:) {OsT} *is.* Süsleme.
- tevşig**, [tevşē-mek > tevş-ig / tewş-ig] {eT} {OsT} *is.* Çarpışma. [KB]
- tevşih**, [Ar. vişāh (kuşak) > tevşih توشيح (tevşi:h) {OsT} *is.* 1. Süsleme. 2. *ed.* Bir eserin başında yer alan sunuş yazısı. 3. *ed.* Zengin kafiye ile yazılmış olan manzume. 4. Kur'an-ı Kerim'i usul ve adabına uygun olarak okuma. 5. *isl.* Mevrit bahirleri arasında dinî ve tasavvufî kasideler okuma.
- tevşihat**, [Ar. tevşihāt توشيحات (tevşi:h) {OsT} *is.* 1. Süslemeler. 2. *ed.* Zengin kafiyeler.
- tevşim**, [Ar. veşim > tevşim توشيم (tevşi:m) {OsT} *is.* 1. Vücuda dövme yapma. 2. İğne ile yazı yazma.
- tevşimat**, [Ar. tevşimāt توشيمات (tevşi:ma:t) {OsT} *is.* 1. Vücuda dövme yapımlar. 2. İğne ile yazı yazmalar.
- tevşinmek**, [*teviş > tev(i)ş-ē-mek > tevş-in-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* Çalışmak; çırpınmak. [DLT]
- tevşülmek**, [*teviş > tev(i)ş-e-l-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* Karışmak. [DLT]
- tevşünmek**, [*teviş > tev(i)ş-ē-mek > tevş-in-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* Çalışmak; çırpınmak. [DLT]
- tevtid**, [Ar. veted > tevtid توتيد (tevti:d) {OsT} *is.* Kazık kakma.
- tevtir**, [Ar. vetr > tevtir توتير (tevti:r) {OsT} *is.* Yay gibi gerilme.
- tevük¹**, [tevük] {eT} *zm.* Filan. [Mühennâ]
- tevük²**, [? tevük] {ağız} *is.* Kızak. [DS]
- tevül**, [tevil / tevül] {ağız} *is.* Durum; biçim. [DS]
- tevür**, [tevür / tevir] {ağız} *is.* 1. Tür; çeşit. 2. Durum; biçim. [DS]
- tevürgen**, [tevir-mek > tevür-gen] {eT} *sf.* Her zaman çeviren. [DLT] ☞ evürgen **tevürgen**, {OsT} {eT} *Her zaman çeviren.* [DLT]
- tevürleşmek**, [tevür-le-ş-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Değişmek. [DS]
- tevvürmek**, [tevir-mek / tevür-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Çevirmek. [DLT] ☞ evürdi **tevvürdi**, *Evirip çevirdi; alt üst etti; tasarruf etti.* [DLT]
- tevvab**, [Ar. tevbe > tevvāb تواب (tevva:b) {OsT} *sf.* 1. Çok tövbe edici; tövbe eden. 2. (Allah için) kullarının tövbesini kabul eden.
- tevvabîn**, [Ar. tevvāb > tevvābîn توابين (tevva:bi:n) {OsT} *is.* 1. Tövbe ediciler. 2. *öz. is.* (T büyük yazılır) Kerbela olayında Hz. Hüseyin'e yardım edilmemesinden doğan pişmanlık esasına dayanarak kurulan fırka.
- tevyil**, [Ar. tevyil توييل (tevyi:l) {OsT} *is.* 1. Birine "Yazıklar olsun sana!" deme. 2. Birine ilenme; beddua etme.
- tevyilat**, [Ar. tevyilāt توييلات (tevyi:la:t) {OsT} *is.* 1. Birine "Yazıklar olsun sana!" demeler. 2. İlenmeler; beddua etmeler.
- tevzi**, -i'ı [Ar. vez' > tevzi' توزيع (tevzi:) {OsT} *is.* 1. Dağıtma; paylaşırma; üleştirme. 2. Dağıtım. ☞ **tevzi bürosu**, *Gazete, dergi vb. şeylerin dağıtım işlerini yürüten büro.* || **tevzi etmek**, *Dağıtmak; paylaştırmak.*
- tevziat**, [Ar. tevzi' > tevzi'āt توزيعات (tevzi:a:t) {OsT} *is.* 1. Dağıtımlar; paylaştırmalar. 2. Dağıtım işleri. 3. İmparatorluk döneminde, toplanacak olan vergi miktarının halka bildirilmesi işine verilen ad.
- tevzii**, [Ar. tevzi' > tevzi'ī توزيعي (tevzi:i:) {OsT} *sf.* 1. Dağıtım ile ilgili; dağıtıma ait. 2. Üleştirme ile ilgili.
- tevzin**, [Ar. vezn > tevzīn توزين (tevzi:n) {OsT} *is.* 1. Denkleştirme; denk hâle getirme; dengeyi sağlama. 2. Tartma. ☞ **tevzin etmek**, {OsT} 1. *Denkleştirmek.* 2. *Tartmak.*
- tevvür**, [tevizir / tevvür] {ağız} *is.* Düzensiz; kurnaz. [DS]
- tex**, [Fr. tex] *is.* Dokuma ipliklerinin numaralandırılması işleminde kullanılan ipliğin bir kilometresinin gram cinsinden ağırlığı; teks.
- tey**, [-tay / -tey] *yap. e.* → -tay.
- tey¹**, [Ar. te ت] {eT} *is.* Arap; Acem ve Osmanlı alfabelerindeki T harfi. [Bahşayış]
- tey²**, [toy > tey] {ağız} *is.* Düğün eğlencesi. [DS]
- teya**, [te-y-a] {ağız} *e.* 1. İşte. 2. Sözde; sanki. [DS]
- teyak**, -ğı [tayak / dayak / teyak] {ağız} *is.* Destek; dayak. [DS]
- teyakkun**, [Ar. yakīn > teyakkūn تيقون {OsT} *is.* İyi bilme; tam olarak bilme.
- teyakkunat**, [Ar. teyakkūnāt تيقونات {OsT} *is.* İyi bilmeler; tam olarak bilmeler.
- teyakkuz**, [Ar. yaqāza > teyakkūz تيقظ {OsT} *is.* 1.

Uykudan kalkma; uyanma. **2.** Gözünü açma; gerçekleri görme; uyanıklık; saklık. **3.** Gelecek bir tehlikeye karşı gerekli bütün önlemleri alarak hazır durumda bekleme. ⇨ **teyakkuzaya geçmek**, *as. Savaş durumu ihtimaline karşı bütün önlemleri alarak beklemek.* || **teyakkuz etmek**, *Uyanmak; gerçekleri görmek; sak durmak.* || **teyakkuz hâli**, {OsT} *as. Savaş ihtimali göze alınarak hazırlıklı bulunma durumu.*

teyakkuzat, [Ar. teyakkuzāt تيقظات] (*teyakkuzat*:t) {OsT} *is.* Uyanmalar.

teybis, [Ar. teybīs تيبيس] (*teybi:s*) {OsT} *is.* **1.** Kurutma. **2.** Kurutulma. **3.** Kurulama.

teyda, [te-y-da] {ağız} *e.* İşte. [DS]

teydillemek, [teydil-le-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Sıçraya sıçraya, koşar gibi gitmek. [DS]

teydir, [tey-dir ?] {ağız} *is.* Tepe üstündeki küçük düzlükler. [DS]

teydirmek, [tey-dir-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* **1.** Azdırmak; zıvanadan çıkarmak. **2.** Aşırmaq; çalmak. [DS]

teye, [tevek > teye] {ağız} *is.* Destek. [DS]

teyebbüs, [Ar. teyebbūs تيبس] {OsT} *is.* Kuruma; kuru olma.

teyebbüsat, [Ar. teyebbüsāt تيبسات] {OsT} *is.* Kurumalar; kuru olmalar.

teyek, -ği [tevek > teyek] {ağız} *is.* **1.** Asma yaprağı. **2.** Asmanın taze filizi. **3.** Asma kütüğü. **4.** Üzüm bağı. **5.** Asma budağı. [DS]

teyel, [teg-mek (*değmek*) > teg-el > teğel / teyel] *is.*

1. Kesilen kumaş parçalarını seyrek ve kaba bir dikişle geçici olarak birbirine tutturma. **2.** Bu iş için kullanılan biraz kaba ve dayanıksız iplik. **3.** {ağız} Hırka, mintan veya dizliklerin üzerine yol yol işlenen nakış. [DS] **4.** Kumaşın kıyısına yapılan dikiş. ⇨ **teyel atmak**, *Kumaş parçalarını kabaca tutturacak biçimde dikmek.* || **teyel ipliği**, *Teyel yapmakta kullanılan kaba ve dayanıksız iplik.* || **teyel sökmek**, *Kumaş dikildikten sonra teyel ipliklerini koparıp almak.* || **teyel yapmak**, *Kumaş parçalarını kabaca tutturacak biçimde dikmek.*

teyelleme, [teyel-le-me] *is.* Teyellemek eylemi.

teyellemek¹, [teyel-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Dikiş öncesi, bir elbisenin parçalarını seyrek bir iplikle geçici olarak tutturmak.

teyellemek², [teyel-le-mek / teğel-le-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Koşmak. [DS]

teyellenme, [teyel-le-n-me] *is.* Teyellenmek eylemi.

teyellenmek, [teyel-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* Teyel ile dikilmek; teyelle tutturulmak; teyel yapılmak.

teyelli¹, [teyel-li] *sf.* Teyel yapılmış olan; üzerine teyel atılmış; parçaları teyelle birbirine tutturulmuş olan.

teyelli², [teyel-li] {ağız} *sf.* (Nesne için) hafif bir dokunmadan etkilenen; çok duyarlı; hassas. [DS]

teyelti¹, [teğelti / teyelti] {ağız} *is.* **1.** Binek hayvanlarında eyerin altına konulan keçe. **2.** Kuskunsuz eyer. **3.** Eyerin alt bölümü. [DS]

teyelti², [teye-l-ti] {ağız} *is.* Kadınların alnındaki gümüş ya da altın dizisi. [DS]

teyelti³, [teye-l-ti] {ağız} *is.* Sonradan sökmek üzere dikilen kaba, eğreti dikiş. [DS]

teyemek¹, [teye-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-y(i)-yor]* **1.** Düşürmeyecek biçimde sıkıca ve dikkatli olarak tutmak. **2.** Dikkatle bakmak. [DS]

teyemek², [teye-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-y(i)-yor]* Yeni ayakkabının dikiş yerlerinin üstünden bir kez daha dikmek. [DS]

teyemmüm, [Ar. yemām > teyemmüm تيمم] {OsT} *is.* Su bulunmayan durumlarda toprak vb. ile abdest alma.

teyemmümat, [Ar. teyemmümāt تيممات] {OsT} *is.* Teyemmümler.

teyemmün, [Ar. yümñ > teyemmün تيمن] {OsT} *is.* Uğurlu sayma. ⇨ **teyemmün etmek**, *Uğurlu saymak.*

teyemmünat, [Ar. teyemmünāt تيمنات] (*teyemmünat*:t) {OsT} *is.* Uğurlu saymalar.

teyemmünen, [Ar. teyemmünen تيمناً] {OsT} *is.* Uğurlu saymalar.

teyeng, [teyeñ / teyiñ] (*teyeñ*) {eT} *is. zool.* Sincap. [ETY] [Tekin]

teyessür, [Ar. teyessür تيسر] {OsT} *is.* **1.** Kolay olma; kolaylaşma. **2.** Başarı ile bitme.

teyessürat, [Ar. teyessürāt تيسرات] {OsT} *is.* **1.** Kolay olmalar; kolaylaşmalar. **2.** Başarı ile bitmeler.

teyet, -di [teye-t] {ağız} *is.* İplik, yün çilesi. [DS]

teyfece, [teyfe-ce] (*teyfe'ce*) {ağız} *zf.* Kolayca. [DS]

teygın, [tey-gin] {ağız} *is.* Sürüden kaçan koyun. [DS]

te'yid, [Ar. eyd > te'yid تآيد] (*te-yi:d*) {OsT} *is.* → teyit.

te'yidat, [Ar. te'yidāt تآيدات] (*te-yi:da:t*) {OsT} *is.* Kuvvetlendirmeler; sağlamlaştırmalar.

teyik, -ği [tevek / teyek / teyik] {ağız} *is.* → tevek. [DS]

teyil, [teyi-l ?] {ağız} *is.* Sonradan sökmek üzere dikilen kalın, eğreti dikiş. [DS]

teyin¹, [té-mek > te-yin] {eT} *zf.* Diye; diyerek. [ETY]

teyin², [teyin تين] {eAT} {ağız} *is.* Sincap. [DS]

te'yis, [Ar. ye's > te'yis تآيس] (*te-yi:s*) {OsT} *is.* Üzüntüye boğma; meysus etme.

teyiş, [tey-iş] {ağız} *is.* İlgi; ilişki. [DS]

- teyit, -di** [Ar. eyd > te'yid تَأْيِيد] (*te:yi:t*) *is.* **1.** Sağlam hâle gelme. **2.** Sağlamaştırma. **3.** Doğrulama; doğruluğunu kanıtlama; gerçekleştirme. **teyit etmek, 1.** Sağlamaştırmak. **2.** Doğrulamak; gerçeklemek.
- teyitilmek**, [tē't-mek > tē't-il-mek / teyt-il-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* Akıllanmak; zekileşmek. [DLT]
- teyitli**, [teyit-li] *sf.* Teyit edilmiş olan.
- teykin**, [Ar. teykin تَيْكِين] (*teyki:n, k kalın söylenir*) {OsT} *is.* **1.** Tam olarak bildirme; iyiden iyiye bildirme. **2.** İyice bildirilme.
- teykinat**, [Ar. teykināt تَيْكِينَات] (*teyki:na:t, k kalın söylenir*) {OsT} *is.* **1.** Tam olarak bildirmeler. **2.** İyice bildirilmeler.
- teykitiz**, [Ar. teykitiz تَيْكِيْز] (*teyki:z, k ve z kalın söylenir*) {OsT} *is.* Uyarma; ikaz etme.
- teylemek¹**, [tey-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Bakmak; tanımak. **2.** Gözetlemek. [DS]
- teylemek²**, [tağ-la-mak / tey-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Dağlamak. [DS]
- teylendirmek**, [teyle-n-dir-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Kovalamak. [DS]
- teymek**, [tüy-mek > tey-mek] {ağız} *gçsz. f. [-er]* Kaçmak. [DS]
- teymim**, [Ar. teymim تَيْمِيم] (*teymi:m*) {OsT} *is.* **1.** Te-yemmüm ettirme. **2.** Te-yemmüm ettirilme.
- teymin**, [Ar. teymīn تَيْمِين] (*teymi:n*) {OsT} *is.* Birisine "Uğurlu olsun" deme.
- teyn**, [? teyn] {ağız} *is.* Salı günü. [DS]
- teynek¹, -ği** [tey(i)n-e-k ?] {ağız} *sf.* Hoppa. [DS]
- teynek², -ği** [değenek > değnek > teynek] {ağız} *is.* Sopa; değnek. [DS]
- teynek³, -ği** [? teynek] {ağız} *is.* **1.** Çamaşır teknesi. **2.** Çamaşırılık. [DS]
- teynel¹**, [defne / tehnel / teynel] {ağız} *is.* Defne ağacı. [DS]
- teynel²**, [? teynel] {ağız} *is.* Sepet. [DS]
- teynemek**, [tey-le-mek > teyne-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-n(i)-yor]* Gözlemek. [DS]
- teyp, -bi** [İng. tape] *is.* Sesleri manyetik bir ortama kaydetmeye ya da kaydedilmiş olan sesleri okumaya yarayan aygıt; kasetçalar.
- teyrek**, [Ar. tiryāk => teyrek] {ağız} *is.* **1.** Keyif verici maddeler. **2.** Yeni doğmuş bebeğe meme vermeden önce ağzına sürülen bir tür bitkisel ilaç. [DS]
- teyreki**, [Ar. tiryākī => teyreki] {ağız} *sf.* Keyif verici maddelere karşı alışkanlığı olan; tiryaki. [DS]
- teyrence**, [teyre-n-ce] {ağız} *is.* Merdiven. [DS]
- teys**, [Ar. teys تَيْس] {OsT} *is.* Erkek keçi; teke. **teysü'l-lihye**, {OsT} *Keçi sakalı.*
- teysir**, [Ar. teysir تَيْسِير] {OsT} *is.* **1.** Kolaylaştırma. **2.** Kolaylaştırılma.
- teysiran**, [Yun. ksistérin (kazıyıcı) > eğsiran / eysiran / teysiran] {ağız} *is.* Tekneden hamur kazımaya yarayan spatulaya benzer bir tür araç. [DS]
- teysirat**, [Ar. teysirāt تَيْسِيرَات] {OsT} *is.* **1.** Kolaylaştırmalar. **2.** Kolaylaştırılmalar.
- teysiren**, [Yun. ksistérin => teysiren] {ağız} *is.* → teysiran. [DS]
- teytan**, [? teytan] {ağız} *is.* Kurumuş sığır pisliği. [DS]
- teytik**, [tē't-mek > tē't-ik / teyt-ik] {eT} *sf.* Akıllı; zeki. [DLT]
- teyün**, [teyün / teyin تَيْوُن] {OsT} *is.* Sincap.
- teyyar**, [Ar. teyyār تَيْيَار] (*teyya:r*) {OsT} *is.* **1.** Dalga. **2.** *sf.* (Nesne için) tamamı bitmiş; hazır; hazırlanmış.
- teyyare**, [Ar. teyyār / teyyāre] {ağız} *is.* Uçurtma. [DS]
- teyyy**, [teyyy] {ağız} *zf.* Ta! (uzaklık belirtir.) [DS]
- teyze**, [tây / tay / daay (ana tarafından akraba) + eze (kız kardeş) > tay eze / tay ezesi] *is.* **1.** Çocuğa göre, annenin kız kardeşi. **2.** *ünl.* Yaşlı ve kendinden büyük kadınlara söylenen seslenme sözü.
- teyzezade**, [teyze+Far. -zāde زَادَة تَيْزَة] (*teyzeza:de*) {OsT} *is.* Bir kimseye göre, teyzesinin erkek çocukları.
- tez¹**, [Far. tēz تَز] (*téz*) *sf.* **1.** Çabuk; acele; hızlı. {eT} (*aynı*) [Bahşayış]. **2.** *zf.* Hızlı; çabuk; acele. **tez bereye** (beriye), *Kolay kolay.* || **tez beri**, → tezberi. || **tez canlı**, *Bir işin hemen yapılmasını isteyen; böyle bir yaradılışta olan.* || **tez canlılık**, *Sabırsızlık; aceleci davranma.* || **tez dişi**, *bot. (Çiçek için) dişi organı erkek organdan önce gelişen.* || **tez dişilik**, *bot. Tez dişi olma durumu.* || **tez elden**, *Çarçabuk; acele olarak.* || **tez er**, *bot. (Erdişi çiçekler için) erkek organı dişi organdan önce gelişen.* || **tez erlik**, *bot. Tez er olma durumu.* || (...den) **tezi yok**, *En kısa zamanda; hemen; derhal; en önce.* || **tez vakitte**, *En kısa sürede.* || **tez zamanda**, *En kısa sürede.*
- tez²**, [Yun. thesis (öne sürme) > Fr. thèse] *is.* **1.** Doğruluğu ve gerçekliği kanıtlanmaya çalışılan kuramsal öneri; kanı; sav; düşünce. **2.** Yüksek okul ve üniversitelerde öğrencilerin ya da akademik çalışma yapan öğretim üyelerinin bir kurul önünde savundukları bilimsel araştırma ürünü eser.
- tez³**, [tez] {ağız} *is.* Peynir, çökelek ve yağlardaki iştah açıcı, dili hafif buran acımsı tat. [DS]
- tez⁴**, [tez] {ağız} *is.* Kesin olarak. [DS]
- tez⁵**, [tez] {ağız} *is.* Kabak, hıyar, karpuz gibi bitkilerin yaprak ve dalları. [DS]
- tezad, -ddi** [Ar. zıdd > tezādd تضَاد] (*teza:d*) {OsT} *is.* → tezat.

- tezahüf**, [Ar. tezāhüf تراهف] (*teza:hüf*) {OsT} is. Sa-
vaşta iki taraf askerlerinin çatışması.
- tezahüm**, [Ar. zaḥm > tezāhüm تراحم] (*teza:hüm*)
{OsT} is. Birikme; yığılma. ☐ **tezahüm etmek**,
{OsT} *Birikmek; yığılmak.*
- tezahür**, [Ar. zūhūr > tezāhūr تظاهر] (*teza:hür*) {OsT}
is. **1.** Ortaya çıkma; belirme; görünme. **2.** Belirti;
görünen iz. **3.** Yardım etme; arka çıkma. ☐ **teza-
hür etmek**, *1. Belirmek; ortaya çıkmak; görünmek.*
2. Yardım etmek; arka vermek.
- tezahürat**, [Ar. tezāhūr > tezāhürāt تظاهرات] (*teza:-
hūra:t*) {OsT} is. **1.** Belirtiler; hastalık belirtileri. **2.**
Bir kimse ya da şey için yapılan toplu gösteri.
- tezakir**, [Ar. tezkire > tezakir تذاكر] (*teza:kir*) {OsT}
is. Tezkereler. ☐ **tezakir-i vāride**, {OsT} *Gelen tez-
kereler.*
- tezakum**, [Ar. zaḥkım > tezaḥkım ترقم] {OsT} is.
(Hakaret olarak) lokmayı güçlülükle yutma; zıkkım-
lanma.
- tezana**, [Far. tāsāne => tezene / tezāna] {ağız} is. →
tezene. [DS]
- tezane**, [Far. tāsāne => tezene / tezāne] {ağız} is. →
tezene. [DS]
- tezarüf**, [Ar. tezārüf تظارف] (*teza:rüf*) {OsT} is. Zarif
olmayı isteme.
- tezat**, -dı [Ar. zıdd > tezádd تضاد] (-a:dt) {OsT} is. **1.**
Birbiri ile çelişki içinde bulunma; birbiri ile çatışan
şeylerin ve kimselerin durumu; karşıtlık; çelişki. **2.**
ed. Bir söylemde anlamca birbirine karşıt sözcük
ya da kavramların kullanılması sanatı. ☐ **tezada
düşmek**, *Söyledikleri birbirini tutmamak; biri di-
ğeri ile çelişmek; tutarsızlık göstermek; çelişmek.*
- tezatlı**, [tezat-lı] *sf.* Aralarında karşıtlık bulunan; çe-
lişkili; tutarsız; kontrast.
- tezatsız**, [tezat-sız] *sf.* Aralarında karşıtlık bulunma-
yan; tutarlı; çelişkisiz.
- teza'uf**, [Ar. zı'f > tezá'uf تضاعف] (*teza:uf*) {OsT} is.
İki katına çıkma; iki misli olma. ☐ **tezá'uf etmek**,
{OsT} *İki kat artmak.* || **tezá'uf-i şahsiyet**, {OsT}
psikol. Benlik ikileşmesi.
- tezavül**, [Ar. tezāvül تراول] (*teza:vül*) {OsT} is. Bir
diğerini geçmeye çalışma; rekabet.
- tezavür**, [Ar. tezāvür تراور] (*teza:vür*) {OsT} is. Kar-
şılıklı ziyarette bulunma.
- tezavürat**, [Ar. tezāvürāt تراورات] (*teza:vüra:t*) {OsT}
is. Karşılıklı ziyarette bulunmalar.
- tezyayuk**, [Ar. tezyayuk تضايق] (*teza:yuk*) {OsT} is.
Artma; çoğalma.
- tezyayüd**, [Ar. ziyāde > tezyayüd ترايد] (*teza:yüd*) {OsT}
is. → tezyayüt.
- tezyayüd**, [Ar. tezyayüd ترايدات] (*teza:yüda:t*) {OsT}
is. Artmalar; çoğalmalar; ziyadeleşmeler.
- tezyayüf**, [Ar. tezyayüf تضاييف] (*teza:yüf*) {OsT} is. Çağ-
rıştırma; çağrışım.
- tezyayüt**, -dü [Ar. ziyāde > tezyayüd ترايد] (*teza:yüt*)
{OsT} is. Çoğalma; artma; ziyadeleşme. ☐ **tezyayüt
etmek**, {OsT} *Çoğalmak; artmak.*
- teza'zu**, -u'ı [Ar. teza'zu' ترازع] (*teza-zu*) {OsT} is. **1.**
Önleme; engel olma. **2.** Deprenme.
- tezbasan**, [tez+bas-an] {ağız} is. Turfanda. [DS]
- tezberi**, [tez+beri] {ağız} *zf.* **1.** Tezce; çabucak; he-
men. **2.** Yakın zaman. **3.** Kolay kolay. [DS]
- tezberiden**, [tezberi-den] {ağız} *zf.* Yakın ve tez za-
manda. [DS]
- tezbib**, [Ar. tezbib تزييب] (*tezbi:b*) {OsT} is. **1.** Meyve
kurutma. **2.** Bir yiyeceğin içine kuru üzüm koyma.
- tezbih**, [Ar. tezbih تزييح] (*tezbi:h, h kalın söylenir*)
{OsT} is. Boğazından keserek öldürme; boğazlama.
- tezbil**, [Ar. zebil > tezbil تزييل] (*tezbi:l*) {OsT} is.
Toprağı gübreleme.
- tezbir**, [Ar. tezbir تزيير] (*tezbi:r*) {OsT} is. **1.** Yazma.
2. Yazılma.
- tezbirat**, [Ar. tezbirāt تزييرات] (*tezbi:ra:t*) {OsT} is. **1.**
Yazmalar. **2.** Yazılmalar.
- tezce¹**, [tez-cek / tez-ce] {ağız} *sf.* **1.** Aceleci; ivercen.
2. Alingan. [DS]
- tezce²**, [tez-ce] {ağız} *zf.* Çabucak; hemen; derhal.
[DS]
- tezce³**, [tezçe / tezce] {ağız} is. Yük ve çeki hayvanla-
rında görülen çeşitli hastalıklara verilen ad. [DS]
- tezce⁴**, [tez-ce ?] {ağız} is. İpliği yumak yapmaya
yarayan bir araç; çıkırık. [DS]
- tezcek**, -ği [tez-cek] {ağız} *sf.* **1.** Aceleci; ivercen. **2.**
zf. Çabucak; hemen; derhal. [DS]
- tezdin**, [tez-den] *zf.* **1.** {OsT} Çabucak. **2.** {ağız} Ye-
niden; gene. [DS]
- tezdignen**, [tez-lik-le-n / tezdignen] {ağız} *zf.* Çabu-
cak; hemen derhal. [DS]
- tezdirmek**, [tez-dir-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* **1.** Bilme-
den elinden kaçırmak. **2.** (Bir şeyi) bırakıp kaçmak.
3. Sessizce birinin yanından ayrılmak. [DS]
- teze¹**, [Far. tāsē => teze ترا / تزه] {eAT} {OsT} {ağız} *sf.*
Taze; yeni. [DS]
- teze²**, [teze] {ağız} is. Tezgâhta ip sarılan makara.
[DS]
- tezebbüd**, [Ar. zebed > tezebbüd تزيب] {OsT} is. **1.**
Köpüklenme; köpürme. **2.** Kaymak bağlama; kay-
maklanma. ☐ **tezebbüd-i leben**, {OsT} *Sütüm kay-
mak bağlaması.*

tezeberi, [tez-e+beri / tez+beri] {ağız} zf. Çabucak; hemen; derhal. [DS]

tezebzüb, [Ar. zebzebe > tezebzüb تذبذب] {OsT} is. 1. Kararsızlık. 2. Karışıklık.

tezebzübat, [Ar. tezebzübāt تذبذبات] {OsT} is. 1. Kararsızlıklar. 2. Karışıklıklar.

tezedden, [teze-den] {ağız} zf. Yeniden. [DS]

tezediye, [tez+et-mek > tez+ed-i-y-e ?] {ağız} zf. Çarçabuk; acele; ivedi. [DS]

tezehhur, [Ar. tezaḥḥur تترخر] {OsT} is. Denizin köpürüp taşması.

tezehhüd, [Ar. zühd > tazahhüd تزهد] {OsT} is. İbade-dete dalma; züht olma.

tezehhür, [Ar. zehre > tezehhür تهر] {OsT} is. 1. Çiçeklenme; çiçek açma. 2. kim. Çiçeksime. 3. tıp. Cildin üstünde görülen küçük küçük kabarcıklar. ☞ **tezehhür etmek**, {OsT} Çiçek açmak.

tezehhürat, [Ar. tezehhürāt تهرات] {OsT} is. Çiçeklenmeler; çiçek açmalar.

tezek¹, -ği [eT. tezek / tézek] is. 1. {eT} At gübresi. [DLT] 2. {eT} Kuş pisliği. [ETY] 3. Deve gübresi. 4. Yakacak olarak kullanmak üzere kurutulmuş sığır tersi. 5. {ağız} Saban veya belin kaldırdığı iri toprak parçası; sert toprak topağı; kesek. [DS]

tezek², -ği [gez-ek / kezek / tezek] {ağız} is. Hayvanları sıra ile otlatma. [DS]

tezeker, [tezeker ?] {ağız} Masuraya sarılacak iplik çilesinin takıldığı araç. [DS]

tezeki, [Ar. tezkiye > tezekkī تزكى (tezekki:)] {OsT} is. Temize çıkma; aklanma; temizlenme.

tezekkür, [Ar. zıkr > tezekkür تذكر] {OsT} is. 1. Bir konu hakkında konuşma. 2. Hatırlama; anımsama. ☞ **tezekkür etmek**, {OsT} 1. Bir konuyu görüşmek; hakkında konuşmak. 2. Hatırlamak.

tezekkürat, [Ar. tezekkürāt تذكرات] {OsT} is. 1. Bir konu hakkında yapılan konuşmalar. 2. Hatırlamalar; anımsamalar.

tezekküri, [Ar. tezekküri تذكري (tezekküri:)] {OsT} sf. Konuşmaya, görüşmeye ilişkin; oylaşık.

tezeklemek, [tezek-lē-mek] (tezekle:mek) {eT} gçsz. f. [-r] (Hayvan için) dışkısını yapmak; pislemek. [DLT]

tezeliberi, [tez-el-i+beri] {ağız} zf. Çabucak; hemen-cekik; kolayca. [DS]

tezeluk, [Ar. zelḳ > tezeluḳ تزلق] {OsT} (tezelük) is. Sürçme; kayma. ☞ **tezelluk-i akdām**, {OsT} Ayakların kayması.

tezellül, [Ar. zillet > tezellül تذلل] {OsT} is. 1. Hakarete katlanma; horlanma. 2. Horlanma; alçalma;

küçülme. ☞ **tezellül etmek**, {OsT} Horlanmak; al-şağılanmayı kabul etmek.

tezellülat, [Ar. tezellülāt تذلات] {OsT} is. Hakarete katlanmalar; horlanmalar.

tezelzül, [Ar. zelzele > tezelzül تزلزل] {OsT} is. 1. Sallanma; sarsılma. 2. Yer sarsıntısı; zelzele olma. ☞ **tezelzül etmek**, {OsT} Sarsılmak. || **tezelzül-i esnān**, {OsT} Dişlerin sallanması.

tezelzülât, [Ar. tezelzül > tezelzülāt تزلزلات (tezelzülâ:t)] {OsT} is. Sarsılmalar; yer sarsıntıları. ☞ **tezelzülât-ı arziye**, {OsT} Yer sarsıntıları; deprem.

tezelzülî, [Ar. tezelzülî تزلزلى (tezelzülü:)] {OsT} sf. Sarsıntı ile ilgili; depreme ilişkin.

tezemmül, [Ar. zeml > tezemmül تامل] {OsT} is. Bir şeye sarınma; sarılıp sarmalanma; örtünme; bürünme. ☞ **tezemmül-i nebî**, {OsT} Hz. Muhammed'in ilk vahyin etkisi ile örtünüp bürünmesi olayı.

tezenbür, [Ar. tezenbür تنبر] {OsT} is. Kibirlenme; kurumlanma.

tezenduk, [Ar. zındıḳ > tezenduk تندق] {OsT} is. Hak yoldan ayrılma; zındıklaşma.

tezene, [Far. tãzãne (kamçı) => tezene تزنه] is. müz. Telli çalgıları seslendirmekte kullanılan, çoğunlukla kiraz ağacı kabuğundan yapılmış mızrap. {OsT} {ağız} (aynı) [DS]

tezere, [Far. tãzãne => tezene / tezere] {ağız} is. Tezene. [DS]

tezerger, [? tezerger] {ağız} is. İp eğirmeye yarayan bir tür çıkırık. [DS]

tezerker, [? tezerker] {ağız} is. → tezerger. [DS]

tezerrür, [Ar. tezerrür تزور] {OsT} is. 1. biy. Tomurcuklanma ile üreme. 2. Bir tohumdan başka tohumun çıkması.

tezerv, [Far. tezerv تدرو] {OsT} is. Sülün. ☞ **tezerv-i zerrîn-per**, {OsT} 1. Altın kanatlı sülün. 2. Güneş.

tezervî, [Far. tezervî تدروى] {OsT} sf. Sülüne ait; sülünle ilgili.

tezevvuk, [Ar. zevḳ > tezevvuḳ تذوق] {OsT} is. Zevk alma; tat alma. ☞ **tezevvuk etmek**, {OsT} Zevk almak.

tezevvukat, [Ar. tezevvuḳât تذوقات] {OsT} is. Zevk almalar; tat almalar.

tezevvüc, [Ar. zevc > tezevvüc تزوج] {OsT} is. Evlenme; izdivaç. ☞ **tezevvüc etmek**, {OsT} Evlenmek.

tezevvücat, [Ar. tezevvücat تزوجات (tezevvüca:t)] {OsT} is. Evlenmeler; zevce edinmeler.

tezevvüd, [Ar. tezevvüd تزود] {OsT} is. Yola çıkarken yanına yiyecek alma; yol azığı alma.

tezeyyün, [Ar. zînet > tezeyyün تزین] {OsT} is. Süslenme; bezenme. ☞ **tezeyyün etmek**, {OsT} Süslenmek; bezenmek. || **tezeyyün eylemek**, {OsT} Süslenmek; bezenmek.

tezeyyünat, [Ar. tezeyyünât تزينات] (tezeyyüna:t) {OsT} is. Süslenmeler; bezenmeler.

tezfî, [Ar. zift > tezfîت زفتیت] (tezfî:t) {OsT} is. 1. Ziftleme. 2. Ziftlenme.

tezgâh, [Far. dest (el) + -gâh (yer) دستگاه => tezgâh ترگاه] (tezgâh → tezgâ:hı) is. 1. Üzerinde iş yapılan bir tür masa. 2. Dükkânlarda, satıcıların önünde bulunan uzun masa. 3. Meyhane ve kahvehane gibi yerlerde müşterilere sunulan içecek, çerez vb. konulan yüksekçe masa. 4. Sanayide, genellikle üzerinde el ya da küçük makinelerle iş yapılan özel donanımlı sistem. 5. Küçük sanayide mekanik olarak hareket eden, kesici takımlar yardımıyla tornalama, kaldırma vb. yöntemlerle parçayı işleyen alet. 6. Halı, kilim, kumaş, hasır, çul vb. dokunan aygıt. 7. Elle çalışılan ve satış yapılan yer. 8. Tersanelerde, gemilerin yapımı sırasında üzerine oturtuldukları altlık. 9. Cam işçisinin potadan çıkan ergimiş camı işlemek için döktüğü metal tabla. 10. matb. Dizgicilerin üzerine kabaları koydukları masa biçimdeki eşya. 11. Tersane. 12. argo. Yasal olmayan bir işi yapmak için tutulan uygunsuz yol; tuzak; kandırmaca. ☞ **tezgâh başı yapmak**, argo. Meyhane peykesine dayanarak ayakta içmek. || **tezgâhı kurmak**, 1. Çalışmaya başlamak; işe başlamak. 2. argo. Tezgâh kurmak. || **tezgâh kurmak**, 1. argo. Yasal olmayan bir işi gerçekleştirebilmek için yalan ve dolanla ikna etmeye çalışmak. 2. argo. Kandırarak cinsel ilişkide bulunmak. || (birinin) **tezgâhından geçmek**, 1. Bir işi ve ustalığı tanımış bir kişiden öğrenmiş olmak. 2. argo. (Kadın için) söz konusu kimsenin evlilik dışı cinsel tatmine alet olmak. || **tezgâh kurmak**, Olumsuz işler yapmak üzere hazırlık yapmak. || **tezgâh mengene-si**, İş yerinde bir tezgâh üzerine yerleştirilen sabit mengene. || **Tezgâhta ne var?** "Hangi işi yapıyorsunuz?" anlamında kullanılır.

tezgâhçı, [tezgâh-çı] is. 1. Ahşaptan dokuma tezgâhı, dolap, kuyu çıkırığı vb. yapan ve satan kimse. 2. Dokuma ve çömlekçi tezgâhında çalışan işçi. 3. argo. Kandırma, aldatma amacıyla yasal olmayan yollara başvuran kimse.

tezgâhçılık, -ğ[ı] [tezgâh-çı-lık] is. Tezgâhçı olma durumu.

tezgâhlama, [tezgâh-la-ma] is. Tezgâhlamak eylemi.

tezgâhlamak, [tezgâh-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Dokunacak olan halı, kilim ve kumaş çözgüsünü

tezgâha yerleştirmek. 2. mecaz. Bir işe başlamak için ön hazırlıkları yapmak. 3. argo. Yasal olmayan bir işi hilesi sezilmeyecek biçimde düzenlemek; tuzak kurmak; bir hile ve düzen hazırlığı yapmak.

tezgâhlanma, [tezgâh-la-n-ma] is. Tezgâhlanmak eylemi.

tezgâhlanmak, [tezgâh-la-n-mak] edil. f. [-ır] 1. Tezgâhlamak eylemine uğramak. 2. argo. Kendisine tezgâh kurulmak. 3. döşl. f. Tezgâh edinmek; tezgâh sahibi olmak.

tezgâhtar, [Far. dest-gâh-târ دستگاهتار] (tezgâ:htar) is. Bir satış yerinde tezgâhta durarak müşterilere satış yapan kimse. ☞ **tezgâhtar ağzı**, Bir şeyi başkalarına beğendirmek için çok konuşma; ısrarla beğendirmeye çalışma; aşırı övme; methetme.

tezgâhtarlık, -ğ[ı] [tezgâhtar-lık] is. 1. Tezgâhtar olma durumu. 2. Tezgâh başında durarak satış yapma; tezgâhtarın işi veya mesleği. 3. mecaz. Aşırı övme; beğendirmek için dil dökme. ☞ **tezgâhtarlık etmek**, 1. Bir iş yerinde tezgâh başında bulunarak satış yapmak. 2. Bir beğendirmekte ısrarcı olmak; dil dökmek.

tezgek, [tez-mek > tez-gēk] (tezge:k) {eT} sf. İşten ve çalışmadan kaçan; çekingen. [DLT]

tezene¹, [Far. tãzãne => tezene / tezgene] {ağız} is. Tezene. [DS]

tezene², [Far. destgãre => teskere] {ağız} is. Harç taşımaya yarayan iki kişi tarafından taşınan dört kollu araç; teskere. [DS]

tezgere, [Far. dest-gãre => tezkere / tezgere] {ağız} is. Küçük sepet. [DS]

tezgi, [tez-mek > tez-gī / tez-ig] (tezgi:) {eT} is. Düşman gelmesi yüzünden halk arasında olan ürküntü; karışıklık; panik. [DLT] ☞ **tezgi bolmak**, {eT} Düşman gelmesi yüzünden halk arasında ürküntü olmak; karışıklık çıkmak; panik yaşanmak. [DLT]

tezgin, [tegin / tezigin] {ağız} sf. Ürkerek sürüden kaçan hayvan. [DS]

teziginç, [teg(i)z-in-ç / teziginç] {eT} is. 1. Dağ dönemeçi; dağ bükümü. [DLT] 2. Hayat. [KB] ☞ **teziginç yol**, {eT} Büküntülü, kıvrımlı yol. [DLT]

tezgine, [tez-gin-e] {ağız} zf. Tez olarak. [DS]

tezigirmek, [teg-mek (erişmek) > teg-(i)z-mek > teg-z-(i)n-mek / tezigin-mek] {eT} döşl. f. [-ür] Kıvrılıp bükülmek; çevresinde dönmek; dolaşmak; yuvarlanmak; devir yapmak daire çizmek; tavaf etmek; çevrilmek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB]

tezigire, [Far. destgãre => teskere / tezigire] {ağız} is. Küçük sepet. [DS]

tezhîb, [Ar. zeheb > tezhîb تذهيب] (tezhi:b) {OsT} is. → tezhip.

tezhibat, [Ar. tezhībāt تذهيبات] (*tezhi:ba:t*) {OsT} is.

Altın yaldızla yapılan süslemeler.

tezhip, -bi [Ar. zeheb > tezhīb تذهيب] is. 1. Yaldızlama; yaldızla süsleme; yaldızla boyama. 2. Yaldızla yapılmış süs. 3. Çürük dişi altınla kaplama. 4. Bir elyazması kitabı boya ve altın tozu kullanmak suretiyle süsleme.

tezhipçi, [tezhip-çi] is. El yazması kitapları süsleyen sanatçı; müzehhip.

tezig¹, [tez-ig] {eT} sf. 1. Hızlı koşan. [ETY] 2. Ürkek; ürkmüş; kaçmış. [KB]

tezig², [tiz-mek > tiz-ig / téz-ig] {eT} is. Sıra. [EUTS] [Gabain]

Tezik, [Far. tacik => tezik] {eT} is. Türklerin Araplara ve Müslümanlara verdiği isim.

tezik¹, [tiz-mek > téz-ik] {eT} is. Sıra. [EUTS]

tezik², [tez-ik / tez-gī] {eT} is. → tezig. [DLT] ☐ **tezik kişi**, {eT} *İşten kaçan kimse.* [DLT]

tezik³, -ği [tez-ik] {ağız} sf. Çabuk; tez. [DS]

tezikmek, [tez-mek > tez-ik-mek تزيك] gçsz. f. [-ir]

1. {eAT} {OsT} Sıçramak. 2. {ağız} Oraya buraya koşturmak; koşmak. [DS] 3. {ağız} (İnsan veya hayvan için) bulunduğu yerden, sürüden ayrılıp uzaklaşmak. [DS] 4. {ağız} Yolunu şaşırarak. [DS] 5. {ağız} İzini kaybetmek. [DS] 6. {ağız} İşten soğumak; tembellek ve haylazlık etmek. [DS] 7. {ağız} Evini, yurdunu bırakıp gidecek derecede bunalıma düşmek. [DS]

teziktirmek¹, [tez-mek > tez-ik-mek > tezik-tir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Usandırarak kaçtırtmak; bıkırtmak. [DS]

teziktirmek², [tez > tez-ik-mek > tezik-tir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Acele ettirmek. [DS]

tezillaenmek, [tez-il-le-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Tez davranmak. [DS]

tezim, [tez-im] {ağız} zf. Acele; çabuk. [DS]

te'zin, [Ar. ezān > te'zīn تآذین] (*te-zi:n*) {OsT} is. E-zan okuma.

tezinmek, [tez-mek > tez-in-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Kaçar görünmek. [DLT]

tezinti, [tez-inti] {ağız} sf. 1. Başıboş. 2. Yüzsüz. [DS]

tezirgin, [tez-ir-gin] {ağız} sf. Bıkkın; usanmış. ☐ **tezirgin etmek**, {ağız} *Usandırarak kaçırarak; bıkırtmak.* [DS]

tezişmek, [tez-mek > tez-iş-mek] {eT} işteş f. [-ür] Birbirinden kaçışmak. [DLT]

teztirmek¹, [tez-mek > tez-it-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Kaçırarak. [DLT]

teztirmek², [tez > tez-it-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Acele etmek; ivedilenmek. [DS]

tezkâr, [Ar. zıkr > tezkâr تذكار] (*tezkâ:r*) {OsT} is.

Hatırlama; anma. ☐ **tezkâr etmek**, {OsT} *Hatırlamak; anmak.*

tezkere¹, [Ar. zıkr > tezkere تذكرة] {OsT} is. 1. Bir şeyi hatırlatmaya, bir haberi bildirmeye yarayan kısa yazı; not. 2. Aynı şehirdeki resmî kişi ve kuruluşların birbirleri ile yaptıkları yazışma. 3. Bir iznin alındığını belgeleyen kâğıt. 4. *ed.* Divan edebiyatı şairlerinin hayatını derleyen, onlarla ilgili değerlendirmeleri ve şiirlerinden örnekleri sunan eser. 5. *as.* Askerin terhis edildiğini bildiren belge. 6. Bir bilime, meslek dalına ilişkin kısa ve özet bilgileri kapsayan eser.

tezkere², [Far. destgâre => teskere / tezkere] {ağız} is. 1. Teskere. 2. Küçük sepet. 3. Tezene. [DS]

tezkereci, [tezkere-ci] is. 1. Terhis olmuş ve eline tezkeresini almış asker. 2. Sadrazamların ve vezirlerin özel kalem müdürlerine verilen ad.

tezkerelik, -ği [tezkere-lik] is. İmparatorluk döneminde kullanılmış, 17x22 cm. boyutunda bir tür kâğıt.

tezkimek, [tez(i)k-mek / tezki-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] Yolunu şaşırarak. [DS]

tezkın, [tez-mek > tez-kin] {eT} is. 1. Gezme; dolaşma. [ETY] 2. Kaçak; firari. [EUTS] 3. Mülteci. [Gabain]

tezkir, [Ar. zıkr > tezkīr تذکیر] (*tezki:r*) {OsT} is. 1. Hatırlama; anımsama. 2. Vaaz ve nasihat etme. 3. *dbl.* Bir sözcüğü eril olarak kullanma. ☐ **tezkir etmek**, {OsT} *Hatırlamak; akla getirmek.*

tezkire¹, [Ar. zıkr > tezkīre تذکیرة] {OsT} is. → tezkere.

tezkire², [Far. destgâre => teskere / tezkire] {ağız} is. Küçük el sepeti. [DS]

tezkire³, [Far. tãzãne => tezkire] {ağız} is. Tezene. [DS]

tezkireci, [tezkire-ci] is. Tezkereci.

tezkirelik, [tezkire-lik] is. Tezkerelik.

tezkiye, [Ar. zekât > tezkiye تزكیه] {eAT} {OsT} is. 1.

Kusurdan arındırma. 2. Temize çıkarma; aklama. 3. Bir kimseyi başkalarından soruşturarak onun dürüstlüğü hakkında bilgi sahibi olma. 4. Cenaze kaldırılırken imamın, cemaate ölen kimsenin iyi bilinip bilinmediğini sorması. 5. Bir malın zekâtını verme. 6. *isl. huk.* Bir tanıklık üzerine yargıcın, tanığın doğruluğu dürüstlüğü konusunda yaptığı araştırma. ☐ **tezkiye etmek**, {OsT} 1. *Temize çıkartmak; övmek.* 2. *Bir kimsenin iyi insan olduğunu söylemek.* || **tezkiye eylemek**, {eAT} *Temize çıkartmak; kusurdan arındırmak.* || **tezkiye-i meyyit etmek**, {OsT} *Cenazede hazır bulunan cemaatten ölen kimsenin iyi insan olup olmadığını sormak.* || **tezkiyesi bozuk**, {OsT} *İyi ve dürüst olduğu konusunda şüphe bulunan kimse; çevreden kötü bilinen kimse.* || **tezkiyesini düzeltmek**, *Hoş karşılanmayan, kötü davranış ve huylarını bırakıp iyi insan*

olmak|| **tezkiye varakası**, {OsT} Gizli tezkiye işlemlerinde kullanılan belge.

tezkiyename, [Ar. tezkiye+Far. nâme نامه تزکیه] (*tezkiyena:me*) {OsT} is. huk. Eskiden bir tanığın tanıklık yapmasına engel bir kötü hâlinin bulunup bulunmadığını, doğru ve iyi bir kimse olup olmadığını araştırmak amacıyla muhtarlık ya da ilgili makamlara mahkemece gönderilen soruşturma evrakı.

tezleme, [tez¹-le-me] is. Tezlemek eylemi.

tezlemek², [tez¹-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Bir şeyin yapılışını çabuklaştırmak; çabuk yapmak; ivedilemek. {ağız} (aynı) [DS]

tezlemek¹, [tez²-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* İştah açıcı özellik kazandırmak için peynir veya çökeleği acıtmak. [DS]

tezlenme, [tez¹-le-n-me] is. Tezlenmek eylemi.

tezlenmek, [tez¹-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* 1. (İş için) acele olmak; çabuk yapılmak. 2. (Kişi için) aceleci olmak; sabırsızlanmak.

tezleşme¹, [tez¹-le-ş-me] is. Tezleşmek¹ eylemi ve durumu.

tezleşme², [tez²-le-ş-me] is. Tezleşmek² eylemi ve durumu.

tezleşmek¹, [tez¹-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* Acele bir duruma gelmek; çabuklaşmak; ivedileşmek.

tezleşmek², [tez²-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* 1. Tez² hâline gelmek; savlaşmak. 2. Yüksek okul ve üniversitelerde öğrencileri ya da akademik çalışma yapan öğretim üyelerince bir kurul önünde savunulacak bilimsel araştırma hâline gelmek.

tezleştirme¹, [tez¹-le-ş-tir-me] is. Tezleştirmek¹ eylemi.

tezleştirme², [tez²-le-ş-tir-me] is. Tezleştirmek² eylemi.

tezleştirmek¹, [tez¹-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Acele ettirmek; acele edilmesini, çabuklaştırılmasını sağlamak.

tezleştirmek², [tez²-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* 1. Tez hâline getirmek; savlaştırmak. 2. Yüksek okul ve üniversitelerde öğrencileri ya da akademik çalışma yapan öğretim üyelerince bir kurul önünde savunulacak bilimsel araştırma hâline getirilmek.

tezli, [tez²-li] *sf.* (Eser için) bir tez ileri süren; tezi olan.

tezlik¹, -ği [tez¹-lik] is. Tez olma durumu; ivedilik; tezleşme. ☞ **tezlik eylemi**, *dbl. Tezlik fiili*|| **tezlik fiili**, *dbl. Bir eylemin yapılışındaki çabukluğu, kolaylığı anlatmak üzere -i+vermek yardımcı fiili ile yapılan birleşik fiil.*

tezlik², [Ar. tezlik تزلیک] (*tezli:k*) {OsT} is. Kaydırma; kaydırılma.

tezli, [Ar. zillet > tezliil تزلیل] (*tezli:l*) {OsT} is. Aşağılama; hor görme; hakaret etme. ☞ **tezli etmek**, {OsT} *Aşağılamak; hor görmek.*

tezliyat, [Ar. tezlilāt تذليلات] (*tezli:la:t*) {OsT} is. Aşağılamalar; hor görmeler; hakaret etmeler.

tezmecik, -ği [tez > tez-meç-ik / tez-me-cik ?] {ağız} *zf.* Çabucak; çok tez. [DS]

tezmek, [tez-mek] {eT} *gçsz. f. [-er]* 1. Bulunduğu yerden veya sürüden ayrılmış uzaklaşmak; tezikmek. {ağız} (aynı) [DLT] [EUTS] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Tekin] [DS] 2. Kaçmak; firar etmek; yitmek. {ağız} (aynı) [DLT] [EUTS] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Tekin] [DS] 3. {ağız} Yolunu şaşırarak. [DS] 4. {ağız} Koşmak. [DS] 5. {ağız} Sıçramak. [DS] ☞ **tezip barmak**, {eT} *Kaçıp gitmek.*

tezmil, [Ar. tezmil ترمیل] (*tezmi:l*) {OsT} is. 1. Sargı içine alma; sarma. 2. Sarılma..

tezmim, [Ar. zimām > tezmim ترمیم] (*tezmi:m*) {OsT} is. Yular takma.

teznib, [Ar. teznib تزنیب] (*tezni:b*) {OsT} is. 1. Kuyruk takma. 2. Ekleme; ilave etme. 3. Ek.

teznibat, [Ar. teznibāt تزنیبات] (*tezni:ba:t*) {OsT} is. 1. Kuyruk takmalar. 2. Ekleme; ilave etmeler. 3. Ekler.

teznid, [Ar. teznid تزنید] (*tezni:d*) {OsT} is. Çakmak çakarak ateş yakma.

tezpişen, [Far. tiz+piş-en] {ağız} is. Bir tür hamur tatlısı. [DS]

tezpişti, [Far. tiz + T. piş-ti] is. Bir tür yemek.

tezüg, [tiz-mek > téz-üg] {eT} is. Sıra. [EUTS]

tezüük¹, [tez-mek > tez-ük] {eT} *sf.* Kaçak. [Gabain]

tezüük², [tiz-mek > téz-ük] {eT} is. Sıra. [EUTS]

tezüük³, -ğü [tez-ük] {ağız} *sf.* Tez canlı; sabırsız; aceleci; ivecen. [DS]

tezürgün, [tedirgin / tedür-gün / tezürgün] {ağız} *sf.* Tedirgin; ürkek. ☞ **tezürgün etmek**, {ağız} *Ürkütme.* [DS]

tezvib, [Ar. zevebān > tezvib تزویب] (*tezvi:b*) {OsT} is. 1. Eritme; ergitme. 2. Eritilme. ☞ **tezvib etmek**, {OsT} *Eritmek; ergitmek*|| **tezvib bi't-tahlil**, {OsT} *Bir maddeyi külde yakarak alkali tuzlarını ayırma.*

tezvibat, [Ar. tezvibāt تزویبات] (*tezvi:ba:t*) {OsT} is. 1. Eritmeler. 2. Eritilmeler.

tezvic, [Ar. zevc > tezvīc تزویج] (*tezvi:c*) {OsT} is. Bir kadını evlendirme; kocaya verme; kocalandırma. ☞ **tezvic etmek**, {OsT} *Bir kadını kocaya vermek; evlendirmek; kocalandırmak*|| **tezvic olunmak**, {OsT} *Bir erkekle evlendirilmek; kocalandırılmak.*

tezvicat, [Ar. tezvīcāt تزویجات] (*tezvi:ca:t*) {OsT} is. Kadınları evlendirmeler; kocaya vermeler; kocalandırmalar.

tezvid, [Ar. tezvīd تزوید] (*tezvi:d*) {OsT} is. Bir kimseye yol için yiyecek verme; yol azığı verme.

tezvîk, [Ar. zevk > tezvîk [تذويق] (*tezvi:k, k kalın söylenir*) {OsT} is. **1.** Zevk aldırma. **2.** Tattırma. **3.** Tattırılma.

tezvîr, [Ar. zevr > tezvîr [تزویر] (*tezvi:r*) {OsT} is. **1.** Söze yalan katma; yalan söyleme. **2.** Ara bozuculuk; kov verme.

tezvîrat, [Ar. tezvîr > tezvîrât [تزویرات] (*tezvi:ra:t*) {OsT} is. Yalan söylemeler; ara bozuculuklar.

tezyakı, [tez+yak-ı] {ağız} is. Mide bozukluğu, bulantı. [DS]

tezyîd, [Ar. ziyâde > tezyîd [تزييد] (*tezyi:d*) {OsT} is. **1.** Çoğaltma; artırma. **2.** *sf.* Çoğaltılma; artırılma; ziyadeleştirilme. ☞ **tezyîd etmek**, {OsT} Artırmak; ziyadeleştirmek. || **tezyîd-i gayret**, {OsT} İsteği artıma.

tezyîdat, [Ar. tezyîdât [تزييدات] (*tezyi:da:t*) {OsT} is. **1.** Çoğaltmalar; artırmalar; ziyadeleştirmeler. **2.** Çoğaltılmalar; artırılmalar; ziyadeleştirilmeler.

tezyîf, [Ar. tezyîf > tezyîf [تزييف] (*tezyi:f*) {OsT} is. **1.** Bir şeyi değersiz gösterme; sahte sayma; küçük düşürme; hor görme. **2.** Alay etme; eğlenme. ☞ **tezyîf etmek**, *1.* Hor görmek; değersiz saymak. *2.* Alay konusu etmek.

tezyîfat, [Ar. tezyîfât [تزييفات] (*tezyi:fa:t*) {OsT} is. Küçük düşürmeler; alay edici sözler.

tezyîl, [Ar. zeyl > tezyîl [تذييل] (*tezyi:l*) {OsT} is. **1.** Ekleme; ilave etme. **2.** Bitmiş bir yazının altına ekleme yapma.

tezyîn, [Ar. zîynet > tezyîn [تزيين] (*tezyi:n*) {OsT} is. Süsleme; bezeme; donama. ☞ **tezyîn etmek**, {OsT} Süslemek; bezemek.

tezyînat, [Ar. tezyînât > tezyînât [تزيينات] (*tezyi:na:t*) {OsT} is. Yapılan süslemeler; bezekler. ☞ **tezyînât-ı lafziye**, {OsT} Süslü söylemler.

tezyînatlı, [tezyînat-lı] *sf.* Süslü; bezekli.

tezyînî, [Ar. tezyîn > tezyînî [تزييني] (*tezyi:ni:*) {OsT} is. Süsleme ile ilgili; süslemeciliğe ilişkin; süse ait. ☞ **tezyînî sanat**, {OsT} Süsleme sanatı.

-tî¹, [-tî / -ti / -dî / -di] {eT} yap. e. İsimden zarf türeten ek. [ETY] *am-tî, ekin-tî*

-tî², [-dî / -di / -du / -dû / -tî / -ti / -tu / -tû] yap. e. **1.** Fiilden isim türeten ek. Son sesi akıcı ünsüz (*r, l*) olan ve renk bildiren fiil köklerinden yakınlık, benzerlik kavramı katarak isimler türetir: *kızartı, morartı, karartı, karaltı, sarartı*. **2.** Kökü *n, l* ve *r* ünsüzleri ile biten fiillerden fiilin kökünün belirttiği eylemle ilgili olarak ortaya konulmuş soyut ve somut kavramları karşılayan isimler yapar: *özenti, belirti, buyrultu, bozantı, yücelti, bunaltı, yanaltı, kabartı, doğrultu*. **3.** İsimden isim yapan ek. Yanısına bildiren ve *-il, -ir* ekleriyle genişletilmiş ikin-

cil biçimli köklerden isimler türetir: *mırılta, cızırtı, inilti, gürültü, homurtu*.

-tî³, [-dî / -di / -du / -dû / -tî / -ti / -tu / -tû] çek. e. → -dî.

tî¹, [Ar. tî ط] {OsT} is. Arap alfabesinin on beşinci harfi. Ebcet hesabında 9 sayısının karşılığıdır.

tî², [tî] (tî:) {eT} *sf.* Daima; devamlı; kesiksiz; sağlam. [EUTS] [Gabain]

tî³, [tiğ / tî] {ağız} is. Savrulmuş harmanda uzunlamasına tahıl yığını. [DS]

tîb¹, [Ar. tîb [طيب] {OsT} is. **1.** Güzel koku. **2.** Güzel kokulu nesne.

tîb², -bbî [Ar. tîbb [طب] {OsT} is. → tıp. ☞ **tîbb-ı nebevî**, {OsT} Hz. Muhammed'in, gerekli gördüğü ve uyguladığı Hipokrat ve Galenos tıbbına dayanan sağlık kurallarının tümü. || **tîbb-ı ruhânî**, {OsT} tasvf. Beden sağlığı yanı sıra ruhsal tedaviyi de sağlayan yollar.

tîba, -a'ı [Ar. tîbâ' [طباع] (tîba:) {OsT} is. Yarıdılışlar; huylar.

tîbaa [Ar. tîbâ'a > tîbâ'a [طباعة] (tîba:a) {OsT} is. **1.** Kitap, dergi vb. basma işi; basımcılık; matbaacılık. **2.** Kılıç yapma işi.

tîbaat, [Ar. tîbâ'a > tîbâ'ât [طباعات] (tîba:at) {OsT} is. **1.** Matbaacılık. **2.** Kılıççılık.

tîbabet, [Ar. tîbb > tîbbâbet [طبابت] (tîba:bet) {OsT} is. Hekimlik; doktorluk; tababet.

tîbahat, [Ar. tîbbâhât / tîbbâhât [طباعات] (tîba:ha:t) {OsT} is. Aşçılık.

tîbak, [Ar. tîbk > tîbbâk [طباق] (tîba:k) {OsT} is. **1.** Birbirine uyma; uygunluk. **2.** Tabaka; kat. **3.** *ed.* Birden çok anlamı olan eş anlamlı kelimeler arasında bağlantı kurma sanatı. ☞ **tîbak-ı icap**, {OsT} Aralarında uygunluk olan kelimelerle icap anlamını kapalı bir tarzda anlatma. || **tîbak-ı selb**, {OsT} Aralarında uygunluk bulunan kelimelerle selb anlamını kapalı bir tarzda anlatma.

tîbarmak, [tîb-ar-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Kabarmak. [DS]

tîbben, [Ar. tîbb > tîbbâ [تیباً] (tî'bben) {OsT} *zf.* Tıpla ilgili olarak; tıp bakımından; tıpça.

tîbbî, [Ar. tîbb > tîbbî [طبي] (tîbbi:) {OsT} *sf.* **1.** Tıpla ilgili olan. **2.** Tıbbın uygulaması ile ilgili. **3.** Cerrahi ve psikoterapi dışında kalan tedavi uygulamasına ilişkin.

tîbbiye, [Ar. tîbbî > tîbbiyye [طبييه] {OsT} is. Hekim yetiştiren yüksek okul; tıp fakültesi.

tîbbiyeli, [tîbbiye-li] is. Tıp fakültesi öğrencisi.

tîbk, [Ar. dîbk [دبق] => tîbk [تبق] is. **1.** {OsT} Kuş tutmak için kullanılan yapışkan madde; ökse. **2.**

mak için kullanılan yapışkan madde; öks. **2.** {ağız} Kuş tutmaya yarayan çöp ya da telden yapılmış tuzak. [DS]

tıbıka, [ʔ tıbıka] {ağız} *is.* Bebeği yaşamayan, doğumdan sonra hemen ölen kadında var olduğu sanılan manevi hastalık. [DS]

tıbille, [ʔ tıbille] {ağız} *is.* Tüfek. [DS]

tıbk, [Ar. tıbk طبق] {OsT} *sf.* Benzer; aynı; eş; tıpkı.

tıbkan, [Ar. tıbk > tıbkān طبقاً] (tı'bkan) {OsT} *zf.* Eşi olarak; benzeri olarak; aynen.

tıdak, -ğ [tɪd-ak] {ağız} *is.* Kol dirseği. [DS]

tıdguç, [tɪd-mak > tɪd-gūç] (tıdgu:çı:) {eT} *sf.* Engel olan; men eden. [KB]

tıdığ, [tɪd-mak (engellemek) > tɪd-ıg] {eT} *is.* Engel; engelleme; mania; set. [EUTS] [İKPÖy.]

tıdığlıg, [tɪd-mak > tɪd-ıg-lıg] {eT} *sf.* Engelli; manialı; hudutlu; yasaklanmış; yasak. [EUTS] [Üç İtigsizler] ⇨ **tıdıg neng**, {eT} Kendisine varılması yasak edilmiş şey. [DLT]

tıdıgmak, [tɪd-mak > tɪd-ıg-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Bir şeyden alıkoymak; engel olmak. [DLT]

tıdıgsız, [tɪd-ıg-sız] *sf.* Yasaksız; engelsiz; maniasız. [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler]

tıdıg, [tɪd-mak (engellemek) > tɪd-ıg] {eT} *is.* Mania; engel. [Gabain]

tıdıışmak, [tɪd-ıl-ış-mak] {eT} *işteş. f. [-ur]* Birbirini engellemek. [Üç İtigsizler]

tıdılmak, [tɪd-mak > tɪd-ıl-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* **1.** Kaçınmak; çekinmek; kendini alıkoymak; kendine engel olmak. [DLT] **2. edil. f.** Engellenmek; uzaklaştırılmak; giderilmek; yasaklanmak; durdurulmak; men edilmek. [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler]

tıdılmış, [tɪd-mak > tɪd-ıl-mış] {eT} *sf.* Yasaklanmış; durdurulmuş; men edilmiş. [EUTS]

tıdıın, [tɪ > tɪ-dın] (tı:dın) {eT} *zf.* Vakit bildiren bir kelime; ... vakitte. [DLT]

tıdıındı, [tɪdın-mak > tɪdın-dı] (tıdıındı:) {eT} *sf.* Yasak edilen; esirgenen. ⇨ **tıdıındı neng**, {eT} Esirgenen şey; yasaklanan şey. [DLT]

tıdıınmak, [tɪd-mak > tɪd-ın-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* **1.** Kaçınmak; sakınmak; kendine hâkim olmak. [DLT] [KB] **2. edil. f.** Yasak edilmek; yasaklanmak; engellenmek; mani olunmak; esirgenmek. [EUTS] [DLT]

tıdıırmak, [tɪd-ır-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Tutup atmak. [DS]

tıdıış, [tɪd-mak > tɪd-ış] (tı:dış) {eT} *is.* Engellik; engel oluş. [DLT]

tıdıışmak, [tɪd-mak > tɪd-ış-mak] {eT} *işteş. f. [-ur]* Birlikte engel olmak; birlikte alıkoymak. [DLT]

tıdıılmak, [tɪd-mak > tɪd-(ı)l-ın-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* **1.** Kaçınmak. **2.** Söz söylerken duraklamak. [DLT]

tıdımak, [tɪd-mak] (tı:dmak) {eT} *gçl. f. [-ur]* **1.** Engel olmak; engel çıkarmak; engellemek; geri koymak; men etmek; mani olmak; yasaklamak; önlemek; ayırmak; tutmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler] [KB] [Mühennâ] **2.** Sıkılmak. [İKPÖy.]

tıdıırmak, [tɪd-mak > tɪd-tur-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Yasak ettirmek; yasaklatmak; engellemek. [Clason]

tıdıılmak, [tɪd-mak > tɪd-ul-mak] {eT} *edil. f. [-ur]* Yasaklanmak; durdurulmak; men edilmek. [EUTS]

tıf, [tef / tıf (yans.)] *is.* Çabuk ve hızlı gidip gelmeyi, kendi çevresinde hızla dönmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tıf-ır tıfır*

tıffıllı, [Ar. tıfl => tıf(f)ıl-lı] {ağız} *sf.* Zayıf; çelimsiz; küçük kalmış. [DS]

tıfıl, [Ar. tıfl طفل] *is.* **1.** Küçük çocuk. **2.** Çocuk. **3.** Yaşı büyük olmasına rağmen beden ve ruha çocuksu olan kimse. **4.** {ağız} Gelişmemiş; büyümemiş. [DS]

tıfır, [tıf (yans.) > tıf-ır] *is.* Çabuk ve hızlı gidip gelme, kendi çevresinde hızla dönme bildiren yansımali gövde. ⇨ **tıfır tıfır**, {ağız} (Çalışmak için) çabuk ve düzenli. [DS]

tıfl, [Ar. tıfl طفل] {OsT} *is.* → tıfıl. ⇨ **tıfl-ı bî-dâr**, {OsT} Uyumayan çocuk. || **tıfl-ı bî-haber**, {OsT} Hiçbir şeyden haberi olmayan çocuk. || **tıfl-ı cân-rübâ**, {OsT} Gönül kapan çocuk. || **tıfl-ı cihîl-rüze**, {OsT} Âdem peygamber. || **tıfl-ı hindî**, {OsT} Göz bebeği. || **tıfl-ı mahrûm**, {OsT} Yoksul çocuk. || **tıfl-ı ma'sûm**, {OsT} Masum çocuk; suçsuz, günahsız çocuk. || **tıfl-ı melek-çehre**, {OsT} Melek yüzlü çocuk. || **tıfl-ı meşîme**, {OsT} Şarap tulumu. || **tıfl-ı muhabbet**, {OsT} Sevgi çocuğu. || **tıfl-ı nâdân**, {OsT} Toy çocuk. || **tıfl-ı nâ-tüvân**, {OsT} Zayıf çocuk. || **tıfl-ı nev-zâd**, {OsT} Yeni doğmuş çocuk. || **tıfl-ı şîr-hâre**, {OsT} Süt çocuğu. || **tıfl-ı üryân**, {OsT} Çıplak çocuk. || **tıfl-ı zâr**, {OsT} Ağlayan çocuk. || **tıfl-ı zebân-dân**, {OsT} Konuşan çocuk; akıllı çocuk. || **tıfl oğlan**, {eAT} Küçük çocuk.

tıfliyet, [Ar. tıfl > tıfliyyet طفليت] {OsT} *is.* psikol. Çocuklara ilgi duyma biçiminde görülen cinsel sapıklık.

tıg, [tag / tah / tak / tıg / tıh / tık / tik / toh / tok (yans.)] *is.* Çarpma, vurma, kakma, çalma; kendi kendine vurarak çarparak işleme ve çalışma anlatan kök. [Zülfikar] *tıg-ır-da-t-mak*

tıgala, [ʔ tıgala] *is.* → sığla.

tıgan, [ʔ tıgan] {ağız} *is.* Deniz kıyısı. [DS]

tıgı, [Far. tiğ => tiğ / tıgı] {ağız} *is.* Deri dikmeye yarayan iğneye delik açan bir araç. [DS]

tıgırdatmak¹, [tıg-ır-da-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] A-lay etmek. [DS]

tıgırdatmak², [tıg-ır-da-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Tel-li sazları çalmak; tıgırdatmak. [DS]

tığ¹, [Far. tığ (kılıç) تیغ] is. **1.** Yün ya da iplik örmekte kullanılan ucu kıvrık kısa şiş. **2.** Marangoz rendesinin kesici bölümünü oluşturan çekik lama. **3.** Biz. **4.** Metal işlerinde mastarlama ya da iç kanal açma işlerinde kullanılan çelik çubuk; broş. **5.** Kitap süslemeciliğinde, motiflerin dışa doğru taşan sivri uçlarına verilen ad. **6.** Kimi dokuma tezgâhlarında mekik yerine kullanılan atkı ipliğini tezgâhın bir kenarından öbür kenarına taşımaya yarayan ucu pensli çubuk. **7.** {eAT} Bıçak. **8.** {ağız} İğne. [DS] ☞ **tığa urmak**, {OsT} Bıçaklamak. || **tığ çekme**, Metal parçalarda bulunan özel biçimli delikleri ya da dış profilleri özel bir freze ile doğrusal olarak işleme. || **tığ gibi**, İnce, uzun ve çevik. || **tığ işi**, Tığ ile yapılmış oya veya dantel.

tığ², [tığ] (tı:ğ) {eT} sf. (At donu için) al ile doru arası; konur al; sarımtırak renkli. [DLT] [ETY]

tığ³, [Erme. t'eğ => tığ] {ağız} is. **1.** Savrulmamış harman; tınaz. **2.** Savrulmuş tahıl yığını; buğday yığını. **3.** Saman yığını. [DS]

tığ³, [tığ] {ağız} sf. Parasız pulsuz. [DS]

tığ⁴, [çığ / tığ] {ağız} is. Dağdan yuvarlanan kar yığını; çığ. [DS]

tığa, [tığ-a / dığa / düğe ?] {ağız} is. Yaşından küçük görünen erkek sığır. [DS]

tığala, [? tığala تیغاله] {OsT} is. Bir çeşit zambak.

tığan, [Yun. tıghani] {ağız} is. Yağ tavası. [DS]

tığçı, [tığ-çı] {ağız} is. Gözetleyici. [DS]

tıgdamak, [tığ-râ-mak / tığ-dâ-mak] {eT} gçsz. f. [-r] Sert olmak; katı olmak; diğrek olmak. [DLT]

tıgdırmak, [tığ-dır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Sıvıyı dar bir yerden basınçla fişkırtmak. [DS]

tıgık, [tığ-ık طغق] {OsT} sf. **1.** Tıkılmış. **2.** Çökük.

tıgıltı, [tık-ıl-tı / tığ-ıl-tı] {ağız} is. Ses. [DS]

tıgım, [tığ-ım] {ağız} is. Lokma; tike. [DS]

tıglama, [tığ-la-ma] is. Tıglamak eylemi.

tıglamak¹, [tığ-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** (Yara için) neşterle açmak;deşmek. **2.** Tığ ve iğne gibi sivri şeylerle parçalamak; delmek; yaralamak. **3.** tasvf. Kurban kesmek. **4.** argo. (Erkek için) bir kadın ile cinsel ilişkide bulunmak. **5.** argo. Bıçak vb. kesici, delici aletle öldürmek.

tıglamak², [tığ-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (Yara için) çok ağrıtmak. [DS]

tıglamak³, [eT. tıñ-la-mak > tığ-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Gözetlemek; kolaçan etmek. **2.** Birini izlemek. [DS]

tıglamak⁴, [tığ-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (Ekin için) yeni fişkırtmak. [DS]

tıglamak⁵, [tığ-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Ekini yığın yapmak; yığmak. **2.** Aşırı yüklemek. [DS]

tıglanmak¹, [tır-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Bir-denbire öfkelenip kalkmak; kızmak. [DS]

tıglanmak², [tığ-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Parasız kalmak. [DS]

tıgılı¹, [tığ-ılı] {ağız} sf. (Kişi için) çabuk kızan; ters. [DS]

tıgılı², [tığ-ılı] {ağız} sf. (Kişi için) zayıf; çelimsiz; yeteri kadar büyüyememiş. [DS]

tıgılık, [tığ-ılık] is. İçine örgü tıgıların konulduğu küçük kutu.

tıgılılamak, [tığ-ılı-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Zayıflamak. [DS]

tıgmak¹, [tığ-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] Keskinliğini, sivrilğini gidermek; köreltmek. [DLT]

tıgmak², [tığ-mak] {ağız} gçsz. f. [-ar] **1.** Bir yerden çabucak uzaklaşmak; gizliden gitmek; koşarak kaçmak; tüymek; savuşmak. **2.** Sıçrayıp. aşığı düşmek. **3.** Yokuş aşağı kaymak. [DS]

tıgmak³, [tığ-mak] {ağız} gçsz. f. [-ar] (Irmak suyu için) kabarıp taşmak. [DS]

tıgrak¹, [tığ-râ-mak > tığ-râ-k] (tığra:k) {eT} sf. **1.** Sağlam; kuvvetli; pek. [EUTS] [Gabain] **2.** Yılmaz; yiğit; bahadır. [DLT] [Mühennâ]

tıgrak², -ğı [Ar. tiryâk => tıgrak] {ağız} is. Panzehir. [DS]

tıgraklanmak, [tığ-râ-k>tıgrak-la-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Yiğitlik göstermek; yiğitlenmek. [DLT]

tıgramak, [tığ-râ-mak / tığ-dâ-mak] (tığra:mak) {eT} gçsz. f. [-r] **1.** Sert olmak; katı olmak; diğrek olmak. [DLT] **2.** Cesaret gösterisinde bulunmak; bahadırılanmak; yiğitlenmek. [Mühennâ]

tıgraşmak, [tığ-râ-mak > tığra-ş-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Gürbüzleşmek; bahadırlaşmak. [DLT]

tıgratmak, [tığ-râ-mak > tığra-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] **1.** Sıkıştırmak. **2.** İşte beceriklilik göstermek. [DLT]

tıgraz, [tığ-ra-z] {ağız} sf. Alçak tavanlı küçük ev. [DS]

tıgsırık, -ğı [tuskır-ık > tıgsır-ık] {ağız} is. Aksırık. [DS]

tıgsırmak, [tıs (yans.) > tıs-kır-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Hapşurmak. [DS]

tıgteber, [Far. tığ-i teber şâh-ı merdân] {ağız} sf. Elinde avcunda hiçbir şeyi kalmamış olan; meteliğe kurşun atan. [DS]

tıgtop, [tığ+top] {ağız} is. Halk hekimliğinde evde yapılan bir tür ilaç. [DS] ☞ **tıgtop tası**, {ağız} İçinde dualar yazılı bir tas. [DS]

tih¹, [tag / tah / tak / tıg / tıh / tık / tik / toh / tok (yans.)] is. Çarpma, vurma, kakma, çalma; kendi kendine vurarak çarparak işleme ve çalışma anlatan kök. [Zülfikar] tih-ır-da-k, tih-ır tıhır, tih-ır-dak

tih², [Ar. (Sur.) تیح {ağız} is. Kurumuş üzüm veya nar tanesi. [DS]

tih³, [eT. kîğ / kîh > tiğ / tih] {ağız} is. Koyun, keçi ve deve yavrusu gibi hayvanların pisliği. [DS]

tihal, [Ar. tihāl طحال] (tîha:l) {OsT} is. anat. Dalak.

tihan, [Yun. tîghani => dığan / tuhan] {ağız} is. Yağ tavası. [DS]

tihdap, [? tihdap] {ağız} is. Büyü; tılsım. [DS]

tih¹, [? tih] {ağız} is. Domates. [DS]

tih², [tuh (yans.) > tih-ı] {ağız} sf. Hastalıklı. [DS]

tihıl, [? tihı / tihıl] {ağız} is. Domates. [DS]

tihılı, [tihı-lı / tiğ-lı] {ağız} sf. (Kişi için) yeterince büyümemiş; küçük kalmış; zayıf; cılız. [DS]

tihım, [tik-ım / tihım] {ağız} is. Lokma; tıkım; tike. [DS]

tihırtı, [tik-ır-tı / tihırtı] {ağız} is. Tıkırtı. [DS]

tihl, [Ar. tihl طحل] {OsT} sf. 1. tıp. Dalağı büyük. 2. Öfkeli.

tihlı, [tihı-lı / tih-lı] {ağız} sf. (Kişi için) yeterince büyümemiş; küçük kalmış; zayıf; cılız. [DS]

tihlım¹, [tik-ıl-ım > tih-(ı)l-ım] {ağız} sf. Şişkin. [DS]

☞ **tihlım tihlım**, {ağız} (Doluluk için) tika basa. [DS]

tihlım², [tuh-(ı)l-ım] {ağız} sf. Yeterince büyümemiş; zayıf; cılız. [DS]

tihmatis, [tik-ma+tıs ?] {ağız} sf. Dopdolü; tika basa. [DS]

tihmıl, [tuh-mıl] {ağız} sf. (Kişi için) şiş karınlı. [DS]

tihnaz, [tik-(ı)n-az / tihnaz] {ağız} sf. (Kişi için) kısa boylu ve şişman. [DS]

tihraz, [? tihraz] {ağız} is. Kaya oyuğu. [DS]

tihrım, [? tihrım] {ağız} is. Eski evlerin oturulamayacak kadar yıpranmış bölümü. [DS]

tihrın, [tuh(ı)r-ın ?] {ağız} sf. Sıkkin; bunalıcı. ☞ **tihrın hava**, {ağız} Bulutlu, esintisiz, sıcak hava. [DS]

tihıtap¹, [tuh+tap] {ağız} sf. Tam uyan; yakışan; iyi gelen. [DS]

tihıtap², [? tihıtap] {ağız} is. Kefaret. [DS]

-tik, [-dik / -dik / -tik / -tik / -duk / -tuk / -tü] yap. ek. → -dik.

tik¹, [tag / tah / tak / tiğ / tih / tik / toh / tok (yans.)] is. 1. Çarpma, vurma, kakma, çalma; kendi kendine vurarak, çarparak işleme ve çalışma anlatan kök. tik-ı, tik-ır mıkır, tik-ır tıklar, tik-ır-da-k, tik tik 2. İnce ve küçük bir şey ile sert bir yere vurduğunda ya da böyle bir şey sert bir şey üzerine düştüğünde, çarptığında çıkan ses. ☞ **tik etmek**, 1. "Tik" sesi çıkarmak. 2. Hafifçe vurmak ya da değmek. || **tiki çıkmamak**, 1. Hiç sesi çıkmamak; varlığını belli etmemek. 2. Görünmemek. || **tik tik**, "Tik" sesi çıkararak.

tik², [tik] {ağız} is. Takunya. [DS] ☞ **tik ayak**, {ağız}

1. (Kişi için) takma ayaklı. 2. Karda rahat yürümeğe yarayan 50 cm. yüksekliğinde çatallı ayak. [DS]

tika¹, [? tika] {ağız} is. Tuğla, kiremit yapımında kullanılan kil. [DS]

tika², [tik-a] {ağız} is. Kuş gagası. [DS]

tika³, [tik-a] {ağız} is. Kayrak oyununda nişan alınmak için dikilen, çoğunlukla yuvarlak küçük taş. [DS]

tikaç¹, -cı [tik-a-ç] is. 1. Tıkamaya yarayan nesne. 2. Şişe, testi vb. dar ağızlı bir kabın ağzını ya da bir deliği kapatmakta kullanılan silindir ya da konik nesne; tapa.

tikaç², -cı [tik-aç] {ağız} sf. (Kişi için) kısa boylu ve şişman. [DS]

tikaçlama, [tik-a-ç-la-ma] is. Tikaçlamak eylemi.

tikaçlamak, [tik-a-ç-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Şişe, testi vb. kabın ağzını veya bir deliği tikaç ile kapamak.

tikaçlanma, [tik-a-ç-la-n-ma / tik-a-ç-lan-ma] is. Tikaçlanmak eylemi.

tikaçlanmak, [tik-a-ç-la-n-mak] edil. f. [-ır] 1. Tikaç ile kapatılmak. 2. [tik-a-ç-lan-ma] gçsz. f. Tikaç alma; tikaç sahibi olma; tikaç edinme.

tikaçlı, [tik-a-ç-lı] is. Tıkacı bulunan; tikaç takılmış olan; tikaçlanmış.

tikaçsız, [tik-a-ç-sız] sf. Tıkacı bulunmayan; tikaç takılmamış olan; tikaçlanmamış.

tikağu, [tika-ğu] {ağız} is. Kayrak oyununda nişan alınmak için dikilen taş. [DS]

tikalı, [tik-a-lı] sf. 1. Tıkanmış olan; kapanmış olan. 2. (Boru, kanal, yol vb. için) geçişe izin vermeyecek biçimde tıkanmış olan; kapanmış; kapalı.

tıkama, [tik-a-ma] is. Tıkamak eylemi.

tıkamak, [tik-a-mak] gçl. f. [-r] [-k(i)-yor] 1. (Bir kap ağzı, delik ya da açıklık için) üzerine ya da içine konulan bir nesne ya da kapatıcı düzenele geçişi, akışı, dökülüşi engelleyecek duruma getirmek. 2. (Yol, kanal, tünel vb. için) işlemez, akmaz duruma getirmek; akışı durdurmak. 3. (Soyut oluşumlar için) olağan akış ya da gelişime engel olmak. 4. (Yiyecek vb. için) iştahı kesmek; olağan miktarda yiyemez olmak.

tıkamak, [tik-mak > tik-ā-mak] (tika:mak) {eT} gçl. f. [-r] Tıkamak. [EUTS]

tıkan, [Yun. tîghani => dığan / tıkan] {ağız} is. Yağ tavası. [DS]

tıkanık, -ğı [tik-a-n-ık] sf. Tıkanmış olan; kapalı; geçişe izin vermeyen.

tıkanıklık, -ğı [tik-a-n-ık-lık] is. 1. Tıkanık olma durumu; tıkanmış, kapanmış şeyin durumu. 2. Suluğun kesilir gibi olması durumu.

tıkanma, [tik-a-n-ma] is. 1. Tıkanmak eylemi. 2. İçinde geçen sıvıların çökeltileri ile boru ya da filtrelerin sıvıyı geçirmez duruma gelmesi.

tıkanmak, [tik-a-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Tıkalı duruma getirilmek; kapatılmak. **2.** (Olağan gelişim ve akış için) bir engel çıkmak. **3.** (Kulak, burun vb. için) duymakta, nefes almakta güçlük çekmek. **4.** *gçsz.* Soluk almakta güçlük çekmek. **5.** Hiçbir şey yapamaz ya da üretemez duruma düşmek.

tıkansak, -ğ¹ [tika-n-sa-k] {ağız} *sf.* Sıkılğan; utan- gaç. [DS]

tıkas, [? tıkas] {ağız} *is.* Tarladaki taş yığını. [DS]

tıklatma, [tik-a-t-ma] *is.* Tıklatmak eylemi.

tıklatmak, [tik-a-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Tıkamak eylemi- ni yaptırmak; kapatırmak.

tıkayıcı, [tik-a-y-ıca] *is.* Yerine göre bir yeri tıkamak ya da açmakta kullanılan otomatik aygıt.

tıkaz, [tik-az طیفاز] {OsT} *sf.* Dar.

tıkdelen, [tik+del-en] {ağız} *is.* Ağaçkakan. [DS]

tıkga¹, [tik-ga ?] {ağız} *is.* Çanak, çömlek yapılan sarı toprak. [DS]

tıkga², [Ar. taqiyye => takke / tıkga] {ağız} *is.* **1.** Ço- cuk başlığı. **2.** Kuş, tavuk gibi hayvanlardaki tepe- lik; sorguç. [DS]

tıkgınlık, -ğ¹ [takke > tıkgı-nlık] {ağız} *is.* Ağaç tepesi. [DS]

tıkgoz, [tik+goz ?] {ağız} *sf.* **1.** İnce; kibar; nazik. **2.** Kuruntulu. **3.** Kabadayı. [DS]

tıkı¹, [tik-i] {ağız} *sf.* Sağır; vurdumduymaz. [DS]

tıkı², [tik-i] {ağız} *is.* **1.** Lokma; tike. **2.** *sf.* Az; bir parça. [DS]

tıkı³, [tik-i] {ağız} *is.* **1.** Yağ çıkarılan yayık; küçük yayık. **2.** Küçük tencere. [DS]

tıkı⁴, [tik-i] {ağız} *is.* Yaşı büyük, bedeni az gelişmiş, akıllı çocuk. [DS]

tıkıcık, -ğ¹ [tik-i-cık] {ağız} *is.* **1.** Lokma; tike. **2.** *sf.* Azıcık; biraz. [DS]

tıkıç¹, -cı [tik-iç] {ağız} *is.* Dolgun ve yuvarlak fa- sulye. [DS]

tıkıç², -cı [tik-iç] {ağız} *sf.* **1.** Çok dolu. **2.** (Kişi için) kısa boylu ve şişman, [DS]

tıkıç³, -cı [tik-aç] {ağız} *is.* Tıkaç; tıpa. [DS]

tıkık, -ğ¹ [tik-ık] {ağız} *is.* Öç. [DS]

tıkıl¹, [tik-il] {ağız} *is.* **1.** Küçük parça; **2.** Çorba vb. içindeki küçük topaklar. **3.** Tane. [DS] **☞** **tıkıl mıkıl**, {ağız} *Yavaş yavaş.* [DS]|| **tıkıl tıkıl**, {ağız} *1.* Gereksiz şeylerle çok dolu olarak. *2.* (Araba vb. işleyişi için) uyumlu ve düzenli; *tıkır tıkır.* *3.* Güç- lükle. [DS]

tıkıl², [? tıkıl] {ağız} *is.* Domates. [DS]

tıkılıcık, -ğ¹ [tikil-cık] {ağız} *is.* Dolu (yağış biçimi). [DS]

tıkıldı, [tik (yans.) > tik-il-dı تقلدى] {OsT} *is.* Tıkırtı.

tıkılışmak, [tik-mak > tik-il-mak > tik-il-iş-mak] {eT} *işteş. f. [-ur]* (Kalabalık için) bir yere doluşmak. [Clauson]

tıkılma, [tik-il-ma] *is.* Tıkılmak eylemi.

tıkılmak, [tik-il-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Tıkma eylemi yapılmak. **2.** Kendisine tıkmak eylemi uygulan- mak; tıklamak eylemine konu olmak. **3.** Bir yere, bir şeyin içine acele olarak, düzensiz biçimde ve zorla bastırılarak sokulmak. **4.** (Suçlu için) hapse atılmak; bir yere kapatılmak. **5.** *dönşl. f.* Kendini bir yere kapamak. **6.** Kendi kendine dar bir yere zorla sokulmak; sıkışmak; sığışmak.

tıkılmak¹, [tik (yans.) > tik-il-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* "Tık" diye ses vermek. [DLT]

tıkılmak², [tik-il-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Felakete uğramak; kaygılanmak. [EUTS]

tıkılmak³, [tik-mak > tik-il-mak] {eT} *edil. f. [-ur]* **1.** Tazyik edilmek; sıkışmak. **2.** Bir şeyin içine doldu- rulmak; tepilmek. [DLT] [Gabain]

tıkım, [tik-ım] *is.* **1.** Yeme; yutma. **2.** Boğazdan ge- çen yiyecek. **3.** {ağız} Yemek sırasında ağzın bir kerede alabileceği yiyecek parçası; lokma. [DS] **4.** *sf.* {ağız} Az; biraz; bir parça. [DS]

tıkın, [tik-ın] *is.* → tıkım.

tıkınış, [tik-in-iş] *is.* Tıkınmak eylemi ve biçimi.

tıkınma, [tik-in-ma] *is.* Tıkınmak eylemi.

tıkınmak, [tik-in-mak] *dönşl. f. [-ır]* [eT. -ur] **1.** Kendi kendine tıkmak eylemini yapmak. **2.** {eT} Teperek tıkmak; doldurmak. **3.** {eT} Oburca yemek yemek; acele olarak yiyecekleri mideye indirmek; fazla yemek. [DLT] **4.** *teklfz.* Yemek yemek.

tıkınıcı, [tikin-lı / tıkınıcı] {ağız} *sf.* Sert; katı. [DS]

tıkır¹, [tik (yans.) > tik-ır] *is.* **1.** Birbirine vuran, çar- pan ya da yere düşen şeylerin çıkardığı hafif ses. **2.** {ağız} Para. [DS] **3.** {ağız} Küçük zil. [DS] **☞** **tıkır mıkır**, {ağız} *1.* (Ses için) uyumlu ve sürekli. *2.* (Gürültü için) hafif. [DS] **tıkır tıkır**, *1.* Tıkırtılı ses- ler çıkararak. *2.* Düzenli ve kesintisiz biçimde; çok düzgün olarak. *3.* Kuru ve sert.

tıkır², [tik (yans.) > tik-ır] {ağız} *is.* Düzen; uygun- luk; tav. [DS] **☞** (işini) **tıkırına koymak**, *teklfz.* İşini yoluna koymak.|| (iş) **tıkırında gitmek**, *teklfz.* İş yolunda gitmek.|| **tıkırını yoluna koymak**, *Ge- çim şartlarını iyi biçimde düzeltmek.*|| **tıkırını yolun- da**, *teklfz.* Geçim sıkıntısı çekmeden; ekonomik du- rumu iyi.|| **tıkırını yolunda gitmek**, *argo.* Geçim ko- şulları oldukça iyi olmak.

tıkır³, [tik (yans.) > tik-ır] {ağız} *is.* **1.** Tahta su kabı. **2.** Küçük testi. **3.** Sürahi. **4.** Teneke. [DS]

tıkırak, -ğ¹ [tikır-a-k] {ağız} *is.* Küçük çan. [DS]

tıkıramak, [tikır-a-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-(i)-yor]* Görüşmek; konuşmak. [DS]

tıkırcım, [tokurcun / tıkırcın] {ağız} *is.* Dokuz taş oyunu. [DS]

tıkırdak, -ğ¹ [tikı-da-k] {ağız} *is.* **1.** Takunya. **2.** Kü- çük çan. **3.** Toprak sürahi. **4.** Bir tür yaban ördeği. [DS]

tıkırdaklı, [tikır-dak-lı] {ağız} *sf.* Geveze. [DS]

tıkırdama, [tik-ır-da-ma] *is.* Tıkırdamak eylemi.

tıkırdamak, [tik-ır-da-mak] *gçsz. f. [-r] [-d(i)yor]*
Çarpma, vurma, düşme gibi sebeplerle hafif ve kuru bir ses çıkarmak; tıkırtı çıkarmak.

tıkırdatma, [tik-ır-da-t-ma] *is.* Tıkırdatmak eylemi.

tıkırdatmak, [tik-ır-da-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Tıkırdamasına neden olmak; özellikle tıkırtı çıkartmak. **2.** (Yemek için) bir taşım kaynatmak.

tıkırtı, [tik-ır-tı] *is.* Hafif hafif çarpma, vurma, düşme ve yuvarlanma sırasında çıkan ya da hareket eden bir şeyin çıkardığı hafif ve kuru gürültü; tıkırdama sesi.

tıkıs¹, [tik-ız / tıkıs] {ağız} *sf.* (Toprak için) çok sert. [DS]

tıkıs², [tik-ız / tıkıs] {ağız} *is.* **1.** (Ayakkabı vb. için) sıkılık; darlık. **2.** Parasızlık. [DS]

tıkış¹, [tıkış] {ağız} *is.* Keçi çağırma ünlemi. ☞ **tıkış tıkış**, {ağız} Keçi çağırma sözü. [DS]

tıkış², [tik-iş] *is.* **1.** Tıkmak eylemi ve biçimi. **2.** Ağzına kadar dolu olma durumu. **3.** {ağız} Tok. [DS] ☞ **tıkış tepiş**, Birbirini itekleyerek sıkışık vaziyette; sıkışıklığın verdiği hareket zorluğu ile; zorla; güç bela. || **tıkış tıkış**, Tıkışmış durumda; dopdolu olarak.

tıkış³, [tokuş / tıkış] {ağız} *sf.* (Kişi için) çıkık alınlı. [DS]

tıkış⁴, [tıkış] {ağız} *is.* Kuru incir. [DS]

tıkışık, -ğ[ı] [tik-iş-ık] *sf.* Bir yere birikip toplanmış, yığılmış; tıkışmış olan.

tıkışıklık, -ğ[ı] [tik-iş-ık-lık] *is.* **1.** Tıkışmış olan şeylerin durumu. **2.** Bir yerde aşırı kalabalık yüzünden doğan sıkışıklık; izdiham.

tıkışlamak, [tıkış-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)yor]*
Tabanca ya da tüfek atmak. [DS]

tıkışma, [tik-iş-ma] *is.* Tıkışmak eylemi.

tıkışmak, [tik-iş-mak] *işteş. f. [-ır]* Dar bir yere bir anda pek çok kişi girmek; dar bir yere hep birlikte dolmak.

tıkışmak, [tik-mak > tik-iş-mak] {eT} *işteş. f. [-ur]*
Bir yere doluşmak; sıkışmak. [DLT]

tıkıştırma, [tik-iş-tır-ma] *is.* Tıkıştırmak eylemi.

tıkıştırmak, [tik-iş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Bir kap ya da mekâna aynı ya da ayrı cinsten pek çok şeyi düzensiz biçimde hiç boş yer kalmamacasına doldurmak; sokmak; tepmek. **2.** Acele ile yeterince çiğnemedi yemek. **3.** Bir kimseye acele ile yemek yedirmeye çalışmak.

tıkıt¹, [tik-it] {ağız} *is.* Kayrak oyununda nişan için dikilen küçük taş. [DS]

tıkıt², [tik-it] {ağız} *sf. dnz.* Sağlam ve kusursuz. [DS]

tıkıtıkına, [tik-i+tık-i-n-a] {ağız} *zf.* Tastamam; eşit; tam; uygun. [DS]

tıkıtmak, [tik-mak > tik-it-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]*
Tıkırtmak; sıkıştırmak. [DLT]

tıkız¹, [tik-ız] *sf.* **1.** Çok fazla ve sıkıştırılarak doldurulduğu için sert hâle gelmiş; fazla sıkıştırılmış; sıkı; sert. {ağız} (aynı) [DS] **2.** Yoğunluğu çok olan; koyu; katı; sert. {ağız} (aynı) [DS] **3.** Dolgun ve kısa boylu; kalınlığı boyuna oranla fazla olan; dolgun; şişkin; kalın; yağlı; tıknaz. {ağız} (aynı) [DS] **4.** ağız. (Meyve için) ağızda buruk bir tat bıraktığı için yenmesi ve yutulması zor olan. **5.** *sf.* Çok. **6.** gök b. (Gök ada için) yüzeysel parlaklığı çok yüksek; kompakt. **7.** {ağız} Dar. [DS] **8.** {ağız} (Toprak için) sert olduğu için ekime elverişli olmayan. [DS] ☞ **tıkızı kırık**, {ağız} Gözü kör. [DS]

tıkız², [tik-ız ?] {ağız} *is.* Çelme. [DS]

tıkız³, [tik-ız ?] {ağız} *is.* Pekmez karıştırmaya yarayan uzun saplı tahta araç. [DS]

tıkız⁴, [tik-ız] {ağız} *sf.* Zengin. [DS]

tıkızca, [tik-ız-ca] (tıkızca) *zf.* Biraz tıkız; tıkıza benzer; tıkızimsı.

tıkızımsı, [tik-ız-ımsı] *sf.* Biraz tıkız olan; tıkızca.

tıkızımak, [tikız-i-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* Dar gelmek.

tıkızlaşma, [tik-ız-la-ş-ma] *is.* Tıkızlaşmak eylemi.

tıkızlaşmak, [tik-ız-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Tıkız bir duruma gelmek.

tıkızlaştırma, [tik-ız-la-ş-tır-ma] *is.* **1.** Tıkızlaştırmak eylemi. **2.** Metalürjide, toz durumundaki metalleri sıkıştırma ve ısıtma işlemleri ile katı hâle getirme.

tıkızlaştırmak, [tik-ız-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Tıkız duruma gelmesini sağlamak; tıkızlaşmasına neden olmak; tıkızlaşmasına yardım etmek.

tıkızlık, -ğ[ı] [tik-ız-lık] *is.* **1.** Tıkız olma durumu; tıkız olan şeyin niteliği; sıkılık; aşırı yoğunluk. **2.** Bir kristal gözündeki iyon ya da atom sayısının bu gözün hacmine oranı. **3.** Gözeneksiz ya da çatlaksız bir toprak ya da keseğin gösterdiği özellik.

tıkka, [tik(k)-a ?] {ağız} *is.* Kuş pisliği. [DS]

tıkkal, [? tıkkal] {ağız} *is.* Mezar taşı. [DS]

tıkkım, [tik(k)-ım] {ağız} *is.* Lokma; tıkım; tike. [DS]

tıkkır, [tik(k)-ır] {ağız} *is.* Çocuk ayakkabısı. [DS]

tıklama, [tik-la-ma] *is.* Tıklamak eylemi.

tıklamak, [tik (yans.) > tik-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(i)yor]* **1.** Tik sesi çıkarmak; tıkırtı yapmak. **2.** Hafifçe çarpma; değmek. **3.** {ağız} Vurmak. [DS]

tıklatma, [tik (yans.) > tik-la-t-ma] *is.* Tıklatmak eylemi.

tıklatmak, [tik (yans.) > tik-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Tıkırtı yaptırmak; tik sesi çıkarmasını sağlamak. **2.** Hafifçe vurmak.

tıklım, [tik-(ı)l-ım] *is.* Tıklım eylemi; doluluk. ☞ **tıklım tıklım**, **1.** Ağzına kadar dolu. **2.** Hiç boş yer kalmayacak biçimde doldurulmuş.

tıkma, [tik-mak > tik-ma] {eT} *is.* **1.** Tıkmak eylemi. **2.** Tıpa; kapak. [Mühennâ] **3.** *sf.* Tıkılmış durumda

olan; sıkışık. **☐ tıkma üzüm**, {eT} *Birbirine girmiş, sık üzüm*. [DLT]

tıkmaca, [tik-maca] {ağız} *is.* Su mağarası. [DS]

tıkmak¹, [tik-mak] *gçl. f. [-ar]* **1.** Bir şeyi bir şeyin içine zorla bastırarak, iterek sokmaya çalışmak; tıkmak; doldurmak. {eT} (aynı) [DLT] [Gabain] [İKPÖy.] **2.** Bir şeyi bir şeyin içine sokarak sıkıştırmak. {eT} (aynı) [İKPÖy.] **3.** Bir şeyi acele ile bir yere doldurmak. **4.** Bir kimseyi bir yere kapatmak; hapsedmek. **5.** {ağız} Birini bir okul, iş vb. yere yazdırmak; sokmak. [DS] **6.** {eT} Boğmak. [İKPÖy.] **7.** {ağız} Dikmek. [DS] **☐ tika basa**, *1. Hiç boş yeri kalmayacak biçimde doldurulmuş olarak; zorla iteleyerek doldurulmuş olarak. 2. İyice dolmuş; sıkışmış olarak.* || **tika basa yemek**, *Mideyi gereğinden fazla yiyeceklerle doldurmak; rahatsızlık verecek kadar çok yemek.*

tıkmak², -ği [tik-mak] {ağız} *is.* **1.** Kuş gagası. **2.** Fiske. **3.** *sf.* Kısa boylu ve şişmen; tıknaz. **4.** [DS]

tıkmaklamak, [tıkmak-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i) -yor]* **1.** Gagalamak. **2.** Fiske vurmak. [DS]

tıkmalak, -ği [tikma-lak] {ağız} *sf.* Kısa boylu ve şişman; tıknaz. [DS]

tıkman, [tik-man] {ağız} *sf.* Kısa boylu ve şişman; tıknaz. [DS]

tıkmıl, [tik-(i)m-ıl] {ağız} *sf.* (Kişi için) kendi zayıf, karnı şiş olan. [DS]

tıkna¹, [tik(i)n-a] {ağız} *sf.* **1.** (Kişi için) kendi zayıf, karnı büyük ve şiş olan. **2.** Çok yemekten sindirim sıkıntısına uğramış kimse; hazımsızlık çeken. [DS]

tıkna², [tik-(i)n-a] {ağız} *is.* **1.** Fiske. **2.** Lokma; dilim; küçük parça. [DS]

tıknak, -ği [tik-(i)n-ak] {ağız} *sf.* Kısa boylu ve şişman. [DS]

tıknaz, [tik-(i)n-az] *sf.* **1.** Şişman; kısa boylu; toplu; kısa ve kalın yapılı. **2.** {ağız} Sıska; zayıf. [DS] **3.** {ağız} Güç beğenen; titiz. [DS]

tıknazlık, -ği [tik-naz-lık] *is.* **1.** Tıknaz olma durumu; tombulluk. **2.** Yağ birikiminden doğan kilo fazlalığı.

tıknefes, [tik (yans.) + nefes] *sf.* **1.** Solunum güçlüğü çeken; rahat soluk alıp veremeyen; kesik kesik soluk alıp veren. **2.** (At için) soluğan. **3.** {ağız} Sinirli. [DS]

tıknefeslik, -ği [tik+nefes-lik] *is.* Tıknefes olma durumu; soluğanlık.

tıksar, [Ar. tıqsār تقصار] {OsT} *is.* Halka şeklinde taç.

tıksırık, -ği [tıs (yans.) > tıs-kır-ık] *is.* **1.** Tıksırmak eyleminin sonucu çıkan ses; pıhsırık. **2.** Ağız kapalıyken tıksırma sırasında aniden gelen havanın engellenmesiyle oluşan dışarı püskürme hâli. **3.** Ağız kapalıyken meydana gelen aksırma.

tıksırıklı, [tıksır-ık-lı] *sf.* **1.** Sık sık tıksıran; tıksırma

alışkanlığı veya huyu olan. **2.** *mecaz.* Hasta; rahatsız; çelimsiz; güçsüz.

tıksırma, [tıksır-ma] *is.* Tıksırmak eylemi.

tıksırmak, [tıs (yans.) > tıs-kır-mak] *gçsz. f. [-ır]* Ağız kapalı iken hafifçe aksırmak; pıhsırmak.

tıktap, [tik+tap ?] {ağız} *is.* Süreğen hastalık. [DS]

tıktıca, [tik-tı(k)-ca ?] {ağız} *is.* Ağaçkakan. [DS]

tıktık¹, -ği [tik+tık] {ağız} *is.* Takunya. [DS]

tıktık², -ği [tik+tık] {ağız} *is.* Küçük testi. [DS]

tıktık³, -ği [tik+tık] {ağız} *is.* Cıvcıv. [DS]

tıktık⁴, -ği [tik+tık] {ağız} *is.* *çoc. d.* Saat. [DS]

tıktıkdeleşen, [tik+tık+del-eşen] {ağız} *is.* Ağaçkakan. [DS]

tıktık¹, [tik+tık-ı] {ağız} *is.* Takunya. [DS]

tıktık², [tik+tık-ı] {ağız} *sf.* **1.** Cimri. **2.** Kararsız; tereddüt eden. [DS]

tıktık³, [tik+tık-ı] {ağız} *is.* Küçük testi. [DS]

tıktık⁴, [tik+tık-ı] {ağız} *is.* **1.** İncir çiçeği. **2.** Ham incir. [DS]

tıktık⁵, [tik+tık-ı] {ağız} *is.* Havan. [DS]

tıktıkıcı, [tik+tık-ı-cı] {ağız} *sf.* Cimri; eli sıkı. [DS]

tıktırmak, [tik-mak > tık-tur-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Tıktırmak; bastırmak. [DLT]

tıl¹, [tıl] *is.* **1.** Haberci; gözcü. [ETY] **2.** Savaşta düşmandan haber almak için yakalanan adam; durumunu öğrenmek üzere karşı taraftan yakalanan tutsak; çasıt; casus. [DLT] [ETY] **3.** (Düşman hakkında) bilgi. [ETY]

tıl², [tıl / dil] {eT} *is.* **1.** *anat.* Dil; tat alma organı. [EUTS] **2.** Dil; anlaşma aracı; lisan; söz; lügat. [DLT] [Gabain] **☐ tıl bilig**, *Dile dayalı bilgi.* || **tıl tegürmek**, *Dil uzatmak; söz dokundurmak; sözle incitmek.* [DLT] || **tıl tutmak**, *Düşmanın durumunu öğrenmek üzere bir adam yakalamak.* [DLT]

tıla, [Ar. tılā' طلا] {OsT} *is.* **1.** Yıldız gibi sürülecek nesne; altın yıldız. **2.** Merhem. **3.** Cila. **4.** Altın yıldız ile yapılan süs veya yazılmış yazı. **5.** Sırma. **6.** Saf altın. **7.** Altın yapan. **8.** Eskiden hatatların aharlı kâğıt üzerine sürdükleri eriyik. **☐ tılā'-düz**, {OsT} *Altın yıldızla nakış yapan; yıldızcı; sirmakeş.* || **tılā'-kâr**, {OsT} *Sırma çeken; altın yıldız yapan usta.* || **tılā'-kârî**, {OsT} *Yıldızcılık; sirmakeşlik.*

tılak, [tıl > tıl-āk طلاق / طلق] {eT tıla:k} {eT} *is.* **1.** Kadının cinsel organı; avret yeri. [DLT] **2.** {OsT} Bızır.

tılanguymak, [tıl-añ-ur-mak] {tılanguymak} {eT} *gçsz. f. [-ur]* **1.** Güzel konuşmak; natik olmak; muhakemesi sağlam ve kuvvetli olmak. [EUTS] [Gabain] **2.** Münakaşa etmek. [Gabain]

tılar¹, [? tılar طلار] {eAT} {ağız} *is.* **1.** Beşiğe konulan çocuk yatağı; küçük yatak. [DS] **2.** {ağız} Yatak yünü. [DS]

tılar², [? tılar] {ağız} *sf.* Obur. [DS]

tilavet, [Ar. tılāvet وتلاوة] {*tıla:vet*} {*OsT*} *is.* Güzel-lik; sevimlilik.

tilçı, [til-çı ?] {*ağız*} *is.* Sarımsak, kırmızı biber, tuz ve yağ ile yapılan bir tür katık. [DS]

tildağ, [til-dā-mak > til-dā-ğ / til-dā-k / til-tā-ğ] (*til-da:ğ*) {*eT*} *is.* Bahane. [DLT] [KB]

tildam, [til-dām] (*tilda:m*) {*eT*} *sf.* Güzel konuşan; hatip. [KB]

tildamak, [til > til-dā-mak] (*tilda:mak*) {*eT*} *gçl. f. [-r]* Engel olmak.

tilgaz, [tırkaz > tilgaz] {*ağız*} *is.* Kapı mandalı. [DS]

tilgı, [til-gı] {*ağız*} *sf.* (Kişi için) karnı şiş; sıtmalı. [DS]

tili, [tilı] {*ağız*} *is.* Hamur. [DS] **tili basmak**, {*ağız*} *is.* Hamur açmak. [DS]|| **tili tegene**, {*ağız*} Hamur teknesi. [DS]

tilik, -ği [til-ik / til-ı-k ?] {*ağız*} *sf.* 1. (Kişi için) yüzü veya vücudu şiş olan. 2. Yırtık pırtık. [DS]

tilika, [? tilika] {*ağız*} *is.* (Kadın için) çocuğu olmama hastalığı; kısırlık. [DS]

tilikmak, [til > til-ik-mak] {*eT*} *gçsz. f. [-ur]* Konuşmak; haber vermek; dile düşmek. [DLT]

tilir, [til-ır ?] {*ağız*} *is.* Alçak dağ veya tepe. [DS]

tilis, [tırıs / tilıs] {*ağız*} *is.* 1. Koşarak gitme; tırıs. 2. Bir çeşit çocuk oyunu. [DS]

tilism, [Ar. tılısm طلسم] {*OsT*} *is.* 1. Büyü; sihir; tılısım. 2. Gizli bir güç taşıdığına inanılan şey. 3. Tedbir; çare; önlem.

tilismat, [Ar. tılısmāt طلسمات] {*OsT*} *is.* Büyüler; sihirler; tılısımlar.

tilik, -ği [til-ik ?] {*ağız*} *sf.* Peltek. [DS]

tilk, [tilk] {*ağız*} *is.* Mide şişkinliği; dolgunluk; hazımsızlık.

tilkatmak, [talk-it-mak / tilk-at-mak] {*eT*} *gçl. f. [-r]* 1. İşi geciktirmek. [DTL] 2. Yükü çarptırmak; yükü ip arasına ağaç koyarak büktürmek suretiyle yükü düzeltmek. [DLT]

tilki¹, [tilki] {*ağız*} *is.* Yayık. [DS]

tilki², [tilki / tilki] {*ağız*} *is.* Yer altındaki su borularını tıkayan bitki kökleri yumağı. [DS]

tilki³, [tilki] {*ağız*} *is.* Yanık, uçuk vb. sebeplerle deride oluşan içi sıvı dolu kabarcık. [DS]

tilkıcak, -ğı [tilki-cak] {*ağız*} *is.* Mide şişkinliği; hazımsızlık. **tilkıcak olmak**, {*ağız*} Çok yemekten rahatsız olmak; karnı şişmek. [DS]

tilkımak, [tilk-i-mak] {*ağız*} *gçsz. f. [-ır]* Salatalık, kabak vb. sebzeler kuraklıktan buruşmak, bozulmak. [DS]

tillamak, [til-la-mak] {*ağız*} *gçsz. f. [-r] [-l(t)-yor]* 1. Yavaşlamak. 2. Hızla koşmak. [DS]

tillamak, [til-la-z-mak] {*ağız*} *gçsz. f. [-ır]* Mızıkçılık etmek. [DS]

tilliğ, [til > til-lığ] {*eT*} *sf.* Dilli. [DLT]

tilmaç, [til > til-maç] {*eT*} *is.* Çevirmen; tercüman. [KB]

tilmak, [til-mak > til-l-mak] {*eT*} *edil. f. [-ur]* Mani olunmak; engellenmek. [KB]

tilsım, [Ar. tılısm طلسم] *is.* 1. Doğa üstü bir takım güçleri olduğuna, doğa üstü işler yapabileceğine ve bir takım gizler taşıdığına inanılan şey. 2. *gnşl.* Taşınanın üzerinde büyümlü etkiler yapacağına inanılan sembolik eşya; büyü yapılmış ya da büyümlü olduğu söylenen yazıları olan bir tür takı; muska. 3. *mecaz.* Gizemli bir etkileme gücü; gizemli bir çekicilik; kuvvet; çare; önlem; tedbir. 4. Anadolu'da kadınların başlarına taktıkları, takanı nazardan, iftiradan, kötü ruhlardan, büyüden koruduğuna inanılan altın, gümüş vb. madenden yapılmış süs eşyası.

tilsımlı, [tilsım-lı] *sf.* 1. Tılısımı bulunan; tılısım taşıyan. 2. Kendisinde doğa üstü bir takım güçler olduğuna, bir takım gizler taşıdığına, dolayısıyla doğa üstü işler yapabileceğine inanılan. 3. *mecaz.* Gizemli bir etkileme gücü, gizemli bir çekiciliği bulunan.

tiltağ, [til-dā-mak > til-dā-ğ / til-dā-k / til-tā-ğ] (*til-ta:ğ*) {*eT*} *is.* Sebep; aslı sebep; -den dolayı; mucip. [EUTS] [Gabain] [Üç İtişsizler]

tiltağlığ, [tiltağ-lığ] {*eT*} *sf.* Sebepli. [EUTS]

tiltağsız, [til-tağ-sız] {*eT*} *sf.* Sebepsiz. [EUTS] [Üç İtişsizler]

tiltak, [til-dā-mak > til-dā-ğ / til-tā-k / til-tā-ğ] (*til-ta:k*) {*eT*} *is.* Sebep; mucip. [EUTS]

tiltamak, [til-dā-mak / til-tā-mak] (*tilta:mak*) {*eT*} *gçsz. f. [-r]* 1. İtiraz etmek. [EUTS] [Gabain] 2. Sebep olmak. [EUTS] [Gabain]

tiltanmak, [til-tā-mak > til-ta-n-mak] {*eT*} *dönşl. f. [-ur]* Sebep olmak; müsebbip olmak. [EUTS]

tiltap, -bı [? tıltap] {*ağız*} *is.* Güç; derman. **tiltabı kesilmek**, {*ağız*} Çok yorulmak; güçsüz kalmak. [DS]

tiltar, [tırtil > tıltar ?] {*ağız*} *is.* Tırtil. [DS]

tiltik, -ğı [til-(ı)t-ik] {*ağız*} *sf.* Hoppa; şımarık. [DS]

tımar¹, [Far. tımār تمار] *is.* 1. Binek hayvanlarının derisini ve kıllarını kaşağı, fırça, gebre vb. araçlarla kir, yapışkan madde ve tozlardan temizlemek. 2. Yarayı temizleme; tedavi etme. 3. Hasta veya yaralı kimseye bakma; hasta bakımı. 4. Cariyelerin dinlenmek amacıyla bir yere gitmesi. 5. Ağaç, tarla, bağ ve bahçeyi işleme ve bakımını yapma; toprağı islah etme. **tımar etmek**, 1. Yara bakımı yapmak. 2. Hastaya bakmak; tedavi etmek; iyileştirmek. 3. Binek hayvanlarının derisinin temizliğini yapmak. 4. Ağaçların bakımını yapmak; budamak. 5. Toprağı islah etmek. 6. {*ağız*} Yıkamak; silmek; temizlemek. [DS]|| **tımar vermek**, {*eAT*} 1. Düzen vermek. 2. Süslemek.

tımar², [Far. tımār تیمار] {OsT} is. Selçuklu ve Osmanlı devletinde belirli görev karşılığında kişilere öşrünü almak üzere tahsis edilen bin ile iki bin akçe arasında öşür geliri bulunan arazilere verilen ad.

tımarcı, [tımar-cı] is. 1. Binek hayvanlarını tımar eden kimse. 2. Yaralara pansuman yapan sağlıkçı; pansumancı.

tımarcı, [tımar-cı] is. Tımar sahibi kimse; tımarlı.

tımarhane, [Far. tımār-ḥāne تیمارخانه] (tımarha:ne) {OsT} is. 1. Akıl hastalarının tedavi edildikleri hastahane; akıl hastanesi. 2. Kargaşa içinde bulunan, kimin ne yaptığı belli olmayan yer. ☞ **tımarhane kaçkını**, *Dengesiz davranan kimse; ne yaptığı belli olmayan, tutarsız kişi; delice işler yapan kimse.*|| **tımarhane kaçkını gibi**, *Kıyafeti bozuk; giyimi birbirini tutmayan; üstü başı perişan.*

tımarhanelik, -ği [tımarhane-lik] (tımarha:nelik) sf. 1. Akıl hastanesinde tedavi görmeyi gerektirecek durumda olan. 2. mecaz. Bunalmış, sıkılmış durumda olan; etrafına çatacak kadar sınırları bozulmuş.

tımarlama, [tımar-la-ma] is. Tımarlamak eylemi.

tımarlamak, [tımar-la-mak تیمارلامق] gçl. f. [-r [-l(i)-yor] 1. Tımar etmek. 2. mecaz. Dövmek; sopa çekmek. 3. {OsT} Çocuğa ve hastaya ihtimam göstermek. 4. {eAT} {OsT} Yarayı pansuman etmek.

tımarlı¹, [tımar-lı] sf. 1. Tımar¹ edilmiş olan; bakımı yapılmış; bakımlı. 2. (Binek hayvanı için) derisi temizlenmiş, kaşağılanmış olan. 3. (Yara için) bakımı yapılmış; pansuman edilmiş. 4. (Ağaç, toprak vb. için) gerekli bakımı yapılmış; işlenmiş.

tımarlı², [tımar-lı] sf. İmparatorluk döneminde, kendisi yeteri kadar atlı asker besleyerek tımar² sahibi olan kimseye verilen ad; tımar sahibi olan.

tımarsız, [tımar-sız] sf. Tımarı yapılmamış; bakımı yapılmamış; bakımsız.

tımaşak, -ğı [tımaş-ak ?] {ağız} sf. Çıplak; giyimsiz.

tımatım, [tım+a+tım] {ağız} zf. Tastamam; uygun. [DS]

tımağ, [eT. tumağı] {ağız} is. Nezle. [DS]

tımb, [tamb / tanb / tımb / timb / tömb / tümb (yans.)] is. Vurarak çalmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tımb-ır-da-t-mak, tımb-ır tımbır*

tımbasak, -ğı [tım+bas-ak] {ağız} sf. Az konuşan; sessiz. [DS]

tımbıl, [tımb-ıl] {ağız} is. Sapsız bıçak. [DS]

tımbıllı, [tımb (yans.) > tımb-ıl-lı] {ağız} sf. Çabuk küsen; alingan. [DS]

tımbır, [tımb-ır] is. Vurarak çalmayı, vurulan yerden ses vermeyi anlatan yansımali gövde. ☞ **tımbır tımbır**, {ağız} (*Def, davul vb. derisi için*) çok gergin; gevrek. [DS]

tımbırdatmak, [tımb (yans.) > tımbır-da-t-mak] {ağız} gçl. f. [-r] 1. Tef, tambur vb. çalgı aletlerine

yavaş yavaş vurarak hafif hafif ses çıkartmak. 2. Gürültü etmek. 3. Alay etmek. [DS]

tımbırtı, [tımb (yans.) > tımb-ır-tı] {ağız} is. Yavaş yavaş vurulan davul ve deften çıkan hafif ses. [DS]

tımı, [tımı] {ağız} is. Suyun tazeliği, berraklığı ve soğukluğu. [DS]

tımıs¹, [tımıs / tımız] {ağız} is. Can; ruh. [DS]

tımıs², [tımıs] {ağız} is. Keçi yavrusu; oğlak. [DS]

tımışka, [Ar. Dimişk (Şam) > dimişki => tımışka] {ağız} is. Kendirden yapılan ince sicim. [DS] ☞ **tımışka gibi**, {ağız} *Dümdüz; budaksız.* [DS]

tımışkı¹, [Ar. Dimişk (Şam kentinin eski adı) > dimişki > tımışkı] is. 1. Şapkacıların şapkanın tepesini tutturmakta kullandıkları ince sicim. 2. Şapkanın tepesi. 3. {ağız} Güreşe çıkacak develerin başını bağlamaya yarayan ince ipten yapılmış başlık. [DS]

tımışkı², [? tımışkı] {ağız} sf. Çok keskin. [DS]

tımız, [tımıs / tımız] {ağız} is. Can; ruh. [DS]

tımlamak, [tım-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Ölmek. [DS]

tımsık, -ğı [tım-sık] {ağız} sf. Çekingen; utangaç. [DS]

tımsıkmak¹, [tım(ı)-sı-k-mak] {ağız} gçsz. f. [-(-ğ)-ır] (Yemek için) ekşimek; kokmak; bozulmak. [DS]

tımsıkmak², [tımsık-mak ?] {ağız} gçl. f. [-(-ğ)-ır] Yavaşça vurmak. [DS]

tımsımak, [tım-sı-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] (Yemek için) bozulmak. [DS]

tımsırık, -ğı [tım-sı-r-ık ?] {ağız} sf. 1. Güç beğenen; titiz. 2. Pısrık.[DS]

tımtıkız, [tı(m)+tı/kız] (tı'mtıkız) sf. Çok tıkız.

tımtım, [hım+hım / tım+tım] {ağız} sf. Genizden konuşan; hımhım. [DS]

tın¹, [tan / tang / tank / teng / tın / ting / tin / ting / tink / tong / töng (yans.)] is. 1. Çarpmayı, vurmayı; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tın tın, tın-ı, tın-ka, tın-la-ma, tın-mak* 2. Metal levha ya da içi boş şeye küçük bir nesne ile vurulduğunda çıkan yankılı ses. ☞ **tın tın**, 1. *Tınlama sesi.* 2. *Bilgisiz; boş kafa.*

tın², [tın] (tı:n) {eT} is. 1. Soluk; nefes. [DLT] [İKPÖy.] [EUTS] [Gabain] [KB] 2. İnsan, hayvan ve bitkilerde bulunan canlılık, hayat. [Gabain] 3. Ruh; can. [DLT] [İKPÖy.] [EUTS] [KB] [Mühennâ] 4. Ömür. 5. Cevher; madde. [EUTS] 6. Rahat; huzur. 7. sf. Dinmiş; işsiz; tembelleşmiş; harınlaşmış. [DLT] ☞ **tın busgak**, *Nefes darlığı.* [Gabain]|| **tını kesilmek**, {eT} *Nefesi kesilmek.*|| **tını uzun**, {eT} *Ömrü uzun.*|| **tın tokıgılı**, {eT} *Nefes alan; canlı.* [KB]|| **tın tın**, {eT} *Sus.* [DLT]|| **tın yér**, {eT} *Nadasa bırakılmış tarla; dinlendirilmiş arazi.* [Clason]

tınab, [Ar. tınāb طناب] {OsT} is. Çadırı kazığa bağlayan ip.

tinamak, [kına-mak / tına-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-n(i)-yor] Kınamak; ayıplamak. [DS]

tinar, [ʔ tinar] {ağız} is. Tinaz. [DS] ☞ **tinaretmek**, {ağız} Dövülmüş harmanı savurmak için yığmak; tinaz yapmak. [DS]

tinaz, [Yun. tinas / Far. tīnūs طيناس] {OsT} {ağız} is. 1. Tinaz. 2. Saman yığını. [DS]

tinaz¹, [Yun. tinas / Far. tīnūs تينوس => tinaz طيناز] is. 1. Yığın. 2. Ot yığını. 3. {OsT} Savrulmak ve taneleri ayrılmak üzere yığılmış tahıl saman karışımı. ☞ **tinaz atmak**, {ağız} Saman ile karışık taneyi rüzgârda savurarak tanelerini samandan ayırmak; harman savurmak. [DS]|| **tinaz makinesi**, Tinaz durumundaki tahılı saman ve diğer yabancı maddelerden savurma yöntemi ile ayıran makine.

tinaz², [ʔ tinaz] {ağız} is. 1. Alay; eğlence. 2. Alaya alma. ☞ **tinaz almak**, {ağız} → tinazaya almak. [DS]|| **tinaz etmek**, {ağız} → tinazaya almak. [DS]

tinaza, [ʔ tinaza] {ağız} is. Alay, eğlence. ☞ **tinazaya almak**, {ağız} Alay etmek. [DS]

tincik, -ği [ʔ tincik] {ağız} is. 1. Taranırken tarakta kalan dökülmüş ve kırılmış saçlar. 2. Karışmış, dolaşmış saç. [DS]

tinciklenmek, [tincik-le-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Ağacların ince kökleri birbirine dolaşarak yumak olmak. [DS]

tinç¹, [tın-mak > tın-ç] sf. 1. {eT} Dinlenmiş; dinç. 2. {ağız} Rahat. [DS] 3. {ağız} Sağlıklı. [DS]

tinç², -cı [ʔ tinç] {ağız} is. Büyük tava. [DS]

tinçalmak, [tinç-al-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Rahatlamak. [DS]

tinçamak, [tinç-ā-mak / tinç-ī-mak / tinç-ğā-mak] (tinça:mak) {eT} gçsz. f. [-r] → tinçimək. [DLT]

tinçgamak, [tinç-ā-mak / tinç-ī-mak / tinç-ğā-mak] (tinçga:mak) {eT} gçsz. f. [-r] → tinçimək. [DLT]

tinçimək, [tinç-ā-mak / tinç-ī-mak / tinç-ğā-mak] (tinçı:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Bozulmak; çürümek. [DLT]

tinçışmak, [tinç-ī-mak > tinç-iş-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Kokuşmak; bozunmak. [DLT]

tinçlık, -ği [tinç-lık] {ağız} is. Rahatlık. [DS]

tinçlıksız, [tinç-lık-sız] {ağız} sf. (Çocuk için) uslu durmayan; yaramaz. [DS]

tinçsüz, [tinç-süz] {ağız} sf. → tinçlıksız. [DS]

tinçrunmak, [tinç-(ı)r-un-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Sessiz olmak. [KB]

tındurmak, [tın-mak > tın-dur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Rahat ettirmek; dinlendirmek. [DLT] [KB]

tındurulmak, [tın-dur-mak > tın-dur-ul-mak] {eT} edil. f. [-ur] Rahat ettirilmek; dinlendirilmek. [Clason]

ting¹, [tan / tang / tank / teng / tın / tıng / tin / ting / tink / tong / tóng (yans.)] is. Çarpmayı, vurmayı;

düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan kök. [Zülfikar] *ting-ır, ting-il-da-mak*

ting², [tūñ] (tūñ) {eT} is. 1. Ses; seda. [ARAT] [EUTS] [ETY] 2. Sesin perdesi; nağme; ton. [ARAT] [EUTS] [ETY]

ting³, [tan (tane) > tıng] {ağız} is. Üzüm tanesi. [DS]

tinga, [tɪng (yans.) > tıng-a] {ağız} is. Çinko, teneke veya bakırdan yapılmış kova, leğen vb. kap. [DS]

tingacık, -ği [tɪng (yans.) > tıng-a-cık] {ağız} sf. 1. Kıvrak. 2. Güzel. [DS]

tingaç, -cı [tɪng (yans.) > tıng-a-ç] {ağız} is. Küçük tepe. [DS]

tingadak, [tɪng (yans.) > tıng-adak] zf. (Düşmek için) birdenbire ve tın sesi çıkararak.

tingafa, [tɪn+kafa] {ağız} sf. Çabuk öfkelenen; sinirli. [DS]

tingay, [ʔ tıngay] {ağız} sf. → tingafa. [DS]

tingaz, [tɪng (yans.) > tıng-az] {ağız} sf. (Kişi, hayvan için) zayıf; dayanıksız. [DS]

tingçan, [Çin. teng chan] {eT} is. Kandil; lamba. [EUTS]

tingci, [tūñ > tūñ-çī] (tūñçı) {eT} is. 1. Haberci. [EUTS] 2. Muhbir; casus. [Gabain]

tingi, [tɪng (yans.) > tıng-ı] {ağız} is. Metal kapacak. [DS]

tingil¹, [tɪng (yans.) > tıng (yans.) > tıng-il] is. Çarpmayı, vurmayı; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan yansımali gövde. ☞ **tingil elek**, **tingil sac**, {ağız} Çok yoksul durumda. [DS]|| **tingil mıngil**, {ağız} 1. Salkım salkım. 2. (Yuvarlanmak için) tıngırtılı sesler çıkararak. [DS]|| **tūñil mūñil**, {ağız} 1. (At, eşek vb. hayvanların yürüyüşü için) uyumlu. 2. (Kadının gezmesi, dolaşması için) bir sürü çocukla. [DS]|| **tingil tıngil**, {ağız} (Yuvarlanmak için) tıngırtılı sesler çıkararak. [DS]

tingil², [tɪng (yans.) > tıng-il] {ağız} is. Küçük sepet. [DS]

tingilamak, [tūñ-ı-lā-mak] (tūñıla:mak) {eT} gçsz. f. [-r] (Yere düşen bir şey için) ses çıkarmak; tıngırdamak. [DLT]

tingildama, [tɪng (yans.) > tıng-il-da-ma] is. Tıngırdamak eylemi.

tingildamak, [tɪng (yans.) > tıng-il-da-mak] gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] Tıngırdamak.

tingildatma, [tɪng (yans.) > tıng-il-da-t-ma] is. Tıngıldatmak eylemi.

tingildatmak, [tɪng (yans.) > tıng-il-da-t-mak] gçl. f. [-ır] Tıngıldamasına yol açmak; tıngıldamasını sağlamak.

tingiltı, [tɪng (yans.) > tıng-il-tı] is. Tıngıldama sesi.

tingir¹, [ting (yans.) > ting-ır] *is.* Çarpmayı, vurmayı; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan yansımali gövde. ☐ **tingir mungir**, *Yavaş fakat düzenli biçimde.* || **tingir tingir**, 1. (Birbirine çarpan veya düşen nesnelere için) sürekli ses çıkararak. 2. (Yer için) bomboş; hiçbir şey bulunmayan.

tingir², [ting (yans.) > ting-ır] *is.* 1. Metal bir şeyin sert bir yere çarpması ya da düşmesi ile çıkan yankılı ses. 2. {ağız} argo. Para. [DS] 3. {ağız} Çinko, teneke veya bakırdan yapılmış leğen, kova vb. kap kacak. [DS] 4. {ağız} İçi boş kap. [DS] 5. {ağız} Kurumuş çam ağacı özü. [DS] 6. {ağız} Leğen. [DS] 7. *sf.* argo. Parasız; züğürt. 8. Tamamen boş; bomboş. ☐ **tingir elek tingir sac**, {ağız} Çok yoksul. [DS] || **tingir elek**, **tingir tas**, *Hiçbir eşya yok; tamamen boş; bomboş.* || **tingiri yolunda**, argo. *Gelir durumu iyi.*

tingir³, [ting (yans.) > ting-ır] {ağız} *sf.* 1. Kel; dazlak. 2. Akılsız. [DS] ☐ **tingirına saymamak**, {ağız} *Başına buyruk olmak; söz dinlememek.* [DS]

tingirak¹, -ği [ting (yans.) > ting-ır-a-k] {ağız} *is.* Mayasız ince ekmek. [DS]

tingirak², -ği [ting (yans.) > ting-ır-a-k] {ağız} *is.* Hayvanların boynuna takılan çan. [DS]

tingiramak¹, [ting (yans.) > ting-ır-a-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-r(i)-yor]* 1. Tıngırtılı sesler çıkarmak. 2. (Yuvarlanan para için) yuvarlanma sesi çıkarmak.

tingiramak², [ting (yans.) > ting-ır-a-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-r(i)-yor]* Çok kurumak. [DS]

tingirdak¹, -ği [ting (yans.) > ting-ır-da-k] {ağız} *is.* Hayvanların boynuna takılan çan. [DS]

tingirdak², -ği [ting (yans.) > ting-ır-da-k] {ağız} *is.* Havan; dibek. [DS]

tingirdama, [ting (yans.) > ting-ır-da-ma] *is.* Tıngırdamak eylemi.

tingirdamak¹, [ting (yans.) > ting-ır-da-mak] *gçsz. f. [-d(i)-yor]* 1. (Metal ya da camdan yapılmış nesnelere için) düşme ya da çarpma sonucu kuru ve çınlamalı madeni ses çıkarmak. 2. {ağız} (Çocuk için) yavaş yavaş ağlamak. [DS] 3. argo. Ölmek. 4. {ağız} Sert biçimde karşılık vermek; öfkeli olarak konuşmak. [DS]

tingirdamak³, [tiñg-ır-da-mak] (tiñgırdamak) {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* 1. Boş yere, gereksiz konuşmak. 2. Alay konusu olmak. [DS]

tingirdamak⁴, [tiñg-ır-da-mak] (tiñgırdamak) {ağız} 1. Hafif gürültü etmek. 2. (Su için) hafifçe kaynamak. [DS]

tingirdatma, [ting (yans.) > ting-ır-da-t-ma] *is.* Tıngırdatmak eylemi.

tingirdatmak¹, [ting (yans.) > ting-ır-da-t-mak] *gçl. f. [-ır]* 1. Tıngırdamasını sağlamak; tıngırdamasına

neden olmak. 2. (Telli çalgılar için) acemice çalmak.

tingirdatmak², [ting (yans.) > ting-ır-da-t-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Alay etmek; eğlenmek. [DS]

tingirdatmak³, [ting (yans.) > ting-ır-da-t-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Yemeği ateşte hafifçe kaynatmak. [DS]

tingirdek, -ği [ting (yans.) > ting-ır-dak / tingir-dek] {ağız} *is.* Böbrek. [DS]

tingirlak, -ği [ting (yans.) > ting-ır-lak / tingir-lık] {ağız} *is.* Dört kulplu testi. [DS]

tingirlik, -ği [ting (yans.) > ting-ır-lık] {ağız} *is.* → tingirlak. [DS]

tingirtı, [ting (yans.) > ting-ır-tı] *is.* Tıngırdayan bir nesnenin çıkarmış olduğu ses; tıngırdama sesi.

tingiy, [tingiy] {ağız} *is.* Tahta. [DS]

tinglamak, [Çin. t'eng / t'ing (işitmek) => tıñ > tiñ-lā-mak] (tiñlamak) {eT} *gçl. f. [-r]* Dinlemek; kulak asmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Tekin]

tinglaşmak, [tiñ-lā-mak > tiñ-la-ş-mak] (tiñlaşmak) {eT} *işteş. f. [-ur]* Dinleşmek; birlikte dinlemek. [DLT]

tinglatmak, [tiñ-lā-mak > tiñ-la-t-mak] (tiñlatmak) {eT} *gçl. f. [-ur]* Dinletmek. [DLT]

tingoz, [ting+göz > tıngoz ?] {ağız} *sf.* Çabuk öfkelenen; sinirli. [DS]

tingrağ, [tırñ-ak > tıñrāk] (tıñrağ) {eT} *is.* Pençe; tırnak. [EUTS]

tingrak, [tırñ-ak > tıñrāk] (tıñra:k) {eT} *is.* Pençe; tırnak. [Gabain]

tingsirik, -ği [tıs-gır-ık > tıñsirik] {ağız} *is.* Hapşırık; aksirik. [DS]

tingılmak, [tiñ-lamak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Dinlemek. [DS]

tını, [ting / tıngı (ses) > tını] *is.* 1. Çeşitli müzik aletlerinin verdiği sesi ayırt etmeyi sağlayan ses özelliği (1944). 2. Yükseklik, şiddet ve süreden bağımsız olarak ses organlarının özel durumu ile belirginleşen ses özgülüğü. 3. Bir ses işaretine dönüşecek bir elektrik işareti alan aygıtlar üzerinde uygun ayarlamalarla güçlendirilebilen ya da zayıflatılabilen pes veya tiz frekanslar bölgesi.

tınığ, [tın / tın-ıg] {eT} *is.* Nefes alma; soluk alma. [DLT]

tınıki, [tınıki] {ağız} *is.* Ok. [DS]

tınıkmak, [tın-ık-mak] {eT} Dinlenmek; nefes almak; rahat etmek. [Clauson]

tınılmak, [tın-mak > tın-ıl-mak] {eT} *edil. f. [-ır]* Dinlenilmek; rahat edilmek. [DLT]

tınış¹, [tınış] {ağız} *is.* Soluk; nefes. [DS]

tınış², [tınış] {ağız} *sf.* Kel; dazlak. [DS]

tınka, [tınka / tınk-ı] {ağız} *is.* Teneke leğen. [DS]

tınkafa, [tın+kafa] {ağız} *is.* Çabuk öfkelenen; sinirli. [DS]

tınkaz, [tınk-az] {ağız} *is.* Öfke. [DS]

tınkı, [tɪnk-ı] {ağız} is. Teneke leğen. [DS]

tınkıldı, [tɪnk (yans.) > tɪnk-ıl-dı تنقلدى] {OsT} is. Tıngırtı.

tınkıltış, [tɪnk-ıl-(ı)t-ış ?] {ağız} is. Kel; dazlak. [DS]

tınkır¹, [tɪnk-ır] {ağız} is. Küçük bakır kova. [DS]

tınkır², [tɪnkır ?] {ağız} is. Köyün suyunu bölmek için arkın dar yerine takılan delik tahta. [DS]

tınkoz, [tɪn+göz ?] {ağız} is. Çabuk öfkelenen; sinirli. [DS]

tınlama, [tɪn-la-ma] is. Tınlamak eylemi.

tınlamak, [tɪn-la-mak > tɪn-la-mak] gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Yankılanan bir tın sesi çıkarmak; yankılanmak; çınlamak. **2.** {ağız} Ses vermek; söylemek. [DS]

tınlamamak, [tɪn-la-ma-mak] {ağız} gçl. olmsz. f. [-z] [-m(i)-yor] Oralı olmamak; aldırış etmemek; önemsememek; umursamamak. [DS]

tınlatici, [tɪn-la-t-ı] sf. **1.** Tınlamayı sağlayan; tınlatan. **2.** is. dbl. Ses yolunda, konuşurken sesin yankılı biçim almasını sağlayan ağız, geniz ve gırtlak gibi boşluklar.

tınlatma, [tɪn-la-t-ma] is. Tınlatmak eylemi.

tınlatmak, [tɪn-la-t-mak] gçl. f. [-ır] **1.** Tınlamasına yol açmak; tınlamasını sağlamak. **2.** Bir metalde bulunan çatlağı çekiç darbesi ile çıkan ses yardımıyla bulmak.

tınlığ, [tɪn (can; soluk) > tɪn-lığ] {eT} sf. **1.** Can sahibi; canlı; ruhlı; canlı varlık. [EUTS] [Gabain] [İKP-Öy.] [KB] [Üç İtigsizler] [Mühennâ] **2.** Yaratık. [EUTS] [İKPÖy.] **3.** Hayvan. [Mühennâ]

tınlıgsız, [tɪn-sız] {eT} sf. **1.** Cansız. [EUTS] **2.** Çorak. [EUTS] **3.** Kimsesiz. [EUTS]

tınma¹, [tɪn-ma] {eT} is. Susma. [DLT]

tınma², [tɪn-ma] is. Tınmak eylemi.

tınmağucu, [tɪn-mak > tɪn-ma-ğūçī] (tınmağucu:çī) {eT} sf. Durmayan; dinlenmeyen. [KB]

tınmak¹, [tɪn-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] **1.** Yorgunluk gidermek; dinlenmek. [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [KB] **2.** Derin nefes almak; nefes almak; soluklanmak. [DLT] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] **3.** Sonu gelmek. [DLT] **4.** {ağız} Susmak. [DS]

tınmak², [tɪn-mak / dɪn-mak ظنمق] gçsz. f. [-ar] **1.** Aldırış etmek; önem vermek; değer vermek; oralı olmak; tepki vermek. **2.** {eAT} {OsT} Ses çıkarmak. **3.** {OsT} Söylemek; konuyu açmak; bahsetmek. **4.** {ağız} Alınmak; güvenmek. [DS] **5.** {ağız} Anlamak. [DS] ☞ **tınmaz melaïke**, Kendi hâlinde; sessiz sedasız.

tınmamak, [tɪn-ma-mak / dɪn-ma-mak ظنمق] gçl. olmsz. f. [-z] **1.** {eAT} {OsT} Ses çıkarmamak; konuşmamak; söylememek. **2.** {ağız} Aldırış etmemek; oralı olmamak; önem vermeme. [DS]

tınmasak, [tɪn-ma-sak] {ağız} sf. El altından kötü işler yapan; dalavereci. [DS]

tınmata, [? tɪnmata] {ağız} is. Talaş. [DS]

tınnak, -ğı [tɪn-la-k / tınnak] {ağız} is. Tınlama. [DS]

tınnamak¹, [tɪn-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-n(i)-yor] Gizlice, sessizce söylemek. [DS]

tınnamak², [tɪn (yans.) > tɪn-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-n(i)-yor] (Metal bir nesne için) vurulunca ses çıkarmak; tınlamak. [DS]

tınnet, [Ar. tınnet طنت] {OsT} is. **1.** Çınlama. **2.** fiz. Tını.

tınnetli, [tınnet-li] sf. Tınlayan; çınlayan; çın çın öten.

tınnık¹, -ğı [tɪn(n)-ık] {ağız} sf. Çabuk darılan; alınğan. [DS]

tınnık², -ğı [tɪn-lık] {ağız} is. Ayran konulan tulum.

tınsırak, -ğı [tɪs-kır-mak > tınsır-ak] {ağız} is. Aksırık; hapşırık. [DS]

tınsıraklı, [tınsırak-lı] {ağız} sf. (Kişi için) sık sık hapşırık. [DS]

tınsıramak, [tɪn-sırā-mak] (tınsıra:mak) {eT} gçsz. f. [-r] **1.** Çıldırmaq; yese kapılmak; hiddetlenmek. [EUTS] **2.** Aklını yitirmek. [EUTS] **3.** Cansız olmak; nefesi kesilmek. [Gabain]

tınsırmak, [tɪs-kır-mak > tınsır-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Aksırmak; hapşırmak. [DS]

tınsız, [tɪn > tɪn-sız] {eT} sf. Cansız. [EUTS] [Gabain]

tıntı, [? tɪntı] {ağız} is. Küçük, sapsız bıçak. [DS]

tıntın¹, [tɪn+tɪn] {ağız} sf. **1.** Hafif sesle konuşan. **2.** Ağır kanlı. **3.** zf. Yavaş yavaş; ağır ağır. [DS]

tıntın², [tɪn+tɪn] {ağız} is. Çalgı aletleri. [DS]

tıntınlamak, [tɪntɪn-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Bir işi yüksünerek, isteksizce yapmak. [DS]

tıntırı, [? tɪntırı] {ağız} is. Küçük, sapsız bıçak. [DS]

tıntış, [? tɪntış] {ağız} is. Mısır unundan yapılan çorba. [DS]

tıntos, [? tɪntos] {ağız} is. Kavurma yapılan kazanı karıştırmaya yarayan araç. [DS]

tınturmak, [tɪn-mak (soluk almak) > tɪn-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] **1.** Soluk aldırmaq. [İKPÖy.] **2.** Dinlendirmek. [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain]

tınturulmak, [tɪn-mak > tɪn-tur-ul-mak] {eT} edil. f. [-ur] İhya edilmek; canlandırılmak. [EUTS]

tıp¹, [tab / tap / tep / tıp / tip / top / tüp (yans.)] is. Patırtılı ve düzensiz adım atmayı, ayakla tepmeyi, elle itmeyi, tepinmeyi, basmayı, vurmaya çarpmayı anlatan kök. tıp-ıl-tı, tıp-ır tıtır, tıp-ış tıptış ☞ **tıp tıp**, Küçük ve hafif vuruşlarla.

tıp², [tap (istenilen, uygun, memnun eden; yeterli) > tıp?] sf. Yeter miktarda; uygun. ☞ **tıptı tıptına**, Tas-tamam; aynen.

tıp³, -bbı [Ar. tıbb طب] is. **1.** Hastalıkları, yaraları ve sakatlıkları iyileştirmek, yatıştırmak ve önlemek amacıyla başvurulan bilimsel ve teknik çalışmaları.

rın, yöntemlerin tümü; hekimlik; tababet. **2.** Hekimin mesleği; hekimlik. **3.** Tıp fakültesi.

tıpa, [İt. tappo => tapa / tıpa] *is.* **1.** Şişe, testi vb. kapların ağızlarını kapatmakta kullanılan mantar ya da kauçuktan yapılmış yuvarlak tıkaç; tapa. **2.** tıp. Drenleri kapatmaya yarayan çeşitli maddelerden yapılmış tıkaç. ☞ **tıpası atmak**, *Birdenbire öfkelenmek; patlamak.* || **tıpayı atmak**, *Ansızın öfkelenmek; patlamak.*

tıpadak, -ği [tıp (*yans.*) > tıp-adak] {ağız} *zf.* (Uymak için) tıpatıp. [DS]

tıpadan, [tıp (*yans.*) > tıp-adan] {ağız} *zf.* Tıpatıp. [DS]

tıpalama, [tıpa-la-ma] *is.* Tıpalamak eylemi; tapalamak.

tıpalamak, [tıpa-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Şişe vb. ağzını tapa ile kapatmak; tapalamak.

tıpalanma, [tıpa-la-n-ma] *is.* Tıpalanmak eylemi.

tıpalanmak, [tıpa-la-n-mak] *edil f. [-r]* **1.** Tıpa ile kapatılmak; tıpalanmak; tıpa takılmak. **2.** [tapalan-mak] *gçsz. f.* Tıpa sahibi olmak; tıpa edinmek.

tıpalı, [tıpa-lı] *sf.* **1.** Tıpası bulunan; tapalı. **2.** Tıpa ile kapatılmış olan; tapalı. **3.** (Belirtilen nitelikte) tıpası olan; tapalı.

tıpasız, [tıpa-sız] *sf.* Tıpası olmayan; tıpa takılmamış olan; tapasız.

tıpatıp, [tap (*istenilen, uygun, memnun eden; yeterli*) > tap-a+tap > tıp-a+tıp?] (*ti'patıp*) *zf.* (Benzerlik, uygunluk için) bütünüyle her bakımdan; tastamam; upuygun.

tıpbıltı, [tıp(b)-ıl-tı] {ağız} *is.* Hafif gürlütü; tıptırtı. [DS]

tıptıl, [? tıptıl] {ağız} *sf.* Çok akıllı. [DS]

tıptılı, [tıp (*yans.*) > tıp-ıl-tı] {ağız} *is.* Hafif gürlütü; tıptırtı. [DS]

tıptıtu, [tıp (*yans.*) > tıp-ıl-tu تپتوتو] {OsT} *is.* Tıptırtı; patırtı.

tıptır, [tıp (*yans.*) > tıp-ır] *is.* Patırtılı ve düzensiz adım atmaya, basmaya anlatan ikincil yansıma sözcüğü. ☞ **tıptır tıptır**, *1. (Ses için) hafif ve düzenli aralıklarla çıkan. 2. (Gürlütü için) hafif fakat sürekli.*

tıptırdama, [tıp-ır-da-ma] *is.* Tıptırdamak eylemi.

tıptırdamak, [tıp (*yans.*) > tıp-ır-da-mak] *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* **1.** Tıptır tıptır ses çıkarmak. **2.** (Yürek için) hafifçe çarpıntı yapmak. **3.** {ağız} (Küçük hayvanlar için) hareket ederken ses çıkarmak. [DS]

tıptırdatma, [tıp-ır-da-t-ma] *is.* Tıptırdatmak eylemi.

tıptırdatmak, [tıp-ır-da-t-mak] *gçl. f. [-r]* Tıptırtılı ses çıkarmasına yol açmak.

tıptırtı, [tıp-ır-tı] *is.* Hafif ve düzenli aralıklarla çıkan sesler; yavaşça yürüme sırasında çıkan hafif ayak sesleri.

tıptış, [tıp (*yans.*) > tıp-ış] *is.* Yavaş basarak ve kısa

adımlarla çabuk çabuk yürümeyi anlatan ikincil yansıma sözcüğü. ☞ **tıptış tıptış**, (*Yürüme için*) *kısa fakat yavaş basarak çabuk çabuk atılan adımlarla.* || **tıptış tıptış yürüme**, *Çocuklar gibi kısa ve çabuk adımlarla yürüme.* || **tıptış tıptış gitmek**, *Zorunluluk yüzünden gitmek.*

tıptışlama, [tıp-ış-la-ma] *is.* Tıptışlamak eylemi.

tıptışlamak, [tıp-ış-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Çocuğu uyutmak için arkasına hafif hafif, aralıklarla vurmak. **2.** {ağız} Hafifçe vurmak. [DS]

tıptışmak, [tıp-ış-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* İki yana sallanarak yürüme. [DS]

tıptıştırmak, [tıp-ış-ta-mak ?] {ağız} *gçsz. f. [-r]* (Küçük çocuk için) yeni yeni yürümeye başlamak. [DS]

tıptırtıma, [tıp-ı+tıp-ı-n-a] {ağız} *zf.* Tıpatıp. [DS]

tıptıkı, [Ar. tıbk] *is.* **1.** Bir şeyin tam benzeri; aynı; ikizi. **2.** *zf.* Benzer; özdeş. ☞ **tıptıkısı tıptıkısına**, *Tümüyle benzer durumda; aynen; hiç farksız.*

tıptıkıbasım, [Ar. tıbk-ı + T. bas-ım] *is.* **1.** Kopya. **2.** Bir yazı ya da resmin tam taklidi. **3.** Eski metinleri açıklamasız ve yorumuz olarak veren kitap. **4.** Bir el yazması kitabın çeşitli basım tekniklerinden yararlanarak aynıının çoğaltılması işi; faksimile.

tıptıkıçekim, [Ar. tıpk-ı + T. çek-im] *is.* **1.** Bir yazı, kitap ya da resmin fotoğraf tekniği ile bir örneğini alma; fotokopi; eşçekim. **2.** Bu yöntemle elde edilen kopya; fotokopi.

tıptıp, [tıp+tıp] {ağız} *zf.* Tıptıkı. [DS]

-tır, [-dır / -dir / -dür / -dur / -tir / -tır / -tur / -tür] *yap. e.* → -dır.

-tır, [-dır / -dir / -dür / -dur / -tir / -tır / -tur / -tür] *çek. e.* → -dır.

tır¹, [tır (*yans.*)] *is.* Sürtünerek dönmeyi, fırlayıp gitmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tır-ıl-da-k, tır-la-mak, tır-la-n-mak*

tır², [tır / tırt / tor / tör (*yans.*)] *is.* Kuvvetle sürtünmeyi, yırtılmayı; gazların dışarı atılmasını; cıvık şeylerin basınçla fıskırışını; çok konuşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tır-ıh, tır-ıh-la-mak, tır-ık, tır-ık-lı, tır-ık-la-mak, tır-la-mak, tır-la-t-mak, tır-ık tırak, tır-tık-çı, tır-tık-la-mak, tır tır*

tır³, [Fr. transports international routier (*uluslar arası taşımacılık*)] *kısalt. is.* **1.** Sözleşmesi gereğince yapılan uluslar arası eşya ve mal taşımacılığı. **2.** Bu tür taşımacılıkta kullanılan ve mavi zemin üzerine beyaz TIR yazılı plakayı taşıyan uzun araç; çekici ve konteyner.

tır⁴, [tır] {ağız} *is.* Eğimi çok, dik yer. [DS]

tır⁵, [tır] {ağız} *is.* Bağırsak gazı; osuruk. [DS]

tırabazan, [Far. dārābzīn / darbāzīn] {ağız} *is.* → tırabazan. [DS]

tırabızan, [Far. dārābzīn / darbāzīn] {ağız} *is.* Tahta ayakkabı sergeni. [DS]

tırabuzan, [Far. dārābzīn / darbāzīn] {ağız} → tırabazan. [DS]

tirabzan, [Far. dārābzīn / darbāzīn] *is.* Merdiven boyunca uzanan parmaklıklı korkuluk. ☞ **tirabzan ayağı**, *Korkulukları merdivene bağlayan küçük sütun ya da çubuklar.* || **tirabzan babası**, *Merdiven başlarında yer alan korkulukları desteklemeye yarayan kalın ve yuvarlak başlıklı dayanak.*

tıraç, -cı [Ar. dürrāc => turaç] {ağız} *is.* Sülüne benzer, eti yenen bir tür kuş. [DS]

tirad, [Ar. țard > țirād طراد] (*tira:d*) {OsT} *is.* 1. İleri atılma; saldırma. 2. Kovalayarak vahşi hayvan avı. 3. Kısa av mızrağı; harbe.

tıraf, [Ar. țarrif طريف] {ağız} *is.* Döven sürerken ö-küzleri geri döndürme. [DS]

tırağazlamak, [tırığaz-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i) -yor]* 1. Gizlice bakmak; gözetlemek. 2. Nişan almak. [DS]

tirahus, [Far. derivās => tiraħūs] {eT} *is.* 1. Kapıları kilitlemekte kullanılan ucu halkalı demir. 2. Kapı sürgüsü. [Bahşayış]

tırak¹, -ğı [tır (*yans.*) > tır-ak] *is.* Sert, kuru bir şeyin çarpma ya da kırılması anında çıkan ses.

tırak², -ğı [tırak] {ağız} *sf.* Kel. [DS]

tıraka¹, [Ar. țarāka => țarāka طراقة] *is.* 1. {eAT} Gürültü. 2. {ağız} Muska biçimindeki kâğıtlara barut konulup törenlerde patlatılan bir tür fişek. [DS] 3. {ağız} Hayvanların boynuna takılan çan. [DS]

tıraka², [Far. derivās / tır (*yans.*) > țır-aķ-a طرقة] {ağız} *is.* 1. {eAT} {OsT} Kapı sürgüsü; tırkaz. 2. Buz tutan gölün buzlarını kırmaya yarayan ağaç parçası. 3. Bakır kaplara son perdahını vermekte kullanılan ağaç takoz. 4. Bakırlara verilmiş olan son perdah. [DS] ☞ **tıraka tutmak**, *dnz. 1. Kaldırılan yükün dönmemesi için yanlarından halat bağlayarak çekmek. 2. Düz olarak çalışmayan bir ipe çaprazlama hareket yaptırarak çalışmasını sağlamak.*

tıraka³, [Lat. trachia (*soluk borusu*)] (*tı'raķa*) *is.* argo. 1. Korku. 2. Gösteriş; kabadayılık. 3. {ağız} Çalım; kibir. [DS] 4. {ağız} *sf.* (Kişi için) iri yarı. [DS]

tıraka⁴, [tıraka] {ağız} *is.* Oda duvarlarında, lamba koymaya yarayan küçük sergen. [DS]

tırakalı, [tıraka-lı] *sf.* 1. {ağız} İyi giyimli; çalımlı; gösterişli. [DS] 2. argo. Korkak.

tırakka, [tırak(k)-a] {ağız} *is.* 1. Çalım; kibir. 2. A-şğılama sözü. [DS]

tırakkalı, [tırakka-lı] {ağız} *sf.* 1. Çalımlı; edalı; kibirli. 2. Öfkeli; huysuz. [DS] ☞ **tırakkalı saat**, {ağız} *Yüksek sesle işleyen saat.* [DS]

tıraklı, [tırak-lı] {ağız} *sf.* (İp, tel vb. için) gergin. [DS]

tırakpat, [? tırakpat] {ağız} *is.* Taştan yapılan dam saçağı. [DS]

tıraku, [Far. derivās / tır (*yans.*) > țır-aķ-ū طرفو] {eAT} *is.* Kapı sürgüsü; tırkaz.

tıram, [? tıram] {ağız} *is.* 1. Topraktaki kil tabakası. 2. Tebeşir. 3. Kazılması zor, çakıllı sert toprak. [DS]

tıramba, [İt. tra-ambo] {ağız} *is.* Mal değiştirme; trampa. [DS]

tıramık, -ğı [tırā-mık] {ağız} *is.* Çam kabuğu. [DS]

tıramola, [İt. tiramolla] (*tıramo'la*) *is.* *dnz.* → tıramola.

tırana, [? tırana] {ağız} *is.* Alay; eğlence. [DS]

tırançı, [tırān-çı] {ağız} *is.* Hallaç. [DS]

tırandaz, [Far. țir-endāz => tırandaz] {ağız} *sf.* (Kişi için) sık giyimli; süslü. [DS]

tırandıl, [Yun. trekhantiri] {ağız} *is.* Bir tür yelkenli kayık. [DS]

tırangak, [tırñ-ā-k] (*tıraña:k*) {eT} *is.* Tırnak. [EUTS]

tıranğımak, [tırānğı-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* (Kapı için) hızlı çarpmak. [DS]

tırankadak, -ğı [tırān-adaķ] {ağız} *zf.* (Kapatmak için) çarpma sesi çıkartarak. [DS]

tıranlamak, [tırān-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i) -yor]* (Kapı, pencere vb. için) sürmelemek. [DS]

tıraş, [Far. terāşiden (*kıl yolmak*) > terāş / tirāş تراش] {OsT} *is.* 1. Vücutun herhangi bir yerinde bulunan kılları dibinden kesme, kazıma. 2. (Erkek için) saçını belli uzunlukta kestirme. 3. Kesilme zamanı gelmiş saç ya da sakal. 4. Üretilmiş bir şeyin üzerindeki pürüzleri alma; bir kütleyle belli bir biçim verme. 5. argo. Kandırmak için söylenmiş sözler; sözü bıktırarak kadar uzatma. 6. Mücevher taşlarına verilen biçim. 7. Basılmış ve ciltlenmiş bir kitabı, kendi boyutlarına indirmek için kenarlarından kesme işi. ☞ **tıraş tutmak**, *argo. Bir kimseyi konuşması ile oyalayarak iş yapmasına engel olmak.* || **tıraş bıçağı**, *Tıraş olmakta kullanılan çelikten yapılmış ince bıçak; jilet; ustura.* || **tıraş etmek**, 1. Saç ve sakalını keserek biçim vermek. 2. Vücutun belli bölgelerinde uzamış olan kılları kesmek. 3. argo. Usandıracak kadar uzun konuşmak; yalan uydurmak; palavra atmak. || **tıraş eylemek**, {eAT} *Elde etmek; yarar sağlamak.* || **tıraş fırçası**, *Tıraş edilecek sakalı sabunlamakta kullanılan ince kılı fırça.* || **tıraş geçmek**, *argo. Karşısındakini uzun ve oyalayıcı sözlerle kandırmaya çalışmak; boş konuşmak.* || **tıraş gelmek**, *Saçı veya sakalı tıraş olmasını gerektirecek kadar uzamış olmak.* || **tıraş köpüğü**, *Tıraş edilecek sakalı yumuşatmakta kullanılan köpük hâlindeki hazır sabun.* || **tıraş kremi**, *Tıraş edilecek sakalı yumuşatmakta kullanılan krem kıvamındaki sabun.* || **tıraş losyonu**, 1. Elektrikli tıraş makinesi ile tıraş olmadan önce sakalı yumuşatmakta kullanılan losyon. 2. Tıraştan sonra cilde yumuşaklık ve rahatlık vermek için kullanılan losyon. || **tıraş makinesi**, 1. Saç kesmekte, kesilmiş saç kenarlarını düzeltmekte kullanılan birbirine ters yönde sürtünen kesici taraqlardan oluşmuş mekanik araç. 2.

Sakal kesmekte kullanılan elektrikle çalışan yüksek devirli aygıt. || **tıraş olmak**, 1. Saçını, sakalını berbere kestirmek. 2. Kendi sakalını tıraş etmek. || **tıraş sabunu**, Sakal tıraşı olurken sakalı yumuşatmak için fırça ile köpürtülerek sakala sürülen sabun. || **tıraş takımı**, Tıraş olurken kullanılan araçlardan oluşan takım. || **tıraş taşı**, Sakalı sabunlamak için içine ılık su ve tıraş fırçası konulan küçük kap.

tıraşçı, [tır-ş-ç] *sf.* ve *is.* 1. Sanayide kullanılan tıraşlama makinelerini kullanan işçi ya da usta. 2. argo. Sözü dinleyeni bıktırıcaya kadar uzatan 3. argo. Yalan ve asılsız sözlerle dinleyenin canını sıkan kimse; palavracı.

tıraşlama, [tır-ş-la-ma] *is.* Tıraşlamak eylemi.

tıraşlamak, [tır-ş-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. Üretilmiş bir ürünün ya da üretime girecek bir ham maddenin üzerindeki fazlalıkları, pürüzleri gidermek; düzeltmek; yontmak. 2. (Saç, sakal vb. kıllar için) kesmek, kısaltmak; seyreltmek. 3. Bir orman alanındaki ağaçları bütünüyle kesmek. 4. argo. Bir kimseyi bıktırıcaya kadar uzun konuşmak. 5. argo. Asılsız sözlerle karşısındakinin canını sıkmak; asılsız, abartılı konuşmak. 6. {ağız} Çıkar ummak amacıyla birini övmek. [DS]

tıraşlanma, [tır-ş-la-n-ma] *is.* Tıraşlanmak eylemi.

tıraşlanmak, [tır-ş-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Tıraşlamak eylemine uğramak; tıraş edilmek; tıraşlamak eylemi yapılmak.

tıraşlı, [tır-ş-lı] *sf.* 1. (Kişi için) tıraş olmuş. 2. (Saç, sakal ya da vücudun bir bölümü için) tıraş edilmiş. 3. (Kişi için) saç sakalı iyice uzamış; tıraş olma zamanı gelmiş. 4. (Nesne için) fazlalıkları kesilip alınmış; pürüzleri giderilmiş; yontulmuş.

tıraşsız, [tır-ş-sız] *sf.* 1. (Kişi için) tıraş olmamış; tıraşı gelmiş. 2. (Saç, sakal ya da vücudun bir bölümü için) tıraş edilmemiş. 3. (Nesne için) fazlalıkları kesilmemiş; pürüzleri giderilmemiş; yontulmamış.

tırata, [? tırata] {ağız} *is.* İki boy eninde, uzun balık ağı. [DS]

tıracı, [tırava-cı] {ağız} *sf.* İsteğini kabul ettirmek için karşısındakine dil döken; sevimli görünmeye çalışan. [DS]

-tırız, [Far. tırāz طراز-] (tırāz) {OsT} *son ek.* Farsça isimlerden süsleyen, donatan anlamında birleşik sıfatlar yapan son ek.

tırız¹, [Far. tırāz طراز] (tırāz) {OsT} *sf.* 1. Süsleyen; donatan. 2. *is.* Giysilerin yaka, kol ya da etek kenarlarına sırma ile yapılan işleme; süs. 3. mecaz. Tutulan yol. 4. Döviz. 5. {ağız} Dağınık; karışık. [DS]

tırız², [? tırız] {ağız} *is.* Mağara; in. [DS]

tırazende, [Far. tırāzende طرازنده] (tırāzende) {OsT} *sf.* Süs yapan; süsleyen; donatan. ☞ **tırāzende-irūsān**, {OsT} *Gelinleri süsleyen.*

tırcan, [tır+can] {ağız} *sf.* Zayıf; cansız. [DS]

tırcı¹, [tır-cı] *is.* Tır kamyonları ile taşımacılık yapan kimse; tır sürücüsü.

tırcı², [tır-cı] {ağız} *sf.* Besili; semiz; tavlı. [DS]

tırcılık, -ğ[ı] [tır-cı-lık] *is.* Tır taşımacılığı; tır sürücülüğü.

tırcihale, [Ar. tırcihāle طرجخانه] (tırciha:le) {OsT} *is. anat.* Hançerenin üst kısmında bulunan iki kırık-daktan biri.

tırçılmak, [tırç-ıl-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* (Elbise için) yırtılacak kadar eskimek. [DS]

tırendes, [Far. tırendaz] {ağız} *sf.* Süslü. [DS]

tırfil, [Yun. triphyllos] {ağız} *is.* Tırfil; üç yapraklı yonca; üçgül. [DS]

tırgaz, [Far. derīvās => tırkaz / tırgaz] {ağız} *is.* Kapı sürgüsü. [DS]

tırgıç, -cı [? tırgıç] {ağız} *is.* Parmaklıklılı bahçe kapısı. [DS]

tırgın, [tır-gın] {ağız} *sf.* Zayıf; güçsüz; çelimsiz. [DS]

tırgıç, -cı [? tırgıç] {ağız} *sf.* (Yemek için) suyunu çektiği için taneleri birbirine yapışmış hâlde. [DS]

Tırhallı, [Tırhala (Yunanistan'da bir kent) > tırhala-lı] *sf.* Tırhala kentinden olan; Tırhala kentinden gelmiş göçmen. ☞ **Tırhallı, hep aynı hallı**, (Topluluk için) aynı durum ve koşullar altında bulunan; aynı koşulları paylaşan.

tırhandil, [Yun. trekhantiri] *is. dnz.* Ege denizinde kullanılan başı kıçı bir iki direkli yelkenli.

tırhaz, [Far. derīvās => tırkaz / tırhaz] {ağız} *is.* 1. Kapı sürgüsü. 2. Bodrum. [DS]

tırhıç¹, -cı [tırhıç / tırhış] {ağız} *is.* Parmaklıklılı bahçe kapısı. [DS]

tırhıç², -cı [tırhıç / tırgıç] {ağız} *is.* → tırgıç. [DS]

tırhimak, [tırhı-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* 1. (Meyve ve sebze için) buruşmak; pörsümek. 2. (Yemek için) ekşimek; bozulmak. [DS]

tırhış¹, [tırhıç / tırhış] {ağız} *is.* → tırhıç¹. [DS]

tırhış², [Far. turş => ? tırhış / tırış] {ağız} *is.* Çiçekbozğu yüzlü kimse. [DS]

tırhit, [tırhit] {ağız} *is.* 1. Bir tür erişte yemeği; hamur. 2. Tirit; papara. [DS]

tırhız, [Far. derīvās => tırkaz / tırhız] {ağız} *is.* Kapı sürgüsü. ☞ **tırhız taşı**, {ağız} 1. Eski evlerde kapıyı içerden kapamaya yarayan ortası delik, yuvarlak taş. 2. Mağara kapılarına konan delikli değirmen taşı. [DS]

tırıb, [? tırıb] {ağız} *is.* Ölçü. [DS]

tırış, [tırık / tırış] {ağız} *is.* 1. İshal; sürgün. 2. Eti yenmeyen hayvanların dışkısı. [DS]

tırışlamak, [tırış-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* İshal olmak. [DS]

-tırık, [durmak / turmak > dur-uk > -dirik / -dırık / -tırık / -tirik / -dürük / -duruk / -türük / -turuk] *yap. e.* → -dırık.

tirik¹, [tir (*yans.*) > tir-ik] *is.* Bir şeyi başka bir şeye iki kez çarpması ile çıkan hafif ve kuru ses. ☞ **tirik tırak**, *Nesneler arasında iki kez çarpışmakla çıkan kuru ve hafif süreklili ses.*

tirik², [tirik] {ağız} *sf.* **1.** Zayıf; çelimsiz. **2.** (Çocuk için) hastalıklı. [DS]

tirik³, -ğı [tir-ik] {ağız} *is.* **1.** İshal; sürgün. **2.** Eti yenmeyen hayvanların dışkısı. [DS]

tirik⁴, -ğı [? tirik] {ağız} *is.* Sedir. [DS]

tirik⁵, -ğı [? tirik] {ağız} *sf.* **1.** Çok eski. **2.** Çürümüş; işe yaramaz. [DS] ☞ **tirik tirik**, {ağız} *Çok eski.* [DS]

tirik⁶, -ğı [tir-ik / tirik] {ağız} *is.* Sincap. [DS]

tirik⁷, -ğı [tirik] {ağız} *sf.* Gereken ilgiyi göstermeyen; savsak. [DS]

tirika, [tirika] {ağız} *is.* Şiniğin dörtte biri. [DS]

tirıklama, [tir-ik-la-ma] *is.* Tiriklamak eylemi.

tirıklamak¹, [tir-ik (*yans.*) > tir-ik-la-mak] {ağız} *gçl.* *f.* [-r] [-l(i)-yor] Haber vermeden almak; aşırarak; çalmak. [DS]

tirıklamak², [tir-ik-la-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-l(i)-yor] İshal olmak; sürgüne yakalanmak. [DS]

tirıklamak³, [tir-ik-la-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-l(i)-yor] Çok zayıflamak. [DS]

tirikli¹, [tirik-li] {ağız} *sf.* Edepsiz; ağzı bozuk. [DS]

tirikli², [tirik-li] {ağız} *sf.* (Kumaş için) özürlü; yırtık. [DS]

tirikli³, [tirik-li] {ağız} *sf.* (Kişi için) ishal olmuş. [DS]

tiril¹, [tir (*yans.*) > tir-ıl طرل] *sf. teklfz.* **1.** {OsT} Çıplak. **2.** {ağız} Zayıf; kansız cansız; siska. [DS] **3.** {OsT} {ağız} Parasız; züğürt. [DS] **4.** {ağız} Sinirli; alıngan; kavgacı. [DS] **5.** {ağız} Sözüde durmayan. [DS] **6.** {ağız} Dargın; küskün. [DS] ☞ **tiril olmak**, {ağız} *İshal olmak.* [DS]|| **tiril tiril**, *Hiç parasız; çok züğürt; çok zayıf.*

tiril², [tir-ıl] {ağız} *is.* Taşlı tarla. [DS]

tiril³, [tir-ıl] {ağız} *sf.* Çok eski. [DS]

tiril⁴, [tir-ıl] {ağız} *sf.* Köpek. [DS]

tirildak, -ğı [tir-ıl-da-k] {ağız} *is.* **1.** Zil. **2.** Topaç; fırıldak. [DS]

tirillama, [tir-ıl-la-ma] *is.* Tirillamak eylemi.

tirillamak, [tir (*yans.*) tir-ıl-la-mak] *gçsz. f.* [-r] [-l(i)-yor] Çıplak kalmak; parasız kalmak.

tirillik, -ğı [tiril-lik] {ağız} *is.* Köpeklik. ☞ **tirillik etmek**, {ağız} *Boyun eğip yalvarmak.* [DS]

tirilti, [tiril-ti] {ağız} *is.* Dışkı; pislik. [DS]

tirim, [tirim] {ağız} *is.* Sık ağaçlı orman. [DS] ☞ **tirim toprak**, {ağız} *Ekime elverişli olmayan, sert toprak.* [DS]

tirin¹, [tir-in] {ağız} *sf.* Genizden konuşan; hıhım. [DS]

tirin², [tirin] {ağız} *sf.* Gergin. [DS]

tirin³, [tirin] {ağız} *is.* Köy evlerinin yanındaki otsuz, kıyısı çevrili bahçe. [DS]

tirin⁴, [tirin] {ağız} *is.* Sıkıntılı hava. [DS]

tirina, [? tirina] {ağız} *is.* Alay. [DS]

tirinç, -cı [tirinç] {ağız} *is.* Kuşburnundan yapılan salça. [DS]

tirindaz, [Far. tir-endāz] {ağız} *sf.* Temiz, titiz ve süslü giyinen. [DS]

tirindi, [? tirindi] {ağız} *is.* Kapıların üstüne konulan uzun taş. [DS]

tirıngak, [tirî-ā-k] (*tirîna:k*) {eT} *is.* Tırnak. [ETY]

tirıngez¹, [Far. tir-endāz] {ağız} *sf.* Temiz, titiz ve süslü giyinen. [DS]

tirıngez², [Far. tir-endāz] {ağız} *sf.* Temiz, titiz ve süslü giyinen. [DS]

tirıngı, [tirıngı] {ağız} *is. folk.* Bayburt ve Kars dolaylarında tek kişi tarafından oynanan bir oyun. [DS]

tirink, [tir (*yans.*) > tir-ink / tir-ink] *is.* Sert bir yüze ye çarpan para ya da onun gibi bir şeyin çıkardığı ses; tirink. ☞ **tirink saymak**, *Aldığı mal ya da yaptırdığı işin bedelini peşin olarak vermek.*|| **tirink tirink parasını almak**, *Peşin peşin parasını almak.*

tirinmak, [tir-in-mak] {ağız} *dönşl. f.* [-ır] Silinmek. [DS]

tirintaz, [Far. tir-endāz] {ağız} *sf.* İnce; kibar. [DS]

tirip¹, [? tirip] {ağız} *sf.* **1.** Çok; bol; dolu. **2.** Düzgün. [DS]

tirip², [? tirip] {ağız} *is.* Keyfi yerinde olma. [DS]

tiris¹, [tir (*yans.*) > tiris] *is.* Atın kısa adımlarla yaptığı yavaş koşu. ☞ **tirisa kalkmak**, *(At için) tiris yürüyüşe başlamak.*|| **tiris gitmek**, *Koşarcasına hızlı adımlarla yürümek.*|| **tirisi gaymak** (kaymak), {ağız} *Uzaklaşmak; gitmek.* [DS]|| **tiris tiris**, *1. Utanmış bir vaziyette. 2. Hızlıca.*

tiris², [tiris] {ağız} *is.* **1.** Takma ad; lakap. **2.** Gerçek olmayan söz; abartı. [DS]

tirisa, [tiris-a] {ağız} *zf.* Hiç durmadan. [DS] ☞ **tirisa gelmek**, {ağız} *Koşarak gelmek.* [DS]|| **tirisa gitmek**, {ağız} *Bilinmeyen durumda olmak.* [DS]|| **tirisa kalkmak**, {ağız} *Sıçrayarak gitmek.* [DS]

tiriskı, [tiris-kı] {ağız} *is.* Dayak; tokat; sopa. [DS]

tiriş, [Far. turş => tiriş] {ağız} *is.* **1.** Pelte. **2.** Gül pekmezi. **3.** Tam olmuş incir. **4.** Çiçekbozuğu yüzü kimse. [DS] ☞ **tirişa dönmek**, {ağız} *Yaşlılık yüzünden derisi buruşmak; pelteye dönmek.* [DS]

tirişık, -ğı [tiriş-ık] {ağız} *sf.* **1.** Buruşuk; kırışık. **2.** *is.* Çiçek bozuğu. [DS]

tirişmak¹, [tiriş-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ır] **1.** Buruşmak. **2.** Yüzünü ekşitmek. [DS]

tirişmak², [tiriş-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ır] Zayıflamak. [DS]

tirit, [tir-it ?] {ağız} *sf.* (Kişi için) güçsüz; hâlsiz. [DS]

tırtmak, [diret-mek > tır-it-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Karşı gelmek; direktmek. [DS]
tırız, [tır-ız] {ağız} is. Yırtmaç. [DS]
tirik, -ği [tır-ık / tirik] {ağız} is. Peklik; kabızlık. [DS]
türk, [türk (yans.)] {ağız} sf. Peşin. [DS]
tırka¹, [tırka] {ağız} is. Kapı sürgüsü; mandal. [DS] ⇨
tırkayı tırkalamak, {ağız} → tırkazlamak. [DS]
tırka², [tırka] {ağız} is. Titiz, her şeye çabuk kızan; sinirli. [DS]
tırka³, [tırka] {ağız} is. Sıra; dizi. [DS]
tırka⁴, [tırka] {ağız} is. Harman yerinde dövülmek için yapılan sap yığınları. [DS]
tırkaç, [Far. derivās / türk (yans.) > tırkaç طرقات] {OsT} is. → tırkaz.
tırkadak, -ği [tırk-adak] {ağız} zf. Çat diye. [DS]
tırkala, [Far. derivās => tırkala] {ağız} is. Kapı sürgüsü. [DS]
tırkalamak, [tırka-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Kapıyı arkadan sürgülemek; dayaklamak. [DS]
tırkanaş, [tırkan+aş] {ağız} sf. (Yemek için) suyunu çekerek lapalaşmış. [DS]
tırkas¹, [Far. derivās => tırkas طرقات] {OsT} is. → tırkaz.
tırkas², [tırkas] {ağız} is. **1.** Yer altındaki mağara ve yollar. **2.** Ahırda yatmak için yapılan yüksekçe yer; ahır sekisi. [DS]
tırkaslamak, [tırkas-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] → tırkazlamak. [DS]
tırkatırık, -ği [tırk-a+tır-ık] {ağız} sf. Uygun; tıpatıp. [DS]
tırkaz¹, [Erme. dr̥goc' / Far. derivās (kapı sürgüsü) / türk (yans.) > tırkaz ترقات / طرقات / طرقت] {OsT} is. **1.** Kapı sürgüsü; kapı mandalı; kapı dayağı. {ağız} (aynı) [DS] **2.** İki kanatlı kapı ya da pencereyi kapalı konumda tutmaya yarayan ahşap ya da demir çubuk. **3.** {ağız} Kilit. [DS]
tırkaz², [tır-mek (dermek) > tır-ka-z] {ağız} is. İki derenin birleştiği dar yer. [DS]
tırkaz³, [tıkız / tırkaz] {ağız} sf. Çok dolu; sıkışık; sıkı. [DS]
tırkaz⁴, [tırkas / tırkaz] {ağız} is. Ahırda yatmak için yapılmış seki. [DS]
tırkazlama, [tırkaz-la-ma] is. Tırkazlamak eylemi.
tırkazlamak, [tırkaz-la-mak ترقات] {eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Kapı ya da pencereyi arkadan sürgülemek; tırkazını sürmek; tırkaz takmak; dayaklamak; mandalamak. **2.** Kilitlemek. [DS]
tırkazlanma, [tırkaz-la-n-ma / tırkaz-ılan-ma] is. Tırkazlanmak eylemi.
tırkazlanmak, [tırkaz-la-n-mak] edil f. [-ır] **1.** Tırkazı takılmak; tırkaz sürülmek. **2.** [tırkaz-ılan-mak] gçsz. f. Tırkaz edinmek; tırkaz sahibi olmak.

tırkazlatma, [tırkaz-la-t-ma] is. Tırkazlatmak eylemi.
tırkazlatmak, [tırkaz-la-t-mak] gçl. f. [-ır] Tırkazlama eylemini yaptırmak; kapı ya da pencereye tırkaz takılmasını, sürülmesini sağlamak.
tırkeli, [tırka³-lı] {ağız} sf. Sıralı. [DS]
tırkı¹, [tırk-ı] {ağız} is. Kapı mandalı; sürgü; dayak; mandal; tırkaz. [DS]
tırkı², [tırk-ı] {ağız} is. Tahıl ölçüğünün dörtte biri. [DS]
tırkış¹, -cı [tırk-ı-ç ?] {ağız} is. **1.** İçerisini göstermeyen parmaklıklı, kafesli kapı. **2.** Ahırda yavruları analarından ayırmak için yapılan parmaklıklı yer. [DS]
tırkış², -cı [tırk+aş > tırkış ?] {ağız} is. Yarma, soğan ve yağ ile yapılan bir yemek. [DS]
tırkık, -ği [tırk-ık] {ağız} is. Seki. [DS]
tırkılamak, [tırkı-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Kapı veya pencereyi arkasından sürgülemek; tırkazlamak. [DS]
tırkıldamak, [tırk-ıl-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] **1.** (Düşen nesnelere için) tıkırtı çıkarmak. **2.** (Sıçan vb. için) tıkırtı yapmak. [DS]
tırkis, [tırkis] {ağız} is. **1.** Tırkaz. **2.** Kilit. [DS]
tırkiş¹, [tırk-ı-ç / tırkiş] {ağız} is. Pencere kafesi. [DS]
tırkiş², [tırkiş] {ağız} sf. **1.** (Çocuk için) büyüyememiş; zayıf. **2.** Çiçekbozuğu yüzlü. [DS]
tırkiş³, [tırk+aş] {ağız} is. **1.** Suyunu çekerek lapalaşmış yemek. **2.** Asma yaprağı kurusundan yapılan bir yemek. **3.** Lahana, biber ve bulgurla yapılan bir çorba. [DS]
tırkız¹, [tırkız] {ağız} is. Kapı sürgüsü; dayak; mandal. [DS]
tırkız², [tırkız] {ağız} is. Kalemlerdeki çengel. [DS]
tırıla, [tır-la] {ağız} is. Makara. [DS]
tırlak¹, -ği [tır-lak] {ağız} is. **1.** Kızmış erkek deve. **2.** Üç yaşında deve. [DS]
tırlak², -ği [tır-lak] {ağız} is. Topaç. [DS]
tırlak³, -ği [tır-lak] {ağız} sf. **1.** Korkak. **2.** Titiz; sinirli. **3.** Fırlak. [DS]
tırlak⁴, -ği [tır-lak] {ağız} is. İshal; sürgün. [DS] ⇨
tırlak olmak, {ağız} İshal olmak. [DS]
tırlama, [tır-la-ma] is. **1.** Tırlamak eylemi. **2.** {ağız} Dışkı; pislik. [DS]
tırlamak¹, [tır (yans.) > tır-la-mak] gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Kedi gibi mırıltılı sesler çıkarmak. **2.** argo. Sınıfta kalmak.
tırlamak², [tır-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Gizliden gitmek; kaçmak; bir yerden hızlıca kaçmak; sıvışmak; uzaklaşmak. **2.** Fırlamak. **3.** Yitmek; kaybolmak. [DS] **4.** argo. Ölmek.
tırlamak³, [tır-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Birdenbire öfkelenmek; kızmak. **2.** Sövmek; küfretmek. [DS]

tırlamak⁴, [tır-la-mak] {ağız} gçz. f. [-r] [-l(i)-yor] İshal olmak. [DS]

tırlamak⁵, [tır-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] (Erkek deve için) dişisini kovalamak. [DS]

tırlanmak, [tır-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] 1. Dönmek. 2. Sövmek. [DS]

tırlap, -bı [? tırlap] {ağız} is. Eğitim; görgü. [DS]

tırlaşmak, [tır-la-ş-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Sataşmak; tedirgin etmek. [DS]

tırlatmak, [tır-la-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] 1. Örülmüş şeyleri sökmek. 2. Yumağı boşaltmak. [DS]

tırlık, -ğı [tır-lık] {ağız} is. 1. Kalın pamuk ipliği. 2. Kelep yapılmış pamuk ipliği. 3. Pamuk ipliğinden dokuma kumaştan yapılan şalvar. 4. Kalın iplikten dokunmuş çuval. [DS]

tırma, [tır-ma] {ağız} is. Çalı. [DS]

tırmaçlamak, [tır-maç-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yük, çocuk vb.ni sırtına bağlamak; sarınmak. [DS]

tırmalama, [tır-ma-la-ma] is. Tırmalamak eylemi.

tırmalamak, [tır-ma-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Tırnakları ile çizmek; yırtmak; koparmak kanatmak. 2. (Tırnak gibi çıkıntılı bir pürüz için) bir yüzeyi ya da cildi çizmek. 3. mecaz. Rahatsız etmek. 4. Acidan kıvranmak; tırmalama hareketlerinde bulunmak. 5. (Ses için) kulakta hoş olmayan, rahatsız edici etkide bulunmak.

tırmalanma, [tır-ma-la-n-ma] is. Tırmalanmak eylemi.

tırmalanmak, [tır-ma-la-n-mak] edil. f. [-ır] 1. Tırmalamak eylemine uğramak; tırmalanmak eylemine konu olmak. 2. dönşl. f. Acidan kıvranmak.

tırmalatma, [tır-ma-la-t-ma] is. Tırmalatmak eylemi.

tırmalatmak, [tır-ma-la-t-mak] gçl. f. [-ır] Tırmalamak eylemini yaptırmak; tırnakla çizilmesine, kanatılmasına yol açmak.

tırmalmak, [tırma-l-mak] {eT} edil. f. [-ur] Tırmalanmak. [DLT]

tırmamak, [tır-ma-mak] gçl. f. [-r] [-m(i)-yor] eski. Çengel takarak çekmek.

tırman, [tır-man ?] {ağız} is. 1. Tarla, bağ ve bahçe sınırı. 2. İki tarla arasındaki boş yer. 3. Bağın meyilli kıyısı. [DS]

tırmananlar, [tır-ma-n-an-lar] is. zool. Tırmanıcılar.

tırmanda, [tırman-da] {ağız} sf. Asalak. [DS]

tırmanıcı, [tır-ma-n-ıcı] sf. 1. Tırmanma özelliği taşıyan; tırmanan. 2. bot. (Bitki için) sapı kendisinin dik durmasına yetecek kadar sert olmayan, yükselmek için yanında bulunan bir desteğe ve duvara tutunan. 3. spor. Dik kayalara tırmanan.

tırmanıcılar, [tır-ma-n-ıcı-lar] is. zool. İki parmağı öne, iki parmağı da arkaya yönelik olduğundan papağan ve guguk kuşu gibi kuşları kapsayan takım; tırmananlar.

tırmanış, [tır-ma-n-ış] is. Tırmanmak eylemi ve biçimi.

tırmanma, [tır-ma-n-ma] is. 1. Tırmanmak eylemi. 2. spor. Dağcıların el ve kol güçlerini kullanarak dik bir kaya üzerinde yukarı doğru ilerlemesi. 3. mecaz. Güç bir sorunun hızla büyümesi; tehlikeli ve ciddi boyutlara ulaşması; gücünü ve etkisini artırması. 4. Ülkeler arasındaki çatışmalarda hızla silahlanmaya gidilmesi; nükleer silahlanmanın önlenemez biçimde hızlanması. ☐ **tırmanma şeridi**, *Karayollarında ağır taşıtlara ayrılmış en sağdaki şerit.*

tırmanmak, [tır-ma-n-mak] dönşl. f. [-ır] 1. El ve ayaklarını kullanarak kendi gücü ile tutuna tutuna yükselmek, tırnaklarını takarak dik bir yere çıkmak; ilerlemek. 2. Zorlukla ilerleyip yükselmek. 3. (Taşıt ya da yaya için) arazinin yapısına uygun eğimi izleyerek yükselmek ya da ilerlemek; yokuş çıkmak. 4. (Uçak için) havalandıktan sonra yükselmek; yükseğe çıkmak. 5. (Bitki için) yanındaki desteklere tutunarak yükselmek. 6. (Yol için) yukarı doğru önemli bir eğime sahip olmak. 7. Daha yüksek bir düzeye ulaşmak. 8. mecaz. Belli bir durum ya da olgu giderek tehlikeli olacak biçim almak; boyutları büyüme; güç kazanmak; giderek artmak. 9. gçl. f. Üzerine çıkmak; güçlkle çıkmak.

tırmantı, [tırma-n-tı طرمننتی] {OsT} is. İnsanın içini tırmalayan ağrı. [Kamus]

tırmaşık, -ğı [tır-ma-ş-ık] sf. Tırmaşma özelliği olan; tırmanan; tırmanıcı. ☐ **tırmaşık kuşu**, *Sırtı benekli, esmer, karnı açık esmer, kuyruğu kızıl tüylü ince uzun, eğri gagalı, ağaç gövdelerindeki böceklerle beslenen çok küçük ötücü kuş, (Certhia familiaris, C. brachydactyla).*

tırmaşma, [tır-ma-ş-ma] is. Tırmaşmak eylemi.

tırmaşmak¹, [tır-ma-ş-mak طرمشق] dönşl. f. [-ır] 1. Tırmanmak; tutunarak yükselmek. {OsT} (aynı) 2. {ağız} (Asma, sarmaşık, diken vb. bitkiler için) bir yere sarılarak tırmanmak. [DS]

tırmaşmak², [tırma-ş-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Kaşınmak; tırmaşmak. [DLT]

tırmı, [? tırmı] {ağız} is. Beş köşeli yüzey; beşgen. [DS]

tırmık¹, -ğı [tar-mak (parmak, tırnak, pençe) > tırmık] is. 1. Tırnakla cilt vb. yüzeylerde yapılan derin olmayan yırtık. 2. Kedinin vurduğu tırmalayıcı pençe. 3. Bir tür dikenli bitki.

tırmık², -ğı [tır-mık] is. 1. Bellenmiş ya da çapalanmış tarla ya da bahçeyi düzeltmek, keseklerini ezmekte kullanılan seyrek dişli tarağa benzer tarım aracı. 2. Hayvan ya da traktörle çekilen ve sürülmüş tarlayı düzlemek, gübre ve tohumu toprağa karıştırmakta kullanılan bir eksene tutturulmuş dişlerden oluşan tarım aracı. 3. Ot, ekin demeti, kuru

yaprak vb. toplamakta kullanılan çeşitli boy ve şekillerdeki tarım aracı.

tırmıklama, [tırmık-la-ma] *is.* 1. Tırmıklamak eylemi. 2. Sürülmüş tarlanın yüzeyinin tırmıkla işlenmesi.

tırmıklamak, [tırmık-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. Bir kimsenin yüz el vb. derisini tırnakla yüzeysel olarak yırtmak; tırmalamak; tırnaklamak. 2. Tırmıkla temizlemek ya da düzeltmek.

tırmıklanma, [tırmık-la-n-ma] *is.* Tırmıklanmak eylemi.

tırmıklanmak, [tırmık-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* 1. El veya yüzü tırnakla yüzeysel olarak yırtılmak; tırmalanmak; tırnaklanmak; tırmıklamak eylemine uğramak. 2. (Tarla, bahçe vb. için) tırmıkla işlenmek. 3. *dönşl. f.* Tırmık sahibi olmak; tırmık edinmek; tırmıklı hâle gelmek.

tırmuk, [tır-muk طرمق] {OsT} *is.* Tırnak veya pençe yararı; tırmık¹.

tırnak, -ğı [tırna-mak (kaşınmak) > tırnā-k > tırnak] *is.* 1. İnsan ve bazı hayvanların el ve ayak parmaklarının üst ucunda yüzeysel olarak yer alan boynuzsu tabaka. {eT} (aynı) [EUTS] 2. Kimi araçların etkin parçalarının ucunda bulunan kıvrıklık. 3. *anat.* Göz çukurunun iç çeperinde bulunan küçük dört köşe ince kemik. 4. Bir ateşli silahta, ateşleme sonunda mermi kovanının geri itilmesini sağlayan küçük çıkıntı. 5. Ciltçilikte tek sayfaları tutturmak için sayfanın kenarında bırakılan şerit. 6. Bir dam örtüsünü yerinde tutturmaya yarayan madenî parça. 7. Mücevhercilikte, yüzük kaşını tutturmak için kaşın üzerine dönen madenî parça. 8. Sütun gövdesini oturtmalığa bağlayan pençe biçimindeki kavrayıcı öge. 9. Böceklerin ayağında bulunan çengel biçimindeki uzantıların her birine verilen ad. 10. *dnz.* Gemi demirinin dibe tutunmasını sağlayan yassı ve çıkıntılı kısım. 11. Bir duvar yüzeyinde çıkıntı yapan taş, tuğla vb. 12. Heykel dökümünde kalıp parçalarının birbirine birleştirilmesinde kolaylık sağlayan çıkıntıların her biri. 13. Kanun çalmakta kullanılan ve parmak ucuna getirilerek kullanılan mızrap. 14. Tenekeçilerin delik açmakta kullandıkları alet; keski. 15. {ağız} Kalem ucu. [DS] ☐ (birinin) **tırnağı** (bile) **olamamak**, Ölçü ve değer bakımından o kimseden çok aşağıda kalmak. || **tırnağı dibinde**, {eAT} {ağız} Peşin. [DS] || **tırnağı dibinde vermek**, {OsT} Satın alınan malın parasını hemen ödemek. || **tırnağı karıncalı**, {ağız} Belalı. [DS] || (bir kimsenin) **tırnağına** (veya attığı tırnağa) **değmemek**, Değer yönünden o kimse ile karşılaştırılamayacak kadar aşağıda olmak. || (birinin) **tırnağını uzatmamak**, {ağız} O kişinin iyi olmasını, yükselmesini istememek veya buna engel olmak. [DS] || **tırnağın varsa başını kaşı**, Kendi işini kendin yapmaya bak. | **tırnak açmak**, *dbl.* Bir sözcüğü belirtmek için başlangıç belirten tırnak işaretini

(“...”) koymak. || **tırnak altı fırçaları**, *zool.* Örümceklerde tırnağın hemen altında bulunan kıl demeti. || **tırnak atmak**, 1. Tırnakla çizmek. 2. *argo.* Oyun kâğıtlarını belli olması için tırnakla çizmek. || **tırnak besleyicisi**, Ojeden önce kullanılan ve tırnakların yıpranmasını önleyen bir tür kozmetik. || **tırnak çalmak**, {eAT} Kavgayı kızıştırmak için iki tarafı tahrik etmek; tırnak kaşımak. || **tırnak çekişmek**, {ağız} Lades tutuşmak. [DS] || **tırnak çekmek**, {ağız} Yazmacılıkta, boyalı çiçeklerin arasına renkli çizgiler çekmek. [DS] || **tırnak derisi**, *anat.* Tırnakların etrafındaki ince deri. || **tırnak ekmeği**, {ağız} → tırnaklı pide. [DS] || **tırnak içine almak**, *dbl.* Bir sözü açma ve kapama tırnakları (“...”) arasına alarak belirtmek. || **tırnak ilıştirmek**, Bir kimseye askıntı olmak; ondan ayrılmamak. || **tırnak işareti**, *dbl.* Bir cümle içinde bir sözcüğü belirtmek için kullanılan üstten kullanılan çift virgüle benzer noktalama işareti; (“...”). || **tırnak kadar**, Çok küçük; pek az. || **tırnak kakmak**, {ağız} 1. (Binek hayvanı için) güçsüz kalmak. 2. (Binek hayvanı için) tırnağı uzadığı için ayağını yere vurmak. [DS] || **tırnak kapamak**, *dbl.* Cümle içinde belirtilmek istenen sözcük ya da sözcükler bittikten sonra bitiş belirten tırnak işaretini (“...”) koymak. || **tırnak kemiği**, *anat.* Tırnağı taşıyan parmak kemiği. || **tırnak kökü**, *anat.* Tırnağın gömülü olduğu ve büyümesinin sağlandığı yer. || **tırnak kör olmak**, {OsT} Tırnak aşınmak; büyümesi durmak. || **tırnaklarını göstermek**, Bir kimseyi korkutmak; göz dağı vermek. || **tırnaklarını sökmek**, *meceaz.* Bir kimseyi her türlü güçten yoksun bırakmak; olanaklarını elinden almak. || **tırnak makası**, El ve ayak tırnaklarını kesmekte kullanılan bir tür çakı. || **tırnak sürtüştürmek**, İki kişi arasında var olan anlaşmazlığı tırmandırmak. || **tırnak tablası**, *anat.* Tırnağın görünen bölümü. || **tırnak takmak**, 1. Bir kimseye askıntı olmak; ondan ayrılmamak. 2. Kötülük yapmak için bahane uydurmak. || **tırnak yeri**, 1. Çakı vb. şeyleri kolayca açabilmek için yapılmış tırnak takılacak çentik. 2. {OsT} İtiraz için, ilişmek için yakalanan açık.

tırnaka, [tırnak > tırnak-a] *is. argo.* Oyunda kâğıtlara tırnak atmak suretiyle yapılan hile.

tırnakçı, [tırnak-çı] *is.* 1. Oyunda tırnak atarak hile yapan oyuncu. 2. *argo.* Para alıp verirken içinden bir veya birkaçını aşırımı beceri hâline getirmiş yankesici. 3. İmparatorluk döneminde her perşembe günü padişahın tırnaklarını kesmekle görevli saray has odalısı. 4. {ağız} Fırında pide açıp tırnak süsü yapan işçi. [DS]

tırnakçık, -ğı [tırnak-çık] *is.* 1. Küçük tırnak. 2. *anat.* Göz çukurunun iç yüzünde bulunan dört köşe ince kemik.

tırnakçılık, -ğı [tırnak-çılık] *is.* Tırnakçının yaptığı iş.

tırnaklama, [tırnak-la-ma] *is.* Tırnaklamak eylemi.

tırnaklamak, [tırnak-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1.

Tırnağını batırarak yırtmaya çalışmak. 2. Tırmalamak.

tırnaklanma, [tırnak-la-n-ma / tırnak-lan-ma] *is.* Tırnaklanmak eylemi.

tırnaklanmak, [tırnak-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* 1. Tırnaklamak eylemine uğramak. 2. Tırmalanmak. 3. *dönşl. f.* Tırnak sahibi olmak; tırnakları oluşmak; tırnakları çıkmak; tırnaklı hâle gelmek.

tırnaklı, [tırnak-lı] *sf.* 1. Tırnağı olan; tırnağı bulunan; tırnak sahibi olan. 2. (Belirtilen nitelikte) tırnağı bulunan. ☞ **tırnaklı pide**, {ağız} Üzerine tırnakla iz yapılarak pişirilen pide. [DS]

tırnaklık, -ğı [tırnak-lık] *is.* 1. Kimi kutuların ya da ambalajların kenarında tırnakla tutarak çekip açmaya yarayan küçük çentik. 2. Çakı, bıçak vb.ni tırnak takarak açmak için bir kenarına açılmış keritik.

tırnaklılar, [tırnak-lı-lar] *is. zool.* Toynaklılar.

tırnaksı, [tırnak-sı] *sf.* Tırnağa benzer; tırnağı andıran; tırnak gibi. ☞ **tırnaksı kemik**, *anat. Gözyaşı kemiği.*

tırngak, [tırñ-ã-k] (*tırña:k*) {eT} *is.* Tırnak. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB]

tırnik¹, -ğı [tır-(i)n-ık ?] {ağız} *is.* Çok küçük parça. [DS]

tırnik², -ğı [tır-(i)n-ık ?] {ağız} *sf.* (Hastalık için) buluşucu. [DS]

tıro, [? tıro] {ağız} *is.* Bir düşünceyi yaymak, ondan yana olanları çoğaltmak amacıyla söz, yazı veya başka araçla yapılan etkinlik; propaganda. [DS]

tırpada, [tırp-a-da] {ağız} *zf.* (Kâğıt vb. düşmek) birdenbire ve ses çıkararak. [DS]

tırpadak, -ğı [tırp-adak] {ağız} *zf.* Birdenbire; ansızın. [DS]

tırpağlanmak, [tırpağı-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Karın şişliği, beniz solgunluğu yapan bir hastalığa yakalanmak. [DS]

tırpan, [Yun. drepanı] *is.* 1. İki elle tutularak ekin ve ot biçmekte kullanılan, uzun bir sopa ucuna bağlı eğik bir çelik lamadan oluşan alet. 2. Delici ve dürtücü eski bir silah. 3. *spor.* Güreşte rakibin dengesini bozmak için uyluklarına kendi ayağı ile çengel takmak suretiyle uygulanan oyun. 4. *ed.* Azrail'in ölüm simgesi. ☞ **tırpan atmak**, 1. {ağız} Bir topluluğu yok etmek; topluca yok etmek; kırıp geçirmek. [DS] 2. {ağız} Çok yemek; sofradaki bütün yemekleri bitirmek; silip süpürmek. [DS] 3. İstemediği kişilerin görevine son vermek veya uzaklaştırmak. || **tırpandan geçirmek**, *Tırpanlamak.*

tırpana, [Yun. dropanion (*küçük orak*)] *is. zool.* Tırpanagillerden daha çok kuzey denizlerinde bulunan, sırtı kurşuni, iki metre kadar boylu, dikensiz ve pulsuz, kıkırdaklı balık, (*Raja batis*).

tırpane, [Yun. dropanion] {ağız} *is.* Delgi kolu; matkap kolu. [DS]

tırpancı, [tırpan-cı] *is.* 1. Tırpan yapan ve satan kimse. 2. Tırpan kullanarak ekin ve ot biçen kimse.

tırpanlama, [tırpan-la-ma] *is.* Tırpanlamak eylemi.

tırpanlamak, [tırpan-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. (Ot ve ekin için) tırpan ile biçmek. 2. *mecaz.* Yok etmeye, ortadan kaldırmaya çalışmak.

tırpanlanma, [tırpan-la-n-ma] *is.* Tırpanlanmak eylemi.

tırpanlanmak, [tırpan-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* 1. Tırpanlamak eylemine uğramak; tırpanlamak eylemi yapılmak; tırpandan geçirilmek. 2. *mecaz.* Yok edilmek; ortadan kaldırılmak. 3. *dönşl. f.* Tırpan sahibi olmak; tırpan edinmek; tırpanlı hâle gelmek.

tırpanlatma, [tırpan-la-t-ma] *is.* Tırpanlatmak eylemi.

tırpanlatmak, [tırpan-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Tırpanlamak işini yaptırmak.

tırpıldamak, [tırp-ıl-da-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(i) -yor]* (Hafif şeyler için) yere düşüp ses çıkarmak. [DS]

tırpılı, [tırp-ıl-tı] {ağız} *is.* Hafif şeylerin yere düşerken çıkardığı ses. [DS]

tırpışlamak, [tırp-ış-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Dövmek. [DS]

tırrih, [Ar. tırrih طریخ] (*tırrih*) {OsT} *is.* Tuzlu balık; sardalye.

tırs¹, [Ar. tırs طرس] {OsT} *is.* Abadi ve aharlı yazı kâğıdı.

tırs², [tırs] {ağız} *sf.* (Kişi için) sinirli; titiz. [DS]

tırsak, -ğı [tırs-mak > tırs-ak] *sf. argo.* Korkak.

tırsalanmak, [Bul. *tırskam [Tietze] => tırsa-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* 1. Sallanmak. 2. Silklenmek. [DS]

tırsıldamak, [Bul. *tırskam [Tietze] => tırs-ıl-da-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* Sendelemek. [DS]

tırsımak, [tırs-ı-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* 1. (Yaş sebze, meyve vb. için) tazeliğini yitirmek; buruşmak. 2. (Kişi için) canı sıkılmak. 3. (Yemek için) ekşimek; bozulmak. [DS]

tırsi, [Yun. trissi] {ağız} *is. zool.* → tırsi. [DS]

tırsma, [tırs-ma] *is.* Tırsmak eylemi; korkma; ürkmek.

tırsmak, [Far. tersiden (*korkmak*) => tırs-mak] *gçsz. f. [-ar]* Korkmak; ürkmek.

tırş, [Far. turş] {ağız} *sf.* Ekşi. [DS]

tırşık, -ğı [Far. turş => tırşık] {ağız} *is.* Yaban pancarı ile yapılan bir yemek. [DS]

tırşımak, [Far. turş => tırş-ı-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* (Yemek için) ekşimek; kokmak; bozulmak. [DS]

tırşıtmak, [tırş-ı-t-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* 1. Buruşturmak; kırıştırmak. 2. Yüzünü buruşturmak; suratını ekşitmek. [DS]

-tırt-, [-dır-t- / -dir-t- / -dür-t- / -dur-t- / -tir-t- / -tır-t- / -tur-t- / -tür-t-] *yap. e.* → -dırt-.

tırt¹, [tır / tırt / tor / tör (*yans.*)] *is.* Kaba saba olmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tırt-la-k*

tırt², [tır / tırt / tor / tör (*yans.*)] *is.* 1. Kuvvetle sür-tünmeyi, yırtılmayı; gazların dışarı atılmasını; cıvık şeylerin basınçla fişkirşını; çok konuşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tırt tırt, tırt etmek, tırt-mak, tırt-ıl* 2. {eT} Yırma sesi; cırt. [DLT]

tırtar, [tırt-ar ?] {ağız} *sf.* Ahmak. [DS]

tırtaş, [tır-(ı)t-a-ş] {ağız} *sf.* Zayıf; cılız. [DS]

tırtı, [tırt-ı] {ağız} *is.* Ev eşyası. [DS]

tırtıba, [? tırtıba] {ağız} *is.* Kavgı; gürültü. [DS]

tırtık, -ğ [tır (*yans.*) > *tır-(ı)t-mak > tırt-ık] *is.* Çentik; pürüz; küçük çıkıntı.

tırtıkçı, [tırt-ık-çı] *is. argo.* 1. Oyun kâğıdına tırnak atan kimse. 2. Saymakta olduğu paraların içinden bir veya birkaçını el çabukluğu ile aşırın kimse; yankesici; tırnakçı.

tırtıklık, -ğ [tırt-ık-çı-lık] *is.* Tırtıkçının yaptığı iş; yankesici.

tırtıklama, [tırt-ık-la-ma] *is.* Tırtıklamak eylemi.

tırtıklamak, [tırt-ık-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. Tırtıklı hâle getirmek. 2. {ağız} Tırmalamak. [DS] 3. {ağız} Delik deşik etmek. [DS] 4. {ağız} Berelemek; örselemek. [DS] 5. {ağız} Kumarda azar azar kazanmak. [DS] 6. *argo.* Azar azar çalmak; yavaş yavaş aşırınmak. 7. {ağız} Kumazlıkla para çekmek; bir şeyler koparmak. [DS] 8. {ağız} Yemeğin üstünde yemek. [DS]

tırtıklanma, [tır-t-ık-la-n-ma / tır-t-ı-k-ı-lan-ma] *is.* Tırtıklanmak eylemi.

tırtıklanmak, [tır-t-ık-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* *argo.* 1. Tırtıklamak eylemine uğramak; azar azar parası ya da bir şeyi çalınmak; yavaş yavaş aşırılmak. 2. {ağız} Kumarda yenilmek; para vermek. [DS] 3. *dönşl. f.* Tırtıklı hâle gelmek; çentiklenmek.

tırtıklatma, [tırt-ık-la-t-ma] *is.* Tırtıklatmak eylemi.

tırtıklatmak, [tırt-ık-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* 1. Tırtıklamak eylemini yaptırmak; tırtıklanmasını sağlamak. 2. Tırtıklı hâle getirtmek.

tırtıklı, [tırt-ık-lı] *sf.* Tırtıkları olan; çentikleri bulunan.

tırtıl¹, [Erme. t'rt'ur] *is. zool.* Pul kanatlı böceklerin larvası. ☞ **tırtıl gibi çekmek**, {ağız} *Hiç durmaksızın taşımak.* [DS]

tırtıl², [tırt-ıl] *is.* 1. Çevresinde kertikler bulunan ve işlenecek parça üzerine bastırılarak kertiklerin izini çıkarmaya yarayan tekerlek. 2. Pul ve para kenarlarında bulunan küçük çıkıntılarının her biri. 3. Tank gibi araçların arazide yol almasını kolaylaştırmak için bir zincirsel çember etrafında yer alan çıkıntılı parçalardan her biri. 4. Bir şeyin kenarına çekilen zincirimsi süs ögesi. 5. Maraş işi giyim ve süs eşyalarında kullanılan altın veya gümüş malzeme. 6.

{ağız} Yazma çevresine örülen ince oya. [DS] ☞ **tırtıl çekmek**, *Henüz yumuşak durumda olan metal üzerine tırtıllar oluşturmak.* || **tırtıl kesmek**, *Bir şeyin kenarlarını dış dış çıkıntılı ve girintili olarak kesmek.*

tırtıl³, [tırt-ıl] {ağız} *is.* 1. Çınar ağacı kozalağı. 2. Ceviz, meşe ve fındık ağacı çiçeği. [DS]

tırtıl⁴, [tırt-ıl / tırtıl] {ağız} *sf.* 1. Hasta; zayıf. 2. Çopur. [DS]

tırtıl⁵, [tır-it-ıl / tırtıl] {ağız} *sf.* Parasız. [DS]

tırtıl⁶, [tır-ıl (*eski kenarı çentikli kırk para*)] {ağız} *is. folk.* Çocukların ramazan öncesinde ev ev dolaşarak para toplamaları geleneği. [DS]

tırtılçıl, [tırtıl-cıl] *sf.* 1. (Hayvan için) tırtılla beslenen; tırtılı seven. 2. *is.* Tropikal ormanlarda yaşayan ve bu bölgedeki böceklerle beslenen tırtıl yiyenler familyasından donuk renkli ötücü kuşlar, (*Campephaga*).

tırtılanma, [tırtıl-la-n-ma] *is.* Tırtılanmak eylemi.

tırtılanmak¹, [tırtıl-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Tırtıllı hâle getirilmek; üzerinde veya kenarında tırtıllar oluşturulmak.

tırtılanmak², [tırtıl-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* (Ağaç, bitki için) üzerinde tırtıllar görülmek.

tırtıllı, [tırtıl-lı] *sf.* Tırtılı bulunan; kenarında tırtılları olan. ☞ **tırtıllı araç**, *Hareket etmek için tırtıl denilen geniş ve sürekli bir bant ile yere basma veya tırmanma özelliği olan araç.* || **tırtıllı bıçak**, *Kesilen sebze ve meyveleri süslemek için ağzının kenarı kertikli olan bıçak.* || **tırtıllı para**, *Kenarları dişli dişli kesilmiş paralar.*

tırtılölçer, [tır-ıl+ölç-er] *is.* Bir posta pulunun kenarındaki tırtılların sayısını ve cinsini belirlemede kullanılan taksimatlı küçük cetvel; odontometre.

tırtılsı, [tır-ıl-sı] *sf.* Tırtıla benzeyen; tırtıl gibi; tırtılı andıran.

tırtılsılar, [tır-ıl-sı-lar] *is. bot.* Çiçekleri tırtıla benzeyen bitkiler.

tırtır¹, [tır-ıl / tır+tır] *is. zool.* 1. Uzun gövdeli, uzun duyarlı, kurtçuk evresini tarım bitkisi zararlıları üzerinde geçiren asalak arı, (*Ichneumon piserius*). 2. {OsT} {ağız} → tırtıl¹. [DS]

tırtır², [tır+tır] {ağız} *is.* Motosiklet. [DS]

tırtır³, [tır+tır] {ağız} *is.* 1. Boncuk. 2. Yemeni ya da gelin kesesi çevresine dikilen kıvrımlı sarı tel. [DS]

tırtır⁴, [tır-(ı)t-ır] {ağız} *is.* Yay. [DS]

tırtır⁵, [tır+tır] {ağız} *is.* 1. İshal. 2. Yellenme. ☞ **tırtır damı**, {ağız} *Ayakyolu; hela.* [DS]

tırtış, [tır(ı)t-ış / tırtaş] {ağız} *sf.* (Kişi için) zayıf; cılız; kuru. [DS]

tırtız, [Far. derivās => tırkaz / tırtız] {ağız} *is.* Kapı sürgüsü; mandal. [DS]

tırtlak, -ğ [tır-la-k] {ağız} *sf.* Söz dinlemez; başına buyruk. [DS]

tırtmak¹, [tır(ı)t-mak] {ağız} *gçl. f. [-ar]* Hafifçe kazmak;deşmek. [DS]

tırtmak², [tır(ı)t-mak] {ağız} *is.* Pürüz; küçük çıkıntı.

tırtnik, -ği [? tırtnik] {ağız} *is.* Kuyruksokumu. [DS]

tıs¹, [tıs / tos / tös / tus (yans.)] *is.* **1.** Yavaşça seslenmeyi, tıslamayı anlatan kök. [Zülfikar] *tıs tıs, tıs etmek, tıs+bağa, tıs+burun, tıs-il tısil, tıs-mak, tıs-la-mak* **2.** *is.* Kedi, kaz vb. hayvanların düşmanlarını ürkütme için çıkardığı ıslıklı ses. ☞ **tıs tıs**, {ağız} (*Hareket, davranış için*) *yavaş yavaş.* [DS]|| **tıs yok**, *Ortalıkta hiçbir sesin duyulmadığını, konuşan kimsenin bulunmadığını anlatır.*

tıs², [tıs / tis (yans.)] *is.* Aksırmayı, hapşırmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tığ-sır-mak < tıs-gır-mak, tık-sır-mak < tıs-kır-mak, tıs-gır-ık-lı*

tıs³, [tıs (yans.)] {ağız} *sf.* Soluk benizli; zayıf; kuru; kansız. [DS]

tıs⁴, [tıs (yans.)] {ağız} *sf.* Dargın; küskün. [DS] ☞ **tıs etmek**, {ağız} (*Çocuk oyunlarında*) *oyundan çıkarmak.* [DS]

tısang, [Çin. tsang] *is.* **1.** Ambar; depo; antrepo; zahire deposu. [EUTS] **2.** Hazine; servet. [EUTS]

tısburun, [tıs+burun] {ağız} *sf.* Çabuk küsen; alingan. [DS]

tısdan, [tıs-(ı)t-an / tısdan] {ağız} *is.* Karafatma. [DS]

tısdayaza, [tıs+dayaza (*teyze*)] {ağız} *is.* Karafatma. [DS]

tısga¹, [sıs-ka / tıs-ka / tısga] {ağız} *sf.* Sıska. [DS]

tısga², [Yun. iska / Ar. ğizħa => iska / tısga] {ağız} *is.* Tohumluk soğan. [DS]

tısga³, [tıs-ga / fiske] {ağız} *is.* Bir yere vurmak için kıvrılmış durumdaki işaret parmağı; fiske. [DS]

tısgalı, [tıs-ga-lı] {ağız} *sf.* Hastalıklı; kansız; cansız. [DS]

tısgırmak, [tıs-gır-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* Hapşırmak. [DS]

tısı, [Çin. ti'tsu] {eT} *is.* Talebe; öğrenci. [Gabain]

tısık, -ği [tıs-ık] {ağız} *sf.* **1.** Küçük. **2.** Zayıf; sıska. [DS]

tısil, [tıs (yans.) > tıs-ıl] *is.* Tıslama bildiren yansıma kökünün ikincil biçimi. ☞ **tısil tısil**, *1. Tıslama sesleri çıkararak; tıslayarak. 2. (Burnu tıkanmış kimse için) zor nefes alarak. || tısil tısil ötmek*, {ağız} *1. Çok yemek yüzünden rahatsız olmak. 2. Yük altında zor nefes almak.* [DS]

tısilamak, [tıs-ı-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Ağır yük altında dar soluklu iniltiye benzer sesler çıkarmak. **2.** Çok yemek yüzünden rahat nefes alamayarak tısiltili sesler çıkarmak. **3.** (Çocuk için) uykudan uyandıktan sonra huysuzluk ederek ağlamaklı sesler çıkarmak. **4.** (İşten kaçmak isteyen kişi için) sözde bahaneler bulmak. **5.** (Yılan için) ses çıkarmak. [DS]

tııldama, [tıs-ıl-da-ma] *is.* Tııldamak eylemi.

tııldamak, [tıs-ıl-da-mak] *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* **1.** Tıslama sesi çıkarmak. **2.** {ağız} Ağır yük altında zor nefes alıp vermek. [DS]

tııldayış, [tıs-ıl-da-y-ış] *is.* Tııldamak eylemi ve biçimi.

tııltı, [tıs-ıl-tı] *is.* Tıslama sesi.

tııltılı, [tıs-ıl-tı-lı] *sf.* Tııltısı bulunan; tııldayan.

tısır, [tıs (yans.) > tıs-ır] *is.* Yavaşça seslenmeyi, tıslamayı anlatan yansımali gövde. ☞ **tısır tısır**, {ağız} *1. Sessiz soluksuz. 2. Güç soluk alarak.* [DS]

tısırık, -ği [tıs-gır-mak > tısır-ık] (*tı:sırık*) {ağız} *is.* Aksırık; hapşırık. [DS]

tısırmak, [tıs-gır-mak / tısır-mak] (*tı:sırmak*) {ağız} *gçsz. f. [-ır]* Hapşırmak. [DS]

tısıtmak, [tıs-it-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* Yellenmek; osurmak. [DS]

tıska¹, [Ar. istiskā' => sıska / tıska] {ağız} *sf.* (Kişi için) sarı benizli; zayıf; sıska. [DS]

tıska², [tıs-ka] {ağız} *is.* Fiske. [DS]

tıska³, [Yun. iska / Ar. ğizħa] {ağız} *is.* Soğan tohumu. [DS]

tıskalı, [tıska¹-lı] {ağız} *sf.* Hastalıklı; kansız. [DS]

tıskalılık, -ği [tıskalı-lık] {ağız} *is.* Kansızlık. [DS]

tıskırmak, [tıs-kır-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* Hapşırmak. [DS]

tıslama, [tıs (yans.) > tıs-la-ma] *is.* **1.** Tıslamak eylemi. **2.** Bu eylem sırasında çıkan ses.

tıslamak, [tıs (yans.) > tıs-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** (Kedi, kaz ve yılan için) düşmanını korkutmak için tıs diye ses çıkarmak. **2.** {ağız} Ağır bir yük altında kesik ve kısa nefes alıp vermek ve bu sırada bir tür iniltiye benzer ses çıkarmak. [DS] **3.** Haksızlığını ve yanlışlığını anlayıp susmak; mahcup olmak. **4.** Tııltılı ses çıkarmak. **5.** {ağız} Hafifçe yellenmek. [DS]

tıslayış, [tıs-la-y-ış] *is.* Tıslamak eylemi ve biçimi.

tıslı, [tıs-lı] {ağız} *sf.* Sarı benizli; sıska; zayıf. [DS]

tıslık, -ği [tıs-lık] {ağız} *is.* Isınmak amacıyla kullanılan tandır kıyasına serilen bir metrekaire büyüklüğündeki hasır. [DS]

tısmak, [tıs-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ar]* Korkup susarak bir köşeye büzülme; sinmek. [DS]

tısnık¹, -ği [tıs-(ı)n-ık] {ağız} *is.* Fiske. [DS]

tısnık², -ği [tıs-(ı)n-ık] {ağız} *sf.* İnsanlardan kaçan; çekingen; ürkek. [DS]

tıssak, -ği [tıs(s)-a-k ?] {ağız} *is.* Tırkaz; kapı mandalı. [DS]

tıstan¹, [tıs-(ı)t-an] {ağız} *is.* Karafatma. [DS]

tıstan², [tıs-(ı)t-an] {ağız} *sf.* Hastalıklı; kansız. [DS]

tıstık, -ği [tıs-(ı)t-ık] {ağız} *is.* Hasırdan yapılan bir tür tahıl ambarı. [DS]

tıstımbıl, [tı(s)+tı/mbıl] {ağız} *pekşt. sf.* İyi beslenmiş; tombul; yusuvarlak. [DS]

tıstıramba, [ʔ tıstıramba] {ağız} sf. (Karın için) çok şişkin. [DS]
tıstırık, -ğ[ı] [tıs-tır-ık] {ağız} is. Gübre. [DS]
tıstırmak, [tıs-tır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Susturmak; yıldırmak; sindirmek. [DS]
Tısuen-ni, [Çin. ts'uen-ni] {eT} is. Konfüçyüs'un adı. [EUTS]
tış¹, [tış] (tu:ş) {eT} sf. (At için) alın akıntısı gözü önüne varıp kulaklarına çıkmayan ve burnuna inmeyen ikisi ortasında kalan. [DLT]
tış², [tış] (tu:ş) {eT} is. Diş. [DLT]
tış³, [tış] (tu:ş) {eT} is. Saban demiri. [DLT]
tış⁴, [tış] {ağız} is. Diş. [DS]
tışarı, [tış-arı] {ağız} zf. Dışarı. [DS] ⇨ **tışarı rüzgârı**, {ağız} Giresun dolaylarında geceleri karadan denize doğru esen rüzgâra verilen ad. [DS]
tışı, [tışı / tişi] {eT} Dişi; her hayvanın dişisi; kadın. [DLT] ⇨ **tışı takagu**, Tavuk. [DLT]
tışıkamak, [tış / taş > tış-ık-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Dışarı çıkmak. [DLT]
tışıruru, [eT. tışı > tışıruru] {ağız} is. → tışıruv. [DS]
tışıruv, [eT. tışı > tışıruru / tışıruv] {ağız} is. Kadın; hanım. [DS]
tışıruvluk, [tışıruv-luk] {ağız} is. Kadınlık. [DS]
tışkartın, [tış-kar-tın] {eT} zf. Dışardan. [ARAT]
tışlamak, [tış-lâ-mak / tiş-lê-mek] (tışla:mak) {eT} gçl. f. [-r] Dişlemek; ısırık. [Clauson]
tışlatmak, [tış-la-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Dişletmek. [DLT]
tışlık, -ğ[ı] [tış-lık] {ağız} is. Dirlik; rahat; erinç. [DS] ⇨ **tışlığı gelmek**, {ağız} 1. Dirlik, düzen bulmak; rahata ermek. 2. Neşeli, mutlu zaman geçirmek. [DS]
tıştık¹, -ğ[ı] [ʔ tıştık] {ağız} is. Bilmece. [DS]
tıştık², -ğ[ı] [tış+tık] {ağız} is. Eşya. [DS]
tıt, [tıt] {eT} is. 1. Çam fıstığı, (*Pinus larix*). [DLT] 2. Çam ağacı. [EUTS]
tıtak, -ğ[ı] [tıt-a-k] {ağız} sf. (Kişi için) yan yan yürüyen. [DS]
tıtı, [tıt-ı] {ağız} sf. Beceriksiz. [DS]
tıtığ, [tıt-ğ] {eT} is. Engel; mania; set. [EUTS]
tıtıgılığ, [tıtıg-lıg] {eT} sf. Engelli; manialı; hudutlu; yasaklanmış; yasak. [EUTS]
tıtıgsız, [tıtıg-sız] {eT} sf. Yasaksız; engelsiz; maniasız. [EUTS]
tıtılmak¹, [tıt-ıl-mak] {eT} edil. f. [-ur] Yasaklanmak; durdurulmak; men edilmek. [EUTS]
tıtılmak², [tıt-mak > tıt-ıl-mak] {eT} edil. f. [-ur] Ditilmek. [DLT]
tıtınmak¹, [tıt-ın-mak] {eT} döşl. f. [-ur]

1. Tutunmak. 2. Dayanmak. [ETY] 3. Mani olunmak; yasaklanmak; engellenmek. [EUTS]
tıtınmak², [tıt-mak > tıt-ın-mak / tıt-ın-mak] {eT} döşl. f. 1. Yırtılmak; didik didik olmak; parçalanmak. [ETY] 2. Çekilmek. [ETY]
tıtır, [ʔ tıtır] {ağız} is. Kireç. [DS]
tıtırak, -ğ[ı] [tıt-ır-a-k ʔ] {ağız} is. Çokgen. [DS]
tıtire, [ʔ tıtire] {ağız} sf. Çok büyük. [DS]
tıtırış, [ʔ tıtırış] {ağız} sf. (Kişi için) ablak ve şişman yüzlü. [DS]
tıtırtaş, [tıtır+taş] {ağız} is. Kireç taşı. [DS]
tıtışmak, [tıt-mak > tıt-ış-mak / tıt-ış-mek] {eT} işteş. f. [-ur] Birlikte birbirini ditmek; didişmek. [DLT]
tıtlanmak, [tıt > tıt-la-n-mak] {eT} döşl. f. [-ur] Fıstık çamı sahibi olmak; çamlanmak. [DLT]
tıtmak¹, [tıt-ğ] {eT} gçl. f. [-ar] 1. Engellemek; mani olmak; men etmek; yasaklamak. [EUTS] 2. Geri koymak; uzaklaştırmak. [EUTS] [DLT] 3. Vazgeçmek; terk etmek. [Gabain]
tıtmak², [tıt-mak] {eT} gçl. f. [-ar] Küçük küçük parçalara ayırmak; aşırı derecede parçalamak; ditmek; parçalamak; ayırmak. [DLT] [EUTS]
tıtı, [Çin. ti-tsu] {eT} is. Öğrenci. [EUTS]
tıval, [Ar. tavil > tıvâl طوَال] (tıva:l) {OsT} is. Uzun.
tıvar, [tavâr / tawar] {eT} is. 1. Davar. [EUTS] [Gabain] 2. Mal; mülk; ticaret eşyası. [EUTS] [Gabain] 3. Çin kumaşı. [EUTS]
tıvga, [tív-ga ʔ] {ağız} is. 1. Çocuğu yaşamayan kadınlarda görülen bir hastalık. 2. Çocuk bedeninde mor lekelerle beliren bir hastalık. [DS]
tıvgalı, [tívga-lı] {ağız} sf. Hastalıklı. [DS]
tıvgı, [tív-gı] {ağız} is. Tetanos. [DS]
tıvgıtımak, [tív-gı-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Kırıştırmak; buruşturmak. [DS]
tıvğa, [tívga] {ağız} is. → tıvga. [DS]
tıvınmak, [tív-in-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Kötü bir olayda elinden bir şey gelmemek; üzülmek. [DS]
tıvırmak, [tív-ır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] İttirmek. [DS]
tıvka, [tív-ka / tıvga] {ağız} is. Mor lekelerle beliren bir çocuk hastalığı. [DS]
tıy¹, [tay / tıy (yans.)] is. Sürtünmeyi, kaymayı; yırtılmayı; gaz çıkarmayı ve bu biçimde cayırtılı sesleri anlatan kök. [Zülfikar] tıy-ır tıyır
tıy², [tıy] {ağız} sf. 1. Az; biraz. 2. Çok az. [DS]
tıyamak, [tıy-a-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-y(i)-yor] Kesmek. [DS]
tıyan, [Yun. tıghani => dığan] {ağız} is. Kazandan küçük, tenceden büyük kap. [DS]
tıyannamak, [tıyan-la-mak / tıyanna-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-n(i)-yor] Yılmak; usanmak. [DS]
tıyere, [Ar. tıyere طیره] (tıyere) {OsT} is. Uğursuz sayılan şey.

tiylma, [tiy-il-ma] {ağız} is. Perhiz. [DS]
tiyinçli, [tiyinç-lı] {ağız} sf. **1.** Rahat. **2.** Uygun. [DS]
tiyinçsiz, [tiyinç-sız] {ağız} sf. Rahatsız. [DS]
tiyir, [tiy (yans.) > tiy-ir] is. Sürtünmeyi, kaymayı; yırtılmayı; gaz çıkarmayı ve bu biçimde cayırtılı sesleri anlatan yansımali gövde. ☞ **tiyir tiyir**, {ağız} **1.** Birdenbire. **2.** Sessizce. [DS]
tiyirdamak, [tiy-ir-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r [-d(i)-yor] Sessizce gitmek. [DS]
tiyirtak¹, -ğî [tiy-ir-t-dak] {ağız} zf. (Yellenmek, gaz çıkarmak için) sesli olarak. [DS]
tiyirtak², -ğî [tiy-ir-t-dak] {ağız} zf. (Gelmek, gitmek, bir iş yapmak vb. için) birdenbire ve sessizce. [DS]
tiyirttak, -ğî [tiyir-t-tak] {ağız} zf. Birdenbire; sessizce. [DS]
tiyirttanak, [tiyir-t-ta(na)k] {ağız} zf. → tiyirttak. [DS]
tiylak, -ğî [tiy-la-k] {ağız} sf. Zayıf. [DS]
tiymak, [tîd-mak / tîy-mak / diy-mak] (ti:ymak) {eT} gçl. f. [-ar] Engel olmak. [DLT] [Mühennâ]
tiyn, [Ar. tiyn طين] {OsT} is. Balçık; çamur. ☞ **tiyn-ı ahmer**, {OsT} Kırmızı aşı boyası. || **tiyn-ı asfer**, {OsT} Sarı aşı boyası. || **tiyn-ı ebyâz**, Tebeşir. || **tiyn-ı hadidî**, {OsT} Aşı boyası. || **tiyn-ı hikmet**, {OsT} Hattatlarca tebeşire verilen ad.
tiynak, [turñak > tiynak طينق] {eAT} {OsT} is. Tırnak.
tiynet, [Ar. tiyn > tiynet طينت] {OsT} is. Yaradılış; huy; tabiat.
tiynetsiz, [tiynet-siz] sf. Kötü yaradılışlı.
tiynî, [Ar. tiyn > tiynî طينى] {OsT} (tiyni:) sf. **1.** Çamurla ilgili. **2.** Yaradılıştan; doğal; tabii.
tiyrak¹, -ğî [tiy-(i)r-a-k / tır-la-k] {ağız} sf. Korkak. [DS]
tiyrak², -ğî [tiy-(i)r-a-k] {ağız} is. Altı taşlı verimsiz toprak. [DS]
tiyramak, [tiy-(i)r-a-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-r(i)-yor] Korkmak; çekinmek. [DS]
tiyre, [Ar. tiyre طيره] {OsT} is. **1.** Darılma; gücenme. **2.** sf. Gücenen; darılan.
-tiz-, [-tiz-] {eT} yap. e. Ettirgen çatı kuran fiilden fiil türetme eki. [ETY]
tiz¹, [tiz (yans.)] is. Hızlıca gitmeyi, koşmayı anlatan kök. [Zülfikar] **tiz-ar-mak**, **tiz-ih-mak**, **tiz-ık-la-mak**
tiz², [tiz (yans.)] is. Mızıkçılık yapmayı anlatan kök. [Zülfikar] **tiz-ık-çı**
tiz³, [tiz] {ağız} is. Kene. [DS]
tizan, [tiz-an] {ağız} sf. Dağılma. ☞ **tizan düşmek**, {ağız} Darmadağın olmak. [DS] || **tizan tizan**, {ağız} **1.** Tek tek. **2.** Küçük küçük; parça parça. [DS]
tizarmak, [tiz-ar-mak] {ağız} gçsz. f. [-ir] Koşmak; seğırtmek. [DS]

tızılmak, [tiz-ık-mak / tızıl-mak] {ağız} gçsz. f. [-ir] Koşup gitmek. [DS]
tızıkçı, [tiz-ık-çı] {ağız} sf. İki kişinin arasını açan; kavga etmelerine sebep olan. [DS]
tızıklamak, [tiz-ık-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Koşmak; seğırtmek. [DS]
tızılmak, [tiz-ık-mak] {ağız} gçsz. f. [-ir] Koşmak; seğırtmek. [DS]
tızıkırtmak, [tizık-tır-mak] {ağız} gçl. f. [-ir] Kışkırtmak. [DS]
tızman, [tiz-man] {ağız} sf. İri; kocaman. [DS]
tızızman, [ti(s)+tı/zman > tızız-man] {ağız} sf. Koskocaman. [DS]
tızızıke, [? tızızıke] {ağız} sf. (Davranış için) birdenbire şaşırarak; dengesizce. [DS]
-ti, [-dı / -di / -du / -dü / -tı / -ti / -tu / -tü] çek. e. → -dı.
-ti, [-tı / -ti / -tu / -tü] yap. e. → -tı.
Ti, [Yun. titanos (alçı taşı) / Lât. titanium > Fr. titane] kısalt. kim. Atom numarası 22 , atom ağırlığı 47,90 olan, doğada beş ayrı izotopu bulunan, 1660°C'de ergiyen, yoğunluğu 4,54 gr/cm³ geçiş metallere olan bir elementin kısaltması.
ti¹, [ti (yans.)] (ti:) is. as. Askerlikte, bir törenin başladığını bildirmek, askerleri bir araya toplamak vb. amaçlarla çalınan borazanın çıkardığı tiz ses. ☞ **ti borusu**, **Ti işareti vermekte kullanılan boru**. || **ti işareti**, **Borazanla ti sesi çıkararak verilen işaret**. || **tiye almak**, argo. **Alaya almak; eğlenmek; dalga geçmek**.
ti², [tı / ti] {eT} zf. **1.** Sürekli olarak. [ETY] **2.** Uzun süre. [ETY]
ti³, [ti تی] {OsT} e. İşte bak; işte.
tiabendazol, [Fr. tiabendazole] is. ecz. Yuvarlak kurtlara karşı kullanılan solucan ilacı.
tiamin, [Fr. thiamine] is. biy. kim. B₁ vitamini.
tian, [Çin. tian (gökyüzü)] is. Herkesin ve her şeyin boyun eğmek zorunda kaldığı yüce güç.
tiana, [Yun. tiara / Lat. tiara] is. **1.** Eski Mezopotamya'da ululuk derecesine göre üst üste konmuş 1 ile dört sıra boğa boynuzu ile süslü tanrı ve tanrıçaların simgesi sayılan tören başlığı. **2.** Bizans krallarının hükümdarlık simgesi olan tören başlığı. **3.** Eskiden papaların giydiği tören başlığı.
tib², [Ar. tîb طيب] (ti:b, t kalın söylenir) {OsT} is. Güzel koku.
tib², [tüb / tip (dip) ? تيب] is. Dip. ☞ **tib incir**, {OsT} Erkek incir; iğlek inciri.
tiba, [Wietnam d. tiba] is. Armut biçimli, ipek telli bir tür lavta.
tiber, [? tiber] {ağız} is. Kasım ayı. [DS]
Tibet, [eT. töpö (tepe) > töpüt] öz. is. Asya'nın Hindistan yarımadasına yakın ve Dünya'nın en yüksek

dağlarının (Himalaya) bulunduğu bölge. **Tibet öküzü**, *zool. Yak. (Bos mutus)*.

Tibetçe, [tibet-çe] *is.* Tibetlilerin konuştuğu dil.

Tibetli, [tibet-li] *is.* Tibet halkından ya da bu halkın soyundan olan kimse.

tibia, [Lat. tibia] (*ti'bia*) *is. anat.* Kaval kemiği.

tibik, -ği [tibik] {ağız} *is.* Kuş gagası. [DS]

tibili¹, [tepe-li > tibi-li] {ağız} *is.* Tepeli toygar; tarla kuşu. [DS]

tibili², [Ar. tilbīs =>tibi-li] {ağız} *sf.* Açık göz; kurnaz. [DS]

tibn, [Ar. ṭibn تبن] {OsT} *is.* Saman.

tibnî, [Ar. ṭibnī تبنی] {OsT} *sf.* Saman renkli.

tibr, [Ar. tibr تبر] {OsT} *is.* 1. Altın tozu. 2. Külçe altın.

tibya, [Lat. tibia] (*ti'bya*) *is. anat.* → tibia.

tibyan, [Ar. tibyan تبيان] (*tibya:n*) {OsT} *is.* Açıkça anlatma; açık açık bildirme.

tic, [Ar. tāc > tīc تيج] (*ti:c*) {OsT} *is.* Taçlar.

tican, [Ar. tāc > tīc > ticān تيجان] (*ti:ca:n*) {OsT} *is.* Taçlar.

Ticani, [Ahmet et-Ticānī (Tarikatın kurucusu) > Ar. ticānī تيجانی] (*tica:ni:*) {OsT} *is.* 1. On dokuzuncu yüzyılın başlarında kurulmuş ve Kuzey Afrika ile Sudan'da yayılmış, sabah namazından kuşluk, akşam namazından yatsı vaktine kadar 100'er defa *estağfirullah*, *salavat* ve *tevhit* kelimesini söyleyerek yapılan zikir esasına dayanan, Halvetilik tarikatının kollarından biri; *Tarikat-ı Ahmediye*; *Tarikat-ı Muhammediye*; *Tarikat-ı İbrahim-i hanifiye*. 2. Bu tarikattan olan kimse. 3. *sf. mecaz.* (Baş harfi küçük yazılır) gerici; yobaz.

Ticanilik, **-ği** [ticanilik] (*tica:ni:lik*) *is.* 1. Ticiani tarikatı; Ticianiye. 2. *mecaz.* (Baş harfi küçük yazılır) gericilik; yobazlık.

Ticianiye, [Ar. ticānī > ticāniyye تيجانيه] (*t:ica:niye*) {OsT} *is.* Ticanilik.

ticaret, [Ar. ticāret تجارة] (*tica:ret*) {OsT} *is.* 1. Çeşitli mal, ürün, hizmet ve değerlerin alım satım işlerinin yürütüldüğü etkinlik; alışveriş işleri; tecim. 2. Çeşitli malları alıp satan kimsenin uğraşısı. 3. Kazanç amacını güden alışveriş etkinliği. 4. Ticarete dayanan mesleklerin, kuruluşların ve tüccarların tümü. 5. Bu konu ile ilgili bilim. 6. *eski.* Büyük alışverişlerde, fiyat farkından yararlanma. 7. Alışverişte yararlanılan fiyat farkı; kâr; kazanç. 8. (Tamlayan olarak) etkinliği ticaret olan; ticarî alanda kullanılan. 9. Bir oyuncunun bilinmeyen bir kartının açık artırılmasına dayanan kumar oyunu. **ticaret ataşesi**, *Yurt dışında, herhangi bir ülke ya da bölgede kendi ülkesinin ticarî ilişkileri için*

görevlendirilmiş görevli. || **ticaret bankaları**, *Ticaret ve sanayi alanında faaliyet gösteren işletmelerin kısa vadeli kaynak gereksinimlerini karşılamak, bunların ticarî işlemlerine aracılık ederek kolaylaştırmak amacıyla kurulmuş bankaların tümü.* || **ticaret borsası**, *Özel yasa ile kurulan, alıcı ve satıcıların belli zamanlarda bir araya gelmesi ile büyük çapta ticaret mallarının işlem gördüğü kamu kurumu niteliğinde ve tüzel kişiliğe sahip meslek kuruluşu.* || **ticaret coğrafyası**, *Bir ülkenin ticarî ilişkilerini ve bunun nedenlerini inceleyen coğrafya dalı.* || **ticaret dengesi**, *Bir ülkenin belirli bir dönem sonunda dış alım ve dış satımları arasındaki değer farkı.* || **ticaret etmek**, *Kazanmak; kâr sağlamak.* || **ticaret filosu**, *dnz. Aynı bayrak altında çalışan yolcu, yük, balıkçı ve tanker gibi her türden ticaret gemisinin oluşturduğu topluluk.* || **ticaret hadleri**, *Bir ülkenin dış satımını yaptığı mallar ile dış alımını yaptığı malların toplam değerleri arasındaki oran.* || **ticaret gemileri**, *dnz. Yalnızca ticaret amacıyla kullanılan özel ve kamu sektörüne ait gemilerin tümü.* || **ticaret gemisi**, *dnz. Yalnız ticaret amacıyla kullanılan özel kişilere ait gemi.* || **ticaret hukuku**, *Ticarete ilişkin işleri düzenleyen ve ticarî kuruluşların statülerini belirleyen hukuk dalı.* || **ticaret işletmesi**, *Kazanç elde etmek amacıyla çalışan işletme.* || **ticaret kanunu**, *Ticaret hukukuna ilişkin hükümleri kapsayan yasa.* || **ticaretle uğraşmak**, *Meslek olarak ticareti seçmek; tüccarlık yapmak.* || **ticaret limanı**, *Ticaret gemilerinin yükleme ve boşaltma işlemlerini yapmaları için ayrılmış liman.* || **ticaret mahkemesi**, *Ticaretle ilgili davalara bakmakla görevli yargı yeri.* || **ticaret merkezi**, *Çeşitli ticarî ilişkilerin yürütüldüğü, çok sayıda mal ve ürünün satışa sunulduğu yer.* || **ticaret odası**, *Tüccarlar arasındaki ilişkiyi pekiştirmek, dayanışmayı sağlamak ve yabancı tüccarlarla bağlantı sağlamak ve ortak çıkarları korumak amacıyla özel yasa ile kurulmuş meslek birliği.* || **ticaret sicili**, *Ticaretle uğraşacak kişi ve kuruluşların kayıt ve tescil edildiği Ticaret Mahkemelerince tutulan resmî kütük.* || **ticaret yapmak**, *(Ülke veya bir kimse ile) ticarî alışverişte bulunmak; alışverişini yapmak.*

ticaretgâh, [Ar. ticāret + Far. -gāh تجارتگاه] (*tica:ret-gā:h*) {OsT} *is.* Ticaret yapılan yer; ticarete uygun yer.

ticarethane, [Ar. ticāret + Far. -hāne تجارخانه] (*tica:retha:ne*) {OsT} *is.* 1. Ticaret yapılan iş yeri; tecimevi. 2. *huk.* Ticarî işletme.

ticarî, [Ar. ticāret > ticārī / ticārīyye تجاریه / تجاری] (*tica:ri:*) {OsT} *sf.* 1. Ticaretle ilgili; ticarete ilişkin; ticarete dayanan. 2. (Mal ya da ürün için) kazanç sağlamak ve büyük bir halk kitlesinin gereksinimini karşılamak üzere satışa sunulmuş. **tica-**

rî atase, *Ticaret ataşesi*.|| **ticarî dava**, *Konusu ticarî olan ve ticaret mahkemelerinin görev alanına giren dava*.|| **ticarî defter**, *Ticaret işletmesine ilişkin kayıtların tutulduğu defter*.|| **ticarî işletme**, *Ticaret yapmak amacıyla kurulmuş ve ticarî esaslara göre işletilen kuruluş ya da işletme*.|| **ticarî mümessil**, *Bir ticarî işletmenin yetkili organınca, ticaret işlerinde kuruluşu temsil etmek üzere görev ve yetki verilmiş kimse*.|| **ticarî örf ve âdet**, *Ticaret alanında sürekli uygulama ile yerleşmiş ve yazılı olmayan kurallar bütünü*.|| **ticarî senet**, *Bono, çek; poliçe gibi kambiyo senetlerine verilen ad*.|| **ticarî tüketim**, *Ticaret mallarının tüketimi*.|| **ticarî unvan**, *Ticarî kuruluş ve işletmelerin kullanmak zorunda oldukları isim ve unvan*.|| **ticarî vekil**, *Temsil yetkisi olmaksızın bir işletmenin kimi işlerini yürütmekle görevlendirilmiş kimse*.

ticarileşme, [ticari-le-ş-me] (*tica:ri:leşme*) *is.* Ticarileşmek eylemi.

ticarileşmek, [ticari-le-ş-mek] (*tica:ri:leşmek*) *dönşl. f. 1.* (Mal ya da ürün için) ticarî duruma gelmek. **2.** Ticarî gereklere uygun hâl almak.

ticarileştirme, [ticari-le-ş-tir-me] (*tica:ri:leştirme*) *is.* Ticarileştirmek eylemi.

ticarileştirmek, [ticari-le-ş-tir-mek] (*tica:ri:leştirmek*) *gçl. f. [-ir]* **1.** Ticarî mal ya da ürün durumuna getirmek. **2.** Ticaret hukukunun gereklerine uygun hâl getirmek.

ticarîlik, -ği [ticari-lik] (*tica:ri:lik*) *is. 1.* Ticarî olma durumu. **2.** Ticaret hukukunun gereklerine uygun olma.

tiç, -ci [Far. dâşt => teç / tiç] {ağız} *is.* Büyük leğen. [DS]

tidan, [? tidan] {ağız} *is.* Keçi yavrusu; oğlak. [DS]

tidmek¹, [tīd-mak] {eT} *gçl. f. [-er]* Engel olmak; tutmak [Tekin]

tidmek², [tid-mek] {eT} *gçl. f. [-er]* **1.** Teberru etmek; bağışlamak; vermek. [EUTS] **2.** Adlandırılmak; değerlendirilmek. [EUTS]

tifdruk, -ğu [Alm. tief-druck] (*ti'fd'ruk*) *is. matb.* Baskı kalıplarının fotoğraf tekniği ile kimyasal yoldan elde edildiği fotomekanik baskı tekniği.

tifil, [Ar. tıfl => tıfil / tifil] {ağız} *sf. 1.* Çocuk. **2.** Genç. [DS]

tifirmek, [tif-ir-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ir]* Tükürmek. [DS]

tifektazi, [Fr. typhlectasie] *is. tıp.* Kör bağırsağın genişlemesi.

tifleme, [tif-le-me] {ağız} *is.* Hayvanların bilek kemiğinde oluşan bir hastalık. [DS]

tifli, [tif-li] {ağız} *sf.* Huysuz; hırçın. [DS]

tiflim, [tif-(i)l-im] {ağız} *sf.* Parçalanmış; dağılmış; ditilmiş. ☞ **tiflim tiflim olmak**, {ağız} *Parça parça olmak; karışmak; didiklenmek.* [DS]

tiflit, [Fr. typhlite] *is. tıp.* Kör bağırsak iltihabı.

tiflograf, [Fr. typhlo-graphe] *is.* Körlerin yazı yazmakta kullandıkları araç.

tiflokolit, [Fr. typhlo-colite] *is. tıp.* Kör bağırsak koliti.

tiflopeksi, [Fr. typhlo-pexie] *is. tıp.* Kör bağırsağı sabitleştirmek için uygulanan cerrahi uygulama.

tifmek, [tif-mek] {ağız} *gçl. f. [-er]* Yün eğirmek. [DS]

tifo, [Yun. typhos (*kendinden geçme; sersemlik*) + eidos (*şekil*) > Fr. typhoïde / typho] (*ti'fo*) *is. tıp.* Salmonella typhi (*Eberth basili*) ya da salmonella paratyphi (*paratifo basili*) denilen basillerin kirli su ve bu hastalığa yakalananların dışkıları ile kirlenmiş çiğ sebze ve diğer besinlerle bulaşan devre devre yükselen ateş, sinir ve bağırsak bozuklukları ile birlikte görülen bağırsak kanaması ile kendini belli eden, ortalama üç hafta süren ağır intani hastalık; kara humma. ☞ **tifo hâli**, *Bazı ağır intanlarda görülen dalgınlık durumu.*

tifobasiloz, [Fr. typho-bacillose] *is. tıp.* Genel belirtileri tifoya benzer görüntü veren tanecikli had tüberküloz.

tifomani, [Fr. typho-manie] *is. tıp.* Tifo ya da tifus hastalığına yakalananlarda görülen sayıklama hâli.

tifoz, [Yun. typhos (*kendinden geçme; sersemlik*)] *is. tıp.* Tifo mikrobundan ileri gelmemesine rağmen tifoya benzer ateşli hastalık hâli.

tifrek, -ği [tif-(i)r-e-k] {ağız} *is.* Tükürük. [DS]

tifsik, -ği [tif-si-k] {ağız} *sf.* Eski; aşınmış. [DS]

tifsimek, [tif-si-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* **1.** Lif lif olmak. **2.** (İp, halat, kumaş, elbise gibi şeyler için) yıpranmak; eskimek. [DS]

tiftani, [? tiftāni] (*tita:ni:*) {ağız} *sf.* Alıngan. [DS]

tiftik, -ği [Far. tefük] *is. 1.* Ankara keçisinin, kıl ile yün arası elyaf özelliği taşıyan, ince uzun, parlak ve yumuşak kılları; moher. **2.** {ağız} Kıl keçilerinin kıllarının dibinde bulunan ince ve yumuşak kıllar. [DS] **3. sf.** Tiftikten yapılmış olan. ☞ **tiftik keçisi**, *zool. Vücut rengi beyaz, kılları çok ince, parlak, uzun ve kıvrırcıklı olan bir keçi türü; Ankara keçisi, (Copra hircus angoriensis).*|| **tiftik tiftik**, *Telleri birbirinden ayrılmış ve kabarmış durumda.*|| **tiftik tiftik olmak**, *Tiftiklenmek.*

tiftikar, [? tiftikar] {ağız} *is.* Yeni fındık yetiştirilen bahçe. [DS]

tiftikleme, [tiftik-le-me] *is.* Tiftiklemek eylemi.

tiftiklemek, [tiftik-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Liflerini birbirinden ayırıp kabartmak. **2.** {ağız} Kumaşın havını elle kabartmak. [DS] **3.** Halı dokurken düğümlenen ilmek ipliklerini makasla kesmeden önce, parmakla didikleyip kabartmak.

tiftiklenme, [tiftik-le-n-me] *is.* Tiftiklenmek eylemi.

tiftiklenmek, [tiftik-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** (Yün, yapağı, iplik, halat vb. için) lifleri birbirinden ay-

rılmak; bükümü bozulmak. **2.** Tiftik sahibi olmak; tiftik edinmek; tiftik satın almak; içine tiftik karışmak.

tiftilenmek, [tifti-le-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] (Kumaş için) eskimek; lif lif olmak; ipliklenmek. [DS]

tiftinmek, [tifti-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] → tiftilenmek. [DS]

tifüs, [Yun. typhos (*kendinden geçme; sersemlik*) / Lat. typhus] is. tıp. Bitlerle bulaşan *rickettsia* türü mikropların neden olduğu yüksek ateş, şiddetli ağrı, dalgalılık halleri ve vücutta pembe lekelerle kendini belli eden tehlikeli salgın hastalık; lekeli humma.

tig¹, [Far. تیغ (ti:g, g kalın söylenir) {OsT} is. **1.** Kılıç. **2.** Dağ zirvesi. **3.** Işın. **4.** ed. Divan şiirinde sevgilinin kaşının, kirpiğinin, bakışının, cefasının simgesi. **5.** Kitap süslemelerinde başlıkların üzerine ya da kitap kenarlarına çekilen ince çizgi; kılıç. **☞** **tig-bend**, {OsT} Kılıç kuşanan. || **tig-dār**, {OsT} Kılıçlı. || **tig-i abdār**, {OsT} Keskin, sivri kılıç. || **tig-i aftāb**, {OsT} Işık demeti; ışın. || **tig-i āteş-bār**, {OsT} Ateş yağdıran; keskin kılıç. || **tig-i bürrān**, {OsT} Keskin kılıç. || **tig-i dūdestī**, {OsT} Kuvvetli ışık. || **tig-i Efrāsyāb**, {OsT} Alp Er Tunga'nın kılıcı; şarap bardağının parıltısı. || **tig-i güştin**, {OsT} Etten kılıç; dil. || **tig-i kūh**, {OsT} Dağ zirvesi. || **tig-i sitem**, {OsT} Zulüm kılıcı. || **tig-i tūz**, {OsT} Keskin kılıç. || **tig-i zebān**, {OsT} Yaralayıcı, kırıcı söz. || **tig-zebān**, {OsT} Etkili konuşan. || **tig-zen**, {OsT} İyi kılıç kullanan.

tig², [İng. tungsten inert gaz (*tungsten eylemsiz gaz*)] kısalt. Ateşe dayanıklı elektrotla koruyucu bir gaz altında yapılan ark kaynağı tekniği.

tig³, [tig] {eT} sf. Sarı; sarımtırak. [ETY]

tiggat, [Ar. diḳḳat] {ağız} is. Dikkat. [DS]

tigi, [tik / tigi] (tigi:) {eT} is. **1.** Ses; ün. **2.** Eski Türk inancına göre, ruhlar sağ iken yaşadıkları şehirlerde her sene bir gece toplanırlar ve halkı ziyaret ederlermiş, bu ziyaret sırasındaki ses. (*Bu sesi duyan ölmüş.*) [DLT]

tigildek, -ği [ting (yans.) > tig-il-dek] {ağız} sf. Yerde duramayan; harekeli; tingildek. [DS]

tigilemek, [tigī-lē-mek] (tigi:le:mek) {eT} gçsz. f. [-r] Hışırtı çıkarmak; ses çıkarmak. [DLT]

tigileşmek, [tigī-lē-mek > tigi-le-ş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] Birlikte ses çıkarmak; hışırdamak. [Clauson]

tigilig, [tigi > tigī-lig] (tigi:lig) {eT} sf. Sesli; gürültülü; hışırtılı. [Clauson] **☞** **tigilig yañkulug**, {eT} Gürültülü ve yankılı.

tigin, [Çin. tu-ki (*prens*) > tēgin / tigin] {eT} is. Bey oğlu; prens. [ETY] [KB]

tigir, [tig / tik > tig-ir / tik-ir] {eT} is. Tıkırtı. [DLT]

tigirtsiz, [tigir-t-siz] {eT} sf. Tıkırtı yaptırmadan; tıkırtısız. [DLT]

tigisiz, [tigī > tigi-siz] {eT} sf. Tıkırtısız; sessiz.

tigışmek, [tig-iş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] Dövüşmek. [Nevâyi]

tigit, [tigi(n) > tigi(n)-t] {eT} is. **1.** Prensler. [ETY] [Gabain] [KB] **2.** Vekil; vezir; nazır. [EUTS]

tigli, [ti-g-li] {eT} sf. Denen.

tigme, [té-me > ti-g-me] {eT} sf. ... denen; ... isimli. [Gabain]

tigmek, [tig-mek] {eT} gçl. f. [-er] Eğmek. [DLT]

tigratmak, [tig-ra-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] → tigratmek. [ETY]

tigremek, [tigr > tigr-ē-mek] (*tigre:mek*) {eT} gçsz. f. [-r] Ses çıkarmak. [DLT]

tigreşmek, [tigrē-mek > tigre-ş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] **1.** Birlikte ses çıkarmak. **2.** (Çocuk için) serpilme, büyüme. [DLT]

tigretmek, [tig-re-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] **1.** (At için) yelleninceye kadar koşturmak. [ETY] **2.** Ses çıkararak, hışırdatarak yürütmek. [DLT]

tigü, [tik-mek > tik-ū / tik-gū] (*tigü:*) {eT} Lokma. [KB]

tigüçi, [ti-mek > ti-güçi] (*tigü:çi:*) {eT} sf. Diyen; söyleyen; deyiçi. [KB]

tiğ¹, [Far. تیغ (ti:ğ) {OsT} is. → tig¹.

tiğ², [tiki / tike / tiğ] {ağız} is. Lokma; yiyecek parçası; dilim. [DS]

tiğdirmek¹, [tiğ-dir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] **1.** Sıvıyı dar ve ince bir yerden fişkırtmak. **2.** gçsz. f. (Erkek için) kavis çizdirerek işemek. [DS]

tiğdirmek², [tiğ-dir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Baş belası etmek; saldırtmak. [DS]

tiği, [tike / tiği / tiki] {ağız} is. Lokma; yiyecek parçası; dilim. [DS]

tiğın, [tiğın / teğın] {ağız} is. Sincap. [DS]

tiğınmek, [tēğ-mek > tiğ-in-mek تکينمک] {eAT} dönşl. f. [-ür] Ulaşmak; kavuşmak; nail olmak; vasıl olmak.

tiğmek, [tiğ-mek] {ağız} gçl. f. [-er] Yün eğirmek. [DS]

tiğsirmek, [tis-kir-mek > tiğsir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Hapşırarak; aksırmak. [DS]

tiğteber, [Far. tiğ-teber] {ağız} sf. **1.** Parasız pulsuz. **2.** Donanımsız; eşyasız. [DS]

tih¹, [tih] {ağız} ünl. **1.** Usanma, bıkmaya bildirir. **2.** Pişmanlık bildirir. [DS]

tih², [Ar. تيه (ti:h) {OsT} is. Çöl.

tih³, [tiğ] {ağız} is. Çürük üzüm taneleri. [DS] **☞** **tih pekmezi**, {ağız} Salkımında kurumuş, çürümüş üzüm tanelerinden yapılan bir tür pekmez. [DS]

tihā, [ti+ha] {ağız} ünl. İşte; şurada. [DS]

Tihame, [Ar. tihāمه (tiha:me) {OsT} öz. is. Mekke şehri.

tihilmek, [tih-il-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Girmek. [DS]

tihleme, [tih-le-me] {ağız} is. Direnme. [DS]

tihu, [Far. tihū تيهو] (ti:hu:) {OsT} is. zool. Çil kuşu.

tij, [Far. tiz / tij] {ağız} sf. **1.** Keskin. **2.** (Yağ, peynir vb. şeyler için) bozulmuş; tadı çok kötü olmuş. [DS]

tijit, [Sansk. desita] {eT} is. Tövbe; bağış; kusur a-
çıklama. [EUTS]

-tik, [-dik / -dik / -dük / -duk / -tik / -tık / -tuk / -tüik] yap. e. → -dik.

tik¹, [tag / tah / tak / tıg / tıh / tık / tik / toh / tok (yans.)] is. Çarpma, vurma, kakma, çalma; kendi kendine vurarak, çarparak işleme ve çalışma anlatan kök. [Zülfikar] *tik-ir tikir*

tik², [Çin. chih / dǐək ? => tik / dik] {eT} {ağız} sf. Dik. [EUTS] [DS] ☞ **tikine goşmak** (koşmak), *İşi güç duruma sokmakta direnmek; işi yokuşa sürmek.*

tik³, [Fr. tic] is. **1.** *tip*. Yüz, boyun, kol, bacak, solunum ve yutkunmada ansızın beliren, sık yinelemeli, istem dışı hareket. **2.** Farkına varmaksızın yapılan yüz ve el kol hareketi.

tik⁴, [Port. teca > Fr. teck / İng. teak] is. **1.** *bot.* Doğu Hindistan'da yetişen, doğal rengi sarı, zamanla havanın etkisi ile koyulaşan sert ve dayanıklı kerestesinden kaplama yapılan bir sıcak iklim ağacı, (*Tecdona grandis*). **2.** *sf.* Bu ağacın kerestesinden yapılmış olan. ☞ **tik ağacı**, *Tik⁴*.

tikan¹, [Ar. taḳ > tiḳān طيقان] (ti:ka:n) {OsT} is. Taklar.

tikan², [tiken / tikān] (tika:n) {ağız} is. Diken. [DS]

tike¹, [tik-mek > tik-gū > tik-ü / tike تيكه] is. **1.** {ağız} Lokma; parça; dilim. [DS] **2.** Küçük parça. **3.** Cüz. **4.** Ekmek ufağı. **5.** {OsT} Kuşbaşı doğranmış et parçaları. **6.** {ağız} Pirzola. [DS] **7.** {ağız} Ceviz içinin dörtte biri. [DS] **8.** {ağız} *sf.* Az; azıcık. [DS] ☞ **tike tike**, *1. Parça parça; lime lime. 2. {ağız} Küçük küçük; parça parça.* [DS]

tike², [dik / tik > tik-e] {ağız} *zf.* Dik olarak. ☞ **tike tike bakmak**, {ağız} *Dikkatle bakmak; dik dik bakmak.* [DS]

tikeç, **-ci** [tik-eç] {ağız} is. Çit yapmaya yarayan kazık. [DS]

tikel¹, [tike-l] *sf.* **1. fel.** Bir bütünün parçası olan; cüzi. **2.** Bir bütünün bir kısmına uygulanabilen; kısmî. **3. man.** Bir genelliği değil de sadece bir bölüme ilişkin olan. ☞ **tikel önerme**, *man. Bir konunun kapsamına giren bütün üyeler için değil de sadece birini kapsam alanına alan önerme; "bir" ile başlayan önerme.*

tikel², [Yun. dikhelli] {ağız} is. Çatal kazma. [DS]

tikele, [tikele] {ağız} *sf.* Büyük. [DS]

tikellik, **-ği** [tikel-lik] is. Tikel olma durumu.

tikemek, [tik-ē-mek] (tike:mek) {eT} *gçl. f.* [-r] Dikmeğe gücü yetmek. [DLT]

tiken, [tik-mek > *tik-gēn > tiken] {eT} {ağız} is. Diken. [DLT] [EUTS] [KB] [DS]

tikenek, [tik-mek > tik-enek] {eT} is. → tiken.

tikenmek, [tüke-n-mek / tike-n-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ir] Tükenmek; bitmek. [DS]

tiket, [tiket] {ağız} is. Isırılıp bırakılmış artık ekmek. [DS]

tikgozluh, [dik+göz-lük] {ağız} is. Dik kafalılık. [DS]

tikgüçü, [teg-mek > tik-gūçī] (tikgü:çi:) {eT} *sf.* Değici; değen. [KB]

tiki¹, [tig-ī / tik-ī] (tiki:) {eT} is. → tigi. [DLT] [EUTS] [Gabain]

tiki², [tike / tiki] {ağız} is. **1.** Lokma; yemek parçası. **2.** Küçük doğranmış, kuşbaşı et kavurması. [DS]

tikig, [tik-mek > tik-ig] {eT} is. Kaşıntı; iğnelenme; batma hissi. [Clauson]

tikiglig, [tikig-lig] {eT} *sf.* Dikilmiş; dikili. [DLT]

tikilemek, [tiki-lē-mek] (tikile:mek) {eT} *gçsz. f.* [-r] Ses çıkarmak; hıştırdamak. [DLT]

tikileşmek, [tiki-le-ş-mek] {eT} *işteş. f.* [-ür] Fısıldaşmak. [EUTS]

tikileyü, [tiki-lēyü] (tikile:yü:) {eT} *zf.* Tekrar; ikinci defa. [EUTS]

tikilig¹, [tiki-lig] {eT} *sf.* (Elbise için) dikilmiş. [DLT]

tikilig², [tiki-lig] {eT} *zf.* Hızlı; yüksekte; ses çıkarak; gürültülü patırtılı. [EUTS]

tikilmek, [tik-mek > tik-il-mek] *edil. f.* [-ür] **1.** (Ağaç için) dikilmek; bir şeyi dikine soymak. [DLT] [KB] **2.** {ağız} Dikilmek. [DS]

tikim, [tik-im] {eT} is. Parça. [DLT]

tikine, [tik-i-n-e] {ağız} *zf.* Yokuş yukarı. [DS]

tikir, [tik (yans.) > tik-ir] {eT} is. Tıkırtı sesi. ☞ **tikir tikir**, *At nalının çıkardığı ses.* [DLT]

tikisiz, [tik-i-siz] {eT} *sf.* Gürültüsüz; patırtısız. [EUTS]

tikişme, [tik-iş-me] {ağız} is. Tartışma; inatlaşmak. [DS]

tikişmek¹, [tik-mek > tik-iş-mek] {eT} *işteş. f.* [-ür] (Ağaç, elbise vb. için) birlikte dikmek; dikmekte yardım ve yarış etmek. [DLT]

tikişmek², [tik-mek > tik-iş-mek] {eT} *işteş. f.* [-ür] İtişmek; kakışmak; vuruşmak. [EUTS]

tikken, [tik-mek > tik-kēn] (tikke:n) {eT} is. Diken. [DLT]

tikkü, [tik-kū] (tikkü:) {eT} is. Parça; lokma. [DLT]

tikle, [tik-le] {ağız} is. Evlerin çatılarında kiremit yerine kullanılan kayrak taş. [DS]

tiklinmek, [tik-mek > tik-(i)l-ün-mek] {eT} *edil. f.* [-ür] (Ağaç vb. için) dikilmek. [DLT]

tiklišmek, [tik-mek > tik-il-mek > tik-(i)l-iş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] **1.** Birlikte dikmek; dikmek eyleminde yardımlaşmak. [DLT] **2.** dönşl. f. (Ağaç vb. için) dikilmek. [DLT]

tikloz, [? tikloz] {ağız} sf. Çıplak. [DS]

tikme, [tik-mek > tik-me] {eT} sf. **1.** Dikilmiş olan; dikilen. [DLT] **2.** Üç değnek üzerindeki bir heykel; dikme. [Mühennâ] **3.** {ağız} Fidan. [DS] ⇨ **tikme neñ**, {eT} Dikili nesne; dikilmiş herhangi bir şey; dikme.

tikmeginçe, [tik-me(k)-inçe] {eT} zf. Dikilmedikçe. [DLT]

tikmek, [tik (delme, dürtme, sokma) > tik-mek / dikmek] {eT} {ağız} gçl. f. [-er] **1.** Bir şeyi delmek; dürtmek; sokmak. [DLT] [KB] **2.** (Ağaç, taş, yazıt vb. için) dikmek; dikey hale getirmek; dik olarak yerleştirmek. [DLT] [Gabain] [KB] [Tekin] **3.** {eT} (Bitki için) kökleşmesi için toprağa sokmak; dikmek. [Mühennâ] **4.** (Dikiş için) dikmek; iğne iplik yardımıyla iki ve daha çok parçayı birleştirmek. [DLT] [ETY] [EUTS] [KB] **5.** Uzunca bir şeyi yere dik duracak biçimde bir yere tutturmak. [DS] ⇨ **tike birmek**, Dikivermek.

tikni, [tekne] {ağız} is. Ağaçtan oyularak yapılmış tekne. [DS]

tikre, [teg-re / tikre] {eT} is. **1.** Daire. [EUTS] **2.** Çevre; civar; dört taraf; bölge. {ağız} (aynı) [EUTS] [DS]

tikremek, [tigr > tig(i)r-ē-mek] (tikre:mek) {eT} gçsz. f. [-r] Ses vermek; gelişmek; yetişmek. [DLT]

tikreşmek, [tigrē-mek > tigre-ş-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] **1.** Ses vermek. **2.** Büyüyüp gelişmek; serpilmek. [DLT]

tikretmek, [tigrē-mek > tigre-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Ses çıkartmak; hışırdatarak yürümek. [DLT]

tikri, [? tikri] {ağız} is. Küçük çamaşır teknesi. [DS]

tiksindirici, [tis (yans.) > tis-kin-mek > tiksın-mek > tiksın-dir-ici] sf. Mide bulandıran; tiksınilecek durumda olan; tiksındiren; menfur.

tiksindirme, [tis (yans.) > tis-kin-mek > tiksın-mek > tiksın-dir-me] is. Tiksindirmek eylemi.

tiksindirmek, [tis (yans.) > tis-kin-mek > tiksın-mek > tiksın-dir-mek] gçl. f. [-ir] **1.** Bir kimsenin iğrenmesine, tiksinti duymasına yol açmak. **2.** Bir kimseden ya da bir şeyden tiksınmesine, nefret etmesine neden olmak.

tiksınılme, [tis (yans.) > tis-kin-mek > tiksın-mek > tiksın-il-me] is. Tiksınılmek eylemi.

tiksınılmek, [tis (yans.) > tis-kin-mek > tiksın-mek > tiksın-il-mek] edil. f. [-ir] Tiksınmek eylemine uğramak; tiksinti ve nefret ile karşılanmak; iğrenilmek.

tiksınış, [tis (yans.) > tis-kin-mek > tiksın-mek > tiksın-ış] is. Tiksınmek eylemi ve biçimi.

tiksınme, [tis (yans.) > tis-kin-mek > tiksın-mek >

tiksın-me] is. Tiksınmek eylemi; ikrah; istikrah; nefret.

tiksınmek, [tis (yans.) > tis-kin-mek > tiksın-mek] dönşl. f. [-ir] **1.** Bir şeyden midesi bulanmak; iğrenmek. **2.** Bir şeyi, bir olayı, bir kimseyi, bir düşünceyi vb.ni kötü, iğrenç ve aşağılık bularak uzak durma duygusuna kapılmak; yoğun biçimde nefret etmek; ikrah getirmek; istikrah etmek.

tiksinti, [tis (yans.) > tis-kin-mek > tiksın-mek > tiksın-ti] is. **1.** Tiksındiren bir şeyin yol açtığı mide bulantısı. **2.** İğrenç sayılan şeyin yol açtığı nefret etme duygusu.

tiksirmek, [tis-kir-mek > tiksir-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Hapşırmaq. [DS]

tiksotrop, [Fr. thixotrope] sf. fiz. kim. Cıvıyan.

tiktaka, [Skr. tiktaka] {eT} is. Acı. [EUTS]

tiktürmek, [tik-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] (Dikiş için) diktirmek. [DLT]

tikü, [tik-mek > tik-ü / tik-gü] (tikü:) {eT} is. Parça; lokma. [DLT]

tiküç, [tik-mek > tik-güç > tiküç] {eT} is. Ekmekçilerin ekmek üzerine şekil yapmak için kullandıkları nesne; kuş teleği. [DLT]

tikülemek, [tikü > tikü-lē-mek] (tikü:le:mek) {eT} gçl. f. [-r] **1.** Lokma lokma vermek. [DLT] **2.** Rüşvet vermek. [DLT]

tikvi, [tik > tikvi] {eT} zf. Dikine. [ARAT]

tikvisinçe, [tikvi-sinçe] {eT} zf. Dikine; dik olarak; dikilmiş hâlde. [ARAT]

til¹, [til / tıl] {eT} is. **1.** Dil; tat alma organı. [Mühennâ] **2.** Dil; lisan. [EUTS] [Gabain] [IKPÖy.] [KB] **3.** Söz; nutuk. [EUTS] [KB] [Mühennâ] ⇨ **tilin söylemek**, {eT} Konuşmak. || **til bezegi**, {eT} Dilin süsü.

til², [til / tıl] {eT} is. **1.** Haberci; gözcü. [ETY] **2.** (Düşman hakkında) bilgi. [ETY]

til³, [Yun. thylas (torba) > Fr. thylle] is. bot. Ağaç üzerinde kalmış ölü yaprak saplarındaki damarların çeperlerinde oluşan ve geliştikçe damar kanallarını tıkayan kesecik.

til⁴, [Erme. tel => til] {ağız} is. Tel. [DS] ⇨ **til kaçığı** (kaçığı), {ağız} Örgüde, ilmek kaçığı. [DS]

tilak, -ği [eT. tıl-ak > tilak] {ağız} is. anat. → dılak. [DS]

tilaka, [Sansk. tilaka (susam tanesi)] is. Hintlilerin bağlı oldukları tarikatı belirlemek amacıyla kül ya da renkli toz ile alınlarına çizdikleri işaret.

tilal, [Ar. tell > tilāl تلال] (tilâ:l) {OsT} is. Tepeler.

tilamiz, [Ar. tilmiz > tilāmiz / tilāmize تلامذ / تلامذ] (tilâ:miz) {OsT} is. Çıraklar; öğrenciler.

tilavet, [Ar. tilâvet تلاوت] (tilâ:vet) {OsT} is. Kur'an-ı Kerim'in usulüne göre makamla okuma. ⇨ **tilavet etmek**, {OsT} Kur'an-ı Kerim'i usulüne göre ve makamla okumak. || **tilavet eylemek**, {OsT} Kur'an-

ı Kerim'i usulüne göre ve makamla okumak. || **tila-
vet odası**, {OsT} tasvf. Tekkelerde dervişlerin Kur'-
an okudukları oda. || **tilavet secdesi**, {OsT} Kur'an-ı
Kerim okunurken secde ayetleri geldiğinde ayağa
kalkılarak yapılan secde.

tilbe¹, [tilbe / tilve / telve] {eT} is. Deli; divane. [Ne-
vâyi] [Mühennâ]

tilbe², [tilbe] {ağız} sf. **1.** Kurnaz; uyanık. **2.** Duygulu.
3. Ölçülü; tutumlu. **4.** Yemekte titizlik gösteren;
herkesin pişirdiği yemeği yemeyen. [DS]

tilbi, [Ar. telbis تلبیس] {ağız} sf. Çıkarımı düşünen;
kurnaz. [DS]

tilçi, [til-çi] {ağız} sf. Ağrısı, sancısı olan; sızlanan;
yakınan. [DS]

tildag, [tıl-dā-mak > tıl-dā-ğ / tıl-dā-k / tıl-tā-ğ] (til-
da:ğ) {eT} is. Sunma; takdim. [Mühennâ]

tildam, [til-dā-m] (tilda:m) is. Tercüman; dilmaç.
[Mühennâ]

tildem, [til-dēm] (tilde:m) {eT} is. **1.** Haberci. [KB] **2.**
İyi konuşan; hatip. [KB] **3.** Peygamber. [KB]

tildürmek, [til-mek > til-dür-mek] {eT} gçl. f. [-ür]
Dildirmek. [DLT]

tile, [? tile] {ağız} is. Yorgan ipliği. [DS]

tilegey, [tilē-mek > tile-gey] {eT} sf. İsteyecek.

tilegüllük, [tilē-mek > tile-gū-lük] (tilegü:lük) {eT} sf.
Dileyen; arzu eden; dilenen; istenen. [EUTS]

tilek, [tilē-mek > tile-k] {eT} {ağız} is. Dilek; arzu.
[DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DS]

tilekçi, [tilek > tilek-çi] (tilekçi:) {eT} is. Dilekte bu-
lunan; dileyen. [KB]

tilemek, [tilē-mek] (tile:mek) {eT} gçl. f. [-r] Çok is-
temek; dilemek; aramak; istemek. [DLT] [ETY]
[EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Mühennâ]

tilemsinmek, [tilē-mek > *tile-m > tilem-sin-mek]
{eT} döñsl. f. [-ür] Diler gibi görünmek; ister gö-
rünmek. [DLT]

tilenmek, [tilē-mek > tile-n-mek / dile-n-mek] {eT}
döñsl. f. [-ür] **1.** Aranmak; dilenmek; arzu edilmek.
[DLT] [EUTS] **2.** Dilemek. [KB]

tiler¹, [tilē-mek > tile-r] {eT} sf. Dileyen. [Gabain]

tiler², [til-mek > til-er] {eT} is. **1.** Bazı hayvanların
azı dişi veya yılan gibi hayvanların zehir dişi. [Cla-
uson] **2.** Yırtıcı kuşların pençesi. [Clauon] **3.** Kın
kanatlı böcek veya karınca türü böcekler. [Clauon]
[Gabain]

tiler³, [? tiler] {ağız} is. Terlik. [DS]

tileşmek, [tilē-mek > tile-ş-mek / dile-ş-mek] {eAT}
işteş. f. [-ür] **1.** Birbirinden dilemek. **2.** Birlikte
dilemek. [DLT]

tiletmek¹, [tilē-mek > tile-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür]
İstetmek; diletmek. [DLT] [EUTS] [KB]

tiletmek², [tile-t-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Sızlanmak;
yakınmak. [DS]

tilf, [Ar. tüfl تفل] {ağız} is. Posa. [DS]

tilfara, [? tilfara] {ağız} is. Kara ve küçük taneli, ek-
şimsi bir tür üzüm. [DS]

tilfe, [tilve / tilbe] {eT} is. Tilbe; aptal; âşık; deli.
[EUTS] [Gabain]

tilfilenmek, [tilfi-li-n-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] İp-
liklenmek; eskimek; lime lime olmak. [DS]

tilfir, [Lat. trifolium => tirfil / tilfir] {ağız} is. **1.**
Yaban yoncası; üçgül. **2.** Kavun karpuz teveği gibi
yerde kollar atarak yetişen bir tür sarmaşık. [DS]

tilge, [til-mek > til-gē] (tilge:) {eT} iş. Dilim; uzunla-
masına kesilen şey. [DLT]

tilgen, [til-gēn] (tilge:n) {eT} is. **1.** Çark; daire; teker-
lek. [EUTS] [Gabain] **2.** Ay ağılı; hale. [Müşan] [Üç
İtigsizler]

tili¹, [til-mek > til-i] (tili:) {eT} is. Ok temreni üzerine
sarılan sırim. [DLT]

tili², [tili] {ağız} is. **1.** Çingene. **2.** Eski püskü giyinen.
3. Aşırı derecede titizlik gösteren; temizlik hastası.
[DS]

tili³, [? tili] {ağız} is. Yakı. [DS]

tilifli, [tilif-li ?] {ağız} is. İşlemeli yün örgü örneği.
[DS]

tilik¹, [tilē-mek > tile-k / tilik] {eT} is. Dilek; arzu.
[EUTS] [Gabain]

tilik², **-ği** [til-ik / dil-ik] {ağız} sf. **1.** Kulağı kesik. **2.**
Dudağı yarık. **3.** Enine veya boyuna kopmadan di-
linmiş; parçalanmış. [DS]

tilik³, **-ği** [? tilik] {ağız} is. Tiftik keçisi. [DS]

tilik⁴, **-ği** [til-ik] {ağız} sf. Hoppa; şımarık. [DS]

tilil, [? tilil] {ağız} zf. Gerçekten; gerçek. [DS]

tilim, [til-mek > til-im] {eT} is. Dilim. [DLT]

tilimçi, [til > til-im-çi] {eT} is. Tercüman; mütercim.
[EUTS]

tilimsinmek, [til-mek > til-im-sin-mek] {eT} döñsl. f.
[-ür] Dilim yapar görünmek. [DLT]

tilinmek, [til-mek > til-in-mek] {eT} edil. f. [-ir] **1.**
Dilim haline getirilmek; uzunlamasına dilinmek.
[DLT] **2.** döñsl. f. [-ir] Dilim haline gelmek.

tiliş, [til-iş] {ağız} is. Parça; dilim. [DS]

tilişge, [tiliş-ge ?] {ağız} is. Odun kırıntısı; kıymık;
tahta parçası. [DS]

tilişmek, [til-mek > til-iş-mek] {eT} işteş. f. [-ür]
Dilmekte yardım etmek; birlikte dilimlemek; dil-
mekte yardımlaşmak. [DLT]

tilitombak, [tü-lü+tombak] {ağız} is. Şeftali. [DS]

tiliz, [eT. talız (bir bitki adı) / Ar. tellis / tilis تليس
[Tietze]] {ağız} is. Kilim, çuval, kanaviçe gibi do-
kunmuş kumaşlar. [DS]

tilka, **-a'i** [Ar. tilkā' تلكاء] (tilka:) {OsT} is. **1.** Taraf;
yön; hiza. **2.** Görüşme; buluşma.

tilkecek, [tilke-cek] {ağız} is. Kağnıda koşu ile teker-
leği birbirine bağlayan eğri ağaç. [DS]

tilki¹, [eT. tilkü > tilki] *is.* **1.** *zool.* Köpekgiller familyasından, bir metre kadar boyunda, güzel ve bol tüylü uzun kuyruklu, kümes hayvanlarına saldıran, etçil memeli hayvan, (*Vulpes*). **2.** Bu hayvanın kürkü. **3.** *mecaz.* Çok kurnaz kimse. **4.** Yer altındaki su borularını tıkayan ince bitki kökleri; yosun. **5.** {ağız} Ağacın ince kökleri. [DS] **6.** *sf.* (Kaban, mantı vb. için) tilki postundan yapılmış olan. ☞ **tilki gibi**, *Çok kurnaz.* || **tilki kuyruğu**, *spor. Güreşte bir oyun.* || **tilki toprağı**, {ağız} *Killi toprak.* [DS] || **tilki uykusu**, *Uyanık ve tetik bulunma.* || **tilki uykusuna yatmak**, *Uyuyormuş görünüp fırsat kollamak.* || **tilki üzümü**, *bot. İt üzümü, (Paris incompleta).* || **tilki yolu**, {ağız} *Eğri büğrü, inişli yokuşlu yol.* [DS]

tilki², [tilki] {ağız} *is.* **1.** Hamur leğeni. **2.** Kulplu tahta veya bakır kap. **3.** Yayık. **4.** Yarım karpuz kabuğu biçiminde ağaçtan oyulmuş ekmek kabı. [DS]

tilki³, [tilki] {ağız} *is.* **1.** Kağının önünde, boyundurukla kağnyı bağlayan eğri ağaç. **2.** Kağında, koşu ile tekerleği birbirine bağlayan eğri ağaç. **3.** Kapı kasalarının sıkıca tutturulması için duvara konulan tahta parçaları; ağaç takoz. **4.** Sabanda kılıcı sıkıştırılan parça. [DS]

tilkiburnu, [tilki+burnu] {ağız} *is.* Koltuk altında çıkan kan çıbanı. [DS]

tilkice, [tilki-ce] {ağız} *is.* Araba okları arasındaki uzaklığı koruyan ağaç. [DS]

tilkicek, -ği [tilki-cek] {ağız} *is.* **1.** Kağında, koşu ile tekerleği birbirine bağlayan eğri ağaç. **2.** Kağında iki oku birleştiren ağaç çivi. **3.** Kağında eğsenin üstüne konulan ağaç. [DS]

tilkicik, -ği [tilki-cik] {ağız} *is.* Kağında, koşu ile tekerleği birbirine bağlayan eğri ağaç.

tilkiçik, -ği [tilki-çik] {ağız} *is.* Kağında, koşu ile tekerleği birbirine bağlayan eğri ağaç.

tilkidüğünü, [tilki+düğünü] {ağız} *is.* Güneşli havada yağın yağmur. [DS]

tilkikuyruğu, [tilki+kuyru(k)-u] *is. bot.* **1.** Buğdaygillerden, nemli çayırlarda yetişen, değerli bir hayvan yemi olarak kullanılan çok yıllık otsu bitki, (*Alopecurus agrestis*). **2.** Birleşikgillerden bir karış boyunda, tazesı sebze olarak kullanılan bir yıllık otsu bitkilerin genel adı, (*Amaranthus albus*, *A. blitoides*, *A. graecizans*, *A. retroflexus*). **3.** Atkuyruğu. **4.** Civanperçemi. **5.** {ağız} Uzun salkımlı bir çeşit beyaz üzüm. [DS] **6.** {ağız} Kırağı. [DS]

tilkileşme, [tilki-le-ş-me] *is.* Tilkileşmek eylemi.

tilkileşmek, [tilki-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Tilki durumuna gelmek; kurnazlaşmak.

tilkilik, -ği [tilki-lik] *is.* **1.** Kurnazlık. **2.** Tilkilerin çok bulunduğu yer. **3.** {ağız} Kağny oku ile boyundurduğu bağlayan ağaç bölüm. [DS]

tilkişen, [tilki-ş-en] *is. bot.* Zambakgillerden, dalları yeşil renkli ve dikenli, meyveleri küre biçiminde, olgunlaştığında siyah renkli, Batı Anadolu'da taze

sürgünleri salata olarak kullanılan çok yıllık bitki; yabani kuşkonmaz, (*Asparagus acutifolius*).

tilkü, [tilkü / tülkü] (*tilkü:*) *is. zool.* Tilki. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB]

tilkülenmek, [tilkü-le-n-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* Tilkilik etmek; yaltaklanmak. [DLT]

tille¹, [Ar. tille تلة] {OsT} *is.* **1.** Basamak. **2.** Sıradağ. **3.** {ağız} Dağ veya ağaç tepesi. [DS]

tille², [Far. tille تلة] {OsT} *is.* İşlenmemiş altın.

tille³, [? tille] {ağız} *is.* **1.** Semere bağlı, üstüne yük sarılan organ. **2.** İp; sicim. [DS]

tille⁴, [? tille] {ağız} *is.* Baston; değnek. [DS]

tille⁵, [? tille] {ağız} *is.* Et asılan çengel. [DS]

tille⁶, [til-le] {ağız} *is.* Çocuk. [DS]

tillemek, [til-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Sigara içmek; sigara dumanını savurmak. **2.** Parçalara bölerek dağıtmak. [DS]

tilli¹, [til-li] {ağız} *is.* Toygar; tarla kuşu. [DS]

tilli², [tel-li / tilli] {ağız} *is.* Simli kumaş. [DS]

tilliğ, [til-lig] {eT} *sf.* Açık, anlaşılır konuşan; güzel konuşan; dilli. [Mühennâ]

tillim, [til-li-m ?] {ağız} *sf.* Eskimiş; lime lime olmuş. [DS] ☞ **tillim tillim**, {ağız} *Yırtık pırtık.* [DS]

tilmaç, [til-maç] {eT} *is.* Tercüman; dilmaç. [Mühennâ]

tilmek, [til-mek] {eT} *gçl. f. [-er]* Dilmek; uzunluğuna yarmak veya kesmek. [DLT]

tilmiz, [Ar. tilmiz تلميز] (*tilmi:z*) {OsT} *is.* Öğrenci; çırak.

tilmizane, [Ar. tilmiz + Far. -âne تلميزانه] (*tilmi:za:-ne*) {OsT} *zf.* Bir öğrenciyeye yakışır biçimde; öğrenci gibi.

tilmiziyet, [Ar. tilmiz > tilmiziyet تلميزيت] (*tilmi:-ziyet*) {OsT} *is.* Öğrenci olma; öğrencilik; çıraklık.

tilngeng, [telgē-mek > telgē-k / tilñeñ] (*tilñeñ*) {eT} *is.* Kargaşalık. [EUTS]

tilsiz, [til-siz] {eT} *sf.* **1.** Peltek. **2.** Konuşması anlaşılmayan; açık ve güzel konuşamayan; feshatsiz. [Mühennâ] **3.** {ağız} Dilsiz. [DS]

tiltak, -ği [? tiltak / tiltek] {ağız} *sf.* **1.** Hoppa; şımırık. **2.** Kekeme. [DS]

tiltek, -ği [til-te-k] {ağız} *sf.* Kekeme. [DS]

tiltombak, [tü-lü+tombak] {ağız} *is.* Şeftali. [DS]

tiltombalak, [tü-lü+tombalak] {ağız} *is.* Şeftali. [DS]

tiltürmek, [til-mek > til-tür-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Dildirmek. [DLT]

tilve, [tilbe / tilve / télve] {eT} *is.* Aptal; âşık; deli. [EUTS] [KB]

tilye, [Yun. tilie] {ağız} *is.* İhlamur. [DS]

tim¹, [? tim] (*ti:m*) {eT} *is.* **1.** Şarap dolu tulum. [DLT] **2.** Şarap satan. [DLT]

tim², [ʔ tim] {ağız} is. Dip; en alt; temel. [DS]

tim³, [ʔ tim] {ağız} is. Dokumacılıkta kullanılan ip-liklerin her biri. [DS] ☞ **tim vermek**, {ağız} Örgüde zincir çoğaltmak. [DS]

tim⁴, [İng. team (takım)] is. 1. Özel bir görev için birbiri ile sıkı bir işbirliğine girmiş topluluk. 2. as. Bir silahı ya da bir telsiz istasyonunu çalıştırmak için görevlendirilmiş grup. 3. as. Bir piyade mangasında ateş ve manevra olmak üzere beşer kişiden oluşan bölümlerin her biri. 4. as. Birlikte hareket etmek üzere paraşütle indirilen 8-15 kişilik savaşçı grubu. 5. spor. Karşı takım.

tim, [tim] {ağız} is. 1. Belirti; iz; im. 2. Kalıntı; eser. [DS]

tima, [ʔ tima] {ağız} is. Küçük köpek yavrusu; enik. [DS]

timar, [Far. timār تیمار] (ti:ma:r) is. 1. {OsT} Eskiden, sipahi adı verilen atlı asker sınıfına verilen beylik arazi. 2. {ağız} Bölge. [DS] 3. Budama, belleme vb. ağaç bakımı. [DS] 4. {ağız} Hayvan bakımı. [DS] ☞ **timar etmek**, {ağız} 1. (Ağaç için) budamak. 2. (Yara için) bakımını yapmak. [DS]

timarhane, [Far. timār-hāne تیمارخانه] (ti:ma:rha:ne) {OsT} is. → timarhane.

timb, [tamb / tanb / timb / timb / tömb / tümb (yans.)] is. Vurarak çalmayı anlatan kök. [Zülfikar] timb-il-de-mek

timbal, -li [Ar. ṭabl (davul) > İsp. atabal > Fr. tambale > timbale] is. müz. Bakırdan yapılmış bir yarım küre üzerine gerilmiş ve gerginliği ayarlanarak akordu değiştirilebilen, yerde duran ve iki eldeki tokmakla çalınan bir tür davul; nekkare; tembal; timpani.

timbildemek, [timb (yans.) > timb-il-de-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] Kıvıldamak; sallanmak; oynamak. [DS]

timbiliti, [timb-il-ti] {ağız} is. 1. Yumuşak hareketlerin çıkardığı ses. 2. Yürek çarpıntısı. 3. Hafifmeşrep kadın; oynak. [DS]

timburi, [Ar. Far. tambūri] {eT} is. Tamburcu; tambur çalan. [EUTS]

timçi, [tim > tim-çi] (timçi:) {eT} is. Şarap satan; meyhaneci. [DLT] [KB]

timeç, [time-ç ? تیمچ] is. 1. {OsT} İşlenmiş yumuşak deri; sahtiyân. [Bürhan-ı Katı'] 2. {ağız} Beşiklere konan bebek yatağı. [DS]

timeg, [timē-mek > timeg] {eT} is. Hazır ilaç. [Clason]

timek¹, [tē-mek / ti-mek] {eT} gçl. f. [-r] 1. Demek; söylemek; dilemek. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Tekin] [Üç İtigsizler] 2. Nutuk; konuşma; mükâleme. [EUTS] 3. Aldanma. [EUTS]

timek², [ti-mek] {eT} gçl. f. [-r] Hazırlamak. [EUTS]

timemek, [timē-mek] (time:mek) {eT} gçl. f. [-r] Hazırlamak. [Gabain]

timenmek, [timē-mek > time-n-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Hazırlanmak. [EUTS] [Gabain]

timi¹, [tim-i / tin] {ağız} sf. Sağlam vücutlu. [DS]

timi², [Yun. dimito] {ağız} is. 1. İç donu yapılan, sıkı dokunmuş bir tür bez; dimi. 2. İç donu; dizlik. [DS]

timin¹, [Soğd. tymn (şu an) => tēmin / timin] {eT} zf.

1. O zaman; o sırada o anda. [İKPÖy.] 2. Hemen; derhal. [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] 3. Demin; az önce. [EUTS] 4. Yeniden. [EUTS] 5. Mümkün olduğu kadar. [EUTS] 6. Ancak; ancak o zaman. [Üç İtigsizler] 7. Gerçekten. [İKPÖy.]

timin², [Ar. şümn / (Sur.) timn [Tietze] تَمْن {ağız} is. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde iki, iki buçuk, dört veya yirmi dört kg'lık tahıl ölçeklerine verilen ad. [DS]

timinna, [Ar. şümn / (Sur.) timn [Tietze] تَمْن {ağız} is. Buğday ölçegi. [DS]

timinnağ, [Ar. şümn / (Sur.) timn [Tietze] تَمْن {ağız} is. Altı okkalık tahıl ölçegi. [DS]

timinni, [Ar. şümn / (Sur.) timn [Tietze] تَمْن {ağız} is. İstanbul kilesinin on altıda biri. [DS]

timişka, [ʔ timişka] {ağız} is. Fırın tepesi. [DS]

timli, [Yun. lamli ?] {ağız} is. Sapsız çakı. [DS]

timokrasi, [Yun. time (gelir tahmini) + kratos (erk) > timokratia > Fr. timocratie] is. Siyasi hakların yalnız varlıklı kimselere tanındığı siyasi yönetim biçimi; plutokrasi.

timon, [ʔ timon] {ağız} is. Araba kolu. [DS]

timpan, [Fr. tympan] is. anat. Kulak davulu.

timpani, [İt. timpano] is müz. Nakkare.

timpanist, [İng. timpanist] is. müz. Vurmalı çalgı kullanan çalgıcı.

timpanit, [Fr. tympanite] is. tıp. Kulak davulu iltihabı.

timpanizm, [Fr. tympanisme] is. tıp. 1. Göğüs ya da karın ötümlülüğünün artması. 2. Bağırsak gazları yüzünden karının gerilmesi; şişkinlik.

timsah, [Ar. timsāh تمساح] {OsT} is. zool. 1. Timsahgillerden, sıcak ülkelerin akarsularında yaşayan, uzun kuyruklu, yassı bedenli, kısa ve yatay bacaklı, kalın derili, çoğunlukla su içmeye gelen kara hayvanlarını avlayarak beslenen vahşi hayvan, (Crocodilus). 2. sf. (Giyim eşyası için) bu hayvanın derisinden yapılmış. ☞ **timsah bekcisi**, zool. Bataklık kırlangıçgillerden, Tropikal Afrika ormanlarında yaşayan, timsahların sırtlarındaki asalakları avlayan böcekçil kuş, (Pluvianus aegyptius).

timsahgiller, [timsah-gil-ler] is. zool. Sürüngenler sınıfının, timsahlar takımından, bacakları çok kuv-

- vetli, suda yaşayan vahşi hayvan familyası, (*Crocodylidae*).
- timsahiye**, [Ar. timsāh > timsāhiyye تِمْسَاحِيَّة] (*timsa:-hiye*) {OsT} is. zool. Timsahlar familyası; timsahgiller.
- timsahlar**, [timsah-lar] is. zool. Sürüngenler sınıfından, kiminin soyu tikenmiş, büyük boylu, uzun kuyruklu, ayakları yüzmeye ve yürümeye elverişli, derisinin üzeri pullarla örtülü, kuvvetli ve keskin dişlere sahip vahşi hayvanlar takımı, (*Crocodylia*).
- timsal, -li** [Ar. mişl > timsāl تِمْسَال] (*timsa:l*) {OsT} is.
1. Resim; tasvir; fotoğraf. 2. Simge; sembol. ☞ **timsāl-ger**, {OsT} *Ressam*.|| **timsāl-i cehālet**, {OsT} *Bilgisizlik simgesi*.|| **timsāl-i mücessem**, {OsT} 1. *Heykel*. 2. *Örnek*.
- timsali**, [Ar. timsālī تِمْسَالِي] (*timsa:li:*) {OsT} sf. Sembolik.
- timsirikli**, [tims-ir-ik-li] {ağız} sf. Yemeği beğenmeyen; titiz; müşkülpesent. [DS]
- timtik, -ği** [ti(m)+ti/k] {ağız} zf. Dimdik. [DS]
- timtimi**, [tim+tim-i ?] {ağız} sf. Cimri. [DS]
- timür**, [temür / timūr تِمُور] {OsT} is. Demir. ☞ **timür gömlek**, {OsT} *Zırh*.
- timüs**, [Yun. thymos (*etli ur*) > Fr. thymus] (*ti'müs*) is. anat. Göğüs kemiğinin hemen arkasında yer alan, çocukta oldukça büyük olmasına rağmen yaş ilerledikçe küçülen, ilk zamanlar lenfosit üreten bir iç salgı bezi; özden.
- timya**, [Ar. sīmyā => timya] {ağız} is. Az bulunan şey. [DS]
- tin**, [-tin / -tun / -dın / -dın] {eT} çek. e. -den (ayrılma durumu eki). [Üç İtigsizler]
- tin¹**, [tan / tang / tank / teng / tın / ting / tin / ting / tink / tong / töng (*yans.*)] is. Çarpmayı, vurmaya; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tin tin*, ☞ **tin tin**, *Hiç patırtı yapmaksızın; parmak uçlarına basarak sessiz, hızlı ve sık adımlarla*.
- tin²**, [tīn / tīn تِن] (*eT: ti:n*) is. 1. {eT} Soluk; nefes. [EUTS] 2. İnsan varlığının, beden ve maddeye karşıt olan kısmı; can; ruh; maneviyat (1935). {eT} {OsT} {ağız} (*aynı*) [EUTS] [DS] 3. {eT} Cevher; madde. [EUTS] 4. *fel*. Bazı fizik ötecilerin evreni ve gerçeği açıklamak için her şeyin özü ve yapıcısı olarak benimsedikleri varlık; cevher. 5. *sf.* {ağız} Sağlam vücutlu. [DS]
- tin³**, [tīn] (*ti:n*) {eT} is. Dizgin; yular. [DLT] [EUTS] [Gabain] ☞ **tin tizgin**, {eT} *Yular dizgin*. [DLT]
- tin⁴**, [Ar. tīn تِن] (*ti:n*) {OsT} is. İncir. ☞ **Tin Suresi**, *Kur'an-ı Kerim'in 95. suresinin adı*.
- tin⁵**, [? tin] {ağız} is. 1. Dokuma tezgâhlarında çözücü unutularda dışarda kalmış tek ilmek. 2. Tel. 3. İlmik. [DS]
- tin⁶**, [tin / ting-il] {ağız} is. Bir şeyin tepesi. [DS] ☞ **tin düşmek**, {ağız} *Utanmak*. [DS]|| **tin gabak**, → **tingabak**.|| **tin gelmek**, {ağız} *Dosdoğru gelmek*. [DS]
- tin⁷**, [tin] {ağız} is. Su vb. sıvılarda soğukluk, keskinlik; sertlik. [DS]
- tinbal**, [Ar. tinbāl تِنْبَال] (*tinba:l*) {OsT} sf. (Kişi için) kısa; bodur.
- tinar**, [? tinar] {ağız} is. Dışı tenekte, içi çamurdan yapılmış, ızgaralı ocak. [DS]
- tinat**, [Ar. tīnet => tīnat] (*ti:nat*) {ağız} is. Yaradılış; huy. [DS]
- tinaz**, [Yun. tinas / Far. tīnus] {ağız} is. Savrulmayı bekleyen harman yığını; tinaz. [DS]
- tincalaz**, [tin-ce-lez / tincalaz] {ağız} sf. Çok küçük. [DS]
- tincik, -ği** [tin-cik] {ağız} sf. 1. Dolaşık karışık. 2. is. Bitkilerin ince emici kökleri. [DS]
- tincikli**, [tincik-li] {ağız} sf. Saçı dağınık. [DS]
- tine**, [tin⁶-e] {ağız} is. Asmanın körpe filizleri; yeni sürgünleri. [DS]
- tinek, -ği** [tin-ek] {ağız} is. → **tine**. [DS]
- tinerc**, [İng. thinner] is. Boya, vernik gibi maddeleri inceltmekte, bazı kir ve lekeleri temizlemekte kullanılan sıvı; inceltici.
- tinerci**, [tinerc-i] is. *argo*. Tiner koklama alışkanlığı olan kimse.
- ting¹**, [tan / tang / tank / teng / tın / ting / tin / ting / tink / tong / töng (*yans.*)] is. Çarpmayı, vurmaya; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan kök. [Zülfikar] *ting-il-de-mek, ting-il+taş, ting-i-mek, ting-ir-de-mek*
- ting²**, [teñ / tiñ] (*tiñ*) {eT} sf. Denk; eşit.
- ting³**, [ting] (*tiñ*) {eT} is. Takat; iktidar. [ETY]
- ting⁴**, [tiñ] (*tiñ*) {eT} sf. Dik. [DLT] ☞ **ting turmak**, {eT} *Dik durmak*. [DLT]
- tingabak, -ğı** [tiñ+kabak] {ağız} sf. Saçsız baş. [DS]
- tingafa**, [tın+kafa] {ağız} sf. Çabuk öfkelenen; sinirli. [DS]
- tingaz**, [ting-az] {ağız} sf. Alıngan; titiz; huysuz. [DS]
- tingç**, [? tiñç] (*tiñç*) {eT} is. Vasıl olma; erişme; yetişme; varma. [EUTS]
- tingçi**, [? tiñ-çi] (*tiñçi:*) {eT} is. 1. Casus. [EUTS] 2. Haberci. [EUTS]
- tingegli**, [teng-e-g-li] {eT} sf. 1. Mukayese eden; karşılaştıran. 2. Tartan.
- tingeltmek**, [ting-el-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Gerginleştirmek. [DS]
- tingemek**, [teng-ē-mek] (*tinge:mek*) {eT} gçl. f. [-r] 1. Karşılaştırmak; mukayese etmek. 2. Tartmak.

tinggabak, [tiñ+kabak] {ağız} is. (Kişi için) kel kafalı; dazlak. [DS]

tinggelmek, [tiñ-ge-l-mek] {ağız} döñşl. f. [-ir] Gerinleşmek. [DS]

tingil¹, [ting (yans.) > ting-il] is. Çarpmayı, vurmayı; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan yansımali gövde. ☞ **tingil dönmek**, {ağız} Takla atmak. [DS]

tingil², [ting-il] {ağız} is. 1. Fare. 2. Peynir kurdu. [DS]

tingil³, [ting-il] {ağız} is. Bir şeyin tepesi. [DS]

tingildek, -ği [ting-il-dek] {ağız} sf. Yerinde durmayan; sürekli kımıldayıp sallanan; kırırdak. [DS]

tingildemek, [ting (yans.) > ting-il-de-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] 1. Zıplayarak yürümek; koşmak. 2. Yerinde durmamak; kırırdamak; sıçramak; zıplamak. 3. Titremek. [DS]

tingilemek, [ting (yans.) > ting-lē-mek] (tingle:mek) {eT} gçsz. f. [-r] (Yere düşen ağır şey için) ses çıkarmak; tıngırdamak. [DLT]

tingili, [ting-i-li] {ağız} is. Kuyruksallayan. [DS]

tingiltaş, [ting-il+taş] {ağız} is. Tahterevalli. [DS]

tingimək, [ting-i-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] (Hayvan için) zıplamak; sıçramak. [DS]

tingir¹, [ting-ir / ting-ır] {ağız} is. Teneke vb. şeyden yapılmış kova, leğen gibi şeyler. [DS]

tingir², [ting-ir] {ağız} sf. Öfkeli; sinirli. [DS]

tingirdemek, [ting-ir-de-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] (Teneke vb. şeyler için) vurulunca ses çıkarmak. [DS]

tingiremek, [ting-ir-e-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [r(i)-yor] Zayıflıktan güçsüz kalmak. [DS]

tingiş, [ting-iş] {ağız} sf. Ufak tefek. [DS]

tingimek, [tiñ(k)-i-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] (Hayvan için) sıçramak; zıplamak. [DS]

tinglemek, [tiñ-lā-mak / tiñ-lē-mek] (diñle:mek) {eT} gçl. f. [-r] Dinlemek. [DLT] [Tekin] [ETY]

tinglenmek, [tiñ-le-n-mek] {eT} döñşl. f. [-ür] Dinlenmek; yorgunluk atmak. [Mühennâ]

tingoz, [tingoz / tingaz] {ağız} sf. 1. Çabuk öfkelenen; sinirli. 2. Alingan; titiz; huysuz. 3. Çok zayıf; güçsüz. 4. Çevik. [DS]

tingözlük, [tin+göz-lük] {ağız} is. Açıkgozlük. [DS]

tingrek, -ği [tiñ-rek] {ağız} sf. Çok dik. [DS]

tingsirmek, [tis-kir-mek > tiñ-sir-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Hapşırmaq. [DS]

tingsiz, [teñ-siz / tiñ-siz] {ağız} sf. Terbiyesiz; huysuz. [DS]

tingürük, -ğü [ting-ür-ük / tin+gör-ük] {ağız} sf. Tez davranan; çevik. [DS]

tingil, [ting-il] {ağız} is. Fesin tepesinde püskül takılan yer. [DS]

tingildek, -ği [ting-il-de-k] {ağız} sf. Yerinde durmayan; kıpır kıpır; oynak. [DS]

tingir, [ting-ir] is. Yere düşen metal para gibi küçük parçaların çıkardığı sesi anlatan yansımali gövde. ☞ **tingir tingir**, (Yere düşen metal paranın çıkardığı ses için) tıngırdama sesi çıkararak.

tinî, [tin-i] {ağız} sf. Küçük. [DS] ☞ **tinî minî**, {ağız} Ufak tefek. [DS]

tinik, -ği [tin-ik] {ağız} sf. Küçük. [DS]

tinil, [tin-il] {ağız} sf. Yalın; yalnız; tek. [DS]

tink¹, [tan / tang / tank / teng / tın / ting / tin / ting / tink / tong / töng (yans.)] is. Çarpmayı, vurmayı; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan kök. [Zülfikar] tink, tink-i, tink-ir

tink², [tink] {ağız} is. Gergin. [DS]

tink³, [Far. ding (soku)] {ağız} is. Tahılın ve pirinç kabuklarını yumuşatarak ayırmaya yarayan değirmen. [DS]

tinkafa, [tin+kafa] {ağız} sf. Çabuk öfkelenen; sinirli. [DS]

tinkir, [tink-ir / tin-kir] {ağız} is. Teneke, bakır vb. şeylerden yapılmış kova, bakraç, leğen gibi eşya. [DS]

tinkletmek, [tink-le-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Pirincin kabuğunu değirmende ayırtmak. [DS]

tinkmek, [tink-mek] {ağız} gçsz. f. [-g]-er] Zıplayarak koşmak. [DS]

tinko, [? tinko] {ağız} sf. Çabuk darılan; alingan. [DS]

tinkoz, [tin+koz ?] {ağız} sf. 1. Çabuk öfkelenen; sinirli. 2. (Kişi için) değersiz; adi. 3. Sabırsız. 4. Beceriksiz. 5. Züğürt. [DS]

tinnin, [Ar. tinnin تينين (tinni:n) {OsT} is. 1. Büyük yılan. 2. Ejderha. 3. (Baş harfi büyük yazılır) Ejderha burcu. 4. Samanyolu.

tinor, [? tinor] {ağız} is. Üstünde yemek pişirilen, altı ızgaralı teneke ocak. [DS]

tinpir, [? tinpir] {ağız} sf. Şaşkın; uyusuk. [DS]

tinsel¹, [tin-sel] sf. 1. Ruhsal. 2. Madde ile ilgili olmayan; duyularla algılanamayan; ruh, zekâ ve düşünceye ilişkin.

tinsel², [İng. tinsel] is. Balıkçılıkta, yapay yemleri sarmada kullanılan madensel tel.

tinselci, [tin-sel-ci] is. ve sf. Ruhun maddeden daha üstün olduğunu ve daha önce var olduğunu öne süren öğretiden yana olan.

tinselcilik, -ği [tin-sel-ci-lik] is. fel. Ruhun maddeden daha üstün olduğunu ve daha önce var olduğunu öne süren öğreti.

tinsirmek, [tis-gir-mek > tinsir-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Hapşırmaq; aksırmak. [DS]

tinsiz¹, [dil-siz > tin-siz] {ağız} sf. Konuşamayan; dilsiz. [DS]

tinsiz², [den-siz / tin-siz] {ağız} *sf.* Anlayışsız; aptal. [DS]

tintin¹, [tin (yans.) + tin] {ağız} *is.* Semerin öne kaymaması için hayvan kuyruğu altından kabalarını dolaşarak semere bağlanan kolan veya kayış. [DS]
 ☐ **tintin bağı**, {ağız} *Hayvanın kuyruğu altından geçirilip semere bağlanan kolanın aşağı kaymaması için hayvanın omaları üstünden dolaşan kolanı semere bağlayan ip; aşırtaç ipi.* [DS]

tintin², [tin+tin] {ağız} *is.* **1.** Hayvanın sarsıntılı yürüyüşü; tırıs. **2.** Birinin ya da bir şeyin ardından koşma. [DS]

tintin³, [tin+tin] {ağız} *is.* Gürültü. [DS]

tintin⁴, [tin+tin] {ağız} *sf.* (Kişi için) gereksiz işler yapan. [DS]

tintin⁵, [tin+tin] {ağız} *is.* Toygar; tarla kuşu. [DS]

tintin⁶, [tin+tin] {ağız} *sf.* Dinç; canlı. [DS]

tintini, [tin+tin-i] {ağız} *is.* Küçük topaç. [DS]

tintirik, -ği [tin-tir-ik] {ağız} *is.* Fiske. [DS]

tintiris, [? tintiris] {ağız} *sf.* (Kişi için) güçlü ve hareketli. [DS]

tinton¹, [tin (yans.) + ton (yans.)] *is.* Göç sırasında deve hatabına takılan büyük çan.

tinton², [tin+ton] {ağız} *sf.* **1.** (Kişi için) çok sinirli. **2.** Yaşlı. **3.** Kendini beğenmiş, sorumsuz. **4.** (Kişi için) işe yaramaz. [DS]

tinton³, [tin+ton] {ağız} *is.* Oyuncak. [DS]

tintoz, [? tintoz] {ağız} *is.* Büyük kazanlarda pişen yemekleri karıştırmaya yarayan değnek. [DS]

tinyan, [? tinyan] {ağız} *is.* Dibi dar, ağız geniş tencere. [DS]

tip¹, [tab / tap / tep / tıp / tip / top / tüp (yans.)] *is.* Patırlı ve düzensiz adım atmayı, ayakla tepmeyi, elle itmeyi, tepinmeyi, basmayı, vurmaya çarpmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tip tip, tip-si-mek*

tip², **-bi** [tüb / düb > dip] *is.* Dip.

tip³, [tē-mek (demek) > tē-p > tip] *bağ.* diye; ... için; ... amacıyla; ... amacı ile. [ETY] [Tekin]

tip⁴, [Yun. typos (kalıp) / Lat. typus > Fr. type] *is.* **1.** Aynı cinsten varlıkların veya nesnelerin tümünün temel özelliklerini büyük ölçüde kendinde toplayan kalıplaşmış ideal örnek. **2.** Varlıkları, nesnelere sınıflandırmada, benzerlerinden ayırmada ölçüt olarak kullanılan kategori; tür; cins; çeşit. **3.** İnsan gruplarını ayırt ettiği düşünülen fizik ya da karakter özelliklerinin tümü. **4.** *biy.* Bir ırkın, bir türün vb. çeşitli karakterlerini taşıyan genel örnek. **5.** *bot.* Bir türe özgü karakterlerin en çoğunu kendinde toplayan bitki. **6. *tip.* Bir hastalığa ilişkin belirtilerin ardışık olarak gelişme ve belirme düzeni. **7. *zool.* Bir hayvan ırkını belirleyen ya da bir üretime karşılık gelen yapısal karakterlerin tümü. **8. *tiy.* Hayatta hemen her yerde rastlanabilen, gerçek bir kişiliği olmayan, ancak bilinen kalıplardaki insanları canlandıran tiyatro kişisi. **9. *ed.* Roman, hikâye, tiyatro********

gibi anlatıma dayalı uzun edebî eserlerde kişi kadrosu içinde yer alan, belli bir düşünce, topluluk ve ideolojinin temsilciliğini üstlenen kişi. **10.** *dbl.* (Cümle için) bildirme, soru, emir ve ünlem, olumlu, olumsuz olarak alabileceği biçimlerden her biri. **11.** Dış görünüş. **12.** *teklfz.* Kişi; insan. **13.** *sf. mecaz.* (Kişi için) ilgi çekici; tuhaf; değişik. ☐ **tipini kaydırmak**, *argo.* Dövme, yaralama vb. yollarla bir kimsenin görünüşüne zarar vermek.

tip⁵, [tip] {ağız} *is.* **1.** Pancar. **2.** Turp. [DS]

tipenti, [tipi > tipenti] {ağız} *is.* Çisenti. [DS]

tipi, [eT. tüp-î > tipi] *is.* Kar fırtınası. ☐ **tipi yüzlü**, {ağız} *Suratı sürekli asık; gülmez.* [DS]

tipik, -ği [Fr. typique] *sf.* **1.** Bir şeyin temel özelliği olan; söz konusu olan şeyi tam olarak belirleyen. **2.** Kalıplaşmış bir yapının, kategorinin, karakterin tüm özelliklerini taşıyan; bu konuda somut örneklik edebilen; karakteristik. **3.** Son derece özgün olan. **4.** *is.* Karakteristik olay.

tipileme, [tipi-le-me] *is.* Tipilemek eylemi ve durum.

tipilemek, [tipi-le-mek] *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Kar yağışı için) tipiye dönmek; kar fırtınasına dönüşmek.

tipili, [tipi-li] *sf.* Kar fırtınası görülen; kar fırtınalı.

tipir, [Erme. tepur => tipir] {ağız} *is.* Hurma yaprağından örülmüş, üstüne un elenen bir tür tepsi. [DS]

tipit, [teb-it / tipit] {ağız} *is.* Un ve kepek karışımından yapılan bir köpek yiyeceği. [DS]

tipleme, [tip-le-me] *is.* **1.** Tipleme eylemi. **2.** Bir film, tiyatro ya da radyo ve televizyon yayını için en uygun oyuncunun seçimi. **3.** *tip.* Bakterileri antijenlerine göre sınıflandırma. **4.** *dbl.* Dilleri, eş süremlilerle incelemeye ortaya çıkan özelliklerine göre sınıflandırma. **5.** *psikol.* Bireyleri bedensel ya da ruhsal durumlarına göre sınıflandırma.

tiplemek, [tip-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Tipleri seçmek. **2.** Tiplerine göre ayırmak ya da tiplerini belirlemek.

tipleşme, [tip-le-ş-me] *is.* Tipleşmek eylemi.

tipleşmek, [tip-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Tip özelliği kazanmak; bir tipin temsilcisi durumuna gelmek.

tipleştirme, [tip-le-ş-tir-me] *is.* **1.** Tipleştirmek eylemi. **2.** *ed.* Bir edebî eserde bir tipe özgü belirleyici özellikleri en iyi temsil edecek biçimde bir kişide toplayarak canlandırma.

tipleştirmek, [tip-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Tip özelliği kazanmasını sağlamak; bir tipin özelliğini vermek.

tipo, [Fr. typo] *ksalt. is.* Tipografi; bir baskı türü.

tipocu, [tipo-cu] *is.* Tipo baskı işlerini yürüten basım ustası.

tipografi, [Yun. typos (şekil) + graphein (yazmak) > Fr. typographie] *is.* **1.** Erkek kalıplar üzerinde dizgi ve baskı yöntemi. **2.** Bir matbaada tipo dizgi ve baskının yapıldığı bölüm.

tipografya, [Fr. typographie] *is.* Tipografi.

tipoloji, [Yun. typos (*şekil*) + logos (*bilim*) > Fr. typologie] *is.* 1. İnsan tiplerini belirleme ve ayırt etme metodu. 2. *psikol.* Bir bireyi, fizik ya da ruhsal tipe göre sınıflandırmayı amaçlayan sistem.

tipolojik, -ği [Fr. typologique] *sf.* 1. Tiplerin ve tipik olguların incelenmesine dayanan. 2. Tipoloji ile ilgili. ☞ **tipolojik tasnif**, 1. *İnsan tiplerini sınıflandırma*. 2. *ed. Uzun anlatıma dayalı hikâye, roman ve tiyatro gibi eserlerin şahıs kadrosunu tipleşme özelliklerine göre sınıflandırma*.

tipsimek, [tip(i)-si-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-r] Yağmur çiselemek. [DS]

tipsirmek, [tep-si-r-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-ir] Solmak; bozulmak. [DS]

tiptip, [tip+tip] {ağız} *is.* Küçük etmek. [DS]

tiptiri, [ti(p)+ti/ri] (tiptiri-) {eT} *sf.* Dipdiri. [KB]

-tir-, [-dır- / -dir- / -dür- / -dur- / -tir- / -tır- / -tur- / -tür-] *yap. e.* → -dır-.

-tir, [-dır / -dir / -dür / -dur / -tir / -tır / -tur / -tür] *çek. e.* → -dır. {eT} (aynı) [ETY]

Tir, [Far. tîr] {eT} *is.* Merkür gezegeni; Utarit. [Bahşayış]

tir¹, [tir (yans.)] *is.* Titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tir tir, tir-il tiril, tir-il-de-mek* ☞ **tir tir**, (Üşümeğe ve korkmak için) çok; aşırı.

tir², [Far. tîr تير] (ti:r) {OsT} *is.* 1. Ok. 2. *ed.* Divan edebiyatında sevgilinin kirpiğini simgeler. 3. {ağız} Sebze tarhi. [DS] 4. {ağız} Ekilmiş bostanın bir bölümü. [DS] 5. {ağız} Evlek. [DS] 6. {ağız} Ekin sulamak için açılan ark. [DS] 7. {ağız} Su kenarına yapılan set. [DS] 8. {ağız} Pirinç tarlasının evleklerini ayıran sınır. [DS] 9. {ağız} Tarla sınırlarını belirleyen set veya yol. [DS] ☞ **tîr-bārān**, {OsT} *Ok yağdırın.* || **tîr-dān**, {OsT} *Ok torbası.* || **tîr-endāz**, {OsT} 1. *Ok atıcı; ok atan.* 2. *mecaz. Şık giyinmiş.* || **tîr-endāzān**, {OsT} *Ok atıcılar; ok atanlar.* || **tîr-endāzî**, {OsT} *Ok atıcılığı; okçuluk.* || **tîr geçimi**, {OsT} *spor. Atış sırasında okun dayandığı üst kabza boğazına verilen ad.* || **tîr-ger**, {OsT} *Ok yapan sanatkâr.* || **tîr-gerān**, {OsT} *Ok yapan sanatkârlar.* || **tîr-gerî**, {OsT} *Ok yapma işi; ok üretimi.* || **tîr-i kazā**, {OsT} 1. *Kaza oku.* 2. *Kaza ve kader.* || **tîr-keş**, {OsT} → *tirkeş.* || **tîr-i māh**, {OsT} *Haziran.* || **tîr-i terāzū**, {OsT} *Terazi kolu.* || **tîr ü kemān**, {OsT} 1. *Ok ve yay.* 2. *ed. Sevgilinin kirpiği ve kaşı.* || **tîr-zen**, {OsT} *Ok vuran; okçu.* || **tîr-zenān**, {OsT} *Ok vuranlar; okçular.*

tir³, [tir] {ağız} *is.* Patlamamış pamuk kozası. [DS]

tir⁴, [tir] {ağız} *is.* Üstü toprakla örtülü taşlık, kayalık yer. [DS]

tir⁵, [tir] {ağız} *is.* Büyük heybe. [DS]

tirad, [Fr. tirade] *is.* → tirat.

tiraj, [Fr. tirage] *is.* 1. Bir kitap ya da derginin bir kerede basılan sayısı. 2. Kaydı yapılmış bir plak,

kaset ya da benzeri eserin orijinalinden elde edilen kopyaların tümü. 3. Pul ve değerli kâğıtların baskı miktarı. 4. *tip.* Soluk alma bronşlarındaki bir tikanıklık yüzünden göğüs kafesinin yumuşak kısımlarının içe doğru çökmesi.

tiraje, [Far. tirāje تيرازه] (ti:ra:je) {OsT} *is.* Gökkuşağı.

tiraki, [Ar. tiryākī] {ağız} *sf.* Tiryaki. [DS]

tiramola, [İt. tira-molla] (tiramo'la) *is. dnz.* 1. Yelkenli gemilerde, rüzgârı bir bordadan diğerine geçirmek için yelkenlerden bazısını gevşetme, bazısını da germe işlemi. 2. Makaraları birbirine kavuşan palangayı açıp uzatmak işi.

tiran, [Yun. tyrannos / Lat. tyrannus > Fr. tyran] *is.* 1. Eski Yunan'da mutlak yönetim gücünü elinde tutan kimse. 2. Zor kullanarak ele geçirdiği yönetimi mutlak biçimde kullanan kimse. 3. Âdil olmayan; acımasız hükümdar; despot. 4. Elinde bulunan yönetim olanaklarını ve gücünü kötüye kullanan; diktatör. 5. *tiy.* Melodramlarda kötü, cani rolünü oynayan oyuncu. 6. *sf.* Acımasız; gaddar; despot.

tiranlık, -ğı [tiran-lık] *is.* 1. Eski Yunan'da, tiranın sahip olduğu mutlak siyasal erk. 2. Zor kullanarak ele geçirilmiş siyasal iktidar; despotluk; diktatörlük. 3. Bir kişi ya da topluluğun şiddet ve zorbalık dolu sultanı.

tirantis, [Far. tîr-endāz => tirantis] {ağız} *is.* Hallaç. [DS]

tiras, [Ar. tîras > tirās تيراس] (tira:s) {OsT} *is. as.* Kalkanlar.

tirase, [Ar. tirāse تيراسه] {OsT} *is. as.* Kalkanlar.

-tiraş, [Far. tiraş تيراش] (tira:ş) {OsT} *son ek.* Eklenmediği Farsça isimlerden “yontma işini yapan” anlamında birleşik sıfatlar ve isimler yapan son ek.

tiraş, [Far. tiraş تيراش] (tira:ş) {OsT} *is.* 1. Tiraş. 2. Üstten yontma; yüzeysel olarak düzeltme. 3. *sf.* Yontma işini yapan.

tiraşan, [Far. tiraşān تيراشان] (tira:şa:n) {OsT} *is.* Tiraş edenler; yontanlar.

tiraşe, [Far. terāşe تيراشه] (tira:şe) {OsT} *is.* Yonga; talaş.

tiraşende, [Far. tirāşende تيراشنده] (tira:şende) {OsT} *sf.* Tiraş edici; tiraş eden.

tiraşide, [Far. tirāşide تيراشيده] (tira:şi:de) {OsT} *sf.* 1. Tiraş olmuş. 2. Tiraş edilmiş. 3. Yontulmuş.

tirat, -dı [Fr. tirade] *is. ed.* 1. Tiyatroda, bir oyuncunun sözü kesilmeksizin söylediği uzun parça. 2. Uzun konuşma; bir defada söylenen ve yazılan tımturaklı uzun anlatım.

tiraz, [Far. tiraş] {ağız} *is.* Kayadan oyulmuş ev. [DS]

tiraz, [Far. tirāz] {ağız} *is.* Tutulan, gidilen yol. ☞ **tiraz etmek**, {ağız} *Dolaşmak; gezmek.* [DS]

tirazuk, [Far. terāzū] {eT} is. Terazi. [EUTS]

tirban, [Ar. tūrāb > tīrbān تيربان] (tirba:n) {OsT} is. Topraklar.

tirbitli, [tirbit-li] {ağız} is. Bir yanı çatallı çiçek çapası. [DS]

tirbuşon, [Fr. tirer (çekmek) + bouchon (tıpa) > tire-bouchon] is. Şişelerin ağzındaki mantar tıparları çekip çıkarmaya yarayan, kulplu, ince, metal bir burgudan oluşan araç.

tirbuton, [Fr. tire-bouton] is. Düğmeli ayakkabılar için düğme çekeceği.

tirçe, [tir-çe] {ağız} is. Kınınap biçiminde kesilmiş deri; sıırım. [DS]

tirçilmek, [tirçi-l-mek / tirç-il-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] (Kumaş için) eskirmek; lif lif olmak. [DS]

tirdan, [Far. tīr (ok) + -dān (-lik)] (ti:rda:n) is. Ok torbası; okluk; tirkeş.

tire¹, [Far. tīre تيره] (ti:re) {OsT} is. 1. Karanlık; kara.

2. Bulanık. 3. Hiçbir yumuşak tonu olmayan ve yalnızca iki uç yoğunluğu bulunan fotoğraf. ☞ **tire-baht**, {OsT} Bahtı kara; kötü talihli. || **tire-batn**, {OsT} İyi kara; üzüntülü. || **tire-dil**, {OsT} Kötü yürekli. || **tire-ger**, {OsT} Ok yapan sanatkâr. || **tire-gûn**, {OsT} Rengi bulanık. || **tire-hâl**, {OsT} Ümitsiz. || **tire-mağz**, {OsT} Aptal. || **tire-re'y**, {OsT} 1. Düşüncesiz. 2. Tedbirsiz. || **tire-şeb**, {OsT} Karanlık gece. || **tire-zamîr**, {OsT} Ruhü karanlık.

tire², [Fr. tīret] is. 1. Konuşma çizgisi; uzun çizgi. 2. Satır sonu hece kesme çizgisi; kısa çizgi.

tire³, [Tire (İzmir'in ilçesi) > Tire ipliği > tire] is. 1. Dikişte kullanılan pamuk ipliği; iplik. 2. {ağız} İplik masurası. [DS] 3. sf. Pamuk ipliğinden yapılmış. ☞ **tire tili** (teli), {ağız} Dikiş ipliği. [DS]

tire⁴, [tire] {eT} zf. Hep birden; beraber; müştereken. [EUTS] [Gabain]

tire⁵, [tire] {ağız} is. Mahalle. [DS]

tire⁶, [tire] {ağız} is. Saban oku. [DS]

tirebügen, [Far. darābzīn] {ağız} is. Merdiven parmaklığı, tirabzan. [DS]

tiregî, [Far. tīre-gī تيره گي] (ti:regi:) {OsT} is. 1. Karanlık. 2. Bulanıklık.

tiregü, [tirē-mek > tirē-gū] (tire:gü:) {eT} is. Direk; kendisine bir şey dayanan, kendisiyle bir şey durdurulan her nesne; direcen. [DLT]

tiregük, [tirē-mek > tirē-gük / tir-gük] {eT} is. Direk. [Gabain]

tirek¹, [Far. tīre-k] (ti:rek) is. 1. Küçük ok. 2. Silah yarasının verdiği sızı.

tirek², -ği [tirē-mek (dayamak) > tire-k] {eT} {ağız} is. 1. Direk. [DLT] 2. Kavak. [DLT] 3. {ağız} Ağaç. [DS]

tirek³, -ği [Ar. tiryāk => tirek] (ti:rek) {ağız} is. İlaç; em. [DS]

tirek⁴, -ği [Far. tīr / eT. tīre-k] {ağız} is. 1. Sobadan kömür çekmeye yarayan ucu eğri ağaç. 2. Uzun eğri ağaç. [DS]

tireklig, [tirēk > tirek-lig] {eT} sf. Direk sahibi olan; direkli. [DLT]

tireklik, [tirēk > tirek-lik] {eT} is. Direklik ağaç yetişen yer; kavaklık; ağaçlık. [DLT]

tirelelli, [tiril > tirelel-li ?] {ağız} sf. Kendisini varlıklı gösteren. [DS]

tirelmek, [tirē-mek > tire-l-mek] {eT} edil. f. [-ür] Desteklenmek; dimdik ayakta tutulmak; direk veya dayak dikilmek. [KB]

tirem, [tire-mek > tire-m] {ağız} is. Killi, çorak ve sert toprak. [DS]

tiremeç, -ci [tire-meç] {ağız} is. Destek; dayak. [DS]

tiremek, [tir-mek > tir-ē-mek] (tire:mek) {eT} {ağız} gçl. f. [-r] Bir şeyi düşmesin diye desteklemek; payanda vurmak; dayak dikmek; direk dikmek; diremek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [DS]

tiremen, [tire-men] {ağız} sf. İyi huylu. [DS]

tirempe, [tire-me > tirem(p)e] {ağız} is. Arabaya yüklenen ekin demetlerinin düşmemesi için kullanılan uzun sırick. [DS]

tirendaz, [Far. tīr-endāz] (ti:renda:z) sf. 1. Ok atan. 2. Elinden iş gelir; hamarat. 3. mecaz. İyi giyinmiş; güzel görünüşlü.

tirendazi, [Far. tīr-endāz-i] (ti:renda:zi:) is. Okçuluk.

tirendez, [Far. tīr-endāz => tirendez] {ağız} sf. Temiz, titiz, süslü giyinen. [DS]

tirendiz, [Far. tīr-endāz => tirendiz] {ağız} sf. → tirendez. [DS]

tireng, [tir-e-ñ] (tireñ) {ağız} sf. Sağlam; diri; canlı. ☞ **tireñ tireñ**, Sapasağlam; dipdiri.

tirengez, [Far. tīr-endāz => tirengez] {ağız} sf. 1. → tirendez. 2. Huysuz; sinirli. 3. Tutumlu. [DS]

tirenmek, [tir-ē-mek (desteklemek) > tire-n-mek] {eT} döşl. f. [-ür] 1. Dayanmak; direnmek; çekinmek. [DLT] [KB] 2. {ağız} Düşmemek için tutunmak. [DS]

tirenti, [İt. tirante] (tira'nti) is. dnz. 1. Palangada halatının ucu. 2. Bir yere bağlı olmayan, çekilip uzatılabilen ve yeri gerektiğinde değiştirilebilen yelken ve arma ipi.

tiretmek, [tire-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Sataşmak. [DS]

tireşmek, [tirē-mek > tire-ş-mek] döşl. f. [-ür] Direşmek; çekinmek; diremek; (hayvan için) sıkıntıdan yürümez olmak; çekişmek. [DLT]

tireze, [Far. derīçe => tireze] {ağız} is. Pencere. [DS]

tirfil, [Yun. triphyllos (üç yapraklı) > triphyllon (üçgül; yonca) / Lat. trifolium] is. bot. 1. Yabani yonca; üçgül. 2. Küçük tekneleri karaya çekmeyi, ağır yükleri kaldırmayı kolaylaştırmak amacıyla

altlarına konulan küçük yuvarlak ağaç kütüklere verilen ad. **3.** Sıva perdahlamada kullanılan duvarcı aracı. **4.** Hat sanatında, harflerin üzerine konulan ucu kıvrık v gibi süslere verilen ad.

tirfillenme, [tirfil-le-n-me] *is.* Tirfillenme eylemi ve durumu.

tirfillenmek, [tirfil-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* (Kumaş vb. için) havı dökülmek.

tirfon, [Fr. tirefond] *is.* Büyük ahşap vidası.

tirgemek, [tir-kē-mek / tir-gē-mek (*araştırmak*)] (*tirge:mek*) {eT} **1.** Sormak; sual etmek; aramak; araştırmak. **2.** Direk dikmek; destek vermek; dayamak. **3.** Engellemek; tenkit ve tekdür etmek; azarlamak. [Nevâî] **4.** {ağız} Bir sıraya dizmek. [DS]

tirgemetası, [tirge-me+tas-ı] {ağız} *is.* Sefertası. [DS]

tirger, [Far. tîr-ger تیرگر] (*ti:rger*) {OsT} *is.* Ok yapan usta.

tirgeran, [Far. tîr-ger > tîrgerân تیرگران] (*ti:rgera:n*) {OsT} *is.* Saray için süslü ok yapan usta.

tirgerî, [Far. tîr-ger > tîrgerî تیرگری] (*ti:rgeri:*) {OsT} *is.* Ok yapma işi; okçuluk.

tirgin, [tér-mek > tir-gîn] (*tirgi:n*) {eT} *is.* **1.** Yiğın. [Üç İtigsizler] **2.** Dernek; topluluk; guruh; cemaat. [EUTS]

tirgüçi, [tir-mek > tir-güçî] (*tirgü:çi:*) {eT} *sf.* Deren; dizen; toplayan; derici. [KB]

tirgüdmek, [tirig-üd-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Canlandırmak; ihya etmek; diriltmek. [EUTS]

tirgük, [tirē-mek > tirē-gük / tirgük] (*tirgü:k*) {eT} *is.* Direk. [ARAT] [EUTS] [KB] [Üç İtigsizler]

tirgürmek, [*tir-mek (*yaşamak*) > tir-gür-mek] {eT} {eAT} *gçl. f. [-ür]* Canlandırmak; ihya etmek; diriltmek; hayatta tutmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [KB] [Gabain] [Tekin]

tirgüverte, [Yun. trikubertos] *is. dnz.* **1.** Üç ambarlı bir tür tekne. **2.** Denize indirilecek teknenin geçici tayfası. **3.** Eskiden, yelkenli gemilerin ağır donanım işlerini yapan armador. **4.** Eskiden, deniz su-baylığında bir rütbe.

tirhal, [Ar. tîrhāl ترحال] (*tirha:l*) {OsT} *is.* Yola çıkma; göç etme.

tirhandil, [Yun. trekhantiri] *is.* Bodrum'a özgü yelken ve kürekle yürütülen zarif bir tekne.

tirhos, [Yun. trikhios] *is. zool.* Ateş balığı; sardalye. ☞ **tirhos vohozu**, *Küçük sardalye balığı.*

tiri¹, [téri / tiri] {eT} *is.* Deri; cilt. [Mühennâ]

tiri², [tir-mek (*yaşamak*) > tir-ig > dir-i] {eT} *sf.* → tirig.

tiriça, [Yun. tritsa] {ağız} *is.* Sardalye balığı. [DS]

tirig, [*tir-mek > tir-ig] {eT} *sf.* **1.** Canlı; diri; yaşayan. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Tekin] **2.** *is.* Hayat; canlılık. [ETY] [Tekin]

tirigle, [tir-ig-le] *zf.* Diri iken; hayatta iken; diri olarak. [DLT]

tiriglemek, [tirig > tirig-lē-mek] (*tirigle:mek*) {eT} *gçl. f. [-r]* → tirgürmek.

tiriglig, [tirig-lig] {eT} *is.* Canlılık; dirilik.

tiriglik, [tirig > tirig-lik] {eT} *is.* **1.** Dirilik; canlılık. [KB] **2.** Var olma; var oluş.

-tirik, [durmak / turmak > dur-uk > -dirik / -dırık / -tırık / -tirik / -dürük / -duruk / -türük / -turuk] *yap. e.* → -dırık.

tirik¹, [tir-ig / tir-ik] *sf.* **1.** {eT} Canlı; diri. [Mühennâ] **2.** {ağız} Çevik; atik. [DS]

tirik², [tér-mek > ter-ig / tir-ik] {eT} *is.* **1.** Derme; deriş; dernek; derge. [DLT] **2.** Halktan toplanan vergi. [Mühennâ]

tirik³, **-ği** [? tirik] {ağız} *is.* Sincap. [DS]

tirik⁴, **-ği** [tir-ik ?] {ağız} *is.* İnsan dışkısı; pislik. [DS]

tiriklik, [tir-ik-lik] {eT} *is.* Canlılık; dirilik; hayat. [Mühennâ]

tiril¹, [tir (*yans.*) > tir-il] *is.* Titreme bildiren yansımali gövde. ☞ **tiril tiril**, *1.* (Üşüme ve korkmak için) çok; aşırı; tir tir. *2.* Temiz ve özenli. *3.* (Giysi için) ince kumaştan yeni dikilmiş olarak dalgalan.

tiril², [tir-il] {ağız} *sf.* Kendini varlıklı gösteren. [DS]

tirildek, **-ği** [tiril-dek] {ağız} *sf.* (Kişi için) sürekli titreyen. [DS]

tirildeme, [tir-il-de-me] *is.* Tirildemek eylemi.

tirildemek, [tir-il-de-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* Sürekli olarak titremek. [DS]

tirilgen, [tir-mek > tir-il-mek > tir-il-gēn] (*tirilge:n*) {eT} *sf.* Her zaman yaşayan. [DLT]

tirilmek¹, [*tir-mek (*yaşamak*) > tir-il-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* **1.** Sağ kalmak. [ETY] **2.** Canlanmak; dirilmek; hayata dönmek. [DLT] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Tekin] **3.** Yaşamak. [DLT] [KB]

tirilmek², [tér-mek > tér-il-mek] {eT} {eAT} *dönşl. f. [-ür]* Bir araya gelmek; toplanmak; derilmek. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Tekin]

tiriltmek, [tir-il-mek > tir-il-t-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* → tirgürmek.

tirim, [İng. trim] *is. dnz.* Bir geminin baş ve kıç taraflarının çektiği su farkı. ☞ **tirim tutturmak**, *Gemiye dengeli tirim tutacak biçimde yüklemek.* || **tirim yapmak**, *Dökme yükleri gemi içine yayarak tirim dengesini sağlamak.*

tirimek, [*tir-mek > tir-î-mek] (*tiri:mek*) {eT} *gçsz. f. [-r]* Canlanmak; yeniden hayat bulmak. [Clauson]

tirimli, [tirim-li] *sf.* (Gemi için) baş ve kıç tarafından çektiği sular arasında fark bulunan.

tirimsiz, [tirim-siz] *sf.* (Gemi için) baş ve kıç tarafından çektiği su eşit olan.

tirin¹, [tē'r-mek > tir-gin / tir-in] {eT} *is.* Guruh; sürü;

müfreze; kalabalık; dernek; topluluk; cemaat. [E-UTS] [Gabain] [Üç İtigsizler]

tirin², [tiri-n] {ağız} sf. Sağlam. [DS]

tirindez, [Far. tîr-endâz] {ağız} sf. (Kişi için) ince duygulu, ince davranışlı; kibar; nazik. [DS]

tirindi, [? tirindi] {ağız} is. Kapı ve pencerelerin alt ve üstünde yer alan tek parça taş veya ağaçtan yapılmış kırımlar. [DS]

tiring, [tiriñ (yans.)] (tiriñ) {eT} is. Çınlama sesi; kulak çınlamasını andırır ses; tın. [DLT] ☞ **tiring etmek**, {eT} Tın etmek. [DLT]|| **tiring ettirmek**, {eT} Tın ettirmek. [DLT]

tiringa, [İt. trinca] (tiri'nga) is. dnz. Yelkenli gemilerde cıvadra cundasını alttan talimara bağlayan halat ya da zincir.

tiringala, [? tiringala] {ağız} is. Saban. [DS]

tirink, [tır (yans.) > tır-ink / tir-ink] is. Sert bir yüzeye çarpan para ya da onun gibi bir şeyin çıkardığı ses; tırink.

tirinket, [İt. trinchetto (üç yelken)] is. dnz. 1. Yelkenli gemilerde pruva direğinin en alt sereni. 2. Latin yelkenli gemilerde hafifçe öne doğru eğik olan pruva direği.

tirinmek, [tēr-mek > tir-in-mek] {eT} döñşl. f. [-ür] Toplanmak; derlenip toplanmak. [EUTS] [Gabain] [KB]

tiris, [Ar. tillîs] {ağız} is. Köy evlerinde yere serilen çuval parçaları. [DS]

tiristor, [İng. thyatron + transistor > thyristor] is. elkt. Üç yarı iletken ve bir kumanda elektrotundan meydana gelmiş tek yönlü akım geçirici eklem.

tiriş, [Far. turş => tiriş] {ağız} sf. Ekşi. [DS]

tirişe¹, [Far. terâşe => tirişe] {ağız} tis. Deri veya köseleden yapılan ince şerit; kaytan. [DS]

tirişe², [? tirişe] {ağız} is. Pencere çerçevelerini tutmaya yarayan ince çıta. [DS]

tirit¹, -di [Ar. tirîd / Far. terîd تريت] {eT} is. 1. Kızartılmış ekmeğe üzerine et suyu dökülmek suretiyle yapılan bir yemek. [Bahşayış] 2. Kızartılmış ekmeğe meyve suyu ya da şurup dökülerek üzerine pişmiş meyve konularak yapılan bir tür tatlı. 3. {ağız} Etin sinirli bölümü. [DS] 4. {ağız} Çok zayıf, güçsüz ve yaşlı kimse. 5. {ağız} Her şeyini satarak yoksul kalmış kimse. [DS] 6. {ağız} sf. (Kişi için) her şeye burnunu sokan. [DS] ☞ **tirit gibi**, Aşırı ölçüde yaşlı ve yerinden kımıldayamayacak durumda olan.|| **tiridi çıkmak**, Çok yaşlanmak; zayıf kalmak; me-calsiz kalmak.

tirit², -di [? tirit] {ağız} is. Fiyat; eder; değer. [DS]

tiritak, -ğî [? tiritak] {ağız} sf. Yoksul. [DS]

tiritken, [tir-it-mek > tiri-t-ken] {eT} sf. (Allah için) diriltken; muhyi. [Mühennâ]

tiritlenme, [tirit-le-n-me / tirit-len-me] is. Tiritlenme eylemi.

tiritlenme, [tirit-le-n-mek] döñşl. f. [-ir] 1. İyici yaşlanmak ve güçten düşmek. 2. Tirit olmak; tirit bulaşmak.

tiritleşme, [tirit-le-ş-me] is. Tiritleşmek.

tiritleşmek, [tirit-le-ş-mek] gçsz. f. [-ir] İyici yaşlı ve güçsüz duruma gelmek.

tiritlik, -ğî [tirit-lik] {ağız} is. Pastırmacılıkta kullanılan, sığırın bel kemiği bölümündeki et. [DS]

tiritmek, [tiri-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Yanmak; yakmak. [EUTS]

tiriz¹, [Far. tîrîz تيريز] (ti:ri:z) {OsT} is. Biçim verme; kalıba sokma.

tiriz², [Far. tîrîz / Ar. dîrîs => tiriz تيرز] is. 1. Elbiselerin etek ya da yırtmaçlarına eklenen ince kumaş parçası. 2. Kumaşın çapraz dikişi. 3. {OsT} Entari peşi.

tiriz³, [Yun. trésa] is. 1. İnce tahta parçası; çıta. {ağız} (aynı) [DS] 2. dnz. Çarpma ve sürtmelerden korumak amacıyla teknelerin, dubaların, direklerin dış kenarlarına takılan tahta çıta. 3. {ağız} Duvara yapılan ince birinci sıva. [DS]

tirizul, [Sansk. trisûl => trizul] {eT} is. Üç dişli bir tür yaba. [EUTS]

tirkazlamak, [tirkaz-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Dürtüklemek. [DS]

tirkelenmek, [tirke-le-n-mek] {ağız} döñşl. f. [-ir] 1. Birbiri arkasına bağlanmak. 2. Sıralanmak. [DS]

tirkemek¹, [tir-ke-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-k(i)-yor] 1. (Vagon, deve vb. için) arka arkaya sıralamak; arka arkaya bağlamak; katarlamak. 2. Çok dolmak. 3. Germek. [DS]

tirkemek², [tir-(i)k-e-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-k(i)-yor] Sıçrayıp koşmak; atılmak. [DS]

tirkenmek, [tirkē-mek > tirke-n-mek تيركمنك] döñşl. f. [-ür] 1. {eAT} Yinelenmek; arka arkaya gelmek. 2. {ağız} Ardına düşmek; izlemek. [DS] 3. {ağız} Birbiri arkasına bağlanmak; katarlanmak. [DS] 4. {ağız} Yaşlanmak; dayanmak. [DS] 5. {ağız} Kalabalıklaşmak; birikmek; toplanmak; yığılmak. [DS]

tirkeş¹, [tér-mek > tir-kē-mek > tir-ke-ş] {eT} is. Yığılışma; kalabalık yüzünden yürümekte çekilen güçlük. [DLT] ☞ **suv tirkeşi**, {eT} Dere kollarının suyunun toplandığı yer. [DLT]

tirkeş², [Far. tîr-keş تيركش] (ti:rkeş) {OsT} is. 1. Ok atan kimse; okçu. 2. {eT} Okluk; sadak. [Bahşayış]

tirkeş³, [? tirkeş] {ağız} sf. Şaşı. [DS]

tirkeşimek, [tirkeş-i-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] Sataşmak. [DS]

tirkeşmek¹, [tér-mek > tir-ke-ş-mek] işteş. f. [-ir] [eT. -ür] 1. {eT} Toplanmak; toplaşmak; derleşmek. [DLT] 2. {ağız} Birbirine fazla yanaşmak; sıkışmak; yığılışmak. [DS]

tirkeşmek², [tir-(i)k-eş-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] 1. Ayak diremek; direnmek. 2. Tedirgin etmek; sa-
taşmak. [DS]

tirkeşmek³, [tir-ke-ş-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] Sık
sık nefes almak. [DS]

tirki¹, [tir-mek > tir-kî] (tirki:) is. 1. {eT} Sofra. [KB]
2. {ağız} Büyük yemek kabı; karavana. [DS] 3.
{ağız} Leğen. [DS] 4. {ağız} Derin bakır tepsi. [DS]
5. {ağız} Ağaçtan yapılmış hamur teknesi. [DS] 6.
{ağız} Un, yağ vb. şeyleri koymaya yarayan ağaç
kap. [DS] 7. {ağız} Kısa saplı ağaç kaşık. [DS] 8.
{ağız} Ağaç havan. [DS] 9. {ağız} Ekmek kabı. [DS]
☞ **tirki tabak**, {eT} Sofra. [Mühennâ]

tirki², [? tirki] {ağız} is. Çizme; postal. [DS]

tirki³, [tir-ki / dir-gi] {ağız} sf. (Yemek için) az piş-
miş. [DS]

tirkilemek, [tirki-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]
Deve, vagon gibi şeyleri arka arkaya sıralamak;
katarlamak. [DS]

tirkin¹, [tir-kin] {eT} zf. Hemen; derhal; hemencecik.
[EUTS]

tirkin², [tér-(i)k-in] {eT} is. Dernek. [EUTS]

tirkiş, [tér-mek (dermek) > tir-(i)k-iş] is. 1. Kervan;
kafile. [ETY] [EUTS] [Tekin] 2. Haber getiren adam;
büyük elçi; haberci. [EUTS] [Gabain]

tirkmek, [tirk-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] (Ağustosbö-
ceği için) ötmek. [DS]

tirle, [Fr. tirer (çekmek) + lait (süt) > tire-lait] is.
Meme başına konulan bir cam koni ile bir emiciden
oluşan ve memeden sütü almaya yarayan aygıt.

tirlek, -ği [tir-le-k] {ağız} sf. Yüksekten akan su. [DS]

tirlemek¹, [tér-mek > tir-lē-mek] (tirle:mek) {eT} gçl.
f. [-r] Derlemek; toplamak. [EUTS]

tirlemek², [tir-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]
Fırlamak. [DS]

tirlemek³, [tir-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]
(Kızgın deve için) köpük saçarak kükremek. [DS]

tirlik¹, [tir-ig-lik > tir-lik] {eT} is. → tiriglik.

tirlik², [tir-lik] {eT} is. Hafif ter gömleği; ev ayakka-
bısı; terlik; başlık; arakçın; ter örtüsü; teğelti.
[Nevâyî]

tirlin, [Fr. tire-ligne] is. Çizimcilerin kullandığı içine
mürekkap konulan iki lamdan ibaret aygıt; çizgi
çizer.

tirlinli, [tirlin-li] sf. Üzerinde tirlin bulunan. ☞ **tir-
lipli pergel**, Üzerine tirlin takılmış çizim pergeli.

tirmek¹, [*tir-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] Canlı olmak;
yaşamak; sağ kalmak; diri olmak. [ETY] [IKPÖy.]
[Gabain] [Tekin]

tirmek², [tē'r-mek / ti-r-mek] gçl. f. [-ür] Dermek;
toplamak. [ETY] [Gabain] [KB] [Tekin] ☞ **tirmek
kubratmak**, {eT} Dermek toplamak.

tirmen, [teğirmen > tirmen] (ti:rmen) {ağız} is. De-
ğirmen. [DS]

tirnegül, [*tir-mek > tir(i)n-ē-mek > tirn-e-gü-l] {eT}
sf. Toplayan. [Gabain]

tirnek, [tér-mek > tér-(i)n-mek > dir-(i)n-ek] {eT} is.
1. Toplantı; dernek. [KB] 2. Dügün.

tirnerf, [Fr. tire-nerf] is. tp. Dış kanalından dış
özünü çekip çıkarmaya yarayan tırtıklı iğne.

tiroid, [Yun. thyreos (kalkan) + eidos (biçim) > thy-
roeides > Fr. thyroïde] is. anat. → tiroit.

tiroidektomi, [Fr. thyroïdectomie] tis. tp. Tiroit be-
zinin çıkartılması işlemi.

tiroidit, [Fr. thyroïdite] is. Tiroit iltihabı.

tiroidizm, [Fr. thyroïdisme] is. Tiroit zehirlenmesi.

tiroit, -di [Yun. thyreos (kalkan) + eidos (biçim) >
thyroeides > Fr. thyroïde] is. anat. Gırtlığa yapışık
durumda boynun ön ve alt kısmında soluk borusu-
nun ilk halkaları önünde yer alan bir iç salgı bezi;
kalkan bezi. ☞ **tiroit hormonları**, biy. Tiroit bezi
tarafından salgılanan tiroksin, kalsitonin gibi hor-
monlar.

tirokalsitonin, [Fr. thyrocalcitonine] is. Tiroit tara-
fından salgılanan ve kandaki kalsiyum oranını az-
altan hormon.

tiroksin, [Fr. thyroxine] is. Oksijenin dokularda kul-
lanımını artıran bir özellik içeren ve içeriğinde iyot
bulunan ilk tiroit hormonu; 3-5-3-3 tetra-iyado-
tironin.

tirol, [Tirol (Avusturya'da eski bir il adı) > tirol] is.
1. İki engebe arasındaki boşluğu gergin bir iple
geçmeyi sağlayan dağcılık tekniği. 2. Serpme.

tirpi, [kirpi / tirpi] {ağız} is. Kirpi. [DS]

tirpidil, [? tirpitol] is. → tirpidin.

tirpidin, [? tirpitol] is. İki ağızlı, ağızlarından birisi
iki çatalı küçük bahçe çapası; tirpit; tirpidil.

tirpit, [? tirpit] {ağız} is. Küçük çapa. [DS]

tirpitol, [? tirpitol] is. → tirpidin.

tirsgek, [tirsgek] (tirsge:k) {eT} is. 1. Dirsek. [DLT]
2. Göz kapaklarında çıkan sivilce; it dirseği; arpa-
cık. [DLT]

tirsi, [Yun. trissa] is. zool. Hamsigillerden üremek
için tatlı sulara, beslenmek için de denizlere göç
eden, uzunluğu 60 cm. kadar olan, alosa cinsi bal-
ıkların genel adı; tirs balığı; tersi balığı; tersi,
(Alosa alosa).

tirşe¹, [Far. terāşe (kazınmış) تراشه] {OsT} is. 1. Eski-
den yazı yazmak için hazırlanan deriye verilen ad;
parşömen. 2. Yeşil ile mavi arası renk; camgöbeği.
3. Altını yaprak hâline getirmek için kullanılan deri.
4. Tüylere yolunmuş, etlenmiş ve hiçbir işlem
yapılmadan kurutulmuş sığır derisi. 5. {ağız} Ayak-
kabı yaması gibi küçük deri parçası. [DS] 6. {ağız}
Nal kayışı. [DS] 7. sf. Camgöbeği renginde olan. ☞
tirşe gözlü, Gözünün rengi yeşil ile mavi arası bir
renkte olan.

tirşe², [Yun. trikhia] {ağız} is. 1. Boyundurukta zel-

veleri bağlamaya yarayan ip. **2.** Tahıl çuvalı. **3.** Sepet örmek için fındık, söğüt vb. ağaçların dallarından çıkarılan şerit biçimindeki lif. [DS]

tirşe³, [Yun. trésa] {ağız} is. Küçük tahta parçası. [DS]

tirşelemek, [tirşe-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Çarık kıyılarına sırım geçirmek için delik açmak. [DS]

tirşeleşme, [tirşe-le-ş-me] is. Tirşeleşmek eylemi.

tirşeleşmek, [tirşe-le-ş-mek] dönşl. f. [-ir] Rengi mavi ile yeşil arası duruma gelmek; camgöbeği rengini almak.

tirşemsi, [tirşe-msi] sf. Tirşeye benzer; tirşe rengine yakın.

tirşimek, [tirşi-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] (Kumaş için) dikiş yerinden açılmak; atmak. [DS]

-tirt-, [-dirt- / -dir-t- / -dür-t- / -dur-t- / -tir-t- / -tır-t- / -tur-t- / -tür-t-] yap. e. → -dirt-.

tirtak, -ği [? tirtak] {ağız} is. Büyük köpek balığı. [DS]

tirti, [Sansk. tirtika] {eT} is. Yanlış itikat hocası; yanlış yola sevkeden inanç hocası. [EUTS] [Gabain]

tiryak, [Yun. ther (yaban hayvanı) > theriakos (vahşi hayvanlara ilişkin) > Ar. / Far. tiryāk تریاق (tirya:k) {OsT} is. **1.** Eskiden, birçok hastalık tedavisinde ya da zehirli hayvan sokmalarına karşı ağızdan alınarak ya da dıştan uygulanarak kullanılan elli kadar bitkisel ve madensel, iki hayvansal madde karışımıyla meydana gelmiş macun. **2.** {eT} Panzehir. [Bahşayış] **3.** {eT} İlaç. [Bahşayış] **4.** Afyon sakızı. {ağız} (aynı) [DS] ☞ **tiryāk-ı Farsî**, {OsT} Panzehir taşı. || **tiryāk-ı fāruk**, {OsT} Panzehir. || **tiryāk-ı rustāiyān**, {OsT} Sarımsak. || **tiryāk-ı Türkî**, {OsT} Mineral zift.

tiryakat, [Ar. tiryākāt تریاقات (tirya:ka:t) {OsT} is. **1.** Tiryaklar. **2.** Panzehirler. **3.** Afyonlar.

tiryaki, [Ar. tiryākî تریاقی (tirya:ki:, k kalın söylenir) {OsT} sf. **1.** Afyon, kahve, çay gibi keyif verici maddelere karşı alışkanlığı olan. **2.** is. tiy. Karagöz oyununda yaşlı ve afyon kullanmaya alışkanlık kazanmış kimse. **3.** mecaz. Bir şeye çok alışmış; vazgeçemeyen. ☞ **tiryaki fincanı**, Ağzı geniş, kulpsuz kahve fincanı; kallavi fincan. || **tiryaki koşusu**, {OsT} Kaz yürüyüşü; ağır yürüyüş. || (bir şeyin) **tiryakisi olmak**, Vazgeçemeyecek ölçüde bağımlı olmak; bağımlılık kazanmak.

tiryakilik, -ği [tiryaki-lik] (tirya:kilik) is. tiryaki olma durumu; tutkunluk; iptila; bağımlılık.

tis¹, [tis / tis (yans.)] is. **1.** Aksırmayı, hapşırmayı anlatan kök. [Zülfikar] tiğ-sir-mek < tis-gir-mek, tis-kir-mek, tin-sir-mek < tis-gir-mek **2.** Yağmur yağışını, sıvıların ince ince dökülüşünü anlatan kök. [Zülfikar] tis-e-le-mek, tis-e-mek, tis-en-ti **3.** Fıskırmayı, kabarmayı, püskürmeyi, dışa atılmayı anlatan kök. [Zülfikar] tis-ir-mek.

tis², [tis] {ağız} is. İslî kandil. [DS]

tis³, [? tis] {ağız} is. Para. [DS]

tis'a, [Ar. tis'a تسعة] (tis-a) {OsT} sf. Dokuz.

tise, [tise / çise] {ağız} is. **1.** İnce ince yağan yağmur. **2.** Yağmur damlacığı. [DS]

tiselemek, [tise-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Çiselemek. [DS]

tiseme, [tise-me] {ağız} is. İnce ince yağan yağmur; çisenti. [DS]

tisemek, [tise-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [s(i)-yor] Çiselemek. [DS]

tisenlemek, [tise-n-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Çiselemek. [DS]

tisenmek, [tise-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Çiselemek. [DS]

tisenti, [tise-nti] {ağız} is. Çisenti. [DS]

tisge, [tis-ge / tis-ke] {ağız} is. İdare lambası. [DS]

tisik, [tiz-ik / tis-ik ?] {eT} is. Gezi; seyahat. [EUTS]

tis'in, [Ar. tis'in تسعين] (tis-i:n) {OsT} sf. Doksan.

tiskeler, [tis+keler] {ağız} is. Kertenkele. [DS]

tiskilemek, [tis-ke-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Fiske vurmak. [DS]

tiskirmek, [tis-kin-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Bıkmak; usanmak; istememek. [DS]

tiskirmek¹, [tis-kir-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] **1.** (Ağaç için) filizlenmek. **2.** (Tomurcuk için) patlamak. [DS]

tiskirmek², [tis-kir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Kovalamak. [DS]

tislik, -ği [tis-lik] {ağız} is. Ahırın pisliğini atmaya yarayan sepet. [DS]

tispir, [? tispir] {ağız} is. Huy. [DS]

tist, [Far. dāšt => tist] {ağız} is. Yarım küre biçiminde büyük kazan. [DS]

tis'un, [Ar. tis'un تسعون] (tis-u:n) {OsT} sf. Doksan.

tisun, [Çin. ts'un > tsun] {eT} is. **1.** Vergi; rüsum. [EUTS] **2.** Uzunluk ölçüsü. [EUTS]

tisuy, [Çin. tsui => tsuy] {eT} is. Günah; suç; kabahat. [EUTS]

tisuyluğ, [tsuy-luğ] {eT} sf. Suçlu; kabahatlı; günahkâr. [EUTS]

tisuyurkamak, [tsuyur-kā-mak] (tisuyurka:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Acımak; merhamet etmek. [EUTS]

tiş, [tiş] {eT} {ağız} is. Diş. [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DS]

tişe, [Far. tişe تيشه] (ti:şe) {OsT} is. **1.** Keser; kazma; külünk. **2.** Balta; nacak.

tişek, [tiş-ē-mek > tiş-e-k] {eT} sf. **1.** Süt dişlerini dökmüş olan. **2.** İki yaşını bitirerek üçüne basmış olan koyun. [DLT]

tişelmek, [tiş-ē-mek > tişe-l-mek] {eT} edil. f. [-ür] Dişenmek; keskinletilmek; bilenmek. [DLT]

tişemek, [tiş > tiş-ē-mek] (*tişe:mek*) {eT} gçl. f. [-r] Dişemek. [DLT]

tişetmek, [tiş > tiş-ē-mek > tişe-t-mek] {eT} gçl. f. [-ir] Dişetmek. [DLT]

tişi¹, [tişī / tişi] {eT} is. Dişi; kadın. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] **tişi kişi**, *Kadın.* | **tişi yıl**, {eT} *Dişi yılı; kadın yılı.* [EUTS]

tişi², [tişi] {ağız} is. Öreke; kirman. [DS]

tişice, [tişi-ce] {ağız} is. Şeytan tırnağı. [DS]

tişlemek, [tiş > tiş-lē-mek] (*tişle:mek*) {eT} gçl. f. [-r] Dişle ısırmak; dişlemek. [DLT] [EUTS] [KB]

tişlenmek, [tiş-lē-mek > tiş-le-n-mek] {eT} edil. f. [-ür] Dişlenmek; dişenmek; bilenmek. [DLT]

tişletmek, [tiş > tiş-lē-mek > tiş-le-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Dişletmek.

tişmek, [té-mek > ti-ş-mek] {eT} işteş f. [-ür] Sözleşmek; birbiri ile konuşmak. [EUTS]

tişon, [? tişon] {ağız} is. Maşa. [DS]

tişört, [İng. T-shirt / tee-shirt (*T gömlek*)] is. T biçimli gömlek; kesimi T harfine benzeyen kısa kollu pamuklu gömlek.

tiştir, [? tiştir] {ağız} is. **1.** Kısır keçi. **2.** Dişi keçi. [DS]

tit, [? tit] {ağız} is. Ceviz oyununda dikilen en büyük ceviz. [DS]

tita, [? tita] {ağız} is. Alacalı başörtüsü. [DS]

titak, -ği [? titak] {ağız} is. Dirsek. [DS]

titan¹, [Yun. titanos (*alçı taşı*) / Lat. titanium > Fr. titane] *kısalt. kim.* Atom numarası 22, atom ağırlığı 47,90 olan, doğada beş ayrı izotopu bulunan, 1660°C'de ergiyen, yoğunluğu 4,54 gr/cm³ geçiş metallere olan bir element; kısaltması: Ti

titan², [? titan] {ağız} is. Keçi yavrusu. [DS]

titanat, [Fr. titanate] is. *kim.* Titanik asidin tuzu.

titanik, -ği [Fr. titanique] *sf. kim.* (Asit için) boyamacılıkta mordan olarak kullanılan H₂TiO₂ olan; metatitanik (asit).

titanil, [Fr. titanyl] is. *kim.* = TiO formüllü kök.

titanit, [Fr. titanite] is. *kim.* Titanik asidin H₃TiO₃ formüllü tuzu.

titanlama, [titan-la-ma] is. **1.** Titanlamak eylemi. **2.** Bir cisim üzerine titan ya da titan birleşimi etkileme işlemi.

titanlamak, [titan-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Bir cisim üzerine titan ya da titan birleşimi etkilemek.

titanlı, [titan-lı] *sf. kim.* Birleşiminde titan ya da titanlı birleşik bulunan.

titer, [? titer] {ağız} is. Kelebek. [DS]

titig¹, [tit-ig] {eT} is. (Yara, ağrı vb. için) acıma; acıyış. [DLT]

titig², [titig] {eT} is. Çamur; balçık. [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB]

titig³, [eT. têt-mek > tē't-ik] {eT} *sf.* **1.** Akıllı; zeki; mahir; tetikte olan. [EUTS] **2.** Saçılmış kan; akıtlmış kan. [EUTS]

titigçi, [titig-çi] {eT} is. Alçı; duvarcı. [EUTS]

titik¹, [titig / titik] {eT} is. Çamur. [DLT] **oçaklık**

titik, {eT} *Ocak yapılacak çamur vb. şeyler.* [DLT]

titik², [eT. têt-mek > tē't-ik] {eT} *sf.* Akıllı; zeki. [Gabain] [Mühennâ]

titik³, -ği [titik] {ağız} is. Tepe; doruk. [DS]

titik⁴, -ği [tit-ik / didik] {ağız} *sf.* Ditilmiş; didiklenmiş. **tişik titik**, {ağız} *Parça parça; didik didik.* [DS]

titim, [tit-mak > tit-im] {eT} is. **1.** İnat; sebat; azim. [KB] **2. sf.** Cesaretli. [Gabain]

titimlig, [titim-lig] {eT} *sf.* **1.** İnatçı. [KB] **2.** Cesaretli; cesur; kahraman. [Üç İügsizler]

titinmek, [tīt-mak > tit-in-mek] {eT} **1.** Atılmak; ceht etmek; cesaret etmek. [EUTS] [Gabain] **2.** Didinmek. [EUTS] [Gabain] **3.** Dayanmak; direnmek. [DLT] **4.** Dik bakmak. [DLT]

titir, [?titir] {eT} is. Dişi deve. [DLT] [ETY] [KB]

titiregizim, [titre+kız-ım] {ağız} is. Gelincik. [DS]

titirek, -ği [tit-ir-e-k] {ağız} *sf.* **1.** Beceriksiz; dikkatsiz. **2.** (Kişi için) sürekli titreyen. **3.** Teneke şamdan. [DS]

titiremek, [tit-ir-e-mek] {ağız} gçl. f. [-r] Sarmak; kaplamak; örtmek. [DS]

titireşmek, [tit-re-ş-mek] {ağız} işteş f. [-ir] Titreşmek. [DS]

titirge, [titir-ge] {ağız} is. Meyve ağaçlarının çatlak ve yaralı yerlerinden akan zamk. [DS]

titirik, -ği [tit-ir-ik] {ağız} *sf.* (Kişi için) sürekli titreyen. [DS]

titirmek, [tit-ir-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] Sert ve dik bakmak; keskin bakışla bakmak. [EUTS]

titirti, [titir-ti] {ağız} is. Titreme. [DS]

titirü, [tit-ir-mek > titir-ü] (*titirü.*) {eT} Dikkatle; dik; keskin; sabit. [EUTS]

tişmek, [tīt-mak > tit-iş-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Didişmek; yırtılmak. [DLT]

titiz¹, [eT. tı-t-mak (*dağıtmak*) / ti-t-mek > ti-t-iz] *sf.*

1. Yaptığı işlerde en küçük ayrıntılar da dahil olmak üzere büyük dikkat ve özen gösteren, başkalarının da aynı dikkat ve özeni göstermesini isteyen.

2. Aşırı özeni sebebiyle kolay memnun edilemeyen; kolay beğenmeyen; müşkülpeşent. **3.** Temizliğe aşırı düşkün olan ve bunu hastalık derecesine vardırان; aşırı temiz ve derli toplu. **4.** Huysuz; geçimsiz; öfkeli. **5.** {eAT} Uzaklaştırılmış. **6.** {ağız} Çevik. [DS]

titiz², [têt-mek > têt-iz / tit-iz] {eT} *sf.* Tadı halile gibi kekremsi olan; kekre. [DLT]

titiz³, [? titiz] {ağız} is. Arpa konulan yer. [DS]

titizce, [titiz-ce] *sf.* **1.** Biraz titiz. **2. zf.** Titiz biçimde; titiz olarak.

titizlenme, [titiz-le-n-me] is. Titizlenmek eylemi.

titizlenmek, [titiz-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* 1. Huzuzlanmak; rahatsız olmak; öfkelenmek. 2. Bir konuda çok titiz davranmak ya da böyle davranılmamasını istemek. 3. Zor beğenir bir davranış sergilemek; titizlik göstermek.

titizleşme, [titiz-le-ş-me] *is.* Titizleşme eylemi.

titizleşmek, [titiz-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Titizce davranışlar göstermeye başlamak; titiz olmak.

titizlik¹, **-ği** [titiz-lik] *is.* 1. Bir işte gösterilmesi gereken aşırı özen ve dikkat. 2. Zor beğenir olma durumu. 3. Aşırı temizlik; hastalık derecesinde temizliğe düşkünlük. 4. Huzuzluk.

titizlik², [titiz-lik] {eT} *is.* Kekrelik. [DLT]

titizlikle, [titiz-lik-le] *zf.* Titiz olarak; kılı kırk yarak; aşırı dikkat ve özen göstererek.

tititombak, [tü-lü+tombak] {ağız} *is.* Şeftali. [DS]

titmek¹, [töt-mek / tit-mek] {eT} (Yara için) acımak; sızlamak. [DLT]

titmek², [tit-mak (dağıtmak) / tit-mek] {eT} *gçl. f. [-er]* 1. Teberru etmek; başışlamak; vermek. [EUTS] 2. Kabul etmemek; geri çevirmek; reddetmek. [İKP-Öy.] 3. Vazgeçmek; son vermek; terk etmek. [Gabain] [İKPÖy.] 4. Direnmek; karşı koymak. [DLT] [KB] 5. Dik bakmak. [DLT] **titinü bakmak**, *Dik bakmak; sert bakmak; keskin bakmak.* [DLT]

titmek³, [tit-mek] {ağız} *is.* Gaga. [DS]

titmek⁴, [té-mek (demek) > ti-t-mek] {eT} *gçsz. f. [-er]* Adlandırılmak; değerlendirilmek; denmek; denilmek; -dir / -dır. [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler]

titmik, [tit-mik] {ağız} *is.* Lif; iplik. **titmik titmik olmak**, {ağız} (*Kumaş eskimek; lif lif olmak, ipliklenmek.* [DS])

titmiklemek, [tit-mik-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-(i)-yor]* Lif lif, ince ince ayırmak; didik didik etmek. [DS]

Titocu, [Tito, (Josip Broz) (*Yugoslav devlet adamı*) > Titocu] *sf.* 1. Titoculukla ilgili. 2. *is.* Titoculuk yanlısı kimse.

Titoculuk, **-ğu** [Tito-cu-luk] *is.* Tito döneminde Yugoslavya'da uygulanan milliyetçilikle sosyalizmi bağdaştıran, Atlantik ve Sovyet bloklarından tümüyle bağımsız bir dış siyaset izleme yolunu güden sosyalizm biçimi.

titr, [Fr. titre] *is.* Ad; unvan; etiket.

titrag, [tit(i)-re-k] {eT} *is.* Titreme. [Mühennâ]

titre, [Lat. titulus > Fr. titre] *is kim.* Çözeltinin içinde bulunan çözünmüş maddenin çözeltinin toplam ağırlığına oranı. **titre etmek**, *kim. Bir çözeltinin birleşenlerini belirlemek için üzerine belli miktarda ayrıştırıcı eklemek.*

titregen, [tit(i)-re-gen / dit(i)-re-gen تترجن] {eAT} *sf.* Çok titreyen.

titregüç, [tit-re-güç] *is.* Kavuk ve sorgucların önüne takılan altın ve değerli metallere yapılmış sorguç.

titrek, **-ği** [tit-re-k] *sf.* 1. Küçük ve hızlı salınım hareketleri yapan; titreyen. 2. Kesik kesik hareket eden; kendi kendine titreme hareketi yapan. 3. (Yazı, resim vb için) titreyen bir elle yapılmış. 4. Alçalıp yükselen; titreyen. 5. *tıp.* (Ağrı için) hastaya sinirleri titriyormuş gibi gelen. 6. *dbl.* (Ses için, /t/ gibi) ciğerlerden gelen havanın dil ucunu titretmesi ile çıkan. 7. *is.* Helezon biçimli bir tel üzerine tutturulmuş değerli taşlardan yapılmış baş süsleme iğnesi. **titrek başçık**, *bot. İpçiği ile çok küçük bir noktasal bağlantısı olduğu için durmadan titreyerek denge durumunu koruyan başçık.* **titrek kavak**, *bot. Söğütgillerden, boyu 20-25 m'yi bulan, en ufak bir esintide titreyen yapraklarını kışın dökken, yozlaşmış ormanlarda, bol güneşli alanlarda yetişen, beyaz ve yumuşak odunu kibrit ve kâğıt sanayiinde kullanılan bir tür kavak, (Populus tremula).* **titrek ses**, *Yeğlinliği hızla değişen ses.* **titrek tüycük**, *biy. Kirpikli hücrelerin zarını kaplayan titrek uzantı.*

titrekleşme, [tit-re-k-le-ş-me] *is.* Titrekleşme eylemi ve durumu.

titrekleşmek, [tit-re-k-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* Titrek duruma gelmek.

titreklik, **-ği** [tit-re-k-lik] *is.* Titrek olma durumu.

titreleme, [Fr. titrer (*oranını belirleme*) > titre-le-me] *is.* Titre etme.

titrelemek, [Fr. titrer (*oranını belirleme*) > titre-le-mek] *is. kim.* Bir çözeltinin birleşenlerini belirlemek için üzerine belli miktarda ayrıştırıcı eklemek; titre etmek.

titrem, [tit-re-m] *is. dbl.* Duyguyu ifade etmek için sesin titreşimine alçaklık yükseklik verme işi; ton; perde.

titreme, [tir-re-me] *is.* Titremek eylemi. **titreme gelmek**, *Titremeye başlamak; titremeye tutulmak.*

titremek, [tit-rē-mek / tit-rī-mek] (eT. titre:mek) *gçsz. f. [-r] [-(i)-yor]* 1. Küçük fakat hızlı salınım hareketi yapmak. 2. (Kişi için) bedeninin bütününe ya da bir kısmının kasları küçük ve hızlı kasılma gevşemelerle aralıksız sarsılmak. {eT} (*aynı*) [Gabain] [EUTS] [Mühennâ] 3. (Ses için) sık olarak alçalıp yükselmek; kısık ve kesikli olarak çıkmak. 4. (Nesne için) yinelen sarsılmalarla kımıldamak; sık ve hızlı, küçük gidip gelme hareketi yapmak. 5. (Işık için) gücü sık aralıklarla azalıp çoğalmak; gözün algılayamayacağı hızda sönmüş yanmak; ışık kaynağının alevi alçalıp yükselmek. 6. *mecaz.* Büyük bir korkuya kapılmak; birinden ya da bir şeyden çekinmek. 7. *mecaz.* Aşırı heyecan duymak; çok şiddetli bir duygunun yarattığı heyecana kapılmak. 8. (Yürek ile birlikte kullanıldığında) Endişe duymak; kaygılanmak. 9. Çok üşümek. **titreye titreye**, *Titreyerek; titreme ile birlikte.*

titreleme, [titre-m-le-me] *is.* 1. Titrelemek ey-

lemi. **2. dbl.** Konuşmada, düşünce veya duyguya bağlı olarak sese sertlik veya yumuşaklık verme; tonlama.

titremlemek, [titre-m-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* *dbl.* Konuşmada, düşünce ve duyuştan gelen yumuşak ve sert söyleyiş özelliklerini belirtmek; titremleri belirtmek; titrem vermek; tonlamak.

titrenmek, [titre-n-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* Titremek. [Mühennâ]

titreşim, [titre-ş-im] *is. fiz.* **1.** Hızlı salınım hareketi; ihtizaz. **2.** Hızlı bir düzende yinelenen sarsıntı. **3.** Bir ses ya da tınının saniyedeki dönüm sayısı. (*la için 440*).

titreşimli, [titreşim-li] *sf.* **1.** Titreşim yapan; titreşim oluşturan; titreşimi bulunan. **2. dbl.** Ötümlü.

titreşimlileşme, [titreşim-li-le-ş-me] *is.* **1.** Titreşimlileşme eylemi. **2. dbl.** Titreşimsiz bir ünsüzün titreşimli duruma gelmesi; ötümlüleşme.

titreşimlileşmek, [titreşim-li-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* **1.** Titreşimli duruma gelmek; titreşim kazanmak. **2. dbl.** (Titreşimsiz ünlü için) titreşimli duruma gelmek; ötümlüleşmek.

titreşimlilik, -ği [titreşim-li-lik] *is.* **1.** Titreşimli olma durumu. **2. dbl.** Ses tellerinde titreşme yaparak meydana gelme durumu; ötümlülük.

titreşimsiz, [titreşim-siz] *sf.* **1.** Titreşim yapmayan; titreşim oluşturmayan. **2. dbl.** (Ses için) ses tellerinde titreşme olmaksızın, ses yolunda herhangi bir tıkanma sırasında ya da bir engele çarpma ile çıkan; ötümsüz.

titreşimsizleştirme, [titreşimsizle-ş-tir-me] *is.* **1.** Titreşimsizleştirmek eylemi. **2. dbl.** Titreşimli bir sesi titreşimsiz hâle getirme; ötümsüzleştirme.

titreşimsizleştirmek, [titreşimsizle-ş-tir-mek] *is.* **1.** Titreşimsiz hâle getirmek; titreşimsizlik kazandırmak. **2. dbl.** Titreşimli bir sesi titreşimsiz hâle getirmek; ötümsüzleştirmek.

titreşimsizlik, -ği [titreşim-siz-lik] *is.* **1.** Titreşimsiz olma durumu. **2. dbl.** Ses tellerinde titreşme olmaksızın meydana gelme durumu; ötümsüzlük.

titreşken, [titre-ş-ken] *sf.* Titreşme özelliği bulunan.

titreşme, [titre-ş-me] *is.* Titreşmek eylemi.

titreşmek, [titre-ş-mek] *işteş. f. [-ir] [eT. -ür]* **1.** Hep birlikte titretmek; titretmek eylemini birlikte yapmak. {eT} (aynı) [DLT] **2. dönşl. f.** Titreme hâlinde olmak; titreşim yapmak; ihtizaz etmek.

titreştirici, [titre-ş-tir-ici] *sf.* Titreştirme özelliği olan; titreştiren; titreşim sağlayan.

titreştirme, [titre-ş-tir-me] *is.* Titreştirmek eylemi.

titreştirmek, [titre-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** (Çok şeyin ya da kişilerin) titreşmelerine neden olmak. **2.** Her yanını titretmek. **3. fiz.** Titreşim durumuna getirmek; titreşmesini sağlamak.

titretiş, [titre-t-iş] *is.* Titretmek eylemi ve biçimi.

titretme, [titre-t-me] *is.* Titretmek eylemi.

titretmek, [titre-t-mek] *gçl. f. [-ir] [eT. -ür]* **1.** (Kişi, nesne vb. için) titremesine neden olmak; titremesini sağlamak; titrer hâle getirmek. {eT} (aynı) [EUTS] [Mühennâ] **2.** Hafifçe salınmasına, kıvılcıdamasına yol açmak. **3. mecaz.** (Kişi için) korkutmak; korku salmak. ☞ **titrete titrete**, *Titreterek*.

titreyik, -ği [tit-re-y-ik] {ağız} *sf.* (Kişi için) sürekli titreyen. [DS]

titreyiş, [tit-re-y-iş] *is.* Titremek eylemi ve biçimi.

titrimek, [tit-rē-mek / tit-ri-mek] {eT} *gçsz. f. [-r]* Titremek. [EUTS]

titrimetri, [Fr. titrimétrie] *is. kim.* Ayarlanmış çözeltilerle, diğer çözeltilerin titrelerinin ölçümü.

titrü, [tét-ür-mek > tét(ü)r-ü / titrū] (*titrü:*) {eT} *zf.* **1.** Dikkatle; dik; keskin; sabit. [EUTS] [Gabain] **2. sf.** Dikkatli; doğru. [KB] **3.** Tam; sabit. [Gabain] ☞ **titrü bakmak**, *Dik bakmak; sert gözle bakmak; keskin gözle bakmak.* [DLT]

titrüm, [tét-ür-mek > tütrüm / titrüm] {eT} *sf.* Kesin; katı. [EUTS]

titsi, [Çin. ti-tsu] {eT} *is.* **1.** Talebe; öğrenci; şakirt. [EUTS] [Gabain] **2.** Muallim; öğretmen. [EUTS]

titsingen, [tit-sin-gen] {OsT} {OsT} *sf.* Çok tiksinen; her şeyden öğrenen.

titsinmek, [tit-sin-mek] {OsT} {ağız} *dönşl. f. [-ir] [eT. -ür]* Tiksinmek. [DS]

titirmek, [tit-tir-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Didikletmek; dittirmek. [DS]

titürmek, [ti-mek > ti-tür-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Söyletmek; dedirtmek. [KB]

tivadar, [Sansk. devadāru] {eT} *is.* Deodor ağacı. [EUTS]

tivdik, -ği [tivdik] {ağız} *sf.* Lif; parça; iplik. ☞ **tivdik tivdik etmek**, {ağız} *Didik didik etmek; lif lif ayırmak.* [DS]

tive, [tiwe] {eT} *is.* Deve. [KB] [Mühennâ]

tivermek¹, [tiv-er-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* İtivermek. [DS]

tivermek², [té-mek / ti-mek + ver-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Söylemek; anlatmak. [DS]

tivi, [tevi / tivi] {eT} *is.* Deve. [DLT]

tivil¹, [tiv-il] {ağız} *sf.* Kıpırtı; titreme. ☞ **tivil tivil etmek**, {ağız} *Yerinde duramamak; sürekli kıpırdamak.* [DS]

tivil², [tiv-il] {ağız} *is.* Lif; tel; iplik. ☞ **tivil tivil olmak**, {ağız} (*Kumaş için*) eskimek; ipliklenmek; lif lif olmak. [DS]

tivirmek, [tiv-ir-mek / tiv-er-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* İtivermek. [DS]

tivremek, [tivrē-mek] (*tivre:mek*) {eT} *gçsz. f. [-r]* Batmak; saplanmak. [Nevâyî]

tivriz, [tivriz] {ağız} *is.* Çok uzak yer. [DS]

tivsemek, [tiv-se-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor]*

- (Kumaş için) eskimek; ipliklenmek; lif lif olmak. [DS]
- tivilmek**, [tiv-si-l-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] → tivsemek. [DS]
- tivirmek**, [tiv-si-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] → tivsemek. [DS]
- tivtik**, -ği [tiftik] {ağız} is. Tiftik. [DS]
- tivtiklenmek**, [tiftik-le-n-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] → tivsemek. [DS]
- tivtimek**, [tifti-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] → tivsemek. [DS]
- tiy**, [tiy] {ağız} ünl. Şaşkınlık belirtir ünlem.
- tiyamin**, [Fr. thiamine] is. biy. Tohum embriyosunda ve bira mayasında bulunan, noksanlığı beriberi hastalığına sebep olan, suda çözünen bir vitamin; B₁ vitamini.
- tiyan**, [Yun. tighani => tıgan / tiyan] {ağız} is. Orta büyüklükte bakır kazan. [DS]
- tiyar**, [? tiyar] {ağız} is. Başlık; serpuş. [DS]
- tiyatora**, [İt. teatro] {ağız} is. Tiyatro. [DS]
- tiyatoru**, [İt. teatro] {ağız} is. Tiyatro. [DS]
- tiyatro**, [Yun. theatron / Lat. theatrum > İt. teatro] (tiya'tro) is. 1. Komedi, dram, trajedi, vodvil vb. gibi edebî ve sanat ürünlerinin sahnelendiği, oynandığı yer ya da yapı. 2. Bu tür eserleri seyirciler önünde oynama sanatı. 3. İzleyicilere sunulan bu tür oyunun bizzat kendisi; temsil. 4. Bu tür oyunları düzenleyen, sunan kurum. 5. Oyun yazma sanatı. 6. Bu türden yazılmış oyunların tümü.
- tiyatrocü**, [tiyat-ro-cu] is. halk. 1. Tiyatro oyuncusu; oyuncu. 2. Tiyatro işleten kimse.
- tiyatrocülük**, -ğu [tiyat-ro-cu-luk] is. 1. Tiyatro sanatçılığı. 2. Tiyatro işletmeciliği.
- tiyatrohane**, [tiyat-ro+ Far. hâne] (tiyatroha:ne) is. Tiyatro binası.
- tiyatrosallık**, -ği [tiyat-ro-sal-lık] is. Tiyatronun özüne uygun düşen nitelik; sözle anlatılamayan şey.
- tiyatrosever**, [tiyat-ro + sev-er] sf. Tiyatrocü olmakla birlikte tiyatroya düşkünlük gösteren.
- tiyaturu**, [İt. teatro] {ağız} is. Tiyatro. [DS]
- tiyazin**, [Fr. thiazine] is. kim. Yapısında ayrık halka bulunan ve özellikle metilen mavisini içeren boyar maddelerin genel adı; C₄H₄NS⁺C⁻
- tiyazitli**, [Fr. thiazidique] sf. tıp. İdrarla yüksek miktarda potasyum ve sodyum atılmasını sağlayan idrar söktürücü ilaç grubu.
- tiyazol**, [Fr. thiazole] is. kim. Formülü C₃H₃NS olan ayrı halkalı boyar maddelerin genel adı.
- tiyazolidin**, [Fr. thiazolidine] is. kim. Formülü C₃H₇NS olan ve tiyazol türevi ayrı halkalı, doymuş boyar madde.
- tiyazolin**, [Fr. thiazolidine] is. kim. Formülü C₃H₅NS olan ve tiyazol türevi, ayrı halkalı, doymuş boyar madde.
- tiyazon**, [Fr. thiazone] is. kim. Tiyo-di-fenil-aminin fenol türevleri olan boyar maddelerin genel adı.
- tiydili**, [? tiydili] {ağız} is. Küçük cep çakısı. [DS]
- tiydirmek**, [tiğ-dir-mek / tiy-dir-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] 1. (Sıvı için) dar bir yerden basınçla fışkırtmak. 2. Fışkırtarak işlemek. [DS]
- tiyek**, -ği [tevek / tiyek] {ağız} is. → tevek. [DS]
- tiyese**, [Ar. teys > tiyese تيسه] {OsT} is. Erkek keçiler; tekeler.
- tiyhleme**, [tik-le-mek / tiyh-leme] {ağız} is. Yokuş. [DS]
- tiyhsinmek**, [tis-kin-mek / tiyh-sin-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] İrkilmek; ürpermek. [DS]
- tiyik**, -ği [tiyik] {ağız} is. Sivri doruk. [DS]
- tiyin¹**, [tē-mek (demek) > tē-yin > tiyin] bağ. Diye; için; amacıyla; diyerek. [ETY] [Gabain] [Tekin]
- tiyin²**, [tiyi / teyin تين] {eT} {OsT} {ağız} is. Sincap. [Mühennâ] [DS]
- tiyis**, [Ar. teys > tiyis تيس] {OsT} is. Bir keçi hastalığı.
- tiying**, [tiyiñ] (tiyiñ) {eT} is. Sincap. [KB]
- tiyirmek**, [tiyir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Yemek sununa eklemek batırmak. [DS]
- tiyişlemek**, [tiyiş-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] İki kişinin konuşmasını üçüncü kişi gizlice dinlemek. [DS]
- tiylak**, -ği [taylak / tiylak] {ağız} is. At yavrusu; tay. [DS]
- tiymek¹**, [tiy-mek] {ağız} gçl. f. [-er] Dikmek. [DS]
- tiymek²**, [teğ-mek / değ-mek / tiy-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] Dokunmak; değmek. [DS]
- tiyo-** [Yun. theion (kükürt) > thio-] ön ek. kim. Bir birleşikte oksijen ile yer değiştirmiş kükürt bulunduğunu belirten ön ek.
- tiyo**, [Fr. tuyau] is. → tüyo.
- tiyrek**, -ği [Ar. tiryāk => tiyrek] {ağız} sf. Az bulunan; pahalı. [DS]
- tiyreki**, [Ar. teryākī => tiyreki] {ağız} is. Tiryaki; düşkün; alışmış. [DS]
- tiyşmek**, [té-mek > ti-y-iş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] Söyleşmek. [EUTS] [Gabain]
- tiz**, [-dız / -diz / -düz / -düz] yap. e. → -dız.
- tiz¹**, [Far. tiz تيز] {eT} {eAT} {OsT} zf. 1. Çabuk; tez; acele. {ağız} (aynı) [Bahşayış] [DS] 2. Tez; yakında; hemen; derhal. 3. {eT} Ani. [Bahşayış] ☞ **tiz ayaklu**, {eAT} Ayağına çabuk. || **tiz azablu**, {eAT} Hızla cezalandıran; azabı çabuk olan. || **tiz canlı**, {ağız} Canı tez; ivercen. [DS] || **tiz deprenici**, {OsT} Atik; çevik. || **tiz-dest**, {OsT} Eli çabuk. || **tiz-fehm**, {OsT} Çabuk kavrayışlı. || **tiz günde**, {eAT} Az zamanda; kısa sürede. || **tiz hisâb eyleyici**, {eAT} Hesabı çabuk olan; çabuk hesap gören. || **tiz hisâblu**, {eAT} Hesabı çabuk gören; hesabı çabuk olan. || **tiz-**

- intikal**, {OsT} Çabuk kavrayan; anlayışlı. || **tîz-ive**, {eAT} Acele ederek; mütemadiyen; hiç durmadan. || **tîz-meşreb**, Aceleci. || **tîz-mizâc**, {OsT} Sabırsız. || **tiz ola kim**, {eAT} Yakında. || **tiz olmak**, {eAT} {OsT} {ağız} Çabuk davranmak; acele etmek. [DS] || **tîz-pa**, {OsT} Ayağına çabuk. || **tîz-per**, {OsT} Hızlı uçan. || **tîz-pervâz**, {OsT} Hızlı uçan. || **tîz-refter**, {OsT} Çabuk giden; hızlı yürüyen. || **tîz-rev**, {OsT} Yürüyüşü çabuk; çabuk yürüyüşlü. || **tîz-revan**, {OsT} Çabuk giden; hızlı yürüyen. || **tîz-tâb**, {OsT} Tez canlı; aceleci; sabırsız. || **tiz tiz**, {eAT} Çabuk çabuk. || **tîz-vîr**, {OsT} Zeki; çabuk sezen. || **tiz yürümek**, {eAT} 1. Koşmak; süratle gitmek. 2. Kayıp gitmek; yüzmek; yüzer gibi gitmek. || **tîz-zebân**, {OsT} Çabuk ve güzel konuşan.
- tiz²**, [Far. tîz تيز (ti:z) sf. 1. {eT} {OsT} Keskin; sivri; ince uçlu. [Bahşayış] 2. {OsT} Öfkeli; alıngan. 3. {eT} Çok keskin acı, ekşi ve kokulu. [Bahşayış] 4. (Ses için) ince, keskin ve yüksek. 5. fiz. (Ses için) frekansı yaklaşık 5 000 Hz. üzerinde olan. 6. {eT} Şiddetli. [Bahşayış] ☞ **tîz-bîn**, {OsT} 1. Keskin bakışlı. 2. Delici bakışları olan. || **tîz-çeşm**, {OsT} Keskin gözlü. || **tîz sayruluk**, {eT} Acı verici ağır hastalık. [Bahşayış] || **tîz-vîr** 1. Kurnaz. 2. Hızlı. 3. Keskin.
- tiz³**, [tiz] {eT} is. Diz. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB]
- tiz⁴**, [Far. tîj / dij] (ti:z) {eT} is. Yüksek yer. [DLT] ☞ **tarig art tiz**, {eT} Kaşkar'a yakın bir yayla. [DLT]
- tiz⁵**, [Çing. tiz] is. argo. Kıç; makat.
- tiza**, [? tiza] {ağız} is. Kene. [DS]
- tizab**, [Far. tîz-âb (keskin su) تيزاب (ti:za:b) {OsT} is. Kezzap.
- tizak**, -ğ [tezek / tizak] {ağız} is. Tezek. [DS]
- tizar**, [? tizar] {ağız} is. Karşı. [DS]
- tizberi**, [tez+beri] {ağız} zf. Kolay kolay. [DS]
- tizce**, [tiz-ce] {OsT} zf. Çabucak.
- tizceçük**, [tiz-ce-cük جك تيزجه] {eAT} zf. Çabucak; derhal; hemen.
- tizceğez**, [tiz-ceğez تيزجيز] {eAT} zf. Çabucak; hemen.
- tizceğîn**, [tiz-ceğîn تيزجيين] {eAT} zf. Çabucak; hemen.
- tizcek**, [tiz-cek تيزجك] zf. Acele olarak; alelacele; çabucak.
- tizde**, [tiz-de تيزده] {eAT} {OsT} zf. Çabucak; pek çabuk; hemen; az zamanda.
- tizden**, [tiz-den] {eAT} zf. Hemen; derhal.
- tizgin**, [tiz-mek (dizmek) > tiz-gin] {eT} is. Dizgin. [DLT] [Mühennâ]
- tizi**, [Far. tîzî تيزى (ti:zi:) {OsT} is. 1. Çabukluk; hızlılık. 2. eski. Keskinlik; incelik. 3. {eT} Telli çalgılarda ince tel. [Bahşayış]
- tizig**, [tiz-mek > tiz-ig / diz-ig] {eT} is. 1. Dizi; sıra; saf; silsile. [DLT] [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] 2. Gerdanlık. [EUTS]
- tiziglig**, [tiz-ig-lig] {eT} is. Süs zinciri; gerdanlık. [Gabain]
- tizik¹**, [tez-mek > tez-ik / tiz-ik] {eT} is. Seyahat; gezi. [EUTS]
- tizik²**, [tiz-mek > tiz-ik] {eT} is. İnci vb. dizisi. [Mühennâ]
- tizikmek**, [tiz-ik-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Çabuk olmak; acele etmek; ivmek. [DS]
- tizildürük**, [tiz-il-dürük] {eT} is. Çedik ve mest gibi şeylerin ucuna takılan pullar. [DLT]
- tizilmek**, [tiz-mek > tiz-il-mek] {eT} edil. f. [-ür] Dizilmek. [DLT] [KB]
- tizim**, [tiz-mek > tiz-im] {eT} is. Dizi; sıra; dizim. [DLT]
- tizinmek**, [tiz-mek > tiz-in-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Kendisi için dizmek, dizinmek. [DLT]
- tizirek**, [tiz-i-rek تيزيرك] {eAT} zf. 1. Derhal; çabucak. 2. Daha hızlı; en hızlı şekilde.
- tizişmek**, [tiz-mek > tiz-iş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] Birlikte dizmek işini yapmak; dizmekte birbirine yardım etmek. [DLT]
- tiziye**, [tiz-iye تيزيه] {eAT} {OsT} zf. Tezce; çabucak; hemen.
- tizle**, [tiz-le تيزله] {eAT} zf. Çabucak; derhal.
- tizlemek³**, [tiz³ > tiz-lē-mek] (tizle:mek) gçl. f. [-r] Dizle ezmek; dizle çiğnemek. [DLT]
- tizlemek¹**, [tiz¹ > tiz-le-mek تيزلك] {eAT} {OsT} gçl. f. [-r] Acele ettirmek; aceleye getirmek.
- tizlenmek**, [tiz² > tiz-le-n-mek تيزلنمك] {eAT} dönşl. f. [-ür] Hiddetlenmek.
- tizleşme**, [tiz-le-ş-me] is. Tizleşmek eylemi.
- tizleşmek**, [tiz²-le-ş-mek] gçsz. f. [-ir] Tiz duruma gelmek; tizlik kazanmak.
- tizletmek**, [tiz³ > tiz-le-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Dizletmek; dizle teptirmek. [DLT]
- tizlig**, [tiz³ > tiz-lig] {eT} sf. 1. Dizli; dizi olan. [ETY] 2. mecaz. Güçlü; kuvvetli. [ETY] [Tekin]
- tizlik**, [tiz¹ > tiz-lik] {eAT} is. Çabukluk; sür'at; hız.
- tizlik**, -ği [tiz² > tiz-lik] {eT} is. 1. Tiz olma durumu; incelik ve keskinlik. [Bahşayış] 2. {eAT} Sertlik. ☞ **tizlik etmek**, {OsT} Kırıcı davranmak.
- tizlinmek**, [tiz-il-mek > tiz(i)l-in-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Dizilmek. [DLT]
- tizme**, [tiz-me] {eT} is. Şalvarın uçurluğu; torbanın bağı; buna benzer şeyler. [DLT]
- tizmek¹**, [tiz-mek] {eT} gçl. f. [-er] Dizmek; sıralamak. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ]
- tizmek²**, [téz-mek > tiz-mek] {eT} gçsz. f. [-er] Kaçmak; firar etmek. [EUTS]

tizna, [Far. *tiz-nā* تيزنا] (*ti:zna:*) {*OsT*} *is.* Bıçak, kılıç gibi araçların keskin tarafı; bıçak ağzı.

tizrek, [tiz¹ > tiz-(i)rek] {*eAT*} {*OsT*} *zf.* **1.** Derhal; çabucak. **2.** Daha çabuk; en çabuk.

TL [Türk Lirası] *kısalt.* Türk Lirasının kısaltması.

TI [Yun. *thallos* (filiz, sürgün, dal) > İng. thallium] *is. kim.* Atom numarası 81, atom kütlesi 204,3 olan, kurşun renginde, dövülerek yassılaştırılabilen, yoğunluğu 11,85 olan, 303,5°C'de ergiyen, özellikleri bakımından alkali metallere benzeyen, hava ile temas ettiğinde bozularak havanın nemi ile talyum hidroksiti veren talyum elementinin simgesi.

tif, [Fr. *téléphone*] *is. kısalt.* Telefonun kısaltması.

tlg, [Fr. *télégraphe*] *is. kısalt.* Telgrafın kısaltması.

tlks, [Fr. *telex*] *is. kısalt.* Teleksin kısaltması.

TM [Türk+ mal-ı] *kısalt.* Türk sinai ürününü ifade eden kelimelerin kısaltması.

Tm, [Fr. *thulium*] *is. kim.* Nadir topraklar grubundan atom numarası 59, atom ağırlığı 169.4 olan, özellikleri iyi bilinmeyen, tuzları yeşil renkli bir element olan tulyumun simgesi.

Tn, [Fr. *thoron*] *is. kim.* Toryum elementinin kütle sayısı 220 olan izotopu olan toronun simgesi.

tnt, [Fr. *tri-nitro-toluène*] *kısalt.* Patladığında, bir gramından 1000 kalori (4,18 x 10³ jul) açığa çıkan, C₆H₂(NO₂)₃CH₃ formülü ile gösterilen (üç kez nitrolanmış toluen türevi) *trinitrotoluen*'in kısaltması.

to¹, [to] {*eT*} *is.* Bulamaç gibi pişirilen bir un. [DLT]

to², [to] {*ağız*} *is.* Kemik iliği. [DS]

tob, [töb] (*to:b*) {*eT*} *is.* Top. [Clauson]

toba, [Ar. *tevbe* => tövbe / toba] {*ağız*} *is.* Tövbe. [DS]

tobak, -ği [tob-ak] {*ağız*} *sf.* Toparlak. [DS]

tobalak, [tob-alak طوبالاق] {*OsT*} *is.* Havlican.

toban, [tob-an] {*ağız*} *is.* Sac altına konan bir tür toprak sacayak. [DS]

tobengi, [? tobengi] {*ağız*} *is.* Kuzey yeli; poyraz. [DS]

tobık, [töb > tob-ık] {*eT*} Topuk. [EUTS] ☞ **tobık süñük**, {*eT*} *Topuk kemiği.*

tobra, [Far. *töbra*] {*eT*} {*eAT*} *is.* Torba. [Bahşayış]

tobuçak, [tob-u-çak / top-çak] {*eT*} *is.* Uzun bacaklı ve uzun boyunlu Ön Asya türü at. [Nevâyi]

tobuk, -ğu [tob-uk] {*ağız*} *is.* Çorak yerlerde biten bir çeşit ot. [DS]

tobulgak, [tob-ul-ğāk] (*tobulga:k*) {*eT*} *is.* Yumruları taze iken yenilen çok yıllık otsu bitki; topalak; ab-dülleziz, (*Cyperus esculentus*). [EUTS]

tobun, [töb > tob-un / tobun-lug] {*eT*} *is.* Bir parça yemek. [DLT]

tobunluğ, [töb > tob-un-lug] {*eT*} *is.* → **tobun**.

toca, [İt. *tocca*] (*to'ca*) *is.* Bir halat ya da zincirin dolaşıp kör düğüm olması.

tod¹, [töd] (*to:d*) {*eT*} *is.* Toy kuşu. [DLT]

tod², [tod / tot / tut] {*eT*} *sf.* Değersiz; kıymetsiz; kö-tü; sefil; ucuz. [ARAT] [EUTS]

tod³, [tö-mak > to-d] {*eT*} *zf.* **1.** Tam; dolu; tamam. [EUTS] [Gabain] **2.** Bütün; hep; tekmil. [EUTS]

todagma, [tod-a-ğma] {*eT*} *sf.* Hakir gören. [ARAT]

todamak, [tod-ā-mak] (*toda:mak*) {*eT*} *gçl. f.* [-r] Hakir görmek; değersiz saymak; değersiz telakki etmek. [EUTS] [ARAT]

todan, [toda-n] {*ağız*} *sf.* **1.** Uyuşuk. **2.** Hantal. [DS]

todanlık, -ği [todan-lık] {*ağız*} *is.* Rahatlık; durgunluk; dinginlik. [DS]

todarmak, [toda-r-mak ?] {*ağız*} *gçl. f.* [-ır] Hatırlamak; ansımak. [DS]

todgurçı, [töd-ğur-çī] (*todgurçı:*) {*eT*} *sf.* Doyuran. [DLT]

todğun, [töd-mak > toğ-ğün [Clauson böyle okumuş] [DLT'te *tadgün biçimindedir*]] (*todgu:n*) {*eT*} *sf.* İrmak. [DLT]

todğurdaçı, [töd-ğur-daçī] (*todğurdaçı:*) {*eT*} *sf.* Doyuran; doyurucu. [DLT]

todğurmak, [töd-ğur-mak] {*eT*} *gçl. f.* [-ur] Doyurmak; bıktırmak. [DLT] [EUTS]

todğurmuş, [töd-ğur-muş] {*eT*} *sf.* Doyurulmuş. [DLT]

todğurtmak, [töd-ğur-t-mak] {*eT*} *gçl. f.* [-ur] Doyurtmak. [DLT]

todğuruğlı, [töd-ğur-uğlı] {*eT*} *sf.* Doyuran. [DLT]

todğurumsınmak, [töd-ğur-umsın-mak] {*eT*} *dönşl. f.* [-ur] Doyurur görünmek. [DLT]

todğurunmak, [töd-ğur-un-mak] {*eT*} *dönşl. f.* [-ur] Doyurur görünmek. [DLT]

todğuruşmak, [töd-ğur-uş-mak] {*eT*} *işteş. f.* [-ur] Birlikte doyurmak; doyurmakta yardım ve yarış etmek; doyuruşmak. [DLT]

todi, [Çing. *todi*] {*ağız*} *is.* **1.** Çingene. **2.** Yaramaz çocuk. [DS]

todlıç, [töd-mak > toğ-lıç] {*eT*} *is.* Kuğu veya pelikan türü bir kuş. [KB]

todmak, [töd-mak] (*to:dmak*) {*eT*} *gçsz. f.* [-ar] Doyurmak; dolmak. [ETY] [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Tekin]

todu, [? todü] {*ağız*} *is.* Su kıyılarında yetişen küçük ağaçların oluşturduğu orman. [DS]

todum, [töd-mak > toğ-um] {*eT*} *is.* Doyum. [KB]

todun¹, [töd-mak > toğ-un / Çin. t'u t'un / tou duen] {*eT*} *is.* **1.** Köyün ileri gelen kişisi; büyüğü; başkan. **2.** Su dağıtıcı. [DLT]

todun², [? todun] {*ağız*} *is.* Çorak yerlerde biten bir tür ot. [DS]

- todunçsuz**, [toğ-un-mak > toğ-un-ç-suz] {eT} sf. Doymaz. [EUTS] [Gabain]
- todunmak**, [tōđ-mak > toğ-un-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Doyar gibi görünmek; doymak. [DLT] [KB]
- todurğan**, [tōđ-mak > toğ-ur-ğan] (todurga:n) {eT} sf. Her zaman doyuran. [DLT]
- todurmak**, [tōđ-mak > toğ-ur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Doyurmak. [DLT] [EUTS] [KB]
- tof**, [ʔ tof] {ağız} is. Badem ve ceviz kabukları üstündeki etenli bölüm. [DS]
- tofar**, [ʔ tofar] {ağız} is. Yaşıt. [DS]
- tofdamak**, [tok-ta-mak > tof-ta-mak / tof-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor] 1. Dinlenmek; rahatlamak. 2. Serinlemek. [DS]
- toflamak¹**, [top-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Toplamak. [DS]
- toflamak²**, [tof-lâ-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Ceviz ve bademin yeşil kabuklarını çıkarmak. [DS]
- toflan**, [Yun. daphne / daphnélio] {ağız} is. Karayemiş; taflan, (*Laurocerasus officinalis*). [DS]
- toflanmak**, [top-la-n-mak > toflan-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Toplanmak. [DS]
- tofran**, [ʔ tofran] {ağız} is. Testi biçiminde iki kulplu yayık. [DS]
- toftamak**, [tok-ta-mak > tof-ta-mak / tof-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor] 1. Dinlenmek; rahatlamak. 2. Serinlemek. [DS]
- toftaşmak**, [top-la-ş-mak > toftaş-mak] {ağız} işteş. f. [-ır] Derlenip toplanmak. [DS]
- tofu**, [Jap. tofu] is. Soya peyniri.
- tofur**, [tohur / tofur] {ağız} is. 1. Ürün. 2. İnek yavrusu; buzağı. [DS] ☞ **tofur etmek**, {ağız} (Aile içindeki bireylerden birisi için) ortak gelir ve kazancın bir bölümünü diğerlerinden gizli olarak ayırmak ve biriktirmek. [DS]
- tofus**, [Yun. tophos > F. tofus] is. tıp. Gutlu hastalarda, dokulardaki ürik asit birikiminin göstergesi olan taşlar.
- toga¹**, [Lat. toga] (to'ga) is. İhram.
- toga²**, [toğ-mak > tog-a] {ağız} is. Kendiliğinden yetişen ve yenilebilir otlar. [DS]
- toga³**, [Far. dūğ-bā > toğ-va توغا ? / eT to-d-mak (doymak) > to-d-ga tōga] (to:ga) {ağız} is. Toyga. [DS]
- togsunmak**, [tok-sun-mak > tog-sun-mak] {ağız} dönşl. f. [-ur] Doymak. [DS]
- toğu**, [toğu] {ağız} is. Küçük kulaklı keçi. [DS]
- toğ¹**, [tō-mak (kısır olmak) > tō-ğ] (to:ğ) is. Engel; sırt; tıkama. [ETY]
- toğ²**, [tōğ] (to:ğ) {eT} is. 1. At ayaklarının kazdığı çukurdan çıkan toz. [DLT] 2. Toz duman. [KB]
- toğ³**, [toğ-u] is. Doğu. [ETY]
- toğ⁴**, [tok / toğ] {ağız} sf. 1. (Tane için) iri ve dolgun. 2. Çimen. [DS]
- toğa¹**, [toğ-mak > toğ-a] zf. 1. Doğuştan; doğduğundan beri. [IKPÖy.] 2. Doğarak; doğumla. [IKPÖy.] ☞ **toğa turmak**, {OsT} Doğmak üzere olmak.
- toğa²**, [tuğ-mak / toğ-mak > tuğ-a] 1. Hastalık; sakatlık. [EUTS] [Gabain] [KB] 2. İç ağırlığı. [DLT] 3. Kör. [EUTS] 4. Uğursuzluk.
- toğa³**, [toğ-a] {eT} sf. Geçen. [Gabain]
- toğa⁴**, [tok-u / toğ-a] {eT} is. Toka. [Clauson]
- toğa⁵**, [Far. dūğ-bā > toğ-va توغا ? / eT to-d-mak (doymak) > to-d-ga > toyga > toğā توغا] {OsT} is. → toyga.
- toğa⁶**, [toğa] {ağız} is. Erkek oğlak. [DS]
- toğaç**, -cı [tok-aç / toğaç] {ağız} is. Fasulye tanelerini kabuğundan çıkarmakta kullanılan kalın ve uzun sopa. [DS]
- toğaklık**, [*toğāk > toğak-lık] {eT} is. Süzgeç yapılabilecek ağaç. [DLT]
- toğalış**, [toğā > toğa-lığ] {eT} is. Hastalıklı; illetli. [Clauson]
- toğan**, [toğ-an / doğan] {eT} is. zool. Doğan. [ETY] [Gabain] [KB] [Bahşayış] ☞ **toğan avazı**, {eT} Doğan sesi. [Bahşayış]
- toğar**, [toğ-ar] {eT} is. Doğu. [KB]
- toğasız**, [toğā-sız] {eT} sf. Hastaliksız; sıhhatli; sağlıklı. [EUTS]
- toğay**, [toka / toğay] {ağız} is. Halka. [DS]
- toğdaç**, [toğ-daç طوغداچ] {eAT} is. Doğacak yavru; ana karnındaki yavru.
- toğdah**, [toğdak > toğdah] {ağız} is. Leylekten iri, eti yenen, kızıl tüylü bir göçmen kuş; toy kuşu. [DS]
- toğdak**, [toğ-da-k] {eT} is. Toy kuşu. [Nevâyi]
- toğdı**, [toğ-mak > toğ-dı] {eT} is. Doğdu. [IKPÖy.]
- toğduk**, [toğ-duk] {eT} is. Ana bir kardeş. [Mühennâ]
- toğka**, [toy-ga > toğka] {ağız} is. → toyga. [DS]
- toğla**, [toğla] {ağız} is. Yünü veya kılı alınmış ham deri. [DS]
- toğlamak**, [tōğ > toğ-lâ-mak] (toğla:mak) {eT} gçl. f. [-r] Kapatmak; engellemek; set çekmek. [DLT]
- toğlı**, [tok-lu / toğlı / toğlu] {ağız} is. → toğlu. [DS]
- toğlu**, [tok-lu / toğlu] {ağız} is. Bir yaşında erkek kuzu. [DS]
- toğmak**, [toğ-mak / tuğ-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] 1. Dünyaya gelmek; doğmak. {eAT} (aynı) [ARAT] [DLT] [EUTS] [IKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler] [Mühennâ] 2. Meydana çıkmak; belirlemek; çıkmak; neşet etmek. [DLT] [ETY] [KB] 3. Yükselmek; havalanmak; göğe ağmak; ufukta yükselmek. {eAT} (aynı) [DLT] [KB] 4. Üzerinden geçmek; aşmak. [ETY] 5. is. Doğuş; çıkış. {eAT} (aynı) [EUTS] ☞ **toğa durmak**, {eAT} Doğmak üzere olmak.

toğmış, [toğ-mak > toğ-mış طوغمىش] {eT} is. **1.** {eT} Akriba. [EUTS] **2.** sf. Dünyaya gelmiş; doğmuş. [IKPÖy.] **3.** {eAT} Ufukta yükselmiş. ☞ **toğmışım**, *Akrabam; uruğum.* [EUTS]

toğom, [Far. tohm => tohum / toğom] {ağız} is. Tohum. [DS]

toğot, [toğ-mak > toğ-ut / toğ-ot] {eT} is. Güneşin doğması. [EUTS]

toğradaçı, [toğrā-mak > toğrā-dāçī] (toğra:da:çı:) {eT} sf. Doğrayan; doğrayıcı. [DLT]

toğrağ, [toğrā-mak > toğrāğ [Clauson böyle okumuş] [DLT'te tuğrağ / tuğzağ]] (toğra:ğ) {eT} is. Dönüşte, geri alınmak üzere hakan tarafından binmeleri için askerlerine verdiği at.

toğrağan, [toğrā-mak > toğra-gān] (toğrağa:n) {eT} sf. Daima doğrayan. [DLT]

toğrağı, [toğrā-mak > toğra-ğī] (toğrağı:) {eT} is. Doğrama; doğrama biçimi; doğrayış. [DLT]

toğrağlanmak, [toğrağ-la-n-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] (Savaşa giden asker için) hakan tarafından kendisine sonra iade edilmek üzere biniş için verilen ata sahip olmak.

toğrağlı, [toğrā-mak > toğra-ğ-lı] {eT} sf. Doğramayı düşünen. [DLT]

toğrağlık, [toğrā-mak > toğra-ğ-lik] {eT} sf. Doğramak hakkı olan. [DLT]

toğrağsak, [toğrā-mak > toğrağ-sāk] (toğrağsa:k) {eT} sf. Doğramak isteyen. [DLT]

toğrağsık, [toğrā-mak > toğra-ğ-sık] {eT} sf. Doğramak hakkı olan. [DLT]

toğrağu, [toğrā-mak > toğra-ğū] (toğrağu:) {eT} sf. Doğranacak olan; doğranmaya uygun; doğranmak için ayrılmış. [DLT]

toğrağuçı, [toğrā-mak > toğra-ğū-çī] (toğrağu:çı:) {eT} sf. Doğrayan; doğrayıcı. [DLT]

toğrak, [toğ-mak > toğ-ra-k] is. bot. Kavak ağacı; kavak. [DLT] [ETY] [Gabain]

toğralmak, [toğrā-mak > toğra-l-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] **1.** Doğranmak; parçalanmak. [DLT] **2.** (Ayak için) yarık oluşmak. [DLT] **3.** (Kumaş için) yırtıklar oluşmak. [DLT]

toğram, [toğ-ra-mak > toğ-ra-m] {ağız} is. Parça; tutam. [DS]

toğrama, [toğrā-ma] (toğra:ma:) {eT} is. Doğrama. [DLT]

toğramadaçı, [toğrā-mā-mak > toğra-ma-daçī] (toğramadaçı:) {eT} sf. Doğramayıcı. [DLT]

toğramağlı, [toğrā-mak > toğra-mağ-lī] (toğramağlı:) {eT} sf. Doğrayan. [DLT]

toğramak, [toğrā-mak] (toğra:mak) {eT} gçl. f. [-r] Doğramak. [DLT]

toğramış, [toğrā-mak > toğrā-mış] (toğra:mış) {eT} sf. Doğranmış. [DLT]

toğranmak, [toğrā-mak > toğra-n-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] Doğrar görünmek. [DLT]

toğraşmak, [toğrā-mak > toğra-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] **1.** Birlikte doğramak; doğraşmak; doğramakta yardımlaşmak. [DLT] **2.** Parçalanmak; yarılmak. [DLT]

toğratmak, [toğrā-mak > toğra-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Doğratmak. [DLT]

toğrı, [toğ-u-rī / toğ-rī] (toğrı:) {eT} sf. Doğru. [EUTS]

toğrıl, [toğrā-mak > toğr-ıl] {eT} is. **1.** Et ve baharatla doldurulan bağırsak; bumbar dolması. [DLT] **2.** Bir yırtıcı kuş. [DLT]

toğru, [toğ-mak > toğ-(u)r-ū طوغرو] (toğru:) {eT} {e-AT} sf. **1.** Yalan ve yanlış olmayan; gerçek; doğru. [EUTS] [KB] **2.** Yalancı olmayan; sadık. **3.** Hak yol; İslamiyete uygun. **4.** Hileli ve bozuk olmayan. **5.** Dik; dimdik. **6.** {ağız} Doğru; düzgün. [DS] ☞ **toğru durucurak**, {eAT} Hidayete ermiş; doğru yolu bulmuş. || **toğru dutmak**, {eAT} Tasdik etmek; onaylamak. || **toğru eylemek**, {eAT} **1.** Yerine getirmek; gerçekleştirmek. **2.** Düzenlemek; düzeltmek; tanzim etmek. **3.** Ayağa kaldırmak; doğrultmak. **4.** Asıl yüzüne çevirmek; döndürmek. **5.** İslah etmek. || **toğru kılmak**, {eAT} Gerçekleştirmek; yerine getirmek. || **toğru olmak**, {eAT} **1.** Doğru davranmak; doğrulukla hareket etmek. **2.** Doğrulmak; dikilmek. || **toğru söylemek**, {eAT} Doğru konuşmak. || **toğru tanuk**, {eAT} **1.** Doğruyu, gerçeği söyleyen tanık. **2.** (Allah için) her şeyi gözetleyen, her şeyi kontrol eden; (el-Müheymin 'Esmā'ül-Hüsna'-dan). || **toğru yol**, {eAT} Doğru yol; hidayet. || **toğru yol bulmak**, {eAT} Kurtuluşu bulmak; hidayete ermek. || **toğru yol dutmak**, {eAT} Doğru yolu seçmek; hidayet üzere olmak. || **toğru yol dutucu**, {eAT} Doğru yolu seçen; hidayet üzere olan. || **toğru yol dutucurak**, {eAT} Kurtuluşa en çok ermiş kimse; daha doğru yolda olan. || **toğru yol dutmak**, {eAT} Doğru yolu seçmek; akıllı davranmak. || **toğru yol dutmaklık**, {eAT} Doğru yolu seçme; akıllı davranma; akl-ı selim. || **toğru yolu göstermek**, {eAT} Doğru yolu göstermek; kurtuluşa yöneltmek. || **toğru yol gösterici**, {eAT} Doğru yolu gösteren; mürşit. || **toğru yolu göstericirek**, {eAT} Daha doğru yolu gösteren; doğru yolu daha iyi gösteren. || **toğru yol göstermek**, {eAT} Doğru yol göstermek. || **toğru yollurak**, {eAT} Yollar içinde doğru olanı; hidayete en çok erdiren.

toğrul, [toğrıl / toğrul] {eT} is. zool. Bir tür yırtıcı kuş; toğrul; çakır kuşu; çakırdoğan. [Mühennâ]

toğrulmak, [toğrā-mak > toğr-ul-mak] {eT} döñşl. f. [-r] Doğranılmak; parçalanmak. [EUTS]

toğruluş, [toğru-l-uş طغرولىش] {eAT} sf. Düz.

toğrumak, [toğrū>toğrū-mak] (toğru:mak) {eT} gçsz. f. [-ur] Doğrulmak; yönelmek. [DLT]

- toğruşmak**, [toğrū-mak > toğru-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Birlikte yola çıkmak; yürümekte yarış etmek. [DLT]
- toğsuk**, [toğ-mak > toğ-sük] {eT} is. Doğuş. [EUTS] ☞ **kün toğsığ**, *Gün doğusu; doğu*. [DLT]
- toğşalmak**, [toğ-(u)ş-al-mak ?] {ağız} döşl. f. [-ır] Öfkesi geçmek; yatışmak; durulmak. [DS]
- toğşanık, -ğı** [toğ-(u)ş-an-ık] {ağız} sf. Kullanılmış; eski. [DS]
- toğtaşmak¹**, [toğ-(u)t-aş-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Hafiflemek. [DS]
- toğtaşmak²**, [tokta-ş-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Çevreye ve işe alışmak; uymak. [DS]
- toğturmak**, [toğ-mak > toğ-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Doğurtmak. [DLT]
- toğu**, [toğ-ū] (toğu:) is. **1.** {eT} Örf; âdet; gelenek; düzen; nizam; kanun. [EUTS] **2.** {ağız} Vatan; top-rak. [DS]
- toğuk, -ğu** [tavuk / toğuk] {ağız} is. Tavuk. [DS]
- toğukgöti**, [tavuk+göt-ü] {ağız} is. El ve ayaklarda oluşan küçük sivilce. [DS]
- toğulmak**, [toğ-mek > toğ-ul-mak] {eT} döşl. f. [-ur] Doğulmak; ... in sulbünden gelmek. [KB]
- toğum**, [toğ-mak > toğ-um] {eT} is. Doğum; tevellüt. [EUTS]
- toğurcun**, [tokur-cun] {ağız} is. İç içe halkalar; hare. [DS]
- toğurdınılmak**, [toğ-ur-(t)-in-il-mak] {eAT} döşl. f. [-ur] Doğurulmuş; doğum yapılmış.
- toğurğuluk**, [toğ-ur-mak > toğ-ur-ğū-luk] (toğur-gu:luk) {eT} is. Doğurma; doğum zamanı. [EUTS]
- toğurıcı**, [toğ-ur-ııcı طوغرچی] {eAT} sf. Doğurucu. ☞ **toğurıcı ata**, {eAT} *Çocuğun doğmasına sebep olan baba*.
- toğurılmak**, [toğ-ur-il-mak طوغرلق] {eAT} edil. f. [-ur] Doğurulmak.
- toğurkan**, [toğ-ur-kan طوغرکن] {eAT} sf. Çok doğuran; doğurgan.
- toğurmak**, [toğ-mak > toğ-ur-mak] gçl. f. [-ur] **1.** Doğurmak. [DLT] [EUTS] [KB] [Üç İtigsizler] **2.** Atlamak; ilerlemek. [EUTS] [Gabain] **3.** Tecavüz etmek. [EUTS] [Gabain]
- toğurmayıcı**, [toğ-ur-ma-y-ııcı طوغرمیچی] {eAT} sf. **1.** Kısır. **2.** mecaz. Yararı dokunmayan; hayırsız.
- toğurmaz**, [toğ-ur-maz طوغرمز] {eAT} sf. Kısır.
- toğurtturmak**, [toğ-ur-mak > toğ-ur-t-tur-mak] {eT} [-ur] Doğurtmak. [DLT]
- toğuru**, [toğur-mak > toğur-ū / toğr-ū] (toğuru:) zf. ... a doğru; ... a istikametinde. [ETY]
- toğuz**, [tokk-uz] {eT} sf. Dokuz. [EUTS]
- toğuzlan**, [domuz-lan] {ağız} is. Domuzlan. [DS]
- toh¹**, [toh (yans.)] is. Öksürmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *toh-kur-mak, toh-mur-uk-lu*
- toh²**, [tag / tah / tak / tıg / tih / tık / tik / toh / tok (yans.)] is. Çarpma, vurma, kakma, çalma; kendi kendine vurarak, çarparak işleme ve çalışma anlatan kök. [Zülfikar] *toh toh, toh-la-mak, toh-u-mak, toh-ta-mak*
- toh³**, [Ar. tavk طوق] {ağız} is. Çoban köpeklerinin boynlarına takılan dikenli halka. [DS]
- toh⁴**, [toh] {ağız} is. Ekilmemiş tarla. [DS]
- toh⁵**, [tok > toh] {ağız} sf. (Renk için) koyu. [DS]
- toh⁶**, [tok > toh] {ağız} sf. (Tane için) dolu; çok. [DS]
- toh⁷**, [tuh / toh] {ağız} is. "Yazıklar olsun" anlamında üzüntü ve pişmanlık bildiren ünlem; tüh; eyvah. [DS]
- toh⁸**, [toh] {ağız} is. Yeni doymuş tay. [DS]
- toha**, [toha] {ağız} is. Yaşlı manda. [DS]
- tohaç**, [tok (yans.) > tok-aç / tohaç توخاچ] {OsT} {ağız} is. **1.** Çamaşır tokmağı; tokaç. **2.** Mısır dövmeğinde kullanılan kalın sopa. [DS]
- tohafısınmak**, [Ar. tuhaf => tohaf-sın-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Tuhafına gitmek; yabansımak. [DS]
- tohan**, [? tohan] {ağız} is. Aşığın tümsek yanı. [DS]
- tohana¹**, [Far. tabh-ḥāne] {ağız} is. Mutfak. ☞ **tohana olmak**, {ağız} *Çok yiyerek şişmek*. [DS]
- tohana²**, [Far. tāb-ḥāne] {ağız} is. **1.** Kışlık oda. **2.** Sofa. [DS]
- Toharca**, [Yun. tokharoi / es. Uyg. Tokrı / Tugrı > Tohar-ca] is. Çin Türkistanı'nın kuzeyinde V-X. yy. lar arasında konuşulan eski bir Hint-Avrupa dili.
- tohaş**, [tok-a-ç > tohaş] {ağız} is. Çamaşır tokacı. [DS]
- tohdamak**, [toh-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor] **1.** Kendini bulmak; akıllanmak. **2.** Sıkıntıdan kurtulmak. [DS]
- tohdur**, [Fr. docteur => doktor / tohdur] {ağız} is. Doktor; hekim. [DS]
- tohmak**, [tok (yans.) > tok-ī-mak / tohī-mak] (tohi:-mak) {eT} gçl. f. [-r] Vurmak. [EUTS]
- tohinik, -ği** [? tohinik] {ağız} is. Pekmez ve bulgur unundan yapılan helva. [DS]
- tohkurmak**, [top-kur-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] (At için) öksürür gibi ses çıkarmak. [DS]
- tohlamak¹**, [toh-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] **1.** Koça tos vurmaya öğretmek. **2.** Durdurmak. [DS]
- tohlamak²**, [toh⁷-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor] Acımak; üzülmek. [DS]
- tohlu**, [tok-lı / toh-lı] {eT} is. Bir yıllık koyun yavrusu; toklu. [Mühennâ]
- tohli**, [tok-lu] {ağız} is. **1.** Erkek buzağı. **2.** Büyük kuzu. [DS]
- tohlu¹**, [Far. tıklī => tok-lı / tohlu طوخلو] {eAT} {ağız} is. **1.** Toklu. [DS] **2.** {ağız} Koç. [DS]
- tohlu²**, [Ar. tavk طوق > tok-lu] {ağız} is. Köpeğin ipini kesmemesi için boynuna bağlanan değnek. [DS]

tohlubaşı, [toklu+baş-ı] {ağız} is. Yemeği yapılan bir ot. [DS]
tohlucu, [tohlı-cu] {ağız} is. Batı yeli. [DS]
tohluman, [toklu-man] {ağız} is. Bir yaşında doğuran koyun. [DS]
tohm, [Far. tohm] {eT} is. Tohum. [Bahşayış]
tohma¹, [Ar. tuhma توخمة] {ağız} is. Çok yemekten ileri gelen mide şişkinliği. [DS] ☐ **tohma olmak**, {ağız} Çok yemekten dolayı mide şişkinliği rahatsızlığına uğramak. [DS]
tohma², [? tokma] {ağız} is. Manda. [DS]
tohma³, [doğ-ma ?] {ağız} sf. **1.** (İnsan veya hayvan için) ana veya babasına benzemeyen. **2.** Evlilik dışı doğan çocuk; piç. [DS]
tohma⁴, [tok-ma] {ağız} is. Bulgur, pirinç, karaciğer ve un ile yapılarak yağda kızartılan köfte. [DS]
tohma⁵, [tohma] {ağız} sf. Genç; delikanlı. [DS]
tohmah, [tok-mak / tohma] {ağız} is. Dibek taşında bulgur, yarma dövmekte kullanılan büyük, ağaç tokmak. [DS]
tohmalamak, [tohma¹-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Çok yiyerek şişmek. **2.** gçl. f. Bir şeyi elde sıkıştırmak; topak yapmak. [DS]
tohmaz, [tohm-a-z] {ağız} is. Şişkinlik; kabarıklık; ur. [DS]
tohmürüklü, [tohm-mur-uk-lu] {ağız} sf. Öksürüklü. [DS]
tohna¹, [? tohna] {ağız} is. Damlardaki yatay tahta. [DS]
tohna², [? tohna] {ağız} sf. Bir kimseyi çekemeyen; kıskanç. [DS]
tohnamak, [tokta-mak / tok-ı-n-a-mak ? > tohnamak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor] **1.** Dinlenmek; rahatlamak. **2.** Serinlemek. [DS]
toholcu, [tofur / tohul > tohol-cu] {ağız} is. Hırsız. [DS]
tohruk, -ğü [tok-ur-uk] {ağız} is. Yayık. [DS]
toht¹, [? toht] is. Kurtlara saldırdığımda üstünlük sağlamaları için çoban köpeklerinin boyunlarına takılan sivri kancaları bulunan demir halka; tasma.
toht², [toht] {ağız} is. 160 gramlık ağırlık ölçüsü. [DS]
toht³, [? toht] {ağız} is. Tortu. [DS]
tohtamak¹, [tok-ı-mak > *tok-(ı)-t-a-mak / tohtamak توخدمق] gçsz. f. [-r] **1.** {OsT} Sebat etmek; durmak; sürmek; payidar olmak. **2.** {eAT} Uymak; tabi olmak. **3.** Yaşlanmak; ihtiyarlamak.
tohtamak², [tokta-mak > toht-ta-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor] **1.** Durmak; beklemek; kalmak; dinlenmek. **2.** Serinlemek. [DS]
tohtaşmak, [tokta-mak > toht-ta-ş-mak] {ağız} döñşl. f. [-r] [-d(u)-yor] **1.** Dinlenmek; rahatlamak. **2.** Serinlemek. **3.** Mutlu olmak. [DS]
tohtatmak, [tohta-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Durdurmak. [DS]

tohtay, [tokta-mak > tokta-y] {ağız} is. Dinlenmek üzere çalışmaya ara verme. ☐ **tohtay vermek**, {ağız} Hayvanları dinlendirmek için çalışmalarına ara vermek. [DS]
tohtur, [Far. docteur] {ağız} is. Doktor; hekim. [DS]
tohuç, -cu [tok-uç] {ağız} is. Çamaşır tokacı. [DS]
tohul¹, [? tohul] {ağız} is. Bir kimsenin, ailesi içinde çaldığı para, eşya vb. şeyler. [DS]
tohul², [? tohul] {ağız} is. Birisinden yardım isteme; birisine sığınma (aman ile birlikte kullanılır, aman tohul). [DS]
tohum¹, [Far. tuhm تخم ? / eT. tokum / tukum] is. **1.** Bitkilerde, döllenmiş yumurtacığın gelişmesini tamamladıktan sonra filizlenerek yeni bir bitkinin oluşumunu sağlayan organ; çekirdek. {OsT} (aynı) **2.** mecaz. Soy; sop; nesil; sülale. **3.** {ağız} Meni; döl; spermatozoit; sperma. **4.** mecaz. Gelecekte meydana gelebilecek bir takım olay ve durumlara yol açacak olan ve onların hazırlayıcısı durumunda olan eylem ya da tutum; ortaya bir sonuç çıkarıcı olan şey; bir sonucun meydana gelmesine neden olan şey. **5.** {ağız} Damızlık erkek at; aygır. [DS] **6.** {ağız} folk. Oğlan evinden gelene giden armağan. [DS] ☐ **tohuma kaçmak**, {ağız} → tohuma kaçmak. [DS]|| **tohuma kaçmak**, **1.** Tohum üretme çağı gelmiş olmak. **2.** {ağız} Kartlaşmak. [DS] **3.** {ağız} (Kişi için) yaşlanmak; kartlaşmak; evlenme çağı gelmiş ve geçmek üzere olmak. [DS]|| **tohum avı**, {ağız} Ekiilen tarlaya tohum yemek için gelen kekliğin avlanması. [DS]|| **tohum bitkisi**, bot. Tohum elde etmek amacıyla olgunlaşıp tohumu oluncaya kadar tarlada bekletilen bitki.|| **tohum davarı**, {ağız} folk. Düğünden bir hafta önce oğlan evinden kız evine gönderilen çeyiz. [DS]|| **tohum günü**, {ağız} folk. Gelinin mutluluğunu sağlayacağı inancı ile düğünden bir hafta önce kız evinde yapılan tören. [DS]|| **tohum hakkı**, {ağız} Miras; kalıt. [DS]|| **tohum iç zarı**, bot. İki kabuklu tohumların içindeki zarı.|| **tohum kargası**, zool. Geniş tarım alanlarında, kışın tohum, tane ve bitkisel gıdalarla, ilkbaharda böceklerle beslenen ve yurdumuzun hemen her tarafında rastlanan her tarafı siyah, kalın ve kuvvetli gagalı bir karga; ekin kargası, (Corvus frugilegus).|| **tohum kavudu**, {ağız} folk. Kız evinin damada verdiği para vb. armağanlar. [DS]|| **tohum kavut**, {ağız} folk. Oğlan evinden kız evine yollanan koyun, keçi vb. armağan. [DS]|| **tohum körüdü**, {ağız} Enenmiş bir yaşındaki teke. [DS] **tohumu dökülmek**, Aşırı korku yüzünden çocuk yapma gücünü yitirmek.|| **tohum suyu**, {OsT} Döl; meni; sperma.|| **tohum taslağı**, bot. Yumurtacık.|| **tohum tutmak**, {eAT} **1.** (Dişi hayvan için) gebe kalmak; döllenmek. **2.** (Kuş için) yumurtasından civciv çıkacak hâlde olmak.|| **tohum yaprağı**, Çenek.|| **tohum zarı**, bot. Tohumu dıştan sararak onunla bütünleşen kılıf.

tohum², [toğ-um / tohum] {eT} is. Doğum. [EUTS]

tohumak, [tokī-mak > tohumak] {ağız} gçl. f. [-r] Dokumak. [DS]

tohumcu, [tohum-cu] is. Bitki tohumu yetiştiren ve satan kimse.

tohumcuk, -ğū [tohum-cuk] {ağız} is. zool. Sarı gagalı, kara karga; tohum kargası. [DS]

tohumculuk, -ğū [tohum-cu-luk] is. 1. Tohum üretme ve satma işi; tohumcunun yaptığı iş. 2. Tohum üretme tekniği.

tohumlama, [tohum-la-ma] is. Tohumlamak eylemi.

tohumlamak, [tohum-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] 1. Döllemek; döllennesini sağlamak. 2. Bir dişi hayvanı, erkekten alınan spermalarla yapay olarak döllemek; aşılama.

tohumlanmış, [tohum-la-n-ış] is. Tohumlanmak eylemi ve biçimi.

tohumlanma, [tohum-la-n-ma] is. Tohumlanmak eylemi.

tohumlanmak, [tohum-la-n-mak] edil. f. [-ır] 1. (Hayvan için) tohumlamak eylemi yapılmak; kendisine tohumlama eylemi uygulanmak; bir hayvan tarafından kendisine dölleme eylemi gerçekleştirilmek. 2. dönşl. Tohumu olmak; tohum bağlamak; tohuma durmak. 3. Tohum sahibi olmak; tohumu olmak; tohumlu hâle gelmek.

tohumlaşma, [tohum-la-ş-ma] is. Tohumlaşmak eylemi.

tohumlaşmak, [tohum-la-ş-mak] dönşl. f. [-ır] Tohum durumuna gelmek; tohum olmak.

tohumlayıcı, [tohum-la-y-ıcı] sf. 1. Tohumlama işini gerçekleştiren. 2. Dölleyici.

tohumlayış, [tohum-la-y-ış] is. Tohumlamak eylemi ve biçimi.

tohumlu, [tohum-lu] sf. 1. Tohumu bulunan. 2. Tohum ile üreyen. 3. Dölleme yeteneği bulunan. ☞ **tohumlu bitkiler**, bot. Tohumla üreyen ve tohum yapan bitkilere denir; spermatofit.

tohumluk, -ğū [tohum-luk] is. 1. Üretimde kullanılmak üzere ayrılmış tohum; ekim için ayrılan tane. 2. {ağız} Damızlık at; aygır. [DS] 3. Tohum konulan yer. 4. {ağız} folk. Kız evindeki yatılı konukların ağırılanması için oğlan evinden alınan gider karşılığı. [DS] 5. sf. Tohum olarak ayrılan. 6. Tohum olarak kullanılmaya elverişli nitelikte olan. 7. (Kışi için) ayrılıp kayırılan. 8. (Kız için) yaş ilerlemiş ve evlenmemiş; kart; geçkin.

tohumsuz, [tohum-suz] sf. 1. Tohumu olmayan. 2. (Meyve, bitki için) tohum vermeyen; döllennesiz. ☞ **tohumsuz bitkiler**, bot. Eşeyli ya da eşeysiz olarak üreyen, eşeyli üremede zigot ve embriyonun etrafında yedek besin deposu olmayan, dolayısıyla tohum meydana getirmeyen algler, mantarlar, yosunlar, kibrit otları ve eğreltiler gibi bitkiler, (Cryptogamae).

tohunmak, [tok-un-mak / tohun-mak] {ağız} dönşl. f. [-ur] Dokunmak; değmek. [DS]

tohur, [toğ-mak > toğ-ur > tohur] {ağız} is. 1. Ürün. 2. Mısır püskülü. 3. Daha gonca olmamış çiçek tomurcuğu. [DS]

tohurmak, [toğ-ur-mak / tohur-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Doğurmak. [EUTS]

toi, [toy] (toy) {eT} is. 1. Şehir; karargâh. [EUTS] 2. Eğlence; ziyafet. [EUTS]

tok¹, [tag / tah / tak / tıg / tıh / tık / tik / toh / tok (yans.)] is. 1. Çarpma, vurma, kakma, çalma; kendi kendine vurarak çarparak işleme ve çalışma anlatan kök. [Zülfikar] tok-a, tok-aç, tok-a-la-mak, tok-ı-mak, tok-mak, tok tok, tok-ta-kı, tok-ul-mak, tok-ur, tok-ur-da-mak, tok-uş-mak 2. {eT} is. Vurma, çarpma sesi. ☞ **tok tok etmek**, {eT} "Tok tok" ses çıkarmak. [DLT]|| **tok tok bolmak**, {eT} Arada geçimsizlik olmak. [DLT]

tok², [Ar. tavk طوق] is. 1. {OsT} Boyuna geçirilen zincir vb. halka; tasma. 2. {ağız} Üstüne altın dikilmiş kısa gerdanlık. [DS] 3. {eT} Yüz örtüsü; peçe. [Bahşayış]

tok³, [eT. tō-mak (doymak) > to-k طوق] sf. 1. Açlığını gidermiş; karnı doymuş olan; aç olmayan. {eT} (aynı) [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [Tekin] 2. {eT} Dolu. [Gabain] [Tekin] 3. {eAT} Koyu. 4. (Kumaş için) sık ve kalın dokunmuş; sağlam. {ağız} (aynı) [DS] 5. (Ses için) kalın ve güçlü. {ağız} (aynı) [DS] 6. mecaz. Başarı, para ve mal gibi maddî nimetlere kavuşmuş, sevgi, sevecenlik ve mutluluk gibi manevî doyumlara ulaşmış. 7. (Sigara için) nikotin oranı düşük olup yüksek yanma özelliği dolayısıyla dumanı çok çıkan. 8. {ağız} Kibirli, burunu büyük. [DS] ☞ **tok evin aç kedisi**, (Çocuk için) evde beğenip yemediği şeyleri başkalarının evinde veya yanında isteyen.|| **tok gözlü**, Mala, mülke değermeyen.|| **tok gözlülük**, Mala, mülke, maddî değerlere önem vermeme; tok gözlü olma durumu.|| **tok karnına**, Doymuş hâlde iken; açlığını gidermiş durumda iken.|| **tok olmak**, {ağız} Bir cisim bir deliğe sığmamak; büyük gelmek. [DS]|| **tok sözlü**, Hiçbir şeyden çekinmeden, hatır gönül dinlemeden söyleyeceğini söyleyen.|| **tok sözlülük**, Tok sözlü olma durumu.|| **tok tok**, (Ses için) kalın ve gür.|| **tok tutmak**, (Yiyecek için) uzun süre açlık duyurmamak.

tok⁴, [tok] {eT} sf. 1. (İnsan için) saçsız. [DLT] 2. (Hayvan için) boynuzsuz. [DLT] ☞ **tok yulki**, {eT} Boynuzsuz hayvan. [DLT]

tok⁵, [Fr. toque] is. Binicilerin bir düşme sırasında başlarını bir yere çarpmaktan korumak için giydikleri kenarsız başlık.

tok⁶, [tavuk > toyuk > tōk] (to:k) {ağız} is. Tavuk. [DS]

tok⁷, [tok] {ağız} is. 1. Sabanı oka bağlayan ağaç. 2.

- Sabanın uç demirini tahta bölümüne bağlayan demir bilezik. **3.** Aşık kemiğinin çıkıntılı yanı. [DS]
- toka¹**, [Ar. tavk ? / tok (*yans.*) > tok-ı-mak > toku > tokka / toğa] (*to'ka*) *is.* **1.** {ağız} Halka; çember. [DS] **2.** Kemer, kayış gibi bağları birbirine iştirmeğe ve istenilen genişlikte tutmaya yarayan, küçük bir dili bulunan halka; at kolanı halkaları. {eT} (*aynı*) [Nevâî] [Bahşayış] **3.** Kadınların saçlarını tutturmakta kullandıkları süs eşyası. {ağız} (*aynı*) [DS] **4.** Çığırtkan olarak kullanılan ördeklerin ayaklarına geçirilen pirinç ya da kösele bilezik. **5.** {ağız} Yemliklere hayvan bağlamak için takılan demir halka. [DS] **6.** {ağız} Kalem çengeli. [DS] **7.** {ağız} Çoban köpeklerinin boynuna takılan mahmuzlu demir halka. [DS] ⇨ **toka dili**, *Bir tokenin ortasına yerleştirilen, kemer ya da kayışın deliğine geçerek kaymasını önleyen küçük çivi.*
- toka²**, [İt. *tocare* (*dokunmak*) > *tocca* (*dokun*)] *is.* **1.** El sıkışma. **2.** Birbirinin sağlığına kadeh kaldırma. **3.** Elinin içine gizlice koyma. **4.** Dokuma tezgâhlarındaki iplik makarası. ⇨ **toka etmek**, *1. El sıkışmak. 2. Kadeh kaldırmak. 3. dnz. Karşılıklı iki şeyi gerip birbirine dayamak. 4. argo. Vermek. 5. dnz. (Sancak için) direğin tepesine kadar çekmek.*
- toka³**, [tok-a] {eT} *is.* **1.** Hastalık; sakatlık. [EUTS] **2.** *sf.* Kör. [EUTS]
- toka⁴**, [tok-a] {ağız} *is.* **1.** Bilye. **2.** Topaç. [DS]
- toka⁵**, [? toka] {ağız} *is.* Taze mısır koçanı. [DS]
- tokaç**, -cı [tok (*yans.*) > tok-ı-mak / tok-â-mak (*dövmek; vurmak; savaşta mağlûp etmek*) > tok-a-ç] *is.* **1.** Köylerde çamaşır yıkamakta kullanılan tahtadan yapılmış yassı gövdeli, saplı araç. **2.** Kurşun borularını düzeltmekte kullanılan, sert ağaçtan yapılmış araç. **3.** Tahıl dövmekte kullanılan tarım aracı. **4.** {eT} Çörek. [DLT] **5.** {ağız} Kayık küreğinin şişkin bölümü. [DS] **6.** {ağız} Toprağı pekiştirmeye yarayan ağaç tokmak. [DS] ⇨ **tokat balığı**, {ağız} *Yeni yumurtadan çıkmış kurbağa yavrusu; iribaş.* [DS]
- tokaçlama**, [tokaç-la-ma] *is.* Tokaçlamak eylemi.
- tokaçlamak**, [tokaç-la-mak] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] Tokaçla döverek yıkamak; tokaç vurmak. {ağız} (*aynı*) [DS]
- tokaçlanış**, [tokaç-la-n-ış] *is.* Tokaçlanmak eylemi ve biçimi.
- tokaçlanma**, [tokaç-la-n-ma / tok-a-ç-la-n-ma] *is.* Tokaçlanmak eylemi.
- tokaçlanmak**, [tokaç-la-n-mak] *edil. f.* [-ır] **1.** Tokaçla dövülmek; tokaç vurulmak. **2.** *dönşl. f.* [-ır] Tokaç edinmek; tokaç sahibi olmak.
- tokaçlayış**, [tokaç-la-y-ış] *is.* Tokaçlamak eylemi ve biçimi.
- tokaj**, [Tokaj (*Macaristan'da bir kent*)] *is.* → tokay.
- tokalaç¹**, [toka-la-ç طوقلاچ] *is.* **1.** {OsT} Tekerleğimsi başlık; agel. **2.** {ağız} Eğrilmek üzere bilezik biçimi verilmiş yün topağı. [DS] **3.** {ağız} *sf.* (Öküz boynuzu vb. için) düz olmayan; eğri. [DS] **4.** {ağız} (Çocuk için) bodur; şişman. [DS]
- tokalaç²**, -cı [toka-la-ç] {ağız} *is.* Tabaklanmış deri artıklarının islatılıp topak yapıldıktan sonra yakılmak için kurutulmuş durumu. [DS]
- tokalak¹**, -ğı [toka-la-k] {ağız} *is.* Topak; küçük parça. [DS]
- tokalak²**, -ğı [toka-la-k] {ağız} *sf.* **1.** Kısa boylu; tıknaz. **2.** Yuvarlak; yumru. [DS]
- tokalak³**, -ğı [toka-la-k] {ağız} *is.* Koyun, keçi vb. hayvanların kuyruk altındaki tüylerine yapışan pislik. [DS]
- tokalama**, [tok-a > toka-la-ma] *is.* Tokalamak eylemi.
- tokalamak¹**, [tok-a > toka-la-mak] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] **1.** Toka takmak. **2.** (Kemer vb. için) tokasını iştirirmek. **3.** (Saç için) toka ile tutturmak. **4.** *argo.* (Para için) vermek; toka etmek.
- tokalamak²**, [tok > tok-a-la-mak] {ağız} *gçl. f.* [-r] (Ceviz için) silmek. [DS]
- tokalan**, [toka-lan] {ağız} *is. folk.* Değnekle oynanan bir tür çocuk oyunu. [DS]
- tokalanma**, [tok-a > toka-la-n-ma] *is.* Tokalanmak eylemi.
- tokalanmak**, [tok-a > toka-la-n-mak] *edil. f.* [-ır] **1.** Toka takılmak. **2.** Tokası iştirilmek; toka ile tutturulmak. **3.** *dönşl. f.* Toka sahibi olmak; toka edinmek; tokalı hâle gelmek.
- tokalaşma**, [toka-la-ş-ma] *is.* **1.** Tokalaşmak eylemi. **2.** Tokalaşmak durumu.
- tokalaşmak¹**, [toka¹-la-ş-mak] *dönşl. f.* [-ır] Toka durumuna gelmek; toka gibi olmak.
- tokalaşmak²**, [toka²-la-ş-mak] *işteş. f.* [-ır] Tanışma, vedalaşma vb. sırasında karşılıklı olarak birbirinin elini sıkma; el sıkışmak.
- tokalı**, [toka¹-lı] *sf.* Tokası bulunan; toka takılmış olan; tokası iştirilmiş olan.
- tokalmak**, [tok-al-mak] {ağız} *dönşl. f.* [-ır] Kalınlaşmak; dolgunlaşmak. [DS]
- tokama**, [tok-a-ma] {ağız} *is.* Tarla, bağ bahçe veya mandıra kapısı. [DS]
- tokamak¹**, [tok-â-mak] (*toka:mak*) {eT} *gçl. f.* [-r] **1.** Vurmak; dövmek; ezmek; tokmaklamak. [EUTS] **2.** Sokmak; tepmek. [EUTS] **3.** {ağız} Uğramak. [DS]
- tokamak²**, [Rus. *toroydálnaya kamera s maknitnıym palem* (*manyetik alanlı toroidal oda*)] *kısalt. is.* Rus fizikçilerinin termonükleer araştırmalarda kullanılmak üzere tasarladıkları bir makine türü.
- tokana**, [Far. *ṭabḥ-hāne*] {ağız} *is.* **1.** Mutfak. **2.** Kiler. [DS]
- tokanak**, -ğı [Far. *ṭabḥ-hāne*] {ağız} *is.* Mutfak. [DS]
- tokar**, [Yun. *dokhári*] {ağız} *is.* Ağaç çengel. [DS]
- tokara¹**, [Bul. *kótara*] {ağız} *is.* **1.** Akarsularda balık

toksikoloji, [Fr. toxicologie] *is.* Zehirlerle, zehirlerin tanınması ya da organizma üzerindeki etkilerinin incelenmesi vb. bilimsel çalışmalar; ağı bilimi.

toksikoman, [Fr. toxicomane] *is.* Dışardan alınan bir takım ağılı ve uyuşturucu maddelere karşı bağımlılık kazanmış ve bunların vücutta yarattığı etkilerin arayışı içinde olan kimse.

toksikomani, [Fr. toxicomanie] *is.* Dışardan alınan bir takım ağılı ve uyuşturucu maddelere karşı kazanılmış bağımlılık; uyuşturucu tutkunluğu; ağı tutkunluğu.

toksin, [Fr. toxine] *is.* 1. Bazı canlı organizmalarda bulunan zehir; ağı. 2. Bakteriler tarafından üretilen zehirli çözünür madde.

toksisite, [Fr. toxicité] *is.* Zehirleyicilik niteliği; zehirlilik.

toksiyoloji, [Fr. toxiologie] *is.* Tıbbın zehirlerle ilgili bölümü.

toksoit, [Fr. toxoïde] *is.* Aktifliği giderilmiş zehir.

tokson, [tokkuz + ön] (*tokso:n*) {eT} *is.* Doksan.

toksun, [tokkuz+on] {eT} *is.* Doksan sayısı. [DLT]

toktamak, [tokī-mak > tok(ı)-t-a-mak > tokta-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor] 1. Dinlenmek; rahatlamak. 2. Serinlemek. [DS]

toktağan, [tok-ī-t-mak > tok(ı)t-ağan] *sf.* (Kar için) yaz kış erimeden kalan; üst üste yığılarak sıkışıp sertleşmiş.

toktok, -ğū [tok+tok] {ağız} *is.* Havan. [DS]

toktoku¹, [tok+tok-u] {ağız} *is.* Kulpsuz küçük su testisi. [DS]

toktoku², [tok+tok-u] {ağız} *is.* Ahlat kurusu ile kavruan dövülmüş mısır. [DS]

toktur, [Fr. docteur => doktor > toktur] {ağız} *is.* Doktor; hekim. [DS]

toku¹, [tokū] (*toku:*) {eT} *is.* 1. Toka; kemer tokası. [DLT] [Gabain] 2. Kuşak süsü. [Gabain]

toku², [tokū] (*toku:*) {eT} *is.* 1. Hediye; dürü; bohça. 2. Merasim; tören. [EUTS] [Gabain] 3. Töre; düzen; örf; âdet. [EUTS] [KB]

toku, [tok-u] {ağız} *is.* Çamaşır tokacı. [DS]

tokuç¹, [tok > tok-aç / tok-uç] {eT} *is.* Çörek. [DLT]

tokuç², -çu [tok (*yans.*) > tok-ī-mak / tok-ā-mak > tok-u-ç / tok-a-ç] *is.* 1. {OsT} Çamaşır tokmağı; tokaç. {ağız} (*aynı*) [DS] 2. {ağız} Et döveceği. [DS] 3. {ağız} Değnek. [DS] [♠] **tokuç balığı**, {ağız} *Yumur-tadan yeni çıkmış kurbağa yavruları.* [DS]

tokuç³, -cu [tok-uç] {ağız} *sf.* 1. (Kişi için) başı büyük, zekâsı gelişmemiş. 2. (Kişi için) alnı çıkık olan. [DS]

tokuç, -cu [tok-uç] {ağız} *is.* İki üç yaşlarındaki çocuk. [DS]

tokuçlamak, [tokuç-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Çamaşırı tokaçla vurarak yıkamak. [DS]

tokuğu, [tok-ī-mak > tok-u-ğū] (*tokuğu:*) {eT} *is.* Def tokmağı; davul tokmağı. [EUTS]

tokuk, -ğū [tok-u-k ?] {ağız} *is.* Gül goncası. [DS]

tokula, [toku-la] {ağız} *is.* Değnekle yuvarlak taşla vurarak oynanan bir çocuk oyunu. [DS]

tokulamak¹, [tokū > tokū-lā-mak] (*toku:la:mak*) {eT} [-r] *is.* Toka yapmak. [DLT]

tokulamak², [toku-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Ham ipliği tokaçla dövmek. [DS]

tokuldamak, [tok-ul-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor] (Su için) kaynamak; fokurdamak. [DS]

tokuldaşmak, [tok-ul-da-ş-mak] {ağız} işteş. f. [-ır] 1. Konuşmak; sohbet etmek; yarenlik etmek. 2. Birini kandırmak, inandırmak için konuşmak. 3. Gizli konuşmak. [DS]

tokulğ, [tokū² > toku-lığ] {eT} *sf.* Kanunî; nizami; örfе uygun; yasal. [EUTS]

tokulmak, [tok-ul-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] → tokılmak. [DLT]

tokuluğ, [tokū² > toku-lüğ] (*tokulu:ğ*) {eT} *sf.* Kanunî; nizami; örfе uygun; yasal; faziletli. [EUTS] [Gabain]

tokum¹, [tokī-mak > toku-m] {eT} *is.* Boğazlanacak hayvan; boğazlanarak kesilen hayvanın derisi. [DLT]

tokum², [Moğ. tokom] {eT} *is.* Teğelti; semer. [Nevâyi]

tokum³, [toğ-mak > toğ-um] {eT} *is.* Doğum; tevelüt. [EUTS]

tokum⁴, [tokī-mak > toku-m] {eT} *is.* Dayanak; destek. [KB]

tokumak, [tok-ī-mak (*vurmak*) / tok-ā-mak / tok-u-mak طوقمق] gçl. f. [-r] 1. {eT} Dövmek. [EUTS] [Gabain] 2. {eT} Tepinmek. [EUTS] [Gabain] 3. {eT} Bez dokumak. [Mühennâ] 4. {eAT} Vurarak birbirine geçirmek. 5. {eAT} {OsT} Çakmak; kakmak. 6. {a-ğiz} (Ceviz, erik vb. meyveleri sıırıkla vurarak düşürmek; sopa ile silmek. [DS]

tokun, [tok-un] {eT} *zf.* Tok olarak.

tokunmak, [tok-ī-mak > tok-u-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] (Hayvan için) kesmek; boğazlanmak. [DLT]

tokur¹, [tok-u-r] {ağız} *is.* 1. Büyük bilye. 2. Taş bilye. [DS]

tokur², [tok-u-r] {ağız} *is.* Küçük bağlama; cura. [DS]

tokur³, [tok-u-r] {ağız} *sf.* 1. (Kişi için) kısa boylu ve şişman; cüce. 2. (Kişi için) kısa boylu fakat güçlü. 3. (Kişi için) kaba. 4. (Kişi için) durgun. 5. (İnsan veya hayvan için) yaşlı. 6. Toparlık. 7. Gelişmemiş; siska. [DS] [♠] **tokur etmek**, {ağız} *Hoşnutsuzluğunu belli ederek soğuk davranmak.* [DS]

tokur⁴, [tok-u-r] {ağız} *is.* Su kabı. [DS]

tokura, [Bul. kótara] {ağız} *is.* İnek ahır. [DS]

tokurcak, -ğ**ı** [tokur-cak] {ağız} *is.* Çamaşır tokacı. [DS]

tokurcu, [tokur-cu(n)] {ağız} *is.* 1. Damların kıyılarına konulan yassı ağaç. 2. Verevine dokunan şayak kumaş. 3. Başları aşağıya gelmek üzere dizilen ekin demetleri. [DS]

tokurcuk, -ğ**u** [tokur-cuk] {ağız} *is.* Toprak damlara döşenen çalı çırpımın yerlere dökülmemesi için altlarına yerleştirilen ağaçlar. [DS] ☞ **tokurcuğu düzgün olmak**, {ağız} *İşi yolunda olmak.* [DS]

tokurcun¹, [tokuz / toku(r)-cun (*dokuzlu* طوقرجون) *is.*

1. {eAT} Ekin demetlerinden yapılan yığım. 2. {ağız} Başakları iç yana gelecek şekilde dokuz bağlamdan yapılmış ekin yığını. [DS] 3. {eAT} {OsT} {ağız} Yirmi dört evli bir tahta üzerinde dokuz taşla oynanan bir oyun; dokuz taş oyunu. [DS]

tokurcun², [tokur-cun] {ağız} *is.* 1. Dört köşe; kare. 2. Kirizma yapılan bağda, birer metre ara ile ip çekme işi. 3. Çizgili, desenli çarşaf. 4. Bez dokuma biçimi. [DS]

tokurcun³, [tokur-cun] {ağız} *is.* 1. Dam kıyısı. 2. Damların kıyısına konan yassı ağaçlar. [DS] ☞ **tokurcun etmek**, {ağız} *Çiğnemek.* [DS]|| **tokurcunu düzgün olmak**, {ağız} *İşleri yolunda gitmek.* [DS]

tokurdak¹, [tok-ur-da-k] {ağız} *is.* 1. İçi boş incir kurusu. 2. Özü olmayan; içi boş meyve. [DS]

tokurdak², -ğ**ı** [tok-ur-da-k] {ağız} *is.* Deve veya karıtlara takılan büyük çan. [DS]

tokurdak³, -ğ**ı** [tok-ur-da-k] {ağız} *is.* Erkeklik bezi. [DS]

tokurdama, [tok (*yans.*) > tok-ur-da-ma] *is.* Tokurdamak eylemi.

tokurdamak, [tok (*yans.*) > tok-ur-da-mak] *gçsz. f.* [-r] [-d(u)-yor] Kaynama durumundaki sıvılar içinden çıkan hava kabarcıkları tok bir ses çıkarmak; tokurtu ile kaynamak; fokurdamak.

tokurdatma, [tok (*yans.*) > tok-ur-da-t-ma] *is.* Tokurdatmak eylemi.

tokurdatmak, [tok (*yans.*) > tok-ur-da-t-mak] *gçl. f.* [-ır] 1. Tokurtu çıkartmak; tokurtu çıkararak kaynamasını sağlamak; tokurdamak eylemini yaptırmak. 2. {ağız} Nargile içmek. [DS] 3. {ağız} Su içeren ses çıkarmak. [DS]

tokurdum, [tukur-dum] {ağız} *is.* 1. Örgüt; düzen. 2. Tertip. [DS]

tokurga, [Moğ. toğurka] {eT} *is.* İbrik ve benzeri şeylerin emziği; emzik. [DLT]

tokurka, [Moğ. toğurka] {eT} *is.* → tokurga.

tokurkak, [tok-urkâ-mak > tokurka-k] {eT} *sf.* Kendini tok sayan. [ETY]

tokurkamak, [tok > tok-urkâ-mak] (*tokurka:k*) {eT} *gçsz. f.* [-r] Kendini tok saymak. [ETY]

tokurşak, -ğ**ı** [tok-ur-(u)ş-ak ?] {ağız} *is.* 1. Meşe palamudu. 2. Servi kozalağı. [DS]

tokurtu, [tok (*yans.*) > tok-ur-tu] *is.* Kaynama sırasında sıvının dibinden çıkan kabarcıkların çıkardığı tok ses.

tokusınç, [tokuz-unç / toku(s)-ınç] {eT} *sf.* Dokuzuncu. [ETY]

tokuş¹, [tok-ı-mak > tok-ı-ş / tok-u-ş] *is.* 1. {eT} Savaş; muharebe. [DLT] [Mühennâ] 2. Tokuşmak eylemi. 3. İliştirme; verme (değiş tokuş).

tokuş², [tok-u-ç] {ağız} *is.* Tokaç. [DS]

tokuşgan, [tok-u-ş-gân] (*tokuşga:n*) {eT} *sf.* Her zaman çarpışan; kavgacı. [DLT]

tokuşlag, [tokuş-lağ] {eT} *is.* Savaş yeri. [Mühennâ]

tokuşma, [eT. tok-ı-ş-ma] *is.* Tokuşmak eylemi.

tokuşmak, [eT. tok-ı-mak > tok-ı-ş-mak] *işteş. f.* [-ur] 1. Kafalarını birbirine vurmak; kafa kafaya vuruşmak. 2. {eT} {eAT} {OsT} Vuruşmak; çarpışmak; harp etmek. [DLT] 3. *dönşl. f.* {eT} Yayılmak; buluşmak. [DLT]

tokuşturma, [tokuş-tur-ma] *is.* Tokuşturma eylemi.

tokuşturma¹, [tokuş-tur-mak] *gçl. f.* [-ur] 1. Tokuşmak eylemini yaptırmak; tokuşmalarını sağlamak. 2. Kafa kafaya vuruşturmak. 3. Çarpıştırmak.

tokuşturma², [tokuş-tur-mak] {ağız} *gçl. f.* [-ur] Değiş tokuş etmek; değiştirmek. [DS]

tokutma, [tok-u-t-ma] {ağız} *is.* Köy yolu ağzı. [DS]

tokutmak¹, [tok-ı-mak > toku-t-mak طوقودمق] *gçl. f.* [-ur] 1. {eAT} Çaktırmak. 2. {ağız} Dokutmak. [DS] 3. {ağız} (Ceviz, erik vb. için) sırıkla dallarına vurarak düşürmek; sırıkla silmek. [DS]

tokutmak², [tok-u-t-mak] {ağız} *is.* Köy yolu ağzı. [DS]

tokuz¹, [toküz / tokküz / tokz] (*toku:z*) {eT} *is.* Dokuz; 9. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [KB] [Bahşayış] [Mühennâ] [Üç İtgisizler] [Tekin] ☞ **tokuz biñ**, {eT} *Dokuz bin.* [Bahşayış]|| **tokuz düzen**, {OsT} *Dokuz felek.*|| **tokuz kırk**, {eT} *Otuz dokuz.*|| **tokuz on**, {eT} *Doksan.* [DLT]|| **tokuz otuz**, {eT} *Yirmi dokuz.*

tokuz², [tok-uz] *sf.* (Kumaş için) sık ve kalınca dokunmuş; katı; dayanıklı.

tokuzar, [tokküz > tokuz-âr] (*tokuza:r*) {eT} *sf.* Dokuzar.

tokuzınç, [tok-uz-ınç / tok-uz-unç] {eT} *sf.* Dokuzuncu. [ETY]

tokuzlatmak, [tok-uz-la-t-mak طوقزلدمق] {eAT} *gçl. f.* [-ur] Döverek cezalandırmak.

tokuzunç, [tok-uz-unç / tok-uz-ınç] {eT} *sf.* Dokuzuncu. [ETY] [EUTS] [Tekin]

tokyo, [Tokyo (*Japonya'da kent*)] (*to'kyo*) *is.* Plastikten yapılmış üstü açık bir tür terlik.

tol¹, [Yun. tolos (*tonoz*)] {ağız} *is.* 1. Taş kemer; taş kemerle yapılmış kapı, oda ya da ev. 2. Kapalı çarşı. 3. Bahçe evi; kulübe. 4. Duvar. 5. Temel. 6. Yer altındaki ev veya ahır. 7. Samanlık. 8. Kuzuluk. 9.

- datmak; dümen. [DS] ☞ **toloz** **düşürmek**, {ağız} *Düzen kurarak bir kimseyi zarara uğratmak; tuzağa düşürmek.* [DS]
- toloz**³, [ʔ toloz] {ağız} *is.* Tipi; kar. [DS]
- tolp**, [töl-mak > tol-up / tol] {eT} *sf.* Bütün; hep; tamamıyla. [ARAT] [EUTS] [Gabain]
- tolpı**, [tolp-ı] (tolpı:) {eT} *zf.* Bütünü; her tarafı; bütün mahiyeti. [ARAT] ☞ **tolpu tüzün**, *Her bakımdan tam; her tarafı düzgün; pürüzsüz.*
- tolturmak**, [töl-mak > tol-tur-mak / tol-dur-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Doldurmak. [DLT]
- tolu**¹, [töl-mak > tol-ü طلو] (tolu:) {eT} *sf.* 1. Dolmuş olan; dolu; (boş olmayan); çok. {eAT} (aynı) [DLT] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] 2. Bir şeyin etrafı; çevresi. [EUTS] 3. {eAT} {OsT} İçki dolu kadeh; sağrak. ☞ **tolu ay**, {eAT} {OsT} 1. *Dolunay.* 2. *Ay ışığı; mehtap.* ☞ **tolu suyu**, {ağız} *Çamaşır yıkamakta kullanılan küllü su.* [DS]
- tolu**², [tol-u] {eT} *e.* 1. (Pekiştirme edatı) tam; bütün; tamamıyla; hep; tekmil. [ARAT] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] 2. *sf.* Mükemmel; isabetli. [Gabain]
- tolu**³, [tol-u] {eAT} {ağız} *is.* (Yağış biçimi) dolu. [DS] ☞ **tolu kesmek**, {ağız} *folk.* *O yıl az dolu yağması dileğiyle, yağın ilk dolu tanesi ailenin ilk çocuğu tarafından bıçakla ikiye kesilmek.* [DS]|| **tolu tolu**, {ağız} *Tane tane.* [DS]
- tolu**⁴, [tol-u / tol-a] {ağız} *is.* Kuyudan su çekmekte kullanılan tahta veya çinko kova. [DS]
- tolu**⁵, [eT. taluy > tolu] {ağız} *is.* Deniz. [DS]
- toluk**¹, [tolu-k تولوك] {OsT} *is.* Çiy; jale.
- toluk**², [töl-ük / tol-uk ?] {ağız} *is.* Koyun ve keçi yavrusu. [DS]
- toluk**³, [toluk > tolu] {ağız} *is.* Davar derisinden yapılmış yayık. [DS]
- toluklamak**, [toluk-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Çevirmek; dolamak; sarmak. [DS]
- tolukmak**, [tolu-k-mak طولقمق] *gçsz. f. [-ur]* 1. Köpürüp taşmak. 2. {OsT} Hiddetlenmek. 3. {eAT} Gözleri yaşla dolmak; ağlayacak hâle gelmek; dolukmak.
- tolulamak**, [töl-mak > tol-ü > tol-u-lâ-mak] (tolu-la:mak) {eT} *gçl. f. [-r]* Doldurmak. [KB]
- toluluk**, -ğü [töl-mak > tol-ü > tol-u-luk طوللق] {eT} *is.* 1. Dolu olma durumu. [KB] 2. {eAT} Ayın on dördü; bedir.
- tolum**¹, [töl-mak > tol-um] {eT} *is.* Silah. [DLT] [KB]
- tolum**², [töl-mak > tol-um] {eT} *sf.* Tam; mükemmel. [EUTS]
- tolumlanmak**, [tolum-la-n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Silahlanmak. [DLT]
- tolumluğ**, [tolum-luğ] {eT} *sf.* Silahlı. [DLT]
- tolun**¹, [töl-mak > tol-un] {eT} *sf.* 1. Dopdolu; hep. [EUTS] 2. *is.* Bütünlük; mükemmellik. [Gabain] 3. (Ay için) tam yuvarlak hâle; yusuvarlak; dolun; ayın on dördü; dolun. [DLT] [KB] ☞ **tolun ay**, {eT} {OsT} *Ayın on dördü.* [DLT]
- tolun**², [eT. tuluñ > tolun] {ağız} *is.* Kulak ile kaş arasındaki bölüm; dulun. [DS]
- tolunay**, [tol-un+ay] *is.* Dolunay.
- tolunmak**¹, [tol-un-mak طولينمق] {eAT} *dönşl. f. [-ur]* (Ay için) dolu hâle gelmek; dolunay olmak. [YE]
- tolunmak**², [tul-un-mak / toi-un-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ur]* (Güneş için) batmak. [DS]
- tolup**, [töl-mak > tol-up / tol-p] {eT} *sf.* → tol-p.
- tolursuk**, [tol-ar-suk / tolur-suk] {eT} *is.* 1. Ayak ökçesi. 2. Hayvanın art ayağı. [DLT]
- toluy**, [Çin. ta (büyük) + lywi (asil su)] {eT} *is.* Deniz. [Gabain] [EUTS]
- tolüen**, [Fr. toluène] *is.* Taş kömürü katranından elde edilen, kimyasal formülü C₆H₅-CH₂ olan benzen türevi hidrokarbon; metilbenzen; fenilmetan.
- tolvir**, [talp-ır-mak > talpar / talvir / talvar / talfar / tolvir (Clauson böyle okumuş)] {eT} *is.* Keklik. [DLT]
- tolyan**, [ʔ tolyan] {ağız} *is.* Geniş alan. [DS]
- tom**¹, [tom / tomb (yans.)] *is.* Şişmanlığı, iri olmayı ve kabarıklığı anlatan kök. [Zülfikar] *tom tom, tom-uş tomuş*
- tom**², [tom] {ağız} *is.* İnce tahta yapmaya uygun küçük tomruk. [DS]
- tom**³, [Far. tohm => tōm] (to:m) {ağız} *is.* Tohum. [DS]
- toma**¹, [tō-mak > to-mā (Clauson böyle okumuş) [DLT'te tuma]] (toma:) {eT} *is.* Köpük. [DLT] ☞ **toma buhsun**, *Küpte bulunan darı şarabının köpüren kısmı.* [DLT]
- toma**², [tom-a] {ağız} *sf.* Tombul; toparlak; tıknaz. [DS]
- toma**³, [tom-a] {ağız} *is.* Kuyruksuz tavuk. [DS]
- toma**⁴, [Meksik d. tomato / Yun. tomata] {ağız} *is.* Domates. [DS]
- tomafil**, [Fr. otomobil] {ağız} *is.* Otomobil. [DS]
- tomahavk**, [Kızıld.d. tamahacan > İng. tomahawk] *is.* 1. Kuzey Amerika yerlileri olan Kızılderililerin kullandığı savaş baltası. 2. *as.* Denizden fırlatılan Amerikan yapısı Cruise tipi güdümlü füzelerden biri.
- tomak**¹, -ğü [tom (yuvarlak şey) > tom-ak طوماك] *is.* 1. Ağaçtan yapılmış top. 2. Ağaç güz. 3. Kısa konçlu, yandan kopçalı, ökçesiz, altı kösele bir tür çizme. {OsT} {ağız} (aynı) [DS] 4. *spor.* İçki keçe, üstü meşin kaplı yuvarlak oyun aracı. 5. {ağız} Kütleleşmiş, körlenmiş sivri uç. [DS] 6. {ağız} Dayak; kötek. [DS] ☞ **tomak oyunu**, *Tomak adı verilen top ile rakip oyuncuların vurma esasına dayanan altışar kişilik iki ekip arasında oynanan bir spor karşılaşması.*

- tomak²**, [tom-ak] {ağız} *sf.* 1. Yuvarlak. 2. (Kişi için) kısa boylu. 3. (Bebek için) çok şişman. [DS]
- tomak³**, [tō-mak / tū-mak] (*to:mak*) *gçsz. f. [-r]* 1. Dolmak; dolu olmak. 2. Doymak. [Gabain] [ETY] [Tekin]
- tomaka¹**, [tomak-a] *is.* 1. *folk.* Türkmen kadın süslerinde önemli bir yeri olan, çene altından ve yanaklar üzerinden dolanarak baş örtüsüne kancalarla tutturulan altın ya da gümüş takı. {ağız} (*aymı*) [DS] 2. {ağız} Çocuk oyunlarında kamçı yerine kullanılan, ucuna düğüm atılmış büyük mendil. [DS]
- tomaka²**, [tomak-a] {ağız} *sf.* Güdük; yuvarlak; küçülmüş. [DS]
- tomakçı**, [tomak-çı] *is. spor.* 1. Tomak oyuncularına verilen ad. 2. *sf.* Eli çabuk; hızlı iş gören.
- tomalacık, -ğı** [toma-la-cık] {ağız} *sf.* Tombul; toparlak. [DS]
- tomalaç**, [tom-al-aç طومالاج] {eAT} *sf.* 1. Tümsek; yumru; kambur. [TS] 2. Yokuş.
- tomalak, -ğı** [toma-l-ak] {ağız} *sf.* Tombul; tıknaz; toparlak. [DS]
- tomalan, ,** [tom-al-an طوملن] {eAT} *is. bot.* Domalan mantarı.
- tomaliç**, [tom-al-iç طومالچ] {eAT} {OsT} *sf.* 1. → tomalaç. 2. {ağız} Tepe; tümsek. [DS] ☞ **tomaliç gözlü**, {OsT} *Fırlak gözlü; patlak gözlü.* || **tomaliç olmak**, {OsT} 1. *Yumrulaşmak; tümsekleşmek.* 2. (*Göz için*) *fırlak olmak; pırlak olmak.*
- tomalmak¹**, [tom (*yans.*) > tom-al-mak طوملمق] *gçsz. f. [-ur]* 1. {eAT} {OsT} *Yusyumu kabarmak; tümsek oluşturmak.* 2. {ağız} *Secde eder gibi durmak.* [DS]
- tomalmak²**, [tom-al-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* → tom-sumak. [DS]
- toman**, [Far. tunbān] {ağız} *is.* 1. Don; şalvar. 2. Kadın şalvarı. 3. Bol pantolon. [DS]
- tomanı**, [? tomanı] {ağız} *is.* Mısır sapsarı tutamlarının bir kazık çevresinde toplanması ile oluşturulan yığın. [DS]
- tomar**, [Yun. tomos (*kitap cildi*) / tomarios > Ar. tümār] *is.* 1. Dürülerek boru biçimine getirilmiş deri ya da kâğıt, karton. 2. Eskiden topların içini temizlemekte kullanılan ucu fırçalı büyükçe çubuğa verilen ad. 3. Yastık ya da minder üzerine geçirilen kalın kumaş. 4. Emme basma tulumba gövdesi. 5. Kaba, parlak tüylü köpek. 6. *sf.* Sarılıp silindirik biçimine getirilmiş olan.
- tomara**, [? tomara] {ağız} *is.* Bir tür yaban pazısı. [DS]
- tomarı**, [tomar-ı] {ağız} *zm.* Tamamı; tümü; hepsi. [DS]
- tomarlamak**, [tomar-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i) -yor]* 1. Bir araya yığmak; toplamak. 2. Deste yapmak. [DS]
- tomarmak**, [tom-ar-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* So-murtmak. [DS]
- tomas**, [tomas] {ağız} *is.* Kaymaktan yapılan bir tür tulum peyniri. [DS]
- tomaşmak**, [tom-aş-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Darılmak. [DS]
- tomat**, [Meksik d. tomato / Yun. tomata] {ağız} *is.* Domates. [DS] ☞ **tomat ekşisi**, {ağız} Salça. [DS]
- tomata**, [Meksik d. tomato / Yun. tomata] {ağız} *is.* Domates. [DS]
- tomatça**, [Yun. tomata] {ağız} *is.* Patates. [DS]
- tomate**, [Yun. tomata] {ağız} *is.* Domates. [DS]
- tomatır**, [? tomatır] {ağız} *is.* 1. Yığın. 2. Elli bağlamdan oluşan keten yığını. [DS]
- tomati**, [Yun. tomata] {ağız} *is.* Domates. [DS]
- tomatısma**, [Fr. romatisme] {ağız} *is.* Romatizma. [DS]
- tomatos**, [Yun. tomata] {ağız} *is.* Domates. [DS]
- tomaz**, [tom-az] {ağız} *sf.* 1. Tombul; toparlak; tıknaz. 2. (Kişi için) eğri burunlu. 3. (İnsan ya da hayvan için) çok küçük; yavru. 4. Güldürücü; şen; şakacı. [DS]
- tomb¹**, [tom / tomb (*yans.*)] *is.* Şişmanlığı, iri olmayı ve kabarıklığı anlatan kök. [Zülfikar] *tomb-al-ak, tomb-ul, tomb-iş, tomb-uş*
- tomb²**, [tomb / tömb / tönb / tumb / tumb (*yans.*)] *is.* Yuvarlanmayı, takla atmayı, dengeyi kaybederek düşmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tomb-ak, tomb-al-ak, tomb-ul*
- tombadı**, [tomb (*yans.*) > tomb-ad-ız] {ağız} *sf.* Şişman ve kısa boylu. [DS]
- tombak¹, -ğı** [Tayca. tambac > Fr. tombac] *is.* 1. Birleşiminde % 80 bakır, % 20 çinko bulunan, el işçiliğinde genellikle şerit ya da tel biçiminde kullanılan alaşım. 2. Altın-cıva amalgamıyla sıvandık-tan sonra ısıt yöntemlerle cıvanın uzaklaştırılmasıyla yapılan altın kaplama işlemi. 3. {ağız} Bakır ya da tuncun altınla alaşımından elde edilen maden. [DS] 4. *sf.* Bu metalden yapılmış olan.
- tombak², -ğı** [tomb (*yans.*) > tomb-ak] {ağız} *sf.* 1. Toparlak, küre biçiminde. 2. Tombul; toparlak; tıknaz. 3. *is.* Bilye; zıpzıp. [DS] ☞ **tombak tombak**, {ağız} *Top top; topak topak.* [DS]
- tombak³, -ğı** [tomb (*yans.*) > tomb-ak] {ağız} *is.* Yüksek toprak yığını; tümsek; tepe. [DS]
- tombak⁴, -ğı** [tomb (*yans.*) > tomb-ak] {ağız} *is.* 1. Şeftali. 2. Kayısı. [DS]
- tombak⁵, -ğı** [tomb (*yans.*) > tomb-ak] {ağız} *is.* Tek taşlı değersiz yüzük. [DS]
- tombak⁶, -ğı** [tomb-ak] {ağız} *sf.* Başı açık. [DS]
- tombala**, [İt. tombola] (*to'mbala*) *is.* 1. Üzerinde 1'den 90'a kadar karmaşık rakamlar bulunan 24 kart ve üzerinde rakamlar yazılı 90 küçük taşın çekilmesi ile oynanan bir oyun. 2. Bir kart üzerindeki bütün rakamların doldurulması ile yapılan en bü-

yük oyun. 3. *ünl.* Bütün rakamları dolduran oyuncunun tombala yaptığını haber vermek için söylediği söz. ☞ **tombaladan çıkmak**, *Beklenmedik bir durumla karşılaşmak; umulmadık bir anda meydana gelmek.* || **tombala yapmak**, *Tombala oyununda bir karttaki bütün rakamları doldurmak.*

tombalacı, [tomb (yans.) > tomb-ala-cı] *is.* Sokaklarda tombala çektirerek para kazanan kimse.

tombalacılık, **-ği** [tomb (yans.) > tomb-ala-cı-lık] *is.* Tombalacının yaptığı iş.

tombalak¹, **-ği** [*eT.* tomb (yans.) > tomb-al-ak] *is.* Takla. ☞ **tombalak aşmak**, {ağız} *Takla atmak.* [DS] || **tombalak atmak**, {ağız} *Takla atmak.* [DS]

tombalak², **-ği** [tomb (yans.) > tomb-al-ak] {ağız} *sf.* 1. Toparlık; küre biçiminde. 2. (Kişi için) kısa boyu ve şişmanca; tombul. [DS]

tombalak³, **-ği** [tomb (yans.) > tomb-al-ak] {ağız} *is.* Domates. [DS]

tombalak⁴, **-ği** [tomb (yans.) > tomb-al-ak] {ağız} *is.* 1. Pervane. 2. Kelebek. [DS]

tombalak⁵, **-ği** [tomb (yans.) > tomb-al-ak] {ağız} *is.* Dana. [DS]

tombarlık, **-ği** [tomb (yans.) > tomb-ar-la-k] {ağız} *sf.* Yuvarlak; küre biçiminde. [DS]

tombatın, [Yun. tompáta / Ar. tummātim طمامم {ağız} *is.* Pancar. [DS]

tombatıya, [tomb (yans.) > tomb- (yans.) > tomb-at-ı-y-a] {ağız} *zf.* Boş yere; gereksiz olarak. [DS]

tombay, [dombay] {ağız} *is.* Manda. [DS]

tombaz, [tomb (yans.) > Az. tombaz طومباز] *is.* 1. İrmaklarda çalışan altı düz güvertesiz tekne; altı düz borda kayığı. {OsT} {ağız} (aynı) [DS] 2. Fıçı biçiminde yapılmış küçük duba. 3. Yan yana bağlanarak üzerine tahtalar serilmek suretiyle köprü yapılan kayıktan dubalara verilen ad. 4. {ağız} Yuvarlak biçimde bağlanmış saz demeti. [DS] ☞ **tombaz kılmak**, {ağız} *Takla atmak.* [DS]

tombik¹, **-ği** [tomb (yans.) > tomb-ik] *is.* Kuzey Afrika kıyılarında yaşayan bir tür orkinos yavrusu; tombilya.

tombik², **-ği** [tomb (yans.) > tomb-ik] *sf.* 1. Küçük çocukları severken söylenen söz. 2. {ağız} Şişmanca; tombul. [DS]

tombil, [? tombil] *is. zool.* 1. Küçük ton balığı. 2. {ağız} Küçük tür yunus balığı. [DS]

tombilik¹, **-ği** [? tomb-il-ik] *is. zool.* → tombil.

tombilik², **-ği** [tomb (yans.) > tomb-il-ik] {ağız} *sf.* Şişmanca; tombul. [DS]

tombilya, [tombil-ya ?] *is.* Orkinos yavrusu.

tombiş, [tomb (yans.) > tomb-iş] {ağız} *is.* Sevimli şişman; tombul. [DS]

tombu, [tomb (yans.) > tomb-u] {ağız} *is.* Küçük tepe; tümsek. [DS]

tombul¹, [tomb (yans.) > tomb-ul] *sf.* 1. (Kişi için)

toplu; dolgun; şişmanca. 2. (Bedenin bir bölümü için) şişmanlık belirtisi olan. 3. (Sebze için) etli ve dolgun. 4. {ağız} Sevimli. [DS]

tombul², [tomb (yans.) > tomb-ul] {ağız} *is.* İki tekerlekli at arabası. [DS]

tombul³, [tomb-ul] {ağız} *is.* Küçük üzüm salkımı. [DS]

tombulca, [tombul-ca] *sf.* Biraz tombul; tombula yakın.

tombullaşma, [tombul-la-ş-ma] *is.* Tombullaşmak eylemi.

tombullaşmak, [tombul-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Tombul duruma gelmek; şişmanlamak.

tombulluk, **-ğu** [tombul-luk] *is.* 1. Tombul olma durumu. 2. Tombul bir kimsenin niteliği.

tombulmak, [tomb (yans.) > tomb-ul-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ur]* Sıçramak. [DS]

tombuluşak, **-ği** [tomb (yans.) > tomb-ul-cak] {ağız} *is.* Gonca. [DS]

tombuluş, [tomb (yans.) > tomb-ul+uç] {ağız} *is.* Ense kökü ile sırtın birleştiği yer. [DS]

tomburcak, **-ği** [tomur-cuk] {ağız} *is.* Tomurcuk. [DS]

tomburlak, **-ği** [tomb (yans.) > tomb-ur-la-k] {ağız} *sf.* Küre biçiminde olan; toparlak. [DS]

tomburmak, [tomb (yans.) > tomb-ur-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* Tomurcuk vermesi için ağacı kesmek. [DS]

tomburt, [tomb (yans.) > tomb-ur-t] {ağız} *is.* Beş altı taneli üzüm salkımı. [DS]

tombustan, [tombustan] {ağız} *is.* Bok böceği. [DS]

tombuş¹, [tomb (yans.) > tomb-uş] {ağız} *is.* Şişmanca; tombul; toplu. [DS]

tombuş², [tomb (yans.) > tomb-uş] {ağız} *is.* Koyu pembe renkli, büyük çekirdekli bir çeşit kiraz. [DS]

tombuz, [tomb (yans.) > tomb-uz] {ağız} *is.* 1. Bir avuç; bir tutam. 2. Yumruk; boks. 3. Çoban değneğin kalın ucu. [DS]

tombuzlamak, [tombuz-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Yumruklamak. [DS]

tomçak, **-ği** [tom-çak] {ağız} *is.* Gonca. [DS]

tomdurcuk, **-ğu** [tom-dur-cuk] {ağız} *is.* Gonca. [DS]

tomeç, **-ci** [tom-eç] {ağız} *is.* Su soğutmaya yarayan toprak kap. [DS]

tomekan, [Far. tūhmūgān] {ağız} *is.* Semizotu. [DS]

tomelya, [? tomelya] {ağız} *is.* Yanan odunların bir ucunu dayamak için ocak başına konulan taş. [DS]

tomes, [? tomes] {ağız} *is.* Kaburga kemiği. [DS]

tomgavıt, [tom+kavut] {ağız} *is. folk.* Düğünde, damat evinden kız evine gönderilen yiyecek vb. armağan. [DS]

-tomi, [Fr. -tomie] *son ek.* Latin kökenli organ adlarından, o organların ameliyatla alınma işlemine ilişkin birleşik kelimeler yapan son ek.

- tomik**, -ği [ʔ tomik] {ağız} is. Tilki avı için yapılan avcı pusu yeri. [DS]
- tomku**, [tumku] {ağız} sf. Asık suratlı. [DS]
- tomkurmak**, [tom-kur-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] Surat asmak; somurtmak. [DS]
- tomlmak**, [tum > tum-lī-mak] (tomlu:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Soğumak. [EUTS]
- tomlmtak**, [tum > tum-lī-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Soğutmak. [EUTS]
- tomludu**, [tum-lī-t-mak > tum-lī-t-ū] (tomludu:) {eT} sf. Doğru; dürüst; adilane. [EUTS]
- tomluğ**, [tüm > tum-lī-mak > tum-lī-ğ] {eT} sf. 1. (Su için) soğuk. 2. (Yüz için) somurtkan. [EUTS]
- tomofil**, [Fr. otomobile] {ağız} is. Otomobil. [DS]
- tomografi**, [Fr. tomographie] is. tip. 1. Bir organın iki santim kalınlığında taranarak filmini çekmeye yarayan röntgen. 2. Bu şekilde çekilmiş röntgen filmi.
- tomp**, [tomb / tomp] {ağız} is. 1. Küçük tepe; tümsek. 2. Tarlanın çevresini belirtmek için yapılan toprak sınırları. [DS]
- tompuz**, [tomp-uz] {ağız} is. Yumru; ur. [DS]
- tomra**, [tom-ra] {ağız} is. 1. Kurumuş çamur. 2. Ayak topuğunda oluşan çatlak. [DS]
- tomru**, [tom-ru] {ağız} is. Dağlardaki küçük tepeler. [DS]
- tomruk¹**, -ğu [tom (yuvarlak şey) > tom-ur-mak (ağacı keserek kütük hâline getirmek) > tom-(u)r-uk طومروک] is. 1. Kereste hâline getirmek için belli bir uzunlukta kesilerek, dalları budanmış biçilmeye hazır ağaç gövdesi; ağaç kütüğü; kütük. {eAT} {OsT} (aynı) 2. Kalınlaşmış ağaç gövdesi. 3. Tomurcuk. 4. {ağız} Tutuk evi. [DS] 5. Doğu ülkelerinde uygulanan bir tür işkence aracı. 6. Taş ocağında kabaca yontulmuş taş parçası. 7. {eAT} {OsT} {ağız} Eskiden tutsakların ve tutukluların ayaklarına takılan tahta kelepçe. [DS] ☞ **tomruğa atmak**, es. Tutuk evine koymak. || **tomruğa vermek**, Suçlunun ayaklarını işkence aracına geçirmek. || **tomruk ağası**, {ağız} Tutukevi yöneticisi. [DS]
- tomruk²**, -ğu [tom-(u)r-uk] {ağız} is. Yumru; ur. [DS]
- tomruk³**, -ğu [tom-(u)r-uk] {ağız} is. Gonca; tomurcuk. [DS]
- tomrukçu**, [tomruk-çu] {ağız} is. Tutukevi bekçisi; gardiyan. [DS]
- tomruklama**, [tomruk-la-ma] is. 1. Tomruklamak eylemi. 2. Kesilen ağaçları tomruk hâline getirmek için parçalara ayırmak.
- tomruklamak**, [tomruk-la-mak] gçl. f. [-r] [l(u)-yor] (Ağaç için) kestikten sonra dallarını ve baş tarafını keserek kereste yapılabilecek duruma getirmek.
- tomruklanma**, [tomruk-la-n-ma / tomruk-lan-ma] is. Tomruklanmak eylemi.
- tomruklanmak**, [tomruk-la-n-mak] edil. f. [-ır] 1. (Ağaç gövdesi için) tomruk hâline getirilmek; tomruk yapılmak. 2. döş. f. (Bitki için) tomurcuklanmak.
- tomrum**, [tom-ur-mak > tom(u)r-um طومرم] {eT} {OsT} is. Tomruk; kütük. ☞ **tomrum tomrum**, {OsT} (Kabarıp çıkmak için) domur domur; art arda. || **tomrum yığaç**, {eT} Üzerinde deri, gön ve sahtiyân kesilen kütük. [DLT]
- tomruşmak**, [tom-ur-mak > tom(u)r-uş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Birlikte tomruk yapmak. [DLT]
- tomsa**, [tom-sa] {ağız} is. Kısa boylu; şişman. [DS]
- tomsalak**, -ğı [tom-sa-lak] {ağız} is. Odunun yarıl-mayan sert parçası. [DS]
- tomsek**, -ği [tomsek] {ağız} is. Gübre dökülen çukur. [DS]
- tomsu**, [tom-su] {ağız} is. 1. Küçük tepe; tümsek. 2. Yükseklik. 3. (Çoğunlukla salatalık için) kısa ve kalın. [DS]
- tomsuk¹**, -ğu [tom-su-k] {ağız} is. Küçük tepe; tümsek. [DS]
- tomsuk²**, -ğu [tom-su-k] {ağız} is. Kısa kütük. [DS]
- tomsamak**, [tom-su-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Surat asmak; somurtmak. [DS]
- tomsurmak**, [tom-su-r-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Surat asmak; somurtmak. [DS]
- tomsurtmak**, [tom-su-r-t-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Surat asmak; somurtmak. [DS]
- tomsuruk¹**, -ğu [tom-su-r-uk] {ağız} sf. (Kişi için) asık yüzlü. [DS]
- tomsuruk²**, -ğu [tom-su-r-uk] {ağız} is. Tohumun çatlayarak baş vermiş durumu. [DS]
- tomşak**, -ğı [tom-çak / tom(u)ş-ak] {ağız} is. Gonca. [DS]
- tomşuk**, [tumiş-mak > tum(ı)ş-uk] {eT} is. Kuş gagası. [DLT]
- tomta¹**, [tom-ta] {ağız} is. Kemikli büyük et parçası. [DS]
- tomta²**, [tom-ta] {ağız} is. Bağlam; tutam. [DS]
- tomta³**, [domates] {ağız} is. Domates. [DS]
- tomto**, [tomto] {ağız} is. Süt paparası. [DS]
- tomtok**, -ğu [to(m)+to/k] {ağız} pekşt. sf. Doymuş. [DS]
- tomtom¹**, [tom+tom] {ağız} is. Böbrek. [DS]
- tomtom²**, [tom+tom] {ağız} is. Tırtıl. [DS]
- tomtom³**, [tom+tom] {ağız} is. Erkek hindi. [DS]
- tomtom⁴**, [tom+tom] {ağız} is. Yığın; tümsek. ☞ **tomtom olmak**, {ağız} Tümsek tümsek, yığın yığın olmak; yığılmak. [DS]
- tomtu¹**, [tom-tu] {ağız} is. Et, bulgur ya da pirinçle karıştırılarak yapılan sulu köfte. [DS]
- tomtu²**, [tom-tu] {ağız} is. Kulplu küçük testi. [DS]
- tomturak¹**, -ğı [tom-tu-r-ak] {ağız} is. Çan; zil. [DS]
- tomturak²**, -ğı [Far. tūmtūrāk] {ağız} is. Alım; gösteriş. [DS]

tomur, [tom-ur] *is.* 1. *biy.* Koni biçimindeki herhangi bir çıkıntı; papilla. 2. {ağız} Katı. [DS] 3. {ağız} Yumru; ur. [DS]

tomurcuk, -ğu [tom-ur-uk > tom-ur-u(k)-cuk > tom-ur-(u)-cuk / tom-ur-mak > tom-ur-cuk] *is.* 1. *bot.* Bitkide bir sürgünün büyüme noktasında, çiçek ya da pek çok yaprak ve dal vermek üzere genç yapraklarla sarılmış organ. 2. Açılmadan önceki çiçek durumu; gonca. 3. *biy.* Çok hücreli bazı hayvanlarda eşeysiz üremeyi sağlayan çıkıntı biçimindeki hücre grubu. 4. Süslemecilikte, kıvrık dalların, yaprakların ucuna yerleştirilen goncaya benzer motif.

tomurcuklanma, [tomurcuk-la-n-ma] *is.* 1. Tomurcuklanmak eylemi. 2. *biy.* Bira mayasında olduğu gibi, bazı çok hücreli hayvanların eşeysiz üreme biçimi.

tomurcuklanmak, [tomurcuk-la-n-mak] *dönşl. f.* [-ur] (Bitki için) tomurcukları oluşmak; tomurcuk bağlamak.

tomurcuklu, [tomurcuk-lu] *sf.* (Bitki için) tomurcuğu bulunan; tomurcuk bağlamış olan.

tomurma, [tom (yans.) > tom-ur-ma] *is.* 1. Tomurmak eylemi. 2. {ağız} Ağacı tomruk biçiminde parçalama. [DS]

tomurmak¹, [tom (yans.) > tom-ur-mak] *gçl. f.* [-ur] 1. {eT} Ağacı dibinden keserek tomruk yapmak. [DLT] 2. {ağız} Ağacı dibinden kesmek. [DS] 3. {ağız} Ağaç dallarını kesmek. [DS] 4. {ağız} (Çoğunlukla ağaç için) uzunluğuna yarmak. [DS]

tomurmak², [tom-ur-mak / tam-ur-mak طومرق] *gçsz. f.* [-ur] 1. {eT} (Kan için) kan akmak; kanamak. [EUTS] 2. {eAT} Küçük kabarcık oluşturmak; şişip kabarmak; şişmek. 3. (Bitki için) filiz vermek üzere tomurcuk uçları belirlemek; tomurcuk oluşmaya başlamak.

tomurşak, -ğı [tom-ur-cak] {ağız} *is.* 1. Tomurcuk. 2. Meşe ağacının meyvesi. [DS]

tomurtlamak, [tom-ur-t-la-mak] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-l(u)-yor] Ağacın dallarını budayarak tepesini düzeltmek. [DS]

tomuruk, -ğu [tom-ur-uk] {ağız} *is.* Tomruk. [DS]

tomuş, [tom-uş] {ağız} *sf.* 1. Küt. 2. (Dudaklar için) büzülmüş. ☐ **tomuş tomuş**, {ağız} (Çocuk için) sevimli ve şişman. [DS]

tomuz¹, [toñ (şişman, yağlı) > toñ-uz > doñuz > tomuz [EREN]] {eT} *is. zool.* Domuz.

tomuz², [temmuz] {ağız} *is.* Temmuz. [DS]

tomuzlan, [tomuz-lan] {ağız} *is.* Domuzlan böceği. [DS]

tomuzlanböceği, [tomuz-lan+böce(k)-i] {ağız} *is.* Kın kanatlılardan, bitkilere zarar veren bir böcek, mayıs böceği. [DS]

ton¹, [ton (yans.)] *is.* İri, şişman olmayı ve sevimliliği anlatan kök. [Zülfikar] *ton ton, ton+tin, ton+toş*

ton², [tön / don طون] (to:n) {eT} {eAT} {OsT} {ağız} *is.*

1. Elbise; giyecek; kürk; üst giysisi; don. [DLT] [EUTS] [Gabain] [IKPÖy.] [KB] [Mühennâ] [DS] 2. {eAT} {ağız} Renk; hayvanın rengi. [DS] 3. {ağız} Kürk. [DS] ☐ **ton başı**, {eT} *Elbisenin baş tarafı.* [Mühennâ]|| **ton biçmek**, {eAT} *Elbise kesmek.*|| **ton bozma**, {ağız} *folk. Düğün öncesinde yapılan gelin elbisesi biçme töreni.* [DS]|| **tondan tona girmek**, {eAT} 1. Sık sık biçim değiştirmek. 2. Dilden dile dönmek.|| **ton değşürmek**, {eAT} *Kıyafet değiştirmek.*|| **ton dürmek**, {eT} *Elbiseyi çevirmek.* [Mühennâ]|| **ton eylemek**, {eAT} *Elbise yapmak.*|| **ton içine bürünmüş**, {eAT} *Örtüye sarınmış.*|| **ton idinmek**, {eAT} *Kendisine örtü yapmak; örtü edinmek.*|| **ton ini**, {eT} *Elbisenin genişliği; giyimin eni.* [Mühennâ]|| **ton örtünmüş**, {eAT} *Örtüye bürünmüş.*|| **ton tikiçi**, {eT} *Terzi.* [Mühennâ]|| **ton tutakı**, {eT} *Elbisenin kenarı.* [Mühennâ]

ton³, [toñ / doñ > don] {eT} *is.* Don; buz.

ton⁴, [Lat. tonna > Fr. tonne] *is.* 1. Bin kilograma eşdeğer kütle ölçüsü birimi; + 4°C'deki bir metre küp saf suyun ağırlığı. 2. İngiliz ölçü sistemine göre 1016 kg'lık ağırlık ölçüsü birimi; İngiliz tonu; long ton. ☐ **tonla**, *Pek çok.*

ton⁵, [Yun. thunnos / Lat. thunnus > Fr. thon] *is.* Ton balığı. ☐ **ton balığı**, *zool. Ton balığıgiller familyasından, ılık denizlerde yaşayan, mekiksi gövdeli, eti değerli bir kemikli balık; orkinoz, (Thunnus thynnus / Thynnus vulgaris).*

ton⁶, [Yun. tonos / Lat. tonus (gerilim) > Fr. ton] *is.* 1. Bir sesin tını, yoğunluk, yükseklik gibi özelliklerini belirleyen titreşim niteliği; titrem. 2. Bir ruhsal durumu ya da duyguyu veren konuşma biçimi. 3. Bir rengin açıktan koyuya kadar algılanabilen farklılıkları. ☐ **ton ayrımı**, *Fotoğraf basımında bir rengin açıklık ve koyuluk durumunu belirleme işlemi.*|| **ton bilimi**, *Tonlu dillerde, tonların incelemesini esas alan bilim dalı.*|| **ton birimi**, *Yazılışları aynı olduğu hâlde anlamları ayrı iki kelimeyi ya da heceyi birbirinden ayırmakta kullanılan gösterge.*

ton⁷, [ton] {ağız} *is.* Koyun ve keçilere takılan büyük çan. [DS]

tonağı, [tön > ton-ā-mak > tonā-ğū] (tona:ğū:) {eT} *is.* Giyecek; elbise; giyim. [EUTS] [Gabain]

tonaj, [Fr. tonnage] *is.* 1. Bir taşıtın ton cinsinden taşıyabildiği yük miktarı. 2. *dnz.* Bir ticaret gemisinin, iç hacminin belirlenmiş uluslar arası standartlara göre hesaplanmış yük taşıma kapasitesi.

tonak, [ton-ā-mak > ton-a-k طوناق] {OsT} *is.* Süs; bezek.

tonaka, [ton-ak-a ?] {ağız} *sf.* 1. Büyük; iri. 2. Sığırların aşık kemiği; büyük aşık. [DS]

tonal, -li [Fr. tonale] *sf.* 1. Ton ile ilgili; tonaliteye ilişkin. 2. *dbl.* Bir dildeki tonların işlevine ilişkin.

tonalit, [Fr. tonalite] *is.* Biotitli ve amfibollü kuvarşlı diyorit.

tonalite, [Fr. tonalité] *is. müz.* 1. Majör ve minör dizilerle bu dizilerin oluşturduğu sistem; eksensellik; tonal sistem. 2. Belirli bir tonda yazılmış olan müzik parçasının özelliği. 3. Bir elektronik alıcının tiz ve pes tonların tümünü verebilme özelliği.

tonalitik, **-ği** [Fr. tonalitique] *sf.* (Kayaç için) tonalit özelliği gösteren.

tonaltmak, [ton-ā-mak > ton-a-l-t-mak طونلدمق] {eAT} *gçl. f. [-ur]* Elbise giydirmek; donatmak.

tonamak¹, [tön > ton-ā-mak] (tona:mak) {eT} *gçl. f. [-r]* Donatmak; çekidüzen vermek; giydirmek. [EUTS]

tonamak², [tona-mak ?] {ağız} *gçl. f. [-r]* [n(u)-yor] Yağma etmek; çiğnemek. [DS]

tonan, [ton-ā-mak > ton-a-n] {eT} *sf.* Giyimli. [Mühennâ]

tonanğu, [tonā-mak > tona-n-mak > tonan-gū] (tonangu:) {eT} *is.* Giyim eşyası; giyecek; elbiseler; giyim; sarılan şey. [EUTS]

tonanma, [ton-a-n-ma طونانمق] {eAT} *sf.* Donanmış; silahlanmış.

tonanmak, [ton-ā-mak > ton-a-n-mak / don-a-n-mak طونانور] {eT} {eAT} {OsT} *dönşl. f. [-ur]* Donanmak; süslenmek; giyinip kuşanmak. [KB]

tonatmak, [ton-ā-mak > tona-t-mak] {eT} {eAT} {OsT} *gçl. f. [-ur]* 1. Giydirmek; donatmak; süslemek. {eAT} (aynı) [DLT] 2. Teçhiz etmek; donatmak. 3. {eAT} Bir kimseyi kötü sözlerle batırmak.

tonaz, [? tonaz] {ağız} *is.* Birbirine eklenmiş balık ağları. [DS]

tonbaç, **-cı** [ton-maç / tonbaç ?] {ağız} *is.* Kulpsuz küçük su testisi. [DS]

tonbatın, [Ar. tūmmātim طماطم => tonbatın] {ağız} *is.* Ak pancar. [DS]

tonbay, [Kafkas dll. tombay => tonbay طونبي] {eAT} *is.* Manda.

tonbayan, [Ar. tūmmātim طماطم] {ağız} *is.* Ak pancar. [DS]

tonbu, [? tonbu] {ağız} *is.* Meyvenin olgunlaşmamış yeri. [DS]

tonç¹, [eT. tong (içi boş olmayan; som olan) > tong-ç > toñ-ç] *is.* Çile adı verilen yay kirisinin iki ucundan her biri. ☞ **tonç kertiyi**, *Yay başlarının dış kenarlarında, çilenin ilmeklerini oturtmaya yarayan oyuklara verilen ad.*

tonç², [tonç] {ağız} *is.* 1. Tarlalar arasındaki sınırı belli eden toprak yığını. 2. İki tarla ya da bahçe arasındaki boş yer. 3. Suyun dağılması için evlek çevrelerine yapılan toprak setler. [DS]

tonç³, [tonç] {ağız} *is.* Yırtıcı hayvan ini. [DS]

tonç⁴, [tonç] {ağız} *is.* Bir tür iskambil oyunu. [DS]

tonçı, [ton > ton-çı] (tonçı:) {eT} *is.* 1. Elbiseci. [KB] 2. {eT} Dokumacı; çulha. [Mühennâ]

tonçukmak, [*tonç > tonç-uk-mak / ton-mak > tonçuk-mak] {eT} *gçsz. f. [-ur]* 1. Soluğu kesilmek; soluyamaz olmak. 2. (Hayvan için) saklanmak; kısı geçirmek üzere inine çekilmek.

tondura, [Fr. toundra] *is.* Kuzel kutbu yakınlarındaki bitkisiz, geniş düzlükler; tundra.

tondurmak, [ton-mak > ton-dur-mak [Clauson böyle okumuş] [DLT'te tondurmak]] {eT} *gçl. f. [-ur]* Kapatmak; örtmek. [DLT]

toner, [İng. toner] *is.* Mineral ve organik pigment karışımı boya; baskı mürekkebi.

tong¹, [tan / tang / tank / teng / tin / tıng / tin / tıng / tink / tong / tōng (yans.)] *is.* 1. Çarpmayı, vurmaya; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tong-ur*, *tong tong*, *tong-ur-a-k*, *tong-ur-da-k*. 2. {eT} *is.* Katı bir şeyin yere düşmesi ile çıkan sesi anlatan yansımali kök. ☞ **tong tung etmek**, (Katı bir şey için) *sert bir yere düşünce "tangur tungur" ses çıkararak.* [DLT]

tong², [toñ] (toñ) {eT} *sf.* (Soğuk için) donmuş; don. [DLT]

tong³, [to-mak (doymak) > to-ñ] (toñ) {eT} *sf.* 1. İçi boş olmayan; som olan. [DLT] 2. Kaba; hantal. [Clauson] 3. Sert; katı. [KB] ☞ **toñ kamış**, *Halfa otu; kandıra otu.* [DLT]

tonga¹, [to-mak (doymak) > to-ñ-gā > toñā] (toña:) {eT} 1. Yiğit; kahraman; kuvvetli; şevketli. [EUTS] [Gabain] [KB] 2. Bir rütbe ve unvan. [EUTS] 3. Be-bür; kaplan cinsinden bir hayvan. [DLT]

tonga², [tonga] {ağız} *is.* 1. Kurumuş ağaç gövdesi. 2. İpe dizilmiş tütün demetleri. 3. Bozuk tütün. [DS]

tonga³, [tonga] *is.* 1. {ağız} Kayrak oyununda dikilen yuvarlak taş. [DS] 2. (to'nga) *argo.* Hile; düzen; tuzak. 3. {ağız} Tehlike; çekince. [DS] ☞ **tongaya basmak**, *Kandırılmak; düzene gelmek; kendisine hile yapılmak.*

tonga⁴, [tonga] {ağız} *is.* 1. Dağın en yüksek yeri; doruk. 2. Dere kıyılarındaki tümsek yerler. [DS]

tonga⁵, [tonga] {ağız} *sf.* Akılsız. [DS]

tongadak, **-ği** [tong (yans.) > tong-adak] *zf.* 1. (Vurmak, çarpmak için) şiddetle. 2. {ağız} (Düşmek için) büyük bir gürültü ile. [DS]

tongal¹, [tong-a-l ?] {ağız} *sf.* 1. (Kişi için) çok yaşlı. 2. Zengin. [DS]

tongal², [tong-a-l ?] {ağız} *is.* Sivri ağaç parçası. [DS]

tongalak, **-ği** [tong-ala-k] {ağız} *sf.* (Çocuk için) yaşından iri. [DS]

tongalamak, [toña-lā-mak] (toñala:mak) {eT} *gçl. f. [-r]* Yiğitlerin, güçlü kuvvetlilerin yaptığı işi yapmak. [DLT]

- tongalanmak**, [tong-a-la-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ur] Yuvarlanmak. [DS]
- tongaldak**, -ğî [tong-al-da-k] {ağız} is. (Nesne için) yuvarlak; küçük. [DS]
- tongalığ**, [toña-lığ] (toñalığ) {eT} sf. Güçlü; kuvvetli. [EUTS]
- tongallaşmak**, [tongal-la-ş-mak] {ağız} döşl. f. [-ur] Yeni zengin olmak. [DS]
- tongallı**, [tongal-lı] {ağız} sf. Zengin. [DS]
- tongar**, [tongar] {ağız} is. Tarla kuşu. [DS]
- tongarlamak**, [tong-ar-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Yaşlanmak. [DS]
- tongaylı**, [tongay-lı] {ağız} is. Tarla kuşu. [DS]
- tongdarılmak**, [toñ-dar-ıl-mak/toñ-der-il-mek] (toñdarılmak) {eT} edil. f. [-ur] Yuvarlanmak; çevrilmek; devrilmek.
- tongdarmak**, [toñ-dar-mak / töñ-der-mek] (toñdarmak) {eT} gçsz. f. [-ur] Dönmek; çevrilmek. [EUTS]
- tongdurmak**, [toñ-dur-mak طكدرمك] {eAT} gçl. f. [-ur] Dondurmak.
- tonge**, [tonge] {ağız} is. Biçilen ekinlerden yapılan tutam. [DS]
- tongirak**, -ğî [tong (yans.) > tong-u-ra-k] {ağız} is. Hayvanların boynuna takılan tok sesli çan. [DS]
- tongitmak**, [toñ-it-mak / töñ-it-mek] (toñitmak) {eT} gçl. f. [-ur] 1. Gözlerini aşağıya indirmek. [ETY] 2. Aşağıya dönük olmak; aşağıya meyletmek [Tekin]
- tongkuz**, [toñ-(u)k-uz طوكوز] (toñkuz) {OsT} sf. Donmuş; donuk hâle gelmiş.
- tonglamak**, [toñ-lā-mak] (toñla:mak) {eT} gçl. f. [-r] Vurmak; dövmek; dayak atmak. [EUTS] [Gabain]
- tongluğ**, [toñ-luğ] (toñluğ) {eT} sf. Vurulmuş olan. [EUTS]
- tongmak**, [toñ > toñ-mak / ton-mak] (toñmak) {eT} gçsz. f. [-ar] Soğuktan donmak. [DLT] [Gabain] [ETY] [Mühennâ]
- tongra¹**, [toñ-rā [Clauson böyle okumuş] [DLT'te tuñ-rā]] (toñra:) {eT} zf. (Düşmek için) yüz üstü.
- tongra²**, [eT. tuñ-ra > tong-ra] {ağız} is. 1. Deri üzerinde biriken kir tabakası. 2. El ve ayaklardaki kirli çatlaklar. [DS]
- tongralı**, [tongra-lı] {ağız} sf. Kirli; pis; pasaklı. [DS]
- tongşalmak**, [tong-(u)ş-a-l-mak ?] {ağız} döşl. f. [-ur] Kızgınlığı geçmek; durgunlaşmak. [DS]
- tongtamak**, [toñ-tā-mak] (toñta:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Aşağı inmek. [ETY]
- tongtarılmak**, [toñ-ta-r-ıl-mak] (toñtarılmak) {eT} edil. f. [-ur] Yuvarlanmak; çevrilmek; devrilmek. [EUTS]
- tongtarmak**, [toñ-ta-r-mak] (toñtarmak) {eT} gçsz. f. [-ur] Dönmek; çevrilmek. [EUTS] [Gabain]
- tongu¹**, [toñ-ū / tuñ-u] (toñu:) {eT} sf. Sağır. [DLT]
- tongu²**, [tong-u] {ağız} is. Düz yerlerdeki tepeler; tümsekler. [DS]
- tonguç¹**, -cu [tong-uç] {ağız} 1. En büyük çocuk. 2. En küçük çocuk. [DS]
- tonguç²**, -cu [tong+kuş > tonguç] {ağız} is. Baykuş. [DS]
- tongul¹**, [tong-ul] {ağız} is. Susuzluk ve hastalık gibi sebeplerle sararmış hiyar. [DS]
- tongul²**, [tong-ul] {ağız} is. Ponpon. [DS]
- tongur¹**, [tong-ur] {ağız} sf. 1. (Kişi için) zor anlayan; kalın kafalı. 2. (Erkek için) ahlaksız. 3. (Kişi için) çirkin sesli. [DS]
- tongur²**, [tong-ur] {ağız} is. Köpek yavrusu. [DS]
- tongur³**, [tong-ur] {ağız} sf. Yuvarlak. [DS]
- tongur⁴**, [düğün + Far. kār ? > tongur] {ağız} is. Düğünleri yöneten kimse. [DS]
- tongura**, [tong-ur-a] {ağız} is. Davar ve köpeklerin boyunlarına takılan çan. [DS]
- tongurak**, [tong (yans.) > tong-ur-a-k] is. At arabalarına, deve kuyruğuna ya da keçi ve köpeklerin boyunlarına bağlanan küresel çan.
- tongurdak**, -ğî [tong-ur-da-k] {ağız} is. 1. → tongurak. 2. Elbise ve saçlardaki süsler. [DS]
- tongurşak**, -ğî [tong-ur-cak] {ağız} is. Meşe ağacının meyvesi. [DS]
- tonguşmak**, [toñ-uş-mak / töñ-üş-mek / tüñ-üş-mek] (toñuşmak) {eT} döşl. f. [-ür] 1. Gözlerini dikerek bir şeye saldırmak. [DLT] 2. Bir işi kabulden çekinmek; emreden kişiye tiksinierek, iğrenerek bakmak. [DLT]
- tonguz**, [toñ-uz] (toñuz) {eT} {eAT} {OsT} is. 1. Domuz. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayış] [Mühennâ] [Nevâyi] 2. On iki hayvanlı Türk takviminde bir yılın adı. [EUTS] 3. Kurt; böcek. [EUTS] 4. Boyun şişmesi ile belirginleşen guatr hastalığı; sıracı. [Bahşayış] ☞ **toñuz avâzi**, {eT} Domuz sesi; domuzun çıkardığı ses. [Bahşayış]|| **toñuz merdeği**, {eT} Domuz yavrusu. [DLT]|| **toñuz yılı**, {eT} On iki hayvanlı Türk takviminde yıllardan birinin adı. [DLT]
- tonguzçı**, [toñuz-çî] (toñuzçî:) {eT} is. Domuz besleyen. [EUTS]
- tonguzlan**, [toñuz-lan طوكوزلان] {eAT} is. → donguzlan. ☞ **toñuzlan böceği**, {OsT} Domuzlan böceği.|| **toñuzlan kurdu**, {OsT} → toñuzlan böceği.
- tongül**, [tong+gül ?] {ağız} is. Yaramaz kız çocuğu. [DS]
- tongür**, [düğün+ Far. kār => tonkar / tongür] {ağız} is. Düğünleri yöneten kimse. [DS]
- tondmak**, [ton > ton-ıd-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Giydirmek; elbise göndermek; donatmak. [DLT]
- tonik¹**, -ğî [Yun. tonikos (gerilen) > Fr. tonique] sf. 1. Güçlendirici; uyarıcı; kuvvetlendirici. 2. Tonusla ilgili. 3. is. Güçlendirici ilaç. 4. Deriyi güçlendirmek amacıyla yüze ve boyuna sürülen, büzücü özellikleri olan hafif losyon. 5. müz. Durak; eksen.

tonik², **-ği**, [İng. tonic water] *is.* Acı portakal esansı ile kınakına içeren bir tür sodalı içecek.

tonilato, [İt. tonnellata] (*tonilâto*) *is. dnz.* Gemilerin alabileceği yükü belirlemede kullanılan ton cinsinden birim.

tonilatoluk, **-ğu** [tonilato-luk] *sf.* (Gemi için) bir geminin ton birimi cinsinden alabileceği yük miktarı.

tonka¹, [Guyana d. tonca] *is. bot.* Amerika'nın tropikal bölgelerinde yetişen, damarlı, ince dokulu, sarı renkli ve çok ağır olan odunu torna, kaplama ve kakmacılıkta kullanılan bir ağaç; kokulu coumarana, (*dipreryx*). ☞ **tonka baklası**, *Tonka ağacının, verdiği vanilya kokusu nedeniyle enfiye tütününü kokulandırma ve parfümeride kullanılan meyveleri.*

tonka², [tonk-a] {ağız} *is.* Dağın en yüksek yeri; doruk; zirve. [DS]

tonka³, [tonk-a] {ağız} *is.* Pusu; tuzak. [DS]

tonka⁴, [? tonka] {ağız} *is.* Yatak; döşek. [DS]

tonkal, [tonk-a-l ?] {ağız} *sf.* (Mal için) çok; bol. [DS]

tonkar, [dügün + Far. kâr ?] {ağız} *is.* Dügünü yöneten kimse. [DS]

tonkurdak, **-ği** [tonk-ur-da-k] {ağız} *is.* Deve ve kaptırlara takılan büyük çan. [DS]

tonlama, [ton-la-ma] *is.* **1.** Tonlamak eylemi. **2.** Bir sözce ya da cümlede frekans ve melodinin anlamlı işleyişi. **3.** Ses tellerindeki titreşim ritminin değişimi ile belirlenen ve ünlülerin yüksekliğindeki değişimlerle açıklanabilen cümlenin müzikal akışı; titremleme. ☞ **tonlama bilimi**, *dbl. Tonlamanın özelliklerini ve işlevlerini inceleyen ses bilgisi bölümü.* || **tonlama birimi**, *dbl. Kimi dillerde, bürün birimi niteliği ya da anlam ayırıcı değer taşıyan, titremleme ile anlam değiştiren tümce düzeyinde yer alan birim.*

tonlamak, [ton-la-mak] *gçl. f.* [-r] [-l(u)-yor] Konuşmada, duygu ve ruhsal durumu belirtecek biçimde sesi alçaltıp yükseltmek; titremlemek.

tonlğ, [ton-luğ / ton-lığ] {eT} *sf.* Donlu; elbiseli; giyinik; giyimli. [ETY] [Mühennâ]

tonlu, [ton-lu] *sf.* Ton taşıyan; tonu bulunan. ☞ **tonlu ünsüz**, *dbl. Ciğerlerden gelen havanın ses tellerini titreştirmesiyle meydana gelen ünsüz türü; ötümlü ünsüz; yumuşak ünlü; (b, c, d, g, ğ, j, l, m, n, r, v, y).* || **tonlu vurgu**, *Hem yükseklik hem de yeğinlik belirten vurgu.*

tonluğ, [ton-luğ / ton-lığ] {eT} *sf.* Donlu; elbiseli; giyinik; giyimli. [ETY] [EUTS] [Tekin]

tonluk¹, [ton-luk طونلق] *is.* **1.** {eT} {OsT} Elbiselik. [DLT] **2.** {ağız} Bir yıllık hizmetçi ücreti. [DS]

tonluk², **-ğu** [ton-luk] *sf.* Belirtilen ton miktarında ağırlık taşıyabilecek veya alabilecek kapasitede olan.

tonluluk, [ton-lu-luk] *is.* Tonlu olma durumu.

tonmak, [ton > ton-mak / tun-mak] {eT} *gçsz. f.* [-ar / -ur] Kapanmak; örtülmek. [DLT]

tonmayster, [İng. tonmaister] *is.* (Tv, radyo vb. için) ses yönetmeni.

tonmik, [ton-mık] {eT} *sf.* Elbiseli; giyimli. [Mühennâ]

tonograf, [Fr. tonographe] *is.* Göz içi basıncını ölçmeye yarayan aygıt.

tonografi, [Fr. tonographie] *is.* Göz içi basıncı ölçümü.

tonoliz, [Fr. tonolyse] *is. biy.* Geçişme geriliminin değişmesi ile ortaya çıkan hücre bozulması.

tonometre, [Fr. tonomètre] *is.* Göz içi basıncını ölçmeye yarayan aygıt.

tonometri, [Fr. tonométrie] *is.* Göz içi basıncı ölçümü.

tonoplast, [Fr. tonoplaste] *is.* Canlı hücrede, kofulu sınırlayan çok ince sitoplazma çeperi.

tonoz, [Yun. tholos (*kubbe*)] *is.* **1.** Bir mekânı uzunlamasına örten kemerli yapı. **2.** Bir kemerin devam etmesi ile oluşan örtü biçimi. **3.** Birbirine eklenerek uzatılan büyük ağın her bir parçası. ☞ **tonoz atmak**, *Gemiyi istenilen yönde tutmak için kıçtan tonoz demiri atmak.* || **tonoz demiri**, *dnz. Gemiyi istenilen yönde tutmak için göz demiri ile birlikte kıçtan atılan demir.*

tonozlama, [tonoz-la-mak] *is.* Tonozmak eylemi.

tonozlamak, [tonoz-la-mak] *gçl. f.* [-r] [-l(u)-yor] *dnz.* Gemiyi bir demir yerinden başka bir demir yerine getirmek için tonoz demirini istenilen yönde atıp gemiyi lava ederek ilerlemek.

tonsuz, [ton-suz / ton-sız] {eT} *sf.* Donsuz; elbisesiz; giysisiz; çıplak. [ETY]

tonsuz¹, [ton-suz] *sf.* Tonu olmayan. ☞ **tonsuz ünsüz**, *Ciğerlerden gelen hava ses tellerinde bir titreşim yapmaksızın ses yolunun uygun bir yerinde boğumlanarak çıkan ünsüz; sert ünsüz; ötümsüz ünsüz.*

tonsuz², [ton-suz] {eT} *sf.* Donsuz; elbisesiz; giysisiz; çıplak. [EUTS] [Tekin]

tonsuzlaşma, [ton-suz-la-ş-ma] *is.* **1.** Tonsuzlaşmak eylemi. **2.** *dbl.* Akciğerlerden gelen havanın ses tellerini titreştirmemesi durumu. **3.** *dbl.* Tonlu bir ünsüzün boğumlanma sırasında ses tellerindeki titreşimini yitirerek tonsuz hâle gelmesi.

tonsuzlaşmak, [ton-suz-la-ş-mak] *dönşl. f.* [-ır] Tonsuz duruma gelmek.

tontik, **-ği** [tont-ik ?] {ağız} *sf.* Sevimli ve tombul. [DS]

tontin, [Lorenzo Tonti (*İtalyan bankacısı*) > Fr. tontine] *is.* Toplanan aidatların ve nemalarının belirli süre sonunda hayatta kalanlara ödenmesini esas alan bir tür ihtiyarlık sigortası. (*Türk hukukunda yasaktır.*)

tontoloş, [ton+to(n)-oş ?] {ağız} *sf.* (Çocuklar için) tombul; sevimli. [DS]

tonton, [Fr. tonton] *sf.* 1. Çok sevimli ve hoş. 2. Yaşlı. (1890) 3. {ağız} Sevimli ve tombul. [DS] ☞

tonton kemiği, {ağız} *Kuyruksokumu kemiği.* [DS]

tontoroş, [Erme. t'ort'fuş] {ağız} *sf.* (Çocuklar için) sevgi sözü olarak tombul; sevimli; güzel. [DS]

tontoş, [Erme. t'ort'oş] {ağız} *sf.* Sevimli. [DS]

tontu, [tont-u ?] {ağız} *is.* 1. Suda haşlanmış et; söğüş. 2. *sf.* (Nesne için) yuvarlak; küçük. [DS]

tonu, [ton-u] {ağız} *sf.* Aptal; sersem. [DS]

tonuk, [ton-uk طنق] {eAT} *sf.* 1. Kederli. 2. {OsT} *is.* Keder.

tonurmak, [tom-ur-mak > tonur-mak] {ağız} *gçl. f.* [-ur] Ağacı tomruk yapmak. [DS]

tonus, [Yun. tonos (gerilim) / Lat. tonus] *is.* 1. *biy.* Dinlenme anında bilinçli olduğu sürece bir organın çizgili kaslarının biraz kasılı durması hâli. 2. Canlılık; gerilim; enerji; dinamizm.

tonus, [Yun. tholos] {ağız} *is.* Ağaç tavan. [DS]

tonuz, [? tonuz] {ağız} *is.* Ağustos. [DS]

tonuzlan, [tomuz-lan] {ağız} *is.* Domuzlan böceği. [DS]

tonüs, [Fr. tonüs] *is.* Bazı kasların bazı yerlerdeki sürekli gerilimi; tonus.

toom, [Far. tohm => tohum > tōm] (to:m) {ağız} *is.* Tohum. [DS]

top¹, [tab / tap / tep / tıp / tip / top / tüp (yans.)] *is.* Patırtılı ve düzensiz adım atmaya, ayakla tepmeyi, elle itmeyi, tepinmeyi, basmayı, vurmaya çarpmayı anlatan kök. [Zülfikar] *top-an*

top², [to-mak (dolmak, dolu olmak) > top / top-ık] *is.* 1. {eT} Çevgenle vurulan top; topaç. [DLT] [Bahşayış] 2. Futbol, tenis, voleybol, basketbol gibi spor karşılaşmalarında kullanılan üstü meşin, plastik ya da kauçuk kaplı, zıplayabilen küre. 3. Bu araçla oynanan her hangi bir oyun. 4. Bazı araçlarda kullanılan küre biçimindeki parça. 5. *as.* Barut gazının gücüyle gülle ya da şarapnel atmaya yarayan geniş çaplı, elde taşınması olanaksız büyük silah. 6. Belli miktardaki kumaş, kâğıt vb. şeyler düzenli şekilde bir araya getirilerek bağlanmış paket ya da bağ; ferde. 7. {eAT} {ağız} Bir arada bulunan kişi ve nesnelerin tümü; birçok şeyin hepsi; cemaat; küme. [DS] 8. {ağız} Araba tekerleği başlığı. [DS] 9. {ağız} Yığın; demet. [DS] 10. {ağız} Beş arşın (yaklaşık 3,5 m.) uzunluğunda bez. [DS] 11. {ağız} Erkek incir; iğlek. [DS] 12. {ağız} Kilim ortalarına yapılan süslü desen. [DS] 13. *sf.* Biçimi yuvarlak olan; toparlak. 14. Top hâline getirilmiş kâğıt, kumaş vb. birimi; belirtilen miktarda toptan oluşan. 15. *argo.* (Erkek için) edilgen eş cinsel. ☞

top ağaç, *Yüksek bir yerden dallanmış ve uzaktan dallarının sıklığı ve düzenliliğiyle yuvarlakça görünen ağaç.* || **top altı**, 1. Bir kale toparlarının menzili

ichinde, dolayısıyla koruması altında bulunan çevresi. 2. Bir şehrin yakın çevresi. || **top arabası**, Üzerine sahra topu oturtulmuş tekerlekli taşıt. || **top atımı**, 1. Top atma işi ve biçimi. 2. Bir top mermisinin ulaşabileceği uzaklıkta olan. || **top atmak**, 1. İflas etmek; batıklığa uğramak; batmak. 2. Sınıfta kalmak. || **top atsan duymaz**, 1. Sağır. 2. Uykusu çok ağır. || **topa tutmak**, 1. Üzerine top ile ateş etmek. 2. Sürekli ve ağır eleştirilerde bulunmak; kızarak ağır ve kırıcı sözler söylemek. || **top baş**, {ağız} 1. Beyaz ve yumuşak, iyi cins bir tür buğday. 2. Akasya fidanı. [DS] || **top başı**, Kumaş topunun başı ve sonu. || **top başı**, {ağız} 1. İri taneli bir çeşit arpa. 2. Beyaz, yumuşak ve iyi cins bir buğday. [DS] || **Top başı!** *as.* Topçulara görev yerlerinde bulunmaları için verilen komut. || **top baş üzümü**, {ağız} İri taneli, sıralık bir üzüm çeşidi. [DS] || **top çam**, Dalları düzenli ve toplu biçimde gelişen bir tür çam. || **top çehre**, Yuvarlak ve dolgun yüz. || **top don**, {ağız} *is.* Geniş ağılı, uçkurlu, kısa zeybek donu. [DS] || **top etmek**, Bir şeyi yığın ya da bağ durumuna getirmek; tostoparlak yapmak. || **top gibi gürelemek**, Birden gür ve yüksek sesle konuşmak, bağırarak. || **top gibi olmak**, {ağız} Sapasağlam ve dinç olmak. [DS] || **top gibi patlamak**, (Ansızın duyulan haber için) şaşırarak; ürkütme. || **top gövdesi**, *as.* Topun ağzından kuyruk bölümüne kadar olan parçası. || **top kandil**, Birçok kandilden meydana gelmiş avize. || **top keçe**, {ağız} Hayvan semeri yapmaya yarayan keçe. [DS] || **top kilit**, {ağız} Asma kilit. [DS] || **top mermisi**, Top ile atılan sivri uçlu, silindirik biçiminde etkisi, güçlü çapı 20 mm. veya daha büyük mermi. || **top** (birinde) *olmak*, 1. Topu ilk kullanma hakkına sahip olmak. 2. Yetki ve sorumluluk o kimsede bulunmak. || **top olmak**, 1. {OsT} Toplu hâle gelmek; toplanmak; birikmek. {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} Kötürüm olmak. [DS] 3. (Civciv için) yumurtaadan çıkamamak; ölmek. || **top otu**, {eAT} {OsT} Barut. || **top pancar**, {ağız} Lahana. [DS] || **top pathcan**, Yuvarlak ve etli bir pathıcan türü. || **top sağır**, Tam sağır. || **top sakal**, 1. Alttan yusuvarlak kesilmiş olan gür ve uzun sakal. 2. Top sakallı kimse. || **top sakallı**, Top sakalı olan. || **top sürme**, spor. Topu, kısa vuruşlarla rakip kale ya da potaya doğru götürme; dripling. || **top sürmek**, spor. Kısa vuruşlarla topu rakip kaleye ya da potaya doğru götürmek. || **top şeker**, {ağız} Nöbet şekeri. [DS] || **top taşı**, {OsT} Gülle. || **top tarlası**, {ağız} Ayaktopu oynanan alan; stadyum. [DS] || **top tekniği**, spor. Oyuncunun topla oynama, topu dilediği gibi ve en iyi biçimde oynayabilme becerisi. || **top top**, 1. Top gibi; top biçiminde; yuvarlak. 2. Birçok top hâlinde; yığın yığın; öbek öbek. || **top tüfek**, Çok çeşitli silahlar. || **topu atmak**, Sınıfta kalmak. || **topu dikmek**, Sınıfta kalmak. || **topun ağzında**, Tehlikeye çok yakın yerde. || **top urmak**, {OsT} Top atmak. || **topu topu**, Az olan bir şeyin hepsi; bütü-

- nü; tümü; olup olacağı; ne kadar varsa; olanı. || **top üzüm**, {ağız} Yuvarlak taneli, kalın kabuklu şıra ve pestil yapımına uygun bir üzüm türü. [DS]
- top³**, [*to-p طوب / طوب] {eT} {eAT} {ağız} zf. Bütün; bütünüyle; büsbütün; toptan; tamamen; hep; top yekûn. [ARAT] [EUTS] [Gabain] [DS]
- top⁴**, [top] is. 1. {eT} Arpa hamuru ile yoğrulan kaynamış buğdayın keçeye sarılarak sıcak bir ortamda mayalandırılması suretiyle hazırlanan bir yiyecek. [DLT] 2. {ağız} Kepek veya undan yapılan yuvarlak deve hamuru; hap. [DS] 3. {ağız} Kepek ve yumurtadan yapılıp yuvarlak biçim verilen hayvan yemi. [DS]
- top⁵**, [top طوب] {eAT} {OsT} {ağız} is. Burma bilezik; bilezik. [DS]
- top⁶**, [top] {ağız} is. 1. Pencere. 2. Pencereye konulan tahta korkuluk. [DS]
- top⁷**, [top] {ağız} is. Minder. [DS]
- top⁸**, [İng. top] (tap) sf. Tepede; zirvede; üstün.
- Topa**, [Tabgaç > Çin. topa] (to'pa) is. 1. Tavgaç. 2. Hindistan'da, yerli ve Avrupalı karışığı kimse; melez.
- topa¹**, [top-a(k)] {ağız} sf. Yuvarlak, küre biçiminde. [DS]
- topa²**, [top-a ?] {ağız} sf. 1. Beceriksiz. 2. (Kişi için) kötü. [DS]
- topacık**, -ğı [top-a(k)-cık] {ağız} is. Çiğdem vb. bitkilerin yumru kökleri. [DS]
- topaç**, -cı [top-aç طوبيا] sf. 1. {OsT} Top gibi; yuvarlak; toparlak. 2. Etrafına sarılan ipin birden boşandırılması ile döndürülen armut biçimli, sivri uçlu oyuncak. 3. Basık ve toparlak sepet veya küfe. 4. dnz. Küreğin tutamacı ile kürek boğazı arasında kalan bölümü. 5. Kurşun boruların ağzını genişletmekte kullanılan sert ağaçtan yapılmış bir tür takoz. 6. Akrobatın kendi çevresinde düşey olarak yaptığı dönme hareketi. 7. {ağız} Tencerede pişirilerek kendi yağıyla kızartıldıktan sonra kış için saklanan et. [DS] 8. {ağız} Taş dibekte dövüldükten sonra pişirilen et, bulgur ve soğan karışımı bir tür yemek. [DS] 9. {ağız} Yumruk büyüklüğünde kuru toprak parçası; kesek. [DS] 10. {ağız} Çevresine altın dizilmiş kadın fesi. [DS] 11. {ağız} Yoğurt çalkamakta kullanılan üstten kulplu toprak küp. [DS] 12. {ağız} İbrik. [DS] 13. {ağız} Küfe. [DS] 14. {ağız} Kayık küreklerinin elle tutulan üst bölümü. [DS] 15. {ağız} Sıkışmış toprak parçası; kesek. [DS] 16. sf. {ağız} Kötürüm. [DS] ☐ **topaç döğmek**, {ağız} Kesekleri tokmakla ezmek. [DS] || **topaç gibi**, (Çocuk için) toplu ve sağlıklı.
- topaçça**, [topaç-ça / Yun. papadia] {ağız} is. Papatya. [DS]
- topaççı**, [topaç-çı] is. Topaç yapan ve satan kimse.
- topaçlanmak**, [topaç-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Yumru bir hâl almak; topaklanmak. [DS]
- topak¹**, -ğı [top-ak طوباق] {OsT} {ağız} sf. Yuvarlatılarak top biçimine sokulmuş; küre biçiminde; yuvarlak; top gibi; toparlak. [DS] ☐ **topak ev**, Kimi göçebe Türk topluluklarının yaşadığı, keçeden yapılmış örtüsünün görünümünü kubbeyi andıran yuvarlak çadır; yurtluk. || **topak kömür**, Üretim sırasında toz hâline gelmiş kömürler sıkıştırılmak suretiyle topak hâle getirilerek satışa sunulmuş kömür. || **topak topak**, 1. Topak biçiminde; topak olarak. 2. İçinde pek çok topaklar bulunan. 3. {ağız} Küme küme. [DS] 4. {ağız} Top top. [DS]
- topak²**, -ğı [top-ak] is. 1. Yufka açmak için avuç içine alınan ve ovuşturularak yuvarlak bir duruma getirilen hamur parçası. {ağız} (aynı) [DS] 2. Küçük top hâlinde bulunan katı şey. 3. Hamur ya da özenmiş yoğurt içinde bulunan eriyip karışmamış sert topçuklar. 4. Hayvanlarda tırnağın arkasında bulunan ve topuğu andıran çıkıntı. 5. Kadeh; cam bardak; şişe. 6. {ağız} Kitle; külçe. [DS] 7. {ağız} Kalın, ufak ve yuvarlak yufka ekmeği. [DS] 8. {ağız} Bir kiloluk rakı şişesinin dörtte biri. [DS] 9. {ağız} Kar topu. [DS]
- topak³**, -ğı [top-ak] {ağız} is. Ceviz, kestane, fındık gibi bitkilerin taze iken yeşil, olgunlaşınca kuruyup dökülen dış kabuğu. [DS]
- topak⁴**, -ğı [top-ak] {ağız} is. Kabakulak. [DS]
- topakçık**, -ğı [topak-çık] is. 1. Küçük topak. 2. coğ. Görünür yapısı 0,2 mm'den küçük kireçli topak. 3. bot. Çiçek tozu kütleciği.
- topaklama**, [topak-la-ma] is. Topaklamak eylemi.
- topaklamak**, [topak-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Toz ya da küçük parçalar hâlindeki maddeleri uygun işlemlerle topak hâline getirmek.
- topaklanma**, [topak-la-n-ma] is. Topaklanmak eylemi.
- topaklanmak**, [topak-la-n-mak] edil. f. [-ır] 1. Topak durumuna getirilmek; topak yapılmak. 2. dönşl. Topak hâline gelmek; topak oluşmak.
- topaklaşma**, [topak-la-ş-ma] is. 1. Topaklaşmak eylemi veya durumu. 2. fiz. Küçük veya toz hâlindeki parçacıkların birbirine bağlanması ile topak oluşma hâli.
- topaklaşmak**, [topak-la-ş-mak] dönşl. f. [-ır] 1. Topak durumuna gelmek; topak oluşturmak. 2. fiz. (Küçük ve toz hâlindeki parçacıklar için) birbirine bağlanarak topak meydana getirmek.
- topaklaştırıcı**, [topak-la-ş-tır-ıcı] is. Topaklaşmayı sağlayan madde.
- topaklaştırma**, [topak-la-ş-tır-ma] is. Topaklaştırmak eylemi.
- topaklaştırmak**, [topak-la-ş-tır-mak] gçl. f. [-ır] Toz hâlindeki ya da daha küçük parçalar hâlindeki bir maddeyi birbirine yapışık parçalar hâline getirmek.
- topaklı**, [topak-lı] sf. İçinde topak bulunan.

topal, [top-al] *sf.* 1. (İnsan ya da hayvan için) bacağındaki bir sakatlık yüzünden vücudunu diğer yana göre daha çok eğen ve bir o yana bir bu yana sallayan; aksak. 2. *mecaz.* (Masa, sandalye vb. için) ayaklarından biri kısa olan. 3. *is.* Topal kimse. 4. *müz.* Türk halk müziğinde, serbest ritimli öz bölümü bittikten sonra oyun havasına geçen koşma türü; topal koşma. ☞ **topal eşekle kervana katılmak**, *Gücünün üstünde bir işi yapmaya kalkışmak.*

topalak¹, -ği [top-a(k)-la-k / topa-r-la-k] {ağız} *sf.* 1. Yuvarlak; küremsi. 2. *is.* Yumruk büyüklüğünde sert ve kuru toprak parçası; kesek. 3. Yufka ekmeği hamuru; pazı. 4. Küçük kalın ekmeğin. 5. Yağış türü olan dolu. [DS]

topalak², -ği [eT. tap-ul-ğak > topalak طويلاق / طويلاق] {eAT} {OsT} *is. bot.* Hünnapgillerden, yapraklarından yeşil boya çıkartılan bir bitki; cehrinin bir türü, (*Rhamnus chlorophorus globosus*).

topalak³, -ği [topalak] {ağız} *is. bot.* 1. Pembe veya beyaz çiçekli, yumrulu çok yıllık otsu bitkiler; domuz ağırsağı, (*Cyclamen*). 2. Beyaz çiçekli, yumruları çiğ veya pişirildikten sonra yenilebilen çok yıllık, otsu bitki, (*Bunium microcarpum*, *B. paucifolium*). 3. Yumruları taze iken yenilen yumrulu, otsu bitki; incirop, (*Cyperius rotundus*). [DS]

topalak⁴, -ği [topalak] {ağız} *is.* 1. Domates. 2. Sulu köfte. [DS]

topalan, [top-al-an] {ağız} *is.* 1. Sindirim güçlüğüünün yarattığı mide ve karın ağrısı. 2. Bir tür keçi hastalığı. 3. Uzun yapraklı bir çayır otu. 4. Tespih böceği. [DS]

Topalar, [Tabgaç > Çin. topa > Topa-lar] *is.* Kuzey Çin'de 3. yy. sonlarından 6. yy. sonlarına kadar hüküm süren, siyasi ve askerî alanda başarı kazanmalarına rağmen dillerini ve kültürlerini yitirdikleri için Çin halkı içinde eriyip kaybolan bir Türk boyu; Vey Hanedanı.

topallak, -ği [top-ar-la-k] {ağız} *sf.* Yuvarlak; toparlak. [DS]

topallama, [topal-la-ma] *is.* Topallamak eylemi.

topallamak, [topal-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. (İnsan ya da hayvan için) ayağında ya da bacağındaki bulunan bir rahatsızlıktan dolayı vücudunu diğer yana doğru eğerek ve sallanarak yürümek. 2. (Masa, sandalye vb. için) bir ayağının kısalığı dolayısıyla sallanmak; düz durmamak. 3. *mecaz.* (İş için) gereği gibi yürümemek; yolunda gitmemek; kesintiye uğramak; aksamak.

topallayış, [topal-la-y-ış] *is.* Topallamak eylemi ve biçimi.

topallık, -ği [topal-lık] *is.* 1. Topal olma durumu. 2. Aksaklık.

topamak, [top-a-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-p(u)-yor]* Toplamak. [DS]

topan¹, [top-a-n] {ağız} *sf.* 1. Top gibi olan; küt veya

yuvarlak. 2. (Kişi için) şişman; tombul. 3. *is.* Çayırda ayrılmış bölümleri belirlemede kullanılan küçük tümsek şeklindeki işaret. 4. İplik yumağı. 5. Köşe yastığı. 6. *zool.* Kefal. [DS]

topan², [tapan] {ağız} *is.* 1. Tahta tekne. 2. Damların toprağını sıkıştırmakta kullanılan silindir. 3. Ekilen tarlayı düzleme ve sıkıştırmaya yarayan merdane. [DS]

topana¹, [? topana] {ağız} *is.* Bıçak. [DS]

topana², [top-a-n-a ?] {ağız} *is.* Makara. [DS]

topana³, [top + Far. -āne] {ağız} *is.* → topane. [DS]

topane⁴, [top + Far. -āne] {ağız} *is.* Yağ sürülerek yenilen, çok kabarmış bir tür pide. [DS]

topar, [top-ar] {ağız} *is.* Tepe; tümsek. [DS] ☞ **topar topar**, {ağız} *Yuvarlak yuvarlak; top top.* [DS]

toparlacık, -ği [topar-la-(k)-cık] (*topa'rlacık*) *sf.* 1. Pek yuvarlak; yusyuvrak. 2. (Kişi için) boyu kısa ve şişmanca.

toparlık, -ği [topar-la-k] *sf.* 1. Top biçiminde olan; yuvarlak; küre gibi. 2. *is.* Top cephanesi taşıyan araba. ☞ **toparlık hesap**, *Yuvarlak hesap.* || **toparlık rakam**, *Toparlık sayısı.* || **toparlık sayısı**, *Yüze kadar sadece onlukları, bine kadar da sadece yüzükleri bildiren sayısı; yuvarlak sayısı.*

toparlıkça, [topar-la-k-ça] *sf.* Toparlağa yakın; oldukça toparlık; biraz toparlık.

toparlama, [topar-la-ma] *is.* 1. Toparlamak eylemi. 2. *sf.* Toparlanmış olan.

toparlamak, [topar-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. *eski.* Top hâline getirmek; top yapmak. 2. (Eşya, mal, para vb. için) bir araya getirmek; toplu bir duruma sokmak; toplamak. 3. (Yer için) oranın dağınlıklığını gidermek; eşyaları yerli yerine koymak; düzenlemek; çeki düzen vermek. 4. (Dikkat, ilgi vb. için) bir konuda yoğunlaştırmak. 5. (Düşünce için) birbiri ile ilgisi olmasına rağmen dağınık durumda bulunan düşünceleri bir düzen içinde belli bir konu etrafında birleştirmek. 6. (Kafa için) düşünmeye engel olan şeylerden sıyrılarak sakin ve sağlam düşünebilir duruma gelmek. 7. (Kişi için) sağlığına kavuşmak; iyileşmek; biraz kilo almak. 8. (Kişi için) üzüntü ve şaşkınlık veren şeylerin etkisinden kendini kurtarmak; kendine gelmek. 9. (Konuşma için) anlatılanların kısaca özetini yaparak bir sonuca bağlamak ve bitirişe geçmek. 10. {ağız} Yığmak; toplamak. [DS]

toparlanış, [topar-la-n-ış] *is.* Toparlanmak eylemi ve biçimi.

toparlanma, [topar-la-n-ma] *is.* Toparlanmak eylemi.

toparlanmak, [topar-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* 1. Toparlamak eylemi yapılmak; toparlamak eylemine konu olmak. 2. Bir araya getirilmek. 3. Düzenleme işi yapılmak; düzenlenmek; düzene sokulmak. 4. *dönşl. f.* Kendine çeki düzen vermek; kendini to-

parlamak. 5. Sağlığı düzelmek. 6. Para yönünden durumu düzelmek. 7. Bir işi yapmak için hazır duruma gelmek.

toparlatma, [topar-la-t-ma] *is.* Toparlatmak eylemi.

toparlatmak, [topar-la-t-mak] *gçl. f. [-r]* Toparlatmak eylemini birine yaptırmak; toparlamasını sağlamak.

toparlayıcı, [topar-la-y-ıcı] *sf.* Toparlama işini yapan; işlevi toparlamak olan. ☞ **toparlayıcı krem**, *Esnekliğini yitirmiş cildi sıkılaştırıp düzelten krem.*

toparlayış, [topar-la-y-ış] *is.* Toparlama eylemi ve biçimi.

topatan, [top+at-an] *is. bot.* Marmara, Ege ve Akdeniz bölgelerinde yetiştirilen, sarı kabuklu, turuncu renkli ve güzel kokulu, dayanıksız, erkenci bir kavun türü.

topaz¹, [Topazos (*Kızıldeniz'de bir ada*) > Yun. topadzos > Fr. topaze] *is. min.* 1. Ortorombik sistemde billurlaşan kahverengi soluk sarı renkli, saydam, florolu alüminyum silikat; Al₂SiO₄F₂ 2. Mücevhercilikte, sarı renkli herhangi bir değerli taş.

topaz², [topaz] {ağız} *is.* Arının en son verdiği oğul. [DS]

topazak, -ğı [top-a-rak > topazak] {ağız} *sf.* Sulu köfte. [DS]

topbaş, [top+baş] *is.* 1. Baş kısmı yuvarlak olan. 2. *bot.* Tokat bölgesinde yetiştirilen açık renkli, tatlı içimli bir tütün çeşidi. ☞ **topbaş balık**, *zool. Kefal.*

topca, [top-ça] {ağız} *sf.* Toplu hâlde; toplanmış. [DS]

topça, [top-ça] {ağız} *is.* Süt ve yoğurt konulan top rak kap. [DS]

topçeker, [top+çek-er] *is.* 1. *dnz.* Ağır topla donatılmış küçük savaş gemisi; gambot. 2. *sf. as.* (Hayvan ya da araç için) top çektirilen.

topçika, [top+çık-a] {ağız} *is.* Ekmek sarılan mendil. [DS]

topçu, [top-çu] *is.* 1. Top yapan ya da satan. 2. *halk.* Topla oynanan sportlardan birinde oynayan oyuncu; özellikle futbolcu. 3. *as.* Topların, cephanelerinin taşınması, çekilmesi ve kullanılması ile görevli askerî sınıf. 4. Bu sınıfta görev yapan asker. 5. *argo.* İflas edeceği düşünülen tüccar ya da iş adamı. 6. *argo.* Sınıfta kalan öğrenci. ☞ **topçu ocağı**, *İmparatorluk döneminde, top yapımı ve kullanımıyla görevli olup kapıkulu ocağına bağlı ocak.*

topçubaşı, [top-çu+baş-ı] *is.* İmparatorluk döneminde topçu ocağının en büyük subayına verilen ad.

topçukal, [top+çukal ?] {ağız} *is. folk.* Kıza dünür giden kimse. [DS]

topçuluk, -ğu [top-çu-luk] *is.* 1. *as.* Topçu sınıfı. 2. *halk.* Futbolculuk.

topeş, [top-aç > topuş] {ağız} *sf.* Tombul; şişman. [DS]

tophana, [top+ Far. āne] {ağız} *is.* Yağ sürülerek yenen, çok kabarmış bir tür pide. [DS]

tophane¹, [top + Far. hāne طوبخانه] (*topha:ne*) {OsT} *is.* Eskiden top döküm atölyelerine verilen ad.

tophane², [top + Far. -āne] {ağız} *is.* Yağ sürülerek yenen, çok kabarmış bir tür pide. [DS]

topık, [tō-mak > to-p-ık] {eT} *is.* 1. Topuk. [DLT] 2. Top; çevgenle vurulan top; topaç. [DLT] [Gabain] [KB] ☞ **topık sünnük**, *Topuk kemiğinden yapılan yemek; paça.* [DLT]

topınmak, [top-(ı)n-mak / tob-(ı)n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Delinmek; yırılmak. [İKPÖy.]

topi, [Moğ. topi] {eT} *is.* Baş giyimi. [Nevâyî]

topik¹, -ği [Yun. topos (*yer*) > topikos > Fr. topique] *is.* 1. Cilde sürülerek kullanılan değişik özellikleri bulunan ilaç. 2. *dbl.* Üzerine bir şeyler söylenen, tema olarak verilen sözce bölümü; özne. 3. *mant.* Ortak değerler. 4. *psikol.* Freud psikanalizinde, çatışmalı ve dinamik bir etkileşimi olan ruhsal işleyişin uzaysal bir düzen içinde yer aldığı var sayılan kuramsal tasarım biçimi.

topik², -ği [Erm.? t'op'ig] *is.* Tahin ile yoğrulan haşlanmış nohut ve patates ezmesi çöreklerinin ortasına soğan, karabiber, kimyon, çam fıstığı karışımı konularak pişirilen bir tür zeytinyağlı meze.

topik³, -ği [tomb-ik > top-ik ?] {ağız} *sf.* Tombul; şişman. [DS]

topikal, -li [İng. topical] *sf.* Yerel.

topilik, -ği [top-il-ik ?] {ağız} *sf.* Yuvarlak; küremsi. [DS]

topla, [topla] *is.* Üç parmaklı dirgen.

toplaç, -cı [top-la-ç] *is.* 1. Toplama işlevini yürüten parça ya da kuruluş. 2. *fiz.* Elektrik dinamolarında hareketli bölüm üzerinde oluşan akımı devreye veren ileten uç; kolektör.

toplak, -ğı [top-la-k] {ağız} *is.* Cami. [DS]

toplalak, -ğı [top-a-lak] {ağız} *is. bot.* → topalak³. [DS]

toplama, [top-la-m] *is.* Toplama işleminin sonucu; mecmu; yekûn (1937).

toplama¹, [top-la-ma] *is.* 1. Toplamak eylemi. 2. *mat.* Bir takım sayıları birbirine ekleyerek bir sonuç elde etme işlemi, (1935). 3. Bir tür kalın bazlama. 4. Bir takım parçalarını ya da öğelerini başka başka yerlerden sağlayarak bir bütün meydana getirme. 5. {ağız} Altı okkalık sepet. [DS] 6. {ağız} Kaymak, yoğurt vb. yapımı için her gün azar azar sağılarak bir kapta biriktirilen süt. [DS] 7. *sf.* Bu şekilde meydana getirilmiş; marksız. ☞ **toplama işareti**, *mat. Toplama işleminin yapılacağını ifade eden + işareti.* || **toplama kampı**, *Savaş hallerinde düşmana ait halk, esir, siyasi tutuklu vb. kimselerin topluca tutuldukları yer; temerküz kampı.*

toplama², [tap-la-ma] {ağız} *is.* 1. Yufka ekmeği. 2. Mısır ekmeği. [DS]

toplamak¹, [töp / tōb > top-lā-mak] (*topla:mak*) {eT} *gçl. f. [-r]* 1. Buruşturarak top gibi yapmak. [Cla-

uson] 2. Ayrı ayrı yerlerde bulunan nesnelere bu-
lundukları yerlerden tek tek alıp bir araya getirmek;
öbek hâlinde birleştirmek. {eT} (aynı) [ETY] 3. Kişi-
leri buldukları değişik yerlerden alarak ya da
çağırarak bir yerde, toplu hâlde bulunmalarını sağ-
lamak; bir araya getirmek; derlemek; biriktirmek.
4. Bir arada bulunması gereken ve bir bütünü oluş-
turan parçaları, öğeleri birbirine tutturmak, bağla-
mak; bir bütünün sökülmiş parçalarını tekrar bir-
leştirmek. 5. (Sebze, meyve, çiçek vb.) devşirmek.
6. (Yer için) düzen vermek; dağınıklığını gider-
mek; toplu bir görünüş kazandırmak; dağınıklıktan
kurtarmak; her şeyi yerli yerine koymak. 7. (Örtü,
etek, paça vb. için) katlamak; kaldırmak. 8. *mat.*
(Sayı ve nicelik için) birbirine ekleyip tek bir sonuç
elde etmek; toplama işlemini yaparak toplamını
bulmak. 9. (İnsan için) ortak bir eylem için davet
etmek; bir iş veya görev için birlikte hareket etmek
üzere çağırarak; hizmete çağırarak. 10. (Kurul, ko-
misyon, meclis vb. için) üyelerini bir araya getire-
rek toplantı yapmak. 11. Gerekli olan ve bir bütün
oluşturacak yazı evrak vb.ni sağlamak, bir araya
getirmek. 12. (Vergi, bağış, aidat vb. için) yüküm-
lülerinden ya da isteklilerinden almak. 13. Birleş-
tirmek; bir araya getirmek; derlemek. 14. Dağınık-
lıktan ve gereksiz uzunluktan kurtarıp özet hâlinde
sunmak. 15. (Dikkat, güç, yeti vb. için) bir noktada
yoğunlaştırmak. 16. (İlgi, sevgi vb. için) elde et-
mek; kazanmak. 17. (Para, mal vb. için) biriktir-
mek; yığmak. 18. (Miktar az para için) bulup bu-
luşturmak; sağlamak; temin etmek. 19. (Bir kişi
için) onu sürekli olarak bir yerden alıp getirmek; bu-
lup getirmek. 20. Kendini bir yıkımın, bir acının
etkisinden kurtarmak; toparlanmak. 21. (Bir özellik
ya da nitelik için) o özellik ile ilgili sayılabilecek her
şeyi kendinde buldurmak; sahip olmak; kazan-
mış olmak; kendinde taşımak. 22. (Direksiyon için)
ortadaki konuma gelecek biçimde çevirmek. 23.
Kumarda ortaya sürülmüş olan bütün parayı almak.
24. (Meyve için) olgunlaşınca dallarından koparıp
almak. 25. *gçsz. f.* (Hava için) yağışa hazırlanmak.
26. (Çıban, yara vb. için) irinlenmek. 27. Kilo al-
mak; biraz şişmanlamak; toparlanmak.

toplamak², [top-la-mak طويلا مق] {OsT} *gçl. f.* [-r] Top
ateşine tutmak.

toplamak³, [top-la-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-l(u)-
yör] Yayık yayarken yağlar, ayran ve yoğurttan
ayrılıp bir araya toplanmak. [DS]

toplama, [toplama-lı] *sf.* 1. Toplaması bulunan;
toplaması yapılmış olan. 2. *mat.* Toplama ile göste-
rilen.

toplanan, [topla-n-an] *sf.* 1. Toplanma işini yapan;
topllanmış olan. 2. *mat.* Toplama işlemine katılan
sayılardan her biri.

toplantik, -ği [topla-n-ık] *sf.* 1. Toplanmış durumda
olan. 2. Toplantı durumunda olan.

toplani, [topla-n-ıl-ma] *is.* Toplanılmak eylemi.

toplani, [topla-n-ıl-mak] *edil. f.* [-ır] 1. (Kişiler
için) bir araya gelmek; toplanmak eylemi yapı-
lması. 2. *gçsz. f.* (Nesneler için) toplamak işi yapı-
lması.

toplani, [topla-n-ır-lık] *is.* Toplama ve çıkarmaya
elverişli bir büyüklüğün değerlerinin taşıdığı özel-
lik.

toplani, [topla-n-ış] *is.* Toplanmak eylemi veya bi-
çimi.

toplama, [topla-n-ma] *is.* 1. Toplanmak eylemi. 2.
istk. Bir niceliğin ya da istatistik kütleinin birim ya
da bireyleri arasında zaman ve mekân içinde dağı-
lılı oranı. 3. *tıp.* Doğal bir boşlukta patolojik birik-
me. 4. *psikol.* Dikkatin tek nesne ya da daha sınırlı
bir nesnelere grubu üzerinde yoğunlaşması durumu.
☐ **toplama borusu**, *as.* Dağınık hâlde bulunan
askerlerin bir yerde toplanması için verilen emri
bildirmek üzere çalınan boru.

toplama, [topla-n-mak] *edil. f.* [-ır] 1. Tek tek
alınarak bir araya getirilmek; biriktirilmek; birleş-
tirilmek. 2. Düzgün, derli toplu hâlde getirilmek; kal-
dırılmak; katlanmak. 3. (Sayı için) birbirine eklene-
rek toplamı bulunmak. 4. (Çiçek, meyve, vb. için)
devşirilme. 5. (Bağış, vergi, aidat) alınma. 6.
(Dikkat, ilgi vb. için) üzerinde yoğunlaştırılmak. 7.
dönşl. f. Bir araya gelmek; bir topluluk oluşturmak.
8. Kendine çeki düzen vermek; toparlanma. 9. Bir
yerde birikme; yığılma. 10. Büzüşme; sıkış-
ma. 11. Bir yere taşınma için eşyalarını toplama.
12. Sağlığına kavuşma; eski gücünü elde et-
me. 13. Toplu hâlde gelme; şişmanlama. 14.
dönşl. f. Top sahibi olmak; top edinme.

toplantı, [topla-n-tı] *is.* 1. Birden çok kimsenin be-
lirli amaçla bir araya gelmesi; içtima. 2. Kimi ka-
rarları almak üzere belirli bir gündem çerçevesinde
ilgili kimselerin katılımıyla gerçekleşen birleşim;
oturum. 3. Bir meclis ya da kurulun belirli bir dö-
nem içindeki birleşimlerinin tümü. ☐ **toplantı sa-
lonu**, *Toplantının yapıldığı, katılanları alacak bü-
yükte kapalı alan.* || **toplantı yeri**, *Toplantıların
yapıldığı yer ya da merkez.*

toplardamar, [top-la-r+damar] *is. anat.* Kanı organ-
lardan toplayarak kalbe götüren damar.

toplani, [topla-ş-ış] *is.* Toplaşma eylemi veya bi-
çimi.

toplama, [topla-ş-ma] *is.* Toplaşma eylemi.

toplama, [topla-ş-mak] *işteş. f.* [-ır] 1. Bir araya
gelme; top olmak; birikme; üşüşme. {ağız} (ay-
nı) [DS] 2. Öğeleri bir araya gelme; büzüşme;
sıkışma. 3. *dönşl. f.* Top gibi olmak; top hâline
gelme. 4. *argo.* (Erkek için) edilgin eş cinsel ol-
ma. 5. {ağız} (İp, saç vb. için) dolaşma. [DS]

toplaştırma, [topla-ş-tır-mak] {ağız} *gçl. f.* [-ır]
Toplayıp düzene koymak. [DS]

toplattırış, [topla-t-ıl-ış] *is.* Toplatılmak eylemi veya biçimi.

toplattırma, [topla-t-ıl-ma] *is.* Toplatılmak eylemi.

toplattırılmak, [topla-t-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Toplatılmak eylemi yapılmak; hakkında toplatma işlemi yapılmak; toplatılmak eylemine konu olmak.

toplattırış, [topla-t-ış] *is.* Toplatılmak eylemi veya biçimi.

toplattırma, [topla-t-ma] *is.* 1. Toplatılmak eylemi. 2. *huk.* Yargı kararı ya da yetkili organın emri üzerine süreli ya da süresiz yayınlara el konulması. 3. Taklit ürünlerin piyasadan çekilmesi işlemi.

toplattırılmak, [topla-t-mak] *gçl. f. [-ır]* 1. Toplatılmak eylemini yaptırmak. 2. (Gazete, dergi vb.) bütün nüshalarını dağıtım yerlerinden, piyasadan almak; satışını toplama yolu ile engellemek.

toplattırma, [topla-t-tır-ma] *is.* Toplattırılmak eylemi.

toplattırılmak, [topla-t-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Toplatılmak eylemini biri aracılığıyla başka birisine yaptırmak.

toplattırıcı, [topla-y-ıcı] *is.* 1. Toplatılmak eylemini yapan kişi ya da araç. 2. *bsy.* İki ikili sayıyı toplamayı sağlayan fonksiyonları gerçekleştiren elektronik devre. 3. Bir basımevinde, provalar üzerinde yapılan düzetmeleri uygulamakla görevli kimse. 4. *sf.* Toplama görevi yapan; toplama işlevini üstlenen. 5. *sosy.* Tarım ya da sanayinin gelişmediği toplumlarda görülen toplama işini yapan. ☞ **toplattırıcı kanal**, *biy.* Böbreklerde, nefronlardan süzülen sidiğin toplanıp böbrek havuzcuğuna taşındığı kanal.

toplattırıcılık, -ğ[ı] [topla-y-ıcı-lık] *is. sosy.* Tarımsal yaşama geçememiş ilkel kavimlerin yiyecek toplama yoluyla beslenme ve yaşamlarını sürdürme biçimi.

toplattırış, [top-la-y-ış] *is.* Toplatılmak eylemi ve biçimi.

toples, [Ame. İng. topless] *sf.* (Kadın elbisesi için) üstsüz.

toplu¹, [top-lu] *sf.* 1. Topu bulunan; topu olan. 2. Üzerinde ya da içinde top biçiminde yuvarlak parçası bulunan. 3. Toplanmış olan; hepsi bir arada bulunan. 4. Derlenip toplanmış; düzenli; tertipli; dağınık olmayan. 5. Bütünlüğü içinde ele alınan; bir bütün olarak değerlendirilen; hepsini içine alan; bütünü kapsayan. 6. Birçok kişinin çalışması ile ortaya konan; toplanılarak bir araya getirilmiş olan. 7. Bir topluluğun bütün üyelerini ilgilendiren. 8. (Para için) oldukça çok; çok fazla. 9. (Kişi için) şişman; tumbul. 10. (Bedenin bir bölümü için) tumbul. 11. *is. halk.* Toplu iğne. 12. *halk.* Toplu tabanca. 13. {ağız} Kısa saplı derin tencere. [DS] 14. {ağız} Firkete. [DS] 15. {ağız} Dokuma tezgâhlarında ipliğin sarıldığı kumaş. [DS] ☞ **toplu çalışım**, 1. *Seminer.* 2. *Şölen.* || **toplu çalışma**, *Bir iş veya konu için birlikte yapılan çalışma; seminer.* || **toplu davranış**, *sosy. Grup veya kalabalık içinde yer alan bireylerin davranışları.* || **toplu durum**, 1. *Genel görünüm; konjonktür.* 2. *Marxçılara göre, sınıf ça-*

tışmasının yaşanmakta olan anı. || **toplu görüşme**, *Açık oturum; panel.* || **toplu hâlde**, *Pek çok kişi bir araya gelmiş olarak; toplu olarak; hep birlikte.* || **toplu iğne**, *Saplarken ele batmaması için bir ucunda yuvarlak bir topuzu bulunan iğne.* || **toplu işlem**, *bsy. Programların geliş sırasına göre depolandığı, daha sonra da önceliklerine göre dönemsel olarak art arda yürütüldüğü bilgisayar işletim sistemi; harman işlemi.* || **toplu iş sözleşmesi**, *Toplu sözleşme.* || **toplu konut**, *Önceden planlanmış ve alt yapısı tamamlanmış bir alanda devletin açtığı kredi ile gerçekleştirilen konutlar bütünü.* || **toplu sözleşme**, *İş yasalarına göre, bir yerde çalışan işçilerin bağlı olduğu sendika yetkilileri ile işveren arasında ücret ve çalışma koşulları ile ilgili olarak yapılan belli süreli anlaşma.* || **toplu tabanca**, *Mermi yuvası bir eksen etrafında dönen silindirik etrafında yer alan bir tabanca türü; toplu.* || **toplu tartışma**, *Forum.* || **toplu taşıma**, *Büyük yerleşim birimlerinde yaşayan insanların belli yollar ve duraklar arasında toplu olarak büyük araçlarla ulaştırmayı amaçlayan taşımacılık sistemi.* || **toplu taşımacılık**, *Birçok insanı bir defada ulaştırmak istediği yere götürme işi.* || **toplu yerleşim**, *coğ. Köy evleri ile eklentilerinin birbirine yakın biçimde yer aldığı köy yerleşim tipi.* || **toplu yerleşme**, *coğ. Toplu yerleşim düzenini kurmak.* || **toplu yöntem**, *eğit. Bir cümle, sözcük ya da deyim bütünü olarak ve görsel yolla tanınmasından sonra hece ve harflere ayırarak okuma yazma öğretme tekniği.*

toplu², [top-lü] (*toplu:* {eT}) *is.* Mezar. [DLT]

toplu³, [top-lu] {ağız} *is.* 1. Pencere. 2. Pencerele yapılan ağaç veya demir parmaklık. [DS]

toplu⁴, [top-lu] {ağız} *is.* Boncuktan örülerek yapılan nazarlık. [DS]

topluca, [top-lu-ca] (*toplu'ca*) *zf.* 1. Toplu olarak; hep birlikte. 2. *sf.* (Kişi için) biraz şişman; vücutça biraz dolgun; şişmanca.

topluk¹, -ğ[u] [top-luk] *sf.* 1. Top yapımına uygun. 2. Belirtilen sayıda toptan ibaret olan.

topluk², -ğ[u] [top-luk] {ağız} *is.* Ağırlık merkezi. [DS]

topluluk, -ğ[u] [top-lu-luk] *is.* 1. Toplu olma durumu. 2. Bir iş, amaç için bir araya gelmiş insanların tümü. 3. Nitelikleri açısından bir bütün oluşturan insanların tümü; cemiyet; camia; toplum. 4. Aynı yerde bulunan insan kalabalığı; kalabalık; cemiyet. 5. Bir eseri izlemek için bir araya gelmiş insan topluluğu; dinleyici; seyirci. 6. Vücut dolgunluğu; şişmanlık. 7. müz. Bir müzik eserini seslendiren sanatçılar grubu. 8. Sanatçı grubu. 9. Bir arada ve iş bölümü içinde yaşayan hayvan grubu. 10. Buldukları ortamda birbiri ile birlikte, dengeli ve yerleşik yaşayan bitki kümesi. ☞ **topluluk adı**, *dbl. Dilbilgisi özellikleri bakımından teklik özelliği göstermesine rağmen bir varlık ya da nesne bütünü, yığını, bireyler toplamını gösteren ad.* ||

topluluk eki, *dbl.* İsimlere topluluk anlamı kazandıran ek. || **topluluk ismi**, *Topluluk adı.* || **topluluk sayısı**, *Topluluğu oluşturan sayı.*

toplum, [top-lu-m] *is. sos.* 1. Aynı toprak parçası üzerinde, ortak yasalara uyarak yaşayan örgütlenmiş insanların oluşturduğu topluluk; cemiyet, (1942). 2. *sosy.* Aralarında örgütlenme bağları ve karşılıklı görevler bulunan bilinçli bireylerden kurulu topluluk; topluluk. 3. İnsanın yaşadığı çevrede kendisini bağlı kılan yasalar, kurallar ve kurumlar bütününe oluşturduğu ortam. 4. *fel.* Aralarında düzenli ve tanımlanabilir ilişkiler bulunan insanların oluşturduğu grubun tümü; insanın ortak yaşamını düzenleyen bütün. 5. Marx'a göre, insanların ortak yaşamlarının zorunlu kıldığı, iktisadî ve siyasi sisteme göre şekillenen, sınıf mücadelelerinin belirlediği ortam. ☞ **topluma kazandırma**, *huk.* Ceza sürelerini doldurup salıverildiklerinde dışarıdaki hayata uyum sağlamalarını kolaylaştırmak amacıyla cezaevindeki hükümlülere uygulanan eğitim. || **toplum bilimci**, *sosy.* Toplum bilim uzmanı; sosyolog. || **toplum bilimcilik**, *sosy.* İnsan hayatındaki olayları toplumsal yapı ve toplumsal kuruluş biçimlerine göre açıklamaya çalışan görüş; sosyolojizm. || **toplum bilimi**, *sosy.* Topluların oluşum, gelişim ve işleyişi ile ilgili yasaları belirlemeye çalışan bilim dalı; sosyoloji; içtimaiyat. || **toplum bilimsel**, *sosy.* Toplum bilimi ve toplum biliminin incelediği olay ve olgularla ilgili; sosyolojik; içtimai. || **toplum dışı**, *Toplum dışında kalan; toplum ile ilgisi bulunmayan; marjinal.* || **toplum dil bilimci**, *sosy.* Toplum dilbilimi alanında uzmanlaşmış kimse. || **toplum dil bilimi**, *dbl.* Bir dilin, o dili konuşan insanların kullanımındaki ayrılıklarının hangi toplumsal etkenden kaynaklandığını araştıran dil bilimi kolu; sosyo-lengüistik. || **toplum eleştiri**, *Edebî metinlerde ideolojinin payını araştırma işi.* || **toplum felsefesi**, *fel.* Toplumcu görüşe dayanarak yapılan inceleme ve değerlendirme. || **toplum içincilik**, *fel.* İnsanın kendini evrenin merkezi sayma eğilimi. || **toplumlar arası**, *sosy.* Birden çok toplumu ilgilendiren ve bu toplumlar arasında gelişen. || **toplum polisi**, *huk.* Toplum hareketlerini bastırmak ya da düzen altında tutmakla görevlendirilmiş polis örgütü. || **toplum yapısı**, *sosy.* Birbirinden çok farklı, küçük ya da büyük pek çok sosyal grubun ortaya koyduğu yapı.

toplumcu, [toplum-cu] *is.* 1. Toplum yanlısı olan; toplumu ön plana çıkaran. 2. *siy.* Toplumsal refahın devletin elinde olduğunu savunan, hür teşebbüsü devlet, sendika ve çalışanların baskısı altında tutmaya çalışan, bütün propaganda ve telkinlerini bu yönde yoğunlaştıran; sosyalist. 3. Çalışan sınıfın durumunu iyileştirmesini savunan kişi, kurum vb. ☞ **toplumcu gerçekçi**, *fel. ed.* Toplumcu gerçekçilik yanlısı olan. || **toplumcu gerçekçilik**, *fel. ed.*

Toplumsal olayları, ilişkileri toplum bilimi verilerine dayandırarak hem gerçekçilik hem de gelişme süreci içinde işleyen edebî roman yazma işi.

toplumcul, [toplum-cul] *sf.* 1. Toplu hâlde yaşama eğiliminde olan; kolonist. 2. Toplumcu ile ilgili; toplumcuya ilişkin.

toplumculluk, -ğu [toplum-cul-luk] *is.* 1. Bir toplum içinde yer alan kişiler arasındaki ilişkilerin özelliği. 2. Kişinin sosyal bir gruba uyarlanması durumu.

toplumculuk, -ğu [toplum-cu-luk] *is. siy.* 1. Toplumsal refahın devletin elinde olduğunu savunan, hür teşebbüsü devlet, sendika ve çalışanların baskısı altında tutmaya çalışan, bütün propaganda ve telkinlerini bu yönde yoğunlaştıran siyasi faaliyetlere verilen ad; sosyalizm. 2. Çalışan sınıfların durumunun iyileştirilmesinden yana olma.

toplumdaş, [toplum-daş] *is.* Aynı toplumun bireylerinden her biri.

toplumlaşma, [toplum-la-ş-ma] *is.* Toplumlaşmak eylemi.

toplumlaşmak, [toplum-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Toplum durumuna gelmek.

toplumlaştırma, [toplum-la-ş-tır-ma] *is.* Toplumlaştırmak eylemi.

toplumlaştırmak, [toplum-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]*

1. Toplum durumuna getirmek; toplum oluşturmalarını sağlamak. 2. (Özel teşebbüse ait bir işletme vb. için) toplumculuk ilkeleri çerçevesinde topluluğa mal etmek.

toplumsal, [toplum-sal] *sf.* 1. Toplumla ilgili; topluma ilişkin; topluma dayanan; içtimai; sosyal. 2. (Kişi için) toplum içinde yaşayan, toplum içinde yaşamının gereklerini uygulayan. 3. Toplum içindeki bireyler arasındaki ilişkilere ait olan; bu ilişkilerden kaynaklanan. ☞ **toplumsal ahlak felsefesi**, *İnsanların toplumsal ilişkilerinden doğan ahlak ve töre sorunlarını, ahlakî görevlerini inceleyen ahlak bilimi.* || **toplumsal algı süreci**, *sosy. psikol.* Başkaları ve çoğunlukla toplum hakkında bir şeyler öğrenme süreci. || **toplumsal bilim**, *Toplum bilimi.* || **toplumsal bunalım**, *Bütün toplumun genel bir sıkıntıya düşmesi.* || **toplumsal bütünleşme**, 1. Toplum bireylerinin aynı amaçlar çerçevesinde birleşmesi. 2. Ortak amaçların belirlenmesinde aynı ölçütlerin kullanılır olması. || **toplumsal cinsiyet**, *sosy.* Erkek ile kadın arasındaki kültürel farklılaşım. || **toplumsal çözülme**, *Aynı amacı gerçekleştirmesi beklenen bireyler ve gruplar arasında görevlerin yapılamaması sebebiyle ortaya çıkan ilişki bozukluğu.* || **toplumsal davranış**, 1. Toplum bireyleri ya da kurumları arasında sağlanan ilişki ve iletişim etkinliği. 2. Bazı hayvan topluluklarını bireyleri arasında sağlanan bir iletişim sistemi ile gerçekleşen ilişki ve etkinliklerin tümü. || **toplumsal dayanışma**, *Bir toplumun bütün birey, kurum ve kuruluşları ile ortak değerlerde birleşmesi ve bir-*

likte hareket etmesi. || **toplumsal değer**, *Toplumun bütün bireylerince, her grup ve katmanınca benimsenen değer.* || **toplumsal değişme**, *Bir toplumun yaşadığı siyasi, ekonomik ve toplumsal gelişmelere paralel olarak gösterdiği eğilim.* || **toplumsal denge**, *Bir toplumun, çeşitli kesimleri arasında bir bütünlük ve uyum içinde bulunmasını sağlayan toplumsal ve kültürel barışıklık ortamı.* || **toplumsal farklılık**, *Bir toplum bireyleri, grupları ve kurumları arasında ayrı özelliklerin topluca meydana getirilmesi, tanınması ve benimsenmesi durumu.* || **toplumsal gelişme**, *Bir toplumun bütün olarak gelişme ve bu gelişmeye bağlı olarak ortaya koyduğu değişim.* || **toplumsal ilişki**, *Bir toplumun değişik öğeleri arasında geçen ilişki ya da etkileşim.* || **toplumsal olay**, *İnsanlar arasındaki ilişkilerden doğan ve bir defada olup biten oluşum; sosyal hadise.* || **toplumsal ruh bilimi**, *psikol. İnsan davranışlarının, sosyal grupla bağlantıları bakımından incelenmesi; sosyal psikoloji.* || **toplumsal sınıflar**, *siy. Bir toplum içinde, yaşama biçimi, maddî imkânları, öğrenim durumu vb. bakımdan birbirine benzeyen kişilerin oluşturduğu sınıflar.* || **toplumsal yapı**, *sosy. İçinde toplumsal ilişkilerin ve toplumsal olayların meydana geldiği, toplumsal grup ve kurumların yer aldığı toplumun şekil ve çerçevesi ile biçimlenen sosyal varlık; sosyal yapı.* || **toplumsal yardım**, *Yoksul kesim ve kişilere onların yiyecek, giyecek, tedavi, ilaç gibi zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılan yardım; sosyal yardım.* || **toplumsal yaşam**, *sosy. İnsanın toplum içinde yaşam biçimi; sosyal hayat.*

toplumsallaşma, [toplumsal-la-ş-ma] *is.* **1.** Toplumsallaşmak eylemi. **2.** sos Bireyin, kişilik bakımından içinde yaşadığı topluma uyması ve bütünleşmesi; içinde bulunduğu toplumun gereklerini yerine getirebilir bir durum kazanması süreci; sosyalleşme.

toplumsallaşmak, [toplumsal-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* (Kişi için) toplumsal bir nitelik kazanmak; toplumsal olmak; topluma uyar, toplumla bütünleşir ve o toplumun değer yargılarını benimser duruma gelmek; sosyalleşmek.

toplumsallaşmazlık, -ği [toplumsalla-ş-maz-lık] *is.* Toplum dışında kalan, toplumla bütünleşemeyen, toplumun ortak değerlerini benimseyemeyen kimenin tutumu.

toplumsallaştırma, [toplumsal-la-ş-tır-ma] *is.* **1.** Toplumsallaştırmak eylemi. **2.** *siy.* Kaynakları, üretim ve değişim araçlarını, kredileri ortaklaşa duruma getirme; topluma mal etme; sosyalleştirme; sosyalizasyon. **3.** (Akıl hastası için) topluma kazandırmak için uygulanan tedavi ve eğitimlerin tümü.

toplumsallaştırmak, [toplumsal-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Toplumsal duruma getirmek. **2.** (Kişi için)

toplum ile uyumlu duruma gelmesini, toplum ile bütünleşerek o topluma ait değer yargılarını benimsemesini sağlamak. **3.** Üretim araç ve kaynaklarını, kredileri, enerji kaynaklarını ortaklaşa duruma getirmek; sosyalleştirmek; sosyalize etmek.

toplumsallık, -ği [toplum-sal-lık] *is.* **1.** Toplumsal yaşama, toplumsal olma yatkınlığı. **2.** *fel.* İnsanları, bir dizi ortak yaşam kuralları ile aralarında barışı ve bağlılığı sağlayacak biçimde birlikte yaşamaya iten ortak eğilim.

toplumsever, [toplum+sev-er] *sf.* **1.** (Davranış için) kişinin girişimlerinden kendi çıkarlarından çok toplum yararına olan. **2.** (Kişi için) toplum yararına çalışan; toplum yararını gözetten.

topmak, [töb / töp > top-mak] *{eT} gçl. f. [-ar]* **1.** Bağlamak. [ETY] **2.** Yığmak; toplamak. [Gabain]

topo-, [Yun. topos (*yer*)] *ön ek.* Latince kelimelerin başına getirilerek Yer'le ilgili kelimeler yapan ön ek.

topoç¹, -cu [top-aç > topoç ?] *{ağız} is.* Karpuz. [DS] **topoç²**, -cu [top+aş > topoç] *{ağız} is.* Kavruktan sonra yağı ile dondurulan kıyma. [DS]

topograf, [Fr. topographe] *is.* Yeryüzünün haritasını çıkaran uzman; haritacı.

topografik, -ği [Fr. topographique] *sf.* Topografyaya ait olan. ☞ **topografik harita**, *Topografya haritası.*

topografya, [Fr. topographie] (*topo'ğrafya*) *is.* Bir kara parçasının doğal engebe ve diğer özelliklerini bir kâğıt üzerinde gösterme işi. ☞ **topografya haritası**, *Yeryüzü biçimlerini ayrıntıları ile gösteren büyük ölçekli harita.*

topoloji, [Fr. topologie] *is. mat.* Geometrik cisimlerin nitelikleriyle ilgili özelliklerini ve bağlı konularını büyüklük ve biçimlerinden ayrı olarak ele alıp inceleyen geometri dalı.

topolojik, -ği [Fr. topologique] *sf.* Topoloji ile ilgili olan.

topolu, [topō-lü] (*topo:lu:*) *{eT} sf.* Toplu; bir arada. [EUTS]

topometri, [Fr. topométrie] *is.* Harita için gerekli olan bilgileri yer yüzünden sağlama işlemi; yer ölçümü.

toponim, [Fr. toponyme] *is. dbl.* Yer adı.

toponomi, *is.* Yer adlarını, bunların kökenlerini, orada konuşulmakta olan dille veya ortadan kalkmış dillerle bağlantılarını inceleyen dil bilimi dalı; yer adı bilimi.

toppuh, [top-uk] *{ağız} is.* Topuk. [DS]

topra, [Far. tōbra => topra طوبره] *{eAT} is.* Torba.

topracuk, [toprak-cık > topra-cuk طبراجق] *{OsT} is.* **1.** Bir parça toprak. **2.** Önemi olmayan toprak.

toprağan, [tob-ur-gân [DLT 'te böyle, Clauson *topra-gân okumuş*]] (*tobrağa:n*) *{eT} sf.* → topurğan.

toprak, -ğı [top-rā-mak (*kurumak*) > top-rā-k [Clason] / topur (*toprak*) > topur-ak [EREN] طوبراق (*eT topra:k*) is. 1. Yer kabuğunun atmosferin etkisi ile dağılıp organik maddelerle karışması ile meydana gelen canlıların yaşamasına elverişli yüzeysel tabakası. {eT} (*aynı*) [DLT] [EUTS] [KB] [Bahşayış] [Mühennâ] 2. Bir kimsenin mülkiyetinde bulunan sınırları belli yer; arazi; tarla. 3. Tarımsal etkinliklere uygun ve bu amaçla kullanılan alanlar. 4. Çiftçilik ve hayvancılıkla ilgili etkinliklere dayanan. 5. Deniz ve gökyüzü karşıtı olan şey; kara. 6. Ulus olarak egemenlik altında tutulan yeryüzü parçası; ülke; vatan. 7. Kişinin bizzat kendisine ait olmasa bile bir süre yaşadığı, ömrünü geçirdiği ve yerleşim yeri olarak benimsediği yer; memleket; yurt; il. {OsT} (*aynı*) 8. Tellürik bir gezegenin kabuğundaki yüzeysel tabaka. 9. fiz. Elektrik devrelerindeki kaçakları ya da elektrostatik enerjiyi sıfırlamak için toprak ile bağlantı hâlinde olan uç ya da iletken; şasi. 10. kim. eski. Eskiden suda çözünmeyen, tatsız, kokusuz, kararlı, aslında birer element olan alümin, silis gibi maddelere verilen ad. 11. argo. Bozuk esrar. 12. sf. Toprakta yapılmış olan. ☐ **toprağa bakmak**, (*Kişi için*) ölümü yakın tahmin edilmek. || **toprağa düşmek**, 1. (*İnsan için*) ölmek. 2. (*Tohum için*) ekilmek. 3. (*Kar, kırağı vb. için*) ilk defa yağmak. || **toprağa girmek**, 1. Ölmek. 2. Gömülmek. || **toprağa vermek**, (*Ölen kişi için*) gömmek; defnetmek. || **Toprağı bol olsun!** Müslüman olmayan ölmüş bir kimseden söz ederken söylenen iyi dilek sözü. || **toprağı çekmek**, Sürekli oturduğu yerden ayrılarak başka bir yere gittiğinde orada ölmek. || **Toprağına ağır gelmesin.** Ölen birinin kötü yönlerinden söz edileceği zaman söylenen söz. || **toprağın su kapasitesi**, biy. Su ile doyurulmuş bir toprakta, yer çekimi sebebiyle alt katlara iletilen suyun dışında kalan topraktaki su miktarı. || **toprak açısı**, yer b. Toprak düzlemi ile yatay düzlem arasındaki açı. || **toprak altı**, Toprak içinde bulunan; toprağın içi. || **Toprak bile kabul etmez!** Çok kötü ve günahkâr olduğu düşünülen kimseler için kullanılır. || **toprak bilimci**, Toprak bilimi uzmanı; pedolog. || **toprak bilimi**, Toprakların fiziksel, kimyasal, biyolojik yapısını ve özelliklerini inceleyen bilim; pedoloji. || **toprak boya**, 1. İçinde demir oksit bulunan kırmızı boya. 2. Minerallerden elde edilen boyar madde. || **toprak çal**, {ağız} Üzerinde bitki yetişmeyen dağ; çıplak dağ. [DS] || **toprak çekmek**, Bir yerdeki toprağı başka bir yere taşımak. || **toprak çimento**, Toprak, çimento ve su karışımı. || **Toprak doyursun gözünü!** Gözünü toprak doyursun. || **toprak hattı**, fiz. Kişileri elektrik kaçaklarına karşı güvenceye almak, donanımları korumak gibi amaçlarla döşenmiş, sürekli nemli kalan bir yere gömülü iletken levha ile bağlantı sağlayan iletkenler zinciri. || **toprak hukuku**, Toprak üzerindeki

mülkiyeti, bu toprakların işletilmesini, işletenler arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk. || **toprak kadısı**, isl. huk. Araziye ilişkin anlaşmazlıkları yerinde çözümlen, arazi sınırlarını belirleyen kadı. || **toprak kayması**, Yağışların etkisi ile toprağın alt kısımlarının yumuşaması sonucu üst tabakanın yer değiştirmesi olayı. || **toprak kaynağı**, {ağız} Kumlu, sert toprak. [DS] || **toprak köleliği**, Toprağa bağlı kölelik düzeni. || **toprak kölesi**, Toprağa bağlı köle. || **toprak olmak**, {eAT} Toprak hâline getirilmek. || **toprak olmak**, Öldükten sonra çürüyüp toprağa karışmak; ölmek. || **toprak oluşumu**, Biyosferin etkisinde kalan karasal mineral ortamda taş küre malzemesinin uğradığı fiziksel ve ardından kimyasal değişim ya da ayrışmaların tümü; torağın oluşumu ve evrimi. || **toprak öküzü**, {ağız} Kısa boylu, şişman, çift sürmeye elverişli öküz. [DS] || (birini) **toprak paklamak**, (Çok kötü kimse için) kötülükleri ancak ölümle son bulmak. || **toprak rengi**, 1. Sarı ve yeşil arası renk. 2. Bu renkte olan. || **toprak renklü**, {eT} Haki; toprak rengi. [Bahşayış] || **toprak sıçanı**, zool. Toprak altında yaşayan bir tür sıçan. || **toprakta kaldırmak**, {eAT} Yükseltmek. || **toprak yummak**, {eAT} Toprak doldurmak; toprakla örtmek. || **toprak yol**, Hiçbir yabancı malzeme kullanılmadan, arazinin kendi doğal şekliyle kazıp düzelterek trafiğe sunulan yol. || **toprak yultuz**, {eT} Sarı Bayraklı; Sekentir; Zuhal; Satürn; Sarıg Orunglug.

toprakbastı, [toprak+bas-tı] is. Ayakbastı.

toprakçalık, -ğı [toprak-ça-lık] is. Halı kilim.

toprakçıl, [toprak-çıl] sf. (Hayvan için) toprakta yaşayan.

topraklama, [toprak-la-ma] is. 1. Topraklamak eylemi. 2. Elektrikli bir aletin insan için tehlike yaratmaması için kaçaklara karşı bir ucunu toprak ile bağlatılama işlemi. 3. Sürümü kolaylaştırmak, verimi artırmak gibi amaçlarla tarlanın üzerini kalın bir toprak tabakası ile kaplama.

topraklamak, [toprak-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Toprakla doldurmak; toprakla karıştırmak. 2. Toprak örtmek.

topraklandırma, [toprak-la-n-dır-ma] is. Topraklandırmak eylemi.

topraklandırmak, [toprak-la-n-dır-mak] gçl. f. [-ır] Toprak sahibi yapmak; geçimini sağlaması için işletip üretebileceği toprak vermek.

topraklanma, [toprak-la-n-ma] is. Topraklanmak eylemi.

topraklanmak, [toprak-la-n-mak] edil. f. [-ır] 1. Toprak olmak; toprak bulaşmak. 2. Toprak katmanı ile örtülmek. 3. fiz. (Elektrik devresi için) toprak hattına bağlanmak; toprak hattı kurulmak. 4. döngül. f. Toprak sahibi olmak; toprak edinmek; toprağı olmak.

topraklaşma, [toprak-la-ş-ma] *is.* Topraklaşmak eylemi.

topraklaşmak, [toprak-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Toprak durumuna gelmek; toprak olmak.

topraklı, [toprak-lı] *sf.* 1. İçinde toprak bulunan; toprak karışmış olan. 2. (Çiftçi için) ekecek, işleyecek toprağı olan. 3. *fiz.* (Elektrik devresi için) toprak ile bağlantısı kurulmuş olan; toprak hattına bağlı olan.

topraklıg, [toprāk-lıg / tuprāk-lıg] (*topra:klıg*) {eT} *sf.* Topraklı. [Clauson]

topraksı, [toprak-sı] *sf.* Toprağı andıran; toprak gibi olan.

topraksız, [toprak-sız] *sf.* 1. İçinde toprak bulunmayan; toprak olmayan. 2. (Çiftçi için) ekeceğı ve işleyeceğı toprağı olmayan.

topramak, [top-rā-mak] (*topra:mak*) {eT} *gçsz. f. [-r]* Kurumak. [DLT]

topraşmak, [toprā-mak > topra-ş-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Kuruyup tozlaşmak; toz ola yazmak. [DLT]

topratmak, [toprā-mak > topra-t-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* (Hayvan için) yeri kurutmasına kadar otunu yemek. [DLT]

toprik, -ği [? toprik] {ağız} *is.* Küçük torba. [DS]

top-spin, [İng. top-spin] *is.* Masa tenisinde topun etki ve gücünü artırmak amacıyla aşağıdan yukarı doğru yapılan vuruş.

topşa, [? topşa] {ağız} *is.* Tavan arası. [DS]

toptan, [top-tan] (*to'ptan*) *zf.* 1. Toplu olarak; hep birlikte; topluca; hepsi. 2. Bütünüyle; tümüyle; tamamen. 3. *sf.* (Alış ya da satış için) perakende olmayan; büyük miktarda; toplu olarak.

toptancı, [top-tan-cı] *is.* 1. Toptan satış yapan tüccar. 2. *sf.* (Tüccar için) toptan satış yapan.

toptancılık, -gı [top-tan-cı-lık] *is.* 1. Toptan yapılan alış veriş. 2. Ürünün üreticiden büyük miktarlarda alınması ve perakendeci esnafa satılması işi.

toptık, [top-(1)t-ık] {eT} *is.* Delik. [İKPÖy.]

toptınmak, [top-(1)t-in-mak] *dönşl. f. [-ur]* *f.* Delinmek; yırtılmak. [İKPÖy.]

topti, [? topti] {ağız} *is.* Çengelli iğne. [DS]

topton, [top+ton] {ağız} *is.* Uçkurlu efe şalvarı. [DS]

toptop, [top+top ?] {ağız} *is.* Sebze. [DS]

toptopallah, [to(p)+to/parlak] {ağız} *pekşt. sf.* Yusu-yuvarlak; tostoparлак. [DS]

toptu¹, [? toptu] {ağız} *is.* Başa ya da yakaya takılan süs iğnesi. [DS]

toptu², [top-lu > toptu] {ağız} *is.* Su testisi. [DS]

topu, [top-u] *is.* 1. Tümü; hepsi. 2. (Azımsanan nesnelere için) olup olacağı; yalnızca.

topuç¹, -cu [top-uç] {ağız} *sf.* (Kişi için) boyuna göre kol ve bacakları kısa, vücudu şişman. [DS]

topuç², -cu [top-uç] {ağız} *is.* Bir çeşit tandır ekmeğı; çörek. [DS]

topuğ, [top-ık] {eT} *is.* Diz kapağı (?). [Mühennâ]

topuh, [top-uk / topuh] {ağız} *is.* Ayak bileğı. [DS]

topuk¹, -ğu [eT. top-ık > top-uk] *is.* 1. İnsan ayağının toparlakça olan alt arka bölümü. 2. Ökçe. 3. Çorabın, ayakta bu bölüme gelen kısmı. 4. Bir kamanın iri ucu. 5. *dnz.* Denizin dibindeki bazı arazi kıvrımlarına verilen ad; belli bir derinliğı olan deniz dibinin, bir tümseğıe bağlı olarak birden yükselmesi ile oluşmuş sığlık; dalganın kıyıya yakın çatladığı yer. {ağız} (*aynı*) [DS] 6. {ağız} Deniz ve göllerde sonradan oluşan adacıklar. [DS] 7. Direk, seren vb. şeylerin yere dayanan alt ucu. 8. Maden ocaklarında çökmeleri önlemek için galeri içinde bırakılan maden yatağı tümseğı. 9. Çift ve tek tırnaklı hayvanlarda incik ile bukağılık arasında kalan bölümün arkası. 10. *müz.* Kemanın yay yükselteceğıne verilen ad. ☞ **topuğuna basmak**, *Birini çok yakından izlemek; peşi sıra gitmek.* || **topuk ağrısı**, *ıp. Topukta duyulan ve çoğunlukla yürümeyi engelleyen ağrı; talalji.* || **topuk atlamak**, *dnz.* (Gemi ya da tekne için) bir sığlığa sürtünerek geçmek. || **topuk çalmak**, 1. *Ayakların içinde bulunan kemikleri yürürken birbirine çarpmak.* {OsT} (*aynı*) 2. (Atlar için) yürürken ayaklarını birbirine çarpmak. || **topuk çatlatmak**, *Çok hızlı gitmek.* || **topuk demiri**, *Kapılarda, üzerinde menteşenin döndüğü yuvarlak ve dirsekli madenî erkek parça.* || **topuk kemiğı**, *anat. Topuk çıkıntısını meydana getiren, ayak bileğı kemiklerinin en irisi.* || **topuklarına kadar**, *Aşık çıkıntularına kadar.* || **topuk kemiğı**, *biy. Ayak bileğı kemiklerinden en iri olanı.* || **topuk vurma**, *dnz. Bir sığıktan geçerken geminin omurga topuğunun dibe vurması.*

topuk², -ğu [top-uk] {ağız} *is.* Tepe; uç; en yüksek yer. [DS]

topuk³, -ğu [top-uk] {ağız} *is.* Deve yavrusu. [DS]

topuk⁴, -ğu [top-uk] {ağız} *is.* Ceviz büyüklüğünde yumru kökleri olan bir çeşit ot. [DS]

topukdöven, [top-uk+döv-en] *is.* Etekleri yere kadar inen kadın elbisesi.

topuklama, [top-uk-la-ma] *is.* 1. Topuklamak eylemi. 2. {ağız} Kısa çorap. [DS]

topuklamak, [top-uk-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* 1. Binek hayvanını topukla sertçe dürtmek. 2. *argo.* Hızla uzaklaşmak; kaçmak. 3. {ağız} Alışverişte fiyat indirmek; pazarlık etmek. [DS]

topuklu, [top-uk-lu] *sf.* 1. Topuğı olan. 2. Topuğı belirtilen nitelikte olan. 3. Yüksek ökçeli. 4. {ağız} *is.* Güzel kadın; beğenilen kadın. [DS] ☞ **topuklu tiken**, {ağız} *Sapı sert tüylerle kaplı, yumru köklü, meyvesi koza biçiminde olan bir tür diken.* [DS]

topuksuz, [top-uk-suz] *sf.* 1. Topuğı olmayan. 2. Ökçesi yüksek olmayan.

topul, [top-ul] {ağız} *is.* Domates. [DS] ☞ **topul topul**, {ağız} (*Çocuk için*) *tombul ve sevimli.* [DS]

topulan, [topul-an] {ağız} is. Sulak yerlerde yetişen bir tür ot. [DS]

topuleç, -ci [topul+aş] {ağız} is. Ekşili hamur köftesi. [DS]

topulgak, [topul-mak > topul-gāk / tupul-gāk] (topulğā:k) {eT} sf. **1.** Yuvarlak; küresel. **2.** is. Kulunç; ağrı; sancı. **3.** Keskin bitkisel koku. **4.** Topalak otu; yaraya konulur, (*Cyperus*). [DLT]

topulğuluk, [topul-ğu-luk] {eT} zf. Delmek için. [ETY]

topulmak, [top-ul-mak / tub-ul-mak / tob-in-mak] {eT} döşl. f. [-ur] **1.** Yarılarak delinmek; yırtılmak. [ETY] [İKÖy.] [KB] **2.** gçl. f. (Demiri) yarıp delmek. [ARAT] [KB] **3.** (Orduyu) dağıtmak. [ARAT] **4.** edil. f. Delinmek. [ARAT] **5.** (Elbise için) çıkartılmak. [ARAT] ☞ **kök topulgan**, *Kanatlarının ucunda bulunduğu söylenen tunç ile dağları bile delip geçebilen kırlangıç büyüklüğündeki efsanevi bir kuş.*

topur¹, [top-ur] {ağız} is. Kestane ve fındığın dışındaki yeşil kabuk. [DS]

topur², [top-ur] {ağız} is. **1.** Pürüzlü, engebeli alan. **2.** Yumruk büyüklüğünde sert ve kuru toprak parçası. [DS]

topur³, [Bul. topór] {ağız} is. Kök sökmekte kullanılan bir tür büyük balta. [DS]

topur⁴, [top-ur] {ağız} is. Topuk. [DS]

topur⁵, [top-ur] {ağız} is. Beygirlerde diz kapağı şişmesiyle beliren bir hastalık. [DS]

topurak, [top-ur-gāk > topurak طپوراق] {eAT} is. Toprak.

topurgan, [toprā-mak > topra-gān / top(u)r-gān] {eT} sf. (Toprak için) ayak basıldığında tozan; yumuşak. [DLT] ☞ **topurğan yer**, {eT} *Ayak basıldığında tozuyan yumuşak toprak.* [DLT]

topuş, [top-aç / top-uç / top-uş] {ağız} is. Topaç. ☞ **topuş gibi**, {ağız} *Toplu; şişman.* [DS]|| **topuş topuş**, {ağız} (*Çocuk için*) *tombul ve sevimli.* [DS]

toput, [top-ut] is. Bir çözeltide ağırlığın etkisi ile dibe çöken tortu; çökelti; tortu; rüsup.

topuz, [top > top-uz] sf. **1.** {eT} Top hâline getirilmiş. **2.** Bir ucu top gibi olan zincire bağlı silah. **3.** Bir aletin elle tutulmaya yarayan topu andırır yuvarlak ucu. **4.** Uzun saçın toplandıktan ve kendi etrafında dolandıktan sonra top gibi bağlanmış şekli. **5.** dnz. Ulusal bayramlarda gemi direklerinin tepesine çekilen ulusal bayrak. **6.** Davulu tınlatmak için kullanılan yuvarlak uçlu bir tür çomak. **7.** Bir ayak, sütnün ya da şapkalı desteğin üst kısmı. **8.** biy. Bir organın üst kısmındaki şişkinlik. **9.** Eski Türk eyerlerinde ön kaşın ortasındaki çıkıntı. **10.** {ağız} Ucu yumru biçiminde yuvarlak değnek vb. şeyler. [DS] **11.** {ağız} Saç örgüsü. [DS] **12.** {ağız} sf. Eli, ayağı büzülmüş, şişmiş. [DS] **13.** {ağız} Kısa boylu; bodur. [DS] **14.** {ağız} Büyük taş ya da demirci çekici;

balyoz. [DS] ☞ **topuz altında**, *Baskı altında.*|| **topuz arpa**, {ağız} **1.** *Başacağı dört ya da beş sıralı iyi cins arpa.* **2.** *Kırmızımsı, yassı renkli bir tür buğday.* [DS]|| **topuz gibi**, *Kısa boylu ve şişman; tıknaz.*|| **topuz yük**, {eT} *Üzerinde durulamayan, üstüne binilemeyen hayvan yükü.* [DLT]

topuza, [topuz-a] {ağız} is. Topacın üzerinde döndüğü koni biçimindeki sivri, demir uç. [DS]

topuzcuk, -ğu [top-uz-cuk] is. **1.** Küçük topuz. **2.** biy. Bir organ ya da organizmanın yüzeyinde çıkıntı yapan tümseklik; yumrucuk. **3.** Öğütücü dişlerin üzerindeki çıkıntılar; tüberkül.

topuzlu, [top-uz-lu] sf. **1.** Topuzu bulunan; topuzu olan. **2.** Saçını topuz yapmış olan. ☞ **topuzlu kilit**, *Kilit sistemini bünyesinde bulunduran kapı kolu.*

topyekûn, [top+ Ar. yekûn] (to'pyekûn) zf. **1.** Eksiksiz olarak; tamamıyla; bütün. **2.** sf. Eksiksiz; bütün.

tor¹, [tır / tırt / tor / tör (yans.)] is. Kuvvetle sürtünmeyi, yırtılmayı; gazların dışarı atılmasını; cıvık şeylerin basınçla fişkirışını; çok konuşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tor tor*

tor², [tırt / tor (yans.)] is. Kaba saba olmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tort mort*

tor³, [tör تور] (to:r) {eT} {eAT} {OsT} is. **1.** Balık ağı; sık örgülü balık ağı. {ağız} (aynı) [Gabain] [DLT] [EUTS] [KB] [DS] **2.** Balık ağı. [DLT] [EUTS] **3.** Av ağı; tuzak. {ağız} (aynı) [DLT] [EUTS] [KB] [DS] **4.** {OsT} {ağız} Elbise ya da örgü giyeceklerde kese ağzı gibi büzülen kısım; lastik örgü. [DS] **5.** {OsT} Ağ gibi seyrek örgülü bir tür dokuma. **6.** {eAT} {OsT} {ağız} Büyük başörtüsü veya çarşaf. [DS] **7.** {ağız} İnce balık ağı gibi örülmüş para kesesi. [DS] **8.** {ağız} Saman taşıırken kağrı arabasına takılan ve kendire örülmüş ağ. [DS] **9.** {ağız} Peştamal. [DS] **10.** {ağız} Hamam havlusu. [DS] **11.** {ağız} Bir metre uzunluğunda, dört santimetre eninde örgü ip. [DS] **12.** {ağız} Örgü sırası. [DS] **13.** {ağız} Süzgeç. [DS] **14.** sf. Ağ örgüsü ile örülmüş. ☞ **tora düşürmek**, {ağız} *Tuzağa düşürmek; aldatmak.*

tor⁴, [Far. tör ? تور] sf. **1.** Olgunlaşmamış; ham. **2.** (Yabani hayvan için) henüz eğitilmemiş; torlak. **3.** {eAT} {OsT} {ağız} (Kişi için) görgüsüz; işe alışkın olmayan; acemi; toy. [DS] **4.** {ağız} Utangaç; ürkek; çekingen. [DS] **5.** {ağız} Soğukkanlı. [DS] **6.** {ağız} (Kişi için) ters; aksi. [DS] **7.** {ağız} Kendini beğenmiş; kibirli. [DS] **8.** {ağız} Tok sözlü. [DS] **9.** {ağız} Aptal. [DS] **10.** {ağız} Çok hareketsizlikten ileri gelen hamlik. [DS] **11.** {ağız} Buzağılamamış üç yaşındaki inek yavrusu. [DS]

tor⁵, [Gael d. tor] is. On metrenin üstünde boyutları olan köşeleri yıpranıp yuvarlaklaşmış kayaç.

tor⁶, [Fr. tors] is. Soğukta burulmak suretiyle esneklik sınırı ve dayanımı yükseltilmiş özel beton demiri; burulmuş çelik.

tor⁷, [Fr. tore] *is. mat.* Bir dairenin, kendi düzleminde bulunan fakat merkezinden geçmeyen bir eksenin çevresinde dönmesiyle meydana gelen cisim; simit.

tor⁸, [tor] {ağız} *is.* 1. İnci gerdanlık. 2. Boncuktan yapılabilezik. [DS]

tor⁹, [tor] {ağız} *is.* 1. Çözülemeyen ilmek; düğüm. 2. Uçkur uçlarına yapılan düğümler. [DS]

tor¹⁰, [tor] {ağız} *is.* Fidan. [DS]

tor¹¹, [Bul. tor] {ağız} *is.* Yakılmış sığır tezeği. [DS]

tor¹², [tor] {ağız} *sf.* (Kişi için) cinsel gücü yüksek olan. [DS]

tor¹³, [tor] {ağız} *sf.* Deneyimsiz; toy. [DS]

tora¹, [tura / doruk ? > tora طوره] {eAT} *is.* Tepe; zirve; doruk.

tora², [tur-a / tor-a] {ağız} *is.* Duvarı korumak için üzerine kaplanan tahta. [DS] ☞ **tora çekmek**, {ağız} *Pusuya düşürmek; aldatmak.* [DS]

tora³, [tor-a ?] {ağız} *is.* Süpürge sapı. [DS]

tora⁴, [tor-a ?] {ağız} *is.* Fidan. [DS]

torag, [torag] {ağız} *is.* Yağı alınmış yoğurt. [DS]

Torah, [İbr. thorah (yasa)] *is.* İbrani Kutsal Kitabının ilk beş kitabı.

torak¹, -ğ[?] [torak] *is.* 1. Kapalı kömür yakma amacıyla içi odunla doldurulmuş ve üzeri toprakla sıvanmış kümbet. 2. Eskiden dolu tuğla pişiriminde kullanılan üstü çamur sıvalı kümbet.

torak², -ğ[?] [Far. dūrāg => torak طوراق] {eAT} {OsT} {ağız} *is.* Yağı alınmış süt ya da yoğurdun kestirilmesi ile elde edilen katık; çökelek. [DS]

toraka, [torak-a ?] {ağız} *is.* Kalın çoban ya da bekçi sopası. [DS]

torakometri, [Fr. thoracométrie] *is.* Göğüs kafesinin ölçülmesi.

toraks, [Yun. thoraks / Lat. thorax > Fr. thorax] *is.* Böceklerde baş ile karın arasında kalan ayak ve kanatları taşıyan göğüs bölümü.

toralak, -ğ[?] [tor-a-la-k] {ağız} *sf.* Donsuz. [DS]

toraman¹, [tor (toy) > tor-a-man > toraman] *sf.* 1. Tombulca; iri yarı; geniş irisi. 2. Cahil; kaba; serkeş. 3. {ağız} Güçlü kuvvetli. [DS] 4. {ağız} Sarhoş. [DS] ☞ **toraman çıkarmak**, {ağız} 1. *Hokkabazlık etmek.* 2. *Kavga çıkarmak.* [DS]

toraman², [tor-a-man] {ağız} *is.* 1. Küçük bazlama. 2. Küçük mısır ekmeği. [DS]

toraman³, [tor-a-man] {ağız} *is.* argo. Erkeklik organı. [DS]

toramani, [toraman + Ar. -i] {ağız} *sf.* (Kişi için) azgın.

toramanlık, -ğ[?] [toraman-lık] {ağız} *is.* Otları çok gelişmiş, boylanmış yerler. [DS]

torana, [Sansk. torana (kemer, tonoz)] *is.* Üzerinde çok dilimli bir dekor ya da tonoz bulunan giriş sundurması.

torapa, [? torapa] {ağız} *is.* Ekmek yapılan sacın altına konulan topraktan yapılmış kerpiç biçimindeki destek. [DS]

toraç, [tor+aç] {ağız} *is.* Çok yiyen; obur. [DS]

torba, [Far. tōbra => torba] *is.* 1. İplik, kıl vb.nden dokunmuş, içine çeşitli şeyler koymakta kullanılan, çoğunlukla ağzı büzülerek bağlanabilen küçük çuval. 2. Naylondan yapılmış kese; poşet. 3. Böyle bir torbanın içindeki madde. 4. *anat.* Erkekte erbezlerinin bulunduğu kese; husye; testis. 5. *tıp.* Vücudun herhangi bir yerinde oluşan, içi irin, su vb. dolu şişlik. 6. *sf.* Bir torbanın alabileceği miktarda. ☞ **torba çay**, *İşlendikten sonra torba içinde sunulan çay; poşet çay.* || **torbada keklik**, *Elde edilmesi çok kolay; elde edilmiş sayılabilir; çantada keklik.* || **torba eylemek**, *Torba etmek.* || **torba kadro**, *Geraktığı zaman yetkili amir tarafından kullanılmak üzere kenarda saklı tutulan kadroların tümü.* || **torba oğlanları**, *İmparatorluk döneminde, acemi ocağına yazılarak inşaat, nakliyat ve gemi işlerinde çalıştırılan kimselere verilen ad.* || **torbaya koymak**, *teklif. Sağlamak; elde etmek.* || **torba yoğurdu**, *Torbaya konularak süzdürülmüş yoğurt.*

torbalama, [torba-la-ma] *is.* Torbalamak eylemi; torbalara doldurma; torba hâline getirme.

torbalamak, [torba-la-mak] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] 1. Torba içine koymak. 2. Torba hâline getirmek.

torbalanma, [torba-la-n-ma / torba-lan-mak] *is.* Torbalanmak eylemi.

torbalanmak, [torba-la-n-mak] *edil. f.* [-ır] 1. Torba içine konulmak. 2. Torba hâline getirilmek. 3. *dönşl. f.* (Göz altı ve yanak için) gevşeyip sarkmak; pörsümek. 4. [torba-lan-mak] *gçsz. f.* Torba sahibi olmak; torba edinmek.

torbalatma, [torba-la-t-ma] *is.* Torbalatmak eylemi.

torbalatmak, [torba-la-t-mak] *gçl. f.* [-ır] 1. Torba içine koydurmak. 2. Torba hâline getirtmek.

torbalı, [torba-lı] *sf.* 1. Torbası bulunan. 2. Elinde ya da sırtında torba taşıyan. 3. {ağız} Çingene. [DS]

torcu, [tor-cu] {ağız} *is.* Balıkçı. [DS]

torcuman, [torcu-man] {ağız} *is.* Hayvanların beslendiği sulak yer. [DS]

torç¹, -cu [torç] {ağız} *is.* Sınır. [DS]

torç², -cu [torç] {ağız} *is.* Kayşamış, göçmüş yer. [DS]

torç³, -cu [torç] {ağız} *is.* Suyu alınmış üzüm, pancar posası. [DS]

torçı, [tör > tor-çī] (torçı:) {eT} *sf.* Ağ ile kuş tutan; kuşbaz. [İKPÖy.] Ağla avlanan; avda ağ kullanan. [EUTS]

toreador, [İsp. toreador] *is.* 1. Boğa güreşçisi; matador. 2. Boğa güreşine katılan herkes.

torero, [İsp. torero] *is.* → toreador.

torf, [? torf] *is.* Su birikmesi sonucunda havasızlık yüzünden oluşan bitki çürüğü.

- torga**, [tor-ga] {ağız} is. İpe dizilmiş tütün demetleri. [DS]
- torgu**, [toğ(u)r-u / torğu طورغو] {eAT} sf. Doğru.
- torgay**, [torıg > torıg-ā / torıg-ay] is. **1.** {eT} Tarla kuşu; toygar, (*Alauda arvensis*). **2.** {ağız} Serçe. [DS]
- torhlamak**, [torh-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Değirmen taşını çemberlemek. [DS]
- torhul**, [? torhul] {ağız} is. Olmadan sararmış hıyar. [DS]
- torhuluk**, -ğū [torhu-luk / tohur-luk ?] {ağız} is. Tohumla kaçmış salatalık, patlıcan gibi sebzeler. [DS]
- tori**, [toħrī] (tori:) {eT} is. Toharca. [EUTS]
- torıg**, [tōr-uğ / tōr-ıg] (to:riğ) {eT} sf. (At donu için) doru; kızılımsı kahverengi. [ETY] [EUTS] ☞ **torıg at**, *Doru renkli at*. [DLT]
- torik**¹, -ği [Yun. torikı] is. zool. Palamudun 40-45 cm boyunda olanlarına verilen ad, (*Palemye sarda* / *Sarda sarda*).
- torik**², -ği [Fr. thorique] sf. kim. (Asit için) kararsız oluşuyla bilinen ThO₂ anhidritinden türeyen.
- toril**, [İsp. toril] is. Boğaların kapalı tutuldukları, arenaya bitişik ahır.
- torış**, [? torış] {ağız} is. Arabayı çekemeyen hayvanlara yardımcı olarak koşulan başka hayvan. [DS]
- torkara**, [? torkara] {ağız} is. Pire. [DS]
- torko**, [Moğ. torğa / torğan] {eT} is. İpek kumaş; ipekli. [KB]
- torku**, [Moğ. torga / torğan] {eT} is. İpek kumaş; ipek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ]
- torkuçu**, [torku-çu] {eT} is. İpekçi. [Mühennâ]
- torlak**¹, -ği [tōr (acemi) > tor-la-mak > tor-la-k طورلاق] sf. **1.** {OsT} {ağız} Genç ve acemi; toy. [DS] **2.** Terbiye olmamış; alışmamış; hergele. **3.** Henüz evcilleşmemiş. **4.** {ağız} Çıplak; donsuz. [DS] **5.** is. tasvf. Bektaşî tekkelerine yeni girmiş olanlara verilen ad.
- torlak**², -ği [tor (ağ) > tor-la-k] {ağız} is. Şalvar. [DS]
- torlak**³, -ği [tor-la-k] {ağız} is. İyi gelişmiş ağaç fidanı. [DS]
- torlak**⁴, -ği [tay-la-k > torlak] {ağız} is. İki ile üç yaş arasındaki deve. [DS]
- torlak**⁵, -ği [eT. taylañ > torlak] {OsT} sf. **1.** {ağız} Güzel; yakışıklı; tüksüz. **2.** {ağız} (Çocuk için) yaşımdan iri, gösterişli. [DS]
- torlak**⁶, -ği [tor-lak طورلق] {eAT} is. Küçük bir kuş.
- torlaklar**, [torlak-lar] is. Gezgin, batını nitelikli kalender dervişlere verilen ad.
- torlama**, [tor-la-ma] {ağız} is. Boyna takılan altın. [DS]
- torlamak**¹, [tor-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Toplamak; derlemek; düzene sokmak. [DS]
- torlamak**², [tor-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor] (Kuş veya balık için) ağa düşüp kalmak. [DS]
- torlanmak**¹, [tor-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] U-tanmak; ayıpsınmak. [DS]
- torlanmak**², [tor-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Donunu çıkarmak. [DS]
- torlanmak**³, [tor-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] (Göz için) yaşarmak; nemlenmek. [DS]
- torlık**, [tor-lık] {eT} is. **1.** Kıl çadır; Türkmen çadırı. **2.** Çadır direği; herhangi bir direk. [Bahşayış]
- torluğ**, [tor-luğ] {eT} is. Perde; yurt kapısını örten perde; torlık. [Nevâyi]
- torluk**¹, -ğū [tor-luk طورلق / تورلق] {eAT} {OsT} is. **1.** Toyluk; acemilik. {ağız} (aynı) [DS] **2.** {ağız} Terslik. [DS]
- torluk**², -ğū [tor-luk] {ağız} is. Kömür yakmak için toprak içine açılan çukur; kömür ocağı. [DS]
- torluk**³, -ğū [tor-luk تورلق] {OsT} sf. **1.** Ağ ve benzeri şeyler yapımında kullanılan. **2.** Ağ yapımına uygun.
- torluk**⁴, -ğū [tor-luk تورلق] is. **1.** {OsT} {ağız} Kıl çadır. [DS] **2.** {ağız} Dağdaki çoban kulübesi. [DS] **3.** {ağız} Mısır koymak için direklere oturtulmuş bağdadi kulübe. [DS]
- torluk**⁵, -ğū [tor-luk] {ağız} is. Tahıl ve eşya yığını. [DS]
- torluk**⁶, -ğū [tor-luk] {ağız} is. Fidanlık. [DS]
- tormak**, [tōr-mak] (to:rmak) {eT} gçsz. f. [-ur] Bitap düşmek; zayıflamak. [ETY] ☞ **tormak ölmek**, *Bitap düşmek ve ölmek*.
- tormuk**¹, -ğū [tomruk] {ağız} is. **1.** Tutuk evi. **2.** Tutukluların ayağına vurulan demir. [DS]
- tormuk**², -ğū [tormuk] {ağız} is. Emir, buyruk. [DS]
- tormurmak**, [tor-mur-mak طورمرق] {eAT} gçsz. f. [-ur] Tomurcuklanmak.
- tormuş**, [tur-muş ? > tor-muş] {ağız} is. Hayat; yaşam. [DS]
- torna**, [İt. tornare (çevirmek, döndürmek) > İt. tornio] is. Ağaç ve metal bir parçayı bir eksen etrafında döndürerek yandan sürülen bir kesici yardımıyla parça kaldırmak suretiyle şekil vermede kullanılan takım tezgâhı.
- tornacı**, [torna-cı] is. Torna tezgâhında çalışan usta.
- tornacılık**, -ğū [torna-cı-lık] is. **1.** Tornacının işi ve mesleği. **2.** Torna da parçalara biçim verme ustalığı.
- tornado**, [İsp. tornado] (torna'do) is. Kuzey Afrika kıyılarında esen çok şiddetli boran.
- tornahit**, [İng. turn head] ünl. dnz. İleri!
- tornalama**, [torna-la-ma] is. Tornalamak eylemi.
- tornalamak**, [torna-la-mak] gçl. f. [-l(u)-yor] (Bir parça için) tornada işlemek, tornadan geçirmek.
- tornalanma**, [torna-la-n-ma] is. Tornalanmak eylemi.
- tornalanmak**, [torna-la-n-mak] edil. f. [-ır] **1.** Torna

- ile işlenmek; tornadan geçirilmek. **2. dönşl. f.** [-ır] Torna sahibi olmak; torna edinmek; torna satın almak.
- tornalı**, [torna-lı] *sf.* **1.** (Parça için) tornada işlenmiş; tornadan geçirilmiş. **2.** (Bir bütün için) parçaları tornadan geçirilmiş olan. **3.** (Kişi için) tornası bulunan; torna edinmiş olan.
- tornavida**, [İt. tonare (döndürmek) + vide (vida)] *is.* Sıklamak ya da gevşetilmek istenen başı düz ya da yıldız yivli vidaları döndürmeye yarayan metal saplı el aleti; vida döndürücü.
- tornet**, [İt. tornare] *is.* Küçük bir sandığa takılmış küçük tekerleklerden oluşan taşıma aracı.
- tornist**, [İng. turn (dönmek) + stern (kıç)] *ünl. 1. dnz. Geri! 2. is. dnz.* Gemilerin geriye gidiş hareketi. **3.** Bir giyeceği ters yüz etme. **4.** Bir söz ya da görüşten vazgeçme. **☞ tornistan etmek**, *1. (Gemi için) geri dönmek. 2. Elbiseyi ters yüz etmek. 3. Söz ya da düşünceden vazgeçmek.*
- torno**, [Lat. tornare > İt. tornio] *is.* **1.** Gemilerde yük kaldırmakta kullanılan tek dilli makaralara verilen ad; makara. **2.** Çıkrık; çark.
- toroğlu**, [? toroğlu] {ağız} *is.* Kar ve çamurda giyilen boğazlı bir çeşit ayakkabı; şoson. [DS]
- toroidal**, [Fr. toroidal] *sf.* Simit biçiminde olan.
- toron**, [Fr. thoron] *is. kim.* Toryum elementinin kütle sayısı 220 olan izotopu; simgesi Tn.
- toros**, [? toros] {ağız} *sf.* Kaba. [DS]
- torpah**, [toprak > torpaḡ] {ağız} *is.* Toprak. [DS]
- torpak**, **-ḡı** [toprak > torpak] {ağız} *is.* Toprak. [DS]
- torpedo**, [İsp. torpedo] (*torpe'do*) *is.* **1.** Açık karoserli otomobil. **2.** Motorlu taşıtlarda, sürücünün önünde ve camın tam altında yer alan, bir takım göstergeler ve aletlerin üzerine yerleştirildiği karoseri ögesi. **☞ torpido gözü**, *Motorlu taşıtlarda torpidonun bir yerinde bulunan kapaklı küçük bölme.*
- torpınlamak**, [turbın-lâ-mak / torpın-lâ-mak [Clauson 'un okuyuşu]] (*torpınla:mak*) {eT} *gçl. f.* [-r] Araştırmak. [DLT]
- torpido**, [Lat. torpedo (çarpan balığı) > İng. / İsp. torpedo] (*torpi'do*) *is. dnz.* **1.** Torpil taşıyan ve atan kendinden hareketli, hızlı bir su altı silahı; torpido-bot. **2.** → torpedo.
- torpidobot**, [İng. torpedo-boat] *is. as. dnz.* Ana silahı torpil olan, hızlı, küçük tonajlı savaş gemisi.
- torpidocu**, [torpido-cu] *is.* Savaş gemilerinde ya da torpil atölyelerinde çalışan usta er.
- torpil**, [Lat. torpedo (çarpan balığı) > Fr. torpille] *is.* **1. as. dnz.** Su altında patlayarak düşman gemilerine zarar veren hareketli veya sabit su altı silahlarına verilen genel ad. **2.** Dip mayını; deniz laḡımı. **3.** Birinci Dünya Savaşında kullanılan, bombaya benzer uçak bombası. **4. mecaz.** Bir kimseyi kayıran ya da ona arka çıkan kimse; arka; dayı. **☞ torpil balığı**, *zool. Başındaki iki organdan elektrik çıkararak*
- başka balıkları öldüren bir tür tırpana balığı; elektrik balığı; uyuşturan balığı; çarpan balığı, (Raia torpedo / Torpedo marmorata).|| torpil koymak, Bir kayırıcı bulmak.|| torpil patlatmak, İltimas yaptırmak.|| torpil yapmak, 1. Birinin kayırcılığını yapmak; birini kayırmak; iltimas yapmak. 2. Bir kayırıcı yardımı ile işini yürütmek; iltimas yaptırmak.|| torpil yaptırmak, İltimas yaptırmak.*
- torpilci**, [torpil-ci] *is.* **1. as. dnz.** Torpil işleri ile uğraşan kimse. **2. mecaz.** Kayırıcı; iltimas geçen. **3. mecaz.** İşini kayırma ile yaptıran kimse; iltimasçı.
- torpilleme**, [topil-le-me] *is.* Torpillemek eylemi.
- torpillemek**, [torpil-le-mek] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] *dnz. as.* **1.** (Gemi vb.deniz hedefi için) torpil ile batırmak. **2. argo.** Sıfta kalmak.
- torpilleme**, [torpil-le-n-me / torpil-len-me] *is.* Torpillemek eylemi.
- torpillemek**, [torpil-le-n-mek] *edil. f.* [-ir] **1.** Torpil ile batırılmak; torpil atılmak. **2. dönşl. f.** Torpil sahibi olmak; torpil edilmek.
- torpilli**, [torpil-li] *sf.* **1. dnz. as.** (Savaş gemisi için) torpili bulunan; torpil ile silahlandırılmış olan. **2. mecaz.** Kayırılan; iltimas geçilen.
- torpiyör**, [Fr. torpilleur] *is. dnz.* Torpil atmakta kullanılan hızlı bir savaş gemisi.
- torplamak**, [*torp > torp-lâ-mak [Clauson 'un okuyuşu]] [DLT'te turp-lâ-mak]] (*torpla:mak*) {eT} *gçl. f.* [-r] Bir şeyin örneğini çıkarmak; ölçümlemek. [DLT]
- torpuç**, **-cu** [? torpuç] {ağız} *is.* Bir yaşında doğuran koyun, inek veya keçi. [DS]
- torpul**, [Fr. torpille] {ağız} *is.* Torpil. **☞ torpul oynamak**, {ağız} *Birbiri ardınca şımşek çakmak.* [DS]
- torpun**, [torp-mak > torp-un [Clauson 'un okuyuşu] / turb-un [DLT'teki şekli]] {eT} *is.* Araştırma; inceleme; ölçme.
- torpunlamak**, [turbın-lâ-mak / torpun-lâ-mak] (*torpunla:mak*) {eT} *gçl. f.* [-r] → torpınlamak. [DLT]
- torr**, [Torricelli] *is.* 1 mm'lik normal cıva yüksekliğine denk düşen basınca eşit basınç birimi.
- tors**, [İt. torso] *is.* Baş, kol ve bacaklar dışında kalan insan gövdesinden oluşan heykel.
- torsiyometre**, [Fr. torsiomètre] *is.* Burulma ölçer.
- torsiyon**, [Fr. torsion] *is.* Göz kürelerinin ön arka eksen etrafında birlikte dönmesi olgusu.
- tort¹**, [tort] {ağız} *is.* Peynir suyunu kaynatarak yapılan çökelek. [DS]
- tort²**, [Far. dördi > tort] {ağız} *is.* Yağ vb. tortusu. [DS]
- tort³**, [tort] {ağız} *sf.* **1.** (Yüz için) asık; çatık. **2.** Biçimsiz. [DS] **☞ tort mort**, {ağız} *Kaba saba; biçimsiz.* [DS]
- tort⁴**, [tort] {ağız} *is.* Çoban köpeğinin boynuna takılan demir halka. [DS]

torta¹, [Far. dürdi] {ağız} *is.* 1. Eritilen yağın dibe çöken beyaz tortusu. 2. Tortu. [DS]

torta², [Fr. tourte / Yun. tourte] {ağız} *is.* Külde pişmiş mayasız ekmek. [DS]

tortamış, [tort-a-mış] {ağız} *sf.* (Sanatçı için) yaşlı. [DS]

tortellini, [İt. tortellini] *is.* Burmalı küçük taç biçimi verilmiş makarna.

tortilla, [İsp. tortilla] *is.* 1. Mısır unu ile yapılan küçük bisküvi. 2. İçi çeşitli malzeme ile doldurularak zeytinyağında pişirilen omlet.

tortmaç, -cı [tort-maç] {ağız} *sf.* Yumru yumru; kalın veya pişkin. [DS]

tortman, [tort-man] {ağız} *sf.* Tombul; şişman. [DS]

tortop, [to-(r)+to/p طورتوب] (*to'rtop*) *sf.* 1. Toplanarak bir araya getirilmiş; yusuvarlak olan. 2. {OsT} *zf.* Derlenip toparlanmış olarak. ☞ **tortop olmak**, *Toplanmak; yusuvarlak olmak.*

tortor¹, [tor+tor] {ağız} *sf.* 1. Çok şişman. 2. (Yanak için) şişman; tombul. [DS]

tortor², [tor+tor] {ağız} *is.* Şimşek çaktığında oluşan ışıklar. [DS]

tortu, [Far. dürdi دردی] *is.* 1. Bozulma ya da dinlenme sebebiyle bazı sıvıların dibinde oluşan koyu birikinti. 2. *kim.* Katı parçacıkların dibe çökmesi ile meydana gelen madde. 3. *fiz.* Damıtma sonucu, kazanda kalan katı madde. 4. *mecaz.* Bir şeyin işe yaramaz en kötü kısmı. 5. *mecaz.* Bir topluluğun soysuzlaşmış üyeleri. 6. *mecaz.* Kalıntı. 7. {ağız} Sütten yapılan bir yiyecek; kesik. [DS]

tortul, [tortu-l] *sf.* 1. Tortu durumuna gelmiş olan; tortu niteliği kazanmış olan. 2. Tortullaşma sonucunda meydana gelen. ☞ **tortul bilimi**, *Yer biliminin tortulları inceleyen bölümü; sedimantoloji.* || **tortul kayaç**, *yer bil.* Tortuların çökmesi ile oluşan kayaç; çökel kayaç.

tortulanma, [tortu-la-n-ma] *is.* Tortulanmak eylemi.

tortulanmak, [tortu-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* (Sıvı için) dibinde tortu oluşmak.

tortulaşma, [tortu-la-ş-ma] *is.* Tortulaşmak eylemi.

tortulaşmak, [tortu-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Tortu durumuna gelmek.

tortullaşma, [tortul-la-ş-ma] *is.* Tortullaşmak eylemi.

tortullaşmak, [tortul-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Tortul oluşmak; tortul hâline gelmek.

tortullu, [tortul-lu] *sf.* İçinde veya üzerinde tortul bulunan.

tortulu, [tortu-lu] *sf.* 1. İçinde tortu bulunan. 2. Berak olmayan; bulanık.

tortusuz, [tortu-suz] *sf.* 1. Tortusu olmayan; saf; berak. 2. (Sıvı için) tortu yapmamış olan.

tortuşmak, [tort-uş-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ur]* Korkuyu atmak; alışmak; yatışmak. [DS]

toru¹, [tor-u طوری] {OsT} *is.* 1. Tepe; zirve. 2. Ağaç tepesindeki körpe filiz. 3. {ağız} Yeni yetişen çam ağacı. [DS]

toru², [tor-uğ] {ağız} *sf.* (At için) koyu kırmızı; doru. [DS]

toru³, [tur-u / duru / toru] {ağız} *sf.* Parlak; temiz. [DS]

toruğ, [tör > tor-uğ] {eT} *sf.* (At donu için) doru; kızılımsı kahverengi; doru renk; at rengi. [DLT] [ETY] [Gabain] [Tekin] ☞ **tüm toruğ at**, *Düz, tamamıyla doru at.* [DLT]

toruk¹, [tör-mak (zayıflamak) > tor-uk] {eT} *sf.* Güçsüz; zayıf; kuvvetsiz; mecalsiz. [ETY] [EUTS] [Tekin]

toruk³, [tur-uk / tor-uk] {eT} *sf.* Berrak; duru; ışıklı. [ETY] [EUTS]

toruk², [tor-uk طوروك] {eAT} *is.* 1. En yüksek yer; tepe; doruk. {ağız} (aynı) [DS] 2. Ağaçların tepe filizi. 3. {ağız} Çam fidanı. [DS] 4. {ağız} Tütün, mısır gibi bitkilerin en üst yaprakları; uç. [DS] ☞ **toruk vurma**, {ağız} *Yaprakların iyi yetişmesi için tütün bitkisinin ucundaki tohumları kırmak.* [DS]

toruk⁴, [tor-uk] {ağız} *sf.* (Kişi için) dik kafalı; inatçı. [DS]

toruklamak, [toruk-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Bir şeyi tepeleme doldurmak. [DS]

torukturmak, [toruk-tur-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* Kararlaştırmak. [DS]

toruldurmak, [toru-l-dur-mak / turu-l-dur-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Süzmek; berraklaştırmak. [EUTS]

torulmak¹, [toru-l-mak / turu-l-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Durulmak; süzülme; berraklaşmak. [EUTS]

torulmak², [toru-l-mak طورلق] {eAT} *dönşl. f. [-ur]* Doğrulmak.

torulturmak, [toru-l-tur-mak / duru-l-tur-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Tenkil etmek; galip gelmek; yenmek. [EUTS]

torum¹, [tor-um طورم / طوروم] {eT} {eAT} {OsT} {ağız} *is.* Dorum; deve yavrusu. [DLT] [DS]

torum², [tor-um] {ağız} *sf.* Kibar. [DS]

torum³, [tor-um] {ağız} *is.* Uydurma söz; yalan. [DS] ☞ **torum atmak**, {ağız} *Kendini övmek.* [DS]

torumluğ, [turum-luğ] {eT} *sf.* Dorumlu. [DLT]

torun, [Erme. t'orn] *is.* 1. (Dede ve nine için) çocuğunun çocuğu. 2. {ağız} Yeğen. [DS] ☞ **torun torba**, *Çocuklar ve torunlardan oluşan grup.* || **torun torba sahibi olmak**, 1. *Çocukları ve onlardan da torunları olmak.* 2. *Yaşlanmak.*

torunlar, [tor-un-lar] *is.* Bir soydan gelenler ya da gelecek olanların tümü.

toruş¹, [tor-mak > tor-uş / tur-uş] {eT} *is.* Kavga; niza. [EUTS] [Gabain]

toruş², [tor-uş ?] {ağız} *is.* 1. Sürüklenerek taşınacak

- büyük kütüklerin başlarına ip takmak için açılan delik. **2.** Arabaya koşulan yedek hayvan. [DS]
- toryum**, [Thor (*İskandinav şimşek tanrısı*) > Fr. thorium] (*to'ryum*) *is. kim.* Aktinitler grubundan atom numarası 90, atom ağırlığı 232,12 yoğunluğu 12,1 olan, 1700°C'ta ergiyen, oldukça sert beyaz renkli bir element, sembolü: Th.
- tos¹**, [tıs / tos / tös / tus (*yans.*)] *is.* Yavaşça seslenmeyi, tıslamayı anlatan kök. [Zülfikar] *tos tos, tos + bağa, tos olmak, tos-kur-mak, tos-ur tosur.*
- tos²**, [tos (*yans.*)] *is.* **1.** Birden vurmaya ve çarpmaya anlatan kök. [Zülfikar] *tos-la-mak, tos-la-k, tos-mak, tos-ul-da-ş-mak* **2.** *is.* Alın ya da boynuz ile vurulan ağır darbe. **3.** {ağız} Topaç oyunu. [DS] ☞ **tos vurmak**, *Alın ya da boynuzu ile vurmak.*
- tosa**, [tos-a] {ağız} *is.* Sopayla vurularak oynanan yuvarlak taş. [DS]
- tosak**, -ğ¹ [tos-ak] {ağız} *is.* Tahtası yapılarında kullanılan sert, kırmızı renkli, değerli bir ağaç. [DS]
- tosarık**, -ğ¹ [tos-ar-ık] {ağız} *sf.* (Yüz için) asık; çatık. [DS]
- tosarmak¹**, [tos-ar-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* Görüşmek; kavuşmak. [DS]
- tosarmak²**, [tos-ar-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* Surat asmak. [DS]
- tosba**, [tos+bağa] {ağız} *is.* Kaplumbağa. [DS] ☞ **tosba soluğu**, {ağız} *Azıcık dinlenme.* [DS]
- tosbağa**, [tos (*yans.*) + bağa (*kurbağa*)] {ağız} *is.* Kaplumbağa. [DS]
- tosbağa**, [tos+bağa] {ağız} *is.* Bağ kapılarında kullanılan ağaç kilit. [DS] ☞ **tosbağa küstere**, {ağız} *Rende.* [DS]
- tosbağ¹**, [tos (*yans.*) + bağa (*kurbağa*)] {ağız} *is.* Kaplumbağa. [DS]
- tosbağ²**, [tos+bağ-ı] {ağız} *is.* Tıkanan su yollarını, künkleri temizlemekte kullanılan birbirine sarılmış çuval parçaları. [DS]
- tosbağu**, [tos (*yans.*) + bağa (*kurbağa*)] {ağız} *is.* Kaplumbağa. [DS]
- tosbo**, [tos (*yans.*) + bağa (*kurbağa*)] {ağız} *is.* Kaplumbağa. [DS]
- tosboğu**, [tos+bağa] {ağız} *is.* Kaplumbağa. [DS]
- toscu**, [toz-cu / tos-cu ?] {ağız} *is.* Değirmen işçisi. [DS]
- tosdömbek**, -ğ¹ [tos+dömb-el-ek] {ağız} *is.* Takla. ☞ **tosdömbek olmak**, {ağız} *Takla atmak.* [DS]
- tosgaba**, [tos (*yans.*) + bağa (*kurbağa*)] {ağız} *is.* Kaplumbağa. [DS]
- tosık**, [tō-mak (*doymak*) > to-sık] {eT} *is.* **1.** Mutlak doycak olma; doyma. [ETY] **2.** Tokluk. [ETY] **3.** *sf.* Tok; doymuş. [ETY] [Gabain]
- toska¹**, [? toska] {ağız} *is.* **1.** İki üç yaşındaki genç manda. **2.** Bir yaşından küçük domuz yavrusu. [DS]
- toska²**, [? toska] {ağız} *sf.* (Kişi için) soluk yüzlü; zayıf. [DS]
- toskaba**, [tos (*yans.*) + bağa (*kurbağa*)] {ağız} *is.* Kaplumbağa. [DS]
- toskabağa**, [tos (*yans.*) + bağa (*kurbağa*)] {ağız} *is.* Kaplumbağa. [DS]
- toskal**, [Moğ. toska-mak > toska-l] {eT} *is.* Himaye; koruma; refakat; refakatle muhafaza etme. [Nevâî]
- toskallamak**, [toskal-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i) -yor]* Yerinde saymak; ilerleyememek. [DS]
- toskaylı**, [toskay-lı] {ağız} *sf.* Çok eski; hurda. [DS]
- tosku**, [tos-kü] (*tosku:*) {eT} *is.* Engel; mania. [EUTS]
- toskur**, [tos-kur] {ağız} *is.* Erkek hindi. [DS]
- toskurmak**, [tos-kur-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ur]* Uyumak. [DS]
- toslak¹**, -ğ¹ [tos-la-k] {ağız} *sf.* **1.** (Çocuk için) yaşından büyük görünen; gürbüz; iri. **2.** Solunum güçlüğü çeken yaşlı. [DS]
- toslak²**, -ğ¹ [tos-la-k] {ağız} *is.* **1.** Bir yaşını geçkin dana. **2.** Erkek hindi. [DS]
- toslama**, [tos (*yans.*) > tos-la-ma] *is.* Toslamak eylemi.
- toslamak**, [tos (*yans.*) > tos-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** (Taşıt için) ön taraftan hafifçe bir yere vurma. **2.** *mecaz.* (Kişi için) yapmakta olduğu usulsüz bir iş sırasında güvenlik güçleri ile karşılaşmak. **3.** {ağız} Karşısındakine yersiz ve dokunacak söz söylemek; pot kırmak. [DS] **4.** *argo.* Sınavda başarısız olmak. **5.** *argo.* Sınıfta kalmak. **6.** Tos vurmak. **7.** *argo.* Para vermek. **8.** *gçl. f.* {ağız} Gizlice izlemek. [DS] **9.** {ağız} Gaz çıkarmak; yellenmek. [DS]
- toslanmak**, [tos-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Hazırlanmak. [DS]
- toslaşma**, [tos-la-ş-ma] *is.* Toslaşmak eylemi.
- toslaşmak**, [tos-la-ş-mak طوسلشما] *işteş. f. [-ır]* [OsT. -ur] **1.** {OsT} Çarpışmak. **2.** (İki hayvan için) karşılıklı birbirine tos vurmak. **3.** (Araç vb. eşya için) birbirine hafifçe çarpmak.
- tosmak¹**, [tōs-mak] *gçsz. f. [-ar]* [eT. -ur] **1.** {eT} İnatçılık etmek; geçimsizlik etmek; hırçınlık etmek. [EUTS] **2.** Darılmak; küsmek.
- tosmak²**, [tos (*yans.*) > tos-mak] {ağız} *gçl. f. [-ar]* **1.** Başı ile vurmak; tos vurmak. **2.** Dövüşmek; vuruşmak. **3.** Başvurmak. **4.** Görmeye gitmek; ziyaret etmek. [DS]
- tosmak³**, [tos-mak] {ağız} *sf.* (Çocuk için) yaşından iri görünen; gürbüz. [DS]
- tosmak⁴**, -ğ¹ [tos-mak] {ağız} *is.* Genç manda. [DS]
- tosmak⁵**, -ğ¹ [tōs-mek / tos-mak] {ağız} *is.* Odun kütüğü. [DS]
- tosmalak**, -ğ¹ [tos-ma-la-k] {ağız} *sf.* (Çocuk için) yaşından iri ve gürbüz. [DS]
- tosmarık**, -ğ¹ [tos-ma-r-ık] {ağız} *sf.* (Kişi için) asık suratlı. [DS]
- tosmuk**, [tos-muk] {ağız} *is.* **1.** Tarladaki anız, ot ve ya kamış kökü yığını. **2.** *sf.* Darılan; küsen. [DS]

toso, [ʔ toso] {ağız} sf. **1.** Pis. **2.** Aptal. **3.** Açgözlü. [DS]

toson, [tos-un / tos-on] {eT} is. → tosun.

tospalık, -ğ^ı [tosbağa-lık] {ağız} is. Verimsiz, kumlu toprak. [DS]

tossaklamak, [tutsak-la-mak ʔ] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yolunu kesip parasını veya malını almak; soymak. [DS]

tostağan, [tōs-mak > tos-ta-ğan] {eT} sf. **1.** Terbiye edilmemiş; uysallaşmamış; vahşi. **2.** İnatçı. [Bahşayış]

tost, [Lat. tostare (kızartmak) > Fr. tostee (kızarmış ekmek dilimi) > İng. toast] is. **1.** Arasına peynir, sucuk vb. konularak özel makinelerde ısıtılmış yağlı iki ekmek diliminden oluşan ayak üstü yiyecek. **2.** Birinin şerefine içme. ☞ **tost ekmeği**, *Tost yapımında kullanılan ortasından kesilmek suretiyle iki dilim hâline getirilebilen özel ekmek.* || **tost makinesi**, *Tost yapmakta kullanılan her iki parçası da ısıtılabilen, üs üste kapanır elektrikli mutfak aracı.*

tostak, -ğ^ı [tos-ta-k ʔ] {ağız} is. Tahta sigara sehпасı. [DS]

tostanböceği, [tostağan+böcek-i] {ağız} is. Kendisini çıkardığı pis koku ile savunan böcek; osuruk böceği. [DS]

tostçu, [tost-çu] is. Tost yapan ya da satan kimse.

tostçuluk, -ğ^u [tost-çu-luk] is. Tostçunun yaptığı iş.

tostopan, [to(s)+to/p-an] (to 'stopan) {ağız} pekşt. sf. Yusuvarlak. [DS]

tostoparlak, -ğ^ı [to(s)+to/p-ar-la-k] (to 'stoparlak) sf. Tam bir top biçiminde olan; top gibi; yusuvarlak.

tostorguru, [to(s)+to/t-ğ^u-ru طوس طورغرى] {OsT} is. Dosdoğru.

tostos¹, [tos+tos] {ağız} sf. (Çocuk için) şişman. [DS]

tostos², [tos+tos] {ağız} sf. Yüzü gülmez; somurtkan. [DS]

tostos³, [tos+tos] {ağız} is. Kaplumbağa. [DS]

tosturmak, [tos-tur-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] Çarp- mak; vurdurmak. [DS]

tosu, [tusuğ / tosū] (tosu:) {eT} is. Fayda; semere; kazanç. [EUTS]

tosulamak, [tos-u-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor] Güç ve hırılıtlı soluk almak. [DS]

tosuldaşmak, [tos-ul-da-ş-mak] {ağız} işteş f. [-ır] Kafa kafaya vuruşmak. [DS]

tosun¹, [tōs-mak (haşarılık etmek) > tos-un / تسون {eT} {eAT} {OsT} is. **1.** (Tay vb. için) haşarı; serkeş. [DLT] [KB] **2.** (Kişi için) vahşi; kaba; yontulmamış; utanmaz. [EUTS] **3.** argo. Duvar yazılarını yazan. ☞ **tosun edebiyatı**, argo. Duvar yazıları ve resimleri.

tosun², [tos-un] is. **1.** Sütten kesilen erkek buzağının ilk süt dişini atıncaya kadar aldığı ad; genç boğa; üç yaşında öküz. {ağız} (aynı) [DS] **2.** mecaz. Sağlık-

lı ve tıknaz delikanlı. **3.** Genç sığırlardan elde edilen deri. **4.** ünl. Sağlıklı ve gülbüz delikanlılara seslenme sözü. ☞ **tosun gibi**, *Güçlü kuvvetli, sağ-lıklı, gülbüz ve tıknaz.*

tosuncuk, -ğ^u [tos-un-cuk] is. Olağandan daha iri doğmuş bebek.

tosunluk, -ğ^u [tosun-luk توسنلق] {eAT} is. Gürelik; haşarılık.

tosur, [tos (yans.) > tos-ur] is. Homurdanma, söy-lenme bildiren yansımali gövde. ☞ **tosur tosur**, {ağız} *Homurdanarak.* [DS]

tosurdamak¹, [tos-ur-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor] Kendi kendine söylenmek; homurdan-mak. [DS]

tosurdamak², [tos-ur-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor] **1.** (Kuş için) kanatlarını kabartmak. [DS] **2.** Kollarını kabartarak kibirli kibirli yürümek veya durmak.

tosurdamak, [tos-ur-da-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Kendi kendine söylenmek; homurdanmak. [DS]

tosurdamak, [tos-ur-da-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Gaz çıkarmak; yellenmek. [DS]

tosvağa, [tos (yans.) +bağa (kurbağa)] {ağız} is. Kaplumbağa. [DS]

tosya, [Tosya (yer ismi)] {ağız} is. İpekli kumaş. [DS]

toş, [Sansk. doşa] {eT} is. **1.** Tabiat; doğa; huy. [EUTS] **2.** Memba. [Gabain] **3.** Dağ üzerinde birikmiş su; gölcük. [ETY] **4.** {ağız} İrmaktan çözümlüp akan buz parçaları. [DS] ☞ **toş başı**, *Göl başı; dere ve ırmak başı, kıyısı.* [EUTS]

toşarmak, [toş-ar-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] **1.** Kibir-lenmek; böbürlenmek. **2.** Küskün durmak [DS]

toşğurmak, [toş-mak > toş-ğ^u-mak] {eT} gçl. f. [-ur] **1.** Taşırarak doldurmak. [DLT] **2.** Baskın yap-mak. [EUTS]

toşkurmak, [toş-mak > toş-kur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Doldurmak. [EUTS]

toşlanmak, [toş-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] (Par-mak uçları için) duyarlılığını kaybetmek; uyuşmak. [DS]

toşmak, [tō-mak > to-ş-mak / do-ş-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] **1.** Dolmak; dolmuş olmak. [EUTS] **2.** Dol-durmak; bütünlemek. [Gabain] **3.** Doyurmak.

toşur¹, [toş-ur] {ağız} sf. (Baş için) büyük ve yuvar-lak. [DS]

toşur², [toş-ur] {ağız} sf. (Kişi için) fitıklı. [DS]

toşurlanmak, [toşur-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] (Ağaç için) gövdesinde, dalında şişkinlik meydana gelmek; ur olmak. [DS]

tot¹, [tō-mak > to-t] {eT} sf. **1.** Bütün; hep; tekmlil. [EUTS] **2.** Değersiz. [Clauson]

tot², [to-t] {ağız} is. **1.** Top. **2.** Topaç. **3.** Hokey oyunu gibi değnekle yuvarlak bir taş vuruşarak oynanan bir oyun. [DS]

- tot³**, [to-t] {ağız} *sf.* **1.** Kısa. **2.** Şişman. [DS]
- tot⁴**, [to-t] {ağız} *is.* **1.** Dört ayaklı hayvanlarda bacağı dizden aşağı bölümü. **2.** Köpeğin ön ayakları. [DS]
- tot⁵**, [tot] {ağız} *is.* Pas. [DS]
- totaba¹**, [tot+aba] {ağız} *is.* Hizmetçi kadın. [DS]
- totaba²**, [tatava / totaba] {ağız} *sf.* **1.** Yüze gülen; dal-kavuk. **2.** Beceriksiz. [DS]
- totabaz**, [tot-a + Far. baz] {ağız} *sf.* Güler yüz gösteren; hoş davranan. [DS]
- total**, -li [Lat. totalis / totus (*bütün*) > Fr. total] *sf.* Bütün bölümlerin toplamı olarak; nicelik bakımından bütünü ele alınan; bütünsel.
- totalitarizm**, [Fr. totalitarisme] *is. siy.* Bir ideoloji adına devletin bütün vatandaşları sıkı bir denetim altında tuttuğu yönetim biçimi; bu tür yönetimi öngören kuram.
- totaliter**, [Fr. totalitaire] *sf. siy.* (Devlet düzeni için) demokratik hak ve özgürlüklerin, bir ideoloji adına hareket eden küçük bir siyasal grup tarafından kontrol ve baskı altında tutulduğu, demokratik olmayan; bütüncül.
- totalizatör**, [Fr. totalisateur] *is. spor.* Yarış ve yarışmalarda sayıları kendiliğinden toplayan alet.
- totamak**, [tot-â-mak] (*tota:mak*) {eT} *gçl. f. [-r]* Değersiz saymak; değersiz telakki etmek; kötülemek; küçük düşürmek. [EUTS]
- totaş**, [? totaş] {ağız} *is.* İşveren; patron. [DS]
- totem**, [Amer. yer. Algokin d. ototeman (*benim kavimim*) > İng. / Fr. totem] *is.* **1.** İkel toplumlarda topluluğun ondan doğduğu kabul edilen ve kendisine kutsallık atfedilen, hayvan, bitki ya da başka bir varlık; ongun. **2.** Bu varlığın tasviri.
- totemcilik**, -ği [totem-ci-lik] *is.* Bir toteme inanma biçiminde kurulan toplumsal birlik; inanma biçimi; ongunculuk; totemizm.
- totemizm**, [Fr. totémisme] *is.* Totemcilik.
- totemsel**, [totem-sel] *sf.* Totemciliğe, toteme ilişkin
- totgurmak**, [toğ-mak / tot-ğur-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Doyurmak. [EUTS]
- totik¹**, -ği [? totik] {ağız} *is.* **1.** Dört ayaklı hayvanların bacaklarının dizden aşağı bölümü. **2.** Çocukların taş oyunlarında ortaya koyduğu yuvarlak hedef taşı. [DS] **☞ totik paçası**, {ağız} *Koyun ayağından yapılan paça.* [DS]
- totik²**, -ği [? totik] {ağız} *is.* Akıl; zekâ. [DS]
- totmak**, [tō-mak > to-d-mak / tot-mak] {eT} *gçsz. f. [-ur]* Doymak. [Gabain]
- toto¹**, [Yun. tauto / İt. totolise (*bütünleme*)] *is.* Futbol karşılaşmalarının sonuçlarını önceden kestirmeye dayanan bir tür kumar oyunu; spor toto.
- toto²**, [? toto] *is. argo.* Kıç; popo.
- totok**, [Çin. tou-tok / tu-tu] {eT} *is.* **1.** Genel vali. [İKPÖy.] **2.** Askerî vali. [ETY] [Tekin]
- totoloji**, [Yun. tautologia > Fr. tautologie] *is.* **1.** Aynı düşünceyi değişik kelimelerle tekrarlamaya dayanan bir anlatım kusuru. **2.** *mant.* Öznesi ile yüklemnin içlemi aynı olan önerme.
- totolojik**, -ği [Fr. tautologique] *sf.* Aynı düşünceyi değişik kelimelerle tekrarlamaya dayanan; totoloji niteliğinde olan; apaçık.
- totoş**, [tot-u-ş] {ağız} *sf.* Toplu; dolgun. [DS]
- totunçsuz**, [tot-mak > tot-unç-suz] {eT} *zf.* Doymak bilmeden; doyumsuzca. [EUTS]
- totruk**, -ğu [tot-(u)r-uk] {ağız} *sf.* (Kişi için) asık suratlı. [DS]
- totsak**, -ği [tut-sak / tot-sak] {ağız} *is.* Tutsak; esir. [DS]
- tottirik**, -ği [tot-tir-ik] {ağız} *sf.* Yeğni; hoppa. [DS]
- totuk¹**, -ğu [tot-uk] {ağız} *sf.* Güçlü; yiğit. [DS]
- totuk²**, -ğu [tot-uk] {ağız} *is.* Bir çocuk oyunu. [DS]
- totuk³**, -ğu [tot-uk] *is.* Ahududu.
- toturamak¹**, [totur-a-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-r(u)-yor]* (Yoğurt için) ekşiyip bozulmak. [DS]
- toturamak²**, [totur-a-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-r(u)-yor]* Kendi kendine söylenmek; homurdanmak. [DS]
- totuş**, [tot-u-ş] {ağız} *sf.* **1.** (Kişi için) biçimsiz; çirkin. **2.** Yüzü gülmeyen; somurtkan. [DS]
- tova**, [tava > tova] {ağız} *is.* Toprak tencere. [DS]
- tovan**, [tavan > tovan] {ağız} *is.* Tavan. [DS]
- tovga**, [Far. dūğ-bā > toğ-va توغا ? / eT. to-d-mak (*doymak*) > to-d-ga] {OsT} {ağız} *is.* **1.** Yoğurtlu pirinç ya da bulgur çorbası; toyga. **2.** Hamur yemeği. [DS]
- tovgumak**, [tovgu-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* Ayrarı yapmak. [DS]
- tovhana**, [Far. tāb-hāne] {ağız} *is.* Büyük oda. [DS]
- tovil**, [Ar. ṭabl / tovil (Kâşgarlı *Araplardan uzak bölgede işittiğini yazıyor*)] {eT} *is.* Davul; avda doğan kuşu için çalınan davul. [DLT]
- toverka**, [Far. doğ-bā => toverka] {ağız} *is.* Yoğurtlu tarhana çorbası. [DS]
- tovlamak**, [tav-lâ-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Nemlendirmek; ıslatmak; tavlama. [DS]
- tovramak**, [tovuz/r > tov(u)r-â-mak [Clauson'un okuyuşu] / tuvrâ-mak [DLT'te]] (*tovrâ:mak*) {eT} *gçsz. f. [-r]* (Kuzu vb. küçük şeyler için) büyümek; gelişmek; serpilmek. [DLT]
- tovuca**, [tovu-ca / tovu-ça طووجا] {OsT} *is.* → tovuça.
- tovuça**, [tovu-ca / tovu-ça طووجا] {OsT} *is.* Gönüllü asker.
- tovuk**, [tavuk] {ağız} *is.* Tavuk. [DS] **☞ tovuğ götü**, {ağız} *Saçkıran.* [DS]
- tovolga**, [tuğ-luğ-â > tuğ-ul-ğâ > tovolga تولغه] {eAT} *is.* Çelik başlık; miğfer.

- toy¹**, [to-d-mak (*doymak*) > to-d > tøy طوی {eT} is. 1. Bayram; bayram ziyafeti. [EUTS] 2. Düğün yemeği. [Clauon] 3. Büyük toplantı. [Clauon] 4. Ordu karargâhı; ordugâh; karargâh. [DLT] [EUTS] [KB] 5. Şehir. [EUTS] [Gabain] 6. Halk; topluluk; kalabalık. [KB] [Mühennâ] 7. {eAT} {OsT} Yemekli eğlence; ziyafet; şölen. 8. Eskiden Türk hükümdarları tarafından yılın belli günlerinde devlet ileri gelenleri ile halktan çağrılı olanlara verilen yağmayı andırır ziyafet. 9. {ağız} Düğün. [DS] 10. {ağız} Davul. [DS] ☞ **toy babası**, {ağız} Düğün sahibi. [DS]|| **toy düğün**, {ağız} Gösterişli, yemekli düğün. [DS]|| **toy düğün etmek**, Yemekli düğün yapmak.|| **toy etmek**, {eAT} {OsT} Ziyafet vermek; ağırlamak.|| **toy eylemek**, {OsT} → toy etmek.
- toy²**, [tor > toy] sf. Gençliği sebebiyle beceriksiz ve görgüsüz davranan.
- toy³**, [töd / tøy توی / طوی] (to:y) is. zool. Tavukgillerden, böcek ve tanelerle beslenen, orta büyüklükte av kuşu; toy kuşu, (*Otis tarda*). {eT} {eAT} {OsT} (aynı) [DLT] [KB] [Bahşayış] ☞ **toy kuşu**, zool. Toy.|| **toy kuşugiller**, zool. *Toygiller*.|| **toy tokmakla vurmak**, {ağız} Bir işi sıkıntısızca yapmak.
- toy⁴**, [tøy] (to:y) {eT} is. Çanak yapılan çamur; balçık. [DLT] [Gabain] ☞ **toy aşıcı**, *Toprak tencere*. [DLT]
- toy⁵**, [tøy] (to:y) {eT} is. İlaç yapılan bir ot. [DLT]
- toy⁶**, [toy / tay] {ağız} is. Denk; yük; çuval.[DS]
- toya**, [toya] {ağız} is. Sapından ayrılmış çeltik yığıları. [DS]
- toyağa**, [Bul. tojaka] {eAT} {ağız} is. Sopa; kalın değnek. [DS]
- toyaka**, [eT. tay-a-k (*dayak, sopa*) > Bulg. tojaga => toyaka طويغه {OsT} is. 1. Sopa; kalın değnek. 2. Bükerek gerginlik vermek için iki kat edilmiş bir ipin ucuna geçirilmiş sopa.
- toyca**, [toy¹-ca] (to'yca) zf. 1. Toya yakışır biçimde; beceriksiz olarak; acemice. 2. sf. Beceriksizce olan; toy gibi.
- toycu**, [toy²-cu] is. Ziyafet çeken; ziyafet veren.
- toyçu**, [toy²-çu] {ağız} is. Davulcu. [DS]
- toydan**, [toy-dan] is. zool. Toyun iri bir türü.
- toydurmak**, [toy-dur-mak طويدرمق {eAT} gçl. f. [-ur] Doyurmak.
- toyga**, [Far. dūg-bā > toğ-va توغا ? / eT to-d-mak (*doymak*) > to-d-ga] is. 1. Yoğurtlu un çorbası; toyga çorbası. 2. {ağız} Yoğurtlu, pirinç, buğday veya bulgur çorbası. [DS] 3. {ağız} Hamur yemeği. [DS] 4. {ağız} Sebze yemeği. [DS] 5. {ağız} Kabuğu çıkarılmış beyaz buğday. [DS]
- toygari¹**, [eT. torgay / toygari طويغار {OsT} is. zool. Yerden ok gibi fırlayıp dikine yükselen ve uçarken kendine has bir sesle öten bir kuş; tarla kuşu; çayır kuşu; turgay, (*Alauda arvensis*).
- toygari²**, [toy-gar] {ağız} is. Gösterişli, yemekli düğün. [DS] ☞ **toygari çorbası**, {ağız} Haşlanmış ve ditilmiş yağlı etle pişirilen terbiyeli pirinç çorbası. [DS]
- toygası**, [toyga+aş-ı] {ağız} is. 1. Tarhana çorbası. 2. Süzme yoğurtla yapılan ve üstüne tereyağı, nane dökülerek yenilen bir çorba; toyga.[DS]
- toygarmak**, [toy-gır-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Doyurmak. [Mühennâ]
- toygiller**, [toy-gil-ler] is. zool. Bataklik kuşları takımından, örnek hayvanı toy kuşu olan familya, (*Otididae*).
- toygün¹**, [Çin. t'ay (büyük) + kuan (memur) / t'ay (büyük) + T. -gün] (toyğu:n) {eT} {eAT} is. → taygun [Gabain] [ETY]
- toygün²**, [toy-ğün تويفون {OsT} is. Ak doğan; çakır doğan.
- toygün³**, [toy-gun] {ağız} is. Genç. [DS]
- toygut**, [Çin. t'ay (büyük) + kuan (memur) / t'ay (büyük) + T. -ğut] {eT} is. Yüksek rütbeli memurlar. [ETY]
- toyhane**, [toy² + Far. hāne] is. Divriği evlerinde büyük kış odasına verilen ad.
- toyin**, [Çin. tao-jên] {eT} 1. Rahip. [EUTS] [Gabain] 2. Budizm'de din büyüğü. [DLT]
- toyka¹**, [eT. tay-a-k (*dayak, sopa*) > Bul. tojaga تويقه {OsT} {ağız} is. 1. → toyaka. 2. Büyük sopa. 3. Çevresine zarar vermemesi için hayvanların ayaklarına takılan zincirli ağaç toka. [DS]
- toyka²**, [Far. dūg-bā > toğ-va توغا ? / eT to-d-mak (*doymak*) > to-d-ga > toyka] {ağız} is. Yoğurtlu pirinç çorbası. [DS]
- toykaç**, -cı [toyga+aş > toykaç] {ağız} is. Yoğurtlu pirinç çorbası; toyga. [DS]
- toykalamak**, [toyka¹-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Amaçsız dolaşmak. [DS]
- toykun**, [toy-kun طويقون {OsT} is. Çakır doğan; ak doğan.
- toykurmak**, [toy-kur-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] 1. (Köpek, tavşan vb. hayvanlar için) oturmak. 2. Ürkererek kulak kabartmak. 3. Vücudu dik tutarak biraz arkaya doğru bükme. 4. Yaslanmak; kaykılmak. 5. Kafa tutmak. 6. Şımarıklık etmek. [DS]
- toykurtmak**, [toykur-t-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] Kendini beğenmek; kibirlenmek. [DS]
- toyla**, [toyla] {ağız} is. 1. Bitki yetişmeyen taşlı toprak. 2. Kumlu tepe. 3. Küçük tepe. 4. Kaba topraklı yamaçlar. 5. Karın çabuk eridiği yer. [DS] ☞ **toyla olmak**, {ağız} Yıkılacak duruma gelmek; kullanılmayacak kadar eskimek. [DS]
- toylahana**, [tavla + Far. hāne ?] {ağız} is. At ahır; tavla. [DS]

toylak, -ğı [toy / tay > toy-lak] {ağız} sf. Toy; genç; deneyimsiz. [DS]

toylamak¹, [toy-la-mak طويلا مق] gçsz. f. [-r] 1. {eAT} {OsT} Ziyafet vermek; yedirip içirmek; ağırlamak. 2. {ağız} Bağışta bulunmak. [DS]

toylamak², [toy-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor] Hızlı koşmak. [DS]

toylan¹, [toylan / toylan] {ağız} is. 1. Rüzgâra açık olan yer. 2. Ormansız, çıplak alan. 3. Bitki yetişmeyen taşlı, kumlu toprak. 4. Zeytin yetiştirmeye elverişli toprak. [DS]

toylan², [toylan] {ağız} is. Tipili, fırtınalı hava. [DS]

toylan³, [toy³-lan] {ağız} is. Gelişmiş, yakışıklı, gösterişli kız; delikanlı. [DS]

toylanmak, [toy-la-n-mak طيلنمق] {eAT} dönşl. f. [-ur] Kendisine ziyafet çekilmek.

toylığ, [toy-luk] {ağız} is. Düğün yemeği. [DS]

toylu, [toy-lu] {ağız} sf. (Bükülmüş ip için) sert. [DS]

toyluk, -ğu [toy¹-luk] is. 1. Toy olma durumu; deneyimsizlik; beceriksizlik; cahillik. 2. Toy bir kimsenin ve davranışlarının niteliği. ☞ **toyluk etmek**, *Acemice davranmak; beceriksizlik etmek.*

toylun, [toylun] {ağız} sf. 1. Değerli. 2. Yosma. [DS]

toymak, [tō-d-mak / toy-mak] {eT} gçsz. f. [-r] Doy-mak. [DLT] [Mühennâ]

toymalamak, [toyma-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Ağacın dalını budağını kırmak. [DS]

toyman, [toy-man] {ağız} is. Kırkılan koyunun sırtında kalmış olan parça parça tüyler. [DS]

toynak, -ğı [eT. toy-m-ak] is. zool. At ve eşek gibi hayvanların parmaklarının uç bölgesinde, ön tarafını korumaya yarayan boynuzsu kısım; duynak; zılıf. {eAT} (aynı)

toynaklı, [toynak-lı] sf. (Memeli hayvan için) ayağında toynak bulunan.

toynaklılar, [toynak-lı-lar] is. zool. Memeliler sınıfının, eteneliler bölümünden otla beslenen, büyük boylu, azı dişleri geniş ve üzeri topuzcuklu ya da taçlı, genellikle boynuzları bulunan, değişik sayıda olan parmakları toynak ile sonlanan, Dünya'nın her tarafına yayılmış türleri olan bir üst takım, (Ungulata).

toyra¹, [? toyra] {ağız} is. Su kaynağı. [DS]

toyra², [? toyra] {ağız} is. Verimsiz, killi toprak. [DS]

toyran¹, [toylan] {ağız} sf. Rüzgâra açık alan. [DS]

toyran², [toylan] {ağız} is. Verimsiz toprak. [DS]

toyteriye, [İng. toy (oyuncak) > toy-terrier] is. zool. Kara kızıl teriyenin minyatür bir çeşidi olan, sevimli ve çok ufak bir süs köpeği.

toytoklu, [toy+toklu] {ağız} is. Toy kuşu. [DS]

toyuk, -ğu [toy-(u)t-uk] {ağız} sf. Kesik; kırpık. [DS]

toyuh, [taduk > toyuh] {ağız} is. Tavuk. [DS]

toyuk¹, -ğu [taduk / tavuk] {ağız} is. Tavuk. [DS]

toyuk², -ğu [toy-uk] {ağız} sf. Sersem; aptal. [DS]

toyukçin, [toyuk-çin] {eT} is. Nalbant. [ETY]

toyum, [toy-um طويم] is. 1. {eAT} Ganimet. 2. {ağız} Yeter bulma; yetinme; doyum. [DS] 3. {eAT} {OsT} sf. Ganimet almış olan. ☞ **toyum olmak**, {eAT} Ganimete konmak; zengin olmak.

toyumca, [toyum-ca طويومحه] {OsT} is. Ganimet sahibi.

toyumluk, [toyum-luk طويملق] {eAT} {OsT} is. 1. Ganimet. 2. Ziyafet. 3. Bahşiş; ödül.

toyun, [Çin. tao-jên] {eT} is. Rahip. [EUTS]

toyunmak, [toy-un-mak طوينمق] {eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur] Kendini doyurmak; açlığını gidermek.

toz¹, [tōz] (to:z) is. 1. Çok küçük ve havada uçacak kadar hafif parçalara bölünmüş kuru toprak. {eT} {eAT} (aynı) [DLT] [EUTS] [ETY] [Bahşayış] [Gabain] [KB] [Mühennâ] 2. {eAT} Duman. 3. Bir maddenin öğütülme, dövülme gibi fiziksel yollarla çok küçük parçalara bölünmüş hâli. 4. Eşyalar üzerinde biriken ve kirli görünmesine yol açan küçük tanecikler. 5. Herhangi bir maddenin çok küçük taneciği. 6. Toz hâlinde kullanılan ilaç. 7. argo. Eroin. 8. sf. Öğütme, ezme vb. türlü işlemlerden geçirerek küçük tanecikler hâline getirilmiş olan. ☞ **toz alıcı**, *Sağlığı korumak amacıyla çeşitli nedenlerle havaya ya da ortama karışan tozları toplamaya veya çöktürmeye yarayan düzeneklerin genel adı.*|| **toz almak**, *Üzerine toz konarak kirlenmiş olan yerleri veya eşyaları silerek temizlemek.*|| **toz bezi**, *Toz alma işlerinde kullanılan özel temizlik bezi.*|| **toz boya**, *Sulandırılarak kullanılan toz hâlindeki boya.*|| **toz bulutu**, *Havayı kaplayan yoğun toz tabakası.*|| **toz çapa**, {ağız} *Yüzeyden yapılan bağ çapası.* [DS]|| **tozdan dumandan ferman okunmamak**, (Ortalık, durum vb. için) *kimin ne söylediği, ne anlatıldığı anlaşılacak biçimde karışık ve düzensiz olmak.*|| **toz duman**, *Rüzgâr etkisi ile yerden kalkarak havayı kaplayan yoğun toz.*|| **toz duman içinde kalmak**, 1. *Çevresini göremeyecek kadar toz bulutu içinde kalmak.* 2. (Yer için) *yoğun bir toz bulutu kaplamak.*|| **toz etmek**, 1. *Çeşitli işlemlerle toz hâline getirmek.* 2. mecaz. *Ortadan kaldırmak; ezmek; yıkmak; yok etmek; mahvetmek.*|| **toz evlekçi**, {ağız} *Değirmende, un boşaltan işçi.* [DS]|| **toz fırçası**, *Toz almakta kullanılan yumuşak kılı öze fırça.*|| **toz hücreleri**, *biy. Solukla içeri giren toz veya mikroorganizmaları fagosite ederek vücudu koruyan akciğerdeki sabit makrofajlar.*|| **toz kepir**, {ağız} *Az verimli toprak.* [DS]|| **toz kondurmamak**, *Bir kişi ya da toplumsal değeri olan bir şeye bir kusur yüklenmesini kabul etmemek; kusurlu olabileceğini kabul etmemek.*|| **toz koparmak**, *Toz kaldırmak; tozutmak.* {eAT} (aynı)|| **toz kopmak**, {eAT} *Toz kalkmak; tozlar havaya uçuşmak.*|| **toz kömür**, *Sanayi fırınlarında kullanılmak üzere ufalanarak*

toz hâline getirilmiş kömür. || **toz kübür**, {ağız} Toz toprak; çer çöp; gübrelik; çöplük. [DS] || **toz künge**, {ağız} Toz toprak; çer çöp; çöplük. [DS] || **toz olmak**, 1. (Madde için) toz hâline gelmek. 2. argo. Ortalıktan çekilmek; gözden kaybolmak; kaçmak. || **toz parası**, {ağız} İş yeri devir parası; hava parası. [DS] || **toz pembe**, → toz pembe. || **toz renkli**, {eT} Kirli beyaz. [Bahşayış] || **toz sabun**, Toz hâline getirilmiş sabun. || **toz şeker**, Ufak billurlar hâlindeki şeker. || **toz toprak**, Bulut hâlinde havaya yükselmiş toz. || **tozu dumana katmak**, 1. Toz kaldırarak hızla kaçıp uzaklaşmak. 2. (Yer için) karmakarışık duruma sokmak; alt üst etmek; darmadağın etmek. || (birinin) **tozunu almak**, argo. İyice dövmek; hırpalamak. || (bir şeyin) **tozunu almak**, Silme, silkme vb. yollarla tozunu gidermek; tozdan temizlemek. || (birinin) **tozunu atmak**, argo. İyice dövmek; hırpalamak. || **tozunu çırpma**, {ağız} Dövmek. [DS] || **tozunu göğe savurmak**, {eAT} Bütünüyle yok etmek; mahvetmek; herhangi bir belirtisini bırakmamak. || (birinin) **tozunu silkme**, argo. İyice dövmek; hırpalamak.

toz², [töz / Far. tūj تُوْج] (to:z) {eT} is. 1. Kayın ağacı. [EUTS] [Gabain] 2. Ağaç kabuğu. [Clauson] 3. Yaylara sarılan sırim. [DLT] 4. {eAT} {OsT} Yayın kabzası üzerine sarılan kayın ağacı kabuğu ve kirişi. ☞ **toz koparan**, → Tozkoparan. || **toz koparmak**, 1. {eAT} {OsT} Ortalığı alt üst etmek. 2. {OsT} Ad bırakmak; iyi bir nam bırakmak.

toz³, [eT. töz (kök; damar; asıl öge)] {eT} is. Kök. [Bahşayış]

toz⁴, [Ar. hūz حَوْز] {OsT} is. Deniz kıyısında yetiştiği ve damlayan reçinesinin dalgaların etkisi ile kehribara dönüştüğü söylenen bir ağaç. [Ahter-i Kebîr] ☞ **toz ağacı**, {OsT} → toz⁴.

toz⁵, [toz] {ağız} zf. Karşı; karşıdan. [DS]

toz⁶, [tiz (diz) > toz ?] {ağız} is. Diz. [DS]

toza, [Far. tāze => tōza] (to:za) {ağız} sf. Taze. [DS]

tozağacı, [toz+ağa(ç)-ı] {ağız} is. Kavak ağacı. [DS]

tozak, -ğî [eT. toz-ğa-k (çiçek tozu)] is. 1. Havada toz hâlinde uçan küçük nesnelere. 2. Toz fırtınası. 3. İnce, yumuşak kuş tüyü; hav. 4. {OsT} {ağız} Bazı bitkilerin havada uçan tüylü tohumları. [DS] 5. {ağız} Yanık yaraların iyileşmesi için kullanılan kamışların tepesindeki boru biçimindeki tüylü bölüm. [DS] 6. {ağız} Tozları süpürmeye yarayan ince dallı bitki. [DS] 7. {ağız} Uzun tüy. [DS] 8. {ağız} Mantar türünden asalak bir bitki. [DS] 9. {ağız} Toz gibi ince yağın kar; tozantı. [DS] 10. İnce ince yağın yağmur. 11. {ağız} Kırağı. [DS] 12. {ağız} Tozlu yer. [DS] 13. {ağız} Serpiştirilen harman ve saman tozu. [DS] 14. {ağız} Harmanda döven sürüldükten sonra savrulmadan kaldırılan saman. [DS] 15. {ağız} Sıva çamuruna katmaya yarayan ince saman. [DS] 16. {ağız} Dügünlerde gelinin başına takılan çeşitli ren-

ge boyanmış kuş tüyleri. [DS] 17. {ağız} Renkli ip-liklerden yapılmış ponpon; püskül. [DS] 18. sf. {ağız} Tozlu. [DS] 19. {ağız} Toz çıkarıcı. [DS] 20. {ağız} (Kişi için) tozu dumana katarak giden. [DS] ☞ **tozak süpürgesi**, {ağız} Toz alınan süpürge; tavan süpürgesi. [DS]

tozaklamak, [tozak-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. (Kar için) ince ince toz hâlinde savrularak yağmak. 2. (Yerdeki kar için) tozlamak. [DS]

tozaklanmak, [tozak-la-n-mak] {OsT} {ağız} dönşl. f. [-ur] (Bitki için) tüylü tohumlarını havaya salmak; tozaklı hâle gelmek. [DS]

tozaklı, [tozak-lı] {ağız} is. Kaba tüylü, büyük kedi ya da köpek. [DS]

tozalak, -ğî [koza-la-k / toza-la-k] {ağız} is. Çam ağacı meyvesi; kozalak. [DS]

tozalamak, [toza-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (Kar için) ince ince yağmak. [DS]

tozalatmak, [toza-la-t-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Bir yere toz dökmek; toz serpmek. [DS]

tozama, [toz-a-ma] is. Tozlamak eylemi.

tozamak, [toz-a-mak] gçl. f. [-r] [-z(u)-yor] 1. Toz kaldırmak; tozutmak. 2. {ağız} gçsz. f. Toz bulutu hâlinde çevreye yayılmak; tozlamak. [DS] 3. {ağız} Kaçmak; kaçıp gitmek; savuşmak; toz olmak. [DS]

tozan, [toz-an] is. 1. Toz tanesi; zerre. 2. Çok tozlu yer. 3. {ağız} Kar fırtınası. [DS]

tozanak, -ğî [toz-an-ak] {ağız} is. Kasırga. [DS]

tozanlamak, [toz-an-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Saçmak; tozutmak. [DS]

tozarma, [toz-ar-ma] is. Tozarmak eylemi.

tozarmak, [töz > tōza-r-mak] gçsz. f. [-r] [eT. -ur] 1. {eT} Tozarmak; toz yükselmek. [DLT] 2. Toz durumuna gelmek; toz olmak; tozlaşmak. 3. dönşl. f. {ağız} Tozlanmak. [DS]

tozarramak, [tozar(r)-a-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-r(i)-yor] Fırlatmak. [DS]

tozcu, [toz-cu] {ağız} is. Değirmenlerde unu çıkarıcı işçisi; değirmen bekçisi. [DS]

tozgak, [toz-mak > tōz-gāk] (tozga:k) {eT} 1. Çiçek tozu. [EUTS] [Gabain] 2. Toz ağacı, (*Populus tremula*). [EUTS]

tozgırmak, [toz-mak > toz-ğır-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] Toz kalkar gibi olmak; tozarmak. [DLT]

tozi, [tozi] (tozi:) {eT} is. Hayvan kesicisi; kasap. [KB]

tozıtgan, [toz-it-gān] (tozıtga:n) {eT} sf. Çok tozutan. [DLT]

tozıtmak, [toz-it-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Tozutmak; tozu dumana katmak. [DLT] [KB]

tozkoparan, [toz+kop-ar-an] sf. (Yer için) çok rüzgârlı.

tozkovan, [toz+kov-an] {ağız} is. Süpürge. [DS]

tozla, [ʔ tozla] {ağız} *is.* Kısır koyun. [DS]

tozlama, [toz-la-ma] *is.* 1. Tozlamak eylemi. 2. Tarımda, bitkileri zararlı böceklerden korumak için toz hâlinde ilaç püskürtme işlemi.

tozlamak, [toz-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* 1. Toz hâlinde ilaç püskürtmek. 2. {ağız} Savurmak. [DS] 3. {ağız} Karı eritmek için üzerine toprak dökmek.

tozlanma, [toz-la-n-ma] *is.* Tozlanmak eylemi.

tozlanmak, [toz-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* 1. İçinde ya da üzerinde toz birikmek; toz konmak. 2. Tozlu hâle gelmek.

tozlaşma, [toz-la-ş-ma] *is.* 1. Tozlaşmak eylemi. 2. *biy.* Çiçek tozunun rüzgâr, su, böcek gibi etkenlerle dişi organın tepeciğine ulaşması.

tozlaşmak, [toz-la-ş-mak] *işteş. f. [-ır]* 1. *biy.* (Çiçek için) döllenmek. 2. *dönşl. f.* Toz hâline gelmek; toz durumuna girmek; toz olmak; tozarmak.

tozlaştırma, [toz-la-ş-tır-ma] *is.* Tozlaştırmak eylemi.

tozlaştırmak, [toz-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Toz hâline getirmek.

tozlu, [toz-lu] *sf.* 1. Tozu olan; içinde toz bulunan. 2. Üzerine toz konmak suretiyle kirlenmiş olan; üstünde toz bulunan; toza bulanmış.

tozluğ¹, [töz¹ > töz-luğ] (*to:zluğ*) {eT} *sf.* Tozlu; tozu bulunan. [DLT]

tozluğ², [töz² > töz-luğ] (*to:zluğ*) {eT} *sf.* Sırımla sarılmış; sağlam. [DLT]

tozluk, -ğu [toz-luk طوزلق] *is.* 1. Tozlu yer. 2. Bir ortamdaki tozları tutmaya ya da ortamı tozdan korumaya yarayan şey. 3. {OsT} Çadır kapısına asılan perde. 4. Ayağı ve bacakları tozdan korumak için giyilen bir tür paçalık; getr. 5. Eskiden, tozdan korumak için ayakkabı üzerine geçirilen deri kılıf. 6. {ağız} Değirmen taşının dibine yerleşen un, kepek vb. şeyler. [DS] 7. {ağız} Biçerdöverin ayırdığı tozlu topraklı tane. [DS]

tozluarak, [toz-lu-rak طوزلورق] {OsT} *sf.* Toz renginde; boz.

tozma, [toz-ma] *is.* Tozma eylemi.

tozma¹, [töz > toz-mak طوزمق / توزمق] {eT} *gçsz. f. [-ar]* 1. Tozarmak; toz bulutu hâlinde yükselmek; toz yükselmek; toz hâlinde savrulmak. {eAT} {OsT} {ağız} (*aynı*) [DLT] [KB] [DS] 2. Buharlaşmak. [Clauson] 3. (Koku) çıkmak; yükselmek. [EUTS] [Gabain] 4. Bitirmek. [EUTS] 5. Toz hâline gelmek; tozarmak.

tozma², [toz-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ar]* 1. Gözden kaybolmak. 2. Eskimek. [DS]

toz pembe, [toz + Far. penbe] *is.* 1. Açık pembe renk. 2. *sf.* Açık pembe renkte olan. ☞ (ortalığı) **toz pembe görmek**, *Aşırı iyimser olmak.*

tozsu, [toz-su] *sf.* Toz biçiminde olan; tozu andıran.

tozuma, [toz-u-ma] *is.* Tozuma eylemi.

tozumak, [toz-u-mak] *gçsz. f. [-r]* 1. (Toz için) havaya karışıp ortalığa yayılmak. 2. {ağız} Koşarak yürümek. [DS]

tozunmak, [toz-un-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ur]* Abuk sabuk söylenmek. [DS]

tozuntu, [toz-u-n-tu طوزندی / توزندى] *is.* 1. Havaya karışan toz bulutu. 2. Toz gibi ince şey; toz zerrelere. {OsT} (*aynı*) 3. İnce ince, toz hâlinde yağın kar ya da yağmur çisentisi. 4. {OsT} Silkilen veya savrulan şeyden oluşan toz.

tozutma, [toz-u-t-ma] *is.* Tozutma eylemi. ☞ **tozutma kullanmak**, {ağız} *Yapılmakta olan işi bozmak.* [DS]

tozutmak, [töz-mak > toz-ut-mak طوزتمق] *gçl. f. [-ur]* 1. Tozu yayararak oranın havasını bozmak; havayı tozlandırmak; toz kaldırmak. {eT} (*aynı*) [DLT] 2. {OsT} Toz hâline getirmek; savurmak. 3. (Rüzgâr, fırtına vb. için) yerdeki karı havaya kaldırmak; savurmak. 4. (Karada yaşayan hayvan için) kaçarken çok toz kaldırmak. 5. *argo.* Aklını kaçırmak; saçma sapan konuşmak veya öyle davranmak; delirmek. ☞ **tozuta tozuta**, 1. Çok toz kaldırarak. 2. (Bir şeyi savurmak eylemi için) toz durumunda.

tozzak, -ğı [toz(z)-ak] {ağız} *is.* 1. Sorguç biçimindeki tüy. 2. Atların kuyruğundaki düğüm. 3. Kozalak. 4. Büyük tomurcuk. [DS]

töbeç, -ci [top / topaç > töbeç] {ağız} *is.* Sürülen tarlada ezilmeyerek kalan toprak parçaları; kesek. [DS]

töbek, -ği [töbek] {ağız} *is.* Tepe. [DS]

töbü, [töb-ü / töb-ö] (*töbü:*) {eT} *is.* Tepe; zirve; üst. [EUTS]

töbün, [töb-ün] {eT} *zf.* 1. Baş aşağı; tepesi ile. [EUTS] 2. *sf.* Alt; aşağı. [KB]

töbür, [kübür ? > töbür] {ağız} *is.* 1. Keçi gübresi. 2. Su içindeki çerçöp. [DS]

töbüre, [töbü-rē] (*tübü:re:*) {eT} *zf.* Aşağı; baş aşağı. [EUTS]

tög, [tök / tög] {ağız} *is.* Aşığın tümsek yanı. [DS]

tögerek¹, -ği [tög-er-ek ?] {ağız} *is.* Yan; yön. [DS]

tögerek², -ği [teg-er-ek / tögerek] {ağız} *sf.* Yuvarlak. [DS]

tögergi, [töger-gi] {ağız} *is.* 1. Çerçeve. 2. Çerçeve süsü. [DS]

tögezek, -ği [tög-ez-ek ?] {ağız} *is.* Kıymalı tatar böreği. [DS]

tögi, [tög-mek > tög-î / döğ-î] (*tögi:*) {eT} *is.* Dövülecek kabuğu çıkarılmış mısır ya da pirinç; darının kabuğu çıkarıldıktan sonra kalan özü. [DLT] [Gabain]

tögmek, [tög-mek / döğ-mek] (*tö:ğmek*) {eT} *gçl. f. [-er]* Dövmek; inceltmek. [DLT]

tögnemek, [tögün > tög(ü)n-ē-me [Clauson 'un okuyuşu; DLT'te tügnē-mek]] (tögne:mek) {eT} gçl. f. [-r] Dövme yapmak; yakmak; dağlamak. [DLT]

tögön, [tög-mek > tög-ön / döğön] (tögö:n) {eT} → tögün.

tögü, [tög-mek > tög-ü] (tögü:) {eT} is. Darı. [EUTS]

tögül, [tök-mek > tök-ül / tög-ül] {eT} is. Akaçlama. [Gabain]

tögün, [tög-mek > tög-ün] {eT} is. Dövme; dağlama; damga. [DLT]

tögünlüğ, [tög-mek > tög-ün-lüğ] {eT} sf. Damga vurulmuş; dağlanmış; dağlı. [ETY]

tögüşmek, [tög-mek > tög-üş-mek / döğ-üş-mek] (tö:ğüşmek) {eT} işteş. f. Döğüşmek; birlikte dövme. [DLT]

töğmek, [tüğ-mek / töğ-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] Atlamak. [DS]

töğmekan, [Far. tühmügān] {ağız} is. Semizotu. [DS]

töğmeken, [Far. tühmügān] {ağız} is. Semizotu. [DS]

töh, [tüh / töh] {ağız} is. "Yazık" anlamına kullanılır. [DS]

töhem, [Ar. töhmet > töhem تهم] {OsT} is. Sanılan suçlar; yüklenen kabahatler; töhmetler.

töhme, [tök-me] {ağız} is. Yufka ekmeğin üstüne pilav dökerek yapılan yiyecek. [DS]

töhmeken, [Far. tühmügān] {ağız} is. Semizotu. [DS]

töhmelemek¹, [Ar. tuhma => töhme-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. (Genellikle hayvan için) çatlarcasına yemek; hazımsızlığa uğramak. 2. (Kişi için) çok yemekten hasta olmak; sindirememek. [DS]

töhmelemek², [Ar. töhme(t) => töhme-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Suçlamak; töhmet altında bırakmak. [DS]

töhmet, [Ar. vehm > töhmet تهمت] {OsT} is. 1. İşlenildiği sanılan, ancak henüz ispatlanmamış suç; birine yüklenen suç; suç isnadı; suçlama. 2. Kabahat; suç. 3. huk. Kanıtların durumuna göre bir kimseyi, belirli bir suçu işlemiş olmakla itham etme. 4. {ağız} Sitem. [DS] ☞ **töhmet altında bırakmak**, Suçsuz bir kimseyi suçlu imiş gibi göstermek. || **töhmet-i zahire**, {OsT} İspatı gerektirmeyecek kadar açık suç. || **töhmet-i zina**, {OsT} Zina şüphesi bulunan suç.

töhmetlendirme, [töhmet-le-n-dir-me] is. Töhmetlendirmek eylemi.

töhmetlendirmek, [töhmet-le-n-dir-mek] gçl. f. [-ir] 1. Bir kimseye işlemediği bir suç yüklemek; suçlama. 2. Bir suçu işleyenin yüzüne vurma.

töhmetli, [töhmet-li] sf. 1. Bir suç ya da kabahat işlediği sanılan; suçlanan. 2. İşlemediği bir suçun yükü altında kalan; suçlanan. 3. Belli bir suçu işlemiş olan; suçlu; kabahatli.

töhmürük, -ğü [töhm-ür-ük] {ağız} is. Kesik kesik öksürük. [DS]

töhmürüklü, [töhmürük-lü] {ağız} sf. (Kişi için) sürekli kesik kesik öksüren. [DS]

tök¹, -ğü [tök / tög توك] {OsT} {ağız} is. Aşık kemiginin tümsek tarafı. [DS] ☞ **tök gelmek**, {ağız} Aşığının tümsek yanını üste gelmek. [DS]

tök², [tök] {ağız} is. Geri; arka. [DS] ☞ **tök gelmek**, {ağız} Yüzükoyun gelmek; yüzüstü düşmek. [DS]

tök³, [tök] {ağız} sf. 1. (Kişi için) hatır gönül dinlemeden konuşan; kırıcı konuşan; tok sözlü; kaba. 2. (Kişi için) saygısız ve ters. [DS] ☞ **tök konuşmak**, {ağız} Ters, kırıcı konuşmak. [DS]

tök⁴, [tök / tök-e] {ağız} is. Hindi. [DS]

töke¹, [tök / tök-e] {ağız} is. Hindi. [DS]

töke², [tök-e ?] {ağız} sf. Saf; temiz. [DS]

töke³, [töke] {ağız} sf. Yaşlı. [DS]

tökecimek, [tök-ez-i-mek / tökeci-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Tökezlemek; tökezimek; sendelemek; sürçmek. [DS]

tökedi, [tükē-mek > tüke-dī] (tükedi:) {eT} zf. Tamamıyla; tamamı. [EUTS]

tökek, -ği [tökek] {ağız} is. Ağaç halka. [DS]

tökөл, [tükē-mek > tüke-l / töke-l] zf. 1. {eT} Tam; tamamıyla; tamam; iyi bir halde. [EUTS] 2. {ağız} Çok. [DS]

tökeli, [töke-li] {ağız} zf. Hep; sürekli. [DS]

tökelliğ, [tükē-mek > tükel-lig] {eT} sf. Tekmil; kâmil; noksansız, eksiksiz. [EUTS]

tökemek, [tökē-mek] (töke:mek) {eT} gçl. f. [-r] İşba hâline getirmek; doyurmak; açlığını gidermek. [Gabain]

tökennemek, [tök-ez-i-mek / töken-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Tökezlemek; tökezimek; sendelemek; sürçmek. [DS]

töker, [töker] {ağız} sf. Kötürüm. [DS]

tökeselemek, [tök-ez-i-mek / tökese-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] → tökezimek. [DS]

tökesimalik, [tök-ez-i-mek / tökesi-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] → tökezimek. [DS]

töküşmek, [tök-ez-i-mek / töke-ş-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] → tökezimek. [DS]

töketi, [tükē-mek > tüke-tī] (töketi:) {eT} zf. → tüketi. [EUTS]

tökezemek, [tök-ez-i-mek / tökez-e-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] → tökezimek. [DS]

tökezime, [tök-ez-i-me] is. Tökezimek eylemi.

tökezimek, [tök-ez-i-mek توکزيک] {OsT} {ağız} gçsz. f. [-ir] Yürürken ayak bir yere takılıp düşer gibi olmak; tökezlemek; sendelemek; sürçmek. [DS]

tökezleme, [tök-ez-le-me] is. 1. Tökezlemek eylemi. 2. Binicilikte, atın düşmesine neden olabilecek yanlış adım atış.

tökelemek, [tök-ez-le-mek] *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]*

1. Yürürken ayağı bir yere takılıp sendelemek; ayağı sürçmek. 2. *mecaz.* Bir işte, bocalamaya sebep olacak kimi engellerle karşılaşmak. 3. (At için) yanlış adım atarak düşmek.

tökezenme, [tök-ez-le-n-me] *is.* Tökezenmek eylemi.

tökezenmek, [tök-ez-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* Tökezenmek eylemi yapılmak.

tökezme, [tök-ez-me] *is.* Tökezimek eylemi.

tökezmek, [tök-ez-i-mek / tökez-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ir]* → tökezimek. [DS]

tökezmek, [tök-ez-mek] *gçsz. f. [-ir]* Tökezenmek.

tözekmek, [tök-ez-i-mek / tözek-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ir]* → tökezimek. [DS]

tügezlemek, [tök-ez-le-mek / tügez-le-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ir]* → tökezimek. [DS]

tökgüçi, [tök-mek > tök-güçī] (*tökgü:çi:*) {eT} *sf.* Döken; dökücü. [KB]

tökleşmek, [tök-ül-mek > tök-(ü)-eş-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* Dökülüp akmak. [DLT]

töklü, [tök-lü] {ağız} *sf.* Görgüsüz; kaba. [DS]

töklünmek, [tök-mek > tök-ül-mek / tök-(ü)-ün-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* 1. Dökülmek; dökülmüş olmak. [DLT] 2. Ayrılmak. [DLT] [EUTS]

töklüşmek, [tök-mek > tök-ül-mek > tök-(ü)-üş-mek] {eT} *işteş. f. [-ür]* (Sıvılar için) dökülmek; akmak. [DLT]

tökmek, [tök-mek توکم] {eT} *gçl. f. [-er]* 1. Dökmek. {eAT} {OsT} {ağız} (*aynı*) [DLT] [ETY] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DS] 2. Dağıtmak. [EUTS] [Mühennâ]

töküşmek, [tök-(ü)ş-ü-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ür]* Koşmaktan soluğu kesilmek; solumak. [DS]

töktök, [tök+tök] {ağız} *is.* Hindi. [DS]

töktürmek, [tök-mek > tök-tür-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Döktürmek. [DLT]

töküglü, [tök-ük-lüg] {eT} *sf.* Dökülmüş; dökülü. [DLT]

tökük, [tök-mek > tök-ük] {eT} *is.* 1. Eski Türklerde, göksel tanrılara ayinler sırasında sunulan içki; [Mirşan] [Gabain] 2. İlahların şerefine yerlere içki dökme; içki dökme töreni [EUTS] [Mirşan]

töküklü, [tök-mek > tök-ük-lüg] {eT} *sf.* Dökülmüş. [DLT]

tökül, [tök-ül] {ağız} *is.* Hindi. [DS]

tökülmek, [tök-mek > tök-ül-mek توکلم] {eT} {eAT} *dönşl. f. [-ür]* Dökülmek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB]

tökümlü, [tök-üm-lü] {ağız} *sf.* Verimli; bereketli. ☞ **tökümlü olmak**, {ağız} *Bereketli, artırımlı olmak.* [DS]

tökün, [tök-mek > tök-ün] {eT} *sf.* Dökülmüş olan. [EUTS]

tökünmek, [tök-ün-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* Doldurmak. [EUTS]

töküşmek¹, [tög-mek > tög-üş-mek] {eT} *işteş. f. [-ür]* Birlikte dövmek. [DLT]

töküşmek², [tök-mek > tök-üş-mek / dök-üş-mek] {eT} *işteş. f. [-ür]* Birlikte dökmek veya birbirine dökmekte yardım etmek. [DLT]

tökütmek, [tök-üt-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Döktürmek; akıtmak. [ETY]

töl¹, [töl / döl] (*tö:l*) {eT} *is.* 1. Döl. [DLT] [EUTS] [Gabain] 2. Yavrulama zamanı. [DLT] 3. Yavru. [DLT] 4. Nəsil; torun; zürriyet. [DLT] [EUTS] [Gabain] 5. {ağız} Çocuk. [DS]

töl², [töl] {ağız} *is.* Güç kuvvet; erk. [DS]

töl³, [töl] {ağız} *is.* Çelik çomak oyununda çeliğin değnekle vurulup atılması. [DS]

töl⁴, [töl] {ağız} *is.* Elverişli, uygun durum. [DS] ☞ **tölüne gelmek**, {ağız} *Uygun gelmek; sırasına gelmek.* [DS]

töl⁵, [töl] {ağız} *is.* Tutumluluk. [DS]

töl⁶, [töl] {ağız} *is.* Mahalle; semt; bölüm. [DS]

tölçek, [töl-çek] {eT} *sf.* Çok çocuk doğuran. [Mühennâ]

töleç, [tölē-mek² > töle-ç] {eT} *sf.* 1. Veresiye. [ARAT] 2. *is.* Rehin; ipotek. [ARAT] 3. Tazminat; ödenek. [EUTS]

tölek¹, -ği [*tölē-mek > töle-k تولىك] {eT} *sf.* 1. Dölek; gönlü sakin kişi; sakin. [DLT] 2. Sabit; kakarlı; baki. 3. Mutemet; dürrüst. 4. Sükün ve asayiş içinde. 5. Temkinli. 6. İtaatli. 7. {OsT} Elverişli; uygun. 8. {OsT} Usta; kurnaz. 9. {ağız} Düzenbaz. [DS]

tölek², -ği [tölek] {ağız} *is.* Yaşlı hayvan. [DS]

tölemek¹, [töl > töl-ē-mek] (*töle:mek*) *dönşl. f. [-r]* 1. {eT} Döllenmek; kuzulamak. [DLT] 2. {ağız} Çoğalmak. [DS] ☞ **tölemeyesice**, {ağız} (*İlenç olarak*) "Allah seni büyütmesin!" [DS]

tölemek², [Moğ. tölö-mek] {eT} {ağız} *gçl. f. [-r]* Ödemek; karşılığını vermek; tediye etmek. [ARAT] [EUTS] [DS]

tölep, [töl-ep ?] {ağız} *sf.* Yerinde; biçimli; uygun; doğru. [DS]

tölet, [*tölē-mek > töle-t] {eT} *is.* Yatak; yatak takımı. [Gabain]

töletmek, [tölē-mek > töle-t-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* (Koyun için) kuzulatmak; yavruvatmak. [DLT]

tölit, [*tölē-mek > töle-t / töli-t] {eT} *is.* Yatak takımı. [Gabain]

töllek, -ği [töl-le-k ?] {ağız} *is.* İshal. ☞ **töllek tutmak**, {ağız} *İshal olmak.* [DS]

tölleşmek, [töl-le-ş-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Düzenini bulmak; yoluna girmek. [DS]

töllü, [töl-lü] {ağız} *sf.* 1. Çok iyi; güçlü; erkli; paralı. 2. Ucuz; uygun; elverişli. [DS]

töllüg, [töl-lüg] {eT} sf. Döl sahibi olan; soyu devam eden; çocukları ve torunları bulunan. [Mühennâ]

tölemek, [tölet > töl(e)t-ē-mek] (tölte:mek) {eT} gçl. f. [-r] Yatak takımı sağlamak; yatak yapmak. [DLT]

töltüpsüz, [tertip > töltüp-süz] {ağız} sf. Düzensiz; dağınık. [DS]

tölü, [töl-ü] {ağız} is. Yeni doğan kuzu veya oğlak. [DS]

tölüg, [tö-lüg] {eT} is. Kuvvet; dinçlik. [Gabain]

tölük, [tö-mek > tö-lük] {eT} is. 1. Dalgınlık; heycan; süzme; bakma; seyretme; huşu. [EUTS] 2. Kuvvet; güç. [EUTS]

tölüp, [? tölüp] {ağız} is. Kural; düzen; yol; usul. [DS] ☞ **tölobüne gelmek**, {ağız} Uygun biçimde gelmek; sağına gelmek. [DS]

töm¹, [töm] {ağız} sf. Eğik; akıntılı; eğimli. [DS]

töm², [töm] {ağız} is. Küçük toprak yığını. [DS] ☞ **töm töm**, {ağız} 1. (Gitmek, birini ardından izlemek için) kısa adımlarla. 2. (Yürüme için) yalpalaya yalpalaya. [DS]

töm³, [töm] {ağız} is. Hayvan. [DS]

töm⁴, [töm] {ağız} is. Küçük orman. [DS]

tömb¹, [tamb / tanb / tumb / timb / tömb / tümb (yans.)] is. Vurarak çalmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tömb-ür-de-k, tömb-ek*

tömb², [tomb / tömb / tönb / tumb / tümb (yans.)] is. Yuvarlanmayı, takla atmayı, dengeyi kaybederek düşmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tömb-el-ek, tömber-le-mek, tömb-ül-de-mek*

tömbe, [tömb-e] {ağız} is. (Kişi için) göbekli. [DS]

tömbek¹, -ği [tömb-ek] {ağız} is. 1. Testi ağzına deri gerilerek yapılan bir vurmali çalgı. 2. Trampet. [DS]

tömbek², -ği [tömb-ek] {ağız} is. 1. Küçük toprak yığınları veya yuvarlak tepecikler; tümsek. 2. Tarlanın tümsek yerleri. 3. folk. Gelin çıkarken başına konulan süslü sepet. [DS]

tömbek³, -ği [tömb-ek] {ağız} is. Böbrek. [DS]

tömbekî, [Far. tenbākū] is. bot. İran'da yetişen ve nargile ile içilen bir tütün çeşidi; nargile tütünü, (*Nicotiana alata persica*).

tömbeksepek, [tömb-ek+sepek] {ağız} is. Köstebek. [DS]

tömbelemek, [tömb-e-le-mek ?] {ağız} is. Hoplayarak, zıplayarak koşmak. [DS]

tömbeletös, [tömb-el-e + tös] {ağız} zf. Tepe üstü. ☞ **tömbeletös gelmek**, {ağız} Tepetakla düşmek. [DS]

tömbelmek, [tömb-el-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Eğilmek. [DS]

tömbez, [tömb-ez] {ağız} is. İki tepe arası; koyak. [DS]

tömbü, [tömb-ü] {ağız} is. Tümsek. [DS]

tömbül, [tömb-ül] {ağız} is. Dört beş taneli küçük üzüm salkımı. [DS]

tömbüldek, -ği [tömb-ül-de-k] {ağız} sf. 1. (Eşya için) yere tam oturmayan; sallanan. 2. (Kişi için) taşkın davranan. [DS]

tömbüldemek, [tömb-ül-de-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ü)-yor] 1. Hızlı hızlı ve hoplayarak yürüme. 2. Yere tam oturmamak; sallanmak. [DS]

tömbürdek, -ği [tömb-ür-de-k] {ağız} is. Büyük çan. [DS]

töme, [töm-e] {ağız} is. 1. Küçük toprak yığını; tepecik. 2. Ur. 3. Kabarcık. [DS] 4. Sivri; çıkıntılı; tümsek. [DS]

tömek¹, [tö-mek] {eT} gçl. f. [-r] Oluşturmak; yaratmak. [IKPÖy.]

tömek², -ği [? tömek] {ağız} is. 1. Ahırdan gübre atmaya yarayan delik; samanlık penceresi. 2. Küçük camlı veya camsız ev penceresi. 3. Gübrelik. [DS]

tömek³, -ği [töm-ek] {ağız} is. 1. Ekin yığını. 2. Küçük toprak yığını; yuvarlak tepecik. 3. Dağ üstündeki küçük tepeler. 4. Küçük ardıç ağacı. 5. İplik yumağı. 6. sf. Top gibi; topak. 7. Kaba. 8. Alçak; kısa. [DS]

tömeken, [Far. tühmügān] {ağız} is. Semizotu. [DS]

tömelmek, [töm-el-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Kabarmak. [DS]

tömge, [töm-ge / tönge ?] {ağız} is. Tırpanla ekin biçenlerin korumak için sol ayaklarına bağladıkları sert otlardan yapılmış demet. [DS]

tömke, [töm-kē] (tömke:) {eT} is. 1. Hile. 2. Büyü. [EUTS]

tömkesiz, [tömke-siz] {eT} sf. Hilesiz; büyüsüz. [EUTS]

tömmek, [töm-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] Deride kabarıklık, şişkinlik oluşmak. [DS]

tömrü, [töm-(ü)r-ü] {ağız} is. Küçük toprak yığını; tümsek. [DS]

tömrük, -ğü [töm-(ü)r-ük] {ağız} is. 1. Ova. 2. Küçük toprak yığını; tümsek. [DS]

tömsek, -ği [töm-se-k] {ağız} is. 1. Odunun parçalanmayan kalın ve yumru yeri. 2. Dirsek; çıkıntı. 3. Kabarık; tümsek. 4. Dallanmamış yabani zeytin. [DS]

tömsü, [tömsü] {ağız} is. Sevgi; dostluk; yarenlik. [DS]

tömtöm¹, [töm+töm] {ağız} sf. (Kişi için) zamanından önce yaşlanmış; zayıflamış; güçten düşmüş. [DS]

tömtöm², [töm+töm] {ağız} is. Papatya. [DS]

tömtömü, [töm+töm-ü] {ağız} sf. (Kişi için) birini izleyen; peşinden giden. [DS]

tömzek, -ği [töm-(ü)z-ek] {ağız} is. Ahırdan gübre atmaya yarayan delik. [DS]

tönb, [tomb / tömb / tönb / tumb / tümb (yans.)] is. Yuvarlanmayı, takla atmayı, dengeyi kaybederek düşmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tönb-er-le-mek*

- tönbel**, [tönb-el] {ağız} is. Tümsek. [DS]
- tönberlemek**, [tönb-er-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yuvarlamak. [DS]
- töng**, [tan / tang / tank / teng / tın / ting / tin / ting / tink / tong / töng (yans.)] is. Çarpmayı, vurmaya; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan kök. [Zülfikar] *töng-e-mek, töng-e-le-mek, töng-er-ek-mek, töng-ül töng-ül*
- töngderilmek**, [töñ-der-il-mek] (töñderilmek) {eT} edil. f. [-ür] Döndürülmek; çevrilmek. [Clauson]
- töngdermek**, [töñ-der-mek] (töñdermek) {eT} gçl. f. [-ür] Döndürmek; altını üstüne getirmek. [DLT]
- töngdi**, [*töñ-mek > töñ-dī] (töñdi:) {eT} is. Ters hareket; ters davranış; yasalara aykırılık; kanunsuzluk. [KB]
- töngē**¹, [töng-e ?] {ağız} is. Tırpanla ekin biçenlerin sol ayaklarını tırpan darbesinden korumak için bu bacaklarına sardıkları sağlam otlardan yapılmademet. [DS] ☞ **töngē bağı**, {ağız} *Töngē*. [DS]
- töngē**², [töng-e] {ağız} is. 1. Bazlama. 2. Mayasız hamurdan yapılan çörek. 3. sf. (Kişi için) kosa boylu; şişman. [DS]
- töngēk**, -ği [töng-e-k ?] {ağız} is. Vücut. [DS]
- töngel**, [töng-e-l / döngel] {ağız} is. 1. Muşmula. 2. Alıç. [DS]
- töngelemek**, [töng-e-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Yokuş aşağı koşmak. 2. Zenginlikten yoksulluğa düşmek. 3. (Kuşlar için) sonbaharda göç etmek. [DS]
- töngelenmek**, [töngē-le-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Yuvarlanmak. [DS]
- töngellenmek**, [töngē-l-le-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Yuvarlanmak. [DS]
- töngeme**, [töng-e-me] {ağız} sf. Çok genç; deneyimsiz; toy. [DS]
- töngemek**, [töng-e-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-g(i)-yor] Bir yükseklikten atlamak; zıplamak; sıçramak. [DS]
- töngemen**, [töng-e-men] {ağız} sf. 1. Bencil; şımarık. 2. Toplumsal yaşamdan hoşlanmayan. 3. Çok genç; toy. 4. Küçük; ufak. 5. is. Küçük çocuk. [DS]
- töngerekmek**, [töngē-rek-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Yuvarlanmak. [DS]
- töngidmek**, [töñ-id-mek / DLT'te tün-it-mek] (töñidmek) {eT} gçsz. f. [-ür] → töngitmek.
- töngitmek**, [töñ-it-mek / DLT'te tün-it-mek] (töñitmek) {eT} gçsz. f. [-ür] 1. Eğilmek; dönmek. [KB] 2. Başını eğmek; yüzünü yere doğru eğmek. [DLT] [İKPÖy.] 3. Yıkılmak; yıkılmak. [Gabain]
- töngterilmek**, [töñ-ter-il-mek] (töñterilmek) {eT} edil. f. [-ür] → töngderilmek. [Clauson]
- töngü**¹, [töng-ü] {ağız} is. → töngē¹. [DS]
- töngü**², [töng-ü] {ağız} is. 1. Doğal veya yığma tepeler; yığıntılar. 2. Küçük tepe. 3. Süprütü. [DS]
- töngül**¹, [töng (yans.) > töng-ül] is. Çarpmayı, vurmaya; düşmeyi, yuvarlanmayı; çalgı çalmayı; silahla ateş etmeyi; buna benzer biçimde konuşmayı, söylenmeyi, mırıldanmayı anlatan kök. ☞ **töngül**
- töngül**, {ağız} (Yürüme için) yaşlılık ve güçsüzlük yüzünden sendeleye sendeleye. [DS]
- töngül**², [töng-ül] {ağız} is. 1. Püskül. 2. Kiraz, vişne gibi meyvelerin daldaki kümeleri. 3. sf. (Kız çocuğu için) yaramaz. [DS]
- töngüldemek**¹, [töng-ül-de-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] 1. Yuvarlanmak. 2. Zıplayarak yürüme veya koşmak. [DS]
- töngüldemek**², [töng-ül-de-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] 1. Yaşlılıktan güçsüz düşmek; ağır ağır yürümek. 2. Kocamak. 3. Yaşlılıktan boynu çöküp omuzları çıkmak. [DS]
- töngüldürmek**, [töñ-ül-mek > töñ-ül-dür-mek] (töñüldürmek) {eT} gçl. f. [-ür] Ümit kesmek. [KB]
- töngüllemek**, [töng-ül-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Yaşlılıktan güçsüzleşmek. [DS]
- töngülmek**, [töñ-mek > töñ-ül-mek] (töñülmek) {eT} dönşl. f. [-ür] 1. Ümit kesmek; vazgeçmek. [KB] 2. Dönmek. [KB]
- töngümen**, [töng-ü-men] {ağız} sf. 1. Üç beş yaşlarındaki çocuk. 2. Genç; toy. [DS]
- töngürdemek**, [töng-ür-de-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] Atlamak. [DS]
- töngürlemek**, [töng-ür-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yaşlılıktan dolayı güçsüz düşmek. [DS]
- töngüşge**, [Far. / Gençek. dönüşgē] (töñüşge:) {eT} is. → tünüşge.
- töngüşmek**, [töñ-mek > töñ-üş-mek] (töñüşmek) {eT} dönşl. f. [-ür] 1. Gözlerini dikerek bir şeye saldırmak. [DLT] 2. Bir işi kabulden çekinmek. [DLT] 3. Emreden kişiye tiksinererek, iğrenerek bakmak. [DLT]
- töngüremek**, [töng-ür-e-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-r(i)-yor] Yuvarlanmak. [DS]
- tönke**, [tön-ke] {eT} sf. Güçlü kuvvetli. [Mühennâ]
- tönmek**, [tön-mek / dön-mek] (tö:nmek) {eT} gçsz. f. [-er] Dönmek. [DLT]
- tönörge**, [töñ-(ö)r-gē] (tönörge:) {eT} is. Ağaç gövdesi; ağacın kütük kısmı. [Clauson]
- tönteriş**, [tön-ter-iş] {ağız} sf. Ters; aksi. [DS]
- tönzek**, -ği [? tönzek] {ağız} is. Ahırdan gübre atmaya yarayan delik. [DS]
- töp**¹, [top² [DLT'teki yazılışı] / töp [Clauson'un okuyuşu]] {eT} is. Kaynamış buğday. [DLT]
- töp**², [töp] {ağız} is. İyi çekilmemiş, iri un. [DS]
- töpbe**, [töpe / töp(b)e] {ağız} is. Tepe. [DS]
- töpe**, [töpē / töpü / töpō] (töpe:) {eT} is. 1. Tepe.

[ETY] **2.** Baş tepesi. [Mühennâ] **3.** {ağız} zm. Bütünü; tümü. [DS] **4.** {ağız} Sonuna kadar. [DS]

töpel, [töpē > töpe-l] {eAT} is. Alın akıtmalı at.

töpelek, -ği [töp-e-le-k] {ağız} sf. Yuvarlak; toparlak. [DS]

töpellek, -ği [töp-el-le-k] {ağız} sf. Yuvarlak; toparlak. [DS]

töpellemek, [töpel-le-n-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] Yuvarlanmak. [DS]

töperlek, -ği [töp-er-le-k] {ağız} sf. Yuvarlak; toparlak. [DS]

töperlemek, [töp-er-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yuvarlamak. [DS]

töperlenmek, [töp-er-le-n-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] Yuvarlanmak. [DS]

töpö, [töpö / töpü / töpē] (töpö:) {eT} is. Tepe; doruk; zirve. [ETY] [EUTS]

töpretmek, [topra-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] → top-ratmak. [DLT]

töpsürmek, [töpsü-r-mek] {ağız} gçsz. f. [-ür] Kabar-mak; şişmek. [DS]

töpü, [töpö / töpü / töpē / tüpü [DLT'te]] (töpü:) {eT} is. Tepe; doruk; zirve. [Gabain] [KB] [Tekin]

töpülemek, [töpü > töpü-lē-mek / tüpü-lē-mek] (töpü:le:mek) {eT} gçl. f. [-r] Tepelemek; tepesine vurmak. [DLT]

töpün, [töpü / töpün] {eT} is. → töpü.

töpdürmek, [töp / tüp > töp-ür-de-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ü)-yor] Yürek çarpmak. [DS]

töpüre, [töpü-rē] (töpüre:) {eT} zf. Tamamen. [Gabain]

töpüt, [töpü > töpü-t ?] {eT} is. Tibet. [Gabain]

tör¹, [tır / tırt / tor / tör (yans.)] is. Kuvvetle sürtünmeyi, yırtılmayı; gazların dışarı atılmasını; cıvık şeylerin basınçla fişkirışını; çok konuşmayı anlatan kök. [Zülfikar] tör-le-mek, tör-lek

tör², [tör] (tör:) {eT} {ağız} is. **1.** Evin veya odanın en iyi yeri; sedir; baş köşe; şeref yeri; en iyi yer; ön; şeref makamı. [DLT] [EUTS] [IKPÖy.] [DS] **2.** Anadolu evlerinde en saygın kişilere ayrılan yer; baş köşe. **3.** Topak ev veya altın ev adı verilen çadırlarda, girişin tam karşısına gelen, heybe, çuval ve bohça gibi eşyaların dizildiği, önüne halı serilerek hatırlı konukların oturtulduğu yer.

törçimek, [törçi-mek] (törçi:mek) {eT} gçsz. f. [-r] Türemek; doğmak; neşet etmek; meydana gelmek. [EUTS] [Gabain]

törçitmek, [törçi-mek > törçi-t-mek [Clauon] / türçitmek [DLT'te]] {eT} gçl. f. [-ür] Başlatmak. [DLT]

töre¹, [tö-mek (oluşturmak; yaratmak) > tö-r-mek / tö-r-ü-mek (yaratılmak; şekillenmek) > tö-r-ü > töre / türe (düzen, görenek) توره] is. **1.** Bir toplumda benimsenmiş ve yerleşmiş yaşama ve davranış bi-

çimleriyle kuralların, ortak tutum, alışkanlık ve geleneklerin ve buna benzer uygulamaların bütünü; yerleşmiş davranışlar bütünü; âdet; toplum veya kültürün onayladığı davranış standardı. {eAT} {OsT} (aynı) **2.** (Dar anlamda) bir toplumdaki ahlakî davranış biçimi. **3.** {ağız} Terbiye; görgü. [DS] **4.** {ağız} gnşl. Geline verilen armağan. [DS] **5.** {ağız} gnşl. Mahkeme. [DS] **6.** **töre bilimi**, sos. Hangi davranışın iyi, hangisinin kötü; neyin uğruna savaşılmaya değer olduğu, yaşama neyin anlam kazandırdığı gibi sorunları kendine konu edinen; yararlı, iyi, kötü gibi sorunları inceleyen, töre ile ilgili bazı davranış yasaları geliştiren bilim; ahlak bilimi; ilm-i ahlak; etik. || **töre çıkarmak**, {ağız} Huy değiştirmek. [DS] || **töre dışı**, fel. Töreyle hiçbir ilgisi bulunmayan, töre ile ilgili yanı olmayan; töreye aykırı olan; ahlak dışı. || **töre dışıcılık**, 1. fel. Töreyle inkâr eden öğretilerin genel adı, ahlak dışıcılık, amoralizm. 2. Töre dışı bir kimsenin tutumu. 3. Herhangi bir evrensel törenin yadsınması. 4. Hiçbir değer yargısına önem vermeyen ahlak anlayışı.

töre², [tör / tör-ē] (töre:) {eT} is. Evin veya odanın en iyi yeri; sedir; baş köşe. [DLT]

töredi, [töre-di] {ağız} sf. Asalak. [DS]

töreci, [töre-ci] sf. Töreyle ilke edinen, töreyi amaç olarak alan.

törecilik, -ği [töre-ci-lik] is. Töreyle ilke edinen, töreyi amaç olarak alan kuram; ahlakçılık.

törel, [töre-l] sf. **1.** Töreyle uygun olan. **2.** Töreyle ilişkin; ahlakî.

törelcilik, -ği [töre-l-ci-lik] is. fel. Ahlakçılık.

törelî¹, [töre-li] sf. **1.** Töreyle uygun olan. **2.** Töreyle ilişkin; ahlakî.

törelî², [töre-li] {ağız} sf. **1.** İyi. **2.** Uygun. **3.** Düzgün. **4.** Güzel. **5.** (Kişi için) konuk ağırlamayı seven. **6.** (Kişi için) iyi eğitilmiş. **7.** Soylu. **8.** Eksiksiz; tam. [DS]

törelîlik, -ği [töre-li-lik] is. Ahlaklılık.

törellik, -ği [töre-l-lik] is. İnsanların davranışlarını, toplum yaşamını düzenleyerek insanların birbirlerine ve topluma karşı ödevlerini belirleyen kural ve ölçütler bütünü; ahlaklılık.

törelsiz, [töre-l-siz] sf. Töreyle aykırı; gayri ahlakî.

törelsizcilik, [töre-l-siz-ci-lik] is. **1.** Töreyle aykırı tutum ve davranış içinde bulunma durumu; töre tanımazlık; ahlak dışıcılık. **2.** fel. Bazı ahlak kurallarına karşı çıkan ve bunları tanımak istemeyen görüş.

töreme, [töre-me] {ağız} is. Torun. [DS]

töremek, [tör-e-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ü)-yor] **1.** Büyümek. **2.** Çoğalmak; üremek. [DS]

tören, [töre-n] is. **1.** Toplumun hayatında önemi olan gün ve olayları kutlamak amacıyla yapılan toplantı, eğlence vb. etkinlik; merasim, (1942). **2.** Evlenme, uğurlama, karşılama, anma, ödül verme gibi amaç-

larla düzenlenen toplantı; böyle bir toplantıda önceden belirlenmiş kurallara göre gerçekleştirilen eylemlerin bütünü. **☞ tören birliği**, *as. Devlet büyüklüğü ya da komutanların garnizona gelişi ya da ayrılışları sırasında karşılama ve uğurlama törenlerine katılan birlik.* || **tören düzeni**, *Tören yapılacak yerde, katılan kişilerin sosyal mevkilerine göre oluşturulan sıra; protokol.*

törene, [töre-n-e ?] {ağız} *is.* Âdet; alışkı. [DS]

törenli, [töre-n-li] *sf.* 1. Tören ile yapılan; merasimli.

2. *mecaz.* Görkemli biçimde toplu olarak yapılan.

törenselle, [töre-n-sel] *sf.* 1. Törenle ilgili; törene ilişkin. 2. Törene uygun; resmî.

törenti, [töre-nti] {ağız} *is.* Döl; çocuk. [DS]

töresel, [töre-sel] *sf.* 1. Töreyle uygun olan. 2. Töreyle ilişkin.

töresizce, [töre-siz-ce] (*töresi'zce*) *zf.* Töresiz olarak; töresiz biçimde; ahlaksızca.

töresizci, [töre-siz-ci] *sf.* Töretanımaz.

töresizcilik, -ği [töre-siz-ci-lik] *is.* Töretanımazlık.

töretanımaz, [töre+tanı-maz] *sf.* 1. Töre kurallarına aykırı olan. 2. Daha üstün saydığı bir değer uğruna töreleri geçerli görmeyen; töresizci; immoral. 3. Töretanımazlığa ilişkin.

töretanımazlık, -ği [töre+tanı-maz-lık] *is. fel.* Toplum tarafından benimsenmiş olan kuralları değiştirmeyi amaçlayan görüşlerin genel adı; töresizcilik; immoralizm.

törimek, [tö-mek (*oluşturmak; yaratmak*) > tö-r-mek / tö-r-i-mek] (*töri:mek*) {eT} *gçsz. f. [-r]* Yaratılmak; türemek. [KB] [Tekin]

törkân, [terken] {eT} *is.* Hükümdar karısı. [Mühennâ]

törlek¹, -ği [tör (*yans.*) > tör-le-k] {ağız} *sf.* İshal olmuş. [DS]

törlek², -ği [tor-la-k / tör-le-k] {ağız} *sf.* Donsuz; çıplak. [DS]

törlemek, [tör (*yans.*) > tör-le-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* [-l(i)-yor] 1. Bağırsağı bozulmak; ishal olmak. 2. (Çocuk veya hayvan için) işemek. [DS]

törlög, [tör-lüg / tör-lög] {eT} *sf.* → törlüg. [Clason]

törlüg, [tö-mek (*oluşturmak; yaratmak*) > tö-r-mek (*yaratılmak; şekillenmek*) > tü-r (*görünüm; renk; tür; çeşit*) > tü-r-lüg / tö-r-lüg] *sf.* 1. Tür; çeşitli. [EUTS] [IKPÖy.] [Gabain] [Üç İtigsizler] 2. *is.* Tür. [IKPÖy.] [Üç İtigsizler]

törmek, [tör-mek] {eT} *gçsz. f. [-ür]* Yaratılmak; şekillenmek. [IKPÖy.]

törö, [tö-mek (*oluşturmak; yaratmak*) > tö-r-mek / tö-rü-mek (*yaratılmak; şekillenmek*) > tö-ü] (*törö:*) *is.* 1. Kanun; merasim; akide. [Gabain] 2. Sözlü yasalar; gelenekler, görenekler. [ETY] 3. Tören; merasim. [ETY] 4. Hükümet. [Gabain]

törömek, [tör-ü-mek/törö-mek] (*törö:mek*) {eT} *gçsz. f. [-r]* → törümek. [Clason]

törös, [? törös] {ağız} *is.* Tomrukların başına balta ile açılan yarık. [DS]

törösüz, [törü-süz / törö-süz] {eT} *sf.* → törüsüz. [Clason]

törpig, [törpī-mek > törpi-g] {eT} *is.* Törpü; keser. [DLT]

törpigü, [törpī-mek > törpi-gü] (*törpigü:*) {eT} *is.* Ağaç yontacak keser. [DLT]

törpimek, [törpī-mek] (*törpi:mek*) {eT} *gçl. f. [-r]* Yontmak; törpülemek. [DLT]

törpişmek, [törpī-mek > törpi-ş-mek] {eT} *işteş. f. [-ür]* Birlikte yontmak. [DLT]

törpitmek, [törpī-mek > törpi-t-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Törpülemek; yontturmak. [DLT]

törpü, [eT. törp-i-mek (*yontmak*) > törp-iğ / törp-i-gü] *is.* 1. Ağaç ve kurşun, kalay gibi yumuşak metallere yapılmış eşyaların kabasını sıyırmaya yarayan aralıklı ve iri dişli bir tür ege. 2. Tırnak, boy-nuz vb. şeylerin çıkıntılarını düzeltmek, şekil vermek gibi amaçlarla kullanılan, kısa, yüzeyi pür-tüklü, metal el aracı.

törpüleme, [törpü-le-me] *is.* Törpülemek eylemi.

törpülemek, [törpü-le-mek] *gçl. f. [-er]* [-l(i)-yor] 1. Törpü ile düzeltmek. 2. *mecaz.* Sivrilikleri aşındırmak; aşırı yanlarını gidermek. 3. *mecaz.* Duygularını azar azar yok etmek; köreltmek. 4. *mecaz.* Terbiye etmek; kibarlaştırmak; inceltmek. 5. *mecaz.* (Ömür için) azaltmak; çok üzmetmek.

törpülenme, [törpü-le-n-me] *is.* Törpülenmek eylemi.

törpülenmek, [törpü-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* 1. Törpü ile yontulmak; pürüzleri düzeltilmek; inceltilmek. 2. (Tırnak için) tırnak törpüsü ile düzeltilmek; pürüzleri giderilmek. 3. Aşırılıkları, sorunlu yanları giderilmek. 4. (Duygu için) yavaş yavaş yok edilmek; silinmek; köreltilmek. 5. *dönşl. f.* Törpü edinmek; törpü almak; törpüsü olmak; törpülü hâle gelmek.

törpületme, [törpü-le-t-me] *is.* Törpületmek eylemi.

törpületmek, [törpü-le-t-mek] *gçl. f. [-ir]* Bir törpü aracılığıyla törpülenmesini sağlamak; birine törpülemek eylemini yaptırmak.

törpülmek, [törpī-mek > törpü-l-mek] {eT} *edil. f. [-ür]* Yontulmak; törpülenmek. [DLT]

törpülü, [törpü-lü] *sf.* 1. Törpüsü bulunan; üzerine törpü yerleştirilmiş olan. 2. Törpü ile işleminden geçirilmiş olan; törpüyle düzeltilmiş; törpülenmiş.

törpüşmek, [törpī-mek > törpü-ş-mek] {eT} *işteş. f. [-ür]* Birlikte törpülemek. [DLT]

törselemek, [tör-se-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r]* [-l(i)-yor] Yuvarlayıp atmak. [DS]

törsengi, [tör-se-n-gi ?] {ağız} *sf.* İnatçı; ters. [DS]

törslemek, [törs-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r]* [-l(i)-yor] Kavgaya engel olmak; kavgayı önlemek. [DS]

tört, [tört] (*tö:rt*) {eT} is. Dört sayısı; 4. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler] [Gabain] [Mühennâ] [Tekin] ⇨ **tört bulun**, *On yönlü eski Türk mekân belirlemede dört ara yönün (kuzey doğu, güney doğu, kuzey batı, güney batı) genel adı.* || **tört tümen**, *Kırk bin.* || **tört yingak** *On yönlü eski Türk mekân belirlemede dört ana yönün (doğu, batı, kuzey, güney) genel adı.*

tört din, [tört-din] {eT} zf. Dört taraftan. [EUTS]

tört egü, [tört > tört-egü / dört-egü] (*tört egü:*) {eT} zf.

1. Dördü birden; her dördü; dördü birlikte. [Üç İtigsizler] [KB] 2. Dörder dörder. 3. Dörtlü olarak.

tört gil, [tört > tört-gil / dört-gil] {eT} is. Dört köşeli; dörtgen; murabba; kare. [DLT]

tört gül, [tört > tört-gil / dört-gil] {eT} is. → törgil.

tört inç, [tört-inç] {eT} sf. Dördüncü. [KB]

tört kil, [tört > tört-gil / dört-gil] {eT} is. → törgil. [EUTS] [Gabain]

tört lü, [tört-lü] {ağız} is. Dört yaşında tay. [DS]

törtör, [tör+tör] {ağız} is. İshal. [DS]

tört ünç, [tört-ünç] {eT} sf. 1. Dördüncü. [Üç İtigsizler] [DLT] [EUTS] [ETY] [KB] [Mühennâ] 2. zf. Dördüncü olarak [Tekin]

tört ünçi, [tört-ünç-i] (*tört ünçi:*) {eT} sf. Dördüncü. [KB]

törü, [tö-mek (*oluşturmak*) > tö-r-mek / tö-rü-mek (*yaratılmak*) > tör-ü] (*törü:*) {eT} is. 1. Kurumlar; gelenekler; alışkanlıklar. [Gabain] [İKPÖy.] 2. Yasa; kamu düzeni; nizam; töre; gelenekler, görenekler; düzen; âdet; sözlü yasa; kanun; kaide; örf; usûl; akide; anane; türe. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Tekin] [Üç İtigsizler] 3. Hükümet. [EUTS] 4. Tören; merasim. [ETY] [Gabain] 5. {ağız} Yol yöntem; düzen. [DS]

törüçe, [törü-çē] (*törüçe:*) {eT} zf. Örfçe; törece. [EUTS]

törüçi, [törü-çi] (*törüçi:*) {eT} is. 1. Kanun yapan. [EUTS] 2. Muallim. [EUTS] [Gabain]

törü lüg, [törü-lüg] {eT} sf. Kaideli; kanunlu; kanunî; yasal. [EUTS] [Üç İtigsizler] [Gabain]

törü lük, [törü-lük] {eT} sf. Kanunî; yasal. [EUTS]

törü mek, [tö-mek (*oluşturmak*) > tö-r-mek / tö-r-i-mek / tö-r-ü-mek] (*törü mek*) {eT} gçsz. f. [-ür] Yaratılmak; biçimlenmek; teşekkül etmek; türemek; husule gelmek. [DLT] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Tekin]

törü n, [törü > tö-rü-n] {eT} is. Düğün; tören; merasim. [ETY]

törü süz, [törü > tö-rü-süz] {eT} sf. Kanunsuz; nizam-sız; usulsüz; yasa-sız. [EUTS] [Gabain]

törü süzlük, [törü süz-lük] {eT} is. Düzensizlik; nizam-sızlık; yasa dışılık. [KB]

törü süzün, [törü-süz > tö-rü-süz-ün] {eT} zf. Yasalara, kurallara aykırı olarak. [Clauson]

törü teçi, [törü-mek > tö-rü-teçi] (*törü teçi:*) {eT} sf. Yaratıcı; yaratan; Halık. [Mühennâ]

törü tgen, [törü-t-mek > tö-rüt-gēn] (*törü tge:n*) {eT} sf. Yaratan; yaratma gücünde olan. [KB]

törü tme, [törü-mek > tö-rü-t-mek [Clauson] / türütme [DLT]] {eT} gçl. f. [-ür] 1. Yaratmak. [DLT] [KB] 2. Meydana getirmek; türetmek. [Gabain] [EUTS] 3. (Bir şey için) takdir ve islah etmek. [DLT] 4. Yaptırmak. [ETY]

törü tme, [törü-t-mek > tö-rüt-ül-mek] {eT} edil. f. [-ür] Yaratılmak; meydana getirilmek. [KB]

tös¹, [tıs / tos / tös / tus (*yans.*)] is. Yavaşça seslenmeyi, tıslamayı anlatan kök. [Zülfikar] *tös-le-mek, tös-ül tösül, tös-ür tösür* ⇨ **tös tös**, {ağız} (*Yürümek için*) başı önde, asık suratla ve sessizce. [DS]

tös², [tis / tös / tüs (*yans.*)] is. Fıskırmayı, kabarmayı, püskürmeyi, dışa atılmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tös-kür-mek, tös-le-mek*

tös³, [tös (*yans.*)] is. 1. Hayvan çağırma ve kovalama ünlemi. [Zülfikar] *tös-le-mek*. 2. Binek veya koşum hayvanını geri geri yürütmek için söylenen söz. ⇨ **tös bilmez**, {ağız} *Yasağa önem vermeyen; aldırış etmeyen; dinlemeyen*. [DS]

tös⁴, [tö-mek (*oluşturmak; yaratmak*) > tö-z / tö-s] is. → töz.

tös⁵, [tös] {ağız} is. Boyunla başın birleştiği yer. [DS]

tös⁶, [tös] {ağız} is. Demirci örsü. [DS]

tösbermek, [tösbe-r-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Soğuktan üşümek; büzülme. [DS]

tösgel, [tös-ge-l] {ağız} sf. 1. Dikkatsiz. 2. Beceriksiz. **töske**, [tös-ke] {ağız} is. 1. İşlenmek üzere hazırlanan ağaçtan dikkatsiz vuruşlarla gereksiz yonga çıkarma; odun keser gibi kesme. 2. Ocağa konulabilecek büyüklükte kesilmiş odun. [DS]

töske, [tös-ke-l] {ağız} sf. 1. Dikkatsiz. 2. Beceriksiz. 3. Patavatsız. 4. Alıngan; kavgacı. 5. Yolsuz birleşmelere aracılık eden. [DS]

töskertmek, [tös-ker-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Bir işin, olayın zamanını, tavını geçirtmek; gevşetmek. [DS]

töskürme, [tös (*yans.*) > tös-kür-me] is. Töskürmek eylemi.

töskürmek, [tös (*yans.*) > tös-kür-mek] gçsz. f. [-ür] 1. (Binek hayvanı için) geri geri gitmek. 2. (Düşman için) geri çekilmek. 3. {ağız} Kavgadan yılıp geri çekilmek. [DS]

töskürtme, [tös-kür-t-me] is. Töskürtmek eylemi.

töskürtmek, [tös-kür-t-mek] gçl. f. [-ür] 1. (Hayvan için) geri geri gitmesini sağlamak. 2. (Düşman için) sürmek; püskürtmek; geri çekilmeye zorlamak. 3. {ağız} Karşısındakini yıldırarak kavgadan kaçirtmak. [DS]

töskürü, [tös-kür-ü] *zf.* Geri geri; gerisin geriye.

töslek¹, -ği [tös-le-k] {ağız} *sf.* (Ekmek vb. için) yerince açılmamış, küçük. [DS]

töslek², -ği [tös-le-k] {ağız} *sf.* Okuması, yazması olmayan; cahil; bilgisiz. [DS]

töslemek, [tös-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** Durdurmak; susturmak; önlemek; engellemek. **2.** Kötü davranışlarına engel olmak; yapmaması gerektiğine inandırmak. **3.** (Hayvan için) geri çevirmek; durdurmak. **4.** Kovmak. **5.** Kavga edenleri ayırmak. **6.** Ortadan kaldırmak; gidermek. **7.** Güç vermek. **8.** (Kişi için) avutmak. [DS]

töslü, [tös-lü] {ağız} *is.* Küçük tepe; tümsek. [DS]

töslük, -ğü [tös-lük] {ağız} *is.* Gübre yığılı olan yer. [DS]

tösmek¹, [tos-mak / tös-mek] {ağız} *gçsz. f. [-er]* Darılmak; küsmek. [DS]

tösmek², [tös-mek] {ağız} *gçsz. f. [-er]* Geri dönmek. [DS]

tösmek³, [tös-mek] {ağız} *is.* **1.** Odun kütüğü. **2.** Kesilmiş ağacın toprakta kalan bir karış yükseklikteki kökü. [DS]

tösmük, -ğu [tos-muk] {ağız} *is.* Dirsek vuruşu. [DS]

töstös, [tös+tös] {ağız} *sf.* Sinsi; içten pazarlıklılık; kötü. [DS]

tösül, [tös (yans.) > tös-ül] *is.* Yavaşça seslenmeyi, tıslamayı anlatan yansımali gövde. ☞ **tösül tösül**, {ağız} (Yeni konuşmaya başlayan çocuğun sözleri için) yavaş ve anlaşılmaz. [DS]

tösüldek, -ği [tös-ül-de-k] {ağız} *is.* Anlaşılmaz sözler söyleyen, yeni konuşmaya başlamış çocuk. [DS]

tösüldemek, [tös-ül-de-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(ü)-yor]* Sessiz ve sinsi davranmak. [DS]

tösür, [tös (yans.) > tös-ür] *is.* Yavaşça seslenmeyi, tıslamayı anlatan yansımali gövde. ☞ **tösür tösür**, {ağız} (Davranış için) suçlu olduğunu bilerek sessiz ve sinsice. [DS]

tösürdemek, [tös-ür-de-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(ü)-yor]* Sessiz ve sinsi davranmak. [DS]

tös¹, [tös / tuş / döş] (tö:ş) *is. {eT} is.* Göğüs; döş; göğsün başı; göğsün üst tarafı. [ARAT] [DLT] [Mühennâ] ☞ **tös bağı**, {eT} Göğüs bağı. [Mühennâ]

tös², [tös] {ağız} *is.* Demirci örsü. [DS]

töse, [Far. tüşek ? [Bürhan-ı Katı'] / tös-ē-mek > tös-ē-k [توشك] (töse:k) {eT} {eAT} *is.* **1.** Döşek. [DLT] [KB] [Mühennâ] **2.** Yatak. [Gabain] [KB] **3.** Yastık. [EUTS]

töse, [Ar. tevbe توبه] {OsT} *is.* **1.** Dönme; vazgeçme; terk etme. **2.** Günahın iyi davranışlara, isyandan Allah'ın buyruklarına uymaya yönelme; günah ve kötü işler yapmaktan vazgeçme. **3.** İşlediği bir suç veya günahın büyük bir pişmanlık duyup bir daha yapmamaya karar verme. **4.** *ünl.* "Bir daha yapmam!" anlamında kullanılan pişmanlık bildirir söz. ☞ **tövbe ayları**, *isl.* Arabî aylardan cemaziyelevvel (büyük tövbe ayı) ve cemaziyelahir (küçük tövbe ayı) aylarına verilen ad. || **tövbe bozmak**, Bir şey yapmayacağına dair tövbe ettiği hâlde tekrar aynı suçu veya günahı işlemek. || **Tövbe estağfurullah!** Günah sayılacak bir şey söylendiği zaman söylenen yadırgama sözü. || **tövbe etmek**, 1. İşlemiş olduğu bir günahı bir daha yapmayacağına dair söz vermek. 2. Kötü alışkanlıklarından kurtulmuş olmak. || **tövbe-güzar**, {OsT} Tövbe eden. || **tövbe-i mey**, {OsT} İçki içmemek için edilen tövbe. || **tövbe-i nashuh**, {OsT} Bir daha bozmamak üzere edilen tövbe. ||

töse, [tös-ē-mek > tös-ē-l-mek] {eT} *edil. f. [-ür]* Döşenmek. [DLT] [Nevâyî]

töşemek, [tös > tös-ē-mek] (töse:mek) *gçl. f. [-r]* Döşemek. [DLT] [EUTS] [KB] [Mühennâ]

töşenmek, [tös-ē-mek > tös-ē-n-mek] *dönşl. f. [-ür]* **1.** Döşenmek; kendi kendine döşemek. [EUTS] [DLT] [KB] **2.** *edil. f.* Kullanılmak. [EUTS]

töşengi, [tös-ē-n-gi] {eT} *is.* Minder. [Mühennâ]

töşetmek, [tös-ē-mek > tös-ē-t-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Döşetmek. [DLT] [KB]

töşlemek, [tös > tös-lē-mek] {eT} *gçl. f. [-r]* Göğsüne vurmak; döşüne vurmak; döşe vurmak; göğse vurmak. [DLT]

töşletmek, [tös-lē-mek > tös-lē-t-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Birinin göğsüne vurdurtmak; döşüne vurdurtmak. [DLT]

töşnek, [tös-ē-mek > tös-ē-n-mek > tös-ē-k [Clauson] / tüşnē-k [KB]] {eT} *is.* **1.** Dinlenme yeri; yatak; yer yurt; döşek. [Clauson] **2.** *mecaz.* Mezar.

tötme, [töt-mek [Clauson] / tut-mak [DLT]] {eT} *gçsz. f. [-er]* (Baş vb. için) ağı tutmak; ağrımak. [DLT]

Tötonik, [Lat. teutonus / teutoni > Fr. teutonique] *sf.* Germany ile ilgili.

tötökçi, [tötök-çi] (tötekçi:) {eT} *is.* Gardiyan. [Clauson]

tötükçi, [tötük-çi] (tütükçi:) {eT} *is.* Hâkim. [EUTS]

tötürmek, [töt-ür-mek / tuy-tur-mak] {eT} *gçl. f. [-ür]* → tuyturmak.

tötüş, [töt-üş] {eT} *is.* Kavga; mücadele. [Gabain]

tötüşlög, [töt-üş-lög] {eT} *sf.* Düşman; düşmanlık eden. [Gabain]

tötüşlük, [tötüş-lük] {eT} *sf.* **1.** Düşman kalpli. [EUTS] **2.** *is.* Düşmanlık; düşman. [EUTS]

tövbe, [Ar. tevbe توبه] {OsT} *is.* **1.** Dönme; vazgeçme; terk etme. **2.** Günahın iyi davranışlara, isyandan Allah'ın buyruklarına uymaya yönelme; günah ve kötü işler yapmaktan vazgeçme. **3.** İşlediği bir suç veya günahın büyük bir pişmanlık duyup bir daha yapmamaya karar verme. **4.** *ünl.* "Bir daha yapmam!" anlamında kullanılan pişmanlık bildirir söz. ☞ **tövbe ayları**, *isl.* Arabî aylardan cemaziyelevvel (büyük tövbe ayı) ve cemaziyelahir (küçük tövbe ayı) aylarına verilen ad. || **tövbe bozmak**, Bir şey yapmayacağına dair tövbe ettiği hâlde tekrar aynı suçu veya günahı işlemek. || **Tövbe estağfurullah!** Günah sayılacak bir şey söylendiği zaman söylenen yadırgama sözü. || **tövbe etmek**, 1. İşlemiş olduğu bir günahı bir daha yapmayacağına dair söz vermek. 2. Kötü alışkanlıklarından kurtulmuş olmak. || **tövbe-güzar**, {OsT} Tövbe eden. || **tövbe-i mey**, {OsT} İçki içmemek için edilen tövbe. || **tövbe-i nashuh**, {OsT} Bir daha bozmamak üzere edilen tövbe. ||

tös, [tös-ē-mek > tös-ē-k-lig] {eT} *sf.* **1.** Döşekli; döşek sahibi olan. **2.** Döşeli; döşenmiş. [DLT]

tös, [tös-ē-k > tös-ē-k-lig / döşe-k-lig] {eT} *sf.* (Kumaş için) döşek yapmaya uygun; döşek yapmak için ayrılmış olan; döşeklik. [DLT] ☞ **tös**, [DLT] **barçın**, Döşeklik ipek kumaş. [DLT]

tövbe istiğfar etmek, *İşlediği bir günahtan dolayı büyük pişmanlık içinde bir daha yapmamaya söz vererek, işledikleri için Allah'tan af dilemek.* || **tövbe-i şikeste**, {OsT} *Bozulmuş tövbe.* || **Tövbeler olsun!** *Yaptığı bir şeyden büyük bir pişmanlık duyan kimsenin bu eylemi bir daha yapmayacağına dair söz verirken söylediği söz.* || **Tövbeler tövbesi!** *Yaptığı bir şeyden büyük bir pişmanlık duyan kimsenin bu eylemi bir daha yapmayacağına dair söz verirken söylediği söz.* || **tövbe-şiken**, *Tövbesini bozan.* || **Tövbe tövbe!** *Günah sayılacak bir şey söylendiği zaman söylenen yadırgama sözü.* || **tövbeye gelmek**, *Tövbe etmek; uslanmak.*

tövbekâr, [Ar. tevbe + Far. -kâr توبه کار] (tövbekâr:r) {OsT} *sf.* Günah sayılan bir işi bir daha yapmamak üzere söz vermiş kimse; tövbe eden; tövbeli. ☞ **tövbekâr etmek**, {OsT} *Bir kimseyi yapmakta olduğu kötü bir iş ya da alışkanlıktan vazgeçirmek.* || **tövbekâr olmak**, {OsT} *Kötü bir işi yapmaktan vazgeçmek; tövbe etmek; bir daha yapmayacağına dair söz vermek.*

tövbeli, [tövbe-li] *sf.* 1. Yaptığı bir kötü işten dolayı pişmanlık duyarak tövbe etmiş olan. 2. Bir şeyi yapmamaya karar vermiş olan. ☞ (bir şey) **tövbeli olmak**, *Zarar gördüğü bir şeyi bir daha yapmaya karar vermiş olmak.*

töy, [toy / töy] {ağız} *is.* Şölen; toy. [DS]

töyfe, [töyfe] {ağız} *sf.* 1. Ters; yaramaz; söz dinlemez. 2. *is.* Armağan. [DS]

töyge, [töyge] {ağız} *sf.* Ters; yaramaz; söz dinlemez.

töymek, [tök-mek / töy-mek] {ağız} *gçl. f.* [-er] Dökmek.

töymekan, [Far. tühmügān] {ağız} *is.* Semizotu. [DS]

töymeken, [Far. tühmügān] {ağız} *is.* Semizotu. [DS]

töymel, [töy-me-l ?] {ağız} *sf.* Salkım. [DS]

töymüklenmek, [töy-mük-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ir] Yaşlılık yüzünden güçsüz düşmek. [DS]

töz¹, [töz-mek (oluşturmak) > tö-z تۆز] (töz:z) {eT} *is.* 1. Yaratılmış nesne; mahluk. 2. Tabiat. {eAT} (aynı) [Üç İtigsizler] 3. İlk ruhlar; ezelden beri var olan. 4. Kök; köken; esas; menşe; mebde. [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler] 5. Damar; unsur; aslı cevher. [EUTS] [Gabain] 6. Asalet. [EUTS] 7. {eAT} Temel; esas; asıl. 8. Umde (1935). 9. *fel.* Değişen nesnelere hiçbir değişikliğe uğramadan kaldığı kabul edilen kavram; cevher, (1942). ☞ **töz birliği**, *hris. Teslis'te Baba, Oğul, Ruhuludüs'ün tözce aynı olması görüşü; homousios.*

töz², [toz / töz] {ağız} *is.* Kulak arkasındaki çukur yer. [DS]

tözcü, [töz-cü] *is.* 1. Tözcülüğü savunan kimse. 2. *sf.* Tözcülüğe ilişkin. 3. Tözcülük yanlısı olan.

tözcülük, -ğü [töz-cü-lük] *is.* 1. *fel.* Nesnelere ö-zünde bir tözün varlığını kabul eden felsefe akımı. 2. Ruhun bir töz olduğunu kabul eden öğretisi.

tözekmek, [tökezi-mek / töz-ek-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-(-ğ) -ir] Ayağı takılıp sendelemek; sürçmek; düşer gibi olmak. [DS]

tözel, [töz-el] *sf. fel.* 1. Töze ilişkin; tözle ilgili. 2. Nesnelere içinde değişmez sayılan bir tözle ilgili olan. 3. Yalnız bir tözden ibaret olan. ☞ **tözel şekil**, *fel.* Aynı tür nesnelere gerçek bir varlık gibi düşünülen ortak içeriği.

tözkerinçsiz, [töz-(ü)k-er-inç-siz] {eT} *sf.* Aslına erişilemeyen; anlaşılamayan; pek derin; temelli olmayan; temelleştirilmeyen; bilinemez; temelsiz. [ARAT] [EUTS] [Gabain]

tözkermek, [töz-(ü)k-er-mek] {eT} *gçl. f.* [-ür] Bir şeyin aslına ermek; künhüne vakıf olmak. [ARAT]

tözlüg, [töz-lüg] {eT} *sf.* Esaslı; asıllı; köklü; unsurlu; cevherli; temelli; asaletli; aslı olan. [ETY] [EUTS] [Üç İtigsizler]

tözmek¹, [töz-mek] (töz:zmek) {eT} *gçsz. f.* [-er] 1. Dayanmak; tahammül etmek; dayanmak; sabretmek. 2. Soğuktan acıkmak. [DLT]

tözmek², [tüz-mek / tiz-mek] {eT} *gçl. f.* [-er] 1. Düzmek; düzelmek; düzenlemek. 2. Dizmek. [Nevâyî]

tözsel, [töz-sel] *sf. fel.* Töze ait; tözle ilgili.

tözselce, [töz-sel-ce] (tözse'lce) *zf.* 1. Töze ilişkin biçimde; tözle ilgili olarak. 2. Tözü belirleyen ya da niteleyen tarzda.

tözsellik, -ği [töz-sel-lik] *is. fel.* 1. Tözsel olma durumu. 2. Tözsel ya da kendiliğinden var olanın taşıdığı nitelik.

tözsüz, [töz-süz] {eT} *sf.* Köksüz. [Üç İtigsizler]

tözü, [töz > töz-ü] {eT} *zm.* Hepsisi; tekmi; tamamı; bütün; hep; tamam. [EUTS] [KB]

tözügü, [töz > tözü-gü] (tözgü:) {eT} *zf.* Tamamıyla; büsbütün. [EUTS]

tözün, [töz > töz-ün] {eT} *sf.* 1. Asil; asil soydan; asaletli. [EUTS] [Üç İtigsizler] [Gabain] 2. *zf.* Kâmil; büsbütün; tamamıyla. [EUTS]

Trabzon, [Yun. Trapezus > Trabzon (kent adı)] (tra'bzon) *is.* Trabzon, Akçaabat ve Şebinkarahisar'da yetiştirilen büyük yapraklı, ince dokulu ve sert içimli bir tütün türü. ☞ **Trabzon bezi**, *Rize bezi.* || **Trabzon hurması**, *bot. Abanozgillerden, Japonya kökenli, sarımsı beyaz çiçekler açan, parlak sarı renkte meyveler veren orta boylu bir meyve ağacı, (Diospyros kaki).* 2. *Bu ağacın iri, düzgün yuvarlak, turuncu kabuklu meyvesi.*

trader, [İng. trader] (tre:d'r) *is.* Uluslar arası piyasalarda işlem yapan kişi; tüccar.

tradisyon, [Fr. tradion] (tradisyon) *is.* Gelenek.

tradisyoner, [Fr. tradionelle] (tradisyonel) *is.* Geleneksel.

tradünyon, [Fr. trade-union] (tradünyon) *is.* İngiliz işçi sendikası.

trafik, -ği [İt. *traficco* > Fr. *trafic* / İng. *traffic*] (*t'rafik*) *is.* 1. Ulaşım yollarının yayalar ve taşıtlar tarafından kullanılması; yaya ve taşıtların gidiş geliş; seyrüsefer. 2. Belirli bir anda ulaşım yollarında bulunan yaya ve taşıtların tümü. 3. Taşıtların yola çıkması için gerekli işlemleri yapan, yolda seyreden araçları ve ulaşım yollarını denetleyen resmî kurum; bu kurumda görevli herhangi bir kimse. 4. *mecaz.* Önemli görevlerde bulunan kişilerin bir yere gidiş ve geliş. ☞ **trafik akımı**, *Ulaşım yolu üzerinde araç ve yayaların seyretme durumu.* || **trafik akışı**, *Trafikteki araçların bir tıkanma ya da sıkışıklığa meydan vermeden kurallara uygun biçimde yürümesi.* || **trafik cezası**, *Belirlenmiş trafik kurallarına uygulanan ve yasalarla düzenlenmiş ceza.* || **trafik işaretleri**, *Karayolu üzerindeki araç ve yaya akış düzenini sağlamak, bilgilendirmek ve olası tehlike ve yasaklara karşı sürücülerini uyarmak amacıyla konulmuş özel anlamlı işaretlere verilen ad.* || **trafik lambası**, *Yaya ve taşıtların kavşaklardan geçişlerini düzenleyen "uyarı, dur ve geç" anlamlarına gelen üç renk ışıkla düzenlenmiş lamba sistemi.* || **trafik müfettişi**, *Trafiğin düzenlenmesinde polise yardımcı olan ve bu işi karşılıksız olarak yapan kimse.* || **trafik sigortası**, *Motorlu araçların kullanılmaları sırasında olan kazalardan doğan zararları karşılamak üzere Karayolları Trafik Yasası gereğince yaptırılma zorunluluğu bulunan sigorta.* || **trafik şeridi**, *Karayolu üzerinde taşıtların güvenle seyredebilmeleri için işaretlerle gidiş ya da geliş ayrılış bölümü.*

trafikçi, [trafik-çi] (*t'rafikçi*) *is.* Trafiği düzenlemekle görevli kimse; trafik zabıtası.

trafo, [Fr. *transformator*] (*t'ra'fo*) *is.* 1. Transformator kelimesinin kısaltılmışı. 2. *halk.* Bir şehre ya da semte elektrik veren transformator kuruluşu.

tragedya, [Yun. *tragodia* / Lat. *tragedia* > Fr. *tragedie*] (*t'rage'dya*) *is.* Trajedi.

trahom, [Yun. *trachus* (*pürtüklü*) + *ome* (*şişkinlik*) > *trakhoma* > Fr. *trachome*] (*t'rahom*) *is. tıp.* Göz kapaklarının içinde bir takım kabarcıkların çıkması ile başlayan ve gözün saydam tabakasında yaralar oluşması sonucu körlüğe sebep olan hastalık.

trahomlu, [trahom-lu] (*t'rahomlu*) *sf.* Trahom hastalığına yakalanmış olan.

trajedi, [Yun. *trágos* (*keçi*) + *oidia* (*şarkı söyleme*) > *tragoidia* / Lat. *tragedia* > Fr. *tragédie*] (*t'rajedi*) *is.* 1. Konusunu tarihten ya da efsanelerden alan, sonu felakete biten acıklı olayları işleyen tiyatro oyunu. 2. Bu tür oyunları kapsayan tiyatro türü. 3. *mecaz.* Acıklı sonla biten olay; *facia*.

trajedyen, [Fr. *tragédien*] (*t'raje'dyen*) *is.* Trajedi oyuncusu.

trajik, -ği [Fr. *tragique*] (*t'rajik*) *sf.* 1. Trajedi ile ilgili olan; trajediye ilişkin. 2. *mecaz.* Büyük bir

üzüntü uyandıran; acıklı; foci. 3. Korkuyu, üzüntüyü belirten.

trajikleşme, [trajik-le-ş-me] (*t'rajikleşme*) *is.* Trajikleşmek eylemi.

trajikleşme, [trajik-le-ş-mek] (*t'rajikleşmek*) *dönşl. f.* [-ir] Acıklı duruma girmek.

trajikomedî, [Fr. *tragi-comédie*] (*t'rajikomedî*) *is.* Klasik tiyatrodan hem acıklı hem de güldürücü olayları bir arada işleyen eserlere verilen ad; acıklı güldürü.

trajikomik, -ği [Fr. *tragi-comique*] (*t'rajikomik*) *sf.* 1. (Oyun için) trajikomedî türünden olan. 2. Acıklı ve güldürücü özellikleri bir arada olan.

trake, [Fr. *tarchée*] (*t'rake*) *is.* 1. *anat.* Soluk borusu. 2. *biy.* Karada yaşayan eklem bacaklıların solunum organı.

trakeli, [trake-li] (*t'rakeli*) *sf.* Trakesi olan.

trakeliler, [trake-li-ler] (*t'rakeliler*) *is. biy.* Kırkayak, örümcek vb. gibi eklem bacaklıların solungaç yerine özel bir soluk borusu taşıyan takımı.

traking, [İng. *tracking*] (*t're:king*) *is.* İzleme.

trakit, [Fr. *trachyte*] (*t'rakit*) *is. jeol.* Yanardağ kayalıkları arasında bulunan alkali feldspat türü.

trakonya, [Yun. *trakhinos*] (*t'rakonya*) *is. zool.* → trakunya.

traksiyon, [Fr. *traction*] (*t'raksiyon*) *is. tıp.* Çekme; germe.

traktomi, [Fr. *tractomie*] (*t'raktomi*) *is. tıp.* Ağrılı bir durumu ortadan kaldırmak amacıyla beyin sapı içinde omurilik-talamus demetini kesme ameliyatı.

traktör, [Fr. *tracteur*] (*t'raktör*) *is.* 1. Çekme gücü olan araç; çekici. 2. Tekerlekleri, gevşek arazide tutunmayı sağlayacak biçimde imal edilmiş, römork gibi motorsuz araçları ve pulluk, mibzer vb. tarım araçlarını çekmek için kullanılan motorlu araç.

traktörcü, [traktör-cü] (*t'raktörcü*) *is.* 1. Traktör kullanan kimse; traktör sürücüsü. 2. Traktör ile taşımacılık yapan kimse.

trakunya, [Yun. *trakhinos*] (*t'raku'nya*) *is. zool.* Çarpan balığı, (*Trachinus draco*).

tram, [Fr. *trame*] (*t'ram*) *is.* 1. Bir dokumayı oluşturan atkı ve çözümlü ipliklerinin tümü; doku. 2. *matb.* Baskıda kullanılacak resmin koyu ve açık tonlarını belirlemek amacıyla duyar tabaka önüne konulan küçük karelere ayrılmış ekran. 3. *tv.* Çerçeve. 4. Mimarlık ya da şehircilik ağını oluşturan ızgara.

trambolin, [İng. *trampoline*] (*t'rambolin*) *is.* 1. Üzerinde atlayarak, zıplayarak gösteri yapılan çelik yaylar üzerine gerilmiş bez. 2. Bu alette yapılan gösteri ya da spor.

tramlama, [tram-la-ma] *is.* 1. Tramlamak eylemi. 2. Bu teknikte elde edilmiş klişe ya da film.

tramlamak, [tram-la-mak] (*t'ramlamak*) *gçl. f.* [-r]

[-l(i)-yor] (Film ya da klişe için) değişen noktalı ya da dairesel yüzey tonları elde etmek.

tramlı, [tram-lı] (*t'ramlı*) *sf.* Tramlanmış olan.

trampa, [İt. tra-ambo (*her ikisi arasında*) / Yun. trampa] (*t'ra'mpa*) *is.* Arada hiç para kullanılmaksızın bir malın başka bir mal karşılığında değiştirilmesi suretiyle yapılan alış veriş; değiş tokuş; taksas.

trampet, [Fr. trompette] (*t'ra'mpet*) *is.* İki değnekle çalınan küçük davul. ☞ **trampet çalmak**, *Değnekle vurarak trampeti seslendirmek.* || **trampet** (< gramper) **yağı**, {ağız} *Krem.* [DS]

trampetçi, [trampet-çi] (*t'rampetçi*) *is.* 1. Trampet çalan kimse. 2. Trampet yapan ve satan kişi.

trampetçilik, **-ği** [trampet-çi-lik] (*t'rampetçilik*) *is.* Trampetçinin yaptığı iş.

trampete, [Fr. trompette] (*t'rampete*) *is.* → trampet.

trampelen, [İt. trampoline > Fr. tremplin] (*t'rampelen*) *is. spor.* 1. Yüzmede yüksekte atlama sırasında kullanılan bir ucu serbest, esnek sıçrama tahtası; atlama tahtası. 2. Kayakta, kayakçının çıkışını sağlayan eğik yüzey. 3. Jimnastikte sıçramayı kolaylaştıran esnek sehpa; sıçrama tahtası. 4. *mecaz.* Daha iyi bir duruma gelmek, bir atılım yapmak, bir amaca ulaşmak için kendisinden yararlanan kişi, olay ya da durum.

tramvay, [İng. tram (*düz ray*) + way (*yol*) > tramway] (*t'ramvay*) *is.* 1. Şehir içi yolcu taşımacılığında kullanılmak üzere karayolu üzerine çıkıntı yapmayacak biçimde döşenmiş demiryolu. 2. Bu raylar üzerinde çalışan toplu taşıma aracı. ☞ **tramvay hattı**, *Tramvay için tahsis edilmiş yol.*

traňaa, [Yun. trikha => ? traňaa] (*t'ra'naa*) *is. zool.* İzmaritgillerden, sıcak denizlerde yaşayan oval gövdeli, sırtı pembe, karnını altın gümüş rengine, tamamen etçil kemikli balık, (*Pagrus ehrenbergii*).

trans-, [Lat. trans (*ötesi*)] (*t'rans*) *ön ek.* Önüne getirildiği Latince kelimelere “*değişiklik, kat etme, öteye ya da bir şeyin arasından geçme*” gibi anlamlar katarak bilimsel terimler türeten ön ek.

trans, [Lat. transire (*aşmak*) > Fr. transe] (*t'rans*) *is.* Medyumların ruhlarla ilişki kurduklarında içine girdikleri değişik bilinç durumu.

transandantal, **-li** [Fr. transcendental (*yükselerek aşma*)] (*t'ransandantal*) *sf.* Deneyüstü.

transandantalizm, [Fr. transcendentalisme] (*t'ransandantalizm*) *is. fel.* Deneyüstücülük.

transatlantik, **-ği** [Fr. transatlantique] (*t'ransatlantik*) *sf.* 1. Atlantik'i aşan. 2. *is.* Atlantik'i aşarak eski ve yeni Dünya arasında çalışan gemilere verilen ad.

transdüksiyon, [Fr. transduction] (*t'ransdüksiyon*) *is. biy.* Bir bakteriyofaj aracılığı ile gerçekleşen gen alış verışı.

transept, [İng. transept] (*t'ransept*) *is. mim.* Çapraz sahn.

transfer, [Fr. transfert] (*t'ransfer*) *is.* 1. Bir kimseyi ya da nesneyi bir yerden başka bir yere götürme; geçirme; taşıma; aktarma. 2. Bir hakkı, yasal işlemleri tamamlayarak başka birine devretme; aktarım. 3. Bir işten başka bir işe geçme. 4. *bank.* Bir parayı bir aktarma yazısı ile bir hesaptan başka bir hesaba geçirme işlemi; aktarım. 5. *spor.* Profesyonel oyuncuların para karşılığında kulüp değiştirmesi. ☞ **transfer harcamaları**, *Devletin sosyal amaçlı harcamaları; karşılıksız harcamalar.*

transformasyon, [Fr. transformation] (*t'ransformasyon*) *is.* Biçim değişimi; bir şekilden başka bir şekle geçme; dönüşüm.

transformatör, [Fr. transformateur] (*t'ransformatör*) *is. fiz.* Dalgalı elektrik akımını, aynı frekansta fakat farklı değerlerde başka bir gerilim hâline dönüştürmekte kullanılan iki ya da daha çok sargıdan oluşmuş elektromanyetik indüklemeli durağan aygıt; dönüştürücü; trafo; muhavvile.

transforme, [Fr. transformer] *is.* Şekil değiştirme. ☞ **transforme etmek**, *Şeklini değiştirmek; dönüştürmek.*

transformizm, [Fr. transformisme] (*t'ransformizm*) *is.* Dönüşümcülük.

transfüzyon, [Fr. trancesfusion] (*t'ransfüzyon*) *is. tıp.* Kan nakli.

transgen, [İng. transgene] (*t'ransgen*) *is. biy.* Bir bitki veya hayvana sokulan ve başarılı bir şekilde döllere geçirilebilen klonlanmış gen.

transistor, [İng. transfer resistor (*aktarma direnci*) > Fr. transistor] (*t'ransistor*) *is. fiz. elkt.* Germanyum ve silisyum elementlerinin yapışık olarak kullanıldıklarında tek yönlü akım iletme özelliklerinden yararlanarak üzerlerine gelen küçük akımları yükseltmeye, elektrik titreşimleri oluşturmaya, kipleme ve algılama işlevlerini yerine getirmeye yarayan yarı iletken düzenek.

transit, [Lat. transire (*öbür yana geçme*) > transitus > İt. transito > Fr. transit] (*t'ransit*) *is.* 1. Bir yerde beklemeden, durmadan geçme. 2. Bir ülkeye giriş noktası ile çıkış noktası arasında o ülke topraklarında durmaksızın ve denizden taşınmaksızın bir ülkeden başka bir ülkeye taşınan ticarî mal; bu mallara tanınan gümrük bağımsızlığı. 3. Bir demiryolu katarının bir gardaki art arda gelen yol bölgelerinden beklemezsizin geçmesi. 4. Bir ülke toprakları üzerinde kat edilen, ancak başlangıç ve bitişi başka devlet topraklarında olan kara ve demir yolu uzantısı. ☞ **transit bayrağı**, *dnz. Transitte bekleyen geminin bu durumu belirtmek üzere çektiği, üzerinde T harfi bulunan bayrak.* || **transit eşya**, *Yabancı bir ülkeden başka bir yabancı ülkeye gönderilmek üzere ulusal topraklara girmiş olan ticaret eşyası.* || **transit geçmek**, 1. (Yolcu için) durmadan geçmek.

2. (Ticari mal için) gümrük bağıışıklığından yararlanmak. 3. argo. (Sürücü için) trafik kurallarına uymadan geçmek. || **transit limanı**, Kara yolu, ırnak vb. yollarla gönderilmek üzere yüklerin boşaltıldığı liman. || **transitte bekleme**, dnz. Bir geminin yiyecek, su, yakıt vb. ikmali yapmak üzere açıkta beklemesi. || **transit yük**, Bir limana girmiş geminin limanında bulunan ve bu limanda boşaltılmayacak olan yük.
- transkripsiyon**, [Lat. transcribere (yazıya dökme) > Fr. transcription] (*t'ranskripsiyon*) is. Bir yazıyı, başka bir biçimdeki yazıya çevirme; yazı çevirimi; çevriyazi.
- transliterasyon**, [Lat. translittera (harf aktarımı) > Fr. translittération] (*t'ransliterasyon*) is. Yabancı yazıların okunuşları dikkate alınmadan harf harf aktarılması işlemi; harf çevirisi.
- transmisyon**, [Lat. transmittere (gönderme) > Fr. transmission] (*t'ransmisyon*) is. 1. Aktarma; iletme. 2. Motorlu araçlarla elektrikli aygıtlarda motorun dönme hareketini istenilen doğrultu ve güçte başka organlara aktarma işi.
- transparan**, [Lat. transparare (içinden öbür yanı görünme) > Fr. transparent] *sf.* 1. Şeffaf. 2. (Giyim için) giyenin vücudunu gösteren.
- transplant**, [Lat. trans + İng. to plant (dikmek, ekmek)] (*t'ransplant*) is. 1. Cerrahi yollarla bir organ ya da dokuyu başka bir yere nakletme; organ ve doku nakli. 2. Bu işlemle nakledilen organ ya da doku.
- transplantasyon**, [Lat. transplantation] (*t'ransplantasyon*) is. Doku nakli.
- transport**, [Fr. transport] (*t'ransport*) is. 1. Taşıma; nakil; aktarım. 2. Taşımacılık; nakliyat.
- transseksüel**, [Fr. transsexuel] (*t'ransseksüel*) *sf.* 1. Normal üreme organlarına sahip olmasına rağmen kendini genç yaştan itibaren karşı cinsle özdeşleştiren ve onlara özgü davranışlarda bulunan. 2. (Erkek için) kadınlıkla özdeşleşen. 3. Cerrahi müdahale ile kadın olmuş.
- transseksüellik**, -ği [transseksüel-lik] (*t'ransseksüellik*) is. *psikol.* Bireyin kendi sahip olduğu cinsiyetten memnun olmayarak karşı cinsten olmaya özenmesi biçiminde gelişen cinsel sapma.
- tranş**, [Fr. tranche (dilim)] (*t'ranş*) is. Kasaplık sığır budunun ortasında ve iç uyluk kaslarının toplandığı yerdeki et parçası.
- trap**¹, [Fr. trappe] (*t'rap*) is. 1. Hendek; tuzak. 2. Tiyatro sahnesinde yerde bulunan kapak.
- trap**², [İng. trap] (*t'rap*) is. *spor.* 1. Atıcılıkta hedefi havaya fırlatmaya yarayan düzenek. 2. Böyle bir düzenekle yapılan atıcılık yarışı.
- trapez**, [Fr. trapèze] (*t'rapez*) is. 1. Alt uçlarına bir sopa bağlanmış iki ipten meydana gelmiş cambazlık aleti. 2. Bu aletle gösteri yapan jimnastikçi.
- trapezci**, [trapez-ci] (*t'rapezci*) is. Trapezle gösteri yapan jimnastikçi.
- trapeze**, [Yun. trapeza] (*t'rapeze*) is. Masa; sofrası.
- tras**, [Holl. tiras (çimento) > Fr. trass] is. Volkanik tüf.
- trata**, [İt. (Venedik L.) trata] (*t'ra'ta*) is. Sürütme ağı; torbalı balık ağı.
- trattoria**, [İt. trattoria] (*t'ratto'riya*) is. İtalya'da ucuz lokantalara verilen ad.
- travay**, [Fr. travail] (*t'ra'vay*) is. Üzerinde çalışılmakta olan konu ile ilgili meydana getirilen eser; çalışma ürünü.
- travers**, [Fr. traverse (çapraz)] (*t'ravers*) is. 1. Bir yapının temel öğeleri arasında bulunan açıklığı kapamaya yarayan, bu öğelere dik ağaç ya da metal parça. 2. Demiryolunda, yola dik olarak yerleştirilen ve üzerine rayların döşendiği, ağaç, metal ya da beton parçalardan her biri. 3. Telgraf ve telefon direklerinde izoletörleri taşıyan kiriş.
- traverten**, [İt. travertino > Fr. travertin] (*t'raverten*) is. Bazı kaynak sularının içindeki kirecin çökmesi ile oluşmuş gözenekli, sarı ile krem arası renkte tortul kayalık.
- travesti**, [Lat. transvestito (tiyatrodaki kadının rolündeki erkek) > Fr. travesti] (*t'ravesti*) is. Karşıt cinsin kılığına bürünmüş eş cinsel.
- travestizm**, [Fr. travestisme] (*t'ravestizm*) is. *psikol.* Bazı kimselerin karşı cinsin kılık ve davranışlarını benimsemesi durumu.
- travma**, [Yun. trauma (yara)] is. *tıp.* 1. Doku ve organlarda dış etkenlerin sebep olduğu yaralanmaların tümü. 2. Bu biçimde yerel yaralanmalara sebep olan şiddet eylemi. 3. *psikol.* Kişide beden ve ruh açısından sürekli bir sarsıntıya yol açan yaşantı.
- travmatoloji**, [Fr. traumatologie] is. *tıp.* Beden yaralanmaları ile ilgilenen ve tedavisini amaçlayan cerrahi tıp dalı.
- tre**, [? tre] (*t're*) is. *kim.* 1. Bir maddedeki kükürt oranını belirlemeye yarayan alet. 2. *fiz.* Bir elektrik devresindeki gizil güç farkını volt cinsinden ölçmeye yarayan alet. 3. Manyetik momentleri ve manyetik alanların momentlerini ölçmeye, karşılaştırmaya yarayan alet.
- treduyon**, [Fr. trait-d'union] (*t'reduyon*) is. *dbl.* Ayrı kelimeler olduğunu belirtmek için birleşik kelimeler arasına konan çizgi; birleştirme çizgisi (-).
- trefl**, [Fr. trèfle] (*t'refl*) is. 1. Üç yapraklı yonca deseni. 2. Bu şekilde yapılmış oyma veya işleme; tırfil.
- trekking**, [İng. trekking] (*t'reking*) is. Bir gün süren uzun yürüyüş; menzil yürüyüşü.
- trema**, [Fr. tréma] (*t'rema*) is. Kendinden önce gelen harflerle karışmaması için Fansızcada E, I, O, U gibi harflerin üzerine konulan yan yana iki nokta.

trementin, [Yun. trementina] (*t'rementin*) *is.* Çam sakızından çıkarılan yağ.

tremolit, [Fr. Tremola (*Fransa'da vadi*) > trémolit] (*t'remolit*) *is. jeol.* Asbest ve amyant gibi türleri bulunan monoklinik sistemde yer alan, birleşiminde magnezyum, kalsiyum, demir ve alüminyum bulunan, amfibol türü doğal silikat.

tremolo, [İt. tremolo] (*t'remo'lo*) *is. müz.* Yaylı çalgılarda kesintiye yer vermeyecek biçimde yayın süratli olarak çekilip itilmesi gerektiğini belirten müzik icra terimi.

tren, [Fr. traîner (*sürüklemek*) > train] (*t'ren*) *is.* Lokomotif tarafından çekilen demiryolu taşıt dizisi; demiryolu ulaşım aracı; şimendifer. ☞ **treni kaçırmak**, 1. *Trenin kalkış saatine yetişememek.* 2. *mecaz. Ele gelmiş olan bir fırsatı değerlendirememek; geç kalmak.*

trençkot, [İng. trench coat (*siper paltosu*)] (*t'rençkot*) *is.* İçi astarlı, su geçirmez yağmurluk; pardösü.

trençkotlu, [trençkot-lu] (*t'rençkotlu*) *sf.* Trençkot giymiş olan; trençkotu olan.

trend, [İng. trend] (*t'rend*) *is. istk.* → trent.

treno, [Fr. traîneau] (*t'reno*) *is.* Kızak.

trent, **-di** [İng. trend] (*t'rent*) *is. istk.* Uzun dönemde oluşan hareket; eğilim; yönelim.

trepan, [Yun. trypanon > Fr. trépan] (*t'repan*) *is. tıp.* Kemikleri delmekte kullanılan cerrah aleti.

tretman, [İng. tretman] (*t'retman*) *is.* 1. İşlem; muamele. 2. Senaryo özeti; geliştirim.

treyle, [İng. trailer (*eklentisi*)] (*t're'yler*) *is.* Motorlu araçlarla çekilen yük taşıtı; römork.

tri-, [Lat. tres / tria] (*t'ri*) *ön ek.* Üçlü ve üç kez anlamlarına gelen, birçok Latince kelimenin başına getirilerek terimler üretilen ön ek.

trias, [Lat. trias (*üçlü grup*)] (*t'rias*) *is. jeol.* İkinci zamanın 45 milyon yıl süren dönemi.

triatlon, [Yun. treis (*üç*) + athlon (*yarış*)] (*t'riatlon*) *is. spor.* Yürüme, yüzme ve bisiklet yol yarışlarını kapsayan yarış.

triboloji, [Fr. tribologie] (*t'ribojisi*) *is.* Birbirine sürtünen cisimlerin karşılıklı etkileşimlerini inceleyen bilim dalı; sürtünme bilimi.

tribün, [Lat. tribunalis (*makam koltuğu*) > Fr. tribune] (*t'ribün*) *is.* Yarış ve gösteri yapılan yerlerde seyirciler için yapılmış yüksekçe ve basamaklı oturma yeri.

trifaz, [Fr. triphase] (*t'rifaz*) *sf.* Üç fazlı.

triftong, [Fr. triptongue] (*t'riftong*) *is. dbl.* Üçlü ünlü.

trigona, [Yun. trigona] (*t'rigona*) *is.* Üç köşeli kremalı pasta.

trigonometri, [Fr. trigonométrie] (*t'rigonome'tri*) *is. mat.* Üçgenleri hesaplamayı konu edinen matematik dalı; müsellehat.

trigonometrik, **-ği** [Fr. trigonométrique] (*t'rigonometrik*) *sf. mat.* Trigonometriye ilişkin; trigonometriye dayanan.

triklinik, **-ği** [Fr. triclinique] (*t'riklinik*) *sf. kim.* (Billur için) hiçbir bakışım eksenini ve düzlemi olmayan.

triko, [Fr. tricote] (*t'ri'ko*) *is.* 1. İp veya iplik ilmeklerini birbiri içinden geçirmek suretiyle meydana getirilmiş kumaş; örgü. 2. Bu tür kumaştan yapılmış giyim eşyası.

trikoloji, [Fr. trichologie] (*t'rikoloji*) *is. tıp.* Saçları ve kılları inceleyen tıp dalı.

trikosefal, **-li** [Fr. trichocéphale] (*t'rikosefal*) *is.* Kırbaç kurdu.

trikotaj, [Fr. tricotage] (*t'rikotaj*) *is.* Örmeye işleri.

trikotajcı, [trikotaj-cı] (*t'rikotajcı*) *is.* Örgücü.

trikotajcılık, **-ğı** [trikotaj-cı-lık] (*t'rikotajcılık*) *is.* Örgücülük.

trilyon, [Fr. tri (*üç defa*) + million (*milyon*)] (*t'rilyon*) *is.* 1. Milyarın bin katı; 10^{12} ; 1.000.000.000.000 2. Bu sayının adı.

trilyoner, [Fr. trillionaire] (*t'rilyo'ner*) *sf.* Trilyonlarca lira parası olan.

trilyonerlik, **-ği** [trilyoner-lik] (*t'rilyonerlik*) *is.* Trilyoner olma durumu; çok zengin olma durumu.

trilyonlar, [trilyon-lar] (*t'rilyonlar*) *is.* Trilyon ile ifade edilen para; çok miktardaki para.

trilyonluk, **-ğu** [trilyon-luk] (*t'rilyonluk*) *sf.* 1. (Servet için) trilyon değerinde olan. 2. (Nicelik için) trilyon ile ölçülebilen.

trinitaz, [Lat. trinitas] (*t'rinitaz*) *is. hrist.* Teslis.

trinitrin, [Fr. trinitrine] (*t'rinitrin*) *is. kim.* Nitrogliserinin eczacılıktaki adı.

trinitrotoluen, [Fr. tri-nitro-toluène] (*t'rinitrotoluen*) *is. kim.* Patladığında bir gramı 1000 kalori ($4,18 \times 10^3$ jul) açığa çıkaran, formülü $C_6H_2(NO_2)_3CH_3$ olan üç kez nitrolanmış toluen türevidir; kısaltması: TNT.

trinketa, [İt. trinchetta] (*t'rinke'to*) *is. dnz.* Yelkenli gemilerde, pruva direğinin en alttaki sereni ve bu serene bağlı olan yelkene verilen ad.

trinom, [Fr. trinome] (*t'rinom*) *is. mat.* Üç terimden oluşan polinom ($ax^2 + bx + c$).

trio, [İt. trio] (*t'ri'yo*) *is. müz.* 1. Üçlü. 2. *sf.* Üç kişiden oluşan.

trioksit, **-di** [Fr. trioxyde] (*t'rioksit*) *is. kim.* Her molekülünde üç oksijen atomu bulunan birleşik.

trimestr, [Fr. trimestre] (*t'rimestr*) *is.* Üç ayda bir alınan aylık; üç aylık.

trip, [İng. trip] (*t'rip*) *is.* 1. Kısa gezi. 2. *argo.* Tavır takınma; olduğundan başka davranmaya çalışma; havaya girme. 3. *argo.* Uyuşturucu madde kullanma.

tripleks, [Lat. tri-plex] (*t'ripleks*) *sf.* Üç katlı.

tripo, [Fr. tripot] (*t'ri'po*) *is.* Kumar evi; batakhaneye.

tripoli, [Fr. tripoli] (*t'ri'poli*) *is. jeol.* Ufalanmış haldeki tozları ile metal, mermer, cam ve taşı temizlemekte, parlatmakta kullanılan silisli kaya.

triportör, [Fr. triporteur] (*t'riportör*) *is.* Yük taşımakta kullanılan, üzerine kasa yerleştirilmiş üç tekerlekli motosiklet.

tripsin, [Yun. tripsis (*sürtünme*) >Fr. trypsine] (*t'ripsin*) *is. biy. kim.* Pankreas tarafından etkisiz olarak salgılanan ve bir bağırsak enzimi tarafından etkinleştirilen bir enzim.

triptik, -ği [Fr. triptyque] (*t'riptik*) *sf.* 1. Üç kanatlı. 2. (Evrak için) üç nüsha. ☐ **triptik belgesi**, *Turist olarak Türkiye'ye gelenlerin araçlarına verilen geçici gümrük belgesi.*

trisiklik, -ği [Fr. tricyclique] (*t'risiklik*) *sf.* Üç halkalı.

trismus, [Lat. trismus] (*t'risumus*) *is. tıp.* Çene kilitlenmesi.

trişin, [Fr. trichine] (*t'rişin*) *is.* Larvaları ara konak olarak seçtiği bir memelinin kas kütlelerini ayırarak bağ dokusuna yerleşerek kistleşen, bu memeli bir başka hayvan ya da insan tarafından yendiği takdirde gelişimini tamamlayarak olgunlaşan dışisinin bağırsaklara geçerek bıraktığı larvaları lenf sistemine ve oradan kalbe ve bütün vücuda dağılan asalak bir ipsi solucan, (*Trichinella spiralis*).

trişinoz, [Fr. trichinose] (*t'rişinoz*) *is. tıp.* Trişinin insan ve etçil hayvanlarda neden olduğu asalak hastalığı.

trişör, [Fr. tricheur] (*t'rişör*) *sf.* Oyunda, özellikle pokerde hile yapan; üçkâğıtçı.

triton, [Fr. triton] (*t'ri'ton*) *is.* Hidrojenin ağır izotopu olan trityumun bir proton ve iki nötrondan oluşmuş ışın etkin çekirdeği.

trityum, [Yun. tritos (*üçüncü*) >Fr. tritium] (*t'ri'tyum*) *is. kim.* Yarı ömrü yaklaşık 12,3 yıl, atom ağırlığı 3 olan, yerkürede çok az miktarda bulunan, nükleer enerji ve silah üretimi araştırmalarında kullanılan, çekirdeği bir proton ile iki nötrondan oluşan ışın etkin hidrojen izotopu; (^3H), sembolü: T

triumvira, [Fr. triumvirat] (*t'riumvira*) *is.* Üç ege-men kişi tarafından yönetilen yönetim sistemi.

triyot, -du [Fr. tri (*üç*) + *électrode*] (*t'ri'yot*) *is. fiz.* Üç elektrotu bulunan elektron tüpü.

triyör, [Fr. trieur] (*t'ri'yör*) *is.* Tarımsal ürünleri temizlemek ve ayıklamakta kullanılan aygıt.

trizomi, [Fr. trisomie] (*t'rizomi*) *is.* Diploit bir organizma ya da hücrede tam bir kromozom ya da kromozom parçasının üç kopya olarak bulunması durumu; 21. kromozom trizomisi mongolizm adını alır.

trofe, [Fr. trophée] (*t'rofe*) *is.* Ganimet.

trok, [Fr. troc] (*t'rok*) *is.* Mal değişimi; değiş tokuş; değiş; trampa.

trokar, [Fr. trocart] (*t'ro'kar*) *is. tıp.* Bazı boşluklara endoskopi aleti sokmaya yarayan silindirik kama biçimindeki alet.

trol, -lü [İng. trawl] (*t'rol*) *is. dnz.* Teknelerle suyun dibinde sürüklenerek çekilen huni biçiminde geniş ağızlı sürütme ağı.

trolcü, [trol-cü] (*t'rolcü*) *is.* Trol ile balık avlayan kişi.

trolcülük, -ğü [trol-cü-lük] (*t'rolcülük*) *is.* Trol ile balık avlama işi.

trolley, [İng. trolley] (*t'roley*) *is.* Bir tel boyunca hareket eden küçük araba.

trolleybüs, [İng. trolley-bus] (*t'role'ybüs*) *is.* Bir hattan elektrik alarak çalışan şehir içi toplu taşıma aracı.

trombin, [Fr. thrombine] (*t'rombin*) *is. tıp.* Kanın pıhtılaşması sırasında fibrinojenin fibrine dönüşmesini sağlayan enzim.

tromboliz, [Fr. trombolysé] (*t'romboliz*) *is.* 1. Kan pıhtısının erimesi. 2. Damarı tıkanan kan pıhtısını eritmek için uygulanan tedavi yöntemi.

trombon, [Fr. trombone] (*t'rombon*) *is.* Değişik yükseklikte sesler elde edebilmek için icracı tarafından çalgının boru boyu (sürgü kolu) uzatıp kısaltılarak kullanılan nefesli bakır çalgı.

tromboncu, [trombon-cu] (*t'romboncu*) *sf.* Trombon çalan (kişi).

trombosit, [Fr. thrombocyte] (*t'rombosit*) *is. tıp.* Memelilerin kanında bulunan, ilikten türeyen, pıhtı oluşumunda önemli rolü olan, küçük, renksiz, me-nekşe rengine boyanabilen, çekirdeksiz, bol sitoplazmalı, 2 veya 3 mikron çaplı yuvarlak kan hücresi; pulcuk.

trombositemi, [Fr. thrombocytémie] (*t'rombositemi*) *is. tıp.* Trombosit sayısının 1 mm³ kanda 450.000'in üzerine çıkması; trombositoz; hipertrombositemi.

trombositopeni, [Fr. thrombocytopenie] (*t'rombositopeni*) *is. tıp.* Trombosit sayısının 1 mm³ kanda 150.000'in altına düşmesi; trombopeni.

tromboz, [Fr. thrombose] (*t'romboz*) *is. tıp.* Canlı iken kan damarları içinde kan pıhtısının oluşması.

tromp, -bu [Fr. trompe] (*t'romp*) *is. mim.* Kare planlı yapının üzeri kubbe ile örtüldüğünde, köşelerden kubbeye geçişi sağlayan örtü; tonoz bingi.

trompet, [Fr. trompette] (*t'rompet*) *is. müz.* 1. Kendi üzerine bükülmüş ve bir kalakla biten silindir biçimindeki ses borusundan oluşan, ağızlıklı ve nefesli bakır çalgı. 2. *sf.* Trompet biçiminde kendi üzerine bükülmüş olan. ☐ **trompet kavşak**, *Bir ana yol ile bir tali yol arasında hiçbir kesişme olmadan tüm yönlerde trafik akışını sağlayan kavşak.*

trompetçi, [trompet-çi] (*t'rompetçi*) *is. müz.* Trompet çalan sanatçı.

tropik, -ği [Yun. tropikós (*dönence*) >Fr. tropique]

(*t'ropik*) *sf.* (Zaman için) dönencel. ☐ **tropik kuşu**, *zool.* *Tropik kuşugiller familyasından pembemsi beyaz tüylü, uzun ve ince kuyruk teleği olan, dört parmağı da perdeli, zarif uçuşlu, yorulduğunda dalgalar üstüne konan, ancak yuva yapmak için karaya çıkan, kısa bacaklı üç deniz kuşunun ortak adı, (Phaeton).*

tropika, [İt. trapoco] (*t'ropi'ka*) *is.* **1.** Dönencelerden her biri. **2.** Tropikal kuşak.

tropikal, -li [Fr. tropical] (*t'ropikal*) *sf.* **1.** Tropiklerde bulunan. **2.** Dönenceler arasında yer alan. ☐ **tropikal bitki**, *Dönenceler arası bölgelerde yetişen güür bitki örtüsü.* || **tropikal bölge**, *Dönenceler arasında yer alan bölge.* || **tropikal iklim**, *Dönenceler arasında kalan bölgelerde görülen iklim.* || **tropikal kuşak**, *Dünya'nın dönenceler arasında kalan bölgelerini kapsayan kuşak.* || **tropikal orman**, *Dönenceler arasında yer alan kuşakta yetişen güür ve yüksek orman topluluğu.*

tropizm, [Yun. tropos (*çevre*) > Fr. tropisme] (*t'ropizm*) *is.* *biy.* Bitki ve hayvanların ısı, ışık, besin, nem gibi çeşitli uyarıcı etkenlere doğru yön değiştirmesi biçiminde görülen biyolojik eylem; doğrulum; yönelim.

tropolar, [Yun. tropos (*tarz, usul*)] (*t'ropolar*) *is.* **1. fel.** Bilginin olanaksızlığını göstermeye çalışan ilk çağ şüphecilerinin ortaya attıkları kanıtlar. **2. müz.** Ton.

tropopoz, [Fr. tropopause] (*t'ropopoz*) *is.* Hava kürede, üst kesimi ile troposferin düzensiz bölgelerini sınırlayan ve strotosferin başlangıcını belirleyen ideal düzey.

troposfer, [Yun. tropos (*değişiklik*) + sphaira (*küre*) > Fr. troposphère] (*t'ropo'sfer*) *is.* Atmosferin yer yüzeyinden itibaren 11.000 km kalınlığındaki ilk katmanına verilen ad.

trotinet, [Fr. trotinette] (*t'rotinet*) *is.* Bir ayakla üzerine binilip diğer ayakla itilen ve elle kumanda edilen bir tür direksiyonu bulunan çocuk oyuncağı.

trotuvar, [Fr. trottoir] (*t'rotuvar*) *is.* Kaldırım.

troy, [İng. troy-weight] (*t'roy*) *is.* Değerli maden ve taşlar için kullanılan ingiliz ağırlık ölçü birimi; yaklaşık 373 g.

troyka, [Rus. troika] (*t'ro'yka*) *is.* **1.** Rusya'da kullanılan yan yana koşulmuş üç atın çektiği kızak ya da araba. **2.** Bir devlet ya da şirketin üç kişiden oluşan yönetim kurulu. **3. dnz.** Deniz dibi fotoğrafını çekmek için dipte çekilerek hareket ettirilen kızak biçimindeki bir tür aygıt.

tröst, [İng. trust (*güven*)] (*t'röst*) *is.* **1.** Tek bir ortaklık tarafından denetlenen işletmelerin oluşturduğu hukuksal bağımsızlıkları olan tekelci sermayeye dayanan topluluk. **2.** Ekonominin yönlendirilmesinde büyük bir etkisi olan güçlü işletme.

truakar, [Fr. trois-quarts (*üç çeyrek*)] (*t'ru'akar*) *is.* **1.** Kısa manto. **2. sf.** (Kadın elbisesi için) kol boyu dirsek ile bilek arasında olan.

trubadur, [Fr. troubadour] (*t'rubadur*) *is. ed.* Fransa'da 11 ve 13. yy.larda güney lehçelerinden biri ile şiirler yazmış olan gezginci şairlere verilen ad.

truck, [İng. truck] (*t'ruk*) *is.* Kereste ya da büyük boyutlu malzemeleri taşımakta kullanılan platformlu küçük vagon.

truca, [İt. trucco] (*t'ru'ka*) *is. tiy.* **1.** Sahnede değişiklik yapmayı sağlayan düzenek. **2. sin.** Etki.

trup, [Lat. truppis (*sürü*) > Fr. troupe] (*t'rup*) *is. tiy.* Aynı tiyatrodaki çalışan oyuncu ve sanatçılar topluluğu; topluluk.

truvakar, [Fr. trois-quarts] (*t'ru'akar*) *is.* → truakar.

trük, -gü [Fr. truc] (*t'rük*) *is. tiy. sin.* Tiyatro ve sinemada büyük bir teknik ustalıklarla yapılan gösteri.

tsang, [Çin. ts'ang => tsañ] (*t'sañ*) {*eT*} *is.* **1.** Ambar. [Clauson] **2.** Hazine; servet. [EUTS]

tsangçı, [tsañ-çī] (*t'sañçı:*) {*eT*} *is.* **1.** Ambar bekçisi. [Clauson] **2.** Hazineci. [EUTS]

soyurkamak, [Çin. tz'ü / Moğ. soyur-kā-mak] (*t'soyurka:mak*) {*eT*} *gçl. f.* [-r] Şefkat göstermek; bağışlamak. [Clauson]

tsun, [Çin. ts'un] (*t'sun*) {*eT*} *is.* İnç. [Clauson]

tsunami, [Jap. tsunami (*depremin yarattığı deniz dalgası*)] (*t'sunami*) *is.* Deprem, denizaltı volkanı patlaması ve yer kayması sonucu oluşan sarsıntının yarattığı, açık denizlerde alçak, kıyılarda ise 20 metreye kadar yükselebilen okyanus yüzeyi dalgası.

tsuy, [Çin. tsui] (*t'suy*) {*eT*} *is.* Günah; kusur. [Clauson]

tsuylug, [tsuy-luğ] (*t'suyluğ*) {*eT*} *sf.* Günahkâr. [Clauson]

-tu¹, [-dı / -di / -du / -dü / -tı / -ti / -tu / -tü] *çek. e.* → -dı.

-tu², [-dı / -di / -du / -dü / -tı / -ti / -tu / -tü] *yap. e.* → -dı.

Tu, [İsveç. tungsten (*ağır taş*) > Fr. tungstène] *is. kim.* Atom numarası 74, atom ağırlığı 183.92, özgül ağırlığı 19,2 olan, 3660°C'de ergiyen ağır bir element olan tungsten (wolfram)'ın eski sembolü; yenisi W.

tu¹, [tu (*yans.*) / tü] *ünl.* **1.** "Yazıklar olsun, vah vah!" anlamında kullanılır. **2.** Aşağılama belirtir. ☐ **tu kaka**, *Bir şeyin berbat ve kötü hâlde olduğunu belirtmekte kullanılan söz.* || **tu kaka edilmek**, *1. Kötülenmek; beğenilmemek. 2. Hafife alındığı için ilgilenilmemek; kenara itilmek.* || **tu kaka etmek**, *1. Kötülemek; beğenmemek; kötü ve berbat olduğunu söylemek. 2. Hafife alıp kenara itmek; ilgilenmemek.*

tu², [Far. tū / tūy توى / تو] (*tu:*) {*OsT*} *is.* Kat; katmer. ☐ **tü-ber-tü**, {*OsT*} *Kat kat.*

tu'am, [Ar. tu'me > tu'am طعم] {*OsT*} *is.* **1.** Yiyecekler; azıklar. **2.** Tatlar; çeşniler; lezzetler.

- tub**, [Ar. طوب {tu:b} {OsT} is. 1. Tuğla. 2. Kiremit.
- Tuba**, [Ar. توبا {tu:ba:} {OsT} is. Cennette var olduğuna inanılan kökleri yukarıda dalları aşağıda bir ağaç.
- tuba¹**, [Ar. توبى {tu:ba:} {OsT} is. 1. İyilik. 2. Rahatlık. 3. Güzellik. ☞ **tübā leke**, {OsT} Sana ne âlâ, ne güzel!
- tuba²**, [İt. tuba] (tu'ba) is. Koni biçiminde ses borusu ve pistonları olan nefesli bakır çalgı.
- tub'an**, [Ar. طبعان {tub-a:n} {OsT} is. Mühür mumu.
- tuban**, [Far. tunbân] {ağız} is. Don; şalvar. [DS]
- tubba**, -a'ı [Ar. طبع {tubba'} {OsT} is. Eski çağlarda Yemen'de egemen olan Arap hükümdarların unvanı.
- tubeless**, [İng. tubeless (borusuz)] sf. (Otomobil lastiği için) içsiz.
- tubeş**, [top-aç / tubeş ?] {ağız} sf. (Ağaç için) büyümemiş; küçük kalmış. [DS]
- tubul**, [Ar. طبل {OsT} is. 1. Davullar. 2. Trampetler.
- tublu**, [tub-lū] (tublu-) {eT} is. Mezar; kabir. [DLT]
- tubulgan**, [tub-ul-ğân] (tubulga:n) {eT} sf. Her zaman yarıp yırtan; delen. [DLT]
- tubulmak**, [tu-mak (tukamak) > tub-ul-mak] döñşl. f. [-ur] 1. Elbise çıkarmak. [DLT] 2. Delinmek. [DLT] 3. gçl. f. Delmek. [İKPÖy.]
- tubun**, [tub-un] {eT} is. Yemekte bulunan çer çöp parçaları; buğday kesmiği. [DLT]
- tubunluğ**, [tubun-luğ] {eT} sf. Kesmikli; çöplü. [DLT] ☞ **tubunluğ tarığ**, Kesmikli buğday. [DLT]
- tuc**, [tuc] {eT} {ağız} is. Tunç. [Bahşayış] [DS]
- tucak**, -ğ [? tucak] {ağız} is. Lodos. [DS]
- Tucüe**, [Çin. tujue] is. Göktürklerle Çinlilerin verdiği ad.
- tuç¹**, [tūç / توج / توج] (tu:ç) {eT} {eAT} {OsT} {ağız} is. 1. Tunç. [DLT] [Mühennâ] 2. {OsT} {ağız} Su değirmeninde üst taşı döndüren mili taşa bağlayan balta şeklindeki döküm parça; değirmen baltacığı. [DS]
- tuç²**, [tuç] {ağız} is. 1. Boyunla başın birleştiği yer. 2. İki tarla arasındaki sınırı belirten yükseklik. 3. Bayır. [DS]
- tuççı**, [tuç-çı] {eT} is. Tunççu. [Mühennâ]
- tuçi**, [tutsī / tutçı / tuçi] {eT} zf. Devamlı; daima; sürekli; her zaman. [KB]
- tuda**, [tuða] {eT} is. Tehlike; engel. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.]
- tudak**, [tud-ak طداق] {eT} {OsT} is. Dudak. [Bahşayış]
- tudamak**, [tudā-mak] (tuda:mak) {eT} gçl. f. [-r] Değersiz saymak; değersiz telakki etmek. [EUTS]
- tudasız**, [tuða-sız] {eT} sf. Tehlikesiz. [EUTS]
- tudaş**, [tü-daş طوداش] {eT} sf. Birbirine benzeyen; eş; denk; müsavi. [KB] ☞ **tudaş olmak**, {eAT} 1. Karşılaşmak; tesadüf etmek. 2. Yaklaşmak; mukarın olmak. 3. Meşgul olmak; çalışmak.
- tuddasız**, [tudda-sız] {eT} sf. Tehlikesiz. [EUTS]
- tude**, [Far. توده {tu:de} {OsT} is. Yığın; küme. ☞ **tüde-ber-tüde**, {OsT} Yığın üstüne yığın. || **tüde-be-tüde**, {OsT} Yığın yığın.
- tudmak**, [tut-mak / tud-mak] {eT} gçl. f. [-r] 1. Tutmak. [EUTS] 2. Yakalamak. [EUTS] 3. is. Sap; tutamak. [EUTS]
- tudriç**, [Argu. tudriç] {eT} is. Fıskı; çöp; zibil. [DLT]
- tudrug**, [tut-ur-uğ > tudr-uğ] {eT} is. Teslim etme; tutturma. [ARAT]
- tudulturmak**, [tud-ul-tur-mak] {eT} edil. f. [-ur] Tutulmak; hapsedirilmek. [EUTS]
- tudun**, [tōd-mak > tōd-un / Çin. t'u t'un / tou duen] {eT} is. 1. Köyün büyüğü; köyün tanınmış; köylülere kaynaktan içme suyu dağıtan adam. [DLT] 2. Unvan [Tekin]
- tudunç**, [tud-unç] {eT} is. Haya; utanç. [EUTS]
- tudunçsuz**, [tudunç-suz] {eT} sf. Hayasız; utanmaz. [EUTS]
- tudunmak**, [tud-un-mak] {eT} edil. f. [-ur] 1. Yakalanmak; tutulmak. [EUTS] [Gabain] 2. döñşl. Tutunmak. [EUTS]
- tudurmak**, [tud-ur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Tutturmak; eline vermek. [ARAT]
- tudya**, [? tudyā] {ağız} is. Çinko levha. [DS]
- tuf**, [Far. توف {tu:f} is. 1. {OsT} Yankı; aksiseda. 2. {ağız} ün. Aşağılama bildirir. [DS] ☞ **tuf-i tesliyet**, {OsT} Avunma yankısı.
- tufa¹**, [? tufa] is. argo. 1. Vurgun; hırsızlık. 2. Hırsızlık yolu ile elde edilmiş mal ya da para vb. 3. Herhangi bir emek ve çaba harcamadan elde edilmiş çıkar; kolayca sağlanan menfaat. ☞ **tufaya gelmek**, 1. Soyulmak. 2. Aldatılmak; oyuna gelmek.
- tufa²**, [? tufa] {ağız} is. 1. Çene. 2. Çene kemiği. 3. Yanak çukuru. [DS]
- tufa³**, [tefe] {ağız} is. Dokunan ipliği sıkıştırmaya yarayan araç; tefe. [DS]
- tufa⁴**, [? tufa] {ağız} is. 1. Çöplük. 2. Çalı kümeleri. [DS]
- tufacı**, [tufa-cı] is. argo. 1. Özellikle geceleri çalışan silahlı usta hırsız. 2. Çıkar sağlamak isteyen kimse; çıkarıcı; menfaatçi. 3. {ağız} Kelepirci. [DS]
- tufacılık**, -ğ [tufa-cı-lık] is. argo. Tufacının yaptığı iş; hırsızlık.
- tufak**, -ğ [? tufak] {ağız} is. Maltız. [DS]
- tufal**, [? tufal] is. 1. Isıl işlem uygulanan metal yüzeylerde yüksek ısı nedeniyle oluşan oksitli yüzey.

2. Dövme, çekiçleme ya da kalaycıların yaptığı gibi kumla sıyırma sırasında metal yüzeylerden kaldırılan parçacıklar.

tufalama, [tufa-la-ma] *is.* Tufalamak eylemi.

tufalamak, [tufa-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] argo.* Silah zoru ile hırsızlık yapmak; soygun yapmak.

tufalık, -ğı [tufa-lık] {ağız} *is.* Ağaç kökü ve fidanlarla kaplı olduğu için ekilemeyen yer. [DS]

tufallaşma, [tufal-la-ş-ma] *is.* Tufallaşmak eylemi; kalamınleşme.

tufallaşmak, [tufal-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Kalamınleşmek.

tufallı, [tufal-lı] *sf.* Kalamınli.

tufan, [Ar. tavf / tavâf > tūfān طوفان] (*tu:fa:n*) {eT} {OsT} *is.* 1. *din.* Nuh peygamber zamanında, inkârcı ve sapkın insanları cezalandırmak için Allah tarafından yağdırıldığına inanılan yağmur ve kasırga afeti. [Bahşayış] 2. *mecaz.* Sel getiren şiddetli yağmur. 3. *mecaz.* Çok yoğun ve şiddetli; niceliği çok fazla; boğacak ve mahvedecek kadar çok olan şey. ☞ **tūfān-zede**, *Tufana yakalanmış; tufan görmüş.*

tufana, [? tufana / difana] *is. dnz.* 1. Üç katlı balık ağı. 2. {ağız} Büyük balık ağı. [DS] 3. {ağız} *sf.* Yiğit; iriyarı. [DS]

tufara, [? tufara] {ağız} *is.* Baca. [DS]

tufeyl, [Ar. tūfl > tufeyl طفيل] {OsT} *is.* 1. Küçük çocuk. 2. Yemeğe gelen misafir.

tufeyli, [Ar. Tufeyl bin Zilāl adından > tūfeyli / tufeyliye طليله / طفيلي] (*tufeyli:.*) {OsT} *sf.* 1. Bir kimsenin yanından hiç ayrılmayarak onun sırtından geçinen; asalak. 2. *biy.* Asalak.

tufeylaniyet, [Ar. tūfeylāniyyet طفيلانية] (*tufeyla:ni-yet*) {OsT} *is.* Başkasının sırtından geçinme; asalaklık.

tufeylilik, -ği [tufeyli-lik] (*tufeyli:lik*) *is.* Asalaklık.

tufeyliyat, [Ar. tūfeyliyāt طفيليات] (*tufeyliya:t*) {OsT} *is.* 1. Asalaklar. 2. *biy.* Asalak bitki ya da parazit canlılar.

tufeyliyet, [Ar. tūfeyliyyet طفيليت] {OsT} *is.* Asalaklık.

tuffah, [Ar. tūffāh طفاح] (*tuffa:h*) {OsT} *is.* Elma.

tuffahi, [Ar. tūffāh>tūffāhī/tūffāhiyye طفاحي / طفاحي] (*tuffa:hi:.*) {OsT} *sf.* Elma ile ilgili; elmaya ilişkin; elmaya ait.

tuffahiyet, [Ar. tūffāhiyyet طفاحيت] (*tuffa:hiyet*) {OsT} *is.* Elma asidinden oluşan tuz.

tufuran, [tufuran / tofran] {ağız} *is.* Testi biçiminde kulplu yayık. [DS]

tufuranda, [turfanda] {ağız} *sf.* Yeni; taze; turfanda. [DS]

tufu¹, -u'i [Ar. tūfu' طفوء] (*tufu:.*) {OsT} *is.* Ateşin sönmesi.

tufu², [Ar. tūfū نفو] (*tufu:.*) {OsT} *is.* 1. Tükürme. 2. *ünl.* "Tuh; eyvah; yazık" anlamlarında yazıklanma sözü. ☞ **tufū-zen**, {OsT} *Bir kimseye "tu!" diye tüküren.*

tufuh, [Ar. tūfuḥ طفوح] (*tufu:h*) {OsT} *is.* (Kap için) ağzına kadar dolu olma.

tufu¹, [Ar. tūfl > tūfūl طفول] (*tufu:l*) *is.* 1. {OsT} Çocuklar. 2. {ağız} Ağacında satılan meyve. [DS]

tufu², [Ar. tūfūl طفول] (*tufu:l*) {OsT} *is.* Güneşin güruba yaklaşması.

tufulane, [Ar. tūfūl + Far. -āne طفولانه] (*tufu:la:ne*) {OsT} *zf.* Çocukça; çocuklar gibi.

tufulet, [Ar. tūfūlet طفولت] (*tufu:let*) {OsT} *is.* Çocukluk; küçüklük.

tufuliyet, [Ar. tūfūl > tūfūliyyet طفوليت] (*tufu:liyet*) {OsT} *is.* 1. Çocukluk. 2. Tazelik; körpelik. ☞ **tufūliyyet-i sāniye**, {OsT} *Çocuğun bir buçuk yaş ile on beş yaş arasındaki çağı.* || **tufūliyyet-i ūlā**, {OsT} *Çocuğun doğumundan bir buçuk yaşına kadar geçen çağı.*

tufur, [? tufur] {ağız} *is.* Torun. [DS]

tug, [tu-mak (kapamak) > tu-ğ] {eT} *is.* 1. Engel; mania. [ETY] 2. Herhangi bir nesnenin tıkacı; kapak; su bendi; büvet; germeç. [DLT]

tuga, [tuğa] {eT} *is.* Hastalık. [EUTS]

tugaklık, [tuğak-lik] {eT} *is.* Süzgeç yapılacak ağaç. [DLT]

tugat, [Ar. tuğāt طغات] (*tuğā:t*) {OsT} *is.* Azgınlık; asiler.

tugay, [tug-ay] *is.* Türk kara kuvvetlerinde alaydan büyük, tümenden küçük birliğe verilen ad, (1935).

tugel, [? tugel] {ağız} *is.* Darı sapı. [DS]

tugıl, [tuğ-mak (yükselmek) > tuğ-ıl] {eT} *sf.* Parlak; ışıltılı.

tuglamak, [tuğ-lā-mak] (*tuğla:mak*) {eT} *is.* Suyun gediğini, yarığını kapatmak. [DLT]

tugrik, -ği [Moğ. tugrik] *is.* Moğolistan'ın 100 mön-gö değerindeki para birimi.

tugsuk, [tuğ-mak (doğmak) > tuğ-sık] *sf.* → tugsık. [ETY]

tugum, [tuğ-mak > tuğ-um / tuk-um] {eT} *is.* 1. Doğum; yeniden doğma. [Gabain] [EUTS] 2. Tohum. [Clauson]

tug¹, [Çin. tu > tuğ / tūğ / توغ / طوغ] (*tu:ğ*) *is.* 1. Hükümdarlık sembolü olarak hakanın yanında çalınan kös ve davul; nöbet davulu. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] 2. Eskiden doğu ülkelerinde hükümdarlık, vezirlik, beylik paşalık gibi unvanları belirten at ya da yak kılından yapılma alamet. 3. Bayrak; sancak.

[DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] 4. {eAT} Eskiden sancak tepesine ve başa takılan at kuyruğu. 5. Paranın tuğra yüzündeki elif harfi biçimindeki çizgi. 6. {ağız} Üstünlük belgesi [DS] ☞ **tuğ dikmek**, {ağız} 1. Üstün gelmek; yenmek. 2. Dileği olmak. [DS]|| **tüğ-i şahî**, {OsT} Bir tür lale.|| **tuğ tulp**, {eAT} Maiyetinde adam çalıştıran asker; leşker. [TS]

tuğ², [tuğ] {ağız} is. 1. Kamışın tepesindeki püskül. 2. Mısır bitkisinin erkek organı. [DS]

tuğ³, [tuğ] {ağız} is. 1. Sabanın ok ve eneğini tutturmak için takılan halka. 2. Tavuğun kuluçka durumu. [DS] ☞ **tuğa yatmak**, {ağız} (Tavuk için) kuluçkaya yatmak. [DS]

tuğamiral, -li [tuğ+amiral] is. Deniz kuvvetlerinde, kara ve hava kuvvetlerindeki tuğgenerale eş albay ile tümamiral arasındaki rütbe. Bu rütbeyi taşıyan amiral.

tuğamirallik, -ği [tuğ+amiral-lik] is. 1. Tuğamiralin rütbesi. 2. Tuğamiralin görevi.

tuğar, [tavar / tuğar] {ağız} is. Sığır. [DS]

tuğbay, [tuğ+bay] is. Eskiden tugay komutanlığı yapan albay.

tuğbaylık, -ği [tuğ+bay-lik] is. 1. Tuğbayın rütbesi. 2. Tuğbayın görevi.

tuğcu, [tuğ-cu] is. İmparatorluk döneminde padişahın tuğlarını taşımakla görevli süvari; tuğkeşan; tuğcuyan.

tuğcuyan, [tuğ-cu+ Far. -ān] (tuğcuya:n) is. Tuğcular.

tuğcı, [tuğ > tuğ-çī] (tuğcı:) {eT} is. Tuğcu; tuğ taşıyan. [KB]

tuğgeneral, -li [tuğ+general] is. 1. Türk kara kuvvetlerinde tugay ve eşiti birliklere, hava kuvvetlerinde üs komutanlıklarına komuta eden albaylıktan sonra gelen general rütbesi. 2. Bu rütbedeki general.

tuğgenerallik, -ği [tuğ+general-lik] is. 1. Tuğgeneralin rütbesi. 2. Tuğgeneralin görevi.

tuğkun, [eT. taygun] {ağız} sf. (Kişi için) varlıklı ya da mevki sahibi olduğu için yanına izin alınarak varılan; saygın; itibarlı. [DS]

tuğla, [İt. tegola / Yun. touvla] (tu'ğla) is. 1. Duvar örmekte kullanılan çeşitli boyutlarda pişmiş kilden kesme. 2. sf. Tuğladan yapılmış olan. ☞ **tuğla harmanı**, Tuğla yapılan yer.

tuğlacı, [tuğla-cı] is. Tuğla yapan veya satan kimse.

tuğlacılık, -ği [tuğla-cı-lik] is. 1. Tuğlacının işi ve mesleği. 2. Tuğla üretim sanayii ve tekniği.

tuğlak, -ğı [tuğ-la-k] {ağız} is. Ceviz. [DS]

tuğlan, [tuğ-lan] {ağız} sf. (Saç için) kabarık. [DS]

tuğlatmak, [tuğ-la-t-mak طوغلدمق] {eAT} gçl. f. [-ur] Kapattırmak.

tuğlemek¹, [tüg-mek > tüğ-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor] Savuşmak; gitmek. [DS]

tuğlemek², [tüg-mek > tüğ-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] Dügülemek. [DS]

tuğlığ, [tuğ-lığ] {eT} sf. Bayraklı; sancaklı; tuğlu. [DLT] [ETY] [EUTS]

tuğlığa, [tuğ-lığ-ā نوغلیغه] {OsT} is. Çelik başlık; miğfer.

tuğlu, [tuğ-lu] sf. 1. Tuğu bulunan; tuğ sahibi olan. 2. Belirtilen nitelik ve sayıda tuğu bulunan. 3. {ağız} Şımarık. [DS]

tuğluğa, [tuğ-luğ-ā] (tuğluğa:) {eT} is. Zırh. [EUTS]

tuğlut, [tuğlut] {ağız} is. Veresiye defteri. [DS]

tuğmak, [tuğ-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] 1. Yükselmek; kalkmak. 2. (Güneş için) doğmak. [ETY] 3. Doğurmak. [Gabain] [EUTS]

tuğmen, [tuğ-man] {ağız} is. Tavuğun başındaki kabarık tüy. [DS]

tuğra, [eT. tuğrağ > tuğrā طغرا] is. 1. Hükümdar mühürü. {eT} {OsT} (aynı) [Mühennâ] 2. İmparatorluk döneminde yığma yazı ile padişahın ve babasının adının yazılı olduğu hükümdar simgesi. 3. Paranın resimli yüzü; tura. ☞ **tuğrā-yı garrā**, {OsT} Parlak tuğra.|| **tuğrā-yı hümayün** {OsT} Padişah tuğrası.

tuğrağ¹, [toğrā-mak > toğrāğ (Clauson'un okuyuşu) (DLT'te tuğrāğ / tuğzağ)] (tuğra:ğ) {eT} is. Dönüşte geri alınmak üzere savaş zamanında askerin binmesi için hakan tarafından verilen at. [DLT]

tuğrağ², [tuğrāğ] (tuğra:ğ) {eT} is. Tuğra; hükümdar mühürü. [DLT]

tuğrağlanmak, [tuğrağ-la-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] 1. (Alay ve biniş günlerinde sonra geri alınmak üzere han tarafından) at verilmek. [DLT] 2. Atlandırılmak; tuğra ile mühürlenmek. [DLT]

tuğrağlı, [tuğrağ-lı] {eT} sf. Damgalı; damgalanmış. [Mühennâ]

tuğra'i, [tuğra + Ar. -ī تغرائی] (tuğrai:) {OsT} is. Tuğra çeken görevli.

tuğrakeş, [tuğra + Far. -keş طغراکش] {OsT} is. Sarayda resmî belgelere tuğra çeken görevli.

tuğrakeşlik, -ği [tuğrakeş-lik] {OsT} is. 1. Padişahın tuğrasını çekme işi. 2. Tuğrakeşin yaptığı iş.

tuğralı, [tuğra-lı] sf. 1. Üzerinde tuğra bulunan; tuğra çekilmiş olan. 2. (Para için) üzerinde padişahın tuğrası bulunan.

tuğranüvis, [tuğra + Far. -nüvis طغرا نویس] (tuğra:-nüvi:s) {OsT} is. Sarayda resmî belgelere tuğra çeken görevli.

tuğrayı, [tuğra + Ar. -ī تغرائی] (tuğrayi:) {OsT} is. → tuğrai.

tuğru, [tu-mak (tikamak) > tu-ğ-rü] (tuğru:) {eT} is. 1. Bir kılıç veya kamanın kabza içinde kalan kısmı. [İKPÖy.] 2. Kılıç, bıçak, hançer gibi şeylerin saplarının içine geçirilen ince demir. [DLT]

tuğs, [ʔ tuğs] {ağız} is. Kuluçka tavuk. [DS]
tuğsak, [tuğ-säk] (tuğsa:k) {eT} is. Dul kadın. [DLT]
tuğsamak, [tuğ-sā-mak] (tuğsa:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Zayıflamak. [EUTS]
tuğsık, [tuğ-mak (doğmak) > tuğ-sık] {eT} sf. 1. (Güneş için) doğma; doğuş; doğu. [Tekin] 2. (Yön olarak) doğan; doğma; doğuş; doğacak; doğu. *kün tug-sık (gün doğusu, doğu taraf)*. [ETY]
tuğturmak, [tuğ-mak > tuğ-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Doğdurtmak; doğurtmak. [DLT]
tuğulga, [tuğ-luğ-ā > tuğ-ul-ğā توغلغه] {eAT} {OsT} is. Çelik başlık; miğfer.
tuğulka, [tuğ-luğ-ā > tuğ-ul-kā توغولقه] {OsT} is. → tuğulka.
tuğum, [tokī-mak > tokū-m] (toku:m) {eT} is. Kesilecek hayvan. [DLT]
tuğurmak, [tuğ-mak > tuğ-ur-mak] gçl. f. [-ur] 1. (Güneş için) doğmak. [ETY] 2. Doğurmak; dünyaya getirmek. [DLT] [Gabain]
tuğülmek, [tuğ-ül-mek] {ağız} dönl. f. [-ür] (Kartal vb. kuş, uçak için) gökten aşağıya süzülüp inmek. [DS]
tuğyan, [Ar. tuğyān طغیان] (tuğya:n) {OsT} is. 1. Coşma; taşma; kabarma. 2. Günahkâr. 3. {ağız} sf. Şişman. [DS] ☞ **tuğyan etmek**, *Taşmak; coşmak; kabarmak*.
tuğzağ, [toğrā-mak > toğrāğ [Clauson 'un okuyuşu] [DLT'te tuğrāğ / tuğzāğ]] (tuğza:ğ) {eT} is. Dönüşte geri alınmak üzere savaş zamanında askerin binmesi için hakan tarafından verilen at. [DLT]
tuğzağlanmak, [tuğzağ-la-n-mak] {eT} is. (Alay ve biniş günlerinde sonra geri alınmak üzere han tarafından) at verilmek; atlandırılmak. [DLT]
tuh, [tuh (yans.) / tüh] ünl. 1. "Yazıklar olsun, vah vah!" anlamında kullanılır. 2. Aşağılama belirtir.
tuhaf, [Ar. tuhfē (hediye) > tuhaf تحف] {OsT} sf. 1. Aşıl gelene uymadığı için yadırganan; gülünç bulunan; şaşkınlık uyandıran; acayip; garip; şaşırtıcı; şaşılacak. 2. Anlaşılması güç olan; bir anlam verilemeyen; anlaşılmaz. 3. Görülmemiş; benzersiz. 4. Güldürücü; eğlendirici; eğlenceli. 5. Gülünç; komik; acayip. 6. Hoşa gitmeyen; yersiz; gereksiz; münasebetsiz. 7. zf. Değişik ve şaşırtıcı biçimde; acayip bir tarzda; garip şekilde. 8. ünl. Şaşkınlıkla, hayranlıkla karşılandığını belirtir; şaşılacak şey; ne garip. ☞ **tuhafına gitmek**, *Yadırgamak; tuhaf bulmak; garipsemek.*|| **tuhaf olmak**, 1. Kendini güçsüz hissetmeye başlamak. 2. mecaz. Tuhaf davranışlarda bulunmak; bir garip olmak; bir acayip olmak; şaşırmak.
tuhafiye, [Ar. tuhfē (hediye) => tuhfāfiyye تحفافية] {OsT} is. Çorap, mendil, eldiven gibi giyime, dantel, düğ-

me, iplik gibi kumaş süslerine verilen ad. ☞ **tuhafiye dükkânı**, {OsT} *Tuhafiye satılan dükkân*.
tuhafiyeci, [tuhafiye-ci] is. 1. Tuhafiye satılan dükkân. 2. Tuhafiye dükkânı işleten kişi.
tuhafiyecilik, -ği [tuhafiye-ci-lik] is. Tuhafiyecilik işi.
tuhaflaşma, [tuhaf-la-ş-ma] is. Tuhaflaşmak işi ve durumu.
tuhaflaşmak, [tuhaf-la-ş-mak] gçsz. f. [-ır] 1. Yadırgatıcı durum almak; tuhaf olmak; tuhaf duruma gelmek; acayılaşmak; garipleşmek. 2. Başkalaşmak; huyu değişmek. 3. Şaşırmak. 4. Kendini rahatsız ya da başka türlü hissetmek.
tuhaflık, -ğı [tuhaf-lık] is. 1. Yadırgatıcı, şaşırtıcı şeyin niteliği; tuhaf olma durumu; gariplik; acayıplık; yabansılık; garabet. 2. Şaşırtıcı, yadırgatıcı davranış. ☞ (bir) **tuhaflığı olmak**, *Kendini iyi hissetmemek.*|| **tuhaflık etmek**, *Güldürecek davranışlarda bulunmak*.
tuhfe, [Ar. tuhfē تحفة] {OsT} is. 1. Armağan; hediye. 2. Hediyelik; hoş ve güzel şey.
tuhla, [Ar. tuhla طحله] {OsT} sf. Gök ile kara arası bir renkte; gökçül.
tuhm, [Far. tuhm تهم] is. Tohum. ☞ **tuhm-i mürğ**, {OsT} *Yumurta.*|| **tuhm-dān**, {OsT} *Tohum döşenen yer; fidan ocağı*.
tuhmak, [tuğ-mak > tuh-mak] {ağız} gçsz. f. [-ar] Sinmek; gizlenmek. [DS]
tuhme, [Ar. tuhme تهمه] {OsT} is. Sindirim zorluğu; mide şişkinliği.
tuhr, [Ar. tuhr طهر] {OsT} is. 1. Temizlik. 2. Kadınların iki âdet arasındaki temiz halleri.
tuhs, [ʔ tuhs] {ağız} is. Kuluçka tavuk. [DS]
tuht, [ʔ tuht] {ağız} is. 1. Terazi. 2. Elli dirhemlik eski bir ağırlık ölçüsü (*yaklaşık 15.5 g*). [DS]
tuhtaşmak, [tuht-a-ş-mak] {ağız} dönl. f. [-ır] (Ağrı, sızı vb. için) hafiflemek; azalmak; rahatlamak. [DS]
tuhur, [tohur / tuhur] {ağız} is. 1. Ürün. 2. Bir yıllık ürün. [DS]
tujik, [Sansk. tuṣita] {eT} is. Göklerin en üst tabakası. [ARAT]
tuji, [Skr. tusita] {eT} is. → tujit.
tujit, [Skr. tusita] {eT} Kasap. [EUTS]
-tuk, [-dik / -dik / -dük / -duk / -tik / -tık / -tuk / -tük] yap. e. → -dik.
tuk, [tuk] {ağız} is. İçine süt yoğurt konan bir tür küçük kazan; bakraç. [DS]
tukaklık, [tuğak-lık] {eT} is. Süzgeç yapılacak ağaç; süzeklik. [DLT] ☞ **tukaklık yığaç**, {eT} *Süzgeç yapmak için ayrılmış ağaç*. [DLT]
tukulga, [eT. tugulga] {ağız} is. Örtü. [DS]
tukum, [tuğ-um / tuk-um] is. 1. {eT} Doğum; yeniden doğma. [Gabain] 2. {ağız} Soy; nesil. [DS]

tukurcum, [tokur-cun / tukurcum] {ağız} is. Tarladaki ekin demeti yığınları; dokurcum. [DS]

tukye, [Ar. tukye تقيبه] {OsT} is. Sakınma.

tul¹, [tu-mak (kapamak) > tu-l] {eT} {ağız} sf. Dul. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DS] ☞ **tul tuğsak**, {eT} Dul kadın. [DLT]

tul², -lü [Ar. tül طول (tu:l) {OsT} is. 1. Boy; uzunluk.

2. Zaman çokluğu. 3. Çokluk; fazlalık. 4. coğ. Boylam. ☞ **tül dairesi**, {OsT} coğ. Meridyen; boylam dairesi. || **tül derecesi**, {OsT} coğ. Boylam derecesi. || **tül-i belde**, {OsT} coğ. Bir yerin boylam derecesi. || **tül-i belde tayini**, {OsT} coğ. Bir yerin boylam derecesinin ölçülmesi. || **tül-i emel**, {OsT} Tükenmez istek; hırs; tamah. || **tül-i garbî**, {OsT} Batı boylamları. || **tül-i hayât**, {OsT} Hayatın uzunluğu. || **tül-i mevc**, {OsT} 1. fiz. Dalga boyu. 2. coğ. Aynı boylam üzerinde bulunma durumu. || **tül-i müddet**, {OsT} Uzun zaman. || **tül-i ömr**, {OsT} Ömür uzunluğu. || **tül-i rakkâs**, {OsT} fiz. Sarkacın boyu. || **tül-i şarkî**, {OsT} Doğu boylamları. || **tül saati**, {OsT} Kronometre.

tul³, [tül] {ağız} is. Tül. [DS]

tula¹, [Ar. tül > tülâ طولى (tu:lâ:) {OsT} sf. 1. Çok uzun; pek uzun. 2. En uzun.

tula², -a'i [Ar. tülâ طولا (tu:lâ:) {OsT} is. anat. Boynun arkası; ense; ense kökü.

tula¹, [tuğ-ul-gâ > tuvulka > tulâ تولفه] {eAT} is. Çelik başlık; miğfer.

tula², [tul-a طوله] {ağız} is. 1. Yüzülmüş deri. 2. {eAT} Sepilenmemiş deri. 3. Yanak; yüz. 4. sf. Yüzsüz; utanmaz; çekintisi olmayan. [DS]

tula³, [Far. tōla طوله] {ağız} is. 1. Köpek yavrusu. 2. Küçük köpek. 3. Köpek ile tazının birleşmesinden doğan yavru. [DS]

tula⁴, [tula] {ağız} is. Tuzak için kurulan alet. [DS]

tula⁵, [Far. tōla] {ağız} is. Çocuk. [DS]

tulamak, [tula-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor] Çok çoğalmak. [DS]

tulan, [Moğ. tulan] {eT} is. Beş yaşında at. [Nevâyî]

tulanî, [Ar. tül > tülânî طولانى (tu:la:ni:) {OsT} sf. Uzunlamasına; boyuna.

tulas, [tul-a-s / tul-a-z] {eT} sf. Soluk; sönük; solgun. [DLT] [KB]

tulaz, [tul-a-z طولاز] {eAT} sf. İşsiz güçsüz; âciz; derbeder.

tulazdamak, [tulaz-da-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-d(i)-yor] Fırlatmak; atmak. [DS]

tulazlamak, [tulaz-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Fırlatmak; atmak. [DS]

tulba, [Ar. taleb > tulba] is. Mısır'da mütegalibenin halktan aldığı vergi.

tuldramak, [tuld-râ-mak] (tuldra:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Herhangi bir şey her yanından dağılmak. [DLT]

tuldurmak, [tul-dur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Çarpmak. [DLT]

tulen, [Ar. tül > tülen طولاً (tu':len) {OsT} zf. 1. Uzunluğuna; boyca. 2. Boylam bakımından.

tulga, [tuğ-luğ-â > tuğ-ul-gâ > tülga تولغه] {OsT} is. Çelik başlık; miğfer.

tulguk, [tulk-uk > tuğ-uk تولغق] {OsT} is. Tulum.

tulğumak, [tulğu-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Durmak. [DS]

tulhane, [Ar. ? tül+Far. hâne طلخانه (tulha:ne) {OsT} is. Yağhane; süt ürünlerinin işlendiği, satıldığı yer.

tulhum, [? tulhum] {ağız} sf. 1. Sarı benizli; sıska. 2. (Hıyar vb. için) sararmış; pörsümüş. [DS]

tuli, [tuğ-lî / tu-lî] (tuli:) {eT} sf. Dul. [ETY]

tuli, [Ar. tül > tülî طولى (tu:li:) {OsT} sf. 1. Boyla ilgili; boya ait. 2. Boylam bakımından; boylamla ilgili.

tulıncak, [tul-in-cak طلنجاج] {eAT} is. Perde.

tulınmak, [tul-in-mak طولنمق] {eAT} dönşl. f. [-ur] (Güneş, Ay ve yıldızlar için) batmak; kaybolmak; sönüp gitmek.

tulıncı, [tul-in-ıc] {eAT} sf. Batan; sönüp giden; batıcı.

tulku, [tul-kū] (tulku:) {eT} sf. Tek parça; yekpare; bütün. [ETY]

tulkuk¹, [tul-ku-k] {eT} is. Hastalık; eziyet; ıstırap; sıkıntı; keder; sancı. [EUTS]

tulkuk², [tulk-uk تولقوق] {eT} {eAT} {OsT} is. Tulum; ürülmüş ya da şişirilmiş tuluk. [DLT]

tulkuk³, -ğu [tulk-uk] {ağız} is. Gelincik çiçeği. [DS]

tulkuklanmak, [tulkuk-la-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Tulum gibi şişmek. [DLT]

tulkumak, [tulk-u-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Uzun süre yatmaktan veya iş yapmaktan dolayı tutulmak, bezmek; sağlığı bozulmak. [DS]

tulla, [? tulla] {ağız} is. Abla. [DS]

tullab, [Ar. taleb > tullâb طلاب (tulla:b) {OsT} is. 1. İstekliler; talipler. 2. Öğrenciler.

tullamak, [tul-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Fırlatmak; atmak. [DS]

tullaşa, [? tullaşa] {ağız} sf. Becerikli. [DS]

tulleb, [Ar. taleb > tulleb طلب] {OsT} is. İstekliler; talipler; istekliler.

tulluk, -ğu [Far. tün => tun-luk / tulluk] {ağız} is. 1. Çoban kulübesi veya çadırı. 2. Bağ kulübesi. [DS]

tulmak¹, [tul-mak] {eT} dönşl. f. Kapanmak; kapatılmış olmak; tıkanmak. [EUTS] [Gabain] [KB]

tulmak², [tul-mak] {eT} gçl. f. [-ar] Topa vurmak. [DLT]

tulp, [Yun. touloup => tulup / tulp طلب] {eAT} is.

Yığın; küme; top.

tulsak, [tul > tul-sāk] (tulsa:k) {eT} is. Dul kadın. [KB]

tulū, -u'ı [Ar. tulū' طلوع] (tulū:) {OsT} is. Güneşin doğması. ☞ **tulū etmek**, {OsT} Güneş doğmak. || **tulū-i fecr**, {OsT} Tan ağarması. || **tulū-i galle**, {OsT} isl. huk. Vakıf gelirlerinin toplanacak hâle gelmesi. || **tulū-i haşr**, Kıyamet günü. || **tulū-i kamer**, {OsT} Ayın doğuşu. || **tulū-i şems**, {OsT} Güneşin doğuşu. || **tulū-i zihh**, {OsT} Zihne doğma; akla geliverme.

tulu¹, [tulu] {ağız} is. İki omuz arası. [DS]

tulu², [tulu] {ağız} is. **1.** Duvak. **2.** Perde. [DS]

tulūat, [Ar. tulū' > tulū'āt طلوعات] (tulū:a:t) {OsT} is.

1. Doğuşlar; doğmalar. **2.** Bir metne dayanmaksızın, genel bir taslağa göre oyuncuların oynadığı tiyatro oyunu. ☞ **tulūat tiyatrosu**, Oyuncuların kararlaştırılmış bir taslağa göre, herhangi bir metne dayanmaksızın doğaçlama oynadıkları tiyatro. || **tulūat yapmak**, Bir metne bağlı kalmaksızın içinden geldiği gibi oynamak.

tulūatçı, [tulūat-çı] (tulū:a:tçı) is. Tuluat sanatçısı.

tulūatçılık, -ğı [tulūat-çılık] (tulū:a:tçılık) is. Tuluat sanatçısı olma durumu.

tuluğ, [tuluk > tuluğ] {ağız} is. Tuluk. [DS]

tuluğ, [tuluk > tuluğ] {ağız} is. Tuluk. [DS]

tuluk¹, [tu-mak (kapamak) > tu-l-(u)k-uk > tu-l-uk طلوک / تولق] {eT} {eAT} is. **1.** İçine peynir, yağ, yoğurt, su vb. konulan deri kese; tulum. {ağız} (aynı) [DS] [EUTS] **2.** (Yol, akarsu vb. için) engel; kapatıcı şey. [Clason] **3.** Deriden yapılmış yayık. **4.** Şişirilmiş hayvan derisi. **5.** {ağız} Ağaç yayık. [DS] ☞

tuluk çıkarmak, {ağız} Kesilen hayvanın derisini yarmayarak bütün olarak çıkarmak. [DS] || **tuluk gibi**, {ağız} Şişman. [DS] || **tuluk olmak**, {ağız} (Meyve vb. için) iyice sulanmak; yumuşamak. [DS]

tuluk², -ğu [tuluk] {ağız} sf. Tombul; şişman. [DS]

tuluk³, -ğu [eT. tuluñ > tuluk / tulun / tulup] {ağız} is. **1.** Yanak. **2.** Şakak. [DS]

tulukmak, [tul-uk-mak / tur-uk-mak ?] {ağız} gçsz. f. [-(-ğ)ur] **1.** Olduğu yerde kalmak; durmak. **2.** Asılıp kalmak; takılmak. [DS]

tulum¹, [eT. tu-mak (kapamak) > tu-l-um] is. **1.** Bütün olarak yüzölüp çıkarılmış, kuyruk ve ayakları dikilerek torba haline getirilmiş koyun ya da keçi derisi. **2.** Göğüs ve pantolon kısmı bitişik olarak dikilmiş iş elbisesi. **3.** Bazı ilaç ve diş macunu gibi şeylerin konulduğu metal tüp. **4.** {ağız} Kadın elbisesi. [DS] **5.** {ağız} Avcıların gölde ıslanmamak için giydikleri çoğunlukla keçi derisinden yapılmış bir tür pantolon. [DS] **6.** müz. Hava deposu bulunan bir tür nefesli çalgı. **7.** sf. mecaz. (Kişi için) aşırı şişman; etleri sarkmış; tombul. **8.** Belirtilen sayıda

tulumun alabileceği miktarda. **9.** Tulum biçiminde olan. ☞ **tulum borusu**, {OsT} Gayda. || **tulum çıkarmak**, **1.** Hayvanın derisini yarmaksızın olduğu gibi bütünüce yüzüp çıkarmak. **2.** (Bir partinin listesinde bulunan adayların tümü) seçimi kazanmak. || **tulum çıkmak**, (Bir işte) amacını eksiksiz elde etmek. || **tulum gibi**, Şişman; her yanı şiş. || **tulum peyniri**, Tulum içine yerleştirilerek olgunlaştırılmış bir tür peynir.

tulum², [tulum] {eT} is. Askerî teçhizat; silah. [KB]

tulum³, [tuluñ / tul-um] {eT} {ağız} is. Şakak. [Clason] [DS] ☞ **tulum kabası**, {ağız} tıp. Kabakulak. [DS] || **tulum şişi**, {ağız} tıp. Kabakulak. [DS]

tulum⁴, [tol-un > tulum] {ağız} is. Ayın on dördü; bedir. [DS]

tulum⁵, [tulum] {ağız} is. **1.** Dik kafalılık; şımarıklık. **2.** Çalım; naz. [DS]

tulumba, [İt. tromba (av borusu)] (tulu'mba) is. **1.** Sıvıları bir yerden başka bir yere aktarmaya ya da daha yükseğe çıkarmaya yarayan aygıt. **2.** Bir sıvıyı püskürtmeye ya da otomobil lastiği, futbol topu gibi şeyleri hava ile şişirmeye yarayan aygıt. **3.** Silindir biçimindeki bir depodan su püskürterek başlangıç hâlindeki yangını söndürmekte kullanılan elle çalışır düzenek. **4.** Tulumba tatlısı yapımında kullanılan üzeri yivli kalıp. **5.** Kol ve masa saatlerinin zemberek kutusu. **6.** {ağız} Kasırga; hortum. [DS] ☞ **tulumba kolu**, Kuyu tulumbası ile kuyudan su çekmek için basmaya yarayan kol. || **tulumba tatlısı**, Özel bir makineden sıkılarak ince oluklu biçim verilen hamur tatlısı.

tulumbacı, [tulumba-cı] is. **1.** Su tulumalarını yapan, takan ya da onaran usta. **2.** İmparatorluk döneminde, günümüzdeki itfaiyenin görevini yürüten kuruluşta görev alan kimse. **3.** {ağız} mecaz. Topuluk törelerine aykırı davranışlarda bulunan; terbiyesiz; külhanbeyi. [DS] **4.** {ağız} Ökçesi basılarak giyilen bir tür ayakkabı. [DS] ☞ **tulumbacı koğuşu**, Tulumbacıların yatakhanesi. || **tulumbacı ocağı**, Yeniçeri tulumbacıların bağlı olduğu kuruluş.

tulumbacılık, -ğı [tulumba-cılık] is. **1.** Tulumbacı'nın yaptığı iş; tulum takma, onarma işi. **2.** Yangın tulumbası ile yangın söndürme işi. **3.** mecaz. Külhanbeylik.

tulumcu, [tulum-cu] is. **1.** müz. Tulum çalan kimse. **2.** İmparatorluk döneminde yapılan şenliklerde, oyun alanına giren seyircileri ellerindeki tulumlarla iterek hizaya sokan, gerektiğinde bu tulumlardan su vererek sulayan gülünç davranışlı kişilere verilen ad.

tulumcuk, -ğu [tulum-cuk] is. **1.** Küçük tulum. **2.** anat. Omurgalıların iç kulağında, denge organlarını taşıyan dolambacın üstündeki küçük kese; kırbacık. **3.** bot. Bitkilerde yüzmeyi kolaylaştıran ve tuzak rolü oynayan tulum biçimindeki küçük organ. **4.**

- zool.* Gömleğine yapışık kum tanecikleriyle kaplı, kumcul, basit yapılı hayvan.
- tulumcuklu**, [tulum-cuk-lu] *sf.* Tulumcuğu bulunan; tulumcuk biçiminde olan.
- tulumlanmak**, [tulum-la-n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Silahlanmak. [DLT]
- tulumlu**, [tulum-lu] *sf.* 1. Tulumu bulunan. 2. *is. zool.* Gömleklilerin tulumlular sınıfından bir kordali türü, (*Ascidia*). ☞ **tulumlu yaprak**, *bot.* *Ucunda tulum benzer bir şişlik bulunan yaprak.*
- tulumluğ**, [tulum-luğ] {eT} *sf.* Silahlı; teçhizatlı. [DLT]
- tulumlular**, [tulum-lu-lar] *is. zool.* Denizin dibinde, gömleklili larvası başkalaşma geçirdikten sonra bir yere bağlı tulum biçimli bir erişkine dönüşen, tek başına ya da koloni hâlinde yaşayan gömlekliler sınıfı, (*Ascidacea*).
- tulumpata**, [Fr. trompette=>tulumpata تولومپته] {OsT} *is.* Boru, nefir.
- tulumsu**, [tulum-su] *sf.* Tulumu andıran; tulum gibi olan.
- tulumsular**, [tulum-su-lar] *is. zool.* Tulumlular.
- tulumşak**, -ğ [tulum+şakak / tulum-çak ?] {ağz} *is. tıp.* Kabakulak. [DS]
- tulun**¹, [tol-un / tul-un] *is.* 1. {eT} Dolunay; bedir. [EUTS] 2. {ağz} *sf.* Bütün. [DS]
- tulun**², [tuluñ / tulun] {eT} *is.* 1. Kulakla ağız arasındaki kemik; kulak altı; dulun; şakak. {ağz} (*aynı*) [DLT] [EUTS] [Gabain] [Mühennâ] [DS] 2. {ağz} Yanak. [DS] 3. Gemin iki yanında bulunan halkalar. [DLT] ☞ **tulun kabası**, {ağz} *tıp.* Kabakulak. [DS]
- tulundurmak**, [tul-un-dur-mak طولندرمق] {eAT} *gçl. f. [-ur]* Gözden kaybetmek.
- tulung**, [tuluñ طولك] (*tuluñ*) {eT} *is.* 1. Dulun. [DLT] [Mühennâ] 2. {eAT} {OsT} Şakak.
- tulunlamak**, [tuluñ-lâ-mak] (*tuluñla:mak*) {eT} *gçl. f. [-r]* Kulak altına vurulmak. [DLT]
- tulunmak**, [tul-un-mak طولنمق] {eAT} {OsT} *dönşl. f. [-ur]* 1. Görünmez olmak; kaybolmak. 2. Batmak; gurup etmek.
- tulup**¹, -bu [Yun. touloup => tulup / tulp طلب] {ağz} *is.* 1. Atılarak eğrilmeye hazırlanmış yün ya da pamuk yumağı. 2. Pamuk. [DS] 3. {eAT} Yiğın; küme; top. ☞ **tulup etmek**, {OsT} (*İp için*) çile hâline getirmek; yumak yapmak.
- tulup**², -bu [eT. tuluñ > tuluk / tulun / tulup] {ağz} *is.* Şakak. [DS]
- tulup**³, -bu [? tulup] {ağz} *is.* Kürk. [DS]
- tuluş**¹, [? tuluş] {ağz} *is.* Fırtına. [DS]
- tuluş**², [? tuluş] {ağz} *is.* Yağma; vurgun; çapul. [DS]
- tulutombak**, -ğ [tüy-lü+tomb-ak] {ağz} *is.* Şeftali. [DS]
- tulyum**, [Fr. thulium] *is. kim.* Nadir topraklar grubundan, atom numarası 59, atom ağırlığı 169.4 olan, özellikleri iyi bilinmeyen, tuzları yeşil renkli bir element; simgesi Tm.
- tu'm**, [Ar. tu'm طعم] {OsT} *is.* 1. Azık; yiyecek. 2. Tat; lezzet; çeşni.
- tum**¹, [tum / tum-lıg / tum-luğ] {eT} *is.* Soğuk. [DLT]
- tum**², [tum] {eT} *sf.* 1. Bütün; tam; büsbütün; tüm. [DLT] 2. {ağz} *zf.* Bütün hepsi; eksiksiz. [DS]
- tum**³, [tum] {ağz} *is.* 1. Ham incir. 2. Erkek incir. 3. Olgunlaşmış bir ocak fındık. [DS]
- tum**⁴, [Erme. t'ump] {ağz} *is.* 1. İki tarla arasına taş, toprak vb. ile yapılan sınır. 2. Tarla kıyılarında ekilmeyerek bırakılan dar yer. [DS] ☞ **tum etmek**, {ağz} *Saldırmak.* [DS]
- tum**⁵, [tum] {ağz} *is.* Arı kovanının kapağı. [DS]
- tuma**, [tō-mak > to-mā [Clauon'un okuyuşu] [DLT'te tuma]] (tuma:) {eT} *is.* Köpük. [DLT] ☞ **tuma buhsun**, *Küpte bulunan darı şarabının köpüren kısmı.* [DLT]
- tumaç**, -cı [tumaç] {ağz} *is.* Sepilenecek boyanmış, cilalanmış deri. [DS]
- tumağan**, [tuma-ğan] {ağz} *is. zool.* Karabatak. [DS]
- tumağı**, [eT. tu-mak (kapamak) > tu-m-ağ] {eT} {eAT} {OsT} *is.* Dumağı; nezle. [Mühennâ]
- tumağı**, [tum > *tum-â-mak (kapamak) > tum-â-gü] (*tuma:gu:*) {eT} {OsT} *is.* Nezle; ingi; dumağı. [DLT] [EUTS]
- tumak**, [tu-mak] {eT} *gçl. f. [-r]* 1. Kaplamak. [KB] 2. Kapatmak; tıkamak; seddetmek; ağızını kapamak. [ARAT] [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] 3. Tutmak. [ETY]
- tuman**¹, [tu-mak (kapanmak) > tu-mân طمان / طومان] (*tuma:n*) {eT} {eAT} {OsT} *is.* 1. Duman; sis. {ağz} (*aynı*) [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [KB] [DS] 2. Zifiri karanlık. [EUTS] 3. {ağz} Nem; çiy. [DS]
- tuman**², [Far. tunbân / tūmān => tuman تومان / تمان] {eAT} {OsT} {ağz} *is.* 1. İç donu; don. 2. Şalvar. 3. Pantolon. 4. Eteklik. [DS] 5. Pehlivan kısıpeti. ☞ **tuman bozan**, {ağz} *Tenya; şerit.* [DS]
- tumançalı**, [tuman-ça-lı] {ağz} *sf.* Donsuz; çıplak. [DS]
- tuma'nînet**, [Ar. tuma'nînet طمانینت] (*tumani:net*) {OsT} *is.* Gönlü rahat olma; emin olma.
- tumanlıg**, [tuman-lıg] {eT} *sf.* Dumanlı; sisli. [EUTS] ☞ **tumanlıg kün**, {eT} *Bulutlu gün.* [Mühennâ]
- tumar**¹, [Ar. tūmār طومار] (*tu:ma:r*) {OsT} *is.* Dürülmüş nesne; tomar.
- tumar**², [timar] {ağz} *is.* (Ağaç, at vb. için) bakım; temizlik. [DS] ☞ **tumar étmek**, {ağz} *Hayvanı kaşağulayıp temizlemek.* [DS]
- tumarmak**, [tırma-mak > tumar-mak ?] {ağz} *gçl. f.*

- [-ır]* (Köpek için) ısırarak; kapmak; yaralamak. [DS]
- tumaş**, [ʔ tumaş] {ağız} *is.* Ayakkabı yapılacak özellikteki meşin. [DS]
- tumaşmak**, [tum (*yans.*) > tum-aş-mak] {ağız} *dönşl. f.* [-ır] Darılmak. [DS]
- tumayum**, [ʔ tumayum] {ağız} *is.* **1.** Yatkınlık; alışkanlık. **2.** Yordam. [DS]
- tumb¹**, [tomb / tömb / tönb / tumb / tümb (*yans.*)] *is.* Yuvarlanmayı, takla atmayı, dengeyi kaybederek düşmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tumb-a, tumb-a-dak*
- tumb²**, [Erme. t'ump] {ağız} *is.* Bahçelerde topraktan yapılmaya yüksekçe bölme. [DS]
- tumba¹**, [İt. tombo] (*tu'mba*) *is.* **1.** Yatma; yatağa girme. **2.** *dnz.* Altüst etme; altüst olma. **3.** Maden ocaklarında vagonların devrilerek boşaltıldığı yer. **4.** {ağız} El arabası. [DS] ♣ **tumba etmek**, *1.* Arabaları ya da vagonları devirerek boşaltmak. *2.* Bir sandalı tamir etmek için omurgası yukarı gelecek biçimde devirmek.
- tumba²**, [Bantu d. tumba] *is.* Tek yüz deri kaplı davul.
- tumba³**, [Bul. tumba] {ağız} *sf.* **1.** (Yatak vb. için) kabarık. **2.** *is.* Dağ üstlerindeki tepelikler. [DS]
- tumba⁴**, [Yun. tomata / Ar. tumāṭum طماطم] {ağız} *is.* Pancar.
- tumbadak**, -ği [tumb-a-dak] {ağız} *zf.* Birdenbire. [DS]
- tumbadız**, [tumb (*yans.*) > tumb-a-dız] *sf.* (Kişi için) kısa ve şişman.
- tumbak¹**, -ği [Yun. stomakhos] {ağız} *is.* Karın. [DS]
- tumbak²**, -ği [tumb-ak] {ağız} *sf.* **1.** Şımarık. **2.** Davranışlarında hafif. [DS]
- tumbalak¹**, -ği [tumb-a-la-k] {ağız} *is.* Takla. [DS]
- tumbalak²**, -ği [tumb-a-la-k] {ağız} *sf.* Şişman; semiz. [DS]
- tumbanki**, [ʔ tumbanki] {ağız} *is.* Küçük kadayıf tepisi. [DS]
- tumbat¹**, [ʔ tumbat] {ağız} *sf.* Babası ölmüş; yetim. [DS]
- tumbat²**, [ʔ tumbat] {ağız} *is.* **1.** Gidip de dönülme-yecek kadar uzak yer. **2.** En derin dip. *cehennemin tumbatı.* [DS]
- tumbaz**, [ʔ tumbaz] {ağız} *is.* Dere yatağını yükseltmek için yapılan kalın, yüksek taş duvar. [DS]
- tumbek**, -ği [tümb-ek] {ağız} *sf.* **1.** Kümeleşme; toplu bulunuş. **2.** Kabarık yer; tümsek. [DS]
- tumbuş**, [Bul. tumbak / Yun. stomakhos] {ağız} *is.* **1.** Mide. **2.** İşkembe. [DS]
- tumcukmak**, [tum-cuk-mak ʔ] {ağız} *gçsz. f.* [-ur] Düş kırıklığına uğramak. [DS]
- tumçuk**, [tum-çuk / tum-(u)ş-uk] {eT} *is.* Burun.
- tu'me**, [Ar. tu'me طعمه] {OsT} *is.* **1.** Yiyecek; azık. **2.** Bir lokma. **3.** Tat; lezzet.
- tume'a**, [Ar. ṭāmi' > ṭume'a طعما] (*tumea:*) {OsT} *sf.* Tamahkârlar; açgözlüler.
- tumeci**, [ʔ tumeçi] {ağız} *is.* Kaburga kemiği. [DS]
- tumguyun**, [tumguyun] {eT} *is.* Nilüfer. [Mühennâ]
- tumılmak**, [tum > tum-ıl-mak] {eT} *dönşl. f.* [-ur] Soğumak; donmak. [EUTS]
- tumla**, [tum-la] {ağız} *is.* Höyük. [DS]
- tumlı**, [tum-lı] {ağız} *sf.* Çıkıntı. [DS]
- tumlığ**, [tum-lığ] {eT} *sf.* **1.** Soğuk. [DLT] [EUTS] [Gabin] [KB] [Mirşan] **2.** *is.* Uygurlarda, kesin adı bir yılın altıda biri süresince belirlenen zaman bölümlerinden beşincisinin adı. [Mirşan]
- tumlımak**, [tum-lı-mak] (*tumlı:mak*) {eT} *gçsz. f.* [-r] Soğumak; üşümek. [DLT] [KB]
- tumlıtmak**, [tum-lı-t-mak] {eT} *gçl. f.* [-ur] Akarları soğutmak. [DLT] [KB]
- tumlıtu**, [tumlı-tu] (*tumlıtu:*) {eT} *zf.* Bütün.
- tumlu**, [tum-luğ > tum-lu طملو] {eAT} *sf.* **1.** (Hava için) sert ve soğuk. **2.** *is.* Soğuk havadaki yağış.
- tumluğ**, [tum / tum-lığ / tum-luğ] {eT} *is.* **1.** Soğuk. [DLT] [EUTS] [Mühennâ] **2.** Soğuk şey. [DLT] [EUTS] **3.** Soğukluk. [EUTS]
- tumluğlanmak**, [tumluğ-la-n-mak] {eT} *dönşl. f.* [-ur] Soğuk bulmak; soğuk davranmak; surat asmak. [DLT]
- tumluk**, [tum-luk] {eT} *is.* Soğukluk; soğuk. [EUTS]
- tumlutmak**, [tum-lu-t-mak] {eT} *gçl. f.* [-ur] → tumlılmak.
- tummak¹**, [tum-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ar] Suya batmak; suya dalmak. [DS]
- tummak²**, [tum-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ar] **1.** Saldırmak. **2.** Koşmak. [DS]
- tummak³**, [tum-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ar] Körebe oyununda gözlerini yumarak duvara yaslanmak. [DS]
- tumman**, [Far. tunbān / tūpān => tumman تومان] {eAT} *is.* Don.
- tumoy**, [tumağ > tumoy] {ağız} *is.* Soğuk algınlığı; nezle. [DS]
- tump¹**, [Erm. t'ump] {ağız} *is.* **1.** Toprak yığını; tümsek. **2.** Tarlaları veya evlekleri birbirinden ayıran tümsek. **3.** Tarla kenarlarında ekilmeyerek bırakılan dar yerler. [DS]
- tump²**, [tump] {ağız} *is.* Yuva. [DS]
- tumpe**, [tumpe] {ağız} *sf.* Yuvarlak; toparlak; şişman. [DS]
- tumru**, [tum-ru] {ağız} *sf.* Tümsek; kambur. [DS]
- tumsa¹**, [tümse / Argu. tumsā] (*tumsa:*) {eT} *is.* Minber. [DLT]
- tumsa²**, [tumsa] {ağız} *is.* Bahçe ve tarlaların sulanması için yapılan toprak set. [DS]
- tumsuğ**, [tumiş-mak > tumiş-ık] {eT} *is.* Gaga. [EUTS]

tumşık, [tumiş-mak > tum-(ı)ş-ık] {eT} is. Gaga. [EUTS] [Gabain]

tumşuk, [tumiş-mak > tum(i)ş-uk] is. Gaga. [EUTS] [Gabain] [KB]

tumşuk, -ğu [eT. tu-mak (kapamak) > tum-i-ş-ık] is. 1. Gaga. 2. zool. Papağan, kartal gibi kuşların kısa ve kemerli gagalarına verilen ad.

tumşukluğ, [tumşuk-luğ] {eT} sf. Gagalı; gagası olan. [EUTS]

tumulmak, [tum-ul-mak] {ağız} dönşl. f. [-ur] Suya batmak; suya dalmak. [DS]

tumuşgun, [tum-uş-kun] {ağız} sf. Korkusuz; yürekli. [DS]

tumuşmak¹, [tum-uş-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] 1. Dandanmak; alışmak. 2. Tutkun olmak. [DS]

tumuşmak², [tum-uş-mak] {ağız} işteş. f. [-ur] Karşılaşmak; rastlamak. [DS]

tumuşmak³, [tum-uş-mak] {ağız} dönşl. f. [-ur] Korkusuz olmak; cesaret bulmak; yürekli olmak. [DS]

tumutma, [tum-ut-ma] {ağız} is. İçine pancar konulmuş çömleği, ağzı tandıra veya ocağa gelecek biçimde koyarak pişirme. [DS]

tumturak, [Far. tumturāk طمطراق] is. 1. Gösteriş; debdebe. 2. ed. Anlama ve anlatıma bir katkısı olmamakla birlikte kulağa hoş gelen süslü sözler kullanma. 3. Cümlelerin öğelerinden birini vurgulama; üsteleme vurgusu. ☞ **tumturak yapmak**, *Vurgulamak; önemini belirtmek.*

tumturaklı, [tumturak-lı] sf. 1. Gösterişli; süslü. 2. ed. Anlama bir şey katmamakla birlikte kulağa hoş gelen süslü sözlerle dolu olan.

tumuh, [Ar. tumūh طموح] (tumu:h) {OsT} is. Yüksek bir şeye göz dikip bakma.

tumum, [Ar. tumūm طموم] (tumu:m) {OsT} is. Su bas-kını.

tumur, [Ar. tumūr طمور] (tumu:r) {OsT} is. (Göz ka-pağı vb. için) seğirme.

tumus, [Ar. tumūs طموس] (tumu:s) {OsT} is. Bir şeyin mahvolması.

tumut, [tum-ut] {ağız} is. Tümsek. [DS]

tumutmak¹, [tum-ut-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] Uyu-mak. [DS]

tumutmak², [tum-ut-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] Sak-lanmak. [DS]

tun¹, [tün] (tu:n) {eT} sf. 1. İlk. 2. (Bir kadına ait çocuk ve koca için) ilk olan. [DLT] 3. {ağız} Saygı gösterilen; saygın. [DS] 4. İlk çocuk. [Mühennâ] ☞ **tun beg**, *İlk koca.* || **tun kız**, *İlk doğan kız.* || **tun oğul**, *İlk doğan oğul.* || **tun-yukuk**, *İlk vezir.*

tun², [tün / tîn] (tu:n) {eT} is. Dinlenme. [DLT]

tun³, [Far. tün (külhan) تون => tün طون] is. 1. {OsT} {ağız} Köşe bucakta kalmış, her zaman girilip çı-

kılmayan, hemen hemen hiç uğranılmayan yer; giz-li yer. [DS] 2. {eAT} Taraf; semt; yan; yer. 3. {ağız} Fırın üstü. [DS] 4. {ağız} Fırın kapağı. [DS] ☞ **tun-dan tuna**, {OsT} 1. Uzak yerlere. 2. Felaketten fe-lakete. || **tundan tuna atmak**, {eAT} Uzaklara sür-mek; diyar diyar dolaşmak zorunda bırakmak. || **tun tun**, *Kimse görmeden; gizli gizli.* || **tun tun gitmek**, {ağız} Uzak uzak ülkelere gitmek; gezmek. [DS] || **tun tun kaçmak**, {ağız} Köşe bucak kaçmak. [DS]

tuna¹, [? tuna] {ağız} sf. Bol; çok. [DS]

tuna², [? tuna] {ağız} is. Sebze. [DS] ☞ **tuna dilkisi** (tilkisi), {ağız} Çok kurnaz. [DS]

tuna³, [? tuna] {ağız} is. (İnsan için) yavru. [DS]

tunağ, [* tunāğ] (tuna:ğ) {eT} is. Toynak. [Clauson]

tunaz, [tınaz] {ağız} is. → tınaz. [DS]

tunbatın, [Yun. tomata / Ar. tumbatum طمطم] {ağız} is. Pancar. [DS]

tunbur, [Ar. tunbūr طنبور] is. Tambur.

tunburi, [Ar. tunbūrī طنبورى] is. Tamburi.

tuncamak, [tunc-a-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-u]-yor (Kömür için) tavı kaçmak. [DS]

tuncarmak, [tunc-ar-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] (Tarla için) taban suyu yüze vurmak. [DS]

tuncer, [? tuncer] {ağız} is. İncir. [DS]

tuncikmak, [tu-n-mak > tun-cık-mak طونجقمق] {eAT} gçsz. f. [-ur] → tuncukmak.

tuncınmak, [tu-n-mak > tun-cın-mak طونجقمق] {OsT} dönşl. f. [-ur] Havasızlıktan bunalmak.

tuncuk, -ğu [tun-cuk] {ağız} sf. 1. Azgın. 2. (Erkek için) aşırı cinsel istek duyan. 3. (Kedi, köpek için) kızıymış; kızana gelmiş. [DS]

tuncukmak, [tu-n-mak > tun-cık-mak طونجقمق] {ağız} gçsz. f. [-ur] 1. Havasızlıktan bunalmak. {eAT} {OsT} (aynı) 2. (Uzun süre ahırda kapalı kalmış ve çok dinlenmiş hayvan için) tepinmek; koşmak; aşırı davranışlarda bulunmak. 3. Sıkıntıdan bunalmak. 4. Şaşmak. 5. Üzülmek; tasalanmak. 6. Körelmek; sönmek; donuklaşmak. 7. (Kadın için) aşırı cinsel istek duymak. 8. (Dişi hayvan için) kızıymış; erkek istemek. 9. (Tütün, saman, buğday yığını vb. için) havasızlıktan kızıyıp bozulmak. [DS]

tuncukturmak, [tun-cuk-tur-mak طونجققدرمق] {eAT} {OsT} gçl. f. [-ur] Soluk almasını engellemek; nefesini kesmek; bunalmak.

tuncumak, [tun-cu-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-c(u)-yor] Kapalı yerin havası bozulmak. [DS]

tunç¹, -cu [Çin. tung-dzu (bakır)] is. 1. Bakır, çinko ve kalay alaşımı; bronz. 2. sf. Bu alaşımdan yapılmış olan. 3. Koyu kırmızı renkte olan. ☞ **tunç bilekli**, *Bileği, kolu çok güçlü olan.* || **Tunç Çağı**, *Bakır ça-ğının ardından gelen, bakır ile kalay alaşımından alet ve süs eşyalarının yapıldığı, Milattan önce*

dördüncü ve ikinci bin yılları arasında kapsayan ve demir çağından önce gelen tarihi çağa verilen ad. || **tunç kafiye**, ed. Kafiyeli kelimelerdeki ses benzerliğinin üç sestem fazla olması ya da biri diğerinin içinde kelime oluşturabilen kafiye türü.

tunç², -cu [Erme. t'ump ? > tunç] {ağız} is. **1.** İki tarlayı veya evlekleri birbirinden ayıran set. **2.** Tarla kenarında ekilmeden bırakılan dar şerit. [DS] ☞ **tuncunu ırmak**, {ağız} 1. Adam yerine koymak; adamdan saymak. 2. Korkmak. [DS]

tunçmak, [tunç-ı-mak] (tunçı:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Kokmak; bozulmak. [DLT]

tunçlama, [tunç-la-ma] is. Tunçlamak eylemi.

tunçlamak, [tunç-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Tunç durumuna getirmek.

tunçlaşma, [tunç-la-ş-ma] is. Tunçlaşmak eylemi.

tunçlaşmak, [tunç-la-ş-mak] döşl. f. [-ır] **1.** (Cisim için) rengi tunç rengini almak; bronzlaşmak. **2.** (Beden için) güneş altında koyulaşarak esmer kızıl renk almak; bronzlaşmak.

tunçlaştırma, [tunç-la-ş-tır-ma] is. Tunçlaştırmak eylemi.

tunçlaştırmak, [tunç-la-ş-tır-mak] gçl. f. [-ır] Renginin tunç rengini almasını sağlamak; bronzlaştırmak.

tunçu¹, [tançü / tunçü] (tunçu:) {eT} is. Tıkım; lokma. [DLT]

tunçu², [tu-mak (tıkama) > tu-n-mak > tu-n-çu] {eT} is. **1.** Tıkanma; kapanma. [İKPÖy.] **2.** Hayvanlar için kış uykusu. [İKPÖy.] **3.** sf. Kapalı. [ARAT]

tunçukmak, [tun-mak > tun-çuk-mak] {eT} gçsz. f. **1.** Nefes alamamak; nefesi tıkanmak; kaygıdan solu-yamaz olmak. [DLT] [İKPÖy.] **2.** (Hayvan için) kış için inine girip bahara kadar çıkamamak; kış uykusuna yatmak. [DLT]

tundar, [Far. düm-dār => tundar طوندار] {OsT} is. Ordu savaşta veya seferde iken geriden yapılabilecek saldırılara karşı gözetleme ve koruma görevi yapan asker; dümdar; dümdar.

tundra, [Fin. tunturi (çıplak dağ) > Rus. / Fr. tundra] (tu'ndra) is. **1.** Yarı kutup bölgelerinde görülen bitki topluluğu. **2.** Bu bitkilerle örtülü geniş alan.

tundurmak, [tun-dur-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] Buğulandırmak. [DS]

tuner, [İng. to tune (ayarlamak) > tuner] is. Bir radyo ve televizyon alıcısında yüksek frekansa göre ayar edilmiş ve hoparlörleri ile birlikte kullanılan güç yükseltici olmayan alıcı.

tungar, [Fr. tungsten argon] is. Büyük yeğinlikli dalgalı akımları doğru akıma çeviren aygıt.

tungra¹, [tuñ-rā] (tuñra:) {eT} is. Bedendeki kir. [DLT]

tungra², [tuñ-rā] (tuñra:) {eT} zf. Yüzükoyun. ☞ **tungra düşmek** (yatmak), Yüz üstü düşmek. [DLT]

tungsten, [İsveç. tung-sten (ağır taş) > Fr. tungstène] is. kim. Atom numarası 74, atom ağırlığı 183.92, özgül ağırlığı 19,2 olan, 3660 C°'de ergiyen ağır bir element; wolfram, eski sembolü: Tu; yenisi W.

tungşu, [Çin. têng (lamba) => tuñşu] (tuñşu:) {eT} is. Şamdan. [DLT]

tungu, [tuñū] (tuñu:) {eT} sf. Sağır. [DLT] [KB]

tunguç¹, [tun-ğuç] {eT} is. İlk çocuk. [Mühennâ]

tunguç², -cu [tung-uç] {ağız} sf. Düzenli giyinmeyen. [DS]

tungul, [tung-ul] {ağız} is. Daldaki kiraz topluluğu, salkım. [DS]

Tunguzca, [tunguz-ca] is. Bugünkü Mançurya'nın doğusunda yaşayan Türk halkının konuştuğu, Altay dil ailesinden dil öbeği.

tuni, [Far. tün (külhan) > tünī تونی] (tu:ni:) {OsT} sf.

1. Külhanbeyi. **2.** (Kişi için) rezil; alçak. **3.** Hırsız.

tunkal, [Moğ. tunkal] {eT} is. Asker için celp. [Nevâyi]

tunmak, [tu-mak (tıkama) > tu-n-mak] döşl. f. [-ar]

1. Tıkanmak; kapanmak. [İKPÖy.] [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Bulutlanmak. [DLT] [KB] **3.** Sönmek [KB]

tunna, [ton > ton-la / tunna] {ağız} sf. Çok; bol. [DS]

tunnuk, -ğu [tun-luk] {ağız} is. Kimsenin olmadığı, bulunmadığı yer. ☞ **tunnuk gitmek**, {ağız} Çok uzaklara gitmek. [DS]

tunp, [Erme. t'ump] {ağız} is. → tump. [DS]

tuntur, [? tuntur] {ağız} is. Yakışıklı. [DS]

tunturmak, [tun-mak > tun-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Kapatmak; örtmek. [DLT]

tunub, [Ar. tınāb > tınub طناب] {OsT} is. Çadır ipleri.

tunuk, -ğu [tun-uk طنوق] sf. **1.** {eAT} Kederli. **2.** {ağız} (Hava için) kapalı; puslu. [DS] **3.** {ağız} Parlak olmayan; mat; donuk. [DS] **4.** {ağız} Güçsüz. [DS] **5.** {eAT} {OsT} is. Keder; üzüntü.

tunuklu, [tun-uk-lu طونقلو] {OsT} sf. Parlak olmayan; donuk; bulanık.

Tunuslu, [Tunus-lu] sf. **1.** Tunus halkından ya da bu halkın soyundan olan. **2.** Tunus kentinden olan ya da bu kentte bir müddet bulunmuş olan.

tupî, [? tupî] {ağız} is. Kurşun boruların ağzını açmak için kullanılan bir tür konik ağaç tapa. [DS]

tuplu, [tup-lü / tub-lü] (tuplu:) {eT} is. Mezar. [DLT]

tuplunmak, [tup(u)l-un-mak] {eT} döşl. f. [-ur] Delinmek. [DLT]

tuprak, [top-rā-k] (tupra:k) {eT} is. Toprak. [EUTS] [Gabain]

tupulğak, [tup-ul-ğā-k] (tupulğa:k) {eT} is. → topulğan.

tupulğan, [tup-ul-ğān] (tupulga:n) {eT} sf. Her zaman yarıp yırtan; delen. [DLT] ☞ **kök tupulğan**, Bir kuş adı. [DLT]

tupulmak, [tup-ul-mak] {eT} döşl. f. [-ur] Delinmek. [DLT]

tupun, [tup-un] {eT} is. Buğday kesmiği. [DLT]
tupunluğ, [tupun-luğ] {eT} sf. Kesmikli; çöplü. ☞
tupunluğ tarıgı, {eT} Kesmikli buğday. [DLT]
-tur-, [-dır- / -dir- / -dür- / -dur- / -tir- / -tır- / -tur- / -tür- / -tür] {eT} (son ikisi)] yap. e. → -dır- [ETY]
-tur, [-dır / -dir / -dür / -dur / -tir / -tır / -tur / -tür] çek. e. → -dır.
Tur, [Far. tūrān > tūr طور] {OsT} is. Turan.
tur¹, [Ar. tūr طور] (tu:r) {OsT} is. 1. Dağ. 2. öz. is. Sina yarımadasında Allah'ın Hz. Musa'ya tecelli ettiği dağ. ☞ **Tur Suresi**, Kur'an-ı Kerim'in 52. suresinin adı.
tur², [Fr. tourner (dönmek, dolaşmak) > tour] is. 1. Gezmek, eğlenmek ya da biraz hava almak için yapılan kısa gezinti; gezme dolaşma. 2. Bir yeri görmek amacıyla bir yerden çıkarak yine aynı yere gelmekle yapılan gezi; bu şekilde alınmış olan yol. 3. Bir seçimde, sonuca ulaşıncaya kadar art arda yapılan oylamalardan her biri. 4. Her oyuncuya sırayla el gelecek biçimde oynanmış oyun sayısı. 5. spor. Eleme yöntemi ile yapılan karşılaşmalardan her biri. 6. Vida ya da somun gibi döndürerek sıkılan şeylerde 360°'lik bir dolanım. 7. {ağız} Fincan ya da yüzük oyununda söylenen mânî. [DS] ☞ **tura çıkmak**, Geziye çıkmak; gezinti yapmak. || **tur atlamak**, spor. Spor karşılaşmalarında puan ya da kura sonucu bir sonraki tura katılmaya hak kazanmak. || **tur atmak**, Geniş bir yay çizerek dolaşım gelmek. || **tur bindirmek**, spor. Atletizmde orta ve uzun mesafe koşularında, bisiklet pist yarışlarında rakiplerinden 400. m daha ileri geçmek. || **tur lideri**, Turist grubuna eşlik ederek gezecekleri yerleri tanıtan, konaklama yerlerinde ve gezilerde yardımcı olan rehber; turist rehberi. || **tur operatörü**, Tur düzenleyicisi.
tur³, [tohur / tuhur / tur] {ağız} is. 1. Verim; kazanç; gelir. 2. Delikanlı; genç. [DS]
tura¹, [tur-mak > tura طوره] {eAT} ünl. (Teslim sırasında) "oldu!" anlamında kullanılır.
tura², [eT. tuğrağ > tuğra > tura طوره] is. 1. Paranın resimli yüzü; tuğra. 2. Halat gibi örülmüş iplik çilesi. 3. {OsT} Deriden ve ipten örülen kamçı. 4. {ağız} folk. Kimi oyunlarda vurmak için kullanılan ucu düğümlü mendil. [DS] 5. folk. Yanılanların ebe tarafından ucu düğümlü mendille vurularak cezalandırıldığı çocuk oyunu.
tura³, [tur-ā] (tura:) {eT} is. 1. Kalkan; siper; düşmandan gizlenmek için kullanılan şey. [DLT] [KB] 2. Kale. [Mühennâ] 3. {ağız} Dış etkenlerden korumak için kapı, duvar üstlerine çakılan tahta perde. [DS] 4. {ağız} Bahçe kapısını korumak için beşik örtüsü biçiminde tahtadan yapılan örtü. [DS] 5. {ağız} Çatı; dam. [DS] 6. {ağız} Çatı arası. [DS] 7. {ağız} Odalardan başka evdeki diğer bölümler. [DS] 8. {ağız} Sergen. [DS] ☞ **tura altı**, {ağız} Ev. [DS]

tura⁴, [tura] {eT} is. 1. Batı rüzgârı; meltem. 2. Yel; soluk. [Clauson]
tura⁵, [Ar. tūrā طره] {ağız} is. Kadınların başlarına taktıkları küçük altın dizisi. [DS]
tura⁶, [tuğra] {ağız} is. 1. Kıvrılarak sıkıştırılmış iplik çilesi. 2. Kılıç balığının yırtarak dolaştırdığı balık ağı. [DS]
tura⁷, [tura] {ağız} is. On taneden oluşan tabaklanmış deri demeti. [DS]
turabiye, [Ar. turābiyye ترابيه] (tura:biye) {OsT} is. zool. Kara kaplumbağaları.
turaç, -cı [Ar. dürrāc دراج => tūrāc توراج] is. zool. Sü-lüngillerden, Asya ve Afrika'nın sıcak bölgelerinde yaşayan, erkeklerinin bacaklarında iki mahmuz bulunan, hepçil, iri yapılı, boyu 34 cm. kadar olan kuş; çil kuşu; (*Francolinus francolinus*). {eAT} {OsT} (aynı)
turafe, [? turafe] {ağız} is. Mendil. [DS]
turagelmek, [tur-mak+gel-mek طوره كلمك] {eAT} A-yağa kalkmak; kıyam etmek.
turağ, [tur-ā-ğ] (tura:ğ) {eT} is. 1. Sığınak. [DLT] 2. İnilcek yer; durak. [Mühennâ]
turah, [? turah] {ağız} is. Kaynatılarak koyulaştırılan ayran. [DS]
turak¹, -ğ [tur-ak طوراق] {eAT} {OsT} is. Yerleşilen yer; yurt; makar; barınılacak yer. ☞ **turak olmak**, {eAT} Mesken olarak kullanılmak; oturulmak. || **turak otu**, {OsT} Dereotu. || **turak tutmak**, {eAT} Yerleşmek; oturmak; ikamet etmek. || **turak yir**, {eAT} Durulacak, barınılacak yer; yurt. || **turak yiri eylemek**, {eAT} Barınak edinmek; mesken tutmak; sığınmak.
turak, -ğ [turak / turuk] {ağız} is. Yonga. [DS]
turakdurmak, [turak-dur-mak طواقدمق] {eAT} gçl. f. [-ur] 1. Durmak. 2. Yapmağa başlamak.
turaklandurmak, [turak-la-n-durmak] {eAT} gçl. f. [-ur] Yerleştirmek; iskân etmek.
turalama, [tura-la-ma / tur-a-la-ma] is. Turalamak eylemi.
turalamak¹, [tur (dolanma) > tur-a-la-mak] gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Dolaşmak; gezinmek; tur atmak.
turalamak², [tura-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. İplik çilelerini turala hâline getirmek; turalara ayırmak. 2. {ağız} Düzene sokmak. [DS] 3. (Oyunda) tura ile vurmak. 4. {ağız} Saçı iplik, inci, altın dizisiyle birlikte örmek. [DS] 5. {ağız} İpi katlamak. [DS]
turalamak³, [tura-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Hayvanı koşturmak; hızlandırmak. [DS]
turalıgı, [tura¹ > tura-lıgı] {eT} sf. Hareketli; canlı; oynak. [EUTS]
turam, [turam] {ağız} is. Kuru kil tabakası. [DS] ☞ **turam turam**, {ağız} Yığın yığın; küme küme. [DS]

turaman, [tora-man / turaman] {ağız} *is.* İri ve güçlü delikanlı. [DS]

Turan, [Far. tūrān (*Tur ülkesi*) طوران] (*tu:ran*) *is.* **1.** Eski İranlıların Türklerin Orta Asya'daki eski yurtlarına verdiği ad; İran dışı topraklar; Ehrimen ve kötü ruhların bulunduğu ülke. **2.** İkinci Meşrutiyet sonrası gelişen milliyetçilik akımlarının, yeryüzündeki bütün Türkleri tek bayrak altında birleştirmeyi amaçladıkları hayali ülke. **3.** Yeryüzünde Türklerin yaşadığı yerlerin bütününe içine alan toprakların tümü.

turana, [? turana] {ağız} *is.* Çatının üstündeki eğimli bölüm. [DS]

Turancı, [Turan-cı] *is. ve sf.* Turancılık yanlısı kişi ya da görüş.

Turancılık, -ği [Turan-cı-lık] *is.* İkinci Meşrutiyet sonrası ortaya çıkan İslamcılık ve Osmanlıcılık akımlarına karşı bütün Türkleri tek bayrak ve tek devlet altında toplamayı amaçlayan siyasi idealist akım.

Turani, [Far. tūrān + Ar. -ī طورانی] (*tu:ra:ni:*) {OsT} *sf.* **1.** Turan topraklarından olan; Turanlı. **2.** *is. dbl.* Eskiden Ural-Altay dil ailesine verilen ad.

Turanlı, [turan-lı] (*tu:ranlı*) *sf. ve is.* Orta Asya'da yaşamış olan kimse; bu ülke halkından ya da soyundan olan kişi.

turası, [tur-mak > tur-ası] (*turası:*) {eT} *sf.* Duracak. [DLT] ☞ **turası yer**, {eT} *Duracak yer.* [DLT]

turaş, [Ar. dürrāc => turaç / turaş] {ağız} *is.* Turaç. [DS]

turat, [? turat] {ağız} *is.* Yığın. [DS]

turba, [Fr. tourbe (*toprak yakıtı*)] *is. jeol.* Bakterilerce az çok kömürleştirilmiş siyah veya kahverengi bitki lif ve parçalarının keçeleşmesi ile oluşmuş toprak.

turbalı, [turba-lı] *sf.* Turba bulunan; turba içeren.

turbalık, -ği [turba-lık] *is.* **1.** Turba oluşan yer. **2.** Yakıt olarak çıkarılan turbaların konulduğu depo.

turbı, [turbı] (*turbı:*) {eT} *is.* Yardımcı; yaver; uyuntu; tosun. [DLT]

turbınlamak, [torp-in-lā-mak / turbın-lā-mak] (*turbınla:mak*) {eT} *gçl. f. [-r]* Araştırmak; kıyas etmek; ölçümlemek. [DLT]

turbiyon, [Fr. tourbillon] *is.* Kasırga.

turbo, [Lat. turbo (*burgaç*)] *sf.* Hava içine katılmış yakıt karışımını üfleyerek düzenli akışını ya da ortama katılışını sağlayan. ☞ **turbo fan**, *İkincil akışın dolanımı bir fan tarafından sağlanan çift akışlı aygıt.* || **turbo fırın**, *İçinde, sıcak havanın bir fan aracılığıyla dolaştırıldığı fırın.* || **turbo körük**, *Buhar türbini, elektrik enerjisi ile çalışan dönme hızı 2000-9000 dev/dk gibi çok yüksek olan körük.*

turbojet, [İng. turbo-jet] *is. havc.* Sıcak gazları bü-

yük bir hızla dışarı atarak gerekli itme kuvvetini doğrudan sağlayan uçak motoru.

turbokompresör, [Fr. turbo-compresseur] *is.* Bir çark aracılığıyla girişten alınan gaza iletilen kinetik enerjinin daha sonra bu çarkı çevreleyen boru kümesi içinde basınca dönüştürüldüğü ve aynı tür aygıtların seri olarak birkaç tanesinin bağlanması ile oluşturulan basınç üreten makine.

turbokompresörlü, [turbokompresör-lü] *sf.* Turbo kompresörlerle donatılmış olan.

turbomakine, [Fr. turbomachine] *is.* Bir eksen etrafında değişmez hızda dönen bir çark ile sürekli akış hâlindeki bir akışkan arasında enerji alış veriş sağlanan her türlü aygıt.

turbomotor, [Fr. turbomoteur] *is.* **1.** Milinden iş alınan her türlü gaz türbini. **2.** Basıncı 5-7 bar arasında olan hava akımının bir lüleden çıkışı ile kanatçıklar hâlindeki bir çarkı çevirdiği türbin.

turbopompa, [Fr. turbopompe] *is.* **1.** İçinden geçen sıvının basıncını yükseltmeye yarayan hidrolik turbomakine. **2.** Bir türbine bağlı merkezkaç pompa.

turboprop, [İng. turbo-prop] *is.* Bir veya daha çok redüktör tarafından yeteri kadar pervaneyi döndüren bir gaz türbininden oluşan itici.

turboreaktör, [Fr. turboréacteur] *is.* Doğrudan doğruya atmosfere tepki yaparak çalışan ve havacılıkta kullanılan bir gaz türbini.

turbotren, [Fr. turbotrain] *is.* Gücünü bir ya da birçok gaz türbininden alan kendinden hareketli tren.

turbovantilatör, [Fr. turboventilateur] *is.* Bir vantilatör ile bir türbinin birleşiminden oluşan düzenek.

turbun, [turbun] {eT} *is.* Araştırma; ölçme; kıyas etme. [DLT]

turbunlamak, [torp-un-lā-mak / turbun-lā-mak] (*turbunla:mak*) {eT} *gçl. f. [-r]* → turbinlamak.

turbunlanmak, [turbun-la-n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Bir şey hakkında araştırmalarda bulunmak. [DLT]

turç, -cu [turç] {ağız} *is.* Yeni açmış; taze yaprak. [DS]

turdaçı, [tur-mak > tur-daçı] (*turdaçı:*) {eT} *sf.* Durucu; duran. [DLT]

turduki, [tur-mak > tur-dukı] (*turduki:*) {eT} *bağ.* Durduğu; kalktığı. [DLT] ☞ **turduki turmaduki bir**, {eT} *Kalktığı kalkmadığı bir.* [DLT]

turdurmak, [tur-dur-mak] {eT} {ağız} *gçl. f. [-ur]* Ayağa kaldırmak. [Mühennâ] [DS]

turfa, [Ar. turfe طرفه] *sf.* **1.** Az görülmüş; az bulunur; nadir. **2.** Şaşılacak; acayip. **3.** *yahud.* Kaçınılması gereken; haram sayılan. **4.** *mecaz.* Değersiz; değeri düşük. **5.** {ağız} Yeni açmış; taze yaprak. [DS] ☞ **turfa olmak**, *Değerini yitirmek; çürümek.*

turfalama, [turfa-la-ma] *is.* Turfalamak eylemi.

turfalamak, [turfa-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Değer vermemek; değer vermez olmak.

turfanda, [Far. ter-vende ترهنده] *sf.* 1. (Meyve, sebze vb. için) mevsimin hemen başında yetişen; erkenci. 2. *mecaz.* Yeni çıkan; ilk olarak görülen. ☞ **turfanda meyvecilik**, *Mevsim dışında meyve yetiştirme işi.* || **turfanda sebzeçilik**, *Mevsim dışında sebze yetiştirme işi.*

turfandacı, [turfanda-cı] *is.* 1. Erkenci sebze ve meyve yetiştiren ya da satan kimse. 2. Erkenci ürünlere düşkün olan kimse.

turfandacılık, -ği [turfanda-cı-lık] *is.* Turfanda sebze ve meyve yetiştirme ya da satma işi; turfandacının işi.

turfandalık, -ği [turfanda-lık] *is.* Erkenci sebze veya meyve yetiştirilen bahçe, tarla vb. yer.

turfe, [Ar. turfe طرفه] {OsT} *sf.* 1. Az görülmüş. 2. Acayip; garip. 3. *din.* Yahudilerce yenilmesi haram olan. 4. Kaçınılması gereken. ☞ **turfe-güftâr**, {OsT} *İşitilmedik şeyler söyleyen.* || **turfe-güzâr**, {OsT} *İşitilmedik veya az duyulmuş şeyler söyleyen.* || **turfe-kâr**, {OsT} *Acayip işler yapan.* || **turfe-nevâ**, {OsT} *Benzersiz güzel sesli.*

turfegî, [Ar. turfe + Far. -gî طرفه گى] (*turfegi:*) {OsT} *is.* 1. Az görülmüştük. 2. Gariplik; acayıplık.

turgak, [tur-mak (*durmak*) > tur-gāk] (*turga:k*) {eT} *is.* 1. Durak. 2. Gündüz devriyesi. [ETY] 3. Kapıcı; nöbetçi. [KB]

turgay, [eT. tor-ğay > turğay] *is. zool.* 1. {eT} {eAT} {OsT} Çayır kuşu; toygar; ispinoz. [Bahşayış] 2. {ağız} Serçe. [DS]

turgıklanmak, [tur-ğık-la-n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Üstelemekten çekinmek; gocunmak; saygı göstermek. [DLT]

turgınça, [tur-mak > tur-ğınçā] (*turğınça:*) {eT} *zf.* Derhal. [Gabain]

turgınçara, [turğınçā-rā] (*turğınça:ra:*) {eT} *zf.* Derhal; behemehal; ne olursa olsun. [EUTS]

turgor, [Lat. turgor (*gerginlik*)] *is. biy.* Az yoğun ortama konulan hücrenin su emmesi ile sitoplazma ve kofulların şişmesi olayı.

turgu, [tur-mak > tur-ğū] (*turğu:*) {eT} *is.* Duracak. [DLT] ☞ **turğu oğur**, *Duracak zaman.* [DLT]

turguçı, [tur-mak > tur-ğūçī] (*turğu:çı:*) {eT} *sf.* → turdaçı. [DLT] [KB]

turguklanmak, [tur-ğuk-la-n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* → turğıklanmak. [DLT]

turguluk, [tur-ğū > turğu-luk] {eT} *sf.* Durmak hakkı olan; durmayı dileyen. [DLT]

turgurmak¹, [tur-mak¹ > tur-ğur-mak طورغورمق] {eT} *gçl. f. [-ur]* 1. Ayağa kaldırmak; ayakta tutmak; dikmek. {eAT} {OsT} (*aynı*) [DLT] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] 2. Dik durdurmak; diktirmek; rekzetmek. [EUTS] 3. Doğrultmak. [ETY] 4. Meydana getirmek; yapmak; inşa etmek; hâsil etmek. [DLT]

[EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] 5. Tahrik etmek; ayaklandırmak. [EUTS] [Gabain] 6. Uyandırmak. [Üç İtigsizler]

turgurmak², [tur-mak² > tur-ğur-mak طورغورمق] {eT} *gçl. f. [-ur]* 1. Durdurmak. {eAT} {OsT} (*aynı*) [DLT] [KB] [Üç İtigsizler] 2. Zayıflatmak; yordurmak; durgunlaştırmak. [DLT] 3. Esirgememek. [KB]

turgurmak³, [tur-gur-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* Bir işi başkasının yardımı ile yapmak. [DS]

turgurmak⁴, [toy-gur-mak ? > tur-gur-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* Doyasıya içirmek. [DS]

turguzmak, [tur-guz-mak / tur-gur-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Ayağa kaldırmak. [Mühennâ]

turha, [? turha] {ağız} *sf.* Ekşi. [DS]

turhun, [? turhun] {ağız} *is.* Eski evlerde kapıyı kilitlemekte kullanılan ortası delik yuvarlak taş. ☞ **turhun taşı**, {ağız} *Turhun.* [DS]

turhunlamak, [turhun-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r]* [-l(u)-yor] Kapıyı açılmayacak biçimde iyice kapamak. [DS]

turı, [tur-ı] (*turı:*) {eT} *sf.* 1. Sert. [KB] 2. Tatsız. [KB] 3. Tadı kekre olan. [KB]

turıcı, [tur-mak > tur-ıcı] {eAT} *sf.* 1. Sürekli; devamlı; kalıcı. 2. Kalan; duran; bulunan. 3. Ayakta duran. 4. Bekleyen; gözetleyen; göz kulak olan. 5. Hareket etmeyen.

turıga, [turıga] {eT} *is.* Turga kuşu; bir tür serçe. [DLT]

turıgsak, [tur-mak > tur-ıg-sāk] (*turıgsa:k*) {eT} *sf.* → turguluk. [DLT]

turıg, [tur-ıg] {eT} *sf.* Duru; beyaz. [Gabain]

turık, [tur-ık طریق] {OsT} *is.* Maya; damızlık.

turımak, [tur-ı-mak طوریمق] {eAT} *gçsz. f. [-r]* Durup düşünmek; teemmül etmek.

turing, [İng. touring] *is.* Gezi.

turist, [Fr. touriste] *is.* 1. Bilmediği yerleri gezmek, görmek, tanımak, eğlenmek ve dinlenmek amacıyla geziye çıkan kimse; gezgin; gezmen; seyyah. 2. *argo.* Gece yatisına gelen konuk. ☞ **turist gibi**, 1. *Üzerinde soğuk ya da sıcağa karşı koruyacak giysi bulunmadan.* 2. *Hazırlıksız olarak.*

turistik, -ği [Fr. touristique] *sf.* 1. Turizmle ilgili; turiste hizmet eder nitelikte. 2. Turistlerin ilgisini çeken; görülmeğe değer. 3. Turistlerin gereksinmelerini karşılayan. 4. *mecaz.* Pahalı olan. ☞ **turistik mevki**, *Yolcu gemileri ile uçaklarda turistler için ayrılmış indirimli fiyat uygulanan bölüm.*

turizm, [Fr. tourisme] *is.* 1. Bir yerin doğal güzelliklerini görmek, tanımak, eğlenme ve dinlenmek için yapılan gezilerin tümü; seyahat. 2. Gezi ve yolculuklar düzenlemekle ilgili çalışma ve yöntemlerin tümü.

turizmci, [turizm-ci] *is.* Turizm işi ile uğraşan kimse.

turk, [tur-mak > tur-k] {eT} is. Bir cismin uzunluğu; boy; uzunluk. [DLT] [EUTS]

turkak, -ği [tur-ka-k ?] {ağız} is. Tokat. [DS]

turkarmak, [tur-mak > tur-kar-mak] {eT} gçl. f. [-ur] 1. Durdurmak; diktirmek; rekzetmek. [EUTS] 2. Meydana getirmek. [EUTS] 3. Tahrik etmek. [EUTS] 4. Boyunca yürütmek; uzunluğuna devam etmek. [Gabain]

turkaru, [Moğ. torkara / tu-r-mak (sürüp gitmek) > turk-ğar-ū] (turkaru:) {eT} sf. Aralıksız; sürekli; durmadan; daima; hep; durmadan; sürgit. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.]

turkinmak, [tur-mak > tur-uk-mak > tur(u)k-in-mak] {eT} döñsl. f. [-ur] Utanmak; sıkılmak; çekinmek. [DLT]

turklamak, [turk > turk-lā-mak / durk-lā-mak] (turkla-mak) {eT} gçl. f. [-r] Bir şeyin enini boyunu ölçmek. [DLT]

turkmak, [tur-(u)k-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] 1. Takılıp kalmak; durmak. 2. Konuşurken tutulmak; donup kalmak. [DS]

turku, [Moğ. torkan / torğān] {eT} is. İpek kumaş. [DLT]

turkuaz, [Türk > Fr. turcois / turquoise] is. → Türkuaz.

turkuğ, [turuk-mak > tur(u)k-uğ] {eT} is. Haya; utanma. [DLT] ☐ **turkuğ bolmak**, {eT} Utanır olmak. [DLT]

turkuğlanmak, [turk-uğ (utanma, çekinme) > turkuğ-la-n-mak] {eT} döñsl. f. [-ur] Utanmak; çekinmek. [DLT]

turkun¹, [tur-mak > tur-uk-mak > tur(u)k-un] {eT} sf. Durgun. [DLT]

turkun², [tur-kun] {ağız} is. Çoban köpeğinin boynuna takılan mahmuzlu demir halka. [DS]

turkunmak, [turuk-mak > tur(u)k-in-mak] {eT} döñsl. f. [-ur] Çekinmek; utanmak; duraklamak. [DLT]

turkurmak, [tur-mak > tur-kur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] 1. Durdurmak; diktirmek; rekzetmek. {OsT} (aynı) [EUTS] 2. Meydana getirmek. [EUTS] 3. Tahrik etmek. [EUTS] 4. Boyunca yürütmek; uzun devam etmek. [Gabain] 5. {eAT} {OsT} Kaldırmak; ayakta tutmak; dikmek.

turkuru, [turk (uzunluk) > turk-u-rū] (turkuru:) {eT} zf. (Gitmek için) uzunluğu yönünde; boyunca. [İKPÖy.]

turkutmak, [tur(u)k-ut-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] 1. Bir nesneyi bir yere kıstırmak; tutturmak; asmak. 2. (Kapı, pencere vb. için) kapatmak. [DS]

turkuvaz, [Türk > Fr. turcois / turquoise] is. → Türkuaz.

turla, [? turla] {ağız} is. Şalgam. [DS]

turlak, [tūr-mak > tur-lā-k] (turla:k) {eT} sf. 1. Zayıf. 2. (Hayvan için) arık. 3. (İnsan için) ihtiyarlıktan dolayı zayıflamış. [DLT]

turlama, [tur-la-ma] is. Turlamak eylemi.

turlamak¹, [tur-la-mak] gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor] 1. Tur atmak; dolaşmak; dönüp durmak. 2. gçl. f. Yufka yapmak için hamuru değişik biçimlerde katlayıp üzerinden oklava ile geçmek.

turlamak², [tur-u-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Çamaşırın sabununu gidermek; durulamak. [DS]

turluk, -ğu [tor-lug (perde)] {ağız} is. 1. Topak ev adı verilen çadırların kubbesini örten keçe. 2. Keçi ağılı. 3. Çadır. 4. Çubuk ve dallarla çevrilip üzerine çul veya keçe örtülerek yapılan küçük çadır. 5. Ağıl yanındaki küçük çoban evi. 6. Bostan ya da bahçe kulübesi. 7. Kulübe. [DS]

turma¹, [tur-mak > tur-mā] (turma:) {eT} is. 1. Durma; duruş. 2. Takdim; sunma; saygı duruşu. [Clauson] 3. {OsT} zf. Durmadan; sürekli.

turma², [tār-mak (dallanmak) > tar-mā / turmā] (turma:) {eT} {ağız} is. Turp. [DLT] [EUTS] [DS]

turma³, [Bul. tjrma] {ağız} is. Tutukevi. [DS]

turmak¹, [tur-mak] {eT} {eAT} yard. f. [-ur] (Bugünkü ek fiilin görevinde) sürüp gitmek; devam etmek; öyle olmak; bildirmek. [Bahşayış] [İKPÖy.] *kétip tur (gidiyor), kélip tür (geliyor), ol taş turur (o taştır), ol kuş turur (o kuştur), ol evde turur (o evdedir).*

turmak², [tur-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] 1. Kalmak; durmak; beklemek; mukim olmak; bulunmak. [DLT] [ETY] [İKPÖy.] [KB] [Bahşayış] [Üç İtigsizler] 2. Oturmak; kalmak; karar kılmak; eğlenmek. {eAT} (aynı) [İKPÖy.] 3. Hayatta olmak; yaşamak. {OsT} (aynı) [ETY] 4. {eAT} Sebat etmek. 5. {eAT} Vazgeçmek; geri durmak. 6. {eAT} {OsT} Bağlanmak; kendini vermek; mülazemet etmek. 7. {OsT} Çok yaşamak. 8. {eAT} Erişmek; yetişmek; ulaşmak. 9. Zayıflamak. [DLT] ☐ **turacak yir**, {eAT} Kalacak yer; durak.

turmak³, [tu-r-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] 1. Kalkmak; yükselmek. [DLT] [KB] 2. Ayağa kalkmak; doğrulmak; kıyam etmek. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DLT] [ETY] [DS] 3. Çıkmak. [DLT] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler] 4. Ayakta olmak; ayakta durmak. {eAT} {ağız} (aynı) [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler] [DS] 5. {OsT} Kurulmak; yapılmak. 6. {eAT} Bir işi yapmağa başlamak; teşebbüs etmek. 7. {eAT} Karşı durmak; karşı koymak. 8. {eAT} (Kıyamet için) meydana gelmek; kopmak. ☐ **tur tut oyunu**, {OsT} Daire içine giren ebeyi oyuncuların dışarı çıkarmaya, ebenin de dışarıdakilerden birini yakalayarak içeri çekmeye ve ebe yapmaya çalıştığı bir çocuk oyunu.

turmak⁴, [tūr-mek > tür-ü-mek / tur-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Toplanmak. [DLT]

turmalin, [Seylan d. toramalli > Fr. tourmaline] is. min. Romboedrik sistemde kristalleşen, flüor, demir, manganez, magnezyum, lityum ve alüminyum

borosilikattan ibaret, birleşimine göre kahverengi, sarı, pembe, siyah ve kırmızı renkle alan değerli taş.

turmuz, [tār-mak (*dallanmak*) > tar-maz / tur-muz] {eT} is. Bir çeşit hıyar. [DLT]

turna, [eT. turñā طورنه] (eT *turna*.) is. zool. Turnagiller familyasının örnek tipi, siyah, gri veya beyazımsı benekli, uzun bacaklı ve uzun boyunlu, çok geniş kanath, Güney Amerika dışında bütün Dünya'da yaygın olarak yaşayan büyük bir göçmen kuş, (*Grus grus*). {eT} (aynı) [Bahşayış] [Mühennâ] ☞ **turna alayı**, {OsT} *Turna dizisi; turna katarı*.|| **turna balığı**, zool. *Turna balığıgiller familyasından serin tatlı sularında yaşayan boyu bir buçuk metreyi, ağırlığı yirmi kilogramı bulan bir kemikli yırtıcı balık, (Esox lucius)*.|| **turna donuna girmek**, {eAT} *Turna kılığına bürünmek; turna biçimini almak*.|| **turna gözü**, {OsT} *Pek duru; pek saf*.|| **turna gözü gibi**, *Duru sarı*.|| **turna katarı**, *Arka arkaya ve teker teker dizilmiş olarak*.|| **turna kırığı**, 1. *Kırmızımsı gri*. 2. {OsT} *Siyahı beyazından fazla olan at donu*.|| **turna telli**, {OsT} *Turna saçlı*.|| **turnayı gözünden vurmak**, *Fırsatları iyi değerlendirerek çok önemli bir çıkar sağlamayı başarmak*.

turnaayağı, [turna+aya(k)-ı] is. bot. Dügün çiçeği.

turnacı, [turna-cı] is. 1. *Padişahla beraber ava çıkan, av köpekleri ile tazıları besleyen ve birkaç turna taşıyan saray görevlisi*. 2. {ağız} *Asker toplayan görevli*. [DS]

turnacıbaşı, [turna-cı+baş-ı] is. İmparatorluk döneminde, turnacıların komutanına verilen ad.

turnacı, [turna-çī] (*tunaçı*.) {eT} is. Turna avcısı. [Nevâî]

turnagagası, [turna+gaga-s-ı] is. bot. Turnagagasıgillerden, ayrı taç yapraklı, düzgün çiçekler açan çok yıllık otsu bitki, (*Geranium*).

turnagagasıgiller, [turna+gaga-s-ı-gil-ler] is. bot. Tek ya da şemsiye biçiminde toplu büyük çiçekler açan otsu ya da çalimsı bitkiler familyası, (*Geraniaceae*).

turnageçidi, [turna+geçi(t)-i] is. Baharda, turnaların geldiği sırada esen bir fırtına.

turnagiller, [turna-gil-ler] is. zool. Örnek türü turna olan, gagası, kanatları ve boynu uzun, kuyruğu kısa, yerde yuva yapan bataklık kuşu, (*Gruidae*).

turnagözü, [turna+göz-ü] is. Berrak ve parlak sarı.

turne, [Fr. tournée (*dolaşma*)] is. Şarkıcı ve tiyatro sanatçılarının bulunduğu yerden başka yerlerde bir dizi gösteri yapmak üzere çıktıkları gezi. ☞ **turneye çıkmak**, (*Sanatçılar için*) *bir dizi gösteri yapmak üzere geziye çıkmak*.

turnga, [turñā] (*turna*.) is. zool. Turna. [ETY]

turngya, [turñya] (*turnya*) is. Turna. [ETY]

turnike, [Fr. tourniquet (*dönme dolap*)] is. Düşey bir eksen etrafında dönen kollar arasından bir kerede

bir kişinin geçmesini mümkün kılacak giriş düzeneği.

turno, [İt. turno] (*tu'rno*) is. Tek dilli, bir tekerlekli makara.

turnusol, -lü [İt. tornare (*dönmek*) + sole (*güneş*) > Fr. tournesol (*güne bakan*)] is. kim. Kuzukulağından elde edilen bazik ortamda mavi, asitli ortamda kırmızıya dönen, çözelti durumunda ya da kâğıda emdirilerek renkli belirteç olarak kullanılan boyarmadde karışımı. ☞ **turnusol boyası**, *Asit ortamda kırmızıya, baz ortamda maviye dönüşen bitkisel boya*.|| **turnusol kâğıdı**, *Turnusol boyası emdirilmiş süzgeç kâğıdı*.

turnuva, [Fr. tournoi] is. spor. 1. *Karşılaşmalar dizisi*. 2. *Çeşitli spor dallarından pek çok takımı ya da yarışmacıyı aynı sürede bir araya getiren spor karşılaşmaları*. 3. *Dostluk karşılaşmaları*.

turnür, [Fr. tournure] is. Kabarık göstermek için jüp altına konulan esnek süngerimsi parça.

turp, [Far. turub / turb / turf] is. 1. *Turpgiller familyasından alt yaprakları yayvan ve genişçe, üst yaprakları tırtıklı, çanak yaprakları dik, dipteki ikisi kıvrık, taç yapraklar mor veya beyaz, meyvesi hardalsı, yabancılarında kökler kazık, bahçe tiplerinde ise yumru, kökleri yenen tarım bitkisi, (Raphanus sativus)*. {eT} (aynı) [Bahşayış] 2. *Bu bitkinin yenen etli yumru hâlindeki kökü*. ☞ **turp gibi**, *Sağlam*.|| **turp filizi**, *Turp rengi*.|| **turp otu**, 1. *bot. Yarım metre boyunda, beyaz, pembe ve sarı çiçekli, rozet yaprakları ve çiçek durumları haşlandıktan sonra salata olarak yenen bir yıllık otsu bitki; yabani hardal; hardal otu, (Raphanus raphanistrum)*. 2. *Yarım metre boyunda sarı çiçekli, genç dalları salata hâlinde yenilen bir yıllık otsu bitki, (Sinapis arvensis)*.|| **turp salatası**, *Turp yumrularının rendelenmesi ile yapılan salata*.

turpgiller, [turp-gil-ler] is. bot. Çiçeklerinde dört çanak yaprak, dört taç yaprak, ikisi küçük altı erkek organ bulunan, meyveleri dört parçaya ayrılarak açılan lahana, turp, şalgam. tere, kolza, hardal, şeb-boy vb. dört bin türü kapsayan familya, (*Cruciferae / Brassicaceae*).

turpı, [torp-ı / turp-ı] (*turpı*.) {eT} is. Dana. [EUTS]

turplamak, [turp-lā-mak] (*turpla:mak*) {eT} gçl. f. [-r] Örneğini yapmak; ölçümlemek. [DLT]

turpuna, [turp-u-n-a] {ağız} sf. (İnek için) ilk kez doğuran. [DS]

turra, [Ar. turra / turre طره] {OsT} is. 1. *Alna düşen saç buklesi; kâkül*. 2. *Kıvrık saç lülesi*. 3. *Kumaş kenarına geçirilen süs*.

turre, [Ar. turra / turre طره] {OsT} is. → turra.

turş, [Far. turş / türş ترش] {eT} {OsT} {ağız} sf. 1. *Ekşi*. [Bahşayış] [DS] 2. *Suratsız; aksi*. 3. *Güzel olmayan; çirkin*. [Bahşayış] 4. *Sert*. [Bahşayış] ☞ **turş yüz**,

- {eT} *Ekşi suratlı; sert ve aksi.* [Bahşayış] **turş** **kiraz**, {ağız} *Vişne.* [DS]
- turşaşirin**, [Far. turş > turşaşirin] {ağız} *sf.* Ekşimsi. [DS]
- turşı**, [Far. turş > turşī] {eT} {ağız} *is.* Turşu. [Bahşayış] [DS]
- turşî**, [Far. turş > turşī / türşī ترشی] {OsT} *sf.* 1. Ekşilik. 2. Turşu.
- turşu**¹, [Far. turş (ekşi) > turşī ترشی] {OsT} *is.* 1. Bazı sebze ve meyveleri tuzlu su ya da sirke ve tuzlu su karışımında bekleterek yapılan ekşi yiyecek. 2. *argo.* Çok sarhoş. **turşu aşı**, {ağız} *Ekşili dövme aşı.* [DS] || **turşu balığı**, *Turşusu kurulan balık türü.* || **turşu destisi**, {eAT} *Turşu küpü.* || **turşu gibi olmak**, *Çok yorulmak; yorgunluktan hâlsiz düşmek.* || **turşu kurmak**, *Turşuluk sebze ve meyveyi sirkeli ya da tuzlu su içine yatırmak.* || **turşu olmak**, 1. *(Yiyecek için) bozulmak; ekşimek.* 2. *mecaz.* *Güçsüz, bitkin düşmek.* || **turşusu çıkmak**, 1. *(Yiyecek) ekşimek; bozulmak.* 2. *(Kişi için) çok yorgun ve bitkin düşmek.* || (bir şeyin) **turşusunu kur!** *Harcanması, elden çıkarılması gereken bir şeyi kıyayanlara söylenen alaylı ayıplama sözü.* || **turşu suyu**, *Turşunun olması ile birlikte oluşan ekşimsi veya kekre su.* || **turşuya dönmek**, *Yorgunluktan ayakta duramayacak kadar bitkin düşmek.* || **turşu yapmak**, *Turşu kurmak.*
- turşu**², [turş-mak > tur(u)ş-ü / tuşü] (turşu:) {eT} *ünl.* Çüş! **tuşu tuşu**, {eT} *Eşeği durdurmak için söylenen söz.* [DLT]
- turşucu**, [turşu-cu] *is.* 1. Turşu yapan veya satan kimse. 2. Turşu satılan dükkân. **turşucu dükkânı**, *Turşu satılan dükkân.*
- turşuculuk**, -ğu [turşu-cu-luk] *is.* 1. Turşu yapma ve satma işi. 2. Turşu üretim teknik ve sanayii.
- turşulaşma**, [turşu-la-ş-ma] *is.* Turşulaşmak eylemi.
- turşulaşmak**, [turşu-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* 1. İyice ezilmek. 2. Ekşimek.
- turşuluk**, -ğu [turşu-luk] *sf.* 1. (Sebze ve meyve için) turşu yapmaya uygun. 2. Turşu yapımı için ayrılmış olan.
- turşumak**, [turş-u-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* Ekşimek. [DS]
- turt**, [? turt] {ağız} *is.* Çoban köpeklerine takılan bir tür dikenli halka. [DS]
- turta**¹, [Fr. tourte / Yun. tourta] *is.* Kesilip parçalanarak servis yapılmak üzere katmer ya da bisküvi hamuru üzerine peynir, meyve, vb. malzeme dōşenerek kalıpta pişirilen hamur işi yiyecek. {ağız} (aynı) [DS] **turta kalıbı**, *İçinde turta pişirilen yuvarlak metal kalıp.*
- turta**², [? turta] {ağız} *is.* Sarı yağ tortusu. [DS]
- turtar**, [turtar] {ağız} *is.* Tirtil. [DS]
- turturu**, [tur+tur-u ?] {ağız} *is.* Üveyik kuşu. [DS]
- turu**¹, [tur-uğ > tur-ı / tur-ü] (turu:) {eT} *sf.* Bütünü; hepsi; tamamı; yekûnu. [EUTS]
- turu**², [tur-u طرو] {eAT} {OsT} *sf.* 1. Duru; saf; temiz; berrak. {ağız} (aynı) [DS] 2. Durgun. 3. {ağız} Saydam. [DS]
- turuçı**, [tur-mak > tur-uçı] (turuçı:) {eT} *sf.* Durucu; durmayı iş edinen. [DLT]
- turudu**, [türedi ? > turudu] {ağız} *sf.* Sıkıntı ve yokluk görmemiş kimse. [DS]
- turug**¹, [tur-mak > tur-uğ] {eT} *is.* 1. Durulacak yer; durak. [EUTS] [KB] 2. Dağlarda sığınma yerleri. [DLT] 3. Sığınak; melce. [EUTS] 4. Otlak. [EUTS]
- turug**², [tur-uğ] {eT} *sf.* Temiz; duru; açık; şeffaf; beyaz; saf; berrak. [ARAT] [ETY] [EUTS] [Gabain]
- turugelmek**, [tur-u+gel-mek طوری کلمک] {eAT} {OsT} *gçsz. f. [-ür]* Ayağa kalkmak.
- turuglag**, [tur-uğ > *tur-uğ-lā-mak > tur-uğ-lā-ğ] (turugla:ğ) {eT} *is.* Durulacak yer; durulan yer. [DLT] [KB]
- turuglanmak**, [turug-la-n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Durgun saymak; argın saymak. [DLT]
- turuglı**, [turug-lı] (turuglı:) {eT} *sf.* Durmayı düşünen; durmayı tasarlayan. [DLT]
- turugluk**, [turug-luk] {eT} *is.* Zayıflık; cılızlık. [DLT]
- turugsak**, [turug-sā-mak > turug-sā-k] (turugsa:k) {eT} *sf.* Durmayı seven; durmak dileğinde olan. [DLT]
- turugsamak**, [turug > turug-sā-mak / durug-sā-mak] (turugsa:mak) {eT} *gçsz. f. [-r]* Durmak istemek. [DLT]
- turuk**, [durmak / turmak > dur-uk > -dirik / -dirik / -tirik / -tirik / -dürük / -duruk / -türük / -turuk] *yap. e. → -dirik.*
- turuk**¹, [tur-mak > tur-uk] {eT} *is.* 1. Konut; mesken. [ETY] 2. Durulacak yer. [ETY] **turuk otu**, {eT} *Dere otu, (Anethum graveolens).*
- turuk**², [tur-mak > tur-uk] {eT} *sf.* 1. Gelişmesi durmuş; zayıf. [KB] 2. Güçsüz. [DLT]
- turuk**³, [tur-mak > tur-uk] {eT} *is.* 1. Işık; aydınlık. [EUTS] 2. *sf.* (Su için) duru. [Clauson] **turuk süzük**, {eT} *Temiz; saf.* || **arık turuk süzük**, {eT} *Arı duru saf.*
- turuk**⁴, [Ar. fārik > fūrūk طروق] (turu:k) {OsT} *is.* 1. Yollar. 2. Tarikatlar. **turük-i aliye**, {OsT} *Yüce yollar; tarikatlar.* || **turük-i ihtilâtiye**, {OsT} *Erişim yolu.*
- turuk**⁵, -ğu [tuturak > turuk] {ağız} *is.* Yonga; talaş. [DS]
- turukalmak**, [tur-u+kal-mak طورقلمق] {eAT} {OsT} *gçsz. f. [-ur]* Dikilip kalmak.
- turuklamak**, [turuk-lā-mak] (turukla:mak) {eT} *gçl. f. [-r]* Durgunlaştırmak; zayıflatmak. [DLT]

turuklanmak, [turuk-la-n-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] Arık saymak.

turukluk, [turuk-luk] {eT} is. 1. Durgunluk. [DLT] 2. Cılızlık. [DLT]

turukmak, [tur-uk-mak طورقمق] {eT} gçsz. f. [-ar] 1. Durmak; karar kılmak; {eAT} (aynı). [DLT] 2. Toplanmak. [DLT] 3. {eAT} {OsT} Duraklamak.

turukturmak, [tur-uk-tur-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] Suyu dinlendirerek bulanıklığını gidermek; durultmak. [DS]

turuldurmak, [turul-dur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Süzemek; berraklaştırmak; saflaştırmak. [EUTS]

turulmak, [tur-ul-mak طرولمق] {eT} döñşl. f. [-ur] 1. Durulmak; süzülme; berraklaşmak; saydamlaşmak. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [EUTS] [Gabain] [DS] 2. Usanmak; bıkmak. [DLT]

turulturmak, [tur-ul-mak > tur-ul-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] → turuldurmak.

turuluk, [turu-luk طوری لق] {OsT} is. Duruluk; berraklık; saflık; safiyet.

turum¹, [tur-mak > tur-um] {eT} is. 1. Ayakta durma eylemi. 2. Durum. [EUTS] [DLT] 3. Birinin boyu kadar olan uzunluk. [DLT] ☞ **turum ara**, 1. *Derhal; behemehal*. [EUTS] 2. *Esnasında; bu arada*. [EUTS] [Gabain]|| **turum yeri**, {OsT} *Durak yeri; tevekkuf mahalli*.

turum², [tur-u-m / tor-u-m] {eT} is. Anası yeni gebe kalmış deve yavrusu. [Mühennâ]

turumlamak, [turum-lâ-mak] (turumla:mak) {eT} gçl. f. [-r] (Suyun derinliği için) insan boyu ile ölçmek. [DLT]

turumsunımak, [turum-sın-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] Kalkar görünmek. [DLT]

turumtay, [Moğ. turimtay تورمطای] {eT} {OsT} is. Yırtıcı bir kuş; bozdoğan, (*Falco columbarius aesalon*). [DLT]

turun, [? turun] {ağız} is. İkinci. [DS]

turunc, [Far. turunc ترنج] {eT} {OsT} is. → turunç. [Bahşayış]

turuncu, [Far. turuncī ترنجی] {OsT} is. 1. Kızıl sarı; portakal rengi. 2. Güneş ışığı tayfında sarı ile kırmızı arasında yer alan renk. 3. sf. Kızıl sarı renkte olan.

turunculaşma, [turuncu-la-ş-ma] is. Turunculaşmak eylemi ve rengi.

turunculaşmak, [turuncu-la-ş-mak] döñşl. f. [-ur] Turuncu bir renk almak; sarı kırmızı rengine bürünmek.

turunç, -cu [Far. turunc] is. 1. bot. Turunçgillerden, yaz kış yapraklarını dökmeyen, Akdeniz ülkelerinde yetiştirilen bir ağaç, (*Citrus aurantium*). 2. Bu ağacın sarı kırmızı renkli, kabuğu acı, içi ekşi

meyvesi. ☞ **turunç heybesi**, {ağız} folk. *Nurdağı Yörüklerine ait bir heybe çeşidi*. [DS]|| **turunç kilimi**, {ağız} *Nurdağı Yörüklerine ait bir tür kilim*. [DS]

turunçgiller, [turunç-gil-ler] is. bot. Sedefotugillerin turunç, portakal, mandalina, altıntop, limon gibi meyve ağaçlarını içeren alt familya; narenciye, (*Rutaceae*).

turundurmak, [tur-un-dur-mak طندرمدق] {eAT} gçl. f. [-ur] Durmasına fırsat ve zaman tanımak.

turungaya, [turñaya] (turñaya) {eT} is. Turna. [Gabain]

turunmak¹, [tūr-mak > tur-un-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] Durup direnmek; direktmek; dayatmak; dayanmak. [DLT]

turunmak², [tur-mak > tur-un-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] Arıklaşmak; durgunlaşmak; zayıflamak. [DLT]

turur, [tur-mak > tur-ur] {eT} ek fiil. -dir. [DLT]

tururıcı, [turur-ıcı] {eAT} sf. Yerine getiren; ifa eden.

tururınılmak, [turur-ın-ıl-mak] {eAT} edil. f. [-ur] Durdurulmak.

tururınılmış, [turur-ın-ıl-mış] {eAT} sf. Durdurulmuş.

tururmak, [tur-ur-mak طوررمق] gçl. f. [-ur] 1. {eAT} Hareketine engel olmak; durdurmak. 2. {eAT} Ayakta durdurmak; sabit kılmak; dikmek; tespit etmek; koymak. 3. Bir hizmete memur etmek. 4. Yerine getirmek; ifa etmek; dosdoğru yapmak. 5. (Yön, yüz için) doğrultmak; çevirmek. 6. Kaldırmak; diriltmek. 7. (Namaz için) kıldırmak.

turuş¹, [tur-mak > tur-uş طرش] {eT} is. 1. Duruş; vaziyet; tavır; tutum. [Clauşon] 2. Kavga; çekişme. [EUTS] ☞ **turuş vermek**, {OsT} *Karşı koymak; direnmek*.

turuş², [Far. turuş ترش] {OsT} sf. Ekşi.

turuş³, [Fan. turunc] {ağız} is. Turunç. [DS]

turuşçu, [turuş-çu] {eT} is. 1. Savaşçı. [EUTS] 2. Davacı. [EUTS]

turuşgan, [turuş-ğân] (turuşga:n) {eT} sf. Daima karşı koyan. [DLT]

turuşluğ, [turuş-luğ] {eT} sf. Müdafaa edilen; savunulan. [EUTS]

turuşmak, [tur-uş-mak (yüzleşmek) > dur-uş-mak طورشمق] {eT} {eAT} {OsT} {ağız} döñşl. f. [-ur] 1. Karşı karşıya gelmek; çarpışmak; savaşmak; karşı çıkmak; direnmek. [DLT] [EUTS] 2. Savunmak. 3. Uğraşmak. [DS]

turutmak, [tur-ut-mak طرودمق] {OsT} gçl. f. [-ur] Durdurmak; kaim kılmak.

turuturmak, [tur-u+tur-mak طرودمق] {eAT} gçsz. f. [-ur] Durmakta devam etmek; durmayı sürdürmek.

turuvarmak, [tur-u+var-mak طورو وارمق] {OsT} gçsz. f. [-ur] **1.** Birdenbire kalkıp gitmek; kendini ileri atmak. **2.** {eAT} Boşa gitmek.

turuyaya, [tur-ña / turuyaya] {eT} is. zool. Turna kuşu. [ETY]

turvan, [? turvan توروان] {eAT} is. Yoğurt çalkamaya mahsus küp.

turvanda, [Far. ter-vende => turvanda طرونده / ترونده] {eT} {eAT} {OsT} is. **1.** Bir ağacın veya bitkinin verdiği yılın ilk meyvesi; nevbâr. **2.** Erken çıkan yemiş. [Bahşayış]

turya, [Sansk. turya] {eT} is. Dörtte bir; çeyrek. [EUTS]

tus¹, [tus / tos / tös / tus (yans.)] is. Yavaşça seslenmeyi, tıslamayı anlatan kök. [Zülfikar] *tus+bağa, tus-ur-da-mak*

tus², [tus / tos] {eT} is. Sürtünme ve fıslama sesi. ☞ **tus tus**, *Keçe ve elbise gibi yumuşak her şeye vurma* çıkan ses. [DLT]

tusaklamak, [tut-sa-k-la-mak ?] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] İşinden alıkoymak. [DS]

tusba¹, [tosbağa] {ağız} is. Kaplumbağa. [DS]

tusba², [toş+baş-ı / tusba] {eT} is. → toş.

tusbağa, [tos+bağa] {ağız} is. Kaplumbağa. [DS]

tusdah, [? tusdah] {ağız} sf. Tutuklu. [DS]

tusen, [Far. tūsen توسن] (tu:sen) {OsT} sf. (At için) sert başlı; harın.

tusk, [? tusk] {ağız} is. Kuluçka. ☞ **tuska vurmak**, {ağız} *Tavuğu kuluçkaya yatırmak*. [DS]

tuslak, -ğ[ı] [tos-la-k / tuslak] {ağız} is. (Yüz için) etli. [DS]

tusmak¹, [tus-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] Yararlı olmak. [KB]

tusmak², [tus-mak] {ağız} gçsz. f. [-ar] **1.** Gizlenmek; saklanmak; kabuğuna çekilmek. **2.** Anlamak; sezme. [DS]

tusnak, -ğ[ı] [tut-sak] {ağız} is. Tutsak. [DS]

tuspa, [? tuspa] {ağız} is. Sahan. [DS]

tussak, -ğ[ı] [tut-sak / tussak] {ağız} is. Tutsak. [DS]

tustalmak, [tusta-l-mak ?] {ağız} dönşl. f. [-ır] Hava-sızlıktan soluk alamamak; bunalmak. [DS]

tusu, [Moğ. tusa => tusu / tuzu] {eT} is. Fayda; semere; kazanç; yarar; çıkar; kâr; yararlılık; menfaat; şifa. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Mühennâ] ☞ **tusu bolmak**, {eT} *Yaramak; fayda vermek*. [ARAT] [DLT]

tusug, [Moğ. tusa => tusug] {eT} is. Yarar; fayda; menfaat. [KB]

tusugh, [tusug-lî] (tusughlî) {eT} sf. Kabiliyetli; yetenek sahibi; istidatlı. [KB]

tusuglug, [tus-mak > *tusug > tusug-lüğ] {eT} sf. Yararlı; kârlı; çıkarlı. [KB]

tusukmak, [tusu-k-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] İyi gelmek; yararı olmak; yaraşmak. [ARAT] [DLT]

tusulmak, [tus-mak > tus-ul-mak] {eT} edil. f. [-ur] **1.** Fayda vermek; yaramak; fayda etmek. [ARAT] [DLT] [Gabain] [KB] [Mühennâ] **2.** dönşl. f. Faydalanmak; yararlanmak. [EUTS]

tusulug, [tusu-lug] {eT} sf. Faydalı; yararlı. [EUTS]

tusurmak, [tos-ur-mak / tus-ur-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] Kendi kendine söylenmek. [DS]

tuş¹, [tū-mak (kapamak) > tū-ş طوش] (tu:ş) {eT} sf. **1.** Denk; eşit; ögür; benzer; uygun; yaşıt. {ağız} (aynı) [DLT] [Gabain] [KB] [DS] **2.** Rastlayan. [Gabain] **3.** is. Eş; arkadaş; yoldaş. {ağız} (aynı) [EUTS] [KB] [DS] **4.** Uygunluk; denklik. [Gabain] **5.** Zaman; vakit. [EUTS] [Gabain] **6.** Keyfiyet. [EUTS] **7.** Tesadüf. [EUTS] **8.** Karşı; bir şeyin karşı; karşı taraf. [DLT] **9.** {eAT} {OsT} Yön; cihet; yol. **10.** {ağız} Hedef. [DS] ☞ **tuşa gelmek**, {eAT} *1. Hemen gelivermek; birdenbire gelmek. 2. Rastlayıvermek; karşılaşıvermek.* || **tuş etmek**, *1. {eAT} Rast getirmek; karşı karşıya getirmek. 2. {OsT} İş birine bırakmak; havale etmek.* || **tuş eylemek**, {eAT} → tuş etmek. || **tuş gelmek**, {eAT} {OsT} *Rast gelmek; tesadüf etmek.* || **tuş kılmak**, {eT} *1. Kavuşmak; inmek.* [DLT] *2. {eAT} {OsT} Rast getirmek; karşı karşıya getirmek.* || **tuş olmak**, {eT} *1. Rast gelmek; rastlamak; karşılaşmak.* {ağız} (aynı) [DS] *2. {eAT} Yönelmek. 3. {eAT} Rast gelmek; isabet etmek; karşılaşmak.* || **tuş tuşa**, {eAT} {OsT} *Taraf taraf.* || **tuş tutmak**, {OsT} *Bir tarafa yönelmek.* || **tuşuna çıkmak**, {eAT} *Karşısına çıkmak.*

tuş², [tū-mak > tū-ş طوش] (tu:ş) {eT} is. **1.** Kemer kayışları ucuna veya başa takılan altın veya gümüş toka; kemer tokası; kemerin bağlantı yeri. [DLT] [İKPÖy.] [KB] **2.** {OsT} Ayak bağı; köstek; bağ.

tuş³, [Fr. toche] is. **1.** Bir alette, herhangi bir mekanizmayı harekete geçirmek için parmakla basılan küçük düğme. **2.** müz. Klavyeli çalgılarda, parmakların bastırılması ile inip kalkan ve ses veren öğeleri harekete geçiren itme dili. **3.** Bilardoda, karşıdan gelen topların çarpışması. **4.** spor. Eskrimde, eldeki silahla rakibe dürtme ve bu şekilde alınan sayı. **5.** spor. Güreşte, üç saniye süre ile rakibin her iki omzunu birden minderde tutma suretiyle kazanılan galibiyet. **6.** Yağlıboya ressamlığında fırçanın tuvale sürülme biçimi. ☞ **tuşa gelmek**, *1. (Güreşte) sırt üstü gelerek yenilmek. 2. mecaz. Yenilmek; mağlup olmak.* || **tuşa getirmek**, *1. (Güreşte) rakibini sırt üstü getirerek yenmek. 2. mecaz. Yenmek; mağlup etmek.* || **tuş olmak**, *Güreşte, sırt üstü gelerek yenilmek.*

tuş⁴, [tuş] {ağız} is. Tutsak; kul. [DS]

tuşag, [tuşā-mak > tuşā-ğ] (tuşa:ğ){eT} is. Köstek; at ayağına vurulan bukağı. [DLT] [KB]

tuşaglıg, [tuşāğ > tuşāğ-lıg] {eT} sf. Köstekli; tuşaklı. [KB]

tuşagu, [tuşā-mak > tuşā-gū] (*tuşa:ğu:*) {eT} is. Köstek. [DLT]

tuşak, [tuşā-ğ > tuşa-k طوشاق] {eAT} {OsT} is. 1. Ayak bağı; köstek. 2. {ağız} Hayvanın sakıncalı yerlere gitmemesi için ön ayaklarına bağlanan ip. [DS] ☞ **tuşağını kesmek**, {ağız} Çocuğun dayısı tarafından, yeni yürümeye başladığında, düşmemesi inancıyla iki ayağına bağlanan ipi kesmek. [DS]

tuşaklamak, [tuşak-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Hayvanın, sakıncalı yerlere gitmemesi için ön ayaklarını bir karış aralık kalacak kadar iple bağlamak. [DS]

tuşalmak, [tuşā-mak > tuşā-l-mak] (*tuşa:l-mak*) {eT} edil. f. [-ur] Dolaşmak; kösteklenmek. [DLT]

tuşamak, [tüş > tuş-ā-mak] (*tuşa:mak*) {eT} gçl. f. [-r] (At vb. için) bukağı vurmak; kösteklemek. [KB]

tuşanmak, [tuşā-mak > tuşa-n-mak طوشنمق] {eT} {eAT} dönşl. f. [-ur] Ayağına ip dolaşmak; bağlanmak; kösteklenmek. [DLT]

tuşba¹, [? tuşba] {ağız} is. Çürümüş, ezilmiş meyve. [DS]

tuşba², [? tuşba] {ağız} sf. (Kişi için) çok şişman. [DS]

tuşdan, [Far. tūşe-dān توشدان] (*tu:şda:n*) {OsT} is. Azık torbası.

tuşe¹, [Far. tūşe توشه] (*tu:şe*) {OsT} is. Ölmeyecek kadar yenen yiyecek; azık. ☞ **tūşe-dān**, {OsT} → tuşdan. || **tūşe-i rāh**, {OsT} Yol yiyeceği; azık.

tuşe², [Fr. toucher] is. müz. 1. Tuşlara parmakla yapılan vuruş; dokunuş. 2. tp. Eldiven takılmış bir parmağı herhangi bir beden boşluğuna sokmak suretiyle yapılan muayene.

tuşek, -ği [döşek / tuş-ek ?] {ağız} is. Değirmen taşını kaldırıp indirmeye yarayan taşın altındaki kaldıraç. [DS]

tuşgurmak, [tuş-mak > tuş-ğur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Kavuşturmak. [DLT]

tuşgutlanmak, [tuşgut-la-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Çırac, çömez sahibi olmak. [DLT]

tuşıkamak, [tüş > tuş-ik-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Rastlamak; uğramak; düçar olmak; düşmek. [KB]

tuşik¹, -ği [? tuşik] {ağız} is. Avurt. [DS]

tuşik², -ği [? tuşik] {ağız} sf. Yumuşak; tombul. [DS]

tuşkun, [? tuşkun] {ağız} is. Karların savrulduğu esintili hava. [DS]

tuşkurmak, [toş-mak > toş-kur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] → toşkurmak. [EUTS]

tuşlama, [tuş-la-ma] is. Tuşlamak eylemi; tuşa getirme.

tuşlamak, [tüş > tuş-lā-mak] (*tuşla:mak*) {eT} gçsz. f. [-r] 1. Hizasına; karşısına durmak. [DLT] 2. {ağız} Öne çıkmak; karşılamak; göğüslemek. [DS]

tuşlamak, [tuş-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] 1.

Parmak uçları ile tuşa basarak gerekli mekanizmayı harekete geçirmek. 2. spor. Eskrimde, rakibe kılıçla dokunarak sayı almak. 3. spor. Güreşte, rakibinin iki omuzlarını da yere getirmek suretiyle yenmek.

tuşlanmak, [tüş > tuş-la-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] 1. Yönelmek; karşılaşmak. [DLT] 2. Duçar olmak.

tuşlatmak, [tüş > tuş-la-t-mak] {eT} Karşısına gelecek şekilde durdurmak. [DLT]

tuşlu, [tüş-lū طوشلو] {eAT} sf. Karşı karşıya gelen; tesadüf edilen. ☞ **tuşlu tuşuna**, {eAT} 1. Rast gelen tarafa. 2. Beğendiği yöne.

tuşmak, [tu-mak (kapamak) > tu-ş-mak] gçsz. f. [-ar] 1. {eT} {ağız} Rast gelmek; rastlamak karşılaşmak. [ARAT] [DLT] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] 2. Yakalanmak; tutulmak; düçar olmak. [KB] 3. Kavuşmak; yetişmek. [DLT] [KB]

tuşman, [Far. düşmān => tuşman طushman] {eAT} is. Düşman. ☞ **tuşman tutmak**, {eAT} Düşman saymak.

tuşnamak, [tuş-(u)n-ā-mak] (*tuşuna:mak*) {eT} dönşl. f. [-r] Karşılaşmak; harekete geçmek. [DLT]

tuşulmak, [tuş-mak > tuş-ul-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Rast gelmek. [ETY]

tuşumak, [tuşu-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] Kurumaya yüz tutmak. [DS]

tuşurmak, [tuş-mak > tuş-ur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] 1. Karşılaştırmak; rast getirmek. 2. Kavuşturmak. [DLT] [KB]

tuşurlamak, [tuşur-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Yumruklamak. [DS]

tuşuşmak, [tuş-mak > tuş-uş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Karşılaşmak; kavuşmak; rast gelmek. Buluşmak. [ARAT] [EUTS]

tut¹, [tut / tat] {eT} is. → tat³. [DLT]

tut², [Far. tūt توت] (*tu:t*) {eT} {OsT} {ağız} is. bot. Dut. [Bahşayış] [DS] ☞ **tüt-i şevkî**, {OsT} bot. Böğürtlen.

tuta¹, [tut-a طوته] is. 1. Tehlike. 2. {OsT} Hastalık nöbeti; sara.

tuta², [tut-a طوته] {eAT} ünl. 1. Tutsan a! 2. is. {ağız} Meyveleri elle toplama. [DS]

tuta³, [? tuta] {ağız} is. Kara dut. [DS]

tutabilirlik, -ği [tut-a+bil-ir-lik] is. fiz. Bir maddenin bir şeyi yüzeyde tutabilme yeteneği.

tutacak, -ği [tut-acak] is. 1. Sıcak kapları tutmakta kullanılan kalın, ısı geçirmez eldiven ya da birbirine iple bağlı iki bez parçasından oluşan mutfak gereci; tutaç; tutak. 2. {ağız} Bir tür maşa. [DS]

tutaç, -cı [tut-aç] is. 1. Tutacak. {ağız} (aynı) [DS] 2. Laboratuar maşası.

tutağaç, -cı [tut-ağaç] {ağız} is. Tutacak. [DS]

tutağan, [tut-ağan طوتغان] {eAT} {OsT} sf. 1. İyice tutan; sıkıca tutan. 2. Çok tutan.

tutaj, [ʔ tutaj] {ağız} is. Genç kız. [DS]

tutak¹, -ğ[ı] [tut-ak طوق] is. 1. Bir eşyayı tutmak, kaldırmak için özel olarak yapılmış tutma yeri; sap; kulp. {ağız} (aynı) [DS] 2. {eAT} {OsT} {ağız} Sabanın elle tutulacak yeri. [DS] 3. Maşanın, kerpeten, makas vb. eşyaların kollarından her biri. 4. Tutacak. 5. Rehine; tutsak. 6. {ağız} İskambilde, karşısındaki nin elindekini aldırın aynı cins oyun kâğıdı. [DS]

tutak², [töt-ak / tut-ak طوطق] {eT} {eAT} {OsT} is. Dudak. [Mühennâ]

tutak³, -ğ[ı] [tut-ak] {ağız} sf. Cimri. [DS]

tutak⁴, -ğ[ı] [tut-ak] {ağız} is. Tandırın hava deliği tükacı. [DS]

tutak⁵, -ğ[ı] [tut-ak] {ağız} is. 1. Önlük. 2. El bezi. 3. Bulaşık bezi. [DS]

tutak⁶, -ğ[ı] [tut-ak] {ağız} is. Sara hastalığı. [DS] ☞ **tutak bal**, {ağız} Ağılı bal; deli bal. [DS]

tutak⁷, -ğ[ı] [tut-ak] {ağız} is. Rehin; tutu. [DS]

tutak⁸, -ğ[ı] [tut-ak] {ağız} is. Saç örgülerinin uçlarındaki bağlar. [DS]

tutaklamak, [tutak-la-mak] {eT} gçsz. f. [-r] 1. Birine veya bir yere sıkı sıkıya bağlanma. 2. Bir işe girmek için önceden ücretsiz olarak işe başlamak. [Mühennâ]

tutalak¹, -ğ[ı] [tut-a-lak] {ağız} is. Bir kimsede zaman zaman görülen terslik veya huysuzluk. [DS]

tutalak², -ğ[ı] [tut-a-la-k] {ağız} is. Uçurumlu yollarındaki dönemeçler. [DS]

tutalga¹, [tut-al-ğa طوتالغ] {OsT} {ağız} is. Hastalık nöbeti; sara nöbeti. [DS]

tutalga², [tut-al-ga] {ağız} is. Sözde sebep; bahane. [DS]

tutalık, -ğ[ı] [tut-a-lık] {ağız} is. Sara hastalığı. [DS]

tutam¹, [tut-am طوطام] is. 1. Deste; demet. {eT} {OsT} (aynı) [KB] 2. Birbirine çok yakın, bir elle hepsi de yakalanabilecek durumda bulunan bitki ya da filiz topluluğu. 3. Bankacılıkta, borsadan pay alabilmek için gerekli olan en az şirket sermayesi; hisse, lot. 4. sf. (Sayı sıfatı ile birlikte) baş parmakla diğer parmakların uçlarından degecek biçimde birleştirildiği anda avuç içinin alabileceği miktarda olan. 5. Çok az; azıcık. ☞ **tutam tutam**, El içi ile tutulabilecek miktarda olan şeylerden pek çoğu bir arada; demet demet. || **tutam yeri**, {OsT} Kabza; tutamak.

tutam², [tut-am] {ağız} is. Belge. [DS]

tutam³, [tut-am] {ağız} is. Durum. [DS]

tutamaç, -cı [tut-a-maç] {ağız} is. Bir şeyin tutmaya, çekmeye yarayan parçası; tutamak; kulp. [DS]

tutamak¹, -ğ[ı] [tut-a-mak طوتماق] is. 1. Bir şeyi tutmaya, çekmeye, kaldırmaya yarayan parçası; kulp; tutamaç; kabza. {OsT} {ağız} (aynı) [DS] 2. Bir balık oltasında kamışın ucundaki topuz kısmı. 3. spor.

Dağcıların tırmanma ya da iniş sırasında destek aldıkları az ya da çok doğal çıkıntı. 4. spor. Jimnastikçilerin hareketleri sırasında elleriyle tuttukları yatay çubuk parçaları. 5. mecaz. Bir görüşü savunurken kullanılabilecek dayanak; delil; beyyine; ip ucu. {ağız} (aynı) [DS] 6. mecaz. Tutunacak, dayanacak güvencelik şey. 7. {ağız} Sebep; bahane. [DS] 8. {ağız} Tutacak. [DS]

tutamak², [tot-ā-mak] (tuta:mak) {eT} gçl. f. [-r] → totamak. [EUTS]

tutamak³, [tut-a-mak] {ağız} is. Kilit. [DS]

tutamak⁴, [tut-a-mak] {ağız} is. İş gücü; meslek. [DS]

tutamak⁵, [tut-a-mak] {ağız} is. Kolayca tutuşan, ince, kuru dal. [DS]

tutamak⁶, [tut-a-mak] {ağız} is. Bir kimseye ait top rak parçası. [DS]

tutamaklı, [tutamak-lı] {ağız} sf. 1. Eli işe yatkın; becerikli. 2. Tutumlu. 3. Temiz. [DS]

tutamaksız, [tut-a-mak-sız] sf. 1. Tutamağı olmayan. 2. {ağız} Eli işe yatkın olmayan. [DS]

tutamık, -ğ[ı] [tut-a-mık] {ağız} is. Yardımcı. [DS]

tutamlama, [tut-am-la-ma] is. Tutamlamak eylemi.

tutamlamak, [tut-am-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Tutamla almak. 2. Bir şeyi, baş parmağı ile diğer parmakları birbirine kavuşacak biçimde el içine alarak tutmak.

tutamlık, [tut-am-lık] sf. (Belirtilen miktarda) tutam gelecek kadar olan.

tutanak¹, -ğ[ı] [tut-anak] is. 1. Bir toplantıda konuşulanların yazıya aktarılarak tespitini sağlayan belge; zabıt ceridesi. 2. Herhangi bir olayı ya da durumu açıklar nitelikte düzenlenen ve ilgili kişilerin imzasını taşıyan belge; zabıt, (1945). 3. {ağız} Kanıt; delil. [DS] 4. {ağız} Sebep. [DS]

tutanak², -ğ[ı] [tut-anak] {ağız} is. Rehin. [DS]

tutanak³, -ğ[ı] [tut-anak] {ağız} is. 1. Yardımcı. 2. Yaptırma gücü; yaptırım. [DS]

tutanka, [ʔ tutanka] {ağız} is. İbrik kulpu. [DS]

tutar¹, [tut-ar طوتار] {eAT} {ağız} is. Hastalık nöbeti; sara nöbeti. [DS]

tutar², [tut-ar] is. 1. Nicelik bakımından bir şeyin bütünü. 2. Birden çok ürün alışverişi veya hizmetle ilgili parasal değer toplamı; meblağ. {ağız} (aynı) [DS] 3. dbl. Bir dilsel bildirinin ya da birimin gerçekleştirilmesi için gerekli enerji ya da nicelik olarak kapladığı alan. 4. {OsT} Tutarak. ☞ **tutarı tutamak**, *Tutarağı tutmak*.

tutar³, [tut-ar] {ağız} is. Dayanak. [DS]

tutar⁴, [tut-ar] {ağız} is. Arapça kelimelerde bir harfin önceki harfle birlikte okunacağını belirten işaret; cezim. [DS]

tutarak, [tut-ar-ak طوتاراق] {eAT} is. 1. Ruh hastalığı nöbeti. 2. Sara. 3. {ağız} Direnme; inat. [DS] ☞ tu-

- taragı tutmak**, *Zaman zaman sinirliliği ya da huy-suzluğu depreşerek olmadık işler yapmak.*
- tutarca**, [tutar-ca] {ağız} is. Karın ağrısı. [DS]
- tutarga¹**, [tut-ar-ga] {ağız} is. Sinir hastalıkları nöbeti. [DS]
- tutarga²**, [tut-ar-ga] {ağız} is. **1.** Yol; yöntem. **2.** Sebep. **3.** Elverişli durum. **4.** Düzenli ve kararlı durum. [DS]
- tutarga³**, [tut-ar-ga] {ağız} is. Pay. [DS]
- tutarık**, [tut-ar-ık طوتارق] {eAT} {ağız} is. Hastalık nöbeti; sara nöbeti. [DS]
- tutarıklı**, [tutarık-lı] {ağız} sf. Saralı. [DS]
- tutarlı**, [tut-ar-lı] sf. **1.** Bölümleri arasında mantıklı bir uyum ve bağlantı bulunan; aralarında çelişme bulunmayan; her yönden bağdaşmış; insicamlı, (1942). **2.** (Kişi için) davranış, düşünce ve sözleri arasında sürekli olarak mantıklı bir bağlantı ve uyum bulunan; dengeli. **3.** zf. Mantıklı bir bağlantı bulunacak biçimde; dengeli olarak.
- tutarlık**, -ğ[ı] [tut-ar-lık] is. Ögeleri ve bölümleri arasında mantıklı bir bağ bulunma; birbirini tutma hâli; uyuşma durumu; bağdaşım; uygunluk; düzgünlük; insicam.
- tutarlılık**, -ğ[ı] [tut-ar-lı-lık] is. **1.** Tutarlı olma durumu. **2.** Bir düşünce, konuşma, kuram vb.nin kendi iç mantığı; çelişmezlik. **3.** psikol. Kişinin tutum ve davranışları arasında çelişme bulunmaması durumu.
- tutarsız**, [tut-ar-sız] sf. **1.** Tutarı olmayan; tutarlı olmayan; insicamsız. **2.** Birlikten, bütünlükten yoksun olan; insicamsız, (1942). **3.** Birbiri ile bağlantılı ögeleri arasında bir uyum ve bütünlük bulunmayan; uyumluluk göstermeyen. **4.** Mantıksal bir düzen içinde gelişmeyen. **5.** (Kişi için) davranış, söz ve düşünceleri arasında çelişki bulunan.
- tutarsızlık**, -ğ[ı] [tut-ar-sız-lık] is. Tutarsız olma durumu; çelişme durumu; mantığa uymayan; insicamsızlık.
- tutaş¹**, [tut-aş ططاش] is. **1.** {eAT} Tesadüf; karşılaşma. **2.** {ağız} sf. Bitişik; aralıksız. [DS] ☞ **tutaş etmek**, {eAT} Karşılaştırmak; tesadüf etmelerini sağlamak. || **tutaş eylemek**, {eAT} → tutaş etmek. || **tutaş olmak**, {eAT} **1.** Rastlamak; karşılaşmak. **2.** Yaklaşmak.
- tutaş²**, [tutaş] {ağız} is. Henüz evlenmemiş kız. [DS]
- tutaşı**, [tutuş-mak > tutuş-ı / tutaş-ı] (tutaşı:) {eT} is. **1.** Yakın; komşu. **2.** zf. Her zaman; daima; muttasıl. [DLT] [KB]
- tutaşmak**, [tut-a-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Karşılıklı olarak bağlanmak; birbirine bağlanmak. [Mühennâ]
- tutaya**, [eT. tutayağ] {ağız} is. Elle meyve toplama. [DS]
- tutayağ**, [tutayağ] {eT} is. Zaptetme. [EUTS]
- tutayak**, [tutayak / tutyak] {eT} is. **1.** Tutunma; sağlam bağlanmış olma. [Gabain] **2.** Zaptetme. [EUTS]
- tutçak**, -ğ[ı] [tut-cak] {ağız} is. **1.** Bir tür maşa. **2.** Tutacak. [DS]
- tutça**, [tut-ça] {ağız} sf. (Nesne için) çok değerli. [DS]
- tutçı**, [tutuş-mak > tutaş-ı / tutç[ı]] (tutç[ı]:) {eT} zf. Durmadan; arkası kesilmeden; daima; mütemadiyen; her vakit; her zaman; muttasıl. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB]
- tuten**, [düden / tuten] {ağız} is. Çağlayan. [DS]
- tutgak¹**, [tut-mak > tut-ğāk / tutak] (tutğā:k) {eT} is. Geceleyin düşmanın gözcülerini ve ileri karakollarını yakalamak için çıkarılan atlı bölük; öncü. [DLT] [KB]
- tutgak²**, [tut-mak > tut-ğāk] (tutğā:k) {eT} is. **1.** İnilti; nale; feryat. [EUTS] **2.** Sara nöbeti.
- tutgan**, [tut-mak > tut-ğān] (tutğā:n) {eT} sf. Daima tutan. [DLT]
- tutgetir**, [tut+get-ir] {ağız} is. Maşa. [DS]
- tutgu**, [tut-ğū] (tutğū:) sf. **1.** {eT} Tutacak. **2.** {ağız} Mahkeme kararını gösterir belge; ilam. [DS]
- tutguç**, [tut-mak > tut-ğūç] (tutğū:ç) {eT} is. Kahvaltı; bir parça yemek. [DLT]
- tutguç[ı]**, [tut-mak > tut-ğūç[ı]] (tutğūç[ı]:) {eT} sf. Tutucu. [DLT]
- tutguluk**, [tut-ğuluk] {eT} sf. Tutma hakkı olan; tutma isteği olan. [DLT]
- tutgun**, [tut-mak > tut-ğūn طوتغون] (tutğū:n) {eT} {eAT} {OsT} is. Tutkun; yakalanan; esir; tutsak. [DLT] [KB]
- tutgurmak**, [tut-mak > tut-ğur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yapmak; ifa etmek; kurmak. [EUTS]
- tutgurugh**, [tut-ğur-uğ-lı] (tutğuruğlı:) {eT} sf. Kurucu bilgi; yaratıcı düşünce. [ARAT]
- tutıya**, [? tutıya] {ağız} is. Değerli eşya. [DS]
- tuti**, [Far. tūtī طوطی] (tu:ti:) {eT} {OsT} is. zool. Bir cins papağan; dudu kuşu. [Bahşayış] ☞ **tütî-gûyā**, {OsT} Konuşan papağan. || **tütî-i mu'cize-gûy**, {OsT} Mucize söyleyen papağan. || **tütî-i şekker-hā**, {OsT} **1.** Şeker çiğneyen papağan. **2.** Güzel sözler söyleyen sevgili.
- tutiname**, [Far. tūtī-nāme طوطی نامه] (tu:ti:na:me) {OsT} is. **1.** Dudu kuşlarını konu edinen manzum hikâye kitapları. **2.** Asılsız ve anlamsız uydurma sözler ve hikâyeler.
- tutiya**, [Ar. tūtīyā توتیا] (tu:tiya:) {eT} {OsT} is. kim. **1.** Çinko. [Bahşayış] **2.** Göz sürmesi; sürme. [Bahşayış]
- tutiyan**, [Far. tūtīyān طوطیان] (tu:ti:ya:n) {OsT} is. Papağanlar; dudu kuşları.
- tutiye**, [Far. tūtīyye توتیه] (tu:ti:ye) {OsT} is. bot. Dutgiller.

tutka, [tut-ka] {ağız} is. Parmakta çıkan çıban. [DS]
tutkaç, -cı [tut-kaç] {ağız} is. 1. Tutacak. 2. Deri terbiyesinde, gönleri parlatmak için kullanılan cila. [DS]
tutkal¹, [tut-ğan / tut-ğal > tutkal] is. 1. Tahta, kâğıt, mukavva gibi şeyleri yapıştırmakta kullanılan kırıdak ve deri gibi hayvansal maddelerden yapılmış kuruyup sertleşme özelliği bulunan yapışkan madde; yelim. 2. Yapıştırıcı özelliği nedeniyle aynı işlerde kullanılan plastik sentetik madde. ☞ **tutkal gibi**, (Kişi için) sırnaşık ve yapışkan. || **tutkal şerbeti**, İçine çok az eritilmiş tutkal katılan ılık su.
tutkal², [? tutkal] {ağız} is. Yüke dayanıklı hayvan. [DS]
tutkalcı, [tutkal-cı] is. Tutkalla yapıştırma işleriyle uğraşan kimse.
tutkalcılık, -ğı [tutkal-cı-lık] is. Tutkalcının işi.
tutkallama, [tutkal-la-ma] is. Tutkallamak eylemi.
tutkallamak, [tut-kal-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Üzerine tutkal sürmek. 2. Tutkalla yapıştırmak.
tutkallanma, [tutkal-la-n-ma] is. Tutkallanmak eylemi.
tutkallanmak, [tutkal-la-n-mak] edil. f. [-ır] 1. Tutkal sürülmek; tutkal ile yapıştırılmak. 2. Tutkal bulaşığı olmak. 3. [tutkal-lan-mak] gçsz. f. Tutkal sahibi olmak; tutkal edinmek.
tutkalı, [tutkal-lı] sf. 1. Tutkalı olan; içeriğinde tutkal bulunan. 2. Tutkal sahibi olan. 3. Tutkal sürülmüş olan; tutkal ile yapıştırılmış olan.
tutkalsız, [tutkal-sız] sf. 1. Tutkalı bulunmayan. 2. Tutkal sürülmemiş, tutkalla yapıştırılmamış olan. 3. İçeriğinde tutkal bulunmayan.
tutkan, [tut-kan] {ağız} is. İlme denilen dikenli çalı. [DS]
tutkap, [tut+kap] {ağız} is. Polis veya jandarma. [DS]
tutku¹, [tut-mak > tut-kū] is. 1. (tutku:) {eT} Kapama; zaptetme. [EUTS] 2. Aşk, nefret, yükselme hırsları, cimrilik gibi bir kimseye egemen olan irade ve yargıları aşan yoğun ve güçlü istek; ihtiras. 3. Kişiyi bir şeye eğilime ya da ona karşı olmaya iten güçlü duygu. 4. Karşı konulmaz derecede şiddetli eğilim ya da sevgi; iptila. ☞ **tutkuya kapılmak**, Aşırı istek ya da eğilim içinde olmak.
tutku², [tut-ku] {ağız} is. Perde. [DS]
tutku³, [tut-ku] {ağız} is. Saç tokası. [DS]
tutkuç, -cu [tut-kuç] {ağız} is. Tutacak. [DS]
tutkug, [tut-mak > tut-ku-ğ] {eT} is. Rehin. [EUTS]
tutkulaşma, [tut-ku-la-ş-ma] is. Tutkulaşmak eylemi.
tutkulaşmak, [tut-ku-la-ş-mak] döşl. f. [-ır] Tutku durumuna gelmek; ihtiras hâlini almak.
tutkulu, [tut-ku-lu] sf. 1. Tutku dolu; ateşli. 2. Tutkuların etkisi ile hareket eden; tutkusu olan; ihtiraslı.

tutkun¹, [tut-kun طوتقون] sf. 1. {OsT} (Dil vb. için) tutuk; tutulmuş. 2. Bir şeye aşırı bağlı olan; tutku ile bağlanmış olan; meftun. {ağız} (aynı) [DS] 3. (Kişi için) ona gönül vermiş, bağlanmış olan; âşık olan. 4. Çekingen; utangaç. 5. Felçli; inmeli. 6. (Kişi için) dilinde tutukluk olan. 7. Tıkanmış; tıkalı. 8. Tutulmuş; uğramış. 9. is. Kötü bir şeye aşırı ölçüde bağlı olan kimse; düşkün; müptela. 10. Durgunluk; tıkanma; tıkanıklık. ☞ **tutkun avlamak**, Aptal birini kandırmak. || **tutkun vermek**, Yakayı ele vermek; yakalanmak.
tutkun², [tut-kun] {ağız} sf. 1. (Ürün için) verimli; bol. 2. (Renk için) koyu. 3. (Gökyüzü için) bulutlu. [DS]
tutkunluk, -ğu [tut-kun-luk طتقنلق] is. 1. Tutkun olma durumu; meftunluk; meftuniyet. 2. {OsT} Tutukluk.
tutlaştırmak, [tut-la-ş-tır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Karşısındaki, istemediği hâlde eline bir şey sıkıştırmak; tutuşturmak. [DS]
tutma¹, [tut-ma] is. 1. Tutmak eylemi. 2. Bir yıllığına anlaşmalı çiftlik işçisi; geçici işçi; yavaşma. 3. {ağız} Hizmetçi; uşak; işçi. [DS] 4. {ağız} Metres; dost. [DS] 5. Toprağın yağış sularını akarsulara ulaşmadan alıkoyma gücü ve olgusu. 6. psikol. Belleğin bilgileri saklama özelliği. 7. spor. Rakibi yakalama biçimi veya hareketi. 8. (Peynir ya da yoğurt için) süt mayalandıktan sonra pıhtılaşmaya başlaması. 9. {ağız} Kesilmiş ayran. [DS] 10. Bir yapıştırıcının sürüldüğü yerde katılaşma durumu ya da yapıştırma etkisi. 11. {ağız} Konukların götürüldüğü düğün hamamı. [DS]
tutma², [tut-mak > tut-mā] (tutma:) {eT} is. Sandık. [DLT]
tutmaç¹, -cı [tutma+aş / tut-mak > tut-maç تتماچ] is. 1. {eT} {eAT} {OsT} Makarna veya şehriye ile yapılan bir yoğurtlu çorba. [DLT] [Bahşayış] 2. Dört köşe kesilmiş ve kurutulmuş hamur parçaları ve mercimekle yapılan çorba; erişte çorbası. {ağız} (aynı) [DS] 3. {ağız} Kurumuş yufka. [DS] 4. {ağız} Kesilmiş hamur içine kavurma konularak yapılan bir çeşit çorba. [DS] ☞ **tutmaç aşısı**, {ağız} Üstüne kavurulmuş kırıdak dökülerek yenilen bir tür hamur çorbası. [DS]
tutmaç², -cı [tut-maç] {ağız} is. Çoban. [DS]
tutmak¹, [tu-mak (tıkamak; kapamak) > tu-t-mak] gçl. f. [-ar] 1. {eT} Tutmak; elinde bulundurmak; eliyle kavramak; kavrayarak eline almak; almak. [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [Üç İtig-sizler] 2. {eT} Takdim etmek. [Gabain] 3. {eT} (Makam için) ele geçirmek; denetimi ya da etkisi altına almak; idare etmek; yönetmek. [ETY] [Gabain] 4. {eAT} Ele geçirmek; istila etmek; kaplamak. 5. {eT} Yakalamak. [DLT] [EUTS] [Tekin] 6. {eT} {eAT} {OsT} Korumak; muhafaza etmek; saklamak; giz-

lemek. [Gabain] [Tekin] 7. (Bir şeyi) bedninin bir yerine sıkıştırarak durdurmak. 8. (Duygu, tepki, gülme, ağlama, gözyaşı vb. için) açığa vurmamak; saklamak; göstermemeye çalışmak; bastırmak. 9. (Kişi, nesne için) düşmesine engel olmak; yakalamak. 10. (Kişi, hayvan vb. için) kaçmasına engel olmak. 11. (Kişi, hayvan, sıvı, para vb. için) gitmesine, akmasına, çıkmasına engel olmak; alıkoymak. {eAT} {OsT} (aynı) 12. Bir yerinden kavrayarak hareketini engellemek ya da yönlendirmek; idare etmek. 13. (Av için) avlamak; yakalamak. 14. (Eşya ve nesnelere için) onu yerinde sabitleştirmek; yerinde durmasını sağlamak; sabit kılmak. {eAT} (aynı) 15. (Kişi ya da hayvan için) çıkamayacağı bir yere kapamak; tevkif etmek; hürriyetinden mahrum edip bir yere kapamak; tutuklamak. 16. Yanında bulundurmamak, alıkoymak. 17. (Bir nitelik için) öyle kalmasını sağlamak; öyle bulundurmamak; herhangi bir durumda bulundurmamak. *temiz tutmak*. 18. (Beden ya da organ için) belli bir durum aldırarak ve bu durumu sürdürmek. *başını dik tutmak*. 19. (Kişi için) bir yerden gitmemesi için bir engel ya da neden oluşturmak. 20. (Verdiği söz, ettiği yemin vb. için) yerine getirmek; gereğini yapmak; gerçekleştirmek. 21. (Öğüt, söz vb. için) dinlemek; uygulamak; dışına çıkarmamak. 22. (Bir kişi ya da grup için) destek olmak; ondan yana çıkmak; desteklemek. 23. (Bir kişiyi, bir şeyi vb.) değer vermek; beğenmek; takdirle karşılamak; önemsemek; benimsemek. 24. (Farklı öge ya da bölümler için; genellikle olumsuz biçimde kullanılır) tutarlılık içinde bulunmak; mantıksal uyum içinde olmak; uygun gelmek, çelişmez olmak. *bir dediği ötekini tutmamak*. 25. (Yer için) ayırmak ya da ayırtmak. 26. (Bir kişi için) yapmakta olduğu işte oyalamak; işinden alıkoymak; bekletmek. 27. (İşçi vb. için) bir kimseyi çalıştırmak üzere ücret vererek anlaşmak; para ile çalıştırmak; hizmetine almak. 28. (Ev, araba, dükkân, tarla, bahçe vb. için) kiralamak. 29. (Yol, geçit vb. için) işgal etmek; gidiş gelişini engellemek; denetim altına almak; kapamak; seddetmek. {eAT} (aynı) 30. (Ün, söz vb. için) yayılmak; herkesçe bilinir olmak. 31. {eAT} {ağz} İlk defa kullanmak. [DS] 32. (İçki vb. için) aşırı derecede sarhoş etmek; dokunmak; etkisini göstermek; etkilemek. 33. (Uyuşturucu, ağrı kesici vb. madde için; genellikle olumsuz olarak) etkisini göstermek. *morfin tutmadı*. 34. (Taşıt için) midesini bulandırarak. 35. (Yer için) oraya varmak; ulaşmak. 36. (Mermi, ok, taş vb. için) hedefe isabet etmek. 37. (Kişi için) çok sayıda atmak; hedef olarak seçmek; nişan alarak atmak. *taşa tutmak*. 38. Oluşmak; bağlamak. *Ekinler başak tuttu*. 39. Kazanmak; edinmek; elde etmek. {eAT} (aynı) *biraz et tutmak*. 40. (Para ya da mal için) bir alacak ya da verecek bedeli saymak; karşılık saymak. *önceki verdiklerime tut*. 41. Öyle saymak; öyle kabul etmek; addetmek;

var saymak; farz etmek. {eAT} {OsT} (aynı) *Bunları geçmişte yaşadıklarına tut. Tut ki gelmedi*. 42. Başlamak. *Müdüründen tut, ta kapıcısına kadar...* 43. (İlenç, lanet vb. için) hedefine ulaşmak; gerçekleşmek. 44. (Ağrı, hastalık vb.) etkisini göstermeye başlamak; tekrar ortaya çıkmak; musallat olmak. 45. (Boya, yapıştırıcı vb. için) verilen biçimi korumak; istenilen şekli almak; olduğu gibi kalmak. *pantolon ütü tutmuyor*. 46. (Yalan, hile vb. için) farkına varmak; sezmek; anlamak; yakalamak. 47. (İş için) çalışmaya başlamak; herhangi bir anlayışla işe girişmek; çalışmak. 48. İstenilen biçimde yapmak; bir işi şu veya bu biçimde sürdürmek; içine girmek; girişmek; yapmak; amel etmek. {eAT} (aynı) *iş sıkı tutmak*. 49. (Yer için) rüzgâr, yağmur vb. etkisinde kalmak; etkisine açık olmak; uğramak. *rüzgâr tutmak*. 50. (Kişi için; olumsuz biçimde) yükselişine engel olamamak. 51. (Nitelik için; karşılaştırmalarda) onun değerinde olmak; yerini almak; niteliklerine erişmek. 52. (Sorumluluk için) bir şeyden dolayı bir kimseye sorumluluk yüklemek; onu sorumlu saymak. 53. (Bitki için) kök salmak; büyümek; gelişmek. 54. {eAT} (Dişi hayvan için) çiftleştikten sonra gebe kalmak. 55. (Bir şeyin ucundan, kıyısından vb.) yapılan işe yardım etmek. 56. *gçl. f.* (Yol, iz, teknik vb. için) o yolu izlemek; o yoldan gitmek; onu benimsemek. 57. (Yiyecek, içecek vb. için) takdim etmek; sunmak; vermek; ikram etmek. 58. (Ceket, palto vb. için) giymesine yardımcı olmak. 59. {OsT} Kullanmak; örtünmek. *yaşamak tutmak*. 60. (El ile kullanılan alet için) kullanmak; onunla iş yapmak. 61. *as.* Bir yeri savunmak; işgal altında bulundurmamak. 62. (Sayı için) zihninde karşılaştırmak; o sayıyı düşünmek. {eAT} (aynı) 63. Yöneltmek; doğrultmak; yaklaştırmak; etkisine bırakmak. *fener tutmak*. 64. Yönelmek. 65. (Bankacılıkta) durdurmak, bloke etmek. 66. Biriktirmek, tasarruf etmek. 67. Beklenen sonucu vermek; yadırganmamak. 68. Bir işlevi yerine getirebilecek durumda olmak; iş görebilecek durumda olmak. *bacakları tutmamak*. 69. (Bir duygu, durum vb. için) etkisi altına almak. *inatçılığı tutmak*. 70. Başarılı olmak; belli bir sonuç vermek; iyi sonuçlanmak. 71. (Kitap, yayın vb. için) çok satmak; ilgi görmek; çok beğenilmek; benimsenmek. 72. Belli bir süreyi kaplamak; doldurmak. 73. (Kırağı, çiy, kar vb. için) yeryüzünde görünür hâle gelmek; örtmek; erimeden kalmak. 74. Denk gelmek; isabet etmek. *Attiğin tutmadı*. 75. (Boya, yapışkan vb. için) sürüldüğü, yapıştığı yerden çıkmaz olmak; üstünde kalmak. *Boya tuttu*. 76. (Yemek için) hafifçe dibi yanmak. 77. Kaplamak; bürümek. *Yolları duman tuttu*. 78. (Hesap için; para olarak) belli bir değere, niceliğe ulaşmak. 79. {eAT} {OsT} Bir şeyi karşısına koymak. 80. (Erkek için) bir kadın eşi olmak. *Ağanın kızını tutuyor*. 81. *yard. f.* (Tutanak, not vb. ile) belirlemek; tespit etmek;

yazmak; saptamak; kaydetmek. **82.** (Hesap, muhasebe için) yazmak; kaydetmek. **83.** (Tavla için) istenen zarı atmak. **84.** (Nöbet vb. için) o görevi yerine getirmek. **85.** (Oruç için) ibadeti yerine getirmek. **86.** (...eçeği zarf fiili ile) beklenmedik bir zamana gelmek; uygun olmayan bir durumla karşılaşmak. **tuta birmek**, {eT} *Tutuvermek*.|| (iler) **tutar yeri kalmamak**, 1. Çok eskimek; delik deşik olmak. 2. Savunulamayacak durumda olmak.|| **tut kap**, {eAT} *Kavga; mücadele*.|| **tut etmek**, {ağız} *Alıkoymak*. [DS]|| **tut kelin perçeminden**, *Çözümlemesi güç bir durum karşısındaki çaresizlik*.|| **tut ki...** *Var sayalım; farz et*.|| **tutmak kapmak**, {eAT} *Atıp tutmak*.|| **tutuğu dal elinde kalmak**, *Güvendiği kişi ya da umut bağladığı bir iş beklendiği gibi olumlu çıkmamak; değerini ve önemini kaybetmek; güvendiği dağlara kar yağmak*.|| **tutuğunu koparmak**, *Çok becerikli olmak; giriştiği her işte başarılı olmak*.

tutmak², [tu-mak (*kapamak*) > tu-t-mak] *gçl. f. [-ar] {eT} is.* Tutamak; sap. [EUTS] [Gabain]

tutmak³, [tut-mak طوئق] {OsT} *is.* Emanet; geçici olarak bırakılan nesne. **tutmağa vermek**, {OsT} *Emanet bırakmak; geçici bir süre için vermek*.

tutmalı, [tut-ma-lı] *sf.* 1. Tutması bulunan. 2. (Geçme için) sıkı birleştirmeli.

tutmalık, -ğı [tut-ma-lık] *is.* 1. Tutmaya, tutunmaya yarayan nesne. 2. *spor.* Spor ayakkabılarının kaymaması için altlarına yerleştirilen küçük konik pütürler; krampon.

tutnak, -ğı [tut-(a)nak] {ağız} *is.* Mahkeme kararını gösteren belge; ilam. [DS]

tutoşmak, [tut-uş-mak / tut-oş-mak] {eT} → tutuşmak.

tutrak, [tut-(u)r-ak توترق] {eAT} *is.* Ateşi tutuşturmakta kullanılan çerçöp.

tutruğ, [tut-mak > tut-(u)r-uğ / tutzuğ / tutsuğ] {eT} *is.* Vasiyet. [DLT]

tutruk¹, [tut-mak > tut-ur-mak > tut(u)r-uk] {eT} *is.* Dayanak. [KB]

tutruk², [tut-(u)r-uk طترق] {eAT} {ağız} *is.* Ateşi tutuşturmakta kullanılan çerçöp. [DS]

tutsak¹, -ğı [tut-sak طوتساق] *is.* 1. Savaş sırasında ele geçirilen düşman askeri; esir. {eAT} {OsT} (*aynı*) 2. *mecaz.* Bir kimseye veya bir şeye körü körüne bağlanmış kimse; iradesini özgürce kullanamayan kişi. 3. *sf.* Özgürlüğü olmayan; esaret altında bulunan.

tutsak², -ğı [tut-sak] {ağız} *is.* Rehin; tutu. [DS] **tutsak etmek**, {ağız} *Engel olmak; alıkoymak*. [DS]

tutsaklık, -ğı [tut-sak-lık طوتساقلق] *is.* 1. Tutsak olma durumu; esaret. {eAT} {OsT} (*aynı*) 2. Tutsak kimse-nin durumu. 3. *mecaz.* Baskıcı, zorba bir buyruğun altında bulunma. 4. *mecaz.* Bir kimseye duyulan,

özgürce davranmayı engelleyen bağımlılık. 5. *as.* Savaşta düşman eline düşen askerlerin statüsü.

tutsık, [tut-mak > tut-sık] {eT} *sf.* 1. (Devlet, yurt için) tutacak; kurulacak. [ETY] 2. Tutma. [Gabain]

tutsuğ, [tut-mak > tut-suğ] {eT} *is.* Vasiyet; vasiyetname. [DLT]

tutsuk¹, [tut-mak > tut-suğ] {eT} *is.* → tutsuğ. [ETY]

tutsuk², -ğu [tut-suk] {ağız} *is.* Rehin; tutu. [DS]

tutsukmak, [tut-mak > tut-suk-mak] {eT} *edil. f. [-ar]* 1. Tutulmak; yakalanmak. [DLT] [Gabain] 2. Hapsedilmek. [EUTS]

tutşi, [tut-mak > tut-âş-î / tut-uş-î / tut-şî] (*tutşi:*) {eT} *is.* 1. Yakın komşu. [DLT] 2. Devamlı; her zaman; daima. [KB]

tutşukmak, [tut-(u)ş-uk-mak] {eT} *gçsz. f. [-ur]* Toplanmak. [EUTS]

tuttacı, [tut-tacî] (*tuttaçı:*) {eT} *sf.* Tutucu. [DLT]

tutti, [İt. tutti (*herkes*)] *is. müz.* Bir orkestradaki bütün çalgıların katılımı ile seslendirilen bölüm. **tutti frutti**, *Meyve şekerlemeleriyle süslenmiş, çilekli dondurma ile kaplı vanilyalı dondurma*.

tuttuk, -ğu [tut(t)-uk] {ağız} *is.* Rehin; tutu. [DS]

tutturabildiğine, [tut-tur-a+bil-di(k)-i-n-e] *zf.* (Satış için) belli bir fiyatı olmaksızın; kabul ettirebildiği kadara.

tutturacı, -cı [tut-tur-aç] *is.* Bir şeyi bir yere bağlayıp tuturmaya yarayan küçük nesne.

tutturgaç, [tut-tur-gaç] *is.* Kâğıtları birbirine tutturmak için kullanılan kıvrımlı küçük tel parçası; ataç.

tutturma, [tut-tur-ma] *is.* Tutturmak eylemi.

tutturmak, [tut-tur-mak] *gçl. f. [-ur]* 1. Tutmasını sağlamak. {eT} (*aynı*) [DLT] 2. Bir şeyi bir şey ile bir yere iliştmek. 3. Birden çok ögeyi bir araya getirmek ve birbirine bağlamak. 4. Bir kimseyi veya nesneyi hedef almalarını sağlamak. *taşa tutturmak*. 5. (Atış için) isabet ettirmek; denk getirmek; değdirmek. 6. (Tahmin için) denk getirmek. 7. (Kazanmak için) gerekli olan sayıda puanı ya da rakamı elde etmek; puana ulaşmak. 8. Yakalatmak; avlatmak. {eT} (*aynı*) [DLT] 9. Birinin biri tarafından görevlendirilmesini sağlamak; kiralatmak. 10. Yapmaya devam etmek; sürdürmek. *Bir deniz muhabbetidir tutturmuşlar...* 11. (Köpek için) birini ısırtmak veya yakalatmak. 12. {ağız} Yazmacılıkta, boyayı beze çıkmayacak biçimde emdirmek. [DS] 13. {ağız} Sezdirmek. [DS] 14. *gçsz. f.* Herhangi bir konuda direktmek; aklına koyduğu şeyi ısrarla istemek; ayak diremek. {ağız} (*aynı*) [DS]

tutturmalık, -ğı [tut-tur-ma-lık] *is.* İki şeyi birbirine tuturmaya yarayan küçük nesne; iğne; toka; kopça; düğme vb.

tutturuk, -ğu [tut-tur-uk] {ağız} *is.* 1. Raptiye. 2. Ateşi tutuşturmaya yarayan çıra, çalı vb. şey; tuturuk. [DS]

tutturuş, [tut-tur-uş] *is.* Tutturmak eylemi ve biçimi.

tutu¹, [tut-u طوتو] {eAT} {OsT} {ağız} *is.* 1. Rehin; ipotek. [DS] 2. {ağız} Paranın veya bir malın değeri; kıymet. [DS] 3. {ağız} Güvey evinden gelin evine gönderilen ilk armağan. [DS] 4. {ağız} folk. Nişanlılara tarafların gönderdiği armağanlar. [DS] 5. {ağız} folk. Nişan. [DS] 6. {ağız} İki kişi arasında önceden belirlenen ve üçüncü bir kişi araya girdiğinde anlaşmalı kişilerden diğerinin bilgisi dahilinde olduğuna dair üçüncü kişiye verilen mendil, çakı gibi bir teslim tesellüm eşyası. “Şu mendili tutu olarak eve götür de sana bastonumu versinler.” [DS] 7. {ağız} Belirti; iz; işaret. [DS] 8. **tutu komak**, {eAT} {OsT} Rehin olarak bırakmak. || **tutuya koymak**, (Borçlu için) alacaklıya, borcuna güvence olması için borcunu ödediğinde geri almak üzere değerli bir malı geçici olarak bırakmak.

tutu², [tut-u] {ağız} *is.* Halay. [DS]

tutuba, [tut-u + aba / tut-ma ? > tutuba] {ağız} *is.* Hizmetçi. [DS]

tutucu¹, [tut-ucu] *sf.* 1. Tutma işini yapan; tutan. 2. *is.* Bir madde içindeki istenmeyen şeyleri tutup ayıklamaya yarayan şey. 3. Elle tutulması mümkün olmayan şeyleri tutmaya, yapılan işte kullanmaya yarayan parça. 4. {ağız} Ateş maşası. [DS] 5. *gnşl.* Yerleşik değerlere ve kurulu düzene sıkı sıkıya bağlı olan; değişimi kabul etmeyen; muhafazakâr. 5. *spor.* Durmalı çıkışlarda, bisikletçiye yardım eden kişi.

tutucu², [tutu-cu] *is.* Rehin tutan kimse; rehinedar.

tutucu³, [tut-ucu] {ağız} *sf.* Tutumlu. [DS]

tutuculaşma, [tut-ucu-la-ş-ma] *is.* Tutuculaşmak eylemi.

tutuculaşmak, [tut-ucu-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Tutucu durumuna gelmek; tutucu olmak; tutuculuk yapmak.

tutuculuk, -ğ[u] [tut-ucu-luk] *is.* 1. Tutucu olma durumu; tutucu bir kimsenin niteliği. 2. Güven duyulan yerleşik düzene, değerlere ve siyasal düzene sıkı sıkıya bağlı olmaktan dolayı toplumda görülen değişikliklere karşı çıkma durumu. 3. Uzlaşmaz tutucu siyasi eğilim; muhafazakârlık.

tutug, [tut-mak > tut-uğ] {eT} *is.* 1. Efsun; büyü tutması. [DLT] 2. Rehin. tutu. [DLT] [ETY] [EUTS] [KB]

tutuglı, [tut-uğ-lı] (tutuğlı:) {eT} *sf.* 1. Zapteden; tutan. [ARAT] 2. Tutmaya azmeden. [DLT]

tutuglug¹, [tut-uğ-luğ] {eT} *sf.* 1. Tutulu; engelli; manialı. [Üç İtigsizler] 2. Büyüülü; efsunlu; cinli. [DLT] 3. **tutuglug yer**, Tekin olmayan yer; cin çarpan yer. [DLT]

tutuglug², [tutuk-luğ] {eT} *sf.* Başbuğlu; reisli. [EUTS]

tutugsak, [tutuğ-sāk] (tutuğsa:k) {eT} *sf.* Tutmak isteyen. [DLT]

tutuk¹, -ğ[u] [tut-uk طونو > Ar. تتق] *sf.* 1. {eT} {eAT}

Kapalı; tıkalı; örtülü. [DLT] 2. Konuşması rahat ve akıcı olmayan; akıcı ve rahat konuşamayan. 3. Duygu ve düşüncelerini ortaya koymaktan çekinen; sıkılgan; çekingen; durgun; utangaç. {ağız} (aynı) [DS] 4. (Organ için) eski işlevini yerine getiremez duruma gelmiş olan. 5. (Ses için) kısılmış. 6. (Yol için) kapatılmış; tutulmuş olan; kesik. 7. {eT} Enenmiş; iğdiş edilmiş. [DLT] 8. *is.* Tutuklu; hapis. 9. **tutuk evi**, Tutukluların bulunduğu yer; ceza evi; tevkifhane. || **tutuk su**, biy. Toprağa düşen suyun, toprağın üst tabakasında kalan kısmı.

tutuk², -ğ[u] [Çin. tu-tu(k) => tutuk] {eT} *is.* 1. Vali; idare amiri; askerî vali. [ETY] [Gabain] 2. Bir rütbe. [EUTS] 3. {ağız} Görevli. [DS]

tutuk³, -ğ[u] [tut-uk طوتو > Ar. تتق] [Lehçe-i Osmânî]] {eAT} {OsT} *is.* 1. Perde. 2. Yüzü örten şey; yaşmak; peçe; duvak. 3. {ağız} Gelin duvağı. [DS]

tutuk⁴, -ğ[u] [tut-uk] {ağız} *is.* Katılaşmamış yoğurt. [DS]

tutuk⁵, -ğ[u] [tut-uk / tüt-ük] {ağız} *is.* Duman. [DS]

tutuklama, [tut-uk-la-ma] *is.* 1. Tutuklamak eylemi. 2. *huk.* Geçici bir süre yargıç kararı ile sanığın tutuk evine kapatılması; tevkif.

tutuklamak¹, [tut-uk-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Sanığı, bir önlem olarak geçici bir süre için yargıç kararı ile özgürlüğünden mahrum bırakmak; tevkif etmek, (1955).

tutuklamak², [tutuk-lā-mak] (tutukla:mak) {eT} *gçl. f. [-r]* Enemek; enenmişliğe nispet etmek. [DLT]

tutuklanış, [tut-uk-la-n-ış] *is.* Tutuklanmak eylemi ve biçimi.

tutuklanma, [tut-uk-la-n-ma] *is.* Tutuklanmak eylemi; tevkif edilme.

tutuklanmak¹, [tut-uk-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Yargıç kararı ile geçici bir süre, bir önlem olarak özgürlüğünden mahrum bırakılmak; tevkif edilmek.

tutuklanmak², [tutuk-la-n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Hadım köle sahibi olmak. [DLT]

tutuklaşmak, [tutuk-la-ş-mak طوتقلاشما] {eAT} {OsT} *işteş. f. [-ur]* (Savaş için) tutuşmak.

tutuklatma, [tut-uk-la-t-ma] *is.* Tutuklatmak eylemi; tevkif ettirme.

tutuklatmak, [tut-uk-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Bir kimsenin tutuklanmasını sağlamak; tevkif ettirmek.

tutuklu, [tut-uk-lu] *is.* 1. *huk.* Mahkemece, suç işlediği hakkında kesin bir yargıya varılmadığı için kesin bir mahkûmiyet kararı verilmeden önce geçici bir önlem olarak özgürlüğü kısıtlanmış ve tevkif evine kapatılmış olan kimse; mevkuf. 2. *sf.* Bir yere sıkıştırılmış olan; kapatılmış olan; hareket edemeyen. 3. *zf.* Tutuklu olarak.

tutukluk, -ğ[u] [tut-uk-luk] *is.* 1. Tutuk olma durumu. 2. Rahat ve akıcı konuşamama hâli. 3. Çekingenlik;

utangaçlık. **4.** (Beden için) eski işlevini yerine getiremez olma hâli. **5.** (Makine, silah vb. için) işleyişinde oluşan aksaklık.

tutukluluk, -ğu [tut-uk-lu-luk] *is.* Tutuklu olma durumu; tutuklu olan kişinin durumu; mevkûfiyet.

tutukmak, [tutuk-mak] {eT} *gçsz. f. [-ur]* Paslanmak. [DLT]

tutuksamak, [tutuk-sa-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* [-s(u)-yor] **1.** Duraksamak. **2.** Kuşkulanmak. [DS]

tutuksuz¹, [tut-uk-suz] *sf.* **1.** Tutuk durumu olmayan. **2.** Tutuklanmadan yargılanan.

tutuksuz², [tutuk-suz] {eT} *sf.* Desteksiz. [Clauzon]

tutuldurmak, [tut-ul-dur-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Tutulmak; zaptetmek; alıkoymak; dahil ettirmek; dahil bulundurmak. [Üç İtigsizler]

tutulma, [tut-ul-ma] *iş.* **1.** Tutulmak eylemi. **2.** Popüler hâle gelme. **3.** *gök b.* Bir gök cisminin önüne başka bir gök cisminin geçmesi ile ya da gölgesi altında kalarak görülmez olması.

tutulmak, [tut-ul-mak] [طولمق / طوتلمق / طولمق] *edil. f. [-ur]* **1.** Hakkında tutmak eylemi gerçekleştirilmek; tutulmak; alıkonulmak. {eT} (aynı) [EUTS] [KB] [Üç İtigsizler] **2.** Elle kavranmak. **3.** Hareketi engellenmek ya da yönlendirilmek. **4.** Ele geçirilmek; yakalanmak. {eT} (aynı) [DLT] **5.** Alıkonulmak ya da bir yere kapatılmak. **6.** Bir durumda bulunması sağlanmak. **7.** {eAT} (Yol, bel, kanal vb. için) kapanmak; tıkanmak; kapatılmak. **8.** {eAT} (Mal, mülk, davar vb. için) ileride kullanmak üzere elde bulundurulmak; hazırda bekletilmek. **9.** Avlanmak. **10.** Denetim altına alınmak; işgal edilmek. **11.** Beğenilmek; ilgiye değer bulunulmak; popüler olmak. **12.** Desteklenmek. **13.** Ayırılmak. **14.** Hizmete alınmak; bir iş ile görevlendirilmek. **15.** Kiralanmak. **16.** {eAT} (Eşya için) kullanılmak. **17.** Bir şeye yöneltilmek. **18.** Etkisine bırakılmak. **19.** (Gök cismi için) tutulma eylemi gerçekleşmek. **20.** *dönşl. f.* Hareket edemez olmak; bir şey yapamaz duruma gelmek; işlevini yerine getiremez olmak. *Kolu tutuldu.* **21.** {ağız} Felç olmak. [DS] **22.** {eAT} {OsT} (Göz için) donuklaşmak; kararmak. **23.** {eAT} {OsT} (İç, gönül, kalp vb. için) daralmak; sıkılmak. **24.** {eAT} Konuşamaz olmak. **25.** Birine âşık olmak. {ağız} (aynı) [DS] **26.** (Yer için) orayı çok sevmek; beğenmek. **27.** (Yağmur, dolu, fırtına vb. şeye) etkisi altında kalmak; yakalanmak. **28.** (Bir kişiye, bir şeye) çok fena sinirlenmek; çok kızmak. **29.** (Hastalık için) yakalanmak.

tutulmaz, [tut-ul-maz] *sf.* Yakalanmaz; ele avuca gelmez.

tutulmazlık, -ğı [tut-ul-maz-lık] *is.* Tutulmaz olma durumu.

tutulmuş, [tut-ul-muş] *sf.* Ele geçirilmiş; engellenmiş. ☞ **tutulmuş para**, *Kontrol altına alınmış para; bloke para.*

tutulurmak, [tut-ul-dur-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Tutulmak; hapsedtirilmek. [EUTS]

tutulu¹, [tut-ul-u] [طوتولو] *sf.* **1.** Tutulmuş hâlde olan. **2.** {eAT} Kapalı; müphem.

tutulu², [tutu-lu] *sf.* Rehin olan; tutu olarak bırakılmış olan; merhun.

tutulum, [tut-ul-um] *is. gök b.* Bir yıl içinde Güneş'in gök küresi üzerinde çizdiği çemberin sınırladığı daire.

tutuluş, [tut-ul-uş] *is.* Tutulmak eylemi ve biçimi.

tutum¹, [tut-mak > tut-um] *is.* **1.** {eT} Avuç. [Gabain] **2.** {ağız} Tutam. [DS]

tutum², [tut-um] [طوتوم / طونوم / طونوم] *is.* **1.** Tutulan yol; izlenen usul. **2.** Bir kimsenin herhangi bir olay ve durum karşısında sergilediği davranış; davranış biçimi. {eAT} (aynı) **3.** Bireyin geçmiş deneyimine dayanarak kendisinde geliştirdiği kanaat, inanç veya ön eğilim. **4.** Bir toplumun etkin olaylar karşısında sergilediği siyaseti yansıtan görüşlerin tümü. **5.** {eAT} {OsT} Durum; hâl; vaziyet. ☞ **tutum değişikliği**, *bilş.* Var olan tutumların gözden geçirilerek değiştirilme veya tümüyle farklı tutumlara yerlerini bırakma süreci. || **tutum testi**, *sosy.* Bireylerin, grupların belirlenen bir konudaki tutumlarını ölçmek üzere tasarılan ölçüm aracı.

tutum³, [tut-um] *is.* Gereksiz harcamalardan kaçınma; tasarruf; iktisat; ekonomi.

tutumlu, [tut-um-lu] *sf.* Parasını gereksiz yere harcamayan; hesaplı; idareli; muktesit.

tutumluluk, -ğu [tut-um-lu-luk] *is.* Tutumlu olma durumu.

tutumsuz, [tut-um-suz] *sf.* Gereksiz yere harcamada bulunan; hesaplı davranmayan; savurgan; müsrif.

tutumsuzluk, -ğu [tut-um-suz-luk] *is.* Tutumsuz olma durumu; müsriflik; savurganlık; israf.

tutuncak, -ğı [tut-un-(a)cak] {ağız} *is.* Kabza. [DS]

tutunçsuz, [tutunç-suz] {eT} *sf.* Tutulamayan. [EUTS]

tutunçu, [tutun-mak > tutun-çü] (*tutunçu:*) {eT} *sf.* Tutulmuş olan. ☞ **tutunçu oğul**, {eT} *Evlatlığa alınmış oğul.* [DLT]

tutung, [Çin. tu-tu] {eT} *is.* **1.** Vali. [Gabain] **2.** Bir memuriyet unvanı. [EUTS]

tutunma, [tut-un-ma] *is.* **1.** Tutunmak eylemi. **2.** Bir uçağı ya da helikopteri havada tutan kuvvet. **3.** *bot.* Bir dayanağa tutunan bitkilerin ve hayvanların durumu.

tutunmak¹, [tut-mak > tut-un-mak] [طونفق / طونفق] *dönşl. f. [-ur]* [eT. *tutnur, tutnumaz*] **1.** (Düşmemek için) sıkıca yapışmak; elleriyle sıkıca kavramak. {eT} (aynı) [DLT] [ETY] [EUTS] [KB] **2.** Umut bağlamak; güvenmek. **3.** {ağız} Sığınmak; dayanmak. [DS] **4.** Kendini kabul ettirmek; kendine iyi bir yer edinmek. **5.** Aynı yerde ve durumda kal-

- mak; durumunu korumak; direnmek; dayanmak. 6. Sataşmak; çıkışmak. 7. {eT} Tutmak; yalnız başına tutmak; tutuşmak. [DLT] 8. {eT} {eAT} {OsT} Edinmek; itti haz etmek. [DLT] 9. edil. f. {eT} {eAT} Yakalanmak; tutulmak. [DLT] [EUTS] [Gabain] **tutunacak dalı olmamak**, *Güveneceği, destek alacağı kimsesi bulunmamak.*
- tutunmak**², [tut-un-mak] {ağız} dönşl. f. [-ur] Kendi üzerinde kullanmak; örtünmek; sarınmak; giyinmek. [DS]
- tutunucu**, [tut-un-ucu] sf. (Bitki için) yakınlarındaki bitki ya da cisimlere tutunan.
- tutunuş**, [tut-un-uş] sf. Tutunmak eylemi ve biçimi.
- tuturak**, -ğı [tut-ur-ak] {ağız} is. Ateş tutuşturucu çıra veya çalı türü şeyler. [DS]
- tuturğan**, [Moğ. tuturğan] {eT} is. Pirinç. [Mühennâ]
- tuturğu**, [tut-ur-mak > tutur-ğū] (tuturğu:) {eT} is. Emanet. [DLT]
- tuturkam**, [Moğ. tuturğan] {eT} is. Pirinç. [Gabain]
- tuturkan**, [Moğ. tuturğan] {eT} is. Pirinç. [EUTS]
- tuturmak**, [tut-mak > tut-ur-mak [Clason] / tüt-ürmek [DLT]] {eT} gçl. f. [-ur] 1. Ele geçirmek; yakalamak; tutmak. [DLT] 2. {eT} Ismarlamak. [Mühennâ] 3. {eT} Tavsiye etmek. [Mühennâ]
- tuturuğ**, [tut-ur-uk / tuturuğ] {ağız} sf. (Saç için) kabarıklık ve kıvrıkcık. [DS]
- tuturuk**¹, [tut-ur-mak (tutturmak) > tut-ur-uk توتورق / طوترق] is. 1. {eAT} {OsT} {ağız} Ateşi tutuşturmakta kullanılan kâğıt, çıra, çalı vb. şeyler. [DS] 2. {ağız} Ateş ya da sigara yakmak için sürterek tutuşturulan madde. [DS]
- tuturuk**², -ğu [tetir ? > tutur-uk] {ağız} sf. Çok ekşi. [DS]
- tuturuz**, [tut-mak > tut-ur-uz ?] {ağız} is. Rehin; tutsak. **tuturuz etmek**, {ağız} Kendine ait olmayan bir şeyi gereksiz yere elde tutmak; bekletmek; sahibine vermekte gecikmek. [DS]
- tutuş**, [tut-uş] is. 1. Tutmak eylemi ve biçimi. 2. Araçlardaki dinamik davranış.
- tutuşabilir**, [tut-uş-a+bil-ir] sf. 1. Tutuşma, kolayca alev alma özelliği olan. 2. (Kömür için) yükseltgenme yoluyla yanma noktasına kadar ısınabilen.
- tutuşkan**, [tut-uş-kan] sf. Kolayca alev alabilen; hızla yanma özelliği taşıyan; parlama noktası 40°C'nin altında olan.
- tutuşkanlık**, -ğı [tut-uş-kan-lık] is. Tutuşmaya yatkın bir maddenin belirgin niteliği.
- tutuşlamak**¹, [tutuş-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] 1. Yalancı tanıklık etmek. 2. İki kişinin arasını açmak; birbirine karşı kıskırtmak. [DS]
- tutuşlamak**², [tutuş-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Eline geçeni, yanındakine vermek. [DS]
- tutuşlamak**³, [tutuş-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] (Ateş için) yakmak; tutuşturmak. [DS]
- tutuşma**, [tut-uş-ma] is. 1. Tutuşmak eylemi. 2. Bir ışık yayarak alevle yanma. **tutuşma noktası**, Bir maddenin tutuşarak yanabildiği en düşük sıcaklık.
- tutuşmak**, [tut-mak > tut-uş-mak / tüt-mek > tüt-üşmek] işteş. f. [-ur] 1. Karşılıklı olarak birbirini tutmak; birbirinin ellerini tutmak. {eT} (aynı) [EUTS] [DLT] [KB] 2. (Kavga, laf vb. için) karşılıklı başlamak; girişmek. 3. dönşl. f. Ateş almak; yanmaya başlamak. 4. mecaz. Alev rengine bürünmek. 5. mecaz. Heyecanlanmak; coşku duymak. 6. {eT} Sinir çekilmesine duçar olmak; kramp hastalığına tutulmak. [Gabain] 7. {ağız} (Yara için) azmak; ateşlenmek. [DS]
- tutuşturma**, [tut-uş-tur-ma] is. Tutuşturmak eylemi.
- tutuşturmak**, [tut-uş-tur-mak] gçl. f. [-ur] 1. Karşılıklı olarak birbirlerini tutmalarını sağlamak. 2. Bir kimsenin isteyip istemediğine bakmaksızın eline alelacele vermek. 3. Alev almasını sağlamak; yanmasına neden olmak. 4. mecaz. Alev rengine bürünmesine neden olmak. 5. (Gönül, kalp için) heyecanlandırmak; coşku duymasına neden olmak.
- tutuşturucu**, [tut-uş-tur-ucu] sf. Tutuşturmaya yayan nesne.
- tutuz**, [tut-mak > tut-uz] {ağız} sf. Bir işi veya şeyi tekeline alan; başkasını işten alıkoyan; oyalayan. [DS]
- tutuzmak**, [tut-mak (tutmak, yakalamak) > tut-uzmak] {eT} gçl. f. [-ur] 1. Salık vermek; tavsiye etmek; nasihat etmek. [DLT] [İKPÖy.] [KB] 2. Emretmek. [DLT] [ARAT] [EUTS] 3. Yakalatmak; tutturmak. [ETY] [Tekin] 4. Teslim etmek; emanet etmek. [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] 5. Havale etmek. [EUTS] 6. İdare etmek. [Gabain]
- tutya**, [Ar. tütüya توتيا] (tut'ya:) is. kim. 1. Çinko. 2. Göze çekilen sürme.
- tutyağ**, [tut-mak > tut-uk > tutuyağ] {eT} is. Zap tetme,
- tutyak**, [tut-mak > tut-uk / tut-u(y)-uk > tut-yak ?] 1. Varlığa bağlanma; yakalanma. [Üç İtigsizler] 2. Sağlam bağlanmış olmak; tutunma. [EUTS] [Gabain] 3. Zap tetme. [EUTS]
- tutyaklanmak**, [tutyak-la-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Tutunmak. [ARAT] [Gabain]
- tutyakmak**, [tutyak-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Varlığa bağlanmak. [EUTS]
- tutyaksız**, [tutyak-sız] {eT} sf. Varlığa bağlanmasız. [Üç İtigsizler]
- tutuğ**, [tut-mak > tut-suğ] {eT} is. → tutsuğ.
- tu'um**, [Ar. ta'ām > tu'um طعام] (tuu:m) {OsT} is. 1. Yemeler. 2. Tatlar; lezzetler; zevkler.
- tuuş**, [tüş / tuuş] {eT} is. 1. Eş; arkadaş. [EUTS] 2. Tesadüf. [EUTS] 3. Zaman; an. [EUTS] [Üç İtigsizler] 4. Keyfiyet; durum. [EUTS] [Üç İtigsizler]
- tuvak**, [tū-mak > tu-ğ > tuğ-a-k طواق / طواق] {eAT} {OsT} is. 1. Duvak. 2. Peçe.

tuval, -li [Fr. toile (*seyrek dokuma*)] *is.* Ressamların kullandığı, üzeri bezir yağ ile yağlanmış kasnağa geçirilmiş bez.

tuvalanmak, [yuvar-la-n-mak > tuva(l)lan-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Yuvarlanmak. [DS]

tuvalet, [Fr. toilette] *is.* **1.** Giyinip kuşanıp süslenecek hazırlanma işi. **2.** Kadınların giydiği gösterişli gece elbisesi. **3.** Vücut temizliği, bakımı için gerekli olan nesne. **4.** Hela; yüznumara; ayakyolu. ☞

tuvalet ispirosu, *Hekimlikte temizlik amacıyla kullanılan binde 966 oranında alkol bulunan ispiro; beyaz ispiro.* || **tuvalet kâğıdı**, *Ayakyolunda temizlenmek için kullanılan özel kâğıt.* || **tuvalet masası**, *Kadınların tuvalet esnasında kullandıkları aynalı masa.* || **tuvalet sabunu**, *Tuvalette temizlik için kullanılan sabun.* || **tuvalet takımı**, *Tuvalet ve makyaj malzemeleri bulunan çanta ya da kutu.*

tuvaletçi, [tuvalet-çi] *is.* Genel tuvalet işleten kimse.

tuvallah, [yuvar-la-k > tuvallah] {ağız} sf. Yuvarlak. [DS]

tuvallamak, [yuvar-la-mak > tuvalla-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yuvralmak. [DS]

tuvaltı, [? tuvaltı] {ağız} *is.* Sofrada artan ekmek parçası. [DS]

tuvan¹, [tavan / tuvan] {ağız} *is.* Tavan. [DS]

tuvan², [tuman > tuvan] {ağız} *is.* Köylü pantolonu. [DS]

tuvar¹, [duvar] {ağız} *is.* Duvar. [DS]

tuvar², [tavar / davar / duvar] {ağız} *is.* **1.** Davar. **2.** Sığır sürüsü; sığır. [DS]

tuvarlak, -ği [yuv-ar-la-k / top-ar-la-k > tuvarlak] {ağız} sf. Yuvarlak. [DS]

tuvarlamak, [yuv-ar-la-mak / top-ar-la-mak > tuvar-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yuvarlamak. [DS]

tuvarlanmak, [yuv-ar-la-n-mak / top-ar-la-n-mak > tuvarlan-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Yuvarlanmak. [DS]

tuvermek, [tüğ-mek+ver-mek > tuğ-u+ver-mek] {ağız} gçsz. f. [-ır] Atlamak. [DS]

tuveys, [Ar. tuveys طويس] {OsT} *is.* Küçük tavus kuşu.

tuvgan, [? tuvgan] {ağız} *is.* **1.** Akraba. **2.** Dost. [DS]

tuvirmek, [tuvir-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] Kulak dikmek; kulak kabartmak. [DLT]

tuvramak, [tuv-rā-mak] (*tuvra:mak*) {eT} gçsz. f. [r] Davranmak; büyümek; kuvvetlenmek. [DLT]

tuvrenk, -gi [? tuvrenk] {ağız} *is.* Toprak su kabı. [DS]

tuvulga, [tuğ-luğ-ā > tuğ-ul-gā > tuvulga تولغه] {OsT} *is.* Tolga; miğfer.

tuvulka, [tuğ-luğ-ā > tuğ-ul-gā > tuvulka تولقه] {OsT} *is.* Tolga; miğfer.

tuvurmak, [tuvur-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Kulak dikmek; kulak kabartmak. [DLT]

tuvuz, [tuv-mak > tuv-uz] {eT} sf. Büyük; iri. [DLT]

tuy¹, [? tuy] {eT} *is.* Halk. [DLT]

tuy², [Far. tūy توي] (*tu:y*) {OsT} *is.* Kat. ☞ **tüy-ber-tüy**, *Kat kat.*

tuy³, [tüy] {ağız} *is.* Tüy. [DS]

tuyağ, [tuyāğ / tuñāğ] (*tuya:ğ*) {eT} *is.* At tırnağı; hayvan tırnağı; toynak. [DLT]

tuyağlığ, [tuyağ-lığ] {eT} sf. Tırnaklı. [DLT]

tuyamıya, [tuyamı-y-a ?] {ağız} zf. Yaklaşık olarak; aşağı yukarı; tahminen. [DS]

tuyan, [Ar. tuğyān] {ağız} sf. **1.** Zengin. **2.** Şişman; semiz. **3.** Büyüklük taslayan; kibirli. [DS]

tuydurmak, [tuy-mak>tuy-dur-mak طويدرمق / طويدرمق] {eAT} {OsT} gçl. f. [-ur] **1.** İştirmek; duyurmak. **2.** Sezdimek.

tuygun, [eT. taygun] {ağız} sf. **1.** Genç; güçlü. **2.** Çılgın; şımarık. **3.** Aşık; vurgun; tutkun. **4.** *is.* Bir kimsenin genç, güzel, varlıklı zamanı. [DS]

tuygurmak, [tuy-mak > tuy-ğur-mak طويغرمق] {OsT} gçl. f. [-ur] **1.** İştirmek; duyurmak. **2.** Sezdimek.

tuyın, [*tū-mak > tu-yın] {eT} sf. Pinti; sıkıntılı. [DLT]

tuylamak, [tuy-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Alıp götürmek. [DS]

tuylanmak, [tuy-la-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Ardına düşmek; izlemek. [DS]

tuyluk, -ğu [tun-luk / tuy-luk] {ağız} *is.* Çadır. [DS]

tuylumlamak, [tuylum-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Tahmin etmek; kestirmek; oranlamak. [DS]

tuylumluğuna, [tuylum-lu(k)-u-n-a] {ağız} zf. Gelişigüzel; uluorta. [DS]

tuylumuna, [tuylum-u-n-a] {ağız} zf. Gelişigüzel; uluorta. [DS]

tuymak, [tuy-mak] gçl. f. [-ar] **1.** Duymak; sezmek. [ARAT] [ETY] [EUTS] [DLT] [Gabain] **2.** Tanımak; hissetmek. [EUTS]

tuynak, [tuynak / tuyak / tuñāğ طويناق] {eT} *is.* **1.** Toynak. [Mühennâ] **2.** {eAT} Tırnak.

tuyukmak, [tuy-mak > tuy-suk-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] Duyar gibi olmak. [DLT]

tuytrum, [tuy(u)t(u)r-um] {eT} *is.* → tütrüm.

tuytu, [? tuytu] {ağız} sf. Uyuşuk; tembel. [DS]

tuytuklu, [tuytuk-lu] {ağız} sf. (Kişi için) çok kılı. [DS]

tuyturmak, [tuy-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Duyurmak; anlatmak. [DLT]

tuyü, [tuy-mak > tuy-u طويو / طويو] {OsT} *is.* Duyu; his.

tuyucu, [tuy-u-cu طيحي] {OsT} sf. Duygulu; hassas

tuyuf, [Ar. tayf > tuyūf طيوف] (tuyu:f) {OsT} is. 1. Uykuda görülen hayaller. 2. Korkudan karanlıkta görülen hayaletler. 3. fiz. Tayflar; spektrumlar.

tuyug, [eT. tuyuk] is. Halk edebiyatından Divan edebiyatına geçmiş bulunan, rubai gibi dört mısradan oluşan, aruzun *filatün, fâilatün, fâilün* kalıbıyla yazılmış, Türk kökenli manzumelere verilen ad.

tuyuglug, [tuy-uğ-luğ] {eT} sf. 1. Nallı. [ETY] 2. Tırnaklı. [ETY]

tuyugsuz, [tuy-mak > *tuy-uğ > tuy-uğ-suz / duy-uğ-suz طويوسز] {eT} {eAT} sf. 1. İdraksiz; anlayışsız; algılaması yetersiz. [Gabain] 2. Duygusuz; hissiz. [EUTS] 3. Görgüsüz. [EUTS]

tuyuk¹, -ğū [tū-mak / tō-mak > tu-y-uk] {eT} sf. 1. (Hava için) sisli; puslu; kapalı. 2. Canı sıkılmış. [DLT] 3. {ağız} (Kişi için) uyuşuk; tembel. [DS] 4. {ağız} Saf; bön; aptal. [DS]

tuyuk², -ğū [tuy-mak > tuyuk تويوق] is. 1. {eT} Cinas. [Nevayî] 2. {eAT} Anlam aktarımı. [Kadı Burhaneddin] 3. {OsT} Şiir; şarkı; türkü.

tuyuklamak, [tuyuk-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor] Uyuşup kalmak; ağırlık basmak. [DS]

tuyum, [tuy-um ?] {ağız} is. 1. Ezber. 2. sf. Gelişigüzel; özensiz. [DS]

tuyumak, [tuy-ū-mak] (tuyu:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Bitmek; tükenmek; arkası kesilmek. [KB]

tuyumcu, [tuy-um-cu] {ağız} sf. Düşünmeden laf eden; gelişigüzel konuşan. [DS]

tuyumlamak, [tuyum-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Ezberlemek. [DS]

tuyumuna, [tuyum-u-na] {ağız} zf. Bilir bilmez; ulu-orta; gelişigüzel; ezbere; özensizce. [DS]

tuyunmak, [tuy-mak > tuy-un-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Anlamak; hissetmek; idrak etmek; duymak. [Gabain] [EUTS]

tuyur, [Ar. tayr > tuyūr طيور] (tuyu:r) {OsT} is. Kuşlar. ☞ **tuyūr-i asāfir**, {OsT} zool. Ötücü kuşlar. || **tuyūr-i cāriha-i leyliye**, {OsT} zool. Gece yırtıcıları.

tuyusuz, [tuy-mak > toy-u-suz طويي سز] {OsT} sf. Duygusuz; hissiz.

tuyuzmak, [tuy-ur-mak / tuy-uz-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Anlatmak; duyurmak. [EUTS] [Gabain]

tuz¹, [eT. tūz] (eT. tu:z) is. 1. Yiyeceklere tat vermek ya da onları korumak için yaygın olarak kullanılan, billursu, ufalanabilir, suda eriyen, dili yakıcı, koksuz madde; sodyum klorür; NaCl, sofrata tuzu. {eT} (aymı) [DLT] [Gabain] [EUTS] [Mühennâ] 2. kim. Bir asit ya da asit oksitteki hidrojenin yerini bir bazın alması ile oluşan kimyasal birleşik. ☞ (üstüne, bir şeye) **tuz biber ekmek**, Bir üzüntüyü artıracak ya

da kusurun ağırlığını artıracak yeni davranışlarda bulunmak. || **tuz buzalamak** (buzağlamak), {ağız} Korkmak; heyecan duymak. [DS] || **tuz buz olmak**, Küçük parçalara ayrılarak kırılmak; dağılmak. || **tuz düzenlemesi**, biy. 1. Uzun süreli tuzun etkisinden kurtulmak için tuzun hücreden uzaklaştırılması. 2. Vücudun tuz dengesinin bozulmaması için alınan fazla tuzun dışarı atılması. || **tuz ekmek dostu**, {ağız} Arkadaş; dost. [DS] || **tuz ekmek doymamak**, {ağız} Geçim sıkıntısı çekmek. [DS] || **tuz ekmek düşmanı**, İyilik gördüğü bir yere veya kimseye karşı hainlik eden; kendisine yapılan iyiliği inkâr eden. || **tuz ekmek hakkı**, İyiliğini gördüğü, yemeğini yediği bir kimseye karşı duyulan gönül borcu. || **tuz falı**, Serpilen tuzun oluşturduğu şekillerden anlam çıkarılarak bakılan fal çeşidi. || **tuz giderme**, 1. Bir maddenin içinde bulunan tuzu uzaklaştırma. 2. Toprakta bulunan fazladan sodyum, potasyum, magnezyum tuzlarını art arda yıkayarak ya da kireç karıştırarak tarıma elverişli duruma getirme işlemi. || **tuzla buz etmek**, (Bir şeyi) onarılamayacak biçimde kırmak, bozmak. || **tuzla buz olmak**, (Şişe, cam, seramik vb. için) çok ince parçalara ayrılacak kadar kırılmak. || **tuz ruhu**, Klor ile hidrojenin birleşmesinden oluşan yakıcı asit olan hidroklorik asidin yaygın adı; HCl. || **tuz taşı**, {ağız} Kırıldığı zaman tuz gibi dağılan bir tür taş. [DS] || **tuzu kuru**, Bir şeyden zarar görmeyen; işleri yolunda giden; dertsiz; kaygısız. || (bir şeyde) **tuzu olmak**, Katkıda bulunmuş olmak; katkısı olmak. || **tuz yumurtlamak**, {ağız} 1. Sabırsızlık, merak gibi sebeplerle yerinde durmamak veya uyuyamamak; korkmak; heyecan duymak. 2. Çok zor duruma düşmek. [DS]

tuz², [tu-mak > tū-z] (tu:z) {eT} is. Ağ. [EUTS]

tuz³, [tūz طوز] (tu:z) {eT} {eAT} is. Güzellik; şirinlik; hüsn. [DLT]

tuz⁴, [töz / Far. tūz / tūj] {eT} is. 1. İnce kabuk. 2. Yay veya eyer üzerine konulan kayın ağacı kabuğu; toz². [Bahşayış]

tuzak¹, [eT. tūz (ağ) > tuz-ā-k] (eT. tuza:k) is. 1. Yaban hayvanı ya da kuş avlamak için kurulan düzencek ya da bu iş için yapılmış araç. {eT} (aymı) [DLT] [Gabain] [KB] [Mühennâ] 2. mecaz. Bir kimseyi ya da topluluğu sıkıştırmak, zor duruma sokmak, bağımlı hâle getirmek ya da ona zarar vermek amacıyla kurnazca kurulan gizli düzen; komplo. 3. Bir sınavda, yeterince bilgisi olmayanları yanıltabilecek nitelikte sunulan seçenek. 4. as. Bubi tuzağı. ☞ **tuzağa düşmek**, Birinin hazırladığı kötü niyetli düzene yakalanmak; komploya kurban gitmek. || **tuzak kurmak**, 1. Bir şeyi yakalamak için tuzak hazırlamak ve uygun yere yerleştirmek. 2. mecaz. Bir kimseyi zor duruma düşürmek için gizlice ve kurnazca düzen kurmak; komplo kurmak.

tuzak², [tuz-â-k] (*tuza:k*) {eT} is. Sevgili; sevgi için söylenen söz. [DLT]

tuzak³, [Far. düzaḥ => tuzak طوزق] {eAT} is. Cehen-nem.

tuzak⁴, [tüz / tüze ? > tuzak] {ağız} is. Yasa; kanun. [DS]

tuzakçı, [eT. tuzak-çī] (*tuzakçı:*) is. Tuzak ile kuş tutan; tuzak kurucu. {eT} (*aynı*) [EUTS] [IKPÖy.] [KB]

tuzakı, [tuzak-ī] (*tuzakı:*) {eT} sf. Sevgili. [DLT]

tuzaklama, [tuzak-la-ma] is. Tuzaklamak eylemi.

tuzaklamak, [tuz-ak-la-mak] gçl. f. [-] [-l(u)-yor] **1.** Tuzak kurmak. **2.** Tuzağa düşürmek.

tuzaklanma, [tuzak-la-n-ma] is. Tuzaklanmak eylemi.

tuzaklanmak, [tuzak-la-n-mak] edil. f. [-ır] Tuzak durumuna getirilmek. *Mayınlarla etraf tuzaklanmış.*

tuzamak, [tüz > tuz-â-mak] (*tuza:mak*) {eT} gçl. f. [-r] Tuzlamak. [DLT]

tuzar, [? tuzar] {ağız} is. Evlerde genellikle kapı üstlerinde bulunan, açılıp kapanmayan kör pencere. [DS]

tuzatüküren, [tuz-a+tükür-en] {ağız} is. zool. Duvar kertenkelesi. [DS]

tuzcu, {tuz-cu} is. Tuz üreten ya da tuz alıp satan kimse; tuz tüccarı.

tuzcul, [tuz-cul] sf. bot. Tuzlu toprakları seven; tuzlu topraklarda yetişen; halofit; halofil.

tuzçı, [tüz > tuz-çī] (*δtuzçı:*) {eT} is. Tuz satan; tuzcu. [EUTS]

tuzgu, [tuz-ğū] (*tuzgu:*) {eT} is. Yoldan geçen hısımlara veya tanıdıklara armağan olarak çıkarılan yemek. [DLT]

tuzgulanmak, [tuzğū > tuzgu-la-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Yemek hediye etmek. [DLT]

tuzgun, [tuz-ğün] (*tuzgu:n*) {eT} is. Armağan. [DLT]

tuzkıya, [tuz-kıyā] (*tuzkıya:*) {eT} sf. Sevgili; güzel. [DLT]

tuzla, [tuz-la] (*tu'zla*) is. **1.** Tuzlu su rüzgâr ve güneş enerjisi ile deriştirilerek tuz elde edilen yer. **2.** Derişik haldeki tuzlu suyun tuzunun arıtılıp alındığı sanayi işletmesi. **3.** {ağız} Davara tuz verilen düz taşların bulunduğu yer. [DS] **4.** {ağız} Tuzlak. [DS]

tuzlacılık, -ğī [tuz-la-cı-lık] is. Tuzla işletmeciliği.

tuzlak, -ğī [tuz-lak طوزلاق] is. **1.** Tuzlu ve çorak arazi. **2.** {OsT} {ağız} Tuzla. [DS] **3.** sf. (Arazi için) tuzlu ve çorak olan.

tuzlalık, -ğī [tuz-la-lık] {ağız} is. Çorak arazi. [DS]

tuzlama, [tuz-la-ma] is. **1.** Tuzlamak eylemi. **2.** Deri, yiyecek vb. şeyleri bozulmaması için tuzla işlem-den geçirme. **3.** Bir tür işkembe yemeği. **4.** {ağız} Suda haşlanmış kestane. [DS] **5.** {ağız} Sütle yapılan

un bulamacı. [DS] **6.** {ağız} Davarların iştahını arttırmak için yemlik olarak kurutulmuş meşe yapraklarına tuzlu su serpererek hazırlanmış yem. [DS] **7.** sf. Tuza yatırılarak hazırlanmış olan.

tuzlamak, [tuz-lā-mak] (*eT. tuzla:mak*) gçl. f. [-r] **1.** Üzerine tuz serpmek. {eT} (*aynı*) **2.** Korumak, bozulmadan saklamak için tuza yatırmak. **3.** Kara yoluna, buz ve kar tutmasını önlemek için tuz serpmek. ☞ **Tuzlayayım da kokmasın!** (*Düşünce için pek beğenilir bulmadım.*)

tuzlanma, [tuz-la-n-ma / tuz-lan-ma] is. Tuzlanmak eylemi.

tuzlanmak, [tuz-la-n-mak] edil. f. [-ır] [eT. -ur] **1.** Tuzlu hâle getirilmek; tuz serpmek; tuza yatırılmak. **2.** dönşl. f. Tuzlu hâle gelmek. {eT} (*aynı*) [DLT]

tuzlaşır, [tuz-la-ş-ır] sf. (Asit, baz için) tuza dönüştürülebilir.

tuzlaşma, [tuz-la-ş-ma] is. Tuzlaşmak eylemi.

tuzlaşmak, [tuz-la-ş-mak] dönşl. f. [-ır] Tuz hâline gelmek.

tuzlaştırma, [tuz-la-ş-tır-ma] is. Tuzlaştırmak eylemi.

tuzlaştırmak, [tuz-la-ş-tır-mak] gçl. f. [-ır] Tuz durumuna dönüştürmek; tuz oluşmasını sağlamak.

tuzlatma, [tuz-la-t-ma] is. Tuzlatmak eylemi.

tuzlatmak, [tuz-la-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Tuzlatmak. [DLT]

tuzlatmak, [tuz-la-t-mak] gçl. f. [-ır] Tuzlanmasını sağlamak.

tuzlayış, [tuz-la-y-ış] is. Tuzlamak eylemi ve biçimi.

tuzlu, [eT. tuz-luğ > tuz-lu] sf. **1.** Tuzu olan; içinde tuz bulunan; tuz içeren ya da tuzlanmış olan. {eT} (*aynı*) [Bahşayış] **2.** İçine gereğinden çok tuz katılmış olan. **3.** Tuzlulukla ilgili. **4.** mecaz. Fiyatı aşırı ölçüde yüksek olan; çok pahalı. ☞ **tuzlu ayran**,

{ağız} Yağı alınmış süttten peynir gibi yapılan bir tuzlu yiyecek; lor. [DS]|| **tuzlu balgam**, tıp. Egzama türü deri hastalıklarına eskiden verilen ad.|| **tuzlu kek**, Şeker konulmadan yapılan kek.|| **tuzlu su**, İçilemeyecek derecede içinde tuz bulunan su; deniz suyu.|| **tuzluya gelmek**, Pahalı gelmek.|| **tuzluya mal olmak**, Çok para ödenmesi gerekmek.|| **tuzluya oturmak**, Çok para ödenmesi gerekmek.|| **tuzluya patlamak**, Çok para ödenmesi gerekmek.

tuzluca¹, [tuz-lu-ca] (*tuzlu'ca*) zf. **1.** Tuzu biraz fazla olan; biraz çok tuzlu. **2.** mecaz. Biraz pahalı gelen; oldukça pahalı. **3.** is. {ağız} Kavrulmuş tuzlu nohut. [DS]

tuzluca², [tuz-lu-ca طوزلجه] {eAT} {OsT} sf. Güzel; tatlı; hoş giden.

tuzlug, [tüz > tuz-luğ] {eT} sf. Tuzlu. [DLT] [Mühennâ]

tuzluk, -ğū [tuz-luk] is. **1.** İçinde tuz bulunan kutu

veya kap; tuz kabı. {eT} (aynı) [Mühennâ]. **2.** İnsanda köprücük kemiğinin ardındaki çukur yer. **3.** Atlarda, gözün üstündeki çukurluk. **4.** Otlayan hayvanların tuz ihtiyacını karşılamak üzere düzenlenmiş üstü kapalı yer. **5.** (Arazi için) tuzlu yer. **6.** {ağız} Ufak tefek eşya konan küçük kap; kutu. [DS]

tuzlukara, [tuz-lu+kara] {ağız} is. Kavrulmuş tuzlu nohut. [DS]

tuzlukçu, [tuz-luk-çu] is. Tuzluk yapan veya satan kimse.

tuzluluk, -ğu [tuz-lu-luk] is. **1.** Tuzlu olma durumu. **2.** coğ. Ergimiş hâlde bulunan tuz miktarı.

tuzölçer, [tuz+ölç-er] is. Tuz çözeltilerinin derişimini gösteren yoğunlukölçer.

tuzsuz, [tuz-suz] sf. **1.** Tuzu olmayan. **2.** İçinde tuz bulunmayan; tuz içermeyen. **3.** mecaz. Hoş olmayan, tatsız şakalar yapan. ☞ **tuzsuz rejim**, Sağlık açısından sakıncalı durumlarda uygulanan tuz içermeyen beslenme tarzı.

tuzsuzlaşma, [tuz-suz-la-ş-ma] is. Tuzsuzlaşmak eylemi.

tuzsuzlaşmak, [tuz-suz-la-ş-mak] döşl. f. [-ır] Tuzsuz hâle gelmek.

tuzsuzlaştırma, [tuz-suz-la-ş-tır-ma] is. Tuzsuzlaştırmak eylemi.

tuzsuzlaştırmak, [tuz-suz-la-ş-tır-mak] gçl. f. [-ır] Tuzsuz hâle getirmek; tuzunu arıtmak; tuzunu gidermek.

tuzu, [Moğ. tusa => tusu / tuzu] {eT} is. Fayda; semere; kazanç. [EUTS] [İKPÖy.]

tuzumçu, [tuz-um-çu] (tuzumçu:) {eT} is. Yol kesen. [EUTS]

tuzun, [tüz-ün ? / tuzun] {ağız} sf. Güzel çocuk. [DS]

-tü, [-dı / -di / -du / -dü / -ti / -tı / -tu / -tü] çek. e. → -di.

-tü, [-dı / -di / -du / -dü / -ti / -tı / -tu / -tü] yap. e. → -di.

tü¹, [tü (yans.)] is. Tükürmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tük-ür-mek, tük-ür-ük*

tü², [tü / tüü / tüg / tük تو] (tü:) {eT} is. **1.** Tüy; saç; ince kıl. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [DS] **3.** Renk; at donu. [DLT] [KB] ☞ **tüsü önmemek**, {eAT} Tüyü düzelmemek; işi yoluna koyamamak.

tü³, [tü] {eT} is. Her türlü; çeşitli; türlü türlü. [EUTS] [KB]

tüb, [tüb] {eT} is. Dip; esas; temel; kök; son; zemin; asıl. [EUTS] [DLT]

tübağ, [Fr. tubage] is. tıp. Doğal bir deliğe ya da boşluğa tüp sokulması işlemi.

Tübbet, [Ar. tübbet تبت] {OsT} is. Tibet ülkesi.

tübemek, [tübe-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-b(ü)-yor] Karşılaşmak. [DS]

tübençik, [tüben-çik] {eT} sf. Tabi olan; uyan. [EUTS]

tüberkül, [Fr. tubercule] is. tıp. Alt deride derinde meydana gelmesine rağmen yavaş yavaş ilerleyerek yüzeyde sivri düğümçükler oluşturan birikinti.

tüberkülemi, [Fr. tuberculémie] is. tıp. Kanda tüberküloz basillerinin bulunması durumu.

tüberkülin, [Fr. tuberculine] is. tıp. Tüberküloz enfeksiyonu teşhisinde kullanmak amacıyla tüberküloz basili kültüründen elde edilen gliserinli karışım.

tüberkülinleme, [tüberkülin-le-me] is. vet. Tüberküloz teşhisi koyabilmek için sulandırılmış tüberkülin şiringa etmek.

tüberkülit, -di [Fr. tuberculide] is. tıp. Tüberküloza bağlı deri hastalığı.

tüberküloz, [Fr. tuberculose] is. Koch basilinin sebep olduğu, insan ve hayvanlarda görülen bulaşıcı hastalık; verem.

tüberkülozlu, [tüberküloz-lu] sf. Tüberküloza yakalanmış olan; veremli.

tübgermek, [tüb > tüb-ger-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Araştırmak; izine düşmek.

tüblemek, [tüb > tüb-lē-mek] (tüble:mek) {eT} gçl. f. [-r] **1.** Diplemek. **2.** Kökten aramak.

tübles, [İng. tubeless] sf. → tubeles.

tübleşmek, [tüb > tüb-le-ş-mek] {eT} döşl. f. [-ür] Ashını araştırmak.

tübletmek, [tüb > tüb-le-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Aratmak.

tüblüg, [tüb > tüb-lüg] {eT} sf. **1.** Köklü; dipli; esaslı; temelli. [EUTS] **2.** Asaletli. [DLT]

tübsüz, [tüb > tüb-süz] {eT} sf. **1.** Çok derin; dipsiz. **2.** Sahte; asılsız; temelsiz. [KB]

tübün, [tüb-ün / tup-un / tub-un] {eT} is. Yemekte bulunan çerçöp; buğday kesmiği. [DLT]

Tübütlemek, [tübüt-lē-mek] (tübütle:mek) {eT} gçl. f. [-r] Tibetli saymak; Tibet'e nispet etmek. [DLT]

Tübütlenmek, [tübüt-le-n-mek] {eT} döşl. f. [-ür] Tibetli kılığına girmek. [DLT]

tücah, [Ar. tücāh تجاح] {OsT} is. Karşı yön; karşı taraf.

tüccar, [Ar. tācir > tüccār تجار] {OsT} is. **1.** Büyük çapta alım satım işi yapan, ticaretle uğraşan kimse; tacir. **2.** mecaz. Yaptığı işlerde yalnız kâr peşinde koşan kimse. **3.** mecaz. Böyle bir kimseye özgü kafa yapısı.

tüccaran, [Ar. tüccār > tüccārān تجاران] (tücca:ra:n) {OsT} is. Tüccarlar; tacirler.

tüccarlaşma, [tüccar-laş-ma] is. Tüccarlaşmak eylemi.

tüccarlaşmak, [tüccar-laş-mak] gçsz. f. [-ır] **1.** Tüccar olmak; tüccar durumuna gelmek. **2.** Tüccar gibi davranır olmak.

tüccarlık, -ğı [tüccar-lık] is. **1.** Büyük ölçüde alım

- satım yapma; tüccarın işi ve mesleği. **2.** Tüccar olma durumu.
- tücce**, [ʔ tücce] {ağız} is. Salça. [DS]
- tücer**, [tüy-ce-r ʔ] {ağız} is. Tüyü uzamayan bir tür koyun. [DS]
- tüdelek**, -ği [tüd-e-le-k ʔ] {ağız} sf. (Nesne için) küçük ve yuvarlak. [DS]
- tüdeş**, [tū > tū-deş] (tü:deş) {eT} sf. Aynı renkte olan; birbirine benzeyen. [DLT]
- tüdürmek**, [tüğ-dür-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Kaçırma. [DS]
- tüdüş**, [tut-mak > tut-uş] {eT} is. Savaş; harp; mücadele. [EUTS]
- tüdüşmek**, [tut-mak > tut-uş-mak] {eT} işteş. f. [-ür] Tutuşmak; savaşmak; çarpışmak. [EUTS]
- tüf**, [Lat tofus > İt. tufo > Fr. tuf] is. **1.** jeol. Madeni bir cisimle üzerine vurulduğunda boğuk bir ses veren, gözenekli yapıda tortul ve volkanik kayalara verilen ad. **2.** {ağız} Tortu. [DS]
- tüfe¹**, [tefe / tüfe] {ağız} is. Dokuma tezgâhlarında tarağı tutan ve mekik ipliklerini sıkıştırmaya yarayan araç; tefe. [DS]
- tüfe²**, [Ar. ʿeşfiya [Tietze] أشبه => tüfe] {ağız} is. **1.** Ocak başı. **2.** Toprakta yapılmış bir tür ocak. [DS] ☞ **tüfe taşı**, {ağız} Sacayağı yerine kullanılan üç taş.
- tüfe³**, [tüfe] {ağız} is. Bilezik. [DS]
- tüfek¹**, -ği [Far. tüfeng تفنگ] is. Savaşlarda ve avlanmakta kullanılan ağaç bir dipçik üzerine oturtulmuş uzun bir namlu, ateşleme ve nişan alma düzenekleriyle donatılmış uzun namlulu ateşli silah. ☞ **Tüfek as!** as. Askere, tüfeğini omzuna asmaya için verilen komut. || **tüfek atmak**, Tüfekte bir hedefe ateş etmek. || **tüfek çatmak**, (Askerler için) dinlenme sırasında tüfeklerini üçerli olarak dipçikleri ayrı, namlu uçları birbirini tutacak şekilde koymak. || **Tüfek omza!** as. Askere, tüfeği dipçik tabanından tutarak omzuna dayaması için verilen komut. || **tüfek patlamaksızın**, Hiç savaşmadan; çarpışma olmaksızın.
- tüfek²**, -ği [tüt-ek / tüfek] {ağız} is. **1.** Tandır bacası. **2.** Ocak kemeri. [DS]
- tüfekçi**, [tüfek-çi] is. **1.** Tüfek yapan, onaran ya da satan kimse. **2.** İmparatorluk döneminin sonlarına doğru sarayı ve padişahı korumakla görevli muhafız birliğinden olanlara verilen ad. ☞ **tüfekçi takımı**, İmparatorluk döneminde vezir dairelerinde görevli piyade erlerinden oluşan takım. || **tüfekçi yamağı**, Padişahın, saray görevlilerinin ve önde gelen devlet adamlarının tüfeklerini korumak, bakımlarını yapmak ve kullanıma hazır hâle getirmekle görevli kimse.
- tüfekçibaşı**, [tüfek-çi+baş-ı] {OsT} is. İmparatorluk döneminde, sarayda görevli tüfekçi yamaklarının amirlerine verilen unvan.
- tüfekçilik**, -ği [tüfek-çi-lik] is. **1.** Tüfek yapım ve onarım zanaatı. **2.** Tüfek satıcılığı.
- tüfekhane**, [tüfek-hâne] (tüfekha:ne) {OsT} is. **1.** Tüfeklerin korunduğu yer; silah deposu. **2.** İmparatorluk döneminde, ordunun gereksinimi olan tüfeklerin yapıldığı atölye.
- tüfeklik**, -ği [tüfek-lik] is. **1.** Tüfekleri düzenli biçimde koymak için yapılmış yer; silahlık. **2.** Tüfek kılıfı.
- tüfeng**, [Far. tüfeng تفنگ] {OsT} is. Tüfek. ☞ **tüfeng-endâz**, {OsT} → tüfenkendaz. || **tüfeng-hâne**, {OsT} Silah deposu.
- tüfengk**, [Far. tüfenk => tüfeñk] {ağız} is. Tüfek. [DS]
- tüfenk**, [Far. tüfeng => tüfenk تفنگ] {eAT} {ağız} is. Tüfek. [DS] ☞ **tüfenk serpmek**, {OsT} Tüfekte ateş etmek; yayılım ateşine tutmak.
- tüfenkendaz**, [Far. tüfeng-endâz تفنگ انداز] (tüfenkenda:z) is. Tüfek kullanan asker.
- tüfez**, [ʔ tüfez] {ağız} is. Yapraklı dal yığımları. [DS]
- tüffah**, [Ar. tüffâh تفاح] (tüffa:h) {OsT} is. bot. Elma.
- tüffit**, [Fr. tüffite] is. jeol. Yanardağ püskürükleri ile kil ya da kireç taşı gibi bir çökelden oluşan kayaç.
- tüflek**, -ği [tüf-lek ʔ] {ağız} is. Çuval bezinden yapılan ot minder. [DS]
- tüftüfü**, [tüf+tüf-ü] {ağız} is. Üfleme ile saçma fırlatan bir tür tüfek. [DS]
- tüfümsü**, [tüf-ümsü] sf. Tüf görünümünü andıran.
- tüg¹**, [tū / tüg] {eT} is. → tü¹.
- tüg²**, [tüg / düg / tük] {eT} sf. Çok; birçok. [KB] ☞ **tüg miñ**, {eT} Birkaç bin; binlerce.
- tüge**, [tügē] (tüge:) {eT} is. Düve; iki yaşına girmiş dişi sığır. [DLT]
- tügek**, [tüg-mek > tüg-ek / tük-ek] {eT} is. **1.** Halka. **2.** Yük sarılırken yükü sıkıştırmakta kullanılan ipe takılı ağaç halka. [DLT]
- tügel**, [tük-e-mek (tam olmak) > tüke-l / tüge-l] {eT} zf. Tam; tamamıyla; tamam; iyi bir halde. [EUTS]
- tügezlemek**, [tökez-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r [-l(i)-yor] Tökezlemek. [DS]
- tüglünmek**, [tüg-mek > tüg-(ü)l-ün-mek] {eT} döñsl. f. [-ür] Dügümlenmek; düğülmek. [DLT]
- tüglüşmek**, [tüg-mek > tüg-(ü)l-üş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] Birbiriyle düğümlenmek. [DLT]
- tügme**, [tüg-mek > tüg-mē تكمة] (tügme:) {eT} {eAT} {OsT} is. Dügme. [DLT]
- tügmek**, [tüg-mek] {eT} gçl. f. [-er] Dügüm atmak; düğümlenmek; çatmak; bağlamak; dügmek. [DLT] [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler]
- tügmelenmek**, [tüg-mek > tüg-mē > tüg-me-le-nmek] {eT} döñsl. f. Dügülenmek; ilikleri ilikle-mek. [DLT].

- tüğnemek**, [tüg(ü)n-ē-mek] (*tüğne:mek*) {eT} gçsz. f. [-r] Yanmak. [EUTS]
- tüğsin**, [tüg-mek > *tüg-sī-mek > tüg-sī-n] (*tüğsi:n*) {eT} is. Dört köşeli düğümlenen bir tür düğüm. [DLT]
- tügük**, [tüg-mek > tüg-ük] {eT} sf. Düğümlü; çatık. [KB] **tügük yüz açığ söz**, *Asık surat, acı söz*. [KB]
- tügül**, [teg-ül / tügül] {eT} e. Değil. [ETY]
- tügülgen**, [tü-ül-mek > tüg-ül-gēn] {eT} sf. Her zaman düğülen; her zaman can sıkıntısından kaşı gözü düğülen; çatılan. [DLT]
- tügülmek**, [tüg-mek > tüg-ül-mek] {eT} edil. f. [-ür] **1.** Düğüm yapılmak; bağlanmak; düğülmek. [KB] **2.** Yemek boğazda kalmak. [DLT]
- tügüm**, [tüg-mek (*düğülmek*) > tüg-ün / tüg-üm] {eT} is. Düğüm.
- tügün**, [tüg-mek (*düğülmek*) > tüg-ün] is. **1.** Düğüm; bağ. [DLT] **2.** Düğün; evlenme töreni. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB]
- tügünlüğü**, [tüg-ün-lüg] {eT} sf. (At için) kuyruğu düğümlü. [ETY]
- tügünmek**, [tüg-mek > tüg-ün-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] **1.** (Düğüm vb. için) düğümlenmek; düğüm olmak. **2.** Kendi başına düğüm yapmak. [DLT]
- tügünük**, [tügün-mek > tügün-ük] (*tügü:nük*) {eT} is. Çadırın en tepesinde yer alan duman deliği; çadır bacası; otağların tepesindeki duman deliği. [ETY] [Mirşan]
- tügüşmek**, [tüg-mek > tüg-üş-mek] {eT} işteş. [-ür] Birlikte düğüm atmak; yardımlaşarak bağlamak veya düğüm atmak; düğüm yapmakta yardım ve yarış etmek. [DLT]
- tügüz**, [tüg-üz / tük-üz] {eT} sf. (At için) alında bir parça beyazlık bulunan.
- tügüzlük**, [tügüz-lük / tüküz-lük] {eT} is. Atın alınındaki akıtma. [DLT]
- tüğ**, [tü / tüğ توك] {OsT} {ağız} is. Tüy; kıl. [DS]
- tügdürmek**, [tüğ-dür-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Bir kimseyi korkutup ya da aldatıp kaçırmak. [DS]
- tügelmek**, [tüğ-el-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] **1.** Karşı koymak; dik başlılık etmek. **2.** Öfkelenmek. [DS]
- tüglemek¹**, [tüng > tüğ-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor] **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. [DS]
- tüglemek²**, [tüğ-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] Düğümlmek; bağlamak. [DS]
- tügme**, [tüg-mek > tüg-mē تكمه] (*tügme:*) {eAT} {OsT} is. Dügme.
- tügmek¹**, [tüng > tüğ-mek توكمك] gçsz. f. [-er] **1.** Yukarı doğru fırlamak; fırlayıp yukarı çıkmak; yükselmek. **2.** {ağız} Savuşup gitmek. [DS] **3.** {ağız} Görünmeden gitmek; kaçmak. [DS] **4.** {ağız} Ansızın fırlayıp koşmak. [DS]
- tügmek²**, [tüğ-mek] {ağız} is. **1.** En uç boğum; kıntı. **2.** Püskül. [DS]
- tüğmen**, [tüğ-men] {ağız} is. **1.** Bazı kuşların tepelerinde bulunan uzun tüy; sorguç. **2.** Perçem. [DS]
- tügtü**, [tük-tü / tüğ-tü] {ağız} is. Keser ya da nacak başı; düğdü. [DS]
- tüğü**, [tüğ-ül] {ağız} is. **1.** Kirazlı küçük dal. **2.** Ardıc sakızı. [DS]
- tüğülmek**, [tüng > tüğ-ül-mek] {ağız} dönşl. f. [-r] [-l(ü)-yor] **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. **3.** Saldırmak. [DS]
- tüğülmek**, [tüğüm-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] Bağlamak; düğümlmek. [DS]
- tüğü**, [tüğ-mek > tüğ-üm / tügün] {ağız} is. Düğüm. [DS]
- tüğüdürmek**, [tügün-dür-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Bir şeyi gereğinden çok yapmak. [DS]
- tüğülmek**, [tüğüm-le-mek / tügün-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] Bağlamak; düğümlmek. [DS]
- tüğünnemek**, [tüğüm-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-n(ü)-yor] Bağlamak; düğümlmek. [DS]
- tüğünnük**, -ğü [tüğ-mek > tüğüm-lük / tügünnük] {ağız} is. Düğüm. [DS]
- tüğürcük**, -ğü [tüğür-cük] {ağız} sf. **1.** İyice inceltilemiş; kalın kalmış. **2.** Vücutta oluşan kabarcıklar. [DS]
- tüh**, [tüh (yans.)] ünl. → tuh.
- tühem**, [Ar. töhmet > tühem تهم] {OsT} is. Töhmetler.
- tühen**, [Far. dükkân] {ağız} is. Dükkân. [DS]
- tühetmek**, [tüke-t-mek / tühet-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Tüketmek; bitirmek. [DS]
- tühmeken**, [tohum+ek-en > tühmeken] {ağız} is. Semizotu. [DS]
- tühmet**, [Ar. töhmet => tühmet] {ağız} is. Karalama amacıyla asılsız suç yükleme; töhmet. [DS]
- tühüm**, [tüğ-mek > tüğ-üm / tühüm] {ağız} is. Düğüm. [DS]
- tühülmek**, [tüğüm-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] Bağlamak; düğümlmek. [DS]
- tü**, [-dik / -dik / -dük / -duk / -tik / -tık / -tuk / -tük] yap. e. → -dik.
- tük¹**, [tü-k] {eT} zf. **1.** Tamamen; tam olarak. [İKPÖy.] **2.** Çok; fazla; en ziyade. [KB]
- tük²**, [tü / tüg / tük توك] {eT} {eAT} {OsT} is. **1.** Tüy; saç; kıl. **2.** Yün. [EUTS] **3.** {ağız} Yosun. [DS]
- tük³**, [tük] {eT} is. On bin. [EUTS]
- tük⁴**, [tük] {ağız} is. Hindi. [DS]
- tük⁵**, [tuğ > tük] {ağız} is. Soğanın tohum taşıyan erkek organı. [DS]
- tükan**, [Far. dükkân => tükân] (*tüka:n*) {ağız} is. Dükkân. [DS]
- tükedi**, [tük-et-mek > tüket-i] (*tükedi:*) {eT} zf. → tüketi. [EUTS]

tükegü, [tük-ē-gū] (*tüke:gü:*) {eT} is. Tükenme. [E-UTS]

tükek, [tüg-mek > tük-ek] {eT} is. Halka; yük yükletilirken yükü sıkıştırmaya yarayan ve ipe takılan halka. [DLT]

tükel, [tükē-mek (*tam olmak*) > tüke-l] {eT} sf. 1. Bütün; tam; tamam; eksiksiz; tüm. {ağız} (*aynı*) [DLT] [ETY] [EUTS] [Üç İtigsizler] [İKPÖy.] [DS] 2. Tamamıyla; hep; tamamen; büsbütün. [ETY] [EUTS] [DLT] [KB] 3. İyi bir hâlde; sağlam. [EUTS] 4. Zarar görmemiş. dokunulmamış. [İKPÖy.] 5. Mükemmel. [Üç İtigsizler] 6. Sağ salim. [ETY] ☞ **tükel ağzlılar**, zool. Ağzları başın ucunda bulunan kemikli balıklar alt sınıfı, (*Teleostomi*).|| **tükel cümle**, mat. Limit elemanlarının tümüyle çakışan cümle.

tükeli, [tüke-l-i تکلی] {eAT} zf. 1. Hepsi; tamamı. 2. zm. Herkes. 3. sf. Bütün.

tükelliğ, [tüke-l-lig] {eT} sf. 1. Sahip olan; mücehhez; techiz edilmiş; kudretli. [Gabain] [Üç İtigsizler] 2. Tekmil; kâmil; noksansız. [EUTS] 3. Hissedar. [Gabain]

tükemek, [tük-ē-mek] (*tüke:mek*) {eT} gçl. f. 1. Tamamlamak; icra etmek. [ETY] [Gabain] 2. Tam ve tüm olmak. [İKPÖy.] 3. Bitmek; sona ermek; tükenmek. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [KB] 4. Yeterli olmak; yetmek; kifayet etmek. [DLT] [Gabain] [İKPÖy.]

tükemeyük, [tüke-me-yük] {eT} sf. Tükenmemiş. [E-UTS]

tüken, [Far. dükkân] {ağız} is. Dükkân. [DS]

tükendi, [tüken-di] {ağız} is. Cinsel güçten yoksun olma durumu. [DS]

tükenik, -ği [tük-e-n-ik] sf. 1. Tükenmiş; bitmiş; kalmamış. 2. zf. Çok az olarak.

tükeniş, [tük-e-n-iş] is. Tükenmek eylemi veya biçimi.

tükenlemek, [tüken-le-mek ?] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Birini yoklamaya gitmek; ilgi göstermek; hatır sormak. [DS]

tükenme, [tük-e-n-me] is. Tükenmek eylemi.

tükenmek, [eT. tük-e-mek (*tam olmak*; *yeterli olmak*) > tük-e-n-mek] dönşl. f. [-ir] [eT. -ür] 1. {eT} Kalmamak; tümüyle bitmek; sona ermek; hiç kalmamak. {eT} (*aynı*) [KB] [Mühennâ] 2. (Ticarî mal için) son ürün dahil bütünüyle satılmak; satılmış olmak. 3. (Sıkıntı, sevinç vb. soyut kavramlar için) sona ermek; bitmek. 4. mecaz. (Kişi için) bedensel ve ruhsal gücünü yitirmek; bitkin düşmek; güçsüzleşmek. 5. (Sabır, dayanıklılık, güç için) son sınırına dayanmak. 6. Verimliliğini yitirmek; söyleyecek sözü, hünerini sergileyecek durumu kalmamak. 7. (Av hayvanları için) uzun süre koştuktan sonra yorulup durmak.

tükenmez, [tük-e-n-mez] sf. 1. Tükenmeyen; bitme-

yen. 2. Bir fiçuya yerleştirdikten sonra ekşitilen muşmula, ayva, elma, armut, vişne, üzüm gibi meyvelerden her alındıkça üzerine şeker ve su dökülerek yapılan şerbet. 3. Peynirle yapılan bir tür çorba. 4. mecaz. Sonsuz. 5. Tükenmez kalem. ☞ **tükenmez kalem**, *Ucunda sert bir metalden küçük bir bilyeciği bulunan bir borucuk içinde kalın, özel bir mürekkeple dolu kalem türü; tükenmez.*

tükenmezlik, -ği [tük-e-n-mez-lik] is. Tükenmez olma durumu.

tükenmişlik, -ği [tük-e-n-miş-lik] is. Gücünü ve direncini yitirmiş olma durumu; çaba gösterememe.

tükenti, [tüken-ti] {ağız} is. Son; bitim. [DS]

tükესigçe, [tük-e-z-ig-çe / tük-e-s-ig-çe] {eT} zf. 1. Sonuna kadar; tamamınca. 2. Her biri; her tarafı. [ARAT] 3. Her bakımdan. [ARAT]

tüketi, [tükē-mek (*tam olmak*) > tük-e-t-mek > tük-e-t-i] (*tüketi:*) zf. 1. Tümüyle; tamamen; sonuna kadar tamamıyla; bütünüyle; baştan sona kadar [Tekin] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] 2. Tam; tamam. [Gabain] 3. Yetinceye kadar. [İKPÖy.]

tüketici, [tük-e-t-ici] sf. 1. Tüketme işini yapan; tüketen. 2. mecaz. Mahveden; tüketen. 3. Gücü, direnci yok eden. 4. is. Herhangi bir ürünü kullanmak üzere satın alan kimse; yoğaltıcı; müstehlik. ☞ **tüketici sayacı**, *Tüketiciler tarafından kullanılan su, elektrik, doğal gaz sayaçlarının genel adı.*

tüketicilik, -ği [tük-e-t-ici-lik] is. Tüketici olma durumu.

tüketilme, [tük-e-t-il-me] is. Tüketilmek eylemi.

tüketilmek, [tük-e-t-il-mek] edil. f. [-ir] 1. Tüketmek eylemi yapılmak. 2. (Harcanan şeyler için) geriye hiç kalmayacak biçimde tümü kullanılmak. 3. Kullanılarak, harcanarak yok edilmek; bitirilmek. 4. (Ticarî ürün için) hepsi satılmak.

tüketim, [tük-e-t-im] is. 1. Tüketmek eylemi. 2. Var olan ya da üretilen malları kullanarak yok etmek eylemi; istihlak; yoğaltmak. 3. Tüketicilerin emrine ücretli ya da ücretsiz olarak sunulan mal ve hizmetlerin tümü. 4. (Bir yiyecek, içecek, giyecek enerji kaynağı vb. için) kullanmak eylemi. 5. Gereksiz yere harcama; israf. ☞ **tüketim kültürü**, sosy. *Mal ve hizmet tüketimine doğru temayülün kültürel bakımdan hâkim duruma gelmesi.*

tüketme, [tük-e-t-me] is. Tüketmek eylemi.

tüketmek, [tükē-mek (*tam olmak*) > tüke-t-mek] gçl. f. [-ir] 1. {eT} Tam ve yeterli kılmak. [İKPÖy.] 2. Tamamlamak; sona erdirmek. {eT} (*aynı*) [KB] [Üç İtigsizler] 3. Bir şeyi kullanarak, harcayarak yok etmek; yoğaltmak; istihlak etmek; bitirmek. {eT} (*aynı*) [DLT] [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] 4. Geriye hiç kalmayacak biçimde tümünü kullanmak; hiç bırakmamak. 5. (Yol için) yürüyerek aşmak; yolun sonuna gelmek; bitirmek. 6. (Ticarî mal için) tümünü satmak. 7. mecaz. Bir kişiyi güçsüz bırak-

mak; zayıf düşürmek. **8.** Bir kişiyi bıktırmak; canından bezdirmek. **9.** Bir şeyden son sınırına kadar yararlanmak. **10.** (Konu, sorun vb. için) kapsamlı olarak her yönden incelemek. **11.** Binicilikte, bir atı gereğinden çok ve fazla sert çalıştırarak bitkin düşürmek.

tükezinmek, [tök-ez-i-mek / tükezin-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Tökezlemek; tökezlemek; sendelemek; sürçmek. [DS]

tükezmek, [tök-ez-i-mek / tükez-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Tökezlemek; tökezlemek; sendelemek; sürçmek. [DS]

tüki, [tüki] (tüki:) {eT} is. **1.** Pirinç. **2.** Pirinç kabuğu. **3.** Soyulmuş mısır. [EUTS]

tüklenmek, [tük-le-n-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] (Yoksul kişi için) biraz parası olmak; kalkınmak. [DS]

tüklüg¹, [tük-lüg] {eT} sf. Kör. [DLT]

tüklüg², [tük-lüg] {eT} zf. Tamamıyla; tam. [EUTS]

tüklük, -ğü [tök / түk-lük] {ağız} is. Hindi. [DS]

tükme, [tüg-mek > түg-me / Far. түкме ? {eT} {OsT} is. Dügme. [Mühennâ]

tükme¹, [tük-mek / tök-mek] {eT} gçl. f. [-er] Dökme; dağıtmak; bozmak. [ETY]

tükme², [tüg-mek] {eT} gçl. f. [-er] **1.** → түgme. **2.** Buruşmak; somurtmak. [EUTS]

tükme³, [tüng-mek > түk-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] (Yırtıcı kuş için) gökyüzüne yükseldikten sonra aşağıya ok gibi inmek. [DS]

tüknemek, [tük(ü)n-ē-mek] (tükne:mek) {eT} gçl. f. [-r] (Yara için) dağlamak; kızgın demir basmak. [DLT] [Mühennâ]

tükrük, [tü (yans.) > tü-kür-mek > түk-ür-ük] {eT} is. Tükürük. [Bahşayış] ☞ **tükrüğü goyalmak** (koyulmak), {ağız} Yaşlanmak. [DS]

tüksin, [tük-sī-n] (tüksi:n) {eT} is. Halktan olup handan üç kat aşağı bulunan kişi. [DLT]

tüktü, [tüg-dü / түk-tü] {ağız} is. Keser ya da balta başı. [DS]

tükü, [tükü (yans.)] (tükü:) {eT} ünl. Köpek çağırma ünlemi. ☞ **tükü түkü**, {eT} Köpek eniğini çağırma için kullanılan kelime. [DLT]

tükümcek, -ği [tük-üm-cek] {ağız} is. Tükürük. [DS]

tükün¹, [tük-ē-mek > түk-ü-n] {eT} zf. Bütün; her türlü. [ARAT]

tükün², [tük-ün] {eT} is. Dağlama; dağ. [DLT]

tükünmek, [tük-ün-mek] {eT} döşl. f. [-ür] **1.** Doldurmak. [EUTS] **2.** Tamamlanmak. [Gabain]

tükürme, [tü (yans.) > tü-kür-me] is. Tükürmek eylemi.

tükürmek¹, [tü (yans.) > tü-kür-mek] gçsz. f. [-ür] **1.** Ağızda toplanan salgıyı sesli olarak dışarı atmak. {eT} (aynı) [Mühennâ] **2.** mecaz. Tikinti ve öfke ifadesi olarak küfür etmek istediğini belirtmek. **3.** gçl.

f. Ağızdaki bir şeyi, ağız, çene, dudak ve soluk etkisi ve gücüyle dışarı fırlatmak. **4.** Ağız yolu ile dışarı atmak. ☞ **tükürdüğünü yalamak**, Kendi benliğini küçük düşürerek ya da hiçe sayarak verdiği sözden dönmek.

tükürmek², [tük > түk-ür-mek] gçsz. f. Tüylenecek.

tükürük, -ğü [tü (yans.) > tü-kür-mek > түk-ür-ük] is. Ağızda bulunan ya da kanallar ile ağza açılan çeşitli bezlerin salgıladığı, yüzde 95 su, eser miktarda globulin bulunan yüzde üç organik madde ve yüzde iki oranında alkali maden klorürleri ile fosfat ve bikarbonat içeren açık renkli, alkali ve biraz akıcı sindirim salgısı. ☞ **tükürüğünü yutmak**, Gördüğü veya duyduğu bir şeye imrenip ağız sulanmak. || **tükürük bezleri**, anat. Her biri ayrı türden түкүрүк salgılayan kulak altı, çene altı ve dil altı bezlerine verilen ad. || **tükürük hokkası**, Hastaların ağızlarında biriken түкүрүкleri ya da balgamları түкүрүкleri bir kap. || **tükürük köftesi**, Sokakta seyyar köftecilerin yapıp sattığı ızgara köfte. || **tükürük otu**, bot. Zambakgillerden, bir karış boyunda, talkım veya salkım biçiminde küçük sarı veya beyaz çiçekler açan çok yıllık, soğanlı otsu bir bitki; ak yıldız, (Ornithogalum umbellatum). || **tükürük taşı**, Tükürük bezlerinde oluşan taş. || **tükürük uyarıcı**, Tükürük salgısını uyarmak için çiğnenen maddelerin genel adı. || **tükürük uyarıcı eylem**, Ağızda bulunan dil, diş ve yumuşak dokular gibi çiğnemeye katılan organların yaptığı iş.

tükürükleme, [tü-kür-ük-le-me] is. Tükürükleme eylemi.

tükürükleme, [tü-kür-ük-le-mek] gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] **1.** Tükürük ile ıslatmak. **2.** Tükürük bulaştırmak; түкүрүк sürmek.

tükürüklenme, [tü-kür-ük-le-n-me / tü-kür-ük-len-me] is. Tükürüklenme eylemi.

tükürüklenmek, [tü-kür-ük-le-n-mek] edil. f. [-ir] **1.** Tükürüklemek eylemine uğramak; üzerinde түкүрүkleme eylemi uygulanmak. **2.** Tükürükle ıslatılmak. **3.** Tükürük bulaştırılmak. **4.** döşl. f. Tükürüklü hâle gelmek; түкүрүğü olmak.

tükürüklü, [tü-kür-ük-lü] sf. **1.** Tükürükle ıslatılmış olan. **2.** Tükürük bulaştırılmış, üzerine түкүрүк sürülmüş olan. **3.** Çok түкүрүк çıkararak; түкүрүğü bol olan; çok түкüren.

tükürüksüz, [tü-kür-ük-süz] sf. **1.** Tükürüğü olmayan veya az olan. **2.** Tükürükle ıslatılmamış ya da түкүрүк bulaştırılmamış olan; түкүрүklenmemiş.

tüküz, [tüg-üz / түk-üz] {eT} sf. (At için) alındaki akıtma bulunan. [DLT] ☞ **tüküz at**, Alında bir parça beyaz olan at. [DLT]

tüküzemek, [tökez-i-mek / түkzi-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] Tökezlemek. [DS]

tül¹, [Tulle (Fransa'da şehir) > Fr. tülle] is. **1.** İnce pamuk, ipek ya da naylon ipliklerden çiçek veya geometrik dekorlarla süslenmiş saydam dokuma. **2.**

Bu kumaştan yapılmış ince pencere perdesi. **3. mecaz.** Perde gibi saran şey. **4.** Şapkacıların, yüzün tamamını ya da bir kısmını örtecek biçimde şapkanın kenarına koydukları küçük tül parçası. **5. sf.** Tülden yapılmış. ☞ **tül-grek,** *Duvak vb. yapımında kullanılan bir tül çeşidi.* || **tül işi,** *Dantelde, çiçek motifleri ya da zemin örgüsü oluşturmak için sıra ile ipliğin bir altından bir üstünden geçmek suretiyle yapılan iğne işine verilen ad.*

tül², [tül] {eT} is. Düş; rüya. [EUTS] [Gabain]

tülbent, -di [Far. dülbend] is. **1.** Çok ince pamuklu dokuma. **2.** Bu kumaştan yapılmış baş örtüsü. **3. sf.** Bu kumaştan yapılmış olan. ☞ **tülbent bozmak,** *Okun bütün menzil taşlarından daha ileri bir uzaklığa ulaşması; rekor kırmak.* || **tülbent ağası,** {OsT} *Padişahların sarık ve çamaşırlarını koruyan, temizleyen ve padişahı giydiren görevli; tülbent giyanı; tülbent oğlanı.*

tülbentçi, [tülbent-çi] is. Tülbent satan kimse.

tülbentli, [tülbent-li] sf. **1.** Başına tülbent bağlamış kimse. **2.** Üzerinde tülbent bulunan şey.

tülbirmek, [tülb-er-mek ?] {ağız} gçsz. f. [-ir] (Saç için) esintiden, uzun süre taranmamaktan dolayı dolaşmak; karışmak; kabarmak. [DS]

tülbür, [tülb-ür] {ağız} sf. **1.** (Saç için) dağınık; karışık. **2.** (Kişi için) saçı dağınık. [DS]

tülce, [tülce] {ağız} is. Çift tırnaklı hayvanları arasında çıkan ve topallamalarına neden olan küçük karcıklar. [DS]

tüle¹, [? tüle] {ağız} is. Kümes. [DS]

tüle², [? tüle] {ağız} is. Çam fidanı. [DS]

tüleg, [tū > tü-lē-mek > tüle-g] {eT} is. → **tülek.** [DLT]

tülek¹, [tū > tü-lē-mek > tüle-k توله] {eT} is. **1.** Dört ayaklı hayvanların tüylerini attıkları zaman; koyun kırkımı. [DLT] **2.** {ağız} Çok tüylü bir tür deve. [DS] **3.** {ağız} Kül süpürmeye yarayan tavuk, ördek vb. kuş kanadı. [DS] **4.** {ağız} Kanatlı hayvanların kanat ve kuyruk tüyleri. [DS] **5. sf.** {eAT} {OsT} (Tüylü hayvan ve kuşlar için) tüy değiştirmiş; tüyü dökülmüş. **6.** {eAT} (Avcı kuşlar için) ava alıştırılmış.

tülek², [*tölē-mek > töle-k / tüle-k / döle-k] {eT} sf. Sakin; barışıklık içinde. [Mühennâ] ☞ **tüleğe gelmek,** {eAT} {OsT} *En uygun duruma gelmek; kıvamını bulmak.*

tülek³, -ği [tölek / dölek / tülek] {ağız} sf. **1.** Kurnaz; açık göz; düzenci. **2.** (Kişi için) saygın. **3.** Alingan; kuşku. **4.** Korkak. **5.** Efe. **6.** Dönek. [DS]

tülek⁴, -ği [tü-lek] {ağız} is. **1.** Bir yaşındaki keklik. **2.** Yavru keklik. **3.** Yaşlı, kart keklik. **4.** Erkek keklik. **5.** Yuvasını unutmayı geri dönen kuş. **6.** Evlenmemiş, yaşlı kız. **7.** Çok genç delikanlı. [DS] ☞ **tülek olmak,** {ağız} *Ocak başından kalkmamak; soğuğa dayanıksız olmak.* [DS]

tüel, [? tüel] {ağız} is. Güç. [DS]

tüleme, [tü (tüy) > tü-le-me] is. Tülemek eylemi.

tülemek¹, [tū (tüy > tü-lē-mek توله مک) (eT tüle:mek) gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor] **1.** {eT} Döllemek; kuzulamak; çoğalmak; doğurtmak. [DLT] **2.** {eT} {OsT} {ağız} (Kuş, tavuk vb. kanatlı hayvanlar için) tüy değiştirmek; tüyünü dökmek. [DLT] [DS] **3.** (Yavru kuş için) tüy çıkarmak. **4.** {ağız} mecaz. Kumarda veya ticaretle para yitirmek. [DS] **5.** {ağız} mecaz. Yoksul düşmek. [DS] **6. gçl. f.** {ağız} Kumarda yenmek. [DS]

tülemek², [tüğ-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor] **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. [DS]

tülemek³, [tüle-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] **1.** Bir şeyi sona erdirmek. **2.** gçsz. f. (Ocaktaki ateş için) kendi kendine sönmek. [DS]

tülemek⁴, [tüle-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] Bir işin hilesini, kolayını öğrenmek; ustalaşmak. [DS]

tülemen, [tü-le-men] {ağız} sf. Kabarık tüylü. [DS]

tülen, [tülen] {ağız} is. **1.** İlk kez çocuk doğuran kadın. **2.** Bir yaşında kuzulayan keçi. [DS]

tülenk, -gi [tün-e-k / tülenk] {ağız} is. Kümes. [DS]

tülenmek¹, [tüle-n-mek تئلنمک] dönl. f. [-ür] **1.** {eAT} {ağız} Tüylenmek. [DS] **2.** {ağız} mecaz. Zenginleşmek. [DS]

tülenmek², [üte-le-n-mek] {ağız} dönl. f. [-ir] (Kaş, kirpik, saç için) birden gelen yalımdan biraz yanmak; uçları yanmak; ütelenmek. [DS]

tülep, -bi [? tülep] {ağız} sf. Yerinde; uygun; yaraşır; münasip. [DS]

tülermek, [tüle-r-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] **1.** (Kuş, tavuk vb. için) tüylenmek. **2.** (Kumaş için) tüylenmek. **3.** mecaz. Zenginleşmek. **4.** Karmakarışık olmak. [DS]

tülerük, -ğü [tü-le-r-ik] {ağız} sf. Üşümüş; donmuş. [DS]

tületmek, [tüle-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] **1.** Derisini yüzmek. **2.** Kumarda karşısındakinin parasını tümüyle almak; ütmek. [DS]

tüleyka, [? tüleyka] {ağız} is. Saban demirinin çamurunu temizlemekte kullanılan araç; üvendire demiri. [DS]

tülfir, [? tülfir] {eT} is. Kumaştan ve ipekten yapılan örtü; örtü; perde. [DLT]

tülgemek, [tüng-ü-mek / tüğ-le-mek > tülgemek] {ağız} **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. [DS]

tülgüme, [tüng-ü-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor] Atlamak. [DS]

tülik, -ği [? tülik] {ağız} is. Doldurulmak için oylanmış patlıcan, kabak vb. sebzeler. [DS]

tülit, [tölet / tülit] {eT} is. Baş yastığı; yatak takımı. [EUTS]

tülke, [tülke] {ağız} is. **1.** Salkım. **2.** Mısır heveni. [DS]

tülkemek, [tüng-e-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]
1. Sıçramak. 2. Atlamak. [DS]

tülki, [tülki / tülkü] {ağız} is. Tilki. [DS]

tülkü, [tülkü / tilkü] {eT} {ağız} is. zool. Tilki. [Mühennâ] [DS]

tüllemek¹, [tüng-le-mek / tüg-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor] 1. Sıçramak; zıplamak. 2. Atlamak. [DS]

tüllemek², [tüy-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] Süslemek. [DS]

tüllemek³, [tülle-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] Yuvarlamak. [DS]

tüllenme, [tül-le-n-me] is. Tüllenmek eylemi.

tüllenmek, [tül-le-n-mek] dönşl. f. [-ir] Tül görünümü almak; tül gibi olmak.

tüllü¹, [tül-lü] sf. Üzerinde tül bulunan; tül takılmış olan.

tüllü², [tür-lü > tüllü] {ağız} sf. Türülü. [DS]

tüllü³, [tül-lü ?] {ağız} is. İncir. [DS]

tüllüm, [dil-li > tül-lü] {ağız} sf. Dilli. ☞ **tüllüm düdük etmek**, {ağız} Duyurmak; yaymak. [DS]

tülpermek, [ürper-mek / tülper-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Titreyerek tüyleri diken diken olmak; ürpermek. [DS]

tült¹, [tölet / tülit] {eT} is. Yastık. [EUTS]

tült², [tült] {ağız} is. 1. Üçte bir parça. 2. Bölüm; parça. [DS]

tültekmek, [tülte-k-lē-mek] (tültekle:mek) {eT} gçl. f. Huzur getirmek; rahatlatmak. [ARAT]

tültmek, [töltē-mek/tültē-mek] (tülte:mek) {eT} gçl. f. [-r] 1. Rahat ve iç açıcı hâle getirmek. [ARAT] 2. Güzelleştirmek. [EUTS]

tültürmek¹, [tül-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Çarpmak; vurmak. [EUTS]

tültürmek², [*tül-mek > tül-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Rüya görmesini sağlamak. [Clason]

tülü¹, [tü-lü تولو] {eAT} {ağız} sf. 1. Tüylü. 2. (Saç vb. için) kabarık; dağınık. 3. Tüyü uzun ve çok olan. [DS] ☞ **tülü baş**, {ağız} Eş; kadın; karı. [DS]|| **tülü tepe**, {ağız} Çevresi çıplak, üzeri ağaçlı olan tepe.

tülü², [tü(y)-lü] {ağız} is. 1. Uzun tüylü erkek deve. 2. Buğur ve adi devenin çiftleşmesinden doğan erkek deve. 3. Erkek davar. 4. Bir yaşında iken doğurmuş koyun, keçi. 5. Boynu uzun tüylü, iri yapılı deve. 6. Bir buçuk iki ay önce kırılmış koyun. [DS] ☞ **tülü davar**, {ağız} Koyun. [DS]|| **tülü deve**, 1. {OsT} İki hörgüçlü erkek ile Arap cinsi dişi deveden meydana gelen deve. 2. Tek hörgüçlü, iri yapılı deve. || **tülü maya**, {ağız} Uzun tüylü, dişi deve. [DS]

tülü⁴, [tü(y)-lü] {ağız} is. Şeftali. [DS]

tülü³, [tü(y)-lü] {ağız} is. 1. Uzun tiftiklerden aralıklı dokunan bir çeşit seccade. 2. Halı. 3. İnce eşarp. 4. Yaşlı kadınların düğünlerde başlarına örttikleri uzun tül. 5. Hamam havlusu. [DS]

tülübe, [tülübe] {ağız} zf. Pek çok; yığın yığın. [DS]

tülüce¹, [tülü-ce] {ağız} is. 1. Yün yatak örtüsü. 2. Tüylü, saçaklı kilim. 3. Uzun tiftikten dokunan seccade. [DS]

tülüce², [tülü-ce] {ağız} is. Davarların tırnaklarında oluşan bir hastalık. [DS]

tülüdombak, -ğı [tü(y)-lü+tomb-ak] {ağız} is. Şeftali. [DS]

tülüdombalak, -ğı [tü(y)-lü+tomb-al-ak] {ağız} is. Şeftali. [DS]

tülüdombele, -ğı [tü(y)-lü+tömb-el-ek] {ağız} is. Şeftali. [DS]

tülüdü, [türe-di / türü-dü > tülüdü] {ağız} sf. 1. (Kişi için) düzenci; vurguncu. 2. Kötü özellikleri bulunan. [DS]

tülüğ, [tū > tü-lüg] {eT} sf. 1. Tüylü. [DLT] [Gabain] 2. Şeftali. {ağız} (aynı) [EUTS] [DS] 3. Baharat. ☞

tülüğ yadıg, {eT} Tüylü yayığı; halı. [DLT]|| **tülüğ erük**, {eT} Şeftali. [DLT] [Mühennâ]

tülügeç, [tülü-geç] {eT} is. zool. Çaylak. [Mühennâ]

tülük¹, [tü-lük ?] {eT} is. Güç; kuvvet. [ARAT]

tülük², -ğü [tü-lüg] {ağız} is. Piliç. [DS]

tülük³, -ğü [tü-lüg] {ağız} is. Kilim gibi dokunmuş torba; dağarcık. [DS]

tülümek, [tü(y)-le-mek > tü-lü-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] (Tavuk, kuş vb. için) tüy dökmek; tüy değiştirmek. [DS]

tülümen, [tülü-men] {ağız} is. 1. Bir çeşit kamış. 2. sf. (Kişi için) kaba saba. [DS]

tülüng, [Far. tülüng تلنگ] {OsT} is. Yoksulluk. .

tülüngî, [Far. tülüngî تلنگی] (tülüngî:) {OsT} sf. Yoksul; dilenci.

tülüngü, [tülüngü] {ağız} sf. 1. Sahipsiz, başıboş köpek. 2. sf. (Kadın için) utanma ve sıkılması olmayan; edepsiz; şirret. 3. (Kişi için) düzenci; vurguncu. [DS]

tülünkü, [tülünkü] {ağız} sf. Yaşlanmış; kocamış. [DS]

tülüp, [Yun. touloupa] {ağız} is. 1. Pamuk. 2. Öreke-den çıkmış ip yumağı. [DS]

tülürek, [tülü-rek تولورك] {OsT} sf. Tüylüce.

tülüş, [tülü-ş] {ağız} is. Kabarık, karışık saç. [DS]

tülüşah, [tülü+şah (filiz)] {ağız} is. Çiçekleri eflatun renkli, kokulu bir bitki. [DS]

tülüşmen, [tülü-ş-men] {ağız} is. Kabarık, karışık saç. [DS]

tülüombak, -ğı [tü(y)-lü+tomb-ak] {ağız} is. Şeftali. [DS]

tülüombal, [tü(y)-lü+tomb-al] {ağız} is. Şeftali. [DS]

tülüombalak, -ğı [tü(y)-lü+tomb-al-ak] {ağız} is. Şeftali. [DS]

tülüombak, -ğı [tü(y)-lü+tomb-ak] {ağız} is. Şeftali. [DS]

tülütopalak, -ği [tü(y)-lü+top-al-ak] {ağız} is. Şeftali. [DS]

tülütömbek, -ği [tü(y)-lü+tömb-ek] {ağız} is. Şeftali. [DS]

tülvir, [? tülvir] {eT} is. Gelin odası tülleri. [DLT]

tülyum, [Fr. thulium] is. kim. → tulyum.

tüm. [tüm-en] kısalt. Tümen sözünün kısaltması.

tüm¹, [tüm تم] is. **1.** Yumru. **2.** {ağız} Tepe; tümsek.

[DS] **3.** {eAT} Küme. **4.** sf. Hep; bütün; büsbütün; toptan; kül. {eT} (aynı) [KB] ☞ **tüm başkalaşma**, zool. Böceklerde, bütün başkalaşma evrelerini kapsayan başkalaşma şekli. || **tüm başkalaşmalı**, zool. Tam başkalaşma geçiren. || **tüm başlılar**, zool. Solungaçları bir deri kıvrımı ile örtülü, kemikleri kırkırdak olan omurgalı balıklar takımı, (Holocephali). || **tüm benzeşme**, dbl. Sözcükteki bir sesin tamamen değişerek başka bir sese dönüşmesi olayı. || **tüm beyin**, 1. zool. Omurgalılarda, kafatasının içinde bulunan merkez sinir sistemi ve onu saran zarların tümü. 2. anat. İnsan beyni; beyin. || **tüm cahil**, Hiçbir şey bilmez; büsbütün cahil. || **tüm devre**, fiz. Silisyumdan yapılmış bir ağ levhası üzerinde çok sayıda etkin ve edilgin birleşen taşıyan küçük boyutlu devre; entegre devre; tümleşik devre. || **tümme varım**, 1. Bilinen bir takım gözlem ya da bilgilere dayanarak bunları özetleyen bir önermeye geçme işlemi. 2. fel. Tek tek olgulardan genel önergelerle, tekil veya özel olandan daha genel olana giden yöntem; istikra; endüksiyon || **tüm gözülü**, zool. Gözleri bütün olan. || **tüm gün**, Günlük çalışma saatini kapsayan; tam gün. || **tüm kirpikliler**, zool. Kirpikli bir hücrelilerin alt takımı, (Protozoa). || **tüm mantıkçılık**, fel. Her şeyin mantıksal ilişkilerden oluştuğunu savunan öğretisi. || **tüm sayı**, Bir topluluğu kuruluşunda oluşturan üyelerin tamamı; aded-i mürettep. || **tüm tanrıca**, Var olan her şeyin tanrıdan var olduğunu ve onunla özdeş olduğunu savunan. || **tüm tanrıçılık**, fel. 1. Var olan her şeyin tanrıdan var olduğunu ve onunla özdeş olduğunu savunan öğretisi; panteizm. 2. Tanrının, doğanın ruhu ve bütünüyle doğada belirmiş olduğunu savunan duyarlılık biçimi.

tüm², [tüm] {eT} is. At donunda düz renk. [DLT]

tüm³, [tuñ ? > tüm] {ağız} sf. Saf; bön. [DS]

tümamiral, -li [tümen+amirali] is. **1.** Kara kuvvetlerindeki tümgeneral dengi ve tuğamiral ile koramiral arasındaki deniz kuvvetleri rütbesi. **2.** Bu rütbe-yi taşıyan deniz kuvvetleri üst subayı.

tümamirallik, -ği [tümamiral-lik] is. **1.** Tümamiralin taşıdığı rütbe. **2.** Tümamiralin görevi.

tümb¹, [tamb / tanb / tımb / timb / tömb / tümb (yans.)] is. Vurarak çalmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tümb-ek, tümb-el-ek*

tümb², [tomb / tömb / tönb / tumb / tümb (yans.)] is. Yuvarlanmayı, takla atmayı, dengeyi kaybederek

düşmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *tümb-ül-de-mek, tümb-ül-de-k*

tümbe, [tümb-e] {ağız} is. Tepe; tümsek. [DS]

tümbek, [tümb (yans.) > tümb-ek] {ağız} is. **1.** Küçük tepe; tümsek; höyük. **2.** Dümbelek; darbuka. **3.** Baca. [DS]

tümbet, [tümb-et] {ağız} is. Tepe; tümsek; höyük. [DS]

tümbez, [tümb-e-z] {ağız} is. Tepe; tümsek. [DS]

tümbül, [tümb-ül] {ağız} is. **1.** Bir şeyin en yüksek yeri; tepe; doruk. **2.** Tepe; tümsek; höyük. [DS]

tümbüldek, -ği [tümb-ül-de-k] {ağız} is. Davar veya köpeklere takılan çan. [DS]

tümbüldemek, [tümb-ül-de-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(ü)-yor] **1.** (Yürek için) hızlı hızlı çarpmak. **2.** (Çocuk ve yaşlı için) düşecekmiş gibi sallanarak yürümek. [DS]

tümbütün, [tüm+bütün] {ağız} zf. Eksiksiz; bütün. [DS]

tümce¹, [tüm-ce] is. dbl. Bir duyguyu, bir düşüncüyü veya eylemi tam olarak bir hüküm halinde anlatan kelimeler dizisi; cümle, (1966). ☞ **tümce bilimi**, dbl. Sözcüklerin tümce oluşturacak biçimde bir araya gelme, tümcelerin birbirine bağlanma, üretilme, dönüştürülme gibi kurallarını inceleyen dil bilgisi bölümü; söz dizimi. || **tümce bilimsel**, dbl. Tümce bilimine ilişkin; tümce bilimi ile ilgili. || **tümceden bağlaç**, dbl. Bağlaç olarak kullanılan iki veya üç kelime cümleler. (kim bilir, ne de olsa vb.) || **tümce ötesi**, Birden çok tümceyi kapsayan, bir tümcenin boyutlarını aşan anlatım birimleri, cümleden daha büyük yapılarla ilgili olan. || **tümce titremi**, dbl. Cümlelerin anlamına uygun olarak düzenlenen titrem. || **tümce vurgusu**, dbl. Konuşma sırasında cümlelerin anlamına uygun olarak, kelimelerde yer değiştiren ve kelimelerin kendi vurgularından daha güçlü olan vurgu.

tümce², [tüm-ce توجہ] {eAT} zf. Küme hâlinde.

tümccemsi, [tüm-ce-msi] is. dbl. Bir cümlelerin anlamını tamamlayan, genellikle filmsilerle, dilek-şar kipiyle, çekimli eylemler ve ek eylemle birleşmiş ad soylu sözcüklerle kurulan ve ona bağlı bir yargı içeren birimler bütünü; yan cümle; cümlemsi.

tümccesel, [tüm-ce-sel] sf. Tümceye ilişkin; tümce ile ilgili.

tümçek, -ği [tüğ-üm > tüğüm-çek / tümçek] {ağız} is. Düğüm. [DS]

tümden, [tüm-den] (tü'mden) zf. Bütünüyle; tümüyle; baştan sona.

tümdengelim, [tüm-den+gel-im] is. fel. Genelden özele, tümel bir önermeden tikele, yasalardan olaylara, etkenden etkiye, ilkedden sonurguya geçme yolu; talil; dedüksiyon.

tümdengelimli, [tüm-den+gel-im-li] fel. **1.** Tümden-

- gelimle ilgili olan. **2.** Tümdengelim yolu kullanılan.
- tümedek, -ği** [tüm-e-dek] {ağız} *zf.* Tümünü birden. [DS]
- tümeden,** [tüm-e-den] {ağız} *zf.* Bütünüyle; toptan; tümüyle. [DS]
- tümek¹,** [tü-mek ?] {eT} *is.* **1.** Süs. [ARAT] **2.** Nizam. [ARAT] **3.** {ağız} Ekin yığını. [DS]
- tümek²,** [tömek / tümek] {ağız} *is.* **1.** Ahırdan gübre atmak veya saman koymak için kullanılan küçük delik. **2.** Ahırın hava alması için açılan delik. [DS]
- tümel¹,** [tüm-el] *sf.* **1.** (Terim için) bir sınıfın bütün bireylerine uyan; külli, (1935). **2.** (Önerme için) öznenin bütün kaplamıyla ele alındığı ve bu kaplamın içerdiği bütün bireyler için doğru olan bir bağıntıyı ileri süren. **3.** (Özellik için) yerel olmayan; belli bir noktaya ya da çevreye ilişkin olmayan. ☐ **tümel kavram,** *Kapsamına aldığı bütün bireyleri içine alan kavram* || **tümel önerme,** *Konunun kapsamına giren bütün bireyler için yargı bildiren önerme.*
- tümel²,** [Yun. themelios [Ahmet Vefik Paşa] => tümel تومل] {OsT} *is.* Temel.
- tümeler,** [tüm-el-ler] *is.* **1. fel.** Genel kavramlar. **2. dbl.** Yeryüzündeki bütün dillerde ortak olarak bulunan kavram ya da öğeler.
- tümelik, -ği** [tüm-el-lik] *is.* **1. mant.** Tümel bir önermenin özelliği. **2. fel.** Bir yargı ya da özelliğin, bir sınıfın bütün bireylerine dağılımsal olarak uygun düşme durumu.
- tümelmek¹,** [tüm-el-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* **1.** Tamamlanmak; bütünleşmek. **2.** Çoğalmak. [DS]
- tümelmek²,** [dom-al-mak / döm-el-mek / tüm-el-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Ellerini dizlerine dayayarak eğilmek. [DS]
- tümen¹,** [temen / tümen] {eT} *is.* Büyük iğne. [DLT]
- tümen²,** [Çin. / Toharca. tmän / tumane ? / tüm + ming (bin) تومن] **1.** {eT} {eAT} {OsT} On bin. 10.000. [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Tekin] **2.** {eT} {eAT} Pek çok. [DLT] [ETY] **3. is.** {eAT} On bin askerden oluşan askerî birlik; fırka. **4. as.** Türk Silahlı Kuvvetleri kuruluşundaki, çeşitli muharip ve destek birlikleri ile yardımcı sınıflardan oluşan tugay ile kolordu arasında yer alan kara kuvvetlerine ait temel muharebe birliğine verilen ad; fırka, (1935). ☐ **tümen ban,** {eT} *Binlerce.* [ARAT] || **tümen komutanı,** *as. Tümenin taktik ve idarî harekâtını sevk ve idare etmekle sorumlu tümgeneral rütbesindeki komutan.* || **tümen miñ,** *Bin kere bin.* [DLT]
- tümen³,** [tüm-en] {ağız} *is.* Yığın; küme; sürü. [DS] ☐ **tümen tümen,** *1. Pek çok. 2. {ağız} Çeşit çeşit.* [DS]
- tümen⁴,** [tüm-en ? / tüm-den] {ağız} *zf.* Toptan; hepsi birden. [DS]
- tümen⁵,** [tü(y)-men] {ağız} *is.* Kınalı kuş. [DS]
- tümenat,** [tümen + Ar. -āt تومنات] (*tümena:t*) {OsT} *is.* **1.** Tümenler. **2.** Kendisine yüz köy bağlı olan kasabalar.
- tümenliğ,** [tümen-lig] {eT} *sf.* On binli. [EUTS]
- tümez,** [tüm-ez] {ağız} *e.* **1.** Üstelik. **2.** Karşın; rağmen. **3.** Tersine. [DS]
- tümge,** [tüm-ge] {eT} *sf.* Zayıf; ağır; akılsız; gabi; ahmak. [Üç İtigsizler]
- tümgeneral, -li** [tümen+generalı] *is. as.* **1.** Türk Silahlı Kuvvetlerinde tuğgeneral ile korgeneral arasındaki üst subay rütbesi, (1935). **2.** Asıl görevi tümen komutanlığı olan bu rütbedeki üst subay.
- tümgenerallik, -ği** [tümgeneral-lik] *is.* **1.** Tümgeneral rütbesi. **2.** Tümgeneralin görevi.
- tümilemek,** [*tümi > tümî-lē-mek] (*tümi:le:mek*) {eT} *gçsz. f. [-r]* Sekerek koşmak; tüngüldemek. [DLT]
- tümke,** [tüm-kē] (*tümke:*) {eT} *sf.* **1.** Cahil; bilgisiz. [EUTS] **2.** Aptal. Akılsız; aklı başında olmayan; deli; kaçık. [ARAT] [Gabain] **3.** Zayıf. [EUTS]
- tümleç, -ci** [tüm-le-ç] *is.* **1.** Tamamlayan şey; tam kılan. **2. dbl.** Cümlede, yüklem anlamını tamamlayan, sınırlarını belirleyip kesinleştiren sözcük ya da sözcük öbeklerine verilen ad. **3. bsy.** Değişmez tabanlı bir sayılamada, bir sayının her rakamından belirli bir rakam çıkarılmakla elde edilen sayı. ☐ **tümleç birliği,** *dbl. Arka arkaya gelen ve aralarında anlam ilişkisi olan cümlelerdeki tümleçlerin birbiri ile uyum içinde olması.*
- tümlek, -ği** [tüm-le-k] {ağız} *is.* Bir tenekelik tahıl ölçüğü. [DS]
- tümleme,** [tüm-le-me] *is.* **1.** Tümlemek eylemi. **2. bsy.** Verilen bir sayılama tabanında yazılmış bir sayının, her rakamından belirli bir rakam çıkararak tümlecini bulma işlemi. **3. dbl.** Üretici dil bilgisinde, bir ad ya da fiil diziminde tümleyen işlevi gören cümleyi yerleştirmeyi amaçlayan dönüşüm; tümleyen dönüşümü.
- tümlemek,** [tüm-le-mek] *gçl. f. [-r [-l(ü)-yor]* **1.** Bir şeyi tüm hâline getirmek; bütünlemek; tamamlamak. {ağız} (aynı) [DS] **2. bsy.** Verilen bir sayılama tabanında yazılmış bir sayının, her rakamından belirli bir rakam çıkararak tümlecini bulmak.
- tümlenme,** [tüm-le-n-me] *is.* Tümlenmek eylemi.
- tümlenmek,** [tüm-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Bütün hâline getirilmek. **2. dönşl. f.** Bütün hâline gelmek; bütünlenmek.
- tümler,** [tüm-le-r] *sf.* Tümleneyen; bütünleyen; mütemimim. ☐ **tümler açı,** *Bir dar açığı dik açılı hâline getiren açılı.*
- tümleşen,** [tüm-le-ş-en] *sf.* **1.** Tümlleşme durumunda olan; tümlleşmek eylemini yapan. **2.** Birbirini tüm hâline getiren.
- tümleşik, -ği** [tüm-le-ş-ik] *sf.* Bir bütün hâlinde olan;

- birçok bileşenden oluşan. ☐ **tümleşik devre**. *fiz. Silisyumdan yapılmış bir ağ levhası üzerinde çok sayıda etkin ve edilgin birleşen taşıyan küçük boyutlu devre; entegre devre.*
- tümleşme**, [tüm-le-ş-me] *is.* Tümleşmek eylemi veya durumu.
- tümleşmek**, [tüm-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Bütün hâline gelmek; bütün olmak.
- tümleştirmek**, [tüm-le-ş-tir-me] *is.* 1. Tümleştirmek eylemi. 2. *fiz.* Bir tümleşik devre hazırlama.
- tümleştirmek**, [tüm-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Bir bütün hâline getirmek; tüm olmasını sağlamak.
- tümlev**, [tüm-le-v] *is.* 1. Parçalardan oluşmuş bütün. 2. *mat.* Bir diferansiyel ya da diferansiyel denkleminin çözümü olan fonksiyon; türevi bilinen fonksiyon; tümlev.
- tümleyen**, [tüm-le-y-en] *sf.* 1. Tümleme işini yapan; tüm durumuna getiren. 2. *dbl.* Fiil öbeğini tümleyen edat dizimi. 3. *bsy.* “Değil”in eş anlamlısı. 4. *mat.* Değişmez tabanlı bir sayılamada, bir sayının her rakamından belirli bir rakam çıkarılmakla elde edilen sayı; tümleç.
- tümleyici**, [tüm-le-y-ici] *sf.* 1. Tümleme durumunda olan. 2. *is. dbl.* Üretici dil bilgisinde, bir ad ya da fiil diziminde tümleyen işlevi gören cümleyi yerleştirmeyi amaçlayan dönüşüm sırasında tümleyenin yerleşmesini sağlayan öge. 3. Biri olumsuzluk, diğeri olumluluk içeren karşıt anlamlı sözcükler arasındaki bağıntı, *yok / var, alçak / yüksek*.
- tümleyicilik**, -ği [tümleyici-lik] *is.* 1. Tümleyici olma durumu. 2. *psikol.* İnsanın kendinde olmayan ve kendisini tamamlayan niteliklere sahip kişilere karşı duyduğu cazibe.
- tümmek**¹, [tüm-mek تومك] {OsT} *gçsz. f. [-er]* 1. Tomurup çıkmak. 2. Kabarmak. 3. Yumrulanmak. 4. {ağız} (Sivilce için) kabarıp şişmek. [DS] 5. {ağız} (Tohum için) topraktan çıkıp baş vermek. [DS]
- tümmek**², [tüm-b-ek] {ağız} *is.* Küçük tepe; tümsek. [DS]
- tümör**, [Lat. tumor > Fr. tumeur] *is. tıp.* Hücrelerin aşırı ve denetimsiz çoğalmasıyla dokularda oluşan ve büyüme eğilimi gösteren yumru; ur.
- tümörlenme**, [tümör-le-n-me] *is.* Tümörleşmek eylemi.
- tümörleşme**, [tümör-le-ş-me] *is.* Tümörleşmek eylemi; urlaşma.
- tümörleşmek**, [tümör-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Tümör durumuna gelmek.
- tümrü**¹, [tüm-rüg / tüm-rüg / tüm-rü] (tümrü:) {eT} *is.* Def. [Mühennâ]
- tümrü**², [tüm-rü] {ağız} *is.* Küçük tepe; tümsek. [DS]
- tümrüçü**, [tüm-rü-çü] {eT} *is.* Davulcu. [Mühennâ]
- tümrüg**, [tüm-rüg / tüm-rüg / tüm-rü] (tü:mrü:g) {eT} *is.* Def.
- tümrük**, [tüm-rük] {eT} *is.* 1. Def. [DLT] 2. Davul. [Mühennâ]
- tümse**, [tüm-sē] (tümse:) *is.* 1. {eT} Minber. [DLT] 2. {ağız} Küçük tepe; tümsek. [DS]
- tümsecik**, -ği [tümse(k)-cik] *is.* Küçük tümsek; küçük kabartı.
- tümsek**, -ği [eT. tum-şuk (çıkıntı, burun) > tümsek] *is.* 1. Çıkıntılı yer; kabarık yer; şişkinlik; yığın; küme. 2. Ufak tepe. 3. Bir dağın yamacında yer alan kayalık çıkıntı. 4. *sf.* Tepeyi andıran biçimde kabarık olan; şişkin. 5. *fiz.* Dışbükey. ☐ **tümsek gaga**, {ağız} Dağ çıkıntısı. [DS]
- tümsekleşme**, [tümsek-le-ş-me] *is.* Tümsekleşmek eylemi.
- tümsekleşmek**, [tümsek-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* Tümsek hâle gelmek; tümsek oluşturmak.
- tümsekli**, [tümsek-li] *sf.* Tümseği olan; biraz şişkin yeri bulunan.
- tümseklik**, -ği [tümsek-lik] *is.* 1. Tümsek olma durumu. 2. Tümsek. 3. Dışbükey.
- tümselemek**, [tümse-le-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Kamburlaşmak. [DS]
- tümselme**, [tümse-mek > tümse-l-me] *is.* Tümselmek eylemi.
- tümselmek**, [tümse-mek > tüm-se-l-mek] *gçsz. f. [-ir]* Tümsek biçimini almak; tümsek oluşturmak.
- tümsü**, [tüm-sü] {ağız} *is.* Tümsek; küçük tepe. [DS]
- tümsük**, -ğü [tüm-sük] {ağız} *is.* Yumruk. [DS]
- tümşük**, [tüm-(ü)ş-ük / tom-(u)ş-uk ?] {eT} *is.* Erkek memesi. [Mühennâ]
- tümtüm**, [tüm+tüm] {ağız} *sf.* 1. (Eşya için) eskimiş. 2. (Kişi için) yaşlanmış. [DS]
- tümtüzlenmek**, [tüm-(ü)t-üz-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Bir şey yapmayı düşünmek; tasarlamak. [DS]
- tümü**, [tumağü > tümü] {ağız} *is.* Nezle. [DS]
- tümük**, -ğü [tüm-ük] {ağız} *is.* Höyük. [DS]
- tümül**, [tüğ-mek > tüğ-ül ? / tümül] {ağız} *is.* Düğüm. [DS]
- tümülüs**, [Lat. tumulus] *is.* Bir mezar odasının üzerine örten toprak ya da taş yığını; höyük.
- tümün**, [tüm-ün] {ağız} *zf.* Bütün; hep. [DS]
- tümüne**, [tümüne] {ağız} *is.* Tahıl ölçeği. [DS]
- tümürlevü**, [tüm-ür-leği] {ağız} *is.* Yirmi kiloluk tahıl ölçeği. [DS]
- tümür**, [eT. tüm / tim (şiş; ur) > tüm-ür] *is. anat.* Bağırsak gibi bazı organların dış yüzeylerini kaplayan tüy görünümündeki ufak pürtük ya da çıkıntılara verilen ad; villus.
- tümürlü**, [tümür-lü] *sf.* Tümürü olan.
- tün**¹, [tün] {eT} {ağız} *is.* Gece; geceleyin; karanlık. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [Tekin]

[DS] ☞ **tün buçuğu**, {eT} Gece yarısı. [Mühennâ]|| **tünlü künlü**, {eT} Gece ve gündüz. || **tün ortusu**, {eT} 1. Gece ortası; gece yarısı. 2. Kuzey; yukarı. || **tün sonu**, {eT} Gecenin sonu. [Mühennâ]|| **tün tün**, {ağız} Akşama doğru. [DS]|| **tün tünle**, {eT} Dün gece. [Mühennâ]

tün², [Far. tün تون] {OsT} is. Külhan.

tünaydın, [tün+aydın] ünl. “İyi akşamlar” anlamında kullanılan seslenme sözü.

tünban, [Far. tünbān تنبان] (tünba:n) {OsT} is. 1. İç donu. 2. Tüman; don.

tüncük, -ğü [tüy-cük ? tüncük] {ağız} is. 1. Taranırken tarakta kalan dökülmüş saçlar. 2. Çırpıldıktan sonra geriye kalan kendir döküntüsü. [DS]

tünç¹, [tün-ç / tünç] {eT} sf. 1. Dinç. 2. Dinçlik; refah; sükünet. [EUTS]

tünç², -cü [? tünç] {ağız} is. Dağ eteklerinde, sellerin getirdiği topraklarla oluşan tarla. [DS]

tünbek, [Far. tünbek تنبک] {OsT} is. Dümbelek; darbuka. ☞ **tünbek-zen**, Darbuka çalan.

tünd, [Far. tünd تند] {OsT} sf. 1. Katı; sert. 2. Şiddetli; haşın. ☞ **tünd-çehre**, {OsT} Yüzü gülmez. || **tünd-çihre**, {OsT} → tünd-çehre. || **tünd-hüy**, {OsT} Sert huylu; huysuz. || **tünd-inān**, {OsT} Çabuk giden. || **tünd-licām**, {OsT} (At vb. için) başı sert; yönnetimi zor. || **tünd-ligām**, → tünd-licām. || **tünd-meşreb**, {OsT} Sert yaradılışlı; huysuz; titiz. || **tünd-mizāc**, {OsT} Sert huylu. || **tünd-pervāz**, {OsT} Hızlı uçan. || **tünd-reftār**, {OsT} Hızlı yürüyen; hızlı giden. || **tünd-rüy**, {OsT} Sert yüzlü; yüzü gülmez. || **tünd-zebān**, {OsT} Düzgün söz söyleyen.

tündi, [Far. tündی تندی] (tündi:) {OsT} sf. Öfkeli ve sert oluş; katılık.

tüdürmek, [tün-dür-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] 1. Birini korkutup kaçırmak. 2. Daldaki meyveyi sopa ile bir vuruşta düşürmek. [DS]

tüne, [tün-e] {ağız} is. Küçük dere. [DS] ☞ **tüne çayı**, {ağız} Çok; bol. [DS]

tünek, -ği [tün-ē-me-k > tün-e-k] (tü:nek) {eT} {eAT} is. 1. Tünek; in. [DLT] [KB] 2. Hapishane; zindan. [DLT] [KB] [Mühennâ] 3. {ağız} Geceyi geçirecek, yatılacak yer; ev. [DS] 4. Tavukların geceleme için yüksekçe yere konulmuş izgara vb. şeyler. 5. Çiftlikte tavukların tünemesi için yapılmış olan yer. 6. Kuşların konması için yapılmış desteklere verilen ad. ☞ **tünek direği**, {ağız} Aşık direklerinin ayrılmaması için çakılan direkler; aşırma. [DS]|| **tünek dutmak** (tutmak), {ağız} Kendisine ev bark vb. barınacak yer edinmek. [DS]

tünekçi, [tünek¹-çi] {eT} is. Hapishaneci; zindancı; gardiyan. [Mühennâ]

tünekleme, [tün-e-k-le-me] is. Tünekleme eylemi.

tünekleme, [tün-e-k-le-mek] gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]

(Kümes hayvanı, kuş vb. için) geceleyin uyumak üzere yüksekçe bir yere konmak; sinmek; tünemek.

tünel, [İng. / Fr. tunnel] is. 1. Her türlü yer altı geçidi. 2. Bir ulaşım yolu üzerine çıkan dağ ve büyük tepelerin öbür tarafına ulaşabilmek için bu dağ içinde açılan büyük yer altı galerisi. 3. Bir yere ulaşmak ya da kapalı yerden kaçmak için yer altında açılan geçit. 4. Kent içinde ulaşım sağlamak amacıyla yeraltında işleyen taşıt ve bu taşıtın işlediği yol. 5. Çevresi kapalı yol. 6. Kafes biçiminde sardırılmış bitkilerle kaplı üstü örtülü beşik gibi çardak. 7. Çiçekçilikte kullanılan yarım yuvarlak sera. ☞ **tünel geçmek**, argo. Aklını yaptığı işe vermemek.

tünelleme, [tünel-le-me] is. tıp. Yapay bir kanal oluşturmaya yönelik cerrahi işlem.

tüneme, [tün-e-me] is. Tünemek eylemi.

tünemek, [tün > tün-ē-mek] (tüne:mek) gçsz. f. [-r] [-n(ü) -yor] 1. {eT} Geceleme. [DLT] 2. (Kuş, tavuk vb. için) uyumak için bir dal ya da sırık üzerine konmak. 3. (Kişi için) yüksekçe bir tabure vb. şeye iğreti olarak oturmak. 4. {ağız} mecaz. Ölmek. [DS]

tünerig, [tün-er-mek > tün-er-ig] {eT} is. Karanlık; zulmet. [EUTS] [Gabain] [KB]

tünerik, [tün-er-ik] {eT} is. Karanlık; mezar. [DLT]

tünermek, [tün > tün-er-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] Gece basmak; karanlık basmak. karanlık olmak; kararlamak; gece olmak. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB]

tünertmek, [tüne-r-mek > tüne-r-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Karartmak. [KB]

tünetmek, [tünē-mek > tüne-t-mek] gçl. f. [-ür] 1. {eT} Geceletmek. [DLT] 2. {ağız} (Tavuk için) geceleyin kümese sokmak. [DS]

tüneyici, [tün-e-y-ici] sf. (Kuşlar için) tüneme alışkanlığı olan.

tüney, [tün-e-y] {ağız} is. 1. Güneşin batmasına yakın zaman; akşam üzeri. 2. İki dağ arası. 3. Yok. [DS]

tünge, [tüng-e] {ağız} is. folk. Akhisar dolaylarında oynanan bir halk oyunu. [DS]

tüngelmek, [tüng-el-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] 1. Sıçramak; yükselmek. 2. Bir hendekten ya da yüksekten atlamak. [DS]

tüngemek, [tüng-e-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] 1. Sıçramak; yükselmek. 2. Bir hendekten ya da yüksekten atlamak. [DS]

tüngitmek, [töng-(i)t-mek / tüng-(i)t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] → töngitmek. [DLT] [İKPÖy.]

tünglük, [Çin. têng (lamba) => tün-lük / tügün-mek > tügün-ük] (tünlük) {eT} is. 1. Çadırın en tepesinde yer alan duman deliği; çadır bacası; otağların tepesindeki duman deliği. [ETY] [Mirşan] 2. Pencere; evdeki delikler. [DLT] 3. Ocak; baca; vb. [DLT]

tüngmek, [*tün-mek] (tünmek) {eT} gçsz. f. [-er] Dönmek; vazgeçmek; ümidini kesmek. [Clauson]

tüngsek, -ği [tüm-sek / tüñsek] {ağız} is. Küçük tepe; tümsek. [DS]

tüngşü, [Çin. têng (lâmba) => tuñşü] (tüñşü:) {eT} is. → tungşu. [DLT]

tüngüldürmek, [töñ-ül-dür-mek / tüñül-dür-mek] (tüñgüldürmek) {eT} gçl. f. [-ür] → töngüldürmek. [KB]

tüngülmek¹, [*tüñ-mek > tüñ-ül-mek] (tüñülmek) {eT} döñşl. f. [-ür] Ümidini kesmek; vazgeçmek; dönmek. [DLT] [KB]

tüngülmek², [tüng-ül-mek] {ağız} döñşl. f. [-ir] **1.** Sıçramak; zıplamak; yükselmek. **2.** Bir hendekten ya da yüksekten atlamak. [DS]

tüngür, [töng-ül / tüngür] is. Yuvarlanma; takla atma bildiren yansımali gövde. ☞ **tüngür tüngür**, {ağız} (Yüksek bir yerden aşağı doğru uçan kuş için) takla atarak. [DS]

tüngür¹, [tüg-ün > tün-gür / tüñür] (tüñür) {eT} is. Evlilikten kaynaklanan akrabalar; dünür; sihiriyet; karının hısımları. [DLT] [EUTS] [ETY] [İKPÖy.]

tüngür², [tüng-ür] {eT} is. Kam davulu; şaman davulu. [EUTS]

tüngürlemek, [tüñür > tüñür-lē-mek] (tüñürle:mek) {eT} gçl. f. [-r] Birini kendisine dünür saymak; dünürlüğe nispet etmek. [DLT]

tüngürlemek, [tüñür-lē-mek > tüñür-le-n-mek] (düñürlemek) {eT} edil. f. [-ür] **1.** Birisi tarafından dünür sayılmak; kendisi dünürlüğe nispet edilmek. **2. döñşl. f.** Kendini birine dünür saymak. [DLT]

tüngüşmek, [tüñ-mek > tüñ-üş-mek] (tüñüşmek) döñşl. f. [-ür] Baş eğmek. [DLT] [İKPÖy.]

tüngütmek¹, [töñ-it-mek / tüñ-üt-mek] (tüñütmek) {eT} gçl. f. [-ür] **1.** Eğmek. [DLT] **2.** Başını eğmek. [İKPÖy.]

tüngütmek², [tüng-ü-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Hoplatmak; sıçratmak; atlatmak. [DS]

tünik, -ği [Lat. tunica>Fr. tunique] is. **1.** Biraz uzunca kolsuz gömlek. **2.** Jimnastik yapılırken giyilen kolsuz, kısa etekli, esnek giysi. **3.** Pantolon üzerine giyilen kolsuz kısa ya da uzun etekli kadın giysisi.

tünmek, [tüng-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor] **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. [DS]

tünlemek, [tün-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor] Bir yerde geceleme; geceyi geçirmek. [DS]

tünmek, [tüng-mek / tüğ-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor] **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. [DS]

tünle, [tün-lē] (tünle:) {eT} zf. Geceleyin. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain]

tünlük, [Çin. têng (lâmba) => tüñ-lük] {eT} is. **1.** Ak ev parçalarından, yurdun duman deliği; yurdun çatı penceresi. [Nevâyi] **2.** Bu ev çadırların duman deliği üzerinde bulunan gündüzleri açılan, geceleyin ve kötü havalarda örtülen keçe. **3.** Evin duvarındaki delik; pencere. [EUTS] [Mühennâ]

tünmek, [tün-mek] gçsz. f. [-er] Gece olmak; karanlık basmak.

tünnük¹, -ğü [tun-luk / tünnük ?] {ağız} sf. **1.** Katı sert. **2.** Güçlü. [DS]

tünnük², -ğü [tün-lük] {ağız} is. Koyu karanlık. [DS]

tünte, [Far. tünthe تنته] {OsT} is. Eşek arısı.

tünük, -ğü [tüğ-mek > tüğ-ün-ük / tünük] {ağız} is. Dügüm. [DS]

tününgemek, [tünün-ge-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-g(ü)-yor] (Yük vb. için) devirmek. [DS]

tünür, [tuñür > tünür] {eT} is. Akriba; dünür. [Gabain]

tünyeli, [tün+yel-i] {ağız} is. Gece yarısı başlayıp kuşluk vaktine kadar esen batı rüzgârına Samsun dolaylarında verilen ad. [DS]

tüp¹, [tab / tap / tep / tıp / tip / top / tüp (yans.)] is. Patırtılı ve düzensiz adım atmaya, ayakla tepmeyi, elle itmeyi, tepinmeyi, basmayı, vurmaya, çarpmaya anlatan kök. [Zülfikar] tüp-ül-de-mek, tüp-ür-de-mek

tüp², [tüp] is. {eT} **1.** Kök; dip; temel; alt. {ağız} (aynı) [DLT] [EUTS] [KB] [Gabain] [Üç İtigsizler] [DS] **2.** Herhangi bir şeyin aslı, kökeni; insanın aslı; esas; son. [DLT] [EUTS] [KB] [Üç İtigsizler] **3.** Zemin. [DLT]

tüp³, [Lat. tubus > Fr. tube] is. **1.** Laboratuvarlarda kullanılan cam ya da metalden yapılmış, bir ucu kapalı silindir şeklinde boru kap. **2.** İçine toz hâlinde ilaç ya da kimyasal maddeler konulan bükülmez plastikten yapılmış kap. **3.** Kapalı ucu büküldüğünde ağzından içine konulmuş bulunan krem kıvamında madde çıkan uzunca kap. **4.** İçine sıvılaştırılmış akışkan maddeler konulan dayanıklı metal kap. **5.** Bu kabın içeriği. **6. fiz.** Elektrotları arasında elektrik yükleri dolaştırılan, elektrik işaretleri üretmeye, bunları yükseltmeye, kiplemeye ya da kiplenmiş işaretleri çözmeye yarayan cam ya da seramikten yapılmış kap; lamba. **7.** Şaşırtmanın kolay yapılabilmesi için bitki fide ve fidanlarının içine yerleştirildiği plastik kap. **8. sf.** Tüp biçiminde olan. ☞ **tüp bebek**, Üreme organlarındaki rahatsızlık yüzünden, yumurta üreme organları dışında laboratuvarda sperma ile döllendirildikten sonra ana rahmine yerleştirmek suretiyle doğan bebek. || **tüp gaz**, Mutfakta ya da ısıtmada kullanılan içine sıvılaştırılmış petrol gazı ya da doğal gaz doldurulmuş, basınca dayanıklı metal kap. || **tüp geçit**, **1.** Bir yolu, nehir ve denizin altından iki yakasına bağlayan boru biçimindeki geçit. **2.** Karayolu üzerinde, taşuvarın geçişine engel olmayacak kadar yükseklikte ve boru biçiminde, üzeri kapalı olarak yapılmış yaya geçidi.

tüpçil, [tüpi > tüp(i)-çil] {eT} is. Tipisi çok olan yer. [DLT]

tüpçü, [tüp-çü] is. Tüp gaz dağıtıcısı.

tüpçül, [tüp-çül] *sf. zool.* (Solucanımsı hayvanlar için) korunmak için, bedeninin etrafına kireç taşından yaptığı tüpte yaşayan.

tüpçülük, -ğü [tüp-çü-lük] *is.* Tüp gaz satıcılığı veya dağıtıcılığı.

tüpgermek, [tüp-ger-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Esaslı araştırmak; künhüne varmak; derinleştirmek. [EUTS]

tüpi, [tüp-ī] (*tüpi:*) {eT} *is.* Tipi. [DLT]

tüpiçil, [tüpi > tüpi-çil] {eT} *sf.* Tipisi çok olan yer. [DLT]

tüpirmek, [tüpi > tüpi-r-mek / tüpü-r-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* (Rüzgâr için) toprağı savurtmak. [DLT]

tüpkermek, [tüp (*dip*) > tüp-ker-mek] {eT} *gçsz. f. [-ür]* **1.** Dibine erişmek. [ARAT] **2.** Bir şeyin aslına ermek; zirveye ulaşmak. [ARAT] [EUTS] **3.** Aslını araştırmak; araştırmak; izine düşmek. [DLT] [İKPÖy.] [Gabain]

tüpleme¹, [tüp¹ (*yans.*) > tüp-le-me] {ağız} *is.* Karında su toplayarak şişme yapan bir hastalık. [DS]

tüpleme², [tüp²-le-me] *is.* **1.** Tüplemek eylemi. **2.** Tüpe yerleştirme.

tüplemek¹, [tüp¹-le-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* (Yürek için) korku veya heyecan yüzünden aşırı çarpmak. [DS]

tüplemek², [tüp²-lê-mek] (*tüple:mek*) {eT} *gçl. f. [-r]* Diplemek; kökten aramak. [DLT]

tüplemek³, [tüp³-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Tüp içine yerleştirmek; tüpe koymak.

tüplenme, [tüp-le-n-me] *is.* Tüplenmek eylemi.

tüplenmek, [tüp > tüp-le-n-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* **1.** Kökleşmek. [DLT] **2.** Zenginleşmek. [DLT]

tüplenmek, [tüp-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Tüp içine yerleştirilmek; tüpe konulmak. **2.** *dönşl. f.* Tüp sahibi olmak; tüp edinmek.

tüpleşmek, [tüp²-le-ş-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* Aslını araştırmak. [DLT]

tüpletmek, [tüp¹-le-t-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Karnı şişen çocukların iyileşeceği inancıyla karınlarının üstüne ılık kül döküp ovmak veya oklava ile hafifçe vurmak. [DS]

tüplü, [tüp-lü] *sf.* **1.** Tüpü bulunan. **2.** Tüp içinde bulunan; tüplenmiş olan. **3.** (Fidan için) tüp içinde yetiştirilen.

tüplüg, [tüp-lüg] {eT} *sf.* **1.** Asaletli. [DLT] **2.** Köklü; dipli; esaslı; temelli. [EUTS] ♀ **tüplüg yıldızlıg**, *Asaletli; köklü.* [DLT]

tüplük, -ğü [tüp-lük] *is.* Laboratuarlarda tüplerin konulduğu tahtadan ya da metalden yapılma oyuklu sehpa.

tüpsü, [tüp-sü] *sf. zool.* (Hayvan organı için) tüp biçiminde olan.

tüpsüz¹, [tüp-süz] {eT} {ağız} *sf.* Dipsiz; asılsız; esas-sız; köksüz; temelsiz. [EUTS] [Üç İtigsizler] [DS]

tüpsüz², [tüp-süz] {ağız} *sf.* **1.** Tüpü olmayan; tüpü bulunmayan. **2.** Tüp sahibi olmayan. [DS]

tüptüz, [tü(p)+tü/z] {eT} *pekşl. sf.* Düpedüz; dümdüz. [KB]

tüpü, [tüp-ü] (*tüpü:*) {eT} *is.* Tepe; insan başının üst tarafı. [DLT]

tüpkmek, [tüp (*dip*) > tüp-ü-k-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* **1.** Dibine ermek. **2.** Aslına ulaşmak. [ARAT] **3.** Son bulmak; bitmek. [Üç İtigsizler] **4.** Kökleşmek; kök atmak. [KB]

tüplüme, [tüp-ül-de-me] {ağız} *is.* Yürek çarpıntısı. [DS]

tüplüdemek, [tüp-ül-de-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(ü)-yor]* (Yürek için) hızlı hızlı çarpmak. [DS]

tüplülemek, [tüp-ü-lê-mek] (*tüplü:mek*) {eT} *gçl. f. [-r]* Tepelemek; tepesine vurmak. [DLT]

tüplümek, [tüp-ül-mek] {eT} *dönşl. f. [-tüplür]* Dibine inmek. [KB]

tüplütü, [tüp-ül-tü] {ağız} *is.* **1.** Hafif ses; pırtırtı. **2.** Koşan hayvanların ayak sesleri. **3.** Yürek çarpıntısı. [DS]

tüpümsü, [tüp-üm-sü] *sf.* Tüpe benzeyen; tüpü andıran; tüp gibi olan.

tüpürdemek, [tüp-ür-de-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(ü)-yor]* (Yürek için) korku, heyecan vb. yüzünden hızlı hızlı çarpmak. [DS]

tüpürmek¹, [tüpi > tüpür-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* (Rüzgâr için) toprağı savurtmak. [DLT]

tüpürmek², [tü-kür-mek / tüpür-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ür]* Tükürmek. [DS]

tüpürtü, [tüp-ür-tü] {ağız} *is.* **1.** Hafif gürlütü; ses. **2.** Yürek çarpıntısı. [DS]

Tüpüt, [töpö (*tepe*) > töpö-t / tüpü-t] {eT} *is.* Tibet. [EUTS]

-tür-, [-dır- / -dir- / -dür- / -dur- / -tir- / -tır- / -tur- / -tür] *yap. e. → -dır-*.

-tür, [-dır / -dir / -dür / -dur / -tir / -tır / -tur / -tür] *çek. e. → -dır.*

tür, [eT. tür] (*eT tür:r*) *is.* **1.** Aynı cins varlıklar ya da nesnelere bütünü içinde ortak özellikleri bulunan grup ya da özdeş tip; cins. {eT} (*aynı*) [EUTS] **2.** {eT} Kalite. [EUTS] **3.** *biy.* Birbiri ile döllenme yoluyla çoğalabilen bitki ya da hayvan bireylerinin oluşturduğu bütün. **4.** *ed.* Eserlerin biçim ve içerik yönüyle ayrıldıkları bölümlerden her biri. **5.** Sanatta özgün anlatım biçimi. **6.** *sf.* Aynı cinsten varlık ya da nesnelere belirgin niteliğini taşıyan; türlü; çeşit. **7.** Bir nesneye benzeyen; ya da o gruba bağlı olan. *Börk bir tür külâhtır.* ♀ **tür adı**, *Aynı türden varlıkların birden çoğunu karşılayan ad; cins adı.* || **tür altı**, *biy.* Bir türün altında yer alan bireyler grubu; *alt tür; varyete.* || **tür dönüştürücü**, *fiz.* **1.** Elektriksel bir tür işareti başka bir elektriksel işarete dönüştüren aygıt. **2.** Bir ölçü aletiyle belirlenmiş ve değişmeyen bir nicel büyüklüğün birimini başka bir nicel büyüklük birimi cinsinden veren aygıt.

yer suyu. || **Türk işi**, *El sanatlarında sayı ile yapılan bir nakış türü.* || **Türk kâğıdı**, *Ebrulu kâğıt.* || **Türk kıyması**, *Yumuşak, esnek ve dayanıklı bir tür sünger; ipek süngeri.* || **Türk kupası**, *Türk kıyması.* || **Türk mermeri**, *Ebrulu kâğıt.* || **Türk meşesi**, *Yurdumuzda yetişen bir meşe türü, (Quercus cerris).* || **Türk otu**, {OsT} Eğir; andız; zencefil. || **Türk üçgeni**, *mim. Kare planlı yapılarda, köşeden kubbeğe geçişi sağlamak amacıyla kullanılan, tepesi aşağı gelmiş üçgen yapı ögesi.*

türk¹, [tör-ü-mek / tür-ü-mek > tür-ü-k / türk ترک] {eT}

1. Güç; kuvvet. [DLT] [EUTS] [KB] 2. Vakit; çağ; zaman. [DLT] 3. Genç ve güzel kimse. 4. Savaşçı, gözü pek kimse. 5. sf. Kudretli. [Gabain] 6. {eAT} {OsT} Güzel; civan. 7. ed. (Teninin beyazlığı ve âşiğa karşı acımasızlığı ile canlandırılan) güzel. ☞ **türk-i aşkar**, *Mars gezegeni.* || **türk-i muarbid**, *Mars gezegeni.* || **türk-i çarh**, *Mars gezegeni.* || **türk-i çeşm**, *Güzel göz.* || **türk-i çin**, 1. Güneş. 2. Göz. || **türk-i nîmrüz**, *Güneş.* || **türk-i rustâyân**, *bot. Sarımsak.* || **türk-i sultan şükûh**, *Dünyayı aydınlatan güneş.* || **türk-i taze**, *Genç ve güzel kız ya da oğlan.* || **türk kuyaş ödi**, {eT} *Gün ortası; güneşin en etkili zamanı.* [DLT] || **türk tengri**, {eT} *Kuvvetli gök tanrısı; güçlü tanrı.* || **türk üzüm ödi**, *Üzümün olgunluk vakti.* [DLT] || **türk yiğit**, *Gençlik çağının ortasında olan genç.* [DLT]

türk², [tör-ü-mek / tür-ü-mek > tür-ü-k / türk ترک] {eT}

is. 1. Kır insanı; göçebe. [Bahşayış] 2. {ağız} Adam; insan. [DS] 3. sf. Köylü. [Bahşayış] 4. Şehirden uzakta çadır veya barakada yaşayan. [Bahşayış]

Türkân, [Türk > Far. Türk-ân تورکان] (türkâ:n) {OsT}

is. Türkler. ☞ **Türkân-ı çerh**, {OsT} *Yedi gezegen.*

Türkânî, [Türk>Far. Türk-ân >OsT türkânî تورکانی]

(türkâ:ni:) {OsT} is. Türk kadınlarının giydiği bir tür ferace.

türkcüş, [Türk > Far. cüş تورک جوش] (türkcü:ş) {OsT}

sf. (Et için) yarı pişmiş.

Türkçe, [eT. türk-çē] (eT türkçe:) (tü'rkçe) is. 1.

Türkler tarafından konuşulan Ural-Altay dil öbeğine bağlı dil. {eT} (aynı) [EUTS] 2. Türkiye Cumhuriyetinin resmî dili; Türkiye Türkçesi.

Türkçeci, [Türk-çe-ci] is. 1. Türkçecilik akımının ilkerelerini benimsemiş olan kimse. 2. İlköğretim kurumlarında Türkçe dersini okutan öğretmen.

Türkçecilik, -ği [Türk-çe-ci-lik] is. Türkçeye yabancı dillerden yerleşmiş olan sözcük ve kuralları ayıklamayı, onların yerine eski Türkçe sözcüklerden Türkçe yapım ekleri ile yenilerini yapmayı ilke edinen dil akımı.

Türkçeleşme, [Türk-çe-le-ş-me] is. Türkçeleşmek eylemi.

Türkçeleşmek, [Türk-çe-le-ş-mek] dönşl. f. [-ir]

(Sözcük ya da terimler için) Türkçeye özgü bir ni-

telik kazanmak; kök, yapı, kullanım bakımından Türkçe olmak.

Türkçeleştirme, [Türk-çe-le-ş-tir-me] is. Türkçeleştirme eylemi ve uygulaması.

Türkçeleştirmek, [Türk-çe-le-ş-tir-mek] gçl. f. [-ir]

1. (Metin için) Türkçeye aktarmak; Türkçeye çevirmek. 2. (Yabancı dildeki bir kavram ya da terim için) Türkçe bir karşılık bulmak.

Türkçesi, [Türk-çe-s-i] zm. 1. Türkçedeki karşılığı.

2. zf. Açık söylemek gerekirse.

Türkçü, [Türk-çü] is. Türkçülük akımını benimsemiş kimse.

Türkçülük, -ğü [Türk-çü-lük] is. On dokuzuncu yüzyıl sonlarında gelişen Türk Milliyetçiliği akımı; Türk Milliyetçiliği; Turancılık.

türke, [türkü] {ağız} is. Türkü. [DS]

türkek, [tür-mek (dürmek) > tür-kē-mek > tür-ke-k] {eT} is. Bohça. [DLT]

türkeklenmek, [türkek-le-n-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Dürülmek; bohçalanmak; bohçaya sarılmak. [DLT]

Türkeli, [Türk+el-i] is. Türk yurdu; Türkistan.

Türkeş, is. → Türğiş

türkeş, [türkeş] {ağız} is. İşe yaramayan koyun veya keçi derisi. [DS]

Türkî, [Türk + Ar. -î > Türkî / Türkiyye ترکی / ترکی]

(türki:) {eT} {OsT} sf. 1. Türklerle ilgili; Türklere ait. 2. Türkçe; Türkçe yazılmış, söylenmiş olan. {eT} (aynı) [KB] [Bahşayış] 3. {ağız} c. is. Türkü. [DS]

☞ **Türkî-i basit**, {OsT} *On beş ve on altıncı yüzyıllarda bazı divan şairlerinin Arapça ve Farsça sözcükler ve tamlamalar yerine Türkçelerini kullanmaları ile başlayan dil akımına ve edebiyat zevkine verilen ad; yalın Türkçecilik akımı.* || **türki takmak**, {ağız} *Türkü yakmak.* [DS]

Türkistan, [Türk + Far. -istân > Türkistân تورکستان]

(türkista:n) {OsT} is. Tarihte, Orta Asya'da Türklerin yaşadığı, bugün Kırgızistan, Özbekistan, Türkistan ve Tacikistan topraklarına denk düşen yerin tarihteki adı. {eT} (aynı) [KB]

Türkistanlı, [Türkistân-lı] (Türkista:nlı) sf. Türkistan halkından olan; Türkistan'dan gelmiş olan.

Türkiyat, [Türk + Ar. -î > Türkiyyât تورکیات] (-

iya:ti) {OsT} is. Türk dili, edebiyatı ve kültürü bilimi; Türkoloji; Türklük bilgisi.

Türkiye, [Türk + Ar. -iyye ترکیه] (Tü'rkiye) {OsT}

is. Bugünkü Türkiye Cumhuriyeti topraklarına verilen ad. ☞ **Türkiye Türkçesi**, *Türkiye'de, Balkanlarda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde, Irak ve Suriye'nin bazı bölgelerinde ve Batı Avrupa'da Türk işçilerinin bulunduğu yerlerde konuşulan Türk dili.*

Türkkârî, [Türk + Far. kâr-i کاری] (Türkkâ:ri)

- {OsT} *sf.* **1.** Türk'ü andıran; Türk yapısına benzeyen. **2.** Türk sanat üslubunu taşıyan.
- Türklemek**, [Türk-lē-mek] (*türkle:mek*) {eT} *gçl. f. [-r]* Türklerden saymak. [DLT]
- Türkler**, [Türk-ler] *is.* Turan kavimlerinin Altay grubu içinde Moğol ve Tunguzlarla birlikte yer alan, batıda Balkanlardan doğuda Büyük Okyanusa, kuzeyde Kuzey Buz Denizinden güneyde Tibet'e kadar uzanan geniş bir alana yayılmış, beyaz ırktan brakisefal kavim.
- Türkleşme**, [Türk-le-ş-me] *is.* Türkleşmek eylemi.
- Türkleşmek**, [Türk-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* Türk olmak; Türk dilini, kültürünü ve Türklüğü benimsemek.
- Türkleştirme**, [Türk-le-ş-tir-me] *is.* Türkleştirmek eylemi.
- Türkleştirmek**, [Türk-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Türk dilini ve Türk kültürünü benimsetmek; Türkleşmesini sağlamak.
- türklük**, [türk-lik] {eT} *is.* **1.** Köylülük; kır hayatı. **2.** Çadır hayatı. [Bahşayış]
- türklüğ**, [türk-lüg] {eT} *sf.* Güçlü; kuvvetli. [EUTS]
- Türklük**, -ğü [Türk-lük ترکک] *is.* **1.** Türk olma durumu. **2.** Türklerin meydana getirdiği topluluk. **3.** {OsT} Türklerin oturduğu yer; köy. ☞ **Türklük bilgisi**, *Türk dili, tarihi, kültürü ve halk bilimi araştırmalarını konu edinen bilim dalı; Türkiyat; Türkoloji.*
- Türkman**, [Türk > Far. mān تورکمان] (*Türkma:n*) {OsT} *is.* → Türkmen.
- Türkmani**, [Türk > Far. mānī تورکمانی] (*Türkma:ni:*) {OsT} *is. müz.* Kendine özgü güfte ve bestesi olan Azerî ve Çağatay halk müziği şekillerinden biri.
- Türkmen**, [Türk + Far. -mān تورکمان] {OsT} *is.* Türkmenistan Cumhuriyetinde yaşayan Türklerin Oğuz boyundan bir halk ve bu halktan olan kimse.
- türkmən**, [türk-mən] {eT} *sf.* Çok kuvvetli.
- Türkmençe**, [Türkmen-ce] *is.* Türkmenistan'da konuşulan Türk lehçesi.
- Türkolog**, -ğü [Türk + Yun. logos > Fr. Turcologue] *is.* Türklük bilimi uzmanı.
- Türkoloji**, [Türk + Yun. logos > Fr. Turcologue] *is.* Türklük bilimi.
- Türkoman**, [Türkmen > Fr. Turcoman] *is.* Batıda Türkmenlere verilen ad.
- türkopol**, [Türk > Yun. Turkopulos (*Türk oğlu*)] *is.* Orta Çağda doğu Latin devletlerindeki hafif süvarilere verilen ad.
- Türköri**, [Fr. turqueurie] *is.* Türklük sevgisi; Türkperestlik.
- türktaz**, [Türk + Far. tās (*saldıran*) تورک تاز] (*türk-ta:z*) {OsT} *is.* Hücum eden kimse.
- türktazi**, [Türk + Far. tāzī (*saldıran*) تورک تازی] (*türk-ta:zi:*) {OsT} *is.* Ani baskın; hücum.
- türkuaz**, [Türk > Fr. turcois / turquoise] *is.* **1.** Fransa'ya Türkiye üzerinden gönderildiği için bu şekilde adlandırılan, gök mavisi ile yeşilimsi mavi arasında değişen renklerde bulunan, saydamsız değerli bir taş olan, hidratlı doğal alüminyum ve bakır fosfat; firuze; $CuAl_6(PO_4)_4(OH)_8+4H_2O$. **2.** Yeşile çalan açık mavi renk; firuze rengi. **3.** *sf.* Yeşile çalan açık mavi renkte olan. ☞ **türkuaz yeşili**, *Yeşile çalan açık mavi; türkuaz.*
- türkuvaz**, [Türk > Fr. turcois / turquoise] *is.* → türkuaz.
- türkü**, [Türk + Ar. -ī (*Türk'e ait; Türk'e özgü*) تورکی] {OsT} > türkü] *is.* Türk halk müziğinde ezgi ile okunan ve hece ölçüsü ile yazılmış manzume ☞ **türkü çağırma**, *Türküyü seslendirmek; türkü söylemek.* || **türkü çarmak** (çağırma), {ağız} *Türkü söylemek.* [DS] || **türkü kaldırmak**, {ağız} *Türkü söylemek.* [DS] || (birinin) **türküsünü çağırma**, *O kimsenin yanında yer almak; onun hoşuna gidecek davranışlarda bulunmak; dalkavukluk yapmak.* {ağız} (*aynı*) [DS] || **türkü tutturmak**, *Türkü söylemek.* || **türkü yakmak**, *Türkü için ezgi oluşturmak; türkü meydana getirmek; türkü bestelemek.* {OsT} (*aynı*) || **türkü yrlatmak**, {OsT} *Türkü söyletmek; çığırma.*
- türkücü**, [türkü-cü] *is.* Türkü söyleyen ses sanatçısı.
- türküçülük**, -ğü [türkü-cü-lük] *is.* Türküçünün yaptığı iş ve uğraşı.
- türküleme**, [türkü-le-me] *is.* Türkülemek eylemi.
- türkülemek**, [türkü-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Hakkında türkü yakmak veya yakılmış olan türküyü söylemek.
- türküleşme**, [türkü-le-ş-me] *is.* Türküleşmek eylemi.
- türküleşmek**, [türkü-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Türkü durumuna gelmek; ezgi ile söylenebilir duruma gelmek.
- türküleştirme**, [türkü-le-ş-tir-me] *is.* Türküleştirmek eylemi.
- türküleştirmek**, [türkü-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Türkü durumuna getirmek.
- türkün**, [tür-kün] {eT} *is.* Oymakların, hısımların toplandığı yer; ana baba evi. [DLT]
- türkünlenmek**, [türkün-le-n-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* Kendini bir yerden saymak ve o yeri kendinin sayıp oturmak. [DLT]
- türlemek**, [tür-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Atlamak. [DS]
- türleşme**, [tür-le-ş-me] *is.* **1.** Türleşmek eylemi. **2.** Döl verebilen melezlerin üretimini önleyen üreme engelleri yaratarak yeni türlerin oluşumu; evrim.
- türleşmek**, [tür-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* Tür durumuna gelmek; yeni bir tür oluşturmak.

türlon, [türk+naylon (*Sentetik İplik Fabrikasının patent aldığı isim*)] *is.* Türk patentli suni elyaf olan poliamit 6; Türk naylonu, (*e-caprolactam*).

türlü, [eT. tür-lüg > tür-lü] *sf.* 1. Birden çok çeşitliliği bulunan; çeşitli; muhtelif. 2. Değişik türleri içinde bulunduran. 3. Bilinen bir niteliğiyle belirginleşen; tür; cins. 4. *is.* (Tamlanan olarak) bir şeyin pek çok çeşidi. 5. Belli bir türü; çeşidi. 6. Mevsim sebzelerinden kuşbaşı etle yapılan bir yemek. 7. *zf.* (*bir türlü ...*) Bir işin yapılmasındaki imkânsızlığı belirtmek için söylenir. 8. *zf.* (Belgisiz sıfat, işaret zamiri ile birlikte) o biçimde; belirtilen yolda; şekilde; tarzda. ☞ **türlü tevür**, {ağız} *Çeşitli renk.* [DS]|| **türlü türlü**, *Çok değişik özellikleri olan nesnelere ve durumları bir arada bulunduran; çeşit çeşit.*

türlüg, [tö-mek (*yaratmak*) > tö-r-mek (*şekillenmek*) > tü-r (*görünüm; renk; tür; çeşit*) > tür-lüg / tör-lüg] *sf.* Türlü; çeşitli. [DLT] [ETY] [IKPÖy.] [KB]

türlük, [tür-lük] {eT} *is.* Çeşitlilik; türülülük. [EUTS]

türlünmek, [tür-mek (*dürmek*) > tür-(ü)-ün-mek] {eT} *dönşl. f.* [-ür] Dürülmek; bükülmek. [DLT]

türme, [tür-me] {ağız} *is.* İnce ipekli dokumadan yapılmış, çok renkli ve yollu bir tür başörtüsü. [DS]

türmek¹, [tür-mek] {eT} *gçl. f.* [-er] Dürmek; katlamak; bükmek. [ARAT] [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Nevâyî] ☞ **türe büke kılmak**, {eT} *Dürüp bükerek yapmak.* [ARAT]

türmek², [tür-mek] (*türme:k*) {eT} *is.* Kadınbudu; dürüm. [DLT]

türmeklenmek, [türmek-le-n-mek] {eT} *edil. f.* [-ür] Dürüm yapılmak. [DLT]

türmüntü, [tür(ü)m-üntü] {ağız} *sf.* Beceriksiz; aptal. [DS]

türmüs, [Ar. türmüs ترمس] {OsT} *is. bot.* Acı bakla.

türrehat, -ti [Ar. türrehe > türrehât ترهات] (*türreha:t*) *is.* Saçma sözler. ☞ **türrehat-ı bî-mana**, *Anlamsız, saçma sözler.*

türrehe, [Ar. türrehe ترهه] *is.* Saçma söz.

türs, [Ar. türs ترس] {OsT} *is. as.* Kalkan.

türsel, [tür-sel] *sf.* Türe ait; türle ilgili; özgül.

türş, [Far. turş / türş ترش] {OsT} *sf.* → turş.

türşi, [Far. turş > turş-î ترشی] {OsT} *is.* 1. Turşu. 2. Ekşilik.

-türt-, [-dır-t- / -dir-t- / -dur-t- / -dür-t- / -tır-t- / -tir-t- / -tur-t- / -tür-t-] *yap. e.* → -dirt-

türt, [türt (*yans.*)] *is.* Kuvvetlice dürtmeyi, dürtüklemeyi ve sürtmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *türt-mek, türt-üş-mek.*

türtmek¹, [türt-mek] {eT} *gçl. f.* [-r] 1. Sürtmek; sıvamak; çalmak; yakmak; merhem sürmek. [DLT] [EUTS] [KB] 2. Dürtmek. [ETY] [Gabain]

türtmek², [türt-mek] {ağız} *is.* Tepecik. [DS]

türtük, -ğü [türt-ük] {ağız} *is.* Eşeği yürütmek için kullanılan ucu çivili sopa. [DS]

türtülmek, [türt-ül-mek] {eT} *edil. f.* [-ür] Sürülmek. [DLT]

türtüm, [türt-üm] {eT} *sf.* Zeki; kabiliyetli. [EUTS]

türtüngü, [türt-ün-gü] (*türtüngü:*) {eT} *is.* Merhem; pomat. [EUTS] [Gabain]

türtünmek, [türt-mek (*sürmek*) > türt-ün-mek] {eT} *dönşl. f.* [-ür] 1. (Yağ) sürünmek; sürünür görünmek. [DLT] 2. Merhem sürünmek; pomat sürmek. [Gabain] [EUTS]

türtüşmek, [türt-üş-mek] {eT} *işteş. f.* [-ür] 1. Birlikte yağ sürünmek. [DLT] 2. Yarış etmek. [KB]

türüs, [Ar. türs > türüs تروس] (*türü:s*) {OsT} *is. as.* Kalkanlar.

türü, [tur / türü / türü] (*türü:*) {eT} *sf.* Tadı kekre olan; buruşturan. [DLT]

türü'at, [Ar. tür'a > türü'at ترعت] (*türüa:t*) {OsT} *is.*

1. Suyun taşıdığı yerler. 2. Kanallar.

türüdü, [tür-ü-dü / türe-di] {ağız} *is.* 1. Başkasının sırtından geçinen. 2. Sonradan görme. 3. Saygısız; haylaz; serseri. [DS]

-türuk, [durmak / turmak > dur-uk > -dirik / -dirik / -tırık / -tirik / -dürük / -duruk / -türuk / -turuk] *yap. e.* → -dirik.

Türük, [törü-mek / tür-ü-mek > türü-k / türk] {eT} *is.* Türk; Türkler. [ETY] [EUTS] [Tekin] ☞ **türük bodun için**, *Türk halkı için.*

türük¹, [törü-mek / tür-ü-mek > tür-ü-k / türk] {eT} *is.* Güç; kuvvet. [EUTS]

türük², -ğü [tor-uk > tür-ük] {ağız} *is.* 1. Yünden ya da keçi kılından dokunmuş küçük azık torbası. 2. Süt kabı. [DS]

türük³, -ğü [türu-mek > türü-k] {ağız} *sf.* Gebe. [DS]

türül, [tir / tür (*yans.*) > tür-ül] *ün.* Parlama ve yansımaya bildirir. ☞ **türül türül tütmek**, {ağız} 1. *Parlak olmak; albenili olmak.* 2. *Hoş kokmak.* [DS]

türülmek, [tür-mek > tür-ül-mek] {eT} *edil. f.* [-ür] Dürülmek. [DLT]

türüm¹, [dür-ü-m] {eT} *is.* İç; muhteva; içerik.

türüm², [tür-ü-m] *is.* 1. Dünyadaki varlıkların meydana gelişi; sudur. 2. *fel.* Bütün sonradan var olanların, Tanrı'dan, onda bir eksiklik meydana getirmeden çıkması; tekevvün. 3. Medyumların, büyüçülerin vücudundan çıktığı ve bazı durumlarda maddesel nitelik kazandığına inanılan maddesiz akışkan.

türüm³, [tür-üm] {ağız} *is.* 1. Güzel koku. 2. Özlem. ☞ **türüm türüm tütmek**, {ağız} 1. *Etrafa güzel kokular saçmak.* 2. *Birini veya bir şeyi çok özlemek.* 3. *Albenili olmak; parlamak.* [DS]

türümcü, [tür-ü-m-cü] *is. fel.* Evrenin türümsel olarak oluştuğunu ileri süren öğretiyen yanlısı.

türümcülük, -ğü [tür-ü-m-cü-lük] *is.* fel. Evrenin türümsel olarak oluştuğunu ileri süren öğretisi.

türüme, [tür-ü-mek] (*türü:mek*) {eT} *gçsz. f.* [-r] Toplanmak. [DLT]

türümsel, [tür-ü-m-sel] *sf.* Türüme ilgili olan; tekevvünî.

türün, [tür-ün] {ağız} *is.* Güzel kokma bildirir. ☞ **türün türün**, {ağız} (*Koku için*) hoş; güzel. [DS]

türünc, [Far. türünc] *is. bot.* Turunç.

türüncü, [Far. türünc + Ar. ī] *sf.* Turunç renginde olan; turuncu.

türüng, [tür-ün] (*türün*) {eT} *sf.* Gayretli; çalışkan; faal. [EUTS]

türünmek, [tür-ün-mek] {eT} *dönşl. f.* [-ür] Kendi başına dürmek; dürünmek. [DLT]

türüş, [Far. türüş] {OsT} *sf.* Ekşi. ☞ **türüş-mi-zâc**, {OsT} 1. (*Kişi için*) ekşi huylu. 2. Geçimsiz. || **türüş-rü**, {OsT} *Asık suratlı*. || **türüş-rüy**, → türüş-rü. || **türüş-rüyân**, {OsT} *Asık suratlılar*. || **türüş-rüyî**, {OsT} *Asık suratlılık*. || **türüş-şîrin**, {OsT} *Ekşi ve tatlı karışık*. || **türüş-tâ**, {OsT} *Tadı ekşi olan*.

türüşba, [Far. türüş-bâ] *is.* Ekşili çorba.

türüşmek, [tür-mek > tür-üş-mek] {eT} *dönşl. f.* [-ür] Birlikte dürmek; dürmekte yardım ve yardım etmek. [DLT]

türütenç, -ci [türü-t-en-ç] {ağız} *sf.* Yitik; kayıp. ☞ **türütenç olmak**, {ağız} *Yok olmak; yitmek*. [DS]

türütken, [türü-t-ken] {eT} *sf.* (Allah'ın adlarından) yoktan var eden. [Mühennâ]

türütmek, [türü-mek > türü-t-mek] {eT} *gçl. f.* [-ür] Yaratmak; (bir şey için) takdir ve ıslah etmek. [DLT]

tüs¹, [tis / tös / tüs (*yans.*)] *is.* Fışkırmayı, kabarmayı, püskürmeyi, dışa atılmayı anlatan kök. [Zülfikar] *tüs-kür-mek*

tüs², -s'ı [Ar. tis'a (*dokuz*) > tüs' *تسع*] {OsT} *sf.* Dokuzda bir.

tüs³, [tüs] (*tü:s*) {eT} *is.* 1. Görünüş; manzara. [ETY] 2. Mükâfat; semere; netice; sonuç. [EUTS] 3. Yemiş; ürün; meyve. [EUTS] 4. Renk; güzel koku; rayiha. [KB]

tüs⁴, [tüs] {ağız} *is.* Tüy. [DS]

tüsemek, [tüş > tüş-ē-mek] (*tüşe:mek*) {eT} *gçsz. f.* [-r] Rüya görmek; düş görmek. [EUTS]

tüşgü, [tüt-sü / tüşgü] {ağız} *is.* Duman. [DS]

tüşig, [tü > tü-sig / tü-süg] {eT} *is.* Güzel koku; rayiha. [KB]

tüşkü, [tüt-sü / tüşkü] {ağız} *is.* Duman. [DS]

tüşküre, [tüskür-e] {ağız} *is.* Rende. [DS]

tüşkürelemek, [tüsküre-le-mek] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-l(ü)-yor] Rendelemek. [DS]

tüşküri, [tüsk-ü-ri ?] {ağız} *zf.* Gerisin geriye. [DS]

tüşkürmek¹, [tüskür-mek] {eAT} {OsT} *gçl. f.* [-ür] Geri çevirmek; püskürtmek.

tüşkürmek², [tüskür-mek] {OsT} *gçsz. f.* [-ür] Hapşurmak; tiksirmak.

tüşkürmek³, [tüskür-mek] {ağız} *gçl. f.* [-ür] Atmak. [DS]

tüşkürtmek, [tüskür-t-mek] {OsT} *gçl. f.* [-ür] Geri çevirmek; püskürtmek.

tüşkürü, [tüskür-ü] {ağız} *zf.* Gerisin geriye. [DS]

tüşmek¹, [tüsk-mek] {ağız} *is.* Sigara izmariti. [DS]

tüşmek², [tüsk-mek] {ağız} *gçl. f.* [-er] 1. Hayvanı bir iki adım geri yürütmek. 2. *gçsz. f.* Vuruşla yere yıkılmak. [DS]

tüşor, [Fr. tussore] *is.* Hafif, ipekli kumaş.

tüşpür, [? tüspür] {ağız} *is.* Biçim. [DS]

tüşsü¹, [tüt-sü / tüssü] {ağız} *is.* 1. Tütsü. 2. Arı kovularına duman vermeye yarayan araç. [DS]

tüşsü², [tüssü] {ağız} *sf.* Kahverengi. [DS]

tüşsülemek, [tüt-sü-le-mek / tüssü-le-mek] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-l(ü)-yor] Duman çıkartmak; tütsü yapmak. [DS]

tüşü, [tüt-sü / tüsü] {ağız} *is.* Tütsü. ☞ **tüşü vermek**, {ağız} *Kovan açılacağı zaman arıların dışarı çıkmasını ve arıcıya saldırmasını önlemek için kovana duman püskürtmek*. [DS]

tüşükme, [tüz > tüz-ük-mek / tüsük-mek] {eT} *gçl. f.* [-ür] Düzeltmek. [Gabain]

tüşülme, [tüz > tüz-ül-mek / tüsül-mek] {eT} *dönşl. f.* [-ür] Dizilmek; sırada olmak. [EUTS]

tüş¹, [tüş] (*tü;ş*) {eT} *is.* 1. Düş; rüya. [DLT] [KB] [Nevâyî] 2. Düş azması; ihtilam. [DLT] ☞ **tüş yürgüçü**, {eT} *Rüya yorumcusu*. [Mühennâ]

tüş², [tüş] {eT} *is.* 1. Zaman; vakit. [DLT] 2. Eğlek; durak; yolculukta dinlenilecek yer; konaklama yeri. [DLT] 3. Kuşluk vakti; öğle vakti. [Nevâyî] ☞ **tüş kılma**, *İnmek; toplanmak*. [DLT] || **tüş ödi**, *Konulacak zaman; kuşluk vakti*. [DLT]

tüş³, [tüş] {eT} *is.* 1. Mükâfat; semere; netice; sonuç; emek karşılığı. [EUTS] [Üç İtigsizler] 2. Yemiş; ürün; mahsul; meyve. [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] ☞ **tüş tartma**, *Netice vermek; sonuç çıkarmak*. [Üç İtigsizler]

tüş⁴, [tuş / tüş] {eAT} {OsT} *is.* Cihet; yön; yol.

tüşek, [tüşē-k / tüşē-k] (*tüşe:k*) {eT} *is.* Döşek. [EUTS]

tüşelge, [tüş-el-ge] {ağız} *is.* Pay. [DS]

tüşemek, [tüş > tüş-ē-mek] (*tüşe:mek*) {eT} *gçsz. f.* [-r] 1. Düş görmek; rüya görmek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] 2. İhtilam olmak; düşü azmak. [DLT]

tüşgün, [tüş-mek > tüş-gün] {eT} *sf.* → tüşkün. [DLT]

tüşgünlenme, [tüş-gün > tüş-gün-le-n-mek] {eT} *dönşl. f.* [-ür] → tüşkünlenmek. [DLT]

tüşkün, [tüş-mek > tüş-kün] {eT} *sf.* 1. Düşkün; çökmüş; bozulmuş. 2. *is.* Dikenli kitle ağacı. [DLT]

tüşkünlenmek, [tüş-gün > tüş-kün-le-n-mek] {eT} döñsl. f. [-ür] (Dağ için) kitre ağaları oluşmak; ağaçlanmak. [DLT]

tüşlenmek, [tüş² > tüş-le-n-mek] {eT} döñsl. f. [-ür]
1. (Yolcu, konuk vb. için) inmek; konaklamak. [DLT] 2. (Kuşlar için) yere inmek, su veya yem başına toplanmak. [DLT]

tüşlüğ, [tüş³ > tüş-lüğ] {eT} sf. Semereli; verimli; yemişli. [EUTS]

tüşlük, [tüş² > tüş-lük] {eT} is. Konulacak yer; konak. [DLT] ⇨ **tüşlük ödi**, Konulacak zaman; kuşluk vakti. [DLT]

tüşman, [Far. duşmān => tüşman] {ağız} is. Düşman. [DS]

tüşmançılıh, [tüşman-çı-lıh] {ağız} is. Düşmanlık. [DS]

tüşmek, [tüş-mek] {eT} gçsz. f. [-er] 1. Bir şey üzerinde devam etmek. “yolga tüşmek” [ARAT] 2. Düşmek. [EUTS] [DLT] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler] [Nevâyi] [Gabain] [Tekin] Ögüzke tüşdi. Et tamdın tüşdi. 3. (Binekten) inmek. {ağız} (aym) [ETY] [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [KB] [Nevâyi] [Üç İtigsizler] [DS] 4. Ölmek. [Üç İtigsizler] Uluğ ölüğ bargü tüştü. 5. Dinlenmek. [ETY] 6. Konmak. [ETY] Yurtıka üyke tüştü ketti. 7. (Karanlık için) çökmek.

tüşnek, [tüş-(ü)n-e-k] is. 1. Konak; konaklama yeri; ikamet yeri; oturma yeri; yerleşme merkezi. [EUTS] [Gabain] 2. Tünek. [ETY] 3. Dost; arkadaş. [ETY] 4. Yuva. [KB] 5. Mezar. [KB]

tüşnemek, [tüş-(ü)n-ē-mek] (tüşne:mek) {eT} gçsz. f. [-r] Konak yerine inmek; konaklamak. [DLT]

tüşrük, [tüş-ür-mek > tüş(ü)r-ük] {eT} sf. Dizilmiş; dizili.

tüşrüm, [tüş-ür-mek > tüş-(ü)r-üm] {eT} is. Eğrilmiş ip yumağı. [DLT]

tüşsüz, [tüş³ > tüş-süz] {eT} sf. Neticesiz; semeresiz; sonuçsuz. [EUTS]

tüşük, [tüş-mek > tüş-ük] {eT} sf. 1. İştten güçten kalan; güçsüz; düşkün. [DLT] [KB] 2. is. Bir tür vergi. [EUTS]

tüşümen, [tüşü-men ?] {eT} is. Bir memuriyet unvanı. [EUTS]

tüşün, [tüş-mek > tüş-ün] {eT} is. Yolculukta gece kalınacak yer; han; konak yeri; durak. [KB]

tüşünmek, [tüş-ün-mek] {ağız} döñsl. f. [-ür] Düşünmek. [DS]

tüşürgü, [tüş-mek > tüş-ür-mek > tüş-ür-gü] (tüşür-gü.) {eT} is. 1. Çayın ırmağa dökülen ağzı. 2. Değirmenin bir ırmağa olan savağı. [DLT]

tüşürgün, [tüş-ür-mek > tüş-ür-gün] {eT} is. Kitre ağaççığı. [DLT]

tüşürmek, [tüş-mek > tüş-ür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] 1. İndirmek; düşürmek. [ETY] [DLT] [KB] 2. Sevk etmek. [EUTS]

tüşürülmek, [tüş-ür-ül-mek] {eT} edil. f. [-ür] Düşürülmek. [Üç İtigsizler]

tüşütlenilmek, [tüşüt-le-n-il-mek] {eT} edil. f. [-ür] Hayal edilmek; düşünölmek. [Clauson]

tüşütlenmek, [tüşüt-le-n-mek] {eT} döñsl. f. [-ür] Tahayyül etmek; hayal kurmak; mülahaza etmek. [EUTS]

tüşütmek, [tüş-mek > tüş-üt-mek] {eT} gçl. f. [-ür] 1. Düşürmek. [KB] 2. Uğratmak. [KB]

tüte¹, [? tüte] {ağız} is. Samanlık. [DS]

tüte², [tüte] {ağız} is. Çağlayan. [DS]

tütek¹, [tüte-mek > tüte-k] {eT} is. İbrik vb. şeylerin emziği; emzik. [DLT]

tütek², -ği [tüt-ek] {ağız} is. Marsık. [DS]

tütek³, -ği [tüt-ek ?] {ağız} sf. (Renk için) çekici; parlak. [DS]

tüteklik, -ği [tüt-ek-lik] is. 1. İçerdeki bacasız ocakların dumanının dışarı çıkmasını ve iç mekânın aydınlanmasını sağlayan, çatının ortasındaki delik. 2. Hamamlarda, duvar içinde duman ve sıcak hava dolaşımını sağlamak için döşenmiş olan künk düzeni.

tütemek¹, [tüt-mek > tüt-ē-mek] (tüte:mek) {eT} gçsz. f. [-r] Buhar ve duman salmak; tütmek. [Clauson]

tütemek², [tüy-mek ? / tüte-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-t(ü)-yor] Kaçmak. [DS]

tütetmek¹, [tüte-mek > tüte-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Tütütmek; tütürmek. [DLT]

tütetmek², [tüt+et-mek > tütet-mek] {ağız} gçl. f. [-d(-er)] Bir şeyi bir süre tutmak; alıkoymak. [DS]

tütütmek, [tüte-mek > tüte-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] → tütetmek¹. [DLT]

tütkun, [tüt-kun] {ağız} is. Âşık. [DS]

tütkürmek, [tüt-ur-mak / tüt-kür-mak] {eT} gçl. f. [-ür] Saldırtmak; kıskırtmak. [DLT]

tütlek, -ği [tüt-le-k ?] {ağız} is. Çıktı. [DS]

tütme, [tüt-me] is. Tütmek eylemi.

tütmek¹, [tüte-mek > tüt-mek توتك] gçsz. f. [-er] 1.

{eT} Dumanı çıkmak; tütmek. [İKPÖy.] [Gabain] [KB] 2. {eT} Duman olup çıkmak. {eAT} {OsT} (aym) [EUTS] 3. Duman çıkarmak. 4. (Sıvılar için) buhar çıkarmak. 5. (Duman, buhar için) havaya yükselmek. 6. (Baca, boru vb. için) dumanı çekmeyiip geri vermek. 7. (Deyimlerde) çok özlemek. 8. (İyi veya kötü) kokmak. 9. mecaz. Varlığını sürdürmek; yaşamak. 10. {ağız} İyi veya kötü kokmak. [DS] 11.

{ağız} Göreceği gelmek; özlemek. [DS]

tütmek², [tüt-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] Kaçmak; koşmak. [DS]

tütrüm, [tüt(ü)r-üm] {eT} sf. 1. Derin. [EUTS] 2. Kesin; kati. [EUTS] 3. Zeki. [Gabain]

tütselik, -ği [tüt-sü-lük] {ağız} is. Baca. [DS]

tütsü, [eT. tüt-süg] *is.* 1. Yanan cisimlerden çıkan is veya duman. 2. Duman ve koku çıkarması için ateşte yakılan madde; buhur. 3. Bu maddeyi yakma eylemi. 4. Büyü, nazar vb. ne hedef olduğu düşünülen kişi veya nesneyi yakılan bu maddenin dumanına tutma işlemi. 5. Bazı yiyecekleri, daha uzun süre saklayabilmek için odun ya da saman isine tutma işlemi. 6. *argo.* İçki. 7. {ağız} Kutsal günlerde yapıp dağıtılan yağlı ekmek. [DS] ⇨ **tütsü bardağı**, {ağız} Arı kovanlarını tütsülemekte kullanılan ve içinde tezek yakılan, ince uzun bir kap. [DS]|| **tütsü gözü**, Çadırlarda yakılan ateşin dumanının çıkmasını sağlayan delik.|| **tütsü yapmak**, 1. Dinî törenlerde tütsü yakmak. 2. Et ve balık gibi yiyecekleri dumana tutmak.

tütsüg¹, [tütüz-mek > tüt-züg / tütsüg] {eT} *is.* Tütsü; tütsülenen nesne. [EUTS] [KB]

tütsüg², [tüt-süg] {eT} *sf.* Kinci. [DLT]

tütsüglüg, [tütsüg-lüg] {eT} *sf.* Tütsü olarak kullanılan; tütsülük.

tütsüglük, [tütsüg-lük] {eT} *is.* Buhurdan; tütsülük. [EUTS]

tütsük¹, [tütüz-mek > tüt-züg / tütsük] {eT} *is.* 1. → tütsüg¹. [EUTS] [Gabain] [Mühennâ] 2. Buhur derneği. [Gabain]

tütsük², [tüt-sük] {eT} *sf.* → tütsüg². ⇨ **tütsük kişi**, Kinci adam; yaman düşman. [DLT]

tütsüklemek, [tüt-sük-le-mek] {eT} *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* 1. Tütsülenmek; tütsü yakmak. [Mühennâ] 2. {ağız} Sigara veya içki içmek. [DS]

tütsüleme, [tütsü-le-me] *is.* 1. Tütsülemek eylemi. 2. Et ve balık türü yiyecekleri birkaç hafta odun veya saman dumanına tutarak kurutma işlemi ve yöntemi.

tütsülemek, [tütsü-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* 1. Bir yerde tütsü yakarak orayı duman ve koku ile doldurmak. 2. Bir şeyi veya kimseyi tütsü dumanına tutmak. 3. (Et ve balık için) bozulmadan uzun süre saklayabilmek için odun ya da saman dumanına tutarak kurutmak; islemek. 4. *argo.* (Kafa ile birlikte) sarhoş olmak.

tütsülenme, [tütsü-le-n-me] *is.* Tütsülenmek eylemi.

tütsülenmek, [tütsü-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* 1. Tütsülemek eylemine uğramak; üzerinde veya içinde tütsüleme işlemi uygulanmak. 2. (Yer için) tütsü dumanı ile doldurulmak. 3. (Kişi, nesne vb. için) tütsü dumanına tutulmak. 4. (Yiyecek için) odun ya da saman dumanına tutularak kurutulmak; islenmek. 5. *mecaz.* Tütsüye benzer dumana tutulmak. 6. [tütsü-len-mek] *gçsz. f.* Tütsü edinmek; tütsü sahibi olmak.

tütsületme, [tütsü-le-t-me] *is.* Tütsületmek eylemi.

tütsületmek, [tütsü-le-t-mek] *gçl. f. [-ir]* 1. Tütsülemek eylemini uygulatmak. 2. Bir yerin veya bir kimsenin tütsülenmesini sağlamak.

tütsüleyici, [tütsü-le-y-ici] *is.* Tütsü yapmada kullanılan özel aygıt.

tütsüleyiş, [tütsü-le-y-iş] *is.* Tütsülemek eylemi veya biçimi.

tütsülü, [tütsü-lü] *sf.* 1. Tütsüsü olan. 2. Tütsü yapılmış olan. 3. (Yiyecek için) tütsü yapılarak kurutulmuş olan. 4. *argo.* Sarhoş.

tütsülük, [tütsüg-lük] {eT} *is.* 1. Günnük; günlük. 2. Buhur kabı; buhurluk; tütsülük. [Gabain] [EUTS]

tütsülük, -ğü [tütsü-lük] *is.* İçinde tütsü yakılan kap; buhurdan.

tüttürme, [tüt-tür-me] *is.* Tüttürmek eylemi.

tüttürmek, [tüt-tür-mek] *gçl. f. [-ür]* 1. Duman çıkarmasını, tütmesini sağlamak. 2. Tütmesine yol açmak; duman çıkarmasına neden olmak. 3. (Sigara, pipo, puro vb. için) yakıp içmek.

tütük, [Far. tütük {تتق} {OsT}] *is.* Perde; örtü.

tütü¹, [Fr. cucu (küçük kıç) => tütü] *is.* Askılı bir mayoya tutturulmuş, kabarık ve dik duracak biçimde kolalanmış beyaz ya da çok açık pembe kumaştan yapılmış bir etekten ibaret bale elbisesi.

tütü², [tütü] {eT} *sf.* Türlü. [DLT]

tütü³, [tüt-mek > tüt-ü] {ağız} *is.* 1. Koku. 2. Duman. [DS]

tütük, -ğü [tutuk] {ağız} *is.* Peçe; duvak. [DS]

tütüme, [tütē-mek / tütü-mek] {eT} *gçsz. f. [-r]* (Duman için) tütme. [DLT]

tütün¹, [tütē-mek (tütme) > tüt-ün] {eT} {ağız} *is.* 1. Duman. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayış] [Mühennâ] [DS] 2. Buhar. [İKPÖy.] 3. Bina vergisi; mesken sayımında alınan vergi. [EUTS] ⇨ **tütünü çıkmak**, Dumanı yükselmek; ... den duman çıkmak.|| **tütünü doğru çıkmak**, İşleri yolunda olmak.|| **tütünü tüttürmek**, Ev ve aile düzenini sürdürmek; ocağını tüttürmek.|| **tütünü tepesinden çıkmak**, Bir acının etkisi ile yanıp kavrulmak.

tütün², [tüt-mek > tüt-ün] *is.* 1. *bot.* Patıçangiller familyasından, bir kısmı süs bitkisi, bir kısmı da yapraklarının taşıdığı nikotin sebebiyle sigara üretiminde kullanılmak üzere yetiştirilen bir yıllık tarım bitkisi, (*Nicotiana tabacum*). 2. Bu bitkinin kurutulup kıyıldıktan sonra sigara olarak ya da pipo ile içilen yaprakları. ⇨ **tütün balığı**, Tütsülenerek satışa sunulan balık; fûme balık.|| **tütün çizmek** (dizmek), {ağız} Yeni toplanmış tütün yapraklarını ipe dizmek. [DS]|| **tütün içmek**, Sigara, pipo ve puro gibi tütün ürünü keyif verici şeyleri yakarak dumanını içine çekmek.|| **tütün iynesi** (iğnesi), {ağız} Tütün yapraklarını ipe dizmekte kullanılan uzun iğne. [DS]|| **tütün kesesi**, {ağız} Eskiden kullanılan, içine tütün, kâğıt, kav, çakmak konulan kadife ya da örme, ağzı büzgülü kese. [DS] **tütün rengi**, Koyu pas rengi; bu renkte olan.

tütünaltı, [tütün+alt-ı] {ağız} *is.* Kahvaltı. [DS]

tütüncü, [tüt-ün-cü] *is.* 1. Tütün yetiştiricisi. 2. Kıyılmış tütün satan kimse.

tütüncübaşı, [tüt-ün-cü+baş-ı] *is.* İmparatorluk döneminde, padişahın tütün işlerini yürüten, pipo ve ağızlıkların bakımı ve temizliği ile uğraşan saray görevlilerinin amiri.

tütüncülük, -ğü [tüt-ün-cü-lük] *is.* Tütün yetiştirme ya da satma işi.

tütünlük, [tüt-ün-le-n-mek] {ağız} dönl. f. [-ir] (Göz için) dumandan rahatsız olmak. [DS]

tütünlük, [tüt-ün-lik] {eT} *is.* Duman borusu; baca. [Bahşayış]

tütünlüğü, [tüt-ün-lüg] {eT} *sf.* Dumanlı; tütünlü. [E-UTS]

tütünlük, -ğü [tüt-ün-lük تنونلك] *is.* 1. Tütün konulan kap ya da yer. 2. Tütün tarlası. 3. Sığırın sırt bölümündeki kuyruğa yakın etlerden yapılan, birinci sınıf pastırma. 4. {OsT} {ağız} Baca. [DS] 5. {ağız} Tütün tarlası. [DS] 6. {ağız} Kadınların iş yaparken giydikleri önlük. [DS]

tütünmek, [tüt-ün-mek] {ağız} dönl. f. [-ür] Tütsülenmek. [DS]

tütünselik, -ği [tüt-ün-se-lik] {ağız} *is.* Baca. [DS]

tütünsüz, [tüt-ün-süz] {eT} *sf.* Dumansız. [DLT] *Ot tütünsüz bolmas (ateş dumansız olmaz).*

tütürmek, [tut-ur-mak / tütür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Saldırtmak; kışkırtmak. [DLT]

tütüşçü, [tütü-s-çü ?] {eT} *is.* Aktar. [Mühennâ]

tütüş, [tut-mak > tut-uş / tüt-üş] {eT} *is.* Savaş; harp; mücadele; kavga. [EUTS] [KB]

tütüşlüğü, [tütüş-lüg] {eT} *sf.* Düşman kesilmiş; kavgacı; muhalif. [EUTS]

tütüşmek, [tut-uş-mak / tüt-üş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] 1. Kavga etmek; tutuşmak; çekişmek; savaşmak; çarpışmak. [EUTS] [DLT] [KB] 2. Birlikte av yakalamak. [DLT]

tütütme, [tüt-üt-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Duman çıkartmak; tütsü yapmak. [DS]

tütüzdürmek, [tütüz-dür-mek توتزدرمك] gçl. f. [-ür]

1. {eAT} {OsT} Koku vermek için bir şeyi yakıp tütürmek; tütsülemek. 2. {ağız} Kor üzerine kocakarı ilacını atarak çıkan dumanı hastaya koklatmak. [DS] 3. {ağız} Ateşle tutuşturmak. [DS]

tütüzlemek, [tütüz-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] Koyun, keçi ayağını veya yolunmuş tavuğun kalan ince tüylerini ateşe tutarak yakmak. [DS]

tütüzme, [tütē-mek > tütüz-mek توتزيمك] {eT} {eAT} dönl. f. [-ür] Tütürmek; yakmak; tütsülenmek. [Gabain]

tütüye, [Ar. tütüyā] {ağız} *is.* Çinko. [DS]

tütüz, [tüt(ü)z-üg] {eT} *sf.* → tütsüğü¹.

tütüzük, [tüt(ü)z-ük] *is.* → tütsüğü¹.

tüü, [tü / tüü] {eT} *is.* Tüy; saç. [EUTS]

tüvan, [Far. tüvān تवान] (tüva:n) {OsT} *is.* Dinçlik; kuvvet; güç; takat. ☞ **tüvān-fersā**, {OsT} *Güçsüz bırakan; yoran; takatsiz bırakan.* || **tüvān-ger**, {OsT} *Zengin; paralı.* || **tüvān-gerî**, {OsT} *Zenginlik; paralı oluş.* || **tüvān-ger ü dervîş**, {OsT} *Zengin ve fakir; herkes.*

tüvana, [Far. tüvānā توانا] (tüva:na:) {OsT} *sf.* Güçlü; kuvvetli; dinç.

tüve, [tüge / tüve] {ağız} *is.* 1. Düve. 2. Deve. [DS]

tüvek, -ği [tüve-k] {eT} *is.* 1. Üfleme borusu. 2. Patlangıç. [DLT] 3. {ağız} Tüfek. [DS]

tüveklilik, [tüvek-lik] {eT} *is.* Patlangıç için oyulan ağaç dalı. [DLT]

tüverek, -ği [tüve-rek] {ağız} *sf.* Yuvarlak; daire. [DS]

tüvermek, [it-i+ver-mek ? > tüver-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] İtmek. [DS]

tüveyc, [Ar. t̄ac > tüveyc تويج] {OsT} *is.* 1. Küçük taç.

2. bot. Taç yaprak. ☞ **tüveyc-i ceresî**, {OsT} *bot. Çan biçimindeki taç yaprak.* || **tüveyc-i cüculî**, {OsT} *bot. Çingirak biçimindeki taç yaprak.* || **tüveyc-i fıraşî**, {OsT} *bot. Sedir biçimindeki taç yaprak.* || **tüveyc-i kam'î**, {OsT} *bot. Huni biçimindeki taç yaprak.* || **tüveyc-i karanfulî**, {OsT} *bot. Kenarları çentikli taç yaprak.* || **tüveyc-i miğferî**, {OsT} *bot. Miğfer biçimindeki taç yaprak.* || **tüveyc-i munfasilatü'l-vüreykat**, {OsT} *bot. Ayrı taç yaprak.* || **tüveyc-i salibî**, {OsT} *bot. Haç biçimindeki çiçek tacı.* || **tüveyc-i şefevî**, {OsT} *bot. Birbirinden ayrı iki dudak biçimindeki taç yaprak.*

tüveycat, [Ar. tüveycât تويجات] (tüveyca:t) {OsT} *is.* Çiçek taçları.

tüveycî, [Ar. tüveyc > tüveycî تويجى] (tüveyci:) {OsT} *sf.* Taç yaprakla ilgili; taç yaprağa ilişkin.

tüvişmek, [tüt-iş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] Birlikte şişe et dizmek. [DLT]

tüvit, -di [İng. tweed] *is.* Bez ayağı armürle karde yünden iki renkli olarak dokunmuş mantoluk kumaş.

tüvmek, [tüng-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor] 1. Sıçramak. 2. Atlamak. 3. Kaçmak. [DS] ☞ **tüve tüve**, {ağız} *Koşa koşa; hoplayarak.* [DS]

tüvşemek, [tüt(i)ş-ē-mek] (tüvşe:mek) {eT} gçsz. f. [-r] (Ter için) tane tane olmak. [DLT]

tüvülmek, [tüt-ü-l-mek] {ağız} dönl. f. [-ür] Büzülmek. [DS]

tüvünmek, [tüt-ün-mek] {ağız} dönl. f. [-ür] Bir şeye asılmak. [DS]

tüvüş, [? tüvüş] {ağız} *is.* Kurdele. [DS]

tüy¹, [eT. tü / tüü / tüg / tük / tüy توى] *is.* 1. İnsan ve hayvanlarda deri üzerinde bulunan çok ince kıl. {eT} {eAT} (aynı) 2. Kuşların vücudunu örten ince ve tarazlı boynuzsu uzantıların her biri. 3. Bazı bitki-

lerde, dokuların ve meyvelerin üzerlerini örten ince iplikçikler. **4.** Bazı hayvanların yumuşak kılları. **5.** Bazı tekstil ürünlerinin yüzeyinde bulunan yumuşak, sık ve kısa kıllar; hav. **6.** Kadın giysilerinin süslenmesinde kullanılan büyük, sert ve yassı kuş tüylerine verilen ad. **7. sf.** Çok hafif. **8.** Tüyden yapıma. **☞ tüy ağırlık**, *1. 57 kiloda dövüşen boksör. 2. En az kilo ile yarıştıran at.* || **tüy atmak**, (*Hayvan için*) *mevsim gereği tüylerini değiştirmek.* || **tüy bitleri**, *zool. Sıcak kanlı omurgalılar üzerinde yaşayan ağız parçaları çiğneyici tipte bir takım dış asalakları içeren böcekler takımı, (Mallophage).* || **tüy değiştirmek**, *1. (Hayvanlar için) mevsim gereği eski tüyleri dökülerek yeni tüy çıkmak. 2. (Yavru için) ana tüyleri dökülerek yeni tüyleri çıkmak.* || **tüy demeti**, *Bazı bitkilerde tohumların rüzgârda dağılmasını kolaylaştıran ince ve yumuşak kıl ve tüylerden oluşan yumak.* || **tüy demiri**, {ağız} *Derinin kollarını temizlemekte kullanılan bir sepici aracı.* [DS] || (üstüne) **tüy dikmek**, *Mevcut olan kötü bir durumu daha da ağırlaştıracak bir eylemde bulunmak.* || **tüy düzmek**, *1. (Hayvan için) dökülme, hastalık vb. sebeplerle bozulan tüyleri düzeltmek. 2. (Keklik, horoz vb. için) yavru tüylerini dökerek süslü anaç tüyleri çıkmak. 3. (İnsan için) kılık ve kıyafetini düzeltmek.* || **tüy gabası** (kabası), {ağız} *Kendini yürekli veya varlıklı göstermeye çalışan kimse.* [DS] || **tüy gibi**, *Çok hafif.* || **tüy kalem**, *Süslemeciler ve hattatlar tarafından ucu sivriltilecek kalem olarak kullanılan kartal, kaz ve ördek tüyleri.* || **tüleri diken diken olmak**, *1. Üşüme ve korku gibi sebeplerle irkilerek vücudundaki tüyler dikleşmek. 2. Tiksinti duymak; dehşet ve korku içinde kalacak bir durumla karşılaşmak.* || **tüleri ürpermek**, *Bir olay ya da durumdan korku ve ürperti duymak.* || **tüy sıklet**, *1. 57 kiloda dövüşen boksör. 2. En az kilo ile yarıştıran at. 3. mecaz. Zayıf; çelimsiz.* || **tüy tüs**, {ağız} *Sakal ve bıyık.* [DS] || **tüyü bile kıpırdamamak**, *Duyarsızlık göstermek; aldırmamak; hiç oralı olmamak.* || **tüyü bit-medik**, (*Çocuk için*) *çok küçük.* || **tüyü bozuk**, *Kızgınlık anında sarışın kimselere söylenen söz.* || **tüyüne dokunmak**, (*Olumsuz biçimde*) *bir kimseye zarar verecek küçük bir davranışta bulunmak.* || **tüyü düzmek**, {ağız} *Yoksulluktan, darlıktan kurtulmak.* [DS] || **tüyünü değiştirmek**, {ağız} *Beğenmediği hayvanı satıp yerine başka birini almak.* [DS] || **tüyü tümürü düzmek**, {ağız} *Giyinip kuşanmak veya süslenmek.* [DS] || **tüyü tüsü atmak**, {ağız} *1. Saçı sakalı dökülmek. 2. Varlığını yitirmek; yoksullaşmak.* [DS] || **tüyü tüsü olmamak**, *Henüz saç sakalı bitmemiş olmak.* || **tüy yolma makinesi**, *Keşilmiş kümes hayvanlarının tüylerini yolmakta kullanılan alet.*

tüy², [Far. tığ => tüy] {ağız} *is. İğne.* [DS]

tüy³, [dügün > tüy ?] {ağız} *is. Dügün.* [DS]

tüy⁴, [? tüy] {ağız} *is. Kabuğu çıkarılmış mısır.* [DS]
tüycük, -gü [tüy-cük] *is. Küçük tüy; çok ince ve hafif tüy.*

tüydürme, [tüy-dür-me] *is. Tüydürmek eylemi.*

tüydürmek, [tüy-dür-mek] *gçl. f. [-ür]* **1. argo.** Kaçmasını sağlamak; kaçmasına yardım etmek. **2. {ağız}** Göndermek; yollamak. [DS] **3. {ağız}** Gizlice kaçırmak. [DS] **4. Çalmak; aşırnak.**

tüye, [teve / tüye] {ağız} *is. Deve.* [DS]

tüyeme, [tüye-me] {ağız} *zf. El ayak yordamıyla; görmeden.* [DS]

tüyeng, [Far. tüfeng] {ağız} *is. Tüfek.* [DS]

tüyey, [Fr. tuyère] *is. Yüksek fırınlara sıcak hava üflemede kullanılan boru.*

tüyge, [tüng-e > tüyge] {ağız} *sf. (Çocuk için) arsız; şımarık.* [DS]

tüygüç, -cü [tüy-güç] {ağız} *is. Çamaşır tokmağı; tokaç.* [DS]

tüylemek¹, [tüg-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Bağlamak; düğümlemek. [DS]

tüylemek², [tüy-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Tavuğun tüylerini yolmak. [DS]

tüylemek, [tüg-le-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* → tüglemek. [DS]

tüylendirme, [tüy-le-n-dir-me] *is. Tüylendirmek eylemi.*

tüylendirmek, [tüy-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* Tüylenmesine yol açmak.

tüylenme, [tüy-le-n-me] *is. Tüylenmek eylemi.*

tüylenmek, [tüy-le-n-mek] *edil f. [-ir]* **1.** Tüylü hâle getirilmek. **2. döñsl. f.** Tüyü çıkmak; üzerinde tüyler oluşmaya başlamak. **3.** (Kumaş vb. için) eskime ve aşınma gibi sebeplerle üzerinde tüy tabakası oluşmak. **4.** Tüy sahibi olmak; tüyü olmak. **5. mecaz.** Para sahibi olmak; zenginleşmek.

tüylü, [tüy-lü] *sf. 1.* Tüyü bulunan; üzerinde tüyler bulunan. **2.** (Bedenin bir bölümü için) kıllı. **3.** (Kişi için) kıl bulunan beden bölümlerinin dışında da kılları oluşan ya da mevcut kıl sistemi aşırı gelişmiş olan. **4.** (Kumaş vb. için) uzun tüyleri olan. **5.** (Meyve, bitkisel organ vb. için) üzeri pamuksu bir tüy tabakası ile kaplı olan. **6.** (Belirtilen nitelikte) tüyleri olan. **☞ tüylü dalak otu**, *bot. Dallarında tüyler bulunan bir tür dalak otu türü, (Tuecium polium).* || **tüylü darı**, *bot. Buğdaygiller familyasından, az ya da çok tüylü, düz yapraklı, başakçıkları koçanı andıran silindirik topaklar hâlinde bir arada bulunan, ılıman ve tropikal bölgelerde yetişen bir yıllık otsu bitkiler; (Setaria).* || **tüylü meşe**, *bot. Yapraklarında tüyler bulunan bir tür meşe.*

tüylüce, [tüy-lü-ce] {ağız} *sf. argo. Zengin; varlıklı.* [DS]

tüylük, -gü [tüy-lük] *is. Yeniçeri başlıklarının önünde tüy takmaya yarar metal parçaya verilen ad.*

tüylülük, -gü [tüy-lü-lük] *is. 1. Tüylü olma durumu;*

- tüylü olan şeyin niteliği. **2. biy.** Tüylerle kaplı bitkisel ya da hayvansal dış yüzeyin karakteri.
- tüylüceyumru**, [tüylü-ce+yumru] {ağız} is. Şeftali. [DS]
- tüylü dumbak**, [tüy-lü+tombak] {ağız} is. Şeftali. [DS]
- tüylütapan**, [tüy-lü+tapan] {ağız} is. Şeftali. [DS]
- tüylütombak**, [tüy-lü+tombak] {ağız} is. Şeftali. [DS]
- tüylütombalak**, [tüy-lü+tombalak] {ağız} is. Şeftali. [DS]
- tüylütoparлак**, [tüy-lü+toparлак] {ağız} is. Şeftali. [DS]
- tüyme¹**, [tüg-me] {ağız} is. Dügme. [DS]
- tüyme²**, [tüy-me] is. Tüymek eylemi.
- tüymek¹**, [tüng-mek / tüg-mek / tüy-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] **1.** Görünmeden gitmek; gizlice kaçmak. **2.** Ansızın fırlayıp koşmak. **3.** Sıçramak. **4.** Atlamak. **5.** Çalınmak; aşırılmak. **6.** (Kuş için) yukarı doğru uçmak. [DS]
- tüymek²**, [eT. tög-mek] {ağız} is. Dövmek. [DS]
- tüymek³**, -ğü [tüg-mek / tüymek] {ağız} is. Dügüm. [DS]
- tüymelemek**, [dügme-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r [l(i)-yor] Dügmelemek; iliklemek. [DS]
- tüymük**, -ğü [tüg-mek > tüg-mük] {ağız} is. Dügüm. [DS]
- tüymüklemek**, [tügüm-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r [l(i)-yor] Dügümlemek; bağlamak. [DS]
- tüymüklenmek**, [tügüm-le-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Dügümlemek; karışıp dolaşmak. [DS]
- tüynemek**, [tüng-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. [DS]
- tüynek**, -ğü [tüg-mek > tüynek] {ağız} is. Dügüm. [DS]
- tüyo**, [Fr. tuyau (kulak deliği)] is. **1.** İpucu verme; gizliden bilgi fırlatma. **2.** Sınavda başkasından küçük yardımlar alarak kopya çekme; kopya. **3. spor.** Yarışmalar, yarışçılar hakkında ya da sonucun tahminine ilişkin verilen küçük ipuçları.
- tüysü**, [tüy-sü] sf. **1.** Tüye benzeyen; tüyü andıran. **2. bot.** (Birleşik yapraklar için) kuş tüyüne benzer, bir ana eksenin iki yanına dizili yaprakçıklardan oluşmuş. [DS]
- tüysüz**, [tüy-süz] sf. **1.** Tüyü olmayan. **2.** (Genç için) henüz sakalı veya bıyığı çıkmamış; sakalsız. **3. {ağız}** Palamut balığı. [DS]
- tüysüzlük**, -ğü [tüy-süz-lük] is. Tüysüz olma durumu.
- tüyus**, [Ar. teys > tüyūs تيوبوس] {OsT} is. Tekeler.
- tüyülen**, [tüg-ül-en] {ağız} is. Çağlayan. [DS]
- tüyülmek**, [tüng-ül-mek > tüyül-mek] {ağız} dönşl. f. [-ür] **1.** Sıçramak. **2.** Atlamak. [DS]
- tüyüm**, [tüg-mek > tüg-üm / tüyüm] {ağız} is. Dügüm. [DS]
- tüyümlmek**, [tügüm-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Bağlamak; düğümlmek. [DS]
- tüyüş**, [tögüş / tüyüş] {ağız} is. Dövüş. [DS]
- tüyüşmek**, [tög-üş-mek > tüyüş-mek] {ağız} işteş. f. [-ür] Dövüşmek. [DS]
- tüyüşücü**, [tüyüş-ücü] {ağız} sf. Dövüşken. [DS]
- tüz**, [-tüz] {eT} yap. e. Zaman zarfı türetir. [ETY] kün-tüz (gündüz)
- tüz¹**, [tüz-mek > tüz] (tü:z) sf. **1.** Düz; doğru; kusursuz. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [KB] [Üç İtgisizler] **2.** Doğru kişi; asil. [KB] **3.** İtaatli; barışık; uyumlu; kavgasız; sakin. [ETY] [Tekin] [Gabain] **4.** {ağız} Yaşaya ve kurallara uyan; adil. [DS] **5. is.** Bir topluluğun gerekleri. [Nevâyî]
- tüz²**, [tüz] (tü:z) {eT} is. Düzlük; ova.
- tüz³**, [tüz] (tü:z) {eT} is. **1.** Irk; nesil; asıl; kök; soy sop. [DLT] [EUTS] **2.** Halk; reaya. [DLT]
- tüz⁴**, [tüz] (tü:z) {eT} zf. O kadar; tamam. [Gabain]
- tüzdem**, [tüz-dem] {eT} sf. (Vücut için) oranlı; güzel. [Clauson]
- tüze¹**, [eT. tüz-mek (düzenlemek; düzlemek; eşitlemek) > tüz-e] is. Adalet; adliye; hukuk (1935).
- tüze²**, [tüz-ē] (tüze:) {eT} zm. Bütünü; hepsi; tamamı. [EUTS]
- tüzel**, [tüze-l] sf. **1.** Hukukla ilgili; hukuka ilişkin; hukuksal; hukukî. **2.** Hükme, karara dayanan; hükmi, (1935). ☞ **tüzel kişi**, huk. Çok sayıda kişi ya da maldan oluşmasına rağmen hukuk açısından tek bir kişi sayılan varlık; hükmi şahıs. || **tüzel kişilik**, huk. Tüzel kişinin durumu.
- tüzelmek**, [tüz > tüz-el-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Düzelmek. [ETY]
- tüzermek**, [tüz > tüz-er-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] Düzelmek; düz hâle gelmek. [DLT]
- tüzeşmek**, [tüz > tüz-ē-mek > tüze-ş-mek] işteş. f. [-ür] Birlikte düzlemek. [DLT]
- tüzetmek**, [tüz-ē-mek > tüz-e-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Düzeltmek; tanzim etmek. [KB]
- tüzgermek**, [tüz-ger-mek / tüz-gür-mek] gçl. f. [-ür] Armağan vermek.
- tüzgüci**, [tüz-mek > tüz-güçi] (tüzgü:çi) {eT} sf. Tanzim eden; düzenleyen. [KB]
- tüzgürmek**, [tüz-gür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Armağan vermek. [DLT]
- tüzlinmek**, [tüz > tüz(i)-in-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Düzleşmek; eşitlenmek; müsavileşmek. [DLT]
- tüzlük**, -ğü [tüz-lük] {ağız} is. **1.** Adalet. **2.** Tüze. [DS]
- tüzlünmek**, [tüz-mek > tüz-ül-mek > tüz-(ü)-ünmek] {eT} dönşl. f. [-ür] Düzelmek.
- tüzmek¹**, [tüz > tüz-mek] {eT} gçl. f. [-er] **1.** Düzelmek. [DLT] [Gabain] **2.** Düzeltmek; tesviye etmek.

- [EUTS] **3.** Düzenlemek; tanzim etmek. [İKPÖy.] [Nevâyî] **4.** Düzlemek; eşitlemek. [İKPÖy.] [EUTS] [İKPÖy.] **5.** (Saz vb. için) akort etmek. [Nevâyî]
- tüzmek**², [tüz-mek توزمك] {eT} gçsz. f. [-er] İçine iş-
lemek; içine sinmek.
- tüzsiz**, [tüz > tüz-siz] {eT} sf. **1.** Düzensiz; intizamsız;
kusurlu; doğru olmayan. [ETY] **2.** İtaatsiz, uyum-
suz; kavgalı. [ETY] [Tekin]
- tüzü**, [tüz (doğru) > tüz-mek (düzenlemek) > tüz-ü] (tüzü:) zf. **1.** Eşit ve tam olarak. [İKPÖy.] [Üç İtig-
sizler] aynı ölçüde; mütenasip. [Gabain] **2.** Tama-
men; bütün; hepsi; tekmi; tamamı; bütünü; hep.
[EUTS] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler] [Gabain] **3.** Kusursuz.
[EUTS] **4.** Hakikatli. [EUTS]
- tüzügü**, [tüz > tüz-ü-gü] (tüzüğü:) {eT} zf. Bütün;
hep. [Gabain]
- tüzük**¹, -ğü [eT. tüz-mek (düzenlemek; düzlemek; e-
şitlemek) > tüz-ük] is. huk. **1.** Yasaların uygulan-
masına açıklık getirmek için Bakanlar Kurulu tara-
findan çıkarılan hukuksal düzenleme; nizamname,
(1935). **2.** Tüzel kişiliği bulunan organların çalışma
biçimlerine ilişkin hukuksal düzenleme.
- tüzük**², [tüz-mek > tüz-ük] {eT} sf. Durulmuş. [KB]
- tüzükmek**¹, [tüz (doğru) > tüz-ük-mek] {eT} gçsz. f.
[-ür] **1.** Eşit kılmak; eşitlemek; müsavi kılmak.
[EUTS] **2.** Düzletmek. [Gabain]
- tüzükmek**², [tegzinmek > tazig-mek / tüzük-mek]
{ağz} gçsz. f. [-ir] Hızlı koşmak. [DS]
- tüzülmek**, [tüz-mek > tüz-ül-mek] {eT} dönşl. f. **1.**
Dizili olmak; sırada olmak. [EUTS] **2.** Sıraya gir-
mek. **3.** Anlaşmak; uyuşmak; ilişkileri düzeltmek;
anlaşılma; barış yapılmak. [ETY] [Tekin] [Gabain]
4. Düzelmek; tertip ve tanzim edilmek. [DLT] [Ga-
bain] [KB] **5.** is. Sükûnet; tevekkül. [Gabain]
- tüzün**, [tüz-mek > tüz-ün] (düzü:n) {eT} sf. **1.** Doğru;
dürüst; adil. [ARAT] **2.** Asil; necip; soylu; asil soy-
dan; asaletli. [EUTS] [KB] **3.** Hakiki. [EUTS] **4.** Us-
lu; terbiyeli; yumuşak huylu; sakin; yavaş; halim.
[DLT] [KB] [Mühennâ] **5.** zf. Tekmil; kâmil; büs-
bütün; tamamıyla; bütün, hep. [EUTS] [Gabain] ♂
- tüzün kuvrag**, {eT} İtaatkâr cemaat; dinin buyruk-
larına tamamen uyan topluluk. [ARAT]
- tüzünlüg**, [tüzün-lüg] {eT} sf. Yumuşak. [DLT]
- tüzünlük**, [tüz-ün > tüz-ün-lük] {eT} is. **1.** Yumuşak
huyluluk; yumuşaklık. [DLT] [KB] **2.** Asillik. [KB]
- tüzüşmek**, [tüz-mek > tüz-üş-mek] {eT} işteş f. [-ür]
Bir şeyi düzeltmekte birbirine yardım etmek; bir-
likte düzeltmek; birlikte düzlemek. [DLT]
- tv**. [Fr. télévision] (té-vé) kısalt. Televizyon kelime-
sinin kısaltması.
- tvinset**, [İng. twin-set] (i'vinset) is. **1.** İkiz takım. **2.**
Birbirine uygun ceket ve pantolondan oluşan örgü
takım.
- tvist**, [İng. to twist (bükme)] (i'vist) is. Amerikan
kökenli bir tür müzik ve bu müziğin hareketli dan-
sı.

ÖTÜKEN
TÜRKÇE
SÖZLÜK

u, [u / U] *is.* **1.** Latin asıllı Türk alfabesinin yirmi beşinci harfi olup kalın, dar, yuvarlak bir ünlü. **2.** Arap asıllı Türk alfabesinde elif (ا) ve ayn (ع) ile başlayan ötreli ve kalın sesli harflerin karşılığıdır. ☞ **U borusu**, **U biçiminde yapılmış boru**.|| **U dönüşü**, **Yüz seksen derecelik bir dönüş**.|| **U dönüşü yapmak**, **Trafikte yol alırken geldiği yöne dönüş yapmak**.

-u-, [-i / -i- / -ü- / -u-] *yap. e.* → -i-.

-u¹, [-i / -i- / -u / -ü; -s-i / -s-ı / -s-u / -s-ü] *çek. e.* → -i.

-u², [-i / -i- / -u / -ü; -y-i / -y-ı / -y-u / -y-ü] *çek. e.* → -i.

-u³, [-i / -i- / -ü / -u] *yap. e.* → -i.

U, [Uranüs > Fr. uranium] *is.* Atom numarası 92, atom kütlesi 238.03 olan, demir görünümünde katı bir radyoaktif element olan uranyumun simgesi.

u¹, [ü / uğ / uğu / uu / uv] (*u:*) {*eT*} *is.* Uyku. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [Tekin]

u², [o / u] {*ağız*} *zm. ve sf.* O. [DS]

u³, [ağu > ü] {*ağız*} *is.* Zehir; ağı. [DS]

uba, [oba / uba] {*ağız*} *is.* Komşu. [DS]

ubab, [Ar. ‘ubāb عباب] (*uba:b*) {*OsT*} *is.* **1.** Sel suyu; taşkın. **2.** Coşkun akan su.

ubalanmak, [uba-la-n-mak] {*ağız*} *dönşl. f.* [-ır] Oyalanmak. [DS]

ubanmak, [uba-n-mak] {*ağız*} *dönşl. f.* [-ır] Yatmak. [DS]

ubandırmak, [uba-n-dır-mak] {*ağız*} *gçl. f.* [-ır] Zaman harcatmak; oyalamak. [DS]

ubanmak, [uba-n-mak] *dönşl. f.* [-ır] [*eT*. -ur] **1.** {*eT*} Gizlenmek. [DLT] **2.** {*ağız*} Oyalanmak. [DS]

ubar, [Far. ūbār اوبار] (*u:ba:r*) {*OsT*} *is.* Ağlama sesi; inilti; ağlama.

ubarmak, [oba-r-mak / uba-r-mak] {*ağız*} *gçl. f.* [-ır] Abartmak. [DS]

ubartmak, [ubar-t-mak] {*ağız*} *gçl. f.* [-ır] Abartmak. [DS]

ubatmak, [uv-mak (*ufalamak*) > ub-a-t-mak / uv-a-t-

mak / uv-a-t-mak] {*eT*} *gçl. f.* İnceltmek; parçalamak; ufaltmak. [IKPÖy.]

ubeyd, [Ar. ‘abd > ‘ubeyd عبید] {*OsT*} *is.* **1.** Değersiz köle; küçük köle. **2.** Allah’ın değersiz kulu; kulcağız.

ubeydane, [Ar. ‘ubeyd + Far. āne عبیدانه] (*ubeyda:ne*) {*OsT*} *zf.* Değersiz kula veya köleye yakışır biçimde.

ubu, [uv-mak (*ufalamak*) > ub-ü] (*ubu:*) {*eT*} *is.* Üstübeç. [EUTS]

ubuca, [ubu-ca] {*ağız*} *is.* Küçük tencere. [DS]

ubud, [Ar. ebed > ubūd ابود] (*ubu:d*) {*OsT*} *is.* Sonsuzluklar; ebetler.

ubudiyet, [Ar. ‘abd > ‘ubūdiyyet عبودیت] (*ubu:diyēt*) {*OsT*} *is.* **1.** Köle olma durumu; kölelik; kulluk. **2.** Aşırı bağılılık. **3.** *tasvf.* Kulun bütün varlığıyla kendini Allah yoluna adanması.

ubur¹, [Ar. ‘ubūr عبور] (*ubu:r*) {*OsT*} *is.* **1.** Karşıdan karşıya geçme. **2.** Başka tarafa atlama. ☞ **ubur etmek**, {*OsT*} *Karşıya geçmek*.

ubur², [ob-ur / ubur] {*ağız*} *sf.* Obur. [DS]

ubur³, [ʔ ubur] {*ağız*} *is.* Hortlak. [DS]

ubus, [Ar. ‘ubūs عبوس] (*ubu:s*) {*OsT*} *is.* Somurtma; surat asma.

ubuset, [Ar. ‘ubūset عبوست] (*ubu:set*) {*OsT*} *is.* Somurtkanlık.

ubut, [ubut] {*eT*} *is.* Utanç. [ETY]

ubuz¹, [op-uz / ubuz] {*ağız*} *is.* Dere. [DS]

ubuz², [ʔ ubuz] {*ağız*} *sf.* Korkak. [DS] ☞ **ubuz etmek**, {*ağız*} *Korkutmak*. [DS]

uc¹, [üç / uc] (*u:c*) {*eT*} *is.* Uç. [Bahşayış] ☞ **uca çıkmak**, {*eAT*} *Sona erişmek; hitam bulmak*.

uc², [*eT*. uç] {*ağız*} *is.* Amaç. [DS]

uc³, [uç] {*ağız*} *is.* Sicim, ip veya tel parçası. [DS]

uc⁴, [uç] {*ağız*} *is.* Dal. [DS]

uca¹, [yüce > uca] {*ağız*} *sf.* **1.** Yüce; yüksek. **2.** Issız. [DS]

- uca**², [eT. uç-a-اوجا] *is.* 1. {eAT} {OsT} Arka; kıç; kuyruk sokumu; pöç. 2. {ağız} But. [DS] 3. {eAT} {OsT} {ağız} Oturak yeri; kaba et. [DS] ☞ **uca kemiği**, {OsT} *Kuyruk sokumu.*
- ucab**, [Ar. 'ucbe > 'ucāb عجاب] (*uca:b*) {OsT} *is.* Çok gülünç; komik.
- ucak**, -ğī [uç-mak > uc-ak / uç-uk] {ağız} *is.* Çökmek üzere olan ev. [DS]
- ucale**, [Ar. 'acele > 'ucāle عجاله] (*uca:le*) {OsT} *is.* 1. Acele olarak hazırlanmış şey. 2. Çabucak hazırlanmış el kitabı.
- ucalet**, [Ar. 'ucālet عجالت] (*uca:let*) {OsT} *is.* → ucale.
- ucaleten**, [Ar. 'ucāleten عجالته] (*uca:leten*) {OsT} *zf.* Aceleyle; çarçabuk.
- ucalmak**, [uca-l-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Yücelmek; yükselmek. [DS]
- ucaltmak**, [uca-l-t-mak] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Yüceltmek; yükseltmek. [DS]
- ucam**, [Ar. 'ucām عجام] (*uca:m*) {OsT} *is.* Çekirdek.
- ucar**, [uç > uc-ar] {ağız} *is.* “Belirti, ip ucu” anlamında “haber” kelimesi ile birlikte “haber ucar” ikilemesinde kullanılır. [DS]
- ucara**, [uç-a-ra] {ağız} *sf.* Issız. [DS]
- ucarmak**, [uç > uc-ar-mak] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Başarmak. [DS]
- ucarramak**, [uç > uç-ar-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-r(i) -yor]* Bir konunun üstünde çok durmak; kurcalamak. [DS]
- uch**, [Ar. 'ucb عجب] {OsT} *is.* Kendini beğenmişlik; kibir.
- ucbe**, [Ar. 'ucbe عجه] {OsT} *is.* Şaşılacak şey.
- ucca**, [uç-mak > uç-çak ?] {ağız} *sf.* Çok hafif; yeğni; boş. [DS] ☞ **ucca ucca**, {ağız} *Yavaş yavaş.* [DS]
- uccab**, [Ar. 'ucbe > 'uccāb عجاب] (*ucca:b*) {OsT} *is.* → ucab.
- uccam**, [? uccam] {ağız} *is.* Çörekotu. [DS]
- ucgillenmek**, [işkil-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Kuşkulanmak; işkillenmek. [DS]
- ucgur**, [uçkur] {ağız} *is.* → uçkur. [DS]
- ucik**, -ğī [uç > uç-ik] {ağız} *is.* Köşe; kenar. [DS]
- uckun**, [uç-mak > uç-kun] {ağız} *sf.* Hızlı. [DS]
- uclandırarak**, [uç > uç-la-n-dır-mak] {ağız} *gçl. f. [-ir]* 1. Saklı tutulmuş bir olayı açıklığa kavuşturmak. 2. Kaybolan bir şeyin izini bulmak. 3. Ocağı, sobayı tutuşturmak. 4. Çalmak; aşırarak; alıp götürmek. [DS]
- uclanmak**¹, [uç > uç-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ur]* 1. Yararlanmak. 2. Çalmak; aşırarak. 3. Yalan ve düzenle birinden çıkar sağlamak. [DS]
- uclanmak**², [uç-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Filiz vermek. [DS]
- ucle**, [Ar. 'ucle عجله] {OsT} *is.* Acele ile, çarçabuk yapılan iş.
- ucm**, [Ar. 'acmā > 'ucm عجم] {OsT} *is.* Dilinde tutukluk olanlar.
- ucme**, [Ar. 'ucme عجمه] {OsT} *is.* Dil tutukluğu; tutuk tutuk konuşma.
- ucra**, [uç-ra] {eAT} *is.* Uç yer; تنها; sakin; kimsesiz yer.
- ucrak**, -ğī [uç > uç-rak] {ağız} *is.* Issız yer. [DS]
- ucu**, [-ıcı / -ici / -ücü / -ucu] *yap. e.* → -ıcı.
- ucu**, [? ucu] {ağız} *is.* 1. Usta hırsız. 2. Yankesici. [DS]
- u'cube**, [Ar. a'ceb > u'cūbe اعجوبه] (*u-cu.be*) {OsT} *is.* → ucube.
- ucube**, [Ar. a'ceb > u'cūbe اعجوبه] (*ucu.be*) *is.* 1. Şaşkınlık verecek kadar çirkin olan. 2. *biy.* Önemli biçim bozukluğu olan yaratık; genetik yapısı kendi türünden olanlara benzemeyen.
- ucubelik**, -ğī [ucube-lik] (*ucu:belik*) *is.* 1. Çirkinlik; gariplik. 2. Bir canlının vücut yapısındaki büyük anormallik.
- ucubuluk**, -ğū [ucube-lik] {ağız} *sf.* Özensiz giyinen. [DS]
- ucuf**, [? ucuf] {ağız} *is.* Uğur. [DS]
- ucufsz**, [ucuf-suz] {ağız} *sf.* Uğursuz. [DS]
- ucuk**, -ğū [uç-uk / ucuk] {ağız} *is.* Uçuk. [DS]
- ucukmak**¹, [uç-uk-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ur]* 1. Uç vermek; uçlanmak; belirlemek; gözükmek. 2. İşin sonuna gelmek. 3. Ucu, sonu görünmek. [DS]
- ucukmak**², [uç-uk-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ur]* 1. Gizlice savuşup gitmek. 2. (Mal için) çalınmak. [DS]
- uculamak**, [uç-u-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* 1. İşin sonuna kadar sürdürmek. 2. Yinelemek. [DS]
- ucumah**, [uç-u-mak / ucu-maḥ] {ağız} *gçsz. f. [-r]* 1. İncinmek. 2. Ağrımak. 3. Gücenmek. [DS]
- ucumak**¹, [uç-u-mak / ucu-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* 1. Yılmak; ürkmek. 2. Soğumak; nefret etmek. [DS]
- ucumak**², [acı-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ur]* Çok acımak veya ağrımak. [DS]
- ucun**, [uç-un (*ucu*) > uc-un] *zf.* Uçta olarak; uca doğru. ☞ **ucun kıyım**, {ağız} *Kıyısından köşesinden, azar azar.* [DS]|| **ucun ucun**, 1. *Yan yan; uzak uzak.* 2. {ağız} *Azar azar; yavaş yavaş.* [DS] 3. {ağız} *Kıyıdan; uçtan uçtan.* [DS]
- ucundan**, [uç (*sebep*) > uc-u-n-dan] {eAT} {OsT} {ağız} *zf.* ... sebebiyle; ... yüzünden; ...-den dolayı. [DS]
- ucunmak**, [uç-mak > uç-un-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ur]* Çekinmek. [DS]
- ucuraca**, [uç-u-ra-ca جهوره] {OsT} *zf.* Uzakça.

ucurdum, [uç-mak > uç-ur-dum اوچوردم] {OsT} is. Uçurum.

ucuslamak, [uçuz-la-mak] {eT} gçl. f. [-r] İstihkar etmek; aşağı görmek. [Gabain]

ucutmak, [uç-ut-mak / uc-ut-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] 1. Nefret ettirmek; soğutmak. 2. Yıldırmak; ürkütme. [DS]

ucuz, [eT. uç-uz اوچوز] sf. 1. Piyasada benzerlerine göre daha düşük fiyatla satılan; pahalı olmayan. {eT} (aynı) [Bahşayış] 2. {eT} Fiyatı uygun olan. [Bahşayış] 3. {eT} Bol; rahat. [Bahşayış] 4. mecaz. Kolay ve zahmetsiz elde edilen; az emek ürünü olan. 5. Saygınlığı olmayan. 6. Değeri olmayan. 7. zf. Düşük fiyatla. ☐ **ucuz atlatmak**, (Tehlike vb. için) en az zararlar kurtulmak. || **ucuz dutmak** (tutmak), {eAT} Değer vermemek; aşağı görmek. || **ucuz halkçılık**, Halkçılığı basit ve kolay yoldan yapma işi. || **ucuz pahalı**, Fiyatına bakılmaksızın; fiyatı ne olursa olsun.

ucuzca, [ucuz-ca] (ucu'zca) zf. Ucuz olarak; düşük bir fiyatla. ☐ **ucuzca çıkmak**, Yaptırılan bir şeye beklenenden daha az para ödemiş olmak. || **ucuzca gitmek**, 1. Ucuz satılmak. 2. Değeri bilinmemek. 3. Basit, kolay ve önemsiz sayılmak. || **ucuzca kapatmak**, Ucuz bulup hemen satın almak; satıcı malının satış değerini araştırmadan düşük fiyatla almak.

ucuzcu, [ucuz-cu] is. 1. Mallarını daha düşük fiyata satan kimse. 2. Her şeyin ucuzunu almak eğiliminde olan kimse.

ucuzlama, [ucuz-la-ma] is. Ucuzlamak eylemi.

ucuzlamak, [ucuz-la-mak] gçsz. f. [-r] 1. Fiyatı düşmek. 2. mecaz. Değerini yitirmek; kolay elde edilir olmak. 3. mecaz. Saygınlığı kalmamak.

ucuzlatılma, [ucuz-la-t-ıl-ma] is. Ucuzlatılmak eylemi.

ucuzlatılmak, [ucuz-la-t-ıl-mak] edil. f. [-ır] Fiyatı düşürülmek; ucuzlatmak eylemi gerçekleştirilmek.

ucuzlatma, [ucuz-la-t-ma] is. Ucuzlatmak eylemi.

ucuzlatmak, [ucuz-la-t-mak] gçl. f. [-ır] 1. Fiyatını düşürmek; indirim yapmak. 2. mecaz. Kolay elde edilir hâle getirmek; değerini yitirtmek. 3. mecaz. Saygınlığını yitirmesine neden olmak.

ucuzluk, [ucuz-lık] {eT} is. 1. Ucuzluk. [Bahşayış] 2. Bolluk; refah; zenginlik. [Bahşayış]

ucuzluk, -ğu [ucuz-luk] is. 1. Ucuz olma durumu. 2. Temel ihtiyaç maddelerinin düşük fiyata sağlanması. 3. Belli dönemlerde bazı malları elden çıkarmak amacıyla uygulanan fiyat indirme işi; indirim.

ucuzsunmak, [ucuz-sun-mak] {OsT} {ağız} dönşl. f. [-ur] Ucuz saymak; ucuz görmek; ucuz bulmak. [DS]

ucuzuna, [ucuz-u-n-a] (ucuzu'na) zf. Ucuz olarak; ucuzca.

-uç, [-aç / -eç / -ıç / -iç / -uç / -üç] yap. e. → -ç.

uç¹, -cu [eT. uç اوچ] (eT. u:ç) is. 1. Bir şeyin bitim noktası, son; baş; tepe; nihayet. {eT} {eAT} (aynı) [EUTS] [ETY] [DK] 2. Kesici ya da delici bir aletin sivri ve batıcı yeri. 3. Gittikçe daralan ya da incelen şeylerin bittiği yer. 4. Uzunluğuna düşünülen şeylerin başlangıç ve bitim noktası. 5. Bir organın hafifçe kabarık bitim noktası; baş; tepe kısmı. 6. Genişliğine düşünülen şeylerin en kenarda kalan kıyısı; kenar; kıyı; yan. {eT} {eAT} {ağız} (aynı) [DLT] [Gabain] [DS] 7. Bir uzaklığın son noktası; en uzak nokta; son; nihayet. 8. {eAT} {OsT} {ağız} Sınır; hudut; serhat. [DS] 9. Uzamda bir şeyin sınırı; hudut. {eT} (aynı) [Üç İtigsizler] 10. {eT} (Ordu için) kanat; cenah. [ETY] 11. Eski Türk devletlerinde sınırdaki eyalet ve sancaklara verilen ad. 12. as. Savaşta birliklerin düşman yönünde ilerleyen en öndeki güvenlik birliği. 13. fiz. Bir elektrik devresinin bağlantı kurmaya yarayan bölümü. 14. Meteorolojide, en düşük ve en yüksek değer. 15. kim. Zincirleme birleşiklerde zincirin ucundaki işlevsel grup. 16. Kalemin yazı yazan ince ve sivri bölümü. 17. Bir nesnenin tükenmesi, bitmesi. [DLT] 18. {ağız} Sonuç. [DS] 19. sf. Olağan sınırları aşan; aşırıya varan; aşırı. 20. En uzakta bulunan; uzak; ıssız. {eT} {ağız} (aynı) [EUTS] [Gabain] [DS] ☐ **ucu bağı**, tekst. Gül bağı. || **ucu birine dokunmak**, (Bir iş ya da durum için) ilgisi en az olan birine zarar vermek. || **ucu bucağı**, {ağız} Göz alabildiğine. [DS] || **ucu bucağı bulunmamak**, Sonsuzmuş gibi görünmek. || **ucu bucağı görünmemek**, Çok geniş olmak. || **ucu bucağı olmamak**, Sonsuzmuş gibi görünmek. || **ucu kaçmak** (kaçmak), {ağız} Bir işin yapılması, problemin çözümü güçleşmek. [DS] || **ucu gelmek**, {ağız} (İş için) sonu gelmek; bitmek. [DS] || **ucuna ermek**, {eAT} Sonuna gelmek; nihayet bulmak. || **ucu ortası belli olmamak**, Karmaşıklıkından dolayı, yapılması istenen işe neresinden başlanılacağını kestiremez durumda bulunmak. || **ucu ucuna**, 1. En son anda; ancak; güç bela. 2. Gereken ancak yetecek kadar; ne eksik ne de fazla, kıtı kıtına. || **ucu ucuna yetişmek**, Bir şeye veya bir yere güçlükte veya son anda yetişmek. || **ucunda bir şey olmak**, İşin özünde, şu anda belirtilmeyen gizli bir amaç bulunmak. || **ucunda** (cezaı gerektiren) **bir şey olmak**, Kötü bir şeye sebep olmak. || **ucundan tutmak**, Yardımcı olmak; yardım etmek; katkıda bulunmak. || **ucunda ölüm olmamak**, (Yapılacak, ya da girilecek bir iş için) yaşamı tehlikeye atan bir durum bulunmamak; korkulacak bir durum söz konusu olmamak; her türlü tehlike giderilebilir. || **ucunu altına kaçırmak**, (İş için) kötüye gitmek; bozulmak; çıkmaza girmek; büyük zarar etmek. || **ucunu bırakmak**, Artık ilgilenmez olmak. ||

ucunu bırakmamak, Sürekli ilgilenmek; izlemek. || **ucunu bulmak**, Yapılmakta olan işi kolaylamak; bitirmek. || **ucunu geçirmek** (kaçırmak), {ağız} İş güçleştirmek. [DS] || **ucunu göstermek**, Çıkar sağlanacak bir şeyden imalı şekilde söz etmek. || **ucunu kaçırmak**, Artık yaptığı işe hakim olamaz duruma gelmek; karıştırmak. || **ucunu ortasını bulmak**, Bir sorunu köklüce çözüme kavuşturmak. || **uç beği**, {OsT} Hudut komutanı. || **uç beyi**, Sınır boyundaki eyalet ve sancakların yönetiminden sorumlu bey. || **uç beyliği**, 1. Uç beyinin görevi; makamı. 2. Uç beyine bağlı topraklar. || **uç birimi**, bsy. Uzaktaki bilgisayara bilgi vermeye ya da ondan bilgi almaya yarayan erişim aygıtı; terminal. || **uç demiri**, Toprağı yatay kesmesi için pulluk kulağının tabanında bulunan yassı demir. || **uç dil-diş ünsüzü**, dbl. Dil ucunun üst kesici dişlere dokunduğu ya da bunlara yaklaştığı anda çıkan ünsüzler. || **uç dil-diş etsil**, dbl. Dil ucunun diş yuvalarına değdiği ya da bunlara yöneldiği durumlarda teşekkül eden ünsüzler. || **uç halkası**, 1. Olta kamışının ucuna takılan küçük halka. 2. Köprü biçiminde çok yüksek bir desteğe yerleştirilen kamış halkası. || **uç kurusu**, {ağız} Genellikle portakal, limon ağaçlarının uç yapraklarından başlayarak her yanını sarıp kurummasına sebep olan hastalık. [DS] || **uç meristem**, biy. Kök, gövde gibi organların uç kısmında bulunan ve devamlı olarak bölünen, böylece boyuna büyümeyi sağlayan noktalar; büyüme noktaları. || **uç plağı**, anat. Bir sinir ucunun kas teli ile temas yeri. || **uçtan uçtan**, {ağız} Kıyıda kıyıda. [DS] || **uçta yatıp ortada bulunmak**, Bir işten çıkar beklemediği hâlde kendisi en büyük paya sahip duruma gelmek. || **uç uca**, Bir şeyin son noktasını başka bir şeyin ilk noktasına ekleyerek. || **uç uca gelmek**, Ancak yetmek; yetişmek. || **uç ürün**, kim. Damıtma sırasında en önce ve en sonra ayrıştırılan ürün. || **uç vermek**, 1. (Bitki için) yeşerip filizlenmek; sürgün vermek; filizlenmek. 2. (Çıban, sivilce vb. için) baş vermek. 3. Ucu görünmek, ortaya çıkmak, belir-mek. {ağız} (aynı) [DS] 4. (Gizli, bilinmeyen şey için) açıklığa kavuşturacak bazı belirtiler görünmek. {ağız} (aynı) [DS] 5. Büyüme, gelişme başlangıcı göstermek; kabarmak. {eAT} (aynı)

uç², [uç] is. 1. {eT} {eAT} Sebep; vesile. 2. {ağız} Amaç. [DS] ☞ **ucumuzdan**, {eAT} Yüzümüzden. || **ucuñuzdan**, {eAT} Yüzünüzden; sizden dolayı. || **ucun tutmak**, {eAT} O yana doğru gitmek; o tarafa yönelmek.

uç³, [uç] {eT} is. Kalem, baston, kirmen gibi araçların yapıldığı bir ağaç. [DLT]

uç⁴, [avuç > uç] (u:ç) {ağız} is. Avuç. [DS]

uç⁵, [uç-a] {eT} is. 1. Sırt; arka; kuyruk; kuyruk sokumu arka. [DLT] [EUTS] [KB] 2. Örf'e göre baş misafire ikram edilen et parçası; kuyruk sokumu. [EUTS] 3. Bacakların vücutla birleştiği ve üzerine

oturulan vücut kısmı; kalça; kaba; kıç. [Bahşayış]

uçagelmek, [uç-mak+gel-mek] {ağız} {eAT} geçsz. b. f. [-ür] Uçar gibi acele etmek.

uçagan, [uç-mak > uç-ağan] {ağız} is. 1. Bir tür sinek. 2. Aşırı rahvan yürüten at. 3. Yumuşak top-raklı yar. [DS]

uçak¹, -ğı [uç-mak > uç-ak] is. 1. Kanat altlarına havanın yaptığı basınç ile yükselip havada tutunabilen, ilerleyebilen hava taşıtı; tayyare, (1935). 2. {ağız} Salıncak. [DS] ☞ **uçak alanı**, Uçakların inip kalktığı, yolcu ve yüklerini aldıkları özel donanımlı yer; hava alanı. || **uçak gemisi**, Üzerinde uçak ve helikopterlerin inip kalkması için bir platformu bulunan yüzer hava üssü oluşturan büyük gemi. || **uçak vermek**, {ağız} Uçma konumuna geçmek; uçmaya davranmak. [DS]

uçak², -ğı [uç-mak > uç-ak / uç-uk] {ağız} is. 1. Çökmüş veya çökmek üzere olan ev. 2. Heyelan vb. sebeplerle göçmüş toprak; göçük. [DS]

uçak³, -ğı [uç-mak > uç-ak] sf. 1. {ağız} Uçarı; çapkın; oynak. [DS] 2. argo. Sarhoş. 3. argo. Orospu; fahişe.

uçaksavar, [uç-ak+sav-ar] is. as. Uçaklara ve her türlü hava saldırılarına karşı kullanılabilen silahların genel adı.

uçan¹, [uç-an] sf. Uçma özelliği bulunan. ☞ **uçan balık**, zool. Uçan balıkgiller familyasından su dışında havada süzülmesine olanak verecek kadar uzun göğüs yüzgeçleri bulunan kemikli balıkların ortak adı, (Exocoetus). || **uçan daire**, Atmosferde, gözlemlenen fakat gözlemleyen tarafından ya da ilgili kurumlarca ne olduğu bilinmeyen geçici cisim ya da olaya verilen ad: ufo. || **uçan kale**, as. İkinci Dünya Savaşında Amerikan ordusu tarafından kullanılan ağır bombardıman uçaklarına verilen ad. || **uçan kefal**, zool. Uçar kefal. || **uçan top**, Voleybol.

uçan², [uç-mak > uç-gân > uç-ân] (uç:a:n) {eT} is. İki yelkenli gemi. [DLT]

uçar¹, [uç-ar] {ağız} sf. Uçmakta olan; uçan. {OsT} (aynı) ☞ **uçar akıllı**, {ağız} Unutkan. [DS] || **uçar birlik**, as. Uçak, helikopter vb. ile intikal ettirilen askerî güçlere verilen ad. || **uçar kefal**, zool. Turna balıgıgillerden, sıcak ve ılık denizlerin enginliklerinde yaşayan, hızla yüzerken sudan fırlayarak bir plunör gibi süzülen kefala benzer, eti lezzetli bir kemikli balık, (Exocoetus mento).

uçar², [uç-mak > uç-ar] is. Uçan av hayvanı; avlanabilen kuşlar; kuş. {eT} (aynı) [KB] ☞ **uçara atmak**, {ağız} Uçan av hayvanlarına ateş etmek. [DS] || **uçara kaçara atmak**, Avcılık kurallarına uymadan her önüne gelen canlıya ateş ederek öldürmek. || **uçar avı**, {ağız} Kuş uçarken atış yapılarak vurulan av. [DS] || **uçarda**, {eAT} Kuşlar arasında; kuşlardan.

uçar³, [uç-ar] {eT} is. Pazar yeri. [Mühennâ]
uçarı, [uç-ar-ı] sf. 1. Ağırbaşlı ve kararlı davranmayan. 2. Çapkın ve eğlence düşkün; sefih. 3. Ele avuca sığmaz. 4. {ağız} Eşsiz; benzersiz. [DS]
uçarılık,-ğı [uç-ar-ı-lık] is. 1. Uçarı olma durumu; hafiflik. 2. Çapkınlık ve eğlence düşkünlüğü; sefahat. 3. Yaramazlık; taşkınlık. 4. Uçarı bir kimsenin davranışı.
uçarsu, [uç-ar+su] {ağız} is. Çağlayan. [DS]
uçayak, -ğı [üç+ayak] {ağız} is. Sacayağı. [DS]
uçça, [uç-ca] (u'çça) {ağız} zf. Çok yavaş; usul. [DS]
 ☞ **uçça uçça**, {ağız} Yavaş yavaş. [DS]
uççuğaz, [uç > uç-çuğaz اوچچوغز] {OsT} is. Küçük uç; uççağız.
uçdan, [uç-mak > uç-ut-an] {ağız} is. İnce ve uzun bir değneği yere çarpmak suretiyle oynanan bir oyun. [DS]
uçgan, [uç-ğân] (uçga:n) is. 1. {eT} Kuş gibi (hızlı) köpek. [Mühennâ] 2. {ağız} sf. Çok uçan; uçucu. [DS]
uçguk, [uç-mak > uç-ğuk] {eT} is. Uçuk. [DLT]
uçgun¹, [uç-mak > uç-gun] is. 1. Uçurum. 2. Uçmaya uygun yer veya durum. 3. {ağız} Çağlayanın yükseklığı. [DS] ☞ **uçguna binmek**, {ağız} (Keklik için) kanat açıp hızla uzaklaşmak. [DS]|| **uçgun vermek**, {ağız} (Keklik için) uçmaya davranmak; uçma konumuna geçmek. [DS]
uçgun², [uç-mak > uç-gun / uç-kun] {ağız} sf. 1. Gelgit akıllı. 2. Bunak. [DS]
uçgunmak, [uç-gun-mak] {ağız} döşl. f. [-ur] (Çocuk için) sevinçle atılmak. [DS]
uçgur, [uçkur] {ağız} is. → uçkur. [DS]
uçıcı, [uç-mak > uç-ıcı] (uçıcı:) {eT} is. Uçan hayvan; kuş.
uçkaç, -cı [uç-mak > uç-kaç] {ağız} is. Uçak. [DS]
uçkumak, [uç-ku-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Ürkmek; korkmak. [DS]
uçkun¹, [uç-mak > uç-kun] is. 1. Ateşten yükselen küçük parçacık; kıvılcım. 2. {ağız} Çağlayanın yükseklığı. [DS] 3. {ağız} Anası tarafından uçmaya alıştırılan yavru kuş. [DS] 4. {ağız} Uçar durumdaki çekirge sürüsü. 5. Çok hızlı yürüyen hayvan. [DS]
uçkun², [uç-mak > uç-kun] {ağız} sf. (Fiyat için) yüksek; pahalı. [DS]
uçkun³, [uç > uç-kun] {ağız} is. Sürüsünü yitirerek başıboş kalmış hayvan. [DS] ☞ **uçkun tezgîn**, {ağız} (Hayvan için) kaçıp kurtulmuş, başıboş hayvan. [DS]
uçkun⁴, [uç-mak > uç-kun] {ağız} is. 1. Çökmüş veya çökmek üzere olan ev. 2. Heyelan vb. sebeplerle göçmüş toprak parçası; göçük. [DS]
uçkun⁵, [uç-mak > uç-kun] {ağız} sf. 1. Uçarı; çapkın. 2. Yaramaz. 3. Becerikli; eli tez. [DS]
uçkunmak¹, [uç-kun-mak اوچکونمق] döşl. f. [-ur] 1.

{eAT} Vermemek için geri çekmek; esirgemek. 2. {ağız} Kiskanmak. [DS]
uçkunmak², [uç-mak > uç-kun-mak] {ağız} döşl. f. [-ur] 1. Bir şeyi çok isteyerek ve sevinerek yapmak. 2. Bir şeye aşırı istek duymak. [DS]
uçkunmak³, [uç-(u)k-un-mak] {ağız} döşl. f. [-ur] Korkmak; ürkmek; çekinmek. [DS]
uçkur¹, [eT. iç + kur (kuşak)] is. 1. Şalvar, iç donu gibi giyeceklerin beline geçirilen ve aşağı inmesini önleyen bağ. {eT} (aynı) [Bahşayış] 2. Bir kese ya da torbanın ağzını büzmeye yarayan bağ. 3. {eT} Bel bağı veya kemeri. [Bahşayış] ☞ **uçkur başı**, {ağız} folk. 'Eskiden, erkek uçkurlarının uçlarına işlenen nakış. [DS]|| **uçkur çizmek**, {ağız} → uçkur çözmek. [DS]|| **uçkur çomağı**, {ağız} Dona uçkur, lastik takmakta kullanılan ucuna ip bağlı çubuk. [DS]|| **uçkur çözmek**, Cinsel ilişkide bulunmak.|| **uçkur evi**, {OsT} Donun uçkur geçirilen yeri; uçkurluk.|| **uçkur havası**, {ağız} Cinsel duyguları coşturan türkü veya maniler. [DS]|| **uçkuru gevşek olmak**, Cinsel ilişkiye düşkün olmak.|| **uçkuruna sağlam**, İffetli; namusunu korumakta titizlik gösteren; cinsel duygularına tutsak olmayan. {ağız} (aynı) [DS]|| **uçkuru sarkmak**, dnz. (Gemi donanımını bağlayan halat için) gevşeyerek çirkin bir görünüm sergilemek.|| **uçkur üstü**, {ağız} Ahlaka aykırı; ahlak dışı. [DS]
uçkur², [uç-kur ?] {eT} is. Mühassıs; uzman; bilirkişi. [EUTS]
uçkur³, [uç+kur(u-s-u)] {ağız} is. Hiç su verilmemiş ekin. [DS]
uçkurluk, -ğu [uç-kur-luk] {ağız} is. 1. İçinden uçkur geçirmek için şalvar ya da don kumaşının bele gelen yerine katlanarak yapılan kenar. 2. Uçkur geçirmeye yarayan bir ucu ilmekli çubuk. [DS] 3. Bayrak ya da sancağın, direk tarafında bulunan ve içinden bayrak direği ipi geçirilen beyaz ince kenarlık. 4. {ağız} Uçkur yapmak için kumaşın kıyısından kesilen parça. [DS]
uçkurutan, [uç+kuru-t-an] is. bot. Turunçgillerde dal uçlarına ve yapraklara yerleşerek kurumasına ve uca yakın yaprakların dökülmesine neden olan bir mantar hastalığı, (*Deuterophom traceiphila*).
uçlamak, [uç-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Bitirmek. [DS]
uçlandırmak, [uç-la-n-dır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Bir şeyi başkasının yararlanmasına sunmak. [DS]
uçlanma, [uç-la-n-ma / uç-lan-ma] is. Uçlanmak eylemi.
uçlanmak, [uç-la-n-mak] döşl. f. [eT. -ur] 1. Uç meydana getirmek; uçlanmak; uç vermek. {eT} (aynı) [DLT] 2. {ağız} Sonuçlanmak; bitmek. [DS] 3. Uç sahibi olmak; ucu olmak; uç edinmek. 4. {ağız} Yararlanmak. [DS] 5. argo. Vermek.
uçlu, [uç-lu] sf. 1. Ucu olan; ucu bulunan; uç sahibi

olan. **2.** Ucu belirtilen nitelikte olan. **3.** *is. argo.* Filtreli sigara. ☞ **uçlu kalem**, *Ucu değiştirilebilir kurşunkalem.*

uçlug, [uç-luğ] (*uçluğ*) {eT} *sf.* Uçlu. [Üç İtigsizler] [EUTS]

uçluk, -ğ[uç-luk] *is.* **1.** Uca takılan nesne. **2.** Fırlatmalı oltaların ucuna takılan plastik top. **3.** Dokumacılıkta makineden çıkan ya da vargeller bağlanırken elle sarılan ilk ipliklerin ucunun tutturulmasına yarayan iplik. **4.** Eksik çözgü ipliklerinin yerine kullanılmak üzere tezgâh arkasında asılı yedek iplik. **5.** {ağız} İğneye bir kere saplanacak kadar iplik; kısa iplik. [DS]

uçma¹, [uç-mâ] (*uçma:*) {eT} *is.* Uçurum. [Nevâyî]

uçma², [uç-ma] *is.* Uçmak eylemi.

uçmağ, [Soğd. uştmah] {eT} {eAT} *is.* Cennet. [DK]

uçmah, [Soğd. uştmah => uçmah] {eAT} *is.* Cennet.

uçmak¹, [eT. uç-mak] *gçsz. f. [-ar]* **1.** {eT} Havalanıp gitmek. [ETY] [DLT] [Bahşayış] [DK] **2.** {eT} Vefat etmek; bu dünyadan göçüp gitmek; ölmek; vefat etmek. [ETY] [Gabain] [Tekin] **3.** {eT} Yok olmak; sona ermek. *anıñ kutı uçtı.* **4.** (Kuş ve kanatlı böcekler için) kanatlar yardımı ile havada ilerlemek. **5.** (İnsanlar için) kanat ya da kanat yerini tutan aygıtlarla havada durmak ve ilerlemek. **6.** (Hava taşıtı için) havada yer değiştirmek. **7.** (Uçak personeli için) uçakla hareket etmek; uçuş yapmak. **8.** (Yolcu için) uçakla gitmek. **9.** (Nesnelere için) rüzgâr ve diğer hava akımları ile havalanmak; havada yer değiştirmek; havada sürüklenmek. **10.** (Uçurum, pencere vb. yüksek yerde bulunan kişi için) aşağı düşmek. **11.** (Dam, çatı, ağaç vb. için) fırtınanın etkisi ile yerinden kopmak; kopup gitmek; devrilmek. **12.** (Bayrak, perde, etek vb. için) uçuyormuş gibi dalgalanmak. **13.** Patlayıcı bir madde ile parçalanmak; yıkılmak; havaya uçmak. **14.** *mecaz.* (Ermişler için) göğe yükselmek. **15.** *mecaz.* (Ruh için) havaya yükselmek; çıkmak, ölmek. **16.** *argo.* Ortadan yok olmak; çalınmak. **17.** {ağız} (Yapı, duvar, yar için) göçmek; çökmek; yıkılmak. [DS] **18.** *mecaz.* Aşırı derecede sevinmek. **19.** {ağız} Bir şeyi aşırı derecede sevinerek, isteyerek yapmak. [DS] **20.** Belirmek; görünmek. **21.** Uyuşturucu etkisi ile hayallere dalmak. **22.** Çapkınlıkta ileri gitmek. **23.** (Renk için) solmak; atmak. **24.** (Beniz, yüz, surat rengi için) kanı çekilmek; benzi solmak. **25.** Gerçekleşmesi olanaksız tasarılarla bulunmak; hayal dünyasında gezmek. **26.** (Umut, neşe vb. soyut şeyler için) yok olmak; kaybolup gitmek. **27.** (Taşıtı için) büyük bir hızla gitmek. **28.** (Sıvılar için) gaz hâline geçerek havaya karışmak. **29.** *argo.* (Kişi için) beklenmedik bir yerde görünmeden gitmek; kaybolmak; kaçmak. **30.** *argo.* Bir uyuşturucu maddenin etkisi ile kendinden geçmek. **31.** *argo.* Abartmak. ☞ **uçma barmak**, {eT} *1.* Uçup gitmek. *2.* Vefat etmek; ölmek. || **uçma gelmek**, *Uçar gibi gel-*

mek; acele gelmek. {eAT} || **uçan kuşa borcu olmak**, *Hemen her yere borcu bulunmak; çok borçlu olmak.* || **uçan kuştan medet ummak**, *İçinde bulunduğu güç durumdan kurtulmak için yardımı olup olmayacağına bakmaksızın yardım ummak.* || **uçar gibi**, *Çok hızlı.* || **uçayu**, {eAT} *Uçarak.* || **Uç baba torik!** *argo.* *Söylenenlere inanmanın mümkün olmadığını belirtmek için "atıyorsun" anlamında kullanılır.* || **uçsa da kuş değil**, *Her türlü beceriye sahip olmasına rağmen makbul bir kimse değil, anlamında kullanılır.* || (havalarda) **uçuyor**, *Gerçekçi değil, olmayacak işlerin üstesinden gelebileceğini söylüyor, anlamında kullanılır.* || **uçup gitmek**, *Yok olmak.*

uçmak², [uç-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ar]* Çok üşümek. [DS]

uçmak³, [Soğd. uştmah] {eT} {eAT} {OsT} *is.* Cennet. [DLT] [EUTS] [KB] [Mühennâ] [Bahşayış] [DK]

uçmak⁴, [uç-mak] {ağız} *is.* Yar; uçurum. [DS]

uçmuş, [uç-mak > uç-muş] {ağız} *is.* Kar, yağmur vb. sebeplerle çukurlaşmış, çökmüş gevşek toprak. [DS]

uçrug, [uç-(u)r-uğ] {eT} *is.* **1.** Doruk; uç; zirve; baş. [EUTS] **2.** Bayrak şeridi. [Gabain] **3.** Bayrak. [ETY]

uçruglug, [uç-(u)r-üğ-lüğ] {eT} *sf.* **1.** Uçlu; zirveli. [ETY] **2.** Son haddinde olan; son dereceli. [ETY] **3.** *is.* Yükseklik; zirve; doruk. [EUTS]

uçrum, [uç-mak > uç-(u)r-um] {OsT} *is.* Uçurum.

uçruşmak, [uç-ur-mak > uç-(u)r-uş-mak] {eT} *işteş. f. [-ur]* Birlikte uçurmak. [DLT]

uçsuz, [uç-suz] *sf.* **1.** Ucu olmayan; hudutsuz; sonsuz; uçsuz bucaksız. {eT} (*aynı*) [EUTS] [Üç İtigsizler] **2.** {ağız} Sonsuz. [DS] **3.** (Kalem için) uç takılmamış. **4.** (Sigara için) filtresiz. ☞ **uçsuz bucaksız**, *1.* *Pek geniş; sonu görünmeyen.* *2.* *Çok fazla; pek çok.* || **uçsuz kıdırsız**, {eT} *Sınırsız; sonsuz; uçsuz bucaksız.* [Üç İtigsizler]

uçtan¹, [uç > uç-tan] {eAT} *zf.* Baştan sona kadar; tamamıyla. ☞ **uçtan uca**, {eAT} *Baştan başa.*

uçtan², [uç-mak > uç-ut-an]] {ağız} *is.* Çitme oyunu ve bu oyunda kullanılan çubuklar. [DS]

uçtan³, [uç (*sebep*) > uç-tan] {eAT} *zf. ...* yüzünden; ... sebebiyle.

uçtu¹, [uç-tu] {ağız} *is.* **1.** Çökmüş veya çökmek üzere olan ev. **2.** Heyelan gibi sebeplerle kaymak üzere olan toprak. [DS]

uçtu², [uç-tu] {ağız} *is.* **1.** Renkli krep. **2.** İnce sargı bezi. [DS]

uçtum, [uç-tu-m] {eT} {ağız} *is.* Çok ince ipek tül. [DS]

uçtuuçtu, [uç-tu+uç-tu] *is.* Çok sayıda çocuk tarafından oynanan, uçan şeyler sayılırken arada uçmayan şeylerde söylenerek şaşırtmaya dayanan oyun.

uçucu, [uç-ucu] *sf.* 1. Uçan, uçma özelliği olan. 2. Havada hareket edebilen. 3. (Sıvı için) bulunduğu ortamda gaz hâline gelebilen. 4. Uçma görevi yapan; uçak vb. hava taşıtında görev yapan. 5. *bsy.* (Bellek için) elektrik beslemesi kesildiği zaman içeriği silinen. ☞ **uçucu maddeler**, *Belli bir sıcakta gaz hâline geçebilen madde.*

uçuculuk, -ğ[u] [uç-ucu-luk] *is.* 1. Uçucu olma durumu; uçucu olan şeylerin taşıdığı nitelik. 2. Kolayca gaz hâline geçebilme özelliği.

uçuç, [uç+uç] *ünl.* Bir şeyin uçması için söylenen teşvik sözü. ☞ **uçuç böceği**, *zool. Uğur böceği; hanım böceği.*

uçugma, [uç-uğma] *{eT} sf.* Uçan. [EUTS] ☞ **uçugma tınlığı**, *{eT} Uçan canlılar.* [EUTS]

uçugumsu, [uç-u(k)-umsu] *sf.* Uçuğu andırır; uçuk gibi.

uçuhlu, [uçuk-lu] *{ağız} sf.* Korkak; korkulu. [DS]

uçuk¹, -ğ[u] [uç-uk] *sf.* 1. Rengi soluk olan; rengi uçmuş olan. 2. (Beniz için) solmuş; soluk. 3. *argo.* Hayal ürünü olan; olağandan öte.

uçuk², -ğ[u] *{eT. uç-ğuk > uçuk} is.* Deride ya da mukozanın herhangi bir yerinde herpes virüslerinden ileri gelen yangılı kabarcıklara verilen ad.

uçuk³, [uç-mak > uç-uk] *is.* 1. *{eAT}* Ateşli hastalık; havale. 2. *{eAT}* Sara. 3. *{ağız}* Cin; peri. [DS] 4. *{ağız}* Korku. [DS] ☞ **uçucu depresmek**, *{eAT} Kendini kaybetmek; sarası tutmak.* || **uçuk dutmak** (tutmak), *{eAT} {OsT} Sara tutmak.*

uçuk⁴, [uç-uk] *{eT} is.* Çorap. [EUTS]

uçuk⁵, [uç-uk] *{eT} zf.* Uçarak. [Gabain]

uçuk⁶, [uç-mak > uç-uk] *{eT} is.* Avcı kuşu; kuş. [ETY]

uçuk⁷, -ğ[u] [uç-uk] *{ağız} is.* 1. Çökmüş veya çökmek üzere olan ev. 2. Doğal sebeplerle kaymak üzere olan toprak. 3. *sf.* (Yer, yapı vb. için) kaymış; yıkılmış; çökmüş. [DS]

uçuk⁸, -ğ[u] [uç-uk] *{ağız} sf.* İyi. [DS]

uçuk⁹, -ğ[u] [uç-uk] *{ağız} is.* Yem; kepek. [DS]

uçuklama, *{eT. uç-ğuk > uçuk-la-ma} is.* Uçuklamak eylemi.

uçuklamak, *{eT. uç-ğuk > uçuk-la-mak} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor] Uçuk oluşmak.*

uçuklanmak¹, [uçuk-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır] Kuşuklanmak; ürkmek.* [DS]

uçuklanmak², [uçuk-la-n-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır] Sevinmek; coşmak.* [DS]

uçuklaşma, [uç-uk-la-ş-ma] *is.* Uçuklaşmak eylemi.

uçuklaşmak, [uç-uk-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır] 1. Rengi solmak; tonu açılmak. 2. Uçuk durumuna gelmek.*

uçuklaştırma, [uç-uk-la-ş-tır-ma] *is.* Uçuklaştırmak eylemi.

uçuklaştırmak, [uç-uk-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır] U-*

çuk duruma getirmek; rengini soldurmak; tonunu açmak.

uçuklu, [uçuk-lu] *{eAT} {OsT} sf.* 1. Cin tutmuş; saralı. 2. Sersem; derbeder; sarsak; deli.

uçukluk, -ğ[u] [uç-uk-luk] *is.* Uçuk olma durumu; renk açıklığı; ton açılması.

uçukmak¹, [ūç > uç-uk-mak] *{eT} gçsz. f. [-ar] (İş, çalışma vb. için) sonuna varmak; sona ermek.* [DLT] [KB]

uçukmak², [uç-uk-mak] *{eAT} gçsz. f. [-ur] Yükselmek istemek.*

uçukmak³, [uç-uk-mak] *{eAT} gçsz. f. [-ur] Korku veya heyecandan benzi sararmak.*

uçukmak, [uç-uk-mak] *{ağız} gçsz. f. [-ur] Görünmek.* [DS]

uçulma, [uç-ul-ma] *is.* Uçulmak eylemi.

uçulmak, [uç-ul-mak] *edil. f. [-ur] 1. Uçmak eylemi yapılmak. 2. Uçakla gitmek eylemi yapılmak; uçuş yapılmak.*

uçum, [uç-mak > uç-um] *is.* Bayrağın uçurluk karşısına gelen kenarı.

uçumak, [uç > uç-u-mak / üçüme] *{eT} gçl. f. [-r] Hedef almak.* [Gabain]

uçun¹, [uç > uç-un] *{eT} {ağız} e.* Sebep bildirir; için; sebepten; nedenle. [DLT] [Gabain] [DS]

uçun², [uç > uç-un] *is.* Bayrağın uçurluk karşısındaki kenarı.

uçundan, [uç > uç-u-ñ-dan] *{eT} zf. ... yüzünden; sebebiyle.* [DK]

uçunma, [uç-un-ma] *is.* Süblimleşme.

uçunmak¹, [uç-un-mak] *{eAT} {OsT} dönşl. f. [-ür] 1. Korkudan sararmak; rengi uçmak. 2. {ağız} Sakınmak; çekinmek; korkmak. [DS] 3. {ağız} Uykuda iken, korku yüzünden bağırarak uyanmak. [DS] 4. {ağız} Korkudan, birdenbire bağırarak. [DS]*

uçunmak², [uç-un-mak] *gçsz. f. [-ur] Süblimleşmek.*

uçunmak³, [uç-un-mak] *{ağız} dönşl. [-ur] Sevinmek; coşmak.* [DS]

uçuntu, [uç-untu] *is.* İplik fabrikalarında toz hâlinde uçuşan elyaf parçaları.

uçunum, [uç-mak > uç-un-um] *is.* Süblimleşme.

uçur, [uç-ur] *{ağız} is.* Artık; parça. ☞ **uçur buçur etmek**, *{ağız} Bölük pörçük etmek.* [DS]

uçurak¹, -ğ[u] [uç-ur-ak] *{ağız} is.* 1. Çökmüş veya çökmek üzere olan ev. 2. Yer göçüğü. 3. Dağlardan ve ormanlardan inen sarp ve dik yol. [DS]

uçurak², -ğ[u] [uç-ur-ak] *{ağız} is.* Uçurtma. [DS]

uçurgaç, -cı [uç-ur-gaç] *{ağız} is.* Uçurtma. [DS]

uçurgan¹, [uç-mak > uç-ur-ğan] *{eT} sf.* Çok uçuran. [DLT]

uçurgan², [uç-mak > uç-ur-gan] *{ağız} is.* Uçurtma. [DS]

uçurğan³, [uç-ur-gan] {ağız} is. Hırsız. [DS]

uçurma, [uç-ur-ma] is. 1. Uçurmak eylemi. 2. {eAT} Kuru, boş laf; uydurma söz.

uçurmak, [uç-ur-mak] {اوجرمق} gçl. f. [-ur] 1. Bir şeyin uçmasını, uçup gitmesini sağlamak. {eT} {eAT} (aynı) [DLT] [KB] [DK] 2. Rüzgâr, hava akımı vb. tarafından sürüklenmek, havaya kaldırılmak. 3. Uçurumdan, yüksek bir yerden aşağı doğru düşürmek; yuvarlamak. 4. Patlayıcı madde ile yok etmek; parçalamak; tahrip etmek; yıkmak. {ağız} (aynı) [DS] 5. Kesici bir alet ya da silahla bir parçasını kopartmak; bir araçla vurup düşürmek; kesip atmak; düşürmek. {ağız} (aynı) [DS] 6. Hızla götürmek; hızlı sürmek; koşturmak; süratle göndermek. {eAT} (aynı) 7. Çalmak; aşırnak. 8. Kaçırnak; gözden uzaklaştırmak. {eAT} (aynı) 9. (Haber için) gizlice ulaştırmak. 10. {eT} {eAT} At, kaya vb.den düşürmek. [DLT] [KB] [DK] 11. {eAT} Yüksek göstermek; abartmak; çok övmek. 12. {ağız} Söz çıkarmak; uydurmak. [DS] 13. {ağız} Över gibi görünüp alay etmek. [DS] 14. {ağız} Salıvermek; bırakmak; koyuvermek. [DS] 15. {ağız} (Kuş için) yavrusuna uçmayı öğrettikten sonra serbest bırakmak. [DS] 16. {ağız} Çalmak; aşırnak. [DS] 17. {ağız} Yitirmek. [DS]

uçursamak, [uç-ur-sa-mak] {eT} gçl. f. [-r] Uçurmak istemek. [DLT]

uçurtma¹, [uç-ur-t-ma] is. Uzun bir ucuna bağlanmış kâğıt ya da naylon gerili bir çatkıya kuyruk bağlandıktan sonra rüzgâr gücü ile havalandırılan oyuncak.

uçurtma², [uç-ur-t-ma] is. Uçurtmak eylemi.

uçurtmak, [uç-ur-t-mak] gçl. f. [-ur] 1. Uçurulmasını sağlamak. 2. Uçmak eylemini yaptırtmak; uçurmak eylemini yaptırtmak. 3. Uçurulmasına neden olmak.

uçuru, [uç (sebep) > uç-u-ru] {eT} is. Talep etme. [EUTS]

uçurulma, [uç-ur-ul-ma] is. Uçurulmak eylemi.

uçurulmak, [uç-ur-ul-mak] edil. f. [-ur] Uçurmak eylemi yapılmak.

uçurum¹, [uç-ur-um] is. 1. Yeryüzü şekli olarak dik inen, derin ve sarp yamaç. 2. mecaz. Büyük fark; uzlaşmaz ayrılık. 3. mecaz. Felaket getiren sonuç. 4. {ağız} Su değirmenlerinde çarka çarpan suyun içinden geçtiği çok eğimli kalın oluk. [DS]

uçurum², [uçur-um] {ağız} sf. Çok topal. [DS]

uçurumlaşma, [uç-ur-um-la-ş-ma] is. Uçurumlaşmak eylemi.

uçurumlaşmak, [uç-ur-um-la-ş-mak] dönşl. f. [-ır] Uçurum durumuna gelmek.

uçurumlu, [uçurum-lu] {ağız} sf. Küçük olayları korkuyla büyüten; kuruntulu. [DS]

uçuş, [uç-uş] is. 1. Uçmak eylemi ya da biçimi. 2. Uçan hayvanların havada kalış ve yer değiştiriş sıra-

sında yaptıkları kanat hareketleri dizisi. 3. Hava taşıtının havada yer değiştirme olayı. 4. Hava taşıtının kalkıştan inişe kadar aldığı yol. 5. Hava taşıtı ile yapılan yolculuk. 6. argo. Bir uyuşturucu madde etkisi ile kendinden geçme. ☞ **uçuşa gitmek**, argo. (Erkek için) geneleve veya randevu evine gitmek.

uçuşma, [uç-uş-ma] is. Uçuşmak eylemi.

uçuşmak, [uç-uş-mak] işteş. f. [-ur] 1. Birlikte uçmak. 2. {ağız} Üşüşmek. [DS] 3. dönşl. f. Havada oradan oraya kısa aralıklarla gidip gelmek; havada dolaşmak. 4. Rüzgârla sürüklenmek. 5. (Göz karması sırasında) bazı parıltılar görmek. 6. {ağız} Küçük balık sürüsü, büyük balıktan kaçmak. [DS]

uçuz, [üç > uç-uz] (u:çuz) {eT} sf. 1. Kolay; basit. [ETY] [Üç İtigsizler] 2. (Soyut ve somut) hafif. [A-RAT] [EUTS] 3. Aşağılık; hor görülen; hor ve alçak. [DLT] [İKPÖy.] 4. İhmal edilmiş. [EUTS] 5. Sefil. [Gabain] 6. Değeri düşük olan; değersiz; ucuz. [E-UTS] [DLT] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Mühennâ]

uçuzlamak, [uç-uz-la-mak] {eT} gçsz. f. [-r] 1. Değerden düşmek; uçuzlamak. [EUTS] 2. gçl. f. Hor ve alçak görmek; hakaret etmek; istihkar etmek; aşağı görmek. [DLT] [Gabain] [KB] 3. Küçültmek. [KB]

uçuzlanmak, [uç-uz-la-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Ucuz bulmak; ucuz saymak. [DLT]

uçuzluk, [uç-uz-luk] {eT} sf. 1. Değersizlik; onursuzluk. [KB] 2. Küçüklük. 3. Ucuzluk. [DLT]

ud¹, [ūd] (u:d) {eT} is. Uyku. [DLT]

ud², [ūd] (u:d) {eT} is. 1. Sığır; inek; öküz. [EUTS] [İKPÖy.] [DLT] [Üç İtigsizler] [Gabain] [KB] 2. On iki hayvanlı Türk takviminde bir yılın adı. [EUTS] 3. Boğa burcu. [KB] ☞ **ud yılı**, {eT} Türklerin on iki hayvanlı takvimlerine göre bir yılın adı. [DLT]

ud³, [ut / ud] {eT} is. 1. Hayâ; edep; terbiye; ar; hicap; utanma; utanç. {eAT} {OsT} (aynı) [DK] [DS] 2. {eAT} Kaygı. 3. {OsT} Şeref. 4. {ağız} Gönül borcu. [DS] 5. {ağız} Suç; günah. [DS] ☞ **ud küşüm**, {ağız} Utanma; saygı. [DS]|| **ud yeri**, {eAT} {ağız} İnsanda, cinsel organların bulunduğu bölge; üreme organı. [DS]

ud⁴, [Ar. 'ūd] {eT} is. 1. Odun; ağaç. 2. Öd ağacı; (Aloexylon agallocom). {eT} (aynı) [Bahşayış]

ud⁵, [ud] {ağız} is. İş. [DS]

udaçı, [u-mak (yapabilmek) > u-dāçī] (uda:çı:) {eT} sf. Yapıcı; muktedir; kâdir; gücü yeten. [EUTS]

udagsık, [udağ-sık] {eT} sf. Hürmete layık; hürmetli; adlı sanlı; saygıdeğer. [EUTS]

udak, -ğī [ud-ī-mak > uda-k] {ağız} is. Saklambaç oyununda, haber veren. [DS]

udal, [Ar. 'uzāl] {eT} is. 1. Zorluk. 2. Çaresizlik. 3. Çaresiz hastalık.

- udçı**, [ud-çı] {eT} is. Sığirtmaç; çoban. [İKPÖy.] [Gabain] [EUTS]
- udeş**, [ud-eş ?] {ağız} is. İri ve toplu insan. [DS]
- udgarmak**, [ūd (uyku) > ud-ğar-mak] {eT} gçl. f. Uyandırmak; uyarmak. [DLT]
- udgurati**, [udğura-tı] {eT} zf. Tamamıyla; hep. [E-UTS]
- udgurmak**, [ūd (uyku) > ud-ğar-mak] {eT} gçl. f. 1. Uyandırmak. [EUTS] 2. Peşini bırakmamak. [EUTS] 3. Galebe çalmak; yenmek. [EUTS]
- udhiye**, [Ar. udhiyye اضحیه] {OsT} is. 1. Kurban bayramı. 2. Sabah ile öğle arasında kesilen kurban.
- udhuk**, [Ar. dıhk > udhūk اضحوك] {OsT} is. → udhuke.
- udhuke**, [Ar. dıhk > udhūke اضحوكه (udhu:ke) {OsT} is. Gülünç şey; komedi; güldürü. ☞ **udhūke-perdāz**, {OsT} Güldüren; komik.
- udhume**, [Ar. daħm > udhūme اضحومه (udhu:me) {OsT} is. 1. Şişman görünmek ya da beli daha ince göstermek için kalça üzerine kadınların bağladıkları yastık. 2. Yastık; bohça.
- udigma**, [ūd-ıg-ma] {eT} sf. Uyuyan. [ETY]
- udik**, [ūd (uyku) > ud-ī-mak > udı-k] {eT} is. Uyku. [EUTS] ☞ **udik er**, {eT} Uyuklayan kişi. [DLT]
- udiklamak**, [ūd (uyku) > ud-ı-k-lā-mak] (udıkla:-mak) {eT} gçsz. f. [-r] Uyuklamak. [DLT] [EUTS]
- udimak**, [ū (uyku) > u-dī-mak] (udı:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Uyumak. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [Tekin] [KB]
- udinmak**, [udī-mak (uyumak) > udı-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] 1. (Ateş için) sönmek. [DLT] [KB] 2. (Devir, dönem, ikbal vb. için) sona ermek. *Aniñ kutı uğındı (onun bahtı söndü)*. [DLT]
- udısık**, [udī-mak > udı-sık] {eT} is. Uyku hâli.
- udısıkmaq**, [udī-mak > udı-sık-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Uyuyası gelmek. [ETY]
- udışmak**, [udī-mak > udı-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] 1. Birlikte uyumak. [DTL] 2. dönşl. Uyuşmak; konyulaşmak; pihtilaşmak. [DLT]
- uditgan**, [udī-mak > udı-t-gān] (uditga:n) {eT} sf. Çok uyutan; hep uyutan. [DLT]
- uditmak**, [udī-mak > udı-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] 1. Uyutmak. [DTL] [KB] 2. Katılaştırmak. [DTL] 3. Peynir yapmak. [DTL] 4. Söndürmek. [DLT]
- udızmak**, [ud-ız-mak] {eT} gçl. f. 1. Sevk etmek. [ETY] 2. İdare etmek. [ETY]
- udi**, [Ar. ʿūd > ʿūdī عودی (u:di:) {OsT} is. 1. müz. Ut çalan sanatçı; utçu. 2. sf. bot. (Yaprak için) biçimi ut gibi olan.
- udku**, [ud-ku] {eT} is. Uyku. [KB]
- udlamak**, [ud > ud-lā-mak] (udla:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Sığırlaşmak; sığır gibi olmak; öküzleşmek. [KB]
- udlanmak**, [ud-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Utanmak; çekinmek. [DS]
- udlaşmak**, [uğu-lā-mak > uğla-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Birbiri ardınca yürümek. [DLT]
- udlatmak**, [uğu-lā-mak > uğla-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Uydurmak; arkasına düşürmek. [DLT]
- udlek**, -ği [ödlek] {ağız} sf. Korkak; ödle. [DS]
- udlık**, [ūd > ud-lık / ud-luk] {eT} is. Uyluk; kalça [ETY] [Tekin]
- udli**, [udli / utlı] {eT} is. 1. Teşekkür; minnettarlık; karşılık. [Gabain] 2. Netice. [Gabain]
- udlu**, [ud-lu] {eT} sf. 1. Utangaç; mahcup; çekingen. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [Bahşayış] [DK] [DS] 2. Saygılı. [Bahşayış] 3. {eAT} Utanılacak; utanç verecek. ☞ **udlu düşmek**, {eAT} Mahcup olmak; utanır duruma düşmek. || **udlu itmek**, {OsT} Mahcup düşürmek; utandırmak.
- udlug**, [ūd > ud-luk / ud-luğ] {eT} is. Uyluk; kalça kemiği. [EUTS]
- udluk¹**, [ud (sığır) > ud-luk] {eT} is. Sığırların ahırda yattığı yer. [DLT]
- udluk²**, [ūd > ud-lık / ud-luğ / ud-luk] {eT} is. Kalça kemiği. [Gabain]
- udlule**, [Ar. uğlüle اضلوله (udlu:le) {OsT} is. Doğru yoldan sapma; sapıtma.
- udmak¹**, [ūd-mak] {eT} gçl. f. [-ar] 1. Kovalamak. [ETY] 2. Uygun olmak; uymak. [İKPÖy.] [ETY] 3. Birinin arkasından gitmek; ardında olmak; uymak; takip etmek; izlemek; sürmek. [EUTS] [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] 4. Birisinin idaresi altına girmek. [EUTS] ☞ **udu barmak**, *Ardından gitmek*. [DLT] || **udu kelmek**, *Ardı sıra gelmek; takip edip durmak*. || **udu yorımak**, *Uzun süre izlemek*.
- udmak²**, [ūd-mak (uyumak) > ud-mak] {eT} is. Bir öncüye, ustaya uyan; şakirt; çirak; uşak; ırgat. [DLT]
- udmak³**, [ud-mak / yud-mak] {ağız} gçl. f. [-ar] (Oyunda, kumarda kazanmak; ütmek. [DS]
- udmaklanmak**, [ud-mak-la-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Uşak veya şakirt sahibi olmak. [DLT]
- udru**, [ödrü] {eT} sf. Aksine; tersine; bilakis. [EUTS]
- udrunmak**, [ödrü-n-mek] {eT} dönşl. f. [-ur] Karşı gelmek; muhalefet etmek; karşı koymak; mukave-met etmek; dayanmak. [EUTS]
- udsuz**, [ud-suz] {eT} {eAT} sf. Utanmaz; ahlaksız; saygısız; kaba. [Bahşayış]
- udşurmak**, [ūd-mak (izlemek) > ud-(u)ş-ur-mak]

- {eT} gçl. f. [-ur] Kovalamak; grup hâlinde kovalamak. [ETY] [Tekin]
- udu**, [uđ-ū] (udu:) {eT} zf. **1.** Arkası sıra; arkasından; müteakip. [DLT] **2.** Yüzünden; dolayı. [DLT]
- udu¹**, [uğ (uyku) > ud-u] {eT} is. Uyku. [DLT]
- udu²**, [uđ-ū] (udu:) {eT} is. Tepe; yığın. [DLT] ☞ **kum udu**, {eT} Kum tepesi. [DLT]
- udu³**, [ūd-mak (izlemek) > uđ-u] {eT} is. **1.** Art; arka. **2.** is. Maiyet; ast; bağlı olanlar. [EUTS] [Gabain] **3.** zf. Arkası sıra; müteakip; arkasından Bundan sonra; sonra. [DLT] [EUTS] [Gabain] **4.** Bunun üzerine; ...yüzünden; dolayı. [DLT] **5.** bağ. Ve. [ETY] **6.** Ancak. [EUTS] [Gabain]
- udubet**, [gudubet] {ağız} sf. Çirkin ve dağınık görünümü. [DS]
- udug¹**, [uğ (uyku) > uğ-uğ] {eT} is. Uyanık. [DLT] ☞ **udug köngüllüg er**, {eT} Uyanık gönüllü adam; anlayışlı adam. [DLT]
- udug²**, [ūd-mak (uymak) > uđ-uğ] {eT} is **1.** Tabi olma; tabiiyet; uyrukluk; uyduluk. [EUTS] **2.** Hürmet; ihtiram; saygı. [EUTS] [Gabain] **3.** Büyük hayranlık; büyük saygı; yüceltme. [İKPÖy.]
- udugçu**, [uğuğ-çū] (uduğçu:) {eT} sf. İtaatkâr; saygılı. [Clauson]
- udugluk**, [ūd (uyku) > uđ-uğ-luk] {eT} is. İşlere karşı uyanıklık. [DLT]
- udugsak**, [uğ-uğ-sak] {eT} is. Davranma. [EUTS]
- uduk**, -ğū [uđ-mak > ud-uk] {ağız} is. Saklambaç oyununda haber verme. [DS]
- uduklamak**, [ūd (uyku) > uđ-uk-la-mak] {eT} gçsz. f. [-r] Uyuqlamak. [DLT]
- udukluk**, [ūb (uyku) > uđ-uk-luk] {eT} is. Gaflet; dalgınlık. [DLT]
- udukmak**, [uğ-mak (takip etmek) > uğ-uk-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Ardına düşmek; kovalamak. [DLT]
- udul¹**, [Ar. ‘ādil > ‘udūl عدول] (udu:l) {OsT} is. Adil olanlar; adiller.
- udul²**, [Ar. ‘udūl عدول] (udu:l) {OsT} is. **1.** Yoldan çıkma; sapma. **2.** Geri dönme; vazgeçme.
- udulamak**, [ūd-mak (takip etmek) > uđ-ū-lā-mak] (u-dā:la:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Birine uymak; tabi olmak. [DLT]
- udulmak¹**, [ūd-mak > uđ-ul-mak] {eT} edil. f. [-dlur] **1.** Takip edilmek; uyulmak. [KB] **2.** döñsl. f. Takip etmek. [KB]
- udulmak²**, [yud-ul-mak / ud-ul-mak] {ağız} edil. f. [-ur] Oyunda, kumarda yenilmek; kaybetmek. [DS]
- udum**, [ud-u-m] {ağız} is. El uzluğu; yetenek; beceri. [DS]
- udumak**, [ūd (uyku) > uđ-ī-mak] {eT} gçsz. f. [-r] Uyumak. [DLT] [Mühennâ]
- udumbar**, [Sansk. udumbara] {eT} is. İncir ağacı ve meyvesi. [EUTS]
- udun**, [uğ-mak (takip etmek) > uğ-un] {eT} sf. Küstah; günahkâr; utandırıcı. [Gabain]
- udundurmak**, [ūd-mak (takip etmek) > uđ-un-durmak] {eT} gçl. f. [-ur] Taptırmak; tapındırmak; hürmet ettirmek; saydırtmak. [EUTS]
- udunmak¹**, [uđī-mak (uyumak) > uđī-n-mak] {eT} döñsl. f. [-ur] **1.** (Ateş için) sönmek. [DLT] [KB] **2.** (Devir, dönem, ikbal vb. için) sona ermek. [DLT]
- udunmak²**, [ūd (uyku) > uđ-un-mak] {eT} döñsl. f. [-ur] Uyanmak. [DLT]
- udunmak³**, [ūd-mak (uymak) > uđ-un-mak] {eT} döñsl. f. [-ur]. **1.** Hürmet etmek; ihtiram etmek; tapınmak; saymak. [EUTS] [Gabain] **2.** Teslim olmak; takip etmek; ardına düşmek; peşine takılmak. [EUTS] [Gabain] **3.** Hayran olmak; yüceltmek. [İKPÖy.]
- udunturmak**, [ūd-mak (uymak) > uđ-un-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Hürmet ettirmek; saydırmak. [Gabain]
- udura**, [ud > ud-ur-a] {eT} is. Hisse; pay; parça; bir şeyin yarısı. [EUTS]
- udurmak**, [öğ-ür-mek] {eT} gçl. f. [-ur] Seçip ayırmak. [DLT]
- uduru**, [öğür-ü] {eT} zf. Tersine; aksine; bilakis; karşı karşıya. [EUTS]
- udusmak**, [ūd-mak (takip etmek) > uđ-us-mak / uđ-uz-mak] {eT} gçl. f. [-ur] **1.** Sevk etmek; götürmek. [EUTS] **2.** Takibe mecbur kılmak. [EUTS]
- uduş**, [ūd-mak (takip etmek) > uđ-uş] {eT} is. Takip etme; ardından gitme; uyuş; uyma. [EUTS]
- uduşmak**, [ūd-mak > uđ-uş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] **1.** Uymakta yarış etmek; birbirine uymak. [Clauson] **2.** Birbirini arkadan takip etmek; birlikte izlemek. [ETY] **3.** {ağız} Lades tutuşmak. [DS]
- uduşru**, [ūd-mak (takip etmek) > uđ-uş-rū] (uduşru:) {eT} zf. Takip ederek; peş peşe; ardı ardına. [Gabain]
- uduşurmak**, [ūd-mak > uđ-uş-mak > uğuş-ur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Sıraya koymak; arka arkaya getirmek; bir şeyi peş peşe uygulamak. [ETY]
- uduz**, [uğ-uz] {eT} is. Uyuz. [DLT] [EUTS] [Gabain]
- uduzlamak**, [uğ-uz-lā-mak] (uduzla:mak) {eT} gçl. f. [-r] Uyuzuna ilaç yapmak. [DLT]
- uduzlug**, [uğuuz-luğ] {eT} sf. Uyuzlu. [DLT]
- uduzmak¹**, [ūd-mak (izlemek) > uđ-uz-mak] {eT} gçl. f. [-ur] **1.** Sevk etmek; önderlik etmek; liderlik et-

- mek; kumanda etmek. [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabin] **2.** Takibe mecbur kılmak; izletmek. [EUTS] [İKPÖy.]
- uduzmak**², [ut-uz-mak / ud-uz-mak] {ağız} gçşz. f. [-ur] Kumarda veya oyunda yenilmek; kaybetmek; ütülme. [DS]
- udvan**¹, [Ar. 'udvān عدوان] {OsT} is. **1.** Düşmanlık. **2.** Zalimlik; haksızlık etme.
- udvan**², [? udvan] {ağız} is. İbrik. [DS]
- uf**¹, [uf (yans.)] is. **1.** Acı duymayı, rahatsız olmayı anlatan kök. *uf-la-mak, uf-ul-da-mak* **2.** Acı duyulmuşca söylenen söz. **3.** is. {ağız} (Çocuk dilinde) yara. [DS] ☞ **uf olmak**, {Çocuk dilinde} acılamak; yanmak.
- uf**², [uf] {ağız} is. (Çocuk dilinde) yemek. [DS]
- ufacık, -ğı** [ufa-(k)-cık] sf. **1.** Çok ufak; küçücük. **2.** is. {ağız} At; eşek; katır. [DS] ☞ **ufacık tefecik**, (Kişi için) kısa boylu, zayıf ve çelimsiz.
- ufağrek, -ği** [ufak-rak] {ağız} sf. Ufakça; az ufak. [DS]
- ufak, -ği** [eT. uv-mak (parçalamak; ufalamak) > ufa-mak > ufa-k] sf. **1.** Alışılmıştan daha küçük boyutta olan. **2.** (Kişi için) yaşça daha küçük olan. **3.** mecaz. Nicelik ve nitelik bakımından önemsiz sayılabilir durumda olan. **4.** Makam ve derece bakımından daha alt basamaklarda bulunan. **5.** is. Ufak olan şey. **6.** Kırıntı; küçük parça. **7.** {ağız} Ekmek kırıntısı. [DS] **8.** {ağız} Küçük odun parçaları. [DS] ☞ **ufak çapta**, *Aslına ya da benzerlerine göre küçük boyutta.* || **ufak para**, *Bozuk para.* || **ufaktan doğramak**, {ağız} Pazarlık sırasında az fiyat verip azar azar artırmak. [DS] || **ufaktan ufağa**, *Küçük küçük; azar azar; yavaş yavaş; ufak ufak.* || **ufaktan ufaktan**, *Azar azar.* || **ufak tefek**, *1. Fazla yer kaplamayan eşyalar topluluğu. 2. Pek gerekli olmayan, her zaman kullanılmayan eşyalar. 3. (Kişi için) kısa ve zayıf. 4. Önemsiz.* || **ufak ufak**, *1. Azar azar. 2. Küçük parçalar hâlinde. 3. Yavaş yavaş.*
- ufakça**, [ufa-k-ça] sf. Oldukça ufak; ufarak.
- ufaklamak**, [ufak-la-mak اوفاقلمق] gçl. f. [-r] Ufaltmak; parçalamak. {OsT} (aynı)
- ufaklı**, [ufa-k-lı] sf. **1.** İçinde ufaklar bulunan; ufak taneli. **2.** Büyük küçük karışık. **3.** {ağız} İçinde küçük tanelerle taş, toprak bulunan. [DS]
- ufaklık, -ği** [ufa-k-lık] is. **1.** Ufak şeylerin özelliği. **2.** Bozuk para; bozukluk. **3.** argo. Bit; bit yavrusu. {ağız} (aynı) [DS] **4.** ün. Çocuklar için kullanılan seslenme sözü. {ağız} (aynı) [DS] **5.** argo. Erkeklik organı.
- ufaktan**, [ufak-tan] {ağız} sf. Küçük yapılı. [DS]
- ufalama**, [ufa-la-ma] is. Ufalamak eylemi.
- ufalamak**¹, [eT. uv-mak (parçalamak) > uv-a-mak > ufa-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Kırıp parçalayarak küçük tanecikler hâline getirmek; ez-
- mek. **2.** argo. Dayak atmak; dövmek; hırpalamak. [DS]
- ufalamak**², [üf / uf > uf-a-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Üflemek. [DS]
- ufalanma**, [ufa-la-n-ma] is. Ufalanmak eylemi.
- ufalanmak**, [ufa-la-n-mak] edil. f. [-ır] **1.** Küçük parçalara ayrılmak; küçük parçalar hâline getirilmek. **2.** döşl. f. Ufak parçalar hâline gelmek; parçalanmak.
- ufalayıcı**, [ufa-la-y-ıcı] sf. Ufalama işini yapan.
- ufalma**, [ufa-l-ma] is. Ufalmak eylemi.
- ufalmak**, [eT. uv-mak (parçalamak; ufalamak) > ufa-mak > ufa-l-mak] döşl. f. **1.** Önceden normalden çeşitli nedenlerle küçük hâle gelmek; küçülmek. **2.** Büzülmek; daralmak; çekmek. **3.** mecaz. Bazı değerleri çiğnemek; kendi değerini, önemini yitirmek; saygınlığını kaybettirecek davranışlarda bulunmak. **4.** Önemsiz işlerle uğraşır olmak.
- ufaltma**, [ufa-l-t-ma] is. Ufaltmak eylemi.
- ufaltmak**, [ufa-l-t-mak] gçl. f. [-ır] Büyük bir şeyi ufak duruma getirmek; küçültmek; daraltmak; büzmek.
- ufam**, [ufa-m اوفا] {OsT} is. Zerre; çok küçük parça. ☞ **ufam ufam**, {OsT} Zerre zerre; ufacık ufacık.
- ufanmak**, [uv-mak > uf-an-mak اوفاق] döşl. f. [-ır] [eT. eAT. OsT. -ur] {eT} {eAT} {OsT} {ağız} Küçük küçük parçalanmak; ufalanmak. [DK] [DS]
- ufantı**, [ufan-tı اوفانتی] is. **1.** {OsT} {ağız} Ufalanan şeyin kırıntıları; ufanmış. [DS] **2.** {ağız} Saman. [DS] **3.** {ağız} Ayrıntı. [DS] **4.** {ağız} Küçük odun parçaları. [DS]
- ufanuk**, [ufa-n-uk اوفاق] {OsT} sf. Kırık; ufanmış.
- ufarak, -ğı** [ufa-(k)-rak] {ağız} sf. Ufakça; az ufak. [DS]
- ufatmak**¹, [ufa-t-mak اوفاق] gçl. f. [-ur] **1.** {OsT} Kırılmak; parçalamak. **2.** {ağız} Ufaltmak. [DS]
- ufatmak**², [abart-mak > ufat-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Yalan söylemek; abartmak. [DS]
- ufculamak**, [avuç > ovcu-la-mak / ufcu-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Ovmak. [DS]
- ufk**, [Ar. ufq افق] {OsT} is. → ufuk. ☞ **ufk-ı a'lâ**, {OsT} tasvf. Manevi olgunluk açısından dünya insanının yükselebileceği son aşama; ruh makamının son mertebesi. || **ufk-ı hayât**, {OsT} Hayat ufku; görüş açısı. || **ufk-ı meserret**, {OsT} Sevinç ufku. || **ufk-ı mübhem**, {OsT} Belirsiz ufuk. || **ufk-ı mübîn**, {OsT} tasvf. Kalp makamının son mertebesi. || **ufk-ı münevver**, {OsT} Parlak ufuk. || **ufk-ı saâdet**, {OsT} Mutluluk ufku. || **ufk-ı sevdâ**, {OsT} Sevgi ufku. || **ufk-ı şâm**, {OsT} Akşam ufku.
- ufka**, [Ar. ufka افقه] {OsT} is. **1.** İnce deri. **2.** Sünnet edilen deri; gulfe.

ufki, [Ar. ufḳ > ufḳī / ufḳiyye افقى / افقى] (*ufki:*) {OsT} *sf.* Yatay. ☞ **ufkî mürtesem**, {OsT} *Yatay izdü-şüm.* || **ufkî müstakim**, {OsT} *Yatay doğru.* || **ufkî müstevi**, {OsT} *Yatay düzlem.* || **ufkî zezele**, {OsT} *Deprem yata y salınımları.*

uflak, -ğı [ʔ uflak] {ağız} *is.* Büyük mutfak bıçağı; ekmek bıçağı. [DS]

uflama, [uf (yans.) > uf-la-ma] *is.* Uflamak eylemi.

uflamak, [uf (yans.) > uf-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Çektiği acı ya da düştüğü sıkıntı sebebiyle iç çekmek; “uf” demek. ☞ **uflamak puflamak**, *Sürekli iç çekerek, of puf diyerek sıkıntısını belli etmek.*

uflaz, [oflaz / uflaz] {ağız} *sf.* En iyi; en güzel. [DS]

ufo, [İng. unidentified flying object (kimliği belirlenemeyen gök cismi)] *kısalt.* Uçan daire.

ufolog, [Fr. ufologue] *is.* Kimliği belirlenemeyen gök cisimlerini ve uzay olaylarını inceleyen bilim adamı.

ufoloji, [Fr. ufologie] *is.* Kimliği belirlenemeyen gök cisimlerini ve uzay olaylarını inceleyen bilim dalı.

uvra, [uğra > ufra] {ağız} *is.* Uğra. [DS]

ufraza, [ufra-z-a] {ağız} *is.* Kandırmaca; düzen. [DS]

ufruk, -ğu [uf (yans.) > uf(u)r-uk] {ağız} *is.* Su aygırı. [DS]

ufşak, [uv-mak (ufalamak) > uvşa-mak > uv-şa-k] {eT} *sf.* → uvşak. [EUTS]

ufuk, -fku [Ar. ufḳ افق] {OsT} *is.* **1.** Gözlemcinin gözleri hizasından geçen çekül doğrultusuna dik düzlem sınırı; göz erimi; çevren. **2.** Bu düzlemin sınırladığı gökyüzü ile yeryüzü parçası. **3.** Düz arazide ya da denizde gökle yerin birleşmiş gibi görüldüğü hayalî çizgi; göz erimi; çevren. **4.** Çevre; dolay. **5.** Bir kimsenin düşünce ve etkinlik alanı. **6.** Akıl alabileceği mesafe; uzam. **7.** Herhangi bir etkinliğin uzamı. **8.** Gelecekte beklenenler ya da geleceğin bu günden görünüşü. **9.** *gök b.* Gök küresinin, belli bir yerde yatay düzlem ile bu kürenin ara kesitinin oluşturduğu büyük dairesi. ☞ **ufku dar**, *Uzağı göremeyen; bakış açısı geniş olmayan.* || **ufku geniş**, *Uzağı görebilen; görüş açısı geniş.* || **ufkunu genişletmek**, *Görüş alanını genişletmek; bilgi ve görgüsünü artırmak.* || **ufuk çizgisi**, *Bakış noktasından geçen yatay düzlemle resim düzleminin kesişmesinden oluşan yatay çizgi.* || **ufuk düzlemi**, *gök b.* Gözlemcinin gözünden geçen ve çekül doğrultusuna dik olan düzlem.

ufulamak, [uf (yans.) > uf-u-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Üşüyen elleri ısıtmak için hohlamak. [DS]

ufuldamak, [uf (yans.) > uf-ul-da-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* “Uf uf!” diye söylenmek. [DS]

ufunet, [Ar. ‘ufunet عفونت] (*ufu:net*) {OsT} *is.* **1.** Canlı organizmaların çürümesi sırasında çıkan pis ko-

ku; kokuşma belirtisi olan koku. **2.** Yaranın iltihaplanıp kötü koku yayması. **3.** İrin; iltihap.

ufunetlendirme, [ufunet-le-n-dir-me] (*ufu:netlendir-me*) *is.* Ufunetlendirmek eylemi.

ufunetlendirmek, [ufunet-le-n-dir-mek] (*ufu:netlendir-mek*) *gçl. f. [-ir]* **1.** İrin toplamasına neden olmak; irinlendirmek; cerahatlandırmak. **2.** *mecaz.* Düzenini bozmak; illetli hâle getirmek.

ufunetlenme, [ufunet-le-n-me] (*ufu:netlenme*) *is.* Ufunetlenmek eylemi.

ufunetlenmek, [ufunet-le-n-mek] (*ufu:netlenmek*) *gçsz. f. [-ir]* **1.** (Yara için) irin toplamak; irinlenmek; cerahat toplamak. **2.** Kötü kokmak.

ufunetli, [ufunet-li] (*ufu:netli*) *sf.* **1.** İrini olan; cerahatli; irinli. **2.** Kokuşma kokusu olan.

ufusat, [Ar. ‘ufüşet عفوصت] (*ufu:set*) {OsT} *is.* Kekrelik.

ufut, [uy-mak / uv-mak (sıkmak) > uv-ut ʔ] {eT} *is.* Hayâ; utanma. [DLT] ☞ **ufut bolmak**, {eT} *Utanmak.* [DLT]

ug, [ug] {ağız} *is.* Yuvarlak taş. [DS]

Ugan, [ü-mak > u-ğân] (*uga:n*) {eT} *öz. is.* (Allah’ın sıfatlarından) her şeye gücü yeten; Tanrı; Allah. [ARAT] [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB]

ugan¹, [ü-mak (gücü yetmek) > u-ğân] (*uga:n*) {eT} *sf.* **1.** Bir şeyi yapmaya gücü yeten; güç sahibi; muktedir. [ARAT] [KB] **2.** Her şeye gücü yeten; kadir. [DLT] ☞ **ugan tengri**, {eT} *Her şeye gücü yeten Tanrı.* [DLT]

ugan², [ʔ ugan] {ağız} *is.* Ateş. [DS]

ugança, [u-ğân-ça] {eT} *zf.* Gücü yctinceye kadar. [DLT]

ugar, [uğar] {eT} *sf.* Sakar. ☞ **ugar at**, {eT} *Alnında akı olan at.* [DLT]

ugdaş, [üg > uğ-daş] {eT} *sf.* Aynı boydan; aynı kabileden. [ETY]

uglı, [uğ-lı] (*uğlı:*) {eT} *is.* Kâşgar’da yetişen beyaz ve tatlı bir havuç. [DLT]

uglıtmak, [oğ-(1)l-it-mak [DLT’te böyle, Clauson uğl-it-mak okumuş]] {eT} *gçl. f. [-ur]* (Mal için) çoğaltmak; artırmak. [Clauson]

ugluta, [Ar. gâlaṭ > uğlūṭa اغلوطه] (*uğlū:ta*) {OsT} *is.* **1.** Yanıltmak için düzenlenmiş bilmece. **2.** Bilginlerin birbirlerini sınamak veya yanıltmak için sordukları soru.

uglutat, [Ar. gâlaṭ > uğlūṭāt اغلوطات] (*uğlū:ta:t*) {OsT} *is.* Bilmece; bulmacalar; yanıltmacalar.

ugniye, [Ar. gınā > uğniyye اغنية] {OsT} *is.* İlâhi; şarkı. ☞ **ugniyetü’l-agani**, {OsT} *1. Şarkıların şarkısı. 2. Hz. Süleyman’a inen kitap.*

ugru¹, [uğru] {ağız} *is.* Yol kesen; hırsız. [DS]

ugru², [ug-ru] {ağız} *is.* Ön. [DS]

ugrümbeç, **-ci** [ırğa-la-mak > ugrü-m-beç] {ağız} is. Beşiğin üstünde uzunlamasına duran ve beşiği sallamaya yarayan ağaç. [DS]
ugrun, [uğru-n] {ağız} sf. Gizli. [DS]
ugtube, [Ar. ugtübe اغتوبه] (uğtu:be) {OsT} is. Tevbih; tekdir; azar.
ugundurma, [uğ-un-dur-ma] {ağız} is. Ermenilerin tuttuğu oruç. [DS]
ugundurmak, [uğ-un-dur-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] 1. İçin için ağlatmak. 1. Birini döverek bayılma derecesine getirmek. [DS]
ugunmak, [uğ-un-mak] {ağız} dönşl. f. [-ur] Ağlaya ağlaya bayılmak. [DS]
ugut, [ug-ut] {ağız} is. Mayasız hamurdan yapılarak fırında pişen bir ekmek. [DS]
uğ¹, [ug / uğ (yans.)] is. 1. Bağırılmayı, haykırmayı ve uğuldamayı anlatan kök. ug-un-mak, ug-un-uk 2. {ağız} Buyur; efendim; ey! [DS]
uğ², [uğ (u:ğ)] {eT} is. 1. Çadırın üst yanındaki köşelerden her biri. [DLT] 2. Çadırın üstündeki kargalardan her biri. 3. {eAT} Direk (?).
uğ³, [uğ (u:ğ)] {OsT} is. Çakşır; şalvar.
uğ⁴, [uğ (u:ğ)] {OsT} is. Zahire ambarı; kiler.
uğa, [oña > uğa] {ağız} zm. Ona. [DS]
uğalmak, [uğ-al-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] (Çocuk için) öksüre öksüre sesi çıkmaz olmak. [DS]
Uğan, [uğan] {ağız} is. Tanrı. [DS]
uğarlamak, [oñar-mak > uğar-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Onarmak; düzeltmek. 2. Toplamak. 3. Tamamlamak; tümlmek. [DS]
uğatlamak, [oñat-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Düzenlemek. [DS]
uğdu, [uğdu] {ağız} is. Sıcaktan yanma. [DS]
uğkuş, [uğ+kuş] {ağız} is. Baykuş. [DS]
uğlama, [uğ-la-ma] is. Uğlamak eylemi.
uğlamak, [uğ (yans.) > uğ-la-mak] gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor] Uğuldamak.
uğmaç, [oğ-ma+aş > uğmaç] {ağız} is. Avuçta uflanmış hamurdan yapılan çorba; oğmaç. [DS]
uğmak¹, [oğ-mak / uv-mak / uğ-mak] {ağız} gçl. f. [-ar] Ovmak. [DS]
uğmak², [uğ-mak] {ağız} gçsz. f. [-ar] Hızla dönmek. [DS]
uğnak, **-ğı** [uğ-(u)n-ak] {ağız} is. Sara. [DS]
uğra, [eT. urva / uvra (kalın un) > uğra] {ağız} is. Yufka yapımı sırasında hamurun tahtaya yapışması için kullanılan kalın un. [DS] **uğra çekmiş**, {ağız} Çok kuru. [DS]|| **uğra kabı**, {ağız} Küçük un kabı. [DS]
uğrağ, [uğrā-mak > uğrā-ğ] (uğra:ğ) {eT} is. Yolculukta konaklanan yer; konak; durak; uğrak. [DLT]
uğrağan, [uğ-rā-ğan اوغراغان] {OsT} sf. Çok uğrayan; çok karşılaşan.

uğrah, [uğra-k / uğrah] {ağız} is. → uğrak². [DS]
uğrak¹, **-ğı** [uğra-mak > uğra-k] is. 1. Yol üstünde geçerken uğranılan veya durulan yer; konak; han; otel. {ağız} (aynı) [DS] 2. Sık sık gidilen, uğranılan yer. **uğrak virmek** (vermek), {ağız} Uğrayıp geçmek. [DS]
uğrak², **-ğı** [uğra-k] {ağız} is. Cin çarpması; sara. [DS] **uğrağa basmak**, {ağız} Cin, peri bulunduğu sanılan bir yere basmak. [DS]|| **uğrağa gelmek**, {ağız} Cin ve peri tarafından çarpılmak. [DS]|| **uğrağa uğramak**, {ağız} Çarpılmak. [DS]
uğrak³, **-ğı** [uğru > uğra-k] {ağız} is. Hırsız. [DS]
uğraklatmak, [uğrāğ > uğrak-la-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Uğrak yeri seçmek; konaklatmak.
uğraklı, [uğra-k-lı] {ağız} sf. Çarpılmış; felçli; inme-li; çalılık; çalgın. [DS]
uğralama, [uğra-la-ma] is. Uğralamak eylemi.
uğralamak, [uğra-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Hamur açarken yapışmaması için un serpmek. {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} (Kar için) ancak yeri beyazlatacak kadar yağmak. [DS] 3. {ağız} Tozlamak. [DS]
uğralanmak¹, [uğra(k) > uğra-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Gelincik hastalığı adı verilen verem, yılanlık, böbrek, kalp, lenf düğümü iltihabı hatalıklarından birine yakalanmak. [DS]
uğralanmak², [ırğa-la-n-mak / uğra-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Sallanmak; ırgalanmak. [DS]
uğralanmak³, [uğra-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Kurumak. [DS]
uğralı, [uğra-lı] {ağız} sf. 1. (Bebek için) burnunun çevresinde beyaz serpinti bulunan. 2. Bol un serperek açılmış hamur. [DS] **uğralı toprak**, {ağız} Keseksiz, toz toprak. [DS]
uğralık, **-ğı** [uğra-lık] {ağız} is. Hamur açarken uğra olarak kullanmak üzere önceden ayrılmış un. [DS]
uğralmak, [uğrā-mak > uğra-l-mak (Clauson'un okuyuşu; DLT'te oğra-l-mak)] {eT} edil. f. [-ur] Uğranılmak.
uğrama, [uğra-ma] is. 1. Uğramak eylemi. 2. {ağız} Cin çarpma. **uğrama olmak**, {ağız} Cin, şeytan tarafından çarpılmak. [DS]
uğramak, [eT. uğur > uğ(u)r-ā-mak اوغرمق / اوغرمق] {eT} gçsz. f. [-r] [-r(u)-yor] 1. {eT} Bir şeyi kast ve niyet etmek; tasarlamak; planlamak; niyetlenmek; arzulamak. [EUTS] [Üç İtigsizler] [Gabain] 2. {eT} Uymak. [Gabain] 3. {eAT} {OsT} Rast gelmek; rastlamak; tesadüf etmek. [DK] 4. {OsT} Karşılaşım geçmek; uzaklaşmak. 5. {eAT} {OsT} Üstüne varmak; birden hücum etmek; saldırmak. 6. Bir olay ve durumla karşılaşmak; bir şeye maruz kalmak. 7. (Kişi için) kısa bir süre kalmak üzere bir yere gitmek, varmak. 8. (Kişi ya da taşıt için) yolculuk sırasında gideceği yolun güzergâhını bir yerden geçirmek; yanından geçmek; içinden geçmek. 9. (Ta-

şit ve yolcu için) yolculuk sırasında bir yere sapa-
rak, girerek kısa süre durmak, dinlenmek. **10.** (Ge-
mi için) yolu üzerinde bulunan bir limana girmek.
11. Kapalı mekândan dışarı fırlamak; yerinden fırlayıp çıkmak. {ağız} (aynı) [DS] **12.** (Hastalık, bela vb.) kendini o durumun içinde bulmak; onunla karşılaşmak; kötü bir duruma konu olmak; hastalığa tutulmak. {ağız} (aynı) [DS] **13.** (Cin, peri vb. şeylerin) etkisinde kalmak; çarpılmak. **14.** Yanına yaklaşmak. **15.** {ağız} Cine, şeytana çarpılmak. [DS]

uğramsınmak, [uğrā-mak > uğram-sın-mak] {eT} döşl. f. [-ur] Uğrar görünmek; uğramış gibi yapmak. [DLT]

uğran, [uğra-n] {ağız} is. Su yatağı. [DS]

uğranma, [uğra-n-ma] is. Uğranmak eylemi.

uğranmak¹, [uğra-n-mak] edil. f. [-ır] Uğramak eylemi yapılmak.

uğranmak², [ırga-n-mak / uğra-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Sallanmak; ırgalanmak. [DS]

uğranti, [uğra-ntı] {ağız} is. Kalabalık. [DS]

uğrasa, [uğra-mak > uğra-sa] {ağız} is. Hastalığa karşı okuyup üfleme. [DS]

uğraş, [uğ-ra-ş] {ağız} is. **1.** Sürekli yapılan iş; çalışma; meşguliyet; meslek, (1935). **2.** Bir güçlüğü yenmek, bir kötülüğü ortadan kaldırmak için harcanan azimli ve sürekli çaba; mücadele. **3.** {eAT} {OsT} Savaş; kavga; dalaş. **4.** {ağız} Anlaşmazlık. ☞ **uğraş etmek**, **1.** {eAT} {OsT} Savaşmak. **2.** {ağız} (Hayvan için) dövüşmek. || **uğraş eylemek**, {eAT} Savaşmak. || **uğraş yeri**, {eAT} {OsT} Savaş meydanı.

uğraşçı, [uğraş-çı] {ağız} {eAT} is. Savaşçı; muharip.

uğraşı, [uğ-ra-ş-ı] is. Uğraşılan şey; yapılan iş.

uğraşılma, [uğ-ra-ş-ıl-ma] is. Uğraşılmak eylemi.

uğraşılmak, [uğ-ra-ş-ıl-mak] edil. f. [-ır] Uğraşmak eylemi yapılmak.

uğraşma, [uğ-ra-ş-ma] is. Uğraşmak eylemi.

uğraşmak, [eT. uğ-ur (niyet) > uğ(u)rā-mak > uğ(u)-ra-ş-mak] {ağız} {eAT} {OsT} Karşılaşmak; rast gelmek; rastlamak; kavuşmak. **2.** {eAT} Savaşmak; çarpışmak. **3.** Bir sonuç elde edebilmek için sürekli çaba harcamak. {eT} {eAT} (aynı) [DLT] [DK] **4.** Bir şeyi iş edinmek; uğraş olarak seçmek; meslek edinmek; çalışma alanı olarak seçmek. **5.** Bütün gücü ile çalışmak; gayret etmek; çabalamak. **6.** Zamanını, çalışmasını bir şeye vermek; onunla meşgul olmak; ilgilenmek. **7.** Bir plan dahilinde bir kimseye rahatsızlık vermek; huzursuz etmek; tedirgin etmek; rahatını kaçırmak.

uğraştırma, [uğraş-tır-ma] is. Uğraştırmak eylemi.

uğraştırmak, [uğraş-tır-mak] gçl. f. [-ır] **1.** Bir kim-
senin bir şeyle sürekli uğraşmasını, sürekli çaba

harcamasını gerektirmek; uğraşmasına yol açmak.
2. Çok zamanını almak.

uğratma, [uğra-t-ma] is. Uğratmak eylemi.

uğratmak, [uğrā-mak > uğra-t-mak] {ağız} {eAT} {OsT} gçl. f. [-ır] {eT. eAT. -ur} **1.** {eT} Göndermek; uğurlamak. [DLT] [DK] **2.** {eAT} Rastlatmak. [DK] **3.** {eAT} Uğramak eylemini yaptırarak; uğramasını sağlamak; maruz kılmak; dışarı etmek. {eAT} (aynı) **4.** Bir yerden dışarı çıkmasını, fırlamasını sağlamak; dışarı çıkartmak; atmak. **5.** {ağız} Savmak; kovmak. [DS]

uğrayu, [uğrā-yū] (uğra:yu:) {eT} zf. Bilhassa; özelliikle; niyetlenerek. [Üç İtigsizler]

uğrayugelmek, [uğra-y-u+gel-mek] {eAT} gçsz. f. [-ır] Rastgelmek.

uğrelenmek, [ırga-la-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Salına salına yürümek. [DS]

uğru¹, [eT. oğrı > uğru] {ağız} {eAT} {OsT} {ağız} sf. Hırsız; yol kesen. [DS]

uğru², [uğru] {ağız} is. Yol. [DS] ☞ **uğruna düşmek**, {ağız} Yoldan çıkarmak; kandırmak. [DS] || **uğrunu kesmek**, {ağız} Yolda giden bir kimsenin önünden çaprazlama geçmek. [DS]

uğru³, [uğru] {ağız} is. Ön, arka ve sağ, sol gibi yanlardan her biri; yan. [DS] ☞ **uğruna durmak**, {ağız} Bir şeyin ardına gizlenmek. [DS] || **uğruna gitmek**, {ağız} İçgüdü ile davranmak. [DS]

uğru⁴, [uğru] {ağız} sf. Gizli. [DS] ☞ **uğru kapu**, {eAT} Gizli kapı. || **uğru yol**, {eAT} **1.** Gizli yol. **2.** Kestirme yol; kısa yol.

uğru⁴, [uğru] {ağız} sf. (Yiyecek için) en küçük parça. [DS]

uğruladın, [uğru-la-dın] {ağız} {OsT} zf. Gizlice.

uğrulama, [uğru-la-ma] is. Uğrulamak eylemi.

uğrulamak, [uğru-la-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] [-l(u)-yor] **1.** Çalmak; aşırılmak. {eAT} {OsT} (aynı) **2.** Gizlemek; saklamak. [DS]

uğrulanmak, [uğru-la-n-mak] {ağız} {eAT} {OsT} edil. f. [-ur] **1.** Çalınmak. **2.** döşl. f. Gizlenmek.

uğrulayıcı, [uğru-la-y-ıcı] {ağız} is. Yol kesen; hırsız. [DS]

uğrulayın, [uğru-layın] {ağız} {OsT} zf. Hırsız gibi; gizlice ve sessizce.

uğrulayincacık, [uğrulayın-ca-cık] {ağız} {OsT} zf. Pek gizli olarak; hiç sezdirmeden.

uğruluk, -ğü [uğru-luk] {ağız} {OsT} is. Hırsızlık.

uğrumak, [uğru-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Salına salına yürümek. [DS]

uğrun, [eT. oğrı > oğrı-n > oğrı-u-n / uğrun] {ağız} {OsT} zf. **1.** {ağız} Kimseye sezdirmeden; gizlice. [DS] **2.** İçten içe. ☞ **uğrundan uğrundan**,

{ağız} Gizliden gizliye. [DS]|| **uğrun eşkere** (aşikare), {ağız} Yarı gizli, yarı açık olarak. [DS]|| **uğrun kapı**, Kalelerdeki gizli kapı. || **uğrun kapı**, {eAT} Binanın ana kapısından başka göze çarpmayan bir yerindeki kapı; gizli kapı. || **uğrun katık**, {ağız} Evin hanımının, kocasından habersiz sakladığı çerezler. [DS]|| **uğrun uğrun**, {ağız} 1. Gizli olarak; gizlice; gizli gizli. {eAT} {OsT} (aynı) 2. Sessizce; yavaşça. 3. Süze süze. [DS] 4. Sezdirmeden; içten içe. || **uğrun yol**, {OsT} 1. Gizli yol. 2. Kestirme yol. {ağız}(aynı) [DS]

uğrunca, [uğrun-ca اوغرجه] {OsT} {ağız} zf. Gizlice. [DS]

uğrun da, [uğru-n-da] {ağız} zf. 1. Hizasında; çizgisinde. 2. Önünde. [DS]

uğrunmak, [uğru-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ur] (Otlar için) rüzgârdan sallanmak. [DS]

uğruz, [uğ(u)r-uz] {ağız} sf. Gizli. [DS]

uğu¹, [uğ (yans.) > uğ-u] {ağız} is. Baykuş. [DS] ☞ **uğu kuş**, {ağız} Baykuş. [DS]|| **uğu kuşu**, {ağız} Baykuş. [DS]

uğu², [uğ-u] {ağız} sf. Boş; tenha; ıssız. [DS]

uğuk¹, [uğ > uğ-uk] {eT} is. Keçe tozluk; getr. [DLT]

uğuk², [uğu-k] {ağız} sf. Uğurlu. [DS]

uğul, [uğ (yans.) > uğ-ul] is. Bağırma, haykırmayı ve uğuldamayı anlatan yansımali gövde. ☞ **uğul uğul**, Uğultulu olarak.

uğuldama, [uğ (yans.) > uğ-ul-da-ma] is. Uğuldamak eylemi.

uğuldamak, [uğ (yans.) > uğ-ul-da-mak] gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor] 1. Uğultu sesi çıkarmak. 2. (Kulak, beyin için) sürekli bir uğultu sesi duymak. 3. Kalın ve boğuk bir ses çıkarmak.

uğultu, [uğ (yans.) > uğ-ul-tu] is. Kalın, gürültülü ve boğuk ses.

uğultulu, [uğ-ul-tu-lu] sf. Uğultusu olan; uğultu yapan.

uğum, [uğ-um] is. 1. {eAT} Huzur; sabır. 2. {ağız} Kanıklık. [DS] 3. {ağız} İçe kapanıklık; durgunluk; suskunluk. [DS] 4. sf. (Çocuk için) uslu; iyi düşünen ve iyi gören. ☞ **uğumunu uçurmak**, {eAT} Huzurunu kaçırmak; tahammülünü kaçırmak.

uğumak, [uv-mak / uv-u-mak > uğu-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Ovmak. [DS]

uğumca, [uğum-ca اوغمجه] {OsT} sf. 1. Uysal. 2. Kanaatkâr; mütevazı. ☞ **uğumca olmak**, {OsT} 1. Geçimli olmak; uysal davranmak. 2. Mütevazı olmak; kanaat etmek.

uğumlanmak, [uğum-la-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Kanmak. [DS]

uğumlu, [uğum-lu اغملو] {ağız} sf. 1. Ağırbaşlı; uslu. 2. Kanaatkâr; azla yetinen. 3. Onurlu. 4. Uğur getiren; uğurlu. [DS] 5. {eAT} Sabırlı; tahammüllü.

uğumsuz, [uğum-suz اوغومسز] sf. 1. {OsT} Geçimsiz.

2. {OsT} {ağız} Düzensizlik, açgözlülük gibi kötü huyları olan. [DS] 3. {ağız} Çocuğu olmayan; özellikle oğlu olmayan. [DS]

uğundurma, [uğun-dur-ma] {ağız} is. 1. Üç gün süren Ermeni orucu. 2. Otuz dört saatlik orucun son günü. [DS]

uğundurmak¹, [uğ-un-dur-mak اوغوندرمق] {eAT} {OsT} gçl. f. [-ur] Bayılacak hâle getirmek; döverek bayılmak; kendinden geçirmek. {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} Canını yakmak. [DS]

uğundurmak², [uğun-dur-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] 1. (Fırıldak vb. için) çok hızlı döndürmek. 2. Eli boş çıkarmak; umarsızlığı düşürmek. [DS]

uğunduruk, -ğ[u] [uğun-dur-uk] {ağız} is. 1. Ekinin kökten süren çatal sapı. 2. Yağmursuzluk yüzünden büyümemiş ekin. 3. sf. Gelişmemiş; bodur kalmış. [DS]

uğunlamak, [uğun-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor] Ağlamaktan kendini kaybetmek. [DS]

uğunma, [uğ-un-mak > uğun-ma] is. Uğunmak eylemi.

uğunmak¹, [uğ-un-mak > uğ-un-mak اوغنمق] {ağız} gçsz. f. [-ur] 1. (Topaç, kirmen vb. için) hiç hareket etmiyormuş gibi görünecek şekilde hızlıca dönmek. 2. Bayılmak; kendinden geçmek. {eAT} {OsT} (aynı) 3. Ağlaya ağlaya kendini kaybetmek. 4. Ağrıdan, acıdan kıvrınmak. 5. Olağanüstü üzülmek; kederlenmek. 6. Duyduğu olağanüstü acıyla sessiz, şikâyetsiz ağlamak. 7. Yorgun düşmek; durgunlaşmak. 8. Keyiflenmek; haz duymak. 9. Çok gülmekten kendinden geçmek. [DS]

uğunmak², [uv-un-mak / uğ-un-mak] {eT} döşl. f. [-ur] Bir şeyi kendisi için ufalamak; avuçlarında ezeerek ufalamak; ovunmak.

uğunt, [uğun-t] {ağız} is. Çimlenmiş buğdayın kaynatılması ile yapılan bir yiyecek. [DS]

uğunuk, -ğ[u] [uğ-un-uk اوغنق] {eAT} is. Baygınlık.

uğur¹, [uğur] {eT} {ağız} is. Zaman; vakit; fırsat; sebeb; vesile; vasıta; dolayı; tesadüf. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] [DS] ☞ **uğura gelmek**, {ağız} (İnek için) çifileşmek istemek. [DS]

uğur², -ğru [eT. uğur / oğur اوغر / اغور] is. 1. {eAT} {OsT} Yol; yolculuk. [DK] 2. {eAT} {OsT} {ağız} Ön. [DS] 3. {eAT} {OsT} {ağız} Yön. [DS] 4. {ağız} Kıyı. [DS] 5. {ağız} Yakın; çevre. [DS] 6. {ağız} Bölge. [DS] 7. {ağız} Çizgi; hiza. [DS] 8. {ağız} Rüzgârdan, yağmurdan korunulacak yer. [DS] ☞ **uğruna**, (Bir kimsenin, bir şeyin) yoluna; onun için. || **uğrun da**, (Bir kimsenin, bir şeyin) yolunda; onun için. || **uğrunu açmak**, {eAT} Yolunu açmak. || **uğrunu kesmek**, {ağız} Yolda giden kimsenin yolunu kapatmak; önünden çaprazlama geçmek. [DS]|| **uğur**

kesme, {ağız} 1. (Tavşan için) avcının önünden çaprazlama geçme. 2. (Düğüne yabandan gelen davetlilerle, karşılayıcı atlılar için) birbirinin yolunu, önünü kesme. [DS] || **uğur kesmek**, {ağız} 1. Yola giden birinin yolunu kapatmak. 2. Yoldan giden bir kişinin önünden geçmek. 3. folk. Düğünde, bahış almak için gelin ile damadın yolunu kesmek. [DS] || **uğuruna çıkmak**, {ağız} Sabah, ilk kez birinin önüne çıkmak. [DS] || **Uğurun nereye? {ağız} Nereye gidiyorsun?** [DS]

uğur³, -ğru [eT. uğur / oğur] is. 1. İnsanlara iyilik, şans getirdiğine, ya da böyle bir şeyin habercisi, nedeni olduğuna inanılan gizli güç. 2. Böyle bir gücü bulunduğu inanılan şey; fetiş. 3. {eT} {eAT} Meymenet; kadem; kut; devlet. [ETY] [DK] ☞ **uğru açık**, → uğuru açık. || **uğru açılmak**, {ağız} İşleri yolunda gitmek; bahtı açılmak. [DS] || **uğur böceği**, zool. Yarım küre biçiminde olan, üzerinde yedi adet siyah nokta bulunan, kırmızı kabuklu, kın kanatlı böcek; hanım böceği; uçuş böceği, (Coccinella septempunctata). || **uğur böcekleri**, zool. Örnek türü uğur böceği olan, larvaları ve erişkinleri yaprak bitleri ile kabuklu bitleri yiyen etçil kın kanatlılar familyası; gelin böceğigiller, (Coccinellidae). || **uğur eri**, {OsT} İyi bir amaçla yola çıkan yolcu. || **uğur kesme**, {ağız} 1. Bir kadının, yoldan geçmekte olan bir erkeğin yolunu çaprazlamasına geçmesi hâlinde ortaya çıkacağına inanılan kötülük; uğursuzluk. 2. folk. (Güvey için) gelin gelirken kurban kesme. [DS] || **uğurlar olsun**, {ağız} 1. Yolcuya, evden ayrılan misafire "Güle güle git" anlamında kullanılan iyi dilek sözü. 2. Başkasının yaptığı bir işin hiç umurunda olmadığını anlatmak için kullanılır. [DS] || **uğur ola**, "Güle güle, yolun açık olsun!" anlamında kullanılır. || **uğur olsun**, 1. {eAT} Uğurlar olsun. 2. "Ne olursa olsun umurumda değil!" anlamında kullanılır. || **uğur parası**, {ağız} folk. Geziye çıkanın kendisini uğurlayana verdiği para. [DS] || **uğur suyu**, {ağız} folk. Yolcunun ardından, ev halkınca kapı önünde dökülen su. [DS] || **uğuru açık**, {ağız} Bahtı açık; işleri yolunda giden. [DS] || **uğuru dütmek**, {ağız} Kumarda şanslı iyi gelmek. [DS]

uğura, [eT. urva / uvra (kalın un) > uğra / uğura] is. Uğra.

uğuramak, [uğur > uğ(ur)-ā-mak] (uğra:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Uymak; planlamak; niyetlenmek. [Gabin]

uğurcalık, -ğı [uğur-ca-lık] {ağız} is. Çocukların yemek önlüğü. [DS]

uğurkan, [eT. urğan > uğur-kān اوغرکان] {OsT} is. Urgan.

uğurlama, [uğur-la-ma] is. Uğurlamak eylemi; yolcu etme; teşyi.

uğurlamak¹, [uğur-lā-mak / oğur-lā-mak] (uğurla:-

mak) {eT} gçl. f. [-r] Bir işi yapmak için zaman ve fırsat kollamak; işini tam vaktinde yapmak. [DLT]

uğurlamak², [uğur-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] 1. (Ev sahibi için) ziyarete gelen birini veya konuğu giderken kapıya kadar geçirmek. 2. Bir yolcuyu, yola çıkarken yanında bulunarak iyi yolculuk ve esenlik dileğinde bulunmak; teşyi etmek.

uğurlamak³, [uğru-lā-mak اوغورلامق / اوغورلق] {eAT} {ağız} gçl. f. [-r] Çalmak; aşımak. [DS]

uğurlanış, [uğur-la-n-ış] is. Uğurlanmak eylemi ve biçimi.

uğurlanma, [uğur-la-n-ma / uğur-lan-ma] is. Uğurlanmak eylemi.

uğurlanmak², [uğur-la-n-mak / oğur-la-n-mak] {eT} döñşl. f. [-r] 1. (Yapılacak olan iş için) vakti yaklaşmak. 2. edil. f. (Verilen bir hediye için) karşılık verilme. [DLT]

uğurlanmak², [uğur-la-n-mak] edil. f. [-ır] Uğurlamak eylemi yapılmak; yolcu edilmek; geçirilmek; teşyi edilmek.

uğurlanmak³, [uğru-la-n-mak اوغرلنمق / اوغرلنمق] {eAT} edil. f. [-ur] Çalınmak; aşılmak.

uğurlanmak⁴, [uğur-la-n-mak] döñşl. f. [-ır] Uğur sahibi olmak; uğurlu hâle gelmek.

uğurlatmak, [uğru-la-t-mak اوغرلدمك] {eAT} {OsT} gçl. f. [-ur] Çaldırtmak; hırsıza aldırtmak.

uğurlayıcı, [uğur-la-y-ıcı] is. Uğurlamak eylemini yapan kişi; birini uğurlayan kimse.

uğurlayın, [uğru-layın اوغبرلين] {eAT} zf. Hırsız gibi; sessiz ve gizlice.

uğurlayınca, [uğrulayın-ca اوغرلا بنجه] {OsT} {ağız} zf. Gizli gizli; gizlice. [DS] ☞ **uğurlayın bakmak**, {ağız} Gizlice bakmak. [DS]

uğurlayış, [uğur-la-y-ış] is. Uğurlayış eylemi ve biçimi.

uğurlu, [uğur-lu] sf. 1. İyilik ve uğur getirdiğine inanılan; kutlu; tekin; kademli; meymenetli. 2. Şansın açık olduğu an. 3. Kutlu bir olayın yaşandığı an. 4. {ağız} (Kişi için) yararlı. [DS] ☞ **Uğurlu kademli olsun! Yeni alınan bir mal ya da kazanılan bir sınav vb. kutlu bir olay karşısında iyi dilekte bulunulduğunu belirten söz.** || **uğurlu seki**, {ağız} Atın bir, iki veya üç ayağındaki beyazlık. [DS]

uğurluğ, [uğur-luğ / oğur-luğ] {eT} sf. Zamanında ve yerinde yapılan; uğurlu. [DLT]

uğurluk¹, -ğu [uğur-luk] is. 1. Maskot. 2. {ağız} Uğur getirdiğine inanılan şey. [DS]

uğurluk², -ğu [uğur-luk] {ağız} is. Çocukların yemek önlüğü. [DS]

uğurluk³, -ğu [uğru-luk] {ağız} is. Avlu duvarı; çit. [DS]

uğurmak, [uğur-mak اوغرمدق] {eAT} gçsz. f. [-ur] Yollanmak; yürüme.

uğursak, **-ği** [uğur-sak] {ağız} is. 1. Çiftleşmek isteyen dişi hayvan. 2. Yavrusu ölen koyun veya keçi. [DS]

uğursama, [uğur-sa-ma] is. Uğursamak eylemi.

uğursamak, [uğur-sa-mak] gçl. f. [-r] [-s(u)-yor] {ağız} Bir şeyi uğurlu saymak; onun uğur getirdiğine inanmak; uğurlu bilmek. [DS]

uğursuz, [uğur-suz] sf. 1. Uğur bulunmayan; uğur sahibi olmayan. 2. Kendisinin uğursuzluk getirdiğine inanılan; kademsiz; meymenetsiz; menhus; musibet; meşum. 3. Kötü veya acı bir olayı anımsatan zaman dilimi. 4. is. Uğursuzluk getirdiğine inanılan ya da kötü olduğu, kötülüğünün çevresine bulaşacağı düşünülen kimse. ☞ **uğursuz gelmek**, **Şanssızlık getirmek**.|| **uğursuz seki**, {ağız} At veya kırsağın dört ayağında birden var olan beyazlık. [DS]

uğursuzluk, **-ğü** [uğur-suz-luk] is. 1. Uğursuz olma durumu; kademsizlik; meymenetsizlik; nuhuset; şemaat. 2. Bazı olaylarda var olduğu sanılan ve insanlara kötülük getirdiğine inanılan güç ya da kötülük belirtisi. 3. Uğursuz bir şeyin ya da kimse-nin niteliği. ☞ (birine, bir şeye) **uğursuzluk getirmek**, **Onun için kötü ve uğursuz sonuçlar doğurmak**; **şanssızlık getirmek**; **şansını kırmak**.

uğurun, [uğur-un] {ağız} zf. Gizlice; gizliden; uğrun. [DS]

uğuş, [oğ-uş / uğ-uş] {eT} is. 1. Büyük aile; kabile; nesil; akrabalık; boy; grup soy; sop; aşiret; klan. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [Tekin] [Üç İtigsizler] 2. Alan. [Üç İtigsizler] 3. Benzeyiş. [EUTS]

uğuşlanmak, [oğuş-la-n-mak / uğuş-la-n-mak] {eT} dönl. f. [-ur] Aile, akraba ve hısım sahibi olmak; bir kabileye mensup olmak.

uğuşluğ, [oğuş-luğ / uğuş-luğ] {eT} sf. Kabileye, soya mensup. [EUTS]

uğuşmak¹, [uğuş-mak / uyuş-mak] {ağız} dönl. f. [-ur] Keçeleşmek; sertleşmek. [DS]

uğuşmak², [uğ-uş-mak] {ağız} işteş. f. [-ur] Yarışmak. [DS]

uğut¹, [uv-mak (oğmak) > uğ-ü-mak > uğu-t اوغد] {eT} is. 1. İçki yapımında kullanılan bir tür hamur topağı; maya. [DLT] 2. {OsT} İri öğütülmüş un. 3. {ağız} Çimlenmiş buğdayı kaynatarak yapılan bir tür yemek. [DS] 4. {ağız} Yağmuru bol yılların buğdayı ve unu; bu undan yapılmış kara ve kabarmamış ekmek. [DS] 5. {ağız} Kara un. [DS] 6. {ağız} Islak buğdaydan elde edilen un. [DS]

uğut², [uv-mak / uğ-mak > uğ-ut اوغت] sf. 1. {OsT} Baygın; keyif sarhoşu. 2. {ağız} Kuru. [DS] 3. {ağız} (Yüz, cilt için) renksiz; solgun; ak. [DS] 4. {ağız} Rengi atmış, yanmış, kullanılmaz hâle gelmiş. [DS]

uğutlamak, [uğut-lâ-mak] (uğutla:mak) {eT} gçl. f. [-r] Mayalamak. [EUTS]

uğuz¹, [uğ-uz / ağ-uz] {eT} is. İlk süt; ağız. [EUTS]

uğuz², [uğ-uz] {ağız} sf. 1. Uslu; akıllı; uysal. 2. Anlayışsız; ahmak; saf; bön. 3. Uyuşuk. 4. Kaba. 5. Başıboş; serseri. [DS]

uğviye, [Ar. uğviye اغويه] {OsT} is. Bela; musibet.

uhak, [uhak] {eT} is. Kayısı, erik gibi meyvelerin sıkılmış suyu. [DLT]

uharı, [yok-ar-ı > aharı] {ağız} zf. Yukarı; yukarıya. [DS]

uhbuşe, [Ar. uhbuşe احبوشه] (uhbu:şe) {OsT} is. Değişik kabilelerden oluşan topluluk.

uhcuye, [Ar. uhciyye احجيه] {OsT} is. Bilmece; yanılmaca; lugaz.

uhcuve, [Ar. uhcuve احجوه] {OsT} is. Bilmece; yanılmaca; lugaz.

uhde, [Ar. 'ahd > 'uhde عهد] {OsT} is. 1. Bir işi yapacağına dair söz verme; işi üstlenme. 2. Bir işin altından kalkma; işi becerme; yapma; iîa etme. 3. Sorumluluk; iş; görev. ☞ **uhdesinde olmak**, {OsT} Sorumluluğu altında olmak.|| **uhdesinden gelmek**, {OsT} Yapmak; başarmak: altından kalkmak; becermek.|| **uhdesine almak**, {OsT} Sorumluluk yüklenmek; üstüne almak.

uhdud, [Ar. uhdūd اخدود] (uhdu:d) {OsT} is. Hendek; topraktaki yarık.

uhduse, [Ar. uhdūse احدوته] (uhdu:se) {OsT} is. Şaşılaban derecede uydurma haber.

uhf, [İng. ultra high frequencies (aşırı yüksek frekans)] kısalt. is. Frekansları 300 ile 3.000 MHz arasında yer alan radyoelektrik dalgaları.

uhkuk, [Ar. uhkūk احقوق] (uhku:k) is. Hendek; topraktaki yarık.

uhlan, [T. oğlan > Fr. / Pol. / Litv. uhlan] is. Eskiden, Avrupa ordularındaki mızraklı süvarilere verilen ad.

uhlum, [? uhlum] {ağız} is. Yol; yordam. [DS]

uhmak, [uh-mak / uk-mak] {eT} gçl. f. [-ar] 1. Anlamak; öğrenmek; kavramak. [EUTS] 2. Bilmek; tasavvur etmek. [EUTS]

uhra, [Ar. āher > uhrā اخرى] (uhra:) {OsT} sf. (dişil) Diğer; başka.

uhre¹, [Ar. āher > uhre اخره] {OsT} is. 1. Bir şeyin sonu. 2. Gözün kuyruğu; göz ucu. 3. Eyerin ardındaki sivri uç.

uhre², [uğra > uhre] {ağız} is. Değirmen taşının çevresindeki un kalıntıları. [DS]

uhrevi, [Ar. uhra > uhrevī / uhreviyye اخروي / اخرويه] (uhrevi:) {OsT} sf. Ahret ile ilgili; öbür dünya ile ilgili.

uhreviyat, [Ar. uhrevī > uhreviyyāt اخرويات] (uhre-

ukuz, [oğ-uş / uğ-uş] {eT} is. Kabile; nesil; akrabalık. [Gabain]
-ul-, [-l- / -i-l- / -ı-l- / -u-l- / -ü-l-] yap. e. → -l-.
-ul, [-l / -i-l / -ı-l / -u-l / -ü-l] yap. e. → -l.
ul, [ül] (u:l) {eT} is. 1. Toprak; dip; zemin. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] 2. Temel; esas; başlangıç. [ARAT] [ETY] [İKPÖy.] [KB] 3. Duvar temeli. [DLT] [Mühennâ] ☞ **ula urmak**, {eT} Temel atmak.
ula¹, [oğlan > ulan / ulâ] {ağız} ünl. 1. Çoğunlukla erkek çocuklara kabaca seslenmekte, çağırmakta kullanılır. 2. Şaşkınlık bildirir. [DS]
ula², [ulâ] (ula:) {eT} is. Kırdan yolu bulmak için konulan işaretler. [DLT] ☞ **Ulâ bolsâ yöl azmâs.** {eT} İşaret olsa yol sapmaz.
ula³, [ula-k > ulâ] (ula:) {ağız} is. 1. Başa takılan ekleme saç veya toka. 2. Parça ip. 3. Yama. [DS] ☞ **ula vurmak**, {ağız} Kovana, yeni kovan veya sepet eklemek. [DS]
ula⁴, [ula-mak > ula] {ağız} is. Oluk. [DS]
ula⁵, [Yun. oúra [Tietze]] {ağız} is. bot. At kuyruğu bitkisi. [DS]
ula⁶, [Ar. evvel > ulâ اولی (u:lâ:) {OsT} sf. Birinci; ilk.
ula⁷, [Ar. 'ulâ علی (ulâ:) {OsT} is. İmparatorluk döneminde, Anadolu ve Rumeli kazaskerlerinden sonra gelen ve askerî rütbelere ferik ile eş değer sayılan sivil rütbe.
ulaç¹, -cı [ula-mak > ula-ç] is. dbl. Bağ fiil; zarf fiil; gerundium; rabbit sigası.
ulaç², -cı [ula-mak > ula-ç] {ağız} is. 1. Sınır. 2. Şose. [DS]
ulaçlı, [ulaç-lı] {ağız} is. Yük hayvanını kiraya veren; katırcı. [DS]
uladi, [ulâ-mak > ula-tı / ula-dı] {eT} bağ. Ve başkaları; vs; ve daha. [Gabain]
ulaf, [yulaf > ulaf] {ağız} is. Yulaf. [DS]
ulagu, [ulâ-mak > ulâ-gü] (ula:gu:) {eT} sf. Ekleyici; ulayıcı. ☞ **ulagu neng**, {eT} Kendisiyle bir şey ulanan nesne. [DLT]
ulağ¹, [ulâ-mak > ulâ-ğ اولاغ (ula:ğ) {eT} is. 1. Zincir; silsile; sıra; irtibat. [EUTS] 2. Beyin emri ile koşma koşan habercinin başka bir ata bininceye kadar kullandığı at; menzil atı. [DLT] [İKPÖy.] 3. Ulak; yük hayvanı. [EUTS] 4. {eAT} Bir yerden başka bir yere posta veya haber götüren. 5. {ağız} Araç. [DS]
ulağ², [ulâ-mak > ulâ-ğ] (ulâ:ğ) {eT} is. Yama; elbise yaması. [DLT]
ulağa, [ulâ-mak > ulâ-ğa] (ula:ga) {eT} is. Savaş atı. [DLT]
ulağat, [ulağ > ulağ-ât اولغات (ulağa:t) {eAT} is. Ulaklar; postacılar; elçiler.
ulağçı, [ulağ-çî] {eT} sf. 1. Ulak alan. [Mühennâ] 2. Postacı.

Ulah, [Slav. Vlach] is. İmparatorluk döneminde Eflak, Boğdan'da yaşayan Romenlere verilen isim.
ulah¹, [ula-k > ulağ] {ağız} sf. 1. Ekli; eklentili. 2. is. Yama. 3. Saça yapılan ek veya takılan toka. [DS]
ulah², [ulak > ulağ] {ağız} is. Balıkların su kıyılarındaki yuvaları. [DS]
ulah³, [? ulağ] {ağız} is. Öküz. [DS]
Ulahça, [Ulah-ça] (ula'hça) is. Romanya'da yaşayan Ulah'ların konuştuğu, Rumencenin güney ağzı.
ulahlamak, [ulak-la-mak > ulağ-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Eklemek; uzatmak. [DS]
ulak¹, -ğı [ula-mak > ula-k اولاق / اولق] is. 1. Haber götüren kimse; haberci; posta. {OsT} {ağız} (aynı) [DS] 2. Bir yerden başka bir yere posta maddesi taşıyan kimse. {eAT} {OsT} (aynı) 3. İmparatorluk döneminde haber getirip götüren resmî posta görevlilerine verilen ad. 4. {eAT} {OsT} At. 5. {ağız} Yardım için her zaman el altında bulunan kişi; yardımcı. [DS] 6. {ağız} Tren. [DS] 7. {ağız} İri yarı ve güçlü adam. [DS] 8. {ağız} Aracı. [DS] ☞ **ulak çıkarmak**, Haberci göndermek; posta çıkarmak. || **ulak gemisi**, Eskiden deniz yolu ile gidecek olan ulakları götürmekle görevli kırlangıç, kalite, firkate türü gemilere verilen ad. || **ulak hükmü**, Ulakların, yolları üstündeki yerlerden at sağlayabilmeleri, geceledikleri yerde hayvanları ile kendilerinin barınma ve beslenme işlerinin karşılanması için verilmiş bulunan yazılı buyruk. || **ulak resmi**, Posta idaresi kurulmadan önce, halkın özel postalarının taşınmasından alınan ücret.
ulak², -ğı [ulâ-mak > ula-k اولق] is. 1. {OsT} Parça. 2. {ağız} Ek; yama. [DS] 3. {ağız} Saça takılan ek veya bağ. [DS] 4. {ağız} Kadınların saç beliklerinden her biri. [DS] 5. {ağız} İp; bağ. [DS] 6. sf. {ağız} Ekli; parçalı; yamalı. [DS] ☞ **ulak vermek**, {ağız} Ekleme. [DS]
ulak³, -ğı [ula-k] {ağız} is. 1. Öğrenci. 2. Aşılı ağaç. [DS]
ulak⁴, -ğı [ula-k] {ağız} is. Sayı. [DS]
ulak⁵, -ğı [oğlak > ulak] (u:lak) {ağız} is. Oğlak. [DS]
ulak⁶, -ğı [ula-k] {ağız} is. Kışın balık topluluğu; balık kümesi. [DS]
ulak⁷, -ğı [ula-k] {ağız} is. Amaç. [DS]
ulakçı, [ulak-çî اولاقچی] {eAT} is. Postacı. ☞ **ulakçı atı**, {OsT} Posta beygiri.
ulaklık¹, -ğı [ulak-lık اولاقلق] is. 1. {OsT} Ulağın görevi; postacılık. 2. {ağız} Posta. [DS]
ulaklık², -ğı [ulak-lık] {ağız} is. Ek için kullanılan parça; eklik. [DS]
ulalı, [ula-lı] {ağız} sf. Ekli; bağlı. [DS]
ulalmak¹, [ulâ-mak > ulâ-l-mak اولالمق / اولالمق] (u-la:lmak) {eT} edil. f. [-ır] [eT. -ur] 1. Ulanmak. [Üç İtigsizler] 2. dönşl. Bağlı ve merbut olmak. [EUTS]

3. {eAT} {OsT} Büyümek; gelişmek; yetişmek. [DK]
 4. {eAT} {OsT} Artmak; çoğalmak. 5. {ağız} Birbiri ardınca ortaya çıkmak; uzayıp gitmek; sıralamak. [DS] ☞ **ulalu başlamak**, {eAT} Büyümeğe başlamak.
ulalmak², [ula-l-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Üstüne düşmek; zorlamak. [DS]
ulaltmak, [ula-l-t-mak] {eAT} {OsT} gçl. f. [-ur] 1. Büyütmek; yetiştirmek. 2. Çoğaltmak. 3. Yükseltmek.
ulam¹, [ulā-mak > ula-m] zf. 1. {eT} Daimi; kesiksiz. [EUTS] 2. {ağız} sf. Ekli; bağlı. [DS] ☞ **ulam yarlığı**, {eT} Tapu senedi. [EUTS]
ulam², [ula-mak > ula-m] is. 1. Ulamak eylemi. 2. Aralarında herhangi bir yönden benzerlik ya da ilgi bulunan şeyler topluluğu; takım; grup; zümre; makule; kategori. 3. *man. fel.* Bilginin ve nesnel gerçekliğin en genel ve esas özelliklerini, ilişkilerini yansıtan temel kavramların her biri; bir şey yükletilebilen sıfatların oluşturdukları en geniş cinslerden her biri; nicelik, nitelik, bağıntı, kiplik gibi kategori. ☞ **ulam ulam**, *Ardı ardına takım takım; zümre zümre; grup grup; sıra sıra; arka arkaya; akın akın; yığın yığın.* {eAT} {ağız} (aynı) [DS]|| **ulam ulam olmak**, {ağız} Sürekli istemek; çok yalvarmak. [DS]
ulam³, [ula-m] {eT} is. Saygı. [KB]
ulam⁴, [ula-m] {ağız} is. Yükleti; angarya. [DS]
ulama¹, [ula-ma] is. 1. Ulamak eylemi. 2. Bir şeye eklenen parça; eklenti; ilave; katkı. {ağız} (aynı) [DS] 3. Dokumacılıkta, kopan ipliği bir iz ve kabartı yapmayacak biçimde birbirine ekleme; iplikleri masuraya sarma. {ağız} (aynı) [DS] 4. *ed.* Aruz ölçüsünde, vezin gereği bir sözcüğün sonundaki ünsüzün sonra gelen sözcüğün ilk ünlüsü ile birlikte söylenmesi; vasıl. 5. *dbl.* Art arda gelen sözcüklerden öncekinin son ünlüsünü ikincinin ilk ünlüsü ile birlikte söyleme. 6. El yazması süslemelerinde kenarlara yapılan birbirine geçmeli süsleme. 7. {ağız} Art arda eklenmiş ağaç. [DS] 8. {ağız} Kısa gelen ağaca yapılan ek. [DS] 9. *sf.* Birbiri ardına eklenmiş; ulanmış.
ulama², [ula-ma] {ağız} is. Tenya; şerit. [DS]
ulama³, [ula-ma] {ağız} is. 1. Tarlaları ayıran çalılık. 2. Dağ yamacındaki ağaç topluluğu. [DS]
ulama⁴, [ula-ma] {ağız} is. 1. İşlemeli çevre; peşkir. 2. Geniş telli kuşak. [DS]
ulama⁵, [ula-ma] {ağız} is. Ağaç aşısı. [DS]
ulama⁶, [ula-ma] {ağız} is. Başa takılan ek saç. [DS]
ulamak¹, [eT. ū-l (temel) > ul-ā-mak] {eT} gçl. f. [-ır] 1. Yaklaştırmak; erdirmek; eriştirmek. {ağız} (aynı) [DLT] [Mühennâ] [DS] 2. Birleştirmek; bir şeyi başka bir şeye eklemek; üzerine katmak; ilave etmek; eklemek; bağlamak. {eT} {eAT} (aynı) [ETY] [İKPÖy.] [KB] 3. Bir araya getir-

mek; toplamak. [ETY] [KB] 4. Uzatmak; devam etmek. [Gabain] 5. Takip etmek; arkasından gelmek. [ETY] 6. İlişki kurmak; buluşmak. [DLT] [İKPÖy.] 7. Yerini almak. [İKPÖy.] 8. {eAT} Ulaştırmak. 9. {ağız} Halı tellerini birbirine düğümsüz bağlamak. [DS] 10. {ağız} (Ağaç için) aşı yapmak. [DS] 11. {ağız} gçsz. f. Uzamak. [DS]
ulamak², [ulī-mak] {eT} {ağız} gçsz. f. [-ır] İnlemek; ulumak. [Gabain] [DS]
ulamak³, [ula-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] [-l(u)-yor] 1. Balta, keser gibi araçların bozulan ağızlarını kızdırarak düzeltmek; onarmak. 2. Lehimlemek. [DS]
ulamsız, [ulam-sız] {eT} sf. Kesikli; sürekli değil.
ulan, [oğlan > ulan] (u'lan) ünl. 1. "Hey, ey!" anlamında kullanılan çağırma, seslenme ünlemi. 2. Öfke ve nefret ifade eden kaba söz. 3. {ağız} "Vay vay!.." yerine kullanılan bir şaşkınlık ünlemi. [DS]
ulandı, [ulā-mak > ulā-n-dı] (ula.ndı) {eT} sf. Ulanan; eklenen. ☞ **ulandı neñ**, {eT} Eklenen, ulanan nesne.
ulanılmak, [ulan-ıl-mak] {eT} edil. f. [-ur] Ulaşılmak; bağlanılmak. [KB]
ulanma, [ula-n-ma] is. Ulanmak eylemi.
ulanmak¹, [ulā-n-mak] {eT} döşl. f. [-ur] 1. {eT} Ulanmak; vasıta olmak; aracılık etmek. [DLT] 2. {eT} {ağız} Ulaşmak; kavuşmak. [KB] [DS] 3. {eT} {OsT} Bağlanmak; eklenmek. [KB] 4. {ağız} Uzamak; yayılmak. [DS] 5. *edil. f.* Ulamak eylemi gerçekleştirilmek; hakkında ulamak eylemi yapılmak. 6. Birbirine eklenmek; zincir oluşturulmak.
ulanmak², [ū-la-n-mak] {OsT} döşl. f. [-ur] Büyüklük taslamak; kibirlenmek.
ulanmak³, [ula-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Koyulaşmak; koyulmak. [DS]
ulanti, [ula-n-tı] is. 1. Ulanan nesne; ek; ilave; eklenti. {ağız} (aynı) [DS] 2. *ed.* Bir dizede tamamlanmamış cümlelerin diğer dizelerde sürdürülmesi; anjambman.
ular¹, [u-lar] {eT} zm. Onlar. [EUTS]
ular², [ulār] (ula:r) {eT} is. 1. Keklik. [EUTS] [Mühennâ] 2. Erkek keklik. [DLT]
ularlığı, [ular-lıg] {eT} sf. (Yer için) kekliği çok olan; keklikli. [DLT] ☞ **ularlığı tağ**, {eT} Keklikli dağ.
ulas, [ulas] {eT} sf. Süzgül. ☞ **ulas köz**, {eT} Süzgülün ve yakışıklı göz. [DLT]
ulaşdırı, [ulaş-dır-ı] {eAT} zf. Ardı kesilmeksizin; sürekli; devamlı; aralıksız.
ulaşdırmak, [ulaş-dır-mak] {eAT} gçl. f. [-ur] 1. Bağlamak; bitişirmek; birleştirmek. 2. Yetiştirmek; eriştirmek; ulaştırmak.
ulaşdırıru, [ulaş-dır-ı] {eAT} zf. → ulaşdırı.
ulaşdırmak, [ulaş-dur-mak] {eAT} gçl. f.

[-ur] 1. Bağlamak; bitiştirmek; birleştirmek. 2. Yetiştirmek; eriştirmek; ulaştırmak.

ulaşduru, [ulaş-dur-u اولشدورو] {eAT} zf. → ulaştırı.

ulaşgan, [ulaş-ğan اولشغان] {eAT} sf. Sıkıca yapışan; yapışkan; sırnaşık.

ulaşı, [ula-ş-mak > ula-ş-ı / ulaş-u] {eT} sf. Sürekli; devamlı.

ulaşıh, [ulaş-ık / ulaş-ıh اولاشخ] {eAT} sf. Bitişik.

ulaşık¹, -ğı [ulaş-mak > ulaş-ık اولشق / اولاشق] {eAT} {OsT} sf. 1. İleriden beri sürüp gelen; mütevali. 2. Bitişik; birbirine bağlı; merbut. 3. {ağız} Birbiri ardına gelen; ardından yetişen. [DS] 4. is. Yakınlık; akrabalık. 5. Bağlılık; irtibat. 6. zf. Birbiri ardınca; kesilmeksizin.

ulaşık², -ğı [ulaş-ık] {ağız} sf. Nişanlı. [DS]

ulaşık³, -ğı [ulaş-ık] {ağız} is. Bir tür peynir. [DS]

ulaşılma, [ula-ş-ıl-ma] is. Ulaşılmak eylemi.

ulaşılmak, [ula-ş-ıl-mak] edil. f. [-ır] 1. Bir yere varılmış olmak; ulaşmak eylemi yapılmak; erişilmek. 2. (Amaç için) gerçekleştirilmek; hedeflenen şey elde edilmek; erişilmek. 3. (Düzey, boyut, durum vb. için) erişilmek; o kadar gelişmek.

ulaşım, [ula-ş-ım] is. 1. Ulaşmak eylemi; ulaştırmak eylemi. 2. İki yer arasındaki taşıma ve geliş gidis; bağlantı; münakale; muvasala, (1944).

ulaşkan, [ulaş-kan اولشکن] {OsT} sf. Yapışkan; sıkıca yapışan; sırnaşık.

ulaşma, [ula-ş-ma] is. Ulaşmak eylemi.

ulaşmak, [eT. ulā-mak > ula-ş-mak اولشمق / اولشمق] dönşl. f. [-ur] 1. {eT} {eAT} {OsT} Ulaşmak; bitişmek; yapışmak. [DLT] [KB] [Bahşayış] 2. {eT} Katılmak; dahil olmak. [Bahşayış] 3. {eAT} {OsT} Yakınlık oluşturmak; yaklaşmak. 4. (Yer için) oraya varmak; oraya kadar yayılmak. 5. (Düzey, nokta vb. için) erişmek. 6. (Bir yerdeki kişi için) onlara erişmek; yetişmek. 7. (Posta maddesi vb. için) alıcısının eline geçmek. 8. Gideceği yere varmak; vasıl olmak; kavuşmak. {eAT} {OsT} (aynı) 9. Yapılması düşünülen şeyi gerçekleştirmek; çaba harçarak başarmak; elde etmek. 10. (Durum, özellik, mevki vb. için) kazanmak; elde etmek; o duruma gelmek; erişmek. 11. (Nehir vb. için) birbirine katılmak; denize dökülmek. 12. {eAT} {OsT} Bulaşmak; sirayet etmek; tesir etmek. 13. {eAT} Akraba olmak. 14. {ağız} Nişanlanmak. [DS] 15. {eAT} Eline geçmek; kendisinin olmak. 16. {ağız} Takılmak; nişan yapılmak. [DS] ☞ **ulaşası olmak**, {eAT} Ulaşacak olmak; ulaşmak.

ulaşmaklık, [ulaş-mak-lık اولشمقلاق] {eAT} is. Kavuşma; vuslat.

ulaştırılma, [ula-ş-tır-ıl-ma] is. Ulaştırılmak eylemi.

ulaştırılmak, [ula-ş-tır-ıl-mak] edil. f. [-ır] Ulaştırmak eylemi yapılmak.

ulaştırma, [ula-ş-tır-ma] is. 1. Ulaştırmak eylemi. 2. İnsanların mallarını, haberlerini yerine iletme işleri; münakalat. 3. Ulaşım işlerini yerine getiren araç ve gereçlerin tümü. 4. as. Orduda malzeme ve personel taşıma işlerini gerçekleştiren sınıf.

ulaştırmak¹, [ula-ş-tır-mak] gçl. f. [-ır] 1. Ulaşmasını, varmasını sağlamak. 2. Yetişmesini, zamanında ulaşmasını sağlamak. 3. Belli bir düzeye ya da yüksekliğe çıkarmak; erişmesini sağlamak. 4. Belli bir boyut kazanmasına yol açmak. 5. Belli bir duruma ulaşmasını sağlamak; bu durumu almasına yardımcı olmak. 6. {eAT} {OsT} Bağlamak; birleştirmek; bitiştirmek; ilsak etmek; ilhak etmek. 7. {eAT} Vardırmak; iletmek; yetiştirmek; eriştirmek.

ulaştırmak², [ula-ş-tır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Evlendirmek. [DS]

ulaşu, [ulaş-u اولاشو] is. Bitişik; bağlı; merbut; mutasıl.

ulaşuk, -ğu [ulā-mak > ula-ş-uk اولاشوق / اولشوق] {eAT} is. 1. Bağlılık; irtibat. 2. sf. Bitişik; merbut. 3. is. Yakınlık; akrabalık.

ulaşukluk, -ğu [ulaşuk-luk اولاشوقلاق] {eAT} {OsT} is. Akrabalık; yakınlık; karabet.

ulatı, [ulā-mak > ulā-tı] (ula:tu:) {eT} bağ. Ve; ve daha; ve diğerleri; ve başka; müteakiben; ve başkaları; daha; ve saire; ilaahiri; ilaveten; ...den başka. [EUTS] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler]

ulaıtmak, [ulā-mak > ula-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] 1. Birleştirmek; yetiştirmek; ulaıtmak. [DLT] [KB] 2. {ağız} Ulaştırmak. [DS]

ulaıtu, [ülē-mek > ülē-tü [Clauşon] / DLT'te ulā-tü] (ula:tu:) {eT} is. Burun temizlemek için koyunda taşınan ipek kumaş parçası; mendil. [DLT]

ulaıy, [ulā-mak (birleştirmek) > ulā-yı اولایی / اوله یی] (ula:yu:) {eAT} zf. 1. Arkası kesilmeksizin; sürekli olarak. 2. Birbirine bitişik olarak.

ulaıyıcı, [ula-y-ıcı] sf. Ulamayı gerçekleştiren; ulayan; ulamaya yarayan.

ulaıyu, [ulā-mak (birleştirmek) > ulā-yü اولایی (ula:-yu:) {eT} bağ. 1. Ve; dahi; ve de. [ETY] [Gabain] 2. zf. Önce; ilk olarak; ilk önce; en başta. [ETY] [Tekin] 3. {eAT} Arkası kesilmeksizin; sürekli olarak. 4. {eAT} Birbirine bitişik olarak.

ulbe, [Ar. 'ulbe علبه] {OsT} is. 1. Kap; kâse. 2. Büyük kutu. 3. Fıçı. 4. Sandık. 5. bot. Kapsül.

uldang, [ül (temel) > ul-dañ] (uldañ) {eT} is. Pabuç altı; ayakkabı tabanı; mestin alt yanı. [DLT]

uldımak, [oldī-mak [Clauşon] / uldī-mak [DLT]] (ul-di:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Yalın ayak kalmak; nalsız kalmak; ayağı yaralanmak; ayağı aşınmak. [DLT]

uldık, [oldī-mak > oldu-k [Clauşon] / uldī-mak > ul-di-k [DLT]] {eT} sf. Nalsız; yalın ayak. [DLT]

uleb, [Ar. 'ulbe > 'uleb علب] {OsT} is. **1.** Kaplar; kâseler. **2.** Kutular. **3.** Fıçılar. **4.** Sandıklar. **5.** bot. Kapsüller.

ulema, [Ar. 'âlim > 'ulemâ علماء] (ulema:) {OsT} is.

1. Bilginler; âlimler. **2.** İslam ülkelerinde, Kur'an-ı Kerim, Hadis ve bu iki ana kaynağa dayalı din bilimleriyle uğraşan bilginlere ve daha sonraki dönemlerde din adamlarına verilen unvan; din bilginleri. ☞ **ulemâ-yı âmilîn**, {OsT} Bilgisine göre davranan kimse. || **ulemâ-yı rüsüm**, {OsT} İslamiyet ile ilgili yargıları yalnızca şekilci açıdan, mantıksal çıkarımlar olarak temellendiren, bunların içeriğine girmemiş, derinliğine inmemiş din bilginleri için kullanılan terim. || **ulemâ-yı ullâm**, {OsT} 1. Fıkıh bilgini. 2. Avukat.

ulemahlık, -ği [ulema-lık] (ulema:lık) is. Bilgin olma durumu; bilginlik; âlimlik. ☞ **ulemahlık taslamak**, Her şeyi bilir görünmek; bilgiçlik etmek.

ulfar, [Yun. noufaro] {ağız} is. bot. Süsen. [DS]

ulgadmak, [uluğ > ul(u)ğ-âd-mak] (ulga:dmak) {eT} gçsz. f. [-ur] Büyümek; ulu olmak; neşvünema bulmak. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain]

ulgalamak, [oyulga-la mak > ulga-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Elle, seyrek dikmek; oyulgamak. [DS]

ulgamak¹, [uluğ > ul(u)ğ-â-mak] (ulga:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Büyümek. [ETY]

ulgamak², [oyul-ga-mak > ulga-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-g(u)-yor] Oyulgamak. [DS]

ulgar, [Yun. noufaro] {ağız} is. bot. Süsen. [DS]

ulgartmak, [uluğ > u-l(u)ğ-a-r-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yüceltmek; terfi ettirmek. [ETY]

ulgatmak, [uluğ > ul(u)ğ-ağ-mak / ulğ-at-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Büyümek. [DLT]

ulgaymak, [uluğ > ul(u)ğ-âğ-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] → ulgadmak.

ulgulamak, [oyulga-mak > ulgu-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] İri ve aralıklı olarak dikmek. [DS]

ulgun, [ul-gun] {ağız} sf. Çürümeye yüz tutmuş; çürümüş. [DS]

ulgut, [ul-gut] {ağız} sf. Kendinden geçmiş; Allahlık. [DS]

ulguze, [Ar. luğāz > ulğūze علغوزه] (ulgu:ze) {OsT} is. Kapalı söz; bilmece; yanıltmaca.

ulıç, [uluç / oliç] {eT} is. Erkek çocuklara sevgi ifade eden bir kelime. [DLT]

ulıg¹, [ulı-mak > ulı-ğ] (ulı:ğ) {eT} is. **1.** İnleme; sızlanma; uluma. [EUTS] **2.** Eziyet; zahmet. [ARAT]

ulıg², [ulı-mak > ulı-ğ] (ulı:ğ) {eT} is. Tabi olma; boyun eğme; uyma. [EUTS]

ulıgu, [ulı-mak > ulı-ğū] (ulı:ğū:) {eT} is. Uluyacak zaman. [DLT]

ulımak, [u-mak > u-lı-mak] (ulı:mak) {eT} gçsz. f. [-r] **1.** (Kurt için) ulumak. [İKPÖy.] [EUTS] [KB] **2.** (İnsan için) feryat etmek; yüksek sesle ağlamak; sızlanmak; inlemek. [ARAT] [EUTS] [İKPÖy.] [KB]

ulınc, [ulı-n-mak > ulı-n-ç] {eT} sf. Eğri; kıvrımlı. ☞ **ulınc yol**, {eT} Kıvrımlı yol; eğri büğrü yol; büküntülü yol; düz olmayan yol. [DLT]

ulıncıg, [ulı-mak > ulı-n-ç-ıg] {eT} zf. **1.** İhata edilerek; çevirerek; kuşatılarak. [EUTS] **2.** Devamlı. [EUTS]

ulınmak, [ulı-mak > ulı-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] **1.** Kıvrılmak; bükülmek; dolanmak. [DLT] **2.** Kıvrılmak; inlemek. [EUTS] **3.** Usanmak; bıkmak. [DLT] [KB] **4.** Çevirmek; ihata etmek; kuşatmak. [EUTS]

ulışmak, [ulı-mak > ulı-ř-mak] {eT} işteş. f. [-ur] **1.** Uluşmak; bağışmak. [DLT] [DK] **2.** Ağlaşmak; sızlaşmak. [EUTS] **3.** İnleşmek. [EUTS]

ulıtgan, [ilı-mak > ulı-t-ğān] (ulıtga:n) {eT} sf. Çok ulutan. [DLT]

ulıtmak¹, [*ulı-mak / ulā-mak > ulı-t-mak / ulı-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Eğdirmek; bükürmek. [DLT]

ulıtmak², [ulı-mak > ulı-t-mak / ulı-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Ulutmak; bağırtmak. [DLT] [KB]

ulı, [Ar. ulı ولی] (u:li:) {OsT} is. Sahip. ☞ **ulı'l-eb-sār**, {OsT} Görüşü güçlü kimseler. || **ulı'l-emr**, {OsT} → ulülemr.

ulk¹, [ul-k] {ağız} is. Kök. [DS]

ulk², [ul-k] {ağız} sf. Doğru; dik. [DS]

ulkaş, [ul-k-a-ř] {ağız} zf. Sıra sıra; art arda; küme küme. [DS]

ulku¹, [ul-ku] {ağız} sf. **1.** Doğru; düzenli; kusursuz. **2.** Yönelik. [DS] ☞ **ulkuna gelmek**, {ağız} Hızasına gelmek; düzen almak. [DS]

ulku², [ul-k-u] {ağız} sf. Sıra sıra; küme küme; art arda. [DS]

ulkun, [ul-kun] {ağız} sf. Çürümeye yüz tutmuş; çürümüş. [DS]

ulkup, [ʔ ulkup] {ağız} is. İşin yolu yordamı; yöntem. [DS]

ulkus, [Lat. ulcus] is. tıp. Onikiparmak bağırsağı ülserlerine verilen ad.

ulleyk, [Ar. 'ulleyk علیق] {OsT} is. bot. Çit sarmaşığı; kahkaha çiçeğı.

ulluğ, [ul(l)uğ] {eT} sf. Büyük.

ulma, [olma] {eT} is. Testi; çanak çömlek. [DLT] [Mühennā]

ulmak, [ul-mak] gçsz. f. [-ar] **1.** {eT} (Kumaş vb. için) dağılacak hale gelmek; eprimek; eriyecek duruma gelmek; eskiyerek yıpranıp yırtılmak; eskimek; dağılmak; incelip kırılmak; eskiyip üzülmek; parçalanmak. {ağız} (aym) [DLT] [KB] [DS] **2.** {ağız}

Çürümek; bozulmak; ezilmek; kokmak. [DS] **3.** {ağız} (Deri için) yaralanmak; çürümek. [DS]
ulmuş, [ul-muş] {eT} sf. (Et için) çok pişme sonucu dokusu dağılmış olan. [Mühennâ]
ulnatmak, [ulun > ul(u)n-a-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] (Yay için) altını üstüne getirerek düzeltirmek; çevirtmek. [DLT]
ulsuz, [ül > ül-suz] (u:lsuz) {eT} sf. Dipsiz; köksüz; zeminsiz. [EUTS]
ultra-, [Lat. ultra (ötesi) ön ek. Latince kelimelerin başına eklenerek, "ötesinde, uç noktada, aşırı derecede" anlamları katan ön ek.
ultasız, [ultra-sız] {ağız} sf. **1.** Terbiyesiz. **2.** Kaba görünüşlü. [DS]
ultung, [ül > ultuñ] {eT} is. Sütun. [EUTS]
ultunlug, [ultuñ-luğ] {eT} sf. Çizmeli.
ulturmak, [ul-mak > ultur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yıpratmak; epritmek. [DLT]
-ulu, [-ı-lı / -ili / -ulu / -ülü] yap. e. → -ılı.
ulu¹, [eT. uluğ / ulu اولو] sf. **1.** Benzerlerine göre çok büyük olan; çok büyük; yüce; büyük; iri. {eT} {eAT} (aynı) [Bahşayış] [DK] **2.** {eAT} Pek önemli. **3.** Erdemleri bakımından benzerlerinden çok üstün olan; yüce; soylu; şerefli; itibarlı. {eT} {eAT} (aynı) [Bahşayış] **4.** {eT} (Kişi için) bilgin ve faziletli, aynı zamanda yaşlı. [Bahşayış] **5.** {eAT} Ağır; dokunaklı. **6.** is. Saygı duyulan, sözü dinlenen kimse; yol gösterici; büyük kişi; önemli; ileri gelen. {eT} (aynı) [Bahşayış] **7.** {eT} {eAT} Zengin; varlıklı. [Bahşayış] **8.** {eT} is. Lider; başkan. [Bahşayış] ☞ **ulu barmak**, {eT} Baş parmak. [Bahşayış]|| **ulu asıl**, Yüce soydan gelen. [Bahşayış]|| **ulu asıllu**, {OsT} Asilzade.|| **ulu başlu**, {OsT} Yüce; yüksek mertebeli; serfiraz.|| **ulu bayram**, {OsT} Ramazan bayramı.|| **ulu boy**, {OsT} Boydan daha büyük topluluk; kabile; aşiret.|| **ulu boydan**, {ağız} Yüksek perdeden. [DS]|| **ulu dutmak**, {eT} Değer vermek; saygı göstermek; büyük saymak; yüceltmek. [Bahşayış]|| **ulu gici**, {ağız} Büyük küçük herkes. [DS]|| **ulu hatun**, {eAT} {OsT} Hanımefendi; kadın.|| **ulu işlü**, {eAT} Büyük işler başaran.|| **ulular yolu**, {eAT} Büyüklerin yolu; büyük adamların uyguladığı usul.|| **ulu leşker**, {eAT} Çok sayıda asker.|| **ulu orta**, {ağız} **1.** Sonucunu düşünüp taşınmadan; ölçüp tartmadan; gelişigüzel. **2.** Herkesin görüp işitebileceği şekilde. **3.** Herkesin gelip geçtiği yerde; ayak altı. **4.** Bir ayakkabı kalıbı. [DS]|| **ulu söz**, {eAT} Kendine fazla güvenilerek söylenmiş söz; büyük söz.|| **ulu su**, {eT} İrmak; nehir. [Mühennâ]|| **ulu şehir**, {eT} Büyük şehir; metropol; fustat. [Bahşayış]|| **ulu tutmak**, {OsT} İtibar etmek; saygı göstermek.|| **ulu uslu**, {ağız} Köy yaşlılar kurulu. [DS]|| **ulu yol**, {eAT} {OsT} {ağız} Büyük yol; işlek yol; cadde. [DS]|| **ulu yollu**, {eAT} {OsT} Derecesi yüksek olan.
ulu², [Çin. lung (ejderha)] {eT} is. Ejderha (yıl adı).

ulu³, [Ar. ulū اولو] (ulu:) {OsT} is. Sahipler. ☞ **ulū'l-azm**, {OsT} **1.** Azim sahipleri. **2.** Peygamberlik görevlerini büyük bir azim ve gayretle yerine getirenler.|| **ulū'l-ebşār**, {OsT} İleriyi gören, temkinli kişiler.|| **ulū'l-elbāb**, {OsT} Akıllı kişiler.|| **ulū'l-emr**, {OsT} **1.** Emir sahipleri. **2.** Halifeler ve onlar adına hüküm veren kadılar ve her derecedeki yöneticiler.
uluf, [Ar. elf > üluf اولوف] (u:lu:f) {OsT} is. **1.** Binler. **2.** Binler basamağı.
ulufe, [Ar. 'alef (at yemi) > 'ulufe علفه] (ulū:fe) {OsT} is. **1.** Yem parası. **2.** İmparatorluk döneminde, kapıkulu askerlerine, acemi ocağı mensuplarına, bazı saray görevlilerine, devlet memurlarına, ilmiye mensuplarına üç ayda bir verilen maaş. ☞ **ulufe defteri**, Kapıkulu askerlerinin ve acemi ocağı mensuplarının künyeleri ile günlük ulufe miktarlarının yazılı olduğu defter.|| **ulufe divanı**, {OsT} Sarayda ulufe dağıtımı sırasında yapılan tören.|| **ulufe-har**, {OsT} Ulufe yiyen; ulufesi olan.|| **ulufe-hārān**, Ulufe yiyenler; ulufeciler.|| **ulufe vermek**, **1.** Ulufe dağıtmak. **2.** mecaz. Bol keseden yerli yersiz harcamak.
ulufeci, [ulufe-ci] (ulū:feci) is. İmparatorluk döneminde bir tür atlı asker sınıfına verilen ad.
ulufeciyan, [Ar. 'ulufe + T. -ci + Far. -ān علفه جيان] (ulū:feciya:n) {OsT} is. Ulufeciler. ☞ **ulufeciyan-ı yemîn**, {OsT} İmparatorluk döneminde kapıkulu süvari bölüklerinden üçüncüsüne verilen ad.|| **ulufeciyan-ı yesār**, {OsT} Kapıkulu süvari bölüklerinden dördüncüsünün adı
ulufeçi, [Ar. 'ulufe + T. -ci] (ulū:feçi) {eAT} is. **1.** Süvari ocağı. [DK] **2.** Süvari ocağından olan; süvari. [DK]
ulufeli, [ulufe-li] (ulū:feli) {OsT} sf. **1.** Ulufesi olan; ulufe alan. **2.** is. İmparatorluk döneminde devletten maaş aldıkları için yeniçerilere verilen ad.
ulufesiz, [ulufe-siz] (ulū:fesiz) {OsT} sf. **1.** Ulufesi olmayan; ulufe almayan. **2.** is. İmparatorluk döneminde, maaş almayan yeniçerilere verilen ad.
uluğ, [ü / ü-mak > u-luğ اولوغ] {eT} {OsT} sf. **1.** Büyük; seçkin; ulu; çok büyük. [DLT] [ET] [İKPÖy.] [KB] [Mühennâ] [Üç İtigsizler] [Gabain] [Tekin] **2.** Seçme; asil. [EUTS] **3.** Yaşlı. [ET] **4.** is. Bir kavmin büyüğü; başkan. [İKPÖy.] [Mühennâ] **5.** Büyük-lük; ululuk. [DLT] ☞ **uluğ ana**, {eT} Nine. [Mühennâ]|| **uluğ asığ tusu**, {eT} Büyük yarar; büyük kazanç.|| **uluğ aş**, {eT} Ziyafet; toy; şölen. [EUTS]|| **uluğ ata**, {eT} **1.** Büyük baba. [Mühennâ] **3.** Âdem peygamber.|| **uluğ atlığ**, {eT} Adli sanlı kimse. [EUTS]|| **uluğ ay**, {eT} Yaz ortası. [DLT]|| **uluğ bitikçi**, İlhanlı devletinde büyük divanda başkâtiplik görevi.|| **uluğ ernek**, {eT} Baş parmak. [EUTS]|| **uluğ iliğ**, {eT} Büyük hükümdar. [EUTS]|| **uluğ kün**,

- {eT} Kıyamet günü. [Mühennâ]|| **uluğ oğlak ay**, {eT} Oğlakların büyüdüğü ay; ilk yaz. [DLT]|| **uluğ pusuş**, {eT} Felaket. [EUTS]
- uluğadmak**, [uluğ-ağ-mak] {eT} döñsl. f. [-ur] 1. Yaşlanmak; kocalmak. [EUTS] 2. Büyümek. [Gabain] 3. Yükselmek. [KB]
- uluğaymak**, [uluğ-ağ-mak] {eT} döñsl. f. [-ur] → ulugadmak. [Mühennâ]
- uluğlamak¹**, [uluğ-lā-mak] (uluğla:mak) {eT} gçl. f. [-r] Yüceltmek. [DLT] [KB]
- uluğlamak²**, [uluğ-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Saygı göstermek. [DS]
- uluğluk**, [uluğ-luk] {eT} is. Büyüklük; ululuk; irilik; yaşça büyüklük. [DLT] [KB]
- uluğrak**, [uluğ-rāk] (uluğra:k) {eT} zf. Daha büyük; büyükçe. [KB]
- uluğsa**, [loğusa > uluğsa] {ağız} is. Loğusa. [DS]
- uluğsamak**, [uluğ-sā-mak] (uluğsa:mak) {eT} gçl. f. [-r] Bir şeyin büyüününü istemek; daha büyük olanı dilemek. [DLT]
- uluğsığ**, [uluğ-sığ] {eT} sf. Büyüklük taslayan; kibirli. [KB]
- uluğsınmak**, [uluğ-sın-mak] {eT} döñsl. f. [-ur] Büyüklük taslamak.
- ulühiyet**, [Ar. ilāh > ulühiyyet اولوهيت] (ulü:hiyet) is. 1. Tanrı olma durumu; ilāhlık. 2. Tanrılık sıfatı; tanrıya ilişkinlik.
- uluk¹**, [uluk / ol-mak > ol-uk [Clauson]] sf. 1. {eT} (Elbise için) eskimiş; yıpranmış. [DLT] 2. {ağız} Çürümeye yüz tutmuş; işe yaramaz; bozuk; çürük. [DS]
- uluk²**, [uluk / oluk [Clauson]] {eT} is. Atın omuz başı. [DLT]
- uluk³**, -ğū [ul-uk] {ağız} sf. 1. Miskin; tembel; pasaklı. 2. Hastalıklı; ince; dayanıksız. 3. Uyuşuk; ağır canlı. [DS]
- uluk**, -ğū [ul-uk] {ağız} sf. İlaçsız. [DS]
- ulukuş**, [uğ-lu+kuş > ulukuş] {ağız} is. Baykuş. [DS]
- ululadmak**, [ulā-mak > ulu-l-ağ-mak] {eT} edil. f. [-ur] Nakledilmek. [EUTS]
- ululama**, [ulu-la-ma] is. Ululamak eylemi.
- ululamak**, [ulu-la-mak اولولمق / اولولامق] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Ulu saymak; ulu tutmak; saygı göstermek; yüceltmek. {eAT} (aynı) 2. Ağırlamak. 3. {eAT} Üstün kılmak. 4. {eAT} Gerekli ilgiyi göstermek; taltif etmek; şereflendirmek.
- ululanma**, [ulu-la-n-ma] is. Ululanmak eylemi.
- ululanmak**, [ulu-la-n-mak اولولنمق] edil. f. [-ur] 1. {OsT} Ululamak eylemi yapılmak; ululamak konusunda olmak. 2. döñsl. f. [-ur] {eAT} {OsT} Büyü-mek. 3. Büyüklük taslamak; kibirlenmek.
- ululatmak**, [ulu-la-t-mak اولولتمق] {OsT} gçl. f. [-ur] Büyütmek.
- ululuk**, [ulu-lık] {eT} is. Büyüklük; yücelik; soyluluk. [Bahşayış]
- ululmak**, [ulā-mak > ulā-l-mak] (ula:lmak) {eT} gçl. f. [-ur] İlave etmek. [Gabain]
- ululuk**, -ğū [ulu-luk اولولق] is. 1. Ulu olma durumu. 2. Ulu olan şeyin niteliği; büyüklük; yücelik; izzet; azamet. {OsT} (aynı) ☞ **ululuk etmek**, {OsT} Büyüklük taslamak; kibirlenmek.
- ulum**, [Ar. ‘ilm > ‘ulūm علوم] (ulū:m) {OsT} is. Bilimler; ilimler. ☞ **ulūm-i akliye**, {OsT} Akla, mantığa dayanan bilgiler. || **ulūm-i âliye**, {OsT} Tefsir ve hadis bilimleri. || **ulūm-i cüz’iye**, {OsT} Dinî bilimlerden ayrılan bilim dalları. || **ulūm-i dîniye**, {OsT} Dinî bilgiler. || **ulūm-i edebiye**, {OsT} Edebî bilgiler; edebiyat bilgisi. || **ulūm-i gaibe**, {OsT} Fal, remil gibi gaibe ilişkin bilgiler. || **ulūm-i hikemiye**, {OsT} Felsefe konuları. || **ulūm-i hikmet-i tabîiye**, {OsT} Fizik bilimleri. || **ulūm-i hukūkiye**, {OsT} Hukuk bilgisi. || **ulūm-i külliye**, {OsT} Din bilimleri. || **ulūm-i nakliye**, {OsT} Hadis, tefsir ve fıkıh bilimleri. || **ulūm-i nefsanîye**, {OsT} Ruh bilimleri. || **ulūm-i riyāziye**, {OsT} Matematik bilimleri. || **ulūm-i siyāsiye**, {OsT} Siyasal bilgiler. || **ulūm-i şer’iye**, {OsT} Şeriat bilimleri. || **ulūm-i tabîiye**, {OsT} Doğa bilimleri; tabiat bilimleri. || **ulūm-i ta’lîmiye**, {OsT} Matematik bilimleri. || **ulūm-i tâliye**, {OsT} Liselerde öğretilen bilgiler. || **ulūm u fūnūn**, {OsT} Bilimler ve fenler; teorik ve pratik bilgiler.
- uluma**, [ulu-ma] is. 1. Ulumak eylemi. 2. Uluyan hayvanın çıkardığı ses.
- uluma**, [ul-u-ma] {ağız} is. Deride kaşıntılı kabartılarla beliren bir çeşit hastalık; kurdeşen. [DS]
- ulumak¹**, [eT. u (yans.) > u-lī-mak] gçsz. f. [-r] 1. (Kurt, köpek, çakal vb. hayvanlar için) uzun uzun iniltili ve boğuk ses çıkarmak. {eT} (aynı) [Gabain] 2. (İnsan için) feryat etmek; sızlanmak; iniltili sesler çıkararak yüksek sesle ağlamak. {eT} (aynı) [Gabain] 3. argo. Yüksek sesle konuşmak.
- ulumak²**, [ul-u-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] Çürümek; ezilmek; kokmak. [DS]
- u’lūme**, [Ar. u’lūme اعلومه] (ulu:me) {OsT} is. Nişan; alamet; işaret.
- ulun**, [ul-un] {eT} is. 1. Sap; sak; filiz. [Gabain] 2. İnce çubuk. [Clauson] 3. Temrensiz ok. [DLT]
- ulung**, [ul-uñ] {ağız} is. 1. Buğday, arpa kökü. 2. Ekinin ana sapı etrafında oluşan kardeş sapsarı. [DS]
- ulunlug**, [ulun-luğ] {eT} sf. Temrensiz okları bulunan; yeleksiz oku olan. [DLT]
- ulunmak**, [ulī-mak > ulī-n-mak / ulu-n-mak] {eT} döñsl. f. [-ur] 1. Kıvrılmak; dolanmak. 2. Usanmak; bıkmak. [DLT] 3. {ağız} (Güneş için) batmak. [DS]

ulurak, [ulu-rak اولورق] {eAT} {OsT} *sf.* 1. Daha büyük; daha iri. 2. En büyük.

ulurmak¹, [ulu-r-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* Büyütmek. [DS]

ulurmak², [olur-mak > ulur-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ur]* Oturup dinlenmek. [DS]

ulus, [eT. ul (toprak ; zemin) > ul-(u)ş (bir araya gelmiş topraklar) > Moğ. ulus اولوس] *is.* 1. {eT} Memleket; devlet; ülke. [EUTS] 2. {eT} {eAT} {OsT} Ulus; halk; kavim; millet; aşiret. {ağız} (aynı) [ETY] [DS] 3. Aynı topraklar üzerinde yaşayan, kökenleri aynı, tarih, kültür ve gelenek bakımından ortak mirasa sahip ve çoğunlukla aynı dili konuşan insan topluluğu; millet. 4. Kendisini meydana getirmiş bulunan bireylerden soyutlanmış, ortaklaşa egemenlik sahibi, bölünmez bir bütün. 5. Türklerde ve Moğollarda oymakların birleşmesinden oluşan topluluk. 6. {ağız} Göçebe. [DS] 7. Oba. ☞ **ulus devlet**, *Belli bir ulus tarafından kurulmuş ve uyuşuğu tek bir ulus olan devlet.* || **ulus ümerası**, *Moğollar Türkleşip Müslüman olduktan sonra, geniş yetkilerle donatılmış genel vali.*

ulusal, [ulus-al] *sf.* 1. Bir ulusa özgü; bir ulusla ilgili; millî; nasyonal. 2. Bir ulusun tümünün duygularını anlatan; millî; nasyonal. ☞ **ulusal bayram**, *O ulusun geçmişinde yaşanan güzel bir olayı kutlamak için yapılan bayram; millî bayram.* || **ulusal dil**, *Bir ülkede konuşulan ve bu ülkenin ulusal kimliğinin bir ögesi olarak değerlendirilen ve resmî dilden farklı olabilen dil.* || **ulusal egemenlik**, *Egemenlik hakkını kullanma yetkisinin, kendisini oluşturan bireylerden ayrı bir kişiliği bulunan soyut ulusa ait olduğunu kabul eden anaya ilkesi.* || **ulusal ekonomi**, *Bir ülkenin, kendi imkân ve şartlarına göre uygulanmakta olan ekonomik siyaset sonucu oluşan ekonomik durumu.* || **ulusal giysi**, *Bir ülkenin çeşitli yörelerinde giyilen, ulusal süs öğelerini ve folklor özelliklerini yansıtan giysi; millî kıyafet.* || **ulusal harcama**, *Bir ülkede, bir yıl içinde kişilerin ve kamu kesiminin tüketim harcamaları ile yatırım harcamalarının toplamı.* || **ulusal hukuk**, *İç hukuk.*

ulusalçı, [ulus-al-cı] *is. ve sf.* 1. Ulusallık taraftarı olan kimse; ulusal değerlere önem veren; milliyetçi; nasyonalist. 2. Ait olduğu ulusun değerlerini benimseme ve koruma bilincini taşıyan.

ulusalçılık, [ulus-al-cı-lık] *is.* 1. Bir ulustan olma bilinci ve duygusu. 2. Ulsalçı olma durumu; milliyetçilik; nasyonalizm. 3. Ulusal çıkarları, ulusu her şeyin önünde ve üstünde tutan, öteki ulusların çıkarlarından daha önde geldiğini ileri süren siyasi akım.

ulusallaşma, [ulus-al-la-ş-ma] *is.* Ulsallaşmak eylemi.

ulusallaşmak, [ulus-al-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* 1. Bir ulusa özgü nitelikler kazanmak; ulusal duruma

gelmek; millîleşmek. 2. Mülkiyet hakkı özel kişi ve kuruluştan millet adına kullanılmak üzere devlete geçmek.

ulusallaştırma, [ulus-al-la-ş-tır-ma] *is.* 1. Ulsallaştırmak eylemi. 2. Ulusal nitelik kazandırma. 3. Mülkiyet hakkı özel kişi, özel bir kuruluş ya da yabancılara ait olan bir malı onlardan alarak ulusal girişim ve mülkiyete dönüştürme işlemi. 4. Üretim ve değişim araçlarının, enerji kaynaklarının, kredilerin ulusa mal edilmesi. 5. Yabancı dillerden giren sözcüklerin kalıcı biçimde benimsenmesi durumu.

ulusallaştırmak, [ulus-al-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* 1. Ulusa mal etmek; millîleştirmek. 2. Ulusal nitelik kazandırmak. 3. (Kurum, kuruluş vb. için) özel mülkiyetten ya da yabancı girişimciden alarak ulusal işletme hâline getirmek; millîleştirmek.

ulusallık, -ğî [ulus-al-lık] *is.* Ulusal olma durumu.

ulusçu, [ulus-çu] *is. ve sf.* 1. Ulsçuluktan yana olan. 2. Ulus olma, ulus ortamı oluşması için çaba harcayan kimse.

ulusçuluk, -ğü [ulus-çu-luk] *is.* Ulsçu olma durumu; ulusuna bağlı olan; ulus haklarını ön planda tutan; milletçilik.

uluslar, [ulus-lar] *is.* Birden çok ulus; birçok ulus; milletler. ☞ **uluslar arası**, 1. *Birden çok ulusu kapsayan; enternasyonal.* 2. *Birden çok ulusu ilgilendiren.* 3. *Çeşitli uluslardan olan insanları ilgilendiren.* 4. *Bir ulusun sınırları dışına taşan.* || **uluslar arasıçılık**, *Uluslar arası olma durumu; uluslar arası olan şeyin durumu; enternasyonalizm.* || **uluslar üstü**, (Otorite için) *ulusal hükümetlerin üstünde yer alan ya da birçok ulusal hükümeti bünyesinde toplayan.* || **uluslar üstücü**, *Uluslar üstüçülükten yana olan.* || **uluslar üstüçülük**, *Uluslar üstü olan görüş ve düşünce eğilimi.* || **uluslar üstülük**, *Uluslar üstü olan şeyin niteliği; üye devletlerin değil, onların dışındaki ülke insanların da hakkında karar alabilen kuruluşların taşıdığı nitelik.*

uluslaşma, [ulus-la-ş-ma] *is.* Ulslaşmak eylemi; ulus durumuna gelme.

uluslaşmak, [ulus-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* 1. Ulus durumuna gelmek; ulusal birliğini kurmak; ulusal nitelikler kazanmak. 2. Ulus olarak kendini kabul ettirmek.

ulussever, [ulus+sev-er] *sf.* Ulsunu çok seven; ulusuna gönülden bağlı olan; ulusu için özveriden çekinmeyen; milletperver.

ulusseverlik, -ğî [ulus+sev-er-lik] *is.* Ulsunu çok sevmeye, ulusu için özveride bulunma durumu; milletperverlik.

ulusu, [? ulusu] {ağız} *is.* Evlere yakın tarla. [DS]

ulus, [ul (toprak ; zemin) > ul-uş] {eT} *is.* 1. Bir araya gelmiş topraklar; ülke; bölge; eyalet; memleket. [İKPOy.] [Mühennâ] 2. Millet; ulus; devlet. [EUTS] [Gabain] 3. Şehir; köy. [DLT] [EUTS] [ETY] [Tekin] [KB] 4. Vilayet. [Mühennâ]

uluşar, [ulu+ Far. şār] {ağız} is. İl merkezi. [DS]
uluşlug, [uluş-luğ] {eT} sf. Memlekete ait; memlekete ilgili. [EUTS]
uluyan, [ulu-y-an] sf. Uluma eylemini yapan. ☞
uluyan maymun, zool. Haykırışı ulumaya benzeyen, Latin Amerika'da yaşayan yassı burunlu bir tür maymun, (*Alonatta seniculus*).
uluz, [ulu-z] {ağız} is. 1. Zarar veren, azgın hayvan. 2. Yoldan çıkmış, yaramaz, zararlı insan. 3. Etlî hayvan. [DS]
ulûf, [Ar. 'alef > 'ulûf علف] {OsT} is. 1. Yemler. 2. Yeniçeri maaşları.
ulülemr, [Ar. ülü'l-emr اول الامر] {OsT} is. Yasa koyucu; padişah.
ulüv, -vvü [Ar. 'ulüvv علو] {OsT} is. Büyüklük; yücelik. ☞ **ulüvv-ü cenâb**, {OsT} Alicenaplık; cömertlik. || **ulüvv-ü himmet**, {OsT} Aşırı gayret. || **ulüvv-ü neseb**, {OsT} Soyusu soppu yüksek. || **ulüvv-ü şân**, {OsT} Yüce şân. || **ulüvv-ü tıynet**, {OsT} Yaradılış yüceliği.
ulvan, [Ar. 'ulvân علوان] (*ulva:n*) {OsT} is. 1. Övünme; iftihar etme. 2. Mektup ve yazı başlığı. ☞ **ulvân satmak**, 1. {OsT} Kendini övmek. 2. {ağız} Çalım satmak. [DS]
ulvi, [Ar. 'ulüvv > 'ulvī / 'ulviyye علوى / علويه] (*ulvi:)* {OsT} sf. 1. Yüce; yüksek. 2. Göksel; göğe ait; ilahî. 3. Jüpiter ve Satürn gibi, Güneş'ten uzaklıkları Dünya'ninkinden fazla olduğu için bütün gökyüzünü dolaşıyormuş gibi görünen gezegenlere verilen ad. ☞ **ulvî nihādân**, {OsT} Yüksek yaradılışlılar.
ulviyan, [Ar. 'ulviyân علويان] (*ulvi:ya:n*) {OsT} is. 1. Büyük melekler. 2. Jüpiter ve Satürn gezegenleri.
ulviyat, [Ar. 'ulvī > 'ulviyyāt علويات] (*ulvi:ya:t*) {OsT} is. Yücelikler; yükseklikler.
ulviyet, [Ar. 'ulvī > 'ulviyyet علويت] (*ulvi:yet*) {OsT} is. Yücelik; yükseklik.
ulya, [Ar. a'lā > 'ulyā عليا] (*ulya:)* {OsT} sf. Çok yüksek; çok yüce.
ulyak, [ul-ḡa-ḡī > ulyak] {eT} is. 1. Temel. [EUTS] 2. Ayakkabı pençesi; taban. [EUTS] [Gabain] 3. Ayakkabıda taban astarı. [ARAT]
ulyan, [Ar. el-rebal / al-rāl => ulyan [Clauson]] {eT} is. Kokulu bir bitkinin köküdür ki yenir. [DLT]
-um¹, [men / ben > -im / -im / -um / -üm] çek. e. → -im.
-um², [-i-m / -i-m / -u-m / -ü-m] çek. e. → -m.
-um³, [-i-m / -i-m / -u-m / -ü-m] yap. e. → -m.
um, [ū-mak > ū-m / ōm [Clauson]] (*o:m*) {eT} is. Karın şişkinliği; mide bozukluğu. [DLT] ☞ **um bolmak**, {eT} (Mide için) bozulmak; çok yemekten mide bozulmak; bulanmak. [DLT]

uma¹, [Tibet. umā / omā [Clauson]] (*uma:)* {eT} is. Anne. [EUTS]
uma², [umā / ōmē [Clauson]] (*uma:)* {eT} is. Eve gelen konuk. [DLT]
uma³, [oma > uma] {ağız} is. Kalça. [DS]
uma⁴, [uma] {ağız} is. Armağan. [DS]
uma⁵, [uv-ma > uma] {ağız} is. Yağı çıkarılmış ayranın kestirilmesi ile yapılan peynir; çökelek. [DS]
umac, [um-mak > um-aç / omac اوماج] {eAT} is. Hedif; amaç; gaye.
umaca¹, [omca > umaca] {ağız} is. Asma kütüğü. [DS]
umaca², [um-mak > um-a-ca] {ağız} is. Umduğunu bulamamaktan doğan fiziksel ve psikolojik bozukluk. ☞ **umaca olmak**, {ağız} 1. Hayal kırıklığına uğramak. 2. Çok arzulanan şeyin elde edilmemesinden dolayı loğusada meme, erkekte cinsel organ şişmesi. [DS]
umacı, [eT. umay (bir ana tanrıça) / u-mak (muktedir olmak) > u-ma-cı] is. 1. Yaramazlık yapan küçük çocukları korkutmak için söylenen uydurulmuş, korkutucu hayalî yaratık. 2. {ağız} Korkuluk. [DS] 3. {ağız} Cin, peri gibi korkutan yaratık. [DS] ☞ **umacı gibi**, Çirkin ve korkunç.
umacık, -ğī [uva-cık > uma-cık] {ağız} sf. Küçücük; ufacak. [DS]
umaç, -cı [öğ-meç / ov-maç / oğma+aş] {ağız} is. 1. Ufalanmış hamur topakları ve un ile yapılan bir çorba. 2. Yağ, tuz ve un karışımı çörek. 3. Nohut büyüklüğünde yapılan hamur topağı. 4. Ufalanmış yufka kızartması ile yapılan yemek. 5. Çöreğin içine konulan yağ ve un karışımı. [DS] ☞ **umaç çorbasi**, {ağız} İçine ovmaç konulmuş çorba. [DS]
umaça, [oma-ça] {ağız} is. Kuyruk sokumu kemiği. [DS]
umaçlı, [umaç-lı] {ağız} is. İçinde ovmaç bulunan. ☞ **umaçlı çorba**, {ağız} İçinde ovmaç bulunan çorba. [DS] || **umaçlı kete**, {ağız} İçine kavrulmuş un konulan bir tür pide. [DS]
umak¹, [ū-mak] (*u:mak*) {eT} gçsz. f. 1. Muktedir olmak; kudreti olmak; gücü yetmek. [ARAT] [DLT] [ETY] [İKPÖy.] 2. Mahir olmak. [ETY] 3. yard. f. Yeterlilik fiili yapan yardımcı fiil; yapabilmek; edebilmek; -ebilmek; bilmek. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] [Tekin]
umak², [u-mak] {eT} gçl. f. [-r] Geciktirmek. [DLT]
umak³, [ō-mek / ū-mak] (*u:mak*) {eT} gçl. f. [-r] Anlamak.
umak⁴, [um-mak > um-ak اوماق] {eAT} is. 1. İstek; arzu. 2. Amaç; maksat.
umak⁵, [uğ-mak > umak] {ağız} is. Çağlayan. [DS]
umalamak, [uva-la-mak / uma-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yoğurmak. [DS]

- umale**, [Ar. ‘umāle عماله] (*uma:le*) {*OsT*} *is.* İşçi ücreti.
- umamak**, [ū-mak > ū-ma-mak] {*eT*} *gçl. f. [-z]* Muktedir olmamak; yapmamak; edememek. [Tekin]
- umar**, [*eT*. u-mak (*muktedir olmak*) > u-m-ar] {*ağız*} *is.* Çare; çıkar yol. [DS]
- umarlanmak**, [um-mak > um-ar-la-n-mak اومارلنمق] {*eAT*} *dönşl. f. [-ur]* Umutlanmak.
- umarsamak**, [umar-sa-mak / umur-sa-mak] {*ağız*} *gçl. f. [-r] [-s(i)-yor]* Değer vermek; önemsemek. [DS]
- umarsız**, [umar-sız] {*ağız*} *sf.* Çaresiz; onulmaz. [DS]
- umarsızlık,-ğı** [umar-sız-lık] *is.* Umarsız olma durumu; çaresizlik.
- umavarmak**, [um-mak+var-mak اومه وارمق] {*OsT*} *gçsz. b. f. [-ur]* Beklenti içinde varmak; umu içinde gitmek; ümit ederek gitmek.
- umay**, [Far. humay ? => umay] {*eT*} *is.* **1.** Son; etene. [DLT] **2.** Rahim; döl yatağı. [EUTS] **3.** Çocukların ve yavruların koruyucusu olduğu sanılan bir tanrıça adı. [Tekin] [Gabain]
- umaysız**, [umay-sız] {*ağız*} *sf.* **1.** Avanak; aptal; bön. **2.** Beceriksiz. **3.** Düşüncesiz; saygısız. [DS]
- umaz**, [ū-mak > ū-maz] (*u:maz*) {*eT*} *sf.* Çaresiz. [Gabain]
- umazcadan**, [umaz-ca-dan] {*ağız*} *zf.* Haber vermesizin; birden; sesizce. [DS]
- umbal¹**, [Yun. emvole] {*ağız*} *is.* Üvendirenin ucundaki başsız çivi; nodul. [DS]
- umbal²**, [Yun. ámpoli] {*ağız*} *is.* **1.** Hendek. **2.** Bağ ve bostanlarda, evleğin enine bölümlere ayrılmasından ortaya çıkan eşit büyüklükteki parçalar. [DS]
- umbalamak**, [umbal-la-mak] {*ağız*} *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** Hayvanı nodulla dürtmek. **2.** İnsanı çalıştırmak için ağır konuşmak. [DS]
- umbul**, [Yun. ámpoli] {*ağız*} *is.* → umbal². [DS]
- umcur**, [? umcur] {*ağız*} *is.* **1.** Üç beş okka buğday alan ölçek. **2.** Şiniğin dörtte biri. [DS]
- umça**, [omca > umca / umça] {*ağız*} *is.* **1.** Kesilmiş ağacın toprak üstünde kalan köke yakın kısmı; kütük. **2.** Asma kütüğü. [DS]
- umde**, [Ar. ‘umde عمدہ] {*OsT*} *is.* **1.** Temel olarak alınan şey; esas; ilke; prensip. **2.** Dayanılacak şey; dayanak. **3.** Herkesin güvendiği, itimadı olan kimse. ☞ **umdetü'l-İslām**, {*OsT*} *İslamın dayanağı; İmam Gazalî.*|| **umdetü'l-ma'nevî**, {*OsT*} *tas. Gökleri yüksekte tutan güç.*
- umdu**, [um-mak > um-dü] (*umdu:*) {*eT*} *is.* İstek; dilek; tamah. [DLT] [KB]
- umduçu**, [um-dü-çî] (*umdu:çu:*) {*eT*} *is.* **1.** Umucu; dilenci. [DLT] [KB] **2.** Tamahkâr. [KB]
- umduçu**, [um-dü-çü] (*umdu:çu:*) {*eT*} *sf.* Tamahkâr. [Mühennâ]
- umduk**, [umdü > umdu-k] {*eT*} *is.* Ümit; umut; beklenti. [Gabain]
- umdumak**, [um-dü-mak] (*umdu:mak*) {*eT*} *gçl. f. [-r]* Ummak. [Mühennâ]
- umdurma**, [um-mak > um-dur-ma] *is.* Umdurmak eylemi.
- umdurmak**, [um-mak > um-dur-mak] *gçl. f. [-ur]* Umdurmak.
- umdurmak**, [um-mak > um-dur-mak] *gçl. f. [-ur]* Ummak beklentisinin doğmasına neden olmak; ummasını sağlamak; umutlandırmak. {*eT*} {*ağız*} (*aynı*) [DLT] [DS]
- umduşuz**, [umdü > umdu-suz] {*eT*} *sf.* Gözü, gönül tok; hırssız. [KB]
- umgu**, [um-mak > um-gu] {*ağız*} *is.* **1.** Umud. **2.** İyi dilek. [DS]
- umınç**, [um-mak > um-in-mak > um-in-ç] {*eT*} *is.* Umud. [KB]
- umk**, [Ar. ‘umk عمق] {*OsT*} *is.* Derinlik.
- umkan**, [Ar. ‘umk > ‘umkan عمقاً] (*u'mkan*) *zf.* Derinliğine; derinlemesine.
- umki**, Ar. ‘umkī عمقى (*umki:*) {*OsT*} *sf.* Derinlikle ilgili. ☞ **umkî sabrā**, {*OsT*} *yer b. Derinlik kültesi.*
- umkiyet**, [Ar. ‘umkiyyet عمقیت] {*OsT*} *is.* Derinlik.
- umlu**, [-m-lı / -mli / -mlu / -mlü / -imli / -ımlı / -umlu / -ümlü] *yap. e.* → -mlı.
- umma**, [um-ma اومه] *is.* **1.** Ummak eylemi. **2.** {*OsT*} Umduğu eline geçmeyen kimsenin uğradığı hastalık; imrendiği yemeği yiyemediğinden veya özenmediği şeyin ele geçmemesinden dolayı loğusada meme, erkekte husyelerde oluşan şişkinlik. {*ağız*} (*aynı*) [DS] **3.** {*ağız*} Özenme, imrenme ve bundan dolayı duyulan üzüntü. [DS] **4.** {*ağız*} Erkekte cinsel güç yoksunluğu. [DS] ☞ **umma olmak**, {*ağız*} *Özenilen şeyin ele geçmemesi yüzünden loğusa kadında meme, erkekte husye şişmek.* [DS]|| **ummaya uğramak**, {*ağız*} → umma olmak. [DS]|| **ummaya varmak**, {*ağız*} *İstemeye gelmek; isteyici olmak.* [DS]
- ummaca**, [um-ma-ca] {*ağız*} *is.* **1.** Hayal kırıklığı. **2.** Özenilen şeyin ele geçmemesinden dolayı loğusalarda meme, erkekte husye şişmesi. [DS]
- ummacı¹**, [umacı / ummacı] {*ağız*} *is.* Korku verici yaratık; hayalet. [DS]
- ummacı²**, [umma-cı] {*ağız*} *sf.* İmrenen; özenen. ☞ **ummacı olmak**, {*ağız*} *İmrenmek; özenmek.* [DS]
- ummadık, -ğı** [um-ma-dık] *sf.* **1.** Hiç umulmayan; beklenmedik. **2.** {*ağız*} (Kişi ve nesne için) yaptığı iş ve davranış kendisinden beklenmeyen. [DS]
- ummağ**, [um-ma(k)] {*ağız*} *is.* → ummaca. [DS]
- ummak**, [*eT*. u-mak (*muktedir olmak*) > u-m-mak اومق] {*ağız*} *gçl. f. [-ar]* **1.** Olmasını istemek; beklemek;

temenni etmek; özenmek; ümit etmek. {eT} {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DLT] [DK] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** Olabileceğini sanmak ya da düşünmek. {ağız} (aynı) [DS] **3.** (Kişiden bir davranışı için) öyle davranmasını beklemek; kendisine söylemeden, kendisinden talep etmeden o davranışı sergilemesini gönülden arzulamak. **4.** Böyle bir davranışın olacağını düşünerek kendini ona göre hazırlamak; bel bağlamak. **5.** (Olumsuz durumlar için) beklediği, düşündüğü durumun tersi olmak; taşıdığı sanılan niteliklerden yoksun olmak. **6.** {ağız} İstemek; dilemek. [DS] **7.** {ağız} Hayal kırıklığına uğramak. [DS] **8.** {ağız} İmrenmek; özenmek. [DS] **9.** {ağız} Özenilen şeyin elde edilememesinden dolayı loğusada meme, erkek çocukta husyeler şişmek. [DS] ☞ (... nı) **umarım!** Öyle olmasını isterim; onu beklerim.|| **Uma uma döndük muma.** Beklenti yüzünden çekilen sıkıntıyı ve usancı dile getiren söz.|| **uma varmak,** {eAT} Umarak gitmek; ümitle varmak.|| **umduğu gibi çıkmamak,** Beklenen veya taşıdığı sanılan nitelik ve özelliklerden yoksun olduğu sonradan anlaşılacak.

ummal, -li [Ar. ‘āmīl>‘ummāl عمال] (umma:l) {OsT} is. **1.** Tahsildarlar. **2.** Valiler. **3.** Mutasarrıflar.

umman, [Ar. ‘ummān عمان] (umma:n) {OsT} is. Engin deniz; okyanus. ☞ **ummān-ı adem,** {OsT} Yokluk denizi.

ummazcadan, [um-maz-ca-dan] {ağız} zf. Habersizce. [DS]

umra, [Ar. ‘ōmr > ‘umrā عمرا] (umra:) {OsT} is. huk. Kendisine bağış yapılan kimsenin ölümü hâlinde mirasçılara geri verilmek şartıyla yapılan bağış.

umran, [Ar. ‘umrān عمران] (umra:n) {OsT} is. **1.** Bayındır olma durumu; bayındırlık. **2.** Uygar, ileri ve mutlu olma durumu.

umrani, [Ar. ‘umrān > ‘umrānī / ‘umrāniyye عمرانيه / عمراني] (umra:ni:) {OsT} is. Bayındırlık ve medeniyet ile ilgili.

umraniyet, [Ar. ‘umrāniyyet عمرانييت] (umra:niyet) {OsT} is. Bayındırlık.

umre, [Ar. ‘umre عمره] {OsT} is. isl. Hac zamanı dışında Mekke’de Mikad mahalli denilen sınırlar dışında ihrama girildikten sonra Kabe’nin tavafı ve Safa ile Merve tepesi arasını say etmek. ☞ **umre-i nebevî,** {OsT} Hz. Muhammed’in hac farz olmadan önceki haccı.

umsalak, -ğı [um-sa-lak] {ağız} sf. **1.** (Kişi için) umutsuz. **2.** Her gördüğünü isteyen. [DS]

umsalık, -ğı [um-sa-lık] {ağız} is. Özenti. ☞ **umsalığı düşmek,** {ağız} Özenmek. [DS]

umsanmak, [um-sa-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Umutlanmak. [DS]

-umsu, [-m-sı / -msi / -msu / -msü / -imsi / -ımsı / -umsu / -ümsü] yap. e. → -msı.

umsuk, -ğu [um-suk] {ağız} sf. **1.** Umutsuz; üzgün. **2.** Ürkek. [DS]

umsuluk, -ğu [um-su-luk] {ağız} is. Umutsuzluk; hayal kırıklığı. ☞ **umsuluk olmak,** {ağız} **1.** → umsunmak. **2.** Hayal kırıklığına uğramak. [DS]

umsumuk, -ğu [um-su-mak > umsu-muk] {ağız} sf. (Kişi için) cinsel isteğini gideremeyen. [DS]

umsundurmak, [um-su-n-dur-mak اومسندرمق] {eAT} {ağız} gçl. f. [-ur] Umutlandırmak; ümitlendirmek; ümide düşürmek. [DS]

umsunluk, -ğu [um-su-n-luk] {ağız} is. → umsuluk. [DS]

umsunma, [um-su-n-ma] {ağız} is. **1.** Umsunmak eylemi; umu; bekleme; canı çekme. **2.** Özenilen şeyin ele geçmemesinden dolayı loğusada meme, erkekte husye şişmesi. [DS]

umsunmak, [um-su-n-mak اومصونق] gçl. f. [-ur] **1.** {eT} {eAT} {OsT} Beklemek; ummak; canı çekmek. {ağız} (aynı) [Nevâyi] [DS] **2.** {ağız} İstemek; dilemek. [DS] **3.** {ağız} → umma olmak. [DS]

umsunuk, -ğu [um-su-mak > umsu-n-uk] {ağız} sf. (Kişi için) canı isteyip de yiyemeyen. [DS] ☞ **umsunuk olmak,** {ağız} Özendiği şeyi elde edememekten dolayı hasta olmak. [DS]

umsuruk, -ğu [um-su-r-uk] {ağız} is. **1.** Hayal kırıklığı; umut kırıklığı. **2.** → umsunuk. [DS] ☞ **umsuruk olmak,** {ağız} → umsunmak. [DS]

umsutmak, [um-su-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] Umutlandırmak; ümit vermek; umdurmak. [DS]

-umsuz, [-m-sız / -msiz / -msuz / -msüz / -imsiz / -ımsız / -ümsuz / -ümsüz] yap. e. → -msız.

-umtrak, [-m-tır-ak / -imtrak / -ımtırak / -umtrak / -ümtrak] yap. e. → -mtrak.

umu¹, [um-mak > um-uğ > um-u اومو / امو] {eAT} {OsT} {ağız} is. **1.** Umma; ümit; umut. [DK] **2.** İstek; beklenti; arzu; rica. [DS] **3.** Emel. **4.** Beklenen şey. ☞ **umu küsü etmek,** {ağız} Darılmak; küsmek. [DS]|| **umu vermek,** {eAT} Ümide düşürmek.

umu², [Ar. umum => um-u ?] {ağız} zf. Bütün; tüm; hepsi. [DS]

umuca, [um-u-ca] {ağız} is. Umut. [DS]

umucar, [um-u-ca-r] {ağız} is. Umut etme; beklenti. [DS]

umucu, [um-ucu اوموچى / اوموچى] {eAT} {OsT} {ağız} sf. **1.** Bir şey isteyen; bekleyen; uman; ümit eden; ümitvar. **2.** Bahşış bekleyen. [DS]

umucuk, -ğu [um-u-cuk اوموچق] {eAT} is. Umulan şey; beklenen.

umug, [um-mak > um-uğ] {eT} is. **1.** Umut; ümit; umu. [ARAT] [Gabain] **2.** Mesnet; sığınak; melce; dayanak. [EUTS]

umugsuz, [umuğ-suz] {eT} sf. Dayanaksız; sığınaksız; melcesiz. [EUTS]

umuhet, [Ar. 'umūhet عموهت] (umu:het) {OsT} is. Yapılacak işte, tutulacak yolda tereddüt etme; duraksama.

umuk¹, [um-mak > um-uk] {eT} is. Dost; eş; arkadaş. [EUTS]

umuk², [? umuk] {ağız} sf. 1. Ilık; sıcak. 2. Kuytu. [DS]

umuk³, [yum-mak > um-uk] {ağız} sf. Yumuk. [DS]

umukluk, -ğu [um-uk-luk] {ağız} is. 1. Ilık yer; sıcak yer. 2. Kuytu yer; kuytuluk. [DS]

umul, [um-ul] {ağız} sf. Sessiz; yavaş; imil. ☞ **umul umul**, {ağız} Usul usul. [DS]

umulca, [um-ul-ca] {ağız} sf. (Nesne ve davranış için) beklenen; umulan. [DS]

umulcama, [um-mak > um-ul-ca-ma] {ağız} is. Beklenen, olması istenen şey; umulan şey. [DS]

umulma, [um-ul-ma] is. Umulmak eylemi.

umulmadık, -ğı [um-ul-madık] sf. Kendisinden öyle bir şey umulmayan; beklenmeyen; düşünülmeyen.

umulmak, [um-mak > um-ul-mak] edil. f. [-ur] Umulmak eylemi yapılmak; umut edilmek; beklemek; öyle sanılmak. {eT} (aynı) [EUTS]

umultmak, [um-ul-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] 1. (Sakız için) yumuşatarak çiğnenecek duruma getirmek. 2. Afyon sakızını özleştirmek. [DS]

umum, [Ar. 'ām > 'umūm عموم] (umu:m) {OsT} sf. 1. Tüm; bütün. 2. Genel. 3. Bütün halk; bütün insanlar; kamu. ☞ **umūm müdür**, {OsT} Genel müdür. || **umūm müdürlük**, Genel müdürlük.

umumak, [um-u-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] (Soğuk için) biraz kırılmak; ılımak. [DS]

umumen, [Ar. 'umūm > 'umūmen عموماً] (umu:men) {OsT} zf. Tam olarak; bütünüyle; herkesçe.

umumet, [Ar. 'umūmet عمومت] (umu:met) {OsT} is. Amca olma; amcalık.

umumhane, [Ar. 'umūm + Far. ḥāne خانه] (umu:mha:ne) {OsT} is. Genel ev. ☞ **umumhāne sermāyesi**, {OsT} Genel ev kadını.

umumi, [Ar. 'umūm > 'umūmī / 'umūmiyye عمومي / عمومي] (umu:mi:) {OsT} sf. Umuma ilişkin; herkese ait; herkesle ilgili; genel. ☞ **umumî af**, {OsT} Genel af. || **umumî efkâr**, {OsT} Kamu oyu. || **umumî heyet**, {OsT} Genel kurul. || **umumî kâtip**, {OsT} Genel yazman; genel sekreter. || **umumî kongre**, {OsT} Genel kongre. || **umumî vekâletname**, {OsT} Genel vekâletname.

umumiyat, [Ar. 'umūmī > 'umūmiyyāt عموميات] (umu:miyya:t) {OsT} is. Genel konular.

umumiye, [Ar. 'umūmī > 'umūmiyye عموميye] (umu:-

miye) {OsT} sf. Umuma ilişkin; herkese ait; herkesle ilgili; genel.

umumiyet, [Ar. 'umūmī > 'umūmiyyet عموميية] (umu:miyyet) {OsT} is. Bir şeyin umuma ilişkin olması; herkesle ilgili; kamuya ilişkin; genel. ☞ **umūmiyyet itibariyle**, {OsT} Genellikle; genel olarak. || **umūmiyyet üzere**, {OsT} Her zaman ve her yerde olduğu gibi; genel olara; cümleten.

umumiyetle, [umumiyet-le] zf. Genel olarak; genellikle.

umunca, [um-un-mak > umun-ca] {ağız} is. 1. Olması istenen, beklenen şey; umulan şey. 2. sf. (Davranış ve nesne için) beklenen; umulan. [DS]

umunç, [um-mak > um-un-mak > um-un-ç] {eT} {ağız} is. Beklenti; umma; umut etme. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [DS]

umunçlug, [um-un-ç-luğ] {eT} sf. 1. Umulan; beklenen. [DLT] 2. Umutlu. [DLT]

umundurmak, [um-un-dur-mak] {eAT} gçl. f. [-ur] Ümitlendirmek; ümide düşürmek.

umunmak, [um-mak > um-in-mak] döñsl. f. [-ur] 1. {eT} Umutlanmak. [KB] 2. {ağız} İstemek; dilemek. [DS] 3. {ağız} Özenmek. [DS]

umunmak, [um-un-mak] {eT} döñsl. f. [-ur] 1. Umutlanmak; ummak; ümit etmek; beklemek. [EUTS] [DLT][Gabain] 2. Tamah etmek. [Nevâyi]

umur¹, [Ar. emr > umūr امور] (umu:r) {OsT} is. İşler; görevler. ☞ **umūr-āşinā**, {OsT} İş bilir. || **umūr-aşnā**, {OsT} İşten anlar; iş bilir. || **umūr-aşnāyān**, {OsT} İş bilirlen. || **umūr-dāde**, {OsT} İş görmüş; işten anlar. || **umūr-dādegān**, {OsT} İşten anlayanlar; tecrübeli olanlar. || **umūr görmüş**, {OsT} Deneyimli. || **umūr-i ādiye**, {OsT} Her zamanki işler. || **umūr-i adliye**, {OsT} Adaletle ilgili işler. || **umūr-i akliye**, {OsT} Akla yatkın, akla dayanan işler. || **umūr-i āmme**, {OsT} Kamu işleri. || **umūr-i askerîye**, {OsT} Askerlikle ilgili işler. || **umūr-i beytiye**, {OsT} Ev işleri. || **umūr-i cumhūr**, {OsT} Ulusal işler. || **umūr-i dāhiliye**, {OsT} İçişleri. || **umūr-i devlet**, {OsT} Devlet işleri. || **umūr-i dünyeviye**, {OsT} Dünya işleri. || **umūr-i hāriciye**, {OsT} Dışişleri. || **umūr-i hayriye**, {OsT} Hayır işleri. || **umūr-i maārif nezāreti**, {OsT} Millî eğitim bakanlığı. || **umūr-i māliye**, {OsT} Para ile ilgili işler; malî işler. || **umūr-i māliye nezāreti**, {OsT} Maliye bakanlığı. || **umūr-i mühimme**, {OsT} Önemli işler. || **umūr-i mülkiye**, {OsT} Devlet yönetimi ile ilgili işler. || **umūr-i mülkiye nezāreti**, {OsT} İçişleri bakanlığı. || **umūr-i müsbite**, {OsT} Sabit olmuş işler. || **umūr-i nāfia**, {OsT} Bayındırlık işleri. || **umūr-i seyfiye**, {OsT} Askerlikle ilgili işler. || **umūr-i sıhhiye**, {OsT} Sağlık işleri. || **umūr-i tevliyet**, {OsT} Vakıf mütevellisinin yükümlü olduğu işler. || **umūr-i tbbiye**, {OsT} Tıpla ilgili işler. || **umūr-i zabtiye**,

{OsT} Güvenlik işleri; polisle ilgili işler. || **umür-i zâtiye**, {OsT} Kişisel işler. || **umür-i zihniye**, {OsT} Zihinle ilgili işler.

umur², [Ar. umūr اومور] {umu:r} {OsT} is. Aldırış etme; önem verme; işten sayma. ☐ **umura gelmek**, (Bir şey için) meraklanmak; endişe etmek. || **umur etmek**, Düşünmek; önemsemek; aldırmak. || **umur etmemek**, Aldırmamak; oralı olmamak. || **umurumda değil!** “Beni ilgilendirmiyor; aldırmam” anlamında kullanılır. || **Umurumun teki!** İlgisizlik belirten söz. || **umurunda olmamak**, İlgilenmemek; aldırmamak; oralı olmamak.

umur³, [? umur] {ağız} is. Küçük tane. [DS]

umur⁴, [umur] {ağız} is. Sıkıntı. [DS]

umurlamak, [umur-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Ufalamak. [DS]

umursama, [umur-sa-ma] is. Umursamak eylemi.

umursamak, [umur-sa-mak] gçl. f. [-r] [-s(u)-yor] 1. Önem vermek; ilgiye değer bulmak; aldırış etmek. 2. {ağız} Kırılmak; darılmak; gönüllenmek. [DS]

umursamaz, [umur-sa-maz] sf. 1. Hiçbir şeye aldırmayan; önem vermeyen; oralı olmayan; endişe etmeyen; umursamayan. 2. Bir şeye gereken dikkati göstermeyen; vurdumduymaz. 3. Böyle bir kimse-nin tutum ve davranışının niteliği.

umursamazca, [umur-sa-maz-ca] {umursama 'zca} zf. Umursamaz bir biçimde.

umursamazlık, -ğı [umur-sa-maz-lık] is. Umursamaz olma durumu; umursamaz bir kimsenin tutumu; vurdumduymazlık.

umursanma, [umur-sa-n-ma] is. Umursanmak eylemi.

umursanmak, [umur-sa-n-mak] edil. f. [-ır] 1. Umursamak eylemi yapılmak; önem verilme; üstünde durulmak. 2. dönşl. f. Kendi kendine umursamak.

umursanmayan, [umur-sa-n-ma-y-an] is. fel. Ne değerli ne de değersiz olan ve ahlak açısından kayıtsız kalınacak şey.

umursunmak, [umur-su-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Özenmek. [DS]

umursuz, [umur-suz] {ağız} sf. Kaygısız. [DS]

umusuz, [um-u-suz] {OsT} sf. Ümitsiz.

umuş, [um-mak > um-uş] {eT} is. Umma. [EUTS]

umut, -du [um-mak > um-ut / Far. ümüd] is. 1. Kişiyi, bir şeyi ummaya, gerçekleşeceğine inanıp geleceğe güven duyarak beklentiye iten, rahatlık ve ferahlık verici duygu; umma; ümit. {eT} (aynı) [DK] 2. Böyle bir duyguyu veren kişi ya da nesne. 3. Belli bir alanda başarı göstereceğine inanılan ve bu başarı kendisinden beklenen kimse. 4. istk. Beklenti. ☐ **umuda düşmek**, Bir şeyin olacağına, gerçekleşeceğine inanmak; umuda kapılmak. || **umuda**

kapılmak, Bir şeyin olacağına, gerçekleşeceğine inanmak; umuda düşmek. || **umudu boşa çıkmak**, Umdüğü şey gerçekleşmemek; ümidi boşa çıkmak. || **umudu** (... de) **olmak**, Ona bel bağlamak; güvenmek; büyük bir beklentiye girmek. || **umudu kırılmak**, Beklentisinin olacağına, gerçekleşeceğine dair inancı sarsılmak; umudunu yitirmek; umudu kalmamak. || **umudunu kesmek**, Beklediği şeyin gerçekleşmeyeceği kanısına varmak; ümidini kesmek. || **umudunu kırmak**, Güvenini sarsmak; beklentisini kaybettirmek; ümidini kırmak. || **umudunu yitirmek**, Hiçbir beklentisi kalmamak; ümidini yitirmek. || **umudu sönmek**, Beklentisinin olacağına, gerçekleşeceğine dair inancı sarsılmak; umudunu yitirmek; umudu kalmamak; ümidi sönmek. || **umudu suya düşmek**, Umdüğü şey gerçekleşmemek; ümidi suya düşmek. || **umut bağlamak**, Bir kişi ya da şeyden bir şeyler beklemek; ondan ummak; ona güvenmek; ümit bağlamak. || **umut beslemek**, Umut etmek; ummak; ümit beslemek. || **umut dünyası**, Olması imkânsız şeyleri bile beklemenin doğal karşılanması gerektiğini belirten söz; ümit dünyası. || **umut etmek**, Bir şeyin gerçekleşeceğini umarak beklemek; ümit etmek. || **umut fakirin ekmeği**, Beklentileri gerçekleşmediği hâlde beklentiye sürdürenlerin durumunu açıklamak için söylenen söz; ümit fakirin ekmeği. || **umut gapısı**, {ağız} → umut kapısı. [DS] || **umut ışığı**, Beklenen, umut edilen şeyin gerçekleşeceğine dair beliren işaret. || **Umut Kaf dağının ardında**. Bir şeyin gerçekleşmesinin imkânsızlığını belirten söz; olanaksız. || **umut kapısı**, Umulan şeyin gerçekleşeceği sanılan yer veya durum; umut bağlanan varlık; ümit kapısı. || **umut kaynağı**, Beklentiye yol açan durum; ümit kaynağı. || **umut kesmek**, Beklentiden vazgeçmek; gerçekleşmeyeceği düşüncesi ile beklemekten, umut beslemekten vazgeçmek; ümit kesmek. || **umut uyanmak**, Beklenti gerçekleşir gibi olmak; umut doğmak; ümit uyanmak. || **umut üzme**, {eT} Ümit kesmek; beklentiye bırakmak. [DK] || **umut vermek**, Bir kimsenin bir şeyi ummasını sağlamak; umdurmak; umutlandırmak; ümit vermek; ümitlendirmek. || **umut yok**, Hiçbir olumlu belirti yok; umut kesik; ümit yok.

umutlandırma, [umut-lan-dır-ma] is. Umutlandırmak eylemi; ümitlendirme

umutlandırmak, [umut-lan-dır-mak] gçl. f. [-ır] Bir kimsenin umutlanmasına, umuda kapılmasına neden olmak; umut vermek; ümitlendirmek.

umutlanma, [umut-lan-ma] is. Umutlanmak eylemi; ümitlenme.

umutlanmak, [umut-lan-mak] gçsz. f. [-ır] Bir şeyin olmasını, gerçekleşmesini inançla beklemek; umut beslemek; ümitlenme.

umutlu, [umut-lu] sf. 1. Umudu olan; umut besleyen; ümitli. 2. Gerçekleşmesi umulan; umut veren.

umutsuz, [umut-suz] *sf.* **1.** Umudu olmayan; umut beslemeyen; ümitsiz. **2.** Umudunu yitirmiş olan. **3.** Hayattan hiçbir beklentisi olmayan. **4.** Bir şeyden, gerçekleşmesinden umudunu kesmiş olan. **5.** (Hasta için) iyileşmesi olanaksız sayılan. **6.** (Durum ya da olgu için) düzelmesi, iyileşmesi, iyi bir sonuca ulaşması mümkün olmayan. **☞ umutsuz kalmak**, {ağız} Üreme organlarında üremeyi önleyen aksaklık olmak. [DS]

umutsuzluk,-ğu [umut-suz-luk] *is.* Umutsuz olma durumu; tüm umutların yitirilmiş olması hâli; ümitsizlik.

umyan, [Ar. a^cmā > ‘umyān عميان] (*umya:n*) *is.* Körler.

umye, [Ar. ‘umye عميه] *is.* Azgın; gümrak.

-un-, [-n / -in- / -in- / -un- / -ün-] *yap. e.* → -n-.

-un¹, [-n / -in / -in / -un / -ün] *çek. e.* → -n.

-un², [-n / -in / -in / -un / -ün] *yap. e.* → -n.

un¹, [eT. un] *is.* Buğday ve diğer tahıl tanelerinin öğütülmesinden oluşan toz hâlindeki besin maddesi. {eT} (aynı) [DLT] [DK] [Mühennâ] [Bahşayış] **☞ un aşı**, {eAT} *Bulamaç; hamur işi.*|| **un böceği**, *zool.* Kın kanatlı böceklerden, ev, değirmen ve fırınların karanlık köşelerinde yaşayan, bir buçuk santimetre kadar uzunlukta bir eklem bacaklı, (*Tenebrio molitor*).|| **un çorbası**, *Yağda kavrulmuş unu et suyu ya da suda pişirerek elde edilen çorba.*|| **un çuvalı gibi tozmak**, *Bazı kimselerin, parasız görünmelerine rağmen, biraz zorlanırlarsa kıydan köşeden biraz para çıkarabileceklerini anlatan söz.*|| **un evi**, {ağız} *Baklava ununun konulduğu keçi derisinden yapılma torba.* [DS]|| **un evine indirmek**, {ağız} (*Evde bulunan yiyecekler için*) gelişigüzel harcamak. [DS]|| **un güvesi**, *zool.* Pul kanatlı böceklerden, tırtılları un ve tahıl içinde yaşayan, ön kanatları uzun bir üçgen biçiminde, art kanatları yuvarlak bir eklem bacaklı, (*Uphestia kuhniella*).|| **un helvası**, *Yağda kavrulmuş una şerbet katılarak yapılan tatlı.*|| **un ileği**, {eT} *Un eleği.* [Mühennâ]|| **un kapanı**, *Un ve zahire ticareti yapılan kapalı mekân; zahireciler çarşısı.*|| **un kurabiyesi**, *Un, yağ ve pudra şekeri ile karıştırılıp fırında pişirildikten sonra üzerine pudra şekeri dökülerek sunulan bir tür kurabiye.*|| **un kurdu**, *Un içinde yaşayan böcek.*|| **un oluşu**, {ağız} *Değirmende, unun içinden aktığı oluk.* [DS]|| **un özü**, {eAT} *Nişasta.*|| **un ufak etmek**, *Ezmek; parçalamak; en küçük toz parçalarına ayırmak.*|| **un ufak olmak**, *Çok küçük parçalara ayrılmak; parçalanmak.*|| **Ununu elemek, eleğini duvara asmak**, *1. Bütün işlerden ve isteklerden el çekmek. 2. Cinsel güçten düşmek.*

un², [ün / un] {ağız} *is.* Ses; ün. [DS]

una¹, [una] {eT} *ünl.* **1.** Bak! **2.** *zf.* Şimdi; hemen. [EUTS] **3.** Daha. [EUTS] **☞ una basa**, {eT} *Derhal!* [Gabain]

una², [oña / uña] {eT} *zf.* Ona. [EUTS]

unak, -ğı [on-a-k / un-a-k ?] {eAT} *sf.* İyi; elverişli. [TS]

unakaya, [una-kıyā] (*unakaya:*) {eT} *zf.* Derhal. [Gabain]

unakına, [una-kınā] (*unakına:*) {eT} *zf.* Hemen hemen; neredeyse. [ETY]

unalmak, [uğ-al-mak > unal-mak / uva-l-mak] {ağız} *dönşl. f.* [-ır] *Bayılmak.* [DS]

unamak¹, [unā-mak] (*eT una:mak*) *gçl. f.* [-r] **1.** {eT} *Onaylamak; onamak; kabul etmek; doğru bulmak; tasvip etmek; razı olmak; muvafakat etmek.* {ağız} (aynı) [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [IKPÖy.] [KB] [DS] **2.** {ağız} *Değer vermek; önemsemek; saymak.* [DS]

unamak², [anla-mak > una-mak ?] {ağız} *gçl. f.* [-r] *Anlamak.* [DS]

unamamak, [una-ma-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-z] *Benimsememek; ısınamamak.* [DS]

unarmak, [oñar-mak > unar-mak] {ağız} *gçl. f.* [-ır] *Düzeltmek; onarmak.* [DS]

unartça, [oñar-mak > unar-t-ça] {ağız} *zf.* Güzelce; iyice. [DS]

unartmak, [oñar-t-mak > unar-t-mak] {ağız} *gçl. f.* [-ır] *Onarmak; düzeltmek.* [DS]

unaşmak, [unā-mak > unā-ş-mak] (*una:şmak*) {eT} *işteş. f.* [-ur] *Uyuşmak; kabullenmek.* [DLT]

unaştırmak, [una-ş-tır-mak] {ağız} *gçl. f.* [-ır] *Ara bulmak; barıştırmak.* [DS]

unat, [Ar. ‘anī > ‘unāt عنات] (*una:t*) {OsT} *is.* **1.** Tut-saklar; esirler. **2.** Aşağılık kimseler; adiler.

unatça, [oña-t-ça > unat-ça] {ağız} *sf.* Doğru; güzel. [DS]

unbal, [? unbal] {ağız} *is.* Yan yana bulunan bağ karıklarının dörder ve altışar bölümü. [DS]

unatmak, [unā-mak > unā-t-mak] (*una:tmak*) {eT} *gçl. f.* [-ur] *Razı etmek.* [DLT]

unayk, [Ar. ‘unayk عنيق] {OsT} *is.* **1.** Gerdancık; boyuncuk. **2.** *anat.* Dişin taç kısmı ile kökü arasındaki küçük düğüm.

-unca, [-inca / -ince / -unca / -ünce] *yap. e.* → -inca.

unca, [o-n-ca > unca] {ağız} *zf.* O kadar çok; onca; o kadar. [DS]

uncam, [unca-m] {ağız} *zf.* O kadar çok; onca. [DS]

-uncu, [-ncı / -nci / -inci / -incı / -uncu / -üncü] *yap. e.* → -ncı.

uncu, [un-cu] *is.* **1.** Un ticareti yapan kimse; un tüccarı. **2.** {ağız} *Değirmenci.* [DS]

unculuk,-ğu [un-cu-luk] *is.* Un alıp satma işi; un ticareti.

uncus, [Lat. uncus (çengel) / Yun. onkos] *is. anat.* Boyun omurlarının gövde kısmındaki çıkıntı.

-unç, [-n-ç / -nç / -inç / -inç / -unç / -ünç] *yap. e.* → -nç.

unç, [u-mak > unç] {eT} is. 1. Olabilir; mümkün. [ETY] 2. Emin. [ETY]

unçsuz, [ü-mak > *un-mak > un-ç-suz / onç-suz] {eT} sf. Minnetsiz. [EUTS]

unçu, [un-çu] {eT} is. Tahıldan un yapan; değirmenci. [Mühennâ]

undurmak¹, [eT. ong-mak > on-dur-mak] gçl. f. [-ur] → ondurmak.

undurmak², [un-dur-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] (Top vb. için) zıplamak. [DS]

UNESCO, [İng. United Nations Educational Scientific and Cultural Organization] kısalt. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün kısa yazılışı.

unf, [Ar. 'unf عنف] {OsT} is. Sertlik; kabalık; şiddet.

unfen, [Ar. 'unf > 'unfen عنفاً] (u'nfen) {OsT} zf. Kaba biçimde; şiddetle; sert olarak.

unfi, [Ar. 'unfi / 'unfiyye عنفي / عنفية] (unfi:) {OsT} sf. Şiddetli; sert; kaba.

unfuvan, [Ar. 'unfuva'n عنفوان] (unfuva:n) {OsT} is. 1. Gençlik başlangıcı; tazelik. 2. Güzellik; parlaklık; yakışıklılık.

ungamuk, [oñ > oñ-ā-muk] (uñna:muk) {eT} sf. Solak. [DLT]

ungan, [on-gan > un-gan] {ağız} sf. 1. (Kişi için) onmuş. 2. Yürekli; yiğit. [DS]

ungarmak, [oñ-mak > oñ-ar-mak / uñ-ar-mak او كآرمق] (uñarmak) gçl. f. [-ur] 1. {eAT} Rast getirmek; yoluna koymak. 2. {ağız} Düzeltmek; onarmak. [DS]

ungat, [oñ-at / uñ-at اكات] (uñat) {eAT} sf. Doğru; uygun; muvafık.

ungdurmak, [oñ-dur-mak / uñ-dur-mak] (uñdurmak) {eAT} gçl. f. [-ur] İyileştirmek; şifa vermek.

ungmak, [oñ-mak / uñ-mak اكمق] (uñmak) {eAT} gçsz. f. [-ar] Uygun olmak; uygun gelmek.

ungra¹, [uñ-ra] (uñra) {eT} zf. Sırt üstü. ☞ **ungra yatmak**, Sırt üstü yatmak. [DLT]

ungra², [eT. urva / uvra (kalın un) > uğra] {ağız} is. 1. Ekmek yapılırken hamurun tahtaya, oklavaya yapışmaması için serpilmiş un. 2. İnce elekten geçirilmiş, çok ince ve çok temiz un. [DS]

ungun¹, [ongun > ungun] {ağız} is. Belirti; iz; im. [DS]

ungun², [oñ-mak > oñ-gun > un-gun] {ağız} zf. Sağlığı yerinde. [DS]

ungunmak, [uğ-un-mak > un-gun-mak] {ağız} dönşl. f. [-ur] 1. Acıdan kıvranmak. 2. Dayanmak. [DS]

ungut, [ung-ut] {ağız} sf. Sessiz. [DS]

unitgan, [unit-mak > unit-ğan] {eT} sf. Çok unutan. [DLT] [KB]

unitmak¹, [unit-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Unutmak. [DLT] [DK] [EUTS] [ETY] [Gabain] [KB]

unıtmak², [un > un-it-mak / un+ét-mek] {ağız} gçl. f. [-ır] Ezip un yapmak; öğütme. [DS]

uniat, [Lat. union (birlik) > uniat > Rus. unyat] sf. 1. Papanın üstünlüğünü tanımakla birlikte millî ayinlerini koruyan; Ortodoks; Yunan Katolik Birliği. 2. Yunan Katolik birliğine dahil olan kimse.

UNİCEF, [İng. Unated Nations İnternational Children's Emergency Fund] kısalt. Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu'nun kısa yazılışı.

unk, [Ar. 'unq عنق] {OsT} is. Boyun.

unkua, [Ar. unku'a انقوعه] (unku:a) {OsT} is. 1. Su oluğu sandığı. 2. Suyun akarken biriktiği yer; birikinti yeri.

unkud, [Ar. 'unku'd عنقود] (unku:d) {OsT} is. Meyve salkımı; salkım. ☞ **unkūd-i heremî**, {OsT} 1. Üzüm salkımı. 2. Üzüm salkımı gibi.

unkudi, [Ar. 'unku'di عنقودي] (unku:di:) {OsT} is. 1. Salkım gibi. 2. bot. Salkımsı.

unlama, [un-la-ma] is. Unlamak eylemi.

unlamak, [un-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] 1. Bir şeyin üzerine un serpmek; onu ona bulamak. 2. Un bulaştırmak.

unlanma, [un-la-n-ma / un-lan-ma] is. Unlanmak eylemi.

unlanmak, [un-la-n-mak] edil. f. [-ır] 1. Üzerine bulaştırılmak; un serpilmek; una bulanmak; unlamak eylemi yapılmak. 2. dönşl. f. Un sahibi olmak; un edinmek; unlu hâle gelmek.

unlaşmak, [un-la-ş-mak] {ağız} işteş. f. [-ır] Bulaşmak. [DS]

unlu, [un-lu] sf. 1. İçeriğinde ya da üzerinde un bulunan; un bulaşmış olan; una bulanmış olan. 2. Unu olan; un sahibi olan. 3. Un ile yapılan.

unluca, [un-lu-ca] sf. 1. Biraz unlu; üzerinde az un bulunan. 2. is. bot. Kazayağigillerden, 2 m. kadar yüksek olabilen, dal ve yaprakları unlu gibi tüylü, sebze olarak yemeği yapılan, bir yıllık otsu bir bitki, (*Atriplex nitens*).

unluk, -ğū [un-luk] is. 1. Değirmende öğütülen unun toplandığı yer. 2. Un konulan yer; un kabı. 3. {ağız} Yer katındaki oda. [DS] 4. sf. (Tahıl için) un yapımına uygun; un yapımı için ayrılmış.

unmadık, -ğī [on-ma-dık > un-ma-dık] {ağız} sf. Dertli. [DS]

unmak, [eT. ong-mak / oñ-mak > on-mak] {ağız} gçsz. f. [-ar] 1. (Hasta, yaralı için) iyileşmek; onmak. 2. Mutlu olmak. [DS]

unnab, [Ar. 'unnāb عناب] (unna:b) {OsT} is. bot. Hünnap.

unnabi, [Ar. 'unnāb > 'unnābī عنابي] (unna:bi:) {OsT} sf. Hünnap rengi; koyu kahverengi.

unnabiye, [Ar. 'unnāb > 'unnābiyye عنابيه] (unna:bi-ye) {OsT} is. bot. Hünnapgiller.

urasiya, [eT. ūr-mak (vurmak) > ur-si-y-a] zf. Okçulukta, vurmak amacıyla; hedefe, menzile yönelik.

urasız, [ura-sız] {ağız} sf. Çirkin; suratsız. [DS]

urat, [Ar. 'urāt عرات] (ura:t) {OsT} is. Çıplaklar; soyunmuşlar.

uray, [eT. ur (kale hendeği) > ur-ay] is. Belediye.

uraza, [Ar. 'urāzah عراضه] (ura:za:) {OsT} is. **1.** Armağan; hediye. **2.** Misafire sunulan yiyecekler; ikram edilen yiyecekler.

urba, [İt. roba] is. Giyecek, giysi. ☞ **urba görmek**, folk. {ağız} *Düğün için giyim eşyası satın almak.* [DS]|| **urbası tirakkoş**, {ağız} *Elbisesi gösterişli, alımlı; şık.* [DS]

urbak, [? urbak] {eT} is. Elbise; giyecek. [EUTS]

urban, [Ar. 'arab > 'urbān عربان] (urba:n) {OsT} is. **1.** Çöl Arapları; Bedeviler. **2.** {ağız} Göçmen kuş sürüsü. [DS]

urbanist, [Fr. urbaniste] is. Şehircilik uzmanı.

urbanizm, [Fr. urbanizm] is. Mimarlığın şehir düzeni ile uğraşan dalı.

urbuş, [? urbuş] {ağız} is. Demir. [DS]

urcalık, -ği [uğur-ca-lık > ūr-ca-lık] (u:rcalık) {ağız} is. Çocukların yemek önlüğü. [DS]

urcan, [Ar. a'rec > 'urcān عرجان] (urca:n) {OsT} is. Topallar; aksaklar.

urcuk, -ği [? urcik] {ağız} is. Dağın bir yanından dışarıya doğru fırlamış kaya parçası. [DS]

urcun, [Ar. 'urcūn عرجون] (urcu:n) {OsT} is. **1.** Kurumuş hurma dalı. **2.** bot. Ak ot.

urçuk, -ğu [ağırşak > ūrçuk / ūrşuk] (u:rçuk) {ağız} is. **1.** Öreke. **2.** Kirmen; iğ. [DS]

urda, [o-r(a)-da > ūr-da] (u:rda) {ağız} zf. Orda; orada. [DS]

Urdu, [Hint. urdu (askerî toplanma bölgesi)] is. dbl. Kuzey Hindistan ve Pakistan'da konuşulan Hint-Ari dili.

urdun, [urdun] {eT} is. Örs. [Gabain]

urdurmak, [ur-dur-mak اوردرمق] {eAT} {OsT} gçl. f. [-ur] **1.** Yağma ettirmek; talan ettirmek; vurdurmak. **2.** Sokturmak.

urdutal, [urdu+tal] {eT} is. Hamam otu. [DLT]

urecik, -ği [? urecik] {ağız} is. Ceviz, badem, fıstık sucuğu. [DS]

urefa, [Ar. 'arīf > 'urefā عرفا] (urefa:) {OsT} is. Sezgisini güçlü kimseler; akıllılar; arifler.

urelenmek, [ure-le-n-mek] {ağız} edil. f. [-ir] Düzenlenmek. [DS]

urelenmek, [urğa-la-n-mak > uğra-la-n-mak > urele-n-mek] {ağız} dönl. f. [-ir] Sallanmak; ırgalanmak. [DS]

urf, [Ar. 'urf عرف] {OsT} is. Örf.

Urfa, [Urfa] öz. is. Güney Doğu Anadolu Bölgesinde bir ilimiz; Şanlıurfa. ☞ **Urfa çıbanı**, *Doğu Anadolu ve özellikle Urfa çevresinde görülen, karasinekler tarafından bulaştırılan bir mikrobun sebep olduğu, iyileştiğinde çukur bir iz bırakan yüz çıbanı; şark çıbanı.*|| **Urfa kebabı**, *Bol maydanoz, domates ve soğan konulmuş koyun kıymasından yapılmış şiş köfte.*|| **Urfa peyniri**, *Urfa yöresinde koyun sütünden özel yöntemlerle yapılan yumruk biçiminde salamura peynir.*

urfadan, [Ar. rüfedān ارفدان] {OsT} is. Rafadan.

urğa, [urğa] {eT} is. Büyük ağaç. [DLT]

urğaç, -cı [ur-gaç] {ağız} is. Çocukların, büyüklere içine düşürmek için hazırladıkları çukur; tuzak. [DS]

urğan¹, [eT. uruk / urk > urk-an > ur-gān] (eT urga:n) is. Sentetik ya da keten, kenevir, pamuk, alfa otu gibi doğal lif iplerinin iki ya da daha çoğunun bir arada bükülmesiyle elde edilen kalın ip; ince halat. {eAT} (aynı) [Bahşayış]

urğan², [ur-gan] {ağız} is. Asma, bostan kolu. [DS]

urgancı, [urgan-cı] is. Urgan yapan ya da satan kimse.

urgancılık, -ğı [urgan-cı-lık] is. Urgan yapım ve satım işleri; urgan ticareti.

urgandere, [Yun. boukhen-tra] {ağız} is. Üvendere. [DS]

urganlamak, [urgan-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] İpe çekmek; asmak. [DS]

urğu, [ur-mak > ur-gū] (urgu:) {eT} is. **1.** Vurma. [Mühennâ] **2.** Vurmakta kullanılan nesne; sopa. [DLT] **3.** Bayrak ve bayrak ucu. [Mühennâ]

urğuçı, [ur-mak > ur-gū-çī] (urgu:çī:) {eT} sf. Vuru-cu; vuran. [KB]

urgul, [? urgul] {ağız} is. Çift öküz koşulan kızak. [DS]

urgulamak, [ırğa-la-mak > urgu-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Sallamak; ırgalamak. [DS]

urğun¹, [ur-mak > ur-gūn] (urgu:n) {eT} is. **1.** Vurgun; yağma. [DK] **2.** Sürek avı; av. [DK] **3.** Vurguncu; fedai. [DK] ☞ **urğun malı**, {OsT} *Yağmada ele geçirilen mal; ganimet.*

urğun², [ur-mak > ūr-gūn اورغون] {OsT} sf. **1.** Vurulan; vurulmuş. **2.** Âşık; karşı cinsten birine vurgun olan. {ağız} (aynı) [DS]

urğun³, [ur-gun / uğrun] {ağız} sf. Gizli. [DS] ☞ **urğun urğun**, {ağız} *Gizli gizli; uğrun uğrun.* [DS]

urğun⁴, [ur-gun] {ağız} is. Karşı taraf. [DS]

urguncu, [urgun-cu اورغونچى] {OsT} is. Yağmacı; vurguncu.

urguy, [? urguy] {ağız} is. Sivrisinek. [DS]

urğ, [urğ / urk] {ağız} is. Ön. [DS]

urğamak, [uğra-mak > urğa-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-r(u)-yor] Uğramak. [DS]

urğan, [urğān > urğān] {ağız} is. Urgan. [DS]
urğun, [uğrun > urğun] {ağız} sf. Gizli. [DS]
urhuç, -cu [ur-mak > ur-kuç > ur-ğuç] {ağız} is. Saldırı. ☞ **urhuç atmak**, {ağız} Saldırmak. [DS]
urı¹, [urı] (urı:) {eT} is. **1.** Erkek evlat; oğul; oğlan. [DLT] [Gabain] [KB] [Tekin] **2.** sf. Genç. delikanlı. [ARAT] [EUTS] ☞ **urı oğlan**, {eT} Erkek evlat. [DLT]|| **urı oğul**, {eT} Erkek evlat. [ARAT]
urı², [ürı] (u:rı:) {eT} is. Dere; yol. [DLT] ☞ **tering urı**, {eT} Geniş dere; derin dere; geniş yol. [DLT]
urı³, [orı / urı] (urı:) {eT} is. Ses; gürültü. [DLT] [KB] ☞ **urı kığı**, {eT} Gürültü; haykırış. [DLT]
urıcak, [ur-mak > ur-ıcak] {eT} zf. Vurunca. [Bahşayış]
urılamak, [urı > urı-la-mak] {eT} gçsz. f. [-r] Bağır-mak; sesini yükseltmek. [DLT] Kendini övmek; kendini övmekte aşırı gitmek. [DLT]
urılanmak, [urı > urı-la-n-mak] {eT} döşl. f. [-ur] Erkek çocuk doğurmak; erkek çocuk sahibi olmak. [ETY]
urılaşmak, [urı > urı-la-ş-mak] (urı:laşmak) {eT} iş-teş. f. [-ur] Bağırışmak; çağırışmak. [DLT]
urılmak, [ur-mak > ur-ıl-mak] {eT} edil. f. [-ur] Vurulmak. [DK]
Urıslum, [Jarusalem] {eT} is. Kudüs şehri. [EUTS]
urışlum, [Jarusalem] {eT} is. Kudüs şehri. [EUTS]
urışma, [ur-mak > ur-ış-ma] {eT} is. Vuruşma; çarpışma; savaşıma. [DK]
urışmak, [ur-mak > ur-ış-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Vuruşmak. [DLT]
urk¹, [ur-mak > ur-uk / urk] {eT} is. **1.** İp; urgan. [DLT] **2.** {ağız} Asma ve bostanın attığı kol. [DS] ☞ **urk olmak**, {eAT} **1.** Uzayıp gitmek. **2.** Önden gitmek.
urk², [urk / urğ] {ağız} is. Ön. [DS]
urkan, [ur-mak > ur-kan] {eAT} {OsT} is. Urgan.
urkub, [Ar. 'urqūb] {eAT} {OsT} is. anat. Topuk siniri.
urlamak¹, [ur-la-mak] {eT} gçsz. f. [-r] **1.** Bağır-mak. [EUTS] [Mühennâ] **2.** Ulumak. [DLT]
urlamak², [uğru > uğru-la-mak > ür-la-mak] (u:rla-mak) {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Çalmak. [DS]
urlaşma, [ur-la-ş-ma] is. Uurlaşmak eylemi.
urlaşmak¹, [ur-la-ş-mak] döşl. f. [-ır] Ur durumuna gelmek; ur oluşmak.
urlaşmak², [urla-mak > urla-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Bağırışmak; çağırışmak; büyük gürültü çıkarmak; uluşmak. [DLT] [DK]
urlatmak, [uğru > ür-la-t-mak] (u:rlatmak) {ağız} gçl. f. [-ır] **1.** Çaldırmak. **2.** Yitirmek. [DS]

urlu, [ur-mak > ur-(u)l-u] {eAT} sf. (Damga vb. için) vurulmuş; basılmış.
urlug, [ur > ur-uğ-luk > ur-luk / ur-luğ / ur-uk] {eT} Aile; soy sop. [EUTS]
-urluk, [-r-lık / -rlık / -rluk / -rlük / -ırlık / -ırlık / -ırlık / -ırlık / -ırlık / -ırlık] yap e. → -rlık.
urmak¹, [ör-mak / ür-mak] {eAT} gçl. f. [-ur] **1.** Vurmak; saldırmak; dövmek; çarpmak. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DLT] [ETY] [DK] [Gabain] [İKPÖy.] [DK] [KB] [Bahşayış] [Mühennâ] [DS] **2.** Nişan alarak atmak; isabet ettirmek; vurmak. {OsT} (aynı) [DLT] [Gabain] [İKPÖy.] **3.** Yerleştirmek; koymak; dikmek; doldurmak. [DLT] [İKPÖy.] [Bahşayış] **4.** Bindirmek. [ETY] **5.** Tayin etmek. [ETY] **6.** Tahkim etmek. [ETY] **7.** Atmak. [İKPÖy.] **8.** Kurmak; yasa çıkarmak; koymak; tanzim etmek; düzenlemek; vazetmek. {eAT} {OsT} (aynı) [EUTS] **9.** Taşa yazdırmak; hak ettirmek. [Tekin] **10.** Yarmak; kesmek. [Bahşayış] **11.** {eAT} {OsT} (Silah vb. için) sokmak; batırmak; delmek; yaralamak. **12.** Etkilemek; tesir etmek. {eAT} (aynı) [Bahşayış] **13.** {eAT} {OsT} Baskın yapmak; yağmalamak; gasbetmek. **14.** {eAT} {OsT} (Ses, boru vb. için) yüksek sesle bağır-mak veya öttürmek; haykırmak. **15.** Giydirmek; üzerine örtmek; takmak; giymek. {eAT} {OsT} (aynı) [Bahşayış] **16.** {eAT} {OsT} Bildirmek; ifade etmek; beyan etmek. **17.** {eAT} {OsT} Sürmek; sürüş-türmek; sıvamak. ☞ **ura başlamak**, {eAT} Vurmaya başlamak.|| **ur kılışmak**, {eT} Vuruşmak; döv-müşmek. [Mühennâ]|| **urmak tokumak**, {eT} Vurmak dövmek. [DLT]|| **ur tut**, {OsT} Pazarlık ederek; üç aşağı beş yukarı.|| **uru durmak**, {ağız} Ayakta durmak. [DS]|| **urup tutmak**, {eAT} Ne yapıp yap-mak.|| **uru yazmak**, {eT} Vurayazmak; döveyaz-mak. [DLT]
urmak², [uğru-mak > ür-mak] (u:rmak) {ağız} gçl. f. [-ur] Çalmak; aşır-mak. [DS]
urmak³, [? urmak] {ağız} is. Kuyudan su çekmekte kullanılan ahşap kova. [DS]
Urmizt, [? urmizt] {eT} is. Jüpiter. [ETY]
urna, [Lat. urna] (u'rna) is. **1.** Antik Çağda, ölülerin küllerini saklamakta kullanılan vazolara verilen ad. **2.** Kuyudan su çekmekte kullanılan değişik biçim ve büyüklükte toprak ya da bronz kap.
urne, [Ar. 'urne] {OsT} is. vet. Bıcıl-gan hastalığı.
urodel, [Yun. urodela] is. zool. Kuyruklular.
urra, [Ar. udra] {eT} is. Erkeklerde olan kasık yarık-lığı; kavlıç. [DLT]
urret, [Ar. 'urret] {OsT} is. Uyuş hastalığı; ce-reb.
urs, [Ar. 'urs] {OsT} is. Düğün yemeği; toy.
ursamak, [ur-mak > ur-sa-mak] {eT} gçl. f. [-r] Vur-mak istemek. [DLT]

- ursan**, [ʔ ursan] {ağız} *sf.* Kısır. [DS]
- ursu**, [ur-su] {ağız} *sf.* Yapışkan. [DS]
- ursukmak**, [ur-mak > ur-suk-mak] {eT} *edil f.* [-ar]
1. Dövüşte yenilmek; dövülmek; yenilmek. [DLT] [KB] 2. Dövülmüş olmak; vurulmuş olmak. [EUTS] 3. Vurulmak. [Gabain]
- ursuz**, [ur-suz] {ağız} *sf.* Tembel. [DS]
- urşat**, [ʔ urşat] {ağız} *sf.* Çirkin; yakışsız. [DS]
- urşuk**, -ğu [ağırşak > urçuk / urşuk] {ağız} *is.* 1. Öreke. 2. Kirmen. [DS]
- urt**, [urt] {eT} *is.* İğne deliği; iğne yurdu. [DLT]
- urtmak**, [ört > urt-mak] {ağız} *gçl. f.* [-ar] Tutuşturmak. [DS]
- urtu**, [ortu] {eT} *is.* Orta. [EUTS]
- urturmak**, [ur-mak > ur-tur-mak] {eT} *gçl. f.* [-ur] Vurdurmak; taş üzerine hâkkettirmek; kazıtarak yazdırmak; naksettirmek. [ETY] [Tekin]
- Uru**, [uru] {eT} *is.* Şeytan adı. [EUTS]
- uru**, [ur-u] {eT} *is.* Bağırma çağırma. [Mühennâ]
- uruba**, [İt. roba] *is.* → urba.
- urubar**, [ʔ urubar] {ağız} *is.* Deney; karşılaştırma. [DS]
- uruc**, [Ar. ʿurūc عروج] (*uru:c*) {OsT} *is.* → uruç.
- uruç**, -cu [Ar. ʿurūc عروج] (*uru:ç*) *is.* 1. Yükselme; yukarı çıkma. 2. *din.* Hz. İsa'nın, yeniden dirilişinden kırk gün sonra havarilerinin gözü önünde göğe yükselmesi olayı. 3. Kilisenin bu olayı kutsamak üzere paskalyadan kırk gün sonra perşembe günü yaptığı yortu. 4. Hz. İsa'nın göğe yükselişini gösteren sanat eseri. ☞ **uruç etmek**, *Yukarı çıkmak; yükselmek.*
- urug¹**, [uruğ / uruk] {eT} *is.* 1. Nesil; kuşak; soy; torunlar; döl. [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [DK] 2. Tane; tohum; evin. [DLT] [KB] [Mühennâ] 3. Ekin. [EUTS] [Gabain] ☞ **urug turig**, {eT} *Hısımlar.* [DLT]
- urug²**, [ur-mak > ur-uğ] {eT} *is.* Dövüş; vuruş. [DLT]
- Urugini**, [Sansk. rohini] {eT} *is.* Bir yıldız adı. [EUTS]
- uruglamak**, [uruğ-la-mak] {eT} *gçl. f.* [-r] Çekirdeğini çıkarmak; çekirdekten ayırmak. [DLT]
- uruglanmak**, [uruğ-la-n-mak] {eT} *dönşl. f.* [-ur] (Tahıl için) tane tutmak. [DLT]
- uruglug¹**, [ur-mak > uruğ-luğ] {eT} *sf.* (Altın için) para olarak kesilmiş olan; sikke yapılmış. [DLT]
- uruglug²**, [uruğ-luğ] {eT} *sf.* Soylu. ☞ **uruglug tarırlığı**, {eT} *Soy sop.* [KB]
- urugluk**, [uruğ-luk] {eT} *sf.* 1. (Buğday için) tohumluk olarak ayrılmış. [DLT] 2. *is.* Soyluluk; asalet.
- urugsıramak**, [uruğ-sıra-mak] {eT} *gçsz. f.* [-r] Dölsüz kalmak. [ETY]
- urugsıratmak**, [uruğ-sıra-t-mak] {eT} *gçl. f.* [-ur] Dölsüz bırakmak; kökünü kurutmak; zürriyetsiz bırakmak; ahfadından mahrum etmek. [ETY] [Gabain] [Tekin]
- urugsuz**, [uruğ-suz] {eT} *sf.* Soysuz. [KB]
- uruh**, [Ar. rūḥ] {ağız} *is.* Ruh. [DS]
- uruk¹**, [uruğ / uruk اورق / اروق / اوروق] {eT} {eAT} *is.* 1. Soy; sülale. 2. Hanedan. 3. Aile. 4. Nesil. 5. {OsT} Aşiret kolu; boy; oymak. ☞ **uruk atmak**, {eAT} (Bitki için) *filiz atmak; dallanmak; kol salmak.*
- uruk²**, [ur-mak > ur-uk / urk] {eT} *is.* İp; organ. [DLT]
- uruk³**, -ğu [Ar. ʿırk > ʿurūḳ عروق] (*uru:k*) {OsT} *is.* 1. Irklar. 2. Damarlar. 3. Kökler. 4. *sos.* Aynı kökten çıkan ve bir başkan yönetiminde yaşayan aileler topluluğu; kabile. ☞ **uruk-ı beşer**, {OsT} *İnsan ırkları.*
- urukçul**, [uruk-çul] {ağız} *is.* Arı kuşu. [DS]
- uruklug**, [uruk-luğ] {eT} *sf.* İpli. [DLT]
- urukluk**, [uruk-luk] {eT} *is.* İp yapmak için ayrılmış iplik. [DLT]
- urukmak**, [uru-k-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ur] (Hayvan için) çok çalışıp yorulmak. [DS]
- urul**, [ur-mak > ur-ul] {eT} *is.* Örs. [Mühennâ]
- urulmak**, [ör-ül-mek / or-ul-mak / ur-ul-mak] {eT} *edil. f.* [-ur] (İp vb. için) örülmek. [DLT]
- urulmak**, [ur-mak > ur-ul-mak اورلق] {eT} *edil. f.* [-ur] 1. Vurulmak; dövülmek. {eAT} (*aynı*) [DLT] [KB] [Mühennâ] 2. Kurulmak; yapılmak; vazolunmak. {eAT} {OsT} (*aynı*) [DLT] [KB] [Mühennâ] 3. {eAT} {OsT} Dikilmek. 4. {eAT} Yüzüne vurulmak; çarpılmak. 5. {eAT} {OsT} Giydirilmek; takılmak; konulmak.
- Urum**, [Lat. roma > Ar. rūm > urum] *öz. is.* halk. Rum. ☞ **urum alası**, {ağız} *Bir çeşit kilim.* [DS]
- urum¹**, [ur-mak > ur-um ارم] {eAT} *is.* Vurum; vuruş.
- urum²**, [ʔ urum اورم] {OsT} *is.* Hacim; oylum.
- urum³**, [Ar. urūm / urūme ارومه / ارم] (*uru:m*) {OsT} *is.* 1. Belirti; iz; nişane. 2. Başın tepesi. 3. Dip; kök. 4. Ad kavminin mezarları.
- urumday**, [urumdāy] {eT} *is.* Kendisi ile ağının zararını giderilen bir taş; panzehir. [DLT]
- urumunca**, [urum-u-n-ca] {ağız} *zf.* Hizasınca. [DS]
- Urumuki**, [Sansk. urumkha] {eT} *is.* Bir şeytan adı. [EUTS]
- urun¹**, [orun / urun اورن] *is.* 1. {eAT} Makam; mevki; yer. 2. {ağız} Yüce kat. [DS]
- urun²**, [uğrun > ūrun] (*u:run*) {ağız} *sf.* Gizli. ☞ **urun urun**, {ağız} *İçin için.* [DS]
- urunca**, [urun-ca] {ağız} *is.* Emanet; vedia. [DS]
- uruncak**, -ğı [urun-ç-ak] {ağız} *is.* Emanet; vedia; saklam. [DS]

urunç, [urun-mak > urun-ç] {eT} is. Rüşvet. [DLT]
urunçak, [urun-mak > urun-ç-ak] {eT} is. Rehin; emanet; vedia. [EUTS] [Gabain]
urundi, [urun-mak > urun-dî] (urundi:) {eT} is. Anlaşmazlık; çekişme.
urunduk, -ğu [urun-duk] {ağız} is. Karyola. [DS]
urundulamak, [urundu-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u) -yor] Ayıklamak; seçmek. [DS]
urungu¹, [urun-mak > urun-ğū] (urungı:) {eT} is. Savaşçı; muharip. [EUTS]
urungu², [Moğ. oronğa] {eT} is. Sancak. [Gabain]
urungut, [urun-ğu-t] {eT} is. Savaşçı; muharip; komutan. [EUTS] [Üç İtigsizler]
urunmak¹, [ur-mak > ur-un-mak] {eT} dönşl. f. [-ur]
 1. Çarpışmak; vuruşmak; [Gabain] 2. Pişman olup dövmek. [DLT] 3. Dikilmek; kalkmak. [DLT]
urunmak², [ur-mak > ur-un-mak] {ağız} {eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur] 1. Takınmak. [DLT] 2. Örtünmek; giyinmek; sarınmak. [DLT] [KB] 3. {eAT} edil. f. Konulmak; takılmak; oturtulmak.
urunt, [ur-mak > urun-t] {eT} is. Kavga; tecavüz; çarpışma. [EUTS] [Gabain]
urunulmak, [ur-un-ul-mak] {ağız} {eAT} edil. f. [-ur] Giyinilmek.
urup¹, -bu [Ar. rub' (dörtte bir)] {ağız} is. 1. Arşının sekizde biri. 2. El gergin durumda iken başparmakla işaret parmağı arasındaki uzaklık; sele; sere. 3. Bir çeşit tahıl ölçüğü. 4. sf. Yarım. 5. Dörtte bir. [DS] ☞ **urup buçuk**, {ağız} Azar azar; perakende. [DS]
urup², -bu [urub] {ağız} ünl. Karganın, yavrusuna yem vereceği zaman çıkardığı ses. [DS]
urup³, -bu [ur-mak > ur-up / ör+ip] {ağız} is. Halıda ilmik sayısı. [DS]
uruplağı, [urup-lağı] {ağız} is. 1. Yarım tahıl ölçüğü. 2. Tahıl ölçüğünün dörtte biri. [DS]
Urus, [Slav. Ruse > Rus > Urus] {ağız} {eAT} öz. is. Rus.
urus¹, [Ar. 'urus] {OsT} is. Düğün yemeği; toy.
urus², [Ar. 'urüş] {OsT} is. Tarım ürünlerinin zekâtı.
urusat, [Ar. 'urus > 'urusât] {OsT} is. Düğün yemekleri.
urusbu, [Far. rüspî] {ağız} is. Orospu. [DS]
urusvay, [Far. rüsvây] {ağız} sf. Utanılacak durumda olan. ☞ **urusvay olmak**, {ağız} Utanılacak duruma düşmek. [DS]
urusvayçılık, -ğı [rüsvey-cı-lık] {ağız} is. Utanmazlık. [DS]
uruş¹, [ur-mak > ur-uş] {eT} {eAT} {OsT} is. Mücadele; vuruşma; savaş; harp; vurma; vuruş.

[DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] ☞ **uruş etmek**, {eAT} {OsT} Savaşmak; cenk etmek. || **uruş kılmak**, {eT} Savaş etmek. || **uruş tokuş**, {eT} Uğraşma; savaşma. [DLT] || **uruş yarağı**, {eAT} 1. Savaş gereçleri. 2. Savaş hazırlığı.
uruş², [Ar. 'arş > 'urüş] {eT} is. Gökler; arşlar.
uruşçu, [ur-mak > uruş-çu] {eAT} is. Savaşçı; muharip.
uruşmak, [ur-mak > ur-uş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] 1. Vuruşmak; dövüşmek; savaşmak. {eAT} {OsT}. {ağız} (aynı) [DLT] [KB] [Mühennâ] [DS] 2. {eAT} {OsT} Hepsi birleşerek vurmak. ☞ **uruşu ölmek**, {eAT} Çarpışa çarpışa ölmek; savaşta ölmek.
uruşman, [ur-uş-man] {ağız} is. Savaşçı. [DS]
urut, [arut / urut] {eT} sf. (Geçen yıldan kalan ot için) kuru. [DLT]
uruturmak, [ur-u+tur-mak] {ağız} gçsz. b. f. (Hayvan için) koşmaya hazır olmak; eşinmek. [DS]
uruz, [Ar. 'urüz] {OsT} is. 1. Bildirmeler; durumunu açıklamalar; arzlar. 2. Geçici olarak gelme; arız olma.
uruzlama, [uruz-la-ma] {ağız} is. Ölçüsüz, gelişigüzel söz. [DS]
urva¹, [uv-mak > uv-ra / urva] {ağız} is. 1. Hamur açılırken yapışmaması için hamurun altına saçılan un; uğra. {eAT} (aynı) 2. Çorbalık un. 3. Çok sulu hamur. 4. Su ve un karışımı bulamaç. 5. Çift sürerken bulgur gibi dağılan tavlı toprak. [DS] ☞ **urva bezi**, {ağız} İçine uğra konulan bez. [DS]
urva², -ai [Ar. 'urvā] {OsT} is. 1. Sıtma. 2. Sıtmaya tutulma.
urvalamak, [urva-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(t)-yor] Ünla çorba yapmak. [DS]
urvalık, -ğı [urva-lık] {ağız} is. 1. Uğra. 2. Böreklik, baklavalık un. [DS]
urvat, [? urvat] {ağız} is. Değer; önem. [DS]
urve, [Ar. 'urve] {OsT} is. Sap; kulp; tutamak. ☞ **urve-i vuska**, {OsT} Sağlam sap; Müslümanlık.
urvuya, [Ar. rub'iyne => urubiye] {ağız} is. Yarım Mahmudiye altını. [DS]
ury, [Ar. 'ury] {OsT} is. Çıplaklık.
urya¹, [Ar. rü'yā] {ağız} is. Rüya; düş. [DS]
urya², [? urya] {ağız} is. İki buçuk yaşındaki dişi tay. [DS]
uryan, [Ar. 'uryān] {OsT} sf. → üryan.
uryani, [Ar. 'uryānī] {OsT} is. 1. Çıplaklık. 2. Kabuğu pek ince olan bir tür erik.
urza¹, [Ar. 'urza] {OsT} is. Hedef; amaç; gaye.

urza², [ʔ urza] {ağız} is. Yiyecek; besin; gıda; rızık. [DS]

us¹, -su [us / اوص / اص] {eT} {eAT} {OsT} is. 1. Akıl.

[DLT] [EUTS] [DK] [Bahşayış] 2. Doğruyu, yanlış ayırt ediş; rüşt. [DLT] 3. Bilinç. [Bahşayış] 4. Edepi; terbiye; iyi davranış. 5. {eAT} Fikir; düşünce. 6. fel. Duyarlılığın karşıtı olarak düşünme, anlama, kavrama yetisi; usa vurma ve çıkarımlar yapma yetisi; olaylar veya kavramlar arasında zorunlu bağıntılar kurma yetisi; bu bağlantıları algılama yetisi. ☞ **usa vurma**, fel. 1. Bilinen ve doğruluğu kabul gören önermelerden yeni hükümler çıkarma; akıl yürütme; muhakeme; uslamlama. 2. Akıl ve mantık süzgecinden geçirmek. || **usa vurma**, psikol. Bir konu hakkında iyice düşünüp taşınarak karar vermek; muhakeme etmek. || **us bahası olmak**, {ağız} Bir olaydan, bir durumdan deneyim kazanmış olmak; akli başına gelmek. [DS] || **usdan alu**, {eAT} Akıldan yoksun; akılsız. || **us dışı**, 1. Akla ve mantığa aykırı olan. 2. Akıl ve mantık ile kavranamayan; akıl dışı. || **us dışıcılık**, Akıl dışıcılık. || **us dışılık**, Akıl dışı olma durumu. || **us pahası**, Us payı. || **us payı**, Düşünüp taşınmadan yapılan bir davranışın kişiye ileride aynı tür davranışı bir daha göstermeme biçiminde kazandırdığı deneyim; akıl dersi; us pahası. {ağız} (aynı) [DS] || **us payı vermek**, Akıllı davranması için gerekli deneyimi kazandırmak. {ağız} (aynı) [DS] || **ussı gitmek**, {eT} Aklını, bilincini yitirmek. [Bahşayış] || **ussu düşürmek**, {eAT} Aklını başına toplamak. || **ussu gitmek**, {eAT} → usu gitmek. || **usu azmak**, {eAT} Çıldırmaq. || **usu gitmek**, 1. Aklını yitirmek. 2. {ağız} Başı dönmek. [DS]

us², [us] {ağız} sf. 1. Sessiz; yavaş. 2. Özenli. 3. is. Sessizlik. [DS] ☞ **us yürümek**, {ağız} Ses çıkarmadan yürümek; yavaş yürümek. [DS]

us³, [us] {ağız} is. Yarar; çıkar. [DS]

us⁴, [us] {eT} is. 1. Kuyruk sokumu. [ETY] 2. Atın kuyruğu. [ETY]

us⁵, [us] {eT} is. Akbaba, kerkenez gibi leş yiyici kuş. [DLT]

usag, [us-mak > us-a-ğ] {eT} sf. Susuz(luk). [EUTS]

usa, [Ar. ğussa] {ağız} is. Tasa; üzüntü. [DS]

usaba, [ʔ usaba] {ağız} is. Toprak çömlek. [DS]

usak¹, [us-mak > us-a-k] {eT} is. Susuzluk. [Clauson]

usak², [us-a-k] {ağız} is. Kuzusu ölen sağmal koyun. [DS]

usal¹, [*osā-mak > osā-l / usā-l اوصال] {eT} sf. 1.

Gamsız; kedersiz; keyifli. [EUTS] 2. İhmalkâr. 3. Gafil. [KB] ☞ **usal kişi**, {eT} Gafil; iş bilmeyen. [DLT] ☞ **usal olmak**, {eAT} Gevşek davranmak; ihmal etmek.

usal², [usa-l اوصال] {eAT} sf. Hesaba katılmayacak derecede önemsiz; ihmal edilebilir.

usallık, [usal-lık] {eT} is. Gafillik.

usamak, [*osā-mak / usā-mak] {usa:mak} gçsz. f. [-r] 1. {eT} Bıkmak. 2. {ağız} Tasalanmak; kederlenmek. [DS]

usamak, [usā-mak] {usa:mak} {eT} gçsz. f. [-r] Uzmanmak. [EUTS]

usan, [*osā-mak > usā-n / usa-n اوصاك / اوسان] {eAT}

{OsT} sf. 1. Gevşek; tembel. 2. İsteksiz. 3. Gafil. ☞ **usan gelmek**, {OsT} Bıkkınlık gelmek; usanç duymak. || **usañ olmak**, {eAT} 1. Bıkmak. 2. Dalgınlık göstermek; gaflet etmek; ihtiyatsız bulunmak. 3. Gevşek davranmak. || **usañ tutmak**, {eAT} Gevşek tutmak; gevşeklik göstermek; ihmal etmek. || **usan vermek**, {eAT} Usanç vermek; usandırmak.

usanç, -cı [us-an-ç] is. 1. Usanma duygusu; bıkkınlık; bezginlik duygusu. 2. sf. Bıktıran; usandıran. 3. eski. Usanan; bikan. ☞ **usanç getirmek**, Usanç duyulacak duruma gelmek; usanmak. || **usanç vermek**, Bıktırmak; usandırmak.

usançlık, -ğı [usanç-lık] is. Usanma durumunda olma; bıkkınlık; bezginlik. ☞ **usançlık getirmek**, Tamamen bıkmak; iyice usanmak.

usandırıcı, [us-an-dır-ıcı] sf. 1. Uzama, yineleme gibi sebeplerle insana usanç veren; usandıran; bıktıran. 2. (Kişi için) rahatsızlık veren; can sıkılmasına sebep olan; bıktıran; bezdiren.

usandırma, [us-an-dır-ma] is. Usandırmak eylemi; bıktırma; bezdirme.

usandırmak, [us-an-dır-mak] gçl. f. [-ır] (Kişi için) usanmasına, bıkmasına, bezmesine neden olmak; bezdirmek; bıktırmak.

usandurmak, [usa-n-dur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Bıktırmak. [KB]

usangan, [us-an-gan] {ağız} is. Çabuk usanan. [DS]

usangın, [us-an-gın] {ağız} sf. Usanmış; bıkmış; bıkkın; bezgin. [DS]

usangınlık, -ğı [usan-gın-lık] {ağız} is. Bezginlik; bıkkınlık. ☞ **usangınlık gelmek**, {ağız} Bıkkınlık, bezginlik gelmek. [DS]

usanılma, [usan-ıl-ma] is. Usanılmak eylemi.

usanılmak, [us-an-ıl-mak] edil. f. [-ır] Usanmak eylemi oluşmak; bıkmak; bezilmek.

usang, [usañ اوصاك] {usañ} {eAT} {OsT} is. 1. Bıkkınlık. 2. İhmal; gaflet. 3. İhtiyatsızlık. ☞ **usañ olmak**, {eAT} {OsT} 1. Bıkmak; usanmak. 2. İhmal etmek. || **usañ tutmak**, {eAT} {OsT} → usañ olmak.

usanglık, [usañ-lık اساكلق / اساكلق] {eAT} {OsT} is.

Tembellik; gafillik; gevşeklik; ihmal.

usanma, [us-an-ma] is. Usanmak eylemi.

usanmak¹, [eT. *osā-mak > usa-n-mak] dönşl. f. [-ır] [eT. -ur] 1. Bir şeyin uzamasından ya da yinelenmesinden dolayı canı sıkılır olmak; bıkkınlık gelmiş olmak; katlanamaz olmak; bezmek; bıkmak. {eT} {eAT} (aynı) [Mühennâ] 2. {eAT} Doymak. [DK] 3. (Kişi için) varlığından ve davranışlarından rahat-

- sız olur duruma gelmek. **4.** {eT} Gafil olmak; gaflet etmek. [KB] [Mühennâ]
- usanmak²**, [us > us-â-mak > us-a-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] İnanmak; itimat etmek. [EUTS]
- usanmak³**, [us-mak > us-an-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Susamak. [EUTS]
- usantı**, [usan-tı / usa-ntı] is. Usanma durumu; bıkma; usanç.
- usar**, [u-mak (muktedir olmak) > u-sar] {eT} zf. Muktedir olursa; gücü yeterse. [EUTS]
- usare**, [Ar. 'uşāre عصاره] (usa:re) {OsT} is. biy. Öz su. ☐ **usāre-i hücreviye**, {OsT} bot. Hücre öz suyu. || **usāre-i ineb**, {OsT} Üzüm suyu; şıra. || **usāre-i mi'deviye**, {OsT} Mide salgısı. || **usāre-i müstahzara**, {OsT} bot. Ongun besi suyu. || **usāre-i nevātiye**, {OsT} bot. Çekirdek öz suyu. ||
- usareli**, [usare-li] (usa:reli) sf. Öz suyu bulunan; öz suyu çıkan; öz su salgılayan.
- usat**, [Ar. 'āsī > 'uşāt عصات] (usa:t) {OsT} is. **1.** Asiler; baş kaldıranlar. **2.** Zorbalar. **3.** Günahkârlar.
- usayık**, [usāyuk / usāyık] (usa:yık) {eT} sf. Gafil. [Mühennâ]
- usayuk**, [*osā-mak > osān-uk / osān-yok / us-āyuk] (usa:yuk) {eT} sf. Gafil. [DLT] [KB]
- usbad**, [Tibet. sbad / spad] {eT} is. İlaç olarak kullanılan bir bitki. [EUTS]
- usban**, [Tibet. sbad / spad] {eT} is. → usbad.
- usbarı**, [Başk. dōş+pörü / aş+pöri [Atalay] / Far. ? [Clauson]] {eT} is. Üzerine şeker dökülerek yenen, külde pişirilip yağ üzerine doğranan ekmek.
- usbu, -u'ı** Ar. aşābī' > uşbu' اصبع {OsT} is. anat. Parmak.
- usca**, [us-ca] (u'sca) {ağız} zf. Yavaşça; sessizce. [DS]
- usçu**, [us-çu] is. **1.** Akılcı. **2.** Aklını kullanmasını bilen kimse. **3.** fel. Uşçuluk yanlısı olan kimse; rasyonalist.
- uşçuluk, -ğu** [us-çu-luk] is. fel. **1.** Doğruluğun ölçütünü duyularla değil tümdengelimci bir akıl yürütme ile çıkarmalarda bulunan öğretilerin genel adı; rasyonalizm; akılcılık; akliye. **2.** Aklın verileri dışında hiçbir şeye inanmama durumu; akliye; rasyonalizm. **3.** Evrensel bilginin deneylerden değil sadece aklın verileri ile çıkartılabileceğini savunan görüş; akılcılık.
- usdacı**, [us-dacı] {eT} is. Kurtarıcı; halaskâr. [EUTS]
- usdun**, [? usdun] {ağız} is. Çatı yapımında kullanılan kalın direk. [DS]
- usdura**, [Far. üsdüre] {ağız} is. Ustura. [DS]
- usefa, -ai** [Ar. 'asīf > 'usefā' عسفا] (usefa:) {OsT} is. **1.** İrgatlar. **2.** Çiftçiler.
- useyb**, [Ar. 'uşeyb عصب] {OsT} is. anat. Gelişmiş o-murgahlılarda embriyon eklentisi; alantoit.
- useybat**, [Ar. 'uşeybe > 'uşeybāt عصبیات] (useyba:t) {OsT} is. bot. Yapraklardaki küçük damarlar. ☐ **useybāt-ı ülā**, {OsT} bot. Yaprığı ikiye bölen damarlar. || **useybāt-ı sāniye**, {OsT} bot. İkincil yaprak damarları. || **useybāt-ı sālise**, {OsT} bot. Üçüncül yaprak damarları.
- useybe**, [Ar. 'uşeybe عصبية] {OsT} is. bot. Yaprak damarı.
- useyle**, [Ar. 'useyle عسيلة] {OsT} is. **1.** Bal kadar tatlı olan küçük bir nesne. **2.** Cinsel ilişki.
- useyye**, [Ar. 'uşeyye عصبية] {OsT} is. Çomak; cop.
- usfur¹**, [Ar. 'uşfür عصفور] {OsT} (usfu:r) is. Serçe kuşu.
- usfur²**, [Ar. āşfür آصفور / āşpūr آصپور => 'uşfür] {eT} is. **1.** Yalancı safran; aspur, (*Carthamus tinctorius*). [Bahşayış] **2.** Bu bitkini çiçeklerinden elde edilen kırmızı boya. [Bahşayış] **3.** Çiçek halindeki safran. [Bahşayış] ☐ **usfur renklü**, {eT} Kırmızıya yakın sarı; safran sarısı. [Bahşayış]
- usgura**, [? üsküre / usgura] {ağız} is. Toprakta yapılmış çorba tası. [DS]
- ushuru**, [İng. scarev] is. → uskuru.
- usiç**, [us-ıç] {eT} sf. Tehlikeli. [ETY]
- usitgan**, [us-it-gān] (usitga:h) {eT} sf. Susatan; çok susatan. [DLT]
- usitmak**, [us-mak > us-it-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Susatmak. [DLT]
- usik**, [Çin. tsū (harf) / Soğd. wjk'k => ujik / usik / üjü] {eT} is. Hece; harf. [EUTS]
- uskada**, [Tibet. sbad / spad] {eT} is. İlaç olarak kullanılan bir bitki. [EUTS]
- uskuf**, [Yun. skuphia] {ağız} is. İpekli kadın elbisesi. [DS]
- uskufa**, [Yun. skuphia] is. **1.** Tayfaların başlarına giydiği eski bir külah çeşidi. **2.** Ticaret gemilerinde, tonoz demiri atmaya yarar küçük filika. **3.** {ağız} → uskuf. [DS]
- uskuk**, [us-(u)k-uk ?] {eT} is. Kunduracı bıçkısı. [Mühennâ]
- uskumru**, [Yun. skombrus] (usku'mru) is. zool. **1.** Uskumrugillerden, sıcak ve ılık denizlerde yaşayan, boyu kırk santime kadar varan, sürüler halinde yaşayan, aralık ayından mart başına kadar avlanan, siyah etli oldukça sindirimi zor kemikli balık, (*Scomber scombrus*). **2.** argo. Geçimini, birlikte olduğu hayat kadınının parası ile sürdüren erkek; jigolo. ☐ **uskumru çaparisi**, Daha çok uskumru avında kullanılan bir tür olta. || **uskumru dolması**, Uskumrudan yapılan bir tür balık dolması. || **uskumru pilakisi**, Kılçığı temizlenmiş ve doğranmış uskumru etlerinin bir tepside soğan ve maydanoz katılarak çok az ateşte pişirilmesi ile yapılan ye-

- mek.*|| **uskumru yahnisi**, *Kılıçıkları temizlenmiş ve doğranmış uskumru etine soğan, salça ve su katılarak yapılan bir yemek.*
- uskumrugiller**, [uskumru-gil-ler] *is. zool.* Örnek türü uskumru olan, sıcak ve ılık denizlerde yaşayan, mekik biçimli vücutları ve güçlü kuyrukları olan, kuyruk altı yüzgeçlerinden sonra pinulları bulunan kemikli balıklar familyası, (*scombridae*).
- uskumrumsugiller**, [uskumru-msu-giller] *is. zool.* Sıcak ve ılık denizlerin üst kesimlerinde yaşayan, örnek hayvanı kırlangıç balığı ve zargana olan, kemikli balıklar takımından kefaller alt takımına giren kemikli balıklar familyası, (*Scombresdcidae*).
- uskun**, [us-mak > us-kun] {eT} *is.* Sarımsak; soğan. [EUTS] [Gabain]
- uskuna**, [İng. sconner] *is. dnz.* Pruva direğine kare, grandi direğine yan yelkenleri çekilen iki direkli yelkenli.
- uskundura**, [İt. scontro] (*usku'ndura*) *is. dnz.* Pervane çıkmaları.
- uskup**, [Üsküp > uskuf / uskufa] {ağız} *is.* İpekli kadın elbisesi. [DS]
- uskupador**, [İt. scopatore] *is. dnz.* Temizlik yapmak üzere görevlendirilmiş tayfa.
- uskur**, [İng. screw] *is. dnz.* Pervane.
- uskuru**¹, [? üsküre / uskura] {ağız} *is.* Topraktan yapılmış çorba tasi. [DS]
- uskuru**², [İng. screw] *is.* 1. Cıvata ve somunlardaki yiv. 2. Yuvarlak çubuklar üzerine açılan helezonlu dişlere verilen ad.
- uskurufa**, [Yun. skhropha] {ağız} *is.* Bir tür domuz. [DS]
- uskut**, [Ar. süküt => uskut] {ağız} *sf.* Sessiz; uslu. [DS]
- uskuta**, [İt. scota] (*usku'ta*) *is.* Yelkenleri açmak ya da rüzgâr alan yakalarını sabitleştirmekte kullanılan donanım ipleri.
- uslamak**¹, [us > us-lâ-mak] (*usla:mak*) {eT} *gçl. f. [-r]* Anlamak; hayrı şerden ayırt etmek. [DLT]
- uslamak**², [us > us-lâ-mak] (*usla:mak*) {eT} *gçsz. f. [-r]* Akbaba gibi saldırmak. [Clauson]
- uslamlama**, [us-la-m-la-ma] *is.* 1. Akıl yürütme; usa vurma. 2. *fel.* Zekânın bireşimci yetisinin ürünü olarak belirli verilerden yola çıkarak bir sonuca ulaşma işlemi.
- uslamlamak**, [us-la-m-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Uşa vurma; akıl yürütmek.
- uslanma**, [us-la-n-ma] *is.* Uslanmak eylemi.
- uslanmak**, [us-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* 1. (Kişi için) hoş karşılanmayan davranışlarından, uçartılıklarından vazgeçmek. 2. (Çocuk için) yaramazlığı bırakmak. 3. Söz dinler olmak. 4. (Hayvanlar için) uysallaşmak; sakinleşmek. 5. Herhangi bir olumsuz davranıştan, olaydan ders almak; akli başına gelmek; akıllanmak. 6. {ağız} Eğitilmiş olmak; büyülemek. [DS]
- uslayu**, [uslâ-mak > uslâ-yu] (*usla:yu*) {eT} *zf.* (Saldırmak; davranmak) akbaba gibi. [DLT]
- uslu**¹, [us-lu] *sf.* 1. Toplum ve çevresini rahatsız etmeyen; edepli; müeddep. 2. (Çocuk için) yaramazlık etmeyen; söz dinleyen. 3. (Hayvan için) huysuz olmayan; sakin. 4. Akıllı; zeki. 5. {ağız} Sözü dinlenir yaşlı. [DS] ☞ **uslu akıllı**, *Olgun ve ağırbaşlı olan kimse.*|| **uslu durmak**, *Zarar verici davranışlarda bulunmamak; yaramazlık etmemek.*|| **uslu oturmak**, (*Çocuk için*) *yaramazlık etmeden oturmak, durmak.*|| **uslu uslu**, *Uslu olarak; uslu biçimde.*
- uslu**², [us-luğ > us-lu] {eT} *sf.* Akıllı; bilinçli. [Bahşayış]
- uslubiber**, [uslu+biber] {ağız} *is.* Karabiber. [DS]
- usluc**, [Ar. 'usluc عسلوج] (*uslu:c*) {OsT} *is.* Yeni belirmiş ağaç budağı.
- usluk**, -ğ[u] [us-luk] {ağız} *Bilinç.* ☞ **usluğu çekilmek** (*geçmek / gitmek / kaçmak*), {ağız} *Bayılmak; içi geçmek.* [DS]
- uslug**, [us > us-luğ] {eT} *sf.* İyiyi kötünden ayırt edebilen; sağlam kararlı. [Clauson]
- usluluk**, -ğ[u] [us-lu-luk] *is.* Uslu olma durumu.
- uslup**¹, -bu [? uslu] {ağız} *sf.* Akıllı. [DS]
- uslup**², -bu [Ar. uşuble / üstübü] {ağız} *is.* Gaza batırılmış paçavra. [DS]
- usluplu**, [uslu-lu] {ağız} *is.* Uslu; terbiyeli. [DS]
- uslurak**, -ğ[u] [uslu-rak] {ağız} *sf.* Biraz uslu; usluca. [DS]
- usmak**¹, [us-mak / suv-sâ-mak] {eT} *gçsz. f. [-ar]* Susamak. [DLT] [EUTS] [KB]
- usmak**², [us > us-mak] {eT} *gçsz. f. [-ar]* 1. Sanmak; ummak. {eAT} (*aynı*) [DLT] [DK] 2. Kastetmek. [Mühennâ] 3. {eAT} {ağız} Kıyas etmek; ölçmek. [DS] 4. {eAT} Benzetmek. 5. {ağız} Akıl etmek. [DS]
- usmak**³, [us-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ar]* Bıkmak; usanmak. [DS]
- usmak**⁴, [us-mak] {ağız} *gçl. f. [-ar]* Ummak. [DS]
- usmak**⁵, [us-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ar]* Susmak. [DS]
- Usmanî**, [Ar. 'uşmānī عثمانی] (*usma:ni:*) {OsT} *is.* 1. Osmanlıya ilişkin. 2. Hz. Osman'a ait.
- Usmaniyân**, [Ar. 'uşmāniyān عثمانیان] (*usma:niya:n*) {OsT} *is.* Osman Oğulları; Osmanlılar.
- usmuh**, [Ar. uşmūh اصموح] (*usmu:h*) *is.* 1. Kulak. 2. Kulak deliği.
- usmuk**, -ğ[u] [us-muk] {ağız} *sf.* Utangaç. [DS]
- usnatmak**, [ösnē-mek > ösne-t-mek / usna-t-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Benzetmek. [DLT]
- usot**, [ıssı+ot > isot / usot] {ağız} *is.* Yeşil biber. [DS]
- usr**, [Ar. 'usr عسر] {OsT} *is.* 1. Zorluk; güçlük. 2. Darlık; sıkıntı. 3. Zor iş. ☞ **usrü'l-bevl**, {OsT} *Sidik zoru.*|| **usrü'n-nefes**, {OsT} *Nefes darlığı.*

usret, [Ar. 'usr > 'usret عسرت] {OsT} is. Zorluk; güçlük; sıkıntı. ☞ **usret-i bel'**, {OsT} *tip. Yutma zorluğu.*|| **usret-i bevl**, {OsT} *tip. Sidik zoru.*|| **usret-i hayz**, {OsT} *tip. Aybaşı bozukluğu.*|| **usret-i hazm**, {OsT} *tip. Sindirim güçlüğü.*|| **usret-i teneffüs**, {OsT} *tip. Nefes darlığı.*

usrik, [us-rı-k] {eT} *sf. Uyuşturucu.* [DLT] [KB]

ussal, [us-sal] *sf. 1. Akla uygun. 2. Yalnız akla dayanan; aklı; rasyonel.*

ussallaştırma, [us-sal-laş-tır-ma] *is. Herhangi bir işi ya da davranışı akla uygun hâle getirme; aklıleştirme; rasyonelleştirme.*

ussallık,-ğı [us-sal-lık] *is. 1. Akla dayanan şeyin niteliği; rasyonalite. 2. Bir amaca en etkin ve uygun biçimde ulaştıracak olan araçları kullanmayı gerektiren tutum.*

usta, [Far. üstād اوستاد] *is. 1. Belli bir çıraklık ve kalıfalık dönemini geçirdikten sonra bir işi veya zanaatı çok iyi öğrenmiş olan ve bu işi kendi başına yapabilen kimse. 2. Sanat, zanaat öğreticisi. 3. Bir zanaatı başarı ile yapabilen ve başkalarına öğreten kimsenin unvanı; zanaatçının sanı. 4. Üstün bir yeteneğe ve bilgiye sahip olan; bunu başkalarına öğretebilen ve onlara önderlik etmiş olan kimse. 5. Büyük sanatçı; büyük yazar. 6. eski. Selatin meyhanelerinde çalışan garsonlara verilen ad. 7. Yeniçeri ocağında görevleri aşçıbaşılık olan küçük rütbeli subaylara verilen ad. 8. Eskiden, genç kızları evine kabul ederek dikiş nakış öğreten kadın. 9. İmparatorluk döneminde saraydaki hizmetli ve cariyelerin kademlilerine verilen unvan. 10. Bir okul kuran ve belli bir üne ulaşmış olan sanatçılara eskiden verilen unvan. 11. *sf. Yaptığı işi iyi bilen; yetkin; eli uz; işinin eri; becerikli; mahir.* 12. Başkaları ile olan ilişkilerinde zekice davranan, ilişkileri zekice yürüten. 13. *mecaz.* Akıl veren; akıl öğreten. 14. {ağız} Düzençi; hileci; alıcı. [DS] ☞ **usta çıkmak**, {ağız} *Bir zanaatı, bir ustanın yanında çalışarak öğrenip usta olmak; ustalık kazanmak.* [DS]|| **usta elinden çıkmak**, *(Bir iş için) işi bilen, uzman bir usta tarafından yapılmak; usta işi olmak.*|| **usta er**, *as. Temel eğitimi tamamlamış muvazzaf asker.*|| **usta işi**, *Usta bir kimsenin yaptığı hemen belli olan iş.*|| (bir şeyin, işin) **ustası olmak**, *O işi çok iyi yapmak; çok iyi bilmek.*|| **ustaya gitmek**, {ağız} *Zanaat etmek için bir usta yanına sürekli gitmek.* [DS]|| **ustaya virmek** (vermek), *(Çocuğu için) zanaat öğrenmesi için bir usta yanına vermek; çıraklığa vermek.**

ustabaşı, [usta+baş-ı] *is. 1. Bir atölyede çalışan usta ve işçileri yöneten, onlara yol gösteren usta. 2. İnşaatçı çalışan işçi ve ustaları gözetim ve denetim altında tutmakla görevli kimse.*

ustaca, [usta-ca] (*usta'ca*) *zf. 1. Ustaya yakışır biçimde; usta olan bir kimseye yakışır beceriyle. 2. Kurnazlıkla.*

ustad, [Far. üstād اوستاد] {OsT} *is. → üstat / üstad.*

ustah, [Far. üstāh اوستاخ] {OsT} *is. → üstah.*

ustalaşma, [usta-la-ş-ma] *is. Ustalaşmak eylemi.*

ustalaşmak, [usta-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır] 1. Usta durumuna gelmek; usta olmak. 2. Yaptığı işi ve zanaatı iyi öğrenmek, iyi yapabilmek. 3. Yaptığı iş ile ilgili olarak geniş bilgi ve beceri edinmek.*

ustalık, -ğı [usta-lık] *is. 1. Usta olma durumu. 2. Ustanın yaptığı iş karşılığı aldığı ücret. 3. Bir tekniği ya da sanatı başarı ile uygulama becerisi; işteki üstünlük; el uzluğu; maharet. 4. Usta bir kimsenin iş yapış niteliği ya da davranışı. 5. Kurnazlık; düzensizlik. {ağız} (aynı) [DS]*

ustalıkla, [usta-lık-la] (*ustalı'kla*) *zf. 1. Büyük bir beceri göstererek; ustaca. 2. Kurnazca.*

ustalıklı, [usta-lık-lı] *sf. 1. Ustalıkla yapılmış ya da düşünülmüş olan. 2. {ağız} Şeytanca bir ustalıkla yapılmış iş veya davranış. [DS]*

ustam, [Far. üstām اوستام] {OsT} *is. 1. Altın, gümüş gibi değerli madenden yapılmış eyer ve üzengi. 2. sf. Güvenilir; emin.*

ustaz, [Far. üstāz اوستاذ] {eT} *sf. Derin bilgili; bilgin; üstat. [Bahşayış]*

ustuble, [Ar. uşṭuble اصطبله] {OsT} *is. Üstüğü.*

ustubu, [Ar. uşṭuble] {ağız} *is. Ketenin işe yarayan çöpü. [DS]*

ustuful, [? ustuful] {ağız} *is. Anlaşma; uyuşma. ☞ ustuful olmak*, {ağız} *Anlaşmak; uyum sağlamak.* [DS]

ustul, [Rus. stol] {ağız} *is. Masa. [DS]*

ustuluk, -ğu [üst > üst-lük] {ağız} *is. Kağnıda, teker üstündeki bölüm. [DS]*

ustumme, [Ar. uşṭumme اصطممه] *is. İnsanın ırkı ve nesebi.*

ustun¹, [Far. sūtūn / üstūn] {ağız} *is. 1. Yapılarda çatının ortasına konan ve makasları bağlayan ana direk; mertek. 2. Kereste. 3. Sergen; raf. 4. Tavana dayanak olarak duvara yatay çakılan ağaçlar. 5. Tavan tahtası. [DS]*

ustun², [us > us-tun] {ağız} *is. Kaba ve anlayışsız kimse. [DS]*

ustunç, -cu [İt. astuccia (*kılıf*)] *is. Bir koruyucu içinde taşınabilir cerrah aletleri.*

ustura, [Far. üstüre] *is. 1. Tıraş olmakta kullanılan, keskin ağızlı açılır kapanır çelik bıçak. 2. argo. Yalan; palavra. ☞ ustura çalıştırmak*, *argo. Yalan söylemek; palavra atmak.*|| **ustura taşı**, *Ustura bilemekte kullanılan bileği taşının yapıldığı bir tür sert jest.*|| **ustura tutunmak**, *Vücutun kimi yerlerindeki kılları ustura ya da jilette temizlemek.*

usturlab, [Yun. astrolabion > Ar. uşṭurlāb اسطرلاب] (*usturlā:b*) {OsT} *is. → usturlap.*

usturlap, -bı [Yun. astrolabion/Ar. usturlāb اسطرلاب] (*usturlā:p*) *is.* Gök cisimlerinin yüksekliğini ölçmekte kullanılan aygıt.

usturmaça, [İt. strumazza] (*usturma'ça*) *is. dnz.* Deniz araçlarının rıhtım ya da iskeleye yanaşmaları sırasında çarpmaları önlemek için araya konulan lastik, tahta, plastik vb.nden yapılmış yastık.

usturmak, [us-mak > us-tur-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* Çocuk büyütmek. [DS]

usturpa, [İt. stroppa] (*ustu'rupa*) *is. dnz.* 1. İnce bir halatın ucuna bir kurşun parçası bağlanarak yapılan bir tür kırbaç. 2. Gemilerde temizlik işlerinde kullanılan, bez ya da kaba kenevir liflerinden yapılmış halat parçası.

usturup, [Ar. üslüb => usturup] {ağız} *is.* 1. Dürüst davranış. 2. Uсталık. [DS]

usturuplu, [usturup-lu] *sf.* 1. Derli toplu; düzenli; uygun. 2. *zf.* Uсталıklı biçimde; ustaca.

usu, [su > usu] {ağız} *is.* Su. [DS]

usubet, [Ar. aşabe > 'uşübet عصوبت] (*usu:bet*) {OsT} *is.* Akrabalık.

usug, [us > us-uğ] {eT} *is.* Zekâ. [Mühennâ]

usukmak¹, [us-mak¹ > us-uk-mak] {eT} *gçsz. f. [-ar]* Susamak. [DLT]

usukmak², [us > us-uk-mak] {OsT} *gçsz. f. [-ur]* 1. Akli erecek çağa gelmek; akıllanmak; uslanmak. {ağız} (*aynı*) [DS] 2. {ağız} Bir suçtan, öfkeden sonra sessizleşmek; uslu görünmek. [DS] 3. {ağız} Ağrısı azalmak; ağrısı dinmek. [DS] 4. Susmak. 5. {ağız} Şaşkınlıktan susup kalmak; konuşmamak. [DS]

usukmak³ [usuk-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ur]* Hafiflemek; yeğnileşmek. [DS]

usul¹, [us > us-u-l ?] {eAT} {ağız} *sf.* Yakışıklı; göze hoş gelen; uyumlu. [DS] ☞ **usul boy**, {OsT} *Yakışıklı ve düzgün vücuda sahip boy.*|| **usul usul**, *Usulca.*

usul², -lü [Ar. aşl > uşül] (*usu:l*) {OsT} *is.* 1. Bir amaca ulaşmak için güdülen yol; tutulan yol; izlenen yöntem. 2. Bilimde sonuca ulaşmak için izlenen teknik; metot. 3. *mecaz.* Yol; yöntem. 4. Biçim; tarz. 5. *müz.* Türk sanat müziğinde tempoya verilen ad. 6. Gereğine uygun, nazikçe tavır. 7. *huk.* Bir hukuksal işlemin yürütülmesi sırasında uyulması gereken biçimsel kural. 8. *sf.* Yavaş; alçak olarak. ☞ **usül erkân**, {OsT} *Yol yöntem.*|| **usul hukuku**, {OsT} *huk. Yargılama işlemlerini düzenleyen hukuk dalı.*|| **usül-i aşere**, {OsT} *tasvf. Salikin Allah yolunda ilerleyişi sırasında uyması gereken on kural (tövbe, züht, tevekkül, kanaat, uzlet, zikir, teveccüh, sabır, murakabe, rıza) ya da aşması gereken on makam.*|| **usül-i fıkıh**, {OsT} *fikh. Fıkıh biliminin kurallarından, yöntemlerinden bahseden*

bilim; fıkıh metodolojisi.|| **usül-i muzâafa**, {OsT} *İtalyan usulü defter tutma.*|| **usül-i terbiye-i mevâşi**, {OsT} *tarım. Zootečni.*|| **usul tutmak**, *Dümtikle tempo tutmak.*

usul³, -lü [Ar. aşl > uşül] (*usu:l*) {OsT} *is.* 1. Üst soylar; ana ya da baba tarafından atalar. 2. Kökler; asıllar. ☞ **usül ve fürü**, {OsT} *Üst soylar ve alt soylar.*

usul⁴, [? usul] {ağız} *is.* Kadınların kıldıkları sabah namazı. [DS]

usulca, [usul-ca] (*usu'lca*) *zf.* 1. Yavaşça. 2. Sessiz olarak. 3. {ağız} Yöntemiyle; yoluyla. [DS]

usulcacık, [usul-ca-cık] (*usu'lcacık*) *zf.* 1. Yavaşça; yavaşcacık. 2. Kendini belli etmeden; sessizce.

usulcacım, [usul-ca-cım] {ağız} *zf.* Usulcacık. [DS]

usulce, [usul-ce] (*usu'lce*) *zf.* Usul yönünden.

usuldan, [usul-dan] *zf.* Yavaş olarak; yavaşça; sessizce.

usulen, [Ar. uşül > uşülen] (*usu:len*) {OsT} *zf.* 1. Kuralına uygun olsun diye; kural gereği; usul gereği. 2. Âdet yerini bulsun diye; şeklen.

usuli, [Ar. uşül > uşüli/ uşüliye] (*usu:li:*) {OsT} *sf.* Usule ait; usul ile ilgili.

usuliyat, [Ar. uşüli > uşüliyat] (*usu:liya:t*) {OsT} *is.* Yöntem bilimi.

usuliyun, [Ar. uşüli > uşüliyyün] (*usu:liyu:n*) {OsT} *is.* 1. Fıkıh ve hadis bilginleri. 2. Metodistler.

usullacık, [usul-ca-cık > usullacık] (*usu'llacık*) {ağız} *zf.* Usulcacık. [DS]

usullu, [usul-lu] {eAT} *sf.* Uslu; yol yordam bilir; kibar.

usulsüz, [usul-süz] *sf.* 1. Yönteme uygun olmayan; usul dışı; kurala aykırı. 2. Yasalara aykırı; yolsuz.

usulsüzlük,-ğü [usul-süz-lük] *is.* 1. Yönteme ve kurala aykırı olma durumu; kurala aykırılık. 2. Yasaya aykırılık; yolsuzluk.

usuluk, -ğu [usu-luk] {ağız} *is.* Gücünü tam gösterme. [DS]

usumuna, [us-um-u-n-a] {ağız} *zf.* Yersiz; gereksiz; boş yere. [DS]

usun, [uzun / usun] {eT} *sf.* Uzun; daimî. [EUTS]

usunmak, [us-un-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ur]* Hafiflemek; yeğnilmek. [DS]

usur, [Ar. 'uşūr] (*usu:r*) {OsT} *is.* Yüzyıllar; asırlar.

us'us, [Ar. 'uş'uş] {OsT} *is.* anat. Kuyruk sokumu.

usuz, [ü > ü-suz] (*u:suz*) {eT} *sf.* Uykusuz. [DLT]

-uş-, [-ş- / -iş- / -ış- / -uş- / -üş-] *yap. e. → -ş-*.

-uş, [-ş / -iş / -ış / -uş / -üş] *yap. e. → -ş.*

uş¹, [uş] {eT} ünl. Sığır sularken söylenir. ☞ **uşuş**, {eT} Öküzü suvarmak için söylenen söz. [DLT]
uş², [uş / oş] {eT} is. Ağaç, dal, boynuz gibi şeylerin özü; öz. [DLT] ☞ **müngüz uşu**, {eT} Boynuz özü. [DLT]
uş³, [oş / uş] {eT} zf. **1.** Şimdi; işte. {eAT} (aynı) [DLT] [KB] **2.** Bu; şu; işbu. [DK] **3.** Gibi. [DLT] [KB]
uş⁴, [uş] {ağız} ünl. Şaşkınlık, imrenme ve üzüntü bildirir. [DS]
uş⁵, [uş] {ağız} sf. Kötü. [DS]
uş⁶, -şşu [Ar. 'uşş عىش] {OsT} is. Kuş yuvası.
uşacak, -ğı [uşak > uşa(k)-cık اوشاق / اوشق] {eAT} {OsT} is. **1.** Küçük çocuk. **2.** sf. Küçük; ufacak.
uşacuh, [uşak > uşacuh اوشاجوخ] {eAT} sf. → uşacuk.
uşacuk, [uşak > uşa(k)-cuk اوشاق] {eT} {eAT} {OsT} sf. Çok küçük; küçücük. [Bahşayış] ☞ **uşacuk eyegü**, {eT} Küçük ve kısa kaburga. [Bahşayış]
uşağki, [uşak+ki اوشاگكى] {eAT} zf. Çocukluktaki.
uşak¹, [uşak] {ağız} ünl. "Hey, bura bak!" anlamında seslenme ünlemi. [DS]
uşak², [uv-mak > uvşā-mak > uvşā-k / uşak اوشاق / اوشق] {eT} {eAT} {OsT} sf. **1.** Küçük; ufak. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayış] **2.** is. Küçük çocuk; çocuk. [Mühennâ] [DK] ☞ **uşak balık**, {eT} Küçük balık. [Mühennâ]|| **uşak devşek**, {eAT} {OsT} {ağız} **1.** Çoluk çocuk. **2.** Küçümsenen kimseler; kul; köle. [DS] **3.** Ufak tefek.|| **uşak evi**, {ağız} Rahim; döl yatağı. [DS]|| **uşak nakışlu**, {eT} Küçük süsleri olan. [Bahşayış]|| **uşak oğlan**, {eT} Küçük çocuk. [DLT]|| **uşak otuñ**, {eT} Küçük odun; odun kırıntıları. [DLT]
uşak³, [uşak] {eT} is. Kov; kovuculuk; dedikodu; kovucu. [DLT] [KB] [Mühennâ] ☞ **uşak söz**, {eT} Kovu olarak söylenen söz. [DLT]
uşak⁴, -ğı [eT. uşak] is. **1.** Bir bölgenin halkından olan kişi. **2.** Para ile tutulmuş erkek hizmetçi. **3.** Bir kimsenin emrinde bulunan rütbeli kişi. **4.** Çıkar amacı ile bir kimseye yaltaklanan kimse. **5.** Tayfa. ☞ **uşak olmak**, **1.** Birinin özel işlerini yapma hizmetini üzerine almak. **2.** mecaz. Köle olmak.
uşak⁵, -kı [Far. uşak اوشق] {OsT} is. kim. Amonyak.
uşak⁶, -ğı [uşak] {ağız} is. Kuzu su ölen sağılır koyun. [DS]
uşakçı, [uşak-çı] {eT} sf. Kovucu; iftiracı; nemmam. [KB] [Mühennâ]
uşakkapan, [uşak+kap-an] is. Halk arasında çocukları kapıp kaçıdığı söylenen bir tür akbaba.
uşaklamak¹, [uşak-lā-mak] {eT} gçl. f. [-r] Kovlamak; dedikodu etmek. [DLT]
uşaklamak², [uşak-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor] Doğurmak. [DS]

uşaklık¹, [uşak-lık] {ağız} is. Rahim; döl yatağı. [DS]
uşaklık², -ğı [uşak-lık] is. **1.** Uşak olma durumu. **2.** Uşağın yaptığı iş. **3.** mecaz. Bir kişinin, çıkarı için birine gösterdiği bağımlılık. **4.** Çocukluk. **5.** {eT} İşte yapılan çocukça davranış. [DLT] **6.** {ağız} Döl yatağı. [DS] ☞ **uşaklık etmek**, **1.** Birinin özel hizmetlerini yapmak; kulluk yapmak. **2.** Ne pahasına olursa olsun birinin her istediğini yerine getirmek.
uşalmak, [uvşā-l-mak / uşa-l-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Ufalanmak. [DLT]
uşaltmak, [uşal-t-mak] {eAT} gçl. f. [-ur] Parçalamak; ufaklamak.
uşamak, [uv-şā-mak / uşā-mak] (uşa:mak) {eT} gçl. f. [-r] Ufalamak; parçalamak.[EUTS]
uşandırma, [uşa-n-dır-mak] {eAT} gçl. f. [-ur] Parçalamak; ufaklamak.
uşanmak¹, [uv-şā-mak > uşa-n-mak اوشانق / اوشانق] {eT} edil. f. [-ur] **1.** Ufalanmak; parçalanmak; dökülmek; dağılmak. {eAT} {OsT} (aynı) [Mühennâ] **2.** {eAT} {OsT} Toz hâline gelmek. **3.** {eAT} {OsT} Kopmak; kırılmak.
uşanmak², [us > us-ā-mak > us-a-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] İnanmak; güvenmek; itimat etmek. [EUTS]
uşatmak, [uv-mak > uvşā-t-mak / uşat-mak اوشاتمق / اوشاتمق] {eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-ur] Ufaltmak; parçalamak. [DLT] [KB]
uşb, [Ar. 'uşb عىشب] {OsT} is. Taze ot.
uşbu, [uş / oş > uş+bu] {eT} zf. İşbu. [EUTS]
uşda, [uş-ta > uş-da] {eT} e. İşte. [DK]
uşdum, [? uşdum] {ağız} is. folk. Kadınların fes üstüne sardıkları ipekli mendil. [DS]
uşeyya, [Ar. eşyā > uşeyyā اشيا (uşeyya:) {OsT} is. Küçük şeyler; eşyacıklar.
uşgun¹, [Far. aşhuvān => işgun / uşgun / uşkun / ışkın] {eT} {ağız} is. Ekşi bir tür ot; ravent; ışkın, (Rheum officinale). [DLT] [DS]
uşgun², [uç-gun] {ağız} sf. Çapkın. [DS]
uşgunmak, [uç-gun-mak] {ağız} dönşl. f. [-ur] (Çocuk için) sevinçle, coşkuyla atılmak. [DS]
uşgur, [uçkur] {ağız} tis. Uçkur. [DS]
uşıç, [us-ıç / uş-ıç (uşı:ç) {eT} sf. Tehlikeli. [ETY]
uşır, [Skr. usıra] {eT} is. Bir bitki adı, (Andropogon muricatus). [EUTS]
uşir, [Ar. 'uşir عىشير (uşi:r) {OsT} is. Taze ot ve çayır.
uşkartmak, [uş-kar-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Abartmak. [DS]
uşkun, [Far. aşhuvan => uşgun] is. bot. Karabuğdaygillerden, yaprakları yürek biçiminde, kökü diştan sincabi, içten sarı renkte, kabukları soyulduktan sonra çiğ olarak yenilen, ravent türü çok yıllık otsu bir bitki; ışkın; labada, (Rheum rhaponticum).

uşkur, [uçkur / uşkur] {ağız} is. Uçkur. [DS] ⇨ **uşkur evi**, {ağız} *Don veya şalvarın bele gelen kesimine uçkur geçirmek için yapılan yer; uçkurluk.* [DS]

uşlak, -ğı [uş-la-k] {ağız} is. Mendil. [DS]

uşluk, -ğı [uç-luk] {ağız} is. Bir saplama iplik. [DS]

uşluklamak, [uşluk-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] İğneye iplik saptamak. [DS]

uşmak, uç-mak / uş-mak [اشمق] {eAT} {ağız} gçsz. f. [-ar] **1.** Uçmak; havalanmak. **2.** Yıkılmak. [DS]

uşşak, [Ar. ‘aşık > ‘uşşāk عشاق] (uşşa:k) {OsT} is. **1.** Âşıklar. **2.** müz. Klasik Türk müziğinde bir basit makam.

uşt, [oşt / uşt] {ağız} ün. Köpek kovalama ünlemi. [DS]

uşta, [oş / uş > uş-ta] {eT} e. İşte.

uştmah, [Soğd. ‘wštmy > uştmaḥ] {eT} is. Cennet. [KB]

uştu, [uştu] {ağız} is. Süslenmek için kadınların a-lınlarına bağladıkları ipekli kumaş. [DS]

uşum, [uş-um ?] {ağız} sf. Aptal; akılsız. [DS]

uşun, [öşün [Clauson] / uşun] {eT} is. Omuz başı; çiğnin başı. [DLT] [KB]

uşuşmak, [üş-mek > uş-uş-mak [اوششمق] {OsT} {ağız} işteş. f. [-ur] Üşüşmek; yığılışmak. [DS]

uşve, [Ar. ‘uşve عشوه] {OsT} is. Geceleyin uzaktan görünen ateş.

-ut-, [-t / -it / -it- / -ut- / -üt-] yap. e. → -t.

-ut, [-t / -it / -it / -ut / -üt] yap. e. → -t.

ut¹, [ūd / üt] (u:t) {eT} is. Öküz. [ETY]

ut², -du [eT. uv-ut > ut [اوط] {ağız} is. **1.** Utanma duygusu; ar; hayâ; hicap; edep; utanç. {eAT} {OsT} (aynı) **2.** Saygı; terbiye. **3.** {eAT} Kaygı. **4.** Şeref. **5.** {ağız} Cinsel organlar. [DS] ⇨ **ut açıcı**, psik. Cinsel organlarını göstererek cinsel zevk duyan sapık; teşhirci; gösterici. || **ut açıcılık**, Cinsel organlarını teşhir ederek cinsel zevk duyma şeklinde görülen sapıklık; göstericilik; teşhircilik. || **ut altında kalmak**, {ağız} İyiliğin karşılığını yapamamak; minnet duymak. [DS] || **ut yeri**, İnsan vücudunun örtülmesi zorunlu olan yeri; cinsel organların bulunduğu yer; edep yeri.

ut³, [Ar. ‘ūd (ağaç; öd ağacı)] {OsT} is. müz. Türk müziğinden kullanılan beşi çift, biri tek olmak üzere on bir telli, mızrapla çalınan bir saz.

utağ, [otağ / utağ] {ağız} is. Otağ; çadır. [DS]

utalmak, [ut-al-mak] {eAT} dönl. f. [-ur] Utanmak.

utamak, [ot > ot-â-mak [Clauson] / ut-â-mak] (uta:-mak) {eT} gçl. f. [-r] Yapraklarını kesmek; başağını kesmek; (ekin için) biçmek; budamak. [DLT]

utancak, -ğı [utan-cak [اوتانجق] {OsT} {ağız} sf. Utan-
gaç; mahcup. [DS]

utanç¹, -cı [utan-mak > utan-ç] is. **1.** Onur incinmesinden kaynaklanan küçülme, alçalma duygusu; onursuzluk; yüz karası; hicap. **2.** Yersiz bir davranışta bulunduğu için olumsuz eleştirilere uğrayacağını düşünen kimsenin taşıdığı psikolojik hâl; hacalet. ⇨ **utancından yere geçmek**, Çok utanmak. || **utancından yerin dibine geçmek**, Çok utanmak; utanarak gizlenecek yer aramak; aşırı utanmak. || **utanç biti**, Kasık biti. || **utanç duygusu**, psikol. İnsanın ruh dünyasında yer alan utanma duygusu. || **utanç duymak**, Utanmak. || **utanç duvarı**, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Doğu ve Batı Berlin’i ayırmak için yapılmış olan duvar.

utanç², [utan-mak > utan-ç / utun-ç] {eT} sf. (İş ve durum için) utanılacak. [DLT]

utandırıcı, [utan-dır-ıcı] sf. Utanç veren; utandıran; utanmaya sebep olan.

utandırma, [utan-dır-ma] is. Utandırmak eylemi.

utandırmak, [utan-dır-mak] gçl. f. [-ır] **1.** Utanmaya sebep olmak; utanç duymasına yol açmak; utanılacak duruma düşürmek. **2.** Kendisine güvenen kimseyi zor durumda bırakmak; onun yüzünü kara çıkarmak. **3.** Bir kimsede, minnet duygusu ya da yetersizliğe bağlı tedirginlik duygusu uyandırmak; mahcup etmek.

utangaç, -cı [utan-gaç] sf. **1.** Çekingenlik, ürkeklik, sıklılganlık gibi nedenlerle başkalarının yanında yeterince rahat ve özgür davranamayan, konuşamayan; sıklılgan; çekingen; mahcup. **2.** Utangaçlığı ortaya koyan.

utangaçlık, -ğı [utan-gaç-lık] is. **1.** Utangaç olma durumu; sıklılganlık. **2.** Utangaç bir kimsenin niteliği; sıklılganlık.

utangan, [utan-gān [اوتانغان] {ağız} sf. Utanan; çok utangaç; sıklılgan. {eAT} (aynı) [DS]

utanış, [utan-ış] is. Utanmak eylemi ve biçimi.

utanma, [eT. uv-ut > uv-ut-an-mak > ut-an-ma] is. **1.** Utanma eylemi; teeddüp. **2.** Utanma duygusu; hicap. ⇨ **utanma duygusu**, psikol. İnsanın ruh dünyasında yer alan utanma duygusu.

utanmak, [eT. uv-ut (edep; hayâ) > uv-ut-an-mak > utan-mak] gçsz. f. [-ır] **1.** Onur kırıcı bir durum nedeniyle ezici bir küçüklük, bir alçalma duygusu içinde bulunmak; utanç duymak; hicap etmek; mahcup olmak. {eT} (aynı) [DLT] [Mühennâ] **2.** Onuru kırılmak, ayıplanmak, gülünç olmak korkusu içinde bulunmak; sıklılganlık. {eT} (aynı) [DLT] [Mühennâ] **3.** Herhangi bir sebeple bir kimseye karşı utanç duygusu içinde bulunmak. **4.** Kendisini yakından ilgilendiren bir kimsenin davranış ya da yaşam biçiminden utanacak biçimde rahatsız olmak. **5.** Çekingen davranmak; çekinmek. ⇨ **utana sıklılganlık**, Çok utanmış biçimde; utanarak ve sıkılganlık. || **utanıp arlanmak**, Çok utanmak; mahcup olmak. || **utanıp sıklılganlık**, Çok utanmak; mahcup olmak.

- utanmaz**, [utan-maz] *sf.* Utanması, sıkılması olmayan; utanmayan; utanç duymayan; arsız; yüzüstü.
- utanmazca**, [utan-maz-ca] (*utanma'zca*) *zf.* Utanmaz bir biçimde; utanmadan, sıkılmadan; arsızca; yüzüstüce.
- utanmazlık,-ğı** [utan-maz-lık] *is.* Utanmaz olma durumu; arsızlık; yüzüstü.
- utansak**, -ğı [utan-sak] {*eAT*} {*OsT*} {*ağız*} *sf.* Mahcup; utangaç. [DS]
- utarabatiravat**, [Sansk. uttarabhadrapada] {*eT*} *is.* Bir yıldız adı. [EUTS]
- Utariid**, [Ar. 'utārid] {*eT*} *is.* Merkür gezegeni. [Bahşayış]
- Utariit**, [Ar. 'utārid] {*OsT*} *is.* gök b. Merkür gezegeni.
- utaşmak**, [uta-ş-mak] {*ağız*} *dönşl. f. [-ır]* Ulaşmak; yetişmek. [DS]
- utaştırmak¹**, [uta-ş-tır-mak] {*ağız*} *gçl. f. [-ır]* Yetiştirmek; ulaştırmak. [DS]
- utaştırmak²**, [utaş-tır-mak] {*ağız*} *gçl. f. [-ır]* Ateşi alevlendirmek. [DS]
- utat**, [Ar. 'ātī > 'utāt] {*OsT*} *is.* Asiler; serkeşler.
- utçu**, [ut-çu] *is.* **1.** Ut yapan ve satan kimse; ut yapımcısı; ut satıcısı. **2.** Ut çalan kimse; ut sanatçısı.
- utçuluk**, -ğu [ut-çu-luk] *is.* **1.** Ut yapım ve satım işi. **2.** Ut sanatçılığı.
- uteka**, [Ar. 'atīk > 'utekā] {*OsT*} *is.* Serbest bırakılmış, özgürlüğüne kavuşturulmuş cariyeye ve köleler.
- uterus**, [Lat. uterus] *is.* anat. Döl yatağı.
- utganmak**, [uvut > uv(ut)-an-mak / ut-ğan-mak] {*eT*} *dönşl. f. [-ur]* Utanmak. [Clauson]
- utguç**, [ut-mak > ut-ğū-çī] (*utgu:çī:*) {*eT*} *sf.* Yenmiş olan; yenen. [KB]
- utgun**, [ut-ğun / ot-ğun] {*eT*} *is.* Eyerin solunda kolan halkası geçirilen enli bir kayış. [DLT]
- utgurag**, [ut-mak > ut-ğū-rağ] {*eT*} *zf.* Hep; tamamıyla; kesin olarak; kat'i. [EUTS]
- utgurak**, [ut-mak > ut-ğū-rak] {*eT*} *zf.* Kesin; açık; kat'i; kararlı; hep; tamamıyla; kesin olarak. [ARAT] [EUTS]
- utgurati**, [ut-mak > ut-ğū-ra-tı] {*eT*} *zf.* Köklü; esaslı; temelli; muhakkak; şüphesiz; tamamıyla. [EUTS]
- utimak**, [udī-mak] {*eT*} *gçsz. f. [-r]* Uyumak. [Gabain]
- utirmek**, [*ut-ır-mak / *ut-ur-mak / Moğ. uçıra-mak] {*eT*} *gçsz. f. [-ur]* Karşı gelmek; rastlamak; karşılamak. [Clauson]
- utku**, [eT. ut-mak (*yenmek*) > ut-ku] *is.* Savaş ya da birçok tehlikeli mücadele ve emek sonunda elde edilen mutlu son; galibiyet; zafer; yengi, (1935).
- utkuç**, [utku-ç] {*eT*} *sf.* Güler yüzle karşılayan.
- utkulu**, [ut-ku-lu] *sf.* Zafer kazanmış; muzaffer.
- utkurak**, [ut-mak > ut-ku-rak] {*eT*} *zf.* Hep; tamamıyla; kesin olarak; kat'i. [EUTS]
- utlanmak**, [ut-la-n-mak] {*ağız*} *dönşl. f. [-ır]* Utanmak. [DS]
- utli**, [ut-lı] {*eT*} *is.* Ödül; mükâfat; karşılık; teşekkür; netice; minnettarlık. [EUTS] [Gabain]
- utlılg**, [ut-lı-lıg] {*eT*} *sf.* Müteşekkik; teşekkür borçlusu; medyun. [EUTS]
- utlu**, [eT. uv-ut (*edep; hayâ*) > ut-lu] {*eAT*} {*OsT*} *sf.* **1.** Utangaç; mahcup; sıkılgan. {*ağız*} (*aynı*) [DS] **2.** İffetli. **3.** {*ağız*} Eksik; aşağı. [DS]
- utluluk**, -ğu [utlu-luk] {*eAT*} {*OsT*} *is.* Utangaçlık; mahcubiyet.
- utlusuz**, [utlu-suz] {*eT*} *sf.* Karşılıksız; mükâfatsız. [EUTS]
- utm**, [Ar. 'utm] {*OsT*} *is.* bot. Yabani zeytin ağacı.
- utma**, [eT. ut-mak > ut-ma] *is.* Utmak eylemi.
- utmak**, [ut-mak] {*eT*} *gçl. f. [-ar]* **1.** (Bir oyun, yarış veya kumar için) kazanmak; galip gelmek; ütmek; başarı ile karşı durmak; yenmek; kazanmak; galebe çalmak. {*eAT*} {*OsT*} {*ağız*} (*aynı*) [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** Takip etmek; ardını bırakmamak; birisinin arkasına gitmek. [EUTS] **3.** {*OsT*} Yararlanmak.
- utmat**, [Sansk. unmada] {*eT*} *is.* Cinnet; delilik; çılgınlık. [EUTS]
- utme**, [Ar. 'utme] {*OsT*} *is.* bot. Zeytinimsi meyve.
- utpatti**, [Sansk. utpatti] {*eT*} *is.* Menşe. [EUTS]
- utra¹**, [ut-râ] {*eT*} *zf.* Doğru. [KB]
- utra²**, [otra / utra] {*eT*} *sf.* Orta. [EUTS]
- utraşadi**, [Sansk. uttarasadha] {*eT*} *is.* Bir yıldız adı. [EUTS]
- utrika**, [utrū > utru-kī] (*utrika:*) {*eT*} *zf.* Önündeki. [KB]
- utru**, [ut-mak (*kazanmak*) > *ut-(u)-r-mak > ut-(u)r-ū] {*eT*} *zf.* **1.** Tersine; karşısında; karşı gelerek; karşı; karşıda. [ETY] [KB] **2.** ...ya doğru. [ETY] [İKPÖy.] **3.** *sf.* Ters; karşı; aykırı; mukabil. [EUTS] [DTL] [İKPÖy.] [Gabain] **4.** Önce. [DLT] ☞ **utru utru**, {*eT*} *Derhal; olur olmaz.* [Gabain]
- utrufe**, [Ar. 'urfē > utrūfe] {*OsT*} *is.* Az bulunur, nadir şeyler; tuhaf şeyler; turfalar.
- utulanmak**, [utrū > utru-la-n-mak] {*eT*} *dönşl. f. [-ur]* Yüz yüze gelmek. [DLT]
- utrulmak**, [otur-mak > ot(u)r-ul-mak] [Clauson] / [utrū-l-mak] {*eT*} *edil. f. [-ur]* Kesilmek; kırılmak; kısaltılmak. [DLT]
- utrunmak**, [ut-mak > ut-ur-mak > utru-n-mak] {*eT*} *dönşl. f. [-ur]* Dayatmak ve karşı koymak istemek;

- karşı gelmek; muhalefet etmek; mukavemet etmek. [DLT] [EUTS] [Gabain]
- utrunuk**, [ut-mak > ut-ur-mak > utru-n-uk] {eT} zf.
1. Karşı karşıya. [EUTS] 2. Karşıda. [Gabain]
- utrüş**, [Ar. utrüş اطروش] {utru:ş} {OsT} is. Sağır.
- utrüşmak**, [ut-mak > ut-ur-mak > utru-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] 1. Birlikte makaslamak; birlikte makasla kesmek. [DLT] 2. Karşı koymak; karşı gelmek; karşılaşmak. [DLT]
- utsukmak**, [ut-mak > ut-suk-mak] {eT} edil. f. [-ar] Kaybetmek; mağlup olmak; yenilmek; oyunda ütülmek. [DLT] [EUTS] [Gabain]
- utsuz**, [ut-suz اودسز] {eAT} {OsT} sf. Saygısız; hayasız; kaba davranışlı.
- utsuzluk**, -ğū [ut-suz-luk اودسزلق] {eAT} {OsT} is. Utanmazlık; hayâsızlık.
- utturmak**, [ut-tur-mak اوتدرمق] {eAT} gçl. f. [-ur] Kumarda kaybetmek.
- utufet**, [Ar. 'utüfet / 'atüfet عطوفت] {utu:fet} {OsT} is. Nezaket; şefkat; lütuf.
- utuk**, -ğū [Moğ. utuk] is. Moğollarda, ulus ile oymak arasında yer alan yönetsel ve sosyal birim.
- utulma**, [ut-ul-ma] is. Utulmak eylemi.
- utulmak**¹, [ot > ot-ul-mak / utul-mak] {eT} edil. f. [-ur] 1. (Yabancı otlar için) kesilmek. 2. Baş vurulmak. [DLT]
- utulmak**², [ut-ul-mak اوتلمق] {ağız} edil. f. [-ur] 1. Yenilmek. 2. Oyunda yenilmek; kumarda kaybetmek; ütülmek. {eAT} {OsT} (aynı) [DS]
- utum**¹, [Ar. utum اطم] {OsT} is. 1. Taş duvar; taş yapı. 2. Köşk.
- utum**², [Ar. 'utum عتم] {OsT} is. bot. Yabani zeytin ağacı.
- utum**³, [utum] {ağız} is. Sebep; neden. [DS]
- utumladan**, [utum-la-dan] {ağız} zf. Boşuna. [DS]
- utumuna**, [utum-u-n-a] {ağız} zf. Gelişigüzel; aptalca; düşünmeden. [DS]
- utun**, [ut-mak > ut-ün] {utu:n} {eT} sf. 1. Küstah; utanmaz. [EUTS] [DLT] 2. Günahkâr; utandırıcı. [Gabain] 3. Değersiz; alçak. [DLT] 4. {ağız} Bela. [DS]
- utunç**, [uv(u)t-an-mak > utun-ç] {eT} sf. Utanılacak. [DLT]
- utunluk**, [otun-luk / utun-luk] {eT} is. Alçaklık; küstahlık. [KB]
- uturmak**¹, [ot-ur-mak / ut-ur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] (Saç, kumaş için) kesmek; biçmek. [DLT] [İKPÖy.]
- uturmak**², [ut-mak (kazanmak) > ut-(u)-r-mak] {eT} gçl. f. [-ur] 1. Karşı karşıya getirmek; karşı durdurmak. [İKPÖy.] 2. Karşı olmak; muhalif olmak. [Gabain] ☞ **uturu uturu bakmak**, {eAT} *Dik dik bakmak; dikkatli dikkatli bakmak.*
- utuşmak**, [ut-mak > ut-uş-mak اوتشمق] {eT} {eAT} işteş. f. [-ur] Oyunda birbirini ütmek. [DLT]
- utuzmak**, [ut-mak > ut-uz-mak اوتزmq] {eT} {eAT} {OsT} {ağız} gçsz. f. [-ur] Oyunda yenilmek; bahiste kaybetmek; üttürmek; yenilmek. [ETY] [EUTS] [Gabain] [DS]
- utuzmaksız**, [utuz-mak > utuzmak-sız] {eT} sf. Na mağlup; yenilmeyen; yenilmez. [EUTS]
- ütüv**, -vvü [Ar. 'ütüv عتو] {OsT} is. 1. Kibir ve azametle karışık serkeşlik. 2. Ayaklanma.
- utuzhamak**, [utuz-mak > utuzuha-mak] {eT} edil. f. [-ur] Mağlup olmak; yenilmek. [EUTS]
- utzukmak**, [ut-uz-mak > ut(uz)-uk-mak] {eT} edil. f. [-ur] Yenilmek. [Gabain]
- uulamak**, [ü-l > ü-l-ā-mak] (u:la:mak) {eT} gçl. f. [-r] Bağlamak; raptetmek. [EUTS]
- uulmak**, [ü (yans.) > ü-lı-mak] (u:lımak) {eT} gçsz. f. [-r] Ulamak. [DLT]
- uv**, [uv] {eT} is. Uyku. [EUTS] [Gabain]
- uva**, [uv-mak > uv-ā] (uva:) {eT} is. Soğuk olarak yenen bir tür şekerli pirinç yemeği. [DLT]
- uvacık**, -ğū [uvak-cık اووجق] {eAT} {OsT} {ağız} sf. Ufacık. [DS]
- uvacuğ**, [uvak-cık اووجغ] {OsT} sf. Ufacık.
- uvacuk**, [uvak > uva(k)-cuk اووجق] {eT} {OsT} sf. Ufacık; küçücük. [Bahşayış]
- uvağırak**, -ğū [uva(k)-ı-rak اوغرک] {eAT} zf. Daha küçük; pek ufak.
- uvak**, [uv-mak > uv-ak اوواق / اوواق / اووق] sf. 1. {eT} {eAT} {OsT} {ağız} Ufak; küçük. [Bahşayış] [DS] 2. {eAT} Kırıntı. ☞ **uvak devek**, {eAT} {OsT} *Ufak tefek.* || **uvak tefek**, {ağız} *Ufak tefek.* [DS]
- uvaklu**, [uvak-lu اوقلو] {OsT} sf. Ufaklı; küçüklü. ☞ **uvaklu irilü**, {OsT} *Küçük küçüklü; irili ufaklı.*
- uvakrak**, -ğū [uvak-rak اوقرق] {OsT} sf. Daha küçük; pek ufak.
- uvala**, [Hırv. uvala] (uva'la) is. yer b. Birçok dolinin kaynaşması ile oluşan çöküntü.
- uvalama**, [uv-a-la-ma] {ağız} is. Ovma. ☞ **uvalama lazut**, {ağız} *Koçanından elle ovalamak suretiyle tanelenmiş mısır.* [DS]
- uvalamak**, [uv-mak > uv-a-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Ovmak. [DS]
- uvalmak**¹, [uv-mak > uv-al-mak اوالمق] {eAT} dönşl. f. [-ur] Parçalanmak; ufalanmak.
- uvalmak**², [uva-l-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Bayılmak. [DS]
- uvanak**, -ğū [Erme. hawanak (sıpa)] {ağız} sf. Budala. [DS]

- uvandırmak**, [uva-n-dır-mak {اوندرمىق} {eAT} gçl. f. [-ur] Parçalamak; ufaltmak.
- uvanık¹, -ğı** [uvan-mak > uvan-ık / uvan-uk {اوانق} / {اوانق} {eAT} sf. Kırık; parçalanmış.
- uvanık², -ğı** [uva (yans.) > uva-n-ık] {ağız} is. Üç dört yaşındaki öküz. [DS]
- uvanmak**, [uv-mak > uv-an-mak {اوونق} {eT} {eAT} {OsT} döşl. f. [-ur] Parçalanmak; ufalanmak. [DK]
- uvanta**, [Ar. 'avente ?] {ağız} sf. Parasız; bedava; avanta. [DS]
- uvanuk, -ğu** [uvan-mak > uvan-ık / uvan-uk {اوانق} / {اوانق} {eAT} {OsT} sf. Kırık; parçalanmış.
- uvarıcı**, [uvar-ıcı] {ağız} sf. Onarıcı; tamirci. [DS]
- uvarlamak**, [uvar-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Ovmak. [DS]
- uvarmak**, [oñar-mak > uvar-mak] {ağız} gçl. f. [-ir] Onarmak; düzeltmek. [DS]
- uvatlamak**, [oña-t-la-mak > uvat-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Onarmak; düzeltmek. [DS]
- uvatmak**, [uv-mak > uv-at-mak {اوونق} {eT} {eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-ur] **1.** Parçalamak; ufaltmak; kırmak. [Gabain] [DK] [DS] **2.** {ağız} İkiye bölmek. [DS]
- uvaz**, [uvaz / üvez] {ağız} is. Üvez denilen yemiş. [DS]
- uvculuk, -ğu** [üv-cu-luk] {ağız} is. Avcılık. [DS]
- uved**, [Ar. vâdi > uved {اود} {OsT} is. Kurak bölgelerde yalnızca sel suları ile beslenen, çoğu zaman kuruyan akarsulara verilen ad.
- uvendere**, [Yun. boukhentra] {ağız} is. Üvendire. [DS]
- uvertür**, [Lat. opertura > apertura > Fr. ouverture] is. **1.** Açış; giriş; başlangıç. **2.** Büyük boyutlu müzik eserinin başında yer alan araçsal parça. **3.** Kâğıt oyunlarında oyunu açma ya da oyuna girişi sağlayan el. ☞ **uvertür yapmak**, Giriş yapmak.
- uvez**, [uvez / uyaz / üyez {اوز} {eAT} {ağız} is. Küçük sinek; at sineği; tatarcık. [DS]
- uvmaç, -cı** [uv-maç / oğ-maç] {ağız} is. **1.** Un çorbası. **2.** Hamur çorbası. [DS]
- uvmak**, [uv-mak] {eT} gçl. f. [-ar] **1.** Ufalamak. [DLT] **2.** Ovuşturmak. [KB]
- uvra**, [uv-ra {اور} {eAT} {ağız} is. Uğra. [DS]
- uvşak**, [uv-mak > uv-(u)ş-â-mak > uvşâ-k] (uvşa:k) {eT} sf. Ufak. [EUTS] [Gabain]
- uvşamak**, [uv-mak > uv-(u)ş-â-mak] (uvşa:mak) {eT} gçl. f. [-r] Ezmek; ufalamak. [Clauson]
- uvşatmak**, [uvşa-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Ufaltmak; ezmek; parçalamak. [DLT]
- uvuk, -ğu** [uv-mak > uv-uk] {ağız} sf. Öğütülmüş; ezilmiş. [DS]
- uvula**, [Lat. uvula (küçük salkım)] is. anat. Beynin altta bulunan lopçuğu.
- uvulamak**, [uvu-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Saldırmak. [DS]
- uvulmak**, [uv-mak > uv-ul-mak] {eT} edil. f. [-ur] Ufalanmak; ezilmek. [DLT]
- uvumlağı**, [uvum-lağı {اوملاغى} {eAT} sf. Ümit veren; bir kanaat uyandıran.
- uvunmak¹**, [uv-mak > uv-un-mak] {eT} döşl. f. [-ur] Kendine ufalamak. [DLT]
- uvunmak²**, [ov-mak > ov-un-mak] {eT} döşl. f. [-ur] Ovuşturmak. [DLT]
- uvunmak³**, [eT. uğ-un-mak > uğ-un-mak > uv-un-mak {اوونق} {eAT} {ağız} döşl. f. [-ur] Bayılacak duruma gelmek; akli başından gitmek; bayılmak. [DS]
- uvusuz**, [uv-ut-suz > uvu-suz] {eT} sf. Terbiyesiz; utanmaz. [EUTS]
- uvuş**, [uv-mak > uv-uş] {eT} is. Ufalanmış nesne. [DLT] ☞ **uvuş etmek**, {eT} Ufalanmış eklemek. [DLT]
- uvuşmak**, [uv-mak > uv-uş] {eT} işteş. f. [-ur] Birlikte ufalamak; ufalamakta yardımlaşmak. [DLT]
- uvuşturmak**, [uv-uş-tur-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] Ovuşturmak. [DS]
- uvut¹**, [uv-muk > uv-ut] {eT} is. **1.** Utanma; hayâ; ut; ar; iffet. [DLT] [KB] **2.** Ayıp. [Gabain] **3.** Edep yeri. [EUTS]
- uvut²**, [uv-ut] {eT} is. Yemeğe çağırma; beyin yanına çağırma. [DLT]
- uvutgarmak**, [uvut-ğar-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Utandırmak. [DLT]
- uvutlanmak**, [uvut-la-n-mak] {eT} döşl. f. [-ur] Utanmak. [DLT]
- uvutlu**, [uvut-lüğ] {eT} sf. Edepli; terbiyeli. [EUTS]
- uvutlug**, [uvut-lüğ] {eT} sf. Utanan; utangaç. [DLT]
- uvutsuz**, [uvut-suz] {eT} sf. Terbiyesiz; utanmaz. [EUTS] [Mühennâ]
- uvutsuzluk**, [uvut-suz-luk] {eT} is. Terbiyesizlik; utanmazlık; hayâsızlık. [KB]
- uvuz**, [ağız / uvuz] {ağız} is. İlk süt; ağız. [DS]
- uvvar**, [Ar. 'uvvâr {عوار} (uvva:r) {OsT} is. **1.** Dağ kırılacağı. **2.** sf. (Kişi için) korkak.
- uy¹**, [uy] {ağız} ünl. Korku, acı, acıma bildirir ünlem. [DS]
- uy²**, [üü / uy] {eT} is. Sığır; öküz; inek.
- uy³**, [üü] (u:y) {eT} sf. Çukur. [EUTS]
- uya¹**, [uyâ] (u:ya) {eT} {ağız} is. **1.** Kuş yuvası; yuva. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [Mühennâ] [DS] **2.** Çukur; mağara; in. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain]
- uya²**, [uyâ {اویا} (uya:) is. **1.** {eT} {eAT} Akraaba; hısım; kardeş. [DLT] [ETY] **2.** {eAT} Arkadaş.
- uya³**, [uyâ {اویا} {eAT} {OsT} sf. **1.** Uysal. **2.** Ahmak; sersem; ebleh. **3.** Tembel; kahil.

uya⁴, [üye / öge > uya] {ağız} is. Organ. [DS]
uya⁵, [oya > uya] {ağız} is. Oya. [DS]
uyaca, [uya-ca] {eAT} sf. Uysal (?); muti. [TS]
uyadmak, [uy-ad-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Utanmak. [DLT] [KB]
uyadsılık, [uyad-sı-lık] {eT} sf. Utangaç; utanan. [DLT]
uyağ, [ud-ı-mak > uy-ā-mak > uy-a-ğ] {eT} {eAT} sf. Uyanık.
uyah, [uyā-mak > uyā-ḥ] {eAT} sf. → uyak².
uyahmak, [uyah-mak] {eAT} gçsz. f. [-ır] (Yıldız, Güneş, Ay vb. için) batmak; gurup etmek.
uyak¹, -ğ [uy-mak > uy-ak] is. ed. **1.** Şiirlerde, manzum yazılarda dize sonlarında bulunan ses benzerliği; kafiye, (1945). **2.** Herhangi bir yerdeki sözcüklerin son hecelerinin taşıdığı ses benzerliği.
uyak², -ğ [uyā-mak > uya-k] {eAT} sf. **1.** Uyanık. **2.** Uykusuz. **3.** is. Uykusuzluk.
uyakdurmak, [uyak-dur-mak] {eAT} gçl. f. [-ur] Batırmak; gurup ettirmek.
uyaklı, [uy-ak-lı] sf. Uyakları bulunan; kafiyeli.
uyakmak¹, [uyā-mak > uya-k-mak] {eT} {eAT} gçsz. f. [-ar, -ur] (Yıldızlar için) gurup etmek; batmak; ışığı kararmak. [EUTS] ☞ **uyakmağa varmak**, {eAT} Işığı kararır gibi olmak.
uyakmak², [uyā-mak > uya-k-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] Utanmak. [EUTS]
uyaksız, [uy-ak-sız] sf. Uyakları bulunmayan; kafiyesiz.
uyalamak, [uyā > uyā-lā-mak] (uya:la:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Yuva yapmak. [DLT]
uyalanmak, [oya-la-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Oyalanmak. [DS]
uyaldırmak, [uyal-dır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Utandırmak. [DS]
uyalmak, [uyā-mak > uya-l-mak] {eT} {eAT} döşl. f. [-ur] Çekinmek; utanmak. [DLT]
uyalmaz, [uyal-maz] {ağız} sf. Utanmaz. [DS]
uyaltmak, [uyal-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Utandırma. [DS]
uyamak, [uya-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-r] Uzaklaştırmak. [DS]
uyan, [uyā-n] {eT} {eAT} {ağız} is. **1.** Gem; kantarma. [Bahşayış] [DK] **2.** Dizgin; yular. [Bahşayış] [DS] ☞ **uyan tamağı**, {eAT} Gemin ağza giren kısmı. || **uyan urmak**, {eAT} {OsT} Gem takmak; dizgin takmak. || **uyan urulmak**, {eAT} {OsT} Gem takılmak; dizgin takılmak. || **uyar vurulmak**, {eAT} → uyan urulmak.
uyancı, [uyan-cı] {eT} is. Gem ve dizgin yapıp satan kimse; gem ustası. [Bahşayış]

uyandırma, [uyan-dır-ma] is. **1.** Uyandırmak eylemi. **2.** psikol. Geçmiş, geçmişte olanları zihinde canlandırma.
uyandırmak, [uyan-dır-mak] {eAT} gçl. f. [-ır] **1.** Uyanmasını sağlamak; uyku durumundan çıkarmak. **2.** Uyanmasına, uyku durumundan çıkmasına neden olmak. **3.** mecaz. (Topluluk, kişi vb. için) gerçekleri görmesini sağlamak; bilinçlendirmek; aklını başına toplamasını sağlamak; gözünü açmak. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DS] **4.** Uyuşukluktan kurtarmak. **5.** (Duygu vb. için) duymasını sağlamak; içinde hissettirmek. **6.** (Dernek üyesi için) üyeliğini askıya almaktan vazgeçerek çalışmalara katılmasını sağlamak. **7.** (Bitki için) canlanıp sürmelerini sağlamak. **8.** (Soba, lamba vb. için) yanmasını, harlamasını sağlamak; alevlendirmek; tutuşturmak. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DS]
uyanılmak, [uyan-ı+gel-mek] {eAT} gçsz. b. f. [-ür] Uyanıvermek.
uyanık, [uyan-ık] {eAT} sf. **1.** Uyku durumunda olmayan; uyanmış; uyumamış; uyumayan. {eT} (aynı) [Bahşayış] **2.** mecaz. Parlak bir zekâya sahip olan; açık göz; kurnaz; zeki; kolay aldatılmayan. **3.** mecaz. Yapacağı işi iyi bilen; sağduyulu; bilinçli ve zeki; her şeyden haberi; ağâh; haberdar. {eAT} {ağız} (aynı) [Bahşayış] [DS] **4.** mecaz. Dikkatli ve tetikte olan; müteyakkız. **5.** mecaz. Bilgisizlikten kurtulmuş; bilgili. **6.** mecaz. Karşısındakini kandırmaya çalışan; kurnaz. ☞ **uyanık olmak**, {eAT} Uykusuz kalmak; uyumamak.
uyanıklık, [uyan-ık-la-ş-ma] is. Uyanıklık eylemi.
uyanıklıklaştırmak, [uyan-ık-la-ş-mak] gçsz. f. [-ır] Uyanık duruma gelmek; uyanık hâlde bulunur olmak.
uyanıklık, -ğ [uyan-ık-lık] is. **1.** Uyanık olma durumu; uyanık bir kimsenin durumu. **2.** Uykuda olmayan kimsenin durumu. **3.** Açık göz olma durumu. **4.** Kurnazlık. **5.** Sağduyulu olma. **6.** Aldatmaya yönelik kurnazlık.
uyaniş, [uyan-iş] is. **1.** Uyanmak eylemi ve biçimi. **2.** Uykudan uyanmak olgusu. **3.** Bir şeyin durgunluk döneminden sonra tekrar etkin duruma geçmesi hâli veya biçimi; intibah. **4.** mecaz. Cahillikten, bilgisizlikten kurtulup gerçeği kavrama durumu ve biçimi. **5.** Avrupa'da Orta Çağın sonunda görülen Rönesans hareketi.
uyanlamak, [uyan-la-mak] {eAT} {OsT} gçl. f. [-r] Hayvana gem vurmak.
uyanlanmak, [uyan-la-n-mak] {eAT} {OsT} edil. f. [-ur] (At için) gem takılmak; dizgin vurulmak.
uyanma, [uyan-ma] is. **1.** Uyanmak eylemi. **2.** Uyanış.

uyanmak¹, [eT. udī-mak > uy-an-mak] döşşl. f. [-ur]

1. Uyku durumundan çıkmak. {eT} (aynı) [Bahşayış]
2. mecaz. (Kişi ve toplum için) gerçekleri kavrar duruma gelmek; bilinçlenmek.
3. mecaz. Gevşeklikten, uyuşukluktan kurtulmak.
4. mecaz. Bilgisizlikten kurtulmak.
5. (Duygu için) ortaya çıkmak; belirlemek; yeniden kendini göstermek; doğmak; depreşmek.
6. (Bitki örtüsü için) yeniden canlanmak; yeşillenmek.
7. (Yanardağ vb. için) yeniden etkinleşmek.
8. (Hasta için) ameliyat sonrası nar-koz etkisinden kurtulmak; kendine gelmek; ayılmak.
9. Ergenlik çağına gelmek.
10. Cinsel ilişki için tahrik olmak.
11. (Cinsel organ için) cinsel ilişkiye hazır duruma gelmek.

uyanmak², [uyan-mak اويانمق] {eAT} {OsT} döşşl. f. [-ur] (Işık için) parlamak; yanmak.

uyanugelmek, [uyan-u+gel-mek اويانوكلمك] {eAT} gçşz. b. f. [-ür] Uyanıvermek.

uyanuk, -ğü [uyan-uk اويانق] {eAT} {OsT} sf. Uyanık; haberdar; agâh.

uyar, [uy-mak > uy-ar] {ağız} sf. 1. Uygun; denk. 2. Kolay uzlaşılan; uyaroğlu. [DS] 3. is. Eş; benzer. ☞ **uyar akıllı**, {ağız} Kendi iradesini kullanmayı başkasının sözüne göre hareket eden. [DS]|| **uyarına gitmek**, {ağız} Uysal davranmak; aykırı gitmek. [DS]

uyaran, [uyar-mak > uyar-an] sf. 1. Uyarma işini yapan; uyarma işlevi gören: münebbih. 2. Organizmada uyarım yaratan; uyarıcı. 3. is. Duyu organlarını harekete geçiren dış etki; uyarıcı; münebbih. 4. Organizmanın bütününe ya da bazı organların işleyişini güçlendiren, zihinsel ya da fiziksel etkinliği artıran yapay ya da doğal madde; uyarıcı.

uyarıcı, [uy-mak > uy-ar-cı] is. Uyumlu bir davranış gösteren, çevresine uyum sağlayan kimse.

uyarcılık, -ğü [uy-ar-cı-lık] is. Uyarıcı olma durumu.

uyarı, [uyar-ı] is. 1. Tehlikeli ve yanlış bulunan bir eylem ya da davranıştan vazgeçmesi için bir kimşenin dikkatini çekme; ikaz; ihtar; tembih, (1974). 2. Kurallara, emirlere uyulması için yapılan çağrı. 3. Bir öğrenciye, sporcuya cezayı gerektiren bir davranışta bulunduğunun bildirilmesi; ihtar. 4. biy. Organizmada uyarım yaratan güç. ☞ **uyarı cevabı**, biy. Bir hücre, organizma veya organın, herhangi bir uyarıya karşılık olmak üzere gösterdiği durum değişikliği; oryantasyon.|| **uyarı ses**, fel. Sokrates'e göre, akla uygun gelmediği veya kişiliği ile bağdaşmadığı için onları yapmaması gerektiğini uyarı fakat yapması gerekenin ne olduğunu belirtmeyen, kişinin içinden duyduğu ses.

uyarıcı, [uyar-ıcı اويارجى] sf. 1. Uyarma işlevi gören; uyarıcı; münebbih. 2. Bir kimseyi fiziksel yönden güçlendiren. 3. Bir kimseyi coşturan, yüreklendiren ya da yönlendiren. 4. is. Organizmayı ya da bazı

organların çalışmasını hızlandıran, ruhsal faaliyetleri canlandıran yapay ya da doğal madde. 5. Uyarıcı madde. 6. fiz. Bir elektrik düzeneğini uyarıcı cihaz. 7. {eAT} Mürşit; uyandırıcı. ☞ **uyarıcı besin**, Organizmayı uyarıcı, organizmanın başka besin almadan kendi kaynaklarını kullanarak çaba göstermesini sağlayan çay, kahve, kola vb. besinler.

uyarıcılık, -ğü [uyar-ıcı-lık] is. Uyarıcı olma durumu.

uyarılgan, [uyar-ıl-gan] sf. Uyarılmaya elverişli olan; çabuk uyarılan.

uyarılganlık, -ğü [uyar-ıl-gan-lık] is. 1. Uyarılmaya elverişli olma durumu. 2. biy. Bir sinir ya da kas hücre hücresinin, nöronların bir uyarıya tepki gösterme durumu; tepkinlik.

uyarılı, [uyar-ı-lı] sf. 1. Uyarılmış olan. 2. Uyarısı bulunan; uyarı veren.

uyarılış, [uyar-ıl-ış] is. Uyarılmak eylemi ve biçimi.

uyarıma, [uyar-ıl-ma] is. Uyarılmak eylemi.

uyarılmak, [uyar-ıl-mak اويارلمق] edil. f. [-ır] 1. Uyarılmak eylemi yapılmak; uyarılmak eylemine konu olmak; hakkında uyarılmak eylemi yapılmak. 2. Uyarılmak. 3. {OsT} (Işık için) yakılmak; parlatılmak.

uyarım, [uyar-ım] is. 1. Uyarma; uyandırma; harekete geçirme. 2. Bir uyarıcı karşısında organizmanın verdiği tepki; tembih. 3. biy. psikol. Mekanik, fizik ve kimyasal etkenlerin yaptığı uyarıya karşı bir kas ya da iç salgı bezinde görülen açık ya da gizli değişme.

uyarınca, [uy-mak > uy-ar-ınca] (uyarı'nca) zf. (Bir durum veya şey için) onun gerektirdiği biçimde; onun gerektirdiğine göre; gereğince; mucibince. {ağız} (aynı) [DS]

uyarısız, [uyar-ı-sız] sf. 1. Herhangi bir uyarısı bulunmayan. 2. Uyarma olmaksızın.

uyarısızlaşma, [uyar-ı-sız-la-ş-ma] is. 1. Uyarısızlaşmak eylemi. 2. fiz. Bir atom, çekirdek ya da her tür kuvantel sistemin uyarılmış bir durumdan fotonlar yararak asıl ya da daha az uyarılmış hâle geçmesi durumu.

uyarısızlaşmak, [uyar-ı-sız-la-ş-mak] döşşl. f. [-ır] 1. Uyarısız duruma gelmek. 2. Herhangi bir uyarı vermez duruma gelmek.

uyarısızlaştırma, [uyar-ı-sız-la-ş-tır-ma] is. Uyarısızlaştırmak eylemi.

uyarısızlaştırmak, [uyar-ısız-la-ş-tır-mak] gçl. f. [-ır] Uyarısız duruma getirmek.

uyarış [uyar-ış] is. Uyarılmak eylemi ve biçimi.

uyarlaç-cı [uy-mak > uy-ar-la-ç] is. Ayrı büyüklük ve ayrı yapılarıdaki parçaları birbirine bağlamak, birleştirmek için kullanılan özel aygıt; adaptör.

uyarlama, [uy-ar-la-ma] is. 1. Uyarılmak eylemi; adaptasyon. 2. Farklı yapı, büyüklük ve özellikte olan parçaları birbirine uygun duruma getirme işlemleri. 3. ed. Belli özellikteki kişilere hitap etmek

üzere yazılmış bir eseri ya da yazılı metni başka bir özellikteki kişilere sunmak için yapılan düzenleme işi. **4.** Belli bir sanat etkinliği için yazılmış bir eseri başka bir teknikte sunulur hâle getirmek işi. **5.** Yabancı bir eseri yerli kişi ve çevre ile sunmak işi. **6.** Bir edebiyat ürünü eseri, sinema, televizyon, radyo ve sahneye aktarma işi. **7. istk.** Bir seride, gözlem yoluyla elde edilen veriler yerine kuramsal olarak sağlanan verileri koymaya ilişkin istatistik yöntemi. **8.** Uyarılma yolu ile meydana getirilmiş eser. **9. sf.** Uyarlanmış olan; adapte.

uyarlamacı, [uy-ar-la-ma-cı] *is.* Uyarılma işini yapan kimse; uyarlayıcı.

uyarlamak, [uy-mak > uy-ar-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Özellikleri ve büyüklükleri farklı iki ya da daha çok şeyi birbirine uygun duruma getirmek; uyar duruma getirmek; intibak ettirmek, (1944). **2.** Belli bir alan için ya da tekniğe göre meydana getirilmiş bir sanat eserini başka bir alan için ve onun gerektirdiği tekniğe göre yeniden düzenleyerek üzerinde değişiklikler yapmak; adapte etmek. **3.** Yabancı dildeki bir eseri yerli kişi ve çevrelere uydurarak yeniden düzenlemek; adapte etmek. **4.** (Bitki için) yeni ortamın koşullarına uymasını sağlamak.

uyarlanabilir, [uy-ar-la-n-a+bil-ir] *sf.* Uyarılmaya uygun olan; uyarlanabilen.

uyarlanabilirlik, -ği [uy-ar-la-n-a+bil-ir-lik] *is.* Uyarlanabilir olma durumu.

uyarlanma, [uy-ar-la-n-ma] *is.* Uyarılmak eylemi.

uyarlanmak, [uy-ar-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Uyarılmak eylemi yapılmak; uygun duruma getirilmek. **2.** (Belli bir alan için ya da tekniğe göre meydana getirilmiş bir sanat eseri için) başka bir alan için ve onun gerektirdiği tekniğe göre yeniden düzenlenerek üzerinde değişiklikler yapılmak; adapte edilmek. **3.** (Yabancı dildeki bir eser için) yerli kişi ve çevrelere uydurularak yeniden düzenlenmek; adapte edilmek. **4.** (Bitki için) yeni ortamın koşullarına uymasını sağlamak.

uyarlayıcı, [uy-ar-la-y-ıcı] *is.* **1.** Uyarılma işini yapan kimse. **2. fiz.** Adaptör.

uyarlık, [uyar-lığ] *{eT} sf.* Nüfuzlu. [ETY]

uyarlık, -ğı [uy-ar-lık] *is.* Uygun olma durumu; uygunluk.

uyarma, [uyar-ma] *is.* **1.** Uyarmak eylemi. **2. biy.** Organizma dışında bulunan bir nesne ya da olayın, bir organı ya da bütün bir sinir düzenini bir tepkide bulunmaya yöneltmesi; bir organ ya da dokuda çalışma meydana getirilmesi; tembih. ♣ **uyarma komutu**, *spor. Jimnastikte, ilk ve uzunca olan uyarı komutu.*

uyarmak, [eT. uğ (uyku) > uğ-gār-mak / oğ-gur-mak > uyar-mak [اويرمق] *gçl. f. [-ır] [eT.-ur]* **1.** Uyandırmak; uykudan kaldırmak. *{eT} {eAT} {OsT} {ağız}*

(aynı) [DS] **2. {eAT}** Harekete geçirmek; işleyişini teşvik etmek. **3.** (Kişi için) tehlikeli bir durumu bildirmek; bu konuda dikkatini çekmek; ikaz etmek. **4.** Bir kimseye, özellikle bir davranışta bulunmamasını söylemek; öğütle yola getirmeye çalışmak; öğütle, eğitimle yola getirmeye çalışmak; ikaz etmek; irşat etmek; uyandırmak. *{eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DS]* **5.** Görevini gereği gibi yapmayan kişiye yapması gerekenleri hatırlatmak; tembihle bulunmak. **6. biy.** Bir canlı organı dıştan etki ile görev yapmaya zorlamak. **7. {eAT} {OsT}** Işığı parlatmak; yakmak. **8. {ağız}** Sönmüş ateşi canlandırmak. [DS]

uyarmaklık, -ğı [uyarmak-lık [اويارمقلى] *{eAT} is.* Yola getirme; uyarma; irşat etme; ikazda bulunma.

uyaroğlu, [uyar+oğlu] *{ağız} sf.* Kolay uzlaşılabilen; geçimli; uysal. [DS]

uyarsız, [uy-mak > uy-ar-sız] *sf.* Uyumu olmayan; uyum gösteremeyen.

uyartı, [uyar-tı] *is.* **1.** Uyarmak amacıyla söylenen söz; ikaz. **2.** Uyarma işi; uyarı. **3.** Bireyin davranışı üzerinde etki yapan; uyarıcı. **4. biy.** Canlı protoplazmanın çalışmasına etki yapan herhangi bir etki ya da ortam değişikliği; bir sinirde uyartı meydana getiren etmen.

uyartısız, [uyar-tı-sız] *sf.* **1.** Kendisine karşı herhangi bir uyarıda bulunulmayan. **2.** Bir uyarıda bulunulmadan; uyarılmadan.

uyartısızlık, -ğı [uyar-tı-sız-lık] *is.* **1.** Uyarısız olma durumu. **2.** Uyarılardan yoksun bireyin durumu.

uyartma, [uyar-t-ma] *is.* Uyarılmak eylemi.

uyartmak, [uyar-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Uyarmak işini yaptırmak; uyandırmak.

uyat, [uyād-mak > uyāt / uvut [اويات] *{eT} is.* **1.** Edep yeri. [EUTS] **2.** Hayâ; utanma; ayıp; hicap; utangaçlık; sıkılganlık. *{eAT} {ağız} (aynı) [Gabain] [DS]*

uyatlık, [uyat-lığ] *{eT} sf.* Edepli; hayırlı; terbiyeli. [EUTS]

uyatlık, -ğı [uyat-lık [اويادلىق] *is.* **1. {eAT}** Mahcupiyet; mahcupluk. **2. {ağız}** Örtülmesi, saklanması gereken cinsel organlar; edep yeri. [DS] **3. {ağız}** Gizlenen şeyler. [DS]

uyatmak¹, [uy-ad-mak / uyat-mak [اوياتمق] *{eT} {eAT} gçsz. f. [-ur]* Utanmak; mahcup olmak. [DLT] [EUTS] [Gabain]

uyatmak², [uğ (uyku) > uya-t-mak] *{OsT} {ağız} gçl. f. [-ır]* Uykudan uyandırmak. [DS]

uyaz, [uya-z] *is.* **1. {eT}** Küçük sinek; tatarcık; üvez. *{ağız} (aynı) [DS]* **2. {ağız}** Sivrisinek. [DS] **3. {ağız}** At sineği. [DS]

uydaş, [uy-daş] *{ağız} sf.* Kolay uzlaşılabilen; geçimli; uysal. [DS]

uydek, -ği [uy-dek ?] *{ağız} is.* Ütü. [DS]

uydeş, [uy-deş] {ağız} is. → uydüş. [DS]

uydu, [uy-mak > uy-du] is. 1. Fizik kurallarına bağlı olarak bir büyük gezegenin çevresinde dönen gök cismi; peyk, (1974). 2. Türlü amaçlarla Yer'den fırlatılan ve Dünya'nın çevresinde kapalı yörünge çizerek dolanan araç. 3. Başka bir kimsenin güdümü altında yaşayan kimse. 4. *mecaz.* (Devlet, kişi vb. için) bağımlı olan. 5. *biy.* Bir kromozomun yanına veya ucuna bağlı küçük kromozom parçacığı. 6. *anat.* (Toplardamar için) bir atardamarın gittiği yoldan giden ve ona eşlik eden. 7. *sf.* Uyduluk eden. ☞ **uydu kent**, *Büyük bir şehre yakın olan kendine özel yönetimi bulunmasına rağmen her türlü kültürel ve ekonomik girişimini büyük kentten sağlayan yerleşim birimi.*

uydulaşma, [uy-du-la-ş-ma] is. Uydulaşmak eylemi.

uydulaşmak, [uy-du-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Uydu durumuna gelmek.

uydulaştırma, [uy-du-la-ş-tır-ma] is. Uydulaştırmak eylemi.

uydulaştırmak, [uy-du-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* 1. Uydu durumuna getirmek; uydu olmasını sağlamak. 2. (Devlet için) siyasi, ekonomik ve kültürel yönden bağımlı kılmak. 3. (Kurum ve kuruluş için) kendine bağımlı duruma getirmek. 4. *havic.* Bir cisim, uzayda bir gök cisminin çekim gücünün etkisi ile bir yörüngede dolanacak biçimde hızla fırlatmak.

uyduluk, -ğü [uy-du-luk] is. Uydu olma durumu; peyklik.

uydum, [uy-mak > uy-dum] {ağız} *sf.* 1. Şaşkın. 2. Uyuşuk. [DS] ☞ **uydum akıllı**, {ağız} *Başkasının sözüne göre hareket eden; kendi aklını kullanmayan.* [DS]

uydurak, -ğü [uy-dur-ak] {ağız} *sf.* Yalan; düzme; uydurma. [DS]

uyduran, [uy-dur-an] {ağız} *sf.* (Erkek için) bir kadınla cinsel ilişkide bulunan; kadının namusunu kirleten. ☞ **uyduran olmak**, {ağız} *(Kız ve oğlan için) anlaşarak birlikte kaçmak.* [DS]

uydurma¹, [uy-mak > uy-dur-ma] is. 1. Uydurmak eylemi. 2. Hayal ürünü şeyleri gerçek gibi sunma. 3. *sf.* Gerçek olmayan; uydurulmuş; düzme; sahte. 4. Hayal gücünün etkisi ve yardımı ile bulunmuş olan.

uydurma², [uy-dur-ma] {ağız} is. Üvey çocuk. [DS]

uydurmaca, [uy-dur-maca] *sf.* 1. Gerçek olmayan; uydurulmuş. 2. *fel.* Karşısındakini aldatma ve yalan söyleme amacı olmaksızın gerçekliğine inanılarak anlatılan hayalî ve gerçek dışı olay.

uydurmacı, [uy-dur-ma-cı] is. Uyduran kimse; yalancı.

uydurmacılık, -ğü [uy-dur-ma-cı-lık] is. Uydurmacının yaptığı iş ve o işin özelliği.

uydurmaç, -cı [uydur-maç] {ağız} *sf.* 1. Uydurma. 2. Uydurmacı. [DS]

uydurmak¹, [uy-dur-mak] *gçl. f. [-ur]* 1. Bir şeyin başka bir şeye uygun hâle gelmesini sağlamak; denk gelmesini sağlamak. 2. (Kişi için) kendine benzer hâle getirmek; kendine uygun davranır hâle getirmek; etki ile kendisi gibi olmasını sağlamak; benzetmek. {ağız} *(aynı)* [DS] 3. Gerçekte olmadığı hâlde hayal gücünü kullanarak olmuş gibi anlatmak. 4. Bazı yollardan yararlanmak; elde etmek; kolayını bulmak; yolunu bularak ele geçirmek. {ağız} *(aynı)* [DS] 5. *dbl.* Sözcüklere dil bilgisi kurallarını uygulamak. 6. Kurala uygun ya da aykırı olmasına bakmaksızın yeni bir kelime üretmek.

uydurmak², [uy-dur-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* Benzetmek. [DS]

uydurmak³, [uy-dur-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* Ara bulmak; anlaşmazlığı gidermek; ortamı düzeltmek. [DS]

uydurmak⁴, [uy-mak⁴ > uy-dur-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* 1. (Erkek için) kız kaçırmak. [DS] 2. {ağız} *argo.* (Erkek için) zorla veya kandırarak genellikle bir kızla cinsel ilişkide bulunmak; becermek. [DS]

uydurmasyon, [uy-dur + Fr. -mation] is. ve *sf.* Uydurma.

uyduruh, [uy-dur-uk > uyduruğ] {ağız} *sf.* 1. Yalan; düzme. 2. Benzetme. [DS]

uyduruk, -ğü [uy-dur-uk] *sf.* 1. Uydurulmuş; aslı olmayan; asılsız; uydurulmuş; uydurma; sania. 2. Özenle hazırlanmamış; değersiz; sıradan. 3. İşe yaramaz; köklü değil. 4. {ağız} Düzme; uydurma; yalan. [DS]

uydurukça, [uyduruk-ça] is. Kök ve ek bakımından yanlış ya da uydurma olarak türetilerek resmî kurumlarca kullanıma zorlanan kelime; galat.

uydurukçu, [uyduruk-çu] *sf.* Hayal gücünde yarattığı şeyleri gerçekmiş gibi anlatma alışkanlığında olan kimse; yalancı. {ağız} *(aynı)* [DS]

uydurulma, [uy-dur-ul-ma] is. Uydurulmak eylemi.

uydurulmak, [uy-dur-ul-mak] *edil. f. [-ur]* Uydurma işi yapılmak; uydurulmak eylemine konu olmak.

uyduruş, [uy-dur-uş] is. 1. Uydurmak eylemi ve biçimi. 2. *argo.* Aldatma; kandırma. ☞ **uyduruşa gelmek**, *argo.* *Yalana kanmak; aldanmak.* || **uyduruşa getirmek**, *argo.* *Aldatmak; kandırmak.*

uydusavar, [uy-du+sav-ar] is. *as.* Düşman tarafından silah olarak kullanılan uyduları ya da üzerindeki tesisleri yok etmeye yarayan savunma silahlarının genel adı.

uye, [? uye] {ağız} is. Kız kardeş. [DS]

uyfat, [? uyfat] {ağız} is. İç sıkıntısı. [DS]

uyga, [uy-ga] {ağız} *sf.* Kendisi ile kolay uzlaşılabilen; geçimli; uysal. [DS]

uygal¹, [uy-ga-l] {ağız} *sf.* → uyga. [DS]

uygal², [uy-ga-l] {ağız} *sf.* 1. Alingan. 2. Dövüşken. [DS]

uygar, [uy-mak > uy-gar] *sf.* 1. (Toplum için) düşünce, kültür, sanat, endüstri, teknik ve toplumsal yaşayış alanlarında ideal sayılabilen düzeye ulaşmış olan; medeni; mütemeddin; medenileşmiş, (1935).

2. (Kişi için) kültürlü; eğitilmiş; görgü kurallarına uyan; medeni.

uygarlaşma, [uy-gar-la-ş-ma] *is.* Uygarlaşmak eylemi; medenileşme.

uygarlaşmak, [uy-gar-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* 1. İdeal uygar düzeyine ulaşmış toplum olmak; uygar ülkeler düzeyine erişmek. 2. (Kişi için) daha kibar, daha nazik davranmaya başlamak.

uygarlaştırma, [uy-gar-la-ş-tır-ma] *is.* Uygarlaştırmak eylemi; medenileştirme.

uygarlaştırmak, [uy-gar-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* 1. (Toplum için) uygar duruma getirmek; uygar olmasını sağlamak; medenileştirmek. 2. (Kişi için) daha nazik ve kibar olmasını sağlamak; eğitmek.

uygarlık, -ği [uy-gar-lık] *is.* 1. Barbarlığı bırakıp törelere bağlı olarak belirli bir yurt içinde birlikte yaşama. 2. Toplumların ekonomik, siyasi, toplumsal bakımdan ideal sayılan gelişme durumu; medeniyet. 3. Bir ülkenin, toplumun maddî, toplumsal, ahlakî, kültürel yaşayış bakımından kendine özgü yaşayış biçimi ve niteliklerin tümü; medeniyet. 4. *fel.* Bilim ve tekniğin ilerlemesi ile yaratılan yaşama şartları ve bunun sonucu ortaya çıkan yaşamada kolaylık sağlama, akla, mantığa ve sağduyuya uygun davranmaya ve yetkinleşmeye dayalı yaşama biçimi. ☞ **uygarlık hastalığı**, *Bilim ve teknikte ulaşılan kolaylık ve rahatlığın insan bünyesinde meydana getirdiği hastalıklar, kaza, bedensel bozukluk, metabolizma bozukluğu, vb. olumsuzlukların tümü.*

uygu, [uy-gu] *is. fel.* 1. Birbirine uyan iki şey arasındaki ilgi. 2. İki şey arasındaki uygunluk; uyum.

uyguç, -cu [oy-mak > oy-guç] *{ağız} is.* Tahta kaşıkların içini oymakta kullanılan araç. [DS]

uygulama, [uy-gu-la-ma] *is.* 1. Uygulamak eylemi. 2. Bilim, teknik ve sanatta kuralların, ilkelerin kullanıma geçirilmesi; tatbik. 3. (Kural, yasa, yönetmelik vb. için) uygulanan şeyin kendisi; tatbikat. 4. Eğitimde, kuramsal olarak öğrenilen şeylerin okul içinde ya da dışarıda denenip pekiştirilmesi, doğrulanması için yapılan çalışma; pratik; tatbikat. 5. *tiy.* Oyunun, temsilin düzenlenmesi ve yönetimi. ☞ **uygulama alanı**, *bsy. İşlenmesi için program yazılan sınırlı alan.* || **uygulama okulu**, *Öğretmen adaylarının eğitimi için örnek derslere girdikleri okul.* || **uygulama programı**, *bsy. Belirli bir kullanım için hazırlanmış program.*

uygulamacı, [uy-gu-la-ma-cı] *is.* Bir işi uygulamaya döken kimse; uygulayıcı; uygulayan.

uygulamak, [uy-gu-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* 1. İki şeyi üst üste gelecek biçimde yerleştirmek; üst üste getirmek; bir şeyin üstüne koymak; aplikasyon

yapmak. 2. Bir şeyi başka bir şeyin üzerine yapışacak, iz bırakacak biçimde sürmek. 3. Kuramsal bir bilgiyi, ilkeyi, düşünceyi ilgili olduğu alanda hayata geçirmek; tatbik etmek. 4. Bir şeyin gerektirdiği yolu, tekniği yerine getirmek; gerçekleştirmek. 5. *mat.* Bir eğriyi, bir şekli, bir yüzeyi bir başkasıyla çakıştırmak.

uygulamalı, [uy-gu-la-ma-lı] *sf.* Yalnız düşünce alanında kalmayıp uygulama olanağı bulunan; işe dönüşen; uygulanarak yapılan; tabikî; pratik. ☞ **uygulamalı bilimler**, *Uygulaya ağırlık veren bilimler.* || **uygulamalı dil bilimi**, *Başka bilim dallarının dile ilgili sorunlarına çözüm bulmak için dil biliminden yararlanan araştırma ve uygulamalar bütünü.* || **uygulamalı ruh bilimi**, *Ruh biliminin psikolojik araştırmalarını, insan üzerinde gerçekleştirilmeye yönelik konu alan bilim dalı.* || **uygulamalı sanatlar**, *Mobilya, iç dekorasyon, mücevhercilik gibi sanatlara verilen ad; süsleme sanatları.* || **uygulamalı toplum bilimi**, *Toplum biliminin uygulamaya yönelik araştırma dalı.*

uygulanabilir, [uy-gu-la-n-a+bil-ir] *sf.* 1. Uygulanma imkânı bulunan. 2. *mat.* (İki yüzey için) bütün noktalarından çıkan yaylar ikişer ikişer birbirine denk gelen.

uygulanabilirlik, -ği [uy-gu-la-n-a+bil-ir-lik] *is.* Yapılabilir olma durumu; uygulanabilme olanağı bulunma; yapılabilirlik; fizibilite. ☞ **uygulanabilirlik raporu**, *Yapılabilir raporu.*

uygulanış, [uy-gu-la-n-ış] *is.* Uygulanmak eylemi ve biçimi.

uygulanma, [uy-gu-la-n-ma] *is.* Uygulanmak eylemi.

uygulanmak, [uy-gu-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Uygulamak eylemi yapılmak; uygulanmak eylemine konu olmak.

uygulayıcı, [uy-gu-la-y-ıcı] *is.* 1. Uygulayan; gereğini yapan; tatbikatçı. 2. *dbl.* (Eylem ya da sözce için) söylendiği anda belirttiği eylem de gerçekleşen; konuşucunun sözünü ettiği anda yerine getirilen; işlevi kendine dönük olan.

uygulayım, [uy-gu-la-y-ım] *is.* 1. Fizik, kimya, biyoloji, matematik bilimlerden elde edilen verilerin iş ve yapım alanında kullanılması; teknik. 2. Bir bilim, sanat ve meslek dalında kullanılan yöntem ve yolların tümü; genel anlamda bir işin doğru yolu; yöntem; araç. 3. *sf.* Uygulamaya ilişkin. ☞ **uygulayım bilimi**, 1. *İş ve yapım alanında kullanılan aygutların, yapım yöntemlerinin tümünü kapsayan bilgi; teknoloji.* 2. *Bilim ve uygulayımın verilerini işe, yapıma yansıtma bilgisi.*

uygulayımçı, [uy-gu-la-y-ım-cı] *is.* 1. Bir işin bilimsel yönünden daha çok uygulama ve yapım yönü ile uğraşan uzman; uygulayım ile ilgili herhangi bir alanda bilgi ve becerisi olan kimse; teknisyen; tek-

niker; teknikçi; teknokrat. **2.** Bilimsel verileri işe ve yapıma dönüştüren kimse.

uygulayım sal, [uy-gu-la-y-ım-sal] *sf.* Bir bilim, sanat, meslek alanında kullanılan uygulamalara ilişkin; uygulamayla ilgili; yöntemlere, tekniklere ilişkin.

uygun, [uy-mak > uy-gun] *sf.* **1.** (Eylem, durum ve nesne için) beklenene, istenene, gereksinim duyulana elverişli olan; yakışır; yaraşır; uz; mutabık; mütenasip; münasip. **2.** (Bir kimse için) tam ona denk düşen; tam gelen. **3.** Birbiri ile uyumlu olan. **4.** Tam istenildiği gibi olmasa da yeterli olan. **5.** mecaz. Oranlı; orantılı. **6.** *fel.* Doğası, başka bir şeyin doğası ile örtüşen. ☞ **uygun adım**, *as.* Toplu yürüyüşlerde adım atarken sağlanan beraberlik. || **uygun bulmak**, *Uygun olduğunu benimsemek; yakışır, yaraşır görmek; elverişli bulmak.* || **uygun düşmek**, *Yakışmak; yaraşmak; denk gelmek; elverişli olmak; uygun bulunmak; münasip düşmek.* || **uygun gelmek**, *1. Elverişli olmak. 2. Yakışmak; yaraşmak. 3. Uymak.* || **uygun görmek**, *Uygun olduğunu benimsemek; yakışır, yaraşır görmek; elverişli bulmak.* || **uygun katmanlaşma**, *yer b. Birbirine paralel istiflenmiş katmanların durumu.* || **uygun olmak**, *1. Bağdaşmak; uyusmak. 2. Sakıncalı görülmemek.*

uygunlaştırma, [uy-gun-laş-tır-ma] *is.* Uygunlaştırmak eylemi.

uygunlaştırmak, [uy-gun-laş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Uygun duruma getirmek.

uygunluk, -ğu [uy-gun-luk] *is.* **1.** İki ya da daha çok şey arasındaki benzerlik, tutarlılık ilişkisi; uyuşma; denklik; benzerlik; mutabakat; mukarenet. **2.** *dbl.* Yan cümledeki fiil zamanının temel cümledeki fiil zamanına uyması. **3.** Söz dizimsel olarak birbirine bağlı ve birbirinin biçimleri üzerine etki yaptığı dilsel birimlerin uyuşması. **4.** Bir dilin yazılı biçimiyle sözlü biçimi arasındaki bağlantılar bütünü. ☞ **uygunluk bildirimi**, *Sayıştay'ın muhasebe hesapları ile ödeme emri verenlerin hesapları arasındaki uygunluğu belirten belge.*

uygunsuz, [uy-gun-suz] *sf.* **1.** Uygun düşmeyen; uygun olmayan. **2.** Yakışık almayan; kötü. **3.** (Kişi için) kötü, çirkin ve ayıp davranışlarda bulunan; çirkin hareketleri olan. **4.** {ağız} (Kadın için) kötü yola sapmış. [DS] ☞ **uygunsuz kadın**, *Cinsel hayatını yasa dışı yollardan yaşayan kadın.* || **uygunsuz vaziyette**, *Ayıplanacak ya da suç sayılabilecek bir durumda.*

uygunsuzluk, -ğu [uy-gun-suz-luk] *is.* **1.** Uygunsuz olma durumu; yakışsızlık; uymazlık; uyumsuzluk. **2.** Uygun olmayan durum; kötü davranış. {ağız} (*aynı*) [DS] **3.** {ağız} Kötü yola sapma. [DS]

uygur, [oğ-ğur / uy-ğur] *sf.* **1.** {eT} Uyarılmış. **2.** öz. *is.* Kavim adı; Uygur; Uygurlar [EUTS] [Gabain]

[Tekin] **3.** Doğu Türkistan'da yaşayan Türk soylu halk. **4.** Bu halktan olan kimse. **5.** Orta Asya'da yaşamış, devlet ve medeniyetler kurmuş, yazılı anıtlarla sanat eserleri bırakmış olan bir Türk kolu.

Uygurca, [Uygur-ca] *is.* **1.** Uygurların kullandığı yazı dili. **2.** Türk dillerinin güney doğu grubuna bağlı, Doğu Türkistan (Sinkiang Özerk Bölgesi), Özbekistan, Kazakistan ve Kırgızistan'da konuşulan dil.

uygurmak, [oğ-ğur-mak / uy-ğur-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Uyarmak. [DLT]

uyh, [uyh] {ağız} *ünl.* Şaşkınlık, üzüntü ve özenme bildirir. [DS]

uyha, [uyhā] (*uyha:*) {ağız} *ünl.* Zararlı hayvanları kovmak, kaçırmak için söylenir. [DS]

uyhu, [uğ-ı-mak > uğ-ku > uyhu] {aT} {OsT} *is.*

1. Uyku. {ağız} (*aynı*) [DK] [DS] **2.** {eAT} Rüya. ☞ **uyhusu alınmadık**, {eAT} *Uykusunu almamış; uykusu geçmemiş.* || **uyhuya varmak**, {eAT} *Uyumaya başlamak; uykuya dalmak; uyumak.*

uyırkanmak, [uyır-ka-n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* **1.** Kuvvetten düşmek; zayıflamak; yorulmak; donakalmak. [EUTS] **2.** Feryat etmek; ağlamak; ağıt yakmak. [Gabain]

uyışmak, [uğ-ı-mak > uyi-ş-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Pıhtılaşmak; katılaşmak. [Bahşayış] ☞ **uyışmış kan**, {eT} *Pıhtılaşmış kan.* [Bahşayış]

uyku, {eT} uğ-mak (*uyumak*) > ü-đ-ı-mak > uğ-ı-ku / uğ-ku / uyuku / uyku] *is.* **1.** Organizmada organik işlevin, sinir duyumunun, istemli kas hareketlerinin azalması ve bilincin kaybolması ile ortaya çıkan, normal, geçici, düzenli durum. {eT} (*aynı*) [Bahşayış]

2. Bu durumda geçen süre; uyuma süresi. **3.** Uyuma isteği; uyuma gereksinimi. **4.** Doğada veya herhangi bir yerde görülen dinginlik; sakinlik; hareketsizlik durumu ve dinlenmeyle geçen dönem. **5.** mecaz. İleriyi görememe; çevrede olup bitenin farkına varamama; gerçeği görememe; tehlikeyi sezmeden uzak olma durumu; dalgınlık; uyuşukluk; tembellik; gaflet; aymazlık. **6.** Bilgisizlik; cehalet. **7.** {eAT} Rüya. **8.** *zool.* Böceklerde gömlek değiştirmeden önce görülen durgunluk devresi. **9.** *biy.* Metabolizmanın çok yavaşlatıldığı veya istirahat durumu. **10.** *psikol.* Algısal etkinliği ve istençli hareketin kaybolması ile çevrimsel olarak ortaya çıkan fizyolojik durum. ☞ **uyku basmak**, *Çok uykusu gelmek; aşırı ölçüde uyuma isteği duymak.* || **uyku bastırmak**, *Çok uykusu gelmek; aşırı ölçüde uyuma isteği duymak.* || **uyku başa vurmak**, {ağız} *Yeterince uyuyamadığı için sersemlemek.* [DS] || **uyku çekmek**, *İyice uyumak; uzunca süre uyumak; derin derin uyumak.* {ağız} (*aynı*) [DS] || **uyku dağıtmak**, *Uyumasına engel olmak.* || **uykudan galmak** (kalmak), {ağız} **1.** *Uyuyamaz olmak. 2. Uyu-*

[-r] *[-l(u)yor]* Çalmak; aşırnak; hırsızlık etmek. [DS]

uyrum, [uyrum] *{ağız}* is. Beden. [DS]

uysak, **-ği** [uy-sak] *{ağız}* sf. Başkasının sözüne göre hareket eden; aptal; bön. [DS]

uysal¹, [uy-mak¹ > uy-a > uy-sal] sf. 1. Başkalarına kolayca uyan; onlara uyum sağlayabilen. 2. Başkaları tarafından yönlendirilmeye, yönetilmeye karşı koymayan; yumuşak başlı; başkasının sözlerini dinleyen. *{ağız}* (aynı) [DS] 3. *{ağız}* Evcil. [DS]

uysal², [uy-mak² > uy-a > uy-sal] *{ağız}* sf. Geçimsiz; kavga çıkaran; ona buna takılan, sataşan. [DS]

uysalca, [uy-sal-ca] (*uysa'lca*) zf. 1. Uysal biçimde; uysal olarak. 2. sf. Biraz uysal.

uysallaşma, [uy-sal-la-ş-ma] is. Uysallaşmak eylemi.

uysallaşmak, [uy-sal-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* 1. Uysal duruma gelmek; uysal olmak. 2. (Hayvan için) huysuzluğu bırakıp sahibine itaat eder duruma gelmek.

uysallık, **-ği** [uy-sal-lık] is. 1. Uysal olma durumu. 2. Uysal bir kimsenin ya da hayvanın davranışlarının taşıdığı nitelik; uysalca davranış.

uytun, [uytun] *{ağız}* sf. Kutlu; kutsal. [DS]

uyturmak, [uy-mak¹ > uy-tur-mak] [Clauson] / oy-tur-mak] *{eT}* gçl. f. *[-ur]* Bastırtmak; sıkıştırtmak. [DLT]

uyub, [Ar. 'ayb > 'uyüb عيوب] (*uyu:b*) *{OsT}* is. Utanılacak şeyler; ayıplar.

uyucu, [uy-mak > uy-ucu اويوجى] *{eAT}* *{OsT}* sf. 1. Dalkavuk; uyuntu. 2. Tabi; metbu; uyruk.

uyugan, [uyu-ğan اويوغن] *{eAT}* *{OsT}* sf. Çok uyuyan.

uyugen, [uyu-gen اويوكن] *{eAT}* sf. Çok uyuyan.

uyuglug, [uğ / uyug > uyug-lug] *{eT}* sf. (Yapı için) kemerli. [DLT]

uyug, [uyu-ğ] *{ağız}* is. Suyun durgun durumu. [DS]

uyuk, **-ğu** [uy-uk] *{ağız}* is. Tezgâhta dokunan yün çorap. [DS]

uyuklama, [uyuk-la-ma] is. 1. Uyuklamak durumu ve eylemi. 2. Şişman, yaşlı ve hasta kimselerde uyku saatleri dışında görülen hafif uyku.

uyuklamak, [eT. ud-ıq-la-mak] gçsz. f. *[-r]* *[-l(u)-yor]* Oturduğu ya da dayandığı yerde hafi ve kısa süreli bir uykuya dalmak; yarı uyur yarı uyanık durmak; imızganmak.

uyuklaşmak, [uyuk-la-ş-mak اويوقلشمق] *{eAT}* *{işteş. f. [-ur]}* Birlikte uyuklamak.

uyuku, [eT. ud-mak (*uyumak*) > ü-dī-mak > ud-ı-ku / ud-ku / uyuku / uyku اويوقى] *{eAT}* is. Uyku.

uyulma, [uy-mak > uy-ul-ma] is. Uyulmak eylemi.

uyulmak¹, [uy-mak > oy-ul-mak / uy-ul-mak] [Clau-

son]] *{eT}* edil. f. *[-ur]* Basınç uygulanmak; basılmak; sıkıştırılmak; bastırılmak. [DLT]

uyulmak², [uy-mak > uy-ul-mak] *{eT}* edil. f. *[-ur]* Uyuşmak; kesilmek. [EUTS]

uyulmak³, [uy-ul-mak] edil. f. *[-ur]* Uymak işi yapılmak.

uyum, [uy-mak > uy-um] is. 1. Bir bütünün öğeleri ya da birbiri ile ilgisi bulunan ve aynı amacı güden bireyler arasında var olan uygunluk; birbirini tutarlık ilişkisi; ahenk, (1935). 2. Duygu, düşünce ve istekleri birbirine uygun düşen kişiler ve toplum bireyleri ya da grupları arasındaki ilişkinin özelliği; geçim; anlaşma. 3. İki ve daha çok şey arasındaki tutarlılık ve uygunluk ilişkisi. 4. *biy.* Göz merceğinin, bir cismin görüntüsünü ağ tabaka üzerine düşürebilmesi için dışbükeylik özelliğini artırıp ekilmesi; mutabakat. 5. *biy.* Kademeli farklılaşma gösteren çevre şartlarına uyabilmek için canlıların gösterdiği değişiklik. 6. *biy.* Organizmanın çevresine uyumu ile gelişen evrim süreci. 7. *dbl.* Bir sözcükteki ünlülerin kalınlık-incelik, düzlük-yuvarlaklık-darlık-genişlik, ünsüzlerin sertlik-yumuşaklık bakımından birbirine uygunluk göstermesi olayı. 8. *psikol.* Bireyin içinde yaşadığı ortam koşullarına göre kendini ayalayabilme durumu. ☞ **uyum etmek**, *{ağız}* Ağlar gibi yapmak; kendini ağlamak için zorlamak. [DS]|| **uyum sağlamak**, *Bir ortama ya da topluma alışmak.*

uyuma, [uyu-ma] is. Uyumak eylemi.

uyumak¹, [eT. ud (*uyku*) > ud ī-mak] gçsz. f. *[-r]* 1.

(İnsan ve hayvan için) uykuya dalmış olmak; uyku durumunda bulunmak. *{eAT}* (aynı) [Mühennâ] [DK] 2. İlaç verilerek ağrı ve acı duymayacak kadar kendinden geçmiş olmak. 3. (Doğa ya da rüzgâr, deniz vb. herhangi bir yer için) hareketsiz olmak; sessiz ve dingin olmak; bir etkinlikte bulunulmamak. 4. *gnşl.* Hareketsiz gibi olmak; hareketsiz görünmek. 5. (Kişi için) çalışmamak. 6. *mecaz.* (Kişi için) düşlere dalmak. 7. *mecaz.* (Kişi için) dikkatini yaptığı işe verememek. 8. *mecaz.* (Kişi için) dalgın olmak; çevresinde olup bitenlere ilgisiz kalmak; fark etmemek. 9. *mecaz.* (İş için) herhangi bir işlem görmemek; bir kenarda unutulmak; ilgi gösterilmeden durmak; bekletilmek. 10. (Duygu ya da herhangi bir iç güç için) ortaya çıkmaksızın, gizliden gizliye varlığını sürdürmek. 11. Ölmüş olmak. 12. *bot.* (Bitki için) besi suyu yürümediği zaman yaprak ve çiçekleri kıvrık durumda bulunmak. 13. *argo.* Kanmak; aldanmak. 14. *argo.* (Erkeklik organı için) sertleşmemek; inik hâlde bulunmak. ☞ **uyuyan yılanın kuyruğuna basmak**, *Kötü birinin tekrar kötülük yapmasına neden olacak davranışta bulunmak.*

uyumak², [ud-ī-mak > ud-ū-mak اويومق] (*udu:mak*) gçsz. f. *[-r]* 1. *{eT}* *{eAT}* *{OsT}* (Yoğurt yapılan süt

- için) koyulaşmak; yoğurt olmak. [Mühennâ] 2. {eAT} {ağız} (Kan için) pıhtılaşmak. [DS] 3. {eAT} (İçine damızlık konulan pekmez için) koyulaşmak.
- uyumazlanmak**, [uyu-maz-la-n-mak] {Ost} {ağız} döşl. f. [-ur] Uyumaz görünmek.
- uyumlu**, [uyum-lu] sf. 1. Başkaları ve çevresi ile kolayca anlaşılabilen; uyum sağlamakta sıkıntı çekmeyen. 2. (Farklı şeyler için) birbiri ile uyum içinde bulunan; aralarında uyum bulunan; ahenkli; mevsun.
- uyumluluk**, -ğu [uyum-lu-luk] is. 1. Uyumlu olma durumu. 2. Uyumlu olan şeylerin taşıdığı nitelik.
- uyumsamak**, [uyum-sa-mak] {ağız} geçsz. f. [-r] [-s(u) -yor] Uyur gibi yapmak. [DS]
- uyumsuz**, [uyum-suz] sf. 1. Başkaları ve çevresi ile anlaşmakta güçlük çeken; uyum sağlamakta sıkıntı çeken. 2. (Farklı şeyler için) birbiri ile uyum içinde bulunmayan; aralarında uyum bulunmayan; birlik içinde bulunmayan; ahenksiz. 3. (Toplum için) üyeleri ve bireyleri arasında uyum bulunmayan.
- uyumsuzluk**, -ğu [uyum-suz-luk] is. 1. Uyum bulunmama durumu; uyum yokluğu. 2. Uyumsuz olan kişi ya da nesnelere arasındaki bağlantının özelliği; ahenksizlik. 3. dbl. Ses, sözcük ve heceler arasında kulağa hoş gelmeyecek biçimde uyum bulunmama durumu; kakofoni. 4. müz. Kakışma.
- uyun**¹, [uyu-n] {ağız} is. Yoğurt. [DS]
- uyun**², [uy-un] {ağız} is. Boyun bükme; yakarma; dilenme. [DS]
- uyun**³, [Ar. 'uyn > 'uyün] {Ost} is. 1. Gözler. 2. Kaynaklar. ☞ **uyünü'l-bakar**, {Ost} İri ve siyah taneli bir cins üzüm. || **uyünü't-tevârîh**, {Ost} Tarihlerin kaynağı.
- uyundu**, [uy-mak > uy-un-du] {eAT} sf. → uyuntu.
- uyundurmak**, [uyu-n-dur-mak] {ağız} geçl. f. [-ur] Mayalamak. [DS]
- uyunma**, [uyu-n-ma] is. Uyunmak eylemi.
- uyunmak**¹, [uyu-mak > uyu-n-mak] döşl. f. [-ur] 1. Kendi kendine uyumak. 2. edil. f. Uyumak eylemi yapılmak.
- uyunmak**², [uyu-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ur] 1. {eAT} {ağız} (Yoğurt, pekmez, kan vb. için) koyulaşmak; katılaşmak; pıhtılaşmak. [DS] 2. {ağız} Kanı uyuşmak; yavaşlamak. [DS] 3. {ağız} (Süt için) kaymak bağlamak. [DS] 4. {ağız} (Süt için) kesilmek. [DS]
- uyunmak**³, [uyu-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ur] Bayılır gibi olmak. [DS]
- uyunmak**⁴, [uy-un-mak] {ağız} döşl. f. [-ur] Sürekli sataşmak. [DS]
- uyuntu**¹, [uyu-mak > uyu-n-tu] {eAT} {ağız} sf. 1. {eAT} {ağız} Uyuşuk; tembel; miskin; beceriksiz. [DS] 2. {Ost} {ağız} (Kişi için) Başkalarının peşine takılan; asalak; tufeyli. [DS] 3. {ağız} İşsiz güçsüz; tembel; uyuşuk. [DS] 4. {ağız} is. İstenmeyen, çağrısız gelen konuk. [DS]
- uyuntu**², [uy-mak > uy-un-tu] {eAT} {Ost} {ağız} sf. (Kişi için) kendi başına değil de başkasının yönlendirmesiyle hareket eden; kişiliksiz. [DS]
- uyuntu**³, [uy-un-tu] {ağız} is. Dul kadın, yeniden kocaya vardığında yanında getirdiği çocuğu; taygeldi. [DS]
- uyuntu**⁴, [uyu-n-tu] {ağız} sf. Kötü; bozuk. [DS]
- uyuntu**⁵, [uyu-n-tu] {ağız} is. Bir çeşit peynir. [DS]
- uyuntulanmak**, [uyun-tu-la-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] İş yaparken çok oyalanmak; işi yavaş yapmak. [DS]
- uyuntulu**, [uyuntu-lu] {ağız} sf. 1. → uyuntu¹. 2. → uyuntu². [DS]
- uyur**¹, [uyu-mak > uyu-r] {eAT} {Ost} sf. 1. Uyku hâlinde olan; uyumakta olan; uyuyan. {eAT} {Ost} (aynı) 2. Kendini belli etmeyen; varlığını sezdirmeyen. 3. sf. (Su için) durgun. ☞ **uyura urmak**, {eAT} {Ost} Uyur gibi yapmak. || **uyur göz**. bot. Normal hâlde uyur görünen fakat gerektiği zaman sürerek filiz veren bitki gözü. || **uyur uyanık**, Yarı uykuda olan; yarı uyur, yarı uyanık durumda.
- uyur**², [ū-mak > u-yur] {eT} sf. 1. Adil; dürtüst; amir. [EUTS] 2. Kudretli; asil; muktedir. [ETY] [Gabain] ☞ **uyur kadın**, {eT} Muktedir düniür. || **uyur kadaş**, {eT} Muktedir akraba.
- uyurgezer**, [uy-ur+gez-er] sf. ve is. 1. Uyku sırasında farkında olmadan ayağa kalkarak gezip dolaşan, konuşan ruh hastası; sair-fi'l-menam. 2. mecaz. Çevresinde olup bitenlerden habersiz olan.
- uyurgezerlik**, -ği [uyu-r+gez-er-lik] is. Uyurgezer olma durumu.
- uyurlama**, [uyur-la-ma] {ağız} is. Uyku ile uyanıklık arası; uyur vaziyette. ☞ **uyurlama etmek**, {ağız} Uyur gibi yapmak; uyurlanmak. [DS]
- uyurlanmak**, [uyur-la-n-mak] {Ost} döşl. f. [-ur] Uyur gibi yapmak; uyur görünmek.
- uyurulmak**, [uyu-r-ul-mak] {Ost} edil. f. [-ur] Uyutulmak.
- uyuruymak**, [uyur-u+yor(ı)-mak] {ağız} geçsz. b. f. [-ur] Uyumak; uykuya dalmak. [DS]
- uyuryılan**, [uyur+yılan] {ağız} sf. Sinsi. [DS]
- uyuşkan**, [uy-mak > uy-uş-kan] sf. (Herkesle, her şeyle) kolayca uzlaşabilen.
- uyuşma**, [uy-uş-ma] is. Uyuşmak eylemi. ☞ **uyuşma dizisi**, biy. Birbirinden farklı olan organizma ve genlerde, farklı yer ve biçimde bulunmasına karşılık aynı işleve sahip ideal bir DNA dizisi.
- uyuşmak**¹, [oy-mak > oy-uş-mak / uy-mak > uy-uş-mak] [Clauson] {eT} işteş. f. [-ur] Bir şeyi birlikte basmak; basmak ve sıkıştırmakta yardımlaşmak. [DLT]

uyuşmak², [udı-mak > udi-ş-mak / uyu-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Birlikte uyumak. [DTL]

uyuşmak³, [uyu-mak > uyu-ş-mak اویشمق] döşl. f. [-ur] 1. {eT} {eAT} (Süt, pekmez, kan vb. için) koyulaşmak; pıhtılaşmak. [DLT] 2. (Vücudun bir bölgesi ya da organ için) basınç, soğuk vb. etkilerle geçici bir süre hareketsiz kalmak; duyu almaz olmak; hissizleşmek; karıncalanmak.

uyuşmak⁴, [ūd-mak>ud-uş-mak / uy-uş-mak اویشمق] {eT} işteş. f. [-ur] 1. {eT} {eAT} Uymakta yarış etmek; birbirine uymak. [Clauşon] 2. {eT} Birbirini arkadan takip etmek; birlikte izlemek. [ETY] 3. {eAT} Uygun adım yürümek. 4. (Kişiler için) karşılıklı olarak düşünce ve duyu bakımından uygun olmak; birbirine uygun düşmek; birbirinden hoşlanmak; imtizaç etmek; uyum ve uygunluk içinde bulunmak; bağdaşmak. {OsT} (aynı) 5. (Fiyat, zaman, iş vb. için) birden fazla kişi birbiri ile anlaşmak; uzlaşmak; mutabakata varmak; mutabık olmak.

uyuşmaz, [uy-mak > uy-uş-maz] sf. Uyuşması, bağdaşması olanaksız olan; uyuşamayan.

uyuşmazlık, -ğı [uy-uş-maz-lik] is. 1. Uyuşmama durumu; nesnelere arasında bağdaşım yokluğu; bağdaşmama. 2. Kişiler ve topluluklar arasında görüş, düşünce ve inanç ayrılığı yüzünden ortaya çıkan anlaşmazlık; geçimsizlik; ihtilaf. 3. dbl. Bir kelime aynı sesin art arda bulunmayışı, (küçük-cük > küçü(k)-cük. Türkçede -k ile biten bir kelimeye, -k ile biten bir ek getirilemez.) 4. huk. Bir hakkın kullanımı, varlığı ya da sonuçları konusunda ortaya çıkan anlaşmazlık; ihtilaf. 5. huk. Bir davanın görüleceği mahkemenin belirlenememesi hâlinde mahkemeler arasında ortaya çıkan durum; ihtilaf. ☞ **uyuşmazlık çıkmak**, **Anlaşmazlık olmak**; **ihtilaf çıkmak**.|| **uyuşmazlık mahkemesi**, **Adli, idari ve askerî mahkemeler arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını çözmeye yetkili yüksek mahkeme**.

uyuşturan, [uyu-ş-tur-an] sf. Uyuşturma eylemini yapan. ☞ **uyuşturan balığı**, **zool. Elektrikli balık**.

uyuşturma, [uyu-ş-tur-ma / uy-uş-tur-ma] is. 1. Uyuşturmak eylemi. 2. biy. İlaç, hastalık veya hipnotizma ile canlılarda duygunun yok edilmesi; geçici süre ile kısmen veya tamamen duyusuzluk, bilinçsizlik veya baygınlık meydana getirilmesi; anestezi, narkotizasyon.

uyuşturmak¹, [uyu-ş-tur-mak] gçl. f. [-ur] 1. Bedenin bir bölümünün ya da bir organın duyarsızlaşmasına, duyarsızlaşmasına neden olmak; hissetmez duruma getirmek. 2. tıp. Bir uyuşturucu yaparak ağrı duymayacak hâle getirmek. 3. mecaz. (Beyin vb. için) gevşekliğe itmek; durgunluğa ve bitkinliğe sürüklemek.

uyuşturmak², [uy-mak > uy-uş-tur-mak] gçl. f. [-ur]

Arabuluculuk yaparak anlaşmalarını, uzlaşmalarını sağlamak.

uyuşturmak³, [uyu-ş-tur-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] Yoğurt yapmak için sütü mayalamak.[DS]

uyuşturucu, [uyu-ş-tur-ucu] sf. 1. Uyuşturan; uyuşukluk veren. 2. Organizmaya girdikten sonra merkezî sinir sistemini etkileyerek dikkatin dağılmasına, düşünsel etkinliğin azalmasına ya da kalkmasına, bilinç bulanıklığına, uykuya benzer bir işlevsel değişikliğe ya da duyarlılığın ortadan kalkmasına, kasların gevşemesine yol açan; narkotik. 3. İnsanı gerektiği gibi hareket etmektan alıkoyan. 4. is. İnsana verdiği bir tür sahte esenlik duygusu ile sürekli aynı anı yaşamak isteyen kişilerin almak zorunda oldukları madde; narkotik. 5. ecz. Ağrı kesici özelliği ve insana verdiği mutluluk duygusu ile bağımlılık yapan herhangi bir madde. ☞ **uyuşturucu balığı**, {ağız} *Uyuşturan balığı*. [DS]|| **uyuşturucu madde**, *Morfin, kokain, esrar, eroin, afyon gibi duyumalarda uyuşukluk, zihinde bilinçsizlik meydana getiren madde; narkotik madde*.

uyuşturulma, [uyu-ş-tur-ul-ma / uy-uş-tur-ul-ma] is. Uyuşturulmak eylemi.

uyuşturulmak¹, [uyu-ş-tur-ul-mak] edil. f. [-ur] Uyuşturmak eylemi yapılmak; hissedemez duruma getirilmek.

uyuşturulmak², [uy-uş-tur-ul-mak] edil. f. [-ur] Uyuşmaları sağlanmak; anlaştrılmak.

uyuşuk, -ğu [uyu-ş-uk اویوشق] sf. 1. (Beden ve organ için) duyarlılığını, hareket etme yeteneğini yitirmiş; uyuşmuş. 2. mecaz. Gereklî çabayı göstermeyen; gevşek; tembel; sünepe; uyuntu. 3. {OsT} Pıhtılaşmış. 4. {ağız} is. Bir peynir çeşidi. [DS] ☞ **uyuşuk uyuşuk**, *Uyuşuk olarak; uyuşuk bir biçimde*.

uyuşukluk, -ğu [uyu-ş-uk-luk] is. 1. Uyuşuk olma durumu. 2. Uyuşmuş bedenin ya da bir organın durumu. 3. Uyuşuk, miskin bir kimsenin, bir toplumun durumu; miskinlik. 4. Bu tür kimseye özgü davranış. 5. psikol. Uyanıklığın ve hareketlerin azalmasıyla birlikte bedende görülen ilgisizlik.

uyuşum, [uy-uş-um] is. 1. Tam bir uyum içinde bulunma; birbirine uygun düşen şeylerin durumu; uyuşma durumu; denklik; benzerlik. 2. biy. Yakında ya da uzakta bulunan cisimleri açık ve seçik olarak görebilmeyi sağlamak için göz merceğinin kirkpiksel kaslarının esnekliğiyle biçim değiştirmesi. 3. sin. İki çekim arasında hareket, anlam, söz, dekor, ışık vb. ögeler arasındaki uygunluk.

uyuşumsuz, [uy-uş-um-suz] sf. 1. Aralarında uyuşum bulunmayan. 2. Kulağa hoş gelmeyen.

uyuşumsuzluk, -ğu [uy-uş-um-suz-luk] is. Uyuşumsuz olma durumu.

uyuşunmak, [uyu-ş-un-mak] {eAT} döşl. f. [-ur] Uygun gelmek.

uyuşurluk, -ğü [uy-uş-ur-luk] *is.* Uyuşum.

uyut¹, [uy-ut] {ağız} *sf.* Başkalarının yönlendirmesine göre hareket eden; uydum. ☞ **uyut ahıl** (akıl), *Başkasının sözüne göre hareket eden; kendi aklını kullanmayan.* [DS]

uyut², [uyut] {ağız} *is.* Dağ eteğindeki su kaynağı. [DS]

uyutma, [uyu-t-ma] *is.* **1.** Uyutmak eylemi. **2.** {ağız} Süt ve incirle yapılan bir tatlı. [DS]

uyutmak¹, [uyu-t-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** Uykuya dalmasını sağlamak; uyumasını sağlamak; uykuya kaldırmak. {eT} (aynı) [Mühennâ] **2.** Anestezi vb. yöntemlerle uyku durumuna getirmek; hissizleştirmek. **3. mecaz.** (Kişi ve toplum için) güven duygusu vererek kandırmak; aldatmak; kandırmak. {ağız} (aynı) [DS] **4. mecaz.** Uyuma isteği uyandıracak kadar sıkmak; ilgisini çekmemek. **5. mecaz.** (İş için) ilgi konusundan çıkarmak; bir kenarda bekletmek; geciktirmek; oyalamak; unutturmak. **6.** {ağız} Unutturmak. [DS] **7.** {ağız} Çalmak; aşırmaq; hırsızlık etmek. [DS] **8. argo.** Aldatmak; kandırmak.

uyutmak², [uyu-t-mak] {OsT} {ağız} *gçl. f. [-ur]* **1.** Sütü mayalayıp yoğurt hâline getirmek; pıhtılaştırıp dondurmak. [DS]

uyutmak³, [uyu-t-mak] {ağız} *is.* Sütle dut pişirilerek yapılan bir tatlı; sütlü dut tatlısı. [DS]

uyutucu, [uyu-t-ucu] *sf.* **1.** Uyutma ve uyuşturma özelliği bulunan; uyku veren; uyutan. **2.** Uyutacak derecede can sıkıcı olan; hiç ilgi çekici gelmeyen.

uyutulma, [uyu-t-ul-ma] *is.* Uyutulmak eylemi.

uyutulmak, [uyu-tu-ul-mak] *edil. f. [-ur]* Uyutmak eylemi yapılmak; uyutmak eylemi üzerinde uygulanmak; uyutmak işine konu olmak.

uyuyakalmak, [uyu-y-a+kal-mak] *b. gçsz. f.* Zamansız ve yersiz olarak uyumak; uyuması gerekmeyen bir yerde uyumak.

uyuyuş, [uyu-y-uş] *is.* Uyumak eylemi ve biçimi.

uyuz, [eT. uğ-uz] *is.* **1.** Uyuz böceği denilen bir akarın insan ve hayvanda deri altına yerleşmesi ile oluşan bir bulaşıcı deri hastalığı. {eT} (aynı) **2.** Bu hastalığa yakalanmış kimse. **3.** Hareket ve canlılıktan yoksun, uyuşuk ve pısrık kimse; beceriksiz kişi. **4. sf.** Uyuz olan; uyuz hastalığına yakalanan. **5. argo.** Uyuşuk; miskin. **6. argo.** Parasız; züğürt. **7. argo.** (Kişi için) hoşlanılmayan; sevimsiz. **8. argo.** Tedirgin; kuşkulu. ☞ **uyuz böceği**, *zool.* Uyuz hastalığı yapan, tıknaz bedenli, ağzında bir emme konisi bulunan asalak bir akar, (*Sarcoptes scabiei*, *Acarus siro hominis*).|| **uyuz böcekleri**, *zool.* Memelilerde ve kuşlarda uyuz hastalığına sebep olan asalaklar familyası, (*Sarcoptidae*).|| **uyuz etmek**, *Sinirlendirmek.*|| **uyuz ilacı**, *Uyuz hastalığı yapan akarlar karşı kullanılan bir tür ilaç.*|| **uyuz merhemi**, *Uyuz hastalığının tedavisinde kullanılan bir tür merhem.*|| **uyuz olmak**, *1. Uyuz hastalığına ya-*

kalanmak. 2. argo. Parasız kalmak. 3. Çok kızmak; öfkelenmek.|| **uyuz otu**, *bot. Hekimlikte uyuz hastalığının tedavisinde kullanılan, karşıt yapraklı, çok yıllık birkaç otsu bitki, (Scabiosa rotata, S. argentea, S. colombaria).*|| **uyuz sineği**, *zool. Kın kanatlılardan bazı tarım zararlısı böceklerle beslenen bir sinek, (Cicindela).*|| **uyuz uykusu**, {ağız} *Derin uyku.* [DS]

uyuzlanma, [uyuz-la-n-ma] *is.* Uyuzlanmak eylemi.

uyuzlanmak, [uyuz-la-n-mak] {OsT} *gçsz. f. [-ır]* **1. argo.** Kuşkulanmak; huylanmak. **2. {OsT}** Sokulup sürünmek. **3. {ağız}** Yoksulluğa düşüp uyuşuklaşmak. [DS]

uyuzlaşma, [uyuz-la-ş-ma] *is.* Uyuzlaşmak eylemi.

uyuzlaşmak, [uyuz-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** (Hayvan için) tüyleri dökülerek çirkin bir durum almak. **2.** (Kişi için) beceriksizleşmek; pısrıklaşmak. **3.** Kılıksızlaşmak.

uyuzlu, [uyuz-lu] {OsT} *sf.* Uyuz hastalığına tutulmuş olan; uyuz. {OsT} (aynı)

uyuzluk, -ğü [uyuz-luk] *is. argo.* **1.** Beceriksiz ve pısrık bir kimsenin niteliği. **2.** Uyuz kimseye özgü davranış. **3.** Parasızlık; züğürtlük.

uyvanmak, [uyva-n-mak ?] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* **1.** Maddî ve manevî bir acı veya kayıp yüzünden çok sarsılmak. **2.** Kıvranmak; bayılacak gibi olmak. [DS]

uyvaşık, -ğı [uyva-ş-ık] {ağız} *sf.* Ağır davranışlı; uyuşuk. [DS]

uyvatlanmak, [uyva-t-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Sıkılmak; çekinmek. [DS]

-uz¹, [biz > -ız / -iz / -uz / -üz] *çek. e. → -iz.*

-uz², [-z / -iz / -ız / -uz / -üz] *yap. e. → -z.*

-uz³, [-z / -iz / -ız / -az / -ez / -uz / -üz] *yap. e. → -z.*

uz¹, [ü-mak (muktedir olmak) > ü-z] {OsT} {eT} *sf.*

1. Usta; becerikli; mahir; akıllı; iyi; sanatkâr; anlayışlı. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [EUTS] [DLT] [ETY] [İKPÖy.] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** (Anlatım için) düzgün, doğru ve amaca uygun; fasih. **3. {ağız}** Doğru; temiz, uslu; dikkatli. [DS] **4. {eAT} {OsT} zf.** Ustaca; çevikçe; doğru; isabetli. [DK] **5. is.** Sanatçı. [İKPÖy.] **6. {ağız}** Öğretmen. [DS] **7.** Yetenek; kabiliyet. [Gabain] **8.** Kabiliyetli kadın. [Mühennâ] **9.** Sanat eseri; süs; tezyinat; desen dekor. [ETY] [Tekin] **10.** Barış. ☞ **uz at**, {eT} *Çevik, uyanık ve sadık at.* [Bahşayış]|| **uz atıcı**, {OsT} *İyi nişancı.* || **uz bilimi**, *Uzmanlık için gerekli olan bilgi; bir bilim kolunda gerekli bilgilerin tümü; ihtisas.*|| **uz dillü**, {eAT} *Güzel ve düzgün söz söyleyen.*|| **uz dirilmek**, {OsT} *Güzel geçinmek.*|| **uz düşmek**, *1. {eAT}* Uygun gelmek. *2. {OsT}* Uyuşmak; imtizaç etmek.|| **uz elli**, {eAT} {OsT} → uz ellü.|| **uz ellü**, {eT} {eAT} {OsT} *Yetenekli; eli işe yatkın; mahir; usta.* [Bahşayış]|| **uz gelmek**, {eAT} *Uygun gelmek; muvafık*

olmak. || **uz kişi**, 1. {eT} {eAT} {OsT} Eli uz; eli işe yaraşıklı; mahir. [DLT] 2. Akıllı; temkinli; dirayetli. || **uz kullanmak**, {ağız} Dikkatli, özenli kullanmak; temiz ve iyi kullanmak. [DS] || **uz kuş**, {eAT} Kelebek kuşu. || **uz söylemek**, {eAT} Sözü, düşünüp tartarak dikkatle söylemek.

uz², [eT. u-z] is. 1. Uzunluk. 2. sf. Uzak. "Az gittik, uz gittik." ☞ **uz iletişim**, İletişimde kullanılan resim, yazı, ses vb. sinyallerin radyoelektrik dalgaları ile uzak yerlere ulaştırılması, yayımı ve alınması işlemi; telekomünikasyon.

uz³, [uz] {eT} is. Yol; geçit; dar boğaz. [EUTS]

uz⁴, [uz] sf. 1. {eAT} {ağız} Uygun; mutabık; muvafık; münasip. [DK] [DS] 2. {ağız} İyi; yolunda. [DS] ☞ **uz düşmek**, {eAT} 1. Anlaşmak; mutabık kalmak. [DK] 2. Uygun gelmek; uygun düşmek. || **uz gelmek**, {eAT} {ağız} Denk gelmek; uygun düşmek; muvafık düşmek. [DS]

uz⁵, {öz / uz} {ağız} sf. Yakın; içten. [DS]

uz⁶, [uz] {ağız} sf. 1. Epeyce; çokça. 2. Çok. [DS]

uz⁷, [uz] {ağız} sf. 1. Sinsi; kurnaz. 2. Hırsız. [DS] ☞ **uz uz**, {ağız} 1. Sinsice. 2. Yavaş yavaş. [DS] **uz yılan**, {ağız} Sinsi kişi. [DS]

uz⁸, [uz] {ağız} is. Suların çekilerek bıraktığı toprak. [DS]

uz⁹, [uz] {ağız} sf. 1. (Kişi için) yumuşak başlı; uysal; saygılı. 2. Yavaş. 3. Saf; bön. [DS] ☞ **uz uz**, {ağız} Yavaş yavaş. [DS]

uz¹⁰, [uz] {ağız} sf. Eşit; denk. [DS] ☞ **uz gelmek**, {ağız} Eşit gelmek; denk gelmek. [DS]

uza, [uz-ā] (uza:) is. 1. {eT} Geçmiş zaman. [DLT] 2. {ağız} Uzak. [DS] ☞ **uza devim**, psikol. Medyumların el sürmeksizin hareket ettirileri; telekinezi. || **uza duyum**, Telepati.

uzacık, -ğı [uza-cık] {ağız} is. Lastik. [DS]

uzadıya, [uza-dı-y-a] {OsT} zf. Uzunlamasına; uzunluğuna.

uzadusına, [uza-dı-s-1-n-a] {eAT} zf. Uzunlamasına; uzunluğuna.

uzagut, [uz-ā-gut] (uza:gut) {eT} sf. Madrabaz; mahir; eli çabuk. [EUTS]

uzak¹, -ğı [uz (uzunluk) > uz-ā-mak > uz-a-k] {eT} sf. 1. Eski; irak. [DLT] [Gabain] [KB] 2. Uzun; uzun devam eden; uzayan; süren. [EUTS] [Gabain] 3. Uzamda çok ötelere olduğu düşünülen; gidilmesi, varılması çok süren; irak. 4. Zaman bakımından çok gerilerde ya da çok ilerilerde bulunduğu düşünülen. 5. Benzerlik ve ilişki bakımından çok ayrı olan; hemen hiç benzemeyen. 6. Eli ve gücü yetişmez. 7. Olup bitenlere katılmayan; dışta kalan. 8. (Akraba için) doğrudan değil de dolaylı olan. 9. İhtimali çok zayıf olan. 10. Birbiri ile ilgisi bulunmayan; ayrı. 11. is. Kişiyi ve bulunduğu yere göre çok ötelere bulunan yer. 12. zf. Ayrı, uzak ve fark-

lı olarak. 13. zf. İleride; ötede; irakta. ☞ **uzağı görmek**, Bir sorunun ileride nasıl bir durum alacağını, nasıl gelişeceğini kestirmek. || **uzak akraba**, Yakınlığı ve derecesi az olan akraba. || **uzak benzeşme**, dbl. Bir kelimedeki uzakta bulunan bir sesin etkisi ile meydana gelen benzeşme. e(t)mek > ek-mek. || **uzak benzeşmezlik**, dbl. Bir kelimedeki birbirinden ayrı yerlerde bulunan seslerin birbirini değiştirmesi olayı. keh(r)ibar > keh(l)ibar. || **Uzak Doğu**, Asya'nın doğu ve güneydoğusu. || **uzak durmak**, Bir işe karışmamak; bir kimseyle ilgilenmemek. || **uzak düşmek**, Yakınında bulunmamak; uzak olmak; uzak yerde bulunmak. || **uzak göçüşme**, dbl. Yan yana bulunmayan ünsüzlerin yer değiştirmesi olayı; uzak metatez. ödünç > öndüç. || **uzak görüş**, İleride olabilecekleri önceden düşünüp sezme. || **uzak görüşlü**, Uzak görüş sahibi olan. || **uzak görüşlülük**, Uzak görüşlü olma durumu. || **uzak iş**, {eT} Uzayan bitmeyen iş. [DLT] || **uzaklara gitmek**, 1. Bulunduğu yerden ayrılmak. 2. Konudan ayrılmak; konu dışına çıkmak. 3. Dalıp gitmek; gözleri dalmak. || **uzak metatez**, dbl. Uzak göçüşme. || **uzak ölçümü**, Bir havuz ya da tank içindeki sıvı miktarını radyoelektriksel bir aktarıcı ile ölçme işi. || **uzak sağınc**, {eAT} Bitmek tükenmek bilmez istek; tül-i emel. || **uzaktan**, 1. Uzak mesafeden; uzak yerden. 2. Uzak olarak. || **uzaktan bakmak**, Bir şeyi yapmaya gücü yeterken, sorumluluktan kaçarak seyirle yetinmek; seyirci kalmak; karışmamak. || **uzaktan merhaba**, Yakın bir ilişki içinde bulunmama. || **uzaktan uzağa**, 1. Yaklaşmadan. 2. İlgisi az olarak. || **uzaktan yakından**, Belli bir yönden ya da hiçbir yandan. || **uzak uçmak**, {eAT} Kısa zamanda uzun yol almak. || **uzak yol**, dnz. Bütün dünya denizlerini kapsayan ve uzun zaman alan seyrüsefer.

uzak², [Çin. ujik / uzik] {eT} is. Hece; harf. [EUTS] [Gabain]

uzakça, [uzak-ça] (uza'kça) zf. 1. Biraz uzak olarak; uzak sayılabilecek. 2. sf. Biraz uzak; oldukça uzak.

uzakgörmez, [uzak+gör-mez] is. tıp. Uzak bir cisimden göze gelen ışınlar ağ tabakaya ulaşmadan görüntü oluşturarak bulanık görmeye sebep olan göz hastalığı; miyop.

uzaku, [uzāk-ī / ōz-mak > oz-ā-kī] (uza:kı:) {eT} zf. Sürekli; devamlı; uzun süren. [EUTS]

uzaklama, [uzak-la-ma] {ağız} is. Masal. [DS]

uzaklanma, [uzak-la-n-ma] is. Uzaklanmak eylemi.

uzaklanmak, [uzak-la-n-mak] dönşl. f. [-ır] Nazlanmak.

uzaklaşılma, [uzak-la-ş-ıl-ma] is. Uzaklaşılma eylemi.

uzaklaşılmak, [uzak-la-ş-ıl-mak] edil. f. [-ır] 1. Uzaklaşma eylemi yapılmak; uzağa gidilmek. 2. Uzak durulmak; yabancılaşmak.

uzaklaşma, [uzak-la-ş-ma] is. Uzaklaşma eylemi.

uzaklaşmak, [uzak-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Gittikçe daha uzakta bulunur olmak; uzağa doğru gitmek. **2.** Ayrılarak öteye doğru gitmek. **3.** Zaman bakımından geriye doğru gitmek. **4.** Sapmak; dışına çıkmak; ayrılmak. **5.** (Kişi için) ondan yüz çevirmek; duymuş olduğu sevgi ve ilgi azalmak. **6.** Etkinliklere katılmaz olmak; yakın olmamak. **7.** Yabancılaşmak; ilgisiz kalmak.

uzaklaştırıcı, [uzak-la-ş-tır-ıcı] *sf.* **1.** Uzaklaştırma işini yapan; uzaklaştıran. **2.** (Kas için) uzaklaştırma, uzağa götürme eylemini yapan. **3. zool.** İki çenetli yumuşakçalarda çenetlerin açılmasını sağlayan esnek bağ. **☞ uzaklaştırıcı kas**, *biy. Bacakta olduğu gibi bir organı veya herhangi bir bölgeyi dışa doğru çeken kas; abdüktör kas.*

uzaklaştırılma, [uzak-la-ş-tır-il-ma] *is.* Uzaklaştırmak eylemi.

uzaklaştırılmak, [uzak-la-ş-tır-il-mak] *edil. f.* **1.** Uzaklaştırmak eylemi yapılmak; uzak kalması veya uzak durması sağlanmak. **2.** Görevden alınması sağlanmak.

uzaklaştırma, [uzak-la-ş-tır-ma] *is.* Uzaklaştırmak eylemi.

uzaklaştırmak, [uzak-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Uzaklaşmasını sağlamak. **2.** Araya belli bir uzaklık koymak veya uzağa götürmek. **3.** (Ayna, mercek vb. için) uzak göstermek; uzakta imiş gibi görünmesini sağlamak. **4.** Konunun dışına çıkartmak; saptırmak; ayırmak; yol ve yön değiştirtmek. **5.** (Kişiler için) aralarında görüş ayrılıkları, uyuşmazlıklar doğmasına neden olmak; aralarını açmak. **6.** (Kişi için) bulunduğu yerden görevden atmak; girmesini ve kalmasını engellemek; çıkarmak; ayırmak. **7.** Zaman olarak uzakta kalmasına neden olmak. **8.** (Tehlike vb. için) önlemek; gerçekleşmesine engel olmak; uzak tutmak. **9.** (Kişi için) yabancılaştırmak; ilgisiz bıraktırmak.

uzaklık², [uzak-lık] *{eT}* *is.* İşte ağırlık. [DLT]

uzaklık², -ği [uzak-lık] *is.* **1.** Uzak olma durumu; ıraklık. **2.** Uzamda iki ayrı noktayı birbirinden ayıran aralık; mesafe; yol. **3.** Uzayda bir yerden bir başka yere gitmek için alınan yol. **4.** Kişilerin konumlarına göre birbirlerine olan aralıkları. **5. dbl.** Konuşucunun kendisi ile sözceleri arasında kurduğu bağıntı.

uzaklıkölçer, [uzak-lık+ölç-er] *is.* Uzakta bulunan iki noktanın uzaklığını ölçmeye yarayan alet; telemetre.

uzaksama, [uzak-sa-ma] *is.* Uzaksamak eylemi.

uzaksamak, [uzak-sa-mak] *gçl. f. [-ır] [-s(i)-yor]* Uzak saymak; uzak olarak kabul etmek; istibat etmek.

uzaksınmak, [uzak-sı-n-mak] *{ağız} döñşl. f. [-ır]* Uzak saymak; uzak bulmak. [DS]

uzakyazar, [uzak+yaz-ar] *is.* Çeşitli teknik ve yön-

temleri kullanarak uzaktan yazı yazmaya yarayan aygıt.

uzala, [uza-l-mak > uzal-â] (*uzala:*) *{eT}* *zf.* Uzanmış olarak. [Clauson]

uzalmak¹, [uzā-mak > uza-l-mak [Clauson] / özel-mek / özel-mek] *{eT} döñşl. f. [-ur]* **1.** Çok yorulmak; bitkin düşmek. [DLT] **2.** Can çekişmek; ıstırap çekmek. [DLT]

uzalmak², [uzā-mak > uza-l-mak] *{eT} döñşl. f. [-ur]* Uzun sürmek. [KB]

uzam, [uz-a-m] *is.* **1.** Bir canlının ya da herhangi bir varlığın bulunduğu uzaysal ortam; mekân, (1935). **2. fel.** Algılanan bir nesnenin uzayda yer almak ve orada belli bir yer tutmakla belirginleşen temel özelliği; hayyiz; vüs'at.

uzama, *{eT. uz (uzunluk) > uz-a-ma}* *is.* **1.** Uzamak eylemi. **2. bot.** Bazı genç bitkisel hücrelerin yan çeperlerinin boyuna büyümesi. **3.** Bir metal parçasının sıcak soğuk gibi fiziksel etkilerle biçim değiştirebilme özelliği. **☞ uzama ölçümü**, *Gerilmelerin etkisi ile boyutlarda meydana gelen değişimleri çeşitli aygıtlarla belirlemeye yarayan ölçme bilimi dali.*

uzamak, *{eT. uz (uzunluk) > uzā-mak [اوزامق] (eT: uza:mak) gçsz. f. [-ır] [-(u)-yor]* **1.** *{eT}* Uzunluğu artmak. [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayış] **2.** *{eAT}* Uzaklaşmak. **3.** Boyca büyüme; boy uzunluğu artmak; biraz daha uzun duruma gelmek; uzun boylu olmak. **4.** (İş, eylem, durum vb. için) beklenenden daha uzun zaman sürmek; daha çok zaman almak; çok zaman tutmak; uzun sürmek. **5.** Sürünce kalmak. **6.** Mekânda sürüp gitmek; devam etmek; uzanmak. **7.** *{ağız}* Gitmek. [DS]

uzamaölçer, [uz-a-ma+ölç-er] *is.* Bir katı cismin boyutlarında meydana gelen değişmeyi ölçmeye yarayan aygıt.

uzamdaş, [uz-a-m-daş] *sf.* Uzamları çakışan; aynı uzamda bulunan.

uzamdaşlık, -ği [uz-a-m-daş-lık] *is. mat.* Uzamdaş iki cismin ya da yolun özelliği; uzamdaş olma durumu.

uzamlılık, -ği [uz-a-m-lı-lık] *is.* Yer kaplayan şeyin taşıdığı nitelik; kevnî.

uzamsal, [uz-a-m-sal] *sf.* Uzamla ilgili; uzama ilişkin.

uzamsalcılık, -ği [uz-a-m-sal-cı-lık] *is. dbl.* Uzamı şiirin yapısal ögesi, dili ise malzemesi olarak alan şiirsel anlatım biçimi.

uzangaç, [uz-a-n-gaç] *sf.* (Omurgalıların dili için) öz gücü ile uzayabilen.

uzanılma, [uz-a-n-ıl-ma] *is.* Uzanılmak eylemi.

uzanılmak, [uz-a-n-ıl-mak [اوزانلمق] *edil. f. [-ır]* **1.** Uzanmak eylemi yapılmak. **2.** *{eAT}* Uzatılmak.

uzanım, [uz-a-n-ım] *is.* **1.** Uzanma durumu. **2.** Ölçü;

boyut; nitelik; özellik. **3. gök b.** Yer'de bulunan bir gözlemciye göre bir gök cisminin Güneş'e olan açısal uzaklığı. **4.** Bir gezegenin uydusunun, gezegen ile olan yer merkezli açısal uzaklığı. **5. fiz.** Titreşim hareketi yapan bir noktanın belli bir andaki apsisi. **6. yer b.** Ara kesit.

uzanış, [uz-a-n-ış] *is.* Uzanmak eylemi ve biçimi.

uzanma, [uz-a-n-ma] *is.* Uzanmak eylemi.

uzanmak¹, [uzā-mak > uza-n-mak اوزغق] *dönşl. f. [-ur]* **1. {eT}** Bir yere boylu boyunca yatmak; uzanmak. **2.** Bir yere erişmek için bedenini oraya yönelterek el ve kollarını uzatmak. **3.** (Uzak bir yer için) oraya kadar gitmek. **4.** (Halı, kilim, yol vb. için) bir yerde uzayıp gitmek; oraya yayılmak; uzunlamasına serilmek; bir alana yayılmak. **5.** (Yol, dere, cadde, kıyı vb. için) boyunca dizilmek; sıralanmak. **6.** Belirtilen bir yere kadar sürmek veya gitmek; ta oraya ulaşmak. {ağız} (ayn).[DS] **7.** Yetişmek; ulaşmak. **8.** Etkisi belirtilen yere, kuruma kadar ulaşmak. **9. {eT}** Tembelleşmek; gevşemek. [EUTS] **10. {eT}** Uzun olmak. [Mühennâ] **11. {eAT}** {OsT} Uzun sürmek; uzamak. [DK] **12. {ağız}** Boy sürmek; boy atmak; uzamak. [DS] **13.** Boy vererek değmek, ellemek veya tutmak. **14.** Boyundan yüksek ağaçtan meyve koparmak.

uzanmak², [üz > uz-an-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Ustalaşmak; meslek edinmek. [Clauson]

uzannamak, [uza-n-la-ma] {ağız} *is.* Masal. [DS]

uzantı, [uz-a-n-tı] *is.* **1.** Bir şeyin üzerinde bulunan bir çıkıntı oluşturacak kadar uzun görünen bölümü; çıkıntı, (1935). **2.** Bir bütünün devamı olarak uzayan kısmı. **3.** Bir olay ya da durumun devamı; daha sonraları da süren etkisi.

uzar¹, [uz-a-r] {ağız} *is.* Başörtüsü. [DS]

uzar², [uz-a-r] {ağız} *is.* Sigil. [DS]

uzatı, [uzā-mak > uza-t-mak > uzat-ı] (uzatı:) {eT} *zf.* Daima; mutata; uzun müddet; uzunluğuna; sürekli; uzun; devamlı. [Gabain]

uzatıcı, [uz-a-t-ı] *sf.* Uzatmaya yarayan; uzatan.

uzatılma, [uz-a-t-il-ma] *is.* Uzatılmak eylemi.

uzatılmak, [uz-a-t-il-mak] *edil. f. [-ır]* Uzatmak eylemi yapılmak; uzatmak eylemine konu olmak.

uzatılmak, [uzat-mak > uzat-ıl-mak] {eT} *edil. f. [-ur]* Uzatılmak. [KB]

uzatım, [uz-a-t-im] *is.* **1.** Uzatmak eylemi; uzatılma olgusu. **2.** Tanınan yeni vade; ek süre. **3. spor.** Karşılaşmada berabere kalan iki takımın beraberliğini bozmak için ek süre verme.

uzatış, [uz-a-t-ış] *is.* Uzatmak eylemi ve bizimi.

uzatma, [uz-a-t-ma] *is.* **1.** Uzatmak eylemi; temdit. **2. dbl.** Ünlülerin uzun söylenmesi. **3.** Bir ucu kıyıya bırakılmış balık ağı. **4. spor.** Berabere kalan takımların beraberliğinin bozulması için oyun süresine ek yapma. **5.** Sıhhi tesisatçılıkta kısa boruları

uzatmakta kullanılan kısa boru parçaları. **6. {ağız}** balıqç. Palamut, uskumru avlamak için kullanılan ağ. [DS] **7. {ağız}** Dokunmak için tezgâha gerilmiş iplik; çözü. [DS] **uzatma işareti**, *dbl. Düzeltme işareti.*|| **uzatmaları oynamak**, *1. spor. Futbol karşılaşmalarında, çeşitli sebeplerle karşılaşmadan sayılmayan bekleme sürelerinin toplamını, 90 dakikalık sürenin üzerine eklemek. 2. argo. Yapılan işin sonuna yaklaşmış olmak.*

uzatmak¹, [uz-a-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Bir şeyin uzunluğunu artırmak. **2.** (Kesilen, saç, sakal, tırnak vb. için) uzamasını sağlamak; uzaması için serbest bırakmak. **3.** Süresini artırmak; ek süre vermek; geciktirmek. [DLT] [EUTS] [KB]. **4.** Sürdürüp götürmek; devam ettirmek. **5.** (Boy için) uzamasını sağlamak; ya da uzun göstermek. **6.** (Kişi için) yere boylu boyunca yatırmak. **7.** (Kol, bacak, boyun vb. için) bir yere değmek, birine dokunmak için açmak, germek ya da yöneltmek. **8.** (Nesne için) bir şeyi birinin alması için ona yöneltmek. **9.** (Söz için) gereksiz yere sürdürmek; uzun konuşmak. **10. spor.** (Top için) yerden ya da havadan bir başka oyuncuya atmak. **uzatmayalım**, *Kısacası; özette.*

uzatmak², [uzā-mak > uza-t-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* **1.** Refakat etmek; eşlik etmek; götürmek. [EUTS] **2.** Uğurlamak; yolcu etmek; eşlik etmek. [İKPÖy.] **3.** Refakat ettirmek; yola koymak. [Gabain] **4. {eAT}** Uzaklaştırmak.

uzatmalı, [uz-a-t-ma-lı] *sf.* Süresi uzatılan. **uzatmalı çavuş**, *as. Uzman çavuş.*|| **uzatmalı nişanlı**, *Nişanlılık süresi gereğinden çok uzamış olan.*|| **uzatmalı sevgili**, *Bir türlü evlenmeye karar veremeyip uzun süre birbirini seven kimselerden her biri.*

uzay, [uz-ay] *is.* **1. gök b.** Bütün sınırlı genişlikleri içine alan sonsuz boşluk; feza; mekân, (1937). **2.** bütün gök cisimlerinin içinde bulunduğu sınırsız boşluk. **uzay adamı**, *Uzay gemisini uzayda yöneten pilot; astronot; kozmonot.*|| **uzay adamlığı**, *Uzay adamı olma durumu uzay adamının işi.*|| **uzay eğrisi**, *Bütün noktaları aynı düzlem üzerinde bulunmayan eğri.*|| **uzay gemisi**, *Uzaya yolculukta kullanılan taşıt.*|| **uzay geometri**, *Üç boyutlu biçimleri inceleyen geometri dalı.*|| **uzay hukuku**, *Uzay yolculuklarında uyulması gereken kuralları ele alan uluslar arası geleneksel hukuk.*|| **uzay istasyonu**, *Uzayla ilgili çalışmaların yapıldığı yer; uzay üssü.*|| **uzay kapsülü**, *Uzay gemilerinde, oldukça küçük, füzenin gürültüsüne ve atmosfer ile sürtünmeden doğan ısıya karşı yalıtılmış bölme.*|| **uzay pilotu**, *Uzay araçlarını kullanan pilot.*|| **uzay savaşı**, *1. Uzay çalışmalarında öne geçme yarışı. 2. Modern teknikleri kullanarak uzaya hakim olmak ve askerî alanda üstünlük sağlama yarışı.*|| **uzay taşı**, *Uzayda dolaşan, Dünya'nın havaküresine gi-*

rince tutuşarak yanan ve yere düşen taş; gök taşı, meteorit.|| **uzay uçuşu**, *Uzay gemisi ile dünyadan uzaklaşıp uzaya çıkmak.*|| **uzay üssü**, *Uzay istasyonunu.*|| **uzay-zaman**, *Uzayın bir noktasının x, y, z gibi üç koordinatına bir de zaman boyutunun eklenmesi ile elde edilen dört boyutlu uzay.*

uzaycı, [uz-ay-cı] *is.* Uzayda araştırma yapılmasını düzenleyen, yerden uzay gemisi ile ilişki kuran, onu yöneten kimse.

uzaycılık,-ğı [uz-ay-cı-lık] *is.* **1.** Uzaycının yaptığı iş. **2.** Uzay araçları ile uzaya gitme işi. **3.** Uzayla ilgili olma.

uzaylı, [uz-ay-lı] *sf.* **1.** Uzaya ait olan. **2.** Uzayda var olduğu ya da yaşadığı sanılan varlık.

uzaysal, [uz-ay-sal] *sf.* Uzayla ilgili; uzaya değgin.

uzaysallık, -ğı [uz-ay-sal-lık] *is.* Uzaysal olan şeyin niteliği.

uzbet, [Ar. 'uzbet عزبت] {OsT} *is.* **1.** Bekârlık. **2.** Gençlik; ergenlik.

uzca¹, [uz-ca] {ağız} *sf.* Uygun, yerinde, eşit, doğru, iyi, ustaca; düzgün. [DS]

uzca², [uz-ca] (u'zca) {ağız} *zf.* Ustaca; becerikli olarak. [DS]

uzdaşmak, [uz-da-ş-mak] {eAT} {ağız} *sf.* [-ur] Anlaşmak; uyuşmak; uzlaşmak.

uzden, [uzden] {ağız} *is.* Küpe. [DS]

uzema, [Ar. 'azim > 'uzemâ عظماء] (uzema:) {OsT} *is.* Mevkii yüksek olan kimseler. ☞ **uzemâ-yı devlet**, {OsT} *Devlet büyüklüğü.*

uzeym, [Ar. 'uzeym عظيم] {OsT} *is.* Kemikçik.

uzeymat, [Ar. 'uzeymât عظيمات] {OsT} *is.* Kemikçikler.

uzeyvat, [O.T. 'uzeyve > 'uzeyvât عضويات] (uzeyva:t) {OsT} *is.* Küçük uzuvlar. ☞ **uzeyvât-ı hurdebîniyye**, {OsT} *tip. Bakteriler.*

uzfur, Ar. uzfūr عظفور (uzfu:r) {OsT} *is.* **1.** Tırnak. **2.** Asma filizi.

uzgören, [uz+gör-en] *sf.* Uzgörtür.

uzgörür, [uz+gör-ür] *sf.* Gerçeği ve gelecekte olabilecekleri önceden kestirebilen; durendiş.

uzıtı, [uzat-mak > uzat-ı / uzıt-ı] (uzıtı:) {eT} *zf.* Sürekli; devamlı; uzun süren. [EUTS]

uzik, [Çin. ujik / uzik] {eT} *is.* Harf; hece. [EUTS] [Gabain] ☞ **uzik bitig**, {eT} *Mukaddes yazı.* [EUTS]|| **uzik nom**, {eT} *Mukaddes kanun.* [EUTS]

uzima, [Ar. ūzīmā اوذما] (uzi:ma:) {OsT} *is. tip.* Vücutta bir yerin ağrısız ve ateşsiz olarak şişmesi. ☞ **uzīmā-i mizmār**, {OsT} *tip. Soluk borusunun üst kısmındaki şişlik.*

uziş, [üz+iş] {eT} *is.* Sanat. [EUTS]

uzkıya, [üz > uz-kıyā] (uzkıya:) {eT} *zf.* Ustalıkla; maharetle. [Clason]

uzla, [uzla] {ağız} *is.* Öfke; sinirlilik. [DS]

uzlama², [uz-la-ma] {ağız} *is.* Masal. [DS]

uzlama¹, [uz-la-ma] {ağız} *sf.* Ahmak; bön. [DS]

uzlamak, [uz-la-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-l(u)-yor] Nişan almak; doğrultmak. [DS]

uzlamasına, [uz-la-ma-s-ı-n-a] {ağız} *zf.* Kararlamasına; gelişigüzel. [DS]

uzlanmak, [üz > üz-la-n-mak] *dönşl. f.* [-ur] **1.** {eT} Ustalaşmak. [DLT] **2.** {ağız} Üstesinden gelmek; başarmak. [DS]

uzlaş, [uz-la-ş-ı] *is.* Uzlaşma; uyuşma.

uzlaşıcı, [uz-la-ş-ıcı] *sf.* Uzlaşmaya açık olan; uzlaşma sağlayan; uzlaşmacı.

uzlaşılma, [uz-la-ş-ıl-ma] *is.* Uzlaşılmak eylemi.

uzlaşılmak, [uz-la-ş-ıl-mak] *edil. f.* [-ır] Uzlaşmaya varılmak; uzlaşma sağlanmak.

uzlaşım, [uz-la-ş-ım] *is.* Karşılıklı ödün vererek anlaşmaya varma.

uzlaşımıcı, [uz-la-ş-ım-cı] *is.* Uzlaşım sağlayan.

uzlaşımçılık, -ğı [uz-la-ş-ım-cı-lık] *is.* Birçok karşıt öğretiyi uzlaştırıp kaynaştırmaya çalışan felsefe.

uzlaşımсал, [uz-la-ş-ım-sal] *sf.* Uzlaşım dayanan; uzlaşım ile ilgili.

uzlaşma, [uz-la-ş-ma] *is.* **1.** Uzlaşmak eylemi; uyuşma. **2.** Çıkarları ya da görüşleri birbirine ters gelen kişilerin ödünler vererek yaptıkları anlaşma.

uzlaşmacı, [uz-la-ş-ma-cı] *sf.* **1.** Uzlaşma sağlayan. **2.** Uzlaşmacılık yanlısı.

uzlaşmacılık, -ğı [uz-la-ş-ma-cı-lık] *is.* **1.** Görüş ve çıkar ayrılığını ve çatışmalarını ortadan kaldırarak uzlaşma sağlamayı yeğleyen tutum. **2.** Toplumla uyuşma eğilimi.

uzlaşmak¹, [uz-la-ş-mak] *gçsz. f.* [-ır] Karşılıklı ödünler vererek anlaşmaya varmak; uyuşmak.

uzlaşmak², [uz-la-ş-mak] {ağız} *dönşl. f.* [-ır] Ara açılmak; uzaklaşmak. [DS]

uzlaşmalı, [uz-la-ş-ma-lı] *sf.* **1.** Aralarında uzlaşma bulunan. **2.** Bir uzlaşma sonunda yazılan.

uzlaşmaz, [uz-la-ş-maz] *sf.* **1.** Uzlaşma yanlısı olmayan; uzlaşmayı kabul etmeyen. **2.** Birbiri ile bağdaşmayan; uyuşmayan.

uzlaşmazlık, -ğı [uz-la-ş-maz-lık] *is.* (Kişiler, toplumlar, uluslar, öğretiler vb. için) aralarında uzlaşma bulunmaması durumu.

uzlaştırıcı, [uz-la-ş-tır-ıcı] *sf.* Uzlaşma sağlayan; uzlaştıran.

uzlaştırma, [uz-la-ş-tır-ma] *is.* **1.** Uzlaştırmak eylemi; sulh. **2.** Uluslar arası problemleri barışçı yollardan çözüme yöntemi. ☞ **uzlaştırma kurulu**, *Toplu sözleşme görüşmelerinde tarafların uyuşmazlığa gitmeleri hâlinde uzlaşma sağlamak amacıyla yasaya göre kurulan ve kararlarının yaptırım gücü olmayan kurul.*

uzlaştırmak, [uz-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Kendi aralarında anlaşamayan, uzlaşamayan kimselerin bir-biri ile anlaşmalarını, uzlaşmalarını sağlamak.

uzlet, [Ar. 'uzlet عزلت] {OsT} *is.* 1. Yalnızlık. 2. Köşesine çekilme; insanlardan uzak kalma. ☞ **uzlet-güzîn**, {OsT} *Yalnızlığı seçen.* || **uzlet-nişîn**, {OsT} *İnsanlardan uzaklaşıp yalnız yaşayan.*

uzletgâh, [Ar. 'uzlet + Far. -gâh عزلتگاه] (*uzletgâ:h*) {OsT} *is.* Yalnız kalmak için çekilinen yer.

uzletgeh, [Ar. 'uzlet + Far. -geh عزلتگاه] {OsT} *is.* → uzletgâh.

uzlufe, [Ar. uzlüfe اظلوفه] (*uzlu:fe*) {OsT} *is.* Yalçın kaya; kayalık.

uzluk¹, -ğü [u-mak (*muktedir olmak*) > ü-z (*usta, mahir*) > uz-luk اوزلوق / اوزلوق] *is.* 1. {eT} Zanaat. [DLT] [Mühennâ] 2. {eT} {eAT} {OsT} Bir işte usta olma durumu; ustalık; ehliyet; hazakat; maharet. [KB] 3. {eAT} {OsT} İhtiyat; yumuşaklık; teenni. 4. {OsT} Uyuşma; anlaşma; barışma; sulh. 5. {OsT} Kusursuz iş.

uzluk², -ğü [uz-luk] {ağız} *sf.* Gizli. [DS]

uzluk³, -ğü [üz-lük / uz-luk] {ağız} *is.* Küçük, kulp-suz toprak çömlek. [DS]

uzm, [Ar. 'uzm عظم] {OsT} *is.* Gururlanma; kibirlenme.

uzma, [Ar. a'zam > 'uzmā اعظمی] (*uzma:*) {OsT} *sf.* 1. Çok büyük; çok iri. 2. Yüce.

uzmak, [üz-mak / öz-mak [Clauzon]] (*u:zmak*) {eT} *gçsz. f. [-ar]* Başkasından ileri geçmek. [DLT]

uzman, [u-mak (*muktedir olmak*) > u-z (*usta*) > uzman] *is.* 1. Bir bilim ya da sanat dalında geniş bilgisi olan; o konunun söz sahibi kişisi; mütehassıs; kompetan, (1935). 2. Bir konuda uygulama, deneyim ve diğer öğrenme yolları ile geniş bir bilgi ve beceri kazanmış olan kimse. 3. (Hekim için) çalışmalarını belli bir hastalık alanında yoğunlaştırmış olan. 4. Bir şeyi yapmaya alışmış kimse. 5. Bir yere uğramayı alışkanlık edinmiş kimse. ☞ **uzman çavuş**, *as.* Askerlik yükümlülüğü sona erdikten sonra kendi isteğiyle ve yasalar çerçevesinde orduda kalarak görevini sürdüren erbaş. || **uzman doktor**, *tıp.* Devletçe açılan uzmanlık sınavını kazandıktan sonra, uzmanlık eğitimi vermeye yetkili bir hastahane ya da tıp fakültesinde araştırma görevlisi olarak çalışıp, sınava girip başarı sağlayarak o tıp dalında çalışma hakkını kazanan hekim. || **uzman hekim**, *Uzman doktor; mütehassıs hekim.* || **uzman sistem**, *bsy.* 1. Belli bir alandaki yeni problemleri çözme yeteneği. 2. Bir alanda ortaya çıkan yeni problemleri çözmede uzman bir kişinin yeteneğine benzer yazılımlar kümesi.

uzmanlaşma, [uz-man-la-ş-ma] *is.* Uzmanlaşmak eylemi.

uzmanlaşmak, [uz-man-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* 1. Uzman durumuna gelmek; uzman olmak; ihtisas yapmak. 2. Etkinliğini belli bir alana yöneltmek; mütehassıs olmak.

uzmanlık, -ğü [uz-man-lık] *is.* 1. Uzman olma durumu; ihtisas. 2. Bir uzmanın görevi. 3. Uzmanın görev yaptığı yer. ☞ **uzmanlık alanı**, 1. Belirli bir alanda derinleştirilmiş bilgiler bütünü. 2. Bir kimsenin kendisini özel olarak verdiği ve başarılı olduğu etkinlik.

uzme, [Ar. 'uzme عزمه] {OsT} *is.* 1. Birinin mensup olduğu aile. 2. Akraba. 3. Aşiret.

uzo [Yun. ozo (*anason*)] *is.* Yunan rakısı.

uzrak, -ğü [uz > uz-rak ازرق] {eAT} *sf.* Daha uygun; daha elverişli.

uzret, [Ar. 'uzret عذرت] {OsT} *is.* Perçem.

uzsamak, [üz-mek > üz-se-mek] {eT} *gçl. f. [-r]* Kopardık istemek. [DLT]

uztumme, [Ar. uz'tumme اضطمه] {OsT} *is.* 1. Her şeyin aslı. 2. İnsanın ırk ve nesebi.

uzubet¹, [Ar. 'uzübet عذوبت] (*uzu:bet*) {OsT} *is.* Hoşluk; şirinlik; tatlılık. ☞ **uzübet-i ifâde**, {OsT} *Anlatım güzelliği.* || **uzübet-i lisân**, {OsT} *Dil tatlılığı.*

uzubet², [Ar. 'uzübet عذوبت] (*uzu:bet*) {OsT} *is.* Bekârlık; ergenlik.

uzulmak, [uz-ul-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ur]* 1. Üzülmek. 2. (Loğusa için) erken kalkıp tekrar hastalanmak. [DS]

uzun, [uz (*uzunluk*) > uzâ-mak > uzun اوزون / ازن] {eT} *sf.* 1. {eT} Uzunluk sahibi; boylu. [DLT] [ETY] [Üç İtigsizler] [KB] [Mühennâ] [Bahşayış] [DK] 2. {eT} Uzak. [ETY] 3. {eT} Daimî. [EUTS] 4. İki ucu arasındaki uzunluk çok fazla olan. 5. Boyu benzerlerine göre daha fazla gelen. 6. (Süre, zaman için) başlangıcı ile bitimi arasında fazla zaman aralığı bulunan; yavaş geçtiği için çok zaman olmuş gibi görünen. 7. (Konuşma, metin vb. için) kapsamı çok geniş olduğu için insana bitmeyecekmiş izlenimi veren. 8. *dbl.* (Ses, hece vb. için) söylenme süresi görece çok süren. 9. {eAT} {OsT} Uzunluk; tul. 10. {ağız} Yılan. [DS] 11. *zf.* Ayrıntılara inme yüzünden çok şey söyleyerek. ☞ **uzun araç**, *Kara yolunda yük taşımakta kullanılan fakat boyu normal araçlara göre daha uzun olan araç.* || **uzun atlama**, 1. *Vücudun, bacakların sıçrama gücü ile olabildiğince uzağa konması.* 2. *spor.* Hız alma koşusundan sonra bir kenarı atlama çizgisini oluşturan sıçrama tahtası ile en uzağa atlamaya dayanan bir atletizm yarışması. || **uzun bacaklılar**, *zool.* Sulak ya da bataklık alanlarda yaşayan uzun bacaklı kuşlar. || **uzun boylu**, 1. *Boyu uzun olan.* 2. *mecaz.* Ayrıntılara inerek; derinleştirme yüzünden uzatarak. 3. *mecaz.* Uzun süre. 4. *Çok uzun süren.* 5. *Ayrıntısı*

çok olan. || **uzun böcü**, {ağız} → uzunböcü. [DS]|| **uzun çizgi**, ed. Yazıda konuşmaları belirtmek için konuşanlar değişikçe sözün başına konulan çizgi işareti; tire. || **uzun dalga**, fiz. Dalga boyu 1000-2000 m. arasında olan dalga. || **uzun dilli**, Çok konuşan; geveze. || **uzun diş**, Boruları döndürmeden eklemeye yarayan, bir ek bileziği ile bir ters somunu alacak uzunlukta açılmış vida. || **uzun dişli**, mecaz. Tamahkâr; aç gözlü; hırslı. || **uzun don**, Paçaları diz altına kadar inen don. || **uzun elyaf**, Boyu diğerlerine göre biraz daha uzun olan iplik teli. || **uzun etek**, Eteği diz altına kadar inen elbise. || **uzun etmek**, 1. Sözü çok uzatmak. 2. Tartışmayı sürdürmek. 3. Direnmek; nazlanmak. 4. Aşırı gitmek. || **uzun eylemek**, {eAT} Uzatmak. || **uzun far**, Uzak mesafeleri aydınlatma gücüne sahip otomobil farı. || **uzun film**, sin. Süresi bir saati aşan film. || **uzun gün bitkisi**, bot. Çiçek açmak için uzun günlere ihtiyaç duyan bitki. || **uzun hava**, Türk halk müziğinden, bölgesel karakteri olmayan çeşitli etkilerin altında kalarak gelişmiş ağıt ve gurbet havalarına eşlik eden müzik. || **uzun hayvan**, Yılan. || **uzun hece**, İçinde uzun ünlü bulunan hece. || **uzun hikâye**, ed. 1. Olay ve kişi sayısı çok olan hikâye. 2. "Ayrıntısı çok olduğu için anlatılması uzun sürer" anlamında kullanılır. || **uzun itmek** (étmek), {ağız} Uzlaşmayı geciktirmek; aşırı gitmek; uzatmak. [DS] || **uzun kafalı**, Kafa tasının ön art ekseini, yan ekseine göre uzun olan kimse; dolikosefal. || **uzun kulmak**, {eAT} Uzatmak. || **uzun kulaklı**, Eşek. || **uzun kulaktan haber almak**, Bir haberi ya da bilgiyi ilgisi olmayan, beklenmeyen bir kimseden ya da dolaylı yoldan öğrenmek. || **uzun lafın kisası**, Özet olarak; kısaca. || **uzun levrek**, zool. Avrupa karasularında yaşayan, kemirici balıklar takımından 50-100 cm. boyunda etçil, yırtıcı bir balık, (*Lucioperca sandra*). || **uzun menzilli**, (Uçak ya da silah için) uzak mesafelere gidebilen ya da ulaşabilen. || **uzun oturmak**, 1. {ağız} Ayaklarını uzatarak oturmak; yarı yatmış durumda oturmak. [DS] 2. Yatmak. || **uzun öksürük**, {ağız} Boğmaca. [DS] || **uzun ömürlü**, Yaşam süresi uzun olan. || **uzun öykü**, ed. Uzun hikâye. || **uzun sağınç**, {eAT} Bitmek tükenmek bilmeyen istek. || **uzun sağış**, {eAT} → uzun sağınç. || **uzun sesli**, dbl. Uzun ünlü. || **uzun sözün kisası**, Özet olarak; kısaca. || **uzun sürmek**, 1. Bitmeyecekmiş izlenimi vermek; 2. Yapılması çok zaman almak. 3. Süre olarak uzamak. || **uzun tonluğ**, {eT} 1. Manastıra çekilen kimse; târik-i dünya; rahip. [Gabain] 2. Kadın [EUTS] [Gabain] || **uzun tutmak**, 1. (Süre için) çok zaman tanımak. 2. Uzatmak. || **uzun uyku**, {eT} Rahat ve dinlendirici uyku. [Bahşayış] || **uzun uzadıya**, 1. Derinleştirip ayrıntılara inerek. 2. Genişleterek; uzatarak. || **uzun uzak**, {eAT} Uzun uzadıya; devamlı; sürekli. || **uzun uzun**, 1. Çok uzun olarak; uzatarak. 2. Çok uzun; uzun süre. 3. Uzunca. || **uzunu uzunu**, {eAT} Uzun parçalar

hâlinde; uzunlamasına. || **uzun ünlü**, dbl. Söylenme süresi uzun olan ünlü. || **uzun vokal**, dbl. Uzun ünlü. || **uzun yol sürücüsü**, Uzun mesafeli yollarda araç kullanan sürücü. || **uzun yol şoförü**, Uzun yol sürücüsü.

uzunalma, [uzun+elma] {ağız} is. Armut. [DS]

uzunböcü, [uzun+böcü] {ağız} is. Yılan. [DS]

uzunbucu, [uzun+böcü] {ağız} is. → uzunböcü [DS]

uzunca, [uzun-ca] is. Biraz uzun; oldukça uzun.

uzunçalar, [uzun+çal-ar] is. müz. Üzerine düşük devirle ses kaydı yapılmış olan büyük boyutlu plak; longpley.

uzunçı, [ozun-çı] {eT} sf. İftiracı. [KB]

uzuneşek, -ği [uzun+eşek] is. Açık havada bir grubu eğilerek diğerlerinin onların sırtına binmesi ile iki grup hâlinde oynanan bir çocuk oyunu.

uzungelin, [uzun+gelin] {ağız} is. Yılan. [DS]

uzunguyulu, [uzun+guy-lu] {ağız} zf. Yokuş aşağı. [DS]

uzunışık, -ği [uzun+ışık] {ağız} is. Projektör. [DS]

uzunilik, -ği [uzun+ilik] {ağız} is. Omurilik. [DS]

uzunkuyruk, -ğu [uzun+kuyruk] is. zool. Bir tür iskete kuşu.

uzunlak, -ği [uzun-lak] {ağız} sf. Biraz uzun; uzunca. [DS]

uzunlama, [uzun-la-ma] {ağız} is. Masal. [DS]

uzunlamaç, -cı [uzun-la-maç] {ağız} zf. Uzunlamasına; uzunluğuna. [DS]

uzunlamasına, [uzun-la-ma-s-ı-n-a] zf. Uzunluğu doğrultusunda; uzunluğuna.

uzunlamasıya, [uzun-la-ma-s-ı-y-a] {ağız} zf. Uzunlamasına. [DS]

uzunleyin, [uzun-leyin] {ağız} sf. Biraz uzun; uzunca. [DS]

uzunluk, -ğu [uzun-luk] is. 1. Uzun olma durumu. 2. Bir şeyin bir ucundan öbür ucuna kadar olan uzaklık. 3. mat. İki nokta arasındaki uzaklık ölçümü; tul. 4. İki boyutlu bir yüzeyin kenarlarından en büyük olanı. 5. Cisimlerin ya da düzlem üzerindeki şekillerin boyutlarının ölçüsü. 6. Yazı veya sözün kapsam bakımından taşıdığı genişlik. 7. Zaman açısından sürenin çok olma durumu. ☐ **uzunluk ölçüsü**, Uzunlukları ölçmekte kullanılan metre, yarda gibi birim.

uzunnama, [uzun-la-ma] {ağız} is. Masal. [DS]

uzunoğlan, [uzun+oğlan] {ağız} is. Yılan. [DS]

uzunsuz, [uzun-suz] {ağız} zf. Sözün kisası; kısacası.

uzunu, [uzun-u] {eAT} is. Uzunluk.

uzunumeşek, -ği [uzun-um+eşek] {ağız} is. Birdirbir oyunu. [DS]

uzunurak, -ği [uzun-u-rak] {ağız} sf. Uzunca. [DS]

uzutgan, [uzu-t-mak] {eT} sf. Her zaman uzatan. [DLT]

UZU

uzutmak, [uzut-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Uzatmak. [DLT]

uzuv, -zvu [Ar. 'uzv عضو] {OsT} is. **1.** Vücutta belli bir görevi üstlenen parça; organ; üye. **2.** Bir bütünü oluşturan parçalardan her biri; öge; unsur.

uzuvculuk, -ğū [uzuv-cu-luk] is. tıp. Her hastalığın bir organdan kaynaklandığını ileri süren tarihî tıp öğretisi.

uzv, [Ar. 'uzv عضو] {OsT} is. → uzuv. ☞ **uzv-i te'nis**, {OsT} bot. Dişi organı. || **uzv-i tezkir**, {OsT} bot. Erkek organı.

uzvî, [Ar. 'uzv > 'uzvî / uzviyye عضويه / عضوی] (uzvi:) {OsT} sf. Organlarla ilgili; organik. ☞ **uzvî kimyâ**, {OsT} Organik kimya.

uzviyet, [Ar. 'uzv > 'uzviyyet عضويت] {OsT} is. Canlılık; örgenlik; organizma.

Uzza, [Ar. 'uzzā (kuvetli; kudretli)] (uzza:) {OsT} öz. is. İslamlık öncesi Arapların üç büyük tanrıçalarından en küçüğü olmasına rağmen gücü ve kudreti sayesinde en başa geçtiği kabul edilen ve Araplar tarafından Allah'ın kızları olarak adlandırılan, aynı zamanda Mekke'nin koruyucusu sayılan, Süryanilerce de kutsal tanınan ve Kavkabta (dişi yıldız) denilen, Kâbe'de heykeli bulunan tanrıça.

uzzal, [Ar. 'uzzāl عزال] (uzza:l) {OsT} is. Klasik Türk müziğinde, Hicaz beşlisine uşşak dörtlüsü eklemek suretiyle meydana getirilmiş bir basit makam.

ÖTÜKEN
TÜRKÇE
SÖZLÜK

ÖTÜKEN TÜRKÇE SÖZLÜK

ü, [ü / Ü] *is.* **1.** Latin asıllı Türk alfabesinin yirmi altıncı harfi. Ses bilgisi bakımından ince, dar, yuvarlak ünlüdür. Sıralamada kullanıldığı zaman yirmi altıncı sırayı belirtir. **2.** Osmanlı alfabesinde “elif” ve ع “ayn” ile başlayan kelimelerden hafif zemmelerinin sesini karşılar.

-**ü-**, [-i / -i / -ü / -u] *yap. e.* → -i-.

-**ü**¹, [-i / -i / -u / -ü; -s-i / -s-i / -s-u / -s-ü] *çek. e.* → -i.

-**ü**², [-ig > -i / -ü / -u] *yap. e.* → -i.

ü, [ü ۉ] {OsT} *bağ.* Ve.

üb, [üb (yans.)] *is.* İbibik (çavuş) kuşu vb. kuşların ötüşünü anlatan kök. *üb+üp, üb+üb-ük*

übab, [übāb اباب] {OsT} *is.* Şiddetli, taşkın sel suyu.

übbebet, [Ar. übbebet ابهت] {OsT} *is.* Ululuk; yücelik.

übbetlü, [Ar. übbebet + T.-li] {OsT} *sf.* İmparatorluk döneminde görevden ayrılmış olan sadrazamlara verilen resmî unvan.

übeyd, [Ar. ‘abd > ‘übeyd عبيد] {OsT} *is.* Kölecik; kulçağız.

übeydane, [Ar. ‘übeyd + Far. āne عبيدانه] (*übeyda:ne*) {OsT} *zf.* → ubeydane.

übgük, [üp+gük (yans.)] {eT} *is.* İbibik kuşu; hüthüt. [DLT] [Gabain]

übhet, [Ar. übbebet ابهت] {OsT} *is.* → übbebet.

übübük, -**ğü** [üb+üb-ük / üb+gük] {ağız} *is.* İbibik. [DS]

übük, -**ğü** [üb-gük > übük / ibik] {ağız} *is.* İbik. [DS]

übüklemek, [übük-le-mek] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-l(ü)-yor] **1.** (Kuş için) gagası ile vurmak; gagalamak; yem toplamak. **2.** Baş parmak ile işaret parmağını kap içine daldırarak yemek yemek. [DS]

übülük, -**ğü** [übü(k)-lük] {ağız} *is.* Çelik çomak oyununda kısa değnek; çelik. [DS]

übüp, [üp+gük (yans.)] {eT} *is.* → übgük. [DLT]

übüvvet, [Ar. ebb (baba) > übüvvet ابوت] {OsT} *is.* Babalık.

übüvveten, [Ar. übüvvet > übüvveten ابوة] {OsT} *zf.* Baba olarak; babalık sıfatıyla.

ücac, [Ar. ücāc اجاج] (*üca:c*) {OsT} *is.* Tuzlu su; acı su.

ücebe, [ücebe] {ağız} *is.* Öfke. [DS]

üce, [uç-a > üce اوچه] {eAT} {OsT} {ağız} *sf.* Yüce; yüksek; en uç. [DS]

ücek, -**ği** [üc-ek] {ağız} *is.* İki tepe arasındaki çukur alan; boğaz. [DS]

ücelmek, [uç-a > üce > üce-l-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ir] Yücelmek; büyümek. [DS]

ücem, [Ar. ecme > ücem اجم] {OsT} *is.* Sık ağaçlıklar.

ücra, [uç > uç-ra > ücra / Ar. hücre] (*ücra:*) *sf.* Oturulan ve işlek olan yerlerden uzaktan bulunan; çok uçta, kenarda bulunan; ıssız; تنها.

ücret, [Ar. ücret اجرت] *is.* **1.** Bir emeğin, iş gücünün karşılığı olarak verilen para. **2.** Bir hizmet ya da malın para olarak değeri. **3.** Kiralanan ya da satın alınan mala ödenen para. ☞ **ücret-i kademiyye**, {OsT} *Ayak teri adı ile verilen bahşiş.* || **ücrete tutmak**, {eAT} *Kiralamak.* || **ücret-i sukūk**, {OsT} *Eski hukuka göre, kadılar tarafından alınan harç ve resim.*

ücretlendirme, [ücret-le-n-dir-me] *is.* **1.** Ücretlendirmek eylemi. **2.** Posta işlemlerinde taşıma ücretlerinin önceden ödenmesi. ☞ **ücretlendirme makinesi**, *Posta maddelerine pul yerine ücreti gösterir damgayı basan makine.*

ücretlendirmek, [ücret-le-n-dir-mek] *gçl. f.* [-ir] Bir malın, bir işin ücretini belirlemek; rayicini tayin etmek.

ücretli, [ücret-li] *sf.* **1.** Ücretle yapılan; ücret karşılığı olan. **2.** *is.* Ücretle çalıştırılan kimse.

ücretliler, [ücret-li-ler] *is.* Bir ülkede ya da bir iktisadî kesimde ücretle çalışanların toplamı.

ücretlilik, -**ği** [ücret-li-lik] *is.* **1.** Ücretlinin yaşama biçimi ve toplumsal durumu. **2.** Emeğin veya iş gücünün ücretle karşılanması.

ücretsiz, [ücret-siz] *sf.* **1.** Bir karşılık ödemedan alınan; ücret ödemeyi gerektirmeyen. **2.** Parasız. **3.** *zf.* Parasız olarak; para ödenmeden; para alınmadan; bedava. ☞ **ücretsiz izin**, *Çalışanlara, kendi isteği üzerine belli bir süre için ücret ödemedan verilen izin.*

ücum, [Ar. ücūm {اجوم} (*ücu:m*) {OsT} *is.* Kale.

üçün, [Ar. üçün {اجون} (*ücu:n*) {OsT} *is.* Suyun renginin, tadının bozulması.

üçür, [Ar. ecr > üçür {اجور} (*ücu:r*) {OsT} *is.* Ahrette ödüllendirilecek iyi davranışlar; sevaplar. ☞ **üçür-ı cezile**, {OsT} *Bol sevaplar.*

üçurat, [Ar. ücret > üçürāt {اجورات} (*ücu:ra:t*) {OsT} *is.* Ücretler.

-**üçü**, [-ıcı /-ici / -ücü / -ucu] *yap. e.* → -ıcı.

üçü, [öcü / üçü] {ağız} *is.* **1.** (Kişi için) kısa boylu. **2.** Umacı. **3.** Ölü yıkayıcı. [DS]

üçübet, [Ar. u'cūbe] {ağız} *is.* Kendine çirkin bir görünüm veren sıra dışı kimse. [DS]

üçük¹, -**ğü** [üçük] {ağız} *is.* Cıvciv.[DS]

üçük², -**ğü** [az(ı)cık > üçük] {ağız} *sf.* Azıcık. [DS]

üçüklenmek, [üçük-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ir] (Kuru soğan için) yeşillenmek. [DS]

üçümük, -**ğü** [üçü-mük] {ağız} *sf.* Beceriksiz. [DS]

üçümünük, -**ğü** [üçü-m-ün-ük] {ağız} *is.* Obur insanın midesinde var olduğu sanılan hayalî varlık. [DS]

-**üç**, [-aç / -eç / -iç / -iç / -uç / -üç] *yap. e.* → -ç.

üç, [eT. üç / üç] *sf.* **1.** İkidenden bir fazla, dörtten bir eksik olan. {eT} (*aynı*) [DLT] [EUTS] [ETY] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler] [Gabain] [Tekin] **2.** *is.* Üç sayısı ve üç rakamı. ☞ **üç adım**, *spor. Atletizmde üç adımla yapılan yarışma dalı.* || **üç aşağı beş yukarı**, *Yaklaşık olarak; az bir farkla.* || **üç aşağı beş yukarı dolaşmak**, *Ne yapacağını bilemeden, nereye gideceğini kestiremeden, kararsız olarak dolaşmak.* || **üç ayaklı**, *1. Üç ayak üzerinde duran. 2. is. Üç ayaklı nesne.* || **üç aylar**, *Müslümanlarca kutsal sayılan recep, şaban ve ramazan aylarının üçüne birden verilen ad.* || **üç aylık**, *Üç ayda bir alınan maaş; emekli maaşı.* || **üç başlı**, *anat. Üç başlı olan.* || **üç başlı kas**, *anat. Uçlarından biri üç baş hâlinde yapışan kaslara denir.* || **üç beş**, *Nicelik bakımından küçük olan; çok az.* || **üç beyaz**, *Besin maddelerinden şeker, un ve yağa toptan verilen ad.* || **üç bir**, *Tavladan atılan zarlardan birini üç diğerinin bir benekli gelmesi durumu; se-yek.* || **üç birlik kuralı**, *tiy. Yer, zaman ve konu birliğini esas alan kural.* || **üç boyutlu**, *Üç boyutu olan; eni, boyu ve derinliği olan.* || **üç boyutlu film**, *Görüntüsü, en ve boydan başka derinlik duygusu uyandıran film.* || **üç bölme-li**, *bot. İçi üç gözlü olan.* || **üç bucak**, {ağız} *Üçgen.* [DS] || **üç buçuk**, *Yarım yamalak; iyi kötü; üstünkörü.* || **üç buçuk atmak**, *argo. Olumsuz bir durum*

meydana gelir korkusu içinde bulunmak; çok korkmak. || **üç buçuk gurus** (kuruş), {ağız} *Biraz varlık; geçimini sağladıktan sonra çok olmamakla beraber kıyıda duran para.* [DS] || **üç budak**, *İzmir'de üretilen bir tütün çeşidi.* || **üç buutlu**, *Üç boyutlu.* || **üç çatal**, *Büyük balıkları avlamakta kullanılan ucu üç çatalı zıpkın.* || **üç çeyrek**, *Çocuklar için yapılmış bir tür keman.* || **üç dallı**, *bot. (Bitkisel organ için) üç eşit dala ayrılan.* || **üç daş** (taş) *oyunu*, {ağız} *Bir kareyi dörde bölen iki çizgi ile kare kanarlarının kesişim noktaları üzerinde ileri geri hareketle karşılıklı üçer taş ile oynanan bir oyun.* [DS] || **üçde birisi**, {eT} *Üçte bir.* [Bahşayış] || **üç değerli**, *kim. (İyon için) değeri üç olan.* || **üç değerlik**, *kim. Üç değerli maddelerin belirgin özelliği.* || **üç demire vurmak**, {ağız} *Tarlayı üç kez ekmek.* [DS] || **üç demirli**, {ağız} *Saban.* [DS] || **üç denecik**, {ağız} *Pek az; birkaç tane.* [DS] || **üç dik açılı**, *mat. Üç dik açısı bulunan.* || **üç dilimli**, *bot. (Organ için) derin bölünmelerle üç parçaya ayrılmış olan.* || **üç dilli**, *(Belge için) üç ayrı dilde yazılmış olan.* || **üç direkli**, *dnz. (Yelkenli gemi için) üç direği bulunan.* || **üç dört**, *1. Birkaç. 2. müz. Zaman birimi dörtlük olan üç zamanlık ölçü.* || **üç durumlu**, *dbl. (Sözcük için) bükünlü dillerde ad çekimi üç durum içeren.* || **üç durum yasası**, *fel. Auguste Comte tarafından ileri sürülen toplumun, Tanrı bilimi, fizik ötesi ve tanıtılı olmak üzere üç durumdan geçerek geliştiğini savunan yasa; üç hâl yasası.* || **üç düzlemli**, *1. (Kesme için) üç yüzü bulunan. 2. mat. (Açı için) iki düzlem kesişikten sonra üçüncü bir düzlemi eğik olarak kesince ortaya çıkan.* || **üç beşe bakmamak**, *1. Bir malı fiyatının ucuz veya pahalı olmasına bakmadan almak. 2. Pazarlık etmeksizin almak.* || **üç eksenli**, *Üç eksen üzerine yapılan.* || **üç elde bir**, {eT} *Üçte bir.* [Bahşayış] || **üç elig**, *Kırk üç.* || **üç eş bölme**, *Bir büyüklüğü üç eşit parçaya ayırma.* || **üç etek**, {ağız} *Eskiden erkeklerin, şimdi kadınların giydiği, etek kısmı üç parçadan oluşan elbise.* [DS] || **üç fazlı**, *fiz. Aralarında birbirlerine göre üçte bir dönemlik kayma bulunan üç tek fazlı büyüklükten oluşmuş birçok fazlı gerilim ya da akım sistemi; trifaze.* || **üç güllü**, {ağız} *Süslemecilikte, üç köşeli, üç yapraklı veya üç dallı motif.* [DS] || **üç günleme**, {ağız} *folk. (Yeni gelin için) üç gün sonra el öpmeye gitme.* [DS] || **üç günlücek**, {OsT} *Üç gün olan süre içinde.* || **üç günlük**, {ağız} *Pek kısa süre.* [DS] || **üç günlük ömür**, *Yaşamın kısalığını anlatmak için kullanılan söz.* || **üç günlük seyisliği varken kırk yıllık at boku eşelemek**, *Deneyimi ve bilgisi az olmasına karşın altından kalkamayacağı alanlarda bilgiçlik taslamak.* || **üç gün yatak**, **dördüncü gün toprak**, *Yatalak olmadan ölmeyi isteyen kişinin dileğini anlatan söz.* || **üç halkalı**, *kim. (Birleşik için) yapısında üç kapalı halka bulunan: trisiklik.* || **üç harfli**, *dbl. 1. (Sözcük) üç harften oluşan. 2. Sami dillerinde ünlülere dayanak oluşturan üç ün-*

süzden oluşan kök. || **üç hâl kanunu**, Üç durum ya-sası. || **üç heceli**, *dbl.* (Sözcük için) üç heceden oluşmuş. || **üç iki**, Tavlada, atılan zarlardan birinin üç, diğerinin iki gelmesi durumu; sebayüdü. || **üç kanat**, Eskiden Yunanistan'da yazılan birbiri üzerine katlanan üç kanatlı tablet. || **üç kanatlı**, *havc.* (Uçak için) üst üste yerleştirilmiş üç kanadı bulunan. || **üç karındaşlar**, {OsT} Üç kardeşler. || **üç kat**, Bir dokumada üç ipliğin tek iplik yerine kullanılması. || **üç katlı**, Üç katı olan. || **üç köşe**, {ağız} Üçgen. [DS] || **üç kulak**, {ağız} Yaban yoncası; tirfil. [DS] || **üç mercekli**, Birbirinden ayrı üç objektiften oluşan. || **üç motorlu**, Üç motoru olan. || (iş) **üç nal-la bir ata kalmak**, Değersiz bir şey elde eden birisinin bunu, umduğu daha değerli bir şeyin parçası sayması durumunda söylenen söz. || **üç nişan**, {ağız} folk. Üç taş oyunu. [DS] || **üç nokta**, *dbl.* Tamamlanmamış cümleleri belirtmek için kullanılan yan yana üç adet nokta. || **üç ornatmalı**, kim. Üç kez ornatma işlemine uğramış olan. || **üç otuz**, Yirmi üç. || **üç otuzunda olmak**, Çok yaşlı olmak. || **üç palalı**, (Pervane için) üç palası bulunan. || **üç parça**, Pantolon, ceket ve yelekten oluşan takım. || **üç parçalı**, zool. Birbirine benzer üç parçadan oluşan. || **üç parmaklı**, zool. (Hayvan için) bir ayağında üç parmak bulunan. || **üç renk**, fiz. Mavi, yeşil ve kırmızıdan oluşan üç ana rengin uygun oranda karışımından bütün renk duyularını veren teknik. || **üç renkli**, Mavi, kırmızı, yeşilin uygun oranda birleşimi ile elde edilmiş olan. || **üç renklilik**, Üç renkli olma durumu. || **üç tekli**, {ağız} Üç buçuk. [DS] || **üç tümen**, Otuz bin. || **üç üstün**, mat. Bir harfin sağ üst yanında bulunan üç küçük kesme (m^{''}) işareti. || **üçten dokuza**, Kocanın her birinde üç kez olmak üzere ayrı ayrı üç defa karısına "Boş ol!" demesi ile ortaya çıkan boşanma olayı. || **üç yaşar**, {eT} Üç yaşında. [Bahşayış] || **üç yegirmi**, On üç. || **üç yıllık**, Üç yılda bir yinelenen. || **üç yüzlü**, mat. Üç düzlemli.

üçayak, -ğı [üç+ayak] *is.* 1. Fotoğraf makinesi, televizyon kamerası gibi aletlerin üzerine oturtulduğu üç ayaklı düzenek; sehpa. 2. Üç ayaklı tabure. 3. Sacayağı. 4. Ağır yükleri kaldırmakta kullanılan tepede birleşen üç metal ya da ahşap destekten oluşan düzenek. 5. folk. Bir halay ve horon türü. 6. {ağız} Üç ayaklı merdiven. [DS]

üçayaklı, [üç+ayak-lı] *sf.* Üçayak üzerinde duran.

üçegü, [üç-egü] (*üçe:gü:*) {eT} *zf.* 1. Üçü bir arada; üçü birlikte; üçü. [EUTS] [ETY] [Üç İtgisizler] 2. Her üçü. [ETY] [KB]

üçegün, [üç-egü-n] {eT} *zf.* Üçümüz birlikte. [ETY]

üçelleme, [üçer-le-me] {ağız} *is.* Tırıs koşma. [DS]

üçer, [üç-er] *sf.* 1. Her bir gruba ya da kişiye bir şeyden üç tane düşüğünü belirten üleştirme sayı sıfatı. 2. Her defasında üçü bir arada bulunan. ☞ **üçer üçer**, Üçerli gruplar hâlinde. || **üçer beşer**, Üç

ile beş arasında ya da biraz fazla olacak biçimde.

üçerdek, -ği [üçer-dek / üçür-de-k] {ağız} *dnz.* Yelkenleri yukarı basan makaralara dolanan ip. [DS]

üçerleme, [üç-er-le-me] *is.* 1. *dnz.* Karadeniz'e özgü, art arda üçerli gruplar hâlinde gelen dalgalara verilen ad. 2. {ağız} Üçer üçer ayırma. [DS] 3. {ağız} Ramazan ayının başında, ortasında ve son günü birer gün oruç tutma. [DS]

üçerli, [üç-er-li] *sf.* 1. (Kümelenmeler için) her kümede üç birim (birey, tane) bulunan. 2. *zf.* Her kümede üç birim bulunacak biçimde.

üçetek, -ği [üç+etek] {ağız} *is.* → üç etek. [DS]

üçgen, [üç-gen] *is. mat.* 1. Aynı doğrultuda bulunmayan üç noktanın ikişer ikişer birleştirilmesi ile meydana gelen üç kenarlı ve üç açılı kapalı yüzey (1937). 2. *sf.* Bu biçimde olan. ☞ **üçgen piramit**, *mat.* Tabanı üçgen olan piramit. || **üçgen prizma** Tabanı üçgen olan kesme; üçgen kesme.

üçgencik, -ği [üçgen-cik] *sf.* Küçük üçgen.

üçgenel, [üçgen-el] *sf.* Üçgen biçiminde olan.

üçgenleme, [üçgen-le-me] *is.* 1. Üçgenlemek eylemi. 2. Bir yüzeyi üçgenler oluşturan bölgelere ayırmak; nirengileme.

üçgenlemek, [üçgen-le-mek] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] Bir yüzeyi üçgenlerden oluşan alanlara bölmek.

üçgenlenir, [üçgen-le-n-ir] *sf.* Üçgenler oluşturulabilen.

üçgenleşme, [üçgen-leş-me] *psikol. is.* Oidipus şemasına uygun libido örgütü.

üçgensî, [üçgen-sî] *sf.* Üçgen biçiminde olan; üçgene benzer; üçgeni andırır.

üçgil, [üç+gil] {eT} *is.* Üçgen; üç köşeli şey; müselles. [DLT]

üçgül, [üç+gil / üç+kül (köşe) اوچ گول] *is.* 1. {eT} Üçgen; üç köşeli şey; müselles. {ağız} (aynı) [DLT] [DS] 2. {ağız} Üç köşeli yer. [DS] 3. *bot.* Kelebekçiçeğigillerden, yaprakları kalp biçiminde üç küçük yaprağın birleşmesi ile oluşan kimisi bir yıllık, kimisi çok yıllık üç yüzden fazla türün ortak adı; yaban yoncası; tirfil, (*Trifolium*). {OsT} (aynı) ☞ **üçgül otu**, {ağız} *bot.* → üçgül. [DS]

üçinci, [üç-inci] {eT} *sf.* Üçüncü. [Mühennâ]

üçkâğıt, [üç+ Far. kâğaz > kâğıt] *is.* 1. Oynatan kişi tarafından kapalı olarak konulan, ikisi aynı biri farklı olan üç adet iskambil kâğıdından farklı olanı bulmaya dayanan hileli oyun. 2. *mecaz.* Hile; kandırmaca; düzen; dolap. ☞ **üçkâğıda bağlamak**, Karşısındakini çeşitli yollarla şaşırtarak hile yapıp kandırmak. || **üçkâğıda getirmek**, Karşısındakini çeşitli yollarla şaşırtarak hile yapıp kandırmak. || **üçkâğıt açmak**, Karşısındakini dolandırmak.

üçkâğıtçı, [üç+kâğıt-çı] *is.* 1. Üçkâğıt denilen oyunu oynatan kimse. 2. *mecaz. sf.* Yalan dolan ve başkalarını kandırma ile işlerini yürüten kimse.

üçkâğıtçılık, -ğı [üç-kâğıt-çı-lık] *is.* 1. Üçkâğıt oynatma işi; üç kâğıtçının yaptığı iş. 2. *mecaz.* Yalan dolan, hile vb. yollarla işini yürütme. 3. *mecaz.* Üçkâğıtçıya özgü davranış; dolandırıcılık; düzenbazlık.

Üçkardeş, [üç+kardeş] *öz. is.* *gök b.* Üçü bir arada görülen yıldız kümesi.

üçkil, [üç+kil (köşe)] {eT} *is.* Üç köşeli; üçgen. [E-UTS] [Gabain]

üçkül, [üç+kül (köşe)] *is.* Yabani yonca.

üçleç, [üç-leç] {eT} *is.* Başları bir demirle birleştirilerek üç çubukla yapılan tavşan tuzağı. [DLT]

üçleme, [üç-le-me] *is.* 1. Üçlemek eylemi. 2. Birbiri ile ilgisi olan üç şeyin bir araya gelmesi durumu; üçe tamamlama. 3. *ed.* Konuları birbirini izleyen üç eserden oluşan oyun dizisi. 4. *dbl.* Aynı kelimelerden olan ikilemeyle yine aynı kökten olan fiille kurulan kelime grubu. *sürüm sürüm süründürmek; inim inim inlemek.* 5. *ed.* {ağız} Kıtaları üçer dizeden oluşan halk türküsü biçimi. [DS] 6. Tarlayı üçüncü defa işleme. 7. {ağız} Üçü bir arada biten fındık, elma vb. yemiş. [DS] 8. {ağız} Üçgen. [DS] 9. {ağız} Üç taş oyunu. [DS] 10. *sf.* Üçe katlanmış.

üçlemek, [üç-le-mek] *gçl. f.* [-r] [-l(ü)yor] 1. Bir şeyin sayısını üçe çıkarmak; üçe tamamlamak; üç tane yapmak. 2. {ağız} Bir eylemi art arda üç defa yapmak. [DS] 3. Ürünün üçte birini vererek toprağı kiralamak. 4. Tarlayı üç defa işlemek. 5. {ağız} Üç taş oyununda, taşları aynı çizgi üzerindeki köşelere getirerek oyunu kazanmak. [DS] 6. {ağız} İçki içmek. [DS]

üçlenme, [üç-le-n-me] *is.* Üçlenmek eylemi.

üçlenmek, [üç-le-n-mek] *dönşl. f.* [-ir] 1. {eT} Üç olmak. [DLT] 2. *edil. f.* Sayısı üçe çıkarılmak; üçü bir araya getirilmek; üçe tamamlanmak. 3. (Tarla için) üs üste üç defa sürülüp işlenmek.

üçlenmiş, [üç-le-n-miş] *sf.* (Tarla için) üç defa işlenmiş.

üçler, [üç-ler] *çok. is.* 1. Üç kişiden oluşan topluluk. 2. Halk inanışına göre, dünya işlerini gizlice yönettiklerine inanılan en seçkin üç kişiden oluşan ermiş topluluğı. ☞ **üçler, yediiler, kırklar, Ermişler topluluğı.**

üçleşme, [üç-leş-me] *is.* Üçleşmek eylemi.

üçleşmek, [üç-leş-mek] *gçsz. f.* [-ir] Sayısı üçe çıkmak; üç tane olmak.

üçlü, [üç-lü] *sf.* 1. Birbirinin aynısı olan üç öğeden oluşmuş. 2. Üç taraflı. 3. Üç parçadan oluşan. 4. (Oyun kâğıdı, zar, domino taşı vb. oyun araçları için) üzerinde üç sayısı ya da bunu belirten üç adet beneğı bulunan. 5. *müz.* Üç ses için düzenlenmiş olan; trio. 6. *mecaz.* Üç kişiden oluşmuş. 7. *is. ed.* Üç dizeden oluşan şiir bendi. 8. *is. müz.* Bu parçayı seslendiren üç kişiden oluşan topluluk; trio. ☞ **üçlü bahis**, *At yarışlarında ilk üç sıradaki atları tahmin etmeye dayanan bahis oyunu.*|| **üçlü ganyan**, *Üç*

yarışın birincisini tahmin etmeye dayanan bahis oyunu.|| **üçlü kalbur**, {ağız} *Leblebi yapılmadan önce nohudu, boy boy ayırmakta kullanılan bir kalbur türü.* [DS]|| **üçlü mercek**, *Üç mercekten oluşan birleşik mercek.*|| **üçlü uyak**, *ed. Terza rima.*

üçlüce, [üç-lü-ce] {ağız} *is. bot.* Üç yapraklı yonca; tırfıl. [DS]

üçlüç, [üç-lüç] {eT} *is.* → üçleç.

üçlük, -ğü [üç-lük] *is. ve sf.* 1. Üç birimden oluşan; üç taneden oluşmuş. 2. Üç birim alabilen. 3. *spor.* Basketbolde ceza sahası dışından yapılan ve basket olduğu takdirde üç puan kazandıran atış. 4. {ağız} Üçü bir arada biten, fındık, elma vb. yemiş. [DS] ☞ **üçlük sakar**, {ağız} *Alnında, beşibiryerde büyüklüğünde sakarı olan sığır.* [DS]

üçtaş, [üç+taş] *is.* 1. Üç tane taş ile oynanan bir çocuk oyunu. 2. İki taşıyıcı taş kütle üzerine uzunlamasına yerleştirilmiş bir üçüncü taştan oluşan tarih öncesi anıtı. 3. {ağız} *folk.* Halk inanışına göre, âşıklara biri erlik, biri pîrlik, biri aşk için Hızır'ın içirdiğı içki. [DS]

üçteker, [üç+teker] *is.* 1. İki arkada olan üç tekerlekli çocuk arabası. 2. Yük ve yolcu taşımakta kullanılan üç tekerlekli, kasalı motosiklet; triportör.

üçügü, [üç-ü-gü] {eT} *sf.* Üçü bir arada. [EUTS]

üçügün, [üç-ü+gün] {ağız} *is.* Pazartesi günü. [DS]

üçük, -ğü [uç > uç-uk > üç-ük] {ağız} *is.* Köşe. [DS]

üçükmek, [üç-ük-mek / üç-ük-mek [Clauson]] {eT} *gçsz. f.* [-er] Sesi, soluğı kesilmek. [DLT]

üçül, [üç-ül] *sf. dbl.* Kimi dillerde, tekil, ikil ve çoğul kavramından ayrı olarak "üç" anlamı katan dilbilgisel işlev.

üçüm, [üç-üm] {ağız} *is.* Üçgen. [DS]

üçün, [üç-ün] {eT} *zf.* 1. İçin; nedeniyle; olduğundan; uğruna; dolayısıyla; -den dolayı. {ağız} [ETY] [KB] [Üç İtgisizler] [DS] 2. Çünkü. [İKPÖy.] [Gabain] [Tekin] 3. Sebep. [EUTS]

üçüncü, [üç-üncü] *is. sf.* 1. Benzerler arasında sıralama yapıldığında sırası üç olan. 2. Değerlendirmede ikinciden sonra gelen. 3. *is.* İkincinin arkasında yer alan kişi veya nesne. ☞ **üçüncü çağ**, *Zamanımızdan 65 yıl önce başlamış ve bir milyon yıl önce bitmiş olan, kendi içinde değişik sürelerde olmak üzere Pliyosen, Miyosen, Oligosen, Eyosen adında dört döneme ayrılan, kapalı tohumlu bitkilerle damarlı sporlu bitkilerin egemen olduğu, kuşların uçmağı alıştığı, sürüngenlerin dev cüsselerini kaybettiğı, insanın ortaya çıkışının hazırlandığı, bugünkü yeryüzünü oluşturan tektonik hareketlerin meydana geldiğı en uzun jeolojik zaman; tersiyer.*|| **üçüncü dünya ülkeleri**, *Dünya nüfusunun üçte ikilik bölümünü oluşturan ve sömürgelikten yeni kurtulmuş, gelişme çabaları içinde bulunan ülkelere verilen ad.*|| **üçüncü kesim**, *ekon. Ticaret, taşımacılık, sigortacılık gibi teknik ilerlemeden en az etki-*

- lenen ya da ilerlemeyen ekonomik kesim.* || **üçüncü kişi**, 1. *dbl. Fiil çekimlerinde hakkında söz söylenen teklik ve çokluk kişileri (o, onlar) belirten şahıs çekim biçimi; hakkında konuşulan kimse.* 2. *huk. Bir hukuk işleminin, sözleşmenin ya da davanın dışında bulunan, taraf olmayan kimse.* || **üçüncünün olmazlığı**, *mant. Aynı köke bağlı biri olumsuz, ikincisi olumlu iki önermeden birinin doğru olduğu, üçüncü bir önermenin bulunmasının mümkün olmadığı durumu belirten mantık yasası.*
- üçüncül**, [üç-ün-cül] *sf.* 1. Üçüncü ile ilgili olan. 2. Üçüncü olarak ortaya çıkan. 3. *kim.* (Alkol, türev, amin ya da amit için) organik bir birleşimin formülünde öbür üç karbon atomuna bağlı olan; tersiyer. 4. *tıp.* (Belirtiler için) bir hastalığın bilinen iki devresinden sonra ortaya çıkan. 5. (Ekonomik etkinlikler için) kooperatif, yardımlaşma sandıkları gibi özel ve kamu kesimlerinin kesiştiği yerde ortaya çıkan ve ekonominin kendi mantığı içinde gelişen.
- üçüncülük**, -ğü [üç-ün-cü-lük] *is.* 1. Sıralamada üçüncü olma durumu. 2. Yarışta üçüncü gelme.
- üçünç**, [üç-ünç] *{eT} sf.* 1. Üçüncü. [ETY] [Üç İtigsizler] 2. Üçüncü olarak. [ETY] [DLT] [EUTS] [KB] [Tekin]
- üçünçü**, [üç-ünç-i] *{eT} sf.* Üçüncü. [EUTS]
- üçürdek**, -ği [üçür-de-k / üçer-de-k] *{ağız} is.* → üçerdek. [DS]
- üçürdüm**, [üç-ür-düm] *{ağız} zf.* 1. Ürünü eşit olarak üçe bölüşülmek üzere; üç kişi ortaklaşa. 2. Üçe bölme. 3. *{OsT}* (Yün, iplik vb. için) üç kat. 4. *is.* Ürünün üçte ikisi tarla sahibine, üçte biri ekiciye verilmek suretiyle yapılan ortaklık; üçte bir payla yapılan ortaklık. 5. Üçte bir. 6. Yapılan bir işten elde edilen kazancın üçte birine sahip olma. 7. Pirinç, bulgur, mercimek karışımı pilav. 8. Bölme direği yapmakta kullanılan kereste. 9. Çorap örmede kullanılan üç çift (altı adet) şiş. [DS]
- üçürgen**, [üç-ür-gen / öç-ür-gen] *{Clauson} {eT} sf.* Çok söndüren. [DLT]
- üçürgü**, [üç-ür-gü / öç-ür-gü] *{Clauson} {eT} is.* 1. Eyer altına konulan keçe. [ETY] 2: At örtüsü. [Gabain] 3. Kilim; halı. [ETY]
- üçürmek**¹, [üç-ür-mek / öç-ür-mek] *{Clauson} gçl. f. [-ür].* Söndürmek. [DLT] [EUTS]
- üçürmek**², [iç-ir-mek > üç-ür-mek] *{ağız} gçl. f. [-ür]* 1. İçirmek. 2. Sulamak. [DS]
- üçüz**, [üç-üz] *sf.* 1. Bir batında üçü birden doğan. 2. Üç yanlı; üç kollu; üç parçalı. 3. (Kol, dal vb. için) aynı kök veya gövdeden ayrı ayrı üç dal hâlinde çıkan. 4. *bot.* (Organ için) üç parçalı olan. ☞ **üçüz sinir**, *anat. Varol köprüsünün dış yan yüzünden çıkan, göz, üst çene ve alt çeneye ait üç dala ayrılan beşinci çift kafa siniri.* || **üçüz yiv**, *mim. Dor üslubunda iki yiv ile iki köşeye açılmış iki yarım yivli dikdörtgen biçiminde hafif taşkın öge.*
- üçüzleme**, [üç-üz-le-me] *is. ed.* Üç bölüme ayrılabilen bir dizinin ritmine denir.
- üçüzlü**, [üç-üz-lü] *sf.* 1. Aynı işlevi yüklenmiş üç parçadan oluşan. 2. *{ağız}* (Sap, kol, dal için) aynı soydan, aynı çeşitten üç birimi üstünde taşıyan. [DS]
- üçyaprak**, -ğı [üç+yaprak] *{ağız} is.* Üç yapraklı yonca; tırfıl. [DS]
- üd**¹, [öd / üd] *{eT} is.* Zaman; öd. [Üç İtigsizler]
- üd**², [üt / üd] *{eT} is.* Delik; oyuk.
- üdeba**, -a'i [Ar. edib > üdebā' ادباء] (*üdeba:*) *{OsT} is.* Yazarlar; edipler.
- üdegi**, [üy-de-ki] *{ağız} is.* Aile. [DS]
- üdemek**, [üde-mek] *{ağız} gçl. f. [-r] [-d(ü)-yor]* Dallarını kesmek; budamak. [DS]
- üdermek**, [éd-er-mek / üd-er-mek] *{eT} gçsz. f. [-ür]* Uymak; izinden gitmek. [DLT]
- üdig**, [üd-mek > üd-ig] *{eT} is.* → üdik.
- üdiglig**, [üdig-lig] *{eT} sf.* Aşırı tutkuları olan; tutkun; âşık.
- üdik**, [üd-mek > üd-ik] *{eT} is.* Aşk ve sevgi coşması; seveda; hasret. [DLT] [KB]
- üdenmek**, [üd-le-n-mek] *{eT} dönşl. f. [-ür]* 1. (Dişi hayvan için) kösnümek; erkek istemek. [DLT] 2. Sevinmek; memnun olmak. [EUTS] [Gabain]
- üdleşmek** [üd-le-ş-mek / öd-le-ş-mek] *{Clauson} {eT} işteş. f. [-ür]* Birbiri ardınca yürümek. [DLT]
- üdlüg**¹, [üd-lüg / öd-lüg] *{eT} sf.* Zamanlı; zamana ait. [Üç İtigsizler]
- üdlüg**², [üt-mek / öt-mek] (*delmek, geçmek*) > üt-lüg / üd-lüg] *{eT} sf.* Delik; delinmiş. [DLT]
- üdmek**, [üd-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Öğüt vermek.
- üdre**, [Ar. üdre ادرا] *{OsT} is. anat.* Kasık yarığı.
- üdrig**, [üd-rē-mek > üdre-g] *{eT} sf.* Artan; az iken çoğalan şey; üreyen. [DLT]
- üdretek**, [üd-rē-mek] *{eT} gçsz. f. [-r]* Üremek; çoğalmak. [DLT] [KB]
- üdreşmek** [üd-re-ş-mek] *{eT} dönşl. f. [ür]* Artmak. [DLT]
- üdretek**, [üd-re-t-mek] *{eT} gçl. f. [-ür]* Çoğaltmak; artırmak; üretmek. [DLT]
- üdrülmek**, [üd-ür-mek > üd-(ü)r-ül-mek] *edil. f. [-ür]* Seçilip ayrılmak. [Üç İtigsizler]
- üdrüm**, [üd-ür-mek > üd-(ü)r-üm] *{eT} is.* Seçkin şey.
- üdrüdi**, [üd-ür-mek > üd-(ü)r-ür-di] *{eT} sf.* Seçkin; seçilmiş.
- üdrüş**, [üd-ür-mek > üd-(ü)r-üş] *{eT} is.* Tercih; seçim.

üdrüşmek, [ü-d-ür-mek > üd-(ü)r-üş-mek / öd-(ü)r-üş-mek] {eT} işteş f. [-ür] Seçmekte, ayırmakta yarıdışmak. [DLT]

üdsüz, [üd-süz / öd-süz] {eT} sf. Zamansız. [Üç İtişsizler]

üdüber, [üdüber] {ağız} sf. Kirli ve çirkin. ☞ **üdüber yüzlü**, {ağız} (Kişi için) çirkin ve kirli. [DS]

üdüberlik, **-ği** [üdüber-lik] {ağız} is. Yorgunluktan dolayı rahatsızlık. [DS]

üdük, **-ğü** [üd-ük] {ağız} is. **1.** Meme ucu. **2.** Soluk borusu. [DS]

üdükleme, [üd-ük-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] İnek, koyun ve keçinin memesini, süt getirinceye kadar sıvazlamak. [DS]

üdü, [ög-mek > ög(ü)d-ül > üğdül / üdü] {ağız} is. **1.** Düşün armağanı. **2.** Ödü. [DS]

üdülmek, [üd-ül-mek / üt-ül-mek] {ağız} edil. f. [-ür] Oyunda yenilmek. [DS]

üdürgü¹, [üdürgü] {ağız} is. **1.** Delgi; matkap. **2.** Tornavida. **3.** Anahtar. **4.** Keskin bıçak. **5.** Tıpa çekmekte kullanılan burgu. [DS] ☞ **üdürgü gibi**, {ağız} Ayağına çabuk; çevik; girişken. [DS]

üdürgü², [üdürgü] {ağız} is. Korkunç ve saldırgan yaratık; canavar. [DS]

üdürgücü, [üdürgü-cü] {ağız} is. Dülger; marangoz. [DS]

üdürmek, [üd-(ü)r-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Seçmek; üstün tutmak. [DLT]

üdürt, [üd-ür-mek > üd-ür-t] {eT} is. Seçme; ayırma.

üdürtlemek, [üd-ür-t-lē-mek] {eT} is. gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Seçim yapmak; ayırmak.

üf, [üf (yans.)] is. Rüzgârın esişini ve üflemeyle anlatan kök. *üf-le-mek*, *üf-(ü)r-ük*, *üf-ür-ük*, *üf-ür-ük boncuğu* ☞ **üf demek**, {OsT} Üfleme.

üf, [Ar. üff اف] {OsT} ün. Of!

üfçe, [Far. üfçe افچه] {OsT} is. Bostan korkuluğu.

üfe, [? üfe] {ağız} is. Kan bozukluğu. [DS]

üfelek, **-ği** [Erme. avel (çalı çırpı) > efelek / avelek] {ağız} is. Labada, pazı gibi yaprağından dolma yapılan bir bitki. [DS]

üfeleme, **-ci** [uv-mak > uv-ala-maç] {ağız} is. **1.** Yufka ekmeğin ufalanıp, yağda kızartılmasıyla yapılan bir tür yemek. **2.** Ufak hamur parçalarından veya yufkadan yapılan bir çorba. [DS]

üfelemek¹, [uv-mak > uv-ala-mak / üfele-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Ufalamak. **2.** Baş parmakla işaret parmağı arasında sıkarak ezme, parçalamak; ufalamak; ovmak. **3.** Azarlamak. [DS]

üfelemek², [üf (yans.) > üf-e-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Üfleme. [DS]

üfelenmek, [ufa-la-n-mak/üfe-le-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] **1.** Ufalanmak. **2.** Kırılmak; dağılmak. [DS]

üfelmek¹, [üfe-l-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Gelişmek; büyümek. [DS]

üfelmek², [ufa-l-mak / üfel-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Yavaş yavaş küçülmek. [DS]

üfentire, [Yun. boukhenra => üvendire] {ağız} is. Üvendire. [DS]

üferlenmek, [üfer-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Hastalık öncesi kırgınlık duymak; ürpermek. [DS]

üfhud, [Ar. üfhüd افهود] (üfhu:d) {OsT} is. Yetişmiş, serpilmiş çocuk.

üfkühe, [Ar. üfkühe افكوهه] (üfkü:he) {OsT} is. Şaşılacak nesne.

üflaz, [? oflaz / üflaz] {ağız} sf. **1.** İyi; güzel. **2.** Çabuk.

üfleç, **-ci** [üf (yans.) > üf-le-ç] is. **1.** Sanayide eritme ve kaynak yaparken, laboratuvarlarda yüksek sıcaklık elde etmek için kullanılan alev fişkirtan alet; üfleç; şalumo. **2.** Bir ortamdaki kirli havayı boşaltan ya da temiz hava veren aygıtlara verilen ad. **3.** Bir buhar kazanının ocağına sıkıştırılmış gaz ya da hava vermeye yarayan aygıt; körük. **4.** Kuyumculukta ocağa üflemede kullanılan eğri boru; kamışçık. **5.** Harman makinelerinde tanelerin samandan ayrılması için hava üfleyen aygıt; vantilatör.

üfle, [üf-le-k] is. müz. Bazı nefesli çalgılara eklendiğinde dil için ağızlık ve destek işlevi gören kıvrık metal borucuk.

üfleme, [üf (yans.) > üf-le-me] is. **1.** Üfleme eylemi. **2.** Şişe gibi içi boş ve dar girişli cam eşyaları basınçlı havayla biçimlendirme yöntemi. **3.** Sıcak hava dağıtımında bir ortama hava vermeye dayanan işlem.

üfleme, [üf (yans.) > üf-le-mek] gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Dudakları büzerek dışarıya basınçla soluk vermek. **2.** tıp. Güçlülkle nefes almak; sesli olarak solumak. **3.** Nefes etmek; okuyup üfleme. **4.** gçl. f. Mum vb. yanan şeyi söndürmek için kuvvetle soluk vermek; üfleyerek söndürmek. **5.** Zayıf yanan bir ateşi canlandırmak için dudakları büzerek kuvvetli bir soluk vermek. **6.** (Nefesli çalgı için) çalmak; öttürmek. **7.** {ağız} Cinsel ilişkide bulunmak. [DS]

üfleme, [üf-le-me-li] sf. müz. (Çalgı için) üflenerek çalınan. ☞ **üfleme çalgı**, Üflenen havanın titreşimi ile seslendirilen çalgılara verilen ad.

üflenme, [üf-le-n-me] is. Üflenme eylemi.

üflenmek, [üf-le-n-mek] edil. f. [-ir] **1.** Üfleme eylemine uğramak; kendisine üfleme eylemi yapılmak; üfleme eylemine konu olmak. **2.** Üfleme eylemi yapılmak.

üfletme, [üf-le-t-me] is. Üfletme eylemi.

üfletmek, [üf-le-t-mek] gçl. f. [-ir] Üfleme eylemini yaptırmak.

üfleyici, [üf-le-y-ici] is. **1.** Üfleyen kimse. **2.** Her-

- hangi bir yere toz, sıvı vb. püskürtmeye yarayan alet. **3.** Hava vb. bir akışkanı harekete geçirmeye yarayan düzenek.
- üflez**, [üf-le-z] {ağız} *sf.* **1.** Zayıf; cılız. **2.** *is.* Işığt az idare lambası. [DS]
- üflük, -ğü** [üf-lük] {ağız} *is.* Islık. [DS]
- üfnun**, [Ar. üfnūn افنون] {üfnu:n} {OsT} *is.* **1.** Tür; çeşit; cins. **2.** Saçma sapan söz; dedikodu. **3.** Karışık dallar.
- üfrelmek**, [üf(ü)r-el-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-ir] Gelişmek; büyümek. [DS]
- üfrük, -ğü** [üf-(ü)r-ük] {ağız} *is.* Islık. [DS]
- üfrüntü**, [üf (yans.) > üf-(ü)r-üntü] {ağız} *is.* Çalı çırpı. **2.** İnce toz. [DS]
- üfrüz**, [üfür-mek > üf(ü)r-üz] {ağız} *is.* **1.** İnce toz. **2.** Toz bulutu. [DS]
- üftade**, [Far. üftāde افتاده] {üfta:de} {OsT} *sf.* **1.** Düşmüş; düşkün. **2.** *is.* Gönül vermiş kimse; âşık.
- üftadegân**, [Far. üftāde-gān افتادگان] {üfta:degā:n} {OsT} *is.* **1.** Düşkünler. **2.** Âşıklar.
- üftadegî**, [Far. üftāde-gī افتادگی] {üfta:degi:} {OsT} *is.* **1.** Düşkünlük; zavallılık. **2.** Âşık olma.
- üftan**, [Far. üftāden > üftān افتان] {üfta:n} {OsT} *sf.* **1.** Düşen. **2.** *zf.* Düşmek suretiyle; düşerek. ☞ **üftān ü hīzān**, {OsT} *Düşse kalka.*
- üftermek**, [üfter-mek ?] {ağız} *gçl. f.* [-ir] İtmek; kakmak. [DS]
- üful, -lü** [Ar. üfūl افول] {üfu:l} {OsT} *is.* **1.** Batma. **2.** Sönme. **3.** *mecaz.* Ölme. ☞ **üfūl etmek**, {OsT} *1. Yok olmak; ölmek. 2. Sönmek.* || **üfūl eylemek**, {OsT} *1. Yok olmak; ölmek. 2. Sönmek.*
- üf'ule**, [Ar. üf'ūle افعوله] {üf-u:le} {OsT} *is.* **1.** Görev; vazife. **2.** İşlev; fonksiyon.
- üf'ulevî**, [Ar. üf'ūlevî افعولوى] {üf-u:levi:} {OsT} *sf.* Görevle ilgili. ☞ **üf'ulevî terbiye**, {OsT} *Görevsel eğitim.*
- üfunet**, [Ar. üfunet عفونت] {üfu:net} {OsT} *is.* → ufunet.
- üfunetli**, [üfunet-li] {üfu:netli} *sf.* İçinde irin bulunan.
- üfunetsiz**, [üfunet-siz] {üfu:netsiz} *sf.* İçinde irin bulunmayan.
- üfülemek**, [üf(ü)-le-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-l(ü)-yor] Üflelemek. [DS]
- üfülük, -ğü** [üf-(ü)r-ük] {ağız} *is.* Islık. [DS]
- üfümek**, [üf (yans.) > üf-ü-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-r] Üflelemek. [DS]
- üfürgeç, -ci** [üf-ür-geç] {ağız} *is.* **1.** Mangal, ocak vb. üflemede kullanılan kamış. **2.** Körük. [DS]
- üfürgirik, -ği** [üfür+girik ?] {ağız} *is.* Küçük gaz lambası. [DS]
- üfürme**, [üf-ür-me] *is.* Üfürmek eylemi.
- üfürmek**, [üf (yans.) > üf-ür-mek] [-ür] *gçl. f.* **1.** Nefesi, dudakları büzerek hızla ve basınçla dışarı vermek; üflelemek. {ağız} (aynı) [DS] **2.** (Hava akımı veya rüzgâr için) bir şeyi yerinden uzaklaştırmak. **3.** (Müzik aleti için) üfleyerek çalmak. **4.** *gçsz. f.* (Esinti için) açık bir yerden içeri girmek; esmek.
- üfürtme**, [üf-ür-t-me] *is.* Üfürtmek eylemi.
- üfürtmek**, [üf-ür-t-mek] *gçl. f.* [-ür] **1.** Üfürmek eylemini yaptırmak. **2.** (Rüzgâr için) bir şeyi sürükleyerek savurmak; dağıtmak.
- üfürtücü**, [üf-ür-t-ücü] *sf.* Üfürtmek eylemini yapan; üfürmek eylemini yaptıran. ☞ **üfürtücü kas**, *Üfürme sırasında yanakları enlemesine geren kas.*
- üfürücü**, [üf-ür-ücü] *sf.* **1.** Üfürme eylemini yapan. **2.** Harman makinelerinde dönerek meydana getirdiği rüzgâr sayesinde samanı savuran palaların tümü.
- üfürük, -ğü** [üf (yans.) > üf-ür-mek > üf-ür-ük] *is.* **1.** Üfürülmek suretiyle verilen soluk. {ağız} (aynı) [DS] **2.** Üfürükçülerin okuduktan sonra hastanın üzerine verdikleri soluk; nefes; arpağ. {ağız} (aynı) [DS] **3.** {ağız} Islık. [DS] **4.** {ağız} Üfleme sırasında çıkan güçlü soluk; soluk. [DS] **5.** {ağız} Yel; rüzgâr. [DS] **6.** {ağız} Balkon. [DS] **7.** {ağız} Yelken. [DS] **8.** {ağız} Anlamsız, boş söz. [DS] ☞ **üfürük boncuğu**, {ağız} *Taşıyan kişiye albeni sağlayacağına inanılan, üzerine üfürükçünün okuyup üflediği boncuk.* [DS] || **üfürük gibi**, {ağız} *Hafif; yeğni.* [DS]
- üfürükçü**, [üf-ür-ük-çü] *sf.* Hastaları iyi edeceği sanılarak okuyup üzerlerine üfüren ve bu işten çıkar sağlayan kimse.
- üfürükçülük, -ğü** [üf-ür-ük-çü-lük] *is.* Üfürükçünün yaptığı iş.
- üfürülmek**, [üfür-ül-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ür] Şişmek; kabarmak. [DS]
- üfürüntü**, [üfür-üntü] {ağız} *is.* **1.** İnce toz. **2.** Tipi sırasında savrulan ince kar. [DS]
- üfürüm**, [üf-ür-üm] *is. tıp.* Kulakla muayene sırasında iç organlardan üfürme sesini andırır biçimde duyulan hastalık belirtisi.
- üğ**, [üg / üğ / üng (yans.)] *is.* Ötme ve uğuldama bildiren kök. *üğ-i*
- üğe**, [ü-gä] {eT} *is.* **1.** Yaşlı; tecrübeli; akıllı. [ETY] **2.** Teginden daha alt görevde olanların unvanı; nazır; vekil; inal. [EUTS] [ETY]
- ügi¹**, [ügi] (ü:gi:) {eT} *is.* Baykuş. [DLT] [KB] ☞ **ügi teg usuz**, {eT} *Baykuş gibi uyumaz.*
- ügi²**, [ügi] {ağız} *sf.* **1.** Sersem. **2.** Korkak. [DS]
- ügi³**, [ügi] {ağız} *is.* Leke. [DS]
- ügimek**, [ü-gi-mek / üg-i-mek] {eT} *gçl. f.* [-r] Ögütmek. [DLT]
- ügin**, [ük-mek (biriktirmek) > üg-in / ük-ün / ük-in] {eT} *sf.* Yığın halinde; küme; yığın; toplu halde. [EUTS] [Gabain]

üğünmek, [ügi-n-mek] {eAT} döşl. f. [-ür] **1.** Katılaşmak. **2.** Mayalaşmak. **3.** Uyuşmak. **4.** Pıhtılaşmak. [DK]

üğit, [ögī-mek > ögi-t / ügi-t] {eT} is. Tahıl öğütme işi; öğütme. [DLT]

üğitçi, [ögī-t-çi / ügi-t-çi] {eT} is. Un öğüten kimse; öğütücü. [DLT]

üğitmek, [ögī-mek / ügi-mek > ügi-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] **1.** Öğütmek. [DLT] **2.** {eAT} Öğütmek. [DK]

üğitsemek, [üğit-se-mek] {eT} gçl. f. [-r] Öğütmek istemek. [DLT]

üğlilmek, [ü-gli-mek] {eT} gçsz. f. [-r] Çoğalmak; artmak.

üğlitmek, [ü-gli-t-mek] {eT} gçl. f. [-ir] Çoğaltmak. [EUTS]

üğmek¹, [ü-g-mek] {eT} gçl. f. [-er] Yığmak. [KB]

üğmek², [ü-g-mek] {eT} is. Yığnak; küme. [EUTS]

ügra, [ügrē] {eT} is. Bulamaç; öz; lapa. [EUTS]

ügre, [ügrē] (ügre:) {eT} is. Tutmaca benzer ve ondan suyu daha az şehriye çorbası; erişte çorbası. [DLT]

ügrilmek, [ügrī-mek > ügrī-l-mek] {eT} edil. f. [-ür] Sallanmak. [DLT]

ügrirmek, [üg-ür-mek > üg-(ü)r-i-mek] {eT} gçl. f. [-ir] **1.** Sallamak. [DLT] **2.** Kimildatmak. [DLT] **3.** Hilesini saklamak için birine karşı yaltaklanmak. [DLT]

ügrişmek, [ügrī-mek > ügrī-ş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] **1.** Birlikte sallamak. **2.** Sallamakta yardım etmek. [DLT]

ügritmek, [ügrī-mek > ügrī-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Sallatmak. [DLT]

ügrüngen, [ügrī-mek > ügrü-gēn (Clauson) / egür-gēn] (ügrüge:n) {eT} is. **1.** Karluk Türklerinin yediği taneli bir bitki. **2.** sf. (Clauson'un okuduğu biçimde algılanırsa) Sallayan; çok sallayan; sallamayı alışkanlık hâline getirmiş olan.

ügrük, [ügrī-mek > ügrü-k] {eT} is. (Çocuk beşiği için) sallama. [DLT]

ügrümük, [ügrī-mek > ügrü-mük] {eT} is. Salıncak veya salıncak beşik.

ügrünmek, [ügrī-mek > ügrü-n-mek] {ağız} döşl. f. [-ür] Salınmak. ☞ **ügrünü ügrünü**, {ağız} Salına salına. [DS]

üğşürü, [ük-mek > *ük-(ü)ş-ür-mek > ükşür-ü(g) [Clauson]] {eT} is. Tekerrür eden; tekrarlanan. [EUTS]

üğük¹, [ög > ög-(ü)k (k: küçülme eki) / ög-mek (övmek) > ög-(ü)k (k: sonuç bildiren ek) / üg-(ü)k] {eT} is. → ögük. [IKPÖy.]

üğük², [ük-mek / üg-mek > üg-ük] {eT} sf. Dolu; yığılı. [KB]

üğülmek, [üg-mek > üg-ül-mek] {eT} edil. f. [-ür] Yığılmak. [KB]

üğün, [ük-mek / üg-mek > üg-ün] {eT} is. Küme; yığın; topluluk. [EUTS]

üğür, [üg-mek > üg-ür / üyür] {eT} is **1.** Toplanan, biriktirilen, yığılan nesnelere. **2.** Sürü; topluluk. [KB] **3.** Cemiyet; soy sop birliği; millet. [EUTS] **4.** Kısırak sürüsü. [ETY] **5.** Darı. [DLT] ☞ **üğür olmak**, {ağız} (Hayvan için) birine alışmak. [DS]

üğürlük, [üğür-lük] {eT} sf. Darı sahibi olan. [DLT]

üğürlük, [üğür-lük] {eT} is. Darı konulan yer. [DLT]

üğürmek, [ügrī-mek > ügrü-mük / ügrü-mek] {eT} is. Deve üzerine iki taraflı yükletilerek içerisine biniyen sepet vb. şey. [DLT]

üğüş, [ük-mek > ük-üş / ügüş] {eT} sf. Çok. [EUTS]

üğüşmek¹, [ögī-mek > ögi-ş-mek / ügü-ş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] Birlikte öğütmek; öğütmekte yarışmak. [DLT]

üğüşmek², [ügi-mek > ügü-ş-mek] {eT} döşl. f. [-ür] **1.** Yolunmak. [ETY] **2.** Yıpranmak. [ETY]

üğüz, [ög-üz / üg-üz] {eT} is. Irmak; nehir; dere. [ETY] [EUTS] [Tekin]

üğ, [üg / üğ / üng (yans.)] is. Ötme ve uğuldama bildiren kök. üğ-ü-l-de-ş-mek

üğdül, [ög-mek > öğ(ü)d-ül / ügdül] {ağız} is. Ödül. [DS]

üğe, [üğe] {ağız} is. Bir ölçek dolusu tahıl. [DS]

üğen¹, [oyan / üğen] {ağız} is. Gem. [DS]

üğen², [üğen] {ağız} is. Sokak. [DS]

üğez, [üğ-ez] {ağız} sf. Sinsi. [DS]

üği, [üg (yans.) > üğ-ī اوکی (ü.ği:)] {eAT} is. Baykuş.

üğlek, -ği [üğ-le-k] {ağız} is. **1.** Yumuşak; gevşek. **2.** Az ıslak toprak. [DS]

üğme, [üğ-mek > üğ-me] {ağız} sf. Çok dolu; tepeleme; yığılı. [DS]

üğmeç¹, -ci [oğ-maç / üğ-meç] {ağız} is. Ufalanmış yufkanın yağda kızartılması ile yapılan yemek. [DS]

üğmeç², -ci [üğ-meç] {ağız} is. Arpa tarlasına öbek öbek dökülen kül. [DS]

üğmek¹, [üğ-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] Uyumak. [DS]

üğmek², [üğ-mek] {ağız} gçl. f. [-er] Yığmak. [DS]

üğrelenmek, [üğ-re-le-n-mek] {ağız} döşl. [-ir] İki yana sallanarak kabadayıca yürümek. [DS]

üğremek, [üğ-re-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor] Yavaşça sallamak. [DS]

üğren, [Ar. 'uryān] {ağız} sf. Çıplak. [DS]

üğrendire, [Yun. voukhentrea] {ağız} is. Üvendire. [DS]

üğrimek, [üğ-ri-mek اوكرمك] {eAT} gçl. f. [-r] Sallamak; ırgalamak.

üğrilemek, [ügrü-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] Yavaşça sallamak. [DS]

üğrülenmek, [ügrü-le-n-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] Sallanmak; ırgalanmak. [DS]

- üğürlmek**, [ür-mek > ügr-ül-mek] {ağız} edil. f. [-ür] Şişmek. [DS]
- üğürum**, [üğü-rü-mek > üğü-rü-m] is. **1.** gök b. Yerin dönme ekseninin, yaptığı koni hareketi boyunca yaptığı küçük dalgalanmalar; nütasyon. **2.** bot. Bitki saplarında rastlanan sarmal hareketler. **3.** {ağız} Beşiğin üstünde örtüyü yüksek tutmaya ve gerektiğinde elle tutarak sallamaya yarayan uzunlamasına ağaç. [DS] **4.** {ağız} Beşiğin kolayca sallanmasını sağlayan alttaki yarım ay biçimindeki ayaklar. [DS] ☞ **üğürum üğürum**, {ağız} 1. (Yol için) kıvrım kıvrım; çok dönemeçli. 2. Sessiz sessiz; ağır ağır. 3. Çok sık; çok bol. [DS]
- üğürumbeç**, -ci [üğü-ri-meç > üğü-rü-m(b)eç] {ağız} is. Beşiğin üstünde örtüyü yüksek tutmaya yarayan ağaç kol. [DS]
- üğürübüz**, [üğü-rüm-üz > üğü-rüm(b)-üz] {ağız} sf. Sinsi. [DS]
- üğürumcek**, -ği [üğü-rü-mek > üğü-rü-m-cek] {ağız} is. Beşiğin üstünde örtüyü yüksek tutmaya yarayan ağaç kol. [DS]
- üğürumek**, [üğü-ri-mek / üğü-rü-mek اوکرومک] {eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-ür] Yavaşça sallamak. [DS]
- üğürumük**, -ğü [üğü-rü-mek > üğü-rü-mük اوکرومک] is. **1.** {OsT} Salıncak veya beşiğin sallanma merkezi. **2.** {ağız}. Beşiğin üstünde örtüyü yüksek tutmaya yarayan ağaç kol. [DS]
- üğürünbeç**, -ci [üğü-rü-n-meç > üğü-rü-n(b)eç] {ağız} is. Beşiğin üstünde örtüyü yüksek tutmaya yarayan ağaç kol. [DS]
- üğürünmek**¹, [üğü-rü-n-mek اوکرنک] {eAT} {ağız} dönşl. f. [-ür] **1.** Sallanmak; ırgalanmak. **2.** Salına salına yürümek. [DS] ☞ **üğürne üğürne gitmek**, {ağız} Salına salına yürümek. [DS]|| **üğüünü üğüünü**, {eAT} Salına salına.
- üğürünmek**², [üğü(ü)r-ün-mek] {ağız} gçsz. f. [-ür] İstekle yapmak. [DS]
- üğürüntü**, [üğü(ü)r-üntü] {ağız} is. Talaş. [DS]
- üğü**, [üg (yans.) > ügü > üğü اوگ] {eAT} {OsT} {ağız} is. Baykuş cinsinden olan puhu kuşunun bir türü. [DS]
- üğücek**, -ği [üğü-cek / üyü-cek] {ağız} is. Büyük, yığma toprak tepe; üyük. [DS]
- üğüdeşmek**, [üğü (yans.) > üğü-ü-de-ş-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] (Çocuk için) kendi kendine konuşmak. [DS]
- üğüdmek**, [üğü-üt-mek / öğü-üt-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Öğütmek. [DS]
- üğük**, -ğü [üğü-ük / üyük] {ağız} is. Büyük, yığma toprak tepe; höyük. [DS]
- üğüdeşmek**, [üğü (yans.) > üğü-ül-de-ş-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Körpe çocuk ses ve mırıltısına benzer bir sesle konuşmak. [DS]
- üğülemek**, [üğü-ü-le-mek] {OsT} gçl. f. [-r] Sallamak; ırgalamak.
- üğüllemek**¹, [üğü-ül-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor] Yavaşça sallamak. [DS]
- üğüllemek**², [üğülle-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] Saklamak. [DS]
- üğüüm**, [üğü-üm] {ağız} is. **1.** Fındık ağacı. **2.** Sık çalı kümesi; fundalık. [DS]
- üğünek**, -ği [üğü-n-ek] {ağız} is. Dik bayırdan akan toprak. [DS]
- üğünlük**, -ğü [üğü-n-lük] {ağız} is. Değirmene götürülen üç beş şinik tahıl. [DS]
- üğünmek**¹, [üğü-n-mek] {ağız} edil. f. [-ür] Öğütülme. [DS]
- üğünmek**², [üğü-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ür] Ufalamp dökülmek. [DS]
- üğünmek**³, [üğü-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ür] (Süt için) kesilmek. [DS]
- üğünmek**⁴, [üğü-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ür] (Ekin için) dalgalanmak. [DS]
- üğünmek**⁵, [üğü-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ür] Üzülme. [DS]
- üğüntü**¹, [öğü-mek > öğü-ntü] {ağız} is. Bulantı. [DS]
- üğüntü**², [üğü-n-tü] {ağız} is. **1.** Talaş. **2.** Çok ince döküntü. **3.** Yonga. [DS]
- üğüür**¹, [üğü-mek > üğü-ür] {ağız} is. Depo; ambar. [DS] ☞ **üğüür olmak**, {ağız} (İki ayrı malzeme için) katılmak; karışmak. [DS]
- üğüür**², [öğüür > üğüür] {ağız} sf. Evcil; alıştırılmış. [DS] ☞ **üğüür olmak**, {ağız} Alışmak; kaynaşmak; anlaşmak. [DS]
- üğüürlemek**, [üğü-ür-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor] Yavaşça sallamak. [DS]
- üğüürleşmek**, [üğüür-le-ş-mek] {ağız} işteş. f. [-ir] Çok sıkı dost olmak; kaynaşmak. [DS]
- üğüürmek**¹, [üğü-ür-(e)-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor] Yavaşça sallamak. [DS]
- üğüürmek**², [üğüür-mek / yüğüür-mek] {ağız} gçsz. f. [-ür] (Hayvan için) çiftleşmek. [DS]
- üğüürmük**, -ği [üğü-rü-mük > üğüür-mük] {ağız} is. Beşiğin üstünde örtüyü yüksek tutmaya yarayan ağaç kol. [DS]
- üğüürtlemek**, [öğüürt-le-mek / üğüürt-le-mek اوکردلک] {eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-r] İyisini seçmek; ayırmak; tercih etmek. [DS]
- üğüürtlenmek**, [üğüürt-le-n-mek اوکورتلنمک] {OsT} edil. f. [-ür] Seçilmek.
- üğüürtmek**¹, [yüğüür-t-mek > üğüür-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Hayvan çiftleştirmek. [DS]
- üğüürtmek**², -ği [üğüür-t-mek] {ağız} is. **1.** Soğanın tohum veren sapı; soğan erkeği. **2.** Yeni çıkan filiz. [DS]
- üğüürük**, -ğü [üğü-ür-ük] {ağız} is. Dokumacılıkta üzerine iplik sarılan alet. [DS]
- üğüüşmek**, [üğü-ş-mek اوگشمک] dönşl. f. [-ür] **1.** {eAT}

- (Maya katılmış süt için) yoğurt olmak; mayalanmak. **2.** {ağız} Uyuşmak. [DS]
- üğütlemek**, [üğüt-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] İyisini ayırmak; seçmek. [DS]
- üğütmek¹**, [üğ-ü-t-mek / öğ-ü-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] **1.** Öğütlemek. **2.** Ezmek, lokma durumuna getirmek. **3.** Ara vermeden, birbiri ardınca konuşmak. **4.** Çok istekli ve çabuk çabuk yemek. [DS]
- üğütmek²**, [üğ-ü-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Sütü yoğurt yapmak için mayalamak. [DS]
- üğütmek³**, [uyu-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ür] Uyutmak. [DS]
- üğüz¹**, [eT. uduz > uyuz > üğüz] {ağız} is. Uyuz. [DS]
- üğüz²**, [üğ-mek > üğ-ü-z] {ağız} is. Kökten sürmüş taze meşe filizi. [DS]
- ühlemek**, [yük / ök > üh-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] Yükleme. [DS]
- ühbe**, [Ar. ühbe اهبة] {OsT} is. Yolculuk veya askerlikle ilgili araç ve gereç.
- ühciyye**, [Ar. hicv > ühciyye اهحييه] {OsT} is. **1.** Yerecek durum, söz, yazı vb. şeyler. **2.** Yerme; taşlama.
- ühcüvve**, [Ar. hicv > ühcüvve اهحويه] {OsT} is. → ühciyye.
- ühi**, [üg (yans.) > ügi / ühi] {eT} is. Baykuş. [DLT]
- ühküme**, [Ar. ühküme اهكومه] (ühkü:me) {OsT} is. Alaycı söz; alaycı tavır.
- üjek**, [Çin. tsü (harf) / Soğd. wjk'k => ujik / uzik / üjök] {eT} is. Hece; harf. [EUTS]
- üjik**, [Çin. tsü (harf) / Soğd. wjk'k => ujik / uzik / üjök] {eT} is. Hece; harf. [EUTS]
- üjme**, [? ücme / üjme] {eT} is. Dut ağacı; dut. [DLT]
- üjök**, [Çin. tsü (harf) / Soğd. wjk'k => ujik / uzik / üjök] {eT} is. Hece; harf. [DLT]
- üjükleme**, [üjök-le-mek] {eT} gçl. f. [-r] Heceleme. [DLT]
- üjümlemek**, [üjme-le-n-mek / üjüm-le-n-mek] {eT} (Dut ağacı için) dutlanmak; dut vermek. [DLT]
- ük-**, [-ik- / -ik- / -uk- / -ük-] yap. e. → -k.
- ük**, [-i-k / -i-k / -ü-k / -u-k] yap. e. → -i-k.
- ük**, [-ik / -ik / -uk. / -ük] yap. e. → -k.
- ük, -kü** [yük > ök] {ağız} is. **1.** Yük. **2.** Yatak, yorgan yığını. [DS]
- ükâf**, [Ar. ükâf اڪاف] (ükâ:f) {OsT} is. Palan.
- ükek**, [ük-mek > ök-ök / ök-ek / üg-ek] {eT} is. **1.** Tabut. **2.** Sandık. [DLT] **3.** Şehrin etrafında savaş için hazırlanmış burç. [DLT] [KB] ☞ **ükeklig tam**, {eT} Burçları bulunan kale. [DLT]
- ükekleme**, [ükek-lē-mek] {eT} gçl. f. [-r] **1.** Burç yapmak. **2.** Sandık yapmak. [DLT]
- ükeklig**, [ükek-lig] {eT} sf. **1.** Sandığı olan; sandıklı. **2.** (Kale vb. için) burcu olan; burçlanmış.
- ükeklilik**, [ükek-lilik] {eT} is. Sandık yapmak için seçilen ağaç. [DLT]
- ükel**, [ükle > ükel اكل] {OsT} is. Lokmalar.
- ükeyrah**, [Ar. ükeyrâh اڪيراه] {OsT} is. Hristiyanlarca kutsal tanınan su kaynağı; ayazma.
- ükil**, [ük-mek > ök-il] {eT} sf. Çok sayıda; pek çok.
- ükl**, [Ar. ükl اكل] {OsT} is. **1.** Meyve. **2.** Yiyecek; azık. **3.** Zekâ.
- ükle-**, [-a-k-la / -ekle / -ıkl- / -ikle- / -ukla- / -ükle-] yap. e. → -akla-.
- ükle**, [Ar. ükle اكله] {OsT} is. Lokma.
- üklemek**, [ük-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] **1.** Yükleme. **2.** Toplamak; dermek. [DS]
- üklimek**, [ükil > ök-lī-mek] {eT} gçsz. f. [-r] **1.** Çoğalmak; artmak. [Üç İtigsizler] **2.** Büyüme; gelişme; neşvünema bulmak. [EUTS]
- üklitmek**, [üklī-mek > ükli-t-mek] {eT} gçl. f. [-ir] Artırmak; çoğaltmak. [EUTS]
- üklünmek**, [ük-mek > ök-ül-mek > ök(ü)l-ün-mek] [Clauson] / ökl-ün-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Üst üste yığılmak.
- üklüşmek**, [ükül-mek > ükl-üş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] **1.** Üst üste yığılışmak. **2.** Bir yere birbiri ardınca toplanmak; akın akın toplaşmak. [DLT]
- ükme**, [ük-mek > ök-me] [Clauson] / ök-me] {eT} sf. Yığma; yığılmış; biriktirilmiş. [DLT]
- ükme¹**, [yü-mek / ü-mek (yayılmak; uzamak) > yü-k-mek / ök-mek / ök-mek] gçl. f. [-er] (Mal, para vb. için) üst üste yığmak; biriktirmek; toplamak. [İKPÖy.]
- ükme²**, [ük-mek] [Clauson] / ök-mek] {eT} is. **1.** Yığın. **2.** Toplanmış, biriktirilmiş eşya; derlenmiş şey. **3.** Küpe. ☞ **uluğ emgeklig ükmek**, {eT} Büyüklük emekli birikim.
- ükmeklenmek**, [ükmek-le-n-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] (Kadın için) küpe sahibi olmak; küpelenmek.
- ükre**, [Ar. ükre اكره] {OsT} is. **1.** Çukur. **2.** Yuvarlak şey; top.
- ükrome**, [Ar. kerem > ükrüme اكرومه] (ükru:me) {OsT} is. Kerem; lütuf; bahşiş.
- üksemek**, [ük-mek > ök-se-mek] {eT} gçl. f. [-r] Yığmak istemek; biriktirmek istemek. [İKPÖy.]
- üksüm**, [Ar. üksüm اڪسوم] (üksu:m) {OsT} is. Çayırı, çimeni çok güzel olan bahçe.
- üksus**, [Ar. üksüş اكنوت] (üksu:s) {OsT} is. bot. Sarmaşık.
- ükşuş**, [Ar. üksüş اكنوش] (üksu:ş) {OsT} is. Bağ sarmaşığı; tohumuz sarmaşık.
- ükşürüg**, [ük-mek > *ök(ü)ş-ür-mek > üşür-üg] {eT} sf. **1.** Yığılmış; üst üste konulmuş. **2.** Mükerrer; tekrar tekrar.

üktürmek, [ük-mek > ük-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Biriktirmek; toplattırmak. [DLT]
ükü, [üg (yans.) > ügî > ükü] (ü:kü:) {eT} is. Baykuş. [Mühennâ]
ükül¹, [ük-mek > ük-ül] {eT} is. Artış; artma. [EUTS]
ükül², [Ar. ükül كل] {OsT} is. **1.** Meyve. **2.** Rızık; azık; nasip. **3.** Zekâ.
ükülmek, [ük-mek > ük-ül-mek] {eT} edil. f. [-ür] Yığılmak; biriktirilmek. [DLT]
üküm, [ük-mek (yığmak, biriktirmek) > ük-ün / ük-üm] {eT} is. → ükün. [İKPÖy.]
ükün, [ük-mek (yığmak, biriktirmek) > ük-ün / ük-üm] {eT} is. Yığın. [EUTS] [İKPÖy.]
ükünmek, [ük-mek > ük-ün-mek] {eT} döşl. f. [-ür] Büyük bir güç oluşturmak için hep beraber toplamak; yoğun olarak birikmek.
üküş, [ük-mek / yük-mek > ük-(ü)ş / öküş] sf. Çok; pek çok; sayısız. [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [Üç ügüzsizler] [Tekin]
üküşlemek, [üküş > üküş-lē-mek] (üküşle:mek) {eT} gçl. f. [-r] Bir şeyi çok sanmak veya çok olduğunu sanmak.
üküşmek, [ük-üş-mek] {ağız} döşl. f. [-ür] Çökmek; yıkılmak. [DS]
üküşti, [üküş > üküş-ti] (üküşti:) {eT} zf. Sık sık.
üküz, [ög-üz / üg-üz] is. Deniz. [EUTS]
ükzube, [Ar. ükzübe اكدوبه] (ükzu:be) {OsT} is. Uydurma söz; yalan.
-ül-, [-il- / -ıl- / -ul- / -ül-] yap. e. → -l-.
-ül, [-ıl / -il / -ül / -ul] yap. e. → -ıl.
-ül, [-il / -ıl / -ul / -ül] yap. e. → -l.
ül¹, [? ül] {ağız} is. Yumurtadan yeni çıkan civcivlere yedirilen tavlanmış mısır unu. [DS]
ül², [? ül] {ağız} is. **1.** Köşe. **2.** Yön. [DS]
ülazim, [? ülazim] {ağız} is. Bir yaşındaki keçinin yavrusu. [DS]
ülbe, [Ar. ülbe البه] {OsT} is. **1.** Açlık. **2.** Kıtılık.
ülbub, [Ar. ülübub البوب] (ülbu:b) {OsT} is. Kiraz çekirdeği.
ülçermek, [ölç-er-mek / ülç-er-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Ateşi veya lamba ışığını canlandırmak. [DS]
ülçük, **-gü** [ül-çük] {ağız} is. Köşe; bucak. [DS]
ülçümlük, **-gü** [ülçüm-lük] {ağız} is. Beceriksizlik. [DS]
üle¹, [o+ile > öyle > üle] (ü':le) {ağız} ünl. Değil mi? [DS]
üle², [oğul > üle] {ağız} ünl. **1.** Seslenme ünlemi. **2.** Efendi; bey! [DS]
ülefe, [Ar. 'ulüfe] {ağız} is. Para. [DS]
ülefesiz, [ülefesiz] {ağız} sf. Kılıksız. [DS]
ülele, **-gi** [ülele] {ağız} is. **1.** Testi. **2.** sf. Geniş. [DS]

üleme, [üle-me] {ağız} is. Bölme. [DS] ☞ **üleme çıkımı**, {ağız} Payın dışarı gitmesi. [DS]
ülemek¹, [ü-mek > ü-lē-mek] {eT} gçl. f. [-r] Parçalamak; bölmek; taksim etmek; dağıtmak; yaymak; üleştirmek; paylaşmak. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB]
ülemek², [üğ-re-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor] Yavaşça sallamak. [DS]
ülemek³, [üle-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] Balta, satır, bıçak gibi araçları keskinletmek; bilemek. [DS]
ülen, [oğlan > ülēn] (üle:n) {ağız} ünl. **1.** Seslenme ünlemi. **2.** Beğenme, sevgi bildirir. [DS]
üleş¹, [eT. ülē-mek (paylaşmak) > üle-ş-mek > üle-ş] is. **1.** Birden çok kişi arasında bölüşülen bir bütünden her birine düşen miktar; hisse; hak; pay. **2.** Eşit bölümlerden her biri; eşit kısım; hisse; pay. {ağız} (aym) [DS] **3.** {ağız} Bölüşme; paylaşma. [DS]
üleş², [Far. lāşe => leş > üleş] {ağız} is. Hayvan ölüsü; leş. [DS]
üleşik, **-gi** [üle-ş-ik اولشك] {ağız} is. **1.** {eAT} Pay etme; bölüşme. **2.** Pay. **3.** Sulama suyunun dengeli dağılımını sağlamak için kanal üzerine konulmuş çizgi; su terazisi. **4.** sf. Paylaşılmış. [DS]
üleşilme, [ül-e-ş-il-me] is. Üleşilmek eylemi.
üleşilmek, [ül-e-ş-il-mek] edil. f. [-ir] Paylaşmak eylemi yapılmak; kendisi paylaşma eylemine konu olmak; bölüşülmek.
üleşme, [ül-e-ş-me] is. Üleşmek eylemi.
üleşmek, [ülē-mek > üle-ş-mek اولشمك] {eT} {eAT} {OsT} {ağız} işteş. f. [-ir] (İki ve daha çok kişi için) bir şeyi aralarında bölüşmek; o şeye belirli oranda ortak olmak; pay etmek; paylaşmak. [DLT] [EUTS] [DK] [DS]
üleştirilme, [üleş-tir-il-me] is. Üleştirilmek eylemi.
üleştirilmek, [üleş-tir-il-mek اولشدرلك] {OsT} edil. f. [-ir] [OsT -ür] Üzerinde paylaşmak eylemi uygulanmak; paylaşmak eylemine konu olmak; bölüşürülmek; pay edilmek; paylaşılacak.
üleştirim, [üleş-tir-im] is. **1.** Üleştirmek, paylaşmak eylemi. **2.** Bir ticarî ürünün ticarî etkinlikler aracılığıyla topluma dağıtılması.
üleştirimli, [üleş-tir-im-li] sf. Bir ürünün halka dağıtımı ile ilgili olan. ☞ **üleştirimli tüze**, fel. *Ödül ya da cezanın herkesin hakkına göre dağıtılmasına dayanan tüze.*
üleştirme, [üleş-tir-me] is. **1.** Üleştirmek, paylaşmak eylemi. **2.** Bir şeyi paylara ayırarak dağıtma eylemi. ☞ **üleştirme sıfatı**, dbl. *Dağıtımı yapılacak bir yığın nesneden, kişiden hak sahibi olarak bilinen varlık ya da kişilere kaçır tane düştüğünü belirten sayı sıfatı, üç-er, yedi-ş-er.* || **üleştirme zarfı**, dbl. *Zarf görevinde kullanılan üleştirme sıfatı.*

üleştirmek, [üleş-tir-mek اولشدرمك] *gçl. f. [eAT. -ür] [-ir]* Paylaşmak eylemini yaptırmak; paylaşmalarını sağlamak; her birine payını vermek; bölüştürmek; pay ettirmek; paylaştırmak; taksim etmek. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DS]

üleştirmeli, [üleş-tir-me-li] *sf.* Bir üleştirme eylemine ya da biçimine ilişkin.

üleştürmek, [ülē-mek > üle-ş-tür-mek اولشدرمك] {eT} *gçl. f. [-ür]* Paylaştırmak. [EUTS]

üleşük, [üleş-ik / ülēş-ük اولاشوك] *is.* 1. {eAT} Pay; hisse. 2. {OsT} Pay etme; taksim; tevzi.

ület, [Bul. lādja] {ağız} *is. dnz.* Yelkenli. [DS]

ületmek¹, [ülē-mek > üle-t-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Paylaştırmak; dağıtmak. [DLT] [KB]

ületmek², [üle-t-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Balta, satır, keser, bıçak gibi araçların ağzını keskinletmek; biletmek. [DS]

ületmek³, [ile-t-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Ulaştırmak; iletmek. [DS]

üle, [öl-mek > ül-ez] {eT} *sf.* (Güneş için) sönük. [EUTS]

ülezmek, [üle-z-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ir]* Hastalık yüzünden incelmek, zayıflamak. [DS]

ülfer, [Yun. noupharo > Nilüfer (Bursa'da akarsu) > ülfer] {ağız} *is.* 1. Irmak; dere. 2. Nilüfer çiçeği. [DS]

ülfertmek, [ülfer-t-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Abartmak. [DS]

ülfet, [Ar. ülfet الفت] {OsT} *is.* 1. Alışma; kaynaşma.

2. Görüşüp konuşma. 3. Dostluk, arkadaşlık. ☞

ülfet etmek, 1. Görüşmek, konuşmak. 2. Arkadaşlık etmek, 3. Alışmak. || **ülfet-ger**, Arkadaşlık eden.

ülgen, [Kırgız. - Kaz. ül-gen > ül-gēn / ülken] {eT} *sf.*

1. Büyük; ulu; yüce. [ETY] 2. *is.* Ulu yer.

Ülger, [ülker] {ağız} *is.* Sabah yıldızı; Ülker. [DS]

ülger, [Far. rüy-i kār > ürker > ülger اولكر] *is.* 1. Kadife, şeftali gibi şeylerin üzerinde bulunan küçük tüyler. 2. {OsT} Kumaşın yüzü veya havı.

ülgüdür, [ülgu-d-ür ?] {ağız} *is.* 1. Varlık; cisim. 2. Beden. [DS]

ülgüze, [Ar. lügāz > ülgüze العوزة] (ülgu:ze) {OsT} *is.* Kapalı söz; bilmece; yanıltmaca.

ülgü¹, [ül-mek / ül-ē-mek (paylaştırmak) > ül-gü] (ülgü:) *is.* 1. Hisse; kısım; parça; pay. [EUTS] 2. Ölçü; miktar; adet; sayı. [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] 3. Tartı; terazi. [ARAT] [KB] 4. Terazi burcu. [KB] 5. {ağız} Tutum; davranış; durum; eğitim. [DS]

ülgü¹, [ül-gü] {ağız} *sf.* 1. İsteğe uygun olmayan; uyduurulamayacak olan. 2. (Kişi için) yakışıklı. [DS]

ülgüç, -cü [ül-güç] {ağız} *is.* Ustura. [DS]

ülgüdür, [ülgü-d-ür] {ağız} *is.* Örnek. [DS]

ülgülemek, [ül-gü > ül-gü-lē-mek] (ülgüle.mek) *gçl. f. [-r]* 1. Ölçmek; tartmak. [EUTS] [Üç İtigsizler] [KB] [Mühennâ] 2. Düzenlemek. [KB] 3. Hesaplaşmak. [Üç İtigsizler]

ülgülençsiz, [ülgü-lē-mak > ülgü-le-nç-siz] {eT} *sf.* Ölçülemeyecek kadar büyük, ölçüsüz; hadsiz; ölçülemez; ölçülemeyen. [ARAT] [EUTS] [Gabain]

ülgülüğ, [ül-gü > ül-gü-lüg] {eT} *sf.* 1. Ölçülü; ölçüde. [Üç İtigsizler] 2. Tartılmış. [Mühennâ]

ülgüsüz, [ülgü > ül-gü-süz] 1. Nasipsiz; kısmetsiz. [EUTS] 2. Ölçüsüz; sayısız; çok; tartılamaz; hadsiz hesapsız. [ARAT] [EUTS] 3. {ağız} (Kişi için) biçimsiz; kılıksız; çirkin. [DS]

ülgüt, [ülgü-t] {ağız} *is.* 1. Örnek. 2. İşaret; belirti; im; nişan. [DS]

ülhiyye, [Ar. ülhıyye الهیة] {OsT} *is.* Çocuk oyuncağı; oyuncak.

ülhüvve, [Ar. ülhüvve الهوة] {OsT} *is.* → ülhıyye.

ülke, [öli-ge / üli-ge] {eT} *is.* Ökse otu. [DLT]

ülilebsar, [Ar. üli'l-ebşār اولی الابصار] (ülilebsa:r) {OsT} *is.* Görüşü güçlü kimseler.

ülilemr, [Ar. üli'l-emr اولی الامر] {OsT} *is.* 1. Yasa koyucu; padişah. 2. Müslümanların halife, kadı, kumandan gibi amirleri.

ülinnüha, [Ar. üli'n-nühā اولی النها] (ülinnüha:) {OsT} *is.* Akıllı kimseler.

ülitmek, [öl-i-t-mek / üli-t-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Islatmak. [Mühennâ]

ülke, [Moğ. öлке / Türkm. ülke / Far. ulkā] *is.* 1. Bir ulusun barındığı ve sahip olduğu devletin topraklarının tümü; yurt; memleket; diyar. 2. İklim, verimlilik vb. özellikleri bakımından düşünülen topraklar. 3. Sınırları belli toprak parçası; vatan. 4. Devlet. 5. Belirli bir özelliğiyle söz edilen bölge. ☞

ülke açmak, Savaşarak bir ülkeyi ele geçirmek; topraklarına katmak. || **ülke coğrafyası**, Ülkeler coğrafyası. || **ülke dışı**, Bir devletin sınırlarının dışı ile ilgili olan; yurt dışında bulunan. || **ülke dışılık**,

huk. Kimi kişileri buldukları ülkenin yargı denetimi dışında tutan bağışıklık. || **ülkeler arası**, İki ve daha çok ülkeyi ilgilendiren; çok sayıda ülkeye ilişkin. || **ülkeler coğrafyası**, Yeryüzündeki değişik yerlerin toplumsal olayları ile coğrafya arasındaki ilişkiyi inceleyen bilim dalı.

ülkeyen, [ürk-mek > ürk-eğen / ülke-y-en] {ağız} *sf.* Korkak; ürkek. [DS]

ülken, [Kırgız. - Kaz. ül-gen > ül-gēn / ülken] *sf.* Yüksek; büyük. [ETY]

Ülker, [ülker] *öz. is.* gök b. Boğa takım yıldızında yedi yıldızdan meydana gelen yıldız kümesi; Cıv-civ Kafesi; Süreyya. ☞ **ülker çiçeği**, {ağız} Yıldız biçiminde küçük parçaları olan, iri bir çiçek. [DS] ||

- Ülker fırtınası**, *Gerçekleşme olasılığı yüzde on üç dolayında olan 22 Mayıs'ta meydana gelen fırtına.*
- Ülker dönümü fırtınası**, *Gerçekleşme olasılığı yüzde kırk üç dolayında olan genellikle 29 Kasım'da meydana gelen sayılı fırtına.*
- ülker¹**, [ül-ker / ül-ger] {eT} is. **1.** Tunç ustası; tunç yapan. **2.** öz. is. Ülker yıldızı; Süreyya yıldızı. {eAT} (aynı) [DLT] [EUTS] [KB] ☞ **ülker çerig**, *Savaşta düşmanı pusuya düşüren askerler.* [DLT]
- ülker²**, [Far. rüy-ikār => (ürker > ülker] is. **1.** Kadife, şeftali vb. üzerinde bulunan ince tüyler; tüycük. **2.** {ağız} Kumaşın yüzü. [DS]
- ülkesel**, [ülke-sel] sf. Ülkeye ilişkin; ülke ile ilgili.
- ülkesellik**, -ği [ülke-sel-lik] is. Ülkeye ilişkin olma durumu.
- ülkü¹**, [eT. ül-mek > ül-gü / ül-kü] is. **1.** {eT} Ahit; peyman; söz verme. [DLT] **2.** Amaç edinilen, ulaşılmak için çaba harcanan şey; ideal; mekûre, (1935). **3.** fel. Gerçekte var olmayıp yalnız düşüncede tasarım hâlinde var olan ve yalnızca düşünce ile kavranabilen şey; ideal. **4.** Bir topluluğun ya da kişinin yüksek amaçlarına uygun bulunduğu ve ulaşmayı hedeflediği düşünse, siyasal ve ahlaki değerlerin tümü; ideal; mefkûre. **5.** İnsanı, duyular dünyasının üstüne yükselten, hiçbir zaman tam olarak gerçekleşmesi mümkün olmayan fakat amaç olarak belirlenen ve öyle kalan kılavuz ilke; örnek değer yargısı; ideal; mefkûre.
- ülkü²**, [ül-kü / ülgü] {ağız} is. Giyim; kuşam; kılık. [DS]
- ülkü³**, [ürk-ü] {ağız} is. Ürküntü; ürkme. [DS]
- ülkücü**, [ülkü-cü] is. **1.** İnsanlığı ve içinde bulunduğu toplumu daha iyiye götürmek için toplumsal, siyasal, ahlaksal ve düşünsel değerlere inanan ve böyle bir ideale bağlanan kimse; idealist; mefkûreci. **2.** sf. Ülkücülükten kaynaklanan; ülkücülüğe dayanan.
- ülküçülük**, -ğü [ülkü-cü-lük] is. **1.** Ülkücü olma durumu. **2.** Belli bir ülkeye bağlanmış olarak sürdürülen yaşama biçimi; idealizm; mefkûrecilik. **3.** siy. Ülkü Ocakları ve MHP kadroları mensuplarının benimsedikleri Dokuz Işık öğretisini uygulamaya geçirme uğraşısı.
- ülküdaş**, [ülkü-daş] is. Aynı ülkeye bağlanan kişilerden her biri.
- ülküdeş**, [ülkü+deş] is. → ülküdaş.
- ülküleştirilme**, [ülkü-leş-tir-il-me] is. Ülküleştirilme eylemi.
- ülküleştirilmek**, [ülkü-leş-tir-il-mek] edil. f. [-ir] Ülküleştirmek eylemi yapılmak; ülkü durumuna getirilmek.
- ülküleştirme**, [ülkü-leş-tir-me] is. **1.** Ülküleştirmek eylemi. **2.** psikol. Bir kişi veya nesnenin kusurlu yanlarını dikkate almayarak özel bir yaklaşımla yetkinmiş gibi görme hâli.
- ülküleştirmek**, [ülkü-leş-tir-mek] gçl. f. [-ir] **1.** Ülkü durumuna getirmek. **2.** Ülküsel bir yetkinlik yüklemek; ülkü sayılabilecek değere yüceltmek.
- ülkün**, [ül-kün] {ağız} is. **1.** Evin, damın köşesi. **2.** Köşe taşı. [DS]
- ülküsel**, [ülkü-sel] sf. **1.** Ülkü ile ilgili; ülkeye dayanan. **2.** Gerçekte var olmayıp yalnızca düşüncede var olan; ideal; mefkûrevi.
- ülküsz**, [ül-gü > ülgü-süz] {eT} sf. Hadsiz hesapsız; sayısız. [EUTS]
- ülküt**, -dü [ül-gü-t / ül-kü-t] {ağız} is. Örnek. [DS]
- ülkütme**, [ürk-üt-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Ürkütme. [DS]
- ülle¹**, [üğ-re-mek > ügre / ülle] {ağız} is. Yeni doğmuş, henüz kırkı çıkmamış çocuk. [DS]
- ülle²**, [ül-le ?] {ağız} is. Yüksek ev. [DS]
- üllemek**, [üğ-re-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor] Yavaşça sallamak. [DS]
- üllük¹**, -ğü [ül-lük / ülük] {ağız} is. Testi, ibrik gibi kapların emziği. [DS]
- üllük²**, -ğü [öl-lük] {ağız} is. Öllük. [DS]
- üllük³**, -ğü [ül-lük] {ağız} is. Baş parmakla işaret parmağı arasındaki açıklık. [DS]
- üllüp¹**, [? üllüp] {ağız} sf. Kaygan anlamında sabunla birlikte kullanılır; sabun gibi. [DS]
- üllüp²**, [? üllüp] {ağız} is. Hile; düzen; dolap; göz boyama. [DS]
- üllüpçü**, [üllüp-çü] {ağız} is. Dolandırıcı; hilebaz. [DS]
- üllüz**, [öl-ez / üllüz] {ağız} sf. Cılız; işe yaramaz; güçsüz. [DS]
- ülp**, [ülp اولپ] {OsT} is. Hayvanın erkeklik organı.
- ülpek**, -ği [ülp-ek] {ağız} is. Birkaç kaynağın bir arada bulunduğu yer. [DS]
- ülpermek**, [ürp-er-mek اولپرمك] {OsT} gçsz. f. [-ür] Ürpermek.
- ülpü**, [ülp-ü] {ağız} is. İnek, davar memesi. [DS]
- ülser**, [Yun. elkos / Lat. ulcus – eris > Fr. ulcère] is. *tip.* **1.** Doku kaybı durumu. **2.** Sindirim organlarında görülen deri ya da mukoza yarası; karha. ☞ **ülser yapıcı**, *Mide ve onikiparmak bağırsağı ülserine neden olan maddeler.*
- ülserasyon**, [Fr. ulcération] is. *tip.* Deri ya da mukoza üzerinde görülen doku kaybı.
- ülserli**, [ülser-li] sf. *tip.* Ülserli bulunan.
- ülserojen**, [Fr. ulcérogène] sf. Ülser yapıcı.
- ülserokanser**, [Fr. ulcérocancer] is. *tip.* Mide ülseri sonucunda gelişen kanser.
- ültimat**, [Lat. ultimatus (son olarak) > ultumatus > Fr. ultimatum] is. **1.** Bir devletin, belirli bir süre içinde yerine getirilmesi isteğiyle başka bir devlete verdiği, yerine getirilmediği takdirde savaş sebebi sayılacak nota; şartlı savaş ilanı. **2.** Herhangi bir görüşmede bir devletin karşı devletten istediği şey-

leri belirttiği buyurucu belge. **3.** Hiçbir tartışmaya girmeden kabul ya da reddedilecek kesin öneri. ☞ **ültilmatom vermek**, *İsteklerinin kesin olarak yerine getirilmesini sert biçimde istemek; nota vermek.*

ültilmatom, [ültilmatom-su] *sf.* Ütilmatom gibi; ütilmatoma benzer; ütilmatom tarzında.

ültra-, [Lat. ultra (*ötesi, ..den çok*)] *ön ek.* Önüne getirildiği Latince kökenli kelimelere “ötesinde, uç noktada, aşırı derecede bulunan” anlamları katan ön ek.

ültrafiltrasyon, [Fr. ultra-filtration] *is.* Peynir yapımını kolaylaştırmak amacıyla uygulanan ileri derecede süzme işlemi.

ültrafiltre, [Fr. ultra-filtre] *is.* İleri derecede süzme işlemini gerçekleştiren aygıt.

ültramikroskop, [Fr. ultramicroscope] *is.* Normal mikroskopla görünemeyen çok küçük boyutlu maddeleri özel ışıklandırma sistemi ile görmeyi sağlayan bir tür mikroskop.

ültramikroskopî, [Fr. ultra-microscopie] *is.* Ultramikroskop tekniği ile yapılan inceleme ve araştırma.

ültramodern, [Fr. ultra-modern] *is.* (Düşünce, eğilim, üslup için) en üst sınırdaki bulunan; ileri derecede çağdaş; çok modern.

ültrason, [Fr. ultrason] *is.* **1.** Ses üstü; ses ötesi. **2.** Ses ile aynı yapıda olmasına rağmen insan kulağının algılayamayacağı kadar yüksek frekanslı titreşim.

ültrasonografi, [Fr. ultrasonographie] *is. tıp.* **1.** Ses üstü dalgaların organlardan yansıyan görüntülerinin incelenmesine dayanan tıbbî araştırma yöntemi. **2.** Bu yöntemle elde edilen görüntü; ekografi.

ültrasonoskopi, [Fr. ultrasonoscopie] *is. tıp.* Ses üstü dalgalar kullanarak insan vücudunun muayene edilmesi.

ültrasonoterapi, [Fr. ultrasonothérapie] *is. tıp.* Ses üstü dalgalar kullanılmak suretiyle yapılan tedavi yöntemi.

ültraviyole, [Fr. ultraviolet] *is.* **1.** Mor ötesi. **2.** Güneş ışığının tayfında mor ışınların dışında kalan ve gözle görülmeyen ışınlar.

ül'ube, [Ar. ül'übe الوهبة] (*ül-u:be*) {OsT} *is.* Oyun; piyes.

üluf, [Ar. elf > ülüf] (*ülü:f*) *is.* Binler; sayıları bin olanlar.

üluhiyet, [Ar. ilâh > ülühiyyet الوهيت] (*ülü:hiyet*) {OsT} *is.* İlah olma; ilahlık; tanrılık niteliği; tanrısalık.

-ülü, [-1-11 / -ili / -ulu / -ülü] *yap. e.* → -ılı.

ülü¹, [ülü] (*ülü:*) {ağız} *ünl.* Şaşma bildirir. [DS]

ülü², [ül-ü / ül-üş الو] *is.* **1.** {eAT} {OsT} {ağız} Hisse; pay. [DS] **2.** {eAT} {OsT} {ağız} Kısım. [DS] **3.** {eAT} {OsT} Kısım; bölük. **4.** {ağız} Düğünde, arma-

ğan olarak gönderilen çerez. [DS] **5.** {ağız} Çocuklara verilen küçük armağan. [DS] **6.** {ağız} Komşuların birbirine gönderdiği yemek. [DS] **7.** {ağız} Yoksul komşuya gönderilen yemek. [DS] **8.** {ağız} Ölü evine gönderilen akşam yemeği. [DS] **9.** {ağız} Kurban etinden verilen sadaka. [DS] **10.** {ağız} Yiyecek. [DS] **11.** {ağız} Armağan. [DS]

ülü³, [üg-ü-lü > ülü] {ağız} *is.* Elenmiş bulgurun incesi. [DS]

ül'uban, [Ar. ül'übân العبان] {OsT} *is.* Oyuncu; aktör.

ülübe, [? ülübe] {ağız} *is.* **1.** Patates. **2.** Fasulye. [DS]

ülübü, [? ülübü] {ağız} *is.* **1.** Fasulye; kuru fasulye. **2.** Börülce. [DS]

ülübüsük, -ğü [ülübü-sük] {ağız} *sf.* Sersem; tembel; beceriksiz. [DS]

ülüç, -cü [ülü-ş / ülü-ç] {ağız} *is.* Komşunun komşuya yaptığı karşılıksız yardım. [DS]

ülüğ, [ül-ē-mek (*paylaştırmak*) > ül-üg] {eT} *is.* **1.** Pay; hisse; nasip. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] **2.** Bölüm; bölük; kısım. [ETY] **3.** Tali; kader; kısmet; kut; saadet. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Tekin] [İKPÖy.] ☞ **eki ülüği atlıg erti bir ülüği yadag erti**, *İki kısım atlı, bir kısım yaya idi; üçte iki atlı, üçte bir yaya idi.*

ülüğlemek, [ülüğ > ülüğ-lē-mek] {eT} *gçl. f.* [-r] Paylaşmak; taksim etmek; bölmek. [EUTS]

ülüğlüğ, [ül-üg > ül-üg-lüg] {eT} *sf.* **1.** Üleştirilmiş; pay edilmiş; dağıtılmış. [DLT] **2.** Kutlu; bahtlı; mutlu; kısmetli; iyi kısmetli; mesut. [EUTS] [Gabain] **3.** Bir unvan. [EUTS]

ülüğsüz, [ülüğ > ülüğ-süz] {eT} *sf.* Kısmetsiz; mutsuz; [Gabain]

ülük¹, [ül-mek / ül-ē-mek (*paylaştırmak*) > ül-üg / ül-ük] *is.* Pay; nasip; hisse. [DLT] [KB]

ülük², -ğü [ül-ük اولوك] {ağız} *is.* **1.** İbrik, testi, çaydanlık vb. emziği. {OsT} (*aynı*) **2.** Çeşme musluğu. [DS]

ülük³, -ğü [öl-ük / ülük] {ağız} *sf.* Zayıf. [DS]

ülük⁴, -ğü [öñ-lük > ülük] {ağız} *is.* Önlük. [DS]

ülüklenmek, [ülük-le-n-mek اولوكلنمك] {eAT} *dönşl. f.* [-ür] Filizlenmek.

ülül, [*ül-mek > ül-ül] {eT} *sf.* Tartıp ölçerek paylaş-tıran.

ülülebsar, [Ar. ülü'l-ebşâr اولى الابصار] (*ülülebsa:r*) {OsT} *is.* Görüş sahibi kimseler.

ülülelbab, [Ar. ülü'l-elbâb اولى الالباب] (*ülülelba:b*) {OsT} *is.* Sağduyu sahibi kimseler.

ülülemek, [ülü-le-mek] {ağız} *gçl. f.* [-r] [l(ü)-yor] Bulguru eleyerek incisini ayırmak. [DS]

ülülemr, [Ar. ülü'l-emr اولى الامر] {OsT} *is.* **1.** Yasa koyucu; padişah. **2.** Müslümanların, halife, kadı ve kumandan gibi amirleri.

ülülü, [ülü-lü اولولو] {OsT} sf. Pay sahibi; ortak.

ülüm, [Far. ülüm لم] {OsT} is. Bölük; cemaat; takım.

☞ **ülüm ülüm**, {OsT} Bölük bölük; takım takım.

ülüngür¹, [öl-ün-mek > ülün-gür] {ağız} sf. 1. Zayıf. 2. (Eşya için) eski; yıpranmış. [DS]

ülüngür², [ülün-gür] {ağız} is. Fidanların canlı, güçlü filizi. [DS]

ülünğür, [ülünğür] {ağız} sf. (Kişi için) Güçsüz, beceriksiz ve pis. [DS]

ülünkörü, [ölün+kör-ü] {ağız} is. Eskiden ocaklara konulan demir ızgara; sacayak. [DS]

ülüs, [ülüs] {ağız} is. Kalabalık. [DS]

ülüş, [ül-ē-mek (paylaştırmak)>ül-üş اولش] {eT} {eAT} {OsT} is. 1. Pay; bölüm; fasıl; kısım; parça; halk arasında taksim; hisse. {ağız} (aynı) [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [Üç İtigsizler] [DS] 2. Kesilen hayvanın etinden alınan pay. 3. Eski Türk ve Moğol devlet düzeninde pay sistemi. 4. {ağız} Komşuların birbirine gönderdiği yemek. [DS] ☞ **tüz ülüş**, {eT} (Düz pay) eşit pay.

ülüşlüğ, [ülüş-lüg] {eT} sf. 1. (Mal ve nesne için) pay edilmiş; eşit olarak paylaştırılmış. 2. (Kişi için) eşit pay verilmiş; pay sahibi olan; hissedar.

ülütme¹, [ülüt-t-mek / yülüt-mek ادمك] {eAT} {OsT} gçl. f. [-ür] Tıraş etmek; yolmak.

ülütme², [öl² > ül-üt-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] (Küçük bebek için) sidliğini kundaktan taşırmak. [DS]

ülüz, [ül-üz / ülüz] {ağız} sf. (Işık için) güçsüz. [DS]

ülüzgâr, [Far. rüz-gâr] {ağız} is. 1. Rüzgâr; yel. 2. Romatizma ağrısı. [DS]

ülvan, [Ar. 'unvân] {ağız} is. 1. Şan; san; ad. 2. Kibir; onur. 3. Övünç; övünme. 4. Gösteriş, tantana; saltanat. [DS]

-üm, [-i-m / -i-m / -u-m / -ü-m] yap. e. → -m.

-üm, [-i-m / -i-m / -u-m / -ü-m] çek. e. → -m.

-üm, [men > ben > -im / -im / -um / -üm] çek. e. → -im.

üm¹, [üm] is. 1. İç donu. [EUTS] 2. Pantolon; don; şalvar [DLT] [Gabain]

üm², **-mmü** [Ar. ümm لم] {OsT} is. 1. Anne. 2. Çıkış noktası; kaynak. 3. Yol.

ümdüd, [Ar. ümdüd امدود] (ümdü:d) {OsT} is. Görenek; âdet; usul.

ümduha, [Ar. ümdüha امدوحه] (ümdü:ha) {OsT} is. Övülmeye sebep olan şey.

üme, [ümē] (üme:) {eT} is. Misafir. [KB]

ümece, [Yun. imitsea / eT. emgek (emek) > emgece > imece / ü-mek > ü-mece] {ağız} is. İmece. [DS]

ümeçi, [ü-mek > ü-me-ci] {ağız} is. Yardımcı. [DS]

ümek, [üg-mek / ü-mek] {eT} gçl. f. [ür] 1. Yığmak; biriktirmek. [ETY] 2. Yayılmak. [İKPÖy.] 3. Gerinmek. [İKPÖy.] 4. {ağız} Asker. [DS]

ümelemek, [ümē-lē-mek] {eT} gçsz. f. [-er] Misafirliğe gitmek. [ETY]

ümem, [Ar. ümmet > ümem امم] {OsT} is. İnsan toplulukları; ümmetler. ☞ **ümem-i kadîme**, {OsT} Eski zaman toplulukları. || **ümem-i sâbika**, {OsT} Geçmiş zaman toplulukları.

ümena, **-a'i** [Ar. emîn > ümenā² امناء] (ümena:) {OsT} is. 1. Kendilerine güvenilir kişiler; emanet edilebilir kişiler. 2. Alay ya da sandık hesaplarını tutan görevliler; tahsildarlar. ☞ **ümenā-yı kavm**, {OsT} Bir kavmin güvenilir kişileri.

ümera, [Ar. emîr > ümerā امرأ] (ümera:) is. 1. Beyler; emirler. 2. Fermanlı subaylar. ☞ **ümerā-yı askerîye**, İmparatorluk döneminde albaydan daha yüksek rütbeli subaylara verilen unvan; paşalar. || **ümerā-yı bahriye**, İmparatorluk döneminde, donanmadaki yüksek rütbeli subaylara verilen ad.

ümeşmek, [üme-ş-mek] {ağız} işteş. f. [-ir] Toplanmak; üşüşmek. [DS]

ümgük, [üm-gük] {eT} is. İmik; çocukların tepesinde bulunan yumuşak yer. [DLT]

ümhud, [Ar. ümhüd امهود] (ümhu:d) {OsT} is. 1. Çömlek. 2. Tuzluk.

ümid, [Far. ümîd امید] (ümi:d) {OsT} is. → ümit. ☞

ümid-i cānān, {OsT} Sevgilinin geleceğine dair beklenti ümidi. || **ümid-i istikbāl**, {OsT} Yarına ilişkin ümit. || **ümid-bahş**, {OsT} Ümit veren. || **ümid-bahşā**, Ümit verecek biçimde. || **ümid-bahşāne**, {OsT} Ümit verene yakışır tarzda. || **ümid-bahşî**, {OsT} Ümit verme; umutlandırma. || **ümid-beste**, {OsT} Ümitlenmiş. || **ümid-gâh**, {OsT} Ümit bağlantı yer veya makam; ümit kapısı. || **ümid-geh**, {OsT} → ümid-gâh. || **ümid-vār**, {OsT} Ümitli; uman. || **ümid-vārāne**, {OsT} Ümitli olana yakışacak durumda. || **ümid-vārî**, {OsT} Ümitli oluş.

ümit, **-di** [Far. umîd / ummîd امید] (-mi:di) is. 1. Çok istenen bir şeyin gerçekleşeceğine ilişkin inançtan doğan ferahlatıcı güven duygusu; umma; beklenti; umut. 2. Bu güven duygusuyla kendisine bağlanılan kişi ya da şey. ☞ **ümide düşmek**, Gerçekleşeceğine inanmak; umutlanmak. || **ümide kapılmak**, Olacağı, gerçekleşeceği hayalini beslemek; boş yere ümitlenmek. || **ümidî boşa çıkmak**, Beklentisi gerçekleşmemek; boş yere ümitlenmiş olmak. || **ümidî kırılmak**, Beslediği umutlar yok olmak. || **ümidini kesmek**, Beklentiyi bırakmak; olacağına ilişkin bir şey beklemeyi, ummaz olmak. || **ümidini yitirmek**, Hiçbir beklentisi kalmamak. || **ümidî sönme**, Beklentisinin olacağına, gerçekleşeceğine dair inancı sarsılmak; umudunu yitirmek; umudu kalmamak; umut kalmamak; beklentisini yitirmek. || **ümidî suya düşmek**, Umduğu şey gerçekleşmeyecek gibi görünmek; ümit kalmamak. || **ümit bağla-**

mak, Bir kişi ya da şeyden bir şeyler beklemek; ondan ummak; ona güvenmek; olmasını ya da olacağını kuvvetle beklemek. || **ümit bırakmak**, Ümitlendirmek; ümit vermek. || **ümit dünyası**, Gerçekleşmeyecek şeyleri ummanın hoş görülmesi gerektiğini belirten söz. || **ümit etmek**, Bir şeyin gerçekleşeceğini umarak beklemek ummak; beklemek. || **ümit kapısı**, Ümit bağlanılan yer ya da makam. || **ümit serpmek**, Umutlandırmak; umut vermek. || **ümit uyanmak**, Beklenti gerçekleşir gibi olmak; umut belirmek; umut doğmak. || **ümit yok**, Hiçbir olumlu belirti yok; umut kesik.

ümitlendirme, [ümit-le-n-dir-me] is. Ümitlendirmek eylemi; umutlandırma.

ümitlendirmek, [ümit-le-n-dir-mek] gçl. f. [-ır] Bir kimsenin umutlanmasına, umuda kapılmasına neden olmak; umut vermek; umutlandırmak.

ümitleniş, [ümit-le-n-iş] is. Umutlanmak eylemi ve biçimi; umutlanış.

ümitlenme, [ümit-le-n-me] is. Ümitlenmek eylemi; umutlanma

ümitlenmek, [ümit-le-n-mek] döñsl. f. [-ır] Bir şeyin olmasını, gerçekleşmesini inançla beklemek; umut beslemek; umutlanmak.

ümitli, [ümit-li] sf. 1. Umudu olan; umut besleyen; umutlu. 2. Gerçekleşmesi umulan; umut veren.

ümitsiz, [ümit-siz] sf. 1. Umudu olmayan; umut beslemeyen; umutsuz. 2. Umudunu yitirmiş olan. 3. Hayattan hiçbir beklentisi olmayan. 4. Bir şeyden, gerçekleşmesinden umudunu kesmiş olan. 5. (Hasta için) iyileşmesi olanaksız sayılan. 6. (Durum ya da olgu için) düzelmesi, iyileşmesi, iyi bir sonuca ulaşması mümkün olmayan.

ümitsizlik,-ği [ümit-siz-lik] is. Umutsuz olma durumu; tüm umutların yitirilmiş olması hâli; umutsuzluk.

ümit, [Far. ümiz] {eAT} is. Ümit. [DK]

ümleşmek, [üm-le-ş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] Şalvarını ortaya koyarak kumar oynamak. [DLT]

ümluc, [Ar. ümlüc املوح] (ümlü:c) {OsT} is. 1. Servi yaprağına benzer uzun, karışık bir ot. 2. Yaprak.

ümlud, [Ar. ümlüd املود] (ümlü:d) {OsT} is. 1. Taze fidan veya dal. 2. İnce, narin vücut. 3. sf. Güzel; genç.

-ümlü, [-m-lı / -mli / -mlu / -mlü / -imli / -ımlı / -umlü / -ümlü] yap. e. → -mli.

ümlüg, [üm-lüg] {eT} sf. Pantolonlu; şalvarlı.

ümm, [Ar. ümm ام] {OsT} is. → üm². ☞ **ümm-i dünyâ**, {OsT} Mısır; Kahire. || **ümm-i sulbe**, {OsT} anat. Beyin zarlarından en dışta bulunanı ve en kalını. || **ümm-i veled**, {OsT} → ümmü'l-veled. || **ümmü'd-dem**, {OsT} Atar damarlarda görülen şişme. || **ümmü'd-dünyâ**, {OsT} Mısır, Kahire ve Bağdat. || **ümmü'l-bilad**, {OsT} Mekke-i Mükerrreme. || **üm-**

mü'l-ecdâd, {OsT} 1. Vücutların anası. 2. kim. Cıva. || **ümmü'l-fazâil**, {OsT} Bilim; ilim. || **ümmü'l-habâis**, {OsT} 1. Kötülüklerin anası. 2. Şarap; içki. || **ümmü'l-hat**, {OsT} 1. Çizgilerin anası. 2. Nesih yazı. || **ümmü'l-hücre**, {OsT} anat. Ana hücre. || **ümmü'l-kitâb**, {OsT} 1. Kitabın anası. 2. Fatiha Suresi. 3. tasvf. Akl-ı evvel. 4. Arşın üzerindeki kaza ve kader levhası. || **ümmü'l-kurâ**, {OsT} Mekke-i mükerrreme. || **ümmü'l-Kur'an**, {OsT} 1. Kur'an'ın anası. 2. Fatiha Suresi. || **ümmü'l-mü'minîn**, {OsT} 1. Mü'minlerin anaları. 2. Hz. Muhammed'in eşleri. || **ümmü'l-müslimîn**, {OsT} 1. Müslümanların anaları. 2. Hz. Muhammed'in eşleri. || **ümmü'l-veled**, {OsT} isl. huk. Efendisinden çocuğu olan cariye. || **ümmü'n-nücüm**, {OsT} gök b. Samanyolu. || **ümmü'r-re's**, {OsT} anat. Beyin; dimağ. || **ümmü'r-rezâil**, {OsT} 1. Rezilliklerin anası. 2. Bilgisizlik; cahillik.

ümmehat, [Ar. ümm > ümmehât امهات] (ümmeha:t) {OsT} is. 1. Anneler. 2. Çıkış noktaları; kaynaklar; asıllar; esaslar. 3. Değerli kitaplar. ☞ **ümmehât-ı esmâ**, {OsT} Allah'ın dört ismi. || **ümmehât-ı kü-tüb**, {OsT} Ana kitaplar. || **ümmehât-ı mü'minîn**, {OsT} Hz. Muhammed'in zevceleri. || **ümmehât-ı müslimîn**, {OsT} Hz. Muhammed'in eşleri. || **ümmehât-ı ulviye**, {OsT} İnsan için gerekli olan akıl, ruh, tutku gibi temel öğeler. || **ümmehâtü'l-evlâd**, {OsT} Doğurdukları çocukların kendilerinden olduğu efendisi tarafından kabul ve ikrar edilen cariyeler.

ümmek, [üm-mek] {eT} gçsz. f. [-ır] Yükselmek. [Gabin]

ümmet, [Ar. ümmet امت] {OsT} is. 1. Bir peygambere inanıp onun yolunu seçen insanların tümü. {eAT} (aynı) [DK] 2. Aynı dili konuşan insanlar topluluğu. ☞ **ümmet-i cemaat**, {OsT} Kendilerine gönderilen peygambere uyan insan topluluğu. || **ümmet çağı**, İslam dininin ilke ve kurallarının tamamen uygulandığı dönem. || **ümmet-i davet**, {OsT} Bir peygamber tarafından imana çağrılan topluluk. || **ümmet-i icabet**, {OsT} → ümmet-i cemaat. || **ümmet-i İsa**, {OsT} Hz. İsa'ya uyanlar; Hristiyanlar. || **ümmet-i Muhammed**, {OsT} Hz. Muhammed'in ümmeti; Müslümanlar. || **ümmet-i Musa**, {OsT} Hz. Musa'ya uyanlar; Museviler. || **ümmet'ullah**, {OsT} Halk.

ümmetçe, [ümmet-çe] (ümmet'çe) zf. Ümmet olarak.

ümmetçi, [ümmet-çi] is. 1. Ümmetçilikten yana olan kimse. 2. sf. Ümmetçiliği savunan. 3. Ümmetçilikle ilgili.

ümmetçilik,-ği [ümmet-çi-lik] is. Bir İslam toplumu ve siyasi yönetimi olarak kalmayı savunan siyasal görüş.

ümmi, [Ar. ümm > ümmî / ümmiyye امي/اميه] (ümmi:) {OsT} sf. 1. Anadan doğduğu gibi kalmış olan.

2. Okuma yazma bilmeyen; okur yazar olmayan. 3. Bilgisiz; cahil. 4. Hz. Muhammed'in, okur yazar olmadığı için din konusundaki bilgilerinin Allah vergisi olduğunu ifade eden sıfatı.

ümmid, [Far. ümmīd امید] (*ümmi:d*) {OsT} is. Ümit.

ümmilik, -ği [ümmi-lik] (*ümmi:lik*) is. Okuma yazma bilmeme; okuma yazma bilmeyen kimsenin durumu.

ümmiyane, [Ar. ümmī + Far. -āne أميانه] (*ümmi:ya:-ne*) {OsT} zf. Okuma yazma bilmeksizin.

ümmiye, [Ar. ümmī > ümmiyye اميه] {OsT} sf. Anneye ait; anne ile ilgili.

ümmiyet, [Ar. ümmī > ümmiyyet اميت] {OsT} is. Okuma yazma bilmeyiş.

ümmük, -ğü [eT. üm-gük > ümük / ümmük] {ağız} is. 1. Boğaz; gırtlak. 2. İbik. [DS]

ümmiye, [Ar. ümmiyye امنيه] {OsT} is. 1. Umut. 2. Arzu; istek. 3. Kuruntu.

ümran, [Ar. umrān عمران] (*ümra:n*) {OsT} is. 1. Bayındır olma durumu. 2. Uygur, ileri ve mutlu olma.

ümsüle, [Ar. ümşüle امثوله] (*ümsu:le*) {OsT} is. ed. Örnek nazım parçası.

-ümsü, [-m-sı / -msi / -msu / -msü / -imsi / -ımsı / -umsu / -ümsü] yap. e. → -msi.

-ümsüz, [-m-sız / -msiz / -msuz / -msüz / -imsiz / -ımsız / -umsuz / -ümsüz] yap. e. → -msiz.

-ümtirak, [-m-tır-ak / -imtirak / -ımtirak / -umtirak / -ümtirak] yap. e. → -mtirak.

ümumet, [ar. ümm > ümümet امومت] (*ümü:met*) {OsT} is. Analık; ana olma durumu. ☞ **ümümet ve übüvvet**, {OsT} Analık ve babalık sıfatları.

üm'uz, [Ar. üm'üz امعوذ] (*üm-u:z*) {OsT} is. 1. Keçi. 2. Karaca. 3. Keçi veya karaca sürüsü.

ümük¹, -ğü [eT. üm-gük] is. Yeni doğmuş bebeklerde alın yukarı tarafında, baş kemiklerinin birleştiği yumuşak olan yer; bingıldak; imik. [DLT]

ümük², -ğü [Ar. 'unḡ (boğaz)] {ağız} is. 1. Boğaz; soluk borusu; gırtlak; imik. [DS] 2. {ağız} Çene. [DS] ☞ **ümüğü düşmek**, {ağız} Aşırı istek duymak. [DS]|| **ümüğüne çökmek**, {ağız} Boğazına sarılmak; boğmaya çalışmak. [DS]

ümüklemek, [ümük-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] Gırtlakımı sıkamak. [DS]

ümüklü, [ümük-lü] {ağız} sf. Dolu. [DS]

ümüldan, [Ar. ümüldān املدان] (*ümülda:n*) {OsT} is. 1. Taze fidan; dal. 2. İnce ve narin beden. 3. sf. Genç; güzel.

ümüldani, [Ar. ümüldānī املداني] (*ümülda:ni:*) {OsT} is. → ümüldan.

ümürmek, [üm-ür-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Yemek; yutmak. [DS]

ümürtlek, -ği [ümürt-le-k] {ağız} is. 1. Soluk borusu; gırtlak. 2. Soğanın tohuma kaçmış sapı. [DS]

ünzük¹, [üm-(ü)z-ük] is. 1. {eT} Eyerin ön ve arka uçları. 2. {ağız} İbrik, testi gibi kapların emziği. [DS]

ünzük², [üm(ü)z-ük] {ağız} is. İplik kırtısı; iplik tozu. [DS]

-ün-, [-n- / -in- / -ın- / -un- / -ün-] yap. e. → -n-.

-ün¹, [-n / -in / -in / -un / -ün] çek. e. → -n.

-ün², [-n / -in / -in / -un / -ün] yap. e. → -n.

ün¹, [eT. ün / ün اون] is. 1. Ses; seda. {eT} {eAT} {OsT} (aynı) [EUTS] [KB] [Gabain] [Mühennâ] [Üç İtigsizler] [DK] 2. Bir kimsenin topluluk tarafından tanınması; onlar üzerinde bıraktığı iyi izlenim; şöhret; şan; nam. {eT} {eAT} {OsT} (aynı) [ETY] [KB] [DK] 3. San. {eT} {eAT} {OsT} (aynı) [DLT] [KB] ☞ **atı üni**, {eT} Adı sanı.|| **ün almak**, Herkesçe bilinip tanınır olmak; meşhur olmak; şan salmak.|| **ün boğulmak**, {eAT} Ses kısılmak.|| **ün çekici**, {eT} 1. Seslenen. 2. Bağırın. 3. Öten. [Bahşayış]|| **ün çekmek**, {eT} {eAT} {OsT} 1. Seslenmek. 2. Bağırmak; haykırmak. 3. Feryat etmek. 4. Ötmek. [Bahşayış]|| **ün dartmak**, {eAT} Ses çıkarmak; bağırmak; haykırmak. **ün kavuşmak**, Ün sahibi olmak; şöhret bulmak; ünlenmek.|| **ün kazanmak**, Herkesçe bilinip tanınır olmak; meşhur olmak; şan salmak.|| **ün etmek**, {eAT} {OsT} Bağırmak; haykırmak; seslenmek; ses çıkarmak; çağırarak.|| **ün eylemek**, {OsT} → ün etmek.|| **ün kopmak**, {eAT} Ses yükselmek.|| **ün salmak**, 1. {eAT} Haber göndermek 2. Herkesçe bilinip tanınır olmak; meşhur olmak; şan salmak.|| **ün tün**, {ağız} Belirti; iz; işaret; im. [DS]|| **ün urmak**, {eAT} {OsT} Yüksek ses çıkarmak; bağırmak; haykırmak.|| **ünü malim** (malum), {ağız} Şaşkınlık bildirir ünlem. [DS]|| **ün ünnetmek** (ünletmek), {ağız} Tellaal bağtırtmak. [DS]|| **ününü almak**, {ağız} Adı, gerektiği kadar yayılıp, iyiden iyiye tanınmış olmak. [DS]|| **ün vermek**, {eAT} {OsT} Seslenmek; ses çıkarmak.|| **ün yapmak**, Herkesçe bilinip tanınır olmak; meşhur olmak; şan salmak.

ün², [ün] {ağız} is. Ağıl. [DS]

ün³, [ün] {ağız} is. Öğüt. [DS]

ün⁴, [ün] {ağız} is. Diken topluluğu; dikenlik. [DS]

ünan, [Ar. enīn > ünān انان] (*üna:n*) {OsT} is. İnleme.

ünanimizm, [Fr. unanisme] is. 1. Ortak duygu; iki yanlı anlaşma. 2. Bireyi toplumsal ilişkiler içinde ele almaya, toplumların özünü anlatmaya yönelik edebiyat öğretisi.

ünas, [Ar. ins > ünās اناس] (*üna:s*) {OsT} is. İnsanlar; halk; nas.

ünbub, [Ar. enbüb / enbübe انبوب / انبويه] (*ünbu:b*) {OsT} is. 1. Boğum; kamışın boğumu. 2. anat. İnce

boru; borucuk. **ünbûbe-i bevlîye**, {OsT} anat. Sidik borucukları. || **ünbûbe-i gırbâliye**, {OsT} anat. Eleksi boru. || **ünbûbe-i hazmiyye**, {OsT} anat. Sindirim borusu. || **ünbûbe-i şa'riye**, {OsT} anat. Kılcal boru. || **ünbûbe-i tal'iye**, {OsT} bot. Çiçek tozu borusu. || **ünbûb-i mi'devî**, {OsT} tıp. Mide yıkama amacıyla mideye salınan boru. || **ünbûbû'l- habl**, {OsT} İnce yol; patika; keçi yolu.

ünbubî, [Ar. ünbûbî انبوبي] {ünbu:bi:} {OsT} sf. Boru gibi; boruyu andırır; borumsu.

ünbuse, [Ar. ünbûşe انبوشه] {ünbu:se} {OsT} is. Çocukların oyunu.

ünbuş, [Ar. ünbûş / ünbûşe انبوش / انبوشه] {ünbu:ş} {OsT} is. **1.** bot. Bitki kökü. **2.** Kökü ile birlikte yerden sökülen ağaç veya fidan.

-ünce, [-ınca / -ince / -unca / -ünce] yap. e. → -ınca.

-üncü, [-ncı / -nci / -inci / -ıncı / -uncu / -üncü] yap. e. → -ncı.

-ünç, [-n-ç / -nç / -inç / -inç / -unç / -ünç] yap. e. → -nç.

ünçü, [yinçü] {eT} is. İnci. [EUTS]

ündemek, [ün-dē-mek مك انده] {eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-r] Çağırarak; ünlemek; seslenmek. [DLT] [KB] [Mühennâ]

ündeş, [ün-deş] sf. dbl. Aynı ses ile biten.

ündeşlik, **-ği** [ün-deş-lik] is. ed. Aynı ses ile bitme durumu; sonu aynı ses ile biten cümlelerin özelliği.

ündeşmek, [ünde-ş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] Çağırışmak; ünleşmek. [DLT]

ündiçmek, [ünde-ş-mek / ündiç-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] Öğüt vermek. [DS]

ündüner, [öñ-dün+er] {ağız} zf. Geçen gün. [DS]

ündürme, [ün-dür-me] {ağız} is. Felç; inme. [DS]

ündürmek, [ün-dür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] **1.** Çıkartmak. [Üç İtiszizler] **2.** Çıkarmak. [EUTS]

ünek¹, **-ği** [ün-ek] {ağız} is. Ünlü; yiğit. [DS]

ünek², **-ği** [öñ-ek] {ağız} is. Avcı kulübesi. [DS]

ünelmek, [ün > ün-e-l-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Gelişmek; büyümek; güçlenmek. [DS]

ünemek, [ün-e-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-n(ü)-yor] Gelişmek; büyümek; güçlenmek. [DS]

üneze, [öñ-ez-e] {ağız} is. Avcı kulübesi. [DS] **üneze bağlamak**, {ağız} Pusu kurmak; yol kesmek. [DS]

üng, [üg / üğ / üng (yans.)] is. Ötme ve uğuldama bildiren kök. üng-ül-de-t-mek

üngel, [Yun. emvole => embel] {ağız} is. Üvendire. [DS]

üngendire, [Yun. boukhentra] {ağız} is. Üvendire. [DS]

üngmek, [üñ-mek] {üñmek} {eT} gçl. f. [-r] Delmek. [DLT]

üngtürmek, [üñ-tür-mek] {üñtürmek} {eT} gçl. f. [-ür] Deldirmek. [DLT]

üngü, [aña / o+ki] {ağız} zm. Bu; şu; o. [DS]

üngücü, [öñ-ü+uç-u] {ağız} zf. Eninde sonunda; kesinlikle. [DS]

üngüjin, [? üngüjin] {eT} is. Çölde insanı öldüren umacı; gulyabani. [DLT]

üngük, [üñ-ük او كوك] {eAT} is. Hançere. **ünük başı**, {eAT} Boğaz deliğinin başladığı yer.

üngüldetmek, [üngül-de-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] (Çocuk için) yaramazlık yapmak. [DS]

üngüle, [aña+ile ?] {ağız} zf. O şekilde; öyle. [DS]

üngülmek, [üñ-ül-mek] {üñülmek} {eT} edil. f. [-ür] Oyulmak. [DLT]

üngülük, [ün-mek > ün-gü-lük] {eT} is. İnat. [Mühennâ]

üngür, [üñ-ür] {eT} is. İn; mağara. [DLT] [EUTS] [KB] [Gabain] **üñürde turugh**, {eT} Mağarada kalma-yı düşünen.

üngürde, [añar-da] {ağız} zm. Orada; şurada. [DS]

öngüre, [aña-ra] {ağız} zm. Orası; ora. [DS]

üngürmek, [üñ-ür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Deldirmek; deştirmek; delik açtırmak. [EUTS]

üngürüş, [üngürüş] {ağız} is. Et bıçağı. [DS]

üngüşmek, [üñ-üş-mek] {üñüşmek} işteş. f. [-ür] Bir hayvanın derisini birlikte yolmak; yoluşmak. [ETY]

üngüz, [üng-üz] {ağız} is. Et bıçağı. [DS]

üni-, [Lat. uni (bir)] ön ek. Başına getirildiği Latince kökenli kelimelere "beraber, bir, birlik" anlamları katan ön ek.

üniforma, [Fr. uniforme] is. **1.** Bir toplulukta aynı işi yapan kimselerin giydiği bir örnek giysi; tek tip giysi. **2.** Silahlı kuvvetlerin görevlerini yürütürken giymek zorunda oldukları biçimi karname ile belirlenmiş kıyafet; askerî kıyafet.

üniformalı, [üniforma-lı] sf. Üniforma giymiş olan; üzerinde üniforma bulunan.

üniformitarizm, [Fr. uniformitarizm] is. Jeol. Her olayı tek bir nedene bağlayan bilimsel düşünce; güncelcilik.

ünik, **-ği** [Fr. unique] sf. Eşi ve benzeri olmayan; tek.

üniseks, [Fr. unisexe] sf. (Giysi için) hem kadınların hem de erkeklerin giyebileceği biçimde olan.

ünite, [Lat. unitas > Fr. unité] is. **1.** Birleşmiş olma durumu; birlik. **2.** Yapısal bir özellik taşıyan bir bütünün her elemanı; birim. **3.** Bir çokluğu oluşturan bireylerin her biri. **4.** eğit. Bir ders programının ya da ders kitabının bölümlerinden her biri.

üniversal, **-li** [İng. universal] sf. Evrensel.

üniversalizm, [İng. universalisme] is. Evrenselcilik.

üniversite, [Lat. universitas (topluluk) > Fr. université] is. **1.** Bilimsel özerkliğe ve tüzel kişiliğe sahip, yüksek düzeyde eğitim ve öğretim veren, bilimsel araştırma ve yayın yapan yüksek okul, enstitü ve fakülte gibi aynı rektörlüğe bağlı birimlerden oluşan öğretim kurumu. **2.** Bu tür eğitim ve araştırma

yapan kurumun bulunduğu yer ve binaların tümü. **3.** Bu kuruluşta çalışan ve öğrenim görenlerin tümü. ☞ **üniversiteler arası**, *Birden çok üniversiteyi ilgilendiren.* || **üniversite sonrası**, *Üniversite öğreniminden sonra gelen ve meslekî bilgileri tamamlamayı amaçlayan öğretim.*

üniversiteli, [üniversite-li] *sf.* **1.** Üniversitede ya da bir yüksek öğretim kurumunda öğrenim gören. **2.** Bir üniversiteye mensup olan; üniversite çalışanı.

ünke, [Ar. uḫka] {ağız} *is.* Elli dirhem. [DS]

ünkü¹, [öñü > ünkü / üngü] {ağız} *zm.* Bu; şu; o. [DS]

ünkü², [üñkü] {ağız} *is.* Direnme. [DS]

ünkür, [üñ-ür > ünkür] {eT} *is.* Mağara. [EUTS]

ünkürü, [öñ > öñü-rü] {ağız} *zm.* **1.** Orası; ora. **2.** zf. Yukarı. [DS]

ünlem, [ün-le-mek > ün-le-m] *is. dbl.* **1.** Güçlü bir duyguyu, canlı bir tepkiyi belirten bağırış, haykırış ya da herhangi bir doğa sesi; nida (1944). **2.** Böyle bir duygu ya da tepkiyi dile getiren bağımsız cümle. **3.** Ünlem işareti. ☞ **ünlem cümlesi**, *dbl.* Bir sevinci, korkuyu, şaşkınlığı veya heyecanı anlatan cümle. || **ünlem grubu**, *dbl.* Çoğunluğu kalıplaşmış olan ve birden çok sözcükten oluşan ünlem. Hadi canım sende! || **ünlem işareti**, *dbl.* Sevinme, acı, korku gibi duyguları ya da doğadan alınma yansıma sesleri bildiren cümlelerin sonuna konulan noktalama işareti, (!). || **ünlem öbeği**, *dbl.* → ünlem grubu. || **ünlem vurgusu**, *dbl.* Ünlem veya ünlem amaçlı özel isimlerde önce yükselen daha sonra alçalan bir baskı ile belirlenen vurgu.

ünleme, [ün-le-me] *is.* Ünlemek eylemi.

ünlemek¹, [ün-lē-mek اونلمك] {eAT} {OsT} {ağız} *gçl.* f. [-r] [-l(ü)-yor] **1.** Yüksek sesle çağırmak; seslenmek. **2.** Yüksek sesle bildirmek. [DS]

ünlemek², [ünle-mek] {ağız} *gçsz.* f. [-r] [-l(ü)-yor] İlenmek; kargışlamak. [DS]

ünlemek³, [ünle-mek] {ağız} *gçl.* f. [-r] [-l(ü)-yor] Aldatmak; şaşırtmak; gözünü boyamak. [DS]

ünlemek⁴, [ünle-mek] {ağız} *gçsz.* f. [-r] [-l(ü)-yor] (Ay için) doğup yükselmeye başlamak. [DS]

ünlen, [ün-le-n] {ağız} *is.* Müezzîn. [DS]

ünlenme, [ün-le-n-me] *is.* Ünlenmek eylemi.

ünlenmek¹, [ün-le-n-mek] *edil.* f. [-ir] **1.** Yüksek sesle çağrılmak; bildirilmek. **2.** dönşl. f. Çağırmak; seslenmek.

ünlenmek², [ün-le-n-mek] *dönşl.* f. [-ir] **1.** Ün kazanmak; herkesçe tanınır bilinir olmak; ünlü olmak; meşhur olmak. **2.** {ağız} Dile düşmek; adı kötüye çıkmak. [DS] **3.** {ağız} Kibirleşmek; onurlanmak. [DS]

ünleşmek, [ün-lē-ş-mek انلشتمك] {eAT} {OsT} *işteş.* f. [-ür] Birbirine bağırarak; bağırışmak.

ünletme, [ün-le-t-me] *is.* Ünletmek eylemi.

ünletmek, [ün-le-t-mek] *gçl.* f. [-ir] **1.** (Kişi için)

yüksek sesle birine çağırtmak. **2.** Bildirtmek; yüksek sesle duyurtmak.

ünlü, [ün-lü] *sf.* **1.** Ün salmış olan; herkesçe bilinip tanınan; meşhur; şanlı; namlı; namdar. **2.** *is. dbl.* Ses yolunda bir engele çarpmadan sadece ses tellerinin titreşimi ile çıkan ses; sesli: vokal; sedalı, a, e, ı, i, o, ö, u, ü. **3.** Ünlü harf. ☞ **ünlü arası**, *dbl.* İki ünlü arasında bulunan ünsüz. || **ünlü atlaması**, *dbl.* Ünlü ile biten bir kelimeye çekim ya da yapım eki getirildiğinde kelimenin son ünlüsünün bağlı olduğu sıra (kalın-ince, düz-yuvarlak, dar-geniş) ya uygun (kalın-ince, dar-geniş, düz-yuvarlak) sıradan bir ek getirilmesi anında ünlünün boğumlanma noktasının, ağız açıklığının ya da dudakların durumunun değişmesi olayı. gel-ir-im / oku-r-um (gelir kelimesine eklenen -im ekindeki (i) ön, dar ve düz sıradan bir ünlü iken aynı ek okur kelimesine getirildiğinde (u) arka, dar ve yuvarlak sıradan bir ünlü durumuna atlamıştır). || **ünlü benzeşmesi**, *dbl.* Ünlü uyumu. || **ünlü boşluğu**, *dbl.* Birleştirme ya da ekleme sırasında iki ünlünün yan yana gelmesi ile meydana gelen boşluk, ne[]ise. || **ünlü çatışması**, *dbl.* Ekleme ve birleştirmelerde iki ünlünün yan yana gelmesi durumu. ne ise > neyse. || **ünlü daralması**, *dbl.* Çeşitli sebeplerle geniş ünlülerin dar ünlü karşılıklarına dönüşmesi olayı. geymek > giymek. || **ünlü düşmesi**, *dbl.* Çeşitli nedenlerle bir kelimenin iç ya da son ünlüsünün düşmesi. oyun > oynamak. || **ünlü düzleşmesi**, *dbl.* Yuvarlak bir ünlünün düz ünlü durumuna gelmesi olayı. || **ünlü genişlemesi**, *dbl.* Dar bir ünlünün geniş bir ünlüye dönüşmesi durumu. || **ünlü ikizleşmesi**, *dbl.* Çeşitli nedenlerle bir kelimedeki iki ünlünün yan yana gelmesi durumu. saat, vaat. || **ünlü incilmesi**, *dbl.* Çeşitli nedenlerle bir kalın ünlünün incilmesi olayı. bıçkı > bıçki. || **ünlü kalınlaşması**, *Çeşitli nedenlerle ince bir ünlünün kalın ünlüye dönüşmesi olayı. değirmen > derman. || ünlü kaynaşması*, *Birleştirmelerde yan yana gelen iki ünlünün kaynaşarak tek sese dönüşmesi. sütlü aş > sütlaş > sütlaç. || ünlü kısalması*, *Aslı uzun olan bir ünlünün zamanla kısa söylenir olması. beyâz > beyaz. || ünlü sonrası*, *dbl.* Bir kelime ya da cümledeki herhangi bir ünlünün ardından gelen ses birimi. || ünlü türemesi, *dbl.* Söylenim güçlüğü dolayısıyla bazı kelimelerin başında ya da içinde bir ünlünün ortaya çıkması durumu. skarpın > iskarpin. || ünlü uyumu, *dbl.* Türkçede bir kelimedeki ünlülerin incelik-kalınlık, düzlük-yuvarlaklık, darlık-genişlik bakımından uyum göstermesi olayı. || ünlü uzaması, *dbl.* Aslında kısa olan bir ünlünün zamanla uzun söylenir olması durumu. || ünlü-ünsüz uyumu, *dbl.* Bir kelimeye ünsüzle başlayan bir ek getirildiğinde ekin başındaki ünsüzün ünlünün özelliklerine uyması olayı. su-tan > su-dan || ünlü yuvarlaklaşması, *dbl.* Çeşitli nedenlerle düz bir ünlünün yuvarlak söylenir

olması durumu. bedük > beyük > büyük, bıçuk > buçuk, çamır > çamur.

ünlüg, [üñ-lüg] {eT} sf. Sesli; ses sahibi. [DLT]

ünlük, [öñ > ön-lük / ün-lük] {ağız} is. Orta; ortalık; meydan. [DS] ☞ **ünlüğe getirmek**, {ağız} *Yapmak; meydana getirmek; ortaya çıkarmak; yaratmak.* [DS]

ünlüleşme, [ün-lü-le-ş-me] is. 1. Ünlüleşmek eylemi. 2. *dbl.* Bir ünsüzün yanındaki ünlülerin etkisi ile ünlü durumuna gelmesi; bir ünsüzün ünsüz özellikten ünlü özelliğe geçmesi. 3. Sami dillerinde ünsüz köke kimi ünlülerin katılması.

ünlüleşmek, [ün-lü-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Ünlü durumuna gelmek; ünlü özelliği kazanmak.

ünma, [Ar. ünma عُنْمَا] {OsT} is. İçi ot veya samanla doldurulmuş yastık, yatak gibi eşya.

ünme, [ün-me] {ağız} is. Övme. [DS]

ünmek¹, [ü n-mek > (y)ün-mek] {ü.nmek} {eT} gçsz. f. [-er] 1. (Yukarı, dışarı) çıkmak; tırmanmak; yükselemek. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] 2. Belirmek. [ETY] 3. Kalkmak. [ETY]

ünmek², [ün-mek] {eT} gçsz. f. [-er] İnat etmek. [Mühennâ]

ünnab, [Ar. 'unnāb عُنَاب] {ünna:b} {OsT} is. → ünnap.

ünnabi, [Ar. 'unnābī عُنَابِي] {ünna:bi:} {OsT} sf. Hünnap renginde.

ünnabiye, [Ar. 'ünnābiyye عُنَابِيَّة] {ünna:biye} {OsT} is. *bot.* Hünnapgiller.

ünnap, [Ar. 'unnāb عُنَاب] is. *bot.* 1. Ayrı çanak yapraklı iki çeneklilerden büyük bir ağaç, (*Zizyphus jujuba*); çiğde; hünnap, çubakan (*Uyg.*). 2. Bu ağacın kırmızı kabuklu, sert çekirdekli, zeytin iriliğinde, güzün olgunlaşan meyvesi.

ünnemek, [ün-lē-mek اوننمك] {eAT} {ağız} gçl. f. [-r] [-n(ü)-yor] Çağırarak; seslenmek. [DS]

ünnemen, [ünne-men ?] {ağız} is. Battaniye. [DS]

ünnengeme, [ünneñge-me] {ağız} is. Gürültü; patırtı; uğultu. [DS]

ünnenmek, [ün-le-n-mek] {ağız} edil. f. [-ir] 1. Çağrılmak. 2. *dönşl. f.* Acıyla bağırarak; ağlamak. [DS]

ünneşmek, [ün-le-ş-mek] {ağız} işteş. f. [-ir] 1. Seslenmek; bağırarak. 2. *dönşl. f.* İlenmek; beddua etmek. [DS]

ünnü, [ün-lü] {ağız} sf. Ünlü. [DS]

üns, [Ar. üns انس] {OsT} is. 1. Alışma. 2. Alışkanlık. 3. *tasvif.* Allah'ın insan gönlünde görünüş alanına çıkışı. ☞ **üns olmak**, {ağız} *Tutkun olmak.* [DS]|| **üns tutmak**, {OsT} *Alışmak.*

ünsa, [Ar. ünsā انْسَا] {ünsa:} {OsT} sf. 1. (Hayvan için) dişi. 2. (İnsan için) kadın; kız.

ünsî, [ar. üns>ünsi/ünsiyye انسيه / انسيه] {ünsi:} {OsT} sf. 1. Sokulgan. 2. is. Arkadaş. 3. Hattatların kullandığı kamyş kalemin iki parçalı ucundan kısa ve hattattan tarafta olanı.

ünsiyet, [Ar. üns > ünsiyyet انسييت] {OsT} is. 1. Yakınlık; dostluk. 2. Alışkanlık. ☞ **ünsiyet peyd etmek**, *Arkadaşlık kurmak; yakınlık duymaya başlamak.*

ünsüz, [ün-süz] sf. 1. Ünü olmayan; gösterişsiz; şöretsiz. 2. *dbl.* (Ses için) ünsüz olan; ünlü olmayan. 3. is. *dbl.* Ses tellerinden titreşimsiz olarak geçen havanın ağızda bir engele çarpması suretiyle meydana gelen ses; konson; konsonant; sessiz. 4. {ağız} Cılız; cansız; güçsüz. [DS] ☞ **ünsüz arası**, *dbl. Kelime ya da cümlede iki ünsüz arasında bulunan ses.*|| **ünsüz atlaması**, *dbl. Bir ünsüzün, bulunduğu hecedeki ünlüye bağlı olarak boğumlanma noktasının değişmesi. kaya (k sesi, arka (kalın) ünlü olan a'ya bağlı olarak dil kökü art damaktan ayrılırken çıkar ve kalın söylenir) kedi (k sesi, ön (ince) ünlü olan e'ye bağlı olarak dil kökü ön damaktan ayrılırken çıkar ve ince söylenir)*|| **ünsüz benzeşmesi**, *dbl. Yan yana gelen iki ünsüzün boğumlanma noktaları bakımından uyum içine girmesi. çarşamba > çarşamba.*|| **ünsüz değişmesi**, *dbl. Çeşitli nedenlerle ünsüzün değişikliğe uğraması olayı; ötümlüleşme. ağaç > ağac-ı.*|| **ünsüz düşmesi**, *dbl. Kaynaşma sırasında yan yana gelen iki ünsüzden birinin düşmesi olayı. küçük-cük > küçücük.*|| **ünsüz göçüşmesi**, *dbl. Bir kelime içinde birbirini izleyen iki ünsüzün yer değiştirmesi olayı. çömlək > çölmek.*|| **ünsüz ikizleşmesi**, *dbl. Halk ağızlarında iç sesteki bazı ünsüzlerin önceki hecenin sonuna ve sonraki hecenin başına gelmesiyle oluşan ikizleşme olayı. eşek > eşşek.*|| **ünsüz sonrası**, *dbl. Söz içinde bir ünsüzün hemen ardından gelen ses.*|| **ünsüz tekleşmesi**, *dbl. Bazı yabancı dillerden girmiş kelimelerde art arda gelen aynı ya da yakın iki ünsüzün tek ses hâline dönüşmesi olayı. hammam > hamam, hiss > his, afv > af.*|| **ünsüz türemesi**, *dbl. Kelime içinde ya da başında bir ünsüzün ortaya çıkması olayı. irak > yırak.*|| **ünsüz uyumu**, *dbl. Sonu sert ünsüz ile biten Türkçe kelimelere c, d, g ile başlayan bir ek getirildiğinde bu ünsüzlerin ç, t, k seslerine dönüşmesi olayı. kitap-ci > kitapçı, çocuk-den > çocuktan, baş-gen > başkan.* || **ünsüz yumuşaması**, *dbl. Türkçe sözcüklerin sonunda bulunan sert (ötümsüz) ünsüzlerin (p, ç, t, k) iki ünlü arasında ötümlüye (b, c, d, ğ) dönüşmesi olayı. kitap > kitabı, ağaç > ağacı, yurt > yurdu, çocuk > çocuğu.*|| **ünü tünü**, {ağız} (Çoktandır görünmeyen kimse için) ses; haber; bilgi; eser; iz. [DS]

ünsüzleşme, [ün-süz-le-ş-me] is. 1. Ünsüzleşmek eylemi. 2. *dbl.* Ünlü ya da yarı ünlü durumunda olan bir sesin ünsüz duruma dönüşmesi.

ünsüzleşmek, [ün-süz-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Ünsüz duruma gelmek; şöhretini yitirmek. **2. dbl.** (Ünlü için) ünsüz ses durumunu almak.

ünşüde, [Ar. neşād > ünşüde انشودة] (*ünşu:de*) {OsT} *is.* Söylenmiş şiir.

ünşuta, [Ar. ünşūta انشوطه] (*ünşu:ta*) {OsT} *is.* İlmik; düğüm.

üntemek, [ün (*yans. / ses*) > ün-te-mek] {eT} *gçsz. f. [-r]* Bağırarak; sesini yükseltmek; çağırmak, cevap vermek; ses vermek; seslenmek; ünlemek. [EUTS] [Gabain] [IKPÖy.]

-üntü, [-n-tı / -nti / -ıntı / -inti / -untu / -üntü] *yap. e.* → -nti.

üntürmek¹, [ün-tür-mek] {eT} *gçsz. f. [-ür]* **1.** (Tan için) atmak; (şafak için) sökmek. [ETY] **2.** Çıkmak. [EUTS] **3.** (Güneş için) çıkmak. yükseltmek. [ETY] [EUTS] [Gabain] **4.** Çıkartmak. [Gabain]

üntürmek², [ün-tür-mek] **1.** (Malzeme ve ekin için) sunmak; göndermek. **2.** Uzaklaştırmak [EUTS] **3.** (Uğurlarken) refakat etmek. [Gabain]

üntüz, [ün-tüz] {ağız} *sf.* (Erkek için) yılışık; çapkın. [DS]

üntüzlenmek, [üntüz-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Çapkınlık yapmak; yılışmak; yaltaklanmak. [DS]

ünuf, [Ar. enf > ünuf انوف] (*ünü:f*) {OsT} *is.* Burunlar.

ünuset, [Ar. ünüşet انوشة] (*ünü:set*) {OsT} *is.* Dişilik.

ünüşe, [Ar. ünüşe انوشه] (*ünü:şe*) {OsT} *is.* **1.** Huzur; refah; rahatlık. **2.** Şarap. **3.** Mecusi ayini. **4.** Beğenme; aferin. **5.** Merhamet; adalet.

ünü, [ünü] {ağız} *is.* Öcü; umacı. [DS]

ünüğe, [ünüğe اونكه] {eAT} {OsT} *is.* Tartısı yerine göre değişen bir ağırlık ölçüsü.

ünük, -ğü [ümük / ünük] {eAT} {ağız} *is.* Soluk borusu; gırtlak; boğaz. [DS]

ünüklemek, [ünük-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Gırtlakını sıkamak. [DS]

ünüklü, [ünük-lü] {ağız} *sf.* Obur. [DS]

ünüm, [ün-üm] {ağız} *is.* **1.** Bağırma; yankılı ses. **2.** Ün; san. ☞ **ünüm ünüm**, {ağız} *Bağıra bağıra.* [DS]

ünüs, [Yun. 'Ioúnios] {ağız} *is.* Haziran. [DS]

ünüş, [ün-mek > ün-üş] {eT} *is.* Yükseliş. [Gabain]

ünüşlög, [ünüş-lög] {eT} *sf.* Yokuşlu; yükselen.

-ünüz, [-ıntı / -iniz / -unuz / -ünüz] *çek. e.* → -ımız.

ünvan, [Ar. 'unvān عنوان] (*unva:n*) {OsT} *is.* **1.** Kitap, dergi, yazı başlığı. **2.** Ad; isim; lakap. **3.** Şöhret. ☞ **ünvan sıfatı**, *dbl. Özel adlarla birlikte kullanılan rütbe, meslek, saygı ifade eden sıfat.*

ünzuha, [Ar. ünzüha انزوهه] (*ünzu:ha*) {OsT} *is.* Kibir; gurur; büyüklük.

-üp, [-ip / -ip / -up / -üp] *yap. e.* → -ip.

üp, [üp] {eT} *e.* Renkte pekiştirme edatı. [DLT]

üpçük, -ğü [? üp-çük] *is.* Havudun arka bölümü.

üperizasyon, [Uper (*İsviçreli sanayici*) > Fr. upérisation] *is.* Süt vb. ürünü aşırı derecede sıcak bir hava akımı içinden hızla geçirerek bir saniye gibi kısa zamanda sterilize etme yöntemi.

üpgük, [übük / üp-gük] {eT} *is.* İbibik kuşu; hüthüt. [ETY]

üplemek, [üp-lē-mek > üp-le-l-mek] {eT} *edil. f. [-ir]* Yağma edilmek; yağmalanmak. [DLT]

üplemek, [üp-lē-mek] {eT} *gçl. f. [-r]* Yağma etmek; yağmalamak. [DLT]

üplenmek, [üp-le-n-mek] {eT} *edil. f. [-ür]* Yağmalanmak. [DLT]

üpleşmek, [üp-le-ş-mek] {eT} *işteş. f. [-ür]* Birlikte yağma etmek; yağmalaşmak. [DLT]

üpletmek, [üp-le-t-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Yağma ettirmek; yağmalatmak. [DLT]

üpremek¹, [üpr-e-mek / epri-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-r(ü)-yor]* Yıpranmak; eskimek; kullanılmaz duruma gelmek. [DS]

üpremek², [üp-re-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-r(ü)-yor]* (Ekin için) topraktan yeşerip çıkmak. [DS]

üpremek³, [ürp-e-mek > üpre-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-r(ü)-yor]* Birden korku, tiksinti duymak; ürpermek. [DS]

üpüp, [üp-üp / üp-gük] {eT} *is.* İbibik kuşu; hüthüt.

üpürüng, [üp+ürün] {eT} *sf.* Apak; bembeyaz. [DLT]

-ür, [-ır / -ir / -ur / -ür] *yap. e.* → -ır-.

-ür, [-ır / -ir / -ur / -ür] *yap. e.* → -ır.

-ür, [-r / -ir / -ır / -ur / -ür / -ar / -er] *çek. e.* → -r.

-ür, [-r / -ir / -ır / -ur / -ür / -ar / -er] *yap. e.* → -r.

ür¹, [yü-mek > ü-mek (*uzamak*) > ü-r / ö-r] *zf.* **1.** Uzun zaman; uzun müddet; her zaman; uzun süre. [ARAT] [Gabain] [IKPÖy.] [IKPÖy.] **2.** Müddet; süre. [EUTS] **3.** Ekin. [EUTS] ☞ **ür keç**, *Çok uzun zaman sonra; uzun gecikme ile.*

ür², [ügür / üyür > ür] {eT} *is.* Akdarı.

ür³, [ör / ur / ür] {ağız} *is.* Hendek. [DS] ☞ **ür keklük**, {ağız} *Büyük keklük.* [DS]

üranizm, [Fr. uranisme] *is.* Erkekten kadına benzeme biçiminde görülen cinsel sapıklık.

ürat, [Fr. urate] *is.* Ürik asidin tuzu ya da esteri.

ürbanizm, [Fr. urbanisme] *is.* Şehircilik.

ürbe, [Ar. ürbe اربه] {OsT} *is.* **1.** Düğüm. **2.** Büklüm. **3.** Hile; düzen.

ürbelenmek, [bere-le-n-mek / örse-le-n-mek ? > ürbe-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Karışmak; bozulmak; kırılmak; zedelenmek. [DS]

ürbun, [Ar. 'ürbün عربون] (*ürbu:n*) {OsT} *is.* Pey akçesi.

ürce, [ür-ce ارجه] {eAT} *zf.* Boş yere; beyhude.

ürçik, [Erme. rōcık] {ağız} is. Cevizli sucuk. [DS]
ürçufe, [Ar. ürçufe اورجوفه] {ürçu:fe} {OsT} is. Uydurma söz; yalan.
ürçuhe, [Ar. ürçūha اروحوه] {ürçu:he} {OsT} is. Sallıncak.
ürçuze, [Ar. recez > ürçūze اروحوزه] {ürçu:ze} {OsT} is. Aruz ölçüsünün recez bahrinde yazılmış manzume.
ürçüvan, [Far. ergevān > Ar. ürçüvān اروحوان] {ürçüva:n} {OsT} is. bot. Erguvan.
ürd, [Far. ürd ارد] {OsT} e. Gibi. ☞ **ürd-i Behişt**, {OsT} Cennet gibi.
ürde, [ür-de] {eT} zf. Çoktan. [ARAT]
ürdegi, [ür-de-gi] {eT} sf. Çoktan geçmiş olan. [ARAT]
ürdübehişt, [Far. ürd (gibi) -i behişt (cennet)] is. Nisan ayı.
ürdüm, [ür-düm] {ağız} is. Pay; hisse. [DS]
Ürdünlü, [ürdün-lü] sf. ve is. Ürdün halkından ve bu halkın soyundan olan kimse.
üre¹, [Fr. urine (sidik) > urée] is. kim. Azotlu artıkların dışarı atılması gereği olarak memelilerin metabolizması sonucunda oluşan karbonik asit diamininin yaygın adı; H₂N-CO-NH₂
üre², [üre] {ağız} is. İki buçuk üç yaşında, henüz doğurmamış dişi tay. [DS]
üre³, [üre] {ağız} is. Otlak. [DS]
üre⁴, [üre] {ağız} is. Devrim. [DS]
üreğen, [ürü-mek > üre-ğen] {ağız} sf. (Köpek için) havlayan. [DS]
üreğentili, [üre-mek > üre-ğen-ti-li] {ağız} sf. Çok üreyen; bereketli. [DS]
üreğ, [yürek / ürek / üreğ] {ağız} is. Yürek. [DS]
ürek¹, -ği [üre-k] {ağız} sf. **1.** Üremeye uygun; çok üreyen. **2.** Eli çabuk; çok iş çıkarıcı. **3.** Hızlı. [DS]
ürek², -ği [örek¹ > ürek] {ağız} is. At, kısırak sürüsü. [DS]
ürek³, -ği [üre-mek > üre-k] {ağız} is. Faiz; getiri. [DS]
ürek⁴, -ği [yürek / ürek] {ağız} is. Yürek. [DS] ☞ **ürek başı**, {ağız} Hayvan yüreği. [DS]|| ☞ **üreyi yanmak**, {ağız} Çok acımak; üzülmek. [DS]
ürekleme, [üre-mek > üre-k-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Çoğalmak; üremek; artmak. [DS]
ürelenme, [üğri-mek > üre-le-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Yavaş yavaş sallanmak; ırgalanmak. [DS]
üreleşme¹, [üğri-mek > üre-le-ş-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Yavaş yavaş sallanmak; ırgalanmak. [DS]
üreleşme², [üğ-mek > üğ-le-ş-mek] {ağız} işteş. f. [-ir] Birikmek; yığılmak. [DS]
ürem, [üre-mek > üre-m] is. Faiz; getiri.
üreme, [üre-me] is. **1.** Üremek eylemi. **2.** biy. Hayvanlarda ve bitkilerde, cinsel hücrelerin birleşme-

sinden ortaya çıkan tohum ya da doğrudan sporlarla ana ve babaya benzeyen, maddeten onlardan ayrı ve beslenme bakımından bağımsız yeni bir neslin türemesini sağlayan biyolojik süreç; çoğalma; tenasül. ☞ **üreme organları**, *Canlılarda üreme işlevini yerine getiren organların tümü.*

üremek¹, [üre-mek] gçsz. f. [-r] [-r(ü)-yor] **1.** biy. (Canlılar için) kendine özgü çoğalma biçimiyle kendi türünden bireyler meydana gelmesini sağlamak; doğmak; çoğalmak. **2.** Üreme yoluyla çoğalmak. **3.** Çoğalmak; artmak. **4.** Yetişmek. **5.** {ağız} (İş için) hızlı ilerlemek. [DS]

üremek², [ür-ē-mek] {eT} gçsz. f. [-r] **1.** Uzun zaman kullanılmak. [ARAT] **2.** Eski olmak; yıpranmış olmak. [ARAT]

üremek³, [üğ-rē-mek > üre-mek] {eT} [-r] → üdre-mek.

üremek⁴, [üre-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ü)-yor] (Köpek için) havlamak; ürümek. [DS]

üremi, [Fr. Yun uron (sidik) + haima (kan) > Fr. ürémie] is. tıp. **1.** Kanda normal olarak yüksek oranda üre bulunması. **2.** Ağır böbrek yetersizliği ile ortaya çıkan biyolojik belirtilerin tümü.

üremik, -ği [Fr. urémique] sf. **1.** tıp. Üremi ile ilgili olan. **2.** (Kişi için) böbrek yetersizliği olan.

üremsel, [üre-m-sel] sf. **1.** Üremle ilgili; faizle ilgili; getiriye ilişkin. **2.** biy. Üreme ile ilgili.

üren¹, [Moğ. üren] {eT} is. Tohum; çekirdek; meyve.

üren², [ören / üren] {ağız} is. **1.** Susuz ve kurak yer. **2.** Ören; yıkıklık. [DS]

üren³, [Kaz. üren] {ağız} is. Şimşek. [DS]

üren⁴, [ev-ir-en > evren > üren] {ü:ren} {ağız} is. Evren. [DS]

üren⁵, [ür-mek > ür-en] {ağız} is. Köpek. [DS]

ürende, [Yun. voukhentrea] {ağız} is. **1.** Üvendire. **2.** Dövene bağlanan iki üç metre uzunluğundaki ağaç; ok. [DS]

ürendelemek, [üğür-mek (seçmek) > ürende-le-mek ?] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Seçmek; ayırmak. **2.** Açığa çıkarmak için incelemek. [DS]

ürendire, [Yun. voukhentrea] {ağız} is. Üvendire. [DS]

ürenmek, [öğre-n-mek > üre-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Öğrenmek. [DS]

ürenti, [üre-mek > üre-nti] {ağız} is. Artış; artım. [DS]

ürentili, [ürenti-li] {ağız} sf. (Nesne için) çoğalabilen; artımlı. [DS]

üretan, [Fr. uréthane] is. kim. Genel formülü NH₂-CO-OR olan karbamik eterlerin genel adı.

üreteç, -ci [üre-t-eç] is. **1.** Üretme işini yapan araç. **2.** Mekanik enerjiiyi elektrik enerjisine dönüştüren makine; jeneratör.

üreter, [Fr. uretér] *is. anat.* İdrarı böbrekten idrar torbasına götüren kanal; idrar borusu.

üreterit, [Fr. urérite] *is. tıp.* Üreter iltihabı.

üretici, [üre-t-ici] *sf.* 1. Üretmeyi sağlayan; üreten. 2. Üretmeyle ilgili. 3. *dbl.* Bir dili, cümle üretme yeteneği açısından ele alan. 4. *is.* Üretim işiyle uğraşan kimse; tarımsal üretim yapan kimse. 5. *ekon.* Bir iktisadî mal üreten kişi ya da işletme. 6. Marxçı ekonomide emeğiyle ürettiği değerlerden kendisi yararlanamayan kimse; işçi. 7. *dbl.* Söz dizimi, anlam bilimi ve ses bilimi bileşenlerine ilişkin kuralların uygulanması ile bir dilin dil bilgisine uygun oluşturulmuş tümcelerle dil bilimsel örnek ve kavramların tümü. ☞ **üretici alan**, *ekon.* Maddî refahın yaratılması, dağılımı ve değişimi konularını kapsayan ekonomik etkinliklerin tümü. || **üretici anlam bilimi**, *dbl.* Üretimci dönüşümsel dil bilgisinde, anlamı derin yapıda üretici bir öge olarak gören yaklaşımların egemen olduğu anlam bilimi kuramı. || **üretici dil bilgisi**, *dbl.* Bir dilin kurallarından hareketle sonsuz sayıda cümle üretebilme gücünü belirleyen dil bilgisi. || **üretici olmayan alan**, *ekon.* Sonunda maddî ürünler değil de hizmetlerin doğduğu etkinlikleri kapsayan ekonomik alan. || **üretici ses bilimi**, *dbl.* Dilin ses yönünü üretimci dönüşümlü dil bilgisi çerçevesinde ele alan ses bilim türü. || **üretici tüketim**, *ekon.* Yeni bir ürün meydana getirmek için yapılan tüketim.

üreticilik, -ği [üre-t-ici-lik] *is.* Üretici olma durumu.

üretilme, [üre-t-il-me] *is.* Üretilmek eylemi.

üretilmek, [üre-t-il-mek] *edil. f. [-ir]* Üretmek eylemi yapılmak

üretim, [üre-t-im] *is.* 1. Üretmek eylemi. 2. Yeni bir mal ya da hizmetin ortaya konmasını sağlayan etkinliklerin tümü, (1935). 3. Bu etkinlikler sonunda elde edilen ürün. 4. Belli bir dönemde ya da süre içinde üretilen mal ve hizmet toplamı; istihsal. 5. Ekonominin mal ve hizmet üretme evresi. 6. Bitki ya da hayvanların tarımsal faaliyetler sonucu çoğaltılması, yetiştirilmesi ve bu işlemlerin sonunda elde edilen verim; üretme düzeyi. 7. Tüketim mallarını meydana getirmek için yapılan işlerin tümü. ☞ **üretim aracı**, *ekon.* Üretim sürecinde insan emeğinin tamamlayıcısı olarak kullanılan fabrika, iş makineleri, ham maddeler vb. nesne. || **üretim araçları**, Üretim sürecinde kullanılan iş, araç ve gereçlerin bütünü. || **üretim artışı**, *ekon.* Ekonomide üretim fazlalığı. || **üretim biçimi**, *ekon.* Köleci-lik, sermayecilik, toplumculuk gibi insanların yaşamları için gerekli olan şeyleri elde etmelerinin tarih içinde gösterdiği türlü düzenlemelerin her biri; üretim tarzı. || **üretim bölüşümü**, *ekon.* Bir üreticinin bir üretim süreci için temel mal ve hizmetleri bizzat üretmek yerine dışardan satın alarak üretim yapması. || **üretim evi**, Fabrika. || **üretim güçleri**, Bir toplumda, insan ögesi, üretim araçları,

üretim deneyleri ve alışkanlıkların tümü. || **üretim ilişkileri**, *ekon.* Toplum hayatında, maddî zenginliklerin üretimi, değişimi ve dağılımı süreci içinde toplum hayatı içinde ortaya çıkan ve insan bilincinden bağımsız olarak var olan nesnel ve maddî ilişkiler. || **üretim kooperatifi**, *ekon.* Ana malı olmayan, işçilere kendi aralarında ortaklık kurma olanağı sağlayan kooperatif sistemi. || **üretim süreci**, *ekon.* Bir üretimin gerçekleştirilmesi için gerekli olan evrelerin tümü.

üretimci, [üre-t-im-ci] *sf.* Üretimde bulunan; üretime yönelik olan. ☞ **üretimci dönüşümcü dil bilgisi**, Bir dilde, sözcük bilgileri deposu demek olan sözlükçe ile bağlantılı olarak derin yapıyı oluşturan soyut cümle yapılarını, ses ve anlam yorumu biçiminde yüzey yapılarına dönüştürümü öngören dil bilgisi modeli.

üretimlik, -ği [üre-t-im-lik] *is.* Fabrika.

üretimsel, [üre-t-im-sel] *sf.* Üretimle ilgili.

üretiş, [üre-t-iş] *is.* Üretmek eylemi ve biçimi.

üretken, [üre-t-ken] *sf.* 1. Çok üreten. 2. Üretme gücü yüksek olan; verimli. 3. Yeni şeyler ortaya koyabilen; yaratıcı. 4. *dbl.* (Yapım eki için) çok sayıda yeni sözlüksel birim verebilen. ☞ **üretken emek**, *fel.* Marx'a göre hem maddî malları hem de artı değeri üreten emek.

üretkenlik, -ği [üre-t-ken-lik] *is.* 1. Üretken olma durumu. 2. *dbl.* Bir dilsel işlemin yüksek gerçekleşme sergilemesi. 3. *psikol. biy.* Erinliğin ortaya çıkması ile birlikte cinsel organlarda görülen üreme fonksiyonlarının tamamlanması durumu.

üretme, [üre-t-me] *is.* 1. Üretmek eylemi. 2. {ağız} Maya. [DS]

üretmek¹, [ü-d-rē-mek > üre-t-mek] *gçl. f. [eT. -ür] [-ir]* 1. Üremek eylemini gerçekleştirmek; üremesini, çoğalmasına sağlamak; çoğaltmak. {eT} (aynı) 2. Yeni bir canlı varlığın doğmasını sağlamak. 3. Gerekli tarımsal faaliyetlerde bulunarak bitki ve hayvanları çoğaltmak ve onlardan ürün almak; aynı türden canlıları çoğaltmak. 4. *ekon.* Tüketim malı olarak, pazara sunmak amacıyla tarım, imalat, işleme gibi ekonomik etkinliklerle ürün elde etmek; imal etmek. 5. *mecz.* Yeni bir şey ortaya koymak; yaratmak; oluşturmak; meydana getirmek. 6. *bsy.* Bilinen programlar yardımı ile özel bir program veya işletim sistemi bulmak. 7. *dbl.* Bir dildeki cümlelerin, sınırlı sayıdaki kurallar aracılığıyla dö-kümünü çıkarmak. 8. {ağız} Maya yapmak. [DS]

üretmek², [ür-ē-mek > ür-e-t-mek] *gçl. f. [-ür]* 1. {eT} (Elbise için) uzun süre kullanmak; eskitmek. [ARAT] 2. {ağız} (Yol, iş için) çoğaltmak; uzatmak. [DS] 3. {ağız} (Konuşulan konu için) gereğinden fazla uzatmak; üstünde çok durmak. [DS] 4. {ağız} Abartmak. [DS]

üretmek³, [öğre-t-mek > üre-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Öğretmek. [DS]
üretmek⁴, [üre-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] (İş için) kolaylaştırmak. [DS]
üretra, [Yun. urethra > Fr. urethra] is. anat. İdrar torbasından dışarıya kadar uzanan kanal; siyek.
ürettrit, [Fr. urétrite] is. tıp. Siyek iltihabı.
üreyiş, [üre-y-iş] is. Üremek eylemi ve biçimi.
ürge, [ürge] {ağız} is. 1. Binek atı. 2. Dört yaşına kadar olan erkek at. [DS]
ürgeç, -ci [ür-geç] {ağız} sf. 1. Çok şişman. 2. is. Yaşına girmemiş kuzu. [DS]
ürgelenmek, [üğ-re-le-n-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] (İnsan, ekin vb. için) yavaş yavaş sallanmak. [DS]
ürgen¹, [ürgen] {ağız} is. Kebap. [DS]
ürgen², [ürgen / ürge] {ağız} is. İp. [DS]
ürgen³, [Yun. boukhentra] {ağız} is. Üvendire. ☞ **ürgen deyneği**, {ağız} Üvendire. [DS]
ürgendere, [Yun. boukhentra] {ağız} is. Üvendire. [DS]
ürgi, [ürgi] {eT} sf. Yüksek. [EUTS]
ürgü, [ürgü] {ağız} is. Ölçü; hesap. [DS]
ürgülemek, [üğ-re-le-mek / ürgü-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor] 1. Yavaşça sallamak. 2. Savsaklamak; askıda bırakmak. [DS]
ürgülenmek, [üğre-le-n-mek / ürgü-le-n-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] Yavaş yavaş sallanmak. [DS]
ürgün, [ür-mek > ür-gün] {ağız} sf. Şişkin; dolu. [DS]
ürgünlük, [ürgün-lük] {ağız} is. Şişkinlik. [DS]
ürgürmek¹, [ür-mek > ür-gü-r-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Vaktinde yetişmek; vaktinde gelmek. [Üç İtişsizler]
ürgürmek², [ür-gür-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] (Hamur için) mayalamak. [DS]
ürgüt, [ür-güt] {ağız} is. 1. Yoğurt mayası. 2. Bir şeyden kalan son parça. [DS]
ürük, [Fr. urique] sf. Üre ile ilgili. ☞ **ürük asit**, *Hayvansal besinlerin tümünde meyveler, lahanalar ve ekmek dışındaki bütün bitkisel besinlerde bulunan, bu besinlerden ve protitlerin katabolitik parçalanmasından doğan, suda çok az eriyen, böbrekler tarafından süzülerek dışarı atılan, kan plazmasında litrede 0,03-0,05 gr arasında bulunan organizma sıvısı; trihidroksipürin; C₅H₄N₄O₃*
ürimek¹, [ür-î-mek] {eT} gçl. f. [-r] Takmak; urmak. [DLT]
ürimek², [ürî-mek] {eT} gçsz. f. [-r] İçten çürümek. [DLT]
ürisemi, [Yun. uran (sidik) + haima (kan) > Fr. uricémie] is. tıp. Kanda ürik asit birikmesi sonucu ortaya çıkan beslenme bozukluğu.
ürkiye, [ürye / ürkiye] {ağız} is. Dişi tay. [DS]
ürke, [ür-ke] {eT} zf. 1. Eskiden; vaktiyle. [EUTS] 2. Zaman; müddet; süre. [EUTS] 3. Daima. [Gabain]
ürkegen, [ürk-mek > ürk-eğen] {ağız} sf. Ürkek. [DS]

ürkek, [ürk-mek > ürk-ek] sf. 1. Çekingen; korkan; ürken. {eT} (aynı) [Bahşayış] 2. Çabuk ürken, korkan. 3. Korkuyu, çekingenliği belirten. ☞ **ürkek ürkek**, *Çekinerek*.
ürkekçe, [ürk-ek-çe] {ürke kçe} zf. 1. Ürkek biçimde. 2. Ürker gibi; ürkeğe benzer.
ürkekleşme, [ürk-ek-le-ş-me] is. Ürkekleşmek eylemi.
ürkekleşmek, [ürk-ek-le-ş-mek] döñsl. f. [-ir] Ürkek durum almak; ürkek olmak.
ürkeklik, -ği [ürk-ek-lik] is. 1. Ürkek olma durumu. 2. Ürkme duygusu. 3. Ürkekçe davranış. 4. Çekingenliği ve korkuyu belirten şey.
ürken¹, [ürk-en] {ağız} is. Su birikintisi. [DS]
ürken², [ürkan / ürken] {ağız} is. Kıldan örülmüş ip. [DS]
ürkütme, [ürk-mek > ürk-it-mek] {eT} {eAT} gçl. f. [-ür] Ürkütme; korkutma. [ETY] [EUTS] [Gabain] [DK]
ürkme¹, [ürk-me] is. Ürkme eylemi.
ürkme², [ürk-me] {ağız} is. Kayşa. [DS]
ürkmek¹, [eT. ü-mek (gerinmek) > ürk-mek / ürki-mek] gçsz. f. [-er] 1. (Kişi için) bir şeyden korkup ansızın sıçramak; korkmak; korkup kaçmak; tevhahuş etmek. {eT} {eAT} (aynı) [ETY] [DLT] [EUTS] [Gabain] [Bahşayış] [DK] 2. (Hayvan için) bir şeyden korkarak sıçrayıp kaçmak. 3. *mecaz.* (Kişi için) şaşkınlıkla karışık bir korku ve kaygı içine düşmek. 4. Çekinmek. 5. (Ağaç için) meyve vermemek. 6. {ağız} Yıkılmak; çökmek. [DS] ☞ **ürke düşmek**, {eAT} *Birdenbire ürkmek; ürküp kalmak*.
ürkmek², [ürk-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] 1. (Yara için) başka yere sıçramak. 2. Sırçan denilen iğden çıkma bükülmüş iplik topağı, birbirine karışmak; dolaşmak. 3. Saç taranırken zorlama sonucu dipten kopan tellerin yerinde kellik olmak. [DS]
ürkü, [ürk-mek > ürk-ü اورکو] {eAT} {OsT} is. 1. Ürkme eylemi ve edimi. 2. Bir topluluğu saran ortak korku; panik; dehşet. 3. Bir kimseyi derinden etkileyen aşırı korku hâli; panik. 4. {ağız} Çekingenlik. [DS]
ürkülemek, [ürgü-le-mek / ürkü-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor] Yavaşça sallamak. [DS]
ürkülme, [ürk-ül-mek] {eT} edil. f. [-ür] Ürkme eylemine uğramak. [DLT]
ürkülük, [ürkü-lük اوركولك] {eAT} {OsT} is. Tehlike; kendinden korkulan şey; fitne; iğtişaş.
ürkün¹, [ürk-mek (toplamak) > ürk-in / ürk-ün] {eT} sf. Toplayan.
ürkün², [ürk-mek > ürk-ün] {eT} is. Ürkme; panik.
ürkün³, [ürk-ün] {ağız} is. Köşe başı; dönemeç. [DS] ☞ **ürkün taşı**, 1. {eAT} *Dam kenarına sıralanan korkuluk taşı.* 2. {ağız} *Köşe taşı.* [DS]
ürkünç, [ürk-mek > ürk-ünç] is. 1. {eT} Ürküntü;

- kargaşalık. [DLT] **2. sf.** Ürküten; korkutan; ürkmeye ve korkma duygusu veren; dehşetengiz.
- ürküdürlük**, [ürk-üntü-lük اوركوندولك] {eT} is. Panik.
- ürkünmek**, [ürk-ün-mek] döşl. f. [-ür] **1. {eT}** (Halk için) düşman saldırısı yüzünden korku ve telaşla kale ve sığınaklara kaçışmak; panik yapmak. [DLT] **2. {ağız}** Alay etmek; ağız eğmek. [DS]
- ürküntü¹**, [ürk-üntü] is. Çok korkunç ya da beklenmedik bir kötü durum karşısında duyulan aşırı korku; yoğun tedirginlik. ☞ **ürküntü vermek**, *Ürkütme*.
- ürküntü²**, [ürk-üntü] {ağız} is. **1.** Yüzde çıkan ve yüzün başka yerlerine dağılan yara. **2.** Ergenlik. **3.** Sıkıntıdan çıkan sivilce; alerji. [DS]
- ürküntülü**, [ürküntü-lü] sf. Ürküntü veren; ürkütücü.
- ürkürük, -ğü** [ürk-ür-ük] {ağız} sf. (İnsan ve hayvan için) ürkek. [DS]
- ürkürmek**, [ürk-ür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Ürkütme; korkutma. [EUTS] [Gabain]
- ürkürük, -ğü** [ürk-ü-r-ük] sf. İnsana sokulmayan; insandan kaçan; ürkek.
- ürkümsüz**, [ürk-ü-süz] sf. Ürkü vermeyen.
- ürküş**, [ürk-üş] is. Ürkme eylemi ve biçimi.
- ürküşmek**, [ürk-ü-ş-mek] {eT} döşl. f. [-ür] Korku ve telaşa kapılmak. [DLT]
- ürkütme**, [ürk-üt-me] is. Ürkütme eylemi; tedhiş.
- ürkütme**, [ürk-üt-mek] gçl. f. [-ür] **1.** (İnsan ya da hayvan için) ürkmeye neden olmak; ürküntü vermek. {eT} (aynı) [DLT] [ETY] **2.** Korkutup kaçırmak. **3. mecaz.** (Kişi için) korku uyanmasına neden olmak; korkutma. **4.** (Bitki için) gelişmesini engelleyici etkide bulunma. **5. mecaz.** Kuşkulandırmak.
- ürkütücü**, [ürk-üt-ü] sf. Ürküntüye sebep olan; ürküntü veren; ürkün.
- ürlemek**, [üg-re-mek / ür-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor] Yavaşça sallamak. [DS]
- ürlemek**, [ür-le-n-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] Biraz iyileşmek; toparlanmak; kendine gelmek. [DS]
- ürlü**, [ür-lü] {ağız} sf. Şanlı; şerefli. [DS]
- ürlü**, [ür-lüg] {eT} zf. Daima. [Gabain]
- ürlük**, [-r-lük / -rlük / -rlük / -rlük / -rlük / -rlük / -rlük / -rlük / -rlük / -rlük] yap e. → -rlük.
- ürlük¹**, [ür-lüg] {eT} sf. Sonsuz kalıcı; ebedî; sabit; değişmez; daimî; sonsuz; sürekli; devamlı. [ARAT] [Gabain] [Üç İtigsizler] [EUTS]
- ürlük²**, [ür-lük] {ağız} is. Baş örtüsü. [DS]
- ürlüklü**, [ürlük-lüg] {eT} sf. Sabit; ebedî; ölümsüz; daimî. [EUTS]
- ürlüksüz**, [ürlük-süz] {eT} sf. **1.** Geçici; süreksiz. [ARAT] [Üç İtigsizler] **2.** Fani; ölümlü; geçici. [ARAT] [EUTS] [Gabain] ☞ **ürlüksüz emgek**, {eT} Geçici zahmet.
- ürlüm**, [ür-lüm] {ağız} is. Ekilen yer. [DS]
- ürmek¹**, [yü-mek > ü-mek (gerinmek; uzamak) > ür-mek اورمك] {eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-ür] **1.** Kabarmak; üfleterek şişirmek; üfleme. {ağız} (aynı) [EUTS] [DLT] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** (İlaç için) sürmek. [EUTS]
- ürmek²**, [ür-mek] gçsz. f. [-er] **1. {eT} {eAT}** Havlamak. {ağız} (aynı) [EUTS] [DLT] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DK] [DS] **2. {ağız}** Kavgada bağırma, kötü sözler söyleme. [DS] **3. {ağız}** Gevezelik etmek; söze karışma. [DS] **4. {ağız}** Konuşma. [DS]
- ürmek³**, [üdü-mek > ür-mek اورمك] {eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-er] Seçme; ayırma.
- ürmen**, [ür-men] {eT} is. Bir tür hastalık. [EUTS]
- ürmüle**, [Ar. ürmüle اروموله] (ürmu:le) {OsT} is. Ergen; delikanlı.
- ürmük¹**, [ür-mük] {ağız} is. Beşik sapı. [DS]
- ürmük²**, [ür-mük] {ağız} is. Saplı, küçük çömlek. [DS]
- ürmükleme**, [ür-mük-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] İrisini seçme; ayırma. [DS]
- ürnge**, [ürñ (beyaz) > *ürñ-ē-mek > ürñē-k] {eT} is. Kireç. [DLT]
- ürngerme**, [ürñ > ürñ-er-mek] {eT} gçsz. f. [-ir] Ağarmak. [DLT]
- ürnük, -ğü** [ür(ü)n-ük] {ağız} is. Kulplu, küçük çömlek. [DS]
- ürobilin**, [Fr. urobiline] is. kim. Safra pigmentlerinin bağırsakta indirgenmesi sonucu oluşan pigment; C₃₃H₄₅N₄O₆.
- ürobilinüri**, [Fr. urobilinurie] is. tıp. İdrarda aşırı ürobilin bulunması durumu.
- ürografi**, [Fr. urographie] is. tıp. İdrar yollarının röntgen ile muayene edilme yolu.
- ürojenital**, [Fr. urogénital] is. anat. Embriyonda ortak kökenleri, erişkinde ortak kısımları olan üreme ve idrar salgı organlarının tümü.
- ürokrom**, [Fr. urochrome] is. kim. İdrarda sarı rengini veren başlıca idrar pigmenti.
- ürolog, -ğü** [Fr. urologue] is. tıp. İdrar yollarının tedavisi ile ilgili uzman hekim; bevlilyeci.
- üroloji**, [Fr. urologie] is. tıp. Böbreğin, idrar yollarının ve erkek üreme organlarının hastalıklarını inceleyen tıp dalı; bevlilye.
- ürpek**, [ürp-ē-mek > ürp-e-k اورپك] {eT} {OsT} sf. (İnsan ve hayvan için) tüyleri diken diken olmuş; ürpermiş. [DLT]
- ürpeleşme**, [ürpe-le-ş-mek اورپلشمك] {eAT} {OsT} işteş. f. [-ir] Kaynaşma; hareketlenme.
- ürpemek¹**, [ür-mek¹ > ür(ü)p > *ürp-ē-mek] {eT} gçsz. f. [-r] Darmadağın olmak; karmaşma. [Clason]
- ürpemek²**, [ürp-e-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Ürperme. [DS]

üşbaş¹, [üst+baş] {ağız} *is.* Elbise; giyecek; giysi. [DS]
uskutussat, [Ar. uskuṭussāt اسقطسات] (*uskutussa:t*) {OsT} *is.* Özler; cevherler; unsurlar.
üşbaş², [üst+baş] {ağız} *zf.* Yukarı yan; üst taraf. [DS]
üşbekes, [üz-mek + kes-mek > üz-me+kes] {ağız} *zf.* Kesinlikle. [DS]
üşbertemek, [üşber-te-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Üstüne düşmek; üstelemek; ayak diremek. [DS]
üşbitken, [üst+bit-ken] *is.* → üst bitken.
üşbu, -u'ı [Ar. seb'a > üsbü' اسبوع] (*üşbu:*) *is.* Yedi günlük süre; hafta.
üşbu'î, [Ar. üsbü' > üsbü' اسبوعي] (*üşbu:i:*) {OsT} *sf.* Haftalık.
üşbube, [Ar. üsbübe اسبويه] (*üşbu:be*) {OsT} *is.* Sövme; küfür.
üşbu'iye, [Ar. üsbü' > üsbü'iyye اسبوعي] (*üşbu:iyye*) {OsT} *sf.* Haftalık.
üşbüş, [Far. üsbüş اشبش] {OsT} *is.* Bit; kehle.
üşçavuş, [üst+çavuş] *is.* → üstçavuş.
üşçene, [üst+deri] *is.* → üst çene.
üşdelemeyh, [üste-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Üstünde durmak; üstelemek. [DS]
üşdeliyh, [üste-lik] {ağız} *zf.* Üstelik; fazladan. [DS]
üşdeng, [üst-e-ñ] (*üşdeñ*) {eT} *sf.* Üstün; galip. [A-RAT]
üşderi, [üst+deri] *is.* → üst deri.
üşdudak, [üst+dudak] *is.* → üst dudak.
üşdülük, [üst-(ü)-lük] {ağız} *is.* Kağrı ve arabann tekerlek üzerine konulan bölümü. [DS]
üşdün, [üst-ün] {eT} *zf.* **1.** Üstte; üst. [Üç İtigsizler] **2.** Üstün; yukarıda. [EUTS] [Gabain]
üşdürti, [üst-ür-ti] {eT} *zf.* Üstten; yukarıdan. [EUTS]
üşe, [üşe] {ağız} *sf.* Bön. [DS]
üşece, [üşe-ce] {ağız} *sf.* Bön; saf. [DS]
üşekes, [üz-mek + kes-mek > üz-e+kes] {ağız} *zf.* Kesinlikle. [DS]
üşelemek, [is > üse-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Aleve tutmak. [DS]
üşera, -a'ı [Ar. esîr > üserā' اسراء] (*üşera:*) {OsT} *is.* Esirler; köleler.
üşfeke, [üz-mek + kes-mek > üz-me+ke(s)] {ağız} *zf.* Kesinlikle. [DS]
üşfekes, [üz-mek + kes-mek > üz-me+kes] {ağız} *zf.* Kesinlikle. [DS]
üşge, [üz-ge / üsge] {ağız} *sf.* Başka; özge. [DS]
üşgek, -ği [yük-se-k / üs-ge-k] {ağız} *sf.* Yüksek. [DS]
üşgüf¹, [Yun. skuphia] {ağız} *is.* **1.** Kadın başlığı. **2.** Nargile başlığı. [DS]

üşgüf², [? üsgck] {ağız} *sf.* Yüksek. [DS]
üşgülü¹, [Yun. skhouli] {ağız} *is.* İplik yapılabilir hâle getirilmiş keten lifi. [DS]
üşgülü², [özgü-lü ? > üsgülü] {ağız} *sf.* Sevgili; değerli. [DS]
üşgüre, [Far. sukre / sukkere] {ağız} *is.* → üsküre. [DS]
üşk¹, [üşk] {eT} *is.* **1.** Ön; huzur; kat; makam; nezd. [EUTS] [KB] **2.** *zf.* Karşısında. [Gabain]
üşk², [üşk] {ağız} *is.* Kuru odun vb. yakacak. [DS]
üşkadım, [Ar. ez-kaḍim] {ağız} *zf.* Eskiden beri. [DS]
üşkat, [üst+kat] *is.* → üst kat.
üşke, [? üske] {ağız} *sf.* Kısır; doğurmayan. [DS]
üşkebeç, [? üskebeç] {eT} *is.* Kuru üzüm. [DLT]
üşkek, [yüksek / üske] {ağız} *sf.* Yüksek. [DS]
üşker, [Far. sukre / sukkere] {ağız} *is.* → üsküre, üskere. [DS]
üşkere, [Far. sukre / sukkere] {eT} *is.* Bakır veya topraktan yapılmış tas veya kap. [Bahşayış]
üşkes, [üz-mek + kes-mek > üz+kes] {ağız} *zf.* Kesinlikle. [DS]
üşkinde, [üşk-i-n-de] {eT} *zf.* Huzurunda; katında; nezdinde. [EUTS]
üşkinte, [üşk-i-n-te] {eT} *zf.* → üskinde. [EUTS]
üşküb, [Ar. üsküb اسكوب] (*üşkü:b*) {OsT} *sf.* **1.** Eşik bekleyen. **2.** *is.* Pabuççu; kunduracı. **3.** Dökülüp akan su. **4.** Sıra ile dikili ağaçlar. **5.** Demirci.
üşkübe, [Ar. üskübe اسكوبه] (*üşkü:be*) {OsT} *is.* Ağırşak; tapa.
üşkuf, [Ar. uskuṭ اسقف] {OsT} *is.* Papaz.
üşkutus, -ssu [Yun. stokhieio > Ar. üskutuss اسقطس] {OsT} *is.* **1.** Madde; cevher. **2.** Asıl; unsur.
üşküdar¹, [Far. üsküdār اسكدار] (*üşküda:r*) {OsT} *is.* **1.** Konak yapılan yer. **2.** *sf.* Çalışkan.
üşküdar², [Yun. skhoutári] {ağız} *is.* Kağrı tekerleğinin ağaç bölümü. [DS]
üşküf¹, [Yun. skuphia (*kūlah, takke*) / İt. scuffia اوسكوف / اسكف / اسكوف / اوسكوف] {eT} {eAT} {OsT} *is.* **1.** Başlık; serpuş. [Bahşayış] **2.** {OsT} Kenarları sırma ile işlenmiş, tepesi devrik, ucu püsküllü yeniçeri börtü. **3.** {ağız} Kenarları işlemeli başörtüsü. [DS] **4.** {ağız} Yünden örme başlık. [DS] **5.** {ağız} Avda kullanılan doğan, şahin gibi yırtıcı kuşların gözlerini kapalı tutmak için başlarına geçirilen deri başlık. [DS] **6.** Atmaca, doğan vb. avcı kuşların ayağına bağlanan bağ. [DS] **7.** {ağız} Yüksük. [DS] **8.** {ağız} Büyük elek. [DS] **9.** {ağız} Nargile başlığına geçirilen madensel kafes. [DS] **10.** {ağız} Gazyağı lambalarında kullanılan başlık. ☞ **üşküf dikici**, {eT} *Üsküf diken; üsküf dikici.* [Bahşayış]
üşküf², [üşküf] {ağız} *is.* **1.** Çalım. **2.** Ağırbaşlılık; sessizlik. **3.** Düzen. **4.** Davranış; tutum. [DS]

üsküf³, [ʔ üsküf] {ağız} is. Boyun. [DS]
üsküfe, [üsküf-e] {ağız} is. **1.** Eskiden gelinlik yapılan, sırmalı bir tür kumaş. **2.** Eskiden değerli, kalın ve ipekli kumaşlardan yapılan kolsuz düğün elbisesi. [DS]
üsküffe, [Ar. üsküffe اسكفه] {OsT} is. Eşik tahtası.
üskül¹, [Yun. skouli] {ağız} is. Taranmış ve demet yapılmış temiz keten. [DS]
üskül², [üskül] {ağız} is. Mısır koçanı. [DS]
üsküle¹, [Yun. skhilla] {ağız} is. **1.** Sapları ile birlikte örülerek askı yapılmış soğan demeti. **2.** Küçük soğan; büyümemiş soğan. [DS]
üsküle², [Far. sukre / sekkere] {ağız} is. Ağzı yayvan toprak kap. [DS]
üskülü¹, [Yun. skouli] {ağız} is. Taranmış, temiz keten demeti. [DS] ☞ **üskülü bezi**, {OsT} {ağız} *İnce, düzgün dokulu yumuşak keten bezi.* [DS]
üskülü², [üz-gü-lü / üskülü] {ağız} sf. **1.** Değerli; sevgili. **2.** Çok ağır hasta. [DS]
üskür, [Far. üskür اسكر] {OsT} is. Kirpi.
üsküre¹, [Far. sukre / sukkere اسكوره] is. **1.** {eAT} {OsT} {ağız} Ağzı yayvan toprak kap. [DS] **2.** {ağız} Tabak, tencere gibi ev eşyası. [DS] **3.** {ağız} Gövdesi toprak darbuka. [DS] **4.** {ağız} Büyükçe bakır tas. [DS]
üsküre², [Yun. ksystra] {ağız} is. Marangoz rendesi. [DS]
üsküre³, [köz+küre(k)-i] {ağız} is. Ateş küreği. [DS]
üskürey, [ʔ üskürey] {ağız} is. Davulun tokmakla vurulan deri yüzeyi. [DS]
üskürmek, [üsk-ür-mek / üskür-mek] {ağız} gçsz. f. [-ür] Öksürmek. [DS]
üskütmek, [üskü-t-mek ʔ] {ağız} gçl. f. [-ür] Kovmak. [DS]
üslekes, [üz-mek + kes-mek > üz-le+kes] {ağız} zf. Kesinlikle. [DS]
üsleme, [üs-le-me] is. **1.** Üslemek eylemi. **2.** mat. Bir sayıya üs verme. **3.** Üslü bir sayının, üs sayısının kuvvetini alma işlemi; kuvvetini alma.
üslemek, [üs-le-mek] gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] **1.** Bir sayıya üs vermek. **2.** Üslü bir sayıyı, üs miktarı kadar çarpım ya da çarpım hâlinde göstermek.
üslenkes, [üz-mek + kes-mek > üz-le-n+kes] {ağız} zf. Kesinlikle. [DS]
üslenme, [üs-le-n-me] is. Üslenmek eylemi.
üslenmek, [üs-le-n-mek] dönşl. f. [-ir] Bir yeri kendine üs seçerek oraya yerleşmek.
üslub, [Ar. üslüb اسلوب] (üslü:b) {OsT} is. → üslup.
☞ **üslüb-ı âdi**, {OsT} ed. *Gelişigüzel anlatım biçimi.* || **üslüb-ı âli**, {OsT} ed. *Üstün anlatım biçimi.* || **üslüb-ı hakîm**, {OsT} ed. *Hikmetli söz söyleme biçimi.*

üslup, **-bu** [Ar. üslüb اسلوب] (üslü:p) is. **1.** Olma, deme veya yapma biçimi; tarz. **2.** Kişilerin olayları, düşünce ve duygularını anlatma biçimi; ifade tarzı; anlatım biçimi. **3.** Bir sanatçıya, çağa ya da toplumlara özgü biçimlendirme, renklendirme ya da teknik özellikler; biçem. **4.** Bazı özel durumlarda kullanılan görevsel dil biçimi. **5.** Bir şeyin kendine özgün yanları. **6.** Yol; yöntem; tarz. **7.** müz. Klasik Türk müziğinde bir sanatçının kendine özgü okuyuşu ya da saz çalışı. **8.** ed. Bir yazarın, kendi düşüncelerini açıklarken kimi etkiler yaratmak için dilin kaynaklarından yararlandığı kendine özgü yöntemlerin tümü; görüş, duyuş ve anlatıdaki özgünlüğü; biçem; tarz; stil.
üslupçu, [üslup-çu] (üslü:pçu) sf. **1.** Üsluba önem veren. **2.** Üslubunun güzelliğiyle tanınmış olan.
üslupçuluk, **-ğu** [üslup-çu-luk] (üslü:pçuluk) is. Üsluba aşırı özen gösterme durumu.
üsluplaştırma, [üslup-la-ş-tır-ma] (üslü:plaştırma) is. Üsluplaştırmak eylemi.
üsluplaştırmak, [üslup-la-ş-tır-mak] (üslü:plaştırmak) gçl. f. [-ir] Doğal bir biçimi yalınlaştırarak ya da güzellik yaratmak amacıyla değiştirerek kullanmak.
üsluplu, [üslup-lu] (üslü:plu) sf. Üslubu olan.
üslupsuz, [üslup-suz] (üslü:psuz) sf. Üslubu olmayan; herhangi bir üslup taşımayan.
üslupsuzluk, **-ğu** [üslup-suz-luk] (üslü:psuzluk) is. Üslupsuz olma durumu.
üslü, [üs-lü] sf. mat. **1.** Üssü olan. **2.** Sayıların kuvvetleri ile ilgili olan.
üslük¹, **-ğü** [üst-lük] {ağız} is. **1.** Başörtüsü; başa örülen peştamal. **2.** Kadın önlüğü. **3.** Yabanlık kadın elbisesi. [DS]
üslük², **-ğü** [üst-lük] {ağız} is. Kağnıda üst bölüm. [DS]
üsmek¹, [üs-mek اسمك / اوسمك] {OsT} gçsz. f. [-ür] Yetişip büyüme.
üsmek², [üs-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] Yüzmek. [İKP-Öy.]
üsmek³, [süs-mek > üs-mek] {ağız} gçl. f. [-er] Tosvurmak; süsmek. [DS]
üsmekes, [üz-mek + kes-mek > üz-me+kes] {ağız} zf. Kesinlikle. [DS]
üsne, [üs-n-e اوسنه] {eAT} zf. Üstüne; üzerine.
üsнемek¹, [ös(ü)n-ē-mek] {eT} gçsz. f. [-r] Benzenmek. [DLT]
üsнемek², [öz(ü)n-ē-mek / üz-nē-mek] {eT} → üz-nemek. [EUTS]
üsre, [Ar. üsr اسر] {OsT} is. Sidik zoru; sidik tutulması.
üsre, [Ar. üşre اثره] {OsT} is. **1.** Söz nakletme. **2.** Hadis nakli. **3.** Seleflerden gelen şan ve şeref.

ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü. || **üstüne şifalar**, 1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) “Öyle şey olur mu?” anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü. || **üstümüze iyilik sağlık**, 1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) “Öyle şey olur mu?” anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü. || **üstümüze şifalar**, 1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) “Öyle şey olur mu?” anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü. || **üstün almak**, {eAT} Üzerine, çevresine toplanmak; etrafına yığılmak. || **üstünde durmak**, (bir şeyin) O işle sürekli olarak ilgilenmek; önem vermek; yakından izlemek. || **üstünde durmak**, Bir konu ile ayrıntılı olarak ilgilenmek. || **üstünde galmak** (kalmak), {ağız} 1. → üstünde kalmak. 2. Borçlu kalmak. [DS] || **üstünde kalmak**, 1. (İhaleli satışta) malı satın alma işi o kişinin olmak. 2. Yapılan görev dağıtımında bir görev birine verilmek. 3. İstenmeyen bir şey birine yüklenmek. || **üstündeki üstünde, başındaki başında**, Bir iş yerinden, bir çalışanın hiçbir şey almadan ayrılmak zorunda bırakıldığını anlatan söz. || **üstünden akmak**, (Olumsuzluk, kötülük için) her davranış ve durumundan açıkça anlaşılır olmak. || **üstünden atmak**, Bir görevi ya da işi kendi sorumluluğunda olmadığını belirterek başkasına verdirmek. || **üstünden çıkmak**, {ağız} Suçunu birine atıp kendini temize çıkarmak. [DS] || **üstünden dökülmek**, (Giyecek) bol ve biçimsiz görünmek; yakışmamak. {ağız} (aynı) [DS] || **üstünden kaçmak** (kaçmak), {ağız} → üstünden dökülmek. [DS] || **üstünden geçmek**, (Erkek için) zor kullanarak bir kadın veya kızla cinsel ilişkide bulunmak; ırzına geçmek; tecavüz etmek. || **üstünden (zaman) geçmek**, Aradan o kadar zaman geçmiş olmak. || (bir şeyi) **üstünde olmak**, (Kişi için) olumsuz yönünü yansıtır durumda olmak. || **üstünde olmak**, (Yaş için) o yaştan daha ileri yaşta bulunmak. || **üstüne ağlamak**, {eAT} Ölüsüne ağlamak. || **üstüne alınmak**, Bir söz ya da davranıştan incinmek; gocunmak. || **üstüne almak**, 1. Bir davranış ya da sözden alınmak. 2. Bir işi yapmayı kabul etmek; buna söz vermek. || **üstüne atmak**, (Suç için) suçsuz olan birine yüklemek; iftira etmek. || **üstüne basmak**, 1. Doğru tahmin etmek. 2. Durum tahmin ettiği gibi çıkmak. || **üstüne başına etmek**, 1. Büyük abdestini tutamayarak üzerini kirletmek. 2. Birine ağır küfürlerle hakarete bulunmak. || **üstüne bir bardak soğuk su içmek**, 1. Başkasına verilen bir malın bir daha geri gelmeyeceğini ifade eden söz; zararı si-

neye çekmek. 2. Bir kayıp ya da ele geçirilemeyen, elden kaçırılan herhangi bir durum ya da şey için “artık uğraşma boşuna” anlamında kullanılan söz. || **üstüne bir iki güneş doğmak**, Çok erken kalkıyor olmak. || **üstüne çekmek**, 1. (Kapı için) kapatmak. 2. (Dikkat, şüphe vb. için) kendisine yönelmesine neden olmak. 3. (Kadın için) başka bir erkeği ayartarak cinsel ilişkide bulunmak. || **üstüne çevirmek**, Kendi malı olmasını sağlamak; kendi adına kaydını yaptırmak; üstüne geçirmek. || **üstüne düşmek**, 1. Aşırı ilgi göstermek. 2. Bir konuda direnmek. 3. Birine sevgide ileri gitmek. 4. Korumada aşırı gitmek. || (birinin) **üstüne evlenmek**, (Erkek için) karısından boşanmadan bir başka kadın ile evlenmek; karısına kuma getirmek; çok eşli yaşamı seçmek. || **üstüne fenalık gelmek**, Aşırı ölçüde sıkılmak; bunalmak. || **üstüne fenalıklar gelmek**, Aşırı ölçüde sıkılmak; bunalmak. || **üstüne geçirmek**, 1. Bir şeyi kendi malı durumuna getirmek; kendi adına tescil ettirmek. 2. (Evlat edinilen çocuk için) kendi nüfusuna yazdırmak. || **üstüne gelmek**, 1. (Kovalanan av hayvanı için) yüz geri dönerek avcıya doğru koşmak. 2. (Kendisini de ilgilendiren bir konuşma ya da iş için) yapıldığı sırada çıkagelmek. 3. (Giyecek için) uygun gelmek; ölçüleri tutmak. 4. {ağız} Saldırmak; üstüne varmak. [DS] 5. {ağız} Zorlamak. [DS] || **üstüne girmek**, {eAT} Yanına girmek; nezdine varmak. || **üstüne gitmek**, 1. Uğraşmak. 2. {ağız} Suç atmak; suç yüklemek. [DS] || **üstüne gomak** (komak), {ağız} (Fiyat için) sürekli artmak. [DS] || **üstüne görmek**, (Kadın için) hamile iken âdet görmek. || **üstüne gül koklamak**, Birini severken başka birini daha sevmek. || **üstüne gül koklamamak**, (Kocası için) başka bir kadınla yakın ve uzak ilişki içinde bulunmamaya özen göstermek. || **üstüne güneş doğmamak**, Çok erken kalkmayı alışkanlık edinmiş olmak. || **üstüne iyilik sağlık**, 1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) “Öyle şey olur mu?” anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü. || **üstüne kalmak**, Bir işin güçlükleri, sıkıntıları ya da yükümlülükleri bir kimseye yüklenmiş olmak. || **üstüne kapanmak**, O iş ile sürekli uğraşmak. || **üstüne koymak**, O şeyi çoğaltmak; eklemek; katmak. || **üstüne mal etmemek**, O işi kendisi ile ilgili saymamak; görev edinmemek. || **üstüne malitmek**, {ağız} Önemsemek; benimsemek. [DS] || **üstüne olmamak**, 1. Yeteri kadar ilgilenmemek. 2. O şeyden daha üstünü, daha iyisi bulunmamak. || **üstüne oturmak**, Hakkı olmadığı hâlde onu kendi malı saymak; kendine mal etmek. || **üstüne ölü toprağı serpilmiş gibi**, Cansız; uyusuk; tembel. || **üstüne perde çekmek**, Bir şeyi bilerek gizlemek; unutmaya çalışmak. || **üstüne sevmek**, Birini severken gizlice başka biri ile de gönül ilişkisi kurmak. || **üstüne sür-**

mek, {eAT} *İsrar etmek; üstelemek.*|| **üstüne şifalar**, 1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) “Öyle şey olur mu?” anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü.|| **üstüne titremek**, Çok sevdiği bir kimsenin veya bir şeyin zarara uğramaması için özen göstermek.|| **üstüne toz kondurmak**, Çok sevdiği bir şeyin ya da kimsenin eksik ve kusurunun bulunabileceğini kabul etmemek; her türlü eleştiriye karşı savunmak; aleyhinde olacak fikirleri kabul etmemek.|| **üstüne tuz biber ekmek**, Herhangi bir acı ya da kusurun derecesini artırıcı davranışlarda bulunmak.|| **üstüne uğramak**, Saldırmak; hücum etmek.|| **üstüne üstüne gitmek**, Sonu tehlike bile olsa sürekli olarak çekinmeden, yılmadan uğraşmak.|| **üstüne varmak**, 1. Bir kimsenin bir şey yapmasını ısrarla istemek; baskı yapmak; ısrar etmek. 2. (Kadın için) evli bir kadına kuma olmak; ikinci eş olmak. 3. {ağız} Saldırmak. [DS]|| **üstüne vazife olmamak**, Görevi sayılmamak; görevi olmamak.|| **üstüne yaptırmak**, (Tapu için) adına kaydını yaptırmak; adına tescil ettirmek.|| **üstüne yatmak**, 1. Hakkı olmadığı hâlde onu kendi malı saymak; kendine mal etmek. 2. {ağız} Borcunu ödememek; aldığı için geri vermemek. [DS]|| **üstüne yıkmak**, 1. Ağır bir işi birinin sorumluluğuna ve yükümlülüğüne bırakmak. 2. Bir suç başka birine yüklemek.|| **üstüne yok!** “Ondan daha üstünü bulunmaz.” anlamında söylenir.|| **üstüne yormak**, 1. Söylenen bir sözden ya da yapılan bir davranıştan alınmak. 2. İyi veya kötü bir hâli bir kimseye veya kendine mal etmek.|| **üstüne yüklenmek**, 1. Bir kimseye saldırmak. 2. Bir kişiyi bir işe yöneltmek için ısrar etmek.|| **üstüne yürümek**, Bir kimseyi korkutmak, yıldırma için saldırmak.|| **üstünü görmek**, (Kadın için) hamile iken âdet görmek.|| **üstünü kirletmek**, {ağız} Dışkıyı donuna yapmak. [DS]|| **üstünüzden irak**, Ölüm, hastalık, afet gibi durumlardan söz ederken dinleyenin bunlara uğramaması dileği.|| **üstünüze afiyet**, (Hastalıktan söz ederken) dinleyenin aynı hastalığa yakalanmaması dileğiyle söylenen söz.|| **üstünüze iyilik sağlık**, 1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) “Öyle şey olur mu?” anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü.|| **üstünüze sağlık**, (Hastalıktan söz ederken) dinleyenin aynı hastalığa yakalanmaması dileğiyle söylenen söz.|| **üstünüze şifalar**, 1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) “Öyle şey olur mu?” anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü.|| **üstün yan**, {eAT} Üst taraf; yukarı taraf.|| **üstü örtülü**, Açıkça söylenmeyen; dinleyenin kavrayışına

birakılan; anıştırma yoluyla söylenen; ima yollu.|| **üst üretkenlik**, fiz. Kimi nükleer reaktörlerin verimli bir maddeden hareketle, tükettiklerinden fazla parçalanabilir madde ürettikleri süreç.|| **üst üste**, 1. Birbiri ardından; arka arkaya; ara vermeden. {ağız} (aynı) [DS] 2. Birbirinin üzerine konulmuş biçimde. 3. Çok sıkışık olarak; sıkış tepiş. 4. {ağız} Ortalama. [DS]|| **üst yapı**, 1. dnz. Üst güvertede yer alan, gemi eni boyunca uzanan ve tekne ile birlikte bir bütün oluşturan yapı. 2. Bir yapının toprak üstünde uzanan kısmı. 3. Kayma ve kırıklarla oluşan dağlık alanlar. 4. fel. Marxçı görüşte, siyasal sistem ile ideolojik sistemden oluşan ve belli bir ekonomik temele dayanan toplumsal yapıya verilen ad.|| **üst yetkinlik**, Yüksek lisans.|| **üst yüzey**, havc. Uçak kanadının üst bölümü.

üst², [ʔ üst] {ağız} is. Kadınların âdet hâli. [DS] ☞ **üst kirlenmek**, {ağız} (Kadın için) aybaşı olmak. [DS]|| **üstü kirlenmek**, {ağız} → üst kirlenmek. [DS]|| **üstü kirli**, {ağız} Aybaşı. [DS]|| **üstünü görmek**, {ağız} Aybaşı olmak. [DS]

üsta, [Far. üstā استنا] (üsta:) {OsT} is. → üstat.

üstad, [Far. üstād استاد] (üsta:d) {OsT} is. → üstat. ☞

üstād-ı a'zām, 1. Büyük üstat. 2. Mason localarının başkanı.|| **üstād-ı küll**, Bir çok şeyi çok iyi bilen.|| **üstādü'd-dār**, {OsT} Memluk sultanlarının özel işlerine bakan görevli.|| **üstādü'd-dāri'l-âliye**, {OsT} Abbasi, Memluk ve Harizşahlarda sultanın özel mallarını koruyan ve onlara ait bütçeleri yönetmekle görevli kimse.

üstadane, [Far. üstād-âne استادانه] (üsta:da:ne) {OsT} zf. 1. Üstada yakışır biçimde; ustaca. 2. Üstadın yaptığına benzer; üstat gibi.

üstadî, [Far. üstād > üstādī استادی] (üsta:di:) {OsT} is. Ustalık; üstatlık.

üstah, [Far. üstāḥ استاخ] (üsta:h) {OsT} sf. Edepsiz; utanmaz; hayâsız.

üstahane, [Far. üstāḥ-âne استاخانه] (üsta:ha:ne) {OsT} zf. Edepsizce; utanmazca; hayâsızca.

üstam, [Far. üstām استام] (üsta:m) {OsT} is. 1. Altın veya gümüşten yapılmış at eyeri. 2. sf. Güvenilir; emin.

üstat, -dı [Far. üstād استاد] (-a:di) is. 1. Herhangi bir bilim ve sanat alanında üstün bilgisi olan kimse; başkaları için bir örnek oluşturan usta. 2. Bir şeyi en iyi yapan kimse; en iyi başaran kişi. 3. Erkekler arasında senli benli konuşmalarda seslenme sözü olarak kullanılır. 4. Üçüncü dereceden mason. 5. sf. Bilgili; usta olan.

üstatlık, -ğı [üstat-lık] is. Üstat olma durumu.

üstaz, [Ar. ustāz استاذ] (üsta:z) {OsT} is. Usta; üstat.

üstaziyet, [Ar. ustāz > ustāziyyet استاذيت] (*üsta:ziyet*) {OsT} is. Ustalık; üstatlık.

üstbekes, [üz-mek + kes-mek > üz-me+kes] {ağız} zf. Kesinlikle. [DS]

üstçavuş, [üst+çavuş] is. as. 1. Astsubay çavuş ile astsubay başçavuş arasında bulunan astsubay rütbesi. 2. Bu rütbeyi taşıyan astsubay.

üstçavuşluk, -ğu [üst+çavuş-luk] is. 1. Üstçavuşun rütbesi. 2. Üstçavuşun görevi.

üste, [üst-e] zf. 1. Fazladan; fazla olarak. 2. {ağız} *Mal değişimi biçiminde yapılan alışverişte, malı daha değerli olanın ek olarak almış olduğu para.* [DS] ☞ **üste almak**, *Alışverişte bir şey için verilen para ile ek bir şey daha almak.* || **üste istemek**, *Alacağı dışında başka bir şey daha istemek.* || **üste olarak**, *Ekstra.* || **üstesinden gelmek**, *Üzerine aldığı bir işi başarmak; becermek.* || **üste vermek**, *Alışverişte verilen bir şeye ek olarak bir şey daha katmak.* || **üste vurmak**, 1. *Fiyatı artırmak.* 2. *Ekleme; katmak.*

üstecelik, -ği [üst-e-ce-lik] is. Üste verilen, alınan şey; üstelik.

üstecilik, -ği [üst-e-ci-lik] is. → üstecelik.

üsteğmen, [üs(t)-teğmen] is. as. 1. Bölük ve takıma komuta edebilen teğmen ile yüzbaşı arasındaki rütbe. 2. Bu rütbede bulunan subay.

üsteğmenlik, -ği [üsteğmen-lik] is. 1. Üsteğmenin rütbesi. 2. Üsteğmenin görevi.

üstek, [üst-ē-k] {eT} is. Üstelik; ziyadelik. [DLT]

üsteker, [? üsteker] {ağız} is. Duvarcı ustası; yapıcı; usta. [DS]

üsteklik, -ği [üst-ek-lik] {ağız} is. Mal değişiminde, malı daha değerli olanın aldığı para. [DS]

üstel¹, [üst-e-l] sf. mat. Değişken, belirsiz veya bilinmeyen bir üssü olan.

üstel², [Rus. stol] {ağız} is. Masa. [DS]

üsteleme, [üst-e-le-me] is. 1. Üstelemek eylemi. 2. Yerine getirilmesinde ısrar etme; emri yineleme; tekit. 3. *mant.* İlk kanıt verilen yanıtı çürütmeyi amaçlayan yeni kanıt. 4. Halk oyunlarında bir kimseyi oyuna çağırarak için önünde oynama. 5. Karşılıklı dizi hâlinde oynanan oyunlarda dizilerin birbiri üzerine yürüme figürü. ☞ **üsteleme halayı**, *Orta ve Doğu Anadolu'da oynanan delikanlının sevgilisine ısrarını anlatan halay türü oyun.* || **üsteleme hüronu**, *Karadeniz yöresinde oynanan bir tür horon.* || **üsteleme vurgusu**, *dbl. Dikkati etkilediği hece ya da kelime üzerine çekmek için yapılan anlatsal vurgu.*

üstelemek, [üst-e-le-mek] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Daha önce yapılması istenen, verilen emri yinelemek; ısrar etmek; tekit etmek; üstüne düşmek. {ağız} (aynı) [DS] 2. gçsz. f. (Hastalık için) depresmek; yenilemek; yeniden ortaya çıkmak. {ağız} (aynı) [DS] 3. {ağız} Karşı koymak. [DS]

üstelenme, [üst-e-le-n-me] is. Üstelenmek eylemi.

üstelenmek, [üst-e-le-n-mek] edil. f. [-ir] Üstelemek eylemi yapılmak; bir buyruk ya da istek üzerinde ısrar edilmek.

üstelik, -ği [üst-e-lik] is. 1. Üste verilen ya da alınan şey. {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} Kağının üst bölümü. [DS] 3. sf. Güçlü; kuvvetli; sağlam. 4. zf. Buna ek olarak; bir de; ayrıca.

üstelmek, [üst-ē-mek > üst-e-l-mek] {eT} edil. f. [-ür] 1. Artmak; çoğalmak; artırılmak. [DLT] [Gabain] 2. gçl. f. Çoğaltmak; büyütülmek. [EUTS]

üstem, [Far. üstām استام] {eT} is. Eyerlere, kemerin başına, tokalara işlenen altın veya gümüş; saht. [DLT] [KB]

üstembelik, [üste-me-lik] {ağız} zf. Üstelik; fazladan. [DS]

üstemek, [üst > üst-ē-mek] gçl. f. [-r] 1. Ekleme; artırmak; çoğaltmak. [EUTS] [Üç İtigsizler] [KB] 2. gçsz. f. Çoğalmak. [Gabain]

üstencilik, -ği [üst-en-ce-lik] {ağız} zf. Fazladan; üstelik. [DS]

üstenci, [üst-en-ci] is. Müteahhit; yüklenici.

üstencilik, -ği [üst-en-ci-lik] is. Müteahhitlik; yüklenicilik.

üstenek, -ği [üsten-ek ?] {ağız} is. Palto. [DS]

üsteng, [üst-eñ] (*üsteñ*) {eT} sf. Üstün; galip. [KB]

üstenkuplu, [üst-ten+kulp-lu] {ağız} is. Tek saplı toprak kova. [DS]

üstenlemek, [üst-en-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Üstelemek. [DS]

üstenme, [üst-en-me] is. Üstenmek eylemi; taahhüt; angajman.

üstenmek, [üst-en-mek] gçl. f. [-ir] Bir işi yapmayı üstüne almak; taahhüt etmek.

üsterlik, -ği [üst-er-lik] {ağız} is. Kağının üst bölümü. [DS]

üsterme, [üst-er-me] is. İhale.

üstermek, [üst-e-r-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] Üstün gelmek için yarışmak; inkâr etmek; kafa tutmak. [DLT] [KB]

üstesi, [üst-e-s-i] {OsT} sf. Üstelik olarak ödenen; üste ödenen.

üstetmek, [üst-e-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Köpeği saldırtmak [DS]

üstikmek, [üst-ik-mek] {eT} gçl. f. [-ür] İstemek. [KB]

üstün, [üst > üst-in] {eT} sf. Üst tarafa ait. [Bahşayış] ☞ **üstün tudak**, {eT} *Üst dudak.* [Bahşayış]

üstlenen, [üst-le-n-en] sf. Üstlenmek işini yapan.

üstlenim, [üst-le-n-im] is. Üstlenmek eylemi; taahhüt.

üstlenme, [üst-le-n-me] is. 1. Üstlenmek eylemi; taahhüt. 2. *fel.* Bir önermeyi tanımlayabilmek için

herhangi bir şeyi olumlama işlemi. **3.** Yetersiz kalan bir organın görevini bir başka organın yüklenmesi durumu.

üstlenmek, [üst-le-n-mek] *gçl. f. [-ir]* Bir işi yapmayı, görevi yerine getirmeyi söz vererek kabul etmek; yüklenmek; sorumluluğu üstüne almak; angaje olmak (1935 /1944).

üstlenmiş, [üst-le-n-miş] *sf. fel.* (Önerme için) bir önermenin doğruluğunu tanımlayabilmek amacıyla doğru kabul edilerek kullanılan.

üstlük¹, **-ğü** [üst-lük /اوسلك] *is.* **1.** Üst olma durumu. **2.** {OsT} En üste giyilen elbise. **3.** {ağız} Sokağa çıkarken kadınların giydiği uzun üst elbisesi. [DS] **4.** {ağız} Başörtüsü; yeldirme. [DS] **5.** {ağız} Kadınların iş yaparken giydikleri elbise. [DS] **6.** {ağız} Hamam havlusu. [DS] **7.** {ağız} Kadın başörtüsü. [DS]

üstlük², **-ğü** [üst-lük] {ağız} *is.* Tahterevallinin üst bölümü. [DS]

üstöm, [üst-em / üst-öm] {eT} *sf.* Üstün; galip; hakim. [ARAT] ☞ **üstöm kelmek**, *Üstün gelmek.* [ARAT]

üstsubay, [üst+subay] *is. as.* Türk ordusunun kara, deniz ve hava kuvvetlerinde binbaşı, yarbay, albay rütbesindeki subaylara verilen ad.

üstsüz, [üst-süz] *sf.* (Kadın, kız için) dans, denize girme ve güneşlenme anında göğsü açık olan.

üstten, [üst-ten] *zf.* **1.** Ayrıntılarına inmeden; yüzeysel olarak. **2.** Kendini üstün görerek; böbürlenerek.

üstudan, [Far. üstüdān /استودان] (*üstu:da:n*) {OsT} *is.* Mecusi mezarı.

üstun, [Far. üstün /استون] (*üstu:n*) {OsT} *is.* Direk; sütun.

üstur, [Far. üstür /استور] (*üstu:r*) {OsT} *is.* Davar, at, katır vb. dört ayaklı hayvan.

üsture, [Yun. historia (tarih) > Ar. üstüre /اسطوره] (*üstu:re*) {OsT} *is.* **1.** Doğru olmayan; uydurma söz. **2.** Masal; efsane. **3.** Ziya Gökalp tarafından mit ile eş anlamlı olarak kullanılan kelime.

üsturevi, [Ar. üstüre > üstürevi /اسطورو] (*üstu:revi:*) *sf.* Efsanevi; masalımsı.

üstübeç, **-ci** [Far. isfidāc / Yun. stumpetsi => isbiteç > üstübeç] *is.* Boyacılıkta kullanılan, kuvvetli bir zehir olan bazik kurşun karbonat; 2PbCO₃, Pb(OH)₂. ☞ **üstübeç macunu**, *Dövülmüş tebeşir tozu, tutkal ve üstübeç karışımından yapılmış boya macunu.*

üstühan, [Far. üstühvān / üstühvān /استخوان] (*üstu:tüha:n*) {OsT} *is.* Kemik. ☞ **üstühān-bend**, {OsT} *Kırıkçı çıkıkçı.* || **üstühān-pāre**, {OsT} *Kemik parçası.*

üstükus, [Ar. üstükus /اسطقس] {OsT} *is.* **1.** Madde; cevher; asıl. **2.** Gök cisimleri. **3.** Geometri.

üstükusat, [Ar. üstükusāt /اسطقسات] (*üstükusa:t*) {OsT} *is.* **1.** Asıllar; cevherler; maddeler. **2.** Gök cisimleri. **3.** Geometrilere.

üstün¹, [üz (üst) >üz-tün/üstün /استون / استن / اوستون] {eT} *zf.* **1.** Yukarı; üstte; yukarıda. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [Mühennâ] **2.** *sf.* {eAT} Üstteki. **3.** *is.* {eAT} Üst. **4.** Bir değerlendirme ve sıralamada benzerlerini geride bırakan; onlara göre üst sırada bulunan. **5.** Birine veya bir şeye göre nitelik ve nice-lik bakımından daha yüksek ve elverişli olan; faik; süper; ekstra; âla. ☞ **üstün bitirme**, *Tezgâhta işlenmiş bir yüzeyi taşıyarak bütün pürüzlerini giderme ve karbonu kaçmış metal katmanı kaldırma-ya amaçlayan işlem.* || **üstün bulmak**, *Birini veya bir şeyi diğerlerinden daha değerli bulmak.* || **üstün bulunmak**, *Diğerlerinden daha değerli bulunmak.* || **üstün dişi**, *biy. Anormal kromozom formülü bulunan, ara eşeyli dişi; 2A+3X* || **üstün erkek**, *biy. Görünüşte erkek olan ancak kromozom yapısında anormallik bulunan erkek birey; 3A + 1 X* || **üstün gelmek**, *1. Benzerlerine göre daha üst düzeyde bulunmak. 2. Birinden veya bir şeyden daha değerli, daha yüksekte olmak.* || **üstün görmek**, *Birini veya bir şeyi diğerlerinden daha değerli bulmak.* || **üstün ıraksak**, *Yatay ve birbirine paralel iki eksen üzerinde birbirine ters yönde dönen ve dönüşlerin üst yarısında birbirinden uzaklaşan iki döner parça.* || **üstün olmak**, *1. Benzerlerine göre daha üst düzeyde bulunmak. 2. Birinden veya bir şeyden daha değerli, daha yüksekte olmak.* || **üstün tutmak**, *Birine veya bir şeye diğerlerinden daha fazla değer vermek.* || **üstün yalıtma**, *Derin soğutma tekniğinde kullanılan ve ısı iletkenliği çok az olan yalıtma; süper izolasyon.* || **üstün yapılı hayvanlar**, *Vücut yapıları ve işlevleri çok karmaşık olan, yer yüzünün çok yakın bir zamanında uzun bir evrim sonucu ortaya çıkmış bulunan hayvanlar.* || **üstün yapım**, *sin. Çok büyük paralar harcayarak çok süslü ve göz kamaştırıcı giysili kalabalık oyuncu topluluğu ile çevrilen, büyük reklamlar yapılarak piyasaya sürülen, ancak sanat yönü zayıf film.* || **üstün yingak**, *On yönlü eski Türk mekân belirlemede üst tarafı belirten yön; yukarı; üst; gök.* || **üstün zekâ**, *Başkalarına göre daha çabuk kavrayan; çabuk, kıvrak iyi zekâ.* || **üstün zekâlı**, *Üstün zekâyâ sahip olan.* || **üstün zekâlılık**, *Üstün zekâlı olma durumu.* **andan üstün**, *Ondan üstün.* [DLT]

üstün², [Ar. üstün] *is. dbl.* Arapçada harfleri önünde -e veya -a varmış gibi okutmaya yarayan ve harflerin üstüne konulan işaret; fetha. ☞ **üstünlü esreli**, *Harekeleri konulmuş olan; harekeli.*

üstün, [Far. sütün /استون] *is.* Sütun. ☞ **üstün ağacı**, {OsT} *Üzerine binanın çatısı oturtulan büyük atma.*

üstünde, [üst-ü-n-de] *e. ve is.* Herhangi bir tutum ya

da davranışı başka yollarla dışa yansıtıyor olma ya da böyle bir durum içinde bulunma. *aksiliği üstünde olmak*.

üstüne, [üst-ü-n-e] *zf.* 1. İlişkin; dair; üzerine. 2. Hesabına. 3. ...-e göre;-e uygun olarak. 4.-den sonra. 5. Pekiştirme sıklık anlatır. *çorap çorap üstüne*. ☞ **üstüne üstlük**, *Fazla olarak; artırarak*.

üstünki, [üst-ün-ki استنكى] *{eT}* *sf.* 1. Üstün; yüksek. [ARAT] 2. En üstteki; en yüksekteki. [EUTS] 3. *{eAT}* Yukarıki. 4. *e.* Pekiştirme edatı. [ARAT]

üstünkör, [üst-ün+kör] *{ağız}* *zf.* Yüzeyden; gelişigüzel. [DS]

üstünkörü, [üst-ün+kör-ü] *sf.* 1. Yüzeysel olan; gereği gibi yapılamayan; şöyle böyle; sathî. 2. *zf.* (*üstünkö'rü*) İnceliklerine inmeksizin; özen gösterilmeksizin; gelişigüzel biçimde.

üstünköyü, [üstün+gör-ü استون كويى] *{OsT}* *zf.* Üstünkörü.

üstünleşme, [üst-ün-le-ş-me] *is.* Üstünleşmek eylemi.

üstünleşmek, [üst-ün-le-ş-mek] *gçsz. f.* [-ir] Üstün konuma ve duruma gelmek.

üstünlük, -ğü [üst-ün-lük] *is.* 1. Üstün olma durumu; rüçhan. 2. Sayı, yetki ve değer bakımından daha üstün olma durumu. 3. Daha önemli bir niteliğin ya da tartışmasız büyük bir gücün sağladığı egemen konum. 4. *as.* Savaşta kuvvet, bulunulan yer, arazi ve iklim koşulları ile ateş ve taktik durumu sayesinde düşmana karşı sağlanan denetimi elde tutma durumu. ☞ **üstünlük derecesi**, *dbl. Sıfat ve zarfların "en", "pek" ve "pek çok" gibi nicelik zarfları ile birlikte kazandıkları karşılaştırma durumu.*|| **üstünlük duygusu**, *psikol. Kişinin kendisini bazı yönlerden ve bazı insanlardan daha üstün görme eğilimi.*|| **üstünlük karmaşası**, *psikol. Kişinin kendisini olduğundan fazla ve abartılı biçimde yetenekli, yeterlikli ve güçlü görmesi saplantısı; üstünlük kompleksi.*|| **üstünlük kompleksi**, *psikol. Üstünlük karmaşası.*|| **üstünlük sağlamak**, 1. *Nicelik ya da nitelik bakımından üstün duruma gelmek. 2. Gücünü, değerini karşısındakine kabul ettirmek.*|| **üstünlük sağlamak**, *Başkalarını küçük görerek onlara yukarıdan bakmak.*

üstünrek, [üst-ün-rē-k] *{eT}* *zf.* Üstün olarak. [Gabain]

üstüppü, [Yun. stoupi (*tüfek sıkısı*) / Lat. stoppa] *is.* 1. İşliklerde yağlı ve kirli parçaları silme ve temizlemede kullanılan döküntü iplik parçaları. 2. Top ve tüfek temizlemede kullanılan bir çubuk ucuna bağlanmış iplik demeti. 3. Gemilerde tahta aralarını doldurarak üzerine zift dökülen kenevir lif parçaları. 4. *{ağız}* Kendirden çıkarılan tarak artıkları. [DS]

üstüppüleme, [üstüppü-le-me] *is.* Üstüppülemek eylemi.

üstüppülemek, [üstüppü-le-mek] *gçl. f.* [-er] [-l(i)-

yor] 1. (Gemi kalafatlamak için) üstüppü ile doldurmak, ziftli üstüppü ile kaplamak. 2. (Parça, makine için) üstüppü ile temizlemek; üstüppü ile silmek.

üstüppülü, [üstüppü-lü] *sf.* 1. Üstüppü ile kaplanmış olan. 2. Üstüppü ile silinmiş olan.

üstüre, [Far. üstüre استره] *is.* Ustura.

üstürtü, [üst-ür-ti] *{eT}* *zf.* 1. Yukarıdan; üstten; yukarıdan. [ARAT] [EUTS] 2. Yukarı. [Gabain] ☞ **üstürtü kodu**, *{eT}* *Yukarıdan aşağıya doğru*.

üstüvan, [Far. üstüvān استوان] (*üstüva:n*) *{OsT}* *sf.* 1. Sağlam; güçlü; dayanıklı. 2. Güvenilir.

üstüvane, [Far. sütün > Ar. üstüvāne اسطوانه] (*üstüva:ne*) *{OsT}* *is.* 1. Direk; sütun. 2. Boru. 3. *mat.* Silindir.

üstüvani, [Ar. üstüvānī اسطوانى] (*üstüva:ni:*) *{OsT}* *is.* 1. Sütun biçiminde olan. 2. Boruya benzeyen. 3. *mat.* Silindirik.

üstüvar, [Far. üstüvār استوار] (*üstüva:r*) *{OsT}* *is.* 1. Sağlam; kuvvetli. 2. Güven verme.

üstüvari, [Far. üstüvār > üstüvārī استوارى] (*üstüva:ri:*) *{OsT}* *is.* 1. Kuvvetlilik; sağlamlılık. 2. Güven verme.

üsüglemek, [Gencek. *üsüg-lē-mek] (*üsügle:mek*) *{eT}* *gçl. f.* [-r] Hile ile anahtarsız olarak kilit açmak. [DLT]

üsüksüz, [üzük-süz] *{eT}* *sf.* Durmadan; daima; kopmadan; fasılasız; aralıksız. [EUTS]

üsülmek, [üzül-mek] *{eT}* *edil. f.* [-ür] Kesilmek; kopmak; sonu gelmek. [EUTS]

üsüm¹, [üz-mek > üz-üm] *{eT}* *is.* Üzüm. [EUTS]

üsüm², [? üsüm] *{ağız}* *is.* Şubat. [DS]

üsün, [Far. sütün] *{ağız}* *is.* Çatının en üstüne konan ve çatıyı tutan ağaç. [DS]

üsür, [Ar. üşür اثر] *{OsT}* *is.* Yara izi.

üsürgelenmek, [üsürge-le-n-mek] *{ağız}* *dönşl. f.* [-ir] Korkmak. [DS]

üsürgü, [üsür-gü] *{ağız}* *is.* Kadınların başlarına örtükleri yarım çarşaf; başörtüsü. [DS]

üsürmek, [üs-ür-mek] *{eT}* *gçl. f.* [-ür] Şişirmek. [Gabain]

üsüt, [üs-üt] *{eT}* *is.* Ruh; can. [EUTS]

üsve, [Ar. üsve اسوه] *{OsT}* *is.* Örnek alınacak insan.

-üş-, [-ş- / -iş- / -ış- / -uş- / -üş-] *yap. e.* → -ş-.

-üş, [-ş / -iş / -ış / -uş / -üş] *yap. e.* → -ş.

üş¹, [üş (*yans.*)] *ünl.* Köpek çağırma ünlemi. *üş üş*. ☞

üş üş, *{ağız}* Köpek çağırma ünlemi. [DS]|| **üş üş bakmak**, *{ağız}* *Yadırgayarak bakmak*. [DS]

üş², [üş / uş اوش] *{eAT}* *{OsT}* *e.* 1. İşte; şimdi. 2. *bağ.* Çünkü. 3. Ancak. ☞ **üş şunda**, *{eAT}* *İşte şurada; ha şurada.*|| **üş... üş...** *{eAT}* *Ha... ha...*|| **üş üş**, *{eAT}* *Hemen şimdi; derhal.*

üş³, [üş / üş] {ağız} *sf.* Üç. [DS]

üşabe, [Ar. üşābe اشاءبه] {üsa:be} {OsT} *is.* 1. Karışık cemaat. 2. Nesebi karışık kimse. 3. Yasa dışı yollardan elde edilen kazanç. 4. İlaçlı şerbet.

üşbe, [Ar. üşbe اشاءبه] {OsT} *is. zool.* Solucan.

üşböle, [uş+bu-la اشاءبلا] {eAT} *zf.* Böyle; böylece; işte böyle; bu şekilde.

üşbu, [üş (işte) + bu > işbu / üşbu اوشبو / اوشبو] (i'şbu) {eAT} {OsT} *sf.* (Eski metinlerde geçer) işte bu; özellikle bu; işte bu; bu. ☞ **üşbu ara**, {OsT} *Bura; bu ara.* || **üşbu üşbu**, {eAT} *Şöyle şöyle; şu şu.* || **üşbu üşbu**, {eAT} *Şu şu; şöyle şöyle.*

üşbula, [üş + bu + ile > iş bula / üşbula / üşböle اشاءبلا] {eAT} *zf.* Böyle; böylece; işte böyle; bu şekilde.

üşbular, [üş + bu-lar > işbu-lar / üşbu-lar اشاءبولر] {eAT} *zm.* Bunlar.

üşbuna, [uş+bu-ñ-a اشاءبوكا] {eAT} *zm.* Buna.

üşbunca, [uş+bu-n-ca اشاءبوجھ] {eAT} *zf.* Bunca.

üşbunda, [uş+bu-n-da اوش بونده] {eAT} *zm.* Burada; bu yerde.

üşbundan, [uş+bu-n-dan اوشبونندان] {eAT} *zm.* Buradan.

üşbunları, [uş+bu-n-lar-ı اشاءبونلری] {eAT} *zm.* Şunları; şunları.

üşbunu, [uş+bu-n-u اشاءبونى] {eAT} *zm.* Bunu.

üşbunun, [uş+bu-n-uñ اشاءبونك] {eAT} *zm.* Bunun. ☞ **üşbuñuñ gibi**, *Bu gibi; böyle.*

üşbununla, [uş+bu-n-uñ-la اشاءبونكله] {eAT} *zf.* Bununla; bu kadarıyla.

üşde, [uş-de اوشده] {eAT} {OsT} *e.* İşte.

üşdürmek, [üş-dür-mek] {ağız} *gçl. f. [-ür]* Bağışlamak; armağan etmek. [DS]

üşegelmek, [üş-mek + gel-mek اوشه كلمك] {eAT} *gçsz. f. [-ür]* Topluca gelmek; toplanıvermek; üşüşmek.

üşegen, [üş-mek > üş-eğen اوشكن] {OsT} *sf.* Çok üşüşen; şiddetle üşüşen.

üşek, [üş-mek > üş-ek ? اوشك] {eT} {eAT} {OsT} {ağız} *is.* Vaşak. [Mühennâ] [DS]

üşelemek¹, [üş-mek > üş-e-le-mek اوشلمك] {eAT} *Kişelemek; kiş diye kovmak.*

üşelemek², [üşe-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Parçalamak; ufalamak. [DS]

üşelmek, [üş-ē-mek > üşe-l-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* Aranmak. [DLT]

üşem, [üşe-m ?] {ağız} *sf.* Yaramaz; tembel. [DS]

üşemek, [üş-mek > üş-ē-mek] {eT} (Aramak üzere yeri veya benzeri şeyleri) eşmek; eşelemek. [DLT]

üşencek, -ği [üşe-n-mek > üşen-cek] {ağız} *sf.* Tembel; üşengeç. [DS]

üşenci, [üşe-n-mek > üşen-ci] {ağız} *sf.* Tembel; üşengeç. [DS]

üşenç, -ci [üş-en-mek > üş-en-ç] *is.* Üşenme; isteksiz, gevşek olma durumu; tembellik etme.

üşendirmek, [üşen-dir-mek اشندرمك] {eAT} {OsT} *gçl. f. [-ür]* Tedirgin etmek; rahatsız etmek.

üşendürmek, [üşen-dür-mek اشندرمك] {eAT} *gçl. f. [-ür]* Rahatsız etmek; tedirgin etmek; usandırmak. [DK]

üşeng, [üş-ē-mek > üşe-ñ] {eT} *sf.* Düz; düzgün. [DLT]

üşengeç, -ci [üş-en-geç-lik] *sf.* İş yapma konusunda gevşek ve isteksiz davranan; tembel. {ağız} (aynı) [DS]

üşengeçlik, -ği [üş-en-geç-lik] *is.* Üşengeç olma durumu; üşengeç bir kimsenin tutumu; tembellik.

üşengen, [üşe-n-gen اوشنگن] {OsT} {ağız} *sf.* Çok üşenen; tembel; ihmalcı; üşengeç. [DS]

üşengenlik, [üşe-n-gen-lik اوشنگنلك] {eAT} *is.* Tembellik.

üşengenlik, -ği [üş-en-gen-lik] *is.* Üşengeçlik; tembellik.

üşenik, -ği [üş-en-ik] *sf.* Üşenmiş olan; tembel; üşengeç.

üşenme, [üş-en-me] *is.* Üşenmek eylemi.

üşenmek¹, [eT. üş-ē-mek > üşe-n-mek اوشنمك] *dönşl. f. [eAT. -ür] [-ir]* 1. Bir işi yapmaktan isteksiz davranmak; gevşeklik etmek; tembellik etmek; erinmek. 2. {eAT} {OsT} Üzülme; sıkılmak; rahatı kaçmak; tedirgin olmak; fütür getirmek. 3. {eAT} {OsT} {ağız} Çekinmek; korkmak; ihtiraz etmek. [DS] 4. {eAT} {OsT} {ağız} Usanmak; bıkmak. [DS]

üşenmek², [üşe-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Gıdıklanmak; huylanmak. [DS]

üşenti, [üşen-ti] {ağız} *is.* İş yapmaktan kaçınma; üşenme; üşengeçlik. [DS]

üşermek, [üş-ē-mek > üşe-r-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Çekmek; sürmek; yaklaştırmak; mecbur etmek; zorunda bırakmak; sevk etmek. [Nevâyî]

üşetmek¹, [üşē-mek > üşe-t-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Araştırmak. [DLT]

üşetmek², [uşşa-t-mak] {eT} *gçl. f. [-ür]* Ufalamak; parçalamak. [DLT] [EUTS]

üşgüle, [Ar. üşğüle اشاءغوله] {üşğule} {OsT} *is.* Uğraşılacak iş. ☞ **üşgüle-i hasene**, {OsT} *Güzel işler; iyi işler.*

üşgur, [Far. üşgur اشغر] {OsT} is. zool. Oklu kirpi.

üşgü, [üş-mek (delmek) > üş-gü] {eT} is. Delgi; de-
lecek. [Clauson]

üşgüreyh, [üş-gür-ek] {ağız} is. 1. Bekçi düdüğü. 2.
Islık. [DS] ☞ **üşgüreyh atmak**, {ağız} Islık çalmak.
[DS]

üşgürmek, [üş-kür-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] Hatırla-
mak. [DLT] [KB]

üşik, [üşî-mek > üşi-k] {eT} is. Yemişleri kavurarak
büyümekten alıkoyan soğuk. [DLT]

üşiklemek, [üşik-lē-mek] (üşikle:mek) {eT} (Keklik,
tavşan vb.) üşümüşken yakalamak. [DLT]

üşilenmek, [üş-mek > üş-i-le-n-mek اشلنمك] {eAT}
dönşl. f. [-ir] Yel pazelenmek; nefes vermek; üfle-
mek; hava vermek.

üşimdi, [uş+imdi اوش امدى] {eAT} zf. 1. Şimdi. 2.
Şimdiye kadar.

üşimek, [üşî-mek] {eT} gçsz. f. [-r] Soğuktan üşü-
mek. [DLT]

üşkok, [? üşkok] {ağız} is. Tüfek. [DS]

üşküfe, [Far. üşküfe اشكوفه] (üşkü:fe) is. Açmış çiçek;
şüküfe.

üşküh, [Far. şüküh اشكوه] (şükü:h) is. Ululuk; şan;
şeref.

üşküfte, [Far. şüküften > üşküfte اشكوفته] (üşku:fte)
{OsT} sf. (Çiçek için) açılmış.

üşkün, [üş-mek > üş-kün] {ağız} is. Toplantı. [DS]

üşkürmek¹, [üş-kür-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] Islık çal-
mak. [DLT]

üşkürmek², [üş-kür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Hatırla-
mak. [DLT]

üşkürtmek, [üş-kür-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Hatır-
latmak. [DLT]

üşkürtürmek, [üş-kür-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Ha-
tırlatmak. [DLT]

üşkütme, [üş-küt-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Düzenini
bozmak; kaçırmak. [DS]

üşme, [üş-me] is. Üşmek eylemi.

üşmek¹, [üş-mek] {eT} {eAT} {ağız} gçsz. f. [-ür] 1.
Bir yerde toplanmak; birikmek; üşüşmek; toplan-
mak; yığılmak. [DLT] [DK] [DS] 2. {ağız} Bir kişiye
toplula saldırmak. [DS] 3. {ağız} (Köpekler için)
havlayarak saldırmak. [DS]

üşmek², [üş-mek] gçl. f. [-er] 1. {eT} Delgi ile del-
mek. [DLT] 2. {ağız} Eşmek; kazmak. [DS]

üşnan, [Ar. üşnān اشنان] (üşna:n) {OsT} bot. Çöğen
otu.

üşne, [Ar. üşne اشنه] {OsT} is. bot. Ağaç yosunu; her
türü yosun. ☞ **üşne-i kasabî**, {OsT} tıp. Suda bo-
ğulmalarda görülen akciğerlerdeki beyaz kabarcık-
lar. || **üşne-i karnî**, {OsT} Boynuz benzer yosun. ||
üşne-i şeybî, {OsT} Sakala benzer yosun.

üşniye, [Ar. üşne > üniyye اشنيه] {OsT} is. bot. Su yo-
sunları. ☞ **üşniye-i berrî**, {OsT} Yapraklı kara yo-
sunları. || **üşniye-i hadrā**, {OsT} biy. Diyatome.

üşşek, -ğî [üşek / üşşek] {ağız} is. Vaşak. [DS]

üşte, [uş-de اوشده] {eAT} {OsT} e. İşte. ☞ **üşte ma**,
{eAT} Al işte!

üştülüm, [Far. üştülüm اشتملم] {OsT} is. Kavga; gürül-
tü.

üştülümkâr, [Far. üştülüm-kâr اشتملكار] (üştülüm-
kâ:r) {OsT} is. Kavgacı; gürültücü.

üştür, [Far. üştür اشتر] {OsT} is. Deve. ☞ **üştür-bân**,
{OsT} Deveci. || **üştür-dîl**, {OsT} Deve huylu; kinci. ||
üştür-gāv, {OsT} Zürafa. || **üştür-gāz**, {OsT} Deve
otu. || **üştür-h^vār**, {OsT} Deve dikenini. || **üştür-hū(y)**,
{OsT} Deve huylu; kinci. || **üştür-mürg**, {OsT} De-
vekuşu. || **üştür-süvār**, {OsT} Deve sürücüsü; deve-
ye binen.

üştürmek, [üş-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Deldirmek;
delik delmeyi emretmek; dar deliği genişletmek.
[DLT]

üşuk, -ğü [uyuş-uk / üşük] (üşu:k) {ağız} sf. Çelim-
siz; cılız; gelişmemiş. [DS]

üşü, [üş-mek > üş-ü] {ağız} is. Kazma, kürek gibi
araçlara sap yapmakta kullanılan sıyırğı. [DS]

üşük¹, -ğü [üşü-mek > üşü-k] {ağız} is. 1. Soğuk
algınlığı. 2. Donma. 3. Donmaktan morarıp uyuşan
organ. 4. Donmadan sonra el ve ayaklarda süren
uyuşukluk ve kaşınma; soğuktan duyulan uyuşma;
acıma. 5. Soğuk. 6. Üşümüş kimse. 7. Yeşilken so-
ğuk vurmuş ekin. 8. sf. Soğuk vurmuş; bozulmuş.
[DS] ☞ **üşük vurmak**, {ağız} Don vurmak. [DS]

üşük², -ğü [üş-mek > üş-ük] {ağız} is. Çukur. [DS]

üşük³, -ğü [uyu-ş-mak > uyuşuk / üşük] {ağız} sf.
Uyuşuk; budala. [DS]

üşülemek, [üş-ü-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] Kürek,
kazma gibi araçların sapını yontmak, sıyırmak.
[DS]

üşüme, [üş-ü-me] is. 1. Üşüme eylemi. 2. Üşüme
hissi.

üşümek¹, [üş-î-mek] gçsz. f. [-r] 1. Isı yokluğu, ısı
düşmesi gibi nedenlerden etkilenmek; soğğun et-
kisini duymak. {eT} (aynı) [DLT] 2. {ağız} Sevgisi
sönmek; soğumak. [DS]

üşümek², [üşü-mek ?] {ağız} gçsz. f. [-r] Etkilenmek.
[DS]

üşümlemek, [üş-üm-le-mek] gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]
Düşmanlık etmek.

üşümüş, [üşü-müş] {ağız} sf. (Sebze ve meyve için)
donmuş. [DS]

üşüntü, [eT. üş-ündi (saldırı) > üş-üntü اوشونتى] {eAT}
{OsT} is. 1. Bir yere toplanma; üşüşme. 2. sf. Kala-
balık olan; yığın hâlinde; çok sayıda. ☞ **üşüntü
etmek**, Üşüşmek; saldırmak. || **üşüntü eylemek**,

Üşüşmek. || **Üşüntü köpekler mandayı paralar.**
Birlikten kuvvet doğar.

üşürme, [üş-mek > üş-ür-me] *is.* Üşürmek eylemi.

üşürmek, [üş-mek > üş-ür-mek] *gçl. f. [-ür]*

1. {eAT} {OsT} Toplanmalarını, bir yere yığılmalarını sağlamak; buna sebep olmak; üşüşmelerini sağlamak; üşüştürmek; musallat etmek. [DK] 2. {ağız} Başına toplanmasına sebep olmak. [DS] 3. (Köpek vb. için) topluca saldırtmak.

üşüş, [üş-mek > üş-üş] *is.* Toplanış.

üşüşme, [üş-mek > üş-üş-me] *is.* Üşüşmek eylemi; hücum.

üşüşmek, [üş-mek > üş-üş-mek] *işteş. f. [-ür]* Birlikte bir yere yığılmak; toplanmak; üşmek eylemini birlikte yapmak.

üşütme, [üş-ü-t-me] *is.* 1. Üşütmek eylemi. 2. Soğuk algnlığı. {ağız} (aynı) [DS]. 3. {ağız} Sıtma nöbeti başlarında görülen titreme. [DS] 4. {ağız} Zatürrie. [DS] 5. {ağız} Sabah ayazı. [DS]

üşütmek, [üş-ü-mek > üş-ü-t-mek] *gçl. f. [-ür]* 1. Üşümesine neden olmak. {eT} (aynı) [DLT] 2. Üşütmek eylemini gerçekleştirmek. 3. {ağız} Kendinden soğutmak. [DS] 4. {eT} Soğutmak için soğuğa koymak. [DLT] 5. *gçsz. f.* Soğuk almak; soğuktan hasta olmak. 6. *argo.* Anlamsız davranışlarda bulunmak; saçma sapan sözler söylemek; aklını oynatmak; delirmek. ☞ **üşütüp kızdırma**, {ağız} Sıtma nöbeti. [DS]

üşütücü, [üş-ü-t-ücü] *sf.* Üşümeye yol açan; üşüten özellik.

üşütük, -ğü [üş-ü-t-ük] *sf. argo.* 1. Saçma sapan söz söyleyen ve böyle davranışlarda bulunan. 2. Deli; aklını yitirmiş.

üşüvermek, [üş-mek + ver-mek] {ağız} *gçl. b. f. [-ir]* Bir kimseye topluca saldırmak. [DS]

-üt-, [-t / -it / -ıt / -ut / -üt-] *yap. e. → -t-*.

-üt, [-t / -it / -ıt / -ut / -üt] *yap. e. → -t.*

üt¹, [üt / öt [DLT]] (*ü:t*) {eT} *is.* Delik; deşik; çukur; geçit. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB]

üt², [ö-mek > öt] {eT} Öğüt; nasihat; ahkâm. [EUTS]

üt³, [öt / öd] {eT} *is.* Zaman; vakit. [EUTS]

üteği, [? iteği / üteği] {ağız} *is.* Üstünde un elenen, gönden yapılmış örtü veya yaygı. [DS]

ütek¹, -ği [üt-ek] {ağız} *sf.* 1. Çok üşüdüğü için ateş başından ayrılmayan. 2. Sıcağı seven. [DS] ☞ **ütek olmak**, {ağız} Sıcağa tutkun olmak. [DS]

ütek², -ği [öt-ek / üt-ek] {ağız} *sf.* Korkak; ürkek; ödle. [DS]

üteklemek, [it-mek > it-ek-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r]* [-l(i)-yor] İtmek; itip kakmak; iteklemek. [DS]

ütelek, -ği [üt-e-le-k] {ağız} *sf.* Çok ve çabuk üşüdüğü için ateş başından ayrılmak istemeyen. [DS]

ütelemek, [üt-mek > üt-e-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r]* [-

l(i)-yor] 1. Kesilmiş tavuk ve koyun kellesinin ince tüylerini aleve tutarak yakmak. 2. Taze mısır, buğday veya nohudu ateşe tutup pişirmek. 3. Az pişirmek. [DS]

ütelenik, -ği [üte-le-n-ik] {ağız} *sf.* Tüyleri yanmış tavuk, kuş vb. [DS]

ütelgi, [Moğ. itelgü] *is. zool.* Yırtıcı bir kuş; balaban.

ütelmek, [üt-el-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Seçmek; ayıklamak. [DS]

ütgün, [öt-kün² > üt-gün] {ağız} *sf.* Kendini beğenmiş. [DS]

üti, [üt-mek > üt-ı] {OsT} *is.* Ütü.

ütütarist, [Fr. utilitariste] *sf. fel.* Yararcı.

ütütarizm, [Fr. utilitarisme] *sf. fel.* Yararcılık.

ütimek, [üt-mek > üt-ı-mek] {eT} *gçl. f. [r]* (Kıl için) ütelemek. [DLT]

ütlemek¹, [öt-lē-mek] {eT} *gçl. f. [-r]* Ders vermek; öğretmek; tedarik etmek. [EUTS]

ütlemek², [üt-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r]* [-l(i)-yor] İyisini seçip ayırmak; ayıklamak. [DS]

ütlenmek, [üt-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Gelişmek; büyümek. [DS]

ütlüg, [üt > üt-lüg] {eT} *sf.* Delik; delinmiş.

ütme, [üt-me] {OsT} *is.* 1. Ütme eylemi; alevden geçirme. 2. Ütmek suretiyle hazırlanmış. 3. Kabuğuyla birlikte ateşe tutarak pişirilmiş süt buğday, mısır veya nohut. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DS]

ütmece, [üt-mece] {ağız} *is.* Gece yanığı. [DS]

ütmek¹, [eT. üt-mek (yakmak)] *gçl. f. [eT. -ür] [-er]*

1. Yüksek ısı ya da alevde tutarak yakmak. 2. (Tavuk, kelle vb. için) ateşte tutarak tüylerini yakıp temizlemek. 3. {eT} {eAT} (Kıllı, tüylü şeyler için) alevden geçirerek kıllarını yakmak. [DLT] 4. {eAT} {ağız} (Buğday, nohut, mısır vb. için) kabuğu ile alevli ateşe atarak pişirmek; az kavurmak. [DS]

ütmek², [eT. ut-mak] {OsT} *gçl. f. [eAT -ür] [-er]* 1.

Oyunda yenmek; kazanmak. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DS] 2. (Para için) kumar ya da bahiste almak.

ütmek³, [üt-mek ?] {ağız} *is.* Asmanın ilk sürgünleri. [DS]

ütmelemek, [üt-me-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r]* [-l(i)-yor] Ütelemek. [DS]

ütmelik, -ği [ütme-lik] {ağız} *is.* Biçme zamanı yaklaşmış buğday ve mısır. [DS]

ütöpi, [Fr. utopie] *is.* → ütopya.

ütöplik, -ği [Fr. utopique] *sf.* 1. Ütopya ile ilgili; ütopyaya ilişkin; ütopyaya dayanan. 2. Ütopya özelliği taşıyan. 3. Gerçekleştirilmesi olanaksız; hayalî; düşsel.

ütöpast, [Fr. utopiste] *is. ve sf.* Ütopyacı.

ütöpya, [Yun. u (yok) + topos (yer) > utopia (İng. devlet adamı ve yazarı Thomas More(16.yy) 'un romanı)] (ütö'pya) *is.* 1. Tasarlayıp düşünen tara-

findan ileri sürülmüş ideal bir siyasal yönetim ya da tutarlı bir toplum düzeni; ideal bir yönetim biçiminin hayali kavramı. **2.** Gerçekleştirilmesi olanaksız tasarı veya düşünce; hayal; düşlem.

ütopyacı, [ütopya-cı] *sf.* **1.** Gerçekleşmesi imkânsız düşüncelere ve tasarımlara kapılan; bunlara inanan. **2.** Gerçekleşmesi imkânsız olan; hayalî. **3.** *is.* Hayalî bir sistem yaratıcısı; ütopist. **☞ ütopyacı sosyalizm**, *Sınıfları ortadan kaldırmayı amaçlayan bilimsel sosyalizme karşılık duygusal ve reformcu sosyalizme F. Engels'in taktiği küçültücü isim.*

ütrüc, [Ar. ütrüc اترج] {OsT} *is. bot.* Ağaç kavunu.

ütrücce, [Ar. ütrücce اترجة] {OsT} *is. bot.* → ütrüc.

ütrük, [ötür-mek² > öt(ü)r-ük] {eT} *sf.* Hileci; düzenbaz. [DLT]

üttürmek¹, [üt-mek¹ > üt-tür-mek] {ağız} *gçl. f. [-ür]*

1. (Yolunmuş tavuk, kelle vb. için) tüylerini ateşe tutturarak yaktırmak. **2.** (Taze mısır, buğday veya nohut için) kabuğuyla birlikte ateşte pişirtmek. [DS]

üttürmek², [üt-mek² > üt-tür-mek] {ağız} *gçl. f. [-ür]*

Oyunda veya kumarda kaybetmek; yenilmek. [DS]

üttürmek³, [üt-tür-mek] {ağız} *gçl. f. [-ür]* Koparmak. [DS]

ütub, [Ar. ütüb اوتوب] {ütu:b} {OsT} *is.* Kolsuz ve yaka-

kasız kadın gömleği.

ütü, [eT. üt-mek (yakmak) > üt-üg] *is.* **1.** Ateşe tutma; ütme işi. **2.** Isıtılarak çamaşır ütülemede kullanılan alet. **3.** Ütülemek işi. **4.** Etüv. **5.** {ağız} Isınmış demir. [DS] **☞ ütü altlığı**, *Ütü yapılırken ütünün üzerine konulduğu ateşe dayanıklı altlık.* || **ütü bezi**, *Ütünün kumaşını parlatmaması için ütüyü yaparken kumaş üzerine serilen ince, ıslak, pamuklu dokuma parçası.* || **ütü makinesi**, *1. Sıcaklık veren bir levha ile arasına ütülecek parçayı sıkıştıran bir silindirden ibaret büyük ütü aleti. 2. Bir küvet ile onun içine oturan silindir arasından kumaş yavaş yavaş ilerlerken verilen sıcak buhar ile kumaşın kırışıklıkları giderilen daha çok sanayide ağartma işlemi ile otel, hastahane gibi yerlerde çarşaf ütülemede kullanılan makine.* || **ütü masası**, *Ütü tahtası.* || **ütüsü üzerinde**, *Yeni ütülenmiş.* || **ütü tahtası**, *Üzerinde ütüyü yapılan yüksek ve ayaklı, üzeri düz, katlanabilir araç.* || **ütü ütülemede**, *Ütü yapmak.* || **ütü yapmak**, *Ütülemek.*

ütücü¹, [üt-mek (ateşe tutmak) > üt-ü-cü] *is.* Ütü yapan kimse; ütülemede çalışan kimse.

ütücü², [üt-mek (ateşe tutmak) > üt-ücü] *is.* Paça yapılacak olan koyun bacaklarındaki kılları ateşe tutarak yakıp temizleyen kimse.

ütücü³, [üt-mak / üt-mek > üt-ücü] {ağız} *sf.* Dolandırıcı; aldatıcı. [DS]

ütücülük¹, -ğü [üt-ü-cü-lük] *is.* Kumaş, giysi, çamaşır vb. ütülemede işi; ütüyü yapan kimsenin işi.

ütücülük², -ğü [üt-ücü-lük] *is.* Ateşe tutarak yakıp temizlemek işi.

ütüddürmek, [üt-üt-tür-mek] {ağız} *gçl. f. [-ür]* Ortalığı yıkıp dökmek. [DS]

ütüg¹, [öt-mek > öt-üg] {eT} *is.* Kusma. [DLT]

ütüg², [üt-mek > üt-ük] {eT} *is.* Ütü. [EUTS]

ütügen, [üt-ü-ğen] {ağız} *sf.* Çok ve çabuk üşüyen; ateş başından ayrılmak istemeyen. [DS]

ütük¹, [öt-mek > öt-üg] {eT} *is.* → ütüg¹. [DLT]

ütük², [üt-mek > üt-ük] {eT} *is.* → ütüg². [DLT]

ütük³, [üt-ük] {ağız} *sf.* Çok ve çabuk üşüyen; ateş başından ayrılmak istemeyen. [DS] **☞ ütük olmak**, {ağız} *Soğuğa karşı dayanıksız olmak.* [DS]

ütük⁴, -ğü [üt-ük] {ağız} *is.* **1.** Genel olarak yanmış nesne. **2.** Orman yangını sonucu açılmış yer; fundalık. [DS]

ütüklenmek¹, [üt-ük-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]*

1. Soğuğa dayanamamak. **2.** Birden bire üşüyüp ürpermek; titremek. [DS]

ütüklenmek², [ütük-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]*

Alışmak; dadanmak. [DS]

ütüklenmek³, [ütük-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]*

Kuşkulanmak. [DS]

ütüklemek, [üt-ük-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ür]* Birdenbire üşüyüp titremek; ürpermek. [DS]

ütüle, -ği [ütü-le-k] {ağız} *sf.* Ele, avuca sığmaz; tetik; tez. [DS]

ütüleme, [üt-ü-le-me] *is.* Ütülemek eylemi.

ütülemek, [ütüg > ütüg-lë-mek] *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* **1.** (Elbise, kumaş, çamaşır vb. için) ütüyü ile kırışıklıklarını gidermek. {eT} (aynı) [EUTS] **2.** (Kelle, tüyleri yolunmuş kümes hayvanı vb. için) temizlemek için ateşe tutarak tüylerini yakmak; ütümek. {ağız} (aynı) [DS] **3.** İşlenmiş bir deriyi parlatmak. **4.** (Çıkkık için) yerine konmak. **5.** *mecaz.* (Kafa için) gereksiz ve boş sözlerle rahatsız etmek; dinleyeni ilgilendirmeyen sözler söyleyerek rahatsız etmek. **6.** {ağız} *argo.* Cezalandırmak. [DS]

ütülemek, [üt-ü-le-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Ad, ün yapmak. [DS]

ütülenme, [üt-ü-le-n-me] *is.* Ütülenmek eylemi.

ütülenmek, [üt-ü-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Ütü ile buruşuklukları giderilmek; ütülemede eylemi uygulanmak. **2.** Alevden geçirilerek tüyleri yakılmak. **3.** *dönşl. f.* Ütü sahibi olmak; ütüyü edinmek. **4.** {ağız} (Tüy, kıl için) hafifçe yanmak. [DS] **5.** {ağız} Hafif yanmak. [DS]

ütületme, [üt-ü-le-t-me] *is.* Ütületmek eylemi.

ütületmek, [üt-ü-le-t-mek] *gçl. f. [-ir]* Ütüleme eylemini yaptırmak; ütüyü yaptırmak.

ütüllemek, [ütül-le-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Yüksekçe bir yerden atlamak. [DS]

ütülme, [üt-ül-me] *is.* Ütülme eylemi.

ütülmek¹, [üt-mek¹ > üt-ül-mek] {eT} *edil. f. [-ür]* **1.** (Kıl, tüy için) ütümek eylemi yapılmak; alev-

- den geçirilmek; ateşte pişirilmek; yakılmak; [DLT]
- 2.** {OsT} (Taze, buğday ve nohut vb. için) kabuğuy-la ateşe atılarak kebab edilmek.
- ütülmek²**, [üt-mak > ut-ul-mak اوتلمق] {eAT} {ağız} edil. f. [-ür] **1.** Oyunda, kumarda yenilmek. [DS] **2.** Kumarda para kaybetmek.
- ütülü**, [ütü-lü] sf. Ütülenmiş olan.
- ütümen**, [ütü-men] {ağız} is. Pişmanlık. ☞ **ütümen olmak**, {ağız} Pişman olmak. [DS]
- ütürgü**, [üt-mek > üt-ür-mek > ütür-gü] {eT} is. Delgi. [Mühennâ]
- ütürmek¹**, [üt-ür-mek] {ağız} gçsz. f. [-ür] Kumarda yitirmek. [DS]
- ütürmek²**, [üt-ür-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] İtmek; iteklemek. [DS]
- ütüsü**, [üt-ü-süz] sf. Ütülenmemiş olan; ütüsü bozuk.
- ütüş**, [üt-mek > üt-üş] {eT} is. Bir çeşit çocuk oyunu; bu oyunda ütme. [DLT]
- ütüşmek**, [üt-üş-mek] {ağız} işteş. f. [-ür] Yüz yüze görüşmek. [DS]
- ütüt**, [? ütüt] {ağız} is. Sünger gibi yumuşak ve kabarık nesne. [DS]
- ütüz**, [üt-üz] {ağız} sf. Çok ve çabuk üşüyen; ateş başından ayrılmak istemeyen. [DS]
- ütüzdürmek**, [üt-mek > üt-üz-mek > üt-üz-dür-mek اوتزدرمك] {OsT} gçl. f. [-ür] Kumarda oyunu kaybetmesini sağlamak.
- ütüzlemek**, [üt-üz-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Gizlice izlemek; gözetlemek. [DS]
- ütüzlenmek**, [üt-üz-le-n-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] Yapmak zorunda olunan işi unutturmak için zaman harcamak; işi ağırdan almak; oyalanmak. [DS]
- ütüzmek¹**, [üt-mek > üt-üz-mek اوتزرمك] {eAT} {ağız} gçl. f. [-ür] Kumarda oyunu kaybetmek; ütülmek. [DS]
- ütüzmek²**, [üt-üz-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Gizlice izlemek; gözetlemek. [DS]
- üv**, [ew > üw / üy] {eT} is. Ev. [DLT]
- üval**, [? üval] {ağız} is. Bir tür kilim dokuma örneği. [DS]
- üvcek**, [üğ-mek > üv-cek] {ağız} is. Büyük toprak yığını; hüyük. [DS]
- üve**, [üve] {ağız} is. Tekenin, kırkılırken arka ayaklarında bırakılan kıllar. [DS]
- üveç**, -ci [ögeç / üveç] {ağız} is. **1.** Burulmuş koyun ya da keçi; enenmiş koç. **2.** Birkaç aylık kuzu. **3.** Bir yaşına kadar olan erkek kuzu. [DS]
- üvek¹**, -ği [üveyik > üvek] {ağız} is. Üveyik. [DS] ☞ **üvek kır**, {ağız} Gövdesinin yarısı ak, yarısı kara hayvan. [DS]
- üvek²**, -ği [üğ-mek > üv-ek] {ağız} is. Suyu sızdıran toprak. [DS]
- üvellemek**, [üğ-el-le-mek ? > üvel-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Sallamak. [DS]
- üvelmek**, [üve-l-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] Öfkelenmek; darılmak. [DS]
- üvendere**, [Yun. voukhentrea] {ağız} is. Üvendire. [DŞ]
- üvendire**, [Yun. voukhentrea] is. Çift öküzlerini dürterek yürütmekte kullanılan bir ucu nodullu, diğer ucu spatula biçiminde kazıyıcı demiri bulunan uzun değnek.
- üvendirelik**, -ği [üvendire-lik] sf. Üvendire yapmaya yarayan veya uygun olan.
- üvenik**, -ği [üven-ik] {ağız} is. Avlu. [DS]
- üvenlenmek**, [üve-n-le-n-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] Ürpermek. [DS]
- üventere**, [Yun. voukhentrea] {ağız} is. Üvendire. [DS]
- üvere**, [üve-r-e] {ağız} is. İğ; kirman. [DS]
- üvergeç**, -ci [evir-geç / üver-geç] {ağız} is. Fırın küreği; pişirgeç. [DS]
- üverlenmek**, [üver-le-n-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] Ürpermek. [DS]
- üvermek¹**, [üver-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Cevap vermek. [DS]
- üvermek²**, [üver-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Yoğurmak. [DS]
- üveteçi**, [uv-mak > uv-at-mak > üvet-ē-çi ?] {eT} sf. Şişiren; tahriş eden. [EUTS]
- üvey**, -i [eT. ög (anne) > ög-ey] sf. **1.** (Kardeşler için) anneleri ayrı babaları bir veya babaları ayrı anneleri bir olan. **2.** (Anne veya baba için) önceki evlilikten olan çocuklara göre öz anne veya öz babanın sonraki eşi. **3.** (Diğer akrabalıklar için) bu durumlara göre kazanılan. *üvey amca, üvey hala.* ☞ **üvey ana**, Öz babanın sonraki eşi; bir kimsenin, annesinden sonra babasının evlendiği ikinci kadın. || **üvey ana dilimi**, Çok ince kesilmiş ekmeğin dilimi. || **üvey anne**, Üvey ana. || **üvey baba**, Öz annenin sonraki eşi; bir kimsenin, babasından sonra annesinin evlendiği ikinci erkek. || **üvey çocuk**, (Baba veya anne için) eşinin önceki eşinden olan çocuğu. || **üvey evlat**, Üvey çocuk. || **üvey evlat gibi tutmak**, İyi davranmamak; horlamak; haksızlık etmek. || **üvey evlat muamelesi yapmak**, Üvey evlat gibi tutmak. || **üvey kardeş**, Anne veya babaları ayrı olan kardeşlerden her biri: (1. Öz babanın üvey anneden çocuğu olan kardeş. 2. Öz annenin üvey babadan çocuğu olan kardeş.) || **üvey kız**, Karı veya kocanın her birine göre diğer eşinden olan kız çocuk. || **üvey oğul**, Karı veya kocanın her birine göre diğer eşinden olan erkek çocuk.
- üveyik**, -ği [eT. ök-e-mek (söylemek) > ök-e-y-mek > ök-e-y-ik] is. zool. **1.** Kuzey yarım kürede ekili alanlara yakın ormanlarda yaşayan, tanelerle beslenen bir tür yaban kumrusu, (*Streptopelia turtur*). **2.**

Bazı bölgelerde tahtalıya verilen ad, (*Columba palustris*). 3. {ağız} Bir çeşit buğday. [DS] **üveyk kır**, {ağız} Üveyik kuşu renginde at donu. [DS]

üveyk, [üveyik] {ağız} is. Üveyik. [DS]

üveyke, [üye / ivike / üveyke] {eAT} is. Üveyik kuşu. [DK]

üveyl, [Ar. üveyl اويل] {OsT} is. Çiğlik; vaveyla.

üveylik, -ği [üvey-lik] is. 1. Üvey olma durumu. 2. Üvey akrabalar arasındaki ilişki.

üveyme, [üvey-me] is. Üveymek eylemi.

üveymek, [eT. ök-e-mek (söylemek) > ök-e-y-mek] gçsz. f. [-ir] (Güvercin, kumru vb. için) göğsünden ötmek.

üveyük, -ğü [üveyik] {ağız} is. → üveyik. [DS]

üvez¹, [eT. uyaz (küçük sivrisinek) > uyaz ağacı?] is. bot. 1. Gülgillerden, orman kenarlarında yamaçlarda yetişen yalın ya da birleşik yapraklı, toplu beyaz çiçekli, üzüm sü meyveli, kerestesi makbul birkaç tür ağaç, (*Sorbus avia*, *S. terminalis*). 2. Bu bitkinin yumuşayıp kahverengileşince yenilen meyvesi. **üvez ağacı**, {OsT} Kara ağaç.

üvez², [vız / viz (yans.) > eT. uyaz / üyez / üvez اوز] is. 1. {eAT} Sivrisineğe benzer küçük bir tür sinek, (*Sorbus*). 2. {ağız} Tatarcık. [DS] 3. {ağız} At sineği. [DS]

üvez³, [üvez] {ağız} sf. 1. Beceriksiz. 2. Çelimsiz. [DS]

üvez⁴, [üvez] {ağız} sf. Çirkin. [DS]

üveze, [öñ-ez-e / üveze] {ağız} is. Köklek avında kurlan pusu. [DS]

üvezlemek, [üvez-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Ayıklamak; soymak. [DS]

üvezli, [üvez-li] {ağız} is. Bir çeşit kavak. [DS]

üvilit, [Fr. uvulite] is. tıp..Küçük dil iltihabı.

üvkünmek, [öt-kün-mek > öykün-mek > üvkünmek] {ağız} dönşl. f. [-ür] Öykünmek; taklit etmek. [DS]

üvmek², [öğ-mek / öv-mek / üv-mek] {ağız} gçl. f. [-er] Övmek. [DS]

üvmek¹, [üğ-mek / üv-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] İçine işlemek. [DS]

üvmük, -ğü [oy-mak / üv-mük] {ağız} is. Oymak; topluluk. [DS]

üvre, [? üvre] {ağız} is. Geveze. [DS]

üvüllemek, [üğ-rü-le-mek / üvül-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-r(ü)-yor] Yavaşça sallamak. [DS]

üvürmek, [üf (yans.) > üf-ür-mek / üvür-mek اورمك] {eAT} gçl. f. [-ür] Üflemek.

üvürtlemek, [öğürt-le-mek / üvürt-le-mek اوردلك] {eAT} gçl. f. [-r] İyisini seçmek; tercih etmek.

üvürtlenmek, [üvürt-le-n-mek اورتلنمك] {eAT} dönşl. f. [-ür] Seçilmek.

üvüt, [üvüt] {ağız} is. Çimlendirilmiş buğdaya un ve pekmez katılarak yapılan bir tür tatlı. [DS]

üvütlemek¹, [üdü-r-t-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] 1. Seçmek; ayırmak. 2. Bulgur, pirinç vb. ayıklamak. [DS]

üvütlemek², [üvüt-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] Mısıra, birbirine sürterek tanelemek. [DS]

üvütmek, [üğü-t-mek / üvüt-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Süte maya katıp yoğurt tutması için sıcak ortama bastırmak. [DS]

üvvab, [Ar. a'ib > üvvāb اواب] (üvva:b) {OsT} is. Allah'a defalarca yalvaranlar; tekrar tekrar ibadet edenler.

üy, [eb / ew / öy / üy] {ağız} is. 1. Ev. 2. Bostan kulübesi. [DS] **üy başı**, {ağız} Çatı. [DS]

üye, [eT. uya / üy-mek (ulaşmak) > üy-e] is. 1. İnsan ya da hayvanların vücutlarında çift olarak bulunan hareket ve tutma işlevlerini yerine getiren uzantılardan her biri; aza (1935). 2. Herhangi bir topluluğu oluşturan bireylerden her biri; aza. 3. huk. Bir derneğe kayıtlı kişilerin her biri. **üye aidatı**, Bir kurum ya da kuruluşu girişte ve yıllık olarak ödenen para; üyelik aidatı. || **üye olmak**, Bir kuruluşu üye olarak girmek. || **üye tam sayısı**, Bir kurul ya da meclisi oluşturan üyelerin tam sayısı; üyelerin tümü.

üyelik, -ği [üye-lik] is. Üye olma durumu. **üyelik aidatı**, Bir kurum ya da kuruluşu girişte ve yıllık olarak ödenen para; üye aidatı.

üyeşmek, [üy-eş-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Bir işi başkasına yükleyip işten kendini sıyırmak. [DS]

üyez, [uyaz / üyez اويز] {eT} {OsT} is. 1. Küçük sivrisinek. [Mühennâ] 2. {ağız} Hayvanlara konup yapışan, onları tedirgin eden bir tür sinek; at sineği. [DS]

üygen, [üy-gen] {eT} is. Atın başına geçirilen kayıştan başlık. [Mühennâ]

üygenlemek, [üygen-lē-mek] {eT} gçl. f. [-r] Atın başına oyan geçirmek. [Mühennâ]

üyük, [üd-ik / üd-ig] {eT} is. → üdik.

üyirmek, [üyi-mek ايمك] {eAT} gçsz. f. [-r] Uyumak.

üyitmek, [üyi-t-mek اويتمك] {eAT} gçsz. f. [-ür] Uyumak.

üykerek, -ği [üy (ev) + kere-k] {ağız} is. Ev eşyası. [DS]

üykü, [uyku > üykü] {ağız} is. Uyku. [DS]

üykülmek, [öykü-l-mek / öykün-mek] {ağız} dönşl. f. [-ür] 1. Uçmayı denemek. 2. Öykünmek. [DS]

üylek, -ği [üy-le-k] {ağız} is. Bakır su kabı. [DS]

üymek¹, [üy-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] Ulaşmak; vasıl olmak. [Gabain]

üymek², [uyu-mak / üy-mek / üyü-mek] {ağız} gçsz. f. [-ür] Uyumak. [DS]

üymek³, [oymak] {ağız} is. Karınca veya zararlı kuş kümesi; oymak. [DS]
üymeşmek, [üy-me-ş-mek] {ağız} işteş. f. [-ir] (Karınca, zararlı kuş için) toplanmak. [DS]
-üyor, [-yor / -ı-yor / -i-yor- / -u-yor- / -ü-yor] çek. e. → -ıyor.
üytübü, [üy (ev) + tüb-ü (dibi)] {ağız} is. Ev döşemesi. [DS]
üytük, -ğü [üy-(ü)t-ük / üt-ük] {ağız} sf. Çok ve çabuk üşüyen; ateş başından ayrılmak istemeyen. [DS]
üyü¹, [üy-ü] {ağız} is. Tavukları kapıp kaçan bir gece kuşu. [DS]
üyü², [üyü] {ağız} is. Gövdesi etli, gözleri yumuk köpek. [DS]
üyü³, [üyü] {ağız} is. Tavuk kolerası. [DS]
üyücek, -ği [üyü-cek] {ağız} is. Toprak yığını; hüyük. [DS]
üyük¹, [öy-ük¹] is. 1. {eT} Sulak yer; bataklık; kumul. [DLT] [KB] 2. {ağız} Cıvık çamur. [DS] ☞ **üyük yer**, {eT} Sulu veya buna benzer yerlerde ayak basıldığı zaman kaybolan ve ayağı çıkarması güç olan kumlu yer. [DLT]
üyük², [öy-mek > öy-ük²] is. 1. {eT} Tepe gibi yüksek olan yerler. [DLT] 2. {OsT} {ağız} Büyük, yığma toprak tepe. [DS]
üyük³, [üd-ik / üd-ig] {eT} is. Aşk coşkusu; seveda; muhabbet; hasret. [Mühennâ]
üyük⁴, [üy-ük] {ağız} is. Toprak dam kıyısındaki tah-ta perde. [DS]
üyüklemek¹, [üd-ük-le-mek/ ayık-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Seçmek; iyisini ayırmak. [DS]
üyüklemek², [üyük-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Ufalamak. [DS]
üyüklüg, [üd-ik > üyük-lüg] {eT} sf. Âşık. [Mühennâ]
üyükme, [öy-mek > öy-ük-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] (Ayak için) kum veya bataklıkta gömülmek; incinmek; burkulmak. [DLT]
üyüllemek, [üvül-le-mek / üyül-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-r(i)-yor] Yavaşça sallamak. [DS]
üyülmek, [öy-mek > öy-ül-mek] {eT} [-ür] Batmak. [KB]
üyüme, [üyü-mek] {eT} {eAT} {ağız} gçsz. f. [-r] Uyumak. [Bahşayış] [DS]
üyünük, -ğü [üyü-n-ük] {ağız} sf. Durgun; suskun; sessiz. [DS]
üyür¹, [üyür / ügür / yügür] {eT} 1. Darı. [Gabain] [KB] 2. Lapa; bulgur. [EUTS] ☞ **üyür tügisi**, {eT} Mısır kapçığı.
üyür², [üyü-mek > üyü-r] {eT} sf. 1. Uykuda olan. 2. Çevresinden habersiz; bilinçsiz. [Bahşayış] ☞ **üyür olmak**, {ağız} Uyumak; uykuya devam etmek. [DS]|| **üyür uyanık**, {ağız} Uyku ile uyanıklık arası; uyur uyanık. [DS]

üyür³, [ödür > üyür] {ağız} is. Bir aygır yönetiminde ki kısrağ ve tay sürüsü; yıldı. [DS] ☞ **üyür olmak**, {ağız} (Hayvan için) alışmak. [DS]
üyürmek, [üy-ür-mek] gçl. f. Seçmek.
üyürtlemek, [öğürt-le-mek / üyürt-le-mek] {eAT} gçl. f. [-r] İyisini seçmek; tercih etmek.
üyürtmek, [üyür-t-mek] {ağız} gçsz. f. [-ür] Koşmak. [DS]
üyütmek, [üyü-t-mek] {eAT} {ağız} gçl. f. [-ür] Uyumak. [DS]
-üz, [biz > -ız / -iz / uz / üz] çek. e. → -ız.
-üz, [-iz / -ız / -az / -ez / -uz / -üz] yap. e. → -z.
üz¹, [öz / ūz] {eT} sf. Sağır. [DLT]
üz², [üz] (ü:z) {eT} is. Yağ. [DLT]
üz³, [üz] {eT} is. Yukarı; üst; üst taraf. [ETY]
üz⁴, [üz-mek > ūz] (ü:z) {eT} is. Nefret; kin. [EUTS] ☞ **üz boz**, Nefret; kin. [Gabain] || **üz buz**, Yıkılma; çökme. [EUTS]
üz⁵, [üz-mek > ūz] (ü:z) sf. 1. {eT} Aksî; inatçı; başına buyruk. [ETY] 2. {ağız} Katı; sert. [DS]
üz⁶, [üz] {ağız} is. Ovalık; düzlük. [DS]
üz⁷, [üz / yüz] {ağız} is. Yüz; surat. [DS] ☞ **üzü yola**, {ağız} (Kişi için) söz dinler; uysal. [DS]|| **üzü yumuşak** (yumuşak), {ağız} → üzü yola. [DS]
üz⁸, [üz] {ağız} is. Dokuz taş oyunu. [DS]
üzani, [Ar. üzānī] {OsT} sf. (Kişi için) büyük kulaklı.
üzbar, [üz (yüz) + Far. -bēr] {ağız} zf. Yüz yüze. [DS] ☞ **üzbar itmek**, {ağız} Zorlamak. [DS]|| **üzbar olmak**, {ağız} Yüz yüze gelmek; yüzleşmek. [DS]
üzbeke, [üz+ Far. be + kes ?] {ağız} zf. Göz göre göre. [DS]
üzbelek, -ği [üz+balak] {ağız} sf. (Çocuk için) hastalıklı; sıska. [DS]
üzberlemek, [ezber-le-mek / üzber-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] İsteğini yinelemek; üstünde çok durmak. [DS]
üzbeüz, [yüz + Far. be + yüz] {ağız} zf. Yüz yüze; yüzüne karşı. [DS]
üzdermek, [yüz + der-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Ekini üstten biçmek. [DS]
üzdürge, [Far. üstüre] {ağız} is. Ustura. [DS]
üzdürmek¹, [üz-mek > üz-dür-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] 1. Bir vuruşta koparmak; kesip ayırmak. 2. İşten el çektirmek. [DS]
üzdürmek², [üz-dür-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] 1. Koşturmak. 2. Gezdirmek. [DS]
üzdürüvermek, [üz-dür-mek + ver-mek] {ağız} gçl. b. f. [-ir] Gönlünü yapmak; kandırmak. [DS]
üzdüyh, [üst-lük / üzdük] {ağız} is. Tiftik kalpak. [DS]
üze, [yü-mek / ü-mek] (yayılmak; uzamak) > yü-z >

üz-mek (*yüzmek*) > üz-ē (*üze:*) {eT} is. **1.** Üst; üst yüzey. [İKPÖy.] **2.** Yüz; çehre. [İKPÖy.] **3.** zf. Üstünde; üstte; yukarıda; üzerinde; -de, üzeri. [EUTS] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] **4.** Üstüne; üzerine; ...-e göre; ... gereğince. [ETY] [DLT] [Tekin] **5.** Tarafından; aracılığıyla; ile; sebebiyle. [EUTS] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler]

üzegelen, [üze+gel-en] {ağız} sf. Seçkin. [DS]

üzegü, [üzengü / üzegü اوزگو] {eAT} is. Üzengi. ☞ **üzegü germek**, {eAT} Şiddetle karşı koymak; at üstünde kahramanca dayanmak.

üzekes, [üz-mek + kes-mek > üz-e+kes] {ağız} zf. Kesinlikle. [DS]

üzeki, [üzē-kī] (*üze:ki:*) {eT} zf. **1.** Üstteki; yukarıdaki. [EUTS] **2.** e. İle, -den. [Üç İtigsizler]

üzemek, [üzē > üze-lē-mek] {eT} gçl. f. [-r] Yüzeysel olarak gözden geçirmek; üstten bakmak.

üzelenmek, [üzelē-mek > üze-le-n-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Birden üstüne atılmak; üstüne çökmek; saldırmak.

üzelenü, [üzele-n-mek > üzelen-ü] {eT} zf. En yüksekte. [Gabain]

üzelik, [üzē > üze-lik] {eT} is. Yükseklik. [Gabain]

üzeliksiz¹, [üze-lik-siz] {eT} sf. En yüksek; ulaşılmaz; ulu; yüce; hâkim. [Gabain]

üzeliksiz², [üz-mek > üz-el-ik-siz] {eT} zf. Kesilmeden; kopmadan; aralıksız; süreklî; daimî. [EUTS]

üzellik, -ği [üzerlik] {ağız} is. Üzerlik. [DS]

üzelmek, [üz-mek > üz-el-mek / uza-l-mak ?] {eT} dönşl. f. [-ür] Yorulmak; sıkılmak; güç işe düşmek. [DLT]

üzemek, [üz-e-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] Girmek. [DS]

üzengi, [eT. üz-mek > üz-en-gü] is. **1.** Eyerin iki yanında asılı olan ve ata binerken ayakla basılan altı düz demir halka; rikâp. **2.** Bazı inşaat ustalarının bir ağaca veya direğe tırmanmak için ayaklarına bağladıkları ucu kancalı ve çivili bilezik. **3.** {ağız} Ayak altı çukuru. [DS] ☞ **üzengi ağaları**, İmparatorluk döneminde, padişahın atının yanında yürümelerine izin verilen ağalar; rikâp ağaları. || **üzengi kası**, anat. Üzengi kemiğine bağlı olan kas. || **üzengi kayışı**, Üzengileri eyere bağlayan kayış. || **üzengi kayışı halkası**, Eyer kayışının iki tarafına bağlanmış olan, içinden zahmaların geçtiği çelik desteklerin her biri. || **üzengi kemiği**, anat. Orta kulakta, örs kemiğiyle oval pencere arasında bulunan küçük kemik. || **üzengi şakırtısı**, {ağız} Gözdağı; kuru sıkı; korkutma. [DS] || **üzengi tabanı**, Üzenginin ayağa destek olan tabanı. || **üzengi taşı**, mim. Tonoz boynunun üzerine oturduğu taş. || **üzengi yatağı**, mim. Yapıyı oturtmak için dayanak noktasına yerleştirilen yatay tabanlı taş dizisi.

üzengileme, [üzengi-le-me] is. Üzengilemek eylemi.

üzengilemek, [üzengi-le-mek] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Koşturmak ya da hızlandırmak için ata üzengi ile vurmak.

üzengilenme, [üzengi-le-n-me] is. Üzengilenmek işi.

üzengilenmek, [üzengi-le-n-mek] edil. f. [-ir] **1.** Üzengilemek eylemi yapılmak; üzengi ile vurulmak. **2.** dönşl. f. Üzengi edinmek; üzengi sahibi olmak.

üzengili, [üzengi-li] {ağız} is. Ayak tabanındaki çukur. [DS]

üzengilik, -ği [üzengi-lik] is. **1.** Üzengi takılan kayış; üzengi kayışı. **2.** Eskiden afyon tiryakilerinin yolculuğa çıkarken yuttukları afyon hapına verdikleri ad. **3.** {ağız} Ayak altı çukuru. [DS] **4.** {ağız} folk. Gelin almaya gelenlerden alınan bahşiş. [DS] **5.** {ağız} folk. Geline, erkek evine geldiğinde attan inerken damadın anne ve babasının verdiği armağan. [DS]

üzengisiz, [üzengi-siz] sf. Üzengisi olmayan.

üzengü, [üzē > üze-n-mek > üz-en-gü] (*üzengü:*) {eT} {eAT} is. Üzengi. [EUTS] [KB] [Mühennâ] [Bahşayış] [DK] ☞ **üzefü dutıcı**, Padişahın üzengisini tutan görevli; rikâbdar. [Bahşayış] || **üzengü germek**, {eAT} Şiddetle karşı koymak; at üstünde kahramanca dayanmak.

üzenkis, [üz-mek + kes-mek > üz-en+kes] {ağız} zf. Kesinlikle. [DS]

üzemek¹, [özen-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Özenmek. [DS]

üzemek², [üz-e-n-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Başlamak. [DS]

üzer¹, [üzē > üze-r اوزار] {OsT} is. Üst; üst yan. ☞ **üzer yer**, {OsT} Üst taraf.

üzer², [üze-r] {ağız} is. Süt, yoğurt yüzü; kaymak. [DS]

üzer³, [üze-r] {ağız} is. **1.** Faiz; ürem. **2.** Mal takasında üste alınan-verilen para. [DS]

üzer⁴, [üz-mek > üz-er] {ağız} sf. Can sıkıcı. [DS]

üzere, [eT. üzē > üze-rē / üzre اوزره] (eT üzere:) zf. **1.** {eT} Üstte; üstünde. **2.** Dolayı. **3.** {eAT} Üzerine; üzerinde. **4.** {eAT} Süresince; müddetçe; kadar. **5.** e. (Mastardan sonra) bir amacı anlatır. Çalışmak üzere Almanya'ya gitti. **6.** (Mastardan sonra) bir şartı anlatır. Yırtmamak, kaybetmemek üzere kitabımı alabilirsiniz. **7.** (Mastardan sonra) yakın olmayı anlatır. Ezan okunmak üzere. **8.** (... dığı bağ fiilinden sonra) gibi; ... yolda; ... biçiminde. Bildiğiniz üzere....

üzeri, [eT. yüz > üz (üst) > üzē > üze-rī] (eT üzeri:) zf. **1.** {eT} Üstü. **2.** {eT} Üzerinde. [Bahşayış] **3.** is. Gök yüzüne bakan yüz. **4.** En yüksekte bulunan konum; fevk. **5.** Bir yere ve şeye göre kendisine değmeden yukarıda bulunan. **6.** Bir şeyin dışı, görünen yüzü. **7.** Bedenin üzeri; vücut; beden; gövde. **8.** Bedeni örten giysi; giyecek. **9.** Bir kimsenin be-

deni üzerinde taşıdığı çanta vb. eşya; yan; beraber. **10.** Elbise üzerinde bulunan cep vb. **11.** Alış verişte verilen para ile alınan malın bedeli arasındaki fazlalık; satıcının geri ödemek zorunda olduğu para; artan, geri kalan. **12.** Yiyecek maddesinin üstünde bulunan katman; köpük; kaymak. **13.** Zamanda yakınlığı belirtir. **14.** Uygulama noktası; konum. **15.** Maddî benlik; öz; kendi; ben. **16.** Sorumluluk; görev. **17.** İlgilenilen, üzerinde durulan, ilişkin konu. **18.** Eylemin, yapımın sebebi ve biçimi. **19.** (Yemin, söz vb. için) güvence gösterilen şey; teminat; dayanak noktası. **20.** (-den halinde) ona değin; ona ilişkin; ona göre. **21.** Bir şeyden sonra. **22.** (Yinelemelerden sonra) birikme veya yineleme belirtir. **23.** Kredi hesabı; hesap. **24.** Kendisine göre değer biçilen bir bütün. **25.** Daha yukarıda bulunan nesne. ☞ **üzerime iyilik sağlık**, 1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) “Öyle şey olur mu?” anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü. || **üzerime şifalar**, 1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) “Öyle şey olur mu?” anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü. || **üzerimize iyilik sağlık**, 1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) “Öyle şey olur mu?” anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü. || **üzerimize şifalar**, 1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) “Öyle şey olur mu?” anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü. || **üzerinden akmak**, (Olumsuzluk, kötülük için) her davranış ve durumundan açıkça anlaşılır olmak. || **üzerinden atmak**, Bir görevi ya da işi kendi sorumluluğunda olmadığını belirterek başkasına verdirmek. || **üzerinden dökülmek**, (Giyecek) bol ve biçimsiz görünmek; yakışmamak. || **üzerinden geçmek**, (Kız, kadın için) ırzına geçmek; tecavüz etmek. || **üzerinden (zaman) geçmek**, Aradan o kadar zaman geçmiş olmak. || (bir şeyi) **üzerinde olmak**, (Kişi için) olumsuz yönünü yansıtır durumda olmak. || ... **üzerine komak**, {eAT} {OsT} (Belirtilen) işe memur etmek; o işle ilgi olarak görevlendirmek. || **üzerine olmak**, {eAT} {OsT} Üzerine düşmek; ihmal etmemek; ciddi tutmak. || **üzerine sürmek**, {OsT} Israr etmek; üstelemek. || **üzerine uğramak**, {OsT} Üzerine yürümek; hücum etmek; saldırmak. || **üzerine urmak**, {OsT} → üzerine uğramak. || **üzerini görmek**, (Kadın için) hamile iken âdet görmek. || **üzerinizden ırak**, Ölüm, hastalık, afet gibi durumlardan söz ederken dinleyenin bunlara uğramaması dileği. || **üzerinize afiyet**, (Hasta-

lıktan söz ederken) dinleyenin aynı hastalığa yakalanmaması dileğiyle söylenen söz. || **üzerinize iyilik sağlık**, 1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) “Öyle şey olur mu?” anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü. || **üzerinize sağlık**, (Hastalıktan söz ederken) dinleyenin aynı hastalığa yakalanmaması dileğiyle söylenen söz. || **üzerinize şifalar**, 1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) “Öyle şey olur mu?” anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü. || **üzerin urmak**, {eAT} → üzerine uğramak.

üzerik, -ği [yoz ildirük] {ağuz} is. Üzerlik. [DS]

üzerinde, [üz-er-i-n-de] zf. **1.** Üstünde. **2.** e. ... ile ilgili. **3.** is. Varlık; kişilik; kimlik. ☞ (bir şeyin) **üzerinde durmak**, O işle sürekli olarak ilgilenmek; önem vermek; yakından izlemek. || **üzerinde kalmak**, Bir işin güçlükleri, sıkıntıları ya da yükümlülükleri bir kimseye yüklenmiş olmak. || **üzerindeki üzerinde, başındaki başında**, Bir iş yerinden, bir çalışanın hiçbir şey almadan ayrılma zorunda bırakıldığını anlatan söz.

üzerine, [eT. üzeri > üzeri-n-ē] zf. **1.** Üstüne. {eT} (aynı) **2.** ... den sonra. **3.** e. İlişkin; dair; ilgili; hakkında; üstüne. **4.** {eT} İçin. [Bahşayış] ☞ **üzerine alınmak**, Bir söz ya da davranıştan incinmek; guncunmak. || **üzerine almak**, Bir işi yapmayı kabul etmek; buna söz vermek; yüklenmek; sorumluluğu almak; deruhte etmek. || **üzerine atmak**, (Suç için) suçsuz olan birine yüklemek; iftira etmek. || **üzerine basmak**, 1. Doğru tahmin etmek. 2. Durum tahmin ettiği gibi çıkmak. || **üzerine bir bardak soğuk su içmek**, 1. Başkasına verilen bir malın bir daha geri gelmeyeceğini ifade eden söz; zararı sineye çekmek. 2. Bir kayıp ya da ele geçirilemeyen, elden kaçırılan herhangi bir durum ya da şey için “artık uğraşma boşuna” anlamında kullanılan söz. || **üzerine bir iki güneş doğmak**, Çok erken kalkıyor olmak. || **üzerine çekmek**, (Kadın için) başka bir erkeği ayartarak cinsel ilişkide bulunmak. || **üzerine çevirmek**, Kendi malı olmasını sağlamak; kendi adına kaydını yaptırmak; üstüne geçirmek. || **üzerine çullanmak**, Her tarafını kaplamak; sarmak. || **üzerine düşmek**, 1. Aşırı ilgi göstermek. 2. Bir konuda direnmek. 3. Birine sevgide ileri gitmek. 4. Korumada aşırı gitmek. || (birinin) **üzerine evlenmek**, Evli olduğu hâlde boşanmadan bir başkası ile evlenmek; çok eşli yaşamı seçmek; karısına kuma getirmek. || **üzerine fenalık gelmek**, Aşırı ölçüde sıkılmak; bunalmak. || **üzerine fenalıklar gelmek**, Aşırı ölçüde sıkılmak; bunalmak. || **üzerine geçirmek**, 1. Bir şeyi kendi malı durumuna getir-

mek; kendi adına tescil ettirmek. 2. (Evlat edinilen çocuk için) kendi nüfusuna yazdırmak. || **üzerine gelmek**, (Kovalanan av hayvanı için) yüz geri dönerek avcıya doğru koşmak. || **üzerine gelmek**, 1. (Kendisini de ilgilendiren bir konuşma ya da iş için) yapıldığı sırada çıkagelmek. 2. (Giyecek için) uygun gelmek; ölçüleri tutmak. || **üzerine gitmek**, Uğraşmak. || **üzerine görmek**, (Kadın için) hamile iken âdet görmek. || **üzerine gül koklamak**, Birini severken başka birini daha sevmek. || **üzerine gül koklamamak**, (Karısı için) başka bir kadınla yakın ve uzak ilişki içinde bulunmamaya özen göstermek. || **üzerine güneş doğmamak**, Çok erken kalkmayı alışkanlık edinmiş olmak. || **üzerine iyilik sağlık**, 1. Allah korusun; kötülüklerden uzak tutsun. 2. (Şaşılacak bir durum karşısında) “Öyle şey olur mu?” anlamında kullanılır. 3. (Olumsuz bir durum ya da kötü bir şeyden söz ederken) konuşanın dinleyene söylediği iyi dilek sözü. || **üzerine kapanmak**, O iş ile sürekli uğraşmak. || **üzerine olmamak**, 1. Yeteri kadar ilgilenmemek. 2. O şeyden daha üstünü, daha iyisi bulunmamak. || **üzerine oturmak**, Hakkı olmadığı hâlde onu kendi malı saymak; kendine mal etmek. || **üzerine ölü toprağı serpilmiş gibi**, Cansız; uyuşuk; tembel. || **üzerine perde çekmek**, Bir şeyi bilerek gizlemek; unutmaya çalışmak. || **üzerine sevmek**, Birini severken gizlice başka biri ile de gönül ilişkisi kurmak. || **üzerine sürmek**, {ağız} Üstünde durmak; ayak diremek. [DS] || **üzerine titremek**, Çok sevdiği bir kimsenin veya bir şeyin zarara uğramaması için özen göstermek. || **üzerine tuz biber ekmek**, Herhangi bir acı ya da kusurun derecesini artırıcı davranışlarda bulunmak. || **üzerine uğramak**, Saldırmak; hücum etmek. || **üzerine üzerine gitmek**, Sonu tehlike bile olsa sürekli olarak çekinmeden, yılmadan uğraşmak. || **üzerine varmak**, 1. Bir kimsenin bir şey yapmasını ısrarla istemek; baskı yapmak; ısrar etmek. 2. (Kadın için) evli bir kadına kuma olmak; ikinci eş olmak. || **üzerine yaptırmak**, (Tapu için) adına kaydını yaptırmak; adına tescil ettirmek. || **üzerine yatmak**, Hakkı olmadığı hâlde onu kendi malı saymak; kendine mal etmek. || **üzerine yıkmak**, 1. Ağır bir işi birinin sorumluluğuna ve yükümlülüğüne bırakmak. 2. Bir suçu başka birine yüklemek. || **üzerine yok!** “Ondan daha üstünü bulunmaz.” anlamında söylenir. || **üzerine yürümek**, Bir kimseyi korkutmak, yıldırma için saldırmak.

üzerli, [üzer-li] {ağız} is. Gebe. [DS]

üzerlik¹, -ği [yoz + eT. ilrük / eldrük (sedef otu) > yoz ilrük > yüzerlik > üzerlik] is. bot. Sedef otugillerden yaprakları alması, beyaz çiçekli, susama benzer taneleri acımsı halk hekimliğinde uyuşturucu, terletici, adet söktürücü ve kurt düşürücü olarak kullanılan, ipe dizilen meyveleri nazarlık olarak

kullanılan, nazara uğradığı sanılan kişilere tütsü yapılan çalı görünümünde otsu bitki; yabancı sedef otu, (Peganum harmala). {eT} {aynı}

üzerlik², -ği [üzer-lik] {ağız} is. Mavi boncuk, at kesanesi, muska gibi çocuk üstüne takılan nazarlık. [DS]

üzerrik, -ği [üzerlik¹] {ağız} is. Üzerlik. [DS]

üzesinde, [üzē > üze-s-i-n-de] {eT} zf. Katında; önünde; huzurunda. [EUTS]

üzeyn, [Ar. üzñ > üzeyñ اذین] {OsT} is. anat. Kulakçık. ☞ **üzeyn-i eyem**, {OsT} Sağ kulakçık. || **üzeyn-i eyser**, {OsT} Sol kulakçık. || **üzeyn-i kalb**, {OsT} anat. Kalp kulakçığı; atriyum. || **üzeyn-i maddenî**, {OsT} tıp. Hastalık sebebiyle kulakçıklardan işitilen ses.

üzgeç¹, [eT. üz (üst) > üz-gi (merdiven) > üz-geç] is. Yukarı çıkıldıktan sonra toplanan ip merdiven.

üzgeç², [üz-mek / yüz-mek > üz-geç اوزكچ] {eAT} {ağız} is. Yüzgeç. [DS] ☞ **üzgece kalkmak**, {ağız} Yüzmeye başlamak; yüzmek. [DS] || **üzgeç vermek**, {ağız} Yüzmek. [DS]

üzgörmelik, -ği [yüz+gör-me-lik] {ağız} is. folk. Güvey tarafının geline ilk gördüklerinde verdikleri armağan. [DS]

üzgü¹, [üz-mek > üz-gü] {ağız} is. Bir kimseye hiç sebep yokken boş yere çektirilen üzüntü; eza; eziyet; cefa. [DS]

üzgü², [üz-gi] {ağız} is. Merdiven. [DS]

üzgülü, [üz-gü-lü] sf. Eziyet veren; üzgü veren; eziyetli.

üzgünlük, [üz-mek > üz-gü-lük] {eT} zf. Kırmak için. [ETY]

üzgün¹, [üz-mek > üz-gün] sf. 1. Üzülmüş olan; kederli; neşesiz; tasalı; gamlı; mağmum; mahzun; melül; mükedder. 2. Dermansız; bitkin; hasta. {ağız} {aynı} [DS] ☞ **üzgün balığı**, zool. Kaya balığıgillerden, bazı dişleri geç iyileşen ve çok acı veren yaralar açan, hepçil, kemikli küçük bir balık, (Callionymus lyra).

üzgün², [üz-mek > üz-gün] {ağız} sf. Eskimeye başlamış; yıpranmış. [DS]

üzgünlük, -ğü [üz-gün-lük] is. Üzgün olma durumu; neşesizlik.

üzgüsüz, [üz-gü-süz] sf. Üzgü vermeyen; üzmeyen; eziyetsiz.

üzilmek, [üz-mek > üz-il-mek] {eT} {eAT} dönşl. f. [-ür] 1. Kopmak; ayrılmak; kurtulmak; kesilmek; yüzülmek. [Bahşayış] [DK] 2. Hastalıktan kurtulmak. [Bahşayış]

üzitmek, [azī-mak / üzi-mek > üzi-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] 1. Çok söylenmekten kulak sağır olmak. 2. (Sirke için) keskinliğinden dolayı küpten sızmak. [DLT]

üzkelmek, [üz-mek > üz-ük > üz(ü)k-el-mek] {eT} edil. f. [-ür] Kırılmak; kopmak. [EUTS]

üzkes, [üz-mek+kes-mek اوزكس] {OsT} {ağız} zf. Kesin olarak; kesinlikle; elbette; katiyen; asla. [DS]

üzküre, [Far. sukre / sukkere] {ağız} is. Tas. [DS]

üzlemek¹, [üz > üz-lē-mek] (üzle:mek) {eT} gçsz. f. [-r] Kalkınmak; kalkmak. [EUTS]

üzlemek², [iz-le-mek اوزلك] {OsT} gçl. f. [-r] İzlemek; takip etmek.

üzlenmek, [üz-lē-mek > üz-le-n-mek] {eT} döñsl. f. [-ür] (Yağ için) yemeğin üstüne çıkmak; kabarmak. [DLT]

üzlentürmek, [üzle-n-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Kalkmaya mecbur etmek; birisini geçmek; kalkındırmak. [EUTS]

üzlet, [Ar. 'uzlet] {ağız} sf. Uzak. [DS]

üzlüg, [üz > üz-lüg / öz-lüg اوزلك] {eT} sf. 1. Yağlı. 2. Şişman; semiz. [DLT]

üzlük¹, -ğü [eT. üz (yağ) > üz-lük] is. 1. {ağız} Toprakta yapılmış, içine yağ, yoğurt vb. konulan küçük, kulpsuz çömlek. [DS] 2. Tütsü; günlük.

üzlük², -ğü [üz-lük / üst-lük] {ağız} is. Kar başlığı. [DS]

üzlünçsüz, [üzlün-ç-süz] {eT} sf. Fasılasız; kopmadan; sürekli. [EUTS]

üzlünçü, [üzlün-çü] {eT} is. Son; nihayet; sonunda; en sonda. [EUTS] [Üç İtigsizler]

üzlünçüg, [üzlün-çü-g] {eT} sf. Fevkalade; üstün; olağanüstü. [EUTS]

üzlünçülüg, [üzlün-çü-lüg] {eT} sf. Bitirmiş; sona ermiş. [EUTS] [Gabain]

üzlünmek, [üz-mek > üz-ül-mek > üz(ü)l-ün-mek] {eT} döñsl. f. [-ür] 1. (İp için) üzülme; kopmak. [DLT] 2. Sona ermek; bitmek; tükenmek. [EUTS] [Gabain]

üzüşmek, [üz-ül-mek > üz(ü)l-üş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] 1. Üzüşmek; koparmak. 2. (Karı koca için) ayrılmak. 3. (Alacaklı için) borçludan ilişkisini kesmek. [DLT]

üzme, [üz-me] is. Üzme eylemi.

üzmek¹, [üz > üz-mek / yüz-mek اوزمك] {eT} gçsz. f. [-er] 1. Su yüzüne çıkmak; yüzmek. {ağız} (aynı) [İKPÖy.] [DS] 2. Büyümek, yetişmek. [Gabain]

üzmek², [üz-mek اوزمك] {eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-er] 1. Kırmak; çeke çeke koparmak; kesmek; parçalamak; delmek; bozmak; uzaklaştırmak; mahvetmek; yok etmek. {ağız} (aynı) [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Bahşayış] [DK] [DS] [DS] 2. (Deri, kabuk vb için) soymak; yüzmek. {ağız} (aynı) [DK] [DS] 3. {ağız} Kopacak duruma getirmek; sürterek inceltmek; aşındırmak. [DS] 4. Bir şeyi çekeerek gevşetmek.

üzmek³, [eT. üz-mek (kırmak, koparmak)] gçl. f. [-er] [-z(ü)-yor] Bir kimseye derin acı ve üzüntü vermek; canını sıkmak. ☞ **üzüm üzüm**, → üzme; üzülme. || **üzüm üzün üzme**, Çok üzme; çok acı ve ıstırap vermek.

üzmelemek, [üz-mek > üz-mē > üzme-lē-mek] (üzmele:mek) {eT} gçl. f. [-r] Kökünden çıkarmak; imha etmek. [EUTS] [Gabain]

üzni, [Ar. üzni اذن] {OsT} is. anat. Kulak. ☞ **üzni-dâhilî**, {OsT} anat. İç kulak. || **üzni-feres**, {OsT} 1. At kulağı. 2. Arapçada he harfinin kuyruğu. || **üzni-hâricî**, {OsT} anat. Dış kulak. || **üzni-mutavassıt**, {OsT} anat. Orta kulak. || **üzni-hâricî**, {OsT} anat. Dış kulak. || **üzni'l-bahr**, {OsT} Deniz kulağı. || **üzni'l-himâr**, {OsT} 1. Eşek kulağı. 2. bot. Karakafes otu.

üznek, -ği [üz(ü)n-ek] {ağız} is. Bitmeyen; askıda kalan iş. [DS]

üznemek¹, [öz¹ > öz-ü-mek > öz-ü-n-mek > öz(ü)n-ē-mek] {eT} gçsz. f. [-r] 1. İtaat etmemek; söz dinlememek. [DLT] [EUTS] 2. Muhalefet etmek; karşı gelmek; karşı koymak; itiraz etmek. [DLT] [EUTS] [Gabain]

üznemek², [üz-mek > üz-(ü)n-e-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] Yıpranmak. [DS]

üzniük¹, -ğü [üz-mek > üz(ü)n-ük اوزنوك] {ağız} sf. 1. İyileşmeye yüz tutmuşken yeniden hasta olan. {OsT} (aynı) 2. Gücü tükenmiş; yorgun. (Kumaş için) yıpranmış; ezik. [DS]

üzniük², -ğü [öz (yağ) > öz-lük] {ağız} is. Toprakta yapılmış küçük, kulpsuz çömlek. [DS]

üzniük³, -ğü [üz (üst, yüz) > üz-lük] {ağız} is. Çevresi çitle çevrilmiş ağılın, çadırın üstüne geçirilen keçe. [DS]

üzniükme, [üz-mek > üz-(ü)n-ük-mek] {ağız} gçsz. f. [-ür] 1. Üzülme. 2. İyileşmeye başlamışken yeniden hastalanmak. [DS]

üzniülmek, [üz-mek > üz(ü)n-ül-mek] {ağız} döñsl. f. [-ür] İncelmek; yıpranmak; eskimek; kopacak duruma gelmek. [DS]

üzniüme, [üz-mek > üz(ü)n-ü-mek] {ağız} gçsz. f. [-ür] → üzniülmek. [DS]

üzre, [üz > üz-rē] (üzre:) {eT} 1. zf. Üstünde; üstte; yukarıda; üzerinde; -de, üzeri. [EUTS] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] 2. Üstüne; üzerine; ... e göre; ... gereğince. [ETY] [DLT] [Tekin] 3. Tarafından; aracılığıyla; ile; sebebiyle. [EUTS] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler] ☞ **üzresinde**, {eAT} Üzerine; üstüne. || **üzresine**, {eAT} Üzerine; üstüne.

üzsemek, [üz-mek > üz-sē-mek] (üzse:mek) {eT} gçl. f. [-r] Koparmak istemek. [DLT]

üzsüz¹, [öz-süz > üz-süz] {ağız} is. 1. Yağsız peynir. 2. Yoğurt. [DS]

üz-süz², [üz (yüz) > üz-süz] {ağız} sf. Utanmaz; yüz-süz. [DS]

üztün, [üz (üst) > üz-tün] {eT} zf. Yukarı; yukarıda; üstte. [ETY] [EUTS]

üztürmek, [üz-mek > üz-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Üzdürmek; kopartmak. [DLT]

üzücü, [üz-ücü] sf. Üzüntü veren; acı ve ıstırap veren; müessif; esef verici; fena.

üzügsüz, [üz-mek > üz-ük > üzük-süz] {eT} zf. Durmadan; kopmadan; fasılasız; aralıksız; daimî; daima. [EUTS] [Gabain]

üzüguyulu, [üz (yüz) > üz-ü+koy-ul-u] {ağız} zf. Yüzüstü; yüzükoyun. [DS]

üzük¹, [üz-mek (kırmak) > üz-ük] {eT} sf. 1. Kırık; kopuk; yıpranmış. {ağız} (aynı) [ETY] [DS] 2. Kesik; tamamlanmamış; yarım kalmış. [KB] 3. Yırtık. [ETY]

üzük², -ğü [yüz-ük] {ağız} is. Yüzük. [DS]

üzük³, -ğü [Soğd. vj'k] {ağız} is. Harf; hece. [DS]

üzük⁴, -ğü [üz-mek > üz-ük] {ağız} sf. Büyümemiş; gelişmemiş. [DS]

üzüklük, [üzük-lük] {eT} is. Kesinti; kesiklik. [DLT]

üzüksüz, [üz-mek > üz-ük > üzük-süz] {eT} zf. Durmadan; daima; kopmadan; fasılasız; aralıksız. [EUTS]

üzüklemek, [üzük¹-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor] Tarlada, yere dökülmüş olan başakları toplamak. [DS]

üzüklük, -ğü [üzük-lük] {ağız} is. Kopukluk; kırıklık. [DS]

üzülgen, [üzül-mek > üzül-gen] (üzülge:n) {eT} sf. Daima üzülen. [DLT]

üzülkes, [üzül-mek + kes-mek] {ağız} is. İlişkiyi kesme. ☞ **üzülkes olmak**, {ağız} İlgiyi kesmek. [DS]

üzülme, [üz-ül-me] is. Üzülme eylemi; üzüntü duyma; teessür.

üzülmek¹, [üz-mek (koparmak) > üz-(ü)l-mek] [وزلك] {eT} {eAT} {OsT} edil. f. [-ür] 1. Kopmak; kesilmek; sökülme. [DLT] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] 2. Kırılmak; parçalanmak. 3. {ağız} (Kumaş, deri, tulum ip vb. nesnelere için) aşınarak incelmek; eskimek; kopacak hâle gelmek. [DS] 4. Bitmek; sonu gelmek. [EUTS] [Gabain] 5. Yarıda kalmak. [İKPÖy.] [KB] 6. {eAT} Uzaklaşmak. 7. {eAT} İlişkiyi kesmek. 8. {eAT} Yüzülmek. ☞ **üzül kesil olmak**, {ağız} Yakınlığı, arkadaşlığı, ilgiyi kesmek. [DS]|| **üzülüp kesilmek**, {eAT} Alakayı kesmek; tamamıyla ayrılmak.

üzülmek², [üz-ül-mek] gçsz. f. [-ür] Üzüntü ve acı duymak; canı sıkılmak; müteessir olmak; teessür etmek; kederlenmek; hayıflanmak. ☞ **üzüm üzüm üzülmek**, Çok üzülmek; çok acı ve ıstırap çekmek.

üzülmek³, [üz-ül-mek] {ağız} döñsl. f. [-ür] 1. İyileşmeye yüz tuttuğu hâlde yeniden hastalanmak; has-

talık yenilenmek. {eAT} (aynı) 2. Yorulmak; ezilmek. 3. Zayıflamak. 4. İnme inmek. [DS]

üzülmüş, [üz-ül-müş] sf. Üzüntü ve acı duyan; canı sıkılan; müteessir.

üzüm, [eT. üz-mek (koparmak) > üz-üm] is. bot. 1. Asmanın salkım hâlinde bir çoğu bir arada bulunan etli, sulu, tatlı meyvesi. {eT} {eAT} (aynı) [DLT] [EUTS] [DK] 2. Böğürtlen vb. bitkilerin üzüme benzeyen meyveleri. ☞ **üzüm ağacı**, {eT} Asma; bağ. [Mühennâ]|| **üzüm aharı**, {ağız} Üzüm çiğnenen tekne veya yalak. [DS]|| **üzüm asmaları**, Üzümlerin çubukları ve dallarının asılmak suretiyle yetiştirilen gövdesi.|| **üzüm aşısı**, {eT} 1. Kuru üzümünden yapılan ekşi bir çorba. 2. Kuru üzümünden yapılan hafif alkollü ve asitli bir içecek. [Bahşayış] 3. {ağız} Üzümlerle yapılan reçel. [DS]|| **üzüm ayı**, {ağız} Eylül, ekim, kasım ayları. [DS]|| **üzüm bozmak**, {ağız} Bağ bozmak; üzüm toplamak. [DS]|| **üzüm çekirdeği**, Üzümlerin özünde bulunan tohum kısmı.|| **üzüm eriği**, {ağız} Küçük kara erik. [DS]|| **üzüm eriği kallesi**, {ağız} Üzüm eriği ve etle yapılan bir yemek. [DS]|| **üzüm gibi**, Üzüme benzeyen.|| **üzüm güneşi**, Uzun ve ince gövdeli, ön kanatlı ve ince duygallı bir küçük kelebek.|| **üzüm hoşafı**, Kuru üzümün şekerle kaynatılması ile yapılan hoşaf.|| **üzüm kompostosu**, Taze üzümün şeker ve su ile kaynatılmasıyla yapılan komposto.|| **üzüm kurusu**, Çeşitli yöntemlerle kurutulmuş üzüm.|| **üzüm pekmezi**, Üzüm suyunun kaynatılması ile elde edilen tatlı sıvı.|| **üzüm salkımı**, Üzüm tanelerinin dizili bulunduğu salkım.|| **üzüm sirkesi**, Üzüm suyundan yapılmış sirke.|| **üzüm suyu**, Üzümlerin sıkılması ile elde edilen meyve suyu.|| **üzüm şekeri**, Bal, çiçek ve kimi meyvelerin yanı sıra üzümde bol olarak bulunan serbest şeker; glikoz.|| **üzüm sırası**, Sıkılmış üzümünden dindendirilerek elde edilmiş sıra; dindendirilmiş üzüm suyu.|| **üzüm turşusu**, Üzümlerle sirke ile yapılan turşu.|| **üzümün çöpü**, armudun sapı var demek, Her şeyde bir kusur bulmak; müşkülpeşentlik etmek.

üzümcü, [üzüm-cü] is. Üzüm yetiştiren ya da satan kimse.

üzümcülük, -ğü [üzüm-cü-lük] is. Üzüm yetiştiriciliği ya da ticareti.

üzümleme, [üzüm-le-me] {ağız} is. 1. Et, yağ, üzüm ve erikle yapılan bir yemek. 2. Haşlanmış kuru üzümün üzerine, kızarmış yağ dökerek yapılan bir yemek. [DS]

üzümlenmek, [üzüm-le-n-mek] {eT} döñsl. f. [-ür] 1. Üzümleri olmak. 2. (Bağ için) ürün vermek. [DLT]

üzümlü, [üzüm-lü] sf. 1. İçinde üzüm bulunan. 2. is. {ağız} Üzüm, et, pekmezele yapılan bir düğün yemeği. [DS] ☞ **üzümlü kek**, İçine üzüm konularak yapılan kek.

üzümsü, [üzüm-sü] sf. Üzüme benzeyen; üzüm gibi etli ve sulu olan.

üzümsüz, [üzüm-süz] *sf.* İçinde üzüm bulunmayan; üzüm içermeyen.

üzün, [üz-mek > üz-ün اوزن] {eAT} *is.* Bağlantıyı koparma; ilgisizlik. ☞ **üzün kılmak**, {eAT} *Alakayı kesmek.*

üzünç, -cü [üz-mek > üz-ünç] *is.* Üzüntü; dram; hüznün; mahzunluk.

üzünçlü, [üz-ünç-lü] *sf.* Üzüntülü; dramatik; mahzun.

üzünmek, [üz-ün-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-ür] Hile yapmak. [DS]

üzüntü, [üz-mek > üz-üntü] *is.* Olması istenmeyen, hoş olmayan olay, durum ve olumsuzluklardan duyulan iç sıkıntısı; ruhsal tedirginlik; teessür; üzüncü; keder; gam; hüznün; ıstırap; elem; yeis. ☞ **üzüntü vermek**, *Sıkıntı ve huzursuzluğa yol açmak; tedirginlik ve iç sıkıntısı yaratmak.*

üzüntülü, [üzüntü-lü] *sf.* **1.** Üzüntüsü olan; üzüntü duyan; müteessir; kederli. **2.** Üzüntü veren; üzüntü kaynağı olan. **3.** Üzüntü içinde geçen; sıkıntılı; eziyetli; sıkıcı.

üzüntüsüz, [üzüntü-süz] *sf.* **1.** Üzüntüsü olmayan; neşeli; sevinçli. **2.** Üzüntü vermeyen; üzüntüden uzak; neşeyle geçen. **3.** Gamsız. **4.** *zf.* Üzüntü duyumsuz; üzüntüden uzak biçimde; üzülmezsizin; üzülmeden.

üzür¹, [Ar. ḥuzūr] {ağız} *is.* Rahatlık; huzur. [DS]

üzür², [Ar. u^czr / ö^czr] {ağız} *is.* Özür; kusur. [DS]

üzüşmek, [üz-mek > üz-üş-mek اوزشمك] {eT} *işteş. f.* [-ür] **1.** Birlikte üzüm toplamak. **2.** Birlikte ip vb. şeyleri kesmek. [DLT] **3.** {OsT} Bir şeyi, birkaç kişi kendi aralarında bozmak.

üzüt¹, [öz-üt ?] {eT} *is.* Ruh; can. [EUTS]

üzüt², [üz-üt] {ağız} *sf.* Sıska; hastalıklı; rengi soluk. [DS]

üzüt³, [üz-mek > üz-üt] {ağız} *is.* İlişiği kesme; kopma. ☞ **üzüt kesit olmak**, {ağız} *Ortaklığı bitirmek; alacağı vereceği kalmamak.* [DS]

üzütlemek, [*üzüt-lē-mek] (üzütle:mek) {eT} *gçl. f.* [-r] Birini pinti görmek. [DLT]

üzütlüg, [üzüt-lüg] {eT} *sf.* Ruha ait; cana ait; ruh ve canla ilgili. [EUTS]

üzütlük, [*üzüt-lük] {eT} *is.* Pıntilik; cimrilik. [DLT]

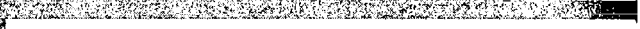
üzütmen, [üz-mek > üz-üt-mek > üzüt-men] {ağız} *sf.* Cılız; ince. [DS]

üzvekes, [üz-mek + kes-mek > üz-me+kes] {ağız} *zf.* Kesinlikle. [DS]

üzçük¹, -ğü [üz-ük] {ağız} *is.* Hayvan bağlamakta kullanılan ip parçası; kopuk ip. [DS]

üzçük², -ğü [öz-lük] {ağız} *is.* Küçük küp. [DS]

ÖTÜKEN
TÜRKÇE
SÖZLÜK

V

v, [v] (*ve*) *is. dbl.* **1.** Latin asıllı Türk alfabesinin yirmi yedinci harfi olup ses bilimi bakımından ötümlü, sürtünücü dış-dudak ünsüzüdür. **2.** *sf.* (Yaka için) V görünümünde olan. **3.** (Motor için) silindirleri gövdeye V biçiminde dizilmiş olan. **4.** Romen rakamlarında 5 sayısını gösteren rakam. **5.** Ebcet hesabında “vav” altı sayısının karşılığı. ☞ **V kayışı**, *Vantilatör kayışı*.|| **V kromozom**, *biy. Ortadan kıvrık iki kollu kromozom.*

-v, [-g / -ğ >? -v (*Kazan T.*) / -av / -ev] *ek.* Eylemlerden, eylemin gerçekleşmesi ya da edimi sonucunda ortaya çıkan iş anlamında isimler türeten yapım eki. *öde-v, gör-ev.*

V¹ [İng. victory] *ünl.* İşaret ve orta parmak açılarak “zafer” ifade eden işaret.

V² [İskand. Vana-dis (*İskandinav doğurganlık tanrıçası*) > Lat. vanadium] *kısalt. is.* Atom numarası 23, atom ağırlığı 50,94 olan, arı durumda gümüş renginde, yumuşak ve sünek bir metal olan vanadyum elementinin sembolü.

v¹, [Fr. variation] *kısalt. is.* İstatistikte değişkeyi ifade eden kısaltma.

v², [Fr. volume] *kısalt. is.* Fizikte oylum (hacim) kelimesinin kısaltması.

v³, [İt. Volta (*İtalyan fizikçisi*) > volt] *kısalt. is.* Üzerinden bir amperlik sabit bir akım geçen bir iletken telin iki ucu arasında, bu noktalar arasında açığa çıkan enerji bir vata eşit olduğu zaman meydana gelen potansiyel farkına eşit elektromotor kuvvet ve potansiyel farkı veya gerilim birimi olan voltun sembolü.

va-, [Far. vā- وا] (*va:*) *ön ek.* Başına getirildiği Farsça kelimelere “arkada, geride” anlamı katarak sıfatlar türeten ön ek.

VA [Fr. volt+ampère] *kısalt.* Dalgalı gerilimde, 1 voltluk bir gerilim altında 1 amperlik akımın ürettiği güç birimi olan voltamperin kısaltması.

va¹, [Ar. vā وا] (*va:*) *ünl.* **1.** {eT} *ünl.* “Vay” anlamında söz söyleyen veya emreden kimsenin emrini in-

kâr yerine kullanılan bir söz. [DLT] **2.** {OsT} “*Vah vah; yazık!*” anlamında üzüntü, yazıklanma ve ayrılık bildiren kelimelerle birlikte kullanılır. “*vā-hayfā* (eyvah), *vā-hasretā* (ah ayrıldı!)” **3.** {eAT} {OsT} Feryat; ağlama sızlama. **4.** {ağız} Şaşma bildirir. [DS] **5.** {ağız} Acıma bildirir. [DS]

va², -a¹ [Ar. va^c وع] {OsT} *is.* Çakal.

va³, [var > vā] (*va:*) {ağız} *is.* Var. [DS]

vaat, -di, [Ar. va^d وعد] *is.* **1.** Bir işi yerine getirmek üzere verilen söz; söz verme. **2.** *isl.* Allah’ın ahrette kullarına vereceğini bildirmiş olduğu ödül ya da ceza. ☞ **vaadinde durmak**, *Verdiği sözü yerine getirmek; sözünü tutmak*.|| **vaadini tutmak**, *Verdiği sözü gerçekleştirmek; sözünde durmak*.|| **vaat edilmiş topraklar**, *Yah. Allah’ın İbranilere vaat ettiği Kenan ülkesi*.|| **vaat edilmek**, *Söz verilmek; adanmak*.|| **vaat etmek**, *Bir kimseye bir şey yapacağına ya da vereceğine dair söz vermek*.|| **vaatte bulunmak**, *Söz vermek.*

vaaz, [Ar. va^cز وعظ] *is.* **1.** Tapnaklarda din adamlarının kutsal kitaplara dayanarak verdiği öğütler. **2.** Bir kimseye, onu iyiliğe, doğruluğa, güzelliğe yöneltecek sözler söyleme; öğüt vermek amacıyla yapılan konuşma. **3.** *argo.* Can sıkın öğütler. ☞ **vaaz etmek**, *Cami, mescit gibi yerlerde dinî konuşma yapmak*.|| **vaaz vermek**, *Cami, mescit gibi yerlerde dinî konuşma yapmak.*

vabeste, [Far. vā-beste وابسته] (*va:beste*) {OsT} *sf.* (Bir şeye) bağlı bulunan; onunla ilgili olan.

vabil, [Ar. vābil وابل] (*va:bil*) {OsT} *is.* İri damlalı yağmur.

vac, [vac / vıc / vic (*yans.*)] *is.* Kuşların ötüşünü; buna benzer bir araya gelip konuşmayı ve gürültüleri anlatan kök. *vac-ır-da-mak, vac-ır vacır.*

vacır, [vac (*yans.*) > vac-ır] *is.* Kuş sesini ve bunlara benzer bir araya gelip konuşmayı, gürültü yapmayı anlatan yansımali gövde. ☞ **vacır vacır**, {ağız} *Cıvıltılı seslerle; cıvil cıvil.* [DS]

vacırdamak, [vac (yans.) > vac-ır-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [d(i)-yor] Cıvıltılı sesler çıkararak konuşmak; cıvil cıvil konuşmak. [DS]

vacib¹, [Ar. vüçüb > vâcib واجب] (va:cib) {OsT} sf. → vacip. ☞ **vâcib li-zâtihi**, {OsT} isl. (Allah için) varlığı kendi özünden kaynaklanan ve varlığını sürdürmek için başka hiçbir şeyin yardım ve desteğine ihtiyacı olmayan. || **vâcibü'l-ifâ**, {OsT} Yapılması gereken. || **vâcibü'l-ihfâ**, {OsT} Gizlenmesi gereken. || **vâcibü'l-ihirâm**, {OsT} Saygıya layık; saygıdeğer. || **vâcibü'l-izâle**, Yok edilmesi gereken. || **vâcibü'l-katl**, {OsT} Öldürülmesi gereken. || **vâcibü'l-vücüd**, {OsT} isl. (Allah için) varlığı zorunlu olan; hiçbir zaman ve hiçbir şekilde yokluğu düşünülemeyen. || **vâcibü'z-zâtihi**, {OsT} isl. (Allah için) kendi özünü gerektiren; kendi kendisiyle var olan; varlığı kendinden olan. || **vâcibü'r-riâye**, {OsT} İmparatorluk döneminde, sadrazam, beylerbeyi, vezir, nişancı gibi üst düzey devlet adamlarının oğulları için kullanılan terim.

vacib², [? vacib] {ağız} sf. Çapkın. [DS]

vacibat, [Ar. vâcib > vâcibât واجبات] (va:ciba:t) {OsT} is. Yapılması gerekli şeyler.

vacibe, [Ar. vâcib > vâcibe واجبه] (va:cibe) {OsT} is. Yapılması gerekli olan şey.

vacibi¹, [? vacibi] {ağız} sf. **1.** Çapkın. **2.** Eşcinsel erkek. **3.** Evlilik dışı doğan çocuk; piç. [DS]

vacibi², [? vacibi] {ağız} is. Talk pudrası. [DS]

vacid, [Ar. vüçüd / vâcid / vâcide واجده / واجد] {OsT} is. **1.** Meydana getiren; vücut veren. **2.** Zengin. **3.** Bütün varlıkları meydana getiren anlamında Allah'ın sıfatlarından biri.

vacip, -bi [Ar. vüçüb > vâcib واجب] (va:cip) sf. **1.** Yapılması gerekli olan; gerekli. **2.** isl. Kesinlilik ve zorunluluk bakımından farzdan sonra gelen dinî hüküm. **3.** Müslümanlıkta farz sayılan ve uyulmaması günah olan ilâhî emir. ☞ **vacip olmak**, Gerekli olmak; gerekmek.

vaciz, [Ar. vecz > vâciz / vâcize واجزه / واجز] (va:ciz) {OsT} sf. Kısa.

vacrayana, [Sansk. vacrayana (elmasın yolu)] is. Ruhu bir noktada yoğunlaşmış olarak tutmak için sürekli yinelen ve söylenen söz.

vaç, [vaç (yans.)] is. **1.** Kaba ve gürültülü olarak çiğnemeyi, yemeyi anlatan kök. vaç vaç. **2.** is. {ağız} Gemin bağlı olduğu kayış kolları. [DS] ☞ **vaç vaç**, {ağız} (Yemek, çiğnemek için) ağız açık hâlde ve ses çıkartarak. [DS]

vaçir, [Sansk. vajra] {eT} is. **1.** Yıldırım; şimşek. [EUTS] [Gabain] **2.** Elmas. [Gabain]

va'd, [Ar. va'd وعد] (va-d) {OsT} is. → vaat. ☞ **va'd-i muallâk**, {OsT} Gelecekteki bir şarta bağlı olarak verilen söz; kefalet. || **va'd-i mücerret**, {OsT} huk.

Bir kimsenin borcunu ödeyeceğine dair söz verme. || **va'd-i tehî**, {OsT} Yerine getirmeyeceği bir söz verme. || **va'd-i vuslât**, {OsT} Kavuşma sözü verme; randevu verme.

vad¹, [vad / vıd / vıt / vid (yans.)] is. Köpek ürümesini; yerli yersiz terbiyesizce konuşmayı anlatan kök. vad-ır-da-mak, vad-ır vadır

vad², [Ar. vâd واد] (va:d) {OsT} is. Oğul.

vada, [vada] {eT} is. İlaç, (Ficus indica). [EUTS]

vadade, [Far. vâd-dâde واداده] (va:da:de) {OsT} sf. Geri çevrilmiş; reddolunmuş.

va'de, [Ar. va'de وعده] (va-de) {OsT} is. → vade. ☞ **vâde-i ferdâ**, {OsT} Ertesi gün için verilmiş olan söz. || **va'de-i yâr**, {OsT} Sevgilinin verdiği söz.

vade, [Ar. va'de وعده] (va:de) {OsT} is. **1.** Söz verme.

2. Üstlenilen bir işin gerçekleştirilmesi, bir borcun ödenmesi için tanınmış bulunan süre; mühlet; mehil. **3.** Böyle bir sürenin bitimini belirleyen tarih, gün ya da saat. **4.** mecaz. Ecel; ölüm. **5.** bank. Borsada satışa sunulmuş hisse senedi ya da tahvillerin teslimi ya da bedellerinin ödenmesi için belirlenen tarih. **6.** huk. Bir yükümlülüğün yerine getirilmesi ya da bir borcun ödenmesinin zorunlu hâlde geldiği tarih. ☞ **vade bitimi**, Bir işin bitirilmesi ya da borcun ödenmesi için tanınmış olan sürenin sona ermesi. || **vadesi gelmek**, **1.** Süre tanınmış bir iş ya da borç için süre dolmak; zamanı gelmek. **2.** mecaz. Ömrü sona ermek; eceli gelmek. || **vadesi yetmek**, mecaz. Ömrü sona ermek; eceli gelmek; ölmek. || **vade sonu**, Vade bitimi.

vadelendirme, [vade-le-n-dir-me] (va:delendirme) is. Vadelendirmek eylemi; süre tanıma.

vadelendirmek, [vade-le-n-dir-mek] (va:delendirmek) gçl. f. [-ir] Borçluya, borcunu ödemesi için belirli bir süre tanımak; süre vermek.

vadeli, [vade-li] (va:deli) sf. (Yapılacak iş ya da borç için) süresi sınırlandırılmış olan; süresi belli olan. ☞ **vadeli borç**, Belirli bir süre sonra ödenmesi gereken borç. || **vadeli hesap**, Belirli bir süre için açılmış banka hesabı. || **vadeli mevduat**, Vadeli hesap. || **vadeli satış**, Ödemesi hemen değil de belirlenen ileri bir tarihte yapılacak satış.

vadesiz, [vade-siz] (va:desiz) sf. (Yapılacak iş ya da borç için) süresi sınırlandırılmamış olan; süresi belli olmayan. ☞ **vadesiz hesap**, Süresi belirlenmemiş ve istenildiği zaman çekilebilme imkânı olan banka hesabı. || **vadesiz mevduat**, Vadesiz hesap.

vadetme, [Ar. va'd+T. et-me] (va:detme) is. Vadetmek eylemi veya durumu.

vadetmek, [Ar. va'd + T. et-me] (va:detmek) gçl. f. [-r] [-(d)-iyor] **1.** Bir işi yerine getireceğine dair söz vermek. **2.** Davranış ve tutumu ile bir işi yapacağına dair umut vermek; umutlandırmak.

vadeyeli, [vade ? + yel-i] {ağız} is. Sıcak esen güncü yeli. [DS]

vadır, [vad (yans.) > vad-ır] is. Yerli yersiz ve terbiyesizce konuşmayı anlatan yansımali gövde. ☞ **vadır vadır**, {ağız} (Konuşmak için) çirkin, kaba ve gürültülü olarak. [DS]

vadırdamak¹, [vadır-da-mak] {ağız} geçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] Hoşa gitmeyecek biçimde gürültülü konuşmak; gevezelik etmek. [DS]

vadırdamak², [vad (yans.)>vad-ır-da-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Homurdanmak. [DS]

vadi, [Ar. vādī وادی] (va:di:) {OsT} is. **1.** İki dağ arasında kalan uzun çukurluk; koyak. **2.** Bir akarsu tarafından oyulmuş az ya da çok yatık uzun çukur; nehrin aktığı yatak; mecaz. **3.** mecaz. Alan; yol; tarz. ☞ **vādī-i aşk**, {OsT} Aşk vadisi; aşk yolu. || **vādī-i hāmūşān**, {OsT} Susmuşların yeri; mezarlık. || **vādī-i haşr**, {OsT} Kıyamet yeri. || **vādī-i kadīm**, {OsT} Eski edebiyatçıların izlediği yol. || **vādī-i ke-bîr**, {OsT} 1. Büyük vadi. 2. ed. Eski usul. **vadiye dökülmek**, (Sohbet için) hemen herkesin ilgisini çeken bir konuya kaymak.

vadiyan, [İt. guardiano] (vardi'yan) is. dnz. as. Savaş gemilerinde, gemi içindeki haber ve komutları yerlerine ulaştırmakla görevli pasparola.

vaf, [vaf (yans.)] is. Köpek ürmesini anlatan kök. *vaf vaf*, ☞ **vaf vaf ürmek**, {eAT} (Köpek için) havlamak.

vafi, [Ar. vefā/vāfi / vāfiye وافی / وافیة] (va:fi:) {OsT} sf. **1.** Yeterli olan; yeten; elverişli; uygun. **2.** Sözünde duran. **3.** Sözüne güvenilir. ☞ **vāfi ve kâfi**, Bol bol yeter.

vafid, [Ar. vāfid وافیة] (va:fid) {OsT} is. Elçi.

vafir, [Ar. vefret > vāfir / vāfire وافر / وافرة] (va:fir) {OsT} sf. **1.** Fazla; çok. **2.** Bol. **3.** ed. Arap aruz ölçülerinden daire-i mutelifi içinde bulunan *müfāeletün, müfāeletün, müfāeletün* (. . . - / . . . - / . . . -) bahri.

vafiz, [Yun. baptisma > baptisis] is. **1.** Hristiyanlıkta, ilk günahı silmek ve Hristiyanlaştırmak amacını güden hukuksal ve kutsal gösterge. **2.** Bu amaçla yapılan tören ve kutlama. ☞ **vafiz adı**, *Vafiz edilen kimseye verilen ad.* || **vafiz anası**, *Bir çocuğu vafize hazırlayan ve vafiz sırasında onu kucağında tutan kadın.* || **vafiz babası**, *Bir çocuğu vafize hazırlayan ve onu vafiz sırasında kucağında tutan erkek.* || **vafiz etmek**, *Bir kimseye vafiz işlemini uygulamak ve ona ad vermek.* || **vafiz teknesi**, *Vafiz suyunun bulunduğu, taş, çimento, metal vb.nden yapılmış kurna.* || **vafiz töreni**, *Vafiz işleminin yapıldığı tören.*

vafizhane, [Yun. baptisis + Far. hāne] (vafizha:ne) {OsT} is. Vafiz tören ve işlemlerinin yapıldığı yer.

vag, [vag / viğ / vık / vik (yans.)] is. Suyun çağlamasını; bu biçimde ötmeyi, konuşmayı, bağrıışmayı ve gevezelik etmeyi anlatan kök. *vag(g)-il-da-mak, vag-il-da-mak, vag-il-tı, vag-il vagıl*

vagd, [Ar. vağd وغد] {OsT} sf. **1.** Alçak; adi. **2.** Cimri; tamahkâr.

vagıl, [vag (yans.) > vag-ıl] is. Suyun çağlamasını; bu biçimde ötmeyi, konuşmayı, bağrıışmayı ve gevezelik etmeyi anlatan yansımali gövde.

vagıldamak, [vag (yans.) vag-ıl-da-mak] {ağız} geçsz. f. [-r] [-(-i)-yor] Çok gürültü yapmak. [DS]

vagina, [Lat. vagina (kın, kılıf) > Fr. vagin] is. Döl yolu; vajina.

vagolitik, -ği [Fr. vagolytique] sf. **1.** Soğan ilikten çıkararak gırtlak, yutak, kalp, mide, bağırsak ve karaciğer gibi iç organlara giden kafatasının onuncu sinir demetini felce uğratan. **2.** is. Vagolitik madde.

vagon, [Fr. wagon] is. **1.** Yolcu ve yük taşımakta kullanılan demiryolu taşıtı. **2.** Maden ocaklarından cevher taşımakta kullanılan araba. **3.** Kablo üzerinde hareket eden havai taşıyıcı. ☞ **vagon restoran**, *Yolculara yemek verilecek biçimde düzenlenmiş vagon.*

vagoncu, [vagon-cu] is. Trenleri seçen yankesici.

vagonet, [Fr. wagonnet] is. Maden ocaklarında ve endüstri bölgelerinde kullanılan ve indirilip kaldırılabilen kasası bulunan küçük vagon.

vagonli, [Fr. wagon-lit] is. Yataklı vagon.

vagus, [Lat. vagus (belirsiz)] is. Soğan ilikten çıkararak gırtlak, yutak, kalp, mide, bağırsak ve karaciğer gibi iç organlara giden kafatasının onuncu sinir demeti; akciğer mide siniri.

vağıl, [vağ (yans.) > vağ-ıl] is. Suyun çağlamasını; bu biçimde ötmeyi, konuşmayı, bağrıışmayı ve gevezelik etmeyi anlatan yansımali gövde. ☞ **vağıl vağıl**, {ağız} 1. (Konuşmak, havlamak, boşalmak için) gürültülü olarak. 2. (Akarsu için) sesli, gürültülü olarak. [DS]

vağılmak, [vağ (yans.) > vağ-ıl-a-mak] {ağız} geçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (Köpek ve yavrusu için) acı acı ses çıkarmak; bağırmak. [DS]

vağıldamak, [vağ-ıl-da-mak] {ağız} geçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] **1.** (Coşkun akan su için) çağılmak. **2.** Gürültülü ve hoşa gitmeyen biçimde konuşmak, söylenmek. [DS]

vağıldak, -ği [vağıl-adak] {ağız} zf. (Dolmak, boşalmak vb. için) birdenbire ve gürültülü biçimde. [DS]

vağıl-tı, [vağıl-tı] {ağız} is. **1.** Kalabalığın çıkardığı yankılı gürültü; patırtı; şamata. **2.** Bebeğin ağlama sesi. [DS]

vah¹, [vah / vak / viğ / vıh / vık (yans.)] is. Sıvıların kaynamasını, bu biçimde gülmeyi anlatan kök. *vah-ır vahır, vah-ır-da-mak*

vah², [Ar. vāh واه] (*va:h*) {OsT} ünl. (Çoğunlukla yinelenerek) acıma; yakınma bildirir; yazık.

vah³, [Ar. vāḥ واح] (*va:h*) {OsT} is. → vaha.

vaha, [Ar. vāḥa واحه] (*va:ha*) {OsT} is. **1.** Çöllerin ortasında su bulunması ile birlikte oluşan bitki, insan ve hayvanların yaşamasına elverişli alan. **2.** Çöller ortasında kalmış tarıma elverişli toprak parçası.

vahal, [Ar. vaḥl / vaḥal وحل] {OsT} is. Bataklık; çamur yer.

vahalgâh, [Ar. vaḥal + Far. gâh وحلگاه] (*vahalgâ:h*) {OsT} is. Bataklık yer.

vahalnak, -ki [Ar. vaḥal + Far. nâk وحلناك] (*vahalnâ:k*) {OsT} is. Çamurlu.

vaham, [Ar. vaḥam وحم] {OsT} is. (Gebe kadın için) aşırma.

vahama, [Ar. vaḥim > vaḥāmā وحمامي] (*vaha:ma:*) {OsT} is. Çok tehlikeli ve korkulu şeyler.

vahamet, [Ar. vaḥāmet وخامت] (*vaha:met*) {OsT} is. Tehlikeli sonuçlar doğurabilecek güç durum; ürkütücü durum. ☞ **vahāmet-i havā**, {OsT} *Havanın tehlikeli oluşu (fırtına vb.)*.|| **vahamet kesbetmek**, *Git gide korkulacak, tehlikeli bir durum almak.*

vahametli, [vahamet-li] *sf.* Sonucu çok tehlikeli görenen; korkulu; vahim.

vahasreta, [Ar. vā-ḥasretā واحسرتا] (*va:hasreta:*) {OsT} ünl. Çok yazık.

vahat, [Ar. vāḥāt واحات] (*va:ha:t*) {OsT} is. Vahalar.

vahayf, [Ar. vā-ḥayf واحيف] (*va:hayf*) {OsT} ünl. → vahayfa.

vahayfa, [Ar. vā-ḥayfā واحيفا] (*va:hayfa:*) {OsT} ünl. Eyvah; yazıklar olsun; ne yazık ki.

vahdani, [Ar. vaḥdet > vaḥdānī وحداني] (*vahda:ni:*) {OsT} *sf.* **1.** Allah'ın birliği ile ilgili. **2.** Allah'la ilgili.

vahdaniye, [Ar. vaḥdānī > vaḥdāniyye وحدانيه] (*vahda:niye*) {OsT} is. Tek tanrıcılık.

vahdaniyet, [Ar. vaḥdānī > vaḥdāniyyet وحدانيت] (*vahda:niyet*) {OsT} is. **1.** Allah'ın birliği. **2.** isl. Allah'ın özü ve nitelikleri bakımından bir tane ve benzersiz olması durumu.

vahdet, [Ar. vaḥdet وحدت] {OsT} is. **1.** Bir ve tek olma; birlik. **2.** Yalnızlık ve teklik. **3.** *sf.* Tek; biricik. **4.** *ed.* Anlatımda, konunu dışına çıkılmaması; konuda birlik. **5.** *tasvf.* Allah'a yakın olma; Allah'la bir olma; Allah'a ulaşma. ☞ **vahdet-ārām**, {OsT} *Huzur veren yer.*|| **vahdet-güzîn**, {OsT} *Yalnızlığı seven.*|| **vahdet-i nikâh**, {OsT} *Tek eşlilik.*

vahdetgâh, [Ar. vaḥdet + Far. -gâh وحدتگاه] (*vahdetgâ:h*) {OsT} is. Yalnız kalınacak yer.

vahdetî, [Ar. vaḥdetî وحدتي] (*vahdeti:*) {OsT} *is. fel.* Bircilik; monizm.

vahdetivücut, -du [Ar. vaḥdet-i vücūd وحدت وجود] (*vahdet'ivücu:d*) {OsT} is. *tasvf.* Yaratan (Halik) ile yaratılan (mahluk)'ın bir olduğunu, aynı kaynaktan geldiğini savunan tasavvuf görüşü.

vahdetiye, [Ar. vaḥdet > vaḥdetiyye وحدتیه] {OsT} is. *fel.* Bircilik; monizm.

vahdetname, [Ar. vaḥdet+Far. nāme وحدتنامه] (*vahdetna:me*) {OsT} is. *tasvf.* Allah'ın birliğini konu edinen manzum veya mensur eser.

Vahhabi, [Ar. Muhammed bin Abdül**vahhab** (adından) > vehhābī وهابى] (*vahha:bi:*) *sf.* {OsT} Vahhabilik mezhebinden olan.

Vahhabilik, -ği [Vahhabi-lik] *is.* On sekizinci yüzyıl ortalarında Arabistan'da kurulan Kur'an ve Sünnet dışında hiçbir dinsel ve hukuksal kural tanımayan mezhep.

Vahhabiye, [Ar. vehhābī > vehhābiyye وهابيه] (*vahha:biye*) {OsT} is. Vahhabilik.

vahır, [fak (yans.) > fak-ır > vaḥır] *is.* Kaynama sesi. ☞ **vahır vahır**, {ağız} (*Kaynamak için*) sesli, gürültülü. [DS]

vahırdamak, [fak (yans.) > fak-ır-da-mak > vaḥır-da-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-d(i)-yor] Kaynamak. [DS]

vahıtsız, [vakit-siz > vaḥıt-sız] {ağız} *sf.* **1.** Hasta. **2.** Yoksul. [DS]

vahi, [Ar. veyh > vāhī / vāhiye واهي / واهيه] (*va:hi:*) {OsT} *sf.* **1.** Boş; anlamsız; saçma. **2.** Önemsiz.

vahib, [Ar. veyh > vāhib / vāhibe واهب / واهبه] (*va:-hibe*) {OsT} *sf.* Bağışlayan; veren. ☞ **vāhibü'l-a'māi**, {OsT} *Emelleri gerçekleştiren; Allah.*|| **vāhibü'l-atāyā**, {OsT} *İhsanda bulunan; Allah.*|| **vāhibü'l-hacāt**, {OsT} *İhtiyaçları gerçekleştiren; Allah.*|| **vāhibü'l-ihsān**, {OsT} *1. İhsan veren. 2. Allah.*

vahid¹, [Ar. vaḥdet > vāhid / vāhide واحد / واحده] (*va:hid*) *sf.* Tek; bir tane. ☞ **vāhide ircā**, *mat.* *Bire indirgeme.*|| **vāhide karîb fazlâh hâric-i kismet**, {OsT} *mat.* *Bire yakın eksik ile sonuçlanan bölme.*|| **vāhiden ba'de vāhidün**, {OsT} *Birer birer; birbirinin ardından.*|| **vāhid-i kıyasî**, {OsT} *mat.* *Ölçü birimi; birim.*|| **vāhid-i kıyās-ı nârî**, {OsT} *kim.* *Kalori.*|| **vāhidü'l-filka nebâtât**, {OsT} *bot.* *Bir çenekliler.*|| **vāhidü'l-firâş**, *jeol.* *Ortoklaz, KAlSi₃O₈*|| **vāhidü'l-had**, {OsT} *mat.* *Tek terimli.*|| **vāhidü'l-levn**, {OsT} *fiz.* *Tek renkli.*|| **vāhidü'l-ma'nā**, {OsT} *ed.* *Tek anlamlı.*|| **vāhidü'l-mesken**, {OsT} *biy.* *Bir evcikli.*|| **vāhidü's-sukbe**, {OsT} *zool.* *Tek delikliler.*

- vahid²**, [Ar. vaḥdet > vahid / vaḥide وحيد/ وحيدة] (*vahi:d*) {OsT} *sf.* Yalnız; tek. ☞ **vahîdü'd-dehr**, {OsT} *Çağının tek insanı.* || **vahîdü'l-cins**, {OsT} *bot. Erkek ve dişi organlarından yalnız birine sahip olan.* || **vahîdü'l-filka**, {OsT} *bot. Bir çenekli.* || **vahîdü'r-rahîm**, *zool. En çok bir tek yavru yapan hayvanlar.*
- vahiden**, [Ar. vāhid > vāhiden واحداً] (*va:hi'den*) {OsT} *zf.* Tek olarak; yalnız başına olarak.
- vahidiyet**, [Ar. vāhid > vāhidiyyet واحديت] (*va:hi-diyet*) {OsT} *is.* Bir olma durumu; tek olma durumu; birlik; teklik.
- vahim¹**, [Ar. vehm > vāhim واهم / واهمه] (*va:him*) {OsT} *sf.* Vehmeden; kuruntulu; kuran.
- vahim²**, [Ar. vaḥāmet > vaḥīm واهيم] (*vahi:m*) {OsT} *sf.* Üzücü veya korkunç sonuçlar doğurabilecek; tehlikeli; korkulu.
- vahime**, [Ar. vāhim > vāhime واهمه] (*va:hime*) {OsT} *is.* Kuruntuya kapılma; evhamlanma hâli.
- vahin**, [Ar. vahn > vāhin واهن] (*va:hin*) {OsT} *sf.* Zavalı; zayıf.
- vahine**, [Tahiti d. vahine] *is.* Tahitili kadın.
- vahir**, [Ar. vāhir واهير] (*va:hir*) {OsT} *is.* 1. Diken. 2. İğne.
- vahiş**, [Ar. vaḥş > vaḥīş واهيش] (*vahi:ş*) {OsT} *sf.* Yabani; ürkek; vahşi.
- vahit, -di** [Ar. vāhid / vāhīde واحد] (*va:hid*) {OsT} *is.* → vahid¹.
- vahiy, -hyi** [Ar. vaḥy وحي] {OsT} *is.* 1. Peygamberlere buyrukların Allah tarafından ilham edilmesi olgusu. 2. Peygambere gönderilen ilâhî kelâm ve haber.
- vahiyat**, [Ar. vāhī / vāhiye > vāhiyāt واهيات] (*va:hi-ya:t*) {OsT} *is.* Boş ve anlamsız sözler; saçmalıklar.
- vahiye**, [Ar. vāhī > vāhiye واهيه] (*va:hiye*) {OsT} *sf.* → vahi.
- vahl**, [Ar. vaḥl / vaḥal واهل] {OsT} *is.* Bataklik; çamur yer. ☞ **vahl-gâh**, {OsT} *Bataklik.*
- vahli**, [vah ? > vah-lı] {ağız} *sf.* Güçlü; canlı; tez büyüyen. [DS]
- vahma**, [Ar. vaḥmā وحمه / وحمًا] (*vahma:*) {OsT} *is.* Aşeren kadın.
- vahrat**, [? vahrat] {ağız} *sf.* Obur. [DS]
- vahs**, [Ar. vaḥs واهص] {OsT} *is.* 1. Ayak altında çiğneme. 2. Kırma.
- vahsınmak**, [vah > vah-sın-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Pişmanlık duymak; üzülme. [DS]
- vahsik**, [Far. vaḥşek / vaḥşig / Soğd. vaḥşyk (*ruhani; ruh*)] {eT} *is.* Bir ruh; kut; ilâh. [EUTS]
- vahş¹**, [Ar. vaḥş واهش] {OsT} *is.* Dört ayaklı hayvanlarda görülen bir hastalık.
- vahş²**, [Ar. vaḥş واهش] {OsT} *sf.* 1. Yabani; ürkek. 2. Issız.
- vahşan**, [Ar. vaḥş > vaḥşān واهشان] (*vaḥşa:n*) {OsT} *is.* 1. Yaban hayvanları. 2. Issız, tenha yerler.
- vahşan**, [Ar. vaḥş > vaḥşān واهشًا] (*va'hşan*) {OsT} *zf.* Acıklı; üzüntülü.
- vahşega**, [Far. vaḥşek / vaḥşig / Soğd. vaḥşyk (*ruhani; ruh*)] {eT} *is.* Bir ruh; kut; ilâh. [EUTS]
- vahşet¹**, [Ar. vaḥş > vaḥşet واهشت] {OsT} *is.* 1. Issızlık; tenhalık; yalnızlık. 2. Korku ve ürküntü. 3. Yabani olma durumu. 4. Acımasızlık; kıyıcılık. ☞ **vahşet-âgîn**, {OsT} *Çok ıssız; korkunç.* || **vahşet-âver**, {OsT} *Ürküntü getiren; korku veren.* || **vahşet-gâh**, {OsT} *Korku yeri; ıssız yer.* || **vahşet-nâk**, {OsT} {OsT} *Korku veren yer; ıssız yer.* || **vahşet-zâr**, {OsT} *Yabani yer; ıssız yer.*
- vahşi**, [Ar. vaḥş > vaḥşī / vaḥşiyye وحشي / وحشية] (*vaḥşi:*) {OsT} *sf.* 1. (Hayvan için) evcil olmayan; doğa ile iç içe yaşayan. 2. (Hayvan için) insana sokulmayan; haşin; hoyrat. 3. (Yer için) insan eli değmemiş; değiştirilmemiş; işlenmemiş. 4. (Kişi için) kaba, hırçın veya acımasız olan. 5. (Kişi için) insanlardan, toplumdaki kaçan; insan içine karışmayan; yabani; yabanıl. 6. (Kişi için) kaba; saygısız; hoyrat. 7. (Kişi için) çevreye uyum sağlayamayan. 8. (Toplum için) yaşam biçimleri ilerlemiş toplumlara göre daha ilkel bir düzeyde kalmış olan; yabani. 9. (Eylem için) şiddet ve saldırganlık dolu; kıyıcı. 10. Güçlü. 11. Ürküntü veren; korkunç. 12. Hattatların kullandığı kamış kalemin ucunun uzun olan yanı. ☞ **vahşi hayvan**, *Evcilleştirilmemiş, doğada kendi başına yaşayan hayvan.* || **vahşi orman**, *İnsan ayağı ve eli değmemiş, büyük orman.*
- vahşice**, [vahşi-ce] (*vaḥşi:'ce*) *zf.* Vahşi bir biçimde.
- vahşig**, [Far. vaḥşek / vaḥşig / Soğd. vaḥşyk (*ruhani; ruh*)] {eT} *is.* Cin. [Gabain]
- vahşileşme**, [vahşi-le-ş-me] (*vaḥşi:leşme*) *is.* Vahşileşmek eylemi.
- vahşileşmek**, [vahşi-le-ş-mek] (*vaḥşi:leşmek*) *dönşl. f. [-ır]* Vahşi duruma gelmek; yabanileşmek.
- vahşilik, -ği** [vahşi-lik] (*vaḥşi:lik*) *is.* Vahşi olma durumu; yabanilik.
- vahşiyane**, [Ar. vaḥşī + Far. -âne وحشيانه] (*vaḥşi:ya:-ne*) {OsT} *zf.* Vahşice.
- vahşiye**, [Ar. vaḥşī > vaḥşiyye وحشيه] {OsT} *sf.* 1. Evcil olmayan; yabani; yabanıl. 2. Korkak; ürkek. 3. Katı; duygusuz.
- vahşur**, [Far. vaḥşūr واهشور] (*vaḥşu:r*) {OsT} *is.* Elçi; peygamber; valyaç.

vahvahlanma, [vah+vah-la-n-ma] *is.* Vahvahlanmak eylemi.

vahvahlanmak, [vah+vah-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* Acınmak; yakınmak; yazıklanmak.

vahy, [Ar. vaḥy {وحى} {OsT} *is.* → vahiy.

vahyolunma, [Ar. vaḥy+T. ol-un-ma] *is.* Vahyolunmak eylemi.

vahyolunmak, [Ar. vaḥy + T. ol-un-mak] *edil. f. [-ur]* Vahiy gelmek.

vahz, [r. vaḥz {وخز} {OsT} *is.* 1. Çimdikleme. 2. Sivri bir şeyi batırarak acıtma. 3. Sokma; ısırma.

vaız, [Ar. va'z {وعظ} {OsT} *is.* → vaaz.

va'id, [Ar. va'd > va'id {وعيد} (va-i:d) {OsT} *is.* Bir kimseyi, kusurlarını söyleyerek kötülükten alıkoyma; doğru yola iletmek için yapılan korkutma, yıldırma hareketi.

vaiduri, [Sansk. vaidūrya] {eT} *is.* Tezyinat taşı; süs. [EUTS]

vairokana, [Sansk. vairokana] *is.* Aydınlatan kişi; Buda.

vaituri, [Sansk. vaidūrya] {eT} *is.* Tezyinat taşı; süs. [EUTS]

vaiye, [Ar. vā'ie {واعيه} (va-iye) {OsT} *is.* Feryat.

va'iz, [Ar. va'z > vā'iz {واعظ} (va:iz) {OsT} *is.* → vaiz.

vaiz, [Ar. va'z > vā'iz {واعظ} (va:iz) {OsT} *is.* Cami ve mescitlerde, kutsal kitaplara dayanarak dinî öğüt veren kimse.

va'izan, [Ar. va'iz > Far. -ān {واعظان} (va:iza:n) {OsT} *is.* Dinî öğüt veren kimseler.

va'izîn, [Ar. va'iz > vā'izîn {واعظين} (va:izi:n) {OsT} *is.* Dinî öğüt veren kimseler.

va'iziyye, [Ar. vā'iziyye {واعظيه} (va:iziyye) {OsT} *is.* Vaaz veren kimselere ödenen ücret; vaizlik ücreti.

vaizlik,-ği [vaiz-lik] *is.* Vaizin yaptığı iş; vaizin görevi.

vajgun, [Far. vāj-gūn / vājgūne {واژگون / واژگونه} (va:j-gū:n) {OsT} *sf.* Ters; uğursuz.

vajina, [Fr. vagin] *is.* → vagina.

vajinit, [Fr. vaginite] *is. tıp.* Dölyolu iltihabı.

vajinizm, [Fr. vaginisme] *is. tıp.* Döl yolu çevresindeki kasların, cinsel ilişkiyi güçleştirecek şekilde, ağırlı kasılması.

vajir, [Sansk. vajra] {eT} *is.* Şimşek. [EUTS]

vajra, [Sansk. vajra] {eT} *is.* Şimşek. [EUTS]

vajun, [Far. vājūn / vājūne {واژون / واژونه} (va:jū:n) {OsT} *sf.* Ters; uğursuz.

vak¹, [vah / vak / vığ / vıh / vık {yans.}] *is.* Sıvıların kaynamasını, bu biçimde gülmeyi anlatan kök. *vak-ır vakır, vak-ır-da-mak, vak-ır-dı*

vak², [vak {yans.}] *is.* Ördek sesi. ☞ **vak vak**, *Ördeğin çıkardığı ses.* || **vak vak etmek**, *Ördek gibi ses çıkarmak.*

vak³, -k'ı [Ar. vaḳ' {وقع} {OsT} *is.* 1. Ağırbaşlılık. 2. Yüksek yer.

vak'a [Ar. vaḳ'a {وقعه} (vak'a) {OsT} *is.* → vaka.

vaka [Ar. vaḳ'a {وقعه} {OsT} *is.* 1. Olay; hadise. 2. Olgu. 3. *tıp.* Bir kişide bilinen bir hastalığın ortaya çıkması.

vakahat, [Ar. vaḳāhat {وقاحت} (vaka:hat) {OsT} *is.* Terbiyesizlik; arsızlık; küstahlık.

vak'anüvis, [Ar. vaḳ'a + Far. -nüvis {وقع نوبس} (vak-anüvi:s) {OsT} *is.* → vakanüvis.

vakanüvis, [Ar. vaḳ'a + Far. -nüvis {وقع نوبس} (vak-anüvi:s) {OsT} *is.* İmparatorluk döneminde, devletin resmî tarihini yazan tarihçi.

vak'anüvisan, [Ar. vaḳ'a + Far. nüvisān {وقع نوبسان} (vak-anüvi:sa:n) {OsT} *is.* Resmî devlet tarihçileri.

vakanüvislik, -ği [vakanüvis-lik] *is.* Vakanüvisin yaptığı iş.

vakar¹, [Ar. vaḳār {وقار} (vaka:r) {OsT} *is.* İnsana saygınlık, soyluluk kazandıran, uygunluk duygusu veren davranış ölçülülüğü; ağırbaşlılık; onurluluk; ciddiyet.

vakar², [Sansk. vrsçika] {eT} *is.* Bir yıldız adı. [EUTS]

vakarlı, [vakar-lı] *sf.* Ağırbaşlı; ciddi; ölçülü.

vakarsız, [vakar-sız] *sf.* Ağırbaşlı olmayan; ciddiyetten uzak; onursuz.

vakayi, -i'ı [Ar. vak'a > vaḳāyī' {وقايع} (vaka:yi:) {OsT} *is.* Olaylar; hadiseler; vak'alar.

vakayi'name, [Ar. vaḳāyī' + Far. -nāme {وقايعنامه} (vaka:yi-na:me) {OsT} *is.* 1. Olayların tarih sırasına göre günü gününe sıralanıp yazıldığı eser; kronik. 2. Bir olayı anlatan eser. 3. Kronoloji cetveli.

vakd, [Ar. vaḳd / vaḳdān {وقدان / وقد} {OsT} *is.* Ateşin yanması; tutuşması.

vaketa, [İt. vachetta (buzağı)] (vake'ta) *is.* Ayakkabı yapımında kullanılan sepilenmiş buzağı derisi.

vakf, [Ar. vaḳf {وقف} {OsT} *is.* 1. Durdurma; alıkoyma. 2. Duruş; durma; kımıldanmama. 3. Ayırma; bağlama. 4. *dbl.* Arapça bir kelimenin sonunu harekesiz olarak okuma. 5. → vakıf. ☞ **vakf ale'l-âmme**, {OsT} *huk.* Kamu yararına yapılan vakıf || **vakf bi's-süknā**, {OsT} *Vakıfta bulunulan kimsenin vakıf taşınmazda bir süre oturma izni; oturma koşullu vakıf.* || **vakf bi'z-zarüre**, {OsT} *huk.* Vakfi geçerli olmayan bir şeyin vakfedilebilmesi için ona hukuken bağlı olan şeyin de zorunlu olarak vakfedilmesi. || **vakf-ı ebnāiye**, {OsT} *huk.* Vakfedenin,

vakfın yararına olmak kaydı ile çocuk ve torunlarından erkek olanlar. || **vakf-ı ebniye**, {OsT} Erkek çocuklarla bunların erkek çocukları için yapılan vakıf. || **vakf-ı ehli**, {OsT} huk. Nüfusu yüzden aşağı olan köye ait vakıf. || **vakf-i evlâdiye**, {OsT} huk. Evlat yararına yapılan vakıf. || **vakf-ı fasîd**, {OsT} huk. Aslında geçerli olup kimi dış nitelikleri itibarıyla geçerli olmayan vakıf. || **vakf-ı fuzûlî**, {OsT} huk. Bir kimsenin sahibi olmadığı bir şeyi sahibinin iznini almaksızın bir yere vakfetmesi. || **vakf-ı gayr-i lâzım**, {OsT} huk. Vakıf yapan, yargıç ya da vârisler tarafından bozulabilen vakıf. || **vakf-ı gayr-i sahîh**, {OsT} huk. Aslında geçerli olmasına rağmen nitelik itibarıyla doğru olmayan vakıf. || **vakf-ı hayât**, {OsT} huk. Ömrünü bağlama. || **vakf-ı irsadî**, {OsT} Devlet hazinesinin yetkili kişi tarafından vakfedilmesi. || **vakf-ı lâzım**, {OsT} huk. Vakıf yapan kişi, yargıç ya da mirasçılar tarafından feshedilemeyen vakıf. || **vakf-ı marîz**, {OsT} huk. Bir kimsenin ölüm hâlinde yapmış olduğu vakıf. || **vakf-ı mevkut**, {OsT} huk. Belli bir süre ile sınırlı vakıf (geçersiz sayılır). || **vakf-ı muallâk**, {OsT} huk. Bir şarta bağlı olarak yapılan vakıf (geçersiz sayılır). || **vakf-ı muzâf**, {OsT} huk. Gelecek bir tarihte geçerli olmak üzere yapılan vakıf (geçersizdir). || **vakf-ı müneccez**, {OsT} huk. Bir zaman ile kayıtlı olmadan hemen yapılan vakıf. || **vakf-ı müstesnâ**, {OsT} huk. Vakıflar İdaresinin denetim ve etkisi olmaksızın doğrudan doğruya mütevellileri tarafından yönetilen vakıf. || **vakf-ı müşâ'**, {OsT} huk. Bir kimsenin başkası ile ortak olan bir malını bir yere vakfetmesi. || **vakf-ı müsterek**, {OsT} huk. İki ve daha çok kimsenin ortak oldukları bir malı bir yere vakfetmeleri. || **vakf-ı mütearef**, {OsT} huk. Herkesçe bilinen yöntemlerle oluşan vakıf. || **vakf-ı sahîh**, {OsT} huk. Esas ve nitelik bakımından geçerli vakıf. || **vakf li's-sebîl**, {OsT} huk. Kamu yararına yapılan vakıf.

vakfe, [Ar. vakf > vakfe وقفه] {OsT} is. **1.** Duraklama; duruş. **2.** ed. Durak. **3.** Duraklama anı. **4.** isl. Kurban bayramında hac için Hicaz'a giden hacıların Kâbe'yi tavaftan önce Arafat'ta bir süre duraklamalarına verilen isim. ☞ **vakfe-i hayret**, {OsT} Şaşkınlık yüzünden duraklama. || **vakfe-gâh**, {OsT} Durak; durak yeri. || **vakfe-gîr**, {OsT} Duraklayan; duran.

vakfetme, [Ar. vakf + T. et-me] is. Vakfetmek eylemi.

vakfetmek, [Ar. vakf + T. et-mek] gçl. f. [-(d)-er] **1.** Vakıf hâline getirmek; vakıflaştırmak. **2.** mecaz. Kendini ya da bir şeyi bütünü ile bir işe vermek; adamak.

vakfî, [Ar. vakfî / vakfiyye وقفيه / وقفي (vakfi:)] {OsT} sf. Vakfa ait; vakıfla ilgili.

vakfiye, [Ar. vakf > vakfiyye وقفيه] {OsT} is. Bir vakfın koşullarını bildiren belge; vakıfname.

vakfiyet, [Ar. vakf > vakfiyyet وقفييت] {OsT} is. **1.** Bir mülkün vakfedilmiş olma durumu. **2.** isl. huk. Vakıf yapma.

vakfname, [Ar. vakf + Far. nâme وقفنامه] (vakfna:me) {OsT} is. Vakıf senedi.

vakı'a¹, [Ar. vuḳū'a > vâḳi'a واقعه (va:kia)] {OsT} is. **1.** Olmuş bir şey veya iş; olgu. **2.** Rüya; hayal. **3.** Savaş; kavga. **4.** Olay; musibet.

vakı'a², [Ar. vâḳi'â واقعا (va:kia:)] {OsT} bağ. Gerçi; ise de. ☞ **Vakıa Suresi**, Kur'an-ı Kerim'in 56. surresinin adı.

vakı'at, [Ar. vâḳi'a > vâḳi'ât واقعات (va:kia:t)] {OsT} is. **1.** Olan şeyler; başa gelenler. **2.** isl. huk. Hanefi bilginlerince getirilen çözüm yolları; fetvalar; görüşler.

vâkıf, [Ar. vakf > vâkıf واقف (va:kıf)] {OsT} sf. **1.** Bir işi gereği gibi bilen; öğrenmiş olan. **2.** Malını veya parasını vakıf durumuna getirmiş olan; vakıf sahibi; vakfeden. **3.** is. Vakıf yapan kişi. ☞ **vâkıf-ı ahvâl**, {OsT} Durumdan haberi olan; bilgisi olan. || **vâkıf-ı esrâr**, {OsT} Sırları bilen. || **vâkıf olmak**, Bilmek; öğrenmek; biliyor olmak; bilgi sahibi olmak.

vakıf, -kî [Ar. vakf وقف] {OsT} is. **1.** Bir hizmetin gelecekte de yerine getirilebilmesi için bir kimsenin belli koşullarla resmî olarak malını ya da parasını bağışlaması. **2.** Bu amaçla bağışlanmış para ya da mal mülk. **3.** Bu amaçla oluşturulan kuruluş. **4.** isl. huk. Bir mülkü bazı kişi ve kurumların yararına süresiz olarak verme. **5.** huk. Başlı başına bir varlığı bulunmak üzere bir malın, belirli bir amaca tahsis edilmesi. **6.** sf. Vakıf olarak bağışlanan. ☞ **vakıf arazisi**, Bir vakfın mülkiyetinde bulunan arazi. || **vakıf geliri**, Bir vakfın çeşitli kaynaklardan elde ettiği gelir. || **vakıf gülü**, Kur'an-ı Kerim'de ayetlerin aralarına konulan süslü çiçek motifi. || **vakıf kurmak**, Belli bir hizmet için vakıf oluşturmak. || **vakıf malı**, Vakfa devlet ya da kişiler tarafından bağışlanan bir üçüncü kişinin kullanamayacağı mal. || **vakıf rüüsü**, İmparatorluk döneminde, bir vakıf yönetimini üstlenen mütevellilere verilen atama ve görevlendirme belgesi. || **vakıf senedi**, huk. Bir vakfın oluşumunu belgeleyen senet. || **vakıf toprağı**, Vakfın mülkiyeti altında bulunan toprak ve arazinin tümü.

vâkıfan, [Ar. vâḳif > vâḳifân واقفان (va:kı'fa:n)] {OsT} is. Bir şeyi iyi bilenler; vakıf olanlar; haberi olanlar.

vâkıfane, [Ar. vâḳif + Far. -âne واقفانه (va:kıfa:ne)] {OsT} zf. Bilenlere yakışır biçimde.

vâkıfîyet [Ar. vâkıf > vâkıfîyyet واقفیت] (*va:kıfîyet*) {OsT} is. Haberli olma; bilme.

vakıfname, [Ar. vakf + Far. nâme وقفنامه] (*vakıfna:-ne*) {OsT} is. Bir vakfın koşullarını bildiren belge; vakfiye.

vakır, [vak (*yans.*) > vak-ır] is. Sıvıların kaynamasını, bu biçimde gülmeyi anlatan yansımali gövde. ☞ **vakır vakır**, {ağız} (*Kaynamak için*) sesli ve gürültülü olarak; fakır fakır. [DS]

vakıt, [Ar. vaqt => vakıt] {ağız} is. **1.** Güç; kuvvet; takat. **2.** Zenginlik; varlık. [DS] ☞ **vakıt hergi**, {ağız} *Doğu Anadolu bölgesinde, mayıs ile haziran arasında toprağı işleme.* [DS]

vakıth, [vakıt-li] {ağız} sf. **1.** Zengin; varlıklı. [DS] **2.** zf. Zamanında; erken.

vakiye, [Ar. vâkıyye واقیه] (*va:kıye*) {OsT} is. Dört yüz dirheme eş değer ağırlık ölçüsü; okka.

vaki¹, [Ar. viķāye > vākī / vakiye واقیه / واقیه] (*va:ki:*) {OsT} sf. **1.** Koruyan. **2.** Önleyici.

vaki², -i'ı [Ar. vukū' > vākī' / vākī' واقع / واقعه] (*va:-ki:*, *k kalın söylenir*) {OsT} sf. **1.** Meydana gelen; olan; olmuş; olagelen. **2.** Geçmişte olan; geçmişte bulunan.

vaki'a, Ar. vākī'a واقعه {OsT} is. Olay; hadise.

vakid, Ar. vaķīd وقید {OsT} is. Odun, kömür gibi yakacak şeyler; yakıt; yakacak.

vakih, [Ar. vaķīh وقیح] (*vaki:h*) {OsT} is. Edepsiz; hayâsız; utanmaz.

vakit, -kti [Ar. vaqt وقت] (*k kalın söylenir*) {OsT} is.

1. Akış ve ilerleyiş bakımından ölçülebilir bir nicelik olarak ele alınan süre; zaman. **2.** Önceden belirlenmiş olan an; zaman. **3.** Belli bir şeyin gerçekleştiği saatler. **4.** Belli bir iş için ayrılmış ya da alışılmış saatler. **5.** Bir olayın ya da durumun söz konusu edildiği çağ; devir; zaman. **6.** Kişinin dilediği gibi kullanabileceği zaman; boş zaman. **7.** Bir işin yapımı için tanımlanmış olan süre; tespit edilmiş zaman; mühlet; zaman. **8.** Bir üretim ya da etkinlik türü için belirlenen dönem; mevsim; zaman. **9.** Bir şeyi yapabilmek için uygun, elverişli zaman; fırsat; olanak. **10.** Para bakımından olanak; iyi geçim durumu. **11.** (Zaman bildiren kelime ile birlikte) iken. **12.** (... diği, ...eçeği bağfiilleri ile birlikte) aynı zamanda; eş zamanlı olarak. **13.** isl. İbadetler için belirlenmiş saatler ve zamanlar. **14.** tasvf. Sufinin içinde yaşadığı andaki Allah korkusu, üzüntü ya da sevinç gibi ruhsal durum. ☞ **vakit geçirmek**, *Oyalanmak, can sıkıntısını geçirmek için bir şeyle uğraşmak.*|| **vakit kaybetmeden**, *Hemen; derhâl; çarçabuk.*|| **vakit kazanmak**, *1. Bir sonucu geciktirmek için oyalayıcı nedenler ileri sürerek süreyi uzatmak. 2. Bir şeyi, ayrılmış zamandan daha önce*

bitirmek.|| **Vakitler hayrolsun!** *Selamlama ve esenleme sözü olarak kullanılır.*|| **vakit öldürmek**, *Zamanını iş yapmadan ya da yararsız, boş şeylerle harcamak.*|| **vakit saat aramamak**, *Zamana hiç aldurmamak; hangi saatte olursa olsun.*|| **vakit vakit**, *Aralıklarla sürekli olarak; zaman zaman.*|| **vakit yeli**, {ağız} *Karların erimesine sebep olan ilik şubat rüzgârı.* [DS]|| **vakti düzünmek**, {eAT} *Hoşça vakit geçirmek.*|| **vaktin birliğinde**, {ağız} *Bir zamanlar; eskiden.* [DS]|| **vaktini düzmek**, {eAT} *Hoşça vakit geçirtmek.*|| **vakti gelmek**, *Ölmek üzere olmak; eceli gelmek.*|| **vaktinde**, *Önceden düşünülen, kararlaştırılan zamanda vakitte.*|| **vaktini almak**, *Bir işin yapılması, gerçekleşmesi için çokça zaman harcanmış olmak.*|| **vaktini öldürmek**, *Zamanını iş yapmadan ya da boş şeylerle harcamak.*|| **vaktini şaşmamak**, *Her şeyi aksatmadan tam zamanında yapmak.*|| **vaktini yemek**, *Bir işin yapılması, gerçekleşmesi için çokça zaman harcanmış olmak.*|| **vakti olmak**, *Acele etmeye, telaşa gerek olmamak.*|| **vakti olmamak**, *Herhangi bir iş ya da kimse için ayıracak zamanı bulunmamak.*|| **vaktiyle**, *1. Uygun zamanda; zamanında. 2. Oldukça eski bir zamanda.*

vakitli, [vakıt-li] sf. **1.** Uygun zamanda yapılan. **2.** Uygun zamanda olan. **3.** zf. Erken; erkenden. ☞ **vakitli vakitsiz**, *Uygun bir zaman gözetmeksizin; uygun bir zaman kollamaksızın; rastgele zamanlarda; gelişigüzel zamanlarda.*

vakitsiz, [vakıt-siz] sf. **1.** Uygun bir zamanda olmayan; zamansız; mevsimsiz. **2.** zf. Geç; geç olarak.

vakkad, [Ar. vaķd (ateş yakmak) > vaķķād وقاد] (*vakka:d*) {OsT} sf. **1.** Parlak; aydınlık. **2.** Çabuk kavrayan; çabuk anlayan; zeki.

vakkas, [Ar. vaķķāş وقاص] (*vakka:s*) {OsT} is. **1.** Savaşçı. **2.** Okçu.

vaklama, [vak (*yans.*) > vak-la-ma] is. Vaklamak eylemi.

vaklamak, [vak (*yans.*) > vak-la-mak] gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Vakvaklamak.

vakr, [Ar. vaķr وفر] {OsT} is. Sağırılık.

vaks, [Al. Wachs] is. Mat yüzeyleri parlatmak ya da kayganlaştırmakta ve sanayide kullanılan bir tür bal mumu.

vakşik, [Far. vaķşek / vaķşig / Soğd. vaķşyk (*ruhani; ruh*)] {eT} is. **1.** Koruyucu melek. [İKPÖy.] **2.** Ruh; bir ruh; kut; ilâh. [EUTS] [İKPÖy.] **3.** Cin. [İKPÖy.]

vakt, [Ar. vaqt وقت] {OsT} is. → vakit. ☞ **vakt-i âher**, {OsT} *Başka zaman.*|| **vakt-i asr**, {OsT} *İkinci zamanı.*|| **vakt-i fecr**, {OsT} *Tan yerinin ağarma zamanı.*|| **vakt-i fırsat**, {OsT} *Şansın, fırsatın ele geçtiği zaman.*|| **vakt-i gurübî**, {OsT} *Güneşin batışını esas alan saat düzeni; alaturka saat.*|| **vakt-i hâcet**, {OsT} *Gerekli zaman.*|| **vakt-i hâl**, {OsT}

Şimdiki zaman.|| **vakt-i hazar**, {OsT} Barış zamanı.|| **vakt-i kerâhat**, {OsT} İçki içmeye başlama zamanı.|| **vakt-i merhûn**, {OsT} Beklenen zaman.|| **vakt-i muhtâr**, {OsT} 1. Seçilmiş zaman; uygun zaman. 2. Düşün vb. için belirlenen zaman.|| **vakt-i nücümî**, {OsT} Yıldızlara göre hesaplanan zaman.|| **vakt-i saâdet**, {OsT} Hz. Muhammed'in yaşadığı çağ.|| **vakt-i sefer**, {OsT} Savaş zamanı.|| **vakt-i zarûret**, {OsT} huk. Hazinesinin zarar etmesi durumunda devlet topraklarının bir kısmının özel kişilere satılması gerekliliği.|| **vakt-i zevâlî**, {OsT} Güneşin öğle durumuna göre saptanan saat düzeni; alafranga saat.|| **vakt-i zuhr**, {OsT} Öğle zamanı.|| **vakt ü hâl**, {OsT} Para durumu.

vaktaki, [Ar. vaqtâki وقتاكي] (vakta:'ki) {OsT} zf. Ne zaman ki; -diği zaman.

vakten, [Ar. vaqten وقتاً] (va'kten) {OsT} zf. Vakit ve zaman bakımından.

vaktikerahet, [Ar. vaqt-i kerâhet كراهت] (vakti-kerahet) {OsT} is. Kerahet vakti.

vaktiyle, [Ar. vaqt + T. ile] (vakti'yle) zf. Bir zamanlar; çok eski zamanlarda.

vaktizamanında, [Ar. vaqt-i zaman + T. -i-n-da] zf. Bir zamanlar; vaktiyle; çok eski zamanlardan birinde.

vakud, [Ar. vaqûd وقود] (vaku:d) {OsT} is. Odun, kömür gibi yakacak nesne; yakıt; yakacak.

vakum, [Lat. vacuum] (va'kum) is. 1. İçinde madde bulunmayan ortam; havasız boşluk. 2. Seyreltilmiş bir gazın durumu. 3. Atmosfer basıncından daha düşük basınç yapan çevre ya da aygıt; vakum pompası. ☞ **vakum pompası**, fiz. Bir kap içindeki sıvıyı veya havayı boşaltmaya yarayan silindirik pompa; emme pompa.|| **vakum tüpü**, fiz. Havası boşaltılmış tüp.

vakumlama, [vakum-la-ma] is. Vakumlamak eylemi.

vakumlamak, [vakum-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] 1. Boşluk meydana getirmek. 2. Vakum ile temizlemek; emmek.

vakumlu, [vakum-lu] sf. 1. Vakumla çalışan. 2. Vakum içeren.

vakummetre, [Fr. vacuomètre] is. Bir vakum tüpündeki artık gazların basınç değerini ölçmekte kullanılan aygıt.

vakur, [Ar. vaqâr > vaqûr وقور] (vaku:r) {OsT} sf. Ağırbaşlı; ciddi; onurlu; vakarlı.

vakurane, [Ar. vaqûr + Far. -âne وقورانه] (vaku:ra:ne) {OsT} zf. Ağırbaşlı olarak; vakur bir şekilde.

vaküom, [Fr. vacuome] is. biy. Hücredeki kofulların tümü.

vakvak¹, [vak (yans.) > vak+vak] is. (Çocuk dilinde) ördek. {ağız} (aynı) [DS]

vakvak², [Ar. vaqvāk وقواق] (vakva:k) {OsT} is. Yemişleri insan biçiminde olduğu söylenen bir masal ağacı. ☞ **vakvāk ağacı**, {OsT} → vakvak².

vakvaka, [Ar. vaqvāqa وقواقه] {OsT} is. 1. Kurbağa sesi. 2. Ördek sesi.

vakvaklama, [vak (yans.) > vak+vak-la-ma] is. 1. Vakvaklamak eylemi. 2. Ördek sesi.

vakvaklamak, vak (yans.) > vak+vak-la-mak] gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (Ördek için) ses çıkarmak.

vala¹, [Far. vālā / vale والا] (va:la:) is. 1. {OsT} Baş örtüsü olarak kullanılan bir tür ipekli, renkli kumaş. {ağız} (aynı) [DS] 2. {eAT} {ağız} Baş örtüsü; ince kumaş. [DS] 3. El tezgâhlarında siyah yün ipliği ile dokunan ensiz ve kalın bir tür kumaş. 4. Elbise yapımında kullanılan iki renkli bir tür ipekli kumaş. 5. {ağız} İpekten dokunan yorgan, yatak yüzü. [DS] 6. {ağız} Yünden dokunmuş yorgan yüzü. [DS] 7. {ağız} Pamuklu dokuma. [DS] 8. {ağız} Dut toprakken yere serilen yaygı. [DS] 9. {ağız} İnce tel elek. [DS] 10. {ağız} Yufka; baklava yufkası. [DS] 11. {ağız} Üstüne kilim geçirilmiş büyük yorgan. [DS] ☞ **vala eleyh** (elek), {ağız} İnce dokuma geçirilmiş elek. [DS]

vala², [Ar. vālā والا] (va:lâ:) {OsT} sf. Yüce; ulu. ☞ **vālā-câh**, {OsT} Rütbesi yüksek olan.|| **vālā-kad**, {OsT} Uzun boylu.|| **vālā-kadr**, {OsT} Değerli; kıymetli.|| **vālā-nijâd**, {OsT} Yaradılışı yüce olan; soyulu.|| **vālā-şân**, {OsT} Şanı yüce olan.

vala'î, [Far. vālā > vālāي والايبى] (va:lâ:i:) {OsT} is. Yükseklik; ululuk; yücelik.

valayi, [Far. vālāي والايبى] (va:lâ:yi:) {OsT} is. Yükseklik; yücelik.

vale¹, [Ar. vālā / vale وال] {OsT} is. → vala.

vale², [Far. vāle وال] (va:le) {OsT} is. 1. Serap. 2. Bir cins ipekli kumaş. 3. İnleme; inilti.

vale³, [Lat. vasselitus (erkek) > Fr. valet] (va'le) is. 1. Oyun kâğıtlarından üzerinde oğlan resmi bulunan; bacak; fanti; oğlan. 2. Otellerde görevli genç ve acemi eleman.

valf, [İng. valve] is. Vana.

vali¹, [Ar. vilâyet > vālī والى] (va:li:) {OsT} is. 1. Gözetici. 2. Devletin ve her bakanlığın ayrı ayrı temsilcisi olarak en yüksek il görevlisi; il yönetiminin başı; ilbay.

vali², [Ar. vaqt => vakt-i / vakt-li > vali ?] {ağız} is. Vakti. [DS]

valid, [Ar. velâdet > vâlid والاد] (va:lid) {OsT} is. Baba.

validan, [Ar. vâlid + Far. -ân والدان] (va:lida:n) {OsT} is. Valideyn.

- valide**, [Ar. vālid > vālide والده] (*va:lide*) {OsT} is. Anne. ☞ **valide sultan**, Padişah anası.
- valideyn**, [Ar. vālid > vālideyn والدين] (*va:lideyn*) {OsT} is. Anne-baba.
- validiyet**, [Ar. vālid > vālidiyyet والديت] (*va:lidiyet*) {OsT} is. Ana-babalık.
- valih**, [Ar. veleh > vālih / vālihe واله / والهة] (*va:lih*) sf. **1.** {OsT} Şaşırılmış; şaşakalmış, **2.** {ağız} Çok beğenme. [DS]
- valihane**, [Ar. vālih + Far. -āne والهة] (*va:liha:ne*) {OsT} zf. Şaşırılmış durumda; şaşkın olarak; şaşırılmışçasına.
- valilik**, **-ği** [vali-lik] (*va:lilik*) is. **1.** Vali olma durumu. **2.** Valinin görevi. **3.** Valilin görev süresi. **4.** Valinin makamı ve buna bağlı bulunan resmî dairelerin tümü. **5.** Vilayet; il.
- valiyan**, [Ar. vāli + Far. -ān واليان] (*va:liya:n*) {OsT} is. Valiler.
- valiz**, [Lat. valiga > Fr. valise] is. Elde taşımak için yapılmış küçük bavul.
- valka**, [? valka] {ağız} is. Yelkenlinin ardına bağlı sandal. [DS]
- vallahi**, [Ar. v'Allāhi والله] {OsT} ünl. **1.** Allah hakkı için. **2.** "Allah'ı tanık gösteririm." anlamında yemin sözü. ☞ **vallāhi billāhi**, "Allah'a ant olsun ki!" anlamında kullanılan yemin sözü. || **vallāhi tal-lāhi**, {OsT} "Allah'a ant olsun ki!" anlamında kullanılan yemin sözü.
- vallum**, [Lat. vallus > vallum] is. Eski Roma'da çevresi kazık duvarıyla çevrili sipere verilen ad.
- valok**, [? valok] {ağız} is. Kızak, döven ve arabalara at koşarken kullanılan bir çeşit araç. [DS]
- valör**, [Fr. valeur] is. **1.** Değer. **2.** bank. Bir hesaptaki paranın faiz getirmeye başladığı tarih.
- vals**, [Fr. valse / Al. Walzer] is. **1.** Çiftler tarafından dönerek yapılan, ritmi ağır ¾'lük salon dansı. **2.** müz. Bu dansın müziği. **3.** Bazı besteciler tarafından yalnız çalınmak için yapılmış müzik. ☞ **vals yapmak**, Vals müziği ile dans etmek.
- valsalva deneyi**, [İt. Antonio Maria Valsalva (İtalyan anatomi bilgini)] is. t. tıp. Kalp ritmini ve basıncını artırmak için derin bir soluk aldıktan sonra kendini bir müddet tutup zorla soluk verme işi. ☞ **valsalva sinüsü**, tıp. Aortun çıkışında, sigmamsı kapakçıkların karşısındaki genişleme.
- valta¹**, [Yun. balta / baltos] {ağız} is. Bataklık; sazlık. [DS]
- valta²**, [? valta] {ağız} is. **1.** Karışık ot. **2.** Biçilmiş buğday. [DS]
- valtalık**, **-ği** [valta¹-lik] {ağız} is. Bataklık; sazlık. [DS]
- valve**, [? valve] {ağız} is. İyi cins kestane. [DS]
- valvülit**, [Fr. valvulite] is. tıp. Kalp kapakçıkları iltihabı.
- vam**, [Far. vām وام] (*va:m*) {OsT} is. Borç. ☞ **vām-cū**, {OsT} Borç isteyen. || **vām-dār**, {OsT} Borçlu. || **vām-hāh**, {OsT} Alacaklı.
- vamande**, [Ar. vāmānde وامانده] (*va:ma:nde*) {OsT} is. Geride kalmış; geride.
- vamık**, [Ar. vamık (sevme) > vāmık / vāmıka وامقه / وامق] (*va:mık*) {OsT} sf. **1.** Seven; âşik. **2.** is. Seven kimse. **3.** müz. Türk müziğinde bir birleşik makam.
- vami**, [Far. vām>vāmī وামী] (*va:mi:*) {OsT} sf. Borçlu.
- vamk**, [Ar. vamık وامق] {OsT} is. Sevme.
- vamp**, [İng. vampir] is. kısalt. **1.** Dayanılmaz, karşı konulmaz kadın rolleri oynayan sinema oyuncusu. **2.** Çok çekici ve güzel kadın.
- vampir**, [Slav. upuri > Alm. vampir] is. **1.** Mezardan çıkararak geceleri insan kanı emdiği sanılan hayalî hortlak. **2.** Cinsel sapıklık yüzünden çok sayıda cinayet işleyen kimse. ☞ **vampir yarasa**, Güney Amerika'da yaşayan ve memelilerin kanını emerek beslenen yarasa türünün ortak adı; kan emici yarasa.
- vampirlik**, **-ği** [vampir-lik] is. **1.** Vampir gibi davranma şeklinde beliren akıl hastalığı. **2.** Bu hastanın davranışları.
- van**, [Far. -bām > -bān / -vān وان] ek. Sonuna getirildiği Farsça kelimelere "bakıcı, koruyucu" anlamı katan son ek.
- Van**, [Urartu. Biaini => Van] öz. is. Doğu Anadolu'da bir il. ☞ **Van ağzı**, {ağız} Yüksekten atıp tutma; kuru gürlütü. [DS] || **Van ağzı vermek**, {ağız} Kandırmak; aldatmak. [DS] || **Van gülü**, {eAT} bot. Ak gül; vetire. || **Van kedisi**, zool. Van Gölü çevresinde yaşayan, beyaz tüylü, suya çekinmeden girip yüzebilen, gözleri farklı renkte safkan kedi ırkı.
- van¹**, [vang / van / vañ / vıng / viñ (yans.)] is. Uğuldama ve çınlama bildiren kök. *van-ıl-da-mak* ☞ **van van**, {ağız} (Bağırmak için) gürlütülü ve yüksek sesle. [DS] || **van vun etmek**, {ağız} Kötü kötü söylenmek. [DS]
- van²**, [İng. caravan] is. kısalt. Atların taşınması için yapılmış kapalı taşıt.
- vana**, [Lat. venna > Fr. vanne] (*va'na*) is. Bir boru içindeki akışkanı kesmeye veya serbest bırakmaya yarayan dışarıdan kumandalı aygıt; valf.
- vanadyum**, [İskand. Vana-dis (İskandinav doğurganlık tanrıçası) > Lat. vanadium] kısalt. is. Atom numarası 23, atom ağırlığı 50,94 olan, arı durumda gümüş renginde, yumuşak ve sünek bir metal olan element; sembolü: V.
- vanda**, [? vanda] {ağız} is. Çocuk. [DS]
- vandal**, [Fr. vandale (455 yılında Roma'yı tahrip

eden kavim)] *sf.* 1. Vandallara ilişkin. 2. Tahripkâr; yıkıcı. 3. *is.* Bilgisizlik yüzünden ya da hoşlanmadığı için sanat eserlerine, kamu binalarına zarar veren, onları bilerek tahrip eden kimse. 4. Bu işi kendisi için bir amaç edinen kimse.

vandalizm, [Fr. vandalisme] *is.* Vandallık.

vandallık, -ğı [vandal-lık] *is.* 1. Bir vandalın düşünce ve davranış biçimi. 2. Vandalın yaptığı iş.

vang, [vang / vañ / vañık / veng / ven / vın / viñ / vin (*yans.*)] *is.* Bağırıp çağırılmayı, ulumayı, inlemeyi; bir eksen etrafında dönen nesnelere hareketlerini anlatan kök. *vang-ıl-da-mak*, *vang-ır vangır*, *vang-ıl-tı*, *vañ-ı-la-mak* (*vang-ı-la-mak*), *vañ-ır-mak* (*vangk-ır-mak*)

vangırdak, [vañ (*yans.*) > vañ(g)-ır-dak] (*vañgır-dak*) {ağız} *is.* At sineği. [DS]

vangılamak¹, [vañ (*yans.*) > vañ-ı-la-mak] (*vañıla-mak*) {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-l(i)-yor] 1. Bağırarak. 2. Yankı yapmak. 3. İnsanı rahatsız eden bir sesle ağlamak. 4. (Köpek için) acı acı bağırarak. 5. (Arı ve sinek için) vızıldamak. 6. Söylenmek. [DS]

vangılamak², [viñ / vañ (*yans.*) > vañ-ı-la-mak / viñ-la-mak] (*vañılamak*) {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-l(i)-yor] Uzaklaşıp gitmek; kaçmak. [DS]

vangıldamak, [vañ (*yans.*) > vañ(g)-ıl-da-mak] (*vañgıldamak*) {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-d(i)-yor] 1. Çok ve yankılı gürültü yapmak. 2. (Kulak için) uğuldamak. 3. (Çok sayıda ve iri arı, sinek vb. için) vızıldamak. 4. (Köpek için) bağırarak. 5. Kalın ve acıklı ses çıkarmak. [DS]

vangıltı, [vang (*yans.*) > vang-ıl-tı] {ağız} *is.* Gürültü; patırtı; şamata. [DS]

vangır, [vang (*yans.*) > vang-ır] *is.* Bağırıp çağırılmayı, ulumayı, inlemeyi; bir eksen etrafında dönen nesnelere hareketlerini anlatan yansımali gövde. ☞ **vangır vangır**, {ağız} (*Bağırarak için*) gürültülü ve yüksek sesle: *bangır bangır*. [DS]|| **vangır vangır ötmek**, {ağız} Ortalığı gürültüye boğmak. [DS]|| **vangır vungur**, {ağız} *Karmakarışık*. [DS]

vangırdak, [vang (*yans.*) > vang-ır-da-k] {ağız} *sf.* (İnsan, hayvan için) ağlamaklı, kalın ses çıkarak. [DS]

vangırdamak, [vang (*yans.*) > vang-ır-da-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-d(i)-yor] (Topluluk için) gürültü yapmak. [DS]

vangk, [vañık] (*vañk*) {ağız} *sf.* (Yer için) ağaçlıklı, sulak, güzel görümlü. [DS]

vanılatmak, [van (*yans.*) > van-ı-la-t-mak] {ağız} *gçl. f.* [-ır] Canını yakarak bağırarak. [DS]

vanıldamak, [van (*yans.*) > van-ıl-da-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-d(i)-yor] Uğultulu, uzun ses çıkarmak. [DS]

vanilin, [Fr. vanilline] *is. kim.* Eczacılıkta ve pasta yapımında kullanılan, vanilya badıcının kokulu ana maddesini oluşturan metoksi-3 hidroksi-4 benzaldehidin yaygın adı; C₈H₈O₃.

vanilya, [İsp. vaina (*kın, kılıf*) > vainilla / İt. vaniglia] (*vani'lya*) *is. bot.* 1. Salepgiller familyasından, etli, yeşil, silindirik saplı sarmaşık gövdeli, çiçekleri salkım hâlinde, parmak kalınlığında üç yüzü badıçları olan kültür bitkisi, (*vanilla*). 2. Vanilya türü bitkilerin meyvesi. 3. Bu meyvelerin çeşitli yiyeceklere koku vermek için kullanılan tozu ya da özütü.

vank, -ğı [? vank] {ağız} *is.* Kapalı hava. [DS]

vankıldak, -ğı [vank (*yans.*) > vank-ıl-da-k] {ağız} *sf.* (Hayvan ve insan için) ağlamaklı kalın ses çıkaran. [DS]

vankıldamak, [vank (*yans.*) > vank-ıl-da-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-d(i)-yor] (İnsan ve hayvan için) acıklı ve kalın ses çıkarmak. [DS]

vanlamak, [van (*yans.*) > van-la-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-i)-yor] Uğuldamak. [DS]

vant, -dı [? vant] {ağız} *is.* Elbisenin ve eşyanın dış yüzü. [DS]

vantilatör, [Fr. ventil (*havalandırmak*) > ventilateur] *is.* 1. Kapalı yerlerdeki durgun havayı harekete geçirerek esinti sağlayan aygıt. 2. Kapalı bir ortama dışarıdan hava üfleyen aygıt. 3. Bazı tarım makinelerinde tohumları temizlemek, ayıklamak için hava üfleyen aygıt. 4. Motorlu taşıtların iç ısısını azaltmakta kullanılan soğutma düzeneğinin hava üfleyen parçası.

vantrilok, -ğu [Lat. ventriloquus > Fr. ventriloque] *is.* Dudaklarını oynatmadan, karnından konuşuyormuş sanısını uyandıran tiyatro sanatçısı.

vantuz, [Fr. vent (*rüzgâr*) > ventouse] *is.* 1. Şişe çekmede kullanılan ve deri üzerine yapıştırılan şişe ya da boynuz. 2. *zool.* Çekmen. 3. Bir boru içindeki havayı boşaltmaya yarayan delik. ☞ **vantuz balığı**, *zool.* Yapışkan balıkgiller familyasından, sıcak ve ılık denizlerin orta sularında yaşayan, başı üzerinde levha hâlinde, oval biçimli 10-12 kg. emme gücü bulunan yapraksı bir çekmen bulunan etçil bir kemikli balık.|| **vantuz çekmek**, *Şişe çekmek*.

vanvanlamak, [van (*yans.*) > van+van-la-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-l(i)-yor] Çok yaşlanmak; düşkünleşmek. [DS]

vapes, [Far. vā-pes واپس] (*va:pes*) {OsT} *is.* Son; en sondaki.

vapesîn, [Far. vā-pesîn واپسین] (*va:pesi:n*) {OsT} *sf.* En sondaki; en son.

vaporizatör, [Fr. vaporisateur] *is.* İçindeki havaya uygulanan basınç ile bir sıvıyı ya da parfümü püskürtten aygıt.

vapur, [Lat. vapor (*buhar*) > Fr. vapeur] *is.* 1. Makine ya da buhar gücü ile işleyen küçük gemi. 2. *argo.* Çok sarhoş kimse.

vapurculuk, -ğu [vapour-cu-luk] *is.* Vapur işletmeciliği.

vapurdumanı, [Fr. vateur + T. duman-ı] *is.* 1. *bot.* Birleşikgiller familyasından, tropikal Amerika kökenli, bahçelerde kenar süsü olarak yetiştirilen, genellikle mavi çiçekli, yarı odunsu yarı otsu bitkilerin genel adı, (*Ageratum*). 2. Koyu gri renk; füme. 3. *sf.* Bu renkte olan.

-var, [Far. -vār / -vāre / وار / واره] (*va:r*) {*OsT*} *son ek.* 1. Sonuna getirildiği Farsça kelimelere “gibi” anlamı katan son ek. 2. *Kez*; *defa*. 3. *-li / -lı* görevini yapar. 4. Sahiplik bildirir. 5. Uygunluk, layıklık bildirir.

var¹, [var (*yans.*)] *is.* Yerli yersiz, terbiyesizce ve kaba konuşmayı anlatan kök. ☞ **var var**, {*ağız*} *Geveze*. [DS]

var², [*eT.* bar > var / وار] *is.* 1. Evrende veya düşüncede yer alma; mevcut olma. 2. (Bir isimle birlikte sahiplik bildiren olumlu isim cümleleri kurar) sahip olmak. *İki otomobili var.* 3. (Bir isimle birlikte hissetme bildiren olumlu isim cümleleri kurar) bir duygu beslemek. *Ona sevgim, saygım var.* 4. (Bir isimle birlikte bulunma, taşıma bildiren olumlu isim cümleleri kurar) içermek. *Bu yazıda çok yazım yanlışı var.* 5. (Öznenin bulunduğunu, var olduğunu bildirir) olmak. *İleride köprü var.* 6. (Bir zarf ya da nicelik bildiren kelimelerle) miktar, sayı, ölçü bildirir. *Bunda daha beş bardak çay var.* 7. (Zaman bildiren kelimelerle) içinde bulunulan an ile gelecekteki bir an arasındaki zamanı belirtir. *Askerliğine daha iki yıl var.* 8. (Bir kişi ya da nesne için) bir kimseye göre değer taşıyor olmak. *Öğretmenlere hala büyük saygım var.* 9. (İki ayrı varlık için; her birinden sonra kullanıldığında) fark bulunmak. *Kargı var, kargıcık var.* 10. Elde bulunan maddî değeri olan her şey; para; mal; servet. 11. {*eAT*} Varlık; mevcudiyet. 12. {*eAT*} {*OsT*} Servet; mal; varlık. 13. *sf.* İnsan düşüncesinde soyut olarak, evrende ise somut olarak yer alan; mevcut. 14. {*ağız*} Zengin; varlıklı. [DS] 15. {*eAT*} {*OsT*} *zf.* Hepsisi; olancası; mevcudu. 16. {*eAT*} {*OsT*} Olanca; hep. 17. Aşağı yukarı; ... den beri. *Otuz yıl var göremedim.* ☞ **vara yoğa**, *Her şeye*.|| **var değil**, {*eAT*} *Yok*.|| **var etmek**, *Meydana getirmek; ortaya koymak; yaratmak*.|| **Var git!** *Hiç eğleşmeden uzaklaş, git!*|| **var gücüyle**, *Bütün gücünü kullanarak*.|| **var hızıyla**, *Olanca hızıyla*.|| **varını unutmak**, {*eAT*} *tasvf.* (İnsan için) kendi varlığını kaybetmek; fenafillah mertebesine erişmek.|| **varını virmek** (vermek), {*ağız*} *Kendisinde bulunanın tümünü vermek*. [DS]|| **varısa da ... yoğusa da ...**, {*ağız*} *Ondan daha önemli bir şey yok sayma*. [DS] || (birinin) **varı yoğu**, *Bir kimsenin sahip olduğu her şey*.|| **var imişse**, {*eAT*} *Var idiye*.|| **var ise**, {*eAT*} *Belki; galiba; olsa olsa*.|| **var kuvvetiyle**, *Bütün kuvvetini kullanarak*.|| **var mıdır**, {*eAT*} *Geleneklere uygun mudur; caiz midir?*|| **Var ol! Yaşa!**|| **var ola**, {*eAT*} *Olsa gerek*.||

var olan, *fel.* İnsanın kendisi ile onu kuşatan her şey.|| **var olmak**, 1. Sağ olmak; yaşamak; hayatta olmak. 2. Gerçeklik içinde yer almak. 3. Zaman ve mekânda saptanabilir olmak. 4. {*eAT*} *Bulunmak*.|| **Var olsun!** (Birlikte olunamayan bir yakını için) “kendisine bir kötülük gelmesini istemem” anlamında kullanılır.|| **var saymak**, (Bir şeyin) olduğunu veya bulunduğunu sanmak, farz etmek.|| **varsa ... yoksa ...**, (O şey için) her şeyden üstün tutulduğunu anlatır.|| **var yok**, 1. Belli bir ölçüye ya ulaşır ya ulaşmaz; herhangi bir ölçüye, miktara yakın. 2. Olduğu bile kuşkulu; ya var ya *yok. {*ağız*} (aynı) [DS] 3. {*ağız*} (Bir kimseye ait) bütün varlık; var olan her şey. [DS]

var³, [var-mak > var / وار] {*eAT*} {*OsT*} *ünl.* 1. (Olumlu fiillerle birlikte) yüreklendirme sözü; haydi; durma! 2. (Olumsuz fiillerle birlikte) sakındırma sözü; sakın; sakın ha! 3. {*ağız*} Çekil; savul; defol; yıkıl! [DS] ☞ **var imdi**, {*eAT*} *Haydi artık*.

var⁴, [Fr. volt ampère réactif (*tepkin voltamper*)] *kısalt.* Dalgalı akım geçen devrelerdeki tepkin gücü ölçmekte kullanılan vata verilen ad. ☞ **var saati**, *Tepkin enerji sayacı*.

var⁵, [Mac. vár] {*ağız*} *is.* Kale. [DS]

varadura, [var-mak+dur-mak > var-a+dur-a] {*ağız*} *is.* Ahret; öbür dünya. [DS]

varagel, [var-mak+gel-mek > var-a+gel] {*ağız*} *is.* Bir hat üstünde gidip gelen taşıt. [DS]

varagele, [var-mak + gel-mek > var-a+gel-e] (*varage'le*) *is. dnz.* 1. Bir şeyi bir yerden başka bir yere çekerek götürmek için gerilmiş halat. 2. Bu şekilde düzenlenmiş taşıma sistemi. {*ağız*} (aynı) [DS] 3. *folk.* Artvin ve çevresinde erkekler tarafından oynanan horon tipi bir halk oyunu; düz horon. ☞ **varagele bombardımanı**, *İkinci Dünya Savaşında müttefik uçaklarının hem kendi üssünden kalktıktan sonra müttefik ülke üsslerine giderken, hem de müttefik ülke üssünden kalktıktan sonra kendi ülkesinin üssüne dönerken düşman üzerine yaptığı bombalama eylemine verilen ad*.|| **varagele botu**, *dnz.* İki gemi ya da kıyı ile gemi arasında ulaşım sağlayan bot.|| **varagele halatı**, *dnz.* İki nokta arasında ulaşımı sağlamak amacıyla bu iki nokta arasına gerilmiş halat.|| **varagele kayığı**, *dnz.* İki gemi ya da kıyı ile gemi arasında ulaşım ya da haberleşmeyi sağlayan kayık.

varak¹, -ği [var-mak > var-ak] {*ağız*} *is.* Varılacak nokta; durak; konak. [DS] ☞ **varak varak**, {*ağız*} *Duraklaya duraklaya; ağır ağır; konaklayarak*. [DS]

varak², -ği [Ar. varak / ورق] {*OsT*} *is.* 1. Yaprak. 2. Kitap, defter yaprağı; kâğıt yaprağı. 3. Yazılmış kâğıt. 4. Cilt ve tezhip işlerinde kullanılan, altın ve gümüşten dövülmek suretiyle yapılmış çok ince levha. ☞ **varak defteri**, *Yaprakları arasında altın*

- varakları saklanan defter.*|| **varak-ı keffi**, {OsT} *Ele benzeyen yaprak.*|| **varak-ı ke'sî**, {OsT} *Çanak yaprak.*|| **varak-ı mefsûs**, {OsT} *Oymalı yaprak.*|| **varak-ı minşarî**, {OsT} *Kenarları testere dişi gibi olan yaprak.*|| **varak-ı mürekkebe**, {OsT} *Birleşik yaprak.*|| **varak-ı rîşî**, {OsT} *Telek damarlı yaprak.*|| **varak-ı sümeyrî**, *Meyve yaprak.*|| **varak-ı tüveycî**, {OsT} *bot. Taç yaprak.*|| **varak-ı zehre**, {OsT} *bot. Çiçek yaprağı.*|| **varak-ı zü-zeneb**, {OsT} *Kuyruklu yaprak.*|| **varak zamkı**, *Altın yapraklarını cilt kenarlarına yapıştırmakta kullanılan albümin ve kirlenmeyi karışımıyla hazırlanmış yapışkan.*
- varaka**, [Ar. varak > varaka ورقه] {OsT} *is.* 1. Üzeri yazılı kâğıt. 2. Tek yaprak kâğıt.
- varakçı**, [varak-çı] *is.* Altın, gümüş gibi metalleri tokmakla döverek ince levha hâline getiren sanatçı. ☞ **varakçı tokmağı**, *Altın, gümüş gibi metalleri döverek ince levha hâline getirmekte kullanılan bir tür çekiç.*
- varakî**, [Ar. varak > varakî ورقى] (*varakî: k kalın söylenir*) {OsT} *sf.* 1. Yaprakla ilgili. 2. Yaprak biçiminde olan; yapraksı.
- varaklama**, [varak-la-ma] *is.* Varaklamak eylemi.
- varaklamak**, [varak-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Altın ya da gümüş varak yapıştırarak süslemek.
- varaklanma**, [varak-la-n-ma / varak-lan-ma] *is.* Varaklanmak eylemi.
- varaklanmak**, [varak-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* 1. Altın ya da gümüş varak ile süslenmek. 2. *dönşl. f.* Varaklı hâle gelmek; varak sahibi olmak; varak edinmek.
- varaklı**, [varak-lı] *sf.* Varak ile süslenmiş; altın ya da gümüş varak yapıştırılmış olan.
- varakpare**, [Ar. varak + Far. päre ورقپاره] (*varakpa:re*) {OsT} *is.* 1. Kâğıt parçası. 2. Pek önemi olmayan yazı; pusula; not. 3. Küçük bitki yaprağı.
- varaktör**, [Fr. var + reakteur] *is.* Elektronikte hiper frekanslar bölgesinde armonikler üretmeye yarayan yarı iletken öge.
- varan**¹, [var-mak > var-an] *sf.* Bir şeyin bitmediğini, devam etmekte olduğunu belirtmek için sayılmada kullanılır. ☞ **varan bir**, *Bu ilki, daha devamı gelecek anlamında kullanılır.*|| **varan iki**, *Bu ikincisi, daha devamı gelecek anlamında kullanılır.*
- varan**², [Ar. varan] *is. zool.* Varangiller familyasından, tropikal bölgelerde yaşayan, çevik, iri ve etçil kertenkelelerin ortak adı, (*Varamus*).
- varangel**, [var-an+gel] {ağız} *is.* Vinç. [DS]
- varangelen**, [var-mak + gel-mek > var-an+gel-en] {ağız} *is.* → vargel. [DS]
- varant**, [İng. warrant] *is.* Bir umumi mağazaya bırakılmış mal üzerine rehin hakkı kurmaya yarayan emre yazılı senet.
- varanlı**, [varant-lı] *sf.* Varantı olan.
- varavarası**, [var-a+var-ası] {ağız} *zf.* Varıp varacağı; eni sonu. [DS]
- varaza**, [? varaza] {ağız} *is.* 1. Sinir. 2. Gövde organları. [DS]
- varca**, [var-ca وارجح] (*va'rca*) {eAT} *zf.* Olanın tümü; olanca; mevcut.
- varcaları**, [var-ca-lar-ı وارجلاری] {eAT} *zf.* Olancası; ne varsa hepsi.
- varcası**, [var-ca-s-ı وارجح سی] {eAT} *zf.* Ne varsa hepsi; olancası.
- varda**, [İt. guarda (*bak*)] (*va'rda*) *ünl.* Dikkat; yol ver; çekil! ☞ **varda bandıra**, *dnz. as. Askerî gemilerde, görünür haberleşme işaretleriyle bilgi alışverişini sağlayan, aynı zamanda seyir hâlinde ve limanda gözcülük yapan özel eğitilmiş personel.*|| **varda baş**, {ağız} *Düzensiz; dikkatsiz; ilgisiz.* [DS]|| **Varda başo!** *Demir alınırken ya da ambara yük indirilirken güvenlik amacıyla çevredekilere uyarı seslenişi.*
- vardakosta**, [İt. guarda-coste] (*vardako'sta*) *is. dnz.* 1. Sahil güvenlik gemisi. 2. *sf.* (Kadın için) iri yarı, gösterişli.
- vardala**, [Yun. vardulo] {ağız} *is.* Ayakkabının içine konulan meşin vb. [DS]
- vardamana**, [İt. guarda-mano] (*vardama'no*) *is. dnz.* 1. Borda iskelesine yanaşacak teknedan çıkacak personelin tutunması için borda iskelesinin alt tavan puntelinden donatılmış kısa halat çıması. 2. Branda bezi dikerken kullanılan yüksük.
- vardar**, [? vardar] {ağız} *is.* Yayla çorbası. [DS]
- vardasilo**, [İt. guarda-sole] (*vardasi'lo*) *is. dnz.* 1. Gemilerin üst güvertelerinde kenar korkulukları ile küpeşte arasında güneşten korunmak için gerilmiş yan tenteler. 2. Yelken bezinden yapılmış bölme. 3. Köprü üstü açık gemilerde bordadan taşacak biçimde küpeşte boyunca gerilen branda.
- vardavela**, [İt. guarda-vela] (*vardave'la*) *is. dnz.* Gemilerde yolcu ve personel güvenliğini sağlamak için güverte ve köprü üstü kenarlarına çakılmış punteller ve bunlara gerilmiş halat ya da demir çubuklardan oluşan korkuluk.
- vardela**, [Yun. vardulo] *is.* Ayakkabı sayasını tabana yapıştırmakta kullanılan üç santim genişliğinde yumuşak kösele şerit.
- vardığınca**, [var-dığı-ncâ وارددغنجہ] {eAT} {OsT} *zf.* Gittikçe; gitgide.
- vardıkça**, [var-dık-ça وارددقچه] {eAT} {OsT} *zf.* Gittikçe; gitgide.
- vardırma**, [var-dır-ma] *is.* Vardırmak eylemi.
- vardırmak**, [var-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* 1. Varmasını sağlamak; ulaştırmak; götürmek; getirmek. {ağız} (*aynı*) [DS] 2. (Tartışma, tutum ya da eylem için)

- aşırı bir noktaya kadar götürmek; istenmeyen bir sonuca varmasına neden olmak.
- vardiyan**, [İt. guardia] {ağız} is. **1.** Gözcü. **2.** Ayçiçeği. [DS]
- vardi**, [var-mak > var-dı (fayton sürücüsü yol açmak için "vardi" diye bağırır)] {ağız} is. Fayton. [DS]
- vardiya**, [İt. vardia (nöbet)] (vardi'ya) is. **1.** dnz. Gemilerde dörder saatlik nöbet dilimleri. **2.** Yirmi dört saatlik iş gününün belli bölümlerinden her biri; posta. **3.** Bir vardiyada çalışan işçilerin tümü.
- vardiyaçı**, [vardiya-cı] is. Bir yerde dönüşümlü olarak vardiya hâlinde çalışan işçi.
- varduğu**, [var+i-dük-ü>varduğu واردوغو] {eAT} {OsT} bağ. f. Olduğu; bulunduğu; mevcudiyeti.
- varduğunca**¹, [var-duğu-nca واردوغنجه] {eAT} zf. Git-tikçe; gitgide.
- varduğunca**², [var + i-dük-ü-nce > varduğunca واردوغنجه] {eAT} zf. Olanca ... ile; bütün ... ile. "...medet... deyü gücü varduğunca (olanca gücü ile) çağırmak"
- varduğundan**, [var-du(k)-u-n-dan واردوغندن] {eAT} zf. Gittikten...
- vare**, [Far. -vār / -vāre واره] (va:re) {OsT} son ek. → -var.
- vare**, [Yun. varéa] {ağız} is. Çekiç. [DS]
- varek**, [İskand. vágrek (denizin kıyıya attığı çör çöp) > Fr. varech] is. Esmer su yosunları topluluğu.
- varel**, [Yun. varilion] {ağız} is. Fıçı. [DS]
- vareste**, [Far. vāz (birakma) + resten (kurtulmak) > vāz-reste وارسنه] (va:reste) {OsT} sf. **1.** Kurtulmuş. **2.** Rahat. ☞ **vareste kalmak**, Kurtulmak.
- varestegî**, [Far. vāz (birakma) + resten (kurtulmak) > vāz-reste-gî وارسنه گي] (va:restegi:) {OsT} Kurtulma; rahatlık.
- varfarin**, [Fr. warfarine] is. kim. Kan pıhtılaşmasına karşı kullanılan 4-hidroksi-3-(3-okso-1-fenilbutil) formüllü sentetik ilaç.
- vargel**, [varmak+gelmek > var+gel] is. **1.** Herhangi bir makinenin bir doğrultuda gidip gelerek iş gören parçası. **2.** Dokumacılıkta, el tezgâhlarında aşağı yukarı hareket ederek çözümlerin bir aşağı bir yukarı geçmesini sağlayan uzunca ağaç çubuk. {ağız} (aym) [DS] **3.** Maden ocaklarında dolu arabalar yer çekimi etkisi ile aşağı inerken boşunu yukarı çeken düzenek. **4.** {ağız} Mekik. [DS] **5.** {ağız} Geminin iskelele yanaşması sırasında iskelele atılan halat. [DS] **6.** {ağız} Maden ocaklarında taşıma işinde kullanılan tel üstünde çalışan elektrikli araç. [DS] **7.** {ağız} Yapıya toprak, taş vb. taşımak için teskerelelerin havadan gidip gelmesini sağlayan tellerden kurulu düzen. [DS] ☞ **vargel tezgâhı**, Metal parçaların üzerindeki kabarıklıkları almak için kullanılan tezgâh
- vargelci**, [var+gel-ci] is. Vargel tezgâhında çalışan işçi.
- vargı**, [var-mak > var-gı] is. **1.** Belirli bir yol izlenerek elde edilen sonuç, (1969). **2.** fel. Kavramların mantıksal sıralanış ya da art arda gelişi. **3.** man. Verilen bir önermeden çıkarsama yoluyla varılan sonuç. **4.** Varsayımların ispatlanmasıyla ortaya çıkan sonuç.
- varı**, [darı / varı ?] {ağız} is. Mısır. [DS]
- varıduğu**, [var+i-dü(k)-ü > varıduğu واردوغو] {eAT} zm. Var olduğu; mevcudiyeti; bulunduğu.
- varıgörmek**, [var-mak+ görmek واری کورمک] {OsT} gçsz. f. [-ür] Gide durmak; varmak; gitmek.
- varıke**, [Erme. varek] {ağız} is. Piliç. [DS]
- varıl**, [Yun. barilion] {ağız} is. Ağaç su kabı. [DS]
- varıldamak**, [varıl-da-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-d(i)-yor] Söylenmek. [DS]
- varılma**, [var-ıl-ma] is. **1.** Varılmak eylemi. **2.** Belli bir yere ya da düzeye erişilme; ulaşımla.
- varılmak**, [var-ıl-mak] edil. f. [-ır] **1.** Varmak eylemi yapılmak. **2.** İstenen yere gelmek; erişilmek. **3.** Belli bir noktaya, duruma ya da düzeye ulaşılmak.
- varım**, [var-mak > var-ım وارم] {eAT} is. Gidiş; varış.
- varımlı**¹, [var-mak > var-ım-lı] {ağız} sf. Varan; giden; varmaktan çekinmeyen. ☞ **varımlı varışlı**, {ağız} Girişken; eli işe yatkın; konuşkan; eli açık. [DS]
- varımlı**², [var-mak > var-ım-lı] {ağız} is. Sözü kesilmiş, nişanlı kız. [DS]
- varınca**¹, [var > var-ı-n-ca ورنجه] zf. **1.** {eAT} Olanca ... ile; bütün ... ile. **2.** Onlar da dahil; oralar da dahil. ☞ (birilerine) **varıncaya kadar**, {ağız} Hiç olmaması gereken kişiler de içinde olarak. [DS]
- varınca**², [var-mak > var-ınca] zf. Vardığında; vardığı zaman.
- varıncası**, [var > var-ı-n-ca-s-ı ورنجسی] {eAT} zf. Hepsi; tümü.
- varını**, [var > var-(ı)-n-ı ورن] {eAT} zf. Olduğunu; bulunduğunu. ☞ **varın(ı) unutmak**, {OsT} tasvf. (İnsan için) kendi varlığını yitirmek; fenafillah mertebesine ulaşmak.
- varısı**, [var > var-ı-s-ı واریسی] {OsT} {ağız} zf. Bütün var olanı; mevcudu; hepsi; tümü. [DS]
- varış**¹, [var-mak > var-ış] is. **1.** Varmak eylemi veya biçimi. **2.** Bir ulaşım aracının ya da yolcularının vardığı yer. **3.** spor. Spor yarışlarında yarışın bittiği yer; finiş. **4.** mecaz. Çabuk ve iyi kavrayış; anlayış; güçlü zeiş; irfan. **5.** {ağız} Davranış. [DS] ☞ **varış çizgisi**, spor. Yarış alanında yere çizilen ve yarışçıların buraya ulaşma derecelerini belirlemeye yarayan çizgi.

varış², [ʔ varış] {ağız} *is.* Alçak duvar. [DS]

varışlı, [var-ış-lı] {ağız} *sf.* Her şeyi çabuk ve iyi kavrayan; iyi anlayan; sezgisi güçlü; zeki; arif. [DS]

varışlılık, [var-ış-lı-lık] *is.* Varışlı olma durumu; sezme, kavrama, anlama gücü gelişmiş kimsenin niteliği; irfan; olgunluk.

varışmak, [var-mak > var-ış-mak وريشمق] {eAT} *işteş.*

f. [-ur] **1.** Varmak için yarışmak. **2.** Karşılıklı birbirine gitmek. ☞ **varışub gelişmek**, {OsT} } Birbirine gidip gelmek.

varıtmak, [var-mak+tur-mak ووارطرق] {eAT} *gçsz.* *b. f.* [-ur] Sürekli olarak gitmek.

varıvermek, [var-mak+ver-mek > var-ı+ver-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-ir] Birinin ırzına geçmeye kalkışmak. [DS]

-vari, [Far. -vār > -vārī واری] {va:ri:} {OsT} *son ek.* Sonuna getirildiği Farsça kelimelere “benzer, gibi” anlamları katan son ek.

variant, [Fr. variant] *is. biy.* Başlangıçtaki bir maddeden mutasyon ile türemiş madde.

varid, [Ar. vürüd > vārid / vāride وارد / وارده] {va:rid} {OsT} *sf.* → varit. ☞ **vārid-i hātūr**, {OsT} Akla gelen.

varidat, [Ar. vārid>vāridāt واردات] {va:rida:t} {OsT} *is.* **1.** Gelen şeyler; gelirler. **2.** Gelir. **3.** İç doğan duygu ve düşünce; insan gönlüne doğan bilgiler; ilhamlar.

varidatçı, [varidat-çı] *is.* Eskiden, maliye bakanlığında devletin gelir işlerine bakan, bu işleri yürüten görevliye verilen ad.

varidatî, [Ar. vāridat + Far. -ī وارداتی] {va:rida:ti:} {OsT} *is.* Varidatçı.

varide, [Ar. vārid > vāride وارده] {va:ride} {OsT} *is.* **1.** Gelmiş olan şey. **2.** Akla gelen fikir. **3.** Resmî daireye gelen evrak.

varidîn, [Ar. vārid > vāridîn واردین] {va:ridi:n} {OsT} *is.* Gelenler.

varik¹, **-ği** [Erme. verek] {ağız} *is.* **1.** Piliç. **2.** Ördek. [DS]

varik², **-ği** [ʔ varik] {ağız} *is.* Sakız gibi yapışkan, özlü, kırmızı toprak. [DS]

varikap, [Fr. variation {değişim} capacito (sığa)] *sf.* (Yarı iletken diyot için) elektrostatik sığası, uygulanan gerilimle değişen.

varil, [Yun. barilion > Fr. baril] *is.* **1.** Silindir biçiminde metalden yapılmış fiçı. **2.** Petrol ticaretinde kullanılan 158,98 litreye eş değer hacim ölçüsü birimi. **3. sf.** Bir varilin alacağı miktar kadar olan.

vâris, [Ar. verâset > vâriş وارت] {va:ris} *is.* **1.** {OsT} Ölen kimseden kendisine miras kalan kimse; mirasçı; kalıtçı. **2.** {ağız} Vekil; kefil. [DS]

varis, [Lat. varix > Fr. varice] *is. tıp.* Bir toplardamarın genişlemesi sonucu oluşan rahatsızlık; ordubozan.

vârisli, [vâris-li] {va:risli} *sf.* Mirasçısı olan.

varisli, [varis-li] *sf.* **1.** Kendisinde bir toplardamar genişlemesi rahatsızlığı olan. **2.** (Organ için) toplardamarı genişlemiş olan.

vârisiz, [vâris-siz] {va:rissiz} *sf.* Mirasçısı bulunmayan.

varisiz, [varis-siz] *sf.* Toplardamar genişlemesi rahatsızlığı olmayan.

varit, **-di** [Ar. vürüd > vārid وارد] {va:rit} {OsT} *sf.* **1.** Gelen; erişen. **2.** Gerçekleşme olanağı bulunan; olabileceği düşünülen. **3.** Hakkında bir şeyler söylenen. ☞ **varit olmak**, *1. Erişmek, ulaşmak. 2. Gerçekleşebilir olmak. 3. Hakkında söz söylenmiş olmak.*

variyet, [T. var + Ar. -iyyet واریت] {va:riyet} {OsT} *is.* Zenginlik; varlık; servet.

variyetli, [variyet-li] {ağız} *sf.* Zengin; varlıklı; mal mülk sahibi olan. [DS]

vark, [vark {yans.}] *is.* Kurbağa sesini ve bazı kuşların ötüşünü bildiren kök. *vark-ıl-da-mak, vark-ıl-tı*

varka, [İt. barca] {va'rka} *is. dnz.* Kıyı ile gemi arasında yük ve yolcu taşımada kullanılan kaba ve iri yapılı bir tür kayık.

varkallamak, [vark-al-la-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-l(i) -yor] Çok yaşlanmak; düşkünleşmek. [DS]

varlı, [var > var-lı وری] {OsT} {ağız} *sf.* Zengin; varlıklı. [DS]

varlık, **-ğı** [var-lık] *is.* **1.** Var olma durumu; bir gerçekliği olma; mevcudiyet. **2.** Bir yerde bulunma olgusu. **3.** Var olan her şey. **4.** Para, mal, mülk, zenginlik. **5.** Önemli, yararlı, değerli şey. **6.** Parasal güçlüklerden uzak, rahat ve iyi yaşayacak kadar geliri yolunda olma durumu, variyet. **7.** Hayatta var olma süresi; ömür, hayat; yaşam. **8. mecaz.** Bir kimsenin iç dünyasının derinlikleri; kişinin manevi dünyası. **9. fel.** Oluş ve yok oluşun karşıtı olarak, kalıcı olan, gelip geçici olmayan şey. **10. bsy.** Veri tabanında, hakkında bilgi saklanan nesne veya olay. ☞ **varlık bilimci**, *Varlık bilimi uzmanı.* || **varlık bilimi**, *fel. Varlığı bir bütün olarak ele alan ve var olan şeylerin özüne ilişkin felsefe dalı; varlık felsefesi; ontoloji.* || **varlık birliği**, *fel. tasvf. Yaratılan ile yaratılanın aynı olduğunu ileri süren tasavvuf görüşü; vahdet-i vücud.* || **varlık nedeni**, *Var oluşun sebeplerini irdeleyen felsefi düşünce.* || **varlık sebebi**, *Varlık nedeni.* || **varlık göstermek**, *1. Var olduğunu kanıtlamak. 2. Kendinden beklenen görevi yerine getirmek. 3. Beğenilir ve göze görünür bir iş yapmak.* || **varlık içinde yaşamak**, *Bolluk içinde, sıkıntısız yaşamak.* || **varlığa darlık olmaz**,

Zengin olanın gücü her şeye yeter. || **varlıkta darlık çekmek**, Herhangi bir engel yüzünden elindeki imkândan yararlanamamaya sıkıntı içinde yaşamak.

varlıklar, [var-lık-lar] *is.* Bir işletmenin bir tarihte elinde bulundurduğu bütün mallara verilen ad.

varlıklı, [var-lık-lı] *sf.* Malı mülkü çok olan; bolluk içinde yaşayan; zengin.

varlıklılık,-ğı [var-lık-lı-lık] *is.* Varlıklı olma durumu; zenginlik.

varlıksal, [var-lık-sal] *sf.* 1. Varlıkla ilgili; varlığa ilişkin. 2. Var olan şeye bağlı.

varlıksız, [var-lık-sız] *sf.* Yoksul; geçim sıkıntısı çeken.

varlı, [var > var-lu وارلو] {eAT} *sf.* Zengin; varlıklı. ☞ **varlı varınca**, {eAT} Gücü yettiğince.

varma, [var-ma] *is.* Varmak eylemi. ☞ **varma gelme**, {ağız} Karşılıklı gidip gelme, görüşme; dostluk. [DS]

varmak, [bar-mak > var-mak] *gcsz. f. [-ır]* 1. Erişilmek istenen bir durum ya da noktaya gelmek; yolun hedeflenen yerine ulaşmak; yetişmek; ulaşmak; yanaşmak. {ağız} (aynı) [DS] 2. (Kavga, tartışma vb. için) bir gelişmeden sonra hoş olmayan bir son ile bitmek. 3. Bir çaba sonunda elde etmek; amacına ulaşmak. 4. Duyu organları yardımı ile iyice anlamak; özelliklerini ve niteliğini kavramak; duymak; sezmek. {ağız} (aynı) [DS] 5. (Dil, ağız, el vb. için; olumsuz biçimde) söylemeye, yapmaya çekinmek; imtina etmek. 6. Başka bir duruma geçmek. 7. Toplumsal durum ve meslek itibarıyla iyi bir yere ulaşmak; iyi duruma erişmek; yükselmek. 8. (Kadın için) bir erkekle evlenmek; kocaya varmak. {ağız} (aynı) [DS] 9. {eAT} Geçmek; geçmişe karışmak. 10. {eAT} {OsT} {ağız} Gitmek; yürümek. [DS] 11. {eAT} (Bir nitelik için) yok olmak; gitmek; zail olmak. 12. {eAT} {OsT} Saldırmak; hücum etmek. 13. {ağız} (Bir yere) gelmek. [DS] 14. {ağız} Gönül kırmak; dokunaklı konuşmak. [DS] ☞ **var**, 1. İsterse; "dilediğin gibi davranabilirsin, ancak sonucuna da katlanman gerekecek" anlamında uyarı sözü. 2. Önüne getirildiği cümleye "tek, yeter ki" anlamı katar. || **vara görmek**, {OsT} Götürmek; iletmek; isal etmek. || **varan bir** (iki...) → varan. || **varan gelenin oğlu**, {ağız} Beceriksiz; iş bilmez. || **vara vara**, {eAT} {OsT} Git gide; gittikçe. || **var geli**, {eAT} Gide gele; vara gele. || (bir şeye, yere) **varınca** kadar, 1. Olan her şeyi. 2. Hiç düşünülmeyecek şeyler de dahil olmak üzere. || **varır olmak**, {eAT} Gitmek istemek; gidecek olmak. || **varı varı**, {eAT} Gide gide; git gide. || **var sağlıcağlan**, {ağız} Güle güle; sağlıcakla git. [DS] **var saymak**, Bir olgunun sonuçlarından düşünce yoluyla yararlanabilmek, üzerinde akıl yürütebilmek için onu olmuş ya da olacakmış gibi düşünmek ya da kabul

etmek; farz etmek. || **varsın**, 1. İsterse; "dilediği gibi davranabilir, ancak sonucuna da katlanması gerekecek" anlamında uyarı sözü. 2. Önüne getirildiği cümleye "tek, yeter ki" anlamı katar. || **varsınlar**, 1. İsterlerse; "diledikleri gibi davranabilirler, ancak sonucuna da katlanmaları gerekecek" anlamında uyarı sözü. 2. Önüne getirildiği cümleye "tek, yeter ki" anlamı katar.

varmalu, [var-mak > var-malu وارمלו] {eAT} *sf.* Gitmeyi gerektiren.

varoluş, [var+ol-uş] *is. fel.* 1. Var olma biçimi. 2. Yaşama; var olma. 3. Özünün ne olduğu veya nasıl olduğundan daha çok var olma olgusu. ☞ **var oluşan**, *fel.* Var oluşa sahip varlık.

varoluşçu, [var+ol-uş-çu] *sf.* 1. Varoluşçulukla ilgili. 2. Var oluşçuluk yanlısı olan kimse; egzistansiyalist. 3. İkinci Dünya savaşından sonra Paris'te kahvelerde toplanan ve Kuzey Amerika yerlilerinin müziğini dinlemek için bodrumlarda bir araya gelen geçler için kullanılan terim.

varoluşçuluk, -ğu [var+ol-uş-çu-luk] *is. fel.* Varlığın özünden çok insan yaşantıları üzerinde duran ve varlığın özden önce geldiğini ve sürekli olarak özü yarattığını savunan felsefe öğretisi; egzistansiyalizm.

varoluşsal, [var+ol-uş-sal] *sf.* 1. Varoluşa ilişkin. 2. Varoluşçular tarafından ileri sürülen.

varoş, [Mac. város] *is.* 1. Eski kentlerde sur dışında kalan bölüm. 2. Kent merkezine uzak semt; kenar mahalle.

varrak, [Ar. varak > varrāk وراق] (varra:k) {OsT} *is.* Kâğıtçı.

varroa, [Lat. varroa] *is.* Akarlar takımından arılarda asalak olarak yaşayan ve öldüresiye kan emen ve kovanların sönmesine yol açan asalak akar, (Varroa jacobsoni).

varsa, [var > var+i-se وارسه] {eAT} {OsT} *zf.* İhtimal ki; olsa olsa.

varsağı, [Varsak (Oğuz boyu) > varsa(k)-ı] *is. ed.* 1. Güney Anadolu'da yaşayan Üçokların bir koluna bağlı Varsak adlı Türkmen boyunda özel bir ezgi ile söylenen halk şii. 2. Sekizli hece ile yazılmış, genellikle ilk mısraı "Bre, behey, hey!" gibi ünlemlerle başlayan bir tür koşma. 3. Eskiden kullanılan enli bir yatağan türü.

varsak, -ğı [Kırg. bars (yans.) > varsak وارساق / وارسق] {OsT} *is.* 1. Kısa kılıç. 2. Taşçıların taş kırdıkları büyük çekici.

varsam, [Yun. barsami] {ağız} *is.* İstavrite benzer bir balık. [DS]

varsayım, [var+say-ım] *is.* 1. Kanıtlanmadan, geçici veya kalıcı olarak benimsenen önerme. 2. Deneyle henüz yeter derecede doğrulanmamış fakat doğrulanacağı umulan teorik düşünce; faraziye; hipotez.

3. Geçmiş ya da şu anda olmakta olan olaylardan hareket ederek gelecekteki olayların gerçekleşme olasılığı ile ilgili tahmin.
- varsayimli**, [var+say-ım-lı] *sf.* Bir varsayıma dayanan; varsayımı bulunan.
- varsayımsal**, [var+say-ım-sal] *sf.* 1. Varsayımla ilgili; varsayıma ilişkin; farazi; hipotetik 2. Gerçekleşmesi, doğrulanması kesin olmayan.
- varsıl**, [var-sıl] *sf.* Parası, malı mülkü çok olan; varlıklı; zengin. ☞ **varsıl erki**, *Zengin erki; plütokrası.*
- varsıllaşma**, [var-sıl-la-ş-ma] *is.* Varsıllaşmak eylemi; zenginleşmek.
- varsıllaşmak**, [var-sıl-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Varsıl duruma gelmek; varlıklı hâle gelmek; zenginleşmek.
- varsıllık, -ğı** [var-sıl-lık] *is.* Varsıl olma durumu; zenginlik.
- vart¹**, [vart (*yans.*)] *is.* Sürtünme, çarpma, itme bildirir. ☞ **vart vurt**, {ağız} (*Söz için*) kaba ve gereksiz. [DS]
- vart²**, [vart] {ağız} *is.* Çıban. [DS]
- varta**, [Ar. varṭa ورتة (*va'rta*)] {OsT} *is.* 1. Uçurum. 2. Çamurlu, bataklık yer. 3. *mecaz.* Maddî ve manevî yıkıma neden olabilecek tehlikeli durum. ☞ **vartadan atlamak**, *Zor bir durumdan kurtulmak.* || **vartayı atlatmak**, *Tehlikeli bir durumdan zarar görmeden ya da en az zararla kurtulmak.*
- varti**, [Sansk. vṛtti] {eT} *is.* Yorum; tefsir. [Üç İtişsizler]
- vartuvur**, [vartuvur] {ağız} *is.* Ağustos. [DS]
- varun**, [Far. vārūn / vārūne وارون / وارونه] (*va:ru:ne*) {OsT} *sf.* Uğursuz; ters; aksi.
- varurak**, [var-mak > var-ur-ak وارورق] {eAT} {OsT} *zf.* 1. Gitgide. 2. Vararak; giderek.
- varvara¹**, [var+var-a] {ağız} *is.* Gürültü. [DS]
- varvara²**, [var-mak > var+var-a] {ağız} *is.* Sonuç. [DS]
- varvaracı**, [varvara¹-cı] {ağız} *is.* Abartıcı; gürültücü. [DS]
- varvarası**, [var-mak > var+var-a-s-ı] {ağız} *zf.* En sonu; varıp varacağı. [DS]
- varvarlık, -ğı** [varvar-lık] {ağız} *is.* Delikanlılık; gençlik. [DS]
- varya**, [Yun. varea واره] {OsT} {ağız} *is.* 1. Çekiç veya tokmak. [DS] 2. {ağız} Büyük çekiç; balyoz. [DS]
- varyans**, [Fr. variance] *is.* 1. Bir sistem içinde aynı anda değer verilebilecek en fazla etken sayısı. 2. *istk.* Örnek sapmanın karesi; değişke.
- varyant**, [Fr. varier (*değişiklik göstermek*) > variante] *is.* 1. Bir yol şebekesinde ana yoldan ayrılarak ilerde tekrar birleşen ikinci derecedeki yol; yan yol. 2. *ed.* Bir masal, efsane, bilmece, oyun ya da halk hikâyesinin çok az değişiklik gösteren düzenlemelerinden her biri.
- varyasyon**, [Lat. variatio > Fr. variation] *is.* 1. Değişim. 2. *müz.* Çeşitleme.
- varyemez**, [var+ye-mez] *sf.* Varlıklı olduğu hâlde yoksul gibi yaşayan; cimri; eli sıkı; pinti. {ağız} (*aynı*) [DS]
- varyete**, [Fr. variétés] (*varye'te*) *is.* Aralarından bir ilişki bulunmayan şarkı, dans, el çabukluğu gibi değişik dallara özgü oyunlardan oluşan gösteri.
- varyeteci**, [varyete-ci] *is.* Varyete yapan kimse.
- varyimez**, [var+yé-mez واریمز] {eAT} *sf.* Cimri; pinti; hasis.
- varyos**, [Yun. veraia (*ağırlık*) > vareios] *is.* Parke taşlarını yontmak için kullanılan iki ucu az keskin kısa saplı büyük çekiç; balyoz.
- varyoz**, [Yun. vareios] {ağız} *is.* Balyoz. [DS]
- vasab**, [Ar. vaşab وصب] {OsT} *is.* Hastalık; ağrı.
- vasafet**, [Ar. vaşâfet وصافت] (*vasa:fet*) {OsT} *is.* İşçilik; hizmetçilik.
- vasaif**, [Ar. vaşîf > vaşâ'if وصائف] (*vasa:if*) {OsT} *is.* Uşaklar; hizmetçiler.
- vasal**, [Lat. vassus (*hizmetkâr*) > vassalus > Fr. vassal] *is.* 1. Bir derebeyine sadakat ve görev borcu ile bağlı olan kimse. 2. Başka bir devlete bağlı devlet.
- vasallık, -ğı** [vasal-lık] *is.* 1. Senyörler ile vasalları arasındaki ilişki. 2. Bağımlı bir devletin egemen devletle olan hukukî bağı.
- vasat**, [Ar. vasaṭ وسط] {OsT} *is.* 1. İki şeyin ortası; orta. 2. Ortam. 3. Sirtın ortası; bel. 4. *mat.* Orta; ortalama. 5. *sf.* Ortalama; ne iyi ne kötü; orta; sıradan. ☞ **vasat-ı mütenâsib**, {OsT} *mat.* Orantılı orta. || **vasatü'l-hâl**, {OsT} *Orta hâlde; orta halli.* || **vasatü'r-re's**, {OsT} *Başın ortası.*
- vasateyn**, [Ar. vasaṭ > vasaṭeyn وسطين] {OsT} *is.* *mat.* İki orta.
- vasati**, [Ar. vasaṭ > vasaṭi / vasaṭiyye وسطية / وسطى] (*vasati:*) {OsT} *sf.* 1. Ortalama; orta. 2. Bir şeyin ortasında olan. ☞ **vasatî irtifa**, {OsT} *çoğ.* Ortalama yükseklik. || **vasatî sür'at**, {OsT} *fiz.* Ortalama hız. || **vasatî murabbaî hatâ**, {OsT} *istk.* Hata oranı; *değişke* (bir dağılımda, ortalamadan olan uzaklıkların karelerinin toplamının kökünün ortalaması).
- vasektomi**, [Fr. vasectomie] *is.* Sperma kanallarının kesilmesi işlemi; kısırlaştırma.
- vasf**, [Ar. vaşf وصف] {OsT} *is.* → vasıf. ☞ **vasf-ı cemîl etmek**, {OsT} *Birinin iyi niteliklerini söylemek.* || **vasf-ı mutavassıt**, {OsT} *huk.* Bir vakıf senedinde vakıftan yararlananlar için vakıf yapan taraftan belirtilen nitelik. || **vasf-ı mümeyyiz**, {OsT}

fel. Ayırt edici nitelik.|| **vasf-ı tahsinî**, {OsT} *ed. Nitelikleri belirtmekten daha çok anlatıma süs katmak için kullanılan sıfatlar.*|| **vasf-ı terkibî**, {OsT} *Birleşik sıfat.*

vasfî, [Ar. vaşf > vaşfî / vaşfiyye / وصفیه / وصفی] {OsT} *sf. 1. Nitelikle ilgili. 2. Tarife ilişkin.*

vasıb, [Ar. vāşib / vāşiba / واصب / واصبه] (va:sıb) {OsT} *sf. 1. Yerinde duran; değişmez. 2. Sürekli.*

vasıb, [Ar. vaşib / وصب] {OsT} *is. Hasta.*

vāşif, [Ar. vaşf > vāşif / vāşifa / واصف / واصفه] (va:sıf) {OsT} *sf. 1. Nitelendiren. 2. Öven.*

vasıf, -sfi [Ar. vasf / وصف] {OsT} *is. 1. Nitelik. 2. Birinin durumunu özelliklerini anlatarak tanıtmaya; tanımlama. 3. Övme. 4. dbl. Sıfat; niteleme sıfatı.* ☞ **vasıf ihtilafı**, *huk. Devletler özel hukukunda, içinde yabancılık ögesi bulunan bir olayın niteliği ile ilgili uyumsuzluk.*

vasıflandırma, [vasıf-la-n-dır-ma] *is. 1. Vasıflandırmak eylemi. 2. Nitelendirme.*

vasıflandırmak, [vasıf-la-n-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* Nitelendirmek.

vasıflanma, [vasıf-la-n-ma] *is. 1. Vasıflanmak eylemi. 2. Nitelenme.*

vasıflanmak, [vasıf-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Nitelenmek.

vasıflı, [vasıf-lı] *sf. Belli bir niteliği olan; nitelikli.* ☞ **vasıflı işçi**, *İşinin gerektirdiği bilgi ve beceriyi kazanmış işçi; nitelikli işçi; usta.*

vasıfsız, [vasıf-sız] *sf. 1. Niteliksiz. 2. Herhangi bir işi yapabilecek ustalık ve becerisi olmayan.* ☞ **vasıfsız işçi**, *İşinin gerektirdiği bilgi, beceri ve deneyimi kazanmamış olan işçi.*

vasıfsızlaştırma, [vasıf-sız-la-ş-tır-ma] *is. 1. Vasıfsızlaştırmak eylemi; niteliksizleştirme. 2. Bir işin gereği olan uzmanlık, meslekî beceri ya da teknik alışkanlık düzeyinin düşürülmesi.*

vasıfsızlaştırmak, [vasıf-sız-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Niteliksiz duruma getirmek.

vasık, [Ar. vūşūḳ > vāşık / وائق] (va:sık) {OsT} *sf. İnanan; güvenen.*

vasıl¹, [Ar. vaşl / وصل] {OsT} *is. 1. Ulaşma; erişme; birleşme. 2. Ulaştırma; erişirme; birleştirme. 3. dbl. Ulama.* ☞ **vasl-ı Hakk**, {OsT} *tasvf. Bütün aşamalardan geçerek Allah'a ulaşan salık.*

vasıl², [Ar. vaşl > vāşıl / واصل] (va:sıl) {OsT} *sf. 1. Ulaşan; varan. 2. Kavuşan; birleşen.* ☞ **vasıl olmak**, *Ulaşmak; kavuşmak; varmak; birleşmek.*

vasıla, [Ar. vāşıl > vāşıla / واصله] {OsT} *is. fel. Dıştan gelen bütün ideler.*

vasılîn, [Ar. vāşıl > vāşılîn / واصلین] (va:sılı:n) {OsT} *is. Allah'a kavuşanlar.*

vasıt, [Ar. vasaṭ > vāsiṭ / واسط] (va:sıt) {OsT} *sf. Orta-da bulunan; iki şeyin arasında duran.*

vasıta, [Ar. vāsiṭ > vāsiṭa / واسطه] (va:sıta) {OsT} *is. 1. İki şey arasına giren üçüncü şey. 2. İki taraf arasına girerek anlaşma sağlayan kimse; aracı. 3. İki şey arasında bağlantı kurarak aracı olan şey. 4. Ulaşım ve taşıma işlerini gören her türlü taşıt; taşıma aracı. 5. İş yaparken kullanılan alet vb. şeyler; araç. 6. Yardım ve destek; aracılık. 7. Dolay.* ☞ **vasıta beyti**, *ed. Terci-i bent ve terkib-i bentlerin bentlerinin arasında bulunan ve bunları birbirine bağlayan beyit.*|| **vasıta hâli**, *dbl. İsmi belirttiği nesnenin eyleme aracılık ettiğini belirten isim durumu.*|| **vasıta hâli eki**, *İsmi vasıta hâlinde kullanılan ek; -le / -la / -yle / -yla*|| **vāsıta-i nakliye**, {OsT} *Taşıma aracı; taşıt.*

vasıtalı, [vasıta-lı] *sf. 1. Vasıtası olan; araçlı. 2. Dolaylı.* ☞ **vasıtalı vergi**, *Vergilendirme ve toplama işi, vergiyi ödeyenden başka biri aracılığıyla yapılan vergi toplama sistemi; dolaylı vergi.*

vasıtalık, -ğı [vasıta-lık] *is. Vasıta olma durumu; aracılık.*

vasıtasiyla, [vasıta-s-ı + ile > vasıta-s-ı-y-la] *zf. Vasıta olarak; aracılığıyla; yoluyla.*

vasıtasız, [vasıta-sız] *sf. 1. Vasıtası olmayan; araçsız. 2. Aracısız. 3. Doğrudan; dolaysız. 4. zf. Hiçbir aracı ya da araç kullanmaksızın; doğrudan.* ☞ **vasıtasız vergi**, *Vergi mükellefi önceden bilinen vergi; dolaysız vergi.*

vasıtasızlık, -ğı [vasıta-sız-lık] *is. Vasıtasız olma durumu; araçsızlık; aracısızlık.*

vasıtî, [Ar. Vāsiṭ (Güney Irak'ta kent) > vāsiṭī / واسیتی] (va:sıti: t, kalın söylenir) {OsT} *is. Hattatların kullandığı nitelikli kamaş kalem türü.*

vāsi, -i'ı [Ar. vūs'at (genişlik) > vāsi' / vāsi'a / واسع / واسع] (va:si:) {OsT} *sf. 1. Geniş; engin; bol. 2. is. Geniş ve müsaadekâr anlamında Allah'ın kudretinin, rahmetinin, diğer bütün sıfatlarının genişliğini, bolluğunu ve sonsuzluğunu anlatan isimlerinden biri.*

vasî, -si [Ar. veşāyet > vaşî / وصی] (vasi:, s kalın söylenir) *is. 1. Ölen bir kimsenin vasiyetini yerine getiren kimse. 2. Vesayet altındaki küçüğü ya da kısıtlıyı gözetip onlara ait malları yöneten yasal temsilci.* ☞ **vasî-i guremâ**, {OsT} *fıkıh. Borçları bıraktığı mirastan çok olan borçlu kimsenin mirasına hâkim tarafından tayin edilen temsilci.*|| **vasî-i mansüb**, {OsT} *fık. Yetim için hâkim tarafından tayin edilen temsilci.*|| **vasî-i muhtâr**, {OsT} *fık. Ölen kimsenin ölmeden önce tayin ettiği vasi.*

vasid, [Ar. vaşid / وصيد] (vasi:d) {OsT} *is. Kapı eşigi.*

vasif, [Ar. vaşif / وصيف] (vasi:f, s kalın söylenir) {OsT} *is. Hizmetçi.*

vasik, [Sansk. vāsaka] {eT} is. Güzel kokulu bir madde. [EUTS]

vasil, [Ar. vaşl > vasıl واصل] (vasi:l, s kalın söylenir) {OsT} sf. Bir kimseden hiç ayrılmayan.

vasilik,-ği [vasi-lik] (vasi:lik) is. 1. Vasi olma durumu. 2. Vasinin yürüttüğü görev; vesayet

vasistas, [Al. was ist das (bu nedir) / Fr. vasistas (gişe penceresi)] (va'sistas) is. Büyük pencere ya da kapıların üst yanında bulunan, odanın havalanmasını sağlamak amacıyla kullanılan açılır kapanır bölüm.

vasit, [Ar. vasīṭ وسيط] (vasi:t, t kalın söylenir) {OsT} is. Aracı; hakem.

vasiyet, [Ar. vaşiyyet وصيت] {OsT} is. 1. Bir kimsenin ölümünden sonra yerine getirilmesini istediği şey. 2. Vasiyetname. 3. huk. Bir kimsenin, ölümünden sonra hukukî sonuç doğurmak üzere malları üzerinde tek taraflı olarak tasarrufta bulunması ve bu amaçla yaptığı işlem. ☐ **vasiyet bi'l-ecnebi**, {OsT} huk. Mirasçılar dışında bir kimseye yapılan vasiyet. || **vasiyet bi'l-galle**, {OsT} Mülk gelirlerinin vasiyet edilmesi. || **vasiyet bi'l-hacc**, {OsT} Bir kimsenin ölümünden sonra kendi yerine hacca gidilmesi için yaptığı vasiyet. || **vasiyet bi'l-muhābāt**, {OsT} Bir malın belirli bir kişiye değerinden daha düşük fiyatla satılması için edilen vasiyet. || **vasiyet bi'l-vāris**, {OsT} Mirasçılardan birine yapılan vasiyet. || **vasiyet bi's-sehm**, {OsT} Vasiyet edenin malından, miktar belirtmeksizin, bir payı vasiyet etmesi. || **vasiyet bi's-semere**, {OsT} Vasiyet edenin bir bağ veya bahçenin meyvelerini vasiyet etmesi. || **vasiyet bi's-süknā**, {OsT} Bir taşınmazda oturulması için edilen vasiyet. || **vasiyet bi's-sülūsi'l-māl**, {OsT} Vasiyet edenin malının üçte birini vasiyet etmesi. || **vasiyet bi's-şart**, {OsT} Bir şarta bağlı olarak yapılan vasiyet. || **vasiyet bi't-tasarruf**, {OsT} Bir kimsenin ölümünden sonra kalan küçük çocuklarının yararı gözetilerek malını yönetmesi için birine yaptığı vasiyet. | **vasiyet etmek**, Herhangi bir şeyin öldükten sonra yapılmasını istemek. || **vasiyet-i gayr-ı mürsele**, {OsT} Vasiyet edenin malından belli bir oranda vasiyette bulunması. || **vasiyet-i muallaka**, {OsT} Geçerliliği, gelecekteki bir olaya bağlı olan vasiyet. || **vasiyet-i mukayyede**, {OsT} Bir yere, zamana ya da olaya bağlı olan vasiyet. || **vasiyet-i mutlaka**, {OsT} Herhangi bir sınırlama getirilmemiş olan vasiyet. || **vasiyet-i mürsele**, {OsT} huk. Bölünmeden, olduğu gibi bütün olarak devreden bir mal üzerindeki vasiyet. || **vasiyet li'l-ecnebî**, {OsT} Mirasçılar dışındaki kişilere yapılan vasiyet. || **vasiyet li'l-vāris**, {OsT} Mirasçılardan birine yapılan vasiyet.

vasiyetname, [Ar. vaşiyyet+ Far. -nāme وصيتنامه] (vasiyetna:ne) {OsT} is. 1. Vasiyet mektubu. 2. huk.

Vasiyet işlemlerini içeren ve yasada öngörülen biçimlere uyularak yapılan yazılı irade açıklaması.

vaskal, [? vaskal] {ağız} is. 1. Arı oğulunu, konduğu daldan almakta kullanılan sepet. 2. sf. Çok sık. [DS]

vasl, [Ar. vaşl واصل] {OsT} is. → vasil¹. ☐ **vasl-ı dildār**, {OsT} Sevgiliye kavuşma. || **vasl ve sāyegān**, {OsT} ed. Kafiye teşkil eden harften sonra tekrar eden zamir veya edat.

vasla, [Ar. vaşla واصله] {OsT} is. Tuğralarda, padişahların ve babalarının adlarının yanında tamamlayıcı olarak kullanılan şekil ve işaretler.

vasle, [Ar. vāşle واصله] (va:sle) {OsT} is. tasvf. Mevlevilerin giydiği elbise türlerinden birinin adı.

vasm, [Ar. vaşm / vaşme وسم / وصمه] {OsT} is. Eksiklik; kusur.

vasmet, [Ar. vaşm > vaşmet وسمت] {OsT} is. 1. Eksiklik; kusur. 2. Hâlsizlik.

vassad, [Ar. vaşad > vaşşād وصاد] (vassa:d) {OsT} sf. Ören; dokuyan.

vassaf, [Ar. vaşf > vaşşāf و صاف] (vassa:f) {OsT} sf. 1. Bir kimsenin üstün niteliklerini sıralayan; öven. 2. Niteleyen.

vassal, [Ar. vaşl > vaşşāl وصال] (vassa:l) {OsT} sf. 1. Bağlayan; birleştiren. 2. is. Bozulmuş kitap ciltlerini ayıran ve onaran kimse.

vassale, [Ar. vaşşāl > vaşşāle وصاله] (vassa:le) {OsT} is. Sayfaları ve kenarları eskimiş eski el yazması kitapların kenarlarına kâğıt yapıştırarak onaran sanatçı.

vasta, [? vasta] {ağız} is. Hile; düzen; al. [DS]

vastı, [Sansk. vastu] {eT} is. Madde. [Üç İtigsizler]

vaş¹, [Far. vāş و اش] (va:s) {OsT} is. Düşman; gammaz.

vaş², [vaş] {ağız} ünl. 1. Acıma, şaşkınlık, üşüme bildirir. 2. Sevgi bildirir. 3. Alay ve eğlenme bildirir. [DS]

vaşak,-ği [eT. üşek ?] is. zool. 1. Kedigillerden, Avrupa, Asya ve Amerika'nın kuzey bölgelerinde yaşayan, uzun bacaklı, kısa kuyruklu, kulaklarının ucu tüylü, güçlü, çevik ve tırmanıcı, yırtıcı, etçil memeli hayvan; karakulak, (Felyx lynx / Lynx lynx). 2. Vaşaktan elde edilen sarı renkli, kahverengi benekli, sık tüylü kürk.

vaşı, [? vaşı] {ağız} is. Topraktan yapılmış, ağız geniş leğen veya mangal. [DS]

vaşın, [? vaşın] {ağız} is. Fahişe. [DS]

vaşig, [Far. vahşek / vaşışig / Soğd. vaxşyk (ruhani; ruh)] {eT} is. Cin. [Gabain]

vaşüde, [Far. vāşüde و اشده] (va:şüde) {OsT} sf. Geri çekilmiş; atılmış.

vat, [İng. watt] *is. fiz.* Saniyede bir jullük iş yapan motorun güç birimi; W. ☐ **vat saat**, *Güçlü bir vat olan bir motorun bir saat çalışması ile yapmış olduğu iş.*

vata, -i' [Ar. vaṭā' وطاء] (*vata:*) {OsT} *is.* Bir şeyi ayakla çiğneme.

vatan, [Ar. vaṭan وطن] {OsT} *is.* **1.** Bir kimsenin doğup büyüdüğü ya da yurttaşlık bağı ile kendisini bağlı saydığı ülke. **2.** Bir bitki ya da hayvan topluluğunun bol miktarda yetiştiği ya da ilk defa ortaya çıktığı yer. ☐ **vatan borcu**, *mecaz. Askerlik görevi.* || **vatan haini**, *Yurdunun yüksek menfaatlerini hiçe sayarak onun aleyhinde çalışan kimse.* || **vatan hainliği**, *Vatan haini olma durumu.* || **vatanı kurtaran şaban**, *Gereksiz ve yersiz biçimde kahramanlık gösterisine kalkışan kimse.* || **vatanı kurtarmak**, *argo. Durumu idare etmek.* || **vatan-ı sâni**, *Sonradan yerleşilen yer; ikinci vatan.* || **vatan tutmak**, *Bir yeri kendine yurt edinmek; yurt tutmak.*

vatanbezi, [vatan+bez-i] {ağız} *is.* Yemenicilerin kullandığı küçük yastık. [DS]

vatandaş, [Ar. vaṭan + T. daş] *is.* Yurttaş.

vatandaşlık, -ği [vatandaş-lık] *is.* Kişileri bir devlete bağlayan bağ; yurttaşlık.

vatani, [Ar. vaṭan > vaṭanī / vataniyye وطنیه / وطنیه] (*vatani:*) {OsT} *sf.* Vatanla ilgili; yurtla ilgili. ☐ **vatani görev**, *Askerlik.* || **vatani vazife**, *Askerlik.*

vatanlandurmak, [vatan-la-n-dur-mak وطنلندرمق] {eAT} *gçl. f. [-ur]* Yurtlandırmak; yerleştirmek.

vatanlaştırma, [vatan-la-ş-tır-ma] *is.* Vatanlaştırmak eylemi.

vatanlaştırmak, [vatan-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Vatan durumuna getirmek.

vatanperver, [Ar. vaṭan + Far. -perver وطنپروور] {OsT} *sf.* Yurtsever.

vatanperverane, [Ar. vaṭan + Far. -perver-âne وطنپروورانه] (*vatanpervera:ne*) {OsT} *zf.* Bir yurtsevere yakışır biçimde.

vatanperverlik, -ği [vatanperver-lik] *is.* Yurtseverlik.

vatansever, [Ar. vaṭan + T. sev-er] *sf.* Yurtsever.

vatanseverlik, -ği [vatansever-lik] *is.* Yurtsever olma durumu; yurtseverlik.

vatansız, [vatan-sız] *sf.* Vatandaşlık hakkını kaybetmesine rağmen başka bir yurttaşlık hakkını elde edememiş kimse; haymatlos.

vatansızlık, -ği [vatan-sız-lık] *is.* Vatansız olma durumu.

vatar, [Ar. vaṭar وطر] {OsT} *is.* İş.

vatavid, [Ar. vaṭvāt > vaṭāvī وطاوط] (*vata:vit, t'ler*

katın söylenir) {OsT} *is.* **1.** Dağ kırlangıçları. **2.** Yarasalar. *mecaz.* Korkak ve geveze kişiler.

vater, [Far. vāter واطر] {OsT} *sf.* Çok uzak; en sondaki.

vati, [? vati] {ağız} *is.* Sığırlara yem olarak verilen böğürtlen çalısı yaprağı. [DS]

vatid, [Ar. vaṭd > vaṭīd واطید] {OsT} *sf.* Sağlam; sabit; yerleşmiş.

vatka, [Al. watte (*pamuk*) > Slav. vatka] (*va'tka*) *is.* Elbiselerin omuzlarının dik durması için, içine pamuk, sünger vb. konulmuş parça.

vatlık, -ği [vat-lık] *sf.* Niceliği belirtilen vat gücünde olan.

vatm, [Ar. vaṭm وطم] {OsT} *is.* **1.** Ayakla çiğneme. **2.** Perdeyi salıverme.

vatman, [İng. watt-man] *is.* Tramvay sürücüsü.

vatni, [Ar. vatnī وطنی] (*vatni:*) {OsT} *is.* Üzerine basma; çiğneme.

vatoz [Yun. vatos] *is. zool.* Tırpanağiller familyasından, yassı ve diske benzer gövdeli, solungaç yarıkları karın yüzünde bulunan, sırtında büyük dikenleri bulunan, kuma gömülü olarak yaşayan bir kıkırdaklı balık, (*Raja clavata*).

vattiri, [vat-tir-i] {ağız} *sf.* (Kişi için) hafif ve gürültücü. [DS]

vatvat, [Ar. vaṭvāt وطاوط] (*vatva:t*) {OsT} *is.* **1.** Dağ kırlangıcı. **2.** Yarasa. **3.** *mecaz.* Korkak ve geveze kişi.

vatvata, [Ar. vaṭvaṭa وطاوطه] {OsT} *is.* Tavukkarası; gece körlüğü.

vaty, [Ar. vaṭy وطي] {OsT} *is.* **1.** Ayak altında çiğneme; basma. **2.** Çiftleşme; cimağ.

vav, [Ar. vāv واو] (*va:v*) {OsT} *is.* Arap alfabesinin yirmi altıncı harfinin adı. ☐ **vāv-ı âtifa**, {OsT} *Atıf vavi; bağlaç v'si.* || **vāv-ı kasem**, {OsT} *Çoğunlukla "Allah" kelimesinin başına gelerek "...için, ...hakkı için" anlamı katan vav; yemin vavi.* || **vāv-ı makbûze-i hafife**, {OsT} *"ü" sesi veren vav.* || **vāv-ı makbûze-i sakîle**, {OsT} *"u" sesi veren vav.* || **vāv-ı mebsûta-i hafife**, {OsT} *"ö" sesi veren vav.* || **vāv-ı mebsûta-i sakîle**, {OsT} *"o" sesini veren vav.*

vaveyl, [Ar. vā-veyl واولیل] (*va:veyl*) {OsT} *ünl.* Yazık; eyvah!

vaveyla, [Ar. vā-veyl > vāveylā واولیلا] (*va:veylā:*) {OsT} *is.* **1.** Çılgılık; feryat. **2.** *ünl.* Yazık; eyvah! ☐ **vaveyla koparmak**, *Çılgılık atmak; feryat etmek; bağıırıp çağırarak.* || **vaveyla kopmak**, *Çılgılık, feryat duyulmak.*

vavi, [Ar. vāv > vāvī واولی] (*va:vi:*) {OsT} *sf.* **1.** Vav harfi ile ilgili. **2.** İçinde vav harfi bulunan.

vavik, [? vavik] *is.* Okçulukta, okun hedefe vurmaya-
rak yana düşmesi.

vaviyen, [Fr. va et vient (*git gel*)] *is.* Bir lambayı iki ayrı yerdeki anahtarlardan yakıp söndürmeye yarayan düzenek.

vay, [vay وای] *ünl.* 1. Şaşkınlık belirtir. 2. Acı duyulduğunu anlatır. 3. Alay belirtir. 4. (Yönelme durumundaki bir isimle birlikte) o varlığın kötü duruma düşeceğini belirtir. 5. {eAT} Eyvah. 6. {ağız} Seslenme bildirir. [DS] ☞ **vaya batasın**, {ağız} (*İlenç için*) *üzüntüye, yasa boğulasın.* [DS]|| **vay aña**, {OsT} *Yazıklar olsun ona!*|| **vay anam vay!** 1. Alay belirtir. 2. Şaşma belirtir.|| **vay anasını!** *Şaşkınlık ya da kızgınlık hallerinde söylenir.*|| **vay beni**, {ağız} *Üzüntü bildirir; vah ne kötü!* [DS]|| **vay bu**, {ağız} → *vay beni.* [DS]|| **vay canıma**, *Şaşkınlık ya da kızgınlık hallerinde söylenir.*|| **vayına oturasın**, {ağız} *"Acısını göresin" anlamında ilenç sözü.* [DS]|| **vayın çoyun**, {ağız} *İster istemez.* [DS]|| **vay ki**, {eAT} *Öfkeyle; köpürerek.*|| **vay saña**, {eAT} {OsT} *Yazıklar olsun sana.*|| **vay sen misin?** *Bir söz ya da davranışın bir kimse üzerinde yarattığı öfke ya da kızgınlığı anlatmakta kullanılır.*|| **vay size**, {eAT} {OsT} *Yazıklar olsun size.*|| **vay vay**, {ağız} 1. Acı ve üzüntü bildirir. 2. Üzüntü ile birlikte karışık alay sözü; *yok canım sen del!* [DS]|| **vay vay tüyü**, {ağız} *Vücuttaki ince, sarı tüyler.* [DS]

vaya, [vay-a] {ağız} *sf.* Yararsız. [DS]

vaybabamcı, [vay+baba-m-cı] *is.* Çok samimi imiş gibi davranarak kucaklama ve sarılma sırasında cüzdandan aşırın yankesici.

vaybabamcılık, -ği [vay+baba-m-cı-lık] *is.* Rastladığı kişiyi önceden tanıyormuş gibi sarılarak kucaklayan ve bu sırada cüzdanını çarpan yankesicinin yaptığı iş.

vaydik, -ği [vaydik] {ağız} *is.* Don. [DS]

vaye, [Far. vāye وایه] (va:ye) {OsT} *is.* Kısmet; nasip. ☞ **vāye-dār**, {OsT} *Nasıpli; kısmetli.*|| **vāye-gîr**, {OsT} *Nasip almış.*|| **vāye-mend**, {OsT} *Kısmetli; nasıpli.*

vayıfsanmak, [hayıf-sa-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* *Üzülme; hayıflanma.* [DS]

vayınsamak, [vay-ın-sa-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-s(t)] -yor* Söylenen sözü tekrar ederek alay etmek, eğlenmek. [DS]

vayış, [vay+iş / vay-iş ?] {ağız} *is.* İş veya ekim dikimde ortak olan kişilerden her biri. [DS]

vaynaça, [vay+nice] *sf.* Çok. ☞ **vaynaça vaynaça**, {ağız} *Olsa olsa; etse etse.* [DS]

vayturi, [Sansk. vaidūrya] {eT} *is.* Kaya billuru. [EUTS]

vayvasıl, [vay+vasıl ?] {ağız} *is.* 1. İş abartma. 2. Kavga gürültü çıkarma. [DS]

vayvay¹, [vay+vay] {ağız} *is.* Kulpsuz iri fincan. [DS] ☞ **vayvay çanağı**, {ağız} *Kırılabilir malzemedan yapılmış kap kakak; cam veya porselen mutfak eşyası.* [DS]||

vayvay², [vay+vay] {ağız} *is.* 1. Şubat ayı içindeki don süresi. 2. Güzlük ekim sırasında, geç kalındığında ekilen tohumlara zarar veren don ve don olan günler süresi. [DS] ☞ **vayvay tavi**, {ağız} *Bir işin yapılabileceği en uygun zaman.* [DS]|| **vayvay tavu**, {ağız} *Toprağın ekime elverişli olduğu çoğunlukla 10 Kasım- 3 Ocak arasındaki tavi; ekim için en uygun zaman ve tav.* [DS]||

vayvaycı, [vay+vay-cı] *sf.* Yaygaracı; mızımız.

vayvaycılık, -ği [vay+vay-cı-lık] *is.* Yaygaracılık; mızımızlık.

vayvillim, [vayvillim] {ağız} *is.* Çılgılık; gürültü. [DS]

va'z, [Ar. va'z وعظ] (va-z) {OsT} → *vaaz.*

vaz¹, [vaz / vez / vız / viz / voz (yans.)] *is.* 1. Böceklerin uçuş sırasında çıkardıkları sesleri, atılan okun çıkardığı sesi, fırlayıp gitme ve yellenme seslerini anlatan kök. *vaz-ır-a-da-k, vaz-ır-a-mak, vaz-ır-da-mak, vaz-ır vazır, vaz(z)-ıl-da-t-mak.* 2. Vızıltılı bağırma ve çağırma, gevezelik etme, inleme bildiren kök. *vaz-i-la-mak, vaz-ır-da-mak, vaz vaz*

vaz², [Far. vāz واز] (va:z) {OsT} *is.* Bırakma; terk. ☞ **vaz gele**, {OsT} *Vazgeç: bırakiver.*

vaz³, -z'ı [Ar. va'z وضع] {OsT} *is.* 1. Koyma; konulma; basma. 2. Bir şey için ayırma; ona ait kılma; tahsis etme. 3. Bir şey ortaya koyma; oluşturma; tesis etme. 4. Durum; konum; hâl; tarz; biçim; tavr. ☞ **vaz etmek**, *Vazetmek.*|| **vaz³-ı esās**, {OsT} *Temellendirme.*|| **vaz³-ı haml**, {OsT} *Doğurma.*|| **vaz³-ı kadem**, {OsT} *Ayak basma.*|| **vaz³-ı kadīm**, {OsT} *Bir yerin eski durumu.*|| **vaz³-ı kanūn**, {OsT} *Kanun yapma; yasa çıkarma.*|| **vaz³-ı lenger**, {OsT} *dnz. Demir atma.*|| **vaz³-ı mühr**, {OsT} *Mühür basmak; mühürlemek.*|| **vaz³-ı sahne**, {OsT} *tüy. Oyunu sahneye koyma.*|| **vaz³-ı ye'd**, {OsT} *El koyma; vazıyet.*

vaz⁴, [uyaz / üvez] {ağız} *is.* 1. Üvez. 2. Hurma. [DS]

vazaat, [Ar. vazā'at وطاقات] (vaza:at) {OsT} *is.* Alçaklık; bayağılık.

vazah, [Ar. vazāh وضح] (vaza:h) {OsT} *is.* Beyaz, güzel yüzlü adam.

vazahat, -ti [Ar. vazāhat وضحات] (vaza:hat) {OsT} *is.* Açık seçik olma; açıklık; vazıhlık.

vazaif, [Ar. vazā'if وطاقات] (vaza:if) {OsT} *is.* Vazifeler; görevler; ödevler. ☞ **vazāif-i kanūniye**, {OsT} *Yasal görevler; yasal yükümlülükler.*|| **vazāif-i milliye**, {OsT} *Milli sorumluluklar.*|| **vazāif-i sagīre**, {OsT} 1. *Küçük görevler.* 2. *huk. Yargı kuruluşlarında ana görevlerin dışında kalan ikinci dereceden işler; ikincil görevler.*

vazalak¹, -ği [vaz (yans.) > vaz-ala-k] {ağız} *sf.* 1. Sözü bilmez; yersiz, gereksiz ve kaba konuşan; geveze. 2. Serseri; aptal. [DS]

- vazalak², -ğı** [vaz (*yans.*) > vaz-ala-k] {ağız} *is.* 1. Oruç yiyen. 2. Alevi. 3. Müslüman olmayıp Müslüman görünen. [DS]
- vaz'an**, [Ar. vaẓ' > vaẓ'an ^أوضعاً] (*vaz-an*) {OsT} *zf.* 1. Vaziyeti itibariyle; asıl durumuna göre. 2. Asıl sözlük anlamı bakımından.
- vazedilme**, [Ar. vaẓ' + T. e(t)-il-me] *is.* Vazedilmek eylemi.
- vazedilmek**, [Ar. vaẓ' + T. e(t)-il-mek] *edil. f.* [-ir] Ortaya konulmak.
- vazektomi**, [Fr. vasectomie] *is. tıp.* → vasektomi.
- vazelin**, [Al. wasser (*su*) + Yun. elaion (*zeytin yağı*) + Fr. -ine > Fr. vaseline] *is.* Ham petrolün ağır bölümlerinden elde edilen 30°C'de eriyen, su ile karışmaz, deri tarafından emilmez bir hidrokarbon karışımı; parafin yağı;
- vazelinleme**, [vazelin-le-me] *is.* Vazelinlemek eylemi.
- vazelinlemek**, [vazelin-le-mek] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] Vazelin sürmek.
- vazetme**, [Ar. vaẓ' + et-me] *is.* Vazetmek eylemi.
- vazetmek**, [Ar. vaẓ' + et-mek] *gçl. f.* [-(-d)-er] Koy-mak; konulmak.
- vazgeçilme**, [Far. vāz (*terk*) + T. geç-il-me] *is.* Vazgeçilmek eylemi.
- vazgeçilmek**, [Far. vāz (*terk*) + T. geç-il-mek] *edil. f.* [-ir] Vazgeçmek eylemi yapılmak; feragat edilmek.
- vazgeçirilme**, [Far. vāz (*terk*) + T. geç-ir-il-me] *is.* Vazgeçirilmek eylemi.
- vazgeçirilmek**, [Far. vāz (*terk*) + T. geç-ir-il-mek] *edil. f.* [-ir] Vazgeçirmek eylemi yapılmak; feragat ettirilmek.
- vazgeçirme**, [Far. vāz (*terk*) + T. geç-ir-me] *is.* Vazgeçirmek eylemi.
- vazgeçirmek**, [Far. vāz (*terk*) + T. geç-ir-mek] *gçl. f.* [-ir] Vazgeçmek eylemini yaptırmak; feragat ettirmek.
- vazgeçme**, [Far. vāz (*terk*) + T. geç-me] *is.* Vazgeçmek eylemi; feragat.
- vazgeçmek**, [Far. vāz (*terk*) + T. geç-mek] *gçsz. f.* [-er] 1. Hakkı olan veya hak saydığı bir şeyi artık istememek; feragat etmek. 2. İleriden beri yapmaktan olduğu bir şeyi, bir alışkanlığı bırakmak; yapmaz olmak. 3. Niyetinden ve kararından dönmek; tasarladığı şeyden dönmek. 4. İşbirliği, arkadaşlık vb. yaptığı biri ile bağlarını koparmak. 5. (Olumsuz olarak) sonuna kadar sürdürmek.
- vazgeldek, -ği** [? vazgeldek] {ağız} *is.* Yaban tavuğu; mezgeldék. [DS]
- vazgelme**, [Far. vāz (*terk*) + T. gel-me] *is.* Vazgelmek eylemi.
- vazgelmek**, [Far. vāz (*terk*) + T. gel-mek ^{وازلعمك}] {eAT} {OsT} *gçsz. f.* [-ir] Vazgeçmek; feragat etmek. ☞ **vazgel e!** {eAT} *Vazgeç; bırakiver.*
- vazgetirmek**, [Far. vāz + T. getir-mek ^{وازلعتمك}] {eAT} *gçl. f.* [-ür] Vazgeçirmek.
- vazgiz**, [vaz+gez > vazgiz] {ağız} *is.* 1. Kırık çizgi; zikzak. 2. Bir hat üstünde gidip gelen taşıt. [DS]
- vazgün**, [Far. vāzgün / vāzgüne ^{وازلگون / وازلگونه}] {OsT} *is.* → vajgun.
- vazı, -ı'ı** [Ar. vaẓ' > vāẓi' / vāẓi'a ^{واضع / واضع}] (*va:-zı:*) {OsT} *sf.* 1. Koyan. 2. Tesis eden; kuran. ☞ **vāẓi'-ı imzā**, {OsT} *İmza koyan.* || **vāẓi'-ı kanun**, {OsT} *Yasa çıkaran.*
- vazı'a**, [Ar. vāẓi' > vāẓi'a ^{واضع}] (*va:zıa*) {OsT} *sf.* Koyan.
- vazih**, [Ar. vuzūh > vāẓih / vāẓiha ^{واضح / واضحه}] (*va:-zih*) {OsT} *sf.* Açık; belli; kapalı olmayan; şüpheye yer bırakmayan; kolay anlaşılır. ☞ **vāẓih olmak**, {OsT} *Açık ve anlaşılır durumda olmak.*
- vazı'hamil, -mli** [Ar. vaẓ'-ı ḥāmil ^{وضع حامل}] (*vaz'ı-ha:mil*) {OsT} *sf.* Doğuran.
- vazihan**, [Ar. vāẓih > vāẓiha ^{واضحاً}] (*va:zıhan*) {OsT} *zf.* Açık ve anlaşılır olarak.
- vazı'ikanun**, [Ar. vāẓi'-ı ḳānūn ^{وضع قانون}] (*va:zıka:-nu:n*) *sf.* Yasa yapan; kanun çıkaran; kanun koyan.
- vazı'ikanun**, [Ar. vaẓ'-ı ḳānūn ^{وضع قانون}] (*vazıka:-nu:n*) {OsT} *is.* Yasa yapma; kanun çıkarma; kanun koyma.
- vazılamak**, [vaz (*yans.*) > vaz-ı-la-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-l(i)-yor] 1. (Köpek için) bağırmak. 2. Anlamsız, yersiz konuşmak. 3. (Vücut için) ağrımak. [DS]
- vazır**, [vaz (*yans.*) > vaz-ır] *is.* 1. Böceklerin uçuş sırasında çıkardıkları sesleri, atılan okun çıkardığı sesi, fırlayıp gitme ve yellenme seslerini anlatan yansımali gövde. 2. Vızıltılı bağırmaya ve çağırma, gevezelik etme, inleme bildiren yansımali gövde. ☞ **vazır vazır**, {ağız} 1. *Birbiri ardından.* 2. *Kolay kolay.* 3. *Çok çok; sık sık.* [DS]
- vazıradak, -ğı** [vaz (*yans.*) > vaz-ır-adak] {ağız} *zf.* (Girmek, çıkmak vb. için) Düşünmeden; çekinmeden; birdenbire. [DS]
- vazıramak**, [vaz (*yans.*) > vaz-ır-a-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-r(i)-yor] Def olup gitmek. [DS]
- vazırdamak**, [vaz (*yans.*) > vaz-ır-da-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-d(i)-yor] 1. Anlamsız ve yersiz konuşmak. 2. (Sürtünen iki sert ağaç için) ses çıkarmak. [DS]
- vazırtmak, -ğı** [vaz (*yans.*) > vaz-ır-t-dak] {ağız} *zf.* (Yellenmek için) sesli ve birden. [DS]

- vazı'ülyed**, [Ar. vazı'ü'l-yed وواضع اليد] {OsT} sf. El koyan.
- vaz'iyed**, [Ar. vaz'-ı yed وضع يد] {OsT} is. El koyma.
- vaz'î**, [Ar. vaz' > vaz'î / vaz'îyye وضعی / وضعیه] (vazi:) {OsT} sf. Kurma, yapma, koyma ile ilgili.
- vazî, -i'ı** [Ar. vazî' / vazî'a وضعه / وضع] (vazi:) {OsT} sf. Alçak; bayağı; adi; aşağılık.
- vazife**, [Ar. vazîfe وظيفه] (vazi:fe) {OsT} is. **1.** Görev. **2.** Ödev. **3.** Günlük ücret; yevmiye. ☐ **vazife aşkı**, Mesleğine ve görevine tutkunluk derecesinde bağlılık. || **vazife etmek**, Görev bilmek. || **vazife görmek**, Bir görevi yerine getirmek; görevini sürdürmek. || **vazife-i makaddes**, {OsT} Kutsal görev. || **vazife-i mütehattime**, {OsT} Yapılması gerekli görev. || **vazife-i zimmet**, {OsT} Borç olan görev. || **vazife kurbanı**, Görev başında şehit edilen kimse. || **vazife sahibi**, İşi gücü olan. || **vazifesi mi?** **1.** Umurunda değil. **2.** Onu ilgilendirmeyen; ona ne. || **vazifesinden olmak**, Görevini yitirmek. || **vazife şehidi**, Görev başında şehit olan kimse. || **vazifeyi suiistimal**, {OsT} Görevi kötüye kullanma.
- vazifedar**, [Ar. vazîfe + Far. -dār وظيفه دار] (vazi:-feda:r) {OsT} is. **1.** Görevli. **2.** Memur.
- vazifedaran**, [Ar. vazîfe + Far. -dārān وظيفه داران] (vazi:feda:ra:n) {OsT} is. **1.** Görevliler. **2.** Memurlar.
- vazifehar**, [Ar. vazîfe + Far. -h^vār وظيفه خوار] (vazi:-feha:r) {OsT} is. Ücretli; maaşlı; ödenekli.
- vazifeharan**, [Ar. vazîfe + Far. -h^vārān وظيفه خواران] (vazi:feha:ra:n) {OsT} is. Ücretliler; maaş alanlar; ödeneği olanlar.
- vazifelendirilme**, [vazife-le-n-dir-il-me] is. Vazifelendirilmek eylemi.
- vazifelendirilmek**, [vazife-le-n-dir-il-mek] edil. f. [-ir] Vazifelendirme eylemi yapılmak; kendisine bir vazife verilmek; görevlendirilmek; ödevlendirilmek.
- vazifelendirme**, [vazife-le-n-dir-me] is. Vazifelendirmek eylemi.
- vazifelendirmek**, [vazife-le-n-dir-mek] gçl. f. [-ir] Bir görev ya da sorumluluk yüklemek; görevlendirmek; ödevlendirmek.
- vazifeli**, [vazife-li] sf. **1.** Vazifesi olan; görevlendirilmiş bulunan; kendisine bir görev verilen; görevli. **2.** Kendisine bir ödev verilmiş bulunan; ödevli.
- vazifenaşinas**, [Ar. vazîfe+Far. nāşinās وظيفه ناشناس] (vazi:fena:şina:s) {OsT} sf. Görevini bilmeyen.
- vazifersiz**, [vazife-siz] sf. Vazifesi olmayan; görevsiz; ödevsiz.
- vazifersizlik**, -ği [vazife-siz-lik] is. Vazifersiz olma durumu; görevsizlik; ödevsizlik.
- vazifeşinas**, [Ar. vazîfe + Far. şinās وظيفه شناس] (vazi:feşina:s) {OsT} sf. Üzerine aldığı işi büyük bir titizlikle yerine getiren; işine ve görevine bağlı olan.
- vazifeşinasane**, [Ar. vazîfe + Far. şinās وظيفه شناسانه] (vazi:feşina:sa:ne) {OsT} zf. İşine, görevine bağlı birine yakışır biçimde.
- vazifeşinası**, [Ar. vazîfe + Far. şinās وظيفه شناسی] (vazi:feşina:si:) {OsT} is. Göreve bağlılık; görevde titizlik.
- vazifeşinaslık**, [Ar. vazîfe + Far. şinās + T. -lık وظيفه شناسلق] (vazi:feşinaslık) {OsT} is. Göreve bağlılık; görevde titizlik.
- vazifeten**, [Ar. vazîfeten وظيفة] (vazi:fe'ten) {OsT} zf. Görev gereği; görevli olarak.
- vazih**, [Ar. vuzūh > vazîh / vazîha وضح / وضوح] (vazi:h) {OsT} sf. Apaçık; besbelli.
- vazilenmek**, [vaz (yans.) > vaz-i-le-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Ağlamak; sızlanmak. [DS]
- vazime**, [Ar. vazîme وضميمه] (vazi:me) {OsT} is. **1.** Kabalık toplantı. **2.** Konuklar topluluğu. **3.** Sefere çıkanların oluşturduğu topluluk. **4.** Cenaze sonrasında yoksullara verilen yemek.
- vazın**, [Ar. vezn > vāzin وازن] (va:zin) {OsT} sf. **1.** Doğru tartılmış; tartısı doğru. **2.** Tartısı eşit; denk.
- vaziyet**, [Ar. vaz' => vaz'iyet وضيعيت] {OsT} is. **1.** Konum. **2.** Durum; hâl. ☐ **vaziyet almak**, Belli bir tavır takınmak. || **vaz'iyet-i ezhār**, {OsT} bot. Çiçek durumu. || **vaz'iyet-i irtika'**, {OsT} gök b. Yücelme durumu. || **Vaziyet ne merkezde?** "Durum nasıl, işler nasıl gidiyor?" anlamında kullanılır.
- vazo**, [Lat. vasis > İt. vaso] is. Çiçene kesme çiçek konulan çeşitli biçim ve maddeden yapılmış kap.
- vazodilatasyon**, [Fr. vasodilatation] is. tıp. Damar genişlemesi.
- vazolunma**, [Ar. vaz' + T. ol-un-ma] is. Vazolunmak eylemi.
- vazolunmak**, [Ar. vaz' + T. ol-un-mak] edil. f. [-ur] Konulmak.
- vazomotor**, [Fr. vaso-moteur] sf. Damar hareketleri ile ilgili. ☐ **vazomotor sinirler**, anat. Damar çeperlerine dağılan ve onların kasılmasını, gevşemesini sağlayan sinirler.
- vazotomi**, [Lat. vas (kanal) + Yun. tome (kesme) > Fr. vasotomie] is. tıp. Sperma kanallarını keserek kısırlaştırma işlemi.
- vazradak**, -ği [vaz (yans.) > vaz-(ı)r-adak] {ağız} zf. Çabucak; hızla. [DS]
- vazvazı**, [vaz (yans.) > vaz+vaz-ı] {ağız} is. Palto. [DS]

vazvazlanmak, [vaz (yans.) > vaz+vaz-la-n-mak] {a-ğız} döñşl. f. [-ır] Yaşlanmak; belleği zayıflamak; aklında iyime oluşmak. [DS]

vazzah, [Ar. vuzūh > vaẓẓāh وضح (vazza:h) {OsT} sf. 1. Çok açık ve kolay anlaşılır. 2. Meydanda; belli. ☞ **vazzāhü'l-cebîn**, {OsT} Alın açık.

ve, [Ar. > Far. ve و] {OsT} bağ. 1. Aralarında denklik, beraberlik veya ardışıklık bulunan iki kelime, kelime grubu ya da cümle arasına girerek bunları birbirine bağlar. 2. Karşıtlık bildiren cümleler arasına girerek bunları birbirine bağlar. *Az iş ve çok para.* 3. Biri diğerinin sonucu olan cümleleri birbirine bağlar. *Çalıştı ve başardı.* 4. Vurgulama belirtmek amacıyla sonradan eklenen açıklamayı bağlar; üstelik. *Sustu ve o susuş oldu.* 5. Cümle başlarına gelecek anlama kuvvetlendirme ve süreklilik kazandırır. *Bir daha kent yüzü görmek mi. Ve şimdi dağlarda özgür olmak.* 6. is. bsy. Her iki işlenenin de değeri doğruysa doğru, bunun dışındaki durumlarda yanlış değerini veren Boole işleyeni. 7. ed. Farsçalaşmış olan bu bağlaç eski metinlerde ünlü ile biten kelimeden sonra *vu/vü*, ünsüzle biten kelimeden sonra *u/ü* biçiminde kullanılır. *Leylâ vü Mecnun, Ferhat ü Şirin.* ☞ **ve ba'dü**, *Ondan sonra; imdi.* || **ve başkaları**, *Birbirine benzeyen, birbiri ile ilgisi bulunan öğelerden akla gelenleri sıraladıktan sonra aynı durumda olanları da bu sıralamaya dahil etmek amacıyla söylenen söz; kısa yazılışı, vb.* || **ve benzerleri**, *Birbirine benzeyen, birbiri ile ilgisi bulunan öğelerden akla gelenleri sıraladıktan sonra aynı durumda olanları da bu sıralamaya dahil etmek amacıyla söylenen söz; kısa yazılışı, vb.* || **ve devamı**, *Birbirine benzeyen, birbiri ile ilgisi bulunan öğelerden akla gelenleri sıraladıktan sonra aynı durumda olanları da bu sıralamaya dahil etmek amacıyla söylenen söz; kısa yazılışı, vd.* || **ve diğerleri**, *Birbirine benzeyen, birbiri ile ilgisi bulunan öğelerden akla gelenleri sıraladıktan sonra aynı durumda olanları da bu sıralamaya dahil etmek amacıyla söylenen söz; kısa yazılışı, vd.* || **ve mâ fihâ**, {OsT} *Ve onun içindekiler.*

veba, -yı {OsT. a'i} [Ar. vebā' وباء (veba:) {OsT} is. tıp. 1. Yersin basilinin sebep olduğu, değişik yollardan bulaşan, bilinç bulanıklığı ve yüksek ateşle ağır seyreden öldürücü bir hastalık; taun. 2. Domuz, kuş, sığır, at gibi hayvanlarda da büyük kırarlara sebep olan çeşitli bulaşıcı hastalıklara verilen ad. ☞ **veba ötu**, *bot.* Birleşikgillerden, uzun saplı alt yaprakları yürek biçiminde, pembe ya da beyaz, güzel kokulu, kömeçler oluşturan çiçekleri bazen kışın yapraklarından önce açan çok yıllık otsu bitki, (*Petasites fragrans*).

veba'î, [Ar. vebā'î / vebā'îyye وبيائي / وبيائيه (veba:i:) {OsT} sf. Vebaya ait; veba ile ilgili.

vebal, -li [Ar. vebāl ووبال (veba:l) {OsT} is. 1. Şiddet. 2. Ağırılık. 3. Bir işin olumsuz sonuçları ile ilgili manevi sorumluluğu; günah; azap. ☞ **vebal altında kalmak**, *Bir manevi sorumluluk altına girmek; borçlanmak.* || **vebali boynuna**, *(Yapılmakta olan bir iş için) sorumluluğu veya günahı yaptırana at-tir, anlamında kullanılır.* || **vebalini çekmek**, *Yapılan bir işten doğan sorumluluğu yüklemek; cezasını çekmek; günahını yüklemek.*

vebalet, [Ar. vebāl / vebālet ووبالت (veba:let) {OsT} is. → vebal.

vebalı, [veba-lı] sf. Vebaya tutulmuş olan.

veber, [Ar. veber ووبر {OsT} is. 1. Bazı bitkilerde görülen tüyçük. 2. Deve veya tavşan tüyü. 3. Hav.

vebr, [Ar. vebr ووبر {OsT} is. zool. Ak tavşan; Arabistan tavşanı, (*Hyrax syriacus*).

vec, [véc] {ağız} is. Umur. [DS] ☞ **vecine olmamak**, {ağız} *Umurunda olmamak; aldırış etmemek.* [DS]

veca, -a'ı [Ar. veca' وجمع {OsT} is. tıp. Bedende duyulan ağrı, sızı. ☞ **veca'-i batn**, {OsT} *tıp. Karın ağrısı.* || **veca'-i cenb**, {OsT} *tıp. Göğsün yanlarında görülen ağrı.* || **veca'-i mafsalsal**, {OsT} *tıp. Eklem ağrısı.*

vecahet, [Ar. vecāhet وجاهت (veca:het) {OsT} is. 1. Yüz güzelliği; gösterişlilik. 2. Şeref; itibar; onur.

vecahetli, [vecahet-li] (veca:hetli) sf. 1. Güzel olan; gösterişli. 2. Onurlu; şerefli.

vecaib, [Ar. vecībe > vecā'ib وواجب {OsT} is. Yerine getirilmesi zorunlu olan şeyler; boyna borç olan şeyler; vecibeler.

vecazet, [Ar. vecz > vecāzet وجازات (veca:zet) {OsT} is. (Anlatım için) kısa ve özlü olma.

vecd, [Ar. vecd ووجد {OsT} is. → vecit. ☞ **vecd ü istiğrak**, {OsT} *Dünyayı unutmak; kendinden geçme.*

vecdalud, [Ar. vecd + Far. -alūd ووجد آلود (veca:-lū:d) {OsT} sf. Coşturan; vecde getiren.

vecdan, [Ar. vecdān ووجدآن (veca:n) {OsT} is. Coşma ve kendinden geçme hâli.

vecdaver, [Ar. vecd+Far. -āver ووجد آور (veca:ver) {OsT} sf. Coşkunluk veren; heyecanlandırıcı; heyecan veren; coşkulu.

vecdet, [Ar. vecdēt ووجدت {OsT} is. 1. Coşkunluk. 2. Zenginlik.

vecdi, [Ar. vecd > vecdī / vecdīyye ووجدى / وجديه (vecdi:) {OsT} sf. Vecitle ilgili; coşkuya ilişkin.

vecel, [Ar. vecel ووجل {OsT} is. Korkma; ürkme.

vecenat, [Ar. vecne > vecenāt ووجنات (vecena:t) {OsT} is. Yanak yumruları; elmacık kemikleri.

vecenî, [Ar. vecne > vecenî وِجِنِي] (*veceni:*) {OsT} *sf.*
tip. Yanakla ilgili; yanaktaki şişliklerle ilgili.

vecer, [Ar. vecer وِجْر] {OsT} *is.* Fetva. ☞ **vecer-ger**,
 {OsT} *Fetva veren; müftü.*

vech, [Ar. vech وِجْه] {OsT} *is.* 1. Yüz; çehre; surat. 2.

Bir şeyin üst tarafı; yüzey. 3. Bir şeyin ön tarafı; alın; ön. 4. Neden; sebep; gibi; ilgi. 5. Biçim; tarz; üslup; yol; şekil. 6. Araç; vasıta. ☞ **vech-i āhar**, {OsT} *Başka bir sebep; diğer neden.* || **vech-i ahsen**, {OsT} *En güzel yol; en iyi biçim.* || **vech-i güzîn**, {OsT} *Seçkin, soylu yüz.* || **vech-i hāl**, {OsT} *Bir kim-
 senin durumu.* || **vech-i iğbirār**, {OsT} *Güvenme
 durumu.* || **vech-i lāyık**, {OsT} *Uygun biçim.* || **vech-i
 māaş**, {OsT} *Geçim yolu.* || **vech-i maîşet**, {OsT} *Geçim
 kaynağı.* || **vech-i mergûb**, {OsT} *Beğenilen
 biçim; beğenilen tarz.* || **vech-i meşrûb üzere**, {OsT} *Anlatıldığı
 gibi.* || **vech-i mülāhaza**, {OsT} *Bakış
 açısı.* || **vech-i müvecceh**, {OsT} *Doğru ve yerinde
 davranış.* || **vech-i şebah**, {OsT} *ed. Benzetme yönü.* ||
vech-i şer'î, {OsT} *Yasal yol; yasal davranış.* ||
vech-i tafsilî, {OsT} *Dolaylı anlatım.* || **vech-i tes-
 miye**, {OsT} *Adlandırma sebebi.* || **vechü'l-arz**,
 {OsT} *Yeryüzü.* || **vechü'l-Hak**, {OsT} *tasvf. Varlıkların
 özünde bulunarak var olmalarını sağlayan
 İlahî gerçeklik.*

veche, [Ar. vech > veche وِجْه] {OsT} *is.* → **veçhe**.
 ☞ **veche-i azîmet**, {OsT} *Gidiş yolu.* || **veche-i mak-
 sût**, {OsT} *Amaçlanan sonuç.*

vechen, [Ar. vech > vechen وِجْهًا] (*ve'chen*) {OsT} *zf.*
 1. Görünüş bakımından; görünüşçe. 2. Bir açıdan;
 bir yönden.

vecheyn, [Ar. vech > vecheyn وِجْهَيْن] {OsT} *is.* İki
 yan; iki taraf; sağ ve sol.

vechî, [Ar. vech > vechî > vechiyye وِجِي] (*vechi:*) *sf.*
 Görünüşle ilgili; yüze ait.

vechile, [Ar. vech + T. ile] *zf.* ... nedenle; (belirtilen)
 sebep dolayısıyla.

veci, -i'ı [Ar. veca' > veci' / veci'a وِجِيْع / وِجِيْعَة] (*veci:*) {OsT} *sf.* Sızlatan; ağrı veren.

vecibe, [Ar. vecibe وِجِيْبَة] (*veci:be*) {OsT} *is.* Yapıl-
 ması zorunlu olan iş, görev, ödev; boyun borcu. ☞ **vecibe-i
 nezâket**, {OsT} *Nezaket borcu.* || **vecibe-i
 zimmet**, {OsT} *Boyun borcu.*

vecih, [Ar. vecâhet > vecîh / vecîhe وِجِيْه / وِجِيْهَة] (*veci:h*) {OsT} *sf.* 1. Güzel; hoş. 2. Uygun; münasip.
 3. *is.* Bir kavmin büyüğü.

vecih, -çhi [Ar. vech وِجْه] {OsT} *is.* → **vech**.

vecihi, [Ar. vecîh > vecîhî وِجِيْهِي] (*veci:hi:*) {OsT} *sf.*
 1. Güzelle ilgili; güzelliğe ilişkin. 2. Şefle ilgili.

vecit, -cdi [Ar. vecd وِجْد] {OsT} *is.* 1. Sevgi, hayran-

lık gibi ağır basan, yoğun bir heyecan yüzünden
 doğan coşkunlukla kendinden geçme; sevinçten ba-
 yılma. 2. *isl.* Ruhun doğrudan doğruya Allah'a
 ulaştığı ve onun varlığının çok yoğun biçimde bi-
 lincine vardığı özel ve gizemli durum. ☞ **vecde
 gelmek**, 1. *Dinî bir duygu ya da heyecan yüzünden
 kendinden geçmek.* 2. *Bir şey karşısında aşırı heye-
 can duymak.*

veciz, [Ar. vecâzet > vecîz / vecîze وِجِيْز / وِجِيْزَة] (*ve-
 ci:z*) {OsT} *sf.* 1. (Anlatım için) az ve öz. 2. Kısa;
 derli toplu.

vecize, [Ar. vecîz > vecîze وِجِيْزَة] (*veci:ze*) {OsT} *is.*
ed. Söylemi az, anlamı çok anlatım; derin anlamlı,
 özlü ve güzel söz; özdeyiş; icazlı söz.

vecne, [Ar. vecne وِجْنَة] {OsT} *is.* anat. Elmacık ke-
 miği.

vecr, [Ar. vecr وِجْر] {OsT} *is.* Mağara.

veç, [veç] {ağız} *is.* Güvey evinden gelin evine gelen
 çeyizlik eşyalar. [DS]

veçhe, [Ar. veche وِجْهَة] {OsT} *is.* 1. Yüz; surat; çehre.

2. Tutulan yol; gidiş. 3. Yön. 4. *as.* Büyük birlikler
 tarafından uygulanmak üzere genel bir harekât pla-
 nını açıklayan ya da bunu genel bir yönerge hâlin-
 de belirten özel emir. ☞ **veçhe vermek**, *Yön ka-
 zandırmak; yön vermek.*

veçhişebah, [Ar. vech-i şebah وِجْه شَبَه] {OsT} *is.* *ed.*
 Benzetme yönü.

ved, -ddi [Ar. vedd وِد] {OsT} *is.* Sevgi; dostluk;
 muhabbet.

veda¹, -a'ı [Ar. vedā' وِدَاع] {OsT} (*veda:*) *is.* 1. Ayırı-
 lırken karşılıklı esenlik dileme. 2. Uzun sürecek bir
 ayrılış; ayrılık. 3. *mecaz.* Sevilen ve ilgi duyulan
 bir şeyle ilgiyi kesme; vazgeçme. ☞ **veda etmek**,
 1. *Vedalaşmak; esenleşmek.* 2. *mecaz.* Sevilen bir
 şey ile olan ilgisini kesmek. || **Veda Haccı**, *Hz. Mu-
 hammed'in 632 yılında yerine getirdiği ilk ve son
 hac görevi.* || **Veda Hutbesi**, *Hz. Muhammed'in
 veda haccında söylediği hutbe (6 Mart 632-9 Zil-
 hicce 10, Cuma).* || **vedā'-ı mülk-i vücūd**, {OsT}
Varlık ülkesine veda etmek; ölmek.

veda², -a'ı [Ar. veda' وِدَاع] {OsT} *is.* Katır boncuğu;
 beyaz boncuk.

veda³, [Sank. veda (bilgi)] *is.* Brahman edebiyatının
 tümü.

veda'at, -ti [Ar. vedā'at وِدَاعَات] (*veda:at*) {OsT} *is.* 1.
 Emanet olarak bırakılmış şey. 2. Sakin olma; dur-
 gunluk; rahatlık.

veda'atiyle, [Ar. vedā'at + T. ile وِدَاعَاتِيْلَة] (*veda:-
 atiyle*) {OsT} *zf.* Aracılığıyla; vasıtası ile.

vedacılık, -ğ [veda-cı-lık] *is.* Brahmacılıkta vedala-
 rın içerdiği ayin ve inançların tümü.

vedad, [Ar. vedād وداد] (*veda:d*) {OsT} is. → vedat.

vedalaşma, [veda-la-ş-ma] (*veda:laşma*) is. Vedalaşmak eylemi.

vedalaşmak, [veda-la-ş-mak] (*veda:laşmak*) işteş f. [-ır] **1.** Uzun süre görüşmemek üzere birbirine esenlik dileyerek ayrılmak. **2.** mecaz. Sevilen bir şey ile olan ilgisini kesmek.

vedaname, [Ar. vedā + Far. nāme وادعنامه] (*veda:-na:me*) {OsT} is. Kendisinin ya da sefeinin görevinin sona erdiğini bildiren ve elçi tarafından devlet başkanına sunulan mektup.

vedat, -dı [Ar. vedād وداد] (*veda:t*) {OsT} is. Sevgi; dostluk.

vedayi, -i'i [Ar. vedī'a > vedāyi' ودايع] (*veda:yi:*) {OsT} is. Emanet olarak bırakılan şeyler.

veddua, [Ar. ve'd-du'ā والدعا] (*veddua:*) {OsT} ünl. Dualarımız sizinledir.

vede, [Ar. va'de => vede] {ağız} is. Zaman; süre. [DS]

vedi¹, -i'i [Ar. veda'a > vedi' وديع] (*vedi:*) {OsT} sf. **1.** Kendisine emanet bırakılan; emaneti üstlenen. **2.** isl. Başkalarına ait bir malı saklamayı yüklenen; emaneti saklayan kişi.

vedi², [Ar. vedī ودي] (*vedi:*) {OsT} is. **1.** İşedikten sonra çıkan su. **2.** Arabistan'ın bazı bölgelerinde alınan vergi.

vedi'a, [Ar. vedī' > vedī'a وديع] (*vedi:a:*) {OsT} is. **1.** Saklanmak üzere bırakılan şey; emanet. **2.** huk. Bir kimseye saklaması için bırakılan mal; emanet.

vedid, [Ar. vedd > vedīd / vedīde وديد / وديده] (*vedi:d*) {OsT} sf. Sevgisi çok olan; dost.

vedire, [Bulg. vědrò] {ağız} is. → vedre. [DS]

vedre, [Bulg. vědrò] {ağız} is. **1.** Süt sağılan tahta - kova; külek. **2.** Su kovası. [DS]

vedud, [Ar. vedd > vedūd وودود] (*vedu:d*) {OsT} sf. **1.** Aşırı derecede sevecen. **2.** isl. Kullanını seven, iyileri rahmet ve rızasına erdiren ya da sevilmeye, dostluğu kazanılmaya layık tek varlık anlamında Allah'ın güzel adlarından biri.

veduk, -ğu [Ar. vedūk وودوق] (*vedu:k*) {OsT} sf. (Hayvan için) kösnük.

vefa, [Ar. vefā وفا] (*vefa:*) {OsT} is. Sevgide bağlılık; dostlukta sebat; sadakat. ☞ **vefa-bigâne**, {OsT} *Vefaya yabancı; vefasız*.|| **vefa-dār**, {OsT} *Vefalı*.|| **vefa etmek**, (Ömür için) *yetmek; yetişmek*.|| **vefā-perver**, {OsT} *Sözünde duran; bağlılık gösteren; vefalı*.|| **vefā-peyvest**, {OsT} *Sevgisinde sebat eden; vefalı*.|| **vefā-şiar**, {OsT} *İşi vefa olan; vefa gösteren; bağlı*.|| **vefā-şiarî**, {OsT} *Vefalılık; vefa huyluluk*.

vefakâr, [Ar. vefā+Far. -kâr وفاكار] (*vefa:kâ:r*) {OsT} sf. Vefalı.

vefakârlık, -ğı [vefakâr-lık] (*vefa:kâ:rlık*) is. Vefakâr olma durumu.

vefalı, [vefa-lı] (*vefa:lı*) sf. Sevgisi geçici olmayan; sevgide bağlılık gösteren; vefası olan; hakikatli.

vefasız, [vefa-sız] (*vefa:sız*) sf. Sevgisi çabuk geçen, vefası olmayan; dostluğu geçici olan; hakikatsiz.

vefasızlık, -ğı [vefa-sız-lık] (*vefa:sızlık*) is. Vefasız olma durumu; hakikatsizlik.

vefat, [Ar. vefāt وفات] (*vefa:t*) {OsT} is. (İnsan için) ölüm. ☞ **vefat etmek**, *Ölmek*.|| **vefat ilmühaberi**, {OsT} *Ölüm belgesi*.

vefd, [Ar. vefd وفد] {OsT} is. **1.** Ulaşma; varma. **2.** Bir yere yerleşmek üzere gelen insan topluluğu. **3.** Özel görevle gönderilen insan topluluğu; kurul; heyet; delegasyon.

vefeyat, [Ar. vefāt > vefiyāt وفيات] (*vefeya:t*) {OsT} is. → vefiyat.

vefi, [Ar. vefā > vefī وافي] (*vefi:*) {OsT} sf. **1.** Sevgisine bağlı; vefalı. **2.** Eksiksiz; tam.

vefik, -kı [Ar. vefk > vefik / vefika وفيق / وفيقه] (*vefi:k, k kalın söylenir*) {OsT} sf. Aynı fikirde olan; birbirine uygun olan.

vefiyat, [Ar. vefāt > vefiyāt وفيات] (*vefiya:t*) {OsT} is. Ölümler.

vefk, -kı [Ar. vefk وفاق] {OsT} is. **1.** Uyuma; uygun olma. **2.** Barış. **3.** Muska; tılsım. **4.** sf. Uygun. ☞ **vefk-i dilhāh**, {OsT} *Gönlüne uygun*.|| **vefk-i mur-rāt**, {OsT} *İsteğe uygun*.|| **vefk-i rübāi**, {OsT} *Dört çizgi ile çizilmiş, dört kelimelik tılsım*.|| **vefk-i sūdāsî**, {OsT} *Altıya bölünmüş tılsım veya remil karesi*.|| **vefk-i sülāsî**, {OsT} *Kenarı üç köşeli tılsım*.

vefret, [Ar. vefret وفرت] {OsT} is. Bolluk; çokluk.

vega, [Ar. vegā وغا] {OsT} is. **1.** Gürültü. **2.** Savaş.

vegadet, [Ar. vegādet وغازدات] (*vega:det*) {OsT} is. **1.** Alçaklık; bayağılık; adilik. **2.** Akılsızlık.

vegayrūha, [Ar. ve gayruhā / gayrūha وغيروها] {OsT} zf. Ve başkaları; ve diğerleri.

veh, [Ar. veh وه] ünl. **1.** {OsT} Vah; yazık; ay; vay. **2.** {ağız} Üzüntü ve şaşma bildirir. [DS]

vehak, [Ar. vehak وهق] {OsT} is. Kement.

vehamet, [Ar. vehāmet وجامت] (*veha:met*) {OsT} → vahamet.

vehb, [Ar. hibe > vehb وهب] {OsT} is. **1.** Bağış; hibe. **2.** Vergi.

vehbi, [Ar. vehb > vehbī / vehbiyye وهبي / وهبيه] {OsT} sf. **1.** Tanrı vergisi ile ilgili olan; Tanrı vergisi. **2.** is. fel. Doğustancı.

vehc, [Ar. vehc وهج] {OsT} is. Alevli yanma; tutuşma.

vehd, [Ar. vehd / vehde وهده / وهده] {OsT} is. Uçurum; derin vadi.

vehcan, [Ar. vehcān وهجان] (vehca:n) {OsT} is. Ateşin alevlenmesi.

vehcy, [ve+hey] {ağız} ünl. Keçi sürüsünü çağırma ve kovalama, sürme ünlemi. [DS]

vehf, [Ar. vehf وهف] {OsT} is. Bitkinin yapraklanması, uzaması, çoğalması.

vehhab, [Ar. vehb > vehhāb وهاب] (vehha:b) {OsT} sf. **1.** Çok veren; bağışlayan. **2.** Çeşit çeşit nimetleri sürekli bağışlayıp duran anlamında Allah'ın isimlerinden biri.

vehhac, [Ar. vehc > vehhāc وهاج] (vehha:c) {OsT} sf. **1.** Çok parlak; ışıldayan. **2.** Alevlenmiş; tutuşmuş.

vehham, [Ar. vehm > vehhām وهام] (vehha:m) {OsT} sf. Aşırı kuruntulu; vehimli.

vehic, [Ar. vehic وهيج] (vehi:c) {OsT} is. Ateşin sıcaklığı.

vehil, [Ar. vehl > vehīl وهيل] (vehi:l) {OsT} sf. Çok korkak.

vehim, -hmi [Ar. vehm وهم] {OsT} is. **1.** Yersiz korku. **2.** Kuruntu; şüphe; tereddüt. **3.** Yanlış zan; esassız, yanlış düşünce. ☞ **vehim etmek**, Vehmetmek.|| **vehme düşmek**, Yersiz ve gereksiz korku duymak; yanlış düşüncelere kapılmak.|| **vehme kapılmak**, Yersiz ve gereksiz korku duymak; yanlış düşüncelere kapılmak.

vehimli, [vehim-li] sf. Vehim içinde olan; vehme kapılan; kuruntulu.

vehl, [Ar. vehl وهل] {OsT} is. **1.** Yanlış anlama. **2.** Bir şeyi ilk görüşte korkma.

vehle, [Ar. vehl > vehle وهله] {OsT} is. **1.** An; dakika. **2.** Bir işin ilk başlangıcı. **3.** İlk görüş tedirginliği; irkilme. ☞ **vehle-i ulā**, {OsT} İlk başlangıç.

vehleten, [Ar. vehle > vehleten وهلة] {OsT} zf. **1.** İlk anda. **2.** Ansızın; birdenbire.

vehm, [Ar. vehm وهم] {OsT} is. → vehim. ☞ **vehmalūd**, {OsT} Vehim dolu; vehimle karışık.|| **vehm-i havas**, {OsT} Yanılsama.|| **vehm-nāk**, {OsT} Vehimli; kuruntulu.

vehmetme, [Ar. vehm + T. et-me] is. Vehmetmek eylemi; kuruntuya kapılma.

vehmetmek, [Ar. vehm + T. et-mek] gçl. f. [-(d)-er] **1.** Yersiz olarak bir korkuya ya da şüpheye kapılmak. **2.** Olmayan bir şeyi var sanmak.

vehmi, [Ar. vehm > vehmī / vehmiyye وهمي / وهمية] (vehmi:) {OsT} sf. Kuruntu ile ilgili olan.

vehmiyat, [Ar. vehmiyye > vehmiyyāt وهميات] (vehmiya:t) {OsT} is. Kuruntular; sanılan şeyler.

vehn, [Ar. vehn وهن] {OsT} is. Güçten düşme; güçsüzleşme; gevşeme.

vehs, [Ar. vehş وهص] {OsT} is. **1.** Ayak altında çiğneme. **2.** Kırma.

vehub, [Ar. vehüb وهوب] (vehu:b) {OsT} sf. Verimli; verimi çok.

vehy, [Ar. vehy وهى] {OsT} is. Yıpranma; gevşeme; yırtma.

vejetalin, [Fr. végétalin] is. Bazı bitkilerden çıkarılan sadeyağ niteliğindeki bitkisel yağ.

vejetalizm [Fr. végétalisme] is. Yalnız bitkisel gıdalara yer veren beslenme düzeni.

vejetan, [Fr. végétant] sf. (Ur veya yara için) yüzeysel.

vejetarizm, [Fr. végétarisme] is. Sağlığı koruma ve tedavi amacıyla süt, süt ürünleri, yumurta ve bal dışındaki hayvansal besinlerden, özellikle et ve et ürünlerinden uzak durarak bitkisel gıdalarla beslenme düzeni.

vejetaryen, [Fr. végétarien] sf. Et yemez.

vejetaryenlik, -ği [vejetaryen-lik] is. Et yemezlik.

vejetasyon, [Fr. végétation] is. **1. tıp.** Deri, mukoza ve organlar üzerinde çıkan karnabahar görünümündeki oluşum; ur; tümör. **2. biy.** Bitki örtüsü.

vekahat, -ti [Ar. veqāhat وقاحت] (veka:hat) {OsT} is. Utanmazlık; edepsizlik; hayasızlık.

vekâlet, [Ar. vekâlet وكالت] (vekâ:let) {OsT} is. **1.**

Vekil olma durumu; bir başkasının yerine onun işine bakma; birinin herhangi bir işini onun adına yürütme; vekillik. **2. huk.** Bir kimsenin işleri için kendisini temsil etmesi amacıyla başkasına verdiği yetki. **3. huk.** Bir işin yönetimi, bir hizmetin yerine getirilmesi için iş sahibi ile vekil arasında yapılan sözleşme. **4. Bakanlık.** ☞ **vekâlet emrine alma**, Bakanlık emrine alma.|| **vekâlet etmek**, Bir kimsenin yerine, onun adına hareket etmek.|| **vekâlet-i âmme**, {OsT} Genel vekâlet.|| **vekâlet-i hâssa**, {OsT} Belli bir konu ile sınırlandırılmış vekâlet.|| **vekâlet-i humâyun**, {OsT} İmparatorluk döneminde, padişah eşlerinin şehzade annesi sıfatıyla saltanata katılmaları.|| **vekâlet-i muallâka**, {OsT} Şarta bağlı vekâlet.|| **vekâlet-i mukayyede**, {OsT} Bir şart ya da zamanla sınırlı vekâlet.|| **vekâlet-i mutlaka**, {OsT} 1. Yetkilerin sınırlanmadığı vekâlet. 2. İmparatorluk döneminde, sadrazamlık.|| **vekâlet-i mürsele**, {OsT} Sınırsız vekâlet.|| **vekâlet-i muzâfa**, {OsT} Belli bir tarihten sonra yürürlüğe girecek olan vekâlet.|| **vekâlet-i uzmâ**, {OsT} İmparatorluk döneminde sadrazamlık.|| **vekâlet ücreti**, Vekâlet edene ödenen hizmet ücreti.|| **vekâlet ver-**

- mek**, Bir kimseye, işi için kendi adına davranma ve iş yürütme yetkisi tanımak.
- vekâleten**, [Ar. vekâlet > vekâleten وَكَالَةً] (*vekâ:le-ten*) {OsT} zf. Başkasının adına; vekil olarak; vekâlet ederek.
- vekâletname**, [Ar. vekâlet + Far. nâme وَكَالَتِنَامَة] (*vekâ:letna:me*) {OsT} is. Herhangi bir konuda bir kimseye verilen vekâlet yetkisini belirleyen belge.
- vekâletpenah**, [Ar. vekâlet + Far. penâh وَكَالَتِنَاه] (*vekâ:letpena:h*) {OsT} is. Sadrazam.
- vekâletpenahi**, [Ar. vekâlet + Far. penâh + Ar. -î وَكَالَتِنَاهِي] (*vekâ:letpena:hi:*) {OsT} sf. 1. Sadrazamla ilgili; sadrazama ait. 2. is. Sadrazamlık.
- vekâletsiz**, [vekâlet-siz] sf. 1. Vekâleti olmayan. 2. zf. Vekâlet verilmeden. ☞ **vekâletsiz iş görme**, Bir kimsenin vekâleti olmadan başkasının işini görme.
- vekayi**, -i'ı [Ar. vaḳ'a > vaḳâyi' وَقَايِي'] (*vaka:yi:*) {OsT} is. → vakayi.
- vekayiname**, [Ar. vaḳâyi' + Far. -nâme وَقَايِنَامَة] (*vaka:yina:me*) {OsT} is. → vakayiname.
- vekeb**, [Ar. vekeb وَكَب] {OsT} is. Bir işe özenme.
- vekil**, [Ar. vekâlet > vekil وَكِيْل] (*veki:l*) {OsT} is. 1. Bir başkasının adına ve yerine iş gören kimse. 2. Bir başkasının adına söz söyleme yetkisi olan kimse. 3. Bir iş yerinde asıl görevlinin ya da memurun bulunmadığı zamanlarda onun yerine yetki ve sorumluluğu yüklenen görevli. 4. Bakan; hükümet üyesi. 5. huk. Bir vekâlet sözleşmesine dayanarak başkası adına veya hesabına iş gören kimse. 6. sf. Vekillik yapan. ☞ **vekil dikmek**, {eAT} Vekil olarak görevlendirmek. || **vekil-i devlet**, {OsT} Devlet vekili; vezir-i azam; sadrazam. || **vekil-i harc**, {OsT} Bir evin veya iş yerinin masraflarını görmekle görevli kimse. || **vekil-i mukayyed**, {OsT} huk. Yetkileri sınırlı vekil. || **vekil-i mutlak**, {OsT} huk. Yetkileri tam vekil. || **vekil-i saltanat**, {OsT} Sadrazam. || **vekil vükela**, {OsT} İleri gelenler.
- vekilemek**, [vek (yans.) > vek-i-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (Tek için) dışisini gördüğünde “vek vek” sesleri çıkarmak. [DS]
- vekilharç**, -cı [Ar. vekil-i ḥarc وَكِيْلِحْرَج] {OsT} is. Eskiden, bir konağın harcamaların yapmakla görevli kişilere verilen ad.
- vekilharçlık**, -ğı [vekilharç-lık] is. 1. Vekilharç olma durumu. 2. Vekilharcın yaptığı iş veya görevi.
- vekillik**, -ği [vekil-lik] is. 1. Birinin yerine iş görme yetkisi. 2. Birinin adına davranma yetkisi. 3. Birinin yerine söz alma hakkı. 4. Bir görevlinin bulunmadığı zamanlarda onun görevini yürütme, sorumluluğunu yüklenme, yetkisini kullanma durumu. 5. Bakanlık. ☞ **vekillik etmek**, Birinin yerine iş görmek; görevini üstlenmek.
- vekire**, [Ar. vekire وَكِيْرَة] (*veki:re*) {OsT} is. Yeni yapılan veya satın alınan bina için eşe dosta verilen ziyafet.
- vekkad**, [Ar. veḳḳād وَقَاد] (*vekka:d*) {OsT} is. Parlak; aydınlık; ışıklı.
- vekn**, [Ar. vekn وَكِن] {OsT} is. Kuş yuvası.
- vekr**, [Ar. vekr وَكِر] {OsT} is. Kuş yuvası.
- vektogram**, [Fr. vectogramme] is. Haritacılıkta olaylara ilişkin değerleri vektörlerle gösteren diyagram.
- vektör**, [Fr. vecteur] is. mat. Üzerinde bir başlangıç ve bitiş noktası belirtilmiş olan yönlü doğru parçası.
- vektörel**, [Fr. vecteur + T. -el] sf. Vektörle ilgili.
- vekekiyan**, [vek (yans.) > vek+vek-i-y-en] {ağız} is. Baykuş. [DS]
- veksz**, [Ar. veksz وَكَز] {OsT} is. Vurma; kakma.
- vel¹**, [ʔ vel] {ağız} is. Harman döveni. [DS]
- vel²**, [ʔ vel] {ağız} is. Gürcistan işi kara kalpak. [DS]
- vela¹**, [Ar. velā وَلَا] (*velâ:*) {OsT} is. 1. Yakın olma. 2. Sahip olma. 3. isl. huk. Soy ya da yakınlık dışında mirasçılık doğuran yakınlık. 4. Efendisinin, azat ettiği köle ve cariyesi ile ilişkisi ve onlar üzerindeki hakkı. ☞ **velâ-perver**, {OsT} Dostluk besleyen; dostluk gösteren. || **velâ-siyyemâ**, {OsT} Özellikle; şöyle ki. || **velâ-yı atâka**, {OsT} huk. Azat eden efendiyle köle arasındaki bağ. || **velâ-yı ni'met**, {OsT} huk. Köle ile azat eden efendisi arasındaki bağ. || **velâ-yı mevkuf**, {OsT} huk. Kim tarafından azat edildiği belli olmayan köleye ilişkin vela. || **velâ-yı nâfiz**, {OsT} huk. Azat eden efendisi belli olan köleye ilişkin vela.
- vela²**, [Ar. valā] {ağız} is. İpekli, ince ve renkli, değerli bir kumaş. [DS]
- veladet**, [Ar. vilâdet وَوَادَت] (*velâ:det*) {OsT} is. Dünyaya gelme; doğma. ☞ **velâdet-i âliye vukuu resmi**, {OsT} Osmanlı padişahlarından doğan çocuklar için yapılan tören. || **velâdet-i hümâyün**, {OsT} Padişahın doğum günü.
- veladî**, [Ar. vilâdet => veladî وَوَادِي] (*velâ:di:*) {OsT} sf. 1. Doğumla ilgili; doğuma ait. 2. Anadan doğma; doğuştan; yaradılıştan.
- veladika**, [Slav. vladika (üst papaz)] is. İmparatorluk döneminde, Karadağ prenslerine verilen unvan.
- velaid**, [Ar. velîde > velâ'id وَوَادِيْد] (*velâ:id*) {OsT} is. 1. Veletler; çocuklar. 2. Cariyeler.
- velaim**, [Ar. velâ'im وَوَادِيْم] (*velâ:im*) {OsT} 1. Düğün ziyafetleri. 2. Evlenmeler. 3. Düğünler.
- velakârane**, [Ar. velâ + Far. kâr-âne وَوَاكَارَانَة] (*velâ:kâ:ra:ne*) {OsT} zf. Dostça.

- velakin**, [Ar. velakin ولكن] (*velâ:kin*) {OsT} e. Fakat; ancak; şöyle ki; ama.
- velakinne**, [Ar. velakinne ولكن] (*velâ:kinne*) {OsT} e. Ancak; fakat.
- velan**, [Yun. valeni] (*vela:n*) {ağız} is. Meşe kozalağı. [DS]
- velaya**, [Ar. veli > velâyā ولايا] (*velâ:ya:*) {OsT} is. Ermiş kadımlar; veliler.
- velayet**, [Ar. velâyet ولايت] (*velâ:yet*) {OsT} is. 1. Ermiş olma; velilik; ermişlik. 2. Sözüünü geçirme; otorite. 3. *isl. huk.* Başkalarının kişiliği ya da malları üzerinde söz sahibi olma yetkisi. 4. *huk.* Küçüklerin ve kısıtlıların kişilikleri ve malları üzerinde anne ve babalarının sahip oldukları yetkilerin tümü. 5. *tasvf.* Ermişlik. ☞ **velâyet-i amme**, {OsT} Devlet başkanı yerine emretme yetkisini taşıyan devlet görevlileri. || **velâyet-i cerâim**, {OsT} Genel güvenliği sağlamak amacıyla zorlayıcı önlemleri alma ve uygulama yetkisi. || **velâyet-i gayr-ı zatiye**, {OsT} Doğuştan değil de sonradan kazanılan velayet. || **velâyet-i hâssa**, {OsT} Belirli bir kişi ya da şey yararına yapılmış velayet. || **velâyet-i kısas**, {OsT} Kısas isteme yetkisi olanın velayeti. || **velâyet-i zâtiye**, {OsT} Velayet altındaki kişi ile velisi arasındaki bağdan doğan ve devredilemeyen velayet.
- velayetname**, [Ar. velâyet + Far. nâme بنامه] (*velâ:yetna:me*) {OsT} is. Tarikat liderlerinin menkıbeleşmiş hayatlarını anlatan eser.
- veldik**, **-ği** [veld-ik ?] {ağız} is. Çok konuşan; çok gülen. [DS]
- vele¹**, [Ar. vâlâ] {ağız} is. 1. Renkli kumaş parçaları. 2. Gelinlerin kına bezi. 3. Bürümcük. 4. İpek elbise. 5. Renkli, ince, değerli ipek kumaş. [DS]
- vele²**, [? vele] {ağız} is. 1. Düğün. 2. Düğünde, güvey evinden gelin evine gelen konukların yaptıkları oyun, gösteri ve konuşma. [DS]
- veled**, [Ar. veled ولد] {OsT} is. → **velet**. ☞ **veled-i benat**, {OsT} Kız çocuklarının kız ve erkek çocukları. || **veled-i benin**, {OsT} Erkek çocukların kız ve erkek çocukları. || **veled-i fücür**, {OsT} Aralarında evlenmelerine engel kan bağı bulunan kişilerin evliliğinden doğan çocuk. || **veled-i hadîs**, {OsT} Vakfın kuruluşundan sonra doğan ve vakıftan yararlanma hakkı olan çocuk. || **veled-i mülâna**, {OsT} Lian nedeniyle babasıyla nesepliliğinin bulunmadığına dair yargı kararı bulunan çocuk. || **veled-i sulbî**, {OsT} Öz çocuk. || **veled-i zinâ**, {OsT} → **veledizina**.
- veledeş**, [Ar. veled + Far. -eş (3. t. kişi iy. eki) ولدش] {OsT} is. Kapıkulu süvarilerinin çocuklarına verilen ad.
- veledibarka**, [İt. vele di barca] (*velediba'rka*) is. *dnz.* Fırtınalı havalarda yan yelkenli ile birlikte pruva ana ıstralyası üzerine açılan küçük flok.
- veledizina**, [Ar. veled-i zinâ ولد زناء] {OsT} is. *argo.* Babası belli olmayan çocuk; piç.
- veledizurna**, [veledizina] {ağız} is. Evlilik dışı doğan çocuk. [DS]
- veleh¹**, [Ar. veleh وله] {OsT} is. Şaşkınlığa düşme; şaşma. ☞ **veleh getirmek**, **Şaşırmaq**. || **veleh-zâ**, {OsT} Şaşkın.
- veleh²**, [Far. veleh وله] {OsT} is. Öfke; hışım; kahr. ☞ **veleh-zede**, {OsT} Hışma uğramış; sevgilisinin hışmına uğramış ve kahr çeken âşık.
- veleme**, [vele-me] {ağız} is. Bez kesiklerinden örülmüş kilim. [DS]
- velen**, [Yun. valani] {ağız} is. Palamut. [DS]
- velena**, [Yun. velalia] (*vele'na*) is. *dnz.* Yelkenli gemilerde iki direk arasındaki ıstralyalar üzerine açılan ve açıldığı ıstralyanın adı ile anılan üçgen yelken.
- velence**, [velence] {ağız} is. El kantarı. [DS]
- velense**, [İsp. valenciana] is. 1. Bir yüzü tüylü, kalın ve ağır battaniye. 2. {ağız} Pamuk ipliğinden dokunmuş, tahıl kurutmakta kullanılan geniş yaygı. [DS] 3. Keçi kılından yapılmış gece başlığı.
- velespit**, **-di** [Lat velox (hızlı) + pède (ayak) > Fr. vélocipède] is. Ön tekerleği poyraya bağlı pedallarla hareket ettirilen, bir selesi ve iki tekerleği bulunan tek kişilik taşıt aracı. {ağız} (aynı) [DS]
- velestralya**, [İt. vela di straglio] (*velestra'lya*) is. *dnz.* Direkleri yan yelkenlerle donatılmış bir geminin en baştaki direğine çekilen yan yelken.
- velesvit**, [Fr. vélocipède] {ağız} is. Bisiklet. [DS]
- velet**, **-di** [Ar. veled ولد] is. 1. Oğul; çocuk. 2. Çocukları azarlarken ya da onlardan söz ederken aşağılayıcı bir söz olarak kullanılır. 3. {ağız} Yararsız erkek çocuk. [DS] ☞ **velet oğlunun atı gibi yığılıp kalmak**, {ağız} Yorulup hâlsiz düşmek.
- velete**, [? velete] {ağız} is. Kavga, gürültü patırtı, kö-tülük yapmada yoldaş. [DS]
- velev**, [Ar. ve-lev ولو] {OsT} bağ. Hatta; öyle olsa bile; üstelik. ☞ **velev süllim**, {OsT} Öyle olduğu kabul edilse bile.
- velfecir**, [Ar. ve'l-fecr (Kur'an-ı Kerim'in 89. suresi olan "Fecr" suresinin ilk kelimesi)] {OsT} is. 1. Tan yerinin ağarmasına ant olsun. 2. "Kurnazlığı gözlerinden anlaşılacak" anlamına gelen "gözleri velfecir okumak" deyiminde geçer.
- velfecri**, [Ar. ve'l-fecr (Kur'an-ı Kerim'in 89. suresi olan "Fecr" suresinin ilk kelimesi) والفجر] is. {OsT} → **velfecir**.
- velhan¹**, [Ar. velhân ولهان] (*velha:n*) {OsT} sf. Şaşkın; sersem.
- velhan²**, [Ar. (Sur.) felhân فلحان => velhen ولهان]

- {ağız} *is.* 1. Sürülmüş, ekime hazırlanmış tarla. 2. Tarlayı sürüp ekime hazırlamak. [DS]
- velhâsıl**, [Ar. ve'l-hâsıl والحاصل] (*velha:sıl*) {OsT} *bağ.* Sözü'nün kıyası; kısacası; özet olarak.
- velhâsılkelam**, [Ar. ve'l-hâsıl-ı kelām والحاصل کلام] (*velha:sıl'kelâ:m*) {OsT} *bağ.* Sözü'nün kıyası; velhâsıl.
- velhem**, [Ar. merhem => velhem] {ağız} *is.* Merhem. [DS]
- velhen**, [Ar. (Sur.) felhân فلحان => velhen ولهن] {OsT} *is.* 1. Tohum ekilmiş yer. 2. Nadas. 3. {ağız} Sürülmüş, ekime hazırlanmış tarla. [DS] 4. {ağız} Tarlayı sürüp ekime hazırlama. [DS]
- veli¹**, [Ar. velâyet > velî / veliyy ولی] (*veli:~*) {OsT} *is.* 1. Gözetici. 2. Buyruk sahibi kimse; emir. 3. Bir çocuğun davranışlarından ve durumundan sorumlu olan, onunla her bakımdan ilgilenmek zorunda olan kimse. 4. *huk.* Velayet hakkına sahip olan ana ve babadan her biri. 5. *isl.* İyi kullarına dost olan anlamında Allah'ın adlarından biri. 6. *tasvif.* Velayet makamına ermiş kimse; ermiş. 7. *sf.* Ermiş; Allah'a yakın olan. ☞ **veli-i cinâyet**, {OsT} *İşlenen bir suçun öcünü almaya hakkı olan yakın akraba.* || **veli-i dem**, {OsT} *Kan davası gütmeye hakkı olan kimse.* || **veli-i nasır**, {OsT} 1. *Yardım eden; arkadaş.* 2. *Allah.* || **veli-yi akreb**, {OsT} *Velayet altındaki kimse-nin soyca en yakını.* || **veli-yi eb'ad**, {OsT} *Velayet altındaki kimsenin soyca en uzak akrabası.* || **veliyü'l-emr**, {OsT} *Emreden; amir.* || **veliyü'n-niam**, {OsT} 1. *Dinine çok bağlı olan.* 2. *Şeyhülislam için kullanılan bir deyim.*
- veli²**, [Far. velî ولی] (*veli:~*) {OsT} *e.* Ancak; ama.
- veliaht,-dı** [Ar. velyy (ardından gelme) -i + 'ahd (söz; devir) ولی عهد] {OsT} *is.* Bir hükümdarın ölümünden sonra ya da çekilmesi üzerine tahta geçmesi gereken kimse; hükümdarlık adayı.
- veliahtlık,-ğı** [veliaht-lık] *is.* Veliaht olma durumu.
- velibağ**, [veli+bağ ?] {ağız} *is.* Yufka içine haşlanmış patates konularak yeniden açılıp yağda kızartılan bir çeşit börek. [DS]
- velid**, [Ar. vilâdet > velîد] (*veli:d*) {OsT} *is.* 1. Yeni doğmuş çocuk. 2. Erkek çocuk. 3. Köle.
- velide**, [Ar. velîde ولیده] (*veli:de*) {OsT} *is.* Cariye.
- velik**, [Ar. ve + Far. -lik ولیک] (*veli:k*) {OsT} *e.* Fakat; ancak; şöyle ki; ama.
- velikin**, [Ar. ve + Far. -lîkin ولیکن] (*veli:kin*) {OsT} *e.* Velakin.
- velilik, -ği** [veli-lik] (*veli:lik*) *is.* 1. Veli olma durumu. 2. Velinin görevi ve yetkisi.
- velime**, [Ar. velm > velîme ولیمه] (*veli:me*) {OsT} *is.* 1. Evlenme töreni. 2. Şölen; toy. 3. {ağız} *folk.* Gelin getiren evin, ölmüşlerinin canı için verdiği yemek. [DS] 4. {ağız} *folk.* Ölümün kırkıncı günü verilen yemek. [DS] ☞ **velime cemiyeti**, *Yemekli düğün töreni.*
- velini'met**, [Ar. veliyy-i ni'met ولی نعمت] (*velini:met*) {OsT} *is.* → velinimet.
- velinimet**, [Ar. veliyy-i ni'met ولی نعمت] (*velini:met*) {OsT} *is.* Birisine, yaşadığı sürece yararını göreceği bir iyilikte bulunmuş kimse.
- veliye**, [Ar. velî > veliyyه ولیه] {OsT} *is.* Ermiş kadın.
- veliyullah**, [Ar. veliyy'ullâh ولی الله] {OsT} *is.* Veli; eren; evliya.
- veliyünni'am**, [Ar. velîyyü'n-ni'am ولی النعم] {OsT} *sf.* 1. Dinine aşırı bağlı olan. 2. Şeyhülislamın unvanı.
- velkan**, [Ar. (Sur.) felhân فلحان] {ağız} *is.* Çift sürme. [DS]
- velodrom**, [Fr. vélodrom] *is.* Bisiklet yarışı için gerekli pist ve eklentilerinden oluşan bütün.
- velomotör**, [Fr. vélomoteur] *is.* 1. Hafif motosiklet. 2. Motor takılmış bisiklet.
- velosimetre**, [Fr. vélocimètre] *is.* Bir top ya da ateşli silahın geri tepme hızını ölçmeye yarayan alet.
- velosimetri**, [Fr. vélocimétrie] *is.* Kanın damarlardaki dolaşım hızının ölçülmesi işlemi.
- velsan**, [Ar. velsân ولسان] (*velsa:n*) {OsT} *is.* Birbirinin boynuna kolunu dolayarak yürüme.
- velu, -u'ı** [Ar. velû' ولوع] (*velu:~*) {OsT} *sf.* Bir şeye fazla düşkün olan.
- velud**, [Ar. velûd ولود] (*velû:d*) {OsT} *sf.* 1. Çok doğuran; doğurgan. 2. *mecaz.* Çok eser veren.
- velum**, [Lat. velum (örtü)] *is.* *biy.* Bazitli mantarların üzerindeki pulcuklar.
- velumsu**, [Lat. velum (yelken) + T. -su] *sf.* Yelken ya da velum biçiminde olan.
- velur**, [Lat. villos (tüylü) > Fr. velours] *is.* Kadife.
- velut, -du** [Ar. vilâdet > velûd ولود] (*velu:t*) {OsT} *sf.* 1. Çok doğuran; doğurgan. 2. Verimli. 3. (Sanatçı için) çok eser veren.
- velval**, [Ar. velvâl ولوال] (*velva:l*) {OsT} *is.* Ağlama; inleme.
- velvecis**, [? velvecis] {ağız} *is.* Kırlangıç. [DS]
- velveç, -ci** [? velveç] {ağız} *is.* Yatak yüzü yapılan dokuma. [DS]
- velvele**, [Ar. velvele ولولة] *is.* 1. {OsT} Gürültü patırtı; bağırışma. 2. {ağız} Yaramaz çocuk. [DS] 3. {ağız} Kına çiçeği. [DS] ☞ **velvele-endâz**, {OsT} *Gürültücü; yaygaracı.* || **velvele-engîz**, {OsT} *Gürültü çıkara-*

- ran; gürültü koparan.*|| **velveleye vermek**, {OsT} Gereksiz yere telaş ve heyecan yaratmak.
- velveleci**, [velvele-ci] *is.* Ortalığı gürültü patırtıya boğan; telaş yaratan kimse; gürültücü. {ağız} (aynı) [DS]
- velveten**, [İng. velvet (*kadife*)] *is.* Yüzü makaslanmamış bir tür pamuklu kadife.
- vely**, [Ar. vely ولی] {OsT} *is.* Birbirini izleme; birbiri ardınca gelme. ☞ **vely etmek**, {OsT} Birbiri ardınca gelmek; ortaya çıkmak.
- vemiz**, [Ar. vemiz وميض] (*vemi:z*) {OsT} *is.* Bulut arasından görünen ışık.
- vemye**, [Ar. vemye وميه] {OsT} *is.* Sıkıntı; bela; meşakkat.
- vemz**, [Ar. vemz ومض] {OsT} *is.* (Şimşek için) parlamama; çakma.
- ven**, [vang / vañ / vañik / veng / ven / vın / viñ / vin (*yans.*)] *is.* Bağırıp çağırılmayı, ulumayı, inlemeyi; bir eksen etrafında dönen nesnelere hareketlerini anlatan kök. *ven-i-le-mek*
- vena**, [Lat. vena] (*ve'na*) *is.* Toplardamar.
- vendetta**, [İt. vendetta (*intikam*)] *is.* Bazı Akdeniz adaları ile kıyılarında bulunan ülkelerde bir kimseye yapılan hakaret ya da öldürme olayının kabilenin bütün üyelerince karşılık verilmesi biçiminde görülen intikam biçimi.
- vendire**, [Yun. boukhenra] {ağız} *is.* Üvendire. [DS]
- venereoloji**, [Fr. vénéréologie] *is.* tıp. Cinsel ilişki ile bulaşan hastalıkların tedavisi ile ilgilenen tıp dalı.
- veng¹**, [vang / vañ / vañik / veng / ven / vın / viñ / vin (*yans.*)] *is.* Bağırıp çağırılmayı, ulumayı, inlemeyi; bir eksen etrafında dönen nesnelere hareketlerini anlatan kök. *veng-ir-ti*, *veng-ir-de-mek*, *veng-il-demek*
- veng²**, [veng] {ağız} *is.* Gırtlaktan çıkarılan kaval sesi. [DS]
- vengildemek**, [veng (*yans.*) > veng-il-de-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-d(i)-yor] (Canı yanan köpek için) bağırarak. [DS]
- vengilemek**, [veñ (*yans.*) > veñ-i-le-mek] (*veñilemek*) {ağız} *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] (Köpek yavrusu için) bağırarak; ürümek. [DS]
- vengirdemek**, [veng (*yans.*) > veng-ir-de-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-d(i)-yor] **1.** (Küçük çocuk için) ağlamak.**2.** (Köpek yavrusu için) bağırarak; ürümek. **3.** Can sıkıran sözlerle gevezelik etmek. [DS]
- vengirti**, [veng (*yans.*) > veng-ir-ti] {ağız} *is.* Bebek ağlaması. [DS]
- venilemek**, [ven (*yans.*) > ven-i-le-mek] *gçsz. f.* [-r] [-l(i)-yor] **1.** Köpek yavrularının havlamasına benzer ses çıkarmak. **2.** {ağız} Can sıkıran sözlerle gevezelik etmek. [DS] **3.** {ağız} (Küçük çocuk için) ağlamak. [DS]
- venk, -gi** [? venk] {ağız} *is.* Sulak, ağaçlı yer. [DS]
- ventil**, [İt. ventile] *is.* Hava akımını kontrol eden kapakçık.
- vento**, [İt. vento] (*ve'nto*) *is.* *dnz.* Metafora ve bumbaları bir taraftan diğer tarafa çevirmede ya da istenilen doğrultuda tutmaya yarayan donanım.
- venturi**, [İt. Venturi (*İtalyan fizikçi*)] *is.* *fiz.* Akışkanların debisini ölçmekte kullanılan aygıt.
- Venüs**, [Lat. venus] *is.* **1.** Romalıların mitolojik aşk, çekicilik, güzellik tanrıçası. **2.** Bu tanrıçayı canlandıran resim ya da heykel. **3. ed. mecaz.** Çok güzel kadın. **4. gök b.** Güneş sisteminin Merkür ile Yer arasında, Güneş ve Ay'dan sonra en parlak yıldız olarak gözlemlenebilen gezegenin adı; Zühre; Çulpan; Çoban yıldızı.
- venüşçarığı**, [venüş+çarı(k)-ı] *is.* *bot.* Salepgillerden, esmer kırmızımtırak renkli çiçekleri çarığa benzeyen, güzel bir süs bitkisi, (*Ceyripedium calceolus*).
- veny**, [Ar. veny وني] {OsT} *is.* İş başında gevşek davranma.
- ver**, [Far. -ver -ور] {OsT} *son ek.* Eklendiği Farsça kelimelere “*sahip, malik, usta*” anlamı katan son ek.
- ver¹**, [Far. ve-er > ver و] {OsT} *bağ.* Ve eğer.
- ver²**, [? ver] {ağız} *is.* **1.** Çapalama. **2.** Ayıklama. [DS]
- ver'a**, [Ar. ver'a وراعه] (*ver-a*) {OsT} *is.* Korkaklık.
- vera¹, -a'i** [Ar. verā' وراء] (*vera:*) {OsT} *is.* **1.** Arka; geri. **2.** Kuyruk sokumu bölgesi; geri. ☞ **verâ-yı cebel**, {OsT} *Dağın arkası.*
- vera², -a'ı** [Ar. vera' وراعه] {OsT} *is.* **1.** Dinen yasaklanmış olan şeyleri yapmaktan kaçınma; haramdan sakınma. **2. tasvf.** Allah korkusu ve ahret kaygısından dolayı günah işlemekten sakınma.
- vera³**, [Ar. verā ورا] (*vera:*) {OsT} *is.* Yaratılmış olanların tümü; âlem; halk; mahluk.
- vera'at, -ti** [Ar. verā'at وراعات] (*vera:at*) {OsT} *is.* Arka; geri.
- verakı**, [Ar. verka > verākı وراقی] (*vera:kı*) {OsT} *is.* Güvercinler.
- veram**, [? veram] {ağız} *bağ.* Mademki; değil mi ki. [DS]
- veran**, [Far. vīrān => veran] {ağız} *is.* **1.** Sahipsiz ev. **2. sf.** (Yapı için) çürük, yıkılmış, çökmüş. [DS]
- veranda**, [Port. varanda > Fr. véranda] (*vera'nda*) *is.* **1.** Uzakdoğu'da evleri güneş ışığından ve yansıyan ışınlardan korumak amacıyla binaların etrafına çepeçevre yapılan üstü kapalı teras. **2.** Üstü kapalı camlı bölme; sera.
- veranlamak**, [Far. vīrān => veran-la-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-l(i)-yor] Yıkılmaya yüz tutmak. [DS]

- veraset**, [Ar. verāset وراثت] (*vera:set*) {OsT} is. **1.** Bir mirasta hak sahibi olma durumu; mirasçılık. **2.** *biy.* Kalıtım. ☐ **verāset-i irkiye**, {OsT} *biy.* Doğan yavrunun atalarına benzemesi. || **veraset ilāmi**, {OsT} *huk.* Bir kimsenin miras bırakanın mirasçısı olduğunu belgeleyen yargı kararı. || **verāset-i selefiye**, {OsT} *biy.* Geçmişlerden alınan kalıtım. || **verāset-i şahsiye**, {OsT} *biy.* Herhangi bir yavrunun ana veya babaya ilişkin nitelikleri taşıması. || **veraset ve intikal vergisi, mali.** Ölenin varislerine kalan mal-dan alınan vergi.
- veraya, -a'i** [Ar. verā > verāyā² ورايا] (*vera:ya:*) {OsT} is. Yarattılmış olanlar; yaratıklar.
- verb**, [Ar. verb وارب] {OsT} is. Yaban hayvanının ini.
- verd¹**, [Ar. verd وورد] {OsT} is. **1.** Doru at. **2.** Doru renkli aslan. **3.** Hz. Muhammed'in atlarından birinin adı. ☐ **verd-i ağbes**, {OsT} *Doru at.*
- verd²**, [Ar. verd وورد] {OsT} is. Gül. ☐ **verd-i nāz**, {OsT} *Naz gülü.* || **verd-i riyāh**, {OsT} *meteo.* Rüzgâr gülü.
- verdane**, [Ar. vardāne وردانه] (*verda:ne*) {OsT} is. **1.** Toplu oklava. **2.** Koca başlı kertenkele.
- verdene**, [Far. verdene وورده] {OsT} is. **1.** Börekçi oklavası; oklava. **2.** Dolap oku.
- verdi**, [Ar. verd > verdī ووردی] (*verdi:*) {OsT} *sf.* Güle ait; gülle ilgili.
- verdi**, [ver-mek > ver-di] is. **1.** Bir akarsuyun bir noktadan bir saniyede akan su miktarı; debi. **2.** Herhangi bir aygıtın birim zamanda verdiği sıvı miktarı. **3.** *bsy.* Bir bilgisayar biriminin birim zamanda işleyebildiği bilgi miktarı. **4.** *up.* Kalp karcıklarının her birinin dolaşım sistemine dakikada bastığı kan miktarı. **5.** Zamanla orantılı olarak çıkan idrar miktarı. **6.** *ulaş.* Bir iletim hattından birim zamanda gönderilen ortalama sözcük, karakter ya da işaret ögesi sayısı.
- verdiölçer**, [ver-di+ölç-er] is. Verdi ölçmekte kullanılan aygıt; debiölçer.
- verdirmе**, [ver-dir-me] is. Verdirmek eylemi.
- verdirmek**, [ver-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Birinin aracılığı ile bir şeyin bir kimseye verilmesini sağlamak. **2.** Birine baskı vb. kurarak kendisinin olan ya da kendisinde bulunan bir şeyi başka birine vermesini sağlamak. **3.** Birinin başka birisine bir şey vermesini izin vermek; bunu kabul etmek.
- verdiye**, [Ar. verd > verdiyye ووردیه] {OsT} is. *bot.* Gülgiller.
- vere¹**, [Slav. vire] is. Kuşatılmış bir kale içindeki askerî güçlerin silah, asker ve ağırlıklarını alıp gitmesi koşuluyla kimsenin zarar görmesine meydan vermeden teslim alınması ya da teslim edilmesi.
- vere²**, [vere] {ağız} is. Sürülmüş iki bölüm arasında kalan tarla parçası. [DS]
- vereb**, [Erme. verev (*üstten*) ? > vereb] {ağız} is. **1.** Eğim. **2.** Dolambaçlı. [DS]
- verebine**, [vereb-i-n-e] {ağız} *sf.* **1.** Çapraz. **2.** Dolambaçlı. [DS]
- vereblenmek**, [verev > vereb-le-n-mek ووربلنمک] {eAT} *dönşl. f. [-ür]* Aykırı bir yana yönelmek.
- verecek, -ği** [ver-mek > ver-ecek] is. Birine ödenmesi gereken para; borç.
- verecekli** [ver-ecek-li] *sf.* **1.** Birine para vb. ödemek, vermek zorunda olan kimse; borçlu. **2.** İyilik gördüğü kimseye karşı kendini borçlu sayan kimse; minnettar.
- veref**, [vereb / verev / veref] {ağız} is. **1.** Eğim. **2.** Onur verici, sevindirici durum. [DS]
- veregen**, [ver-mek > ver-egen] {ağız} *sf.* **1.** Eşcinsel. **2.** Fahişe. [DS]
- verek¹, -ki** [Ar. verek ورك] is. Kalça kemiği.
- verek², -ği** [ver-mek > ver-ek] {ağız} *sf.* **1.** (Erkek için) eşcinsel. **2.** (Kadın için) erkeklerle kolayca ilişkiye giren; her erkekle düşüp kalkan. [DS]
- vereki**, [Ar. verek > vereki وركی] (*vereki:*) {OsT} *sf.* Kalça kemiği ile ilgili.
- verelli**, [ver+el-li] {ağız} *sf.* Eliaçık; cömert. [DS]
- verem**, [Ar. verem] is. **1.** Yumru; şiş. **2.** Şişme. **3.** *tip.* İnsan ve hayvanlarda Koch basilinin yol açtığı hastalık; tüberküloz. **4.** *sf.* Bu hastalığa tutulmuş olan; veremli. ☐ **verem etmek, mecaz.** Bir kimseyi aşırı ölçüde üzme. || **verem evi**, {ağız} *Yoksul evi.* [DS] || **verem-i ebyāz**, {OsT} *tip.* Büyük eklemelerde ciltte renk değişikliği olmaksızın meydana gelen şişlik. || **verem olmak**, *1.* Vereme yakalanmak. *2.* mecaz. Çok üzülmek; sıkılmak; sabırsızca davranmak.
- veremli**, [verem-li] *sf.* Vereme tutulmuş; müteverrim; tüberkülozlu.
- veren**, [? veren] {ağız} *sf.* Yokuş. [DS]
- verendar**, [? verendar] {ağız} *sf.* Varlıklı; geniş top-rağı olan. [DS]
- verep**, [Erme. verev (*üstten*) ?] {ağız} is. **1.** Bayır; yokuş; yamaç. **2.** Bayırda yan yol. **3.** Eğri; verev. **4.** Çapraz. **5.** Karşıt. [DS]
- vereplemek**, [verep-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Eğiltmek. [DS]
- verese**, [Ar. vāriş > vereşe وورسه] {OsT} is. Mirasçılar.
- veresi**, [ver-mek > ver-esi وورسی] {OsT} *zf.* Veresiye.
- veresiye**, [ver-mek > ver-esi-y-e] *zf.* **1.** Karşılığı sonradan ödenmek üzere. **2.** *mecaz.* Özensiz; önemsiz; gönülsüz; baştan savma. ☐ **veresiye akıl**, {ağız} *Aptal; sersem; salak.* || **veresiye vermek**, *Parasını sonradan tahsil etmek üzere mal satmak.*
- veresiyeci**, [ver-esi-y-e-ci] *sf.* **1.** Veresiye alış veriş

etmeye alışmış olan. **2.** Malını veresiye satan. **3.** Yaptığı işe özen göstermeyen; baştan savmacı.

veresiyecilik,-ği [ver-esi-y-e-ci-lik] *is.* **1.** Veresiye mal satma işi. **2.** Veresiye mal alma alışkanlığı.

vererş, [ʔ vererş] {ağız} *sf.* Sıska. [DS]

verev¹, [Erme. verev (üstten) ʔ] {ağız} *sf.* **1.** Bir köşeden çapraz köşeye doğru; köşegenleme; yan eğimli. **2.** Yokuş. **3.** Eğri. [DS]

verev², [ʔ verev] {ağız} *sf.* Düşünmeden konuşan. [DS]

verevi, [verevi] {ağız} *sf.* **1.** Eğri; verev. **2.** *is.* Bayır; yokuş; yamaç. [DS]

verevine, [verev-i-n-e] *zf.* Verev olarak; köşegenlemesine.

vergel, [vergel] {ağız} *is.* Çekiç. [DS]

vergi, [ver-mek > ver-gi] *is.* **1.** Kamu hizmetlerine harcanmak için hükümetin, yerel yönetimlerin yasalara göre doğrudan doğruya veya bazı madde fiyatlarının üstüne koyarak dolaylı yoldan mükelleflerden topladığı para. **2.** Bir kimsenin doğuştan sahip olduğu iyi nitelik. **3.** *zf.* Bir kişiye özgü; mahsus. ♣ **vergi alacağı**, Vergi alacaklısının, vergi borçlusunu kendisine bir ödemede bulunmaya zorlama hakkından doğan alacak. || **vergi bağışıklığı**, Vergi dışı kalma; vergi dışında tutma. || **vergi beyannamesi**, Vergi mükellefinin vergi dönemi için sağladığı kazancı bildiren belge. || **vergi dairesi**, Vergi mükelleflerini belirleyen; vergileri toplayan, denetleyen resmî daire. || **vergi denetimi**, Vergi yasalarına göre, ödenmesi gereken vergiyi ödemeyen yükümlülere ortaya çıkarıp vergi kayıplarını önlemeye, vergiyi tam olarak toplamaya yönelik çalışma. || **vergiden kaçınma**, Bir mükellefin, yasal olarak vergiyi doğuran olaya yol açmamak, yasalardaki boşluklardan yararlanmak, bağışıklık sınırlarını aşmamak veya istisnalar içinde kalmak yoluyla vergi ödememesi durumu. || **vergi dilimi**, Karşılığında belirli oranda vergi alınan alt ve üst matrah sınırı arası. || **vergi hukuku**, Vergi ve resimlerin hukukî dayanaklarını inceleyen, vergi alacaklarından doğan hak ve ödevleri belirleyen ve bunların yasalarla korunmasını düzenleyen kamu hukuk dalı. || **vergi iadesi**, **1.** Mükellefin yaptığı ihracattan geri alınan vergi indirimi. **2.** Memurların, işçilerin ve bunların emeklilerinin yaptıkları harcamalar karşılığında geri aldıkları belirli orandaki para. || **vergi istisnası**, Vergi alınması gereken bir konunun yasadaki boşluk yüzünden vergi dışı kalması; vergi dışı. || **vergi kaçacağı**, Vergiden alınamayan ya da karşılığı bilinemeyen miktar. || **vergi kaçakçılığı**, Vergi kaçırma olayı. || **vergi kaçakçısı**, Vergi kaçırarak kimse. || **vergi kanunu**, Devletin vergiyi hangi kaynaklardan ve ne miktarda tahsil edeceğini belirleyen yasa. || **vergi matrahı**, Bir dönemde kendisinden tahsil edilecek vergi miktarının hesaplandığı para tutarı. || **vergi muafiyeti**, Vergi alınması

gerektiği hâlde yasadaki belirtilen özel madde ile vergi dışında bırakılma. || **vergi mükellefi**, Vergi yükümlülüğü altında bulunan özel ya da tüzel kişi. || (birine) **vergi olmak**, Yapabilme gücüne sahip bulunmak. || **vergi rekortmeni**, Bir dönemde en çok vergi veren kimse. || **vergi yansıması**, Devletçe alınan bir verginin, vergi ile doğrudan ilgili başka alanları da etkisi altına alması. || **vergiye bağlamak**, **1.** Bir kimse ya da bir şeyden vergi almak. **2.** (Bir yerden, bir kimseden) yasal olmayan yollarla para almak, haraç almak. || **vergi yükü**, Mükellefin bizzat ödediği vergi ile vergi ödeme gücü arasındaki ilişki. || **vergi yükümlülüğü**, mal. Vatandaşların kamu giderlerine, devletin ya da yerel yönetimlerin harcamalarına katılmaları zorunluluğu. || **vergi yükümlüsü**, Vergi ödemek zorunda olan kimse.

vergici, [ver-gi-ci] *is.* Vergi toplayan kimse; vergi alımcısı; alımcı; tahsildar.

vergicilik, -ği [ver-gi-ci-lik] *is.* Vergi tahsil etme işi.

vergileme, [ver-gi-le-me] *is.* Vergilemek eylemi.

vergilemek, [ver-gi-le-mek] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] Vergi koymak; vergilendirmek.

vergildirilme, [ver-gi-le-n-dir-il-me] *is.* Vergilendirilmek eylemi.

vergildirilmek, [ver-gi-le-n-dir-il-mek] *edil. f.* [-ir] Vergilendirmek eylemi yapılmak; vergi konulmak; vergiye bağlanmak.

vergileme, [ver-gi-le-n-dir-me] *is.* Vergilendirmek eylemi.

vergilemek, [ver-gi-le-n-dir-mek] *gçl. f.* [-ir] Vergilemek eylemini yapmak; vergi koymak; vergiye bağlamak.

vergili¹, [ver-gi-li] *sf.* **1.** Vergisi olan; vergi ödenmesi gereken. **2.** Vergi ödenmiş olan. **3.** *mecaz.* Eli açık; cömert; hayırsever. {ağız} (aynı) [DS] **4.** Verimli; velut.

vergili, [ver-gi-li] {ağız} *sf.* (Kız için) sözü kesilmiş, nişanlı. [DS]

vergisiz, [ver-gi-siz] *sf.* **1.** Vergisi olmayan; vergi ödenmesi gerekmeyen. **2.** Vergi ödenmemiş olan.

verha, [ver-mek > ver+ha] {ağız} *zf.* Durmaksızın. [DS]

veri, [ver-mek > ver-i] *is.* **1.** Bir tartışma, araştırma ve akıl yürütmede temel olarak kullanılan ve olduğu gibi kabul edilen öge; done; muta. **2.** Bir esere temel olan, çıkış noktası görevi üstlenen ana ilkelere. **3.** Üzerine bir şey dayandırılan herhangi bir bilgi. **4. mat.** Bir problemde bilinen, belirtilmiş şeylerden hareketle bilinmeyi bulmaya yarayan bilgiler, (1959). **5. bsy.** Otomatik aygıtlarda iletişim, yorum ve işlem yapılabilmesi için bir bütün ya da parçalı hâlde verilen olgu, kavram ya da komutların uzlaşmalı gösterimi. **6. istk.** İstatistikte kullanılmak üzere istatistik yöntemleri kullanarak ya da

başka yollardan elde edilen sonuçlar. **7. fel.** Deney ve duyusal bilginin özneye sağladığı içerik. ☐ **veri adı**, *bsy.* Veri ögesini adlandırmak üzere kullanılan kelime. || **veri ağı**, *bsy.* Kullanıcıların ayrı veri tabanlarını, özel bilgisayar işlemlerini, uzak iletişim sistemlerini tek bir tümleşik sistemde birleştirmelerini sağlayan sistem. || **veri akışı**, *bsy.* Veri aktarımı sırasında dolanan anlamlı veriler. || **veri aktarımı**, *bsy.* Verilerin belleğin bir yerinden başka bir yeri-ne kopyalanması veya taşınması işlemi. || **veri bağı**, *bsy.* Veri işlem araçlarını bir gösterici veya başka bir yerdeki bilgisayara bağlayan bilişim kanalı. || **veri bağlaşımı**, *bsy.* Bir yazılım verdisinin çıktısının başka bir yazılım verdisinin girdisi olabilme özelliği. || **veri bankası**, *bsy.* iletş. Doğruluğu, tutarlılığı, güvenilirliği sağlanmış belli konulardaki verilerin oluşturulduğu ve düzenli bir şekilde sıralı ve toplu olarak bir araya getirildiği ve saklandığı yer; bu işler için sürdürülen hizmetler. || **veri birimi**, *bsy.* Bir veri tabanı yapısında anlamlı en küçük veri birimi. || **veri bölgesi**, *bsy.* Bellekte veriler için ayrılmış alan. || **veri çevirici**, *bsy.* Verileri bir gösterimden başka bir gösterime dönüştüren aygıt. || **veri çoğullayıcı**, *bsy.* Bir iletim hattının birden çok veri kaynağı arasında kullanımına olanak sağlayan alet. || **veri değiş tokuşu**, *bsy.* Mevcut verilerin birden çok sistem veya program tarafından kullanılabilir oluşu. || **veri dosyası**, *bsy.* Verilerin düzenli ve sistemli biçimde toplandığı belgelerin bütünü. || **veri giriş formatı**, *bsy.* Kullanıcıya, veri girişinde yardımcı olmak üzere düzenlenmiş ekran veya sayfa. || **veri girişi**, *bsy.* Bir bilgi işleme sistemine verilerin girme. || **veri hızı**, *bsy.* Verilerin iletilme ve alınma hızı. || **veri iletişimi**, *bsy.* İletişim teknikleri kullanılarak sayısal verilerin gönderimi ve alınması işlemi. || **veri işlem**, *bsy.* Bilgisayar gibi makinelerle yapılan bilgi depolama veya kaynaştırma, aktarma işlemlerinin bütünü; bilgi işlem; informatik. || **veri kanalı**, *bsy.* Bir veri işleme sisteminde merkez ve çevre birimler arasında veri aktarımını sağlayan işlevsel birim. || **veri kaynağı**, *bsy.* Veri iletim araçlarına veri sunan alet. || **veri kirlenmesi**, *bsy.* Verilerin, çeşitli amaçlarla ilgili kuruluşun izni dışında kullanılmaz duruma getirilmesi veya değiştirilmesi. || **veri koruması**, *bsy.* Yetkisiz kişilerin verileri kullanmasına izin vermeyen düzenleme. || **veri ortamı**, *bsy.* Verilerin bir araya getirildiği yer ya da durum. || **veri ögesi**, *bsy.* → veri birimi. || **veri sağlama**, *bsy.* 1. Uzaktan bağlantılar yardımıyla veri bankasına erişimi yönetme. 2. Verilerin doğruluğunu, tamlığını ve mantıksal düzen içinde olup olmadığının sınanması işlemi. || **veri sahteciliği**, *bsy.* Yasa dışı amaçlarla bir bilgisayar sistemine sahte verilerin girilmesi. || **veri sızdırılması**, *bsy.* Bir bilgisayardaki bilgilerin ilgisizinden izin alınmaksızın gizlice elde edilmesi. || **veri tabanı**, *bsy.* 1. Bilgisayar ortamında çözüme ulaştırabilmek için işlenebi-

lir hâle getirilmiş bilgi ortamı. 2. Bir kuruluşa ait veya belli bir konuda önceden edinilmiş verilerden oluşan demet, koleksiyon vb. || **veri tableti**, *bsy.* Dokunmaya duyarlı düz bir yüzey ile fare, kalem gibi işaretçiden oluşan grafik veri giriş aleti. || **veri topağı**, *bsy.* Bir anahtarla ulaşılabilen veri birimleri grubu. || **veri toplama**, Verileri bir araya getirme. || **veri uç birimi**, *bsy.* Bir veri iletim hattı ile giriş-çıkış aygıtı arasında yer alan ve veriler üzerinde kodlama, kipleme, kip çözme ve çoğullama gibi işlemleri yürüten düzenek. || **veri yapısı**, *bsy.* Veriyi oluşturan sembollerin söz dizimsel yapıları ve bellekte yer alışı bilgileri. || **veri yedekleme**, *bsy.* Verilerin kaybını önlemek için dosyaların bir dış ortamda kopyalanarak saklanması işlemi. || **veri yönetmeni**, *bsy.* Verileri örgütleyen, saklayan, planlayan, düzenleyen ve kontrol eden kimse.

veribilmek, [vér-mek > verib-i-mek ? وریبمک] {eAT} {OsT} gçl. f. [-r] Göndermek; irsal etmek.

veribinilmek, [verib-i-n-il-mek ویرینلمک] {eAT} {OsT} edil. f. [-ür] Gönderilmek.

verici¹, [ver-mek > ver-i > ver-i-ci] *is.* 1. Veri toplayan kimse. 2. Verileni hazır hâlde tutan kişi ya da aygıt.

verici², [ver-mek > ver-ici] *sf.* 1. Bir şey veren. 2. Verme eğilimi gösteren; verme yanlısı olan. 3. Çıkar gözetmeksizin yardım eden. 4. *dbl.* Bir bildirim şemasında konuşucu ya da konuşan; gönderen. 5. *fiz.* (Atom ya da atom grubu için) bağ elektronlarını iten. 6. *is.* ulaş. Bir iletim hattının başlangıcında, istenen biçim ve ölçüde işaretler üretmeye yarayan aygıt. 7. *tıp.* Organ naklinde, organı alınan kişi. 8. *argo.* (Erkek için) eşcinsel.

verid, [Ar. verîd ورید] (*veri:d*) {OsT} *is.* Damar; toplardamar. ☐ **verîd-i bâb**, {OsT} *anat.* Kapı toplardamarı. || **verîd-i ecvef-i süflâ**, {OsT} *anat.* Alt ana toplardamar. || **verîd-i ecvef-i ulyâ**, {OsT} *anat.* Üst ana toplardamar. || **verîd-i fevka'l-kebed**, {OsT} *Anat.* Karaciğer üstü toplardamarı. || **verîd-i kelûsî**, {OsT} *anat.* İnce bağırsaklara bağlı toplardamar. || **verîd-i rievî**, {OsT} *anat.* Akciğer toplardamarı. || **verîd-i vidâcî**, {OsT} *anat.* Boyun toplardamarı. || **verîd-i taht-ı terkova**, {OsT} *anat.* Kürek kemiğinin altından geçen toplardamar.

veridî, [Ar. verîd > verîdî / veridiyye وریديه / وریديه] (*veri:di:*) {OsT} *sf.* Toplardamar ile ilgili.

veriga, [Bul. veriga] {ağız} *is.* Ocak içine asılan zincir. [DS]

verik¹, [Ar. verîk وریک] (*veri:k*) {OsT} *tis.* 1. Sık yapraklı ağaç. 2. *sf.* (Kişi için) gür sakallı.

verik², -ği [Erme. verek] {ağız} *is.* Bir yıllık piliç. [DS]

veriklemek, [verik-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (Küçük çocuk için) sürekli ağlamak. [DS]

verildemek, [veril-de-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] 1. (Küçük çocuk için) sürekli ağlamak. 2. Büyüklere karşı gelmek. [DS]

verile, [ver-mek > ver-il-mek > ver-il-e] is. 1. Verilmesi gerekir; verilsin. 2. huk. Kamu kuruluşlarında, ödemelerin yapılabilmesi için yetkili amirler tarafından saymana verilen yazılı emir; ita. 3. Bu emri içeren belge; verile emri. ☞ **verile emri**, *Bir ödemenin yapılması için verilen yazılı izin.*

veriliş, [ver-il-iş] is. Verilmek eylemi ve biçimi.

verilme, [ver-il-me] is. Verilmek eylemi.

verilmek, [ver-il-mek] edil. f. [-ir] 1. Vermek eylemi yapılmak. 2. Bir şey bir kimseye sunulmak, iletilmek. 3. Bir şey bir kimsenin yararına sunulmak; bağışlanmak. 4. Bir şey bir kimseye satılmak ya da ödenmek. 5. (Hak, yetki vb. için) bir kimseye tanınmak; sağlanmak; sorumluluğuna bırakılmak. 6. Gönderilmek. 7. (Gemi, uçak vb. için) yönü bir tarafa döndürülmek. 8. Kazandırılmak. 9. (Bilgi için) iletilmek, duyurulmak; bildirilmek. 10. (İlaç vb. için) hasta tarafından tüketilmesi sağlanmak. 11. (Not, puan, ceza vb. için) uygun görülmek. 12. (Yemek, toplantı, parti vb. için) düzenlenmek. 13. (Konser vb. için) topluluk önünde icra edilmek. 14. (Işık, ses vb. için) aydınlanması ya da ses gitmesi sağlanmak. ☞ **verilmiş sadakası olmak**, *Bir tehlikeyi zarar görmeden atlatmanın sebebini daha önce yaptığı iyiliklere bağlamak.*

verim, [ver-mek > ver-im] {Or} is. 1. Vermek eylemi ve bunun sonucu. {eAT} (aynı) 2. Yapılan harcama, emek ve malzemeye göre elde edilen ürün miktarı; randıman. 3. Bir kimsenin çalışması sonucunda elde ettiği başarı; istenen olumlu sonuç; semere; meyve. 4. Birim alandan alınan ürün miktarı. 5. fiz. Bir elektrik düzeneğinde yararlı gücün soğurulan güce oranı. 6. {eAT} Vergi. 7. {ağız} İyi dilek. [DS] ☞ **verimi düşürmek**, *1. Verimli olmaya engel olmak. 2. Verimi belirli bir düzeyin altında tutmak. || verimi yükseltmek, Verimi belirli bir düzeyin üstünde tutmak.*

verimay, [ver-im+ay] {ağız} is. Eylül. [DS]

verimcek, -ği [ver-im-cek] {ağız} is. Verilmesi üstlenilen para. [DS]

verimcil, [ver-mek > ver-im-cil] {ağız} sf. Vermek isteğinde olan; vermeyi düşünen. ☞ **verimcil olmak**, {ağız} *Vermek niyetinde olmak.* [DS]

verimkâr, [ver-im + Far. -kâr] (verimkâ:r) {OsT} sf. Verme eğiliminde olan; vermeye yatkın; gönüllü.

verimli¹, [ver-im-li] sf. 1. Verimi bol olan; randımanlı; mahsuldar; mümbit; müsmir. 2. İyi ve çok ürün veren. 3. İyi para getiren; kazanç sağlayan; kazançlı. {ağız} (aynı) [DS] 4. İyi bir sonuç veren. 5. (Sanaatçı için) çok sayıda eser veren; çok yazan; velut. 6. (Zaman dilimi için) verimin bol olduğu.

verimli², [ver-im-li] {ağız} sf. Büyüğe karşı gelen. [DS]

verimlilik, -ği [ver-im-li-lik] is. 1. Verimli olma durumu. 2. ekon. Bir üretim etkinliğinin sonucu ile bu üretime varmak için kullanılan araç ve girdiler arasındaki ilişki.

verimsiz, [ver-im-siz] sf. Verimi olmayan, az ya da yetersiz olan; verimi düşük.

verimsizleşme, [ver-im-siz-le-ş-me] is. Verimsizleşmek eylemi.

verimsizleşmek, [ver-im-siz-le-ş-mek] dönşl. f. [-ir] Verimsiz duruma gelmek; verimi kaybetmek; verimi düşmek.

verimsizlik, -ği [ver-im-siz-lik] is. Verimsiz olma durumu.

verinilmek, [ver-in-il-mek] {Or} {OsT} edil. f. [-ür] Verilmek.

verismo, [İt. vero (gerçek) > verismo] (veri'smo) is. Gündelik yaşamdaki gerçeklerin, toplumsal sorunların olduğu gibi bütün bayağı yanları ile sergilenmesini esas alan İtalyan sanat ve edebiyat akımı; gerçekçilik; yeni gerçekçilik.

verismocu, [verismo-cu] sf. Verismo yanlısı olan; verismocu akımı görüşünü savunan.

veriş, [ver-iş] is. Vermek eylemi ve biçimi.

verişik, -ği [veriş-ik] {ağız} is. 1. İmece. 2. Ürün değişimi. [DS]

verişmek, [ver-iş-mek] {ağız} işteş f. [-ir] Komşu kadınlar, aralarında süt alıp vermek. [DS]

veriştirme, [ver-iş-tir-me] is. Veriştirmek eylemi.

veriştirmek, [ver-iş-tir-mek] gçsz. f. [-ir] 1. Çok konuşmak; söylenmek. 2. Ağzına geleni söylemek; iyice çıkışmak; ağzına geleni söylemek. {ağız} (aynı) [DS] 3. Dövmek; azarlamak.

verize, [Ar. verize وريزة] (veri:ze) {OsT} is. anat. Mideden ciğere giden damar.

verjans, [Fr. vergences] is. tıp. İki gözün eksenleri birbirine paralel olmadığı zaman gözlerin giriştiği yöneşme ve iraksama hareketi.

verje, [Fr. vergé] is. Kâğıt üzerinde paralel ve dik çizgilerden oluşan filigran.

verka, -a'î [Ar. verkā' وركاء] (verka:) {OsT} 1. Yabani güvercin, üveyik. 2. sf. Açık boz renk. ☞ **verkā'-i nāme-ber**, {OsT} *Posta güvercini.*

verkaç, [ver+kaç] is. spor. Futbolcuların oyun sırasında sürekli yer değiştirerek yaptıkları kısa paslaşma taktiği.

verker, [? verker] {ağız} sf. Görkemli; gelişmiş. [DS]

verlemek¹, [ver (yans.) > ver-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (Tavşan için) bağırmak. [DS]

verlemek², [ver² > ver-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Toprağı çapalayıp, ayıklamak. [DS]

verme, [ver-me] is. Vermek eylemi.

vermek, [eT. bér-mek / bir-mek > vermek ویرمك] gçl. f. [-ir] 1. (Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir

şey için) birisine eriştirmek; iletmek; alması için ona doğru uzatmak; yararlanmasını sağlamak. 2. (Kendi mülkiyetinde bulunan şey için) herhangi bir karşılık beklemezsizin birine bırakmak veya bağışlamak; armağan etmek. 3. Birine istediği ya da arzuluğu bir şeyi sağlamak; imkân tanımak. 4. Birini bir şeyden sorumlu kılmak; bir şeyi bir kimsenin sorumluluğunda bırakmak. 5. Ondan bilmek; nedeninin o olduğunu düşünmek; atfetmek; yormak. 6. (Düşünce veya bilgi anlatan şeyler için) başkalarına iletmek; bir kimseye ya da topluluğa bir bilgiyi iletmek, öğrenmelerini, yararlanmalarını sağlamak; söylemek; bildirmek; ulaştırmak; aktarmak. 7. Kişi ya da kişiler üzerinde belli bir duygu, izlenim uyandırmak; bir durumun oluşmasına yol açmak. 8. (Sevgi, ilgi, dikkat, ömür vb. için) döndürmek; çevirmek; yöneltmek; adamak; feda etmek. 9. (Yön, ön, arka vb. için) yönünü o şeye çevirmek; yöneltmek; döndürmek; çevirmek. 10. Herhangi bir duruma yol açmak. 11. Bir şeye önceden sahip bulunmadığı bir özellik kazandırmak. 12. Sahip kılmak; bir şey sahibi yapmak. 13. (Konser, resital vb. için) topluluk önünde sanatını sergilemek; icra etmek. 14. (Eğlenceli toplantılar, yemek, parti, resepsiyon vb. için) düzenlemek; konuk çağırıp ağırlamak. 15. (Sanatçı için) topluluk önünde sanatını göstermek, icra etmek. 16. Satmak. 17. Satın aldığı ya da yararlandığı bir şeyin karşılığını, bedelini ödemek. 18. (Randevu, gün vb. için) belirlemek; saptamak. 19. Bir iş ya da durum karşısında ödüllendirmek. 20. (Kızı için) biriyle evlendirmek. 21. Okul, çıkraklık vb. eğitim kurumuna göndermek; birinden veya bir yerden eğitim öğretimin görmesini sağlamak; kaydetmek. 22. Ödemek. 23. Ürün üretmek; ortaya koymak. 24. Herhangi bir şey ortaya çıkarmak, oluşturmak. 25. Hepsini herhangi bir duruma sokmak; görünümelerini, durumlarını, renklerini, biçimlerini değiştirmek. 26. Belli bir eylemle üzerinde bir etki bırakmak. 27. Sahip olmasını sağlamak. 28. Sahip olmadığı niteliği kazandırmak; sahipmiş gibi göstermek. 29. (Telaş, ateş vb. için) herhangi bir duruma sokmak; bunun etkisi altında kalınmasını sağlamak. 30. (Değer, önem vb. için) diğerlerinden farklı bir nitelik bulmak; sahip olmadığı hâlde öyle olduğunu düşünmek. 31. (İcra, mahkeme vb. için) ilgili işlemlerin yapılmasını sağlamak. 32. (Mülk için) kira bedelini alarak hizmete sunmak; kiralamak. 33. Kendine sahip olma hakkını tanımak. 34. (Bir şey için) etki yapmak, biçimini değiştirmek. 35. Kazandırmak, katmak. 36. (Kadın için) bir erkekle cinsel ilişkiye girmek. 37. Bir şekilde sonuçlandırmak. 38. Ayırmak, harcamak. 39. (Işık, ses vb. için) yaymak; saçmak; herhangi bir duruma sokmak. 40. Dayamak. 41. (Emek, zaman vb. için) harcamak; sarf etmek; ayırmak. 42. (İlaç, kan, oksijen vb. için) hastanın tüketmesini sağlamak; kullandırmak. 43.

Davranışları dolayısıyla ödüllendirmek ya da cezalandırmak. 44. Bir kimsenin bilgisine, emeğine değer biçmek. 45. {eAT} {OsT} Göndermek. 46. *yard. f.* Kök veya gövdelerin sonuna -ı (-i, -u, -ü) zarf-fiil eki ile eklendiğinde tezlilik bildirir. 47. Tezlilik yapıdaki fiillerle dilek bildirir. *Hadi, bize kadar gidever.* 48. Öznenin taşıdığı soyut kavramı kazandırmak, öyle bir durumun içine itmek, düşürmek gibi değişik anlamlar katarak deyimli yapıda kalıplaşmış sözler oluşturur. *fikir vermek, cesaret vermek, tiksinti vermek.* 49. {ağız} Bir durumu veya eylemi sürekli ve etkin biçimde sağlamak. [DS] 50. *argo.* Kendisini cinsel ilişki için peşkeş çekmek. **ver dağının altında büyümüş**, {ağız} *Hediye almaktan hoşlanan fakat karşılığını vermeyen.* || **ver elini** (su veya bu yer), *Ansızın verilen bir kararlar ve istekle yola çıkıldığını anlatır.* || **ver etmek**, *Sürekli biçimde atmak; yağdırmak.* || **verip alma**, {eAT} *Alışveriş.* || (birine) **verip veruşturmek**, *Ağızına geleni söylemek; azarlamak.* || **Vermemiş** (/vermeyince) **mabut, neylesin** (Sultan) **Mahmut, Şanssız kişiler için söylenir.**

vermeyişin, [ver-me-y-iş-in] (*vermeyi'sin*) {ağız} *zf.* Vermeyince. [DS]

vermiyon, [Fr. vermillon] *is.* Yapay pigment olarak bulunan kırmızı cıva sülfür; zincifre.

vermut, [Al. wermut] *is.* Bir takım bitkisel öz katılarak kokulandırılmış alkol ile beyaz şaraptan hazırlanan kokteyl içki.

verni, [? verni] {ağız} *is.* Evlerde mutfak bölümünün üstü. [DS]

vernik, -ği [Lat. veronix > vernice / Yun. vernikion > Fr. vernis] *is.* Birleşiminde boya zerrecikleri bulunmayan, inceltici maddelerle karıştırılarak sürüldüğü yüzeylerde yarı saydam ve parlak bir katman oluşturan, yüzey koruyucu madde.

vernikçi, [vernik-çi] *is.* Vernik yapan ya da bunların hazırlanışında çalışan kimse.

vernikleme, [vernik-le-me] *is.* Vernikleme işi.

verniklemek, [vernik-le-mek] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] Vernik sürmek; vernik ile kaplamak.

verniklenme, [vernik-le-n-me] *is.* Verniklenmek eylemi.

verniklenmek, [vernik-le-n-mek] *edil. f.* [-ir] 1. Üzerine vernik sürülmek; vernik ile kaplanmak. 2. *dönşl. f.* Vernik sahibi olmak; vernik edinmek.

vernisaj, [Fr. vernisage] *is.* 1. Vernikleme. 2. Resim sergisinden önce sanatçı ve eleştirmenleri bir araya getiren toplantı.

verniye, [Fr. Pierre Vernier (*Fransız matematikçi*)] *is.* Bir ölçeğin daha hassas okunmasını sağlayan mekanik aygıt.

verone, [? verone] {ağız} *sf.* Yarım akıllı. [DS]

veronika, [Lat. veronica] (*veroni'ka*) *is.* Yavşan otu.

verrak, [Ar. verrāk وراق] (*verra:k*) {OsT} *is.* Kâğıtçı.

verriklemek, [verrik (*yans.*) > verrik-ic-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (Küçük çocuk) ağlamak. [DS]

versatil, [Fr. versatile] is. Eksenindeki boruya kurşun kalem ucu yerleştirilerek kullanılan bir tür kalem.

versek, -ği [ver-sek] {ağız} is. Suç bildirme dilekçesi. [DS]

versiyon, [Lat. versio (*dönmek*) > Fr. version] is. 1. Değişik biçim. 2. Sözlü anlatımla aktarılan metinlerin değişik biçimlerinden her biri. 3. Değiştirilen ve yorumu başka biçimde yapılan sanat eserlerinin aldığı biçimlerden her biri. 4. Doğumu kolaylaştırmak için anne karında dölütün yönünü değiştirmeye yönelik işlem.

versta, [Rus. versta] is. Rusya'da kullanılan 1067 metrelik yol ölçü birimi.

verta, [Ar. verṭa ورتة] {OsT} is. 1. Çukur yer; uçurum. 2. mecaz. İçinden çıkılması güç iş.

verügelmek, [ver-mek+gel-mek وروكلمك] {eAT} gçsz. f. [-ür] Verip gelmek.

verügelübdürmek, [ver-mek + gel-mek + dur-mak ویروکلوبدورمك] {eAT} gçl. b. f. [-ur] İleriden beri verilmek; sürekli olarak veriyor olmak.

veryansın, [ver+yan-sın] (*ve'ryansın*) is. 1. (Etmek fiili ile birlikte) sonunu düşünmeden ve acımadan saldırmak, tüketme eylemi ve durumu; bol bol harcamak. 2. Acımasızca, ağzına gelen her şeyi söyleme. ☞ **veryansın etmek**, 1. *Sonunu düşünmeden ve acımadan saldırmak, tüketmek; bol bol harcamak.* 2. *Acımasızca, ağzına gelen her şeyi söylemek.*

verz, [Far. verz وروز] {OsT} is. İş; çalışma. ☞ **verzger**, {OsT} Çiftçi; işçi; rençper. || **verz-kâr**, {OsT} → verz-ger.

verze, [Far. verze وروزه] {OsT} is. İş; meslek.

verzide, [Far. verzīde وروزیده] {OsT} sf. Ekilmiş; mezra.

verziş, [Far. verziş وورزش] {OsT} is. Çalışma; uğraşma. ☞ **verziş-kâr**, {OsT} Çalışkan. || **verziş-kârâne**, {OsT} Çalışkanlıkla. || **verziş-kârî**, Çalışkanlık.

ves, [? ves] {ağız} is. 1. Huy. 2. Davranış. [DS]

vesafet, [Ar. veşâfet ووصافت] (*vesa:fet*) {OsT} is. İşçilik; hizmetçilik.

vesah, [Ar. vesah وسخ] {OsT} is. Kir; pislik; murdarlık.

vesaid, [Ar. visâde > vesâ'id ووسائد] (*vesa:id*) {OsT} is. Şilteler; yastıklar.

vesaif, [Ar. vaşif > veşâ'if ووصائف] (*vesa:if*) {OsT} is. Uşaklar; hizmetçiler.

vesaik, -kı [Ar. veşîka > veşâ'ik ووثائق] (*vesa:ik, ka kalın söylenir*) {OsT} is. Belgeler; vesikalar.

vesail, [Ar. vesîle > vesâ'il ووسائل] (*vesa:il*) {OsT} is. Vesileler.

vesaire, [Ar. ve sâ'ire ووسائله] (*vesa:ire*) {OsT} is. Birkaç şey sayıldıktan sonra benzerlerini ifade etmek için kullanılan ifade; ve diğerleri; ve benzerleri; kısaltması: vs.

vesait, [Ar. vâsîta > vesâ'it ووسائل] (*vesa:it*) {OsT} is.

1. Vasıtalar; araçlar. 2. Taşıt. ☞ **vesâit-i harbiye**, {OsT} Savaş araçları. || **vesâit-i nakliye**, {OsT} Taşıma araçları; taşıtlar.

vesak, -kı [Ar. veşak ووثاق] (*vesa:k*) {OsT} is. 1. Bağ. 2. Karşılıklı antlaşma; kutsalı tanık göstererek söz verme. 3. Sözleşilen yer.

vesam, [Ar. vesm > vesim > vesâm / vesâmet ووسامت / ووسام] (*vesa:m*) {OsT} is. Güzellik; güzel oluş.

vesatat, -ti [Ar. vesâtat ووساطت] (*vesata:t, ikinci t ince söylenir*) {OsT} is. Aracılık; aracı olma.

vesavis, [Ar. vesvese > vesâvis ووساوس] (*vesa:vis*) {OsT} is. Vesveseler; kuruntular.

vesaya, [Ar. vaşiyet > veşâyâ ووصايا] (*vesa:ya:*) {OsT} is. 1. Vasiyetler. 2. Tavsiyeler. ☞ **vesâyâ-yı müctemia**, {OsT} huk. Bir kimsenin birden çok vasiyette bulunması.

vesayet, [Ar. veşâyet ووصایت] (*vesa:yet*) {OsT} is. 1. Vasi olma; vasilik. 2. Vasiyet. 3. Tavsiye; tembih. 4. huk. Velayetin işlemediği, küçüklerin ve mahcurların velileri bulunmadığı durumlarda bu kişileri korumak amacıyla tesis edilen hukukî kurum. ☞ **vesayet altındaki kişi**, Yaş küçüklüğü ya da kısıtlama nedeni ile kendisine vasi tayin edilmiş kimse. || **vesayet rejimi**, Manda rejimi; manda.

vesbe, [Ar. veşbe ووثبة] {OsT} is. Bir tek atlama; sıçrayış.

veseb, [Ar. veşeb ووثب] {OsT} is. Atlama; sıçrama.

veseban, [Ar. veşebân ووثبان] (*veseba:n*) {OsT} is. Atlama; sıçrama.

vesek, -ği [? vesek] {ağız} is. 1. Rehin; tutu. 2. Yardımcı. 3. Karşılık. [DS]

vesen¹, [Ar. vesen / vesene ووسن / ووسنه] {OsT} is. Uyku ağırlığı; uyuklama.

vesen², [Ar. veşen ووثن] {OsT} is. Put.

veseni¹, [Ar. vesen > vesenî ووسنی] (*veseni:*) {OsT} sf. Uyku ile ilgili; uykuya ait.

veseni², [Ar. veşen > veşenî / veşeniyye ووثنية / ووثنی] (*veseni:*) {OsT} sf. 1. Putla ilgili. 2. Puta tapan.

veseniyyun, [Ar. veşeniyyün ووثنيون] (*veseniyyu:n*) {OsT} is. Puta tapıcılar; putperestler; putperest tائفesi.

- vesi**, -i'ı [Ar. vüs'at > vesī' / vesī'a وسيعه / وسيع] (*vesi:*) {OsT} *sf.* Geniş; bol.
- vesic**, [Ar. vesīc وسيج] (*vesi:c*) {OsT} *is.* Hızlı yürüten deve.
- vesik**, [Ar. veşīk وثيق] (*vesi:k*) {OsT} *sf.* Çok sağlam; kuvvetli.
- vesika**, [Ar. veşīka وثيقة] (*vesi:ka*) {OsT} *is.* 1. İnancılacak, sağlam delil. 2. Belge. 3. Az bulunur bir ihtiyaç maddesinin halka adil dağıtımını sağlamak için verilen dağıtım belgesi. 4. Genelev kadınlarına polis müdürlüğü tarafından verilen belge. ☐ **vesikaya bağlamak**, *Az bulunan bir malın adil dağıtımını sağlamak amacıyla vesika ile vermek.*
- vesikacı**, [vesika-cı] (*vesi:kacı*) *is.* Vesika işlemleri ile uğraşan kimse.
- vesikacılık**, -ği [vesika-cı-lık] (*vesi:kacılık*) *is.* Vesikacının yaptığı iş; vesika düzenleme ve verme işi.
- vesikalı**, [vesika-lı] (*vesi:kalı*) *sf.* 1. Vesikası bulunan; vesika sahibi olan; belgeli. 2. Bir vesikaya dayandırılan; belgelendirilen. 3. Kendisine herhangi bir konuda vesika verilmiş olan. 4. Vesika ile sağlanabilen. 5. *argo.* (Kadın için) genelevde çalışabilmesi için resmî izin belgesi bulunan.
- vesikalık**, -ğı [vesika-lık] (*vesi:kalık*) *is.* 1. Vesikada kullanılan şey; bir vesika için gerekli olan nesne. 2. Vesika için gerekli olan. 3. Vesika alması gereken. ☐ **vesikalık fotoğraf**, *Belgelere yapıştırmakta kullanılan, cepheden baş ve kısmen boyun ve omuzları gösteren 4.5 x 6 cm boyutlu fotoğraf.*|| **vesikalık resim**, *Vesikalık fotoğraf.*
- vesikasız**, [vesika-sız] (*vesi:kasız*) *sf.* 1. Vesikası bulunmayan; vesikası olmayan. 2. Vesika bulunması gerekmeyen.
- vesile**, [Ar. vesīle وسیله] (*vesi:le*) {OsT} *is.* 1. Neden; sebep; bahane. 2. Elverişli durum; fırsat. ☐ **vesilecū**, {OsT} *Bahane arayan.*|| **vesile-cūyāne**, {OsT} *Bahane ararcasına.*|| **vesile-dār**, {OsT} *Sebeple; vesileli.*|| **vesile-hāh**, {OsT} *Bahane isteyen.*|| **vesile-hahāne**, {OsT} *Sebeple arayanı yakıştır biçimde; vesile arar gibi.*|| **vesile-i cemīle**, {OsT} *Güzel sebep.*|| **vesile-i hasene**, {OsT} *Güzel sebep.*|| **vesile-i sāy**, {OsT} *Çalışma bahanesi.*|| **vesiletü'n-necāt**, {OsT} *Kurtuluş yolu.*
- vesim**, [Ar. vesm > vesīm / vesīme وسيمه / وسيم] (*vesi:m*) {OsT} *sf.* Güzel.
- vesm¹**, [Ar. veşm وشم] {OsT} *is.* Dövüp toz hâline getirme.
- vesm²**, [Ar. vesm وسم] {OsT} *is.* Dağlama; işaret koyma.
- vesme**, [Ar. vesm > vesme وسمه] {OsT} *is.* 1. Hayvana kızgın demir basmak suretiyle konulan işaret; dam-
- ga; eneme. 2. Rastık. ☐ **vesme-dār**, {OsT} 1. *Damgalı; damgalanmış; dağlanmış.* 2. *Rastıklı.*
- vesnan**, [Ar. vesnān وسنان] (*vesna:n*) {OsT} *sf.* Uykusu gelmiş; uyuklayan,
- vesen**, [Ar. vesen وسن] {OsT} *is.* Put.
- vesselam**, [Ar. ve's-selām والسلام] (*vesse'lā:m*) {OsT} *ünl.* 1. Barış, esenlik için. 2. "Son söz budur, o kadar" anlamlarında kullanılır. 3. Mektupların sonuna "Bundan sonrası selamdır." anlamında konulan ibare.
- vessiz**, [ves-siz] {ağız} *sf.* (Söz için) yersiz; ilgisiz. [DS]
- vessizlenmek**, [ves-siz-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Huysuzlanmak; şımarmak. [DS]
- vesta**, [Far. vestā وستا] (*vesta:*) {OsT} *is.* Ateşe tapanların kitabı olan Zend'in açıklaması.
- vestî**, [Far. vestî وستى] (*vesti:*) {OsT} *is.* Açıklama; şerh; tercüme.
- vestibül**, [Fr. vestibule] *is. anat.* Dalız.
- vestiyer**, [Lat. vestiarius (*elbise dolabı*) > Fr. vestiaire] *is.* Otel, lokanta, tiyatro, sinema gibi umumi yerlerde pardösü, şapka, şemsiye vb'nin bırakıldığı, korunduğu yer; askılık.
- vestiyerci**, [vestiyer-ci] *is.* Vestiyerde çalışan kimse.
- vesvas**, [Ar. vesvās وسواس] (*vesva:s*) {OsT} *is.* Şeytan; iblis.
- vesvese**, [Ar. vesvese وسوسة] {OsT} *is.* Kuruntu; şüphe; işkil. ☐ **vesvese-dār**, {OsT} *Kuruntulu; vesveseli.*|| **vesvese-hîz**, {OsT} *Kuruntu yaratan; kuruntu koparan.*|| **vesveseye düşmek**, *Kuruntuya kapılmak.*
- vesveseli**, [vesvese-li] *sf.* Sürekli olarak kuruntu içinde bulunan; kuruntulu; şüpheci; işkilli; evhamlı.
- veş**, [Far. -veş] *son ek.* Sonuna getirildiği Farsça kelimelere "gibi" anlamı katan son ek.
- veşak**, [Far. veşak وشق] {OsT} *is.* Vaşak.
- veşel**, [Ar. veşel وشل] {OsT} *is.* Az su.
- veşelan**, [Ar. veşelān وشلان] {OsT} *is.* Suyun akışı.
- veşi'a**, [Ar. veşī'a وشيعة] {OsT} *is.* 1. Üzerine iplik sarılan dokumacı aracı; elemeye. 2. *fiz.* Bobin.
- veşice** [Ar. veşīce وشيعة] {OsT} *is.* 1. Ağaç kökü. 2. Lif.
- veşime**, [Ar. veşīme وشيعة] (*veşi:me*) {OsT} *is.* Kötülük; düşmanlık.
- veşl**, [Ar. veşl وشل] {OsT} *is.* Miktarı az su.
- veşm**, [Ar. veşm وشم] {OsT} *is.* Dövme; dövme yapma.

veşme, [Ar. veşm وشمه] {OsT} is. Yağmur tanesi.

veşt, [Far. vešt وشت] {OsT} sf. Güzel.

veşy, [Ar. veşy وشی] {OsT} is. **1.** Kumaşı süsleme; desenler yaparak bezeme. **2.** Kumaştaki süs; işleme. **3.** Süslü giyecek. **4.** Kılıca verilen suyun özlülüğü. **5.** Yalan söyleme; yalan katma. **6.** Gammazlık.

vet, [vet] {ağız} is. Gerek. [DS]

veta, [İt. vetta] (ve'tta) is. *dnz.* Bir palangada, halatın makaralar arasında işleyen bölümü.

vetair, [Ar. vetire > vetā'ir وتاير] (veta:ir) {OsT} is. Meslekler; yollar; vetireler.

veted, [Ar. veted وند] {OsT} is. **1.** Ağaç kazık. **2.** anat. Boyun kemiği. **3.** ed. Aruz ölçüsünde sebep denilen birimin köküne getirilen üç sessiz harften oluşan birim. *fāilūn* (fe+elf) *fā* sebep, bu köke getirilen (ayın+lām+nun) *ilūn* veted'dir.

veter, [Ar. veter وتر] {OsT} is. **1.** Yay kirişi. **2.** Saz teli. **3.** anat. Kasları hareket ettiren kalın sinir. **4.** havc. Bir kanadın havada yer değiştirme yönüne paralel olarak ölçülen boyutu. **5.** mat. Kiriş. ☞ **veter-i kaıme**, {OsT} mat. Hipotenüs.

veteranus, [Lat. veteranus] (vetera'nus) is. Eski Roma'da emekli askerlere verilen unvan.

veteriner, [Lat. veterinus (yük hayvanına özgü) > veterinarius > Fr. vétérinaire] is. Hayvan hastalıklarının teşhis ve tedavisini yapan uzman; veteriner hekim; baytar. ☞ **veteriner hekimliği**, Veteriner hekiminin işi ve mesleği: baytarlık.

veterinerlik, -ği [veteriner-lik] is. **1.** Veteriner olma durumu. **2.** Veterinerin yaptığı iş; baytarlık.

vetire, [Ar. vetire وتيره] {OsT} is. **1.** Dar yol; keçi yolu; patika. **2.** Süreç. **3.** Yol; üslup; tarz. **4.** anat. Burnun iki deliğini birbirinden ayıran zar. ☞ **vetire-i necāt**, {OsT} Kurtuluş yolu.

veto, [Lat. veto (karşıyım)] (ve'to) is. **1.** Bir kimsenin ya da bir grubun almış olduğu kararı geçici ya da sürekli olarak karşı koyma hakkı. **2.** Böyle bir hakkı yürürlüğü koyma. **3.** Eski Roma'da pleb temsilcilerinin senato kararlarına karşı çıkmalarını ifade etmek için kullandıkları deyim. **4.** huk. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin beş sürekli üyesine, usul sorunları dışında her soruna karşı çıkma yetkisi veren ayrıcalık. ☞ **veto etmek**, Veto hakkını kullanarak bir yasa ya da kararın yürürlüğe konmasını önlemek. || **veto hakkı**, Bir yasa ya da kararın yürürlüğe girmesini engelleme hakkı.

veysiz, [vet-siz] {ağız} sf. **1.** Yersiz konuşan; patavat-sız. **2.** Geveze. **3.** Yaramaz. **4.** (Kişi için) uyuşuk. [DS]

vetula, [? vetula] {ağız} is. İki yaşına girmiş keçi. [DS]

vey, [Far. ve ey > vey وى] e. **1.** {OsT} Ey! **2.** {ağız} Keçi haylama ünlemi. [DS]

veya, [Ar. ve + Far. yā ويا] (ve'ya:) {OsT} bağ. **1.** Ay- rı olmakla birlikte aynı değerde sayılan şeylerle ilgili seçenek bildirir. **2.** Olacağı sanılan ve ikiden çok seçime bırakılan şeyleri bağlar. **3.** mant. Mantıkta, iki önermeyi "veya" bağı ile birleştirerek yeni bir önerme oluşturma işlemi.

veyahut, [Ar. ve + Far. yāhūd وياخود] (ve'ya:hu:t) {OsT} bağ. Ya da; yahut.

veyh, [Ar. veyh وبع] {OsT} e. Yazık; heyhat!

veyik, -ği [tüveyik] {ağız} is. Üveyik. [DS]

veyl, [Ar. veyl وويل] {OsT} ün. Yazık! Vah vah!

veyle, [Ar. veyle ويله] {OsT} is. Küstahlık; rezillik.

veyyik, -ği [tüveyik] {ağız} is. Üveyik. [DS]

vez¹, [vaz / vez / vız / viz / voz (yans.)] is. Böceklerin uçma sırasında çıkardıkları sesleri, atılan okun çıkardığı sesi, fırlayıp gitme ve yellenme seslerini anlatan kök. vez-ge-l-dek

vez², [vaz / vez / vız / viz / voz (yans.)] is. Vızıltılı bağırma ve çağırma, gevezelik etme, inleme bildiren kök. vez-i-le-mek, vez-il-ti

vezaiif, [Ar. vazîfe > vezā'if وظائف] (veza:if) {OsT} is. Vazifeler; ödevler; görevler; sorumluluklar. ☞ **vezāif-i şağire**, {OsT} Boşalan ya da boş bırakılan görev.

vezail, [Ar. vezāile > vezāil وذايل] (veza:il) {OsT} is. **1.** Parlak madenî ayna. **2.** Parlak cilalı para.

vezan, [Far. vezān وزان] (veza:n) {OsT} sf. Esen; esici. ☞ **vezān olmak**, {OsT} Esmek.

vezanet, [Ar. vezānet وزانet] (veza:net) {OsT} is. **1.** Ölçülülük. **2.** Düşünce ve görüş isabeti.

vezani, [Far. vezān > vezāni وزانى] (veza:ni:) {OsT} is. Esinti zamanı.

vezaret, [Ar. vezāret وزارت] (veza:ret) {OsT} is. **1.** Vezirin görevi; vezirlik. **2.** Vezirin makamı; bakanlık. ☞ **vezāret-i tefvîz**, {OsT} Halifenin yetkisi dışında bütün görevlerde bağımsız hareket etme yetkisi olan Abbasî veziri. || **vezāret-i tenfîz**, {OsT} Sadece halifenin verdiği görevlerle sınırlı yetkisi bulunan Abbasî halifesi. || **vezāret-i uzmā**, {OsT} Sadrazamlık; başvekillik. || **vezāret-penāh**, {OsT} Vezir.

vezb, [Ar. vezb ووزب] {OsT} is. Su gibi akma.

vezdemek, [vez-de-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-d(i)-yor] **1.** Dövmek. **2.** Hamur vb.ni avuç içine alarak ovalayıp uzatmak. [DS]

veze, [? veze] {ağız} is. Küçük bebeklerin başında çıkan yara. [DS]

vezega, [Ar. vezega وزعه] {OsT} is. Bir çeşit büyük keler.

vezek, -ği [? vezek] {ağız} is. Don ve şalvarda uçkur geçirilen yer; uçkurluk. [DS]

vezgeldek, -ği [vezgel-dek / mezel-dek] {ağız} is. Bir av kuşu. [DS]

vezi, [? vezi] {ağız} is. Kaşık oyunu. [DS]

veziden, [Ar. vezīden وزیدن] (vezi:den) f. 1. (Yel için) esmek. 2. Sıçramak; atılmak. 3. Koşmak.

vezikül, [Fr. vésicule] is. Kabarcık.

vezikülit, [Fr. vésiculite] is. tıp. Sperma kesecikleri iltihabı.

vezikülleşme, [vezikül-le-ş-me] is. tıp. Kabarcık yapıcı bir maddenin yarattığı yerel etki.

vezil, [? vezil] {ağız} is. Eğimli arazide, teras duvarları arasında kalan ekime elverişli toprak parçası. [DS]

vezildemek, [vezil-de-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] 1. Bağırarak. 2. Melemek. [DS]

vezile, [Ar. vezīle وذيله] (vezi:le) {OsT} is. 1. Parlak madenî ayna. 2. Parlak cilalı para.

vezilemek, [vez-i-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Hastalıktan, zayıflıktan ağlar gibi ses çıkarmak. [DS]

vezillemek, [vez-il-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Hastalıktan, acıdan inlemek. [DS]

vezime, [Ar. vezīme وذيمه] (vezi:me) {OsT} is. Kâbe'ye gönderilen hediye.

vezin, -zni [Ar. vezn وزن] {OsT} is. 1. Tartma; tartı. 2. Ağırılık. 3. ed. Manzum yazılarda mısraların belirli bir ölçü içinde dizilmesi ile oluşan uyum; ölçü.

vezinli, [vezin-li] sf. Belli bir ölçüsü olan; ölçülü. ☞ **vezinli şiir**, *Hece ya da aruz ölçüsü ile yazılmış olan şiir.*

vezinsiz, [vezin-siz] sf. Ölçüsü olmayan; ölçüsüz. ☞ **vezinsiz şiir**, *Herhangi bir ölçü gözetilmeksizin yazılmış olan şiir.*

vezir, [Ar. vezr > vezīr وزیر] (vezi:r) {OsT} is. 1. Eskiden bakanlık ya da valilik gibi görevlerde bulunmuş ve paşalık unvanı almış olan kimselere verilen ad. 2. Satrançta, şahattan sonra gelen en değerli taş. ☞ **vezir vüzerâ**, {OsT} *İleri gelenler.*

vezirane, [Ar. vezīr + Far. āne وزیرانه] (vezi:ra:ne) {OsT} zf. Vezire yakışacak tarzda; vezir gibi; vezirce.

vezirî, [Ar. vezīr > vezīrī وزیرى] (vezi:ri:) {OsT} is. Çoğunlukla kare biçiminde olan küçük el yazmalarına verilen ad.

veziriazam, [Ar. vezīr-i a'zām وزير اعظم] (vezi:ria:-za:m) {OsT} is. Sadrazam; başbakan.

vezirlik, -ği [vezir-lik] is. Vezir olma durumu; vezir görevi; vezaret.

vezirparmağı, [Ar. vezīr + parma(k)-ı] is. Yağda kızartılmış un, yumurta ve su ile hazırlanmış hamurdan yapılan parmak biçimindeki lokmalar yağda

kızartıldıktan sonra üzerine şurup dökülerek yapılan bir tür hamur tatlısı.

vezirsalkımı, [Ar. vezīr + T. salkım-ı] {ağız} is. Akasya. [DS]

vezlek, -ği [vez-le-k] {ağız} is. Uçkur yeri; uçurluk. [DS]

vezlemek, [vez-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. (Deri için) pul pul kabarmak. 2. Hastalıktan, acıdan inlemek. [DS]

vezlemük, -ğü [vez-le-mük] {ağız} sf. Cansız; yorgun; miskin; sıska. [DS]

vezme, [Ar. vezīe وزمه] {OsT} is. Kış sonu.

vezn, [Ar. vezn وزن] {OsT} is. → **vezin**. ☞ **vezn-i ā-hir**, {OsT} ed. *Halk şiirinde konusu tasavvuf olan musammat.* || **vezn-i basīt**, {OsT} fiz. *Basit tartı.* || **vezn-i mahsūs**, {OsT} fiz. *Özgül ağırlık.*

vezne¹, [Ar. vezn > vezne وزنه] {OsT} is. 1. Tartı aleti; terazi. 2. Resmî kurumlarda, banka vb. kuruluşlarda para alıp verilen yer; kasa. 3. Ateşli silahlarda barut yuvası; barutluk.

vezne², [? vezne] {ağız} Vantuz. [DS]

vezneci, [vezne-ci] is. 1. Terazi yapan ve satan kimse. 2. Veznede para alıp veren kimse; vezne görevlisi; veznedar.

veznecilik, -ği [vezne-ci-lik] is. 1. Vezneci olma durumu. 2. Veznecinin yaptığı iş veya mesleği.

veznedar, [Ar. vezne + Far. -dār دار وزنه] (vezneda:r) {OsT} is. Resmî kurumlarda, banka vb. kuruluşlarda para alıp veren kimse; vezne görevlisi; vezneci.

veznedarlık, -ğı [veznedar-lık] (vezneda:rlık) is. 1. Veznedar olma durumu; veznedarın işi ve görevi. 2. Veznenin bulunduğu yer.

veznelik, -ği [vezne-lik] {ağız} is. Boynuzdan yapılan barut ve saçma kabı. [DS]

veznî, [Ar. vezn > veznî وزنى] (vezni:) {OsT} sf. Tartı ile ilgili olan. ☞ **veznî mallar**, {OsT} *Tartı ile işlem gören mallar.*

vezniyat, [Ar. veznî > vezniyyāt وزنيات] (vezniya:t) {OsT} is. Tartılan şeyler.

vezniyet, [Ar. veznî > vezniyyet وزنييت] (vezniye:t) {OsT} is. fiz. Moment.

vezzan, [Ar. vezn > vezzān وزان] (vezza:n) {OsT} is. Kantarcı; tartıcı; tartan.

VFR, [İng. Visual Flight Rule (görerek uçuş kuralı)] is. *kısalt.* Hava koşulları uygun olduğu takdirde bir hava taşıtının görerek uçuş yapması gerektiğini bildiren uluslar arası sembol.

VHF, [İng. Very High Frequencies (çok yüksek frekanslar)] is. *kısalt.* 30 ile 300 MHz arasında yer alan metrelik dalgalar bölgesine ilişkin frekanslar.

vic¹, [vac / vic / vic (yans.)] is. Kuşların ötüşünü;

buna benzer bir araya gelip konuşmayı ve gürültüleri anlatan kök. *vic-ır-da-mak*, *vic-ı vicı*

vic², [vic (yans.)] *is.* Fırlatma, atma ve fırlama anlatan kök. *vic-it-mak*.

vic³, [vic (yans.)] *is.* Mızma anlatan kök. *vic-ı-mak*

vic⁴, [vic / viç (yans.)] *is.* Sulanmış şeylerin sıkıştırılması sırasında aldıkları durumu, bu maddelerin su salarak birbirine yapışma ve kaynaşma durumlarını anlatan kök. *vic-ık vicık*, *vic-ı(ğ)-ı-n-ı çıkar-mak*, *vic-ı-la-mak*, *vic-ır vicir*, *vic-ır-da-mak*, *vic-ır-gan*

vicci, [vic (yans.) > vic(c)-ı] *is.* Fırlatma ve atma bildiren yansımali gövde. ☞ **vicci vicci**, {ağız} *Ge-lincik çiçeği.* [DS]

viccih, [vic (yans.) > vic(c)-ık] *is.* Sulanmış şeylerin sıkıştırılması sırasında aldıkları durumu, bu maddelerin su salarak birbirine yapışma ve kaynaşma durumlarını anlatan yansımali gövde. ☞ **viccih viccih**, {ağız} → **vicık vicık**. [DS]

viccir, [vic (yans.) > vic(c)-ır] *is.* Sulanmış şeylerin sıkıştırılması sırasında aldıkları durumu, bu maddelerin su salarak birbirine yapışma ve kaynaşma durumlarını anlatan yansımali gövde. ☞ **viccir viccir**, {ağız} → **vicık vicık**. [DS]

vicık, -ğ[ı] [vic (yans.) > vic-ık] *is.* 1. Sulanmış şeylerin sıkıştırılması sırasında aldıkları durumu, bu maddelerin su salarak birbirine yapışma ve kaynaşma durumlarını anlatan yansımali gövde. 2. *sf.* Sulanarak yumuşamış hâlde. ☞ **vicığıni** (vicciğini) **çıkarmak**, {ağız} *Ezmek; içini dışına çıkarmak; içini dışını birbirine karıştırmak.* [DS]|| **vicık vicık**, 1. (*Kar, çamur, yağ vb. için*) *sulu ve gevşek, yapışkan bir duruma gelmiş; çok civık.* 2. *Tatsız ve sulu konuşan; tatsız şakalar yapan.*|| **vicık vicıklık**, *Ağırbaşlılıktan uzak olmak.*|| **vicık vicık olmak**, *Bulaşık ve yapışkan durum almak.*

vicıklama, [vic (yans.) > vic-ık-la-ma] *sf.* Vicıklamak eylemi.

vicıklamak, [vic (yans.) > vic-ık-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Sulu ve yapışkan şeyleri avuç içinde ezmek; vicık hâle getirmek; vicığıni çıkarmak.

viciklatmak, [vic (yans.) > vic-ık-la-t-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Suyunu çıkartmak. [DS]

viciklik, -ğ[ı] [vic (yans.) > vic-ık-lık] *is.* Vicık olma durumu; vicık olan şeyin niteliği.

vicilamak, [vic (yans.) > vic-ı-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. Sulu ve yağlı bir görünüm almak; civılamak. 2. Çok ekşimek. [DS]

vicimək, [vic (yans.) > vic-ı-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* 1. Oyunbozanlık etmek; caymak; mızmak. 2. (Peynir vb. için) yumuşamak; civılamak. [DS]

vicir¹, [vic (yans.) > vic-ır] *is.* Sulanmış şeylerin sıkıştırılması sırasında aldıkları durumu, bu maddelerin su salarak birbirine yapışma ve kaynaşma durumlarını anlatan yansımali gövde. ☞ **vicir vicir**,

{ağız} → **vicık vicık**. [DS]|| **vicir vicir etmek**, {ağız} 1. *Cıvık bir şeyle oynamak.* [DS] 2. (*Cıvık bir nesne için*) *herhangi bir hareket veya durumda "vic vic" diye ses çıkarmak.*

vicir², [vic (yans.) > vic-ır] *is.* 1. Kuşların ötüşünü; buna benzer bir araya gelip konuşmayı, gürültüyü ve kaynaşmayı anlatan yansımali gövde. 2. {ağız} *sf.* Durmaksızın oynayan; kimildayan. [DS] ☞ **vicir vicir**, {ağız} *Çok bol; çok.* [DS]|| **vicir vicir**, {ağız} *Civil civil.* [DS]

viciramak, [vic (yans.) > vic-ır-a-mak / vic-ı-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-r(i)-yor]* 1. Sulu ve yağlı bir görünüm almak; civılamak. 2. Çok ekşimek. [DS]

vicirdamak¹, [vic (yans.) > vic-ır-da-mak] *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* 1. (Serçe, kırlangıç gibi küçük kuşlar, böcek vb. için) *cıvıltılı sesler çıkararak ötmek.* 2. (Çamur gibi yarı sulu nesnelere için) *basınca ses çıkarmak.*

vicirdamak², [vic (yans.) > vic-ır-da-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* 1. Sulu ve yağlı bir görünüm almak. 2. Çok ekşimek. [DS]

vicirdamak³, [vic (yans.) > vicir-da-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* 1. (Kurt vb. için) *kaynaşmak.* 2. *Kurtlanmak.* [DS]

vicirdaşma, [vic (yans.) > vic-ır-da-ş-ma] *is.* Vicirdaşmak eylemi.

vicirdaşmak, [vic (yans.) > vic-ır-da-ş-mak] {ağız} *işteş. f. [-ır]* 1. (Kuşlar, tavuk, çocuk vb. için) *hep birlikte ötmek veya gürültü çıkarmak.* 2. *Toplu hâlde bulunmak.* [DS]

vicirdım, [vic (yans.) > vic-ır-dım] *is.* Kaynaşan canlı topluluğu veya yığıni. ☞ **vicirdım gibi**, {ağız} *Çok kalabalık; kum gibi kaynayan.* [DS]

vicirgan, [vic (yans.) > vic-ır-gan] {ağız} *is.* 1. Bıcıl-gan denilen sulu yara; akarca. 2. Bataklik. [DS]

vicirtı, [vic (yans.) > vic-ır-tı] {ağız} *is.* Cıvıltı. [DS]

vicitmək¹, [vic (yans.) > vic-it-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Fırlatmak; atmak. [DS]

vicitmək², [vic (yans.) > vic-it-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Ekşimeye, bozulmaya bırakmak. [DS]

viç, [vic / viç (yans.)] *is.* Sulanmış şeylerin sıkıştırılması sırasında aldıkları durumu, bu maddelerin su salarak birbirine yapışma ve kaynaşma durumlarını anlatan kök. *viç(ç)-ık viççık*, *viç(ç)-ık-la-mak*

viççıklamak, [viç (yans.) > viç(ç)-ık-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r]* Cıvık bir şeyle oynamak. [DS]

viççık, -ğ[ı] [viç (yans.) > viç(ç)-ık] {ağız} *is.* → **vicık**. [DS] ☞ **viççık viççık**, {ağız} *Çok cıvık; yumuşak.* [DS]

vid, [vad / vid / vıt / vid (yans.)] *is.* Köpek ürümesini; yerli yersiz terbiyesizce konuşmayı anlatan kök. *vid-ı vıdı*, *vid vid*. ☞ **vid vid**, {ağız} 1. *Dedikodu; gevezelik.* 2. *Dedikoducu; geveze.* 3. (*Konuşmak için*) *sessizce.* [DS]

vidi, [vid (yans.) > vid-ı] *is.* Yerli yersiz konuşma, söylenme. ☞ **vidi vidi**, 1. Yerli yersiz konuşma; dır dır. 2. {ağız} Gevezelik; dedikodu. [DS] 3. Gereklili gereksiz çok konuşmayı seven kimse; bunu huy edinmiş kişi; dedikoducu; geveze. {ağız} (aynı) [DS] 4. Homurtu; söylenme. || **vidi vidi etmek**, 1. Çevresindekilerin tedirginliğine yol açacak ölçüde çok konuşmak. 2. Bir şeyi beğenmeyerek söylenip durmak.

vidilatmak, [vid (yans.) > vid-ı-la-t-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Fırlatmak. [DS]

vidirdanmak, [vid (yans.) > vid-ır-da-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Mırıldanmak. [DS]

vıgıltı, [viğ (yans.) > viğ-il-tı] {ağız} *is.* Gürültü. [DS]

viğ¹, [vag /viğ / vık / vik (yans.)] *is.* Suyun çağlamasını; bu biçimde ötmeyi, konuşmayı, bağrıışmayı ve gevezelik etmeyi anlatan kök. *viğ-il viğil, viğ-la-mak*

viğ², [vah / vak / viğ / vih / vık (yans.)] *is.* Sıvıların kaynamasını, bu biçimde gülmeyi anlatan kök. *viğ-il-tı*

viğ³, [viğ / ving / ving / vıy (yans.)] *is.* Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan kök. *viğ-il viğil, viğ-ır viğir, viğ-il-da-mak*

viğ⁴, [viğ / vay] {ağız} *is.* Yazıklanma bildirir; vay! [DS]

viğil¹, [viğ (yans.) > viğ-il] *is.* Suyun çağlamasını; bu biçimde ötmeyi, konuşmayı, bağrıışmayı ve gevezelik etmeyi anlatan yansımali gövde. ☞ **viğil viğil**, {ağız} (Çocuk, arı, böcek topluluğu vb. için) çok gürültülü. [DS]

viğil², [viğ (yans.) > viğ-il] *is.* Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan yansımali gövde. ☞ **viğil viğil**, {ağız} 1. (Kurt, karınca, sinek, çocuk vb. için) çok bol ve kımıldılarla kaynaşma durumunda. 2. Fikir fikir. [DS]

viğildamak¹, [viğ (yans.) > viğ-il-da-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* 1. (Çocuk, köpek, tavuk vb. için) topluca gürültü çıkarmak. 2. (Bebek için) boğulurcasına ağlamak. [DS]

viğildamak², [viğ (yans.) > viğ-il-da-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* (Karınca, kurt vb. için) topluca kımıldamak; kaynaşmak. [DS]

viğillamak, [viğ (yans.) > viğ-il-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Köpek, kedi yavrusu için) sürekli bağırarak. [DS]

viğir¹, [viğ (yans.) > viğ-ır] *is.* Suyun çağlamasını; bu biçimde ötmeyi, konuşmayı, bağrıışmayı ve gevezelik etmeyi anlatan yansımali gövde. ☞ **viğir viğir**, {ağız} (Çocuk, arı, böcek topluluğu vb. için) çok gürültülü. [DS]

viğir², [viğ (yans.) > viğ-ır] *is.* Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan yansımali gövde. ☞ **viğir viğir**, {ağız} (Kurt, karınca, sinek, çocuk vb. için) çok

bol; bol bol; kımıldılarla kaynaşma durumunda. [DS]

viğirdamak, [viğ (yans.) > viğ-ır-da-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* Kaynaşmak. [DS]

viğirdaşmak, [viğ (yans.) > viğ-ır-da-ş-mak] {ağız} *işteş. f. [-ır]* (Karınca, kurt, böcek vb. için) topluca bulunmak ve kımıldamak. [DS]

viğlamak, [viğ (yans.) > viğ-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Yeni doğmuş çocuk için) ağlamak. [DS]

vih, [vah / vak / viğ / vih / vık (yans.)] *is.* Sıvıların kaynamasını, bu biçimde gülmeyi anlatan kök. *vih-ır-da-mak, vih-ır vihır*

vihır, [vih (yans.) > vih-ır] *is.* Sıvıların kaynamasını, bu biçimde gülmeyi anlatan yansımali gövde. ☞ **vihır vihır**, {ağız} Fikir fikir. [DS]

vihirdamak, [vih (yans.) > vih-ır-da-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* Yerinde duramamak; kıpır kıpır etmek. [DS]

vijrlig, [vajir > vijir-lig] {eT} *sf.* Şimşekli. [EUTS]

vijjih, [vij (yans.) > vij(i)-ık / vijjih] {ağız} *is.* Hayvanların sulu dışkısı. [DS]

vık¹, [vag /viğ / vık / vik (yans.)] *is.* Suyun çağlamasını; bu biçimde ötmeyi, konuşmayı, bağrıışmayı ve gevezelik etmeyi anlatan kök. *vık vık, vık vık boğulmak, vık-la-mak* ☞ **vık vık**, 1. Ardi ardına vık sesleri çıkararak. 2. {ağız} Dedikodu; gevezelik. [DS] 3. {ağız} (Öksürük ve öksürük sesi için) sürekli, boğulurcasına. [DS]

vık², [vah / vak / viğ / vih / vık (yans.)] *is.* 1. Sıvıların kaynamasını, bu biçimde gülmeyi anlatan kök. *vık-ır vıkır* 2. {ağız} Zor ve baskı sebebiyle birden çıkarılan boğuk ses. [DS] ☞ **vık dimemek** (deme-mek), {ağız} Baskıya, acıya, sıkıntıya ses çıkarmadan dayanabilmek. [DS] || **vık vık**, {ağız} 1. İçte daralma ve bir sıkıntı duyarak. 2. Körpe çocuğun ağlama sesi. [DS] || **vık vık boğulmak**, {ağız} Bunalmak; çok sıkılmak. [DS]

vık³, -ğı [vık (yans.)] {ağız} *sf.* (Kavun, karpuz vb. için) içi sulanmış; bozulmuş; erimiş. [DS]

vıkgır, [vık (yans.) > vık(g)-ır] *is.* Sıvıların kaynamasını, bu biçimde gülmeyi anlatan yansımali gövde. ☞ **vıkgır vıkgır**, {ağız} Fikir fikir. [DS]

vıkır, [vık (yans.) > vık-ır] *is.* Sıvıların kaynamasını, bu biçimde gülmeyi anlatan yansımali gövde. ☞ **vıkır vıkır**, {ağız} Fikir fikir. [DS]

vıklama, [vık (yans.) > vık-la-ma] *is.* Vıklamak eylemi.

vıklamak, [vık (yans.) > vık-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Vık sesi çıkarmak.

vıklamamak, [vık (yans.) > vık-la-ma-mak] {ağız} *gçsz. olmsz. f. [-z] [m(i)-yor]* Baskı, sıkıntı ve acıya ses çıkarmadan dayanabilmek. [DS]

vıkvık, -ğı [vık+vık ?] {ağız} *is.* Eldiven. [DS]

vılık, -ğı [Yun. heliki > vılık] {ağız} *is.* Elle tutulup atılabilecek büyüklükteki taş. [DS]

vıllık¹, -ği [ʔ vıllık] {ağız} *is.* Bulgur. [DS]

vıllık², -ği [ʔ vıllık] {ağız} *sf.* Alaycı. [DS]

vın, [vang / vañ / vañk / veng / ven / vın / viñ / vın (*yans.*)] *is.* 1. Bağırıp çağırma, ulumayı, inleme-yi; bir eksen etrafında dönen nesnelere hareketlerini anlatan kök. *viñ-i-la-mak* (*ving-i-la-mak*), *viñ-il-tı* (*ving-il-tı*), *vın vın etmek* 2. *is. argo.* Kaçma; hemen ortadan kaybolma. ☞ **vın vın etmek**, {ağız} *Rahatsız edici gürlüğü çıkarmak.* [DS]

vıncıklamak, [vın (*yans.*) > vın-cık-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yoktan kavga çıkarmak. [DS]

ving¹, [vang / van / vañ / ving / viñ (*yans.*)] *is.* Uğuldama ve çınlama bildiren kök. *ving-il-da-mak*, *viñ-la-mak* (*ving-la-mak*)

ving², [viğ / ving / ving / vıy (*yans.*)] *is.* Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan kök. *ving-il vingil*, *ving-il-da-mak*

vingil, [ving (*yans.*) > ving-il] *is.* Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan yansımali gövde. ☞ **vingil vingil**, {ağız} *Çok bol ve kımıldanma kaynaşma durumunda olan; viğil viğil.* [DS]

vingulamak, [viñ (*yans.*) > viñ-i-la-mak] (*viñulamak*) {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Vınlamak. [DS]

vinguldamak, [viñ (*yans.*) > viñ(g)-il-da-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* Uğuldamak; çınlamak. [DS]

vingilti, [viñ (*yans.*) > viñ-il-tı] (*viñilti*) {ağız} *is.* 1. Çınlama. 2. Tedirgin eden vızlama; sızlama sesi. [DS]

vingir, [ving (*yans.*) > ving-ır] *is.* Uğuldama ve çınlama bildiren yansımali gövde. ☞ **vingir vingir**, {ağız} (*Çocuk, arı, böcek vb. için*) çok gürlütlü; viğil viğil. [DS]

vinglamak, [viñ (*yans.*) > viñ-la-mak] (*viñlamak*) {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Vınlamak. [DS]

vınılamak, [vın (*yans.*) > vın-i-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Atılan taş, kurşun veya dönen topaç vb. için) hızlı dönme ve hareket sırasında ses çıkarmak. [DS]

vınıldamak, [vın (*yans.*) > vın-i-l-da-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] → vınlamak.* [DS]

vınıltı, [vın (*yans.*) > vın-il-tı] *is.* Havada hızla hareket eden bir şeyin çıkardığı ses; vınlama sesi.

vınkumak, [vın(k) (*yans.*) > vınk-i-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* (Canı yanan köpek için) inler gibi ses çıkarmak. [DS]

vınlama, [vın (*yans.*) > vın-la-ma] *is.* Vınlamak eylemi.

vınlamak, [vın (*yans.*) > vın-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. (Hızla dönen ya da havada düz doğrultuda hareket eden cisim için) vın sesi çıkarmak. {ağız} (*aynı*) [DS] 2. *argo.* Kaçmak; hemen oradan uzaklaşmak.

vir¹, [vir (*yans.*)] *is.* Bir eksen çevresinde dönmeyi, rüzgârın esmesini, hava basıncı ile oluşan ötme

sesini anlatan kök. *vir vir etmek*, *vir-il-da-mak*, *vir-il-tı*, *vir-ik*

vir², [vir (*yans.*)] *is.* Çok söylenme, gevezelik etme anlatan kök. *vir vir*, *vir-il-da-mak*, *vir-il-tı*, *vir(r)-ak virrak*, *vir+vir-cı*, *vir(r)-ık virrik* ☞ **vir vir**, 1. *Bıktırarak kadar sürekli ve sinir bozucu konuşma; gevezelik.* {ağız} (*aynı*) [DS] 2. *Dinleyeni sinirlendirecek kadar yinelen konuşma ya da söz.* 3. {ağız} *Dedikodu.* [DS] 4. {ağız} *Geveze; dedikoducu.* [DS] 5. {ağız} *Usanç verecek biçimde çıkan ses.* [DS]|| **vir vir etmek**, {ağız} 1. *Usandıracak ya da sinirlendirecek kadar uzun veya yinelenmeli konuşmak; söylenip durmak.* 2. (*Rüzgâr veya dönen şeyler için*) *ses çıkarmak.*

vir³, [vir / vir (*yans.*)] *is.* Sulanmış ve sulandırılmış, cıvık hale getirilmiş şeylerin durumunu ve hareketlerini anlatan kök. *vir-ik*, *vir-ik-la-mak*, *vir(r)-ık-la-mak* [vir (*yans.*) > vir] {ağız} [DS]

virak¹, -ği [vir (*yans.*) vir-ak] *is.* Kurbağanın öterken çıkardığı ses.

virak², [Ar. varak > virāk وراق] (*virā:k*) {OsT} *is.* Yapraklar; evrak.

viraklama, [vir (*yans.*) vir-ak-la-ma] *is.* Viraklamak eylemi.

viraklamak, [vir (*yans.*) vir-ak-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Kurbağa için) ötmek; virak sesi çıkarmak.

virat, [Ar. varṭa > virāt وراط] (*virā:t*) {OsT} *is.* 1. Çukurlar; uçurumlar. 2. *mecaz.* İçinden çıkılması güç işler; vartalar.

virç, [virç / virç (*yans.*)] *is.* Sulanmış ve sulandırılmış, cıvık hale getirilmiş şeylerin durumunu ve bu maddelerin sıkıştırılmasını anlatan kök. *virç-ik*

virçik, -ği [virç (*yans.*) > virç-ik] *is.* 1. Sulanmış ve sulandırılmış, cıvık hale getirilmiş şeylerin durumunu ve bu maddelerin sıkıştırılmasını anlatan yansımali gövde. 2. {ağız} *sf.* Ezik. [DS] ☞ **virçigini çıkarmak**, {ağız} *Ezme; içini dışını birbirine karıştırmak.* [DS]

virç, [virç / virç (*yans.*)] *is.* Sulanmış ve sulandırılmış, cıvık hale getirilmiş şeylerin durumunu ve bu maddelerin sıkıştırılmasını anlatan kök. *virç-i(ğ)-ı-n-ı çıkarmak*

virgillik, -ği [virgil-lık] {ağız} *is.* Dere boyundaki dikenlik, çalılık yer. [DS]

virı, [vir (*yans.*)] *is.* Çok söylenme, gevezelik etme anlatan yansımali gövde. ☞ **virı virı**, {ağız} 1. *Dedikoducu.* 2. *Geveze.* [DS]

virik¹, -ği [vir (*yans.*) > vir-ik] *is.* 1. Bir eksen çevresinde dönmeyi, rüzgârın esmesini, hava basıncı ile oluşan ötme sesini anlatan yansımali gövde. 2. {ağız} *Dönek; iş bozan.* [DS] 3. {ağız} (Kişi için) şımarık; yaramaz. [DS]

virik², -ği [vir (*yans.*) > vir-ik] *is.* 1. Sulanmış ve

- sulandırılmış, cıvık hale getirilmiş şeylerin durumunu ve hareketlerini anlatan yansımali gövde. 2. {ağız} sf. Cıvık. [DS] 3. {ağız} is. Cıvık dışkı. [DS]
- vırık³, -ği** [vir (yans.) > vir-ik] is. 1. Çok söylenme, gevezelik etme anlatan yansımali gövde. 2. is. {ağız} Ördek yavrusu. [DS] 3. {ağız} Köpek yavrusu. [DS]
- vırıklama**, [vir (yans.) > vir-ik-la-ma] is. Vırıklamak eylemi.
- vırıklamak¹**, [vir (yans.) > vir-ik-la-mak] gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Sulandırılarak cıvık hâle gelmiş olmak.
- vırıklamak²**, [vırık¹ > vırık-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Kavgadan, kavga alanından kaçmak. 2. Yenilmek. [DS]
- vırıldama**, [vir (yans.) > vir-il-da-ma] is. Vırıldamak eylemi.
- vırıldamak**, [vir (yans.) > vir-il-da-mak] gçsz. f. [-r] [d(i)-yor] 1. Usandıracak, sinirlendirecek biçimde durmadan konuşmak. 2. {ağız} (Dönen şeyler, yel vb. için) vırılıtlı ses çıkarmak. [DS]
- vırıldanma**, [vir (yans.) > vir-il-da-n-ma] is. Vırıldanmak eylemi.
- vırıldanmak**, [vir (yans.) > vir-il-da-n-mak] gçsz. f. [-r] Kendi kendine söylenip durmak.
- vırıldı**, [vir (yans.) > vir-il-tı] {ağız} is. 1. Usanç veren konuşma; söylenme. 2. Dönen bir şeyin ve rüzgârın çıkardığı ses. [DS]
- vırımık, -ği** [vir (yans.) > vir-in-ik] {ağız} sf. Zayıf; çelimsiz. [DS]
- vırka**, [? vırka] {ağız} is. Dirgen. [DS]
- vırkadak, -ği** [vırk (yans.) > vırk-adak] zf. "Vırk" diye ezilme sesi çıkararak.
- vırkıtmak, -ği** [vırk (yans.) > vırk-it-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] (Testi için) su boşaltırken hava kabarcıkları kaçırmak. [DS]
- vırlama**, [vir (yans.) > vir-la-ma] is. Vırlamak eylemi.
- vırlamak**, [vir (yans.) > vir-la-mak] gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Usandıracak, sinirlendirecek biçimde durmadan konuşmak; dırlamak. 2. {ağız} Gevezelik etmek. [DS]
- vırrak, -ği** [vir (yans.) > vir(r)-ak] {ağız} is. Kurbağa, ördek vb. hayvanların sesi. [DS] **vırrak vırrak bağırarak**, {ağız} Sesli olarak katılırcasına ağlamak; çok ağlamak. [DS]
- vırrık, -ği** [vir (yans.) > vir(r)-ik] is. Çok söylenme, gevezelik etme anlatan yansımali gövde. **vırrık vırrık**, {ağız} (Çocuk ağlaması için) durmaksızın, can sıkıcı bir sesle. [DS]
- vırrık¹, -ği** [vir (yans.) > vir(r)-ik] {ağız} is. 1. Cıvık dışkı. 2. Kolerada. [DS]
- vırrık², -ği** [vir (yans.) > vir(r)-ik] {ağız} is. 1. Ördek yavrusu. 2. Arı kuşu. [DS]
- vırrık³, -ği** [vir (yans.) > vir(r)-ik] {ağız} is. Evlilik dışı doğan çocuk; piç. [DS]
- vırrık⁴, -ği** [vir (yans.) > vir(r)-ik] {ağız} sf. 1. Olur olmaz her şeye sinirlenen; hafif akıllı. 2. Alıngan. [DS]
- vırrıklamak**, [vir (yans.) > vir(r)-ik-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Kavgadan kaçmak; kavga yerinden kaçmak. 2. Yenilmek. [DS]
- vırt¹**, [vırt (yans.)] is. 1. Hızlı hareket etmeyi, fırlayıp uçmayı anlatan kök. *vırt vırt, vırt gelen, vırt-a-dak* 2. zf. Hemen. **vırt zırt**, Sık sık; ikide birde.
- vırt²**, [vırt (yans.)] is. 1. Söylenmeyi, gevezelik etmeyi anlatan kök. *vırt-la-k* 2. is. "Haddine mi düşmüş" anlamında bir tehdit sözünün karşılığı; pişşik.
- vırtgelen**, [vırt (yans.) + gel-en] {ağız} is. Bir yere bağlı olarak gidip gelen alet. [DS]
- vırvır¹**, [vir (yans.) + vir] is. 1. {ağız} Usanç verici söz. [DS] 2. argo. Fahişe.
- vırvır²**, [vir (yans.) + vir] {ağız} is. Pişmiş elma. [DS]
- vırvırcı**, [vir (yans.) + vir-cı] {ağız} sf. 1. Can sıkacak kadar çok konuşan kimse; geveze. 2. Dedikoducu. [DS]
- vıstıvırcık, -ği** [vist (yans.) -ı + vic-ir-ik] {ağız} sf. Karmakarışık. [DS]
- vıt**, [vad / vıd / vıt / vid (yans.)] is. Köpek ürümesini; yerli yersiz terbiyesizce konuşmayı anlatan kök. *vıt vıt* **vıt vıt**, {ağız} Dedikodu; gevezelik. [DS]
- vıta, -a'ı** [Ar. vıtā'ع واطاع (vıta:) {OsT} is. Razı olma; uygun görme; onama.
- vıttırıvızzık, -ği** [vıt (yans.) > vıt-tır-ı + vız(z)-ik] {ağız} sf. (Kişi için) kişiliksiz; değersiz. [DS]
- vıy¹**, [viğ / ving / vıng / vıy (yans.)] is. Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan kök. *vıy-ır vıyır, vıy-ıl vıyıl*
- vıy²**, [vıy / vıy (yans.)] is. 1. Seslenmeyi, acı acı bağırılmayı, ağlamayı anlatan kök. *vıy-ık-la-mak, vıy-kır-mak, vıy+vıt* 2. {ağız} Üzüntü bildirir. [DS]
- vıyıklamak¹**, [vıy (yans.) > vıy-ık-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. (Kedi, köpek, tavşan, çakal, tilki vb. için) ses çıkarmak; viyaklamak. 2. (İnsan için) kedi, köpek veya tavşan gibi ses çıkarmak. 3. (Bebek için) ağlamak. [DS]
- vıyıklamak²**, [vıy (yans.) > vıy-ık-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Hiç etkilenmemek; vız gelmek. [DS]
- vıyıl**, [vıy (yans.) > vıy-ıl] is. Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan yansımali gövde. **vıyıl vıyıl**, {ağız} (Kurt, karınca, sinek, çocuk vb. için) çok bol ve kımiltılarla kaynaşma durumunda. [DS]] **vıyıl vıyıl kaynamak**, {ağız} Karınca gibi kaynamak. [DS]
- vıyır**, [vıy (yans.) > vıy-ır] is. Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan yansımali gövde. **vıyır vıyır**, {ağız} (Kurt, karınca, sinek, çocuk vb. için) çok bol ve kımiltılarla kaynaşma durumunda. [DS]
- vıykırmak**, [vıy (yans.) > vıy-kır-mak / vıyk-ır-mak]

- {ağız} gçsz. f. [-ır] Haykırmak; bağırarak; çılgılık atmak. [DS]
- vıyvit**, [vıy (yans.) + vit (yans.)] {ağız} is. Dere kenarında balık avlayarak yaşayan, serçeden biraz büyük bir kuş. [DS]
- vıyviyi**, [vıy (yans.) + vıy--ı] {ağız} is. Acelecilik; kaygı; tasa. [DS] ☞ **vıyviyi almak**, {ağız} Kuşku ile aceleci davranmak. [DS]
- vız¹**, [vaz / vez / vız / viz / voz (yans.)] is. Böceklerin uçuş sırasında çıkardıkları sesleri, atılan okun çıkardığı sesi, fırlayıp gitme ve yellenme seslerini anlatan kök. *vız-dır-a-k*, *vız gelmek*, *vız vız*, *vız-la-mak*, *vız vız böceği* ☞ (bir şey) **vız gelip tırıs gitmek**, argo. *O şeyi önemsememek; aldırış etmemek.* || (bir şey, birine) **vız gelmek**, *O şey o kimseye önemsiz gelmek; önemsenecek, aldırılacak, değer verilecek bir yanı bulunmamak.* || **vız vız**, {ağız} Bakla büyüklüğünde, yeşil renkli bir böcek. [DS] || **vız vız**, {ağız} El matkabı. [DS] || **vız vız**, {ağız} Çabuk çabuk. [DS]
- vız²**, [vaz / vez / vız / viz / voz (yans.)] is. Vızılıtlı bağırma ve çağırma, gevezelik etme, inleme bildiren kök. *vız vız*, *vız-mak*, *vız-la-mak*, *vız-la(ğ)-an* ☞ **vız vıza**, {ağız} (Çocuk için) vara yoğa ağlama. [DS] || **vız vız böceği**, {ağız} Ekinler arasında bulunan bir böcek. [DS]
- vızarı**, [? vızarı] {ağız} is. **1.** Bir deniz hayvanı kabuğu. **2.** Atların boynuna takılan iri at boncuğu. [DS]
- vızdırak**, -ğ [vız (yans.) > vız-dır-ak] {ağız} is. Kayarak oyunu. [DS]
- vızga**, [vız (yans.) > vız-ga] {ağız} is. Domuz yavrusu. [DS]
- vızgıç**, -ci [vız (yans.) > vız-gıç] {ağız} is. Tahtadan yapılan ve çekildiğinde dönerek ses çıkaran bir oyuncak; yoyo. [DS]
- vızgıç**, -ci [vız (yans.) > vız-gıç] {ağız} is. → vızgıç. ☞ **vızgıç oynamak**, {ağız} Bir yerden gidip, ötekenden çıkmak. [DS]
- vızıdak**, -ğ [vız (yans.) > vız-ı(d)-ak] {ağız} zf. Çabucak; çarçabuk. [DS]
- vızıddak**, -ğ [vız (yans.) > vız-ı(d)-dak] {ağız} zf. Çabucak; çarçabuk. [DS]
- vızık¹**, -ğ [vız (yans.) > vız-ık] is. Vızılıtlı bağırma ve çağırma, gevezelik etme, inleme bildiren yansımalı gövde. ☞ **vızık vızık**, {ağız} (Çocuk için) ağlamaklı, tedirgin edici bir sesle. [DS] || **vızık vızık etmek**, {ağız} Huysuzluk ederek bunaltmak; sıkıştırmak. [DS] || **vızık vızık ötmek**, {ağız} Darda kalarak sıkıntıdan bunalmak. [DS]
- vızık²**, -ğ [vız (yans.) > vız-ık] {ağız} is. Loğ ağacının, loğ taşına geçen bölümü. [DS]
- vızık³**, -ğ [vız (yans.) > vız-ık] {ağız} is. Sigara artığı; izmarit. [DS]
- vızık⁴**, -ğ [vız (yans.) > vız-ık] {ağız} is. **1.** Sivrisinek. **2.** Sinek. [DS]
- vızıkçılık**, -ğ [vız (yans.) > vız-ık-çı-lık] {ağız} is. Mızıkçılık. [DS]
- vızıklamak**, [vız (yans.) > vız-ık-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Mızıklamak. [DS]
- vızıklanmak**, [vızık-la-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Oyunda mızıkçılık etmek. [DS]
- vızıklı**, [vız (yans.) > vız-ık-lı] {ağız} sf. Zevzek. [DS]
- vızıkmak**, [vız (yans.) > vız-ık-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Savuşup gitmek; kaçmak. [DS]
- vızılamak**, [vız (yans.) > vız-ı-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (Arı, sinek vb. böcekler için) uçarken sürekli vızılı sesi çıkarmak. [DS]
- vızıldak**, -ğ [vız (yans.) > vız-ıl-da-k] {ağız} is. Bir düğmenin iki deliğinden iplik geçirip esneterek döndüre döndüre oynanan yoyo benzeri bir oyun. [DS]
- vızıldama**, [vız (yans.) > vız-ıl-da-ma] is. Vızıldamak eylemi.
- vızıldamak**, [vız (yans.) > vız-ıl-da-mak] gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] **1.** (Hızla atılan taş veya döndürülen bir nesne, uçan sinek, böcek için) vızılıtlı çıkarmak. **2.** mecaz. Mırıltılı bir sesle birini bıktırarak biçimde ara vermeksizin yakınmak; sızlanmak. **3.** {ağız} Sürekli ağlayıp bağırarak. [DS] **4.** {ağız} Söylenmek. [DS]
- vızıldanma**, [vız (yans.) > vız-ıl-da-n-ma] is. Vızıldanmak eylemi.
- vızıldanmak**, [vız (yans.) > vız-ıl-da-n-mak] döşl. f. [-ır] Bezdirici biçimde hafif bir sesle sızlanmak; yakınmak.
- vızılık**, -ğ [vız (yans.) > vız-ı-lık] is. **1.** İki ayrı yerinden açılan delikten geçirilen ip iki ucundan çekilince hızla dönen ve bu sırada vızılıtlı bir ses çıkaran tahta parçasından ibaret çocuk oyuncağı. **2.** İki deliğinden ip geçirilen palto, pardösü vb. düğmesinden yapılan ve aynı şekilde oynanan oyuncak.
- vızılıtlı**, [vız (yans.) > vız-ıl-tılı] is. **1.** Böceklerin ve uçan nesnelerin çıkardığı ince ve sürekli ses; uçuş sesi. **2.** Hafif sesle sürekli biçimde yapılan yakınıp sızlanma; inilti. {ağız} (aynı) [DS]
- vızır**, [vız (yans.) > vız-ır] is. Vızılıtlı sesi çıkaracak kadar hızlılık, çabukluk, kolaylık anlatan ikincil yansıma kökü. ☞ **vızır vızır**, *1. Ara vermeksizin. 2. Pek çabuk ve kolayca.*
- vızıradağ**, -ğ [vız (yans.) > vız-ır-adak] {ağız} zf. Çabucak; çarçabuk. [DS]
- vızırdamak**, [vız (yans.) > vız-ır-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] **1.** Hızla geçip gitmek. **2.** Aralıklarla ince ince ses çıkarmak. **3.** Anlamsız ve yersiz konuşmak; vızırdamak. [DS]
- vızırdayık**, -ğ [vız (yans.) > vız-ır-da-y-ık] {ağız} is. **1.** Topaç. **2.** sf. Sızılıtlı, ince, tedirgin edici bir sesle, sürekli ağlayan. [DS]
- vızırıdağ**, -ğ [vız (yans.) > vız-ır-(a)dağ] {ağız} zf. Çabucak; çarçabuk. [DS]

- görüntü işaretlerinin tayf biçimlerine benzer frekans.
- videotek**, [Fr. vidéothèque] *is.* 1. Video kaset koleksiyonu. 2. Bunların yerleştirildiği bölüm ya da mobilya.
- vidi¹**, [vid (*yans.*) > vid-i] *is.* Köpek ürümesini; yerli yersiz terbiyesizce konuşmayı anlatan yansımali gövde. ☞ **vidi vidi**, {ağız} 1. (Konuşmak için) ara vermeden arsız arsız. 2. (İncelemek için) titiz olarak. 3. Geveze. [DS]|| **vidi vidi yemek**, {ağız} Her kusurunun üstünde durup karşısındakini üzme. [DS]|| **vidi viran**, {ağız} Dağınık, bakımsız. [DS]
- vidi²**, [vid (*yans.*) > vid-i] {ağız} *is.* 1. Hindi, kaz, ördek gibi hayvanların yavrusu. 2. ünl. Tavuk, hindi, ördek, kaz yavrularını çağırmakta kullanılır. [DS]
- vidi³**, [vidi] (vidi:) {ağız} ünl. 1. “Çok pahalı, ne bu fiyat” anlamında kullanılır. 2. Şaşma bildirir. [DS]
- vidik¹**, -ği [vid (*yans.*) > vid-ik] {ağız} *is.* 1. Kaz yavrusu. 2. Köpek yavrusu. [DS]
- vidik²**, -ği [vid (*yans.*) + vid-ik] {ağız} *sf.* Küçük. [DS]
- vidikon**, [Fr. vidéo iconoscope] *is.* Antimon sülfürün yarı iletken olarak kullanıldığı ışıl iletimli çözümlenici tüp.
- vidil**, [vid (*yans.*) > vid-il] {ağız} *sf.* Küçük; ufak. ☞ **vidil vidil**, {ağız} Ufacık. [DS]
- vidildemek**, [vid (*yans.*) > vid-il-de-mek] {ağız} *gçsz.* f. [-r] [-d(i)-yor] (Geveze çocuk için) durmaksızın, ince bir sesle, baş ağrıta kadar konuşmak. [DS]
- vidilemek**, [vid (*yans.*) > vid-i-le-mek] {ağız} *gçl.* f. [-r] [-l(i)-yor] Gizlice duyurmak. [DS]
- vidilik**, -ği [vid (*yans.*) > vid-i-lik] {ağız} *sf.* Ufacık. [DS]
- vidin**, [Bulg. Bidin (kent) > vidin] *is.* Eskiden Vidin’de üretilen ve çeliğinin özelliği yüzünden oldukça ünlü bir bıçak.
- vidis**, [Soğd. wdys] {eT} *is.* Talim; öğretme; ders verme. [Gabain]
- vidividi**, [vid (*yans.*) > vid-i+vidi] {ağız} *is.* Ördek yavrusu. [DS]
- vidlemek**, [vid (*yans.*) > vid-le-mek / fit-le-mek] {ağız} *gçl.* f. [-r] [-l(i)-yor] Birine karşı kışkırtmak. [DS]
- vido**, [Lat. video > İt. vedo (görüyorum)] (vi’do) *is.* Bëzik, tavla vb. oyunlarda ortada bulunan parayı ya da ceza sayısını iki katına çıkarma. ☞ **vido çekmek**, Ortadaki parayı ya da ceza sayısını iki katına çıkarmak.|| **vidoyu görmek**, Kabul etmek.
- vidolu**, [vido-lu] *sf.* Vido çekilerek oynanan.
- vidosuz**, [vido-suz] *sf.* Vido çekilmeksizin oynanan.
- vidvid**, [vid (*yans.*) > vid+vid] {ağız} *is.* Atmaca. [DS]
- vifadet**, [Ar. vifâdet وفادت] (vifa:det) {OsT} *is.* Elçilik.
- vifak**, -kı [Ar. vifāk وفاق] (vifa:k) {OsT} *is.* 1. Aynı düşünceye sahip olma durumu; düşünce birliği. 2. Barış.
- vigil**, [Lat. vigil] *is.* 1. Bekçi. 2. Eski Roma’da yangınları söndürmek ve geceleri şehrin güvenliğini sağlamakla görevli kişi.
- vigla**, [İt. vegliare (uyanık kalma) > veglia / Yun. vigla] (vi’glâ:) *is.* 1. Bazı gemilerin pruva direkleri üzerine yapılmış gözetleme yeri. 2. Dalyanlarda yere çakılmış güçlü ve sağlam tek direk üzerine yapılmış gözetleme kulesi.
- vihad**, [Ar. vehde > vihād وهاد] (viha:d) {OsT} *is.* Derin çukurlar; uçurumlar.
- viham¹**, [Ar. vihām وحام] (viha:m) {OsT} *is.* Hamilenin aşermesi.
- viham²**, [Ar. vahīm > vihām وحام] (viha:m) {OsT} *sf.* Sonu korkunç olan şeyler.
- vihar**, [Sansk. vihāra > virhār] {eT} *is.* Manastır. [EUTS]
- vihara**, [Sansk. vhara] (vi’hara) *is.* 1. Yağmur mevsiminde Burkan rahiplerini korumak amacıyla yapılmış konutlara verilen ad. 2. Burkancı topluluğa ayrılan tapınak, vaaz, dua ve düşünme odası.
- vijir**, [Sansk. vajra] {eT} *is.* Şimşek. [EUTS]
- vik**, [vag / viğ / vık / vik (*yans.*)] *is.* Suyun çağlamasını; bu biçimde ötmeyi, konuşmayı, bağrışmayı ve gevezelik etmeyi anlatan kök. vik vik ☞ **vik vik**, {ağız} Hindi çağırma ünlemi. [DS]
- vika**, -a’ı [Ar. viḳā’ وقاع] (vika:) {OsT} *is.* 1. Cinsel birleşme. 2. Savaş.
- vikân**, [Ar. vikān وكان] (vikâ:n) {OsT} *is.* Eşek palanı.
- vikar**, [Lat. vicarus (başkan yardımcısı)] *is.* Eski Germen İmparatorluğunda kral vekiline verilen ad.
- vikaryans**, [Fr. vicariance] *is.* *tp.* Bir organ yetersiz duruma geldiğinde başka bir organın aynı görevi üstlenmesi.
- vikaye**, [Ar. viḳāye وقایه] (vika:ye) {OsT} *is.* 1. Koruma; esirgeme; gözetme; himaye. 2. Hastalığın ortaya çıkmasını, yayılmasını, ilerlemesini önleme; önleyici tedbir alma; koruyucu hekimlik. ☞ **vikāye etmek**, 1. Korumak; himaye etmek. 2. Önlemek.|| **vikāye harfi**, {OsT} *dbl.* Koruyucu ünsüz; kaynaştırma harfi.|| **vikāye-i nāmūs**, {OsT} Namusunu koruma.
- vikayet**, [Ar. viḳāyet وقایت] (vika:yet) {OsT} *is.* Koruma; sahip çıkma; korumacılık.
- vikont**, [Fr. vicomte] *is.* Batı ülkelerinde, baron ile kont arasında bir soyluluk unvanı.
- vikontes**, [Fr. vicomtesse] *is.* 1. Bir vikontun eşi. 2. Tek başına bir vikontluğa sahip olan kadın.
- vikontluk**, -ğu [vikont-luk] *is.* 1. Vikont olma durumu. 2. Bir vikontun sahip olduğu topraklar.

vikr, [Ar. وقر {OsT} is. (At, katır, eşek yükü için) ağır yük.

vikvikviyan, [vik+vik+viy-an (yans.) ?] {ağız} is. Atmaca. [DS]

vila, -â'i [Ar. vely > vilâ' ة ولا (vila:) {OsT} is. **1.** Bir birinin ardı sıra gelme. **2.** Dostluk; ahbaplık.

vilad, [Ar. vilād ة ولا (vila:d) {OsT} is. Doğurma.

viladet, [Ar. vilād > vilādet ة ولا (vila:det) {OsT} is. → veladet. ☞ **vilādet-i hümayün**, {OsT} *Padişahın doğumu.* || **vilādet bi'ş-şakk**, {OsT} *tip. Ameliyatla yapılan doğum.*

viladi, [Ar. vilād > vilādī / vilādiyye ة ولا (vilā:di:) {OsT} is. Anadan doğma; doğuştan olan.

vilakâr, [Ar. vilā' + Far. -kār ة ولا (vilā:kā:r) {OsT} is. Dost; ahbap.

vilaperver, [Ar. vilā' + Far. -perver ة ولا (vilā:-perver) {OsT} sf. Dost, yakınlık gösteren.

vilayat, [Ar. vilāyet > vilāyāt ة ولا (vilā:ya:t) {OsT} is. İller; vilāyetler.

vilāyet, [Ar. vilāye (idare) > vilāyet ة ولا (vila:yet) {OsT} is. **1.** Bir şeyi ele geçirme ve elde tutma yetkisi. **2.** İl. **3.** Valinin görev yaptığı bina; valilik. ☞ **vilayet binası**, *Bir ilde valilik makamının ve bağlı yönetim birimlerinin bulunduğu yapı.*

vilayetli, [vilayet-li] sf. Aynı ilden olanlar; hemşehri.

vildan, [Ar. velīd > vildān ة ولا (vilda:n) {OsT} is. **1.** Yeni doğmuş çocuklar. **2.** Kullar; köleler.

vilde, [Ar. veled > vilde ة ولا {OsT} is. Çocuklar; erkek evlatlar; oğullar.

vile, [Far. vile ة ولا (vi:le) {OsT} is. Yüksek ses.

vili¹, [vay+le ? > vilī] (vili:) {ağız} ünl. **1.** Üzüntü ve şaşma bildirir. **2.** Alo. [DS]

vili², [vili] {ağız} sf. Küçük. ☞ **vili vili**, {ağız} *Küçük.* [DS]

viliy, [viliy] {ağız} ünl. → vili¹. [DS]

villa, [Lat. villa (sayfiye evi)] is. **1.** Kent dışında bulunan bağımsız, bahçeli, gösterişli ev. **2.** Tatil yerinde bulunan ve dinlenmek üzere gidilen ev.

vilvili, [vil (yans.) + vil-i] {ağız} is. Kaval. [DS]

viman, [Sansk. vimāna] {eT} is. Tanrının arabası. [EUTS]

vimana, [Sansk. vimana] is. Hint mimarlığında, piramit biçimindeki üst yapısıyla ayırt edilen özel tapınak.

vin¹, [vang / vañ / vañk / veng / ven / vın / viñ / vin (yans.)] is. Bağırıp çağırılmayı, ulumayı, inlemeyi; bir eksen etrafında dönen nesnelere hareketlerini anlatan kök. *vin vin, vin vin böceği*

vin², [Far. vīn ة وين {OsT} is. **1.** Renk; boya. **2.** Siyah üzüm.

Vinayaki, [Sansk. Viyanaka] {eT} is. Bir tanrı adı. [EUTS]

vinç, -ci [İng. winch] is. Ağır yükleri kaldırmaya yarayan araç.

vine, [Sansk. vinaya] {eT} is. Rahiplere mahsus tüzük. [EUTS]

ving, [viğ / ving / ving / vıy (yans.)] is. Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan kök. *ving-il vingil*

vingil, [ving (yans.) > ving-il] is. Kaynaşma ve çokça kımıldanma anlatan yansımali gövde. ☞ **vingil vingil**, {ağız} *Çok ve bol olarak kaynaşma durumunda; viğil viğil.* [DS]

vinilik, -ği [Fr. vinylique] sf. (Etilenik alkol için) organik cam, elektrik yalıtkanı, tekstil elyafı, sun'î deri, yapıştırıcı, apre, vernik türü maddelerin ana maddesi olan, CH₂ = CHOH

vinter, [Rus. vénter] is. *dnz.* Ağaç çemberler üzerine örülerek yapılmış torba biçimindeki balık ağı; pinter.

vinterizasyon, [İng. vinterization] is. Yağları, içlerindeki dondurucu maddelerden arındırma işlemi.

vinterize, [İng. winterize] sf. (Yağ ve yağlı maddeler için) içinde bulunan dondurucu öğeler uzaklaştırılmış olan.

vinvin, [vin (yans.) + vin] is. Sürekli vınlama sesi. ☞ **vinvin böceği**, {ağız} *Ağustos böceği, cırcır böceği.* [DS]

vinyet, [Fr. vignette] is. Kitap sayfalarını süsleyen desen, harf veya küçük motifler.

vinzo, [vin-z (yans.) > vinzo ?] {ağız} is. Sığırları tedirgin eden iri bir sinek; sığır sineği. [DS]

viola, [Provence d. viola] (vio'la) is. Keman ailesinden telli çalgı; alto.

V.İ.P. [İng. very important person (çok önemli kişi)] *kısalt. is. Önemli kişi.*

Vipaşi, [Sansk. vipasyin] {eT} is. Yedi burhandan birinin adı. [EUTS]

vipit, [İng. whippet] is. İngiliz kökenli küçük tazı.

vir, [vır / vir (yans.)] is. Sulanmış ve sulandırılmış, cıvık hale getirilmiş şeylerin durumunu ve hareketlerini anlatan kök. *vir-ik*

vira, [İt. virare (kendi etrafında dönmek) > vira] (vi'ra) zf. **1.** Durmadan; aralıksız; sürekli. {ağız} (aynı) [DS] **2.** ünl. *dnz.* Irgat, maçuna ya da palangaları çalıştırmak için verilen komut. ☞ **vira etmek**, *dnz. Çekmek; kaldırmak; çevirmek; toplamak; almak.*

virad, [Ar. verd > virād ة ورا (vira:d) {OsT} is. Güller.

viraga, [? viraga] {eT} sf. Yalnız; metruk; münzevi. [EUTS]

viraj, [Fr. virer (dönmek) > virage] is. Bir yolun kıvrıldığı yer; dönemeç; büküntü. ☞ **viraj almak**, *argo. Yalan söylemek.* || **virajı almak**, *Virajı dönmek.*

virajlı, [viraj-li] sf. Virajı olan; dönemeçli.

virajsız, [viraj-sız] *sf.* Virajı olmayan; dönemeçsiz.

viran, [Far. vīrān ویران] (*vi:ra:n*) {OsT} *sf.* **1.** Yıkık; harap. **2.** Kederli; üzgün. ☞ **viran etmek**, *1.* Bir yeri yakıp yıkmak. *2.* Birini üzme. || **viran olmak**, *Yıkık ve harap duruma gelmek.*

virane, [Far. vīrāne ویرانه] (*vi:ra:ne*) {OsT} *is.* **1.** Yıkılmış, yıkılacak duruma gelmiş yapı. **2.** Yıkılmış ya da yanmış yapılardan geriye kalan; yıkıntı; ören. ☞ (bir yeri) **viraneye çevirmek**, *Yıkık dökük duruma getirmek; harap etmek.*

viranelik, **-ği** [virane-lik] (*vi:ra:nelik*) *is.* Yıkılmış binaları, yıkıklıkları bulunan yer.

virenguşu, [viran+kuş-u] {ağız} *is.* Baykuş. [DS]

viranî, [Far. vīrān > vīrānī ویرانی] (*vi:ra:ni:*) {OsT} *is.* Yıkılmışlık; haraplık.

viranlamak, [viran-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yıkılmaya yüz tutmak. [DS]

viranlaşma, [viran-la-ş-ma] (*vi:ra:nlaşma*) *is.* Viranlaşma eylemi.

viranlaşmak, [viran-la-ş-mak] (*vi:ra:nlaşmak*) *dönşl. f. [-ır]* Viran duruma gelmek; örenleşmek.

viranlık, **-ği** [viran-lık] (*vi:ra:nlık*) *is.* Viran yer; yıkıklık; ören.

virbimek, [vér-mek > vérib-i-mek ? ویریمک] {eAT} *gçl. f. [-r]* Göndermek; irsal etmek.

vird¹, [Ar. vird ورد] *is.* **1.** {OsT} → **virt**. **2.** {ağız} *is.* Kuruntu. [DS]

vird², [Far. vird ورد] {OsT} *is.* **1.** Öğrenci. **2.** Mürit.

virdetmek, [vird+et-mek] {ağız} *gçsz. f. [-d(e)r]* **1.** Kuruntulanmak; içten içe üzölmek. **2.** Ayak diremek; üstünde durmak. [DS]

vir dizaban, [Ar. vird-i + Far. zebān زبان ورد] (*vird'i-ziba:n*) {OsT} *is.* Dile dolama; dilden düşürmeme. ☞ **vird-i zebān etmek**, *Bir şeyi veya bir konuyu sık sık tekrar etmek; dile dolamak.*

vir¹, [Slav. vire ویر] (*vi're*) {eAT} {OsT} *is.* Yenilgiyi kabul etme; üzerinde savaşılan şeyi verme; amana gelme. ☞ **vire etmek**, {OsT} *Teslim bayrağı çekmek; teslim olmak.*

vir², [vira] {ağız} *zf.* Hiç durmadan; art arda; sürekli. [DS]

vircek, **-ği** [ver-mek > ver-ecek] {ağız} *is.* Borç. [DS]

vircekli, [vercek-li] {ağız} *sf.* Borçlu. [DS]

virəsi, [ver-mek > ver-esi] {ağız} *is.* Vermek isteği. [DS]

virgi, [ver-mek > ver-gi] {ağız} *is.* Doğuştan var olan iyi nitelik. [DS]

virgili, [ver-mek > ver-gi-li] {ağız} *is.* Sözü kesilmiş, nişanlı kız. [DS]

virgili, [ver-mek > ver-gi-li] {ağız} *sf.* Eli açık; cömert. [DS]

virgü, [vér-mek > vir-gü ویرگو] {eAT} {OsT} *is.* İhsan; bahşiş; atıyye.

virgül, [Lat. virgula (*ince dal*) > Fr. virgule] *is.* Cümlede biraz durmayı belirlemek için kullanılan ucu kıvrık noktalama işareti (,).

virhar¹, [Sansk. viḥāra > virḥar] {eT} *is.* Manastır. [EUTS]

virhar², [Sansk. vrsçika > virḥar] {eT} *is.* Bir yıldız adı. [EUTS]

viribimek, [vér-mek > vérib-i-mek ? ویریمک] {eAT} *gçl. f. [-r]* Göndermek; irsal etmek.

viribinilmek, [vér-mek > vérib-i-n-il-mek ? ویرینلمک] {eAT} *gçl. f. [-r]* Göndermek; irsal etmek.

virinilmek, [vér-mek > vér-in-il-mek ? ویرینلمک] {eAT} {OsT} *gçl. f. [-r]* Verilmek.

virik¹, **-ği** [vir (*yans.*) > vir-ik] {ağız} *is.* İshal; sür-gün. [DS]

virik, **-ği** [vir (*yans.*) > vir-ik] {ağız} *is.* Arı kuşu. [DS]

virim, [ver-mekk > ver-im] {ağız} *is.* Verim. [DS]

virimcil, [verim-cil] {ağız} *sf.* Vermeye gönüllü; vermek niyetinde olan. [DS]

virimsemek, [ver-im-se-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-s(i)-yor]* Vermek istemek; vermeye gönülmek. [DS]

viriş, [Sansk. vrsabhṣa] {eT} *is.* Bir yıldız adı. [EUTS]

virişti, [Far. ferişte] {eT} *is.* Melek. [EUTS]

virka, [? virka] {ağız} *is.* **1.** Dişli kürek. **2.** Dirgen. [DS]

virkit, [? virkit] {ağız} *is.* Çatıda kullanılan ağaçlar. [DS]

virman, [Fr. virment (*saptırma*)] *is. bank.* Bir yerden başka bir yere aktarma.

virme, [ber-mek > bir-mek > vir-mek] {eT} {ağız} *gçl. f. [-ür]* Vermek. [DS] ☞ **vire eylemek**, {eAT} *Bir kimseyi bol bol azarlamak; verip veriştirmek.*

vir eliñi, {ağız} (*Belirtilen şehre, yere*) *yolculuk etmek; ver elini ...!* [DS] || **virile galmak**, {ağız} *Bol bol yetişmek; çok bitmek.* [DS] || **virip viriştirmek**, {ağız} *Ağzına geleni söylemek; azarlamak; paylaşmak.* [DS] || **vir itmek**, {ağız} (*Vurmak, sövmek, doldurmak, atmak vb. için*) *art arda, bol bol ve birden yapmak.* [DS] || **vir yansın itmek**, {ağız} *Hiç düşünmeden bol bol harcayıp tüketmek; acımadan yok etmek.* [DS]

virni, [? virni] {ağız} *is.* Sabanın eğri oku. [DS]

virolog, [Fr. virologue] *is. tıp.* Virüs ve virüslerin yol açtığı hastalıkların uzmanı.

viroloji, [Fr. virologie] *is. tıp.* Virüsleri ve neden oldukları hastalıkları konu edinen mikrobiyoloji dalı.

virolojist, [Fr. virologiste] *is. tıp.* Virolog.

virt, **-di** [Ar. vird ورد] *is.* Belli zamanlarda okunması âdet edinilmiş Kur'an-ı Kerim cüzleri ya da dualar.

☞ **virt edinmek**, *Bir şeyi sık sık söylemek; dilinden düşürmemek.*

virtli, [virt-li] {ağız} *sf.* 1. Titiz. 2. Kuşkucu. [DS]

virtüel, [Fr. virtuel] *sf.* Gücül.

virtüöz, [It. virtuoso > Fr. virtuose] *is. müz.* 1. Çabasını dinleyiciye sezdirmeden en zor teknikleri uygulayabilen sanatçı. 2. Bir sanat ve etkinlikte büyük bir ustalık kazanmış sanatçı.

virtüozluk,-ğu [virtüöz-luk] *is. müz.* 1. Virtüöz olma durumu. 2. Virtüözün müzikteki yeteneği ve becerisi. 3. Bir sanat dalındaki büyük ustalık.

viruni, [Sansk. varuna] {eT} *is.* Bir ilâh adı. [EUTS]

virüs, [Lat. virus (öz su, suyu) > Fr. virus] (vi'rüs) *is.* 1. *tip.* Tek tip nükleik asit (DNA veya RNA) içeren, optik mikroskoplarla görünmeyen hastalık yapıcı mikrop. 2. *bsy.* Bilgisayar programlarında kendi kendine bozulmaya yol açan etken.

virüslü, [virüs-lü] *sf.* 1. Virüs içeren; virüs bulunan. 2. Virüsün neden olduğu.

visab, [Ar. > vişâb وثاب] (visa:b) {OsT} *is.* 1. Sıçrama; atlama; zıplama. 2. Döşek; yatak; şilte.

visad, [Ar. vesd > visâd / visâde وساده / وساد] (visa:d) {OsT} *is.* 1. Baş yastığı. 2. Şilte. ☞ **visâde-nişîn**, *Yastığa yaslanıp oturan.*

visak, [Ar. vişâk وثاق] (visa:k) {OsT} *is.* 1. Bağ; bağlantı. 2. Yeminle sözleşmek; antlaşma.

visal, -li [Ar. vaşl > vişâl وصال] (visa:l) {OsT} *is.* 1. Ulaşma; varma. 2. Sevgiliye kavuşma; dosta kavuşma. 3. *müz.* Türk müziğinde birleşik bir makam.

visam, [Ar. vesim > visâm وسام] (visa:m) {OsT} *sf.* 1. Damgalılar; nişanlılar. 2. Güzel yüzlüler. 3. Rastıklar.

visamiral, -li [Fr. vice-amiral] *is.* Tümgeneral ya da korgenerale eşit, amiralden bir rütbe küçük deniz subayı. (Türk silahlı kuvvetlerinde yoktur.)

visay, [Sansk. visaya] {eT} *is.* His ve düşünme organı. [EUTS] [Gabain]

visilin, [Fr. viciline] *is. biy.* Baklagillerde bol miktarda bulunan protein.

viski, [İng. whisky] (vi'ski) *is.* Malttan kendine özgü mayalama ve damıtma işlemleri uygulanarak elde edilen İskoçya kökenli alkollü içki. ☞ **viski bardağı**, *Viski içmekte kullanılan özel bardak.*

viskonsül, [Fr. vice-consul] *is.* 1. Konsolos yardımcısı. 2. Konsolosun bulunmadığı yerlerde onun görevini yapan kimse.

viskoz, [Fr. viscose] *is.* Alkali selülozun karbon sülfür ile işlenmesinden elde edilen koloidal selüloz çözeltisi.

viskozite, [Lat. viscositas > Fr. viscosité] *sf.* Ağdalı, yapışkan bir maddenin özelliği; akışmazlık

visnadin, [Fr. visnadine] *is. tip.* Dişotu (*ammi visna-*

ga) tohumlarından çıkarılan, düz kaslar üzerindeki etkisi ile atardamar ve kılcal damarları genişleten alkaloid.

visurit, [Fr. tesc. is. visurite] *is.* Otomobillerde kullanılan su verilmiş ön emniyet camı.

viş, [viş] {ağız} *is.* Üzüntü ve şaşma bildirir. [DS] ☞ **viş etmek**, {ağız} *Köpeği kışkırtmak.* [DS]

vişah, [Ar. vişâh وشاح] (vişa:h) {OsT} *is.* Boyuna çapraz takılan üstü sırma ve mücevherlerle işlenmiş muska.

vişailig, [Sansk. visaya => vişai-lig] {eT} *sf.* Anlayışlı; akıllı; duygulu; uslu.

vişak, [Sansk. visākha] {eT} *is.* Bir yıldız adı. [EUTS]

vişam, [Ar. veşm > vişâm وشام] (vişa:m) {OsT} *is.* Dövmeler; vücuda yapılan renkli süslemeler.

vişay, [Sansk. visaya] {eT} *is.* His ve düşünme organı. [EUTS] [Gabain]

vişek, -ği [? vişek / vişşek] {ağız} *is.* Yayık. [DS]

vişnab, [Far. vişne-âb وشناب] (vişna:b) {OsT} *is.* Vişne şurubu.

vişne, [Bulg. vişna / Yun. vissina / Far. vişne وشنه] *is. bot.* 1. Gülgiller familyasından, kiraza benzer ekşi meyveler veren, serin iklimli yerlerde yetişen, gövdesi kırmızımsı, yaprakları sivri oval, yaprak kenarları dişli bir meyve ağacı, (*Prunus cerasus*). 2. Bu ağacın etli, sulu ve ekşi uzun saplı meyveleri. ☞ **vişne hoşafı**, *Vişne kurusundan yapılan hoşaf.* || **vişne reçeli**, *Taze vişne meyvelerinden yapılan reçel.* || **vişne suyu**, *Taze vişnelerin sıkılması ile elde edilen taze veya pastörize ambalajlı olarak tüketilen meyve suyu.* || **vişne şurubu**, *Vişne suyunun kaynatılması ile elde edilen ve kullanırken içine tatlandırıcı konulan içecek.*

vişneçürüğü, [vuşne+çürü-(k)-ü] *is.* 1. Çürümüş vişnenin aldığı renk; çok koyu kırmızı. 2. *sf.* Çok koyu kırmızı renkte olan.

vişneli, [vişne-li] *sf.* İçinde vişne bulunan; vişne katılarak yapılmış olan. ☞ **vişneli ekmek**, *Vişne suyu emdirilmiş ekmek dilimleri üzerine vişne şurubu döküldükten sonra ateşte koyulaşmaya kadar tutulan ve soğuduktan sonra kaymakla servis yapılan tatlı.*

vişşek, -ği [? vişşek / vişek] {ağız} *is.* 1. Yayık. 2. Yayık kolu. 3. Yayığın başı. [DS]

vit¹, [vid / vit (yans.)] {ağız} *is.* Kaz, ördek, hindi çağırma ünlemi. [DS] ☞ **vit vit**, {ağız} 1. *Kaz, ördek, hindi çağırma ünlemi.* 2. *Ördek yavrularının sesi.* [DS]

vit², [vad / vid / vit / vid / vit (yans.)] *is.* Köpek ürümesini; yerli yersiz terbiyesizce konuşmayı anlatan kök. *vid-ı vidi, vid vid.* ☞ **vit vit**, {ağız} *Dedikodu; gevezelik.* [DS]

vit³, [vit (yans.)] *is.* Çabukluk bildirir. ☞ **vit vit**, {ağız} *Çabuk çabuk.* [DS]

vitalium, [Fr. teşç. isim. vitalium] *is.* Yüzde olarak 65 kobalt, 25 krom, 6 molibden ile demir, nikel gibi elementlerden meydana gelmiş ortopedi cerrahisi ve diş protezi yapımında kullanılan alaşım.

vitamin, [Lat. vita (*yaşam*) + amine (*amonyak*) > Fr. vitamine] *is. biy.* Vücut tarafından birstirilemeyen ancak beden gelişmesi, iyi işleme için çok az miktarda gerekli olan etkin, yaşamsal organik madde. ☞ **vitamin bilimi**, *Vitaminleri inceleyen biyokimya dalı; vitaminoloji.* || **vitamin tedavisi**, *Vitaminlerin tedavi amacıyla kullanılması.*

vitaminli, [vitamin-li] *sf.* Bir ya da daha çok vitamin içeren.

vitaminoloji, [Fr. vitaminoologie] *is.* Vitamin bilimi.

vitaminsiz, [vitamin-siz] *sf.* Vitamin içermeyen.

vitaminsizlik,-ği [vitamin-siz-lik] *is.* Vitaminleri alma, soğurma ya da kullanma yetersizliğinden kaynaklanan hastalıkların genel adı.

vitellin, [Lat. vitellus (*yumurta sarısı*) > Fr. vitellin] *sf.* 1. Yumurta sarısı ile ilgili olan. 2. *is.* Yumurta sarısındaki protitlerin büyük bir kısmını oluşturan ve sütteki kazeine benzeyen fosfoproteit. ☞ **vitellin çevresi**, *Yumurta sarısını saran yapılar.* || **vitellin boşluğu**, *Döllenmeden hemen sonra ve onun etkisi ile yumurta ve yumurta zarı arasında oluşan boşluk.* || **vitellin sıvısı**, *Döllenme sırasında yumurta-dan çıkan ve vitellin boşluğunu dolduran sıvı.*

vitellüs, [Lat. vitellus (*yumurta sarısı*)] (*vite'llüs*) *is.* 1. Çekirdek ve zar dışında yumurtayı oluşturan maddelerin tümü. 2. Birçok balık türünde yavruların kendilerini besleyebilecek duruma gelinceye kadar karında taşıdıkları yedek besin deposu.

vitellüssüz, [vitellüs-süz] *sf.* (Yumurta için) tohumunda çok az yumurta sarısı bulunan.

vites, [Fr. vitesse (*hız*)] *is.* 1. Motorlu taşıtların hızlarını ayarlamakta kullanılan ve vites kutusu içinde bulunan dişli düzeneklerinden her biri. 2. *argo.* Erkeklik organı. ☞ **vites büyütme**, *Vitesi daha hızlı olanına geçirmek.* || **vites dişlisi**, *Otomobillerde motoru tekerleklerle bağlayan ve hızı ayarlayan dişli takımı.* || **vites kolu**, *Motorlu araçların hızını ayarlamakta kullanılan dişlileri birbirine irtibatlandırmaya ya da birbirinden ayırmaya yarayan bir tür kaldıraç.* || **vites kutusu**, *Motorlu taşıtlarda vites dişlilerini bir arada bulduran kutu.* || **vites küçültme**, *Aracın çekişini artırmak, hızını düşürmek için vitesi kullanılan dişli düzeninden daha az dönmüş hızına sahip olanına geçirmek.*

vitesli, [vites-li] *sf.* 1. Vitesi bulunan. 2. Vitesi belirtilen sayı ya da nitelikte bulunan.

vitir, -tri [Ar. vitir وتر] *is.* 1. Tek, yalnız olan şey. 2. Kurban bayramı arifesi. ☞ **vitir namazı**, *Yatsı namazının ardından kılınan üç rekatlık namaz.*

vitir, [Ar. vitir وتر] {OsT} *is.* → vitir.

vitray, [Fr. vitre (*cam*) > vitrail] *is.* Bir açıklığı kapatmak ya da süslü bir görünüm vermek için demir armatüre kurşunla tutturulmuş renkli camlardan oluşan geniş saydam düzenleme.

vitraycı, [vitray-cı] *is.* Vitray yapan sanatçı.

vitrin, [Fr. vitre (*cam*) > vitrine] *is.* 1. Bir dükkânın sokağa bakan yüzünde, sokaktan cam ile ayrılmış, satışa çıkarılan malları sergiledikleri bölüm; camekân. 2. Burada sergilenen mallar. 3. İçine yerleştirilen malları korumak ve görünmesini sağlamak amacıyla kullanılan camlı dolap. 4. *mecaz.* Güncel konular. 5. *argo.* Kadın ve kızda önden görünüş, çoğunlukla göğüsler.

vitrici, [vitrici-ci] *is.* Vitrin düzenleyen kimse.

vitricilik, -ği [vitrici-ci-lik] *is.* Vitrin düzenleme işi ve sanatı.

vitrinleme, [vitrici-le-me] *is.* Vitrinlemek eylemi.

vitrinlemek, [vitrici-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Vitrin durumuna getirmek; vitrinde sergilemek.

vitriyol, [Lat. vitreolus (*cam*) > vitriolum > Fr. vitriol] *is. kim.* 1. Sülfatlara eskiden verilen ad. 2. Derişik sülfürik asidin eski adı; vitriyol yağı.

vivaha, [Sansk. vivaha] *is.* Evlenme; Hinduculukta evlenme törenleri.

vivi, [vi (*yans.*) +vi] {ağız} *is.* Hindi ve ördek yavrusu. [DS]

viy, [viy / viy (*yans.*)] *is.* Seslenmeyi, acı acı bağırma, ağlamayı anlatan kök. *viy-ak-la-mak*

viya, [İt. via (*yol*)] (*vi'a*) *is. dnz.* 1. Geminin baş istenilen yöne çevrilerek gemi yönlendirildikten sonra dümeni o doğrultuda şaşmadan tutma. 2. *ünl.* Baş dümenciye, dümeni o noktada şaşmadan tutması için verilen emir.

viyadük, -ğü [Lat. via (*yol*) + ducare (*iletme*) > Fr. viaduc] *is.* Bir vadi üzerinden demir ya da kara yolunu karşıya bağlamak için ayaklar üzerine kurulmuş uzun köprüye verilen ad; köprü yol.

viyak, [viy (*yans.*) > viyak] *is.* Bebeklerin ağlama sesi. ☞ **viyak viyak**, *Viyaklayarak.*

viyaklama, [viyak-la-ma] *is.* Viyaklamak eylemi.

viyaklamak, [viy (*yans.*) > viyak > viyak-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(i)yor]* 1. Viyak viyak sesleri çıkararak bağırma; ağlamak. 2. {ağız} (Tavus kuşu için) ötmek; bağırma. [DS]

viyale, [? viyale] {ağız} *is.* Söğüt ağacı. [DS]

viyola, [İt. viola] (*viyo'la*) *is. müz.* Boyutları keman-dan biraz daha büyük, kemanın pes beşlisine akortlanan dört telli çalgı; alto.

viyolacı, [viyola-cı] *is.* Viyola çalan sanatçı.

viyolonist, [Fr. violoniste] *is.* Keman çalan sanatçı; kemancı.

viyolonsel, [İt. violoncelle] *is. müz.* Viyoladan büyük, kontrbasta küçük dört telli bir orkestra çalgısı; cello.

viyolonselci, [viyolonsel-ci] *is. müz.* 1. Viyolonsel çalan sanatçı; viyolonselist. 2. Viyolonsel yapan ya da satan kimse.

viyolonselist, [Fr. violoncelliste] *is.* Viyolonsel çalan sanatçı; viyolonselci.

viyra, [vira => viyra] {ağız} *zf.* Sürekli. ☞ **viyra viyra**, {ağız} Çok sık; her zaman. [DS]

viz¹, [vaz / vez / viz / viz / voz (yans.)] *is.* Böceklerin uçuş sırasında çıkardıkları sesleri, atılan okun çıkardığı sesi, fırlayıp gitme ve yellenme seslerini anlatan kök. viz-e-le-k, viz-ik, viz-ir vizir, viz viz ☞ **viz viz**, {ağız} İdare lambası; kandil. [DS]

viz², [vaz / vez / viz / viz / voz (yans.)] *is.* Vızıltılı bağırma ve çağırma, gevezelik etme, inleme bildiren kök. viz-i-le-mek, viz(z)-ik

vize, [Lat. videre (görmek) > visa (görölmüş şey) > Fr. visa] (vi'ze) *is.* 1. Bazı evraklara geçerlilik kazandırmak için basılan "Görölmüşdür" damgası ya da buna benzer anlam taşıyan imza, işaret vb. 2. Bu damgayı basmak işi. 3. Gidilmek istenen ülkenin konsolosluğundan, pasaport sahibinin o ülkeye girmesinde bir sakınca bulunmadığına dair konulan işaret ya da damga; giriş izni. 4. Bankacılıkta, çek karşılığının bulunduğunu belirten ve çek üzerine yetkili kişi tarafından konulan işaret. 5. Yüksek okullarda yıl içinde yapılan sınav; ara sınav. ☞ **vize almak**, Bir ülkeye girebilmek için konsolosluktan gerekli izni almak. || **vize sınavı**, Ara sınav.

vizelek, [viz (yans.) > viz-e-le-k] {ağız} *is.* Sığırlara dadanan bir sinek. [DS]

vizik¹, -ği [viz (yans.) > viz-ik] {ağız} *is.* Güvercin palazı. [DS]

vizik², -ği [viz (yans.) > viz-ik] {ağız} *is.* 1. Sivrisinek. 2. Tatarcık. [DS]

vizik³, -ği [vizi] {ağız} *is.* Sürümün derinliğini ayarlamak için saban okunu bastırmak üzere kılıç üzerindeki deliğe geçirilen ağaç kazık. [DS]

vizilemek, [viz (yans.) > viz-i-le-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-l(i)-yor] Hastalık yüzünden sesi cansız çıkmak. [DS]

vizilik, -ği [vizik³ > vizi(k)-lik] {ağız} *is.* → vizik³. [DS] ☞ **vizilik ağacı**, {ağız} Sabanda, ok ile enek arasında kalan ve sürüm derinliğini ayarlamakta kullanılan ağaç; kılıç. [DS]

vizir¹, [viz (yans.) > viz-ir] *is.* Böceklerin uçuş sırasında çıkardıkları sesleri, atılan okun çıkardığı sesi, fırlayıp gitme ve yellenme seslerini anlatan yansımali gövde. ☞ **vizir vizir**, {ağız} (Bit, böcek yürümesi için) hızlı hızlı ve topluca. [DS]

vizir², [Sansk. vajra] {eT} *is.* Şimşek. [EUTS]

vizir³, [Ar. vizr => vizir] {ağız} *is.* Günah karşılığı ceza. [DS]

vizite, [Fr. visita (ziyaret)] (vizi'te) *is.* 1. (Hekim için) hastanın evine giderek yapılan muayene. 2. Hekim ve tıp öğrencilerinin hastahane yatan has-

talari kontrol ve muayene etme işi. 3. (Hasta için) muayene olmak için hekime gitme. 4. Muayene ücreti. 5. *argo.* Fahişe veya genelev kadını ile bir ilişki için ödenen ücret. ☞ **vizite defteri**, *Er, erbaş ve öğrencilerin kurum hekimine gönderilirken kayıtlarının tutulduğu basılı defter; hasta sevk ve muayene defteri.* || **vizite kâğıdı**, *Resmî kurumlarda çalışanlarla sigortalı hastaların doktora sevkleri sırasında doldurulan matbu belge.* || **viziteye çıkmak**, (*Er, erbaş, öğrenci ve resmî kurum çalışanları için*) muayene ve tedavi amacıyla resmî yollardan hekime gitmek.

viziye, [Fr. visière] *is.* Kasket siperi.

vizka, [v vizka] {ağız} *is.* Domuz yavrusu. [DS]

vizo, [Fr. vissier (sıkamak)] *is.* Matbaacılıkta, sayfanın bağlanması için kullanılan iki ucu delik metal çubuk.

vizon, [Lat. visso (pis koku) > Fr. vison (Saint-onge'un uydurduğu sözcük)] *is.* 1. Sansargillerden kürkü çok değerli bir memeli hayvan; samur; mink, (*mustela vison*). 2. Samurun kürkü. 3. Bu kürkten yapılmış manto. 4. Vizondan yapılmış olan. ☞ **vizon kürk**, *Vizondan yapılmış iyi işlenmiş kürk.*

vizör, [Fr. visieur] *is.* 1. Fotoğraf, sinema makinesi, video gibi çekim aygıtlarında görüntüyü sınırlamaya ya da başka türlü ayarları yapmaya yarayan optik düzenek; bakaç. 2. *as.* Ateşli silahlarda atışın isabetini sağlamak amacıyla kullanılan optik ya da elektronik düzenek; nişan dürbünü.

vizr, [Ar. vizr وزر] {OsT} *is.* 1. Ağırılık. 2. Günah.

vizremek, [viz (yans.) > viz-re-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-r(i)-yor] Durmaksızın kıpırdamak. [DS]

vizüskop, [Fr. visuscope] *is. tıp.* Bir gözün bakışının, sarı beneğin merkeziyle gerçekleşip gerçekleşmediğini belirlemeye yarayan optik düzenek.

vizirik, -ği [viz (yans.) > viz+vir-ik] {ağız} *is.* Topaç. [DS]

vizyon, [Fr. vision] *is.* Bir filmin gösterilmesi; gösterim. ☞ **vizyon sahibi**, *Geniş görüşlü; ileri görüşlü; ufku geniş.*

vizzik¹, -ği [viz (yans.) > viz(z)-ik] {ağız} *is.* Güvercin palazı. [DS]

vizzik², -ği [viz (yans.) > viz(z)-ik] {ağız} *ünl.* Çocukları güldürmek veya kızdırmak için söylenir. [DS]

vo, [vø] (vo:) {ağız} *ünl.* 1. Üzüntü ve şaşkınlık bildirir. 2. Koşum hayvanlarını durdurmak için söylenir. [DS]

vod, [vod (yans.)] *is.* Söylenmeyi, homurdanmayı anlatan kök. *vod-ur-da-mak, vod-ur-da-n-mak*

vodurdamak, [vod (yans.) > vod-ur-da-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-d(u)-yor] Homurtulu sesler çıkarmak; homurdamak. [DS]

vodurdanmak, [vod (yans.) > vod-ur-da-n-mak] {ağız} *dönşl. f.* [-ır] Homurdanmak. [DS]

vodvil, [Lat. vadere (*gitmek*) > Fr. vaudeville] *is.* 1. Neşeli, alaycı ve taşlamalı meyhane havası. 2. *tiy.* Hareketli ve eğlenceli bir konuya dayanan, içinde şarkılara yer verilen küçük hafif güldürü. 3. *tiy.* Bir takım entrika ve karışıklıklara, yanılmalara yer veren olay örgüsüne dayalı hafif güldürü.

voh, [vöh / vōha] (*vo:h*) {ağız} *ünl.* Koşum hayvanlarını durdurmak için söylenir. [DS]

voha, [voh / voha] {ağız} *ünl.* → voh. ☞ **voha gel**, {ağız} *Öküzü sürmekte kullanılan ünlem.* [DS]

vokabüler, [Lat. vocabulum (*ad, sözcük*) > vocabularium > Fr. vocabulaire] *is.* Söz varlığı.

vokal¹, -li [Lat. vocalis > Fr. vocal] *sf.* 1. *müz.* İnsan sesine ilişkin; sesle ilgili. 2. *is.* İyi işlenmiş, düzenlenmiş ses. ☞ **vokal müzik**, *Şarkı, opera, oratoryo gibi insan sesi için yapılmış müzik; ses müziği.*

vokal², -li [Al. vokal] *is. dbl.* Ünlü. ☞ **vokal uyumu**, *dbl. Ünlü uyumu.*

vokalci, [vokal-ci] *is.* Bir caz orkestrasında şarkı söyleyen sanatçı.

vokalist, [Fr. vocaliste] *is. müz.* Bir kişi ya da grup şarkı söylerken belirli bölümlerde eşlik eden ses sanatçısı ya da grup.

vokaliz, [Fr. vocalise] *is.* 1. Vokalleme eylemi veya biçimi. 2. Ünlülerle seslendirilen ezgi kalıbı.

vokalleme, [vokal-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Bir parçanın müziğini, söz ya da notalarını okumadan seslendirmek.

vokatif, [Fr. vocatif] *is. dbl.* Seslenme durumu.

vokativus, [Lat. vocativus] *is. dbl.* Seslenme durumu.

vol, [ʔ vol] {ağız} *is.* Bir grup işçi ile tarlanın belenip aktarılması. [DS]

vola, [ula / ulan / vola] {ağız} *ünl.* Seslenme ünlemi. [DS]

volan, [Fr. voler (*uçmak*) > volant] *is.* 1. Bir motorun ya da dönen bir parçanın hızını ayarlamaya yarayan tekerlek. 2. Bir mekanizmaya bir hareket iletmeye yarayan çark. 3. Elbise yaka ya da kol uçlarına geçirilen büzgülü ya da düz kumaş parçası.

volan, [ulân > volan] {ağız} *ünl.* Adam sen de! [DS]

volanlı, [volan-lı] *sf.* Volan dikilmiş olan; volan geçirilmiş.

volapük, [İng. world to speak > wolapük] *is.* Evren dili.

volar, [ʔ volar] {ağız} *is.* Belin çıkardığı kesek. [DS]

volatmak, [vol > vol-at-mak] {ağız} *gçl. f. [-r]* Toprağı bellemek. [DS]

vole¹, [Fr. voler (*uçmak*) > volé] *sf.* (Koreografide sıçrama adımları için) iki ayak üstünde başlayıp tek ayak üstünde biten.

vole², [Fr. voler (*uçmak*) > volée] *is. spor.* 1. Futbolda, top yere değmeden ayak üstü ile yapılan vuruş. 2. Teniste, top yere değmeden raketle yapılan vuruş. 3. Mantar üretiminde belli bir devrede elde

edilen mantar miktarı. ☞ **voleye çıkmak**, *Teniste vole yapmak için fileye yaklaşma.*

voleci, [vole-ci] *is. spor.* Futbol ya da teniste vole vuruşları yapan usta oyuncu.

voleybol, [İng. volley-ball (*uçan top*)] (*vole'ybol*) *is. spor.* İki rakip takımın arasına gerilmiş bir ağ üzerinden topu elleri ile birbirine atmaya dayanan top oyunu; uçan top.

voleybolcu, [volebol-cu] *is.* Voleybol oynayan sporcu; voleybol oyuncusu.

volfram, [Al. wolf (*kurt*) + rahm (*köpük*)] *is. kim.* Atom numarası 74, atom ağırlığı 183.92, özgül ağırlığı 19,2 olan, 3660C°'de ergiyen ağır bir element; tungsten; eski sembolü: Tu; yenisi W.

voli, [Yun. boli (*atma*)] (*vo'li*) *is.* 1. *dnz.* Balıkçı kayıklarının, balıkları çevirmek için denize firdolayı ağ salmaları. 2. *argo.* Vurgun; kazanç; kâr. ☞ **voli ağı**, *dnz. Kayıkla denize salındıktan sonra iki ucundan karaya çekilen balık ağı.* || **voli çevirmek**, *argo. Birini tuzağa düşürmek; oyun etmek.* || **voli vurmak**, *argo. Vurgun vurmak.* || **voli yeri**, *Deniz kıyılarında ya da iç sulara voli ağı atarak balık yakalamaya uygun alanlar.* || **voliye yatmak**, *argo. Vurgun fırsatı kollamak.* || **voliyi vurmak**, *argo. Vurgun yapmak.*

voliv, [Yun. boli] {ağız} *is.* Başkasına sezdirmeden, zararına davranarak kendine kazanç sağlamak. [DS]

volkan, [Lat. vulcanus (*ateş tanrısı*) > İt. vulcano > Fr. volcan] (*vo'łkan*) *is.* Yanardağ. ☞ **volkan bilimi**, *Yanardağ bilimi.*

volkanik, -ği [Fr. volcanique] *sf.* 1. Volkanla ilgili; volkana ilişkin. 2. İçinde volkan bulunan.

volontarizm, [Fr. volontarisme] *is.* Ekonomik alanda olayların akışını iradeyle değiştirebileceğini düşünen kişi ya da grubun tutumu; iradecilik; istenççilik.

volt, [İt. Alessandro Volta (*İtalyan fizikçi*)] *is.* 1. Bir amperlik değişmez bir akım geçen bir iletken telin iki ucu arasında açığa çıkan güç bir vata eşit olduğu zamanki gerilim ya da elektromotor kuvvet birimi; 20°C sıcaklıkta nötr ve doymuş haldeki kadmiyum sülfatlı Weston ölçek pilinin ürettiği elektromotor kuvvetin 1,0186'da biri; kısaltması: V.

volta, [İt. volta (*dolaşma, gidip gelme*)] (*vo'lta*) *is. dnz.* 1. Bir halatı herhangi bir yere sarma, dolama işi. 2. Bir geminin rüzgâra karşı kolayca ilerleyebilmesi için sağa sola zikzak yapması. 3. Zincirin demire, ya da iki halatın birbirine karışması. 4. *argo.* Dar bir alanda aşağı yukarı gidip gelme. ☞ **volta atmak**, *argo. Aşağı yukarı gidip gelmek.* || **volta-sını almak**, *argo. Gitmek; çekip gitmek; savuşmak.*

voltaj, [Fr. voltage] *is. fiz.* Bir iletkende iki nokta arasındaki gerilim farkı; gerilim farkı. ☞ **voltajı düşük**, *argo. 1. Gücsüz. 2. İşe yaramaz; yararsız.*

voltalamak, [volta-la-mak] *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]*

- argo**. 1. Bir aşağı bir yukarı gezinmek; volta atmak. 2. Gitmek; uzaklaşmak; çekip gitmek.
- voltalı**, [volta-lı] *sf.* 1. *dnz.* (Zincir ve halat için) dolmuş. 2. *zf.* Volta atarak.
- voltametre**, [Fr. voltamètre] (*voltame'tre*) *is. fiz.* Bir elektrotta açığa çıkan madde miktarına göre devreden geçen elektrik miktarını ölçmeye yarayan aygıt.
- voltamper**, [Fr. volt-ampère] *is. fiz.* Dalgalı gerilimde, 1 voltluk bir gerilim altında 1 amperlik akımın ürettiği güç birimi.
- voltan**, [? voltan] {ağız} *is.* 1. Delik çarığa boydan boya konulan deri parçası. 2. Çapulada, saya ile köseleyi birbirine tutturarak dikiş. [DS]
- voltmetre** [Fr. volt-mètre] (*voltme'tre*) *is. fiz.* Bir elektrik devresindeki gizil güç farkını volt cinsinden ölçmeye yarayan aygıt; gerilimölçer.
- volüm**, [Fr. volüme] *is.* 1. Hacim. 2. Ses hacmi.
- volümetre**, [Fr. volümetre] (*volüme'tre*) *is. fiz.* Yoğunlukölçer.
- vombat**, [Fr. wombat] *is. zool.* Keselilerden, Avustralya'da yaşayan, kısa bacaklı ve ağır gövdeli otçul birkaç tür hayvanın ortak adı, (*phascolumys urnisus / wombatus urnisus / lasiorhinus urnisus*).
- vomik**, -ği [Lat. vomica (*apse, suyu birikimi*) > Fr. vomique] *is. tıp.* 1. Delinme ile bronşlara akmış olan irinli birikintiyi balgamla dışarı atma. 2. Bu yöntemle boşaltılmış olan birikinti.
- vonoz**, [Yun. gonos] *is.* Uskumru, kolyoz, sardalye gibi balıkların iki yaşını doldurmamış küçüklerine verilen ad.
- vore**, [? vore] {ağız} *is.* Kar. [DS]
- voruk**, -ğu [Erme. mōruk => voruk ?] {ağız} *is.* Yaşlı kadın. [DS]
- votka**, [Rus. voda (*su*) > vodka (*suyun küçültme hâli*)] (*vo'tka*) *is.* Tahıl tanelerinin damıtılması ile üretilen, Rusya ve Polonya'da çok tüketilen alkollü içki.
- vov**, [vōh / vov] {ağız} *ünl.* Koşum hayvanlarını durdurmak için söylenir. [DS]
- vovola**, [İsp. huevo => vovola] {ağız} *is.* (Çocuk dilinde) yumurta. [DS]
- voy**, [voy] {ağız} *ünl.* Vay! [DS]
- voybu**, [voy+bu] {ağız} *ünl.* Eyvah! [DS]
- voyn**, [voyn] {ağız} *ünl.* Hey; ulan! [DS]
- voynuk**, -ğu [Bul. voynik (*asker*)] *is.* İmparatorluk döneminde, seferde önde gelen devlet adamlarının atlarına bakan, barışta ise has ahır ve çayırda çalıştırılmak üzere Bulgarlardan toplanan görevlilere verilen ad.
- voysko**, [Rus. voysko (*ordu*)] *is.* Kazak cemaati.
- voypo**, [İsp. uevo (*yumurta*)] (*vo'yvo*) *ünl.* *argo.* Bir kimseyi kızdırmak ya da onunla alay etmek için söylenen söz.
- voyvoda**, [İsl. voin (*asker*) + vodac (*yönetici*) > vovoda / vojvoda] (*vo'yvoda*) *is.* 1. Slavlarda ordu komutanına verilen ad. 2. Hükümdar. 3. Eflak ve Boğdan beylerine Türklerin verdiği ad. 4. İmparatorluk döneminde, mukataa ve hassalardan vergileri toplamakla görevli kimse. 5. Vezirlerin, haslarının yıllıklarını toplamak üzere gönderdikleri tahsilat. ☞ **voyvoda kesilmek**, *Kendini bey gibi görmek; kendini bey sanmak.*
- voyvodalık**, -ğı [voyvoda-lık] *is.* 1. Voyvoda olma durumu. 2. Bir voyvoda tarafından yönetilen ülke. 3. Voyvodanın egemenliği. 4. Polonya'da il yönetimine verilen ad.
- voz¹**, [vaz / vez / vız / viz / voz (*yans.*)] *is.* Böceklerin uçuş sırasında çıkardıkları sesleri, atılan okun çıkardığı sesi, fırlayıp gitme ve yellenme seslerini anlatan kök. *voz voz-u, voz-ur-t-dak*
- voz²**, [vaz / vez / vız / viz / voz (*yans.*)] *is.* Vızıltılı bağırma ve çağırma, gevezelik etme, inleme bildiren kök. *voz-il-de-k*
- voz³**, [? voz] {ağız} *is.* Tarladan zahire taşımak için arabanın üzerine konulan parmaklıkları, tahtadan bir alet. [DS]
- vozana**, [voz (*yans.*) > voz-an-a] {ağız} *is.* Vızıldayan yeşil böcek. [DS]
- vozdirek**, -ği [? vozdirek] {ağız} *is.* Engerek. [DS]
- vozildek**, -ği [voz (*yans.*) > voz-il-de-k] {ağız} *is.* Kunduz böceği. [DS]
- vozurtdak**, -ğı [voz (*yans.*) > voz-ür-t-dak] {ağız} *zf.* (Yellenmek için) kalın ve gürültülü bir sesle. [DS]
- vozvozu**, [voz (*yans.*) > voz+voz-u] {ağız} *is.* İlkbahar sonlarında çıkarak bir ay kadar yaşayan bir böcek. [DS]
- vu**, [Çin. fu] {eT} *is.* Tılsım.
- vual**, [Fr. voile] *is.* Banyo hatasından ileri gelen fotoğraf yüzeyinin bozukluğu.
- vu'az**, [Ar. vā'iz > vu'āz وعاظ] (*vua:z*) {OsT} *is.* Vaziler.
- vubur**, [Ar. vbr > vubūr وبور] (*vubu:r*) {OsT} *is.* Arabistan tavşanları; ak tavşanlar.
- vucut**, [Ar. vucūd => vucut] {ağız} *is.* Vücut. ☞ **vucuttan düşmek**, {ağız} *Zayıflamak.* [DS]
- vuçung bitig**, {eT} *is.* Kaybolan belge yerine yeniden verilen alındı; senet; suret; kopya. [EUTS]
- vufud**, [Ar. vufūd وفود] (*vufu:d*) {OsT} *is.* Gelme; geliş.
- vufur**, [Ar. vufūr وفور] (*vufu:r*) {OsT} *is.* Çokluk; bolluk.
- vuhufet**, [Ar. vuhūfet وحوفت] (*vuhu:fed*) {OsT} *is.* 1. Çok kılıklık. 2. Kılın yumuşak ve siyah oluşu.
- vuhul**, [Ar. vaḥal > vuhūl وحول] (*vuhu:l*) {OsT} *is.* Batak yerler; çamur yerler.

vuhuş, [Ar. vaḥṣ > vuhūṣ وحوش] (*vuhu:ş*) {OsT} *is.* 1. Vahşi hayvanlar. 2. Yabaniler. 3. Issız yerler. ☞ **vuhūş-ı berrî**, {OsT} *Karada yaşayan yaban hayvanları.*

vuku, **-u'u** [Ar. vukū' وقوع] (*vuku:*) {OsT} *is.* 1. Olma; meydana gelme; ortaya çıkma. 2. Bir olayın meydana çıkışı. 3. İsbet etme; rastlama. 4. Düşme. ☞ **vukua gelmek**, *Vuku bulmak.*|| **vuku bulmak**, *Olma; meydana gelmek; oluşmak.*|| **vukū'-i hāl**, {OsT} *Bir olayın çıkış ve oluş yeri.*

vukuat, [Ar. vaḳ'a > vukū'ât وقوعات] (*vuku:a:t*) {OsT} *is.* 1. Olanlar; olup bitenler. 2. Olaylar; serüvenler. 3. Kavga, cinayet gibi polisi ilgilendiren olay.

vukuatlı, [vukuat-lı] *sf.* 1. Olaylı; olaylarla dolu. 2. (Kişi için) daha önce bazı olaylara karışmış olan.

vukud, [Ar. vukūd وقود] (*vuku:d*) {OsT} *is.* Yanmalar; tutuşmalar; alevlenmeler.

vukuf, [Ar. vaḳf > vukūf وقوف] (*vuku:f*) {OsT} *is.* 1. Durma; duruş; duraklama. 2. Durumunu bozmama; aynı durumda kalma. 3. Anlama; kavrama; biliş. ☞ **vukūf-ı adedî**, {OsT} *tasyf. Zikri tarikatta öngörülen sayıda yapmak.*|| **vukūf-ı beşerî**, {OsT} *İnsanlığın anlayışı, kavrayışı.*|| **vukūf-ı kalbî**, {OsT} *tasyf. Kalbin her an Allah ile birlikte olması, uyanık bulunması.*|| **vukūf-ı zamanî**, {OsT} *tasyf. Salikin her an durumunun bilincinde olması.*

vukufdar, [Ar. vukūf + Far. -dār وقوفدار] (*vuku:fdɑ:r*) {OsT} *is.* Bilgili; bilgiç.

vukufli, [vukuf-lu] *sf.* Bilgisi olan; bilgili.

vukufsuz, [vukuf-suz] *sf.* Bilgisi olmayan; bilgisiz.

vukufsuzluk, **-ğu** [vukuf-suz-luk] *is.* Bilgisizlik.

vul, [ʔ vul] {ağız} *is.* Kül. [DS]

vula, [ula > vula] {ağız} *ünl.* Hey; hişt! [DS]

vulan, [ulan > vulan] {ağız} *ünl.* Ulan. [DS]

vulva, [Lat. volvere (*sarmak*) > vulva > Fr. vulve] (*vu'lva*) *is. anat.* Kadın ve dişi hayvanlarda cinsel organın dış kısmı; ferç.

vulvit, [Fr. vulvite] *is. tıp.* Dişilik organının dış kısmının iltihaplanması.

vur, [ʔ vur] {ağız} *sf.* Sersem; aptal. [DS]

vuraç, **-cı** [vur-mak > vur-aç] *is.* 1. Raket. 2. Tokaç.

vuran, [vur-mak > vur-an] *sf.* Vurmak eylemi yapan; attığını hedefine isabet ettiren. ☞ **vuran ağacı**, {ağız} *Tavan silmekte kullanılan bezin takılı olduğu uzun sopa.* [DS]

vuranak, **-ği** [vur-mak > vur-anak] {ağız} *is.* 1. (Silah vb. için) vurma yeterliliği. 2. Vuruş. [DS]

vurasıya, [vur-mak > vur-ası-y-a] {ağız} *zf.* Vurmak amacıyla; vurmak için. [DS]

vuravur, [vur-mak > vur+a+vur] {ağız} *is.* Toplu dövüş. [DS]

vurçi, [ʔ vurçi] {ağız} *is.* Domuz kılından yapılmış kendir fırçası. [DS]

vurdu, [vur-mak > vur-du] *is.* Şiddet hareketi. ☞ **vurdulu kırdılı**, (*Film için*) *şiddet hareketi, kavga, dövüş içeren.*

vurdumduymaz, [vur-dum + duy-maz] *sf.* 1. Anladığı hâlde anlamamış gibi davranan. 2. Kaygısız; aldırışsız; aldırılmaz; umursamaz. ☞ **vurdumduymaz kör ayvaz olmak**, *Duygusuz olmak.*

vurdumduymazlık, **-ği** [vur-dum+duy-maz-lık] *is.* Vurdum duymaz olma durumu; aldırılmazlık; umursamazlık; aldırışsızlık. ☞ **vurdumduymazlıktan gelmek**, *Aldırış etmemek; umursamamak; önem vermemek.*

vurdurma, [vur-dur-ma] *is.* Vurdurmak eylemi.

vurdurmak, [vur-dur-mak] *gçl. f. [-ur]* 1. Vurmak eylemini yaptırmak; vurmasını sağlamak; vurmasına yol açmak. 2. Bir kişiyi silahla öldürtmek. 3. (İğne veya çivi vb. için) saplatmak. 4. Bir maddeyi bir yere sürdürmek; kaplattırmak; boyatmak. 5. (Destek vb. için) taktırmak; dayatmak. 6. (Damga, mühür vb. için) bastırtmak; koydurmak. 7. Top aieşine tutturmak. 8. *argo.* (Kadın için) kendisiyle cinsel ilişkiye girilmesine izin vermek.

vurgu¹, [vur-mak > vur-gu] *is.* 1. Vurma işinde kullanılan şey. 2. *dbl.* Konuşma ve okuma sırasında bir kelimenin bir hecesinin, cümlede bir sözcüğün ötekilerden daha belirgin, daha baskılı kılan ses değişikliği; aksan, (1944). 3. *müz.* Seslere kazandırılan yoğunluk. ☞ **vurgu bilimi**, *dbl. Vurgunun özellik ve işlevlerini ele alan bölüm.*|| **vurgu taşı**, *Eski Çağ'da taş yontmakta kullanılan daha sert taş alet.*|| **vurgu uzunluğu**, *dbl. Vurgulu hecenin taşıdığı uzunluk.*

vurgu², [vur-mak > vur-gu] {ağız} *is.* 1. Yara, bere üzerine konulan kocakarı ilacı. 2. Dudak boyası. 3. Kadınların feslerine taktıkları gümüş takı. [DS]

vurgulama, [vur-gu-la-ma] *is.* 1. Vurgulamak eylemi. 2. *dbl.* Cümlelerin bir kelimesini, kelimenin bir hecesini diğerlerinden daha belirgin ve baskılı söyleme ve okuma.

vurgulamak, [vur-gu-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* 1. Vurgu yapmak. 2. *dbl.* Cümlelerin bir kelimesini, kelimenin bir hecesini diğerlerinden daha belirgin ve baskılı söylemek ve okumak. 3. (Düşünce, söz vb. için) dikkati üzerine çekerek daha belirgin ve daha anlamlı kılmak; ortaya çıkarmak; altını çizmek. 4. (Eylem, durum, duygu vb. için) daha güçlü ve daha yoğun kılmak; büyütme; artırmak. 5. Ana çizgileri ile belirtmek; sergilemek; yüklenmek; damgasını vurmak.

vurgulanma, [vur-gu-la-n-ma] *is.* Vurgulanmak eylemi.

vurgulanmak, [vur-gu-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* 1. Vurgu yapılarak söylenmek veya okunmak. 2. Belirginleştirilmek; yoğunlaştırılmak; belirlenmek.

vurgulu, [vur-gu-lu] *sf.* 1. *dbl.* Vurgusu bulunan; vurgu ile söylenen. 2. Üstünde önemle durulan;

dikkat çekilen. 3. *zf.* Üstünde önemle durularak; dikkat çekilerek. **☞** **vurgulu hece**, *dbl.* Bir kelime-
de vurgunun bulunduğu hece; vurgulu söylenen
hece.

vurgun¹, [vur-gun وورغن] *sf.* 1. Herhangi bir şekilde vurulmuş olan; ok vb. silahla yaralanmış olan; yaralı. 2. Bir hastalığa tutulmuş olan. 3. Bir kimseye ya da bir şeye bağlanmış, sevmiş olan. 4. {ağız} Büyüyüp gelişememiş. [DS] 5. {ağız} Hastalıklı. [DS] 6. *is.* Soğuk, sıcak, dolu vb. gibi doğal olayların ürünlere vermiş olduğu zarar. 7. Su altında basınç değişikliği dolayısıyla hava alamamaktan kaynaklanan inme ya da ölüm. {ağız} (aynı) [DS] 8. Kolay yoldan ya da yasalara aykırı yollardan elde edilen büyük kazanç; karaborsadan elde edilen aşırı kâr; ihtikâr. 9. (Eyer, semer, ayakkabı vb.nin sebep olduğu) yara. 10. {eAT} Düşman saldırısı; baskın. 11. {ağız} Nazar değdiği, çarpıldığı sanılan algin ve güçsüz kişi. [DS] 12. {ağız} Zatülcenp. [DS] **☞** **vurguna gelmek**, {ağız} Kurşunlanmak; kurşun ile vurulmak. [DS]|| **vurgun olmak**, {ağız} Aşık olmak. [DS]|| **vurgun vurma**, 1. Yolsuzluk yaparak büyük kazanç elde etmek. 2. {ağız} Çok balık tutmak. [DS]|| **vurgun yemek**, Vurgun sunucu ölmek ya da sakat kalmak.

vurgun², [vur-mak > vur-gun] {ağız} *is.* 1. Büyük araba. 2. İkidenden çok at koşulmuş araba. [DS] **☞** **vurgun arabası**, {ağız} → vurgun². [DS]

vurgun³, [vur-mak > vur-gun] {ağız} *is.* Su arkının başka yerden çıkan sızıntısı. [DS]

vurguncu, [vur-gun-cu] *sf.* 1. Yolculuk yaparak büyük kazanç sağlayan. 2. *is.* Vurgun vuran kimse.

vurgunculuk, -ğu [vur-gun-cu-luk] *is.* 1. Vurgun yoluyla para kazanma; spekülasyon; ihtikâr. 2. Vurguncuya yakışır eylem. **☞** **vurgunculuk etmek**, Haksız kazanç sağlamaya çalışmak; ihtikârcılık etmek.

vurgunluk, -ğu [vur-gun-luk وورغونلق] *is.* 1. Bir kimseye veya bir şeye vurgun olma durumu; tutkunluk. 2. {eAT} *sf.* Çalınan eşya.

vurgunnu, [vur-gun-lu] {ağız} *sf.* Kurşunla vurulmuş; kurşunlanmış. [DS]

vurgusuz, [vur-gu-suz] *sf. dbl.* Vurgu ile söylenmeyen; vurgulu olmayan. **☞** **vurgusuz hece**, Bir kelime-
de vurgu bulunmayan heceler.

vurkaç, [vur+kaç] *is.* 1. Vurup kaçmak eylemi. 2. *as.* Savaşta düşmanın ilerleyişini yavaşlatmak, kayıplar verdirme ya da kesin sonuçlu bir harekâta girmeden önce küçük çaplı birliklerle baskın biçiminde gerçekleştirilen sürekli ani saldırı ve çekilmeler.

vurkun, [vur-mak > vur-gun] {ağız} *is.* Vurgun. [DS]

vurma, [vur-ma] *is.* 1. Vurmak eylemi. 2. Dip oltasına bir balığın dokunması. 3. Cam eşyanın tabanına bir aletle yapılan içbükey bölümler. 4. (Gemi için) boylam doğrultusunda yaptığı salınım hareketi. **☞**

vurma(lı) çalgılar, Davul, tef, zil gibi vurarak çalınan müzik aletleri.|| **vurmadan oynamak**, {ağız} Çok korkak olmak.|| **vurma sazlar**, Vurma çalgılar.

vurmak, [eT. ur-mak > vur-mak ورمق] *gçsz. f.* [-ur]

1. Elini veya elinde tuttuğu bir şeyi bir yere, birine, bir şeye hızla indirmek. 2. Geldiğini, veya buna benzer bir durumu belli etmek için ses çıkarmak amacıyla bir şeyi başka bir şey üzerine hızlıca değdirmek. 3. (Yer için) kişi oranını yolunu tutmak; oraya yönelmek. 4. (Ağrı, sızı vb.) yansıyarak duyulmak; etkisi bir yere kadar uzanmak; sokulmak; girmek; duyulmak; yansımak; aksetmek. 5. (Piyan-
go vb. için) isabet etmek; çıkmak. 6. (Yer için) oraya çıkmak; orada görünmek; orada belirlemek. 7. (Gölge, yansıma vb. için) üzerinde görünmek; düşmek. 8. (Top vb. için) ayağı, eli ya da bedeninin bir bölümü ile hızla harekete geçmesini sağlamak; bir organını hızla üzerine indirmek. 9. (Kalp için) çarpmak; vuru durumunda olmak; atmak. 10. (Hava içinde bulunan koku, duman, gaz vb. için) kişiye dokunmak; onu hasta etmek. 11. (Kayık vb. için) karaya oturtmak. 12. (Hayvan için) tepmek; süs-
mek; toslamak. 13. (Su, nem vb. için) görünmek; çıkmak. 14. {ağız} (Arktaki su için) sızarak başka yerden çıkmak. [DS] 15. (Tuş vb. için) uygulamak; basmak; koymak. 16. {ağız} (Yokuş vb. için) sap-
mak; yönelmek. [DS] 17. *gçl. f.* (Bir kimseyi, hayvanı vb.ni) silahla yaralamak, öldürmek. 18. (Hedef vb. için) attığı şeyi hedefe rast getirmek; denk getirmek. {ağız} (aynı) [DS] 19. (Kişi için) büyük bir kötülük yapmak; darbe indirmek; yaralamak. *yüre-
ğinden vurma*. 20. (Yük için) hayvana ya da bir taşıta yüklemek. {ağız} (aynı) [DS] 21. *as.* Bir yeri, bir şehri, bir gemiyi kurşun ya da füze atışına tut-
mak. 22. *mat.* (Bir sayı için) belirtilen öbür sayı ile çarpma işlemini yapmak. 23. (Boya vb. için) sür-
mek. 24. (Kapı kolu, dayak, çengel vb. için) des-
tekleme; dayamak. 25. Olduğundan başka bir biçime çevirmek veya olduğundan başka biçimde görünmek; durumuna başka bir görünüm kazandırmak. *deliliğe vurma*. 26. (Hesap için) hesapla-
mak; hesaba katmak; değerlendirmek. 27. Batıcı veya kesici cisimleri saptamak; batırmak; kakmak. 28. *mecaz.* Çok etki etmek, yaralamak. 29. Hızla değmek; çarpmak; böylece ses çıkartmak. 30. (Çalgılar için) ses çıkarmak; ses vermek; çalmak. 31. *argo* (Para, parti, voli vb. için) herhangi bir biçimde haksız yoldan para almak; soymak. 32. *argo* İçki içmek. 33. Hızla çarpmak. 34. (Soğuk, dolu gibi şeyler için) meyve, sebze vb. bitkilere zarar vermek. 35. Sirtına, omzuna yerleştirmek veya bir şeyi başka bir şey üzerine koymak; koymak; yerleştirmek; yapıştırmak. {eAT} (aynı) 36. (Tencere, çaydanlık vb. için) ocağa koymak; ateşe koymak. {ağız} (aynı) [DS] 37. Yere yatırmak; batırmak. 38. (Kapı, pencere vb. için) hızla kapatmak. 39. Daya-

mak; takmak; destek koymak. **40.** (Damga, mühür vb. için) basmak; koymak. **41.** (Saat için) belli bir saati göstermek ya da gonk ile belirtmek. **42.** Tavla oyununda pulu kırmak. **43.** (Bedenini veya bir organını) isteyerek ya da istemeden bir yere, bir şeye veya kimseye şiddetle çarpmak, değdirmek. **44.** (Yama, eyer, kelepçe vb. için) bağlamak; takmak; koymak. ☞ **vur abalıya**, *Bütün özverinin yumuşak huylu kişiye yüklenmesi, sessiz, güçsüz kişinin hırpalanması, hakkının çiğnenmesi durumu.* || **vur aşağı tut yukarı**, *Uzun uzun çekişerek, sıkı pazarlık ederek.* || **Vur dedimse** (dedikse) **öldür demedim** (demedik) **ya!** *Bir dileği yerine getirirken aşırılığa düşene karşı söylenir.* || **vur deyince öldürmek**, *Kendisinden istenen bir şeyi yerine getirirken zararlı olacak kadar aşırılığa gitmek.* || **vurduğunu düşürmek**, {ağız} *Giriştiği işte üstün başarı göstermek.* [DS] || **vurduğu yerden ses gelmek**, *Çok kuvvetli vurmak, eli ağır olmak.* || **vurdukça tozlamak**, *Üzerinde çalışıldıkça, işlendikçe işi artan şeyler için söylenir.* || **vur etmek**, {OsT} *1. Vur emri vermek. 2. Vurmak.* || **vurma tutma**, {ağız} *Şap hastalığı.* [DS] || **Vur patlasın, çal oynasın!** *Aşırı zevk ve eğlenceyi anlatır.* || **vur turpan** (tırpan) **etmek**, {ağız} *Parayı sorumsuzca harcamak; eşyayı hor kullanmak.* [DS] || **vur tut**, *Nasıl yapacağını bir türlü kestiremeden.* || **vurup öldüren**, {ağız} *Büyük firatına.* [DS]

vurtut, [vur+tut] *is.* **1.** Silahla yaratılan kargaşalık. **2.** *zf.* Uzun uzun çekişerek; sıkı pazarlıkla.

vuru, [vur-u] *is.* **1.** Vurma sonucu ortaya çıkan durum ya da belirti. **2.** *biy.* Kalbin, gevşeyip kasılmamasından ileri gelen oynama; nabız; vuruş; daraban. **3.** Birbirine yakın frekansta iki ses aynı anda yayımlandığında düzenli olarak seste meydana gelen azalıp çoğalmalar; batman. **4.** *elkt.* Aynı devrede meydana gelen yakın frekanslı iki titreşimin girişimlerinden doğan olay.

vorucu, [vur-ucu] *sf.* **1.** Silah attığında hedefi en iyi biçimde vuran. **2.** Dokumacılıkta, batörün tekstil maddelerinin içindeki yabancı maddeleri büyük bir hızla dönerek temizleyen parçasına verilen ad. **3.** *is.* {ağız} Azrail. [DS] ☞ **vorucu güç**, *1. as.* *Silah gücü yüksek, özel eğitim görmüş askerî birlik. 2. Sivil kuruluşlar içinde silahla donatılan birlik.* || **vorucu kol**, *Dokuma tezgâhında mekiği fırlatmaya yarayan ağaç lama.* || **vorucu kuş**, {ağız} *Yırtıcı kuş.* [DS] || **vorucular vurasıca**, {ağız} *(İlenç sözü) kötü bir ölümle ölesice!* [DS] || **vorucu tim**, *as.* *Vorucu güç.*

voruk, -ğü [vur-uk] *is.* **1.** Çarpık; çarpılmış. **2.** Hayvanlarda ayak çevresinde meydana gelen eziklik. **3.** {ağız} Vurmak ve çarpmak gibi etkilerle deride oluşan yara; ezik; çürük. [DS] **4.** *sf.* {ağız} Büyüyememiş; gelişmemiş. [DS] **5.** {ağız} Hastalanacak gibi. [DS] **6.** {ağız} Vurulmuş. [DS]

vorulma, [vur-ul-ma] *is.* Vurulmak eylemi.

vorulmak, [vur-ul-mak] *edil. f.* [-ur] **1.** Vurmak eylemi yapılmak. **2.** Vurmak eylemine uğramak. **3.** Bir yerine veya üzerine darbeler indirilmek. **4.** Silahla öldürülmek ya da yaralanmak. **5.** Âşık olmak; tutulmak. **6.** Kötülük görmek; yaralanmak. **7.** {ağız} Çok üzülmek; yanmak. [DS] **8.** İğne, çivi vb. batırılmak; saplanmak. **9.** Sürülmek; boyanmak. **10.** (Kapı için) hızla kapatılmak. **11.** (Kapı, pencere vb. için) tıklatılmak, çalınmak. **12.** Takılmak. **13.** Mühür, damga vb. basılmak. **14.** *argo.* Bir olanaktan yolsuz olarak yararlanmak. **15.** {ağız} Hastalık belirtisi göstermek. [DS]

voruluş, [vur-ul-uş] *is.* Vurulmak eylemi veya biçimi.

vorum, [vur-um] *is.* **1.** Vurma eylemi; vurma durumu. **2.** Vurma miktarı. **3.** *fiz.* Bir kuvvetin etkidığı zaman aralığı ile şiddetinin çarpımı; vuruş; impuls. **4.** *mat.* Verilen bir tek noktada sıfır olan fonksiyon. **5.** Nükleer bir patlamadan çıkan gama ışınları ile atmosfer etkileşiminden kaynaklanan çok kısa süreli fakat çok yüksek genlikli elektromanyetik dalga.

vorunma, [vur-un-ma] *is.* Vurunmak eylemi.

vorunmak, [vur-un-mak] *dönşl. f.* [-ur] **1.** Pişmanlık, acı vb. duyarak kendi kendine vurmak; dövünmek. **2.** {ağız} Giyinmek; örtünmek. [DS] **3.** {ağız} (İğne, sülük vb.) kendine uygulatmak veya bizzat kendisi uygulamak. [DS]

voruntu, [vur-untu] *is.* **1.** Art arda gelen ve sesinden anlaşılan vurma eylem ve durumları. **2.** Yakıtın özelliği motorun çalışma teknik özelliklerine uymadığı zaman motorun çalışması sırasında duyulan vurmaya andırır sesler ve çalışma bozukluğu. **3.** Yağsızlık ya da çeşitli organlardaki aşınmadan doğan bir dizi boğuk gürültü. **4.** Bir mekanizmada bir sarsıntı ve gürültü ile kendini belli eden anî hız değişimi.

voruş, [vur-uş] *is.* **1.** Vurmak eylemi ve biçimi. **2.** Darbe. **3.** Kavga; dövüş. **4.** Bir merminin yöneltildiği hedefe çarpması. **5.** Bilardoda oyuncunun kendi topu ile hedef aldığı topu vurması. **6.** Bir ressamın tuval üzerine fırça ile boyayı sürme biçimi. **7.** *spor.* Topa vurma ve biçimi; atış. **8.** *müz.* Bir ölçüyü oluşturan eşit süreli parça. **9.** Mekanik saatlerde duyulan çark sesi. **10.** *fiz.* Bir kuvvetin etkileme süresi ile şiddetinin çarpımından çıkan nicelik; vuruş; impuls. ☞ **voruş kırış**, *Karmakarışık, dar-madağınık olma durumu.* || **voruş olmak**, {ağız} *Dövüşmek.* [DS]

voruşgu, [vur-mak > vur-uş-ku] {ağız} *is.* Düşmanla çarpışma. [DS]

voruşkan, [vur-uş-kan] *sf.* Vuruşmaktan hoşlanan; dövüşmeyi seven; kavgacı.

voruşkanlık, -ğü [vur-uş-kan-lık] *is.* Vuruşkan olma durumu; dövüşkenlik.

vuruşma, [vur-uş-ma] *is.* Vuruşmak cylemi.

vuruşmak, [vur-uş-mak] *işteş. f. [-ur]* **1.** Karşılıklı olarak birbirine vurmak; çarpışmak. **2.** Birbirini vurmak; öldürmek. **3.** Dövüşmek; savaşmak. **4.** {ağız} (Boynuzlu iki hayvan için) birbiri ile tolaşmak. [DS] **5.** {ağız} (Kişiler için) sözle kavga etmek. [DS] **6.** {ağız} Pazarlık etmek; pazarlıkta çekişmek. [DS] **7.** *argo.* Cinsel ilişkide bulunmak.

vuruşturmak, [vur-mak > vur-uş-tur-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** Karşılıklı olarak birbirine vurdurmak; vuruşmalarını sağlamak. **2.** {ağız} Oyunda berabere kaldığında son bir oyunla yeneni, yenileni seçmek. [DS] **3.** {ağız} Karşılaştırmak; ölçüştürmek. [DS]

vus, -s'ı [Ar. vus' وسع] {OsT} *is.* Bir işi yapabilme gücü.

vusafa, [Ar. vaşif > vuşafā وصفًا] (vusafa:) {OsT} *is.* Uşaklar; hizmetçiler.

vusanti, [Sansk. upavasatha > Soğd. wusanti] {eT} *is.* **1.** Oruç. [Gabain] **2.** Haftalık dinî dua oturumu. [EUTS] ☞ **vusanti olurmak**, {eT} *Vusanti bayramı yapmak.* [Gabain]

vuska, [Ar. vuşkā وثقى] (vuska:) {OsT} *is.* Çok sağlam; kuvvetli.

vusla, [Ar. vaşl > vuşla وصله] {OsT} *sf.* Bir şeyi başka bir yere ekleyen, ulayan şey; bağ.

vuslat, [Ar. vaşl > vus lat وصلت] {OsT} *is.* **1.** (Kadın ve erkek için) birbirine kavuşma; birleşme. **2.** Buluşma.

vusta, [Ar. evsāt > vustā وسطى] (vusta:) {OsT} *sf.* **1.** Orta; ara. **2.** İç. **3.** *is.* Orta parmak.

vusuk, [Ar. veşak / vişak > vuşuk وثوق] {OsT} *is.* **1.** Bağlar; bağlantılar. **2.** Antlaşmalar. **3.** Sözleşme yerleri.

vusul, -lü [Ar. vaşl > vuşul وصول] (vusul:) {OsT} *is.* Erişme; yetişme; varma. ☞ **vusul bulmak**, *Ulaşmak; varmak.* || **vusüli'l-Allāh**, {OsT} *Allah'a takva ve itaat yolu ile yaklaşma.*

vusum, [Ar. vaşm > vuşüm وصوم] (vusum:) {OsT} *is.* Ayıp şeyler; utanacak durumlar; eksiklikler.

vuş, [vuş] {ağız} *ünl.* Acınma ve şaşkınlık bildirir. [DS]

vuşak, [T. uşak > Far. vuşāk وشاق] (vuşak:) {OsT} *is.* Uşak.

vuşşen, [vuş(ş)-en] {ağız} *ünl.* Yazık; vah vah! [DS]

vuşum, [Ar. veşm > vuşüm وشوم] (vuşum:) {OsT} *is.* Vücutun herhangi bir yerine yapılan dövme.

vuud, [Ar. va'd / va'de > vu'ud وعود] (vuud:) {OsT} *is.* Sözler; vaatler.

vuy, [vüy] (vu:y) {ağız} *ünl.* Korku bildirir. [DS]

vuzı, -ı'ı [Ar. vuzı' وضع] {OsT} *sf.* Ayrılan; tahsis edilen.

vuzu¹, -u'ı [Ar. vuzū' وضوء] (vuzu:) {OsT} *is.* **1.** Ap-tes alma. **2.** Şiî ve haricilerce kısmî yıkanma ile küçük hadesten temizlenmek. ☞ **vuzu etmek**, *Abdest almak.*

vuzu², -u'ı [Ar. vuzū' وضوع] (vuzu:) {OsT} *Nefsini alçaltma; kendini hakir görme.*

vuzuh, [Ar. vuzūh وضوح] (vuzu:h) {OsT} *is.* **1.** Herhangi bir açıklamaya gerek duymayacak kadar açık ve belirgin, anlaşılır olma durumu. **2.** Açıklık; beraklık. **3.** *ed.* Sözlü ve yazılı anlatımda anlamın açıklığı.

vuzuhlu, [vuzuh-lu] *sf.* Açık; belli; berrak; anlaşılır.

vuzuhsuz, [vuzuh-suz] *sf.* Açık ve anlaşılır olmama; belirsiz.

vuzuhsuzluk, -ğu [vuzuh-suz-luk] *is.* Açık ve anlaşılır olmama durumu; belirsizlik.

vü, [Far. vü و] {OsT} *bağ.* Ve.

vüceha, -a'i [Ar. vecih > vücehā' وجحاء] (vüceha:) {OsT} *is.* **1.** Bir toplumun ileri gelenleri; büyükler. **2.** Uygun olanlar; münasip düşenler. **3.** Güzeller; hoş olanlar; latifler.

vücut, [Ar. vücut وجود] (vücu:b) {OsT} *is.* **1.** Gereklilik olma; gereklilik. **2.** Bırakılmama. **3.** Layık olma; yaraşma. **4.** *isl.* Yapılması zorunlu görev. **5.** *isl.* Bir kimsenin mal varlığının pasif kısmında yer alan borç. ☞ **vücut-i eda**, {OsT} *Yerine getirme ödevi.*

vücutbî, [Ar. vücutbî/vücutbiyye وجودى / وجودية] (vücu:bi:) {OsT} *sf.* **1.** Gereklilikle ilgili. **2.** *man.* Olumlu. ☞ **vücutbî sıygası**, {OsT} *Gereklilik kipi.*

vücut, [Ar. vücut وجود] (vücu:d) {OsT} *is.* → vücut. ☞ **vücut-dāde**, {OsT} *Vücut veren; can veren.* || **vücut-ı aynî** {OsT}, *Gerçek varlık.* || **vücut-ı mu'ciz**, {OsT} *Başkalarını âciz bırakarak hayrete düşüren varlık.* || **vücut hücreleri**, {OsT} *biy. Soma.*

vücutiye, [Ar. vücut > vücutiyye وجودية] (vücu:-diye) {OsT} *is. tasvf.* Allah'tan başka hiçbir varlığın bulunmadığını, bütün varlıkların tek varlık olan Allah'ın varlığından ibaret olduğunu savunulara ve bunların kuramlarına verilen ad.

vücutpezir, [Ar. vücut (varlık) + Far. pezîr (etme)] (vücu:dpezi:r) {OsT} *is.* Meydana gelme; olma.

vücu, [Ar. vech > vücuḥ وجوه] (vücu:h) {OsT} *is.* **1.** Yüzler; çehreler. **2.** İleri gelenler; bir şehrin eşrafı. **3.** Kur'an'ın okunuşundaki farklar. **4.** İmkânlar. **5.** *mat.* Yüzeyler. ☞ **vücuḥ-ı kıraat**, {OsT} *Kur'an-ı Kerim'in değişik biçimlerde okunma kuralları.* || **vücuḥ-i vakf**, {OsT} *Vakıftan yararlanacak olanlar.*

vücum, [Ar. vücum وجوم] (*vücu:m*) {OsT} is. 1. Darılıp susma. 2. Tiksinme; iğrenme. 3. Üzülme; kederli olma. 4. Göğse yumrukla vurma.

vücur, [Ar. vicār > vücur ووجور] (*vücu:r*) {OsT} is. 1. Yırtıcı hayvan barınakları; inler. 2. Sel suyunun oyduğu çukurlar.

vücut, **-du** [Ar. vücut (varlık) وجود] (*vücu:t*) {OsT} is. 1. Var oluş; olma; bulunma. 2. İnsan ya da hayvan gövdesi; beden. 3. Ruh, can ve zekâya karşıt olarak beden; ten. 4. *tasvf.* Allah'ın müstak varlığı. ☐ **vücuda gelmek**, *Ortaya çıkmak; oluşmak; vücut bulmak.* || **vücuda getirilmek**, *Var edilmek; oluşturulmak; meydana getirilmek.* || **vücuda getirmek**, *Var etmek; oluşturmak; meydana getirmek.* || **vücutunu ortadan kaldırmak**, *Öldürmek.* || **vücut bulmak**, *Olmak; oluşmak; meydana gelmek.* || **vücut ısı**, *Bir insan ve hayvan vücudunun normal işleyişi için gerekli olan öz ısı.* || **vücut vermek**, *Oluşturmak; meydana getirmek.* || **vücuttan düşmek**, *Gücünü kuvvetini kaybetmek; zayıflamak.* || **vücut yapmak**, *Kas geliştirici sporlarla bedeni güçlü duruma getirmek.*

vücutça, [vücut-ça] (*vücu'tça*) *zf.* Vücut bakımından; vücudun durumuna göre.

vücutlu, [vücut-lu] *sf.* 1. Vücudu belirtilen nitelikte olan. 2. Vücudu şişman ve iri yarı olan; cüsseli.

vüd, **-ddü** [Ar. vëdd / vüdd ود] {OsT} is. Dostluk.

vüdad, [Ar. vüdad / vüdad ووداد] (*vüda:d*) {OsT} is. 1. Sevme; sevgi. 2. Dostluk.

vüffed, [Ar. vâfid > vüffed وفد] {OsT} is. Elçiler; temsilciler.

vüfud¹, [Ar. vüfud ووفود] (*vüfu:d*) {OsT} is. Gelme; geliş.

vüfud², [Ar. vâfid > vüfud ووفود] (*vüfu:d*) {OsT} is. Elçiler; temsilciler.

vüfur, [Ar. vüfūr ووفور] (*vüfu:r*) {OsT} is. Bolluk; çokluk.

vühub, [Ar. vühüb ووهوب] (*vühu:b*) {OsT} is. Çok bağıştta bulunan ; çok bağışlayan.

vühul, [Ar. vahal / vahl > vühül وحوول] (*vühu:l*) {OsT} is. Bataklıklar; çamurlu yerler.

vühuş, [Ar. vahş > vühüş/vühüş ووحوش] (*vühu:ş*) {OsT} is. 1. Yabani hayvanlar. 2. İssız yerler; tenhalar.

vükela, [Ar. vekil > vükelâ وكلا] (*vükelâ:*) {OsT} is. 1. Bakanlar. 2. Vekiller. ☐ **vükelâ vapuru**, *İmparatorluk döneminde, bakanların ve yüksek dereceli devlet adamlarının bindiği özel vapur.* || **vükelâ-yı deavî**, {OsT} *Dava vekilleri; avukatlar.* || **vükelâ-yı devlet**, {OsT} *Bakanlar kurulu; kabine.* || **vükelâ-yı hâzıra**, {OsT} *Görevdeki bakanlar.*

vüküb, [Ar. vüküb وکوب] (*vükû:b*) {OsT} is. Yavaş yürüme.

vükül, [Ar. vükül وکول] (*vükû:l*) {OsT} is. Biriyle ortak işe girişme; işbirliği.

vükün, [Ar. vekn > vükün وکون] (*vükû:n*) {OsT} is. Kuş yuvaları.

vükür, [Ar. vëkr > vükür وکور] (*vükû:r*) {OsT} is. Kuş yuvaları.

vülad, [Ar. vülâd وولاد] (*vülâ:d*) {OsT} is. *huk.* Öldürülenin, öldürenin evladı olması durumu.

vülât, [Ar. vâlî > vülât وولات] (*vülâ:t*) {OsT} is. Valiler.

vüleyd, [Ar. vüleyd ووليد] {OsT} is. Küçük çocuk; çocukçuk.

vülgarize, [Fr. vulgariser] *sf.* 1. Halk için yapılan. 2. (Bilgi ya da düşünce için) halkın anlayabileceği düzeye indirgenmiş; basitleştirilmiş.

vülu, **-u**¹ [Ar. vülû' ولوع] (*vülû:*) {OsT} is. Bir şeye fazla düşkünlük.

vüluc, [Ar. vüluc ولوج] (*vülû:c*) {OsT} is. Sokulup girme.

vülug, [Ar. vülüg ولوغ] (*vülû:g*) {OsT} is. Köpeğin su içmesi.

vürd, [Ar. verd > vürd ورد] {OsT} is. Güller.

vüreyd, [Ar. vüreyd ووريد] {OsT} is. *anat.* Kılcal damar.

vüreyk, **-kı** [Ar. vüreyk وريق] {OsT} is. Yaprakçık.

vüreyka, [Ar. varak > vüreyka وريقه] {OsT} is. Küçük yaprak; yaprakçık.

vüreykat, [Ar. varak > vüreykât وريقات] (*vüreyka:t*) {OsT} is. Yaprakçıklar; küçük yapraklar. ☐ **vüreykât-ı tüveyciye**, {OsT} *bot.* *Küçük taç yapraklılar.*

vürud¹, [Ar. verid > vürud ورود] is. (*vüru:d*) {OsT} is. Toplardamarlar.

vürud², [Ar. vürud ورود] (*vüru:d*) {OsT} is. Geliş; gelme; yetişme. ☐ **vürud etmek**, {OsT} *Gelmek; yetişmek.*

vürük, [Ar. vürük ووروك] (*vüru:k*) {OsT} is. Yan yatma.

vüs, **-s**¹ [Ar. vüs'at ووسع] {OsT} is. 1. Kudret; güç. 2. Zenginlik; varlık. 3. Bolluk; genişlik. ☐ **vüs'-i beşer**, {OsT} *İnsan gücü.*

vüs'at, **-ti** [Ar. vüs'at ووسعت] (*vüs-at*) {OsT} is. 1. Genişlik; yayılmışlık. 2. Bolluk. 3. Zenginlik. 4. Olanak; fırsat. 5. *fiz.* Genlik. ☐ **vüs'at-i hâl**, {OsT} *Malî koşulların düzelmesi.*

- vüs'atli**, [vüs'at-li] (*vüs-atli*) *sf.* **1.** Geniş. **2.** Bol. **3.** Zengin. **4.** Elverişli.
- vüsema**, [Ar. vesīm > vüsemā وسمما] (*vüsema:*) {*OsT*} *is.* **1.** Yüzü güzel olanlar. **2.** Rastık çekmiş olanlar. **3.** Damgalanmış olanlar.
- vüska**, [Ar. vüsūk > vüşkā وثنقى] (*vüska:*) {*OsT*} *sf.* **1.** Çok sağlam olan. **2.** Çok kuvvetli olan.
- vüsub**, [Ar. vüşüb وثنوب] (*vüsu:b*) {*OsT*} *is.* Atlama; zıplama; sıçrama.
- vüsuk¹**, [Ar. veşāḳ > vüşūk وثنوق] (*vüsu:k*) {*OsT*} *is.* **1.** Bağlar; rabitalar. **2.** Yemin vererek anlaşma yapımlar; yeminli sözleşmeler; antlaşmalar.
- vüsuk²**, [Ar. vüsūk وثنوق] (*vüsu:k*) {*OsT*} *is.* **1.** Güvenme; inanma; inanç. **2.** Sağlamlık; muhkemiyet. ☞ **vüsük bulmak**, {*OsT*} *Doğrulanmak; sağlamlaşmak; onaylanmak.*
- vüsüd**, [Ar. visāde > vüsüd وصد] {*OsT*} *is.* **1.** Yastıklar. **2.** Şilteler.
- vüşat**, [Ar. veşy > vüşāt وشة] (*vüşa:t*) {*OsT*} *is.* Kov verenler; kovcular.
- vüzera, -a³i** [Ar. vezīr > vüzērā] (*vüzera:*) {*OsT*} *is.* Vezirler.
- vüzub**, [Ar. vüzüb وزوب] (*vüzu:b*) {*OsT*} *is.* Su gibi akma. ☞ **vüzüb-i dem**, {*OsT*} *tıp. Kanama.*

ÖTÜKEN
TÜRKÇE
SÖZLÜK

w, [w] (çift ve) is. Türk alfabesinde yer almayan ancak batı kökenli bazı kelimelerde geçen söyleniş bakımından bir kapalı çift dudak ünsüzüdür.

W., [Al. wolf (kuru) + rahm (köpük)] kısalt. kim. Atom numarası 74, atom ağırlığı 183.92, özgül ağırlığı 19,2 olan, 3660 C°'de eriyen ağır bir ele-

ment olan wolfram(tungsten)ın yeni sembolü; eskisi: Tu;

W., [İng. watt] kısalt. fiz. Saniyede bir jüllük iş yapan motorun güç birimi olan vatın sembolü.

WC, [İng. water closet (kapalı su)] kısalt. is. Ayak-yolu.

ÖTÜKEN
TÜRKÇE
SÖZLÜK

x, [x] (ks) is. 1. Türk Alfabetinde bulunmayan ancak yabancı özel adlarda geçer ve iks diye adlandırılır. 2. Matematikte bilinmeyen terimlerden birini belirtmekte kullanılır. 3. Söz arasında belirsizlik için kullanılır. x tarihinde. 2 x ışınları, Röntgen ışınları.

Xe, [Fr. xénon] (kı'senon) is. kim. Atom numarası 54, atom ağırlığı 131,3 ve yoğunluğu 4.5 olan renksiz, kokusuz, tek atomlu, soy gazlar grubundan bir kimyasal element olan ksenonun sembolü.

ÖTÜKEN
TÜRKÇE
SÖZLÜK

y, [y / Y] (yé) is. Latin asıllı Türk alfabesinin yirmi sekizinci harfi olup sızmalı, titleşimli bir ön damak ünsüzüdür.

-y- [-y-] çek. e. dbl. Ünlü ile biten köklere ünlü ile başlayan ek getirildiğinde söyleyişi kolaylaştırmak için araya giren yardımcı ünsüz. oku-y-uş, bağla-y-ıcı

Y, [Ytterby (İsveç'te yer adı) > Fr. yttrium] (i'tri-yum) is. 1. kim. Atom numarası 39, atom ağırlığı 88,92 olan, gri renkte, 4.6 yoğunluğunda nadir topraklar grubuna yakın değerli bir element olan itriyumun sembolü. 2. Tirozin amino asit. 3. Erkek eşey kromozomunun simgesi.

ya¹, [Ar. yā ی] (ya:) {OsT} is. "Y" (ی) harfinin Arapça adı; Osmanlı alfabesinde otuz birinci harftir. Ebcet hesabında 10 sayısının karşılığıdır. ☞ **yā-yı masdârî**, {OsT} Mastar yapan "y".|| **yā-yı mü-sennat**, {OsT} İki noktalı "y".|| **yā-yı nisbî**, {OsT} Aitlik bildiren "y".|| **yā-yı tahtâniye**, {OsT} Altında iki noktası olan "y".

ya², [yā] (ya:) ünl. 1. {eT} Bir çağırma ve uyarma sözü. [EUTS] 2. {eT} "Vay" anlamında söz söyleyen veya emreden kimsenin emrini inkâr yerine bir söz. [DLT] 3. Söyleyiş özelliğine göre cümleye şaşma, alay, sitem ve soru gibi anlamlar katar. *Kaynana da ne kaynana ya.*

ya³, [Ar. yā ی] (ya:) {OsT} ünl. 1. Heyecanlı bir duyguyu ifade eden seslenme sözü; ey; hey! 2. Birtakım duyguları güçlendirmek amacıyla cümlelerin başında veya sonunda kullanılır: *Ya Allah!* 3. Bir şeyi onaylamada "evet" anlamında kullanılır. {ağız} (aynı) [DS] ☞ **ya Allah!** *Bir işe başlarken güç kazanmak, Allah'ın yardımını dilemek için söylenen bir söz.*|| **ya Rabbi!** *Allah'a seslenme sözü; Tanrı'm, Allah'ım!* || **ya sabır**, *Katlanılması güç durumlarda sabır gerektiğini anlatır.*|| **ya sabır çekmek**, *Bir sıkıntıya ses çıkarmadan veya ona karşı bir şey yapmadan katlanmaya, kendini tutmaya çalışmak.*

ya⁴, [yay / yā] (ya:) {eT} is. 1. Yay. {eAT} {OsT} (aynı) [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] 2. Ok. [DLT] ☞ **yā**

ağacı, {eT} *Yay yapımında kullanılan bir ağaç, (Chadara tenax).* [Bahşayış]|| **yā bağı**, *Yayın orta yeri.* [DLT]

ya⁵, [Far. yā] (ya:) bağ. 1. {OsT} O halde; öyle ise. 2. {eT} Veya. [KB] 3. Cümle başında onaylama amacıyla kullanılır. *Ya, bana da alındı.* 4. Soru cümlesinin başında pekiştirme amacıyla soru ögesi olarak kullanılır. *Ya siz ne yapıyorsunuz?* 5. Şaşma, üzüntü gibi duygular içeren soru cümlelerinde kullanılır. *Ya, bu ne perhiz....?* 6. Seçim yapılması gerektiği durumlarda kullanılır. *Ya bisiklet, ya gezi?* 7. Olumlu yargı niteliği taşıyan bir cevap verildiğinde bir sonraki cümle ile karşıtı belirtilmek için kullanılır. *Hoş, iyi arkadaşır ya, biraz uyusuk olmasa.* 8. Bir olasılığın, bir düşüncenin karşıtının da hesaba katılması gerektiğini belirtmek için kullanılır. *Geçerim diyorsun, ya suya düşersen.* 9. Cevap cümlesinin sonuna getirildiğinde, asıl yargının, uyarının arkadan gelen cümle ile anlatılacağını belirtir. *Sokağa çıkabilirsin ya, geç kalma.* 10. Bilinen, görülen, anımsanan anlatılan bir olay, bir durumla ilgili olan başka olay ya da durumu anımsatan başka bir konu ile ilgili soru cümlelerinin başında kullanılır. *Siz kabul ettiniz diyelim, ya muhalefet?* 11. İki ayrı yerde kullanılarak seçenek veya karşıtlık belirterek eş değerli öğeleri birbirine bağlar. *Ya istiklal, ya ölüm.* 12. Sözü edilen konunun dinleyen tarafından bilindiğini, anlaşıldığını bildirmek için kullanılır. *Gördün ya şu anlayışsızlığı.* 13. zf. Dilek ve geniş zaman kiplerinde yargıyı güçlendirir. 14. zf. Bazı çekimli zamanlardan sonra gelerek anlamı pekiştirir; söylenen bir sözdeki yargıyı kuvvetlendirir, olayı hatırlatır. – *İlaçlarım nerde? – Demin içtin ya!* 15. Bir düşüncede sıra ile yer alan ayrı cins öğelerden biri ötekilerden üstün görüldüğünde, o öge cümle dışına alınır ve başına bir "ya" getirilerek "hele, özellikle" anlamında kullanılır. *Yağmur, çamur anladık, ya o soğuşu.* 16. Gereklik ve emir bildiren soru cümlelerinde yargının onaylandığını bildirir; onaylama ve kuvvetlendirme amacıyla kullanılır; elbet. – *Gidelim mi? –*

Gidelim ya. 17. Dilek şart kipinde yargıyı kuvvetlendirir. *Ucundan biraz da o tutsa ya.* 18. Anlamı “e, a” ile kuvvetlendirilmiş dilek şart ikinci tekil kişiyi tekrar kuvvetlendirmek için kullanılır. *Gitsen e ya.* 19. Olumsuz yüklemelerden sonra kullanıldığında bir olumsuzluğu vurgular. *Bunu ona duyurmadınız ya.* 20. Olumlu yüklemden sonra kullanıldığında eylemin olağanlığını belirtir. *Kıstır, yağar ya.* ☐ **Ya bu deveyi gütmeli, ya bu diyardan gitmeli.** “*Kalacak olan bu koşullara uymak zorundadır, yoksa kendisi uzaklaştırılır.*” anlamında kullanılır. || **ya budur ki... ya budur ki,** {eAT} *Ya... ya da.* || **ya da,** 1. *Ayrı olmakla birlikte aynı değere sahip iki şeyi veya bir başka seçeneği belirtir; veya.* 2. *Seçeneği ve çeşitliliği belirtir.* || **ya daki,** {eAT} *Yahut.* || **Ya deve, ya deveci, ya deve üstünde hacı.** *Geleceğe yönelik tasavvurlar kolayca söylenebilir, zamanla şartlar değişebilir.* || **Ya devlet başa, ya kuzgun leşe,** *Girişilen işin ya çok güzel sonuçlanacağını ya da olumsuzlukla sonlanıp kişiyi kötü duruma düşüreceğini belirtir.* || **Ya herrü ya merrü.** *İçinde bulunulan kötü durum hangi tercih olsa zarar verecek boyutta, onun için her türlü olumsuzluğu göze aldım, anlamında kullanılır.* || **ya huyundan ya suyundan,** *Çevreden etkilenme bildirir.* || **ya kim,** {eT} *Veya; veyahut.* [Bahşayış]

ya, [yağ > yā] (ya:) {ağız} is. Yağ. [DS]

yaa, [yaa / yaah] {ağız} ünl. 1. Hayır; olmaz. 2. Şaşma bildirir. [DS]

ya'afir, [Ar. ya'fūr > ya'āfir يعافير] (yaa:fi:r) is. Ceylanlar; ahular.

yaalık, -ğı [yağ-lik] {ağız} is. Mendil; çevre. [DS]

ya'alil, [Ar. ya'lül > ya'ālil يعاليل] (yaa:li:l) is. 1. Suyu saf ve berrak akan göller. 2. Su üzerinde oluşan kabarcıklar. 3. Beyaz bulutlar. 4. İki hörgüçlü develer.

-yab, [Far. yāften (bulmak) > yāb ياب -] (ya:b) son ek. Sonuna getirildiği Farsça kelimelere “bulan”, “bulunan” anlamı katarak birleşik sıfatlar türeten son ek.

yaba¹, [eT. yaba] is. Harman savurmakta kullanılan beş parmaklı bir tür ahşap kürek; atkı. {eT} {ağız} (aynı) [Bahşayış] [DS] ☐ **yaba vakti,** {ağız} *Harman zamanı.* [DS]

yaba², [Oğuz. yaba / yebe [Clauson]] {eT} sf. Yaş; ıslak. [DLT]

yabaku, [yabā-ku / yapā-ku [Clauson]] (yaba:ku) {eT} is. Yün ve yapağı yoluntusu. [DLT] ☐ **yabaku bolmak,** {eT} (Baştaki saç için) *keçeleşmek.* [DLT]

yabakulak, [yabā-ku-la-k / yapā+kulgak ?] is. 1. {eT} Baykuş. [DLT] 2. {ağız} Büyük ve biçimsiz kulaklı kimse. [DS]

yabalama, [yaba-la-ma] is. Yabalamak eylemi.

yabalamak, [yaba-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1.

Saman ya da harman yapılmış otları yaba ile bir yerden başka yere aktarmak, savurmak. 2. {ağız} Döven sürüldükten sonra, taneli samanı yabayla aktarmak. [DS]

yabalı¹, [yaba-lı] {ağız} is. Ayağı tüylerle süslü olan tavuk veya güvercin; paçalı. [DS]

yabalı², [yaba-lı] {ağız} sf. Tutumsuz. [DS]

yabaltı, [yaba-l-tı / yaba+alt-ı] {ağız} is. 1. Büyük yaba. 2. Harman sonu, rüzgâr götüremediği için kalan iri saman. [DS]

yaban, [Far. beyābān => yaban بيابان] (OsT. ya:ba:n)

is. 1. İnsan eli değmemiş, kimsenin yaşamadığı ıssız yer. 2. {eT} {eAT} {OsT} {ağız} ıssız ve şehirden uzak yer; ıssız kır; ıssız ova; çöl; bayır; sahra; tarla; kır. [Bahşayış] [Mühennā] [DS] 3. {ağız} Dışarı; uzak; gurbet. [DS] 4. {ağız} Evine bağlı olmayan adam. [DS] 5. {ağız} Yabancı. [DS] 6. sf. {eT} Ev veya şehir hayatından uzak olan; vahşi; yabani. [Bahşayış] 7. {eT} {OsT} {ağız} Dışarı; başka memleket; uzak yer. [Bahşayış] [DS] 8. Bir yerin, bölgenin halkından olmayan; oraya dışarıdan gelen; yabancı; el. {eAT} (aynı) 9. (Tamlayan olarak kullanıldığında) insanlar tarafından ekilip yetiştirilmeyen, doğada kendi hâline yetişen veya yaşayan ürün cinsi; yabani. 10. {OsT} (Yer için) insan eli değmemiş, değiştirilmemiş; yabani; vahşi. 11. {OsT} Yabancı. 12. {ağız} (Kişi için) kaba. [DS] ☐ **yabana atmak,** *Önemsememek; önem vermemek; dikkate almamak.* {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DS] || **yabana atılmaz ihtimaller,** *Dikkate almaya değer olasılıklar.* || **yaban âdemisi,** {eAT} *Gulyabani.* || **yabana gitmek,** 1. {ağız} *Başka yere, başka köye veya uzağa gitmek.* [DS] 2. *Tanınmayan, bilinmeyen bir yere verilmek ya da satılmak.* 3. {eAT} {OsT} {ağız} *Heder olmak; boşa harcanmak.* [DS] || **yaban ağası,** {ağız} 1. *Beceriksiz.* 2. *Hantal.* [DS] || **yabana oturmak,** {eAT} *Kırda büyük veya küçük aptesini yapmak.* || **yaban arısı,** zool. 1. *Yaban arısıgillerden, bal arılarına saldıran, dişisi zehirli iğne taşıyan, sokması çok acı veren bir zar kanatlı böcek, (Vespa vulgaris).* 2. *Bitkilerin döllenmesinde önemli rol oynayan bir yıllık koloniler kuran iri bir arı türü; kılı arı, (Bombus).* || **yaban arısıgiller,** zool. *Toplu yaşayan zar kanatlılar, (Vespidae).* || **yaban armağanı,** {ağız} *Dışarıdan gelen konuğa sunulabilecek veya yabancıya verilebilecek güzel şey.* [DS] || **yaban armudu,** bot. *Gülgillerden, dağlarda ve sert topraklarda yetişen bir armut türü; ahlat; çakal armudu, (Pyrus elaeagnifolia).* {ağız} (aynı) [DS] || **yabana salmak,** {eAT} 1. *Kıra salıvermek; serbest bırakmak.* 2. *Atmak.* 3. *Savuşturmak; gidermek; bertaraf etmek.* || **yaban asması,** bot. *Patlıcangillerden, iki metre kadar boylanabilen, çok yıllık, tabanda odunsu, meyveleri olgunlaşınca kırmızı renkli ve zehirli tırmanıcı bitki; akasma, (Solanum dulcamara).* || **yabana söylemek,** *Boş yere konuşmak; saçma sapan*

şeyler söylemek. {OsT} (aynı)|| **yaban atı**, {eAT} Eğitilmemiş, kırdan yeni tutulmuş at.|| **yabana varmak**, {eAT} Aptes bozmağa gitmek.|| **yaban ayvası**, bot. Ayı fındığı.|| **yaban baklası**, bot. Baklagiller familyasından beyaz veya mavi çiçekli, meyveleri suda kaynatıldıktan sonra yenilebilen bakla türlerine verilen ad; acı bakla; domuz baklası; kurt baklası; termiye, (*Lupinus*).|| **yabanda komak**, {OsT} Yabancı sayıp dışarıda bırakmak; topluluğa veya içeriye almamak.|| **yaban defnesi**, bot. İki çeneklilerden, çiçekleri beyaz, sarı veya pembe renkli, orman ve çayırda yetişen bir süs bitkisi; gilaburu; kurt bağı; sırim bağı, (*Daphne pontica*).|| **yaban domuzu**, zool. Domuzgillerden, Avrupa, Asya ve Afrika'nın seyrek ormanlı alanlarında yaşayan, bitki ağırlıklı beslenen, ürünlere zarar veren domuz türü, (*Sus scrofa*).|| **yaban dutmak**, {eAT} Kirlara düşmek.|| **yaban enginarı**, bot. Devedikeninin bir türü, (*Carduus utans*).|| **yaban eri**, {eAT} {OsT} Şehir dışında büyümüş, yetişmiş kimse.|| **yaban eriği**, bot. Gülgillerden, dikenli, kışın yapraklarını döken, beyaz çiçekli meyveleri 10-15 mm. çapında, siyahımsı mavi renkli meyveleri taze olarak tüketilen, çekirdeklerinden tespih yapılan bir tür erik; çakal eriği, göğem; deli erik, (*Prunus spinosa*).|| **yaban eşeği**, zool. Atgillerden, Hazar denizi çevresinde yaşayan, eşeğe benzer memeli bir hayvan, (*Equus onager*).|| **yaban fesleğeni**, bot. Ballıbabagillerden, yapraklar kuvvetli kokulu, çiçekleri kırmızımsı mor renkli, toprak üstü kısımları bitkisel çay, yemeklere çeşni vermekte kullanılan hoş kokulu, bir veya çok yıllık otsu bitki; dağ reyhanı; nane ruhu; anık, (*Ziziphora*).|| **yaban geçisi** (keçisi), {ağız} Yaban keçisi. [DS]|| **yaban guşu** (kuşu), {ağız} Bir kuş. [DS]|| **yaban gülü**, bot. Gülgillerden, kırlarda ve ormanlık alanlarda yetişen, 1-5 metre boyunda, dikenli, pembe ya da kırmızı çiçekli, C vitamini bakımından zengin meyveleri olgunlaştıktan sonra toplanıp şurup, peksimet yapılan ya da çay olarak tüketilen bir çalı; kuşburnu; itburnu; öküz götü, (*Rosa canina*).|| **yaban havucu**, bot. Maydanozgillerden, kökleri sebze olarak tüketilen, çok yıllık otsu bitki; kara kavza, (*Pastinaca sativa*).|| **yabanı depmek**, {eAT} Kırdan bayırda dolaşmak.|| **yabanın köpeği**, Yoksul; fukara.|| **yaban inciri**, bot. 1. Dutgillerden, Mısır'da yetişen ve ağacından mumya sandukası yapılan bir ağaç. 2. Bu ağacın meyvesi.|| **yaban kazı**, zool. Ördekgillerden, su kenarlarındaki tarla ve çayırda yaşayan, yalnızca bitki ile beslenen bir tür kaz; boz kaz, (*Anser anser*).|| **yaban keçisi**, zool. Çift parmaklılar takımından, Ege adaları, Hindistan ve İran'da yaşayan, Anadolu kökenli, erkeklerinde bir tutam sakal bulunan, birbirinden uzaklaşan, burmalı büyük boynuzlara sahip bir tür keçi; kızıl dağ keçisi; (*Capra aegagrus*). {eAT} {OsT} (aynı)|| **yaban kedisi**, zool. Kedigillerden, Avrupa'da ve Anadolu ormanlarında yaşayan, yu-

varlak kuyruk uçlu, kırçıl renkli, başı evcil kediden daha iri, köpek dişleri daha gelişmiş, bağırsakları daha kısa bir tür kedi; orman kedisi, (*Felis silvestris*).|| **yaban kekiği**, bot. Mercanköşk.|| **yaban kekligi**, zool. Tavuksular takımının, sülüngiller familyasından orta büyüklükte, kınalı keklige göre biraz daha ince, gerdanı çevreleyen kolye daha geniş olup gerdanın altında hemen kapanan, kayalık yamaçlarda, seyrek orman kenarlarındaki taşlıklarda ve derin kayalık vadilerde yaşayan bir kuş; dağ kekligi, (*Alectoris graeca*).|| **yaban keteni**, bot. Birleşikgillerden, sulak alanlarda yetişen, bir buçuk metre kadar boylanabilen, pembe çiçekli otsu bitki; su keteni; sıtma otu, (*Eupatorium cannabinum*).|| **yaban kobayı**, zool. Kobaygillerden, Güney Brezilya'da orman kenarlarında sürüler hâlinde yaşayan, arka bacakları uzun, kuyruksuz, bittikil kobay türü, (*Cavia aperea / cutleri*).|| **yaban koyunu**, zool. Çift parmaklılar takımının boynuzlugiller familyasından, 120 cm. kadar uzunlukta 70 cm. kadar yükseklikte erkeğinin boynuzları büyük, kızıl kahverengi, beyaz ve kasıkları beyaz koyun türü; müflon, (*Ovis musimon*).|| **yaban maydanozu**, bot. Maydanozgillerden, bir metre kadar boyunda, kökü sebze olarak yenen sarı çiçekli iki yıllık otsu bitki, (*Smyrniium connatum*).|| **yaban mersini**, bot. Fundagillerden, kışın yapraklarını döken, 30 cm. kadar yükseklikte, çiçekleri beyaz ya da soluk yeşilimsi pembe renkli, yaprakları tanenli, olgunlaştığında kırmızımsı siyah renkli meyveleri çiğ olarak tüketilen, reçel yapılabilen bir bitki; keçi yemişi; ayı üzümü; çay üzümü, (*Vaccinium myrtillus*).|| **yaban nanesi**, bot. Ballıbabagillerden, çok yıllık, tüylü, mor veya morumsu beyaz çiçekleri er dişi, çanak yaprakları ışınsal, taç yaprakları tek simetrik, fındıksı meyveleri olan, yaprakları taze veya kuru olarak yemeklere koku ve lezzet vermekte kullanılan, taşıdığı mentol tıpta kullanılan, çok yıllık otsu bitki; filiskin; yarpuz, (*Mentha pulegium*).|| **yaban oğlanı**, {eAT} Kendi bildiğince yetişmiş, eğitilmemiş genç.|| **yaban ördeği**, zool. Ördekgillerden, yarım metre kadar uzunlukta, mavi, beyaz, kara, kahverengi karışık tüylü, erkekleri yeşil başlı, yurdumuzun her tarafında sazlı ve durgun sularda yaşayan yerli bir kuş türü; yeşil baş ördek, (*Anas platyrhynchos / boschas*).|| **yaban pancarı**, bot. Pazı.|| **yaban pazısı**, bot. Kazayağigillerden, yarım metre kadar boyda, çiçekleri gösterişsiz, yaprakları ıspanak gibi sebze olarak kullanılan bir yıllık otsu bitki; sirken; ıştır; tel pancarı; yabani ıspanak, (*Chenopodium urbicum*).|| **yaban sığırı**, zool. Çift parmaklılar takımının, boynuzlugiller familyasından, 380 cm. uzunlukta, 200 cm. kadar yükseklikte, kuyruğu 85 cm. kadar olan, geniş alınlı, kısa ve kalın boyunlu, sırtı esmer, karnı sarı, bacakları beyaz, Hindistan'da kayalık alanlarda yaşayan bir sığır türü; gaur; gevir; (*Bibos gaurus*). {OsT} (aynı)

|| **yaban soğanı**, {ağız} Peynire de konulan sarımsak tadında bir ot. [DS]|| **yaban sülüşü**, zool. At sülüşü.|| **yaban sümbülü**, bot. Ballıbabagillerden, 25-50 cm. kadar yükseklikte, kuvvetli kokusu kediler tarafından çok sevilen, koyu mor çiçekli çok yıllık otsu bitki; kedi nanesi; nesle otu, (*Nepeta cataria*).|| **yaban taşı**, {eAT} Adi taş.|| **yaban tavşanı**, zool. Kemiricigiller takımının, tavşangiller familyasından yarım metre kadar boyda, Akdeniz çevresindeki ülkelerde yer altında kazdığı inlerde yaşayan bir memeli türü; ada tavşanı, (*Cuniculus cuniculus*).|| **yaban tavuğu**, zool. 1. Tavuksular takımının orman tavuğugiller familyasından 45 cm. kadar uzunlukta, Avrupa ve Asya'nın ormanlık alanlarında yaşayan, eti yenen bir tür tavuk; fındık tavuğu, (*Tetrastes bonasia*). 2. {ağız} Keklik. [DS] 3. {ağız} Çulluk. [DS] 4. {ağız} Yaban güvercini. [DS] 5. {ağız} Sülüş. [DS]|| **yaban teresi**, bot. Turpgillerden, ıtırli bir dağ bitkisi; horozcuk, (*Lepidium kampestre*).|| **yaban tezeği**, {ağız} Yakacak olarak kullanılan, kırdaki kendine kurumuş tezek. [DS]|| **yaban turpu**, bot. Turpgillerden, 15-20 cm. boyunda, beyaz, pembe ve sarı çiçekli, çiçek durumları ve rozet yaprakları salata olarak yenilen, kökü ve yaprakları baharlı tek yıllık otsu bitki; turp otu, (*Raphanus raphanistrum*).|| **yaban yasemini**, bot. Patlıcangiller familyasından, gölgelik, sulak yerlerde, çit kenarlarında yetişen, mor çiçekli çok yıllık sarılgan bitki; kır yasemini; tilki üzümü; sofor; yaban asması, (*Stipites / Solanum dulcamara*).|| **yaban yazı**, {eAT} {OsT} Kır; ova; sahra; yazı yaban.|| **yaban yér**, {eT} {eAT} {OsT} Kır; çöl. [Bahşayış]|| **yaban yeri**, {OsT} Kır; çöl.|| **yaban yulafı**, bot. Buğdaygiller familyasından, tarım bitkilerine zarar verdiği için yabancı ot sayılan, tohumları olgunlaştıkça dökülen bir yıllık bitki olan yulaf türü; deli yulaf, (*Avena barbata*, *A. fatua*).

yabanağacı, [yaban+ağa(ç)-ı] {ağız} is. bot. Akasya. [DS]

yabancı, [yaban-cı] sf. 1. (Çevre, şehir vb. için) içinde yaşanılmayan. 2. Başka bir ulusa ait olan; ulusun kendine özgü olmayan. 3. Bir topluluğa ya da bir kuruluşa özgü olmayan; aileden olmayan; özge. 4. (Öge için) bir şeyin öz yapısından olmayan; dışardan olan. 5. Tanınmayan; bilinmeyen; yadırganan. 6. Aynı türden olmayan. 7. Bir duyguya kapalı olan ya da ondan yoksun olan. 8. Belli bir yere özgü olmayan. 9. Herhangi bir etkinlik alanı ile ilgilenmeyen. 10. Bir kimsenin duyarsız olduğu, ilgi alanı dışında kalan. 11. is. Bir topluluğun, bir kuruluşun, bir ortamın ya da bir çevrenin üyesi olmayan ya da mensubu sayılmayan kimse. 12. Başka bir ülkeden ya da başka bir ulustan olan kimse; içinde bulunduğu ülkenin vatandaşı olmayan kişi. 13. Bir konuda bilgisi, deneyimi ya da ilgisi bulunmayan kimse. ☞ **yabancı çita**, Marangozlukta, kirişli birleştirmelerde iki tarafa açılan yuvaya uygun ölçüde

ince ve dar kesilmiş parça.|| **yabancı dil**, dbl. Ana dilin dışında olan dillerden herhangi biri.|| **yabancı ek**, dbl. Yabancı dillerden girmiş ve Türkçe kelimelere getirilerek kullanılmış ek.|| **yabancı gelmek**, Tanıyamamak.|| **yabancı gelmemek**, Tanıyabilmek.|| **yabancı gibi durmak**, Karışmamak; ilgilenmemek; el gibi durmak; çekinmek.|| **yabancı gözcüsü**, {OsT} Kır bekçisi.|| **yabancı kelime**, dbl. Bir dilin kendi köklerinden gelmeyen, başka bir dilden alınarak kullanılan kelime; yabancı sözcük; müstear kelime.|| **yabancı olmak**, Tanınamamak; bilmemek.|| **yabancı olmamak**, Tanımamak; bilmek.|| **yabancı ot**, tarım. Tarım bitkilerinin arasında kendiliğinden biten ve tarım bitkilerine zarar veren her türlü ot.|| **yabancı saha**, 1. Kendi sahasının dışında kalan; dış saha. 2. spor. Sporcuların daha önce karşılaşma yapmadıkları, ilk defa geldikleri saha.|| **yabancı saymak**, Yabancı olarak benimsemek; kendilerinden biri gibi görmemek; yabancı görmek.|| **yabancı sermaye**, ekon. Bir ülkeye, yabancı bir ülkede kurulu şirketin yatırımda bulunması ile giren ana para.|| (bir yerin) **yabancı olmak**, Orayı tanımamak; bilmemek; daha önce hiç görmemiş olmak.|| (bir şeyin) **yabancı olmak**, O şeyi daha önce hiç görmemiş, kullanmamış olmak; kullanım- la ilgili deneyimi bulunmamak.|| **yabancı tutmak**, Yabancı saymak; yabancı görmek.

yabancı, [yaban-cıl] sf. 1. Uzak, yabancı ülkelerle ilgili; egzotik. 2. Uzak, yabancı ülkelerden getirilmiş. 3. {ağız} Göçmen; yabancı. [DS] 4. Yabancılar- ra yakın; onlara ilgi gösteren; yabancı seven.

yabancılaşma, [yaban-cı-la-ma] is. Yabancılaşmak eylemi.

yabancılaşmak, [yaban-cı-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. (Kişi için) onu yabancı görmek; kendinden saymamak; yadırgamak. {ağız} (aynı) [DS] 2. (Yer için) yadırgamak; ısınmamak.

yabancılaşma, [yaban-cı-la-ş-ma] is. Yabancılaşmak eylemi.

yabancılaşmak, [yaban-cı-la-ş-mak] dönl. f. [-ır] 1. Üyesi olduğu bir topluluktan ya da yaşadığı çevreden uzaklaşıp ilgisini kesmek; kopmak. 2. Yabancı gibi olmak; tanımaz bilmez hâle gelmek. 3. Yabancı- cılık çekmek; alışmamak; yadırgamak.

yabancılaştırma, [yaban-cı-la-ş-tır-ma] is. Yabancı- laştırmak eylemi.

yabancılaştırmak, [yaban-cı-la-ş-tır-mak] gçl. f. [-ır] 1. Yabancı duruma getirmek. 2. Bir kimseden ya da bir çevreden koparmak; uzaklaştırmak.

yabancılık, -ğı [yaban-cı-lık] is. 1. Yabancı olma durumu. 2. Yabancı olan kişinin taşıdığı özellikler. ☞ **yabancılık çekmek**, 1. Yabancı olmaktan dolayı sıkıntıya düşmek. 2. Yabancı olduğunu davranışlarına yansıtmak.|| **yabancılık duymak**, 1. (İş, çevre ya da kişiye) alışmamak; ısınmamak; yadırgamak.

yabancılık, -ğ [yaban-cıl-lık] *is.* Egzotizm.

yabancısımak, [yabancı-sı-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]*
Kendini yabancı hissetmek; çekingenlik göstermek.
[DS]

yabandan, [yaban-dan ياباندن] {eAT} *sf.* Yabancı. ☞
yabandan değil, "Kim o?" sorusuna cevap olarak
"tanıdık, bildik biriyim; iyi dost, iyi arkadaş" an-
lamında verilen cevap.

yabani, [Far. yabāni] {ağız} *sf.* → yabani.

yabanıl, [yaban-ıl] *sf.* 1. (İnsan için) ilerlemiş top-
lumlara göre yaşam biçimi daha ilkel düzeyde kal-
mış olan; vahşi (1944). 2. İnsandan ve toplum ya-
şayışından kaçan; insanlarla ilişkisini kesen. 3.
zool. (Hayvan için) evcil olmayan; doğa ile iç içe
yaşayan; vahşi; yabani. 4. *bot.* (Bitki için) insan eli
ile yetişmemiş; doğada kendi kendine yetişen; ya-
bani. 5. Görünüşü insana ürküntü veren; vahşi.

yabanıllaşma, [yaban-ıl-la-ş-ma] *is.* Yabanıllaşmak
eylemi.

yabanıllaşmak, [yaban-ıl-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]*
Yabanıl duruma gelmek; yabanileşmek; vahşileş-
mek.

yabanılık, -ğ [yaban-ıl-lık] *is.* 1. Yabanıl olma du-
rumu; vahşilik; yabanilik. 2. Yabanıl olan şeyin ta-
şıdığı özellik. 3. İnsanların yabanıl olarak yaşadık-
ları dönem.

yabani, [Far. yābāni يابانی] (*yaba:ni:*) (*OsT. ya:ba:-
ni:*) *sf.* 1. {*OsT.*} Yabana ilişkin; ıssız yerde yaşayan.
2. (Bitki için) insan bakımı ile ilgili değil, kendi
başına biten, yetişen; doğada kendi hâline yetişen.
3. (Hayvan için) evcil türleri bulunmasına rağmen
evcilleştirilmemiş; evcil olmayan; yabanıl; vahşi.
{*OsT.*} (*aynı*) 4. İlkel durumda yaşayan; vahşi. 5. İn-
sana sokulmayan; insandan kaçan. 6. *mecaz.* Sıkıl-
ganlığından dolayı toplumsal ilişkilerden kaçan,
yalnız bir yaşam süren; çekingen. 7. *mecaz.* İnsan-
ları sevmediği için toplumdan uzak duran; insan
içine girmeyen; güre. 8. *mecaz.* Yeteri kadar eğitim
almadığı için nezaket kurallarına uymayan; görgü-
süz; davranışları kaba; hoyrat. 9. {ağız} *is.* Kurt,
domuz cinsi yabani hayvan. [DS] ☞ **yabani akdi-
ken**, *bot.* Hünnapgillerden, yaprakları alması-
k, kırmızı renkli yemişi olan, kışın yapraklarını dö-
ken, dikenli iki üç metre kadar yükseklikte, gövde
ve dal kabukları müşhil olarak kullanılan bir ağaç;
barut ağacı; cehri; ala cehri, (*Frangula alnus /
Rhamnus frangula*).|| **yabani, asma**, *bot.* Orman-
larda rastlanan asma türü.|| **yabani defne**, *bot.* Gi-
laburu.|| **yabani enginar**, *bot.* Devedikeninin bir
türü; kengel; kenger; domuz dikenli; diken engina-
rı; büyük deve dikenli, (*Carduus utans*).|| **yabani fi**
(fiğ), {ağız} Ekinlerin büyümesini önleyen, fiğ otuna
benzer bir tür yabani ot. [DS]|| **yabani gömeç**, *bot.*
Hatmi.|| **yabani gül**, *bot.* Yaban gülü, (*Rosa ca-*

nina).|| **yabani hayvanlar**, *Evcilleşmemiş, yırtıcı
ve vahşi hayvanların genel adı.*|| **yabani ispanak**,
bot. Kazayağgillerden, kırlarda kendiliğinden ye-
tişen ispanak; pazı, (*Chenopo-dium bonus henri-
cus*).|| **yabani igde**, *bot.* İğdegillerden, genç yap-
rakları gümüş renkli tüycüklerle kaplı, çiçekleri taç
yapraksız, bir türü çit bitkisi olarak yetiştirilen,
meyveleri A, B, C ve E vitaminleri bakımından zen-
gin dikenli bir ağaççık, (*Hippophae*).|| **yabani in-
cir**, 1. Yaban inciri. 2. İncir ağacının yabani türü.||
yabani kereviz, *bot.* Maydanozgillerden, alt yap-
rakları çok parçalı, üst yaprakları tam, şemsiye
biçimindeki çiçekleri sarı renkli, kerevizin kullanı-
lına kadar sebze olarak tüketilen otsu bitki,
(*Smyrniun olusatrum*).|| **yabani kimyon**, *bot.* Ayrı
taç yapraklı iki çeneklilerden, 20-60 cm. boyunda
beyaz veya turuncu çiçekli çok yıllık otsu bir bitki;
baduz; helmel; Karaman kimyonu, (*Zygophyllum
fabago*).|| **yabani kimyongiller**, *bot.* Ayrı taç yap-
raklı, iki çeneklilerden yabani kimyon, peygamber
ağacı gibi bitkileri içine alan bir aile, (*Zy-
gophyllaceae*).|| **yabani kiraz**, *bot.* Gülgillerden,
üç metre kadar boylanabilen, dikenli veya dikensiz,
beyaz ya da pembe çiçekli, ülkemizde iki alt türü
yetişen, meyveleri yenilen bir ağaç; acı kiraz; dağ
kirazı; mahlep, (*Cerasus microcarpa*).|| **yabani
lahana**, *bot.* Turpgillerden, kumlu yerlerde yetişen,
sebze olarak tüketilen otsu bitki, (*Moricandia ar-
vensis*).|| **yabani marul**, *bot.* Birleşikgillerden, 50-
100 cm. kadar boylanabilen, gövde, dal ve kökün-
den sakız adı verilen beyaz süt damlayan, sarı çi-
çekli iki yıllık otsu bitki; acı marul; eşek marulu;
tahlic; yağ marulu, (*Lactuca serriola*).|| **yabani
menekşe**, *bot.* Menekşegillerden, kırlarda yetişen
mor çiçekli çok yıllık otsu bitki, (*Viola canina*).||
yabani mercanköşk, *bot.* Ballıbagillerden, pem-
be veya beyaz çiçekler açan, yaprak ve çiçeklerin-
de kuvvetli koku bulunan, taşıdığı nane yağı dola-
yısıyla baharat olarak kullanılan, kırdan yetişen çalı-
msı bitki; Çanakkale kekiği; İstanbul kekiği; kara
ot; keklik otu; güvey otu, (*Origanum vulgare*).|| **ya-
bani tırfıl**, {*OsT.*} Kara yonca; dağ yoncası.|| **ya-
bani turp**, *bot.* Yaban turpu, turp otu, (*Raphanus
raphanistrum*).|| **yabani yulaf**, *bot.* Yaban yula-
fi; deli yulaf, (*Avena barbata, A. fatua*).|| **yabani zey-
tin**, *bot.* Zeytingillerden, yaprakları 3 cm., meyve-
leri 15 mm. kadar, dal ve sürgünleri dikenli, Batı
ve Güney Anadolu dağlarında kendiliğinden yeti-
şen, aşılansarak kültürü yapılan zeytin ağacı; deli-
ce; erkek zeytin, (*Olea sylvestris / europaea*).

yabanice, [yabani-ce] (*yaba:ni:'ce*) *zf.* 1. Yabani
olarak; yabani biçimde. 2. *sf.* Yabani gibi.

yabanileşme, [yabani-le-ş-me] (*yaba:ni:leşme*) *is.*
Yabanileşmek eylemi.

yabanileşmek, [yabani-le-ş-mek] (*yaba:ni:leşmek*)

- dönşl. f. [-ır]* Yabani bir duruma gclmek; vahşi-leşmek; yabanıl olmak.
- yabanilik**, [yabani-lik] (*yaba:ni:lik*) *is.* **1.** Yabani olma durumu; yabanılık. **2.** Eğitim görmemişlik; kaba sabalılık. **3.** Yabani kişiye özgü davranış ve tutum.
- yabanılı**, [yaban-ılı] {ağız} *sf.* Yabancı; göçmen. [DS]
- yabanılık, -ğı** [yaban-lık] *is.* **1.** {ağız} Gündelik giyeceklere karşılık özel günlerde, toplantılarda ya da evden dışarı çıkarken giyilen elbise; adamlık. [DS] **2.** Ekilip biçilmemiş, yabancı ot ve bitkilerle kaplanmış toprak.
- yabansamak**, [yaban-sa-mak] {ağız} *gçl. f. [-r [-s(i)-yor]* Yabancı saymak; yabancı tutmak. [DS]
- yabansı**, [yaban-sı] *sf.* Alışlagelmişin dışında beklenmedik özellik ve tutumları olan; acayip; tuhaf; garip.
- yabansılık, -ğı** [yaban-sı-lık] *is.* Yabansı olma durumu; tuhafılık.
- yabansıma**, [yaban-sı-ma] *is.* Yabansımak eylemi; tuhaf bulma.
- yabansımak**, [yaban-sı-mak] *gçl. f. [-ır]* Yabansı bulmak; tuhaf bulmak; garibine gitmek.
- yabantı**, [yaba+alt-ı] {ağız} *is.* → yabaltı. [DS]
- yabantıracak, -ğı** [yaban-tıracak] *is. bot.* Sulak yerlerde yetişen bir tür dereotu, (*Anethum graveolens*).
- yabarmak**, [yaba-r-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Göndermek. [DS]
- yabaş**, [yabā-ş / yavā-ş] {eT} *sf.* Yumuşak huylu; sakin; halim; müşfik; rahim; uysal. [EUTS] [Gabain]
- yabçan**, [yabçān / yavçān / yavşān] {eT} *is.* Pelin otu, (*Artemisia*).
- yabende**, [Far. yāften (*bulmak*) > yābende يابنده] (*ya:bende*) {OsT} *sf.* **1.** Bulan; bulucu. **2.** Keşfeden.
- yabgu**, [eT. yaw-ğu / yab-ğu] *is.* **1.** Yol gösterici. **2.** Eski Türk devletlerinde, “Kağan ve Hakan” unvanları kullanılmazdan önce kullanılan hükümdarlık unvanı.
- yabğı**, [yab-ğı] {eT} *is.* Çul. [Mühennâ]
- yabğu**, [yabğu / yaw-gü] (*yabgu:*) {eT} *is.* Hağandan sonra gelen en büyük unvan; hakan danışmanı. [ETY] [Gabain] [Tekin]
- yabi¹**, [yab-i] {eT} *is.* Eyerin üstüne ve altına konulan keçe; eyer yastığı. [DLT]
- yabi²**, [yabi] {ağız} *is.* **1.** İğdiş edilmiş at. **2.** Aygır. **3.** Küçük, zayıf, güçsüz at. [DS]
- yabık, -ğı** [yab-ık] {ağız} *is.* Boynuzu geriye doğru düz olan hayvan. [DS]
- yabıldak, -ğı** [yap-ıl-dak / yab-ıl-dak] {ağız} *sf.* “Yaya ve yalın ayak” anlamına gelen “yayan yapıldak” ikilemesinde geçer. [DS]
- yabilgalık, -ğı** [yabilga-lık] {ağız} *is.* Üstü kar tutmuş ağaçlık veya çalılık. [DS]
- yabulğı**, [yabil-ğı] {ağız} *is.* Ağaç ve çalı üstünde biriken kar. [DS]
- yabınmak**, [yab-ın-mak / yap-ın-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Örtünmek. [EUTS]
- yabır**, [yab-ır / yab-ız] *sf.* **1.** {eT} Kötü; fena. [ETY] **2.** {ağız} (Hayvan için) boynuzu geriye doğru düz olan. [DS] **3.** (Kişi için) büyük ve biçimsiz kulaklı.
- yabırdak, -ğı** [yab-ıl-dak / yab-ır-dak] {ağız} *sf.* → yabıldak. [DS]
- yabıtak**, [yab-ıt-ak] {eT} *sf.* (At için) çıplak; eyersiz. [DLT]
- yabız**, [yab-ır / yab-ız / yawız] *sf.* **1.** {eT} Kötü; yavuz; fena. [EUTS] [ETY] [Gabain] [Tekin] **2.** {ağız} Zayıf; güçsüz. [DS] **3.** {eT} *ünl.* Ne kötü; ne fena! **4.** {ağız} *is.* Boynuzları geriye doğru düz olan hayvan. [DS] ☞ **yabız yablak**, {eT} *Sefil ve perişan.*
- yabi**, [yab-i] {ağız} *is.* İğdiş edilmiş at. [DS]
- yabis**, [Ar. yubüset > yābis / yābise يابيس / يابسه] (*ya:-bis*) {OsT} *sf.* **1.** Kuru. **2.** Kısır.
- yablak, -ğı** [yab-la-k / yaw-la-k / yav-la-k] {eT} *sf.* **1.** Kötü; fena [ETY] [İKPÖy.] [Tekin] **2.** Pek; çok. [Gabain] **3.** Düşmanca. [EUTS] **4.** {ağız} Korkak. [DS] **5.** *is.* Kötülük; nifak; düşmanlık. [ETY] [Gabain] [Tekin] ☞ **yablağ kiğürmek**, {eT} *Nifak sokmak.*
- yablım**, [yab-(ı)l-ım] {ağız} *sf.* Korkak. [DS]
- yablımaz**, [yab(ı)l-ım+ağız > yablımāz] (*yablıma:z*) {ağız} *sf.* Güldürücü; hokkabaz. [DS]
- yabnak, -ki** [Far. yābnāk يابناك] (*ya:bnak*) {OsT} *sf.* Bulan; bulucu.
- yabrı**, [yab(ı)r-ı] {ağız} *is.* **1.** Düşük ve uzun kulaklı hayvan. **2.** Zayıf; güçsüz. [DS]
- yabrımak**, [yab-ız > yab-(ı)r-ı-mak] {eT} *gçsz. f. [-r]* Bozulmak; mağlup olmak. [ETY]
- yabritmak**, [yab-ız > yab-(ı)r-it-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* **1.** Bozguna uğratmak; mağlup etmek; bozmak; hezimete uğratmak. [ETY] [Tekin] **2.** Meydan okumak. [ETY]
- yabu**, [yab-ı / yab-u] *is.* **1.** {eT} Yük atı; beygir. [Ne-vâyî] **2.** {ağız} Boynuzu geriye doğru düz olan hayvan. [DS] **3.** {ağız} Düşük ve uzun kulaklı hayvan. [DS]
- yabuç, -cu** [yabu-ç] {ağız} *sf.* **1.** (Hayvan için) boynuzu geriye doğru düz olan. **2.** Biçimsiz; eğri büğrü. **3.** (İnsan veya hayvan için) ayakları dışa dönük. **4.** Kekeme. [DS]
- yabuklatmak**, [yap-uk-la-t-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Diktirmek; yamatmak; yaptırmak. [DS]
- yabuldak, -ğı** [yab-ul-da-k] {ağız} *sf.* “Yalın ayak ve yaya olarak” anlamına gelen “yayan yabuldak” ikilemesinde geçer. [DS]
- yabur**, [yav-uz / yab-uz > yabur] {ağız} *sf.* **1.** (Kişi için) kaba; çirkin. **2.** Dik kulaklı. **3.** Bağlarda görülen külleme hastalığı. [DS]

yabuz, [yab-uz / yaw-uz] {eT} sf. Kötü.

yacan, [eT. yaçan-mak > yacan] {eAT} is. Utanma; çekinme; korku.

yacandırma, [yacan-dır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Yıldırma; korkutma; ürkütme. [DS]

yacanmak, [eT. yaçan-mak > yacan-mak] {eAT} {OsT} {ağız} dönl. f. [-ır] [eAT. OsT. -ur] **1.** Çekinmek; sakinmek; kaçınmak; imtina etmek; ihtiraz etmek. **2.** Korkmak; ürkemek. **3.** Utanmak; sıkılmak. **4.** Bıkmak; usanmak. **5.** Tiksilmek. [DS]

yacht, [İng. yacht] is. Yat.

yaçanmak, [yaça-n-mak] {eT} dönl. f. [-ur] Utanmak; gocunmak; sıkılmak. [DLT]

yaçı, [yā > yā-çī] (ya:çī) {eT} is. Yayıcı; yay ustası. [KB] [Mühennâ]

yād, [Far. yād یاد] (ya:d) is. **1.** {eT} {OsT} Hatırlama; akla getirme; anma. [KB] **2.** {OsT} Hatır; gönül. ☞ **yāda düşmeyh** (düşmek), {ağız} Akla gelmek; hatırlamak; anımsamak. [DS]|| **yād-būd**, {OsT} Armağan; hediye.|| **yād-būd**, {OsT} Bellek gücü.|| **yād-dār**, {OsT} Hatırda tutan.|| **yād-dāst**, {OsT} **1.** Hatırlanan şey; hatıra. **2.** tasvf. Sürekli olarak Allah bilincinde olma; Allah'ı sürekli olarak anarak kalbin güçlenmesi, Allah bilincinin salikte bir meleke hâline alması.|| **yād etmek**, Akla getirmek; anmak.|| **yād-ı hazîn**, {OsT} {OsT} Hüzünlü hatıra.|| **yād-ı şebâbet**, {OsT} Gençlik hatırası.|| **yād-ı zîst**, {OsT} Çirkin anma; birinin arkasından çekiştirme.|| **yad olmak**, {ağız} Anılmak. [DS]|| **yād olunmak**, Hatırlanmak; anılmak.|| **yād ü tezkâr**, {OsT} Anma; hatırlama.

yad¹, [eT. yāt / yād یاد] (ya:d) {eT} sf. **1.** Yabancı; ecnebi; garip. {eAT} (aynı) [Gabain] [EUTS] **2.** Hâsim; düşman. ☞ **yada kalmak**, {ağız} Yabancı kalmak. [DS]|| **yad dutmak**, {eAT} **1.** Yabancı saymak. **2.** Uzak tutmak.|| **yad el**, **1.** Baba ocağından uzak yerlerden her biri; gurbet. **2.** Yabancılar; yabancı kimseler.|| **yad eller**, **1.** Baba ocağından uzak yerler. **2.** Yabancı kişiler; yabancılar.|| **yad erk**, fel. Yasasını, kendisinden türetecek yerde dışarıdan edinen.|| **yad erklik**, **1.** Bir toplumun dışarıdan, başka bir toplum eliyle yönetilmesi durumu; iğtiyar. **2.** fel. Dışarıdan gelen yasa ve direktiflere göre davranma.|| **yad estetik**, fel. Estetiğe aykırı olan; estetiğe aykırılık.|| **yad etmek**, {eAT} **1.** Yabancı saymak. **2.** Uzak tutmak.|| **yad eylemek**, {eAT} → yad etmek.|| **yad gerekirci**, fel. Belirlenmezci; indeterminist.|| **yad gerekircilik**, fel. Belirlenmezcilik; indeterminizm.|| **yad il**, {eAT} {OsT} Yabancı yer; gurbet.|| **yad kılmak**, {eAT} → yad etmek.|| **yad oğul**, {OsT} Üvey oğul; evlatlık.|| **yad olmak**, {eAT} {OsT} **1.** Yabancı durumuna düşmek. **2.** Uzak olmak; mahrum olmak. **3.** {ağız} Unutulmak. [DS]|| **yad söz**, {eAT} Başkasına ait söz.|| **yad**

yad! {ağız} Yabancı tavuğu kovmak için kullanılır. [DS]|| **yad yer**, {eAT} Yabancı yer; gurbet.

yad², [yād / yada] {eT} is. Yağmur taşı. [Gabain]

yada, [eT yad-â-mak (mustarip olmak) > yada] is. Mahrum olma. ☞ **yada kalmak**, {eAT} Mahrum kalmak.

yada, [yād / yada] {eT} {OsT} is. Yağmur taşı. [Gabain] ☞ **yada taşı**, folk. Orta Asya'da yaşayan Türk toplulukları arasında, yağmur yağdırma, hastalıkları defetme amacıyla büyü gücü bulunduğu inanılan taş; yeşim.

yadacı, [yada-cı] is. folk. Yada taşı ile yağmur ve kar yağdırdığına, rüzgâr estirdiğine inanılan büyücü.

yadağ, [yağ-âğ] (yada:ğ) {eT} zf. Yaya; yayan; yaya olarak. [DLT] [ETY] [EUTS] [KB] [Mühennâ] ☞ **yadağın yalañın**, {eT} Yayan yapıldak.

yadağlık, [yağ-ağ-lık] {eT} is. Yayalık; yaya yürüyüş. [DLT]

yadak, [yağ-ağ] {eT} is. Yaya; piyade. [Gabain] [Tekin]

yadalmak, [yağ-mak (yaymak, yere sermek) > yağ-al-mak / yağ-ıl-mak] edil. f. [-ur] **1.** (Saç için) uzamak. [EUTS] **2.** Yayılmak; dağılmak; uzanmak. [EUTS] [Gabain]

yadamak, [yada-mak] {eT} gçsz. f. [-r] **1.** Zayıflamak; güçten düşmek; yorulmak. [Nevâyi] **2.** {eAT} Mustarip olmak; azap duymak; muazzep olmak.

yadarlık, -ğı [yad-ar-lık] {ağız} is. Arka çıkma; kollama. [DS]

yadarmak, [yad-ar-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Arka çıkma. [DS]

yadçı, [yād (yağmur taşı) > yād-çī] (ya:dçı:) is. Sihirbaz; efsuncu; yadacı; büyücü. [EUTS]

yaddaş, [Far. yād-est => yaddaş] {ağız} sf. Unutkan. [DS]

yaddetmek, [Far. yād + T. et-mek > yad(d)+et-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-d(i)-yor] Kovmak; yok olmasını söylemek. [DS]

yade, [Far. yāde یاد] (ya:de) {OsT} is. Hatıra; anı.

yadef, [Ar. yā-def] {ağız} is. Kovma; kovalama. ☞ **yadef etmek**, {ağız} Kovmak. [DS]

yades, [Far. yādest => yādes] (ya:des) {ağız} is. Lades. [DS] ☞ **yādes çekişmek**, {ağız} Lades tutuşmak. [DS]

yadest, [Far. yād-dest / yād-est یادست / یاددست] {OsT} is. Lades.

yadey, [? yadey] {ağız} is. Yan; yön; taraf. [DS]

yadeyn, [Ar. yedeyn ?] {ağız} is. Karşı. [DS]

yadgâr, [Far. yād-gâr یادگار] (ya:dgâ:r) {OsT} is. **1.** Armağan; andaç. **2.** mecaz. Sevilmeyen şey.

yadğuçı, [yağ-mak > yağ-güçī] (yağğu:çī:) {eT} sf. Yayıcı; yayan. [KB]

- yadğuk**, [Kıpç. yād-mak > yad-ğuk / yaz-ğuk] {eT} is. Kısrağın her iki memesinin ucu. [DLT]
- yadğun**, [yād-mak > yad-ğün] (yadğu:n) {eT} sf. Yaygın. [KB]
- yadığ**, [yad-mak > yad-ığ] {eT} sf. Yayılmış; yayılı. [KB]
- yadığan**, [yağ+dığan-ı] (ya:dığan) {ağız} is. Yağ tavası. [DS]
- yadığlığ**, [yā-mak (yaymak, sermek) > ya-d-mak (yaymak, yere sermek) > ya-d-ığ-lığ] {eT} sf. Yayılı; yayılmış
- yadılmak**, [yā-mak (yaymak, sermek) > ya-d-mak (yaymak, sermek) > ya-d-ıl-mak] {eT} edil. f. [-ur] 1. Yayılmak; dağılmak. [EUTS] [İKPÖy.] [KB] 2. Ayrılmak. [DLT]
- yadım**, [yā-mak (yaymak, sermek) > yā-d-mak (yaymak, yere sermek) > ya-d-ım] {eT} is. Yaygı; yer örtüsü; döşek; sergi; halı. [DLT] [İKPÖy.] [KB]
- yadımak**, [yad (yabancı) > yad-ı-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Yabancılık çekmek; alışmamak; yadırgamak. [DS]
- yadımlı**, [yadım-lı] {ağız} sf. Uygun. [DS]
- yadımlama**, [yad-ım-la-ma] is. 1. Yadımlamak eylemi. 2. biy. Hücreyi meydana getiren karmaşık yapılı moleküllerin canlı hücreden dışarı atılmak üzere enerji çıkararak yanması ve kısmî parçalanması; katabolizma.
- yadımlamak**, [yad-ım-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] biy. Canlı protoplazmayı meydana getiren büyük ve karmaşık yapılı moleküller enerji çıkararak yanmak ve kalan atıklar dışarı atılmak.
- yadın kurun**, [yad-ın+kur-un] ikile. sf. Başlama ve bitme zamanları farklı olan; eş zamanlı olmayan; asenkron.
- yadıñ**, [yā-mak (yaymak, sermek) > yā-d-mak > ya-d-ıñ] (yadıñ) {eT} is. Yere yayılmış olan az şey. [DLT]
- yadınmak**, [yā-mak (yaymak, sermek) > yā-d-mak > ya-d-ın-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] 1. Yayılmak. [DLT] 2. Açılmak; itiraf etmek. [EUTS]
- yadırgalamak**, [yad-ır-ga-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Yabancılık çekmek; yadırgamak; alışmamak. [DS]
- yadırgama**, [yad (yabancı) > yad-ır-ga-ma] is. Yadırgamak eylemi.
- yadırgamak**, [yad (yabancı) > yad-ır-ga-mak] gçl. f. [-r] [-g(i)-yor] 1. Kendine yabancı gelen bir şeye, kişiye, duruma ya da yere alışmamak; ısınamamak. {ağız} (aynı) [DS] 2. Bir yerde kendini yabancı hissetmek; alışmamak; yabancılık çekmek. {ağız} (aynı) [DS] 3. Tuhaf ve alışılmamış bulmak; kabul edilmez bulmak. 4. (Çocuk için) bir kimseden çekinmek; korkmak. 5. {ağız} Yerinden, yurdundan soğumak. [DS] 6. {ağız} Gönülden çıkarmak; unutmak. [DS]
- yadırganma**, [yad-ır-ga-n-ma] is. Yadırganmak eylemi.
- yadırganmak**, [yad-ır-ga-n-mak] edil. f. [-ır] 1. Yadırgamak işi yapılmak. 2. Birine yadırgatıcı gelmek. 3. Yabancı, tuhaf alışılmamış bulunmak.
- yadırgatıcı**, [yad-ır-ga-t-ıcı] sf. Yadırgatan; alışılmamış, tuhaf bulunan.
- yadırgatma**, [yad-ır-ga-t-ma] is. Yadırgatmak eylemi.
- yadırgatmak**, [yad-ır-ga-t-mak] gçl. f. [-ır] Bir kimsenin bir şeyi yadırgamasına neden olmak.
- yadırgı**, [yadır-gı] {ağız} is. Yabancı. [DS]
- yadırgılamak**, [yadır-gı-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yabancılık çekmek; alışmamak; yadırgamak. [DS]
- yadırgımak**, [yadır-gı-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Yabancılık çekmek; alışmamak; yadırgamak. [DS]
- yadırgu**, [yadır-gı / yadır-gu] {ağız} is. Yabancı. [DS]
- yadırgı**, [yadır-gı] {ağız} is. → yadırgı. [DS]
- yadırhı**, [yadır-gı / yadırhı] {ağız} is. Yabancı. [DS]
- yadırkı**, [yadır-gı / yadır-kı] {ağız} is. → yadırgı. [DS]
- yadışmak**, [yā-mak (yaymak, sermek) > yā-d-mak > ya-d-ış-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Birlikte yaymak. [DLT]
- yadıgâr**, [Far. yād-gār باءدگار] (ya:digâ:r) is. 1. Birine, bir olayı veya bir kimseyi anımsatmak üzere verilmiş olan armağan. 2. Çok sevilen, ölmüş bir kimsenin ilgilenilmesini istediği ve daima onu anımsatan kimse. ☞ **yadıgâr bırakmak**, Bir kimseyi ya da bir olayı hatırlatan bir şeyi geride bırakmak. || **yadıgâr kalmak**, Bir kimseden, onu ya da birlikte olunan bir olayı anımsatmaya yarayan bir nesne kalmak. || **yadıgâr olmak**, Anı olarak kalmak; hatıra kalmak. || **Yadıgâr olmak!** Hatıra olsun; hatırlatsın.
- yadkerd**, [Far. yād-kerd باءدگرد] (ya:dkerd) {OsT} is. 1. Hazırlama. 2. tasvf. Bir tarikatın on bir esasından biri.
- yadlamah**, [yad-la-mak / yad-la-mağ] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Anmak. [DS]
- yadlık**, -ğı [yād-lık] {eAT} {OsT} is. Yabancılık; bigânelik.
- yadlışmak**, [yā-mak (yaymak, sermek) > yā-d-mak > ya-d-(ı)l-ış-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Dağılışmak; yayılışmak. [DLT]
- yadmak**, [yā-mak (yaymak, sermek) > yā-d-mak] {eT} gçl. f. [-ar] 1. Döşemek; yaymak; açmak; sermek. [DLT] [EUTS] [KB] 2. Gelişmek. [EUTS]
- yadratmak**, [yād-mak > yad-ra-t-mak] {eT} gçl. f. [-

- ur*] **1.** (At için) yere yatırmak; devirmek. [ETY] **2.** Yere atmak. [ETY]
- yadsamak**, [yā-mak (*yaymak, sermek*) > yā-d-mak > yad-sā-mak] (*yadsa:mak*) {eT} gçsz. f. [-r] Yaymak istemek; dağıtmak istemek. [DLT]
- yadseverlik, -ği** [yad¹ + sev-er-lik] *is.* Bireylerin inanç, değer, eğitimsel geçmiş, toplumsal statü gibi özelliklerde farklılaşma derecesi.
- yadsıl**, [yad-sı-l] *sf.* Olumsuz; menfi.
- yadsıma**, [yad-sı-ma] *is.* **1.** Yadsımak eylemi; inkâr. **2.** *psikol.* Bir düşünceyi, bir isteği, içeriğini reddederek ya da kendisinin olduğunu kabul etmeyerek dile getirme. **3.** *man.* Bir yargıdan onun karşıtı olan yargıya geçiş.
- yadsımacılık, -ği** [yad-sı-ma-cı-lık] *is. fel.* Her türlü gerçeği ve inancı reddetme; inkârcılık.
- yadsımak**, [eT yad (*yabancı*) > yad-sa-mak > yad-sı-mak] gçl. f. [-r] **1.** Bir şeyin var olmadığını, gerçek olmadığını öne sürmek. **2.** Yaptığı bir işi yapmadığını söylemek; inkâr etmek, (1935). **3.** Söylediği bir şeyi söylemediğini iddia etmek; inkâr etmek. **4.** Bir şeyin değerini ya da gücünü kabul etmemek; hiçe saymak. **5.** (Olumsuz olarak) öyle olduğunu bilmek ve kabul etmek.
- yadsın**, [yad-sı-n] *sf.* Garip; yadırganan.
- yadsınlık**, [yad-sı-n-lık] *is.* **1.** Gariplik; acayıplık. **2.** *dbl.* Bir dildeki kelimeleri, başka bir dilin etkisi altında kalarak yanlış söyleme veya kullanma; bozma.
- yadsınma**, [yad-sı-n-ma] *is.* Yadsınmak eylemi.
- yadsınmak**, [yad-sı-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yadsımak eylemi yapılmak; inkâr edilmek. **2.** *dönşl. f.* Yabancı saymak; yadırganmak; tedirgin olmak.
- yadsıyan**, [yad-sı-mak > yadsı-y-an] *sf.* İnkâr eden; münkir.
- yadturmak**, [yā-mak (*yaymak, sermek*) > yā-d-mak > yad-tur-mak / yat-ır-mak] *f.* **1.** Yadırmak. [DLT] **2.** Bir şeyi bohça veya benzeri şey içinde saklatmak. [DLT]
- yaf¹**, [yaf (*yans.*)] *is.* Böbürlenmeyi anlatan kök. *yaf yaf etmek* ☐ **yaf yaf**, {ağız} *Durmaksızın; durmadan.* [DS]|| **yaf yaf etmek**, {ağız} *1. argo. Bir şeyi çok istediğini açıkça belli etmek; arar olmak. 2. Böbürlenmek. 3. Pişman olmak. 4. Çok üzölmek.* [DS]
- yaf²**, [yaf / yıf (*yans.*)] *is.* Cayır cayır yanmayı, birdenbire sönmeyi anlatan kök. *yaf yaf yanmak, yaf(f)-a-dak* ☐ **yaf yaf yanmak**, {ağız} *Çok acı-mak; yüreği yanmak.* [DS]
- yafa¹**, [yab-a / yaw-a / yafa] {eT} *is.* Kolgan diken. [DLT]
- yafa²**, [yab-a / yaw-a / yafa] {eT} *is.* Sıcak ve kuytu yer. [DLT]
- yafa³**, [Yafa (*İsrail'de bir şehir*)] (*ya'fa*) *is. bot.* Kalın kabuklu ve çekirdekli bir portakal türü.
- yafalamak**, [yaba-la-mak / yepe-le-mek > yafa-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] İyilikle yola getirmek; poh-pohlamak. [DS]
- yafaş**, [yabā-mak > yaba-ş > yava-ş / yafaş] {eT} *Yavaş; yumuşak huylu.* [DLT]
- yafe**, [Far. yāfe يافه] (*ya:fe*) {OsT} *sf.* (Söz için) anlamsız ve boş; yave.
- yafir**, [Far. yāfer / yāfir يافر] {OsT} *is.* Çengi.
- Yafes**, [İbr. Japhet / Yāfes يافت] (*ya:fes*) *is.* Hz. Nuh'un üçüncü oğlu olup kutsal kitaplara göre Tufan'dan sonra insanlığın, özellikle Hint-Germen kollarının atasıdır.
- yafetik, -ği** [Fr. japhetique] *sf. dbl.* Marr'ın önce Kafkas ötesi, daha sonra da Akdeniz çevresindeki dilleri de katarak verdiği büyük bir dil ailesiyle ilgili.
- yafğu**, [yabgü / yawgü / yafgü] (*yafgu:*) {eT} *is.* Halktan olup hakandan iki derece aşağı bulunan kişinin unvanı. [DLT]
- yafışgu**, [yab-ış-mak > yab-ış-gü / yaw-ış-gü / yafışgü] (*yafışgu:*) {eT} *is.* Kızılcık; güren. [DLT]
- yafir**, [Far. yāfer / yāfir يافر] {OsT} *is.* Çengi.
- yafmak**, [yap-mak / yaf-mak] {ağız} gçl. f. [-ar] Yapmak. [DS]
- yafşurmak**, [yab-(ı)ş-ur-mak / yaw-(ı)ş-ur-mak / yafş-ur-mak / yapş-ur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] **1.** Yapıştırmak. [EUTS] **2.** Yanaşmak; yapışmak. [EUTS] **3.** Birbirini örtmek. [Gabain]
- yafta**, [Far. yāfte يافته] (*ya'fta*) *is.* **1.** Üzerine asıldığı nesnelere ilgili bilgi veren küçük kâğıt; etiket. {ağız} (*aynı*) [DS] **2.** Mahkûmların boyunlarına asılan kimlikleri ve suçları ile ilgili bilgiler bulunan tabela. **3.** {ağız} Askerlikle ilgili bildirim belgesi. [DS] **4.** {ağız} Bulaşıcı hastalık için kapıya asılan bildirim belgesi. [DS] **5.** {ağız} Bir yerin ad çekme ile yapılan bölüşümü. [DS] **6.** {ağız} Ad çekme yoluyla bölüşölmüş yer. [DS] **7.** {ağız} Parça. [DS] ☐ **yaftayı yapıştırmak**, *Yanlış biçimde değerlendirip öyle tanıtmak; kötü olarak tanınmasına yol açmak.*
- yaftalama**, [yafta-la-ma] *is.* Yaftalamak eylemi.
- yaftalamak**, [yafta-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Yafta asmak. **2.** *mecaz.* Duyurmak; ilan etmek; ortaya koymak. **3.** Etiketlemek.
- yaftalanma**, [yafta-la-n-ma] *is.* Yaftalanmak eylemi.
- yaftalanmak**, [yafta-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yafta asılmak; etiketlenmek. **2.** (Bir biçimde) tanınmak; şöhret bulmak; öyle nitelenmek.
- yafte**, [Far. yāften (*bulmak*) > yāfte يافته] (*ya:fte*) {OsT} *son ek. sf.* Sonuna getirildiği Farsça kelimelere "bulunmuş", "bulmuş" anlamları katarak birleşik sıfatlar yapan son ek.
- yafte**, [Far. yāften (*bulmak*) > yāfte يافته] (*ya:fte*) {OsT} *is.* → yafta.

yafıtı, [Far. yāfte => yafıtı] {ağız} is. Kısa mektup; pusula. [DS]

yafuh, [Ar. yāfūh يافوخ] {ya:fu:h} {OsT} is. anat. Bıngıldak.

ya'fur, [Ar. ya'fūr يعفور] {ya-fu:r} is. 1. Yavru ceylan. 2. Toprak rengindeki ceylan. 3. Gecenin beş veya altıda birlik bölümü. 4. öz. is. Hz. Muhammed'in Hayber savaşında ganimet aldığı eşeğin adı.

yafuz, [yav-mak > yab-ır / yab-ız / yawız] {eT} sf. Kötü; fena; berbat. [DLT]

yagantı, [yağ-mak > yağ-an-tı] {ağız} is. Yağmur. [DS]

yagaz, [yañ-az / yan-az / yag-az] {ağız} sf. Ters; huy-suz; inatçı. [DS]

yagır, [yağ-ır > yag-ır] {ağız} is. Kaşıntılı yara. [DS]

yagısak, -ğ [yag-ı-sak] {ağız} sf. Budala. [DS]

yagız, [yağız / yagız] {ağız} sf. Kara. [DS]

yagi anteni, [Jap. Yagi (Japon elektronikçi) + anten-i] is. t. fiz. Televizyon yayınlarını almakta kullanılan, ön ve arkasına yöneltici ve yansıtıcı pasif elemanlar yerleştirilmiş kendi üzerine katlanabilir anten; çubuklu anten.

yagin, [Ar. yakīn => yagin] {ağız} zf. Kesinlikle. [DS]

yaglambaç, -cı [yağ-la-maç => yağlam(b)aç] {ağız} is. Yağlı ekmek. [DS]

yağ¹, [eT yā-ğ] (eT ya:ğ) is. 1. {eT} Yağ; iç yağı. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayış] [Mühennâ] 2. Kimyasal yapısında stearik, palmitik ve oleik asitlerle gliserit bulunan, bunların oranlarına göre yumuşak, katı veya sıvı hâlde bulunan, hayvansal ya da bitkisel kaynaklı besin maddesi. 3. Fiziksel özelliği bakamından yağa benzeyen, sanayide makine ve motor parçalarının sürtünmesini azaltmak amacıyla yağlamada kullanılan mineral madde. 4. İnsan ve omurgalı hayvanlarda deri altında birikerek yedek besin deposu ve soğuğa karşı koruma görevini üstlenen yağ dokusu. 5. Itırlı bitkilerden çıkarılan uçucu ve kokulu madde. 6. Vücudun deriden atılması gereken amonyak ve üre gibi maddelerini içine alarak deriden sızan ve ter kokusu yayan maddelere verilen isim. 7. argo. Yaltaklık etme; aşırı övgü. ☐ **yağa bala batırmak**, Bol bol yedirip içirmek; çok güzel ağırlamak. || **yağ asitleri**, biy. Hücrenin yakıt deposu olan, hücre zarlarındaki lipitlerin yapısına giren, formülü H-(CH₂)_n-COOH olan doymuş karboksilik asitler ile bunlara benzeyen doymamış birleşiklere verilen ad. || **yağ bağır**, {eT} {eAT} {OsT} 1. Koyun bağırsağı içine ciğer ve iç yağı doldurularak yapılan bir tür yemek. [Bahşayış] 2. {OsT} Mumbar içine doldurulan kıyılmış ciğer ve iç yağı. || **yağ bağlamak**, 1. (Süt vb. için) üzerinde biriken yağ katılaşmak. 2. Semirmek; aşırı ölçüde şişmanlamak. {ağız} (aynı) [DS] || **yağ bal**, 1. Güzel, hoş, istenir nitelikte. 2. {ağız} Sıkı i-

lişki; aşırı dostluk. [DS] || **Yağ bal olsun!** (Yenilen içilen şeyler için) helal olsun; afiyet olsun; yarasın. || **yağ basmak**, 1. Büyük bir kaba yağ yerleştirmek. 2. mecaz. Çok yağlanmak; semirmek; şişmanlamak. || **yağ bez**, {ağız} El bezi. [DS] || **yağ bezi**, anat. Yağ salgılayan bez. || **yağ bezleri**, anat. İçinde yağ bulunan ve yağ salgılayan bezler. || **yağ cumruğu**, {eAT} Yağlı ekmek. || **yağ çekmek**, 1. Dokusu içine yağ emmek; yağ ile ıslanmak. 2. argo. Gereksiz yere övmek; koltuklarını kabartmak; dalkavukluk etmek. || **yağ çubuğu**, Yağ kutusundaki yağın seviyesini ölçmekte kullanılan üzeri göstergeli ince tel çubuk. || **yağ dığanı**, {ağız} Yağ tavası. [DS] || **yağ dokusu**, biy. Birleşiminde çok miktarda yağ bulunan ve vücutta yağ tabakalarını oluşturan doku. || **yağ dulkuku**, {eT} Deriden yapılmış yağ kabı; yağ tulumu. [Bahşayış] || **yağ fıçısı**, Yağı çıkarılmak istenen morina karaciğerinin konulduğu fıçı. || **yağ gibi gitmek**, (Araçlar için) sarsılmadan hızla gitmek. || **yağ gibi kaymak**, (Araçlar için) sarsılmadan hızla gitmek. || **yağ giderme**, Bir çözelti ya da madde içinde bulunan yağları ayırma işlemi; yağdan temizleme. || **yağ güvesi**, zool. Pulkanatlılar takımından, tırtılı evlerde çeşitli artıklar üstünde yaşayan bir böcek, (Aglossea pinguinalis). || **yağ hücre**, biy. Özünde yağ bulunan hücre. || **yağı erimek**, 1. (Şişman kimse için) zayıflamak. 2. (Yürek için) aşırı ölçüde tedirgin olmak; endişe etmek. || **yağıyla balıyla**, Her şeyi ile ve istenilen, düşünülen biçimde olan. || **yağ kesesi**, Vücudun herhangi bir yerinde oluşan içi yağ dolu beze. || **yağ kisti**, Deliğinin tıkanması yüzünden yağ bezinin genişlemesi ile oluşan deri altı uru. || **yağ kokmak**, argo. (Söz ve davranış için) dalkavukluk taşıdığı anlaşılacak. || **yağ koyacak**, {eT} Yağ şişesi; yağ küpü. [Bahşayış] || **yağ kutusu**, Makine ve otomobillerin yağlanması gereken parçalarına yağ sağlayan küçük depo. || **yağ küpü**, Çok semiz; yağlı. || **yağ lambası**, Otomobillerde yağ düzeyini gösteren, yağın yetersiz kalması durumunda uyarıcı lamba. || **yağ ördeği**, {eAT} {OsT} Yağda kızartılmış bağırsak dolması. || **yağ satarım bal satarım**, Açık havada oynanan bir tür çocuk oyunu; mendil kapmaca oyunu. || **yağ sırcası**, {ağız} Araba tekerlerini yağlamada kullanılan, boynuz veya tenekeden yapılmış yağ kabı. [DS] || **yağ şalgamı**, bot. Turpgillerden, kokulu çiçekli, tohumlarından ışık araçlarında ve sabun üretiminde kullanılan bir yağ çıkarılan, kolzaya benzer bir bitki; küçük şalgam, (Brassica rapa). || **yağ tahtası**, {eT} Yağ çıkarmakta kullanılan tahtadan ezme ve sıkma aracı. [Bahşayış] || **yağ taşı**, Üzerine yağ dökülerek kesici aletlerin ağızlarını bilemekte kullanılan bir tür bileği taşı. || **yağ tulumu**, argo. Çok semiz; yağlı; şişman. {ağız} (aynı) [DS] || **yağ tutma**, {ağız} Çok şişmanlamaktan dolayı ortaya çıkan ve birdenbire öldüren bir hayvan hastalığı. [DS] || **yağ tutmak**,

- {ağız} 1. Yağlanmak; semirmek; şişmanlamak. 2. Çok şişmanlama yüzünden ölmek. 3. Elde bulunan kapların dolusu yağ almak veya yağ çıkartmak. [DS]|| **yağ üğürü**, *Susam*. [DLT]|| **yağ yakıt**, *Ham petrolün damıtılması sırasında elde edilen ve kalorifer yakıtı olarak kullanılan petrol ürünü; fuel-oil*.|| **yağ yakmak**, 1. Tavada yağı çok ısıtmak. 2. (Araç için) pistonlardan kaçan yağlama yağı, yanma odasında yakıtı karışarak yanmak. 3. argo Dalkavukluk etmek.|| **yağ yapmak**, argo. Gereksiz yere övmek; dalkavukluk etmek.|| **yağ yarılmak**, {ağız} Ağır yük kaldırma yüzünden iç organlardan biri sakatlanmak. [DS]|| **yağ yedirmek**, *Yemek hazırlarken malzemeye azar azar katarak karıştırmak; yedirmek*.|| **ingek yağı**, {eT} *Kaymak*.|| **kara yağı**, *Neft*. [DLT]|| **küncit yağı**, {eT} *Susam yağı*.|| **sâğ yâğ**, *Sade yağ*. [DLT]
- yağ²**, [yā-ğ / yā-k] (ya:ğ) {eT} sf. Yakın. [ETY]
- yağa**, [Far. yāve] {ağız} sf. Boş gezen. [DS]
- yağaç**, [yağ-mak > yağ-aç] {ağız} sf. Yağmurlu. [DS]
- yağada**, [yağ > yağ-ad-a] {ağız} is. Yağ lekesi; yağlı kir. [DS]
- yağadar**, [yağ-mak > yağ-ad-ar] {ağız} sf. Sürekli yağışlı; hep yağmurlu. [DS]
- yağadı**, [yağ > yağ-ad-ı] {ağız} is. 1. Yağ kiri; yağlı kir. 2. Ter ve tozdan oluşan kir. [DS]
- yağadılanmak**, [yağ > yağ-ad-ı-la-n-mak دبلمق] {OsT} döñşl. f. [-ır] [OsT. -ur] 1. Yağlı, kirli hâle gelmek. 2. {ağız} Yağ bulaşığı olmak. [DS] 3. {ağız} Yağlı kir birikmek. [DS]
- yağadılı**, [yağ-a-dı > yağadı-lı] {ağız} sf. 1. Üstünde yağlı kir bulunan; pis. 2. (Yemek için) çok yağlı. [DS]
- yağadır**, [yağ-mak > yağ-ad-mak > yağad-ır] {ağız} sf. Sürekli yağmurlu; çok yağışlı. [DS]
- yağagan**, [yağ-mak > yağā-ğan بیغان] {eAT} sf. Çok yağıcı.
- yağak¹**, [yağ-ā-k] (yağā:k) {eT} is. Ceviz. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain]
- yağak²**, [yañak / yağak] {ağız} is. Yanak. [DS]
- yağaklığ**, [yağak-lığ] {eT} sf. 1. Cevizli. [DLT] [ETY] 2. Yapraklı. [ETY]
- yağaklık**, [yağak-lık] {eT} is. Cevizlik; ceviz biten yer. [DLT]
- yağal¹**, [yañal > yağal] {ağız} is. 1. Yüzü kahverengi olan hayvan. 2. Kulağı sarı hayvan. 3. Parlak kırmızı; yanardöner. [DS]
- yağal²**, [yañal > yağal] {ağız} sf. Eğri. [DS]
- yağalak**, -ğı [yağ-alak] {ağız} sf. Ören. [DS]
- yağalmak**, [yañ-al-mak > yağal-mak] {ağız} edil. f. [-ur] Yanılmak; kandırılmak. [DS]
- yağaltı**, [yağ-al-tı] {ağız} is. Yağlı kir; Yağ lekesi. [DS]
- yağalur**, [yağ-mak > yağ-āl-ūr بیغالور] {eAT} is. Yağışlı hava.
- yağamak**, [ya-ğ-ā-mak] {eT} gçl. f. [-r] Kurban sunmak. [EUTS]
- yağan¹**, [Moğ. cağan => yağān] (yağā:n) {eT} is. Fil. [DLT] [Mühennâ]
- yağan²**, [yağı > yağa-n] {ağız} is. Kin; düşmanlık. ☞
- yağan etmek**, {ağız} *Birinin üstüne suç atmak; iftira etmek*. [DS]
- yağanak¹**, -ğı [yağ-mak > yağ-anak] {ağız} is. Yağışlı hava; yağış.
- yağanak²**, -ğı [yığ-mak > yığ-m-ak / yağanak] {ağız} is. Yığınak. [DS]
- yağanaklı**, [yağ-mak > yağ-ānak-lı بیغانلی] {OsT} sf. Şiddetli yağışlı; sağanaklı.
- yağanlığ**, [yağan-lığ] {eT} sf. Fili olan; filci. [DLT]
- yağanmak**, [yağı > yāğ-an-mak باغنه نق] {OsT} döñşl. f. [-ur] 1. Kin bağlamak; düşmanlık duymak. 2. Kafa tutmak; horozlanmak; atıp tutmak. 3. {ağız} Yapmak istediği kötülüğü şurada burada söyleyerek karşı tarafı korkutmak; rakibinin aleyhinde atıp tutmak. [DS] 4. {ağız} Dalkavukluk etmek. [DS]
- yağanni**, [eT yağ(ı)r-ın] {ağız} is. Sırt. [DS]
- yağannamak**, [yağan-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-n(i)-yor] Yapmadığı, fakat tasarladığı davranışı orada burada söylemek; atıp tutmak. [DS]
- yağar¹**, [yağ-mak > yāğ-ār باغار] {OsT} is. Yağış; yağmur. ☞ **yağar yeli**, {ağız} *Ankara dolaylarında, kuzeyden esen ve yağış getiren rüzgârlara verilen ad*. [DS]
- yağar²**, [yağır / yağar] {ağız} is. Yük ve binek hayvanlarının sırtlarında eyer ve semerin açtığı yara; yağır. [DS]
- yağar³**, [yağ-ır / yağ-ar] {ağız} is. Çam sakızı; reçine. [DS]
- yağar⁴**, [yağ-ar] {ağız} is. Yağ lekesi; yağlı kir. [DS]
- yağar⁵**, [yağar] {ağız} is. Et tahtası. [DS]
- yağar⁶**, [yağ-ar] {ağız} sf. (Hava için) yağmurlu. [DS]
- yağar⁷**, [yağ(ı)r-ır > yağar] {ağız} is. İki omuz arası. [DS]
- yağarak**, -ğı [yağar-ak] {ağız} is. Aralık. [DS]
- yağardıç**, -cı [yağ+ardıç-(ı)] {ağız} is. Güzel kokulu ve kerestesi yağlı bir ardıç türü. [DS]
- yağardılık**, -ğı [yağ-mak > yağa-dır-lık] {ağız} is. Sürekli yağmur; yağışlılık. [DS]
- yağarın**, [eT yağ(ı)r-ın] {ağız} is. Sırt. [DS]
- yağarlı¹**, [yağ-mak > yağ-ar-lı] {ağız} sf. Sürekli yağmurlu; yağışlı. [DS]
- yağarlı²**, [yağrın > yağar-lı] {ağız} sf. İri gövdeli; geniş göğüslü. [DS]
- yağarlık**, -ğı [yağ-mak > yağ-ar-lık] {ağız} is. Yağmurlu hava; yağışlı hava. [DS]
- yağarnı**, [eT yağ(ı)r-ın / yağarnı] {ağız} is. Sırt. [DS]
- yağarsak**, -ğı [yağar-sa-k] {ağız} is. Bir tür sığır hastalığı. [DS]

yağartı, [yağ-mak > yağ-ar-tı] {ağız} is. Yağış. [DS]
yağaru, [yāk > yak-arū] (yağaru:) {eT} zf. Yakına doğru; yakına. [ETY]
yağaş, [yağ-mak > yağ-ış / yağaş] {ağız} is. 1. Yağmur. 2. Yağış. [DS]
yağaz, [yan-mak (korkutmak) > yan-ğā-mak > yaña-z / yağaz / yanaz] {ağız} sf. Ters; huysuz; inatçı. [DS]
yağazına, [yağaz-ı-n-a] {ağız} zf. Tersine. [DS]
yağazlık, -ği [yağaz-lık / yañaz-lık] {ağız} is. Terslik; huysuzluk. [DS]
yağcı, [yağ-cı] is. is. 1. Yağ çıkaran veya satan kimse. {eT} (aynı) [Bahşayış] 2. Makineleri yağlamakla görevli usta. 3. Yağlı güreşlerde, elindeki ibrikte taşıdığı yağ ile sahada pehlivanları yağlayan kimse. 4. {ağız} argo. Dalkavuk. [DS] ☞ **yağcı bedir**, *Balkesir'in Sındırgı ve Bigadiç yörelerinin dağ köylerinde dokunan doğal kök boyalı, daha çok kırmızı, lacivert ve bej renklerin hakim olduğu, geometrik desenlerle kuş, yıldız, hayat ağacı, koç boynuzu motiflerinin yer aldığı çözü ve atkısı yün olan Yörük halılarına verilen ad.* || **yağcı pelidi**, {ağız} *Kara meşe türlerinin yaprakları üzerinde baharda görülen ve yenebilen sarımtırak, tatlı bir madde; kudret helvası; gezengevi.* [DS]
yağcılık, -ği [yağ-cı-lık] is. 1. Yağcının işi ve mesleği. 2. Yağ çıkarma veya satma işi. 3. Makineleri yağlama işi. 4. argo. Bir kimseden yararlanmak için onu aşırı ölçüde övme; dalkavukluk etme; dalkavuk kimsenin niteliği. ☞ (birine) **yağcılık etmek**, argo. Gereksiz yere övmek; dalkavukluk etmek; yağ çekmek.
yağcumur, [yağ+cumruğ-u یاغجمور] {OsT} is. Yağlı ekmek.
yağçalaşmak, [yağça-la-ş-mak] {ağız} işteş f. [-ır] Şakalaşmak. [DS]
yağçeker, [yağ+çek-er] sf. Dokuları arasına yağ emen; yağ ile ıslanabilen.
yağçekmez, [yağ+çek-mez] sf. (Doku ve yüzey için) gazları geçirmesine karşın yağları geçirmeyen, emmeyen.
yağcı, [yağ-çī] (yağcı:) {eT} is. Aktar. [Mühennâ]
yağda, [yağ-ad-a / yağda] {ağız} is. Yağlı kir; yağ lekesi. [DS]
yağdaç, -cı [yağ-(a)d-aç] {ağız} is. Lamba. [DS]
yağdalı, [yağ-ad-a-lı / yağda-lı] {ağız} sf. 1. (Tiftik ve yapığı için) kirli ve yağlı. 2. Kirli; yağlı; pis. 3. (Kişi için) üstü başı, elbisesi yağlı, kirli. [DS]
yağdallı, [yağda-lı] {ağız} sf. → yağdalı. [DS]
yağdan, [yağ + Far. -dān بغداد] is. 1. {eAT} {ağız} Yağ kabı; yağ çömleği. [DS] 2. {ağız} Makine ve silah yağlarken kullanılan yağ akıtma kabı; yağdanlık. [DS] 3. {ağız} Maşrapa. [DS]
yağdanlık, -ği [yağ + Far. -dān + T. -lık] is. 1. Makine parçalarının arasına yağ damlatmak için kullanı-

lan ucu ince çubuklu küçük yağ kabı. {ağız} (aynı) [DS] 2. Eskiden Hristiyan hacıların kutsanmış yağ taşımakta kullandıkları süslü toprak şişe. 3. Balıkların olta ipini yağlamakta kullandıkları içi yağlı keçe kaplı deri cüzdan. 4. argo. Dalkavuk; yağcı. 5. {ağız} sf. Çok kirli. [DS]
yağdarh, [yağ-mak > yağ-it-mak > yağad-ar-lı ?] {ağız} sf. Yağışlı; yağmurlu. [DS]
yağdarlık, -ği [yağadar-lık ?] {ağız} is. Yağmurlu oluş; yağış. [DS]
yağdıh, [yağ-ad-a-lı / yağdı-lı] {ağız} sf. Üstünde yağ kiri bulunan. [DS]
yağdıran, [yağdır-mak > yağdır-an] {ağız} is. Yağış getiren lodos. [DS]
yağdırılma, [yağ-dır-ıl-ma] is. Yağdırılmak eylemi.
yağdırılmak, [yağ-dır-ıl-mak] edil. f. [-ır] Yağdırılmak eylemi yapılmak.
yağdırma, [yağ-dır-ma] is. Yağdırmak eylemi.
yağdırmak, [yağ-dır-mak] gçl. f. [-ır] 1. Yağmak eylemini yaptırmak. 2. Yağmasına neden olmak; yağmasına yol açmak. 3. Bir şeyi aralıksız olarak atmak, göndermek. 4. Bir şeyi art arda ve aralıksız olarak söylemek; vermek; savurmak. 5. mecaz. Çok sayıda ortaya koymak; sürmek.
yağduran, [yağdır-mak > yağdır-an / yağdur-an] {ağız} is. Yağış getiren lodos. [DS]
yağfirullahü, [Ar. yağfir-ullāhü یغفرالله] (yağfirulla:hi) {OsT} ünl. Allah yarlığası!
yağhane, [yağ + Far. hāne یاغ خانه] (yağha:ne) {OsT} is. 1. Yağ üretilen yer. 2. Yağlı maddelerin arıtıldığı küçük işletme.
yağı, [dağı > yağı یاغی] (yağı:) {eT} {eAT} {OsT} is. 1. Düşman. {ağız} (aynı) [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Tekin] [Mühennâ] [DS] 2. Savaş. [ETY] ☞ **yağı bolmak**, {eT} *Düşman olmak.* || **yağın başı**, {eT} *Düşmanın başı.*
yağıcı, [yağı-çī] (yağıcı:) is. 1. Savaşı yöneten; kumandan. [ETY] 2. Muharip; savaşçı. [KB] [Mühennâ] 3. sf. Kinci; kindar. [EUTS]
yağıdmak, [yağı-mak > yağı-d-mak / yağı-t-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Düşman olmak; düşman kesilmek; düşmanlaşmak. [ETY] [EUTS] [Gabain]
yağıkmak, [yağı-mak / yağı-k-mak] {eT} dönşl. f. [-ar] Düşmanlaşmak. [DLT]
yağıladaçı, [yağı-lā-mak > yağı-la-daçī] (yağıladaçı:) {eT} is. Mücahit; savaşçı; mücadeleci; savaşkan. [EUTS]
yağılamak, [yağı > yağı-lā-mak] (yağı:la:mak) gçl. f. [-r] 1. Düşmanla çarpışmak; düşmanla savaşmak. [EUTS] [DLT] [KB] 2. Düşmanlık etmek. [DLT] [KB] [Mühennâ]
yağılaşma, [yağı-laş-ma] is. Yağılaşmak eylemi.

yağlaşmak, [yağı (*düşman*) > yağı-la-mak (*düşman-la çarpışmak*) > yağı-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Düşman olarak karşı karşıya gelmek; çarpışmak; savaşmak; savaşa tutuşmak.

yağıldırık, -ğı [yağıl-dırık] {ağız} *is.* Boyunduruk. [DS]

yağılıg, [yağı > yağı-lıg] (*yağı:lıg*) {eT} *sf.* Düşmanı olan; düşmanlı. [EUTS]

yağılık¹, [yağı > yağı-lık یاغلیق] (*yağı:lık*) {eT} {eAT} {OsT} *is.* Düşmanlık; hasımlık. [KB]

yağılık², [yağ-mak > yağı-lık] {ağız} *is.* Yağmur; yağış. [DS]

yağılmak¹, [yağ-ıl-mak / yığ-ıl-mak] {eT} *edil. f. [-ur]* Yığılmak; toplanmak. [ETY]

yağılmak², [yağ-mak > yağı-ıl-mak] {eT} *edil. f. [-ur]* 1. Asılı kalmak. [EUTS] 2. Yağıdırılmak. [DLT]

yağıltı¹, [yağ-ıl-tı] *is.* Koyunun derisinde bulunan yağ bezelerince yün üzerine salgılanan ve yün liflerini kaplayan yağlı madde; lanolin.

yağıltı², [yağ-ıl-tı] {ağız} *is.* Etek. [DS]

yağımak, [yağı-mak] (*yağı:-mak*) {eT} *gçsz. f. [-r]* → yağdırmak.

yağımcur, [yağ-ım+cur-u (*sıvı*) ?] *is.* Tahin pekmez ve yağ ile yapılan bir tür tatlı katık.

yağımsı, [yağ-ım-sı] *is.* Yağı andıran; yağ gibi; yağa benzer.

yağın¹, [yak-mak > yak-ın / yağın] {eT} *sf.* Yakın. [EUTS]

yağın², [eT. yağı(1)r-ın] {ağız} *is.* Sirt. [DS]

yağın³, [yağı > yağı-n] {ağız} *is.* Düşman. [DS]

yağın⁴, [yeğın / yağın] {ağız} *sf.* 1. Hızlı; çevik; çalışkan. 2. Yiğit. 3. İyi; uslu. 4. (Yel için) güçlü. [DS]

yağın⁵, [Ar. yakın => yağın] {ağız} *zf.* Kesinlikle; kesin. [DS]

yağınlı, [yağın-lı] {ağız} *sf.* Geniş omuzlu. [DS]

yağınmak, [yağı (*düşman*) > yağı-n-mak / yağın-mak] *gçsz. f. [-ır]* 1. Kötülük etmek istemek; diş bilemek. 2. Saldırmak için fırsat kollamak. 3. Bir şeyi önceden tasarlayıp düşünerek hazırlanmak. 4. {ağız} Atıp tutmak; yalan söyleyerek övünmek. [DS] 5. {ağız} Dalkavukluk etmek. [DS]

yağınını, [eT. yağı(1)r-ın] {ağız} *is.* Sirt. [DS]

yağır¹, [yağ-ır یاغر] {eT} *is.* 1. (At ve eşek gibi hayvanlar için) semer, eyer ve yük vurmasından ileri gelen yara. {eAT} {OsT} {ağız} (*aynı*) [DLT] [DS] 2. {eAT} {OsT} (Hayvan için) yaralı. 3. {ağız} Ata uzun süre binenlerin bacaklarında ve kalçalarında açılan yara. [DS] 4. {ağız} Kel. [DS] 5. {ağız} Yara. [DS] ☞ **yağır olmak**, {ağız} Yara olmak. [DS]

yağır², [eT. yağı-ır] {ağız} *is.* 1. Sirt; arka. 2. İki kürek arası. [DS]

yağır³, [yağ-ır] {ağız} *is.* 1. Yağlı kir; yağ lekesi. 2.

Üstünde yağ kiri bulunan. [DS] ☞ **yağır bağlamak**, {ağız} (*Elbise yakası için*) ter ve toz karışımı kirden oluşan temizlenmesi zor kir. [DS]|| **yağır olmak**, {ağız} Ata eyersiz binmekten dolayı, oturağında yara açılmak. [DS]

yağır⁴, [yağ-ır] {ağız} *is.* Çam sakızı; reçine. [DS]

yağır⁵, [yağ-ır] {ağız} *is.* İri, kumlu toprak. [DS]

yağır⁶, [yağ-ır] {ağız} *is.* Hoppa, kötü kadın. [DS]

yağırlamak, [yağır-lā-mak] (*yağırla:mak*) {eT} *gçl. f. [-r]* Yağırı sağaltmak; iyi etmek. [DLT]

yağırlanmak, [yağır-la-n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ır]* Yağır olmak; yağırı çoğalmak; yağırdan kaşınmak. [DLT]

yağırlı¹, [yağır-lı] {ağız} *sf.* Suçlu. [DS]

yağırlı², [yağır-lı] {ağız} *sf.* Üstünde yağlı kir bulunan; kirli. [DS]

yağırlı³, [yağır-lı] {ağız} *sf.* Sirtı yaralı. [DS]

yağırlıg, [yağır-lıg] {eT} *sf.* Yağırlı; sirtı yaralı. [DLT]

yağırlık, [yağır-lık یاغیرلیق] {eAT} *is.* Eyerin altına konulan keçe.

yağırını, [eT. yağı(1)r-ın] {eAT} {ağız} *is.* Sirt. [DS]

yağırsak, -ğı [yağır-sa-k] {ağız} *sf.* (Koku için) yağlı yağlı. [DS]

yağırtmaç, -cı [yağır-t-maç] {ağız} *is.* Çok reçineli ağaç parçası. [DS]

yağırsız, [yağı-sız] (*yağı:sız*) {eT} *sf.* 1. Barışık; dost. [ETY] [Tekin] 2. Düşmansız. [EUTS]

yağış, [eT. yā-mak (*yaymak, sermek*) > ya-ğ-mak > yağ-ış یاغش] *is.* 1. Yağmak eylemi. 2. Yağmak durumu ve biçimi. 3. {eT} Sıvıların birlikte aşağı dökülüşü. 4. Havadaki su buharının yoğunlaşarak kar, dolu veya yağmur hâlinde yere düşmesi. 5. Yağmur. {eT} {eAT} {OsT} {ağız} (*aynı*) [DS] 6. Yağan kar, yağmur, dolu miktarı. 7. {eT} Tanrılar adına içki dökme; saç; kurban. [EUTS] [Gabain] 8. {eT} Putlara kesilen kurban. [DLT] 9. {eT} Kurban aşısı. [Gabain] ☞ **yağış düzeni**, Yağışların bir yıl içinde aylara ve haftalara dağılışı; yağış rejimi. || **yağış göstergesi**, Yağış durumunu ölçen ve gösteren alet. || **yağış haritası**, Bölgelere göre yağışın türünün ve miktarının dağılışını gösteren harita. || **yağış ölçümü**, Belli bir yere, belli bir zamanda düşen yağış miktarını belirleme işlemi; plüviyometri. || **yağış rejimi**, Yağış düzeni. || **yağış sıcaklık formülü**, bot. Bitkiler için yağmur ve sıcaklık gibi iki iklim etmeninin birleştirilmesi ile elde edilen formül.

yağışak, -ğı [yağış-a-k / yağışak] {ağız} *sf.* 1. Yerli yersiz konuşan; geveze; densiz. 2. Budala. [DS]

yağışık, -ğı [yağış-ık] {ağız} *is.* Yağmur. [DS]

yağışlamak, [yağış-la-mak / yağışla-mak] {ağız} *gçl. f. [-r [-l(i)-yor]* Alay etmek için birinin sözünü aynen tekrar etmek. [DS]

yağışlı, [yağ-ış-lı] *sf.* 1. Yağışlı olan; yağış görülen. 2.

(Yer için) çok yağış alan. 3. Yağış olasılığı yüksek olan. 4. *zf.* Yağış görülerek.

yağışlıg, [yağ-ış-lıg] {*eT*} *sf.* 1. Saçı ile ilgili; kurbanı ait. [EUTS] 2. Saçılı; kurbanlı. [Gabain]

yağışlık¹, [yağ-ış-lık] {*eT*} *is.* Kurban sunma yeri. [EUTS]

yağışlık², -ğı [yağış-lık] {*ağız*} *sf.* Yağmurlu. [DS]

yağışölçer, [yağ-ış-ölç-er] *is.* Belirli bir yere atmosferden düşen yağış miktarını mm / m² cinsinden ölçmekte kullanılan alet; plüviyometre.

yağışsız, [yağ-ış-sız] *sf.* 1. (Yer, mevsim vb. için) yağış görülmeyen; yağışı olmayan. 2. (Yer için) az yağış alan.

yağışsızlık, -ğı [yağ-ış-sız-lık] *is.* Belirli bir zaman dilimi için yeterli yağış düşmemesi durumu; kuraklık.

yağıtgan¹, [yağı-t-gān] (*yağıtga:n*) {*eT*} *sf.* Her zaman düşmanlık eden. [DLT]

yağıtgan², [yağ-it-gān] (*yağıtga:n*) {*eT*} *sf.* Her zaman yağdıran. [DLT]

yağıtmak¹, [yağı > yağı-t-mak] {*eT*} *gçsz. f.* [-ur] Düşman olmak; düşmanlık etmek. [DLT]

yağıtmak², [yağ-mak > yağı-t-mak] {*eT*} [-ur] 1. Yağdırmak; saçmak. [ARAT] [DLT] [Gabain] [EUTS] 2. Yağdırtmak. [EUTS]

yağız¹, [dağ-ız > yağı-ız] {*eT*} *sf.* 1. (Yer için) esmer; kara renkli; koyu renkli; kızıl ile kara arası renk. [ETY] [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Tekin] 2. {*ağız*} Kara. [DS] 3. Menekşe rengi. [Mühennâ] 4. (Erkek için) esmer. 5. {*ağız*} Güzel. [DS] 6. {*ağız*} Güçlü kuvvetli yiğit. [DS] 7. (At için) siyah donlu. 8. {*ağız*} (At için) tavlı; bakımlı. [DS] ☞ **yağız doru**, (At için) kızıla çalar siyah donlu. || **yağız yer**, {*ağız*} 1. *Cehennem*. 2. *Mezar*. [DS]

yağız², [yañ-az / yanaz / yağız] {*ağız*} *sf.* Huysuz; ters; inatçı. [DS]

yağızlanmak, [yağız-la-n-mak] {*ağız*} *dönşl. f.* [-ır] Yıkanmak. [DS]

yağku, [yağ-mak > yağı-kū] (*yağku:*) {*eT*} *is.* Yağmurluk. [DLT]

yağla, [yağla] {*ağız*} *is.* Et kıyılan tahta. [DS]

yağlaç¹, -cı [yağ-lı+aş] {*ağız*} *is.* Un ve su karıştırılarak pişirilip üzerine yağ dökülerek yenilen bir hamur. [DS]

yağlaç², -cı [yağlı+ağaç] {*ağız*} *is.* Hamura, ekmeğe yağ sürmekte kullanılan ucu bezli değnek. [DS]

yağlağı, [yağ-lağı] {*ağız*} *is.* İçinde kağıdı dingilini yağlamakta kullanılan sabun ve bezir yağı karışımı saklanan boynuzdan yapılmış kap. [DS]

yağlak, -ğı [yağ-la-k / yağ-lağı] {*ağız*} *is.* → yağlağı. [DS]

yağlama, [yağ-la-ma] *is.* 1. Yağlamak eylemi. 2. Makine elemanlarından çalışma sırasında birbirine sürtünen yüzeyler arasına yağ koymak. 3. Tavada

pişirilen ve aralarına kıymalı iç konulup üzerine sarımsaklı yoğurt dökülerek yenilen küçük tabak biçimindeki yufka. 4. {*ağız*} Üzerine tereyağı sürülmüş sac ekmeği. [DS] ☞ **yağlama yağı**, *Makinelere sürtünmeyi azaltmak amacıyla sürtünen yüzeyler arasına konulan madeni yağ*. || **yağlama yıkama**, 1. *Benzin istasyonlarında, otomobil temizliği ve yağlama işlerinin yapıldığı hizmet bölümü*. 2. *argo. Dalkavukluk etme*.

yağlamaç, -cı [yağ-la-maç] {*ağız*} *is.* Üzerine tereyağı sürülmüş sac ekmeği. [DS]

yağlamak, [yāğ > yağı-lā-mak] (*eT* *yağla:mak*) *gçl. f.* [-r] [-r] [-l(i)-yor] 1. Üzerine yağ sürmek. {*eT*} (*aynı*) [DLT] 2. Hareketli makine parçalarının sürtünen yüzeylerine sürtünmeyi azaltmak ve hareketi kolaylaştırmak için yağ koymak. 3. Yüzeyleri, cildi vb. dış etkilere korumak için yüzeyini yağla kaplamak. 4. Bazı yiyeceklerin pişirme sırasında yapışmasını önlemek amacıyla kabın dibine yağ sürmek. 5. Yağ bulaştırarak kirletmek. 6. *mecaz.* Bir kimseyi övmek; dalkavukça konuşmak; pohpohlamak. ☞ **yağlayıp ballamak**, *Bir şeyi abartılı biçimde överek anlatmak*.

yağlanan, [yan-la-man / yağlanan] {*ağız*} *is.* Balikon. [DS]

yağlambaç, -cı [yağla-maç / yağla-mbaç] {*ağız*} *is.* → yağlamaç. [DS]

yağlandırmak, [yağla-n-dır-mak] *gçl. f.* [-ır] 1. Yağlanmasını sağlamak; yağlı hâle getirmek. 2. Aşırı derecede övmek. ☞ **yağlandıra ballandıra**, {*ağız*} *Aşırı derecede överek*. [DS]

yağlanma, [yağ-la-n-ma / yağ-lan-ma] *is.* 1. Yağlanmak eylemi. 2. Aşırı beslenme sonucu vücudun bazı bölümlerinde yağ dokusunun aşırı birikmesi; şişmanlama.

yağlanmak, [yağ > yağı-la-n-mak] *edil. f.* [*eT* -ur] [-ır] 1. Yağlamak eylemi yapılmak; üzerine yağ sürülmek. 2. (Makine parçaları için) yağ damlatılmak; yağlama işleminden geçirilmek. 3. *dönşl. f.* Yağlı duruma gelmek. 4. Yağ oluşmak. 5. Bedeni-ne yağ sürmek; yağ sürünmek. {*eAT*} (*aynı*) [DLT] 6. Yağ kiri oluşmak. 7. Yağ edinmek; yağ sahibi olmak. 8. Yağ bağlamak; şişmanlamak.

yağlar, [yağ-lar] *is. biy. kim.* Yağ asitlerinin karışık yapılı alkollerle meydana getirdiği esterler.

yağlaş, [yağ-lı+aş] {*ağız*} *is.* 1. Kaynar suya un katarak pişirilmiş hamur üzerine eritilmiş yağ dökülerek yenilen bir yemek. 2. Nişasta ile yapılan bir yemek. 3. Kavrulmuş mısır ununu su ile pişirdikten sonra üstüne eritilmiş yağ dökülerek yapılan bir tür yemek. [DS]

yağlatma, [yağ-la-t-ma] *is.* Yağlatmak eylemi.

yağlatmak, [yağ-la-t-mak] *gçl. f.* [*eT* -ur] [-ır] 1. {*eT*} Yağ sürdürmek. [DLT] 2. Yağlamak eylemini yaptırmak; bir şeyin yağlanmasını sağlamak.

yağlavı, [eT yağ-la-ğu] *is.* Sapı uzun tava.

yağlayıcı, [yağ-la-y-ıcı] *sf.* 1. Yağlama işini yapan. 2. *is.* Yağlayan ürün. 3. Makine ve motor benzeri şeyleri yağlamakta kullanılan düzeneek.

yağlayıcılık, -ğı [yağ-la-y-ıcı-lık] *is.* Yağlayıcının yaptığı iş; yağlama işi ve işlemi.

yağlı¹, [yağ-lı] *sf.* 1. Yağ içeren. 2. Yağdan oluşan. 3. (Hayvan için) bedeni çok yağ içeren; semiz; besili. 4. Yağı çok olan. 5. (Makine parçaları için) yağ sürülmüş olan; yağ damlatılmış. 6. (Yiyecek için) içinde yağ bulduran; yağ konularak pişirilmiş olan; yağla yapılmış. 7. (Cilt için) deri altı yağ bezleri fazla çalışan. 8. Yağ bulaşmış; yağa bulanmış; yağla kirlenmiş. 9. *mecaz.* (İş için) bol kazançlı. 10. *argo.* Zengin; bol paralı. 11. {ağız} (Toprak, harç vb. için) güçlü; canlı. [DS] 12. {ağız} Bol; çok. [DS] 13. *is.* {ağız} Börek. [DS] 14. {ağız} Pide. [DS] 15. {ağız} Yağ sürülmüş ekmeek. [DS] 16. {ağız} İçine peynir konup tavada pişirilen ve üzerine şeker dökülerek yenilen yufka. [DS] ☞ **yağlı ballı**, Araları çok iyi; içli dışlı. || **yağlı ballı olmak**, Araları çok iyi olmak; aralarından su sızmamak; çok iyi dost olmak. {ağız} (aynı) [DS] || **yağlı bitik**, Mayalı hamurdan el ayası büyüklüğünde yarım ay şeklinde kalınca açılmış hamurun tavada yağda pişirilmesi ile yapılan bir pide çeşidi. || **yağlı bitki**, Özünde yağ bulunan ya da yağ salgılayan bitki. || **yağlı boya**, 1. Boyanın özel sıvılarla karıştırılması ile hazırlanan ve eşyaları dış etkilerden korumak için yüzeylerine sürülen koruyucu ve kaplayıcı madde. 2. (Resim için) bu madde ile yapılmış olan. 3. ünl. "Açılın, savulun!" anlamında kullanılır. || **yağlı boyacı**, Binaların yağlı boya işlerini yapan usta. || **yağlı boy-nuz**, {ağız} Bir balık türü. [DS] || **yağlı buğday**, {ağız} Kulçığı kara, rengi kırmızımsı, iri taneli bir buğday türü. [DS] || **yağlı dürülü**, {ağız} Marul. [DS] || **yağlı düzğü**, {ağız} Krem, pudra gibi makyaj takımı. [DS] || **yağlı düzgün**, {ağız} Pudralı krem. [DS] || **yağlı gara** (kara), {ağız} İftira. [DS] || **yağlı göte kuyruk bağlamak**, *argo.* 1. Zengin birisine borç vermek. 2. Çıkar sağlanacak birisine iyilik yapar görünmek. || **yağlı göz**, {ağız} Kelebek hastalığı. [DS] || **yağlı gözleme**, {ağız} İçine ceviz konulup kıvrılarak yağda kızartılan gözleme. [DS] || **yağlı guyrük** (kuyruk), {ağız} Kendisinden kolay kazanç sağlanan kimse veya ortam. [DS] || **yağlı güreş**, Vücudu zeytin yağı ile yağlayarak yapılan bir tür serbest güreş. || **yağlı güreşçi**, Yağlı güreş yapan pehlivan. || **yağlı hamur**, Yağ yedirilerek hazırlanmış hamur. || **yağlı harç**, İçinde bol miktarda kireç ve çimento bulunan harç. || **yağlı ip**, Darağacı. || **yağlı kâğıt**, Geçirgenliği az kâğıt. || **yağlı kapı**, Çalıştırdığı kişinin emeğini bol bol ödeyen aile. || **yağlı kapıya konmak**, Geçimini rahat sürdürebileceği bir kişinin yanına yerleşmek. || **yağlı kara**, 1. {ağız} Parlak, koyu esmer. [DS] 2. İçine sinmiş yağları temizlenmeyen; yağdan arındırılmayan. 3. Taşı-

dığı yağ dolayısıyla temizliği mümkün olmayan kara, kir. vb. 4. {ağız} Halk hekimliğinde yaraların tedavisinde kullanılan is ve yağ karışımı madde. [DS] 5. {ağız} Yanmış bez külü ile yağ karışımından oluşan merhem. [DS] 6. {ağız} İftira. [DS] 7. {ağız} İftira atan. [DS] 8. {ağız} Sırnaşık. [DS] || **yağlı kireç**, Hacmi büyüyen kireç. || **yağlı kömür**, İçinde bulunan % 20-30 oranındaki uçucu maddeler gaz etkisi ile ayrıştıktan sonra yumuşak bir hâl alan ve kok veren taş kömürü. || **yağlı kuyruk**, Kolay ve bol para kazandıracak iş ya da bunları sağlayacak, sömürülecek kişi. || **yağlı misir** (mısır), {ağız} Patlatılmaya elverişli olmayan, ancak ezmeye uygun yassı taneli bir mısır. [DS] || **yağlı müşteri**, Parası bol ve çok alışveriş yapan kimse; bol kazanç bırakan alıcı. || **yağlı tohum**, Yüksek oranda yağ içeren ve mekanik olarak bu yağı çıkarılabilen tohum. || **yağlı toprak**, {ağız} Gevşek, kaygan ve verimli bir toprak çeşidi. [DS] || **yağlı üzü**, {ağız} Yağı çok ve lezzetli. [DS] || **yağlı yağlı**, Genellikle kandil günlerinde yapılan piştikten sonra içine peynir konulan çörek.

yağlı², [yağ-lı] {ağız} *is.* Sırtlan. [DS]

yağlıca, [yağlı-ca] {ağız} *is.* 1. Bir tür yeşil süpürge otu; püren. 2. Odun tutuşturmakta kullanılan ince, kuru diken. [DS]

yağlıcı, [yağlı-cı] {ağız} *is.* Börekçi. [DS]

yağlığ, [yağ > yağ-lığ] {eT} *sf.* Yağlı. [ETY] [EUTS]

yağlılık¹, -ğı [yağ > yağ-lık] {غلغ} *is.* 1. Yağ konulan yer. 2. {ağız} Yağ konulan kap; yağdanlık. [DS]. 3. Mendil; çevre. {eT} {eAT} {ağız} (aynı) [Nevâyî] [DS] 4. {ağız} Sofrada, el ve ağız silmek için oturanların önüne konulan bez; peçete; peşkir; havlu. [DS] 5. {ağız} Teri emmesi için başa ya da boyuna sarılan büyükçe pamuklu bez; başörtüsü. [DS] 6. Çarşıdan alınan öte beriyi taşımakta kullanılan işlemeli büyükçe mendil. 7. {ağız} Tencere tutacağı. [DS] ☞ **yağlık bağlamak**, {ağız} 1. Nişanlamak. 2. (Kız için) sevgilisine evlenme sözü vermek. [DS]

yağlılık², [yağ-lık] {eT} *sf.* Yağlı. [DLT]

yağlılıkçı, [yağ-lık-çı] *is.* 1. Havlu, çarşaf, çamaşır, çevre vb. satan kimse. 2. Bunların satıldığı yer. 3. Gelinlik, tel, duvak vb. şeyleri kiraya veren kimse.

yağlıklamak, [yalık-mak / yağlık-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ır] (Dişi köpek için) kızışmak; cinsel azgınlık göstermek. [DS]

yağlılık, -ğı [yağ-lı-lık] *is.* Yağlı olma durumu.

yağlıyaç, -cı [yağ-lı+ağaç] {ağız} *is.* Sac üzerindeki ekmeği yağlamakta kullanılan ucu bezli bir ağaç parçası. [DS]

yağlı, [yağ-lı] {ağız} *sf.* Yağlı. [DS] ☞ **yağlı ballı**, {ağız} Senli benli; içli dışlı; çok yakın. [DS]

yağlıfak, -ğı [yağ-lı+ufak] {ağız} *is.* Yumurta ile birlikte yağda pişirilmiş doğranmış yufka yemeği. [DS]

yağlık, -ğu [yağ-lık] {ağız} is. Kendirden yapılan, sırmalı, nakışlı peşkir. [DS]

yağma¹, [Far. yağmā بیغما] (ya'ğma) is. 1. Bir yeri topluca basarak orada bulunan malları şiddet kullanılarak alıp kaçma; çapul; talan. {eT} (aynı) [Bahşayış] 2. Bir kimsenin elinde bulunan malı zor kullanarak ya da korkutarak ele geçirme. 3. Eskiden, savaş sonucunda ele geçirilen kent ya da kaleden elde edilen ganimetin komutan tarafından önceden verilen söz gereği askerler tarafından paylaşılması. 4. sf. Yağmalama sonucu ele geçirilmiş olan. ☞ **yağma edilmek**, 1. Yağmalanmak; talan edilmek. 2. (Çok çabuk satılmak; kapış kapan edilmek. || **yağma etmek**, 1. Bir çok kimse bir malı şiddet kullanarak alıp kaçmak; yağmalamak. 2. Kurnazlıkla çarpmak; vurgunculuk yapmak. 3. (Savaş sonunda zafer kazanmış asker için) canlıları tutsak olarak almak ve malı ele geçirmek. || **yağma gitmek**, {ağız} (Satılık mal için) çok alıcı bulmak, çok satılmak; kapışılmak. [DS] || **yağmā-ger**, {OsT} Yağmacı. || **yağmā-gerān**, {OsT} Yağmacılar; çapulcular. || **yağmā-gerāne**, {OsT} Zorbalıkla; yağmacılıkla. || **yağmā-gerî**, {OsT} Yağmacılık; çapulculuk. || **Yağma Hasan'ın böreği!** Kimsenin korumaya yönelmediği ama her önüne gelenin yararlandığı kaynak. || **yağma salmak**, {eAT} Yağma etmek üzere saldırmak. || **yağmaya boşanmak**, {eAT} Yağma etmek için saldırmak. || **Yağma yok!** "Öyle şey olmaz, buna kimse razı olmaz" anlamında kullanılır.

yağma², [yağ-ma] is. Yağmak eylemi.

yağma³, [yağ-ma] {ağız} is. Kocayemiş. [DS]

yağmacı, [yağma-cı] is. 1. Bir yeri yağmalayan kimse; yağmacılık yapan kişi; çapulcu. 2. Kendine ait olmayan malı veya parayı kendi çıkarına kullanan kimse. 3. sf. Yağmacılık yapan.

yağmacılık, -ğı [yağ-ma-cı-lık] is. 1. Yağmalama işi; çapulculuk; talancılık. 2. Kendine ait olmayan mal ya da parayı kendi çıkarları için kullanma.

yağmacur, [yağ + Ar. mā (su) + cur ? یاغماجور] {OsT} is. Sıcak ekmek, yağ ve pekmeze yapılan bir tatlı.

yağmacur, [yağ+ Ar. mā+cur ?] {ağız} is. → yağmacur. [DS]

yağmaî, [Far. yağmā بیغمائی] (yağma:i:) {OsT} sf. Yağma ile ilgili.

yağmak, [eT. ya-mak / da-mak (yaymak) > ya-ğmak] gçsz. f. [-ar] 1. {eT} Akmak; yağmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [KB] [Bahşayış] [Mühennâ] 2. {eT} Saçı yapmak; kurban sunmak. [EUTS] 3. (Kar, yağmur, dolu vb. için) gökten yere doğru inmek. 4. (Nesnelere için) yüksekte, çok sayıda ve art arda düşmek. 5. mecaz. Çok sayıda ve birbiri ardınca gelmek; üst üste ve çokça gelmek.

yağmalama, [yağma-la-ma] is. Yağmalamak eylemi. **yağmalamak**, [yağma-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]

1. Şiddet kullanarak bir kenti vb. yeri yakıp yıkarak oradaki malları ele geçirmek; yağma etmek; talan etmek; çapullamak. 2. Şiddet kullanarak ele geçirmek; çalıp çırpmak; talan etmek. 3. mecaz. Kapışırçasına satın almak. 4. Başkasının ya da kamunun parasını ya da malını kendi çıkarları için kullanmak; talan etmek.

yağmalanma, [yağma-la-n-ma] is. Yağmalanmak eylemi.

yağmalanmak¹, [Yağma (Türk boyu) > yağma-la-nmak] f. Yağma kılığına girmek; onların huyu ile huylanmak. [DLT]

yağmalanmak², [yağma-la-n-mak] edil. f. [-ır] Yağma edilmek.

yağmalatma, [yağma-la-t-ma] is. Yağmalatmak eylemi.

yağmalatmak, [yağma-la-t-mak] gçl. f. [-ır] Yağma ettirmek; yağmalanmasını sağlamak; yağmalanmasına yol açmak.

yağmır, [yağ-mak > yağ-mır] {ağız} is. Yağmur. [DS]

yağmırlık, -ğı [yağmır-lık] {ağız} is. Yağmurluk. [DS]

yağmur, [eT. ya-ğ-mak > yağ-mur / yağ-mır] is. 1. Gökten akan su; havaküredeki su buharının yoğunlaşarak damlacıklar hâlinde yere düşmesiyle oluşan yağış. {eT} (aynı) [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayış] [Mühennâ] 2. Çok ve sık düşen şey. 3. Art arda ve çok miktarda gelen şeyler. 4. mecaz. Çokluk; bolluk. ☞ **yağmura yakalanmak**, Aniden bastırılan yağmurdan kaçamayarak ıslanmak. || **yağmura tutulmak**, Yağmura yakalanmak. || **yağmur bombası**, Kurak mevsimlerde havaküredeki yağmur bulutlarının oluşmasını hızlandırmak için atılan bomba. || **yağmur boşanmak**, Aniden ve şiddetli olarak yağmur yağmak. || **yağmur borusu**, Binalarda yağmur sularının kanalizasyona akıtulmasını sağlayan boru. || **yağmur bulutu**, Havakürede yağmur yüklü bulutlar. || **yağmur büyüü**, folk. Yağmur yağdırmaya yönelik bir takım su oyunları ile sergilenen büyü. || **yağmur çukuru**, Yağmur sularının toplandığı kuyu. || **yağmurdan içer**, {eAT} (Tarla vb. için) ancak yağmur ile sulanabilen. || **yağmurdan kaçarken doluya tutulmak**, Bir tehlikeden kurtulayım derken daha büyük bir tehlike ile karşılaşmak. || **yağmur duası**, folk. Kurak zamanlarda halkın toplu olarak yağmur yağdırması için Allah'a yakarması ve bu amaçla yapılan tören. || **yağmur gibi**, 1. Yağmurun yağışını anımsatacak biçimde. 2. Birbiri ardınca ve sık olarak. || **yağmur ilgintisi** (ilkintisi), {ağız} Gecedan yağın yağmur. [DS] || **yağmur kapını**, Hayvanların su ihtiyacını karşılamak amacıyla meyilli arazilerde içine yağmur suyu biriktirilen setler. || **yağmur kuşağı**, {ağız} Gökkuşağı. [DS] || **yağmur kuşu**, zool. Yağmur kuşugillerden, uzun bacaklı, baş parmağı bulunmayan, kabarık kısa gagalı, bataklık ve su

kenarlarında yaşayan, böcekler, kabuklular ve zaman zaman da tanelerle beslenen küçük bir kuş, (*Charadrius fluviialis*).|| **yağmur kuşugiller**, zool. Yağmur kuşu ve kız kuşu gibi türleri içine alan, yağmur kuşları takımının çamur koşarları alt takımından ince bacaklı, sivri kanatlı, zayıf gagalı, toplu hâlde yaşayan ve göç eden kuşlar familyası, (*Charadriidae*).|| **yağmur mevsimi**, Yağmurun bol miktarda yağdığı mevsim.|| **Yağmur olsa kimsenin tarlasına düşmez** (yağmaz). Elinde iyilik yapma fırsatı varken bundan kaçınanlar için söylenen söz.|| **yağmur ormanları**, Bol miktarda, genellikle 250 cm'den fazla yağmur düşen tropik ormanlara verilen ad.|| **yağmur rejimi**, Bir akarsu beslenmesinde yağmur sularının ağır basması.|| **yağmur suyu**, Yağmur damlalarının yerde toplanması ile oluşan su.|| **yağmur taşı**, folk. Yağmur yağdırmak için yapılan törenlerde kullanılmak üzere seçilmiş ve üzerine bir takım semboller işlenmiş, büyüü sözler yazılmış taş; yada taşı.|| **yağmur yağmak**, Yağmur yere düşmek.|| **yağmur yağarken küpünü doldurmak**, Kazanma imkânı, fırsatı varken bunları iyi değerlendirerek para kazanmak ve mal biriktirmek.|| **yağmur yakarısı**, folk. → yağmur duası.|| **yağmur yemek**, Yağmurda ıslanmak; sırlıslıklamak olmak.

yağmurca, [Ar. yaḥmūr (yaban eşeği) [Burhan-ı Katı'] => yağmur-ca باعمرجه {ağız} is. zool. Alageyik; dağ keçisi, (*Dama dama*). [DS] ☞ **yağmurca geyiği**, {OsT} Dağ sığırı; bir çeşit sığın geyiği.

yağmurcak, -ğı [yağmur-cak] {ağız} sf. Yağışlı; yağmurlu. [DS]

yağmurcu, [yağmur-cu] is. folk. Dua ve büyü ile yağmur yağdırdığına inanılan kimse.

yağmurcun, [yağmur-cun] is. zool. Yağmur kuşu; cilibit, (*Charadrius fluviialis*).

yağmurcunlar, [yağmur-cun-lar] is. zool. Yağmur kuşugiller, (*Charadriidae*).

yağmurça, [Ar. yaḥmur => yağmur-ca] {ağız} is. Yağmurca. [DS]

yağmurçıl, [ya-ğ-mak > yağ-mur-çıl] {eT} sf. (Yer için) yağmuru çok olan. [DLT]

yağmurlama, [yağmur-la-ma] is. **1.** Yağmurlamak eylemi. **2.** Suyu ince damlacıklar hâlinde püskürtme işi. ☞ **yağmurlama başlığı**, Borudan gelen suyun basıncı ile dönerek damlacıklar hâlinde su püskürten sulama musluğu.

yağmurlamak, [yağmur-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] **1.** Bir yeri yağmurlama sistemi ile sulamak, ıslatmak. **2.** gçsz. f. (Hava için) yağmura çevirmek; yağmur yağacak gibi olmak.

yağmurlanmak, [yağmur-la-n-mak] {eAT} dönşl. f. [-ur] Yararlanmak; nimetlerden faydalanmak.

yağmurlayıcı, [yağmur-la-y-ıcı] is. Yağmurlama işinde kullanılan düzeneç.

yağmurlayu, [ya-ğ-mak > yağ-mur-layū] (yağmurlayu.) {eT} sf. Yağmur gibi bol. [Gabain]

yağmurluk, [yağmur-luk] {eT} is. Yünden, sıkı dokunmuş, yağmur geçirmeyen bir tür elbise; yağmurluk. [Bahşayış]

yağmurlu, [yağmur-ul] sf. (Gün, mevsim, hava vb. için) yağmuru olan; yağmur yağan; yağmurun yağdığı. ☞ **yağmurlu mevsim**, Yağmurun bol miktarda yağdığı mevsim.

yağmurluk, -ğu [yağmur-luk] is. **1.** Yağmurdan korunmak için giyilen su geçirmez kumaş vb.nden yapılmış üstlük. {ağız} (aynı) [DS] **2.** Kapı ya da pencere kanadının alt bölümüne yerleştirilen yağmur sularının içeri girmeden uzaklaştırılmasını önleyen taşkın parça.

yağmürölçer, [yağmur+ölç-er] (yağmürölçer) is. is. Belirli bir yere atmosferden yere düşen yağış miktarını mm / m² cinsinden ölçmekte kullanılan alet; yağışölçer; plüviyometre.

yağmursuz, [yağmur-suz] sf. Yağmur yağmayan; yağmuru olmayan.

yağnak, -ğı [yañ-ak > yağnak] {ağız} is. Ağacın, yer altında çürümüş kökleri içindeki doğal oluk. [DS]

yağnal, [yañ-al] {ağız} is. Damga; işaret; im. [DS]

yağni, [yağrın] {ağız} is. Sirt. [DS]

yağnik¹, -ğı [yan > yan-(ı)l-ik] {ağız} sf. Az aralık; az açık. [DS]

yağnik², -ğı [yay-mak > yay(ı)n-ik] {ağız} sf. Yayık-tan geçirilmiş; yayılmış. ☞ **yağnik yağ**, {ağız} Ayranın yayıkta dövülmesi ile elde edilen yağ. [DS]

yağniktirmek, [yanıl-mak > yanıl-ık-tır-mak > yağnik-tır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Şaşırtmak; kandırmak; aldatmak. [DS]

yağniş, [yañış > yāğniş ياغنیش] {eAT} {ağız} sf. Yanlış. [DS]

yağnitmek, [yeğni-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ır] Soğutmak. [DS]

yağölçer, [yağ+ölç-er] (yağölçer) is. **1.** Sütte bulunan kaymak miktarını ölçmeye yarayan alet; bütirometre. **2.** Yağlı tohumların yağ oranını belirlemeye yarayan alet.

yağrı, [eT. yağ(ı)r-ın] {ağız} is. Sirt. [DS]

yağrıdal, [eT. yağ(ı)r-ın+dal] {ağız} is. Sirt. [DS]

yağrık, -ğı [yağ-rı-mak > yağrı-k ياغرق / ياغرق] {eAT} {OsT} {ağız} is. **1.** Üzerinde et ve odun parçalanmış kütük. [DS] **2.** {ağız} Et satırı. [DS] **3.** {ağız} sf. Çok dayak yiyen. [DS]

yağrımak, [yağır > yağ(ı)r-ı-mak] (yağrı:mak) {eT} gçsz. f. [-r] **1.** (Atın sırtı için) yara olmak; yağır olmak. [DLT] [ETY] **2.** Zehirlemek. [ETY]

yağrın, [yağ-ır > yağ-(ı)r-ın > yağrın ياغرن / ياغرن] is.

- 1.** {eT} {eAT} Sırt; kürek kemiği. [Bahşayış] **2.** Hayvanların kürek kemiğini ateşte yaktıktan sonra oluşan çizgilerin durumuna göre bakılan fal; bakı. ☞ **yağrın eti**, {eT} Kürek kemiği kırırdağı. [Bahşayış]|| **yağrın küreği**, {OsT} Kürek kemiği.|| **yağrın tahtası**, {eT} Kürek kemiği. [Bahşayış]
- yağrancı**, [eT. yağrın (kürek kemiği) > yağrın-cı] is. Kürek kemiği ile fala bakan kimse.
- yağrındalı**, [eT. yağ(ı)r-ın+dal-ı] {ağız} is. Sırt. [DS]
- yağrını**, [eT. yağ(ı)r-ın] {ağız} is. Sırt. [DS]
- yağrınlaşmak**, [yağrın-la-ş-mak یغرنلشمق] {OsT} işteş. f. [-ur] Birbirine arka olmak; destek çıkmak.
- yağrınlı**, [yağrın-lı] {ağız} sf. (Erkek için) iri yapılı. [DS]
- yağrıtmak**, [yağrı-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yağır etmek; yağırlatmak. [DLT]
- yağru**, [yağ > yağ-ü-mak / yağ-rü / yak-rü] (yağru:) {eT} sf. Yakın; çevre; yakınlık. [DLT] [ETY] [Tekin]
- yağsamak**, [yağ-sā-mak] (yağsa:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Yağ istemek. [DLT]
- yağsever**, [yağ+sev-er] sf. (Molekül grubu için) su sevmez bir organik ortamın moleküllerine karşı büyük bir ilgi gösteren; lipofil.
- yağsı**, [yağ-sı] sf. Yağa benzeyen; yağ gibi görünen.
- yağsımak**, [yağ-sī-mak] (yağsı:mak) {eT} gçl. f. [-r] Yağ tadını almak. [DLT]
- yağsız**, [yağ-sız] sf. **1.** Yağı olmayan; içinde yağ bulunmayan. **2.** Yağı yok denecek kadar az olan. **3.** (Yemek için) çok az yağ konularak ya da hiç yağ konulmadan pişirilen. **4.** (Cilt için) yağ bezleri yeteri kadar yağ salgılamayan; kuru. **5.** mecaz. Zayıf; ince. **6.** (Süt ve süt ürünleri için) yağı alınmış ya da azaltılmış olan. ☞ **yağsız tava**, Yağ konulmadan kızartma yapılabilen içi teflon ile kaplanmış tava.
- yağsızlaştırıcı**, [yağ-sız-la-ş-tır-ıcı] sf. **1.** Yağsız duruma getiren. **2.** is. Seramikçilikte hamurun biçimi bozulmadan kurumasını sağlayan kum ya da şamot.
- yağsızlaştırma**, [yağ-sız-la-ş-tır-ma] is. Yağsızlaştırmak eylemi.
- yağsızlaştırmak**, [yağ-sız-la-ş-tır-mak] gçl. f. [-ır] Yağsız duruma getirmek; yağını gidermek.
- yağsızlık**, -ğı [yağ-sız-lık] is. Yağsız olma durumu.
- yağsak**, -ğı [yañşa-k] {ağız} sf. Çok konuşan; geveze. [DS]
- yağşalamak**, [yañşa-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Birinin söylediği sözü tekrar ederek alay etmek. **2.** Çok konuşmak. **3.** Birinin sözünü kesmek. [DS]
- yağşamak**, [yañşa-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Gevezelik etmek. [DS]
- yağşanmak**, [yañşa-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Gevezelik etmek. [DS]
- yağşı**¹, [yahşi] {ağız} sf. **1.** İyi; güzel; değerli. **2.** Genç. [DS]
- yağşı**², [yağ-cı / yağşı] {ağız} is. Büyük çöMLEK. [DS]
- yağşulamak**, [yañşa-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] → yağşalamak. [DS]
- yağşırmak**, [yak-(ı)ş-ur-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] **1.** Yakıştırmak; uygun görmek. **2.** Başkasının üstüne iş atmak. **3.** Yerleştirmek. [DS]
- yağtılı**, [yağ-ad-a-lı] {ağız} sf. (Tiftik ve yapağı için) kirli, yağlı. [DS]
- yağturmak**, [yağ-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yağdırmak. [DLT]
- yağuk**, [yağ-ü-mak (yaklaşmak) > yağ-ü-k / yavuk] (yağū:k) {eT} is. **1.** Yakın; civar. [EUTS] [Gabain] [KB] [Üç İtigsizler] [Tekin] **2.** Yakın; hısım; yakın akraba. [DLT] **3.** İnsanlar arasındaki yakınlık; karabet. [Mühennâ]
- yağukluk**, [yağū > yağuk-luk] {eT} is. Yakınlık. [KB]
- yağukrak**, [yağū > yağuk-rak] {eT} zf. Yakınca olan; daha yakın; yakınrak. [EUTS]
- yağuluk**, [yağı > yağı-luk یاغولق] {eAT} is. → yağılık.
- yağumak**, [ya-k-mak > yağ-ü-mak] gçsz. f. [-ur] Yakın olmak, yaklaşmak. [DLT] [EUTS] [KB]
- yağurmak**¹, [yağ-mak > yağ-ur-mak] {eT} gçl. f. Yağdırmak. [ARAT] [Gabain]
- yağurmak**², [yağ-ü-mak (yaklaşmak) > yağ-u-r-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Yaklaşmak; yakına gelmek; yakın olmak. [ETY]
- yağuru**, [yağ-ü-mak (yaklaşmak) > yağ-u-ru / yakuru / yağrū] zf. **1.** Yakın; biraz evvel. [Gabain] **2.** Yakın; kısa. [EUTS]
- Yağus**, [Ar. yağūs یغوث] (yağū:s) {OsT} is. Aslan biçiminde eski bir putun adı.
- yağuş**¹, [yañ-ış / yağuş] {ağız} is. Süs; nakış. [DS]
- yağuş**², [yağuş] {ağız} is. Kalem. [DS]
- yağuşmak**¹, [yağū (düşman) > yağı-ş-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Düşmanlık etmek. [DLT]
- yağuşmak**², [yağ-ü-mak > yağ-u-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Birbirine yaklaşmak; yaklaşmak. [DLT] [KB]
- yağutğan**, [yağ-ü-mak (yaklaşmak) > yağ-u-t-gān] (yağūtga:n) {eT} sf. Daima yaklaştıran. [DLT]
- yağutmak**, [yağ-ü-mak (yaklaşmak) > yağı-u-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yaklaştırmak; yakına getirmek. [DLT] [ETY] [Gabain] [KB] [Tekin]
- yah**¹, [yā / yāh] (ya:h) ün. **1.** {eT} {ağız} Evet; peki! [DLT] [DS] **2.** {ağız} Hayır; olmaz; yok! [DS] **3.** {ağız} Şaşkınlık ve kararsızlık bildirir. [DS] **4.** {ağız} Öküz güderken kullanılan öküzlere seslenme sözü. [DS] ☞ **yah etmek**, {ağız} Bütün gücü ile vurmak. [DS]|| **yah yah**, **1.** {ağız} Vah vah! [DS] **2.** {ağız} Hişt hişt! [DS]
- yah**², [Far. yah یخ] {OsT} is. Buz. ☞ **yah-āver**, {OsT} Buzlu su; buzlu şerbet.|| **yah-beste**, {OsT} Buz tutmuş; buzlu.|| **yah-päre**, {OsT} Buz parçası.

yaha¹, [yak > yaka / yaħa ياخه / يَخِه] {eAT} {OsT} {a-ğiz} is. Yaka. [DS]
yaha², [yaha / yaħa] {ağiz} ünl. **1.** Doğru! **2.** Şaşma, küçümseme ve alay bildirir. [DS]
yahamim, [Ar. yaħmüm > yaħāmīm ياحاميم] (yaha:-mi:m) {OsT} is. Kara dumanlar.
yahantı, [yaka-mak > yayka-ntı > yaħantı] {ağiz} is. Bulaşık suyu. [DS]
yahcı, [yahşı] {ağiz} sf. Yahşi. ☐ **yahcı dida**, Çok güzel; çok iyi.
yahçe, [Far. yaħ-çe ياحچه] {OsT} is. **1.** Dolu (yağış tü-rü). **2.** Çiy.
yahdu, [yak-dı] {ağiz} is. Işık. [DS]
yahduluh, [yak-tı-lık] {ağiz} is. Aydınlık. [DS]
yahey, [Ar. yā-hey ياهي] (ya:hey) {OsT} ünl. Sevinç ve coşku ifade etmek için kullanılan söz.
yahı, [yak-ı / yaħı] {ağiz} is. Yakı. [DS]
yahıcı, [yak-ı-cı] {ağiz} sf. **1.** Çok sıcak; yakıcı. **2.** Türkü yakan; destancı. [DS]
yahılmaħ, [yak-ıl-mak / yaħılmaħ ياحلمخ] {eAT} edil. f. [-ur] **1.** Yakılmak. **2.** dönşl. f. Yanmak.
yahın, [yakın > yaħın ياخين / يخن / ياخن / يخين] {eAT} {OsT} {ağiz} sf. Yakın. [DS] ☐ **yahın kılmak**, {eAT} Yaklaştırmak.
yahınmak, [yak-ın-mak / yaħın-mak ياخنمق] {eAT} dönşl. f. [-ur] Kendini yakmak.
yahışmak, [yak-ış-mak / yaħış-mak ياحشمق] {eAT} dönşl. f. [-ur] Yaklaşmak; meyletmek.
yaħlaşmak, [yak-la-ş-mak > yaħla-ş-mak ياحلشمق] {eAT} işteş. f. [-ur] Yaklaşmak.
yahma, [yak-ma] {ağiz} is. Sonradan yakılan türkü, destan vb. [DS]
yahmak, [yak-mak > yaħ-mak ياحمق / ياخمق] {eAT} {ağiz} gçl. f. [-r] Yakmak. [DS]
yahmum, [Ar. yaħmüm ياحموم] (yahmu:m) {OsT} is. Siyah duman.
yahmur, [Ar. yaħmūr ياحمور] (yahmu:r) {OsT} is. Ya-ban eşiği.
yahni, [Far. yaħnī ياحني] {ağiz} is. **1.** Soğanlı et yemeği. **2.** Etlı türlü yemeği. **3.** Etlı nohut yemeği. [DS]
yahni, [Far. yaħnī ياحني] (yahni:) is. **1.** {OsT} Azık; za-hire. **2.** Pişmiş şey. **3.** Et yemeği. **4.** {ağiz} Bol so-ğanla pişirilen sade ya da sebze kuşbaşı et yeme-ği. [DS] **5.** {ağiz} Etlı fasulye. [DS] **6.** {ağiz} Sulu, etli sebze yemeği. [DS] **7.** {ağiz} Sulu köfte. [DS] **8.** {ağiz} Tas kebabı. [DS] **9.** argo. Aptal; bön; budala. ☐ **yahni kapan**, İmparatorluk döneminin sonları-na doğru bir yolunu bularak ocak dışında ileri ge-len kişilerin hizmetinde çalışan ve orada kalan ye-niçerilere verilen unvan.

yaħsınmak, [yak-mak (yaklaşmak) > yak-sın-mak / yaħ-sın-mak] {eT} Kollarını yenlerine sokmadan, belini iliklemeden elbisesini sırtına almak. [DLT]
yaħşak, -ğı [yañışa-k] {ağiz} sf. Geveze; boşboğaz. [DS]
yaħşı, [yak-ış-mak > yak(ı)ş-ı / yaħşī ياحشي] (yahşı:) {eT} {eAT} {ağiz} sf. İyi; güzel; her şeyin güzeli. [DLT] [Mühennâ] [DS] ☐ **yaħşı bolmak**, {eT} İyi olmak. [Mühennâ]|| **yaħşı işlemek**, {eT} Düzeltmek. [Mühennâ]
yaħşılığ, [yaħşı-lığ ياحشيلغ] {eAT} is. Yaħşilik.
yaħşılık, [yaħşı-lık ياحشيلق] {eAT} is. Yaħşilik.
yaħşi, [eT. yak(ı)ş-ı / yaħşi ياحشي] {eAT} {OsT} {ağiz} sf. **1.** Pek güzel; güzel. [DS] **2.** {ağiz} ünl. Peki, sen görürsün! [DS]
yaħşilik, -ğı [yaħşi-lik ياحشيلق] {eAT} {OsT} is. Yaħşi olma durumu.
yaħşurmak, [yak(ı)ş-ur-mak / yaħşur-mak ياحشرمق] {eAT} gçl. f. [-ur] Yerleştirmek; sabit hâle getir-mek; tespit etmek.
yahta, [? yāhta ياخته] {OsT} is. Kavuğun tepesine di-kilen düğme.
yahtaianmak, [yahta-la-n-mak] {ağiz} dönşl. f. [-ır] Aydınlanmak. [DS]
yahte, [Far. yāhte ياخته] (ya:hte) {OsT} is. **1.** Oda. **2.** Kılıç kını. **3.** Küçük küp. **4.** Eş; benzer.
yahtemil, [Ar. yahtemil ياحتمل] {OsT} zf. Olur a; olabilir; ihtimal.
yahtu, [yak-mak > yaħ-tū ياحتو / ياحتو] {eAT} {OsT} is. Aydınlık; ışık; nur; ziya.
yahtulanmak, [yaħtū-la-n-mak ياحتولانق] {eAT} dönşl. f. [-ur] Aydınlanmak; nurlanmak.
yahtulu, [yaħtū-lū ياحتولو] {eAT} sf. **1.** Işıklı; nurlu; parlak. **2.** Tatlı; güzel.
yahtuluk, [yaħtū-luk ياحتولق] {eAT} {ağiz} is. Aydınlık; ışık; ziya. [DS]
yahu¹, [Ar. yā-hū ياهو] (ya:hu) ünl. **1.** {OsT} Ey Al-lah'ım! **2.** Dikkati çekmek için birine seslenme sö-zü; hey; bana bak; baksana. {ağiz} (aynı) [DS] **3.** Söylenen sözün anlamını pekiştirmekte kullanılır. *Canımı sıktın yahu!* **4.** Bir hoşnutsuzluk veya bir şeyin inanılmaz göründüğünü belirtmek için kulla-nılır. *Bu da yapılır mı yahu!* **5.** Rica anlamı taşır. *Gitmeyin yahu!* **6.** {ağiz} Karı koca birbirini çağır-mak için kullanılan ünlem. [DS]☐ **yahu etmek**, {OsT} Seslenmek.|| **yahu seni**, {eAT} Seni, Allah aş-kına!
yahu², [Far. yāħud => yāħū(z) / yaħū ياخوز / ياخو] {eAT} {OsT} {ağiz} bağ. Yahut. [DS]

yahu³, [yahu] {ağız} is. Bulaşık; leke. [DS]

yahud, [Far. yāhūd باخود] (ya:hu:d) {OsT} bağ. 1. → yahut. 2. Daha doğrusu; daha iyisi.

Yahud, [Ar. yehūd يهود] (yahu:d) {OsT} öz. is. Yakup peygamberin oğlu Yahuda soyundan gelenler; İsrailoğulları; Yahudi.

Yahuda, [Ar. Yehūdā يهودا] (yehu:da:) {OsT} öz. is. Yakup peygamberin on iki oğlundan en büyüğü.

Yahudhane, [Ar. yahūd + Far. -hāne يهودخانه] (yahuh:dha:ne) is. Yahudilerin oturduğu mahalle ya da ev.

Yahudi, [Ar. Yehūdā (Hz. Yakub'un oğlu) > yahūdi يهودي] (yahu:di:) sf. 1. Hz. Musa'nın getirdiği din ile ilgili olan. 2. Bu dine bağlı olan; Musevi. 3. *tarih*. Yuda krallığı halkından olan. 4. Toplumsal ve dinî bir cemaat olarak İsrail dinsel ve kültürel kimliğinden olan. 5. *mecaz*. (Küçümseme olarak) korkak. 6. *mecaz*. (Küçümseme olarak) cimri. 7. *mecaz*. (Küçümseme olarak) tefeci. 8. Yahudilere ilişkin olan. 9. is. İsrail (Hz. Yakub)in oğlu. 10. Yuda bölgesine yerleşmiş bulunan eski İsrail halkının yeni kuşakları. 11. Hz. Musa'nın getirdiği dinden olan kişi; Musevi. ☞ **Yahudi Almancası**, *Almanya'dan sürülen Yahudi çocuklarının konuştuğu Almanca; Yiddiş*.|| **Yahudi Arapçası**, *Arap ülkelelerinde yaşayan Yahudilerin konuştukları bozuk Arapça*.|| **Yahudi baklası**, *Acı bakla*.|| **Yahudi ebegümece**, *Mühliye*.|| **Yahudi pazarlığı**, *Alıcının çok ucuza, satıcının da çok pahalıya satmak için yaptığı kıyasıya geçen pazarlık*.|| **Yahudi takvimi**, *Yahudilerin kullandığı, İsrail geleneğine göre Milattan 3760 yıl 3 ay önce olduğu sanılan Yaratılış gününden başlatılan, on iki aydan oluşan bir yılı 353 ile 385 gün arasında değişen takvim*.|| **Yahudi yaygarası**, *Önemli bir neden olmaksızın aşırı derecede gürültü koparan kavga*.

yahudi, [Ar. yāhūdī] (ya:hudi) {ağız} is. Uçurtma. [DS]

Yahudice, [Yahudi-ce] (yahu:di'ce) is. 1. Yahudi dili. 2. sf. Bu dile özgü olan. 3. Yahudilere özgü olan; Yahudi gibi.

Yahudilik, -ği [yahudi-lik] (yahu:dilik) is. 1. Yahudi olma durumu; dinsel, toplumsal ve kültürel özelliklerle tanımlanan Yahudi kimliği; Musevilik. 2. Bu özellikleri taşıyan İsrail halkının dinsel düşünce ve kurumlarının tümü; Yahudi dini.

yahuşlu, [yakış-lı / yaşılu] {ağız} sf. Yakışıklı. [DS]

yahuşturma, [yak-ış-tır-ma / yaşı-tur-ma] {ağız} is. Yakıştırma. [DS]

yahut, [Far. yāhūd باخود] (ya:hu:t) bağ. 1. Veya; ya da. 2. Bir düşünceden cayıldığı zaman “daha doğrusu, daha iyisi” anlamında kullanılır.

yahutkine, [yahut-ki-n-e] {ağız} zf. Ya da. [DS]

yahuz, Far. yāhūd => yāhūz باخوز] {eT} bağ. Yahut.

yahvisi, [? yahvisi] {ağız} is. Ortaklık. [DS]

yai, [yā / yāy] (yay) {eT} is. Yaz. [EUTS]

yaikanmak, [yay-mak > yay-kā-mak > yay-ka-nmak] (yaykanmak) {eT} döşl. f. [-ur] Dalgalanmak; sallanmak; çalkalanmak; sarsılmak. [EUTS]

yail, [? yail] {ağız} sf. Parlak kırmızı. [DS]

yailamak, [yay-lā-mak] (yayla:mak) {eT} geçsz. f. [-r] Yazı geçirmek; yaylamak. [EUTS]

yailık, [yāy > yay-lık] (yaylık) {eT} sf. (Ev için) yazlık. [EUTS]

ya'is, [Ar. ye's > yā'is يائس] (ya:is) {OsT} sf. Kederli; ümitsiz.

yak¹, [yāk] (ya:k) {eT} is. Çanak ve kap bulaşığı; bulaşık. [DLT] ☞ **yāk yūk**, {eT} Kaptaki bulaşık. [DLT]

yak², [ya-k] {eT} is. 1. Kenar; taraf; semt. [Nevâyi] 2. Yakın. [ETY] 3. Hısım; akraba; yakın. [KB]

yak³, [Tibetçe. gyak > İng. yak] is. zool. Orta Asya'nın yüksek düzlüklerinde yaşayan, ağırlığı 700 kg'a, cıdağında boyu 2 m'ye ulaşan, iri yapılı, tek hörgücü, bol kıllı bir yelesi, kalın ve uzun kıllı postu, at gibi uzun kıllı kuyruğu, bir metreyi bulan kalın boynuzları olan, geniş getiren, evcilleştirilenleri yük taşımacılığında kullanılan bir memeli hayvan; Tibet sığırı; Tataristan öküzü, (*Bos grunniens* / *B. mutus*).

yaka¹, [eT. yā-mak (yaklaşmak) > ya-k (yakın) > yak-ā] (eT. yaka:) is. 1. {eT} {ağız} Uç; kıyı; sınır; hudut. [ETY] [DS] 2. {eT} {ağız} Taraf; yan; yön; civar. [EUTS] [DS] 3. {ağız} Semt. [DS] 4. Bir giyeceğin boyna gelen, boynu çevreleyen bölümü. 5. Bir giyeceğin boyun çevresindeki oyukluk; elbisenin boynu kuşatan kıyısı. {eT} (aynı) [DLT] [KB] [Bahşayış] [Mühennâ] 6. Bir giyeceğin boyuna gelen kısımdaki oyuğun etrafına takılan çeşitli biçim ve görünüşlerde yapılmış parça. 7. (Erkek için) gömlek ölçüsünü belirlemede kullanılan cm. cinsinden boyun kalınlığı. 8. (Akarsu, deniz, göl, vb. için) karşılıklı iki kıyıdan birine göre diğeri. 9. Eğik yerey. 10. Taraf; kısım. 11. Binalarda, yağmur sularının içeriye sızmasını önlemek için kiremitlerin altına, oluk kenarlarına konulan sac parçası. 12. *dnz*. Yelkenlerin kenar ve köşeleri. 13. *biy*. Pulkanatlılarda, kının başın yanında olan bölümü. 14. İmparatorluk döneminde, yeniçerilere belirli dönemlerde giyecek bedeli olarak verilen on bir akçeye verilen ad. 15. *biy*. Bir çok mantarda, mantarın sapını çevreleyen sabit halkaya verilen ad. 16. *zool*. Güvercin gibi kuşlarda çepeçevre boynu örten tüy şeridi. 17. *balıkçı*. Ağın en alt ve en üst kesiminde daha kalın ipe örülerek sağlamlaştırılmış geniş gözlü mantar ya da kurşun takılan bölüm. 18. Zırhın boynu koruyan bölümü. 19. {ağız} Yan; yön; taraf. [DS] 20. {ağız} Kadın memesi. [DS] ☞ **yaka akçesi**, *Yeniçe-*

rilere elbise parası olarak belirli dönemlerde verilen on bir akçe. || **yaka ayağı**, Bir şömize yakada kıvrılan bölümün altında kalan ve yaka oyuğuna dikilen bölüm. || **yaka bağı**, balıkçı. Ağlarda, mantar ya da kurşunların geçirildiği ip. || **yaka bir tarafta paça bir tarafta**, (Kılık kıyafet için) perişan; dağınık; düzgün değil. || **yakadan atmak**, Savıp kurtulmak. || **yakadan geçirmek**, Evlatlığa kabul etmek. || **yakadan kesip yine ulamak**, {ağız} Var olanla ancak geçinmek; bir yerden alıp başka bir yere vererek yaşamak. || **yaka ısırmak**, Bir olay ya da durum karşısında şaşkınlığa düşmek. || **yaka işareti**, as. Askerî üniformalarda, yakaya takılan ve bir sınıfı diğer birinden ayırt etmeye yarayan belli renk veya işaret taşıyan kumaş parçası. || **yaka kartı**, Bazı kurum ve kuruluşlarda, personelin tanınmasını kolaylaştırmak için yakalarına taktıkları bir tür kimlik kartı. || **yaka olmak**, {ağız} (Çocuk için) birinin yanından hiç ayrılmamak. [DS] || **yaka paça**, Zorla. || **yaka paça etmek**, Zorla alıp götürmek; atmak; çıkarmak. || **yaka paça götürmek**, Zor kullanılarak tutup götürmek. || **yaka pençe**, Zorla. || **yakasız açılmadık**, 1. Torba biçiminde, bürümcüğe benzer bir tür kumaş ve bu kumaştan yapılan giysi. 2. (Küfür ve nükteli söz için) kimsenin bilmediği; o zamana kadar duymadığı; ayıp. || **yakasız açılmadık söz**, {OsT} O güne kadar işitilmedi söz. || **yakasına asılmak**, 1. Kavga sırasında yakalayıp bırakmamak. 2. Bir olayın ya da durumun hesabını sormak. || **yakasına çökmek**, Bir kimseyi bir şey için zorlamak; baskı altında tutmak. || (birinin) **yakasına sarılmak**, 1. Kavga sırasında yakalayıp bırakmamak. 2. Bir olayın ya da durumun hesabını sormak. || (birinin) **yakasına yapışmak**, 1. Kavga sırasında yakalayıp bırakmamak. 2. Bir olayın ya da durumun hesabını sormak. || (birini) **yakasından atmak**, Çeşitli olmadık isteklerle rahatsızlık veren bir kimseyi bir bahane ile uzaklaştırmak; ondan kurtulmak. || (birinin) **yakasını bırakmak**, 1. Artık o kimseyi rahatsız etmez olmak. 2. İsteddiği bir şey için rahatsızlık vermemek; üzerine düşmemek. || (birinin) **yakasını bırakmamak**, Bezdirecek derecede üstüne düşmek; rahat vermemek; ısrar etmek. || (birine, bir şeye) **yakasını kaptırmak**, Kendisini kurtaramayacak biçimde bir işe ya da kimseye bağlanmak. || **yakasız yırtık**, {ağız} Utanmaz; arsız. || **yaka silmek**, Bir kimseden usanarak yakınmada bulunmak; bıkmak; usanmak. || **yaka vermek**, {ağız} (Kadın için) erkeğe cinsel ilişkide teslim olmak. [DS] || **yaka yakaya**, {ağız} Karşı karşıya. [DS] || **yaka yakaya gelmek**, {OsT} → yaka yakaya olmak. || **yaka yakaya olmak**, {eAT} Boğaz boğaza gelmek; birbirinin yakasına yapışarak dövüşmek. || **yakaya urmak**, {eAT} Kıyıya atmak. || **yaka yeli**, {ağız} Kuzeybatı yeli; karayel. [DS] || **yakayı dutmak**, {eAT} Bir tarafa çekilip gitmek. || **yakayı ele vermek**, Kaçamayarak ele geçmek; yakalanmak. || **yakayı**

ele vermemek, Yakalanmamak; kaçmak. || **yakayı kurtarmak**, 1. Gönülsüzce bulunduğu bir işten ayrılmanın yolunu bulmak. 2. Tehlikeli bir işten zarar görmeksizin kurtulmak. || **yakayı sıyırmak**, 1. Gönülsüzce bulunduğu bir işten ayrılmanın yolunu bulmak. 2. Tehlikeli bir işten zarar görmeksizin kurtulmak.

yaka², [yaka] {eT} is. Ücret; icar bedeli; kira karşılığı; icare. [EUTS] [Gabain]

yaka³, [yak-a] {eT} is. Şef; reis; iktidar. [Gabain]

yakacak¹, -ği [yak-mak > yak-acak] is. Isı sağlamak amacıyla yakılarak tüketilen odun, kömür, gaz gibi maddeler; yakıt; mahrukat; yakmaya yarar nesne.

yakacak², -ği [yak-acak] {ağız} is. Türkü, destan. [DS]

yakağan, [yak-mak > yak-āgān] {اِقَاغَان} sf. 1. {OsT} Çok yakan; pek yakan. 2. {ağız} Tatarcık. [DS]

yakalama¹, [yaka-la-ma] is. 1. Yakalamak eylemi. 2. huk. Suç işlediği sanılan kimsenin yargıç kararı olmaksızın uygulanan koruma yöntemi. 3. Bir gök cisminin çekim alanına giren bir başka cisim kapması. 4. Bir şeyi tutma ve ele geçirme eylemi. 5. Bir hava ya da uzay aracının gönderdiği radyoelektrik dalgalarını algılayabilme. 6. spor. Atılan bir topu bir sporcunun hakimiyeti altına alması.

yakalama², [yaka-la-ma] {ağız} sf. Eğimli. [DS]

yakalamak, [yakā > yakā-lā-mak] (yaka:la:mak) {eT} gçl. f. [-r] 1. Sınırı tutmak. [ETY] 2. Hudut tayin etmek. [ETY] 3. Hudutta oturmak; hudutta yaşamak. [ETY] 4. Tanzim etmek; düzenlemek; düzene koymak. [EUTS] [ETY]

yakalamak, [yaka-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(t)-yor] 1. Bir şeyi el ile sıkıca kavramak; tutmak. 2. Havada ya da yerde hareket hâlindeki bir cisim eliyle, ayağıyla ya da ağız ile durdurmak; kavramayı başarmak; tutmak. 3. Birinin gitmesini engellemek; konuşmak için durdurmak; aradığı kişiyi bir yerde bulmak. 4. Hareket hâlinde ya da kaçan bir kişi ya da hayvanı arkasından yetişerek tutmak; ele geçirmek; derdest etmek. 5. (Hayvan vb. için) tuzağa düşürmek; avlamak; tutmak. 6. (Tren, otobüs, uçak vb. için) binmek için tam zamanında yetişmek; kaçırmamak. 7. (Kişi için) o kimseyi yapmaması gereken veya suç konusu olan bir şeyi yaparken görmek. 8. (Kişi için) gizlice yaptığı işi durumundan sezmemek; farkına varmak. 9. (Kişi için) gizlice yaptıklarını ortaya çıkarmak. 10. Arama sonucunda bulmak; rast gelmek. 11. Ulaşmak; erişmek; onun düzeyine çıkmak. 12. spor. Çeşitli yarışlarda önde giden ve arayış açmış bulunan sporcu ya da ekibe yetişmek. 13. (Yağmur, fırtına vb. için) birdenbire bastırmak; birden etkisi altına almak; aniden gelmek. 14. mecaz. Bir kimseden yararlanma sağlayacak veya uzun süre kontrolü elinde tutacak bir durumunu belirlemek; anlamak.

yakalan, [yaka-la-n] {ağız} *sf.* Sersem. ☞ **yakalan olmak**, {ağız} *Sersemlemek.* [DS]

yakalanış, [yaka-la-n-ış] *is.* Yakalanmak eylemi ve biçimi.

yakalanma, [yaka-la-n-ma] *is.* 1. Yakalanmak eylemi. 2. *gök b.* Bir gök cisminin, yakınından geçtiği çok büyük başka bir gök cisminin çekimine kapılarak uydusu durumuna gelmesi.

yakalanmak, [yaka-la-n-mak] *edil. f.* [-ır] 1. Hakında yakalamak eylemi gerçekleştirilmek. 2. Elle tutulmak; ele geçirilmek. 3. Suç sayılacak bir eylemde bulunurken görülmek; böyle bir davranışı fark edilmek ya da ortaya çıkarılmak. 4. (Av için) avlanmak; tutulmak; tuzağa düşmek. 5. (Hastalık için) hastalığa tutulmak; hastalık belirtileri ortaya çıkmak; hasta olmak. 6. (Yağmur, kar, fırtına vb. için) birden etkisinde kalmak; tutulmak. 7. Can sıkıcı bir ortamla karşılaşmak. 8. İstenmeyen birisi ile karşılaşmak. 9. (Düşünce, görüş, nokta vb. için) üstünde durulmak, irdelenmek; göz önüne alınmak. 10. [yaka-lan-mak] *gçsz. f.* Yaka sahibi olmak; yakalı hâle gelmek.

yakalatma, [yaka-la-t-ma] *is.* Yakalatmak eylemi.

yakalatmak, [yaka-la-t-mak] *gçl. f.* [-ır] 1. Yakalamak eylemini yaptırmak. 2. Kaçan bir hayvan ve insanın yakalanmasını sağlamak; tutturmak. 3. Hastalığa tutulmasına neden olmak. 4. Birinin, yapmaması gereken ya da suç sayılan bir eylemi gerçekleştirirken yakalanmasını sağlamak. 5. Suçluyu ya da suç işlediği sanılan kimseyi ele geçirtmek.

yakalı, [yaka-lı] *sf.* 1. Yakası olan; yakası bulunan. 2. Belirtilen nitelikte bir yakaya sahip olan. 3. *is.* {ağız} İri memeli kadın. [DS] 4. {ağız} Omuzları kanat seviyesinde, manto yakası gibi kürklü bir tür güvercin. [DS] ☞ **yakalı baltacı**, *İmparatorluk döneminde, yalnız önlerini görebilecek şekilde dola-ma giyen saray baltacılarına verilen ad; teber-daran-ı hassa.* || **yakalı kamçılılar**, *Deniz ve dur-gun tatlı sularda yaşayan, kamçısı çevresinde bir yaka bulunan, bakterilerle beslenen bir hücreli kamçılı hayvanlar öbeği, (Choanoflagellata).*

yakalık, -ğı [yaka-lık] *is.* 1. Erkek gömleklerine iliklenerek tutturulan eğreti yaka. 2. {ağız} Öğrencilerin beyaz yakası. [DS] 3. {ağız} Peçete. [DS] 4. {ağız} Kapı ve pencerenin dayandığı duvar ögesi. [DS] 5. {ağız} Ağların alt ve üst iplikleri. [DS] 6. *sf.* Yaka yapmaya uygun ya da yaka yapmakta kullanılan.

yakalıklı, [yaka-lık-lı] *sf.* 1. Yakalığı bulunan. 2. *is.* {ağız} Takma yakalı gömlek. [DS]

yakalıksız, [yaka-lık-sız] *sf.* Yakalığı olmayan.

yakamoz, [Yun. diakhamos] *is.* Aysız gecelerde görülen, bir kayık veya balık sürüsü geçtiğinde, plankton hâlinde denizlerde yaşayan ateşböceği benzeri (*Noctiluca Milliaris*) adlı canlının vücutlarında bulunan özel bir maddenin sürtünme ile ışık saçmasından oluşan parlıtı; yalbırık. ☞ **yakamoz**

olmak, *argo.* 1. Gizlendiği yer belli olmak. 2. Ele geçmek; yakalanmak.

yakamozlanma, [yakamoz-la-n-ma] *is.* Yakamozlanmak eylemi.

yakamozlanmak, [yakamoz-la-n-mak] *dönşl. f.* [-ır] (Deniz için) yakamozlar oluşmak; yalbıramak.

yakan, [ak-mak > ak-an > yak-an ?] {ağız} *is.* Çağlayan. [DS]

yakar, [yak-mak > yak-ar] {ağız} *sf.* 1. Yakıcı; acı. 2. *is.* Kibrit. [DS]

yakarca, [yak-ar-ca] (*yaka'rca*) {ağız} *is.* 1. zool. Tatarcık. 2. Deride oluşan ağrılı, kaşıntılı kabarcıklar; zona. [DS]

yakarı, [yak-mak (*yaklaşmak*) > yak-ar-ı] *is.* Yakarış; dua.

yakarış, [yak-ar-ış] *is.* 1. Yakarmak eylemi ve biçimi. 2. Allah'tan bir dilekte bulunurken söylenen söz; dua; yalvarma. {ağız} (*aynı*) [DS] 3. Kimi dillerde yakarma eylemini anlatan kip. 4. Eski Roma'da, tanrılar için yapılan toplu tören.

yakarma, [yak-ar-ma] *is.* Yakarmak eylemi.

yakarmak, [yak-mak (*yaklaşmak*) > yak-ar-mak] *gçsz. f.* [-ır] 1. Bir kimseden bir şeyi ısrarla istemek; yalvarmak. 2. İsteğini yerine getirilmesi için Allah'a dua etmek; yalvarmak. {ağız} (*aynı*) [DS]

yakasız, [yaka-sız] *sf.* Yakası bulunmayan; yakası olmayan. ☞ **yakasız gömlek**, 1. *Yakası olmayan gömlek.* 2. *mecaz. Kefen.* {ağız} (*aynı*) [DS] || **yakasız göynek**, {ağız} → *yakasız gömlek.* [DS] || **yakasız kalmak**, {OsT} *Pek züğürtlemek.* || **yakasız mintan**, *Yakasız gömlek.*

yakaşmak, [yak-mak > yak-aş-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ır] *Yakışmak.* [DS]

yakaza, [Ar. yaqāza يقظة] {OsT} *is.* Uyanıklılık; uyumama.

yakazan, [Ar. yaqāzān يقظان] (*yakaza:n*) {OsT} *sf.* Uyanık; dikkatli.

yakazani, [Ar. yaqāzānī يقظاني] (*yakaza:ni:*) {OsT} *is.* Uyanıklık.

yakazet, [Ar. yaqāzet يقاظت] (*yaka:zet*) {OsT} *is.* Uyanıklık.

yakazi, [Ar. yaqāzī يقاظي] (*yaka:zi:*) {OsT} *is.* Uyanıklar.

yakçirtmak, [yakış-mak > yak(ı)ş-ır-t-mak > yakçirt-mak] {eT} *gçl. f.* [-ur] *f.* Düşünmek; tahkik etmek; muhakeme etmek. [EUTS]

yakdulu, [yak-dū-lū يقدولو] {eAT} *sf.* Işıklı; aydımlık; nurlu.

yakdurmak, [yak-dur-mak] {eT} *gçl. f.* [-ur] *Ateş yaktırmak.* [EUTS]

yakı¹, [yak-ı] (*yakı:*) {eT} *sf.* Bulaşık. ☞ **yakı yukı**, (*Kişi için*) *alçak gönüllü ve yaltaklanıcı.* [DLT]

yakı², [eT. yak-mak (sürmek) > yak-ıg > yak-ı] is. Bazı hastalıkları iyileştirmek amacıyla bir bez üzerine serilerek vücudun ağrıyan yerlerine yapıştırılan lapa veya macun kıvamında özel eczalı parça. {ağız} (aynı) [DS] ☞ **yakı açmak**, *Tedavi amacıyla bir yarayı açıp işletmek.* || **yakı ağacı**, *bot. Kabukları yakı olarak kullanılan bir tür defne, (Daphne quidium).* || **yakı olmak**, {ağız} *Yapışmış gibi yakın olmak.* [DS] || **yakı otu**, *bot. 1. Küpe çiçeğigillerden, su kıyılarında yetişen bütün yapraklı, kırmızı çiçekli, yüzden çok türü bulunan bir yıllık ya da çok yıllık otsu ya da çalimsı bitki, (Epilobium). {OsT} (aynı) 2. Kökünden yakı yapmakta kullanılan siyah renkli bir sakız elde edilen kalın köklü, sütlü, tüylü ve sarı çiçekli bitkilerin genel adı, (Scorzonera latifolia, S. rigida, S. sosnowskyi). 3. {eAT} Bir tür saz; kindıra; halfa. || **yakı vurmak**, *Ağrıyan yere yakı yapıştırmak.**

yakı³, [yak-ı] {ağız} is. **1.** Karın ağrısı. **2.** İshal; sürün. [DS] ☞ **yakı olmak**, {ağız} *1. Bayılmak. 2. Sersemlemek. 3. Midesi bozulmak; ishal olmak; kusmak.* [DS]

yakı³, [yak-ı] {ağız} is. Pekmez ve yağ ile yapılan ve loğusalara yedirilen bir tatlı. [DS]

yakı⁴, [yak-mak > yak-ı] {ağız} is. **1.** Ağıt. **2.** Türkü. [DS]

yakıcak, -ği [yak-acak] {ağız} is. Yakacak. [DS]

yakıcı¹, [yakı-cı] is. **1.** Yakı yapan ya da satan kimse. **2.** {ağız} Cerrah. [DS]

yakıcı², [yak-ıcı] sf. **1.** Yakma özelliği taşıyan; yakan. **2.** Çok sıcak olan. **3.** Başka bir madde ile birleşerek o maddenin yanmasını sağlayan. **4.** mecaz. İnsanı duygulandıran; içe işleyen; etkili; duygulu. **5.** Çok güçlü. **6.** is. Hava almadan çalışan bir iticide oksijen sağlayan madde; yakıcı niteliği olan madde; yakıcı madde.

yakıcılık¹, -ği [yakı-cı-lık] is. Yakı yapma veya satma işi.

yakıcılık², -ği [yak-ıcı-lık] is. Yakıcı olma durumu; yakıcı olan şeyin niteliği.

yakıgı, [yak-mak (dokunmak, bulaşmak) > yak-ıg] {eT} is. Yakı. [DLT]

yakılanmak, [yakı-la-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ur] **1.** Birine tutulmak; sevmek; âşık olmak. **2.** Alışmak; sevgi ile bağlanmak. **3.** Özlenmek. [DS]

yakılma, [yak-ıl-ma] is. Yakılmak eylemi.

yakılmak¹, [yak-mak¹ > yak-ıl-mak] edil. f. [-ır] **1.** {ağız} (Kına, vb. için) sürülmek. [DS] **2.** {eAT} Yapıştırılmak.

yakılmak², [yak-ıl-mak] edil. f. [-ır] **1.** Yakmak eylemi yapılmak. **2.** Alev alması, tutuşması sağlanmak. **3.** Ateşte yakılarak yok edilmek. **4.** Ateşe atılmak. **5.** döşl. f. {eAT} Yanmak.

yakılmak³, [yak-mak³ > yak-ıl-mak] {eT} döşl. f. [-ur] **1.** Yakın gelmek; yaklaşmak. [EUTS] [Gabain] **2.**

Dokunmak. [ARAT] **3.** {OsT} Çok üzölmek; son derece mahzun olmak. **4.** {OsT} Derin bir sevgi duymak. **5.** edil. f. Dokunulmak; yaklaşılmak. [DLT] **6.** Yaklaştırılmak. [EUTS] [Gabain] **7.** {ağız} (Türkü, hava, ağıt vb. için) olay ya da kişiye uygun türkü uydurulmak; yapılmak; söylenmek. [DS]

yakılmak⁴, [yak-ıl-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] (Yanmak fiili ile birlikte ikileme olarak) dert yanmak; sızlanmak. [DS]

yakılman, [yak-ıl-man] {ağız} sf. Yaramaz; haylaz. [DS]

yakım, [yak-mak³ > yak-ım] is. **1.** Yakma işi. **2.** {ağız} Bir olay üzerine söylenmiş türkü. [DS] **3.** sf. (Kına, yakı vb. için) bir kerede uygulanacak kadar. ☞ **yakım yakmak**, {ağız} *1. Ağıt yakmak. 2. Önemli olaylar, sevgiler üzerine türkü yapmak; türkü yakmak.* [DS]

yakımak, [yak-ı-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Yakınmak; dert yanmak. [DS]

yakımcı, [yak-ım-cı] {ağız} is. Türkü yakan kimse. [DS]

yakımsak, -ği [yak-ım-sak] {ağız} sf. Cana yakın; çabuk alışan; uysal. [DS]

yakın, [eT. yak-mak³ > ya-k-ın] sf. **1.** Az bir uzaklıkla ayrılmış bulunan; uzak olmayan. {eT} (aynı) [ARAT] [DLT] [EUTS] [KB] [Üç İtigsizler] **2.** {eT} Civarında; yaklaşık. [Bahşayış] **3.** Aralarında sıkı ve sıcak bir ilişki bulunan. **4.** Önemsiz ve küçük değişikliklerle birbirinden ayrılan. **5.** Başka bir şeyle ortak yönleri oldukça fazla olan; benzeyen; andıran. **6.** Erişilmesine az kalmış olan. **7.** Olması zaman bakımından yaklaşılmış olan. **8.** Oluşu geçmiş zaman bakımından çok geride ya da eski olmayan. **9.** Gerçekleşme olasılığı oldukça yüksek olan. **10.** is. Aralarında sıkı bir ilişki bulunan kişilerden her biri; arkadaş; dost; akraba. **11.** Uzak olmayan yer. **12.** zf. Yakın olarak; uzak olmayarak. ☞ **yakın akraba**, *Birinci derecede yakınlığı olan akraba.* || **yakın anlamlı**, *dbl. (Kelimeler için) aralarında az bir anlam ayrılığı bulunan.* || **yakın anlamlılık**, *dbl. Yakın anlamlı olma durumu.* || **yakın benzeşme**, *dbl. Bir kelimedede yan yana gelen iki ünsüzün benzeşmesi. bilet-ci > biletçi, Alsancak-dan > Alsancak'tan.* || **yakın benzeşmezlik**, *dbl. Bir kelimedede yan yana bulunan aynı ya da yakın iki ünsüzden birinin değişikliğe uğraması olayı. aş-çı > ahçı, attar > aktar.* || **Yakın Çağ**, *Fransız devriminden (1789) günümüze kadar gelen dönem.* || **yakın destek**, *as. Muharebede düşmanla savaşa tutuşan düşmana çok yakın birliğe ateşle yardımda bulunmak.* || **yakın destek ateşi**, *as. Destek sağlayan birliklerin, desteklenen birlik için tehdit oluşturan düşman kuvvetlerini susturmak, tahrip etmek amacıyla giriştikleri ateş etme eylemi.* || **Yakın Doğu**, *Mısır, Suriye, Filistin, Ürdün; Lübnan gibi Akdeniz'in doğu kıyısında bulunan ülkelere verilen*

isim.|| **yakın dost**, İçten, samimi ve yalın kimse.|| **yakın getürmek**, {eAT} Yaklaştırmak.|| **yakın gitmek**, {ağız} Cinsel ilişkide bulunmak. [DS]|| **yakın göçüşme**, dbi. Kelime içinde birbirine yakın düşen ünsüzlerin yer değiştirmesi olayı, çömlük > çölmek, köprü > körpü.|| **yakın ilişki**, bilş. Kişiler arasında içten gelerek kurulan dostça ilişki.|| **yakın irmek**, {OsT} Yaklaşmak.|| **yakınlar arası cinsel ilişki**, psikol. Birbiri ile evlenmesi yasak olan kişiler arasında görülen sapık cinsel ilişki.|| **yakın olmak**, {OsT} Yaklaşmak.|| **yakın sesli**, dbi. Benzer sesli.|| (birini) **yakın takibe almak**, denetlemek amacıyla her an gözetim altında tutmak; sürekli izlemek.|| **yakın türler**, biy. Birbirine benzerlik gösteren, aralarında yakınlık ilişkisi bulunma ihtimali bulunan türler.|| **yakın varmak**, {eAT} 1. Yaklaşmak. 2. Cinsel ilişkide bulunmak.|| **Yakın Zaman**, On bin yıl önce başlamış bulunan ve Pleistosen'den sonra gelen yakın jeolojik zaman; Holosen.

yakıncak, [yakın-cak] يقنجاك / باقنجاك {eAT} zf. Pek yakın; çok yakın; yakıncacık.

yakında, [yakın-da] sf. 1. Yakın bir yerde. 2. zf. Kısa süre sonra; çok geçmeden. 3. Son günlerde; yakın geçmişte.

yakından, [yakın-dan] zf. 1. Yakın bir yerden; yakın olarak. 2. mecaz. Çok dikkatle ve titiz olarak. ☐ **yakından bilmek**, Belirleyici özellikleri ile iyice tanımak; çok iyi bilmek.

yakıngörmez, [yakın+gör-mez] is. tıp. Cisimden göze gelen ışınların ağ tabakanın gerisinde görüntü oluşturmamasından dolayı bulanık görmeye sebep olan bir göz hastalığı; hipermetrop.

yakını, [yakın-mak¹ > yak-ın-ı] is. Şikâyet; yakınma.

yakıncı, [yakın-mak¹ > yak-ın-ı-cı] sf. Şikâyetçi.

yakınış, [yakın-mak > yak-ın-ış] is. Yakınmak eylemi ve biçimi.

yakınlamak, [yakın-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Konuk gitmek. [DS]

yakınlar, [yakın-lar] is. Yakın yerler; çevre; civar.

yakınlarda, [yakın-lar-da] is. 1. Bu çevrede; yakın yerlerde; etrafta. 2. zf. Yakın geçmişte; son zamanlarda.

yakınlaşım, [yakın-la-ş-ım] is. folk. İki ayrı halk kültürünün zamanla birbirine benzemesi.

yakınlaşma, [yakın-la-ş-ma] is. 1. Yakınlaşmak eylemi. 2. İyi ilişki; yakınlık.

yakınlaşmak, [yakın-la-ş-mak] işteş. f. [-ır] 1. Yakın duruma gelmek; yakına gelmek; yaklaşmak. 2. Daha kalıcı ve dostça ilişkiler kurmak; aradaki ilgi, sevgi daha güçlü ve kalıcı durum almak.

yakınlaştırma, [yakın-la-ş-tır-ma] is. Yakınlaştırmak eylemi.

yakınlaştırmak, [yakın-la-ş-tır-mak] gçl. f. [-ır] 1. Yakınlaşmak eylemini gerçekleştirmek; yakın bir durum almasını sağlamak; yakın duruma getirmek.

2. (Taşıt, ulaşım aracı vb. için) hızlı ulaşım nedeniyle çok yakınmış izlenimi vermek. 3. mecaz. Aralarında sıkı bir dostluk ya da duygusal ilişkiler kurmaya, uzlaşmaya neden olmak.

yakınlıcık, [yakın-lı-cık] يقين لبيح {OsT} is. Yakınlık.

☐ **yakınlıcık etmek**, {OsT} Yakınlık göstermek.

yakınlık, -ğı [yakın > yakın-lık] is. 1. Yakın olma durumu. {eT} (aynı) 2. Yakın olan şeyin özelliği. 3. Aynı anda gözlemlenen iki şey arasında görülen birleştirici ilgi; benzerlik; ortaklık. 4. Akrabalık ilişkisi. 5. Duygusal bağ; gönül birleşmesi. 6. biy. Yakın iki tür arasındaki benzerlik. 7. fel. İki ve daha çok kavram arasındaki anlam benzerliği. 8. {ağız} Cinsel ilişki. [DS] ☐ **yakınlık durumu**, Yakın olma durumu.|| (birine) **yakınlık duymak**, O kimseye karşı ilgi duymak; kanı kaynamak; duygusal olarak bağlanmak; sevgi beslemek.|| **yakınlık eylemi**, dbi. -e yapılı bir zarf fiile yazmak yardımcı fiilini getirmek suretiyle yapılan ve fiilin belirttiği eylemin olmasına çok az kaldığını ifade eden birleşik fiil. kal-a-yaz-mak.|| **yakınlık fiili**, dbi. Yakınlık eylemi.|| (...den) **yakınlık görmek**, Sevgi ve ilgiyle karşılanmak; itibar edilmek.|| (birine) **yakınlık göstermek**, 1. İlgiyle karşılamak; sevgi, saygı göstermek; ilgilenmek; alakadar olmak. 2. {ağız} Cinsel ilişkiye rıza göstermek. [DS]|| **yakınlık kılmak**, {eAT} {OsT} Cinsel ilişkide bulunmak.|| **yakınlık kurmak**, İlgi göstermek; destek vermek; sıkı ilişki içinde bulunmak.

yakınma¹, [yak-ın-ma] is. 1. Yakınmak¹ eylemi ve durumu. 2. Bir kimseden, durumdan duyulan huzursuzluğu belirtme; şikâyet.

yakınma², [yak-ın-ma] is. 1. Yakınmak² eylemi ve durumu. 2. Bedenin bir yerine bir şey sürme.

yakınmak¹, [yak-ın-mak] döñşl. f. [-ır] 1. Durumundan hoşnut olmadığını sürekli olarak dile getirmek; şikâyetçi olmak, (1955). 2. Sızlanmak; sızlanarak anlatmak; şikâyet etmek; şikâyetçi olmak.

yakınmak², [yak-ın-mak] döñşl. f. [-ır] [OsT. -ur] (Kına, yakı vb. için) vücudunun herhangi bir yerine sürünmek. {eAT} {ağız} (aynı) [DS]

yakınsak, -ğı [yakın-sa-k] sf. Aynı noktaya yönelen; gittikçe yaklaşan; mütekarip.

yakınsaklık, -ğı [yakın-sa-k-lık] is. Yakınsak olma durumu.

yakınsama, [yakın-sa-ma] is. 1. Yakınsamak eylemi ve durum. 2. fiz. mat. Aradaki açı gittikçe küçülerek kesişmeden sonsuz küçüklüğe yaklaşma.

yakınsamak, [yakın-sa-mak] gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor] 1. Yakınsak durum almak. 2. Bir şeyin oluşunu ya da ortaya çıkışını yakın bir gelecekte sanmak; olmasını yakın görmek. 3. mat. (Değişken bir büyüklük için) hiçbir zaman ulaşmamak kaydıyla, duran bir büyüklüğe sürekli yaklaşmak.

yakıntı, [yak-ıntı] is. Yakılan bir şeyin geriye kalan artıkları.

yakış¹, [yak-ış] *is.* Yakmak eylemi ve biçimi.

yakış², [yağ-ış / yak-ış] {eT} *is.* 1. Yağlı olan şey. [EUTS] 2. Kurban; kurban aşısı. [EUTS] [Gabain]

yakış³, [yañ-ış] {ağız} *is.* Yün işlerinde motif. [DS]

yakışaklı, [yakış-ak-lı] [ياقشاقلى] {OsT} *sf.* Pek uygun; yeğ; evla.

yakışık, -ğî [yak-ış-ık] [ياقشاق] *is.* 1. Uygun düşme; uygun olma; uygunluk; yaraşma; münasip; mütenasip. {OsT} (aynı) 2. Yakışıklı genç. ☞ **yakışık almak**, *Uygun düşmek; yaraşmak.* || **yakışık almamak**, *Uygun düşmemek; yerinde olmamak; münasebetsiz düşmek.*

yakışıklı, [yak-ış-ık-lı] *sf.* (Erkek için) davranışları, giyimi, kuşamı göze hoş görünen; gösterişli; güzel.

yakışıklılık, -ğî [yak-ış-ık-lı-lık] *is.* Yakışıklı olma durumu; yakışıklı bir kişinin niteliği.

yakışiksiz, [yak-ış-ık-sız] *sf.* 1. Yere ve zamana uygun düşmeyen; münasebetsiz; uygunsuz; çirkin. 2. (Erkek için) çirkin. ☞ **yakışiksiz kaçmak**, *Yere ve zamana uygun düşmemek; çirkin kaçmak; münasebetsiz görünmek; çirkin olmak; yakışık almamak.*

yakışiksizlik, -ğî [yak-ış-ık-sız-lık] *is.* Yakışiksiz olma durumu; uygunsuzluk; münasebetsizlik; çirkinlik.

yakışma, [eT. yak-mak (hoşa gitmek) > yak-ış-ma] *is.* Yakışmak eylemi.

yakışmak¹, [yak-mak (yaklaşmak) > yak-ış-mak] [يقشاق] {eT} {OsT} döşl. f. [-ur] 1. Yaklaşmak; yakına gelmek; dokunmak. [ARAT] [KB] 2. Meyletmek.

yakışmak², [ya-k-mak (hoşa gitmek) > yak-ış-mak] {eT} işteş. f. [-ır] [eT. -ur] 1. Uyuşmak. [KB] 2. Birbirine uygun olmak; birlikte iyi durmak; uymak. 3. döşl. f. (Kılık, kıyafet için) bir kimsenin üzerinde iyi durmak; güzel göstermek. 4. (Davranış için) durum ve konuma uygun olmak; iyi karşılanırlı olmak; yaraşmak; münasip olmak.

yakışmak³, [yak-mak (sürmek) > yak-ış-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Birlikte yakı yakmak. [DLT]

yakıştırma, [yak-ış-tır-ma] *is.* 1. Yakıştırmak eylemi. 2. ed. Halk hikâyecilerinin unuttukları bölümler için uydurdıkları kahraman ya da olaylar.

yakıştırmaca, [yak-ış-tır-ma-ca] *is.* 1. Herhangi bir sebeple ortaya atılan gerçek olmayan söz. 2. *sf.* Yakıştırmaya olan.

yakıştırmak¹, [yak-ış-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* 1. Yakışmasını sağlamak; yakışmak eylemini gerçekleştirmek. 2. Yakışacak duruma getirmek. 3. *mecaz.* Bir davranış ya da sözün bir kimseye ait olabileceğini ummak; bir durum ya da niteliğin bir kimsede bulunduğunu düşünmek; üstüne atmak; ona yormak; yüklemek. 4. Bir söz ya da davranışı duruma uygun bulmak; iyi karşılamak; münasip bulmak. 5. (Kişi-

ler için) birbirine uygun bulmak; uyumlu çift oluşturabileceklerini tahmin etmek; birini birine uygun görmek; mehel görmek; münasip görmek. 6. Gerçek olmayan bir şeyi gerçekmiş süsü vererek anlatmak; uydurmak. 7. *argo.* İş gücü arasında biraz içki içivermek.

yakıştırmak², [yak-ış-tır-mak] [يقشادرمق] {eAT} *gçl. f. [-ur]* Yaklaşmak.

yakıştırmak³, [yak-mak > yak-ış-tır-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Önemli olay, sevgi, ayrılık, acı gibi durumlar için türkü yapmak; ağıt düzmek. [DS]

yakıt, [yak-mak > yak-it] *is.* Hava, oksijen ya da birleşiminde oksijen bulunan bir cisim ile karşılaştığında yanarak ısı veren odun, kömür, mazot vb. madde; yakacak; mahrukat, (1944). ☞ **yakıt deposu**, *Yakıt depo edilen yer.* || **yakıt göstergesi**, *Depodaki yakıtın miktarını göstermeye yarayan alet.* || **yakıt parası**, *Konutlarda ısınma giderlerini karşılamak için ödenen aylık ücret.*

yakıtçı, [yak-it-çı] *is.* Yakıt satıcısı.

yakıtmak, [yak-it-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* (Hayvan için) sulamak. [DS]

yakızlamak, [yak-mak > yak-ız-la-mak] *gçl. f. [-ır]* [-l(i) -yor] Sigarasını yakmak.

yakin, [Ar. yaqın > yaqîn] [ياقین] (*yaki:n, k kalın söylenir*) {OsT} *is.* 1. Eksiksiz, kesin ve sağlam bilgi. 2. Herhangi bir kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde bilme.

yakinen, [Ar. yaqîn > yaqînen] [ياقیناً] (*yaki:nen, k kalın söylenir*) {OsT} *zf.* (Bilgi ve bilme için) sağlam ve kesin olarak; iyice; şüphesiz; mutlak.

yakinî, [Ar. yaqîn > yaqînî / yaqîniyye] [ياقینیه / يقينیه] (*yaki:ni:, k kalın söylenir*) {OsT} *sf.* Kesin ve sağlam bilgi ile ilgili.

yakinîyat, [Ar. yaqînî>yaqîniyyât] [ياقینیات] (*yaki:niya:t, k kalın söylenir*) *is.* Sağlam olarak bilinen şeyler.

yaklanmak, [yak-la-n-mak] [ياقلمق] {eAT} döşl. f. [-ur] Yaklaşmak.

yaklaşık, -ğî [yak-la-ş-mak > yak-la-ş-ık] *sf.* 1. Yaklaşmış durumda olan. 2. Gerçek değeri ya da miktarı değil de ondan biraz az veya çok olabilen; bir tahmin sonucu olan; herhangi bir kesinlik taşımayan; aşağı yukarı; takribî, (1944). ☞ **yaklaşık bilgi**, *Bilimsel bakımdan gerçeklik taşımasına rağmen, bilimsel verilerdeki yeni gelişmelere göre tekrar gözden geçirilmesi, geliştirilmesi gereken bilgi.* || **yaklaşık değer**, *Bir niceliğin gerçek tutarından az ya da artık olan değer.*

yaklaşıklık, -ğî [yak-la-ş-ık-lık] *is.* 1. Yaklaşık olma durumu. 2. Aranılan fakat gerçek değeri elde edilemeyen rakamı bulmak için yapılan yaklaşık değerlendirme.

yaklaşılma, [yak-la-ş-ıl-ma] *is.* Yaklaşılmak eylemi.

yaklaşılmak, [yak-la-ş-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yaklaşmak eylemi yapılmak. **2.** Yanına, yakınına gelinmek. **3.** Yakınlık kurulmak. **4.** İletişim kurulmak; ilişki kurulmak. **5.** (Kişi, olay ve konu için) belli biçimde ele alınmak; öyle değerlendirilmek.

yaklaşım, [yak-la-ş-ım] *is.* **1.** Yaklaşmak eylemi. **2.** Bir konu veya sorunu ele alma biçimi; bakış.

yaklaşma, [yak-la-ş-ma] *is.* Yaklaşmak eylemi; iktiran. ☞ **yaklaşma eylemi**, *Yakınlık eylemi*.|| **yaklaşma fiili**, *Yakınlık eylemi*.|| **yaklaşma görünümü**, *dbl. "Neredeyse, az kaldı" anlamı vermek üzere aynı fiilin biri belirli geçmiş, ikincisi gelecek zaman çekimi ile kurulmuş kelime grubunun taşıdığı anlam özelliği. "düştü düşecek"*

yaklaşmak, [yak-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Aradaki uzaklığı azaltacak ya da kaldıracak biçimde bir şeye, bir yere ya da birine doğru ilerlemek; yakın gelmek; yanına varmak; yakınlaşmak. **2.** (Belirlenen ya da beklenen zaman, tarih için) süre azalmak; vakit gelmek üzere olmak; gerçekleşmek üzere olmak. **3.** Belli bir sınıra veya duruma varmak; amaca ulaşmak üzere olmak. **4.** (Ses için) daha iyi duyulacak kadar yakına gelmiş olmak. **5.** (Kişi ya da topluluk için) yakınlık kurmak; ilişkiye girmek; iletişim kurmak. **6.** (Konu ya da sorun için) belli biçimde ele almak; öyle değerlendirmek; öyle yorumlamak. **7.** Bir şeyi andırmak; ona yakın biçimde olmak; benzemek; uygun olmak. **8.** Cinsel ilişkiye girmek.

yaklaştırıcı, [yak-la-ş-tır-ıcı] *sf.* Yaklaştırmayı sağlayan; yaklaştıran. ☞ **yaklaştırıcı kas**, *biy. 1. Bir yapıyı, diğer yapıya yaklaştıran kas. 2. İki çenetli yumuşakçalarda kavkının kapanmasını sağlayan kas.*

yaklaştırım, [yak-la-ş-tır-ım] *is.* **1.** Yaklaştırmak eylemi. **2. mat.** Yaklaşıklık.

yaklaştırma, [yak-la-ş-tır-ma] *is.* Yaklaştırmak eylemi.

yaklaştırmak, [yak-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yaklaşmak eylemini yaptırmak. **2.** Yaklaşmasını, yakına gelmesini sağlamak; yakın duruma getirmek; kendisi ile o şey arasındaki uzaklığı gidermek, azaltmak. **3.** Bir kişinin bir yere ya da birine yakın olmasını sağlamak. **4.** Belirlenen zamanın süresini azaltmak. **5.** (Kişiler ve topluluklar için) aralarındaki ilişkiyi geliştirmek; uzlaşmalarına yardımcı olmak.

yaklık, [yak (yakın) > yak-lık] *{eT} is.* Yakınlık. [KB]

yakma¹, [yak-ma] *is.* **1.** Yakmak eylemi. **2.** {ağız} Dağlama. [DS] **3. sf.** Yakılarak meydana getirilmiş olan. ☞ **yakma resim**, *Dağlama resim.*

yakma², [yak-ma] {ağız} *is.* Türkü; ağıt; destan. [DS]

yakma³, [yak-ma] {ağız} *is.* Şarbon; kara çiban. [DS]

yakmaca, [yak-maca] {ağız} *is.* Şarbon. [DS]

yakmaç, -cı [yak-maç] *is.* Sıvı yakıtı, kolayca yanabilecek biçimde küçük zerreciklere ayırarak püskürtülen aygıt; brülör.

yakmak¹, [yak-mak] {eT} *gçl. f. [-ar]* **1.** {eT} Sürmek; yağlamak; meshetmek; kına vb. yakmak. [DLT] [EUTS] [Nevâyi] **2.** Dokunmak. {eT} [ARAT] [DLT] [EUTS] [Gabain] **3.** {eT} Kendini ovmak. [Gabain] **4.** {ağız} (Kına, yakı vb. için) bedeninin bir bölümüne uygulamak; koymak; sürmek. [DS]

yakmak², [eT. yâ-mak > ya-k-mak] *gçl. f. [-ar]* **1.** Ateş oluşturmak. **2.** Alev almasını sağlamak; tutuşturmak. {eT} (aynı) [Bahşayış] [Mühennâ] **3.** Ateşin etkisi ile yok etmek ya da zarar vermek. **4.** Güçlü ısı etkisi ile birinin bedenini yaralamak; acı vermek. **5.** (Lamba, mum gibi ışık kaynağı için) aydınlatmasını, ışık vermesini sağlamak. **6.** (Soba, ocak gibi ısı kaynağı için) ısıtma işinin başlamasını, işlemesini sağlamak. **7.** Isı etkisi ya da kimyasal etkisi ile bozmak; zarar vermek; yok etmek. **8.** (Yakacak için) ısı ya da ışık enerjisi elde etmek amacıyla tüketmek. **9.** Kavurucu sıcaklık etkisi ile deride yanıklar ya da yaralar oluşmak. **10.** (Biber vb. acı için) keskin, sert, ısırtıcı bir duyum uyandırmak. **11.** (Keskin koku vb. için) genizde yakıcı bir duyma neden olmak. **12.** (Soğuk, ayaz vb. için) cildini sızlatacak kadar üşütmek; çok üşütmek. **13.** (Güneş, don vb. için) bitkileri kurutmak ya da dondurmak. **14. mecaz.** Büyük bir zarar vermek. **15. mecaz.** Güçlü bir sevgi uyandırmak. **16. mecaz.** Ateşli silahla vurmak. **17. mecaz.** Büyük bir yıkıma uğratmak; mahvetmek. **18.** Güneşin etkisi ile tenin esmerleşmesini sağlamak; karartmak. **19.** Geçerliliğini yitirtmek. **20.** (Mermi için) ateşlemek. **21.** (Besin için) enerjiye dönüştürmek. **22.** (Güneş için) çok sıcak olmak. **23.** Acıtmak. **24.** {ağız} Oyunda yenmek veya oyun dışı yapmak. [DS] ☞ **yakıp yıkmaq**, *Çok büyük zarar vermek; harap etmek.*

yakmak³, [yak-mak] {eT} *gçsz. f. [-ar]* **1.** Yaklaşmak. {OsT} (aynı) [ARAT] [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Hoşa gitmek; yakışmak. [EUTS] **3.** İz bırakmak; tesir etmek; isnatta bulunmak. [Nevâyi] **4.** {ağız} (Türkü, ağıt vb. için) bir duyguyu dile getirmek için beste yapmak; düzenlemek; söylemek. [DS] **5.** {eAT} Yaklaştırmak. **6.** {ağız} Isındırıp sevdirmek; alıştırmak. [DS]

yakmalık, -ğı [yak-ma-lık] *is.* Yakmak için ayrılmış madde; yakacak.

yakmuk, -ğu [yak-muk] {ağız} *is.* Asma yaprağı. [DS]

yakrı, [yā / yāk > yak-rī] (*yakrı:*) *is.* Yağ; iç yağ; yağlı. [DLT] [EUTS] [Gabain]

yakrıkân¹, [yakrī > yakrı-kān] (*yakrıka:n*) {eT} *is.* Buz yağı. (?) [DLT]

yakrıkân², [yakrī > yakrı-kān] (*yakrıka:n*) {eT} *is.*

Fındık büyüklüğünde kırmızı meyvesi olan bir bitki. [DLT]

yakrılanmak, [yakrī-la-n-mak] {eT} döñsl. f. [-ur] Yağlanmak; şişmanlamak. [DLT]

yakru, [yak-mak > yak-ur-mak > yak(u)r-rū] (yakru:) {eT} is. Çevre; yakınlık. [DLT]

yaksa, [Sansk. yaksa] {eT} is. Şeytan; bir cins şeytan. [EUTS] [Gabain]

yaksun, [yaksun / buhsum] {eT} is. Arpa şırası. [Mühennâ]

yakşa, [Sansk. yaksa] {eT} is. Şeytan. [EUTS]

yakşak, -ğı [yañşa-k] {ağız} sf. Geveze; boşboğaz. [DS]

yakşı, [yak-ış-mak > yak(ı)ş-ı / yaḫşī] (yakşı:) {eT} {eAT} sf. İyi; güzel; alâ. [EUTS]

yakşıcı, [yakşı-çı] {eT} is. İdareci. [EUTS]

yakşi, [eT. yakşi] sf. Yahşi.

yaktı, [yak-mak > yak-tı] (yaktı:) {eT} is. Aydınlık. [Mühennâ]

yaktılık, -ğı [yaktı-lık] is. 1. {eT} Aydınlık veren nesne; aydınlatma aracı. [Mühennâ] 2. {ağız} Yakacak. [DS]

yaktırma, [yak-tır-ma] is. Yaktırmak eylemi.

yaktırmak¹, [yak-tır-mak] gçl. f. [-ır] Yaktmak eylemini yaptırmak.

yaktırmak², [yak-tır-mak] gçl. f. [-ır] (Yakı, kına vb. için) uygulamak; sürdürmek.

yaktin, [Far. yaḫtīn] (yakti:n, t kalın söylenir) {OsT} is. bot. Kavun, karpuz gibi yere uzanıcı bitkiler.

yaktırmak¹, [yak-mak > yak-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] 1. Yakına getirmek; yaklaştırmak. [ARAT] 2. Kolay yararlanılır duruma getirmek. [ARAT]

yaktırmak², [yak-mak > yak-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] 1. Dokundurmak. [DLT] 2. (Yakı için) yaktırmak. [DLT]

yaktırmak³, [yak-mak > yak-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Ateş yaktırmak; tutuşturmak. [DLT]

yaku¹, [yağ-mak > ya-kū] (yaku:) {eT} is. 1. Yağmurluk. [DLT] 2. Çevrilmiş kürk. [Mühennâ]

yaku², [yak-mak > yak-ı / yakū] (yaku:) {eT} {OsT} {ağız} is. Yakı. [Bahşayış] [DS] ☞ **yaku urmak**, {OsT} Yakı basmak; dağlamak.

ya'kub, [İbr. yakob > Ar. ya'qūb] (ya-ku:b) sf. 1. Tanrı tarafından korunan. 2. is. Erkek keklik. 3. öz. is. Yusuf peygamberin babası olup başına gelenlerden dolayı edebiyatta üzüntü ve kaygının sembolü olmuş bir peygamber.

Ya'kubî, [Ar. ya'qūbī] (ya-ku:bi:) {OsT} sf. Hz. İsa'nın insan olduğunu ve Allah'ın birliğini savunan Yakub adında bir piskoposun çıkardığı bir Hristiyan mezhebinden olan.

yakud, [Ar. yāqūt] (ya:ku:t) {eT} is. Yakut. [EUTS]

yakurmak¹, [ya-k-mak] (yaklaşmak) > yak-ur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yaklaştırmak. [ARAT] [DLT] [KB] [Mühennâ]

yakurmak², [yak-ur-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Sık sık solumak; yüksek bir solumaya tutulmak. [DLT]

yakuru, [yak-mak] (yaklaşmak) > yak-ur-mak > yak-ur-ū] (yakuru:) {eT} zf. 1. (Yer ve zaman için) yakın. [EUTS] 2. Çevre; yakınlık. [ARAT] 3. Biraz evvel. [Gabain]

yakut, [Ar. yāqūt] (ya:ku:t) {eT} {OsT} is. min.

1. Bıllurlaşmış alümin türünden meydana gelen pembeden koyu kırmızıya kadar değişik renklerde saydam ve değerli taş. [KB] 2. sf. Yakuttan yapılmış ya da yakut ile süslenmiş. 3. argo. Bir tür uyuşturucu madde; metamfetamin. ☞ **yākūte-i sahrâ**, tasvf. Bütün kişilik; arş-ı ala; nefis-i külliye. || **yākūt-i ādî**, {OsT} Zımpara taşı. || **yākūt-i ahmer**, {OsT} 1. Kırmızı yakut. 2. mecaz. Şarap. || **yākūt-i asfer**, {OsT} Sarı yakut. || **yākūt-i cigerî**, {OsT} Kırmızılığı siyaha çalan bir çeşit yakut. || **yākūt-i gürgânî**, {OsT} Gürgân şehrinde çıkan bir taş. || **yākūt-i hām**, {OsT} 1. İşlenmemiş yakut. 2. mecaz. Güzelin dudağı. || **yākūt-i kebūd**, {OsT} Mavi yakut; gök yakut. || **yākūt-i lâciverdî**, {OsT} Mavi yakut. || **yākūt-i revân**, {OsT} 1. Akan yakut. 2. mecaz. Gözyaşı. 3. mecaz. Kırmızı şarap. 4. mecaz. Kan. || **yākūt-i rümmânî**, {OsT} 1. Nar tanesi gibi yakut. 2. En değerli yakut. || **yākūt-i serbeste**, {OsT} 1. Bağlı olan yakut. 2. mecaz. Güzelin ağzı; kapalı dudağı. || **yākūt-i zerd**, {OsT} 1. Sarı renkli yakut. 2. mecaz. Güneş.

Yakutça, [yakut-ça] is. Yakutlar tarafından konuşulan Türk dili.

yakzan, [Ar. yaḫza > yaḫzān] (yakza:n) {OsT} sf. Uyanık.

yal¹, [yalb / yal / yalp / yılb / yılp] (yans.) is. Birdenbire parıldamayı, yanmayı, ışık saçmayı anlatan kök. *yal-a-mık*, *yal-ap yalap*

yal², [yal] is. 1. Kepek, su ve tuz ile hazırlanan inek ve köpek çorbası. {OsT} {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} İçine yal konulan oyuk kütük. [DS] ☞ **yala dönmek**, {ağız} Tadı kaçmak; yavanlaşmak. [DS] || **yal dostu**, {ağız} Yiyip içme karşılığında dostluk gösteren kimse. [DS] || **yal gibi**, 1. (Soğuk içecekler için) ılık; ılımış. 2. (Yemek için) bol sulu ve yavan. || **yal yağısı**, {ağız} Beceriksiz. [DS] || **yal yal yalvarmak**, {ağız} Çok yalvarmak. [DS]

yal³, [yal] {eT} is. 1. Kira. [EUTS] 2. Maaş; ücret; aylık. [EUTS] ☞ **yalğa bérmek**, {eT} Kiraya vermek.

yal⁴, [yal] {eT} {eAT} {OsT} is. 1. At yelesi. [DLT] [KB] 2. Ense. [KB] 3. Hayvanlarda boyun üzerindeki saç.

yal⁵, [yal] {eT} is. Ön ayağı ak olan at. [Müchennâ]

yal⁶, -li [Far. yāl جال] (ya:l) {OsT} is. **1.** Boyun; gerdan. **2.** Güç; kuvvet; kudret. ☞ **yāl-i kûpāl**, {OsT} *Şanı büyük olma.* || **yāl ü bāl**, *Boy bos; endam.*

yala, [yalā-mak > yal-ā] (yala:) {eT} is. Biri hakkında kötü sanıda bulunma; töhmet; itham; iftira; şüphe; bühtan; kuşku. [EUTS] [DLT] [Gabain]

yalabaç, [yal-ā-mak + Far. -wāç (soru) [Clauson] / yalā-baç] {eT} is. **1.** Haberci; yalvaç; ışıkla gönderilmiş; mehdî. [Gabain] [Tekin] **2.** Elçi; sefir. [ETY] **3.** Reis; şef. [ETY]

yalabadak, -ğı [yalab-ı-dak] {ağız} zf. **1.** Tek başına. **2.** Çabucak. [DS]

yalabıdak, [yalab-ı-dak يلابدق] {OsT} {ağız} zf. Şimşek gibi hızlı; birdenbire. [DS]

yalabık¹, -ği [yal / yalb (yans.) > yalab-ı-k يلبق] sf. **1.** Parlak; ışıltılı; ışıldak; düzgün; cilalı. {eAT} {ağız} (aynı) [DS] **2.** {ağız} Güzel; yakışıklı; sevimli. [DS] **3.** Kaygan. **4.** {ağız} İkiyüzlü; yüze gülücü; kaypak. [DS] **5.** {ağız} Girişken. [DS] **6.** {ağız} Çevik; atik. [DS] **7.** {ağız} (Genç için) tüysüz. [DS] **8.** {ağız} Kavgada üstün gelen. [DS] **9.** argo. (Erkek için) edilgin eş cinsel. ☞ **yalabık dilli**, {ağız} *Tatlı dilli, konuşmasıyla insanı büyüleyen.* [DS]

yalabık², -ği [yalb (yans.) > yalab-ı-k] {ağız} sf. İvedi; tez; çabuk. [DS]

yalabık³, -ği [yalab-ı-k] {ağız} is. **1.** Alev'in oynayarak yanması; parlama; parıltı. **2.** Şimşek. [DS]

yalabık⁴, -ği [yala-muk / yalabık] {ağız} is. Çam soymuğu. [DS]

yalabık⁵, -ği [yalab-ı-k] {ağız} is. **1.** Kayık. **2.** İçinde hamur yoğrulan tekne. [DS]

yalabıma, [yal / yalb (yans.) > yalab-ı-ma] is. Yalabıma eylemi.

yalabımak, [yal / yalb (yans.) > yalab-ı-mak يلابمق] {ağız} gçsz. f. [-ır] **1.** Parıldamak; ışıldamak; ışık saçmak. {eAT} {OsT} (aynı) **2.** (Şimşek için) çakmak. **3.** Düzgün ve parlak duruma gelmek; güzelleşmek. [DS]

yalabır, [yalab-ı-r] {ağız} is. Şimşek. [DS]

yalabırmak, [yalabı-r-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Parlamak. [DS]

yalabıtmak¹, [yalabı-t-mak يلبتمق] {ağız} gçl. f. [-ır] {eAT. -ur} **1.** Parlatmak; parıldatmak; cilalamak. {eAT} (aynı) **2.** Işık saçarak aydınlatmak. **3.** Tıraş ederek parlatmak. **4.** Güzelleştirmek. [DS]

yalabıtmak², [yalabı-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] **1.** İş çabucak bitirmek. **2.** Öfkeyle, hızlı vurmak, dövmek. [DS]

yalabuk¹, [yalab-ü-k يلبق] {eAT} sf. → yalabık¹.

yalabuk², -ğu [yalab-ı-k / yalabu-k] {ağız} is. Şimşek. [DS] ☞ **yalabuk atmak**, {ağız} *Şimşek çakmak.* [DS]

yalabuk³, -ğu [yalab-ı-k / yalabu-k] {ağız} sf. Çevik. [DS]

yalabuk⁴, -ğu [yalab-ı-k / yalabu-k] {ağız} sf. İvedi; tez; çabuk. [DS]

yalabuk⁵, -ğu [yalab-ı-k / yalabu-k] {ağız} sf. Girişken. [DS]

yalabumak, [yalab-ü-mak يلبومق] {eAT} gçsz. f. [-ır] → yalabımak.

yalabutmak, [yalabu-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] **1.** Parlatmak; cilalamak. **2.** Tıraş ederek parlatıp güzelleştirmek. [DS]

yalaca, [yala-ca] {ağız} sf. Küçük. [DS]

yalacan¹, [yala-can] {ağız} sf. **1.** Geveze; boşboğaz. **2.** Söz taşıyan; dedikoducu. **3.** Dalkavuk; çıkarıcı. **4.** Şımarık. [DS]

yalacan², [yala-can] {ağız} sf. (Çanak, tabak vb. için) yayvan; derinliksiz. [DS]

yalacan³, [yala-can] {ağız} sf. (Vida, cıvata vb. için) yalama. [DS]

yalacan¹, [yala-can / yala-çan] {ağız} sf. Dalkavuk; çıkarıcı. [DS]

yalacan², [yala-can / yala-çan] {ağız} sf. **1.** Derin olmayan; sığ. **2.** Yayvan; derinliksiz. [DS]

yalacı, [yalā-çī] (yala:çī) {eT} sf. İnsanı her şeyde çarçabuk suçlu gibi gören; itham eden. [DLT] ☞ **yalāçī yuvğā**, {eT} *Bir tür ince katmerli ekme.* [DLT]

yalaf, {eT. yal-mak (yanmak) > yal-av > yalaf} {ağız} is. Alev. [DS]

yalafar, [yal-ā-mak + Far. -vār [Clauson] / yalā-var] {eT} is. İnsanlar arasındaki elçi; hakanın gönderdiği elçi; elçi. [DLT]

yalagı, [yal-mak > yal-ā-ği] {ağız} is. Alev. [DS]

yalagoz, [yala+goz ?] {ağız} sf. **1.** Çanak yalayıcı. **2.** Dalkavuk. **3.** Sürtük. [DS]

yalagan, [yala-ğan] {ağız} sf. Çanak yalayıcı. [DS]

yalagı¹, [yal-mak > yal-ağı] {ağız} is. Ateş yakmaya, tutuşturmaya yarayan çalı çırpı gibi şeyler. [DS]

yalagı², [yol-ak / yolağı] {ağız} is. Keçiyolu; patika. [DS]

yalagı³, [yala-ği] {ağız} sf. Çukur. [DS]

yalagız¹, [yal-mak > yal-az / yalagız] {ağız} is. Alev. [DS]

yalagız², [yala-k + ağız] {ağız} sf. Geveze; boşboğaz; ara bozmak için söz taşıyan. [DS]

yalagu, [yala-ğu] {ağız} is. Alev. [DS]

yalaguz¹, [yal-mak > yal-az / yalaguz] {ağız} is. Alev. [DS]

yalaguz², [yal-mak > yal-añ-üs / yal-añ-üz] {ağız} sf. Yalnız. [DS]

yalak¹, -ği [*yal-mak > yal-a-mak > yala-k] is. **1.** İçinden, üzerinden bir şey yalanan yer veya kap. **2.** Hayvanların su içmesi için ağaç, taş, beton vb.nden yapılmış oyuk genişçe kap; çeşme önlerine bu a-

maçla konulmuş büyük tekne. {ağız} (aynı) [DS] 3. {ağız} Hayvanların içinden yem yedikleri taş, ağaç, toprak vb.nden yapılmış kap. [DS] 4. Çeşme, musluk, yağmur iniş borusu vb. suyunun çevreye sıçramaması için altına konulan dibi delik taş tekne. 5. {ağız} Kazılmış geniş çukur. [DS] 6. {ağız} Saksı. [DS] 7. {ağız} Sahan, tabak, çanak, tas gibi kapların genel adı. [DS] 8. {ağız} Ağaç leğen. [DS] 9. {ağız} Küçük su birikintisi. [DS] 10. {ağız} Ahırda hayvan pisliklerinin biriktiği uzun çukur. [DS] 11. coğ. Bir yamacı yaran az ya da çok küremsi çöküntü; buz yalağı. 12. {ağız} Ortası çukur tarla. [DS] 13. {ağız} Vadilerdeki küçük verimli düzlük. [DS] 14. {ağız} Dağ yamaçlarındaki düzlük. [DS] 15. {ağız} Suyun akarken yalayıp yardığı yer. [DS] 16. {ağız} Kalaycılıkta, bakır kapların temizlendiğı yer. [DS] 17. {ağız} Kuytu yer. [DS] 18. {ağız} Su oluşu. [DS] 19. {ağız} Musluk. [DS] 20. {ağız} sf. Sığ, derin olmayan. [DS] 21. argo. Fahişe. ☞ **yalağı günde kalmak**, {ağız} Başladığı işi bitirememek. || **yalak açmak**, {ağız} 1. Bağı kütüklerinin, meyve ağaçlarının dibini açmak. 2. Ağaçların dibine su gitmesi için küçük su yolları açmak. 3. Atık su kanalı açmak. [DS] || **yalak içi**, {ağız} İki dağ arasındaki dar boğaz. [DS]

yalak², -ğı [yalā-mak (itham etmek) > yala-k] {ağız} sf. 1. Dalkavuk. 2. Asalak; bedavacı. 3. Yerli yersiz konuşan; boşboğaz; geveze. 4. İkiyüzlü; tutarsız. 5. Dönek. 6. Sımaşık; terbiyesiz. 7. Her işe burnunu sokan. 8. Aşağılık; onursuz. 9. Sürtük. [DS]

yalaka, [yala-gü > yalaka ?] {ağız} is. 1. Dalkavuk; çıkarıcı. 2. Arsız; sımaşık; terbiyesiz. 3. Geveze; boşboğaz. 4. Her işe burnunu sokan. 5. Sürtük; çok gezen. 6. Dönek. 7. Asalak; bedavacı. 8. İkiyüzlü; tutarsız. [DS] ☞ **yalaka olmak**, 1. Dalkavuklaşmak. 2. Utanma duygusunu yitirmek; arsızlaşmak.

yalakacı, [yalaka-cı] {ağız} is. Bulduğı her şeyi, bulduğı yerde yiyen, pisboğaz köpek. [DS]

yalakalaşmak, [yalaka-la-ş-mak] dönl. f. [-ır] 1. Dalkavuklaşmak. 2. argo. Aşırı samimiyetin de ötesinde sımaşık hâle gelmek; yüz göz olmak.

yalakalık, -ğı [yalaka-lık] {ağız} is. 1. Dalkavukluk. 2. Sürtüklük. [DS] ☞ **yalakalık etmek**, {ağız} 1. Gevezelik etmek. 2. Dalkavukluk etmek. [DS]

yalakçı, [yalak-çı] {ağız} sf. 1. Asalak; bedavacı. 2. Dalkavuk. 3. Sımaşık; terbiyesiz. 4. Hizmetçi. [DS]

yalakımak, [yalak-ı-mak بلاقیمق] {eAT} gçsz. f. [-r] 1. (Kancık köpek veya kedi için) kızışmak. 2. Çiftleşmek için erkeğin çevresinde dolaşmak.

yalaklamak, [yalak-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Geçirmek. [DS]

yalaklanmak, [yalak-la-n-mak] {ağız} dönl. f. [-ır] 1. Açgözlülük yapmak. 2. Dalkavukluk yapmak. [DS]

yalaklık, -ğı [yalak-lık] {ağız} is. 1. Dalkavukluk. 2. Gevezelik. [DS]

yalaktar, [yalak + Far. -dār] {ağız} sf. Geveze; boşboğaz; söz taşıyarak ara bozuculuk yapan. [DS]

yalalmak, [yalā-mak > yala-l-mak] {eT} edil. f. [-ur] Töhmət altında kalmak; töhmetlenmek; itham edilmek. [DLT]

yalam, [yala-mak > yala-m] is. Yalama; yalanma. ☞ **yalam yalam eylemek**, {OsT} Dilini çıkarıp dudaklarını yalar gibi yapmak; aç gözlülükle yalanmak.

yalama¹, [yala-ma] is. 1. Yalamak eylemi. 2. Sürtünme vb. sebeplerle oluşan aşınma; pürüzleri silinme. {ağız} (aynı) [DS] 3. Cinsel organların ağız ve dille uyarılmasına dayanan cinsel doyum ya da ilişki. 4. Yivli silahların içindeki yiv ve setlerin çeşitli nedenlerle aşınması. 5. sf. (Cıvata, somun vb. için) aşınıp düzleşerek işlevini yerine getiremez duruma gelmiş olan. {ağız} (aynı) [DS] 6. (Resim için) fırça izleri belli olmayacak biçimde yapılan. 7. {ağız} (Kişi için) sözünde durmayan; dönek; ikiyüzlü. [DS] ☞ **yalama dudak**, {ağız} Dudak yarısı uzun süren kimse. [DS] || **yalama olmak**, (Araç, gereç için) aşınarak işlevini yerine getiremez duruma gelmek. || **yalama resim**, res. Fırça izlerini belli etmeden yapılan resim. || **yalama toprak**, {ağız} 1. Nehir ve deniz sularının bastığı toprak. 2. Buzlanmış, donmuş, insan ayağının basmadığı yer. [DS] || **yalama tuzu**, {eAT} Kaya tuzu. || **yalama uçuş**, Yere yakın olarak yapılan ustaca uçuş. || **yalama yazı**, Erozyon etkisiyle oluşmuş, yumuşak engebeli yeryüzü parçası, yontuk düz, penepelen.

yalama², [eT. *yā-mak (yakmak) > ya-la-ma] tıp. 1. Dudaklarda ya da birleştikleri yerlerde streptokoklardan ileri gelen müzmin iltihaplı yara. {OsT} {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} Güneş etkisiyle veya mide bozukluğu yüzünden dudakta görülen kuruma ve çatlama. [DS]

yalama³, [yağ-la-mak > yā-la-ma] (ya:lama) {ağız} is. Yağlanmış sac ekmeği; yağlama. [DS]

yalama⁴, [yala-ma] {ağız} is. 1. Çamın soyulup çıkarılan iç kabuğu; soymuk; yalamuk. 2. Atlarda üst dudağa kadar uzanan, alt dudağa inmeyen akıtna. 3. Kağnılarda kolların dingile değen yeri. [DS]

yalamacı, [yalama-cı] sf. argo. Dalkavuk.

yalamaç¹, -cı [yala-maç] {ağız} is. 1. Ağız çevresindeki yemek bulaşığı. 2. Hayvanlara verilen haşlanmış yeşillik. [DS]

yalamaç², -cı [yala-maç] {ağız} sf. Kendi işini bırakıp küçük çıkarlar için başkasının işiyle uğraşan kimse. [DS]

yalamak¹, [yal-gā-mak / yal-ā-mak] (yala:mak) {eT} gçl. f. [-ur] Töhmətlemek; itham etmek. [DLT]

yalamak², [yalā-mak] gçl. f. [-r] [l(i)-yor] 1. Geniş bir yüzeyi etkileyecek şekilde fakat derine inmeden üzerinden geçmek; bir şeyi sıyrarak veya ona hafifçe dokunarak geçmek; sıyırmak. 2. Bir şeyin üzerinden dilini sürüp geçirmek; dil ile silmek; dilini gezdirerek bir şeyin üzerindeki alıp yutmak.

{eT} (aynı) [EUTS] [Gabain] [Mühennâ] **3. dnz.** (Dalgalar için) geminin içine girmeyip yalnız bordasını sıyırarak geçmek. **4.** (Hayvan için) dilini bedeni ya da yavrusu üzerinde gezdirerek temizlemek. **5.** {ağız} Sıyırarak berelemek. [DS] ☞ **yalayıp geçmek**, (*Rüzgâr, dalga vb. için*) sıyırarak, dokunarak hızla geçmek. || **yalayıp yutmak**, **1.** İştahla yemek. **2. mecaz.** *Kötü bir davranış, söz karşısında ses çıkarmamak, kabullenmek.*

yalamak³, -ğı [yala-muk] {ağız} is. → yalamık. [DS]

yalamakçı, [yalamak-çı] {ağız} sf. **1.** Asalak; bedavacı. **2.** Dalkavuk. [DS]

yalamaşçı, [yalamaç-çı] {ağız} sf. Söz taşıyarak ara bozan; dedikoducu; geveze; boşboğaz. [DS]

yalamgı, [yala-m-gı] {ağız} is. Kendirin, lifi soyulduktan sonra kalan sapı. [DS]

yalamıç, -cı [yala-ma+iç] {ağız} is. Derinliği az olan mutfak kabı. [DS]

yalamık¹, -ğı [yala-mık] {ağız} sf. Bir tadımlık; yalayacak kadar az. [DS]

yalamık², -ğı [yala-mık] {ağız} is. **1.** Taze çam kabuğunun öz suyu tatlı olan soymuk kısmı; yalamuk. **2.** İlkbaharda, çamın budak yerlerinden akan sakızlı, tatlı su. **3.** Çam ağacının çıralı bölümü. **4.** Kabuğu soyulmadan yapılan kabak tatlısı. [DS]

yalamık³, -ğı [yala-mık] {ağız} is. Düzgün dörtgen biçme hâlinde kaya tuzu. [DS]

yalamık⁴, -ğı [yala-mık] {ağız} sf. **1.** Parlak; düzgün; cilalı. **2.** Dudakta çıkan yara; uçuk. **3.** Kaygan. [DS] ☞ **yalamık olmak**, {ağız} *Kayganlaşmak.* [DS]

yalamık⁵, -ğı [yala-mık] {ağız} sf. Aşınmış; bozulmuş; yatağı genişlemiş; yalama. [DS]

yalamık⁶, -ğı [yala-mık] {ağız} sf. **1.** Asalak; bedavacı. **2.** Her işe burnunu sokan. [DS]

yalamıkçı, [yalamık-çı] {ağız} sf. Dalkavuk. [DS]

yalamsuk, -ğu [yala-msık] {ağız} sf. **1.** Dalkavuk. **2.** Asalak; bedavacı. **3.** Açgözlü; arsız. [DS]

yalamtık, [yala-mak > yala-m-tık] {OsT} {ağız} sf. (Yiyecek için) yalayacak kadar çok az; bir yalayım; bir parça. [DS]

yalamuk¹, -ğu [yala-mak > yala-muk] {ağız} is. **1.** Çam ağacının reçineli ve tatlı öz sulu soymuk tabakası. **2.** Bu soymuktan sızan tatlı ve reçineli öz su. [DS]

yalamuk², -ğu [yala-muk / yalabı-k] {ağız} sf. **1.** Cilalı; parlak; düzgün; ışıldak. **2.** (Hava için) açık; aydınlık. [DS]

yalamuk³, -ğu [yala-muk] {ağız} is. **1.** Yemek, yiyecek artığı. **2.** Karşılıksız, parasız yaptırılan şey. **3.** sf. Asalak; açgözlü; bedavacı. [DS]

yalamuk⁴, -ğu [yala-muk] {ağız} is. Şimşek. [DS]

yalamuk⁵, -ğu [yala-muk] {ağız} is. Yüzde oluşan güneş yanığı. [DS]

yalamuk⁶, -ğu [yala-muk] {ağız} sf. Yalama olmuş;

aşınmış; gevşemiş; bozulmuş. [DS] ☞ **yalamuk olmak**, {ağız} *Aşınmak; gevşemek.* [DS]

yalamukçu, [yala-muk-çu] {ağız} sf. **1.** Dalkavuk. **2.** Asalak; bedavacı; açgözlü. **3.** Sürtük. **4.** Gördüğü her şeyden isteyen; yüzüstü. [DS]

yalamukçuluk, -ğu [yalamukçu-luk] {ağız} is. Bedavadan geçinme; asalaklık. [DS]

yalan¹, [eT. yalgâ-mak (itham etmek) > yalgâ-n > yalan] sf. **1.** Gerçek olmayan; uydurulmuş olan; asılsız. **2.** {eAT} Sözüde durmaz; yalancı; vefasız. **3.** is. Birini aldatmak, gerçeği ve doğru olanı çarpıtmak veya gizlemek amacıyla söylenen söz. **4.** Gerçeği gizlemek, çarpıtmak ya da olmayan bir şeyi varmış gibi göstermek eylemi. **5.** Aldatıcı, yanıltıcı ve boş olan şey; hayal. ☞ **yalana şerbetli**, *Çok rahat yalan söyleyebilen ve bu yüzden hiç sıkıntıya düşmeyen; çok yalan söyleyen.* || **yalan atmak**, *Yalan söylemek.* {ağız} (aynı) [DS] || **yalan bezemek**, {OsT} *Yalan uydurmak.* || **yalan çıkarmak**, {eAT} *Birinin yalan söylediğini iddia etmek; yalan isnat etmek.* || **yalan çıkmak**, *Gerçek olmadığı anlaşılacak.* || **yalan dolan**, **1.** Gerçek olmayan söz. **2.** Başta yalan olmak üzere her türlü kötü davranışların yer aldığı iş veya durum; yolsuzluk. **3.** {ağız} *Aldatıcı söz veya davranış.* [DS] || **yalan dünya**, *Gelip geçici, ölümlü dünya.* || **yalan eylemek**, {OsT} *Yalancı çıkarmak.* || **yalan haber**, *Çeşitli amaçlarla basın ve yayın organlarında yer alan gerçek dışı, uydurma haber.* || **yalan kılmak**, {eAT} *Yalanlamak; tekdiz etmek.* || **yalan kıvrımak**, *Yalan söylemek.* || **yalan makinesi**, **1.** mecaz. Çok yalan söyleyen kimse. **2.** Yalan söyleyen kimsenin bedeninde oluşan elektriklenmeyi belirleyen aygıt. || **yalan söylemek**, *Olmayan bir şeyi olmuş gibi, gerçeği çarpıtarak ya da gizleyerek anlatmak.* || **yalan tanıklık**, *huk. Bir kişinin, resmî makamlar tarafından bir konuda bilgisine baş vurulduğunda o konu ile ilgili olarak gerçek dışı beyanda bulunması.* || **yalan tanıklık vermek**, {eAT} *Yalancı şahitlik yapmak; yalan şahadette bulunmak.* || **yalan tanıklık vermek**, {eAT} *Yalancı şahitlik yapmak; yalan şahadette bulunmak.* || **yalan yağış**, {ağız} *Yalan yanlış; derme çatma; gelişigüzel.* [DS] || **yalan yanlış**, *Doğru ve düzgün olması için özen gösterilmeden.* || **yalan yapıldak**, {ağız} *Uydurarak.* [DS] || **yalan yarıştırması**, {ağız} *Masal.* [DS] || **yalan yere yemin etmek**, *Söylediği sözün yalan olduğunu bilerek, doğru olduğu hakkında yemin etmek.*

yalan², [yal-mak > yal-ın / yal-an] {eT} is. Alev. [EUTS] [Gabain]

yalancı¹, [yalan-çı] sf. **1.** Yalan söylemeyi alışkanlık hâline getirmiş olan. **2.** Gerçek ve doğru olmayan; gerçeğine benzetilmiş olan; sahte. **3.** is. Yalan söyleyen kimse. ☞ **yalancı akasya**, *bot. Salkım ağacı, (Robinia pseudoacacia).* || **yalancı ana arı**, *Normal görev yapamayan, asıl ana arı bulunmadığı zamanlarda yumurtlayan, ancak bu yumurtalardan*

sadece erkek arı çıkan ana arı. || **yalancı ayak**, *biy.* Bir hücrelilerde hareket etmeye yarayan sitoplazma uzantısı. || **yalancı biber**, *bot.* Akdeniz bölgele-
rinde süs olarak yetiştirilen on metre boyunda, kı-
şın yapraklarını dökmeyen bir ağaç, (*Schimus mol-
lis*). || **yalancı cep**, 1. Gizli cep. 2. Ceket vb. giye-
ceklere cep varmış gibi görünmesini sağlamak
amacıyla parça eklenerek yapılmış süs ögesi. || **ya-
lanıcı çıkarmak**, 1. Birinin yalan söylediğini orta-
ya koymak. 2. Birinin yalan söylemiş olmasına ne-
den olmak; o kimsenin sözünü yerine getirememe-
sine neden olmak. || **yalancı çıkmak**, 1. İstmeden
yalan söylemiş olmak. 2. Sözünde duramamak. ||
yalancı dünya, "Bu dünyadaki her şey geçicidir."
anlamında kullanılır. || **yalancı grip**, Gripe benze-
yen ancak grip virüsünden kaynaklanmayan hasta-
lık. || **yalancı inci**, Gerçek olmayan, sahte ya da
yapma inci. || **yalancı karanfil**, *bot.* Karanfilgiller-
den, yalın ve dişli karşıt yapraklı demet ya da tal-
kım hâlinde çiçekli bir tür çalı, (*Lychnis flos-
cuculi*). || **yalancı keçi**, {ağız} Erguvan ağacı ve çi-
çeği. [DS] || **yalancı kemer**, *mim.* Bir duvar üzerine
destek amacıyla yapılan, göz açıklığı olmayan ke-
mer. || **yalancı lavanta çiçeği**, *bot.* Karabaş otu,
(*Lavandula stoechas*, *L. angustifolia*). || **yalancı
meyve**, *bot.* Çanak ve bürüm gibi dıştaki organlara
yapışık olarak oluşan meyve. || **yalancı odun**, *bot.*
Ağaçlarda, gerçek odun ile kabuk arasında bulu-
nan ve her sene yeni bir halka ilavesi ile kalınla-
şan, gevrek ve beyazımsı kısım. || **yalancı öd ağacı**,
bot. Kalembek. || **yalancı pehlivan**, Yapamayacağı
işleri yaptığını veya yapabileceğini ileri süren kim-
se; palavracı. {ağız} (aynı) [DS] || **yalancı safran**,
bot. Aspür. || **yalancı sarma**, {ağız} Lahana yaprağı
ile yapılan etsiz sarma. [DS] || (birinin) **yalancısı
olmak**, Başkasının söylediği sözü yalan veya doğru
olup olmadığına bakmaksızın aktarmak; söylenen-
lerin gerçek dışı oluşunun sebebinin kendisinde
olmadığını iddia etmek. || **yalancı şahit**, *huk.* Yargı
önünde gerçek bilgiler değil de gerçeğe aykırı bil-
giler veren tanık; yalancı tanık. || **yalancı şöhrət**,
Birdenbire kazanılmış şöhrət. || **yalancı tanık**, *huk.*
Yalancı şahit. || **yalancı taş**, Değerli taşların cam-
dan yapılmış olanlarına verilen ad; sahte taş. || **ya-
lanıcı ur**, *tıp.* Ur gibi görünmesine rağmen ur özel-
liği göstermeyen kabarıklık.

yalancı², [yalan-cı] {ağız} is. 1. Asma yaprağı ile ya-
pılan zeytinyağlı dolma. 2. Kaburga dolması. [DS]
☐ **yalancı dolma**, *Patlıcan*, biber ve yaprakla ya-
pılan zeytinyağlı dolma. ||

yalancıktan, [yalan-cık-tan] (*yalancı'ktan*) *zf.* Ger-
çek olarak değil; şaka ve oyun olarak; yapmacık bir
şekilde.

yalancılık, -ğı [yalan-cı-lık] is. 1. Yalancı olma du-
rumu. 2. Yalan söyleme huyu veya alışkanlığı.

yalancı, [yalan-cı / yalan-çı] {ağız} *sf.* → yalancı. [DS]

☐ **yalancı pehlivan**, {ağız} → yalancı pehlivan.
[DS] || **yalancısı olmak**, {ağız} → yalancısı olmak.
[DS]

yalancıracak, -ğı [yalancı-rak] {ağız} *sf.* Arada bir ya-
lan söyleyen; biraz yalancı. [DS]

yalandan, [yalan-dan] (*yalan'ndan*) *zf.* 1. Gerçek ol-
maksızın; kandırmak, aldatmak için; yapmacık bir
biçimde; numaradan; sureta. 2. Özen göstermeden;
yapmış olmak için; önem vermeksizin; dikkatsizce;
üstünkörü; derme çatma.

yalandırmak, [yalan > yalan-dır-mak] {ağız} *gçl. f.* [-
ur] Aldatmak; yalan söyleyerek avutmak; kandır-
mak. [DS]

yalandırmak, [yal-gā-mak > yal-gā-n-dur-mak] {eT}
gçl. f. [-ur] Yalanlamak. [DLT]

yalang, [yal-mak > yal-añ / yal-ıñ] (*yalañ*) {eT} *sf.*
Çıplak; yalın. [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [Te-
kin]

yalangi¹, [yal-a-n-gı / yalañı] {ağız} is. 1. Alev. 2.
Tutuşturucu. 3. Ateş veya güneşin yaydığı sıcaklık;
ısı. [DS]

yalangi², [yal-a-n-gı] {ağız} is. Bağları vuran sam.
[DS]

yalangi³, [yal-a-n-gı / yalañı] {ağız} is. Dağlarda
biten ve süpürge yapılan bir ot. [DS]

yalangız, [yal-mak > yalañ-uz] (*yalañız*) {ağız} *sf.*
Yalınız. [DS]

yalangoz, [Lat. *ailanthus*] {ağız} is. 1. Mürver ağacı,
(*Pterocarya fraxinifolia*). 2. Suda yetişen ve keres-
tesi değerli bir ağaç; aylandız, (*Ailanthus alissima*).
[DS]

yalangu¹, [yalan-gu] {ağız} is. Sıcak fırında ikinci
kez ekmek pişirmek için yakılan ateş. [DS]

yalangu², [yalañ-u] (*yalañu*) {ağız} is. Alev. [DS]

yalanguk, [yal-mak > yal-in-mak > yal-in-ğuk >
yalañuk] (*yalañuk*) {eT} İnsan. [EUTS] [Gabain]

yalangus, [yal-mak > yal-añ-üs / yal-añ-üz] (*yala-
ñu:s*) {eT} *sf.* Yalınız. [EUTS]

yalanguz, [yal-mak > yal-añ-üs / yal-añ-üz] (*yala-
ñu:z*) {OsT} {eT} {eAT} *sf.* Yalınız. [EUTS] [Gabain]
[Bahşayış]

yalanğı, [yalañ-ı > yalanğı] {ağız} is. Alev. [DS]

yalanış, [yala-n-ış] is. Yalanlamak eylemi ve biçimi.

yalanışlık, -ğı [yala-n-ış-lık] {ağız} is. Yaltaklanma.
[DS]

yalankı¹, [yalañ-kı] (*yalañkı*) {ağız} is. Yabani süpür-
ge otu. [DS]

yalankı², [yalañ-kı] (*yalañkı*) {ağız} is. 1. Alev. 2. A-
teş ve güneş ısı; sıcaklık. [DS]

yalankı³, [yalañ-kı] (*yalañkı*) {ağız} is. Bir tür lokma
tatlısı. [DS]

yalankoz, [Lat. *ailanthus*] is. *bot.* Dışbudak yapraklı
kanatlı ceviz, (*Pterocarya fraxinifolia*).

yalanlama, [yalan-la-ma] is. 1. Yalanlamak eylemi.

2. Bir sözün ya da haberin aslının olmadığını belirtme; bu amaçla basın ve yayın organlarında çıkan yazı, söylenen söz; tekzip.

yalanlamak, [yalan-la-mak يالانلا ماق] *gçl. f. [-r] [-l(t)-yor]* 1. Önceden yayılmış, duyurulmuş bir haberin, olayın doğru olmadığını öne sürmek; yalan olduğunu açıklamak; tekzip etmek. {eAT} {OsT} (aynı) 2. Bir kimsenin sözlerinin yalan olduğunu bildirmek; o kimsenin gerçeği söylemediğini ileri sürmek; söylediklerinin tersini kanıtlamak. 3. Kişinin sonraki söz ve davranışları önceden iddia ettikleri ile çelişki yaratmak; ters düşmek; uymamak; çürütmek.

yalanlanma, [yalan-la-n-ma] *is.* Yalanlanmak eylemi ve durumu.

yalanlanmak¹, [yalan-la-n-mak يالانلنمق] *edil. f. [-ır]* 1. Yalanlama eylemi yapılmak. 2. Bir haberin, bilginin, sözün gerçek olmadığı, doğru olmadığı bildirilmek. 3. {eAT} Yalancı olduğu söylenmek; söylediklerinin yalan olduğu söylenmek.

yalanlanmak², [yalan-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Alevlenmek. [DS]

yalanluk, [yalan-luk يالانلق] {eAT} *is.* Yalan söyleme.

yalanma, [yala-n-ma] *is.* Yalanmak eylemi.

yalanmak, [yala-n-mak] *edil. f. [-ır]* 1. Yalamak eylemi yapılmak; üzerinde yalamak eylemi uygulanmak; yalamak eylemine uğramak. 2. *dönşl. f.* (Ağız, dudak vb. için) kişi kendi kendine yalamak. 3. (Hayvan için) kendini yalayarak temizlik yapmak.

yalansığmak, [yalan-sığ-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* 1. Yalan söylemek. 2. Yalan yakışmak. [DS]

yalansız, [yalan-sız يالانسز] *sf.* 1. Yalan olmayan; içinde yalan bulunmayan; yalan içermeyen; doğru. {eAT} (aynı) 2. *zf.* Yalan içermeyen; yalan söylemekten kaçınarak.

yalap¹, [yal / yalb (yans.) > yalap] *is.* 1. Parıldama anlatır. 2. {ağız} Parıltı. [DS] 3. {ağız} *zf.* Acele; ivedi. [DS] ☞ **yalap şalap**, *Üstünkörü; özen göstermeksizin.* {ağız} (aynı) [DS]|| **yalap yalap**, 1. {eAT} {ağız} *Parıl parıl; alev saçarak; ışıl ışıl.* [DS] 2. (Su için) *gürüldeyerek.* 3. {ağız} *Hızlı hızlı.* [DS] 4. {ağız} *Dalga dalga; bölük bölük.* [DS]|| **yalap yalap etmek**, {eAT} {OsT} {ağız} *Parıl parıl parlamak.* [DS]|| **yalap yalap yanmak**, {OsT} *Parıl parıl parlamak.*

yalap², [yalb (yans.) > yalab] {ağız} *is.* Ekmek pişirirken, fırına atılan odun. [DS]

yalapşap, [yalp (yans.) + şap (yans.)] {ağız} *zf.* 1. *Üstünkörü; özensiz.* 2. *Kirli kalmış; yeterince temizlenmemiş.* [DS]

yalas, [yala-mak > yala-ş] {ağız} *is.* 1. Yalamak eylemi ve biçimi. 2. *sf.* Bulaşık. ☞ **yalas bulaş**, {ağız}

1. *Üstünkörü; gelişigüzel.* 2. *Kirli kalmış; iyi temizlenmemiş.* [DS]

yalasık, -ğı [yala-ş-ık] {ağız} *sf.* Yalanacak gibi. ☞ **yalasık bulaşık**, {ağız} *İyi temizlenmemiş; kirli; bulaşık artıkları bulunan.* [DS]

yalasımak, [yal-ā-mak > yala-ş-mak [Clauzon] / yılı-ş-mak [DLT]] {eT} *işteş. f. [-ur]* Karşılıklı ithamda bulunmak. [DLT]

yalatma, [yala-t-ma] *is.* Yalatmak eylemi.

yalatmak¹, [yala-t-mak] *gçl. f. [eT. -ur] [-ır]* Yalamak eylemini yaptırmak; başkasını yalamağa mecbur tutmak. {eT} (aynı) [Mühennâ]

yalatmak², [yala-t-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Sopayla vurmak; dövmek. [DS]

yalatmak³, [yala-t-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Bir şeyi bir yere sürterek aşındırmak. [DS]

yalatmak⁴, [yala-t-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Dikkatsizlik sonucu, ocakta demir ve çeliğin bir yanını ateşe tutup dirençsizleştirmek; çeliğin suyunu kaçırmak. [DS]

yalav, [yal-mak (yanmak) > yal-av] {ağız} *is.* Alev. [DS]

yalavaç, [yal-ā-mak + Far. -wāç (soru) [Clauzon] / yalā-baç يالوج] {eT} {eAT} *is.* 1. Allah'ın elçisi; peygamber. [DLT] [EUTS] [KB] [Mühennâ] 2. {ağız} Alevi. [DS]

yalavaçlık, [yalavaç-lık يالوجلق] {eT} {eAT} *is.* Elçilik. [KB]

yalavar, [yal-ā-mak + Far. vār] (yala:va:r) {eT} *is.* Hükümdarın elçisi. [Clauzon] [Mühennâ]

yalaviç¹, -cı [yalab-ı-mak > yalabı-ç / yala-guç > yalaviç] {ağız} *sf.* 1. Söz taşıyarak ara bozan; dedikoducu; geveze; boşboğaz. 2. Dalkavuk. [DS]

yalaviç², -cı [yala-guç / yalavuç / yalaviç] {ağız} *is.* Derinliği az olan kap kakak. [DS]

yalaviş¹, [yala-mak > yala-guç > yalaviç / yalaviş] {ağız} *sf.* Dalkavuk. [DS]

yalaviş², [yala-guç > yalaviş] {ağız} *sf.* Aşınma; gevşeme; yalama. [DS]

yalavu, [yal-ağu / yalavu] {ağız} *is.* 1. Alev. 2. Tutuşturucu. [DS]

yalavuç¹, -cu [yala-mak > yala-guç > yalavuç] {ağız} *sf.* 1. Söz taşıyarak ara bozan; dedikoducu; geveze; boşboğaz. 2. Dalkavuk. [DS]

yalavuç², -cu [yala-guç / yalavuç / yalaviç] {ağız} *is.* Derinliği az olan kap kakak. [DS]

yalavun, [yala-gun / yalavun] {ağız} *is.* Yüksek alev. [DS]

yalavuş, [yala-mak > yala-guç > yalavuş] {ağız} *sf.* 1. Dönek. 2. Cana yakın; tatlı dilli; yumuşak başlı. [DS]

yalavuz, [yalañuz / yalavuz يالوز] {eAT} *sf.* Yalnız.

yalayıcı, [yala-y-ıcı] *sf.* 1. Yalama işini yapan; yalayan. 2. *is. zool.* Zar kanatlıların ağız tipi. ☞ **yalayı-**

- cı ateş**, *Menzili içinde ayakta duran her insanı vuracak biçimde yere paralel olarak yapılan dizi atış.*
- yalayıcılık**, **-ğı** [yala-y-ı-cı-lık] *is.* 1. Yalayıcının yaptığı iş; yalama işi veya durumu. 2. *as.* Mermi yolunu dikleştiren yükseklik ile gözlemlenen hedefin yüksekliği arasındaki oran.
- yalayış**, [yala-y-ış] *is.* Yalamak eylemi veya biçim.
- yalaz¹**, [yal-mak (*yanmak*) > yal-az] *is.* Alev; alev dili. {ağız} (*aynı*) [DS] ☞ **yalaz yalaz yanmak**, 1. *Yüksek ateş içinde kalmak; alev alev yanmak.*
- yalaz²**, [yal-az] {ağız} *is.* Tiftik ile kıl keçisi arasında yumuşak ve kaba tüylü bir keçisi. [DS]
- yalaz³**, [yal-az] {ağız} *is.* Bayrak. [DS]
- yalaza**, [yal-mak (*yanmak*) > yal-az-a] {ağız} *is.* Alev; alev dili. [DS]
- yalazı**, [yalaz-ı-mak > yalaz-ı] {ağız} *is.* 1. Alev. 2. Tutuşturucu. [DS]
- yalazımak**, [yal-mak > yal-az-ı-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] Alev dokunarak, yalayararak geçmek. [DS]
- yalazıman**, [yalaz-ı-man] {ağız} *sf.* Yakışıksız. [DS]
- yalazlama**, [yal-mak (*yanmak*) > yal-az-la-ma] *is.* Yalazlamak eylemi; alazlama.
- yalazlamak**, [yal-mak (*yanmak*) > yal-az-la-mak] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] 1. Bir şeyi alevden geçirmek; aleve tutmak; alazlamak. 2. {ağız} Alev yalayararak, dokunarak geçmek. [DS]
- yalazlanma**, [yalaz-la-n-ma] *is.* Yalazlanmak eylemi.
- yalazlanmak**, [yalaz-la-n-mak] *edil. f.* [-ır] (Ateş için) alev alev tutuşmak; alevlenmek.
- yalb**, [yalb / yal / yalp / yılb / yılıp (*yans.*)] *is.* Birdenbire parıldamayı, yanmayı, ışık saçmayı anlatan kök. *yal(a)b-a-dak*, *yal(a)b-ımak*, *yal(a)b-ır*, *yalb-ır*, *yab-ır yalb-ır*, *yalb-ır-tı*
- yalbarmak**, [yalbar-mak / yalvar-mak] {eT} *gçsz. f.* [-ur] 1. Yalvarmak; dilemek; istemek; niyaz etmek. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Mühennâ] 2. İstemek. [Mühennâ]
- yalbı**, [? yalb-ı / yalvı] (*yalbı:*) {eT} *sf.* Yassı; enli; derinliği olmayan. [DLT]
- yalbır¹**, [yalb (*yans.*) > yalb-ır] {ağız} *sf.* Parlak. [DS] ☞ **yalbır yalbır**, {ağız} *Parıl parıl; ışıl ışıl.* [DS]|| **yalbır yalbır yanmak**, {ağız} *Göz alıcı bir şekilde, parıl parıl parlamak.* [DS]
- yalbır²**, [yalb-ır] {ağız} *sf.* 1. Çıplak. 2. Yarı çıplak; don gömlek. [DS]
- yalbıramak**, [yalb (*yans.*) > yalb-ır-a-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-r(i)-yor] 1. Işık yansımak. 2. (Parlak bir nesne için) parlamayı sönmek. 3. Şimşek çakmak. [DS]
- yalbırcak**, **-ğı** [yalb-ır-cak] {ağız} *sf.* 1. Çıplak. 2. Yarı çıplak; don gömlek. [DS]
- yalbırdak¹**, **-ğı** [yalb (*yans.*) > yalbır-da-mak > yalbır-dak] {ağız} *sf.* 1. Yarı çıplak; don gömlek. 2. Çıplak. 3. Yalın ayak. 4. (Bıçak, kılıç, tabanca vb. için) kınısız; kapsız; yalın. 5. Yalın. 6. *zf.* Yalın ayak olarak (yayan kelimesi ile birlikte ikileme hâlinde). [DS]
- yalbırdak²**, **-ğı** [yalb-ır-dak] {ağız} *sf.* Parlak; ışılak. [DS]
- yalbırdamak**, [yalb-ır-da-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-d(i)-yor] 1. Işık yansımak. 2. Parlak bir şey parlamayı sönmek; parıldamak. 3. Şimşek çakmak. [DS]
- yalbırğak**, [yalb-ır-ğāk / yap-ır-ğāk] (*yalbırğa:k*) {eT} *is.* Yaprak. [EUTS]
- yalbirt**, [yalb (*yans.*) > yalb-ır-t] {ağız} *is.* Rüzgâr ana yönler arasında değişirken ara yönlerden gelen hafif esinti. [DS] ☞ **yalbirt yalbirt**, {ağız} *Parıl parıl.* [DS]
- yalbirtı**, [yalb-ır-tı] {ağız} *is.* Parlaklık. [DS]
- yalboğan**, [yal+boğ-an] {ağız} *sf.* Aç gözlü; obur. [DS]
- yalbundak**, **-ğı** [yalb (*yans.*) > yalb-in-dak] {ağız} *sf.* Kınısız; yalın. [DS]
- yalburdak**, **-ğı** [yalb-ur-dak] {ağız} *sf.* Yarı çıplak; don gömlek. [DS]
- yalcı**, [yal-cı] {ağız} *sf.* Asalak; bedavacı. [DS]
- yalç**, **-cı** [yalç] {ağız} *is.* Balta girmemiş orman; sık ağaçlık. [DS]
- yalçe**, [yal-çe ?] {ağız} *is.* Ocak üstündeki raf. [DS]
- yalçı**, [yalçu / yalçı یالچی] *is.* 1. {eAT} Alçı. 2. {ağız} Düzgünleştirilmiş, parlak taş. [DS] 3. {ağız} Soğuktan donup kayganlaşmış yol. [DS] 4. {ağız} Yüce dağların eteği. [DS]
- yalçık¹**, [yal-mak > yal-çı-mak > yal-çık] {eT} *is.* Ay. [KB]
- yalçık²**, [yal-çık] {ağız} *is.* Buzun çözülmesinden sonra oluşan yapışkan çamur; don çamuru. [DS]
- yalçımak¹**, [yal-mak > yal-çı-mak] (*yalçı:mak*) {eT} *gçl. f.* [-r] Elde etmeği ummak; istemek; arzulamak. [Clauson]
- yalçımak²**, [yal-çı-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] (Don, buz için) eriyip çözülme. [DS]
- yalçımak³**, [yal-çı-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] (Hayvan için) geviş getirmek. [DS]
- yalçın**, [*yal-mak (*sert olmak*) > yal-çın یالچین] *sf.* 1. Dik; sarp. 2. {OsT} Düz; kaygan; parlak; cilalı. 3. {ağız} Ekime elverişli olmayan taşlı toprak. [DS]
- yalçınlaşma**, [yalçın-la-ş-ma] *is.* Yalçınlaşmak eylemi.
- yalçınlaşmak**, [yalçın-la-ş-mak] *dönşl. f.* [-ır] Yalçın duruma gelmek; dikleşmek; sarplaşmak.
- yalçıtmac**, [yalçı-mak > yalçı-t-mak] *gçl. f.* [-ur] 1. Memnun etmek; sevindirmek. [Clauson] 2. İştirak etmek; katılmak. [EUTS]
- yalçu**, [yalçı / yalçu یالچو] {eAT} {OsT} *is.* Alçı.
- yald**, [yald / yıld / yold (*yans.*)] *is.* Parlamayı, ışık saçmayı anlatan kök. *yald-ır-ak*, *yald-ır-a-mak*, *yald-ır yaldır*

yaldak¹, [yaltak / yaldak بلدق] {eAT} {OsT} sf. Yaltak.
yaldak², -ği [al (hile) > (y)al-dak] {ağız} zf. Aldatmak için. [DS]
yaldakçı, [yaltak-çı] {ağız} sf. **1.** Dalkavuk. **2.** Aldatıcı. [DS]
yaldaklanmak, [yaltak-la-n-mak بلدقلاق] {eAT} {OsT} dönl. f. [-ur] Yaltaklanmak; tabasbus etmek; riyakârlık etmek.
yaldalanmak, [yalda-la-n-mak بلدلنمق] {eAT} dönl. f. [-ur] Yaltaklanmak.
yaldanmak¹, [yalda-n-mak بلدنق] {eAT} {OsT} dönl. f. [-ur] Yaltaklanmak.
yaldanmak², [alda-n-mak > yalda-n-mak] {ağız} dönl. f. [-ır] Aldanmak. [DS]
yaldatmak, [al-da-t-mak > yalda-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Kandırmak. [DS]
yaldavuş, [yal+davuş] {ağız} is. (Koşmaca oyununda önden koşan oyuncu veya avcıdan kaçan tavşan için) sağa sola saparak şaşırtma. [DS]
yaldır¹, [yald (yans.) > yald-ır] is. **1.** Parlamayı, ışık saçmayı anlatan yansımali gövde. **2.** {ağız} Patavatsız. [DS] **3.** {ağız} is. Becerikli hırsız. [DS] ☞ **yadır yaldır**, {eAT} {ağız} Parıl parıl. [DS]|| **yaldır yaldır yaldıramak**, {ağız} Pırıl pırıl parlamak. [DS]|| **yaldır yaldır yaldır yanmak**, {ağız} Pırıl pırıl parlamak. [DS]
yaldır², [yald (yans.) > yald-ır] {ağız} is. Geç ekildiği için körpe kalan haşhaş. [DS]
yaldırağan, [yald (yans.) > yald-ır-āgān بالدير اغان] {OsT} sf. Çok parlayan.
yaldırak, -ği [yald (yans.) > yald-ır-a-k بلدراق] {OsT} {ağız} sf. Parlak; ışıltılı; cilalanmış. [DS]
yaldıramak, [yald (yans.) > yaldır-a-mak بلدرمق] gçsz. f. [-r] **1.** {eAT} {OsT} Parlamak; ışıldamak. **2.** {ağız} Işık yansımak veya parlamayı sönmek. [DS] **3.** {ağız} Şimşek çakmak. [DS]
yaldıran, [yald-ır-a-n] {ağız} is. Merdiven başı. [DS]
yaldıratmak, [yald-ır-a-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Cilalamak. [DS]
yaldırayık, -ği [yald-ır-a-y-ık] {ağız} is. **1.** Şimşek. **2.** Elektrik. [DS]
yaldırbak, -ği [yald (yans.) > yaldırbak ?] {ağız} zf. **1.** Çorapsız ayakkabı giymiş olarak. **2.** Başı açık. [DS] ☞ **yaldırbak gezmek**, {ağız} Ceketsiz gezmek. [DS]
yaldırdamak, [yald (yans.) > yald-ır-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] **1.** Işık yansımak. **2.** Parlak bir nesne parlamayı sönmek. **3.** Şimşek çakmak. **4.** (Su üstündeki yağ vb. için) parıldamak. [DS]
Yaldırık, [yald (yans.) > yald-ır-ık] {ağız} öz. is. Merih. [DS]
yaldırık, -ği [yald (yans.) > yald-ır-ık] {ağız} is. Şim-

şek. ☞ **yaldırık atmak**, {ağız} Şimşek çakmak. [DS]
yaldırış, [yald-ır-a-mak>yaldır-ış بالدرش] {eAT} {OsT} is. Parlayış; parıltı.
yaldırmaç, -cı [yald-ır-maç] {ağız} is. Hokka. [DS]
yaldırık, [yalt > yalt-rī-mak > yald(ı)r-uk] {eT} sf. Cilalı; parlak; süslü. [DLT]
yaldız, [yald (yans.) > yald-ız] is. **1.** Bir eşyaya altın veya gümüş süsü vermek için üzerine sürülen bu renklerdeki madde. **2.** Bu madde ile yapılmış süs. **3.** mecaz. İç durumunu gizleyen aldatıcı dış görünüş; aldatıcı göz alıcılık; göz boyacılık. ☞ **yaldız altını**, Fatih Sultan Mehmet tarafından bastırılan ağırlığı ve oranı tam olan altın.|| **yaldız demiri**, Yaldız yapmakta kullanılan üzerinde çiçek motifleri bulunan kalıp.|| **yaldız vurmak**, Altın yapraklarını yaldızlanacak yüzeylere uygulama işlemi.
yaldızcı, [yaldız-cı] is. **1.** Yaldız yapan ya da eşyaları yaldız ile süsleyen kimse. **2.** mecaz. Yalnız gösterişli işleri yapan ve böyle işlerle uğraşmayı seven kimse; gösterişçi; göz boyayıcı.
yaldızcılık, -ği [yaldız-cı-lık] is. **1.** Yaldızcının işi ve zanaatı. **2.** Bir işte gösterişe, süse önem verme; gösterişçilik.
yaldızlama, [yaldız-la-ma] is. **1.** Yaldızlamak eylemi. **2.** Saf altından yapılan yaldızlarla kitap sayfalarını süsleme sanatı.
yaldızlamak, [yaldız-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Bir nesneyi ya da bir yüzeyi yaldızla kaplamak; ona altın ya da gümüş süsü vermek. **2.** mecaz. Bir şeyin değersiz ve kötü yanını örtecek, hoş görünecek biçimler vermek. **3.** mecaz. Parlatmak. **4.** Ciltlenmiş bir kitabın kapağını ya da sayfalarını altın yaldız ile süslemek. **5.** argo. (Kadın için) kocasını başka bir erkekle aldatmak; ihanet etmek.
yaldızlanma, [yaldız-la-n-ma / yaldız-ı-lan-ma] is. Yaldızlanmak eylemi.
yaldızlanmak, [yaldız-la-n-mak] edil. f. [-ır] **1.** Yaldızlamak eylemi yapılmak; yaldızlamak eylemine uğramak; üzerine yaldız uygulanmak. **2.** dönl. f. Kendi üzerine yaldız uygulamak; kendi kendini yaldızlamak. **3.** [yaldız-ı-lan-mak] gçsz. f. Yaldız sahibi olmak; yaldız edinmek.
yaldızlatma, [yaldız-la-t-ma] is. Yaldızlatmak eylemi.
yaldızlatmak, [yaldız-la-t-mak] gçl. f. [-ır] Yaldızlamak eylemini yaptırmak; yaldız yaptırmak.
yaldızlı, [yaldız-lı] sf. **1.** Yaldızlı olan; yaldız yapılmış olan; yaldızla süslü. **2.** mecaz. Göz boyayan; aldatıcı şey. ☞ **yaldızlı hap**, mecaz. Olumsuzluğu, kötülüğü süslenerek, güzel gösterilmeye çalışılarak veya örtülerek verilen şey.|| **yaldızlı söz**, Edebiyat oyunları ile yüklü, süslü, gösterişli söz.
yaldırmak, [yalt > yald-rā-mak / yald-rī-mak] (yald-ı-ra:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Az ışımak; az parlamak; ıldırmak. [DLT]

yaldrımak, [yald- > yald-r- mak / yald-rā- mak] (*yaldrı- mak*) {eT} gçs. f. [-r] Az ışımak; az parlamak; ıldırımak. [DLT]

yale, [Far. yāle ياله] (*ya:le*) {OsT} is. Sığır boynuzu.

yalelli, [Ar. yā leyli ياليلي] is. *alay*. Arapça şarkı. ☞ **yalelli gibi**, (*Konuşma, şarkı, iş vb. için*) biktiracak ve usandıracak biçimde uzayıp giden; Arap'ın yalellisi gibi.

yaleyte, [Ar. yā-leyte ياليت] (*ya:leyte*) {OsT} e. Keşke; ne olurdu.

yalfa, [yalp-a / yalfā] {ağız} is. Yalpa. [DS]

yalger, [yalger ?] {ağız} is. Yayla. [DS]

yalgı¹, [yal-gı] {ağız} sf. Yalnız. [DS]

yalgı², [yal-gı] {ağız} is. Büyü. [DS]

yalgın¹, [yal-mak (*parlamak*) > yal-gın] {ağız} is. Serap; ılgım; pusarik. [DS]

yalgın², [yal-gın] {ağız} is. Aşı kalemi almaya veya aşılamaaya uygun ağaç, çiçek. [DS]

yalgız, [yalñuz / yalgız] {ağız} sf. Yalnız. [DS]

yalgu, [yüli-gü / yalgu] {ağız} is. Ustura. [DS]

yalguz, [yalñuz] {eAT} sf. Yalnız.

yalguzek, [yañuz > yalguz-ek] {eAT} sf. Tek; eşsiz; emsalsiz. ☞ **yalguzek dür**, {eAT} Midyesinden tek ve büyük olarak çıkan inci.

yalğamak, [yalğā-mak / yalvā-mak] (*yalga:mak*) {eT} gçl. f. [-r] 1. Yalamak. [ETY] [EUTS] [DLT] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] 2. Okşamak. [EUTS]

yalğan, [yal-mak > yal-gān] (*yalga:n*) {eT} is. Yalan. [İKPÖy.] [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennā]

yalğançı, [yal-gān > yalğan-çı] (*yalğançı:*) {eT} sf. Yalancı. [Mühennā]

yalğandırmak, [yalğān > yalğan-dur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yalanlamak. [DLT]

yalğanmak, [yalğā-mak > yalga-n-mak] {eT} döñsl. f. Yalanmak. [DLT]

yalğanturmak, [yalğān-mak > yalğan-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yalvartmak; yağ çektirtmek. [Clauşon]

yalğaşmak, [yalğā-mak > yalga-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] (Bal vb. için) birlikte yalamak; yalaşmak. [DLT]

yalğatmak, [yalğā-mak > yalga-t-mak / yalva-t-mak] gçl. f. [-ur] Yalatmak; yutturmak. [DLT]

yalğıl, [yal-mak (*parlamak*) > yal-gıl] {eT} sf. (At için) yelesi ak; ak yelesi. [DLT]

yalgız, [yalñuz / yalgız] {ağız} sf. Yalnız. [DS]

yalğu, [yalk-mak > yalk-gü > yalgü] (*yalgu:*) {eT} sf. Ahmak; beyinsiz; aptal. [DLT]

yalguz, [yal-mak > yal(ı)ñ-üs / yal(ı)ñ-üz / yalguz] {eT} sf. Yalnız. [EUTS]

yalhayır, [? yalhayır] {ağız} sf. 1. Hayırsız. 2. Utanmaz. 3. Uğursuz. [DS]

yalhı¹, [yal-kı / yalhı / yalhı] {ağız} sf. 1. Gevşek; pörsümüş. 2. Yavan. [DS]

yalhı², [yıl-kı / yal-kı / yalhı] {ağız} is. Yılki. [DS]

yalhi, [yıl-kı / yalhi] {ağız} sf. (At için) çıplak; eyesiz. [DS]

yalı¹, [eT. yal-mak (*yalamak*) yal-ı / Yun. yialı [E-REN]] is. 1. Suyun yaladığı yer. 2. Deniz, göl ya da ırmak kenarındaki açık ve düzlük yer; düz sahil. 3. Deniz, göl ya da ırmak kenarına yapılmış büyük ve görkemli ev. 4. {ağız} Dik bayır. [DS] ☞ **yalı ağası**, İmparatorluk döneminde, kıyıların korunması ve buralardaki gümrüklerin yönetimi ile görevli olanların amirine verilen ad. || **yalı baskısı**, Yağmur sularının içeriye sızmasını önlemek için tahtaların kiremit gibi üst üste bindirilerek çakılması ile oluşturulmuş duvar dış kaplaması. || **yalı boyu**, Su kıyısı. || **yalı bülbülü**, Konuşkan kimse; çok konuşan kişi. || **yalı çapkını**, {ağız} Çapkın; uçarı. [DS] || **yalı geçmek**, {ağız} dnz. (Gemi için) kıyıdan gitmek. [DS] || **yalı gitmek**, {ağız} dnz. (Gemi için) kıyıdan gitmek. [DS] || **yalı kaplaması**, Yalı baskısı. || **yalı kazığı gibi**, (Kişi için) uzun boylu ve iri yarı. || **yalı kıyı**, {ağız} Deniz kıyısı. [DS] || **yalı kütüğü**, Gemilerde, üst güverte küpeştesinin kenarında bulunan ve karaya bağlanmalarını sağlayan ağaç dikmeler. || **yalı taşı**, Deniz kıyılarında kireçli yer altı sularının etkisi ile çimentolaşmış birkaç santimetre kalınlıktaki tortul oluşumlara verilen ad. || **yalı uşağı**, Deniz kıyısında bulunan yerleşim birimlerinde doğup büyümüş kimse; sahil çocuğu. || **yalı yar**, Denizin aşındırması ile oluşmuş dik ve yüksek kıyı. || **yalı yarcık**, Küçük yalıyar. || **yalı zeybeği**, Bengi.

yalı², [yalı یالی] {eAT} {OsT} {ağız} is. Yele. [DS]

yalı³, [yağlı > yalı] (*ya:lı*) {ağız} is. Sırlı, küçük bal çömleği. [DS]

yalı⁴, [yalı] {ağız} is. Halay. [DS]

yalıcan¹, [yal-a-can > yalı-can] {ağız} sf. Söz taşıyarak ara bozan; geveze; boşboğaz. [DS]

yalıcan², [yal-a-can > yalı-can] {ağız} sf. Yalama; gevşeme; bozulma. ☞ **yalıcan olmak**, {ağız} Bozulmak; iyi işlemez olmak; yalama olmak. [DS]

yalıçapkını, [yalı+çapkın-ı] b. is. zool. Gök kuzgunumsular takımının yalıçapkınıgiller familyasından, akarsu, göl ve deniz kıyılarıyla kanal ve ark boylarında yaşayan, yuvasını kıyılardaki sağlam toprakta oyduğu derin oyuklara yapan, büyük başlı, kalın gagalı, 16.5 cm. boyunda, mavi ve maviye yakın renklerin hakim olduğu, sularda yaşayan balık, böcek ve kurbağa yavruları ile beslenen, ötücü küçük bir kuş, (*Alcedo atthis*).

yalıçapkınıgiller, [yalı + çapkın-ı-gil-ler] is. zool. Gök kuzgunumsular takımından, ön parmakları birbirine yapışık, büyük başlı, kalın ve güçlü gagalı, parlak ve gösterişli renkli, su kıyılarında yaşayan, balık ve su hayvanları ile beslenen, yiyeceklerinin sindiremedikleri bölümünü ağızdan dışarı atan bodur bedenli kuş familyası, (*Alcedinidae*).

yalıĝ¹, [yāl (*at yelesi*) > yal-ıĝ] {eT} is. **1.** At yelesi. [DLT] **2.** İbik. [DLT] **3.** Eyer kaşı. [DLT]

yalıĝ², [yal-mak (*parlamak*) > yal-ıĝ] {eT} sf. **1.** Mutlu. [ETY] **2.** Güler yüzlü. [ETY]

yalıĝlanmak, [yal-ıĝ > yal-ıĝ-la-n-mak] döñsl. f. [-ur] **1.** (Horoz için) ibiklenmek. [DLT] **2.** (At için) yelesenmek. [DLT]

yalık¹, [yaĝ-lık > yā-lık] (*ya:lık*) {aĝız} is. **1.** Mendil. **2.** Başörtüsü. [DS]

yalık², [yal-mak > yal-ık] {eT} is. Şarap tulumu. [Mühennâ]

yalık³, [*yal-mak > yal-ık] {aĝız} sf. **1.** (Dişi köpek, kurt, çakal için) çiftleşme zamanı gelmiş olan. **2.** (Kadın için) hoppa; kötü. **3.** (Kişi için) yüzüz; utanmaz. [DS]

yalıklamak, [yalık-la-mak] {aĝız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (Dişi köpek için) çiftleşmek istemek; kızışmak. [DS]

yalıklmak¹, [*yal-mak (*soymak*) > yal-ık-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Yalnız başına kalmak; tek kalmak. [ETY]

yalıklmak², [yal-ık-mak یاالقمق] {eAT} {OsT} döñsl. f. [-ur] (Kancık köpek, kedi ve kurt için) kızışmak; çiftleşmek isteĝi ile erkeĝinin etrafında dolanmak.

yalıklmak³, [yıl-ık-mak / yal-ık-mak یاالقمق] {OsT} gçsz. f. [-ur] Eğilmek.

yalıksak, -ĝı [yalık-sa-k] {aĝız} sf. **1.** (Köpek için) çiftleşme isteĝi gösteren. **2.** (Kadın için, aşâĝılama sözü olarak) cinsel isteĝi güçlü olan. [DS]

yalıksamak, [yalık-sa-mak] {aĝız} gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor] (Kancık köpek için) çiftleşmek isteĝi göstermek; bu amaçla erkek köpeĝin etrafında dolaşmak; kızışmak. [DS]

yalılı, [yalı-lı یاالیلی] {OsT} sf. Yeleli. ☞ **yalılı kurt**, {OsT} Sırtlan.

yalım¹, [eT. yal-mak (*yanmak*) > yal-ım] {aĝız} is. **1.** Alev dili. **2.** Sıcaklık; ateş. **3.** Şimşek. [DS] ☞ **yalım atmak**, {aĝız} **1.** Işık yansımak; parlamayıp sönmek. **2.** Şimşek çakmak. [DS]|| **yalım yalım**, Alev alev.

yalım², [yal (*yans.*) > yal-mak > yal-ım / yalım] is. Kesici aletlerin keskin yüzü.

yalım³, [yal-mak (*parlamak*) > yal-ım یا] {eT} sf. **1.** Bitki örtüsü olmayan; çıplak. [ETY] **2.** Yalın; sert. {OsT} (*aynı*) [ETY] **3.** Dik; bayır; sarp; yalçın. {eAT} {OsT} {aĝız} (*aynı*) [DLT] [Gabain] [KB] [DS] **4.** {aĝız} Taş. [DS] ☞ **yalım kaya**, {eT} Yalçın kaya.|| **yalım parça**, {aĝız} Bir avuç. [DS]

yalım⁴, [yal-ım یا] is. **1.** {eAT} {aĝız} Derece; meretebe; orun. [DS] **2.** {aĝız} (Kişi için) değer; itibar. [DS] **3.** {aĝız} Güç; erk. [DS] **4.** {aĝız} (Kişi için) doğal yapı; huy; tabiat. [DS] **5.** {aĝız} Onur; gurur; çalım. [DS] ☞ **yalım alçaklığı**, {aĝız} Eziklik; eksiklik.

[DS]|| **yalımı alçak**, {eAT} {OsT} **1.** İtibarı düşük; mevkii olmayan. **2.** Yumuşak huylu; yüzü yerde; mütevazı; alçak gönüllü. {aĝız} (*aynı*) [DS] **3.** {OsT} Yüksekliği az; yassı ve yayvan.|| **yalımı aşşâĝı** (aşâĝı), {aĝız} Onursuz; değersiz; aşâĝılık. [DS]

yalım⁵, [? yalım] {aĝız} zf. Herhalde; zannıma göre; tahminimce; sanırım. [DS]

yalım⁶, [yal-ım / yalım] {aĝız} sf. Zayıf yüzlü. [DS] ☞ **yalım bilek**, {aĝız} Kemikleri gelişmeden doğan çocuk. [DS]

yalıma¹, [yalım-a] {aĝız} zf. Herhalde; sanırım.[DS]

yalıma², [yala-ma / yalı-ma] {aĝız} is. Uçuk; dudak yarası. [DS]

yalımak, -ĝı [yala-muk / yala-mık] {aĝız} is. Reçine. [DS]

yalıman, [yél (*cin*) > yel-ı-mên / yalıman] {eT} is. Daĝınık bir şekilde yapılan çapul. [DLT]

yalımsak, -ĝı [yalım-sa-k] {aĝız} sf. **1.** (Kişi için) başıboş. **2.** Obur. [DS]

yalın¹, [eT. *yal-mak (*soymak*) > yal-ım > yal-ın یاال] sf. **1.** {aĝız} Çıplak. [DS] **2.** (Kılıç, kama vb. için) kınından çıkmış; kınından sıyrılmış. **3.** Herhangi bir süs taşımayan; gösterişsiz; sade; düz. {aĝız} (*aynı*) [DS] **4.** Özünden başka ek ya da fazlalık taşımayan; sade. **5.** Yapmacıksız; özentisiz; sade. **6.** {aĝız} İnce. [DS] **7.** {aĝız} Tek kat. [DS] **8.** {aĝız} Zayıf yüzlü. [DS] ☞ **yalın aç**, {eAT} Yoksul ve çıplak.|| **yalın ad**, dbl. Yapım eki almamış, birleşime girmemiş kök haldeki isim.|| **yalın araba**, {aĝız} İki tekerlekli kaĝnı. [DS]|| **yalın ayak**, **1.** Ayakları çıplak. **2.** (At için) nalsız. **3.** Çıplak ayakla. **4.** {aĝız} Yoksul. [DS]|| **yalın ayak**, **başı kabak**, **1.** Ayaĝı ve başı çıplak olarak. **2.** mecaz. Perişan bir kılıkta.|| **yalın bacak**, {aĝız} Çıplak ayak. [DS]|| **yalın belirteç**, dbl. Yapım eki almamış ya da birleşme yolu ile yapılmamış belirteç.|| **yalın bıçak**, {eAT} {OsT} Kınından sıyrılmış bıçak; çekilmiş bıçak.|| **yalın cümle**, dbl. Bir tek yüklemle kurulan, tek ve bağımsız yargı içeren cümle; basit cümle.|| **yalın çiçek**, bot. Taç yaprak sayısı türdeki normal sayıya uygun olan çiçek.|| **yalın damar**, {aĝız} Cılız. [DS]|| **yalın durum**, dbl. Hiçbir durum eki almaksızın taşıdığı kavramı bildiren isim durumu; yalın hâl.|| **yalın gat** (kat), {aĝız} Tek kat. [DS]|| **yalın göz**, **1.** Göz kapakları olmayan kimse. **2.** zool. Birleşik göze karşı olarak böceklerin tek bir ya da az sayıda çomakçıktan oluşan küçük gözleri; sade göz; basit göz; nokta göz. || **yalın hâl**, dbl. Yalın durum.|| **yalın isim**, dbl. Yapım eki almamış ve birleşik kelime biçiminde olmayan isim.|| **yalın kat**, **1.** {OsT} Tek katı olan; tek katlı; tek kat. **2.** Dayanıklılığı zayıf olan; dayanıksız; çürük. **3.** {aĝız} Hafif; ince. [DS] **4.** Sıradan; bayaĝı; özensiz. **5.** Derin olmayan. **6.** Süssüz; basit. **7.** {OsT} {aĝız} (Kişi için) narin; ince; zayıf; cılız. [DS]|| **yalın kataloĝ**, kit. "Bakınız" fişleri bulunmayan kataloĝ.|| **yalın kelime**, dbl. Üze-

rine herhangi bir yapım eki almamış sözcük; yalın sözcük. || **yalın kılıç**, 1. Kılıcını kullanmak üzere kınından çıkarmış olan; dalkılıç. 2. Kılıcını çekmiş olarak. 3. {eAT} {OsT} Kınından sıyrılmış kılıç. || **yalın kollu**, {ağız} Tek kulplu küçük testi. [DS] || **yalın meyve**, Tek yumurtalıktan olan meyve. || **yalın önerme**, mant. Zorunluluk düşüncesiyle ilişkilendirilmeden olumluluğun ya da olumsuzluğun doğru kabul edildiği yargı. || **yalın ses**, fiz. Devirli bir titreşim hareketinden doğan ses; basit ses. || **yalın sıfat**, dbl. Yapım eki almamış, kök hâlde bulunan sıfat. || **yalın tümce**, Yalın cümle; basit cümle. || **yalın üslup**, Herhangi bir süs unsuru taşımayan biçim. || **yalın yankı**, fiz. Sesi yalnız bir kez tekrarlayan yankı. || **yalın yalburdak**, {ağız} Yalın ayak; çıplak ayak. [DS] || **yalın yapıldak**, Üstü başı perişan bir hâlde. || **yalın yaprak**, bot. Tek ayalı yaprak. || **yalın yessir olmak**, {ağız} Aç, çıplak çabalamak, çalışmak. [DS] || **yalın yüzlü**, {eAT} Tüysüz, parlak yüzlü. || **yalın zaman**, dbl. Ek fiil kullanılmadan çekimlenen zaman; basit zaman. || **yalın zarf**, dbl. Yapım eki almamış, kök hâlde bulunan zarf.

yalın², [yal-mak (parlamak) > yal-in / yal-ın] {eT} {ağız} is. 1. Alev; yalın. [KB] 2. Alev'in yaydığı sıcaklık; ateş. [DS] 3. {ağız} Yazın esen sıcak yel. [DS] 4. {ağız} sf. Parlak. [DS] ☞ **yalınlar oynamak**, {eAT} Alevler dalgalanmak.

yalın³, [yal-ın] {ağız} is. Dik yer; yokuş; bayır. [DS]

yalınamak¹, [yal-mak (parlamak) > yal-in-mak > yalın-â-mak] gçsz. f. [-r] Alevlenmek; yanmak; parlamak. [EUTS]

yalınamak², [yal-mak (yalamak) > yal-in-â-mak] gçsz. f. [-r] {eT} Niyaz etmek; dilemek; yalvarmak. [EUTS]

yalınca, [yalın-ca] (yalı'nca) zf. 1. Yalın olarak. 2. sf. Yalnız; tek. 3. Arınmış. 4. Çıplak. 5. is. mat. Kapsama bağıntısı ile sıralanmış bir kümenin parçalar kümesi.

yalıncağ, [yalın-cağ] {eAT} sf. → yalınca.

yalınca, -ğ [yalın-cak] {eAT} / {OsT} (ayn) sf. 1. Çırpıcılık. {eAT} {OsT} (ayn) 2. Yalnız; tek. ☞ **yalınca eylemek**, {OsT} Soymak; çıplak hâlde getirmek.

yalınç, -cı [yal-in-mak (soyunmak) > yal-in-ç] sf. 1. Birleşik olmayan; yalnız tek maddeden oluşan; basit. 2. Karışık olmayan; sade; basit.

yalınçlık, -ğı [yalınç-lık] is. Basitlik.

yalınçğa, [*yal-mak (soymak) > yal-inç-ğa] {eT} is. Tadı, tuzu ve yağı olmayan yemek. [DLT]

yalındak, [*yal-mak (soymak) > yal-in-dak] {eT} sf. Çıplak. [DLT]

yalıng¹, [yal-mak (parlamak) > yal-ın] {eT} {eAT} {OsT} is. Alev; meşale; parıltı. [DLT] [EUTS] [Gabain]

yalıng², [*yal-mak (soymak) > yal-ın / yal-ın] {eT} {eAT}

{eT} {OsT} sf. 1. Çıplak; yalın; örtüsüz. [DLT] [EUTS] [IKPÖy.] [KB] 2. (Kılıç için) kınından çıkarılmış; kınından çıkmış; yalın; kapsız; açık. [DLT] ☞ **yalıñ gat** (kat), {ağız} 1. Tek kat; hafif; ince. 2. İğreti. [DS] || **yalıñ gat**, {ağız} Ustura. [DS]

yalıng³, [yal-ın] {OsT} sf. Yalçın; sarp.

yalıng⁴, [yal-ın] {ağız} is. Erkek domuz. [DS]

yalıngaç¹, -cı [yalın-mak (soyunmak) > yal-in-ğaç] sf. (Ağaç için) kabuğu çatlayarak soyulan.

yalıngaç², [yalıñ+aç] {eAT} {OsT} sf. Yoksul; muhtaç; çıplak.

yalıngı, [yalın-ğı] {ağız} is. Birden parlayıp geçen çalı çırpı alevi. [DS]

yalıngız, [yalıñ-ız] (yalıñız) {ağız} sf. Yalnız. [DS]

yalıngkat, [yalıñ+kat] {eAT} sf. 1. Tek kat. 2. Zayıf; cılız.

yalınglamak¹, [yalıñ-la-mak] (yalıñlamak) {ağız} gçl. f. [-r] Soymak. [DS]

yalınglamak², [yalıñ-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Alevlendirmek. 2. Yara üstünü kavlı çakmakla dağlamak. [DS]

yalınglandırmak, [yalıñ-la-n-dır-mak] {eAT} {OsT} gçl. f. [-ur] Alevlendirmek.

yalınglanmak, [yalıñ-la-n-mak] {eAT} döşl. f. [-ur] 1. Alevlenmek. 2. Parlamak; ışıdamak; ışık saçmak.

yalınglaşlı, [yalıñ-la-ş-lı] (yalıñlaşlı) {OsT} sf. Parlayan; ışıklı; yalınlanan.

yalınglatmak, [yalıñ-la-t-mak] {eAT} döşl. f. [-ur] Alevlendirmek; harlatmak. [Burhan-ı Katı']

yalınglık, [yalıñ-lık] (yalıñlık) {eAT} is. Çırpıcılık.

yalıngmak, [yal-mak (parlamak) > yal-ın-mak] (yalıñmak) döşl. f. [-ur] Alevlenmek. [Gabain]

yalıngöz, [yalın+göz] is. 1. zool. Bir tür kertenkele. 2. sf. Göz kapakları olmayan.

yalınguk, [yal-in-mak > yal-in-ğuk / yalıñuk] (yalıñuk) is. İnsan. [EUTS] [DLT]

yalıngulamak, [yal-in-ğü > yalıñü-lâ-mak] (yalıñu-la:mak) gçsz. f. [-r] İp veya salıncakla oynamak. [DLT]

yalıngus, [yalıñ²-uz] {eT} (yalıñus) sf. 1. Yalnız. [ETY] 2. zf. Yalnız başına.

yalınguz, [yalıñ²-uz] {eT} (yalıñuz) sf. Yalnız. [EUTS]

yalınız, [yalıñ-uz / yalın-ız] {ağız} sf. Yalnız. [DS]

yalınlamak¹, [yalın-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Soymak. [DS]

yalınlamak², [yalın-lâ-mak] (yalıñla:mak) {eT} gçsz. f. [-r] 1. Alevlenmek. [EUTS] 2. {ağız} gçl. f. Alevlendirmek. [DS] 3. {ağız} Yara üstünü kavlı çakmakla dağlamak. [DS]

yalınlanmak, [yalın-la-n-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] **1.** Alevlenmek. {OsT} (aynı) **2.** {OsT} Parlamak; ışık saçmak; ışıdamak.

yalınlaşlı, [yalın-la-ş-lı] {OsT} sf. → yalınlaşlı.

yalınlaşma, [yalın-la-ş-ma] is. **1.** Yalınlaşmak eylemi. **2.** Karmaşıktan basite, süslü ve gösterişliden sadeye doğru işleyen evrimsel süreç.

yalınlaşmak, [yalın-la-ş-mak] döñşl. f. [-ır] Yalın duruma gelmek; fazlalıklardan, süsten, gösterişten arınmak.

yalınlaştırılır, [yalın-la-ş-tır-ıl-ır] sf. Yalınlaştırmaya elverişli olan; yalınlaştırılabilen.

yalınlaştırma, [yalın-la-ş-tır-ma] is. Yalınlaştırmak eylemi; yalın duruma getirme; sadeleştirme; basitleştirme.

yalınlaştırmak, [yalın-la-ş-tır-mak] gçl. f. [-ır] **1.** Yalın duruma getirmek; sadeleştirmek. **2.** Birleşik ve karmaşık durumdan kurtarmak. **3. mat.** (Birleşik esirler için) eşdeğeri olan basit bir kesir hâline dönüştürmek; sadeleştirmek.

yalınlatmak, [yalın-la-t-mak] {OsT} gçl. f. [-ur] → yalınlatmak. [Bürhan-ı Katı']

yalınlayan, [yalın-la-y-an] sf. Yalın duruma getiren. ☞ **yalınlayan diller**, *dbl. Sözcükleri tek heceli olup cümle içinde çekime girmeyen, anlamı vurgu ve tonlama yoluyla veren diller; tek heceli diller; tek seslemliler.*

yalınlı, [yalın-lı] {ağız} sf. (Erkek hayvan için) tek taşaklı. [DS]

yalınlığ, [yalın² > yalın-lığ] {eT} sf. Alevli; parlak. [ARAT] [EUTS] [Gabain]

yalınlık, -ğl [yalın-lık] is. **1.** Yalın olma durumu. **2. ed.** Gereksiz sayılabilecek süslerden uzak, kolay anlaşılabilir, yapmacıksız, içten bir anlatımın niteliği.

yalınmak¹, [*yal-mak > yal-ın-mak > yalın-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] Soyunmak; çıplak olmak. [DLT] [KB]

yalınmak², [yal-mak > yal-ın-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] **1.** Yalvarmak; yaltaklanmak. {eAT} {OsT} (aynı) [Nevâyî] **2.** Yakarmak. [Mühennâ]

yalınmak³, [yal-mak > yal-ın-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] Yanmak. [KB]

yalınsak, -ğl [yalın-sak] {ağız} sf. **1.** (Kurt için) tek gezen; azılı. **2.** (Domuz için) azılı. [DS]

yalınsız, [yalın-sız] {eT} sf. Alevsiz; parlak değil.

yalınuz, [yalın²-uz] {eT} sf. Yalnız. [Gabain]

yalışmak, [yal-mak > yal-aş-mak / yalış-mak] {eT} işteş. f. [-ur] İtham etmek; suçlamak; töhmetlemek. [DLT]

yalıt, [yal-ı-mak > yal-ı-t] is. Bağlarından koparma; üstündekileri sıyırma; ilişiğini kesme; mücerret.

yalıtıcı, [yalıt-mak > yalit-ıcı] sf. **1.** Yalıtma işini yapan; yalıtıcı. **2.** Yalıtkan.

yalıtlık, -ğl [yalıt-mak > yalit-ık] sf. İlişiği kesilmiş; bağları koparılmış; sıyrılmış; mütecerret; izole.

yalıtılma, [yalıt-ıl-ma] is. Yalıtılmak eylemi; tecrit edilme.

yalıtılmak, [yalıt-ıl-mak] edil. f. [-ır] **1.** Yalıtılmak eylemi yapılmak. **2.** Yalıtıma uğramak; üzerinde yalıtım uygulanmak; tecrit edilmek.

yalıtım, [yalıt-ım] is. **1.** Bir nesne ya da ortamı istenmeyen öge ve etkenlerden korumak için uygulanan teknik işlem; tecrit; izolasyon. **2.** Bir binanın iç ve dış ortam arasındaki ısı farklılığından doğan ısı alış verişini kesme işlemi ve bunun için uygulanan teknikler; ısı tecridi. **3.** Bir ortamın içi ile dışarı arasında istenmeyen sesleri kesme işlemi; ses izolasyonu. **4.** Ortamlar arasındaki nem geçişini engelleme; su tecridi. **5.** İçinden elektrik akımı geçen tel vb. malzemenin çevreye zarar vermemesi için üzerini elektrik geçirmeyen madde ile kaplamak; elektrik izolasyonu. **6. psikol.** Bir tasarım ya da eylemle bireyin düşüncelerinin, etkinliklerinin arasındaki bağın kopması durumu.

yalıtkan, [yalıt-kan] sf. **1.** Yalıtma işini yapan. **2.** Geçirimsizlik sağlayan. **3.** (Malzeme için) öz dirençleri nedeniyle ısı, ses, nem ve elektrik yalıtımlarını sağlayan; izolatör. **4. is.** Elektrik iletkenliği çok zayıf ya da sıfır olan madde.

yalıtkanlık, -ğl [yalıt-kan-lık] is. Yalıtkan olma durumu; yalıtma özelliği.

yalıtma, [yalıt-ma] is. Yalıtılmak eylemi; izolasyon; tecrit.

yalıtmak, [eT. *yal-mak (soymak) > yal-ıt-mak] gçl. f. [-ır] **1.** Bir ortamı etkileyen fizikî ve sosyal etkenlerle o ortamın ilişiğini kesmek; tecrit etmek; izole etmek, (1944). **2. fiz.** Elektrik kaçaklarını önlemek, akımın istenen yere ulaşımını sağlamak vb. amaçlarla bir iletkeni başka iletkenlerden ya da kendini taşıyan desteklerden uygun malzeme kullanılarak ayırmak. **3.** Bir bina veya ortama istenmeyen ısı, ses ve nem gibi etkenlerin giriş ve çıkışını uygun malzeme ve teknik kullanarak kesmek.

yalız¹, [eT. yal (parlak) > yal-ız] is. anat. (Kas için) düz ve parlak.

yalız², [yal-ız] {ağız} is. Kor. [DS]

yalk¹, [yalk / yalk-ı] {ağız} sf. İnce; zayıf. [DS]

yalk², [yalk / yalk-ı] {ağız} is. Tek namlulu tüfek. [DS]

yalkaç, -cı [yalka-mak > yal-ka-ç / yal-mak > yal-gaç] {ağız} sf. Söz taşıyarak ara bozan. [DS]

yalkamak, [yal-mak > yal-gâ-mak / yal-kâ-mak] {eT} gçl. f. [-ır] **1.** Yalamak. [EUTS] **2.** Okşamak. [EUTS]

yalkandak, -ğl [yalka-n-dak] {ağız} is. Yenmeyecek derecede kötü et. [DS]

yalkanmak, [yalkâ-mak > yalka-n-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] Aldanmak. [EUTS]

- yalkanturmak**, [yalkā-mak > yalka-n-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Aldatmak; iğfal etmek. [EUTS]
- yalkatmak**, [yalkā-mak > yalka-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Bağlamak; eklemek. [EUTS]
- yalkı¹**, [yal-mak > yal-kı] {ağız} is. 1. İki tekerlekli kağı. 2. Tarlaya gübre taşınan hasır ya da kenevirden örülmüş heybe. [DS]
- yalkı²**, [yalk-ı] {ağız} sf. 1. Tek başına; yalnız. 2. İnce; zayıf. 3. Bir yere eli boş giden. 4. (Hayvan için) başıboş; sahihsiz. 5. (Kadın için) herhangi bir çekincesi olmayan; çocuksuz; tek başına. 6. Tek katlı. 7. (Ayakkabı, elbise vb. için) altına hiçbir şey giymeden. 8. (Yiyecek için) katıksız; yavan. 9. (Et için) yağsız veya besin değeri olmayan. [DS]
- yalkı³**, [yalk-ı] {ağız} sf. 1. Eğimli yüzey. 2. Ters. [DS]
- yalkı⁴**, [yalk-ı] {ağız} is. 1. Tek tüfek. 2. Bir yanı kazma, diğer yanı nacak görevi yapan balta. 3. Keçinin doğurduğu tek oğlak. 4. İkiz doğmuş oğlak. [DS]
- yalkı⁵**, [yalk-ı] {ağız} is. Işın. [DS]
- yalkı⁶**, [yalkı / yalkı] {ağız} is. → yılkı. [DS]
- yalkılık**, -ği [yalkı-lık] {ağız} is. Yalnızlık. [DS]
- yalkımak**, [yalkı-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Yaralanıp berelenmek. [DS]
- yalkmak¹**, [yal-k-mak] {eT} gçl. f. [-ar] Bir şeyin gerçekleşmesine engel olmak; muhalefet etmek; zıddına gitmek. [EUTS] [Gabain]
- yalkmak²**, [yal-k-mak] {eT} gçsz. f. [-r] Kanmak; bıkmak; yağlı yemekten bıkmak; usanmak. [DLT] [KB]
- yalku**, [yalk-u] {ağız} is. Cevizin yeşil kabuğu. [DS]
- yalkuk**, -ğu [yalk-uk] {ağız} is. Denizanası. [DS]
- yallah**, [Ar. yā Allāh] (ya'llah) ünl. 1. Bir işi birlikte yaparken hep birlikte ilk eylemi başlatmak için söylenir; haydi; başla! 2. Bir kimseyi yanından uzaklaştırmak amacıyla söylenir; haydi kalk git; bas git; defol! 3. Bir işe başlarken hız almayı ifade için kullanılır. [☞] **yallah etmek**, *Hızla atmak, fırlatmak, kovmak*.
- yallamak**, [yal > yal-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] İneklere yal vermek. [DS]
- yallanmak**, [yal > yal-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ur] Dalkavukluk ederek karın doyurmak. [DS]
- yallas**, [? yallas] {ağız} sf. Dalkavuk. [DS]
- yallaz**, [? yallaz / yalloz] {ağız} sf. 1. Serseri. 2. Parasız pulsuz. [DS]
- yallı¹**, [yal (yele) > yal-lı] {ağız} sf. Sırtlan. [DS]
- yallı²**, [yal > yal-lı] {ağız} sf. Bakımlı; semiz. [DS] [☞] **yallı ballı**, {ağız} *Genç; taze; zarif; görkemli*. [DS]
- yallı³**, [yallı] {ağız} is. Bar, horon, halay gibi el ele tutuşup oynanan oyunların genel adı. [DS]
- yallı⁴**, [yal-lı] {ağız} sf. argo. Kötü kadın; aşifte; hoppa. [DS]
- yallı⁵**, [yağ-lı > yallı] {ağız} sf. (Kişi için) kirli; bakımsız. [DS]
- yallıbaş**, [yal-lı+baş] {ağız} is. Çoban köpeklerine yedirilen kepek ve su karışımı yiyecek; çoban köpeği yalı. [DS]
- yallık¹**, -ğı [yal > yal-lık] {ağız} is. 1. İyi öğütülmemiş, yal yapılan un. 2. Yal yapılacak kepek. 3. Hayvanlara pişirilerek yedirilen her türlü sebze. [DS]
- yallık²**, -ğı [yar > yar-lık] {ağız} is. Çocuk önlüğü. [DS]
- yallım**, [yal(l)-ım ?] {ağız} is. Uçurum. [DS]
- yallos**, [? yallos] {ağız} sf. Dalkavuk; ikiyüzlü. [DS]
- yalloş**, [? yalloş] {ağız} sf. 1. Serseri; yersiz yurtsuz. 2. Pisboğaz; obur. [DS]
- yalloz**, [? yalloz] {ağız} sf. 1. Yersiz yurtsuz; serseri. 2. Parasız pulsuz; züğürt. 3. Dalkavuk; ikiyüzlü. 4. Kaba saba; kabadayı. [DS]
- yallus**, [? yallus] {ağız} sf. Yersiz yurtsuz; serseri; berduş. [DS]
- yalluş**, [? yalluş] {ağız} sf. Yersiz yurtsuz; serseri; berduş. [DS]
- yalma**, [*yal-mak > yal-mā] (yalma:) {eT} is. 1. Kaftan; kalın kaftan. [DLT] [Tekin] [ETY] 2. Yağmurluk. [DLT] 3. Atların sırtına örtülen su geçirmez örtü. [ETY] 4. Miğferin, tepeliği ile gövdesi arasında kalan süslemeli bölüm.
- yalmaç**, -cı [yal > yal-maç] {ağız} is. Yal; sulu hayvan yiyeceği. [DS]
- yalmak¹**, [*yal-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] Sert, katı ve dayanıklı olmak. [Clauson]
- yalmak²**, [*yā-mak > ya-l-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] 1. Alevlenmek; yalazlanmak. [Gabain] 2. (Yara için) azmak, iltihaplanmak. [DLT] 3. (Yüz için) güneş yalayarak karartmak. [DLT] 4. Parlamak. [KB]
- yalmak³**, [*yal-mak (soymak)] {eT} gçl. f. [-ur] Soy-mak. [Clauson]
- yalmak⁴**, [yal-mak] {eT} is. İri, alaca keler. [Mühennâ]
- yalmak⁵**, [*yal-mak يلمق] {eAT} is. Kaftan.
- yalman¹**, [yal-mak¹ > yal-man] sf. 1. {ağız} *Dik; sarp*. [DS] 2. Eğik; meyilli. 3. {ağız} (Kesmek, delmek, gitmek için) yanlamasına; eğik olarak; eğri. [DS] 4. {ağız} *Kaypak*. [DS] [☞] **yalman çalmak**, {ağız} *Yanlamasına yani eğimli olarak kesmek*. [DS]|| **yalman çıkarmak**, {ağız} *Yanlamasına yani eğik olarak kesmek*. [DS]
- yalman²**, [yal-mak² > yal-man يلمان / يلمان] is. 1. {eAT} {OsT} *Kesici ve delici araçların kesen ya da delen bölümü*. 2. {ağız} *Mızrak ucu*. [DS] 3. {ağız} *Ağaç parçası*. [DS] 4. {ağız} *Bulgur dövülürken kullanılan ağaç parçası*. [DS] [☞] **yalman göstermek**, {OsT} *Kınından çekilmiş kılıcı göstererek tehdit etmek*.

yalman³, [yām (çöp) > yam-lān] (*yalma:n*) {eT} is. → yamlan. [Mühennâ]

yalman⁴, [yal-man] {ağız} is. Düzgün, parlak yassı taş. [DS]

yalman⁵, [yal-man] {ağız} sf. Ufalanmaya elverişli; yumuşak. [DS]

yalmanlı, [yalman-lī بلمانلی] sf. **1.** {OsT} (Bıçak, kama, kılıç vb. için) sivri; keskin. **2.** {ağız} Çuvaldız. [DS]

yalmanlı, [yalman-lū] {eAT} sf. (Kesici ve delici araçlar için) sivri uçlu; keskin ağızlı.

yalmanmak, [yal-gā-mak > yal-gā-n-mak > yalmanmak يمانق / يالمنق] {eAT} {OsT} döşl. f. [-ır] {eAT. -ur} **1.** Yalanlamak; dili dudakta dolaştırmak. {ağız} (aym) [DS] **2.** Yalanarak yiyecek bir şey aramak. **3.** {OsT} Bir şey istemek. **4.** {ağız} Ağız şapırdatmak. [DS] **5.** {ağız} Susuzluk belirtileri göstermek. [DS]

yalmas, [Far. elmās] is. Elmas. [Gabain]

yalmend, [Far. yālmend يالمند] (*ya.lmend*) {OsT} is. **1.** Aile sahibi. **2.** Aile reisi.

yalnayak, -ği [yalın+ayak] {ağız} zf. Çıplak ayakla; yalın ayak. [DS]

yalngız, [yalıñ² > yalñ-ız يالنگز] (*yalñız*) {eAT} sf. Yalnız. ☞ **yalñız başı ile**, {OsT} Yalnız olarak; tek başına.

yalngızın, [yalñız > yalñız-ın يالنگزین] (*yalñızın*) {eAT} zf. Yalnız olarak; tek başına.

yalngu, [yalın-mak > yal(ı)n-gū > yalñū] (*yalñu*) is. Cariyelerin oynadığı bir oyun; salıncak oyunu. [DLT]

yalnguk, [*yal (*yalın*) > yal-in-mak > yal(ı)n-guk / yalñuk] (*yalñuk*) is. **1.** İnsan; kişi; insanlara verilen genel ad; âdem; Âdem; ilk insan. [DLT] [EUTS] [KB] **2.** Cariye. [DLT]

yalngumak, [yalın > yalñ-ū-mak] (*yalñu:mak*) {eT} gçsz. f. [-r] Tutuşmak. [KB]

yalngus, [yalañ / yalıñ² > yalñ-üz / yalñ-üs] (*yalñu:s*) {eT} zf. **1.** Yalnız; yalnızca. [İKPÖy.] **2.** sf. Yalnız; kimsesiz. [DLT] [ETY]

yalnguskiya, [yalñūs-kıñā] (*yalñuskıya:*) {eT} zf. Yalnız başına. [Clauson]

yalnguz, [yalıñ² > yalñ-üz / yalñūs] (*yalñu:z*) {eT} zf. Yalnız. [EUTS] [KB] ☞ **yalñuz yalñuz**, {eT} Yalnız yalnız.

yalnguzluk, [yalñuz-luk] {eT} is. Yalnızlık. [KB]

yalnılamak, [yal-in-la-mak > yalñı-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Ayak soymak; çorap çıkarmak; çıplamak. [DS]

yalnız, [yalıñ² > yalñı-uz / yalñūs] sf. **1.** {eT} Tek. [Mühennâ] **2.** Yanında başkaları bulunmayan. **3.** Günlük yaşantısını paylaşacak eşi, dostu, kimsesi olmayan. **4.** Dışardan kendisine hiçbir yardım ve destek gelmeyen. **5.** (*ya'lnız*) zf. Başkaları olma-

dan; sadece. **6.** (*ya'lnız*) Kimsesiz olarak; belirtlenden başkası bulunmadan; sadece. **7.** (*ya'lnız*). Yardımsız; desteksiz. **8.** (*ya'lnı:z*) Tekliği, yoğunluğu belirtir; yalnızca; salt; bir tek; başka bir amaç gütmeksizin. **9.** bağ. Bir cümleyi karşıtlık ya da kısıtlama ve sınırlama ilişkisiyle bir önceki cümleye bağlar; şu kadar ki; fakat; ama. **10.** is. psikol. Toplumsal ilişkilerden uzak kalmış ya da bırakılmış kişi. ☞ **yalnız başına**, Başkası olmaksızın; tek başına. || **yalnız yalnız!** {ağız} (*Yeni yürüyen çocuk için*) tay tay! [DS]

yalnızca, [yalnız-ca] (*ya'lnızca*) zf. **1.** Başka hiçbir şey bulunmaksızın; başka hiçbir şey değil; tek olarak; sadece; sırf. **2.** Başka bir şey ya da neden olmaksızın. **3.** Belirtileden ne eksik ne de fazla; tam o kadar; sadece.

yalnızcı, [yanız-cı] sf. **1.** (Devlet için) yalnızcılık siyasetinden yana olan. **2.** is. Yalnızcılık yanlısı.

yalnızcılık, -ğı [yalnız-cı-lık] is. siy. **1.** Uluslararası ilişkilerde, başka ulusların işlerine karışmama ve kendi iç işlerine de başkalarını karıştırmamayı öngören siyasi anlayış; infırad. **2.** Uluslar arası konulara ve anlaşmazlıklara katılmama siyaseti.

yalnızlaşma, [yalnız-la-ş-ma] is. Yalnızlaşmak eylemi.

yalnızlaşmak, [yalnız-la-ş-mak] döşl. f. [-ır] Yalnız duruma düşmek; yalnız kalmak; kimsesiz duruma düşmek.

yalnızlı, [yalnız-lı] sf. eski. (Aile için) tek erkeğini de askere yollayan.

yalnızlık, -ğı [yalnız-lık] is. **1.** Yalnız olma durumu; yalnız kalma; kimsesizlik. **2.** Günlük yaşantısını paylaşacak eşi, dostu, kimsesi olmamak. **3.** (Yer için) kimse bulunmama; tenhalık; ıssızlık. **4.** Ruhsal yönden kendisini yalnız hissedenden kimsenin durumu; yalnızlık duygusu. **5.** Eşi ve ortağı bulunmama. ☞ **Yalnızlık Allah'a mahsustur.** "İnsanın toplumsal bir varlık olduğunu, başkaları ile birlikte yaşamak zorunda bulunduğunu." vurgulamakta kullanılır.

yalō, [yal-av (*alev*) > yalō] (*yalō:*) {ağız} is. Alev; alev dili. [DS]

yalon, [yalan > yalon] {ağız} sf. → yalan. [DS]

yalp, [yalb / yal / yalp / yılb / yılp (*yans.*)] is. Birdenbire parıldamayı, yanmayı, ışık saçmayı anlatan kök. *yalp-ır-da-mak*, *yap yalp*, *yalp-ır yalpir* ☞ **yalp yalp**, {ağız} Işıl ışıl. [DS]

yalpa, [yalp (*yans.*) > yalp-a / Far. yāl (*kol*) + pā (*ayak*)] (*ya'lpa*) is. dnz. **1.** Dalga ya da rüzgâr etkisi ile geminin karşılıklı bordalar arasında ardışık yaptır kalkma durumu. **2.** Bir merminin havada yol alırken mermi ekseninin yörunge tegeti çevresinde yaptığı salınım hareketi. **3.** Bir demiryolu taşıtının boylama eksene paralel olarak yaptığı almaşık salınım hareketi. **4.** İki yana sallanarak veya eğilerek

- yürüme. ☞ **yalpa attırmak**, *argo*. Kalçalarını abartılı biçimde sağa sola sallamak; kırılmak. || **yalpa vurmak**, 1. İki yana sallanmak; yalpalamak. 2. Dağılmak; sağa sola yayılmak.
- yalpacı**, [yalp (*yans.*) > yalp-a-cı] {ağız} *sf.* (Kişi için) sözüne güvenilmez; kaypak; kararsız. [DS]
- yalpadak**, -ğı [yalpa-dak] {ağız} *zf.* Birdenbire. [DS]
- yalpak¹**, -ğı [yalp (*yans.*) > yalp-a-k] بلياق *sf.* 1. {OsT} Şaşkın; beceriksiz. 2. {OsT} Üstü başı perişan ve kirli olan; kıyafeti dağınık ve kirli. 3. {ağız} Güler yüzlü; yumuşak huylu; sokulgan; şen; sevimli. [DS] 4. {ağız} Yüze gülen; dalkavuk. [DS] 5. {ağız} Dönek. [DS]
- yalpak²**, -ğı [yalp (*yans.*) > yalp-a-k] {ağız} *is.* 1. Sarp yer; uçurum. 2. Eğimli yer. 3. Kayan yamaç. 4. Çukur yer. 5. {ağız} Üstü dar altı geniş olduğundan, gömüldüğü yerden çıkmayan taş. [DS]
- yalpak³**, -ğı [yalp-a-k] {ağız} *is.* Başörtüsü. [DS]
- yalpak⁴**, -ğı [yalp-a-k] {ağız} *is.* Eğri ağaç. [DS]
- yalpak⁵**, -ğı [yalp-a-k] {ağız} *sf.* Yassı, düz ve kaygan. [DS]
- yalpakçılık**, -ğı [yalpak-çı-lık] {ağız} *is.* Döneklik. [DS]
- yalpaklanmak**, [yalpak-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f.* [-ır] Yaltaklanmak. [DS]
- yalpaklık**, -ğı [yalpak-lık] *is.* 1. Yumuşak huyluluk; sokulganlık. 2. Dalkavukluk. 3. {ağız} Döneklik. [DS]
- yalpalama**, [yalp (*yans.*) > yalp-a-la-ma] *is.* 1. Yalpalamak eylemi. 2. Otomobillerde, ön tekerleklerin ortalama konumları çevresinde oluşan dönemsel salınım hareketi; kafa sallama. 3. Dengesi iyi kurulmamış hareketli bir sistemde kendiliğinden ortaya çıkan yalpa hareketi. 4. Kalp simfizi sırasında görülen, kalbin ön bölgesinin uzunlamasına ekseninde yaptığı dalgalı sistol hareketi.
- yalpalamak**, [yalp (*yans.*) > yalp-a-la-mak] *gçl. f.* [-ır] [-l(i)-yor] 1. Dengede duramayarak bir o yana bir bu yana gidip gelmek. 2. Bedeni sağa sola eğerek yürümek; sallanarak yürümek. 3. *dnz.* (Gemi için) yalpa etkisi ile bir bordadan diğer bordaya doğru yatıp kalkmak. 4. {ağız} Kararsızlık içinde kalarak ne yapacağını bilememek; kararsız davranmak. [DS]
- yalpalanma**, [yalpa-lan-ma] *is.* Yalpalanmak eylemi.
- yalpalanmak**, [yalpa-lan-mak] *gçsz. f.* [-ır] Yalpalamak.
- yalpalatıcı**, [yalpa-la-t-ıcı] *sf.* Yalpa hareketi yaptıran; yalpa etkisinde bulunan.
- yalpalatma**, [yalpa-la-t-ma] *is.* Yalpalatmak eylemi.
- yalpalatmak**, [yalpa-la-t-mak] *gçl. f.* [-ır] Yalpalamak eylemini yaptırmak: yalpalamasına neden olmak.
- yalpan**, [yalp-a-n / yalp-añ] {ağız} *is.* Kayan yamaç. [DS]
- yalpang**, [yalp-añ] (yalpañ) {ağız} *is.* Kayan yamaç. [DS]
- yalpatmak**, [yelp-i-mek > yelp-et-mek / yalpa-tmak] {eT} *gçl. f.* [-ur] (Ot, saman ve yem için) ıslatmak. [DLT]
- yalpı**, [eT. yalb-ı (*yassı; enli; yayvan*)] *is.* 1. İki tepe arasındaki yayvan düzlük. 2. *mm.* Bir duvarın aşağıdan yukarı ve içten dışa doğru eğimli yüzeyi. 3. İki düzlem arasında geçişi sağlayan eğik düzlem. 4. {ağız} Yamaç; eğimli yer. [DS] 5. {ağız} Çör çöpten göl üzerinde oluşan adacık. [DS]
- yalpıdak**, -ğı [yalp-a-dak / yalp-ı-dak] {ağız} *zf.* (Geçmek, gitmek için) hızla; şimşek gibi. [DS]
- yalpık¹**, -ğı [eT. yalb-ı (*yassı; enli; yayvan*) > yalb-ı-k] *sf.* 1. Derinliği az ve geniş; yayvan. 2. (Eğri ya da yüzey için) bir düzlemde öbürüne geçişi sağlayan. 3. {ağız} Engebeli yer. [DS]
- yalpık**, -ğı [yalp-ık] {ağız} *is.* Salya. [DS]
- yalpılı**, [yalpı-lı] *sf.* Bir yanı değer yanından yüksek ya da kalın olan.
- yalpımak**, [yalp-ı-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ır] Işık yansımak; yanıp sönmek; şimşek çakmak. [DS]
- yalpır**, [yalp (*yans.*) > yalp-ır] *is.* Parlama, ışıldama, ışık yansımaları bildiren yansımaları gövde. ☞ **yalpır yalpır etmek**, {ağız} Işık yansımak; yanıp sönmek; şimşek çakmak. [DS]
- yalpırdamak**, [yal / yalb (*yans.*) > yalb-ır-da-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ır] 1. Parıldamak; ışıldamak; ışık saçmak; yalabımak. 2. (Şimşek için) çakmak; yalabımak. [DS]
- yalpırğak**, [yalp-ır-mak > yalp-ır-gāk / yapır-gāk] (yalpırğa:k) {eT} *is.* Yaprak. [Gabain]
- yalpırğaklığ**, [yalpırğak > yalpırğak-lığ] {eT} *sf.* Yapraklı. [Gabain]
- yalpırmak**, [yalp-ır-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ır] 1. Işık yansımak; parlamak; yanıp sönmek. 2. Şimşek çakmak. [DS]
- yalpık**, -ğı [yalp-ık] {ağız} *sf.* → yalpık¹. [DS]
- yalpuk**, -ğu [yalp-ık] {ağız} *is.* İnce, yassı taş. [DS]
- yalpuz**, [yarpuz] {ağız} *is.* → yarpuz. [DS]
- yalratmak**, [yal-ra-t-mak] {eT} *gçl. f.* [-ur] Parlatmak; yalabıtmak. [DLT]
- yalrıtmak**, [yal-rı-t-mak] {eT} *gçl. f.* [-ur] Parlatmak; yalabıtmak. [DLT]
- yalşığ**, [yal-sığ / yıl-sığ] {eT} *sf.* Refah içinde; müreffeh; zengin; mutlu. [ETY]
- yalt**, [*yal-mak > yal-t] {eT} *sf.* Sert; yalçın. [DLT]
- yaltaban**, [yal+taban] {ağız} *sf.* Çok yol yürüyen. [DS]
- yaltak¹**, -ğı [eT. yalt-gā-mak > yalt-gā-k > yaltak] بلياق *sf.* 1. Bir kimseye yaranmak, ona hoş görünmek için kişiliksizce davranışlarda bulunan; yaltaklanan; riyakâr; dalkavuk; mürai; mütebasbıs. {OsT} (*aynı*) 2. {ağız} Kötü yola düşmüş kadın. [DS]

yaltak², -ği [yala-mak > yaltak] {ağız} is. Köpek yalağı. [DS]

yaltakçı, [yaltak-çı] {ağız} sf. **1.** Birinin iyiliğine davranan; yaltak; dalkavuk. **2.** Yalancı; dolandırıcı. [DS]

yaltakçılık, -ği [yaltak-çı-lık] is. **1.** Yaltaklık. **2.** {ağız} Dolandırıcılık. [DS]

yaltaklanış, [yaltak-la-n-ış] is. Yaltaklanmak eylemi ve biçimi.

yaltaklanma, [yaltak-la-n-ma] is. Yaltaklanmak eylemi; tabasbus.

yaltaklanmak, [yaltak-la-n-mak] döşl. f. [-ır] Bir kimseye karşı, ona hoş görünmek, yaranmak için onursuzca davranışlarda bulunmak; dalkavukluk etmek. {ağız} (aynı) [DS]

yaltaklık, -ği [yaltak-lık] is. **1.** Yaltak bir kimsenin niteliği; yaltakçılık; dalkavukluk; tabasbus. **2.** Yaltak birine yaraşır davranış. ☐ **yaltaklık etmek, Yaltaklanmak.**

yaltakmak, [yal-(ı)t-a-k-mak] {ağız} geçsz. f. [-ır] Yaltaklanmak. [DS]

yaltanmak, [yal-(ı)t-a-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Yaltaklanmak. [DS]

yaltğa, [yalt-gā] (yaltğa:) {eT} is. Bir şeyle alay etme; alay; maskaralık. [DLT] ☐ **yaltğa kılmak**, {eT} Alay etmek; maskaraya almak. [DLT]

yaltğamak, [yalt-gā-mak] (yaltğa:mak) {eT} geçsz. f. [-ır] Alay etmek.

yaltı, [yal-tı] {ağız} is. Yamaçtaki az eğimli yer. [DS]

yaltırmak, [yal-mak > yal-tır-mak] {eT} geçsz. f. [-ır] **1.** Parlamak; ışık saçmak. [EUTS] [Gabain]

yaltrak, [yalt-rā-mak > yalt-ra-k] {eT} is. Işık; parlıltı. [EUTS]

yaltramak, [yayt-rā-mak] (yaltra:mak) {eT} geçsz. f. [-ır] Parlamak. [EUTS]

yaltrık, [yalt-rī-mak > yalt-rī-k] (yaltrı:k) {eT} sf. **1.** Aydın; parlak. [Üç İtigsizler] **2.** Parlaklık; ziya; ışık. [EUTS]

yaltrıklığ, [yaltrık-lık] {eT} sf. Parlak; ışıklı. [EUTS]

yaltrımak, [yalt-rī-mak] (yaltrı:mak) {eT} geçsz. f. [-ır] Parlamak; ışık saçmak; ışık vermek. [EUTS]

yaltrırmak, [yaltrī-mak > yalt-rı-r-mak] {eT} gçl. f. [-ur] **1.** Aydınlatmak. [EUTS] **2.** Parlatmak. [Gabain]

yaltrıtmak, [yalt-rī-mak > yalt-rı-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Parlatmak; aydınlatmak. [EUTS]

yaltruk, [yalt-rū-k] (yaltru:k) {eT} is. Parlaklık; ziya; ışık. [EUTS]

Yalturak, [yalt-ur-a-k] {ağız} öz. is. Kuyruklu yıldız. [DS]

yalturmak, [yal-mak > yal-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] (Ateş için) alevlendirmek. [DLT]

yalu, [yel-mek > yül-ü] [Clauson] / yal-mak > yal-ü

(yalu:) {eT} is. Kısrakları sağarken tayıları bağlamakta kullanılan ip; örük. [DLT]

ya'lül, [Ar. ya'lül بعلول (ya:lū:l) {OsT} is. **1.** Berrak sulu göl. **2.** Su üzerinde oluşan kabarcık. **3.** Beyaz bulut. **4.** İki hörgüçlü deve.

yalum, [yal (yans.) > yal-mak (parlamak) > yal-ım / yāl-üm يالوم] {eAT}

yalunguz, [yalıñ² > yaluñ-uz يلوکوز (yaluñuz) {eAT} {OsT} sf. Yalnız.

yalunguzça, [yaluñüz-ça يلكوزچه (yalñuzça) {eAT} {OsT} sf. Biricik; bir tane.

yalunguzsamak, [yaluñuz-sā-mak / يلوکوزسمق (yaluñuzsamak) {OsT} geçsz. f. [-ır] Yalnızlık duymak.

yalunguzun, [yaluñ-uz-un يلكزن (yalñuzun) {eAT} zf. Yalnız olarak; bir başına.

yalva, [eT. yelve > yava يالوه / يالوا] is. **1.** {eAT} {OsT} Bildircin. **2.** {ağız} Kör tavuk veya meşe tavuğu denilen bir av hayvanı. [DS]

yalvaç, -cı [eT. yal-ā-mak + Far. -wāç (soru) [Clauson] / yalā-baç] {eT} {ağız} is. Allah'ın buyruklarını insanlara ileten, kitap getirmiş elçi; peygamber; resul. [DS]

yalvaçlık, -ği [yalvaç-lık] is. **1.** Yalvaç olma durumu; peygamberlik. **2.** Yalvacın görevi; peygamberlik.

yalvamak, [yalgā-mak / yalvā-mak] (yalva:mak) {eT} gçl. f. [-ır] Yalamak. [DLT]

yalvan, [yayvan / yalvan] {ağız} sf. Yayvan. [DS]

yalvane, [Far. yālvāne يالوانه (ya:lva:ne) {OsT} is. zool. Kırlangıç.

yalvanmak, [yalgā-mak > yalga-n-mak / yal-va-n-mak] {eT} döşl. f. [-ur] Dilini çıkarmak; dili ağız içinde dolaştırmak; yalanmak. [DLT]

yalvarılma, [yalvar-ıl-ma] is. Yalvarılmak eylemi.

yalvarılmak, [yalvar-ıl-mak] edil. f. [-ır] Yalvarmak eylemi yapılmak.

yalvarış, [yalvar-ış] is. **1.** Yalvarmak eylemi ve biçimi. **2.** Yalvaran kimsenin söylediği sözler; yakarış. ☐ **yalvarış yakarış**, *1. Yalvararak; yakararak. 2. Çok yalvarma; bin bir rica.*

yalvarışmak, [yalvar-mak > yalvar-ış-mak يلوورشمق] {eAT} işteş. f. [-ur] Hep birlikte yalvarmak.

yalvarma, [yalvar-ma] is. Yalvarmak eylemi.

yalvarmak, [eT. yalb-ar-mak / yalv-ar-mak (dilemek)] gçl. f. [-ır] **1.** Kendine acındırarak birinden bir şey yapmasını istemek; dileğini ısrarla istemek; saygılı biçimde bir şey istemek dileğinin yapılmasını istemek; dilemek; istemek; yakarmak. {eT} (aynı) [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Allah'tan bir di-

lekte bulunmak; niyaz etmek. ☞ **yalvarıp yakarmak**, *Çok yalvarmak*.|| **yalvar yakarmak**, *Pek çok yalvarmak*.

yalvartma, [yalvar-t-ma] *is.* Yalvartmak eylemi.

yalvartmak, [yalvar-t-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yalvarmasına neden olmak; yalvarmasını sağlamak. **2.** Yalvarmaya zorlamak.

yalvatmak, [yalğa-t-mak / yalva-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yalatmak. [DLT]

yalvı, [yél > yél-pī-mek ? > yel-vī / yalvī] (*yalvı:*) *{eT} {ağız} is.* Büyü; sihir. [DLT] [DS]

yalvacı, [yalvı-cı] *{ağız} is.* Büyücü. [DS]

yalvıçı, [yel-vī > yelvī-çī / yalvī-çī] (*yalvı.çı:*) *{eT} is.* Büyücü; sihirbaz. [DLT]

yalvırmak, [yél-pi-r-mek / yalvır-mak] *{eT} gçsz. f. [-ır]* (Yel için) hafif hafif, serin serin esmek; rüzgârlanmak; yel esmek; yelpirmek.

yalyalabuk, -ğū [yal+yalab-uk] *{ağız} sf.* Parlak; cilalı; ışıldak. [DS]

yalyanak, [yalın+ayak] *{ağız} zf.* Yalın ayakla; çıplak ayakla. [DS]

yalyapaluk, -ğū [yal+yap-a-luk] *{ağız} sf.* Eğri büğürü. [DS]

yalyos, [? yalyos] *{ağız} sf.* İkiyüzlü; dalkavuk. [DS]

yalyoş, [? yalyoş] *{ağız} sf.* Yersiz yurtsuz; serseri. [DS]

Yam, [Sansk. yama] *{eT} is.* Bir tanrı adı; Erklig Han. [EUTS]

yam¹, [Çin. chan (*durak*) > eAT. yam yam / Far. yām یم] *is.* **1.** *{eT}* Yolcu konaklama yeri; durak. **2.** Posta durağı. **3.** *{eAT} {OsT}* Posta beygiri; menzil atı. **4.** *{OsT}* Posta Arabası.

yam², [yām] (*ya:m*) *{eT} is.* Çerçöp; pislik; çapak; göze kaçan çöp. [DLT] [KB] [Mühennâ]

yam³, [İng. yam] *is. bot.* Tropikal bölgelerde yetişen, yumru kök sapları nişasta bakımından zengin, sarmaşıcı ve tırmanıcı, iki evcikli, küçük çiçekli bitki türlerinin genel adı, (*Dioscorea*).

Yama, [Sansk. yama] *is.* **1.** Hinduculukta beş buyruktan ibaret birinci aşamanın adı. **2.** Hindistan'ın ilk insan ve ilk ölümler diye adlandırılan ve ata ruhlarının kralı veya ölümler krallığının hükümdarı olan yüce yargılayıcı; Tanrı.

yama¹, [yamā-ğ > yamā یم] (*eT. yama:*) *is.* **1.** Elbise, ayakkabı gibi giyeceklerle değişik eşyaların ve araçların delinmiş, yırtılmış ya da eskimiş bir yerini uygun bir parça koyarak onarma işlemi. **2.** Bu yamamak eyleminde kullanılan parça; yamalık. *{eT} {OsT} (aynı)* [Bahşayış] **3.** Ciltte görülen yama izlenimi veren büyükçe leke. ☞ **yama gibi durmak**, *Bulunduğu yere uymamak; sırtmak; eklendiği belli olmak*.|| **yama vurmak**, *Yama yapmak*.|| **yama yapmak**, *Yama yaparak onarmak; yama ile*

deliği kapamak.|| **yama küçük delik büyük**, *Elde bulunanlar, ihtiyaçları karşılamaktan uzak.*

yama², [yama] *{ağız} is.* Dik bayır; yamaç; yokuş. [DS]

yama³, [yama] *{ağız} is.* Fasulye, bakla tohumlarını karıklara ektikten sonra sabanla ötme. [DS]

yamacı, [yama-cı یماجی] *is.* **1.** Yama yapan kimse. **2.** Özellikle ayakkabı tamircisi. *{OsT} (aynı)*

yamacılık, -ğū [yama-cı-lık] *is.* **1.** Yamacının işi ve mesleği. **2.** Yama yapma işi.

yamaç, -cı [*yā-mak (*yaklaşmak*) > ya-maç یماج] *is.*

1. *{eAT} {OsT} {ağız}* Karşı; alnaç. [DS] **2.** Bir dağ, tepe gibi yükseltinin eğimli yan yüzeyi; bayır. **3.** Bir kimsenin ya da şeyin yanı veya yakını; yan; yakın. *{ağız} (aynı)* [DS] **4.** *{ağız}* Bedel; karşılık. [DS] **5.** *{ağız}* Cevap; yanıt. [DS] ☞ **yamaca çıkmak**, *{ağız} 1. Karşıya geçmek. 2. Karşılamak.* [DS]|| **yamacına çıkmak**, *{ağız} 1. Karşısına çıkmak. 2. Karşılamaya çıkmak.* [DS]|| **yamacına durmak**, *{ağız} Yakınına gelmek, durmak.* [DS]|| **yamacına gelmek**, *{ağız} Yakınına gelmek.* [DS]|| **yamacını vermek**, *{ağız} Karşılığını vermek.* [DS]|| **yamaça çıkmak**, *{ağız} → yamaca çıkmak.* [DS]|| **yamaç çatmak**, *{ağız} İddialaşmak; savunduğu fikirde inat etmek.* [DS]|| **yamaç olmak**, *{ağız} 1. Karşı durmak. 2. Tartışma, oyun veya kavgada karşı tarafı tutmak veya o tarafta olmak.* [DS]

yamaçe, [? yamaçe] *{ağız} is.* Yağ tavası; yağ eritme kabı. [DS]

yamaçlamak, [yamaç-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Karşılamak. **2.** Karşılığını yapmak. **3.** Yüz yüze gelmek; karşılaşmak. **4.** Karşı gelmek. [DS]

yamaçlaşmak¹, [yamaç-la-ş-mak] *{ağız} işteş. f. [-ır]* Yüz yüze gelmek; karşılaşmak. [DS]

yamaçlaşmak², [yamaç-la-ş-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Yamaç durumuna gelmek; bayırlaşmak; yokuş oluşmak. [DS]

yamağ¹, [yamā-mak > yamā-ğ] (*yama:ğ*) *{eT} is.* Yama. [DLT] [Mühennâ]

yamağ², [? yamağ] *{ağız} is.* Yağ eritilen kap; yağ tavası. [DS]

yamağlığ¹, [yamāğ > yamağ-lığ] *{eT} sf.* Yamalı; yaması olan. [DLT]

yamağlığ², [yamāğ > yamağ-lığ] *{eT} sf.* Müttefik; ceman; toptan; müctemian. [ETY]

yamağlık, [yamāğ > yamağ-lık] *{eT} sf.* Yamalık; yama olmak üzere hazırlanmış. [DLT]

yamağu, [yamā-ğ > yamā-ğū] (*yamağu:*) *{eT} sf.* Yamanması gereken. [DLT]

yamak¹, [*yā-mak] *{eT} gçl. f. [-r]* Yaymak, sermek.

yamak², -ğū [* yā-mak (*yaklaşmak*) > yama-mak > yama-k] *is.* **1.** Bir işte yardımcı olarak çalışan kimse; yardımcı uşak. **2.** *mecaz.* Bir kimsenin etkisinde

kalan ve ondan bağımsız iş yapamayan kişi. 3. Yeniçeri ocağında topçu ve humbaracı adaylarına verilen ad. 4. Eskiden sefere katılmayarak sınır kalelerinde kalan asker. 5. {ağız} Bağ, bahçe, tarla sulama işlerine bakan kimse. [DS] 6. {ağız} Kalaycı çırağı. [DS] 7. {ağız} Ortak. [DS] 8. {ağız} sf. Başkasının sırtından geçinen; asalak. [DS]

yamak³, [yamak] {ağız} is. 1. Tenekeden, küpten yağ çıkarmaya yarayan maşrapa. 2. Büyük maşrapa. 3. Küçük, derin yağ tavası. 4. Geniş ağızlı, bakır yemek tenceresi. 5. Süt ısıtmakta kullanılan tencere. 6. Güveç. 7. İbrik. [DS]

yamak⁴, [yamak] {ağız} is. Yamaç. [DS]

yamaklık, -ğı [yama-k-lık] is. 1. Yamak olma durumu. 2. Yamağın yaptığı iş. ☞ **yamaklık etmek**, *Bir işte yardımcı olarak çalışmak.*

yamalak, [yama-l-mak {çökmek, eğilmek} > yama-l-ak] sf. 1. (Burun için) basık; kanatları yayvan, ucu basık. 2. {ağız} (İş için, “yarım” ile birlikte) yarım kalmış; gelişigüzel yapılmış. [DS]

yamalama, [yama-la-ma] is. Yamalamak eylemi.

yamalamak¹, [yama-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yama yapmak; yama koyarak onarmak; yamamak.

yamalamak², [yama-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Ayağını çekerek yürümek. [DS]

yamalamak³, [yam-ala-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Eğip büğerek kapatmak; yummak. ☞ **yamalamak yumalamak**, {ağız} 1. Eğip bükmek; ezmek; bozmak. 2. Önce bir yanını sonra da diğer yanını çiğnemek. [DS]|| **yamala yumala**, {ağız} (Yemek için) ağızda yeteri kadar çiğnemedi. [DS]

yamalanış, [yama-la-n-ış] is. Yamalanmak eylemi ve biçimi.

yamalanma, [yama-la-n-ma / yama-lan-ma] is. Yamalanmak eylemi.

yamalanmak, [yama-la-n-mak] edil. f. [-ır] 1. Yama yapılarak onarılmak; yama yapılmak. 2. [yama-lan-mak] gçsz. f. Yama sahibi olmak; yamalı duruma gelmek.

yamalı, [yama-lı] sf. 1. Yama yapılmış; yama ile onarılmış olan. 2. Yüzünde ve ellerinde geniş lekeler bulunan. ☞ **yamalı bohça**, *Tutarsız ve birbirine uymayan ögelerden oluşan.*

yamalık, -ğı [yama-lık] is. 1. Yama için kullanılan parça. {ağız} (aynı) [DS] 2. Küçük parçaların bir araya getirilmesinden oluşan deri ya da kürk. 3. {ağız} Abla öldüğünde, eniştesi ile evlendirilen kız kardeş. [DS]

yamalıklı, [yamalık-lı] {ağız} sf. 1. Yamalı. 2. (Kişi için) miskin; derbeder. [DS]

yamalkan, [yamal-gan / yamal-kan] {ağız} is. Çavuşkuşu; hüthüt. [DS]

yamalma, [yam-al-ma] is. Yamalmak eylemi.

yamalmak, [yam-al-mak] gçsz. f. [-ır] 1. Eğilerek çökmek. 2. (Tavuk vb. kuşlar için) çökmek; pus-

mak; çökerek saklanmak. 3. {ağız} Biçimini ve rengini doğaya uydurarak gizlenmek. [DS] 4. {ağız} Yassılmak. [DS] ☞ **yamal yamal**, {ağız} *Tavuk yakalamak için kullanılan söz.* [DS]|| **yamal yastık olmak**, {ağız} *Bir kimsenin duvar ya da kaya gibi yüksek yere tırmanması için eğilerek onu omuzları üzerine almak; çökmek.* [DS]

yamalmak, [yamā-mak > yama-l-mak] {eT} edil. f. [-ur] Yamanmak. [DLT]

yamama, [yama-ma] is. Yamamak eylemi.

yamamak, [*yā-mak (yaklaşmak)>ya-mā-mak] {eT} [yame meq] (eT. yama:mak) gçl. f. [-r] [-m(i)-yor] 1. Delinmiş, yırtılmış bir giyecek ya da eşyanın delik yerinin üzerine parça koyarak onarmak; yama yapmak; yama koymak. {eT} (aynı) [Mühennâ] 2. {ağız} Bozuk ya da kusurlu bir şeyi, birine kandırarak satmak ya da vermek; yutturmak. [DS] 3. mecaz. İstenmeyen bir durum ya da şeyi birine mal etmek. 4. mecaz. Herhangi bir kusuru yüzünden istenmeyen bir kimseyi birinin başına musallat etmek veya evlendirmek. 5. {OsT} Katmak; ilhak etmek. 6. {ağız} Üstüne suç atmak; iftira etmek. [DS]

yaman, [ya-mak > ya-mān / yam-mak (kötü olumka) يمان] (eT. yama:n) sf. 1. {eT} {eAT} {OsT} {ağız} Kötü; fena; korkunç; hoş olmayan. [EUTS] [DLT] [Mühennâ] [DS] 2. (Kişi için) işini iyi bilen; tuttuğunun koparan; iş bilir; kurnaz; becerikli. {ağız} (aynı) [DS] 3. {eAT} Şiddeti ve gücü olağanüstü olan; etkisi yoğun; şiddetli. 4. {eAT} Kötülük; fenalık; musibet. ☞ **yamanı etmek**, {ağız} *Çok iyi etmek.* [DS]|| **yaman iç**, *Kötü hastalık; miskinlik hastalığı.* [DLT]|| **yaman işlemek**, {eT} *Bozmak.* [Mühennâ]|| **yaman sanmak**, {eAT} *Bir kötülük düşünmek; kötü düşünce beslemek.*

yamandırmak, [yaman-dır-mak] {OsT} gçl. f. [-ur] Yanaştırmak.

yamaneyisi, [yaman+eyi-s-i] {ağız} is. Şalgam. [DS]

yamanlamak, [yaman-la-mak] {OsT} gçl. f. [-r] 1. {eAT} {OsT} Hakkında kötü şeyler söylemek; kötülemek. 2. {ağız} Alay etmek. [DS]

yamanlık, [yaman-lık] {eAT} {OsT} is. Kötülük; fenalık.

yamanma, [yama-n-ma] is. Yamanmak eylemi.

yamanmak¹, [yamā-mak > yama-n-mak] {OsT} döşl. f. [-ur] [-ır] 1. {eT} Kendi kendine yamamak. [DLT] 2. edil. f. (Elbise, kap vb. için) yırtığı ya da deliği üzerine parça konularak onarılmak; yama yapılmak. 3. (İstenmeyen durum ya da kişiler için) bir kimseninmiş gibi gösterilmek; ona mal edilmek; yükletilmek. 4. {ağız} Sıvanmak. [DS]

yamanmak², [yama-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] 1. Yüz üstü yere düşmek; yere kapaklanmak. 2. Yere yatmak. 3. Dayanmak; yaslanmak. 4. Eğilip ka-

- panmak; abanmak. 5. Yere, gelişigüzel çöküp oturmak. [DS] 6. {OsT} Bir tarafa, özellikle yere doğru eğilmek; çökmek; yamalmak. [Bürhan-ı Katı'] 7. {ağız} Yaslanmak; abanmak; dayanmak. [DS]
- yamanmak**³, [yama-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] 1. Çıkar sağlamak için yaklaşmak; sığınmak. 2. Karşıdaki istemediği hâlde ona yaklaştırmaya çalışmak; balta olmak; yük olmak. 3. Birinin yanına yardımcı olarak girmek. 4. Asalak olmak. [DS]
- yamannamak**, [yama-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-n(t)-yor] (Öküz için) ön kol kemiğinde şişkinlik oluşmak. [DS]
- yamantı**, [yama-mak > yama-n-tı / yama-ntı] {ağız} is. 1. Sığıntı. 2. Hizmetçi; işçi. [DS]
- yamaraça**, [Sansk. yama-rāja] {eT} is. Erlik han. [ARAT]
- yamaşak**, [yam-aş-mak > yamaş-ak] {ağız} sf. Basık; yassı; ezilmiş. [DS]
- yamaşaklık**, -ği [yamaşak-lık] {ağız} is. Yumuşaklık; gevşeklik. [DS]
- yamaşık**, -ği [yamaş-mak > yamaş-ık] {ağız} sf. Basık; yassı; ezilmiş. [DS]
- yamaşmak**¹, [bañ-ış-mak > may-ış-mak > yam-ış-mak / yamaş-mak [Clauson]] dönşl. f. [-ır] [eT. -ur] 1. {eT} Tembelliginden yere yapışıp kalmak; buyru lan işi yapmaktan çekinmek. [DLT] 2. {ağız} Oturup durmak. [DS] 3. {ağız} Baş köşeye saygısızca oturmak. [DS]
- yamaşmak**², [yamā-mak > yama-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] 1. Eklenmek; katılmak. [ETY] 2. Birleşmek. [ETY] 3. Birlikte yamamak. [DLT]
- yamaşmak**³, [yam-aş-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] 1. (Kişi için) eğilip bükülmek; ezilmek. 2. Yılışmak; sululuk etmek. [DS]
- yamaştırmak**¹, [yama-ş-tır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Bir şeyi biçimsizce ortalıkta bırakmak. [DS]
- yamaştırmak**², [yamaş-tır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] 1. Ezmek; bükmek. 2. Bir tokatta yere yıkmak. [DS]
- yamaşuk**, -ğu [yama-ş-uk] {ağız} sf. 1. (Çocuk için) sevimli ve yaramaz. 2. Basık; yassı; ezilmiş. [DS]
- yamata**, [yamātā / tamātā (baştaki sesi y, b, t labalir)] (yama:ta:) {eT} is. Tavuk ve et kızartılacağı zaman, yağının dışarı sızmaması için üzerine sarılan ince hamur veya yufka. [DLT]
- yamatma**, [yama-t-ma] is. Yamatmak eylemi.
- yamatmak**, [yama-mak > yama-t-mak] gçl. f. [-ır] [eT. -ur] 1. Yama yaptırarak onartmak; yama yapılmasını sağlamak. {ağız} (aynı) [DS] 2. {eT} Yamamağa mecbur etmek. [Mühennâ]
- yamb**, [yamb / yumb (yans.)] is. Eğilme, bükülme ve bu şekilde yürüme, sallanma bildiren yansima kökü.
- yamba**, [yam-a > yam(m)-a / yamba] {ağız} is. Yamak; yardımcı. [DS]
- yambır**, [yamb-ır] {ağız} sf. Eğri; yamuk. [DS]
- yambul**, [yamb (yans.) > yamb-ul] is. Eğilme, bükülme ve bu şekilde, yürüme sallanma bildiren yansimalı gövde. ☞ **yambul yumbul**, {ağız} (Yürümek için) eğri büğrü. [DS]
- yambur**, [yamb (yans.) > yamb-ur] is. Eğilme, bükülme ve bu şekilde yürüme, sallanma bildiren yansimalı gövde. ☞ **yambur yumbur**, {ağız} (Yürümek için) eğri büğrü. [DS]
- yamçı**, [Çin. chan => yam > yam-çı] (eT. yamçı:) is. 1. {eT} Sürücü; menzilci; postacı; posta sürücüsü; ulak. 2. {ağız} Soğuktan, yağmurdan korunmak için kalın yünden veya keçeden dokunmuş, bir yüzü tüylü yağmurluk. [DS] 3. {ağız} Kesmez bıçak; kör bıçak. [DS]
- yamçısız**, [yam-çı-sız] is. Yamçısı olmayan.
- yamçuk**, -ğu [yam-çuk] {ağız} sf. Eğri; yamuk. [DS] ☞ **yamçuk yumçuk**, {ağız} (Yürümek için) eğri büğrü. [DS]
- yamdınmak**¹, [yam(ı)d-ın-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] 1. Ağız şapırdatarak iştah belirtmek. 2. Susuzluktan dudakları çatlamak. 3. Yutkunmak. [DS]
- yamdınmak**², [yam(ı)d-ın-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Yalvarmak. [DS]
- yamdınmak**³, [yam(ı)d-ın-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Birinin ardından konuşmak; hakkında atıp tutmak. [DS]
- yamdınmak**⁴, [yam(ı)d-ın-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] İsteksizlik göstermek. [DS]
- yamdu**, [yemdü [Clauson] / yamdü (yamdu:) {eT} is. 1. Kasık. [DLT] 2. Kasık kılı. [Mühennâ]
- yamgıç**, -cı [yam-gıç ?] {ağız} is. Yamyam. [DS]
- yamgılığ**, [yomgī > yamgı-lığ] {eT} sf. Toptan; müçtemian; cemian. [ETY]
- yamğur**, [yağ-mak > yağ-mur / yağ-mur] {eT} is. Yağmur. [DLT] [EUTS] [Gabain]
- yamı**, [yam-ı] {ağız} is. Yapılarda kullanılan yumuşak ak taş. [DS] ☞ **yamı yumu**, {ağız} Eğri büğrü. [DS]
- yamıcıkırık**, -ği [yamıç-ı +(k)kır-ık] {ağız} sf. Topal; aksak. [DS]
- yamıç**, -cı [yam-ıç / yam-çuk] {ağız} sf. Eğri; yamuk. [DS]
- yamığ**, [yam-uk / yam-ık] {ağız} sf. Eğri; yamuk. [DS] ☞ **yamığ yumuğ**, {ağız} Eğri büğrü. [DS]
- yamık**¹, -ği [yam-ık / yam-uk] {ağız} sf. 1. Eğri; bükük; çarpık. 2. (Kişi için) ayağı bir yana doğru çarpık olan. 3. Basık. [DS] ☞ **yamık yumuk**, {ağız} Eğri büğrü. [DS]
- yamık**², -ği [yam-ık] {ağız} is. Çıban izi; Antep çıbanı izi. [DS]
- yamil**, [yam-il] {ağız} sf. "Eğri büğrü" anlamına gelen "yamıl yumul" ikilemesinde geçer; eğri. [DS] ☞ **yamil yumul**, {ağız} Eğri büğrü. [DS]

yamılmak, [yam-ıl-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] 1. Eğrilmek; bükülmek; çarpılmak. 2. Bir yana yaslanmak. 3. Utanmak; sıkılmak. [DS]

yamılmak, [yamılmak] {ağız} gçl. f. [-ır] Eğrilmek.

yamıncak, -ği [yam-m-cak] {ağız} is. Keçeden yapılma bir tür yağmurluk; yamçı. [DS]

yamır, [yağ-mur / yağmır > yamır] (ya:mır) {ağız} is. Yağmur. [DS]

yamıraşmak, [yamrā-mak > yam(ı)ra-ş-mak] işteş f. [-ur] Birbirine karışmak. [Üç İtigsizler]

yamırca, [yağmurca / yamırca] (ya:mırca) {ağız} is. → yağmurca. [DS]

yamırlık, [yağmur-luk > yamır-lık] (ya:mırlık) {ağız} is. Yağmurluk. [DS]

yamışgan, [yamış-gan] {ağız} sf. Dalkavuk. [DS]

yamışmak¹, [yam-ış-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] 1. Biraz eğilmek. 2. Yere yapışmış gibi çöküp oturmak. 3. (Yüklü eşek için) yürümek istemeyip arka ayaklarını açarak çöker gibi beklemek. 4. Yıkılmak; devrilmek. 5. Yere yapışmış gibi yüzükoyun uzanıp yatmak; görünmemek için sinmek. 6. Bütün ağırlığıyla bir yere yan gelip yaslanmak. 7. Yassılıp bir yere yapışmak; yamanmak. [DS]

yamışmak², [yam-ış-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] 1. Sözüde durmamak; caymak. 2. Yalan söylemek. [DS]

yamıtmak, [yam-it-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Eğrilmek; yamultmak. [DS]

yamız¹, [yam-ız] {ağız} is. 1. Kıyı. 2. Yan. 3. Yamaç. [DS]

yamız², [yam-ız] is. 1. {eT} Kasığın iki tarafı; kalçanın iç yandan uçları. [DLT] 2. {ağız} Baldır. [DS] 3. {ağız} Kalça. [DS] 4. {ağız} Gövdenin yanları. [DS] 5. **yamızını yıkmak**, {ağız} Boyununu bükmek. [DS]

yamız³, [yam-ız] {ağız} is. Eğim; eğiklik. [DS]

yamız⁴, [yam-ız] {ağız} is. Arkadaş; kardeş. [DS]

Yami, [Sansk. yami] is. İnsanlığın kökeninde, Yama ile birlikte ilkel bir çift oluşturarak yer alan Yama'nın ikiz kardeşi Hint tanrıçası.

yamka, [yam-ka ?] {ağız} is. Tütün fidelerini dikerken toprakta çukur açmaya yarayan bir ucu sivri, gövdesi baston sapına yakın eğri bir tarım aracı. [DS]

yamkuduk, -ğu [yam+kuduk] {ağız} sf. Eğri burunlu. [DS]

yamlamak, [yām (çöp) > yam-lā-mak] (yamla:mak) {eT} gçl. f. [-r] Silmek; süpürmek. [DLT]

yamlan, [yām (çöp) > yam-lān] (yamla:n) {eT} is. Bir tür sıçan; gеме; yabani sıçan. [DLT] [Mühennâ]

yamlaşmak, [yam-lā-mak > yam-la-ş-mak] {eT} işteş f. [-ur] Birlikte süpürmek. [DLT]

yamlatmak, [yam-lā-mak > yam-la-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Süpürtmek. [DLT]

yamlığ, [yām (çöp) > yam-lığ] sf. Çöplü. [DLT]

yammak, [yam-mak] {ağız} gçl. f. [-ar] Eğriltmek; bükmek.

yampa, [? yampa] {ağız} is. Yamaç. [DS]

yampir, [yan+beri] {ağız} sf. Aksi; inatçı. [DS] 5

yampir yampir, {ağız} (Yürümek için) yan yan. [DS]

yampiri, [yan+beri > yampiri] {ağız} sf. 1. Çarpık ya da yan yan yürüyen. 2. Eğrilmiş; yan; çarpık. 3. (Kişi için) dürüst davranmayan. [DS] 5 **yampiri yampiri**, Eğri büğrü ve çarpık olarak. || **yampiri yumpuru**, {ağız} Eğri büğrü. [DS]

yampirilik, -ği [yampiri-lik] is. Yampiri olma durumu.

yamramak, [yam-ra-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-r(i)-yor] Yayılmak; kaplamak; örtmek. [DS]

yamraşmak¹, [yamrā-mak > yamra-ş-mak] {eT} işteş f. [-ur] (Kuzu ile koyun için) karışmak. [DLT]

yamraşmak², [yamra-ş-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] 1. Yan gelip yatmak; tembellik etmek; işi savsaklamak. 2. Yerleşip kalmak; çevresinde rahatsızlık yaratmak. [DS]

yamrı, [*yam-mak > yam-rı] {ağız} sf. 1. Eğri; yan; çarpık; eğrilmiş. 2. Yassı. [DS] 5 **yamrı yumru**, {ağız} Eğri büğrü. [DS]

yamrılmak, [yamrı-l-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Eğilmek; bükülmek; eğrilmek. [DS]

yamrımak, [yam-rı-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] (Sürü için) yaylıma çıkmak; otlığa dağılmak. [DS]

yamrışmak, [yam-rı-ş-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] 1. Yan gelip yatmak; tembellik etmek. 2. Bir yere biçimsiz oturmak. [DS]

yamru, [*yam-mak (bozuk olmak) > yam-(u)r-u / yam-(ı)r-ı] sf. 1. Bükülmüş; eğilmiş. 2. Çökmüş; çukurlaşmış. 5 **yamru yumru**, 1. Yumrular ve çukurlarla dolu; engebeli. 2. Çarpık çurpuk. 3. Eğri büğrü. {ağız} (aynı) [DS]

yamrulma, [yam-(u)r-ul-ma] is. Yamrulmak eylemi.

yamrulmak, [*yam-mak (bozuk olmak) > yam-(u)r-ul-ak] edil. f. [-ur] Eğrilmek; bükülmek; çarpılmak.

yamsalak, -ğı [yam-sa-la-k] {ağız} sf. Aşırı uysal; her şeye boyun eğen. [DS]

yamsamak, [yam-sa-mak] {ağız} gçl. f. [-r] 1. İki şeyi birbirine çatmak. 2. Yamamak. [DS]

yamsı, [*yam > yam-sı] {eAT} sf. Ezik. 5 **yamsı yumsu olmak**, {eAT} Şaşkınlıktan süklüm püklüm olmak; şaşalamak; ezilip büzülmek.

yamsılak, -ğı [yamsı-la-k] {ağız} sf. Aşırı uysal; her şeye boyun eğen. [DS]

yamsılamak¹, [yamsı-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] → yamsılamak. [DS]

yamsılamak², [yamsı-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Erişmek. [DS]

yamsılmak, [yam-sı-l-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Boyun büküp, bel kırarak bağlılığını belli etmek; yaltaklanmak. [DS]

- yamsuk**, -ğü [yam-suk] {ağız} *sf.* 1. (Burun vb. için) eğri; çarpık; yassılmış. 2. (Kişi için) basık burunlu. [DS]
- yamşak**¹, [yam(ı)ş-a-k] {ağız} *is.* 1. Odun kırarken alta konulan büyük kütük. 2. Kağıt arabasının yastığı. 3. Yapıda sıra altına çakılan ince tahta. 4. Yapıya konan ağaçların dayanıksızlaştığı zaman kıyısına çakılan direk. 5. İnce ve ensiz tahta. [DS]
- yamşak**², -ği [yaş-mak] {ağız} *is.* Büyük başörtüsü; tülbent. [DS] ☞ **yamşak bağlamak**, {ağız} *Yaşmak ile yalnız gözler görünecek biçimde başı örtmek.* [DS]
- yamşak**³, -ği [yam(ı)-ş-a-k] {ağız} *sf.* Uyuşuk; miskin.
- yamşı**, [yam-çı / yamşı] {ağız} *is.* Yamçı. [DS]
- yamşırık**, -ği [yam(ı)ş-ır-ık] {ağız} *sf.* Saçma sapan konuşan. [DS]
- yamınmak**, [yam(ı)t-ın-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Ağızda kalan yiyecek kırıntılarını dili ile toplamak. [DS]
- yamu**, [yah (evet) > ya(h) > ya-mū] (yamu:) {eT} *e.* Fiilin anlamını pekiştiren bir edat; değil mi? [DLT] ☞ **sen bargül yamū?** {eT} *Sen varacaksın değil mi?*
- yamuç**, -cu [yam-uç] {ağız} *sf.* 1. Bir yanı yassılmış veya ezilmiş; eğik; çarpık; yamuk. 2. *is.* Bere; ezik. 3. Puf böreği. [DS]
- yamuk**, -ğü [yam-mak (eğmek, bükmek) > yam-uk] *sf.* 1. Esas alınan bir çizgi ya da düzleme göre eğik duran. 2. *is. mat.* Tabanları birbirine paralel fakat eşit olmayan dörtgen. 3. *zf.* Eğik ya da eğri olarak. ☞ **yamuk kas**, *anat. Boyun ve sırtın arka kısmında bulunan geniş ve yassı kas.* || **yamuk yapmak**, *argo. Kural dışı, ahlak dışı davranmak.* || **yamuk yüz**, *mat. Yüzleri yamuk biçiminde olan geometrik cisim.* || **yamuk yumuk**, *Eğrilmiş, çarpılmış; eğri büğrü; çarpık çurpuk.*
- yamukluk**, -ğü [yam-uk-luk] *is.* Yamuk olma durumu.
- yamuksal**, [yam-uk-sal] *sf.* Yamuk biçiminde.
- yamuksu**, [yam-uk-su] *sf.* Yamuğa benzeyen; yamuğu andırır. ☞ **yamuksu kemik**, *anat. Bileğin ikinci sıra kemiklerinden yamuk kemikle büyük kemik arasında olanı.*
- yamul**, [yam-ul] {ağız} *sf.* “Eğri büğrü” anlamına gelen “yamul yumul” ikilemesinde geçer; eğri. ☞ **yamul yumul**, {ağız} *Eğri büğrü; yamuk yumuk.* [DS]
- yamulma**, [yam-ul-ma] *is.* Yamulmak eylemi.
- yamulmak**, [*yam-mak (kötü olmak) > yam-ul-mak] *dönşl. f. [-ur]* 1. Yamuk duruma gelmek; çarpılmak; eğrilmek; eğilip bükülmek. {ağız} (aynı) [DS] 2. *argo.* Çok beğenmek ve beğendiğini açıkça belli etmek; ağzının suyu akmak. 3. *argo.* Güç duruma düşmek.
- yamultmak**, [yam-ul-t-mak] *gçl. f. [-ur]* 1. Yamuk duruma getirmek. 2. *argo.* Kendisine hayran etmek.
- ya'mur**, [Ar. ya'mūr بيمور] {OsT} *is.* Oğlak.
- yamur**¹, [yağ-mur > yā-mur] (ya:mur) {ağız} *is.* Yağmur. [DS]
- yamur**², [yam-ur] {ağız} *sf.* “Eğri büğrü” anlamına gelen “yamur yumur” ikilemesinde geçer; eğri. ☞ **yamur yumur**, {ağız} *Eğri büğrü.* [DS]
- yamurğan**, [yamur-ğan (baştaki harf, t olabilir)] (yamurga:n) {eT} *sf.* Her zaman damlayan; kanayan. [DLT]
- yamurmak**, [yam-ur-mak (baştaki harf, t olabilir)] {eT} *gçsz. f. [-ur]* Damlamak; kanamak. [DLT]
- yamuz**, [yam-uz / yam-ız / yomuz] *is.* 1. {eT} Böğür; yan. [Gabain] 2. {ağız} Yanak; yüz. [DS]
- yamyam**, [Zenci d. yamyam (Orta Afrika'daki Zenci topluluğunun adı)] *sf.* 1. (Kişi için) insan eti yiyen. 2. *mecaz.* Acımasızca davranan; vahşi; yabani. 3. *is.* İnsan eti yiyen kişi.
- yamyamlık**, -ği [yamyam-lık] *is.* 1. Yamyam olma durumu. 2. Yamyamca davranış. 3. İnsanların kendi türünde varlıkları yeme eylemi ve bu alışkanlık. 4. *mecaz.* Vahşilik; vahşice davranış. 5. *sos.* Bir dinî gelenek olarak tapınma biçiminde insan eti yeme.
- yamyamsal**, [yamyam-sal] *sf. psikol.* İnsanın çeşitli nedenlerle parçalayıp yeme arzularını ve boğuntularını içeren.
- yamyasır**, [yam(m)+ya/s-ır] {ağız} *sf.* Ezik; bozuk; hırpalanmış. ☞ **yamyasır olmak**, {ağız} *Hırpalanmak; perişan olmak.* [DS]
- yamyassı**, [ya(m)+ya/ssı] (ya'myassı) *pekiş. sf.* 1. Tamamıyla yassı; büsbütün yassı; çok aşırı yassı. 2. *zf.* Boylu boyunca, dümdüz olarak. ☞ **yamyassı etmek**, *Bir şeyi dümdüz etmek; iyice yassılamak.* || **yamyassı olmak**, *İyice yassılamak; dümdüz olmak.*
- yamyaş**, [ya(m)+ya/ş] (ya'myaş) *pekiş. sf.* Çok yaş; sırlıklam. {ağız} (aynı) [DS]
- yamzımak**, [yam(ı)z-i-mak] {ağız} *sf.* Solmak. [DS]
- yan**¹, [ya-mak (yaymak, sermek) > yā-n / yañ ين] (eT. ya:n) *is.* 1. {eT} Taraf. [DLT] [ETY] [EUTS] [Bahşayış] [Gabain] [KB] [Nevâyi] 2. {eT} Kalça kemiği; uyluk kemiğinin başı. [DLT] [EUTS] [Gabain] 3. {eT} Kenar. [Nevâyi] 4. Bir şeyin ön, arka, alt, üst ve ortası dışında kalan bölümü. 5. İnsan ya da hayvanlarda bedenin sağ ve sol yarı kısmı. 6. Vücutta sağ ve solun ortak adı; taraf; yön. 7. Bedenin herhangi bir bölümü. 8. Bir şeyin belirtilen bölümü; yer; mahal. 9. Bir kimseye yakın olan yer; o kimsenin yakını. 10. Bir kimsenin koruması, beraberliği veya emri; birlikte bulunma; beraberinde olma. 11. Bir kimsenin üzerindeki elbisenin cebi ya da çantası; üst; kemer; kese. {eAT} (aynı) 12. Bir şeyin ya da

kişinin belli bir bakış açısı ile ele alınan, üzerinde durulan niteliği; taraf; yön. **13. mecaz.** Bir tartışmaya, pazarlığa, çatışmaya girmiş istekleri karşı olan iki kişiden veya topluluktan biri. **14. as.** Savaş düzenindeki ordunun iki kanadından her biri. **15. mat.** Bir denklemde eşit (=) işaretiyle ayrılmış olan iki anlatımdan her biri. **16.** Madenî para ve madalya gibi şeylerin çevre baskısı; kenar. **17. {ağız}** Arkadaş. [DS] **18. {ağız}** Sedir; kerevet. [DS] **19. {ağız}** Sedir şiltesi; sedir kilimi veya halısı. [DS] **20. {ağız}** Dört tekerlekli arabanın, çıkarılabilen parmaklık veya kapakları. [DS] **21.** Kerpiç köy evlerinde boydan boya konulan kalın ağaç. **22. sf.** Üstte, altta, arkada veya önde olmayan; yanda, yan tarafta yer alan. **23.** Bir şeye bağlı olarak sonradan olan. **24.** İkinci derece olan; tali. **25. anat.** Bir damar ya da sinire eşlik eden, ikincil derecede rolü olan. **26. zf.** Bir yana yönelerek. **27. zf. {eT}** ... yönünden; ...-den doğru. ☐ (birinden, bir şeyden) **yana, 1. İçin. 2. -e kalırsa.**|| (birinden) **yana çıkmak, O kimsenin yanlısı olmak; onu tutmak; desteklemek.**|| **yan ağacı, 1. El tezgâhlarında alt ve üst leventleri tutan ve dönmelerini sağlayan ağaçtan yapılma dikey parça. 2. Kağnıda dingil üzerine oturan tablanın ana iskeletini oluşturan ve kağnının çekme, taşıma vb. işlevlerini oluşturan V biçimindeki uzun ve kalın ağaçlardan her biri.**|| **yan ağrısı, {eAT} {OsT}** Zatülcenp.|| **yan alan, mat. Bir cismin yan yüzeyinin alanı.**|| **yan alma, Marangozlukta, bir tahtanın kusurlu kenarlarını çıkarıp düzeltme.**|| **yan altı, {ağız}** Sedir örtüsü; şilte. [DS]|| **yan anlam, dbl. Bir sözcüğe, temel anlamı dışında çeşitli benzerliklere ve çağrışımlara dayanılarak yüklenen ikincil anlam.**|| **yan anlamsal, dbl. Yan anlama ilişkin.**|| (birinden) **yana olmak, O kimsenin yanlısı olmak; onu tutmak; desteklemek.**|| **yan ateşi, as. Savaşta düşmanın kanatlarına karşı ya da yanlardaki mevzilerden yapılan ateş.**|| **yan atışı, Yan olarak yapılan atış.**|| **yan ayırıt, Çok yüzlü bir cismin iki yan yüze ait olan ayırıt.**|| **yan bağdası, {ağız}** Çelme. [DS]|| **yan bağı gelmek, {ağız}** Bir yanına yaslanıp uzanmak; yan gelmek. [DS]|| **yan bakış, 1. Belli etmeden göz ucu ile yapılan bakış. 2. Ters ya da kötü niyet beslendiği anlaşılan bakış.**|| **yan bakmak, Bir kimseye, onu beğenmeyerek, küçümseyerek bakmak; kötü bir niyet beslemek; düşmanca bakmak.**|| **yan basmak, 1. Bir işte aldanmak; kanmak. 2. Dürüst davranmamak; oyunbozanlık etmek; kaypaklık etmek. 3. {OsT}** Yanında yer almak; tarafını tutmak.|| **yan bastı, {OsT} dnz. Geminin yanı; borda.**|| **yan baş, spor. Güreşte bastırılan oyuncunun, ansızın yan dönüp rakibini iterek kurtulmasına dayanan bir oyun.**|| **yan başı, {eAT} {OsT}** 1. Kalça kemiğinin üst başı; uca. 2. Siyatik ağrısı.|| **yan başı ağrısı, {eAT}** Siyatik.|| **yan başı gelmek, {eAT} {OsT}** 1. Tokuşmak; çarpışmak. 2. Denk olmak; eşit gelmek.|| **yan başı komak, {eT}** Uca koymak. [Mü-

hennâ]|| **yan başı urmak, {eAT} {OsT}** Kalça ile çarpmak; yandan vurmak.|| **yan belirtiler, tıp. Hastalığa özgü asıl belirtilere eşlik eden ikincil belirtiler.**|| **yan beri, {ağız}** (Yürüyüş için) yan yan. [DS]|| **yan cebine koymak, Bir şeyi çok istediği hâlde hiç istemiyormuş gibi davranmak.**|| **yan cızmak, {ağız}** Kaçmak; kaçınmak; işi gevşek tutmak. [DS]|| **yan cümle, dbl. Temel cümlelerin anlamını tamamlayan içinde yargı bulunan ikincil cümle.**|| **yan çalmak, {ağız}** Kaçınmak; caymak. [DS]|| **yan çekici, {ağız}** Nalbantlıkta kullanılan küçük çekiç. [DS]|| **yan çekmek, {ağız}** 1. Yan tutmak; yan çıkmak. 2. Birlikte iş yaptığı arkadaşını zamansız bırakmak; güç duruma sokmak. [DS]|| **yan çıkmak, {ağız}** Taraf tutmak; birinin yanında yer almak. [DS]|| **yan çizgisi, Bir yerin ya da şeyin yanlarına çekilen çizgi.**|| **yan çizmek, {ağız}** argo. Bir işten kaçmak; yapmaya yanaşmamak. [DS]|| **yandan, Yan taraftan; profilden.**|| **yandan çarklı, 1. (Eski buharlı gemiler için) yol almasını sağlayan çarkları iskele ve sancak tarafında yer alan. 2. mecaz. (Kişi için) kollarını aşırı sallayarak yürüyen. 3. (Kişi için) omuzlarını düşürerek yürüyen. 4. (Taşıt için) çok ağır giden. 5. argo. (Çay ya da kahve için) şekeri yanına konulmuş.**|| **yandan fırlama, argo. Kendisinden her türlü kötülük beklenebilen kimse.**|| **yandan yanaşmak, dnz. (Gemi için) bir rıhtıma borda vererek yanaşmak.**|| **yandan yaralama, argo. (Erkek için) cinsel ilişkide bulunma.**|| **yan değişme, {ağız}** (Hayvan için) yattığı yerde bir yandan öbür yana dönme. [DS]|| **yan değiştirmek, {ağız}** Döven sürülürken içteki hayvanla dıştakine yer değiştirmek. [DS]|| **yan dikiş, Terzilikte, elbisenin iki yanı boyunca uzanan dikiş ve bu dikişi belli eden çizgi.**|| **yan dikişçi, Konfeksiyon sanayiinde elbiselerin yalnızca yan dikişlerini yapmakla görevli işçi.**|| **yan dil, dbl. Söze dayanmayan, ancak sözlü anlatıma eşlik ederek tamamlayıcı rol oynayan el, kol, yüz hareketleri gibi bildirişim olanaklarının tümü.**|| **yan dilsel, dbl. Yan dile ilişkin.**|| **yan diviti, {OsT}** Mürekkepliğine bitişik olup içine kalem konulan borusu kuşak arasına sokularak taşınabilen madenden yapılma divit.|| **yan dolay, {ağız}** 1. Keçi yolu. 2. Yamacı enlemesine kesen yol. [DS]|| **yan edebiyat, ed. Yerleşmiş edebiyatın yanında bilim kurgu, fantezi roman, çizgi roman, polisiye roman, resimli roman gibi edebî değer taşıma kaygısı olmaksızın kitlesel tüketime yönelik türleri kapsayan edebiyat.**|| **yan etki, Dolaylı yoldan oluşan etki.**|| **yan geçiş, spor. Dağcılıkta, aşılması mümkün olmayan bir kaya vb. engeli yandan dolaşarak geçmek.**|| **yan gelip oturmak, Yapılması gereken hiçbir işle ilgilenmeyerek keyfince yaşamak, rahatına bakmak.**|| **yan gelip yatmak, İşlerle ilgilenmeyerek keyfince yaşamak; rahatına bakmak.**|| **yan gelmek, Bir işe karışmayarak rahatını düşünmek; keyfince yaşamak.**|| **yan gitmek, {eAT} {OsT}** Anlaşmaya,

uyuşmaya yanaşmamak; karşı harekette bulunmak. || **yan görünüş**, res. İnsan yüzünün yandan görünüşü; profil. || **yan gözle bakmak**, Belli etmeden, sezdirmeden göz ucuyla bakmak. || **yan hakem**, 1. spor. Futbolda, oyun alanının yan çizgisi dışında durarak oyunu takip eden, kuralların yerine getirilip getirilmediğini gözleyen ve orta hakeme yardım eden hakem. 2. Karşılaşmalarda sayıları, uyarımları tespit eden ve sonuç tutanağını birlikte imza eden hakem. || **yanı başına**, Hemen yanı başında, çok yakınında. || **yanı başına**, Çok yakınına; hemen yanına. || **yanı başında**, Çok yakınında; yanında. || **yanı başından**, Çok yakınından; yanından. || **yanı çalma**, {ağız} Bir ile üç yaş arasındaki katır. [DS] || **yanı kara**, {ağız} 1. Çıban, şarbon ve sıvama cilt yaralarına halk arasında verilen ad. 2. Ağaçlarda görülen kabuk kararması ile beliren ve ağacın kurumasına yol açan bir hastalık. 3. (Kişi için) beceriksiz. 4. Suçlu. 5. (Hayvan için) huysuz. 6. Börülce. 7. Fasulye. 8. Lekelenmiş kimse. 9. İlenç sözü. [DS] || **yanına almak**, 1. Yanında çalıştırmak. 2. Kendi tarafına çekmek. 3. Geçimini sağlamak için yanında bulundurmamak. || **yanına bırakmamak**, Cezasız bırakmamak, yaptığının karşılığını vermek; öç almak. || **yanına kâr kalmak**, Cezasız kalmak; yaptığı kötülüğün karşılığı verilmemiş olmak. || **yanına komamak**, Cezasız bırakmamak, öç almak. || **yanın almak**, {eAT} {OsT} 1. Yanında bulunmak. 2. Yanına yaklaşmak. || **yanına salavatlı varılmak**, 1. (Kişi için) çok kibirli, kendini beğenmiş olmak. 2. (Makam sahibi için) çok öfkeli, karşısına çıkıncı tersler yapıda olmak. || **yanına salavatlı varılmamak**, 1. (Mal için) çok pahalı olmak. 2. (Kişi için) kibrinden, gururundan, tersliğinden çekinilmek. || (...in) **yanında**, 1. Bir şey ya da kimseye göre; oranla. 2. (Bir görüş, akım vb için) paylaşma; katılma; destekleme. || **yanında kalmamak**, {eAT} Yanına kâr kalmamak. || (bir şey, bir şeyin) **yanından bile geçmemek**, O şeyle hiçbir ilgisi olmamak. || **yanın dönmek**, {eAT} Yan tarafa dönmek. || **yanın yanın**, {eAT} Yan yan. || **yanın yanın yürüme**, {eAT} {OsT} Yan yan yürüme. || **yanın yatmak**, {eAT} {OsT} Yan üstü yatmak. || **yanın yürüme**, {eAT} {OsT} Yan yan yürüme. || **yanı sıra**, 1. (Bir kimse ya da şeyle) birlikte olarak; beraberinde; birlikte. 2. Yanında. || **yanı yevresi**, {ağız} Çevresi; etrafı. [DS] || **yanı yönü belirsiz**, {ağız} (Kişi için) güvenilmek; kalles; dönek. [DS] || **yanı yöresi**, {ağız} Çevresi; etrafı. [DS] || **yan kabağı**, Birinin yanından hiç ayrılmayan, sürekli onunla dolaşan kişi. || **yan kafa**, anat. Kafanın yan tarafı. || **yan kâğıdı**, Ciltçilikte, ciltlenecek kitabın başına ve sonuna konulan dayanıklı kâğıt. || **yan katman**, dbl. Dil ve ağızlarında, birbirinden ayrı olmasına rağmen kültürel, siyasal ya da coğrafi etkileşim sonucunda ortaya çıkan uyumlu olgular bütünü. || **yan kazıyıcı**, Taş devrinde görülen bir ya da iki kenarı kesintisiz bi-

lenmiş taş alet. || **yan kırma**, {ağız} Bir yanı uçurum olan yol. [DS] || **yan kök**, bot. Ana kökten dallanan ve başka yan dallar veren kökler. || **yan köstek**, {ağız} Tayları rahvan yürüyüşe alıştırmak ve kaçmalarını önlemek için karşılıklı olarak ön ve arka ayaklarına bağlanan ip. [DS] || **yan kulak**, {ağız} Yeni araba başlıklarını açmak, delmek için kullanılan demir burgu. [DS] || **yan olay**, ed. Bir oyun ya da hikâye ve romanda olayın akışını kesen ikinci derecedeki olay veya anlatı. || **yan ödeme**, Yapılan işe karşılık değil de ona ek olarak verilen para. || **yan pala Zeydün**, Birinin, yeni bir durum karşısında ne yapacağını kestiremeyerek şaşkınlık geçirdiğini teklifsiz ve alaylı olarak anlatmak için kullanılır. || **yan peş**, {ağız} 1. Güreşte çelme. 2. Eğri; çarpık. 3. Üstü kapalı, iğneli söz. [DS] || **yan peş olmak**, {ağız} Yardım etmek; aralamak. [DS] || **yan sanayi**, Ana sanayii destekleyen yardımcı sanayi kolu. || **yan seren**, {ağız} Yayıda, birkaç süt kovası asmaya yarayan bir buçuk metre yükseklikte üç çatallı ağaç. [DS] || **yan sesler**, fiz. Doğadan kaynaklanan bir ana sese eşlik eden, frekansı ana sesin iki katı olan ikincil sesler. || **yan süngök**, {eT} Kalça kemiği. [Nevâyî] || **yan taş**, jeol. Bir oluşum ya da tektonik birimin yerleştiği arazi örtüsü. || **yan tesir**, Dolaylı etki. || **yan tutmak**, Tarafsız olması gerekirken yanlardan yalnızca birini desteklemek; taraflardan birini benimseyerek onu desteklemek; yansız davranmamak. || **yan tümce**, dbl. Yan cümle. || **yan ünsüz**, dbl. Dilin ortası ses yolunu kapatırken dilin iki yanından sızarak oluşan / / ünsüzü. || **yan ürün**, ekon. Bir ana ürünün elde edilişi sırasında elde edilen ekonomik değeri olan ikincil ürün. || **yan verme**, Madeni para imalinde, paranın kenarlarına şekil vermek ya da yazı yazmak için yapılan sıkıştırma işlemi. || **yan vermek**, {eAT} Yan çizmek; uzak durmak; kaçınmak; sırtını dönmek. || **yan yan**, Çarpık biçimde; yampiri. || **yan yana**, Birbirinin yanında; birlikte; beraber. || **yan yan bakmak**, Göz ucuyla bakmak. || **yan yancık**, {ağız} Koltuk altı. [DS] || **yan yargıcı**, spor. Yan hakem. || **yan yatma**, dnz. Bir geminin çeşitli nedenlerle borda üzerine eğilmesi. || **yan yatmak**, 1. Bir yana doğru çok eğilmek. 2. {ağız} Karşı çıkmak; itiraz etmek. [DS] 3. {ağız} Boy ölçüşmek. [DS] || **yan yattı**, **çamura battı demek**, Bir işin yapılamayışı ile ilgili geçersiz bahaneler ileri sürmek. || **yan yol**, Ana yola paralel fakat trafik akışı daha az olan yol. || **yan yöre**, {ağız} Çevre; etraf. [DS] || **yan yürek**, {ağız} Yufka yürekli; bağışlayıcı. [DS] || **yan yürüyüşü**, as. Hedesteki düşman birliğinin sağ ya da solunu kuşatmak için yapılan yürüyüş. || **yan yüz**, mat. Çok yüzlü bir cismin taban ya da tabanlarının dışında kalan yüzlerinden her biri. || **yan yüzergiller**, zool. Kalkan ve dil balığı gibi vücutları yandan iyice basık olan, sağ ya da sol yanları üzerine yatarak yüzen balıklar familyası, (Pleuronectidae). ||

- yan yüzme**, spor. Sağ ya da sol tarafa yatarak yapılan yüzme.
- yan²**, [Far. yān ٧ان] {*ya:n*} {*OsT*} is. Hasta sayıklaması.
- yana**, [yan-mak (*dönmek*) > yan-ā / yen-e / yin-e] (*yana:*) {*eT*} zf. **1.** Geri dönme bildirir. **2.** Yine; gene; tekrar; ikinci defa olarak; yeniden; dahi; fazladan; üstelik; tekrar. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Tekin] [Üç İtigsizler] **3.** bağ. Ve. [İKPÖy.]
- yanabidildamak**, -ğı [yanabi ? + dil+damak] {*ağız*} is. bot. Beyaz ısırğan otu, (*Lamium Amplxicule Labiate*). [DS]
- yanabilirlik**, -ği [yan-a+bil-mek > yan-a+bil-ir-lik] is. Yanma özelliği bulunan maddelerin ayırt edici özelliği.
- yanacak**, [yan-acak > yan-acağ] {*ağız*} is. Yakacak. [DS]
- yanacak**, -ğı [yan-acak] {*ağız*} is. **1.** Yakacak. **2.** Çakmak. [DS]
- yanaç¹**, -cı [yan-aç / yamaç] {*ağız*} is. **1.** Karşı. **2.** Yan; yakın. [DS]
- yanaç²**, -cı [yan > yan-aç] {*ağız*} is. Küçük su kurdu. [DS]
- yanak**, -ğı [eT. yañ-mak (*dönmek*) > yañ-ak] is. **1.** Yüzün şakak, göz, burun, ağız, çene ve kulak arasında kalan yan bölümü. **2.** Bir kapı veya pencere açıklığında yer alan duvar kalınlığı. **3.** Bir makine ya da eşyada kapak, destek vb. görevler üstlenen yan yüz. **4.** Otomobil lastiğinin yuvarlanma düzleminden yukarı doğru uzanan yüzeylerden her biri. **5.** Marangozlukta, geçme birleştirmelerde diş ya da yivin dışında kalan tahta kalınlığını oluşturan yüzey. ☞ **yanağına kan gelmek**, *1. Yüzü daha canlı ve renkli görünür olmak. 2. İyi beslenmeden dolayı sağlığına kavuşmak; semirmek.* || **yanağından kan damlamak**, *Yüzünün renginden sağlıklı olduğu anlaşılacak.* || **yanak yanağa**, *Yanakları birbirine değerek.* || **yanak yumrucuğu**, *Elmacık kemiği.*
- yanaklanmak**, [yanak-la-n-mak] {*ağız*} döñşl. f. [-ır] (Elma için) kızarmak; pembeleşmek. [DS]
- yanaklı**, [yanak-lı] sf. **1.** Yanağı olan. **2.** Yanağı belirtilen nitelikte olan. **3.** {*ağız*} (Elma için) pembeleşmiş; bir yanı kızarmış. [DS]
- yanaklık¹**, -ği [yanak-lık] {*ağız*} is. Allık. [DS]
- yanaklık²**, -ği [yunak-lık] {*ağız*} is. Çamaşır yıkanan yer; yunak. [DS]
- yanal¹**, [yan > yan-al / yañal] sf. **1.** Yanda olan; yana düşen. **2.** {*ağız*} (İki yan için) karşılıklı. [DS] **3.** {*ağız*} Bir yanı ötekenden daha çok ya da az gelişen. [DS] ☞ **yanal yüzey**, mat. *Bir cisimde tabanların dışında kalan yüzeyler; yan yüzeyler.*
- yanal²**, [yan+al / yañal] {*ağız*} **1.** Bir yanı al. **2.** Kırmızı; pembe; pembeleşmiş. **3.** Açıklı koyulu kırmızı renkte olan. **4.** (Hayvan için) açıklı koyulu değişik renkli. **5.** is. Kulakları sarı ya da kahverengi keçi. [DS]
- yanal³**, [yan > yan-al] {*ağız*} is. Nehir yatağı. [DS]
- yanala**, [yanā > yana-lā] (*yanala:*) {*eT*} zf. Yeniden.
- yanalak¹**, -ğı [yanal-ak] {*ağız*} is. Meyve kurutma yeri. [DS]
- yanalak²**, -ğı [yamaal-ak > yanal-ak] {*ağız*} sf. Bir yanı çökük kavun. [DS]
- yanalanmak**, [yan > yan-ala-n-mak] {*ağız*} döñşl. f. [-ır] Yön değiştirmek. [DS]
- yanallamak**, [yan > yanal-la-mak] {*ağız*} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] İşi azaltmış olmak. [DS]
- yanaltı**, [yağ-al-tı / yanaltı] {*ağız*} is. Elbise yakasındaki saç kiri. [DS]
- yanangar**, [yan+angarū] {*ağız*} sf. (Kişi için) kıyıdan giden. [DS]
- yanar¹**, [yan-mak (*korkutmak*) > yan-ar] {*eT*} is. Tehdit. ☞ **yanar ernek**, {*eT*} İşaret parmağı.
- yanar²**, [yan-mak > yan-ar] sf. **1.** Yanma özelliği olan. **2.** {*ağız*} is. Kibrit. [DS] ☞ **yanar ayı**, {*ağız*} Temmuz. [DS]
- yanar³**, [yan-mak > yan-ar] {*OsT*} is. Ilıca; kaplıca.
- yanar⁴**, [Yun. Ianouarios] {*ağız*} is. **1.** Aralık ayı. **2.** Ocak ayı. [DS]
- yanarak**, [yan > yan-a-rak ٧انق] {*OsT*} zf. Daha öteye; öbür yana.
- yanarca¹**, [yan-ar-ca] is. **1.** Meşale. **2.** {*ağız*} Kibrit. [DS]
- yanarca²**, [yanar-ca] {*ağız*} is. Göz bebeği. [DS]
- yanarca³**, [yanar-ca] {*ağız*} is. Beşparmak çevresindeki Yörüklerin borçlu oldukları kişilere karşı duydukları eziklik ve çekinti; alacaklı korkusu. [DS]
- yanarca⁴**, [yanar-ca] {*ağız*} is. Bir çeşit balık; isparoz. [DS]
- yanarçırağı**, [yan-ar + Far. çerāğ + T. -ı] {*ağız*} is. Sevgili; değerli. [DS]
- yanardağ**, [yan-ar+dağ] (*yana'rdağ*) b. is. Yer yuvarlağının merkezinden fışkıran lavlardan ya da katı maddelerden oluşan koni biçimindeki dağ; volkan. ☞ **yanardağ ağzı**, *Yanardağların tepesinde püskürtme nedeniyle oluşmuş, çapı bin metreden az, derinliği birkaç yüz metre olan ters konik oyuk; krater.* || **yanardağ bilimci**, *Yanardağ bilimi ile uğraşan uzman.* || **yanardağ bilimi**, *Yanardağları ve yanardağ hareketlerini inceleyen bilim dalı; volkanoloji.* || **yanardağ bölgesi**, *Yanardağların yoğun olarak bulunduğu coğrafi bölge.* || **yanardağ patlaması**, *Yanardağdan lav ve katı maddelerin püskürtmeye başlaması.* || **yanardağ püskürmesi**, *Yanardağdan lav çıkmaya başlaması.*
- yanardöner**, [yan-ar + dön-er] b. sf. **1.** Kıpırdadıkça ışığın yansıma açılarını değiştirdiği için değişik renklerde görünen. **2.** mecaz. Daldan dala atlanan; konudan konuya geçilen. **3.** is. İpliklerin özelliği

dolayısıyla değişik renklerde görünmesini sağlayacak biçimde dokunmuş olan kumaş; şanjan; buka-lemun. {ağız} (aynı) [DS]

yanargün, [yanar+gün] {ağız} is. Temmuzun son üç günü. [DS]

yanaş, [yan-aş / yañ-aş] {ağız} sf. 1. Ağırbaşlı; sessiz; soğukkanlı. 2. (Kişi için) aksi; huysuz. [DS]

yanaşak, -ğı [yan-aş-ak] {ağız} is. Huysuz hayvanlar nallanırken burunlarını sıkarak tutmaya yarayan iki ağaçtan ibaret bir tür maşa. [DS]

yanaştırma, [yanaş-mak > yanaş-dır-ma ینشدرمه] {OsT} is. İki kelimelerde anlamı olmayan fakat anlamlı kelimeye benzetilerek yapılmış kelime; tabi; mühmel lafız. "hazır mazur"

yanaşı¹, [yanaş-mak > yanaş-ی یناشی] {OsT} sf. Yanaşık; bitişik. ☞ **yanaşı oturmak**, {OsT} Bitişik oturmak. [Mütercim Âsım]

yanaşı², [yan+aş-ı] {ağız} is. Üçgen biçiminde kesilen hamurdan yapılan makarna veya çorba. [DS]

yanaşık¹, -ğı [yanaş-mak > yanaş-ık] sf. 1. Birbirine yanaşmış durumda bulunan. 2. {ağız} Az farklı. [DS] ☞ **yanaşık düzen**, Birbirinin yanında ya da aynı hizada bulunacak biçimde. || **yanaşık nizam**, Yanaşık düzen.

yanaşık², -ğı [yanaş-ık] {ağız} is. 1. Nikâhsız kadın eş. 2. Arkadaş. 3. Komşu. 4. Eş; karı.

yanaşık³, -ğı [yanaş-ık] {ağız} sf. 1. Ortak. 2. Yardımlaşa iş yapan. [DS]

yanaşık⁴, -ğı [yanaş-ık] {ağız} is. Yarış. [DS]

yanaşıklık, -ğı [yanaş-ık-lık] is. Yanaşık olma durumu.

yanaşılabilirlik, -ğı [yanaş-ıl-a+bil-ir-lik] b. is. Rıhtım, iskele vb. mevkiin, gemilerin yanaşmasına olanak veren özelliği.

yanaşılma, [yanaş-ıl-ma] is. Yanaşılmak eylemi.

yanaşılmak, [yanaş-ıl-mak] edil. f. [-ır] 1. Yanına varılmak; yaklaşılmak. 2. Yanaşmak eylemi yapılmak. 3. (Kıyı için) varılmak; ulaşılmak. 4. Bir şeyi yapmak için istekli davranılmak; ilgilenilmek. 5. Bir kimse ile ilişki kurulmak.

yanaşlamak, [yañşa-la-mak > yanaş-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Öykünmek; taklit etmek. [DS]

yanaşlık, -ğı [yanaş-lık] {ağız} is. İskele. [DS]

yanaşma¹, [yanaş-mak > yanaş-ma یناشما] is. 1. Yanaşmak eylemi. 2. Bir çiftlikte çalışan işçi; tutma; uşak; hizmetçi. 3. Bir eve sağımış kedi, köpek gibi evcil hayvan. 4. Gezgin satıcı. 5. Kırsal kesimde boğaz tokluğuna çiftçilik yapan tarım emekçisi. 6. {OsT} sf. Asalak; tufeyli. 7. {ağız} Sığıntı. [DS] 8. {ağız} Metres; sevgili. [DS]

yanaşma², [yanaş-mak > yanaş-ma] {ağız} is. Evlere, ahırlara bitişik yapılan oda, ahır vb. [DS]

yanaşmak, [yan > yan-â-mak > yanaş-mak یناشمق] is.

işteş. f. {eT. -ur} [-ır] 1. {eT} Yan yana gelmek; yanlarını birbirine vermek. [KB] 2. dönşl. f. Bir şeyin, bir kimsenin yanına varmak; yakınına gelmek. 3. dnz. (Gemi, tekne vb. için) kıyıya varmak; rıhtıma ulaşmak. 4. dnz. (Gemi, tekne vb. için) bir iskele, rıhtım ya da başka bir gemiye aborda olmak. 5. mecaz. Bir şeyle ya da kimse ile ilgilenmeye başlamak; kabul etmek; karışmak; ilgilenmek; istek göstermek. 6. mecaz. Bir kimse ile konuşmak için yanına gitmek; ilişki kurmaya çalışmak; sığmmak. 7. mecaz. Bir kimse ile birlikte yaşamaya başlamak. 8. {OsT} Hizmetçi veya işçi olarak bir yere girmek. 9. {OsT} Erişmek; belirtilen değere, dereceye ulaşmak. 10. {ağız} İşe koyulmak; başlamak. [DS]

yanaştırıcı, [yanaş-tır-ıcı] sf. Yanaştırma işini yapan. ☞ **yanaştırıcı diller**, Bantu dilleri gibi dil bilgisi ilişkilerini, asıl kelimenin önüne takılan öğelerle belirten diller.

yanaştırma, [yanaş-tır-ma] is. Yanaştırmak eylemi. ☞ **yanaştırma aşısı**, Ana saplarından kesmeden iki dalı birbirine temas ettirmek suretiyle yapılan aşısı.

yanaştırmak, [yanaş-tır-mak یناشدرمق] gçl. f. [-ır] {eAT. -ur} 1. Yanaşmasını sağlamak. 2. Bir şeyi başka bir şeyin yakınına getirmek; yanına yaklaştırmak. 3. {OsT} Hizmete vermek; bir yere hizmetçi olarak vermek.

yanat, [yan > yan-at] {ağız} is. Arkadaş. [DS]

yanatmak, [yan > yan-at-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Buzağıya, anasını emdirmek. [DS]

yanavkuru, [yan+arkuru] {ağız} zf. 1. Dikine değil; yanlamasına. 2. Dağ eteğini izleyerek. [DS]

yanay, [yan-ay] is. 1. Yandan görünüm. 2. mat. Bir cismin düşey kesiti. 3. Bir şeyin katmanlarını gösteren kesit; profil. ☞ **yanay doğrusu**, mat. Yer eksenine dik olan doğru; profil doğrusu. || **yanay düzlemi**, Düzlemi yer eksenine dik olan düzlem; profil düzlemi.

yanaz, [yan-mak (korkutmak) > yan-ğā-mak > yañaz] {ağız} sf. 1. Kavgacı; aksi; inatçı; huysuz; ters. 2. Şımarık. 3. Geveze. 4. Cıltız; hastalıklı. [DS]

yanazlamak, [yanaz-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Birinin söylediği sözü alay için tekrar etmek. [DS]

yanazlanmak, [yanaz-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Olumsuz davranmak; tersleşmek. [DS]

yanazlık, [yañaz > yanaz-lık ینازلک] {OsT} {ağız} is. 1. Terslik; inatçılık; aksilik. 2. Yaramazlık; hırçnlık. [Burhan-ı Katı'] [DS]

yanbaç, -cı [yan-maç / yan-baç] {ağız} sf. Eğri bacaklı. [DS]

yanbağacık, -ğı [yan+bağ-a-cık] {ağız} is. Yengeç. [DS]

yanbağdı, [yan+bağ-(1)d-1] {ağız} is. Çelme. [DS]

yanbegi¹, [yan+bak-ı > yanbağı / yanbegi / yanbeyi] {ağız} sf. **1.** (Yol, gidiş vb. için) yamacın enine; yanlamasına. **2.** Bir yana eğik. [DS]

yanbegi², [yan+bak-ı] {ağız} is. **1.** Ana yoldan sapan yan yol. **2.** Düz yol. **3.** Az eğimli yer; yamaç. [DS]

yanbegisine, [yanbegi-s-i-n-e] {ağız} zf. Bir yana eğik. [DS]

yanbeği, [yan+bak-ı > yanbağı / yanbeği / yanbeyi] {ağız} sf. Bir yana eğik. [DS]

yanbeğisine, [yanbeği-s-i-n-e] {ağız} zf. Bir yana eğik. [DS]

yanberi, [yan+beri] {ağız} zf. (Yürüyüş için) yan yan. [DS]

yanbey, [yan+bak-ı > yanbağı / yanbegi / yanbeyi] {ağız} is. Yamaç. [DS]

yanbeyi¹, [yan+bak-ı] {ağız} is. Az eğimli yer; yamaç. [DS]

yanbeyi², [yan+bak-ı > yanbağı / yanbeği / yanbeyi] {ağız} sf. Bir yana eğik. [DS]

yanbeyisine, [yanbegi-s-i-n-e] {ağız} zf. Bir yana eğik. [DS]

yanbeysine, [yanbeği-s-i-n-e] {ağız} zf. Bir yana eğik. [DS]

yanbol, [Yun. yianpoli] {ağız} is. **1.** Keçi kılından dokunmuş tek parça kilim. **2.** Uzun tüylü battaniye. [DS]

yanbolu, [? yanbolu] {ağız} is. **1.** Jandarma. [DS] **2.** argo. Ahmak, bön kimse.

yanböce, [yan+böce(k)] {ağız} is. Yengeç. [DS]

yanbul, [Yun. yianpoli] {ağız} is. Keçi kılından dokunmuş tek parça kilim. [DS]

yancak¹, -ğı [yan > yan-cak] {ağız} is. **1.** Çoban dağarcığı. **2.** Meşin önlük. **3.** Kağınyanlarına, yükün düşmemesi için konulan tahtalar. **4.** Kızağın yastık döşenmiş bölümü. [DS]

yancak², -ğı [yan-mak > yan-(a)cak] {ağız} is. Yaka-cak odun. [DS]

yancak³, -ğı [yal-ın-cak / yancak] {ağız} sf. Yalınayak. [DS]

yancı¹, [yan-cı] is. **1.** Yan ile ilgili. **2.** as. Düşmana karşı ilerleyen bir kuvvetin yan taraflardan gelebilecek tehlikeleri, baskınları karşılamak için çıkarıldığı güvenlik birliği. **3.** {ağız} İşçi yardımcısı; yamak. [DS] **4.** {ağız} Nişan töreninde kız evine götürülen armağanları korumak için yanında giden delikanlı. [DS]

yancı², [yan-cı] {ağız} sf. Huysuz; ahaksız. [DS]

yancık, -ğı [yan-cık یانجق] {eAT} {OsT} is. **1.** Boyundan geçirilerek yana asılan çanta; torba; kese; çoban çantası. {ağız} (aynu) [DS] **2.** {eAT} {OsT} At zırhı; çukal. **3.** Oturak yeri; sağrı; kış. **4.** {ağız} Zırh. [DS] **5.** {ağız} Köylü kadınların yanlarına sarkıttıkları örme süsler. [DS] **6.** {ağız} Kadınların, yün eğirirken sol kalçalarına astıkları ve üstünde iş çevirdikleri kösele parçası. [DS]

yancıklı, [yancık-lı یانجقلى] {eAT} {OsT} sf. (Kadın için) kaba etleri büyük olan.

yancılmak, [yanç-mak > yanc-ıl-mak یانجلمق] {eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur] Ezilip yapışmak; yassılmak; ezilip yassılmak.

yancımak, [yanç-mak > yanc-ı-mak یانجمق] {eAT} {OsT} gçl. f. [-r] **1.** Yassılmak. **2.** Çekip sıkıştırmak. **3.** Yapıştırmak.

yancucuk, [yancuk > yancu(k)-cuk یانجوجق] {OsT} is. Küçük yan çantası.

yancuk¹, [yan-cuk یانجوق / یانجوق] {eAT} {OsT} is. **1.** Boyundan geçirilerek yana asılan çanta; torba; kese. {ağız} (aynu) [DS] **2.** At zırhı. **3.** {ağız} Zırh. [DS]

yancuk², [yan-cuk] {ağız} sf. (At için) geniş uyluklu. [DS]

yançalaşmak, [yança-la-ş-mak] {ağız} işteş. f. [-ır] Çene çalmak. [DS]

yançalma, [yan+çal-ma] {ağız} is. **1.** Kağınyanlarına uzatılan ağaç. **2.** Dik konulan direğin devrilmemesi için yandan direğe vurulan destek. [DS]

yançalmak, [ya-mak (yaymak) > ya-nç-al-mak] {eT} edil. f. [-ur] Ezilmek. [Gabain]

yançı, [yan-çı] {ağız} is. Halı dokurken yanda çalışan yardımcı kadın. [DS]

yançih, [yan-çık / yan-çih] {ağız} is. Geniş kalça. [DS]

yançık, [yân > yan-çık / yan-çuk] is. Torba; kese. [DLT]

yançılmak, [yanç-mak > yanç-ıl-mak] {eT} edil. f. [-ur] İncinmek; ezilmek. [DLT]

yançışmak, [yanç-mak > ya-nç-ış-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Vuruşmak; sancışmak. [EUTS]

yançmak, [ya-mak (yaymak) > ya-nç-mak / ya-nç-ı-mak] {eT} gçl. f. [-ar] **1.** Ezmek; kırmak; parçalamak. [EUTS] [Gabain] **2.** Günah işlemek; suçlu olmak. [EUTS] [Gabain]

yançuk, [yân > yan-çuk] {eT} is. Kese; torba; cep; para kesesi; tütün kesesi. [EUTS] [DLT]

yandağıkı, [yan-da-ki] {ağız} sf. Yandaki. [DS]

yandak¹, -ğı [yân-dak / yan-dak] {eT} {ağız} is. Deve dikenini, (Alhagi maurorum). [DS] ☞ **yandak çeker**, {eT} Havadan çiy gibi yağın kudret helvası. [DLT]|| **yandak tiken**, {eT} Geven dikenini, (Alhagi mauro-rum). [DLT]

yandak², -ğı [yan-da-k ?] {ağız} is. Çatıya sonradan yapılan oda. [DS]

yandaklık, -ğı [yandak-lık] {ağız} is. Evin bitişiğindeki tarla. [DS]

yandarmak, [yan-dar-mak] {eT} gçl. f. [-ur] **1.** Yandırmak. [ETY] **2.** Yakmak. [ETY]

yandaş, [yan-daş] sf. **1.** Bir kişi ya da düşüncüyü destekleyen; ondan yana olan. **2.** is. Taraftar; yanlı,

- (1944). **3.** {ağız} Kurban bayramında, kız evine gönderilen armağan. [DS]
- yandaşlık, -ğı** [yan-daş-lik] *is.* Bir kimseden ya da düşünceden yana olma durumu; yandaş olma durumu; taraftarlık.
- yandık¹**, [yan-dık] {eT} *sf.* Soysuz. [DLT]
- yandık², -ğı** [eT. yandak] {eAT} {OsT} {ağız} *is. bot.* Baklagillerden, kuru ve sıcak bölgelerde yetişen, küçük sarı tohumlarından Acem kudret helvası elde edilen bir tür diken; deve dikenini, (*Alhagi mauro-rum*). [DS]
- yandım**, [yan-mak > yan-dım] {ağız} *is.* **1.** Çok arzulama. **2.** Kadınların boyunlarına taktıkları parlak boncuklu kolye. **3.** Desenli, çok renkli bir tür kumaş. [DS] ☞ **yandım olmak**, {ağız} Çok istenen bir şeyi elde etmeye, bir şeyi gerçekleştirmeye çalışmak. [DS]
- yandırma**, [yan-dır-a] {ağız} *is.* Yakacak odun. [DS]
- yandırana**, [yan-dır-an] {ağız} *is. bot.* Köpek üzümü, (*Solanum nigrum*). [DS]
- yandırması**, [yandır-a-s-ı] {ağız} *is.* Yakacak odun. [DS]
- yandırma**, [yandır-az] {ağız} *is. bot.* Bir yaban otu; mültüme. [DS]
- yandırma**, [yan-dır-ma] *is.* **1.** Yandırmak eylemi. **2.** {ağız} Tarlayı ertesi yıl ekmek için, yaz ortasında bir kez sürüp bırakma. [DS]
- yandırmak¹**, [yan-dır-mak] {eT} *gçl. f. [-ır]* **1.** Yanmasını sağlamak; yakmak; tutuşturmak. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DS] **2.** mecaz. Perişan olmasına neden olmak. **3.** {ağız} Dokunaklı sözlerle karşısındakini üzme. [DS] **4.** {ağız} Gönül vermek. [DS] **5.** {ağız} Aşırı istekle, kana kana içmek. [DS] **6.** {ağız} Abartmak. [DS]
- yandırmak²**, [yan-dır-mak] {OsT} *gçl. f. [-ur]* Eline tutuşturmak; verivermek.
- yandru**, [yan-tur-mak (döndürmek) > yan-t(u)r-ü] (*yandru:*) {eT} *zf.* Tekrar; yine. [DLT]
- yandrumak**, [yan-tur-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* **1.** Çevirmek; döndürmek. [EUTS] **2.** Kusmak. [DLT] **3.** Korkutmak. [DLT]
- yanduk**, [yan-dak / yan-duk] {eT} *is.* **1.** Kayışkıran dikenini; demir delen dikenini; yandak, (*Ononis spinosa*). [Bahşayış] **2.** {eAT} {OsT} Kenger; deve dikenini; yabani enginar, (*Gundelia tournefortii*).
- yandırmak¹**, [yan-mak¹ > yan-tur-mak] {eT} {eAT} {ağız} *gçl. f. [-ur]* Yandırmak; tutuşturmak; yakmak. [Clauzon] [DS]
- yandırmak²**, [yan-mak (dönmek) > yan-tur-mak] [Clauzon] / yun-dur-mak {eT} *gçl. f. [-ur]* **1.** Geri çevirmek; döndürmek. [DLT] [ETY] [Gabain] [KB] [Tekin] **2.** (Rüzgâr için) çıkmak. [EUTS]
- yandırmak³**, [yan-mak³ > yan-tur-mak] [Clauzon] / yun-dur-mak {eT} *gçl. f. [-ur]* Korkutmak; tehdit etmek. [DLT]
- yandırmak⁴**, [yan-mak⁴ > yan-tur-mak] [Clauzon] / yun-dur-mak {eT} *gçl. f. [-ur]* Kusturmak. [DLT]
- yanduru**, [yan-tur-mak > yan-dur-ü] (*yanduru:*) *zf.* **1.** Tekrar; karşı. [Gabain] **2.** Geri. [Üç İtigsizler]
- yandırılmak**, [yandır-un-ul-mak] {OsT} *edil. f. [-ur]* Yakılmak.
- yanduz**, [yan + Far. düz] {ağız} *sf.* Düzenci. [DS]
- yane**, [Far. yâne] {OsT} *is.* Dibek; havan.
- yaneç, -ci** [Far. nakş => nakış / yañış] {ağız} *is.* Nakış; süs; işleme. [DS]
- yaneçli**, [yaneç-li] {ağız} *sf.* Süslü; nakışlı. [DS]
- yaneş**, [Ar. nakş => yañış > yaneş] {ağız} *is.* Süs; nakış; işleme. [DS]
- yaneşli**, [yaneş-li] {ağız} *is.* **1.** Kilim gibi işlemeli heybe. **2.** Heybe için kullanılan kilim örneği. [DS]
- yanevre**, [? yanevre] {ağız} *is.* Yemeni; ayakkabı. [DS]
- yanfiri**, [yan+beri / yampiri / yanfiri] {ağız} *sf.* **1.** Yan yan yürüyen. **2.** Eğri; çarpık. [DS]
- yang¹**, [Çin. yang => yañ] (*yañ*) {eT} **1.** Tarz; sûret; usûl; metot; biçim; üslup; izlenen yol. [KB] [Üç İtigsizler] **2.** Örf; gelenek; usul; nizam; âdet. [EUTS] [Gabain] [KB] **3.** Ölçü; miktar; hacim. [EUTS] [Gabain] **4.** Parlaklık. [EUTS] **5.** Bir şeyin merkezi. [DLT] [KB] **6.** Kalıp. [DLT]
- yang²**, [yan-mak (dönmek) > yang / yañ] (*yañ*) *is.* Yansıma; yankı. [ETY]
- yang³**, [Çin. yang ?] {eT} *is.* Fil. [EUTS] [Gabain]
- yang¹**, [Çin. yang ? > yañā] (*yañā:*) {eT} *is.* Fil. [EUTS] [Gabain]
- yang²**, [yān > yan-kā > yan-gā > yañā] (*yañā*) *sf.* **1.** {eT} (İrmak için) bir yanı; geçe. [DLT] [Mühennâ] **2.** {eT} {eAT} {OsT} Yan. [Mühennâ] **3.** {eAT} {OsT} Tarafa.
- yangabaz**, [yan + Ar. kâbîz (çeken)] {ağız} *sf.* **1.** (Kişi için) çarpık çurpuk, eğri büğrü, biçimsiz vücutlu. **2.** Kötü; kaba; aksi. [DS]
- yangaboç**, [yan + Ar. kâbîz (çeken)] {ağız} *sf.* → yangabaz. [DS]
- yangak¹**, [yān > yān-gāk > yañak] (*yañak*) {eT} *is.* **1.** Yan; taraf. [DLT] **2.** Ağzın iki tarafında dişlerin oturduğu kemik; yanak. [Bahşayış] [Mühennâ] **3.** Kapı sövesi gibi her şeyin yanı. [DLT]
- yangak², -ğı** [eT. yağāk > yanga-k] {ağız} *is.* Ceviz. [DS]
- yangal¹**, [yan > yan-ga-l] {ağız} *sf.* **1.** (Kişi için) çarpık yürüyüşlü. **2.** *is.* Çarpık yürüyüş. [DS]
- yangal²**, [yan-mak > yang-al] {ağız} *sf.* **1.** Çok sıcak. **2.** Sıcakkanlı. [DS]

- yangal**³, [yan > yan-al / yañal] (*yañgal*) {ağız} sf. 1. (İki yan için) karşılıklı. [DS] 2. {ağız} Bir yanı ötekinden daha çok ya da az gelişen. [DS]
- yangal**⁴, [yan+al / yañal] (*yañal*) {ağız} 1. Bir yanı al. 2. Kırmızı; pembe; pembeleşmiş. 3. Açıklı koyulu kırmızı renkte olan. 4. (Hayvan için) açıklı koyulu değişik renkli. 5. is. Kulakları sarı ya da kahverengi keçi. [DS]
- yangal**⁵, [yan > yañal] (*yañal*) {ağız} is. Nehir yatağı. [DS]
- yangala**, [yañal-a] (*yañala*) {ağız} sf. Yamuk yumuk; eğri büğrü; bozuk düzen. [DS]
- yangalamak**, [yañī>yaña-lā-mak] (*yañala:mak*) {eT} gçl. f. [-r] Yenilemek. [Mühennâ]
- yangalduruk**, [yañāk > yaña(l)-duruk] (*yañalduruk*) is. Kepenek arkasına dikilen keçe parçası; başlık; kukuleta. [DLT]
- yangalğ**, [yañā (fil) > yaña-lıg] {eT} sf. Filli; fili olan. ☞ **yañalğ sü**, *Filli asker*.
- yangalmak**, [yañī-al-mak] (*yañalmak*) {ağız} dönşl. f. [-ir] 1. Aldanmak. 2. Yanılmak. [DS]
- yangın**, [Çin. yang => yañā / yañān / yağān ?] (*yaña:n*) {eT} is. Fil. [DLT] [KB]
- yangar**, [yan-mak > yang-ar] {ağız} sf. Çok sıcak. [DS]
- yangarmak**, [yañ (yeni) > yañī-ar-mak] (*yañarmak*) {eT} gçl. f. [-ur] Yenilemek; tazelemek. [EUTS]
- yangaru**, [yañ > yañī-arū یکارو] {eAT} zf. Yana; yan tarafa.
- yangası**, [yañ > yañī-a-s-ı یکاسی] {eAT} zm. Yanı.
- yangasın**, [yañ > yañī-a-s-in یکاسن] {eAT} zm. Yanını; tarafını.
- yangaşurmak**, [yañī-aş-ur-mak ?] (*yañaşurmak*) {eT} gçl. f. [-ur] Kışkırtmak.
- yangavul**, [Moğ. yaña-vul] (*yañavul*) {eT} is. Hudut muhafızı. [Nevâyî]
- yangayış**, [yan+kayış] {ağız} is. Döveni, pulluğu hāmuta bağlayan kayış. [DS]
- yangaz**¹, [yan-mak (*korkutmak*) > yan-ğā-mak > yaña-z یاگز] (*yañaz*) sf. 1. {eAT} {OsT} (Kişi için) kavgacı; aksi; inatçı; huysuz; ters. 2. {ağız} Yalancı; düzenbaz. [DS] 3. {ağız} Şakalaşmayı, takılmayı seven; güldürücü. [DS] 4. {ağız} Dertli. [DS] 5. {ağız} Ters; tersine. [DS]
- yangaz**², [yan > yan-ga-z] {ağız} sf. Eğri. [DS]
- yangaza**, [yangaz-a / yañaza] (*yañaza*) {ağız} sf. 1. Geveze. 2. Takılmayı, şakalaşmayı seven; güldürücü. [DS]
- yangazlık**, -ğı [yañaz-lık] {ağız} is. Huysuzluk; terslik; inatçılık. [DS]
- yangelmek**, [yan+gel-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] 1. Yatıp uzanmak; dinlenmek. 2. İşi yolunda olmak; kaygısız olmak. [DS]
- yangengeç**, -ci [yangen-geç] {ağız} is. Yengeç. [DS]
- yangешli**, [Ar. nakş => yañış > yañeş-li] {ağız} is. Genellikle heybe için kullanılan kilim örneği. [DS]
- yanggala**, [yañ(g)a-l-a] {ağız} sf. Eğri büğrü; yamuk yumuk; bozuk düzen. [DS]
- yanggıl**, [yañ(g)ı-l-ı] {ağız} sf. Eğri; çarpık. ☞ **yañgıl yuñgul**, {ağız} *Eğri büğrü*. [DS]
- yanggılmak**, [yañ(g)-ıl-mak] {ağız} gçsz. f. [-ir] Yanılmak. [DS]
- yangğak**, [yan-mak (*dönmek*) > yañ-ğāk] (*yañğa:k*) {eT} is. Yan; taraf. [EUTS]
- yangğarığ**, [yañ-ğar-ıg] (*yañğarığ*) {eT} is. Mukayese; karşılaştırma. [Üç İtigsizler]
- yangğu**, [yañ-gü / yañ-kü] (*yañğu*.) {eT} is. Yankı; ses; aksisedir. eko; şıkırtı; gürültü. [Gabain] [EUTS]
- yangğurmak**, [yan-mak (*dönmek*) > yañ (*yankı*) > yañ-ğur-mak] (*yañğurmak*) {eT} gçl. f. [-ur] 1. Ses çıkarmak; şakırdatmak; [EUTS] 2. Sesi aksettirmek; çınlatmak; çınlatmak. [EUTS] [Gabain]
- yangı**¹, [yañī-ı] (*yañı*.) {eT} sf. 1. Yeni; taze. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] 2. Acemi. [İKPÖy.] 3. Yeni gün. [EUTS] ☞ **yañī ay**, {eT} *Yeni ay*.|| **yañī kelğüci**, {eT} (*Kişi için*) *yeni gelmiş*.|| **yañī kün**, {eT} *Yeni gün; yılın ilk günü*.|| **yañī neñ**, {eT} *Yeni şey*.
- yangı**², [yan-mak > yan-gı] is. 1. *tıp*. İltihap. 2. {ağız} Hastalık ateşi. [DS] 3. {ağız} Ağır üzüntü; etkin keder; acı. [DS]
- yangı**³, [yan-mak > yan-gı] {ağız} is. 1. Aşk; sevi; bağlılık; tutkunluk. 2. Candan sevgi. [DS]
- yangı**⁴, [yan-mak > yan-gı] {ağız} is. 1. Dert yanma. 2. Ağıt. [DS]
- yangı**⁵, [yan-mak > yan-gı] {ağız} is. Yakacak. [DS] ☞ **yangı yakacak**, {ağız} *Yakacak odun*. [DS]
- yangı**⁶, [yan-mak (*dönmek*) > yan-kı / yan-gı] {ağız} is. Yankı. [DS]
- yangı**⁷, [yangı] {ağız} is. Yağ, pekmez, su koymakta kullanılan küp. [DS]
- yangıboz**, [yan+ Ar. kâbız > yangaboz / yangabuç] {ağız} sf. → yangabaz. [DS]
- yangıç**, -cı [yan-gıç / yan+ kıç] {ağız} is. Yengeç. [DS]
- yangıla**, [yañī-ı (*yeni*) > yañī-lā] (*yañī:la*.) {eT} zf. Yenile; yeniden; tekrar; ikinci defa. [DLT]
- yangılamak**, [yañī-ı (*yeni*) > yañī-lā-mak] (*yañī:la:mak*) {eT} gçl. f. [-r] Yenilemek. [DLT]
- yangılanma**, [yan-gı-la-n-ma] is. Yangılanmak eylemi; iltihaplanma.
- yangılanmak**¹, [yan-gı-la-n-mak] dönşl. f. [-ir] 1. (Organ ya da doku için) iltihap toplamak; iltihaplanmak. 2. {ağız} Hastalık ateşi ile dudakları uçuklamak; hâlsiz düşmek. [DS]

yangılanmak², [yangı-la-n-mak] {ağız} dönl. f. [-ır] Dert yanmak. [DS]

yangılaşmak, [yañ-ı-la-ş-mak] {ağız} işteş. f. [-ır] Tartışmak. [DS]

yangılğan, [yañ-mak (aldanmak; yanılmak) > yañ-ıl-mak > yañ-ıl-gân] (yañılga:n) {eT} sf. Her zaman yanılan; unutan. [DLT] ☞ **yañılğan er**, {eT} Unutkan adam.

yangılı¹, [yangı-lı] sf. 1. İltihap toplamış olan; yangılanmış; iltihaplı. 2. (Hastalık için) iltihaba yol açan; iltihaplı. 3. {ağız} Ateşli. [DS]

yangılı², [yangı-lı] {ağız} sf. 1. Âşık; sevdalı. 2. Sıcakkanlı. 3. Candan seven; çok bağılı; düşkün. 4. Acılı; dertli; üzgün; tasalı. [DS]

yangılı³, [yangı-lı] {ağız} sf. Işığı göz alacak derecede parlak. [DS]

yangıllı, [yañ-ıl(l)-ı ?] {ağız} is. Sırt; yağrın. [DS]

yangılmak, [yañ-mak (aldanmak; yanılmak) > yañ-ıl-mak] (yañılmak) {eT} {ağız} dönl. f. [-ır] [eT. -ur] Yanılmak; hata etmek; yanlış davranmak; hatalı olmak; yanılığa olmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Tekin] [Mühennâ] [DS] ☞ **yañılıp yazmak**, {eAT} Yolunu şaşırarak; hata etmek; günah işlemek. || **yañılmak yazınmak**, {eT} Yanılmak ve yoldan çıkmak.

yangıltaçı, [yañ-ıl-taçı] (yañıltaçı:) {eT} zf. Yanılacak. [ETY]

yangıltaç, [yañıl-mak > yañıl-t-maç] {eAT} {OsT} is. Yanıltıcı söz; şaşırtıcı söz; bilmece; lugaz.

yangılluk, [yañ-ıl-mak (aldanmak) > yañ-ıl-uk] (yañılluk) {eT} is. 1. Yanlış; hata. [EUTS] 2. Yanılmış; hata etmiş. [Tekin]

yangın¹, [eT. yan-mak > yan-gın] is. Yayılarak mal, eşya ve doğaya büyük zararlar veren kontrol edilemeyen büyük ateş. ☞ **yangına körükle gitmek**, Tarafları yatıştırmak yerine kıskırtmak. || **yangın alayı**, {ağız} (Çocuk oyunu) sıraya dizilip ip atlama. [DS] || (bir şeyi, bir yeri) **yangına vermek**, Bile bile yakmak; tutuşturmak. || **yangın baca**, {ağız} Tavan arasından dama açılan boşluk. [DS] || **yangın bombası**, Patladığı zaman yangın çıkaracak madde ile doldurulmuş bomba. || **yangın çıkarmak**, Çevreye zarar verecek kadar büyük bir ateşin meydana gelmesine sebep olmak; bir yeri tutuşturmak. || **yangın çıkışı**, Bir yangın ya da başka bir tehlike anında bina içindeki kişilerin en kısa zamanda dışarıya çıkışını sağlayan düzenlemelerin tümü. || **yangından mal kaçırmak gibi**, Gereksiz bir telaş göstererek; alelacele. || **yangın hortumu**, Yangına su atmak için itfaiye aracına ya da yangın musluğuna bağlanan kalın hortum. || **yangın kulesi**, Yangın gözetlemesinin yapıldığı yer. || **yangın merdiveni**, 1. İtfaiyecilerin yangında kullandıkları yükseltilir merdiven. 2. Binalarda bir tehlike anında dıştan diğer katlara geçmeyi sağlayan özel merdi-

ven. || **yangın mermisi**, Tutuşarak yangın çıkabilecek yerlere karşı kullanılan özel yapılmış mermi. || **yangın musluğu**, 1. Cadde ve sokaklarda yangın anında hortum takılarak kullanılacak biçimde yapılmış büyük musluk. 2. Binalarda, yangın sırasında kullanılmak üzere hazır tutulan su vanası. || **yangın sigortası**, Yangında, patlama, yıldırım vb. sebebiyle görülen zararları karşılamak üzere yapılmış sigorta. || **yangın söndürücü**, Yangın başlangıcında ateşin hava ile temasını keserek ilk müdahaleyi yapmak ve büyümeyi önlemek için kullanılan içinde çeşitli söndürücü kimyasallar bulunan aygıt; söndürücü. || **yangın tulumbası**, Yangın söndürmekte kullanılan tulumba. || **yangın yeri**, 1. Yangının meydana geldiği yer. 2. mecaz. Çok kalabalık yer. || **yangın yerine dönmek**, 1. (Ortalık için) karmakarışık olmak; dağılmak. 2. mecaz. Çok kalabalıklaşmak.

yangın², [yan-gın] {ağız} is. 1. Hastalık sebebiyle yükselen vücut ısısı; hastalık ateşi; ateş. 2. Sıcak. 3. Susuzluktan yanmış, kurumuş. [DS]

yangın³, [yan-gın] {ağız} sf. 1. Çok tatlı. 2. is. Tatlı yiyecek. [DS]

yangın⁴, [yan-mak > yan-gın] {ağız} is. 1. Tutkunun verdiği coşkunluk; kendinden geçme; tutku; büyük aşk. 2. sf. argo. Âşık; sevdalı; tutkun; düşkün. 3. Candan seven; bağılı; düşkün. 4. argo. Acılı; dertli; şikâyetçi; yası. [DS] ☞ **yangın söndürme makiyesi**, argo. Fahişe.

yangıncı, [yan-gın-cı] is. Yangın söndürme örgütünde görevli kişi; itfaiyeci.

yangıncılık, -ğı [yangın-cı-lık] {ağız} is. Yakınma; dert yanma. ☞ **yangıncılık getirmek**, {ağız} Dert yanmak; yakınmak. [DS]

yangınlı, [yangın-lı] {ağız} sf. (Kişi için) büyük bir kaza yüzünden üzüntülü; yası. [DS]

yangınlık¹, -ğı [yangın-lık] {ağız} is. 1. Hastalık ateşi. 2. Sıcak. [DS]

yangınlık², -ğı [yangın-lık] {ağız} is. Isınmada kullanılan tandırılarda mitilin altına konulan birinci örtü. [DS]

yangınlık, -ğı [yangın-lık] {ağız} is. Sevimlilik. [DS]

yangır¹, [yan-gır] {ağız} sf. (Ses, söz vb. için) yanık; etkin. [DS] ☞ **yangır yangır**, {ağız} 1. (Okumak, konuşmak için) tatlı ve etkili bir sesle. 2. Acındırarak etkileyecek biçimde. [DS] || **yangır yungur**, {ağız} (Söz için) yalan yanlış; saçma sapan. [DS]

yangır², [eT. yağ(ı)r-ın] (yañır) {ağız} is. 1. Sırt. 2. Böğür. [DS]

yangır³, [yağır > yañır] (yañır) {ağız} is. 1. Hayvanların sırtında açılan yara; yağır. 2. Tedavi amaçlı olarak vücudun herhangi bir yerinde dağlamak suretiyle açılan yara. 3. Yara. [DS]

yangır⁴, [yağ-ır / yañır] {ağız} is. Yaka kiri. [DS]

yangırak, -ğ[ı] [yañ-ı-rak] {ağız} *sf.* Az yanda olan; biraz yanda. [DS]

yangırdamak, [yañır-da-mak] (*yañırdamak*) {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* Çok söylemek; söylenmek; boş sözlerle gevezelik etmek. [DS]

yangırdatmak, [yangır-da-t-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Yüksek sesle okumak veya konuşmak. [DS]

yangırı, [eT. yağ(ı)r-ın] {ağız} *is.* Sirt. [DS]

yangırtı, [yañ-ır-mak > yañ-ır-tı] (*yañırtı*.) {eT} *zf.* Yeniden; tazeden; baştan. [EUTS] [Üç İtigsizler] [Gabain]

yangısız, [yan-gı-sız] *sf.* 1. Yangısı olmayan; iltihapsiz. 2. (Hastalık için) herhangi bir iltihaba yol açmayan.

yangış¹, [yan+kıç > yāniş] {ağız} *is.* 1. Yengeç. 2. Küçük, tatlı su kurdu. [DS]

yangış², [yañıl-ış > yañ-ış] (*yañış*) {ağız} *sf.* Yanlış. [DS]

yangış³, [Ar. nakş => yañış] (*yañış*) {ağız} *is.* Bir tür kilim örneği. [DS]

yangışak¹, -ğ[ı] [yañ-(ı)-şa-k] {ağız} *sf.* Geveze. [DS]

yangışak², -ğ[ı] [yavşak > yañışak] {ağız} *is.* Bit yavrusu. [DS]

yangız¹, [yañ-ız] (*yañız*) {ağız} *is.* Yüz; çehre. [DS]

yangız², [yañ-ız] (*yañız*) {ağız} *sf.* Yüz; çehre. [DS]

yangku, [yañ-kı] (*yañkı*) {ağız} *zm.* İşte o; oradaki. [DS]

yangkurmak, [yañ-kū > yañkı-r-mak] (*yañkırmak*) {eT} *gçsz. f. [-ur]* Aksetmek; yankılanmak. [EUTS] [Gabain]

yangku, [yan-mak (*dönmek*) / yañ-mak (*aldanmak*) > yañ-kū] (*yañku*.) {eT} *is.* 1. Sesin geri gelmesi; yankı; aks-i savt; aks-i seda; eko. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] 2. Ses; gürültü; şakırtı. [EUTS] [Gabain]

yangkulamak, [yañ-kū > yañ-kū-lā-mak] (*yañku:la:-mak*) {eT} *gçsz. f. [-r]* Ses vermek; yankılamak; ses gelmek. [DLT] [KB] [Mühennâ]

yangkuluğ, [yañ-kū > yañ-ku-luğ] (*yañkulug*) *sf.* 1. Akseden; çımlayan; ses çıkarıcı. [EUTS] 2. Yankılı.

yangkurmak, [yañ-kū > yañ-ku-r-mak] (*yañkırmak*) {eT} *gçsz. f. [-ar]* 1. Seslenmek. [EUTS] 2. Yankılanmak. 3. Ses duymuş gibi sağına soluna bakmak. [DLT]

yangkurtmak, [yañkū > yañ-kur-t-mak] (*yañkurtmak*) {eT} *gçl. f. [-ur]* Ses aksettirmek; yankılatmak. [EUTS] [Gabain]

yangkuruş, [yañ-kur-mak > yañkur-uş] (*yañkuruş*) {eT} *is.* Seda; ses. [EUTS]

yangla, [yañ-ı > yañ-ı-lā] (*yañi:la:*) {eT} *zf.* Yenice.

yanglığ, [Çin. yang (*biçim*) => yañ-lığ] (*yañlığ*) {eT} *sf.* 1. ... kabilinden; çeşit; vücuda gelmiş; türemiş. [EUTS] 2. Örfü uygun. [EUTS] 3. *zf.* Böyle; gibi. [KB]

yanglık, [yañ-ul-mak (*yanılmak*) > yañ-ul-uk / yañlık] (*yañlık*) {eT} *is.* Yanlış; hata. [EUTS]

yangluğ, [yañ-ul-mak (*yanılmak*) > yañ-ul-uk / yañluğ] (*yañlug*) {eT} *is.* Yanlış; hata. [EUTS]

yangluk, [yañ-ul-mak (*yanılmak*) > yañ-ul-uk / yañlık] (*yañluk*) {eT} *is.* Yanlış; hata; yanlışlık; yanlış. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Üç İtigsizler]

yangmak¹, [*yañ-mak] (*yañmak*) {eT} *dönşl. f. [-ar]* Aldanmak; yanılmak. [İKPÖy.]

yangmak², [yañ-mak / yay-mak] (*yañmak*) {eT} *gçl. f. [-ur]* (Düşmanı) yaymak; dağıtmak; bozguna uğratmak; hezimete uğratmak. [ETY] ☞ **yaña eltmek**, *Dağıtım vermek; bozguna uğratım vermek.*

yangrak, [yañ-rā-mak > yañ-rā-k] (*yañra:k*) {eT} *is.* Dağ kıvrımı; dağın bükümü. [DLT]

yangramak, [yañ (*yans.*) > yañ-rā-mak] (*yañra:mak*) {eT} *gçsz. f. [-r]* 1. Çınlamak; mırıldanmak [DLT] 2. Saklanması gerekeni açığa vurmak; ifşa etmek; ihanet etmek. [EUTS] [DLT]

yangratmak, [yañ-rā-mak > yañ-rā-t-mak [Clason] / yañ-zā-t-mak] (*yañratmak*) {eT} *gçl. f. [-ur]* Gizli kalması gereken sözü söyletmek. [DLT]

yangsağucu, [yañsā-mak > yañsā-ğūçī] (*yañsa:ğū:-çī*.) {eT} *sf.* Kiskanç; kiskanacı. [KB]

yangsilamak, [yañ-sī-lā-mak یاكسیلا ماق] (*yañsilamak*) {OsT} *gçl. f. [-r]* 1. Taklit etmek. 2. Muhalefet etmek.

yangşak, [yañşā-mak > yañşa-k / يکشاق / يکشاق] (*yañşak*) {eT} *sf.* 1. Yanlış. [EUTS] 2. Geveze; yanlış; boşboğaz; çok konuşan. {eAT} {OsT} (aynı) [DLT] [KB]

yangşamak, [yan-mak (*dönmek*) / yañ (*yans*) > yañ-şā-mak يکشامق] (*yañşa:mak*) {eT} {eAT} {OsT} *gçsz. f. [-r]* Gevezelik etmek; baş ağrıtmak; saçma sapan konuşmak. [KB]

yangşanmak, [yañşā-mak > yañşā-n-mak يکشمنق] {eAT} *dönşl. f. [-ur]* Gevezelik etmek; saçma sapan konuşmak.

yangşatmak, [yañşā-mak > yañşā-t-mak] (*yañşatmak*) {eT} *gçl. f. [-ur]* Bir kimsenin başını gevezelikte ağrıtmak. [DLT]

yanqu¹, [yan-mak (*dönmek*) > yan-ku / يانکو] {eAT} {ağız} *is.* Yankı. [DS]

yanqu², [yan-mak > yan-gu] {ağız} *is.* Hastalık ateşi. [DS]

yangulanma, [yanqu-la-n-ma] {ağız} *is.* Hayvanda soğuk algınlığı. [DS]

yangulanmak, [yanqu¹ > yanqu-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ur]* Yankılanmak. [DS]

yangun¹, [yan-gun] {ağız} *is.* Hınç; öfke. [DS]

yangun², [yan-gun] {ağız} *sf.* Âşık; tutkun. [DS]

yangunlu¹, [yan-gun-lu] {ağız} *sf.* Sevdalı; âşık. [DS]

yangunlu², [yan-gun-lu] {ağız} sf. (Kumaş için) boya yanığı. [DS]

yanguruş, [yañ (yans.) > yañ-ur-uş] (yañuruş) {eT} is. Aksiseda; yankı. [Gabain]

yanguz, [* yañ-ız / yañ-uz باکر] (yañuz) {eAT} sf. Kavgacı; aksi; inatçı; huysuz.

yangzağ, [yañzā-mak > yañz-ā-ğ] (yañza:ğ) {eT} sf. Örnek; misal; kıyas. [KB]

yangzamak, [*yañ-ız > yañ(1)z-ā-mak] (yañza:mak) {eT} gçl. f. [-r] Doğruyu söylemek; gerçeği ikrar etmek; beyan etmek; kabul ve ifade etmek. [KB]

yangzatmak, [yañzā-mak > yañza-t-mak] (yañzatmak) gçl. f. [-ur] 1. Saklanan sırrı söyletmek; ikrar ettirmek. [DLT] [KB] 2. Kastetmek. [KB]

yanğal, [yañ-al] {ağız} sf. Eğri büğrü. [DS]

yanğan, [yan-ğān (baştaki harf yanlış olabilir)] (yanğa:n) {eT} is. Alaca karga; yalnız başı ak olan karga. [DLT]

yangdök, [yang-mak (dağıtmak) > yang-dök] {eT} sf. Bozguna uğrayanlar. [ETY]

yanğı¹, [yan-mak (dönmek) > yan-kı] {ağız} is. Yankı. [DS]

yanğı², [yan-mak (dönmek) > yan-ığ / yan-ğī یانغی] {eT} {eAT} is. Cevap.

yanğı³, [yan-mak > yan-gı / yan-ğī] {ağız} is. Acı; ıstırap. ☞ **yanğı vermek**, {ağız} Üzmek. [DS]

yanğılanmak, [yanğı-la-n-mak یانغی لانتق] {eAT} dönşl. f. [-ur] Yankılanmak.

yanğun, [yan-mak > yan-ğün یانغون] {eAT} sf. Yanmış; yanık.

yanı, [yan > yan-a / yan-ı] {ağız} is. Yana; o konuda. [DS]

yanıara, [yan-ı+kara > yanıarā] (yanıara:) {ağız} is. Veba. [DS]

yanıcı¹, [yan-mak > yan-ıcı] sf. Yanma, tutuşma özelliği bulunan.

yanıcı², [yan > yan-ı-cı] {ağız} sf. Yana yaslanmış; yana eğik. [DS]

yanıç¹, -cı [yan > yan-ıç] {eAT} zf. 1. (Yürüyüş vb. için) yandan; yan olarak. 2. {ağız} sf. Yan yan yürüyen; topal. [DS] 3. {ağız} Yengeç. [DS] 4. {ağız} Biçimsiz. [DS] ☞ **yanıç böcü**, {ağız} Yengeç. [DS]|| **yanıç minit**, {ağız} Kalay parçalarını ergittikten sonra çubuk hâlinde dökmek için kullanılan bir yüzü düzgün demir çubuk. [DS]|| **yanıç yanıç**, {OsT} Yan yan; yana doğru.

yanıç², -cı [yan+ıç] {ağız} is. İçine ıspanak, peynir veya yumurta konularak sacda pişirilen bir tür börek. [DS]

yanıç³, -cı [yan+ıç] {ağız} is. folk. Kız evinden damada gönderilen elbise. [DS]

yanıç⁴, -cı [yan-mak > yan-ıç] {ağız} is. Yangın. [DS]

yanığ¹, [yan-mak (dönmek) > yan-ığ] {eT} is. Cevap. [KB]

yanığ², [yan-mak (korkutmak) > yan-ığ] {eT} is. Korkutma; tehdit. [DLT]

yanığ³, [yan-mak (kusmak) > yan-ığ] {eT} is. Kusma. [DLT]

yanık, -ğī [yan-ık] is. 1. Yanmış olan veya yanmakta olan şey. 2. Bedenin veya bir yerin yanmış kısmı; burada yanma sonucu kalan iz; yüksek ısının neden olduğu doku yaralanması. 3. {ağız} Gövdede açılan yara izi. [DS] 4. sf. Yanmış olan. 5. Yanar durumda bulunan. 6. (Kişi için) güneş ya da havanın etkisi ile ten rengi koyulaşmış olan. 7. mecaz. İnsanı etkileyen; dokunaklı; içli; acılı; etkili; etkin. {ağız} (aynı) [DS] 8. (Kişi için) sıkıntı, hastalık gibi herhangi bir nedenle yeteri kadar gelişmemiş; kavruk. {ağız} (aynı) [DS] 9. {ağız} Çok susamış. [DS] 10. (Toprak için) verimsiz duruma düşmüş, kıraç. 11. mecaz. (Kişi için) herhangi bir şeyden büyük zarar görmüş olan; üzüntülü; bıkkın; dertli. 12. zf. Yanar biçimde; yanar olarak. 13. mecaz. Dokunaklı biçimde. ☞ **yanık al**, {ağız} Doruya yakın al; kahverengi. [DS]|| **yanık kokmak**, 1. İs kokmak. 2. Bir şeyin yandığını belirten bir koku duymak.|| **yanık rüzgâr**, Uzun süre esmeyen, hemen dinen yel.|| **yanık ses**, Dokunaklı ses.|| **yanık sesli**, Dokunaklı sesi olan.|| **yanık yanmak**, {ağız} Yakınmak; şikâyet etmek. [DS]

yanık², -ğī [yan-mak > yan-ık] {ağız} sf. argo. Sevdalı; âşık. [DS]

yanık³, -ğī [yan > yan-ık] {ağız} is. 1. folk. Nişanlı tarafların birbirine gönderdiği armağan. 2. Köy düğününde, kız almaya giderken yolda verilen yiyecek veya çörek. [DS]

yanıkçı, [yan-ık-çı] sf. Yayıp yakılan; şikâyetçi; müşteri.

yanıkara¹, [yan-ı+kara] is. 1. {eAT} tip. Karakabarcık; şarbon. 2. {ağız} Sığırlarda ve atlarda görülen bir hastalık. [DS] 3. {ağız} Akciğer zarı iltihabı. [DS] 4. {ağız} Bir ekin hastalığı. [DS] 5. {ağız} Ağaçlarda görülen kabuk kararma hastalığı. [DS] 6. {ağız} Bir tür kötü çıban. [DS] 7. {ağız} Lekeli humma. [DS] 8. {ağız} Lekeli bel humması. [DS]

yanıkara², [yan-ı+kara] {ağız} sf. Beceriksiz. [DS]

yanıkara³, [yan-ı+kara] {ağız} sf. 1. Suçlu. 2. (Kişi için) İekelenmiş. 3. (Hayvan için) huysuz. [DS]

yanıkara⁴, [yan-ı+kara] {ağız} is. Börülce; karnıkara. [DS]

yanıkara⁵, [yan-ı+kara] {ağız} ün. İlenç sözü. [DS]

yanıkararısica, [yan-ı+kara-r-ası-ca] {ağız} ün. “Yanıkaraya olası” anlamında bir ilenç sözü. [DS]

yanıkırık, -ğī [yan-ı+kır-ık] {ağız} sf. Geveze. [DS]

yanıklık, -ğī [yan-ık-lık] is. 1. Yanık olma durumu; yanmış olma. 2. mecaz. Acılı, üzüntülü, kaygılı olma durumu. 3. Tahıllarda görülen biçimsiz, küçük, kırışık tane yapısına neden olan afet.

yanıklı, [yanık-lu] {ağız} sf. Âşık; tutkun. [DS]

yanılmak, [yan-ık-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Sızlanmak; yakınmak; şikâyet etmek. [DS]

yanıksamak, [yan-ık-sa-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor] Acımak. [DS]

yanıksı, [yan-ık-sı] sf. Biraz yanığı olan; yanığı andıran.

yanıktırmak, [yan > yan-ık-tır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Korkutup kaçırmak; ürkütmek. [DS]

yanıl, [yan-ıl / yañal] {ağız} sf. 1. Bir yanı al. 2. Kulakları sarı ya da kahverengi keçi. [DS]

yanılgı, [yanıl-mak > yanıl-gı] is. 1. Yanılma; yanılma olgusu; hata, (1955). 2. Yanlış doğru, doğruyu yanlış sanma; gerçeğe aykırı bir şeyi doğru, doğru olan bir şeyi de yanlış olarak öne sürme; hata. 3. Yanlış davranış. 4. *istk.* Gözlenen bir değerle onun gerçek ya da beklenen değeri arasındaki çıkarım; hata. 5. Bir bilim ve sanat dalı ile ilgili kuralların yerinde kullanılmamasından doğan olumsuz sonuç; hata. ☞ **yanılgı payı**, *Bir bilimsel araştırma yapan kimsenin sonradan düzeltmek şartıyla kendilerine tanıdıkları yanılma hakkı.* || **yanılgıya düşmek**, *Bilmeyerek hata yapmak.*

yanılış, [yan-ıl-ış] is. Yanılmak eylemi veya biçimi.

yanılma, [yan-ıl-ma] is. 1. Yanılmak eylemi; hata. 2. Gerçeğe uymayan bir düşünceyi benimseme; yanlış olan bir şeyi doğru sayma. 3. Doğru olan bir şeyi yanlış sayma. 4. İşin doğrusunu ve gerçeği bilememe.

yanılmak, [eT. yan-mak (dönmek) > yañ-mak (aldanmak; yanılmak) > yañ-ıl-mak] gçsz. f. [-ır] 1. Çeşitli nedenlere bağlı olarak yanlışlık yapmak. 2. Bir şeyi ya da kimseyi iyi tanıyamamaktan dolayı yanlış kanıya varmak; onları yanlış değerlendirmek; aldanmak; kanmak. 3. Sonucunu iyi kestirememekten dolayı yanlışlık yapmak; uygunsuz davranışta bulunmak.

yanılmalı, [yanıl-ma-lı] sf. Yanılma olan; hatalı. ☞ **yanılmalı tasım**, *man. Biçim bakımından yanlış usavurma.*

yanılmazlık, -ği [yanıl-maz-lık] is. Herhangi bir yanlışlığa, başarısızlığa yol açması mümkün olmayan şeyin niteliği.

yanılsama, [yanıl-sa-ma] is. 1. Yanlış algılama. 2. Duyu yanılması. 3. Yalnızca görüntü olarak var olan bir şeyi gerçekmiş gibi algılama; var olan bir nesneyi olandan başka biçimde algılama; illüzyon; galat-ı his, (1944). 4. Bir takım hile, sanat ve el çabukluğu gösterilerine dayanan etki; illüzyon. 5. Tasarlanana uygun, ancak gerçeklere ters düşen yanılığı; kuruntu; düş.

yanılsamacı, [yanıl-sa-ma-cı] sf. Yanılsama niteliğinde olan

yanıltı, [yanıl-tı] is. Sonucu küçük ve önemsiz sayılabilecek yanlışlık; sehiv.

yanıltıcı, [yanıl-t-ıcı] sf. Yanıltma özelliği taşıyan; yanıltan; aldatıcı.

yanıltma, [yanıl-t-ma] is. 1. Yanıltmak eylemi. 2. as. Düşman saldırısını boşa çıkaran her türlü hareket. 3. *spor.* Gerçek amacı gizleyerek rakibi aldatmaya dayanan her türlü hareket.

yanıltmaca, [yanıl-t-maca] is. 1. Bir tartışmada karşı tarafı yanıltmak için söz söyleme; bu biçimde söylenen söz; mugalata. 2. *mant.* Gerçek ya da gerçek olduğuna inanılan öncüllere dayandığı hâlde saçma bir sonuca götüren akıl yürütme.

yanıltmacı, [yanıl-t-ma-cı] sf. Yanlış yargılamada bulunan kimse.

yanıltmaç, -cı [yanıl-t-maç] is. 1. Karşısındakinin başka bir şey söylemesine yol açacak biçimde, birbirine yakın ve söylenmesi güç seslerin art arda dizilmesi ile düzenlenmiş söz dizisi ya da tekerleme. 2. {ağız} Bulmaca. [DS]

yanıltmak, [yanıl-mak > yanıl-t-mak] gçl. f. [-ır] 1. Bir kimsenin yanılmasına yol açmak. 2. Gerçeğe uymayan bir kanıya sahip olmasını sağlamak. 3. Bir şeyi olduğundan farklı sanmasına neden olmak. 4. Yanlış bir değerlendirme yapmasına neden olmak.

yanınca, [yan > yan-ı-nca] {eAT} {OsT} zf. Yanında; beraberinde.

yanınçsız, [yan-mak (dönmek) > yan-ınç-sız] {eT} sf. Dönmeyen; geri gelmeyen. [EUTS]

yanır¹, [eT. yağ(1)r-ın] {ağız} is. 1. Sirt. 2. Böğür. [DS]

yanır², [yağır] {ağız} is. 1. Hayvanların sırtında açılan yara. 2. Yara. 3. Dağlama yarası. [DS]

yanır³, [yağır] {ağız} is. Yaka kiri. [DS]

yanır⁴, [yan-mak > yan-ır] {ağız} sf. Yanan; yanmakta olan. [DS]

yanır⁵, [yañ-ır / yağ-ır] {ağız} is. Reçine; çam sakızı. [DS]

yanırlı¹, [eT. yağ(1)r-ın] {ağız} is. Sirt. [DS]

yanırlı², [yağır-lı] {ağız} sf. Kir bağlamış. [DS]

yanırmak, [yan-mak > yan-ır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Aramak; özlemek. [DS]

yanış¹, [yan-ış] is. Yanmak eylemi veya biçimi.

yanış², [yan-mak (dönmek) > yan-ış] {eT} is. Dönüş. [KB]

yanış³, [yanılış > yānış] (ya:nış) {ağız} sf. Yanılış. [DS]

yanış⁴, [Ar. nakş => yanış] {ağız} is. Bir tür kilim örneği. [DS]

yanışak, -ğı [yañ-ış-ak] {ağız} sf. Geveze. [DS]

yanışlamak¹, [yañşā-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Alay etmek için birinin söylediklerini tekrarlamak. [DS]

yanışlamak², [nakış-la-mak > yanış-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Süslemek; nakışlamak; işlemek. [DS]

yanışlamak³, [yanılış-la-mak > yānış-la-mak] (ya:nışlamak) {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Yanıltmak. 2. Yanılışını bulmak; yanılışını çıkarmak. [DS]

yanışölçer, [yan-ış+ölç-er] *b. is.* Yanma durumunu ve bunu etkileyen nedenleri belirlemeye yarayan taşınır aygıt.

yanıt¹, [eT. yan-mak (dönmek) > yan-ut] *is.* **1.** Bir soruya, bir isteğe verilen karşılık; cevap, (1935). **2.** Bir mektuba, mektupla verilen karşılık. **3.** Bir soruna getirilen açıklama ya da bulunan çözüm. **4.** Bir saldırıya, eleştiriye bir eylemle karşı koyma; tepki; karşılık. **5.** Bir eylemin, duygunun veya tutumun karşılığı olarak yapılan şu veya bu şekildeki eylem. **6.** Organizmanın dış etkilere karşı gösterdiği tepki. ☞ **yanıt vermek**, *Yanıtlamak; karşılamak; karşılık vermek; tepki vermek.*

yanıt², [yan-ıt / yan-ık] {ağız} *is. folk.* Nişanlıların birbirine gönderdiği hediyeler. [DS] ☞ **yanıt elbisesi**, {ağız} *folk.* Bayramda kız evine gönderilen armağan elbise. [DS]

yanıtlama, [yanıt-la-ma] *is.* Yanıtlamak eylemi; yanıt verme; cevaplama.

yanıtlamak, [yanıt-la-mak] *gçl. f. [-l(i)-yor]* **1.** Bir soruya, bir isteğe karşılık vermek; cevaplamak. **2.** Bir mektuba, bir yazıya karşılık olarak mektup veya yazı yazmak. **3.** Bir soruna açıklama getirmek ya da çözüm bulmak. **4.** Bir saldırıya, eleştiriye bir eylemle karşı koymak; tepki vermek; karşılık vermek. **5.** Bir eylemin, duygunun veya tutumun karşılığı olarak şu veya bu şekilde bir eylemde bulunmak. **6.** (Organizma, organ vb. için) dış etkilere karşı tepki göstermek. **7.** (Yanıt için) sorunun karşılığı o olmak; soru ile uyuşmak.

yanıtlandırılma, [yanıt-la-n-dır-ıl-ma] *is.* Yanıtlandırılmak eylemi; cevaplandırılma.

yanıtlandırılmak, [yanıt-la-n-dır-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Yanıtlandırmak eylemi yapılmak; cevaplandırılmak.

yanıtlandırma, [yanıt-la-n-dır-ma] *is.* Yanıtlandırmak eylemi; cevaplandırma.

yanıtlandırmak, [yanıt-la-n-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* Bir sorunun, isteğin, bir söz veya yazının karşılığını vermek; cevaplandırmak.

yanıtlanma, [yanıt-la-n-ma] *is.* Yanıtlanmak eylemi; cevaplanma.

yanıtlanmak, [yanıt-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yanıtlama eylemi yapılmak. **2.** Bir soruya, bir isteğe karşılık verilme; cevaplanmak. **3.** Mektup, yazı, dilekçe vb. için) karşılık yazılmak. **4.** (Sorun vb. için) açıklama getirilmek; çözüm bulunmak. **5.** (Saldırı, eleştiri vb. için) karşı çıkılmak; tepki verilme; karşılık verilme. **6.** (Yapılan bir eylem, sergilenen bir davranış, beslenen bir duygu, takınılan bir tutum için) karşılığı olarak şu veya bu şekilde bir eylemle karşılaşılma. **7.** (Dış etkiler için) organizma veya organ tarafından herhangi bir şekilde tepki verilme. **8.** Sorunun tam karşılığı verilme.

yanıtlayıcı, [yanıt-la-y-ıcı] *sf.* **1.** Karşılık verme işini

gerçekleştiren. **2.** (Davranış için) uyarıya karşılık oluşturan. **3.** *is.* Yanıtlayıcı davranış.

yanıtlı, [yanıt-lı] *sf.* Yanıtı olan; cevaplı.

yanıtlamak, [yan-ıt-mak] {yanıtdmq} {eAT} *gçl. f. [-ır]* (Suç için) cezasını kendi üzerine almak; cezayı karşılamak.

yanıtsız, [yanıt-sız] *sf.* **1.** Yanıtı olmayan; cevapsız. **2.** *zf.* Yanıtı verilmemiş olarak; karşılıksız; cevapsız.

yanıyengeç, -ci [yan-ı+yengeç] {ağız} *is.* Yengeç. [DS]

yanıyengeç, -ci [yan-ı+yengeç] {ağız} *is.* Yengeç. [DS]

yanıyivli, [yan-ı+yiv-li] {ağız} *is.* İstavrit. [DS]

yanızlamak, [yan-ız-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Alay etmek; yansılmak. [DS]

ya'ni, [Ar. 'anā > ya'nī] {ya-ni:} {OsT} *bağ.* → yani.

yani¹, [Ar. 'anā > ya'nī] {ya-ni:} *bağ.* **1.** Ardından gelen bir açıklamayı veya başka türlü bir açıklamayı belirtir; demek; şu demek ki. {eT} {aynı} [Bahşayış] **2.** Sözün kısası; açıkça; tek kelimeyle; doğrusu.

yani², [Ar. yānī'c] {yan-ni:} {OsT} *sf.* Olgunlaşmış; kıvamını bulmuş; pişmiş.

yankabaz, [yan+ Ar. kābīz (çeken)] {ağız} *sf.* (Kişi için) kötü; aksi; kaba. [DS]

yankabız, [yan+ Ar. kābīz (çeken)] {ağız} *sf.* **1.** (Kişi için) kötü; aksi; kaba. **2.** Haylaz. **3.** Tembel. **4.** Yalancı; düzenbaz; düzensiz. **5.** Ters; hırçın. **6.** Söz ve davranışlarında dengesiz. [DS]

yankabuz, [yan+ Ar. kābīz (çeken)] {ağız} *sf.* **1.** (Kişi için) yalancı; düzenbaz. **2.** (Kereste için) eğri; işe yaramaz. [DS]

yankal, [yan+kal ?] {ağız} *sf.* Eğri büğrü. [DS]

yankasar, [yan+kas-ar] {ağız} *sf.* (Kereste için) eğri; işe yaramaz. [DS]

yankar, [yan(ı)k-ar] {ağız} *sf.* Çok sıcak. [DS]

yankaz¹, [yan > yan-(ı)k-az] {ağız} *sf.* **1.** Düzensiz; yalancı. **2.** Haylaz; yaramaz. [DS]

yankaz², [yan(ı)k-az] {ağız} *is.* Şaka. [DS]

yankazlamak, [yankaz-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Düzene başvurmak. [DS]

yankesici, [yan+kes-ici] *b. is.* Bir kimsenin üstündeki para ya da değerli eşyayı fark ettirmeden çalan kimse.

yankesicilik, -ği [yan+kes-ici-lik] *b. is.* **1.** Bir kimsenin üstündeki para ya da değerli eşyayı sezdirmeden çalma. **2.** *hık.* Kişi üzerinde işlenen hırsızlık.

yankes¹, [yan+ Far. -kes] {ağız} *sf.* **1.** Eğri. **2.** Çapraz. **3.** Gözünün birini kapatarak bakan; şaşlı. **4.** Yan yan yürüyen. [DS]

yankes², [yan+ Far. -keş] {ağız} is. Yengeç. [DS]
yankes³, [yan+ Far. -keş] {ağız} sf. Yalancı; düzenbaz. [DS]
yankı¹, [yan-mak (dönmek) > yan-kı] {eT} Tazminat; karşılık; bedel. [EUTS]
yankı², [eT. yan-mak (dönmek) > yañ-mak (aldanmak; yanılmak) > yañ-ku / yañ-gu / yañ-u يانقى] is.
1. Sesin bir engele çarptıktan sonra geri gelmesi ile duyulan ikinci ses; akis; aks-i seda; inikâs; eko. {eAT} {OsT} (aynı) **2.** mecaz. Bir olayın, olgunun çevrede duyularak halk üzerinde uyandırdığı duyular, tepkiler; neden olduğu dedikodular; akis; aks-i seda; inikâs. **3.** Başka bir şeyi anımsatan, yansıtan şey; yansıma. **4.** Asıl ve doğru dalgadan daha uzun bir yoldan gelerek daha geç ulaşan dolaylı dalganın televizyon ekranında yaptığı parazit görüntü. ☞ **yankı bilimi**, fiz. Sesin oluşumu, yayılması, işitilmesi ve özellikleriyle uğraşan fizik dalı; akustik. || **yankı ölçümü**, fiz. Yansıma dalgalarının fiziksel özelliklerinden yararlanarak bir yankı sondası ile yapılan derinlik ölçümü. || **yankı uyandırmak**, 1. (Ses için) yankı olarak duyulmasını sağlamak. 2. (Yer için) sesi yankılandırmak; yansıtmak. 3. (Olay veya olgu için) çevrede tepki uyandırmak. || **yankı yapmak**, 1. Yankı oluşturmak. 2. Tepki uyandırmak. 3. Dedikodulara, tepkilere yol açmak.
yankı³, [yan-kı] {ağız} is. Yakacak. [DS]
yankıca, [yan-kı-ca] is. psikol. İşitilen söz ve cümleleri hiçbir düşünsel girişimde bulunmadan, anlamsız biçimde bir yankı gibi aynısı ile yineleme; ekolali.
yankıcıl, [yan-kı-cıl] sf. zool. (Hayvanlar için) yarasa gibi yankı etkisinden yararlanarak yön bulan.
yankıç, -cı [yan+ kıç] {ağız} is. Yengeç. [DS]
yankılama, [yan-kı-la-ma] is. Yankılamak eylemi.
yankılamak, [yan-kı-la-mak] gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Yankı oluşturmak. **2.** gçl. f. Sesi yankı olarak geri çevirmek; yansıtmak; yankı vermek; inikâs etmek.
yankılanım, [yan-kı-la-n-ım] is. **1.** fiz. Sesin kesilmesinden sonra ortamda yankılanma yüzünden sesin bir müddet daha duyulur olması olayı; akustik. **2.** psikol. Bir tasarım, bir olay ya da duygunun bireyin duygu alanında bıraktığı iz. ☞ **yankılanım süresi**, Belirli bir frekansta ses kaynağının kesilmesinden sonra yeğinlik düzeyi 60 desibele düşünceye kadar geçen zaman.
yankılanımlı, [yan-kı-la-n-ım-lı] sf. (Ortam için) içinde yankılanım olan.
yankılanma, [yan-kı-la-n-ma] is. Yankılanmak eylemi.
yankılanmak, [yan-kı-la-n-mak] dönşl. f. [-ur] **1.** (Ses için) yansıyarak yankı yapmak. {eAT} (aynı) **2.** Yankı yapan sesler çıkarmak.

yankılı, [yan-kı-lı] sf. **1.** Yankısı olan. **2.** Yankı yapan.
yankılık, -ğı [yan-kı-lık] is. Çan kulelerindeki sesi bir tarafa doğru yönlendirmek için yukarıdan aşağı doğru sarkıtılmış bulunan levhalar.
yankılıncı, [yan+kılınıcı] {ağız} is. Yengeç. [DS]
yankın, [yan-kın] {ağız} is. Lekeli humma. [DS]
yankırma, [yan+kır-ma] {ağız} is. Bir tarafı uçurum olan yol. [DS]
yankısız, [yan-kı-sız] sf. **1.** Yankısı olmayan. **2.** Yankı yapmayan.
Yankı, [İng. yankee] is. **1.** İngilizlerin, İngiltere'de baş kaldıran sömürgelere verdiği isim. **2.** Amerika'da Güneylilerin, Kuzeylilere verdiği isim. **3.** Amerika'ya dışarıdan gelen Anglosakson halka yerlilerin verdiği ad. **4.** ABD halkı. **5.** dnz. Yelkenli bir yatın, ıskota yakası kalkık geniş yüzeyli büyük floku.
yanku¹, [yan-mak > yan-kū يانقو / ينفو] {eAT} {ağız} is. Yankı. [DS]
yanku², [yan-ku] {ağız} is. Hastalık ateşi. [DS]
yankuç, -cu [yan+kıç] {ağız} is. Bir yanı eğri veya yassı nesne. [DS]
yankulamak, [yanku-la-mak] يانقولق {eAT} {OsT} gçsz. f. [-r] Yankı vermek.
yankulandırmak, [yanku-la-n-dır-mak] يانقولاندرمىق {eAT} {OsT} gçl. f. [-ur] Yankılandırmak; yankı ile çınlatmak.
yankulanmak, [yanku-la-n-mak] يانقولنمق {eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur] Yankılanmak.
yankulatmak, [yanku-la-t-mak] يانقولتمق {OsT} gçl. f. [-ur] Yankı ile çınlatmak; yankılatmak.
yankun, [yan-mak > yan-ķūن يانقون] {eAT} sf. Yanmış; yankı.
yanlama, [yan-la-ma] is. **1.** Yanlamak eylemi. **2.** Çatı üçgeninde tepede birleşen eğik yüzeylerden her biri. **3.** {ağız} Pulluk. [DS] **4.** {ağız} Bir evin çatısına ekleme olarak yapılan oda. [DS] **5.** {ağız} Develerin iki yanına asılan büyük çan. [DS] **6.** {ağız} Nakışlı kıl kilim. [DS] **7.** {ağız} Yapılarda kullanılan dört köşe yontulmuş kereste. [DS] **8.** folk. {ağız} Tokat yöresinde oynanan Erzurum barına benzer bir halay. [DS] **9.** zf. Yan olarak.
yanlamak¹, [yan-la-mak] يانلمق gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Yana yatmak; yana dönmek. {ağız} (aynı) [DS] **2.** {ağız} Bir yana eğilmek. [DS] **3.** Yan olarak durmak. **4.** mecaz. Keyfince yaşamak. **5.** {ağız} Dayanıp kalmak; yaslanmak. [DS] **6.** gçl. f. (Bir şey için) onun yan tarafından geçmek; çekince karşısında yol değiştirmek. {ağız} (aynı) [DS] **7.** {OsT} Zarardan korunmak için bir tarafa sıvışmak. **8.** {ağız} Kaçınmak. [DS] **9.** {ağız} Sözünden dönmek. [DS] **10.** {ağız} Boş vermek; ilgilenmemek. [DS]

yanlamak², [yan-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Yaltaklanmak. [DS]

yanlamak³, [yan-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Hoşafı soğutmak. [DS]

yanlamasına, [yan-la-ma-s-ı-n-a] zf. 1. Yan olarak; yana doğru. 2. Yan yatmış biçimde.

yanlar, [yan-lar] is. mat. Bir orantıda birinci ve sonuncu terim; dışlar; dış terimler.

yanlaşmak, [yan > yan-la-ş-mak] {yanlaşmaq} {eAT} işteş. f. [-ur] Yaklaşmak; yanaşmak.

yanlı, [yan-lı] sf. 1. Yanı bulunan. 2. Belirtilen nite-likte yana sahip olan. 3. Değerlendirmede nesnel davranmayan; yan tutan. 4. Yan tutma durumu; nesnellik bulunmayan. 5. (Bir konu ya da sorun için) ele alış biçimi. 6. Taraftar; destekleyici; yan-daş; taraflı.

yanlıg, [yan-mak (dönmek) > yan-lıg] {eT} sf. Türlü; ahenkli. [Gabain]

yanlık¹, [yân > yan-lık] {eT} is. Çoban çantası. [DLT]

yanlık², -ğı [yan-lık] is. 1. Telli çalgıların teknesinde sırt ile göğsü birleştiren tahta parçalarından her bi-ri. 2. {ağız} Kağının üst bölümünün yanlarındaki ağaç parçaları. [DS]

yanlık³, -ğı [yan-lık] {ağız} is. 1. Deri ya da tahtadan yapılmış yayık. 2. Koyun, keçi postundan yapılmış, çiftçilerin yoğurt veya ayran taşıdıkları çanta. 3. Günlük yoğurdu süzdürmekte kullanılan deri tu-lum. [DS]

yanlık⁴, -ğı [yan-lık] {ağız} is. 1. Sedir üstüne serilen ot minder. 2. Sedir. 3. Yastık. [DS]

yanlılık, -ğı [yan-lı-lık] is. Yanlı olma durumu; taraf-tarlık; yandaşlık.

yanlış¹, [eT. yan-mak (dönmek) > yañ-ıl-mak > yañ-ıl-ış] {یکلش} sf. 1. Belirlenen kurala, ilkeye ya da ger-çeğe uymama durumu; hata; yanlış. 2. Doğru ol-mayan şey. 3. fel. Biçimsel düşünme yasalarına uy-mayan; düşünülen şeyle uyuşmayan. 4. sf. Doğru olmayan; gerçeğe aykırı olan. 5. Mantığa uymayan. 6. Gerçek tarafından doğrulanmayan. 7. zf. Doğru olmayarak; yanlış biçimde; hatalı olarak. **yanlış ata oynamak**, 1. Gerçekleşmesi olanaksız bir dü-şünceye bağlı kalarak zarara uğramak, kaybetmek. 2. Bağlandığı, güvendiği kişilerin de kaybetmesi ile ortaya çıkan durum. || yanlış çıkmak, Yanlış oldu-ğu anlaşılacak. || yanlışını çıkarmak, Yapılan yan-lışı bulup göstermek. || yanlış kapı çalmak, 1. Baş-vurusunu yanlış yere yapmak. 2. Kendisi gibi dü-şünmeyen kimselerden yardım istemek. || yanlış yunluş, Yanlılıklarla dolu olan; doğruluğu için özen gösterilmemiş.

yanlış², [yanlış / yanlış / yanlış] {ağız} sf. Yiğit; açık-göz; akıllı; şeytan gibi. [DS]

yanlışlama, [yanlış-la-ma] is. Yanlışlamak eylemi.

yanlışlamak, [yanlış-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yanlılığını ortaya koymak.

yanlışlanabilir, [yanlış-la-n-a+bil-ir] sf. Yanlılığı ortaya konulabilir nitelikte olan.

yanlışlanabilirlik, -ği [yanlış-la-n-a+bil-ir-lik] is. Yanlışlanabilir olma durumu.

yanlılık, -ğı [yanlış-lık] is. 1. Yanlış olan şey. 2. Kötü ya da can sıkıcı bir sonuç doğuracak söz ya da davranış.

yanlılıkla, [yanlış-lık-la] zf. Yanılma sonucu olarak.

yanlıcuk, [yan-luk > yan-lu(k)-cuk] {یانلوجق} {eAT} is. Küçük yan çantası; kesecik.

yanma, [yan-ma] is. 1. Yanmak eylemi. 2. kim. Bir cismin oksijen ile birleşmesi sonucu ortaya çıkan kimyasal ya da fiziksel olayların tümü. 3. Bazı tar-ım bitkilerinde görülen, bir mantarın neden oldu-ğu, bitkiyi kurutan hastalık. 4. tıp. Dokunma, sıcak-lık değişimi, gürültü vb. fiziksel etkilerle ortaya çıkan kavrulmayı andırır şiddetli ve yaygın ağrı. 5. {ağız} Romatizma. [DS] 6. {ağız} Kangren. [DS]

yanmak¹, [yan-mak] {یانمق} gçsz. f. [-ar] 1. {eT} Tu-tuşmak. [EUTS] [Nevâyi] [Mühennâ] 2. Ateş duru-muna geçmek. 3. (İçinde karbon bulunan maddeler için) ısı ve ışıktan ibaret ateş oluşturarak kül duru-muna geçip yok olmak. 4. Alev alıp tutuşarak bü-yük zarar görmek; yanma sonucu yok olmak. 5. (Ateş için) alev saçmak; ısı ve ışık veren konuma geçmek; tutuşmak. 6. (Işık kaynağı için) ışık ver-mek; ışık enerjisine dönüşerek tükenmek. 7. (Isın-ma araçları için) ısı artmak; ısıtmak. 8. (Vücut ya da organ için) ateş ya da yüksek ısıdan etkilenmek; aşırı sıcaklıktan yara olmak; zarar görmek. 9. Ateş ya da yakıcı bir kimyasalın etkisinde kalarak zarar görmek; kömürleşmek. 10. (Beden için) ısı art-mak; ateş basmak. 11. Parlamak; parıldamak. 12. Ortamdaki sıcaklığın etkisini olumsuz yönde his-setmek; artan sıcaklıktan rahatsız olmaya başla-mak. 13. (Gök cisimleri için) geceleyin ışık saç-mak; parlamak; aydınlatmak. 14. Bedenin herhangi bir yerinde yanmaya benzer bir acı duymak. 15. (Bitki için) sıcaklıktan, hastalıktan kurumak; kav-rulmak; susuz kalmak. 16. (Yer için) güneşin etkisi ile çok sıcak olmak. 17. (Ten için) güneşin etkisin-de kalarak koyulaşmak. 18. (Yitik şey için) çok üzül-mek; hayıflanmak. 19. mecaz. Geçersiz duru-ma düşmek veya sayılmak; hükümsüz kalmak; de-ğerini yitirmek. 20. mecaz. (Özlem, sevgi vb. duy-gu için) yoğun biçimde yaşamak; yanıp tutuşmak. 21. (Ölen ya da zarar gören bir kişiye) çok üzül-mek; acımak. 22. mecaz. Yok olmak; büyük bir tehlikeye düşmek. 23. mecaz. (Kişi için) büyük bir zarara uğramak; çok kötü duruma düşmek. 24. me-caz. Acı çekmek. 25. mecaz. Tutulmak; âşık olmak; çok beğenmek. 26. mecaz. (Çocuk oyunları için) kural gereği oyun dışı kalmak; oyunda yanlış yap-mak. 27. mecaz. Derdini dökmek; şikâyetinde bulun-mak; anlatmak. {OsT} (aynı) 28. {ağız} Derdine ortak

- olmak. [DS] **29. mecaz.** Bir şeyi yapmak için güçlü bir istek duymak; kendini göstermek. ☞ **yana yakıla, Sızlanarak; sıkıntısını belirterek; şikâyet ederek.**|| **yana yana, 1. Döne döne; tekrar tekrar. 2. Yanarak.**|| **yanıp tutuşmak, 1. Birini güçlü bir aşk ile sevmek. 2. Bir şeyi elde etmek için büyük bir istek duymak. 3. Bir şeyi elde edememekten dolayı büyük bir üzüntü duymak.**|| **yanıp yakılmak, Sızlanmak; şikâyet etmek; durumundan memnun olmadığını belirtmek.**|| **yandı gülüm keten helva, "Fırsat elden kaçtı, bir daha ele geçmez.**|| **yana yana istemek, İsrarla istemek; tekrar tekrar istemek; döne döne istemek.**
- yanmak², [yan-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] Dönmek; geri dönmek; geri gelmek. [DLT] [ETY] [EUTS] [IKPÖy.] [KB] [Nevâyi] [Tekin] [Mühennâ]**
- yanmak³, [yan-mak] {eT} gçl. f. [-ar] Tehdit etmek; korkutmak. [EUTS] [KB]**
- yanmak⁴, [yan-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] Kusmak. [DLT]**
- yanmak⁵, [yan-mak] {ağız} gçsz. f. [-ar] 1. Sevdatlanmak; âşık olmak. 2. Candan, içten üzülme. [DS]**
- yanmaönler, [yan-ma+ön-le-r] b. sf. 1. Yanma olayını önleyen. 2. (Kimyasal madde için) kolay tutuşup yanabilen maddeleri yanmazlaştıran.**
- yanmaz, [yan-maz] sf. Isı ve ateşin yakıcılığından etkilenmeyen; yanmayan.**
- yanmazlaştırma, [yan-maz-la-ş-tır-ma] is. Yanmaz duruma getirme eylemi.**
- yanmazlaştırmak, [yan-maz-la-ş-tır-mak] gçl. f. [-ır] 1. Yanmaz duruma getirmek. 2. Bir maddeyi, yanmaz bir madde emdirmek ya da yüzeyini yanmaz madde ile kaplamak suretiyle yanmaz duruma getirmek.**
- yannama, [yan-la-ma > yanna-ma] {ağız} is. Yapıda kullanılan dört köşeli ve düzgün ağaç. [DS]**
- yannamah, [yan-la-mak > yanna-mah] {ağız} gçsz. f. [-r] [-n(i)-yor] İştten kaçmak; dönmek; caymak. [DS]**
- yannih, [yan-lık > yannih] {ağız} is. Yapılarda kullanılan dört köşe ve düzgün ağaç. [DS]**
- yannık, -ğı [yan-lık > yannık] {ağız} is. 1. Deri yayık. 2. Küçük ayran tulumu. [DS]**
- yanpeş¹, [yan + Far. peş] {ağız} sf. 1. Eğri; çarpık. 2. (Yürüyüş için) yan yan. [DS] ☞ **yanpeş olmak, {ağız} Yardım etmek; arka çıkmak. [DS]****
- yanpeş², [yan + Far. peş] {ağız} is. Güreşte çelme. [DS]**
- yanpir, [yan+beri] {ağız} sf. → yampiri. [DS]**
- yanpiri, [yan+beri > yampiri] sf. → yampiri.**
- yanpuri, [yan+beri] {ağız} sf. → yampiri. [DS]**
- yanrağı, [yan-ra(k)-ı] {ağız} is. Efendi; öğretmen. [DS]**
- yanrı, [eT. yağ(ı)r-ın] {ağız} is. Sırt. [DS]**
- yansalamak, [yañ-sı-la-mak > yansa-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Birinin sözünü tekrar ederek alay etmek; yansılmak. [DS]**
- yansamak, [yan-mak > yan-sâ-mak (baştaki harf t olabilir)] (yansa:mak) {eT} gçsz. f. [-r] 1. İmrenmek; gıpta etmek. {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} Beğenmek; sevmek. [DS]**
- yansı, [eT. yan-mak (geri dönmek) > yan-sı] is. 1. Yansıyan şey; akis; inikâs. 2. fiz. Yansımayla oluşan görüntü; ışığın parlak bir yüzeye çarparak geri dönmesi. 3. biy. Tepki; refleks. 4. {ağız} Ters cevap. [DS] 5. sf. {ağız} (Kişi için) Aksisi; ters. [DS]**
- yansısca, [yansı-ca] is. psikol. Başkasının yaptığı hareketleri, davranışları anlamsız olarak tekrar etme; ekopraksi.**
- yansılama, [yansı-la-ma] is. 1. Yansılmak eylemi. 2. sosy. Örnek alınması istenen davranış biçiminin bilinçli veya bilinçsiz olarak olduğu gibi tekrarlanması; taklit.**
- yansılamak, [yansı-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. (Işık için) yansı yapmak. 2. {ağız} Birinin yaptıklarını taklit ederek onunla alay etmek. [DS] 3. psikol. Başkalarının yaptıklarını, öğrenme amacı gütmek-sizin olduğu gibi taklit etmek; benzetmeye çalışmak; öykünmek. {ağız} (aynı) [DS] 4. {ağız} Saygısızlık etmek. [DS]**
- yansılanma, [yansı-la-n-ma] is. Yansılanmak eylemi.**
- yansılanmak, [yansı-la-n-mak] edil. f. [-ır] 1. Yansı ile karşılık verilmek. 2. Yaptıkları taklit edilerek kendisi ile alay edilmek. 3. psikol. Davranışları olduğu gibi taklit edilmek. 4. gçsz. f. Bir yerde yansıma ile ışıklar oluşturmak.**
- yansımaya, [yan-sı-ma] is. 1. Yansımak eylemi. 2. fiz. Işık, ısı, parçacık, titreşim ya da dalgaların bir yüzeye çarptıktan sonra yön değiştirmesi olayı. 3. dbl. Doğadaki ses ve ışıkların algılanışına bağlı olarak sözcük üretme süreci; bu süreçle meydana getirilmiş nedenli sözcük türü; onomatopi. ☞ **yansımacekimi, Yansımali çekim.****
- yansımak, [yan-mak (geri dönmek) > yan-sı-mak] gçsz. f. [-ır] 1. (Işık dalgaları için) bir yüzeye çarparak yön değiştirmek; aksetmek, (1935). 2. mecaz. Belli olmak; anlaşılmak.**
- yansımali, [yan-sı-ma-lı] sf. 1. Yansıması olan; yansımaya dayanan. 2. Yansıtan. 3. Yansıyan. 4. dbl. (Sözcük için) doğadaki sesleri taklit yoluyla; ses yansımali; onomatopeik. ☞ **yansımali bağıntı, mat. Bir küme üzerinde, bu kümenin her elemanının kendisi ile bağıntılı olduğu ikili bağıntı.**|| **yansımali çekim, Belgelerin yansıma etkisi ile çoğaltılması işlemi ya da tekniği.****
- yansımaliplik, -ğı [yan-sı-ma-lı-lık] is. 1. Yansımali olma durumu. 2. mat. Yansımali bağıntının ayırt edici özelliği.**

yansımazlık, [yan-sı-ma-sız] *sf.* 1. Yansıtmayan. 2. Yansımayan. 3. *is.* Optik aletlerin saydamlık gücünü artırmak için optik cam üzerine sürülen ince katman.

yansır, [yan-sı-r] *sf.* Bir yüzey tarafından yansıtılabilen.

yansırılık, -**ğı** [yan-sı-r-lık] *is.* Yansır olma durumu.

yansıtıcı, -**cı** [yan-sı-t-aç] *is.* Yansıtıcı; reflektör; kedi-gözü.

yansıtıcı, [yan-sı-t-ıcı] *sf.* 1. Yansıtıcı; yansımaya yoluyla ileten. 2. *is. fiz.* Bir kaynaktan gelen ışık, elektromanyetik ve akustik vb. ışımaya akısının yönünü yansımaya yasalarından yararlanarak değiştirmeye yarayan aygıt.

yansıtılma, [yan-sı-t-ıl-ma] *is.* Yansıtılmak eylemi.

yansıtılmak, [yan-sı-t-ıl-mak] *edit. f. [-ır]* 1. (Işık için) bir yansıtıcı ile doğrultusu değiştirilmek; geri çevrilmek. 2. (Olay vb. için) iletilmek; dile getirilmek.

yansıtırlık, -**ğı** [yan-sı-t-ır-lık] *is. fiz.* Bir cismin üzerine düşen ışığı yansıtma gücü; yansıyan ışığın gelen ışık miktarına oranı.

yansıtma, [yan-sı-t-ma] *is.* 1. Yansıtma eylemi; aksetme. 2. *mecaz.* İletme; duyurma; belli etme. 3. *psikol.* Kişinin kendisinde bulunduğunu kabullenmediği bir dürtüyü bir başkasına yüklemesi ve bunu bilmezlikten gelmesi. 4. *sinema.* Daha önceden çekilmiş bir film ekranda oynatılırken oyuncular bu ekranın önünde rol yaparken yeni bir film çekmek suretiyle başvurulana bir sinema hilesi. 5. **yansıtma çarpanı**, *fiz.* Yansıyan akının gelen akıya oranı. || **yansıtma kuralları**, *dbl.* Üretici anlam biliminde, cümleleri derin yapısında ve sözlük maddelerinde işleyen kurallar dizgesi.

yansıtma, [yan-sı-t-mak] *gçl. f. [-ır]* 1. Yansımalarını sağlamak; yansımak eylemini yapmak. 2. (Parlak cisim, yüzey vb. için) üzerine düşen ışığı geri çevirmek; aksettirmek. 3. Yansımaya yoluyla cisimlerin görüntülerini vermek. 4. *mecaz.* (Bilgi, olay, haber vb. için) iletmek; dile getirmek; aktarmak; ortaya koymak. 5. *mecaz.* (Dış görünüş, davranış vb. için) duygu ve düşünceleri belli etmek; dışa vurmak; ortaya çıkarmak.

yansıtılmalı, [yan-sı-t-ma-lı] *sf.* Yansıtma özelliği taşıyan. 6. **yansıtılmalı test**, *Kişilik testi.*

yansıyan, [yan-sı-y-an] *sf.* 1. Yansımaya sonucu oluşan. 2. Yansımaya özelliği bulunan.

yansız, [yan-sız] *sf.* 1. (Tutum ve davranışlar için) bir anlaşmazlıkta taraflardan herhangi birinin yanında yer almayan; birinden yana olmayan; bir düşünce ya da isteğe katılmayan; destek vermeyen; tarafsız; bitaraf. 2. (Yer için) aralarında anlaşmazlık çıkmış iki gruptan hiç birine ait olmayan. 3. *fiz.* (Elektrik için) hiçbir elektriksel tepki vermeyen; nötr. 4. *kim.* (Madde ve ortam için) artı ve eksi yükleri birbirine

denk ya da pH'si 7 olan; asit ve alkali tepkisi vermeyen; nötr. 5. *is.* Tarafsızlığı benimsemiş olan kişi ya da ülke. 6. *is. dbl.* Bir üstünlük ya da denklik gibi anlam derecesi içermeyen durum. 7. *dbl.* Eril ve dişil olmayan cins.

yansızlaşabilir, [yan-sız-la-ş-a+bil-ir] *sf.* Yansız duruma gelme özelliği bulunan.

yansızlaşma, [yan-sız-la-ş-ma] *is.* 1. Yansızlaşmak eylemi. 2. Yansız duruma gelme; tarafsızlaşma; bitaraf olma; nötrleşme.

yansızlaşmak, [yan-sız-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yansız duruma gelmek; tarafsızlaşmak; bitaraf olmak; nötrleşmek.

yansızlaştırma, [yan-sız-la-ş-tır-ma] *is.* Yansızlaştırmak eylemi; yansız duruma getirme; nötrleştirme.

yansızlaştırmak, [yan-sız-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* 1. Yansız duruma getirmek; nötrleştirmek; bitaraf hâle getirmek; nötrleştirmek. 2. *dbl.* Ayıncı karşılığı ortadan kaldırmak. 3. *kim.* Ortamın pH'sini 7'ye getirmek; nötrleştirmek. 4. Ham yağda bulunan serbest yağ asitlerini uzaklaştırmak.

yansızlık, -**ğı** [yan-sız-lık] *is.* 1. Yansız olma durumu. 2. Hiçbir tarafı tutmayan kişi, grup ya da devletin tutumu. 3. Hiçbir tarafı tutmayan kişi, devlet ya da grubun tutumunun niteliği. 4. *kim.* Yansız bir madde ya da ortamın belirgin niteliği; nötrlük; nötrlülük. 5. **yansızlık öğretisi**, *Dünyadaki büyük siyasî bloklardan birine katılmayı reddeden öğretisi.*

yanşak, -**ğı** [yañşa-k] {ağız} *sf.* 1. Rahatsız edecek biçimde yersiz ve çok konuşan; geveze; boşboğaz. 2. Sarhoş. [DS]

yanşaklamak, [yanşak-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Gevezelik etmek. [DS]

yanşaklanmak, [yanşak-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Danışmak. [DS]

yanşaklık, -**ğı** [yanşa-k-lık] {ağız} *is.* Yanşak olma durumu; gevezelik; boşboğazlık; tatsızlık. [DS]

yanşalamak, [yanşa-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Birinin söylediği sözleri alay etmek amacıyla tekrar etmek. [DS]

yanşamama, [yanşa-ma] *is.* Yanşamak eylemi.

yanşamak, [eT. yañşa-mak] *gçsz. f. [-r] [-ş(i)-yor]* {ağız} 1. Tatsızlık etmek; gevezelik etmek; boşboğazlık etmek. 2. Azarlamak; söylenmek; çekişmek. 3. Olur olmaz şeyler söylenmek; mızumsuzlanmak. 4. Söze cevap vermemek. 5. Yalancılıktan ağlayarak istemek; sırnaşmak. 6. Üstelemek; yinelemek. 7. Sululuk etmek. 8. Birinin sözünü yineleyerek alay etmek; yansılmak. [DS]

yanşanmak, [yanşa-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* 1. Gevezelik etmek. 2. Birinin sözünü alay etmek amacıyla tekrar etmek. [DS]

yansılmak, [yanşı-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Alay etmek amacıyla birinin sözünü tekrar etmek. [DS]

yapboz, [yap+boz] *is.* Bir resmin veya desenin değişik biçimlerde ayrılmış parçalarını bir araya getirerek resmi tamamlamayı amaçlayan oyun; puzzle.

yapcacık, -ğı [yap-ca-cık] {ağız} *sf.* Çok yavaş. [DS]

yapcacuk, -ğu [yap-ca-cuk] {ağız} *sf.* Çok yavaş. [DS]

yapça¹, [eT. yap (yavaş) > yap-ça يايچا] (ya'pça) {OsT} {ağız} *zf.* Yavaşça; sessizce; ağırca; usulca; nezaketle. [DS] **yapça yapça**, {eAT} {OsT} Yavaş yavaş; usul usul.

yapça², [yap-ça] {ağız} *sf.* Söz taşıyan; arabozucu. [DS]

yapçan¹, [yapçān / yapçān / yavşān] (yavşā:n) {eT} *is.* Yavşan otu. [DLT]

yapçan², [yap-ça-n] {ağız} *zf.* Yavaş; yavaşça. [DS]

yapçana, [yap-ça-n-a] {ağız} *zf.* Yavaş; yavaşça. [DS]

yapçınmak, [yapış-mak > yap(ı)ş-ın-mak / yapçınmak] {eT} *dönşl. f.* [-ur] Yapışmak; tutunmak. [DLT]

yapçumak, [yap-ış-mak > yap(ı)ş-ü-mak / yapçü-mak] (yapçu:mak) {eT} *gçsz. f.* [-r] Yapışmak. [KB]

yapçunmak, [yapış-mak > yap(ı)ş-ın-mak / yapçunmak] {eT} *dönşl. f.* [-ur] Yapışmak. [DLT]

yapçurmak, [yap-ış-mak > yap(ı)ş-ur-mak / yapçurmak] {eT} [-ur] *f.* Yapıştırmak. [DLT]

yapğı, [yap-ğı] {ağız} *is.* Bal peteği. [DS]

yapğak, [yap-mak > yap-ğāk] (yapga:k) {eT} *is.* Tuzak; bir tür kuş tuzağı. [DLT]

yapğuç, [yap-mak > yap-ğuç] {eT} *is.* Değnek. [DLT]

yapğuçı, [yap-mak > yap-güç] (yapgu:çı:) {eT} *sf.* Yapıcı; yapan. [KB]

yapğüt, [yap-mak > yap-ğüt] {eT} *is.* Yün veya kıl ditintileri doldurulmuş minder vb.; minder. [DLT]

yapı¹, [eT. ya-mak (sermek) > ya-p-mak (örtmek) > ya-p-ıg > yap-ı] *is.* **1.** Barınma başta olmak üzere çeşitli amaçlarla kullanılmak için yapılmış her türlü mimarlık eseri; bina. **2.** Yapımı süren konut, yol, köprü vb. inşaat. **3.** (Tamlanan olarak) bir kimse, bir kuruluş tarafından ya da bizzat el emeği ile yapma, oluşturma, ortaya konulma, meydana getirme. **4.** *biy.* Canlı bir varlığın ruh veya beden özelliklerini oluşturan, direncini sergileyen durum; bünye; strüktür. **5.** *dbl.* Çeşitli dil birimlerinin kurallarına bağlı olarak belirli bir düzen içinde bir araya gelişleri. **6.** Kendi içinde uyum gösteren bütünün çeşitli bölüm ve öğelerinin bir araya getirilmesinde uyulan dizge; strüktür. **7.** *fel.* Öğeleriyle somut bağımlılığı olan bütün. **8.** *sas.* Parçaları ve öğeleri arasında yasaya uygunluk, durağan bağlar ve karşılıklı ilişkiler bulunan dizge veya bütün; strüktür. **9.** Herhangi bir topluluğu meydana getiren değişik özellikteki öğelerin dağılıp biçimi ya da kendi aralarındaki oran. **10.** *jeol.* Ortak bir hareket sonucunda doğan kayaçların tümü. **11.** {ağız} Evin

çatısı. [DS] **yapı bilgisi**, *dbl.* Kelimelerin yapısını, türeme yollarını, çekim biçimlerini inceleyen dil bilgisi bölümü; morfoloji. || **yapı bilimi**, *1.* *biy.* Canlılarda, organların yapılarını, biçimlerini, biçimleri ile görevleri arasındaki ilişkilerini inceleyen biyoloji dalı; morfoloji. *2.* *dbl.* Kelimelerin yapısını, türeme yollarını, çekim biçimlerini inceleyen dil bilgisi bölümü; yapı bilgisi; morfoloji. || **yapı bilimsel**, Yapı bilimi ile ilgili; yapı bilimine ilişkin. || **yapı elemanı**, Bir yapının meydana gelmesinde görev üstlenen öge. || **yapı kooperatifi**, Üyelerinin konut ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulmuş kooperatif şirket. || **yapı malzemesi**, Bir yapının yapımında kullanılan malzeme; inşaat malzemesi. || **yapı taslağı**, *mim.* Bir yapının tasarımı ile ilgili mimar çizimini. || **yapı taşı**, *1.* Bir binanın ağırlığını çeken esas taş; çeki taşı. *2.* *mecaz.* Esas; temel.

yapı², [yap-mak (örtmek) > yap-ıg / yap-ı] *is.* **1.** {eT} Kabuk. [EUTS] **2.** {ağız} Yelkenli; kayık. [DS]

yapı³, [yap-ıg / yap-ı] {ağız} *is.* Bal peteği. [DS]

yapıcak, -ğı [yap-acak / yap-ıcak] {ağız} *is.* Hamur açmaya yarayan tahta. [DS]

yapıcı¹, [yap-mak > yap-ıcı] *sf.* **1.** Yapan; ortaya koyan; oluşturan; meydana getiren. **2.** Bir işin yapılmasında, gelişmesinde olumlu ve somut sonuçlar alınmasını sağlayan; yararlı işler yapan. **3.** Olumlu. **yapıcı davranış**, Olumlu karşılanan, yararı görülen davranış.

yapıcı², [yap-ıg > yapığ-çī > yapı-cı يايچى] *is.* **1.** Bina ustası; inşaat ustası; yapı yapan. {eT} {eAT} {ağız} (aynı) [Bahşayış] [DS] **2.** {ağız} Duvarcı. [DS]

yapıcılık², -ğı [yapı-cı-lık] *is.* **1.** Yapı ustasının işi ve mesleği. **2.** *mim.* Konut vb. binalarla ilgili bütün sorunları ve konuları ele alan bilim ve sanat dalı; mimari.

yapıcılık¹, -ğı [yap-ıcı-lık] *is.* Olumlu davranışların niteliği.

yapıg, [yap-mak > yap-ıg] {eT} *is.* **1.** Yapı; bina. [EUTS] [Mühennâ] **2.** Bağlayan; rapteden; yapışkan. [EUTS] [Gabain]

yapıgçı, [yapıg-çī] (yapıgçı:) {eT} *is.* Yapıcı; mimar. [Mühennâ]

yapıgılıg, [yap-mak (örtmek) > yap-ıg-lıg] {eT} *sf.* Kapalı; kapanmış. [DLT]

yapık¹, -ğı [eT. yap-mak (örtmek) > yap-ık يايق] *is.* **1.** {OsT} Atı soğuktan korumak için üzerine örtülen büyükçe örtü; belleme. **2.** Yeniçerilerin giydiği üstlük. **3.** {eAT} Eyerin oturma yeri. **4.** {ağız} Başörtüsü; yemeni. [DS]

yapık², -ğı [yap (yapağı) > yap-ık] {ağız} *is.* **1.** Dolaşık saç. **2.** Dolaşık, karışık, birbirine girmiş iplik, saç vb. **3.** Tarakta toplanan saç döküntüsü. **4.** Efelelerin baş bağlama biçimi. [DS]

yapık³, -ğı [yap-ık] {ağız} *is.* **1.** Asma yaprağı ile yapılan sarma. **2.** Yaprak. [DS]

yapık⁴, -ği [yap-ık] {ağız} *sf.* Kısa ve yayvan. [DS]

yapık⁵, -ği [yap-ık / yap-az] {ağız} *is.* Boynuzu arka-ya yatık öküz veya manda. [DS]

yapıklanmak¹, [yap-mak {örtmek} >yapık-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Başını örtmek; kapanmak. [DS]

yapıklanmak², [yap {keçe} >yap-ık-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* (Dökülmüş saç, yün vb. için) birbirine girmek; karışmak; topaklanmak; keçeleşmek. [DS]

yapıkmak¹, [yap-ık-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* (Hayvan için) alışmak. [DS]

yapıkmak², [yap-ık-mak {یاپقمق} {eAT}] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* Keçeleşmek; karışmak. [DS]

yapılabilirlik, -ği [yap-ıl-a+bil-ir-lik] *is.* Herhangi bir girişimin, maliyetini ve işletme özelliklerini önceden inceleyip bir tahminde bulunma; uygulanabilme; yapılabilme özelliği; fizibilite.

yapılageliş, [yap-ıl-a+gel-iş] *is.* Bir iş için eskiden beri tutulan yol; teamül.

yapılandırma, [yap-ı-la-n-dır-ma] *is.* **1.** Yapılandırma eylemi. **2. man.** Bir ya da daha çok kavramdan hareketle bir kavram hakkında tanım verme.

yapılandırmak, [yap-ı-la-n-dır-mak] *gçl. [-ır]* Yapılanmasını sağlamak.

yapılanma, [yap-ı-la-n-ma] *is.* **1.** Yapılanma eylemi. **2.** Değişik öğelerden bir sistem ya da yapı oluşturma.

yapılanmak, [yap-ı-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* Çeşitleri öğeleri, birbiri ile bağlantılı organize olmuş bir bütün durumuna gelmek.

yapılaşma, [yap-ı-la-ş-ma] *is.* Yapılaşma eylemi; yapı durumuna gelme.

yapılaşmak, [yap-ı-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Yapı durumuna gelmek. **2.** Oluşmak; meydana gelmek.

yapılcan, [yap-ıl-can] {ağız} *is.* Dikenli ardıç. [DS]

yapıldak¹, -ği [yap-ıl-dak] {ağız} *is.* Boylanıp gelişmekte olan ekin. [DS]

yapıldak², -ği [yap-ıl-dak / yap-ır-dak] *is.* Dökülmüş yaprak.

yapıldak³, -ği [yap-ıt-ak / yap-ıl-dak {یاپلداق}] *sf.* **1.** {eAT} Çıplak. **2.** {ağız} Yalnız. [DS] **3.** Büyük emek ve zahmet çekerek yürümeyi belirtir ve *yayan yapıldak* deyiminde geçer; yalın ayak.

yapıldak⁴, -ği [yap-ıl-dak] {ağız} *is.* **1.** Sıcak ve bataklık yerlerde yetişen enli ve çok yapraklı bir kemiş. **2.** Bir çeşit çayır. [DS]

yapıldamak, [yap-ıl-da-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-d(i)-yor]* Kaş göz oynatmak. [DS]

yapıldatmak, [yap-ıl-da-t-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Gözlerini açıp kapatarak ışıldatmak. [DS]

yapıldırak, [yepil / yapıl {yans.}] > yapıldır-ak ?] {eT} *is.* Yaprak. [Mühennâ]

yapılğan, [yap-ıl-gan] {ağız} *is.* Ardıç odununa benzeyen bir çeşit odun. [DS]

yapılı, [yap-ıl-ı] *sf.* **1.** Yapılmış olan; bir yapısı bulunan. **2.** Belirtilen nitelikte bir yapıya sahip olan. **3.** (Kişi için) iri yarı ve güçlü. **4.** Herhangi bir kılık ve tipte yaratılan, yapılmış olan.

yapılık¹, -ği [yap-ı-lık] {ağız} *sf.* (İnşaat malzemesi için) yapıya uygun. [DS]

yapılık², -ği [yap-ı-lık] {ağız} *is.* Ekmek, yemek pişirilen ocak. [DS]

yapılırlık, -ği [yap-ıl-ır-lık] *is.* **1.** Yapılabilme özelliği. **2. mant.** Mantıksal bir işlemin belirli bir hesap düzenine göre sonuçlandırılmasını sağlayan özelliklik.

yapılış, [yap-ıl-ış] *is.* Yapılmak eylemi ve biçimi.

yapılma, [yap-ıl-ma] *is.* Yapılmak eylemi.

yapılmak¹, [ya-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yapmak eylemi gerçekleştirilmek. **2.** Var edilmek; ortaya konulmak; gerçekleştirilmek; oluşturulmak; üretilmek; imal edilmek. **3.** Onarma işlemi bitirilmek; tamir edilmek. **4.** (Önceden tasarlanan şeyler ya da verilen emirler için) yerine getirilmek; uygulanmak. **5.** (Eylem için) gerçekleştirilmek. **6.** Bir etkinliği düzenleyip gerçekleştirmek. **7.** Özellikle hazırlanmak; düzene konulmak. **8.** Kişiye zarar verilmek; kötülük yapılmak.

yapılmak², [yap-mak {örtmek} >yap-ıl-mak / yap-ılmak {یاپلمق} {eT}] *edil. f. [-ur]* **1.** {eAT} Kapanmak; kapatılmak; örtülmek. **2. dönşl. f.** Kapanmak; gizlenmek; örtünmek. [KB]

yapılmak³, [yap-ıl-mak {یاپلمق} {OsT}] *dönşl. f. [-ur]* Karışmak; keçeleşmek.

yapılmaklık, -ği [yap-ıl-mak-lık] {ağız} *is.* **1.** Yapılış biçimi. **2.** Yapılma. [DS]

yapım, [yap-mak >yap-ım] *is.* **1.** Yapmak, ortaya koymak, üretmek eylemi; inşa; imalat, (1935). **2.** Yapılıştaki nitelik; işçilik. **3.** Ham maddeden elde ya da herhangi bir alet ve makine ile yeni bir mal üretme işi; imal. **4. sine. TV.** Bir filmi, bir televizyon ya da radyo yayını yayımlanabilecek duruma getirme, hazırlama işi; hazırlanan film veya yayın. **5. dbl.** Kök ya da gövde hâlindeki bir kelimedenden anlamını, bazen de hem anlamını hem türünü değiştirecek yeni bir kelime türetme işi. **♣ yapım eki, dbl.** Kelimelerin kök ve gövdelerinden yeni bir kavramı karşılayacak kelime türeten ekler. || **yapım evi, 1.** Ham maddeleri işleyerek piyasaya sürülecek duruma getiren iş yeri; imalathane. **2. sin. Tv. film yapımı için kurulmuş ortaklık.**

yapımcı, [yap-ım-cı] *is.* **1.** Herhangi bir üretim alanında ham maddeleri el, makine ya da fabrikada işleyerek piyasaya sürülecek hâle getiren kimse. **2. sine.** Bir filmin çekimi için giderleri karşılayan kişi ya da grup; prodüktör. **3.** Bir radyo veya televizyon

programını hazırlayan kimse. **4. sf.** Herhangi bir alanda imalat işi yapan.

yapımcılık, -ği [yap-ım-cı-lık] *is.* **1.** Yapımcının işi. **2.** Ham maddeleri işleyerek yeni bir ürün ortaya koyma. **3.** Sinema ve televizyon filmi hazırlama.

yapımsal, [yap-ım-sal] *sf.* Yapımla ilgili; yapıma ilişkin; yapıma dayanan.

yapımsalıcı, [yap-ım-sal-cı] *sf. güz. sntl.* Resim ve heykelde geometrik biçimleri ağırlıklı olarak uygulayan sanatçı; kurmacı; konstrüktivist.

yapımsalılık, -ği [yap-ım-sal-cı-lık] *is. güz. sntl.* Resim ve heykelde geometrik biçimlerin ağırlıklı olarak uygulandığı son dönem sanat akımı; kurmacılık; konstrüktivizm.

yapın, [yap-mak > yap-ın] *is.* Elle ya da makinede ham maddenin işlenmesi ile üretilmiş ürün; mamulat; masnuat.

yapınca, [yap-mak (örtmek) > yap-ın-cak / yapınca] *{ağız} is.* Çoban yağmurluğu; yamçı. [DS]

yapıncak, -ği [eT. ya-p-mak (örtmek) > yap-ın-cak] *is.* **1.** Açıkta bırakılan atların üşümemesi için üzerine örtülen uzun tüylü örtü. **2.** İstanbul ve Tekirdağ taraflarında yetiştirilen, orta büyüklükte, konik, seyrek taneli salkımlı, sarımsı yeşil ve ince kabuklu bir üzüm çeşidi; kınalı yapıncak. **3.** {ağız} Çoban yağmurluğu; yamçı. [DS]

yapıncı, [yap-ın-cak / yapıncı / yapıncı] *{ağız} is.* Çoban yağmurluğu; yamçı. [DS]

yapınçı, [yap-mak (örtmek) > yap-ınç > yapıncı-ı] *{ağız} is.* Bir tür kadın çarşafı. [DS]

yapındırma, [yap-ın-dır-ma] *{ağız} sf.* (Söz için) uydurma. [DS]

yapındırmak¹, [yap-mak > yap-ın-dır-mak بايندرمق] *gçl. f. [-ır]* **1.** {OsT} Yetiştirmek; eğitmek; alıştırmak. **2.** {ağız} Yavaş yavaş alıştırmak. [DS]

yapındırmak², [yap-ın-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* **1.** Bir işi kendi eliyle, özenle yapmak. [DS] **2.** {ağız} İş olur duruma getirebilmek; becerebilmek. [DS] **3.** {ağız} (Elbise vb. için) uydurmak; yakıştırmak; benzetmek. [DS]

yapınma, [yap-ın-ma] *is.* Yapınmak eylemi.

yapınmak¹, [yap-ın-mak باينمق] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Kendine yapmak; kendisi için yapınmak. {eAT} {ağız} (aynı) [DS] **2.** Bir şeyi kendi için yaptırmak. {ağız} (aynı) [DS] **3.** Bir şeyi yapmaya hazırlanmak; yapmayı denemek.

yapınmak², [yap-mak (örtmek) > yap-ın-mak باينمق] *{eT} dönşl. f. [-ur]* **1.** Kapanmak; örtünmek; kendi başını kapamak. {eAT} {OsT} (aynı) [EUTS] [DLT] **2.** {ağız} Yapık denilen dört köşe baş örtüyü, üçgen biçiminde katlayıp başa örterek uçlarını çene altından bağlamak. [DS] **3.** Hazırlanmak; davranmak. {OsT} (aynı) [EUTS] **4.** El çırpınmak. [Gabain]

yapınmak³, [yap-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Alışmak.

yapınmak⁴, [yap-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* İşte canla başla çalışmak. [DS]

yapınmak⁵, [yap-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Beslenip kendine gelmek. [DS]

yapınmak⁶, [yap-ın-mak] *{ağız} dönşl. f. [-ır]* Hazırlanmak. [DS]

yapıntı¹, [yap-ıntı] *is. fel.* Olup olmadığı, gerçekliği bilinmemesine rağmen varmış gibi kabul edilen şey; hayal gücü ürünü; gerçek dışı, düşsel olan şey; yapma; düzme; uydurma; tasni.

yapıntı², [yap-ıntı] *{ağız} sf.* Dedikoducu; ortalığı karıştıran. [DS]

yapıntıcılık, -ği [yap-ın-tı-cı-lık] *is. fel.* Yaşamda ve düşünce dünyasında gerekli olmasına rağmen duyular yoluyla gösterilemediği için bu tür tasarımların birer yapıntı olduğunu ileri süren görüş.

yapıntılı, [yap-ın-tı-lı] *sf. sf.* Yapıntı özelliği taşıyan; musanna.

yapırdak, -ği [yap-ıl-dak / yap-ır-dak] *{ağız} sf.* Dökülmüş yaprak. [DS]

yapırğan, [eT. ya-p-mak (örtmek) > yap-ur-ğan (yaprakçık)] *is. bot.* Çiçeğin taç yaprağı; taç yaprak.

yapırğak, [yap-ur-mak (örtmek) > yap-ır-ğāk / yalp-ır-ğāk] (yapırğa:k) {eT} *is.* Yaprak. [EUTS] [Gabain]

yapırğaklığ, [yapırğāk > yapırğak-lığ / yalpırğak-lığ] {eT} *sf.* Yapraklı. [EUTS]

yapırğaklık, [yapırğāk > yapırğak-lığ / yalpırğak-lığ] {eT} *sf.* Yapraklı. [Gabain]

yapırkak, [yap-mak (örtmek) > yap-ır-ğāk / yalp-ır-ğāk] (yapırka:k) {eT} *sf.* Yaprak. [EUTS]

yapısal, [yap-ı-sal] *sf.* **1.** Bir şeyin yapısı, kuruluşu ile ilgili; strüktürel. **2. dbl.** Bir dilin ya da cümlelerin yapısına ilişkin olan. ☞ **yapısal dil bilimi**, *dbl. Dillerin yapısını incelemeyi amaçlayan dil bilimi; yapısal dil bilimi.* || **yapısal kusur**, *Doğuştan gelen önemsiz biçim bozukluğu.* || **yapısal nedensellik**, *fel. Herhangi bir yapıyı oluşturan öğelerin, yerlerine göre, yapının etkisinde kalması.*

yapısalıcı, [yap-ı-sal-cı] *sf.* **1.** Yapısalcılıkla ilgili; yapısalcılığa ilişkin. **2.** Yapısalcılığı benimseyen; yapısalcılık yanlısı olan.

yapısalcılık, -ği [yap-ı-sal-cı-lık] *is.* **1.** Ele aldığı konuyu, kurulmuş bir yapı olarak gören ve onu geçmiştin soyutlayarak eş süremlı bir yaklaşımla inceleyen çalışmaların ait olduğu akım. **2. fel.** İnsana ilişkin olayların çözümlenmesinde, bireyden çok toplumun bütününe, olayların geçmişinden çok eş süremlı oluşlarına, üretinlerin yaratıcılığınan çok en son almış olduğu biçime önem veren, teşkilatlanmış bir bütüne göre değerlendiren düşünce akımı; strüktüralizm. **3. biy.** Organların ayrı birer yaşantısı olmadığını, bütün içinde yüklendikleri gö-

reve göre tanımladıklarını ileri süren akım. **4. dbl.** Dili, eş süremlî yaklaşım ile oluşum sürecinden soyutlayarak, aralarında biçimsel bağıntılar bulunan öğelerden oluşmuş bütün bir yapı olarak ele alan dil bilimi okulu; yapısal dil bilimi.

yapısallaşma, [yap-ı-sal-la-ş-ma] *is.* Yapısallaşmak eylemi.

yapısallaşmak, [yap-ı-sal-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yapısal duruma gelmek; yapı özelliği göstermek.

yapısallık, -ğı [yap-ı-sal-lık] *is.* Yapısal olma durumu.

yapış, [yap-ış] *is.* Yapmak eylemi ve biçimi.

yapışacak, [yap-ış-acak] [ياپیشه حق] {OsT} *is.* Tutamak; kulp; sap.

yapışak, [yapış-ak] [ياپشاق] {ağız} *sf.* **1.** (Nesne için) yapışkan; yapışıcı. {OsT} (aynı) **2.** (Kişi için) arsız; sımsaşık; utanmaz. **3. is.** → yapışak ot. **4.** Bir bitkinin elbiseye yapışan tohumu. **5.** Dağ tepelerine yapışmış gibi duran beyaz bulutlar. [DS] ☞ **yapışak ot**, {ağız} Gövdesindeki küçük dikenleri ile elbisele-re yapışan bir tür ot. [DS]

yapışıcı, [yap-ış-mak > yap-ış-ıcı] *sf.* Yapışma özelliği olan; yapışan. ☞ **yapışıcı sap**, *bot.* Duvarlara, ağaçlara tutunarak yükselen sap türü.

yapışık, -ğı [yap-ış-ık] *sf.* **1.** Yapışmış olan. **2.** Birbirine değerek, tutunarak yapışmış gibi duran; dokunan; değen. **3.** Fizyolojik yönden birbirine yapışmış olarak doğanlar. **4.** {ağız} (Kişi için) arsız; sımsaşık. [DS] **5.** {ağız} Uyuşuk; tembel. [DS] ☞ **yapışık çeneliler**, *zool.* Çeneleri gaga biçiminde uzamış ve kemikleşmemiş balıklar takımı; çengel çeneliler.

yapışıklık, -ğı [yap-ış-ık-lık] *is.* **1.** Yapışık olma durumu. **2.** İki organ ya da dokunun birbirine kaynaması. **3. bot.** Çiçeklerde iki çevremin ya da organın birbirine tamamen kaynaşması.

yapışkan¹, [yapış-mak > yapış-kân] (eT. yapışka:n) *sf.* **1.** Yapışma özelliği olan; yapışıcı. {eT} (aynı) [Bahsayış] **2.** Değdiği yere yapışarak güçlkle ayrılan. **3. mecaz.** (Kişi için) kendisinden bir türlü kurtulmak mümkün olmayan; ayrılıp gitmek bilmeyen; bıktırıcı; can sıkıcı; usandırıcı; sımsaşık; arsız. {ağız} (aynı) [DS] **4.** (Hava için) aşırı ölçüde terlettiği için giysilerin bedene yapışmasına neden olan. **5.** {ağız} (Kişi için) uyuşuk; tembel. [DS] **6. is.** Birbirine değen iki yüzeyi yapıştırmakta, birleştirmekte kullanılan madde ya da karışım; yapıştırıcı. {ağız} (aynı) [DS]

yapışkan², [yapış-kan] {ağız} *is. bot.* **1.** Ökse otu. **2.** → yapışkan otu. **3.** Duvar aralarında biten bir yabancısı ot. **4.** Sulu tarlalarda yetişen ve başağı insan ve hayvanlara yapışan bir ot. [DS] **5.** Yakınındaki cisimlere tutunup bağlanan bitki. ☞ **yapışkan otu**, *bot.* Isırgangillerden, duvarlar üzerinde yetişen kırmızımsı dallı, tüylü yapraklı, idrar söktürücü

olarak halk hekimliğinde kullanılan çok yıllık otsu bitki; duvar fesleğeni, (*Parietaria officinalis*).

yapışkanlaştırma, [yapışkan-la-ş-tır-ma] *is.* Yapışkanlaştırmak eylemi.

yapışkanlaştırmak, [yapışkan-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yapışkan duruma getirmek; yapışkanlık kazandırmak. **2.** Herhangi bir sıvıya, içine bazı maddeler ekleyerek ya da ısıtma ile kıvamını koyulaştırmak suretiyle yapışkan bir özellik kazandırmak.

yapışkanlık, -ğı [yapışkan-lık] *is.* **1.** Yapışkan olma durumu. **2.** Yapışmayı sağlayan özellik. **3. mecaz.** Yapışkan bir kimsenin özelliği; arsızlık.

yapışkanlıkölçer, [yapışkan-lık+ölç-er] *sf.* Yapışkan maddelerin özelliğini belirlemede kullanılan aygıt.

yapışma, [yap-ış-ma] *is.* **1.** Yapışmak eylemi. **2.** Bir organın başka bir organa tutunması.

yapışmak, [eT. yap-mak (örtmek)>yap-ış-mak] [پیشمق] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Yapıştırıcı bir maddenin etkisi ile bir yüzeye, oradan ayrılmayacak, kopmayacak biçimde sımsıkı bağlanmak; orada sabitleşmek; kalmak; tutunmak. {eT} (aynı) [DLT] [EUTS] [Bahsayış] **2.** Bir şeye iyice yaklaşmak, sokulup değmek; yastanmak; dokunmak. **3.** Arada hiçbir boşluk bırakmayacak biçimde değmek. **4.** Bir şeye tutunmak; onu sıkıca yakalamak; sımsıkı tutmak; sarılmak. **5.** Bir yerde yapışkanlık etkisi ile kalmak; takılmak. **6.** (Elbise için) bedeni iyice sarmak; vücut çizgilerini iyice belli etmek; dar olmak. **7. mecaz.** (Kişi için) bir yere iyice yerleşmiş gözükmek; kalkmaya niyetli görünmemek. **8.** Hevesle girişmek; büyük bir istekle başlamak. **9. mecaz.** Bir kimseyi rahatsız edecek kadar musallat olmak; yanında olmak. **10.** {eAT} Bulaşmak; kirlî bir şey sürülme. ☞ **yapış yapış**, *1.* Yapışkan bir maddeye bulandığı için kolay ayrılmayacak biçimde olan. *2.* (Hava için) aşırı sıcaklık ya da nemden dolayı terletip elbiseleri bedene yapıştıran; nemli. *3.* Islak.

yapışmaölçer, [yap-ış-ma+ölç-er] *is.* Yapıştırılarak kullanılan eşya ve malzemelerin yapışma derecelerini belirlemeye yarayan aygıt; aderometre.

yapıştırıcı, [yap-ış-tır-ıcı] *sf.* **1.** Yapıştırma özelliği bulunan. **2. is.** Birbirine değen iki yüzeyi sıkı sıkıya bağlayarak birleşmesini sağlayan madde. **3. sin.** Filmleri birbirine ya da üzerlerine ses kuşaklarını yapıştırmaya yarayan aygıt. **4.** Zamk, kola gibi kâğıt, karton vb. ni yapıştırmakta kullanılan büro gereci.

yapıştırıcılık, -ğı [yap-ış-tır-ıcı-lık] *is.* **1.** Yapıştırıcı bir şeyin özelliği. **2.** Karayolu bağlayıcısının tıkkız bir kütle oluşturabilme özelliği.

yapıştırılma, [yap-ış-tır-ıl-ma] *is.* Yapıştırılmak eylemi.

yapıştırılmak, [yap-ış-tır-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Yapıştırmak eylemi yapılmak.

yapıştırma, [yap-ış-tır-ma] *is.* **1.** Yapıştırmak eyle-

mi. **2.** Eskiden gelinlerin yüzüne, çiçek, yaprak biçiminde kesilmiş kumaş parçalarını yapıştırmak suretiyle yapılan süs. **3.** Bir duvar ya da döşeme yüzeyine kaplama malzemesi yapıştırmaya dayanan teknik.

yapıştırmak, [yap-ış-tır-mak [yapışdırmaq] *gçl. f. [-ır]* **1.**

Yapışmasını sağlamak. **2.** İki ve daha çok parçadan ibaret bir şeyi bir yapıştırıcı kullanmak suretiyle ayrılmayacak biçimde birbirine sıkıca tutturmak. **3.** Bir şeyi, bir yapıştırıcı ile başka bir şeyin üzerine tutturmak. **4.** Dayamak; yaslamak; birbirine yaklaştırmak. **5.** (Cevap için) geciktirmeksizin vermek; hemen karşılık vermek; gereğini yapmak. **6.** (Tokat, tekme, yumruk vb. için) atmak; hızla vurmak. **7.** {*OsT*} Yamacına getirmek; yakınlaştırmak.

yapıt, [yap-mak > yap-it] *is.* **1.** Ortaya konulan, yapılan şey; eser, (1955). **2.** Bir teknik kullanarak sanatçı tarafından üretilmiş resim, heykel, kitap vb.

yapıtak, [yap-mak (*örtmek*) > yap-it-ak] {*eT*} *sf.* (At için) çıplak; eyersiz. [DLT]

yapıtmak, [yap-mak > yap-it-mak] {*eT*} *gçl. f. [-ur]* Yapıtmak. [ETY]

yapıverme, [yap-ı+ver-me] *b. is.* Yapıvermek eylemi.

yapıvermek, [yap-ı+ver-mek] *gçl. b. f. [-ır]* **1.** Kolayca yapmak. **2.** Çabucak yapmak. **3.** (İstek, dilek vb. için) yapmak.

yaplak¹, -ğ¹ [yap-lak] {*ağız*} *sf.* Ödlek; korkak. [DS]

yaplak², -ğ² [yapā / yapak (*yapağı*) + kulak / yapalak / yap-lak] {*ağız*} *is.* Baykuş. [DS]

yapma¹, [yap-ma] *is.* **1.** Yapmak eylemi. **2.** {*ağız*} Bulgurla yapılmış yuvarlak ve yassı köfte. [DS] **3.** {*ağız*} Elle biçim verilen tezek. [DS] **4.** *sf.* Doğadaki varlıklara benzetilerek insan eliyle yapılmış; doğal olmayan; yapay; suni. **5.** İçten olmayan; yapmacık; sahte. ☞ **yapma çiçek**, *Çiçek görünümünü verilerek plastik ya da benzeri maddelerden yapılmış süs eşyası.* || **yapmadığını gomamak** (komamak), {*ağız*} *Elinden gelen her türlü kötülüğü yapmak.* [DS] || **yapma dil**, *dbl. Değişik diller konuşan toplulukta birliği sağlamak amacıyla bu doğal dillerden sözcükler alınmak suretiyle oluşturulan dil.* || **yapma gübre**, *Bitki kalıntılarının ticarî gübre ile karıştırılmasından elde edilen gübre; yapay gübre; suni gübre.* || **yapma uydu**, *gök b. Herhangi bir gezegenin çevresine yerden fırlatılarak yerleştirilmiş cisim; suni uydu.*

yapma², [yap-mak (*örtmek*) > yap-ma] {*ağız*} *is.* Sır; gizem. [DS]

yapmacık, -ğ¹ [yap-ma-cık] *sf.* **1.** (Davranış, tutum vb. için) doğallıktan ve içtenlikten yoksun; yapay; sahte; suni; zahiri. **2.** (Dil, jest, mimik vb. için) gösterişli ve abartmalı olduğu için uygunsuz düşen; uyumsuz olan. **3.** *is.* İçtenlikten, doğallıktan yoksun tutum; düzmece. ☞ **yapmacık görünümü**, *dbl.*

Gerçekte yapıldığı hâlde yapılmamış gibi gösterilmeye çalışılan veya böyle bir izlenim verilmeye çalışılan görünüm. "görmezlikten gelmek" || yapmacık gülüş, İçten olmayan gülüş; sahte gülüş.

yapmacıklı, [yap-ma-cık-lı] *sf.* **1.** İçtenlikten, doğallıktan yoksun ve gösterişe yönelik olan. **2.** *zf.* Doğallıktan ve içtenlikten yoksun olarak.

yapmacıksız, [yap-ma-cık-sız] *sf.* **1.** (Davranış, tutum için) doğal olan; içten geldiği gibi olan; samimi. **2.** (Kişi için) içten olan; samimi. **3.** *zf.* Doğal biçimde; içten olarak; samimi.

yapmak, [*eT. ya-mak (yaymak)* > yap-mak [yapmaq] *gçl.*

f. [-ar] **1.** {*eT*} {*OsT*} Kapatmak; örtmek. [EUTS] [DLT] [KB] [Mühennâ] **2.** {*eT*} İnşa etmek; kurmak; yaratmak. [ETY] [EUTS] [DLT] [Bahşayış] **3.** Ortaya koymak, gerçekleştirmek, oluşturmak, meydana getirmek. **4.** Olmasına yol açmak. **5.** Bir eylemde bulunmak; eylemi gerçekleştirmek. **6.** Geçici veya sürekli olarak bir işle uğraşmak; belli bir alanda etkinlik göstermek; meşgul olmak. **7.** (Bir spor veya spor dalı için) uyguluyor olmak; gereken çalışma ve yarışmalara katılmak. **8.** (Bir şeyi bir şey biçiminde) gerçek niteliğini vermek; varlığıyla onu oluşturmak. *öğretmeni öğretmen yapan...* **9.** (Bir dilek, istek, görev, emir vb. için) yerine getirmek; uygulamak; ifa etmek. **10.** (Matematik işlemi için) elde edilmek; vermek; eşit olmak. *Dört, üç daha yedi yapar.* **11.** (Nişan, düğün, tören, gösteri vb.) düzenlemek; tertip etmek. **12.** Bir durumdan başka bir duruma dönüştürmek. *Simyacılar, bakırı altın yapmak için uğraştılar.* **13.** Bir düşünceyi, bir davranışı, bir isteği işe dönüştürmek, gerçekleştirmek. **14.** Özel bir çaba ve çalışma ile düzenli bir duruma getirmek; hazır hâle getirmek. **15.** Üretmek. **16.** Bir harekete, işe başlamak veya bir hareketle, işle uğraşmak. **17.** Bir hareketi gerçekleştirmek; oluşturmak. **18.** Kötülükte bulunmak; eziyet etmek; zarara yol açmak. **19.** Etkili olmak; etkisi belli biçimde kendini göstermek. **20.** Salgılamak, çıkarmak. **21.** Belli biçimde davranmak. **22.** Onarmak; eski durumuna getirmek; tamir etmek. **23.** (Öğrenim için) görmek; gerçekleştirmek; uygulamak. **24.** Bir şeyi belli bir fiyata satmak; değeri o kadar olmak. **25.** Birini herhangi bir duruma düşürmek; ... hâle sokmak; ... duruma düşürmek. **26.** Biriyle evlendirmek; onunla evlenmesini sağlamak. **27.** (Belirtilen zaman için) o zamanı bulmak; ulaşmak; erişmek. *Sabahı çeşme başında yaptılar.* **28.** Biriyle geçinmek; dayanmak. **29.** *teklfz.* (Erkek için) bir kadınla cinsel ilişkide bulunmak. {*ağız*} (*aynı*) [DS] **30.** (Özel kavram) tuvalet ihtiyacını gidermek; dışkı çıkarmak; işemek. {*ağız*} (*aynı*) [DS] **31.** Özel bir durum almak; belli bir biçim kazanmak. *Kıyı orada çıkıntı yapar.* **32.** Belirtilen biçimde davranmak. **33.** Birine bir görev, unvan vermek. *İlçeye müdür yaptılar.* **34.** *eski.* (Ticarette) biriktirmek. **35.** *yar. f.*

(İsim soyundan bir kelimeyle birlikte) bir durum yaratmak. **36. yar. f.** Edinmek; bir şeye sahip olmak. **37. yar. f.** Bir kimseye bir meslek kazandırmak; yetiştirmek. **38. gçsz. f.** (Belirtilen) davranışta bulunmak; davranmak, hareket etmek. **39.** Olmak; meydana gelmek. *yağış yapmak.* **40.** (İyilik veya kötülük belirten kavram için) iyilik veya kötülükte bulunmak. **41.** (Kilometre, mil, fersah vb. için) belirtilen hıza ulaşmak; o kadar yol almak. **42.** (İş için) kazanç sağlamak; kâr elde etmek. **43. alay.** (İş için) bozmak; sözde iyilik etmiş olmak. ☞ **Yapacağım iş kara leyleğe et olsun.** {ağız} *Baştan savma iş yapanlara karşı sitem olarak söylenir.* || **yapıp etmek,** *Yapmak.* || **yap, işlet, devret modeli,** *ekon. Devlete ait bir alanda yatırım yaparak belli bir süre işlettikten sonra devlete bırakmayı öngören teşvik sistemi.* || **Yapma!** *Karşısındakini, ilgilendiği işten alıkoymak için söylenir.* || **Yapma!** *Şaşma bildirir.* || **yapmadığı kalmamak,** *Kendisine zarar verecek birçok iş yapmak.* || **yapmadığını bırakmamak,** *Başkalarına zarar verecek bütün kötülükleri yapmak; onlara her türlü sıkıntıyı yaşatmak.* || **yapmadığını koymamak,** *Başkalarına zarar verecek bütün kötülükleri yapmak; onlara her türlü sıkıntıyı yaşatmak.* || (bir şeyi) **yapmak varmış,** *Olumsuz bir sonuçla karşılaşınca, yanlışlığın nerede yapıldığını anlayarak, başka bir davranışta bulunmanın gerektiğini vurgulamak için söylenir.* || **yapmak yasamak,** {ağız} *Yapıp düzenlemek.* [DS] || **yapmak yasamak,** {ağız} → *yapmak yasamak.* [DS] || **Yapmayın!** *Karşısındakileri, ilgilendikleri işten alıkoymak için söylenir.* || **Yapmayın!** *Karşısındakini, ilgilendiği işten alıkoymak için söylenir.* || **yaptığı hayır ürküttüğü kurbağaya değmemek,** *Elde ettiği kazanç verdiği zarardan az olmak.* || **yaptığını bilmemek,** *Aklı başında olmamak; bilinçsizce davranmak.*

yapracık, -ğı [yap-ra(k)-cık] *is.* Küçük yaprak.

yapracuk, [yapra(k)cuk {eAT} {OsT}] *is.* Küçük yaprak; yapracık.

yaprak, -ğı [eT. yap-ur-ğak / yalp-ır-gak] *is.* **1. bot.** Bitkilerde sapın üzerinde bulunan, bir bitki için gerekli olan solunum, karbon özümlemesi ve terleme olaylarını gerçekleştiren, çoğu klorofilli, yeşil, iki yanlı bakışimli, yassı ve değişik biçimdeki uzantılar. {eT} (aynı) [Bahşayış] **2.** Özellikle sarma, dolma yapmakta kullanılan asma yaprağı. **3.** Yaprak görünümündeki bitki organlarına verilen ad. *enginar yaprağı.* **4.** Taç yaprağı. **5.** Börek, baklava gibi şeylerde yufka. **6.** Kitap, defter, dergi gibi şeylerde, birbirine tutturulmuş ve ön ile arka yüzü oluşturan kâğıtlardan her biri; varak. **7.** Kâğıt, karton, metal, kaya vb. şeylerde ince levhalardan her biri. **8.** Kat kat ayrılabilen şeylerde kat. **9.** Belli büyüklükteki kâğıt parçası. **10. eski.** Birkaç parça kumaş eklenerek yapılan şeylerde, parçalardan her

biri. **11.** Eni 50 cm., boyu 75 cm. olan bayrak ölçüsü. **12.** {ağız} Kağının çevresindeki tahtalar. [DS] **13.** {ağız} Kağı ve arabalarda, dingil başlarının aşınmaması için tekerleğin yuvasına, dingille birlikte konulan demir parçası. [DS] **14.** {ağız} Bodur meşe ağacı. [DS] **15.** {ağız} Kaçak tütünden yapılmış sigara. [DS] **16. sf.** Yaprak biçiminde olan; yaprak gibi; yaprağı andıran. ☞ **yaprak açan,** {ağız} *Mart başında esen yel.* [DS] || **yaprak arıları,** *zool. Kurtçukları tarım bitkilerine ve ormanlara zarar veren zar kanatlılar familyası, (Tenntheridiniidae).* || **yaprak arısı,** *zool. Yaprak arılarından zar kanatlıların ortak adı.* || **yaprak aşısı,** *Bir parça ağaç kabuğu ile çıkarılarak anaç dalın kabuğu altına yerleştirmek suretiyle yapılan aşı.* || **yaprak ayası,** *biy. Yaprığın geniş ve yassı bölümü.* || **yaprak basmak,** {ağız} *Üzüm yaprağını salamura yapmak.* [DS] || **yaprak biti,** *zool. Yaprakların üzerinde onların öz sularını emerek yaşayan çok küçük yumuşak bedenli böceklerin ortak adı; ballık, balsıra, karınca marazı, kumuş.* || **yaprak bitleri,** *zool. Duyargaları ve hortumları eklemli, bir milimetre boyunda yumuşak bedenli böcekler takımı, (Aphididae).* || **yaprak böceği,** *zool. Sebze ve meyvelerin yapraklarını yiyerek zarar veren böceklerin genel adı.* || **yaprak böceğigiller,** *zool. Bitkicil kın kanatlı böcekler familyası, (Chrysomelidae).* || **yaprak çay,** *Çay bitkisinin yaprak kısmı.* || **yaprak dolması,** *Asma yaprağından pirinç ve kıyma ile hazırlanmış iç ile yapılan dolma.* || **yaprak dökene,** {ağız} *Sonbaharda esen yel.* [DS] || **yaprak dökümü,** *1. Sonbaharda yaprakların kuruyup dökülmesi durumu. 2. Sonbahar; güz. {ağız} (aynı) [DS] 3. Aile için dağılma veya perişan olma.* || **yaprak döner,** *İçinde sıkıştırılmış kıyma bulunan ve piştikten sonra enli olarak kesilen döner.* || **yaprak gibi titremek,** *Aşırı titremek.* || **yaprak gübresi,** *Yapraklar üzerine püskürtülen çözelti hâlindeki gübre.* || **yaprak heybesi,** {ağız} *Bir heybe türü.* [DS] || **yaprak indisi,** *biy. Bitki yaprak yüzeyinin, bitkinin işgal ettiği toprak yüzeyine oranı.* || **yaprak izi,** *biy. Yaprakların dökülmesinden sonra dal üzerinde, yaprağın çıktığı yerde kalan iz.* || **yaprak kını,** *biy. Yaprak sapının gövdeye bağlandığı yüzey.* || **yaprak kıpırdamamak,** *(Hava için) rüzgârsız, çok durgun olmak.* || **yaprak koltuğu,** *biy. Yaprığın dibi ile onu taşıyan dalın üst bölümü arasındaki açığı.* || **yaprak kulak,** {ağız} *Kulağı düşük hayvan.* [DS] || **yaprak kurbağası,** *zool. Yeşil bağa.* || **yaprak kurdu,** *zool. Yaprak böceği.* || **yaprak kuşu,** {ağız} *Keklik.* [DS] || **yaprak makinesi,** *Metalleri bastırıp yaprak hâline getiren baskı makinesi.* || **yaprak oynamamak,** *(Hava için) rüzgârsız, çok durgun olmak.* || **yaprak sarması,** *Yaprak dolması.* || **yaprak sigarası,** *Yaprak tütününün dürülecek sarılmasıyla yapılan bir tür sigara; puro.* || **yaprak taş,** *jeol. İçinde mika parçacıkları bulunan değişime uğramış şist.* || **yaprak tırnak,** {ağız} *Hay-*

- vanlarda ince, yassı ve yaygın tırnak.* [DS]|| **yaprak tütünü**, *Tütün yaprağının kıyılması ile elde edilen tel tel dökülen tütün.*
- yaprakbükten**, [yaprak+bük-en] *is. zool.* Tırtılları yaprakları bir boru gibi bükerek içinde yaşayan ve yaprakla beslenen küçük kelebeklerin ortak adı, (*Tortrix, Caccaecia, Evetria, Laspeyresia* vb.).
- yaprakbükengiller**, [yaprak bük-en-gil-ler] *is. zool.* Tırtılları yaprakları bükerek içinde yaşayan küçük pul kanatlıları içeren familya, (*Tortricidae*).
- yaprakçık, -ğı** [yaprak-çık] *is. bot.* Bir birleşik yaprağı oluşturan küçük yapraklardan her biri.
- yaprakçıl**, [yaprak-çıl] *sf.* (Hayvan için) yapraklarla beslenen.
- yaprakkesen**, [yaprak+kes-en] *is.* Pancarın yapraklarını temizlemekte kullanılan makine.
- yaprakkurusu**, [yaprak+kuru-s-u] *is.* 1. Kuru yaprak rengi. 2. *sf.* Bu renkte olan.
- yapraklama**, [yaprak-la-ma] *is.* 1. Yapraklamak eylemi. 2. *dnz.* Yelkenli gemilerde, teknenin orsaya dönüşü sırasında, rüzgârı boşaltarak yelkenleri dalgalandırma.
- yapraklamak**, [yaprak-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. Yapraklı hâle gelmesini sağlamak; içine veya üzerine yaprak karıştırmak. 2. *dnz.* (Yelken için) bayrak gibi dalgalandırmak.
- yapraklandırma**, [yaprak-la-n-dır-ma] *is.* Yapraklandırmak eylemi.
- yapraklandırmak**, [yaprak-la-n-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* 1. Yapraklanmasını sağlamak. 2. *dnz.* Yelkenleri şişirmeyerek, rüzgârda bayrak gibi dalgalanmasını sağlamak.
- yapraklanma**, [yaprak-la-n-ma] *is.* 1. Yapraklanmak eylemi. 2. Bitkilerde yaprak çıkması olgusu. 3. *jeol.* Kayaçların yaprak hâlinde katmanlaşması.
- yapraklanmak**, [yaprak-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* 1. Yapraklı hâle gelmek; yaprak içermek. 2. (Bitki için) yaprak çıkarmak; yaprak oluşturmak; yaprakla onanmak. 3. (Metal için) ince levha hâline gelmek. 4. *jeol.* (Kayaç için) yapraklı katman hâline gelmek. 5. *dnz.* (Yelken için) bayrak gibi dalgalanmak.
- yapraklararası**, [yaprak-lar+ara-s-ı] *sf. bot.* İki yaprak arasında yer alan.
- yapraklaşma**, [yaprak-la-ş-ma] *is.* 1. Yapraklaşmak eylemi. 2. *bot.* Çiçek tomurcuklarının gerilen bir evrimle yaprağa dönüşmesi.
- yapraklaşmak**, [yaprak-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yaprak durumuna gelmek; yaprak olmak.
- yapraklı**, [yaprak-lı] *sf.* 1. Yaprağı olan. 2. Yaprak içeren. 3. Belirtilen nitelikte yaprağa sahip olan. 4. Kat kat yapraklardan oluşan. 5. Yaprak desenleri ile süslenmiş olan. ☞ **yapraklı kara yosunları**, *bot. Ağaçların, kayaların üzerinde halı gibi tüylü yüzey oluşturacak biçimde biten klorofilli kara yosunları.*
- yapraklık, -ğı** [yaprak-lık] *is.* 1. Su değirmenlerinde poyraya giden suyun içinde bulunan yaprak vb. çöpleri tutmaya yarayan bir tür süzgeç. 2. {ağız} Dolmalık ince bulgur. [DS] 3. {ağız} Kışın keçilere yedirmek için kesilen meşe, çam vb. dalları. [DS]
- yapraksı**, [yaprak-sı] *sf.* 1. Yaprağa benzeyen. 2. Görünüşü yaprağı andıran; yaprak biçiminde olan.
- yapraksız**, [yaprak-sız] *sf.* 1. Yaprağı olmayan. 2. Sapı yapraksız olan.
- yapranmak**, [yap-ur-mak > yap(u)r-an-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Yerleşmek. [DS]
- yapratmak**, [yap-ur-mak (sermek) > yapır-ıt-mak] {eT} [-ur] *sf.* (At için) kulağını dikmek. [DLT]
- yaprı**, [yap-ur-mak (sermek) > yap(u)r-ı] {ağız} *sf.* 1. (Yer için) düz ve geniş. 2. {eT} {eAT} (Kulak için) sarkık; düşük. [DLT] 3. {ağız} (Kulak için) büyük ve yassı. [DS] 4. {ağız} Düzgün olmayan; çarpık. [DS] ☞ **yaprı kulak**, {ağız} 1. *Baştan ayrı duran kulak; iri kulak.* 2. *Aşağı doğru sarkan büyük kulak.* [DS]
- yapriğ**, [yaprı-k / yaprı-ğ] {ağız} *is.* Mil; liğ. [DS]
- yapritmak**, [yapur-mak > yapır(u)t-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Yaymak; yassılamak.
- yaprulemek**, [yapur-mak (sermek) > yap(u)r-ul-mak] {eT} *edil. f. [-ur]* 1. Yapışmak. [DLT] 2. Yıpranmak. [DLT]
- yapruşmak**, [yapur-mak (sermek) > yap(u)r-uş-mak] {eT} {işteş. f. [-ur]} Birlikte yeri düzeltmek. [DLT]
- yapsamak**, [yap-mak > yap-sā-mak] (*yapsa:mak*) {eT} *gçl. f. [-r]* 1. Örmek istemek; kapamak istemek. [DLT] 2. Yapmak istemek. [DLT]
- yapsatçı**, [yap+sat-çı] *is.* Ortalama bir değerde konut üreterek satan müteahhit.
- yapsatçılık, -ğı** [yap+sat-çı-lık] *is.* Yapıp satma işi.
- yapsınmak**, [yap-mak > yap-sı-n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Birleşmek; yapışmak. [EUTS]
- yapsurmak**, [yapış-mak > yap(i)ş-ur-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Yapıştırmak. [EUTS]
- yapşak, -ğı** [yap(i)ş-ak] {ağız} *is.* 1. → yapışak otu. 2. *sf.* (Kişi için) sırnaşık; arsız. [DS]
- yapşınmak**, [yapış-mak > yap(i)ş-in-mak / yapçın-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Yapışmak; bağlanmak. [EUTS] [Üç İtigsizler] [Gabain]
- yapşunmak**, [yapış-mak > yap(i)ş-un-mak] {eT} *edil. f. [-ur]* Yapıştırılmak. [DLT]
- yapşurmak**, [yapış-mak > yap(i)ş-ur-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Yapıştırmak; örtmek. [DLT] [EUTS] [Gabain]
- yaptaç**, [yap (yapağı) > yap-ta-ç] {eT} *is.* Kebe; yağmur ve çamurda çobanların giydiği küçük kepenek. [DLT]
- yaptırılma**, [yap-tır-ıl-ma] *is.* Yaptırılmak eylemi.
- yaptırılmak**, [yaptır-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* Yaptırmak eylemi yapılmak; yaptırılmak eylemine konu olmak.

yaptırım, [yap-tır-ım] *is.* 1. Yaptırmak eylemi. 2. Bir buyruğun yerine getirilmesi için erk sahibi tarafından uygulanan baskıcı önlem; yapmak zorunda bırakan güç. 3. Bir yasanın uygulanmasını sağlamak amacıyla öngörülen ceza; müeyyide, (1935).

yaptırımçı, [yap-tır-ım-cı] *is.* 1. Yaptırımı uygulayan erk. 2. *sf. dbl.* (Fiil biçimi) bir çaba düşüncesini anlatmaya yarayan; buyrukçu.

yaptırma, [yap-tır-ma] *is.* Yaptırmak eylemi.

yaptırmak, [yap-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* 1. Yapmasını sağlamak. 2. Yapması için imkân tanımak. 3. Bir şeyin birisi tarafından ortaya konulmasını, gerçekleştirilmesini, oluşmasını sağlamak ya da buna izin vermek. 4. Bozuk bir şeyi eski durumuna getirmek; onartmak; tamir ettirmek. 5. (Öğrenim için) görmesini sağlamak.

yaptırtma, [yap-tır-t-ma] *is.* Yaptırtmak eylemi.

yaptırtmak, [yap-tır-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Bir şeyin birisi aracılığıyla başkası tarafından yapılmasını sağlamak.

yapturmak, [yap-mak > yap-tur-mak] [بيدمق] {eT} {e-AT} {OsT} *gçl. f. [-ur]* Kapattırmak; yaptırmak. [DLT]

yapu, [yap-mak > yap-ıg > yapū / yap-ī] [ياپو] {eAT} {OsT} *is.* 1. Bina; yapı. 2. (Kişi için) kılık kıyafet; biçim; şekil. ☐ **yapu yapmak**, {eAT} Bina inşa etmek.

yapucu, [yapı-cı / yapu-cu] [ياپوجو] {eAT} {OsT} *is.* Yapıcı; yapı ustası.

yapuk¹, -ğū [eT. ya-p-mak (örtmek) > yap-ık / yap-uk] [ياپوق] *is.* 1. {OsT} Atı soğuktan korumak için üzerine örtülen büyükçe örtü; belleme; çukal. 2. Yeniçerilerin giydiği üstlük. 3. Gelinlerin yüzüne yapıstırılan ziynetlerle süslü bezeme; yapıstırma. 4. {eAT} {OsT} Eyerde üzerine oturulacak, beşikte içine yatırılacak yer. 5. {eAT} {OsT} {ağız} Baş örtüsü. [DS]

yapuk², -ğū [yap-uk / yap-ık] {ağız} *sf.* 1. (Hayvan için) boynuzu yassı. 2. *is.* Seyrek saç tarağı. 3. Dişi hindi. [DS]

yapukçıyan, [eT. yap-uk-cı + Fan. -ān > yapukçıyān] [ياپوقچيان] (*yapukçıya:n*) *is.* İmparatorluk döneminde, saray atlarını eğitmekle görevli kimse.

yapuldak, [yap-mak > yap-ul-daḳ] [بيولدق] {eAT} {ağız} *sf.* Çıplak; techizatsız. [DS]

yapulmak, [yap-mak > yap-ul-mak] {eT} *edil. f. [-ur]* 1. Kapanmak; örtülmek. [DLT] 2. *dönşl. f.* Örtünmek; kapanmak; gizlenmek. [KB]

yapurğak, [yap-ur-mak (örtmek) > yapur-ğāk] (*ya-purga:k*) {eT} *is.* Yaprak. [DLT] [Mühennâ]

yapurğaklıg, [yapurğāk > yapurğak-lıg] {eT} *sf.* Yapraklı.

yapurğan, [yap-mak (örtmek) > yap-ur-ğān] (*ya-purga:n*) {eT} *sf.* 1. Daima gizleyen; saklayan. [DLT] 2. *is.* Yorgan.

yapurmak, [yap-mak (örtmek) > yap-ur-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* 1. Parlatmak; süpürtmek. [DLT] 2. Gizlemek. [DLT]

yapurtmak, [yap-ur-mak > yap-ur-t-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* 1. Gizlenmesini emretmek. [DLT] 2. Dağınık bir şeyi toplamak, düzenlemek. [DLT]

yapuşgak, [yap-uş-mak > yap-uş-ğāk] (*yapuşga:k*) {eT} *is.* 1. Dikenli bir ot; pıtrak. [DLT] 2. Her söylenen işe karışan kimse. [DLT]

yapuşgan, [yap-uş-mak > yap-uş-ğān] (*yapuşga:n*) {eT} *sf.* Daima yapışan; yapışkan. [DLT]

yapuşmak, [yap-mak (örtmek) > yap-uş-mak / yap-ış-mak] {eT} *gçsz. f. [-ur]* Yapışmak. [DLT] [KB]

yapuşturmak, [yap-ış-tır-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* 1. Yapıstırmak. 2. Tokat vurmak. [DS]

yapyakın, [ya(p)+ya/kın] (*ya'pyakın*) *pekşt. zf.* Çok yakın.

yapyalncak, [ya(p)+ya/l-in-cak] [باب بالنجاق] {eAT} *pekşt. sf. zf.* Çırılçıplak.

yapyalınız, [ya(p)+ya/lnız] (*ya'pyalınız*) *pekşt. sf.* Yapyalınız.

yapyapan, [yap+yap-an] {ağız} *is. zool.* Tatarcık. [DS]

yapyalı, [yap+yalı ?] {ağız} *is.* Soğukkanlı davranma. [DS]

yapyassı, [ya(p)+ya/ssı] [ياپياصی] {eAT} *sf.* Yamyassı.

yâr, -ri [Far. yâr [يار] (*ya:r*) {OsT} *is.* 1. Âşık olunan kimse; sevgili. 2. Dost; arkadaş. 3. Tanıdık; ahbab. 4. Yardımcı. 5. *müz.* Türk Musikisinde birleşik bir makam. ☐ **Yârdan mı geçersin, serden mi?** *Eş-değerde iki seçenikle karşılaşıldığında söylenir.* || **yâr geçmek**, {eAT} *Birisini çok sever görünmek; dost geçinmek.* || **yâr güzel, folk.** *Hakkâri ve çevresinde oynanan bir halay.* || **yâr-ı bî-vefâ**, {OsT} *Vefasız dost; vefasız sevgili.* || **yâr-ı cân**, {OsT} *Gerçek dost; candan dost.* || **yâr-ı cefâkâr**, {OsT} *Cefa eden dost; zalim sevgili.* || **yâr-ı dil-sitân**, {OsT} *Gönül alan sevgili.* || **yâr-ı ğar**, {OsT} 1. *Mağara dostu.* 2. *Çok vefalı arkadaş.* 3. *Hicrette Hz. Muhammed'e yoldaşlık etmiş olan Hz. Ebu Bekir.* || **yâr-ı kadîm**, {OsT} *Eski dost.* || **yâr-ı perî-rû**, {OsT} *Peri yüzlü sevgili.* || **yâr olmak**, *Yardımcı olmak; hayrı dokunmak.* || **yâr olup bâr olmamak**, *Yardımcı olup yük olmamak.* || **yâr ü ağyâr**, {OsT} *Dost ve düşman; herkes.*

yar¹, [ya-mak (yaymak) > ya-r] {eT} *is.* Işık. [ETY]

yar², [yar [يار] {eT} *is.* 1. İrin; cerahat. [EUTS] 2. Tükürük; salya. {eAT} {OsT} (*aynı*) [EUTS] [Gabain] [DLT] [IKPÖy.] [Bahşayış] 3. {ağız} Ağızdan taşan tükürük. [DS] 4. Hayvanların ağzında oluşan köpük. [Bahşayış]

yar³, [yar-mak > yār یار] (*ya:r*) *is.* 1. {eT} {eAT} Suların açtığı uçurum. [DLT] 2. Deniz, göl ve akarsu kıyıları ya da dağ yamaçlarındaki dik yüzey biçimi; uçurum. ☞ **yara uçmak**, {eAT} Uçuruma düşmek; uçuruma yuvarlanmak. || **yardan atmak**, Birini çıkar sağlamak amacıyla tehlikeye uğratmak. || **yardan uçmak**, {eAT} Uçuruma düşmek; uçuruma yuvarlanmak. || **yardan uçurmak**, {eAT} Bir kimseyi teşvik ederek tehlikeye düşürmek. || **yar tuzu**, Kaya tuzu. [EUTS]

yar⁴, [Far. yār (yardımcı)] *kısalt.* Yardımcı sözcüğünün kısaltması olup bazı birleşik sözcükler yapılmakta kullanılır, *yar-bay*, *yar-kurul*.

yar⁵, [yar] {ağız} *is.* Malta taşına benzer, yumuşak bir taş. [DS]

yara¹, [yar-mak > yar-a] *is.* 1. {eT} Yarık; gedik. [DLT] 2. Delici ve kesici bir şeyin vücudun herhangi bir yerinde açtığı yarık. 3. Deri örtüsünde oluşan yırtık. 4. Hastalık nedeniyle vücutta meydana gelen oyuk, yarık. 5. Uçak ya da gemi dış yüzeyinde çarpma vurma ile meydana gelen uzunlamasına yırtık. 6. *mecaz.* Derin bir üzüntüye neden olan durum ya da olay; dert; acı. ☞ **yara açmak**, 1. Yara oluşmasına sebep olmak. 2. *mecaz.* Büyük üzüntü vermek. || **yara almak**, Yaralanmak. || **yara bere**, Yara, ezik, sıyrık ve çürük. || **yara bere içinde**, Vücudunda yara, ezik, sıyrık ve çürük bulunma. || **yara işlemek**, 1. Yara kapanmayarak ilerlemek; azmak. 2. *mecaz.* Üzücü olayın etkisi geçmemek. || **yara izi**, Yara iyileştikten sonra kalan belirti. || **yar kapanmak**, Yara iyileşmek. || **yara otu**, {ağız} Yaraların, sigillerin üzerine konulan, ırmak kıyılarında yetişen geniş yapraklı bir ot. [DS] || **Yarası olan gocu-nur**. "Bir sorumlu aranırken kusuru olan kimse telaşa kapılır" anlamında kullanılır. || (birinin) **yarasını deşmek**, Acısını, üzüntüsünü hatırlatmak; derdini yenilemek. || **yara suyu**, {OsT} Cerahat; irin. || **yara urmak**, {eAT} Yara açmak. || (bir) **yaraya merhem olmak**, Bir ihtiyacı karşılamak; işe yaramak; bir sıkıntıyı gidermek. || **yara yaprağı**, {ağız} → yara otu. [DS] || **yaraya şifa vermek**, 1. Yarayı iyileştirmek. 2. Kötü durumdan kurtarmak; derde deva olmak. || **yaraya tuz biber ekme**, Acıyı, kederi, üzüntüyü artırmak; deşmek. || **yarayı tazelemek**, Üzüntüyü, sıkıntıyı hatırlatmak; yeniden ortaya çıkmasına neden olmak. || **yara yimek**, {eAT} Yara almak; yaralanmak.

yara², [yar-mak > yar-a] {eT} *is.* Omuz. [EUTS]

yara³, [yara] {ağız} *is.* Düğme deliği; ilik. [DS]

yara⁴, [Far. yārā یارآ] (*ya:ra:*) *is.* Güç; kuvvet. ☞ **yārā-yı sühān**, Güzel konuşma kudreti. || **yārā-yı tabiat**, Doğanın gücü.

Yarabbi, [Ar. yā rabbī یاری] (*ya:rabbī:*) *ünl.* Ey Allah'ım; ey Tanrı'm.

Yaradan, [yarat-mak > yarat-an / yaradan] *öz. is.* Tek yaratıcı Allah. ☞ **Yaradan'a kurban!** *Bir şeye hayran kalındığında, çok beğenildiğinde söylenir.* || **Yaradan'a sığınıp...** *Bütün gücünü kullanarak...* || **Yaradan'a sığınmak**, {ağız} (Tokat atarken) bütün gücünü kullanmak. [DS]

Yaradancı, [yaradan-cı] *sf.* Yaradancılık taraftarı olan.

Yaradancılık, -ğı [yaradan-cı-lık] *is. fel. din.* Her türlü vahyi yadsıyan, yalnız inayetle, ahlakla ilgisi, doğa üstü bir gücü olmayan bir yaratıcı Tanrı'nın varlığını kabul eden felsefi-dini öğreti.

yaradılış, [yarat-ıl-ış > yarad-ıl-ış] *is.* 1. Bir kimsede doğuştan bulunan özelliklerin tümü; mizaç; huy; tıynet. 2. Bir şeyin yaratılırken kazanmış olduğu özellikler bakımından durumu; hilkat; fitrat. ☞ **yaradılışı düz kişi**, {eAT} Düzgün vücutlu kimse; mütenasip vücutlu. || **yaradılış teorisi**, Farklı tip canlı organizmaların ilahî yaradılış ile ayrı ayrı oluşması öğretisi; kreasyonizm.

yaradılışlı, [yaradılış-lı] *sf.* Doğuştan, belirtilen nitelikte vücut ve beden özelliklerini taşıyan.

yaradılıştan, [yaradılış-tan] *zf.* Doğuştan; fitraten.

yaradılmış, [yarad-ıl-mış یارادلمش] {eT} {eAT} {OsT} *sf.* Yaratılmış her şey; yaratık; mahlukat; kâinat. [Bahşayış]

yaradmak, [yara-d-mak] {eT} *gçl. f.* [-ur] Yaratmak. [Bahşayış]

yaragannık, -ğı [yara-ğan-lık] {ağız} *is.* Yararlık; yararlılık. [DS]

yarag, [yarā-mak (uygun olmak) > yarā-ğ / yarā-k یارآ] (*ya:ğ*) {eT} *is.* 1. Fayda; yarar. [KB] 2. Uygun; münasip; yakışan; tav. [DLT] [EUTS] [Üç İtişsizler] 3. {eAT} Hazırlık. 4. Olanak; imkân; fırsat. [DLT] [KB] 5. Silah. [EUTS] 6. Gereken. [EUTS] ☞ **yarag kılmak**, {eAT} Hazırlık yapmak; hazırlanmak.

yaragan, [yar-ağan] {ağız} *is.* Su bölümü çizgisi. [DS]

yaragçı, [yarāğ > yarāğ-çī] (*yaragçı:*) {eT} *is.* Yarayıtlı; becerikli; işe yarar; usta; ehil. [KB]

yaraglıg, [yarāğ > yarāğ-lıg] {eT} *sf.* 1. Yakışan; yarıyan; hoş; uygun. [EUTS] [Gabain] 2. Mümkün. [DLT]

yaragsız, [yarāğ > yarāğ-sız / yarak-sız] {eT} *sf.* 1. Faydasız; yararsız. 2. Yakışksız; yaramaz; hoş olmayan. [EUTS]

yarah, [Far. yār (kol) + -ek > yārek (kolcuk) > yarak > yarah] *is. kaba.* Erkek cinsel organı; penis.

yarak¹, [eT. yarā-mak (uygun olmak) > yarā-ğ / yarā-k یارآ] (*ya:ra:k*) {eT} *sf.* 1. Yakışan; gereken; münasip; tav. [EUTS] 2. *is.* Silah. {eAT} {OsT} (aynı) [ETY] [EUTS] 3. {eAT} {OsT} Hazırlık. 4. {eAT} {ağız} Gerekli araçlar; donanım; levazım; teçhizat. [DS] 5. Olanak; imkân; fırsat. [DLT] [KB] 6. {OsT}

(At için) hızlı ve binicisini yormadan koşan; rahvan; eşkin. [Bahşayış] ☞ **yarağa yapışmak**, {OsT} Silaha sarılmak. || **yarağında olmak**, {eAT} Gerekli malzemeyi hazır etmek; hazırlık yapmak. || **yarağını görmek**, {eAT} {OsT} Hazırlığını yapmak; hazırlanmak. || **arak dişi**, {ağız} Yeni çıkan ekin. [DS] || **arak düzmek**, {OsT} Hazırlık yapmak. || **arak etmek**, {eAT} Hazırlık yapmak; hazırlık görmek; donanımı tamam etmek. || **arak eylemek**, {eAT} Hazırlık yapmak; gerekli donanımı düzmek. || **arak görmek**, Hazırlık yapmak. || **arak idinmek**, Gerekli malzemeyi hazır etmek. || **arak kılmak**, {eAT} Hazırlık yapmak; gerekli donanımı tamamlamak. || **arak kuşanmak**, {OsT} Silah takılmak. || **arak olmak**, Hazırlık yapmak. || **arak yasak**, {eAT} Savaş araçları. || **arak yasak dakinmak**, {eAT} {OsT} Silah taşımak. || **arak yimek**, {eAT} Gerekli donanımı tamamlamak; hazırlık yapmak.

arak², [Far. yār (kol) + -ek > yārek (kolcuk) > yarak] is. kaba. Erkeklik organı.

arakçı, [yarak-cı يراقچی] is. Silah ustası; silahçı.

araklamak, [yarak-la-mak يراقلمق] {eAT} {OsT} gçl. f. [-r] 1. Donatmak. 2. Hazırlamak. 3. Silahlandırma.

araklanmak, [yarak-la-n-mak يراقلنمق / يراقلنمق] {eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur] 1. Hazırlanmak. 2. Silahlanmak.

araklanmış, [yarak-la-n-mış يراقلنمش] {eAT} {OsT} sf. Hazır; amade.

araklı, [yarak-lığ > yarak-lı يراقلى] sf. 1. {eAT} {OsT} Silahlı. 2. {ağız} Yararlı. [DS] 3. is. {ağız} Gerekli araçlar. [DS]

araklığı, [yarak-lığ] {eT} sf. 1. Silahlı. [ETY] [Tekin] 2. Yakışan; yaranan; hoş; uygun. [EUTS]

araklığıdı, [yarak-lığ-dî] (yaraklığıdı:) {eT} zf. Silahlı olarak. [ETY]

araklığıtı, [yarak-lığ-tî] (yaraklığıtı:) {eT} zf. Silahlı olarak. [ETY]

araklu, [yarak-lı / yarak-lü يراقلو / يراقلو] {OsT} sf. 1. Silahlı. 2. Donanımlı. 3. Hazırlıklı; hazır. ☞ **araklu yağın görmek**, {eAT} Herkes kendine ait hazırlığını yapmış olmak. || **araklu yasaklu**, {eAT} Silahlı ve düzenli.

aralama, [yara-la-ma] is. Yaralamak eylemi.

aralamak, [yara-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Silah veya başka bir araçla bir canlıda yara açmak. 2. dnz. Bir deniz teknesinde yarık meydana getirmek. 3. mecaz. Derin bir üzüntü yaratmak; gücendirmek; kırmak.

aralanış, [yara-la-n-ış] is. Yararlanmak eylemi ve biçimi.

aralanma, [yara-la-n-ma] is. Yaralanmak eylemi.

aralanmak, [yara-la-n-mak] edil. f. [-ır] 1. Bedenin bir yerinde yara meydana getirilmek; yara açılmak. 2. Zedelenmek; ezilmek; zarar görmek. 3. Çok üzülme; kırılmak; gücenmek.

aralı, [yara-lı] sf. 1. Yarası bulunan. 2. Yaralanmış olan. 3. Derin bir üzüntü verecek olay yaşamış olan; dertli; üzüntülü; gücenik. 4. is. Yaralanmış olan kimse. ☞ **aralı parmağa işememek**, Yardıma ihtiyacı olan kimselere en küçük bir yardımda bile bulunmaktan kaçınmak.

aralmak, [yarā-mak > yara-l-mak] {eT} edil. f. [-ur] Uygun bulunmak; uydurulmak. [EUTS]

arama, [yara-ma] is. Yaramak eylemi.

aramak¹, [yar-ā-mak / yır-ā-mak] (yara:mak) {eT} gçsz. f. [-r] 1. Karşı koymak; uzaklaşmak. [DLT] 2. gçl. f. Yarmak; ayırmak.

aramak², [yarā-mak يرامك] (eT. yara:mak) gçsz. f. [-r] 1. Olumlu sonuç vermek; yararlı olmak; yaptığı, ele aldığı bir şeyi kolaylaştırmak. {eT} (aynı) [ETY] [Gabain] [Bahşayış]. 2. Belli bir amaca, işe ve eyleme uygun olmak; yaraşmak; gerektiği gibi olmak; yakışmak; elverişli olmak. {eT} {eAT} (aynı) [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Mühennâ]. 3. {eAT} {OsT} Mümkün olmak; imkân elvermek. 4. Sağlığını kazandırmak; şişmanlatmak. 5. Üzerinde olumlu etki yaratmak. 6. {eAT} {OsT} Yakışmak; layık olmak. 7. {OsT} Hak kazanmak. 8. {eT} Bir işi yerine getirmek. [Bahşayış] 9. {eAT} Uğurlu gelmek. ☞ yol **arasin**, (yol dileğine uygun olsun) [DLT]

aramak³, [yara-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-r(i)-yor] (Tarla sürme, koyun kırkma, ekim işi için) zamanı, sırası gelmek. [DS]

aramaz, [yarā-mak > yara-maz يرامز / يرامز] sf. 1. Yararlı olmayan; yarar sağlamayan; faydasız. {eT} {eAT} {OsT} (aynı) [Bahşayış] 2. Olumsuz; kötü; negatif; zararlı. {eT} {eAT} {OsT} (aynı) [Bahşayış] 3. {eAT} {OsT} Boş. 4. {eAT} {OsT} Uygunsuz. 5. (Çocuk için) ele avuca sığmaz; büyüklerin koyduğu kurallara uymayan. 6. Çapkın. ☞ **aramaz aîma**, {OsT} Arkadan konuşma; çekiştirme; gıybet. || **aramaz dua**, {OsT} Beddua. || **aramaz gönüllülük**, {eAT} Kötü düşünceli oluş; kötü kalplilik. || **aramaz göz**, {OsT} Nazar değdiren göz. || **aramaz hulu** (huylu), {eAT} Kötü huylu; kötü tabiatlı. || **aramaz kasdeylemek**, {eAT} Kötü niyet beslemek; suikast etmek. || **aramaz olmak**, Yaramazlaşmak. || **aramaz sancı**, {OsT} Şiddetli ağrı. || **aramaz sanıcı**, {OsT} Kötü zan sahibi; kötüye yoran. || **aramaz sanmak**, {OsT} Kötü niyet beslemek. || **aramaz sanu**, {eAT} {OsT} Kötü zan; suiniyet. || **aramaz söz**, {eAT} Saçma sapan söz; hezeyan.

aramazca, [yara-maz-ca] (yarama'zca) zf. Yaramaz olarak; yaramaz biçimde.

aramazlamak, [yaramaz-la-mak يرامزلامق] {OsT} gçl. f. [-r] Kötü olduğunu söylemek; fena bildirmek.

yaramazlar, [yaramaz-lar مزله {eAT} is. Kötülükler; seyyiat.

yaramazlaşma, [yara-maz-la-ş-ma] is. Yaramazlaşmak eylemi.

yaramazlaşmak, [yara-maz-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]*
1. Yaramaz durum almak. **2.** Söz dinlememek; rahat durmamak; yaramazlık etmek; haşarılaşmak; afacanlaşmak.

yaramazlık, -ğî [yara-maz-lık {یرامزلق} is. **1.** Yaramaz olma durumu; yaramaz bir kimsenin ya da kişinin niteliği. **2.** Yaramaz çocuğa özgü davranış ve nite-lik. **3.** Çapkınlık. **4.** Kötü, olumsuz bir haber ya da durum. **5.** {eAT} {OsT} Kötülük; fenalık. ☞ **yaramazlık etmek**, *Yaramazca davranmak.* || **yaramazlıkta bulunmak**, {eAT} *Fenalık yapmak.*

yaramazrak, [yaramaz-rak {یرامزرق} {OsT} sf. Daha kötü; beter.

yaramık, [yara-mık] {eT} sf. Yaranmak isteyen; temellük eden. [Mühennâ]

yaramış, [yara-mış] {ağız} is. Keçilerin kırılma zamanı. [DS]

yaramışlık, -ğî [yaramış-lik] {ağız} is. Dalkavukluk. ☞ **yaramışlık etmek**, {ağız} *Dalkavukluk etmek.* [DS]

yaramsık, [yara-msık {يارمسق} {eAT} sf. Yaranmak için kendisine çeki düzen vermeye çalışan; hilekâr.

yaramsınmak, [yarā-mak (*uygun olmak*) > yara-m-sın-mak] {eT} *dönşl. f. [-ır]* Dalkavuklanmak; dalkavukluk etmek. [DLT]

yâran, [Far. yâr > yârān {ياران} (*ya:ra:n*) is. **1.** Dostlar; arkadaşlar. **2.** Bir amaç etrafında toplanmış kimse-lerden oluşan topluluk. ☞ **yâran boğuş**, {ağız} *Güreşe başlarken yapılan boğuşma.* [DS] || **yârān-ı bā-safā**, *Keyifli, neşeli dostlar.* || **yârān-ı aşk**, *Âşıklar.* || **yârān-ı safā**, *Zevk ve eğlence dostları.* || **yaran konu-şmak**, {ağız} *Anlamsız konuşmak.* [DS] || **yâran yarış**, {ağız} *Koşu; yarışma.* [DS]

yarana, [Far. yârāne] {ağız} is. Asmayı, omcayı tutmak için üzüm bağlarına dikilen ağaç. [DS]

yârane, [Far. yâr-âne {يارانه} (*ya:ra:ne*) is. Döşça; arkadaşça.

yarandırmak¹, [yara-n-mak>yaran-dır-mak {ياراندرمىق} / {یراندرمىق} /] *gçl. f. [-ır]* {OsT. -ur} **1.** {OsT} Alıştırma yaptırarak atı savaşa hazırlamak. **2.** {ağız} Atı, gezdirerek, yemini suyunu azaltarak zayıflatıp koşuya hazırlamak. [DS]

yarandırmak², [yaran-dır-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Sevdirmek; saydırmak. [DS]

yaraniş, [yara-n-iş] is. **1.** Yaranmak eylemi ve biçimi. **2.** Birinin hoşuna gidecek, ona yaranacak biçimdeki davranış.

yaranlık, -ğî [yaren-lik] {ağız} is. Şaka; oyun; eğlen-ge; yârenlik. [DS]

yararma, [yara-n-ma] is. Yaranmak eylemi.

yararmak¹, [yarā-mak > yara-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* {eT. -ur} **1.** Hoşa gitmek için yaltaklık etmek; yaltaklanmak. {eT} {ağız} (*aynı*) [DLT] [EUTS] [KB] [DS] **2.** {ağız} Karşısındaki hoşnutluğunu sağlamak. [DS] **3.** Birinin ya da bir grubun hoşuna gidecek, işine yarayacak bir eylemde ya da davranışta bulunmak. **4.** *mecaz.* İçten olmayan davranışlarla bir kimsenin hoşuna gitmeye, gözüne girmeye çalışmak. **5.** {ağız} (Hayvan için) çiftleşmeye hazırlanmak. [DS]

yararmak², [yara-n-mak {یرانق} {eT} *edil. f. [-ır]* (At için) koşu alanında koşturularak alıştırılmak. {eAT} (*aynı*) [DLT] ☞ **yararmış at**, {eAT} *Pişkin ve idmanlı at.*

yararmak³, [yara-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Hak etmek; layığını bulmak. [DS]

yararmış, [yara-n-mış {یرانمش} {OsT} sf. (At için) idmanlı.

yararını, [yaran-lı] {ağız} sf. Gösterişli. [DS]

yarar, [yara-mak > yara-r {يارر / برر} sf. **1.** Bir şey yapmaya yarayan; o işte kullanılan; elverişli; uy-gun; işe yarar; faydalı. {eAT} (*aynı*) **2.** {eAT} {OsT} Kendine güvenilir; itimat edilir. **3.** {eAT} {OsT} Mümkün; muhtemel; olabilir. **4.** {OsT} Kahraman; cesur. **5.** {OsT} Muktedir; yetkili. **6.** is. Bir işten elde edilen sonuç. **7.** Bir işten sağlanan olumlu so-nuç; kâr; fayda; kazanç; istifade, (1955). **8.** Bir ki-şiden veya yerden elde edilen kişisel çıkar; menfa-at; yardım.

yararcı, [yara-r-cı] sf. **1.** Yarar peşinde koşan. **2.** Yararcılığa ilişkin. **3.** Yararcılığı savunan; utili-tarist.

yararcılık, -ğî [yara-r-cı-lik] is. *fel.* Yararı ilke edi-nen siyaset ve ahlak anlayışı; faydacılık; utilita-rizm.

yararlanılma, [yara-r-la-n-ıl-ma] is. Yararlanılmak eylemi.

yararlanılmak, [yara-r-la-n-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yararlanmak eylemi yapılmak; faydalanılmak. **2.** Kendisinden yarar sağlar olmak.

yararlanma, [yara-r-la-n-ma] is. Yararlanmak eyle-mi; istifade etme; faydalanma.

yararlanmak, [yara-r-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Bir şeyden, birinden kendisine yarar sağlamak; fayda-lanmak; istifade etmek. **2.** Bir kimseden, bir şeyden yarar elde etmek; kazanç sağlamak. **3.** Bir şeyin ya da durumun sağladığı olanakları değerlendirebil-mek; faydalanmak. **4.** Değerlendirme fırsatı bula-bilmek. **5.** (Alet, araç vb. için) kullanabilmek. **6.** (Kişi, kurum, mevki, makam vb. için) olanaklarını

- çıkart için kullanmak; sömürmek; istismar etmek. 7. *teklif*. Cinsel yönden kullanmak; istifade etmek.
- yararlı**, [yara-r-lı] *sf.* 1. Yararı olan; yarar sağlayan; faydalı; istifadeli; kazançlı. 2. Sonucu iyi olan; olumlu bir durumu olan; faydalı. 3. Maddî kazanç sağlayan; kazançlı; kârlı. 4. (Kişi için) niteliği ve işleri dolayısıyla başkalarına ya da çevresine yararı dokunan; kendisinden yararlanan. **☞ yararlı kılmak**, *Yararlanılan ve üreten duruma getirmek.* || **yararlı olmak**, *Yarar sağlamak.*
- yararlık**, -ğı [yara-r-lık] *is.* Yararlı çalışma; kişilere ve çevresine yararı dokunan çalışma, (1935).
- yararsız**, [yara-r-sız] *sf.* 1. Yararı olmayan; yarar sağlamayan; faydasız; nafile. 2. Gereksiz; hiçbir işe yaramayan. 3. (Eylem ve davranış için) amaca ulaşmayan; sonuçsuz kalan; boş. 4. Verimsiz. **☞ yararsız olmak**, 1. *Bir işe yaramamak.* 2. *Gereksiz olmak.*
- yararsızlık**, -ğı [yara-r-sız-lık] *is.* Yararsız olma durumu.
- yarasa**, [eT. yérsî-mek > yersi-gû / yérise > yarasa براسه] (*yara'sa*) *is. zool.* Yarasalardan, ön üyeleri perdeli birer kanat olarak gelişmiş, vücudu fare gibi yumuşak kıllarla kaplı, iskeletleri hafif yapılı, yankı ile yön bularak uçabilen, uçarken yakaladığı böceklerle beslenen, gececi memeli hayvan; (*Vespertilio*). {eT} {OsT} (aynı) [Bahşayış] **☞ yarasa gözlü**, {OsT} *Gece görüp gündüz görmeyen.*
- yarasalar**, [yara-sa-lar] *is. zool.* Memeliler sınıfının, eteneliler bölümünden, ön ayak parmağı ile ön ayak arasına gerili, vücudun yanlarından arka bacaklara kadar uzanan ve kanat görevini üstlenen, gözleri iyi gelişmemiş, dinlenme sırasında aşağıya doğru asılı duran, en uzun kış uykusuna yatan, gececi takım, (*Chiroptera*).
- yarası**, [yarā-mak > yara-sî] {eT} *sf.* (Kişi için) itaatli; uysal. [EUTS]
- yarasın**, [yara-mak > yara-sın] *ünl.* "Afiyet olsun!" anlamında kullanılır.
- yaraş**, [yara-mak > yara-ş] *sf.* 1. Birine kendini beğendirmek için alımlı davranan. 2. {ağız} Dalkavuk. [DS] 3. {ağız} Parasız veya az bir ücretle başkasının işini yapan. [DS]
- yaraşdurmak**, [yaraş-dur-mak برشدرمق] {eAT} *gçl. f.* [-ur] Yakıştırmak.
- yaraşdurubilmek**, [yaraş-dur-u + bil-mek برشدری بلمك] {eAT} *gçl. f.* [-ür] Uygun düşürmek; münasip düşürmek.
- yaraşı**, [yarā-ş-mak > yaraş-î] (*yaraşı:*) {eT} *is.* 1. Yakışık; iyi; uygun. [EUTS] [Gabain] [KB] [Üç İtişsizler] 2. Tabiat; yaratılış. [EUTS] 3. Süs; bezek; tezyinat. [EUTS] 4. Sıfat; vasıf. [Gabain]
- yaraşık**, [yaraş-mak > yaraş-ık ياراشق] {eT} *sf.* 1. {eT} Yakışan; uygun düşen; yakışık. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [KB] [DS] 2. {eT} {eAT} {OsT} Yakışıklı. [Mühennâ] 3. Uymuş; yakışmış; yaraşmış. 4. {ağız} (Çocuk için) çok bilmiş; yılışık. [DS] 5. *is.* Yaraşma; yakışma; uygun olma. {eAT} (aynı) 6. {OsT} Süs; ziyinet; güzellik. **☞ yaraşık almak**, *Uygun düşmek; yaraşmak; yakışık almak.* || **yaraşık olmak**, {eAT} *Yakışmak; yaraşmak.*
- yaraşıklı**, [yaraşık-lı ياراشقلى] *sf.* 1. Uygun düşen; yakışan; yaraşan. 2. {OsT} Yakışıklı; süslü.
- yaraşıklık**, [yaraşık-lık يرشقلق] {eT} {OsT} *is.* Yakışıklık; uygunluk. [KB] **☞ yaraşıklık vermek**, {OsT} *Yakışır, güzel bir biçim vermek.*
- yaraşıklı**, [yaraşık-lü ياراشقلى] {OsT} *sf.* Yakışıklı; süslü.
- yaraşiksiz**, [yaraşık-sız يرشقسز] *sf.* Uygun düşmeyen; yakışık almayan; yaraşmayan; uygunsuz; yakışiksiz; biçimsiz. {eAT} {ağız} (aynı) [DS]
- yaraşiksizlik**, [yaraşık-sız-lık يرشقسزلىق] {OsT} *is.* Uygunsuzluk; yakışiksizlik; münasebetsizlik.
- yaraşır**, [yara-ş-ır] *sf.* Uygun; layık.
- yaraşlağ**, [yaraş-mak > yaraş-lā-ğ] (*yaraşla.ğ*) {eT} *sf.* Müzeyyen; tefriş edilmiş. [Gabain]
- yaraşlı**, [yaraş-lı] {ağız} *sf.* Yararlı. [DS]
- yaraşma**, [yara-ş-ma] *is.* Yaraşmak eylemi; yakışma; uygun olma.
- yaraşmak**, [eT. yarā-mak > yara-ş-mak يراشمق] *işteş. f.* [-ır] {eT. -ur} 1. {eT} Uyuşmak; anlaşmak; yakışmak; layık ve münasip olmak. {eAT} {OsT} (aynı) [DLT] [EUTS] [KB] [Mühennâ] 2. *dönşl. f.* (Giyecek veya kılık için) bedene uygun olmak; güzel ve iyi görünmek; yakışmak. 3. (Kişinin davranışları için) ona uygun olmak; durumu ile aykırılık göstermemek; yakışmak; uygun olmak. 4. {ağız} Yararı dokunmak. [DS]
- yaraşmaz**, [yaraş-mak > yaraş-maz] {eT} *sf.* Yakışık almaz; yakışmaz. [EUTS]
- yaraştırma**, [yara-ş-tır-ma] *is.* Yaraştırmak eylemi; tensip.
- yaraştırmak**, [yara-ş-tır-mak يرشدرمق] *gçl. f.* [-ır] {eAT. OsT. -ur} 1. Uygun bulmak; münasip görmek; uyduğunu düşünmek; yakıştırmak; tensip etmek; layık görmek. {eAT} {OsT} (aynı) 2. {eAT} Tertip ve tanzim etmek; uygun biçimde yapmak. 3. {OsT} Uydurmak; yakıştırmak.
- yaraştırmak**, [yaraş-mak > yaraş-tur-mak] {eT} {eAT} *gçl. f.* [-ur] Yakıştırmak; faydalı duruma getirmek; uyuşturmak. [EUTS] [KB]
- yaraşurmak**, [yaraş-mak > yaraş-ur-mak] {eT} *gçl. f.* [-ur] Yakıştırmak. [EUTS]

yaratağ, [yara-t-mak (*yapmak*) > yarat-ığ / yaratāğ] {eT} *is.* 1. Süs; bezek; tezyinat. [EUTS] 2. Teşebbüs; bir işe girişme. [EUTS] 3. Teçhizat; donatım. [EUTS]

yaratağlağ, [yara-t-mak (*yapmak*) > yarat-ığ-lığ / yaratāğ-lā-ğ] (*yaratağla:ğ*) {eT} *sf.* Mücehhez; donatılmış. [EUTS]

Yaratgan, [yarat-mak > yarat-gān *برتغان*] {eAT} *sf.* Yaratan; Tanrı.

Yaratğan, [yara-t-mak (*yapmak*) > yarat-gān] (*yaratga:n*) {eT} *sf.* (Allah'ın adlarından) Yaratan. [DLT] [Mühennâ]

yaratı, [yara-t-mak > yara-t-ı] *is.* 1. Özel bir yetenek gücü ile özgün bir eser meydana getirme; icat. 2. Meydana getirilmiş özgün eser; kreasyon.

yaratıcı, [yara-t-mak > yarat-ıcı] *sf.* 1. Yaratma işini yapan. 2. Yeni ve özgün bir şeyi bulma, tasarlama, gerçekleştirme gücü ve yeteneği bulunan; yaratma yeteneği olan. 3. Yaratmaya elverişli olan; yaratıcılığı destekleyen. 4. *is.* Bilim, teknik, sanat ve edebiyat alanında bir şeyi ilk bulan ve ortaya koyan kimse.

yaratıcılık, -ğı [yarat-ıcı-lık] *is.* 1. Yaratıcı olma durumu. 2. Yeni ve özgün bir şey bulma, ortaya koyma, tasarlama gücü veya yetisi. 3. *dbl.* Bir kimse-nin önceden hiç duymadığı cümleleri anlama ve kurma yeteneğini belirten dilsel edim yönü.

yaratığ, [yara-t-mak (*yapmak*) > yarat-ığ] {eT} *is.* 1. Yaradılış. 2. Süs; bezek; tezyinat. [EUTS] 3. Teşebbüs; bir işe girişme. [Gabain] [EUTS] 4. Teçhizat; donatım. [EUTS]

yaratığlağ, [yarat-ığ > yaratı-ğ-lığ / yaratı-ğ-lā-ğ] {eT} *sf.* Mücehhez; donatılmış. [EUTS]

yaratıgli, [yarat-mak > yarat-ı-ğ-lığ] {eT} *is.* Yaratıcı. [Gabain]

yaratıgliğ, [yaratı-ğ-lığ] {eT} *sf.* Süslü; donatılmış.

yaratıgma, [yara-t-mak (*yapmak*) > yarat-(ı)ğmā] (*yaratıgma:*) {eT} *sf.* 1. Süsleyen; bezeyen. [ETY] 2. *is.* Süsleme sanatçıları; ressamlar, heykeltıraşlar. [ETY]

yaratık, -ğı [yara-t-ık] *is.* 1. Yaratılmış olan şey. 2. Tek yaratıcı güç olan Yaradan'a karşıt olarak yaratılmış varlık; mahluk. 3. Düş ürünü canlı varlık. 4. Sevecenlikle ele alınan canlı. 5. Aşağılamak amacıyla kendi adı söylenmeyen canlı.

yaratılğan, [yarat-ıl-gān] (*yaratılga:n*) {eAT} *sf.* Yaratılmış; mahluk.

yaratılınmak, [yarat-ıl-ın-mak *برتلنمك*] {eAT} *edil. f.* [-ur] Yaratılmak.

yaratılış, [yara-t-ıl-ış] *is.* 1. Yaratılmak eylemi ve biçimi. 2. Evrenin yoktan var oluşu; tekvin. 3. *mit.* Evrenin oluşumunu, ilk insanın ve canlıların, tabiat güçlerinin nasıl meydana geldiğini anlatan destan. 4. *isl.* Her şeyin Allah tarafından var edilişi inancı. 5 **yaratılış doktrini**, *biy. Farklı tip canlı organiz-*

maların ilahî yaratılış ile ayrı ayrı oluşması öğretisi; kreasyonizm.

yaratılma, [yara-t-ıl-ma] *is.* Yaratılmak eylemi.

yaratılmak, [yara-t-mak (*yapmak*) > yarat-ıl-mak] *edil. f.* [-ur] [eT. -ur] 1. Yaratmak eylemi yapılmak. 2. {eT} Yapılmak; yaratılmak; hazır olmak. [EUTS] [Üç İtigsizler] 3. {eT} Teçhiz edilmiş olmak; donatılmış olmak. [EUTS] [Üç İtigsizler] 4. Yoktan var edilmek. 5. (Daha önceden var olmayan bir şey için) oluşturulmak; ortaya konulmak.

yaratılmış, [yara-t-ıl-mış] *sf.* Yaratmak eylemi sonucu var olan. 6 **yaratılmış doğa**, *fel. Tanrısallıklerin özünden çıkan yasalara göre zorunlu olarak doğmuş kiplerin tümü; edilgen haliyle düşünülen doğaya Spinoza'nın verdiği ad.*

yaratım, [yara-t-ım] *is.* 1. Yaratmak, var etmek eylemi ve olgusu. 2. Özel yetenekle meydana getirilen yeni ve özgün eser veya nesne; kreasyon.

yaratımcı, [yara-t-ım-cı] *is.* 1. Yaratma, var etme eylem ve olgusu sahibi. 2. Özel yetenekle yeni, özgün bir eser veya nesne meydana getiren kişi; kreatör.

yaratımcılık, -ğı [yara-t-ım-cı-lık] *is.* 1. Yaratımcı olma durumu. 2. *biy.* Evrimciliğin karşıtı olarak, canlıların sabit ve değişmez cins ve türler hâlinde ayrı ayrı ve bir anda yaratıldığını savunan kuram; yaratmacılık; kreasyonizm.

yaratınmak, [yara-t-mak / yarat-ın-mak] {eT} *dönşl. f.* [-ur] 1. Kendine çeki düzen vermek. [ETY] 2. Örgütlenmek. [ETY] 3. Tanzim ve tertip etmek; düzenlemek. [EUTS] 4. Süslenmek. [EUTS]

yaratış, [yara-t-ış] *is.* Yaratmak eylemi ve biçimi.

yaratışmak, [yarat-mak > yarat-ış-mak] {eT} *dönşl. f.* [-ur] Yaratmak. [EUTS]

yaratıtmak, [yarat-mak > yarat-it-mak] {eT} *gçl. f.* [-ur] 1. (Yazıt) diktirmek. [ETY] 2. Yaptırtmak; inşa ettirmek, vücuda getirmek. [ETY] [Tekin]

yaratma, [yara-t-ma] *is.* 1. Yaratmak eylemi. 2. {a-ğız} Keçilerin kirkılma zamanı. [DS]

yaratmak, [yarā-mak (*uygun olmak*) > yara-t-mak] {eT} *gçl. f.* [-ur] 1. Yapmak; etmek; teşkil etmek. [ETY] 2. Yoktan var etmek; kendinden uydurmak; vücuda getirmek; oranlayıp yapmak; gereken duruma getirmek; tanzim etmek; düzene koymak; oranlamak; düzenlemek; hazırlamak; yeniden gözden geçirmek. [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [KB] [Tekin] [Gabain] [Mühennâ] 3. Donatmak; süslemek. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] 4. Beğendirmek; kendisini göstermek. [EUTS] 5. Teşvik etmek; gayret etmek. [EUTS] 6. Tercüme etmek. [Gabain] 7. (Allah için) varlıkları yoktan var etmek; vücuda getirmek; var olma nedeni olmak. 8. *mecaz.* Zekâ, düşünce ve yeteneğine dayanarak o zamana kadar var olmayan bir şeyi yapmak; üretmek; gerçekleştirmek; ortaya koymak; sağlamak. 9. *mecaz.* (Bir ruh hâli, duygu

vb. için) doğmasına yol açmak. **10. mecaz.** (Sorun, güçlük vb. için) nedeni olmak; ortaya çıkmasına sebep olmak.

yaratmış, [yarat-mış] {eT} sf. Yarattılmış; mahluk. [Mühennâ]

yaratturmak, [yarat-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] (Yazıt) diktirmek. [ETY]

yaratu, [yara-t-mak (düzenlemek) > yarat-ü] (yaratu:) {eT} zf. huk. Tarafların rızası üzerine. [EUTS]

yaratunmak, [yarat-mak > yarat-un-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Hazırlanmak; teşkilatlanmak; kendini düzenlemek; düzene sokmak; örgütlenmek. [ETY] [Gabain] [Tekin]

yaraturmak, [yarat-mak > yarat-ur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yaptırmak; vücuda getirtmek. [ETY] [Tekin]

yara-yara, [Fr. yara-yara] is. kim. Portakal çiçeği gibi kokan ve parfümcülükte kullanılan sentetik bir madde olan β-metoksinaftalen'in piyasadaki adı.

yarayış, [yara-y-ış] is. Yaramak eylemi ve biçimi.

yarayışlı, [yara-y-ış-lı] sf. Yararlı; faydalı; yararı olan.

yarbak, -ğî [yaprak / yarbak] {ağız} is. Yaprak. [DS]

yarbay, [yardımcı+albay] is. **1.** Türk silahlı kuvvetlerinde rütbesi binbaşı ile albay arasında olup alay komutan yardımcılığı, tabur komutanlığı, büyük karargâhlarda karargâh subaylığı, filo komutanlığı, gemi komutanlığı gibi görevleri yürüten üstsubay. **2. eski.** Kaymakam.

yarbaylık, -ğî [yarbay-lık] is. **1.** Yarbayın rütbesi. **2.** Yarbayın görevi.

yarbı, [? yarbı] {ağız} is. **1.** Arkaya doğru kıvrılmış boynuz. **2.** Boynuzları arkaya doğru kıvrılmış hayvan. [DS]

yarcanmak, [yarç-mak > yarca-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ur] Çekinmek; sıkılmak. [DS]

yarçulaşmak, [yarçu-la-ş-mak] {eAT} {OsT} işteş. f. [-ur] Tartışmak; münakaşa etmek.

yarçı, [yarçı] {ağız} is. Çocukların boncuk oyununda iki boncuğun kuyuya aynı uzaklıkta kalma durumu. [DS]

yarçu, [yar-mak > yar-çū] {eAT} is. Dedikodu. ☞ **yarçu etmek**, {eAT} Tartışmak. || **yarçu kılmak**, {eAT} Tartışmak.

yarçulaşmak, [yarçu-la-ş-mak] {eAT} işteş. f. [-ur] Söz atışmak; ağız kavgası yapmak; tartışmak; münakaşa etmek.

yarda¹, [İng. yard] (ya'rda) is. **1.** Anglosakson ülkelerinde kullanılan ölçü sisteminde, yaklaşık olarak 91,4399 cm., Amerika'da ise 91,40183 cm'ye denk temel uzunluk birimi, kısaltması: yd. **2.** {ağız} Yüz ölçek. [DS]

yarda², [? yarda] {ağız} is. Boş toprak. [DS]

yardak, -ğî [Far. yārī-dih [EREN]] is. **1.** Yardımcı;

yamak. {ağız} (aynı) [DS]. **2.** Kötü işlerde birine yapılan yardım. **3.** Karagöz oyunlarında şarkı türküsü söyleyen kimse. **4.** {ağız} Dalkavuk. [DS]

yardakçı, [yardak-çı] is. Kötü işlerde birine yardım eden kişi; yardımcı; yamak. {ağız} (aynı) [DS]

yardakçılık, -ğî [yardak-çı-lık] is. **1.** Yardakçı olma durumu. **2.** Kötü işlerde birine yardımcı ola. ☞ **yardakçılık etmek**, Kötüye yardımcı olmak; yapılan kötülüğe ortak olmak.

yardanlı, [yardan-lı] {ağız} sf. Kokmuş. [DS]

yardarrıh, -ğî [yardak-lık > yardarrıh] {ağız} is. Ortaklık. [DS]

yardı, [yar-mak > yar-dī] {eAT} is. Ceza.

yardım¹, [eT. yar (yardım) > *yar-ıd-mak > yar(ı)d-ım / yarda-mak > yard-ım ?] is. **1.** Kendi gücünü ve olanaklarını başkasının bir sıkıntısını gidermek, sorunlarını çözmek için kullanma. **2.** Yoksulluk çeken kimse ya da ülkeye verilen para ya da maddi destek; bağış; iane. **3.** Yangın, deprem, su baskını vb. zor durumda olan kişi ya da kişileri kurtarmak için gönderilen kurtarma ekibi. **4.** Bir şeyin sağladığı yarar; etki; katkı. ☞ **yarımda bulunmak**, Yardım etmek. || **yardım etmek**, Gücünü ve olanaklarını başka birinin iyiliği için kullanmak. || **yardım görmek**, **1.** Bir yerden veya birinden destek almak. **2.** Bağış almak. || **yardıma koşmak**, Tehlikede veya sıkıntıda bulunan kimseye istekle yardımcı olmaya çalışmak. || **yardım sandığı**, Sosyal yardımlaşmayı güçlendirmek ve düzenlemek için kurulmuş dernek ya da benzer kurum. || **yardım yapmak**, Yarımda bulunmak.

yardım², [yar-dım] {ağız} is. Henüz kurtçuk döneminde bulunan arı. [DS]

yardımcı, [yardım-cı] is. **1.** Herhangi bir iş veya çalışmada bir kimseye gerektiğinde yardım eden kimse; muavin; muin; yaver. **2.** Bir kimseye destek olan, sorunlarını çözmeye, sıkıntılarını gidermeye yardımcı olan kimse. **3. huk.** Bir borcun yerine getirilmesine veya bir hakkın kullanılmasına yardım eden kişi. **4. sf.** Yardımı olan; yardım eden. **5. sf.** Destekleyen; destek olan. ☞ **yardımcı ders**, Asıl eğitimi ve dersleri destekler nitelikte alınan ve okunan ders. || **yardımcı doçent**, Üniversitelerde, doktora sonrası öğretim üyeliğinin ilk basamağı. || **yardımcı eylem**, dbl. Yardımcı fiil. || **yardımcı fiil**, dbl. Ad soylu sözcüklerle fiilimsilerin fiil işlevinde kullanılmasını sağlayan fiil. || **yardımcı fikir**, ed. Bir eserde olayların akışını ana fikrin oluşmasına götüren ikinci derecedeki düşünceler. || **yardımcı hakem**, spor. Yan hakem. || **yardımcı hücre**, biy. Kırmızı su yosunlarında, döllemede oluşan çekirdeği alarak gelişmeyi sağlayan hücre. || **yardımcı kitap**, Ders kitabındaki veya programdaki konular doğrultusunda hazırlanan ve gerektiği zaman başvurulmuş kitap. || **yardımcı olmak**, Yarımda bu-

lunmak; katkıda bulunmak; kolaylaştırmak.|| **yardımcı oyuncu**, *Yedek oyuncu.*|| **yardımcı sınıf**, *as. Barışta ve savaşta, savaşçı sınıfların teknik, idarî, destek ve ikmalini yapan askerî sınıflara verilen ad.*|| **yardımcı teorem**, *mant. mat. Tanıtlanması, bir teoremin tanıtlanmasına hazırlık oluşturan önerme.*|| **yardımcı ünsüz**, *dbl. Ünlüyle biten bir sözcüğe ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde araya giren ünsüz.*|| **yardımcı yargıç**, *Baş yargıca yardımcı olan yetkili.*

yardımcılık, **-ği** [yardım-cı-lık] *is.* 1. Yardımcı olma durumu. 2. Bir görevde, asıl görevliye yardımda bulunan görevlinin konumu.

yardımlanmak, [yardım-la-n-mak] *{eAT}* *بردملنمق* *dönşl. f. [-ur]* Yardım görmek; faydalanmak.

yardımlaşma, [yardım-la-ş-ma] *is.* Yardımlaşmak eylemi.

yardımlaşmak, [yardım-la-ş-mak] *işteş. f. [-ır]* Birbirine yardımda bulunmak; karşılıklı olarak yardım etmek; teavün etmek.

yardımlu, [yardım-lü] *{eAT}* *بردملو* *sf.* Yardıma hak kazanmış; mansur.

yardımsama, [yardım-sa-ma] *is.* Yardımsamak eylemi.

yardımsamak, [yardım-sa-mak] *gçsz. f. [-r] [-s(t)-yor]* Yardım ister durumda bulunmak; yardım istemek; istiane etmek.

yardımsever, [yardım+sev-er] *b. sf.* 1. Yardım etmeyi seven ve bunu alışkanlık edinmiş olan. 2. Hiçbir karşılık beklemezsizin ihtiyacı olanlara yardımda bulunan ve bundan hoşlanan kimse; hayırsever.

yardımseverlik, **-ği** [yardım+sev-er-lik] *b. is.* Yardımsever olma durumu; hayırseverlik.

yardın, [yar-ıd-mak > yar(ı)d-ın] *{eAT}* *بردن* *is.* Yardım.

yardırma, [yar-dır-ma] *is.* Yardırmak eylemi.

yardırmak, [yar-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* 1. Yarmak eylemini yaptırmak. 2. Yarılmasını sağlamak; yarılmasına neden olmak. 3. *{ağız}* Buğday, arpa vb. öğüttürmek. [DS] 4. *{ağız}* (Delikanlılar için) öteden beriden konuşmak. [DS]

yare¹, [yara > yäre] *{OsT}* *یار* *is.* Yara. ☞ **yäre-i dil**, *Gönül yarası.*|| **yäre-i hicran**, *Ayrılık yarışı.*

yare², [Far. yäre] *{OsT}* *یار* *is.* Bilezik.

yarek, [Far. yäre] *{OsT}* *یارک* *is.* Döl yatağı.

yarem, [? yarem] *{ağız}* *is.* Boyunduruğun kıyılarına sokulan demir. [DS]

yâren, [Far. yârân] *{OsT}* *یاران* *is.* 1. Arkadaş; dost. 2. Dostlar. 3. *{ağız}* Dostların oluşturduğu topluluk. [DS] 4. *{ağız}* Edilgin sevici kadın. [DS] ☞ **yâren**

kilidi, *{ağız}* Kadınların eline çapraz yakılan kına. [DS]|| **yâren kullanmak**, *{ağız}* (Kadın için) kendine sevici eş bulmak. [DS]|| **yâren otu**, *{ağız}* Tütün. [DS]|| **yâren toplantıları**, *Sohbet toplantıları.*

yârenbaşı, [yâren + T. baş-ı] *b. is.* Yâren toplantılarını düzenleyen ve yöneten kişi.

yârence, [yâren-ce] *(ya:re'nce)* *zf.* Yârene yakışır biçimde; arkadaşça; dostça.

yarendirmek¹, [yaran-dır-mak] *{ağız}* *gçl. f. [-ir]* → yarandırmak¹. [DS]

yarendirmek², [yaren-dir-mek] *{ağız}* *gçl. f. [-ir]* Özetlemek. [DS]

yârenlik, **-ği** [yâren-lik] *(ya:renlik)* *{ağız}* *is.* 1. Yakin arkadaşlık; dostluk. 2. Dostça yapılan konuşma, görüşme; söyleşme; sohbet; söyleşi. *{ağız}* (aynı) [DS] 3. *{ağız}* Şakalaşma; şaka. [DS] ☞ **yârenlik etmek**, 1. Şuradan buradan dostça konuşmak; sohbet etmek. 2. Bir konu üzerinde konuşarak dertleşmek. 3. *{ağız}* Birlikte eğlenmek. [DS] 4. *{ağız}* Şaka yapmak. [DS] 5. *{ağız}* Yaramazlık, haylazlık etmek. [DS] 6. *{ağız}* Kadın kadına sevişmek. [DS]

yârenlikli, [yâren-lik-li] *{ağız}* *sf.* Konuşkan; sözü tatlı. [DS]

yârennik, **-ği** [yâren-lik] *{ağız}* *is.* → yârenlik. [DS] ☞ **yârennik etmek**, *{ağız}* → yârenlik etmek. [DS]

yarga¹, [Bul. jârka] *is.* → yarka.

yarga², [yar-gan / yar-ga] *{ağız}* *is.* Bölük; parça. [DS]

yargacı, [yarga-cı] *{ağız}* *is.* Ağır hastalık. [DS]

yargaç, **-cı** [yar-gaç] *{ağız}* *is.* 1. Çekirdeksiz kuru kayısı. 2. Sepet örücülerin, çubukları ve kamışları düzgün bölmek için kullandıkları araç. [DS]

yargalaç, **-cı** [yarga-la-ç] *{ağız}* *is.* Sirtına alınan yükün acıtılmaması için altına konulan bez veya çuval. [DS]

yargan¹, [yar-gan] *{ağız}* *is.* Kandırılarak alınan mal veya eşya. [DS]

yargan², [yağrın / yargan] *{ağız}* *is.* Sirt. [DS]

yargan³, [yar-gan] *{ağız}* *is.* 1. Uçurum; yar. 2. Ark veya uzun çukur. [DS]

yargan⁴, [yar-gan] *{ağız}* *is.* Bölük; parça. [DS]

yargeç, **-ci** [yar-gaç / yar-geç] *{ağız}* *is.* Sepetçilerin, çubukları ve kamışları düzgün yarmak için kullandıkları araç. [DS]

yargı¹, [eT. ya-r-mak] *(karar vermek, ayırmak)* > yargü] *is.* 1. Bir şeyin iyi ve kötü yanları üzerinde araştırma, düşünme ve karara varma işi; hüküm. 2. Bir olayın oluşu, bir kimsenin durumu ve eylemi üzerine bir değerlendirme yaparak varılan karar; hüküm. 3. *{ağız}* Didişme; dava. [DS] 4. Mahkemelerde davalara bakma, yargılama işi. 5. Mahkemelerde yargılama sonucunda verilen karar; mahkeme kararı. 6. *fel.* Doğruyu ortaya çıkarmak amacıyla bir önermeyi olumsuzlayan ya da olumsuzlayan düşünce etkinliği. 7. *huk.* Hukuk düzeninin sağlanma-

sı amacıyla devletin mahkemeler aracılığıyla yerine getirdiği işlev; kaza. ☞ **yargı alanı**, *huk.* Bir mahkemenin yargı yetkisini kullandığı coğrafi alan. || **yargı çevresi**, *huk.* Bir mahkemenin yargılama yetkisinin sınırlarını belirleyen resmî coğrafi alan; kaza dairesi. || **yargı çıkmak**, {ağız} Kavgada birine arka çıkmak. [DS] || **yargı denetimi**, *huk.* Yargı düzeninin sağlanması amacıyla yargı kurulları ve organlarınca gerçekleştirilen denetim. || **yargı erki**, *huk.* Yargı gücü. || **yargı gücü**, *huk.* Yargı işini yerine getirebilme gücü ve otoritesi. || **yargı organları**, *huk.* Yargılama işini yürüten kuruluşlar. || **yargısını yarmak**, {ağız} Tartışmada, bir tarafı tutmak. [DS] || **yargı usulü**, *huk.* Yargılama kural ve tekniklerinin tümü. || **yargıya gitmek**, {ağız} Kavga yüzünden, şikâyet için muhtara başvurmak. [DS] || **yargıya varmak**, Karşılaştırma, değerlendirme ve araştırma yaparak bir sonuca ulaşmak; anlam vermek. || **yargı yeri**, *huk.* Davaların görüldüğü yer; mahkeme. | **yargı yetkisi**, *huk.* Yargılama gücünü veren yetki. || **yargı yolu**, *huk.* Mahkemeye başvurma hakkı.

yargı², [yar-gı] {ağız} is. Nodul vb. yapmak için ayrılan düzgün odun. [DS]

yargı³, [yar-gı] {ağız} is. 1. Patates, fasulye vb. ekme için açılan ark; karık. 2. Kanal açma. [DS]

yargıcı, [yar-gı-cı] is. Bir anlaşmazlığı çözüme kavuşturmak ya da bir tartışmayı yatıştırmak amacıyla taraflarca belirlenen kimse; hakem. ☞ **yargıcılar kurulu**, 1. Jüri. 2. Hakem heyeti.

yargıcılık, -ğı [yar-gı-cı-lık] is. 1. Hakemlik. 2. Hakemin görevi.

yargıç, -cı [eT. ya-r-mak (karar vermek, ayırmak) > ya-r-ğu-çı] is. *huk.* Mahkemelerde davalara bakarak hukuksal anlaşmazlıkları yasalara göre çözüme kavuşturan ve bir karara bağlayan kamu görevlisi; hakim.

yargıçlık, -ğı [yargıç-lık] is. 1. Yargıcın görevi; hakimlik. 2. Yargıcın görevini yaptığı yer.

yargılama, [yargı-la-ma] is. 1. Yargılamak eylemi; muhakeme. 2. *huk.* Anlaşmazlıkları ortadan kaldırmak ya da kamu ve kamu niteliği taşıyan kişiliklere zarar veren hakkında, infaz edilmek üzere mahkemelerce yapılan araştırma, inceleme ve yasalarda belirlenen kurallara uygun biçimde kesin bir karar verme işi. ☞ **yargılama giderleri**, *huk.* Bir davanın açılışından itibaren karar verilinceye kadar davacı ve davalının harcamış olduğu paraların tutarı. || **yargılamanın açıklığı**, *huk.* Mahkemelerde yapılan yargılamanın herkese açık olması ve dileyen herkesin izleyebilmesi. || **yargılamanın yenilenmesi**, *huk.* Kesinleşmiş bulunan bir mahkeme kararında önemli hataların bulunması sebebiyle başvurulmuş olağanüstü yasal yol. || **yargılama usulü**, *huk.* Yargılama işinin yöntem ve teknikleri.

yargılamak¹, [eT. yar-ğu-la-mak > yar-gı-la-mak] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] 1. Bir kimse veya şey hakkında delillerden hareketle olumlu veya olumsuz bir karara varmak; onunla ilgili bir değer yargısına ulaşmak; muhakeme etmek. 2. *huk.* (Yargıç için) kendisine suç isnat edilen bir kimseyi, hakkında ileri sürülen delilleri inceleyerek onunla ilgili bir karara varmak; muhakeme etmek. 3. *man.* Bir yüklem, önerme öznesine bağlanıp bağlanmadığını olumlamak.

yargılamak², [yarlı-ğā-mak > yargıla-mak] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] Bağışlamak; affetmek. [DS]

yargılanış, [yargı-la-n-ış] is. Yargılanmak eylemi ve biçimi.

yargılanma, [yargı-la-n-ma] is. Yargılanmak eylemi.

yargılanmak, [yargı-la-n-mak] *edil. f.* [-ır] 1. Hakkında yargılamak eylemi gerçekleştirilmek; yargılamak eylemine konu olmak. 2. *huk.* Yargıç tarafından, hakkında ileri sürülen isnatlarla ilgili olarak karar verilmek; muhakeme edilmek. 3. Kendisi hakkında bir değer yargısına varılmak.

yargıllamak, [yargı-l-la-mak] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] Bir yana aksamak. [DS]

yargın¹, [eT. yağ(ı)r-ın > yağrın / yargın] {ağız} is. Sirt. [DS] ☞ **yargın dalı**, {ağız} Sirt. [DS] || **yargın kurdu**, {ağız} Koyun, keçi gibi hayvanlarda yazın görülen bir çeşit kurt. [DS]

yargın², [yar-gan / yar-gın] {ağız} is. Uzun çukur; ark. [DS]

yargındalı, [eT. yağ(ı)r-ın+dal-ı] {ağız} is. Sirt. [DS]

yargısal, [yar-gı-sal] *sf.* Yargı ile ilgili; yargıya dayanan.

Yargıtay, [yar-gı-tay] is. Adliye mahkemeleri tarafından verilen kararların hukuka uygunluğunu denetlemekle görevli son inceleme yeri ve kendisine verilen davalara ilk ve son derece mahkemesi olarak bakan yüksek yargı organı; Temyiz Mahkemesi.

yarnı, [eT. yağ(ı)r-ın > yārnı] (ya:rni) {ağız} is. Sirt. [DS]

yargu, [eT. yar-ğū برغو (yarğū:)] is. 1. Moğollarla İlhanelilerde hukukî, askerî ve yönetsel her türlü yargı işlerine verilen ad. 2. {eAT} Muhakeme; karar; hüküm. 3. {OsT} Dava; kaziye. 4. {OsT} Yasak. ☞ **yargu yeri**, {OsT} Dava görülen yer; divan.

yargucu, [yarğū > yarğū-cū یارغوچی] {OsT} is. Dava ve anlaşmazlıklarda karar veren hâkim; yargıç.

yargın¹, [yar-mak > yar-ğān] (yarga:n) {eT} *sf.* 1. Sürekli yaran, bölüştüren, ayıran; yargılayan. 2. is. Bir unvan; hâkim. [EUTS] [Tekin] 3. Zabita amiri; polis müdürü. [ETY] 4. Cellat; hafiyeye. [EUTS]

yargın², [yar-gan / yar-ğan] {ağız} is. Çukur; ark; dere. [DS]

yarğū, [yar-mak > yar-ğū / Moğ. cargū] (yargū:) {eT} is. Karar; hüküm. [EUTS]

yarğun, [yar-mak > yar-gün] (*yargu:n*) {eT} is. Bir tür geyik. [ETY]

yarı¹, [eT. yar-mak > yar-ı] is. **1.** İkiye bölünmüş bir şeyin parçalarından her birisi. **2.** (Süre, uzam, eylem, nesne vb. için) birbirine eşit ya da ona yakın bölümlerinden her biri. **3.** spor. Bir karşılaşmanın aralarında dinlenme süresi bulunan iki devresinden her biri. **4.** {ağız} Ortak. [DS] **5.** sf. Bir şeyin yarısı kadar olan; yarım durumda olan. **6.** zf. Niceliği bilinene göre yarı yarıya az olacak biçimde; gereğinden az olacak biçimde; beklenen, umulandan az olarak. ☐ **yarı açık ceza evi**, huk. Dışarıya karşı açık olmasına rağmen kaçmayı önleyici engelleri bulunan ceza evi. || **yarı aç yarı tok**, Karnı iyice doymadan; temel gereksinimlerini yeterince karşılayamadan. || **yarı ağır siklet**, spor. Boksta 75-81 kg. arası olan siklet. || **yarı akışkan**, fiz. Birbirine teğetsel etkilerde bulunabilecek şekilde yığın yapılmış küçük cisimler topluluğu. || **yarı alan**, spor. Karşılaşma yapılan sahalarda ortadan ikiye bölünerek her bir takıma ayrılmış alan. || **yarı anlamlı kelime**, dbl. Başka bir kelimenin yardımı olmaksızın kullanılmayan kelime. "sıkı **fıktı**, ufak **tefek**" || **yarı asalak**, biy. Yarım asalak. || **yarı asetal**, -li kim. Bir alkolün bir aldehit ya da ketona katılması ile elde edilen kimyasal ürün. || **yarı asetalleşme**, kim. Bir aldehit ya da ketondan yarı asetal oluşması. || **yarı başkalaşma**, biy. Böceklerde kurtçuk evresi görülmeyen başkalaşma türü. || **yarı başkalaşmalı**, biy. Yarı başkalaşmaya uğrayan. || **yarı başkanlık**, siy. Devlet başkanının genel seçimlerle seçilmesini ve parlamenter sistemin sorumluluk ve fesih gibi öğelerini birleştiren sistem. || **yarı bel**, Bel hizası. || **yarı belgesel**, Bütünüyle belgesel olmayan; içinde bir parça belgesel öğeler bulunan. || **yarı biresim**, kim. Mayalanma ve kimyasal biresimin bir arada uygulandığı karma üretim yöntemi. || **yarı borulu kazan**, Isıtma yüzeyi hem dış yüzeyle hem de bu yüzeyi ısıtan içinden yanma ürünlerinin geçtiği borulardan oluşan kazan. || **yarı buçuk**, 1. Önemli sayılacak miktarda; biraz. {ağız} (aynı) [DS] 2. Tam olmadan; bitirip tamamlamadan; yarım yamalak. || **yarı can**, {eAT} Yarı canlı. || **yarı çalımı**, bot. Çalıyı andıran, çalı görünümünde olan otsu bitki. || **yarı çölsü**, coğ. İklim ve bitki örtüsü bakımından çöle yakın. || **yarı çölümsü**, coğ. Yarı çölsü. || **yarı daire**, mat. Bir yarı düzlemlerle, merkezi bu yarı düzlemin sınırı üzerinde bulunan dairenin ara kesiti. || **yarıda kalmak**, Bitmemek; tamamlanmamak. || **yarı dalga**, fiz. Bir dalga boyunun yarısını oluşturan kısmı; alternans. || **yarı dalgıç**, (Petrol sondaj platformları için) yirmi metre kadar derine daldırılmış şamandıralara bağlı düşey sütunlar üzerine yerleştirilmiş olan. || **yarı damıtık**, Damıtma işlemi tamamıyla yapılmamış olan. || **yarı damıtma**, kim. Düşük sıcaklıkta uygulanan damıtma işlemi. || **yarı doğru**, mat. Işın; yönlü doğru parça-

st. || **yarı doğrusal**, mat. *Iyınal*. || **yarı dönü**, mat. Üç boyutlu bir vektör uzayında vektörel bir doğruya göre dik bakışım. || **yarı durgu**, müz. Çekende bir durak yapıldığını belirten durgu; çekende durgu. || **yarı düzlem**, mat. Düzlem içindeki bir doğruyunun bir yanında kalan düzlem parçası. || **yarı eklemli**, Bir yöndeki oynaklığı ortadan kaldırılmış eklemleri olan. || **yarı felç**, tıp. Vücudun sağ ya da sol yanda istemli hareket yapma kabiliyetini yitirmesi durumu. || **yarı final**, spor. Son karşılaşmayı yapacak takımları belirlemek için takımların ya da yarışmacıların katıldıkları sondan önceki karşılaşma; yarı son. || **yarı finalist**, spor. Yarı sona kalmış takım ya da yarışmacı; yarı soncu. || **yarı gece**, Gecenin tam ortası; gece yarısı. {eAT} (aynı) || **yarı geçirgen**, fiz. Aynı eritici içindeki iki eriyiği birbirinden ayıran ve eriticiyi geçirdiği hâlde erimiş maddeleri geçirmeyen. || **yarı geçirgenlik**, fiz. Yarı geçirgen olma durumu. || **yarı gotik**, 1. Roma harflerinin etkisi ile bozulmuş geç dönem Gotik yazının özelliği. 2. Bu biçimde yazılmış yazı. || **yarı göçebe**, Yılın belli aylarında göçebe, belli aylarında yerleşik hayat süren. || **yarı göçebelik**, Kimi zaman tarımla kimi zaman da hayvancılıkla geçinme. || **yarı gölge**, fiz. Bir ışık kaynağının önüne konulan saydam olmayan cismin ekran üzerine vuran gölgesinin çevresinde tam karanlık olmayan bölge. || **yarı iletken**, fiz. Elektriki tam olarak iletmeyen ancak sıcaklığı arttıkça iletkenliği artan metal olmayan cisim. || **yarı iletkenlik**, fiz. İletkenlik özelliği yalıtkan maddeler ile iletken maddeler arasında bulunan cisimlerin özelliği. || **yarı kafes**, mat. Herhangi iki elemanı ortak bir en küçük üstten sınırlayıcı kabul eden sıralı küme. || **yarı karakter**, Bir dansçının klasik olmayan eserlerde almış olduğu rol. || **yarı karanlık**, Aydınlik ile karanlık arası bir durum; alaca karanlık. || **yarı kararlı**, fiz. (Sistem ve dengesi için) zayıf dış etkilerde kararlı, güçlü dış etkilerde kararsız duruma gelen. || **yarı kesit**, resim. Bakışımli bir resmin, bakışım eksenini ile sınırlı kesiti. || **yarı kırk**, {ağız} Loğusalıkta doldurulan ilk yirmi gün. [DS] || **yarı kirişi kas**, anat. Uyluğun arka yüzünde bulunan kas. || **yarı kok**, Sömikok. || **yarı konserve**, Hem soğuk ortamda hem de kapalı kaplarda saklamak suretiyle belirli bir süre dayanabilen konserve. || **yarı kristal**, Kurşunlu kristalden daha düşük kaliteli camın eski adı. || **yarı kurak**, coğ. Yeterince su ve yağış alamayan bölge. || **yarı kutuplu bağ**, kim. Ortak değerlikli bağ. || **yarı kübik**, Parabol. || **yarı küre**, 1. Yer veya gök küresinin ekvatorla bölünmüş iki parçasından her biri. 2. Bir küre ile, sınırı merkezinden geçen bir yarı uzayın ara kesiti. 3. anat. Ön beyinin beyin orağı ile birbirinden ayrılan iki bölümünden her biri. || **yarı küresel**, Bir motorun silindir kafasında yakıt hava karışımını sağlamakta kullanılan yarım küreyi andırır boşluk; yarım küresel. || **yarılığa vermek**,

{ağız} Ürünün yarısına anlaşarak ortakçıya vermek. [DS]|| **yarı mamul**, İşlemden geçirilmiş olmasına rağmen henüz bitirilmemiş ve başka işlemlerden geçmesi gereken ürün; yarı işlenmiş.|| **yarı orta siklet**, spor. Boksta 71-75 kg. arasındaki siklet.|| **yarı otomatik**, Çalışma çevrimi dışarıdan müdahalelerle gerçekleştirilen veya devreleri birbirinden elle ayrılan.|| **yarı otomatik silah**, as. Mermi nin namluya sürülmesi, horozun kalkması, boş kovanın dışarı atılması kendiliğinden ancak ikinci mermi nin ateşlenmesi için elle kumanda edilen silah türü.|| **yarı ömür**, 1. biy. Belirli bir hayvan türünde bireylerin yarısının ölecek yalnız yarısının eriştiği istatistik yaş. 2. fiz. Bir radyo aktif elementin atom çekirdeklerinin yarısının bozunması için gerekli olan zaman dilimi; yarılanma süresi. 3. biy. Bir hücrenin yarı ömrü.|| **yarı öz itim**, as. Silahtan atılan mermi namluyu terk ettikten sonra ateşlenen bir iticinin mermiye verdiği etki.|| **yarı öz itimli**, Hem namludaki gazın sıkıştırması ile hem de namluyu terk ettikten sonra ateşlenen bir itici düzenekten yararlanılarak hedefe atılan mermi nin niteliği.|| **yarı paralel**, as. Kuşatına harekâtında görev alanları koruyan birliklere ait siperlerde ve iki askeri bölge arasında kurulan paralellik başlangıcı.|| **yarı parazitlik**, biy. Besinin bir kısmını konaktan, bir kısmını da fotosentez yaparak sağlayan asalagin durumu.|| **yarı römork**, Tek dingilli römork.|| **yarı sanayileşme**, Sanayileşme sistemini tam olarak kuramamış sanayi olgusu.|| **yarı saydaim**, fiz. Işığın geçirmekle birlikte arkadaki cisimleri göstermeyen.|| **yarı saydamlık**, Yarı saydam olma durumu.|| **yarı sert**, (Çelik için) karbon oranı binde üç veya dört arasında değişen.|| **yarı son**, spor. Yarı final.|| **yarı sonuç**, Sonucun yarısı.|| **yarı tanrı**, mit. 1. Mitolojide, kır tanrıları, dağ, orman, su perileri gibi tanrı niteliğindeki ölümsüz varlıklar. 2. Mitolojide, bir tanrı ile ölümlü bir kadından, bir tanrıça ile ölümlü bir erkekten olan kahramanlara verilen ad.|| **yarı tırtıllı**, Hem tekerlek hem de tırtıllarla donatılmış motorlu araç.|| **yarı tropikal**, Tropikal bölgelere yakın olan; subtropikal; astropikal.|| **yarı uyanıklık**, psikol. Sistemin işleyiş bozukluğundan ileri gelen tam uyanık olmama durumu.|| **yarı uzay**, mat. Bir düzlemin bir yanında kalan uzay parçası.|| **yarı ünlü**, dbl. Ünlülerle ünsüzler arasında yer alan ses; yarı ünsüz. "jy/, /ğ/"|| **yarı ünsüz**, dbl. → yarı ünlü.|| **yarı yakınsak**, mat. Mutlak yakınsak olmayan yakınsak seri.|| **yarı yapısal**, (Yeryüzü şekli için) dirençsiz bir katmanın aşınması ile sıyrılan dirençli katmanın hafifçe yarılmış biçimi.|| **yarı (...)** **yarı (...)**, (Birleşik ve katışık nesnelere için) iki şeyden aynı miktarda katılmış olarak.|| **yarı yarıya**, 1. İki eşit parçaya bölerek; yarısı birinde diğer yarısı öbüründe olacak biçimde. 2. Yarısı kadar; yarısı ölçüsünde. 3. İkide bir oranında; yüzde elli olasılıkla.|| **yarı yoğunlaştırıcı**, Telekomünikasyon-

da, çok sayıda abonenin merkezine bağlı bulunduğu yoğunlaştırıcı bölümlerinden her biri.|| **yarı yolda**, 1. Gidilen yolun ortasında. 2. Başlanılan bir iş bitirilmeden.|| **yarı yolda bırakmak**, Söz verdiği yardımı yapmamak; dönmek.|| **yarı yoldan çevirmek**, Sonuna kadar gitmesini engellemek.|| **yarı yumuşak**, (Çelik için) karbon oranı binde iki ile üç arasında olan.|| **yarı yünlü**, (Kumaş için) yarısı yün olan.|| **yarı zarsı kas**, anat. Uyluğun arkasında bulunan kaslardan biri.

yarı², [yar-ı یاری] (yari:) {eT} {eAT} is. Yardım. [KB]

☞ **yarı kılmak**, {eAT} Yardım etmek.

yarı³, [yar-ı] {ağız} is. Yağ çömleğinin ağzına gerilen deri. [DS]

yarı⁴, [yar-ı] {ağız} is. Alan. [DS]

yarıcı¹, [yar-ı > yarı-cı] is. 1. Ürünü topladıktan sonra tarla sahibi ile yarı yarıya bölüşmek üzere çalışan kimse. 2. {ağız} Tarlayı ekip, ürünün yarısını alan ortak. [DS]

yarıcı², [yar-mak > yarı-cı] sf. 1. Yarmak işini yapan kimse; odun yaran ve parçalayan. 2. is. Meşe kütüklerini yarararak fıçı tahtası yapan kimse.

yarıcı³, [yar-ı > yarı-cı یارجی] {eAT} {OsT} sf. Yardımcı; şefaatchi; muin.

yarıcılık¹, -ğı [yar-mak > yarı-ı > yarı-ı-cı-lık] is. Ürünü topladıktan sonra tarla sahibi ile yarı yarıya bölüşme biçimindeki ekonomik işleyiş.

yarıcılık², -ğı [yar-mak > yarı-ı-cı-lık] is. Odun yarma ve parçalama işi; odun yarma işçiliği.

yarıcu, [yar-ı > yarı-cü یارجو] {eAT} sf. Yardımcı.

yarıçap, [yar-ı+çap] is. mat. 1. Bir ucu daire ya da kürenin merkezinde, diğer ucu daire ya da kürenin sınırının bir noktasında bulunan doğru parçası; çapın yarısı. 2. Bu doğru parçasının uzunluğu.

yarıçapsal, [yar-ı+çap-sal] sf. 1. Bir çemberin yarıçapına ilişkin. 2. Yarıçap ile bağlantısı olan.

yarıçı, [yar-ı-çı] (yariçi:) {eT} is. Yardımcı. [KB]

yarığ, [yar-ığ] {eT} is. 1. Zırh. [EUTS] 2. Kıyı; kenar. [EUTS]

yarığsamak, [yar-ığ-sā-mak / yazığ-sā-mak] (yariğ-sa:mak) {eT} dönşl. f. [-r] Yarığınmak istemek. [DLT]

yarığ¹, -ğı [yar-mak > yarı-ık] is. 1. Yarılarak açılmış aralık; yarıma sonucu oluşmuş çatlak; gedik; rahne. {ağız} (aynı) [DS] 2. İnce bir çizgi biçiminde açılmış yara ya da çatlak. 3. mecaz. Bölünme; anlaşmazlık. 4. anat. Bir organı loblara bölen, o organın yüzeyindeki derin oluk. 5. fiz. Işık demeti elde etmek için bir ışık kaynağı önüne konulan ekran üzerine açılan küçük dikdörtgensel delik. 6. Metaller üzerinde aşırı gerilme sonucu meydana gelmiş düzensiz görünümlü kanal; çatlak. 7. sf. Yarılarak açılmış olan. ☞ **yarığ ayaklı**, zool. Karada

- yaşayan serbest parmaklı memeliler.*|| **yarık dırnaklı**, {eAT} (Hayvan için) çatal tırnaklı.|| **yarık dilli**, zool. (Kertenkeleler için) çatallı ve ileri uzatılabilen dili olan.
- yarık**², [yar-mak > yar-ık / yarā-g براق] {eT} is. 1. Zırh; kalkan. {eAT} (aynı) [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [KB] [Tekin] [Mühennâ] 2. Askerî rütbe. [Gabain] [Tekin] 3. Kıyı; kenar. [EUTS] 4. Oylukların çenetlere birleştiği yer; oyluk kemikleri başı. [DLT]
- yarık**³, -ğī [yarū-mak > yaru-k / yarı-k] {ağız} is. Ay ışığı. [DS]
- yarık**⁴, -ğī [yar-ık] {ağız} is. Kötü yolda kadın. [DS]
- yarık**⁵, -ğī [yağ-rī-mak > yağrık-k / yārik] (ya:rik) {ağız} is. 1. Üstünde et kıyılan ağaç. 2. Üzerinde odun yarılan kütük. [DS]
- yarıkçı**, [yarık-çī] (yarıkçı:) {eT} is. Zırhçı; zırh ustası; zırh satıcısı.
- yarıklanmak**, [yarık-la-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Zırhlanmak. [DLT] [KB]
- yarıklaşmak**, [yarık-la-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Zırhını ortaya koyarak bahse girmek. [DLT]
- yarıklığ**, [yarık-lığ] {eT} sf. Zırhlı. [ETY]
- yarıklığıdı**, [yarık-lığ-dī] (yarıklığıdı:) {eT} zf. Zırhlı olarak.
- yarıklık**, -ğī [yar-ık-lık] is. 1. Yarık olma durumu. 2. Yarık olan yer.
- yarılmak**, [yarık-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Sağa sola koşup yorulmak. [DS]
- yarılabilir**, [yar-ıl-mak+bil-mek > yar-ıl-a+bil-ir] sf. jeol. (Mineral ya da kayalar için) ince yapraklar veya katmanlar hâlinde bölünmeye yatkın olan.
- yarılabilirlik**, -ğī [yar-ıl-a+bil-ir-lık] is. Bir madde-nin ince yapraklar hâlinde yarılabilme özelliği.
- yarılama**, [yar-ı-la-ma] is. Yarılama eylemi.
- yarılamak**, [yar-ı-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Ele alınan bir şeyin yarısını yapmak; yarısına varmak; yarısını bitirmek; yarıyı bulmak.
- yarılanma**, [yar-ı-la-n-ma] is. 1. Yarılanma eylemi. 2. fiz. Bir ışımaya demetinin etkisinin, belli bir süre sonra ilk değerinin yarısına inmesi. ☞ **yarılanma süresi**, fiz. → yarı ömür.
- yarılanmak**, [yar-ı-la-n-mak] edil. f. [-ır] Bir bütünün, süre alan bir eylemin yarısına varılmak; yarıya gelmek.
- yarılıgamak**, [yarılığa-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [g(i)-yor] → yarılıgamak. [DS]
- yarılğan**, [yar-ıl-mak > yar-ıl-gan] {ağız} is. 1. Sel sularının açtığı yarık. 2. Döşeme tahtalarının arası. [DS]
- yarılık**¹, [Far. yāri => yāri-lık] (yarı:lık) {eT} is. Yardım; destek; dostluk. [Bahşayış]
- yarılık**², -ğī [yarı-lık] {ağız} is. Yarı yarıya ortak. [DS]
- yarılınçığ**, [yarıl-in-mak > yarıl-in-ç-(s)ığ / yarıl-in-çığ] {eT} sf. Parçalayıcı; ayırıcı. [EUTS]
- yarılkaç**, -cı [yarıl-kaç] {ağız} is. Taş üzerinde, hayvan ayağı girecek kadar oluşmuş çatlak. [DS]
- yarılma**, [yar-ıl-ma] is. Yarılmak eylemi.
- yarılmak**¹, [yar-mak > yar-ıl-mak يارلق] edil. f. [-ır] {eT. -ur} 1. Yarmak eylemi yapılmak. 2. Yarmak eyleminden etkilenmek; üzerinde yarmak eylemi uygulanmak. 3. {eT} {eAT} Ayrılmak; parçalanmak; yirilmek; açılmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] 4. (Odun vb. için) uzunlamasına bölünmek; parçalanmak. 5. Geçişli engelleyen bir insan topluluğu aralanarak arasından geçilmek. 6. dönşl. f. Kendi kendine yarık, çatlak oluşmak. 7. Derin bir yara oluşmak. 8. {eT} (Çiçek için) açılmak. [EUTS] 9. {eT} Yarık açılmak. [Mühennâ] 10. {eAT} Yırılmak. 11. {ağız} (Buğday vb. için) öğütülmek. [DS]
- yarılmak**², [yar-ıl-mak] {ağız} edil. f. [-ır] (Çocuk, hayvan yavrusu için) süttten kesilmek. [DS]
- yarılmak**³, [yar-ıl-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Yüreği oynamak; üzülmek. [DS]
- yarım**, [yar-mak > yar-ım] is. 1. Bir bütünün yarısı; bir şeyin yarısı; herhangi bir şeyin ikiye ayrılmış olan parçalarından her birisi. {eT} (aynı) [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Üç İtgisizler] [Bahşayış] 2. Herhangi bir şeyin ikiye ayrılmış olan parçalarından her birisi. 3. Tam olmayan; eksikliği bulunan. 4. mecaz. (Kişi için) sağlığını önemli ölçüde yitirmiş olan; vücutça sakatlığı bulunan; fıtıklı; sakat. {ağız} (aynı) [DS] 5. is. Bir bütünün yarısı kadar olan miktar. 6. (Saat için) on iki otuz. 7. {eT} Değeri düşürülmüş sikke. [Bahşayış] 8. {ağız} Anadolu'da yer yer gaz tenekesinin yarısı, bir gaz tenekesi veya on iki kg. ölçülerinde değişen tahıl ölçeği. [DS] 9. {ağız} Güreşte, rakibin apış arasından alınan künde. [DS] 10. {ağız} Baş örtüsü. [DS] ☞ **yarım adam**, Hastalık, sakatlık gibi nedenlerle güçsüz ve zayıf kalmış kimse.|| **yarım adım**, as. Dakikada ortalama 114 kısa adım atılmak suretiyle yapılan yürüyüş biçimi.|| **yarım ağız**, (İstek, kabullenme vb. için) pek istekli olmama durumu; gönülsüz; içten gelmeyerek; dil ucuyla. {ağız} (aynı) [DS] || **yarım ağızla**, İstemeye istemeye; gönülsüz olarak.|| **yarım ağırı**, {eT} Yarım baş ağrısı. [Bahşayış]|| **yarım akıllı**, Akılsız; aptal.|| **yarım asalak**, biy. Üzerinde yaşadığı klorofilli bitkilerden beslenebilen, gerektiği zaman kendi beslek olabilen asalak; yarı asalak; tam asalak olmayan.|| **yarım avrat**, {ağız} Çok bilmiş kız çocuğu. [DS]|| **yarım avuç**, {ağız} Avucu doldurmayacak kadar az; tek avuç. [DS] **yarım ay**, 1. Dördün. 2. Yarım ay biçiminde olan nesne. 3. {ağız} Atın alnındaki yarım ay biçimindeki beyazlık. [DS]|| **yarım ayak**, 1. mim. Üzerinde yukarıdan aşağı yivler bulunan ve bir duvarda çıkıntı oluşturabilecek biçimde olup taşıyıcı özelliğinden ziyade süs amacıyla yapılmış ayak; gömme ayak. 2. {ağız} A-

yak tabanının yarısı. [DS]|| **yarım ayalı**, (Yaprak için) ana damarın yalnız bir tarafında ayası bulunan.|| **yarım baş ağrısı**, tıp. Sempatik sinir sisteminin bozulmasından ileri gelen ve baş dönmesi, mide bulantısı, kusma ile birlikte görülen baş ağrısı; migren.|| **yarım boy**, 1. resim. Bedenin yarısının tasvir edildiği resim ya da heykel. 2. spor. At yarışlarında atın vücudunun yarısı kadar olan mesafe. 3. Boyu bilinen veya belirtilen şeylerin yarısı kadar uzunlukta.|| **yarım burgu**, Hava akrobasisinde uçağın, gövde eksenini etrafında 180 derece dönmesi ile yapmış olduğu hareket.|| **yarım cilt**, Sırtı ve kapakları ayrı malzeme ile kaplı olan cilt.|| **yarım daire**, Bir bütün dairenin yarısı kadar olan.|| **yarım daire kanalları**, İç kulakta yer alan ve iç içe üç yarım daire biçiminde görülen kanallara verilen ad; denge organı.|| **yarım dalga**, fiz. Genliğin sıfır olduğu bir noktada bir periyotluk dalganın tam yarısına denk gelen uzaklık; dalga boyunun yarısı.|| **yarım dize**, ed. Bir dizinin bir durakla belirgin kılınmış olan yarısı.|| **yarım doğru**, mat. Bir başlangıç noktasından çıkarak tek yönde sonsuza doğru uzanan doğru parçası.|| **yarım dördüncü**, Balede bir duruş biçimi.|| **yarım elma**, gönül alma, Armağanın küçüklüğü önemli değil, hatırlanmış olmak önemlidir.|| **yarım endam**, {eT} Kesilmiş veya parçalanmış kol ve bacak gibi organlar. [Bahşayış]|| **yarım eylemek**, {eAT} İkiye bölmek; ikiye biçmek.|| **yarım görünüş**, resim. Bakımlı bir nesnenin bakışım ekseninin bir yanında kalan kısmının resmi.|| **yarım göz**, Balık ağının ilk başlangıç gözleri.|| **yarım gün**, Alışılmış çalışma saatlerinden daha az olan çalışma süresi; parttaym.|| **yarım hafız**, {ağız} Kur'an cüzlerinin son on sayfalarını ezberlemiş olan. [DS]|| **yarım ikinci**, Balede bir duruş biçimi.|| **yarım kabartma**, Bir nesne ya da figürün oylumlarının yarısı kadar belirginleştirilmiş kabartma veya böyle uygulanmış teknik.|| **yarım kadrat**, mat. Dizgide, harf yüksekliğinin yarısı kadar olan harf genişliği ve boşluğu.|| **yarım kafiye**, ed. Çıkış yerleri birbirine yakın sestelerle oluşturulan kafiye.|| **yarım kalmak**, (İş ya da eylem için) sonuçlanmamak; bitirilmemek.|| **yarım kan**, Bir atın kendi ülkesi dışındaki bir damızlık atla çiftleştirilmesinden doğan atın ırkı.|| **yarım kanat**, Bir uçağın kanadının gövde ile kanat ucu arasında kalan bölümü.|| **yarım kanatlılar**, zool. Süne, kımıl, tahtakurusu, su akrebi gibi çoğunlukla yassı vücutlu, ön kanatları dipten başlayarak yarıdan çoğu sertleşmiş, son tarafı zarsı, art kanatları zar biçiminde, çok pis kokan bezler bulunan, kan ve bitki öz suyu emerek yaşayan, hortumlu böcekler takımının bir alt takımı, (Hemiptera).|| **yarım kerte**, Bir liranın sekizde biri.|| **yarım kesme**, Dansta bir adım biçimi.|| **yarım kubbe**, mim. Bir kubbenin yarısı biçiminde tasarlanmış örtü.|| **yarım kuron**, Yirmi şilin altı peni değerindeki eski İngiliz para-

si.|| **yarım kuşluk**, {eT} Ana yemekten önce atıştırılan hafif yiyecekler. [Bahşayış]|| **yarım küre**, 1. İki eşit parçaya bölünmüş bir kürenin bu parçalarından her biri. 2. Dünyanın ya da gök kürenin ekvator düzleminin bir tarafında kalan bölümü; yarı küre.|| **yarım küresel**, Bir motorun silindir kafasında yakıt- hava karışımını sağlamakta kullanılan yarım küreyi andırır boşluk; yarı küresel.|| **yarım maket**, Bir uçağın bakışım düzlemine göre yalnız bir tarafını gösteren maket.|| **yarım mesai**, Tam bir gün çalışılmayan iş saati.|| **yarım oturak**, {ağız} Arkalıksız sandalye. [DS]|| **yarım oyma**, İncecik oyulmuş altın ya da gümüş üzerine uygulanan şeffaf mineleme işlemi.|| **yarım pil**, fiz. Bir elektrolit ile temas hâlinde bulunan elektrot.|| **yarım pabuçlu**, Yoksul, kimsesiz ve işsiz kimse.|| **yarım pansiyon**, Otel, motel ve pansiyon gibi konaklama tesislerinde konaklama hizmetleri ve kahvaltı ile birlikte yalnız öğle ya da akşam yemeği verme biçimindeki hizmet sistemi.|| **yarım porsiyon**, 1. Bir tabak yemeğin yarısı kadar. 2. argo. Ufak tefek; çelimsiz.|| **yarım sağ etmek**, Biraz sağa dönmek.|| **yarım sahanlık**, Katlar arasındaki kolların birbirinden ayrıldığı basamak genişliğindeki merdiven boşluğu.|| **yarım sarma**, spor. {ağız} Güreşte, alttan kurtulmak için başvurulan etkili bir oyun. [DS]|| **yarım seren**, dnz. Üzerine yan yelken açmak için ana direklerin gerisine eğik olarak konulan seren.|| **yarım sol etmek**, Biraz sola dönmek.|| **yarım somar**, {ağız} Sekiz teneke buğday. [DS]|| **yarım sutyen**, Göğüslerin üst kısmını açıkta bırakan yarım destekli ve askısız sutyen.|| **yarım süğü**, {OsT} Kısa mızrak.|| **yarım tarife**, Bir tam tarifenin yarısı kadar.|| **yarım ton**, müz. Bir tonun yarısı değerindeki aralık.|| **yarım uyak**, Yarım kafiye.|| **yarım vokal**, dbl. Ünlülerle ünsüzler arasında yer alan ses; yarı ünlü; yarı ünsüz.|| **yarım yaka**, {ağız} Takım elbise yeleği. [DS]|| **yarım yamalak**, Kusurlu ve eksik olarak; tam olmayan; eksik; özensiz yapılmış; üst-tümkörü. {ağız} (aynı) [DS]|| **yarım yamalık**, {ağız} → yarım yamalak. [DS]|| **yarım yañgalak**, {ağız} → yarım yamalak. [DS]|| **yarım yanıç**, {ağız} Üç ayaklı bir çeşit ahtapot. [DS]|| **yarım yantalak**, {ağız} → yarım yamalak. [DS]|| **yarım yapıldak**, {ağız} → yarım yamalak. [DS]|| **yarım yükseklik**, Balede bir duruş biçimi.

yarımada, [yar-ım+ada] (yarı'mada) b. is. Bir yanı karaya bağlı diğer üç yanı denizle çevrili kara parçası.

yarımağız, [yarım+ağız] {ağız} sf. (Sulama suyu için) bir arktan akanın yarısı. [DS]

yarımak, [*yā-mak / yar-mak > yar-ı-mak يارمق] (yarı:mak) {eT} gçsz. f. [-r] 1. Açılmak; parlamak. [E-UTS] 2. {eAT} Kemale ermek; olgunlaşmak; tam olmak. 3. {ağız} Dileği yerine gelmek; onmak. [DS] ☞ **yarımak yarcımak**, {eAT} Allah'ın bağış ve

yardıma ermek; onmak; yardım görmek; kemal bulmak.

yarıman, [yarī-mak > yarı-man] {ağız} *sf.* Çalışkan. [DS]

yarımca¹, [yarım-ca] *is.* **1.** Vücudun yarısına gelen inme; yarı felç. **2.** {ağız} Yarım baş ağrısı; migren. [DS] **3.** {ağız} Koyunların kuyruğunda görülen bir tür yara. [DS]

yarımca², [yarım-ca] {ağız} *is.* **1.** Puf böreği. **2.** Peynirli, kıymalı sac böreği. **3.** Bir tür bulgur. [DS]

yarımca³, [yarım-ca] {ağız} *is.* Üç perdeli küçük flüt. [DS]

yarımca⁴, [yarım-ca] {ağız} *is.* Saatçilikte, saatin ileri geri alınmasına yarayan aygıt. [DS]

yarımla, [yarım-lağı > yarım-lā] (yarımla:) {ağız} *is.* **1.** Yarım kilelik tahıl ölçü birimi. **2.** Dörtte bir kilelik tahıl ölçüğü. [DS]

yarımlağa, [yarım-lağa] {ağız} *is.* **1.** Yarım kilelik tahıl ölçüsü. **2.** Yedi kg. tahıl alan tahtadan ölçek. **3.** On litre tahıl alan ölçek. [DS]

yarımlağı, [yarım-lağı] {ağız} *is.* **1.** Yarım şiniklik ölçek. **2.** Şiniğin dörtte biri. **3.** Yarım kilelik tahıl ölçüsü. **4.** On beş kg. buğday alan ölçek; şinik. [DS]

yarımlama, [yar-ım-la-ma] *is.* Yarımlamak eylemi.

yarımlamak, [yar-ım > yarım-lā-mak] (yarımla:-mak) *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] **1.** Bir işin yarısını yapmak; yarılamak. {eT} (aynı) [DLT] **2.** Bir şeyi yarıya kadar bitirmek; yarılamak.

yarımlanma, [yarım-la-n-ma] {ağız} *is.* Bir kilenin otuz ikide biri. [DS]

yarımlanmak, [yar-ım > yarım-la-n-mak] *dönşl. f.* [-ur] Yarımlanmak. [DLT]

yarımlık, -ğı [yar-ım-lık] *is.* **1.** Yarım olma durumu. **2.** Bütünün yarısı olan şey. **3.** {ağız} Sakat ve sağlıksız olma. [DS] **4.** {ağız} Kasık fitiği; fitik. [DS] **5.** {ağız} Şiniğin yarısı. [DS] **6.** {ağız} Yarım liralık altın. [DS] **7.** {ağız} Çömlek. [DS] **8.** {ağız} 17 demetten oluşan bütün. [DS]

yarımmine, [yarım+mine] {ağız} *is.* Felç. [DS]

yarımsağa, [yarım-sağı] {ağız} *is.* Keçi ve koyunlarda görülen felç. [DS]

yarımsalık, -ğı [yarım+sal-ık] {ağız} *sf.* Yarı açık. [DS]

yarımşar, [yar-ım-ş-ar] *sf.* Üleşenlerin her birine, üleştirilen şeyin yarısı kadar miktarda düşerek; yarım yarım olarak.

yarımyağniş, [yarım+yan+kıç] {ağız} *is.* Yengeç. [DS]

yarımyanıç, -cı [yarım+yan-ıç] {ağız} *is.* Yengeç. [DS]

yarımyanış, [yarım+yan-ıç] {ağız} *is.* Yengeç. [DS]

yarımyanuç, -cu [yarım+yan-ıç] {ağız} *is.* Yengeç. [DS]

yarın¹, [eT. yağ(ı)r-ın > yarın] {eT} {ağız} *is.* Kürek kemiği; çiğın kemiği; omuz; sırt. [DLT] [KB] [DS]

yarın², [eT. yar (ışık) > yarū-mak > yar-ın] {eT} *is.* **1.**

İçinde bulunduğumuz günden hemen sonra gelecek olan gün; ertesi gün. {eT} (aynı) [EUTS] [DLT] [Gabain] [KB] [Bahşayış] [Mühennâ] **2.** Gelecek; ilerideki zaman. **3.** *zf.* İçinde bulunduğumuz günden hemen sonra gelen günde. **4.** Sabahleyin; sabah. {eT} (aynı) [EUTS] [DLT] [Gabain] **5.** Er geç. [ETY] **6.** {eAT} Ahret günü. ☞ **yarın bürgün** (öbürgün), {ağız} *Yakında.* [DS]|| **yarından kelli** → yarından keri. || **yarından keri**, {ağız} *Yarından sonra; öbür gün.* [DS]|| **yarından tezi yok**, *Gecikmeye meydan vermeden; sonraya bırakmadan; hemen; ivedilikle.*|| **yarın gün**, {eAT} *Ertesi gün.*|| **yarın öbür gün**, *Kısa süre sonra; yakın bir gelecekte.*|| **yarın tünle**, {eT} *Yarın geleceyin.* [Mühennâ]

yarınça, [yar-ın-çâ] (yarınça:) {eT} *is.* Harbe; mızrak. [ETY]

yarınçık, [yarın-çık] {eT} *sf.* Kötü; menfur. [EUTS]

yarındak, [yarın-dak] {eT} *is.* Kayış; sıırım; Türk sıırımı. [DLT]

yarındası, [yarın-da-s-ı] {eT} {OsT} *zf.* Ertesi gün. [Bahşayış]

yarınki, [yarın-ki] *zf.* Yarınki.

yarınki, [yarın-ki] *sf.* Yarınla ilgili olan; yarın yapılacak olan.

yarınlamak, [yağrın > yarın-la-mak] {eT} *gçl. f.* [-r] Yarına vurmak; sırtına vurmak. [DLT]

yarınlık, [yarın-lık] {eT} *is.* **1.** Ertesi günlük. **2.** Ahret. [KB]

yarınmak, [yar-ın-mak] {eT} *dönşl. f.* [-ur] Kendi kendine yarmak. [DLT]

yarıntası, [yarın-da-s-ı] {ağız} *zf.* Yarından sonra; öbür gün. [DS]

yarıntı¹, [yar-mak > yar-ıntı] *is.* **1.** Yarılmış olan; yarıklık. **2.** Sel sularının toprakta açmış olduğu oyukluk. **3.** *coğ.* Sel sularının açtığı eğim boyunca uzanan derin, dik ve uzun, oluk biçimindeki yüzey şekli. {ağız} (aynı) [DS]

yarıntı², [yar-ıntı] {ağız} *sf.* Utanmaz. [DS]

yarıntısı, [yarın-da-s-ı] {ağız} *zf.* → yarındası. [DS]

yarısa, [yersī-mak > yersi-gü > yar-ı-sa ?] {eT} *is.* Yarasa. [DLT]

yarış¹, [yar-mak > yar-ış] *is.* Yarmak eylemi ve biçimi.

yarış², [yar-mak (bölmek) > yar-ış] {eT} *is.* **1.** İki adam arasında mal üleşme. [DLT] **2.** {eAT} Bölüşme; taksim.

yarış³, [yar-mak (koşmak) > yar-ış] *is.* **1.** {eT} At yarışı. [DLT] **2.** *spor.* Konulan ödülü almak amacıyla yapılan, rakiplerini geçme çabası ve eylemi. **3.** Hıza dayalı spor karşılaşması. **4.** Yarışma; rekabet etme. ☞ **yarış arabası**, *Yarışa katılan herhangi bir araba.*|| **yarış atı**, *1. spor. At yarışları için yetiştirilip eğitilen at. 2. mecaz. En iyi olmaya zorlanan*

kişi.|| **yarış etmek**, *Birbirini geçmeye çalışmak; yarışmak.*|| **yarış kamçısı**, *spor. At yarışlarında kullanılan ucuna üçgen deri parçası dikilmiş, uzunluğu 85 cm. olan fiberglas saplı özel kamçı.*|| **yarış kayığı**, *spor. Kayık yarışlarına katılmak için yapılmış kayık.*|| **yarış koymak**, *{ağız} Yarış yapmak.* [DS]|| **yarış makinesi**, *spor. At yarışlarında, atlar içine girdikten sonra hakem tarafından açılarak yarışın başlaması sağlanan özel düzenek.*|| **yarış otomobili**, *spor. Yarış arabası.*|| **yarış tabancası**, *spor. Yarışı başlatmak, yanlış çıkışları bildirmek ya da yarışı durdurmakta kullanılan sesli ateşli silah.*

yarışçı, [yarış-çı] *is.* **1.** Yarışa katılan kimse; müsabık. **2.** *spor.* Bir spor dalında birbirini geçmeye çalışan sporculardan her biri. **3.** *sf.* Yarışan; yarış yapan.

yarışçılık, -ği [yarış-çı-lık] *is.* Yarışçı olma durumu.

yarışık, -ği [yarış-ık] *{ağız} is.* Yakınma; dava. [DS]

☞ **yarışık vermek**, *{ağız} Dedikodu etmek.* [DS]

yarışım, [yarış-mak > yarış-ım] *is.* Yarışma eylemi; yarışma.

yarışımçı, [yarış-ım-çı] *is.* Yarışmacı.

yarışlar, [yarış-lar] *is.* **1.** At yarışları. **2.** At yarışlarının yapıldığı yer. **3.** Üzerinde bahis oynanan at yarışları.

yarışlık, -ği [yar-ış-lık] *is.* Yarışma yapılan yer; yarış pisti.

yarışma, [yar-ış-ma] *is.* **1.** Yarışmak eylemi. **2.** Bilgi, yetenek ve güzellik gibi özelliklerinde üstünlüğünü göstermek amacıyla girilen yarış; yarışım; müsabaka. **3.** Ticaret vb. alanlarda rakiplerini geçme, geride bırakma çabası; rekabet. **4.** *spor.* Birden çok ekip ya da rakibin karşı karşıya geldiği sportif etkinlik; yarış; müsabaka.

yarışmacı, [yar-ış-ma-cı] *is.* Yarışmaya katılan kimse; yarışanlardan her biri; yarışımçı; müsabık.

yarışmak¹, [yar-ı-mak > yar-ı-ş-mak] *{eT} {ağız} iş-teş. f. [-ur]* Yarı yarıya üleşmek. [DLT] [DS]

yarışmak², [yar-mak > yar-ış-mak] *iş-teş. f. [eT. -ur] [-ir]* **1.** *{eT}* Yarış etmek; at yarışı yapmak. [Bahşayış] **2.** Üstünlük kazanmak amacını güden bir yarışa katılmak. **3.** Katıldığı yarışmada rakiplerinden üstün olmak için çaba harcamak. **4.** Başkalarından üstün olmaya çalışmak; rekabet etmek. **5.** *{ağız}* Koşmak. [DS]

yarıştırmak, [yarış-tır-ma] *is.* Yarıştırmak eylemi.

yarıştırmak¹, [yar-ış-tır-mak] *gçl. f. [-ir]* **1.** Yarışmasını sağlamak. **2.** *{ağız}* Koşturmak. [DS] ☞ **yarışdırı varmak**, *{eAT} Yarıştırmak gitmek.*

yarıştırmak², [yarış-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ir]* **1.** Arkasından konuşmak. **2.** Ters düşülen bir konuda karşılıklı direnmek; söz yetiştirmek; tartışmak. [DS]

yarıtmak¹, [yarü-mak > yarı-t-mak] *{eAT} gçl. f. [-ur]* **1.** Ağartmak; parlatmak. **2.** Aydınlatmak.

yarıtmak², [yarı-t-mak] *{ağız} gçl. f. [-ir]* İsteğe uygun biçimde, tam ve düzgün olarak yapmak. [DS]

yarıyacı, [yarı-y-a-cı] *{ağız} is.* Tarlayı ekip ürünün yarısını alacak olan; ortakçı. [DS]

yarıyıl, [yarı+yıl] *is.* Bir öğretim yılının birbirini izleyen iki döneminden her biri; sömestr.

yarı, [Far. yār-ī یاری] *(ya:ri:) is.* **1.** Dostluk. **2.** Yardım.

yarka, [Bul. jārka] *is.* Tavuklaşmaya başlayan, yumurtlama çağına gelmiş piliç; büyük piliç. ☞ **yarka çiftliği**, *Yarka yetiştiren tavuk çiftliği.*

yarkamak, [yarka-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-k(i)-yor]* Yamamak. [DS]

yarkan, [yar-mak (*ayırmak*) > yar-kān] *(yarka:n) {eT} is.* **1.** Cellat; hafiye. [EUTS] **2.** Bir unvan. [EUTS]

yarkı¹, [yar-kı] *{ağız} is.* Tartışma. [DS]

yarkı², [yar-kı] *{ağız} bağ.* Öyle ki. [DS]

yarkökü, [yer+kök-ü] *{ağız} is.* Havuç. [DS]

yarkurul, [yardım-cı+kur-ul > yarkurul] *is.* Mécilis ya da bir kurulda, üyeler arasından seçilerek bazı ön hazırlıkları yapmak, tartışarak genel kurula getirmek gibi görevi bulunan yardımcı kurul; encümen; komisyon; altkurul; komite.

yarlağan, [yarla-ğan] *{ağız} is.* **1.** Taş oyuğu; yarık. **2.** Susuzluktan toprakta oluşan çatlak. **3.** Taş, tuğla veya kerpiçten yapılan ocak; maltız. [DS]

yarlağkançuçı, [yarlıgka-n-mak / yarlağkan-çü-çî] *(yarlağkançu:çî) {eT} sf.* → yarlıkançuçı. [Gabain]

yarlamak¹, [yar (*salya*) > yar-lā-mak] *(yarla:mak) {eT} gçsz. f. [-r]* Tükürmek. [DLT]

yarlamak², [yar-lıg-ka-mak] *{ağız} gçl. f. [-r]* → yarlıgamak. [DS]

yarlan, [yar-la-ğan > yarlān] *(yarla:n) {ağız} is.* Sel sularının açtığı oyuk. [DS]

yarlanmak, [yar-la-n-mak] *{ağız} döñşl. f. [-ir]* Tepe gibi yığılmak. [DS]

yarlıgama, [yarlıga-ma] *is.* Yarlıgamak eylemi; mağfiret.

yarlıgamak, [eT. yar-(ı)l-mak (*karar verilmek*) > yar-(ı)l-(ı)ğ (*buyruk*) > yarlı(ı)ğ-ka-mak] *{eAT} {OsT} (Allah için) bir kulun günahını bağışlamak; suçunu affetmek; mağfiret etmek.*

yarlıganmak, [yarlıgā-mak > yarlıga-n-mak] *{eAT} {OsT} döñşl. f. [-ur]* Günahı bağışlanmak; mağfiret olunmak.

yarlıganmaklık, [yarlıgan-mak > yarlıgan-mak-lık] *{eAT} is.* Günahı bağışlanma; mağfiret olunma.

yarlığ¹, [yar > yar-lıg] *{eT} sf.* **1.** Acınacak durumda; yürekler acısı; fakir; yoksul; aciz; bedbaht; sefil; perişan. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [Mühennâ] **2.** Acı-

nan; yarlıganmış. [DLT] 3. is. Lütuf. [EUTS] 4. Tarikat; sutra; mukadderat. [EUTS]

yarlıg², [yar-(i)l-mak (*yarılmak; açılmak; kesilmek; karar verilmek*)] > yar(i)l-iğ [ar] {eT} sf. 1. Kesilmiş ya da kararlaştırılmış olan. [İKPÖy.] 2. Üstün asta söyledikleri; buyruk; buyrultu; karar; emirname; irade; hakanın mektubu; ferman. {eAT} {OsT} (aynı) [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Mühennâ] 3. İzin. [İKPÖy.] 4. {ağız} Yasa. [DS] 5. {ağız} sf. Koruyan. [DS]

yarlıgamak, [yarlıg-kā-mak > yarlıgā-mak] (*yarlıgā:mak*) gçl. f. [-r] 1. {eT} Merhamet etmek. [Mühennâ] 2. {ağız} Bağışlamak. [DS] 3. {ağız} Korumak. [DS]

yarlıgan¹, [yarla-ğan / yarlı-ğan] {ağız} is. 1. Taş, tuğla veya kerpiçten yapılma ocak; maltız. 2. Pişmiş ekmeğin sıcaklığını koruması için tencere ile konulduğu yer. [DS]

yarlıgan², [yarıl-mak > yar(i)l-ağan] {ağız} is. Yarılan yer. [DS]

yarlıgkamak, [yar-lıg > (emir; buyruk) > yarlıg-kā-mak] (*yarlıgka:mak*) {eT} gçl. f. [-r] 1. (Amir için) dile getirmek; buyurmak; izin vermek. [İKPÖy.] 2. Yargılamak. 3. (Tanrı için) buyurmak; emretmek; lütfetmek; vazetmek. [ETY] [Gabain] 4. Söylemek; düşünmek; yapmak. [İKPÖy.] 5. Haşmetle yapmak. [EUTS] 6. Acımak; merhamet etmek.

yarlıgkançuçi, [yarlıg (emir; buyruk) > yarlıg-ka-n-mak > yarlıg-ka-n-çü-çi] (*yarlıgkançu:çi:*) {eT} sf. → yarlıkançuçi. [Gabain]

yarlık¹, -ğ [Far. yār > yar-lık] is. Yār olma durumu.

yarlık², [yar-(i)l-mak (*karar verilmek*)] > yar(i)l-ik] {eT} is. 1. Emir; ferman; buyruk. {ağız} (aynı) [EUTS] [DS] 2. Fakir; yoksul; aciz; bedbaht; sefil; perişan. [EUTS] 3. Tarikat; sutra; mukadderat. [EUTS] 4. Lütuf. [EUTS]

yarlık³, [yar² > yar-lık] [ar] {OsT} {ağız} is. 1. Çocuk önlüğü. [DS] 2. {OsT} Kadın göğsü. [Burhan-ı Kati']

yarlık⁴, [yar-lık] {ağız} is. Üstünde odun yarılan kütük. [DS]

yarlıkamak, [yarlı(ğ)-kā-mak] (*yarlıka:mak*) {eT} gçl. f. [-r] 1. Lütfetmek. [ETY] [Üç İtigsizler] [Tekin] 2. (Tanrı için) buyurmak; vaaz vermek; öğüt vermek; haşmetle yapmak. [ETY] [EUTS] [Üç İtigsizler] [Tekin] 3. Korumak; esirgemek; iltifat etmek; şefkat göstermek. [EUTS] [Tekin] 4. Yardımcı olmak. 5. Emretmek; ferman eylemek. [ETY] [KB] 6. Bağışlamak; affetmek. [KB]

yarlıkançsız, [yarlıg-ka-n-mak > yarlı(ğ)-ka-nç-sız] {eT} sf. Merhametsiz; taş yürekli; şefkatsiz; katı yürekli. [EUTS]

yarlıkançuçi, [yarlıg > yarlıg-ka-n-mak / yarlıkan-çü-çi] (*yarlıkançu:çi:*) {eT} sf. Merhametli; şefkatli; şevketli. [EUTS] [Gabain]

yarlıkanmak, [yarlıg-ka-n-mak] döñşl. f. [-ur] 1. Zırhlanmak; zırh giymek. [EUTS] 2. Şefkat göstermek; yardımcı olmak. [EUTS]

yarma¹, [yar-mak > yar-mā] (eT. *yarma:*) is. 1. Yarmak eylemi. 2. {eT} Uzunlamasına yarılan herhangi bir şey. [DLT] 3. İri ve gelişigüzel kırılmış veya öğütülmüş tahıl. {ağız} (aynı) [DS] 4. {ağız} Hayvan yemi yapmak için iri çekilmiş tahıl. [DS] 5. {eT} Tane. [EUTS] 6. {ağız} Çorba yapmak için iri öğütülmüş mısır veya buğday. [DS] 7. {ağız} İri bulgur. [DS] 8. {eT} Bir tür katmer. [DLT] 9. {ağız} Yarılmış odun. [DS] 10. {ağız} Boyuna yarılarak meydana getirilmiş tahta veya benzer kereste. [DS] 11. {ağız} Kalın odundan kırılarak ayrılmış parça odunlar. [DS] 12. as. Kuşatılan birliğin, düşman cephesini delmek için giriştiği harekât. 13. Engebeli bir arazide, yol geçirmek için açılmış yer; insanların kazarak açtığı yol, kanal vb. hendek. {ağız} (aynı) [DS] 14. {ağız} Yarılarak kurutulmuş meyve. [DS] 15. {ağız} Fidan dikmek için açılan toprak. [DS] 16. {ağız} Güreşçilerin, güreşe başlaması; tutuşma. [DS] 17. sf. Yarılmış, yarılarak meydana getirilmiş olan. 18. (Meyve için) çekirdeğinden kolayca ayrılabilen. 19. (Kişi için) çok iriyarı ve kaba davranışlı; görgüsüz. {ağız} (aynı) [DS] → **yarma aş**, Kalın anacın tepesi kesildikten sonra tepesinde açılan yarığa kalem yerleştirilerek yapılan aş. || **yarma buğday**, İrice kırılmış buğday. || **yarma çorbası**, Yarma buğdaydan yapılan çorba. || **yarma kereste**, Damarları doğrultusunda yarılarak şekillendirilmiş kereste. || **yarma kütüğü**, Üzerinde odun kırılan ağaç kütük. || **yarma saldırısı**, as. Yarma taarruzu. || **yarma seresi**, {ağız} Çekirdeği çıkarılarak kurutulmuş erik. [DS] || **yarma şeftali**, Eti çekirdeğinden kolayca ayrılabilen şeftali. || **yarma taarruzu**, as. Kendisini kuşatan düşman birliğinden bir gedik açarak çıkış yapmak için yapılan saldırı harekâtı. || **yarma vurmak**, {ağız} Söz dokundurmak. [DS]

yarma², [yar-mak > yar-ma] {ağız} is. Tabaklıkta, içinde sığır derilerinin haşlanmak üzere ıslatıldığı dikkörtgen biçimindeki havuz. [DS]

yarma³, [yar-ma] {ağız} is. Lapa lapa yağın kar. [DS]

yarmaca, [yar-maca] (*yanma'ca*) {ağız} is. 1. Yarılıp, içi gösterilerek satılan kavun karpuz; kesmece. 2. Buğday, arpa, mısır kırması. 3. Yarılıp da kurutulan incir, kayısı. 4. Döğülmüş kara nohut. [DS]

yarmaç, [yar-maç] {ağız} is. 1. Kara nohudun dövülmüşü. 2. Buğday, arpa, mısır, bezelye vb.nin çekilmiş. [DS]

yarmaça, [yarma-ça] {ağız} is. Kalın odundan kırılmak suretiyle ayrılmış parça odunlar. [DS]

yarmağan, [Far. armağān] (*yarmağa:n*) {eT} is. Armağan.

yarmak¹, [yar-mak] [ar] gçl. f. [-ar] 1. {eT} {eAT} Yırtmak; bir şeyi keserek zorla parçalamak; birbi-

- rinden uzaklaştırmak; kırmak; parçalamak; ayırmak; bölmek. [ETY] [EUTS] [KB] [Bahşayış] **2.** {eT} Ortadan kesmek. [Mühennâ] **3.** Bir şeyi uzunlamasına bölmek. **4.** Vurma ya da düşme sonucunda derin bir yara açılmasına neden olmak. **5.** (Yara vb. için) kesip açmak. **6.** Geçişli veya ilerlemeyi engelleyen bir topluluğun içine hızla dalarak kendine yol açmak. **7.** Deniz, göl vb. içinde hızla ilerlemek. **8.** {ağız} (Buğday vb. taneleri için) değirmende kırmak; kabaca öğütmek. [DS] **9.** {ağız} (Anne için) bebeği süttten ayırmak; memeden kesmek. [DS] **10.** {eT} Yere sınır çizmek. [DLT] [Gabain] **11.** {eAT} Kazmak; oymak; delmek.
- yarmak²,** [yar-mak يارمق] *gçl. f. [-ar]* **1.** {eT} {eAT} Öne geçmek; ileri geçmek; yarışı kazanmak. [Mühennâ] **2.** *gçsz. f.* Uğraşmak; emek vermek. **3.** {ağız} Ardından konuşmak. [DS]
- yarmak³,** [yar-mak] {ağız} *gçl. f. [-ar]* Soymak; çalmak. [DS]
- yarmak⁴,** [yar-māk يرمق] (*yarma:k*) {eT} *is.* **1.** Sikke; para; akça. {eAT} (*aymı*) [DLT] [EUTS] [KB] **2.** *sf.* Sabit; kımıldamayan. [EUTS]
- yarmakan,** [Far. armağān] (*yarmaka:n*) {eT} *is.* Armağan. [DLT]
- yarmakçı,** [yarmak-çī] (*yarmakçı:*) {eT} *is.* Para kesen. [Mühennâ]
- yarmaklanmak,** [yarmak-la-n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Para sahibi olmak. [DLT]
- yarmalama,** [yar-ma > yar-ma-la-ma] *is.* Yarmalama eylemi.
- yarmalamak,** [yar-ma > yar-ma-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yarma hâline getirmek; uzunlamasına ikiye bölmek, ayırmak.
- yarmalık, -ğı** [yar-ma-lık] *is.* **1.** Yarma yapmak için ayrılmış olan buğday. **2.** Kereste yapımına uygun olmadığı için kırılarak odun yapılabilecek nitelikteki ağaç parçası. **3.** Boyuna yarılmış kereste parçaları elde etmeye uygun kereste.
- yarmamak,** [yarmā-mak] (*yarma:mak*) {eT} *gçsz. f. [-r ?]* Tırmanmak.
- yarman,** [yal-man > yar-man] {ağız} *is.* Uçurum. [DS]
- yarmanmak,** [yarmā-mak>yarma-n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* **1.** Tırmanmak. [ARAT] [DLT] [EUTS] **2.** Çıkmak; binmek. [EUTS] [Gabain]
- yarmaş,** [yar-mak > yar-ma-ş] {eT} *is.* → yarmış. [DLT]
- yarmend,** [Far. yār-mend يارمند] (*ya:rmend*) {OsT} *is.* **1.** Dost; arkadaş. **2.** Yardımcı.
- yarmık, -ğı** [yar-mık] {ağız} *is.* Üzerinde odun kırılan kütük. [DS]
- yarmış,** [yar-mak > yar-mış] {eT} *is.* İri bulgur; yarma. [DLT] ☞ **yarmış un,** *İnce un.* [DLT]
- yarmurmak,** [yer-mür-mek / yar-mur-mak يرمرق] {eAT} *gçsz. f. [-ur]* Sızlanmak. ☞ **yarmuru yarmuru,** {eAT} *Acındıra acındıra; yalvara yalvara.*
- yarnak¹, -ğı** [yar(ı)n-ak] {ağız} *is.* **1.** Büyük kayalar-daki yarık. **2.** Küçük su arki. **3.** Su arklarının kıyısına yapılan küçük engeller. [DS]
- yarnak², -ğı** [yağrın > yarn-ak ?] {ağız} *is.* Yakalık; önlük. [DS]
- yarnak³, -ğı** [? yarnak] {ağız} *is.* İlk kez yavrulayacak dişi manda. [DS]
- yarname,** [Far. yār-nāme يارنامه] (*ya:rna:me*) *is.* **1.** Adı hayırla, iyilikle anılma; iyi ün sahibi olma. **2.** Bir kimsenin iyi özelliklerini, hayırlı işlerini yazıya geçirme.
- yarnaz,** [? yarnaz] {ağız} *is.* Kırmızı buğday. [DS]
- yarnı,** [yağarı / yârını] {ağız} *is.* Sırt. [DS]
- yarnık, -ğı** [yağrın-lık > yarnık] {ağız} *is.* **1.** Kadın göğüslüğü. **2.** Deri yayık. [DS]
- yarok,** [yar > yar-uk] {eT} *is.* → yaruk. [Gabain]
- yarp,** [yarp] {eT} *sf.* **1.** Sağlam; güçlü; kuvvetli. [DLT] [EUTS] [KB] **2.** *is.* İnsan sevinince yüzüne gelen parlaklık; yalabıklık. [DLT] **3.** Sağlamlık. [Gabain]
- yarpadmak,** [yarp-ağ-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* İyileşmek; ayağa kalkmak; serpilip büyüme. [DLT]
- yarpah,** [yaparak > yarpağ] {ağız} *is.* Yaprak. [DS]
- yarpak, -ğı** [yaparak > yarpak] {ağız} *is.* Yaprak. [DS]
- yarpaklık,** [yaparak-lık] {ağız} *is.* Meşelik. [DS]
- yarpatmak,** [yarp-ağ-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* İyileşmek; ayağa kalkmak; serpilip büyüme. [DLT]
- yarpılmak,** [yarp-il-mak] {ağız} *edil. f. [-ır]* Yassılmak. [DS]
- yarpız,** [yarp-ız / yarp-uz] {ağız} *is.* **1.** Yaban nanesi; yarpuz. **2.** Oğulotu. **3.** Kuzukulağı. [DS]
- yarpsız,** [yarp-sız] {eT} *sf.* Kuvvetsiz; güçsüz; istihkâmsiz. [EUTS]
- yarpuz¹,** [yarp-uz] {eT} *is.* Yılan yiyen bir hayvan; firavun sıçanı, (*Ichneumon*). [DLT]
- yarpuz²,** [yarp-uz يارپوز] *is. bot.* **1.** Ballıbabagillerden, sulak çayırlarda, dere kenarlarında yetişen tüylü yapraklı, toplu ve leylak renkli çiçekli, çok yıllık otsu bitki, (*Mentha pulegium*). **2.** {eT} {eAT} Güzel kokulu bir ot; kır nanesi, (*Majoran; Mentha aquatica*). [DLT]
- yarpuz³,** [yarp-uz] {ağız} *is.* **1.** Yabani pancar. **2.** Mısır püskülü. **3.** Talaş; yonga. [DS]
- yarres,** [Far. yār-res ياررس] {OsT} *sf.* İmdada yetişen.
- yarsamak,** [yar-sa-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-s(i)-yor]* **1.** Beğenmek; hoşlanmak; imrenmek; istemek. **2.** Göreceği gelmek; özlemek. **3.** Bir şeyi, bir işi yapmaya heves etmek veya yapmaya başlamak. [DS]
- yarsgağ,** [yar > *yar-(ı)s-mak > yars-gā-ğ] (*yars-*

- ğ̃a:ğ̃* {eT} is. Dağda veya başka bir yerde ayağın kayabileceği yer. [DLT]
- yarsığak**, [yars-ı-mak > yarsı-ğāk] (*yarsığ̃a:k*) {eT} sf. Menfur; çirkin; iğrenç. [EUTS]
- yarsığu**, [yarsı-ğ̃ū] (*yarsı:ğ̃u:*) {eT} is. İstikrah, nefret; tiksinti; tikslenme.
- yarsık**, -ğ̃ı [yarsı-mak > yarsı-k] {ağız} sf. Tutkun; vurgun. [DS]
- yarsıklamak**, [yar-mak > yar-sık-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Birbirinden ayrı düşmek. [DLT]
- yarsımak**¹, [yar > yar-sı-mak] (*yarsı:mak*) {eT} gçl. f. [-r] **1.** Murdar bulmak; iğrenmek; istikrah etmek; tiksirmek; nefret etmek. [EUTS] [DLT] [Gabain] [Mühennâ] **2.** Kızmak; hiddetlenmek. [EUTS] [Gabain]
- yarsımak**², [Far. yār > yar-sı-mak] (*ya:rsımık*) {ağız} gçl. f. [-ır] **1.** Benimsemek; bağlanmak. **2.** Beğenmek; hoşlanmak; imrenmek; istemek. **3.** Çok sevmek. **4.** Bir şeyi, bir işi yapmaya heveslenmek veya yapmaya başlamak. **5.** Yardım etmek; korumak. [DS]
- yarsımak**³, [yarsı-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Yün örmek. [DS]
- yarsınçığ**, [yarsı-mak > yarsı-n-çığ] {eT} sf. Menfur; tiksindirici; murdar; mekruh; iğrenç; pis. [EUTS] [DLT] [Gabain]
- yarsınçık**, [yarsı-mak > yarsı-n-çık / yarsı-n-çık] {eT} sf. Menfur; tiksindirici; murdar; mekruh. [EUTS]
- yarsınmak**, [yarsı-n-mak] {ağız} dönl. f. [-ır] **1.** Dost olmak. **2.** Yardım etmek; korumak. **3.** Beğenmek; hoşlanmak; imrenmek; istemek. [DS]
- yarsıtmak**¹, [yarsı-mak > yarsı-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Tiksindirmek. [DLT]
- yarsıtmak**², [yarsı-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Özen-dirmek. [DS]
- yarsudmak**, [yarsı-mak > yarsu-d-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Tiksindiği şey yüzünden tükürmek. [DLT]
- yarşak**, -ğ̃ı [yarşa-k] {ağız} sf. Şımarık. [DS]
- yarşamak**, [yar-mak > yar-(ı)ş-mak > yarş-ā-mak] (*yarşa:mak*) {eT} gçsz. f. [-r] Yarışmak. [Mühennâ]
- yarşı**, [yar-mak > yar-(ı)ş-ı] (*yarşı:*) {eT} is. **1.** Bir şeyi yarıya bölen kimse; bir şeyin yarısı; yarı yarıya ortak. [DLT] **2.** Keser. [KB]
- yarşım**, [yar-mak > yar-ış-ım] {eT} is. Bir yarışık yer. [DLT]
- yart**, [yart] {eT} is. Su içilen bardak. [DLT] ☞ **yart yurt tutmak**, *Ansızın her yandan yakalanmak*. [DLT]
- yartallamak**, [yartal-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] (Konuşurken) yanlış yapmak. [DS]
- yartan**, [yart-an] {eT} is. Bölük; yarım; parça; kısım. [EUTS]
- yartı**, [yart-ı] {ağız} is. Çarık yaması. [DS]
- yartım**, [yar-mak > yar-t-mak > yar-t-ım] {eT} is. Ayrılmış; kısım; parça; bölük. [EUTS] [DLT] [Gabain]
- yartımlık**, [yartım-lık] {eT} is. Yardımcı; muavin. [ETY]
- yartlak**, -ğ̃ı [yart-lak] {ağız} is. **1.** Büyük yarı; oyuntu. **2.** Ağaç gövdesinden çıkarılan büyük ve kalın yonga; kavlak. [DS]
- yartlan**, [yart-lan] {ağız} is. Büyük yarı; oyuntu. [DS]
- yartlang**, [yart-lañ] (*yartlañ*) {ağız} is. Geniş ve derin uçurum. [DS]
- yartma**, [yart-ma] {ağız} is. **1.** Tarlada evlekleri birbirinden ayıran tümsekleri yapmakta kullanılan özel bir tür kürek. **2.** Parça. [DS]
- yartmaç**, -cı [yart-maç] {ağız} is. **1.** Kesilmiş dal veya ağaç parçası; odun. **2.** Çam parçası; çıra. **3.** Küçük. **4.** Küçük gibi iri adam. [DS]
- yartmak**¹, [yar-t-mak] {eT} gçl. f. [-ar] Yarmak; yırtmak. [Gabain]
- yartmak**², [yar-t-mak / yarmāk] {eT} is. Sikke; para. [EUTS] [DLT]
- yartmak**³, [yart-mak] {ağız} is. Erkeklerin giydiği keçe külah. [DS]
- yartu**, [yart-ū] (*yartu:*) {eT} is. **1.** Üzerine bir şey yazılan tahta; tahta. [DLT] **2.** Yonga; talaş. [DLT]
- yarturmak**, [yar-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yarırmak. [DLT]
- yarū**, [yar-mak > yar-ū یارو] (*yarū:*) {eT} {eAT} {OsT} sf. Yarım; yarı. ☞ **yarū yelim**, *Balık tutkalı*. [DLT]
- yarūğluk**, [yaruk > yarūğ-luk] {eT} is. Aydınlık; parlaklık. [KB]
- yaruk**¹, [yarū-mak (ışımak) > yaru-k] is. **1.** Güneş. [ETY] **2.** Parlaklık; aydınlık; ışık. [ETY] [EUTS] [DLT] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] **3.** sf. Aydın; parlak. [Gabain] [Üç İtigsizler] ☞ **yaruk kün**, {eT} *Açık, bulutsuz gün*. [Mühennâ]|| **yaruk yıldızı**, {eT} *Tan yıldızı*. [DLT]
- yaruk**², [yar-mak > yar-uk] {eT} is. Yarı; çatlak; aralık. ☞ **yaruk yelim**, *Balık tutkalı*. [DLT]
- yarukluk**, [yaruk-luk] {eT} is. Nur; ışık; aydınlık. [DLT]
- yaruksuz**, [yaruk-suz] {eT} sf. **1.** Işıksız; karanlık. [EUTS] [Gabain] **2.** Bulanık. [Gabain]
- yarumak**, [*yā-mak > ya-r (ışık) > yar-ū-mak] (*yarū:mak*) {eT} gçsz. f. [-r] **1.** Ağarmak. [ETY] **2.** Aydınlanmak; ışımak; parlamak; ışıklanmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Mühennâ] ☞ **yarumak yaşumak**, {eT} *Keyiflenmek; neşelenmek*. [DLT]
- yarun**, [yarū-mak > yaru-n] {eT} sf. Şafak; gün ağarması; tan atması. [EUTS]
- yarunmak**, [yarū-mak > yaru-n-mak] {eT} dönl. f. [-ır] Aydınlanmak; parlamak. [KB]

yarutğan, [yarū-mak > yarū-t-ğān] (*yarū:tga:n*) {eT} *sf.* Her zaman aydınlatan. [DLT]

yarutmak, [yaru-t-mak] {eT} *gçl. f.* [-ur] Aydınlatmak; parlatmak. [DLT] [EUTS] [KB] [Mühennâ]

yârüağyar, [Far. yâr ü ağyâr یار و اغیار] (*ya:rüağ-ya:r*) *is.* Dost ve düşman. ☞ **yârüağyara karşı**, *Dosta düşmana karşı; ele güne karşı.*

yarvalmak, [yalvar-mak / yarval-mak] {eT} *dönşl. f.* [-ur] Yalvarmak; dilemek; istemek; niyaz etmek. [EUTS]

yaryalabık, -ğı [ya(r)+ya/lab-ık] {ağız} *pekşt. sf.* Düzgün ve temiz. [DS]

yas¹, [yās] (*eT. ya:s*) *is.* **1.** {eT} Ölüm; yıkım; helak. [DLT] **2.** Sevilen bir kimsenin ölümünden duyulan büyük acı; matem. **3.** {ağız} Ölü ağıdı. [DS] **4.** Uğranılan bir felaketin verdiği üzüntü. **5.** *psikol.* Bir dışı sevgi nesnesinin yitimiyle öznedede beliren ruhsal süreç. **6.** {eT} (Alış verişte) zarar; ziyan. [EUTS] [DLT] [Gabain] [KB] ☞ **yasa batmak**, *Çok derin bir üzüntü içinde bulunmak.*|| **yasa gömülmek**, *Çok derin bir üzüntü içinde bulunmak.*|| **yas alameti**, *dnz. Gemide yas olduğunu belirtmek için direklerdeki düşey serenlerin başa-kıça çapraz olarak çevrilmesi.*|| **yas etmek**, {ağız} *Ölünün ardından yüksek sesle ağlamak.* [DS]|| **yas giyesisisi**, {eAT} *Matem elbisesi.*|| **yas tonu**, {eAT} *Matem elbisesi.*|| **yas tutmak**, *Yaslı durumda bulunmak; yas içinde olmak; aşırı ölçüde üzülme.*|| **yas vermek**, {ağız} *Baş sağlığı dilemek.* [DS]

yas², [yası] *sf.* **1.** {eT} Yassı. **2.** {ağız} Zayıf deve; güçsüz deve. [DS] **3.** {ağız} Bitki yetişmeyen toprak. [DS] ☞ **yas söngük**, *Yassı kemik; düz kemik.* [EUTS]

yas³, [yāy / yas / yaz ?] {eT} Yaz; ilkbahar. [EUTS]

yas⁴, [yas] {ağız} *is.* Zararlı hayvanları öldürmek için tüfekle hazırlanmış tuzak. [DS] ☞ **yas etmek**, {ağız} *Kuvvetli vurmak.* [DS]

yasa, [eT. yasa-mak (*düzenlemek; yapmak*) / Moğ. yasağ > yasa یاسا] *is.* **1.** Olayların gidişinde, insanlar ve doğadaki nesnelere için olağan dışına çıkmayan, kesinlik, değişmezlik ve zorunluluk taşıyan genel kural. **2.** *huk.* Yasa yapmaya yetkisi bulunan güç tarafından konulan yazılı ve genel hukuk kuralları; kanun; ferman; kaide; emir; türe. {eT} {OsT} (*aynı*) [EUTS]. **3.** Hukuk kuralları. **4.** Herhangi bir alanda çıkartılmış yasaları içine alan kitap. **5.** Yasaların belirlediği sınırlar içinde kalan herhangi bir suç sayılmayan davranış ve eylem alanı; yasalara uygun; yasal olma. **6.** Bilimde çok sayıda gözlem ve deney sonucunda aynı sonucu doğuran ve bu sebeple kesin gözüyle bakılan durum. **7.** Bir bütünün öğeler arası işleyişini yöneten zorunlu ve sürekli değişmez ilişki; ilke; kanun. **8.** Toplum hayatında kendiliğinden oluşan ve bireylerin büyük bir çoğunluğu tarafından kabul gören uyulması zorun-

lu alışkılar bütünü. ☞ **yasa dışı**, *Yasalara, yasaların belirlediği kurallara uymayan; illegal; gayri kanunî.*|| **yasa koyucu**, *Yasa yapma yetkisi ve yasa koyma gücü bulunan; vazı-ı kanun.*|| **yasa önerisi**, *Yasa yapma yetkisi olan kurula yasalaştırılması için sunulan yasa metni; yasa teklifi; kanun teklifi.*|| **yasa sözcüsü**, *huk. Danıştay savcısı.*|| **yasa tasarısı**, *Hükümet tarafından meclise sunulan yasa teklifi; kanun tasarısı.*|| **yasa teklifi**, *Yasa önerisi.*

yasadüşmek, [yas-a+düş-mek یاسادشکم] {eAT} *gçl. f.* [-er] Gevşetmek; birden gevşetmek; bozmak.

yasağ, [Moğ. yasa / yasağ یساغ] {eAT} *is.* **1.** Yasa; kanun; ferman; türe; emir. **2.** Yasak; yasaklık. {OsT} (*aynı*) **3.** Düzen; tertibat. **4.** Ödev olarak verilen iş. ☞ **yasağa değürmek**, {eAT} *Cezaya çarptırmak.*|| **yasağa yetürmek**, {eAT} → yasağa değürmek.|| **yasağ etmek**, {eAT} *Buyurmak; emretmek; ferman çıkarmak.*|| **yasağ eylemek**, {OsT} → yasağ etmek.

yasağcı, [yasağ-cı یساغچی] {OsT} *is.* Bekçi; muhafız; zabıta memuru.

yasak¹, [yasa-mak (*düzenlemek; yapmak*) > yasa-k یساک] *is.* **1.** {eT} {eAT} {OsT} Kanun; yasa. [EUTS] **2.** Bir işin yapılması için konulmuş engel; memnu. {eAT} {OsT} (*aynı*) **3.** Bir toplumda yasalar, gelenekler vb. kurumlar tarafından yapılması sakıncalı bulunan durum; memnuiyet. {OsT} (*aynı*) **4.** *huk.* Bir şeyin yapılmasına hukuk kuralları tarafından getirilmiş engel. **5.** {eT} Bir çeşit vergi. [EUTS] **6.** *sf.* Yapılmaması istenmiş olan; memnu. {eAT} {OsT} (*aynı*) ☞ **yasak altı**, {ağız} *Polis gözetim yeri; karakol.* [DS]|| **yasak aşk**, *Hukuk, din ve töre bakımından sakıncalı bulunan aşk.*|| **yasak bölge**, *Güvenlik gerekçesiyle üzerinde uçuş yapılamayan, giriş ve çıkışların denetim altında tutulduğu sınırlı yer.*|| **yasak etmek**, *Yapılmamasını istemek; yasaklamak.*|| **yasak kitap**, *Satışı ve dağıtımı yetkili makamlarca yasaklanmış kitap.*|| **yasak kulu**, {eAT} *Zabıta memuru.*|| **yasak meyve**, *Cennette, Allah'ın yasaklamış olmasına rağmen Hz. Âdem ile Havva'nın unutarak veya şeytan tarafından kandırılarak yemiş oldukları ve dolayısıyla Cennetten kovulmalarına neden olan meyve.*|| **yasak olmak**, *Yapılmaması istenmek; yasaklanmak; yasak getirilmek.*|| **yasak savan**, {ağız} *Kolay ve ucuz elde edilip armağan verilen şey.* [DS]|| **yasak savmak**, *1. (Nesne için) bir gereksinimi şöyle veya böyle, şimdilik karşılamak. 2. (İş için) istemeye istemeye, sadece hatır vb. sebeplerle yapmak; üstünkörü iş görmek. 3. {ağız} Verilmesi gereken bir armağanı ucuzundan, kolayından sağlamak.* [DS] **3.** *Düğünde iki ya da üç gün kullamaya gelenleri ağırlamak.*

yasak², -ğı [yasa-k] {ağız} *is.* **1.** Köy yanında çitle çevrilmiş tarla. **2.** Ev yanında çitle çevrilmiş bahçe. **3.** Ev dışında, üstü yağmura karşı kapatılmış yer. **4.** Korunmuş, girilmesi yasak orman; koruluk. [DS]

yasakçı, [yasak-çı] {ağız} *is.* Bekçi; korucu; nöbetçi. [DS]

yasakçıbaşı, [yasak-çı+baş-ı] {OsT} *is.* Baş muhafız; zabıta amiri.

yasakçı, [yasak-çı] {OsT} *sf.* 1. (Kişi için) yasak koyan; yasaklayan; olur olmaz şeylere yasak getiren. 2. (Tutum, davranış, görüş vb. için) kısıtlayan; yasaklayan. 3. *is.* Eskiden muhafızlara verilen ad; muhafız; bekçi; zabıta memuru. {eAT} {OsT} (aynı) 4. Elçilikleri koruyan yeniçeri neferi; kavas. 5. Bir yeri beklemek ve korumakla görevli olan kimse; bekçi; korucu; nöbetçi.

yasakçılık, -ğı [yasak-çı-lık] {OsT} *is.* Bekçilik; koruma işi; muhafızlık.

yasaklama, [yasak-la-ma] *is.* Yasaklamak eylemi.

yasaklamak, [yasak-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1.* Bir şeyin yapılmasına engel koymak; yapılmamasını istemek; yasak etmek. 2. *huk.* Bir kimsenin haklarını kullanmasına yasal olarak engel olmak.

yasaklanış, [yasak-la-n-ış] *is.* Yasaklanmak eylemi ve biçimi.

yasaklanma, [yasak-la-n-ma] *is.* Yasaklanmak eylemi.

yasaklanmak, [yasak-la-n-mak] *edil. f. [-r]* Yasak konulmak; yapılmasına izin verilmemek; engel konulmak; önlenmek; men edilmek.

yasaklayıcı, [yasak-la-y-ıcı] *sf.* Yasaklama, önleme niteliği bulunan; yasaklamaya yönelik.

yasaklı, [yasak-lı] *sf.* Kendisine herhangi bir şeyi yapması yasaklanmış olan; yasak konulmuş.

yasaklık¹, -ğı [yasak-lık] *is.* Yasak olma durumu.

yasaklık², -ğı [yasak-lık] {ağız} *is.* 1. Ev yanında, çitle çevrilmiş büyük bahçe. 2. Ev veya bahçe çevresindeki çit. [DS]

yasal¹, [yasa-lı] *sf.* 1. Yasaya uygun. 2. Yasa tarafından belirlenen. 3. Yasa ile ilgili.

yasal², [yasa-mak (düzenlemek; yapmak) > yasa-l] {eT} *is.* Saf; alay. [Nevâyî]

yasalat, [yas-ala-t?] {ağız} *is.* Baş sağlığı dileği. [DS] ☞ **yasalata gitmek**, {ağız} *Baş sağlığı dilemeye gitmek.* [DS]

yasalaşma, [yasa-la-ş-ma] *is.* Yasalaşmak eylemi.

yasalaşmak, [yasa-la-ş-mak] *dönşl. f. [-r]* Yasa yapma yetkisi bulunan güç tarafından onaylanarak yasa niteliği kazanmak; kanunlaşmak.

yasalaştırılma, [yasa-la-ş-tır-ıl-ma] *is.* Yasalaştırılmak eylemi.

yasalaştırılmak, [yasa-la-ş-tır-ıl-mak] *edil. f. [-r]* Yasalaştırmak eylemi yapılmak; yasalaşması sağlanmak.

yasalaştırma, [yasa-la-ş-tır-ma] *is.* Yasalaştırmak eylemi.

yasalaştırmak, [yasa-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-r]* Yasa niteliği kazandırmak; yasa durumuna getirmek.

yasalı, [yasa-lı] *sf.* 1. Yasası bulunan; herhangi bir yasaya dayanan. 2. Yasaya uygun olan; yasal; kanunî.

yasallaşma, [yasa-l-la-ş-ma] *is.* Yasallaşmak eylemi.

yasallaşmak, [yasa-l-la-ş-mak] *dönşl. f. [-r]* Yasal duruma gelmek; yasaya uygun nitelik kazanmak; kanunileşmek.

yasallık, -ğı [yasa-l-lık] *is.* Yasaya uygunluk. ☞ **yasallık ilkesi**, *huk.* İdari işlemlerin hukuk kurallarına uygun olması gerektiğini belirten kamu hukuku kuralı.

yasama, [yasa-ma] {OsT} *is.* 1. Yasamak eylemi. 2.

Bir ülkenin yasalarını hazırlama, onaylama ve yayımlama işi; teşri. 3. *huk.* Yasa yapma; yasa çıkarma. 4. {eAT} Salma vergi. ☞ **yasama dokunulmazlığı**, *Yasama görevlerini serbestçe yapabilmeleri için yasama meclisi üyelerini adli kovuşturmalardan koruyan anayasa güvencesi.* || **yasama dönemi**, *Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir yıllık çalışma dönemi.* || **yasama gücü**, *Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasa koyma, yasa kaldırma veya değiştirme yetkisi ve gücü.* || **yasama hakkı**, *Yasama gücü ve yetkisi.* || **yasama kurulu**, *Gerekli yasaları hazırlayarak onaylayan, kaldırana ya da değiştiren kurum; parlamento.* || **yasama kuvveti**, *Yasama gücü.* || **yasama meclisi**, *Yasa çıkaran, değiştiren ve kaldırana kurul; parlamento.* || **yasama organı**, *Devletin yasa yapma yetkilerini üstlenen organ; parlamento.* || **yasama yetkisi**, *Yasa yapma, yasa çıkarma yetkisi; teşrii kuvveti.* || **yasama yılı**, *Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir yasama döneminde görev yaptığı süre.*

yasamak¹, [Moğ. casa-mak / yasa-mak] {OsT} *gçl. f. [-r] [-s(i)-yor] 1.* {eT} {eAT} {OsT} Tayin etmek; karar vermek; yapmak; tanzim etmek; kurmak; hazırlamak. [ETY] [Gabain] 2. {ağız} Bir yeri düzenlemek; düzen kurmak; çeki düzen vermek; düzenlemek. [DS] 3. {eAT} Toplamak; biriktirmek; yığmak. 4. *gçsz. f.* Yasa koymak; yasa yapma; kanun koymak. 5. {ağız} Salma salınak; vergilendirme. [DS]

yasamak², [yas > yas-a-mak] *gçl. f. [-r] [-s(i)-yor] 1.* {eAT} {OsT} Yığmak. 2. {eAT} {OsT} Yamyassı yattırma; yere sermek; yaymak. 3. {ağız} Eğmek; çöktürmek. [DS] 4. {ağız} Yenmek; yenilgiye uğratmak. [DS]

yasamalı, [yasa-ma-lı] *sf.* Yasa yapmayla ilgili; yasaamayla ilgili; teşriî.

yasana¹, [yasa-mak (düzenlemek) > yasa-n] *is.* 1. Yönelim. 2. *fel.* Niyet. 3. {ağız} Bir işi yapma isteği, kararı ve hazırlığı. [DS] 4. {ağız} Ön görü. [DS] 5. {ağız} Dokuz taş oyununda üç taşı bir sıraya dizerek oyunu alma. [DS] 6. {ağız} Oyunda birdenbire yapılan baskın; korkutma. [DS]

yasan², [yas-an] {ağız} *is.* **1.** Düzen. **2.** Oyun; düzen; dalavere. [DS]

yasandırmak, [yasa-n-dır-mak] {OsT} *gçl. f. [-ur]* Kurulu yayı açtırmak; yayı boşandırmak.

yasanımak, [yasan-ı-mak] {ağız} *gçl. f. [-r]* Tasarlamak; akıldan geçirmek. [DS]

yasanlamak¹, [yasan-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r]* **1.** Bir işi yapmayı tasarlayıp fırsat kollamak. **2.** Gizlice gözlemek, incelemek ve izlemek. **3.** Düzenlemek; gözden geçirmek. **4.** Hazırlamak. [DS]

yasanlamak², [yasan-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Tahminde bulunmak; kestirmek; ön görmek. **2.** Tespit etmek; belirlemek; saptamak. **3.** Sezmek. **4.** Öğrenmek. [DS]

yasanlamak³, [yasan-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Birinin) öfkesini yatıştırmak; sakinleşmesini sağlamak. [DS]

yasanlamak⁴, [yasan-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Buyruğu altına almak. [DS]

yasanlamak⁵, [yasan-la-mak / nişan-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Sözmek; nişanlamak; başını bağlamak. [DS]

yasanlı, [yasan-lı] {ağız} *sf.* Nişanlı. [DS]

yasanmak¹, [yasa-n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Süslenmek. [Nevâyi]

yasanmak², [yasa-n-mak] {OsT} *ya:sem* {OsT} *is.* Yasemin. **1.** Yönelmek; dayanmak. **2.** Yapmayı akıldan geçirmek; niyetlenmek; tasarlamak. **3.** Bir yeri karargâh edinmek.

yasanmak³, [yas-an-mak / yas-ıl-mak] {OsT} *edil. f. [-ur]* (Yayın kirisî için) gevşetilmek.

yasanmak⁴, [yas-an-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ur]* Yatmak; uzanmak; serilmek; devrilmek. [DS]

yasannamak, [yasan-la-mak > yasanna-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-n(i)-yor]* → yasanlamak. [DS]

yasar, [yas-ar ?] {ağız} *is.* Bir yaşındaki buzağı. [DS]

yasasız, [yasa-sız] *sf.* **1.** Yasası olmayan. **2.** Yasa ile belirlenmemiş; kanunsuz.

yasasızlık, -ğı [yasa-sız-lık] *is.* Yasası bulunmama durumu; yasa ile belirlenmemiş olma; kanunsuzluk.

yasatmak, [yasa-mak > yasa-t-mak] {OsT} *gçl. f. [-ur]* **1.** Kurdurmak; yaptırmak. **2.** Düzenletmek; tertip ettirmek.

yasavul, [Moğ. casağul > yasavul] {OsT} *is.* **1.** Eskiden yolların güvenliğini sağlayan görevlilere verilen ad. **2.** İlhanlılarda ordu müfettişlerine verilen ad. **3.** {eT} {OsT} Hanın hassa alayı; yasakçı; muhafız; emir subayı. [Nevâyi] **4.** {ağız} Yürütme erki taşıyan görevli; jandarma; karakol nöbetçisi. [DS] **5.** {ağız} Öncü; akıncı vb. [DS]

yasadağaç, [yassı+ağaç] {OsT} *is.* → yastığaç.

yasdamak, [yas-da-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-d(i)-yor]* Yassıltmak; düzeltmek. [DS]

yasdanmak, [yas-da-n-mak] {OsT} *is.* Yaslanmak; dayanmak; kendine yastık edinmek.

yasdı¹, [yas-dı] {ağız} *sf.* Yassı; basık. [DS]

yasdı², [yas-lı / yasdı] {ağız} *sf.* Yassı. [DS]

yasdı³, [yat-sı > yasdı] {ağız} *is.* Yatsı. [DS]

yasdığaç, -cı [yassı+ağaç] {ağız} *is.* → yastığaç. [DS]

yasdığeç, -ci [yassı+ağaç] {ağız} *is.* → yastığaç. [DS]

yasdığaç, [yassı+ağaç] {OsT} {ağız} *is.* → yastığaç. [DS]

yasdık, -ğı [yastā-mak > yastık] {ağız} *is.* Sürülmüş tarlanın iki başında dönerken yeterince sürülemeden yerlerine birkaç sıra hâlinde enine yapılan sürüm. [DS]

yasduk¹, [yas-tā-mak] {eT} *is.* Bir çeşit para; sikke. [EUTS]

yasduk², [yasdu-k / yastu-k] {eT} *is.* **1.** Yara üzerine konulan sargı; sargı bezi. [Bahşayış] **2.** Yastık; minder. {ağız} {aynı} [Bahşayış] [DS] **3.** {ağız} Kağnılarda, arabalarda dingil ile gövde adasına konulan yassı ağaç. [DS]

yasem, [Far. yāsem] {OsT} *is.* Yasemin.

yasemen, [Far. yāsemen] {OsT} *is.* Yasemin.

yasemin, [Far. yāsemen] {OsT} *is.* **1.** Zeytingillerden, dünyada iki yüz kadar türü bulunan, sarmaşık dallı, her zaman yeşil, çoğu beyaz ve sarı çiçekli güzel kokulu ağaççıklar, (*Jasminium officinale*, *J. friticans*). {eT} {aynı} [Bahşayış] **2.** Bu bitkinin çiçeklerinden özütlenen parfüm türleri.

yasemun, [Far. yāsemūn] {OsT} *is.* Yasemin.

yasgam, [yas-ga-m] {ağız} *is.* Dağ yamacı. [DS]

yasğaç, [yas-mak > yas-ğâç / yası+yiğâç] {eT} *is.* → yastığaç. [ARAT] [DLT]

yasğaşmak, [yas-ğa-ş-mak] {eT} *is.* (ilk harf, t olabilir) / taşğa-ş-mak] {eT} {işteş. f. [-ur]} Tokatlaşmak; birbirini tokatlamak. [DLT]

yası¹, [yas-mak] {eT} *is.* Yassı; enli; düz. [DLT] ☞ **yası alınlığı**, {eT} Geniş alınlı. [Mühennâ]|| **yası yığaç**, {eT} Yastığaç; hamur tahtası. [DLT]

yası², [yağ-sı > yāsı] {ağız} *zf.* (Kokmak için) yağ gibi. [DS]

yasıç, [yası-ç] {OsT} *sf.* **1.** Geniş ve uzun ok başı; ok başı; ok; yassı ve uzun temren. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] **2.** Mızrak. [ETY]

yasığlıç, [yas-ığ-lıç] {eT} *sf.* Gedeleçli; temrenli. [DLT]

yasık, [yas-ık] *is.* **1.** {eT} Gedeleç. [DLT] **2.** {ağız}

Dokuz taş oyununda, oynayanlardan birinin taşının saldırıya hazır durumu. [DS]

yasıklığ, [yasık-lığ] {eT} sf. Temrenli.

yasılamak, [yasī > yasī-lā-mak] (yası:la:mak) {eT} gçl. f. [-r] 1. Yassılamak; yaymak. 2. Sözü açık, geniş ve kinayesiz söylemek. [DLT]

yasılmak, [yas-mak > yas-ıl-mak يـسـلـمـق / باصـلـمـق] {eT} edil. f. [-ur] 1. Dağılmak; yayılmak. [DLT] 2. Terk olunmak; bırakılmak. [DLT] 3. {eAT} {OsT} Yayın kirişi gevşetilmek. 4. dönşl. f. {ağız} Eğilmek. [DS] 5. {ağız} Boyun eğmek. [DS]

yasımak, [yas-ı-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] İmrenmek. [DS]

yasıman, [yas-ī-mān] (yası:ma:n) is. Su boşaltılırken “gır gır” eden testi. [DLT]

yasımlamak, [yasım-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Gözlemek. [DS]

yasımuk, [yas-ı-muk] {eT} is. 1. Darı. [EUTS] 2. Mercimek.

yasınlamak, [yasın-la-mak] {ağız} dönşl. f. [-r] [-l(i)-yor] Nişan almak. [DS]

yasır, [yasır / yesir] {ağız} is. Esir; tutsak. [DS]

Yasin, [Ar. yā+sin يس] (ya:sin) is. Arap alfabesinde yâ ve sin harflerinin bir arada okunuşu. ☞ **Yasin Suresi**, Kur'an-ı Kerim'in 36. suresinin adı.

yaska, [yas-ka ?] {ağız} is. Çakı. [DS]

yaskağ, [yaskā-mak > yas-ka-ğ] {eT} sf. Yassı; düz. [EUTS] [Gabain]

yaskam, [yaska-m] {ağız} is. Eğimli yer. [DS]

yaskamak, [yas-kā-mak / yas-tā-mak] (yaska:mak) {eT} gçl. f. [-r] 1. Yassılamak; düzlemek. 2. Yaslamak; (yastık) dayamak. [Nevâyi]

yasla, [Rus. / Bul. jásli] {ağız} is. Hayvan yemliği. [DS]

yaslaç, -cı [yassı+ağaç => yaslaç] {ağız} is. Üstünde yufka açılan, yemek yenen yuvarlak tahta. [DS]

yaslağaç, -cı [yassı+ağaç > yaslağaç] {ağız} is. → yaslaç. [DS]

yaslağı, [Rus. / Bul. jásli] {ağız} is. Hayvan yemliği. [DS]

yaslam, [yas-la-m] {ağız} is. Eğimli arazi. [DS]

yaslama, [yas-la-ma] is. 1. Yaslamak eylemi. 2. {ağız} Hızır tahtası. [DS] 3. {ağız} En. [DS] 4. {ağız} Eğimli arazi. [DS]

yaslamak¹, [yās¹ > yas-lā-mak] (yasla:mak) gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. {eT} Yas tutmak. [Mühennâ] 2. {ağız} Baş sağlığına gitmek. [DS]

yaslamak², [yas-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Bir şeyi bir yere veya başka bir şeye degecek, dayanacak biçimde koymak; dayamak. {ağız} (aynı) [DS] 2. (Arka, yan vb. için) bir yerin doğal konumundan yararlanmak. 3. (Gemi için) rüzgâr ya da akıntının etkisiyle manevra olanağını yitirerek rıhtıma ya da başka bir gemiye yandan bindirmek.

yaslamak³, [yas-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Eğmek; çöktürmek; yatırmak. 2. Bozup dağıtmak. 3. Dövmek. [DS]

yaslanma, [yas-la-n-ma / yas-lan-ma] is. Yaslanmak eylemi.

yaslanmak¹, [yas-la-n-mak] edil. f. [-ır] 1. Yaslamak eylemi yapılmak; bir yere degecek biçimde yerleştirilmek; dayanmak. 2. dönşl. f. Bir yere dayanmak. 3. mecaz. Bir kimsenin yardımına, desteğine güvenmek; güvenmek; ondan güç almak; dayanmak.

yaslanmak², [yas-la-n-mak] dönşl. f. [-ır] Yasa yürünmek; yas içinde olmak.

yaslanmak³, [yas-la-n-mak] {ağız} edil. f. [-ır] 1. Çiğnenmek; ezilmek. 2. dönşl. Yere kapanmak; yüzükoyun yatmak. [DS]

yasle, [Rus. / Bul. jásle] {ağız} is. Hayvan yemliği. [DS]

yaslı¹, [yas-lı] sf. Yas tutan; yasta olan; matemli.

yaslı², [yas-lı] sf. 1. Yaslanmış olan; bir yere dayanan. 2. {ağız} Basık. [DS] ☞ **yaslı balaban**, {ağız} müz. Üflenerek çalınan, zurnaya benzer küçük bir saz. [DS]

yaslı³, [yas-lı] {ağız} is. Sac. [DS]

yaslağaç, -cı [yas-lı+ağaç] {ağız} is. 1. Üzerinde yufka açılan tahta. 2. Et kıymakta kullanılan tahta. [DS]

yaslağaç, -cı [yas-lı+ağaç] {ağız} is. Üzerinde yufka açılan düz ve yuvarlak tahta. [DS]

yaslık¹, [yas-lık] {eT} is. Zarar. [KB]

yaslık², -ğı [yas-lık] {ağız} is. Sahur yemeği. [DS]

yasma, [yas-ma] is. Yasmak eylemi.

yasmak¹, [yas-mak / yaz-mak] {ağız} gçl. f. [-ar] 1. Düzene koymak; düzenlemek; kurmak. 2. Dokuz taş oyununda üç taşı bir araya dizmek. [DS]

yasmak², [yas-mak يـاـسـمـق / بـصـمـق] gçl. f. [-ar] 1. {eT} Dağıtıp yaymak; çözmek. [DLT] [KB] 2. {ağız} Bozup dağıtmak. [DS] 3. {eT} Eritmek. [EUTS] 4. {ağız} Eğmek; çöktürmek; yatırmak. [DS] 5. {ağız} Bastırmak; sindirmek. [DS] 6. {OsT} Yassı duruma getirmek; düzleştirmek; düz duruma getirmek; yaymak. 7. {eAT} {OsT} Yayın kirişini gevşetmek. 8. {ağız} Yatıştırmak. [DS] 9. {eT} İfrata gitmek. [KB] 10. {ağız} Yüz üstü bırakmak. [DS]

yasman, [yas-man] {ağız} is. Çiftçilerin tarlaya içme suyu götürmekte kullandığı, dibi geniş ağzı dar, ağaçtan yapılmış kap. [DS]

yaslık, -ğı [eT. yas-mak > yas-mık يـاـصـمـيـق] {OsT} {ağız} is. Mercimek. [DS]

yasok, [yāz-mak (yanılmak) > yaz-uk / yas-uk / yasok] {eT} is. Günah. [Gabain]

yassah, [yasa-k > yassah] {ağız} is. Yasak. [DS]

yassanmak, [yas-ta-n-mak > yassa-n-mak يـاـصـنـمـق] {eAT} {ağız} dönşl. f. [-ır] Yaslanmak. [DS]

yassar, [ʔ yassar] {ağız} *sf.* Pis; uyuşuk. [DS]

yassel, [ʔ yassel] {ağız} *is.* Uçkur. [DS]

yassi¹, [yasī / yassi] *sf.* Yayvan, düz ve kalınlığı az olan; basık. {eT} (aynı) [Bahşayış] ☞ **yassi balıklar**, *zool.* *Bedenleri yandan yassı ve bakımsız kemikli balıklar takımı, (Pleuronectiformes).|| yassi kada-yıf, Yuvarlak ve kalın yufkalarından yapılan kada-yıf.|| yassi solucanlar*, *zool.* *Tenya ve kelebek asalağı gibi vücutları yassı ve uzun olan solucanlar takımı, (Platyhelminthes).|| yassi solungaçlılar*, *zool.* *Solungaçları genellikle yassı olduğu için iki çenelli yumuşakçılara verilen ad, (Lamellibranchiata).|| yassi yağarnı, {ağız} → yassi yağrınılı. [DS]|| yassi yağrınılı, {ağız} Geniş omuzlu. [DS]*

yassi², [yat-mak > yat-sı / yassi] {ağız} *is.* Yatsı. [DS]

yassi³, [yassi] {ağız} *is.* Saman. [DS]

yassığaç, -cı [yassi+ağaç] {ağız} *is.* Üzerinde yufka açılan düzgün ve yuvarlak tahta. [DS]

yassıca, [yassi-ca] *sf.* 1. Yassı durumda. 2. Yassıya yakın özellikte. 3. *zf.* Yassı olarak.

yassıgelen, [yassi+gel-en] {ağız} *sf.* Yassı gibi; yassıca. [DS]

yassılama, [yassi-la-ma] *is.* Yassılamak eylemi.

yassılamak¹, [yassi-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yassı duruma getirmek.

yassılamak², [yansı-la-mak > yassıla-mak] {ağız} *gçl. f. [-r]* Birinin sözlerini aynen tekrar ederek alay etmek. [DS]

yassılanma, [yassi-la-n-ma] *is.* Yassılanmak eylemi.

yassılanmak, [yassi-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* 1. Yassılamak eylemi yapılmak; yassı duruma getirilmek. 2. *dönşl. f.* Yassılaşmak.

yassılaştırabilir, [yassi-la-ş-mak+bil-mek > yassi-la-ş-a+bil-ir] *sf.* (Metal için) çekiçleme ya da haddeleme ile kolayca işlenerek levha hâline gelebilen.

yassılaştırabilirlik, -ği [yassi-la-ş-a+bil-ir-lik] *is.* Metallerin yassılaştırılma özelliği.

yassılaştırma, [yassi-la-ş-ma] *is.* Yassılaştırma eylemi.

yassılaştırmak, [yassi-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yassı duruma gelmek; yassı olmak; yassılamak.

yassılaştırma, [yassi-la-ş-tır-ma] *is.* Yassılaştırmak işi.

yassılaştırmak, [yassi-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Yassı duruma getirmek; yassıltmak.

yassılık, -ği [yassi-lık] *is.* 1. Yassı olma durumu. 2. Yassı bir şeyin niteliği.

yassılma, [yassi-l-ma] *is.* Yassılmak eylemi.

yassılmak, [yassi-l-mak] *dönşl. f. [-ır]* 1. Yassı duruma gelmek; yassılaştırmak; yassı olmak. 2. *argo.* Çok hoşlanmak. 3. {ağız} Eğilmek. [DS] 4. {ağız} *edil. f.* Basılıp ezilerek açılmak. [DS]

yassıltma, [yassi-l-t-ma] *is.* Yassıltmak eylemi.

yassıltmak, [yassi-l-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Yassı hâle ge-

tirmek; yassılmasını sağlamak; yassılmasına neden olmak; yassılaştırmak.

yassımak, [yar-sı-mak > yassı-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* Ağzı sulanmak; imrenmek. [DS]

yassız, [yas-sız] {eT} *sf.* Zararsız. [KB]

yastağaç, -cı [eT. yas-ı+yığaç] *is.* 1. {ağız} Üzerinde hamur açılan düz, geniş ve yuvarlak tahta; hamur tahtası. [DS] 2. *zool.* Çapak balığı.

yastalmak, [yastā-mak > yasta-l-mak] {eT} *edil. f. [-ur]* 1. Dayanmış olmak. [DLT] 2. Hedefin bir yanına dokunmak; ilmek. [DLT]

yastam, [yasta-m] {ağız} *sf.* Eğimli. [DS]

yastama, [yas-ta-ma] *is.* Yastamak eylemi.

yastamak¹, [yas-tā-mak يستامق / ياصتمق] (yasta:mak) {eT} *gçl. f. [-r] [-t(i)-yor]* 1. Yastık dayamak. [DLT] [KB] 2. Söz dokundurmak. [DLT] 3. Yaslamak; dayamak. {eAT} {ağız} (aynı) [DLT] [DS]

yastamak², [yasta-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-t(i)-yor]* Ezmek; yere yaymak; çiğnemek. [DS]

yastan, [yas-ta-n] {ağız} *is.* Dört yanı alçak tarla. [DS]

yastancak, [yastā-mak > yabta-n-cak يستنجق] {eAT} *is.* Dayanacak yer.

yastanma, [yas-ta-n-ma] *is.* Yastanmak eylemi.

yastanmak, [yastā-mak>yasta-n-mak يستنمق / يستنمق] {eT} {eAT} {OsT} *dönşl. f. [-ur]* Dayanmak; yaslanmak. [KB]

yastı¹, [yassi] {ağız} *sf.* Yassı. [DS]

yastı², [yat-sı > yastı] {ağız} *is.* Yatsı. [DS]

yastağaç, -cı [yassi+ağaç] {ağız} *is.* → yastığaç. [DS]

yastığaç, [eT. yasī + yığaç > yassi+yığaç > yastı + yığaç > yastığaç يصنعج] *is.* 1. {eAT} {OsT} {ağız} Üzerinde yufka açılan tahta. [DS] 2. {ağız} Üstünde odun kırılan kütük. [DS]

yastık, -ğı [yastā-mak > yastık] *is.* 1. Yatarken başın altına koymak ya da otururken sırtı, yanları dayamak için kullanılan, içine yün, pamuk, kuş tüyü vb. elyaf konularak torba biçiminde dikilmiş bir tür minder. {eT} (aynı) [Mühennâ] 2. Çeşitli amaçlarla kullanılan bu biçimde yapılmış herhangi bir şey. 3. Fide yetiştirmekte kullanılan, özel olarak ince toprak ve gübre serilerek yapılmış yüksekçe yer. {ağız} (aynı)[DS] 4. Yapılarda kimi bölümlerin üzerine dayandığı öge. 5. *zool.* Karasinek gibi bazı böceklerin değişik yüzeylerde tutunmasını sağlayan ayakları altındaki tutunucu yumuşak çıkıntı. 6. Tarımda, balık sırtı sürümde iki hendek arasında kalan yüksekçe sürülmüş kısım. 7. Çeşitli alet ve makinelerin işleyişi sırasında darbeyi azaltmak ya da bir açıklığı korumak için kullanılan içi esnek maddelerle dolu gereç. 8. {ağız} Kızıağın üstüne döşenen ağaç. [DS] 9. {ağız} Araba ve kağnıda, dingil ile sandık arasında iki ucu delikli, geniş ve kalın tahta. [DS] 10. {ağız} Sürülmüş tarlanın iki başına, enine

çekilen çizgi. [DS] **11.** {ağız} folk. Düğünde, kız evinden oğlan evine giden elbise bohçası. [DS] ☐ **yastık altı**, {ağız} folk. Gelin ve güveyin ilk gece yedikleri çerez. [DS]|| **yastık bıyık**, Yana yatmış ve uzun bıyık.|| **yastık çerezi**, {ağız} Gelin ile damadın ilk gece yedikleri tatlı ve yemiş cinsi şeyler. [DS]|| **yastık kılıfı**, Yastığın kirlenmesini önlemek için üzerine geçirilen kumaş kılıf.|| **yastık takoz**, Maden ocaklarında, direk ile tavan arasına konulan, tavanın yükünü direğe ileten ve esneklik sağlayan parça.|| **yastık yamamak**, {ağız} Uzun süre hasta yatmak.

yastıkaç, -cı [yassı+ağaç] {ağız} is. Oklava. [DS]

yastıkçık, -ğı [yastık-çık] is. **1.** Küçük yastık. **2.** zool. Böceklerin ayağındaki son parça.

yastıklama, [yastık-la-ma] is. **1.** Yastıklamak eylemi. **2.** Fide yetiştiriciliğinde yastık yapma işi ve yöntemi. **3.** Ocakta kömürü yastık durumuna getirme; yanmayı kolaylaştıracak biçimde yığma. **4.** {ağız} Tarlanın kıyısını iyice sürme. [DS] **5.** {ağız} Sürülen tarlanın iki başına ters yünde birkaç çizgi çekme. [DS] **6.** {ağız} Destekleme. [DS]

yastıklamak, [yastık-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yastık durumuna getirmek; yastık yapmak.

yastılama, [yassı-la-ma / yastı-la-ma] {ağız} is. Yapılarda kullanılan yassı taş. [DS]

yastılayım, [yastı-layın] {ağız} sf. (Göz için) baygın; süzgül. [DS]

yastılmak, [yasī > yas(i)t-il-mak] {OsT} gçsz. f. [-ur] **1.** Yassılaşmak; yassılmak. **2.** Eğilmek.

yastım, [yasī > yas(i)-t-im ياستم / ياستم] sf. **1.** {eAT} {OsT} Yüksekliği olmayan; yassı; yayvan ve alçak. **2.** {ağız} Yassı; yaygın; basık. [DS]

yastıngaç, -cı [yassı+ağaç] {ağız} is. Üzerinde hamur açılan tahta. [DS]

yastırmak, [yas-mak > yas-tır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] **1.** Bastırmak; sindirmek. **2.** Yatıştırmak. [DS]

yastuk, [yas-tā-mak > yas-tuk ياستوق] {eT} {OsT} is. **1.** Yastık. {ağız} (aynı) [DLT] [Bahşayış] [DS] **2.** Bir çeşit para; sikke. [EUTS]

yastukluğ, [yastuk-luğ] {eT} sf. Yastıklı. [Clauson]

yasturmak, [yas-tur-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] Herhangi bir şeyin yüzünü tıraş etmek, kazımak. [DS]

ya'sub, [Ar. ya'süb يعسوب] (ya:su:b) {OsT} is. **1.** Arı beyi. **2.** Başkan; reis.

yasuk, [yāz-mak (yanılmak) > yaz-uk / yas-uk / yasok] {eT} is. Günah; suç; hata; kusur. [EUTS]

yasul, [yas-mak (yaymak) > yas-ul] {eT} sf. **1.** Yassı; yayvan; yassı ve engin olan her şey. [DLT] **2.** Eğri; yokuşlu. [EUTS] [Gabain]

yasyalabık, -ğı [ya(s)+ya/labık] {ağız} pekşt. sf. Çok düzgün; çok güzel. [DS]

yaş¹, [yaş / ياش / يش] is. **1.** İnsan ve hayvanın doğu-

mundan itibaren bir yıllık devrelerle yaşamış olduğu süre; yaşanan yılların toplamı; sin. {eT} (aynı) [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Tekin] [KB] [Bahşayış]

2. Bir bitkinin topraktan bitişinden itibaren geçirdiği yıllık devrelerin toplamı. **3.** Bazı kurumların kuruluşundan itibaren geçen yıllık devreler hâlindeki süre. **4.** Bazı şeylerin üretilmesinden itibaren geçen yıllık devreler hâlindeki süre. **5.** İnsan hayatının belirli dönemlerinden her biri. **6.** gök b. Bir gök cisminin oluşmaya başladığı günden bu yana geçen süre. **7.** Yaşlılık. ☐ **yaş baş**, Bir kimsenin yaşadığı süre boyunca edindiği deneyim, görgü ve bilgilerinin tümü; olgunluk; yetkinlik.|| **yaş dolmak**, {eAT} Yaşı olgunluğa ermek; ihtiyarlamak.|| **yaş dönümü**, **1.** (Kadınlar için) doğurma yeteneğinin sona ermesi; menopoz. **2.** (Erkek için) erbezlerinin salgısının giderek azalması sonucu ortaya çıkan cinsel güç azalması; andropoz.|| **yaş günü**, Bir kimsenin doğduğu günün yıl dönümleri.|| **yaş haddi**, Bir kamu görevlisinin görevde kalabilmesi için yasanın izin verdiği en son yaş.|| **yaş halkası**, bot. Odunlu bitkilerin gövdelerinde yıllara karşılık gelen halkalar.|| **Yaşı benzemesin!** Erken yaşta ölen birisine benzetilen için "o yaşta ölmesin" anlamında söylenen dilek sözü.|| **yaşında**, Henüz bir yaşında.|| **Yaşı ne, başı ne?** Kendisinden söz edilen bir kimsenin deneyiminin, bilgisinin, görgüsünün yeterli olmadığını belirtmek için kullanılır.|| **yaşını almak**, Yaşı ilerlemiş olmak.|| **yaşını almış, başını almış**, Yaşı oldukça ilerlemiş ve deneyim kazanmış; olgunlaşmış.|| **yaşını başını almak**, Yaşı ilerlemek; yaşla birlikte deneyim sahibi olmak.|| (...) **yaşını bitirmek**, Tam belirtilen yıl kadar yaşamış olmak; bir üst yaşa geçecek durumda bulunmak.|| (...) **yaşını doldurmak**, Belirtilen sayıdaki yıl kadar yaşamış ve bir üst yaşa geçmek üzere olmak.|| **yaşını göstermemek**, Davranış ve görünüşü ile içinde bulunduğu yaştan daha genç birinin görünümünü vermek.|| **Yaşı toprakta sayılası!** "Ölsün" anlamında kullanılan bir beddua.|| **Yaşı yerde sayılası!** "Ölsün" anlamında kullanılan bir beddua.|| **yaş ilerlemek**, Yaşlanmak; ihtiyarlamak.|| **yaş sınırı**, Bir kamu görevlisinin görevde kalabilmesi için yasanın izin verdiği en son yaş; yaş haddi.|| ... **yaş sürmek**, {OsT} ... yaşı içinde olmak.|| **yaş uşak**, {OsT} Akli ermez çocuk.|| **yaş yaşamak**, {ağız} Ömür geçirmek; yaşamak. [DS]|| ... **yaş yaşlanmak**, {eAT} yaş yaşamak; yaş sahibi olmak.|| **Yaş yetmiş, iş bitmiş.** Bir kimsenin çok ihtiyar olduğunu belirtmek için kullanılır.

yaş², [yaş / ياش] {eT. ya:ş} is. **1.** Nemlilik. [DLT] [İKP-Öy.] **2.** Ağlama sırasında, gözlerden akan sıvı; göz-yaşı. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] **3.** {OsT} Deniz. **4.** sf. Çok nemli; ıslak. {eT} (aynı) [Bahşayış] **5.** {ağız} Çürük; güvenilmez. [DS] ☐ **yaş ağlamak**, {eAT} Gözyaşı dökmek.|| **yaş akıtmak**, Ağlamak.||

yaş dökmek, Ağlamak. || **yaş eylemek**, {eAT} İslatmak. || **yaş hava**, {eAT} Nemli hava; ıslak hava. || **yaşı kara**, {ağız} Kara yazılı. [DS] || **yaşını içine akıtmak**, Duyduğu acıyı ve üzüntüyü sezdirmemek; dışa vuramamak. || **yaş kesim**, Yer altından sızan sular tarafından sürekli olarak ıslanan toprak. || **yaşlara boğulmak**, Çok ağlamak. || **yaş pasta**, Taze meyve ve krem, kremadan yapılmış pasta. || **yaş tahtaya basmak**, Dalgınlık vb. nedenlerden dolayı aldanmak. || **yaşta kalmış, kavat pabucu gibi**, Üzgün; kirgin; perişan; çaresiz. || **yaş yere basmak**, → yaş tahtaya basmak. || **yaş yere yatmak**, {ağız} Aldanmak.

yaş³, [yāş / yaş] {ya:ş} {eT} is. 1. Yeşillik; sebze; yeşil ot. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Bahşayış] 2. sf. (Sebze, meyve vb. için) kendi öz suyunu yitirmemiş olan; taze; canlı; yeşil. {eT} {eAT} {aynı} [EUTS] [ETY] [Gabain] [Mühennâ] 3. Halim; şefkatli. [EUTS] ☞ **yaşa vurmak**, {ağız} Bir süre saman ve kuru ot ile beslenen hayvanlara taze ot yedirmek. [DS] || **yaş çayır**, Bütün yaz boyunca yeşil çayır bitkilerinin yer aldığı otlak. || **yaş oğlan**, {eAT} Genç; delikanlı. || **yaş sebze**, Taze sebze. || **yaş üzüm**, Taze üzüm.

yaş⁴, [yās / yaş] {ya:ş} is. 1. {eT} Zarar; zıyan. [EUTS] [Gabain] 2. argo. Yolunda gitmeyen; olumsuz; kötü; korkulu.

yaş⁵, [yaş] {ağız} is. Akşamla yatsı arası. [DS]

yaş⁶, [yaş] {ağız} sf. Çok çevik ve sağlam. [DS]

yaşa¹, [yaşa-mak > yaşa] ün. Bir sevinci dile getirmek, bir mutluluğun coşkusunu anlatmak, bir başarıyı kutlamak için söylenen alkış sözü.

yaşa², [yaş-a] {ağız} is. 1. Ak koyunların üzerine işaret olarak sürülen kırmızı boya. 2. Kırmızı toprak. [DS]

yaşağū, [yāş > yaş-ā-mak > yaş-ā-gū] {yaşa:ğū} is. 1. Hayat. [EUTS] [Gabain] 2. Kâinat; varlık; mevcudiyet. [EUTS] 3. sf. Yaşamağa haklı. [DLT]

yaşak¹, [yaş-ā-mak > yaş-a-k] {eT} sf. Yaşamış; yaşlı. [Gabain]

yaşak², -ğū [yaş-ak] {ağız} sf. Nemli. [DS]

yaşal, [yaş-al] {ağız} sf. Orta yaş geçmiş; yaşlı. [DS]

yaşalamak, [yaşa-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Boyamak; süslemek. [DS]

yaşam, [yaş-a-mak > yaş-a-m] is. 1. Canlılarda doğumdan ölüme kadar süren yaşama, gelişme, büyüme gibi canlılık işlevlerinin tümünü kapsayan süreç; dirim; hayat, (1966). 2. Doğumdan ölüme kadar geçen süre ve bu süre içinde gelişen olaylar; ömür. 3. Canlı varlıklarını cansızlardan ayıran üreme, özümleme, büyüme ve ölüm gibi biyolojik olayların tümü; hayat; dirim. 4. İçinde bulunulan ve yaşanılan doğal koşulların bütünü; yaşama biçimi; yaşantı. 5. Yaşamayı sağlayan şartların tümü; yaşamaya değer kazandıran şey veya nitelik. 6. Bir ortamda canlıların var oluşlarının belirtisi. 7. Top-

lumsal, ekonomik, kültürel, tarihsel vb. koşulların belirlediği bir döneme, bir topluma veya bir bölgeye özgü yaşama biçimi. 8. Bir yerde insanın ve buna bağlı canlıların yaşama olgusu; hayat. 9. Canlılığın ifadesi olan hareket ve kaynaşma; dinamizm. 10. Yaşama biçimini belirleyen, ona yön verdiği kabul edilen güç; kader. 11. Kişinin geçimini ve yaşmasını sağlayan yiyecek, içecek, giyecek vb. şeylerin tümü. 12. Geçim araçları; iş ve meslek. 13. Bir kimsenin geçmişi; hayat hikâyesi; biyografi; yaşam öyküsü. ☞ **yaşama geçirmek**, (Düşünce, tasarı vb. için) uygulamaya koymak; gerçekleştirmek; yapmak. || **yaşam biçimi**, Yaşama biçimi; hayat tarzı. || **yaşam düzeyi**, Gelir ve kültür durumunun zorunlu kıldığı yaşama biçimi; hayat seviyesi. || **yaşam felsefesi**, Kişinin hayatını sürdürmede esas aldığı dünya görüşü. || **yaşam güvencesi**, Bir kimsenin yaşlılık durumunda kendisine veya mirasçılara ödemedede bulunulmak üzere yaptığı sosyal güvenlik anlaşması; hayat güvencesi; hayat sigortası. || **yaşamını yitirmek**, Ölmek. || **yaşam kavgası**, Yaşayabilmek ve geçinebilmek için verilen mücadelenin tümü. || **yaşam koşulları**, Yaşamak için gerekli olan koşullar. || **yaşam öyküsü**, Bir kimsenin hayatı boyunca geçirdiği dönemler, yaşadığı önemli olayların anlatıldığı, kişinin tanıtıldığı yazı; hayat hikâyesi; biyografi. || **yaşam sigortası**, Yaşam güvencesi; hayat sigortası. || **yaşam standardı**, Bir toplumun geçim ve kültürel faaliyetler için harcamak zorunda kaldığı en az miktar. || **yaşam süresi**, Bir kimsenin doğumundan ölümüne kadar geçen zaman; ömür.

yaşama, [yaş-a-ma] is. Yaşamak eylemi. ☞ **yaşam çabası**, Canlı varlıkların kendi hayatlarını tehdit eden her türlü güçlük ve tehlikeler karşısında yaşayabilmek ve kendi türlerini sürdürebilmek için vermiş oldukları savaş; yaşama savaşı. || **yaşama biçimi**, Bir insan topluluğunun bir yerde yaşamasını sağlayan ve geleneklerce belirlenmiş uygulamaların tümü. || **yaşama gücü**, Hayatın güçlüklerine karşı dayanma ve mücadele etme gücü. || **yaşama sevinci**, 1. Sürekli olarak maddî ve manevî mutluluk içinde bulunma. 2. Yaşantısından ve durumundan memnun olma. 3. Güçlük ve zorluklardan yılmayarak, olumsuzluklara aldırılmayarak sürekli bir hoşgörü içinde bulunma. || **yaşama uğraşısı**, Yaşama çabası. || **yaşama umudu**, sos. Ortalama ömür süresi.

yaşamaca, [yaş-a-ma-ca] zf. Yaşadığı süreç; yaşadığı kadar; kayd-ı hayatla.

yaşamak, [yāş¹ > yaş-ā-mak] {eT. yaşa:mak} gçsz. f. [-r] [-ş(i)-yor] 1. Canlılığını sürdürmek; hayatta olmak; sağ olmak; canlılığa ilişkin belirtiler taşımak; diri olmak. {eT} {aynı} [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Tekin] [Bahşayış] 2. Varlığını sürdürmek. 3. Belli bir dönemde, tarihte hayatını

sürdürmüş olmak. *Karacaoğlan 17. yüzyılda yaşamaştır.* **4.** Oturmak; eğleşmek; ikamet etmek. *Uzun yıllar köyde yaşadı.* **5.** Çevrenin ve yaşama ilişkin olanakların verilerinden yararlanmak. *Denizde yaşayan canlılar.* **6.** Hayatını şöyle veya böyle geçirmek; herhangi bir durumda olmak. *Hayatının kalan kısmını bekâr yaşadı.* **7.** Biriyle bir arada oturmak. *Baba evinde, üç kardeşi ile yaşıyor.* **8.** Biri ile evlilik dışı beraberliği sürdürmek. **9.** Belli bir durumda bulunmak; başkaları ile ilişkileri o düzeyde tutmak. *Mutlu yaşamak, özgür yaşamak herkesin hakkıdır.* **10.** mecaz. Sürmek; devam etmek. *Anısı daima belleklerde yaşayacak.* **11.** mecaz. Zamanını varlık içinde, endişesizce ve eğlenerek geçirmek; hoşça vakit geçirmek; keyif sürmek; yaşamın tadına varmak. *Yazları yalılarda, kışları konaklarda... İşte onlar yaşıyor.* **12.** mecaz. (Bir şey için) tüm zamanını ve çabasını ona harcamak; var oluş nedeni saymak. *Öğrencileri için yaşıyordu.* **13.** mecaz. Sürekli bir şeyi düşünmek. *Geçmiş ile yaşıyor.* **14.** mecaz. İşleri yolunda olmak; keyfi yerine gelmek; mutlu olmak. *Bunu başardık mı yaşadık demektir.* **15.** mecaz. Belirtilen bir durumu, duyguyu yaşar gibi olmak; onunla özdeşleşmek; duymak; tatmak; hissetmek. *Bir Doğulu olmasına rağmen tamamen Avrupalı gibi yaşadı.* **16.** mecaz. (Bir şeyle) yalnız onunla beslenmek. *Bir bardak sütle yaşanır mı?* **17.** mecaz. (Bir şeyle) onunla geçimini sağlamak; hayatını onunla sürdürmek; geçinmek. *Üç aylıkla yaşayamayacağını sanmıştı.* **18.** Canlı imiş izlenimi uyandırmak. *Yaşayan bir kartal resmi.* **19.** Bir canlı gibi doğma, gelişme, değişme ve yok olma özellikleri taşımak. *Türkçe, henüz yaşayan bir dildir.* **20.** (Gelenek, görenek vb. için) canlılığını korumak; etkin olmak. *Bu gelenek hâla yaşıyor mu?* **21.** Çok zaman geçmiş olmasına rağmen ilginçliğini, yararını, etkisini sürdürüyor olmak. *Bu ilkeler, dünya durdukça yaşayacak demektir.* **22.** teklfz. Sevinmek; mutlu olmak. *Balık bu yıl çok. Bu mevsim yaşadık!* **23.** {eT} (Belirtilen miktar) yaşında olmak; ... yaşında olmak. {ağız} (aynı) [EUTS] [ETY] [DS] **24.** gçl. f. Varlığını belli biçimde sürdürmek; belli bir yaşantısı olmak. *Daha düne kadar göçebe yaşıyorduk.* **25.** gçl. f. Görüp geçirmek; başından geçmiş olmak; tanık olmak. *Balkan acısını, Çanakkale ve nihayet Kurtuluş Savaşını yaşadı.* **26.** gçl. f. (Bir duygu, olay, durum vb. için) o duyguyu tatmak; içinde bulunmak. *O sıkıntıları atlatmış değiliz bunalmı hâla yaşıyoruz.* **27.** gçl. f. (Anı, olay vb. için) hatırlamak; bir kez daha, yeniden oluyormuş duygusu içinde bulunmak; zihninde canlandırmak. *O kazayı günde üç dört defa yaşıyor.*

yaşamaz, [yaşa-maz] sf. **1.** Yaşama şansı ve umudu bulunmayan. **2.** (Dölüt için) rahim içi evrimi sırasında yaşamasına yeterli gelişmeyi sağlayamamış olan.

yaşamazlık, -ğı [yaşa-maz-lık] is. Yaşamaz bir dölütün durumu.

yaşamba, [yaşamba ?] {ağız} is. Limon, portakal sarılan ince kâğıt. [DS]

yaşamışlık, -ğı [yaşa-mış-lık] is. **1.** Yaşamış olma durumu. **2.** psikol. İçinde bulunulan bir durumun, geçmişte aynı biçimde yaşandığı izlenimi uyandıran anlık sanı.

yaşamsal, [yaşa-m-sal] sf. **1.** Yaşama ilgili; yaşama ilişkin; dirimsel; hayatî. **2.** Yaşamın sürekliliğini sağlayan; hayatî. **3.** Bir kimsenin yaşamında vazgeçilmez olan; yaşamak için zorunlu ve gerekli olan; hayatî. **4.** Bir bölgenin, bir kuruluşun, bir girişimin varlığını sürdürebilmesi için kesin gerekli ve zorunlu olan; hayatî.

yaşamsalcılık, -ğı [yaşa-m-sal-cı-lık] is. fel. İlke olarak, hayatî fiziksel ve kimyasal olgularla açıklayan mekanikçi görüşe tam karşı çıkan, hem ruhtan hem de organizmadan ayrı bir yaşama ilkesinin varlığını kabul eden öğretisi; dirimselcilik; vitalizm.

yaşan, [yaşa-n] {ağız} sf. (Halı, kilim vb. için) eskice; yıpranmış. [DS]

yaşanası, [yaşa-n-ası] sf. **1.** Yaşanabilecek durumda olan. **2.** is. Yaşama arzusu.

yaşangurmak, [yâş (ıslak) > yaş-an-gur-mak / yaşa-ı-ur-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] (Göz için) yaşarmak; yaşlı olmak. [DLT]

yaşanılma, [yaşa-n-ıl-ma] is. Yaşanılmak eylemi.

yaşanılmak, [yaşa-n-ıl-mak] edil. f. [-ır] **1.** Yaşanmak eylemi yapılmak. **2.** Yaşam sürdürülmek. **3.** Yaşam için elverişli olmak.

yaşanma, [yaşa-n-ma] is. Yaşanmak eylemi.

yaşanmak¹, [yaşa-n-mak] edil. f. [-ır] **1.** Yaşamak eylemi sürdürülmek. **2.** Yaşamak eylemi gerçekleştirilmek. **3.** (Olumsuz çekimle) yaşamak için elverişli durumda olmak.

yaşanmak², [yaşā-mak > yaşa-n-mak ياشنمق] {eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur] Gizlenmek; örtünmek; saklanmak.

yaşanmak³, [yañşa-n-mak / yağşa-n-mak > yāşa-n-mak] (ya:şanmak) {ağız} dönşl. f. [-ır] → yangşanmak. [DS]

yaşanmışlık, -ğı [yaşa-n-mış-lık] is. Geçişte yaşanan, anıları süsleyen ve özlenen hayat.

yaşanti, [yaşa-n-tı] is. **1.** İçinde yaşanan koşulların tümü; yaşama biçimi; hayat tarzı, (1966). **2.** Yaşanılan bir an; yaşamın bir parçası. **3.** Yaşanan, görülen, duyulan ve edinilen şeylerden kalan; yaşama ilişkin deneyim; hayat tecrübesi. **4.** Hayat.

yaşar, [yaş-ā-mak > yaşā-r يشر / يشار / يشار] (yaşa:r) sf. **1.** {eT} {eAT} {OsT} {ağız} ... yıl yaşamış; ... yaşında; ... yaşını doldurmuş. [Gabain] [Bahşayış] [DS] **2.** {ağız} ... yaşına girmiş. [DS]

yaşar, [yaş-ar] {ağız} is. 1. İki yaşındaki dana; tosun.

2. Altı ay ile üç yaş arasındaki sığa. [DS]

yaşarak, -ğî [yaş > yaş-ar-mak > yaşar-ak] {ağız} is. Nem; nemlilik. [DS]

yaşarık, -ğî [yaş > yaş-ar-mak > yaşar-ık] {ağız} sf. Nemli. [DS]

yaşarlaşmak, [yaşar-la-ş-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Bir yaşına gelmek; yaşını doldurmak. [DS]

yaşarlık¹, -ğî [yaş-a-r-lık] is. Canlılığını sürdürme işlevi; büyüme ve gelişme yeteneği; yaşayabilme kapasitesi; hayatiyet.

yaşarlık², -ğî [yaş > yaş-ar-mak > yaş-ar-lık] {ağız} sf. 1. Yaş; ıslak; nemli. 2. Çamurlu. [DS]

yaşarma, [yaş (ıslak) > yaş-ar-ma] is. Yaşarmak eylemi.

yaşarmak¹, [yaş (ıslak) > yaş-ar-mak] gçsz. f. [-ır] 1. İslanmak; nemlenmek. 2. (Göz için) gözyaşı ile dolmak.

yaşarmak², [yāş (yeşil olmak) > yaş-ar-mak / ياشرمق {eT} {eAT} {OsT} gçsz. f. [-ır] Yeşermek; yeşillenmek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB]

yaşartı, [yaş > yaş-ar-mak > yaş-ar-tı] {ağız} is. Hafif su sızıntısı; yaşlık; nemlilik. [DS]

yaşartıcı, [yaş-ar-t-ıcı] sf. 1. Nemlenme, ıslanma durumunu yaratan; yaşartan. 2. Göz yaşının akmasına neden olan.

yaşartma¹, [yaş-ar-t-ma] is. Yaşartmak eylemi.

yaşartma², [yaş-ar-t-mak² > yaş-ar-t-ma] {ağız} is. Sekiz on yıl boş bırakıldıktan sonra ekilen tarla. [DS]

yaşartmak¹, [yaş (ıslak) > yaş-ar-mak > yaş-ar-t-mak] gçl. f. [-ır] 1. İslanmasına, nemlenmesine neden olmak; yaşarmasını sağlamak. 2. (Göz için) gözlerin yaşla dolmasına neden olmak. 3. Ağlaklı hâle getirmek.

yaşartmak², [yāş (yeşil olmak) > yaşar-mak > yaşar-t-mak] {eT} gçl. f. [-ır] Yeşertmek. [DLT]

yaşartman, [yaş-ar-t-mak] {ağız} sf. 1. Bir yaşını geçmiş. 2. Altı aylıkla, beş altı yaş arasındaki gürbüz çocuk. [DS]

yaşasın, [yaş-a-mak > yaş-a-sın] ün. Bir sevinci dile getirmek, bir mutluluğun coşkusunu anlatmak, bir başarıyı kutlamak için söylenen alkış sözü.

yaşatıcı, [yaş-a-t-ıcı] sf. Yaşamayı sağlayan; yaşatan.

yaşatkan, [yaş-a-t-kan] sf. 1. Yaşamayı, yaşamın sürmesini, çoğalmayı sağlayan. 2. biy. Vücutta solunum, dolaşım, iç salgı bezlerinin salgılarını, sindirim, ısı ayarlaması gibi işlevleri sürdürmeyi sağlayan. ☞ **yaşatkan sinir sistemi**, anat. Sinir sisteminin, bitkisel yaşamın sürmesini ve iç organların çalışmasını sağlayan kısmı; otonom sinir sistemi; *vegetatif sinir sistemi*.

yaşatma, [yaş-a-t-ma] is. 1. Yaşatmak eylemi. 2. {ağız} Bir yaşındaki hayvan yavrusu. [DS]

yaşatmak, [yaşā-mak > yaşa-t-mak] gçl. f. [-ır] 1. Yaşamasını sağlamak; yaşamasına olanak sağlamak. {eT} {aynı} [KB] 2. Bir kimsenin hayatını belirli bir biçimde sürdürmesini sağlamak. 3. mecaz. Rahat ve iyi bir yaşam sürmesini sağlamak. 4. Bir kimsenin, karşılaştığı güçlükleri yenmesine yardımcı olmak; teselli vermek. 5. mecaz. Bir kimsenin ortaya koyduğu eserlerin uzun süre ilginçliğini ve etkinliğini sürdürmesini sağlamak; unutulmamasını sağlamak; sürdürmek; devam ettirmek. 6. mecaz. Keyiflendirmek; mutlu etmek. 7. Herhangi bir yerde yaşamasına olanak vermek; yaşamasına izin vermek; barındırmak. {ağız} {aynı} [DS] 8. {ağız} Birinin iyi vakit geçirmesini sağlamak. [DS] ☞ **yaşatmamak**, *Herhangi bir yerde barınmasına imkân tanımamak*.

yaşayabilirlik, -ğî [yaş-a-y-a+bil-ir-lik] is. 1. Yaşayabilir olma durumu. 2. biy. Bir canlının doğduğu anda yaşayabilecek durumda olması.

yaşayan, [yaş-a-mak > yaşa-y-an] sf. Yaşamakta olan; hayatta olan. ☞ **yaşayan dil**, *dbl. Bir ülkede konuşulmakta olan dil*.

yaşayış, [yaş-a-y-ış] is. Yaşamak eylemi ve biçimi.

yaşıl, [yaş-çıl] {ağız} sf. Nemli. [DS]

yaşça, [yaş-ça] (ya'şça) zf. Yaş bakımından; yaşla ilgili olarak.

yaşçuk, [yaş-çuk] {eT} is. Islak göz çapağı; kurumamış çapak. [Bahşayış]

yaşdak, -ğî [yaş-dak ?] {ağız} is. Dilek. [DS]

yaşdaş, [yaş-daş {eAT} {OsT} {ağız} sf. Yaşıt; akran; emsal. [DS]

yaşdı, [yaş+ Kaz. / Kırg. -dı] {ağız} sf. Yaşlı; ihtiyar. [DS]

yaşı, [yaş-ı] {ağız} is. Küçük çocuklarda, pislikten oluşan bir deri hastalığı. [DS]

yaşığ¹, [yāş (canlı) > yaş-ığ] {eT} is. Yaşayış. [EUTS]

yaşığ², [yaş-mak (gizlemek) > yaş-ığ] {eT} sf. Pusuya yatan. [Mühennâ]

yaşık¹, [yaş-mak (gizlemek) > yaş-ık] {eT} is. Miğfer. [Mühennâ]

yaşık², [yaşı-mak > yaşı-k] {eT} is. Güneş. [KB]

yaşık³, -ğî [yaş > yaş-ık] {ağız} sf. Yaşıt. [DS]

yaşık⁴, -ğî [yaş-ık] {ağız} sf. 1. (Yavan sözü ile birlikte) yağsız. 2. Katıksız. [DS]

yaşık⁵, -ğî [Rus. jáščik] {ağız} is. Meyve sandığı. [DS]

yaşıkamak, [yaş-ı-mak / yaşū-mak > yaş-ı-k-mak] {eT} gçsz. f. [-ır] (Göz için) yaşarmak; kamaşmak. [DLT]

yaşıl, [yāş (taze; yeşil ot) > yaş-ı-mak > yaş-ı-l] ياشل {eT} {eAT} {OsT} sf. 1. Yeşil. {ağız} {aynı} [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [KB] [Bahşayış] [DS] 2. {ağız} Erkek ördek; yeşilbaş; suna. [DS] ☞ **yap yaşıl**, *Ko-yu yeşil*. [DLT]|| **yaşıl yerliğ barçın**, {eT} Yeşil yüz-

- lü ipek kumaş.* [DLT]|| **yaşıl yuşul**, {eT} *Yeşil meşil.* [DLT]
- yaşılamak**, [yañışa-la-mak / yağşı-la-mak] (*ya:şıla-mak*) {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] → yağşalamak. [DS]
- yaşılğan**, [yaşıl-gān ياشلغان] {OsT} sf. Yemyeşil.
- yaşılistan**, [yaşıl+ Far. istān ياشلستان] {eAT} {OsT} is. Yeşil bitkilerle kaplı yer; yemyeşil ova veya kır.
- yaşillik**, [yaşıl-lık ياشلق / ياشللق] {eT} {eAT} {OsT} is. Yeşillik. [Bahşayış]
- yaşımak¹**, [yaş-mak (*gizlemek*) > yaş-ī-mak ياشيمق] (*yaşı:mak*) {eT} {eAT} {OsT} gçsz. f. [-r] Saklanmak; gizlenmek; örtünmek.
- yaşımak²**, [yaşū-mak > yaşu-k / yaşı-k] {eT} gçsz. f. [-r] Işımak; ıldırmak. [Mühennâ]
- yaşın¹**, [eT. yaş-mak (*saklamak*) > yaş-in ياشين] {eAT} sf. Gizlenmiş. ☞ **yaşın yaşın**, {eAT} {OsT} *Gizlice; gizli gizli; için için; gizli saklı olarak.*
- yaşın²**, [yaşū-mak (*parlamak*) > yaşı-n] {eT} is. Şimşek; ışık. [DLT] [Gabain] [KB]
- yaşınak, -ğı** [yaşın-ak ?] {ağız} is. Ocak üstünde, duvar çıkıntısından veya tahtadan yapılma sergen. [DS]
- yaşınıgörmek**, [yaşın-mak + gör-mek > yaşın-ı+görmek ياشینی كرمك] {eAT} gçsz. b. f. [-ür] Gizlenmeye çalışmak; sakınmak.
- yaşınılgı**, [yaşı-n-lıg] {eT} sf. Şimşekli. [DLT]
- yaşınmak**, [yaşı-mak > yaşı-n-mak] dönşl. f. [-ır] [eT. -ur] **1.** {eT} {eAT} {OsT} Gizlenmek; örtünmek; sakınmak. [Mühennâ] **2.** {ağız} Yaşmak örtünmek. [DS]
- yaşırılıgı**, [yaşı-mak > yaşı-r-lıg] {eT} sf. Saklı; gizli. [EUTS]
- yaşırnak¹**, [yaşı-mak > yaşı-r-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Gizlemek. [Mühennâ]
- yaşırnak²**, [yak-(1)ş-ur-mak > yağşır-mak / yāşır-mak] (*ya:şırnak*) {ağız} gçl. f. [-ır] **1.** Yakıştırmak; uygun görmek. **2.** Söz uydurmak. **3.** Sabanın demir bölümünü ağaç kısmına eklemek. [DS]
- yaşıt¹**, [yaş-it] sf. Yaşları birbirine denk olanların her biri; aynı yaşta olan; akran; yaştaş.
- yaşıt²**, [yaşı-mak > yaşı-t] {ağız} is. Bir çocuk hastalığı. [DS] ☞ **yaşıt olmak**, {ağız} → yaşıtlik düşmek. [DS]
- yaşıtlik¹, -ğı** [yaş-it-lik] is. Yaşıt olma durumu; yaştaşlık; akranlık.
- yaşıtlik², -ğı** [yaşıt²-lik] {ağız} is. Bir çocuk hastalığı. [DS] ☞ **yaşıtlik düşmek**, {ağız} *Yaşıtlik hastalığına yakalanmak.* [DS]
- yaşıtmaq**, [yaşı-mak (*gizlemek*) > yaşı-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Saklamak; gizlemek. [EUTS]
- yaşla**, [yaş-la ياشله] {eAT} zf. Yaş iken.
- yaşlağ¹**, [yaş-la-ğ] {eT} sf. Yaşlı; ömürlü; ihtiyar. [EUTS]
- yaşlağ²**, [yaş-la-ğ] {eT} is. Pusu. [Mühennâ]
- yaşlamak**, [yāş (*yaş, taze*) > yaş-lā-mak] (*yaşla:mak*) {eT} gçl. f. [-r] Yaş ot yemek. [DLT]
- yaşlamak**, [yaşū-mak > yaş(ū)-lā-mak] (*yaşla:mak*) {eT} gçsz. f. [-r] Şimşek çakmak. [ARAT] [Gabain]
- yaşlandırma**, [yaş-la-n-dır-ma / yaş-lan-dır-ma] is. Yaşlandırmak eylemi.
- yaşlandırmak¹**, [yaş (*ıslak; nemli*) > yaş-la-n-dır-ma] gçl. f. [-ır] **1.** Islak ve nemli olmasını sağlamak. **2.** Su verilmiş bir alışıma oda sıcaklığında tutarak sertleşmesini sağlamak.
- yaşlandırmak²**, [yaş (*yaşanan yıl*) > yaş-lan-dır-mak] gçl. f. [-ır] **1.** Yaşının ilerlemesine neden olmak; ihtiyarlatmak; kocaltmak. **2.** Genç olduğu hâlde daha yaşlı görünmesine neden olmak; yaşlı göstermek.
- yaşlanma**, [yaş-la-n-ma / yaş-lan-ma] is. **1.** Yaşlanmak eylemi. **2.** Canlı bir organizmadaki eskime ve yaşlı durumda bulunmayı belirten olguların tümü. **3.** biy. Canlılarda, zamanla biyolojik işlevlerin yetersizleşmesine neden olan fizyolojik etkenlerin tümü. **4.** (Metaller için) mekanik özellikleri değişecek derecede sağlamlığını yitirmek.
- yaşlanmak¹**, [yaş (*ıslak; nemli*) > yaş-la-n-mak] dönşl. f. [-ır] Islak ve nemli duruma gelmek; yaş olmak; ıslak olmak.
- yaşlanmak²**, [yaş (*yaşanan yıl*) > yaş-lan-mak] gçsz. f. [-ır] **1.** Yaşı ilerlemek; hayatın sonuna doğru ilerlemek. **2.** Yaşlı görünümü almak. **3.** (Metaller için) sürekli çalışmadan dolayı dayanma özelliklerini yitirmek.
- yaşlı¹**, [yaş (*ıslak; nemli*) > yaş-lı] sf. **1.** Islak; nemli. **2.** (Göz için) yaşla dolmuş; ağlamış.
- yaşlı²**, [yaş (*yaşanan yıl*) > yaş-lı] sf. **1.** Yaşı çok ilerlemiş. **2.** Eskimış; yıpranmış; çok kullanılmış. **3.** is. Yaşı ilerlemiş kimse; ihtiyar. ☞ **yaşlı başlı**, *Gün görmüş; deneyim kazanmış; olgun.*
- yaşlıca**, [yaş-lı-ca] (*yaşlı'ca*) zf. Yaşı biraz ilerlemiş olan; çok yaşlı olmamakla birlikte yaşlanmaya yüz tutmuş. ☞ **yaşlıca başlıca**, *Yaşı biraz ilerlemiş olarak; yaşı biraz geçince.*
- yaşlıgı**, [yāş > yāş-lıg] {eT} sf. **1.** Canlı. [EUTS] **2.** Yaşlı; ihtiyar; genç olmayan. [DLT] [EUTS] **3.** (Göz için) yaşı olan; yaşlı. [DLT] [EUTS]
- yaşlık, -ğı** [yaş (*nem*) > yaş-lik] is. Yaş olma durumu; ıslaklık; nemlilik; rutubet; höl; öl.
- yaşlılar**, [yaş (*yaşanan yıl*) > yaş-lı-lar] is. Yaşlı kimseler; yaşı ilerlemiş olanlar. ☞ **yaşlılar yurdu**, *Yaşlı kişilerin barındırıldığı sosyal kurum; huzur evi.*
- yaşlılık, -ğı** [yaş (*yaşanan yıl*) > yaş-lı-lik] is. **1.** Yaşlı olma durumu; ihtiyarlık. **2.** Bedensel ve zi-

hinsel güçlerin zayıflamaya yüz tuttuğu yıllar; ihtiyarlık. **3.** *psikol.* Hayatta olgunluktan sonra gelen ve etkinlik azalması, direnç düşüklüğü biçiminde kendini gösteren ayırt edici özelliklerin tümü. **4.** *yaşlılık bilimi, tıp.* Yaşlanma ile ilgili sağlık sorunları üzerinde duran tıp dalı; *geriatri*.|| **yaşlılık sigortası, huk.** Çalışanlara emeklilik hakkı sağlayan sigorta türü; *ihtiyarlık sigortası*.

yaşlu, [yaş-lū ياشلو] {OsT} *sf.* Yaşlı; nemli.

yaşmak¹, [yaş-mak ياشمق] {eT} *gçsz. f. [-ar]* **1.** Sürünerek gizlenmek; sinmek; saklanmak; sürünmek; gizlemek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** *gçl. f. {eAT} {OsT}* Örtmek; kapamak; gizlemek.

yaşmak², -ğ [eT. yaş-mak¹ يشمق] *is.* **1.** {eT} Yüz örtüsü. [Bahşayış] **2.** {eT} Kapı kanadı; çadır perdesi. [Bahşayış] **3.** {eAT} {ağız} Kadınların örtünmekte kullandıkları iki parçadan ibaret başla birlikte yüzü, ağzı kapatan örtü. [DS] **4.** {ağız} Örtüyü ağzı kapatacak biçimde bağlama. [DS] **5.** {ağız} Ocak perdesi. [DS] **6.** *mim.* Konik davlumbazlı ocaklarda, davlumbazın altındaki yarım silindir biçimindeki kısım. **7.** Açık bir ocağın ateşliğini sınırlayan ve oda içine doğru çıkıntı yapan kısım. **8.** *bot.* Yaprak sapının iki yanındaki yarım yaprak ayası. **9.** {ağız} Ocak üstündeki sergen ve yanlarındaki gözler. [DS] **10.** {ağız} Kapının üst pervazı. [DS] **11.** {ağız} Arı kovanlarının önündeki çıkıntı. [DS] **12.** {ağız} Tahta oyma; süs. [DS] **13.** {ağız} Değirmende unun tekneye boşaltıldığı yer. [DS] **yaşmak tutmak,** {ağız} (Gelin için) eşinin akrabaları yanında fisültü ile konuşmak. [DS]|| **yaşmak yaşanmak,** {OsT} Yaşmak ile örtünmek; yaşmak bürünmek; yaşmak tutunmak.

yaşmaklama, [yaş-mak-la-ma] *is.* Yaşmaklamak eylemi.

yaşmaklamak, [yaş-mak-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Yüzünü yaşmakla örtmek. {ağız} (aynı) [DS] **2.** {ağız} Değirmende, ambara ve taş altına serpilen unu toplamak. [DS]

yaşmaklanma, [yaşmak-la-n-ma] *is.* Yaşmaklanmak eylemi.

yaşmaklanmak, [yaşmak-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yaşmakla örtünmek.

yaşmaklı, [yaş-mak-lı] *sf.* **1.** (Kadın için) yaşmakla yüzünü örtmüş olan. **2.** (Ocak için) yaşmağı bulunan. **3.** {ağız} Başı ve boynu ak koyun. [DS] **yaşmaklı şeytan,** {ağız} Düzenbaz; hileci. [DS]

yaşmaklık, -ğ [yaşmak-lık] {ağız} *is.* **1.** Başı, boynu ve yüzü örten kadın baş örtüsü; yaşmak. **2.** Ocak üstündeki sergen ve yanlardaki gözler. [DS]

yaşmaksız, [yaş-mak-sız] *sf.* **1.** (Kadın için) yaşmak örtünmemiş olan. **2.** (Ocak için) yaşmağı bulunmayan.

yaşmalık, -ğ [yaş-ma(k)-lık] {ağız} *is.* Ocak üstündeki sergen ve yanlarındaki gözler. [DS]

yaşmanmak, [yaş-mak (örtünmek) > yaş-ma(k)-n-mak ?] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* (Kadın için) utanarak yüzünü örtmek. [DS]

yaşmaş, [yaş+(m)aş] {ağız} *sf.* Belli olmayan; şüpheli; kuşku. [DS]

yaşnamak¹, [yāş > yaş(i)n-mak > yaşn-ā-mak] (*yaşna:mak*) {eT} *gçsz. f. [-r]* Yaşamak. [EUTS]

yaşnamak², [yaşın > yaş(i)n-ā-mak] (*yaşna:mak*) {eT} *gçsz. f. [-r]* (Şimşek için) çakmak; parlamak. [DLT] [KB]

yaşnatmak, [yaşnā-mak > yaşna-t-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* (Şimşek) çaktırmak; parlatmak. [DLT]

yaşrak, [yaş > yaş-raq ياشرق] {OsT} *sf.* Tazece; pek taze; körpe.

yaşru, [yaş-mak > yaş-ur-mak > yaş-(u)r-ū] (*yaşru:u*) {eT} *sf.* Gizli. [DLT]

yaşruşmak, [yaş-ur-mak > yaş(u)r-uş-mak] {eT} Gizlemekte birleşmek; birlikte gizlemek. [DLT]

yaşsamak, [yaş-mak > yaş-sā-mak] (*yaşsa:mak*) {eT} *gçl. f. [-r]* Gizlemek istemek. [DLT]

yaşsancı, [yaş+sanc-ı] {ağız} *is.* Hayvanda karın ağrısı. [DS]

yaştamak, [yaş-ta-mak يشتامق] {eAT} *gçsz. f. [-r]* Çok yaşamak; yaşlanmak; kocamak.

yaştas, [yaş (yaşanan yıl) > yaş-taş] *sf.* **1.** (Kişi için) yaşları birbirine denk olanların her biri; aynı yaşta olan; akran; yaşıt. {ağız} (aynı) [DS] **2.** (Yeryüzü biçimleri için) oluşumları, birikintileri aynı zaman diliminde meydana gelmiş olan; eş yaşlı.

yaşuk¹, [yaş-mak > yaş-uk] {eT} *is.* Miğfer; demir başlık; tulga. [DLT]

yaşuk², [yaşū-mak > yaşu-k] {eT} *is.* Parlak; aydın; ışık; ziya; parıltı. [EUTS] [Üç İtişsizler]

yaşukluğ, [yaşuk-luğ] {eT} *sf.* Işıklı; aydınlık.

yaşuksuz, [yaşuk-suz] {eT} *sf.* Işıksız; ziyasız. [EUTS]

yaşumak, [*yā-mak > yaş > yaş-ū-mak] (*yaşu:mak*) *gçsz. f. [-r]* **1.** Keyiflenmek; sevinmek. [DLT] **2.** Parlamak; ışımak. [EUTS]

yaşurğan, [yaş-ur-mak > yaş-ur-gān] (*yaşurga:n*) {eT} *sf.* Örtün; gizleyen.

yaşurmak, [yaş-mak > yaş-ur-mak ياشورمق / يشورمق] {eT} {eAT} {OsT} *gçl. f. [-ur]* **1.** Örtmek; gizlemek; saklamak. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** {eAT} Örtülme; kapanmak.

yaşuru, [yaşur-mak > yaşur-ū] (*yaşuru:u*) {eT} *sf.* Gizli. [DLT]

yaşurukı, [yaşur-mak > yaşur-u-kī] (*yaşurukı:u*) {eT} *sf.* Gizli; saklı olan. [EUTS]

yaşut, [yaş-ū-mak > yaş-u-t] {eT} *sf.* Gizli. [DLT] [EUTS] [KB]

yaşutluğ, [yaşut-luğ] {eT} *sf.* Işıklı. [KB]

yaşutmak, [yaş-ū-mak > yaşu-t-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Aydınlatmak; ışıklandırmak. [EUTS] [Gabain]

yat¹, [yāt / yād] (*ya:t*) {eT} {ağız} *sf.* **1.** Yabancı; el; garip. [ETY] [KB] [Bahşayış] [DS] **2.** Yabancı yer; yad el. [ETY] [Gabain] [DLT] [EUTS] ☞ **yāt bāz**, *Yabancı*. [DLT]|| **yāt eren**, {eT} *Yabancı adamlar*.|| **yāt kişi**, {eT} *Yabancı*.|| **yāt yağuk**, {eT} *Yabancı ve tanıdık*.|| **yat yaramaz**, {ağız} *Bilinmeyen, tanınmayan kimseler; yabancı*. [DS]|| **yat yat**, {ağız} *Çekin-gen; toy*. [DS]

yat², [yat مات] {eAT} *is.* **1.** Bilgi ve uygulama; hüner; usul; üslup; tarz. **2.** Durum; vaziyet. **3.** İş; hizmet.

yat³, [yat مات] *is.* **1.** {eAT} (Çoğunlukla savaş, yolculuk vb. için) hazırlık ve gerekli donanım. **2.** Eskiden kalkan, zırh gibi korunma araçlarına verilen ad. ☞ **yat yarağ**, {eAT} {OsT} *Savaş araç ve donanımları; harp levazımı; teçhizat; pusat*.|| **yat yarak**, {eAT} {OsT} → yat yarağ.

yat⁴, [yat مات] {eAT} *is.* Yatak.

yat⁵, [yāt / yād] (*ya:t*) {eT} *is.* **1.** (Yağmur ve rüzgâr için yada taşı ile yapılan) büyü; kâhinlik. [DLT] **2.** Kehanet; fal; sihir. [ETY]

yat⁶, [Felemenkçe. jahcht > Fr. yacht / İng. yacht] *is.* Yelkenli ya da motorlu özel gezinti gemisi. ☞ **yat kulübü**, *Yatçılık sporunun gelişmesi için kurulmuş spor kulübü*.

yatadüşmek, [yat-mak+düş-mek > yat-a+düş-mek] {ağız} *gçsz. b. f. [-er]* Yatıp kalmak; yatıvermek. [DS]

yatağan¹, [Moğ. yatuğan > yatağan] *is.* **1.** Eskiden kara ve deniz askerlerinin kullandığı ve taşırken bellerindeki kuşağa yatay olarak yerleştirdikleri, ucu sivri ve hafifçe eğri, kısa tabanlı, iç kenarı keskin, hem kesici hem de delici işlevi olan silah. **2.** *müz.* Eskiden klasik Türk müziğinde, dizler üzerine yatırılarak çalınan bir telli saza verilen ad; yatuğan. {ağız} (*aynı*) [DS]

yatağan², [yat-mak > yat-ağan] {ağız} *sf.* **1.** Çok yatan; çok uyuyan. **2.** Tembel. **3.** (Hayvan için) yük taşırken sık sık yatan. **4.** *is.* Yatalak hasta. **5.** İnme; felç. [DS]

yatak, -ğı [eT. yağ-mak (*yaymak, yere sermek*) > yat-mak > yat-ğa-ğ / yat-ak يتاق] *is.* **1.** Uyumak, dinlenmek gibi amaçlarla üzerine ya da içine yatılan şey. **2.** Bu tür eşyanın üzerine konulduğu sabit karyola, somya, sedir vb. **3.** Bir yatağı örten çarşaf, pike vb. örtülerin tümü. **4.** Hastahane ve konaklama tesisleri gibi yerlerde yatabilecek kişi sayısı. **5.** Üzerine yatılan şilte; döşek. **6.** Üzerine uzanılabilir veya yatılabilir her şey. **7.** Yerde oluşmuş herhangi bir yatay katman. **8.** Irmak vb. akarsuların içinde aktıkları oyuk arazi; akak; mecr. **9.** Bir katman üzerinde değerli maden sayılan bir cevherin oluşturduğu düşey ya da yatay ince tabaka. **10.** Maden ocaklarında birbirini izleyen iki tabaka arasında uzanan damar. **11.** Çanak biçimindeki bir

oluşum içinde birikmiş, toplanmış petrol birikintisi. **12.** Belli nitelikteki kişilerin ya da hayvanların toplu olarak bulunduğu, eğleştiği yer. **13.** {eAT} {OsT} {ağız} Yabani hayvan barınağı; hayvan yuvası; in. [DS] **14.** {ağız} Koyun ve sığırların yazın, gece veya gündüz dağda kaldıkları, yattıkları yer. [DS] **15.** {ağız} Kolluk kuvvetlerince aranan bir kimsenin saklandığı, barındığı yer; eşkıya barınağı. [DS] **16.** {ağız} Hırsız, eşkıyayı barındıran, koruyan kişi. [DS] **17.** Bir makinede oynak bir parçayı içine alan yuva. **18.** Fideleri gömmek için toprağa açılan çukur. **19.** Turunçgiller ve yumurta gibi ürünlerin bozulmadan uzun süre durmasını sağlamak için saman içine konulduğu yer. **20.** Karaya oturmuş bir geminin tabanda açtığı oyuk. **21.** Okun dip tarafında, yay kirişinin üzerinde durmasını sağlamak için açılmış kertik. **22.** *mim.* Kesme taşlardan oluşan bir örgün sırasının üst yüzeyi. **23.** {ağız} Yer. [DS] **24.** {ağız} Balkon; sayvan. [DS] **25.** {ağız} Oda; oturlan yer. [DS] **26.** {ağız} Sabanda, saban demiri takılan yer. [DS] **27.** {ağız} Değirmende, taş baltanın geçtiği yer. [DS] **28.** {ağız} Koyun sürüsü. [DS] **29.** *sf.* Yatak biçiminde olan. **30.** {ağız} (Yük hayvanı için) yük taşırken sık sık yatan. [DS] **31.** {ağız} (Hasta için) yatalak. [DS] **32.** {ağız} İnmeli hasta. [DS] ☞ **Yatağa!** *Birine gidip yatmasını isterken söylenen emir sözü*.|| **yatağını yapmak**, *Yataktan kalktıktan sonra yatağını ve üzerindeki örtülerini düzeltmek*.|| **yatağa bağlamak**, *Yataktan kalkamayacak kadar hasta düşürmek*.|| **yatağa bağlanmak**, *Bir hastalık dolayısıyla sürekli yatıyor olmak*.|| **yatağa düşmek**, *Hasta olup yatmak*.|| **yatağa girmek**, *Yatmak*.|| **yatağa serilmek**, *Yorgunluktan bitkin biçimde yatıp uyumak*.|| (birinin) **yatağına girmek**, (*Kadın için*) *onunla evlilik dışı cinsel ilişkiye girmek*.|| **yatağına itmek** (étmek), {ağız} Yatağını kirletmek. [DS]|| **yatağında avlamak**, {ağız} *Hayvanı, ininde, yuvasında bulunduğu sırada bastırıp yakalamak*. [DS]|| **yatağında ölmek**, *Kendi evinde ve doğal biçimde ölmek*.|| **yatağını ayırmak**, *Ayrı yatakta yatmak*.|| **yatağını itmek** (étmek), {ağız} Yatağını sermek; yatağını düzeltmek. [DS]|| **yatak çarşafı**, *Yatakta minder üzerine serilen çarşaf*.|| (birini) **yatak çekmek**, (*Kişi için*) *ayakta duramayacak kadar bitkin ve zayıf düşmek*.|| **yatak delisi**, {ağız} *Cinsel ilişkiye çok düşkün olan*. [DS]|| **yatak hücresi**, *mim.* *Yatak odalarının bir köşesine karyola konulmak için yapılmış girintili bölüm*.|| **yatak liman**, *dnz.* *Büyük gemi ve donanmaların barınmasına elverişli liman*.|| **yatak limonu**, *Toplandıktan sonra bir süre özel depolarda tutulmuş ve bazı işlemlere tabi tutulmuş limon*.|| **yatak mobilya**, *Boyutları insan vücuduna uygun, rahat yatmayı sağlayacak biçimde yapılmış mobilya*.|| **yatak odası**, *Yatmak için kullanılan oda*.|| **yatak odası takımı**, *Karyola, aynalı dolap, tuvalet masası gibi yatak odasında kullanılan mobilya türü eşyaların tümü*.|| **yatak örtüsü**,

- Yatağın üstüne serilen örtü.*|| **yatakta**, *Cinsel davranışlarında.*|| **yatak takımı**, *Minder, yastık, yorgan ve bunların kılıflarından oluşan örtülerin tümü.*|| **yatak yapmak**, 1. *Yatılacak yer hazırlamak.* 2. *(Akarsu için) kendisi için akacak bir oyuk oluşturmak.* 3. *Düşme, çarpma ve sürünme sonucu oyuk oluşmak.*|| **yatak yatmak**, *{ağız} Cinsel ilişkide bulunmak.* [DS]
- yatakçı**, [yatak-çı] {بناقی} {OsT} is. Gece bekçisi.
- yatakçıl**, [yatak-çıl] {ağız} sf. Sürekli yatmak isteyen; yatma ihtiyacı içinde bulunan; düşkün. [DS]
- yatakçı**, [yat-ak-çı] is. 1. *Yatak yapan veya satan kimse.* 2. *tarih.* İmparatorluk döneminde, beylerbeyi ve sancak beyleri tarafından geceleyin çarşı ve dükkânları beklemekle görevlendirilen halktan kişi.
- yatakçıl**, [yatak-çıl] {ağız} sf. Cinsel ilişkiye çok düşkün olan. [DS]
- yatakhane**, [yat-ak + Far. -hāne] (*yatakha:ne*) is. 1. *Geceleyin konaklanan kalabalık kuruluşlarda geceleri yatmak için düzenlenmiş bölüm; yatma yeri.* 2. *Yatılı okullarda, öğrencilerin yattığı bina ya da bölme.*
- yataklamak**, [yatak-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yatırmak. [DS]
- yataklanma**, [yat-ak-la-n-ma] is. 1. *Yataklanmak eylemi.* 2. *Petrol yataklarının bir havza içine dağılımı.*
- yataklanmak**, [yat-ak-la-n-mak] dönüşl. f. [-ır] 1. *Yatak edinmek; yatağa sahip olmak.* 2. *(Hareketli makine elemanları için) kendine bir yuva, oyuk edinmek.*
- yataklı**, [yat-ak-lı] sf. 1. *Yatağı bulunan; yatağı olan.* 2. *(Akarsu için) yatağı oldukça derin olan.* 3. *(Hastahane, otel vb. için) belirtilen sayıda yatma yeri, yatak kapasitesi bulunan.* 4. *is.* Yataklı vagon; yataklı vagonlardan oluşan yolcu treni. ☞ **yataklı vagon**, *Yolcuların yatarak uyuyabilecekleri biçimde düzenlenmiş yolcu treni vagonu.*
- yataklık**, -ği [yat-ak-lık] is. 1. *Üzerine yatak konulan kerevet ya da karyola.* {ağız} (*aynı*) [DS] 2. {ağız} *Anadolu evlerinde yatakların toplanarak konulduğu bölme veya dolap; yüklük.* [DS] 3. *Kolluk güçlerince aranan bir kimseyi barındırma veya yardım etme.* 4. *Hayvan barınaklarında yerlere serilen saman, ot vb. örtü.* 5. *sf.* Yatak yapmaya uygun veya yatak yapımı için ayrılmış bulunan. 6. *sf.* (Otel, hastahane vb. için) belirtilen sayıda yatak kapasitesi bulunan. ☞ **yataklık etmek**, *Aranan kişiyi evinden gizlice barındırarak ona yardım etmek.*|| **yataklık yapmak**, *Bir suçlunun barınmasını sağlamak.*
- yataklı**, [yatak-lū] {بناقی / يتقلو} {eAT} {OsT} sf. Yatağında olan; yatan.
- yataksal**, [yat-ak-sal] sf. Yataklara ilişkin; yataklarla ilgili.
- yatalak**, -ğı [yat-mak > yat-al-mak > yat-al-ak] sf. 1. İnme, sakatlık gibi nedenlerle yataktan kalkamayan. {ağız} (*aynı*) [DS] 2. {ağız} *Hastalıklı; zayıf.* [DS] ☞ **yatalak olmak**, *Yataktan kalkamayacak bir hastalığa yakalanmak ya da böyle bir sakatlığa uğramak.*
- yatalga**, [yat-alga] {ağız} is. 1. *Yatak odası.* 2. *Kış geceleri konuğa verilen yatsı yemeği.* [DS]
- yatalık**, -ğı [yat-al-ık] {ağız} is. 1. *Yatalak.* 2. *Huma benzeri ateşli hastalık.* 3. *Tifo.* 4. *Zatülcenp.* [DS]
- yatamak**, [yat-ā-mak ?] (*yata:mak*) {eT} gçsz. f. [-r] *Âciz olmak.* [Mühennâ]
- yatan**¹, [yā (*yay*) > ya-tan / yatañ [Clauson] / yeten] {eT} is. 1. *Ok atmakta kullanılan tahta yay.* 2. *Hallaç yayı.* [DLT]
- yatan**², [yat-an] {ağız} sf. 1. *Eli yatkın; eli uz.* 2. *is.* *Kabak yetiştirilen yer.* [DS]
- yatang**, [yā (*yay*) > yā-tañ [Clauson] / yeteñ] (*yatañ*) {eT} is. *Hallaç yayı.* [DLT]
- yatanlar**, [yatan-lar] {ağız} is. 1. *Mezarlar.* 2. *Ermişler.* [DS]
- yatar**, [yat-mak > yat-ar / yat-ur] {eT} sf. 1. *Yatmış hâlde.* [KB] 2. *Yatmakta olan; yatan.* {eAT} (*aynı*) [KB] 3. *Gerektiği zaman arkılığı geri doğru devrilerek yatak durumuna gelebilen; yatan; yatma özelliği bulunan.* ☞ **yatar koltuk**, *Arkılığı geri doğru devrilerek yatak durumuna getirilebilen koltuk.*
- yatay**, [yat-ay] sf. 1. *Ufuk çizgisine paralel yani düşeye dik bir düzlem boyunca uzanan; ufki, (1937).* 2. *Dikine olmayan; yanlara doğru giden.* ☞ **yatay geçiş**, *Eğitimde, bir okuldan eşdeğer ders ve kredileri bulunan başka bir okula geçerek öğrenime devam etme.*|| **yatay seren**, *dnz.* *Üzerine dört köşeli yelken açılan ve bir direğe yatay olarak takılan seren.*
- yatçı**¹, [yāt > yāt-çī] (*ya:tçı:*) {eT} is. *Yada taşı ile fal bakan, büyü yapan; kam; şaman.* [DLT]
- yatçı**², [yat-çı] is. *dnz.* 1. *Yat yapan, satan ya da onarımını yapan kimse.* 2. *Yat turizmi işletmeciliği.* 3. *Yat yarışlarına ya da yat gezilerine katılan kimse.*
- yatçılık**, -ğı [yat-çı-lık] is. *dnz.* 1. *Yatçının işi ve mesleği.* 2. *Yat turizmciği.* 3. *Yat ile yapılan eğlence gezisi.*
- yatgeberik**, -ği [yat-mak+geber-mek > yat+geber-ik] {ağız} is. *Yatsı yemeği.* [DS]
- yatgın**¹, [yat-kın] {ağız} sf. 1. *Becerikli; usta; yetenekli.* 2. *Alışkın.* [DS]
- yatgın**², [yat-kın] {ağız} sf. 1. *(Kumaş vb. için) çok durmuş olmaktan dolayı sağlamlığını, güzelliğini yitirmiş; tez eskiyen.* 2. *(Hayvan) uzun süre çalışmadığı için hamlamış.* 3. *(Ticarî mal için) çok durmuş; uzun süre alıcı bulamamış.* 4. *(Toprak için) uzun yıllar işlenmemiş.* 5. *(Tahıl için) tarlada veya*

harmanda ıslanmış; özsüz. **6.** (Ekin için) yağmur veya rüzgâr etkisi ile yere yatmış. [DS]

yatgın³, [yat-kın] {ağız} *sf.* Yerinde; uygun; münasip. [DS]

yatgun, [yat-kın] {ağız} *sf.* (Kumaş vb. için) çok durmuş olmaktan dolayı sağlamlığını, güzelliğini yitirmiş. [DS]

yatgak, [yad-mak (*yaymak, yere sermek*) > yat-mak > yat-gâ-k] (*yatga:k*) {eT} Hakanın ve ülkenin koruyucusu; muhafız. [DLT] [KB]

yatgalmak, [yat-gâ-mak > yat-gâ-l-mak] {eT} *dönşl. f.* [-ur] Uyumak üzere olmak. [KB]

yatgaşmak, [*yad-gâ-mak > yat-gâ-ş-mak] *işteş. f.* [-ur] Birlikte yatmak. [DLT]

yatgaşuk, [yat-gâ-mak > yat-gâ-ş-mak > yat-gâ-ş-uk] {eT} *sf.* Bir yerde başkası ile yatan. [DLT]

yatgırmak, [yat-gır-mak] {eT} *gçl. f.* [-ur] Yatırmak; uyutmak. [Mühennâ]

yatğu, [yat-mak > yat-gû] (*yatğu:u*) *is.* Yatılacak yer. [EUTS]

yatğuçı, [yat-gû > yatğu-çî] (*yatğuçu:u*) {eT} *is.* Bekçi; muhafız. [KB]

yatgun, [yat-kın] {ağız} *sf.* **1.** (Ekin için) yatmış. **2.** (Olay için) yatışmış. [DS]

yatgürmek, [yat-mak > yat-gür-mak] {eT} *gçl. f.* [-ur] **1.** Yatırmak; uyutmak. [DLT] [IKPÖy.] [KB] **2.** Yatırmak; uzatmak. [EUTS]

yatı, [yat-mak > yat-ı] *is.* **1.** Geceyi de geçirmeyi içine alan konukluk; gece misafirliği. **2.** {ağız} Köye dışardan gelen konuk. [DS] **3.** {ağız} Gece, dağda veya kırdan hayvanların yanında yatma. [DS] **4.** {ağız} *balıkç.* Kıyıda denize uzatılan ve uskumrudan başka balıkları avlamakta kullanılan ağ. [DS]

☞ **yatı avı**, {ağız} *Birkaç gece kırdan kalınarak yapılan keklik avı.* [DS]|| **yatıya gitmek**, {ağız} *Gece de kalmak üzere konukluğa gitmek.* [DS]|| **yatıya yatmak**, {ağız} *Uyumak için uzanmak.* [DS]

yatıg, [yat-mak > yat-ıg] {eT} *is.* **1.** Uyku. [DLT] **2.** Yatılacak yer; yatak. [DLT]

yatıgılı, [yat-mak > yat-ıg-lıg] {eT} *sf.* Yatan; uyuyan.

yatıgılıg, [yat-mak > yat-ıg-lıg] {eT} *sf.* Yatan; uyuyan. [ETY]

yatık¹, [yat-mak > yat-ık] {eT} *is.* Uyku; yatılacak yer; yatak. [DLT]

yatık², -ğî [yat-mak > yat-ık / yatuk ياتق] *sf.* **1.** Bir düzleme, bir çizgiye göre eğilmiş, yatmış durumda olan. **2.** Çevrilmiş olan; devrik. **3.** (Bitki sapları için) toprağa yatmış olan. **4.** *dnz.* (Gemi için) bordası üzerine meyletmiş olan. **5.** {ağız} (Hayvan için) boynuzları arkaya doğru eğik olan. [DS] **6.** *is.* Çözgüsü yün, atkısı pamuk ipliği ile dokunmuş bir tür kumaş. ☞ **yatık çit**, *Kışın soğuk olduğu yerlerde, kullanılmadığı zaman bağlantı yerlerinden çıkarılarak yere yatırılan bir tür çit.*|| **yatık doğru**, *Yatık*

olarak çizilen doğru.|| **yatık mal**, {ağız} *Yerli mal.* [DS]|| **yatık yazı**, *Sağdan sola doğru eğik olarak yazılmış yazı; italik yazı.*

yatık³, -ğî [yat-mak > yat-ık] {ağız} *is.* **1.** Ağaç testi. **2.** Çamdan yapılmış su fiçisi. **3.** Ağaçtan yapılmış süt veya pekmez fiçisi. **4.** Tahtadan oyularak yapılmış matara. **5.** Büyük üzüm sepeti. **6.** Taze söğüt dallarından örülmüş sele. [DS] **7.** {eAT} {OsT} *is.* Ağzı dar, boğazı kısa, karnı yassı ve yayvan su kabı.

yatık⁴, -ğî [yat-mak > yat-ık] {ağız} *is.* Lazımlık; ördük; oturak. [DS]

yatık⁵, -ğî [yat-mak > yat-ık] {ağız} *is.* Ambar; kiler. [DS]

yatık⁶, -ğî [yat-mak > yat-ık] *sf.* **1.** Çok beklediği için dayanıklılığını yitirmiş olan. **2.** {ağız} Durduğu yerde çürümüş; görünüşü iyi ama ezik, bozuk olan. [DS] **3.** {ağız} (Kişi için) çok sık hastalanan. [DS]

yatık⁷, -ğî [yat-ık] {ağız} *is.* **1.** Kese kâğıdı. **2.** Arkasız ayakkabı; terlik. [DS]

yatık⁸, -ğî [yat-ık] {ağız} *sf.* Usta; becerikli; alışkın. [DS]

yatıkmak, [yât > yat-ık-mak] {eT} *dönşl. f.* [-ar] Yabancılaşmak; yadlaşmak. [DLT]

yatılı, [yat-ı-lı] *sf.* **1.** (Okul, pansiyon için) geceleri yatılabilen; yatılı öğrenci kabul eden; leyli. **2.** (Konuk, öğrenci vb. için) gece yatısına kalan; yatarak geceleyen; leyli. **3.** *zf.* Yatılı öğrenci olarak. **4.** {ağız} *is.* Geceleyen konuk. [DS]

yatılma, [yat-ıl-ma] *is.* Yatılmak eylemi.

yatılmak¹, [yad-mak (*yaymak, yere sermek*) > yad-ıl-mak] {eT} *edil. f.* [-ur] Yayılmak; dağılmak. [EUTS]

yatılmak², [yat-ıl-mak] *edil. f.* [-ır] Yatmak eylemi yapılmak.

yatım¹, [yat-mak > yat-ım ياتيم] *is.* **1.** Bir yana doğru olan yatıklık; devriklik. **2.** *dnz.* Gemi direklerinin geriye doğru olan eğikliğine verilen ad. ☞ **yatımına bükmek**, {OsT} *Eski büküm yerinin üzerine bükmek.*

yatım², [yat-mak > yat-ım] {ağız} *is.* **1.** Durum; tutum. **2.** Usul; yol; yöntem. [DS]

yatım³, [yat-mak > yat-ım] {ağız} *sf.* (Akıl için) uygun; akla yatkın gelen. [DS]

yatım⁴, [yat-mak > yat-ım] {ağız} *is.* Leblebicilikte, leblebiyi boy boy ayırmakta kullanılan kalbur. [DS]

yatım⁵, [yat-ım] {ağız} *is.* Becerikli; yetenekli; usta. [DS]

yatımına, [yatım-ı-n-a] {ağız} *zf.* Tartışma çıkmayacak biçimde; oluruna. [DS] ☞ **yatımına gitmek**, {ağız} *İyi geçinmek için uysal davranmak.* [DS]

yatımkâr, [yatım+ Far. -kâr] {ağız} *sf.* Uysal; uslu. [DS]

yatımlı, [yatım-lı] {ağız} *sf.* **1.** Eli işe yatkın; becerikli. **2.** Uysal; uslu. [DS]

yatır¹, [eT. yat (*yada taşı*) > yat-mak (*yada taşı ile büyü yapmak*) > yat-ur > yat-ır] *is.* 1. İnsanlara ölü veya diri yardım ettiğine inanılan mezarı belli ölü; evliya; dede. {ağız} (*aynı*) [DS] 2. {ağız} Ermiş mezarı; evliya mezarı. [DS] 3. {ağız} Kutsal sayılıp ke-silmeyen koruluk. [DS]

yatır², [yat-mak > yat-ır] *sf.* 1. Yatar durumda; yere uzanmış olan; ayakta olmayan. 2. {ağız} *is.* Yıkılmış ve yerde çürümeye yüz tutmuş ağaç gövdesi. [DS] ☞ **yatır olmak**, {ağız} *Yatar durumda olmak; yatmak.* [DS]

yatır³, [yat-mak > yat-ır] {ağız} *is.* 1. Büyük bekçi biç-çağı. 2. Ev eşyası, altın vb. [DS]

yatırcık, -ğı [yatır-cık] {ağız} *is.* Ocak deniri. [DS]

yatırkaç, -cı [yatır-kaç] {ağız} *is.* Hamur tahtası. [DS]

yatırı, [yatır-ı] {ağız} *sf.* Eğimli. [DS]

yatırılma, [yat-ır-ıl-ma] *is.* Yatırılmak eylemi.

yatırılmak, [yat-ır-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* 1. Yatırılmak eylemi. 2. Bir yere yatması sağlanmak. 3. Uyuması ve dinlenmesi için yatağa sokulmak. 4. Yatacak yer sunulmak. 5. (Para vb. için) kazanç sağlamak amacıyla bir yere verilmek, ödemedede bulunulmak; yatırım yapılmak. 6. (Yiyecek için) terbiyelensin diye bir maddenin içinde bekletilmek.

yatırım, [yat-ır-mak > yat-ır-ım] *is.* 1. Yatırmak eyleminde bulunulan şey. 2. Nakdî ve malî bir sermayeyi, belli bir süre için başka mal veya hizmetler üretme gücüne sahip mallar durumuna dönüştürme; mevduat; plasman, (1944). 3. Kendi parasını ya da borç aldığı paraları yeni mal üretimine ayırma. 4. *mecaz.* Gelecekte çıkar sağlamayı amaçlayan içtenliksiz davranış. ☞ **yatırım bankası**, *Yatırımları ve harcamaları karşılamak üzere kurulan banka.* || **yatırım ortaklığı**, *Küçük tasarruf sahiplerinden toplanan paraları bir anonim ortaklık aracılığıyla çeşitli kuruluşların senetlerine yatırılmak suretiyle portföy oluşturan ortaklık.* || **yatırım şirketi**, *Taşı-nır değerler satın alan ve bunlarla ilgili işlemler yapan şirket.* || **yatırım yapmak**, 1. *Gelir amacıyla bir işe para vermek ya da harcamada bulunmak.* 2. *mecaz.* Gelecekte elde etmeyi düşündüğü bir çıkar için ortam hazırlayıcı davranışlarda bulunmak.

yatırımcı, [yat-ır-ım-cı] *is.* 1. Yatırım yapan kimse. 2. Yatırım amacıyla malî plasmanlar yapan iktisadî karar birimi ya da kuruluş.

yatırma, [yat-ır-ma] *is.* 1. Yatırmak eylemi. 2. {ağız} İnce ip. [DS] 3. {ağız} Gövdeden ayırmaksızın toprağa gömülerek köklendirilen asma dalı. [DS] 4. {ağız} Tabakhanelerde taş ve kireçle yapılmış tekne. [DS]

yatırmak, [yat-ır-mak] *gçl. f. [-ır]* 1. (Kişi için) yatmasını sağlamak; yatağa vb. yere boylu boyunca uzatmak. 2. Uyuması, dinlenmesi için yatağa sokmak. 3. Yere ya da yatay bir düzlem üzerine yatay biçimde yerleştirmek. 4. Bir kimseye yatacak yer bulmak; yatak sunmak. 5. Yatık duruma getirmek;

eğmek; yatay ya da yataya yakın konuma sokmak. 6. Yassılaştırmak; düzeltmek. 7. (Yiyecek için) tatlandırarak, terbiye etmek için bir madde içinde bekletmek. 8. (Para için) kazanç sağlamak üzere bir yere vermek; işletmek; tahsis etmek. 9. (Para için) güvenilir bir yere koymak. 10. *mecaz.* (Para için) harcamak; vermek. 11. *mecaz.* Bir işin olumsuz sonuçlanmasına neden olmak. 12. {ağız} Asma dalını, gövdeden ayırmaksızın toprağa gömerek köklenmesini sağlamak. [DS]

yatırtma, [yat-ır-t-ma] *is.* 1. Yatırtmak eylemi. 2. Yeniçeri börtklerinin arkaya doğru sarkan kıvrık ucu. 3. {ağız} Üstünde, erimiş lehim parçalarını çubuk hâlinde dökmekte kullanılan uzun ve düzgün demir çubuk. [DS]

yatırtmak, [yat-ır-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Yatırmak eylemini yaptırmak.

yatısız, [yat-ı-sız] *sf.* 1. Yatiya kalmayan. 2. Yatiya kalınamayan. 3. (Okul vb. için) yatılı olmayan; gündüzlü.

yatış, [yat-ış] *is.* Yatmak eylemi ve biçimi.

yatışma, [yat-ış-ma] *is.* Yatışmak eylemi.

yatışmak, [yat-ış-mak] *gçsz. f. [-ır]* 1. Şiddeti, hızı, etkisi azalmak; sakin ve durgun bir duruma gelmek. 2. (Kişi için) öfke, sinirlilik, heyecan, gerginlik gibi ruhsal durumları geçmek; sakinleşmek. 3. (Toplumu saran huzursuzluk, kargaşa vb. yaratan olay ve durumlar için) olağan düzene inmek; sakinleşmek; durmak. 4. *işteş. f.* Yan yana ya da kucak kucağa yatmak; birlikte yatmak.

yatıştırıcı, [yat-ış-tır-ıcı] *sf.* 1. Yatıştıran; yatıştırma özelliği olan. 2. (İlaç için) ağrı ve acıyı azaltan; sakinleştirici. 3. (Konuşma, davranış vb. için) olayların, kargaşanın, heyecanın yatışmasını sağlayan. 4. *is.* Ağrı kesici; müsekkin.

yatıştırma, [yat-ış-tır-ma] *is.* Yatıştırmak eylemi.

yatıştırmak, [yat-ış-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* 1. Yatışmasını sağlamak; yatışmasına neden olmak. 2. Bir kargaşa veya ayaklanmayı bastırmak. 3. Ölçülü, ılımlı ve sakin davranmasını sağlamak. 4. Yumuşatmak; razı etmek.

yatıştırmak, [yatış-tır-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Yatıştırmak. [DS]

yatka, [Bul. jodka] {ağız} *is.* Ceviz içi. [DS]

yatki, [yat-kı] *is.* Bir şeyde bükülme sonucu oluşan iz; bükülme izi.

yatkın¹, [eT. yat-kun > yat-kın] *sf.* 1. Bir yana doğru eğilmiş; yatık. 2. Çok beklemekten dolayı sağlamlığını yitirmiş; bozulmuş; çürük. 3. *mecaz.* (Kişi için) bir şeye eğimli; yapmaya alışkın; benimsemiş. 4. (Kişi için) bir şeyi yapma yeteneği bulunan; o konuda becerisi bulunan; usta; becerikli. {ağız} (*aynı*) [DS] 5. {ağız} Ağırbaşlı; uslu; uysal. [DS]

yatkın², [yat-kın] {ağız} *sf.* Akla uygun; yerinde. [DS]

yatkın³, [yat-kın] {ağız} *is.* 1. Uzun süre kullanılmak-

miş hayvan. **2.** Birkaç yıl sürülmeden bırakılmış tarla. [DS]

yatkınlaşma, [yat-kın-la-ş-ma] *is.* Yatkınlaşmak eylemi.

yatkınlaşmak, [yat-kın-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Yatkın duruma gelmek.

yatkınlık, **-ğı** [yat-kın-lık] *is.* **1.** Yatkın olma durumu. **2.** Alışkanlıktan doğan yeti; meleke; mümarese.

yatlık, **-ğı** [yat-la-k ?] *{ağız} sf.* (Kapı, pencere vb. için) aralık. [DS]

yatlamak¹, [yāt (*yabancı*) > yat-lā-mak] (*yatla:mak*) *{eT} gçsz. f. [-r]* Düşmanca hareket etmek; yabancı saymak; kaçınmak; uzaklaşmak. [EUTS] [DLT]

yatlamak², [yāt (*yada taşı*) > yat-lā-mak] (*yatla:mak*) *{eT} gçsz. f. [-r]* Yada taşı ile büyü yapmak; afsunlamak. [DLT]

yatlanmak, [yāt (*yada taşı*) > yat-la-n-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yada taşı ile büyülenmek; büyü yapınmak. [Clauşon]

yatlatmak, [yāt (*yada taşı*) > yat-la-t-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yada taşı ile büyü yaptırmak; okutmak. [DLT]

yatlı, [yat¹ > yat-lī / yat-lū] *{OsT} {ağız} sf.* (Kişi için) kötü; yaramaz; fena; şom; adi; aşağılık. [DS] ☞ **yatlı yabancı**, *{ağız} Gezgin.* [DS]

yatlık, **-ğı** [yat¹ > yat-lık] *{ağız} is.* Bilgisizlik. [DS]

yatlı¹, [yat¹ > yat-lī / yat-lū] *{eAT} {OsT} {ağız} sf.* → yatlı. [DS] ☞ **yadlı sanu**, *{OsT} Kötülük içeren düşünce; hıyanet.* || **yatlı sanu sanmak**, *{eAT} Kötü sanıda bulunmak; su-i zanda bulunmak.* || **yatlı söz**, *{eAT} {OsT} Kötü söz.*

yatlı², [yat-lu] *{ağız} is.* Gezgin. [DS]

yatlıluk, [yatlu-luk] *{eAT} is.* Kötülük; fenalık.

yatma, [yat-ma] *is.* **1.** Yatmak eylemi. **2.** Ekinlerde, rüzgâr ve yağmurun sebep olduğu yere eğilme biçiminde görülen büyüme kusuru.

yatmaç, **-cı** [yat-maç] *{ağız} is.* İyi bir deri cinsi. [DS]

yatmak, [yat-mak] *{eAT} gçsz. f. [-ar]* **1.** Yere ya da bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak; yatmış olmak. *{eT} (aynı) [DLT] [ETY] [EUTS] [Üç İtigsizler] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Tekin]* **2.** Uyumak, dinlenmek gibi amaçlarla yatağa girmek; yatıp uyumak. *{eT} (aynı) [Bahşayış] [Mühennâ]* **3.** Bir yerde yatay olarak durmak veya bulunmak; yatay ya da yataya yakın bir konum almak; bir yana doğru eğilmek; yana yatmak; yatık duruma gelmek *{OsT} (aynı)* **4.** *{OsT}* Yatışmak; sükünet bulmak. **5.** Geceyi bir yerde uyuyarak geçirmek. **6.** Tedavi amacıyla bir sağlık kuruluşunda yatarak kalmak. **7.** Boş yere beklemek ya da işe yaramadığı için bekletilmek; işlemez hâlde durmak. **8.** (Yiyecek vb. için) belli bir özellik kazanması için bir sıvının içinde beklemek. **9.** Hapiste kalmak. **10.** (Ölü için) gömülmüş

olmak. **11.** Gömülü veya saklı olmak. **12.** Düz duruma gelmek; düzelmek. **13.** *mecaz.* Kaynaklanmak; gizli nedeni bir şey olmak; bulunmak; var olmak. **14.** *teklfz.* (İş, girişim vb. için) başarısızlıkla sonuçlanmak; olumsuz çıkmak. **15.** (Piyango, toto, loto vb. için) kazanmamak; tutturamamak. **16.** İşsiz olmak; çalışmamak; işsiz kalmak. **17.** (Biri ile) odasını, yatağını paylaşmak. **18.** *argo.* (Biri ile) cinsel ilişkide bulunmak. **19.** Heves etmek; benimsemek; eğilmek. **20.** (Akıl, kafa vb. için) mantıklı bulmak; açıklamaları yeterli bulmak; uygun gelmek; içe sinmek. *{ağız} (aynı) [DS]* **21.** *dnz.* (Gemi için) sancak ya da iskele bordasına meyletmek. **22.** *{eT}* Bulunmak; durmak; barınmak. [Bahşayış] **23.** *{ağız}* Loğusa olmak. [DS] **24.** *yad. f.* (Bağ fiillerden sonra) “o şekilde kalmak, durmak” anlamında birleşik fiiller yapar; belli bir vaziyet almak. *{eT} {ağız} (aynı) [EUTS]* “... bekleyip yatıyor”, “... der yatır”. [DS] **25.** *gçl. f. {eT}* Yaymak; sermek. [DLT] ☞ **Yat!** *Yatması için emir verme sözü.* || **yatacak yeri olmamak**, *Çok günahkâr olmak.* || **yat borusu**, *Kışlada yatma zamanını bildirmek için çalınan boru.* || **yatıp kalkıp**, *Her zaman; her yerde; hep.* || **yatıp kalkmak**, *1. Bir yerde geceliyor olmak. 2. (Biri ile) cinsel ilişkide bulunmak.* || **Yattığımız hayat**, *Yediğimiz bayat.* *{ağız} Yoksul olmak.* || **yattığı yere sıçmak**, *{ağız} kaba. Yakınlarından birisine çirkin ve utanç verici davranışta bulunmak.* || **yatu kalmak**, *{eT} Yatakalmak; uzun süre yatmak.*

yatmalık, **-ğı** [yat-ma-lık] *is.* Yatılacak yer; yatma yeri olarak ayrılmış bölüm.

yatnak, **-ğı** [? yatnak] *{ağız} is.* Yonga. [DS]

yatrum, [yat-ur-mak > yat(u)r-um] [Clauşon] / yet-rüm] *{eT} sf.* **1.** Yatırılmış. **2.** (Saç için) bırakılmış; salınmış. [DLT]

yatsamak, [yat-mak > yat-sā-mak] (*yatsa:mak*) *{eT} gçsz. f. [-r]* Yatmak veya uyumak istemek. [DLT]

yatsı, [yat-sı] *is.* **1.** Yatma zamanı; yatacak vakit. **2.** Güneşin batışından yaklaşık olarak iki saat kadar sonrası. **3.** Yatsı namazı. ☞ **yatsı ezanı**, *Yatsı namazı vaktinin girdiğini duyurmak için okunan ezan.* || **yatsı namazı**, *Yatsıda kılınan namaz.*

yatsıg, [yat-mak > yat-sıg] *{eT} is.* Yatma vakti; yatsı. [Mühennâ]

yatsılık, **-ğı** [yat-sı-lık] *is.* **1.** Yatsı namazından sonra yenilen hafif yemek. **2.** *{ağız}* Gece yatmadan önce yenilen çerez. [DS]

yatsu, [yat-mak > yat-sū] (*yatsu:.*) *{eT} is.* Gece yatma vakti; yatsı. [Bahşayış]

yatsun, [yat-mak > yat-su-n] *{eAT} zf.* Yatsı vakti; yatsıda.

yatturmak, [yağ-mak > yağ-tur-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Yaydırmak. [DLT]

yatuğan, [eT. yatuğan] *is.* Kanun, santur gibi diz üzerine yatırılarak çalınan sazların genel adı.

yatuk, [yat-mak > yat-uk ياتوق / يتوق] {eT} sf. 1. Yere yatay olarak uzanmış olan; yüzükoyun uzanmış olan. 2. Atılan ve unutulmuş (her şey). [DLT] 3. Tembel; (Oğuzlar için) şehirlerden hiç çıkmayan. [DLT] 4. Kibar; nazik. 5. Yassı; yatık. [Bahşayış] 6. is. Arı-şu yün, argacı pamuk bir tür dokuma. [DLT] 7. Kanun, santur gibi diz üzerine yatırılarak çalınan sazların genel adı. 8. {eAT} {OsT} Ağzı dar, boğazı kısa, karnı yassı su kabı. 9. {ağız} Saklanan ve kullanılmayan nesne. [DS] 10. {ağız} Ambar. [DS] ☞ **yatuk bardak**, {eT} Alt tarafı yassı ve kısa boğazlı testi. [Bahşayış]

yatur¹, [yat-mak > yat-ar / yat-ur ياتور / يتور] {eT} {eAT} {OsT} sf. 1. Yatmış hâlde. [KB] 2. Yatmakta olan. [KB] 3. {ağız} is. Yıkık yapı veya yer. [DS] ☞ **yaturda tururda**, {eAT} Canlı ve cansız olarak. || **yatur elin kaldırmak**, {eAT} Beddua için el kaldırmak.

yatur², [yat (yada taşı) > yat-ur] {ağız} is. Ermiş; evliya. [DS]

yaturmak¹, [yağ-mak > yağ-ur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yayırmak. [DLT]

yaturmak², [yat-mak > yat-ur-mak / yat-ğur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yatırmak. [EUTS]

yatut, [yat-mak > yat-ut [Clauson] / yetüt] {eT} sf. 1. Yatırılmış. 2. (Saç için) bırakılmış; salınmış. 3. Yedek asker çağırma; askerî imdat. [DLT]

yatvı, [yat-mak > yat-vı] {eT} zf. Boyuna. [ARAT]

yatvısınça, [yat-vı-sınça] {eT} zf. Boylamasına; uzunlamasına. [ARAT]

yatyaramaz, [yat+yara-maz] {ağız} is. Zararlı yabancı kişi. [DS]

Yauk, [Ar. ya'ûk يعوق] {OsT} is. Nuh kavminin taptığı putlardan at biçiminde olanın adı.

Yausif, [Ar. yūsūf] {eT} öz. is. Hz. Yusuf. [EUTS]

yav¹, [yaw / yab] sf. Yavaş.

yav², [yağ > yav] {ağız} is. Yağ. [DS]

yav³, [Far. yāve => yava > yav] {ağız} is. 1. (Hayvan için) sahipsiz; buluntu. 2. İmbikten çekilen rakının artığı. [DS]

yava¹, [Sansk. yava > yawa] {eT} is. 1. Tane; tohum; arpa; ekin. [EUTS] [Gabain] 2. bot. Kolgan dikenli; Hint ayvası; suyu tutmaca renk veren bir bitki. [DLT]

yava², [yawa / yaba] {eT} is. Sıcak, kuytu yer. [DLT]

yava³, [Far. yāve => yava / yavu / yavı يوا / ياو] zf. 1. {eT} Boşu boşuna; gereksiz; heder. [KB] 2. {eT} sf. Karışık. [Mühennâ] 3. {OsT} {ağız} Yitik; kaybolmuş. [DS] 4. {ağız} (Hayvan için) sürüden ayrılan; yova. [DS] 5. {eAT} {OsT} (Hayvan için) başıboş gezen; sahipsiz; bulunmuş; yova. 6. {ağız} Bir yere dışarıdan gelip yerleşen; yova. [DS] 7. {ağız} İşsiz.

[DS] ☞ **yava kılmak**, {eAT} Kaybetmek. || **yava kılınmak**, {eAT} Kaybolmak; kaybedilmek.

yava⁴, [yava] {ağız} sf. 1. Peltek; kekeme. 2. Geveze. [DS]

yava⁵, [yava] {ağız} is. Kaplumbağa. [DS]

yavacı, [yava-cı يباوه جى] {OsT} is. Başıboş hayvanların emanetçisi.

yavalanmak, [yava-la-n-mak ? يوالنمق] {eAT} dönşl. f. [-ur] Yalvarmak; tenezzül etmek.

yavalık, -ğı [yava³-lık] {ağız} is. Şaka; takılma. [DS]

yavalmak, [yaw / yab (yavaş) > yavā-mak > yava-l-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] 1. Yavaşlamak. [DLT] 2. Sükûnet bulmak. [Gabain] 3. Güçlenmek; kuvvetlenmek. [EUTS] 4. Yumuşamak.

yavalturmak, [yaval-mak > yaval-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yumuşatmak; teskin etmek. [EUTS]

yavamak, [yav (yavaş) > *yav-ā-mak] (yava:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Yavaşlamak; yumuşamak. [Clauson]

yavan¹, [eT. yav-ğan / yaw-ğan] sf. 1. (Yemek için) yağı az ya da yağsız. 2. (Ekmek vb. için) yanında katık bulunmayan. 3. {ağız} (Yiyecek için) tatsız. [DS] 4. {ağız} (Söz için) tatsız; anlamsız. [DS] 5. {ağız} Tuzsuz. [DS] 6. mecaz. Can sıkıcı; hoş gitmeyen; tatsız; anlamsız. 7. mecaz. Hiçbir özgün yanını bulunmayan. 8. mecaz. (Kişi için) görgüsüz; bilgisiz. 9. {ağız} (Aile için) sağılır hayvanı bulunmayan. [DS] 10. {ağız} Çirkin. [DS] 11. {ağız} (Kişi için) tembel; beceriksiz; gevşek. [DS] ☞ **yavan danışmak**, {ağız} Yersiz ve anlamsız konuşmak. [DS] || **yavan gonusuk** (konuşuk), {ağız} Yersiz, yararsız, anlamsız söz. [DS] || **yavan konuşmak**, {ağız} → yavan danışmak. [DS] || **yavan yahşi**, {ağız} (Yemek için) yavan, yağsız olmasına aldırmadan karın doyurmak amacıyla. [DS] || **yavan yakşı**, {ağız} → yavan yahşi. [DS] || **yavan yaşık**, {ağız} → yavan yahşi. [DS] || **yavan yaşuk**, {ağız} → yavan yahşi. [DS]

yavan², [Yun. İonia > Sansk. yavana] is. 1. Yabancılar. 2. (Kutsal kitaplara göre) Yunanlılar.

yavancımak, [yavan-cı-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Açlık yüzünden midesi ezilmek. [DS]

yavani, [Far. yabāni] {ağız} sf. Yabancı. [DS]

yavanlaşma, [yavan-la-ş-ma] is. Yavanlaşmak eylemi veya durumu.

yavanlaşmak, [yavan-la-ş-mak] gçsz. f. [-ır] 1. Yavan duruma gelmek. 2. mecaz. Can sıkıcı bir duruma gelmek; tatsızlaşmak. 3. Yozlaşmak.

yavanlaştırma, [yavan-la-ş-tır-ma] is. Yavanlaştırmak eylemi.

yavanlaştırmak, [yavan-la-ş-tır-mak] gçl. f. [-ır] 1. Yavan duruma getirmek. 2. Yavanlaşmasını sağlamak.

yavanlık, -ğı [yavan-lık] is. 1. Yavan olma durumu. 2. Yemekte yağ azlığı; yağ azlığından doğan tatsızlık. 3. mecaz. Can sıkıcılık; tatsızlık.

yavannık, -ği [yavan-lık] {ağız} is. 1. Yoksulluk; yiyeceksizlik. 2. Katık. [DS]

yavansamak, [yavan-sa-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-s(i)-yor] Tadını alamamak. [DS]

yavansımak, [yavan-sı-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] (Mide için) açlıktan ezilmek. [DS]

yavar, [? yavar] {ağız} is. Arkın önüne yığılan toprak. [DS]

yavarlık, [yava > yava-r-lık] {eT} is. Boş yere oluş; beyhudehik; gereksizlik; boşluk. [KB]

yavaş, [eT. yav (yavaş) > yav-â-mak > yava-ş] sf. 1. {eT} (Kişi, hayvan vb. için) yavaş; yumuşak huylu; sakin; uysal; halim; müşfik; rahîm. [EUTS] [DLT] [Gabain] [KB] 2. (Hareket, gidiş, oluş vb. için) hızlı olmayan; benzerlerine göre daha geç sürede gerçekleşen. 3. (Ses için) alçak; hafif. 4. (Kişi için) ağır davranan. 5. zf. Hızlı olmayarak; yavaş bir biçimde. 6. İşitilmeyecek derecede; sessizce. 7. is. {eT} Yaradılış ve görüşü hoş adam. [Mühennâ] ☞ **Yavaş! Dikkat et; acele etme.**|| **Yavaş gel! argo. Çok abartma!**|| **Yavaş ol! argo. Çok abarttin.**|| **yavaş olmak**, {eAT} {OsT} Yumuşak huylu ve tahammüllü olmak.|| **yavaştan almak**, 1. Ilımlı davranmak. 2. Bir işi gereken süreden daha geç yapmak.|| **yavaş tütün**, Nikotin oranı yüzde bir ve daha aşağı olan tütün; içimi sert olmayan tütün.|| **yavaş yavaş**, 1. Ağır ağır. 2. Azar azar. 3. Gitgide.

yavaşa, [Far. levāşe / levīşe => yavaşa يواشاه] {eAT} {OsT} {ağız} is. 1. Azgın atları zaptetmek ya da yola getirmekte kullanılan, tahtadan yapılmış maşaya benzer bir kıskaç; burunduruk. 2. Kantarma demiri. [DS]

yavaşak¹, -ği [Far. levāşe => yavaşa] {ağız} is. Azgın hayvanları zaptetmek için kullanılan burun kısılacı. [DS]

yavaşak², -ği [yavaşa-ak] {ağız} sf. Tembel. [DS]

yavaşça, [yavaşa-ça] (yava'sça) zf. Hızdan, şiddetten ve sertlikten uzak biçimde; yavaş olarak; usulca. ☞ **yavaşça yavaşça**, Yavaş yavaş.

yavaşçacık, [yavaşa-ça-cık] (yava'sçacık) zf. Çok yavaş olarak; usulcacık.

yavaşı, [Far. levāşe] {ağız} is. → yavaşa. [DS]

yavaşılık, -ği [yavaşı-lık] {ağız} is. Mandayı yavaşlatmak için çene altına konulan demir çatal. [DS]

yavaşık, -ği [yavaşı-ık] {ağız} sf. Tembel; ağır kanlı. [DS]

yavaşımak, [yavaşı-mak يواشقم] {eAT} {OsT} {ağız} gçsz. f. [-ur] Hızını kaybetmek; hafiflemek; sakinleşmek; sükûn bulmak; yavaşlamak. [DS]

yavaşıtmak, [yavaşı-t-mak يواشتم] {eAT} {OsT} gçl. f. [-ur] 1. Yavaşlamak; hızını ve şiddetini azaltmak. {ağız} (aynı) [DS] 2. {eAT} {OsT} İtaat eder hâle getirmek. 3. {ağız} (Ses için) kısmak. [DS]

yavaşlama, [yavaşa-la-ma] is. 1. Yavaşlamak eylemi.

2. fiz. Hareket eden bir cismin hızının azalması veya negatif ivme kazanması. 3. Bir taşıtın çeşitli nedenlerle hızının düşmesi. ☞ **yavaşlama şeridi**, Taşıtların çıkış yollarına girmeden önce hızlarını düşürmeleri için karayolu kenarına özel olarak yapılmış şerit.|| **yavaşlama tümseği**, Taşıtların karayolu üzerinde hızlı seyirlerini engellemek amacıyla yol üzerine enine yapılmış olan yükseklik.

yavaşlamak, [yavaşa-la-mak] gçsz. f. [-l(i)-yor] 1. Hızını düşürmek. 2. (Taşıt için) hızını azaltmak; negatif ivme kazanmak. 3. Normalden daha ağır bir seyir izlemek; gerçekleşmede gecikmek.

yavaşlanmak, [yavaşa > yavaşa-la-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Yavaşlanmak; döklemek; yumuşak huylu olmak. [DLT]

yavaşlatıcı, [yavaşa-la-t-ıcı] sf. 1. Yavaşlatma özelliği taşıyan; yavaşlatan; hız kesen; geciktiren. 2. Bir organ ya da işlevin etkinliğini azaltan. 3. is. kim. Kimyasal bir tepkimenin hızını azaltan madde. 4. as. Barutların duyarlılığını azaltmak için itici barut katmanlarının yüzeylerine emdirilen sıvı. 5. Motoslu taşıtlarda, fren etkisini artıran elektrikli ya da egzoz gazı etkili düzenek.

yavaşlatılma, [yavaşa-la-t-ıl-ma] is. Yavaşlatılmak eylemi.

yavaşlatılmak, [yavaşa-la-t-ıl-mak] edil. f. 1. Yavaşlatılmak eylemi yapılmak. 2. Üzerine yavaşlatma işlemi uygulanmak. 3. Hızı azaltılmak. 4. Temposu düşürülmek.

yavaşlatılmış, [yavaşa-la-t-ıl-mış] sf. Yavaşlatılma eylemine uğramış. ☞ **yavaşlatılmış hareket**, Filmelerde, hareketlerin ayrıntılarını gözlemleyebilmek için filmi olağandan daha yavaş hareket ettirmeye dayanan işlem.

yavaşlatma, [yavaşa-la-t-ma] is. Yavaşlatmak eylemi.

yavaşlatmak, [yavaşa-la-t-mak] gçl. f. [-ır] 1. Yavaşlamasını sağlamak; hızını azaltmak; hızını kesmek; negatif ivme vermek. 2. Gerçekleşmesini geciktirmek; gelişme hızını düşürmek; verimliliğini düşürmek.

yavaşlayan, [yavaşa-la-y-an] sf. 1. Hızı gittikçe azalan. 2. fiz. Hız modülü zamanla azalan; gecikmeli devinim.

yavaşlık¹, -ği [yavaşı-lık يواشلق] is. 1. Yavaş olma durumu. 2. Hız azalması; hız yoksunluğu. 3. mecaz. Yumuşaklık; hilm; sükûn; vekar. {eAT} {OsT} (aynı) 4. {ağız} Soğukkanlılık; sessizlik. [DS] ☞ **yavaşlık etmek**, {eAT} Gevşek tutmak; gevşeklik etmek.

yavaşlık², -ği [yavaşa > yavaşı-lık] {ağız} is. → yavaşa. [DS]

yavaşımak, [yavaşa-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Yorulmak. [DS]

yavaşınmak, [yavaşa-sın-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Yavaşlar gibi olmak. [DS]

yavaştırma, [yavaş > yavaş-tır-ma] *is.* Yavaştırmak eylemi.

yavaştırmak, [Far. labâşa / yavaş > yavaş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Azgın atları alıştırmak; yola getirmek.

yavaz, [yaw-ız / yab-ız] {eT} *sf.* Kötü; yavuz; fena. [EUTS] [Gabain]

yavcı, [yav-cı] {ağız} *is.* Görücü. [DS]

yavçan, [yab-çân / yav-çân / yavşân] (yavça:n) {eT} *is.* Yavşan otu, (*Artemisia*). [DLT]

yavçınmak, [yap(ı)ş-in-mak / yavçın-mak] {eT} *edil. f. [-ur]* → yavçınmak.

yavçunmak, [yap(ı)ş-in-mak / yavçun-mak] {eT} *edil. f. [-ur]* Yapıştırılmak. [DLT]

yavçurmak, [yap(ı)ş-ur-mak / yapçur-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Yapıştırmak. [DLT]

yave, [Far. yāve یاوه] (ya:ve) {OsT} *is.* **1.** Saçma, anlamsız söz; saçma sapan söz. **2.** Sahipsiz hayvan. **3.** {ağız} (Kişi için) patavatsız. [DS] ☞ **yāve-derâyî**, {OsT} Saçma konuşma. || **yāve-gû**, {OsT} Anlamsız konuşan. || **yāve-gûyân**, {OsT} Anlamsız, boş konuşanlar. || **yāve-gûyâne**, {OsT} Saçma sapan konuşarak. || **yāve-gûyî**, {OsT} Saçma sapan konuşma. || **yāve hanı**, Kırlarda başıboş hayvanların toplanıp kondukları yerlere verilen ad. || **yāve resmi**, {OsT} İmparatorluk döneminde, kırlarda başıboş dolaşan hayvanlardan alınan vergi; kaçkın resmi. || **yāve-senc**, {OsT} Boş konuşmaktan, saçma sapan konuşmaktan hoşlanan. || **yāve-sencân**, {OsT} Saçma konuşmaktan hoşlananlar.

yaver, [Far. yāver یاویر] (ya:ver) {OsT} *is.* **1.** Yardımcı. **2.** İmddada yetişen. **3.** *as.* Emir subayı. ☞ **yaver gitmek**, (Şans, talih vb. için) uygun gitmek. || **yāver-i ekrem**, {OsT} Saraydaki mareşal yaverler. || **yāver-i fahrî**, {OsT} Aylıksız olarak padişahın yaverliğini yapan kimse. || **yāver-i harp**, {OsT} Savaşta ve barışta komutanın emerlerini bildiren kimse.

yaveran, [Far. yāver > yāverân یاوران] (ya:vera:n) {OsT} *is.* Yaverler; yardımcılar.

yaverî, [Far. yāver > yāverî یاوری] (ya:veri:) *is.* Yaverlik.

yaverlik, -ğî [yaver-lik] (ya:verlik) *is.* **1.** Yaver olma durumu. **2.** Yaverlerin görevi veya makamı.

yaveşi, [Far. lāvāşe] {ağız} *is.* → yavaşa. [DS]

yavğan, [yav-mak > yav-ğân] (yavga:n) {eT} *sf.* Yavan. [DLT] [EUTS]

yavğanlanmak, [yav-ğan-la-n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Yavan bulmak. [DLT]

yavğu, [yabğü / yavğu] {eT} *is.* Halktan olup haktan iki derece aşağıda bulunan kişiye verilen ad. [KB]

yavı, [Far. yāve ⇒ yavı / yavu یاوی] *sf.* **1.** {eAT} {ağız} Kayıp; yitik. [DS] **2.** {ağız} Akılsız; sersem. [DS] ☞ **yavı kılmak**, {eAT} Yitirmek; kaybetmek. ||

yavı kılınmak, {eAT} Yitirmek; kaybedilmek. || **yavı kılınmak**, {eAT} Yitirmek; kaybedilmek. || **yavı varmak**, {eAT} Kaybolmak; yitmek.

yavıklı, [yav-mak / yavı-mak (yaklaşmak) > yav-uk (yakın; akraba) > yav-uk-lu] {ağız} *is.* Nişanlı; sözlü. [DS]

yavıncamak, [yavınc-ı-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-c(i) -yor]* (Mide için) açlık duymak; ezilmek. [DS]

yavıncıkmak, [yavınc-ı-k-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* (Mide için) açlık duymak; ezilmek. [DS]

yavıncımak¹, [yavınc-ı-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* (Mide için) açlık duymak; ezilmek. [DS]

yavıncımak², [yavınc-ı-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* **1.** Yalvarıcı bir tavır içinde, ezilip büzülerek durumunu anlatmak; yakınlıkla yalvarmak. **2.** Özür dilemek. **3.** Caymak. **4.** Yavanlaşmak; tatsızlaşmak. [DS]

yavınsımak, [yavan-sı-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* Yakınlıkla yalvarmak. [DS]

yavısku, [yap-ış-mak > yap-ış-gü / yavıs-kü] (yavısku:) {eT} *is.* Yaprak; çelenk. [EUTS]

yavışak, -ğî [yav-ış-mak (yaklaşmak) > yav-(ı)ş-ak / yap-ış-mak > yap-(ı)ş-ak [EREN]] {ağız} *is.* Bit yavrusu. [DS]

yavışğu, [yap-ış-mak > yap-ış-gü] (yavışğu:) {eT} *is.* **1.** Yaprak; çelenk. [EUTS] **2.** Yapraklı; yeşillik. [Gabain]

yavışmak, [yap-ış-mak / yav-ış-mak] {eT} *gçsz. f. [-ur]* Yaklaşmak. [EUTS]

yavız, [*yav-mak > yav-uz / yab-uz یاویز] *sf.* **1.** {eT} {eAT} Kötü; fena. [EUTS] [Gabain] **2.** {ağız} Sert; keskin; yabani. [DS] **3.** {ağız} İyi; güzel; iyi huylu. [DS]

yavı¹, [Far. yāve] {ağız} *sf.* **1.** Yitik; kayıp. **2.** Şımarık. [DS]

yavı², [? yavı] {ağız} *is.* Ot ve saman kaldırmak için kullanılan çatal biçiminde tarım aracı. [DS]

yavığ, [yavığ] {ağız} *sf.* Yakın. [DS]

yavız, [yav-mak > yavuz / yavız] {ağız} *sf.* İyi; güzel; iyi huylu. [DS]

yavlak¹, [*yav / *yav-mak > yab-lâ-k / yav-lâ-k یولق] (yavla:k) {eT} *sf.* **1.** Kötü; fena; uğursuz. {ağız} (aynı) [İKPÖy.] [Tekin] [KB] [DS] **2.** Pek; çok; çok fazla; gayet. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [Gabain] [DS] **3.** Düşmanca. [EUTS] **4.** {ağız} Alışılmamış; yabansı. [DS] **5.** {eT} *is.* Kötülük; nifak; düşmanlık. [Gabain] [Tekin] ☞ **yavlak ağı**, {eT} Kötü hazine; yetersiz hazine. || **yavlak çulvü**, {eT} Kötü küfür. || **yavlak irü**, {eT} Kötü kehanet; yanlış tahmin. || **yavlak katıg yıgaç**, {eT} Çok sert ağaç. [DLT] || **yavlak kiğürmek**, Korkak olmak; [Gabain] || **yavlak kişi**, Huyu kötü kişi. [DLT] || **yavlak korkmak**, {eT} Kötü korkmak; çok korkmak. || **yavlak sakınmak**, {eT} Kötü düşünmek. || **yavlak yavız bodun**, {eT} Gidişi kötüye doğru olan halk.

yavlak², -ği [yav-lak] {ağız} sf. Uzun; uzamış. [DS]

yavlan, [yav-la-n] {ağız} sf. Sığ; yayvan. [DS]

yavlamak, [yalvar-mak > yavlar-mak] {ağız} gçsz. f. [-ir] → yalvarmak. [DS]

yavmak¹, [yap-mak / yav-mak] {eT} gçl. f. [-ar] Yaklaştırmak; yakınlaştırmak; yakına getirmek. [KB]

yavmak², [*yav-mak] {eT} gçl. f. [-ar] Kötü olmak; yavan olmak. ☐ **yava kılmamak**, {eT} *Yabana atmamak*.

yavmak³, [yağ-mak > yav-mak] {ağız} gçsz. f. [-ar] Yağmak. [DS]

yavrağzı, [yavru+ağ(ı)z-ı] {ağız} is. Sarı çiçekli bir kır bitkisi. [DS]

yavrak, [yavra-k] {ağız} sf. Cana yakın. [DS]

yavramak, [yav-rā-mak] (*yavra:mak*) {eT} gçsz. f. [-r] Diğrek olmak; sert olmak; katı olmak. [DLT]

yavraz, [yavru+ağ(ı)z-ı] {ağız} is. → yavrağzı. [DS]

yavrı, [yavri] {eT} {eAT} {OsT} {ağız} is. Yavru. [Bahşayış] [DS] ☐ **yavrı eylemek**, {eAT} *Yavru yapmak; yavrulmak*. || **yavrı saman**, {ağız} *Harman savrulurken rüzgârın en uzağa götürdüğü küçük saman parçaları*. [DS]

yavrimak, [*yav-mak > yav-rī-mak] (*yavri:mak*) {eT} gçsz. f. [-r] Durumu kötüleşmek; yoksulluk veya hastalık yüzünden zayıflamak; güçsüz hâle gelmek; sefil olmak; zayıflamak; eğilmek; güçten düşmek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ]

yavrin, [yavri-mak > yavri-n] {ağız} sf. Yavan. [DS] ☐ **yavrin yaşık**, {ağız} *Yağsız; katıksız*. [DS]

yavritmak, [yavri-mak > yavri-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Kötülemek; yıpratmak. [KB]

yavru, [eT. yav-rī-ğ (*zayıf*) > yav-rū] (eT. *yavru:*) is.

1. {eT} Kuş yavrusu. [Mühennâ] **2.** Gelişmesini henüz tamamlamamış, yeni doğmuş, küçük hayvan. **3. biy.** Bir bireyin meydana getirdiği ve yine kendi tipini meydana getirecek özellikteki bireyler; çocuk; evlat; oğul; döl. **4. mecaz.** Bir şeyin küçük boyutlusu; küçük; ufak. **5. argo.** Genç ve güzel kadın. **6. argo.** Terbiyeli, uslu öğrenci. **7. {ağız}** Küçük bakır leğen. [DS] **8. {ağız}** Hayvanlara takılan çanın içindeki dil. [DS] **9. {ağız}** Kağnı tekerleğinin orta parçası. [DS] **10. {ağız}** Cıvcıv. [DS] **11. sf.** (Hayvan için) yeni doğmuş, henüz gelişmesini tamamlamamış. **12.** Küçük boyutlu. ☐ **yavru atmak**, (*Gebe hayvan için*) *yavrusunu düşürmek*. || **yavru kapı**, *Avlu kapılarının kanatları içinde yer alan insanın geçebileceği büyüklükteki küçük kapı; kuzu kapı*. || **yavru yapmak**, *Yavrulamak*.

yavruağzı, [yavru+ağ(ı)z-ı] b. is. **1.** Pembe ile kavun içi arası bir renk. **2. {ağız}** → yavrağzı. [DS] **3. sf.** Pembe ile kavun içi arası renkte olan.

yavrubaş, [yavru+baş] {ağız} is. İnce başlıklı bir tür çayır otu. [DS]

yavrucağız, [yavru-ca(k)-ız] is. Kendisine acıma ve şefkat duyulan küçük çocuk veya hayvan yavrusu.

yavrucak, -ği [yavru-cak] is. Acıma, sevecenlik ve sevgi duyulan yavru.

yavrucuk, -ğu [yavru-cuk] is. → yavrucak.

yavruk, -ğu [yağrik > yavruk] {ağız} is. Üstünde odun kesilen büyük kütük. [DS]

yavrukurt, -du [yavru+kurt] b. is. Sekiz ile on bir yaş arasındaki küçük izci.

yavrulama, [yavru-la-ma] is. Yavrulamak eylemi.

yavrulamak, [yavru-la-mak] gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor] **1.** (Memeli hayvan için) doğurmak. **2.** (Kuş için) yumurtadan yavru çıkarmak.

yavrulu, [yavru-lu] sf. **1.** Yavrusu olan; yavrulmuş olan. **2.** Belirtilen sayıda ya da nitelikte yavruya sahip olan. **3.** (Hayvan alım satımlarında) yavrusu da dahil olmak üzere; yavrusu ile birlikte.

yavruluk, [yavru-luk] {OsT} is. anat. Döl ya-tağı. [Burhan-ı Katı']

yavrum, [yavru-m] (*ya'vru:m*) ünl. Sevecenlik ifade eden seslenme sözü.

yavrutmak, [yav-rī-mak > yavri-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Kötülemek; zayıflatmak; arıkatmak. [DLT]

yavsı, [yavısı / yavsı] {ağız} is. At sineği. [DS]

yavsak, -ği [yavsı-k] {ağız} sf. **1.** (Kişi için) pis, tembel ve arsız. **2. is.** Kene. [DS]

yavsamak, [yav-sā-mak / yov-sā-mak [Clauson]] (*yavsı:mak*) {eT} gçsz. f. [-r] Gönül almak istemek. [DLT]

yavısı¹, [yavısı / yavısı] {eAT} {ağız} is. zool. **1.** At sineği. {OsT} (*aynı*) [Burhan-ı Katı'] **2.** Kene; sakirga. [DS]

yavısı², [yavısı] {ağız} is. Yaprak aşısı. [DS]

yavısı³, [yavısı] {ağız} is. Göl ve akarsu kıyılarında yetişen bitkiler. [DS]

yavısı¹, [yavısı / yavısı] {eAT} is. **1.** Bit, böcek yavrusu; sürfe. **2.** Kene. {ağız} (*aynı*) [DS] **3.** At sineği.

yavısı², [yavısı] {ağız} is. Yaprak aşısı. [DS]

yavsukmak, [yav(ı)s-u-k-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] Çok acıkmak; midesi ezilmek. [DS]

yavsun¹, [yavsun] {ağız} is. Yosun. [DS]

yavsun², [yavsun] {ağız} is. Yarasa. [DS]

yavşağan, [yavşa-n / yavşa-ğan] {ağız} is. bot. Yavşan otu. [DS]

yavşak¹, -ği [yav-ış-mak (*yaklaşmak*) > yav-(ı)ş-ak / yap-ış-mak > yap-(ı)ş-ak [EREN] {ağız} {eT} is. **1.** Bit yavrusu; bit yumurtası; sirke. {OsT} {ağız} (*aynı*) [Bahşayış] [DS] **2. argo.** Çocuk. {ağız} (*aynı*) [DS] **3. argo.** Eşcinsel çocuk. **4. argo.** Genç kız.

yavşak², -ği [yav(ı)ş-ak] {ağız} sf. Geveze, yılışık; yapışkan. [DS]

yavşalamak, [yañşa-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Birinin sözünü, alaylı biçimde tekrar etmek. [DS]

yavşamak, [yav(ı)ş-a-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-ş(i)-yor] İncelmek. [DS]

yavşan, [eT. yab-çan / yav-çan [EREN] / yap-uş-ğân [Räsänen] > yavşan [بوشان] bot. 1. Ülkemizde yirmi kadar türü bulunan sıracagillerden, ılıman bölgelerde yetişen, bazı türleri iştah açıcı, kurt düşürücü, kuvvet verici, ateş düşürücü olarak halk hekimliğinde kullanılan, kırmızımtırak veya sarımtırak renkli çiçekleri olan bir ya da çok yıllık erkek pelin, Kâbe süpürgesi, tarhun, deniz pelini, kara süpürge gibi otsu ve çalimsı bitkilere verilen ad; pelin otu, (*Artemisia abrotanum*, *A. absinthium*, *A. annua*, *A. campestris*, *A. vulgaris*). {eT} {ağız} (aynı) [Bahşayış] [DS] 2. Veronikaya verilen ad. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DS] ☞ **yavşana yaymak**, {ağız} Bir kimseyi, sonuç alamayacağı bir işte yormak. || **yavşan çeken**, {ağız} kaba. Eşek. [DS] || **yavşan otu**, bot. *Yavşan*.

yavşanlık, -ğ [yavşan-lık] {ağız} is. Yavşan otu yetişen yer. [DS]

yavşatmak, [yavşa-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Yerinden oynatmak. [DS]

yavşı, [yav(ı)ş-ı] {ağız} is. Bit yavrusu. [DS]

yavşınmak, [yavşı-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Pişmanlıkla özür dilemek. [DS]

yavşu, [yav(ı)ş-u] {ağız} is. Bit yavrusu. [DS]

yavşuk, -ğ [yav(ı)ş-uk] {ağız} is. Bit yavrusu. [DS]

yavşumak, [yav(ı)ş-u-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] Sabanın demirini takmak. [DS]

yavşumur, [yağ+Ar. hamūr ?] {ağız} is. Tereyağı ile karıştırılmış, sıcak mısır ekmeği. [DS]

yavşurmak, [eT. yapşur-mak > yav(u)ş-ur-mak [ياوشورمق] {eAT} gçl. f. [-ur] 1. Yapıştırmak; yama-mak. 2. Uydurmak; intibak ettirmek.

yavta, [Far. yäfte] {ağız} is. Çağrı kâğıdı. [DS] ☞ **yavta etmek**, {ağız} Kâğıda yazılmış isim ve numaralarla kura çekmek suretiyle bölüşmek. [DS]

yavtı, [Far. yäfte] {ağız} is. → yavta. [DS] ☞ **yavtı gelmek**, {ağız} Askerliği yaklaşmak. [DS]

yavu¹, [yavı / yavu [ياوو] {OsT} sf. Kayıp; zayı; yitik. {ağız} (aynı) [DS] ☞ **yavu kılınmak**, {eAT} {OsT} Yitirmek; kaybedilmek; görünmez olmak. || **yavu kılmak**, {eAT} {OsT} Yitirmek; kaybetmek. || **yavu varmak**, {eAT} {OsT} Kaybolmak; yitmek; zayı olmak.

yavu², [Far. yāve => yava / yavı / yavu] {ağız} sf. 1. (Söz için) yersiz, biçimsiz. 2. Yersiz, biçimsiz konuşan; geveze. 3. (İnsan ve hayvan için) insana yaklaşmayan; yabancı. 4. Hareketlerinde yavaş; tembel; ağır kanlı. 5. Sersem; akılsız; aptal; bön. 6. Çirkin. [DS] ☞ **yavu yavu konuşmak**, {ağız} Düşünmeden, bilmeden konuşmak.

yavuğ, [yuv-mak > yuv-uğ] {eT} is. Sel suyunun veya yamaçlarda gezen hayvanların yüksekte yuvarlandığı kaya parçası. [DLT]

yavuh, [yak-mak (yaklaşmak) > yağ-uk / yav-uk / yavuh [ياوخ] {eAT} is. Yakın; hısım; akraba.

yavuhlu, [yavuh-lu] {ağız} sf. → yavuklu. [DS]

yavuhmak, [yak-mak (yaklaşmak) > yağ-uk-mak > yavuh-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] → yavukmak. [DS]

yavuhurtmak, [yavuk-tur-mak > yavuh-tur-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] → yavukturmak. [DS]

yavuk, [yak-mak (yaklaşmak) > yağ-uk / yav-uk [ياوخ] {eT} is. 1. Yakın; civar. {ağız} (aynı) [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] [Tekin] [DS] 2. Yakın; hısım; yakın akraba. [DLT] 3. {eAT} Nişanlı. 4. {ağız} Aşk; sevgi; sevgi. [DS] 5. {ağız} Evlilik sözü; nişan. [DS] ☞ **yavuk olmak**, {eAT} Nişanlanmak. || **yavuk üstüne**, {ağız} Ozanların, güzeller için söylediği şiir; güzelleme. [DS]

yavuklama, [yavuk-la-ma] is. Yavuklamak eylemi; nişanlama; sözleme.

yavuklamak, [eT. ya-ğ-u-mak (yaklaşmak) > ya-ğ-uk > yav-uk (yakın; akraba) > yav-uk-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Nişanlamak.

yavuklanma, [yavuk-la-n-ma] is. Yavuklanmak eylemi.

yavuklanmak, [yavuk-la-n-mak] dönşl. f. [-ır] 1. Nişanlanmak. 2. Nişanlı olmak.

yavuklu, [eT. yak-mak (yaklaşmak) > yağ-uk / yav-uk > yavuk-lu [ياوقلو] {eAT} {OsT} {ağız} sf. 1. (Kız için) nişanlı. 2. Sözlü. 3. Âşık; seven. 4. is. Sevgili. 5. folk. Geline götürülen elbise ve çamaşır. [DS] ☞ **yavuklu etmek**, {eAT} Nişanlamak.

yavukmak, [yak-mak (yaklaşmak) > yağ-uk-mak > yavuk-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] Birine veya bir yere alışmak; ısınmak. [DS]

yavukturmak, [yavuk-mak > yavuk-tur-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] Bir kimseyi birine veya bir yere alıştırmak; ısındırmak. [DS]

yavuncamak, [yav-un-ç > yavunc-a-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-c(u)-yor] 1. Ayrılrken tüzülmek. 2. Başkalarının yediği şeyde gözü kalmak; imrenmek. [DS]

yavunci, [yavun-mak > yavun-(ı)cı ?] {ağız} sf. Sığıntı. [DS]

yavuncılanmak, [yavunci-la-n-mak ?] {ağız} dönşl. f. [-ır] Yalvarmak. [DS]

yavunculuk, -ğ [yavun-cu-luk] {ağız} is. Altan alma; yumuşak ve anlayışlı davranma. [DS]

yavunç, -cu [yavun-mak > yavun-ç / yava > yava-nç] {ağız} sf. Muhtaç. [DS] ☞ **yavunç olmak**, {ağız} Yavanlaşmak; tatsızlaşmak. [DS]

yavunçluk, [*yav-mak > yav-un-ç-luk [ياونچلق] {OsT} is. Kötülük; zarar; kötü muamele.

yavunmak, [yava > yav(u)n-mak يوانق] {eAT} döñşl. f. [-ur] Yitmek; kaybolmak.

yavuşak, -ğı [yav-ış-mak (yaklaşmak) > yav-(ı)ş-ak / yap-ış-mak > yap-(ı)ş-ak [EREN]] {ağız} is. Bit yavrusu. [DS]

yavuşan, [yap-uş-ğân > yavuşan] {ağız} is. bot. Yavuşan. [DS]

yavutmak¹, [yava > yav(u)-t-mak يوانق] {eAT} gçl. f. [-ur] 1. Kaybetmek. 2. Saklamak.

yavutmak², [yava > yav(u)t-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] Aptal gibi davranmak; şaşırmaq. [DS]

yavuz¹, [*yav (kötü) / *yav-mak > yab-uz / yaw-uz > yav-uz ياوز] {eT} sf. 1. Kötü; fena. {eAT} {OsT} (aynı)

[DLT] [KB] [Bahşayış] [Mühennâ] 2. Pek sert; haşin; gaddar; azgın; keskin; güçlü; çetin; şiddetli; yaman.

{eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [Bahşayış] [DS] 3. Kalitesiz. [Bahşayış] 4. {ağız} Yabani. [DS] 5. {ağız} (Köpek için) ısrırgan; saldırgan. [DS] 6. is. {eAT} Kötülük;

fenalık. ☞ **yavuz adlu**, {eAT} Kötü ünlü; bednam. || **yavuz asıllı**, {eT} Saf kan olmayan; melez. [Bahşayış] || **yavuz bahthli**, {eT} Kötü talihli. [Bahşayış] || **yavuz baş**, {eAT} {OsT} Dik kafa; serkeş; hırçın. || **yavuz dil**, {eAT} {OsT} Nazar değmesine sebep olacak kötü söz. || **yavuz dilemek**, {eT} Haset etmek; haset dilemek. || **yavuz dileyici**, {eT} Başkalarının kötülüğünü isteyen. [Bahşayış] || **yavuz dil vermek**, {eAT} Acı sözler söylemek. || **yavuz dirliklü**, {eAT} Geçimsiz; huysuz. || **yavuz dua**, {eAT} {OsT} İlenç; beddua. || **yavuz dua eylemek**, {eAT} {OsT} İlenmek; beddua etmek. || **yavuz dua kılmak**, {eAT} {OsT} İlenmek; beddua etmek. || **yavuz etmek**, {eAT} Kötü iş yapmak; kötü davranışta bulunmak. || **yavuz göñüllü**, {OsT} Kötü niyet taşıyan; vicdanı bozuk. || **yavuz göz**, {eAT} {OsT} Nazar değdiren göz; kem nazar. || **yavuz güman etmek**, {eAT} {OsT} Kötü düşünmek; kötü sanıda bulunmak; su-i zanda bulunmak. || **yavuz hülu** (huylu), {eT} {eAT} {OsT} Kötü yaradılışlı; geçimsiz. [Bahşayış] || **yavuz iş**, {eAT} {OsT} Kötü iş; suç; günah. || **yavuz işli**, {eAT} {OsT} Kötü davranışlı; fesatçı. || **yavuz itikad**, {eT} Bâtil inanç. || **yavuz kılmak**, {eAT} Bozmak; kötü hâle getirmek; ifsat etmek. || **yavuz sanıcı**, {eAT} {OsT} Kötü düşünceli; kötü yürekli. || **yavuz sanılı**, {eAT} Kötü düşünceli. || **yavuz sanmak**, {eAT} {OsT} 1. Kötülük dilemek; kötü niyet beslemek. 2. Su-i zanda bulunmak. || **yavuz sanu sanmak**, {OsT} → yavuz sanmak. || **yavuz yel**, {OsT} Sert rüzgâr; fırtına; kasırga. || **yavuz yıldızlı**, {eT} Kötü talihli. [Bahşayış] || **yavuz yollu**, {eAT} Kötü gidişli.

yavuz², [eT. yab-uz > yav-uz] {ağız} sf. 1. İyi; güzel; olağanüstü. 2. Benzerlerinden üstün; gürbüz. 3. (Kişi için) iyi, güzel huylu. 4. Yiğit; mert. 5. Becerikli; çalışkan. 6. Eli açık; cömert. [DS] ☞ **Yavuz hırsız ev sahibini bastırır. Edepsiz ve şarlatan bir**

suçlu, zarar verdiği kimseyi suçlu çıkarır, anlamında kullanılır.

yavuzca, [yavuz-ca] sf. Biraz iyi ve güzel olan; yavuz gibi.

yavuzıрак, [yavuz-ı-рак ياوزيرق] {eAT} sf. Çok kötü; en fena.

yavuzlamak, [yavuz-lâ-mak ياوزلمق] (yavuzla:mak) gçl. f. [-r] 1. {eT} Kötü bulmak. [DLT] 2. {eAT} Kötülemek; kötü saymak.

yavuzlanma, [yavuz-la-n-ma] is. Yavuzlanmak eylemi.

yavuzlanmak, [yavuz-la-n-mak ياوزلنمق] döñşl. f. [-ır] 1. {eT} Kötü bulmak. [DLT] 2. Yavuz duruma gelmek; yavuz gibi olmak. 3. {OsT} Kaba, sert ve hırçın biçimde davranmaya başlamak; hırçınlaşmak; kabalaşmak; tersleşmek.

yavuzlaşma, [yavuz-la-ş-ma] is. Yavuzlaşmak eylemi.

yavuzlaşmak, [yavuz-la-ş-mak] gçsz. f. [-ır] 1. Yavuz durum almak. 2. Sertleşmek; kabalaşmak. 3. İyi ve güzel olmak; güzel huylu hâle gelmek.

yavuzluk, -ğü [yavuz-luk ياوزلق] is. 1. Yavuz olma durumu. 2. Yavuzca davranış. 3. {eAT} {OsT} Kötülük; fenalık. 4. {eAT} {OsT} Huysuzluk; azgınlık. 5. {eAT} {OsT} Sertlik; keskinlik; haşinlik. 6. İyi, güzel; seçkin ve iyi huylu olma. ☞ **yavuzluğa uğratmak**, {eAT} Kötü duruma düşürmek. || **yavuzluk etmek**, {eAT} 1. Kötülük yapmak; kötü davranmak. 2. Çatışmak; dalaşmak. 3. Azgınlık etmek; haşarı davranmak. || **yavuzluk eylemek**, {eAT} → yavuzluk etmek. || **yavuzluk kılmak**, {eAT} → yavuzluk etmek. || **yavuzluk sanmak**, {eAT} Kötülük dilemek; kötü niyet beslemek; kötü sanıda bulunmak.

yavuzrak, [yavuz-rak / yavuzı-рак ياوزرق] {eAT} sf. En kötü; pek fena.

Yay, [yay] is. 1. Burçlar kuşağı takım yıldızlarının en güneyde Akrep ile Oğlak arasında yer alanı. 2. Gregoryen takviminde, sonbaharın burçlar kuşağındaki son burcu.

yay¹, [yā yay] (eT. ya:y) is. 1. {eT} {eAT} {OsT} İlkbahar; yaz; sıcak mevsim. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Tekin] [Bahşayış] [Mühennâ] 2. {ağız} Yaz. [DS] 3. {ağız} Yaz mevsiminin 20 Mayıs ile 15 Haziran arasındaki bölümü. [DS] ☞ **yay armudu**, {ağız} Erken olgunlaşan bir tür armut. [DS] || **yay ayı**, {ağız} Yaz. [DS] || **yay evi**, {eAT} {OsT} Yazlık ev; sayfiye.

yay², [eT. yāy / yā] (eT. ya:y) is. 1. Ok atmakta kullanılan iki ucu arasına giriş gerilerek eğriltilmiş ağaç ya da metal silah; ok fırlatma aracı. {eT} (aynı) [Bahşayış] [Mühennâ] 2. Bazı araç ve makinelerde bulunan, biçimi değişebilen, üzerindeki kuvvet

kalkınca ilk hâline dönebilen esnek metal parça. 3. Zemberek. 4. müz. Keman, viyolonsel gibi telli çalgılarda, titreşim yoluyla ses çıkarmaya yarayan alet. 5. mat. Bir eğriden alınan parça. 6. {ağız} Hallaçların yün ya da pamuk atmakta kullandığı, bağırıktan yapılmış bir giriş gerilmiş alet. [DS] 7. müz. Yaylı çalgılar ailesinden bir halk müziği çalgısı. 8. {ağız} Kemençede, tellerin bağlandığı tahta. [DS] **yay ayraç**, *dbl. Metin içindeki bir sözü metinden ayrı tutmaya yarayan, sözüün başına ve sonuna konulan yay görünümündeki ayraç; parantez.* || **yay bağı**, {OsT} *Kemanın göğsü.* || **yay gibi**, 1. Eğri. 2. Çok gergin. || **yayını yasmak**, {eAT} *Mücadeleden vazgeçmek.* || **yay kabzası**, *Ok atmakta kullanılan yayların elle tutmaya yarayan şişkince kısmı.* || **yay kolu**, *Ok atmakta kullanılan yayların iki yanda yer alan esneyen uçlarından her biri.*

yay³, [ay > yay] {ağız} *is. Ay.* [DS]

yaya¹, [yayā] (*yaya:*) {eT} *is. (İnsan için) kuyruk sokumu; kış.* [DLT]

yaya², [eT. yağ-ağ > yayağ / yayak یايا] *is. 1. Yürüyerek giden kimse; piyade; yaya.* {eAT} {OsT} (*aynı*) [Bahşayış] 2. İmparatorluk döneminde, Yeniçeri teşkilatı kurulmadan önce Türk ordusunun büyük bir bölümünü oluşturan askerî birlik. 3. {ağız} Sürüye ayak uyduramayan koyun veya keçi. [DS] 4. *sf. Yürüyerek giden.* 5. {ağız} *Aklı kit.* [DS] 6. *zf. Yürüyerek; yaya olarak.* **yaya başı**, {eAT} {OsT} *Piyade askeri komutanı.* || **yaya bırakmak**, *Verdiği sözü ya da beklenen yardımı yapmamak; desteksiz bırakmak.* || **yaya çerisi**, {eT} *Yaya asker; piyade asker.* [Bahşayış] || **yaya çivisi**, *Kavşaklarda yayaların geçiş yerlerini belirlemek için yol üzerine çakılmış büyük ve parlak başlı çivi.* || **yaya geçidi**, *Trafığe açık yerlerde yayaların geçişleri için belirlenmiş yol.* || **Yaya kaldın tatar ağası**, *İstedğini elde edemeyen, başarısız duruma düşen kimseye söylenen söz.* || **yaya kaldırımı**, *Caddelerin iki yanında yayaların yürüyebilmesi için ayrılmış, taşıt trafiğine kapalı bölüm.* || **yaya kalmak**, 1. *İstedğini yapamamak.* 2. *Yardımcısız, desteksiz kalmak.* || **yaya köprüsü**, *Caddelerde yayaların karşı kaldırıma geçmesi için yapılmış köprü.* || **yaya yapıldak**, {ağız} *Yaya ve yalınayak olarak.* [DS] || **yaya yolu**, *Yalnızca yayaların kullanımına ayrılmış olan yol.*

yayağ, [yağ-ağ > yayağ یاياغ] {eAT} *is. Yayan; piyade.*

yayak, [yağ-ağ / yağak / yayak یاياق] {eT} {eAT} {OsT} *is. 1. Yayan.* [Mühennâ] 2. {ağız} *Atsız asker; piyade.* [DS] 3. *sf. {ağız} Yaya olarak; binit-siz.* [DS] **yayak yol**, {ağız} *Yaya gidilebilen yol; yaya yolu.* [DS]

yayaklaşmak, [yayak-la-ş-mak یاياقلاشمق] {eAT} *dönşl. f. [-ur] Yaya olmak; piyade olmak.*

yayakomak, [yaz-mak / yay-mak+ko-mak > yay-

a+ko-mak یاياق قومق] {eAT} {OsT} *gçl. b. f. [-r] Yayıp bırakmak; sermek.*

yayalamak¹, [yay-mak > yay-a-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yaymak; sermek; dağıtmak.* [DS]

yayalamak², [eT. yayā > yaya-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Kaz gibi iki yana sallanarak yürümek.* [DS]

yayalanmak, [yaya-la-mak² > yaya-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ur] Kaz gibi iki yana sallanarak yürümek.* [DS]

yayalık, -ğı [yaya-lık] *is. Yaya olma durumu; yürüyerek gitme.*

yayan, [yaya-n یايان] *zf. 1. Yaya olarak; yürüyerek.* 2. {ağız} *Atsız asker; piyade.* [DS] 3. {ağız} *Sürü giden; çoban.* [DS] 4. *sf. Yaya giden; yürüyen; binit-siz.* {eAT} {OsT} (*aynı*) 5. *mecaz. Herhangi bir konuda yeterli bilgiden yoksun; bilgisiz.* **yayan semen**, {ağız} *Kalender; aldırışsız; alçak gönüllü.* [DS] || **yayan yalbirdak**, {ağız} *Herhangi bir bineği olmaksızın ve yalın ayakla.* [DS] || **yayan yapıldak**, *Yaya ve yalın ayak olarak.* {ağız} (*aynı*) [DS]

yayanca, [yayan-ca یاياحه] {eAT} *zf. Yaya olarak.*

yayas, [yayas] {ağız} *is. Tasasızlık; kaygısızlık.* [DS]

yayasa, [yay-a-sa ?] {ağız} *is. 1. Ağacın toprağa yayılan dalı. 2. Funda.* [DS]

yaybalak, -ğı [yay+balak] {ağız} *sf. Ayakları dışa dönük basan.* [DS]

yaycı, [yay-cī] (*yaycı:*) {eT} *is. Yay yapıp satan kimse; yay ustası.* [Bahşayış]

yayçizer, [yay+çiz-er] *is. Uçlarından eklemli iki koldan oluşan çember çizmeye, uzunlukları taşımaya yarayan çizim veya ölçü aleti; pergel.*

yaydal, [yay+dal] {ağız} *sf. 1. Ayakları dışa dönük basan. 2. is. Oyuncak ok ve yay.* [DS]

yaydalak, -ğı [yay+dalak] {ağız} *sf. Ayakları dışa dönük basan.* [DS]

yaydana, [? yaydana] {ağız} *is. Ahşap evlerin duvar tahtalarından her biri.* [DS]

yaydırma, [yay-dır-ma] *is. Yayırmak eylemi.*

yaydırmak, [yay-mak > yay-dır-mak] *gçl. f. [-ur] Yayırmak eylemini birine yaptırmak.*

yaygan¹, [yay-mak > yay-gan] {ağız} *is. Otlak.* [DS]

yaygan², [yay-mak > yay-gan] {ağız} *sf. Dedikoducu; söz taşıyan.* [DS]

yaygara, [eT. yay-mak > yay-kar-mak > yay-kar-a] *is. 1. Önemsiz bir sebepten gereksiz yere daha çok dikkat çekmek için bağırıp çağırma; gereksiz ve aşırı yapmacıklı gürlütü. 2. mecaz. Sızlanma; şikâyet.* **yaygara koparmak**, *Bağırıp çağırarak.* || **yaygarayı basmak**, *Bağırıp çağırarak.*

yaygaracı, [yaygara-cı] *sf. 1. (Kişi için) yerli yersiz ve ilgi uyandırmak için bağırıp çağırıcı; şamatacı; şirret. 2. Yaygara yapan kimse.*

yaygaracılık, -ğî [yaygara-cı-lık] *is.* 1. Yaygaracı olma durumu. 2. Gereksiz yere ilgi uyandırmak için bağırıp çağırma; şirretlik.

yaygaz, [yay-ık-mak > yay(ı)k-az > yaygaz ?] {ağız} *sf.* Söylenti çıkarıp yayan. [DS]

yaygı¹, [yay-mak > yay-gı] *is.* 1. Yere ya da herhangi bir eşyanın üzerine serilen örtü; yazgı. {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} Halı; kilim; yolluk. [DS] 3. {ağız} Pazarda satılmak için serilen mal. [DS] 4. *mat.* Bir yüzeyin bağlantılı parçası. ☞ **yaygı balığı**, *zool.* Serin ve ılık sularında yaşayan beyaz etli, uzunca kuyruklu, kalkana benzer bir balık türü.

yaygı², [yay-ılı] {ağız} *is.* At arabası. [DS]

yaygıcı, [yaygı-cı] {ağız} *is.* Gezgin kumaş satıcısı; bohçacı. [DS]

yaygıç¹, -cı [yay+kıç] {ağız} *sf.* Zayıf bacaklı. [DS]

yaygıç², -cı [yay-gıç] *is.* bot. Defne. ☞ **yaygıç ökçesi**, *bot.* Defne.

yaygın¹, [yay-mak > yay-gın] *sf.* 1. Yayılmış durumda olan, (1935). 2. (Olgu, düşünce, söz vb. için) çok sayıda kişinin bildiği ya da benimsediği; kullanıldığı. 3. Kapsamı geniş olan; sınırı genişlemiş. 4. Çoğu kimsede görülen; beğenilen; tutulan. 5. *bot.* Dünyanın her tarafında bulunan. 6. *tıp.* (Hastalık için) sınırlı olmayan. 7. *is.* {ağız} Yatağından çıkan akarsuyun yayıldığı yer. [DS] ☞ **yaygın eğitim**, Örgün eğitim olanaklarından hiç yararlanamamış durumda olanlarla, gittikleri okullardan erken ayrılanlara ya da örgün eğitim kurumlarına devam edenlere ve meslek dallarında daha yeterli duruma gelmek isteyenlere verilen eğitim. || **yaygın öğretim**, Yaygın eğitim yoluyla gerçekleştirilen öğretim. || **yaygın yanlış**, *dbl.* (Sözcük, terim, deyim vb. için) genelleştiği için, yanlışlığı düşünülmeden kullanılan; galat-ı meşhur.

yaygın², [yay+kın] {ağız} *is.* → yaykın. [DS]

yaygınlaşma, [yay-gın-la-ş-ma] *is.* Yaygınlaşmak eylemi.

yaygınlaşmak, [yay-gın-la-ş-mak] *dönşl. f.* [-ır] Bir toplulukta, bir yerde yaygın duruma gelmek; yayılmak.

yaygınlaştırma, [yay-gın-la-ş-tır-ma] *is.* Yaygınlaştırmak eylemi.

yaygınlaştırmak, [yay-gın-la-ş-tır-mak] *gçl. f.* [-ır] Yaygın duruma getirmek; yaygınlık kazandırmak.

yaygınlık, -ğî [yay-gın-lık] *is.* Yaygın olma durumu.

yaygun, [yay-gın / yay-gun] {ağız} *sf.* Yaygın. [DS]

yaygaru, [yāy-ğarū] (yaygaru.) {eT} *zf.* Yaza doğru. [DLT]

yayğu, [yay-gu / yay-ğu] {ağız} *is.* Halı, kilim gibi yere serilen şeyler; yazgı. [DS]

yayguk, [yay-ğuk] {eT} *is.* Kısrağın meme uçları. [DLT]

yayhanmah, [yay-ka-n-mak > yayha-n-mah] {ağız} *dönşl. f.* [-ır] Salına salına yürümek. [DS]

yayıbatımak, [yay-mak + yatur-mak (yard. f. durmak) > yay-ıb+yatur-mak > yayıbatı-mak] {ağız} Otlatmakta olmak. [DS]

yayıcı, [yay-mak > yay-ıcı] *sf.* 1. Yayan; yayma özelliği bulunan. 2. (Kaynak için) dalgalar, parçacıklar yayımlayan. 3. *is.* Bir akışkanın basıncını artırarak akışını yavaşlatmaya yarayan bir tür boru; difüzör. 4. *fiz.* Bir akustik dalgayı birçok doğrultuda düzensiz bir biçimde yansıtmak ve kırındırmakta kullanılan aygıt. 5. *fiz.* Yayılma olayından yararlanarak bir ışık akısının uzaysal dağılımını değiştirmeye yarayan düzenek; difüzör. 6. Bir benzin motoru karbüratöründe hava ve yakıtın uygun biçimde karışımını sağlayan bölme.

yayıcılık, -ğî [yay-ıcı-lık] *is.* Yayıcı olma durumu.

yayığ, [yay-mak (sarsmak) / yañ-mak / yād-mak > yay-ığ] {eT} *sf.* (Kişi için) döneç; döneç huylu olan. [DLT] [KB]

yayığlık, [yayığ-lık] {eT} *is.* Döneçlik. [KB]

yayık¹, [yay-mak (sarsmak) / yañ-mak / yağ-mak > yay-ık] *is.* 1. Yoğurdu çalkalayarak ayran ve tereyağına ayırmaya yarayan alet. {eT} {ağız} (aynı) [DLT] [DS] 2. {eT} Su dalgası veya taşkını. [DLT] ☞ **yayık altı**, Kaymak yayıkta dövülüp yağı alındıktan sonra altta kalan sütsü sıvı. || **yayık ayranı**, Yayıkta yayılarak yağı alınmış ayran. || **yayık dövmek**, Yayık yaymak. || **yayık makinesi**, Tereyağı elde etmek için kaymak çalkalanan otomatik makine. || **yayık yağı**, Yayıkta yayılarak elde edilen tereyağı. || **yayık yaymak**, Yayıkta süt, yoğurt çalkalamak.

yayık², -ğî [yay-mak > yay-ık] *sf.* 1. Yayılmış; dağılmış. 2. {eT} *sf.* Döneç; döneç huylu olan. [DLT] ☞ **yayık ağzılı**, 1. (Kişi için) sözü, ağzını yaya yaya söyleyen. 2. {ağız} (Kap için) ağzı yayvan. [DS] || **yayık yayık**, Konuşurken heceleri uzatarak, ağzını yayarak.

yayıklama, [yay-ık-la-ma] *is.* Yayıklamak eylemi.

yayıklamak, [yay-ık-la-mak] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] Yayıkta dövmek; yaymak.

yayıkmak¹, [yāy (yaz) > yay-ık-mak] {eT} *gçsz. f.* [-ar] Yaz olmak; baharlaşmak. [DLT]

yayıkmak², [yay-ık-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ır] Çekinmek. [DS]

yayıkmak³, [yay-ık-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ır] Yerinden, yuvasından uzaklaşmak veya soğumak; tedirgin olmak. [DS]

yayılgaç, -cı [yay-ıl-gaç] {ağız} *is.* Kokulu, küçük sarı kavun; şamama. [DS]

yayılgan, [yay-ıl-mak > yay-ıl-gan] *sf.* 1. Yayılmaya elverişli; yayılıcı. 2. *tıp.* (Ur için) komşu dokulara yayılan. 3. {ağız} *is.* Yatağından taşan akarsuyun yayıldığı yer. [DS] 4. {ağız} Sarmaşık. [DS]

yayılgan, [yay-mak > yay-ıl-gān] (yayılgan) {eT} *sf.* Yayılan; durmayan. [DLT] ☞ **yayılgan kişi**, {eT}

Bir kararda durmayan, bir işte sebat etmeyen kişi.
[DLT]

yayılı, [yay-ıl-mak > yay-ıl-ı] *sf.* Bir yere yayılmış, serilmiş olan.

yayılım, [yay-ıl-mak > yay-ıl-ım] *is.* 1. Yayılmak eylemi. 2. {ağız} Otlak. [DS] ☞ **yayılım yeri**, {ağız} Otlak. [DS]

yayılımcı, [yay-ıl-ım-cı] *sf.* Sömürgeci; emperyalist.

yayılımcılık, -ği [yay-ıl-ım-cı-lık] *is.* Etnik ve kültürel farklılıkları bulunan toplulukların aynı ekonomik ve siyasi yapı içinde hakim toplum tarafından yönetilmesi durumu; sömürgecilik; emperyalizm.

yayılış, [yay-ıl-ış] *is.* Yayılmak eylemi ve biçimi.

yayılma¹, [yay-ıl-ma] *is.* 1. Yayılmak eylemi. 2. Bir ülkenin kendi sınırları ötesindeki ülkeleri de egemenliği altına alma ve genişleme siyaseti. 3. *anat.* Bazı organların eklenti hâlinde genişlemesi. 4. *as.* Düşman ateşi karşısında zayıyatı azaltmak için bir düzen ve plan içinde birliğin muharebe alanına dağıtılması. 5. *fiz.* Enerjinin, bir ortam içinde ışık, elektromanyetik, akustik vb. dalgalar hâlinde ilerleyerek yer değiştirmesi. 6. *tip.* Salgın bir hastalığın başka bir bölgede de görünmesi. 7. Organik bir sıvının her tarafa akması, dağılması. 8. Bir ilaç ya da zehrin kan yahut lenf yoluyla vücudun değişik bölgelerine dağılması. ☞ **yayılma hızı**, *Yayılma işinin gerçekleştiği zaman birimi.*

yayılma², [yay-ıl-ma] {ağız} *is.* Otlama. [DS] ☞ **yayılma yeri**, {ağız} Otlak. [DS]

yayılmacı, [yay-ıl-ma-cı] *sf.* 1. Yayılmayı amaçlayan; emperyalist. 2. (Ülke için) kendi sınırları ötesinde toprak ve ekonomik çıkarlar edinme siyaseti güden.

yayılmacılık, [yay-ıl-ma-cı-lık] *is.* Kendi sınırlarının ötesindeki ülkelere toprak ve ekonomik sömürge edinme siyaseti; emperyalizm.

yayılmak¹, [yay-mak {çalkalamak} > yay-ıl-mak] {eT} *edil. f. [-ur]* Sallanmak; ırgalanmak; sarsılmak. [DLT] [Gabain] [KB]

yayılmak², [eT. yağ-ıl-mak / yay-ıl-mak] *edil. f. [-ur]* 1. Yaymak eylemi gerçekleştirilmek; dağıtılmak. {eT} (aynı) [Gabain] 2. Açılıp düzeltilmek suretiyle bir yere serilmek; döşenmek. 3. Bir yere dağıtılarak serilmek. 4. *dönşl. f. {eT}* Dökülmek; taşmak; dağılmak. [EUTS] 5. Bir yere dağılarak orayı kaplamak. 6. Birçok noktaya ulaşmak. 7. Genişlemek; dağılmak. 8. (Bulaşıcı hastalık için) birçok kimseyi etkilemek; bulaşmak. 9. (Olay vb. için) toplumun bütününe ya da geniş bir bölümünü etkiler duruma gelmek. 10. Zamanla daha çok kimse tarafından duyulup öğrenilmek; kulaktan kulağa geçmek. 11. Çok sayıda kişiyi kapsar duruma gelmek; genelleşmek. 12. *mecaz.* Ayrıntılara girmek; açılmak. 13. (Duygu için) bir organda belirlemek; etkisi görünmek. 14. Rahat bir şekilde oturmak, yatmak; sere serpe uzanmak.

yayılmak³, [yay-ıl-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* 1. (Sürü için) otlamak. 2. Evli iken başkaları ile cinsel ilişkiye girmek. [DS]

yayılmaksız, [yay-mak {çalkalamak} > yay-ıl-maksız] {eT} *sf.* 1. Tereddütsüz; duraklamadan. [EUTS] 2. Sarsılmaz; daimî. [Gabain]

yayıltmak, [yay-ıl-t-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Hayvanları otlatmak. [DS]

yayım¹, [yay-mak > yay-ım] {eT} *is.* Pamuk tohumu; çiğit. [Clauson]

yayım², [yay-mak > yay-ım] *is.* 1. Yaymak eylemi. 2. Kitap, gazete, dergi gibi okunacak bir şeyi basma ve halka dağıtma işi; neşir, (1944). 3. Bir haber ya da programın televizyon ve radyo aracılığıyla halka iletilmesi; neşir. 4. *fiz.* Bir sistemin bir madde ya da enerji taşıyıcı ışımaya akısı üretme süreci.

yayım³, [yay-mak > yay-ım] {ağız} *is.* 1. Erişte veya makarna kesmek için yoğrulup açılan hamur parçalarından her biri. 2. Ev makarnası; erişte. [DS] ☞ **yayım çorbası**, {ağız} *Kaynayan suya salınan çiğ yufkayı çırpacak ile parçalamak suretiyle yapılan bir tür erişte çorbası.* [DS]

yayım⁴, [yay-mak > yay-ım] {ağız} *is.* Bölüm; parça; takım. [DS] ☞ **yayım yasım**, {ağız} 1. Çok. 2. *Dağınık.* 3. *Dökülüp saçılarak ziyan olmuş.* [DS]

yayım⁵, [yay-mak > yay-ım] {ağız} *is.* 1. Otlak. 2. Otlatma; yayma. [DS]

yayımcı¹, [yay-ım-cı] *is.* 1. Yayım işini yapan kimse. 2. Bir kitabın basılıp dağıtılması işini yapan kimse veya tüzel kişi; yayınevi sahibi; naşir. 3. Bir yazarın kitabının eleştirel basımını hazırlayıp yayımlayan kimse; editör. ☞ **yayımcı yazar**, *kit. Kitabını kendisi yayımlayan yazar.*

yayımcı², [yay-mak > yay-ım-cı] {ağız} *is.* Gezgin kumaş satıcısı; bohçacı. [DS]

yayımcılık, -ği [yay-ım-cı-lık] *is.* 1. Yayımcının işi ve mesleği. 2. Kitap, dergi basım ve dağıtım işi ve ticareti; naşirlik; tâbilik; editörlük.

yayımlama, [yay-ım-la-ma] *is.* 1. Yayımlamak eylemi. 2. Kitap, dergi, gazete gibi yazılan bir şeyi basıp okuyuculara ulaştırma işi. 3. Bir haber ya da programı kitle iletişim araçları ile halka bildirme, duyurma; neşretme.

yayımlamak, [yay-ım-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. (Kitap, dergi, gazete vb. için) basmak ve dağıtmak; satışa sunmak; neşretmek. 2. (Haber, bilgi vb. için) bir gazete ya da dergide yazarak, basarak halkın bilgisine sunmak; kamuoyuna duyurmak. 3. Resmen bildirmek; herkesin bilgisine sunmak; açıklamak; ilan etmek. 4. Radyo ve televizyon aracılığıyla duyurmak; bildirmek.

yayımlanma, [yay-ım-la-n-ma] *is.* Yayımlanmak eylemi.

yayımlanmak, [yay-ım-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* 1. Yayımlamak eylemi yapılmak. 2. Yazılıp basılmak ve

dağıtılmak. **3.** Radyodan duyurulmak; televizyonda gösterilmek. **4.** İlan edilmek; resmen bildirilmek.

yayımlatma, [yay-ım-la-t-ma] *is.* Yayımlatmak eylemi.

yayımlatmak, [yay-ım-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Yayımlamak eylemini yaptırmak; yayımlanmasını sağlamak.

yayımlı, [yay-ım-lı] *sf.* Yayımlı olan. **☞ yayımlı mikroskop**, Çok ince metal telin sivri ucundaki atomları görüntülemeye yarayan mikroskop.

yayımsuk, -ğu [yay-ım-suk] {ağız} *sf.* (Eşya, organ vb. için) içe çökmüş; yamurlmuş. [DS]

yayın¹, [yay-mak > yay-ın] *is.* **1.** Yayılmış olan şey. **2.** Okunmak üzere yazılıp basılmış ve dağıtım sunulmuş kitap, gazete, dergi vb. neşriyat, (1935). **3.** Radyo ve televizyon aracılığı ile halka iletilen, duyurulan şey. **4.** Radyo ve televizyon programlarının her biri. **☞ yayın dışı**, Yayın yapılmadığı zamanlar. || **yayın çayın**, {ağız} Kıt kanaat; şöyle böyle. [DS] || **yayın evi**, Dergi, kitap vb. basılı eserleri yayımlayan ve satışa sunan kuruluş. || **yayın evi dizisi**, kit. Yayın evlerinin, belirli konular veya türler için sıra numarası vererek aynı biçimde yayınladığı eserler dizisi. || **yayın evi kataloğu**, kit. Yayın evlerinin, yayınladıkları kitapları tanıtmak için düzenledikleri kitap ve fiyat listesini içeren kitapçık. || **yayın yeri**, kit. Bir kitabın yayımlandığı yer.

yayın², [yay-mak > yay-ın] *is. zool.* Yayın balığı. **☞ yayın balığı**, *zool.* Yayın balığıgillerden, tatlı sularlarda yaşayan uzun kuyruk altı yüzgeçli balık, kurbağa, kuş ve sularında yaşayan kemiricilerle beslenen, yumurtalara ve yavrulara erkeği bakan, yırtıcı ve en iri kemikli balık; çılçık; gelebicin, (Slurus glanis). || **yayın balığıgiller**, Örnek türü yayın balığı olan, Avrupa ve Asya'daki tatlı sularlarda yaşayan, altı bıyıklı, uzun kuyruk altı yüzgeçli balıklar familyası, (Sluridae). || **yayın çarığı**, {ağız} Yayın balığının yavrusu. [DS]

yayın³, [yāy > yāy-ın یاین] (ya:yın) {eT} {eAT} {OsT} {ağız} *zf.* Yazın. [ETY] [DS]

yayınabilir, [yay-ın-mak + bil-mek > yay-ın-a+bil-ir] *b. sf.* (Akışkan maddeler için) temas yüzeyleri aracılığıyla kendiliğinden karışan.

yayıncı, [yay-ın-cı] *is.* Yayın işiyle uğraşan kişi ya da kuruluş.

yayıncılık, -ğı [yay-ın-cı-lık] *is.* **1.** Yayıncının işi ve mesleği. **2.** Yayın etkinliği.

yayıncı, [yay-ın-dır-ıcı] *sf.* **1.** Yayıncı işini yapan; yayındıran. **2. is.** Bir koku giderici ya da böcek öldürücü gazın havada ağır ağır buharlaşarak yayılmasını sağlayan aygıt. **3. fiz.** Işığın yayınmasını sağlamak için ışık kaynağı önüne konulan değişik yapıdaki yüzeylere verilen ad.

yayıncı, [yay-ın-dır-ma] *is.* **1.** Yayıncı eylemi.

2. Bir ışığı pürüzlü bir yüzeyden karmaşık bir şekilde yansıtma.

yayıncı, [yay-ın-mak > yay-ın-dır-mak یایندرق] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yayıncı eylemini yaptırmak. **2. fiz.** Bir ışık kaynağı önüne pürüzlü bir yüzey koyarak ışığı yansıtma. **3. {eAT}** Belirsiz, bilinmez ve bulunmaz duruma getirmek. **4. {ağız}** Kümes hayvanlarını, barınaklarından soğutmak. [DS]

yayınık, -ğı [yay-ın-ık] *sf.* **1.** Yayıncı olan. **2.** (Işık için) ışınları pürüzlü bir yüzeyden rastgele yansıtılmış olan.

yayınım, [yay-mak > yay-ın-mak > yay-ın-ım] *is.* **1.** Yayıncı eylemi ve süreci. **2.** Bir gazın, bir sıvının moleküllerinin hareketi sayesinde içinde bulunduğu ortamda homojen duruma gelmesi. **3.** (Akustik dalga için) birçok doğrultuda düzensiz olarak yansımaları ve kırılması. **4. fiz.** Bir gelen çekirdeğin, başka bir çekirdeğe çarpması sonucunda doğrultu ve enerji değişikliğine uğraması süreci; saçılma; difüzyon.

yayınımölçer, [yay-ın-ım+ölç-er] *is.* Işığın bir yüzeyde yayınımını ölçen alet; difüzyometre.

yayınisbî, [Ar. yā-yı nisbî یای نسیبی] (ya:yınisbi-) *is. dbl.* Bazı Arapça sıfatların yapılmasını sağlayan (... ile ilgili; ...ye ait) anlamındaki ek; nispet eki; nispet 'i'si. *millî; ilmî; ahlakî*

yayınlama, [yay-ın-la-ma] *is.* Yayıncı eylemi.

yayınlamak, [yay-ın-la-mak] *gçl. f. [-ır] [-l(i)-yor]* **1.** Yayın yapmak. **2.** (Haber, program vb. için) radyo, televizyon aracılığıyla dinleyicilere ve izleyicilere sunmak; bildirmek; duyurmak.

yayınlanma, [yay-ın-la-n-ma] *is.* Yayıncı eylemi.

yayınlanmak, [yay-ın-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yayıncı eylemi yapılmak. **2.** Radyo, televizyon aracılığı ile halka sunulmak; duyurulmak; bildirilmek.

yayınlatma, [yay-ın-la-t-ma] *is.* Yayıncı eylemi yapılmak.

yayınlatmak, [yay-ın-la-t-mak] *gçl. f. [-ır]* Yayıncı eylemini yaptırmak; yayıncı eylemini sağlamak.

yayınma, [yay-ın-ma] *is.* Yayıncı eylemi.

yayınmak¹, [yay-ın-mak یاینمق] *dönşl. f. [-ır]* **1. {e-AT} {OsT}** Yayıncı; dağıtılmak. **2.** Yayıncıya uğramak. **3.** (Gaz, sıvı için) moleküllerinin hareketi sayesinde içinde bulunduğu ortamda homojen duruma gelmek. **4.** (Akustik dalga için) birçok doğrultuda düzensiz olarak yansımaları ve kırılmaları. **5. fiz.** (Gelen çekirdek için) başka bir çekirdeğe çarparak doğrultu ve enerji değişikliğine uğramak; saçılmak. **6. {ağız}** (Satıcı için) mallarını serip göstermek; yaymak; sermek. [DS] **7. {ağız}** Açık saçık, yatar

gibi oturmak veya uzanmak. [DS] **8.** {ağız} Yerini, tarlasını genişletmek. [DS]

yayınmak², [yay-mak {sallamak} > yay-ın-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] Kendi kendine çalkalamak; sarsınmak. [DLT]

yayınmak³, [çay-mak > yay-ın-mak] {ağız} döñşl. f. [-ır] **1.** Yerinden yuvasından uzaklaşmak, soğumak; tedirgin olmak. **2.** Caymak. **3.** Katlanamamak. [DS]

yayınmaz, [yay-ın-maz] sf. (Madde için) organizmanın içinde dağılmayan.

yayıntı, [yay-mak > yay-ıntı] is. **1.** Çevreye yayılmış olan şeyler; dağılmış şeyler. **2.** fiz. Bir nükleer tepkime sırasında yayımlanan parçacık.

yayış, [yay-ış] is. Yaymak eylemi ve biçimi.

yayıtmak, [yay-mak {çalkalamak} > yay-it-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Sarsmak; titretmek. [EUTS]

yayî, [Ar. yāyī يايي] {OsT} sf. "Y" harfi ile ilgili; y'ye ait.

yaykalmak, [yay-mak {çalkalamak} > yay-ka-l-mak] edil. f. [-ur] **1.** Çalkanmak; sallanmak; yalpa vurmak; sarsılmak. [DLT] [EUTS] [Gabain] **2.** Her şeye gönlü meyil göstermek. [DLT] **3.** Tereddüt göstermek. [Gabain] [EUTS]

yaykalamak, [yay-ka-l-a-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Suya tutup çalkalayarak yıkamak. [DS]

yaykamak, [yay-mak > yay-kā-mak يايكام] {yay-ka:mak} {eT} {eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-r] Su ile çalkalayarak yıkamak. [Clauson] [DS]

yaykan, [yay-kan] {ağız} is. Ağzı geniş, yayvan kap. [DS]

yaykanmak¹, [yay-mak {çalkalamak} > yay-ka-n-mak يايكانم] {eT} {eAT} döñşl. f. [-ur] Sallanmak. [Gabain]

yaykanmak², [yayka-n-mak يايكانم] {eAT} {OsT} {ağız} döñşl. f. [-ır] [eAT. -ur] Yıkanmak. [DS]

yaykanti, [yay-ka-ntı] {ağız} is. **1.** Bulaşık suyu. **2.** Yıkanacak kaplar. [DS]

yaykara, [yaymak > yay-kar-mak > yay-kar-a يايقرا] is. **1.** {OsT} Yaygara. **2.** {ağız} Gerçek olmayan haber. [DS]

yaykı, [yay-mak > yay-kı] {ağız} is. Yayı; sergi. [DS]

yaykıldak, -ğı [yaykı-l-dak] {ağız} sf. Genişçe; büyükçe. [DS]

yaykın¹, [yay-kın] {ağız} is. **1.** Kızılağaç. **2.** Üzerine üzüm asmasının sarıldığı uzun ağaç; herak. [DS]

yaykın², [yay-kın] {ağız} is. Dağ eteklerinde veya dere kenarlarında bulunan küçük düzlükler. [DS]

yaykut, -du [yay-kı-t / yayku-t] {ağız} is. Akarsuyun sig ve yayvan yeri. [DS]

yayla, [eT. yāy (yaz) > yāy-lā-mak > yāy-lā-ğ] {ya'y-la} is. **1.** Yaz geçirilecek yer; yazlık yer; yaz geçiri-

len yer; yaylak. [DLT] [Nevâyi] [Gabain] **2.** Hayvanların, yayılarak otlaması için yazları götürüldüğü yer; otlak. **3.** Hayvanları ile birlikte yaz ve kış yer değiştiren göçebelerin otlak kurdukları geçici yazlık yerleşim yeri. **4.** Dağlar üzerinde bulunan sağlık açısından uygunluğu nedeniyle insanların geçici olarak gelip yazı geçirdikleri yer. **5.** Yüksek yerlerde, vadilerle ayrılmış oldukça düz ya da meyilli engebeli arazi parçası; plato. ☐ **yayla balığı**, {ağız} Alabalık. [DS]|| **yayla basması**, {ağız} Yazdan, küleklere basılmış az tuzlu tereyağı. [DS]|| **yayla buzu**, {ağız} Yazın dağdan getirilen kar. [DS]|| **yayla çayırı**, Yüksek olmamakla birlikte dağlarda ya da yaylalarda yetişen yastık ya da öbek biçiminde yetişen çok yıllık otsu bitki ya da çayırlar.|| **yayla çiçeği**, bot. Sarı çiçekli, güzel kokulu çok yıllık otsu bitki; ölmez çiçek, (*Helichrysum*).|| **yayla çorbası**, Yoğurt, un, yumurta sarısı, pirinç, yağ, tuz ve et suyu ile yapılan, üzerine nane serpilerek sunulan bir çorba.|| **yayladaki yoğurda parmak banmak**, {ağız} Olmayacak iş peşinde koşmak.|| **yayla gülü**, bot. 1. Ölmez çiçek. 2. {ağız} Madımak. [DS]|| **yayla havası**, Yayla ve yayla gibi yüksek yerlerin temiz havası.|| **yayla kebabı**, Koyun ve kuzu etinden yapılan ve sebze ile yenen bir tür kebab.|| **yayla kekiği**, bot. Mercanköşk.|| **yayla marandası**, {ağız} Çadır. [DS]|| **yayla salatası**, Karışık yeşil salata.|| **yayla yavşanı**, Tüylü dalak otu.

yaylacı, [yayla-cı] sf. **1.** {ağız} Yazın yaylaya çıkan. [DS] **2.** is. Kendi hayvanları ile katıntı hayvanları yazları yaylaya götürerek bakıp besleyen ve ürünlerini değerlendiren kişi ya da topluluk. **3.** argo. Salonlarda, meclislerde en arka sıralarda oturan kimse.

yaylacılık, -ğı [yay-la-cı-lık] is. Hayvancılığa dayalı ekonomide, kışları daha ılık yerlerde geçirdikten sonra yazları yaylalara göç eden topluluğun mevsimlik göç hareketi.

yaylagüzeli, [yayla+güzel-i] b. is. Boncuk gibi küçük, kırmızı çiçekli, katmer yapraklı bir bitki.

yaylağ, [ya y-lā-mak {yazlamak} > yay-lā-ğ] {yay-la:ğ} {eT} is. Yazı geçirecek yazlık yer; yaz geçirilen yer; yaylak; yayla. [DLT] [ETY] [Nevâyi] [Gabain] [Mühennâ]

yaylak, [yāy-la-mak {ya:ylamak} > yay-lā-k يايلاق / يايلاق] (eT. yayla:k) **1.** {eT} {eAT} {OsT} Yaz geçirilecek yer; yayla. **2.** Yazın sürülerin götürüldüğü yayla otlığı. **3.** {ağız} Hayvanların yayılıp otlamasına uygun yer; mera; otlak. [DS]

yaylakiye, [yay-la-k + Ar. -iyye > yaylakiye يايلاقيه] {yayla:kiye} {OsT} is. İmparatorluk döneminde yaylak sahibi olan kişi ya da tüzel kişilerin sürü sahiplerinden almış oldukları kira ücreti; yaylak kirası.

yaylama, [eT. yāy (yaz) > yay-la-ma] is. Yaylamak eylemi.

yaylamak¹, [yāy (yaz) > ya y-lā-mak يايلا مق] (*eT*. *yayla:mak*) *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** {eT} {eAT} {OsT} Yazlamak; yazı geçirmek. [ETY] [Mühennâ] **2.** {ağız} Yazı geçirmek üzere yaylaya çıkmak; yaylada oturmak; yaylaya çıkmak; yazlığa çıkmak. {eT} (*aym*) [ETY] [DLT] [EUTS] [Gabain] [DS] **3.** {eAT} {OsT} İyi bir yerde vakit geçirmek. **4.** {eAT} Bahar olmak.

yaylamak², [yay-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yay takmak; yay sahibi yapmak.

yaylamak³, [yay-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Otlatmak. [DS]

yaylan, [yay-la-n] {ağız} *sf.* **1.** Yayvan. **2.** Derin olmayan; sığ. [DS]

yaylandırma, [yay-la-n-dır-ma] *is.* Yaylandırmak eylemi.

yaylandırmak, [yay-la-n-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yaylar aracılığıyla hareket ettirmek. **2.** Bir şeyi içinde yay varmış gibi esnetmek.

yaylanma, [yay-la-n-ma] *is.* Yaylanmak eylemi.

yaylanmak, [yay-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* **1.** Yaylar üzerinde hareket etmek. **2.** Bacakları dizden esneterek bir yay üzerindeymiş gibi sallanmak. **3.** *argo.* Bir yerden çekip gitmek; uzaklaşmak. **4.** Yay sahibi olmak; yaylı hâle gelmek.

yaylatmak, [yay-lā-mak > yay-la-t-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Yaylatmak; yazı yaylada geçirtmek. [DLT]

yaylı¹, [yay-lı] *sf.* **1.** Yaylı olan. **2.** Ok ve yay kuşanarak silahlanmış olan. **3.** Üstü ve yanları kapalı, gövdesi yaylar üzerine oturtulmuş, atla çekilen binek arabası. ☞ **yaylı araba**, *Askı donanımlı araba; yaylı.* || **yaylı çalgılar**, *Keman, kemençe, viyolonsel gibi yay ile çalınan telli çalgılar.* || **yaylı sazlar**, *Yaylı çalgılar.* || **yaylı tambur**, *Yayla çalınan bir tür tambur.* || **yaylı terazi**, *Yay düzeni ile yapılmış tartı aleti.* || **yaylı toplu**, {ağız} *Toplu iğne.* [DS]

yaylı², [yay-lı] {ağız} *sf.* Sözünde durmayan. [DS]

yaylı³, [yay-ıl-mak > yay-(ı)l-ı] {ağız} *is.* Harmanda, yayılarak sürülen ekin sapları. [DS]

yaylık¹, [yāy (yaz) > yay-lık] {eT} *sf.* **1.** (Ev için) yazlık; yaza ait. [EUTS] [Bahşayış] **2.** *is.* Yaz evi. [Gabain] ☞ **yaylık yér**, {eT} *Yazın gidilen ve yaz boyunca yaşanılan yer; sayfiye; yazlık.* [Bahşayış]

yaylık², -ğı [yağ-lık > yay-lık] {ağız} *is.* **1.** Mendil. **2.** Çocuk yemek önlüğü. **3.** Havlu; peşkir. [DS]

yaylım¹, [yay-ıl-mak > yay-(ı)l-ım] *is.* Yayılmak, dağılmak eylemi ve süreci. ☞ **yaylım ateş**, *1. as. Birden çok silahın aynı anda ateş etmesi. 2. mecaz. Hep birlikte söz ve yazıyla hücum etme.* || **yaylım ateşi**, *Yaylım ateş.* || **yaylım atışı**, *Bir otomatik silahın art arda ya da birden çok silahın aynı anda yaptığı toplu atış.* || **yaylım avı**, {ağız} *Sürek avı.* [DS] || **yaylım ok**, {eAT} *Birçok kimse tarafından aynı anda atılan ok.*

yaylım², [yay-(ı)l-ım يايلم] {ağız} *is.* **1.** Yayılma; otlama. **2.** Hayvanların otlamak için dağıldıkları, yayıldıkları alan; mera; otlak. {eAT} {OsT} (*aym*) [DS]

☞ **yaylım almak**, {ağız} *Şöyle bir gezip dolaşıp gelmek.* [DS] || **yaylımını almak**, {ağız} (*Sığır, davar vb. için*) *doymak; semizlemek.* [DS] || **yaylım yeri**, {ağız} *Otlak; mera.* [DS]

yaylım³, [yay-(ı)l-ım] {ağız} *is.* Açıklık; düzlük. [DS]

yaylım⁴, [yay-(ı)l-ım] {ağız} *is.* Leğen dolusu sıradan kaynaya kaynaya leğenin dibinde kalan pekmez. [DS]

yaylım⁵, [yay-(ı)l-ım] {ağız} *is.* Erişte veya makarna kesmek için yoğrulup açılan hamur parçalarından her biri; çiğ yufka. [DS]

yaylım⁶, [yay-(ı)l-ım] {ağız} *sf.* Dağınık. [DS]

yaylı, [yay-lı / yay-lu ?] {ağız} *sf.* Utanmaz; kendini beğenmiş. [DS]

yayma¹, [yay-ma] *is.* **1.** Yaymak eylemi. **2.** Ufak tefek şeylerin satıldığı küçük sergi. **3.** {ağız} Büyük minder. [DS] **4.** {ağız} → yayma çuvalı. [DS] **5.** {ağız} Balık ağlarını güneşe sererek kurutma. [DS] ☞ **yayma çuvalı**, {ağız} *Hayvan sırtına iki taraflı sarkıtılarak konulan büyük ve dolu çuval.* [DS]

yayma², [yay-ma] {ağız} *is.* Otlatma; yayılmasını sağlama. [DS]

yaymacı, [yay-ma-cı] *sf.* **1.** Yayma işi yapan kimse. **2.** {ağız} *is.* Pazarlarda ya da sokaklarda sergi açarak ufak tefek satan kimse; gezgin satıcı. [DS]

yaymacılık, -ğı [yay-ma-cı-lık] *is.* Yaymacının yaptığı iş.

yaymaç, -cı [yay-mak > yay-maç] *is.* Radyo.

yaymak¹, [yağ-mak / yay-mak يايق] *gçl. f. [-ar]* **1.** {eT} Sermek; döşemek. {ağız} (*aym*) [ETY] [ET] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** Dağıtmak. {ağız} (*aym*) [ETY] [ET] [KB] [Mühennâ] [DS] **3.** {eT} {eAT} Perişan etmek; dağıtmak; tahrik etmek. [ETY] **4.** (Örtü vb. için) bir yere açarak sermek. {ağız} (*aym*) [DS] **5.** (Tahıl, yemiş vb. için) dağıtarak sermek. **6.** (Her türlü nesnelere için) oraya buraya rastgele koymak, atmak. **7.** Genelleştirmek; yaygın hâle getirmek. **8.** (Haber, söz, söylenti vb. için) herkese duyurmak; başkalarına iletmek; söylenti olarak ortalıkta doluşmasını sağlamak. {ağız} (*aym*) [DS] **9.** (Isı, ışık, koku vb. için) kaynaklık etmek; bir kaynaktan etrafa yayılmasını sağlamak; kendinden dışı doğru yayılmasını sağlamak. **10.** (Moda, düşünce vb. için) topluluğun büyük çoğunluğu tarafından benimsemesini sağlamak; benimsetmek; tanıtmak. **11.** (Hastalık için) çok sayıda kişiye bulaştırmak. **12.** Boyutlarının büyümesine, genişlemesine neden olmak. **13.** (Konu vb. için) dağıtmak; ayrıntılara fazla girmek. **14.** Radyo televizyon yayını ile duyurmak; halka ulaştırmak. ☞ **yaymak yasımak**, {ağız} *1. Düzenli bir biçime koymak. 2. Darmadağın etmek.* [DS]

yaymak², [yay-mak يايق] {eT} gçl. f. [-ar] 1. Çalkamak; kımıldatmak; sallamak; meyletmek; meylettirmek; sarsmak; yaymak. [DLT] [EUTS] [Gabain] 2. {ağız} Yoğurdun yağını ve ayanını ayırmak için yayığı iki yana hızlı ve kesik hareketlerle sarsmak; çalkalamak; yayık dövmek. {OsT} (aynı) [DS]

yaymak³, [yay-mak] {ağız} gçl. f. [-r] (Sürü için) otlamak. [DS]

yayman¹, [yay-man] {ağız} is. 1. Ağzı geniş, yayvan kap. 2. Büyük çuvan. [DS]

yayman², [yay-man] {ağız} sf. (Öküz vb. için) boynuzları yana doğru büyümüş. [DS]

yaymanak, -ği [yay-man-ak] {ağız} is. Dağınık öteberi. [DS]

yaymancı, [yay-man-cı] {ağız} is. Gezgin satıcı. [DS]

yaymantı, [yay-ma-ntı] {ağız} is. Dağınık öteberi. [DS]

yaymaşak, -ğı [yay-ma-ş-ık] {ağız} sf. Yılışık; sırtıkan. [DS]

yaymayayık, -ğı [yay-ma+yay-ık] {ağız} sf. Çok yayılmış; darmadağın. [DS]

yaynak, [yay(ı)n-ā-k ?] (yayna:k) {eT} is. Baytar bıçağı; ucu orak gibi eğri bıçak. [Mühennâ]

yaynık¹, -ğı [yay-(ı)n-ık] {ağız} is. Ayran kabı. [DS]

yaynık², -ğı [yay-(ı)n-ık] {ağız} is. Dağınık öteberi. [DS]

yaynıkmak¹, [yay-(ı)n-ık-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] 1. Yerinden atılmak. 2. Yerinden, yuvasından uzaklaşmak veya soğumak; tedirgin olmak. [DS]

yaynıkmak², [yay-(ı)n-ık-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] 1. Dikkati dağılmak. 2. Genişlemek; ferahlamak. [DS]

yaynıktırmak¹, [yaynık-tır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] 1. Tedirgin etmek. 2. Yıldırmaq. 3. Yerinden uzaklaştırmak veya soğutmak. [DS]

yaynıktırmak², [yaynık-tır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] 1. Birinin dikkatini dağıtmak. 2. Genişletmek; ferahlatmak. [DS]

yaynıtmaq, [yay-(ı)n-ıt-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Ür-kütme. [DS]

yayoku, [yay+ok-u] {ağız} is. bot. Öküz kuyruğu denilen bir bitki. [DS]

yaysamak, [yay-sā-mak? / tep-sē-mek] (yaysa:mak) {eT} gçl. f. [-r] Haset etmek; çekememek. [DLT]

yaysız, [yay-sız] sf. Yayılı olmayan; yay bulunmayan. ☞ **yaysız araba**, Askı donanımı bulunmayan araba.

yayşanmak, [yañşa-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Anlamsız konuşmak. [DS]

yayturmak, [yay-mak (çalkalamak) > yay-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Çarpıtmak; kımıldatmak. [DLT]

yayuk, [yay-mak > yay-uk يايوق] {eT} {ağız} is. Yayık. [Bahşayış] [DS] ☞ **yayuk dokumak**, {OsT} Yayık çalkamak.

yayung, [yay > yay-ın / yay-uñ يايونق] (yayunñ) {eAT} zf. Yazın.

yayvan, [yay-van] sf. 1. Enine geniş olmakla birlikte fazla derin olmayan; basık, geniş ve dibi düz olan. 2. Enine; yatay. 3. (Konuşma için) heceleri uzata uzata; sözcüğü yayarak. 4. {ağız} Biçimsiz; geniş; dağınık. [DS] 5. {ağız} Eğri; eğimli. [DS] 6. {ağız} Sersem. [DS] 7. {ağız} is. Ağzı geniş, yayvan kap. [DS] ☞ **yayvan ağız**, {ağız} Gereksiz konuşan; boş-boğaz; geveze. [DS]|| {ağız} → yayvan ağızlı. [DS] **yayvan yayvan**, (Konuşmak için) kelimeleri uzatarak, ağızını yayarak.

yayvanlaşma, [yayvan-la-ş-ma] is. Yayvanlaşmak eylemi.

yayvanlaşmak, [yayvan-la-ş-mak] dönşl. f. [-ır] Yayvan bir durum almak; giderek yayvan olmak.

yayvanlık, -ğı [yayvan-lık] is. 1. Yayvan olma durumu. 2. Yayvan olan şeyin niteliği.

yaz¹, [yağız > yāz] (ya:z) {ağız} sf. Yağız. [DS]

yaz², [yāz ياز] (eT. ya:z) is. 1. {eT} {eAT} {OsT} {ağız}

Bahar mevsimi; ilkbahar; ilk yaz. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [KB] [Tekin] [Bahşayış] [Mühennâ] [DS] 2. (Kuzey yarım küre için) yılın, 21 Haziran-23 Eylül arasındaki dönem; ilkbahar ile sonbahar arasındaki mevsim. 3. mecaz. Isının çoğunlukla yüksek, havanın kurak olduğu günler. ☞ **yaza çıkmak**, Yaz mevsimine erişmek.|| **yaz ağzı**, {ağız} İlkbahar. [DS]|| **yaz başı**, {ağız} İlkbahar. [DS]|| **yaz doğusu**, {ağız} Yazın güneşin doğduğu en uç nokta. [DS]|| **yaz dönemi**, Yazın yapılan; süresi yaza rastlayan.|| **yaz evi**, {eT} 1. İlkbaharı geçirmek için kullanılan ev; baharlık ev. [Bahşayış] 2. {eAT} {OsT} Yaz evi; yazlık; sayfiye.|| **yaz dönencesi**, Yengeç dönencesi.|| **yaz getiren**, {ağız} Küçük taneli dolu; kuzu dişi; kurcu. [DS]|| **yaz helvası**, Yaz mevsiminde yapılan helva türü.|| **yazı getirmek**, Havalarda tam ısınmadan yazlık giyecek giymek.|| **yazın yazın**, {ağız} Yazdan yaza. [DS]|| **yazı yazlamak**, **güzü güzlemek**, {ağız} Her işini bitirmek.|| **yaz kış**, Bütün bir yıl boyunca.|| **yaz okulları**, Okulların tatil olduğu dönemlerde açılan spor kursları.|| **yaz ördeği**, Ülkemizin Çukurova bölgesinde görülen, iyi yüten ve iyi dalan, başının yanları, gerdanı, boynunu kahverengi çizgili, ayakları zeytin yeşili göçmen bir ördek. (Anas angustirostris).|| **yaz saati**, Günlerin uzun olduğu yaz mevsiminde saatleri bir saat ileri almak suretiyle uygulanan saat düzeni.|| **yaz sömestri**, Eğitim ve öğretim kurumlarında ikinci yarı yıla verilen ad.|| **yaz uykusu**, biy. Yazın sıcak ve kurak dönemlerinde bazı hayvanların girmiş olduğu uyuşukluk hâli.|| **yaz yağmuru gibi**, Süreklilik göstermeyen; geçici.

yazacak, -ğı [yaz-acak] {ağız} is. Kalem. [DS]

yazaç, -cı [yaz-aç] is. 1. dbl. Harf. 2. {ağız} Kalem. [DS]

yazadurma, [yaz-a+dur-ma] *is.* Yazadurmak eylemi.
yazadurmak, [yaz-mak+dur-mak > yaz-a+dur-mak]
b. f. [-ur] Ara vermeden yazmak; yazmaya devam etmek.

yazak¹, [yāz > yaz-ā-mak > yaz-a-k] {eT} *is.* Otlak. [DLT]

yazak², [yaz-mak > yaz-ak] {ağız} *is.* Yazıhane. [DS]

yazakomak, [yaz-mak+ko-mak > yaz-a+ko-mak] يازه قومق {eAT} *gçl. b. f. [-r]* Yayıp bırakmak; sermek.

yazalamak, [yaz-a-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r]* Yaymak; sermek. [DS]

yazalanmak, [yaz-a-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Düşerek yere uzanmak. [DS]

yazalmak, [yaz-al-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Eli soğumak; soğumak. [DS]

yazamak, [yāz > yaz-ā-mak] (yaza:mak) {eT} *gçsz. f. [-r]* Yazlamak; yazı geçirmek. [DLT]

yazanak, -ği [yaz-mak > yaz-anak] *is.* Rapor.

yazanbozan, [yaz-an+boz-an] {ağız} *is.* Yazı tahtası; kara tahta. [DS]

yazar, [yaz-mak > yaz-ar] *sf.* **1.** Yazan; yazı yazar. **2.** Kaydedici. **3. is.** Bilim, sanat ve edebiyat dallarından birinde bir kitap yazmış olan kimse; kitabın yazılmasından sorumlu olan kişi veya tüzel kişi; müellif, (1935). **4. is.** Edebiyatla uğraşan; edebî eserler veren kimse. **5. is.** İşi ve mesleği gazete ve dergilerde yazı yazmak olan kimse; muharrir. **6. mecaz.** Bir yazarın eserlerinin tümü. **7. mecaz.** Bir dönemde yazılmış olan eserlerin tümü. **8. {ağız}** Etiket. [DS] ☞ **yazar besteci**, *müz. Söylediği şarkıların sözlerini kendisi yazan besteci.* || **yazar cildi**, *kit. Yazar tarafından bazı yerlere sunulmak üzere değişik biçimde ve değerde yaptırılmış ciltlerden her biri.* || **yazar çizer**, *Yazmayı iş ve uğraş edinmiş kimse.* || **yazar fişi**, *kit. Yazar adlarına göre düzenlenmiş kitap fişi.* || **yazar hakkı**, *Yazarın emeğinin karşılığı olarak kendisine verilen telif ücreti ve belli sayıdaki kitap.* || **yazar hattı**, *kit. 1. Yazarın kendi el yazısı ile yazdığı kitap. 2. Yazarın el yazısı.* || **yazar kasa**, *Alışveriş merkezlerinde hesap işlerini yapan elektronik makine.* || **yazar kataloğu**, *kit. Yazar adına göre düzenlenmiş fişler kümesi.*

yazarbozar, [yaz-ar+boz-ar] {ağız} *is.* Yazı tahtası. [DS]

yazarlak, -ğı [yazar-lak] {ağız} *is.* Bir yaşındaki domuz yavrusu. [DS]

yazarlık, -ğı [yaz-ar-lık] *is.* **1.** Yazar olma durumu; muharrirlik. **2.** Yazarın mesleği.

yazboz, [yaz-mak+boz-mak > yaz+boz] *is.* Önceden yazılanlar, çok sayıda kişi tarafından silinip yenisi yazılabilen tahta; yazı tahtası. {ağız} (aynı) [DS] ☞ **yazboz tahtası**, *1. Okullarda dışarı çıkanların geri döndükleri zaman adlarını sildikleri ve böylece dışarıda bulunanların takip edilebildiği tahta. 2. Ka-*

ra tahta. || **yazboz tahtasına çevirmek**, *Bir konuda birbirini tutmayan kararlar almak.*

yazçiz, [yaz-mak+çiz-mek > yaz+çiz] *is.* Bürokrasi işleri.

yazçizci, [yazçiz-ci] *is.* Bürokrat.

yazçizcilik, -ği [yazçizci-lik] *is.* Kamu yöneticilerinin, sorumluluktan kurtulmak için katı kurallara bağlı kalmaları ve yeni yolları denemekten kaçınmalarına dayanan yönetim anlayışı; kırtasiyecilik; bürokrasi.

yazd, [Far. yezd] {eT} *is.* İlah; tanrı. [Gabain]

yazdeh, [Far. yāz-deh يازده] (ya:zdeh) {OsT} *is.* On bir.

yazdehüm, [Far. yāz-dehüm يازدهم] (ya:zdehüm) {OsT} *sf.* On birinci.

yazdırma, [yaz-dır-ma] *is.* Yazdırmak eylemi.

yazdırmak, [yaz-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* **1.** Yazmak eylemini yaptırmak. **2.** Bir şeyi, bir kimsenin yazmasını sağlamak. **3.** Bir kimsenin bir yere kaydolmasını sağlamak; kaydını yaptırmak. **4.** Bir şeyi bir yere serdirmek, yaydırmak.

yazgaç, -cı [yaz-gaç] {ağız} *is.* Kalem. [DS]

yazgı¹, [yaz-gı] *is.* **1.** İnsanın hayatında yer alan olayları değişmez ve kaçınılmaz biçimde düzenlediği düşünülen doğa üstü güç; kader. {ağız} (aynı) [DS] **2.** Bütün olmakta olan ve olacakları önceden ve değişmeyecek biçimde düzenlediğine inanılan olağanüstü güç; alın yazısı; kader; mukadderat, (1942). **3.** İnsan ve toplum hayatına yön veren ve gizemli bir güç tarafından yönetiliyormuş gibi görünen olayların ve durumların tümü; kader. **4.** Genel olarak insan hayatı. **5.** Bir şeyin, bir dış olgu ya da kendi doğası tarafından belirlenen geleceği; kader. **6. isl.** Allah'ın, evrendeki bütün varlık ve olayların nicelik, nitelik ve zamanını mutlak iradesi ile belirlemesi.

yazgı², [yaz-mak (yaymak) > yaz-gı] {ağız} *is.* Halı, kilim, çul, hasır gibi yere serilen şeyler; yaygı. [DS]

yazgı³, [yaz-gı] {ağız} *is.* **1.** Yazı. **2.** Mektup. **3.** Levha. **4.** Kalem. [DS]

yazgıcı, [yaz-gı-cı] *is.* **1.** Yazgıcılığa özgü. **2.** Yazgıcılıkla ilgili. **3.** Hayatını ve hayatındaki olayları yazgıya bağlayan kimse; kaderci; fatalist.

yazgıcılık, -ğı [yaz-gı-cı-lık] *is. fel.* Bütün olayların, tek ve doğaüstü bir neden ve mutlak güç tarafından daha önceden değişmeyecek biçimde belirlenmiş olduğunu, insanın böyle önceden belirlenmiş alın yazısını değiştiremeyeceğini ileri süren öğretisi; kadercilik; fatalizm; cebriye.

yazgıç, -cı [yaz-gıç] {ağız} *is.* **1.** Kalem. **2.** Yazı; kayıt; belge. **3.** Yazman. [DS]

yazgılı, [yazgı-lı] {ağız} *sf.* Kara yazılı; talihsiz. [DS]

yazgu¹, [yaz-gu] {ağız} *is.* Kalem. [DS]

yazgu², [yaz-gu] {ağız} *is.* Alın yazısı. [DS]

yazgurmak, [yaz-mak > yaz-ğur-mak بازغورمق] {eAT} gçl. f. [-ur] Suçlamak; itham etmek.

yazguk, [yağ-gük] (yazğu:k) {eT} is. Kısrığın meme uçları. [DLT]

yazı¹, [yağ-mak / yaz-mak (yaymak; sermek) > yaz-ı یازی] (yazı:) is. 1. {eT} {eAT} {OsT} {ağız} Kır; ova; boş ve açık yer; düzlük boşluk; düz yer; açıklık; alan; step. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [KB] [Tekin] [Bahşayış] [Mühennâ] [DS] 2. {eAT} {OsT} İssız kır. 3. Çoğunlukla az engebeli ya da doldukça düz ve geniş arazi; ova. 4. {ağız} Toprak; yer. [DS] 5. {ağız} Bağ; bahçe. [DS] 6. {ağız} Yabancı yer. [DS] ☞ **yazı boyu**, *Düzlük boyunca; ova boyunca.* || **yazı yaban**, {eAT} {OsT} {ağız} Ova; kır; bağ bahçe. [DS] || **yazı yér**, {eT} {eAT} Ovalık ve düzlük yer. [Bahşayış] || **yazı yeri**, {OsT} Düz ova.

yazı², [yağ-mak / yaz-mak > yaz-ığ / yazı] (eT. yazı:) is. 1. {eT} Yazma eylemi. [Bahşayış] 2. Düşünce ve sözlü bir ifadenin anlaşılabilir görsel işaretlerle tespit edilmesi işi; yazma eylemi. 3. Düşünce, sözün belli işaretlerle kâğıt, taş, kil vb. malzeme üzerine tespit edilmiş görsel şekli; yazma eylemi sonucu. 4. Harfleri yazma biçimi; belli bir harf sistemi ile yazılmış harf türü. 5. Yazı sistemi; alfabe. 6. Bir harf düzeninde biçim ve sanat bakımından özellik gösteren tür. 7. Yazılmış olan şey; kaleme alınmış eser; yazılı belge; yazılmış olan şey. {eT} (aynı) [Bahşayış] 8. Yazı ile ifade biçimi. 9. Bilim, düşünce ve sanat alanında herhangi bir konuda yazılmış türlerden örnek. 10. Herkesçe bilenen yazıdan farklı olan anlatım aracı. 11. Metal paranın değerinin yazılı olduğu taraf. 12. mecaz. Alın yazısı; kader; talih; şans. {eAT} {ağız} (aynı) [DS] 13. İmparatorluk döneminde dirliklerin yıllık gelirine verilen ad. 14. Kapıkulu ocaklarının maaş tutarı. 15. {ağız} Alın yazısı. [DS] 16. {ağız} Marangoz cetveli. [DS] ☞ **yazı alanı**, *Bir şema, plan üzerinde açıklayıcı yazıların yer aldığı bölüm.* || **yazı bilgisi**, *El yazısından, yazanın karakter ve duygularını anlamayı amaç edinen inceleme yöntemi; grafoloji.* || **yazı bilimci**, *Yazı bilimi ile uğraşan kimse.* || **yazı bilimi**, *El yazısından hareketle, yazanın karakterini ve kimliğini çıkarmayı amaçlayan bilim dalı.* || **yazı çevrimi**, *Bir yazının başka bir dile çevrilmesi ve aktarılması.* || **yazı değişkesi**, *Bir harfin yazıda kullanılan değişik biçimleri: A ~ a, B ~ b gibi.* || **yazı devrimi**, *Alfabe sisteminde yapılan değişiklik.* || **yazı dili**, *dbl. Bir dilin konuşma dilinden farklı olarak yazılı anlatımlarda kullanılan biçimi; standart dil.* || **yazı hayatı**, *Yazarlıkla geçen süre; yazarlık günleri.* || **yazı işleri**, 1. *Bir kurum ya da dairede yazışmaların yapıldığı bölüm; kalem.* 2. *Bir dergi ya da gazetede yayımlanacak yazı yazma ve bunları düzenleme işi.* || **yazı işleri müdürü**, 1. *Kurumlarda yazışma işlerini yürüten bölümün yöneticisi.*

2. *Bir gazete ya da dergide yazı işlerinden sorumlu müdür.* || **yazı kadrosu**, *Bir gazete ve dergide sürekli yazı yazarların listesi.* || **yazı kâğıdı**, *Mürekkebi dağıtmayan ve arkasına geçirmeyen iyi kaliteli bir kâğıt türü.* || **yazı kurulu**, *Bir dergi ve gazetede yazı işlerini yürütmekle görevli kişilerin oluşturduğu kurul.* || **yazı makinesi**, *Bir klavye ile hareketle geçirilen ve mürekkepli bir şerit yardımıyla kâğıt üzerine aktarılan harflerle yazı yazmayı sağlayan araç.* || **yazı masası**, *Üzerinde yazı yazmakta kullanılan masa.* || **yazının cahili olmak**, *Görgüye dayanan bilgisi çok olmakla birlikte okuma yazma bilmemek.* || **yazı resim**, *hat. Yazıya resim görünümünü verme veya yazı ile resim yapma tekniği.* || **yazı tahtası**, *Okullarda üzerine yazı yazılan tahta; kara tahta.* || **yazı takımı**, *Yazı yazmakta kullanılan gereç ve eşyanın tümü.* || **yazı taşı**, {ağız} Çömlek sırtını karartmakta kullanılan bir taş. [DS] || **yazı tura**, *Metal bir paranın havaya atılıp yere düşmesi durumunda üstte kalan kısmı önceden tahmin etmeye dayanan bir tür kumar.* || **yazı tura atmak**, *Bir oyuna ilk başlayacak olanı yazı tura ile belirlemek.* || **yazıya dökmek**, *Düşünülen ya da söylenen bir şeyi yazı ile anlatmak; yazmak.* || **yazıya gelmemek**, *Yazı ile anlatılabilecek bir yanı veya özelliği bulunmamak.* || **yazıyı çıkarmak**, *Zor okunur bir yazıyı güç bela okuyabilmek.* || **yazıyı sökmek**, 1. *(Okuma yazma eğitimi alan için) okumaya başlamak.* 2. *Okunaksız bir yazıyı okuyabilmek.* || **yazı yitimi**, *tıp. psikol. Hareket sisteminde herhangi bir bozukluk olmadığı hâlde bir beyin yarımküresi lezyonundan ileri gelen yazı karışıklığı; agrafi.*

yazıcı, [yazı-cı یازجی] (eT. yazıcı:) sf. 1. Yazan. 2. is. Kâtip; yazı yazar; sekreter; yazman. {eT} {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [Bahşayış] [DS] 3. Yazar. 4. Kurumlarda yazı işlerine bakan ve yazışmaları yürüten kimse. 5. bsy. Bir bilgisayarın işlediği bir programı kâğıt üzerine döken elektronik makine. 6. Yazılı bildiri üreticisi. 7. as. Orduda yazı işleriyle uğraşan er veya erbaş. 8. sin. Bir filmin yazılarını yazan ve yazıcı makineyi kullanan kimse. 9. {ağız} Dilekçe yazan; arzuhalci. [DS] 10. {ağız} Oyunda ikinci oynayan. [DS] 11. {ağız} Muska yazan. [DS] 12. {ağız} Büyücü. [DS] ☞ **yazıcı cihazı**, *Bir filmin yazılarının film üzerine basılmasını sağlayan makine.* || **yazıcı kadın**, *Gelinlerin yüzünü boyayıp süsleyen kadın.*

yazıcılık, -ğı [yazıcı-lık یازجیلق] is. 1. Yazıcının işi; yazı yazma işi; kâtiplik. {eT} {OsT} (aynı) [Bahşayış] 2. Gelinlerin yüzünü boyayıp süsleme işi.

yazıg¹, [yağız / yazıg] {eT} sf. 1. (At donu için) koyu kahverengi. [ETY] 2. Donu koyu kahverengi olan at. [ETY]

yazıg², [yaz-mak (çözmek) > yaz-ığ] {eT} sf. Çözülüş.

yazıgıcı, [yazıg-çī] (*yazıgıcı:*) {eT} is. Hısımlar arasında mektup getirip götürən. [DLT]

yazıgılığ, [yağ-mak / yaz-mak (*yaymak*) > yaz-ıg-lıg] {eT} sf. Çözölmüş; bağından çözülmüş. [DLT]

yazıgısamak, [yazıg-sā-mak [Clauson] / yarıg-sā-mak] (*yazıgısa:mak*) {eT} gçsz. f. [-r] → yarıgısamak. [DLT]

yazıhane, [yazı + Far. -hāne خانه یزی] (*yazıha:ne*) is. 1. Yazışma ve danışma işlerinin yürütöldüğü oda; büro. 2. Bir kimsenin çalışma odası. 3. Çalışma masası.

yazık¹, -ğı [eT. yāz-mak (*günah işlemek*) > yaz-ıq / yaz-ık بازق] is. 1. Herkeste üzüntü ve pişmanlık uyandıran, vicdanları inciten, can sıkın şey. 2. Günah; cürüm; suç. 3. ünl. Acınma, üzüntü bildirir. 4. ünl. Kınama sözü. ☞ **yazığı gelmek**, {OsT} *Merhamet etmek; acımak*.|| **yazık bağışlamak**, {eT} *Kusuru affetmek*. [Mühennâ]|| **yazık etmek**, *Zarar vermek*.|| **yazık günah**, *Yapılan kötü bir davranış ya da kötü iş karşısında duyulan üzüntü ve kınamayı anlatan söz*.|| **Yazıklar olsun!** “Çok üzüldüm!” “Kınarım!” anlamında kullanılır.|| **yazık olmak**, 1. *Bir kimseye ya da bir şeye zarar verilmek*. 2. *Boşa gitmek*.

yazık², -ğı [yazık] {ağız} is. Çam kozalağından yapılan ağızlık. [DS]

yazık³, -ğı [yāzık] (*ya:zık*) {ağız} is. Koridor. [DS]

yazıkçı, [yazık-çī] (*yazıkçı:*) {eT} is. Yazıcı; hısımlar arasında mektup getirip götürən. [DLT]

yazıklamak, [yazık-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(t) -yor] *Acımak; üzülmek*. [DS]

yazıklanma, [yazık-la-n-ma] is. Yazıklanmak eylemi; hayıflanma; esef; teessüf.

yazıklanmak, [yazık-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* Üzülmek; acınmak; hayıflanmak; esef etmek; teessüf etmek.

yazıklı, [eT. yāz-ık-lu] sf. Günahkâr; suçlu.

yazıklılığ, [yazı-k > yazık-lıg] {eT} sf. Günahlı; kusurlu. [Mühennâ]

yazıklmak¹, [yāz > yaz-ık-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] *Yaz olmak*. [DLT]

yazıklmak², [yāz-mak > yaz-ık-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] *Acımak; üzülmek*. [DS]

yazıksız, [eT. yāz-ık-suz] sf. Suçsuz; günahsız; masum.

yazıla, [yaz-ıl-mak > yaz-ıl-a] is. Devlet dairelerinde bir yazının karalaması düzeltildikten sonra yazılması için verilen emir.

yazılama, [yaz-ı-la-ma] is. 1. Yazılamak eylemi. 2. Bir filmin gerekli olan yazılarını görüntü biçiminde gerçekleştirme.

yazılamak, [yaz-ı-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(t)-yor]* 1. *Yazılı hâle getirmek*. 2. *Yazı ile kirletmek*.

yazılcan, [yaz-ıl-can] {ağız} is. Gidilmesi önceden tespit edilen veya tasarlanan yer. [DS]

yazılı¹, [yaz-mak (*yaymak*) > yaz-ıl-ı] sf. 1. *Yayılmış, serilmiş olan*. 2. (Yufka için) *açılmış*.

yazılı², [yaz-ı (ova) > yaz-ıl-ı] sf. Ovalı; ovaya ait.

yazılı³, [yaz-mak > yaz-ıl-ı] sf. 1. *Yazısı olan; üzerinde ya da içinde yazı bulunan*. 2. *Yazı ile ifade edilen; muharrer*. 3. *Yazılmış olan; yazıyla saptanmış; muharrer*. 4. *Yazıya geçirilmiş olan; muharrer*. 5. *Yazıya ilişkin*. 6. (Sınav, yoklama için) *soruları yazı ile yanıtlanacak türden olan*. 7. *Önüme geçirilemeyecek, engel olunamayacak olan; alna yazılmış olduğuna inanılan; mukadder*. 8. {ağız} *Nişanlı*. [DS] 9. is. *Yazılı sınav*. 10. {ağız} *Börölce*. [DS] 11. *Kasaplık hayvanların kasları arasında bulunan yağ*. ☞ **yazılı bildirim**, *Resmî bir işlemin, ilgili kişiye yazılı olarak bildirilmesi işlemi*.|| **yazılı ebru**, *Üzerinde bir yazı bulunan ebru; Necmettin ebrusu*.|| **yazılı emir**, *Emredilen şeylerin yazıya döküldüğü biçim*.|| **yazılı hani**, *zool. Hanigillerden, ılık denizlerin kıyı kesimlerinde yaşayan, bedeni yanlardan hafifçe basık, eti lezzetli, etçil bir kemikli balık, (Serranus scriba)*.|| **yazılı hukuk**, *Yasama organı tarafından kabul edilen ve yayımlanan yasaların egemen olduğu hukuk*.|| **yazılı imtihan**, *Yazılı sınav*.|| **yazılı incir**, {ağız} *Olgunluktan yarılmış mor renkli incir; patlıcan inciri*. [DS]|| **yazılı kâğıdı**, *Yazılı sınavda kullanılan cevapların yazıldığı kâğıt*.|| **yazılı olarak**, *Yazıya dökerek; yazılı hâlde*.|| **yazılı sınav**, *Sorulan sorulara yazılı olarak cevap vermeyi gerektiren türdeki sınav*.|| **yazılı yoklama**, *Yazılı sınav*.

yazılılık, -ğı [yazı-lık] {ağız} is. Düzlük; ova; yazı. [DS]

yazılım, [yaz-mak > yaz-ıl-ım] is. 1. *Yazılmak eylemi ve süreci*. 2. *bsy. Bir bilgisayar donanımının yani veri işleme sisteminin işlemlerini sağlayan, bilgi işlemde kullanılan programlar, yordamlar, diller ve belgelemelerin tümü; software, (1978)*. 3. *ed. Değişime uğramış bir eserin durumlarından her biri; değışke*. ☞ **yazılım dizgesi**, *Yazılım sistemi*.|| **yazılım mühendisliği**, *Yazılımların üretilmesi konusunda baştan sona kadar, servis hizmetlerini de kapsayan bilişim, yöntem ve bilimsel katkı ve desteklerin tümü*.|| **yazılım paketi**, *Genel iş uygulamaları için tasarlanıp hazırlanmış yazılım*.|| **yazılım sistemi**, *Bir bilgisayar sisteminde denetim işlerini gerçekleştirmek amacıyla geliştirilen yazılım*.

yazılımlöçer, [yaz-ıl-ım+ölç-er] b. is. *bsy. Yazılımların çalışmasını denetlemeye ve yetkinliklerini belirlemeye yarayan alet*.

yazılımsal, [yaz-ıl-ım-sal] sf. *bsy. Bir bilgisayar sisteminde programlama dili, uygulama programı, işletim sistemi gibi maddesel olmayan şeylere ilişkin; yazılımla ilgili*.

yazılış, [yaz-mak > yaz-ıl-ış] *is.* Yazılmak eylemi ve biçimi.

yazılma, [yaz-ıl-ma] *is.* Yazılmak eylemi.

yazılmak¹, [yağ-mak > yaz-mak (*yaymak*) > yaz-ıl-mak] {eT} {eAT} {OsT} döñşl. f. [-ur] **1.** Yazılmak; dağılmak; serilmek; açılmak; güzelleşmek; çözülmek. {ağız} (*aym*) [DLT] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** {ağız} Yüzde ferahlama, rahatlama belirtisi olmak. [DS] **3.** (Yufka için) açılmak. **4.** Halsizlikten serilip kalmak; uzanmak; yatmak.

yazılmak², [yaz-mak > yaz-ıl-mak] *edil. f.* [-ır] **1.** Yazmak eylemi yapılmak. **2.** Yazıyla kaydedilmek; yazılı olarak belirtilmek. **3.** Yazmak eylemine uğramak. **4.** Belli bir yazımı, yazılışı olmak. **5.** Belli bir dilde, belli bir türde ve belli bir üslupla anlatılmış olmak. **6.** Kaçınılmaz olmak; mukadder. **7.** döñşl. Bir yere kaydını yaptırmak; kendini yazdırmak.

yazılmak³, [yaz-mak (*yanılmak*) > yaz-ıl-mak] döñşl. f. [-ır] Yanılmak; şaşmak; yoldan çıkmak.

yazılmak⁴, [yar-ıl-mak ? / yaz-ıl-mak] {ağız} döñşl. f. [-ır] (İncir için) olgunluktan kabuğu çatlamak. [DS]

yazılmak⁵, [yaz-ıl-mak] {ağız} döñşl. f. [-ır] Alışmak. [DS]

yazılmış, [yaz-mak > yaz-ıl-mış] {eAT} *sf.* Takdir olunmuş; mukadder.

yazım¹, [yaz-mak (*yanılmak*) > yaz-ım] {eT} *is.* Şaşma; yanılma; yoldan çıkma. [KB]

yazım², [yaz-mak > yaz-ım] *is.* **1.** Yazmak eylemi ve görünümü. **2.** *dbl.* Bir dildeki sözcüklerin nasıl yazılacağını belirleyen kural ve kullanımlar bütünü; imla, (1974). **3.** Sözcüklerin yazılma biçimi. **4.** Bir sözcüğün doğru yazılmış biçimi. **5.** *bsy.* Bir bilginin bir belleğe ya da herhangi bir taşıyıcı gereç üzerine kaydının yapılması. ☞ **yazım yitimi**, *Çocukta değişik etmenlere bağlı olarak yazı öğrenme güçlüğü.*

yazım³, [yaz-ım] {ağız} *is.* **1.** Yufka, pide vb. açma işi. **2.** *sf.* Belirtilen miktarda yufka açacak kadar. ☞ **yazım ekmeği**, {ağız} *Yufka.* [DS]

yazımcı, [yaz-ım-cı] *is.* Yazmak eylemini bizzat yapan kişi.

yazımlama, [yaz-ım-la-ma] *is.* Yazımlamak eylemi.

yazımlamak, [yaz-ım-la-mak] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] **1.** Yazım durumuna getirmek. **2.** *bsy.* Bilgisayarda gerçekleştirilen işlemlerin sonuçlarını, kullanımı kolaylaştıracak biçimde bir taşıyıcı ortam üzerinde göstermek.

yazımsı¹, [yaz > yaz-ımsı] *sf.* Yaza benzer; yaz gibi; yazı andıran.

yazımsı², [yaz-mak > yaz-ı > yaz-ı-msı] *sf.* Yazıya benzer; yazı gibi; yazıyı andıran.

yazımsı³, [yaz-ı (*ova*) > yaz-ı-msı] *sf.* Ovamsı; ovaya benzer; oldukça düz ve geniş.

yazın¹, [yaz-mak > yaz-ın] *is.* **1.** Yazmak eyleminin ürünü; yazarın verdiği ürün, (1969). **2.** Sanat değeri taşıyan yazılı eserlerin tümü. **3.** Yazma sanatı ile ilgili kuralların bütünü ve bu kurallara uygun eserleri içine alan disiplin; edebiyat. **4.** Düşünce, duyu ve hayallerin ses ve yazı ile güzel ve etkili bir biçimde anlatılması sanatı. **5.** Bu sanatın kuralları ve ürünleriyle uğraşan bilim dalı. **6.** Bir milletin, bir ülkenin, bir çağın edebî eserlerinin tümü. **7.** *gnşl.* Bir bilim kolunun çeşitli konuları üzerine yazılmış yazı ve eserlerin tümü; literatür. ☞ **yazın bilimci**, *Edebî eserlerin işleyişini anlatmaya ve açıklamaya çalışan uzman.* || **yazın bilimi**, *Edebî eserleri teknik ve sanat değeri bakımından değerlendiren, bir söz veya yazının edebî eser sayılabilmesi için gerekli bilgi ve kuralları içeren bilim dalı.* || **yazın dili**, *dbl. Edebiyat dili.* || **yazın eri**, *Edebiyatçı.* || **yazın tarihi**, *Tarihî süreç içinde edebî eserleri inceleyen bilim dalı.*

yazın², [yaz (*mevsim*) > yaz-ın] (*ya'zın*) *zf.* Yaz mevsiminde; yaz süresince.

yazıncı, [yaz-ın-cı] *is.* Yazın ile uğraşan kimse; yazınla ilgilenen kimse; edebiyatçı.

yazınç, [yāz-mak (*günah işlemek*) > yaz-ın-mak > yaz-ın-ç] {eT} *is.* Hata; günah; kusur. [EUTS]

yazınçsız, [yazınç > yazınç-sız] {eT} *sf.* Günahsız. [EUTS]

yazınmak¹, [yağ-mak / yaz-mak (*yaymak*) > yaz-ın-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] Kendi kendine çözmek; çözülmek. [DLT]

yazınmak², [yaz-mak > yaz-ın-mak] {eAT} {OsT} döñşl. f. [-ur] **1.** Kendisi için yazmak. **2.** Kopya etmek; istinsah etmek.

yazınmak³, [yāz-mak > yaz-ın-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] **1.** Hata etmek; yanılmak, yoldan çıkmak. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Tekin] **2.** Kabahat işlemek; günah işlemek; karşı gelmek. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Tekin] **3.** İhanet etmek. [EUTS] [Gabain] [Tekin]

yazınmak⁴, [yaz-mak > yaz-ın-mak] {ağız} döñşl. f. [-ır] Kendi altına sermek. [DS]

yazınsal, [yaz-ın-sal] *sf.* **1.** (Etkinlik için) yazınla ilgili olan; edebî. **2.** (Yöntem, teknik ve nitelik için) yazına özgü; edebî.

yazınsallık, -ğı [yaz-ın-sal-lık] *is.* **1.** Yazınsal olma durumu. **2.** Bir metnin yazın açısından nitelik, teknik ve yöneme uygunluğu. **3.** Bir yazının yazına bağlantısını sağlayan özellik.

yazıntı, [yaz-ıntı] {ağız} *is.* Bitek olmayan, kurak yer. [DS]

Yazır, [yaz-mak > yaz-ır] *öz. is.* Oğuzlar'ın Bozok kolundan Ayhanogulları topluluğunu oluşturan ve ongunları kartal olan, dört boydan biri.

yazısal, [yaz-ı-sal] *sf. dbl.* Yazı ile ilgili olan; yazıya dayanan; dilin yazı ile gösterimine ilişkin.

yaziş, [yaz-ış] *is.* 1. Yazmak eylemi ve biçimi. 2. Yazıya dökme; kaleme alma.

yazişma, [yaz-ış-ma] *is.* 1. Yazışmak eylemi. 2. Karşılıklı yazı yazarak haberleşme; mektuplaşma.

yazişmak, [yağ-mak / yaz-mak (*yaymak*) > yaz-ış-mak] {eT} *işteş. f. [-ur]* Birlikte çözmek; yaydan kirişi birlikte çıkarmak. [DLT]

yazişmak, [yaz-ış-mak] *işteş. f. [-ur]* Karşılıklı olarak birbirine yazı yazmak; yazı ile haberleşmek; mektuplaşmak.

yazıt, [yaz-mak > yaz-ıt] *is.* 1. Yazılmış şey. 2. Çoğunlukla taş, mermer vb. üzerine kazıma ya da oyma tekniği kullanılarak yazılmış metin; kitabe, (1935). 3. Önemli bir olayın ya da kişinin anısını yaşatmak amacıyla bir anıt vb. üzerine kazılarak yazılmış yazı; kitabe. 4. Madalya üzerine kazıma tekniği ile yazılmış yazı. 5. *mim.* Çevresi kabartma silmeli, içinde yazı bulunan taş. ☞ **yazıt bilimci**, *Yazıt bilimi uzmanı; epigraf.* || **yazıt bilimi**, *Metal ya da kaya gibi kalıcı gereçler üzerindeki yazıtları inceleyen tarihe yardımcı bir bilim dalı; epigrafi.*

yazıtlı, [yaz-ıt-lı] *sf.* (Sanat yapıları, anıt ve eşyalar için) üzerinde yazıt bulunan.

yazıtlık, -ğ¹ [yaz-ıt-lık] *is.* 1. Yazıt bulunan öge. 2. Binalarda ve anıtlarda yazıt için özel olarak hazırlanmış çoğunlukla süs amaçlı öge.

yazıtmak, [yaz > yaz-ıt-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* Mevsim yaza dönmek. [DS]

yazla, [yaz-lağ / yay-lağ يازل] {eAT} {OsT} {ağız} *is.* 1. Yazın göçülen, gezmeye gidilen yüksek ve serin yer; yayla. [DS] 2. {ağız} Balkon. [DS] 3. {ağız} Sofa. [DS] ☞ **yazla evi**, {eAT} *Yazlık ev; sayfiye.*

yazlak¹, -ğ¹ [yaz-la-k] {ağız} *is.* 1. Bağ, bostan külbesi; çardak. 2. Bol otlu ve sulak yer. [DS]

yazlak², -ğ¹ [yaz-(ı)l-ak] {ağız} *is.* Kalem. [DS]

yazlama, [yaz-la-ma] *is.* 1. Yazlamak eylemi. 2. {ağız} İki yaşındaki keçi. [DS] 3. {ağız} (Koyun yünü için) kırılacak duruma gelme. [DS] 4. {ağız} Yayla. [DS]

yazlamak, [yaz > yaz-lā-mak يازلنق (*yazla:mak*)] {eT} *gçsz. f. [-ır] [-l(i)-yor]* 1. Yazı geçirmek; ilkbahar geçirmek; yaylada yazı geçirmek. {eAT} {OsT} (*aynı*) [Mühennâ] 2. Yaz mevsimini bir yerde geçirmek. 3. {eAT} İlkbahar olmak.

yazlatmak, [yaz-lā-mak > yaz-la-t-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Yazlatmak; yazı geçirmek; yaylatmak. [DLT]

yazlı, [yaz-lı] *sf.* (Belirtilen nitelikte) yazı olan. ☞ **yazlı kışlı**, *Hem yazın ham de kışın; yıl boyunca.*

yazlıcak, [yazlı-cak يازلجاق] {eAT} *is.* Yazın oturulacak yer; yazlık; sayfiye.

yazlık¹, -ğ¹ [yay-lık / yaz-lık] *sf.* 1. {eT} İlkbahara ait. 2. Yaza özgü. 3. Yaz mevsiminde kullanılan. 4. (Buğday ekimi için) ilkbaharda ekilen. {ağız} (*aynı*) [DS]. 5. *bot.* (Bitki için) çiçeklenmek için soğuk bir

döneme ihtiyaç duymayan. 6. *is.* Yazın giyilen elbise. 7. Yazları oturlan yer. 8. {ağız} Sofa. [DS] 9. {ağız} Balkon. [DS] 10. {ağız} Veranda. [DS] 11. {ağız} Çardak. [DS] 12. {ağız} Teras. [DS] ☞ **yazlığa çıkmak**, *Yazı geçirmek üzere daha serin bir yere gitmek.* || **yazlık buğday**, {ağız} *İlkbaharda ekilen, küçük taneli, sert bir buğday türü.* [DS] || **yazlık yér**, {eT} *Baharda gidilen ve yaşanan yer.* [Bahşayış]

yazlık², -ğ¹ [yay-mak > yay-lık > yaz-lık] {ağız} *is.* Ayran. [DS]

yazlıkçı, [yaz-lık-çı] *is.* 1. Yaz mevsimini geçirmek için yazlığa giden kimse. 2. Bir yerde yazları çalışkan kimse.

yazılmak, [yağ-mak / yaz-mak (*yaymak*) > yaz-ıl-mak > yaz(ı)l-ın-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Çözülme. [DLT]

yazlışmak, [yağ-mak / yaz-mak (*yaymak*) > yaz-ıl-mak > yaz(ı)l-ış-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Çözülme. [DLT]

yazlı, [yaz-mak > yaz(ı)l-u يازلو] {eAT} *sf.* Yazılı; yazılmış.

yazma¹, [yaz-mak > yaz-ma] *is.* 1. Yazmak eylemi; tahrir. 2. Elle yazılmış ve yine aynı yolla çoğaltılmış kitap; el yazması. 3. *sf.* (Kitap için) elle yazılmış. ☞ **yazma eser**, *kit. 1. Matbaanın olmadığı dönemlerde elle yazılmış eser. 2. Yazarın bizzat daktilo ile yazdığı kitap.* || **yazma kitaplığı**, *kit. Yazma eserlerden oluşmuş kitaplık.* || **yazma yitimi**, *Elinde ve parmaklarında herhangi bir kusur bulunmamasına karşın sadece ruhi nedenlerle yazma melekесinin kaybolması; agrafi.*

yazma², [yaz-ma] *is.* 1. Kumaşlar üzerine fırça, kalem ya da kalıpla desen yapma işi. 2. Kalem ya da kalıp ile desenlendirilmiş baş örtüsü; yemeni. 3. {ağız} Büyükçe mendil. [DS] 4. {ağız} Baş örtüsü. [DS] 5. *sf.* (Dokuma için) üzerinde kalemle işlenmiş ya da kalıpla basılmış süslemeler bulunan.

yazma³, [yaz-ma] {ağız} *is.* Kabakulak hastalığı. [DS]

yazma⁴, [yaz-ma] {ağız} *is.* 1. Ezip incelterek genişletme; geniş alana yayma. 2. Bağ çubuklarını su kıyısına dikip köklendirdikten sonra yatırma yöntemiyle çoğaltma. [DS] ☞ **yazma ekmeği**, {ağız} *Yufka.* [DS]

yazmacı, [yaz-ma-cı] *is.* Başörtüsü ve yorgan yüzü gibi dokumalara kalem ya da kalıp ile desen yapan ve satan kimse.

yazmacılık, -ğ¹ [yaz-ma-cı-lık] *is.* 1. Yazmacının işi ve mesleği. 2. Dokumaları kalem ya da kalıplarla süsleme sanatı.

yazmak¹, [yağ-mak / yaz-mak يازمق] {eT} *gçl. f. [-ar]* 1. (Halı, örtü, yatak vb. için) yaymak; sermek; dağıtmak; açmak. {eAT} {OsT} {ağız} (*aynı*) [EUTS] [DS] 2. Çözmek; ayırmak. {ağız} (*aynı*) [DLT] [KB]

- [DS] 3. Boş gezmek. [İKPÖy.] 4. {ağız} Hamur açmak. [DS] 5. {ağız} (Et vb. için) ezip incelterek genişletmek. [DS] 6. {ağız} Saç taramak. [DS] 7. {ağız} Sofra hazırlamak. [DS]
- yazmak²**, [yaz-mak / āz-mak يازمق] {eT} {OsT} gçsz. f. [-ar] 1. Hata işlemek; yanılmak; kusur işlemek; ihmal etmek; günah işlemek; karşı gelmek. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Mühennâ] 2. Azmak; yoldan çıkmak; şaşmak; şaşırmaq. [İKPÖy.] [Gabain] [KB] 3. (Ok için) hedefe isabet ettirmekte yanılmak. 4. {ağız} Geçmek. [DS] ☞ **yazup yañılmak**, {eAT} Şaşırıp yanılmak; hata etmek.
- yazmak³**, [yaz-mak يازمق] gçl. f. [-ar] 1. Söz ya da düşünceyi özel işaret ve harflerle ifade etmek. {eT} (aynı) [Bahşayış] 2. {eAT} {OsT} Süsleyip bezemek; resmetmek; nakşetmek. 3. Yazı ile anlatmak. 4. Yazıya aktarmak. 5. Bir yazı içinde anlatmış olmak. 6. Mektupla bildirmek; yazı ile bildirmek. 7. Bir bilim ve sanat eseri meydana getirmek. 8. (Sayaç vb. için) rakam ile niceliği göstermek. 9. Kayıt etmek. 10. *mecaz*. (Doğüstü güçler için) alinyazısı olarak belirlemek. 11. Yazıda kullanılan işaretleri öğrenmek. 12. Yazı gereçleri ile harfleri oluşturmak. 13. (Kalem, tebeşir vb. için) yüzey üzerinde iz bırakmak. 14. Yazarlık yapmak; yazar olmak. 15. Yazılarında belli bir üslup kullanmak. 16. {ağız} Gelin yüzü süslemek. [DS] 17. {ağız} Büyü yapmak. [DS]
- yazmak⁴**, [eT. yāz-mak (sapmak)] yar. f. [-ar] -a / -e'li bağ fiillere getirilerek "Az kaldı..., nerede ise..., ... durumuna düşmekten zor kurtulmak" anlamında yaklaşma bildiren birleşik fiiller yapar. {ağız} (aynı) [DS] düş-e+yaz-mak, boğ-ul-a+yaz-mak
- yazmak⁵**, [yar-mak > yaz-mak] {ağız} gçl. f. [-ar] 1. (Et, balık için) çizmek; yarmak. 2. Bitki gövdelerini, kalınlaşması için bıçakla boyuna yarmak. [DS]
- yazman¹**, [yaz-man] is. 1. Yazıları yazmakla görevli olan kimse. 2. Yazılı haberleşmeyi sağlayan, belgeleri yazıya döken görevli; sekreter; kâtip, (1935). 3. Toplantılarda ele alınan konuları, konuşmaları ve kararları yazıya geçiren görevli; sekreter; kâtip.
- yazman²**, [yaz-mak > yaz-man] {ağız} sf. Yoz; yavrusuz. [DS]
- yazmanlık, -ğı** [yaz-man-lık] is. 1. Yazmanın işi, görevi; sekreterlik; kâtiplik. 2. Yazmanın çalıştığı yer; büro; sekreterlik.
- yazmas**, [yaz-mak > yaz-mas] {eT} sf. Şaşmayan; yanılmayan. [DLT]
- yazmış**, [yaz-mış] {ağız} is. 1. Doğurma yaşına girdiği hâlde henüz doğurmamış keçi; döl tutmamış, kısır keçi. 2. Bir veya iki yaşında olan dişi davar. [DS]
- yazönü**, [yaz+ön-ü] {ağız} is. İlkbahar. [DS]
- yazsamak**, [yağ-mak / yaz-mak (yaymak) > yaz-sā-mak] {eT} gçl. f. [-r] Çözmek istemek. [DLT]
- yazseri**, [yaz + Far. ser + T. -i] {ağız} is. İlkbahar; yaz başı. [DS]
- yaztaç, -cı** [yassı+ağaç] {ağız} is. Hamur tahtası. [DS]
- yazturmak¹**, [yağ-mak / yaz-mak (yaymak) > yaz-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Çözdürmek; yanılmak. [DLT]
- yazturmak²**, [yaz-mak (yanılmak) > yaz-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yanılmak; yoldan çıkarmak; günah işlemek.
- yazu¹**, [yaz-mak > yaz-ū يازو] (yazu:) {eT} is. 1. Yazılmış olan şey. [Bahşayış] 2. {eAT} {OsT} Alın yazısı; talih; nasip.
- yazu²**, [yaz-ı / yazu] {OsT} {ağız} is. Düzlük; ova. [DS]
- yazuğ**, [yāz-mak (yanılmak) > yaz-uk / yaz-uğ] is Günah; suç; hata; kusur. [EUTS]
- yazuh**, [yaz-mak (yanılmak) > yaz-uk / yazuh يازوخ] {eAT} {OsT} ünl. Yazık; hayıf!
- yazuk¹**, [yağ-mak / yaz-mak (yaymak) > yaz-uk] {eT} sf. Boşanmış; bağından çözülmüş. [DLT] ☞ **yazuk et, Pastırma**. [DLT]
- yazuk²**, [yaz-mak (yanılmak) > yaz-uk / yas-uk / yasok] {eT} is. 1. Hata; günah; suç kusur; yanlış. {eAT} {OsT} (aynı) [ETY] [EUTS]. [İKPÖy.] [DLT] [Gabain] [KB] 2. Yalan; sahtelik. [İKPÖy.] 3. {ağız} Yazık. [DS] ☞ **yazuğa girmek**, {OsT} Günaha girmek. || **yazuğa koymak**, {eAT} Günaha sokmak; hataya düşürmek. || **yazuğa yazılmak**, {eAT} Günah sayılmak. || **yazuğu gelmek**, {eAT} Acımak; merhamet etmek. || **yazuğu soyulmak**, {eAT} Günahından sıyrılmak; suçu affolmak. || **yazuk keçirmek**, {eT} Günah affetmek. || **yazuk kılmak**, {eAT} Günah işlemek. || **yazuktan çıkmak**, {eAT} Günahattan kurtulmak.
- yazuklamak**, [yazuk²-lā-mak] (yazukla:mak) {eT} gçsz. f. [-r] 1. Günah işlemek. [ETY] 2. Kabahat işlemek; hata etmek. [ETY] [Tekin] 3. gçl. f. Suçu yüzünden yakalamak; suçüstü yapmak. [DLT]
- yazukluğ**, [yazuk²-luğ] {eT} sf. Günahkâr; kabahatli. [ETY]
- yazuklu**, [yazuk-lu يازقو] {eAT} sf. Günahkâr; suçlu; mücrim. ☞ **yazuklu bitisi**, {eAT} Günahkârın amel defteri.
- yazukluğ**, [yazuk²-luğ] {eT} sf. Kabahatli; kusurlu; günahkâr; suçlu; günahlı. [DLT] [EUTS] [ETY]
- yazuksuz**, [yazuk²-suz يازقسوز] {eT} {eAT} sf. Günahsız; suçsuz; kusursuz; masum. [DLT] [EUTS]
- Yb** [Ytterby (İsveç'te yer adı) > Fr. ytterbium] (ite'rbiyum) is. kim. Atom numarası 70, atom ağırlığı 173.04 olan, tuzları soluk turuncu veya yeşilimsi renkte, özellikleri yeteri kadar iyi bilinmeyen nadir topraklar grubundan bir element olan iterbiumun sembolü.

ye¹, [y] (*ye*) *is.* 1. Latin asıllı Türk alfabesinin 28. harfi olan (y)'nin okunuşu. 2. Arap asıllı Türk alfabesinin otuz birinci harfinin adı; ya.

ye², [yeh / ye] {eT} *ünl.* Evet. ☞ **ye mü**, "Bu sözü kabul ettin mi? Söylediğimi yapmak için kafana koydun mu?" anlamına gelen bir kelime. [DLT]

yeafir, [Ar. ya'fūr > ye'āfir يعافير] (*yea:fi:r*) {OsT} *is.* Ceylanlar; ahular.

yeakib, [Ar. ya'kūb > ye'ākīb يعاقوب] (*yea:ki:b*) {OsT} *is.* Erkek keklikler.

yealil, [Ar. ya'lūl > ye'ālīl يعاليل] (*yea:li:l*) {OsT} *is.* 1. Suyu saf ve berrak olan göller. 2. Su yüzeyinde oluşan kabarcıklar. 3. Beyaz bulutlar. 4. İki hörgüçlü develer.

yeasib, [Ar. ya'sūb > ye'āsīb يعاسيب] (*yea:si:b*) {OsT} *is.* 1. Arı beyleri; kraliçe arılar. 2. Başlar; reisler.

yebab, [Ar. yebāb يباب] (*yeba:b*) {OsT} *sf.* Yıkılmış; yıkık; bozuk; harap.

yeban, [Far. yebān بیان] (*yeba:n*) {OsT} *is.* 1. Issız, tenha yer. 2. Çöl; sahra.

yebani, [Far. yebānī بیانی] (*yeba:ni:*) {OsT} *is.* 1. Kırılarda biten. 2. Ürkek; sıklılgan. 3. Görgüsüz; kaba.

yebe, [yaba / yebe [Clauson]] {eT} *sf.* Yaş; ıslak. [DLT]

yebeng, [yebēñ] (*yebeñ*) {eT} *sf.* Kumlu; bataklık. [DLT]

yebkin, [yipin / yipün / yip-gün] {eT} *sf.* Menekşe rengi. [EUTS]

yebre, [yelve ?] {ağız} *is.* Çulluk. [DS]

yebruhussanem, [Ar. yebrūh's-šanem بروج الصنم] (*OsT*) *is.* bot. Kan kurutan; adamotu.

yebis, [Ar. yebs بیس] {OsT} *is.* Yaş şeyin kuruması.

Ye'cüc, [Ar. ye'cūc ياجوج] *is.* Kur'an-ı Kerim'de adı geçen zararlı, bozguncu ve kısa boylu iki kavimden biri (diğeri Me'cüc).

yed, [Ar. yed يد] {OsT} *is.* 1. El. 2. Kuvvet; kudret; iktidar. 3. Yardım. 4. Araç; vasıta. 5. Mülk. ☞ **yed-be-yed**, {OsT} Elden ele. || **yede almak**, {ağız} El altında bulundurmak. [DS] || **yed-i adl**, {OsT} Adaletin, hakkın eli. || **yed-i beyza**, {OsT} Beyaz el; Hz. Musa'nın eli. || **yed-i emîn**, {OsT} Güvenilir el (kişi). || **yed-i kahhar**, {OsT} Kahredici el. || **yed-i kudret**, Gücün, kudretin eli. || **yed-i lehv**, {OsT} Eğlence, oyun eli. || **yed-i tāir**, {OsT} Kanat. || **yed-i tasarruf**, {OsT} Sahip olma; sahiplik. || **yed-i tülā**, {OsT} Uzun el; bir alanda eksiksiz bilgi sahibi olma. || **yed-i vāhid**, {OsT} Tekel. || **yed'ullāh**, {OsT} Allah'ın kudreti. || **yedü'd-dehr**, {OsT} Zamanın eli. || **yedü'r-rîh**, {OsT} Rüzgârın şiddeti. || **yedü't-tāir**, {OsT} Kuşun kanadı.

yedan, [Ar. yed-ān يدان] (*yeda:n*) *is.* Eller.

yeddirmek, [yét-mek > yed-dir-mek] {ağız} *gçl. f.* [-ir] Birinin yürütmesine yardım etmek. [DS]

yedecek, -ği [yét-mek > yed-ecek] {ağız} *is.* 1. Saban okunun ön ucundaki deliğe, boyunduruğu tutturmak için geçirilen kalın demir ya da ağaç çubuk. 2. Önder; kılavuz. [DS]

yedek¹, -ği [yét-mek > yed-ek يدك] *is.* 1. {eT} {OsT} Yularından çekilerek arkadan götürülen boş at; yedekte götürülen at. [Bahşayış] 2. *dnz.* Akıntıya karşı tekneyi çekmeye yarayan ip. 3. *dnz.* Yedekte çekilerek götürülen deniz aracı. 4. *ed.* Şiirlerde kafiyeden sonra kullanılan aynı anlamdaki ek ya da kelime; redif. ☞ **yedeğe almak**, 1. Bir iple bağlayarak peşinden çekip götürmek. 2. Destek verip yanında yürümek; hareketine ya da yürütmesine yardım etmek. || **yedeğine çekmek**, {ağız} Hayvanı bağlayıp çekerek ardından götürmek. [DS] || **yedek çekmek**, 1. *dnz.* Akıntılı suda tekneyi bir iple karadan çekmek. 2. {ağız} Güçsüz araba atlarının yanına bir üçüncü atı koşmak. [DS] || **yedekte çekmek**, *dnz.* Akıntılı suda tekneyi bir iple kıyıda çekmek. || **yedekte götürmek**, {ağız} 1. Bir insanı elinden tutup götürmek. 2. Bir hayvanı yedeğine alıp götürmek. [DS]

yedek², -ği [yét-mek > yéd-gek (heybe, bohça) > yéd-ek] *is.* 1. Şu an ihtiyaç duyulmayan ancak daha sonra gerekli olabilir diye elde bulundurulan şey; ilerisi için ayrılmış olan. {eT} (aym) [Bahşayış] 2. Bir şeyin yokluğu durumunda yerine kullanılmak üzere elde bulundurulan eşi. 3. Bir şirketin kârları üzerinden ayrılarak ilerisi için tutulan para. 4. *sf.* İleride gerekli olur düşüncesi ile ayrılan; bekletilen. 5. Bir işi görmek üzere seçilen kişinin ayrılması durumunda onun yerine görev alabilecek olan. ☞ **yedek akçe**, Gerektiğinde, ileride kullanılmak üzere şirket kârından ayrılan para; ihtiyaç akçesi. || **yedek besinler**, *biy.* Organizmanın sindirdikten sonra ileride kullanılmak üzere depo ettiği yağ, karbonhidrat ve proteinler. || **yedek durmak**, *spor.* Asıl takımında yer almayarak gerektiğinde takıma girerek oynamak. || **yedek lastik**, Otomobillerde gerektiği zaman kullanılmak üzere bagajda bulundurulan fazladan lastik; stepne. || **yedek oyuncu**, *spor.* Takımdaki oyuncuların birinin çıkması gerektiği zaman takımında onun yerine oynamak üzere saha dışında bekleyen oyuncu. || **yedek parça**, Bir makinenin ya da otomobilin bozulan parçasının yerine takılan yeni parça. || **yedek parçacı**, Yedek parça üreten ya da satan kimse. || **yedek parçacılık**, Yedek parça üretim ve ticareti. || **yedek subay**, Mesleği askerlik olmamakla birlikte yasalar gereği bir müddet subay olarak grev yapan asker. || **yedek tahtası**, {ağız} Saraçların tezgâh üzerine koydukları tahta. [DS] || **yedek teker**, Yedek lastik.

yedek³, -ği [yét-mek > yed-ek] {ağız} *is.* 1. Kahve ocağında, su kaynatılan musluklu teneke. 2. Küçük

kazan. 3. Cezve. 4. Testi. 5. Çinko ibrik. 6. Bakır çaydanlık. 7. Güğüm. 8. Büyük çay demliği. 9. Su konan kap; kova. 10. Yağ kabı. 11. Küçük sepet. [DS]

yedek⁴, -ği [yét-mek > yed-ek] {ağız} *is.* 1. Kağnılarda boyunduruğu oka bağlayan ağaç çivi. 2. Arabayı çeken çatal ağaç. 3. Hayvanı yedeğe alan ip veya yular. 4. İp, kayış veya zincirden yapılan yuların elle tutulan bölümü. 5. → yedek küreği. [DS] **yedek küreği**, {ağız} *Ekmekçilerin, odun çatmakta kullandıkları demir uçlu kürek.* [DS]

yedek⁵, -ği [yét-mek > yed-ek] {ağız} *is.* 1. Madensel bilezik. 2. Koyunlara takılan iri çan. [DS]

yedekçe, [yedek-çe] {ağız} *is.* Kağnılarda, boyunduruğu oka bağlayan ağaç çivi. [DS]

yedekçi, [yedek-çi يدكچی] *is.* 1. Bir binek hayvanını yedeğine alıp götüren. {OsT} (aynı) 2. Bir aracı yedeğinde götüren. 3. Tekneleri akıntıya karşı kıyından iple çeken kimse. 4. {ağız} Yardımcı. [DS]

yedekçilik, -ği, [yedek-çi-lik] *is.* 1. Yedeğe alarak çekip götürme işi. 2. {ağız} Çıkarı için birilerinin peşinde dolaşma; dalkavukluk. [DS]

yedekleme, [yedek-le-me] *is.* 1. Yedeklemek eylemi. 2. *bsy.* Kesintiye uğramış bir programı daha sonra yeniden ele alabilmek için gerekli ve yeterli bilgileri, kesintiye uğramadan önce yapılan bir işlemle koruma yöntemi. 3. *dnz.* Bir gemiyi yedekte çekme işlemi.

yedeklemek¹, [yedek-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. Bir şeyin yedeğini hazırlamak; yedek yapmak. 2. *bsy.* Bir bilişim sisteminde yer alan bilgileri zaman zaman kopya ederek ayrı bir yerde yedek olarak tutmak.

yedeklemek², [yedek-le-mek يدكلمك] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. (Gemi, tekne, araç, at vb. için) arkasından veya yandan iple çekerek götürmek; yedekte çekmek; yedeğine almak. {OsT} {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} Bir kimseyi elinden tutarak götürmek. [DS] 3. {ağız} Birini kandırıp götürmek. [DS] 4. {ağız} Birini desteklemek; güç vermek; hız kazandırmak. [DS] 5. {ağız} Kolay akması için arttaki suyun önündeki engelleri çapa veya kazma ile açmak. [DS]

yedeklenen, [yedek-le-n-en] *sf.* Yedeğe alınan; yedekte çekilerek götürülen.

yedeklenme, [yedek-le-n-me] *is.* Yedeklenmek eylemi.

yedeklenmek, [yedek-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* 1. Yedeğe alınmak; yedekte götürülmek. 2. Yedeği hazırlanmak; bir yedeği bulundurulmak.

yedekleşme, [yedek-le-ş-me] *is.* Yedekleşmek eylemi.

yedekleşmek, [yedek-le-ş-mek] *işteş f.* Karşılıklı olarak birbirinin yedeği olmak; birbirine yedeklik etmek.

yedekli, [yedek-li] *sf.* 1. Yedeği olan; yedeği bulunan. 2. *is. ed.* Halk şiirinde, dörtlüklerinin sonunda yedek bulunan manzumelere verilen ad; müstezet. {ağız} (aynı) [DS]

yedeklik, -ği [yed-ek-lik] *is.* 1. Yedek olma durumu; yedek olan şeyin niteliği. 2. Atı yedekte çekmek için başlığa takılan ipten yapılmış uzun şerit. 3. Gerektiğinde kullanılmak üzere yedekte tutulan şey.

yedekte, [yed-ek-te] *zf.* (Götürmek, bulundurmak için) yedek olarak.

yedemek, [yét-mek > yed-e-mek] {ağız} *gçl. f. [-r]* 1. Bir kimseyi elinden tutup götürmek. 2. Bir hayvanı yedeğe alarak çekmek. 3. Bir kimseye destek vermek; desteklemek. [DS]

yedermek, [yét-mek > yed-er-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* 1. Bir kimseyi elinden tutup götürmek. 2. Bir hayvanı yedeğe alarak çekmek. [DS]

yeden, [yed-en] *sf.* 1. Yedme eylemini yapan; yedici. 2. *müz.* Türk müziğinde, bir dizide veya makamda karar perdesinden önceki sese verilen ad. 3. *müz.* Diyononik sistemde yedinci notaya verilen ad.

yedeyn, [Ar. yed (el) > yed-eyn يدین] {OsT} *is.* İki el.

yedgek, [yéd-mek > yed-gék / yét-gék] {eT} *is.* Torba; çuval; bohça; heybe. [DLT]

yedi, [eT. [yét / yit > yéd] (yédi-) *is.* 1. Altıdan sonra gelen sayıyı gösteren rakam ve bu rakamın adı. {eT} (aynı) [Bahşayış] 2. *sf.* Altıdan bir artıktır. 3. Sıralamada yedinciyi belirtir. 4. *folk.* {ağız} Düğünden yedi gün sonra kaynananın yaptığı çağrı. [DS]

yedi ağız, {ağız} *Birkaç kez meyve veren asma; yediveren.* [DS]|| **yedi baharın yoğurdunu yemiş**, {ağız} *Görmüş geçirmiş; deneyimli.*|| **yedi bela**, *Çok şirret; geçimsiz; küstah kimse.*|| **yedi canlı**, *Birçok kez ölümle yüz yüze gelmiş ve sonra tekrar sağlığına kavuşmuş olan.*|| **yédide birisi**, {eT} *Yedide bir.* [Bahşayış]|| **yedi denizin dışarı attığı**, *Herkesin kendisinden tiksindiği; hiçbir çevrenin kendisini kabul etmediği.*|| **yediden yetmiş**, *En gencinden en yaşlısına kadar herkes; eli ayağı tutan herkes.*|| **yedi düvel**, 1. *Bütün devletler; yedi dünya.* 2. *me- caz. Herkes; bütün dünya.*|| **yedi gelin**, {ağız} *İşkemenin kırkbayır denilen bölümü.* [DS]|| **yedi göbek**, *Ataların en büyüğü.*|| **yedi gömlek uzak olmak**, *Soyca ve akrabalık bakımından oldukça uzak olmak.*|| **yedi gün**, {eT} *Hafta.* [Bahşayış]|| **yedi heceli**, *ed. Türk halk edebiyatında 4+3, 3+4 duraklı yedi hece ölçüsü ile yazılmış şiir.*|| **yedi iklim dört bucak**, *Dünyanın her tarafında; her yerde.*|| **yedi imamcı**, *Hz. Ali'den sonra gelen imamların sayısını yedi ile sınırlayan Şii tarikatından olan kişi.*|| **yedi imamcılık**, *Hz. Ali'den sonra gelen imamların sayısını yedi ile sınırlayan Şii tarikatı; sebiye.*|| **yedi kat el pek**, *Yabancı.*|| **yedi kat yabancı**, *Hiçbir yakınlığı bulunmayan; büsbütün yabancı.*|| **yedi kat yerin dibine geçmek**, 1. *Çok güçlü olarak yere*

çakmak. 2. Çok utanmak; fazlası ile mahcup olmak. || **yedi kazan mayası**, {ağız} Çok kötü; yaramaz. || **yedi kimesneler**, {eAT} Yedi kişi. || **yedi kubbeli hamam kurmak**, Gerçekleşmesi güç ve büyük hayaller peşinde koşmak. || **yedi mahalle**, Pek çok kimse; herkes; bütün çevre. || **yedisinden yetmişine**, En gencinden en yaşlısına kadar herkes. || **yedi sokağın elekçisi**, {ağız} Çok gezen; gezenti. || **yedi urgan**, {ağız} Bayram salıncağı. [DS] || **yedi yanarlar**, {ağız} Ağustostan yedi gün önce başlayıp, ağustostan yedi gün sonra biten sıcaklar. [DS] || **yedi yüzlü**, mat. Yedi yüzü bulunan cisim. || **yédi yasar**, {eT} Yedi yaşında. [Bahşayış] || **yedi yunmuş beze döndermek**, {ağız} 1. İyice temizlemek. 2. Çok hırpalamak, dövmek.

yedici, [yed-mek > yed-ici يدجي] sf. 1. Yederek götüren. 2. {ağız} Görme özürlü kimseyi elinden tutup götüren. [DS] 3. {eAT} {ağız} is. Kılavuz; önder. [DS].

yediemin, [Ar. yed-i emin يديمين] (yediemin) is. 1. Güvenilir el; güvenilir kişi. 2. huk. Birden çok kişi arasında uyumsuzluk konusu olan bir malın anlaşmaya varılncaya ya da yargı kararı çıkıncaya kadar korunması ve işletilmesi için kendisine verilen güvenilir kişi; yed-i adil.

Yedigardaş, [yedi+kardeş] {ağız} is. → Yedikardeş. [DS]

Yediggen, [yédi-gen يدكن] {eT} {ağız} is. Yedikardeş. [Bahşayış] [DS] ☞ **Yédigen ılduz**, {eT} Büyük ayı takım yıldızı. [Bahşayış]

yediggen, [yedi-gen] is. mat. 1. Yedi açısı ve yedi kenarı bulunan çokgen. 2. sf. Yedi açısı ve yedi kenarı olan. 3. (Prizma için) tabanı yedi kenarlı olan.

Yediger, [yedi-ger] {ağız} is. → Yedikardeş. [DS]

Yedigir, [yedi-gen / yediger / yedigir يدكر] is. gök b. Yedikardeş.

Yedikandil, [yedi+kandil] {ağız} is. → Yedikardeş. [DS]

Yedikardeş, [yedi+kardeş يدى قردش] {ağız} is. gök b. Kuzey Yıldızı yakınında, Büyükayı yıldız kümesini oluşturan yedi yıldız. [DS]

Yedikardeşler, [yedi+kardeş-ler] {ağız} is. Yedikardeş. [DS]

Yediker, [yedi-ger] {ağız} is. Yedikardeş. [DS]

Yedikör, [yedi+kör] {ağız} is. Yedikardeş. [DS]

yedil, [yedi > yedi-l / Rus. nedélja [Tietze]] {ağız} is. Hafta. [DS]

yedileme, [yedi-le-me] is. 1. Yediye çıkarmak ya da yediye tamamlamak. 2. Yedi parçaya bölme. 3. müz. İkili veya üçlü ölçülü bir zamanın yedi eşit notaya bölünmesi.

Yediler, [yedi-ler] {ağız} is. Yedikardeş. [DS]

yediler, [yedi-ler] is. Yedi kişilik bir ermiş toplulu-

ğuna verilen ad; Hak crenler; ermişler. {ağız} (aynı) [DS] ☞ **yediler haftası**, {ağız} Eylül ortalarından ekim sonuna kadar olan haftalar. [DS]

yedili, [yedi-li] sf. 1. Yedi parçadan oluşmuş; yedi bölümlü. 2. Yedi birim içeren. 3. is. Üzerinde yedi rakamı bulunan oyun kâğıdı. 4. müz. Diatonik ıskalada yer alan yedi derecelik aralık. 5. Yedi çalgı ya da yedi ses için yapılmış beste. 6. ed. Bentleri yedişer dizeden oluşan şiir; müsebba. 7. Yahudilikte, yaratılışın sembolü olarak kutsal kitapta yer alan üst tiste konulmuş kare ile üçgen resmi.

yedilik, -ği [yedi-lik] is. 1. Yedi birimden oluşan bütün. 2. ed. Yedi dizeden oluşan kıt'a. 3. sf. Yedi birimi alabilen.

yedilme, [yed-mek > yed-il-me] is. Yedilmek eylemi.

yedilmek¹, [yéđ-mek > yéd-il-mek] {eT} edil. f. [-ür] Dikilmek; içine eşya konulmak. [DLT]

yedilmek², [yéť-mek > yed-il-mek يديلمك] edil. f. [-ir] 1. Yedeğe alınarak götürülmek. {eAT} {OsT} (aynı) 2. mecaz. Yol gösterilmek; yönlendirilmek.

yedin, [? yedin] {ağız} sf. 1. (Yumurta vb. için) bozuk; cılk. 2. is. Nadas. [DS] ☞ **yedin olmak**, {ağız} (Ekin için) çiçekte yağmur yağma sonucu başak bağlayamamak. [DS]

yedinci, [yedi-nci] sf. Sıralamada yeri yedi ile belirlenmiş olan; yedi ile belirlenen sırada bulunan; kendisinden önce, kendisi gibi altı tane daha birim bulunan. ☞ **yedinci sanat**, Sinema.

yedinci, [yéđi-nci] (yéđinci:) {eT} sf. Yedinci. [Bahşayış]

yedirgemek, [tedir-ge-mek ? / yedir-ge-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-g(i)-yor] Korkudan ürpermek; ürkmek; korkmak. [DS]

yedirilme, [ye-dir-il-me] is. Yedirilmek eylemi.

yedirilmek, [ye-dir-il-mek] edil. f. [-ir] 1. Yedirmek eylemi yapılmak. 2. Kendisine veya üzerine yedirmek eylemi uygulanmak.

yedirme, [ye-dir-me] is. 1. Yedirmek eylemi. 2. {ağız} Ham ipek veya iplikle yol yol dokunup çarşaf yapmada kullanılan bez. [DS]

yedirmek, [ye-dir-mek] gçl. f. [-ir] 1. Yemek yemesi sağlanmak; yiyecek vermek. 2. Yiyecekleri ağzına tutularak beslemek; karnını doyurmak. 3. Bir maddeyi bir şeyin üzerine döküp yayarak iyice emmesini sağlamak. 4. Bir maddeyi bir sıvının içine dökerek iyice karışmasını sağlamak. 5. Bir şeyin fazlalığını gidermek, belli olmayacak biçimde gidermek düzenlemek. 6. {ağız} Kumaşı daha dar kumaşa kaydırarak dikmek. [DS] 7. (Nefsine, onuruna) yakıştırmak; yaraştırmak. 8. Bir çıkar elde etmek ya da yolsuz bir iş yaptırmak için bir görevliye hakkı olmadığı hâlde para veya değerli bir şey vermek; rüşvet vermek. {ağız} (aynı) [DS] ☞ **yedi-**

- rip içirmek**, 1. *Besleyip büyütme*. 2. *Rüşvet olarak ağırlamak*.
- yedirmelik, -ği** [ye-dir-me-lik] *is.* İnşaatlarda sızıntıların önlemek, bir boşluğu kapatmak amacıyla kullanılan harç ya da metal şerit.
- yedişer**, [yedi-ş-er] *sf.* 1. Her birine ve her defasında, üleştirilen şeylerden yedi tane bulunduğunu belirten üleştirme sayı sıfatı. 2. Her kümede yedi birim bulunan. ☐ **yedişer yedişer**, *Yedişer birimlik öbekler hâlinde*.
- yedişerleme**, [yedi-ş-er-le-me] *is.* 1. Her bir grubu yedi tane yapma; yedi adede tamamlama. 2. {OsT} Çok yüksek dalgalar oluşturan bir fırtına.
- yedişmek**, [yéd-mek > yéd-iş-mek] {eT} *işteş. f. [-ür]* Birlikte kenar dikmek. [DLT]
- yediveren**, [yedi+ver-en] *sf.* (Bitki için) yılda birden çok ürün veren.
- Yediyar**, [yedi + Far. yār] {ağız} *is.* Yedikardeş. [DS]
- Yediyarlar**, [yedi+yar-lar] {ağız} *is.* Yedikardeş. [DS]
- yediyaşar**, [yedi+yāşa-r] {ağız} *is.* Ayakkabıcılıkta kullanılan bir yemeni ölçüsü. [DS]
- yediyazma**, [yedi+yaz-ma] {ağız} *is.* Zenginlerin bulunduğu bir baş örtüsü. [DS]
- yediye**, [yedi-y-e ?] {ağız} *is.* Kasımın ikinci haftası. [DS]
- yediz**, [yedi-z] *sf.* (Kardeşler için) bir doğumda, yedi tanesi birden dünyaya gelen.
- yedme**, [yed-me] *is.* Yedme eylemi.
- yedmek¹**, [yéd-mek] (yé:dmek) {eT} *gçl. f. [-er]* Bohça veya heybeyi toparlamak; uçlarını birleştirmek. [DLT]
- yedmek²**, [yét-mek / yed-mek] {eT} *gçl. f. [-er]* 1. (Binek hayvanı için) yedeğine alarak çekip götürmek; yedekte götürmek; çekmek. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DS] 2. (Tekne için) bir halat yardımı ile kıyıda çekerek akıntıya karşı götürmek. 3. *mecaz.* (Kişi için) yanında, beraberinde götürmek; yol göstermek. 4. {ağız} Bir kimseyi elinden tutup götürmek. [DS] 5. {ağız} İzlemek. [DS] 6. {ağız} Yönetmek. [DS]
- yedtürmek**, [yéd-mek > yéd-tür-mek] (yé:dtürmek) {eT} *gçl. f. [-ür]* Birine malını bohça veya bohçaya benzer bir şey içinde saklattırmak. [DLT]
- yedürge**, [yed-ür-mek > yedür-ge] {ağız} *is.* Eklenecek iki kumaştan birinin fazla gelen bölümü. [DS]
- yedürmek**, [ye-dir-mek] {ağız} *gçl. f. [-ür]* Rüşvet vermek. [DS]
- yefa, -a'ı** [Ar. yefā'ع] (yefa:) {OsT} *is.* Yüksek yer.
- yefelek, -ği** [ef (yans.) > ef-ele-k / eT. yip / yép (ip) > yep-ele-k / yefele-k] {ağız} *sf.* 1. Gevşek. 2. İnce. 3. *zf.* Çabuk. [DS]
- yefelemek**, [ef (yans.) / eT. yep / yip (ip) > yep-cle-mek / yefele-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. Yünü elle ditmek. 2. Yünü büküp iplik yapmak. 3. Bocalamak. [DS]
- yefemek**, [yip / yép (ip) > yep-e-mek / yef-e-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-f(i)-yor]* Yünü büküp ip yapmak. [DS]
- yefen**, [Ar. yefen] {OsT} *sf.* (Kişi için) bunak.
- yefi**, [yağı > yefi ?] {ağız} *is.* Düşman. [DS]
- yefiman**, [yefi-man] {ağız} *is.* Hırsız. [DS]
- yefkinlemek**, [yefin-le-mek / yefkin-le-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Zayıflamak. [DS]
- yeftin**, [Bul. jévtin => yeftin] {ağız} *sf.* Hafif. [DS]
- yefthinlemek**, [yefthin-le-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Ağırlığını üstünden atmak; hafiflemek. [DS]
- yeg¹**, [yéğ / yig] (yé:g) {eT} {ağız} *sf.* İyi; daha iyi; daha iyisi; pek iyi; üstün; hayırlı. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Tekin] [DS]
- yeg²**, [yéğ] (ye:g) {eT} *is.* Gem. [Clauson]
- yeg³**, [yéğ / yig] {eT} *sf.* Taze, pişmemiş. [Gabain]
- yeg⁴**, [Far. yek / yeg] {OsT} *is.* Bir.
- yega**, [eT. egē-mek (aşındırmak) > ege / yega] {ağız} *is.* Ege. [DS]
- yegâh**, [Far. yek (tek) + âh (ünl.)] (yegâ:h) {OsT} *is.* müz. Türk musikisinde re notası karşılığı olan eski bir makam. ☐ **yegâh perdesi**, {OsT} müz. Türk musikisinde orta sekizlide (re) sesini veren perde.
- yegân**, [Far. yek (tek) > yegân] (yegâ:n) {OsT} *is.* 1. Birler; tekler. 2. Bir; tek. ☐ **yegân yegân**, {OsT} *Teker teker; birer birer; ayrı ayrı.*
- yegâne**, [Far. yegâne] (yegâ:ne) {OsT} *zf.* Biri-cik; bir tane; bir tek. ☐ **yegâne-gû(y)**, {OsT} *Allah'ın birliğine inanan.* || **yegâne-gûyân**, {OsT} *Allah'ın birliğine inananlar.* || **yegâne-i a'sâr**, {OsT} *Hız. Muhammed.*
- yegâneğî**, [Far. yegâneğî] (yegânegi:) {OsT} *is.* Bir tek olma durumu; biriciklik; teklik.
- yegden**, [Far. yeg + T. -den] (ye'gden) {OsT} *zf.* Birden; birdenbire; def'aten.
- yegdi**, [yéğ-dî / yeg-tî] (yégti:) {eT} *zf.* Daha iyi bir şekilde. [ETY] [Tekin]
- yege**, [eT. egē-mek (aşındırmak) > ege / yega] {ağız} *is.* Ege. [DS]
- yegedmek**, [yéğ > yég-eğ-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* 1. Yükseltmek; yüceltmek. [ETY] [EUTS] 2. İyileşmek; daha iyi olmak; üstün olmak; üstün gelmek; yenmek; galebe çalmak. [EUTS] [Gabain]
- yegedmekleşmek**, [yéged-mek-le-ş-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* Daha iyiyi elde etmek için uğraşmak; üstün gelmeye çalışmak.

- yegemek**, [yéǵ-ē-mek] (*yége:mek*) {eT} gçsz. f. [-r] İyileşmek, sağlığına kavuşmak. [Gabain]
- yegen**, [yegen / yégen] {eT} {aǵız} is. Yeğen. [ETY] [İKPÖy.] [DS]
- yegennemek**, [Far. yegān => yegen-le-mek / yegen-ne-mek] {aǵız} [-r] [-n(i)-yor] Oynarken göbek atmak. [DS]
- yegi**, [ye-mek > ye-(y)-gi] (*ye:gi*) {aǵız} is. folk. 1. Düğün sırasında, erkek evinden kız evine gönderilen yiyecek. 2. Yıllık yiyecek. 3. Yem. 4. Başlık parası. [DS]
- yegiçe**, [yeñi > yegi-çe] {aǵız} is. Yeni yetişen üzüm bağı. [DS]
- yegilemek**, [yegi > yēgi-le-mek] (*ye:gilemek*) {aǵız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yem vermek; yemlemek. [DS]
- yegilgen**, [yeñ-mek > yeg-il-gen] {aǵız} sf. Şımarık; sevimsiz. [DS]
- yegin**, [yéǵ / yig > yeg-in] sf. 1. {eT} Üstün; galip. 2. {aǵız} Çok; bol; bereketli. [DS] 3. {aǵız} Yiğit; çevik; güçlü. 4. {aǵız} Titiz. [DS] ☞ **yegin akıllı**, {aǵız} Çok akıllı; zeki. [DS]
- yeginlemek**, [yeg-in > yegin-le-mek] {aǵız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Artmak; çoğalmak. 2. Güçlenmek. [DS]
- yeginlik**, [yeg-in-lik] {eT} is. Üstünlük; galip olma durumu
- yeginmek**, [yek-in-mek / yeg-in-mek] {aǵız} dönşl. f. [-ir] Bir iş yapmaya davranmak; girişmek. [DS]
- yegir**, [yegir] {eT} is. 1. Geyik; genç ceylan. [ETY] 2. Kestane rengi. [ETY]
- yegirmi**, [yéǵirmī / yigirmī] (*yegirmi:*) {eT} is. Yirmi; 20. [ETY] [EUTS]
- yegirmiş**, [yéǵirmi-ñç] sf. Yirminci. [ETY] [EUTS]
- yegit**, [igit / yigit / yégit] {aǵız} sf. 1. Yiğit. 2. is. Baba. [DS]
- yegli**, [yeñil > yeǵni / yeǵ-li] {aǵız} sf. Hafif; yeǵni. [DS]
- yeglik**, [yéǵ > yéǵ-lik] {eT} is. Üstünlük.
- yegnik**, -ǵi [yeñi-mek > yegni-k] {aǵız} sf. Hafif; yeǵni. [DS]
- yegniltmek**, [yegni-l-t-mek] {aǵız} gçl. f. [-ir] Hafifletmek. [DS]
- yegrek**, [yéǵ (*daha iyi*) > yéǵ-rek] {eT} sf. En iyi; çok daha iyi. [İKPÖy.] [Bahşayış]
- yegren**, [yegir > yeg(i)r-en] {eT} sf. (At için) kestane renginde; kula. [ETY]
- yegsiz**, [yéǵ > yéǵ-sız] {eT} sf. Değersiz; işe yaramaz. [Clauson]
- yegti**, [yéǵ > yéǵ-dī / yéǵ-tī] {eT} zf. Daha iyi bir şekilde. [ETY]
- yegü**¹, [yé-mek > yé-gū] (*yéǵü:*) {eT} is. Yiyecek. [KB]
- yegü**², [yüli-mek > y[üli]-gū (*kelimenin silik yerlerini Clauson böyle tamamlamıştır*)] {eT} Tıraş bıçağı. [EUTS]
- yeǵ**¹, [eT. yéǵ / yig يەǵ] sf. 1. Nitelikleri ve yararları dolayısıyla üstün tutulan, tercih edilen; daha üstün; daha iyi; daha uygun; müreccah; evla; efdal. {eAT} {OsT} (*aynı*) 2. {eAT} {OsT} Kuvvetli; yeǵin. 3. {aǵız} Çok bol; bereketli. [DS] ☞ **yeǵ tutmak**, *Bir şeyi başka bir şeyden üstün saymak; yeǵlemek; tercih etmek.*
- yeǵ**², [iǵ / yiǵ / yeǵ] {aǵız} is. İğ. [DS]
- yeǵa**, [ye-y-e / yeǵe / yeǵe] {aǵız} is. Hırsız kedi. [DS]
- yeǵan**, [yeǵen / yeǵan] {aǵız} is. Yeğen. [DS]
- yeǵdana**, [Far. yek-dāne] {aǵız} is. Tek sıra olarak örülen kerpiç duvar. [DS]
- yeǵdene**, [Far. yek-dāne] {aǵız} is. → yeǵdana. [DS]
- yeǵe**, [ye-mek > ye-y-e / yeǵe] {aǵız} sf. 1. (Hayvan ve insan için) azgın; kötü; zararlı. 2. is. Sürüyle gezen yaban domuzlarının öncüsü. [DS]
- yeǵen**, [eT. yéǵēn / yigen] is. 1. Bir kimseye göre kardeşinin çocuğu. 2. Bazı yörelerde amca, dayı, hala, teyze çocukları. 3. zool. Tüylü dişi deve ile tek hörgüçlü erkek devenin melezlenmesinden elde edilen deve türü. 4. {aǵız} Büyük dallardan çıkan ince dallar; filiz. [DS] ☞ **Yeǵenim!** (*yeǵe'nim*) *Kendisinden küçük kişilere seslenme sözü.*
- yeǵid**, [yiǵit > yeǵid] {aǵız} is. 1. Yiğit. 2. Erkek. [DS]
- yeǵil**, [yeñil > yeǵil] {aǵız} sf. Hafif. [DS]
- yeǵilgen**, [yeǵil-gen] {aǵız} sf. Hoppa; şımarık. [DS]
- yeǵilmek**¹, [yeñ-il-mek > yeǵ-il-mek] {aǵız} edil. f. [-ir] Yenilmek; mağlup olmak. [DS]
- yeǵilmek**², [yeǵ > yeǵ-il-mek] {aǵız} dönşl. f. [-ir] Övünmek; şımarıkça davranmak. [DS]
- yeǵin**¹, [eT. yéǵ / yig > yeg-in يەǵين / يەǵين] sf. 1. {eAT} {aǵız} Zorlu; şiddetli; acımasız. [DS] 2. {eAT} {aǵız} Baskın; üstün; yenmiş. [DS] 3. {aǵız} Acımasız. [DS] 4. {aǵız} Yiğit. [DS] 5. {aǵız} Çevik; hızlı; tez davranışlı; atılgan; tez canlı. [DS] 6. {aǵız} Güçlü. [DS] 7. {aǵız} Çalışkan. [DS] 8. {aǵız} Uslu. [DS] 9. {aǵız} İyi. [DS] 10. {aǵız} İyiliği, yardımı seven. [DS] 11. {aǵız} Güzel; yakışıklı; ince. [DS] 12. {aǵız} Şişman; besili. [DS] 13. {aǵız} Çok bol; bereketli. [DS] 14. {aǵız} Zor. [DS] 15. *dbl.* (Hece ya da ünlü için) yeǵinlik vurgusu almış olan. ☞ **yeǵin atı**, {aǵız} *İyi, çevik, üstün at.* [DS]|| **yeǵin olmak**, {OsT} 1. *Zor ve kuvvetle birisini ezecek durumda olmak.* 2. *Bir şey üzerinde zor kullanıp ağır basmak; galip durumda bulunmak.*
- yeǵin**², [yeñil > yeǵni / yeǵin] {aǵız} sf. Hafif. [DS] ☞ **yeǵin akıllı**, {aǵız} *Aklı az; davranışları hafif.* [DS]
- yeǵin**³, [yeǵ > yeǵ-in] {aǵız} sf. Uygun; yerinde. [DS]
- yeǵin**⁴, [yiǵ-mak > yiǵ-ın / yeǵin] {aǵız} is. Yığın. [DS]

yeğini, [yeñil / yeğni / yeğini] {ağız} sf. Hafif. [DS]

yeğinik, -ği [yeñil / yeğni / yeğini-k] {ağız} sf. Hafif. [DS]

yeğinlek, -ği [yeñil / yeğni / yeğin-lek] {ağız} sf. Hafif. [DS]

yeğinlemek, [yeğin¹-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Artmak; güçlenmek. [DS]

yeğinlemek, [yeğin²-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Küçümsemek. [DS]

yeğinlenmek, [yeğin-le-n-mek يَكْنَمُ] {OsT} döñşl. f. [-ür] Üstün duruma gelmek; galibiyet almak.

yeğinleşme, [yeğin-le-ş-me] is. Yeğinleşmek eylemi.

yeğinleşmek, [yeğin-le-ş-mek] gçsz. f. [-ir] **1.** Daha şiddetli ve yeğni duruma gelmek; şiddetlenmek. **2.** mecaz. Üstün duruma gelmek.

yeğinlik, -ği [yeğin-lik يَكْنَلِك / يَكْنَلِك] is. **1.** Yeğni olma durumu. **2.** {eAT} {ağız} İleri gitme; azgınlık; taşkınlık; kıyıcılık; ifrat. [DS] **3.** {OsT} Üstünlük; galibiyet. **4.** fiz. Bir gücün ya da etkinliğin derecesi; şiddeti. **5.** dbl. Bir ses çıkarılırken algılanan ve titreşimlerin genliğinden kaynaklanan özellik. **6.** {ağız} Bolluk; bereket. [DS] **7.** {ağız} Yardımseverlik. [DS]

yeğinnemek, [yeğin¹-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Artmak; güçlenmek. [DS]

yeğinrek, [yeğin-rek يَكْنِرَك] {eAT} sf. Daha ağır, daha şiddetli.

yeğinşek, [yeğin-rek / yeğin-cek] {ağız} sf. Hafif. [DS]

yeğintilemek, [ye-y-inti-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yem vermek; yemlemek. [DS]

yeğirek, [yeğ(i)-rek يَكْنِرَك] {eAT} {OsT} sf. Daha iyi; üstün; müreccah; efdal; elyak.

yeğitturu, [yiğit+tur-mak > yeğit+tur-u] {ağız} sf. Kızgın; öfkeli. [DS]

yeğleme, [yeğ-le-me] is. Yeğlemek eylemi; tercih.

yeğlemek¹, [yeğ-le-mek يَكْنَمُ] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]

1. Bir kimseyi başka kişi ya da kişilerden üstün tutmak; ötekilerden daha çok değer vermek; ondan yana seçim yapmak; tercih etmek. **2.** Bir şeyi, başka bir şeyden veya şeylerden daha üstün tutmak; tercih etmek. {eAT} {OsT} (aynı) **3.** Bir etkinliği diğer etkinliklerden daha iyi ve daha uygun olduğunu düşünüp yapmak; yeğ tutmak.

yeğlemek², [yeğ-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]

1. Kışkırtmak. **2.** gçsz. f. Hızlanmak; ivmek. [DS]

yeğlenme, [yeğ-le-n-me] is. Yeğlenmek eylemi.

yeğlenmek, [yeğ-le-n-mek يَكْنَمُ] edil. f. [-ir] **1.** Yeğleme eylemi yapılmak; yeğleme eylemine uğramak; yeğ tutulmak; tercih edilmek. **2.** döñşl. f. [-ür] {eAT} Üstünlük iddia etmek.

yeğli¹, [yeğ-li] {ağız} sf. Hızlı. [DS]

yeğli², [yeñil > yeğli] {ağız} sf. Hafif. [DS]

yeğli³, [yeñ > yeñ-li / yeğli] {ağız} sf. Kollu; yenli. [DS]

yeğlik, -ği [yeğ-lik يَكْنَلِك] is. **1.** Yeğ tutulma durumu.

2. Bir şeyin başkalarından üstün tutulması; yeğlenmiş olma; rüçhan. **3.** {eAT} {OsT} Üstünlük; iyilik; tefevvuk; faikiyet. ☐ **yeğlik vermek**, {OsT} Üstünlük vermek.

yeğlü, [yeğ-lü يَكْنَلُ] {eAT} sf. Yüksekli. ☐ **yeğlü alulu**, {eAT} **1.** Yüksekli alçaklı. **2.** İyili kötülü.

yeğna, [yigne > yeğna] {ağız} is. İğne. [DS]

yeğnelmek, [eT. yeñil > yeñil-mek / yeğnel-mek] {ağız} döñşl. f. [-ir] Hafiflemek. [DS]

yeğnenmek, [yeñil > yeñil-mek / yeğnel-mek / yeğnen-mek] {ağız} döñşl. f. [-ir] Hafiflemek. [DS]

yeğni, [eT. yeñil > yeğni] sf. **1.** Ağır olmayan; hafif. {ağız} (aynı) [DS] **2.** mecaz. Ağırbaşlı olmayan; hafifmeşrep; şımarık. **3.** {ağız} Değersiz. [DS]

yeğnicek, -ği [eT. yeñil > yeğni > yeğni-cek يَكْنِيَجَك] {ağız} sf. **1.** {OsT} Pek hafif; hafif. **2.** Hoppa; hafifmeşrep. [DS]

yeğniceklik, [yeğni-cek-lik يَكْنِيَجَكَلِك] {OsT} is. Hafifmeşreplik.

yeğnik, [yeğni > yeğni-k] {ağız} sf. Hafif. [DS]

yeğniklemek, [eT. yeñil > yeğni-k > yeğnik-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Hafiflemek. [DS]

yeğnikleşmek, [eT. yeñil > yeğni-k > yeğnik-le-ş-mek] {ağız} döñşl. f. [-ir] Hafiflemek. [DS]

yeğniklik, -ği [yeğnik-lik] {ağız} is. Hoppalık. [DS]

yeğnil, [eT. yeñil > yeğnil] {ağız} sf. Hafif. [DS]

yeğnileme, [yeğni-le-me] is. Yeğnilemek eylemi.

yeğnilemek, [yeğni-le-mek] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Önemsememek; değer vermemek; hafifsemek.

yeğnilik, -ği [yeğni-lik] is. **1.** Yeğni olma durumu; hafiflik. **2.** {ağız} Hoppalık. [DS]

yeğnilme, [yeğni-l-me] is. Yeğnilmek eylemi.

yeğnilmek, [yeğni > yeğni-l-mek] {ağız} döñşl. f. [-ir] **1.** Ağırlığı azalmak; yeğni duruma gelmek; hafiflemek. **2.** mecaz. Doğurmak. **3.** Hoppalık yapmak. [DS]

yeğniltme, [yeğni-l-t-me] is. Yeğniltmek eylemi.

yeğniltmek, [yeğni-l-t-mek] gçl. f. [-ir] Yeğni duruma getirmek; hafifletmek. {ağız} (aynı) [DS]

yeğnimek, [eT. yeñil > yeğni > yeğni-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] Hafiflemek. [DS]

yeğniseme, [yeğni-se-me] is. Yeğnisemek eylemi; hafifseme; istihfaf.

yeğnisemek, [yeğni-se-mek] gçl. f. [-r] [-s(i)-yor] Önemsememek; hafife almak; hafifsemek; istihfaf etmek.

yeğre, [yeğ-re ?] {ağız} sf. Soğuk davranan; çekingen. [DS]

yeğrek, -ği [eT. yeg (daha iyi) > yeg-rek (-rek: kuvvetlendirme eki) [IKPÖy.] برك [sf. 1. Daha iyi olan; daha üstün bulunan; daha uygun tutulan; en iyi olan; çok daha iyi olan; müreccah; evla. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} İyiliksever. [DS] 3. {ağız} Çok. [DS]

yeğseri, [? eñseri / yeğseri] {eAT} is. Dövme demir çivi.

yeğsinmek, [yeğ-sin-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Azarlayıp dövmek; aşağılamak. [DS]

yeğün, [öteki+gün] {ağız} zf. Geçen gün; önceki gün. [DS]

yeh, [yeh] {eT} e. Evet. [DLT] ☐ **yeh mü?** Tamam mı?

yehdi, [yekdi / yehdi] {ağız} sf. 1. Yaramaz; haylaz; terbiyesiz. 2. Yetim; öksüz. [DS]

yeher, [eğer > eyer / yeher] {ağız} is. Eyer. [DS]

yehil, [eT. yeñil > yehil] {ağız} sf. Hafif. [DS]

yehini, [Far. yañni] {ağız} is. Yahni; türlü. [DS]

yehli, [? yehli] {ağız} sf. Güç; sert. [DS]

Yehova, [Sami d. haveh / hayeh (olmak) > yehova (odur)] (ye'hova) öz. is. Kutsal kitapta Tanrı'ya verilen ad. ☐ **Yehova şahitleri**, 1874 yılında ABD'nde CN. Taze Russell tarafından kurulan, Tevrat'ın Yehova'nın kelamı olduğunu, kendilerinin de Habil'den İsa'ya uzanan dönemin şahitlerinin son temsilcileri olduklarını ileri süren, ileride Tanrı ile şeytan arasında bir savaş olacağını, bu savaşı Tanrı'nın kazanacağını, dünyanın bu savaşta sağ kalanlar ve dirilenlerle dolacağı kehanetinde bulunan bir mezhep.

Yehovacı, [yehova-cı] sf. (Tevrat'ın dört kaynağın dan biri için) Tanrı'dan Yehova olarak bahseden.

yehşi, [yahşi > yehşi] {ağız} sf. İyi; güzel; değerli. [DS]

Yehud, [Ar. yehūd يهود] (yehu:d) öz. is. → Yahudi.

Yehuda, [Ar. yehūdā يهودا] {OsT} öz. is. → Yahuda.

Yehudi, [Ar. yehūdī يهودي] {OsT} öz. is. → Yahudi.

yeis, -e'si [Ar. ye's يأس] {OsT} is. Umutsuzluk sonucu görülen karamsarlık, üzüntü; elem; keder. ☐ **yeis-āver**, {OsT} Ümitsizlik veren. || **yeis bürümek**, Üzüntü, karamsarlık kaplamak. || **ye'se kapılmak**, Umutsuzluğa düşerek çok üzülmek.

yek¹, [yē-mek > *yē-gēk > yēk ? / Sansk. yakṣa > Toh. yakeṣ] {eT} is. 1. Şeytan; doğa üstü varlık. [DLT] [EUTS] [Gabain] [IKPÖy.] [KB] [Mühennâ] 2. Peri. [EUTS] 3. Dişi şeytan. [ARAT] 4. sf. Obur. [Gabain] ☐ **yek içgek**, {eT} Şeytan ve vampir. || **yek sakıncı**, Şeytan fikri; şeytanca düşünce. [EUTS]

yek², [Far. yek يك] {OsT} sf. 1. Bir. 2. Tek. 3. is. Bir olma; bir oluş; birlik. ☐ **yek-āheng**, {OsT} → yekahenk. || **yek at yek mızrak**, {ağız} Tek başına;

kimsesiz; yalnız. || **yek-āvāz**, {OsT} → yekavaz. || **yek-āvīz**, {OsT} Kısa kılıç; varsak. || **yek-ā-yek**, {OsT} → yekayek. || **yek-bār**, {OsT} Bir defa; bir kez; bir kerede. || **yek-bāre**, {OsT} Bir defa; bir kez; bir kerede. || **yek-bāregî**, {OsT} Bir kerelik; bir defalık. || **yek-berg**, {OsT} → yekberk. || **yek-be-yek**, {OsT} Birer birer; tek tek. || **yek-cā**, {OsT} Aynı yerde; beraber. || **yek-cān**, {OsT} Tek can; arkadaşı; can yoldaşı. || **yek-cihet**, {OsT} Aynı yönde; düşünceleri aynı olan. || **yek-cihetî**, {OsT} Fikir birliği. || **yek-cins**, {OsT} Türleri aynı olan. || **yek-çend**, {OsT} Birkaç. || **yek-çesm**, {OsT} → yekçeşm. || **yek-çesmî**, {OsT} → yekçeşmî. || **yek-dāne**, {OsT} → yekdane. || **yek-dem**, {OsT} Bir an; kısa bir zaman. || **yek-deme**, {OsT} Bir anlık; geçici; çok kısa. || **yek-dest**, {OsT} → yekdest. || **yek-dîger**, {OsT} Bir diğeri; öbür tarafı; başka taraf. || **yek-dîğeri**, {OsT} Öteki. || **yek-dil**, {OsT} Gönül birliği etmiş olan. || **yek-dilān**, {OsT} Gönüldaşlık. || **yek-dilāne**, {OsT} Gönül birliği ile; gönüldaşlıkla. || **yek-dile**, {OsT} Gönül birliği. || **yek-dü**, {OsT} (Tavla zarında) bir ve iki. || **yek-dü-se**, {OsT} Bir, iki, üç. || **yek-endāz**, {OsT} → yekendaz. || **yek-engüşt**, {OsT} Tek parmak. || **yek-esbe**, {OsT} Sadece atı olan; tek başına. || **yek-e-tāz**, {OsT} Düşmana tek başına saldıran yiğit. || **yek-lāht**, {OsT} Tek parça. || **yek-nesāk**, {OsT} → yeknesak. || **yek-neverd**, {OsT} Bir defada; bir çırpıda. || **yek-pā**, {OsT} Tek ayaklı; topal. || **yek-pāre**, {OsT} → yekpare. || **yek-rān**, {OsT} Soylu at; kırmızı sarı arası donu olan at. || **yek-reh**, {OsT} Tek yol; bir yol; bir kere; doğru; gerçek. || **yek-reng**, {OsT} → yekreng. || **yek-rengân**, {OsT} → yekrengân. || **yek-rengî**, {OsT} → yekrengi. || **yek-rikābî**, {OsT} 1. Yedeğe alınan at. 2. Bir işe hazır olma. || **yek-rişte**, {OsT} 1. Uygun; layık. 2. Sevecen; şefkatli. || **yek-rū(y)**, {OsT} İki yüzlü olmayan; dürüst. || **yek-rüye**, {OsT} İki yüzlü olmayan; dürüst. || **yek-rüyî**, {OsT} Bir yüzlülük; riyasızlık. || **yek-rüz**, {OsT} 1. Bir günlük. 2. Geçici. || **yek-rüze**, {OsT} 1. Bir günlük. 2. Geçici. || **yek-sāl**, {OsT} Bir yıllık; bir yaşında. || **yek-sāle**, {OsT} Bir yıllık; bir yaşında. || **yek-sān**, {OsT} → yeksan. || **yek-ser**, {OsT} → yekser. || **yek-sere**, {OsT} Tek başına olarak. || **yek-su**, {OsT} Yanında. || **yek-sün**, {OsT} 1. Düz. 2. Beraber; bir. || **yek-süne**, {OsT} 1. Düz. 2. Beraber; bir. || **yek-süvār**, {OsT} → yeksüvar. || **yek-süvārān**, {OsT} → yeksüvaran. || **yek-süvāre**, {OsT} → yeksüvare. || **yek-şāh**, {OsT} → yekşah. || **yek-şebe**, {OsT} Bir gecelik; bir gece. || **yek-şenbih**, {OsT} → yekşenbih. || **yek-tā**, {OsT} Tek; eşsiz; benzersiz; biricik. || **yek-tāy**, {OsT} Türk müziğinde on beşinci yüzyılda kullanılmış bir telli saz. || **yek-tāz**, {OsT} Düşmana yalnız başına saldıran yiğit. || **yek-ten**, {OsT} → yekten. || **yek-tene**, {OsT} Yalnız başına. || **yek-terbiye**, {OsT} Aynı biçimde eğitilmiş. || **yek-vücüd**, {OsT} → yekvücut. || **yek yeke**, {ağız} (iki kişi için) başkaları karışmadan; teke tek; baş başa. [DS] ||

- yek-zebān**, {OsT} → yekzeban. || **yek-zebānî**, {OsT} → yekzebanî.
- yek³**, [yeğ > yek] {ağız} *sf.* Seçmeye değer; iyi. [DS] ☞ **yek vermek**, {ağız} *Arka olmak; akül öğretmek; yol göstermek.* [DS]
- yekahenk**, **-gi** [Far. yekāheng بک آهنگ] (*yeka:heng*) {OsT} *sf.* **1.** Aynı ahenkte olan; hiç değişmeyen. **2.** *ed.* (Gazel için) bütün beyitleri aynı değerde, aynı güçte olan. **3.** *zf.* Aynı ahenkte; hiç değişmeksizin.
- yekavaz**, [Far. yek-āvāz بک آواز] (*yeka:va:z*) {OsT} *sf.* **1.** Tek sesli. **2.** *mecaz.* Bir biçim üzerine olan; aynı biçimde. **3.** *ed.* (Gazel için) bütün beyitleri arasında konu birliği bulunan.
- yekayek**, [Far. yek-ā-yek بک بک] (*yeka:yek*) {OsT} *sf.* **1.** Tek tek; birer birer. **2.** *zf.* Ansızın.
- yekberg**, [Far. yek-berg بک برگ] {OsT} *sf.* **1.** Tek yapraklı. **2.** *is.* Küçük tek yapraktan oluşan süsleme motifi.
- yekçeşm**, [Far. yek-çeşm بک چشم] {OsT} *sf.* **1.** Tek gözlü. **2.** *is.* Güneş.
- yekçeşmî**, [Far. yek-çeşmî بک چشمی] (*yekçeşmi:*) {OsT} *sf.* Tek gözlülük.
- yekdane**, [Far. yek-dāne بک دانه] (*yekda:ne*) {OsT} *sf.* **1.** Bir tane; eşi ve benzeri bulunmayan. **2.** *is.* Bir tür gerdanlık.
- yekdest**, [Far. yek-dest بک دست] {OsT} *sf.* **1.** Bir tek eli olan; tek elli. **2.** Bir cinsten olan; aynı tür. **3.** El birliği ederek çalışan. **4.** *is.* Bir tür rende.
- yekdiğeri**, [Far. yek-diger + T.-i] *zm.* Öteki; öbürü.
- yekdirmek**, [yek-dir-mek بک درمک] {OsT} {ağız} *gçsz. f.* [-ür] Bir ayağı aksayarak yürümek; hafif topallamak. [DS] ☞ **yekdiri yekdiri**, {ağız} *Topallaya topallaya.* [DS]
- yek¹**, [Bizans. Rum. oikhion] *is. dnz.* Dümeni yönetmek için baş tarafa geçirilen ağaç ya da madenî çubuk; dümen kolu. {ağız} (*aynı*) [DS]
- yek²**, [yēk (*obur*) > Moğ. yek-e] {eT} {ağız} *sf.* **1.** İri; büyük. [DS] **2.** İri, şişman at. [Nevâyi] ☞ **yek çalı-ğı**, {ağız} *Bir ölküz hastalığı.* [DS]
- yek³**, [Far. yek / yeke] {ağız} *sf.* Tek. [DS] ☞ **yek³ yek**, {ağız} *Teke tek.* [DS]
- yek³ek**, **-ği** [yeğ > yeğ-ek / yekek] {ağız} *sf.* Seçilmeye değer olan; yeğlenen. [DS]
- yekelenmek**, [yeke-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ir] Kibirlenmek. [DS]
- yekelik**, **-ği** [yek-e-lik] {ağız} *is.* Topallık. [DS]
- yekeltmek**, [yeke-l-t-mek] {ağız} *gçl. f.* [-ir] Büyütmek. [DS]
- yekemek¹**, [yeke-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-k(i)-yor] Hafifçe topallamak. [DS]
- yekemek²**, [yika-mak / yeke-mek] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-k(i)-yor] Yıkamak. [DS]
- yeken**, [? yeken] {ağız} *is.* Para. [DS]
- yekendaz**, [Far. yek-endāz بک انداز] (*yekenda:z*) {OsT} *sf.* **1.** (Atıcı için) attığı ok hedefine ulaşan. **2.** Düz; eşit. **3.** *is.* Küçük ve çatal temrenli ok. **4.** *is.* Dere ya da ırmak kıyısındaki uçurum.
- yekennemek**, [yeken-le-mek] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-n(i)-yor] Ele geçirmek. [DS]
- yekgelmek**, [yek+gel-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-ir] Diz çökmek; çömelmek. [DS]
- yekiden**, [yeñi > yeki-den] {ağız} *zf.* Yeniden. [DS]
- yekin¹**, [? yekin] {ağız} *is.* Bağırma. [DS]
- yekin²**, [? yekin] {ağız} *is.* Kızılağaç. [DS]
- yekindirmek**, [yekin-dir-mek] {ağız} *gçl. f.* [-ir] Yerinden kaldırmak; yukarı kaldırmak. [DS]
- yekiniş**, [yek-in-iş] *is.* Yekilmek eylemi veya biçimi.
- yekinme**, [yekin-me] *is.* Yekilmek eylemi ve davranışı.
- yekinmek**, [yek-in-mek] *dönşl. f.* [-ir] **1.** {OsT} Yerinden kalkmaya davranmak; kalkmak. **2.** {ağız} Olduğu yerden fırlayıp ayağa kalkmak; sıçramak. **3.** Bir eylem yapmaya davranmak. **4.** Bir şeyi güç harcayarak yapmaya çalışmak; zorlanmak; ıkmak. **5.** (Salıncağa binen için) hız almak için ileri doğru hamle etmek. **6.** (Çiftleşen hayvanlardan erkek için) dışisine doğru kendini ittirmek; hamle etmek. **7.** Vurmaya yeltenmek. **8.** *gçl. f.* İtmek. [DS] ☞ **yekine yekine**, *Çabalayarak; zorla.* || **yekin yekin**, *1. Birdenbire. 2. {ağız} Zorlana zorlana; zaman içinde.* [DS]
- yekinmek²**, [yek-in-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ir] Çekinmek. [DS]
- yekitmek**, [yek-it-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-ir] Hafif topallamak. [DS]
- yekke**, [eke > yekke] {ağız} *is.* Yaşlı kadın. [DS]
- yekle**, [yek-le] {ağız} *zf.* Yalandan. [DS]
- yeklemcikten**, [yek-le-m-cik-ten] {ağız} *zf.* Yalandan; yalancıktan. [DS]
- yeklemek**, [yek-le-mek] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] **1.** Bir ağırlığı kaldırmak için güç harcamak. **2.** Üstüne çullanmak ve vurmak. [DS]
- yeklenmek**, [yek-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ir] **1.** Bir yere gücünü harcayarak yüklenmek; dayanmak; bindirmek. **2.** Üstüne yürümek; saldırmak. [DS]
- yekli**, [yek-li] {ağız} *zf.* Yalandan; şakacıktan. [DS]
- yeklük**, [yēk > yek-lik] {eT} *is.* Şeytanlık.
- yekmek**, [yek-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-er] Hafifçe topallamak. [DS]
- yekmelenmek**, [yek-me-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ir] İstekle yüklenmek. [DS]
- yekmeti**, [? yekmeti] {ağız} *is.* Minder. [DS]

yeknesak, [Far. yek + nesak (*biçim*) یکنسق] {OsT} *sf.*

1. Tekdüze; biteviye; tek örnek; monoton. 2. *zf.* Tekdüze olarak.

yeknesakhk, -ğî [yeknesak-lık] *is.* Yeknesak olma durumu; tekdüzelik; değişmezlik; biteviyelik; monotonluk.

yekpare, [Far. yek-pāre (*parça*) یك پاره] (*yekpa:re*) {OsT} *sf.* 1. Tek parçadan oluşan; bütün hâlinde; tek parça. 2. *zf.* tek parça olarak; bütün olarak.

yekre, [yeğ > yeğ-re > yekre ?] {ağız} *is.* 1. Atılıp kabartılmış pamuk. 2. Keçe yapmak için yayılıp hazırlanmış yün. [DS]

yekrek, -ğî [yeğrek > yekrek] {ağız} *sf.* 1. Çok iyi. 2. Çok temiz; kar gibi. [DS]

yekreng, [Far. yek-reng یکرنگ] {OsT} *sf.* 1. Aynı renkte olan; eş renkli. 2. Sözüünün eri olan; sözünde duran; dürüst. 3. *is.* Bir lale türü.

yekrengân, [Far. yek-rengân یکرنگان] (*yekrengâ:n*) {OsT} *is.* 1. Aynı renktekiler. 2. Sözüünün eri olanlar; tok sözlüler.

yekrengî, [Far. yek-rengî یکرنگی] (*yekrengi: {OsT} is.* 1. Eş renkte olma. 2. Sözüünün eri olma; doğruluk; dürüstlük; riyasızlık.

yekrenmek, [yekre-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Bir şey yapmaya davranmak; girişmek; yekinmek. [DS]

yekrimek¹, [yekri-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* (Hayvan için) geç ve güç doğurmak. [DS]

yekrimek², [yekri-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* Bıkmak; soğumak. [DS]

yeksan, [Far. yeksân یکسان] (*yeksa:n*) {OsT} *sf.* 1. Düz. 2. Düzeyleri eşit olan; eş düzey; eşit. 3. Her zaman; hep; bir düziye. ☞ **yeksan olmak**, *Eşit olmak.*

yekser, [Far. yek-ser یکسر] {OsT} *zf.* 1. Tek başına; yalnız olarak. 2. Baştan başa. 3. Ansızın; birdenbire.

yeksere, [Far. yek-sere یکسره] {OsT} *zf.* → yekser.

yeksüvar, [Far. yek-süvār یکسوار] (*yeksüva:r*) {OsT} *sf.* 1. Binicilikte usta olan; eşi benzeri bulunmayan. 2. Ata tek başına binen. 3. (Kişi için) arkadaşı olmayan. 4. *is.* Soyalı, tek parçalı kelebek kanadı yelekli menzil oku.

yeksüvaran, [Far. yek-süvār-ân یکسواران] (*yeksüva:ra:n*) {OsT} *is.* Arkadaşsız olanlar; yalnız atı olanlar.

yeksüvare, [Far. yek-süvāre یکسواره] (*yeksüva:re*) {OsT} *sf.* → yeksüvar.

yekşah, [Far. yek-şāh یکشاه] (*yekşa:h*) {OsT} *is.* Ciltlerin altın süslemeli bölümleri üzerindeki nokta. ☞ **yekşah demiri**, *Yekşah yapmakta kullanılan demir alet; teker.*

yekşembi, [Far. yek şenbih یکشنبه] {eT} *is.* Pazar günü. [EUTS]

yekta, [Far. yek (*tek*) + tā (*büklüm, kat*) یکتا] (*yekta: {OsT} sf.* Tek; eşsiz; biricik; benzersiz.

yektahtada, [Far. yek-tahte + T. -da] {ağız} *zf.* Bir defada; toptan. [DS]

yektaptan, [Far. yek + eT. tap-tan] {ağız} *zf.* 1. Birdenbire; birden. 2. Bir defada; toptan. [DS]

yekte¹, [Far. yektehī => yekte] {ağız} *is.* 1. Eteklik. 2. Ferace. [DS]

yekte², [yeğ > yek-te] {ağız} *sf.* 1. Yenen; üstün; galip. 2. Seçilmeye değer. 3. Akıllı. [DS]

yekten, [Far. yek + T. -den] (*ye'kten*) *zf.* 1. Birden; birdenbire; ansızın; aniden. 2. {ağız} Durup dururken; hiç yoktan. [DS]

yekteyi, [Far. yek-te یکتا/ yek-tehī یکتھی => yekteyi] {eT} *is.* Bir tür gömlek veya ceket. [Bahşayış]

yekti, [eT. iktü > yekti] {ağız} *sf.* 1. Babasız. 2. Başboş büyüyen; serseri. [DS]

yektirmek, [yek-tir-mek] {OsT} {ağız} *gçsz. f. [-ir]* Hafif topallamak. [DS] ☞ **yektirip gitmek**, {ağız} *Başını alıp gitmek.* [DS]

yekûn, [Ar. yekûn یکون] (*yekû:n*) {OsT} *is.* → yekûn.

yekûm, [Far. yekûm یکم] {OsT} *sf.* İlk; birinci.

yekûn, [Ar. yekûn یکون] (*yekû:n*) {OsT} *is.* Toplam. ☞ **yekûn çekmek**, *mecaz. Konuşmayı tamamlamak; konuşmaya son vermek.*

yekvücut, -du [Far. yek + Ar. vüçüd یك وجود] (-u:du) {OsT} *is.* Birlik.

yekzeban, [Far. yek-zebān یکرزان] (*yekzeba:n*) {OsT} *sf.* 1. Tek bir dil konuşan. 2. Aynı dili konuşan. 3. Başkaları ile aynı düşüncede olan; ağız birliği eden.

yekzebani, [Far. yek-zebānī یکرزانی] (*yekzeba:ni: {OsT} is.* 1. Tek bir dil bilme; tek dili konuşma. 2. Aynı dili konuşma. 3. Aynı sözleri söyleme; ağız birliği etme.

yel¹, [yêl / yil] (eT. yé:l) *is.* 1. Havanın yer değiştirmesi ile oluşan esinti; rüzgâr. {eT} (aynı) [DLT] [İKPÖy.] [Gabain] [Bahşayış] 2. {eT} Cin çarpması; cin. [DLT] [Gabain] 3. {eT} Pis koku; taaffün; çürüklük. [EUTS] 4. {ağız} Romatizma ağrısı. [DS] 5. {ağız} Bağırsaklardaki gaz. [DS] 6. {ağız} Ağrı; sızı. [DS] ☞ **yel ağrısı**, {eAT} *Romatizma ağrısı.*|| **yel almak**, {ağız} 1. Soğuk almak; soğuktan hasta olmak; hastalanmak. 2. Uzaktan sezmek. 3. Bir anlam çıkarmak; işkillenmek. [DS]|| **yel alsun**, {OsT} *Telef olsun; mahvolsun.*|| **yel atan**, {ağız} 1. Kayalık. 2. Savruk; döküp saçan. [DS]|| **yel atı**, {ağız} *Bisiklet.* [DS]|| **yel avazı**, {eT} *Yel uğultusu.* [Bahşayış]|| **yel ayaklı**, {eAT} *Hızlı koşan; yüğrük.*|| **yel**

beyin, {ağız} *Ahmak; budala.* [DS]|| **yel beyinli**, {ağız} *Uçarı; havai.*|| **yel bulutu**, {ağız} *Rüzgârla giden bulut.* [DS]|| **yel çalgını**, {ağız} → *yel çalığı.* [DS]|| **yel çalığı**, {ağız} *Çiçek sonrası fazla esen rüzgâr etkisinden başağı cılız kalmış ekin.* [DS]|| **yel çalmak**, {OsT} *Yel çarpmak; soğuk vurmak; rüzgâr dokunmak.*|| **yel değirmeni**, 1. *Rüzgâr gücü ile çalışan değirmen.* 2. {ağız} *Yersiz konuşan; geveze.* [DS]|| **yel devesi**, {eAT} {OsT} *Çok koşan hecin deve.*|| **yele gidenin yengesi**, {ağız} *Boşuna uğraşan; eline bir kazanç geçmeyen; boş işlerle vakit geçiren.*|| **yele gitmek**, {eAT} {OsT} *Heder olmak; boş gitmek.*|| **yel eleği**, {ağız} *Hoppa.* [DS]|| **yele varmak**, {eAT} {OsT} *Boşa gitmek; heder olmak; havaya gitmek.*|| **yele vermek**, 1. *Savurmak.* 2. *Boşa harcamak.* {eAT} {OsT} (aynı)|| **yele yapışmak**, {eAT} *Köksüz, temelsiz bir şeye güvenmek.*|| **yel gibi**, *Hızla.*|| **yel girmek**, {ağız} *Romatizma ağrısı tutmak.* [DS]|| **yel guşu** (kuşu), {ağız} *Kırlangıç.* [DS]|| **yeline gitmek**, {ağız} *Hoşuna gitmek; hoşlanmak.* [DS]|| **yel kafa**, {ağız} 1. *Baş şişmesi ile beliren bir hayvan hastalığı.* 2. *Ölçüsüz davranan kimse.* [DS]|| **yel koğmak**, {eAT} *Boş işlerle uğraşmak; boşuna çaba göstermek.*|| **yel kovmak**, {eAT} *Boşa emek harcamak; boşuna çaba göstermek.*|| **yel ölçmek**, {eAT} *Eli boş çıkarmak.*|| **yel önü**, {ağız} 1. *Harman savururken biriken cılız tahıl taneleri.* 2. *Kırık veya gelişmemiş, cılız tahıl taneleri.* 3. *İnce; dayanıksız.* [DS]|| **yel tutmak**, {eAT} *Ağrımak.*|| **Yel üfürdü, sel götürdü.** *Ortadan kaybolan ve kayboluşunun sebebi anlaşılamayan mal için söylenir.*|| **yel yağdıya vermek**, {ağız} 1. *Herkesi duyurmak.* 2. *Abartmak.* [DS]|| **yel yefelek**, {ağız} → *yel yepelek.* [DS]|| **yel yepelek**, 1. *(Bir yerden başka bir yere koşturmak için) çok acele ve bilinçsizce; çabucak.* 2. {ağız} *Yırtık pırtık; darmadağınık.* [DS]|| **yel yeperek**, {eAT} {OsT} {ağız} *Acele ve telaş ile; çabucak.* [DS]|| **yel yepildek**, {ağız} *Acele.* [DS]|| **yel yutan**, {ağız} *Boş gezen.* [DS]|| **yel yutmak**, {eAT} {OsT} *Ağzını havaya açmak; hava almak.*|| **yel yuva**, {ağız} *İnsan ve hayvanda görülen ve ağrısız büyüyen şişlik.* [DS]|| **yel yürümek**, {eAT} *Rüzgâr esmek.*

yel², [yél / yil] (yé:l) {eT} *is.* *Yele.* [ETY]

yel³, [Far. yel ٧ل] {OsT} *is.* *Pehlivan; yiğit; kahraman.*

yelalim, [yelälim ?] (yela:lim) *zf.* *İvedilikle; acele olarak; koşa koşa; telaşla.*

yelan, [Far. yel-ân ٧لان] (yela:n) {OsT} *is.* *Pehlivanlar; yiğitler.*

yelatan, [yel+at-an] {ağız} *is.* → *yel atan.* [DS]

yelati, [yel+at-ı] {ağız} *is.* → *yel atı.* [DS]

yelbent, [yel+Far. bend] {ağız} *is.* *Ottan çıkarılan sakız.* [DS]

yelbeyin, [yel+beyin] {ağız} *is.* *Budala; ahmak.* [DS]

yelbik, -ği [eT. yél > yél-vî / yel-pî-mek > yélbik] {ağız} *is.* *Tuzlu balgam.* [DS]

yelbir, [eT. yél > yél-vî / yel-pî-mek > yelbi-r] {ağız} *zf.* *(Gitmek için) hızlı.* [DS]

yelbirdek, -ği [eT. yél > yél-vî / yel-pî-mek > yel-pir-mek / yel-pir-dek] {ağız} *sf.* *(Kumaş, elbise veya eşya için) çok eski veya yırtık.* [DS]

yelbirdemek, [eT. yél > yél-vî / yel-pî-mek > yelbir-de-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-d(i)-yor] *Rüzgârda sallanmak; dalgalanmak.* [DS]

yelbiz, [eT. yél > yél-vî / yel-pî-mek > yelbi-z] {ağız} *is.* *Örümcek.* [DS]

yelci, [yel-mek > yel-ici / yelci] {ağız} *is.* *Oyunda ebe.* [DS]

yelçakğı, [yel+çak-kı] {ağız} *is.* → *yel çalığı.* [DS]

yelçar, [yel-çe-r ?] {ağız} *sf.* *Şımarık.* [DS]

yelda, [Far. yeldā ٧لدا] (yelda:) {OsT} *sf.* *Uzun ve kararlılık olan.*

yeldir, [yel-dir] {ağız} *sf.* 1. *Yerinde duramayan; kıvıldaayan.* 2. *Yeğni; hafif.* [DS] ☞ **yeldir yeldir**, {ağız} 1. *Az az; hafif hafif.* 2. *Kıpır kıpır.* [DS]|| **yeldir yeldir gezmek**, {ağız} *İşsiz güçsüz ve herhangi bir amaç gütmeksizin dolaşmak.* [DS]

yeldirdek, -ği [yelb-ir-dek / yeldir-dek] {ağız} *sf.* *(Elbise, kumaş veya eşya için) çok eski; yırtık veya ince.* [DS]

yeldirdemek, [eT. yél > yél-vî > yelbi-r-de-mek / yeldir-de-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-d(i)-yor] *Rüzgârda sallanmak; dalgalanmak.* [DS]

yeldirgeme, [yeldir-ge-me] *is.* 1. *Yeldirmek eylemi.* 2. {ağız} *Uykudan sayıklayarak kalkma, kendini oraya buraya atma hastalığı; karabasan.* [DS]

yeldirgemek, [yel-dir-ge-mek] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-g(i)-yor] 1. *Deli gibi saçma sapan konuşarak sağa sola gidip gelmek.* 2. *Sayıklamak.* [DS]

yeldirme, [yel-dir-me] *is.* 1. *Yeldirmek eylemi.* 2. *Kıra giderken ya da evden acele ile çıkılacağına giyilen mantoya benzer, düğmesiz, geniş kollu ve genellikle ince kumaştan yapılmış kadın üstlüğü.* 3. {ağız} *Önlük.* [DS] 4. {ağız} *Yelek.* [DS] 5. {ağız} *Kadın elbisesi.* [DS] 6. *Uskumru ağlarını yan yana eklemekle oluşturulan ağ sistemi.*

yeldirmek¹, [yél > yel-dir-mek / yel-tir-mek] {eT} *gçl. f.* [-ür] *Estirmek; esmek.* [DLT]

yeldirmek², [yel-mek > yel-dir-mek ٧لد٧رمك] {ağız} *gçl. f.* [-ir] 1. *(Kişi ya da hayvan için) koşturmak.* {eAT} {OsT} (aynı) 2. *Koşmaya zorlamak.* 3. *Zorlamak.* 4. *Bir işin peşinden koşmak.* 5. *İzletmek.* 6. *gçsz. f.* *Çok yaramazlık yapmak.* [DS]

yeldirmek³, [yel-dir-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-ir] 1. *Koşmak; dolaşmak.* 2. *Oyunda sürekli ebe olmak.* [DS]

yeldirmeli, [yel-dir-me-li] *sf.* *Yeldirmesi olan.*

yeldirmesiz, [yel-dir-me-siz] *sf.* *Yeldirmesi olmayan; yeldirme takınmamış olan.*

yeldürme, [yel-dir-me] {ağız} *is.* folk. Baş örtüsü ve değneklerle oynanan bir çocuk oyunu. [DS]

yeldürmek, [yé-l-mek > yel-dür-mek يلدورمك] {eT} {OsT} *gçl. f. [-ür]* Koşuşturmak. [Bahşayış]

yeldürücü, -cü [yeldir-ici ?] {ağız} *sf.* 1. Telaşla oraya buraya gidip gelen. 2. Aceleci; canı tez. [DS]

yele¹, [eT. yel / yäl > yal-ığ] *is.* At, aslan gibi bazı hayvanların boyunlarında bulunan uzun kıllar.

yele², [Far. yeले] *is.* 1. Otlığa salınmış sürü. 2. *sf.* Saldırgan. 3. *sf.* Kuvvetli. 4. Koşucu; koşan.

yeleb, [yeleb ?] *is.* Demirden yapılmış yuvarlak kalın.

yelebimek, [eT. yél > yél-vī / yel-pī-mek > yel(e)bi-mek يلبمك] {eAT} {ağız} *gçsz. f. [-r]* Rüzgâr etkisi ile sallanmak; dalgalanmak. [DS]

yelece, [yele-ce] {ağız} *is.* Toprak su testisi. [DS]

yeleç, -ci [yel-eç] *sf.* 1. Havadar; yeleden. 2. {ağız} Dağ sırtı. [DS]

yelef, [? yelef] {ağız} *is.* Taştan yapılmış büyük çeşme. [DS]

yelegen¹, [yé-l-mek > yél-ēgēn] (yele:ğe:n) {eT} {ağız} *sf.* Hızlı; çabuk. [Bahşayış] [DS]

yelegergen, [yel-e+ger-gen يله كركن] {OsT} *is. zool.* Kerkenez.

yeleşen, [yé-l-mek > yel-egen يلكن] {ağız} *sf.* 1. Hızlı koşan; süratle giden; çok yelen. {eAT} {OsT} (aynı) 2. Toprak testi. 3. Av köpeği; tazi; köpek. [DS]

yeleşence, [yeleşen-ce يله كنجه] {eAT} *sf.* Bir yerde eğleşmeyen; gezip tozan.

yeleşim, [yel > yel-e-mek > yeleşim ? يلكم] {OsT} *sf.* Havadar; yelli; rüzgâr alan.

yelek¹, -ği [yel-mek > yel-ek يلك] {eT} {eAT} {OsT} *is.*

1. {ağız} Kuş kanadının sert ve büyük tüyü; kalemlî tüy; telek. [Bahşayış] [DS] 2. Okun yay girişine takılan ve gidiş yönünü düzenleyen tüylü bölümü; ok tüyü. [Bahşayış] 3. {eAT} Bir ok atımı uzaklık. 4. Kesici, dürtücü silahlardan korunmak için elbise altına giyilen yelek biçimindeki örme zırh. 5. {ağız} Horoz kuyruğu. [DS]

yelek², -ği [yel-mek > yel-ek] *is.* 1. Gömleğin üzerine, ceketin altına giyilen, ön tarafı takım elbise kumaşından, arkası astarlık kumaştan, önü düğmeli, önden açılır, yakasız, kolsuz giyecek. 2. Kolsuz ceket. 3. {ağız} Ceket. [DS] 4. {ağız} Gömlek. [DS]

yelek³, -ği [yel-mek > yel-ek] {ağız} *is.* 1. Bir yaşını geçmiş deve yavrusu ve tay. 2. Bir yaşında enenmiş teke. 3. İki yaşındaki keçi. 4. Bir yaşında dana. [DS] ☐ **yelek tay**, {ağız} Bir yaşından üç yaşına kadar olan tay. [DS]

yelek⁴, -ği [yel > yel-ek] {ağız} *is.* Dağın doruğa yakın bölümü. [DS] ☐ **yelek sırtı**, {ağız} Yele karşı, havalı yer. [DS]

yelek⁵, -ği [yel-ek] {ağız} *is.* 1. Sabanda, kayışı eskiyen eneye vurulan peş. 2. Çadırlarda, rüzgârdan korunmak için tavana döşenen keçe tepeliğin başına takılan ikincil bağlar. [DS] ☐ **yelek çalığı**, {ağız} Öküzlerde görülen ve hayvanın başını aşağı indirmesine engel olan bir hastalık. [DS]

yelekçi, [yelek-çi] *is.* Yelek diken ya da satan kimse; yelek terzisi.

yeleken, [yel-egen / yel-eken] {ağız} *sf.* 1. (Yer için) yüksek ve çevresi açık, esintili; havadar; yeleş. 2. *is.* Kerkenez kuşu. [DS]

yelekenlik, -ği [yeleken-lik] {ağız} *is.* Esintili hava; rüzgârlı hava. [DS]

yelekim, [yeleşen > yelekim ?] {ağız} *is.* Yele karşı, havalı yer. [DS]

yelekin, [yeleşen > yelekin] {ağız} *is.* Esintili, yelli hava. [DS]

yelekleme, [yelek-le-me] *is.* Yelekleme eylemi.

yelekleme, [yelek-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Ok için) kuyruğuna tüy takmak.

yelelenme, [yelek-le-n-me] *is.* Yeleklenme eylemi.

yelelenme, [yelek-le-n-mek يلكلنمك] *edil. f. [-ir]*

1. (Ok için) yelek takılmak. 2. *dönşl.* (Kuş için) kanatlanmak; kanat açmak. {OsT} (aynı) 3. Yelek sahibi olmak; yelek edinmek.

yeleleği, [yel+elek-i] {ağız} *sf.* → yel eleği. [DS]

yelelek, -ği [yel-e-le-k ? / yel-lik] {ağız} *is.* 1. Yel-paze. 2. *sf.* Hoppa; şımarık. [DS]

yelelenme, [yele-le-n-me] *is.* Yelelenme eylemi.

yelelenme, [yele-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* 1. Yele sahibi olmak; yeleleri uzamak. 2. (Saç için) rüzgârda yele gibi dalgalanmak; savrulmak.

yeleli, [yele-li] *sf.* 1. Yelesi olan; yele sahibi olan. 2. Yelesi belirtilen nitelikte olan. ☐ **yeleli kurt**, {ağız} Sırtlan. [DS]

yeleme, [yele-me] *is.* 1. Yelemek eylemi. 2. {ağız} Ağırbaşlı olmayan; ciddi işlerle uğraşmayan; havai; hoppa. [DS]

yelemek¹, [eT. yülü-mek > yülü-mek > yele-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. Ağacın dallarını gövdeye bitişen yerlerinden keserek budayıp indirmek; budamak. 2. Eşek, at vb. hayvanların yele ve kuyruk kıllarını kesmek. [DS]

yelemek², [yel-i-mek > yele-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* İş için başvurmak; iş için dolaşmak. [DS]

yelemse, [? yelemse] {ağız} *is.* Gece kuşu. [DS]

yelen¹, [yel-en] {ağız} *is.* Halı, kilim vb. kıyısındaki süs; bordür. [DS]

yelen², [yel-en] {ağız} *is.* Kasırğa. [DS]

yelen³, [yel-en / yél-eñ] {ağız} *is.* 1. Ova; düzlük. 2. Çöl. [DS]

yelen⁴, [yel-en] {ağız} *is.* Aşk; tutku. [DS]

yelengeç, -ci [yele-n-geç] *sf.* (Ağaç için) kabuğu kendiliğinden soyulup dökülen.

yelenmek, [yel-en-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* İğrenmek. [DS]

yelenti, [yele-mek > yele-nti] {ağız} *is.* Kesilmiş ağaç dalı. [DS]

yelep, [eT. yél > yél-vī / yel-pī-mek > yelep] {ağız} *is.* Dizi; sıra. ☞ **yelep yelep**, {ağız} *Dizi dizi; sıra sıra; arka arkaya; dalga dalga. 2. Bağlam bağlam; demet demet.* [DS]

yelepimek, [eT. yél > yél-vī / yel-pī-mek] {ağız} *gçsz. f. [r]* Rüzgârdan sallanmak; dallanmak. [DS]

yeler, [? yeler] {ağız} *is.* Günlük defter; el defteri. [DS] ☞ **yelere düşmek**, {ağız} *Acele ile oraya buraya koşmak.* [DS]

yelere, [yeler-e] {ağız} *is.* Kadın elbisesi. [DS]

yelese, [yele-se] {ağız} *is.* Yarasa. [DS]

yeleşik, -ği [yele-ş-ik] {ağız} *is.* Tatula; boru çiçeği. [DS]

yeleşme, [y'-le-ş-me] (*yéleşme*) *is.* 1. Yeleşmek eylemi. 2. Ünsüzlerin y sesine yaklaştıkları damaksıllaşma ya da yumuşama.

yeleşmek, [y'-le-ş-mek] (*yéleşmek*) *dönşl. f. [-ir]* (Ünsüzler için) y sesine yaklaşmak; damaksıllaşmak; yumuşamak.

yeleştirme, [y'-le-ş-tir-me] (*yéleştirme*) *is.* Yeleştirmek eylemi.

yeleştirmek, [y'-le-ş-tir-mek] (*yéleştirmek*) *gçl. f. [-ir]* Bir ünsüzü yeleşmeye uğratmak; yeleşmesini sağlamak.

yelkten, [yeni-le-den ?] {ağız} *zf.* Yeniden; yeni baştan. [DS]

yelvarmak, [yel-mek+var-mak > yel-e+var-mak] يله ورمق {eAT} *gçsz. b. f. [-ur]* Yel gibi gitmek; koşarak gitmek.

yevlən, [eT. yél > yél-vī > yeleb-le-n ?] {ağız} *is.* Kasırga. [DS]

yeleyen, [yele-ğen ?] {ağız} *is.* Kalınlığı 2,5 cm'den ince olan biçilmiş tahta. [DS]

yelfe, [eT. yél > yél-vī > yilvi / yelve > yelfe] {ağız} *is.* 1. Çulluk. 2. *sf.* İnce; hafif. 3. Hoppa; hafifmeşrep. [DS]

yelfirik, -ği [eT. yél > yél-vī > yelbī-mek > yelpi-r-ik / yelfirik] {ağız} *sf.* Hoppa; hafifmeşrep. [DS]

yelgi, [yel-gi] {ağız} *is.* Rüzgâr gülü; hava fırılacağı. [DS]

yelgin, [yel-mek > yel-gin] {ağız} *sf.* 1. (Sürtücü veya koşucu için) hızlı; çabuk; tez giden. {eT} (*aymı*) 2. (İnsan ve hayvan için) dişi peşinde koşan; coşkun; sevdalı. 3. Çok gezen. 4. *is.* Sürek atı. [DS]

yelgirdemek, [yel-gir-de-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* 1. Delirmek. 2. Sevdalanmak. [DS]

yelgufa, [yel+Ar. kafa³] {ağız} *is.* Felce uğramış sığır. [DS]

yelgürmek, [yel-gür-mek / yil-gür-mek] {eT} *gçsz. f. [-ür]* Uçuşmak; çırpınmak. [KB]

yeli, [yele / yelī] يلى {eT} {eAT} {ağız} *is.* 1. Atın yele-si. [Bahşayış] [DS] 2. {ağız} Dağın doruğa yakın bölümü. [DS]

yeligen, [yel-mek > yel-eğen / yeligen] {ağız} *is.* Köpek. [DS]

yelik, [yel-mek > yel-ik] يلك {eAT} *sf.* 1. {eAT} Çok koşan; yelici. 2. {ağız} Oyunda ebe. [DS]

yelikcen, [yel-mek > yel-ik-cen] {ağız} *sf.* 1. Hoppa; hafif; hafifmeşrep. 2. Şımarık. [DS]

yelikgen, [yel-mek > yelik-gen] {ağız} *is.* Şaşkınlık. [DS]

yelikken, [yel-mek > yelik-ken] {ağız} *sf.* Hoppa; şımarık; hafifmeşrep. [DS]

yelikmek¹, [yel-mek / yel > yel-ik-mek] يلكمك {eAT} *dönşl. f. [-ür]* 1. {OsT} Yel gibi koşmak. 2. {ağız} Acele etmek; ıvencilik etmek. [DS] 3. {ağız} Yaramazlık yapmak; şımarık; şımarık davranmak. [DS] 4. {ağız} Oynamak. [DS] 5. {ağız} (Deve için) oynamak. [DS]

yelikmek², [yel-mek > yel-ik-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ir]* 1. (Vücut için) üşüerek sızlamak. 2. (Kadın için) aşermek. [DS]

yelim¹, [yéli-m] يلم {eT} {eAT} {OsT} *is.* Tutkal; tüy veya tüye benzer şeyler yapıştırılan tutkal; ökse; zank; çiriş. [DLT] [Bahşayış]

yelim², [yel-mek > yel-im] {ağız} *is.* Yelmek eylemi. ☞ **yelim yelim yeldirmek**, {ağız} *Sürekli izlemek.* [DS]

yelimek, [yel-mek > yel-i-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* 1. Yaramazlık yapmak; şımarık. 2. İş için başvurmak; iş için gezmek. [DS]

yelimen, [yel-mek > yel-i-mek > yelī-mēn] (*yeli-me:n*) {eT} *is.* Dağınık bir şekilde yapılan çapul. [DLT]

yelimkara, [yelim+kara] يلم قوه {OsT} *is.* Burç ve bundan yapılan yapışkan; ökse,

yelimlemek¹, [yelim-lē-mek] (*yelimle:mek*) {eT} *gçl. f. [-r]* Oka yelek (tüy) yapıştırmak.

yelimlemek², [yel-mek > yel-i-mek > yelim-lē-mek] (*yelimle:mek*) {eT} *gçl. f. [-r]* Yolu araştırmak. [DLT]

yelimlenmek, [yelim-lē-mek > yelim-le-n-mek] {eT} *edil. f. [-ür]* Tutkallanmak. [DLT]

yelimlik, -ği [yel > yel-im-lik ?] {ağız} *is.* Rüzgâr girecek delik. [DS]

yelimsa, [? yelimsa] {ağız} *is.* Koyunda meme şişmesine sebep olan bir hastalık. [DS]

yelimsemek, [yel-im-se-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* Topallamak. [DS]

yelimşik, -ği [yelim-(i)ş-ik] {OsT} sf. Yapışkan.

yelin, [yelín یلین] {eT} {eAT} {OsT} {ağız} is. İnek, manda, koyun, keçi ve kısrak gibi hayvanların memelerinde süt toplanan kısım; tınaklı hayvan memesi. [DLT] [DS]

yelincek, [yel-mek > yél-in-cek یلینجک] sf. **1.** {eAT} Aceleci. **2.** {ağız} Hoppa; şımarık. [DS]

yeling, [yel̥ > yél-iñ] {eT} is. Yeli çok olan yer. [DLT]

yelinlemek, [yelín-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r [-l(i)-yor] (Hayvan için) doğumu yaklaşmak; doğurma belirtileri ortaya çıkmak. [DS]

yelinmek, [yel-mek > yel-in-mek یلنمک] {OsT} döñşl. f. [-ür] Yoluna devam etmek.

yelinsek, -ği [yelín-sek] {ağız} is. **1.** Hayvanlarda meme körlüğü. **2.** Memesi körelmiş hayvan. [DS]

yelis, [yel-is ?] {ağız} sf. (Toprak için) henüz tavi gelmemiş; ağır. ☞ **yelis toprak**, {ağız} İşlenmesi güç, çamurlu, yaş toprak. [DS]

yeliş, [yel-mek > yel-iş یلش] is. {OsT} Koşuş.

yelişmek, [yel-mek > yel-iş-mek یلشمک] {eAT} {OsT} işteş. f. [-ür] Birlikte koşmak; koşuşmak, yarışmak.

yeliştürmek, [yel-mek > yel-iş-tür-mek یلشدرمک] {eAT} {OsT} gçl. f. [-ür] Sağa sola koşturmak; koşturtmak.

yelitmek, [yel-mek > yel-it-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Yaramazlık yapmak; şımarık. [DS]

yelkafa, [yel+ Ar. kafaʾ] {ağız} is. → yel kafa. [DS]

yelkaz, [yel + Far. gāvz] {ağız} sf. Bir yerde bir işte durmayan; sebatsız; kararsız. [DS]

yelke¹, [yel-ke] {ağız} is. **1.** Yele. **2.** Saç. **3.** Boyunduruğun hayvan ensesine gelen yeri. [DS]

yelke², [yel-ik-mek > yel(i)ke] {ağız} is. **1.** Dağın doruğa yakın bölümü. **2.** Küçük tepe. **3.** Tütün yaprağının kıyısı. **4.** Balık yüzgeci. [DS]

yelke³, [yel-mek > yel-ik-mek > yel(i)ke] {ağız} is. Kandırmaca. [DS]

yelke⁴, [yel(i)k-e] {ağız} is. Atılmış pamuk. [DS]

yelkelemek, [yel-ik-mek > yel-(i)k-e-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Kışkırtmak. [DS]

yelken, [yel-mek > yel-kên] (eT. *yelke:n*) is. **1.** Rüzgâr gücünden yararlanarak bir tekneyi yürütmekte kullanılan, bir serene gerilmek üzere yan yana dikilmiş sağlam bez şeritlerden oluşan kanat. {eT} (aynı) [Bahşayış] **2.** Yelken açılarak yapılan deniz yarışı; yelken yarışı. **3.** İmparatorluk döneminde, saraydaki cücelerin giydiği yelkeni andırır bir tür başlık. **4.** Güneşin ışın basıncından uzayda yer değiştiren yansıtıcı yüzey. **5.** {ağız} → yelken bulutu. [DS] **6.** {ağız} Dağın başındaki sis. [DS] **7.** sf. Yelken biçiminde olan. ☞ **yelken açmak**, dnz. *Yelkenleri direklere çekerek tekneyi yürütmek; yola*

çıkmaq için hareket etmek.|| **yelken altına almak**, {eAT} Koruma altına almak; himaye etmek.|| **yelken balığı**, zool. Pasifik okyanusunun sıcak denizlerinde üst orta sularında yaşayan, bir yelkeni andıran sırt yüzgeci oldukça yüksek, etçil bir kemikli balık; marlin, (*Tetrapturus belone*).|| **yelken basmak**, dnz. (Yelkenli tekne için) hareket etmek; yola çıkmak.|| **yelken bezi**, dnz. Yelken yapmakta kullanılan, kenevir elyafından ya da sentetik elyaftan dokunmuş kalın bez.|| **yelken boğmak**, dnz. Yelkeni arya ederken içine rüzgâr dolmaması için el ve kolla sereni sıkma.|| **yelken bulutu**, {ağız} Hava açıkken birden beliren ve rüzgâr çıkacağı anlaşılan küçük bulut. [DS]|| **yelken dikmek**, dnz. Tekneye yelken kurmak.|| **yelken eylemek**, {OsT} Yelken açmak.|| **yelken gemisi**, dnz. Yelkenlerin şişmesi ile hareket eden, yol alan gemi; yelkenli.|| **yelken gönderi**, dnz. Yelkenlerin çekildiği direk.|| **yelkeni bırakmak**, {ağız} Yapılan işi bırakmak; caymak. [DS]|| **yelken iğnesi**, dnz. Yelkenleri birbirine tutturmaya yarayan alet.|| **yelkeni kasmak**, dnz. Bir yelkeni olabildiğince germek.|| **yelkeni suda**, {OsT} Sakin; iddiasız.|| **yelkeni suya bırakmak**, {ağız} Yapılan işi bırakmak; caymak. [DS]|| **yelken kurutmak**, {ağız} Dinlenmek.|| **yelkenleri suya indirmek**, Yumuşayarak direnmekten vazgeçmek.|| **yelken soymak**, dnz. Bir teknenin yelken donanımını direk, seren, çubuk ve ıstralyalardan çözerek arya etmek.|| **yelken uçurmak**, dnz. Yelkenleri fırtınada parçalamak.|| **yelken yakası**, dnz. Bir yelkenin kenarı ve köşesi.|| **yelken yarışı**, spor. Yelkenli tekneler arasında yapılan yarışma.|| **yelken yekesi**, dnz. Yelkenli teknelerde kullanılan uzun ve eklemli özel yeke.

yelkenci, [yelken-ci] is. **1.** Yelken yapan kimse. **2.** Yelkenleri açmak veya indirmek, toplamak gibi işleri yürüten gemici. **3.** spor. Yelken sporu ile uğraşan kimse.

yelkencilik, -ği [yelken-ci-lik] is. **1.** Yelkencinin yaptığı iş ya da mesleği. **2.** Her tür tekneyle yapılan gezi, spor ve yarışmalar.

yelkenleme, [yelken-le-me] is. Yelkenlemek eylemi.

yelkenlemek, [yelken-le-mek] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Bir tekneyi yelkenli hâle getirmek. **2.** gçsz. (Yelkenli bir tekne için) yelkenleri açıp yola çıkmak. **3.** argo. Kaçıp gitmek. **4.** (İnsan için) aklı dengesini yitirmek. **5.** {ağız} (Elbise, bez vb. için) rüzgâr alarak kabarmak; şişmek. [DS]

yelkenli, [yelken-li] sf. **1.** (Deniz taşıtı için) yelkenleri olan; yelkenle yol alan. **2.** is. Yelkenle yürütülen gemi. ☞ **yelkenli gemi**, *Yelkenle yürütülen gemi*.

yelkenlik, -ği [yel-ken-lik] sf. **1.** (Kumaş vb. için) yelken yapmaya uygun; yelken yapımı için üretilmiş. **2.** {ağız} is. Esintili hava. [DS]

yelkesen, [yel+kes-en] is. **1.** spor. Yarışlarda rüzgâr-

- rın etkisinden korunmak için öne takılan siperlik; rüzgârlik. **2.** {ağız} Kerkenez kuşu. [DS]
- yelkıran**, [yel+kır-an] *is.* Yelkesen.
- yelki**, [yel-ki] {ağız} *is.* **1.** Uzun kanat. **2.** *sf.* Hoppa; şımarık. [DS]
- yelkin**, [yel-mek > yel-gin / yel-kin] {eT} *sf.* **1.** Yelici; koşucu. [DLT] **2.** Misafir; yolcu; konuk. [DLT]
- yelkimek**, [yel-(i)k-in-mek / yek-in-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Bir iş yapmaya kalkışmak; yeltenmek; girişmek. [DS]
- yelkoma**, [yel+ko-ma] {ağız} *is.* Öküzlerde geçici topallık. [DS]
- yelkovan**, [yel+kov-an بل قوان] *is.* **1.** Saatin dakikaları gösteren, akrepten daha uzun ibresi. **2.** Yelin estiği yönü göstermek için dik bir eksen üzerine konulmuş hafif, döner levha. **3.** Soba borusunun ucuna takılan rüzgâr başlığı. **4.** *zool.* Yelkovangillerden, kanatları sivri, balıkla beslenen, siyahımsı ya da kül rengi gövdeli deniz kuşu, (*Puffinus*). **5.** {ağız} Bir tür çatı saçağı. [DS] **6.** *sf.* {eAT} {OsT} Gereksiz işler peşinde koşan; boş gezen; hafifmeşrep; havai. **7.** {ağız} Bir yerde, bir işte duramayan; kararsız; sebatsız. [DS] ☞ **yelkovan otu**, {ağız} *1.* Sardunyaya benzer bir yabani ot. *2.* Düşünmeden davranan; kararsız. [DS]
- yelkovangiller**, [yel+kov-an-gil-ler] *is. zool.* Kuşlar sınıfının fırtına kuşları takımından, burun delikleri iki ayrı boru biçiminde olan, sivri kanatlı sürekli denizde yaşayan, yalnız yumurtlamak için karaya çıkan kuşlar familyası, (*Puffinidae*).
- yelkufa**, [yel+ Ar. kafa³] {ağız} *is.* Hayvanda kalça çıkıklığı. [DS]
- yelkum**, [yel+kum] {ağız} *is.* Kumul. [DS]
- yelkuyruk**, -ğu [yel+kuyruk] {ağız} *sf.* Bir yerde, bir işte durmayan; kararsız. [DS]
- yelleh**, [yā+leh / Ar. ya Allāh => yelleh] {ağız} *ünl.* Ya; öyle mi? [DS]
- yellehçi**, [Ar. ya Allāh => yallah-çı] {ağız} *sf.* Dalkavuk. [DS]
- yellelemek**, [yeileh-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Ardi sıra savurup atmak. **2.** Yalpa vurmak; anlamsız ortada dönüp durmak. **3.** Emeklemek. [DS]
- yellemçek**, -ği [yel-le-n-cek / yel-le-m-cek] {ağız} *is.* Salıncak. [DS]
- yelleme**, [yel-le-me] *is.* **1.** Yellemek eylemi. **2.** {ağız} Bağırsak gazı. [DS] **3.** {ağız} Uçurtma. [DS] **4.** *müz.* {ağız} Çalgıda, hızlı tempo. [DS] **5.** *sf.* {ağız} Arsız; yüzüstü; terbiyesiz. [DS]
- yellemek**, [yel-le-mek بللمك] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Esinti oluşturmak. **2.** (Ateşi alevlendirmek, tutuşturmak için) körük ya da bir levhayı sallayarak rüzgâr oluşturmak; körüklemek. {ağız} (aynı) [DS] **3.** (Kişiyi serinletmek için) yelpaze veya o tür bir araçla esinti oluşturmak; yelpazelemek. {ağız} (aynı) [DS] **4.** {eAT} {ağız} Teşvik etmek; kıskırtmak. [DS] **5.** {ağız} İsteklendirmek; özendirme. [DS] **6.** {ağız} Yele tutmak. [DS] **7.** {ağız} Savurmak. [DS] **8.** {ağız} Hız vermek. [DS] **9.** {ağız} Davarı olatmak için kaldırmak. [DS] **10.** {ağız} Gaz çıkarmak; yellenmek. [DS] **11.** {ağız} Kandırmak. [DS]
- yellenme**, [yel-le-n-me] *is.* **1.** Yellenmek eylemi. **2.** {ağız} Sara. [DS]
- yellenmek**¹, [yé > yél-le-n-mek] *dönşl. f. [-ür]* **1.** {eT} {ağız} Gaz çıkarmak. [Bahşayış] [DS] **2.** Bağırsaklarda sindirimsizlik yüzünden gaz oluşması. {eT} (aynı) [Bahşayış]
- yellenmek**², [yel-le-n-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* **1.** Hayaları şişmek ve sancımak. [Bahşayış] **2.** Fıtık olmak. [Bahşayış] **3.** {ağız} Cinsel istek duymak. [DS]
- yellenmek**³, [yel-le-n-mek بللمك] *edil. f. [-ir]* **1.** Yellemek eylemi uygulanmak; yel oluşturulmak; yellemek eylemine konu olmak. **2.** *dönşl. f.* Serinlemek için yelpaze vb. araçla oluşturduğu esintiye kendi üzerine yönelmek. **3.** {OsT} Havaileşmek. **4.** {ağız} Havalanmak; hava almak. [DS]
- yellenmek**⁴, [yel-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* **1.** Hızlanmak. **2.** Telaşa düşmek. [DS]
- yellepe**, [eT. yel-pi-mek > yellepe ?] {ağız} *is.* Kelebek. [DS]
- yelli**¹, [yel-li] *sf.* (Yer için) çok rüzgâr tutan yer; rüzgârlı. ☞ **yelli boyun**, {ağız} Dağ yamacının ova-ya bakan bölümü. [DS]|| **yelli mantar**, {OsT} Ak mantar.
- yelli**², [yel-li] {ağız} *sf.* Romatizma ağrıları çeken. [DS]
- yelli**³, [yel-li] {ağız} *sf.* Bağırsaklarında çok gaz olan ve bu yüzden sık yellenmek zorunda bulunan; osuruklu. [DS]
- yelli**⁴, [yel-li] {ağız} *sf.* **1.** Hızlı. **2.** Kararsız; sebatsız. **3.** (Kadın için) hafifmeşrep; oynak; hoppa; işveli; fıkırdak. [DS] ☞ **yelli dizgin**, {ağız} Çok hızlı. [DS]
- yelligen**, [yelli-gen] {ağız} *is.* Yıl çıbanı. [DS]
- yellik**¹, -ği [yel-lik] {ağız} *is.* **1.** Çok rüzgâr alan tepe vb. yer. **2.** Yelpaze. **3.** Balkon; sundurma. **4.** Toprak evin tepeliğini, yerdeki kazığa bağlayan dört parmak eninde dokuma ip. **5.** Harmanda, saman yığınının arkasına ağaç dallarından örülen çit. **6.** Çatıya çakılan ince tahta. **7.** Keçe çadır. [DS]
- yellik**², -ği [yel-lik] {ağız} *is.* **1.** İlaç. **2.** Kuşun kanat ucundaki tüy. [DS] ☞ **yellik yellik**, {ağız} (Aramak, gezmek için) telaş içinde, heyecanla oradan oraya koşarak; koşturarak; fellik fellik. [DS]
- yellim**¹, [yel-li-m] *zf.* Yel gibi; acele. ☞ **yellim yella-lim**, {ağız} Acele olarak; telaşla; koşu koşu; ivedilikle. [DS]|| **yellim yellim**, {ağız} Telaşla; ivedilikle. [DS]|| **yellim yepelik**, Çok acele, bilinçsiz olarak bir yerden başka bir yere koşturarak.

yellim², [eT. yelim > yellim] {ağız} is. Ökse. [DS]
yellimkara, [yellim+kara] {ağız} is. 1. Ökse. 2. Mor çiçekli, dikenli bir ot. [DS]
yellin, [yelin / yellin] {ağız} sf. 1. Canlı; hızlı. 2. Tez. [DS]
yellongoz, [yellen+gez] {ağız} sf. Gezici; gezgin. [DS]
yelloz, [? yelloz] {ağız} sf. 1. (Kadın için) ahlaksız; hafifmeşrep; aşüfte; şıllık. 2. İki yüzü; döneke. [DS]
yellöz, [? yelloz] {ağız} sf. Haylaz; aylak. [DS]
yellus, [? yellus] {ağız} is. İçi yivli av tüfeği. [DS]
yellü, [yé > yél-lü ييللو] {eAT} sf. (Yiyecek için) bağırsaklarda gaz yapan. ☞ **yellü yetüklü**, {ağız} (Ürün için) düzgün gelişmiş; verimli. [DS]
yelman, [yel-man ?] {ağız} sf. 1. Sivri. 2. is. Uç. [DS]
yelme¹, [yel-mek > yel-mē] (eT. yelme:) is. 1. Yemek eylemi. 2. {eT} Keşif kolu; keşif müfrezesi; öncü birlikler; keşif süvarisi; izci; keşşaf; pişdar; öncül. [ETY] [EUTS] 3. {eT} Binici, süvari. [Gabain] 4. {eT} Sefer. [ETY]
yelme², [yel-me يلمه] sf. Dik. ☞ **yelme yokuş**, {OsT} Dik yokuş.
yelme³, [yel-me] {ağız} is. Eteklik. [DS]
yelmeç, -ci [yel-meç] {ağız} is. Yoğurt ve peynir küfü. [DS]
yelmek¹, [yé-mek > yé-l-mek] (yé:lmek) {eT} edil. f. [-ür] (Yemek, aş için) yenmek; yenilmek. [DLT]
yelmek², [yel-mek / yél-mek يلمك] gçsz. f. [-ür] 1. (Kişi için) koşmak; acele ile yürümek; telaşla koşturmak; hızla gitmek; tez koşmak. {eT} {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DLT] [Gabain] [KB] [Bahşayış] [DS] 2. Acele etmek. [Bahşayış] 3. Binmek. [Gabain] 4. {eAT} {OsT} (At için) tırıs gitmek; eşkin yürümek; eşmek. 5. {ağız} Bir kimsenin, bir işin ardından koşturmak. [DS] 6. {ağız} Amaçsız gezip dolaşmak. [DS] 7. {ağız} Oyunda ebe olmak. [DS] 8. {ağız} (Erkek hayvan için) çiftleşmek için dişi istemek. [DS] 9. gçl. f. Atı dört nala sürmek; koşturmak. [ETY] [Gabain] ☞ **yeler oñmaz**, {eAT} {OsT} Çok çalıştığı hâlde bir kazanç elde edemez. || **yeler yel**, {eAT} Hızlı esen yel. || **yele varmak**, {OsT} Yel gibi gitmek; koşarak gitmek. || **yelü barmak**, {eT} Dörtnala gitmek. || **yelü kör!** {eT} Dört nala sür! || **yele yele**, {eAT} {OsT} Koşa koşa. || **yelip yopurmak**, {eAT} {OsT} Telaşla koşmak; durmadan koşturmak. || **yelip yortmak**, {eAT} Koşup durmak. || **yelmek yopulmak**, {OsT} → yelmek yüğürmek. || **yelmek yopurmak**, {OsT} → yelmek yüğürmek. || **yelmek yüğürmek**, {OsT} Durmadan koşmak; koşuşturmak.
yelmeşik, [yelim > yel(i)m-eş-ik يلمشك] {eAT} {OsT} {ağız} sf. 1. Yapışkan; sulu. [DS] 2. {ağız} Bozulmaya yüz tutmuş. [DS] 3. {ağız} (Yiyecek için) çok pişmekten ezilen ve yapış yapış olan. [DS] 4. {ağız} (Kişi için) Sırnaşık. [DS]

yelmeşmek, [yelim > yel(i)m-eş-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] (Yemek için) çok pişmek yüzünden ezilmek. [DS]
yelmeşik, -ğü [yelmeş-ik] {ağız} sf. 1. Bozulmaya yüz tutmuş. 2. Sırnaşık. [DS] ☞ **yelmeşik otu**, {ağız} Ağrı gidermede, sancı dindirmede ve tahtakurularına karşı kullanılan bir ot. [DS]
yelmik, -ği [yem-lik / yelmik] {ağız} is. bot. Yemlik. [DS]
yelmük, -ğü [yem-lik / yelmük] {ağız} is. bot. Yemlik. [DS]
yelnemek, [yélin > yel(i)n-ē-mek] (yelne:mek) gçsz. f. [-r] Memesi süt dolup sarkmak. [DLT]
yelögi, [yel+öñ-ü > yelögi] {ağız} is. → yel önü. [DS]
yelöğü, [yel+öñ-ü > yelöğü] {ağız} is. → yel önü. [DS]
yelölçer, [yel+ölç-er] is. Rüzgâr ya da gaz akışkanlarının akış hızını ölçmekte kullanılan aygıt; anemometre.
yelöngü, [yel+öñ-ü] (yelöñü) {ağız} is. → yel önü. [DS]
yelönü, [yel+ön-ü] {ağız} is. → yel önü. [DS]
yelöyü, [yel+öñ-ü > yelöyü] {ağız} is. → yel önü. [DS]
yelpaze, [yel + Far. (bād)-bezan > yel-beza(n) [Tietze, Rāzānen] / eT. yél > yél-vī / yel-pī-mek (yellenmek) > yelpise [Brockelmann] / yel + Far. (bād)-vīze > yelpīze > yelpēze > yepaze] is. 1. Eklemlerle bir çerçeveye geçirilmiş, kırmalı katlanabilir kâğıt ya da kumaştan yapılmış, sallandığında esinti oluşturarak serinletmeye yarayan araç. 2. mecaz. Çeşitlilik; yaygınlık; yayılma. 3. matb. Bir tür matbaa karakteri; Cicero. 4. sf. Yelpeze biçiminde olan. ☞ **yelpaze bezek**, Yelpeze biçiminde düzenlenmiş yapraklardan ya da hurma dallarından oluşan süsleme. || **yelpaze tonoz**, Kirişleri açılmış bir yelpazenin çubukları gibi düzenlenmiş çok süslü ve hafif tonoz.
yelpazeleme, [yelpaze-le-me] is. Yelpezelemek eylemi.
yelpazelemek, [yelpaze-le-mek] gçl. f. Yelpeze ya da ona benzer bir araçla havayı dalgalandırarak esinti yaratmak.
yelpazelenme, [yelpaze-le-n-me / yelpaze-len-me] is. Yelpezelemek eylemi.
yelpazelenmek, [yelpaze-le-n-mek] edil. f. [-ir] 1. Yelpezelemek eylemi yapılmak; biri tarafından yelpaze sallanmak. 2. döñsl. f. Serinlemek için kendi kendine yelpaze sallamak. 3. gçsz. f. Yelpeze edinmek; yelpaze sahibi olmak.
yelpazemsi, [yelpaze-msi] sf. Yelpeze gibi; yelpazeyi andırır biçimde.
yelpelemek, [yep-ele-mek / yelp-ele-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Ayırıp toplamak. [DS]
yelpelenmek, [eT. yél > yél-vī > yelvi-le-n-mek > yelpelen-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] Ürkemek; korkmak. [DS]

yelpeme, [yelp-e-me] {ağız} is. Solunum yolu hastalığı. [DS]

yelpenek¹, -ği [yelp-enek ?] {ağız} is. Hıyar. [DS]

yelpenek², -ği [yel-pi-mek > yelpe-n-ek ?] {ağız} sf. (Gitmek, koşmak için) çok ivedi. [DS]

yelpetme, [eT. yél > yél-vî / yel-pi-t-me ?] {ağız} is. Sütün içine kızgın taşlar atarak teleme gibi kestirme. [DS]

yelpetmek, [eT. yél > yél-vî / yel-pî-mek > yélpi-t-mek / yilpe-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Yelpelemek; yellendirmek. [DLT]

yelpeze, [yel + Far. (bād)-vîze > yelpîze => yelpeze] {eAT} {OsT} {ağız} is. **1.** Yelpeze. [DS] **2.** {ağız} Altınla birlikte takılan yürek biçiminde ve üstü gümüşle savatlanmış ince bir takı. [DS] **3.** **yelpeze işlemek**, {OsT} Yelpeze yapmak.

yelpik, [eT. yél > yél-vî > yél-pî-mek > yélpi-k] {eT} is. **1.** Cin çarpması. **2.** Yel çarpması. [DLT] **3.** {ağız} Ağrı, sızı; romatizma. [DS] **4.** {eAT} {OsT} {ağız} Nefes darlığı; astım; bronşit. [DS] **5.** {ağız} Çarpıntı. [DS] **6.** {ağız} Tükürük. [DS] **7.** {ağız} {ağız} Yelpeze. [DS] **8.** sf. {ağız} Aklına eseni yapan; delifışek. [DS] **9.** Nefes darlığı çeken; öksürüklü. [DS]

yelpikli, [yelpik-li] {ağız} sf. Nefes darlığı çeken; öksürüklü. [DS]

yelpimek, [eT. yél > yél-vî > yél-pî-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] (Yel için) hafif hafif esmek. [DS]

yelpinmek, [yél-pî-mek > yélpi-n-mek] {eT} döñsl. f. [-ür] **1.** Yel çarpmak; yelpazelenmek. [DLT] **2.** Cin çarpmak; cine çarpmak. [DLT]

yelpirdeme, [yelpir-de-me] is. Yelirdemek eylemi.

yelpirdemek, [yelpir-de-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] [-d(i) -yor] Kımıldamak; hafif hafif sallanmak; dalgalanmak. [DS]

yelpirdetmek, [yelpir-de-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] **1.** Dalgalandırmak. **2.** Sallatmak. **3.** Çalkalamak. [DS]

yelpirmek¹, [eT. yél > yél-vî > yél-pî-mek > yélpi-r-mek] {eT} gçsz. f. [-er] **1.** Rüzgâr esmek; [DLT] **2.** Cin tutmuş gibi sağa sola sallanmak. [DLT]

yelpirmek², [yél-pî-mek > yelpi-r-mek] {eT} gçsz. f. [-er] Nemlenmek; yeri ıslatmak. [DLT]

yelpise, [yélpi-mek > yelpi-se] {eT} is. Yelpeze. [EREN]

yelpişmek, [yelpî-mek > yélpi-ş-mek] işteş. f. [-ür] **1.** Nem çekmek; nem almak; (taneler için) yaşlıktan yapışmak. [DLT] **2.** Birlikte yelpazelenmek. [DLT]

yelpitmek¹, [eT. yél > yél-vî > yél-pî-mek > yelpi-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Yellendirmek; yelpelemek. [DLT]

yelpitmek², [yél-pî-mek > yelpi-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] (Ot, saman ve yem için) ıslatmak. [DLT]

yelpiyh, [yélp-ik] {ağız} is. Yelpeze. [DS]

yelpiz, [? yelpiz] {ağız} is. Sümüklü böcek. [DS]

yelpize, [yel + Far. (bād)-vîze => yelpîze] {eAT} {ağız} is. Yelpeze. [DS]

yelpizlemek, [yelpiz-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i) -yor] Yelpelemek. [DS]

yelpük, -ğü [yelpî-mek > yelpi-k / yelpük] {ağız} is. Nefes darlığı; bronşit. [DS]

yelpüme, [yél-vî / yel-pî-mek / yelpü-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] **1.** Hava alarak bozulmak; bayatlamak. **2.** (Kişi için) hastalanmak. [DS]

yelpüse, [yelpî-mek > yelpi-se / yelpüse] {ağız} is. Altınla birlikte takılan kalp biçiminde, üzeri savatlanmış ince gümüş takı. [DS]

yelseme, [yel-se-me] is. Yelsemek eylemi; bayatlama; bozulma.

yelsemek, [yel-se-mek] gçsz. f. [-r] [-s(i) -yor] {ağız} (Kapalı yiyecekler için) hava alarak bozulmak; bayatlamak. [DS]

yelsen, [yel-se-n ?] {ağız} is. Rüzgâr; yel. [DS]

yelsimek, [yel-si-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] (Kapalı yiyecek için) hava alarak bozulmak; bayatlamak. [DS]

yelte¹, [yel-mek > yel-it-mek > yel(i)t-ē-mek > yelte-e] {eAT} is. Teşvik; kışkırtma. **2.** **yeltesine girmek**, {ağız} Aklını çelmek; kandırmak. [DS]|| **yelte vermek**, {OsT} Tahrik etmek; teşvik etmek; kışkırtmak.

yelte², [yel-(i)t-e ?] {ağız} sf. (At için) aksak. [DS]

yelte³, [yel-it-mek > yel-(i)t-e] {ağız} is. Çelik çomak oyununda, çomak sağ elde, çelik sol eldeyken vurma. [DS]

yelte, -ği [yel-mek > yel-it-mek > yel(i)t-ē-mek > yelte-k] sf. **1.** İsteğinde kararsız olan; konudan konuya geçen; hercai; sebatsız. **2.** {ağız} Haşarı; şımarık. [DS]

yelteklilik, -ği [yelte-lik] is. Yelteklilik durumu; yelteklilik olan kişinin niteliği.

yeltelemek, [yelte¹-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i) -yor] Kışkırtmak. [DS]

yelteme, [yel-mek > yel-it-mek > yel(i)t-ē-mek > yelte-me] is. **1.** Yeltemek eylemi. **2.** müz. Akşem-seddin tarafından icat edilmiş bir Türk sazı. **3.** sf. {eAT} (Saz havası için) şevke getiren.

yeltemek, [yel-mek > yel-it-mek > yel(i)t-ē-mek > yelte-mek] {eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-r] [-t(i) -yor] **1.** Teşvik etmek; heveslendirmek; tahrik etmek; kışkırtmak; hırslandırmak. **2.** Özendirmek; isteklendirmek. [DS] **3.** Koşturmak.

yelten, [yel-mek > yel(i)t-mek > yelt-en] {ağız} is. Yele karşı, havalı yer. [DS]

yelteniş, [yelte-n-iş] is. Yeltenmek eylemi ve biçimi.

yeltenme, [yelte-n-me] is. Yeltenmek eylemi.

yeltenmek, [yel-mek > yel-it-mek > yel(i)t-ē-mek > yelte-n-mek] {eAT} {OsT} döñsl. f. [-ir] **1.** {eAT} {OsT} Ö-

yemeklenmek, [yemek-le-n-mek ياكلنمك] {eAT} {OsT} döşl. f. [-ür] Yemek yemek.

yemekli, [yemek-li] sf. Yemek yedirilen; yemek de verilen; yemeği de olan. ☞ **yemekli vagon**, *Yolculara yemek servisi yapılabilecek biçimde düzenlenmiş vagon; vagon restoran.*

yemeklik, -đi [yemek-lik] sf. 1. Yemek yapımında kullanılan; yemek yapılan. 2. Yemek için ayrılan. 3. Yemek yapmak için uygun olan. 4. {ağız} Yemek pişirecek kadar. [DS] 5. is. Yiyecek şey; yiyecek maddesi. 6. {ağız} Yemek için ayrılan buğday. [DS] 7. İmparatorluk döneminde, padişahların sadrazamlığa yeni atananların onuruna verdiği yemek. 8. {ağız} Rüşvet. [DS] 9. {ağız} Yarar, çıkar sağlayan kişi.[DS]

yemeksiz, [yemek-siz] sf. 1. Yemeği olmayan; yemeği bulunmayan. 2. Yemek yedirilmeyen; yemek verilmeyen.

yemelek, -đi [yeme-le-k] {ağız} sf. Yorgun; bitkin. [DS]

yemelemek, [yeme-le-mek ياكلمك] {eAT} {ağız} gçsz. f. [-r] Topallamak; hafifçe aksamak. [DS]

yemelik, -đi [ye-me-lik] {ağız} is. Aşlık tahlil. [DS]

Yemen, [Ar. yemen يمن] öz. is. 1. Arap yarımadasının güneyinde bir ülke. 2. (Tamlayan olarak) Yemen'e ilişkin; Yemen'le ilgili. ☞ **Yemen dümbeleği**, *Türk müziğinde on yedinci yüzyılda kullanılmış bir tür dümbelek.*|| **Yemen ellerinde Veysel Karanî**, *telmi.* (Kişi için) sonuç alınamayacak işler peşinde koşup soluk tüketen.|| **Yemen taşı**, *Turuncudan kırmızıya kadar değişen zirkon türü değerli bir taş.*

yemeneşi, [Ar. Yemen + eş-i] {ağız} is. Kahve. [DS]

yemeni, [Ar. Yemen > Yemenî (Yemene ilişkin) يمنى] is. 1. Üzeri elle boyanarak ya da kalıpla desen yapılarak süslenmiş ve baş örtüsü olarak kullanılan büyükçe tülbent; büyük yazma. 2. Sarı ya da siyah sahtiyandan yapılma kısa konçlu, kaba ve hafif bir erkek ayakkabısı. {ağız} (aynı) [DS] 3. {ağız} Hindi. [DS] ☞ **yemeni çakmak**, *folk.* (Delikanlı için) evlenmek istediğini anlatmak için babasının ayakkabısını direğe çakmak.|| **yemeni yastık**, {eAT} Yazmadan yüz geçirilmiş yastık.

yemenici, [yemeni-ci] is. Yemeni yapıp satan kimse.

yemenicilik, -đi [yemeni-ci-lik] is. Yemeni üretme ve satma işi.

yemenili, [yemeni-li] sf. 1. Yemenisi bulunan; yemeni takınmış olan. 2. Ayağına yemeni giymiş olan. 3. Belirtilen renkte yemenisi bulunan.

Yemenli, [Yemen-li] sf. 1. Yemen halkından ya da bu halkın soyundan olan. 2. is. Yemen halkından olan kimse.

yemenmek, [yéme-n-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] 1. Atılmak. 2. Sıklamak; çekinmek. [DS]

yementi, [yeme-nti] {ağız} is. 1. Dikdörtgen biçiminde, iki metre boyunda hasır. 2. İnce ve küçük minder. [DS]

yemet, [yemet / emet] {eT} e. Evet. [DLT]

yemeti, [yemeti] {ağız} is. Küçük testi. [DS]

yemin, [Ar. yemîn يمن] (yemi:n) {OsT} is. 1. Sağ taraf; sağ el. 2. Bir olayın doğruluğu, bir vadin içten olduğunu belirtmek amacıyla kutsal tanınan bir varlığı tanık göstererek verilen kesin güvence; ant. 3. as. Silahlı kuvvetlere katılan herkesin bir tören sırasında, yapacağı her işi başarı ile bitireceğini, gerekirse canını dahi verebileceğini ifade eden söz. 4. isl. huk. Bir konuyu Allah'ın adıyla teyit ya da inkâr, belirli bir davranışı yine aynı yolla vaat ve taahhüt etmek. 5. huk. Bir dava sırasında, taraflardan birinin, mahkemede yaptığı açıklamanın, tanık olduğu bir olayın doğruluğu hakkında namus, vicdan gibi manevi değerleri ya da Allah'ı tanık göstererek pekiştirmesi. ☞ **yemin billah**, *Allah'ın adını anarak yemin etme.*|| **yemin billah etmek**, *Allah adını anarak yemin etmek.*|| **yemin çekmek**, {ağız} *Yemin etmek.* [DS]|| **yemin etmek**, *Bir olayın doğruluğunu, bir vadin içten olduğunu belirtmek için kesin güvence vermek; ant içmek.*|| **Yemin etsem başım ağrımaz**. "Doğruluğu kesin olduğu için, çekinmeksizin yemin edebilirim." anlamında kullanılan söz.|| **yemîn fi'l-ısbât**, *Bir şey yapmak için içilen ant.*|| **yemîn fi'n-nefy**, {OsT} *Bir şey yapmamak için içilen ant.*|| **yemini basmak**, *Çekinmeden hemen yemin etmek.*|| **yemin içmek**, *Ant içmek; yemin etmek.*|| **yemîn-i fâcire**, {OsT} *Yalan yere içilen ant.*|| **yemîn-i fevr**, {OsT} *Bir davranışı hemen önlemek üzere edilen yemin.*|| **yemîn-i gâmız**, {OsT} *Yalan yere yapılan yemin.*|| **yemîn-i gamüs**, {OsT} *Olmamış bir şeyi olmuş gibi göstererek içilen ant.*|| **yemîn-i gayr-i muvakkat**, {OsT} *Belli bir zaman ile sınırlı olmayan ant; yemin-i mutlak.*|| **yemîn-i istihzâr**, {OsT} *fıkıh.* *Davada kesin bir kanıya varabilmek için yargıcın davacıya ettirdiği yemin.*|| **yemîn-i kâzibe**, {OsT} *Yalan yere içilen ant.*|| **yemîn-i lağv**, {OsT} *huk.* *Bilmeyerek olan bir durumun aksine içilen ant.*|| **yemîn-i muallak**, {OsT} *Bir şeyle kayıtlanan ant.*|| **yemîn-i mutlak**, {OsT} *Belli bir zaman ile sınırlı olmayan ant; yemin-i gayr-i muvakkat.*|| **yemîn-i muvakkata**, {OsT} *huk.* *Belirli bir zamanla sınırlandırılmış ant.*|| **yemîn-i mün'akide**, {OsT} *Bir şeyi gelecekte yapmak veya yapmamak için içilen ant.*|| **yemîn-i mürsel**, {OsT} *huk.* *Zamana bağlı olmadan içilen ant.*|| **yemîn-i mütemmim**, {OsT} *Tamamlayıcı yemin.*|| **yemin kâsem**, *Yemin ederek.*|| **yemin urmak**, {eAT} *Yemin etmek.*|| **yemîn ü yesâr**, {OsT} *Sağ ve sol.*|| **yemin verdirmek**, *Yemin etmesini sağlamak; ant içirmek.*|| **yemin vermek**, *Bir şeyi yapması için,"Allah aşkına", "çocukların başı için" gibi sözlerle bir kimseyi zorlamak.*

yeminli, [yemin-li] *sf.* 1. (Kişi için) yapacağı iş veya görev için yemin etmiş olan. 2. Yemin ederek açıklama bulunan. 3. (İfade, beyan vb. için) yemin ettirilerek düzenlemiş bulunan; yemine dayanan. **yeminli olmak**, *Bir şey yapmaya ya da yapmama ya dair yemin etmiş olmak.*

yeminsiz, [yemin-siz] *sf.* Yemine dayanmayan; yemin ettirilmeden.

yemirmek, [yé-mir-mek [Clauson] / yemür-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Ağaç kesmek. [DLT]

yemiş¹, [yé-mek > yé-miş] {eAT} *sf.* Yiyen; yiyici.

yemiş², [eT. yé-mek > yé-miş / yem (yiyecek) > yém-iş (-ş: çoğaltma anlamı veren ek)? / yi-miş] *is.* 1. Bitkilerde, yumurtacıkların döllenmesinden sonra çiçeğin meyve yapraklarından oluşan ve olgunlaştığında tohumları içeren bölüm; meyve. {eT} (aynı) [İKPÖy.] [DLT] [Gabain] [Bahşayış] 2. {ağız} İncir. [DS] 3. {ağız} Kuru yemiş. [DS] 4. {ağız} Leblebi. [DS] 5. {ağız} Kavun. [DS]

yemişan, [yemiş-en] {ağız} *is.* Yemişen. [DS]

yemişçi, [yemiş-çi] *is.* 1. Yemiş satan kimse. 2. Yemiş satılan dükkân. 3. Kuruyemişçi.

yemişçil, [yemiş-çil] *sf.* (Hayvan için) yemişle beslenen; meyvecil.

yemişen¹, [yemiş-en] *is. bot.* 1. Gülgillerden, meyvesi elmaya benzeyen, yaprakları kısa saplı ve yumurtamsı biçimde kenarları dişli, dikenli bir ağaççık olan bir alıç türü; koca yemişi; geyik elması, (*Crataegus monogyna*). 2. {ağız} Bazı bölgelerde alıca verilen ad. [DS] 3. {ağız} Küçük elma. [DS] 4. {ağız} İğde meyvesi. [DS]

yemişen², [yemiş-en] {ağız} *is.* Bir öküz hastalığı. [DS]

yemişgen, [yemiş-gen] {ağız} *is.* Yemişen. [DS]

yemişken, [yemiş-ken] {ağız} *is.* Yemişen. [DS]

yemişlen, [yemiş-len] {ağız} *is.* Yemişen. [DS]

yemişlenme, [yemiş-le-n-me] *is.* Yemişlenme eylemi.

yemişlenme, [yemiş-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir] [eT. -ür]* 1. {eT} (Ağaçlar için) yemiş vermek; meyvelenmek. [DLT] 2. {eAT} Yemiş yemek; meyve yemek.

yemişli, [yemiş-li] *sf.* 1. Yemişi olan; meyveli. 2. Yemiş veren.

yemişlik, -ği [yemiş-lik] *is.* 1. Meyve ağaçları olan bağ ya da bahçe; meyve bahçesi; meyve ağaçları; meyvelik. {eT} (aynı) [Clauson] 2. Yemiş konulan kap; yemiş dolabı. 3. Yemiş saklanan oda ya da bölüm. 4. İncir bahçesi; incirlik.

yemişlikçi, [yemiş-lik-çi] (yemişlikçi:) {eT} *is.* Meyve bahçesi görevlisi; bahçıvan. [İKPÖy.]

yemişsiz, [yemiş-siz] {eT} *sf.* Meyvesiz. [KB]

yemkirmek, [yem-kir-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ir]* Hıçkırarak ağlamak. [DS]

yemlek, -ği [yem-le-mek > yem-le-k] {ağız} *is.* 1. Tuzağın çevresine dökülen yemler. 2. Tavuğun kursağı. [DS] **yemlek asma**, {ağız} *folk.* Bir çocuk oyunu. [DS]

yemleme, [yem-le-me] *is.* 1. Yemlemek eylemi; yem verme. 2. Bir kimseyi aldatmaya, kandırmaya yönelik davranış ya da girişimde bulunma; küçük çıkarlar sağlayarak kandırma. {ağız} (aynı) [DS] 3. Oltaya yem takma. 4. Ağızdan dolma silahlara konulan barut; ağız otu. 5. {ağız} Avda, tuzağın çevresine dökülen yem. [DS] 6. {ağız} Çok yem yemek yüzünden oluşan bir hayvan hastalığı. [DS]

yemlemek, [yem-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]*

1. (Hayvana) yem vermek; yem yedirmek; beslemek. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DS] 2. *mecaz.* (Kişi için) onu elde etmek için kandırarak davranışlarda bulunmak; yedirip içirerek isteğini yaptırmak {ağız} (aynı) [DS] 3. (Silah için) ağız otu koymak. 4. (Oltaya için) iğnesine yem takmak. 5. (Balık için) suyun bir bölgesine yem atarak balıkların buraya toplanmasını sağlamak.

yemlenme, [yem-le-n-me] *is.* Yemlenmek eylemi.

yemlenmek, [yem-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* 1. Yemlemek eylemi yapılmak; yem verilmek. 2. Kendisine yemlemek eylemi uygulanmak. 3. *teklfz.* Para harcamadan başkasının sırtından geçinmek. 4. *dönşl. f.* Yem sahibi olmak; yemli olmak; yem edinmek.

yemli¹, [yem-li] {ağız} *sf.* 1. Yemi bulunan. 2. (Hayvan için) yem yemiş olan. 3. Kırdan otlamaktan çok hazır yem ile beslenmiş olan. **yemli yemişli**, {OsT} *Sebzeli meyveli; bağlı bahçeli.*

yemli², [eT. yeñil > yeğnil / yemli] {ağız} *sf.* Hafif. [DS]

yemliğ, [yem-lig] {eT} *sf.* Güzel. [ETY]

yemlik, -ği [yem-lik] *sf.* 1. Yem için ayrılmış olan. 2. Yem için uygun olan. 3. *is.* Hayvanların yem yemeleri için hazırlanmış tekne ya da ona benzer küçük, büyük kap; yem verilen kap; yem kabı. {ağız} (aynı) [DS] 4. {ağız} Yem olarak kullanılan tahıl. [DS] 5. *mecaz.* Rüşvet; arpalık. 6. {ağız} Balık avlarken oltaya takılan balık parçası veya solucan vb. [DS] 7. {ağız} Harman zamanı, çiftçinin yoksula verdiği tahıl. [DS] 8. {ağız} Toprağı bürüyen bütün ekin. [DS] 9. *mecaz.* Karşılıksız yarar sağlanan kimse ya da yer. 10. *argo.* Kumarda, sanki kaybetmiş gibi parası kandırılarak alınan kimse. 11. {ağız} Tavla, iskambil vb. oyunlarında yenilenlerle alay etmek için söylenen söz. [DS] 12. *bot.* Papatyagiller familyasından, yaprakları ipliksi ve paralel damarlı, çiçekleri uzun bir sap üzerinde bulunan, aken tipi meyve taşıyan, ülkemizde 18 türü bulunan, kök ya da yaprakları taze iken yenilen, halk hekimliğinde damar sertliği, tansiyon yüksekliği,

romatizma, böbrek rahatsızlığı, nikris ve diyabet gibi hastalıklarda sebze olarak kullanılan bir ya da çok yıllık otsu bitkiler, (*Tragopogon*). **13.** {ağız} Keklik avlamak için yapılan tuzak. [DS] ☞ **yemlik arpa**, *Hayvanlara yem olarak verilen bir arpa türü.*

yemlikli, [yem-lik-li] *sf.* Yemliği bulunan.

yemliksiz, [yem-lik-siz] *sf.* Yemliği bulunmayan.

yemlük, -ğü [yem-lik] {ağız} *is. bot.* Yemlik, (*Tragopogon*). [DS]

yemmek, [yem-mek] {eT} *gçl. f. [-er]* Ekleme; katmak; ilave etmek. [ETY]

yemrilmek, [yémir-mek > yém(i)r-il-mek] {eT} *edil. f. [-ür]* Kökünden sökülme. [Clauson]

yemrüşmek, [yé-m-ir-mek > yem(i)r-üş-mek] *işteş. f. [-ür]* Ağacı birlikte sökmek. [DLT]

yemsemek, [yem-se-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r [-s(i)-yor]* (Hayvan için) biraz aksamak. [DS]

yemsimek, [yem-si-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ir]* Sığınmak; kapılanmak. [DS]

yemsinmek, [yé-m > yém-si-n-mek] *dönşl. f. [-ür]* **1.** {eT} Yemeği yer gibi görünmek. [DLT] **2.** {ağız} Yemle, yiyecekle aldanmak. [DS] **3.** {ağız} Yem istemek. [DS] **4.** {ağız} Canı çekmek; isteklenmek. [DS] **5.** {ağız} Sığınmak; kapılanmak. [DS]

yemsük, -ğü [yem-sük] {ağız} *is.* Çukur yer. [DS]

yemşen, [yémiş > yém(i)ş-en] *is. bot.* **1.** {eT} Kıpçak ülkesinde biten bir kır yemişi; kızılıcık. [DLT] **2.** {ağız} Yemişen. [DS] **3.** {ağız} İncir. [DS]

yemşi, [yem-(i)ş-i ?] {ağız} *is.* Sebze. [DS]

yemürgen, [yémir-mek > yemür-gën] (*yemürge:n*) {eT} *sf.* Daima söken; koparan. [DLT]

yemürmek, [yé-m-ür-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* (Ağaç için) kesmek. [DLT]

yemyeşil, [ye(m)+ye/şil] {eT} *sf.* Aşırı yeşil. [Mühennâ]

yemyeşil, [yem+ye/şil] (*ye'myeşil*) *pekşt. sf.* **1.** Çok yeşil. **2.** Her yanı yeşil olan.

yen¹, [yeñ / yiñ] *is.* **1.** Giyecek kolunun uç kısmı. {ağız} (*aynı*) [DS] **2.** *bot.* Yılan yastığıgiller, muzgiller gibi bitkilerin çiçeklerinin üzerinde bir örtü gibi duran ve çoğu renkli olan bir çiçek yaprağı.

yen², [Jap. yen] *is.* Japon para birimi; sembolü: Y.

yen³, [yēn] (*ye:n*) {eT} *is.* **1.** Yan; taraf. [ETY] **2.** *zf.* -den doğru. [ETY]

yen⁴, [eT. yeñil > yeğni > yēn] (*ye:n*) {ağız} *sf.* Hafif; yeğni. [DS]

yen⁵, [yelin / yen] {ağız} *is.* İnek ve manda memesinin süt toplanan kısmı. [DS]

yen⁶, [yeğen > yēn] (*ye:n*) {ağız} *is.* Arkadaş. [DS]

yen⁷, [yéğ / yeğ] {ağız} *sf.* Daha iyi; iyi; yeğ. [DS]

yenabi, -i'ı [Ar. yenbū' > yenābi' بنايع] (*yena:bi:*) {OsT} *is.* Kaynaklar; pınarlar; çeşmeler.

yenbağ, [Ar. yenbağī يَبغِي] (*yenbaği:*) {OsT} *is.* Uygun; yerinde; münasip; gerekir.

yenbelek, -ği [yan+bel-ek ?] {ağız} *sf.* Çarpık. [DS]

yenbu, -u'ı [Ar. yenbū' يَنْبوع] (*yenbu:*) {OsT} *is.* Kaynak; pınar; çeşme.

yence, [eT. yeñil > yeğni-ce / yence] {ağız} *sf.* Hafif. [DS]

yencecük, -ğü [yeğnice-cik > yence-cük] {ağız} *sf.* **1.** Hoppa; şımarık. **2.** Hafif; yeğni. [DS]

yencecik, -ği [yeğnice-cik / yence-cik] {ağız} *sf.* Hafif. [DS]

yencek¹, -ği [eT. yeñil > yeğni > yeğni-cek / yēn-cek] (*ye.ncek*) {ağız} *sf.* Hafifmeşrep; hoppa. [DS]

yencek², -ği [yen > yen-cek] {ağız} *is.* Çalışırken kullanılan kolçak. [DS]

yencelemek, [yenc-ele-mek / yinc-ele-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Sarsmak. [DS]

yenci, [yel-mek > yel-ici > yen-ci ?] {ağız} *is.* Çocuk oyunlarında ebe. [DS]

yencilek, -ği [yeğni > yeğni-ce-lek] {ağız} *sf.* **1.** Hafif. **2.** Hoppa. [DS]

yencilmek, [yenci-l-mek] {ağız} *edil. f. [-ir]* Ezilmek. [DS]

yencilmek, [yenci-l-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Değer vermek; saygı göstermek. [DS]

yencmek, [yancı-mak / yencmek يَنْجَم] {OsT} *gçl. f. [-ür]* Ezip yassıltmak.

yençimek, [yenç-î-mek] (*yençi:mek*) {eT} *gçl. f. [-r]* Isırmak. [DLT]

yençmek¹, [yenç-mek] *gçl. f. [-er]* **1.** {eT} Isırmak; dişle ısırarak parçaları birbirine katmak. [KB] **2.** {eT} {ağız} Ezmek; çiğnemek. [DLT] [KB] [DS] **3.** Bir kabın içine doldurmak; basmak. **4.** Bir şeyi kırmak, ezmek. **5.** *mecaz.* (Kişi için) acımasızca davranmak; ezmek; güç durumda bırakmak.

yençmek², [yenç-mek] {ağız} *gçl. f. [-r]* Sarsmak; tartaklamak; silkelemek. [DS]

yençü, [Çin. zhen zhu / cnên chu => yençü / yinçü] {eT} *is.* İnci. [İKPÖy.] [Tekin]

yendek, [yan-mak (*dönmek*) > yine > yine-d-mek > yind-ek / yendek يَنْدَك] {eAT} *zf.* Mutlaka; daima; hep.

yendir, [yend-ir / yénd-ir] {ağız} *is.* Önem verme; takdir. ☞ **yendir etmek**, {ağız} **1.** Alçak gönüllülük etmek; alçak gönüllülük göstermek. **2.** Birini veya bir şeyi önemsemek; değer vermek. [DS]

yendirmek¹, [yend-ir-mek / yen-dir-mek ?] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Kesmek. [DS]

yendirmek², [in-dir-mek > yén-dir-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* İndirmek. [DS]

yendmek, [ind-mek / yind-mek / yend-mek] {eT} *gçl. f. [-er]* Araştırmak; aramak. [İKPÖy.]

yendürmek, [yön > yön-dür-mek / dön-mek > dön-

dür-mek > yen-dür-mek} {ağız} gçl. f. [-ür] İstenilen duruma getirmek; çevirmek; döndürmek. [DS]

yene, [yan-mak (dönmek) > yan-â / yen-ê / yin-ê] (yene:) {eT} zf. **1.** Geri dönme bildirir. **2.** Yine; gene; tekrar; ikinci defa olarak; yeniden; dahi; fazladan; üstelik; tekrar. {eAT} (aynı) [EUTS] [IKPÖy.] [Gabain] [Tekin] [DLT] [Üç İtigsizler] **3.** bağ. Ve. [IKPÖy.]

yenek, -ği [ye-mek > ye-y-in-ek > yen-ek] {ağız} sf. (Yiyecek için) istekle yenilen; tadı güzel; mideyi yormayan. [DS]

yenekli, [ye-mek > ye-y-in-ek-li > yenek-li] {ağız} sf. → yenek. [DS]

yenelmek, [eT. yeñil > yeğnil-mek > yénel-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Hafiflemek. [DS]

yeng¹, [yeng ينگ] {eAT} is. **1.** Renk. **2.** Biçim; şekil. **3.** Tarz; usul; üslup. ☞ **yeng etmek**, {eAT} Çare bulmak.

yeng², [yeñ يیک / يك] (yeñ) {eT} {eAT} {OsT} is. Elbise kolunun el üstüne gelen kısmı; yen. [DLT] [Bahşayış] [Mühennâ] ☞ **yeñ başı**, {eAT} Gömlek, elbise vb. kolunun koltuktan tarafı. || **yeñ devşirmek**, {eAT} Kollarını sıvamak; işe hazırlanmak. || **yeñ silkmek**, {OsT} Vazgeçmek.

yenge, [yeñe] (eT. yeñe) (yenge) is. **1.** {eT} Büyük erkek kardeşin karısı. [DLT] [EUTS] **2.** Bir kimsenin kardeşinin, amcasının ya da dayısının karısı. **3.** Kadınlara karşı seslenme sözü. **4.** {ağız} Düğünde gelene kılavuzluk eden kadın; kılavuz kadın. [DS] **5.** {ağız} Düğün çağrıcısı. [DS] **6.** {ağız} Evlenme işlerine aracılık eden kadın. [DS] **7.** {ağız} Kadın. [DS]

yengeç¹, -ci [eT. yeñ-geç / yeñeç ينگچ] (eT. yeñeç) is. **1.** zool. Eklem bacaklılardan, birinci ayak çifti iki kısaç olarak gelişmiş, eti için avlanan, suda yaşayan böcek; pavurya, (Canser pagurus). {eT} (aynı) [DLT] [Bahşayış] **2.** Yengeçler canlı olarak haşlanıp üzerine sos dökerek servis yapılan yemek. **3.** {OsT} Değirmen baltacığının altına konan demir. ☞ **yengeç gibi**, Yan yan ya da çarpık yürüyen.

Yengeç², [yengeç] öz. is. Zodyak üzerinde İkizler ve Aslan burçları arasında bulunan burç. ☞ **Yengeç dönencesi**, Güneş'in, gök yüzündeki yıllık hareketinde kuzeyden güneye dönüş yaptığı, ekvatora göre 23° 27' açısız uzaklıkta olan yer; yaz dönencesi.

yengeçler, [yengeç-ler] is. zool. Tıknaz bedenli, birinci kısa duyargaları çukurlar içinde gizlenen, saplı gözleri oyuklar içinde bulunan kabuklular öbeği, (Brachyura).

yengeçvari, [yengeç+ Far. -varī ينگچ واری] (yengeç-va:ri) {OsT} zf. Yengeç gibi.

yengek, [yeñ-ek] (yeñek) {eT} is. Heybe; torba. [DLT]

yengel, [ye-n-mek > yen-ik-el > yengel ?] {ağız} sf. İstekle yenilen; tadı hoş; mideyi yormayan. [DS]

yengelik, -ği [yenge-lik] is. Yenge olma durumu.

yengge, [yeñ-ge] (yeñge) {eT} is. Yenge; büyük kardeşin karısı. [DLT] [EUTS]

yenggeç, [yeñ-geç] (yeñgeç) {eT} is. Yengeç.

yengi¹, [yañ-ı / yeñ-ı يگی / ينگی] (yeñi:) sf. **1.** {eT} {ağız} Yeni. [DLT] [Bahşayış] [Mühennâ] [DS] **2.** {eT} Taze. [Bahşayış] **3.** {ağız} Son moda. [DS] ☞ **yeñi ay**, {eT} {eAT} {OsT} Yeni ay; hilal. [Bahşayış] || **yeñi bahar**, {eAT} İlkbahar. || **yeñi kün**, {eT} Nevruz. [Mühennâ] || **yeñi yaz**, {eAT} İlkbahar. || **yeñi yetme**, {ağız} Yeni yetişmekte olan genç; delikanlı. [DS] || **yeni yetmiş**, {OsT} Yeni yetmiş; genç; nevrside. || **yeñi yiğit**, {eAT} Genç; delikanlı.

yengi², [yen-mek > yen-gi] is. Bir savaş; bir yarış ya da oyunun sonunda ulaşılan başarı; zafer; utku; galibiyet, (1944).

yengice, [yeñi-ce يگیجه] (yeñice) is. **1.** {eAT} Yeni dikilmiş bağ. **2.** {ağız} Az önce; henüz. [DS] ☞ **yeñice güyeğü**, {eAT} Yeni damat.

yengil¹, [eT. yeñil > yengil] {ağız} sf. Hafif; yeğni. [DS]

yengil², [yéni-mek > yeñi-l] (yeñil) {eT} sf. Hafif.

yengile, [yeñ-i-le يگیله] (yeñi:le) {eT} {eAT} {OsT} {ağız} zf. Henüz. [DS]

yengilcek, -ği [yengi-l-çek] {ağız} sf. Hoppa; hafif-meşrep. [DS]

yengilece, [yeñ-i-le-ce يگیلهجه] (yeñi:lece) {OsT} zf. Henüz.

yengilemek, [yeñi-lê-mek] (yeñile:mek) {eT} gçl. f. [-r] Yenilemek; tecdit eylemek. [Mühennâ]

yengilice, [yeñ-i-li-ce يگیلیجه / يگیلیجه] (yeñi:lice) {OsT} zf. Henüz.

yengillemek, [yen-mek > yeñil-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Bastırmak; üstün duruma gelmek; ezmek. [DS]

yengirek, -ği [yeñi-rek] (yeñirek) {ağız} sf. Az yeni; yeni sayılabilir nitelikte. [DS]

yengişmek, [yeñ-iş-mek يگیشمک] (yeñişmek) {eAT} işteş. f. [ür] Yarışmak; müsabaka yapmak.

yengitden, [yeñi > yeñi-(t)den] (yeñitden) {ağız} zf. Yeniden. [DS]

yengiyin, [yeñi > yeñi-yin يگیین] (yeñi'yin) {eAT} zf. Yeni olarak; yenile.

yenglicek, -ği [eT. yeñil > yeñli-cek] (yeñlicek) {ağız} sf. Hafif. [DS]

yenglik, -ği [yeñ-lik] {ağız} is. Kolçak; yenlik. [DS]

yenglilik, -ği [yeñli-lik] (yeñlilik) {ağız} is. Hoppalık. [DS]

yengmek, [yeñ-mek يگیمک] (yeñmek) {eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-er] **1.** Yenmek; alt etmek. [DLT] **2.** Dayanamak; karşı durmak; tahammül etmek.

yengni, [eT. yeñil > yeñli / yeñni] (yeñni) {ağız} sf. Hafif. [DS]

yengnicek, -ği [eT. yeñil > yeñni-cek] (yeñnicek) {ağız} sf. Hafifmeşrep; hoppa. [DS]

yengnik, -ği [yeñ > yeñlik > yeñnik] (yeñnik) {ağız} is. Kolçak. [DS]

yengrüşmek, [yeñ-(ü)r-üş-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Sıcağa soğuk karıştırarak ılıştırmak; ılıştırmak. [DLT]

yengül, [eT. yeñil > yeñül بکول / بکل] (yeñül) {eAT} sf. Hafif; yeğni.

yeni¹, [eT. yan-gı > yañ-ı / yen-gi > yeñi] sf. 1. Hiç kullanılmamış olan; yıpranmamış; bozulmamış; eskimemiş. 2. Benzer şeylerden son olan veya sonra gelen; birinin veya bir şeyin yerini alan. 3. Uzun zamandan beri var olan şeye karşı, daha yakında ortaya çıkmış olan; oluş veya çıkışından beri çok zaman geçmemiş olan. 4. Önceden sahip olunan şeylere karşı en son edinilen. 5. Bir işte, meslekte, bir etkinlikte eski olmayan; işe henüz başlamış. 6. Özgün nitelikleri bulunan; o güne kadar söylenmemiş, görülmemiş, gösterilmemiş, düşünülmemiş, duyulmamış olan; değişik. 7. Eskiden var olan duruma göre farklılık gösteren. 8. Tanınmayan, bilinmeyen. 9. Daha önceki benzerlerinden farklı olan. 10. zf. İçinde bulunulan zamana çok yakın zamanda olan; biraz önce; çok zaman geçmeden. 11. Kısa bir süreden beri öyle olan. ☐ **yeni ay**, Ayça; hilal. || **yeni basım**, kit. Daha önce yayımlanmış bir kitabın tekrar basılması işi. || **yeni baştan**, Baştan başlayarak; yeniden; bir daha. || **yeni biçimlenme**, biy. Bir ya da birçok kromozomda meydana gelen ve kromozom parçalarının yer değiştirmesine, kaybolmasına veya artmasına neden olan yapı değişikliği. || **yeni bileşim**, biy. (Kalıtım için) genlerin, genlere karşılık gelen fenotip karakterlerin bir dölde bir önceki dölden farklı bir bileşimde bulunması durumu. || **Yeni Çağ**, İstanbul'un fethi (1453) ile Fransız Devrimi (1789) arasında kalan tarih dönemi. || **yeni dalga**, sin. İkinci Dünya savaşından sonra Fransa'da gelişen, konudan ziyade teknik üslubun öne çıktığı bir sinema akımı. || **yeni Darwincilik**, biy. Darwinciliğin iki temel ilkesinden, kazanılmış karakterlerin kalıtımı ilkesi dışındaki görüşlerini benimseyen evrim teorisi. || **yeni doğan**, Yeni doğmuş, bir yaşından küçük çocuk. || **Yeni Dünya**, Amerika kıtası. || **yeni dünya**, tiy. Orta oyununda çoğunlukla ev dekoru yerine kullanılan kafesli çerçeve. || **Yeni Dünya aslanı**, zool. Puma. || **yeni Eflatuncu**, fel. Yeni Eflatunculuk yanlısı olan kimse. || **yeni Eflatunculuk**, fel. İskenderiye'de üçüncü yüzyılda ortaya çıkan ve yedinci yüzyıla kadar okullarda okutulan felsefe öğretisi; neo-platonizm. || **yeni eleştirici**, Yeni eleştiricilik yanlısı. || **yeni eleştiricilik**, fel. Kant sistemine göre, eleştiriyi yeni boyutta değerlendiren felsefi akım. || **yeni gerçekçi**, Yeni gerçekçilik yanlısı olan kimse. || **yeni**

gerçekçilik, 1. Kübizm ve soyutlama gibi gerçek dışı uygulamalara karşı olarak gerçekçilik akımına geri dönüş ile birlikte ortaya çıkan, eşyanın gerçeğini ışık ve gölgeden yoksun olarak vermeyi amaç edinen resim anlayışı. 2. İkinci Dünya savaşında İtalya'da ortaya çıkan gündelik gerçekleri toplumsal bağlamları çerçevesinde değerlendiren ve nesnel olmayı amaçlayan, Marxçı ideolojiye bağlı sanat ve edebiyat akımı. || **Yeni Ginelî**, Yeni Gine halkından ya da o halkın soyundan olan kimse. || **yeni gramerci**, 1. On dokuzuncu yüzyıl sonlarında Alman dilbilimcilerinin kurduğu, karşılaştırmalı dil bilgisinin temelini oluşturan ilkelerin kuramsal açıklamasını yapmayı, dil bilimi için değişmez tarihsel yasaları belirlemeyi amaçlayan dil bilimi okulu. || **yeni gümüş**, Alman gümüşü. || **yeni ilkelci**, 1. Yeni ilkelcilikle ilgili. 2. Yeni ilkelcilik yanlısı. || **yeni ilkelcilik**, Rus sanatında yirminci yüzyılın başında ortaya çıkan, sembolizme tepki olarak, perspektif kurallarını reddeden, halk sanatından ve çocuk resimlerinden esinlenen resim anlayışı. || **yeni izlenimci**, Yeni izlenimcilik yanlısı olan kimse. || **yeni izlenimcilik**, Güneş ışığının tayflarından bilimsel yöntemle faydalanarak saf renkleri noktalar hâlinde uygulayan, renk karışımlarının seyircinin gözünde oluşmasını sağlayan ve izlenimcilerin bozduğu yapısal kuruluşu yeniden önem veren bir anlayışı amaçlayan resim okulu. || **yeni kapitalist**, Yeni kapitalizmle ilgili olan. 2. Yeni kapitalizm yanlısı olan. || **yeni kapitalizm**, İkinci Dünya savaşından sonra, uluslar arası sermayenin toplanması ve çok uluslu şirketlerin gelişmesi ile kendini gösteren kapitalizmin genişleme aşaması. || **yeni kelime**, dbl. → yeni sözcük. || **yeni kent**, Büyük bir kentin yanında kurulan, oturma ve ekonomik işlevlerin bir arada gelişmesi uygun görülen uydu kent. || **yeni klasik**, 1. On dokuzuncu yüzyıl sonlarında görülen iktisatta, karar verenlerin akılcı bir biçimde davranmalarını öngören ekonomi anlayışı. 2. İkinci Meşrutiyetten sonra Türk mimarlarının Osmanlı mimarlığından esinlenerek uyguladıkları mimarlık akımı; ulusal mimarlık dönemi. || **yeni klasikçi**, Yeni klasikçilik yanlısı olan; yeni klasikçiliği savunan. || **yeni klasikçilik**, 1. Avrupa'da on sekizinci yüzyıl sonları ile on dokuzuncu asır başlarında klasik Antik Çağ örneklerine dönüşü yansıtan sanat akımı. 2. İkinci Meşrutiyetten sonra Türk mimarlarının uyguladığı öze dönüş üslubu. || **yeni kuşak**, 1. sosy. Herhangi bir bireye göre, kendisinden daha genç bireylerin oluşturduğu kuşak. 2. (Aygıt, model ya da teknik için) piyasaya yeni çıkmış. || **yeni kültür**, Bugünkü toplumda var olan değerlere, geleneklere, hiyerarşiye ve kurumlara başkaldırı niteliği taşıyan oluşumların tümü. || **yeni odalar**, İmparatorluk döneminde, eski kışlaların yetmemesi üzerine yapılan yeni kışlalara ve bu kışlalarda kalan yeniçerilere verilen ad. || **ye-**

ni oluşum, *biy.* Normal ya da anormal olarak ortaya yeni bir doku çıkması. || **yeni roman**, *ed.* Yirminci yüzyılın ortalarında Fransız yazarlarının oluşturduğu, geleneksel roman anlayışından köklü bir biçimde kopmayı amaçlayan yenilikçi roman anlayışı. || **yeni sene**, *Yeni yıl.* || **yeni sözcük**, *dbl.* Bir dilde, önceden bulunmayıp da sonradan yaratılmış veya bir dilden alınmış sözcüklere verilen ad. || **Yeni Taş Devri**, Orta Taş ile Maden devri arasında kalan tarih dönemi; *Cılatı Taş Devri.* || **Yeni Yahudilik**, On sekizinci yüzyılın sonu ile on dokuzuncu yüzyılın başlarında Almanya'da ortaya çıkan, Yahudi din ve kültürünü çağdaş yaşamın gereklerine uydurmak amacıyla geleneksel Yahudilikten ayrılan dinsel akım. || **yeni yazı**, 1. Kasım 1928 tarihinde kabul edilen ve o günden beri kullanılan Latin asıllı Türk alfabesi. || **yeni yeni**, *Yeni olarak; bugünlerde; çok yakınlarda.* || **yeni yerli**, *Yeni evli çiftlerin her ikisinin de ana babalarından ayrı bir yerleşim biriminde oturmalarını anlatan terim.* || **yeni yetme**, 1. *Yeni yetmelik çağında bulunan kimse; yeni yetişen genç; delikanlı; mürahik; mürahika.* 2. *{ağız} Hırsızlığa, haydutluğa yeni başlayan.* [DS] || **yeni yetmelik**, *psikol.* Çocuklukla yetişkinlik arası dönem; *ergenlik.* || **yeni yıl**, *İçinde bulunulan yıldan bir sonraki yıl.* || **yeni yıl**, *{ağız} Ocak ayı.* [DS] || **yeni yirinti**, *{ağız} Denizin gelgit hareketi ile kıyıda yardığı yer.* [DS] || **yeni zar**, *Yeniden oluşan ve örttüğü ya da birleştiği zarla aynı özellikleri gösteren damar ağılı zar.* || **yeni zengin**, *Sonradan görme; türedi.*

yeni², [yeñi / yeni] *{ağız} is.* 1. Ürün. 2. Ürün alma dönemi. 3. Gelecek yıl. [DS]

yeni³, [yeğni > yeñi] *(ye:ni) {ağız} sf.* Hafif. [DS]

yenibahar, [yeni+bahar] *is. bot.* 1. Mersingillerden, Amerikanın sıcak bölgelerinde yetişen, çok kokulu, hep yeşil, yaprakları karşılıklı bir ağaç, (*Pimenta officinalis*). 2. Bu bitkinin, birleşiminde tanen, reçine ve uçucu yağ bulunan, karabiberli karanfil kokusunda, iştah açıcı özelliği dolayısıyla bazı yemeklerde bahar ve halk sağlığında peklik verici olarak kullanılan nohut büyüklüğünde koyu esmer kırmızı renkli tohumları.

yenice¹, [yeni-ce] *(yeni'ce) zf.* 1. Çok yakın bir geçmişte; oldukça yakın zamanda; az önce. *{ağız} (aynı)* [DS] 2. *sf.* Oldukça yeni; yeni sayılabilecek özellikte.

yenice², [yeni-ce] *{ağız} is.* Yeni yetişen bağ. [DS]

yenicek, **-ği** [yeğni-cek > yeñi-cek] *(ye:nicek) {ağız} sf.* Hafif. [DS]

yenic¹, [yeni-ci] *sf.* Yenilik yanlısı; yenilikten yana olan.

yenic², [yen-mek > yen-ici] *sf.* Yenen; üstün gelen; mağlup eden; galip gelen.

yeniçeri, [yeni+çeri] *is.* 1. İmparatorluk döneminde, kaldırıldığı 1826 yılına kadar Türk ordusunun üç-

retli ve sürekli piyade ordusuna verilen ad. 2. Bu asker sınıfından olan er. ☞ **yeniçeri ağası**, *Yeniçeri ocağının en yüksek subayı ve komutanı.* || **yeniçeri düğünü**, *Esir düşen yeniçerileri kurtarmak için gereken parayı sağlamak için düzenlenen paralı eğlence.* || **yeniçeri efendisi**, *Yeniçerilerin maaş defterini tutan kalemin şefi.* || **yeniçeri findığı**, *Yeniçerilerin tüfeklerinde kullandıkları kurşunlara verilen ad.* || **yeniçeri kazanı**, *Yeniçerilerin yemeklerinin pişirildiği ve Hacibektaş Veli'nin armağanı sayıldığı için kutsal sayılan, zaman zaman isyan ettiklerinde ocaktan alarak At meydanına götürdükleri kazan.* || **yeniçeri keçesi**, *Yeniçerilerin giydiği ak keçeden yapılmış bir başlık; ak börk.* || **yeniçeri kütüğü**, *Yeniçerilerin künyelerinin yazıldığı ana defter.* || **yeniçeri nizamı**, *Yeniçerilerin orta ve bölük kapılarına, çadır ve bayraklarda, erlerin kollarında, mektuplarda ve mezar taşlarında kullandıkları sembollere verilen ad.* || **yeniçeri ocağı**, *Yeniçeri askerinin küçükten yetiştirildiği askerî kuruluş.* || **yeniçeri odaları**, *Yeniçeri kışlalarının tümüne birden verilen ad.*

yeniçerilik, **-ği** [yeniçeri-lik] *is.* 1. Yeniçeri olma durumu; yeniçeri askerliği. 2. Yeniçeri askerî kuruluşunun var olduğu dönem. 3. Yeniçeri askerî kuruluşu veya ocağı.

yeniçikti, [yeni+çık-tı] *{ağız} is.* Can; ruh. [DS]

yeniden, [yeni-den] *(ye'niden) zf.* Yine; tekrar; bir daha; gene. ☞ **yeniden aşılama**, *Çeşit değiştirmek amacıyla aynı ağaca ikinci kez aşı yapma.* || **yeniden doğmuş gibi olmak**, *Hiçbir derdi, üzüntüsü, tasası kalmamak.* || **yeniden doğuş**, *Rönesans.* || **yeniden düzenleme**, *Bir ülkenin sanayi yapısını, yeni teknolojik sistemlerle, yeni pazarlarla nitelikli ve özendirilmeli bir destek politikasıyla sağlamlaştırma süreci.* || **yeniden kurma**, *Yeniden yapılan; tekrar yapılan.* || **yeniden tasarılma**, *Bir tasarımı, ilk baştan ele alarak önceki yokmuşçasına gözden geçirmek.* || **yeniden uyum**, *biy.* *Bir canlının, türünün, atalarının çok önceleri yaşamış olduğu fakat kendisi için yeni sayılan ortama uyumu.* || **yeniden yapılanma**, *Bir kurum, kuruluş ya da işletmeyi personel ve çalışma düzeni bakımından yeni bir yapıya kavuşturma.* || **yeniden yeniye**, *Çok yakın bir zamanda; yakın bir geçmişte.*

yenidünya¹, [yeni+dünya] *is. bot.* 1. Gülgillerden, büyük ve pürüzsüz yapraklı, ilkbahar sonlarında buruk tatlı meyveleri olan bir ağaççık; Malta eriği, (*Eriobotrya japonica*). 2. Bu ağacın meyve olarak yenilen kalın sarı kabuklu ve beyaz etli meyvesi. 3. *{ağız} Börülce.* [DS] 4. *{ağız} Küçük çekirdekli, ince kabuklu bir karpuz.* [DS]

yenidünya², [yeni+dünya] *{ağız} is.* 1. Yeni doğmuş çocuk. 2. Yeni doğmuş hayvan yavrusu. [DS]

yenidünya³, [yeni+dünya] *{ağız} sf.* Alafrangalığa özenen. [DS]

yenîğ, [yeni-g] {eT} sf. Yeğni; hafif. [DLT]

yenîğü, [yeni-gü] (yeniğü:) {eT} sf. (Kadın için) doğurmak üzere olan. [DLT]

yenik¹, -ğî [ye-mek > ye-n-mek > ye-n-ik] sf. **1.** Yenmiş; bir yanı kopmuş; aşınmış. {ağız} (aynı) [DS] **2.** is. Bir böcek ya da hayvanın bir şeyi yiyerek, ısrarak bıraktığı iz. **3.** {ağız} Hesaplardaki açık; zimmet. [DS]

yenik², -ğî [yen-mek > yen-ik] sf. **1.** Savaş meydanlarında kaybetmiş olan; yenilmiş; mağlup. **2.** Bir yarışma ya da karşılaşmada başarısız duruma düşmüş olan; yenilmiş; mağlup. **3.** {ağız} Yenilmiş; altta kalmış. [DS] ☞ **yenik düşmek**, *Yenilmek; mağlup olmak.* || **yenik sayılmak**, *Yenilmiş olarak kabul edilmek.*

yenik³, -ğî [yéni-k] (ye:nik) {ağız} sf. **1.** {eT} Yeğni; hafif. [DLT] **2.** Hoppa. [DS]

yenikli, [yenik-li] {ağız} sf. (Nohut, mercimek vb. için) içi böcekler tarafından yenmiş olan. [DS]

yenil, [eT. yenil > yēnil] (ye:nil) {ağız} sf. Hafif. [DS]

yenilcek, -ğî [yēnil > yēnil-cek] (ye:nilcek) {ağız} sf. **1.** Hafif; yeğnicek. **2.** Değersiz; ucuz. **3.** Hoppa. [DS]

yenilcek, -ğî [yēnil > yēnil-cek] (ye:nilcek) {ağız} sf. Hafif. [DS]

yenile, [yeni > yeni-le] {ağız} zf. Az önce; demincek. [DS]

yenilek, -ğî [yeni > yeni-lek] {ağız} zf. Az önce; demincek. [DS]

yenilekten, [yeni-lek-ten] {ağız} zf. Yeni baştan. [DS]

yenileme, [yeni-le-me] is. Yenilemek eylemi; yeneden yapma.

yenilemek, [yeni-le-mek] gçl. f. [-l(i)-yor] **1.** Yıpranmış, eskimiş, özelliğini yitirmiş bir şeyin yerine aynı türden ya da aynı işlevi gören yenisini koymak. **2.** Önceden yapılan bir eylemi, davranışı bir daha yapmak; yinelemek. **3.** (Sözleşme vb. için) süresi dolmuş bir işlemin yerine yenisini yapmak. **4.** (Edebiyatçı ya da bir sanatçı için) tarz, üslup ve yapıca önceliklere göre farklı, daha iyi ve güzelini ortaya koymak. **5.** Giyilmiş bir giysinin bir bölümünü değiştirmek.

yenilen, [yeni > yeni-len] {ağız} zf. Az önce; demincek. [DS]

yenilenebilir, [yeni-le-n-e+bil-ir] sf. **1.** Yenilenme özelliği taşıyan. **2.** (Doğal zenginlikler, kaynaklar vb. için) doğal olarak kendi kendine yeneden oluşabilen ve bu sebeple doğada bir azalıma uğramayan.

yenilenme, [yeni-le-n-me] is. **1.** Yenilenmek eylemi. **2.** biy. Canlı varlıklarda zedelenmiş dokuların yeneden oluşması.

yenilenmek, [yeni-le-n-mek] edil. f. [-ir] **1.** Bir şeyin yerine aynı cinsten ya da aynı işlevi yürüten yenisini konulmak. **2.** Yeneden yapılmak; tekrarlanmak; yi-

nelenmek; yeneden meydana gelmek. **3.** dönşl. f. Kendini yenilemek. **4.** Yeni biçim almak; değiştirmek.

yenilerde, [yeni-ler-de] zf. Yakın geçmişte.

yenileşme, [yeni-le-ş-me] is. Yenileşmek eylemi ve durumu.

yenileşmek, [yeni-le-ş-mek] dönşl. f. [-ir] Yeni bir durum almak; yenilik kazanmak; yeniliğe uymak.

yenileştirici, [yeni-le-ş-tir-ici] sf. **1.** Yenileştiren; yenileştirme özelliği bulunan. **2.** Dokuların yenileşmesini sağlayan.

yenileştiricilik, -ğî [yeni-le-ş-tir-ici-lik] is. Yenileştirme özelliği.

yenileştirme, [yeni-le-ş-tir-me] is. Yenileştirmek eylemi.

yenileştirmek, [yeni-le-ş-tir-mek] gçl. f. [-ir] Yenileşmesini sağlamak; yeni duruma getirmek.

yeniletme, [yeni-le-t-me] is. Yeniletmek eylemi.

yeniletmek, [yeni-le-t-mek] gçl. f. [-ir] Bir şeyin bir kimse tarafından yenilenmesini sağlamak; yeni duruma getirtmek; yenileme işlemini yaptırmak.

yenileyici, [yeni-le-y-ici] is. Yenileme işlevi gören aygıt.

yenilgi, [yen-mek > yen-il-mek > yen-il-gi] is. **1.** Bir savaşta kaybetme; mağlubiyet; hezimet, (1944). **2.** Bir yarışma ya da karşılaşmada başarısızlık; mağlubiyet. **3.** mecaz. Bir girişimde uğranılan başarısızlık; kaybetme. ☞ **yenilgiye uğramak**, *Yenilmek; mağlup olmak.*

yenilicek, -ğî [yenili-cek] {ağız} sf. Haşarı; şımarık; terbiyesiz. [DS]

yeniliği, [yeni > yeni-lik-i ?] {ağız} zf. Az önce; demincek. [DS]

yenilik¹, -ğî [yeni-lik] is. **1.** Yeni olma durumu. **2.** Yeni olan şeyin niteliği. **3.** Daha önce görülmemiş, duyulmamış, yeni ve yakın zamanda ortaya çıkan şeyin özelliği; güncellik; özgünlük. **4.** Geleneklerde, geçmişle ilgisi açısından köklü değişiklik yapan uygulama. **5.** Artık yetersiz kalmış, eskimiş ve zararlı şeyleri yeni, yeterli ve yararlı olanları ile değiştirme işi; teceddüt. **6.** ekon. Bir malın üretim ya da piyasaya sürümünde yeni teknik ve donanım eklenmesi. **7.** sos. Mevcut toplumsal kalıplar reddedilip yeni toplumsal kalıplar önerilerek toplumsal değişmeye yol açan etki süreci. ☞ **yenilik doğuran dava**, huk. *Bir hukuksal durumun değiştirilmesi, kaldırılması ya da yaratılmasına ilişkin dava.* || **yenilik doğuran hak**, huk. *Kişiyeye, tek taraflı irade beyanıyla bir hukuksal durumu değiştirme, kaldırma ya da yeni bir durum yaratma yetkisi tanıyan hak.* || **yenilik korkusu**, psikol. *Her yenilikten ve her değişiklikten korkma hastalığı.* || **yenilik yapmak**, *Değiştirmek; değişiklik yapmak; yenileştirmek.*

yenilik², -ğî [yeni-lik] {ağız} is. Yeni yetişen bağ. [DS]

yenilik³, -ği [yeğni-lik > yēni-lik / yēni-lik] (*ye.nilik*) {ağız} *is.* Hoppalık. [DS]

yenilikçi, [yeni-lik-çi] *sf.* **1.** Yenilikten yana olan; yenilik yanlısı; yeniliği savunan. **2.** Yenilik getiren; yenileştiren.

yenilikçilik, -ği [yeni-lik-çi-lik] *is.* Yenilikçi olma durumu.

yeniliş, [yen-mek > yen-il-iş] *is.* Yenilmek eylemi ve biçimi.

yenilme, [yen-il-me / ye-n-il-me] *is.* Yenilmek eylemi.

yenilmek¹, [yen-mek > yen-il-mek] *edil. f.* **1.** Bir savaşta başarısızlığa uğramak; mağlup olmak; kaybetmek. **2.** Bir karşılaşma ya da yarışta başarısız olmak; kaybetmek. **3. mecaz.** Bir güç karşısında güçsüz, çaresiz kalmak; yenik düşmek; mağlup olmak.

yenilmek², [ye-mek > ye-n-il-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yemek eylemi yapılmak. **2.** (Yiyecek için) yemek eylemine uğramak; yemek eylemine konu olmak. ☞ **yenilir yutulur bir şey değil, 1.** (Yiyecek için) yenmeyecek nitelikte olan. **2. mecaz.** Kendisi ile başa çıkılamayacak durumda olan. **3. Hoşa gitmeyen, beğenilmeyen nitelikte olan. 4. (Söz için) çok ağır.**

yenilmek³, [eT. yeñil > yeğnil-mek > yēnil-mek] (*ye.nilmek*) {ağız} döşl. f. [-ir] Hafiflemek. [DS]

yenilmez, [yen-il-mez] *sf.* Yenilmesi alt edilmesi çok zor olan; çok güçlü.

yenilmezlik, -ği [yen-il-mez-lik] *is.* Yenilmez olma durumu; yenik duruma düşmeme.

yenim, [ye-mek > ye-n-mek > ye-n-im] *is.* **1.** Yenmek eylemi ve süreci sonucu. **2. kim.** Metal yüzeylerde çeşitli nedenlerle oluşan aşınma; korozyon.

yenimək, [yéni-mek] (*yēni:mek*) {eT} gçsz. f. [-r] **1.** Hafiflemek. [KB] **2.** (Kadın için) doğurmak. [DLT]

yenimsi¹, [yeni-msi] *sf.* Yeni gibi; yeniye benzer; yeni tarzda.

yenimsi², [yen-imsi] *sf.* Yen gibi; yene benzer; yeni andırır.

yenir, [ye-mek > ye-n-ir] {ağız} *is.* Ekmek. [DS]

yenirce, [eT. yîñ (irin) > yenirce] *is.* **1. tip.** Kemik ya da diş dokusunun harap olması; rem. **2. {ağız}** Gittikçe genişleyen yara. [DS] **3. {ağız}** Frengi, şirpençe, cüzam gibi hastalıkların genel adı. [DS]

yenirseği, [yenir-seği] {ağız} *is.* Memesi körelmiş koyun, keçi veya inek. [DS]

yenisinden, [yeni-s-i-n-den] {ağız} *zf.* Yeniden. [DS]

yenış, [in-iş / en-iş > yen-iş] {ağız} *is.* İniş. [DS] ☞ **yenış aşşah** (aşağı), {ağız} İniş aşağı. [DS]

yenişememe, [yen-iş-e+me-me] *is.* Yenişememek eylemi.

yenişememek, [yen-iş-mek + u-ma-mak] *işteş. f. olmsz. [-z]* Birbirini yenememek; berabere bitmek.

yenişme, [yen-mek > yen-iş-me] *is.* Yenişmek eylemi.

yenişmek¹, [yen-mek > yen-iş-mek] *işteş. f. [-ir]* **1.** Birbirini yenmek. **2. {ağız}** (Güreş için) yarışmak. [DS] **3. {ağız}** Güreşte yenmek. [DS]

yenişmek², [yañ-(1)ş-a-mak > yeniş-mek ?] {ağız} döşl. f. [-ir] Ardından konuşmak; çekiştirmek. [DS]

yenışten, [yeni > yeni-ş-ten ?] {ağız} *zf.* Yeniden. [DS]

yenitmek, [yéni-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Doğurtmak. [DLT]

yeniyaka, [yeni+yaka] {ağız} *is.* **1.** (Evlilik, iş vb. için) yeni kurulmuş; yeni başlamış. **2.** (Kişi için) işe yine başlayan veya yeni evlenen. [DS]

yeniyə, [yeni-y-e] {ağız} *zf.* Gelecek yıl. [DS]

yeniyetme, [yeni+yət-me] {ağız} *sf.* → yeni yetme. [DS]

yeniyitme, [yeni+yét-me] {ağız} *sf.* → yeni yetme. [DS]

yenki, [? yenki] {ağız} *sf.* Şaşkın; alık; aptal. [DS]

yenkişmek, [yeñ-iş-mek > yenk-iş-mek] {ağız} *işteş. f. [-ir]* (Güreş vb.nde) yarışmak. [DS]

yenkmek, [yeñ-mek > yenk-mek] {ağız} gçl. f. [-er] Kazanmak; yenmek. [DS]

yenksi, [yeğni > ye(ğ)n(i)-k-si] (*ye.nksi*) {ağız} *sf.* Hafif. [DS]

yenкта, [? yenкта] {ağız} *sf.* Hazır. [DS]

yenlemek, [yen-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] (Hayvan için) doğurmaya yakın memesinde ve cinsel organlarında değişiklik olmak. [DS]

yenli¹, [yen¹ > yen-li] *sf.* Yenleri olan.

yenli², [eT. yeñil > yenli] {ağız} *sf.* Hafif. [DS]

yenli³, [yen⁵ > yen-li] {ağız} *sf.* (Hayvan için) doğurmak üzere olmak; memeleri büyümek. [DS]

yenliceek, -ği [eT. yeñil > yenli > yenli-cek] {ağız} *sf.* Hafif. [DS]

yenlik, -ği [eT. yeñil > yeğnil-ik / yēnlik] (*ye.nlik*) {ağız} *sf.* **1.** Hafif. **2. is.** Hafiflik. [DS]

yenme¹, [yen-me / ye-n-me] *is.* Yenmek eylemi.

yenme², [in-me > yén-me] {ağız} *is.* İnme. [DS]

yenmek¹, [yeñ-mek > yen-mek] gçl. f. [-er] **1.** Bir savaşta silah gücüyle ona boyun eğdirmek; üstünlük sağlamak; savaşı kazanmak; galip gelmek; üstün gelmek; zafer kazanmak. {eT} (aynı) [Bahşayış] **2.** Bir karşılaşma ya da yarışmada rakibine üstünlük sağlamak; onu alt etmek; galip gelmek. **3.** (Bir güçlük vb. için) üstesinden gelmeyi başarmak; aşmak. **4. mecaz.** (Duygu, eğilim vb. için) kendini tutmak; bastırmak. **5.** (Hastalık için) onu ortadan kaldırmak; yok etmek. **6.** Ütmek.

yenmek², [ye-mek > ye-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yenmek eylemi yapılmak. **2.** (Yiyecek için) tüketilmek. **3.** Aşındırılmak; kemirilmek. ☞ **yenene içine bakılmamak**, Bir ziyafet sırasında, harcamalara ö-

nem vermeksizin bol bol tüketilmek.|| **Yenenle yanana dağ dayanmaz.** “Üretmeden tüketim bütün varlığı götürür, sermayeyi bitirir.” anlamında kullanılır.|| **Yenir yutulur gibi değil.** 1. (Yiyecek için) yenmeyecek nitelikte olan. 2. mecaz. Kendisi ile başa çıkılamayacak durumda olan. 3. Hoşa gitmeyen, beğenilmeyen nitelikte olan. 4. (Söz için) çok ağır.|| **yenmez etmek**, {ağız} Çok kötölemek.

yenmek³, [in-mek > yén-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] İnmek. [DS]

yennemek, [yen-le-mek > yen(n)e-mek يَنْبِيكُ] {eAT} {ağız} gçsz. f. [-r] Doğuracak hayvanın memelerine süt gelmek. [DS]

yenni, [yen⁵ > yen-li / yenni] {ağız} sf. → yenli³. [DS]

yensek, -ği [yeñ-mek > yen-se-mek > yen-se-k] {ağız} sf. (Bulunduğu yeri ve makamı dolduramadığı hâlde) kendini beğenmiş. [DS]

yensel, [ye-n-mek > ye-n-sel] {ağız} sf. Az tatlı. [DS]

yensemek, [yeñ-mek > yen-se-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-s(i)-yor] 1. Aşağılamak; hakaret etmek. 2. Yenmek. 3. Ezmek. [DS]

yensimek, [yeñ-mek > yen-se-mek / yen-si-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-s(i)-yor] → yensemek. [DS]

yensiz, [yen-siz] sf. 1. Yeni bulunmayan. 2. is. {ağız} Kolsuz gömlek. [DS]

yenşek, -ği [eT. yeñil > yeğn-cek / yenşek] {ağız} sf. Hafif. [DS]

yenti, [ye-mek > ye-y-inti > yenti] {ağız} is. Yenecek şeyler; yiyecek. [DS]

yentür, [? yentür] {ağız} sf. Hayatına, giyim kuşamına özen göstermeyen; kalender. [DS]

yentüre, [? yentüre يَنْتِرَة] {OsT} sf. 1. Tiryaki. 2. Kalender. [DS]

yenük, -ğü [ye-n-mek > yen-ük] {ağız} is. Zimmet; hesap açığı. [DS]

yenür, [yen-ir / yen-ür] {ağız} is. Frengi. [DS]

yenürce, [yen-ir-ce / yen-ür-ce] {ağız} is. Frengi. [DS]

yep, [yep / yap] {eT} e. → yap. [DLT] [KB]

yepelek¹, -ği [eT. yip (ip, iplik) > yep-el-ek] sf. 1. İnce yapılı; zarif; narin. 2. {ağız} Sevimli. [DS]

yepelek², -ği [yep-e-le-k] {ağız} sf. 1. Dalgalanan; sallanan; yellenen. 2. (Yel ile birlikte kullanılır) acele; koşturarak, (yel yepelek). [DS]

yepelek³, -ği [yep-e-le-k] {ağız} is. 1. Çok genç; körpe; yavru. 2. Taze, gür çayır. 3. Otun başak bölümü. [DS]

yepelek⁴, -ği [yep-e-le-k] {ağız} is. Alçak, geniş yapı. [DS]

yepелеmek¹, [yep-e-le-mek يَيْلَمَكُ] {eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Birinin sırtına hafif hafif vurarak sevmek; okşamak. [DS]

yepелеmek², [yep-e-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Hamuru elle hafif hafif vurarak açmak. [DS]

yepелеmek³, [yep-e-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Topallamak. [DS]

yepellemek, [yep-e-(l)le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Birinin sırtına hafif hafif vurarak okşamak. [DS]

yepemek, [yep-e-mek يَيْمَكُ] {eAT} gçl. f. [-r] Okşamak.

yepeslemek, [yep-e-mek > yep-e-ş-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] → yepелеmek¹. [DS]

yepезlenmek, [yep-e-z-le-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] (Ekin için) büyümeye başlamak. [DS]

yepindi, [yep-inti] {ağız} is. 1. Koyu ve yağlı süttten kaynatılarak yapılan tatlı bulamaç. 2. Islatılmış ekmeğin üzerine sadeyağ dökerek yapılan bulamaç. [DS]

yepinti, [yep-inti] {ağız} is. 1. Koyu ve yağlı süttten kaynatılarak yapılan tatlı bulamaç. 2. Koyunun yaz sonuna doğru olan yağlı ve koyu sütü. 3. Süte ekmeğe doğranarak yapılan bir yiyecek. [DS]

yepisyeni, [ye(p)-is+ye/ni] pekşt. sf. Yepyeni.

yepişlemek, [yep-e-ş-le-mek > yepiş-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Birinin sırtına hafif hafif vurarak okşamak. 2. Hamuru elle hafif hafif vurarak açmak. [DS]

yepiştirme, [yep-iş-tir-me] {ağız} is. Darı unundan yapılmış börek. [DS]

yepiştirmek, [yep-iş-tir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Değnekle dövmek. [DS]

yepizyeni, [ye(p)-is+ye/ni] {ağız} pekşt. sf. Yepyeni. [DS]

yepme, [yep-me] {ağız} is. Otlı börek. [DS]

yepmek, [yep-mek يَيْمَكُ] gçl. f. [-er] 1. {eAT} {ağız} Okşamak. [DS] 2. {ağız} Elle dokunmak. [DS] 3. {ağız} Ekmek yaparken hamuru iki yanından elle bastırmak. [DS]

yeprem, [yep-re-m] {ağız} sf. Becerikli. [DS]

yeprik, [yepri-k يَيْرِكُ] {OsT} sf. Yıpranmış; yıpranmış.

yepriemek, [yepri-mek يَيْرِيَمَكُ] {OsT} gçsz. f. [-r] Es-kimek; yıpranmak.

yepyeni, [ye(p)+ye/ni] (ye'pyeni) sf. 1. Çok yeni; yıpranmamış; hiç kullanılmamış. 2. mecaz. Çok kısa önce ortaya çıkan; alışılmamış; görülmemiş. 3. zf. mecaz. Tertemiz; çok yeni.

yer¹, [ıy-mak (aşağı bastırmak) > ı-r / i-r (uzak) > yır / yir] is. 1. En uzak nokta. [İKPÖy.] 2. Kuzey. [İKPÖy.] 3. Sol. [İKPÖy.]

yer², [yér / yir يِر] (yé:r) is. 1. Toprak. {eAT} {OsT} (aynı) 2. Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk; mahal; mekân; alan. {eT} (aynı) [Bahşayış] 3. Gezinilen, ayakla basılan taban. 4. Bulunulan, yaşanılan, oturlan şehir, kasaba, mahalle. 5. Bir şeyin bulunduğu yere göre taşıdığı özellik; durum; konum; vaziyet. 6. Bir kimsenin belirtilen bağlama göre konumu veya durumu. 7. Bir kimse-

nin toplumsal durumuna, çevresine, kültürüne ve zevkine uygun düşen konumu. **8.** Bir kimsenin duygusal yönü; özel yanı. **9.** Bir şeyin özel yanı. **10.** Yurt edinilen, yaşanılan toprak; bölge; ülke; memleket; diyar. {eT} {eAT} {OsT} (aynı) [DLT] [ETY] [Gabain] [IKPÖy.] [Tekin] [Bahşayış] **11.** Görev; makam; mevki. **12.** Önem. **13.** Herhangi bir şeye, bir işe ayrılmış bölüm veya alan. **14.** Otel, motel vb.nde kalınacak oda; yatak. **15.** Bir kimsenin bir kuyruktaki sırası ya da buradaki konumu. **16.** Bir şeyin belirlenmiş, seçilmiş bölümü. **17.** Bir şeyin bıraktığı iz; bellilik. **18.** Bir şeyin etkinliklerini yayabildiği serbest alan. **19.** Üzerine yapı kurulmaya veya ekime elverişli toprak parçası; arazi; arsa. **20.** Bir iş için en uygun zaman veya mekân. **21.** Bir kimsenin konumu ve durumu. **22.** Bir olayın meydana geldiği veya geleceği varsayılan bölüm; alan; mahal. **23.** Sinema ve tiyatrodaki veya taşılarda oturulacak koltuk, sandalye. **24.** mecaz. Durum. **25.** Pokerde kâğıt açılmadan önce ortaya konulan para. **26.** {eT} Kumaşın bir yüzü; ağacın bir yüzü. [DLT] **27.** (Özel ad olarak) yaşadığımız Güneş sistemi gezegeni; yer yuvarı; yerküre; yeryüzü; Dünya. {eT} (aynı) [DLT] [ETY] [IKPÖy.] [Tekin] [Gabain] **28.** {ağız} Yatak. [DS] **29.** {ağız} Tarla. [DS] ☞ **yer açmak**, 1. Bir kimseye, oturması için biraz sıkışarak yer hazırlamak. 2. mecaz. Bir makama, bir işe erişmek, gelmek isteyenlere yer bırakmak, imkân vermek. || **yer adı**, Yerleşim bölgele-ri ile, belli bir yeri, yöreyi, ırmak, deniz, dağ vb. gibi yerleri belirleyen ad; toponim. || **yer adı bilimi**, Yer adlarını, bunların kökenlerini, orada konuşulmakta olan dille veya ortadan kalkmış dillerle bağlantılarını inceleyen dil bilimi dalı; toponimi. || **yer alan**, {ağız} Ovada yükselen küçük tepe; höyük. [DS] || **yer alış**, mant. Bir simgenin bir formülde yer alması. || **yer alıştırma**ları, spor. Yeri bir dayanak gibi kullanarak yapılan her türlü jimnastik hareketleri. || **yer almak**, 1. Bir işi hazırlayanlar arasında bulunmak. 2. Ayrılan yerde durmak; bulunmak. || **yer alması** (elması), {ağız} Yer elması. [DS] || **yér altı**, {eT} Yer altı. [Bahşayış] || **yer altı**, 1. Yer yüzeyinin altında ve belli bir derinlikte olan şey. 2. sf. (Tamlayan olarak) gizli ve yasadışı, zararlı olan. || **yer altı çarşısı**, Yerin yüzeyinden aşağıda kurulmuş dükkânlardan oluşan çarşı. || **yer altı dünyası**, Gizli, zararlı ve karanlık, yasa dışı işlerin gerçekleştirildiği ortam. || **yer altı ekonomisi**, Yasa dışı yollardan yürütülen ekonomik faaliyet. || **yer altı işletmesi**, Yeryüzüne dar kesitli girişlerden bağlanan maden ocağı işletmesi. || **yer altı kablo**su, Sızdırmaz ve yalıtık sağlam bir kılıf içinde yer alan, bir ya da daha çok iletkenden oluşmuş, toprağa gömülü kablo. || **yer altı kaynağı**, Bir yer altı boşluğu içinde akan kaynak suyu. || **yer altı kaynakları**, Petrol, maden, doğal gaz, kömür gibi toprak altında bulunan değerli ham madenler. || **yer altı**

merdiveni, İşlek yollarda yayaların geçmesi için karayolunun altından geçmek için yapılmış merdiven; yer altı geçidi. || **yer altı su düzeyi**, Yer altı su örtüsünün kuyularda ölçülebilen yüzeyi. || **yer altı suları**, Geçirimli kayalardan yer altına sızarak orada bir düzey oluşturan su birikintileri. || **yer altı su örtüsü**, Kuyuları ya da kaynakları besleyen ve pek derinlerde olmayan yer altı su birikintisi. || **yer altı treni**, Ulaşımı toprak yüzeyinin altında açılan galerilerden sağlayan tren; metro. || **yer apkunu**, {ağız} Yer çöküntüsü. [DS] || **yer bağırsağı**, {eAT} {OsT} {ağız} Solucan. [DS] || **yer bakır gök demir kesilmek**, Tamamen tükenmek; bitmek; yoksul duruma düşmek. || **Yer bakır gök demir!** Şartların zor, imkânların kısıtlı olduğu durumlarda söylenir. || **yer basan**, {ağız} Bütün yaratıklar. [DS] || **yer belirtici**, Yer zarfı. || **yer biçim bilimi**, Jeomorfoloji. || **yer biçimi**, {ağız} Kroki. [DS] || **yer biçimleri**, çoğ. İç ve dış güçlerin hepsinin etkisi ile oluşmuş dağ, ova, yayla, vadi, deniz vb. yüzey şekilleri; engebe. || **yer bilimci**, Yer bilimi uzmanı; jeolog. || **yer bilimi**, Yer yuvarlığının yapısını, dağılımını, tarihini ve oluşumunu inceleyen bilim dalı; jeoloji. || **yer bilimleri**, Doğayı ya da yerkürenin tarihini inceleyen bilimlerin tümü. || **yer bilimsel**, Yer bilimi ile ilgili; jeolojik. || **yer bozma**, {ağız} Nadas. [DS] || **yer bulmak**, 1. Güçlülükle oturacak bir yer sağlamak, ele geçirmek. 2. (Kişi için) bir işe, görev yapacağı bir yere yerleşmek. 3. Bulunduğu yerden bir başka yere geçmek; yer değiştirmek. || **yer cevizi**, bot. Himalaya kökenli bir baklagil türü, (Apios tuberosa). || **yer cücesi**, 1. (Kişi için) ufak tefek. 2. Sinsi; kurnaz; çok bilmiş. || **yer çamı**, bot. Bir karışık kadar boylu, limon sarısı renkli otsu bitki, (Ajuga chamaepitys). || **yer çekirdeği**, Yer'in merkezinde toplanmış çok yoğun küresel kütle. || **yer çekimi**, Yer kütesinin çekimi etkisiyle durgun haldeki bir cismin, çeşitli bölümlerine etkiyen ivmelerin bileşkesi; arz cazibesi. || **yer çekimi ölçer**, Yer çekiminin yeglinliğini ölçmeye yarayan alet; gravimetre. || **yer çizgisi**, resim. Figüratif düzlemler yer düzleminin kesişmesinden ortaya çıkan yatay çizgi; resim, tablo ya da desenin alt yatay çizgisi. || **yer çöküntüsü**, Çöküntü hendeği. || **yer debrenmesi**, {ağız} Yer sarsıntısı; deprem. [DS] || **yer değişimi**, dbl. Söz zincirinde bitişik iki ses birimin yerlerini değiştirmesi. || **yer değişir**, bsy. (Program için) bir bilgisayar merkezî belleğinin herhangi bir alanına yüklenilen ya da yürütüm sırasında, bu bellek içindeki yeri değiştirilebilen. || **yer değiştirim**, dbl. Tarihsel dil bilgisinde, bir sözcüğün dilin evrimi sırasında bir başka sözcüğün yerine geçmesi. | **yer değiştirme**, Laboratuvarlarda gazları toplamakta izlenen yöntem. || **yer değiştirmek**, Bulunduğu yerden başka bir yere göçmek. || **verde kalmak**, Saygı görmemek; yüzüne bakılmamak. || **yer delen**, {ağız} Sırrını kimseye açmayan. || **Yer demir gök bakır**. 1. (Yer

için) çorak ve sıcak. 2. mecaz. Hiçbir yardım görme umudu ve imkânının kalmadığı durumlarda söylenen söz. || **yerden alıp göğe savurmak**, {ağız} 1. Dağıtmak. 2. İsrâf etmek. || **yerden bitme**, 1. Çok kısa boylu. 2. Türedi. || **yerden göğe kadar**, 1. Pek çok. 2. Tümüyle. || **yerden götürmek**, {OsT} Dağınıklıktan, zilletten kurtarmak; yükseltmek. || **yerden havaya güdümlü füze**, as. Karadan ya da bir gemiden bir hava hedefine fırlatılan füze. || **yerden kopmak**, {eAT} (Kıyamet günü) kabirden kalkmak; tekrar dirilmek. || **yerden selam**, eski. Eli yere kadar uzatarak verilen selam. || **yerden temenna**, Eskiden, el yere doğru uzatılarak verilen selam. || **yerden yapma**, {ağız} Çok kısa boylu; bodur ve şişman. [DS] || **yerden yağma**, {ağız} Bodur ve şişman. [DS] || **yerden yere çalmak**, 1. (Kişi için) çok hurpalamak. 2. Değişik yönlerden saldırarak küçük düşürmek; yerden yere vurmak. || **yerden yere güdümlü füze**, as. Karadan ya da bir gemiden kara ya da deniz hedefine fırlatılan füze. || **yerden yere vurmak**, Birine türlü yönlerden saldırarak onu çok aşağılayıcı bir duruma düşürmek. || **yer deprenmek**, {eAT} {OsT} Yer sarsılmak; deprem olmak. || **yer depremesi**, {OsT} {ağız} Zelzele; deprem. [DS] || **yer depreşmesi**, {ağız} Deprem; yer sarsıntısı. [DS] || **yer dinamiği**, Jeodinamik. || **yer domuzu**, zool. Afrika'da yaşayan, uzun kulaklı, uzun burunlu bir memeli, (*Orycteropus afer*). || **yer domuzgiller**, zool. Damarlı dişliler takımından yer domuzları familyasının genel adı. || **yér dutıcı**, {eT} Bir yere almış ve orada sürekli yaşayan. [Bahşayış] || **yer dutu**, {ağız} Böğürtlen. [DS] || **yer düzlemsel resim**, Perspektif görünüşü hesaba katmaksızın, boyutları gerçek büyüklükte ya da orantılı büyüklükte veren, belirli ölçekteki desen ya da plan. || **yer düzmek**, {eAT} Yer hazırlamak. || **yere bakan**, {ağız} İki yüzlü; sinsî. [DS] || **yere bakan yürek yakan**, Uysal ve uslu görüldüğü hâlde sinsice kötülük yapan; dolaplar çeviren. || **yere bakmak**, (Yaşlı kişi için) ölümü yakın görülmek. || **yere baktırmak**, Utandırmak; mahcup etmek. || **Yere batasica!** "Yok olsun!" anlamında bir ilenç. || **yere batmak**, 1. Yok olmak. 2. Çok utanmak; mahcup olmak. || **Yere batsın!** "Yok olsun!" anlamında bir ilenç. || **yere bırakmak**, {eAT} Yere yıkmak; sermek. || **yere çalmak**, Hızla yere vurmak; yere fırlatmak; atmak. {eAT} {aynı} || **yere depilmek**, {eAT} Yere vurulmak; çiğnenmek. || **yere depmek**, {eAT} Yere çarpmak; yere vurmak. || **yer edinmek**, Bir ortamda belli bir konum ve saygınlık kazanmak; mevki tutmak. {eAT} {OsT} {aynı} || **yere doğrulum**, Yere yönelim. || **yere geçen**, {ağız} → yeregeçen. [DS] || **yere geçmek**, Çok utanmak. || **Yere geçsin!** "Yok olsun!" anlamında bir ilenç. || **yere getürmek**, {eAT} Yerine getirmek. || **Yere gir!** {ağız} "Öl, geber!" anlamında ilenç sözü. [DS] || **yere göğe koyamamak**, Çok değer verdiği bir kimseyi ağırlamak, memnun etmek için her türlü yola

başvurmak; aşırı derecede ilgi ve yakınlık göstermek. || **yere göğe koymamak**, Nasıl ağırlayacağını, nasıl memnun edeceğini bilmemek; çok önem vermek. || **yere ısmarlamak**, {eAT} Toprağa bırakmak. || **yer ekseni**, mat. Tasarı geometride iki izdüşüm düzleminin ara kesiti. || **yer eksenli**, (Uydu için) yerin hareketlerine uygun ve eş zamanlı hareket eden. || **yer elması**, bot. 1. Birleşikgillerden her yıl uzun boylu ve yapraklı sürgünler veren, ay çiçeğine benzer çiçeği olan, yumruları yem ve sebze olarak kullanılan yumrulu çok yıllık otsu bitki, (*Helianthus tuberosus*). 2. Bu bitkinin besin ve yem olarak kullanılan kök yumrusu. 3. {ağız} Patates. [DS] 4. {ağız} Bodur bir yaz elması türü. [DS] || **yere sağlam basmak**, Titiz ve dikkatli davranmak. || (birini) **yere sermek**, 1. Kötü bir duruma sokmak. 2. Yenmek. 3. Vurup öldürmek. || **yer eşeği**, zool. Ge-yik böceği. || **yer etmek**, 1. İz bırakmak. 2. İyice yerleşmek; mekân tutmak. {eAT} {OsT} {aynı} || **yer ev**, {ağız} 1. Tek katlı ev. 2. Bodrum. 3. Mutfak. [DS] || **yer evi**, 1. {OsT} Bodrum. {ağız} {aynı} [DS] 2. {ağız} Tek katlı ev; kulübe. [DS] 3. {ağız} Mutfak. [DS] || (birini) **yere vurmak**, Kötü bir duruma sokmak. || **yere yamamak**, {eAT} Yamyassı etmek. || **yere yapalak**, {ağız} (Kişi için) kısa boylu. [DS] || **yere yönelim**, biy. Yer çekiminin bitki kök ve sapslarına verdiği büyüme doğrultusu; jeotropizm. || **yere yüz urmak**, {eAT} Secde etmek; secdeye kapanmak. || **yer fesleğeni**, Sütleğengillerden, otsu veya odunsu sürüngen gövdeli ot; sultan otu, (*Mercurialis*). || **yer fistiği**, bot. 1. Kelebek çiçeğigillerden, Güney Amerika kökenli, çiçek sapsları döllenden sonra yere doğru eğilerek meyveyi toprağa gömen, meyvesi kalın kabuk içinde iki ila dört tohum bulunan kültür bitkisi; araşit, (*Arachis hypogaea*). 2. Bu bitkinin çerez olarak yenilen veya yağı çıkarılan yağlı tohumları. || **yer fiziği**, Jeofizik. || **yer geçidi**, Yer altı geçidi; yer altı merdiveni. || **yer geçiği**, {ağız} Yer altı sularının çökerttiği yer; çukur; obruk. [DS] || **yer göbeği**, {ağız} Bakla tarlasında, köklerden beslenen bir asalak ot; baklakıran; canavar otu; davin otu, (*Orabanche anatolica*, *O. minor*). [DS] || **yer göceni**, {OsT} Yer tavşanı. || **yer göçmesi**, {ağız} Heyelan; kayşa. [DS] || **yer gök götürmez**, {OsT} Pek çok. || **yer götürmez**, {eAT} Pek çok. || **yer gözü**, {ağız} Toprakta dar çatlak. [DS] || **yér haracı**, {eT} Arazi vergisi. [Bahşayış] || **yer hareketleri**, 1. Akrobatların hiçbir yardımcı alet kullanmaksızın yerde gerçekleştirdikleri gösteri hareketlerine verilen ad. 2. spor. Uygun bir zeminde erkeklerin 60 saniye, bayanların müzik eşliğinde 90 saniye süren jimnastik yarışması. || **yer hostesi**, havc. Uçağa binecek yolculara yol gösteren ve girişte biletlerini toplayan görevli. || **yer ırganmak**, {ağız} 1. Deprem olmak. 2. Toprak kaymak. [DS] || **yer ırganmak**, {ağız} → yer ırganmak. [DS] || **yer ısıllık**, Jeotermal. || **yeri başka**, Daha başka bir değer taşımak; önemi

olmak. || **yer içi**, {eAT} Yer altı. || **yeri değil**, Zamani ve sırası uygun değil. || **yeridir**, 1. Layıktır; uygundur; münasiptir. 2. Yapan haklıdır. || **yeri gelmek**, Sırası gelmek; zamanı uygun olmak. || **yeri göğü ben yarattım demek**, Kendini herkesten üstün görmek; çok gururlu olmak. || **yeri göğü birbirine katmak**, Aşırı telaş ve heyecan yaratmak. || **yeri göğü inletmek**, Yüksek sesle ve olanca güçle bağırarak. || **yeri göğü tırmalamak**, Dayanılmayacak derecede acı, sancı, ağrı çekmek. || **yeri göğü tutmak**, Her tarafı ele geçirmek denetim altında bulundurmak. || **yerin bulmak**, {OsT} Yerine gelmek. || **yer incisi**, {OsT} İnci çiçeği. [Burhan-ı Katı'] || **Yerinde!** 1. Uygun. 2. İyi. 3. Yeterli. || **yerinde değiştirme**, as. Bir üst komutanın verdiği emirle, bir birliğin tamamının veya bir kısmının yeni gelen birlik tarafından muharebe bölgesinde değiştirilmesi. || **yerinde duramamak**, 1. Sürekli kıpırdamak. 2. Sevincten içi içine sığmamak. || **yerinde kalmak**, 1. Başka yere gitmemek. 2. (Makam, aşama için) değişmemek. || **yerinden düşmek**, {eAT} Yerinden olmak; mevkisini kaybetmek. || **yerinden fırlamak**, (Oturan için) hızla kalkmak. || **yerinden iletmek**, {eAT} Yerinden oynatmak; korkudan hoplatmak. || **yerinden oynamak**, 1. Yerinden ayrılmak. 2. Coşku, gürlülüğü, karışık bir zaman yaşamak. || **yerinden oynatmak**, Başka yere kaldırmak; yerini değiştirmek. || **yerinden üzülme**, {OsT} Yerinden kalkmak; yerinden ayrılmak. || **yerinden yarılmak**, {ağız} Yerinden oynamak; yerinden ayrılmak. [DS] || **yerinden yönetim**, idare huk. Kimi kamu hizmetlerinin devletin merkezî yönetimi dışında yer alan organlar tarafından yerine getirilmesi yöntemi; adem-i merkeziyet. || **yerinde olmak**, 1. Tamam olmak, iyi durumda bulunmak. 2. {eAT} Yeteri kadar olmak; ne az ne çok olmak; kararınca olmak. || **yerinde saymak**, 1. Yürür gibi yaparak hep aynı yerde, sürekli olarak ayağın birini kaldırıp birini basmak. 2. mecaz. Hiç ilerleyememek; gelişmemek; değişmemek; yükselmemek. || **yerinde su çıkmak**, Haklı bir sebep olmadan yerini bırakmak veya bırakmak istemek. || **Yerinde su mu çıktı?** Haklı bir sebep olmadan yerini bırakanlara veya bırakmak isteyenlere kınama ve engelleme amacıyla söylenir. || **yerinde yeller esmek**, Artık orada bulunmamak; yok olmak. || **yerin dibine batmak**, 1. Çok utanıp sıkılmak; mahcup olmak. 2. Arandığı hâlde bir türlü bulunamamak; görünmez olmak; kaybolmak. || **yerin dibine geçmek**, 1. Çok utanıp sıkılmak; mahcup olmak. 2. Arandığı hâlde bir türlü bulunamamak; görünmez olmak; kaybolmak. || **yerin dibine girmek**, 1. Çok utanıp sıkılmak; mahcup olmak. 2. Arandığı hâlde bir türlü bulunamamak; görünmez olmak; kaybolmak. || **yerine geçen**, jeol. (Bir kayaç içindeki mineral için) başka bir mineralin yerini alan; epijenik. || **yerine geçme**, jeol. Bir kayaç içindeki bir mineralin, baş-

langıçtaki biçimi korumakla birlikte molekül molekül başka mineralin yerini alması; epijeni. || (bir kimsenin) **yerine geçmek**, Görevden ayrılan birinin yerini almak. || (bir şeyin) **yerine geçmek**, Bulunmayan bir nesnenin veya kavramın yerine kullanılabilme; işlevini üstlenmek. || **yerine gelmek**, 1. Yapılmak; gerçekleştirilmek; olmak; ifa edilmek. 2. Eski duruma dönmek; eski biçimine kavuşmak. || **yerine getirmek**, 1. İstenileni, gerekeni yapmak. 2. Eski duruma döndürmek; eski biçimine kavuşturmak. 3. İfa etmek. || **yerine iletmek**, {OsT} Yerine getirmek. || (birinin) **yerine kalmak**, {eAT} {OsT} Onun yerine geçmek; onun yerini tutmak. || **yerine komak**, {eAT} Yerine getirmek; ifa etmek. || (bir kimseyi, bir başkasının) **yerine koymak**, Onun gibi görmek; o kimse saymak. || (bir şeyi, başka bir şeyin) **yerine koymak**, Yitirilen, elden çıkan bir şeyin, benzerini veya eşini sağlamak. || **yerine oturmak**, 1. (Nesne için) iyi yerleşmek. 2. (Durum, düşünce vb. için) benimsenmek, yaygın duruma gelmek, yerleşmek. || **yerine turmak**, {OsT} Yerine geçmek; yerini tutmak. || **yerini alan**, (bir kimsenin) **yerini almak**, Görevden ayrılan birinin yerine geçmek. || (bir şeyin) **yerini almak**, Bulunmayan bir nesnenin veya kavramın yerine kullanılabilme; işlevini üstlenmek. || (kendi) **yerini almak**, Kendisine ayrılmış bulunan yerde durmak. || **yerini beğenmek**, (Bitki için) yeri gelişmesine çok uygun olmak. || **yerini beklemek**, {eAT} Bulunduğu yeri korumak; mevkiini muhafaza etmek. || **yerini bulmak**, 1. Kendisi için ayrılan yere gelmek; yerine gelmek; yerine geçmek. 2. Kendine yakışan, uygun makamı, durumu bulmak. 3. (Bitki için) yeri gelişmesine uygun özellikler taşımak; yerini beğenmek. || (kendi) **yerini doldurmak**, Görevinin gerektirdiği bilgiye, beceriye sahip ve işini başarı ile yapar olmak. || (birinin) **yerini doldurmak**, (Görevinden ayrılan birinin yerine gelen kişi için) önceki görevli kadar başarılı olmak; onu aratmamak. || **yerini ısıtmak**, Bir yerde uzun süre kalmak. || **yerini saklamak**, {eAT} Mevkiini korumak. || **yerini sevmek**, (Bitki için) yeri gelişmesine çok uygun olmak. || (bir şeyin) **yerini tutmak**, (Bulunmayan bir nesne için) onun işlevini yerine getirmek; onu aratmamak. || (bir kişinin) **yerini tutmak**, (Göreve yeni gelen için) önceden o görevde bulunan kişinin yaptığı işi yapabilmek; onun kadar başarılı olmak. || **yerini yapmak**, Bir şey elde etmek amacıyla önceden girişimde bulunmak; ortam hazırlamak. || **yerin kolayını almak**, {eAT} Savaşta en uygun yeri seçerek yerleşmek. || **Yerin kulağı var**. "Ne kadar sakınılırsa sakınılısın, gizli konuşulan bir şey umulmadık bir yoldan başkalarınca duyulabilir" anlamında kullanılır. || **yerin yerin**, {eAT} Her yandan; yer yer. || **yeri olmak**, 1. Uygun olmak; sırası, uygun zamanı olmak. 2. (Kişi için) saygınlığı olmak. || **yeri öpmek**, Yüz üstü yere düşmek; yere serilmek. || **yeri**

soğumadan, Ayrılan bir kimsenin hemen ardından; ayrılığından sonra çok zaman geçmeden. || **yer istasyonu**, Uzay araştırmalarında, yeryüzünde çalışmaların yapıldığı merkez. || **yer iti**, zool. Firavun faresi. || **Yeri var!** "Uygundur, iyidir" anlamında kullanılır. || **yeri yurdu belirsiz**, Kaldığı ve bulunabileceği yer belli olmayan; belli bir yeri olmayan; serseri. || **yer kabuğu**, Dünya'nın dışını çepeçevre saran, üzerinde karaların, denizlerin ve yüzey şekillerinin olduğu dış bölüm; yeryüzü. || **Yer kabul etmez!** (Kişi için) çok kötü işlere girmiş çıkmış; çok günahkâr. || **yer kaplamak**, Önemli bir hacim tutmak; geniş bir alana yayılmak. || **yer kapmak**, Kalabalık içinde kendine yer bulmak. || **yer katı**, Binalarda toprakla aynı seviyede olan kat; zemin katı. || **yer kayması**, {ağız} Heyelan; kayışa. [DS] || **yer kırmamak**, {ağız} Deprem olmak. [DS] || **yer kırtışı**, Yeryüzü. [DLT] || **yer kimyası**, Jeokimya. || **yer kökü**, {ağız} Havuç. [DS] || **yer köpeği**, {ağız} 1. Tarla faresi. 2. Sansar. 3. Sansara benzer küçük bir hayvan. 4. Domuzlan böceği. 5. Tarla sincabı. [DS] || **yer kulağı**, {ağız} Dibi görünmeyen, derin ve doğal kuyu. [DS] || **yer kuşağı**, Yağmur ya da çiyile oluşan yer yüzüne yansıyan bir tür gökkuşağı. || **yer küre**, Yerküre. || **yerle beraber**, Yer düzeyinde. || **yerle bir etmek**. 1. (Yapı için) temeline kadar yıkmak. 2. Yok etmek; tahrip etmek; taş taş üstünde bırakmamak. || **yerle bir olmak**. 1. (Yapı için) temelinde yıkılmak. 2. Yok edilmek; tahrip edilmek; taş taş üstünde kalmamak. || **yerlerde sürünmek**, Çok perişan olmak; acınacak bir durumda bulunmak; sefil olmak. || **yerlere geçmek**, Çok utanıp sıkılmak; utançtan kahrolmek; büyük bir utanç duymak. || **yerlere kadar eğilmek**, Aşırı ölçüde saygı göstermek. || **Yerle gök bir olsa!** Sonu ne olursa olsun; asla! || **yerleri süpürmek**, (Saç, etek, paça vb. için) çok uzun olmak. || **yerle yeksan etmek**. 1. (Yapı için) temelinde yıkılmak. 2. Yok etmek; tahrip etmek; taş taş üstünde bırakmamak. || **yerle yeksan olmak**. 1. (Yapı için) temelinde yıkılmak. 2. Yok edilmek; tahrip edilmek; taş taş üstünde kalmamak. || **yer mantarı**, Domalan. || **yer merkezci**, Yer özekçi. || **yer merkezçilik**, Yer özekçilik. || **yer merkezli**, Başlangıç noktası Yer'in merkezi olarak alınan bir koordinatlar sistemine ilişkin; yer özekçi; jeosantrik. || **yer merkezlilik**, İkinci yüzyıldan on altıncı yüzyıla kadar benimsenmiş olan ve Evrenin merkezini Yer olarak kabul eden ve diğer gezegenlerin yerin çevresinde döndüklerini ileri süren gök bilimi sistemi; jeosantrizm. || **yer meşesi**, Kurtluca; dalak otu; yer palamudu; kısamahmut. || **yer minder**, Yere serilerek üzerine oturan pamuk, yün vb. elyaf ile doldurulmuş minder. || **yer mumu**, jeol. Petrol ve terebentin içinde eriyen doğal hidrokarbonlardan oluşmuş bir tür mum; ozokerit. || **yer odası**, 1. Tabanı yerle bir olan oda. 2. {ağız} Toprak damlı oda. [DS] || **yer olası!**

{ağız} "Ölesi, geberesi!" anlamında ilenç sözü. [DS] || **yer olmak**, {OsT} Yerle bir olmak. || **yer otu**, {ağız} Havuç. [DS] || **yer oynaması**, {ağız} Yer sarsıntısı; deprem. [DS] || **yer ölçme**, 1. Harita alımı için toprakların alansal değerlendirilmesi. 2. Arazi parçalarının geometrik elemanlarını ölçme tekniği. || **yer ölçmeci**, Harita alımı ve yüzey hesaplarını yapan kimse. || **yer ölçmeli atış planı**, as. Topçu atışlarının hazırlanıp yapılması için topçu ateş yönetim merkezinde kullanılacak atış planlarının bir türü. || **yer ölçüm bilimi**, Yer in boyutlarını, biçimini konu olarak inceleyen bilim dalı; jeodezi. || **yer ölçümü**, Topografya. || **yer öpmek**, eski. Bir büyüğün önünde saygı gösterisi olarak eğilmek. || **yer örtücü bitki**, Çıplak bir toprağı kaplamak ya da erozyondan korumak için kullanılan kısa boylu yayılcı bitkiler. || **yer örümceği**, zool. Toprak içine ağla döşeli yuva yapan iri bir örümcek, (Mygale avicularia). || **yer öte**, Yeröte. || **yer özekçil**, Yer'in merkezini gözlem noktası olarak alan; jeosantrik. || **yer özekçilik**, Yer merkezini evrenin merkezi olarak kabul edenlerin görüşü; jeosantrizm. || **yer özgül**, kim. (Kimyasal tepkime ve yöntem) pek çok izomeri verebilmesine rağmen, tepkimenin özelliği yüzünden bunlardan yalnızca bir tanesini oluşturabilen. || **yer özgüllük**, kim. Yer özgül bir kimyasal tepkimenin özelliği. || **yer pacı** (bacı), {ağız} Yer kirası. [DS] || **yer palamudu**, Kurtluca; dalak otu; yer palamudu; kısamahmut. || **yer palmiyesi**, bot. Güney Amerika kaynaklı, boğumlu ve ince dallı bir tür palmye, (Geonoma). || **yer pelidi**, Kurtluca; dalak otu; yer palamudu; kısamahmut. || **yer pırasası**, Aslankuyruğu. || **yer sağrısı**, Yeryüzü; yer yaygısı. [DLT] || **yer sakızı**, 1. Bitüm. 2. {ağız} Kökünden siyah bir sakız çıkarılan bir ot. [DS] || **yer sarmaşığı**, Ballıbabagillerden, ormanlarda ve serin yerlerde yetişen, dört köşe sürünge saplı, mor çiçekli, çiçekli sapsarı halk hekimliğinde ağrı dindirici, öksürük kesici, balgam söktürücü ve kuvvet verici olarak buhar hâlinde kullanılan çok yıllık otsu bitki, (Glechoma). || **yer sarsıntısı**, Deprem; zelzele. {ağız} (aynı) [DS] || **yer seçimli**, kim. (Kimyasal tepkime için) pek çok konum izomeri olmasına karşın baskın olarak yalnız bunlardan bir tanesini veren. || **yer seçimlilik**, Yer seçimli bir tepkimenin özelliği. || **yer servisi**, bot. Yer çamu. || **yer sıçanı**, zool. Köstebek. || **yer sofrası**, Yere çökerek yemek yenilen ve tepsi, sofrta tablası ya da sofrta örtüsü üzerine kurulan sofrta. || **yer solucanı**, zool. Çayırda ve nemli yerlerde yaşayan, yeri kazarken toprağı yutarak kendine yol açan, yuttuğı topraktaki besleyici maddeleri sindiren, böylece toprağı havalandıran ve yararlı hâle getiren, erdişi olup çifleşme sırasında karşılıklı olarak birbirlerini döleyen halkalı solucan, (Opisthopora). || **yer sub**, {eT} 1. Yer ve su. 2. Yurt; vatan; ülke; memleket. 3. Bir tanrı. || **yer teprenmesi**, {ağız} Yer sarsıntısı; deprem. [DS] || **yer**

terpenmesi (teprenmesi), {ağız} → yer teprenmesi. [DS]|| **yér tudu** (dutu), {ağız} Çilek. [DS]|| **yer tutmak**, 1. Kalabalık bir yerde birisi için oturacak yer ayırmak. 2. Yer kaplamak. 3. İşlevi olmak; önemli sayılmak; önemi olmak. 4. {eAT} Yerleşmek; konut edinip oturmak. || **yer tutmamak**, 1. Yer ayırmamak. 2. Yer kaplamamak. 3. İşlevsiz kalmak; önemli sayılmamak; önemi olmamak. || **yer üstü**, 1. Toprağın üst bölümü; yer yuvarlağının dış kısmı. 2. Fasulye gibi bazı bitkilerde tohumun çimlenmesinden sonra yer üstüne yaprak gibi çıkan çenekler. || **yer üstü tesisleri**, Yer altı maden ocakları ile ilgili olarak yeryüzünde kurulu bulunan her türlü donanım ve tesisler. || **yer vermek**, 1. Kapsamı içinde bulundurmak; grup içine almak. 2. Önemli saymak; önemini belirtmek; saygı göstermek. 3. Bir olaya yol açmak; imkân tanımak. 4. Önemli bir görev vermek. 5. Kendi oturduğu yeri bir başkasına bırakmak. || **yér yağı**, {eT} Petrol; neft yağı. [Mühennâ] || **yer yağı**, Petrol. || **yer yanığı**, {ağız} Sazların gizlice yanığı, hayvanlar için tehlikeli olan çukurluklar. [DS] || **yer yarılıp içine girmek**, 1. (Eşya için) yitirilip bir türlü bulunamamak. 2. (Kişi için) çok utanmak. || **yer yarılıp yerin dibine girmek**, 1. (Eşya için) yitirilip bir türlü bulunamamak. 2. (Kişi için) çok utanmak. || **yer yatağı**, Yere serilen yatak. || **yer yer**, Aralıklı olarak; bazı yerlerde. || **yer yerdin**, {eAT} Her yandan; yer yer. || **yer yerin**, {eAT} {OsT} → yer yerdin. || **yer yerinden oynamak**, 1. (Bir iş için) çok gürültülü ve telaşla yapılmak. 2. Bir olay toplumda büyük tedirginlik yaratmak. 3. Kargaşa ve karışıklık yaşanmak. || **yer yumurtası**, {ağız} Patates. [DS] || **yer yurt**, Yerleşilen, oturulan, yaşanılan yer. || **yer yuvarı**, Yer yuvarlağı. || **yer yuvarlağı**, Üzerinde yaşadığımız gezegen; yerküre; dünya. || **yer yüzeysel**, Açık havada toprak yüzeyinde oluşmuş. || **yér yüzü**, {eT} Yeryüzü. [Bahşayış] || **yer zarfı**, dbl. Bir fiilin anlamını yer göstererek belirleyen, sınırlayan zarf; yer belirteci.

yerā, -a'ı [Ar. yerā' براع (yera:) {OsT} is. 1. Kamışlar. 2. Yontulmamış kamış kalemler. 3. Ateşböcekleri.

yerā'a, [Ar. yerā'a براعة (yera:a) {OsT} is. 1. Kamış. 2. Yontulmamış kamış kalem. 3. Ateşböceği. ☞ **yerā'a-cünbān**, {OsT} 1. Kamış oynatan. 2. Yazı yazan. || **yerā'a-zen**, {OsT} 1. Kamış vuran. 2. Yazı yazan.

yerabi, -i'ı [Ar. yerbū' > yerābi' برابيع (yerabi:) {OsT} is. Tarla fareleri.

yeralması, [yer+alma-s-ı] {ağız} is. → yer elması. [DS]

yeranlık, -ğı [yaren-lik] {ağız} is. Şaka. [DS]

yerbasan, [yer+bas-an] {ağız} is. Zemini sıkıştırmakta kullanılan silindir. [DS]

yerberi, [yer+beri] b. is. gök b. Bir gök cismi yörüngeşinin, bu cismin Yer'e en az uzaklıkta bulunduğu nokta; perije.

yerbu, -u'ı [Ar. yerbū' براوع {OsT} is. Tarla fareleri.

yerceğöğce, [yer-ce+gök-ce] {ağız} is. Kokarca. [DS]

yerceğövence, [yer-ce+gök-ce] {ağız} is. → yerceğöğce. [DS]

yerceğüce, [yer-ce+gök-ce] {ağız} is. → yerceğöğce. [DS]

yercügez, [yer-cügez براجكز {eAT} is. Barınacak küçük yer; yerceğiz.

yerçel, [*yerç-mek > yerç-el ?] {ağız} sf. 1. Suyu süzerek içen. 2. is. Suyun uzun süre süzerek içilmesi. [DS]

yerçellemek, [yerçel-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Beğenmemek; hoşlanmamak. [DS]

yerçi, [yér-çi] (yérçi:) {eT} is. Kılavuz; rehber. [ETY] [İKPÖy.]

yerçil, [yerç-il] {ağız} sf. Yemek seçen. [DS]

yerçilemek, [yér-çi (kılavuz) > yérçi-lē-mek] (yér-çile:mek) gçl. f. [-r] Yol göstermek; kılavuzluk etmek; rehberlik etmek. [İKPÖy.]

yerçü, [yér > yér-çü] (yérçü:) {eT} is. Mezar. [DLT]

yerdegezen, [yer-de+gez-en] {ağız} is. Yılan. [DS]

yerdeki, [yer-de-ki] {ağız} is. Koltuk altında oluşan şişlik; hıyarcık. [DS]

yerdeş, [yér > yér-dēş بردش (yerde:ş) {eT} {eAT} {OsT} {ağız} is. Yerleri bir olan; aynı yerden olan; hemşehri. [DLT] [DS] ☞ **yerdeş kişi**, {eT} Vatan-daş.

yerdeşlilik, -ği [yer-deş-li-lik] is. Eş yerlilik.

yerdük, [yér-mek > yer-dük بردك {eAT} sf. Hor görülen; yerilen; kötülünen.

yerē, [yér > yér-e / yé-rē ?] {eT} is. Yöre; çevre. [DLT]

yerabatan, [yer-e+bat-an] {ağız} b. is. bot. Havuç. [DS]

yerēç, [yer-e+geç > yerēç] {ağız} ünl. "Yerin dibine geç!" anlamında ilenme sözü. [DS]

yerēgeçen, [yer-e+geç-en] {ağız} b. is. bot. Havuç. [DS]

yerēkaçan, [yer-e+kaç-an] {ağız} b. is. bot. Havuç. [DS]

yerēkan, [Ar. yerēkân برقان (yerēka:n) is. 1. tıp. Sarılık. 2. bot. Ekinlerde görülen şap hastalığı.

yerel, [yer-el] sf. 1. Belli bir yere, yöreye ilişkin olan; yöresel; mahalli; mevziî; lokal, (1942). 2. gök b. Gözlem yerine veya gözlemcinin bulunduğu yere ilişkin. ☞ **yerel iklim**, Bir ana iklim alanı içinde yer biçimi, bakı, kentleşme, orman gibi yerel koşullara bağlı olarak meydana gelen ve alanı bunlara bağlı olan iklim tipi. || **yerel radyo**, Belli bir bölge-

ye yayın yapan alçak frekanslı radyo verici istasyonu.|| **yerel saat**, *Dünya üzerindeki herhangi bir noktada, Güneş'in oranın meridyeninden geçtiği ana göre düzenlenen saat ayarı.*|| **yerel yayın**, *Yerel radyo.*|| **yerel yönetim**, *Belediyelerle köy halkının, buralardaki ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla genel karar organları bu yerler halkınca seçilen kamu tüzel kişisi; mahalli idare.*

yerelcilik, **-ği** [yer-el-ci-lik] *is.* Merkezî yönetime veya ulusal düzeye karşılık yerel düzeyde güçlü örgütlenmeyi öngören siyasi görüş.

yerelleşme, [yer-el-le-ş-me] *is.* Yerelleşmek eylemi; yöreselleşme; mahallileşme.

yerelleşmek, [yer-el-le-ş-mek] *dönş. f. [-ir]* **1.** Yerel bir nitelik kazanmak. **2.** Belli bir yere, yöreye, bölgeye özgü nitelikler kazanmak; yöreselleşmek; mahallileşmek.

yerelleştirme, [yer-el-le-ş-tir-me] *is.* Yerelleştirmek eylemi; yöreselleştirme; mahallileştirme.

yerelleştirmek, [yer-el-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Yerel duruma getirmek; yöreselleştirmek; mahallileştirmek.

yerellik, **-ği** [yer-el-lik] *is.* Yerel olma durumu.

yerelmek, [yé-r-mek > yér-il-mek / yérel-mek] *{eT}* *edil. f. [-ür]* Ayrılmak. [ETY]

yeren, [Far. yāren] *{ağız}* *is.* Dost; arkadaş. [DS] ☞ **yeren yoldaş**, *{ağız}* *Eş dost.* [DS]

yerenlik, **-ği** [Far. yāren => yaren-lik] *{ağız}* *is.* Şakalaşma; şaka. [DS]

yerennik, **-ği** [Far. yāren => yaren-lik] *{ağız}* *is.* → yarenlik. [DS] ☞ **yerennik etmek**, *{ağız}* *1. Yarenlik etmek; şakalaşmak. 2. Sohbet etmek; söyleşmek.* [DS]

yereseği, [yer+eşe(k)-i] *{ağız}* *is. zool.* Geyik böceği. [DS]

yeretmek, [yé-r-mek > yér-it-mek / yéret-mek] *{eT}* *gçsz. f. [-ür]* Yerinmek; tembellik etmek. [DLT]

yerey, [yer-ey] *is.* Arazi.

yerği, [yé-r-mek > yer-gi] *is.* Bir kimsenin, bir toplumun, bir nesnenin, bir göreneğin yerildiği, alaya alınarak eleştirildiği söz, yazı, eser; taşlama; hicviye; hiciv; satir, (1935).

yergici, [yer-gi-ci] *sf.* **1.** Yergide bulunan. **2.** Yermeye huyu olan. **3.** Yermeye özelliği olan. **4. is.** Yergi yazarı.

yergicilik, **-ği** [yer-gi-ci-lik] *is.* Yergici olma durumu.

yergin¹, [yer-gin] *sf.* **1.** Beğenilmeyen; kötü görülen; yerilen. **2. {ağız}** (Kadın için) aşeren. [DS] **3. {ağız}** Yerinen. [DS] **4. {ağız}** Yakınan; acınan. [DS] ☞ **yergin kalmak**, *{ağız}* *İsteği gerçekleşmemek; hevesi kursağında kalmak.* [DS]

yergin², [yé-r-mek + gün / yer+gün / yer-gin] *{ağız}* *is.* Çiftçilikte, tohum atılması sakıncalı görülen birkaç gün. [DS]

yerginlik¹, **-ği** [yer-gin-lik] *is.* Ahlak bakımından kötü görülen niteliklere verilen ad.

yerginlik², **-ği** [yer-gin-lik] *{ağız}* *is.* Gebe kadınlarda aşerme durumu. [DS]

yerginmek, [yé-r-mek > yer-gi-n-mek] *{ağız}* *dönşl. f. [-ir]* (Gebe kadın için) aşermek. [DS]

yergü, [yé-r-mek > yér-gü] (*yérgü:*) *{eT}* *sf.* Hakir; yerilmiş. [DLT]

yergüç¹, [yer-güç / бүr-güç [Clauson]] *{eT}* *is.* Fırın küreği; evirgeç. [DLT]

yergüç², **-cü** [yer-güç ?] *{ağız}* *sf.* Yoksul. [DS]

yergülüg, [yé-r-gü > yérgü-lüg] *{eT}* *sf.* Tiksindirici; iğrenç. [Clauson]

yerhamük, [Ar. yerhamük برحمك] *{OsT}* *ünl.* Merhamet etsin! ☞ **yerhamük-Allah**, *{OsT}* *1. Allah sana merhamet etsin. 2. (Hapşırana iyi dilek sözü) çok yaşa!*

yerhum, [Ar. yerhüm برخوم] (*yerhu:m*) *{OsT}* *is.* Erkek kartal.

yerısırma, [yer+ısır-ma] *{ağız}* *is.* Ayak altında oluşan kabarcık. [DS]

yeri, [yé-r-mek > yer-i > yéri ?] (*ye:ri*) *{ağız}* *sf.* Utanmaz. [DS]

yerici, [yer-ici] *sf.* **1.** Yeren; yermeye işini yapan. **2.** Yermeye huyu olan kimse. **3.** Yergi niteliği taşıyan; yermeye özelliği taşıyan. **4. {ağız}** Kötüleyici. [DS]

yerik¹, **-ği** [yé-r-mek > yer-ik] *{ağız}* *sf.* (Gebe kadın için) aşeren. [DS] ☞ **yerik yermek**, *{ağız}* *Aşermek.* [DS]

yerik², **-ği** [yeğ > yeğ-rek > yerik] *{ağız}* *sf.* Uygun; elverişli; yaraşır. [DS]

yerikleme, [yerik-le-me] *{ağız}* *is.* Aşerme. [DS]

yerikleme, [yé-r-mek > yer-ik > yerik-le-mek] *{ağız}* *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Gebe kadın için) aşermek. [DS]

yerikli, [yé-r-mek > yer-ik > yerik-li] *{ağız}* *sf.* (Gebe kadın için) aşeren. [DS]

yerikmek, [yé-r-mek > yer-ik-mek] *{ağız}* *gçsz. f. [-ir]* Her şeyi kendisi için istemek; şımarmak. [DS]

yerilme, [yer-il-me] *is.* Yerilmek eylemi.

yerilmek¹, [yer-il-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yermeye işi yapılmak. **2.** Hakkında yermeye eylemi uygulanmak; kınanmak; beğenilmemek; kötülenmek; küçümsenmek; gözden düşmek. *{ağız}* (*aynı*) [DS] ☞ **yerilip yeçilmek**, *{eAT}* *Ayıplanmak; kınanmak.*

yerilmek², [yé-r-mek > yér-el-mek / yér-il-mek [Clauson]] *{eT}* *edil. f. [-ür]* Ayrılmak. [DLT]

yerim, [yé-r-mek > yer-im [Clauson]] *{eT}* *sf.* Dilim hâlinde kesilerek oluşturulmuş parçalardan her biri; bütünlüğü olmayan; yarım. [DLT]

yerimek, [*eT.* yér-mek > yér-i-mek / yürü-mek] (*yé-rimek*) *{ağız}* *gçsz. f. [-r]* Yürümek. [DS]

yerince¹, [yer > yer-i-n-ce بِرَجْه] {eAT} {OsT} *zf.* Yerinde; uygun; düzgün; eksiksiz.

yerince², [yér-mek > yer-ince بِرَجْه] {eAT} *sf.* Yerilmiş; kötülenmiş.

yerincek, **-ği** [yér-mek > yer-in-mek > yerin-cek] {ağız} *sf.* Alçak gönüllü. [DS]

yerincekli, [yerin-cek-li] {ağız} *sf.* Kederli; üzüntülü. [DS]

yerinç, **-ci** [yer-in-mek > yer-inç] *is.* Yerinme; teessüf; hayıflanma.

yerinçig, [yér-in-mek > yérin-ç-ig] {eT} *sf.* Acınacak hâlde; zavallı; acıklı. [KB]

yerinde, [yer-i-n-de] *zf.* (Bir şey için) onun durumunda; onun konumunda. ☞ **yerinde vuruş**, *spor.* *Yerinde yapılan başlama vuruşu.*

yerindelik, **-ği** [yer-i-n-de-lik] *is.* 1. Yerinde olma durumu; isabet. 2. *huk.* Kamulaştırılan bir özel mülk üzerinde, kamu yararının özel çıkara oranla yüksek olması.

yerinden, [yer-in-den] {ağız} *sf.* Soylu. [DS]

yerindi, [yér-in-mek > yérin-dî [Clauson] / irin-di] (*yérindi:*) {eT} *sf.* İğrenç. [KB]

yerindirmek, [yér-mek > yér-in-dir-mek بِرندرمك] *gçl. f.* [-ür] 1. {eAT} {OsT} Üzmek; tasalandırmak. 2. {ağız} Gücendirmek. [DS] 3. {ağız} İmrendirmek. [DS]

yerindürmek, [yér-mek > yér-in-dür-mek بِرندورمك] {eAT} {OsT} *gçl. f.* [-ür] Üzmek; tasalandırmak.

yerine, [yer-i-n-e] *zf.* 1. (Bir şey için) onun karşılığında. 2. Onun görevini, işlevini üstlenerek. 3. Onun durumuna; onun konumuna.

yerineği, [yer+inek-i] {ağız} *is. bot.* Havacıva, (*Alkanna tinctoria*). [DS]

yeringen, [yér-in-mek > yérin-gen بِيرنكن] {eAT} *sf.* Çok üzülen; kederlenen.

yerinme, [yer-in-me] *is.* 1. Yerinmek eylemi; teessüf. 2. Pişmanlık.

yerinmek¹, [yér-mek (*tiksirmek*) > yér-in-mek / بِرئمك] {ağız} *dönşl. f.* [-ür] 1. Acınmak; teessüf etmek; üzülmek; kederlenmek; hoşnutsuzluk duymak. {eT} {eAT} {OsT} (*ayını*) [İKPOy.] 2. Pişman olmak. 3. Yakınmak. 4. (Çoğunlukla kendini) beğenmemek. {ağız} (*ayını*) [DS]. 5. Kendine güvenmemek; cesaretsiz olmak. 6. Gücenmek. 7. Kiskanmak. 8. İmrenmek. [DS]

yerinmek², [yar-mak > yar-ın-mak / yér-mek > yér-in-mek [Clauson]] {eT} *dönşl. f.* [-ür] Kendisi için yarmak; yarınmak. [DLT]

yerişmek¹, [yér-mek > yér-iş-mek [Clauson] / yir-iş-mek] {eT} *dönşl. f.* [-ür] 1. Yirilmek; ayrılmak. [DLT] 2. Gülümsemek. [DLT] 3. Kuvvetsizleşmek. [DLT]

yerişmek², [yct-iş-mek / yer-iş-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ir] 1. (Ürün, bitki vb. için) yetişmek; bitmek. 2. Büyüyüp gelişmek; boylanmak. 3. Varmak; ulaşmak. [DS]

yeritme, [yürü-t-mek / yerit-me] {ağız} *is.* Geniş sacak. [DS]

yeritmek, [yér-mek > yér-it-mek / yéret-mek] {eT} *gçsz. f.* [-ür] Yerinmek; tembellik etmek. [DLT]

yerküç, [yer-küç / bür-güç [Clauson]] {eT} *is.* Fırın küreği; kürek. [DLT]

yerküre, [yer+küre] *is.* Üzerinde yaşadığımız gezegen; yer yuvarlağı; dünya.

yerlemek, [yér > yér-lē-mek] (*yérle:mek*) {eT} *gçsz. f.* [-r] 1. Yerleşmek. [ETY] 2. Yerleştirmek. [ETY]

yerlendirme, [yer-le-n-dir-me] *is.* 1. Yerlendirmek eylemi. 2. Zihinde uzaklık tahminine dayanarak sesin kaynağının yerini uzamda belirleme işlemi.

yerlendirmek, [yer-le-n-dir-mek] *gçl. f.* [-ir] Yer vermek; yer sahibi yapmak.

yerlendürmek, [yer-le-n-dür-mek بِرلندرمك] {eAT} *gçl. f.* [-ür] Yer olarak vermek; yer olarak belirlemek.

yerlenme, [yer-le-n-me] *is.* Yerlenmek eylemi.

yerlenmek¹, [yer-le-n-mek بِرلنمك] *dönşl. f.* [-ir] {eAT} [-ür] 1. Yer edinmek; yer sahibi olmak. 2. {eAT} {OsT} {ağız} Yerleşmek; yurt edinmek. [DS]

yerlenmek², [yar-ıl-ın-mak > yerlen-mek ?] {ağız} *dönşl. f.* [-ir] (Tahta, kalas vb. için) güneş veya rüzgâr etkisi ile yarılmak. [DS]

yerleşik, **-ği** [yer-le-ş-ik] *sf.* 1. Belli bir yerde yerleşmiş olan. 2. Yer etmiş, yer edinmiş olan; yerli olmuş; mütemekkin. 3. (Toplum için) bir yerde sürekli olarak yaşayan; göçebe olmayan. 4. *mecaz.* Bir yerde sürekli olarak görülen, varlığını orada sürdüren ve sürdüreceği olan. 5. *zool.* (Yaprak biti kuşakları için) aynı bitki üzerinde art arda ortaya çıkan. 6. *biy.* (Canlılar için) sınırlı ve belirli bir alanda öteden beri yaşayan.

yerleşiklik, **-ği** [yer-le-ş-ik-lik] *is.* Yerleşik olanın özelliği.

yerleşilme, [yer-le-ş-il-me] *is.* Yerleşilmek eylemi.

yerleşilmek, [yer-le-ş-il-mek] *edil. f.* [-ir] Yerleşmek eylemi yapılmak.

yerleşim, [yer-le-ş-im] *is.* 1. Yerleşmek eylemi. 2. İnsanların bir yerde, bir arada ve bir bütün hâlinde oturma durumu; yerleşme; iskân. ☞ **yerleşim alanı**, *Yerleşim merkezi*.|| **yerleşim merkezi**, *İl, ilçe, kasaba, köy gibi halkın bir arada yaşadığı, oturduğu yer; meskûn mahal; yerleşim birimi.*

yerleşke, [yer-le-ş-ke] *is.* Büyük bir yerleşim biriminin yanında üniversite binaları ile öğrencilerin barınmasına ayrılmış tesislerin tümü; kampus.

yerleşme, [yer-le-ş-me] *is.* Yerleşmek eylemi.

yerleşmek, [yer-le-ş-mek] *gçsz. f. [-ir]* **1.** Yer durumuna gelmek; yer olmak. **2.** Geldiği bir yerde kendine yer bulup oturmak; yer edinmek. **3.** Bulduğu ortamda yerli hâle gelmek. **4.** (Kişi için) kendine sürekli kalabileceği bir yer bulup orada oturmak. **5.** Bir yerde belli bir süre ya da sürekli olarak kalmak; orada yaşamaya, oturmaya başlamak; yurt tutmak. **6.** Bir işe girmek; işte sürekli çalışmaya başlamak. **7.** Yeni geldiği bir yerde eşyalarını düzene sokmak; eşyalarını yerli yerine koymak. **8.** Rahat bir biçimde oturmak, uzanmak. **9.** (Nesneler için) bir yerden kolayca çıkarılamayacak biçimde iyice oturmak; sabitleşmek. **10.** *mecaz.* Toplum tarafından iyice benimsenmek; yaygın duruma gelmek; vazgeçilemez duruma gelmek. **11.** *mecaz.* Alışılmak; kullanılır olmak. **12.** (İstenmeyen bir durum ya da duygu) toplumun bütün üyelerine sinmiş olmak; içine işlemek; üzerine çökmek. **13.** *biy.* (Bir bitki ve hayvan türü için) boş bir alanda özgün bir konumda koloniler edinmek.

yerleştirici, [yer-le-ş-tir-ici] *sf.* **1.** Bir şeyi yerine yerleştirmeye yarayan; yerleştiren; yerleşmeyi sağlayan. **2.** *tıp. is.* Kırık parçalarını yerine yerleştirmeye ve onları orada sabit olarak tutmaya yarayan ağıt.

yerleştirilme, [yer-le-ş-tir-il-me] *is.* Yerleştirilmek eylemi.

yerleştirilmek, [yer-le-ş-tir-il-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yerleştirmek eylemi yapılmak. **2.** Hakkında yerleştirme işlemi uygulanmak.

yerleştirme, [yer-le-ş-tir-me] *is.* **1.** Yerleştirmek eylemi. **2.** Yurtlandırma; iskân. **3.** *tıp.* Yeri değişmiş bir organı yerine getirme ve oturtma işlemi. **4.** Bir kimseye iş bularak çalışmasını sağlama.

yerleştirmek, [yer-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Yerleşmek eylemini yaptırmak. **2.** Bir kimseye barınacağı, oturacağı, duracağı bir yer göstererek yerleşmesini sağlamak. **3.** (Nesneler, eşyalar için) duracağı uygun bir yer bulup oraya koymak veya dizmek. **4.** (Kişi için) çalışacağı bir iş bulup orada çalışmasını sağlamak; işe girmesini sağlamak. **5.** Bir şeyin zaman ve uzamdaki yerini konumunu belirlemek. **6.** (Söz için) tam sırasında söylemek; taşı gediğine koymak. **7.** (Tokat, şamar vb. için) vurmak; atmak. **8.** (Zihin, kafa, akıl vb. için) bir şeyi aklında tutmak; unutmayacak biçimde öğrenmek. **9.** Deseni kumaş üzerine küçük teyellerle belirlemek.

yerli¹, [yer-li] *sf.* **1.** Yeri olan; belli bir yer sahibi olan. **2.** Belli bir yere bağlı olan; o yere ilişkin olan. **3.** Başka bir yere götürülemeyen, taşınamayan; sabit. **4.** (Ürün için) içinde bulunulan bölgede yetişen; oranın ürünü. **5.** Yurt içinde üretilen. **6.** (Kişi için) oturduğu bölgede doğup büyüyen, ataları da oraya yerleşmiş olan. **7.** *biy.* (Bitki ve hayvan topluluğu için) belli bir bölgede kendiliğinden yetişen.

8. *is.* O bölgenin insanı; dışarıdan göçmen olarak gelmemiş, orada doğup büyümüş ve ataları da eskiden beri orada yaşamış olan kimse. **9.** Bir bölge sömürgeleşmeden önce orada yaşayan insan toplulukları; oranın eski sakinleri. **10.** *jeol.* Tektonik bakımdan yer değiştirmemiş jeolojik oluşum. **11.** (Tamlayan olarak) yerli halkın malı, ürünü, kültürü. ☞ **yerli dolap**, *Gömme dolap*.|| **yerli malı**, *Ülke içinde üretilen ve yetiştirilen malların tümü*.|| **yerli yerince**, {ağız} *Düzgün*. [DS]|| **yerli yerinde**, *1. Kendi yerinde. 2. Bulunduğu yere uygun*.|| **yerli yerine**, *Kendine uygun ve özgün yere*.|| **yerli yersiz**, *1. Zamana, yere ve duruma uygun olup olmadığı düşünmeksizin. 2. Ulu orta; saçma sapan; anlamsız*.

yerli², [yer-li] {ağız} *zf.* **1.** Hepsi. **2.** Büsbütün. **3.** Hiç. [DS]

yerlice, [yer-li-ce] {ağız} *is.* Türkçe. [DS]

yerlig¹, [yé > yér-lig] (*yérlig*) {eT} *sf.* (Kumaş için) belirtilen renkte yüzü olan; ... yerli. *yaşıl yerlig barçın (yeşil yüzü ipek kumaş)*.

yerlig², [eT. yar-lığ > Far. yerlig برلج] {OsT} *is.* Ferman; yarlıg.

yerligen, [yir-il-gen > yerligen ?] {ağız} *is.* Yalınayak gezenlerin ayaklarının altında çıkan yara. [DS]

yerliğen, [yir-il-gen / yerliğen ?] {ağız} *is.* → yerli-gen. [DS]

yerlik, -ği [yer-lik] {ağız} *is.* Kiler. [DS]

yerlileşme, [yer-li-le-ş-me] *is.* Yerlileşmek eylemi.

yerlileşmek, [yer-li-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* **1.** Yerli duruma gelmek; yerli olmak. **2.** Bir yerde çok uzun süre kalarak oranın yerlisi durumuna gelmek; yerliler gibi olmak.

yerlilik, -ği [yer-li-lik] *is.* **1.** Yerli olma durumu. **2.** Yerli olan şeyin özelliği; yerlinin taşıdığı nitelik. **3.** Uzun zamandan beri hep aynı yerde yaşayan insan ırkları ile hayvan ve bitki türlerinin kazandığı özellik.

yerlü, [yer-lü برلو] {eAT} *sf.* Sabit. ☞ **yerlü renk**, {eAT} *Esas renk*.

yerme, [yer-me] *is.* Yermek eylemi; zem; hiciv.

yermeçi, [yer-me-ci] *is.* **1.** Yerme işini yapan kimse; yergici; heccav. **2.** *sf.* Yerme huyu bulunan; yeren.

yermeç¹, [yé-r-mek] (*yé:rmek*) {eT} *gçsz. f. [-er]* **1.** Tiksinmek; beğenmemek; iğrenmek; hoşlanmamak. {ağız} (*aynı*) [DLT] [İKPÖy.] [DS] **2.** {eT} Surat asmak. [İKPÖy.] **3.** (Kişi için) olumsuz yönlerini ortaya koyarak kötölemek; küçümsemek; kınamak; hakir görmek; beğenmemek. {OsT} {ağız} (*aynı*) [DLT] [İKPÖy.] [DS] **4.** Kusurlarını alaylı bir dille anlatmak; taşlamak; hicvetmek. **5.** {ağız} Birinin ardından kötülüğünü söylemek; çekiştirmek. [DS] **6.** {ağız} Kalabalık içinde kötü davranmak. [DS] ☞ **yermeç yeçişmek**, {eAT} *Birbirini kınamak*.|| **yerip**

- yeçmek**, {eAT} *Kınamak; kötülemek; aşağı görmek; beğenmemek.* || **yerip yerçmek**, {eAT} {OsT} → yerip yeçmek.
- yermek**², [yér-mek] {eT} *gçl. f. [-er]* Yirmek; yaş bir şeyi demirle kesmek; uzunlamasına yarmak; kolayca yarmak. [DLT]
- yermek**³, [yér-mek] {eT} *gçsz. f. [-er]* Ermek; ulaşmak. [Mühennâ]
- yermek**⁴, [yer-mek] {ağız} *gçl. f. [-r]* Seçmek; ayırt etmek. [DS]
- yermeksiz**, [yér-mek > yér-mek-siz] (*yérmeksiz*) {eT} *sf.* Duyuların etkisi altında kalmayan; tiksинmeyen.
- yermeli**, [yer-me-li] *sf.* (Sözcük, terim vb. için) yERICI bir özelliği olan; belirttiği nesneyi ya da kavramı aşağılayan; küçük gören; pejoratif.
- yermelü**, [yerme-lü برملو] {eAT} *sf.* Yermeğe uygun; yerilebilecek nitelikte. ☞ **yermelü olmak**, {eAT} *Yermeğe layık olmak.*
- yermeşik**, -ği [yerme-ş-ik] {ağız} *is.* 1. Gelincik. 2. *sf.* Sırnaşık. [DS]
- yermük**, -ğü [yer-mük] {ağız} *is.* Ekin arasında biten ve yenilebilen bir ot; yemlik. [DS]
- yermürmek**, [yer-mür-mek برمورمك] {eAT} *gçsz. f. [-ür]* Sızlanmak; kederlenmek.
- yernik**, -ği [yer-in-mek > yer(i)n-ik] {ağız} *sf.* 1. Mutlu olmamış. 2. *is.* İstedini alamayan kimse. 3. İhtiyaç içinde bulunan kimse. [DS]
- yeröte**, [yer+öte] *is. gök b.* Bir gök cisminin yörüngeşinin Yer'e en uzakta bulunduğu nokta; evç.
- yerpimek**, [epri-mek / yepri-mek > yerpi-mek / yerpi-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* (Kumaş için) eskilikten dolayı eriyip akmak. [DS]
- yerpinti**, [yep-inti / yerp-inti] {ağız} *is.* Koyun sütünü koyulaştırarak yapılan bir tatlı. [DS]
- yerpiz**, [yarpız / yerpiz] {ağız} *is.* Yaban nanesi; yarpuz. [DS]
- yerleşmek**, [yer-le-ş-mek / yerleş-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Yerleşmek. [DS]
- yersekçi**, [yer-mek > yer-sek-çi] {ağız} *sf.* Hevesi çabuk geçen; maymun iştahlı. [DS]
- yersel**, [yer-sel] *sf.* 1. Yerle, toprakla ilgili; yere ait; yere özgü. 2. Belli bir yerle ilgili olan; o yere özgü olan; yerel; yöresel, (1935). 3. Toprakta oluşan.
- yerselemek**, [örse-le-mek / yer-se-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r]* [-l(i)-yor] Hırpalamak; örselemek. [DS]
- yersellemek**, [yer-mek > yer-se-(l)le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r]* [-l(i)-yor] Küçük görmek; aşağılamak. [DS]
- yerseme**¹, [yer-mek > yer-se-mek] {ağız} *gçl. f. [-r]* [-s(i)-yor] Beğenmemek. [DS]
- yerseme**², [yer > yer-se-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* [-s(i)-yor] Kendi ölümünü istemek. [DS]
- yersi**, [yer-si] {ağız} *sf.* Toprak; toprak tadında veya kokusunda olan. [DS]
- yersil**, [yer+sil] *is.* Bir ıslatma bezi ve sıkma düzeneğinden oluşan, elleri ıslatmadan yerleri silmekte kullanılan bir tür paspas.
- yersimek**, [yer > yer-si-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* (Tahıl için) nemlenerek toprak gibi kokmak. [DS]
- yersinmek**, [yér > yér-sin-mek] (*yérsinmek*) {eT} *dönşl. f. [-ür]* Bir yeri yurt edinmek. [DLT]
- yersiz**, [yer-siz] *sf.* 1. Yeri olmayan; yeri bulunmayan. 2. Barınacak bir yeri, yurdu olmayan; oturacak yer bulunmayan. 3. Yeri yeterli olmama durumu 4. *mecaz.* Yer, zaman ve durum bakımından uygun olmayan; uygunsuz; anlamsız; manasız; saçma; gereksiz. {ağız} (*aynı*) [DS] ☞ **yersiz yurtsuz**, 1. *Barınacak yeri olmayan.* 2. *Barınacak yeri olmaksızın.* || **yersiz yurtsuz kalmak**, 1. *Barınacak, oturacak yerini kaybetmek.* 2. *Bütün varlığını yitirerek zor durumda kalmak.*
- yersizlik**, -ği [yer-siz-lik] *is.* 1. Yersiz olma durumu. 2. Barınacak, oturacak yeri olmama durumu. 3. Yeri yeterli olmama hâli. 4. *mecaz.* Yersiz olma durumu; münasip düşmeme; uygunsuzluk.
- yertincö**, [yér > (yer) + tu-mak (tıkama) > tu-n-mak > tu-n-çu (tıkama) / yirtinçü / yirtünçü] {eT} *is.* Yer; dünya. [Gabain] [İKPÖy.]
- yertinçü**, [yér > (yer) + tu-mak (tıkama) > tu-n-mak > tu-n-çu (tıkama) / yértinçü / yirtünçü] {eT} *is.* Dünya; yer. [İKPÖy.] [Gabain]
- yertinçülüg**, [yértinçü > yértinçü-lüg] {eT} *sf.* Dünyeyi. [Clauson]
- yertme**, [yert-me] {ağız} *is.* Taraça. [DS]
- yertmeç**¹, -ci [yert-meç] {ağız} *is.* (Kişi için) uyan; tabi olan; bağlı. [DS]
- yertmeç**², -ci [yirt-maç / yért-meç] {ağız} *is.* Yırtmaç. [DS]
- yertunçu**, [yér > (yer) + tu-mak (tıkama) > tu-n-mak > tu-n-çu (tıkama) / yirtinçü / yirtünçü] {eT} *is.* Kapalı yer. [İKPÖy.] [Gabain]
- yertünçü**, [yér > (yer) + tu-mak (tıkama) > tu-n-mak > tu-n-çu (tıkama) / yirtinçü / yirtünçü] {eT} *is.* Dünya; yer. [İKPÖy.] [Gabain]
- yertürmek**, [yér-mek > yér-tür-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Yırdirmek. [DLT]
- yerük**¹, [yér-mek > yér-ük] {eT} *is.* Yirilmiş; uzunlamasına yırtılmış ve güzelliği gitmiş olan her şey; yirik; gedik. [DLT]
- yerük**², -ğü [yer-mek > yer-ük] {ağız} *sf.* (Gebe kadın için) aşeren. [DS] ☞ **yerük yerüme**, {ağız} *Aşermek.* [DS]
- yerüki**, [berü > berü-kī [Clauson] / yerükī] (*yerüki:*) {eT} *zf.* Beriki; berideki. [ETY]
- yerüklü**, [yer-mek > yer-ik > yerük-lü] {ağız} *sf.* Aşeren. ☞ **yerüklü olmak**, {ağız} *Aşermek.* [DS]
- yeryaran**, [yer+yar-an] {ağız} *is.* Bir tür mantar. [DS]

yeryüzü, [yer+yüz-ü] *is.* **1.** Gezegenimizin kara ve denizlerle kaplı ve üzerinde yaşadığımız yüzeyi; yer kabuğu. **2.** İnsan topluluklarının hayatını sürdürdüğü yaşama ortamı; dünya.

yerzem, [yer+ Ar. zemīn ?] {ağız} *is.* Bodrum. [DS]

ye's, [Ar. ye's بآس] {OsT} *is.* → yeis. ☞ **ye's-äver**, {OsT} Ümitsizlik getiren; keder veren; üzüntü kaynağı olan. || **ye's-efzā**, {OsT} Ümitsizliği artıran; keder ve elem artıran.

yes, -ssi [eT. is / issi > yes] {ağız} *is.* Sahip. [DS]

yesag, [T. yasak > Far. yesāğ يساغ] (yesa:ğ) {OsT} *is.*

1. Kanun; nizam. **2.** Yapılması men edilmiş şey; yasak.

yesar, [Ar. yesār يسار] (yesa:r) {OsT} *is.* **1.** Sol taraf; sol. **2.** Zenginlik; varlık.

yesaret, [Ar. yesāret يسارت] (yesa:ret) {OsT} *is.* **1.** Kolaylık. **2.** Zenginlik.

yesarî, [Ar. yesārî يسارى] (yesa:ri:) {OsT} *sf.* **1.** Sola ait; sola ilişkin. **2.** *is. mat. eski.* Uzak. ☞ **yesarî hatlar**, {OsT} *mat. Aykırı doğrular.* || **yesarî münhanî**, {OsT} *Uzak eğrisi.* || **yesarî mütenâzır**, {OsT} *Ters bakışimli.* || **yesarî müstakimler**, {OsT} *Aykırı doğrular.*

yesemek, [yé-mek > yé-sē-mek] (yé:se:mek) {eT} *gçsz. f. [-r]* Yemek istemek. [DLT]

yesenlik, -ği [es-mek > es-en-lik / yes-en-lik] {ağız} *is.* Çisentili hava. [DS]

yeser, [Ar. yeser يسر] {OsT} *is.* **1.** Kolaylık. **2.** İp, iplik vb. bükümü. **3.** Bir kimsenin sağından gelme. **4.** Okla kumar oynama.

Yeseviye, [Ahmet Yesevi > yeseviyye يسويه] *öz. is.* Hoca Ahmet Yesevî (12. yy.) tarafından Türkistan'da kurulan, Kur'an ve sünnete sıkı sıkıya bağlı, bütün ibadet esaslarına uyan Müslüman Türkler arasında geniş rağbet bulan bir tarikat.

yesikçi, [ye-sik-çi ?] {ağız} *sf.* Kararsız; güç beğenir. [DS]

yesimek, [ye-si-mek ?] {ağız} *gçsz. f. [-r]* Suyu çekilerek buruşmak; pörsümek. [DS]

yesir¹, [Ar. esîr => yesir يسير] {eT} {OsT} *is.* Esir; tutsak. [Bahşayış] ☞ **yesir alma**, {ağız} *folk. Karşı takımın elemanlarını esir alma biçiminde oynanan bir çocuk oyunu.* [DS]

yesir², [Ar. yüsir > yesir يسير] (yesi:r) {OsT} *is.* **1.** Kolay. **2.** Az nesne. **3.** Kumarbaz.

yesiz, [yeğ ? > yé-siz] {ağız} *sf.* Terbiyesiz. [DS]

yesmin, [Far. yāsemīn] {ağız} *is.* Yasemin. [DS] ☞ **yesmin yağı**, {ağız} *Vazelin.* [DS]

Yesribî, [Ar. Yesrib (Medīne) > yesribî] (yesribi:) *sf.* **1.** Medine ile ilişkin. **2.** Medine'ye ilişkin.

yessir, [Ar. esîr => yessir] {ağız} *is.* Kul; köle. ☞ **yessir olmak**, {ağız} *Yolunda ölmek; kul kurban olmak.* [DS]

yestehleme, [yesteh-le-me] *is.* Yestehlemek eylemi.

yestehlemek, [yesteh-le-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Büyük abdest bozmak; dışkısını yapmak. **2.** *gçl. f.* Kaldırıp atmak; fırlatmak. [DS]

yesti, [? yesti] {ağız} *is.* Kuluçka. [DS]

Yesu'î, [Ar. Yesu' (İsa) > yesu'î / yesu'iyye يسوعيه / يسوعى] (yesu:i:) *sf.* **1.** Hz. İsa ile ilgili. **2.** Hristiyanlıkla ilgili.

yesur, [Ar. yesür يسور] (yesu:r) {OsT} *is.* Kumarbaz.

yesyeni, [ye(s)+ye/ni] (ye'syeni) *sf.* Çok yeni; hiç kullanılmamış; yepyeni.

yeş, [? yeş] {ağız} *is.* Mayalı hamurdan yapılan bir tür yemek. [DS]

yeşb, [Ar. yeşb يشب] {OsT} *is.* Yeşim taşı. ☞ **yeşb-i ahdar**, {OsT} *Yeşil şeyim taşı.* || **yeşb-i ahmer**, {OsT} *Kırmızı yeşim taşı.* || **yeşb-i asfer**, {OsT} *Sarı yeşim taşı.* || **yeşb-i hattî**, {OsT} *Damarlı yeşim.* || **yeşb-i Mısrî**, {OsT} *Esmer yeşim taşı.*

yeşerme, [yeşer-me] *is.* Yeşermek eylemi.

yeşermek, [eT. yāş (yeşil olmak) > yaş-ar-mak] *gçsz. f. [-ir]* **1.** (Bitkiler için) Yaprak sürmek; yapraklanmak. **2.** (Kır, arazi vb. için) yeşil bitki örtüsü ile kaplanmak. **3.** Rengi yeşile dönüşmek. **4.** (Duygu, düşünce vb. için) oluşmaya başlamak; belirginleşmek.

yeşerti, [yeşer-ti] *is.* Yeşermiş olan yer; yeşillik. {ağız} (aynı) [DS]

yeşertme, [yeşer-t-me] *is.* Yeşertmek eylemi.

yeşertmek, [yeşer-t-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Yeşermesini sağlamak. **2.** Yeşillenmesini sağlamak. **3.** Bir duygu, düşüncenin ortaya çıkmasına, belirmesine neden olmak.

yeşertü, [yeşer-ti / yeşer-tü] {ağız} *is.* Yeşillik; yeşertti. [DS]

yeşge, [? yeşge] {ağız} *is.* Haşarı. [DS]

yeşi, [? yeşil] {ağız} *is.* Bir at donu; koyu al. [DS] [DD]

yeşik, -ği [Bul. jáščik] {ağız} *is.* Meyve sandığı. [DS]

yeşil¹, [eT. yāş (yeşil olmak) > yaş-ıl > yeşil] *is.* **1.** Beyaz ışığın tayfında sarı ile mavi arasında yer alan renk; {eT} (aynı) [Mühennâ] **2.** Bu renkte olan. **3.** Bu rengin değişik tonları. **4.** (Bitki için) henüz öz suyunu yitirmemiş; tazeliğini koruyan; taze. **5.** (Olgunlaştığında rengi değişen sebze ve meyveler için) ham. ☞ **yeşil alan**, *Bir kent içinde bitki örtüsü ile kaplı her türlü açık alan; park; bahçe.* || **yeşil bayrak**, *İmparatorluk döneminde şehzadelerin yeşil atlastan yapılmış olan sancaklarına verilen ad.* || **yeşil birlikler**, *as. Barışta kurulup seferberlik hazırlıkları yapılmış olan, çekirdeği mevcut ve plan-*

lanmış muharip birliklerle idarî lojistik destek birliklerine verilen ad.|| **yeşil bitki**, Klorofil bulunan ve bu sebepten kendi beslek bir hayat süren bitki.|| **yeşil çekirge**, [yeşil+çekirge] b. is. zool. İnce uzun duyargalı, orağımsı yumurtlama borulu, iri bedelli, yeşil ya da yeşile yakın sarı renkli, çok uzun arka ayaklı, erkekleri akşam üzeri ve geceleyin çok şiddetli cırlama sesleri çıkaran sıçrayıcı düz kanatlı, (*Tettigonia viridissima*).|| **yeşilden yemek**, Tarlada henüz olgunlaşmamış ürünü göstererek borç para almak.|| **yeşil ışık**, Yolun geçişe açık olduğunu gösteren trafik ışığı.|| **yeşil ışık yakmak**, mecaz. Bir işin yapılmasına izin vereceğini belli etmek.|| **yeşil karga**, zool. Mavi kuzgun; gök karga.|| **yeşil kertenkele**, zool. Yeşil renkli bir kertenkele türü. (*Lacerta viridis*).|| **yeşil kurbağa**, {ağız} is. zool. Otlar arasında yaşayan, küçük, yeşil renkli, zehirli bir kurbağa, (*Bufo viridis*). [DS] **yeşil kuşak**, Ormanlık ve yeşil alanlar.|| **yeşil maymun**, zool. Batı Afrika'nın balta girmemiş ormanlarında yaşayan, uzun kollu maymungillerden yeşilli kırçıl tüylü bir maymun türü, (*Cercopithecus callitrichus*).|| **yeşil maymun hastalığı**, Marburg humması.|| **yeşil nane**, Taze nane.|| **yeşil oy**, Çekimsiz oy.|| **yeşil saat**, Görüşme yapılabilecek uygun zaman dilimi.|| **yeşil saha**, Futbol sahası.|| **yeşil sazan**, zool. Tatlı su kayası; karabalık, (*Tinca tinca*, *T. vulgaris*).|| **yeşil ten**, {eAT} Yeşil renkli iri kertenkele.|| **yeşil zeytin**, Yeşil iken toplanarak salamurası yapılmış olan zeytin.

yeşil², [yeşil] {ağız} sf. (At donu için) koyu al. [DS]

yeşil³, [yeşil] {ağız} is. → yeşilbaş. [DS]

Yeşilay, [yeşil+ay] b. öz. is. İçki ve uyuşturucu madde alışkanlıklarının kötülüklerini anlatmak amacıyla 1920 yılında kurulmuş bulunan kamuya yararlı dernek; Yeşilay Cemiyeti.

yeşilaycı, [yeşilay-cı] is. 1. Yeşilay derneği üyesi. 2. Alkollü içki ve sigara kullanmayan ya da kullanımına karşı olan kimse.

yeşilbağa, [yeşil+bağa] b. is. zool. Avrupa ve Türkiye'de yaşayan tek ağaç kurbağası; yaprak kurbağası, (*Hyla arborea*).

yeşilbaş, [yeşil+baş] b. is. 1. zool. Ördekgillerden, sazlık ve durgun suların bulunduğu hemen her yerde yaşayan, yeşil bitki, tohum, tahıl, böcek ve solucanlarla beslenen bir yaban ördeği, (*Anas platyrhynchos*). 2. {ağız} Erkek ördek; suna. [DS] **yeşilbaş ördek**, {ağız} Erkek ördek; suna. [DS]

yeşilbiber, [yeşil+biber] b. is. bot. Yeşil renkli taze ve sivri biber.

yeşilce, [yeşil-ce] {ağız} is. Kertenkele. [DS]

yeşilgan, [yeşil-gan ?] {ağız} is. → yeşilistan. [DS]

yeşilgelen, [yeşil+gel-en] {ağız} sf. Yeşilimsi. [DS]

yeşilimsi, [yeşil-imsi] sf. Yeşili andıran; yeşile çalan; yeşilimtırak.

yeşilimsirek, -ği [yeşil-imsi-rek] {ağız} sf. Yeşilimtırak. [DS]

yeşilimtırak, -ğı [yeşil-imtırak] sf. Yeşili andıran; yeşile çalan; yeşilimsi.

yeşilistan, [yeşil+ Far. istân] {ağız} is. Yeşil renkli, bir tür kertenkele. [DS]

yeşilkalamak, [yeşil+kalamak] {ağız} is. → yeşilistan. [DS]

yeşilkuşak, -ğı [yeşil+kuşak] {ağız} is. Gökkuşağı. [DS]

yeşilleme, [yeşil-le-me] is. Yeşil duruma getirme.

yeşillenme, [yeşil-le-n-me / yeşil-len-me] is. Yeşillenmek eylemi.

yeşillenmek, [yeşil-le-n-mek] döşl. f. [-ir] 1. Yeşil duruma gelmek; yeşil olmak; yeşermek. 2. Yeşil renkli bir giyeceğe sahip olmak; yeşil renkli elbise giymek. 3. {ağız} argo. Birine karşı duyduğu cinsel isteği sezdirmek; sarkıntılık etmek. [DS] 4. argo. Başkasının malında gözü olmak; onu elde etmeye çalışmak.

yeşilli, [yeşil-li] sf. 1. Yeşili bulunan. 2. Üzerinde yeşil renkli çizgi, desen vb. bulunan. 3. (Kişi için) yeşil elbise giymiş olan.

yeşillik, -ği [yeşil-lik] is. 1. Yeşil olma durumu; yeşil renkli olan şeyin niteliği. 2. Yeşil bitkilerle kaplı olan yer. 3. Çiğ yenen veya salatası yapılan taze sebzeler; sofraya konulan marul, tere, yeşil soğan vb. {ağız} (ayn) [DS] 4. Bir çiçek demetine eklenen yeşil yapraklı dallar. 5. Yeşil ot; taze ot. 6. {ağız} Hıyar. [DS] 7. {ağız} Sebze bahçesi. [DS] 8. {ağız} Sebze. [DS]

yeşilten, [yeşil+ten تيشيل] {eAT} is. İri ve yeşil kertenkele.

yeşilustan, [yeşil+ Far. istân] {ağız} is. İri, yeşil kertenkele. [DS]

yeşim¹, [Ar. yeşb يشب=> yeşim] is. 1. min. Kusursuz biçimde perdahlanabilen, İlk Çağdan beri değerli taş olduğu kadar kötü ruhları uzaklaştıran bir büyü aracı, hükümdarın egemenliğinin gücü ve simgesi olarak ya da nazara karşı kullanılmış bulunan, siyah, yeşil ya da beyazımtırak renkli, çok sert bir başkalaşım kayacı. 2. Yeşim renginde mermer benzeri cilalı taş. 3. Yeşimden yapılmış olan eşya.

yeşim², [yaş / yeş-im] {ağız} is. Yeşilbaş. [DS]

yeşit, -di [yaş / yeş-it] {ağız} sf. Parlak yeşil; yeşil. [DS]

yeşiva, [İbr. yeşiva] is. Sürekli ve yoğun biçimde Talmud öğretimi yapılan yüksek öğretim kurumu.

yeşm, [Ar. yeşb / yeşm يشم] {OsT} is. → yeşim.

yeşmah, [yaş-mak > yaşmah] {ağız} is. Baş örtüsü; yaşmak. [DS]

yeşmak, [yaş-mak] {ağız} is. 1. Yaşmak. 2. Değirmen taşının önüne konulan ve unun dışarıya sıçramasını engelleyen yay gibi eğri tahta. [DS]

yeşmek¹, [çş-mek / yeş-mek] {ağız} gçl. f. [-r] Eşmek; desmek. [DS]

yeşmek², [yaş-mak] {ağız} is. Yaşmak. [DS]

yetama, [Ar. yetim > yetāmā يتامى] {yeta:ma:} {OsT} is. Yetimler.

yetameli, [Ar. netāne => netāmeli / yetāmeli] {yeta:meli} {ağız} sf. Kavgacı; haylaz. [DS]

yetden, [yeni-den > yē(t)den] {ye:tden} {ağız} zf. Yeniden; yeni baştan. [DS]

yet, [yet-e] {ağız} is. Sakatlık. [DS] ☞ **yet** **vurmak**, {ağız} {At, eşek ve katır için} yürürken arka ayak, ön ayağa çarpmak. [DS]

yeteekeçe, [yet-mek > yet-ecek-ce يتعكجه] {eAT} sf. Yetecek kadar; yeterli miktarda.

yetek¹, **-ği** [yet-ek] {ağız} is. Küçük delgi; küçük matkap. [DS]

yetek², **-ği** [yet-mek > yet-ek] {ağız} is. Amaç. [DS]

yetelik, **-ği** [yet-mek > yet-e-lik] {ağız} sf. Yetecek kadar; yeter miktarda. [DS]

yetemeli, [yet-e-me-li ?] {ağız} is. Atın ön bacakları arasındaki nişan. [DS]

yeten¹, [yā-mak > yatan / yeten] {eT} is. Ok atılan tahta yay; atımcı yayı; hallaç yayı. [DLT]

yeten², [yet-mek > yet-en] {ağız} sf. (Kişi için) ömrünün süresi dolan; günü gelen. [DS]

yeten³, [yet-mek > yet-en] {ağız} sf. Herkes. [DS]

yetence, [yet-en-ce] {ağız} is. Tutum. [DS]

yetenek¹, **-ği** [yet-mek > yet-enek] is. 1. Kişinin bir şeyi yapabilme ve anlayabilme niteliği; kabiliyet, (1935). 2. Bir kimsede, başkalarından daha az bir çaba ile başarılı olmasını sağlayan doğuştan ya da edinilmiş yatkınlık. 3. Bir kimsenin yeni bir duruma uyma konusunda ya da herhangi bir alanda gösterdiği başarıma gücü. 4. Bir alanda kendini kanıtlamış olan yetenekli kimse; kabiliyet. 5. *eğit.* Kişinin kalıtıma dayanan ve öğrenmesini çevreleyen sınıır. 6. *eğit.* Dışardan gelen etkiyi alabilme gücü. 7. *fiz.* Bir fiziksel etkiye yatkın olma durumu; yatkınlık. 8. Bir malzemenin dış kuvvetlere karşı koyabilme gücü. 9. {ağız} Tutum. [DS]

yetenek², **-ği** [yet-mek > yet-enek] {ağız} is. 1. Süresi içinde alınmış ürün dışında yeniden biten tahıl, meyve veya ot. 2. *sf.* Yeni yetme; taze; genç. [DS]

yetenekli, [yetenek-li] *sf.* 1. Belli bir alanda gözle görülebilir bir yeteneği olan; kabiliyetli. 2. Çeşitli alanlarda yeteneği olan; bir işin gerektirdiği yetenekte olan kimse.

yeteneklilik, **-ği** [yetenek-li-lik] is. Yetenekli olma durumu; yetenekli olan bir kimsenin niteliği.

yeteneksiz, [yetenek-siz] *sf.* Yeteneği olmayan; kabiliyetsiz.

yeteneksizlik, **-ği** [yetenek-siz-lik] is. Yeteneksiz olma durumu; kabiliyetsizlik.

yeteng, [yā-mak > yatañ / yeteñ] {eT} is. Yün atılıp kabartılan hallaç yayı. [DLT]

yeter, [yet-mek > yet-er] *sf.* 1. Bir gereksinmeyi karşılayacak nicelikte olan; kâfi. 2. *ünl.* Sabrın taşıtığını ya da bir kırgınlığı belirtmek için "buraya kadar, orada dur, yetişir" anlamında kullanılan karşı çıkma sözü. ☞ **yeter ancak**, {OsT} *Yetişir artık!* || **yeter derecede**, *Yeterli ölçüde.* || **yeteri kadar**, *Gerkecek kadar; yetecek ölçüde.* || **yeter ki**, *Bir eylemin gerçekleşmesi için gereken ön koşulu belirtir.* || **yeter sayı**, *Bir kurul toplantısında oturumun açılabilmesi, karar alabilmesi için bulunması gereken üye sayısı; nisap.*

yeterge, [yet-mek > yet-er-ge] {ağız} *sf.* Yetecek kadar; yeterli. [DS]

yeterince, [yet-er-ince] {yeteri'nce} *zf.* Gereken miktarda; istenildiği kadar; gereğince; yeter sayıda ve ölçüde.

yeterli, [yet-er-li] *sf.* 1. Bir işi yapabilmeyi sağlayan özel bilgi ve becerisi olan; ehliyetli; kifayetli; ehil. 2. Bir işlevi, bir görevi yerine getirmek gücü ve etkisi olan. 3. İhtiyaçlara cevap veren; ihtiyaçları karşılayan. ☞ **yeterli olmak**, *Yönetme gücü bulunmak; iktidar sahibi olmak.*

yeterlik, **-ği** [yet-er-lik] is. 1. Yeter olma durumu. 2. Herhangi bir iş için gereken özel bilgi ve beceriye sahip olma durumu; ehliyet, (1944). 3. Bir kimsenin görevini yerine getirebilme gücü; kifayet. ☞ **yeterlik belgesi**, *Uzmanlık belgesi; ehliyet.* || **yeterlik eğitimi**, *eğit.* *Herhangi bir meslek dalında ya da belli bir konuda ön bilgisi ve yetenekleri bulunan kişinin bu bilgi ve yetenekleri güçlendirmeye yarayan eğitim.* || **yeterlik fiili**, *Bir fiilin "-a / -e" yapılı bağ fil gövdesine "bilmek" yardımcı fiilini eklemek suretiyle oluşturulan birleşik fiil.* || **yeterlik önergesi**, *Bir toplantıda ele alınıp görüşülen konu üzerinde yapılan konuşmaların yeterli olduğunu ileri süren önerge.* || **yeterlik sınavı**, *Devlet görevine alınmada ya da memurlukta yükselmeye uygulanan sınav.*

yeterlilik, **-ği** [yet-er-li-lik] is. Yeterli olma durumu.

yetersiz, [yet-er-siz] *sf.* 1. Yeterli olmayan. 2. Yeter derecede niteliği ve niceliği olmayan; eksiği bulunan; kifayetsiz. 3. (Kişi için) gerekli yetenek, bilgi ve beceriden yoksun; ehliyetsiz. 4. Gereken, istenen niteliği olmayan. 5. Verimli olmayan; verimsiz.

yetesiy, [yet-mek > yet-esi-y-e] {ağız} *sf.* Yetecek kadar; yeterli. [DS]

yetersizlik, **-ği** [yet-er-siz-lik] is. 1. Yetersiz olma durumu. 2. Yetersiz olan bir şeyin niteliği veya durumu; kifayetsizlik. 3. Bir kişide bir işi yapma, bir görevi yerine getirme konusunda gerekli olan nitelik, yetenek, beceri, erk ya da olanakların bulunmayışı; ehliyetsizlik. 4. Bir organın işlevini yerine getiremeyenlik durumu.

yetesi, [yet-mek > yet-esi] {eAT} {OsT} *sf.* Yeterli miktarda; yetecek kadar.

yetgek, [yéđ-mek > yed-gĕk / yét-gĕk] (*yétge:k*) {eT} *is.* Torba; çuval; heybe; bohça. [DLT]

yetgelmek, [yet-mek+gel-mek] {eT} *gçsz. b. f.* [-ür] Yetişmek üzere olmak. [KB]

yetgin, [yet-kin / yet-gin] {ağız} *sf.* Yetkin; olgun; ergin. [DS]

Yeti, [Tibet. yeti] *öz. is.* Himalayalarda karlar arasında yaşadığı söylenen efsanevi hayvan.

yeti¹, [yet-i] *is.* **1.** İnsan ve hayvanlara özgü doğal yetenek; kuvve, (1942). **2. fel.** İnsanda bulunan bir işi yapabilme gücü; meleke; kuvve. **3. psikol.** İnsanın bellek, akıl yürütme, algılama veya hayal gücü gibi doğuştan gelen zihni güçlerinden herhangi biri; meleke.

yeti², [yéti / yiti] (*yéti:*) {eT} *is.* Yedi; 7. [DLT] [ETY] [Tekin] ☞ **yeti otuz**, *Yirmi yedi*.

yetice, [eT. yıdığ > yeti-ce] {ağız} *sf.* Tuzu fazla kaçırmış. [DS]

yetigen, [yéti > yéti-gĕn / yéti-kĕn] (*yétige:n*) {eT} *is. gök b.* Yedi kardeşler; Büyükaı. [DLT]

yetik¹, **-ği** [yéti-mek > yet-ik] *sf.* **1.** {eT} {ağız} İşlerinde becerikli. [DLT] [DS] **2.** Güç işleri başaran; güçlü. {ağız} (*aynı*) [DLT] [DS] **3.** {ağız} Bilgili; olgun; ağırbaşlı. [DS] **4.** {ağız} Bir işten, durumdan haberdar olan. [DS] **5.** {ağız} Sorumlu. [DS] ☞ **yetik olmak**, {ağız} *Aslını öğrenmek; anlamak; bilmek.* [DS]

yetik², **-ği** [yet-ik] {ağız} *sf.* **1.** Ermiş; erişmiş; olgunlaşmış; yetişmiş; irileşmiş; olmuş. **2.** (Çoğunlukla kız için) yetişkin; evlilik çağına gelmiş. **3.** (Hayvan için) yaşlılarından daha iri olan. **4.** (Meyve için) süresinden önce olgunlaşmış. **5.** Yaşlı. [DS]

yetik³, **-ği** [yet-ik] {ağız} *sf.* **1.** Zenginleşmiş. **2.** Geniş. [DS]

yetik⁴, **-ği** [yit-mek > yit-ik / yet-ik] {ağız} *sf.* Yitik; kayıp. [DS]

Yetiken, [yéti > yéti-gĕn / yéti-kĕn] (*yétike:n*) {eT} *is. gök b.* Yedi Kardeşler; Büyükaı. [DLT]

yetikle, [yetik-le] {ağız} *sf.* Yetecek kadar. [DS]

yetiklik¹, **-ği** [yet-ik-lik] *is.* **1.** Yetik olma durumu. **2.** Yetenek. **3.** {ağız} Bir iş veya durumdan haberdar olma. [DS]

yetiklik², **-ği** [yet-ik-lik] {ağız} *is.* Yetişmiş deve. [DS]

yetiksiz, [yetik-siz] {ağız} *sf.* (Çocuk için) erken doğan. [DS]

yetilmek¹, [yéti-mek > yét-il-mek] {eT} *edil. f.* [-ür] Güdölmek; yedilmek. [DLT] [KB]

yetilmek², [yéti-mek > yét-il-mek] {eT} *edil. f.* [-ür] Erişilmek; yetişilmek. [DLT]

yetilmek³, [yet-mek > yet-il-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-

ir] **1.** {eAT} {OsT} Büyömek; yetişmek; olgunlaşmak. **2.** (Kişi için) ermek; ermişlik düzeyine çıkmak. [DS]

yetim¹, [Ar. yetim > yetim] {OsT} *sf.* **1.** (Çocuk için) babası ölmüş olan; babadan öksüz. {eT} (*aynı*) [KB] **2.** Tek; yalnız; eşsiz. ☞ **yetim çemberi**, {ağız} *Sulu olmayan, yağınca yığılan kar.* [DS]|| **Yetimi okşamışlar, “Vay sırtım!” demiş. Kimsesi ya da bir koruyucusu olmayan bir kimsenin sürekli sıkıntı içinde bulunacağını ifade etmek için kullanılan söz.**

yetim², [yet-mek > yetim] {ağız} *sf.* Yetecek kadar. [DS]

yetimâne, [Ar. yetim + Far. -âne] {OsT} (*yeti:ma:ne*) {OsT} *zf.* Yetim gibi; yetime yakışır tarzda; öksüz gibi.

yetime, [Ar. yetim > yetime] {OsT} *is.* **1.** Yetim kız çocuğu. **2. sf.** Benzersiz; eşsiz. ☞ **yetimü’ddehr**, {OsT} *Benzeri olmayan inci.*

yetimhane, [Ar. yetim + Far. -hâne] (*yetim-ha:ne*) *is.* Yetim çocukların barındırıldığı kurum.

yetimlik, **-ği** [yetim-lik] *is.* **1.** Yetim olma durumu. **2.** Yetim bir çocuğun durumu.

yetince, [yet-mek > yet-ince] {ağız} *is.* Tutum. [DS]

yetinç, [yétti > yeti-nç] {eT} *sf.* Yedinci. [ETY]

yetinçemek, [yet-mek > yet-inç-e-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-c(i)-yor] Yetecek gibi olmak. [DS]

yetinçsiz, [yéti-mek > yét-in-mek > yétin-ç > yétinç-siz] {eT} *sf.* Sınırsız; geniş. ☞ **yétinçsiz yétiz yağız yér**, {eT} *Sınırsız genişlikteki kara yer; yeryüzü.*

yetingen, [yet-in-gen] *sf.* (Kişi için) az bir şeyle yetinen; kâfi gören; kanık; kanaatkâr, kanaatli.

yetingenlik, **-ği** [yet-in-gen-lik] *is.* Yetingen olma durumu; kanaatkârlık.

yetinme, [yet-in-me] *is.* Yetinmek eylemi; kanaat; iktifa.

yetinmek, [yet-in-mek] {OsT} *dönşl. f.* [-ir] **1.** Kendisi için yeterli bulmak; kendisine yeteceği kanaatini taşımak; yeter görmek. {ağız} (*aynı*) [DS] **2.** Elde ettiği şeyi kendisi için yeterli bularak daha çoğunu istememek; isteklerini bu kadarla sınırlamak; iktifa etmek; kanaat etmek. **3.** (Bir eylem ve davranış için) onu yaptıktan sonra başka bir davranış ve eylemde bulunmamak; yalnızca onu yapmak; onunla iktifa etmek. **4.** {OsT} Erişmek; yetişmek; ulaşmak; varmak.

yedirgeç, **-ci** [yedir-mek > yet-ir-geç] {ağız} *is.* Ek; bütünleyici. [DS]

yedirik, **-ği** [yit-ir-mek > yitir-ik / yetirik] {ağız} *sf.* Ne oldum delisi; şımarık. [DS]

yedirilmek, [yedir-mek > yedir-il-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ir] Olgunlaşmak. [DS]

yedirlemek, [yedir-le-mek] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] Bitirmek. [DS]

yetirme, [yet-ir-me] *is.* 1. Yetirmek eylemi. 2. {ağız} Denk getirme; ayarlama. [DS]

yetirmek¹, [yet-mek > yet-ir-mek يترمك] *gçl. f. [-ir]* [eAT. -ür] 1. Tamam etmek; bitirmek; tamamlamak. {ağız} (ayın) [DS] 2. {eAT} {OsT} {ağız} Ulaştırmak; götürmek; iletmek; iblağ etmek; vasıl etmek. [DS] 3. Besleyip büyütme; yetiştirmek. {eAT} {OsT} {ağız} (ayın) [DS] 4. (Para, yiyecek vb. için) azar azar harcayarak belli bir süre sonuna kadar idare etmek; denk getirmek; yetiştirmek. {ağız} (ayın) [DS] ☐ **yetirü olmak**, {eAT} Ulaşmak; yetişmek; vasıl olmak.

yetirmek², [yit-mek > yit-ir-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Kaybetmek; yitirmek. [DS]

yetirmek³, [yet-ir-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ir]* Şımar-mak. [DS]

yetirü, [yét-mek > yét-ir-ü / yitirü] {eT} *zf. ... a kadar;* yeteri kadar. [Gabain]

yetişek, -ği [yet-iş-ek] *is.* Yetişme durumu; eğitim; formasyon.

yetişik, -ği [yetiş-mek > yetiş-ik] {ağız} *is.* Delikanlı. [DS]

yetişilme, [yet-iş-il-me] *is.* Yetişilmek eylemi.

yetişilmek, [yet-iş-il-mek] *edil. f. [-ir]* Yetişmek eylemi yapılmak; ulaşılmak.

yetişim, [yet-iş-im] *is.* Yetişmek eylemi sonucu; formasyon.

yetişkin, [yet-iş-kin] *sf.* 1. Yetişmiş olan. 2. Biyolojik gelişimini tamamlamış. 3. (Genç kız için) evlenme çağına gelmiş. 4. *is. psikol.* Beden, ruh ve duygu bakımından gelişimini tamamlamış; olgunluğa ulaşmış kimse. 5. *psikol.* Beden ve ruh gelişiminin herhangi birinde olağan duraklama dönemine girmiş olan kimse. 6. *huk.* Yasaların belirttiği bir yaş sınırını aşmış ve toplumsal sorumluluklarını kavrayacak duruma gelmiş olan genç. ☐ **yetişkin eğitimi**, *Yetişkinlere yönelik eğitim ve öğretim programı.*

yetişkinler, [yet-iş-kin-ler] *çok. is.* 1. Yetişkin durumda olan kimseler. 2. Yirmi yaşları dolayında olanlarla bu yaşı geçmiş olanların dahil olduğu grup. ☐ **yetişkinler eğitimi**, *Yetişkin eğitimi; yaygın eğitim.*

yetişkinlik, -ği [yet-iş-kin-lik] *is.* Yetişkin olma durumu.

yetişme, [yet-iş-me] *is.* 1. Yetişmek eylemi. 2. *sf. ..* den yetişmiş.

yetişmek, [yét-mek > yét-iş-mek / yéş-mek يتشمك] *işteş. f. [-ir]* [eT. -tşür] 1. (Bir yere) ulaşmak; erişmek; varmak; vasıl olmak. {eT} (ayın) [DLT] 2. Uzaktaki, yüksekteki ya da derindeki bir yere, bir şeye değmek; dokunabilmek; tutabilmek. 3. Önde giden, uzaklaşmış, ilerlemiş bulunan bir şey veya bir kimse ile aradaki uzaklığı kapatmak. 4. Başlama ya da hareket zamanında orada olmak; vaktinde

varmak; vaktinde hazır olmak; kaçırmamak. 5. Bir işe başlamış olanlara sonradan katılmak. 6. Daha önceden yola çıkmış olanlara arkalarından daha hızlı yol alarak katılmak. 7. (Düzey için) aradaki farkı kapatmak; aynı düzeye gelmek. 8. (Yapılan bir iş ya da süren bir işlem için) belirtilen zamanda bitmiş olmak; hazır olmak; tamam olmak. 9. Başka işlerin çokluğu yüzünden zaman ve güç bulup yapabilmek; üstesinden gelebilmek; olanak bulabilmek. 10. Yardımda bulunabilmek amacıyla tam zamanında veya en uygun durumda gelmek; yardım etmek; yardıma koşmak. 11. (Para, mal, malzeme vb. için) yapılacak, alınacak şeyleri karşılayabilecek miktarda olmak; yetmek; yeterli olmak; kâfi gelmek. 12. (Bitki için) gelişip büyüme; bitmek; üremek; ürün vermek; olgunlaşmak. {ağız} (ayın) [DS] 13. (Çocuklar için) gelişimini tamamlayıp iş görebilecek duruma ve yaşa gelmek; büyüme. 14. (Uzmanlık gerektiren işte çalışanlar için) iyi bir öğrenim görmüş, uzmanlaşmış olmak; deneyim kazanmış olmak; öğrenmek; gelişmek. 15. Çocukluk ve gençlik yılları, herhangi bir sıkıntı, savaş vb. döneminde geçmiş olmak; o günleri görmüş, yaşamış, sıkıntısını çekmiş olmak. 16. Tanınmış bir kimseyi ölmeden önce görmüş, tanımış ya da çocukluğu onun son günlerine denk gelmiş olmak. 17. {eAT} Gelip çatmak; musallat olmak; âriz olmak. ☐ **Yetiş!** *Yardım isteme durumunda söylenen söz; imdat!* || **Yetişin!** *Yardım isteme durumunda söylenen söz; imdat!* || **yetişip yetmeyesî**, {ağız} "Büyümeden ölsün!" anlamında ilenme sözü. [DS] || **Yetişme!** *Kızgınlıkla söylenen ilenme sözü; öl; geber.* || **Yetişmeyesî!** *Kızgınlıkla üçüncü kişi için söylenen ilenme sözü; ölsün; gebersin!* || **Yetişmeyesice!** {ağız} → yetişmeyesî. [DS]

yetişmiş, [yet-iş-miş] *sf.* 1. Gereken nitelikleri kazanmış; gerekli olgunluğu kazanmış olan. 2. {ağız} Delikanlı. [DS]

yetişmeyesice, [yetiş-me-y-esi-ce] {ağız} *ünl.* "Büyümeden ölsün" anlamında ilenme sözü. [DS]

yetiştiren, [yetiş-tir-mek > yetiş-tir-en] *sf.* Yetiştirme işini üstlenen; yetiştirici; eğitici. ☐ **yetiştiren aile**, *sosy. Kişinin doğup büyüdüğü ana baba ve kardeşlerden oluşan çekirdek aile.*

yetiştirici, [yet-iş-tir-ici] *sf.* 1. Yetiştirme işini yapan; yetiştiren. 2. *is.* Tarımsal üretimde bulunan kimse; üretici; müstahsil.

yetiştirilme, [yet-iş-tir-il-me] *is.* Yetiştirilmek eylemi.

yetiştirilmek, [yet-iş-tir-il-mek] *edil. f. [-ir]* 1. Yetiştirme eylemi yapılmak. 2. Belli bir yerde, zamanında bulunması sağlanmak; ulaştırılmak. 3. Zamanında bitirilmek. 4. (Bitki, hayvan vb. için) üretilmek. 5. Yetişkin duruma getirilmek; eğitilmek. 6. (Haber, bilgi vb. için) kötü bir niyetle başkasına aktarılmak; duyurulmak.

yetiştirim, [yet-iş-tir-im] *is.* 1. Yetiştirmek eylemi ve tekniği. 2. Bir hayvana herhangi bir amaçla bazı alışkanlık ve beceri kazandırma işi.

yetiştirme, [yet-iş-tir-me] *is.* 1. Yetiştirmek eylemi ve uğraşı. 2. Birinin koruyuculuğunda yetişmiş olan kimse. ☞ **yetiştirme yurdu**, *Ana ve babası olmayan ya da onların gözetiminden yoksun ve haklarında koruma gözetimi alınan 7-18 yaş arasındaki çocukların barındırıldığı, yetiştirildiği eğitim kurumu.*

yetiştirmek, [yet-iş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* 1. Yetişmek eylemini sağlamak. 2. (Bir şey veya kimse için) gitmekte olan veya hareket etmek üzere olan bir kimseye veya taşıta ulaştırmak; ulaşmasını sağlamak. 3. Zamanında bir yerde bulunmasını sağlamak; ilgili yerde tam zamanında hazır bulundurmak. 4. (Haber, bilgi vb. için) duyurmak; iletmek; bildirmek. 5. Belirli bir zamanda hazır olmasını sağlamak; bitirmek; tamamlamak. 6. (Bitki, hayvan için) üretmek; büyütme; kullanıma veya tüketime sunulur hâle getirmek. 7. *mecaz.* (Kişi için) gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak; eğitmek. 8. *mecaz.* (Çocuk için) gelişip büyümesini sağlamak; iş tutacak duruma getirmek; büyütme. 9. *mecaz.* Duyulan, görülen vb. yollarla bilinen ve söylenmemesi gereken bir şeyi kötü niyetle ilgisine haber vermek; ispiyonlamak. 10. (Para, malzeme vb. için) eldeki ile idare etmek; onunla işi belirli bir zamana ve duruma kadar getirmek.

yetiz, [yét-mek > yét-iz] *sf.* 1. {eT} Mükemmel. 2. {eT} Enli; enine geniş. [DLT] [KB] 3. {ağız} *zf.* Tamam. [DS] 4. {ağız} Henüz, yeteri kadar. [DS]

yetizlemek¹, [yetiz-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Üstünü doldurmak; tamamlamak. [DS]

yetizlemek², [yet-mek {çekmek, yedeklemek} > yetiz-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Gözetmek. [DS]

yetizlik, [yét-iz > yétiz-lik] {eT} *is.* Genişlik; bir şeyin eni. [DLT]

yetke, [yet-mek > yet-ke] *is.* 1. Yaptırma ve yasak etme gücü ve hakkı; otorite; sulta, (1935). 2. Bir alanda değerlendirme, yargılama gibi bilgi ve görgüsüne başvurulmuş kimse; otorite; aksakal. 3. *siy.* Bir ya da birkaç kişiye egemenlik hakkı tanınarak yönetilen ülkenin durumu; bu ülkenin yönetim sistemi; sultanlık. 4. *psikol.* Bir kimsenin haklarını kullanma bakımından yeterliliğine herkesi inandırarak kendisine sağladığı güven ve itaat; velayet.

yetkecilik, -ği [yet-ke-ci-lik] *is.* Otoriteye dayanan yönetim anlayışı.

yetkeli, [yet-ke-li] *sf.* 1. Kendisinde yaptırma ve yasak etme gücü bulunan; otoriter. 2. Bir alanda değerlendirme, yargılama gibi bilgi ve görgüsüne başvurulabilir niteliği bulunan kimse; otoriter.

yetketanımaz, [yet-ke+tanı-maz] *sf.* Her türlü siyasal ya da düşünsel baş eğmeye karşı çıkan.

yetki, [yet-mek > yet-ki] *is.* 1. Bir işi, bir görevi yasaların verdiği izin ve tanıdığı olanaklar içinde yapma ve yürütme hakkı; salahiyet; mezuniyet, (1944). 2. Bir kimseyi herhangi bir alanda söz sahibi kılan yasal ya da bilimsel güç. 3. Bir kurul ya da makamın bazı edimleri yerine getirebilme hakkı. 4. *as.* Sevk ve idare ile ilgili askerî hizmetleri yürütmek amacıyla kararlar almak, emirler vermek ya da yayınlamak üzere askerî görevliye sağlanan hak. 5. *huk.* Bir mahkemenin coğrafi açıdan bir davayı bakma hakkı; salahiyet. ☞ **yetki anlaşması**, *huk.* Sözleşme gereği tarafların aralarında doğacak olan anlaşmazlığı gidermek üzere belirli bir yerdeki mahkeme ya da icra dairesini belirlemeleri. || **yetki belgesi**, *huk.* Bir makam ve organ adına bir işi yapabileceği yetkisinin bulunduğunu belirten hukuki belge. || **yetki devri**, *huk.* 1. Bir makam ya da organın kendisine tanınan yetkiyi başka bir makam ya da organa bırakması durumu. 2. Birinci derecede ita amiri durumunda olan bakanın kendisine verilen harcama yetkilerinin bir bölümünü ödeme emri ile ikinci derecedeki ita amirine devir ya da havale itmesi. || **yetki gasbı**, *huk.* Bir hukuksal işlemin hiçbir yetkisi olmayan bir makam tarafından yapılması. || **Yetki Kanunu**, *huk.* Bazı konularda TBMM tarafından hükûmete kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi tanıyan kanun. || **yetkisini kullanmak**, *Kendisine verilen yetkinin gereğini yerine getirmek.* || **yetki tecavüzü**, *huk.* Bir makamın yetkisi dışındaki işleri yapması. || **yetki uyuşmazlığı**, *huk.* Bir dava dolayısıyla iki mahkeme arasında davaya bakma açısından çıkan uyumsuzluk; salahiyet ihtilafları. || **yetki vermek**, *Yetki tanımak.*

yetkileme, [yet-ki-le-me] *is.* Yetkilemek eylemi.

yetkilemek, [yet-ki-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yetkili hâle getirmek; birine bir konuda yetki vermek.

yetkilendirilme, [yet-ki-le-n-dir-il-me] *is.* Yetkilendirilmek eylemi.

yetkilendirilmek, [yet-ki-le-n-dir-il-mek] *edil. f. [-ir]* Yetkili hâle getirilmek; yetki verilmek.

yetkilendirme, [yet-ki-le-n-dir-me] *is.* Yetkilendirmek eylemi.

yetkilendirmek, [yet-ki-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* Yetkili hâle getirmek; yetki tanımak.

yetkilenme, [yet-ki-le-n-me] *is.* Yetkilenmek eylemi.

yetkilenmek, [yet-ki-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* Yetki sahibi kılınmak; yetkili hâle getirilmek.

yetkili, [yet-ki-li] *sf.* 1. Yetkisi bulunan; yetki verilmiş olan; salahiyetli; salahiyettar. 2. (Kişi ya da makam için) bazı işleri ve işlemleri yapma ve yerine getirme hakkını elinde bulunduran; salahiyetli; mezun. 3. *huk.* (Mahkeme için) bir davaya bakma hakkı olan. 4. *is.* Kendisine yetki verilmiş olan kimse. ☞ **yetkili kılmak**, *Yetkisini kullanma olanığı tanımak.* || **yetkili merci**, *Sorumlu ve yetkili*

- makam.*|| **yetkili yargıç**, *Bir davayı görmekle ve yürütmekle sorumlu ve ehliyetli kimse.*
- yetkin**, [yet-kin] *sf.* 1. {OsT} Kendisinden beklenen gerekli olgunluğa erişmiş; eksiksiz; ergin; olgun; kemale ermiş; kâmil; mükemmel, (1935). 2. {ağız} (Kız için) evlenecek yaşa gelmiş; yetişkin. [DS] ☞
- yetkin sayı**, *Kendi bölenerinin hepsinin toplamına eşit olan sayı.*
- yetkinleşebilirlik**, -ği [yet-kin-le-ş-e+bil-ir] *sf.* Yetkinleşme gücüne sahip olabilen.
- yetkinleşme**, [yet-kin-le-ş-me] *is.* Yetkinleşmek eylemi; tekemmül.
- yetkinleşmek**, [yet-kin-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Yetkin bir duruma gelmek; tekemmül etmek.
- yetkinlik**, -ği [yet-kin-lik] *is.* Yetkin olma durumu; olgunluk; kemal; mükemmel.
- yetkisiz**, [yet-ki-siz] *sf.* Yetkisi olmayan; kendisine bir konuda yetki verilmiş olan.
- yetkisizlik**, -ği [yet-ki-siz-lik] *is.* Yetkisiz olma durumu; salahiyetsizlik.
- yetle**, [yet-le / yet-li ?] {ağız} *is.* Şaka. [DS]
- yetme**¹, [yet-me] *is.* Yetmek eylemi.
- yetme**², [yet-me ?] {ağız} 1. Dam. 2. Tahtaboş; balkon. [DS]
- yetme**³, [yet-me ?] {ağız} *is.* 1. Taranmış koyun yönü. 2. Minder. [DS]
- yetmek**¹, [yét-mek / yéd-mek] (yé:tmek) {eT} {ağız} *gçl. f. [-er]* 1. Yedmek; yedeğine almak; yedekte götürmek. [DLT] [ETY] [DS] 2. Götürmek; getirmek. [İKPÖy.]
- yetmek**², [yét-mek / يترك] *gçsz. f. [-er]* 1. Bir şey başka bir şeyi karşılayabilecek ölçüde ve miktarda olmak; bir ihtiyacı karşılayacak, giderecek nitelikte ve ölçüde olmak; yeterli olmak; kâfi gelmek. {eT} {aym} [KB] [Bahşayış] 2. Bir şey başka bir şey için gerekli olan önem ve nitelikleri taşımak. 3. {eT} {eAT} {OsT} {ağız} Erişmek; gelmek; ulaşmak; yetişmek; vasil olmak. [İKPÖy.] [DLT] [ETY] [KB] [Bahşayış] [DS] 4. Yeterli bir neden oluşturmak. 5. (Kötü davranışlar için) son sınıra ulaşmak; artık tahammül edilemez ve hoş karşılanamaz miktara ulaşmak. 6. (Yaş, dönem vb. için) ulaşmak; varmak. 7. Olgunlaşmak. {eT} {eAT} {OsT} {ağız} {aym} [KB] [DS] 8. *mecaz.* Başkasına ihtiyacı olmamak.
- yetmek**³, [yét-mek / yit-mek] {eT} *gçl. f. [-er]* Kaybetmek; yitirmek. [Gabain]
- yetmek**⁴, [yet-mek] {ağız} *gçsz. f. [-er]* Başa çıkmak; gücü yetmek. [DS]
- yetmenti**, [? yetmenti] {ağız} *is.* Eski, küçük minder. [DS]
- yetmezlik**, -ği [yet-mez-lik] *is.* 1. Yeterli olmama durumu; yetmez olma. 2. Bir kişide bir işi yapma, bir görevi yerine getirme konusunda gerekli olan nitelik, yetenek, beceri, erk ya da olanakların bulun-
- mayışı; ehliyetsizlik. 3. Bir organın işlevini yerine getiremeyeişi durumu; yetersizlik.
- yetmesizlik**, -ği [yet-me-siz-lik] {ağız} *is.* Doymazlık. [DS]
- yetmiş**, [yét-mek > yét-miş] (yétmış) {eT} *sf.* (Yara için) iyileşmiş; kapanmış. [DLT]
- yetmiş**, [yétti (tamam; yedi) + miş (on)] (eT. yétmış) *is.* 1. Altmış dokuzdan sonra gelen sayı; 70. {eT} {aym} [ETY] [Tekin] [Bahşayış] 2. *sf.* Yedi kere on; altmış dokuzdan bir artık olan. 3. *mecaz.* Pek çok. ☞ **yetmiş iki buçuk millet**, *Bütün milletleri veya karmakarışık toplulukları anlatmak için kullanılır.*|| **yetmiş sekizlik**, *Dönme hızı dakikada yetmiş sekiz devir olan eski bir plak türü.*
- yetmişer**, [yetmiş-er] *sf.* 1. Her defasında yetmiş tane bulunan. 2. Her birine yetmiş tane.
- yetmişinci**, [yetmiş-inci] *sf.* Sıralamadaki yeri yetmiş olan.
- yetmişli**, [yetmiş-li] *sf.* 1. Bir bütünün içinde başka bir nesneden yetmiş adet bulunan. 2. (Yeniçeri için) yetmişinci orta mensubu.
- yetmişlik**, -ği [yetmiş-lik] *sf.* 1. Yetmiş birimden oluşan. 2. Yetmiş birim alabilen. 3. Yetmiş yaş civarında olan.
- yetmişesice**, [yet-me-y-esi-ce] {ağız} *sf.* “Büyümeden ölsün!” anlamında ilenme sözü. [DS]
- yetrü**, [yét-mek > yét-rü] (yetrü:) {eT} *zf.* İyice. [KB]
- yetrülme**, [yét-mek > yét-ür-mek > yét(r)-ül-mek] {eT} *edil. f. [-ür]* Eriştirilmek; ihkak edilmek. [DLT]
- yetrüm**, [yét-mek > yét-ür-mek > yét(ü)r-üm] {eT} *sf.* Bırakılmış; salınmış. [DLT] ☞ **yetrüm saç**, *Bırakılmış saç; salınmış saç.* [DLT]
- yetrüsmek**, [yét-mek > yét-ür-mek > yét(ü)r-üşmek] {eT} *işteş. f. [-ür]* 1. Birlikte erişmeye çalışmak; yetişişmek. [DLT] 2. Birbirine yetişmek. [DLT]
- yetsemek**, [yét-mek > yét-sē-mek] (yetse:mek) {eT} *gçsz. f. [-r]* Yetişeyazmak. [DLT]
- yetsikmek**, [yét-mek > yét-sik-mek] {eT} *edil. f. [-er]* Erişilmek; yaşlanmak; kocalıp düşünleşmek. [DLT]
- yetti**, [yéti / yiti / yétti] (yetti:) {eT} *sf.* Yedi sayısı. [İKPÖy.] [DLT]
- yettürmek**, [yéđ-mek > yéđ-tür-mek / yét-tür-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Birine malını bohça veya bohçaya benzer bir şey içinde saklattırmak. [DLT]
- yetuk**, -ğu [yet-ik / yet-uk] {ağız} *sf.* 1. Bir işten veya durumdan bilgisi olan; yetik. 2. *is.* Olgunlaşma; büyüme; yetik. [DS] ☞ **yetuk olmak**, {ağız} *Bir işten veya durumdan bilgisi olmak.* [DS]
- yetük**¹, -ğü [yet-ik / yet-ük] {ağız} *sf.* 1. Büyümüş; yetişmiş; gelişmiş. 2. İri; büyük. 3. Erginlik çağına gelmiş. [DS]
- yetük**², -ğü [yet-ik / yet-ük] {ağız} *sf.* Bir işten, durumdan haberi olan. [DS]

yedürmek¹, [yê-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Yedirmek. [KB]

yedürmek², [yét-mek > yét-ür-mek يتورمك] {eT} gçl. f. [-ür] **1.** Yetiştirmek; yetirmek. [KB] **2.** {eAT} Ulaştırmak; eriştirmek; vardirmek; iblağ etmek. **3.** {eAT} Büyütüp yetiştirmek; olgun hâle getirmek.

yedürmek³, [yét-mek / yit-mek] {eT} gçl. f. [-ür] **1.** Bitirmek; tüketmek. [ETY] **2.** Mahvetmek; yok etmek. [ETY]

yedümek, [yet-mek > yet-ü-mek] {ağız} gçl. f. [-r] Eksik kalan yerini tamamlamak; yetirmek. [DS]

yedüt, [yét-mek > yét-üt] sf. (Asker için) yedek; imdat. [DLT] ☞ **yetüt saç**, {eT} Sonradan bırakılan saç. [DLT]

yeüs, [ye's > ye'üs يئوس] (yeü:s) {OsT} sf. Ümidi kalmamış; ümitsiz; ümit kesmiş.

yev, [yev (yans.)] is. Sayıklamayla anlatan kök. yev-e-le-mek

yevakit, [Ar. yāqūt > yevākīt يواقيت] (yeva:kit, k kalın söylenir) {OsT} is. Yakutlar.

yevək¹, [*yiv-mek > yév-ek] {eT} is. **1.** Teçhizat, süs. [Gabain] **2.** Erzak; yiyecek; donatım; teçhizat; malzeme. [EUTS]

yevək², -ği [? yevək] {ağız} is. Asma yaprağı. [DS]

yevelemek¹, [yev (yans.) > yev-ele-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Sayıklamak. [DS]

yevelemek², [yev-ele-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Topallayarak veya sürünerek azar azar ilerlemek. [DS]

yevemek, [yev-e-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-v(i)-yor] **1.** Eğirilmiş ince ipi iki kat edip iğle ya da kirmanla bükme. **2.** Bellenmiş bir yeri ikinci kez belleyip düzeltmek. [DS] ☞ **yeve yeve**, {ağız} Azar azar. [DS]

yevlen, [Ar. ehven => yev-len] {ağız} sf. Yeğni; hafif. [DS]

yevli, [yelve / yevli] {ağız} is. Çulluk. [DS]

yevm, [Ar. yevm يوم] is. Gün. ☞ **yevme'l-feth**, {OsT} **1.** Mekke'nin alındığı gün. **2.** Kiyamet günü. ||

yevm-i adha, {OsT} Kurban bayramı günü. ||

yevm-i ahad, {OsT} **1.** Birinci gün. **2.** Pazar günü. ||

yevm-i ahret, {OsT} Ahret günü; öteki dünya. ||

yevm-i amme, {OsT} gök b. Sivil zaman. ||

yevm-i arefe, {OsT} Arife günü. ||

yevm-i aşure, {OsT} Muharrem'in onuncu günü. ||

yevm-i elest, {OsT} Bedenler yaratılmadan önce ruhların Allah'ın huzurunda sözleştikleri gün. ||

yevm-i hareket, {OsT} Ayrılış zamanı. ||

yevm-i kamerî, {OsT} Ay günü. ||

yevm-i kebîs, {OsT} Artık gün. ||

yevm-i kevkêbî, {OsT} Yıldız günü. ||

yevm-i nücumî, {OsT} Yıldız günü. ||

yevm-i şems, {OsT} Güneş günü. ||

yevm-i küşâd, {OsT} Açılış günü. ||

yevm-i şek, {OsT} **1.** Şüpheli gün. **2.** Ramazan ayının hesap edilemeyen günü. ||

yevmü'd-din, {OsT} **1.** Din günü. **2.** Kıya-

met günü. ||

yevmü'l-ahd, {OsT} **1.** Sözleşme (ahit) günü. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü'l-Ârib, {OsT} **1.** Arap günü. **2.** İslamlık öncesi Araplarının haftanın belirli bir gününde kendi aralarında yaptıkları toplantı. **3.** Cuma günü. ||

yevmü'l-cem, {OsT} **1.** Toplanma günü. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü'l-cevab, {OsT} **1.** Cevap günü. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü'l-cezâ, {OsT} **1.** Ceza günü. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü'l-cum'a, {OsT} Cuma günü. ||

yevmü'l-ehad, {OsT} İlk gün; pazar. ||

yevmü'l-erbaa, {OsT} Dördüncü gün; çarşamba. ||

yevmü'l-fasl, {OsT} **1.** Kesinti günü. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü'l-fezâ'il-ekber, {OsT} **1.** En büyük fazilet günü. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü'l-fitr, {OsT} Ramazan bayramı günü. ||

yevmü'l-hamîs, {OsT} Beşinci gün; perşembe. ||

yevmü'l-haşr, {OsT} **1.** Toplanma ve karışma günü. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü'l-hisâb, {OsT} **1.** Hesap görme günü. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü'l-hi-yâc, {OsT} Heyecan günü. ||

yevmü'l-isneyn, {OsT} İkinci gün; pazartesi. ||

yevmü'l-ivâz, {OsT} **1.** Karşılıkların alınacağı gün. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü'l-karâr, {OsT} **1.** Karar günü. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü'l-karia, {OsT} **1.** Ansızın gelen fırtına günü. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü'l-kıyâm, {OsT} **1.** Kalkma günü. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü'l-kıyâme, {OsT} **1.** Ayağa kalkma günü. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü'l-mev'üd, {OsT} **1.** Söz verilen gün. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü'l-miâd, {OsT} **1.** Süre sonu. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü'l-misâk, {OsT} **1.** And günü. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü'l-mizân, {OsT} **1.** Tartı günü; hesap günü. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü'l-va'd, {OsT} **1.** Söz verilen gün. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü'l-vâkıa, {OsT} **1.** Mutlak gelecek olan gün. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmün cedîd, rız-kun cedîd, {OsT} Günün gününe yaşama; kazandığını o gün tamamen harcama. ||

yevmü'n-nahr, {OsT} Zilhicce ayının onuncu günü; kurban günü; kurban bayramı. ||

yevmü'n-nehr, {OsT} Kurban kesme günü. ||

yevmü's-sebt, {OsT} Yedinci gün; cumartesi. ||

yevmü's-selâse, {OsT} **1.** Üçüncü gün. **2.** Salı. ||

yevmü's-suâl, {OsT} **1.** Sorgulama günü. **2.** Kıyamet günü. ||

yevmü't-terviye, {OsT} Zilhicce'nin sekizinci günü.

yevmen, [Ar. yevm > yevmen يوماً] (ye'vemen) {OsT}

zf. Belirli bir günde. ☞ **yevmen beter**, Her gün daha kötü. ||

yevmen fe yevmen, {OsT} Günden güne; gittikçe. ||

yevmen mine'l-eyyâm, {OsT} Günlerden bir gün.

yevmî, [Ar. yevm > yevmî / yevmiyye يومية / يومى] (yevmi:.) {OsT} sf. Günlük; gündelik.

yevmiye, [Ar. yevmî > yevmiyye يومية] {OsT} is. **1.**

Bir günlük çalışma karşılığı ödenen ücret; gündelik. **2.** Resmî törenler dışında gündelik olarak kullanılan başlık. **3.** On iki dilimli sufi tacı. **4.** zf. Her gün. ☞ **yevmiye defteri**, Günlük defter. ||

yevmiye

- i dekâkîn**, {OsT} İmparatorluk döneminde esnaftan günlük kazanç esasına göre alınan bir tür gelir vergisi.
- yevmiyeci**, [yevmiye-ci] *sf.* 1. Yevmiye ile çalışan. 2. *is.* Gündelikçi.
- yevmiyeli**, [yevmiye-li] *sf.* 1. Yevmiyeye bağlı olan; yevmiye ile çalışan. 2. Yevmiye esasına göre düzenlenmiş olan.
- yevre**, [yör-ē > (Osm. yazılışın bir başka biçimde okumuşu) yév-re] {ağız} *is.* Çevre; yöre. [DS]
- yevtin**, [Bul. jévtin] {ağız} *sf.* Hafif. [DS]
- yevülmek**, [yé-v-ül-mek] {eT} döñsl. *f.* [-ür] Erişmek; olgunlaşmak. [DLT]
- yey**, [yéğ / yeğ / yey] {ağız} *sf.* Daha iyi; yeğ. [DS]
- yeydana**, [Far. yek-dâne] {ağız} *is.* Tek katlı, ağaç ve kerpiçle yapılan ev. [DS]
- yeydirmek**, [yeğ > yeğ-dir-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-ir] Daha iyi olmak. [DS]
- yeye**, [ye-mek > ye-y-e] {ağız} *is.* 1. Yılıktan ayrılan at. 2. Hızlı giden sürüye, yılıkya ayak uyduramayan hayvan. 3. Çevreye zarar veren hırsız kedi, köpek. 4. Erkek domuz. [DS]
- ye-ye**, [İng. yes (evet) > (halk İng.) yeah + yeah] *is.* 1. müz. Amerika'da 1960'dan sonra sevilen parçalardan oluşan müzik türü. 2. Bu modaaya uygun ya da bu modayı çağrıştıran. 3. *sf.* Ye-ye şarkıları söyleyen. 4. Bu şarkılardan hoşlanan.
- yeyek**, -ği [ye-mek > ye-y-ek] {ağız} *is.* Çevreye zarar veren, hırsız kedi veya köpek. [DS]
- yeyen¹**, [yeğen] {ağız} *is.* Yeğen. [DS]
- yeyen²**, [yeğ > yey-en ?] {ağız} *sf.* (Akarsu vb. için) hızlı; fazla. [DS]
- yeyesi**, [ye-mek > ye-y-esi] {eAT} *is.* Yiyecek; azık.
- yeygel¹**, [? yeygel] {ağız} *is.* Demirci. [DS]
- yeygel²**, [ye-mek > ye-y-ge-l] {ağız} *sf.* Lezzetli. [DS]
- yeygi**, [ye-mek > ye-(y)gi] {ağız} *is.* 1. Kış için hazırlanıp saklanmış yiyecek. 2. Un. 3. Hayvan yemi. 4. Tilki kapanına konan yem. 5. Rüşvet. [DS]
- yeygilemek**, [ye-(y)gi-le-mek] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] Yem vermek; yemlemek. [DS]
- yeygillik**, -ği [ye-(y)gi-lik] {ağız} *is.* Yiyecek. [DS]
- yeygin**, [ye-(y)gi-n] {ağız} *sf.* Çapkın; yaramaz. [DS]
- yeygü**, [ye-(y)gi / ye-(y)gü] {ağız} *is.* Yiyecek. [DS]
- yeygülük**, -ğü [ye-(y)gü-lük] {ağız} *is.* Yiyecek. [DS]
- yeyil**, [yeñi+yıl > yeyil] {ağız} *is.* Gelecek yıl. [DS]
- yeyici**, [ye-mek > ye-y-ici / yi-y-ici] {ağız} *sf.* Rüşvet alan. [DS]
- yeyilgen**, [yey-il-mek > yey-il-gen] {ağız} *sf.* Şımarık; nazlı. [DS]
- yeyilme**, [yey-il-mek > yey-il-me] {ağız} *is.* Kanser. [DS]
- yeyilmek**, [yey-il-mek] {ağız} döñsl. *f.* [-ir] Şımarık; nazlanmak. [DS]
- yeyim**, [ye-mek > ye-y-im] {ağız} *is.* 1. Rüşvet. 2. İştah. [DS] ☞ **yeyim yemek**, {ağız} Rüşvet almak. [DS]
- yeyin¹**, [yeğ > yeğ-in / yeyin] {ağız} *sf.* 1. Yiğit; çevik; güçlü; hızlı; çalışkan. 2. İyi; uslu. 3. Çabuk. [DS]
- yeyin²**, [yığ-ın > yeğ-in] {ağız} *is.* Orakla biçilmiş ekinin yapılan bağlamlardan oluşan yığın. [DS]
- yeyinti¹**, [ye-mek > ye-y-inti] {ağız} *is.* 1. Yiyecek. 2. Kuru yemiş. 3. Hayvanların yediği yabancı bitkiler; hayvan yemi; otlar. 4. Rüşvet. 5. Hesaplardaki açık; zimmet. [DS]
- yeyinti²**, [ye-mek > ye-y-inti] {ağız} *is.* Aşınma; kemirilme. [DS]
- yeyke**, [Bizans. Rum. oikhion] {ağız} *is.* Kayıklardaki dümen kolu. [DS]
- yeykinmek**, [yek-in-mek > ye(y)k-in-mek] {ağız} döñsl. *f.* [-ir] 1. Korkmak; ürkmek; telaşlanmak. 2. Bir şey yapmaya davranmak. 3. Kımıldamak. 4. Çok koşmak; koşuşturmak. [DS]
- yeyle**, [yay-la / yeyle] {ağız} *is.* Yayla. [DS]
- yeyleci**, [yayla-cı / yeyle-ci] {ağız} *is.* Yaylaya çıkan kimse; yaylacı. [DS]
- yeylik**, -ği [eT. yeñil > yeğnil-ik > yeylik] {ağız} *sf.* Hafif. [DS] ☞ **yeylik akıllı**, {ağız} Sağlıklı düşünemeyen; dengesiz. [DS]
- yeymen**, [yey-men] {ağız} *sf.* Acımasız; kıyııcı; zalim. [DS]
- yeynemek**, [yeğ-in > yeğ-in-le-mek / yeğ-in-e-mek > yeyne-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-n(i)-yor] (Hız, sayı vb. için) artmak; güçlenmek. [DS]
- yeyni**, [eT. yéni-mek > yeñil > yeğni > yeyni / yé(y)nī] {eAT} *is.* 1. {eT} Ağır olmayan; hafif. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [Bahşayış] [DS] 2. {eAT} {OsT} Saygınlığı olmayan; itibarsız; ehemmiyetsiz. 3. {ağız} [Hoppa. DS] ☞ **yeyni başlı**, {eAT} {OsT} → yeyni başlı. || **yeyni başlı**, {eT} {eAT} Ağırbaşlı olmayan; hafifmeşrep; havai. [Bahşayış] || **yeyni dutmak**, {eAT} Önem vermemek; değer vermemek; istihfaf etmek. || **yeyni eylemek**, {eAT} {OsT} (Yük vb. için) hafif tutmak; hafifletmek. || **yeyni görmek**, {eAT} Küçük görmek; aşağı görmek; değer vermemek. || **yeyni kişi**, {OsT} Hafifmeşrep; boşboğaz. ||
- yeynicek**, [yéyni-cek] {eAT} {OsT} {ağız} *sf.* 1. Hafifçe. 2. Hafifmeşrep. [DS] ☞ **yeynicek kılmak**, {eAT} Düşüncesiz davranmaya veya acele karar vermeye sevk etmek.
- yeyniceklik**, [yéyni-cek-lik] {eAT} {OsT} *is.* Ağırbaşlılığa uymayan davranış; hafiflik; hoppalık; hafifmeşreplik.
- yeynik**, -ği [eT. yeñil > yeğnil-ik > yeynik] {ağız} *sf.* 1. Hafif. 2. Hoppa. [DS]
- yeynilik¹**, -ği [yeğni-lik > yéyni-lik] {OsT} {a-

ğiz is. Hafiflik; hafif oluş; yeğnilik; hiffet; hoppalık. [DS]

yeynilik², -ği [yeğni-lik > yeyni-lik] {ağız} is. Hastanın, üzüntülünün acısını azaltmak için söylenen söz veya yapılan şeyler. [DS]

yeynilmek, [eT. yeñil > yeğnil-mek > yéynil-mek] {بينلمك} {eAT} {OsT} {ağız} döñşl. f. [-ür] Ağırlığı azalmak; hafiflemek; hafifleşmek. [DS]

yeyniltmek, [eT. yeñil > yeğnil-mek > yéynil-t-mek] {بينلتمك} {eAT} {ağız} gçl. f. [-ür] Hafifletmek. [DS]

yeynimek, [eT. yeñil > yeğni-mek > yé(y)nî-mek] {بينمك} {eT} {eAT} gçsz. f. [-r] Hafifleşmek. [Mühen-nâ]

yeynirek, [eT. yeñil > yeğni > yéyni-rek] {بينى رك} {eAT} sf. Daha hafif.

yeynisemek, [eT. yeñil > yeğni > yéyni-se-mek] {بينيسمك} {eAT} gçl. f. [-r] Hafif görmek; hafif saymak.

yeyrek, [yeğ-rek > yeyrek] {ağız} sf. Üstün güzel; üstün iyi. [DS]

yeysmek, [yé-mek > ye-y-sē-mek] {eT} gçl. f. [-r] Yemek istemek. [DLT]

yez¹, [Moğ. yez] {eT} is. Bakır; pirinç; madenî kurus; paranın resimli yüzü. [Clauson]

yez², [yēz] (yé:z) {eT} is. Çığ otu, (*Artemisia abrotanon*). [DLT]

yez³, [Far. yez] {eT} is. Bağ veya bahçe etrafına dikenli çalılar çekilerek yapılmış çit; çalı çit.

Yezdan, [Far. yezdān] {yezda:n} is. **1.** Zerdüştlükte iyilik, hayır tanrısı. **2.** Tanrı.

Yezdanî, [Far. yezdānî] {yezda:ni:} sf. Tanrı ile ilgili; Tanrıya ait; Tanrısal.

yezek, [ezē-mek (keşfe çıkmak) / yezē-mek > yezē-k] {يزك} / Far. yezek] {OsT} (eT. yeze:k) is. **1.** Öncü; keşif kolu; asker öncüsü. {eT} (ayn) [DLT] [ETY] [KB] **2.** Bekçi. **3.** Casus.

yezemek, [yézē-mek] (yeze:mek) {eT} gçl. f. [-r] Aramak üzere dolaşmak. [DLT]

Yezidî, [Far. yezdān / yazata (tapınmaya değer görül-en) > Ar. yezidî] {yezi:di:} sf. Hariciliğin ibadilik mezheplerinden türeyerek ayrı bir din hâline gelen kolundan olan kimse.

Yezidiler, [yazidi-ler] is. Puta tapıcılık, Zerdüştlük, Yahudilik, Hristiyanlık ve Müslümanlık karışımı bir inanca sahip kimseler topluluğu.

Yezidilik, -ği [yezidi-lik] is. Puta tapıcılık, Zerdüştlük, Yahudilik, Hristiyanlık ve Müslümanlık karışımı bir inanç.

yezit, -di [Far. yazad (tanrı) / Ar. yezid (şeytan)] {yezid} sf. mecaz. (Sövgü için) kendisinden nefret edilen kimseye söylenen söz.

yezitlik, -ği [yezit-lik] is. Yezit olma durumu; kötülük; hainlik.

yezne, [yezne] (eT. yezne:) is. **1.** {eT} Büyük kız kardeşin kocası. [DLT] **2.** {ağız} Enişte. [DS]

Y.G. [yüksek+gerilim] kısalt. Yüksek gerilimin kısaltması.

yı, [yī / ī] (yī:) {eT} is. Ağaç.

yıba, [yība] {eT} zf. Tamamı; bütünü; hepsi. [EUTS]

yıbanmak, [yība-n-mak] {ağız} döñşl. f. [-ır] Gecikmek. [DS]

yıbba, [? yıbba] {ağız} is. Yokuş; yamaç. [DS]

yıbil, [yib (yans.) > yib-ıl] is. Parlama, parıldama bildiren yansımali gövde. ☞ **yıbil yıbil yanmak**, {ağız} Pırıl pırıl yanmak; parlamak. [DS]

yıbrak, -ği [yıp-ra-k / yıb-ra-k] {ağız} sf. (Yiyecek için) acımış; ekşimiş. [DS]

yıbratmak, [yibra-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Dayak atmak; dövmek. [DS]

yıbrık, -ği [Ar. ibriḳ => ibrik / yıbrık] {ağız} is. İbrik. [DS]

yıcıntılama, [yıc-in-mak > yıcın-tı-la-mak ?] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Zorluk çıkarmak. [DS]

yıd, [yīd / yit] (yī:d) {eT} is. Koku; rayiha; ıtır; misk. [ARAT] [EUTS] [Gabain] [DLT] [Üç İtgisizler] [KB]

yıdar, [? yıdar] {ağız} is. Sindirim organı. [DS]

yıdığ, [yīd > yıd-ı-mak > yıdı-ğ] {eT} sf. Kötü kokan; fena kokan; pis kokan; kokmuş; taaffün etmiş. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] ☞ **yıdığ ot**, {eT} Üzerlik otu. [DLT]

yıdığlık, [yıd-ıg-lık] {eT} is. Kokmuşluk; yıpranmışlık. [DLT]

yıdımak, [yīd > yıd-ı-mak] (yıdı:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Kötü kokmak; fena kokmak; bozulmak; kokmak. [EUTS] [DLT] [Gabain] [KB]

yıdışmak, [yıd-ı-mak > yıd-ı-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Bir şeyin parçaları birbiri içinde çürümek; yıpraşmak. [DLT]

yıdıtmak, [yıd-ı-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] **1.** Korkutmak. [ETY] [Gabain] **2.** Çürümek. [ETY]

yıdlağ, [yıd-lā-ğ] (yidla:ğ) {eT} sf. Kokulu; rayihalı. [EUTS]

yıdlamak, [yīd > yıd-lā-mak] (yidla:mak) {eT} gçl. f. [-r] Koklamak. [DLT] [EUTS] [Gabain]

yıdlanmak, [yīd > yıd-la-n-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] Kokmak; bozulmak. [DLT]

yıdlaşmak, [yıd-la-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Koklaşmak. [DLT]

yıdlığ, [yīd > yīd-lığ] {eT} sf. Kokulu; rayihalı. [EUTS]

yıdmak, [yıd-mak / ıd-mak / id-mek] {eT} gçl. f. [-ar] Göndermek. [ETY]

yıdruk, [yɪd(u)r-uk] {eT} is. Yumruk. [EUTS] [Gabain]
yıffadək, -ğı [yɪp (yans.) > yɪf(f)-adək] {ağız} zf. (Sönmek için) birden. [DS]
yıfıtmak, [yɪf-it-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Usanç vermek; bezdirmek. [DS]
yıg, [yɪg / yɪğ (yans.)] is. Ağlamayı, inlemeyi anlatan kök. *yıg-la-mak, yıg-la-ş-mak*
yıgan, [yɪg-an] {ağız} is. Kağnyı dağdan indirirken, firenlemek için teker önüne konulan çalı. [DS]
yıgınç, -cı [yɪg-ınç] {ağız} is. İsrırgan otu. [DS]
yıg¹, [yɪg / yɪğ (yans.)] is. Ağlamayı, inlemeyi anlatan kök. *yıg-la-mak, yıg-la-t-mak*
yıg², [yɪg / çıg] {eT} is. **1.** Çıg. [EUTS] **2.** Fırsat; vesile. [EUTS] **3.** {ağız} Derelerin getirip yığıdığı kum ve çamur; mil. [DS]
yıg³, [iğ > yıg] {ağız} is. İğ. [DS]
yıg⁴, [yiv > yıg] {ağız} is. Saçın ayırma yeri; tarak geçecek boşluk. [DS]
yıg⁵, [yeğ > yıg] {ağız} is. Daha iyi; daha üstün; yeğ. [DS]
yığa, [yɪğ-mak > yɪğ-a] {ağız} sf. İçi tepeleme dolu; yığılı. [DS]
Yığaç, [yɪgaç] {eT} is. Müşteri yıldızı; Jüpiter. [EUTS]
yığaç¹, [ı-ğ (su) > ıg-aç (ağaç) > y-ıg-aç] {eT} is. **1.** Ağaç; ağaç parçası. [DLT] [ETY] [KB] **2.** Erkeğin cinsel organı. [DLT] **3.** Bir yer uzunluk ölçüsü. [DLT]
yığaç², -cı [yɪğ-aç] {ağız} sf. Tombul. [DS]
yığaçlanmak, [yɪgaç-la-n-mak] {eT} döşl. f. [-ur] Ağaçlanmak. [DLT]
yığaçlık, [yɪgaç-lık] {eT} is. Ağaçlık; ağaçlı olan yer; kereste bulunan yer. [DLT]
yığadurmak, [yɪg-mak (engellemek) > yıg-a+durmak] {eAT} gçl. f. [-ur] Engeller durumda olmak; geri çeker durumda olmak.
yığak, [yɪg-mak (engellemek) > yıg-ak] {eAT} is. Yasak; nehiy; memnuiyet.
yığal, [yɪğ-al] {ağız} sf. (Toprak için) ekilebilir, işlenebilir nitelikte; tavı gelmiş; nemli. [DS]
yığamat, [yɪğ-mak > yıg-a-mak ?] {ağız} is. Köy sandığına toplanan para; salma. [DS]
yığanak, [yɪg-mak (toplamak) > yıg-anak / yıgın-ak / yıgn-ak] {eAT} {OsT} is. **1.** Toplanmış insan kalabalığı; küme; toplantı; yığın; topluluk. {ağız} (aynı) [DS] **2.** {ağız} Toplantı yeri. [DS]
yığar, [yɪg-mak (engellemek) > yıg-ar] {ağız} is. **1.** İnişli yolda, arabanın yavaşlaması için arka tekere takılan zincir. **2.** Araba okunun yere değmemesi için uçuna takılan düşey kazık. [DS]
yığda, [yɪg-mak > yıg-da] {ağız} is. Davara yedirmek için kesilerek üst üste yığılmış meşe dalı. [DS]

yığdaçı, [yɪg-mak > yıg-daç] (yığdaçı:) {eT} sf. Yığan; toplayan; engel olan; alıkoyan. [DLT]
yığdırma, [yɪğ-dır-ma] is. Yığdırmak eylemi.
yığdırmak, [yɪğ-dır-mak] gçl. f. [-ır] Yığmak eylemini yaptırmak.
yığı, [yɪg-mak > yıg-ı] {ağız} is. Akan şeylerin önündeki engel yüzünden uğradıkları birikim; yığılma; toplanma. ☐ **yığı vurmak**, {ağız} Davarı dinlendirmek için bir yere toplayıp yatırmak. [DS]
yığıcı, [yɪg-mak (engellemek) > yıg-ıcı] {eAT} is. Engel; mani.
yığıklı, [yɪg-ık-lıg] {eT} sf. Engel olan; men eden.
yığılı, [eT. yeñil > yeğnil > yığılı] {ağız} sf. Hafif. [DS]
yığılgan, [yɪg-mak > yıg-ıl-ğan] {eT} sf. Daima yığılan. [DLT]
yığılı, [yɪğ-ıl-ı] sf. Yığılmış olan.
yığılmak, [yɪg-mak > yıg-ıl-ı-mak] (yığılı:mak) {eT} edil. f. [-r] Yığılmak; toplanmak.
yığılmak, [yɪğ-ıl-ın-mak] {eAT} döşl. f. [-ur] **1.** Çekinmek. **2.** Kaçınmak.
yığılışma, [yɪğ-ıl-ış-ma] is. Yığılışmak eylemi; izdiham.
yığılışmak, [yɪğ-ıl-ış-mak] işteş. f. [-ır] Bir yerde toplaşmak; birikmek.
yığılma, [yɪğ-ıl-ma] is. Yığılmak eylemi.
yığılmak¹, [yɪg-mak (engellemek) > yıg-ıl-mak] {eAT} edil. f. [-ur] **1.** Yasaklanmak; men edilmek. **2.** döşl. f. {eT} {eAT} Çekinmek; kaçınmak. [DLT]
yığılmak², [yɪg-mak > yıg-ıl mak] döşl. f. [-ur] **1.** {eT} Çok sayıda birikmek; yığın oluşturmak; toplanmak. {eT} (aynı) [EUTS] [DLT] [KB] **2.** {eT} Erişmek; olgunlaşmak. [DLT] **3.** (Kişi için) kendini tutamayıp yere çökmek; düşmek; yıkılmak. **4.** edil. f. Yığmak eylemi yapılmak; yığmak eylemine uğramak. ☐ **yığıla galmak** (kalmak), {ağız} **1.** Çoğalmak; birikmek. **2.** Yığın biçiminde yükselmek. **3.** (Kişi için) bayılıp düşmek. [DS]|| **yığılıp kalmak**, **1.** Birikmek; toplanmak. **2.** Düşmek; yıkılmak.
yığılunmak, [yɪg-mak (engellemek) > yıg-ıl-un-mak] {eAT} döşl. f. [-ur] Yapmaktan kaçınmak; kendini engellemek; çekinmek; kaçınmak; içtinap etmek; imtina etmek; nefsinin men etmek.
yığım, [yɪg-mak > yıg-ım] {eT} sf. Yığılmış. [DLT] ☐ **yığım toprak**, {eT} Höyük.
yığımsa, [yɪg-mak > yıg-ım-sa] {ağız} is. Harmanda rüzgârı kesmek için ekin saplarından yapılan engel. [DS]
yığın, [eT. yıg-mak > yığın / yıg-ın] is. **1.** Üst üste konulmuş şeylerden oluşan tepe. **2.** Birikmiş, toplanmış şeylerin oluşturduğu küme; küme; yığılmış. {eT} (aynı) [DLT] **3.** Ne olduğu anlaşılamayan, pek iyi seçilemeyen kütle. **4.** Birçok kişinin bir araya toplanmasıyla oluşmuş kalabalık. **5.** Birbiri ile top-

lumsal yönden bağdaşık bir bütün ve etkin bir güç oluşturan insan topluluğu; kitle; kütle. **6.** Geçici olarak bir yere toplanarak konik bir görünüm verilmiş tarımsal ürün, ot, ekin, sap veya saman. **7.** *psikol.* Aynı duygu ve düşüncelere kapılarak kendiliğinden bir araya gelmiş sıradan insanlar. **8.** *istk.* İstatistik bilgileri toplanacak belli özellikteki kişiler; grup; küme. ☐ (bir) **yığın**, *Birçok.* || **yığın bulut**, *Yoğun bulut kümesi; stratokümüls.* || **yığın kültürü**, *sos.* Toplumsal yapı farklılıkları gözeltilemeksizin radyo, televizyon ve basın gibi kitle iletişim aracılığıyla yaygınlaştırılan kültür. || **yığın taşı**, *{ağız} Tarlada, toplanıp öbek öbek yığılmış taşlar; taş yığınları.* [DS] || **yığın toplumu**, *sosy.* Kişilik sahibi olmadan, kimliksiz ve bilinçli davranma gücünden yoksun gruplar olarak duyan, düşünen ve davranan toplum.

yığınak, -ğı [yığ-mak > yığ-anak > yığ-(1)nak یغناق] *is.* 1. Bir şeyin yığıldığı yer; mecma. 2. Bir şeyin bir yerde çokça toplanması; birikmesi; yığılma; tecemmu; tahaşşüt, (1935). 3. *bot.* Bir hücreli bitkilerin bir araya gelerek oluşturdukları küme. 4. *{eAT} {ağız}* Toplantı; küme; yığılmış insan kalabalığı; topluluk. [DS] 5. *{ağız}* Toplantı yeri. [DS] 6. *{ağız}* Su birikintisi. [DS] 7. *{ağız}* Ekin yığını; harman; tınaz, vb. [DS] ☐ **yığınak olmak**, *{ağız}* Bir araya gelmek; toplanmak; birikmek. [DS] || **yığınak yapmak**, *{ağız}* → yığınak olmak. [DS]

yığıncak, -ğı [yığ-in-mak > yığ-in-cak] *{ağız}* *is.* Bir araya gelmiş insan topluluğu; toplantı. [DS]

yığıncı, -cı [yığ-inç] *{ağız}* *is.* İsrırgan otu. [DS]

yığınla, [yığın-la] (*yığı'nla*) *zf.* Birçok; pek çok.

yığınlama, [yığın-la-ma] *is.* Yığınlamak eylemi.

yığınlamak, [yığın-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Buğday, yulaf, ot gibi tarım bitkilerini biçip kuruttuktan sonra üst üste yığmak; yığın yapmak.

yığınmak¹, [yığ-mak > yığ-in-mak] *{eT} döşl. f. [-ur]* 1. Kendi kendine yığılmak. [DLT] 2. Toplamak. [EUTS]

yığınmak², [yığ-mak > yığ-in-mak یغینمق] *{eAT} döşl. f. [-ur]* Kendi kendini engellemek; nefsin men etmek; çekinmek; kaçınmak.

yığınsal, [yığın-sal] *sf.* Yığınla ilgili; kitleye ilişkin; kitlesel.

yığınsı, [yığ-in-sı] *sf.* Yığına benzer; yığın gibi.

yığıntı¹, [eT. yığ-mak > yığ-in-mak (*kendi kendine yığılmak*) > yığ-in-tı] *is.* 1. Üst üste yığılmış şeyler kümesi. 2. *{ağız}* Birikinti. [DS] 3. *{ağız}* Toplantı. [DS] 4. *{ağız}* Yastık. [DS]

yığıntı², [yık-intı / yığ-intı] *{ağız}* *is.* Yıkıntı. [DS]

yığırık, -ğı [yığ-ır-ık / yığırık] *{ağız}* *sf.* Utangaç. [DS]

yığış, [yığ-ış] *is.* Yığmak eylemi ve biçimi.

yığıştırmak, [yığ-mak > yığ-ış-tır-mak] *{ağız}* *gçl. f. [-r]* Toplamak. [DS]

yığışık, -ğı [yığ-ış-ık] *sf.* Üst üste birikmiş; yığılmış. **yığışım**, [yığ-ış-ım] *is.* 1. Yığışmak eylemi ve sonucu. 2. Molozların çimento durumuna dönüşmesiyle oluşan kütle; konglomera. 3. *fiz.* Az sayıda atom, iyon veya molekülden oluşan düzenli birikim.

yığışma, [yığ-ış-ma] *is.* 1. Yığışmak eylemi. 2. *dbl.* Söz zincirinde art arda gelen birçok ünsüzün oluşturduğu öbek.

yığışmak, [yığ-mak > yığ-ış-mak] *işteş. f. [-ır] [eT. -ur]* 1. *{eT}* Yığışmak; yığmakta yardım ve yardım etmek; birlikte yığmak. [DLT] 2. Bir yerde çok sayıda toplanmak; birikmek.

yığıştırmak, [yığ-mak > yığ-ış-tır-mak یغشدرمق] *{eAT} {OsT} edil. f. [-ur]* 1. Toplamak; biriktirmek. 2. Türetmek.

yığıt, [yığ-lā-mak > yığ-it] *{eT}* *is.* Ağlama. [EUTS]

yığılamak, [ığ / ık (*yans.*) > ığ-lā-mak / yığ-lā-mak] (*yığıla:mak*) *{eT} {ağız}* *gçsz. f. [-r]* Hıçkırarak; ağlamak; yakınmak; inlemek. [DLT] [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Nevâyi] [DS]

yığılamsınmak, [yığ-la-m-sı-n-mak] *{eT} döşl. f. [-ur]* Ağlar gibi yapmak; ağlayıcı olmak. [Nevâyi]

yığılaşmak, [ığ-lā-mak > y-ığ-lā-mak > y-ığ-la-şmak] *işteş. f. [-ur]* Ağlaşmak. [EUTS] [DLT] [ETY]

yığılatmak, [yığ-lā-mak > yığıla-t-mak] *{eT}* *gçl. f. [-ur]* Ağlatmak. [DLT] [KB]

yığıldırmak, [yığ-mak (*engellemek*) > yığ(1)l-ın-dır-mak یغلندرمق] *{eAT}* *gçl. f. [-ur]* Çekindirmek; sakındırmak; yasaklamak; men etmek.

yığılmak, [yığ-mak (*engellemek*) > yığ-(1)l-in-mak یغلمق] *{eAT} {OsT} döşl. f. [-ur]* Yapmaktan kendini alıkoymak; çekinmek; kaçınmak; içtinap etmek; imtina etmek.

yığılışmak, [yığ-mak > yığ-(1)l-ış-mak] *{eT} işteş. f. [-ur]* Yığılışmak; toplaşmak. [DLT]

yığıma¹, [yığ-ma] *is.* 1. Yığmak eylemi. 2. *{ağız}* Toprakla doldurularak yapılmış tepe; höyük. [DS] 3. *{ağız}* Lahana, pazı dolması. [DS] 4. *{ağız}* Köşe. [DS] 5. *{ağız}* Üst üste konularak odun ve çivi ile tutturulmuş tahtalardan yapılan oda bölmesi. [DS] 6. *sf.* Taş ve tuğlaları üst üste koyup birbirine harçla bağlama tekniği ile yapılan. 7. *{ağız}* (Ölçü ve ölçek için) ceviz, badem vb. satılırken taşırarak doldurulan. [DS] ☐ **yığıma tepe**, *{ağız}* Höyük. [DS]

yığıma², [yığ-ma] *{ağız}* *sf.* (Kişi için) kısa boylu, etine dolgun; bodur. [DS]

yığımaç, -cı [yığ-maç] *{ağız}* *sf.* Çok şişman; hantal. [DS]

yığımak¹, [eT. yığ-mak] *gçl. f. [-ar]* 1. Nesnelere bir tepe oluşturacak biçimde üst üste koymak. *{eT}* (*aynı*) [EUTS] [DLT] [ETY] [Gabain] [KB] 2. Nesnelere üst üste gelecek biçimde üst üste dizmek, koymak. 3. Biriktirmek. 4. Toplamak; bir araya getirmek. *{eT}* (*aynı*) [DLT] [EUTS] [ETY] [KB] 5. *{eT}* Kazan-

mak. [EUTS] **6. as.** Savaş ve savunma araç gereçleri ile birlikte çok sayıda askeri bir yerde toplamak; tahşit etmek.

yığmak², [yığ-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] **1.** Mani olmak; engel olmak; alıkoymak; menetmek. {eAT} {OsT} (aynı) [DLT] [KB] **2.** {eAT} {OsT} Mahrum etmek; vermemek; esirgemek. **3.** {ağız} Dileğini geri çevirmek. [DS]

yığman, [yığ-man] {ağız} sf. (Kişi için) kısa boylu, etine dolgun; bodur. [DS]

yığnak, [yığ-mak > yığ-anak / yığ(ı)n-ak] {eAT} {ağız} is. Toplantı; küme; yığın; yığılmış insan kalabalığı. [DS]

yığnaşmak, [yığ-mak > yığ(-ı)-n-aş-mak] {e-AT} döşl. f. [-ur] Birbiri üzerine yığılmak.

yıgırık, -ğı [yığ(-ı)r-ık] {ağız} sf. Utangaç. [DS]

yıgırıkma, [yığ(-ı)r-ık-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Durmadan geçmek; yürüyüp gitmek; eğleşmemek; savuşmak. [DS]

yıgırlmak, [yığ-ur-mak > yığ(-u)r-ıl-mak] {eT} döşl. f. [-ur] Kötüleştirmek; büzülmek; titremek. [DLT]

yıgırmak, [yığ-sık-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] İrkilemek; duraklamak. [DS]

yığturmak, [yığ-mak > yığ-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yığdırmak; bir şeyden alıkoymak. [DLT]

yih, [yih / yih] {ağız} is. Develeri çöktürmek için kullanılan ünlem. [DS]

yihamak, [yika-mak / yih-a-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-h(i)-yor] Yıkamak. [DS]

yihdurmak, [yık-mak > yık-tır-mak / yih-dur-mak] {eAT} gçl. f. [-ur] Yıktırmak.

yihık, -ğı [yık-ık / yih-ık] {ağız} sf. Yıkık. [DS]

yihılğan, [yık-ıl-gan / yihıl-gan] {ağız} is. **1.** Su bendi. **2.** Su arklarının çökmüş, bozulmuş, yıkılmış olan yerleri. [DS]

yihılmak, [yık-mak > yık-ıl-mak / yihıl-mak] {eAT} {ağız} edil. f. [eAT. -ur] [-ır] Yıkılmak. [DS]

yihım, [yık-ım / yihım] {ağız} is. Yıkım. ☞ **yihım yeme**, {ağız} Büyük acı görerek çökme. [DS]

yihış, [yık-ış / yihış] {ağız} is. Güreş; yıkış. [DS]

yihmak, [yık-mak > yık-mak / yih-mak] {eAT} gçl. f. [eAT. -ur] [-ar] **1.** {eAT} {OsT} Yıkma. **2.** {ağız} Yükü indirmek. [DS]

yık, [yık] {eT} is. **1.** Fırsat; vesile; vasıta. [Gabain] [Üç İtigsizler] **2.** Denk; karşılık. [Üç İtigsizler]

yıkak, -ğı [yika-mak > yika-k] {ağız} is. Hamam. [DS]

yıkama, [yika-ma] is. **1.** Yıkamak eylemi. **2.** Su ile ya da uygun bir temizleyici ile arındırma. **3. kim.** Eriticideki bir veya birkaç maddeyi ayırmak amacıyla toz durumuna getirilmiş başka bir madde içinden geçirme ya da süzgeç üzerinde biriken katı

maddelerin içinden damıtık su geçirme suretiyle bir çökeltiyi arılaştırma işlemi. **4.** Film üzerinde kalması istenmeyen maddeleri uzaklaştırmak amacıyla arı su ile işleme tabi tutma.

yıkamak, [eT. ığ (su) > y-ığ > yuğ (su) > yuğ-mak / yu-mak > yuy-ka-mak] gçl. f. [-r] [-k(i)yor] **1.** Kirli bir şeyi ya da bedeninin bir parçasını, bir organını çoğunlukla su ve uygun bir arındırıcı kullanarak temizlemek; kirlerinden bir sıvı yardımı ile arındırmak. **2.** Tertemiz yapmak; arıtmak. **3. kim.** Çözünmeyen bir çökeltiden ayrılması istenen maddeleri yıkama yoluyla uzaklaştırmak. **4.** Fiziksel yöntemlerle maden ya da kömür içindeki yabancı maddeleri uzaklaştırmak.

yıkabilirlik, -ği [yika-n-a+bil-ir-lik] is. Boyalı bir yüzey üzerindeki toz ve kirlerin yıkama yoluyla bozulmadan temizlenebilmesi durumu.

yıkabilirlik, -ği [yika-n-ır-lık] is. Bir cevherin yıkama yöntemleri ile konsantre edilebilme özelliği.

yıkaniş, [yika-n-ış] is. Yıkamak eylemi ve biçimi.

yıkama, [yika-n-ma] is. Yıkamak eylemi.

yıkama, [yika-n-mak] edil. f. [-ır] **1.** Yıkamak eylemi yapılmak. **2.** Kiri ve pası arındırılmak; temizlenmek. **3.** Belirli bir temizleyici ya da teknik kullanılarak temizlenme gerçekleştirilmek. **4. döşl. f.** Kendi kendini yıkamak; kendi bedenini kendisi yıkamak; banyo yapmak.

yıkama, [yika-t-ma] is. Yıkama eylemi.

yıkama, [yika-t-mak] gçl. f. [-ır] Yıkamak eylemini gerçekleştirmek; yıkamak eylemini başka birisine yaptırmak; temizletmek; arıtmak.

yıkayıcı, [yika-y-ıcı] is. **1.** Yıkama eylemini yapan kişi. **2.** Yıkama işinde kullanılan aygıt. **3. kim.** Bir gaz içinde bulunan katı ya da sıvı parçacıkları yıkama sıvısı denen özel bir sıvı içinden geçirerek ayıran aygıt. **4.** Sıvı ile temizlik yapan elektrikli süpürge. ☞ **yıkayıcı ayı**, Çamaşırıcı ayı.

yıkayış, [yika-y-ış] is. Yıkamak eylemi veya biçimi.

yıkım, [yığ-mak > yığ-ın / yığ-gın / yığ-gın] {ağız} is. **1.** Yığın. **2.** Kuş sürüsü. **3.** Çokluk. [DS]

yıkı, [yık-mak > yık-ı] is. **1.** Yıkılmış olan bir binanın enkazı; harabe. **2.** Yıkılmış bir kentten arta kalan duvar ya da temel kalıntıları; ören; harabe.

yıkıcı, [yık-mak > yık-ıcı] sf. **1.** Yıkma işini yapan. **2.** (Kişi için) bir şeyin zarar görmesine, bozulup yıkıma uğramasına ve böylece ortadan kalkmasına yol açan. **3.** (Bitki topluluğu için) önceden var olan başka bir bitki topluluğunu yok ederek çok güçlü bir gelişme gösteren. **4. ed.** Tehlikeli ve zararlı bir yaklaşımda olan. **5. is.** Mevcut toplumsal düzeni, devleti yıkmaya çalışan. **6. is.** Yıkılması uygun görülen binaların ücreti karşılığında yıkım işini üstlenen kişi ya da firma; yıkmacı; yıkımcı.

yıkıcılık, -ğı [yık-ıcı-lık] is. **1.** Yıkma, bozma, yok

etme işi. **2.** Yıkıcı olma durumu. **3.** Yıkıcı bir kim-
senin veya şeyin özelliği.

yıkık, -ği [yık-ık یقق] {OsT} *sf.* **1.** Yıkılmış olan; ha-
rap; viran; enkaz. **2.** {ağız} *is. folk.* Üst üste taşlar
konup yıkılarak oynanan bir çocuk oyunu. [DS] ☞
yıkık dökük, Çok eski; harabe.

yıkıklık, -ği [yık-ık-lık] *is.* **1.** Yıkık olma durumu. **2.**
Yıkık şeylerin bulunduğu yer; örenlik.

yıkılğan, [yıkıl-gan] *is.* **1.** Yıkılma huyunda olan;
daima yıkılan. **2.** {ağız} Toprak kayması; heyelan;
kayşa. [DS]

yıkılğan, [yık-ıl-gân] (yıkılğa:n) {eT} *sf.* Daima yıki-
lan; yıkılğan. [DLT]

yıkılış, [yık-ıl-ış] *is.* Yıkılmak eylemi ve biçimi.

yıkılma, [yık-ıl-ma] *is.* Yıkılmak eylemi.

yıkılmak, [yık-mak > yık-ıl-mak] {eT} *edil. f. [-ır]*
{eT. -ur} **1.** Yıkılmak eylemi yapılmak; hakkında
yıkılmak eylemi gerçekleştirilmek; harap olmak ve
düşmek. [DLT] [KB] [Mühennâ] **2.** *mecaz.* Birine
yüklenmek. **3.** {ağız} Güreşte yenilmek. [DS] **4.**
dönşl. f. Kendiliğinden çökmek; göçmek; devril-
mek. **5.** {ağız} (Hasta için) bitkin düşmek; perişan
olmak. [DS] **6.** (Kişi için) direnme ve dayanma gü-
cünü yitirmek; devrilmek; yığılmak. **7.** *mecaz.* Yok
olmak; mahvolmak. **8.** *mecaz.* (Kişi için) istenme-
diği yerden çekilip gitmek; terk etmek. **9.** {ağız}
Birinin evinde, çağrısız yatıya veya yemeğe kal-
mak. [DS] ☞ **yıkıla yıkıla, Düşecekmiş gibi iki ya-
na sallanarak; yalpalayarak.** || **yıkılmağa durmak,**
{eAT} {OsT} Yıkılmaya yüz tutmak; yıkılmak üzere
bulunmak.

yıkım¹, [yık-ım] *is.* **1.** Yıkılmak eylemi. **2.** Bir kimseyi
zarara uğratan ya da büyük bir umutsuzluğa düş-
mesine, başarısız olmasına neden olan olay veya
durum; felaket; zarar; kıya. {ağız} (aynı) [DS] **3.** Bir
binayı ya da binalar topluluğunu yer düzeyine ka-
dar yıkmak işi. **4.** {ağız} Yük; ağırlık. [DS] **5.** {ağız}
Para harcama gücü. [DS] ☞ **yıkım olmak, Büyük**
zarara yol açmak. || **yıkım piri, {ağız} Zengin; var-**
lıklı; varıl. [DS]

yıkım², [yık-ım] {ağız} *sf.* İyi; güzel. [DS]

yıkımcı, [yık-ım-cı] *is.* Binaların yıkım işiyle uğra-
şan, bunu iş edinen kimse; yıkıcı; yıkmacı.

yıkımlık, -ği [yık-ım-lık] *is.* Bir şeyin bazı yerlerinde
meydana getirilen zararlar; tahribat.

yıkınılmak, [yık-mak > yık-ın-ıl-mak] {eAT}
edil. f. [-ur] Yıkılmak.

yıkıntı, [yık-ıntı] *is.* **1.** Yıkılmak eylemi. **2.** Bir fela-
ket, cinayet vb. sonucu çöküntü; yıkılma; yıkım;
mahvolma. **3.** Yıkılmış olan bina vb.nden arta ka-
lan şeyler; yıkıklık kalıntıları; enkaz. **4.** {ağız} Yı-
kılmış ağaç gövdesi; yerde yatan kütük. [DS] **5.**
{ağız} Miras. [DS] **6.** {ağız} Ceza olarak verilen ye-
mek; ziyafet. [DS] ☞ (birine) **yıkıntı olmak, O**
kimseyi büyük zarara sokmak.

yıkış¹, [? yıkış] {eT} *is.* İmdat. [Mühennâ]

yıkış², [yık-ış] *is.* **1.** Yıkılmak eylemi ve biçimi. **2.**
{ağız} Güreş. [DS]

yıkışma, [yık-ış-ma] *is.* Yıkışmak eylemi.

yıkışmak, [yık-ış-mak] *işteş. f. [-ır]* {eT. -ur} **1.** Kar-
şılıklı olarak birbirini yıkmak, devirmek. {eT} (aynı)
DLT] **2.** {eT} Birlikte yıkmak. [DLT] **3.** {ağız} Gü-
reşmek. [DS]

yıkkın¹, [yık-kın] *sf.* **1.** Yıkılmak üzere olan. **2.**
Yıkılacak duruma gelmiş olan; harap. **3.** {ağız} Yı-
kık; yıkılmış. [DS]

yıkkın², [yık-kın] {ağız} *sf.* İyi; güzel. [DS]

yıkkın³, [yık-kın] {ağız} *is.* Güç; etki. [DS]

yıkkınlık, -ği [yık-kın-lık] *is.* Yıkkın olma durumu;
haraplık; harabiyet.

yıkma, [yık-ma] *is.* Yıkılmak eylemi. ☞ **yıkma kara-**
rı, huk. *Teknik yetersizlik, kamu güvenliğini tehli-*
keye düşürücü ve sağlık bozucu gibi nedenlerle ya
da yapı izni alınmadan inşa edildiği için yıkılması
uygun görülen binalar için idare organlarınca ve-
rilmiş olan karar.

yıkmacı, [yık-ma-cı] *is.* Yıkılmasına karar verilen
yapıların yıkım işini üstlenen ve buradan çıkan kul-
lanılabilir ya da dönüşümlü malzemeleri satın alan
ve satan kimse; yıkımcı; yıkıcı.

yıkmak, [yık-mak] *gçl. f. [-ar]* **1.** (İnsan, hayvan ve
ağaç için) yere düşürmek; yere sermek; devirmek;
yere yatırmak. {eT} (aynı) [DLT] [EUTS] [Gabain]
[KB] **2.** Kurulu bir yapı vb. şeyi parçalayarak da-
ğıtmak; yerle bir etmek; büyük zarar vermek; boz-
mak; tahrip etmek. {eT} {ağız} (aynı) [DLT] [EUTS]
[Gabain] [KB] [DS] **3.** Ortadan kaldırmak; varlığına
son vermek; yok etmek. **4.** (Kurum, yönetim vb.
için) ortadan kaldırmak; işlemez duruma getirmek;
devirmek. **5.** Bir yana eğmek. **6.** *mecaz.* Ruhsal
gücünü ve direncini tüketmek; yıkımına yol açmak;
mahvına sebep olmak. **7.** (Kişinin malî durumunu
için) bütçesinde büyük açık meydana getirmek. **8.**
(Suç, sorumluluk vb. için) birini sorumlu tutmak; o
kimseye atmak; yüklemek. **9.** {ağız} (Hayvan üze-
rindeki yük için) yere indirmek; bir yere gelişigüzel
koymak. **10.** (Hatir, gönül için) bir kimseyi gücen-
dirmek; incitmek. **11.** {eT} Atmak. [DLT] **12.** {ağız}
Güreşte, oyunda yenmek. [DS] ☞ **yıkıp yemür-**
mek, {ağız} Zarar vermek. [DS] || **Yıkıntı perdedi,**
eyledin viran! (Karagöz oyunundaki tekerlemeden
telmiş olarak) "işe yarar, güzel şeyleri de berbat
ettin" anlamında söylenir.

yıksamak, [yık-mak > yık-sā-mak] (yık-sa:mak) {eT}
gçl. f. [-ur] Yıkılmak istemek. [DLT]

yıkışmak, [yığ-(ı)ş-ır-mak / yıkışır-mak] {ağız} *gçl.*
f. [-ır] Toplamak; devşirmek. [DS]

yıkıtırın, [yık-tır-an] {ağız} *sf.* (Kadın için) kötü yola
düşmüş; fahişe. [DS]

yıkıtılma, [yık-tır-ıl-ma] *is.* Yıkıtılmak eylemi.

yıktırılmak, [yık-tır-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yıktırmak eylemi yapılmak. **2.** Hakkında yıktırmak eylemi gerçekleştirilmek.

yıktırma, [yık-tır-ma] *is.* Yıktırmak eylemi.

yıktırmak, [yık-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Yıkmak eylemini bir başkasına yaptırmak.

yıkturmak, [yık-mak > yık-tur-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Yıktırmak. [DLT]

yıl¹, [eT. yıl / yıl] *is.* **1.** Yer'in, Güneş çevresinde bir dolanımına bağlı olarak ocak ayının birinde başlayıp aralık ayının otuz birinde sona eren on iki aylık uzlaşım sal dönem; sene. {eT} (aynı) [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Tekin] [Bahşayış] [Mühennâ] **2.** Yer yuvarlağının, Güneş çevresinde tam bir dolanım yapması için geçen 365 gün, 5 saat 49 dakikalık zaman. **3.** *gök b.* (Gezegenin adı ile birlikte) bir gezegenin Güneş çevresindeki dolanımını tamamlama süresi. **4.** Başlangıcı belli olmayan on iki aylık süre; sene. **5.** Bir şeyin başlangıcından itibaren ele alınan on iki aylık dönem; sene. **6.** Belli bir alanda iz bırakan olaylar bakımından ele alınan on iki aylık süre; sene. **7.** Bir etkinliğin gerçekleştirildiği, belli bir tarihte başlayarak bir yıl veya daha az süren dönem. **8.** Miladî takvime göre tarihi belirtilen dönem; sene. **9.** Bir anma veya onurlandırmanın sürdürüldüğü dönem. ☞ **yıl ar tuğu**, {eAT} *Bir yıldan çok.* || **yıl aşırı**, *Birer yıl ara ile.* || **yıldan yıla**, *Her yıl; arka arkaya gelen yıllar.* || **yıl dönümü**, *Bir olayın üzerinden on iki ay geçtikten sonra başlayan yeni bir yıl.* || **yıl halkası**, *bot. Ağaçta, bir büyüme döneminde oluşan çembersel bölüm.* || **yılın adamı**, *O yıl içinde gösterdiği başarı ile kendisinden söz ettiren kimse.* || **yılına düşmek**, {ağız} *Bol yağmurlu, bereketli bir yıla denk gelmek.* [DS] || **yıllar yılı**, *Uzun yıllar geçtikten sonra.* || **yıl on iki ay**, *Yıl boyunca; sürekli olarak; sürekli bir biçimde.* {ağız} (aynı) [DS] || **yıl sonu**, *Yılın son günü.* **2.** *Bir yıl süren bir etkinliğin son dönemi.* || **yıl uğursuzan**, *1. Hakkı olmadığı şeyleri kendisine sağlanan olanakla elde eden kişiyi anlatmak için kullanılır. 2. Layık olmadığı hâlde beğenilip övülen kişi için kullanılır.* || **yıl yarası**, {ağız} *Antep çıbanı.* [DS]

yıl², [yal² > yıl] {eT} *is.* At yelesi. [DLT]

yıl³, [yêl > yıl / yıl] {eT} *is.* **1.** Yel. [Gabain] **2.** Cin çarpması [Gabain]

yılabazan, [Far. lâf-zan => lafazan > yilabazan] {ağız} *sf.* Çevik. [DS]

yılacan, [yay-la-can / yıla-can] {ağız} *sf.* Yayvan. [DS]

yılagı, [yıl-la-ğı / yılagı] {ağız} *is.* Yıllanmış şarap. [DS]

yılan, [eT. yıl-mak (kaymak; sürünmek) > yıl-ân / dılân] (eT. yıla:n) *sf.* **1.** {eT} *Kayan.* **2. zool. Sürünge nler sınıfının, pullu sürünge nler takımından, omuz ve kalça kemikleri olmayan, ayaksız, bacak-**

sız, derileri pullarla örtülü, çatal dilli, deri de ğişti ren, işitme organları olmayan etçil uzun hayvanların genel adı. {eT} (aynı) [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayış] [Mühennâ] **3. mecaz.** Hiç sezdirmeden kötülük eden kimse; sinsi ve hain. ☞ **yılana ağı veren**, *1. {ağız} Zehirli yeşil kertenkele.* [DS] **2. Kötülük yapmak isteyen kimseye akıl veren, yol gösteren. || **yılan akbabası**, *zool. Sekreter kuşu, (Serpentarius secretarius).* || **yılan avazı**, {eT} *Yılan sesi.* [Bahşayış] || **yılan ayağı**, {eAT} *Görülemeyecek kadar ince.* || **yılan baklası**, {ağız} *Yılana benzer bir tür fiğ otu.* [DS] || **yılan balı**, → *yılanbalı.* || **yılan balığı**, *zool. Yılan balığıgiller familyasından, sonbaharda dişi ve erkekleri Avrupa ırmaklarından denize inen, dişileri yumurtlamak üzere Meksika körfezine göç eden, yumurtadan çıkan larvaları iki yıl içinde Avrupa kıyılarında dönerak olgunlaşmak üzere yine ırmaklara geçen bir kemikli balık, (Anguilla anguilla).* || **yılan balığıgiller**, *zool. Balıklar sınıfının, kemikli balıklar takımının, karınları yüzgeçsizler alt takımından, vücutları ince, uzun ve yılan biçiminde, çoğunluğu pulsu z, yumurtlamak için denizlere geçen, larvaları olgunlaşınca ya kadar tatlı sularda kalan türlere sahip bir familya, (Anguillidae).* || **yılan başi**, {eT} → *yılanbaşi.* [Bahşayış] || **yılan bıçağı**, {ağız} **1.** *Genellikle kayalık yerlerde ve mezarlıklarda biten, enli, uzun parlak yapraklı, ortasında kokmuş et kokusu veren mor bir çiçeğı bulunan bir bitki, (Dracunculus vulgaris).* **2.** *Yaprakları uzun saplı ve ok biçiminde, dip kısmı beyaz ve yeşilimsi, üst kısmı yeşil ve esmerimsi lekeli, yumrulu, çok yıllık bir bitki, (Arisarum vulgare).* [DS] || **yılan cücüğü**, {ağız} *Kök yılan sokmasına karşı kullanılan kırmızı başaklı, çok yıllık bir bitki, (Aristolachia hirta).* [DS] || **yılan çıyan**, *Yılan ve diğer zehirli hayvan veya böcekler.* || **yılan çiçeğı**, *bot. 1. Kıvrımlı eğrelti otunun bir türü, (Achillea elippica).* **2. {ağız} Kokusuz çiçekleri karanfile benzeyen pembe renkli bir saksı çiçeğı. [DS] **3. {ağız} Civanperçemi. [DS] || **yılan deliğı**, *Yılanın yuvasına giderken girdiğı delik.* || **yılan derisi**, *Deri sanayiinde çok tutulan, işlenmiş yılan derisi.* || **yılan dili**, {ağız} **1.** *Başağında düzgün iki sıra taneleri olan bir tür arpa.* **2.** *Uzun, sivri yapraklı bir ot, (Achillea setacea).* **3.** *Uzun ve düzgün.* **4.** *İnce uzun bir tür fasulye.* [DS] || **yılan ebesi**, {ağız} *zool. Zehirli yeşil kertenkele.* [DS] || **yılan ekmeğı**, {ağız} → *yılan bıçağı.* || **yılan gelmez**, {ağız} *Kökünden yakı yapılan bir ot.* [DS] || **yılan gibi**, **1.** *Sinsi ve hain.* **2.** *İnsanı ürperten; sevimsiz; soğuk.* || **yılan gibi sokmak**, *Bir kimseye sinsi ce kötülük etmek.* || **yılan gömleğı**, *Her yıl de ğişim sırasında yılanların üzerinden sıyrılıp çıkan derisi; yılan kavi.* || **yılan göyneğı**, {ağız} *Yılan gömleğı; yılan kavi.* [DS] || **yılan gözü**, {ağız} *Yemek üstünde parlayan yağ damlacıkları.* [DS] || **yılan hikâyesi**, *Bir türlü sonuçlandırılmayan ve birbirine bağılı olarak uzayıp giden*******

sorun. || **yılanın kuyruğuna basmak**, *Kötü bir kimseye, kötülük yapmasına fırsat doğacak bir şey yapmak.* || **yılan kartalı**, zool. Kuşlar sınıfının, kartallar takımından yılanların bol olduğu ormanlarda yaşayan, yüksek olmayan ağaçlara yuva yapan, tüyleri kahverengi, kül rengi karışık göçmen bir kuş, (*Circaetus gallicus*). || **yılan kavı**, Yılanın soyulmuş derisi. {eAT} {ağız} (aynı) [DS] || **yılan kovu**, {ağız} → yılan kavı. [DS] || **yılan kemiği**, İşleyene bir türlü huzur vermeyen, sürekli tedirgin eden suç. || **yılan koğudu**, {ağız} Süslü dokunmuş bir tür Yörük çuvalı. [DS] || **yılan kovu**, {ağız} → yılan kavı. [DS] || **yılan kuyruğu**, {ağız} bot. Baharda biten, sarmaşık gibi uzayan, yılan kuyruğuna benzer bir ot. [DS] || **yılan otu**, bot. {ağız} 1. Baldıran. 2. 15-50 cm yükseklikte, silindirik köklü, esmer-yeşil renkli, kökü yılan sokmasına karşı halk hekimliğinde kullanılan çok yıllık otsu bir bitki, (*Aristolochia hirta*) 3. Yaprakları genellikle kalp biçiminde, çiçekleri pipo görünümünde, bazı kökleri tedavide kullanılan çok yıllık otsu bitki, (*Aristolochia clematitidis*). 4. Yaprakları yara iyileştirici olarak kullanılan çok yıllık bir bitki, (*Plantago lanceolata*). [DS] || **yılan oynatmak**, Genellikle bir kaval eşliğinde yılanlara dansa benzer gösteri yaptırmak. || **yılan pancarı**, {ağız} Vücutta oluşan şişleri indirmekte kullanılan bir ot; yılan yastığı, (*Arum dioscoridis*, *A. italicum*). [DS] || **yılan taşı**, Perido ve diğer minerallerin başkalaşması ile oluşan, rengi ve billursu yapısı farklı birçok türü olan kütle; parpa; serpantin. || **yılan yastığı**¹, {ağız} 1. → yılan bıçağı, (*Dracunculus vulgaris*). 2. Sulak yerlerde yetişen, parlak geniş yapraklı, çam kozalağı biçiminde kırmızı tohumları olan zehirli bir bitki. 3. Ekin tarlasında biten fiğe benzer bir ot. 4. Labada cinsinden geniş yapraklı bir bitki, (*Arum dioscoridis*). [DS] || **yılan yastığı**, {ağız} 1. Kertenkele. 2. Tavan aralarında gezen bir böcek. 3. Salyangoz kabuğu. 4. Yılan kavı. [DS] || **yılan yavrusu** (yavrusu), {ağız} Kötü kimisenin kötü çocuğu. [DS] || **yılan yılı**, {eT} On iki hayvanlı Türk takviminde altıncı yılın adı. [DLT] [EUTS] [Mühennâ] || **yılan yumurtası**, Kelt din adamlarının olağanüstü niteliklere sahip olduğunu sandıkları bir tür yuvarlak taş. || **nek yılan**, {eT} Ejderha. [DLT]

yılanbalı, [Yun. gianpoly] {ağız} is. Meyan kökü. [DS]

yılanbaşı, [yılan-baş-ı] b. is. 1. At takımlarına süs olarak takılan bir tür deniz böceği kabuğu. 2. {eT} Beyaz renkli küçük deniz kabuğundan yapılmış nazar boncuğu. [Bahşayış]

yılandı, [yılan-cı] is. 1. Yılan besleyen ya da yılan oynatarak gösteriler düzenleyen kimse. 2. {ağız} Çaylarda bulunan ince, küçük bir balık. [DS]

yılandıcık, -ği [yılan-cık] is. 1. Küçük yılan. 2. tıp. Streptokokların neden olduğu ve deride şişlikler meydana getiren bir bulaşıcı hastalık; kızılıörük.

{ağız} (aynı) [DS] 3. tıp. Kemik veremi. {ağız} (aynı) [DS] 4. {ağız} Burunda şişme, kızarma ile beliren bir hastalık. [DS] 5. {ağız} Gövdede şişlikler yapan, sıkıntidan olduğu sanılan bir hastalık. [DS]

yılandıcıl, [yılan-cıl] sf. 1. zool. Çoğunlukla yılanla beslenen. 2. is. zool. Yılan ile beslendiği için ibise verilen ad.

yılandıcuk, -ğu [yılan-cık / yılan-cuk] {ağız} is. Kemik veremi; yılandıcık. [DS]

yılandili, [yılan+dil-i] b. is. 1. bot. Spor keselerinde mekanik tabaka olmayan küçük eğrelti otu, (*Ophioglossum*). 2. Tropik bölgelerde yetişen, metrelerce uzunlukta tırmanıcı eğrelti otu, (*Lygodium*). 3. Orta Çağda, prens sofralarında yemekleri denemek ve zehirli olup olmadığını anlatmak için kullanılan muskaya verilen ad. 4. {OsT} İnce, narin bir kayık; piyade; hanım iğnesi. ☞ **yılandili süğü**, {eAT} İnce ve keskin süngü.

yılang, [yılāñ] (yılāñ) {ağız} is. Yılan. [DS]

yılanı, [yalıñ / yılanı] {ağız} is. Alev. [DS]

yılanığnesi, [yılan+iğne-s-i] b. is. Kemikli balıklar takımının deniz iğnesigiller familyasından 25 cm. kadar uzunlukta bir balık, (*Syngnathus ophidion*).

yılandıkavi, [yılan+kav-ı > yılandıkāvī] {ağız} (yılan-ka.vi:) sf. Dolana dolana giden; kıvrılarak giden; dolambaçlı.

yılanlar, [yılan-lar] is. zool. Uzun ve silindirik biçimli gövdeli, ayaksız, pullu sürüngenler alt takımı, (*Ophidia*).

yılanlı, [yılan-lı] sf. 1. Yılanı bulunan; yılan olan. 2. {ağız} Yılan gibi kıvrım kıvrım süsleri bulunan. ☞

yılanlı yelen, {ağız} Yörük kilimlerinin kıyılarında yer alan yılan gibi kıvrımlı süsler. [DS]

yılanmak, [yıl-la-n-mak] {ağız} döñşl. f. [-ır] Geç kalmak; gecikmek. [DS]

yılandıyastığı, [yılan+yastı(k)-ı] is. bot. 1. Ülkemizde on bir tür ile temsil edilen, kökten sürme ve ok biçiminde yapraklı, şişkin kök saplı, yumrulu, çok yıllık otsu bitkiler; yılanbıçağı; danaayağı; yılanpancarı, (*Arum*). 2. Yılandıyastığıgiller familyasından, bir metre kadar boylu, parçalı yapraklı, çiçek örtü yaprakları olmayan, meyveleri portakal renginde olan, tek eşeyli, pis kokulu, yakıcı ve acı bir öz su bulunan zehirli bitki, (*Dracunculus vulgaris*).

yılandıyastığıgiller, [yılan+yastı(k)-ı-gil-ler] is. bot. Basit ya da parçalı yapraklı, mısır koçanı şeklinde çiçeklenen, bakla tipinde meyveleri olan, rizumlu ya da tuberli, çok yıllık otsu bitkiler, (*Araceae*).

yılandıbalığı, [yıl-ar+balı(k)-ı] {ağız} is. Levreğe benzer küçük bir balık. [DS]

yılandıya, [? yılandıya] {ağız} is. Kefal balığının küçüğü. [DS]

yılandıya, [yalav > yılandıya] {ağız} is. Büyük yangın alevi. [DS]

yılazan, [yalaz > yilaz-an] {ağız} is. Şimşek. [DS]
yılb, [yalb / yal / yalp / yılb / yılp (yans.)] is. Birdenbire parıldamayı, yanmayı, ışık saçmayı anlatan kök. *yılb-ır, yılb-ır-da-t-mak, yılp-ıl-tı*
yılbaşı, [yıl+baş-ı] is. **1.** Yılın ilk günü; 1 Ocak günü. **2.** Takvimdeki yılları saymakta başlangıç alınan tarih. **3.** Yeni yılı kutlamak için düzenlenen eğlence ve törenlerin genel adı.
yılbık, -ğı [yılb-ık] {ağız} sf. **1.** Öfkeli. **2.** Kötü. [DS]
yılbır, [yılb (yans.) > yılb-ır] {ağız} is. Parıltı. [DS] ☞
yılbır yılbır, {ağız} **1.** (Işık için) pırıl pırıl; yanıp sönerek. **2.** Acele; ivedi; tez. **3.** (Ağlamak için) içli içli; çaresiz. [DS]
yılbırdak, -ğı [yılb-ır-dak] {ağız} sf. **1.** (Yüzey için) ışığı yansıtan. **2.** (Kumaş, elbise vb. için) eskimiş; incelmış; yer yer delinmiş. [DS]
yılbırdamak, [yılb-ır-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i) -yor] Üstünde ışık oynaşmak; parıldamak. [DS]
yılbırlamak, [yılb-ır-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i) -yor] Yel gibi hızla gelmek. [DS]
yılbırtmak, [yılb-ır-t-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Arkadan ve önden sıkışınca, yana fırlamak. [DS]
yılçağı, [yıl+çağ-ı] is. Mevsim.
yılçalmak, [yılç-al-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Bilgi ve deney sahibi olmak; olgunlaşmak. [DS]
yılçarık, -ğı [yılç-ar-ık] {ağız} sf. Arsız; şımarık. [DS]
yılçarmak¹, [yılç-ar-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] **1.** Yüz bulmak; şıarmak. **2.** (Bebek için) yeni yeni gülmeye başlamak. [DS]
yılçarmak², [yılç-ar-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Yaşarmak; ısınmak; su çıkmak. [DS]
yılçıbanı, [yıl+çıban-ı] {ağız} is. Halep çıbanı. [DS]
yıld, [yald / yıld / yold (yans.)] is. Parlamayı, ışık saçmayı anlatan kök. *yıld-ır-ım, yıld-ır-ı, yıld-ır-ık.*
yıldacı, [yıl > yıl-da-cı] {ağız} sf. Her yıl doğuran. [DS]
yıldalık, -ğı [yıl-da-lık] is. Vakayiname; yıllık.
yıldam, [yıl > yıl-da-m] {ağız} sf. Her yıl doğuran. [DS]
yıldamcı, [yıl > yıl-da-m-cı] {ağız} sf. Her yıl doğuran. [DS]
yıldır, [yald / yıld / yold (yans.) > yıld-ır] is. **1.** Parlama ve ışık saçma bildiren gövde. **2.** {ağız} İğne gözü. [DS] ☞ **yıldır yıldır**, **1.** Sallanarak; koşturarak. **2.** {ağız} Pırıl pırıl. [DS] **3.** {ağız} (Hayvan için) bakımlı; semiz. [DS]|| **yıldır yıldır etmek**, {ağız} **1.** Düz yüzey ve suda ışık oynaşmak. **2.** Gökte yıldızlar paylaşmak. [DS]|| **yıldır yıldır yanmak**, {ağız} Pırıl pırıl parlamak. [DS]
yıldırağan, [yıld (yans.) > yıld-ır-ağan [یلدرغان] {OsT} sf. Çok parlayan; çok parlak.
Yıldırak, [yıld-ır-ak] öz. is. gök b. Süheyl.
yıldırak, -ğı [yald / yıld / yold (yans.) > yıld-ır-a-k]

sf. **1.** Parıldayan; parıldayıcı; parıldak. **2.** {ağız} Çok parlak. [DS] **3.** is. Şimşek. **4.** {ağız} Parlaklık. [DS]
yıldırma, [yıld-ır-a-ma] is. Yıldırma eylemi.
yıldırarak, [yald / yıld / yold (yans.) > yıld-ır-a-mak [یلدرمق] {eAT} {OsT} {ağız} gçsz. f. [-r] [-(i)yor] **1.** Işık oynamak; parlamak; parıldamak; ışımak; ışıldamak; ışık saçmak; lemean etmek; [DS] **2.** Şimşek çakmak.
yıldırarak, [yıld-ır-a-mak > yıldır-a-y-ık [یلدره یق] {eAT} sf. Parlak.
yıldırıcın, [yıld-ır-cın] {ağız} is. Az sayıda yapılarda kullanılan değerli bir ağaç. [DS]
yıldırğan, [yald / yıld / yold (yans.) > yıld-ır-ğan] (yıldırğa:n) {eT} is. Yıldırım.
yıldırı, [yıldır-mak > yıldır-ı] is. Terör; tedhiş.
yıldırık¹, -ğı [yıld (yans.) > yıld-ır-ık] {ağız} is. Cam. [DS]
yıldırık², -ğı [yıl-mak > yıl-dır-ık] {ağız} sf. Yılık; eğri. [DS]
yıldırılma, [yıl-dır-ıl-ma] is. Yıldırılmak eylemi.
yıldırılmak, [yıl-dır-ıl-mak] edil. f. [-ır] Yıldırma eylemi yapılmak; hakkında yıldırma eylemi yapılmak.
yıldırım¹, [yıld (yans.) > yıld-ır-a-mak > yıld-ır-ım] is. **1.** Gök gürültüsü ve şimşek ile birlikte kendini belli eden havadaki iki bulut ya da yer ile bulut arasında meydana gelen elektrik boşalması. {eT} (aynı) [Bahşayış] **2.** Çok çabuk ve hızlı yapılan şey. **3.** {eT} Şimşek. [Bahşayış] **4.** sf. Süratle gerçekleştirilen. ☞ **yıldırım aşkı**, Bir kimseye karşı aniden duyulan güçlü sevgi.|| **yıldırım gibi**, Çok hızlı bir biçimde.|| **yıldırımları üstüne çekmek**, Başkalarını kızdıracak davranışta bulunarak onların saldırılarına maruz kalmak.|| **yıldırımla vurulmuşa dönme**, Ansızın alınan bir haber ya da karşılaşılan kötü durumla sarsılıp bitkin ve şaşkın hâle gelmek.|| **yıldırım nikâhı**, İşlemleri yargı kararı ile gerçekleştirilen evlenme akdi.|| **yıldırım orağı**, {ağız} Boylu ve kalın ekini biçmekte kullanılan orak. [DS]|| **yıldırım siperi**, Yıldırımkıran.|| **yıldırım takla**, spor. Tek elle, başı yere değdirmeden tek omuz üzerinde ansızın atılan takla.|| **yıldırım telgraf**, Haberleşmede çok acele gönderilen telgraf.
yıldırım², [yıld-ır-ım] {ağız} is. İnme; felç. [DS]
yıldırımkıran, [yıldırım+kır-an] b. is. Yıldırımsavar.
yıldırımlık, -ğı [yıldırım-lık] is. Yıldırımsavar; paratoner.
yıldırımsavar, [yıldırım+sav-ar] b. is. Binalarda, yıldırımın zararını önlemek için en yüksek noktaya konulan sivri uçlu platin ya da bakır çubukla uzun ve kalın bakır tel ile toprağa gömülü bir levhadan oluşan yıldırımı toprağa aktaran iletken düzener; siper-i saika; yıldırımkıran; paratoner.

yıldırma, [yıl-dır-ma] *is.* 1. Yıldırma cylemi. 2. {ağız} Üstün gelme; yenme. [DS] 3. {ağız} Sabanın kesici demirini iki yana çeviren aygıt. [DS]

yıldırma¹, [yıl-dır-mak] *gçl. f. [-ır]* 1. Cesaretini kırarak, bir işten, bir tasarıdan vazgeçirmek; onu korkutmak; sindirmek. 2. Yormak; usandırmak; bezdirmek. 3. (Kuş için) daha uysal ve söz dinler hâle getirmek. 4. {ağız} Üstün gelerek caydırmak; kaçırmak. [DS] 5. {ağız} Usandırmak. [DS]

yıldırma², [yıl-dır-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Fırlatıp atmak. [DS]

yıldırma³, [yıl-dır-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Eğmek. [DS]

yıldız¹, [ıld (yans.) > eT. yıld-uz بِلْدَز] *is.* 1. (Güneş ve Ay dışında) gökyüzünde nokta gibi görülen ışıklı gök cisimlerinden her biri. 2. *gök b.* Güneş gibi kendi iç enerjisi ile ışınarak ışık saçan ve aydınlık bir nokta biçiminde görülen gaz kütesinden ibaret gök cisimi. 3. Geniş bir halk topluluğu tarafından tanınan sinema ve müzik sanatçısı; star. 4. Bir gösteri topluluğunun baş oyuncusu. 5. Bir toplulukta, bir meslekte, bir etkinlikte üstün başarı gösteren veya halk tarafından tutulan kimse. 6. Bir noktadan çevreye doğru çekilmiş birçok kısa çizgiden veya üçgenden oluşan şekil. 7. *dnz.* Pusulada kuzeyi gösteren yön. 8. *matb.* Çoğunluğu beş köşeli basım işareti; asteriks; (* veya ☆). 9. *mecaz.* Bir kimse-nin ününün, başarısının göstergesi; baht; şans; talih. {OsT} (aynı) 10. *ed.* Bir yazıda, dip notları göstermekte kullanılan işaret. (*) (**) 11. Sözlük, ansiklopedi gibi eserlerde ilgili madde başına gönderme yapmakta kullanılan işaret. *başlık. 12. *dbl.* Sözcük türetmelerinde kökün yerine kullanılan işaret. yağmur > * -luk. 13. *dbl.* Dil biliminde, dil bilgisi dışı cümleyi belirtmekte kullanılır. (*çivi çakmak onu) 14. *dbl.* Bir kelimenin kökeni durumunda olduğu tahmin edilen fakat yazılı olarak karşılaşılmayan kelimeleri belirtmek için kullanılır. *ékki* > *ékki-le-mek > ikile-mek [Clason] 15. *spor.* Yaşı 13-16 arasında olan sporcuları kapsayan yaş kategorisi. 16. Kuzeyden esen soğuk rüzgâr; yıldız yeli. 17. {ağız} Alın yazısı. [DS] 18. {ağız} Atın alnında yıldız biçimindeki beyazlık; akıtma. [DS] 19. {ağız} Alın ak lekeli sığır. [DS] 20. {ağız} İğne deliği. [DS] 21. {ağız} Kılık; yakışık. [DS] 22. *sf.* Yıldız biçiminde olan. ☞ **yıldız akmak**, (Yıldız veya gök taşı için) gökyüzünde hızla yer değiştirmek. {ağız} (aynı) [DS] || **yıldız anahtar**, Altı köşeli somun ya da civataları sökmek ve takmakta kullanılan kapalı ağızlı anahtar. || **yıldız anasonu**, *bot.* Mamolyagillerden, Japonya'da yetişen zehirli bir ağaççık, (Illicium anisatum). || **yıldız barışıklığı**, Birbiri ile anlaşma ve iyi geçinme durumu. || **yıldız bilimci**, *gök b.* Yıldız bilimi ile uğraşan kimse; astronom. || **yıldız bilimcilik**, *gök b.* Yıldız bilimi ile uğraşan kimsenin işi ve mesleği. || **yıldız bilimi**, *gök b.* Yıldızların ko-

numlarını, hareketlerini, aralarındaki uzaklıklarını ölçümünü, bunların fiziksel ve kimyasal yapılarını araştıran bilim; felekiyat; astronomi. || **yıldız böceği**, Ateş böceği. || **yıldız çiçeği**, 1. *bot.* Birleşikgillerden, bahçe kenarlarında süs olarak yetiştirilen, kömç çiçekli, kömçelerin ortasındaki borumsu çiçekler sarı, çevredeki dilsi çiçekler beyaz, mor veya kırmızı renkli iki yüz kadar çiçeğin ortak adı, (Aster). 2. Amerika kökenli katmerli çiçekli yumru köklü on kadar türü bulunan otsu bitkinin ortak adı, (Dahlia). || **yıldız falcılığı**, Yıldızların insan üzerinde etkileri bulunduğu inancı ile insanların yazgularını önceden kestirmeye, karakterlerini belirlemeye dayanan uğraşı; münecimlik; astroloji. || **yıldız falcısı**, Yıldız falcılığı ile uğraşan kimse; münecim; astrolog. || **yıldız göçmek**, (Yıldız veya gök taşı için) gökyüzünde hızla yer değiştirmek. {OsT} (aynı) || **yıldız günü**, *gök b.* Bir yıldızın bir meridyenden art arda iki geçişi arasındaki zaman. || **yıldız barışık olmak**, {ağız} Birbiri ile iyi geçinmek; dost olmak. [DS] || **yıldız barışmak** 1. (Bir kimse için) başka biri ile görüş, duygu ve düşünce bakımından anlaşmış, uyuşmuş olmak. 2. {ağız} Birbiri ile iyi geçinmek; dost olmak. [DS] 3. {ağız} Sevimli, güler yüzlü olmak. [DS] || **yıldız dik**, {ağız} Alın yazısı kötü olan. [DS] || **yıldız dişi**, {ağız} 1. Sevimli, cana yakın. 2. İyi alın yazısı. [DS] || **yıldız düşkün**, {OsT} Talihsiz; bedbaht. || **yıldız düşmek**, 1. {OsT} İşleri ters gitmek; şanslı dönmek; talihsizliğe uğramak; işi, durumu bozulmak. 2. {ağız} Ölümü yakın sayılmak. [DS] || **yıldız düşük**, 1. Gözden düşmüş olan. 2. Kötü talihli; bahtsız; şanssız. 3. {ağız} Alın yazısı kötü. [DS] || **yıldız erkek**, {ağız} Sevimsiz. [DS] || **yıldız hoş**, {ağız} Sevimli; cana yakın. [DS] || **yıldız parlamak**, Başarı yönünden herkesin dikkatini çekecek bir duruma gelmek, ün kazanmak. || **yıldız sevmek**, {OsT} Candan sevmek. || **yıldız sönmek**, Gözden düşmek; kazanmış olduğu ününü kaybetmek. || **yıldız sönü**, {ağız} Alın yazısı kötü. [DS] || **yıldız söyünmek**, {ağız} Alın yazısı kötüleşmek. [DS] || (biriyle) **yıldız tutmamak**, {ağız} Anlaşmamak. || **yıldız yeğni**, {ağız} 1. Korkak; ürkek. 2. Hoppa. [DS] || **yıldız karayel**, 1. Kuzey ile kuzeybatı arası. 2. Karayel ile yıldız arasından esen yel. || **yıldız kaymak**, (Yıldız veya gök taşı için) gökyüzünde hızla yer değiştirmek. || **yıldız kurdu**, Ateş böceği. {eAT} {OsT} (aynı) || **yıldız kümesi**, *gök b.* Aynı takımdan meydana gelen yıldız topluluğu. || **yıldızlar arası**, Yıldızlar arasında oluşan veya bulunan durum. || **yıldızları barışmak** (Kişiler için) kendi aralarında görüş, duygu ve düşünce bakımından birbiriyle anlaşmış, uyuşmuş olmak. || **yıldızları saymak**, 1. Geceleri uyku uyuyamamak. 2. Tokat vb. durbenin etkisi ile gözlerinde şimşek çakar gibi oimək. || **yıldızları uymak**, {ağız} Birbiri ile iyi geçinmek; dost olmak. [DS] || **yıldız odu**, {OsT} Meteor kaymasından doğan ışık. || **yıldız omurlular**, *zool.*

Omurgalı hayvanlardan, balıklar sınıfının köpek balıkları takımının omurlarında merkez ışın biçiminde uzanan kireçleşmiş bir kıkırdağı bulunan bir alt takımı, (*Asterospondyli*).|| **yıldız palas**, argo. Açık havada gecelenen yer.|| **yıldız poyraz**, 1. Kuzey ile kuzeydoğu arası. 2. Kuzey ile kuzeydoğu arasından esen serin rüzgâr.|| **yıldız saati**, Yıldız zamanını esas alan zaman birimi.|| **yıldız sağımak**, {ağız} Meteor düşmek. [DS]|| **yıldız savaşı**, Bilim kurgu filmlerinde yıldızlar arasında geçen savaş.|| **yıldız sünmek**, {ağız} Meteor düşmek. [DS]|| **yıldız tabya**, as. Girinti ve çıkıntuları yıldızı andıran tabya.|| **yıldız taşı**, min. Yapısında ışık altında parlayan mika tanecikleri bulunan sarımsı esmer kuvars türü.|| **yıldız tornavida**, Başı haç biçiminde yarık olan vidaları sökmek ve takmakta kullanılan tornavida türü.|| **yıldız vida**, Başı haç biçiminde yarık bulunan vida.|| **yıldız yağmuru**, Birçok akan yıldızın aynı anda görünmesi olayı.|| **yıldız yasemini**, bot. Zakkumgillerden, her mevsim yeşil odunsu bitki.|| **yıldız yeli**, Kuzeyden esen soğuk yel.|| **yıldız yılı**, gök b. 1. Yer'in Güneşin çevresindeki yörüngesinde bir kez dolanması için geçen zaman. 2. Güneş'in gökyüzünde görülen yıllık hareketinde, bir yıldız art arda iki kavuşumu arasında geçen zaman.|| **yıldız zamanı**, gök b. İlkbahar noktasının saat açısından yola çıkarak elde edilen zaman ölçeği; yıldız saati.

yıldız², [yıld-ız / yıldı-ız] {eT} is. 1. Ağacın kökü; ağacın damarı. [DLT] 2. Esas; kök; temel. [EUTS] [Gabain] [KB]

yıldız³, [yıldız] is. bot. Yıldız çiçeği.

yıldızlama¹, [yıldız + Fa. nâme] {ağız} is. Fal kitabı; yıldızname. [DS]

yıldızlama², [yıldız-la-mak] is. 1. Yıldızlamak eylemi. 2. Kuzey rüzgârı; yıldız yeli.

yıldızlamak, [yıldız-la-mak] gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. (Rüzgâr için) kuzeyden esmeye başlamak. 2. (Gökyüzü için) bulutlar sıyrılıp yıldızlar görünmeye başlamak.

yıldızlanmak, [yıldız-la-n-mak] {eT} döñsl. f. [-ur] Köklenmek; bir yere yerleşmek; soylanmak. [DLT]

yıldızlaşma, [yıldız-la-ş-ma] is. Yıldızlaşmak eylemi.

yıldızlaşmak, [yıldız-la-ş-mak] gçsz. f. [-ır] Yıldız durumuna gelmek; yıldız olmak.

yıldızlı, [yıldız-lı] sf. 1. (Gece, gökyüzü, hava vb. için) yıldızların görüldüğü; bulutsuz; duru; açık. 2. Üzerinde yıldız desen veya süsleri bulunan. ☞ **yıldızlı vatoz**, zool. İğneli vatoz.

yıldızlıg, [yıldız-lıg] {eT} sf. Köklü. [DLT] ☞ **tüplüg yıldızlıg**, Asaletli; köklü. [DLT]

yıldızlık, -gı [yıldız-lık] is. Yıldız olma durumu.

yıldızname, [yıldız+ Far. nâme yıldızna:ne] is. Yıldız falı.

yıldızsı, [yıldız-sı] sf. 1. Yıldızı andıran; yıldız gibi görünen. 2. (Gök cismi için) görüntüsü yıldız benzeyen fakat yapısı yıldız olmayan.

yıldızsız, [yıldız-sız] sf. 1. (Gece, gökyüzü, hava vb. için) yıldızların görünmediği; bulutlu; kapalı. 2. Üzerinde yıldız desen veya süsleri bulunmayan. 3. Yıldız olmayan.

yıldramak, [yıld-rā-mak] (yıldra:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Parlamak. [KB]

yıldrık, [yıld-rık] {eT} is. Sırrüs yıldızı. [KB]

yıldumak, [yıl-mak > yıl-dır-mak > yıldū-mak] (yıldu:mak) {ağız} gçl. f. [-(r)ur] Usandırmak; bıktırmak; yıldırmak. [DS]

yılduramak, [yıld (yans.) > yıld-ur-a-mak يلدورمق] {eAT} gçsz. f. [-ar] Parlamak; yıldırmak.

yılduz¹, [yıld (yans.) > yıld-uz يلدوز] {eT} {eAT} {OsT} is. Yıldız. [Bahşayış] ☞ **yılduz aňlayıcı**, {eT} Müneccim. [Bahşayış]|| **yılduzu düşkün**, {OsT} Şanssız; talihsiz; bedbaht.

yılduz², [yıld-ız] {ağız} is. İğne deliği. [DS]

yılga, [yıl-ga-m / yıl-ga] {ağız} is. Sel. [DS]

yılgalamak, [ır-ga-la-mak / yıl-ga-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Sallamak. [DS]

yılgam, [yıl-ga-m] {ağız} is. Sel. [DS]

yılgamak, [eT. ıl-gā-mak > yıl-gā-mak يىلغامق] {eAT} gçl. f. [-r] Atı dörtmala sürmek; atı koşturmak.

yılğani, [yıl-ga-n-i] {ağız} is. Serap; ilgin. [DS]

yılğı¹, [yıl-mak > yıl-gı] is. Bazı nesnelere, durumlar veya kişiler karşısında duyulan olağan dışı, güçlü ve büyük korku; ürkme; ürküntü; dehşet; fobi.

yılğı², [yılğı / yılğı] {ağız} is. At sürüsü. [DS]

yılğı³, [yuv-mak / yuğ-mak > yuğ-gu / yılğı] {ağız} is. 1. Harman yerini çiğneyip düzeltmekte kullanılan taş merdane. 2. Merdane. [DS]

yılğidan, [yıl-gı-t-an ?] {ağız} sf. 1. Bozuk; kokmuş. 2. is. Kuluçkadaki bozuk yumurta. [DS]

yılğıdın, [yıl-gı-t-an / yılğı-dın ?] {ağız} sf. Bozuk; kokmuş. [DS]

yılğılamak, [yılğı³ > yılğı-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Silindir geçirerek yeri düzlemek. [DS]

yılğın¹, [yıl-gın] sf. 1. Yılmış olan; korkmuş. 2. Morali bozulmuş; çökmüş. 3. Bıkmış; usanmış. {ağız} (aynı) [DS] 4. {ağız} (Hayvan için) yorulmuş. [DS] ☞ ☞ **yılğın geçmek**, {ağız} (Avcılıkta, iki ateş arasında kalmış olan av için) hızla uçarak kaçmak. [DS]|| **yılğın yılğın**, Ürkerek.

yılğın², [yıl-ğın / yıl-ğın يىلغن] is. 1. {eAT} {OsT} {ağız} İlgin ağacı, (*Tamarix*). [DS] 2. {ağız} Funda. [DS] 3. {ağız} Filiz. [DS]

yılğın³, [yıl-mak > yıl-ğın يىلغن] {OsT} {ağız} sf. (Nesneler için) eğilmiş, bükülmüş olan; çarpık; yamulmuş; dönmüş; eğri. [DS]

- yılın**⁴, [yıl-gın²] {ağız} *is.* Üstüne ekmek konulup tavana asılan geniş sele. [DS]
- yılınca**, [yıl-gın-ca] *sf.* **1.** Yılmış. **2.** *zf.* (*yılgi'nca*) Yılmış olarak.
- yılınlık**, -ğī [yıl-gın-lık] *is.* **1.** Yılın olma durumu; cesaret ve istenç yitimi; bezginlik. **2.** Yılınca davranış. **3.** {ağız} Bıkkınlık; usanç. [DS]
- yılgun**¹, [yıl-gun] {ağız} *sf.* Yılın; korkak. [DS]
- yılgun**², [yıl-ğün بلغون] *is.* {ağız} **1.** Funda. **2.** Filiz. [DS]
- yılğam**, [yıl-ğa-m ?] {ağız} *sf.* Sel. [DS]
- yılğın**¹, [yıl-ğın / yıl-ğün] (*yılgu:n*) {eT} *is.* İlgin; ilgin ağacı, (*Tamarix*). [DLT] [Bahşayış]
- yılğın**², [yıl-mak > yıl-gın] {ağız} *sf.* **1.** Yenilmiş; yenik düşmüş; kaybetmiş. **2.** Bıkkın; usanmış. [DS]
- yılğınlanmak**, [yılğın-la-n-mak] {eT} *dönşl. f.* [-ur] İlgin ağacına sahip olmak. [DLT]
- yılğın**, [yıl-ğın / yıl-ğün [Clauson] بلغون] (*yılgu:n*) {eT} {eAT} *is.* İlgin; ilgin ağacı, (*Tamariska*). [DLT] [Bahşayış]
- yılğınlanmak**, [yılğın-la-n-mak [Clauson]] {eT} *dönşl. f.* [-ur] İlgin ağacına sahip olmak. [DLT]
- yılhi**, [yıl-kī / yılhi] (*yılki:*) {eT} {ağız} *is.* At sürüsü; davar. [EUTS] [DS]
- yılı**, [yıl-kī > yıl-ī بيلي] {OsT} *is.* Davar; yılki.
- yıldmak**, [yılī-mak > yılı-d-mak] {eT} *gçl. f.* [-ur] İltmek; ısıtmak. [EUTS]
- yılığ**, [eT. yılığ] {eT} *sf.* Ilık.
- yılığ**, [yılī-mak > yılı-ğ] {eT} *sf.* Ilık; sıcakla soğuk arası; sıcak. [Gabain] [EUTS] [DLT]
- yılığlık**, [yılı-ğ > yılı-ğ-lık] {eT} *is.* Ilıklık; sıcaklık. [DLT]
- yılığmak**, [yıl-mak > yılı-ık-mak بلغمق] {OsT} *gçsz. f.* [-ur] **1.** Eğilmek; çarpılmak. **2.** Bir yana kaymak; meyletmek; inhiraf etmek.
- yılık**¹, [yılī-mak > yılı-k] {eT} *sf.* Ilık. ☞ **yılık su**, {eT} *Ilık su.* [Mühennâ]
- yılık**², -ğī [yıl-mak > yılı-ık بيليق / بيلك] *sf.* **1.** {eAT} {OsT} Eğik; meyilli. **2.** {ağız} (Ağız için) çarpık; çarpılmış. [DS] **3.** {ağız} (Göz için) şaşı. [DS] **4.** {ağız} (Nesne için) eğri; eğilmiş. [DS] **5.** {ağız} Tikli. [DS]
- yılık**³, -ğī [yıl-mak > yılı-ık] {ağız} *sf.* **1.** Beceriksiz. **2.** Usanmış. **3.** Ürkek. [DS]
- yılık**⁴, -ğī [yıl-mak > yılı-ık] {ağız} *sf.* Az aralık. [DS] ☞ **yılık vermek**, {ağız} *İşe ara vermek; işi aksatmak.* [DS]
- yılık**⁵, -ğī [yıl-mak > yılı-ık] {ağız} *sf.* **1.** Her söze karışan; geveze; zevzek. **2.** Sözünde durmayan; döneke. **3.** Başiboş; serseri. **4.** Hoppa; hafifmeşrep. [DS]
- yılıkdırmak**, [yıl-ık-dır-mak بلقدرمق] {OsT} *gçl. f.* [-ur] Eğmek; meylettirmek.
- yılıkkan**, [yıl-ık-mak > yılık-kan] {ağız} *sf.* **1.** Kavrama ve tutma yeteneği kalmamış; aşınmış; kaypaklaşmış. **2.** Büyük ve çirkin ağızlı. [DS]
- yılıkmak**¹, [yılī-mak > yılı-k-mak] {eT} *gçsz. f.* [-ur] İlmak. [Mühennâ]
- yılıkmak**², [yıl-mak > yılık-mak بلقمق] {OsT} *gçsz. f.* [-ur] **1.** Eğilmek; çarpılmak. **2.** Kaymak; meylettirmek. **3.** {ağız} Şımarık. [DS]
- yılıkmak**³, [yılık-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ur] (Ekin için) kardeşlenip gürleşmek; güçlenmek. [DS]
- yılıkman**, [yılık-man] {ağız} *sf.* **1.** Eğri; çarpık. **2.** Aşınmış; kavrama ve tutma yeteneği kalmamış. [DS]
- yılımak**, [yılī-mak / ilī-mak] (*yılı:mak*) {eT} *gçsz. f.* [-ur] İlmak. [DLT]
- yılım**, [yal-ım / yıl-ım] {ağız} *is.* Dik yamaç; uçurum. [DS]
- yılın**, [yılī-mak > yılı-ğ / yılın / yilin] {eT} *sf.* Sıcak. [Gabain]
- yılınçğa**, [yılī-mak > yılı-nçğā] (*yılınçga:*) {eT} *sf.* **1.** (Yemek için) tadı, tuzu ve yağı olmayan. [DLT] **2.** Ilık. [EUTS]
- yılınmak**, [yılī-mak > yılı-n-mak] {eT} *dönşl. f.* [-ur] İlliklaşmak; ılınmak; sıcaklaşmak. [EUTS]
- yılıntı**, [yıl-mak > yılı-ıntı] {ağız} *is.* Korku; yılınlık. [DS]
- yılıp**, [yılıb (*yans.*) > yılı(p)] {ağız} *is.* Acelecilik bildirir. ☞ **yılıp yılıp**, {ağız} *Tez tez.* [DS]
- yılırmak**, [yılī-mak > yılı-r-mak] {eT} *gçsz. f.* [-ur] İlmak; az ısınmak. [DLT]
- yılış**, [yıl-mak > yılı-ış] {ağız} *sf.* Eğri; çarpık. [DS]
- yılışgan**, [yıl-ış-mak > yılı-ış-gan] {ağız} *sf.* Dalkavuk. [DS]
- yılışığ**, [yılī-mak > yılı-ş-mak > yılış-ığ] {eT} *sf.* Isınmış; ılıklılaşmış. [ETY]
- yılışık**, -ğī [yıl-ış-mak > yılı-ış-ık] *sf.* **1.** Yapmacık gülüş ya da davranışlarla hoş gitmeye çalışan. **2.** {ağız} Kendini ilgilendirmeyen işlere burnunu sokan. [DS] **3.** {ağız} Şımarık. [DS] **4.** {ağız} Sırmaşık. [DS] **5.** {ağız} Ters; inatçı. [DS] **6.** *is.* Yılışık bir kimsenin davranışları. ☞ **yılışık yılışık**, *1. Yılışık biçimde. 2. Yılışık kimseye yakıştır.*
- yılışıkça**, [yıl-ış-ık-ça] *sf.* **1.** Yılışık. **2.** *zf.* (*yılışı'kça*) Yılışık olarak.
- yılışıklık**, -ğī [yıl-ış-ık-lık] *is.* **1.** Yılışık olma durumu. **2.** Yılışık davranış.
- yılışkan**, [yıl-ış-kan] *sf.* Hoşa gitmek amacıyla sürekli olarak yılışık biçimde gülen; sırmaşık.
- yılışkanlık**, -ğī [yıl-ış-kan-lık] *is.* **1.** Hoşa gitmek amacıyla sürekli ve yılışık yılışık gülme. **2.** Yılışkan birine özgü davranış; yılışıkça davranış.

yılışma, [yıl-ış-ma] *is.* Yılışmak eylemi.

yılışmak¹, [yalā-mak > yala-ş-mak [Clauson] / yılış-mak] {eT} *işteş. f. [-ur]* Birbirini suçlamak; ithamlaşmak. [DLT]

yılışmak², [yılı-mak > yılı-ş-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Ilışmak; ılıklaşmak. [DLT]

yılışmak³, [yıl-mak > yıl-ış-mak] *dönşl. f. [-ur]* **1.** Hoşa gitmek amacıyla bayağı ve yapmacık bir şekilde gülmek. **2.** Hoşa gitmek amacıyla yapmacık ve bayağı bir şekilde davranmak. **3.** {ağız} Hoşa gitmeyecek biçimde sataşmak. [DS] **4.** {ağız} Gülmsemek. [DS]

yılışmak⁴, [yıl-mak > yıl-ış-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ur]* Hoşa gitmeyecek biçimde sataşmak. [DS]

yılışmak⁵, [yıl-mak > yıl-ış-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ur]* Korkmak; sinmek. [DS]

yılıtmak¹, [yılı-mak > yılı-t-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* **1.** Isıtmak; ılıtmak. [Mühennâ] **2.** Sıtma tutmak; sıtmadan vücudu ısınmak. [DLT]

yılıtmak, [yıl-mak > yıl-it-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* Çarpıtmak; eğiltmek. [DS]

yılkı¹, [yıl > yıl-kı] (yilkı:) {eT} *zf.* (Belirtilen sayıda yıla) ait; o kadar yıllık. [KB]

yılkı², [yıl-kı بلقى] (yilkı:) {eT} *is.* **1.** Dört ayaklı hayvanlara verilen genel ad; hayvan; hayvan sürüsü. [DLT] [KB] **2.** At sürüsü. {ağız} (aynı) [Tekin] [ETY] [EUTS] [DLT] [DS] **3.** Çiftlik hayvanları; sığır; büyük baş hayvan. [İKPÖy.] **4.** Hayvan sürüsü; davar. {eAT} (aynı) [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] **5.** Hayvanlar dünyası. [Gabain] **6.** Cins at; iyi koşan at. {ağız} (aynı) [Gabain] [DS] **7.** At, eşek gibi tek tırnaklı hayvan sürüsü. **8.** {ağız} Başı boş bırakılmış at ve eşek sürüsü. [DS]

yılkı³, [yıl-mak > yıl-kı] {ağız} *is.* Çekingen; ürkek; yabani. [DS]

yılkı⁴, [yıl-mak > yıl-ık / yilkı] {ağız} *sf.* **1.** Çarpık; eğri. **2.** Şaşı. [DS]

yılkı⁵, [yıl-mak > yıl-ık / yilkı] {ağız} *sf.* **1.** Geveze. **2.** Hoppa; şımarık. [DS]

yılkıcı, [yilkı-cı] *is.* Yılkı güden kimse.

yılkıcı, [yilkı > yilkı-çı] (yilkıçı:) {eT} *is.* Çoban; hayvan besleyicisi. [Clauson] [KB]

yılkılık, -ğı [yilkı-lık] *sf.* Yılkıya salınmış; yilkı.

yıllaç, -cı [yıl-la-mak > yıl-la-ç] {ağız} *is.* Yılını doldurmuş saka vb. kafes kuşu. [DS]

yıllama, [yıl-la-ma] *is.* Yıllamak eylemi.

yıllamak¹, [yıl-lā-mak يَلْمَق] (eT. yilla:mak) *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** {eT} Yılı geçirmek. [ETY] [KB] **2.** Üzerinden bir yıl geçmek. {OsT} {ağız} (aynı) [DS] **3.** {ağız} *mecaz.* Bir yerde uzun süre kalmak; çok bekletmek; işi uzatmak. [DS]

yıllamak², [Ar. yallah => yilla-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Hızla uzağa atmak; fırlatıp atmak. [DS]

yıllanık, -ğı [yilla-n-mak > yıl-la-n-ık] {ağız} *sf.* (Şarap, zeytinyağı vb. için) üzerinden bir yıl geçmiş; yıllanmış. [DS]

yıllanma, [yıl-la-n-ma] *is.* Yıllanmak eylemi.

yıllanmak, [yıl-la-n-mak] *gçsz. f. [-ur]* **1.** Yılını doldurmak. **2.** Üzerinden çok uzun bir zaman geçmiş olmak; eskimek. **3.** (Bazı yiyeceklerle, şarap, sirke vb. için) uzun süre dinlenme ve saklama sonucunda kendine has özel bir tat kazanmak.

yıllanmış, [yıl-la-n-mış] *sf.* **1.** Üzerinden bir yıl geçmiş. **2.** {ağız} (Yara için) iyileşmesi uzamış; sürengenleşmiş. [DS]

yıllar, [yıl-lar] *çok. is.* Birden çok yıl; pek çok yıl. ☞ **yıllar yılı**, *1. Uzun yıllardan beri. 2. {ağız} Yıllarca.* [DS]

yıllarca, [yıl-lar-ca] (yilla'rca) *zf.* Uzun yıllar boyunca; birçok yılı içine alacak kadar uzun bir sürede; yıllar boyu.

yıllatma, [yıl-la-t-ma] *is.* Yıllatmak eylemi.

yıllatmak, [yıl-la-t-mak] *gçl. f. [-ur]* **1.** Yıllamasını sağlamak; yıllandırmak. **2.** (Bazı yiyeceklerle, şarap, sirke vb. için) uzun süre bekletme ve dinlendirme sonucunda özel bir tat kazanmasına sağlamak. {ağız} (aynı) [DS]

yıllığıç, -cı [eT. yıd > yıd-lı+kıç > yıllığıç] {ağız} *is.* Kavuna benzer, fakat yenmeyen güzel kokulu bir meyve; şamama. [DS]

yıllığma, [yıl-lı(k)-ı-n-a] *zf.* **1.** Bir yıllık süre ile; bir yıl için; bir yılı kapsayacak kadar. **2.** Belirtilen miktardaki yılı kapsayacak kadar süre ile.

yıllık¹, -ğı [yıl-lık] *sf.* **1.** {eT} Süresi belirtilen yıl kadar olan. [ETY] **2.** Yılda bir kez olan. **3.** Her yıl yinelenen; ömrü bir yıldan fazla sürmeyen. **4.** Belirtilen kadar yıl süren. **5.** Belirtilen miktarda yılı kapsayan. **6.** *is.* Yılda bir ödenen ücret. {ağız} (aynı) [DS] **7.** Yılda bir çıkarılan ve ait olduğu yılın ekonomik, istatistik, yönetsel ve bilimsel konuları kapsayan kitap; bülten; dergi; salname. **8.** Olayları tarihsel bir sıralama ile veren eser; kronik; salname. ☞ **yıllık beyanname**, *Gelir vergisi yükümlüsü gerçek kişilerin bir takvim yılı içinde elde ettikleri gelir vergisine tabi kazanç ve iratlarını toplayarak düzenledikleri vergi beyanamesi.* || (bir) **yıllık bitki**, *Tohumdan filizlendiği yıl içinde çiçek açıp tohum veren bitki.* || (iki) **yıllık bitki**, *Tohumdan filizlendikten sonra ertesi yıl çiçek açıp tohum veren bitki.* || **yıllık ortalama**, *Bir yıl boyunca toplanan verilerin toplamını veri sayısına bölmek suretiyle elde edilen oran; bir yılın ortalaması.*

yıllık, -ğı [yıl-lık] {ağız} *is.* Antep çıbanı. [DS]

yıllıkçı, [yıl-lık-çı] *sf.* Yıllık ücretle çalışan; ücreti yıllık olarak verilen. {ağız} (aynı) [DS]

yıllıklı, [yıl-lık-lı] *sf.* **1.** Yıllığı olan. **2.** Yıllıkla çalışan; ücreti yıllık olarak verilen.

- yılım**, [yıl-lı-m] {ağız} sf. Parlak. ☞ **yılım yılım**, {ağız} *Işıl ışıl; parıl parıl*. [DS]
- yılma**¹, [yıl-ma] is. 1. Yılmak eylemi. 2. sf. {ağız} Yılgin. [DS]
- yılma**², [yal-mak¹ > yal-ma / yıl-ma] {ağız} sf. Yokuş; dik bayır. [DS]
- yılmak**¹, [yıl-mak بلمق] gçsz. f. [-ar] 1. Korktuğu, çekindiği ya da cesaretini yitirdiği için bir işi yapmaktan vazgeçmek; çekinmek. 2. {ağız} Bıkmak; usanmak; bezmek. [DS] 3. {OsT} Çekilmek; uzaklaşmak. 4. {ağız} Zorlanınca işten kaçmak. [DS] 5. {ağız} Yorulmak. [DS]
- yılmak**², [yıl-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Yağmur, güneş etkisi ile eğilmek, bozulmak; çarpılmak. [DS]
- yılmalamak**, [yılma-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Yokuş aşağı inmek. [DS]
- yılmalık**, -ğı [eT. yul-mak {çekmek, koparmak} > yılma-lık] is. Hamut küpelerini birbirine bağlayan kayış.
- yılmancık**, -ğı [yılman-cık] {ağız} sf. Yürekli; yılmaz. [DS]
- yılmanık**, -ğı [yılma-n-ık] {ağız} sf. (Yüzey için) düzgün ve parlak. [DS]
- yılmatık**, -ğı [yılma-t-ık] {ağız} sf. → yılmanık. [DS]
- yılmaz**, [yıl-maz] sf. Yaptığı işin güçlüklerine aldırmayan; korkup çekinerek vazgeçmeyen; yılmayan; azimli.
- yılmazlık**, -ğı [yıl-maz-lık] is. Bir şeyden, o işten vazgeçmeyi gerektirecek herhangi bir korku ve çekinme duymayan; yılmaz olma durumu;
- yılmık**¹, [yıl-mık] sf. 1. {eT} İnce. [KB] 2. {ağız} (Odun, sabun, tarlada kalan sap vb. için) küçük parça; artık. [DS] 3. {ağız} Tarlada sapların toplandığı yerde kalan her bir tane. [DS]
- yılmık**², -ğı [eT. yul-mak > yıl-mık] {ağız} is. Saraçların, köşkerlerin sahtiyandan yaptıkları uzun ince kayış. [DS]
- yılmırmak**, [yıl-ı-mak > yılı-m > yıl(i)m-ır-mak] {eT} gçsz. f. [-ır] (Su vb. için) ılmak; ılır gibi olmak.
- yılmırt**, [yıl-b {yans.} > yıl-b-ır-t / yılmırt] {ağız} sf. Parıl parıl. [DS]
- yılmuk**, [yıl-mık / yıl-muk] {ağız} sf. Küçük parça; artık. [DS]
- yıl-p**, [yalb / yal / yalp / yıl-b / yıl-p {yans.}] is. Birdenbire parıldamayı, yanmayı, ışık saçmayı anlatan kök. *yıl-p-ır-mak, yıl-p yıl-p* ☞ **yıl-p yıl-p**, {ağız} *Pırıl pırıl*. 2. (Görünüp kaybolan şey için) *çabuk çabuk*. [DS]
- yılpağu**, [alpā-mak > alpa-ğū > (y)ılpağū] (yılpağu:) is. Alp; yiğit; bey. [ETY]
- yılpağut**, [alpā-mak > alpa-ğū-t > (y)ılpağut] is. Alplar; yiğitler; beyler; cesur savaşçılar; yiğit savaşçılar. [Tekin] [ETY]
- yılparık**, -ğı [yıl-p {yans.} > yıl-p-ar-ık] {ağız} is. 1. Nemli yer. 2. Nem. [DS]
- yıl-pığ**, [yıl-p {yans.} > yıl-p-ığ ?] {eT} is. Zırnık. [EUTS]
- yıl-pık**¹, -ğı [yıl-p {yans.} > yıl-p-ık] {ağız} sf. Şaşı. [DS]
- yıl-pık**², -ğı [yıl-p {yans.} > yıl-p-ık] {ağız} sf. Girgin. [DS]
- yılıpıldamak**, [yıl-p {yans.} > yıl-p {yans.} > yıl-p-ıl-da-d-mak بیلپلدامق] {eAT} gçl. f. [-ur] (Göz için) çabuk çabuk açıp kapatmak; kırıştırmak.
- yılıpmak**, [yıl-p {yans.} > yıl-p-ı-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] (Peynir, mantar vb. için) yumuşayıp bozulmak. [DS]
- yılıpr**, [yıl-p {yans.} > yıl-p-ır] {ağız} is. Parıltı. [DS]
- yılıprımak**, [yıl-p {yans.} > yıl-p-ır-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Parlamak. [DS]
- yılıpız**, [yıl-p {yans.} > yıl-p-ız] {ağız} is. Sümüklü böcek. [DS]
- yılısğ**, [yıl-ı-mak > yıl(i)-sığ] {eT} sf. 1. Ilık; ısınmış. 2. Refah içinde; müreffeh; zengin; mutlu. [ETY] [Gabain] [Tekin] 3. Muhteşem; parlak. [ETY]
- yılısırtı**, [yıl+sırt-ı] {ağız} is. Yılbaşı. [DS]
- yılıtar**, [Yun. litarı] is. 1. {OsT} Av köpeklerinin boynuna takılan ip vb. 2. {ağız} Yular ipi. [DS] 3. {ağız} Boyun bağı; kravat. [DS]
- yılıtramak**, [yıld {yans.} > yıld-rā-mak / ıldı-rā-mak] (yıltra:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Parlamak. [EUTS]
- yılıtrık**, -ğı [yıl-t-ır-ık] {ağız} sf. Kılıksız. [DS]
- yılıtrım**, [yıld {yans.} > yıld-ır-ım بیلطرم] {eAT} is. Yıldırım.
- yılıtız**, [yıl-t-ız ?] {eT} is. Esas; kök; temel. [EUTS] [Gabain]
- yım**, [yım {yans.}] is. Kımıldanmayı anlatan kök. *yım-ra-n-dır-mak, yım-ra-n-mak*
- yımır-mak**, [yım-ır-mak / yum-ur-mak بيمرق] {eAT} gçl. f. [-ur] Bozmak; harap etmek.
- yımırta**, [eT. yımirt-ğa > yımırta] {ağız} is. Yumurta. [DS]
- yımirtğa**, [yum-ur-mak / yımır-mak > yumurt-ğā / yımirt-ğā] (yımirtğa:) {eT} is. Damarsız olan her türlü sebze; hıyar gibi gevşek olan nesne. [DLT]
- yımirtlak**, -ğı [yımirt-lak] {ağız} is. Su sineği. [DS]
- yımızık**, -ğı [yımız-ık] {ağız} sf. Çirkin. [DS]
- yımma**, [yım-ma / yalma / yılma] {ağız} zf. Bayır aşağı. [DS]
- yımra-k**, [amur / amul > am(u)r-ā-mak > amrā-k / yım-rā-k] (yımra:k) {eT} sf. Sevgili; sevimli. [Gabain]
- yımrandırmak**, [yım {yans.} > yım-ra-n-dır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Kımıldatmak. [DS]
- yımranmak**, [yım {yans.} > yım-ra-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Kımıldamak. [DS]

yımırılmak, [yım-ır-ıl-mak يَمْرُقُ] {eAT} edil. f. [-ur] Kıvrılmak.

yımsa, [ʔ yımsa] {ağız} is. Evin ön ve ardındaki alçak, üstü kapalı yer. [DS]

yımşak, [yımş-â-mak > yımş-â-k] (yımşa:k) {eT} sf. Yumuşak. [ETY]

yımşamak, [*yum-uş > yum(u)ş-â-mak / yımşâ-mak] (yımşa:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Yumuşamak. [Clauson]

yımzik, -ğı [yımız-ik / yımz-ik] {ağız} sf. Çirkin. [DS]

yın¹, [yın / yîn / in] {eT} is. İn. [DLT]

yın², [yın] {eT} is. Deri; cilt. [EUTS]

yınak¹, [inâ-mak > yma-k / yina-k يِنَاق] {eAT} is. Kendisine inanılır, güvenilir kimse.

yınak², -ğı [yığ-in-ak / yînak] (yî:nak) {ağız} is. Koçun çevresinde, koça gelmiş koyunlar topluluğu. [DS]

yıngak, [yan (yan) > yan-ğâk / yîñâk] (yîña:k) {eT} is. Yan; taraf; cihet; yön; çevre; istikamet. [EUTS] [İKPÖy.] [Üç İtigsizler] [Gabain]

yıngıl, [yın-gıl] {ağız} is. Çalı. [DS]

yıngılmak, [yığ-ıl-mak > yîñıl-mak] (yîñılmak) {ağız} gçsz. f. [-ır] Yıgılmak. [DS]

yıngmak, [yığ-mak > yîñ-mak] (yîñmak) {ağız} gçl. f. [-ar] Yıgmak. [DS]

yınıkmak, [yığın-ık-mak / yınık-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] (İnsan için) toplanıp beklemek. [DS]

yınışmaca, [yığılış-mak > yığılış-maca / yınış-maca] {ağız} is. Toplantı. [DS]

yınlaşmak, [yın-la-ş-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] İnatçılık yapmak. [DS]

yınnaşık, -ğı [yın-la-ş-ık / yınış-ık] {ağız} sf. Arsız; sırnaşık. [DS]

yınnaşmak, [yın-la-ş-mak/yınnaş-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] **1.** Arsızca gülmek; şırmarmak. **2.** İşe hemen girişmemek; ağırdan almak. [DS]

yıntam, [yîn > yin-dem [Clauson] / yıntam / yındam] {eT} zf. Daima. [Gabain]

yıp¹, [yip (yans.)] is. Çok kıpırdamayı anlatan kök. yıp-il-da-k, yıp-il-da-t-mak

yıp², [yip / yip / ip] {eT} is. **1.** İp; tel. [İKPÖy.] [DLT] **2.** Kendisiyle at bağlanan uzun ip; örük. [DLT]

yıpar, [yı-mak > yı-p-mak > yıp-âr / ipâr / Moğ. ciğar ?] (eT. yıpa:r) {eT} {ağız} is. Güzel koku; misk; koku; rayiha; itir. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DS]

yıparçı, [yıpar-çî] (yıparçı:) {eT} is. Misçi. [Mühennâ]

yıparlamak, [yıpar-lâ-mak] (yıparla:mak) {eT} gçl. f. [-r] Yıpar sürmek; mislemek. [Mühennâ]

yıparlığ, [yıpar-lığ] {eT} sf. Misk kokan; misk ve amberi olan; kokulu; ıtır; rayihali. [EUTS] [DLT]

yıparsığ, [yıpar-sığ] {eT} zf. Misk gibi. [KB]

yıpık, -ğı [yip (yans.) > yıp-ık] {ağız} is. Kısır koyun. [DS]

yıpıldak, -ğı [yip (yans.) > yıp-il-dak] {ağız} sf. **1.** Kaçırılmış. **2.** Gözlerini çok kırpan. [DS]

yıpıldatmak, [yip (yans.) > yıp-il-da-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Kaş, göz oynatmak. [DS]

yıpır, [yip (yans.) > yıp-ır] {ağız} is. Alındı; makbuz. [DS]

yıpırdak, -ğı [yip (yans.) > yıp-ır-dak] {ağız} sf. Boş-boğaz; geveze. [DS]

yıplamak, [yip > yıp-lâ-mak] (yıpla:mak) {eT} gçsz. f. [-r] **1.** İp üzerinde oynamak; cambazlık etmek. [DLT] **2.** İplik ile kıl aldırmaq. [DLT]

yıplaşmak, [yip-lâ-mak > yıp-la-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] İplik ile birbirinin kıllarını almak. [DLT]

yıplatmak, [yip-lâ-mak > yıp-la-t-mak] {eT} gçl. f. [-ür] İpletmek; iplik ile kıl aldırmaq. [DLT]

yıppadak, -ğı [yip (yans.) > yıp(p)-a-dak] {ağız} zf. (Gitmek için) kayar gibi. [DS]

yıprak, -ğı [yip-ra-k يِبْرَاق] sf. **1.** Yıpranmış; eskimiş; aşınmış. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DS] **2.** {eAT} {OsT} (Yara vb. için) ağzı açık; yayvan. **3.** {ağız} Zayıf; güçsüz. [DS] **4.** {ağız} Kıvrak; çabuk. [DS]

yıprakmak, [yip-ra-k-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Usandırmak. [DS]

yıprama, [yip-ra-ma] is. Yıpramak eylemi.

yıpramak, [eT. op-râ-mak > yıp-ra-mak] gçsz. f. [-r] [-r(i)-yor] Aşınmak; eskimek; yıpranmak. {ağız} (aynı) [DS]

yıpranma, [yip-ra-n-ma] is. **1.** Yıpranmak eylemi. **2.** tıp. Doku bozukluğu; lezyon. **3.** Bulunulan görev ya da meslek yüzünden uğranılan ruhsal ve bedensel kayıplar.

yıpranmak¹, [eT. op-râ-mak > yıp-ra-n-mak] dönşl. f. [-ır] [eT. -ur] **1.** {eT} Örselenmek. [Mühennâ] **2.** (Nesnelere için) zamanın etkisiyle ya da çok kullanma yüzünden eskimek; aşınmak. **3.** (Makine için) yanlış kullanım, bakımsızlık gibi nedenlerden ömründen önce aşınıp bozulmak; önceki gibi işlemeyen olmak. **4.** (Kişinin maddî ve manevî direnci için) eski gücü kalmamak. **5.** (Kişinin) ünü, saygınlığı, etkinliği, erki azalmak.

yıpranmak², [yipra-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Yırtılmak; bağırmaq. [DS]

yıpratıcı, [yip-ra-t-ıcı] sf. **1.** Dayanma gücünü yok eden; direnci kıran; yıpratıcı. **2.** psikol. Kişide dölşünsel yıpranmaya yol açan.

yıpratma, [yip-ra-t-ma] is. Yıpratmak eylemi.

yıpratmak, [yip-ra-t-mak] gçl. f. [-ır] **1.** Yıpranmasına neden olmak; eskitmek; aşındırmak. **2.** {ağız} Yırtmak; koparmak. [DS] **3.** Aşırı ölçüde yormak; psikolojik yönden dayanma gücünü kırmak, azaltmak; aşırı ölçüde yormak; gücünü tüketmek. **4.** (Kişi için) etkisini, saygınlığını, erkini azaltmak. **5.** {ağız} Usandırmak. [DS]

yıprık, -ğı [Ar. ibrik => ibrik / ibrık / yıprık] {ağız} is. İbrik. [DS]

yır¹, [yır / یر] *is.* **1.** {eT} {eAT} {ağız} İslamlık öncesi sözlü Türk edebiyatında koşma ve türkülere verilen ad; şarkı; musiki; hava; ır; ırlama; gazel. [EUTS] [İKPOy.] [DLT] [Gabain] [DS] **2.** Ezgi; nağme. **3.** öneri. Şiir. **4.** {ağız} Koşuk. [DS]

yır², [yır / yırı / ir / yir] {eT} {eT} *is.* **1.** Sol. [Gabain] **2.** (Dağların güneyinde oturanlara göre) kuzey. [Gabain] **3.** zf. Orada [Gabain]

yırağ, [ıra-k > yırak > yırağ] {ağız} *sf.* Uzak; irak. ☞ **yırağ ola**, {ağız} *Kötülüklerden uzak olsun!* [DS]

yırağū, [yır-ā-gū] (*yıra:ğū:*) {eT} *is.* Çalgıcı; şarkıcı; çağırıcı. [DLT]

yırak, [ı-rā-mak (*uzaklaşmak*) > ıra-k / yıra-k یراق] {eT} {eAT} {ağız} *sf.* Uzak; irak. [ETY] [EUTS] [DLT] [Gabain] [KB] [DS] ☞ **yırak turmak**, {eT} *Bir kim-seden, bir şeyden uzak durmak.*

yıraklanmak, [yırak > yırak-la-n-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Uzak bulmak. [DLT]

yıraklık, [yırak > yırak-lık] {eT} *is.* Uzaklık; iraklık. [DLT]

yıramak, [ı-rā-mak / yı-rā-mak یرامق] (*yıra:mak*) {eT} {eAT} *gçsz. f. [-r]* **1.** Uzaklaşmak; ıramak; irak olmak. {ağız} (*aynı*) [DLT] [ETY] [KB] [DS] **2.** Kaçmak. [Gabain] **3.** (Zaman için) geçmek. [ETY] **4.** {ağız} Uzamak. [DS]

yıraşmak, [yırā-mak > yıra-ş-mak] {eT} *işteş. f. [-ur]* Birlikte uzaklaşmak. [KB]

yıratmak, [yırā-mak > yıra-t-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Uzaklaştırmak. [DLT] [KB]

yırçan, [yırç-an] {ağız} *is.* İplik sarılmış iğ. [DS]

yırçarmak, [yırç-ar-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* Nem-lenmek. [DS]

yırdandayın, [yır-dan-da-yın] {eT} *zf.* **1.** Kuzeyden. [ETY] **2.** Yukarıdan. [ETY]

yırdın, [yır(ı)-dan / yır(ı)-dın] {eT} *zf.* Kuzeyden. [ETY]

yırğalamak, [yır-ga-la-mak / ır-ga-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Sallamak. [DS]

yırğat, [Yun. ergátes] {ağız} *is.* İrgat. [DS]

yırğalamak, [yır-ga-la-mak / ır-ga-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Sallamak. [DS]

yırğalanmak, [yır-ga-la-n-mak / yırğa-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-r]* Sallanmak. [DS]

yırğaru, [yır (*kuzey*) > yır-ğarū] (*yırğaru:*) {eT} *zf.* **1.** Kuzeye doğru; kuzeyde. [ETY] [Gabain] **2.** Yukarı doğru. [ETY]

yırı, [yır-ı] (*yırı:*) {eT} *is.* **1.** Kuzey. [Gabain] [ETY] **2.** zf. O yanda; orada. [Gabain] **3.** Solda; kuzey. [Gabain]

yırık¹, -ğı [yır-ık یریق] *sf.* **1.** {eAT} Yırtılmış; biraz yarık; azıcık yırtık; yirik. {ağız} (*aynı*) [DS] **2.** *is.* {ağız} Aşınmış yer. [DS]

yırık², -ğı [yır-(ı)r-ık > yır-ık] (*yır.ırık*) {ağız} *sf.* **1.** Çekingen; sıkılgan; utangaç. **2.** Girgin. **3.** Sersem; budala. [DS]

yırılma, [yır-il-ma] *is.* Yırılmak eylemi.

yırılmak¹, [yır-il-mak یرلق] *edil. f. [-ır]* **1.** Yırmak eylemi yapılmak. **2.** Üzerinde yırmak eylemi uygulanmak. **3.** *dönşl. f.* Biraz yarılmak; çatlamak. **4.** {eAT} Yarılarak ayrılmak; uzunlamasına yarılmak veya yırtılmak. **5.** {ağız} Yırtılmak; sökülme. [DS]

yırılmak², [ır-il-mak > yırıl-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Ayrılıp gitmek. [DS]

yırım, [yır-ım] *is.* **1.** Çatlak; yarık; yırtık. **2.** {ağız} Su yatağı; sel yarıntısı. [DS] **3.** {ağız} Uçurum. [DS] **4.** {ağız} Hendek. [DS] ☞ **yırım yırım**, {ağız} *Lime lime; parça parça.* [DS]

yırınçık, [yēr-mek > yēr-in-çik / yır-in-çık] {eT} *is.* Tiksinti veren; menfur; nefret edilen. [EUTS]

yırıya, [yır(ı)-y-ā] (*yırıya:*) {eT} *zf.* **1.** Kuzeyde. [ETY] [Tekin] **2.** Yukarda. [ETY]

yırkan, [? yırkan] {ağız} *is.* Bir çeşit ekin hastalığı. [DS]

yırlak, -ğı [yır-la-mak > yır-la-k] {ağız} *sf.* Şarkı söyleyen. [DS]

yırlama, [yır-la-ma] *is.* Yırlamak eylemi; taganni.

yırlamak, [yır > yır-lā-mak / ır-lā-mak یرلامق] (*yır-la:mak*) {eT} {eAT} *gçsz. f. [-r]* **1.** Şarkı söylemek; gazel okumak; ırlamak; terennüm etmek. {ağız} (*aynı*) [DLT] [Gabain] [İKPOy.] [KB] [DS] **2.** {ağız} Şiir söylemek; koşuk okumak. [DS]

yırlayıcı, [yır > yır-la-y-ıcı یرلاچی] {eT} {eAT} *sf.* Şarkı söyleyen; hanende. [Mühennâ]

yırlığ, [yır-lık ?] {ağız} *sf.* Yiğit. [DS]

yırma, [yır-ma] *is.* Yırmak eylemi.

yırmak, [yēr-mek > yır-mak یرمق] {eT} {eAT} {ağız} *gçl. f. [-ar]* Yırtıp ayırmak; yirmek. [DLT] [DS]

yırmanmak, [tırma-n-mak / yırma-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Tırmanmak. [DS]

yırmık, -ğı [yır-mak > yır-mık] {ağız} *is.* Küçük tahta parçası; kıymık. [DS]

yırnaşmak, [yır(ı)n-aş-mak ?] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Şırmamak. [DS]

yırramak, [yır-la-mak / yır-ra-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-r(i)-yor]* Şarkı, türkü söylemek. [DS]

yırt, [yırt (*yans.*)] *is.* Yırtma ve yırtılma sırasında çıkan sesi anlatan kök. *yırt-mak, yırt-ıcı, yırt-il-mak, yırt-ık, yırt-maç*

yırtak, -ğı [yırt-mak > yırt-ak] {ağız} *sf.* Hakkını almakta mücadeleden çekinmeyen; becerikli. [DS]

yırtal, [? yırtal] {ağız} *is.* Kadınların çene altından geçirdikleri kaytan. [DS]

yırtı, [yırt-mak > yırt-ı] {ağız} *is.* Yırtılan şey. ☞ **yırtı malı**, {ağız} *Kumaş, basma vb.* [DS]

yıvışma, [yiv (*yans.*) > yiv-iş-ma] *is.* Yıvışmak eylemi; yılışma.

yıvışmak, [yiv-iş-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Yapışkan ve kaygan bir duruma gelmek; gevşek bir kıvam kazanmak; cıvıklaşmak. **2.** *mecaz.* Teklifsiz ve laubali olmak; yılışmak.

yivitaşı, [yuv-gu+taş-ı] {ağız} *is.* Harman yerini düzeltmede kullanılan taş silindir. [DS]

yivmak, [yiv-mak / yıv-mak] {eT} *gçl. f.* Methetmek; övmek. [ARAT] [Gabain] [EUTS]

yıyılmak, [yiy-il-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Dökülmek; taşmak; dağılmak. [EUTS]

yıvıtmak¹, [yiv-it-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Şaşırtmak; sapıtmak. [DS]

yıvıtmak², [yiv-it-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Usandırmak. [DS]

yıvıtmak³, [yiv-it-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* **1.** Çalmak. **2.** Örtmek; saklamak. [DS]

yıvılık, -ği [yiv-ılık] {ağız} *is.* Araba tekerinde, demirle tekerlek arasını sıkıştırmada kullanılan ağaç kama. [DS]

yıvmak, [yığ-mak / yiv-mak] {ağız} *gçl. f. [-ar]* Yığmak. [DS]

yıvrık, -ği [yiv-(ı)r-ık] {ağız} *sf.* **1.** Utangaç; terbiyeli; uslu; sessiz. **2.** Huysuz; kendini beğenmiş. [DS]

yıvşınmak, [yiv-(ı)ş-in-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Çekinmek; kaçınmak. [DS]

yıyıtmak, [eT. yıd > yıd-it-mak > yiy-it-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Kokutmak. [DS]

yıykamak, [yı(y)-ka-mak] {ağız} *gçl. f. [-r]* Yıkamak. [DS]

yıykantı, [yika-mak > yı(y)ka-ntı] {ağız} *is.* Yıkanaçak şey. [DS]

yıykık, [yık-mak > yı(y)k-ık] {eT} *sf.* Yıkılmış; harap. [Mühennâ]

yıyılağaç, [yıyla-mak > yıyla-ğaç] {OsT} *is.* Limon büyüklüğünde ve kavun gibi güzel kokulu bir meyve; şamama.

yıyılağç, [yıyla-mak > yıyla-ğıç] {OsT} *is.* → yıyılağaç.

yıylakaç, [yıyla-mak > yıyla-kaç] {OsT} *is.* → yıyılağaç.

yıylamak, [yıld (*koku*) > yiy-lâ-mak] {eAT} *gçl. f. [-r]* Koklamak.

yıylanguç, [yıyla-mak > yıyla-n-ğuç] {OsT} *is.* → yıyılağaç.

yıylankaç, [yıyla-mak > yıyla-n-kaç] {OsT} *is.* → yıyılağaç.

yıylankıç, [yıyla-mak > yıyla-n-kıç] {OsT} *is.* → yıyılağaç.

yıylankuç, [yıyla-mak > yıyla-n-kuç] {OsT} *is.* → yıyılağaç.

yıylatmak, [yıyla-mak > yıyla-t-mak] {eAT} *gçl. f. [-ur]* Koklatmak.

yıyrık, -ği [yiv(ı)r-ık / yiy(ı)r-ık] {ağız} *sf.* Utangaç; terbiyeli; sessiz; uslu. [DS]

yi¹, [yī / yiğī] (*yi:*) {eT} *sf.* **1.** Sık; birbirine girmiş; [DLT] **2.** *is.* Elbisenin yivi; elbisenin dikişi; dikiş; pabuç dikişi. [DLT] **3.** Dağ yivi. [DLT] **4.** Dişlerin birbirine girmesi. [DLT] **5.** Ağaçların birbirine girmesi. [DLT]

yi², [yi] {eT} *is.* İki; 2. [ETY]

yi³, [yi] {ağız} *ünl.* Hayır. [DS]

yi⁴, [yi] {ağız} *ünl.* Atı sürme ünlemi; deh! [DS]

yiba, [ʔ yiba] {ağız} *is.* Bağların yeni çıkan gözlerini yiyen böcek. [DS]

yibün, [yip-in / yip-ün / yip-gin / yip-gil] {eT} *sf.* Kırmızı. [EUTS]

yıç, iç / yiç {eT} *is.* Bağırsaklar. [Clauson]

yıçe, [yi (*iki*) > yi-çē] (*yiçe:*) {eT} *zf.* Bir kez daha; yeniden; tekrar; daha; bir daha; tekrar. [ETY] [EUTS] [Gabain]

yıçi, [yi (*dikiş*) > yi-çī] (*yıçi:*) {eT} *is.* Terzi. [DLT]

yid, [yid]] {eT} *is.* Koku; rayiha; ıtır; misk. [EUTS] [DLT]

yidecek, -ği [yét-mek > yid-ecek] {ağız} *is.* Kağnı ve sabanı boyunduruğa bağlayan kayışın çıkmaması için oka ve kayış önüne takılan ağaç parçası. [DS]

yidek, -ği [yét-mek > yed-ek / yid-ek] {ağız} *is.* Yedek. [DS]

yidi, [yédi / yidi] {eAT} *is.* Yedi; 7. ☞ **yidi** (yedi)

canlı, {ağız} *Kolay ölmeyen; yedi canlı.* [DS]|| **yidi** (yedi) **düvel**, {ağız} *Bütün batı devletleri.* [DS]|| **yidi** (yedi) **göbek**, {ağız} *Çok eskilere kadar giden soy sop.* [DS]|| **yidi** (yedi) **kuşak**, {ağız} *Çok eskilere kadar giden soy sop.* [DS]

Yiddiş, [Alm. jüdisch (*yahudi*)] *is.* Yahudi Almanca-sı; Yiddiş dili.

yidiler, [yedi-ler / yidi-ler] {ağız} *is.* Dünya işlerini gizlice yönettiklerine inanılan yedi ermiş; yediler. [DS]

yidilmek, [yét-mek > yet-il-mek / yed-il-mek] {ağız} *edil. f. [-ir]* Yedekte çekilerek götürülmek. [DS]

yidin, [eT. yid / yıd > yidin / yiğdin] {ağız} *is. bot.* Güzelavrat otu, (*Atropa belladonna*). [DS]

yidirgenmek, [eT. yid > yid-ir-ge-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* İğrenmek. [DS]

yidirmek, [ye-mek > yed-ir-mek / yid-ir-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Bir şeyi, başka bir şeyin içinde yavaş yavaş karıştırarak eritip bağdaşık hâle getirmek; emdirmek. [DS]

yidmek¹, [yé-d-mek] (*yé:dmek*) {eT} *gçl. f. [-er]* **1.** Bohça veya heybeyi toparlamak; uçlarını birleştirmek. [DLT] **2.** Yetişmek; erişmek; yükselmek. [EUTS]

- yidmek²**, [yit-mek] {eT} gçsz. f. [-r] Yitmek; kaybolmak. [EUTS]
- yidmek³**, [yé-d-mek / yet-mek ييدمك] {eAT} gçl. f. [-er] Yedekte çekerek götürmek.
- yidürmek**, [yé-mek > yi-dür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Yedirmek. [Gabain]
- yif**, [yip / yip] {eT} is. İp. [Mühennâ]
- yiftin**, [Bul. jévtin] {ağız} sf. Hafif. [DS]
- yig¹**, [yīg] (yi:ğ) {eT} sf. **1.** Çiğ; pişmemiş. [DLT] [EUTS] [Gabain] **2.** sf. Taze; ham; olmamış. [DLT] [Gabain] ☞ **yig kerpiç**, {eT} Pişirilmemiş tuğla. [Mühennâ]
- yig²**, [īg > yig] {eT} is. Hastalık; maraz. [Gabain]
- yig³**, [yig / yég يك] {eT} sf. **1.** İyi; daha iyi; mükemmel; üstün; fevkalade; yeğ. {eAT} (aynı) [ETY] [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] [KB] **2.** zf. Tercihen; yeğ görüp. [EUTS] **3.** Daha iyi; en üstün. [ARAT]
- yig⁴**, [yig يك] {eT} is. **1.** İğ. {eAT} (aynı) [DLT] **2.** Gemmin damağa gelen parçası. [DLT]
- yigde**, [yig-dē] (yigde:) {eT} is. İğde, (*Zizyphus vulgaris*). [DLT] [EUTS] [Mühennâ]
- yigdi**, [yig-dī] (yigdi:) {eT} zf. Daha iyi. [Gabain]
- yige**, [yéğ / yig > yig-e ييگه] {eAT} sf. Güçlü kuvvetli.
- yigedmek**, [yig / yég > yig-ed-mek / yég-ed-mek] {eT} gçl. f. [-ür] **1.** Yükseltmek; yüceltmek. [EUTS] **2.** İyileşmek; daha iyi olmak; üstün olmak; yenmek; galebe çalmak; üstün gelmek. [EUTS] [Gabain] **3.** Artmak. [KB]
- yigen¹**, [yigen / yégen] is. Yeğen. [EUTS] [Gabain]
- yigen²**, [*yig-mek > yig-gen / yigen [Clauson] / yiken] {eT} is. Kovalık otu; bir tür kamış. [DLT]
- yigetmek**, [yig > yig-ed-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Yükseltmek; yücelmek. [ARAT]
- yiggin**, [eT. yid > yip / yīg¹ > yig-gin] {ağız} is. Kötü koku. [DS]
- yigi**, [yig-mek > yig-ī / yī / cig-ī] (yigi:) {eT} sf. **1.** Sık; sıkı; birbirine girmiş. [ARAT] [DLT] [EUTS] [Gabain] **2.** Sıralanmış. [ARAT] [DLT] **3.** (Dikiş için) sağlam. [ARAT] [DLT]
- yigidmek**, [yi (iki) / (sık) > yig-ī > yigi-d-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Artırmak. [EUTS]
- yigin**, [yig > yig-in ييگين] zf. **1.** {eT} Daha iyi; yeğ. **2.** {eAT} Yeğin.
- yigirme**, [yéğ-ir-me / yig-ir-mi] {eT} is. Yirmi sayısı. [DLT]
- yigirmek**, [yig-mek > yig-ir-mek ?] {eT} gçl. f. [-ür] Azarlamak.
- yigirmi**, [yéğ-ir-mī / yig-ir-mī] (yigirmi:) {eT} is. Yirmi; yirmi sayısı; 20. [DLT] [EUTS] [ETY] [Üç İtigsizler] [Bahşayış]
- yigirmineç**, [yigirmi-nç] sf. Yirminci. [DLT]
- yigit**, [yig³ > yig-it] {eT} is. Delikanlı; yiğit; genç; her şeyin genci. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [KB] [Bahşayış] ☞ **yigit avrat**, {eT} Genç kadın. [Bahşayış]|| **yigit çubanı**, {ağız} Ergenlik sivilcesi. [DS]
- yigitlik**, [yigit-lik] {eT} is. Yiğitlik; gençlik. [DLT] [KB]
- yigitmek**, [ig-id-mek ? / yig-it-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] Hayatını kazanmak. [EUTS]
- yiglemek**, [yig-lē-mek] (yiğle:mek) {eT} gçl. f. [-r] Tercih etmek; yeğlemek. [KB]
- yiglig**, [yéğ (daha iyi) > yig-lig] {eT} sf. İtibarlı.
- yiglik**, [yig > yig-lik] {eT} is. İyilik. [KB]
- yigmek**, [yig-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Men etmek; yasaklamak; engel olmak.
- yigne**, [yig-mek > yig-(i)n-e ? / igne] {eT} is. İğne. [DLT] [EUTS] [Mühennâ]
- yigneçi**, [yigne-çi] (yiğçi:) {eT} is. İğneci. [Mühennâ]
- yignelik**, [yigne-lik] {eT} is. İğne kabı; iğnelik. [Mühennâ]
- yigrek**, [yéğ > yig-rē-k] (yiğre:k) {eT} sf. Çok iyi; daha iyi. [EUTS] [Gabain]
- yigrenmek**, [yīg (hastalık) > yig-re-n-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Tüyü ürpermek; iğrenmek. [DLT] [Mühennâ]
- yigrmi**, [yéğ-ir-mī / yigir-mī / yigrmi] (yigrmi:) {eT} is. Yirmi. [Gabain]
- yigtürmek**, [yig-mek > yig-ī > yig(i)t-ür-mek ييكتردى] {eT} gçl. f. [-ür] (Elbise, ayakkabı vb. için) sıkmak; incitmek. [DLT]
- yigü**, [yé-mek > yi-gū / yiy-gū ييگو] (yigü:) {eT} {eAT} is. Yemek; aş; yenilecek her şey. [EUTS] [Gabain] [Mühennâ]
- yigüçi**, [yigü > yigü-çi] (yigü:çi:) {eT} is. Yiyici. [KB]
- yig¹**, [yig / yiğ يك] {OsT} {ağız} is. İğ. [DS]
- yig²**, [yid / yid > yiğ] {ağız} is. Koku. [DS]
- yig³**, [yeğ / yiğ ييگ] {eAT} is. Daha iyi; üstün; efdal.
- yig⁴**, [yiv > yiğ] {ağız} is. İz. [DS]
- yigden**, [yiğ² > yiğ-(i)d-en / yiğ-din] {ağız} is. **1.** Kötü koku. **2.** sf. (Yumurta vb. için) bozulmuş; cılık; kokuşmuş. [DS]
- yigdin¹**, [yiğ² > yiğ-(i)d-en / yiğ-din] {ağız} is. bot. Güzelavrat otu, (*Atropa belladonna*). [DS]
- yigdin²**, [yiğ² > yiğ-(i)d-en / yiğ-din ييگدين] {OsT} {ağız} is. **1.** Kötü koku. **2.** sf. (Yumurta vb. için) bozulmuş; cılık; kokuşmuş. [DS]
- yigdin³**, [yiğ-(i)d-in] {ağız} sf. Çok örselenmiş; hırpalanmış. [DS]
- yige**, [yé-mek > yi-y-e / yiğē] {ağız} sf. **1.** (Hayvan için) otlaması gereken yerde değil de sağa sola saldıran otlayan; rahat durmayan. **2.** (Hayvan ve

insan için) ürünlerce zarar veren; hırsız. **3.** Hak etmediği parayı alan; yiyici. **4.** Bir yerde duramayan. [DS]

yiğgi, [yé-mek > yi-y-gi / yiğ-gi] {ağız} is. Uzun süre için hazırlanmış yiyecek veya hayvan yemi. [DS]

yiği, [yiğ² > yiğ-i] {ağız} is. Kötü koku. [DS]

yiğiden, [yiğ² > yiğ-it-en] {ağız} is. (Yumurta için) bozulmuş; cilk; kokuşmuş. [DS]

yiğın¹, [yeğ-in] {ağız} sf. Çok fazla; bol. [DS] ☞ **yiğın gelmek**, {ağız} Çok zorlamak; aşırı şekilde etkisini göstermek; azgın biçimde belirlemek. [DS]

yiğın², [yeğ-in] {ağız} sf. Çabuk; hızlı. [DS]

yiğın³, [eT. yeñil > yeğni > yiğın] {ağız} sf. Hafif. [DS]

yiğınık, **-ği** [eT. yeñil > yeğnik / yiğınık] {ağız} sf. Hafif. [DS]

yiğınlemek, [yeğ-in-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Çoğalmak; artmak; taşmak; azgınlaşmak. [DS]

yiğınlemek, [yeğ-in-le-mek / yiğınne-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-n(i)-yor] → yiğınlemek. [DS]

yiğir, [yiğ² > yiğ-ir] {ağız} sf. (Koku için) pis. ☞ **yiğir yiğir**, {ağız} (Koku için) pis pis. [DS]

yiğirek, [yéğ / yig > yig-i-rek / yegrek يېگرېك] {eAT} sf. → yeğrek,

yiğirmek, [yiğ² > yiğ-ir-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Leş gibi kokmak. [DS]

yiğirmi, [yigirmi يېگرمي] {eAT} {OsT} is. Yirmi; 20.

yiğit, **-di** [eT. yig > yig-it / igit يېگت] is. **1.** {eAT} {OsT} Genç erkek; delikanlı. **2.** Kişi. **3.** sf. (Kişi için) güçlü; yürekli; cesur. **4.** mecaz. Düşüncelerini açıkça söylemekten çekinmeyen; gözü pek. ☞ **yiğit er**, {eAT} Güçlü delikanlı. || **Yiğit hoş, yancık boş.** (Kişi için) iyi biri fakat parası yok, anlamında kullanılır. || **yiğit yiğli**, {eAT} Gerek sağlıklı, gerek hasta.

yiğitbaşı, [yiğit+baş-ı يېگيت باشي] is. **1.** Eskiden, esnaf loncalarında alınan kararları uygulayan, üretilen malın niteliğinin denetimi, malzemenin dağıtımı gibi görevleri yürüten kimse; esnaf kethüdası. {OsT} (aynı) **2.** folk. Gençler arasında malzemesi ortak sağlanarak düzenlenen toplantıları yöneten, toplantının düzenini sağlayan genç. **3.** Köy seyirlik oyunlarını düzenleyen ve yöneten kişi. **4.** folk. {ağız} Düğünde konukları karşılayan ve önderlik eden kimse. [DS]

yiğitcik, [yigit-cik يېگيتچېك] {eAT} is. Yeni yetişmiş genç.

yiğitcük, [yigit-cük يېگيتچوک] {eAT} is. → yiğitcik.

yiğitçe, [yiğit-çe (yiği'tçe)] zf. **1.** Yiğit gibi; bir yiğide yakışacak biçimde; yüreklilikle; delikanlıca. **2.** sf. (Davranış için) yiğitliği cesareti ortaya koyan.

yiğitleme, [yiğit-le-me] is. ed. Halk edebiyatında kahramanlık konularını işleyen şiirlere verilen ad; koçaklama.

yiğitlendirme, [yiğit-le-n-dir-me] is. Yiğitlendirmek eylemi.

yiğitlendirmek, [yiğit-le-n-dir-mek] gçl. f. [-ir] Cesaretini artırmak; cesaretlendirmek; yüreklendirmek.

yiğitlenme, [yiğit-le-n-me] is. Yiğitlenme eylemi.

yiğitlenmek, [yiğit-le-n-mek يېگيتلنمک] döñsl. f. [-ir]

1. Cesaret gösterisinde bulunmak; cesaretlenmek; yüreklenmek; cesaret etmek. **2.** {eAT} Gençlik taslanmak.

yiğitleşme, [yiğit-le-ş-me] is. Yiğitleşmek eylemi.

yiğitleşmek, [yiğit-le-ş-mek] döñsl. f. [-ir] Cesaret göstermek; yiğitlik etmek; yiğitçe davranmak.

yiğitlik, **-ği** [yiğit-lik يېگت لېك] is. **1.** {eAT} Gençlik. **2.**

Yiğit olma durumu; yiğitçe davranış; yüreklilik. **3.** Bir tehlike karşısında gösterilen yüreklilik; cesaret.

☞ **yiğitliğe leke sürmemek**, Yiğitliğe ters düşecek bir davranışta bulunmamak. || **yiğitlik etmek**, Cesaret göstermek; mertçe davranışta bulunmak; yüreklilik etmek. || **Yiğitlik sende kalsın**, Karşısındaki ters ve uyumsuz davranışına karşı, ılımlı davranmayı öğütleyen söz. || **yiğitlik taslamak**, Yiğit olmadığı hâlde yiğitmiş gibi davranmak.

yiğitmek, [yiğ² > yiğ-it-mek / yid-it-mak] {ağız} gçl. f. [-ir] Kokutmak. [DS]

yiğlemek, [yéğ / yig > yig-le-mek يېگلمک] {eAT} {OsT} gçl. f. [-r] → yeğlemek.

yiğlengeç, [yid / yiy > yiy-le-n-mek > yiylen-geç يېگلنچېك] {OsT} is. → yıylağaç.

yiğlenmek, [yéğ / yig > yig-le-n-mek يېگلنمک] {eAT} döñsl. f. [-ür] Üstünlük taslamak; yeğnilik taslamak.

yiğli, [eT. yeñil > yeğni / yiğli] {ağız} sf. Hafif. [DS]

yiğmek, [yiğ > yiğ-i-mek > yiğ-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] (Çürümüş, kokuşmuş şey için) kötü kokmak. [DS]

yiğnek, **-ği** [yiğ² > yiğ-(i)n-ek] {ağız} sf. Kötü koku; bozulmuş; kokuşmuş. [DS]

yiğnemek, [yeğ-in-e-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-n(i)-yor] Çoğalmak; coşup taşmak; artmak; azmak. [DS]

yiğni, [eT. yeñil > yeğni / yiğni] {ağız} sf. Hafif. [DS]

yiğnilmek, [eT. yeñil > yeğnil-mek > yiğnil-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] Hafiflemek. [DS]

yiğrek¹, [yéğ / yig > yig-rek يېگرېك] {eAT} {OsT} {ağız} sf. → yeğrek. [DS]

yiğrek², [eğ-re-k > yiğ-re-k] {ağız} is. Öğle sırasında veya gece hayvanların topluca yatıp dinlendikleri yer; eğrek. [DS]

yiğrelenmek, [yiğ² > yig-re-le-n-mek] {eAT} döñsl. f. [-ür] İğrenmek; nefret etmek.

yiğrencek, **-ği** [yiğ² > yiğ-re-n-cek] {ağız} sf. Her şeyden tiksinemeyi alışkanlık edinmiş kimse. [DS]

yiğrence, [yig-re-n-mek ييگرنجى] {eAT} {OsT} sf. İğrenç; pis; murdar. ☞ **yiğrence olmak**, {ağız} Tiksinmek. [DS]

yiğrendirmek, [yig-re-n-mek > yigre-n-dir-mek ييگرندرمك] {eAT} {OsT} gçl. f. [-ür] İğrendirmek; nefret ettirmek.

yiğrengen, [yig-re-n-mek > yigre-n-gen ييگرنگن] {OsT} sf. Çok iğrenen.

yiğrenmek, [yig² > yiğ-re-n-mek ييگرنك] {eAT} {OsT} {ağız} döñsl. f. [-ür] İğrenmek; tiksirmek. [DS]

yiğrensek, [yig-re-n-mek > yigre-n-sek ييگرنسك] {OsT} sf. Çok tiksinen; iğrenici.

yiğsi, [yig² > yiğ-si] {ağız} sf. (Koku için) iğrenç. [DS]

yiğtürmek, [yéğ > yiğ-tür-mek ييغتورى] {eT} gçl. f. [-ür] Bir şey verdirerek iyilik etmek. [DLT]

yiig, [yig / yéğ] (yi:g) {eT} sf. Daha iyi. [EUTS]

yiil, [yil / yiil / yél] (yi:l) {eT} is. Yel; rüzgâr. [EUTS] [Üç İtigsizler] ☞ **yiil tilğeni**, Rüzgâr tekerleği. [Üç İtigsizler]

yik¹, [ik > yik / yig] (yi:k) {eT} is. İğ. [DLT]

yik², [yig / yik] (yi:k) {eT} sf. Çiğ; pişmemiş. [DLT]

yik³, [yik] {ağız} is. Hafta. [DS]

yiken¹, [*yig-mek > yig-gen / yigen [Clauson] / yiken] {eT} is. Hasır yapılan kovalak otu. [DLT]

yiken², [yigen / yiken] {eT} is. Yeğen. [EUTS]

yikim, [yig² > yik-im ?] {ağız} sf. Çirkin. [DS]

yikindirmek, [yeğ-in-dir-mek / yikin-dir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Yükseltmek. [DS]

yikinmek¹, [yek-in-mek > yik-in-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] Bir şey yapmaya davranmak. [DS]

yikinmek², [yek-in-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] İtmek. [DS]

yikirmek [yé-r-mek > yér-gür-mek > yik-ir-mek / yig² > yig-ir-mek] {eT} gçsz. f. [-er] İğrenmek; tiksirmek; nefret etmek. [Nevâyî]

yikirmi, [yigirmi] (yikirmi:) {eT} is. Yirmi. [EUTS]

yikit, [yig > yig-it / yikit] {eT} is. Yiğit; delikanlı. [Mühennâ]

yikleme, [yik-lē-mek / érk-lē-mek / irk-lē-mek] (yikle:mek) {eT} gçl. f. [-r] Ayakla çiğnemek; üzerine basmak. [DLT]

yikte¹, [yig-dē / yik-tē] (yikte:) {eT} is. İğde. [DLT]

yikte², [Far. yek-tehî] {ağız} is. Eteklik. [DS]

yiktirmek, [yek-tir-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Hafifçe topallamak. [DS]

yiktürmek, [yéğ > yiğ-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Bir şeyle iyilik etmek. [DLT]

yil¹, [yé / yil] (yé:l) {eT} is. Yele. [ETY]

yil², [yil / yiil / yél] (yil) {eT} is. 1. Yel; rüzgâr. {ağız}

(aynı) [EUTS] [Gabain] [DS] 2. Cin çarpması. [EUTS] [Gabain] 3. Ejderha; cin. [KB] ☞ **yil algını**, {ağız} Tane tutmayan ekin; dolmamış cılız tane. [DS]|| **yil çıbanı**, {ağız} Antep çıbanı. [DS]|| **yile varmak**, {eAT} Boşa gitmek; heba olmak.|| **yili dutmak** (tutmak), {ağız} Sar'a nöbeti gelmek. [DS]|| **yilinden kaçmak** (kaçmak), {ağız} 1. (O kimseyi) hiç sevmemek. 2. (O kişiden) çok çekinmek. [DS]|| **yil yarası**, {ağız} Antep çıbanı. [DS]

yilar, [eT. yul-ā- mak (çekmek) > yulār > yilar] {ağız} is. Yular. [DS]

yilbik, -ğî [eT. yilbī-mek (esmek) > yilb-ik] is. Sara hastalığı.

yilbimek, [yilbī-mek / yilvi-mek] (yilbi:mek) {eT} gçsz. f. [-r] Esmek; yelpaze sallamak. [EUTS]

yildirmek¹, [yel-mek > yel-dir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] 1. Koşturmak. 2. Hızlı çalıştırmak. 3. gçsz. f. Koşmak. 4. Hızlı çalışmak. [DS]

yildirmek², [yıl-mak > yıl-dır-mak] {ağız} gçl. f. [-ir] Gözünü korkutmak. [DS]

yilebimek, [eT. yelbī-mek > yil(e)bi-mek يلايمك] {eAT} gçsz. f. [-r] Rüzgâr etkisi ile sallanmak veya dalgalanmak.

yileğen, [yé-l-mek > yel-e-gen ييلكن] {OsT} sf. Hızlı koşan; süratle giden; çok yelen.

yilek¹, [yel-ek / yilek ييلك] {eT} is. 1. Kuş kanadının sert ve büyük tüyü; kalemlî tüy; telek. {eT} {eAT} {ağız} (aynı) [Bahşayış] [DS] 2. Okun yay girişine takılan ve gidiş yönünü düzenleyen tüylü bölümü; ok tüyü. {eT} {eAT} (aynı) [Bahşayış] [Nevâyî] 3. {eAT} Bir ok atımı uzaklık. 4. {ağız} Yelek. [DS]

yilek², -ğî [yel-mek > yel-ek] {ağız} is. Bir yaşındaki eşek. [DS]

yilek³, -ğî [dile-mek > dile-k / yile-k ?] {ağız} is. Heves. [DS]

yileklenmek, [yilek³-le-n-mek] {ağız} döñsl. f. [-ir] İsteklenmek. [DS]

yilelek, -ğî [yel-e-mek > yel-e-lek] {ağız} sf. 1. Hoppa; hafifmeşrep. 2. is. Kâğıt, kamış veya tahtadan yapılmış fırıldak. [DS]

yilemek, [yıld-mak > yiy-le-mek ييلمك] {eAT} gçl. f. [-r] Koklamak.

yilen, [yel-mek > yel-en / yil-en] {ağız} sf. Çelik çomak oyununda yenilen. [DS]

yiletmek, [ile-t-mek / yile-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] İletmek. [DS]

yilevarmak, [yel-mek+var-mak > yil-e+var-mak ييله ورمك] {eAT} gçsz. f. [-ur] Yel gibi gitmek; koşmak.

yileyü, [yil-ē-mek > yile-gū / yileyü] [ARAT: yılayū] {eT} sf. Aldatıcı; hayalî; bätül. [Üç İtigsizler]

yilgürmek, [yil-gür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Uçuşmak; çırpınmak. [KB]

yili, [yéle / yili بلى] {eAT} is. Yele.

yilig, [yil-mek > yil-iñ / yil-ik] {eT} is. Kemik iliği. [KB]

yilik¹, [ilék / elig / yilik] {eT} is. Bir memuriyet unvanı. [EUTS]

yilik², [yil-mek (iliştirmek) > yil-ik / yil-ig / yil-iñ] {eT} is. (Kemik için) ilik; kemik; ilikli kemik. [EUTS] [Gabain] [DLT] [Nevâyi]

yilik³, [yel-mek > yél-ik يلك] {eAT} sf. Çok koşan; yelici.

yilikliğ, [yil-ik-li] {eT} sf. İlikli; iliği olan. [DLT]

yilikmek, [yel-mek > yel-ik-mek / yil-ik-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Yaramazlık yapmak; şırmak. [DS]

yiliksiz, [yilik-siz] {eT} sf. Kemiğinde iliği olmayan; zayıf. [DLT]

yilim, [yilim / yel-im] {eT} is. Tutkal; çiriş. [EUTS] [DLT] [Mühennâ]

yilin¹, [yil-in / yil-in] {eT} sf. Sıcak. [Gabain]

yilin², [yélin يلىن] {eAT} {ağız} is. İnek, manda, koyun, keçi ve kısrak gibi hayvanların memelerinde süt toplanan kısım; tırnaklı hayvan memesi. [DLT] [DS] ☞ **yilin ayı**, {eAT} Mart ayı.

yilinmek, [yelin-mek / yilin-mek] {eT} döñşl. f. [-ür] Takılmak; ilişmek. [Gabain] 2. Yapışmak. [EUTS]

yilişmek, [yel-mek > yél-iş-mek يلىشمك] {eAT} işteş. f. [-ür] Birlikte koşmak; koşuşmak, yarışmak.

yilkitmek, [yilk-it-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Heyecanlandırmak. [KB]

yilkürmek, [yilk-ür-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] Uçuşmak. [KB]

yilkütmek, [yilk-üt-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Heyecanlandırmak. [KB]

yilleme, [yel-le-me] {ağız} is. Vantilatör; yelleyici. [DS]

yillenmek, [yel-le-n-mek] {ağız} döñşl. f. [-ir] Aşırı isteğe, hevese kapılıp havalara uçmak. [DS]

yilli, [yel-li / yil-li] {ağız} sf. Saralı. [DS]

yillikli, [yel-lik-li / yil-lik-li] {ağız} sf. (Kişi için) göğüs hastalığı çeken. [DS]

yilmek¹, [yé-l-mek / yil-mek يلمك] {eT} {eAT} gçsz. f. [-er] 1. Koşmak. [KB] 2. Hücum etmek. [Gabain] 3. {ağız} Peşinden koşmak. [DS] 4. {ağız} Kapılmak; uymak. [DS] ☞ **yile yile**, {eAT} Koşa koşa.

yilmek², [yil-mek / il-mek] {eT} gçsz. f. [-er] 1. İliştirmek. [Gabain] 2. Asmak. [EUTS]

yilmek³, [yıl-mak > yil-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] E-ğilmek; bükülmek; çarpılmak. [DS]

yilmeşik, -ği [yel-(i)m-eş-ik / yilm-eş-ik] {ağız} sf. Yapışkan; sulu; cıvık. [DS]

yilmirmek, [yıl-mak > yıl(i)m-ir-mak] [Clauson] / yil(i)m-ir-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] Ilımak; ılır gibi olmak. [DLT]

yilmük, -ğü [yıl-mık / yil-mük] {ağız} is. Küçülmüş, incelmış sabun parçası. [DS]

yilöngü, [yel+öñ-ü > yilöñü] (yilöñü) {ağız} is. → yel öñü. [DS]

yilpağ, [yelpi-k / yilpa-ğ] {eT} is. Cin; peri; hastalık şeytanı; hastalık getiren şeytan; gulyabani. [EUTS] [Gabain]

yilpigü, [yilpi-gü] (yilpigü:) {eT} is. Yelpeze. [Gabain]

yilpik, -ği [yilp-i-k] {ağız} is. Bronşit. [DS]

yilpikli, [yilpik-li] {ağız} sf. Öksürüklü. [DS]

yilpimek, [yil-(i)p-i-mek] (yilpi:mek) {eT} gçl. f. [-r] Yellemek; yelpazelemek. [Gabain]

yilte, [yel-mek > yel-it-mek > yel(i)t-ē-mek > yelte] {eAT} is. Teşvik; kışkırtma.

yiltelemek, [yilt-ele-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Sürerek yürütmek; itelemek. [DS]

yiltmek, [yel-mek > yel-it-mek > yel(i)t-ē-mek > yilte-mek يلمتك] {eAT} gçl. f. [-r] Teşvik etmek; heveslendirmek; tahrik etmek; kışkırtmak; hırslandırmak.

yilten, [yid > yid-en / yilt-en] {ağız} is. Bozuk yumurta. [DS]

yiltenmek, [yel-mek > yel-it-mek > yel(i)t-ē-mek > yelte-n-mek يلمتنك] {eAT} döñşl. f. [-ür] Özenmek; heves etmek; meyletmek.

yiltirmek, [yil-tir-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] 1. Esmek. [Gabain] [EUTS] 2. gçl. f. Estirmek. [EUTS]

yiltiz, [yil-mek > yil-(i)t-iz] {eT} is. Esas; kök; temel. [EUTS]

yiltmek¹, [yilt-mek] {ağız} gçl. f. [-r] Sürerek yürütmek; itelemek. [DS]

yiltmek², [yilt-mek] {ağız} gçl. f. [-r] Kışkırtmak. [DS]

yilvi, [yil-i-p-mek ? > yilv-i / yelv-i] (yilvi:) {eT} is. Sihir; büyü. [ARAT] [Gabain] [EUTS]

yilviçi, [yilvi-çi] (yilviçi:) {eT} is. Sihirbaz; büyücü. [ARAT]

yilvilemek, [yilvi-lē-mek] (yilvi:le:mek) {eT} gçl. f. [-r] Kamlamak; sihirlemek; büyülemek. [EUTS]

yilvilemek, [yé-l (cin) > yél-vi > yilvi-le-mek] (yilvi:mek) {eT} gçl. f. [-r] Sihirbazlık yapmak; büyü yapmak; sihir yapmak; büyülemek. [ARAT]

yim, [yé-mek / yi-mek > yi-m] {eT} {ağız} is. 1. Yem. [Gabain] [EUTS] [DS] 2. Yemek; yiyecek. [EUTS] ☞

yim sofrası, {ağız} On on beş kişinin yemek yediği büyük sinilerin altına serilen sofrası. [DS]

yime, [yan-mak (dönmek) > yan-a / yen-e / yin-e / yime / yme] {eT} e. 1. Yine; tekrar; yeniden. [EUTS] [KB] 2. Dahı; her ne kadar. [Gabain] [KB] 3. Hep. [KB] ☞ **yime tüğel**, Tamamıyla; büsbütün. [EUTS]

yimece, [yé-mek > yi-mece] {ağız} is. Firengi. [DS]

yimeci, [imece / yimeci] {ağız} is. İmece. [DS]

yimecük, [yé-mek > yé-me(k)-cük] {eAT} is. Yiyecek.

yimek, [yé-mek / yi-mek] {ağız. yi:mek} {eT} {ağız} gçl. f. [-r] **1.** Yemek. [ETY] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** {ağız} Rüşvet. [DS] ☞ **yimeği sırtına almak**, {ağız} İşçinin yiyeceğini üstlenmek. [DS]

yimekli, [ye-mek > yimek-li] {ağız} sf. (İşçi için) yemeği, işi gördürünce verilmek üzere tutulan. [DS]

yimeklik, -ği [yemek-lik] {ağız} is. folk. Oğlan evinin kız babasına, başlık dışında verdiği harçlık. [DS]

yimelemek, [lime-le-mek / yimele-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Parçalamak. [DS]

yimelik, -ği [ye-mek > yime-lik] {ağız} is. Yemek üzere ayrılan buğday. [DS]

yimeni, [yemeni > yimeni] {ağız} is. Yumuşak bir tür ayakkabı; yemeni. [DS]

yimez, [yi-mez ?] {ağız} sf. Kıskanç. [DS]

yimirmek, [yém-ir-mek / yém-ür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Yıkmak; paramparça etmek. [EUTS]

yimiş, [yé-mek > yé-miş / yem (yiyecek) yem-(i)ş / yi-miş] {eT} {eAT} {OsT} {ağız} is. Yemiş; meyve. [EUTS] [Gabain] [KB] [DS]

yimişlenmek, [yemiş-le-n-mek] {eAT} dönşl. f. [-ür] Yemiş yemek; meyve yemek.

yimişlik, [yimiş-lik] {eT} is. Bahçe; ağaçlık; yemişlik. [Gabain] [EUTS]

yimki, [? yimki] {eT} is. Takdis; kutlama; kutlu kılma. [EUTS]

yimlemek¹, [im > yim-lē-mek] (yimle:mek) {eT} gçl. f. [-r] Gözle işaret etmek. [DLT]

yimlemek², [yém > yem-le-mek / yim-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Rüşvet vermek. [DS]

yimlenmek, [yim-le-n-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Zevk bulmak. [KB]

yimlik, -ği [yem-lik / yimlik] {ağız} is. Yemlik. [DS] ☞ **yimlik gibi**, {ağız} Pek yumuşak; yumuşacık. [DS]

yimliki, [yim-lik-çi] {ağız} is. Harman zamanında, harmanları doluşarak tahıl dilenen kimse. [DS]

yimrilmek, [yém-(i)r-il-mek] {eT} edil. f. [-ür] Devrilmek; yıkılmak, çökmek. [EUTS] [Üç İtigsizler] [Gabain]

yimsel, [yé-mek > yi-y-im-sel] {ağız} sf. **1.** Lezzetli. **2.** Yemesi güç. [DS]

yımşak, [yumuş > yum(u)ş-ā-mak > yımş-ā-k] (yumuşak:k) {eT} sf. Yumuşak. [ETY] ☞ **yımşak ağı**, Yumuşak ipekli kumaş. [ETY]

yin¹, [yīn] (yi:n) {eT} is. **1.** Beden; vücut; insan bedeni; vücudun organları. [DLT] [Gabain] **2.** Tüy; deri; cilt. [DLT] [EUTS]

yin², [īn / yīn] (yi:n) {eT} is. İn; hayvan ini. [DLT]

yin³, [yīn] {eT} is. Koyun pisliği; davar tersi; hayvan pisliği. [DLT] ☞ **koy yini**, Koyun pisliği. [DLT]

yin⁴, [yeñ / yen / yin / yin] {ağız} is. Elbisenin kol ucu. [DS]

yin⁵, [Çin. yin] is. Çin düşünce sistemine göre gerçekliğin iki durumundan biri olup toprak, karanlık, edilgenlik ve soğurmayı kapsayan dışı ilke; (diğeri, yang).

yincelemek, [yenc-ele-mek / yinc-ele-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Sarsmak; sallamak. [DS]

yincik, [incik / yincik] {eT} is. Baldırım ince kemiği; incik. [Mühennâ]

yincivermek, [yinc-mek+i-ver-mek] {ağız} gçl. b. f. [-ir] Ovarak yıkamak. [DS]

yincü, [Çin. zhen zhu > yençü / yinçü / yincü] {eT} is. İnci. [DLT] [Mühennâ]

yinç, -ci [yinç] {ağız} is. Bakır leğen. [DS]

yinçge, [yinç-mek > yinç-kē] (yinçge:) sf. İnce. [DLT] [ETY] [EUTS] [KB] ☞ **yinçge kişi**, Tanrı'ya ibadet eden, tapan. [DLT]|| **yinçge torku**, İnce ipek kumaş. [DLT]|| **yinçge kız**, Odalık kız. [DLT]

yinçgelemek, [yinç-kē > yinçge-lē-mek] (yinçgele:mek) {eT} gçl. f. [-r] İnce saymak; inceltmek. [DLT]

yinçgelenmek, [yinç-kē > yinçke-le-n-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] **1.** Alçak gönüllülük etmek. [DLT] **2.** Tanrı'ya karşı küçüklük göstermek; tapmak; ibadet etmek. [DLT] **3.** Odalık edinmek. [DLT]

yinçke, [yinç-mek > yinç-kē] (yinçke:) {eT} **1.** İnce. [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Narin; hafif. ☞ **yinçke kız**, 1. Yatağa alınacak, yetişkin cariyeye ve kız. 2. Kız oğlan kız. [DLT]

yinçkelemek, [yinç-kē > yinçke-lē-mek] (yinçkele:mek) {eT} gçl. f. [-r] İncelemek; parçalamak. [Üç İtigsizler]

yinçmek, [*yinç-mek] {eT} gçl. f. [-ür] (Baş için) eğilmek; bükülmek. [Clauson]

yinçrünmek, [yinç-(ü)r-ün-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Başını eğmek. [KB]

yinçü¹, [Çin. zhen zhu > yençü / yinçü / yincü] {eT} is. İnci; mücevherat. [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [Tekin] [Gabain] [KB]

yinçü², [*yinç-mek > yinç-ü] (yinçü:) {eT} is. Cariye. [DLT]

yinçülemek, [yinçü-lē-mek] (yinçüle:mek) {eT} gçl. f. [-r] İnci dizmek. [KB]

yinçülüg, [yinçü-lüg] {eT} sf. İncili; inci ile süslenmiş. [EUTS]

yinçürmek, [*yinç-mek > yinç-ür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] **1.** Secde etmek; eğilmek. [Gabain] **2.** Hürmet etmek; eğilmek; baş eğmek; saygı göstermek. [EUTS]

yindek, [yan-mak (dönmek) > yine > yine-d-mek >

- yind-ek / yendek يندك {eAT} {OsT} zf. Mutlaka; daima; hep.
- yindem**, [yîn > yin-de-m / yin-te-m] {eT} zf. Yalnızca; sadece; ancak; fakat. [Üç İtigsizler]
- yindmek**, [ind-mek / yind-mek / yend-mek] {eT} gçl. f. [-r] Araştırmak; aramak; sormak. [DLT]. [İKPÖy.]
- yindürmek**, [ind-mek / yind-mek / yend-mek (arıştırmak) > yind-(ü)r-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Aratmak; kaybı arattırmak. [DLT] [İKPÖy.]
- yine**, [yan-mak (dönmek) > yan-a / yen-e / yin-e] ينه {eT} 1. Geri dönme bildirir. 2. Yine; gene; tekrar; ikinci defa olarak; yeniden; dahi; fazladan; üstelik; tekrar. {eT} (aynı) [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [Tekin] [DLT] [Üç İtigsizler] 3. bağ. Ve. [İKPÖy.] ☞ **yine yine**, {OsT} Tekrar tekrar.
- yinedmek**, [yîn > yin-ē-mek > yinē-d-mek / yinetmek] (yine:dmek) {eT} gçsz. f. [-ür] Sağalmak; yeğnilmek. [DLT]
- yinekli**, [ye-mek > ye-y-(i)n-ek-li / yinek-li] {ağız} sf. İstekle yenilen; tadı güzel; mideyi yormayan. [DS]
- yinelem**, [yine-le-m] is. Yineleme; tekrar etmek; tekrar.
- yineleme**, [yine-le-me] is. 1. Yinelemek eylemi; tekrarlama. 2. bsy. Bir programda yer alan komut dizisine ait bir verinin değerinin yürütülmesi işlemi. 3. dbl. Sıklık. 4. ed. Şiirde ahenk sağlamak amacıyla aynı ünsüz ya da hecenin yinelenmesi ile sağlanan ses uyumu.
- yinelemek**, [yine-le-mek] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Bir kez daha yapmak; tekrar etmek; tekrarlamak, (1955). 2. gçsz. f. (Hastalık için) yeniden ortaya çıkmak.
- yinelemeli**, [yine-le-me-li] sf. Arka arkaya birden çok kez yapılan; tekrar tekrar yapılan; yinelenen; tekrarlanan; mükerrer.
- yinelemeseli**, [yine-le-me-sel] sf. 1. Yineleme ile ilgili; yinelemeye dayanan. 2. dbl. Fiil kökünde belirtilen eylemin yinlendiğini gösteren bir ekle donanmış fiil biçimi.
- yinelenebilir**, [yine-le-n-e+bil-ir] sf. Yinelenme özelliği olan.
- yinelenebilirlik**, -ği [yine-le-n-e+bil-ir-lik] is. 1. Yinelenebilme özelliği. 2. bsy. Yinelemeli bir programın niteliği.
- yinelenirlik**, -ği [yine-le-n-ir-lik] is. 1. Yinelenir olma durumu. 2. dbl. Üretici dil bilgisinde bir kuramın, oluşturucu bir ögenin türetme sırasında kuramsal olarak sonsuz yineleme yeteneğini belirten özellik.
- yineleniş**, [yine-le-n-iş] is. Yinelenmek eylemi ve biçimi.
- yinelenme**, [yine-le-n-me] is. Yinelenmek eylemi.
- yinelenmek**, [yine-le-n-mek] edil. f. [-ir] 1. Yinelemek eylemi yapılmak; tekrarlanmak. 2. Üst üste birkaç kez yapılmak; tekrar tekrar söylenmek.
- yineletme**, [yine-le-t-me] is. Yineletmek eylemi.
- yineletmek**, [yine-le-t-mek] gçl. f. [-ir] Yinelemek eylemini yaptırmak; tekrarlatmak.
- yineleyici**, [yine-le-y-ici] sf. 1. Yinelemek eylemin yapan; tekrarlayıcı. 2. dbl. (Kelime, gösterge vb. için) yeni bir bilgi getirmeksizin verilen bilgiyi yineleyen. 3. is. Yineleme işlevini yapan aygıt.
- yineleyicilik**, -ği [yine-le-y-ici-lik] is. 1. Yineleyici olma durumu. 2. dbl. Aynı anlam kapsamını birçok kere değişik biçimlerde ortaya koyan, yineleyen sözcenin özelliği.
- yineleyiş**, [yine-le-y-iş] is. Yinelemek eylemi ve biçimi.
- ying¹**, [yéñ / yîñ بيك / يك] (yiñ) {eT} {eAT} {OsT} {ağız} is. Elbise kolunun el üstüne gelen kısmı; yen. [KB] [DS]
- ying²**, [ying / yiñ] (yiñ) {eT} is. 1. Cerahat; irin. [EUTS] 2. Çıkarılan şey; kusma; kazurat. [Gabain] 3. Sümük. [DLT] [Mühennâ] ☞ **yiñ atmak**, {eT} Sümükürmek. [DLT]
- yingdeğü**, [yiñ-dē-gü] (yiñde:gü) {eT} sf. (Çocuklara sövgü için) sümüklü. [DLT]
- yingedmek**, [yiñ > yiñ-ē-mek > yiñē-d-mek] (yiñe:dmek) {eT} dönşl. f. [-ür] Sümük atmak; sümükürmek. [DLT]
- yingi**, [yeñ-i / yiñ-i يكي / يكي] (yiñi:) {eAT} {ağız} sf. 1. Yeni. [DS] 2. Taze. ☞ **yiñi ay**, {eAT} Yeni ay; hilal. || **yiñi bahar**, {ağız} Yenibahar. [DS] || **yiñi yaka**, {ağız} Yeni ev kuran; evlenen; ocak yakan. [DS] || **yiñi yaprak**, {ağız} Taze asma yapraklarından sarma yapılabildiği günler. [DS] || **yiñi yiñi**, {ağız} 1. Son zamanlarda. 2. O zamana kadar görülmemiş; değişik. [DS] || **yiñi yetme**, {ağız} Yeni yetişmekte olan genç; delikanlı. [DS]
- yingil**, [yéñi-mek > yiñ-il] (yiñil) {eT} sf. Kolay; hafif. [Gabain] [EUTS]
- yingile**, [yeñi > yiñi-le] (yiñile) {ağız} zf. Az önce; demincek. [DS]
- yingilenmek**, [yiñi-le-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Tazeleşmek; gençleşmek; dinçleşmek. [DS]
- yingitmek**, [yiñ > yiñ-id-mek] (yiñidmek) {eT} dönşl. f. [-ür] Sümükürmek. [DLT]
- yingni**, [eT. yeñil > yeğni > yiñni] (yiñni) {ağız} sf. Hafifmeşrep. [DS]
- yingsüz**, [yéñ > yiñ-süz يئكسوز] {eAT} sf. Yensiz. ☞ **yiñsüz ton**, {eAT} Kefen.
- yingşürmek**, [yong-ş-ur-mak > yong-(a)ş-ur-mak / yiñşürmek] (yiñşürmek) {eT} dönşl. f. [-ür] 1. Karıştırmak. 2. Sıcağa soğuk karıştırarak ılıştırmak. [DLT]

- yingteğü**, [yiñ > yiñ-dē-gū] (*yiñte:gü:*) {eT} sf. Burun hastalığı; nezle; sümüklü burun. [EUTS]
- yini**¹, [yīn / yini] (*yini:*) {eT} is. Vücut; vücudun organları; uzuv; aza. [EUTS] [Gabain]
- yini**², [eT. ini / yini] {ağız} is. Güveyin kardeşi. [DS]
- yinice**, [yeni-ce / yini-ce] {ağız} is. 1. Yeni dikilmiş bağ. 2. (Nohut, mercimek vb. için) içi böcekler tarafından yenilmiş. [DS]
- yiniçke**, [yinç-mek > yinç-kē / yiniç-kē] (*yiniçke:*) {eT} sf. İnce. [Mühennâ]
- yinik**, [yéni-mek > yéni-k] {eT} sf. 1. Hafif; kolay. [Gabain] [KB] 2. Değersiz; ucuz. [EUTS] [Gabain]
- yinikleşmek**, [yinik-le-ş-mek] {ağız} döñşl. f. [-ir] Büyümek. [DS]
- yinil**, [eT. yeñil > yeğnil > yīnil] (*yi:nil*) {ağız} sf. Hafif. [DS]
- yinilmek**, [yeğni-l-mek] {ağız} döñşl. f. [-ir] Ağırılığı azalmak; hafiflemek; yeğnilmek. [DS]
- yinir**, [ye-n-ir / yinir] {ağız} is. Frengi. [DS]
- yinirmek**, [yin-ir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Bozmak; yıkmak. [DS]
- yinitmek**, [yini-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Hafifletmek. [KB]
- yingni**, [eT. yeñil > yeğni > yiñni] (*yiñni*) {ağız} sf. Hoppa; şımarık; hafifmeşrep. [DS]
- yinliğ**, [yīn > yin-lig] {eT} sf. Derili. [EUTS]
- yinmek**¹, [ind-mek / yind-mek > yin-mek ?] {eT} gçl. f. [-r] Aramak; sormak. [DLT]
- yinmek**², [yén-mek / yin-mek يينمك] {eAT} döñşl. f. [-ür] 1. (Diş vb. için) aşınmak. 2. Çürümek.
- yinnemek**, [yin(n)e-mek ييننيمك] {eAT} gçsz. f. [-r] Doğuracak hayvanın memelerine süt gelmek.
- yinoz**, [? yinoz] {ağız} is. Martı. [DS]
- yinsemek**, [yen-se-mek / yin-se-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-s(i)-yor] Aşağılamak; ezmek. [DS]
- yinşelmek**, [yinş-el-mek ?] {ağız} döñşl. f. [-ir] 1. Hafifleşmek. 2. Tazelenmek. [DS]
- yintem**, [yīn > yin-de-m / yin-te-m] {eT} zf. Tamamıyla; büsbütün; tümü ile; sabit. [EUTS]
- yintmek**, [yint-mek / yind-mek] {eT} gçl. f. [-er] Sormak; aramak. [ARAT]
- yintürmek**, [yint-ür-mek / yind-ür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Kaybı arattırmak. [ARAT]
- yinür**, [yé-mek > yi-n-ür يينر] {eAT} is. 1. Yenilebilir nesne; yiyecek. 2. sf. Aşınan, açılan; deşilen. ☐ **yinür baş**, {OsT} Gittikçe oyulup derinleşen yara. || **yinür maraz**, {OsT} → yinür baş. || **yinür renc**, {OsT} → yinür baş.
- yip**, [yip / yip / ip] {eT} is. İp; iplik. [EUTS] [Üç İtigsizler] [Gabain] [KB]
- yipar**, [yı-mak > yı-p-mak > yip-ār / ipār / Moğ. ciğar ?] (*yipa:r*) {eT} {ağız} is. Güzel koku; misk. [DLT] [DS]
- yipçi**, [yip-çī] (*yipçi:*) {eT} is. İpçi. [Mühennâ]
- yipekçi**, [yipek-çi] (*yipekçi:*) {eT} is. İpekçi. [Mühennâ]
- yipelemek**, [yep-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yüz vermek. [DS]
- yipenlemek**, [yep-n-le-mek / yipe-n-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Hafif hafif vurarak okşamak. [DS]
- yipin**, [yip-in / yip-ün / yip-gin / yip-gil] {eT} sf. 1. Menekşe rengi. [EUTS] [Gabain] 2. Kırmızı; koyu kırmızı; kızıl. [DLT] [Gabain]
- yipke**, [yip-kē] (*yipke:*) {eT} is. İnce ip; iplik. [EUTS] [Gabain]
- yipkin**, [yip-in / yip-ün / yip-gin / yip-gil] {eT} sf. Menekşe rengi; erguvan renginde olan; konur; koyu kırmızı. [DLT] [EUTS]
- yipmil**, [yip-in / yip-ün / yip-gin / yip-gil / yip-mil] {eT} sf. Erguvan renginde olan. [DLT]
- yipün**¹, [yip-in / yip-ün / yip-gin / yip-gil] {eT} sf. 1. Mor; menekşe rengi. [KB] 2. Kırmızı. [Gabain] [KB]
- yipün**², [yip-in / yip-ün / yip-gin / yip-gil] {eT} is. Lotus çiçeği. [EUTS]
- yir**¹, [yér / yir يير] {eT} {eAT} {OsT} {ağız} is. 1. Yer. Dünya. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] [KB] [DS] 2. Toprak; ülke; memleket. [ETY] [EUTS] [KB] ☐ **yir cücesi**, {ağız} (Kişi için) kısa boylu ve çok bilmiş. [DS] || **yirden yupalak**, {ağız} (Kişi için) bodur ve şişman. [DS] || **yirden yığma**, {ağız} (Kişi için) bodur ve şişman. [DS] || **yir gulağı** (kulağı), {ağız} (Kişi için) olayları öğrenmede çok yetenekli. [DS] || **yirine düşmek**, {ağız} 1. (Tohum, bitki vb. için) gelişip serpilebileceği toprağa düşmek. 2. Geçim derdinden uzak, üzüntüsüz, kaygısız bir eve gelin gitmek. [DS] || **yerine gomak** (komak), {ağız} 1. Yerine, uygun düşen bir yere koymak. 2. Yenisini edinip, kırılan veya eskienle değiştirmek. [DS] || (bir şey, bir kimse vb.) **yerine gomak** (komak), {ağız} 1. (Onun gibi) değer vermek; saygı göstermek. 2. Onun yerine tutmak. [DS] || **yerini yapmak**, {ağız} 1. Yatağını hazırlamak; yatağını yapmak. 2. (Kabul ettirilmek istenen bir düşünce, iş vb. için) önceden sözle hazırlığını yapmak; giriş yapmak. [DS] || **yir itmek**, {ağız} 1. Yer tutmak; yer edinmek. 2. İz bırakmak. [DS] || **yir karnı**, {eAT} Yer altı; mezar. || **yir kurdu**, {eT} Böcek. [Mühennâ] || **yir odası**, {ağız} Tabanı yerle bir olan oda. [DS] || **yir tebremeki**, {eT} Yer sarsıntısı; deprem; zelzele. [EUTS] || **yir yatağı**, {ağız} Odanın tabanına serilen yatak; yer yatağı. [DS] || **yir yir**, {ağız} Yer yer. [DS] || **yir yirin**, {eAT} Her taraftan.
- yir**², [yir / ir / yir-dım / yir-ya] {eT} is. 1. Şimal; kuzey. [EUTS] [ETY] 2. Orada. [Gabain] 3. Solda. [Gabain]
- yirçi**, [yér > yir-çī] (*yirçi:*) {eT} Rehber; kılavuz; yol

- gösteren. [Gabain] [EUTS] **☞ yirçi suvçı**, *Denizci kılavuzu*. [EUTS]
- yirçilemek**, [yirçi > yirçi-lē-mek] (*yirçile:mek*) {eT} gçsz. f. [-r] Yol göstermek; kılavuzluk etmek. [EUTS]
- yirdeki**, [yér / yir > yir-de-kī] (*yirdeki:*) {eT} sf. Yerdeki. [EUTS]
- yirdirmek**, [yir-mek > yir-dir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Kabalık etmek; pot kırmak. [DS]
- yirenmek**, [iğre-n-mek / yiğ-re-n-mek > yiren-mek] (*yi:renmek*) {ağız} döşl. f. [-ir] İğrenmek. [DS]
- yirgeç, -ci** [yir-mek > yir-geç] {ağız} sf. **1.** Sevilmeyen; beğenilmeyen. **2.** Pis; iğrenç. [DS]
- yirgenmek**, [iğren-mek / yiğren-mek > yirgen-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] İğrenmek. [DS]
- yirgidin**, [irī-mek (*çürümek*) > iri-g-id-in ? > yirgidin] {ağız} sf. Kokmuş. [DS]
- yirgün**, [yir-mek > yir-gün] {ağız} sf. Kötü. [DS]
- yirgürmek**, [yir-mek > yir-gür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Nefret ettirmek. [KB]
- yiri**, [iri > yiri] {ağız} sf. İri. [DS]
- yiribik, -ği** [yir+ibik] {ağız} is. Çavuşkuşu; ibibik. [DS]
- yirig**, [yir-mek > yir-ig] {ağız} sf. Yarık; yırtık; yirik. [DS]
- yirik, -ği** [yir-mek > yir-ik بريك] {ağız} sf. **1.** {eAT} {OsT} Az yarık; biraz yırtık. **2.** (Kişi için) üst dudakğı yırtık olan. **3.** is. Kadınlarda dişilik organı. **4.** ün. Kız çocuklarını azarlama sözü. [DS] **☞ yirik dudaklı**, {ağız} Üst dudakğı yarık olan. [DS]
- yirikli¹**, [yirik-li] {ağız} sf. (Elbise, etek vb. için) yırtmaçlı. [DS]
- yirikli²**, [yer-mek > yer-ik-li] {ağız} sf. (Kadın için) aşeren. [DS] **☞ yirik yirmek**, {ağız} (Kadın için) aşermek. [DS]
- yirikmek**, [yér > yir-ik-mek] {eT} Yerleşmek. [KB]
- yiril**, [yir-mek > yir-il] {ağız} is. Leş. [DS] **☞ yiril yiril**, {ağız} (*Kokmak için*) leş gibi; çok kötü. [DS]
- yirilgen**, [yir-mek > yir-il-gen] {eT} sf. Daima çatlayan; yarılan; yirilen. [DLT]
- yirilmek**, [yir-il-mek / ir-il-mek بريك] edil. f. [-ir] {eT. -ür} **1.** {eT} {ağız} Yarılmak, ayrılmak. [ETY] [Gabain] [DS] **2.** {eAT} {OsT} Azıcık yırtılmak. **3.** {ağız} İncelmek; kopacak duruma gelmek. [DS]
- yirim**, [yir-mek > yir-im] {ağız} is. Küçük iki sırt arasındaki su yarıntısı. [DS]
- yirimek**, [yér-mek > yiri-mek] (*yiri:mek*) {eT} gçsz. f. [-ür] **1.** Kızmak. [EUTS] **2.** Öfkelenmek; tekdir etmek. [EUTS] **3.** Parçalanmak; yarılmak. [EUTS]
- yirin¹**, [yer > yir > yir-in] {ağız} e. İçin. [DS]
- yirin²**, [eT. iriñ > yirin] {ağız} is. İrin. [DS]
- yirincig**, [yér-mek (*yermek*) > yér-in-mek > yir-inçig] {eT} is. Tiksininti veren; iğrenç. [ARAT] [Gabain] [KB]
- yirinçlig**, [yér-in-mek > yér-inç > yérinç-lig] {eT} sf. İğrenç; kötü. [EUTS]
- yirinçülüğ**, [yér-in-mek > yérinç-ü-lüg] {eT} sf. İğrenç; kötü. [EUTS]
- yiring**, [iri-mek (*çürümek*) > iri-ñ / yiriñ] (*yiriñ*) {eT} is. İrin; cerahat. [EUTS] [Gabain] **☞ yiriñ kan**, {eT} Cerahat ve kan. [EUTS]
- yiringlig**, [iriñ > yiriñ-lig] {eT} sf. İrinli; cerahatli. [EUTS]
- yiringümek**, [yér-mek (*yermek; tiksintmek*) > yér-in-mek > yérin-gü > yéringü-mek] {eT} gçsz. f. [-r] **1.** Ağlamak; tasalanmak; feryat etmek. [EUTS] [Gabain] **2.** İğrenmek. [EUTS]
- yirinmek¹**, [iri-mek (*çürümek*) > yér-in-mek] {eT} döşl. f. [-ür] Cerahatlanmak; irinlenmek. [EUTS]
- yirinmek²**, [yér-mek (*tiksintmek*) > yér-in-mek] {eT} gçl. f. [-ür] **1.** Tekdir etmek; kızmak. [Gabain] **2.** İğrenmek. [KB]
- yirinmek³**, [yer-in-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] İmrenmek. [DS]
- yirinti**, [yir-mek > yir-inti] {ağız} is. **1.** Çatlak. **2.** Küçük iki sırt arasındaki su yarıntısı. [DS]
- yirintürmek**, [yér-in-mek > yér-in-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Hakaret etmek. [EUTS]
- yirişmek¹**, [yir-mek > yir-iş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] **1.** Yirişmek. [DLT] **2.** döşl. Yirilmek; ayrılmak. [DLT] **3.** Gülümsemek. [DLT] [KB] **4.** Kuvvetsizleşmek. [DLT]
- yirişmek²**, [er-mek > yér-iş-mek بيشمك] {eAT} döşl. f. [-ür] Erişmek; ulaşmak; yetişmek.
- yiriyememek**, [yürü-y-e-me-mek] {ağız} gçsz. f. [-z] Yürüyememek. [DS]
- yiriynen**, [yer-i+ile-n] {ağız} zf. (Kaybolmak, gitmek vb. için) hiç iz bırakmadan. [DS]
- yirkilmek**, [irk-il-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] İrkilmek; ürpermek. [DS]
- yirkinmek**, [yir-mek > yir-(i)k-in-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] İğrenmek. [DS]
- yirmek¹**, [yir-mek / ir-mek] {eT} gçl. f. [-ür] **1.** Kötülemek; aşağılamak; yermek; tekdir etmek; zermemek. {ağız} (*aynı*) [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] [DS] **2.** Kızmak; hiddetlenmek. [EUTS]
- yirmek²**, [yér-mek / yir-mek / yir-mak] {eT} {eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-er] Bir şeyi uzunlamasına kolayca ayırmak, yarmak; yirnek; dilmek. [DLT] [DS]
- yirmeksiz**, [yir-mek > yirmek-siz] {eT} sf. Yermeden. [EUTS]
- yirmi**, [eT. ikki + Moğ. arban (*on*) ? / yi-gür-mek (*iki katına çıkarmak*) > yég-ir-me / yigirmi] sf. **1.** İki kere on; on dokuzdan bir artık. **2.** is. İki kere onu gösteren sayı ve rakam; 20; XX. **☞ yirmi beşlik**, *1. Bütün yirmi beş kuruşluk para. 2. Yirmi beş lira değerinde olan. 3. Yirmi beş adetten ibaret olan.* || **yirmi yaş dişi**, anat. Akıl dişi.

yirmili, [yirmi-li] *sf.* Yirmi sayısını esas alan; içinde yirmi bulunan.

yirmilik, -ği [yirmi-lik] *is.* **1.** Yirmi (bin, milyon) lira değerindeki para. **2.** Yirmi (bin, milyon) lira eden. **3.** Yirmi yaşında olan. **4.** İçinde bir şeyden yirmi tane bulunduran. **5.** *is.* Eskiden yirmi para ya da yarım kuruş değerindeki para için kullanılan terim; yirmi para. **6.** {ağız} Beş kuruş. [DS]

yirminci, [yirmi-nci] *sf.* Sırası yirmi sayısı ile belirlenen.

yirmişer, [yirmi-şer] *sf.* **1.** Her birine bir şeyden yirmi tane düşen. **2.** Her defasında yirmi tane olan.

yirmişerlik, -ği [yirmi-şer-lik] *sf.* Her birinin içinde yirmi tane bulunan.

yirotu, [yé+ot-u] {ağız} *is.* Havuç. [DS]

yirsimek, [yer-si-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-ir] (Un, buğday vb. için) nemlenme sonucu topraksı kokmak. [DS]

Yirsuv, [yé+sub] {eT} *is.* Tanrı. [EUTS]

yirtçi, [yé+ yir-çi / yirt-çi] (yirtçi:) {eT} *is.* Kılavuz; rehber; yol gösteren. [EUTS] [Gabain]

yirtimci, [yirt-mak > yirt-ım-cı] {ağız} *is.* Manifaturacı. [DS]

yirtinç, [yer (yer) + tu-mak (tıkama) > tu-n-mak > tu-n-çu (tikanma) / yirtinçü / yirtünçü] *is.* → yirtinçü.

yirtinçü, [yer (yer) + tu-mak (tıkama) > tu-n-mak > tu-n-çu (tikanma) / yirtinçü / yirtünçü] (yirtünçü:) *is.* **1.** Yer; Dünya. [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] **2.** Âlem; kâinat. [EUTS]

yirtinçüdekiler, [yirtinçü-de-ki-ler] {eT} *is.* Bu dünyadaki insanlar. [Üç İtigsizler]

yirtinçülüg, [yirtinçü-lüg] (yirtinçü:lüg) {eT} *sf.* Dünyevi; profan; dünya ile ilgili. [EUTS]

yirtünçü, [yé+ tu-n-çu / yirtünçü] (yirtünçü:) {eT} *is.* Dünya. [ARAT]

yirtmeç, [yirt-maç] {ağız} *is.* **1.** Donda, uçkunun iki ucunun birleştiği yer. **2.** Etek. **3.** Beyaz tülbent. [DS]

yirük, [yé-mek / yir-mek / yir-mak > yir-ük] {eT} *sf.* Yirilmiş; uzunlamasına yirilmiş ve güzelliği gitmiş olan; yirik; gedik. [DLT]

yirümek, [irî-mek (çürümek) / yirü-mek] (yirü:mek) {eT} *gçsz. f.* [-r] Bozulmak; çürüme. [EUTS] [Gabain]

yisa, [İt. issare (çekmek) > issa] (yi'sa) *ünl.* → yısa.

yış¹, [yiş / yış] {eT} *is.* Ormanlı dağ. [ETY]

yış², [yiş] {eT} *is.* Gayret. [KB]

yışil, [yeşil / yişil] {ağız} *is.* Yeşil. [DS]

yışillenmek, [yeşil-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ir] **1.** Yeşermek. **2.** Cinsel isteğini davranışları ile belli etmek. [DS]

yışillik, -ği [yeşil-lik] {ağız} *is.* Sofraya konulan çiğ yenilebilen yeşil sebzeler. [DS]

yışilmek, [ışıl-mak / yışıl-mak / yişil-mek] {eT} *dönşl. f.* [-ur] Eli işe yatışmak. [DLT]

yışım, [*yış-mak / *ış-mak > yış-ım [Clauzon] / yışım] {eT} *is.* Soğukta dizlere giyilen nesne; bir tür çakşır. [DLT] [Mühennâ]

yışimlenmek, [yışım-le-n-mek] {eT} *dönşl. f.* [-ür] Yışım giymek; tozluk giymek. [DLT]

yışın, [yiş-in] {eT} *sf.* Çökük; çökmüş. [KB]

yışmek, [yé-mek / yi-mek > yi-ş-mek] {eT} *işteş. f.* [-ür] Birlikte yemek; yiyişmek. [KB]

Yışo, [Ar. i'sā / Fr. Jesus] {eT} *is.* Hz. İsa. [ETY]

Yışü, [Ar. i'sā / Fr. Jesus] {eT} *is.* Hz. İsa. [EUTS]

yit, [yiğit > yit] (yi:t) {ağız} *sf.* Yiğit. [DS]

yitdürmek, [yit-mek > yit-tür-mek] {eT} *gçl. f.* [-ür] → yitürmek.

yitegü, [yit-e-gü] (yitegü:) {eT} *is.* Yedi. [EUTS]

yiteklemek, [it-ek-le-mek > yit-ek-le-mek] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] İtmek; ittirmek; iteklemek. [DS]

yitelemek, [it-ele-mek > yit-ele-mek] {ağız} *gçl. if.* [-r] [-l(i)-yor] İtmek; ittirmek; itelemek. [DS]

yitelik, -ği [yet-mek > yet-e-lik > yit-e-lik] {ağız} *sf.* Yetecek kadar; yetişir miktarda. [DS]

yitemek, [it-mek > it-e-mek > yit-e-mek] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-t(i)-yor] İtmek; iteklemek. [DS]

yiterü, [yét-mek > yit-er-ü] (yiterü:) {eT} *zf.* Yetecek kadar; kâfi miktarda; yeterli. [EUTS] [Gabain]

yitgin, [yit-mak > yit-kin > yit-gin] {ağız} *sf.* Kayıp; kaybolmuş; yitik. [DS]

yiti¹, [yēt-i / yit-i] (yiti:) {eT} *is.* Yedi; 7. [EUTS] [ETY] [Gabain] [Tekin] [Üç İtigsizler] [Mühennâ]

yiti², [yiti-mek > yiti / yiti-g / iti] {eT} {eAT} *sf.* **1.** Keskin; sert; şiddetli. [ARAT] [EUTS] [Gabain] [Mühennâ] **2.** {ağız} İyi; güzel; yaman. [DS] **3.** {ağız} Çok acı. [DS] **4.** Çok ekşi. **5.** {ağız} Tadı sertleşmiş, keskinleşmiş. [DS] **6.** {ağız} Tatlı. [DS] **7.** {ağız} Koyu. [DS]

yitiğ, [yutî-mek > yiti-g] {eT} *sf.* Keskin. [KB]

yitiğlig, [yitî-mek > yiti-g-lig] {eT} *sf.* Muktedir; yeterli; kuvvetli. [ETY] [Gabain]

yitiğü, [yit-e-gü] (yitegü:) {eT} *is.* Yedi. [EUTS]

yitik¹, [yiti-mek > yiti-g / yiti-k] {eT} *sf.* Keskin; bilmiş. [ARAT] [DLT]

yitik² -ği [yit-mek > yit-ük / yit-ik] {eT} {eAT} {OsT} {ağız} *sf.* **1.** Yitmiş olan; kaybedilen; kaybolmuş; kayıp [DS] **2.** Boşa harcanan. **3.** *is.* Yitirilmiş nesne; kayıp eşya. [DLT]

yitik³, -ği [eT. yiti-mek > yiti-k] {ağız} *sf.* Büyük. [DS]

yitikçi, [yitik-çi] {ağız} *si.* Kaybettiği şeyi arayan; yitiğini arayan. [DS]

Yitiken, [yiti-ken] {eT} *is.* Yedi kardeş; Büyük ayı burcu; Dübbü'l-ekber. [ARAT] [EUTS] [Gabain]

yitiklemek, [yit-ük / yit-ik > yitik-lē-mek / yitük-lē-mek] (*yitikle:mek*) {eT} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Kaybolanı aramak. [DLT] **2.** {ağız} Tamam olup olmadığını denetlemek. [DS]

yitiklenmek¹, [it-ek-le-n-mek > yitik-le-n-mek] {a-ğız} edil. f. [-ir] İtilip kakılmak; iteklenmek. [DS]

yitiklenmek², [yitik-le-n-mek] {ağız} döñşl. f. [-ir] Saklanmak; göze görünmemek. [DS]

yitiklik, -ği [yit-ik-lik] is. Yitik olma durumu.

yitilik, [yiti / yitig > yiti-lik] {eT} is. Keskinlik. [KB]

yitilmek¹, [yiti > yiti-l-mek يتلمك] {eAT} edil. f. [-ür] Sivri hâle getirilmek; sivriltilmek.

yitilmek², [yit-mek > yit-il-mek] {eT} döñşl. f. [-ür] Kaybolmak. [EUTS]

yitilmek, [yitil-mek > yiti-l-d-mek يتلدمك] {eAT} gçl. f. [-ür] Sivri hâle getirmek; sivriltilmek.

yitim¹, [yit-mek > yit-im] is. Yitmek eylemi sonucu; yok olma; kaybolma; yitme; zayı.

yitim², [yitim] {eT} zf. Tamam. [KB]

yitim³, [yitim] {eT} is. Ketten tohumu. [DLT]

yitim⁴, [Ar. yet m => yitim] {ağız} sf. Yetim; öksüz. [DS]

yitimek¹, [yiti-mek] (*yiti:mek*) {eT} gçl. f. [-r] Keskinletmek; bilemek. [Clauson]

yitimek², [eT. yiti-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] (Yağ için) iyi tuzlanmadığı için ya da çok bekleme yüzünden acılamak. [DS]

yitimli, [yit-im-li] sf. **1.** Yitimi olan; bir yitim meydana getiren. **2.** fiz. (Sistem için) enerji kaybına yol açan.

yitincek, [yét-mek > yit-in-mek > yitin-cek يتينجك] {eAT} sf. Yeni yetişme; yeni yetişen; sonradan ortaya çıkan.

yitineç¹, [yét-mek > yit-inç] {eT} is. Ulaşma; erişme. [EUTS]

yitineç², [yiti > yiti-nç / yeti-nç] sf. Yedinci. [ETY] [EUTS] [Tekin] [Üç İtigsizler]

yitineçsiz, [yét-mek > yit-inç-siz] {eT} is. Ulaşılamayan; erişilemeyen; ulaşılmaz; uzak. [EUTS] [Gabain]

yitirmek, [it-mek > yit-in-mek] {ağız} döñşl. f. [-ir] Ayak diremek. [DS]

yitirik, -ği [yit-mek > yit-ir-ik] {ağız} sf. Şımarık; yılışık; hafif akıllı. [DS]

yitirilme, [yit-ir-il-me] is. Yitirmek eylemi.

yitirilmek, [yit-mek > yit-ir-il-mek] edil. f. [-ir] Yitirmek eylemine uğramak; yitirmek eylemine konu olmak; kaybedilmek.

yitiriş, [yit-ir-iş] is. Yitirmek eylemi ve biçimi.

yitirme, [yit-ir-me] is. Yitirmek eylemi; zayı.

yitirmek¹, [yit-mek > yit-ir-mek / it-ür-mek / it-ir-mek يترمك] {eT} {eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [eT. -ür] **1.** (Nesne, eşya vb. için) nerede olduğunu, ne olduğu-

nu bilememek; bulamamak; kaybetmek. [ETY] [DS]

2. (Önceden var olan, sahip olunan özellik, nitelik vb. için) artık sahip olmamak; yoksun kalmak; kaybetmek. **3.** (Kişi için) ölüm vb. nedenlerle ondan ayrılmak; kaybetmek. **4.** (Zaman, süre vb. için) iyi değerlendirememek; boşa harcamak. **5.** (Yol, yön vb. için) yanlış gitmek; kaybolmak. **6.** {eAT} {OsT} Telef etmek; mahvetmek. ☞ **yitirecek şeyi olmamak**, Bir işe girişirken, başarısızlık söz konusu olsa bile sonucun şu andaki durumdan daha kötü olmayacağını düşünmek. || **yitirilecek zamanı olmamak**, Zamanı değerli olmak; boşa vakit geçirmek istememek.

yitirmek², [yet-mek > yit-ir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] **1.** Eksiğini tamamlamak; denkleştirmek. **2.** Yetiştirmek; olgunlaştırmak. [DS] ☞ **yitirü idmak**, {eT} Yetirivermek; erıştırivermek.

yitirü, [yét-mek > yét-ir-ü / yit-ir-ü] (*yitirü:*) zf. ...a kadar; yeteri kadar; yeterli. [EUTS] [Gabain]

yitişkin, [yetiş-mek > yitiş-kin] {ağız} sf. Yetişkin; olgun; ergin. [DS]

yitişlemek, [it-mek > yit-iş-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Zor kullanarak ileri sürmek; itelemek. [DS]

yitişmek¹, [it-mek > it-iş-mek > yit-iş-mek] {ağız} işteş. f. [-ir] **1.** İtişmek; kakışmak. **2.** Tartışmak. [DS]

yitişmek², [yid-mak > yit-mek > yit-iş-mek] {ağız} döñşl. f. [-ir] Gözden kaybolmak; uzaklaşmak. [DS]

yitiştirmek¹, [yet-iş-tir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Yetiştirmek; büyütme; olgunlaştırmak. [DS]

yitiştirmek², [it-mek > it-iş-tir-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] İtelemek; itişirmek; itip kakmak. [DS]

yitirmek, [yiti-mek > yit-it-mek] [Clauson] / yiti-t-mak] {eT} gçl. f. [-ür] Keskinletmek; bilemek. [DLT]

yitiz, [yét-mek > yét-iz] [Clauson] / yit-iz / id-iz] {eT} sf. **1.** Yüksek; geniş. [DLT] [EUTS] [Gabain] **2.** {ağız} Tamam. [DS]

yitizlemek, [yitiz-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Tamam olup olmadığına bakmak. [DS]

yitlinmek, [yit-mek > yit-il-mek > yit(i)l-in-mek] {eT} döñşl. f. [-ür] **1.** Vakit geçmek. [Gabain] **2.** Yok olmak; mahvolmak; yitmek. [EUTS] [Gabain]

yitlirtürmek, [yit(i)l-in-mek > yitlin-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Yok etmek. [EUTS]

yitme, [yit-me] is. Yitmek eylemi; yitim.

yitmek¹, [iy-mak (aşağı bastırmak) > iy-it-mak > it-mak / yit-mak] [Tekin] / Çağ. it-mek (yidī-mak) >

yit-mek يتمك] {eT} {eAT} {OsT} {ağız} gçsz. f. [-er] **1.** Yok olmak; izi, belirtisi kalmamak; ortadan kalkmak; kaybolmak; fevt olmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [KB] [Tekin] [DS]. **2.** Görünmez olmak; fark

edilmemek. **3.** Nerede olduğu bilinmemek; bulunamamak; kaybolmak. **4.** (Sahip olunan şey için) elden çıkmak; ziyan olmak; telef olmak. **5.** (Zaman için) boşa harcanmak; değerlendirilememek. **☞ yitip gitmek**, Gözle görünmez olmak; ortadan kalkmak.

yitmek², [yét-mek > yit-mek] {eT} gçsz. f. [-er] **1.** Yetişmek; erişmek; ulaşmak; yükselmek. [EUTS] [Gabain] **2.** {ağız} Olmak; erginleşmek. [DS] **3.** {ağız} Yetmek. [DS]

yitmek³, [yé-d-mek / yit-mek] {eT} gçl. f. [-er] Yedeğinde götürmek; yetmek. [KB]

yitmek⁴, [yit-mek / it-mek] {eAT} {ağız} gçl. f. [-er] İtmek; kakmak. [DS]

yitmiş, [yetti-miş] {eT} is. Yetmiş sayısı; 70. [EUTS] [Gabain] [Mühennâ]

yitti, [yiti-mek > yit(t)-î] (yitti:) {eT} sf. Keskin. [ARAT] [Gabain] [EUTS]

yittirmek, [yit-mek¹ > yit-tir-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Kaybetmek. [EUTS]

yittürmek, [yit-mek¹ > yit-ür-mek / yit-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Kaybettirmek. [DLT]

yitük, [yit-mek¹ > yit-ük] {eT} {eAT} {OsT} {ağız} sf. Kaybolmuş; kaybolan; yitik. [DLT] [DS]

yitüklüğü, [yit-ük > yitük-liğ] {eT} sf. Bir şey yitiren; kaybeden. [DLT]

yitümek, [yit-mik > yit-ir-mek > yit-ü-mek] (yitü-mek) {ağız} gçl. f. [-ür] Yitirmek; kaybetmek. [DS]

yitürmek¹, [yitmek¹ > yit-ür-mek / yit-tür-mek / it-ir-mek] {eT} {eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-ür] Kaybetmek; elden çıkarmak; yitirmek. [DLT] [EUTS] [Gabain] [Tekin] [KB] [DS]

yitürmek², [yé-mek > yé-tür-mek / yi-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Yedirmek. [EUTS]

yitürmek³, [yét-mek > yét-ür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Artırmak. [EUTS]

yitüt, [yét-mek² > yit-üt] {eAT} sf. Ziyade; fazla; aşkın.

yitütlük, [yitüt-lük] {eAT} is. **1.** İlerilik. **2.** Keskinlik; şiddetlilik.

yiv¹, [yiv / yév] {eT} {eAT} {OsT} Birbirine bitişik iki şey arasındaki çizgi; çizgi; derz. [Bahşayış] **2.** {eT} Kıvrıklık. [Bahşayış] **3.** {eT} Elbise kenarı; zih. [Bahşayış] **4.** {ağız} Kıyı. [DS] **5.** Bir yüzeyde birbirine paralel ya da sarmal biçimde yer alan ince çizgiler hâlindeki oyukluk; girinti; yarık; çatlak. {ağız} (aynı) [DS] **6.** Bir vida ya da dişli çarkta iki diş arasında kalan çukur kısım. **7.** Bir sütun gövdesinde ya da vazoda yer alan uzunlamasına ya da sarmal oyukluklar. **8.** Ek çizgisi; ek yeri; ek. {ağız} (aynı) [DS] **9.** {ağız} Saçın ayırma yeri. [DS] **10.** as. Bir ateşli silahta mermiye kendi ekseni çevresinde dönme hareketi vermek için namlu içine

açılmış sarmal oyukluk. **11.** {ağız} Kumaşta, büküm yerlerinde oluşan çizgi. [DS] **12.** {ağız} İki tarla arasındaki boş alan. [DS] **13.** {ağız} [DS] Yara izi. **14.** {ağız} Set; çıkıntı. [DS] **15.** {ağız} Çamaşır söküğü. [DS] **16.** {ağız} İz. [DS] **17.** {ağız} Sıra. [DS] **18.** {ağız} Küçük dikenlik. [DS]

yiv², [? yiv] {ağız} is. Öz su. [DS]

yiv³, [eT. yig / yiğ > yiv] {ağız} is. Koku. [DS]

yivaçar, [yiv+aç-ar] is. Metal boru ya da çubuklara yiv açmakta kullanılan alet; pafta.

yivdim, [eT. yig/ yiğ > yiğ-dim / yiğ-din] {ağız} sf. **1.** Cılk; kokmuş. **2.** is. bot. Mürver. [DS]

yivdin, [eT. yig / yiğ > yiğ-dim / yiğ-din] {ağız} is. bot. Mürver. [DS]

yivek¹, [*yiv-mek [Clauşon] > yév-ek / yéw-ek] {eT} is. **1.** Süs. [Gabain] **2.** Erzak; yiyecek. [EUTS] **3.** Donatım; teçhizat; malzeme. [EUTS] [Gabain]

yivek², -ği [yiv¹ > yiv-ek] {ağız} is. Dağdaki çukur; koyak. [DS]

yivemek, [yiv-e-mek / yeve-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-v(i)-yor] İpi gevşik bükme. [DS]

yiveng, [yiv-eñ / yiv-eng] {ağız} is. Dağ aralarındaki çukur; koyak. [DS]

yivermek, [yiv-mek > yiv-er-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Şişmanlamak. [DS]

yivetlemek, [iv-mek > yiv-et-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Bir işin yapılması için sıkıştırmak; dürtüklemek. [DS]

yivetmek, [*yiv-mek > yév-ē-mek > yév-e-t-mek / yiv-et-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Donatmak; teçhiz etmek. [EUTS] [Gabain]

yivi, [yiv-i] {ağız} is. Dam başı veya harman yerini düzeltip sertleştirme işi. **☞ yivi taşı**, {ağız} Harman yerini düzeltmekte kullanılan taş silindir. [DS]

yivig, [*yiv-mek [Clauşon] > yév-ek / yiw-ig / yiv-ik] {eT} is. **1.** Donatım; teçhizat; malzeme. [EUTS] **2.** Gerdanlık. [EUTS]

yiviglig, [yivig > yivig-lig] {eT} sf. Donanımlı; malzemeli. **☞ yivikliğı tizikliğı**, Donanımlı ve ayrıntılı düzenli. [EUTS]

yivik, [*yiv-mek [Clauşon] > yév-ek / yéw-ek / yiw-ik] {eT} is. **1.** Süs. [Gabain] **2.** Donatım; teçhizat; malzeme. [EUTS] [Gabain]

yivilemek, [yiv > yiv-i-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Kıvrarak dikmek. [DS]

yivilmek, [*yiv-mek > yiv-il-mek [Clauşon] / yév-ül-mek / yuv-ul-ma / yig-il-mak] {eT} edil. f. [-ür] **1.** (Asker vb. için) ihtiyaçları karşılanmak; donatılmak; teçhiz edilmek. **2.** (Şarap vb. için) olgunlaşmak. **3.** (Akıl vb. için) olgunlaşmak; bilgi sahibi olunmak. [Clauşon] [DLT]

yivimek, [yiv-i-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] Büyüme. [DS]

yivitmek, [*yiv-mek > yév-et-mek / yiw-it-mek] gçl.

- f. [-ir] {eT. -ür} 1. {eT} Teçhiz etmek; donatmak. [EUTS] 2. {ağız} Seyrekleştirmek. [DS]*
- yivlecek, -ği** [yiv-le-mek > yiv-le-(y)ecek] {ağız} *is.* Kalem açacağı. [DS]
- yivleme**, [yiv-le-me] *is.* 1. Yivlemek eylemi. 2. {ağız} Çatı aralarının tahtalarını geçici kapatmada kullanılan tahtalar. [DS]
- yivlemek¹**, [yiv-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1.* Yiv açmak. {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} Dikerek eklemek. [DS] 3. {ağız} Dikilmiş nesnenin uçlarını içine büküp teyellemek. [DS]
- yivlemek²**, [eT. yiti > yiti-le-mek > yivle-mek ?] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1.* Bileyerek keskinleştirmek; sivriltmek. 2. Düz bir şeyde oyarak yarık, çukur vb. açmak. [DS]
- yivlemek³**, [eT. yıd > yıd-ı-la-mak / yiv-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Köpek için) koklayarak iz sürmek. [DS]
- yivlemek⁴**, [yiv-le-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* (Hayvan için) tüyünü dökmek. [DS]
- yivlen**, [yiv-len] {ağız} *is.* 1. Dağlar arasındaki çukur yer; vadi. 2. Büküm. [DS]
- yivletmek**, [yiv-le-t-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* (Kesici araçlar için) bilemek; keskinletmek; sivriltmek. [DS]
- yivli**, [yiv-li] *sf.* 1. Üzerine yiv açılmış olan; üzerinde yivler bulunan. 2. {ağız} (Kazma, keser, balta vb. için) ağzına sonradan çelik parçasını sıcak dövme ile kaynatıktan sonra keskinletmek; sivriltmek. [DS] 3. {ağız} Yara izi bulunan. [DS]
- yivlimek**, [yiv-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r]* → yivle-mek². [DS]
- yivmek**, [*yiv-mek] {eT} *gçl. f. [-er]* Maddî ve manevî donanım sahibi olmak. [Clason]
- yivrik, -ği** [yiv-(i)r-ik] {ağız} *is.* Koşuya katılan at. [DS]
- yivrük, -ğü** [yiv-(i)r-ük] {ağız} *sf.* İşinde hızlı; canı tez; kıvrak. [DS]
- yivşim**, [yiv-(i)ş-im] {ağız} *is.* Bir cismin çeşitli katmanlarının birleşme yeri. [DS]
- yivşin**, [yiv-(i)ş-in] {ağız} *is.* 1. Şist tabakalarından her biri. 2. Bataklığın kurumasından oluşan parçaların her biri. [DS]
- yivtin**, [Bul. jévtin] {ağız} *sf.* Hafif; yeğni. [DS]
- yi¹**, [yid / yidī / yiy] {eT} *is.* Koku. [Mühennâ]
- yi²**, [yéğ / yig / yiy بی] {eAT} *sf.* → yeğ.
- yi³den**, [yid > yiy-mak > yiy-id-mek > yiy-(i)d-en] {ağız} *is.* Islak toprakta çürüyen tohum. [DS]
- yi⁴din**, [yid (koku) > yiy-mak > yiy-id-mek > yiy(i)d-in / iğdin بیدين] {eAT} {OsT} *sf.* 1. Bozulup kokmuş; kokuşmuş. 2. Çok kötü kokan bir ot. ☞ **yiğdin olmak**, {eAT} Bozulup kokmak; kokuşmak.
- yi⁵dün**, [yiydin / yi⁵dün] {OsT} *sf.* → yiydin.
- yi⁶e¹**, [yé-mek > ye(y)-e] {ağız} *sf.* (Hayvan için) otlarken çevresindeki ürünlere de zarar veren; çok obur. [DS]
- yi⁶e²**, [iye / yiye] {ağız} *is.* Sahip. [DS]
- yi⁶e³**, [eğe / yiye] {ağız} *is.* Eğe. [DS]
- yi⁶ecek, -ği** [ye-mek > y(i)-y-ecek] *is.* 1. Canlıların beslenmesine uygun ve yiyerek tükettiği maddeler; azık. 2. *sf.* Yenmeye elverişli; yenebilen.
- yi⁶ecen¹**, [eğ-mek > eğ-ecen / yi⁶ecen] {ağız} *is.* Ot başağı. [DS]
- yi⁶ecen²**, [yé-mek > yi-y-ecen] {ağız} *sf.* Obur. [DS]
- yi⁶eğen**, [yé-mek > yi-y-egen بیگن] {eAT} {OsT} *sf.* Çok yiyen; obur.
- yi⁶eğenlik**, [yiyegen-lik بیگنلك] {OsT} *is.* Oburluk; pisboğazlık.
- yi⁶elik, -ği** [iye-lik] {ağız} *is.* Sahip. [DS]
- yi⁶yen**, [yeğen / yiğen > yiyen] {ağız} *is.* Arkadaş. [DS]
- yi⁶yesi**, [yé-mek > yi-y-esi بیسی / بیاسی] {eT} {eAT} {OsT} *is.* Yemek; yiyecek. [Bahşayış] ☞ **yi⁶yesi eylemek**, {eAT} Yemek yapmak; ziyafet hazırlamak.
- yi⁶ygi**, [yé-mek > yi-y-gī بیگی] {OsT} *is.* 1. Yiyecek. 2. {ağız} Genellikle kış için hazırlanan yiyecek ve hayvan yemi. [DS] 3. {ağız} Rüşvet. [DS]
- yi⁶ygü**, [yé-mek > yi-y-gū بیگو] {eAT} {OsT} *is.* Yiyecek.
- yi⁶yı**, [yidī / yiyī بیی (yiyi:)] {eT} {eAT} {OsT} *is.* Koku. [Bahşayış] ☞ **yi⁶yı duymak**, {eAT} 1. Koku almak. 2. Bir şeyler sezmek.
- yi⁶yici¹**, [ye-mek > y(i)-y-ici] *sf.* 1. Yiyen. 2. mecaz. (Kişi için) rüşvet almaya alışı; rüşvetçi; mürtekip; mürteşi. {ağız} (aynı) [DS] 3. {ağız} Çok yiyen; obur. [DS] 4. {ağız} Hazır yiyici. [DS]
- yi⁶yici²**, [ye-mek > y(i)-y-ici] {ağız} *is.* tıp. Frengi. [DS] ☞ **yi⁶yici yara**, {ağız} 1. Frengi. 2. Kanser. [DS]
- yi⁶yicilik, -ği** [yiyici-lik] *is.* 1. Rüşvet almaya alışık olma durumu; irtikâp. 2. Rüşvetçiye özgü davranış.
- yi⁶yig**, [yid > yid-ig] {eT} *sf.* Fena kokan. [Mühennâ]
- yi⁶yik, -ği** [ye-mek > yi-y-ik / yid > yid-i-k] {ağız} *is.* Hastalık. [DS]
- yi⁶yilemek**, [yiyī-le-mek / yiy-le-mek بیيلمک] {eAT} *gçsz. f. [-r]* Koklamak.
- yi⁶yilmek**, [yé-mek > yi-y-il-mek بیلمک] {eAT} *edil. f. [-ür]* Aşınmak; yenmek.
- yi⁶yim**, [yé-mek > y(i)-y-im بییم] *is.* 1. Yemek eylemi. 2. {eT} {eAT} Yiyecek. [KB] 3. {ağız} Rüşvet. [DS] ☞ **yi⁶yim yeri yapmak**, Bir yeri veya kişiyi sürekli çıkar sağlama yeri yapmak; sürekli sömürmek.

yyimci, [yiyim-ci] {ağız} *sf.* 1. Rüşvetçi. 2. Dolandırıcı. [DS]

yyimek, [yidi > yidi-mek / yiyi-mek ييمك] (yiyi:mek) {eT} {ağız} *gçsz. f.* [-r] Bozulup kötü ve ağır kokmak. [Mühennâ] [DS]

yyimli, [yiyim-li] *sf.* Zevkle yenen.

yyimsel, [yiyim-sel] {ağız} *sf.* Lezzetli. [DS]

yyimsiz, [yiyim-siz] {ağız} *sf.* İştahsız. [DS]

yyinmek, [yé-mek > yi-y-in-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ir] Yemek yemek. [DS]

yyinti, [ye-mek > y(i)-y-inti] *is.* 1. Yenecek şeyler; yiyecek maddeleri. 2. {ağız} Çoğunlukla kış için hazırlanan yiyecek maddeleri ve hayvan yemi. [DS] 3. {ağız} Kuru yemiş. [DS] 4. {ağız} Rüşvet. [DS] 5. {ağız} Çalışmadan elde edilen şey. [DS] 6. {ağız} Şölen. [DS] ☞ **yyinti olmak**, {ağız} *Dalkavuklara elindeki avcundakini yedirmek.* [DS]

yyintili, [yiyinti-li] *sf.* Lezzetli.

yyir, [yid > yid-ıg > yiy-ir يير] {eAT} *sf.* Pis kokulu; pis.

yyirce, [yiyir-ce ييرجه] {eAT} *is.* Kokarca. ☞ **yyirce göcen**, {eAT} *Kokarca denilen hayvan; gelincik.*

yyirin, [yiyir-in ييرين] {eAT} *sf.* Kokuşmuş; bozulmuş. ☞ **yyirin olmak**, {eAT} *Kokuşmak; bozulmak.*

yyisi, [yi-y-e-si / yiyi-si] {ağız} *is.* 1. Yemek. 2. Yemeklik. [DS]

yyiş, [ye-mek > y(i)-y-iş] *is.* Yemek eylemi ve biçimi.

yyişmek, [yé-mek > yi-y-iş-mek ييشمك] {eAT} *işteş. f.* [-ür] Birlikte yemek.

yyitmek, [yiyi > yiyi-d-mek ييدمك] {eAT} {ağız} *gçl. f.* [-ür] Kötü kokutmak. [DS]

yyilegen, [yid > yiy-le-gen ييلكن] {eAT} *sf.* Çok kötü kokan.

yyilemek, [yid > yiy-le-mek ييلمك] {eAT} *gçl. f.* [-r] Koklamak.

yyileşmek, [yiy-le-ş-mek ييلشمك] {eAT} *işteş. f.* [-ür] Koklaşmak.

yyiletmek, [yiy-le-t-mek ييلتمك] {eAT} *gçl. f.* [-ür] Koklatmak.

yyimek, [yid-mak > yiy-mek] {eAT} {ağız} *gçsz. f.* [-ür] Kokmak; kokuşmak; çürümek. [DS]

yyini, [yéni-mek > yé(y)nî ييني] {eAT} *sf.* Ağır olma-yan; yeğni; hafif. ☞ **yyini başu**, {eAT} → yeyni başı. || **yyini dutmak**, → yeyni dutmak.

yyinilmek, [eT. yeñil > yeğnil-mek > yinil-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ir] Hafiflemek. [DS]

yyiü, [yé-mek > yi-y-ü ييو] {eAT} *zf.* Yiyerek. ☞ **yyiü içe**, {OsT} *Yiyip içerek.*

yiz¹, [Moğ. ces / yez / yiz] {eT} *is.* Bakır; pirinç (metal). [EUTS] [Gabain]

yiz², [yéz] {eT} *bot.* Sele otu; çiğ otu; sele sazı, (*Artemisia abrotonon*, *Panicum dichotomum*). [DLT]

yizek, [yéze-mek > yéze-k / yize-k] (yize:k) {eT} *is.* Askerin önde giden bölüğü; öncül. [DLT]

yime, [yan-mak (dönmek) > yan-a / yen-e / yin-e / yime / yime] {eT} *e.* Her ne kadar; dahi; de; ve. [Üç İtigsizler]

yo¹, [yok > yö] (yo:) *ünl.* 1. Hayır; değil. 2. “Yapmam, etmem, istemem, kabul etmem” anlamlarında itiraz bildirir.

yo², [yöl > yo] {ağız} *is.* Kez; defa; yol. [DS]

yob, [yöb] (yo:b) {eT} *is.* Hile; aldatma. [DLT]

yobarmak, [yoba-r-mak ?] {ağız} *gçl. f.* [-ır] Göndermek. [DS]

yobalmak, [yubā-mak > yuba-l-mak] [Clauşon] / yoba-l-mak] {eT} *edil. f.* [-ur] Kapanmak; seddolanmak. [ETY]

yobatmak, [yobī-mak > yoba-t-mak] {eT} *gçl. f.* [-ur] İhmal ettirmek; savsaklatmak. [KB]

yobaz, [eT. yob-ī-mak > *yob-ı-z > yobaz ?] *sf.* 1. {ağız} (Kişi için) kaba saba; eğitilmemiş; incelikten yoksun; nezaketsiz. [DS] 2. {ağız} Aksi; inatçı. [DS] 3. {ağız} Haylaz. [DS] 4. Bağlandığı inancı veya dini başkalarına zorla kabul ettirmeye çalışan; bağnaz. 5. *mecaz.* Bir düşünceye körü körüne ve aşırı ölçüde bağlanan; bağnaz. 6. *is.* Bağnaz kimse.

yobazca, [yobaz-ca] (yoba'zca) *zf.* 1. Yobaz biçimde. 2. *sf.* Yobaz gibi.

yobazlaşma, [yobaz-la-ş-ma] *is.* Yobazlaşmak eylemi.

yobazlaşmak, [yobaz-la-ş-mak] *dönşl. f.* [-ır] Bir yobaza yakışır davranışlarda bulunmaya başlamak; yobaz olmaya yönelmek; yobaz duruma gelmek.

yobazlık, -ğı [yobaz-lık] *is.* 1. Yobaz olma durumu. 2. Yobaz bir kimsenin davranışlarının niteliği.

yobılmak, [yöb > yob-ī-mak > yobī-lā-mak] [Clauşon] / yubī-lā-mak] (yobī:la:mak) {eT} *gçl. f.* [-r] Hile yapmak; aldatmak. [DLT]

yocukmak¹, [yocuk-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ur] Usanmak. [DS]

yocukmak², [yocuk-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ur] 1. Yitmek. 2. Yerinden başka bir yere yerleşmek için ayrılıp gitmek. [DS]

yocumak, [yocu-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] Usanmak. [DS]

yocundurmak, [yocu-n-dur-mak] {ağız} *gçl. f.* [-ur] Gözünü korkutmak; yıldırımak. [DS]

yocunmak, [yocu-n-mak] {ağız} *dönşl. f.* [-ur] 1. Utanmak. 2. Çekinmek; sakınmak. [DS]

yoda, [yoğ-mak > yoğ-ā / yotā / yot-ē / yöt-é / yodo] (yoda:) {eT} *is.* Bacağın üst kısmı; uyluk. [EUTS]

yodki, [yoğ-mak > yod-kı] (*yodki*) {eT} sf. (Surat için) asık; ekşi. [DLT]

yodlaşmak, [yoğ-mak > yoğ-ul-mak > yoğ(u)l-uşmak] {eT} işteş. f. [-ur] Birlikte silmek. [DLT]

yodmak, [*yō-mak (*yok olmak*) > yō-đ-mak] (*yo:d-mak*) {eT} gçl. f. [-ar] **1.** Yok etmek. [IKPÖy.] **2.** Silmek; bozmak; mahvetmek. [DLT] [KB] **3.** Sonuçlanmak; sona erişmek. [EUTS] **4.** dönşl. Mahvolmak. [Gabain]

yodsamak, [yō-đ-mak > yoğ-sā-mak] (*yodsamak*) {eT} gçl. f. [-r] Silmek istemek. [DLT]

yodturmak, [yō-đ-mak > yoğ-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Sildirmek. [DLT]

yoduğ, [yoğ-mak > yod-uğ] {eT} is. **1.** İftira. **2.** İftira edilen. [KB]

yodulmak, [yō-đ-mak > yoğ-ul-mak] {eT} edil. f. [-ur] Silinmek; yok edilmek. [DLT]

yodun, [yō-đ-mak > yoğ-un] {eT} is. **1.** İmha etme. [EUTS] **2.** Mahvolma; yok olma; bitme. [Gabain] [KB]

yodunmak, [yō-đ-mak > yoğ-un-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] **1.** Silinmek. [DLT] **2.** Bitmek; bitirmek. [Gabain]

yoduşmak, [yō-đ-mak > yoğ-uş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] (Leke, kitap yanlışı vb. için) birlikte silmek; beraber gidermek. [DLT]

yodut, [yō-đ-mak > yoğ-ut [Clauson] / yuğ-ut] {eT} sf. Yıkıcı; zararlı; hayırsız. [DLT]

yoga, [Sansk. yoga (*birleşme*) / yogah (*birlik*) > Hint. yoga > İng. yoga] (*yo'ga*) is. **1.** Hindistan'da bilgi, eylem, çaba ve beden işlevlerini durdurma ve denetim altında tutarak zihni güçler kazanmayı sağlayan eski bir disiplin. **2.** Uygulama yöntemlerinin rol oynadığı felsefe.

yogalak, -ğı [yoğ-ala-k] {ağız} is. Çeltik harmanında kullanılan taş silindir. [DS]

yogan, [yorgan > yōgan] (*yo:gan*) {ağız} is. Yorgan. [DS]

yogi, [Sansk. yogi / yogin] (*yo'gi*) is. Yogayı uygulayan çilekeş.

Yoğ, [Sansk. Yoga] {eT} öz. is. Bir şastranın adı. [EUTS]

yoğ¹, [*yō-mak (*yok olmak*) > yō-ğ / yō-k يوغ] (*yo:ğ*) {eT} {eAT} {OsT} is. Yok. [EUTS] ☞ **yoğa saymak**, {eAT} {OsT} *Yok saymak; hiçe saymak.*

yoğ², [yōğ / dōğ] (*yo:ğ*) is. Eski Türklerde, ölü gömüldükten sonra üç veya yedi gün süre ile verilen yemek; cenaze töreni; cenaze merasimi; yuğ töreni; matem; yas; yuğ. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [Tekin] [KB] ☞ **yoğ aşı**, {eT} *Birinin ölümü üzerine*

verilen ziyafet. [Mühennâ]|| **yoğ basan**, *Ölü gömüldükten sonra verilen yemek.* [DLT]

yoğa¹, [Far. yāve => yava / yova / yoğa] {ağız} sf. **1.** Yabancı. **2.** Bal yemek için balarısı kovanlarına saldıran yaban arıları topluluğu. **3.** Köyde başıboş gezen yabancı hayvan. **4.** Geceleri evden kaçarak otlayan ve daha sonra sabaha karşı eve geri dönen hayvan. **5.** İşsiz; başıboş. [DS]

yoğa², [Far. yāve => yava / yova / yoğa] {ağız} sf. (Eşya için) işe yaramayan; eski. [DS]

yoğa³, [yō-mak > yo-k-a / yoğa] {ağız} ünl. **1.** Yok; hayır. **2.** Şaşkınlık bildirir. [DS]

yoğaç, [yoğ-mak (*aşmak*) > yoğ-aç] {eT} is. Öbür dünya; ahret. [IKPÖy.]

yoğadmak, [yōk > yok-ağ-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yok olmak; ölmek; kaybolmak. [EUTS]

yoğalma, [yoğal-ma] is. Yoğalmak eylemi.

yoğalmak, {eT. yoğ > yoğ-al-mak بوغلمق} {eAT} {ağız} gçsz. f. [-ır] [eAT. -ur] Varlığı ortadan kalkmak; yok olmak; yok olup gitmek; kaybolmak; mahvolmak. [DS]

yoğaltıcı, [yoğal-tıcı] is. ve sf. Yoğaltma işini yapan; tüketici; müstehlik.

yoğaltılma, [yoğal-t-il-ma] is. Yoğaltılmak eylemi.

yoğaltılmak, [yok > yo(ğ)-al-t-il-mak] edil. f. [-ır] Yoğaltmak eylemi yapılmak; tüketilmek; yok edilmek.

yoğaltım, [yoğal-t-ım] is. Yoğaltmak eylemi ve işi; tüketim; istihlak.

yoğaltma, [yoğal-t-ma] is. Yoğaltmak eylemi; istihlak.

yoğaltmak, [yok > yo(ğ)-al-t-mak] gçl. f. [-ır] Kullanarak, harcayarak yok etmek; tüketmek; istihlak etmek.

Yoğalun, [Çin. yü-kia lun] {eT} is. Bir şastra adı. [EUTS]

yoğan, [yoğ-an] {eT} sf. Yoğun; ağır; kalın. [ETY] [Tekin]

yoğanta, [yoğa¹ > yoğa-n-t(i) ?] {ağız} sf. Başkalarının sırtından geçinen; asalak; beleşçi. [DS]

yoğarmak, [yoğ-ar-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yükseltmek. [Gabain]

yoğaru, [yok-ğarū > yoğarū / yokarū] (*yoğaru*;) {eT} zf. Yukarı. [ETY]

yoğcı, [yōğ > yoğ-çı] (*yoğcı*;) {eT} is. Cenaze törenini katılan yasçı; yas tutucu; ağlayıcı; ağıtçı. [ETY] [Tekin]

yoğdu, [yoğ-dū] (*yoğdu*;) {eT} is. Devenin çenesinin altındaki uzun tüyler. [DLT]

yoğilmek, [Far. yāve => yoğa / yova > yoğa-l-mak > yoği-l-mek] {ağız} dönşl. f. [-ır] Şımarmak; yavınlaşmak. [DS]

yoğlamak, [yoğ-lā-mak] (*yoğla:mak*) {eT} gçsz. f. [-r] **1.** Ölünün ardından yas tutmak. [ETY] [Tekin] **2.** (Ölü için) yemek vermek. [DLT]

yoğlatmak, [yoğ-lā-mak > yoğ-la-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Cenaze töreni düzenlemek. [ETY]

yoğmak¹, [yoğ-mak / oğ-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] **1.** Yoğunlaşmak; sıkı, yoğun olmak. [IKPÖy.] **2.** Vücut bulmak.

yoğmak², [yu-mak / yuğ-mak > yoğ-mak] {ağız} gçl. f. [-ar] Yıkamak; yumak. [DS]

yoğrı, [yoğ-(u)r-ı] (*yoğrı:*) {eT} is. Çanak. [DLT] ☞ **yoğrı çanāk**, *Kāse ve çanak*.

yoğrılmak, [yoğur-mak > yoğ(u)r-ıl-mak] {eT} is. Yaratılış; huy; mizaç. [Bahşayış]

yoğrot, [yoğ-mak (*sıkı olmak*) > yoğ-ur-t / yoğrot / yorğud] {eT} is. Yoğurt. [Gabain]

yoğru, [yoğ-dū > yoğ-rū] (*yoğru:*) {eT} is. Devenin çenesinin altındaki uzun tüyler. [DLT]

yoğrulma, [yoğ-(u)r-ul-ma] is. Yoğrulmak eylemi.

yoğrulmak, [eT. yoğ-ur-mak > yoğ-(u)r-ul-mak] is. **1.** Yoğurmak işi yapılmak. **2. mecaz.** Özellikleri, nitelikleri birbirine karıştırmak. **3. mecaz.** Bazı konularda, sürekli uğraşma sonucunda deneyim kazanmak.

yoğrulmak, [yoğ-mak (*sıkı olmak*) > yoğ-(u)r-ul-mak / yuğrul-mak] {eT} {eAT} edil. f. [-ur] Karışmak; meczolmak. [DLT] [Gabain]

yoğrum¹, [yoğ-mak (*sıkı olmak*) > yoğ-(u)r-um] is. **1.** Yoğurmak eylemi. **2. sf.** {eT} Bir defada yoğrulan. [DLT]

yoğrum², [yoğ-(u)r-um] is. Teşekkül; yetişme.

yoğruşmak, [yoğ-mak (*sıkı olmak*) > yoğ-(u)r-uş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Yoğruşmak; birlikte yoğurmak; yoğurmakta yardımlaşmak. [DLT]

yoğrut, [yoğ(u)r-ut] {eT} is. Yoğurt. [KB]

yoğruy, [yoğ-dū > yoğ-rūy] (*yoğru:y*) {eT} is. Devenin çenesinin altındaki uzun tüyler. [DLT]

yoğsa, [yoğ > yoğ+i-se] {eAT} {OsT} bağ. Yoksa.

yoğsul, [yō-k / yoğ > yoğ-sı-l] {eAT} {OsT} {ağız} sf. Yoksul; fakir. [DS]

yoğsun, [yosun > yoğsun] {ağız} is. Yosun. [DS]

yoğsunmak, [yok > yoğ-sun-mak] {ağız} dönşl. f. [-ur] **1.** Aşınmak; eskimek. **2.** Bir şeyin yokluğunu incelikle belirtmek. [DS]

yoğsuz, [yoğ-suz] {eT} sf. Nafile; lüzumsuz; boşu boşuna. [EUTS]

yoğşa, [yoğşa] {ağız} is. Ekin ekilemeyen, kırmızı renkli toprak. [DS]

yoğşumak¹, [yok > yoğ-(u)ş-u-mak] {ağız} dönşl. f. [-r] Yıpranmak. [DS]

yoğşumak², [yoğ(u)ş-u-mak] {ağız} dönşl. f. [-ur] Mahmurlaşmak. [DS]

yoğuç, [yoğ-ūç [Clauson] / yuğ-ūç] (*yoğuç:*) {eT} is. → yuğuç.

yoğulmak, [yoğ / yok > yoğ-ul-mak] {eAT} edil. f. [-ur] → yoğalmak.

yoğun, [eT. yoğ-mak (*sıkı olmak*) > yoğ-un] {eT} {OsT} {ağız} sf. **1.** {eT} {eAT} {OsT} Şişkin; çapı kalın; kaba; şişman; dolu; sıkı; çok. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayış] [Mühennâ] **2.** {eT} {OsT} Sert; haşin; şedit. [Bahşayış] **3.** {OsT} İri; büyük. **4.** Hacmine oranla ağırlığı fazla olan; kesif. **5.** (Akışkan için) sık öğelerden oluşmuş; koyu; kalın; ağır. **6. mecaz.** Çok sayıda, sıkışık öğelerden oluşan; artmış; çoğalmış. **7.** (Koku için) etkisi güçlü olan; ağır. **8.** Varlığını güçlü biçimde duyuran; güçlü. **9.** Alışılmışın dışında büyük bir çaba gerektiren. **10.** Birçok olayla, eylemle dolu olan. **11.** (Düşünce için) az sayıda öğelerden kurulmakla birlikte derin ve karmaşık. **12. mecaz.** Şişman; iri; tombul; biçimsiz ve kısa boylu. {ağız} (*aynı*) [DS] **13.** {eAT} {OsT} Sesçe kalın. **14.** {OsT} {ağız} İşe yaramaz; beceriksiz. [DS] **15.** {eAT} {OsT} (Bez, deri vb. için) kalın. **16.** {ağız} (Elek, iğne için) kaba; kalın; iri. [DS] **17.** {ağız} Ağır. [DS] **18.** {ağız} Sağlam. [DS] **19.** {ağız} Koyu. [DS] **20.** {ağız} İnatçı, ayrı baş çeken. [DS] **21.** {ağız} Mankafa. [DS] ☞ **yoğun bakım**, *tıp. Sürekli gözetim altında tutulması gereken hastalara her türlü tıbbî yardımı anında uygulama olanağı veren bakım ve tedavi.* || **yoğun elek**, {ağız} *Kalın, iri gözlü elek.* [DS] || **yoğun gönüllü**, {OsT} *Katı yürekli; taş kalpli.* || **yoğun sözlü**, {OsT} *Kaba konuşan.* || **yoğun teker**, *bsy. Bilgisayarlar da kullanılan ve büyük ölçülerde bilgi depolayabilen sıkıştırılmış tekerlere verilen ad; yoğun disk; kompakt disk; kısalt. YT; YD; CD.* || **yoğun yumru**, {eAT} *1. Şişman; kısa boylu; tıknaz. 2. Kaba saba; biçimsiz; münasebetsiz.*

yoğunadmak, [yoğ-mak (*sıkı olmak*) > yoğun-ad-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Kalınlaştırmak; yoğunlatmak. [EUTS]

yoğuncumak, [yavinc-ı-mak > yoğuncu-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Yalvarmak. [DS]

yoğunlaç, -cı [yoğun-la-ç] is. *fiz.* İçinde akımsız elektrik yükü biriktiren aygıt; kondansatör.

yoğunlamak, [yoğun-la-mak] {eAT} gçsz. f. [-r] Kalınlaşmak.

yoğunlandırma, [yoğun-la-n-dır-mak] {eAT} gçl. f. [-ur] Kalınlaştırmak.

yoğunlanmak, [yoğun-la-n-mak] {eAT} dönşl. f. [-ur] Kalınlaşmak.

yoğunlaşma, [yoğun-la-ş-ma] is. **1.** Yoğunlaşmak eylemi. **2. fiz.** Buharın sıvı hâle geçmesi. **3. kim.** Birden çok molekülün su yitirerek tek molekül hâline gelmesi.

yoğunlaşmak, [yoğun-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ur]* Yoğun duruma gelmek; tekâsüf etmek.

yoğunlaşmış, [yoğun-la-ş-mış] *sf.* Yoğun duruma gelmiş; tekâsüf etmiş.

yoğunlaştırıcı, [yoğun-la-ş-tır-ıcı] *sf.* 1. Yoğunlaştırmak eylemini yapan. 2. *is. bsy.* Bir bilgi işlem sisteminde, kendisine birçok veri iletim yoluyla bağlı birçok uç biriminden gelen verileri alarak tek bir yol üzerinden bilgisayara gönderen aygıt.

yoğunlaştırılmış, [yoğun-la-ş-tır-ıl-mış] *sf.* Sıkıştırılmış; yoğun hâle getirilmiş olan.

yoğunlaştırma, [yoğun-la-ş-tır-ma] *is.* Yoğun duruma getirme; yoğunlaştırmak eylemi.

yoğunlaştırmak, [yoğun-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ur]* 1. Yoğunlaşmasına neden olmak; teksif etmek. 2. Yoğunluğunu artırmak.

yoğunlatmak, [yoğun-la-t-mak] {eAT} {OsT} *gçl. f. [-ur]* Kalınlaştırmak; olgunlaştırmak.

yoğunluk, -ğü [yoğun-luk] *is.* 1. Yoğun olma durumu. 2. {eAT} {OsT} Kalınlık. 3. {OsT} Şiddet; sertlik. 4. {eAT} {OsT} İrilik. 5. Yoğun bir şeyin özelliği. 6. *fiz.* Bir cismin, bir santimetre küplük kütlelerinin +4°C'deki bir santimetre küp suya oranı; kesafet. 7. *müz.* Bir sesin, titreşimlerin şiddetine bağlı olarak uyandırdığı güçlülük duyumu. 8. (Nüfus için) kilometre kare başına düşen kişi sayısı. 9. *dbl.* Bir sesçil birimin gerçekleştirilmesi sırasındaki titreşim gücü. 10. {ağız} Kaput. [DS] ☞ **yoğunluk ölçümü**, *fiz.* Sıvıların yoğunluklarının ölçülmesi işlemi. || **yoğunluk vurgusu**, *dbl.* Yükseklik ve süre vurgusunun tersine fiziksel ve öznel yoğunluklarının artışıyla nitelenen vurgu. || **yoğunluk yükselti**, *Hava taşıtlarında, yerel sıcaklığa göre düzeltilmiş basınç yükseltiden yola çıkarak tahmin edilen yükselti.*

yoğunlukölçer, [yoğun-luk+ölç-er] (*yoğunlu'kölçer*) *b. is.* Bir sıvının yoğunluğunu doğrudan ölçmeye yarayan aygıt; dansimetre.

yoğunmak, [yoğ-mak (*sıkı olmak*) > yoğ-un-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Kalınlaşmak. [Gabain]

yoğunrak, [yoğun-rak] {eAT} *sf.* Kalınca.

yoğurdum, [yoğur(t)-um] *is. folk.* Eskişehir çevresinde yaygın olarak söylenen bir oyun havası ve bu hava eşliğinde oynanan karşılama türü bir halk oyunu.

yoğurğaç, [yoğ-mak (*sıkı olmak*) > yoğ-ur-ğaç] {eT} *is.* Şehriye vb. hamurunun açılmasında kullanılan özel oklava. [DLT]

yoğurkan, [yoğ-mak (*sıkı olmak*) > yoğ-ur-kân] (*yoğurka:n*) {eT} *is.* 1. Üst elbise; giyim; örtü. [EUTS] 2. Yorgan. [DLT] [Gabain]

yoğurma, [yoğur-ma] *is.* Yoğurmak eylemi.

yoğurmak¹, [yoğ-mak (*sıkı, yoğun olmak*) > yoğ-ur-mak / yuğ-ur-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* 1. Yoğun, sıkı, koyu duruma getirmek; koyulaştırmak. [DLT] [E-

UTS] [Gabain] [İKPÖy.] [Mühennâ] 2. Çamur vb.ni çiğneyerek yol almak, çiğnemek. [ETY] [İKPÖy.] 3. Yol açmak. [İKPÖy.] 4. Tehlikeli bir yeri geçmek. [ETY] 5. Yumuşatmak; yatıştırarak; teskin etmek. [EUTS] 6. Aykırı gitmek. [EUTS] 7. Karıştırmak; sentez oluşturmak. [Bahşayış] 8. Meydana getirmek; yaratmak. [Bahşayış] 9. Katı ya da toz hâlindeki bir maddeyi bir sıvı ile karıştırmak. 10. *mecaz.* Bir kimseye, yeteneklerini geliştirerek istenilen niteliği kazandırmak; eğitmek. ☞ **yoğurmuş un**, {eT} *Hamur.* [Mühennâ]

yoğurmak², [yögür-mek / yoğur-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ür]* (Hayvan için) çiftleşmek; aşmak. [DS]

yoğurt, -du [yuğ-ur-mak > yoğ-ur-ut > yoğrut / yoğ-ur-t] *is.* Süte, laktik asit bakterilerinden (*Strap-tococcus thermophilus* ve *Lactobacillus bulgaricus*) meydana gelmiş yoğurt mayası kültürü katılarak üretilen, kıvamı koyu, asitliği yüksek süt ürünü. {eT} (*aynı*) [DLT] [EUTS] [Gabain] [Bahşayış] ☞ **yoğurdu üfleterek yemek**, *Kötü bir deneyimden sonra o ve benzeri konularda daha dikkatli davranır olmak.* || **yoğurt çalmak**, {ağız} Yoğurt yapmak için uygun sıcaklıktaki süte yoğurt mayası katmak. [DS] || **yoğurt çiçeği**, {ağız} Papatya. [DS] || **yoğurt çorbası**, *Yoğurt ve un karışımına yağ ilave edilmek suretiyle pişirilen bir tür çorba.* || **yoğurt gibi**, 1. *Koyu durumuna gelmiş; yoğurt kıvamında.* 2. (Yüz için) sararmış; solmuş. || **yoğurt gülü**, {ağız} Papatya. [DS] || **yoğurt otu**, *bot.* Kök boyasıgillerden, dört köşe saplı, beyaz, kırmızı veya sarı çiçekli, dal uçlarında sütü kestirmekte kullanılan bir maya bulunan bir ya da çok yıllık üç yüze yakın otsu bitki, (*Galium*). || **yoğurt tatlısı**, *Yoğurt, un, şeker ve yumurta ile yapılan bir tür tatlı.*

yoğurtça, [yoğ-ur-t-çâ] (*yoğurtça:*) {eT} *sf.* Yoğurt gibi. [EUTS]

yoğurtçu, [yoğurt-çu] *is.* Yoğurt yapan ve satan kimse.

yoğurtçuluk, -ğü [yoğurt-çu-luk] *is.* Yoğurt yapma ve satma işi.

yoğurthane, [yoğurt + Far. hâne] (*yoğurtha:ne*) *is.* Yoğurt yapılan yer.

yoğurtlama, [yoğurt-la-ma] *is.* 1. Yoğurtlamak eylemi. 2. Üzerine yoğurt dökülmek ya da yoğurda bulanmak suretiyle servis yapılan sebze yemeği.

yoğurtlamak, [yoğurt-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Yoğurt katmak.

yoğurtlu, [yoğurt-lu] *sf.* İçine yoğurt katılmış olan. ☞ **yoğurtlu kebab**, *Üzerine yoğurt dökülerek servis yapılan dilimlenmiş pideli şiş kebab.*

yoğurtluğ, [yoğurt-luğ] {eT} *sf.* Yoğurtlu. ☞ **yoğurtluğ aş**, {eT} *Sütlü yemek.* [Mühennâ]

yoğurtma, [yoğur-t-ma] *is.* Yoğurtmak eylemi.

yoğurtmak, [yoğ-ur-mak > yoğ-ur-t-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Yoğurmak işini yaptırmak. [DLT]

yoğurucu, [yoğur-ucu] *sf.* 1. Yoğurma işini yapan. 2. *is.* Sanayide hamur hâline getirilecek ürünleri karıştırmakta kullanılan makinelere verilen ad.

yoğurum, [yoğur-um] *is.* 1. Yoğurmak eylemi ve sonucu. 2. *sf.* Bir seferde yoğrulacak kadar olan; yoğrulabilecek miktarda.

yoğusam, [yok+i-se-m > yoğusam] {ağız} *bağ.* Yoksa. [DS]

yoğuş, [? yoğuş] {ağız} *is.* İş. [DS]

yoğuşa, [Far. nakş => yañış > yoğuşa] {ağız} *is.* Koyunları tanımak için sırtlarına vurulan boyalı damga. [DS]

yoğuşak¹, -ğî [yavşak / yoğuşak] {ağız} *is.* At sineği. [DS]

yoğuşak², -ğî [yavşak / yoğuşak] {ağız} *is.* Beceriksiz; şaşkın. [DS]

yoğuşku, [yoğ-uş-mak > yoğ-uş-ku] *is.* Yoğuşturularak buharından sıvı hâlde ürün elde edilen madde.

yoğuşma, [yoğ-uş-ma] *is.* 1. Yoğuşmak eylemi. 2. Buhar hâlindeki bir maddenin sıvı ya da katı hâline gelmesi. 3. *kim.* Küçük bir molekülü ortamdan uzaklaştırmak suretiyle daha iri bir molekül oluşturan tepkime.

yoğuşmak, [eT. yoğ-mak (*sıkı olmak*) > yoğ-uş-mak] *gçsz. f.* [-ur] 1. (Buhar hâlindeki maddeler için) fiziksel etkilere molekülleri sıkışarak sıvı ya da katı hâle geçmek. 2. Yoğun duruma gelmek.

yoğuşmaz, [yoğ-uş-maz] *sf.* Ortam sıcaklığından yoğuşmayan.

yoğuşmuş, [yoğ-uş-muş] *sf.* (Madde için) molekülleri birbirine daha yakın olan; gazlara göre katı veya sıvı hâlde olan.

yoğuşturma, [yoğ-uş-tur-ma] *is.* Yoğuşturmak eylemi.

yoğuşturmak, [yoğ-uş-tur-mak] *gçl. f.* [-ur] 1. Yoğuşmak eylemini yaptırmak; yoğuşma işlemini gerçekleştirmek. 2. Fiziksel yöntemlerle gaz hâlinde bulunan maddeleri sıvı ya da katı hâle geçirmek.

yoğuşturucu, [yoğ-uş-tur-ucu] *sf.* 1. Yoğuşturma işini yapan. 2. *is.* Sanayide, soğutma işlerinde kullanılan ve gazların sıkıştırılarak sıvı hâle getirilmesini sağlamakta kullanılan aygıt.

yoğuz, [yoz > yoğuz] {ağız} *is.* Kuzusu ölmüş koyun. [DS]

yoh, [yö-mak > yö-k > yoh] {eAT} {OsT} {ağız} *is.* Yok; hayır. [DS] ☞ **yoh yoğsa**, {ağız} Öyleyse; bu durumda. [DS]

yoha, [yufka > yuka > yoha] {ağız} *sf.* İnce; incelmüş; yufka. [DS]

yohamak, [yok-a-mak / yoğ-a-mak] {eAT} *gçl. f.* [-r] Yok etmek.

yoharı, [yok-arı > yukarı > yoğarı] {ağız} *is.* Yukarı. [DS]

yohlamak, [yok-la-mak > yoğ-la-mak] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-l(u)-yor] Yoklamak. [DS]

yohlu, [yok / yoğ > yoğ-lu] {eAT} *sf.* Yoklu; fakir; yoksul. ☞ **yohlu kılmak**, {eAT} *Yoksullaştırmak; fakirleştirmek.*

yohna, [? yohna] {ağız} *is.* Ekilmiş nohut, mercimek vb. [DS]

yohsa, [yok / yoğ > yoğ+i-se] {eAT} {OsT} *bağ.* Yoksa. ☞ **yohsa yok**, {eAT} *Kendinden önceki olumsuz soru filinin, olumsuz soru biçiminin yerine kullanılır. "O size gelen elçilerimiz bizim habermizi size ulaştırdılar mı, yoğsa yok? (ulaştırmadılar mı?)"*

yohsamak, [yoğ-sa-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-s(u)-yor] Hıçkırarak ağlamak. [DS]

yohsul, [yok-sı-l > yok-sul / yoğsul] {eAT} {OsT} {ağız} *sf.* Yoksul; fakir. [DS] ☞ **yohsul organı**, {OsT} *Bir çeşit sarmaşık.*

yohsulluk, [yoksul-luk / yoğsul-luk] {eAT} {OsT} *is.* Yoksulluk; fakirlik.

yohuş, [yok-uş] {ağız} *is.* Yokuş. [DS]

yok¹, [yok] *sf.* 1. Yükselen; yükselmiş olan. [İKPÖy.] 2. *sf.* Yokuş yer; tepe; yükseklik. [ETY] [İKPÖy.] 3. *zf.* Yukarı.

yok², -ğü / -ku [yö-mak (*yok olmak*) > yö-k] (eT. yo:k) *is.* 1. {eT} {eAT} Değil. [ETY] [Tekin] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler] [Bahşayış] [Mühennâ] 2. {eT} Yokluk; yoksun. [İKPÖy.] [Üç İtigsizler] 3. {eT} Kötü; fena. [EUTS] 4. Var olmayan, bulunmayan, mevcut olmayan nesne, kimse vb.; elde olmayan, bulunmayan, varlığı olmayan şey. 5. Yasaklanmış olan şey; yasak. 6. *sf.* Mevcut olmayan; bulunmayan; var olmayan. 7. *e.* "Hayır" anlamında kullanılır. 8. Savunulan bir düşünceyi doğrulayan sözün başına getirilir. 9. *bağ.* Birbirine karşıt iki cümleden, olumsuz olan ikincisinin başına pekiştirmek için getirilir. 10. Birinin söylediği sözlerden kuşku lanıldığında veya sözler hafifsendiğinde kullanılır.

☞ **Yok ananın örekesi.** *Söylenen bir şeyin inanılmayacak kadar saçma olduğunu belirtmek için söylenen söz.*|| **yök bolmak**, {eT} Ölmek; yok olmak. [Gabain]|| **yök bolu barmak**, {eT} *Yok olup gitmek.*|| **yok canım**, 1. "Öyle şey olmaz; hayır; inanmam" anlamında inanmama bildirir. 2. "Öyle şey olmaz; hayır; inanmam." anlamında şaşma bildirir.|| **yök çığañ**, {eT} *Yok yoksul.*|| **yök çıgay**, {eT} *Yoksul; fakir; sefil.* [EUTS]|| **Yok devenin başı.** *Çok abartılı bir söz karşısında "daha neler; abartıyorsun" anlamında kullanılır.*|| **Yok devenin pabucu!** *Yok devenin başı.*|| **yok etme**, *mat.* İki denklem arasında bir değişkeni ortadan kaldırma işlemi.|| **yok etmek**, *Varlığına son vermek; ortadan kaldırmak; ifna etmek; izale etmek.*|| **yok eylemek**, {eT} *Yok etmek; ortadan kaldırmak.* [Bahşayış]|| **yok**

- iş**, {eAT} Gereksiz iş; köksüz iş. || **yök itmek**, {eT} Yok etmek. [Mühennâ] || **yök kılmak**, {eT} Yok etmek; ortadan kaldırmak. [Mühennâ] || **Yok oğlu yok**. Ortalıkta yok; hiç yok; bulma imkânı yok. {ağız} (aynı) [DS] || **yok olmak**, Ortadan kalkmak; kaybolmak; varlığı sona ermek. || **yok ölümünde ölmek**, {ağız} Yoksulluk içinde ölmek. || **yok pahasına almak**, Son derece ucuz fiyata almak. || **yok pahasına gitmek**, Son derece ucuz fiyatla satılmak. || **yok pahasına satmak**, Son derece ucuza satmak. || **yok satmak**, (Bir mal için) yokluğu yüzünden satmamak. || **yoktan var etmek**, 1. Yaratmak. 2. Kendi çabaları ile ortaya çıkarmak. || **Yokum!** Öznenin bir eyleme ve topluluğa katılmadığını belirtir; karışmam; ilgilenmem. || **yok yere**, Hiçbir gereği ve yararı olmadan; bir neden olmaksızın. || **yok yire**, {ağız} Boş yere; sebepsiz olarak. [DS] || **yok yoğsul**, {ağız} → yok yoksul. [DS] || **yok yok**, 1. Ne istersen var; her şey bulunur. 2. Bir öneriye karşı olumsuz tutum belirtmekte kullanılır. || **yok yoksa**, {ağız} Dediğim, istediğim yapılmazsa. [DS] || **yok yoksul**, Zengin olmayan; fakir. || **yok yom**, {ağız} → yok yoksa. [DS]
- yok**³, [yo-mak (yapışmak, bulaşmak) > yo-k] {eT} is. 1. Çanak bulaştığı. [DLT] 2. {ağız} Leke; iz; kalıntı; bulaşık. [DS] ☞ **yoka kadız**, {eT} Tarçın. [EUTS] || **yok yak**, {eT} Çanak bulaştığı. [DLT]
- yoka**, [yufka > yuka / yoka] {ağız} is. 1. Yufka ekmeği. 2. sf. İnce. [DS]
- yokadmak**, [yō-k > yo k-ād-mak] (yo:ka:dmak) {eT} gçl. f. [-ur] 1. Mahvetmek; yok etmek. [EUTS] [Gabain] 2. dönşl. f. Yok olmak; ölmek; kaybolmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [Tekin] [KB]
- yokadtmak**, [yōk-ād-mak > yokad-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yok ettirmek. [Clauson]
- yokalmak**, [yök > yok-al-mak] [بوقلق] {eT} {eAT} dönşl. f. [-ur] Yok olmak; yoğalmak. [KB]
- yokamak**, [yok > yok-a-mak] [بوقمق] {eAT} {OsT} gçl. f. [-r] Dokunmak; yoklamak; el sürmek.
- yokanmak**, [yoka-mak > yoka-n-mak] [بوقمق] {eAT} {OsT} edil. f. [-ur] 1. Yoklanmak; dokunulmak. 2. Dokunmak; ilişmek.
- yokar**, [yok (yükselen; yükselmiş) > yok-ğarū / yok-ğar] {eT} zf. Yukarı. [DLT]
- yokarı**, [yok > yok-ğarū] {ağız} is. Yukarı; üst kat. [DS]
- yokarılak**, -ğı [yokarı-rak / yokarı-la-mak > yokarı-lak] {ağız} zf. Yukarı doğru. [DS]
- yokarılamak**, [yok-arı-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Yukarı doğru çıkmak; yükselmek. [DS]
- yokarırak**, [yok (yükselen; yükselmiş) > yokarı-rak] {eT} zf. Daha yukarıda.
- yokarlık**, -ğı [yokarı-la-k / yokar-la-k] {ağız} zf. Yukarı doğru; yukarıya kalkık; yüksekçe. [DS]
- yokarlamak**, [yok-arı-la-mak / yokar-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] → yokarılamak. [DS]
- yokartın**, [yokar-tın] {eT} zf. Yukarıdan. [ARAT]
- yokaru**, [yok (yükselen; yükselmiş) > yok-ğarū > yoğarū / yokarū] (yokaru:) {eT} zf. Yukarı. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB]
- yokatdurmak**, [yo -k-ağ-tur-mak / yokat-dur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] İmha ettirmek; mahvettirmek; yok ettirmek; ortadan kaldırmak. [EUTS]
- yokatmak**¹, [yō-k-ād-mak] (yo:ka:dmak) {eT} gçl. f. [-ur] 1. Mahvetmek; yok etmek; [Gabain] 2. dönşl. f. Ölmek; kaybolmak. [EUTS] [Gabain]
- yokatmak**², [yoka-mak > yoka-t-mak] [بوقمق] {OsT} gçl. f. [-ur] El dokundurtmak; yoklatmak.
- yokça**, [yok-çā] (yokça:) {eT} zf. Yok gibi. [EUTS]
- yokçu**, [yok-çu] is. fel. Hiççi; nihilist.
- yokçuluk**, -ğü [yok-çu-luk] is. fel. Hiççilik; nihilizm; inkâriye.
- yokğaru**, [yok (yükselen; yükselmiş) > *yok-ğarū > yoğarū / yokarū] (yokğaru:) {eT} zf. Yukarı doğru. [ETY]
- yokkaru**, [yok (yükselen; yükselmiş) > yok-ğarū > yoğarū / yokarū] (yokkaru:) {eT} zf. Yukarıya doğru; yukarıda. [İKPÖy.] [ETY]
- yoklama**, [yok-la-ma] is. 1. Yoklamak eylemi; kontrol. 2. Bir yerde bulunması gereken kişilerin orada bulunup bulunmadığını ad okuyarak ya da sayarak yapılan denetim işi; kontrol. 3. Okullarda öğrencilerin bilgi düzeylerinin istenilen ölçüde olup olmadığını denetlemek için yapılan küçük sınav. 4. {ağız} Arama. [DS] ☞ **yoklama yapmak**, 1. Bir yerde bulunması gereken kişilerin orada bulunup bulunmadığını denetlemek için ad okumak ya da saymak. 2. Okullarda öğrencilerin bilgi düzeylerinin istenilen ölçüde olup olmadığını denetlemek için küçük sınav yapmak.
- yoklamacı**, [yok-la-ma-cı] is. 1. Yoklama işini yapan kimse. 2. İmparatorluk döneminde, kalelerde saklanan cephaneleri korumakla görevli erleri denetlemek için merkezden gönderilen görevli. 3. Tımar adayının uygunluğunu inceleyip kararlaştıran görevli. 4. Sefere katılanların yoklamasını yapan görevli.
- yoklamak**¹, [yok (yükselen; yükselmiş) > yok-lā-mak] (yokla:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Yükselmek; yukarı çıkmak; çıkmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB]
- yoklamak**², [yōk-lā-mak] (eT. yo:kla:mak) gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] 1. {eT} Aramak; taramak. [EUTS] 2. Bir şeyin durumunu belirlemek amacıyla elle dokunarak incelemek. 3. Aramak; araştırmak. {ağız} (aynı) [DS] 4. Bir kimsenin ya da şeyin bulunup bulunmadığını gözle inceleyerek belirlemek; bakmak; gözden geçirmek; kontrol etmek. 5. (Düşünce, niyet, bilgi, durum vb. için) çeşitli yollardan anlama-

ya, belirlemeye çalışmak. 6. Hâl hatır sormak amacıyla bir kimseyi görmeye gitmek. 7. {ağız} (Hastalık için) ara sıra ağrı sızı şeklinde kendini göstermek. [DS] 8. {ağız} (Nişanlılar ve aileleri için) birbirine armağan vermek. [DS] 9. {ağız} Bir hastayı, loğusayı ziyaret etmek ve armağan vermek. [DS]

yoklamak³, [yök-lā-mak] (yo:kla:mak) {eT} geçsz. f. [-r] 1. Yok edilmek. [ETY] 2. Ölmek. [ETY]

yoklamalık, -ğı [yoklama-lık] {ağız} is. Bir hastaya veya loğusaya götürülebilecek hediye. [DS]

yoklanma, [yok-la-n-ma] is. Yoklanmak eylemi.

yoklanmak, [yok-la-n-mak] edil. f. [-r] 1. Yoklamak eylemi yapılmak. 2. El ile dokunularak varlığı ve durumu incelenmek. 3. Araştırılmak. 4. Gözden geçirilmek; kontrol edilmek. 5. (Bilgi, niyet vb. için) ölçülmek; belirlenmek. 6. Aranmak; sorulmak.

yoklaştırmak, [yok-la-mak > yokla-ş-tır-mak] {ağız} geçl. f. [-r] Yoklamak; araştırmak. [DS]

yoklaştırma, [yok-la-ş-tır-ma] is. Yoklaştırmak eylemi.

yoklaştırmak, [yok-la-mak > yok-la-ş-tır-mak] geçl. f. [-r] 1. Yoklamak. 2. Dolaylı yoldan ve belli etmeden anlamaya çalışmak.

yoklatma, [yok-la-t-ma] is. Yoklatmak eylemi.

yoklatmak¹, [yok (yükselen; yükselmiş) > yok-la-t-mak] {eT} geçl. f. [-ur] Yükseltmek; dağa çıkartmak. [DLT] [KB]

yoklatmak², [yok-la-t-mak] geçl. f. [-r] 1. Yoklamak işini yaptırmak. 2. {ağız} folk. loğusaya, evlenene vb. ne armağan götürmek. [DS]

yoklayıcı, [yok-la-y-ıcı] is. 1. Yoklamak eylemini yapan; yoklamacı. 2. Bir örnek parçaya göre, üretilen ürünlerin durumunu belirlemeye yarayan aygıt.

yoklu, [yok > yok-lu] {eAT} {ağız} sf. Yoksul; muhtaç; fakir. [DS] ☞ **yoklu düşmek**, {ağız} Yoksul düşmek; yoksullaşmak. [DS]

yokluk¹, -ğu [yok-luk] is. 1. Yok olma durumu; bulunmama hâli; adem; gaybubet; fıkdan. {eT} (aynı) [KB] 2. mecaz. Parasal sıkıntı içinde bulunma hâli; yoksulluk; fakirlik. {ağız} (aynı) [DS] 3. fel. Hiçlik. 4. huk. Bir hukuksal işlemi geçersiz kılan en ileri derecedeki sakatlık. 5. tasvf. İnsanın geçici niteliklerinden arınarak ölmezliğe ulaşması. ☞ **yokluk eki**, dbl. Bir ismin önüne gelerek olmadığını, bulunmadığını belirten ek; Farsçadaki nâ-, Arapçadaki lâ- gibi.

yokluk, -ğu [yok-luk] {ağız} is. Çeyiz. [DS]

yoklunmak, [yok-al-mak (yok olmak) > yokl-un-mak] {eT} geçl. f. [-ur] Mahvetmek. [Gabain]

yoklunmaksız, [yoklun-mak > yoklun-mak-sız] {eT} sf. İmha edilemeyen; yok edilemeyen; mahvedilemez. [EUTS] [Gabain]

yokmak¹, [yok (yükselen; yükselmiş) > yok-mak] {eT} geçl. f. [-ar] Takdir etmek; yükseltmek. [EUTS]

yokmak², [yok-mak] {eAT} geçl. f. [-ar] Yoklamak; el sürmek; dokunmak.

yoksa, [yok+ i-se] (yo'ksa) bağ. 1. Bir düşüncenin, bir davranışın, bir tutumun olumsuzluk, kısıtlama ve tehdit içeren karşıt olasılığını anlatır. 2. Soru cümlelerinde, merak, kararsızlık ve endişe gibi duyguları anlatır. 3. Kesinlik kazanmayan iki düşünceyi belirten soru cümlelerinin arasına getirilir. 4. Sıralanan ihtimallerin dışındaki bir ihtimali belirtmek için kullanılır. 5. Birbirine zıt iki yargıdan, yanlış olduğu düşünülen cümlenin başına getirilir.

yoksul, [yok > yok-sı-l > yok-sul] sf. 1. Geçinmekte güçlük çeken; parasal olanakları kısıtlı olan; fakir. {eT} (aynı) [Bahşayış] 2. sf. mecaz. İstenilen nitelikte ve özellikte olmayan; yetersiz. ☞ **yoksul buğday**, {ağız} Kılçıkları kara, dört köşe ve beyaz bir tür buğday. [DS]|| **yoksul urganı**, {eAT} Bir tür sarmaşık.

yoksullaşma, [yoksul-la-ş-ma] is. Yoksullaşmak eylemi.

yoksullaşmak, [yoksul-la-ş-mak] dönşl. f. [-r] Yoksul duruma gelmek; fakirleşmek.

yoksullaştırma, [yoksul-la-ş-tır-ma] is. Yoksullaştırmak eylemi.

yoksullaştırmak, [yoksul-la-ş-tır-mak] geçl. f. [-r] Yoksul duruma getirmek; fakirleştirmek.

yoksulluk, -ğu [yoksul-luk] is. 1. Yoksul olma durumu. 2. Yoksul bir kimsenin niteliği; fakirlik. 3. Verimsizlik; yetersizlik. ☞ **yoksulluk çekmek**, Sürekli yoksulluk içinde bulunmak.|| **yoksulluk düzeyi**, sosy. Kişinin ya da ailenin, zaruri ihtiyaçlarını karşılayamaması durumu.|| **yoksulluk kültürü**, sosy. Yoksul bireylerden oluşan toplumlarda veya topluluklarda görülen sanat değerinden yoksun kültür.

yoksun, [yok-sı-n-mak > yok-sun] sf. 1. Bir şeye ihtiyacı olmasına rağmen ona sahip olmayan; kendisinde bulunmayan; o şeyin eksikliğini ve yokluğunu duyan; mahrum, (1935). 2. {ağız} Yoksul. [DS] ☞ (...den) **yoksun bırakmak**, Yoksun duruma getirmek; o şeyin yokluğunu çekertmek.|| (...den) **yoksun etmek**, Yoksun duruma getirmek; o şeyin yokluğunu çekertmek.|| (...den) **yoksun kalmak**, O şeyin yokluğunu çekmek.|| (...den) **yoksun kılmak**, Yoksun duruma getirmek; o şeyin yokluğunu çekertmek.|| (...den) **yoksun olmak**, O şeyin yokluğunu çekmek.

yoksunlu, [yoksun-lu] sf. dbl. man. Yokluk bildiren.

yoksunluk, -ğu [yoksun-luk] is. Yoksun olma durumu; mahrumiyet.

yoksunma, [yoksun-ma] is. Yoksunmak eylemi.

yoksunmak, [yok-su-n-mak] geçl. f. [-ur] 1. Elde mevcut olmayan bir şeyi kendisi için ihtiyaç saymak; yokluğunu hissetmek; mahrum olmak. 2. {ağız} Yoksulluktan dem vurmak. [DS] 3. dönşl. f.

Yoksun duruma gelmek; yoksun olmak; yoksun kalmak; mahrum olmak; mahrum kalmak.

yoksuz, [yō-k (*yok*) > yok-suz] {eT} sf. 1. Faydasız; boşuna; nafile; manasız; lüzumsuz. [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] 2. Yoksul. [EUTS] 3. Yok olmuş; yok olan; bulunmayan.

yoksuzluk, -ğu [yok-suz-luk] is. 1. Yoksulluk. 2. Yoksuz olma durumu; bulunmama.

yokşamak, [yok-(u)ş-a-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-s(u)-yor] Eskimek; yıpranmak; kaşmak. [DS]

yoku, [yok-u ?] {ağız} is. Dibek taşı. [DS]

yokuç, -cu [yok-uş / yok-uç] {ağız} is. Yokuş. [DS]

yokumsama, [yok-um-sa-ma] is. Yokumsamak eylemi.

yokumsamak, [yok-um-sa-mak] gçl. f. [-r] [-s(u)-yor] Var olan bir şeyi yok saymak; inkâr etmek.

yokunmak, [yok-un-mak] {eAT} gçl. f. [-ur] İlişmek; dokunmak.

yokurkanmak, [yō-mak (*yok olmak*) > yōk-ur-ka-nmak] {eT} döşl. f. [-ur] 1. Kuvvetten düşmek; zayıflamak. [EUTS] 2. Feryat etmek. [Gabain]

yokurmak, [yok (*yükselmiş*) > yok-ur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Üste çıkarmak; yükseltmek; yüceltmek.

yokuş, [yok (*yükselmiş*) > yok-uş] sf. 1. Yataya göre yükselerek devam eden yer. {eT} (*aynı*) [Bahşayış] 2. {ağız} mecaz. Güçlük. [DS] ☞ **yokuş aşığı**, 1. *Yokuştan aşığı doğru; tepeden aşığı.* 2. mecaz. *Başarısızlığa doğru.* || **yokuş yemi**, {ağız} *Yorulduktan sonra buyrulan yeni iş; yorgunken verilen iş.* [DS] || **yokuş yukarı**, *Yokuşta yukarıya doğru.*

yokuşçu, [yok-uş-çu] is. spor. Özellikle yokuş yukarı tırmanma başarısı gösteren bisiklet yarışçısı.

yol¹, [yōl {eT. yo:l}] is. 1. Karada, havada, suda bir yerden bir yere gitmeyi sağlayan hat; tarik. 2. Karada insan veya hayvanların geçmesi için açılan veya kendi kendine oluşmuş, yürümeye uygun yer; geçecek ve yürüyecek yer; cadde. {eT} (*aynı*) [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Tekin] [Bahşayış] [Mühennâ] 3. {eT} Ani yola çıkma. [DLT] 4. Bir yerden başka bir yere gitmek için izlenecek güzergâh. 5. Genellikle yerleşim alanlarını bağlamak için düzeltilerek açılmış ulaşım şeridi. 6. Bir yerden başka bir yere gitmek için aşılması gereken uzaklık. 7. İçinden veya üstünden bir sıvının geçtiği, aktığı yer; oluk; kanal. 8. Yolculuk; seyahat; sefer; gezi. {eT} (*aynı*) [DLT] [EUTS] [ETY] [KB] [Bahşayış] 9. (Taşıtlar için) gidiş çabukluğu; hız. 10. Ensiz ve uzun çizgi. 11. {eT} {ağız} (Sayılardan sonra) kez, defa; kere; kat; sefer; kere. [ETY] [Gabain] [Tekin] [DS] 12. mecaz. Bir amaca ulaşmak için başvurulması gereken çare; bir işte uyulan, uygulanan ilke; sistem; usul; yöntem; metot; tarz; adap; erkân; meslek; kaide. {eT} {eAT} {OsT} (*aynı*) [Üç İtigsizler] 13. Bir sanat alanında bir ustanın ortaya koyduğu ustalık ve teknik; temel. 14. tasvf. Tarikat

liderinin ortaya koyduğu ilke ve temel. 15. Bir sonuca, bir amaca ulaşmak için geçilen aşamalar; izlenen süreç. 16. Birinin hayatını yönlendirmek için izlediği davranış biçimi; takındığı tutum; gidiş veya davranış biçimi. 17. mecaz. Gaye; uğur; maksat; erek. 18. Ahlakî yönden olumlu veya olumsuz hayat biçimi. 19. Olması gereken durum; düzen. 20. Doğru olduğu düşünülen davranış biçimi. 21. anat. Organik bir sıvının salgılanmasına ve atılmasına yarayan organ, yapı ve kanalların tümüne verilen ad. 22. Bir noktadan başka bir noktaya ulaştıran araçlar dizisi; kanal. 23. Bir aygıtın veya takımın yer değiştirmesini kolaylaştıran her türlü donanım. 24. Bir kumaşın üzerindeki renkli çizgilerden her biri. 25. {ağız} Elverişli durum; imkân; olanak. [DS] 26. {OsT} İzin; müsaade. 27. {ağız} folk. Düğünde, oğlan evinin kıza ve ailesine verdiği para veya başka armağan. [DS] 28. {ağız} folk. Düğünde, kız evinin oğlan yakınlarına verdiği armağan. [DS] 29. {ağız} folk. Düğün sahibinin, davet ettiği kişiye gönderdiği armağan. [DS] 30. {ağız} folk. Düğüne, çağrılan kimsenin götürdüğü armağan. [DS] ☞ **yola çıkarmak**, {ağız} *Uğurlamak.* [DS] || (*aynı*, bir) **yola çıkmak**, *Aynı sonuca varılır olmak; aynı kapıya çıkmak.* || **yola çıkmak**, 1. *Araca binmek üzere yol üstünde durmak.* 2. *Bir yere varmak için bulunduğu yerden ayrılmak; yolculuğa başlamak.* 3. {ağız} *Yol kesmek.* [DS] || **yol açmak**, 1. *Yol yapmak.* 2. *Kapanmış olan yolu geçilir duruma getirmek.* || (*birine*) **yol açmak**, *Kalabalık bir yerde genellikle saygı değer bir kişinin geçmesi için kenara çekilip yol vermek.* || (*bir şeye*) **yol açmak**, mecaz. 1. *İstenmeyen bir olayın sebebi olmak.* 2. mecaz. *Davranışlarıyla başkalarına örnek olmak; öncülük etmek.* || **yola dakılmak**, {ağız} *Yola çıkmak.* [DS] || **yola dizilmek**, *Yol kenarında sıralanmak.* || **yola düşmek**, 1. *Yola çıkmak; yolculuğa başlamak.* 2. *Yol almaya başlamak.* || **yola düzelmek**, *Gidilecek yere doğru yola çıkmak.* || **yola düzülme**, *Gidilecek yere doğru yola çıkmak; yola koyulmak.* || **yola gelmek**, *Ters tutum ve davranışı bırakarak istenileni kabullenmek; direnmeyi bırakmak; düzelmek; uslanmak.* {ağız} (*aynı*) [DS] || **yola getirmek**, *Birinin bir konudaki ters tutumunu bıraktıracak uyumlu davranmasını sağlamak.* || **Yola gidenin heybesi, köye gidenin kömbesi.** {ağız} *Herkesin işini gören; yardım etmeyi seven.* || **yola girmek**, {eAT} {OsT} *Yola çıkmak; yola düşmek; yola koyulmak.* || **yola gitmek**, 1. *Yolculuk yapmak.* 2. {eAT} {OsT} *Gelenek ve göreneklere göre davranmak.* 3. {ağız} *Anlaşmak; iyi geçinmek.* [DS] || **yol ağzı**, *Bir yolun başlangıcı veya bir yolun başka yollarla kesiştiği yer.* || **yola koymak**, 1. {ağız} *Yolcu etmek; uğurlamak.* [DS] 2. (*Bir işi*) *düzene sokmak, derleyip toplamak.* || **yola koyulmak**, *Gidilecek yere doğru yola çıkmak.* || **yol almak**, 1. *Yolda ilerlemek.* 2. (*Bir iş, bir çaba için*) *ilerlemek; ileri gitmek.* || **yola merdiven kurmak**,

{ağız} Yolculuğun nasıl geçtiğini anlamamak için havadan sudan konuşmak. || **yol aramak**, Bir sorunu istenilen sonuca ulaştırmak, çözüm bulmak için çare ve olanak araştırmak; çare bulmaya çalışmak. || **yola revan olmak**, eski. Yola çıkmak; yola koyulmak. || **yola vurmak**, {ağız} Yolcu etmek; uğurlamak. [DS] || **yola yatırmak**, {ağız} İnadını kırmak; uysallaştırmak; uslandırmak. [DS] || **yola yatmak**, Gösterilen doğru davranış biçimini benimsemek; yola gelmek; uysallaşmak; alışmak. {ağız} (aynı) [DS] || **yol ayırdı**, {eAT} İki yolun ayrıldığı yer. || **yol ayrımı**, 1. Yolların birbirinden ayrıldığı, çatallandığı yer. 2. Hayat çizgilerinin ayrıldığı yer. || **yol azığı**, Yolculuk sırasında yemek için hazırlanan yiyecek. || **yol azıtmak**, {eAT} Yolunu sapıtmak; şaşırarak. || **yol azmak**, {eAT} {OsT} Yolunu şaşırarak; doğru yoldan sapmak; yanlış yola gitmek. || **yol bacı**, {ağız} Yol vergisi. [DS] || **yol basan**, {OsT} Yol kesen; eşkıya. || **yol basmak**, {OsT} Yol kesmek; eşkıyalık yapmak. || **yol başı**, {eT} 1. Yolun başlangıcı. 2. Yolculuğun başlangıcı. [Bahşayış] || **yol başlamak**, {eAT} Çıgır açmak; önderlik etmek. || **yol bel**, Geçilen yer; yürünecek yol. || **yol boyu**, 1. Kara yolunda kenar. 2. Geçilen yol; gidilecek yol. 3. Yolculuk süresi. || **yol bozmak**, {eAT} Yol şaşırtmak. || **yol bulmak**, 1. Çare bulmak; çözüm üretmek. 2. {eAT} {OsT} Fırsat bulmak. 3. {eAT} Benliğine girmek; içine işlemek. || **yol çatı**, {ağız} Yol ayrımı. [DS] || **yol çatırı**, {ağız} Yol ayrımı. [DS] || **yol çekmek**, {eAT} Yol almak; yolda ilerlemek. || **yol çizmek**, Bir konuda nasıl davranılacağı, nasıl çalışılacağı üzerine bir plan yapmak. || **yolda görükmek**, {ağız} Kısa boylu. [DS] || **yolda kalmak**, {ağız} 1. Yolculukta iken ölmek. 2. Amacına ulaşmadan ölmek. [DS] || **yoldan azmak**, {eAT} {OsT} Yoldan çıkmak; yolunu şaşırarak; sapıtmak. || **yoldan çevirmek**, Gideni durdurmak; gitmesine engel olmak. || **yoldan çıkmak**, 1. (Belli bir yol izleyen taşıtlar için) herhangi bir sebeple yolundan ayrılmak; o yoldan gitmez olmak. 2. mecaz. Doğru yoldan ayrılmak; kötülüğe, azgınlığa sapmak. 3. (Kadın için) yasal olmayan ilişkilerde bulunur olmak. || **yoldan eğilmek**, {eAT} Yoldan ayrılmak; yoldan sapmak. || **yoldan iletmek**, {eAT} {OsT} Yoldan çıkarmak. || **yoldan kalmak**, Gidilmek istenen yere gidememek; bir engel yüzünden çıkacağı yolculuk gecikmek. || **yol dartmak**, {eAT} Yol sıkıntısına katlanmak; yolculuk zahmeti çekmek. || **yol depdürmek**, {eAT} Çok yol yürütmek. || **yol devesi**, {eT} Yolculuğa elverişli deve; seyahat devesi. [Bahşayış] || **yol dokumak**, {eAT} Sürekli yol yürüme. || **yol döğmek**, {eAT} Yol yürüme; yol tepme. || (bir) **yol düttürmek** (tutturmak), {ağız} Kendince bir yöntem uygulamak. [DS] || **yol eri**, 1. Yolcu. 2. {eAT} {OsT} Salık; tarikat ehli. || **yol erkân**, Davranış kuralları, biçimleri. || **yol etmek**, {OsT} 1. Yol bulmak. 2. Yol açmak. || (birini) **yol etmek**, {ağız} Yolcu et-

mek; uğurlamak. [DS] || (bir yeri) **yol etmek**, Bir işin sonucunu alabilmek için oraya sık sık ve sürekli olarak gitmek. || **yol evladı**, tasvif. Bir tarikat şeyhinin tarikata aldığı kimse. || **yol geçen hanı**, Girip çıkantı, geleni gideni belirsiz ve çok olan yer. {ağız} (aynı) [DS] || **yol gitmek**, Yolda ilerlemek. || **yol görünmek**, Yola gitmek, yolculuk etmek gerekliliği duymak; yola çıkılmak zorunluluğu belirlemek. {ağız} (aynı) [DS] || (birine) **yol göstermek**, 1. Kılavuzluk etmek; örnek olmak. 2. Yolu bilmeyene anlatmak; yol tarif etmek. || **yol gözlemek**, 1. Bir şeyin olmasını ummak. 2. Uzaktan gelmesi muhtemel bir yolculuyu beklemek. || **yol halısı**, Odalar arasında geçişi sağlamak için serilen dar uzun halı; yolluk. || **yol harcı**, Bir yere gönderilen görevlinin yol boyunca yaptığı harcamaları karşılamak için kendisine verilen para; harcırah. || **yol hazırlığı**, Yolculuğa çıkmak için yapılan hazırlık. || **yol iletmek**, {OsT} Yönelmek; tevcih etmek. || **yol istemek**, {eT} Bir fırsat istemek; bir şans daha dilemek. [Bahşayış] || **yol işareti**, spor. Yarış yolunda, yol gösteren oklar veya levhalar. || **yol iz bilmek**, 1. Gideceği yolu ve yerini bilmek. 2. Davranışlarına yön verecek görgü ve bilgiye sahip olmak. || **yol izlemek**, {eAT} Yol göstermek; kılavuzluk etmek; rehberlik etmek. || **yol kesilmek**, {OsT} Yol kapanmak. || **yol kesmek**, 1. Birinin geçmesine engel olmak; durdurmak. 2. Issız, gözden uzak yerlerde soygunculuk yapmak. 3. (Motor vb. için) hızını azaltmak; motor devrini düşürmek. 4. {eAT} {OsT} Yol almak; mesafe kat etmek. || **yol kilimi**, Dar ve uzun kilim. || **yol komak**, {OsT} Yol göstermek. || **yollara bakmak**, {ağız} Özlemle beklemek. [DS] || **yollara dökülmek**, (Birçok kişi için) kalabalık hâlde, topluca yolda olmak; sokaklara dökülmek. || **yollara dökülüşmek**, {ağız} Herkes sokağa çıkmak. [DS] || **yollara düşmek**, 1. Yola çıkmak. 2. Yolculuğa başlamak. 3. Bir şeyi ve kimseyi arayıp bulmak için zorunlu olarak dolaşmak. || **yollarda kalmak**, Varacağı yere herhangi bir nedenle vaktinde gidememek. || **yolları ayrılmak**, (İki kişi veya topluluk için) aralarında görüş, düşünce ayrılığı ortaya çıkmak; farklı görüş ve düşünceleri benimsemek; ayrı tutum içinde bulunmak. || **yolları tutmak**, (Polis, jandarma için) genel denetim, (eşkıya için) soygun amacıyla yoldan geçecek kimselere engel olmak; geçmeyi engelleyecek bir düzenleme yapmak. || **yol mu?** {OsT} Yeri var mı; reva mı; layık mı? || **yol olmak**, (Davranış için) başkaları tarafından da benimsenerek gelenek hâline gelmek; kural hâline gelmek. {ağız} (aynı) [DS] || **yol ölçümü**, Bir otomobilin veya bir yayanın almış olduğu yolu belirlemek işi; odometri. || **yol parası**, Yolculuk sırasında harcanmak için ayrılmış para. || **yol sıra**, {eAT} Yol boyunca; yolca. || **yol sıra gidip çay sıra gelmek**, {ağız} 1. Çevre ile fazlaca ilgilenmeden bir yere gidip gelmiş olmak; 2. Yaptığı işten bir çıkar elde edememek; bir şey anlamamak. || **yol sürmek**,

{eAT} Bir yolda sürekli yürümek. || **yol şaşmak**, {Yol için} çatallaşıp karışmak. || **yol tası**, Sefer tası. || **yol tepmek**, Durmaksızın uzun bir süre yürümek. || **yol tezkeresi**, Pasaport. || **yol tutmak**, 1. Yaşayış ve davranışını kendine özgü bir düzende sürdürmek 2. Bir yoldan kimseyi geçirmeyecek biçimde düzen kurmak. || **yolu açık**, Önünde bir engel olmayan. || **yolu açmak**, Geçişini önleyen engelleri kaldırmak; yolu gidiş ve gelişlere müsait hâle getirmek. || **yolu almak**, Gidilmekte olan yolun sonuna varmak. || **yolu azmak**, {eAT} Doğru yoldan çıkmak; yolunu şaşırarak. || **yolu başa aparmak**, {eAT} {OsT} Amacına ulaşmak. || **yolu değiştirmek**, Başka taraftan gitmek. || **yolu doğrultmak**, {ağız} 1. (Hayvan için) kaçarak eve doğru gitmek. 2. (Kişi için) hastalığı hızla ilerlemek; ölümü yaklaşmak. [DS] || **yolu** (bir yere) **düşmek**, O yerden geçmesi gerekerek; gideceği yol üzerinde bulunmak. || **yol uğrağı**, 1. Geçerken uğranılan. 2. Yanından yol geçen; yol üstünde bulunan; uğrak. || **yolu kaçı**, {ağız} (Kadın için) kötü yola düşmüş; fahişe. [DS] || **yoluna**, Uğruna. || (birinin) **yoluna bakmak**, Gelmelerini ummak; beklemek. || **yoluna baş koymak**, Bir amaca, bir gayeye yönelmek; bütün varlığıyla kendini vermek; uğruna ölümlü bile göze almak. || **yoluna canı vermek**, Birinin uğruna ölmek. || (birinin) **yoluna çıkmak**, 1. O kimseyi karşılamaya gitmek 2. Onunla yolda karşılaşmak. || **yolun açık olsun**, Yolculara uğurlama sırasında söylenen "yolda bir kaza ya da engelle karşılaşmamamı dilerim" anlamında bir iyi dilek sözü. || **yoluna gelmek**, 1. Başkasına yaptığı kötülük, başka bir zaman kendi başına gelmek. 2. {eAT} Karşısına çıkmak. 3. {OsT} Yolunu kesmek; önüne çıkmak. || (iş, işler) **yoluna girmek**, İstenilen, gerekli olan biçimde gelişmek; düzen almak. || **yoluna gitmek**, Gitmek istediği yöne doğru yönelmek; başka şeylerle ilgilenmemek. || (bir işi) **yoluna koymak**, Gereken ve istenilen biçime getirmek; düzene sokmak. || **yolun almak**, {eAT} {OsT} Yolunu kesmek; yoluna çıkmak. || ... **yoluna sapmak**, O şeye başvurmak; ona yönelmek. || **yolun azmak**, {eAT} Yolunu sapıtmak; şaşırarak; yoldan çıkmak. || **yolun bağlamak**, {eAT} {OsT} Yolunu kesmek. || **yolunda gitmek**, Olumlu gelişme göstermek; olumlu sonuçlanmak. || **yolundan eğmek**, {eAT} Doğru yoldan saptırmak; yoldan çıkarmak; şaşırtmak. || **yolundan kalmak**, Gideceği yere varamamak; oraya gide-memek. || **yolunda olmak**, Olumlu gelişme göstermek; olumlu sonuçlanmak. || **yolun sürmek**, {eAT} İzinden ayrılmamak; yolunu izlemek. || **yolunu beklemek**, Birinin gelmesini beklemek; yolunu gözlemek. || **yolunu bilmek**, Yöntemini öğrenmek. || **yolunu bulmak**, 1. Bir şeyi gerçekleştirmek için gerekli yöntemi bulmak ve uygulamak; gereken çareyi bulmak. 2. Bir sorunu çözenin, bir işi yapmanın kolayını bulmak. 3. argo. Yasal olmayan yollardan

kazanç sağlamak. || **yolunu çekmek**, {ağız} (Arkadaşları arasında uygunsuz bir davranışı görülen veya kötü bir sözü duyulan kişi için) ziyafet vererek kendisini affettirmek. [DS] || **yolunu değiştirmek**, Gitmekte olduğu yoldan herhangi bir nedenle ayrılıp başka bir yola geçmek. || **yolunu gözlemek**, Gelmelerini beklemek. || **yolunu kaybetmek**, Hangi yoldan gideceğini, hangi yolu izleyeceğini bilememek. || (birinin) **yolunu kesmek**, Yürümekte olan birinin önüne geçerek yürütmesine, geçip gitmesine engel olmak; engellemek. || **yolunu paklamak**, {ağız} (Suçlu kişi için) arkadaşlarına armağan veya ziyafet vererek kendisini affettirmek. [DS] || **yolunu urmak**, {eAT} Yolunu kesmek. || **yolunu urmak**, {OsT} → yolun urmak. || **yolunu sapıtmak**, Doğru yoldan ayrılmak; kötü yola sapmak. || **yolunu şaşır-mak**, 1. Yanlış yola sapmak. 2. Kötü yola sapmak; doğru yoldan ayrılmak. || (birinin, bir şeyin) **yolunu tıkamak**, Engel olmak; gitmesini veya geçmesini engellemek. || (bir yerin ya da şeyin) **yolunu tut-mak**, Bulunduğu yerden ayrılarak oraya doğru gitmeye başlamak. || (bir işin) **yolunu yapmak**, Bir işi mümkün kılmak; yapılabilir kılmak; olumlu sonuca ulaştırarak hazırlıkları tamamlamak. || **yolun yolcusu**, Doğru yolda olmayan; kötü yola düşmüş olan. || **yolu oñarmak**, {eAT} Yolu bulabilmek; yolu çıkarabilmek. || **yolu tutmak**, Yoldan geçecek kim-selere engel olmak; geçmeyi engelleyecek bir düzenleme yapmak. || **yol uran**, {eAT} {OsT} Yol kesen; eşkiya. || **yol urmak**, {eAT} {OsT} Yol kesmek; yol vurmak. || **yol urucu**, {eAT} {OsT} Yol kesen; eşkiya. || **yol uzunluğu**, fiz. Yüksek enerjili bir parçacığın emildiği yerlerden geçerken saçılmalar yüzünden zikzak çizerek izlediği yolun toplam uzunluğu. || **yolu varmak**, {eAT} Çalışmaları amacına ulaşmak; hedefine ermek; gayreti boşa çıkmamak. || **yol üstü**, 1. Geçerken uğranılan. 2. Yanından yol geçen; uğrak. || **yol üstün almak**, {eAT} Yol üstünde durmak; yolda beklemek. || **yol varmak**, {eAT} {OsT} 1. Yola gitmek; devam etmek. 2. Doğru yolda ilerlemek. || **yol vermek**, 1. Tıkanmış trafikte düzenleme yaparak taşıtların geçmesine izin vermek 2. Hızını artırmak. {ağız} (aynı) [DS] 3. İşten çıkarmak; işine son vermek. {ağız} (aynı) [DS] 4. {eAT} {ağız} İzin vermek. [DS] || **yol virmek**, {ağız} → yol vermek. [DS] || **yol vurmak**, Yol kesmek. || **yol yakinken**, Sezilen veya beliren kötü duruma düşmeden; daha fazla gecikmeden. || **yol yapmak**, Yol durumuna getirmek; yol oluşturmak. || **yol yarağı**, {OsT} Yolculuk için gerekli olan şeyler. || **yol yarağın eylemek**, {eAT} Yol hazırlığını yapmak. || **yol yarağın gör-mek**, {eAT} {OsT} Yolculuk için gerekli hazırlığı tamamlamak. || **yol yarağın kılmak**, {eAT} Yolculuk için gerekli hazırlığı yapmak. || **yol yatı**, {eAT} Yolculuk için gerekli şeyler. || **yol yol**, 1. Çizgili; çizgileri bulunan. 2. Çizgiler biçiminde; çizgi çizgi. {ağız} (aynı) [DS] || **yol yolağ**, {ağız} Düğünde gelinin

- anne ve babasına erkek evinin gönderdiği armağan.* [DS]|| **yol yolak**, {ağız} 1. *Yol, iz veya geçit.* 2. *Çözüm yolu.* 3. *Gelenek, görenek.* [DS]|| **yol yol olmak**, Çizgili hâle gelmek; üzerinde çizgiler belirlemek.|| **yol yordam**, 1. *Davranış veya yapım kuralları; bunlarla ilgili yöntemler.* {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} *Davranış inceliği.* [DS]|| **yol yorgunu**, *Yoldan gelmiş ve henüz dinlenme fırsatı bulamamış kimse.*|| **yol yöndem**, {ağız} *Yöntem; kural; davranış inceliği.* [DS]|| **yol yürümek**, *Yolda gitmek; ilerlemek.*
- yol²**, [yöl] {yo:l} {eT} is. *Memba; kaynak.* [ETY]
- yol³**, [yöl] {yo:l} {eT} is. *Şöhret; ün; kut; mutluluk; talih; refah.* [ETY] [EUTS]
- yolaç, -cı** [yol > yol-aç] {ağız} is. *Kayalıklardaki dar geçit veya delik.* [DS]
- yolaça**, [yol+aç-a] {ağız} is. *folk.* *Düğünden sonra yapılan çağrı.* [DS]
- yoladüşmek**, [yol-mak+düş-mek > yol-a+düş-mek] {eAT} gçl. b. f. [-er] 1. *Yolmağa başlamak.* 2. *Çok çok yolmak.*
- yolagelen**, [yol-a+gel-en] {ağız} is. *bot.* *Yemeği yapılan bir ot.* [DS]
- yolağcı**, [yol > yol-â-mak > yola-ğ-çî] {yolağcı:} {eT} is. *Öncü.* [Tekin] [ETY]
- yolah**, [yol-a-k > yolah] {ağız} is. *Göllerde saz ve kamışlar arasında kayığın geçebileceği genişlikte aralık yerler; kayak yolu.* [DS]
- yolak¹, -ği** [yöl > yol-ak] {eT} is. 1. *Çığır; çılga; kırlardaki küçük yol; geçit; keçi yolu; patika.* {ağız} (aynı) [DLT] [DS] 2. *Çay.* [DLT] 3. {ağız} *Kumaş üstündeki uzunlamasına çizgiler veya kıyıdaki çizgi ve süsler.* [DS] 4. {ağız} *Su yolu; ark; oluk.* [DS] 5. {ağız} *Kağrı, araba izi.* [DS] 6. {ağız} *Çözüm yolu.* [DS] 7. {ağız} *kapı.* [DS] ☞ **yolak barçm**, {eT} *Yol yol çizgileri bulunan ipek kumaş.* [DLT]
- yolak², -ği** [yol-a-k] {ağız} sf. *Doğru yolda olan; hak yolda olan.* [DS]
- yolak³, -ği** [yul > yul-a-mak / yolak] {ağız} is. *Ayak kabının üstüne vurulan yama.* [DS]
- yolakçı**, [eT. yolağ-çî > yolak-çı] {eAT} is. *Yolcu; yolda giden.*
- yolaklamak¹**, [yolak-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. *Yol göstermek; götürmek.* 2. *Yolcu etmek; uğurlamak.* 3. *Su yolunun önündeki engelleri gidermek.* [DS]
- yolaklamak²**, [yol-mak > yol-ak-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Saçını yolmak. [DS]
- yolaklı**, [yolak-lı] {ağız} sf. 1. *Çizgili.* 2. *Dilimli.* [DS]
- yolaktar**, [yolak + Far. dār ?] {ağız} sf. *Boşboğaz.* [DS]
- yolamaç, -cı** [yol-â-mak > yol-a-maç] {ağız} is. *Keçi yolu; küçük geçit.* [DS]
- yolamak¹**, [yöl > yol-â-mak] {yola:mak} {eT} f. 1. *Yola çıkmak.* [Gabain] 2. *Tesadüf etmek; rast gelmek; karşısına çıkmak.* [EUTS] 3. *Yol göstermek; sevk etmek.* [EUTS]
- yolamak²**, [yol > yol-a-mak] {ağız} is. *Keçi yolu; küçük geçit.* [DS]
- yolantı**, [yol-antı] {ağız} is. *Sonuna varılmayan yol.* [DS]
- yolapa**, [yulapa ? / yolapa] {ağız} is. *Davar, sığır vb. parçalandıktan sonraki kalıntısı.* [DS]
- yolazmak**, [yol-az-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] *Yolunu şaşırarak; kötü yola gitmek.* [DS]
- yolazmak²**, [yol-az-ı-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] *Yorulmak.* [DS]
- yolazmak**, [yol-az-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] *Yolunu şaşırarak; kötü yola gitmek.* [DS]
- yolbasan**, [yol+bas-an] {ağız} is. *Yol düzeltmekte kullanılan silindir.* [DS]
- yolbasar**, [yol+bas-ar] {ağız} is. *Haydut.* [DS]
- yolca**, [yol-ca] {eAT} {OsT} zf. 1. *Yoldan ayrılmayarak; yolu takip ederek.* 2. *Yol üzerinde.* ☞ **yolca gidü**, {eAT} *Yol boyunca giderek.*
- yolcu**, [yöl > yol-cı] {eT} is. *Yolcu.* [Bahşayış]
- yolcu**, [yol-cu] is. 1. *Yolculuk yapan kimse.* 2. *Bir taşıtlarla bir yerden başka bir yere giden kimse.* 3. *Yolculuğa çıkmaya hazırlanan kimse.* 4. *mecaz.* *Doğması beklenen çocuk.* 5. *mecaz.* *İyileşmesi umutsuz, ölmek üzere olan hasta.* 6. {ağız} *Çerçi.* [DS] 7. {ağız} *Göze inen perde; boz.* [DS] 8. sf. {ağız} *(Kişi için) ölümü yakın.* [DS] ☞ **yolcu etmek**, *Yola çıkan kimseyi uğurlamak.*|| **yolcu gemisi**, *Yolcu taşımak üzere yapılmış deniz taşıtı.*|| **yolcu-kilometre**, *Hava trafiğinde, bir kilometre uzaklığa taşınan bir yolcuya karşılık gelen yolcu taşıma ölçü birimi.*|| **yolcu salonu**, *İstasyon, liman, otogar vb. yerlerde yolcuların taşıt bekledikleri, oturup dinlendikleri yer.*|| **yolcu yolakçı**, {ağız} *(Kişi için) gezgin; gezici.* [DS]
- yolculuk, -ğu** [yol-cu-luk] is. 1. *Yerleşim birimi, ülke, bölge vb. yerleri birbirine bağlayan ulaşım yollarında yapılan gidip gelme işi; seyahat; gezi.* 2. *Yaya ya da herhangi bir taşıtlarla bir yere gidiş veya bir yerden geliş.* 3. *Bir yerden başka bir yere gidiş veya gelişte geçen süre.* ☞ **yolculuk etmek**, 1. *Bir yerden başka bir yere gitmek veya gelmek.* 2. *Uzak yerleri gezip dolaşarak görmek; gezmek.*|| **yolculuk yapmak**, *Yolculuk etmek.*
- yolçı**, [yöl > yol-çî] {yolçı:} is. 1. *Yolcu.* [İKPÖy.] [EUTS] [KB] 2. *Rehber; kılavuz.* [EUTS] [İKPÖy.]
- yolçılığ**, [yolçı > yolçı-lığ] {eT} sf. *Kılavuzlu.* [KB]
- yold**, [yald / yıld / yold (yans.)] is. *Parlamayı, ışık saçmayı anlatan kök.* *yold-ra-mak, yold-rı-mak*
- yoldam**, [yor-dam / yoldam] {ağız} is. *Göz kararı ile ölçme; tahmin.* [DS]
- yoldamlı**, [yordam-lı / yoldam-lı] {ağız} sf. *Eğitim görmüş; incelikli.* [DS]

- yoldaş**, [yol-dāş يولداش] (*yolda:ş*) *is.* 1. Bir kimseye çıktığı yolda arkadaşlık, eşlik eden kimse; yol arkadaşı. {eT} (*aynı*) [Mühennâ] 2. Arkadaş; dost. 3. *mecaz.* Ortak siyasal görüşü benimseyen kişilerden her biri. 4. *dar. anl.* Komünist partinin üyesi olmasa da onun ilkelerini benimseyen, ilkelerine uyan kişi. 5. {ağız} Evli eşlerden her biri; eş. [DS] ☞ **yoldaş koşmak**, {eAT} *Yol arkadaşı yapmak.*
- yoldaşlanmak**, [yoldaş-la-n-mak يولداشلنمق] {OsT} *dönşl. f. [-ur]* Arkadaşlık etmek.
- yoldaşlaşmak**, [yoldaş-la-ş-mak يولداشلشمق] {OsT} *işteş. f. [-ur]* Yol arkadaşlığı yapmak.
- yoldaşlık**, -ğî [yol-daş-lik] *is.* Yol arkadaşlığı. ☞ **yoldaşlık etmek**, *Birine yolculukta arkadaşlık etmek; yolculuğa beraber katılmak; birlikte gitmek.*
- yoldramak**, [yold (*yans.*) > yold-rā-mak] (*yoldra:-mak*) {eT} *gçl. f. [-r]* (Maden vb. için) parlamak. [DLT]
- yoldruğa**, [yuld (*yans.*) > yuldur-mak > yuld-ur-ğā [Clauson] / yoldruğā] (*yoldruğa:*) {eT} *is.* Kılıç gibi uzunca bir bitki. [DLT]
- yoldruk**, [yuld (*yans.*) > yuld-ur-uk / yoldr-uk] {eT} *sf.* Cilalı; parlak; süslü. [DLT]
- yoldurğa**, [yuld (*yans.*) > yuld-ur-mak > yold-ur-ğā] (*yoldurğa:*) {eT} *is.* Kılıç gibi uzunca bir bitki. [DLT]
- yoldurğan**, [yuld (*yans.*) > yuld-ur-mak > yold-ur-ğān] (*yoldurğa:n*) {eT} *sf.* Bir bitki adı. [EUTS]
- yoldurma**, [yol-dur-ma] *is.* Yoldurmak eylemi.
- yoldurmak**, [yol-mak > yol-dur-mak] *gçl. f. [-ur]* Yolmak eylemini yaptırmak.
- yoldüzer**, [yol+düz-er] {ağız} *is.* Buldozer. [DS]
- yole**, [Holl. jol > Fr. yole] *is.* Sakin sularda yapılan gezi ve yarışlarda kullanılan dar, uzun ve kürekle çalışan hafif tekne.
- yolgeçen**, [yol+geç-en] *b. is.* Herkesin hiçbir denetime uğramadan girip çıkabildiği yer. ☞ **yolgeçen hani**, *Girip çıkkanı, geleni gideni belirsiz ve çok olan yer.* {ağız} (*aynı*) [DS]
- yolgu**, [yol-mak > yol-gu] {ağız} *is.* Ustura; tıraş bıçağı. [DS]
- yolğürmak**, [yöl > yol-ğür-mak] {eT} *gçsz. f. [-ur]* Yolda rastlamak. [DLT]
- yolğuç**, [yol-mak > yol-ğuç] {eT} *is.* Tüy yolma aracı; cımbız. [Mühennâ]
- yoli**, [yöl > yol-ī] (*yoli:*) {eT} *zf.* Kat; sefer; yol; kere; kez; defa. [ETY] [Tekin] “*Altı yoli süngüştüm (altı kez savaştım).*”
- yoliç**, [yov > yov-(ı)l-ıç] {eT} *is.* Keçi kıllarının diplerinde bulunan yumuşak ince yün. [DLT]
- yoliğ¹**, [yöl > yöl-ığ] (*yo:lıg*) *sf.* Mesut; bahtiyar. [ETY]
- yoliğ²**, [yul-mak > yul-uğ [Clauson] / yol-uğ] {eT} *is.* Fidyeye. [DLT]
- yoliğ³**, [yol-uğ] {eT} *is.* Emir. [EUTS]
- yolına**, [yol-u-n-ā] (*yoluna:*) {eT} *zf.* ... amacına; ... amacıyla; ... için. [Bahşayış]
- yolıra**, [yol-ı-rā يوليرا] {eAT} *zf.* Yol boyunca; yolunca.
- yolitmak**, [yulī-mak > yulī-t-mak [Clauson] / yoli-t-mak] {eT} *gçl. f. [-ur]* Yağma ettirmek. [DLT]
- yolizler**, [yol+iz-le-r] *b. is.* Elektriklenmiş bir taşıyıcının, bir manyetik alan içindeki yörüngesini görünürlük yapan aygıt; odoskop.
- yolkaşmak**, [yulk-mak > yulk-uş-mak [Clauson] / yolka-ş-mak] {eT} *dönşl. f. [-ur]* Sıyılmak. [DLT]
- yolkese**, [yol+kes-en] *b. sf.* Yol üzerine koyduğu engellemelerle taşıtları durdurup soygun yapan kimse; şaki.
- yolkı**, [yöl > yol-k-ī] (*yolkı:*) {eT} *is.* Yolcu; yoldaki; yola çıkmış kimse. [EUTS]
- yolkmak¹**, [yol-k-mak] *gçsz. f.* Rastlamak; yolda olmak; [Gabain]
- yolkmak²**, [yulī-mak > yul(ı)k-mak [Clauson] / yol-k-mak] {eT} *gçl. f. [-ar]* Sıyırmak; çatlatmak; yolkmak; bir şeyden herhangi bir şeyi çıkarmak; soy-mak. [DLT]
- yolkunmak**, [yul(ı)k-mak [Clauson] / yol-k-mak > yol-un-mak] {eT} *dönş. f. [-ur]* Sıyılmak. [DLT]
- yolkuşmak**, [yul(ı)k-mak > yulk-ış-mak [Clauson] / yol-k-uş-mak] {eT} *işteş. f. [-ur]* Birbirinden kâr veya yarar sağlamak; karşılıklı birbirinden yararlanmak. [DLT]
- yollak**, -ğî [yol > yol-a-k > yol(l)-a-k] {ağız} *is.* Yöntem. [DS]
- yollama**, [yol-la-ma] *is.* Yollamak eylemi; gönderme.
- yollamak**, [yöl > yol-lā-mak يولامق / يوللمق] (*eT. yol-la:mak*) *gçl. f. [-r] [-r] [-l(u)-yor]* 1. Birinin belli bir amaçla bir yere gitmesini sağlamak; göndermek; yola göndermek. {eT} (*aynı*) [Mühennâ]. 2. Yolcu etmek; uğurlamak. {eAT} (*aynı*) 3. Biri aracılığı ile bir şeyin, başka birinin eline geçmesini sağlamak; ulaştırmak; iletmek; göndermek. 4. Aracılık ederek birini, bir yerde hizmet etmesini sağlamak amacı ile ilgili yere tavsiye ile göndermek; öğütlemek; tavsiye etmek. 5. İstenmediği, ihtiyaç kalmadığı gerekçesi ile birini işten çıkarmak; yol vermek. 6. Atmak; fırlatmak; göndermek. 7. {eAT} Yola getirmek; cezalandırmak.
- yollamış**, [yol-la-mak > yol-la-mış] {ağız} *is.* Yavuklu armağanı. [DS]
- yollanma**, [yol-la-n-ma] *is.* Yollanmak eylemi.
- yollanmak**, [yol-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* 1. Yollamak eylemi yapılmak. 2. Gönderilmek; atılmak; fırlatılmak. 3. İşten atılmak; yol verilmek. 4. *dönşl. f.* Bir yere gitmek üzere yola koyulmak; bir yere doğ-

- ru yürümek; ayrılıp uzaklaşmak; yola çıkmak; gitmek. {ağız} (aynı) [DS] **5.** Yol sahibi olmak; yolu yapılmak.
- yollayı,** [yol-la-mak > yol-la-y-ı] {ağız} is. Yolcu getirme; uğurlama. [DS]
- yollu,** [yol-lu] sf. **1.** Yolu olan; yolu bulunan. **2.** Yolu belirtilen nitelikte olan. **3.** (Kumaş için) kalın çizgili; çubuklu. {ağız} (aynı) [DS] **4.** Kuralına uygun. **5.** (Taşıt ve binek hayvanı için) hızlı giden; iyi yol alan. {ağız} (aynı) [DS] **6.** Herhangi bir nitelikte veya biçimde. **7.** argo. (Kadın için) kolayca elde edilen; kötü yola düşmüş. {ağız} (aynı) [DS] **8.** zf. {ağız} Gibi; gibilerden. [DS] ☞ **yollu olmağ** (olmak), {ağız} **1.** Anlayış göstermek. **2.** Geleneklere uygun davranmak. [DS]|| **yollu yolunca,** {eAT} {OsT} Kurallara göre; usulü dairesinde; gereğine uygun olarak.
- yolluğ,** [yo l-luğ] (yo:lluğ) {eT} sf. **1.** Yollu; metotlu. [Üç İtigsizler] **2.** Mesut; mutlu; talihli; kutlu. [ETY] [EUTS] [Gabain] [Üç İtigsizler] [Tekin] **3.** Türü. [Üç İtigsizler]
- yolluh,** [yol-luk / yolluh] {ağız} is. → yolluk. [DS]
- yolluk, -ğu** [yol-luk] is. **1.** Yolculuk sırasında yemek için hazırlanan yiyecek. {ağız} (aynı) [DS] **2.** {ağız} Yolculukta giymek için ayrılan elbise. [DS] **3.** Yolcuya uğurlama sırasında verilen armağan. **4.** Sofa, merdiven gibi yerlere serilen dar, uzun halı, kilim veya keçe. {ağız} (aynı) [DS] **5.** Sürekli ya da geçici bir görevle bir yere gönderilen memura yol masraflarını karşılamak üzere ödenen para; yol masrafı; harcırah. **6.** {ağız} folk. Geline ve yakınlarına verilen armağan. [DS] **7.** {ağız} folk. Başlık parası. [DS] **8.** {ağız} Kız evine gönderilen düğün hediyesi. [DS] **9.** {ağız} Her türlü armağan. [DS]
- yollukçu,** [yol-luk-çu] {ağız} is. Hayvanla yapılan taşımada, yaptığı her sefer için belli bir ücretle çalışan işçi. [DS]
- yollukçuluk, -ğu** [yol-luk-çu-luk] {ağız} is. Kendi hayvanı ile sefer başına belli ücret alarak yapılan yük taşıma işi. [DS]
- yolma,** [yol-ma] is. **1.** Yolmak eylemi. **2.** {ağız} Ekini elle yolarak biçme işi. [DS] **3.** {ağız} Orakla biçilemeyecek kadar kısa kaldığı için elle tek tek yolunabilecek ekin. [DS] **4.** {ağız} Ekin yolarken parmak uçlarına takılan gereç. [DS] **5.** {ağız} Koyunun sırtından yolunarak alınan yün. [DS] ☞ **yolma yolmak,** {ağız} Ekin veya ot yolmak. [DS]
- yolmak¹,** [yul-mak [Clauson] / yol-mak] gçl. f. [-ar] **1.** (Bitki, kıl vb. için) sabit durduğu yerden çekip çıkarmak; koparmak; yolmak için kaynar suya bırakmak. {eT} (aynı) [DLT] [Mühennâ] **2.** {ağız} Tırmalamak; yırtmak. [DS] **3.** {eT} Kurtarmak; bırakmak; salıvermek; istinsah etmek. [DLT] [Mühennâ] **4.** mecaz. argo. Hile ve kurnazlıkla dolandırarak birinin parasını elinden almak; parasını çekmek; ütmek. {ağız} (aynı) [DS]
- yolmak²,** [yoluğ (fidye) > yol-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] Fidyeye vermek. [Mühennâ]
- yolmuş,** [yol-muş / yoluğ-muş] {eT} sf. Fidyeye vererek kurtulmuş olan. [Mühennâ]
- yolna,** [eT. yul-(ı)n-a / yolna] is. Miğfer.
- yoloğlu,** [yol+oğ(u)l-u] {OsT} is. Fedai; kurban.
- yölölçer,** [yol+ölç-er] b. is. Otomobilin ya da bir yayanın almış olduğu yolu ölçmekte kullanılan aygıt; odometre.
- yolpak¹, -ğı** [? yolpak] {ağız} is. **1.** Sandalye minderi. **2.** Beşiklere konulan küçük döşek. [DS]
- yolpak², -ğı** [yalp (yans.) > yalp-ak] {ağız} sf. **1.** (Kişi için) tatlı dilli; konuşkan. **2.** Konuksever. **3.** Çalışkan; çevik. [DS]
- yolpak³, -ğı** [yol-la-k ?] {ağız} is. Yöntem. [DS]
- yolpaz,** [yalp (yans.) > yalp-a-z] {ağız} sf. Dağınık; karmakarışık. [DS]
- yolpuk¹, -ğu** [yol-mak > yol-(u)p-uk ?] {ağız} is. Katman katman oluşmuş ve katmanları birbirinden kolayca ayrılan kaya veya taş. [DS]
- yolpuk², -ğu** [yalp (yans.) > yalp-uk] {ağız} sf. Hımbıl; budala. [DS]
- yolratmak,** [yuld (parlamak) > yuld-râ-mak / yol-rat-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Parlatmak. [DLT]
- yolrutmak,** [yuld (parlamak) > yuld-râ-mak / yol-rit-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Alevlemek; parlatmak. [DLT]
- yolsuz,** [yöl > yol-suz] {eT} sf. Yolsuz. [ETY]
- yolsuzın,** [yol-suz-ın] {eT} zf. Yolsuz olarak. [ETY]
- yolsuz¹,** [yöl > yol-suz يولسوز] sf. **1.** Haksız. {eT} (aynı) **2.** Yolunu şaşırın. {eT} {OsT} (aynı) [DLT] **3.** mecaz. Yerleşik değerlere, toplumun ahlak anlayışına aykırı davranan; bu değerleri hiçe sayan. **4.** mecaz. Kurallara, yasalara aykırı; toplum tarafından benimsenmeyen; uygunsuz; yersiz; usulsüz; biçimsiz. {ağız} (aynı) [DS] **5.** argo. Fahişe; orospu. {ağız} (aynı) [DS] **6.** Bazı kuruluşlarda herhangi bir suçundan dolayı ceza olarak birlikten çıkarılmış olan. **7.** {eAT} Gümrah.
- yolsuz²,** [yol-suz] sf. **1.** Yolu olmayan; henüz yolu yapılmamış olan. **2.** (Taşıt için) yavaş giden. **3.** argo. Parasız; züğürt. {ağız} (aynı) [DS] ☞ **yolsuz kalmak,** Parasız kalmak; züğürt kalmak.|| **yolsuz yöntemsiz,** Belli bir kurala ve yönetime bağlı kalmayan; usulsüz.
- yolsuzluk, -ğu** [yol-suz-luk] is. **1.** Yolsuz olma durumu; yolunun yapılmamış olması hâli. **2.** mecaz. Görevini ve yetkisini kötüye kullanarak çıkar sağlama; suiistimal. **3.** argo. Parasızlık; züğürtlük. **4.** argo. Fahişelik; orospuluk.
- yoltar,** [Yun. lıtarı] {ağız} is. Kılıçbalığı ağının ucuna bağlanan 20-25 kulaç uzunluğundaki ip. [DS]
- yolturmak,** [yul-mak > yul-tur-mak [Clauson] > yoltur-mak] {eT} **1.** Yoldurmak. **2.** Köleye kurtuluş

parası verdimmek; para verdirerek kölenin azat olmasını sağlamak. [DLT]

yoluğ, [yul-mak > yul-uğ [Clauson] / yol-uğ] {eT} is. Fidyeye; feda; kurban. [DLT] [Mühennâ] ⇨ **yoluğ ermek**, {eT} Feda olmak.

yoluğluğ, [yul-uğ-luğ [Clauson] / yol-uğ-luğ] {eT} is. Fidyeli; fidyesi verilmiş olan. [DLT]

yoluk¹, [yul-mak > yul-uğ [Clauson] / yol-uk] {eT} is. Feda. [ETY]

yoluk², -ğū [yol-mak > yol-uk] sf. 1. Yolunmuş olan. 2. Tüyleri yolunmuş veya dökülmüş. {ağız} (aynı) [DS] 3. {ağız} Saçı başı dağınık olan. [DS] 4. {ağız} Az ekin. [DS] 5. {ağız} Çiçek bozuğu. [DS] 6. {ağız} Parasız. [DS] ⇨ **yoluk tavuğa dönmek**, Saçını, sakalını dibinden kestirmek.

yoluk³, -ğūi [yol > yul-u-mak > yol-u-k] {ağız} sf. 1. Beceriksiz; umarsız. 2. Hoppa; şमारık. 3. Kötü huylu. [DS]

yoluk⁴, -ğū [yol-mak > yol-uk] {ağız} is. 1. Ekin biçme zamanı. 2. Deri. [DS]

yolukamak, [yul-mak > yul-uk-mak [Clauson] / yol-uk-ā-mak] (yoluka:mak) {eT} gçl. f. [-r] Feda olmak. [ETY]

yolukmak, [yöl (yol) > yol-uk-mak] {eT} {eAT} {OsT} gçsz. f. [-ur] 1. Yolda karşılaşmak; rastlamak; tesadüf etmek. [ARAT] 2. İsbet etmek; karşısına çıkmak; uğramak; çatmak.

yolunma, [yol-un-ma] is. Yolunmak eylemi.

yolunmak¹, [yöl (yol) > yol-un-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Yolda olmak; yola çıkmak. [EUTS]

yolunmak², [yol-mak > yol-un-mak] {eT} {eAT} {OsT} gçsz. f. [-ur] 1. Kendisine yolmak eylemi uygulanmak; yolmak işi yapılmak. 2. Azat edilmek; bırakılmak. 3. (Bitki, tüy vb. için) kökünden sökülüp çıkarılmak. 4. mecaz. Bütün parası, hile ve kurnazlıkla elinden alınmak. 5. dönşl. {eT} Boşanmak. [DLT] 6. {eAT} Kurtulmak; halas bulmak. 7. {eT} Sıyrılmak. [KB] 8. {eAT} Kendi saç ve sakalını yolmak; tıraş olmak. {ağız} (aynı) [DS] 9. {eAT} Temizlenmek. 10. mecaz. Kumarda kaybetmek; ütülmek. {ağız} (aynı) [DS] 11. mecaz. Büyük bir üzüntünün etkisi ile dövünüp çırpınmak; saçını başını yolmak; dövünmek. {ağız} (aynı) [DS]

yoluntu, [yol-mak > yol-untu] is. 1. Yolunmuş, kökünden sökülüp çıkarılmış olan şey. 2. Kesilmiş, tıraş edilmiş saç veya sakal. 3. sf. Tüyleri yolunmuş olan.

yoluşmak, [yol-mak > yol-uş-mak] {eT} {eAT} {OsT} gçsz. f. [-ur] 1. Yağmalanmak. [DLT] 2. Pençeleşmek; döğüşmek. [DS]

yolutmak, [yol-mak > yol-uk-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yağma ettirmek. [DLT]

yoluyla, [yol-u+ile] (yolu'yla) b. zf. 1. Belirtilen yoldan geçerek. 2. mecaz. Aracılığıyla; vasıtasıyla. 3. Yöntemine uygun olarak; usulüyle.

yolüstü, [yol+üst-ü] b. is. Geçerken uğranılan veya yanından yol geçen yer; uğrak.

yom¹, [yom (yans.)] is. Homurdanmayı anlatan kök. yom-(u)k-ul-da-mak

yom², [Ar. yümnn (uğur) => yom / yum] {eAT} is. 1. Uğur; talih; iyi haber; kut. {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} Fal. [DS] 3. {ağız} Boş inanç. [DS] 4. {ağız} Gelenek; örf. [DS] 5. {ağız} Kuşku; sanı. [DS] 6. sf. Uğursuz. ⇨ **yom ağızlı**, {ağız} Gizliyi bilici; falcı. [DS]|| **yom tutmak**, Uğurlu saymak; iyi bulmak.|| **yom vermek**, 1. {eAT} Kutsamak. 2. {ağız} Düşüncesini söylemek. [DS]|| **yom yorma**, {ağız} Düşü kötüye yorma. [DS]|| **yom yormak**, {eAT} Kehanette bulunmak.

yom³, [yom (yans)] {ağız} is. 1. Türkü. 2. Nükte. [DS]

yoma, [Yun. ligoma] (yo'ma) is. dnz. 1. Gemileri rıhtım ve şamandıralara bağlamada kullanılan 5-24 burgatalık, üç veya dört kollu sağa bükümlü olarak yapılmış lif halat. 2. Balıkçıların kullandığı, birçok ipin örülmesiyle oluşturulmuş halat. ⇨ **yoma bükümü halat**, dnz. Sola bükülmüş halat kollarının bir arada sağa bükülmesiyle oluşturulan üç kollu halat.

yomak¹, [yo -mak] (yo:mak) {eT} gçsz. f. [-r] 1. Mevcut olmamak; yok olmak; mahvolmak. [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] 2. Görünmez olmak; o yerde bulunmamak. [İKPÖy.]

yomak², [yo-mak / yu-mak] {eT} gçsz. f. [-r] Yapışmak.

yomak³, -ğū [yo-mak ?] {ağız} is. Duvar örülürken büyük taşlar arasına sıkıştırılan küçük taş; taş parçası. [DS]

yomalak, -ğū [yama-lak / yoma-lak] {ağız} is. Yarısı yapılmış iş. [DS]

yomca¹, [oma-ça / omca > yomca] {ağız} is. Bağ kütüğü; omca. [DS]

yomca², [oma-ça / omca > yomca] {ağız} is. Bir ucu tutuşmuş odun. [DS]

yomdarmak, [yom-it-mak > yom-(ı)d-ar-mak [Clauson] / yumd-ar-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Toplamak; bir araya getirip bağlamak, birleştirmek. [Üç İtigsizler]

yomğū, [yo-mak (yapışmak) > yom-ī-mak > yom-gī] (yomgū:) {eT} zm. Herkes; her şey; hepsi; bütün; bütünü; hep. [DLT]

yomğūğūn, [yom-ğū > yomğū-ğūn] (yomğūğūn) {eT} zm. Yığın hâlinde; hepsi. [Clauson]

yomkū, [yo-mak (yapışmak) > yom-ī-mak > yom-kī] (yomkū:) {eT} zm. Herkes; her şey; hepsi; bütün; bütünü; hep. [EUTS] [Üç İtigsizler] [Gabain]

yomkuldamak, [yom (yans.) > yom-(u)k-ul-da-mak] {ağız} gçsz. f. [r] [-d(u)-yor] Ses çıkarmak. [DS]

yomlamak¹, [yom-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-

yor] **1.** Oranlamak; tahmin etmek; sanmak. **2.** Uygun görmek; munasip bulmak; yakıştırmak. [DS]
yomlamak², [yom-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Sevmemek; beğenmemek. [DS]
yompar, [? yompar] {ağız} sf. Eli işe yakışmayan. [DS]
yomsuk¹, -ğū [yom-suk / yoñ-suk] {ağız} is. Yosun. [DS]
yomsuk², -ğū [yon-mak > yom-suk / yom-suk] {ağız} is. Kıymık. [DS]
yomsulamak, [yansı-la-mak / yañsı-la-mak > yom-su-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Alay etmek. [DS]
yomsurmak, [yum-mak > yum-(u)ş-ur-mak > yom-sur-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] → yomşurmak; yuğşurmak. [DS]
yomsuz, [yom-suz] {ağız} sf. Uğursuz; meşum. [DS]
yomsuzluk, -ğū [yom-suz-luk] is. Yomsuz olma durumu; uğursuzluk.
yomşurmak, [yum-mak > yum-(u)ş-ur-mak > yom-şur-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] (Kap için) dıştan gelen basınç, darbe vb. ile çökmek; kamburlaşmak. [DS]
yomukmak, [yomī-mak > yomu-k-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Toplanmak. [ARAT]
yomurmak, [yom-ur-mak (baştaki harf, t olabilir)] {eT} gçl. f. [-ur] Kesmek; tomruk yapmak. [DLT]
yomutmak, [yom-ut-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] Yenmek. [DS]
yomuz, [yam-ız / yomuz] {eT} is. **1.** Böğür; gövde yanı. {ağız} (aynı) [Gabain] [DS] **2.** Kasık. [EUTS]
yon¹, [yon] is. **1.** {eT} İstenen sonuç. [Clauson] **2.** sf. {ağız} Uygun; munasip. [DS] ☞ **yon görmek**, {ağız} Uygun görmek; yakıştırmak. [DS]
yon², [Sansk. yavana (Yunan) => yōn [Clauson] / yun] (yo:n) {eT} is. Tavus. [DLT]
yon³, [yöl > yon] {ağız} is. Kez; defa. [DS]
yonacak, -ğū [yon-mak > yon-acak] {ağız} is. **1.** Taşçı kalemi. **2.** Nalbant bıçağı; sunturaç. [DS]
yonca, [yon-a] {eT} is. → yonak. [EREN]
yonak, [yon (sirt) > yon-ak] is. **1.** {eT} Hayvanların semerleri altına konulan keçe, çuval, çul parçası. [DLT] **2.** {ağız} Marangoz keseri. [DS]
yonaklamak, [yon-ak-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yolmak. [DS]
yonalmak, [yön > yön-el-mek / yon-al-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Yönelmek. [DS]
yonan, [Yun. Yunan > yonan] {ağız} is. Bir buğday türü. [DS]
yonat, [yön-et / yon-at / yoñ-at] {ağız} sf. İyi; tam; düzgün; sağlam; doğru dürüst. [DS]
yonatça, [yonat-ça / yoñat-ça] {ağız} sf. İyi; tam; düzgün; sağlam; doğru dürüst. [DS]
yonca, [eT. yor-inç-ğā > yorınca > yoncā] (eT. yonca:) {eT} is. bot. **1.** Baklagillerden, yaprakları üç

parçacıktan oluşan, kazık köklü, çiçekleri menekşe renginde ve küçük kömeç biçiminde toplu, proteince zengin olduğu için hayvan yemi olarak kullanılan ve ülkemizde 95 kadar türle temsil edilen çok yıllık otsu bitki; üçgül, (*Trifolium*). {eT} (aynı) [Bahşayış] **2.** sf. Yonca biçiminde olan. ☞ **yonca yaprağı**, Her birinin merkezi eşkenar üçgenin köşelerinden birinin üzerinde bulunan ve kesişen üç çemberden oluşan süs unsuru. || **yonca yaprağı kavşak**, Gelen ve ayrılan yolların kesmesi gereken kolun altından geçecek biçimde farklı düzlemlerde akışı kolaylaştıran, dört yapraklı bir yonca görünümünü alan kavşak.

yoncak, -ğū [yon-acak] {ağız} is. Nalbant bıçağı. [DS]
yoncalık, [yonca-lık] {eT} {ağız} is. Yoncalı arazi; yonca tarlası. [Bahşayış] [DS]
yonçğa, [yor-inç-ğā / yonçğā] (yonçğa:) {eT} is. Yonca otu. [Mühennâ]
yond, [yond / yund] {eT} is. At. [KB]
yonda, [yonda ?] is. **1.** Kuşların tüylerinin altındaki ince tüyler. **2.** Hav tüyleri.
yondemli, [yöntem-li] {ağız} sf. Eli yatkın; becerikli; hünerli. [DS]
yondurmak, [yon-dur-mak یوندرمق] {OsT} gçl. f. [-ur] Yontturmak.
yonelmek, [yön-el-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Yönelmek. [DS]
yonga, [yon-mak > yon-ga] is. **1.** Kesilen, parçalanmış, rendelenen şeylerden çıkan küçük parça; yontulmuş küçük odun parçaları; iri talaş; talaş. {ağız} (aynı) [DS] **2.** bsy. Çok küçük yüzeyler üzerinde çok sayıda devre elemanlarından oluşan ve son derece karmaşık elektronik devrelerin yerleştirildiği, yarı iletken malzemeden yapılmış ince dilim. ☞ **yonga levha**, Tutkallı ağaç yongalarını ısı ve basınç altında işleyip sertleştirerek üretilmiş tahta levha.
yongaç¹, -cı [yoñ-aç ?] (yoñaç) {ağız} e. **1.** Belki; sanırım. **2.** is. Küçük olasılık. [DS]
yongaç², -cı [yavaş > yoñ-aç ?] (yoñaç) {ağız} sf. Yavaş. [DS]
yongağ, [yoñ-ā-mak > yoñ-ā-ğ] (yoña:g) {eT} is. **1.** İftira; bühtan; yalan yere suçlama; dedikodu. [ARAT] [EUTS] **2.** Beye birini gammazlama. [DLT]
yongağcı, [yoñ-ā-ğ > yoñağ-çī] (yoñağ-çī:) {eT} is. Gammazcı. [KB]
yongak, [yoñ-ā-mak > yoñ-ā-k] (yoña:k) {eT} is. **1.** İftira. [Gabain] **2.** Gammazlık. [KB] **3.** Kavga; gü-rültü patırtı. [Mühennâ]
yongakçı, [yoñak-çī] (yoñakçī:) {eT} sf. Gammaz. [KB]
yongal, [yon-ga-l] {ağız} sf. (Ağaç için) yontmaya elverişli. [DS]
yongalama, [yonga-la-ma] is. Yongalamak eylemi.
yongalamak, [yonga-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]

- Küçük küçük parçalar çıkarmak; yonga çıkarmak; yonga durumuna getirmek. {ağız} (aynı) [DS]
- yongalayıcı**, [yonga-la-y-ıcı] *sf.* 1. Yongalama işini yapan. 2. *is.* Yonga balyası yapan işçi.
- yongamak**, [yoñ-ā-mak] (*yoña:mak*) {eT} *gçsz. f.* [-r] 1. Birini haksız yere suçlamak; iftira etmek; itham etmek; yalan yere suçlamak; beye birini gammazlamak; gammazlık etmek; şikâyet etmek. [ARAT] [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] 2. Yanılmak. [DLT]
- yongar**, [eT. yun-ğar > yon-ğar] *is.* Üç telli bağlama; küçük bulgari.
- yongaşmak**, [yoñ-ā-mak > yoña-ş-mak] {eT} *işteş. f.* [-ur] 1. Birbirini tahrik etmek. [ETY] 2. Birbirine iftira etmek. [ETY]
- yongaşurmak**, [yoñ-ā-mak > yoña-ş-ur-mak] (*yoñaşurmak*) {eT} *gçl. f.* [-ur] Karşılıklı iftira ettirmek. [ETY]
- yongat**, [yön-et / yon-at / yoñ-at] (*yoñat*) {ağız} *sf.* İyi; tam; düzgün; sağlam; doğru dürüst. [DS]
- yongatça**, [yonat-ça / yoñat-ça] (*yoñatça*) {ağız} *sf.* İyi; tam; düzgün; sağlam; doğru dürüst. [DS]
- yongatmak**, [yoñ-ā-mak > yoña-t-mak] (*yoñatmak*) {eT} *gçl. f.* [-ur] Kov vermek. [DLT]
- yonggurt**, [yoğur-t > yoñgur-t] (*yoñgurt*) {ağız} *is.* Yoğurt. [DS]
- yonglağlıbğ**, [Çin. yung > yuñ-lağ-lığ [Clauson] / yoñ-lağ-lığ] (*yoñlağı.lig*) {eT} *sf.* Kullanılacak olan; harcanılacak olan. [EUTS]
- yonglamak**, [Çin. yung > yoñ-lā-mak] (*yoñla:mak*) {eT} *gçl. f.* [-r] İstifade etmek; yararlanmak; işletmek. [EUTS]
- yongsa**, [yok-sa > yoñ-sa] (*yoñsa*) {ağız} *bağ.* Yoksa. [DS]
- yongsul**, [yoñsul] (*yoñsul*) {ağız} *is.* Yosun. [DS]
- yongşurmak**¹, [yiñ-ü-ş-ür-mek / yoñş-ur-mak] (*yoñşurmak*) {eT} *gçl. f.* [-ur] Sıcak suya soğuk su katarak karıştırmak; ılıştırmak. [ETY]
- yongşurmak**², [yoñ-ā-mak > yoñ(a)-ş-ur-mak] (*yoñaşurmak*) {eT} *gçl. f.* [-ur] *is.* İftira ettirmek. [Gabain]
- yongğa**, [yon-mak > yon-ga] {ağız} *is.* Yonga. [DS]
- yongğuç**, [yon-mak > yon-ğuç] {eT} *is.* Rende. [Mühennâ]
- yonicı**, [yon-mak > yon-ıcı] {eT} *is.* Ağaç yontarak araç gereç yapan kimse; yonma ustası. [Bahşayış]
- yonındı**, [yon-in-dî] (*yonındı.*) {eT} *is.* Yonuntu; talaş. [DLT]
- yonınmak**, [yon-mak > yon-in-mak] {eT} *dönşl. f.* [-ur] Yonar görünmek; yonuyormuş gibi yapmak. [DLT]
- yonka**, [yon-mak > yon-ga] {ağız} *is.* Yonga. [DS]
- yonma**, [yon-ma] *is.* 1. Yonmak eylemi. 2. {OsT} *sf.* Yontulmuş; yontma.
- yonmah**, [yon-mak > yon-mah] *gçl. f.* [-ar] {ağız} Yontmak. [DS]
- yonmak**, [yon-mak یونق] {eT} *gçl. f.* [-ar] 1. Yontmak; tıraş etmek; tıraşlamak; düzeltmek. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [EUTS] [Bahşayış] [DS] 2. Yaralamak. [EUTS] 3. Ziyana sokmak. [EUTS] 4. Sivriltilmek. [Bahşayış] 5. {OsT} Yok etmek; silmek. 6. {ağız} Birinden çıkar sağlamak. [DS]
- yonsul**, [yoñsul] {ağız} *is.* Yosun. [DS]
- yonsun**, [yoñsun] {ağız} *is.* Yosun. [DS]
- yonşe**, [? yonşe] {ağız} *is.* Kilermeni. [DS]
- yont**, [yon-t / yun-t] {eT} *is.* 1. At. [ETY] [EUTS] 2. On iki hayvanlı Türk takviminde bir yıl adı. [EUTS] 3. {ağız} Hergelede gezen başıboş at. [DS] 4. {ağız} Başıboş hayvan. [DS] ☐ **yont kuşu**, *zool. Kuyruksallayan.* || **yont yılı**, *On iki hayvanlı Türk takviminde yedinci yılın adı; at yılı.*
- yontacak**, -ğı [yon-t-acak] *is.* 1. Yontma işini yapan alet. 2. Nalbantlıkta hayvanların tırnaklarını kesip yontmakta kullanılan özel bıçak; suntırak.
- yontaç**, -cı [yont-mak > yont-aç] {ağız} *is.* Kalem açacağı. [DS]
- yontak**, -ğı [yont-mak > yont-ak] {ağız} *is.* Yontmaya, oymaya yarayan gereç. [DS]
- yontar**, [yont-mak > yont-ar] {ağız} *is.* Marangoz keseri. [DS]
- yontarmak**¹, [yont-mak > yont-ar-mak] {ağız} *gçl. f.* [-ır] Yontmak. [DS]
- yontarmak**², [yon-mak > yon-t-ar-mak ?] {ağız} *gçl. f.* [-ır] Betimlemek. [DS]
- yontma**, [yon-t-ma] *is.* 1. Yontmak eylemi. 2. *sf.* Yontularak meydana getirilmiş olan. ☐ **Yontma Taş Çağı**, *Tarih öncesi zamanların en eskisi.* || **Yontma Taş Devri**, *Yontma Taş Çağı.*
- yontmak**, [yon-t-mak] *gçl. f.* [-ar] 1. Bir şeyin dış yüzeyinden keskin bir aletle azar azar parça kopararak şekil vermek; biçmek. 2. *mecaz.* Bir kimse-den, sezdirmeksizin azar azar para koparmak; para sızdırmak. 3. (“Kendine” kelimesi ile birlikte) değerlendirilmelerde kendi çıkarını gözetmek; küçük hesap peşinde olmak.
- yontu**, [yont-mak > yont-u] *is.* Heykel, (1974).
- yontucu**¹, [yontu-cu] *is.* Heykeltıraş; heykeltci.
- yontucu**², [yont-mak > yont-ucu] *sf.* 1. Yontma işini yapan; yontan. 2. *mecaz.* Kendi çıkarını düşünen.
- yontuculuk**¹, -ğü [yont-u > yontu-cu-luk] *is.* Heykeltıraşlık; yontucu olma durumu.
- yontuculuk**², -ğü [yont-ucu-luk] *is.* Yontma işi.
- yontuk**, -ğü [yon-t-uk] *sf.* 1. Yontulmuş olan; yontma işleminden geçirilmiş. 2. *is.* Yontulmuş yer. 3. Yontulmuş parça. ☐ **yontuk düz**, *coğ. Toprak aşınması etkisi ile oluşmuş yumuşak engebeli eğik arazi; yalama yazı; penepren.*
- yontulma**, [yon-t-ul-ma] *is.* Yontulmak eylemi.

yontulmadık, -ğî [yont-ul-ma-dık] {ağız} sf. (Kişi için) kaba saba; nezaketsiz; incelikten yoksun. [DS]
yontulmak, [yon-t-ul-mak] edil. f. [-ur] 1. Yontmak eylemi yapılmak. 2. Kendisine yontmak eylemi uygulanmak. 3. (Kişi için) kaba sabalıktan sıyrılarak toplum düzenine uymak; kibarlaşmak; incelmek; nazikleşmek. 4. mecaz. Herkes tarafından kendi hesabına uygun biçimde değerlendirilmek; öznel yorumlanmak.
yontulmamış, [yont-ul-ma-mış] {ağız} sf. Yontulmadık. [DS]
yontumak, [yon-t-u-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Uygun bir yerini bulup yerleştirmek. [DS]
yonu, [yon-mak > yon-u] is. 1. Yontulmuş şey. 2. {ağız} Taş yontma işi. [DS] 3. {ağız} Yontulmuş taş; yontma taş. [DS] 4. {ağız} Tuğla. [DS] 5. {ağız} Yapıda kullanılan yontulması kolay büyük taş. [DS] 6. {ağız} Kolay yontulmuş iri taşlarla yapılmış bina. [DS] ☞ **yonu daşı**, {ağız} → yonu taş. [DS]|| **yonu taş**, {ağız} Yapıda kullanılan yontulması kolay iri taş. [DS]
yonucu, [yon-u > yonu-cu] {ağız} is. Taş ustası. [DS]
yonulacak, -ğî [yon-ul-acak] {ağız} sf. Yontulmadık. [DS]
yonuldu, [yon-ul-du] {eAT} sf. Kazıntı.
yonulma, [yon-ul-ma] is. Yonulmak eylemi. ☞ **yonulmalı olmak**, {eAT} Kırılması, parçalanması gerekli olmak.
yonulmak, [yon-ul-mak] {eT} {eAT} {OsT} edil. f. [-ur] Yontulmak. [DLT]
yonumak, [yon-mak > yon-ü-mak] (yonu:mak) {eT} gçl. f. [-r] Yonmak. [DLT]
yonunmak, [yon-mak > yon-un-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] Yonar görünmek. [DLT]
yonuntu, [yon-mak > yon-untu] {ağız} is. Yonga. [DS]
yonuş, [yon-mak > yon-uş] {eT} is. Yonma; yonma biçimi. [DLT]
yonuşmak, [yon-mak > yon-uş-mak] işteş. f. [-ur] 1. {eT} Birlikte yonmak; yardımlaşarak yonmak. [DLT] 2. {ağız} Dövüşmek. [DS]
yonuz, [yon-uz ?] {ağız} is. Komşu. [DS] ☞ **yonuz eriği**, {ağız} 1. Ekşi yaban eriği. 2. Malta eriği. [DS]
yonuzluk, -ğü [yonuz-luk] {ağız} is. Değirmende, çarkın bulunduğu bölüm. [DS]
yonyoş, [? yonyoş] {ağız} is. Oğlan evinden kız evine gelen armağan. [DS]
yoo, [yok > yoo] (yo:) {ağız} ünl. Asla olmaz; hayır. [DS]
yopri, [yop-rı ?] {ağız} is. Büyük kulaklı keçi. [DS]
yopuk, -ğü [yap-ık > yop-uk] {ağız} is. Baş örtüsü. [DS]
yopunmak, [yap-in-mak > yop-un-mak] {ağız} döñşl. f. [-ur] Gece gündüz zorlanarak, çabalayıp çırpınarak çalışmak. [DS]

-yor, [-i-yor /-i-yor- / -u-yor- / -ü-yor] çek. e. → -ıyor.
yora¹, [yöre / yora] {ağız} is. 1. Un değirmeninde, üstteki taşın çevreye fırlattığı un. 2. Kırıntı. [DS]
yora², [yor-mak > yor-a] {ağız} is. Terbiye; incelik. [DS]
yoraça, [yor-a-ça ?] {ağız} is. 1. Dalkavuk. 2. Dalkavukluk. [DS]
yorah, [yor-ak / yorah] {ağız} is. Mest, çapula, yemeni gibi ayakkabılara vurulan meşin yama. [DS]
yorak¹, -ğî [yor-ak] {ağız} is. 1. Un değirmeninde, üstteki taşın çevreye fırlattığı un. 2. Değirmen taşının çevresindeki un kanalı. [DS]
yorak², -ğî [yor-ak] {ağız} is. 1. Mest, çapula, yemeni gibi ayakkabılara vurulan meşin yama. 2. Yama. 3. Köşkerlerin kullandığı tabaklanmış deri; deri parçası. [DS]
yorak³, -ğî [yor-ak] {ağız} is. Araba tekerleğinin parmaklığı. [DS]
yorak⁴, -ğî [yor-ak] {ağız} is. 1. Yakın çevre; kıyı. 2. Ağız çevresinde kuruyan tükürük. 3. Dudakların birleştiği köşe. 4. sövgü. Ağız için çevre. [DS]
yorak⁵, -ğî [yor-ak] {ağız} is. Yatkinlik; alışkanlık. [DS]
yorakçı, [yorak¹-çı] {ağız} is. 1. Değirmen taşlarının çevresindeki kovanları temizleyen adam. 2. Değirmenci. [DS]
yoraklatmak, [yorak-la-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Kazma, bel vb. aracın ağzını çelikletmek. [DS]
yoramaç, [yor-a-maç] {eAT} is. Devenin kasık ipi.
yoramak, [yor-mak > yor-ı-mak / yor-ā-mak] (yora:mak) {eT} gçl. f. [-r] Düş yormak; tabir etmek. [EUTS]
yoranlamak, [oran-la-mak > yoran-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Tasarlamak; ölçüp biçmek; tahmin etmek; kestirmek. [DS]
yoransız, [oran-sız > yoran-sız] {ağız} sf. (Söz için) yersiz; anlamsız. [DS]
yorasa, [yor-a-sa] {ağız} is. Deney; görgü. [DS]
yoraz¹, [yor-a-z] {ağız} sf. Huysuz; aksi. [DS]
yoraz², [yor-a-z] {ağız} is. Oynaş. [DS]
yorç, [yurç [Clason] / yorç] {eT} is. Kadının küçük erkek kardeşi. [ETY]
yorçı, [yé-çî [Clason] > yor-çî] (yorçî:) {eT} is. Yol gösteren; kılavuz; rehber; yol gösterici; usta kılavuz. [DLT] [EUTS] [ETY]
yord¹, [yurdu / yord] {ağız} is. İğne deliği. [DS]
yord², [yoğurt > yörd] (yo:rd) {ağız} is. Yoğurt. [DS]
yordam¹, [eT. yor-(ı)t-mak (dört nala sürmek) > yorit-a-mak > yortam / yordam] {eAT} is. 1. Yatkinlik; alışkanlık; meleke; yeti. 2. {ağız} Deney; beceri; çeviklik; çabukluk. [DS] 3. Gösteriş; çalım. 4. {OsT} {ağız} Kılık; kıyafet. [DS]

yordam², [yor-dam] *is.* 1. {ağız} Kılavuz; yardımcı. [DS] 2. *bsy.* Alt program.

yordam³, [yor-dam] {ağız} *is.* 1. Kural; yöntem. 2. Düzen; sıra. 3. Davranış biçimi; hâl ve gidiş. 4. Yerinde davranış; anlayış. 5. Kurala, sıraya uyma. [DS]

yordam⁴, [yor-mak > yor-dam] {ağız} *is.* 1. Oranlama; gözle ölçme; tahmin etme. 2. Beceri; el yatkınlığı. [DS]

yordamcı, [yordam-cı] {ağız} *sf.* Başkaları ile yarışmaya düşkün; gösterişçi. [DS]

yordamlamak¹, [yordam-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Bir şeyi karanlıkta el ile yoklaya yoklaya aramak. [DS]

yordamlamak², [yordam-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Bir şeyi karşılıklı, uygun bularak kararlaştırmak; yoluna koymak; düzenlemek. [DS]

yordamlı, [yordam-lı] {ağız} *sf.* 1. Elinden iş gelen; eli yatkın; becerikli; hünerli. 2. Düzenli. 3. Terbiyeli; eğitilmiş; nazık; incelikli. 4. Giyim kuşamı düzgün ve pahalı. 5. Gösterişli; yakışıklı; çalımlı. [DS] 6. Çalım satan; kurumlu.

yordamsız, [yordam-sız] {ağız} *sf.* 1. Elinden iş gelmeyen; beceriksiz. 2. Yol yordam bilmeyen; patavatsız. 3. Düzensiz. [DS]

yordanlı, [yort-mak > yordan-lı] {ağız} *sf.* Deli. [DS]

yorduma, [? yorduma] {ağız} *is.* Gelincik çiçeği; lale. [DS]

yordumak, [yor-(i)t-mak > yord-u-mak] {ağız} *gçl. f. [-r]* Evlenmekten vazgeçirmek; caydırmak. [DS]

yordurma, [yor-dur-ma] *is.* Yordurmak eylemi.

yordurmah, [yor-mak > yor-dur-mak / yordur-mah] *gçl. f. [-ur]* → yordurmak.

yordurmak, [yor-mak > yor-dur-mak] *gçl. f. [-ur]* 1. (Rüya, fâl vb. için) birine yorumunu yaptırmak; yorumlanmasını sağlamak; açıklamak. {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} Arkasından kötü konuşmak. [DS]

yorga¹, [eT. yor-ig-a / yorğa یورغا] {eAT} {OsT} {ağız} *is.* Biniciyi sarsmayan at yürüyüşlerinden biri; rahvana yakın bir yürüyüş biçimi; yumuşak rahvan; adi tırıs yürüyüşü. [DS]

yorga², [Bul. jârka] {ağız} *is.* Bir yıllık piliç; yarka. [DS]

yorgaca, [yorga-ca] {ağız} *is. tıp.* 1. Boğmaca. 2. Tifo ve benzeri hastalık. [DS]

yorgalama, [yorga-la-ma] *is.* 1. Yorgalamak eylemi. 2. *tıp.* Ayak parmağı ve baldır kaslarının felcinden ileri gelen, yürürken ayak uçlarının yere çarpmasını önlemek için dizi çok kaldırmak zorunda bırakan kusurlu yürüyüş biçimi.

yorgalamak, [yorga-la-mak یورغلامق] {eAT} {OsT} {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* (At için) yorga yürütmek; yorga gitmek. [DS]

yorgalatmak, [yorga-la-t-mak یورغله مق] {OsT} *gçl. f. [-ur]* Koşturmak; eştirmek.

yorgalık, [yorga-lık یورغه لق] {OsT} *is.* Eşkin yürüyüşlü olma; rahvanlık.

yorgalmak, [yorga-l-mak یورغه لمق] {OsT} *dönşl. f. [-ur]* Rahvan yürümek.

yorgan, [eT. yoğ-mak > yoğ-ur-kân > yorğân] *is.* Yatakta örtünmeye yarayan, içi pamuk, yün, kuş tüyü vb. elyaf ile doldurulup dikilmiş bez kılıftan ibaret örtü. ☞ **yorgan çarşafı**, *Yorganın üzerine geçirilen çarşaf.* || **yorgan döşek yatmak**, *Ağır hasta olup yatmak.* || **Yorgan gitti, kavga bitti.** *Anlaşmazlık konusu olan şey ortadan kalkınca kavgaya gerek kalmadı, anlamında kullanılır.* || **yorgan iğnesi**, *Yorgana çarşaf geçirmekte kullanılan büyük boy iğne.* || **yorgan ipliği**, *Yorgana çarşaf geçirmekte kullanılan kalın iplik.* || **yorgan kaplamak**, *Yorgana çarşaf geçirmek.* || **yorgan kavgası**, 1. *Bir şeyden çıkar sağlamak amacını güden taraflar arasındaki anlaşmazlık; çıkar kavgası; post kavgası.* 2. *Araya giren üçüncü bir kişiden çıkar sağlamayı amaçlayan dânişıklı dövüş.* || **yorgan yüzü**, *Yorganı kirden ve dış etkilerden korumak için üzerine geçirilen yüz.*

yorgancı, [yorgan-cı] *is.* Yorgan, yastık, şilte gibi şeyleri diken ve satan kimse.

yorgancılık, -ğ [yorgan-cı-lık] *is.* Yorgancının işi ve mesleği.

yorganlamak, [yorgan-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Üstünü yorgan gibi örtmek. [DS]

yorgine, [Yun. gheorgina] {ağız} *is. bot.* Yıldız çiçeği. [DS]

yorgu¹, [yor-mak > yor-gu] {ağız} *is.* Yorum; tabir. [DS]

yorgu², [yor-gu] {ağız} *is.* Sıcak ve durgun hava. [DS]

yorgu³, [yor-gu] {ağız} *is.* Usanç. [DS]

yorgun, [yor-mak > yor-gun] *sf.* 1. (İnsan, hayvan vb. için) uzun süren bir çalışma, çaba ve zorlanma sonucunda verimliliği ve gücü azalmış olan; yorulmuş. 2. Yorgunluk belirtileri taşıyan. 3. Yorgun düşmüş kimse; yorulmuş adam. 4. *zf.* Yorgun olarak. ☞ **yorgun argın**, *Çok yorulmuş olarak; gücü tükenmiş hâlde.* {ağız} (aynı) [DS] || **yorgun düşmek**, *Aşırı ölçüde yorulmaktan dolayı bitkin düşmek; takati kalmamak.* || **yorgunu yokuşa sürmek**, *Yapılması, yerine getirilmesi güç olan bir işi için daha da güçleştirici koşullar ileri sürmek; işi yokuşa sürmek.* || **yorgun yorgun**, *Yorgun hâlde iken; yorgun olarak.*

yorgunluk, -ğ [yor-gun-luk] *is.* 1. Yorgun olma durumu. 2. *biy.* Uzun süren bedensel ya da zihinsel bir çalışma sonucunda meydana gelen o işi sürdürmeyi giderek güçleştiren fizyolojik bitkinlik hâli. ☞ **yorgunluğunu almak**, 1. *Dinlenerek yor-*

gunluğunu gidermek. 2. Başkasını dinlendirerek yorgunluğunu gidermek.|| **yorgunluğunu çıkar-mak**, 1. Yaptığı işin verdiği yorgunluğu unutturacak bir etkinlikte bulunmak; dinlenmek. 2. Yaptığı işin verdiği yorgunluğu unutturacak iyi bir sonuç almak; yorgunluğa değmek.|| **yorgunluk çıkar-mak**, 1. Yaptığı işin verdiği yorgunluğu unutturacak bir etkinlikte bulunmak; dinlenmek. 2. Yaptığı işin verdiği yorgunluğu unutturacak iyi bir sonuç almak; yorgunluğa değmek.|| **yorgunluk kahvesi**, Yapılan iş sonunda ya da verilen arada dinlenirken içilen kahve.

yorğa, [yorī-mak > yor-ī-gā / yorğ-ā] (yorğa:) {eT} {ağız} sf. Rahvan; eşkin; yorga. [Gabain] [Nevâyî] [Bahşayış] [Mühennâ] [DS]

yorğacı, [yorī-mak > yor-ī-gā > yorğa-çī] (yorğacı:) {eT} is. Yorga at yarışçısı; rahvan at yarışçısı. [Nevâyî]

yorğan, [yoğ-mak > yoğ-ur-kān > yorğān] (yorğa:n) {eT} is. Yorgan. [Bahşayış] [Mühennâ]

yorğu, [yor-mak > yor-ğu] {ağız} is. Yorgunluk. [DS]

yorğuçı, [yor-gūçī] (yorğu:çī:) {eT} sf. Yorum getiren; yorumlayan; tabir eden. [KB]

yorğurd [yoğ-ur-t / yor-ğur-t] {eT} is. Yoğurt. [EUTS] [Gabain]

yoridaçı, [yor-mak (çözmek) > yor-id-a-çī] (yorida-çī:) {eT} 1. Hısımlar, dünürler arasında gelip giden adam; dünürçü; aracı. [DLT]

yoriğ, [yorī-mak > yori-ğ] {eT} is. 1. Gidiş; yürüyüş. [EUTS] 2. Yol; usul. [EUTS] 3. Tercüme-i hâl. [Gabain]

yoriğa, [yorī-mak > yor-ī-gā / yorğ-ā] (yorī:ğā:) sf. 1. (At için) eşkin yürüyen; yorga yürüyen; yorga. [DLT] 2. Yürüyen. [KB]

yoriğçi, [yoriğ > yor-ig-çī] (yoriğçī:) {eT} is. Hısımlar, dünürler arasında gelip giden adam; dünürçü; aracı. [DLT]

yoriğli, [yoriğ > yoriğ-lı] {eT} sf. Yürümeyi düşünen. [DLT]

yoriğu, [yorī-mak > yori-ğū] (yoriğu:) {eT} is. Yürünecek yer ve zaman. [DLT]

yorık, [yorī-mak > yor-ık] {eT} is. 1. Gidiş; seyir; akma. [ETY] [KB] 2. Rüya yorumu; tabir etme. [DLT] 3. Sözüün gidişi ve bağlamı. [DLT] 4. Huy; hareket. [KB] 5. sf. Uz dilli. [DLT] ☞ **yorık tıl**, *Fasih dil*. [DLT]

yorılmak, [yör-mek (çözmek) [Clauson] > yor-i-l-mak] {eT} edil. f. [-ur] Yorumlanmak.

yorımak¹, [yör-mek (çözmek) [Clauson] > yor-ī-mak] (yorī:mak) {eT} gçl. f. [-r] 1. Çözmek; düğümü açmak. [İKPÖy.] 2. Bozmak. [İKPÖy.] 3. İcra etmek. [Üç İtigsizler] 4. Olgunlaştırmak. [Üç İtigsizler]

yorımak², [yör-mek (düğüm çözmek) [Clauson] > yor-ī-mak] (yorī:mak) {eT} gçsz. f. [-r] 1. Yürümek; gitmek; hareket etmek; varmak; özgürce gezinmek. [İKPÖy.] [ETY] [EUTS] [Tekin] [DLT] [Üç İtigsizler] [KB] 2. İlerlemek; gelişmek. [ETY] 3. Yaşamak. [ETY] 4. İsmi varıp yayılmak. [DLT] 5. Yürüyüp yorulmak. [DLT] 6. Sürelik fiili yapan yardımcı fiil.

yorınça, [yor-inç-gā / yor-inçā] (yorınça:) {eT} is. Yonca. [DLT]

yorınçğa, [yor-inç-gā / yor-inçā] (yorınçğa:) {eT} is. Yonca. [DLT]

yorişmak¹, [yér-mek > yer-iş-mek [Clauson] / yori-ş-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] Yol yol olmak; yıpranmak; yoluşmak. [DLT]

yorişmak², [yorī-mak > yori-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Birlikte yürümek. [DLT]

yoritmak, [yorī-mak > yori-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur]

1. Yürütmek; harekete getirmek. [EUTS] [ETY] [KB] 2. İlerletmek; geliştirmek. [ETY] [Tekin] 3. İşletmek. [EUTS] [Gabain] 4. Ayartmak. [Gabain] 5. (İlaç, müşil vb. için) içini sürdürmek. [DLT]

yorka, [yorī-mak > yor-ī-gā / yorğ-ā / yorka] {eAT} is. → yorga¹.

yorkalamak, [yorka-la-mak] {eAT} gçl. f. [-r] → yorgalamak.

yorkan, [yoğ-mak > yoğ-ur-kān > yorğān] {OsT} is. Yorgan.

yorkun, [yor-mak > yor-gun / yor-kun] {OsT} sf. Yorgan.

yorkutmak, [yor-(u)k-ut-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] Yormak. [DS]

yorma, [yor-ma] is. Yormak eylemi.

yormak¹, [yör-mek / yor-mak] gçl. f. [-ur] 1. {eT} Düğüm çözmek. [İKPÖy.] 2. {eT} Rüya yorumlamak; tabir etmek; açıklamak. [DLT] [İKPÖy.] [KB] 3. Bir olay veya şeyi, bir şeyin nedeni, bir durumun belirtisi, işareti saymak; bir nedene bağlamak; yorumlamak. {ağız} (aynı) [DS] 4. İyi veya kötü bir anlam vererek yorumda bulunmak.

yormak², [yör-mek > yor-ī-mak / yor-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Yürümek. [DLT] [Gabain] [KB]

yormak³, [yor-mak] gçl. f. [-ar] [-u-yor] 1. Bir iş yaptırarak yorulmasına neden olmak; iş yapma güçlerini tüketmek. 2. Bir kimseyi aşırı zihinsel etkinlik içine iterek sağlıklı düşünme gücünü düşürmek; bunaltmak. 3. Zorlayarak işlevini gerektiği gibi yapmasına engel olmak. 4. Bir kimseyi sık sık rahatsız ederek, canını sıkarak usandırmak, bıktırmak; sıkıntıya sokmak; üzme. 5. (Toprak için) aynı bitkiyi birkaç yıl üst üste ekmek ya da toprağın yararlı organik ve kimyasal maddelerini sömü-

ren bir bitkiyi uzun süre yetiştirmek suretiyle toprakta fakirlik yaratmak.

yormak⁴, [yor-mak يورمق] {OsT} gçl. f. [-ur] Alıkoy-mak.

yornak, -ği [? yornak] {ağız} is. Büyük anahtar. [DS]

yornçka, [yor-ınç-ğā / yornçkā] (yornçka:) {eT} is. Yonca. [EUTS]

yornuk, -ğu [yor-un-mak > yor-(u)n-uk] {ağız} sf. 1. Tatil; dinlence. 2. Yorgunluk. [DS]

yorsak, -ğı [yor-sak] {ağız} sf. 1. Uysal. 2. Budalaca. [DS]

yorsun, [yosun / yoğsun / yorsun] {ağız} is. Yosun. [DS]

yorşumak, [yor-mak > yor(u)ş-u-mak ? يورشومق] {OsT} gçsz. f. [-r] Yorgun düşmek.

yort¹, [yort يورت] {eAT} is. Hüküm; nüfuz; egemenlik.

yort², [yor-it-mak > yor-it / yort] {ağız} is. Bir tür at yürüyüşü; tırs. [DS]

yort³, [yoğurt > yört] (yo:rt) {ağız} is. Yoğurt. [DS]

yortan, [yor-it-mak > yort-an] {ağız} sf. Hızlı yürüyen. [DS]

yortavul, [yort-t-mak (dört nal gitmek) > yor(1)t-ā-vul ?] (yorta:vul) {eT} is. Dört nal giden binici; süvari. [Nevâyi]

yortlan, [yort-la-n ?] {ağız} is. Kaya deliği. [DS]

yortma, [yor-t-ma] is. 1. Yortmak eylemi. 2. {ağız} Taş ve çimento ile örülerek yapılmış su yolu. [DS] 3. {ağız} Kapalı su yolu; lağım. [DS]

yortmak, [yort-mak > yor-ı-t-mak / yort-mak يورتمق] {eT} {eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [eT. -ur] 1. {eT} Dört nala koşturmak; tırs gitmek. [DLT] [Gabain] 2. Yürütmek. [EUTS] 3. gçsz. f. Koşmak. [DLT] [Gabain] [DS] 4. Sürekli yürümek. 5. Bir işe başlamak üzere gitmek. [DLT] [KB] 6. İşsiz güçsüz dolaşmak; sürtmek. [DS] 7. Çalımla yürümek; kasılmak; kurumlanmak. [DS] 8. Şımarıkça davranmak. [DS] ☞ **Yort savul!** {OsT} Koş; çekil!

yortturmak, [yort-mak > yort-tur-mak يورتورمق] {eAT} gçl. f. [-ur] Koşturmak.

yortu¹, [yort-mak > yort-u] {ağız} is. Taş ve çimento ile örülme suretiyle yapılmış su yolu; kanal; ark. [DS]

yortu², [Yun. eorti (özel gün, bayram) > yorti] is. Hristiyanların bayramı.

yortucu, [yort-mak > yort-ucu يورتجی] {eAT} sf. Haber ulaştırıcı.

yortuğ, [yort-mak > yort-uğ] {eT} is. Savaşta veya bir yere giderken hakanın yanında bulunan kimse-ler; yoldaş; eskort; muhafız alayı. [DLT] [KB]

yortuşmak, [yort-mak > yort-uş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Atları sürerek yarıştırmak; at yarıştırmak. [DLT]

yoru, [yor-mak > yor-u] is. Tefsir; yorum.

yorucu¹, [yor-ucu] is. 1. Bedensel ya da zihinsel yorgunluğa yol açan. 2. Can sıkın ya da bunaltan.

yorucu², [yor-mak > yor-ucu يورجی] is. 1. {eAT} Yıldızlara bakarak veya başka yollarla gaipten haber veren; müneccim; kâhin. 2. {ağız} Fal bakan, rüya yorumlayan ve gelecekte olacakları haber veren kimse. [DS]

yoruç, -cu [yor-uç ?] {ağız} is. Kumandan. [DS]

yoruğ, [yor-mak > yor-uğ] is. 1. Gidiş; yürüyüş; yürüme. [EUTS] 2. Yol; usul. [EUTS]

yoruk, [yort-mak > yoru-k] {eT} is. 1. Tabir etme; yorum. [DLT] 2. Gidiş. [DLT] 3. Huy. [DLT]

yorukmak, [yor-uk-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] Yorulmak. [DS]

yorulabilirlik, -ği [yor-ul-a+bil-ir-lik] is. Yorgunluğa karşı direnç eksikliği.

yorulma, [yor-mak > yor-ul-ma] is. Yorulmak eylemi.

yorulmak¹, [yor-mak > yor-ul-mak] dönşl. f. [-ur] 1. Yorgun düşmek; yorgunluk duymak. 2. (Organ için) zorlama yüzünden işlevini yeteri kadar yerine getiremez olmak. 3. (Makine, aygıt vb. için) fazla çalıştırmaktan dolayı verimli çalışamaz olmak; yıpranmak. 4. Boş yere uğraşmak; sıkıntıya girmek; zahmet etmek. 5. Usanmak; bıkmak; bezmek.

☞ **yorulup arılmak**, {ağız} Yok yorulmak. [DS]

yorulmak², [yör-mek > yor-ul-mak] edil. f. [-ur] 1. {eT} Çözülme. [DLT] 2. Bir sebebe bağlanmak; yorumlanmak; tabir edilmek.

yorultmak, [yor-mak > yor-ul-t-mak يورلتمق] {OsT} gçl. f. [-ur] Yormak.

yorum¹, [yor-mak¹ > yor-um] is. 1. Yorumlamak eylemi ve sonucu. 2. Gizemli ya da simgesel bir şeyden çıkarılan anlam; anlamlandırma. 3. Bir yazının, bir eserin anlaşılması güç yanlarına açıklık getirmek, daha iyi anlaşılmasını sağlamak için söylenen söz ya da yazılan yazı; tefsir. 4. Bir haber, olay ya da durumu inceleyerek belli bir görüş açısından değerlendirme işi. 5. Bir kimsenin sözlerinden belli biçimlerde anlam çıkarmaya dayalı ve çoğunlukla olumsuz eleştiri; öznel görüşler. 6. Bir icracının aletini çalma, oyuncunun sahnede ya da perdede rolünü sergileme ve oynama biçimi ile oraya çıkan sunum. 7. as. Askerî bakımdan gerekli bilgileri sağlamak amacıyla harita, kroki vb. şeyleri inceleme, çözümleme ve karşılaştırma ile sonuç çıkarma işlemi. 8. fel. İnsanın, bilinmeyen bir nesnenin çeşitli öğelerini, bu nesneyi kendisi için anlaşılabilir duruma getirecek bir biçim ve yeni bir görünüm içinde toplaması. 9. huk. Yasa, tüzük ve yönetmeliklerde yer alan bir hukuk kuralını ya da bir sözleşmedeki irade beyanını açıklama ve anlam verme. 10. isl. Kur'an-ı Kerim'in surelerini, Arapça

dil bilgisi kurallarından, dinî kaynaklardan, bilimsel kuram ve görüşlerden yararlanarak açıklama ve görüşleri ileri sürme; yorumlama; bu görüşleri yazma; tefsir. **11. sf.** {ağız} (Fal, düş vb. için) iyiye yoran. [DS] ☞ **yorum bilgisi**, *1. fel. Göstergeleri. bir kültürün simgesel öğeleri olarak yorumlama kuramı. 2. Dinî metinler üzerinde, hem metnin sözcük anlamını, hem de var oluş anlamını belirlemeye çalışan kuralların tümü.* || **Yorum yok!** *1. "Bu konuda bir yorum yapmayın, susun" anlamında kullanılır. 2. "Ben bir şey söyleyemiyorum, siz değerlendirin." anlamında kullanılır.*

yorum², [yor-mak³ > yor-um] {ağız} is. Üstüne yüklemeye. [DS]

yorumcu, [yor-um-cu] is. **1.** Yorum yapan kimse. **2.** Bir tarih, edebiyat vb. metni üzerinde yorumda bulunan kimse; tefsirci; müfessir. **3.** Bir radyo veya televizyonda günlük olayların, haberlerin, görüşmelerin yorumunu yapan kimse. **4.** Bilinen bir sanat eserini kişisel beceri ve ustalığı ile kendine özgü biçimde sunan sanatçı.

yorumculuk, -ğü [yor-um-cu-luk] is. **1.** Yorumcu olma durumu; tefsircilik. **2.** Yorumcunun işi.

yorumlama, [yor-um-la-ma] is. **1.** Yorumlamak eylemi. **2. bsy.** Bir programı bilgisayar diline çevirmeden doğrudan doğruya komut komut çözümleme ve yürütme.

yorumlamak, [yor-um-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] **1.** Yorum yapmak; yorumda bulunmak. **2.** Bir metni değişik yönlerden ele alarak açıklamaya çalışmak; anlaşılır hâle getirmek; tefsir etmek. **3.** (Haber, olay vb. için) değerlendirmek; değişik açılardan görüşler sunmak. **4.** Özel eleştiride bulunmak. **5.** (Rüya, işaret, durum vb. için) ona gizemli ya da simgesel anlam yüklemek; tabir etmek. **6.** (Söz, tavır, davranış, eylem için) belli bir anlam vermek; o şekilde anlamak; kendi görüş açısına göre anlamlandırmak. **7. müz.** Bir müzik aletiyle çalmak; kendi sözleriyle seslendirmek; icra etmek. **8. tiy.** Bir oyunu kendine has ustalıklarla oynamak; sunmak.

yorumlanma, [yor-um-la-n-ma] is. Yorumlanmak eylemi.

yorumlanmak, [yor-um-la-n-mak] edil. f. [-ır] **1.** Yorum yapılmak. **2.** Belli bir biçimde anlamlandırılmak. **3.** Özgün biçimde sunulmak; oynanmak; seslendirilmek.

yorumlayıcı, [yor-um-la-y-ıcı] sf. **1.** Yorumlama işini yapan. **2.** Bir yorum getiren; anlaşılmasını sağlayan; açıklayıcı. **3. is. bsy.** Üst düzey bir bilgisayar diline ilişkin her bir komutu okundukça çözümlenen ve yürütülen genel çeviri programı. ☞ **yorumlayıcı hükümler**, *huk. Bir sözleşmede tarafların açıkça anlaşılmayan irade beyanlarına açıklık getiren, bunları yorumlayan hukuk kuralları.*

yorumsal, [yor-um-sal] sf. **1.** Yorum ile ilgili; yorumlamaya ilişkin. **2. bsy.** (Program için) yorum-

lama tekniklerinden yararlanan. **3. psikol.** Psikanaliz yorumuna ilişkin.

yoruncamak, [yor-unç-a-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-c(u)-yor] Olumlu bir şey için olumsuz davranışlarda bulunmak. [DS]

yorunçka, [yor-inç-ğā / yor-inç-kā] (yorunçka:) {eT} is. Yonca. [EUTS]

yoruşturmak, [yor-uş-tur-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] Acele olarak yorumlamak; yorumlayıvermek. [DS]

yorutğan, [yorut-ğān] (yorutga:n) {eT} sf. Çok osuran; osurgan. [DLT]

yorutmak, [yor-ut-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Osurmak. [DLT]

yoruvermek, [yor-u+ver-mek] {ağız} gçl. b. f. İşi bozmak. [DS]

yosa, [yok+i-se > yoksa > yōsa] (yo:sa) {ağız} bağ. Yoksa. [DS]

yosal, [? yosal] {eT} is. Orta boylu adam. [Mühennâ]

yosçu, [yos-çu] {ağız} is. Büyükbaş hayvan çobanı; sığırtmaç. [DS]

yosma, [? yosma] sf. **1.** Baştan çıkaracak kadar genç ve güzel; çok güzel; güzel; fetan. {ağız} (aynı) [DS] **2.** {ağız} (Kişi için) oynak; işveli. [DS] **3.** {ağız} Çekincesiz; korkusuz. [DS] **4. is.** Çok süslü giyinen, modaya düşkün kadın; koket.

yosmaca, [yosma-ca] (yosma'ca) zf. Bir yosmaya yakışır biçimde; yosma gibi.

yosmak¹, [yos-mak] {وصمق} {eAT} {OsT} gçl. f. [-ur] **1.** Karşılaştırmak; kıyas etmek; benzetmeğe çalışmak; benzetmek; sanmak. {ağız} (aynı) [DS] **2.** {ağız} Yeğlemek; tercih etmek. [DS]

yosmak², [yos-mak] {ağız} gçl. f. [-ar] **1.** Saman, toprak vb. yığınına yaba ve kürek gibi araçla ileri itmek. **2.** Yığını deşmek; dağıtmak. **3.** Düzeltmek; yaymak. **4.** Yerleştirmek; bastırmak. [DS]

yosmalık, -ğı [yos-ma-lık] is. **1.** Yosma olma durumu. **2.** Yosmaca davranış. **3.** Yosmanın taşıdığı nitelik.

yosmuk¹, -ğü [yos-muk] {ağız} is. Mercimek. [DS]

yosmuk², [yos-muk / yom-suk] {ağız} is. Yosun. [DS]

yosnatmak, [yos-(u)n-a-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Yanlış bilgi vermek; yanıltmak. [DS]

yosuk¹, [yoş-u-k [Clauşon] / yos-uk] is. Yay konulan kap. [ETY]

yosuk², -ğü [yos-mak > yos-uk] is. Miğfer.

yosul, [yos-ul ? / yoğsun / yos-muk] {ağız} is. Yosun. [DS]

yosun¹, [Lat. usnea] is. **1.** Karada ve suda yaşayan basit yapılı yani tallı bitkilerin genel adı. **2.** Sporlu bitkilerden kara hayatına uyum sağlamış, nemli toprak ve ağaç gövdeleri üzerinde yaşayan otsu bitkiler. ☞ **yosun bağlamak**, *Üzerini yosun kaplamak.* || **yosun balığı**, *zool. Kemikli balıklar takımının, dişli sazangiller familyasından, 2-3 cm. ka-*

dar uzunlukta, Asya'ya özgü, ırmaklarda sürüler hâlinde yaşayan bir tür, (*Aphanis chantrei*).|| **yosun bilimi**, *biy.* Biyolojinin yosunları inceleyen alt bilim dalı; briyoloji.|| **yosun hayvanları**, *Birincil ağızlı hayvanların yumuşakçalar dalından, vücutları kalın bir kutikula kabukla kaplı, çoğunlukla kendilerini bir yere bağlayan, denizlerde ve tatlı sularında koloniler hâlinde yaşayan bir sınıf, bugula, (Bryozoa).*|| **yosun külü**, *Su yosunlarının yakılması sonunda geride kalan ürün.*|| **yosun sodası**, *Deniz yosunlarından elde edilen sodyum hidroksit.*|| **yosun tutmak**, *1.Üzerini yosun kaplamak. 2. mec. (Bir yerde veya işde) uzun bir süre kalmak, sebatla konumunu korumak.*

yosun², [Moğ. yosun [Clauson] يوسون] {eT} {eAT} *is.* Nizam; düzen; usul; kanun; kaide. [EUTS]

yosuncul, [yosun-cul] *sf.* (Canlılar için) gelişme çevrimlerinin bir kısmını yosunlar arasında geçiren.

yosung, [Lat. usnea => yosuñ] (*yosuñ*) {eT} *is.* Yosun. [Bahşayış]

yosunlanma, [yosun-la-n-ma] *is.* Yosunlanmak eylemi.

yosunlanmak, [yosun-la-n-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Yosun bağlamak. **2.** Üzerinde veya içinde yosun oluşmak.

yosunlar, [yosun-lar] *is. biy.* Kara yosunları, bataklik yosunları ve ciğer yosunları gibi karada ya da kısmen suda yaşayan, yapraklı veya yaprağımsı uzantılı, köksüz ve damarsız bitkiler şubesi, (*Bryophyta*).

yosunlaşma, [yosun-la-ş-ma] *is.* Yosunlaşmak eylemi.

yosunlaşmak, [yosun-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Yosun durumuna gelmek.

yosunlu, [yosun-lu] *sf.* **1.** İçinde yosun bulunan; yosun üremiş olan. **2.** Üzeri yosun ile kaplanmış olan.

yosunluk, -ğü [yosun-luk] *is.* Yosunlarla kaplı olan yer.

yosunsu, [yosun-su] *sf.* Yosunu andıran; yosun gibi; yosuna benzer.

yoş¹, [yoş يوش] {eT} *sf.* **1.** {ağız} Yoz; yabani. [DS] **2.** {eT} {ağız} Alaca karanlık; loş; mat; donuk; bulanık. [Clauson] [DS] **3.** {eAT} {OsT} Yorgun; yıpranmış. **4.** {eAT} {OsT} (Göz için) fersiz; kamaşmış. **5.** {eAT} {OsT} Zayıf. **6.** {ağız} Beceriksiz. [DS] **7.** {eAT} *is.* Yorgunluk; fersizlik; zayıflık. ☞ **yoş eylemek**, {eAT} *Kamaştırmak; görmez hâle getirmek.*|| **yoş kılmak**, {eAT} → yoş eylemek.|| **yoş olmak**, {eAT} (Göz için) *kamaşmak; kararmak; fersizleşmek.*

yoş¹, [yok-uş > yōş] (*yo:ş*) {ağız} *is.* Yokuş. [DS]

yoşa, [yoş-a ?] {ağız} *is.* Koyunların sırtına sürülen kırmızı aşıboyası; demiroksit. [DS]

yoşamak, [yoş-a-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-ş(u)-yor]* Eskimek; yıpranmak. [DS]

yoşan, [yoş-a-n] {ağız} *sf.* Az kullanılmış. [DS]

yoşang, [yoş-a-ñ] (*yoşañ*) {ağız} *sf.* (Elbise vb. için) kullanıldığı için eskimiş; yıpranmış. [DS]

yoşangmak, [yoş-a-n-mak / yoş-a-ñ-mak] (*yoşañ-mak*) {ağız} *dönşl. f. [-ır]* → yoşanmak. [DS]

yoşanlamak, [yoş-a-n-mak > yoşan-la-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Eskimek; yıpranmak. [DS]

yoşanmak, [yoş-a-n-mak / yoş-a-ñ-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Eskimek; yıpranmak. [DS]

yoşatmak, [yoş > yoş-a-t-mak يوشادمق] {eAT} *gçl. f. [-ur]* Gücsüz düşürmek; mecalsiz hâle getirmek.

yoşuk¹, [yoş-u-k] {eT} *is.* Demir miğfer. [Clauson]

yoşuk², [yoş-u-mak > yoş-u-k] {ağız} *sf.* (Elbise için) kullanıldığı için eskimiş; yıpranmış. [DS]

yoşuklğ, [yoşuk > yoşuk-lığ] {eT} *sf.* Miğferli. [Clauson]

yoşulmak, [yoş-u-l-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ur]* Uslanmak; durulmak. [DS]

yoşumak, [yoş > yoş-ü-mak يوشومق] {ağız} *gçsz. f. [-r]* **1.** Gücünü yitirmek; güçsüz kalmak; zayıf düşmek. {eAT} {OsT} (*aynı*) **2.** Yorulmak. {eAT} {OsT} (*aynı*) **3.** Eskimek; yıpranmak. **4.** Rengini atmak. **5.** Uslanmak; durulmak. **6.** Gevsemek. **7.** Usanmak; bıkmak; soğumak. **8.** (Hayvan için) kızgınlık dönemini geçirmek. [DS]

yoşungun, [yoş-un-gun] {ağız} *sf.* (Giyecek için) eskimiş; yıpranmış. [DS]

yoşunmak, [yoş-un-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ur]* Eskimek; yıpranmak. [DS]

yoşutmak, [yoş-ü-mak > yoşu-t-mak يوشدمق] *gçl. f. [-ur]* **1.** {eAT} (Göz için) kamaştırmak. **2.** {ağız} Caydırmak. [DS]

yota, [yoğ-mak > yoğ-ā / yotā / yot-ē / yōt-é / yodo] (*yota:*) {eT} *is.* Bacağın üst kısmı; uyluk. [EUTS] [Gabain]

yotlaştırmak, [yot-la-ş-tır-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Abartmak. [DS]

yotmak, [*yō-mak > yoğ-mak / yot-mak] {eT} *dönşl. f. [-ar]* Mahvolmak. [Gabain]

yotturmak, [yoğ-mak > yoğ-tur-mak / yot-tur-mak] *gçl. f. [-ur]* Sildirmek. [DLT]

yotuz, [yut-uz [Clauson] / yot-uz] {eT} *is.* Kadın eş; zevce; karı; refika. [ETY] [EUTS]

you, [yok > yoğ / you / yov] {ağız} *ünl.* Yok; değil; hayır. [DS]

yov, [yok > yoğ / yov] {ağız} *ünl.* Yok; değil; hayır. [DS]

yova, [Far. yāve => yava > yova] {ağız} *sf.* **1.** (Hayvan için) sahipsiz, başıboş. **2.** Evden, sürüden kaçma huyunda olan. **3.** (Kişi için) bir yere sonradan gelip yerleşen. **4.** Yabancı. [DS]

yovant, [yön-et / yon-at / yoñ-at > yovant] {ağız} *zf.* İyi; tam; doğru dürüst; özenli. [DS]

yovanta, [Far. yāve-ende] {ağız} *sf.* 1. (Hayvan için) sahipsiz. 2. Evden ve sürüden kaçma huyu olan. 3. (Kişi için) işsiz güçsüz; başkasından geçinen; tembel. [DS]

yovcu, [yov-cu بوجى] {eAT} *is.* Savaşçı.

yovlıç, [yov-laç [Clauson] / yov-lıç] {eT} *is.* Keçi killarının diplerindeki yumuşak ince yün. [DLT]

yovmak¹, [yov-mak [Clauson] / yuw-mak] {eT} *gçl. f.* [-ar] Hile yapmak; aldatmak. [DLT]

yovmak², [yov-mak [Clauson] / yuv-mak] {eT} *gçsz. f.* [-ar] Koşmak. [DLT]

yovmak³, [yov-mak [Clauson] / yüv-mek] {eT} *gçl. f.* [-ar] Yardım etmek. [DLT]

yovsamak, [yov-mak³ > yov-sā-mak [Clauson] / yav-sā-mak] (yovsa:mak) {eT} *gçl. f.* [-r] Mal vererek gönlünü almak istemek.

yovsumak, [yov-su-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ur] Gücü azalmak. [DS]

yovu, [Far. yāve => yava > yovu] {ağız} *sf.* Kalın kafalı. [DS]

yovun, [yoğ-un / yovun بون] {eAT} {ağız} *sf.* → yoğun. [DS]

yovuş, [yov-mak³ > yov-uş [Clauson] / yüf-üş] {eT} *is.* 1. Yakınların birbirine mal ve elbise vererek yardımlaşması. 2. Çoğunlukla geline armağan verme. [DLT]

yovuşmak, [yov-mak³ > yov-uş-mak [Clauson] / yuf-uş-mak] {eT} *işteş. f.* [-ur] 1. Yardımlaşmak. 2. Dost olmak. [DLT]

yovuz, [yabuz > yavuz > yovuz] {ağız} *sf.* Uslu; ağırbaşlı; çalışkan. [DS]

yoya, [Far. yāve => yova / yoya] {ağız} *sf.* Başiboş; evden ve sürüden kaçma huyu olan. [DS]

yoydurmak, [yor-dur-mak > yoy-dur-mak] {ağız} *gçl. f.* [-ur] (Rüya için) yorumlatmak; açıklamak. [DS]

yoylu, [yol-lu > yoy-lu] {ağız} *sf.* 1. (Katın için) kötü yola düşmüş. 2. Çok gezen; başiboş. [DS]

yoymak¹, [*yō-mak (yok olmak) > yō-d-mak > yoy-mak بويق] (yo:ymak) {eT} {eAT} {OsT} *gçl. f.* [-ar] 1. Yok etmek. [İKPÖy.] 2. Silmek; bozmak; işe yaramaz duruma getirmek; mahvetmek. {ağız} (aynı) [DLT] [KB] [DS] 3. {ağız} Yazılan yazıyı silmek. [DS] 4. {ağız} Başaramamak; becerememek; eline yüzüne bulaştırmak. [DS] 5. {ağız} Değiştirmek. [DS] 6. {ağız} Harcamak; yok etmek. [DS]

yoymak², [yor-mak > yoy-mak] {ağız} *gçl. f.* [-ar] 1. Yorumlamak; açıklamak. 2. Söz ve davranışları amacı dışında yorumlamak; başka bir anlam vermek. [DS]

yoymak³, [yoz-mak > yoy-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ar] 1. Eski durumunu yitirmek; bozulmak; çirkinleş-

mek. 2. Yabanileşmek; yozlaşmak. 3. (Kuluçka tavuk için) süresi dolmadan yumurtaların üzerinden kalkmak; yozmak. 4. *gçl. f.* (Tavuk için) piliçleri başından dağıtmak; yozmak. [DS] 5. {ağız} Başından savmak. [DS]

yoymak⁴, [yoy-mak] {ağız} *gçl. f.* [-ar] Sivirtmek. [DS]

yoynukmak, [yoy-mak³ > yoy-(u)n-uk-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ur] Yerinden yurdundan olmak veya soğumak. [DS]

yo-yo, [Alm. jo jo] *is.* Tahta, fildişi, plastik veya metalden yapılmış bir disk eksenine bağlanan tel boyunca inerken kazandığı ivme ve hafif bir itme ile yukarı çıkan bir çocuk oyuncuğu.

yoyusun, [yoy-sun ?] {ağız} *is.* Biçim; durum. [DS]

yoyulmak, [yōd-mak > yoy-ul-mak / yüy-ül-mek بويلق] *edil. f.* [-ur] 1. {eAT} {OsT} Silinmek; bozulmak; yok edilmek. 2. *dönşl. f.* {ağız} Ayrılmak; dağılmak. [DS] 3. {ağız} İşe yaramamak; araya gitmek. [DS]

yoyundurmak, [yoy-un-dur-mak] {ağız} *gçl. f.* [-ur] Avutmak. [DS]

yož¹, [yoz بوز] *sf.* 1. Doğada olduğu gibi kalmış olan; işlenmemiş; yabani. {ağız} (aynı) [DS] 2. *mecaz.* Kaba; adi; bayağı; yavan. {eAT} {ağız} (aynı) [DS] 3. *mecaz.* İyi niteliklerini yitirmiş; bozulmuş; soysuzlaşmış; mütereddi; dejenere. 4. Terbiye edilmemiş; vahşi. {eAT} {OsT} (aynı) 5. {eAT} Zararlı. 6. {ağız} Değeri düşük; niteliksiz; cinsi bozuk. [DS]

yož², [yoz] {ağız} *sf.* 1. (Hayvan için) bakımsız; iyi beslenmemiş; zayıf. [DS] 2. Kısır. 3. {eAT} {OsT} {ağız} (Yer için) sürülmemiş ve ekilmemiş. [DS] 4. **yož kalmak**, {ağız} 1. Kısır kalmak. 2. Ürün vermemek. [DS]|| **yož sığırı**, {ağız} Kısır. [DS]|| **yož yer**, {ağız} Ekilmez, dikilmez ve biçilmez yer. [DS]

yož³, [yoz] {ağız} *is.* 1. Kısır ve erkek hayvanlardan oluşmuş davar sürüsü. 2. Keçi ve koyun sürüsü. 3. Cıvcivlerini büyüterek bırakan tavuk. 4. Yazın kırdan kalıp otlatılan davar. 5. Kart keklik. 6. Bir iki yaşında, henüz kullanılmayan ve yavrulamayan tay, sığır, sığa sürüsü. 7. Meyvesiz ağaç. 8. Kısır ve sütsüz davar. [DS] 9. **yoža sürmek**, {ağız} 1. Hayvanı, bütün yaz, kırdan geceli gündüzlü otlaması için sürüye katıp sığırtaçlara bırakmak. 2. Keçi ve koyundan başka hayvanı, gece gündüz otlaması için sürüye katmak. [DS]|| **yož bulut**, {ağız} Yağmur taşımayan bulut. [DS]|| **yož etmek**, {ağız} Asmaların üzüm bağlamayan filizlerini kırmak. [DS]|| **yož hergelesi**, {ağız} Yılıda yetişmiş, yüke ve bineğe alıştırılmamış at; yaban atı. [DS]|| **yož mal**, {ağız} İşte kullanılmayan hayvan. [DS]|| **Yož mala tuzumuz yok**. {ağız} Çıkarırsız iş yapmayız, anlamında kullanılır.|| **yož sığıra saman dökmek**, {ağız} Çıkarı olmayan yere yardım etmemek.|| **yožu satılmış it gibi meydanda kalmak**, {ağız} İşsiz güç-

- süz kaldığı için canı sıkılmak.* || **yoZ ürümeK**, {ağız} *Yersiz ve boş konuşmak.* [DS]
- yoZ**⁴, [yoZ] {ağız} *sf.* Yalın; tek. [DS]
- yoZ**⁵, [yoZ] {ağız} *is.* Yosun. [DS]
- yoZak**, -ğİ [yoZ-a-k] {ağız} *is.* Kilit. [DS]
- yoZalamak**, [yoZ-a-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Tembel tembel, boş yere gezinmek. **2.** Yabani davranmak; hırçınlaşmak. **3.** Doğum sancısı çekmek. **4.** Oynaşmak. **5.** Çıkar sağlayacağı veya bir konuda yardımını göreceği kişinin çevresinde amacını belirtir biçimde dolaşmak. [DS]
- yoZalmak**, [yoZ-al-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* **1.** İştten soğumak. **2.** İşe yaramaz duruma gelmek. [DS]
- yoZamak**, [*yō-mak (*yok olmak*) > yō-z > yoZ-ā-mak] (*yoza:mak*) {eT} *gçl. f. [-ar]* (Kısırak dışındaki hayvanlar için) kısır kalmak. [DLT]
- yoZcu**, [yoZ-cu] {ağız} *is.* Koyun ticareti yapan kimse; koyun tüccarı. [DS]
- yoZdam**, [eT. yurt (*delik*) / yurdu > yordam / yoZdam ?] {ağız} *is.* İğne deliği. [DS]
- yoZdurmak**¹, [yoZ-dur-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* Cinsini bozmak; niteliğini değiştirmek. [DS]
- yoZdurmak**², [yoZ-dur-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* **1.** Kuluçka tavuğu kuluçkaya yatmaktan caydırmak. **2.** Bir işten, bir şeyden vazgeçirmek; caydırmak. **3.** Oyalamak. [DS]
- yoZdurmak**³, [yoZ-ut-mak > yoZ-(u)t-ur-mak > yoZ-dur-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* Acemileşmek; becerisini yitirmek; uzluğunu kaybetmek. [DS]
- yoZgun**, [yoZ-gun] {ağız} *sf.* (Çubuk, fidan vb. için) tutmayan. [DS]
- yoZlak**¹, -ğİ [yoZ-la-k] {ağız} *is.* Doğurması yakın, ağrı çeken hayvan. [DS] **yoZlak vurmak**, {ağız} *Oğlağı ölen keçiye başka bir oğlağı alıştırmak.* [DS]
- yoZlak**², -ğİ [yoZ-la-k] {ağız} *sf.* Ham. [DS]
- yoZlama**, [yoZ-la-ma] {ağız} *is.* **1.** Sürülmemiş, ekimi gelecek yıla bırakılmış tarla. **2.** Budanmamış ağaç. [DS]
- yoZlamak**¹, [yoZ-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* **1.** (Oğlak, kuzu, buzağı vb. hayvanlar için) analarından ayırmak. **2.** (Sürüdeki koyunlar için) sağmal olanla kısırları birbirinden ayırmak. **3.** Bağ ve bahçelerdeki ürün tutmayan filizleri ayıklamak. [DS]
- yoZlamak**², [yoZ-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l (u)-yor]* Doğum sırasında ağrı çekmek. [DS]
- yoZlaşma**, [yoZ-la-ş-ma] *is.* **1.** Yozlaşmak eylemi. **2.** *biy.* Geri evrim; tereddi. **3.** Bir organizmanın ya da bir parçasının daha az aktif ve daha sade olan biçimlere geri dönmesi; bozulma; dejenerasyon.
- yoZlaşmak**, [yoZ-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* **1.** Maddî ve manevî iyi niteliklerini, değerlerini yitirmek; soysuzlaşmak; tereddi etmek; dejenere olmak. **2.** {ağız} *Huyu suyu bozulmak; yabanileşmek.* [DS]
- yoZlaştırma**, [yoZ-la-ş-tır-ma] *is.* Yozlaştırmak eylemi.
- yoZlaştırmak**, [yoZ-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Yozlaşmasına neden olmak; soysuzlaştırmak; dejenere etmek.
- yoZluk**, -ğü [yoZ-luk] *is.* Yoz olma durumu; yoz olan şeyin niteliği.
- yoZmak**¹, [yoZ-mak ? / yüz-mek ?] {eT} *gçsz. f. [-r]* Çok akmak. [DLT]
- yoZmak**², [yoZ-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ar]* **1.** (Bitki, hayvan için) zamanla bozulmak; soysuzlaşmak; yabanileşmek. **2.** Güzelliği, çekiciliği yok olmak. **3.** (Fidan vb. için) kök salamadığı için gelişmemek. **4.** (Aşı için) tutmamak. **5.** Zayıflamak. **6.** Huyu bozulmak; sevimsizleşmek. **7.** (Sevişen kişiler için) darılmak; küsmek. [DS]
- yoZmak**³, [yoZ-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ar]* **1.** Bir şeyden soğumak; çok istediği şeyden caymak. **2.** (Tavuk için) kuluçkaya yatmaktan vaz geçmek. **3.** (Tavuk için) yumurtlamaz olmak. **4.** Cinsel kızgınlığı geçmek. [DS]
- yoZmak**⁴, [yız-mak] {ağız} *gçl. f. [-ar]* (Yazı için) silmek. [DS]
- yoZmanmak**, [yoZ-u-mak > yoZ-(u)-m-an-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Sözü söylemek isteyip de söyleyememek; yutkunmak. [DS]
- yoZmantı**, [yoZ + Far. mande] {ağız} *sf.* Yoz kalmış; terbiyesiz. [DS]
- yoZucu**, [yoZ-ucu] {ağız} *sf.* Düğün alayının en önünde giden. [DS]
- yoZuk**, -ğü [yoZ-uk] {ağız} *sf.* Haylaz; tembel. [DS]
- yoZukmak**, [yoZ-uk-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ur]* **1.** (Bitki, hayvan vb. için) yozlaşmak; soysuzlaşmak. **2.** Ürkek ve çekingen olmak. **3.** İşinden ayrılıp başıboş dolaşmak. **4.** İsteğinden vazgeçmek; caymak. **5.** (Tavuk için) kuluçkaya yatmaktan vazgeçmek; yumurtlamaz olmak. **6.** Ayrılmak; ayrı düşmek. [DS]
- yoZukturmak**, [yoZ-uk-tur-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* Ürkütüp caydırmak; ayırmak; soğutmak. [DS]
- yoZulak**, -ğİ [yoZ-ul-ak] {ağız} *is.* Doğurması pek yakın olan hayvan. [DS]
- yoZulmak**, [yoZ-ul-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ur]* Bir şeyden soğumak; çok istediği şeyden vazgeçmek; caymak. [DS]
- yoZumak**, [yoZ-u-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ur]* Gücünü yitirmek. [DS]
- yoZundurmak**, [yuz-un-dur-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* **1.** Haksızlığa, zarara uğratmak. **2.** Avutmak. [DS]
- yoZunmak**, [yoZ-un-mak] {ağız} *edil. f. [-ur]* Haksızlığa uğramak. [DS]
- yoZcü**, [yöcü / öcü *بوجو*] {OsT} *is.* Öcü; umacı.
- yoZdik**, [yög-dik [Clauson] / yüg-dik] {eT} *is.* Bir tür kuş. [KB]

yögente, [Far. yāve-ende] (yö:gente) {ağız} sf. (Kişi için) başıboş; ipsiz sapsız. [DS]

yögerü, [yök-ē-rū / yöge-rū] (yögerü:) {eT} is. Hazır; mevcut; halen; şimdiki. [EUTS]

yögtürmek, [yög / yüg (yüksek yer) > yög-tür-mek] {eT} gçsz. f. [-ür]. Yükselmek; çıkmak. [ETY]

yöğürmek, [yögür-mek / yügür-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] Yüğürmek; akmak. [EUTS]

yöğürtmek, [yög-ür-mek > yög-ür-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Koşturmak. [ETY]

yöğütmek, [öği-mek > ögi-t-mek / yöğü-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Öğütme. [Clauson]

yögmü, [Ar. yevmī] {ağız} is. Gün. [DS] ☞ **yögmünün günü**, {ağız} Her gün. [DS]

yöğörtmek, [yüğü-r-t-mek > yöğör-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] (Hayvan için) çiftleştirmek. [DS]

yöğrük, -ğü [yüğü(ü)r-ük > yöğrük] {ağız} sf. Eline ayağına çabuk; çevik; güçlü. [DS]

yöğüm, [yom / yöm > yöğüm] {ağız} is. Uğur. [DS]

yöğümsüz, [yöğüm-süz] {ağız} sf. Uğursuz. [DS]

yöğünsüz, [yöğüm-süz > yöğün-süz] {ağız} sf. Uğursuz. [DS]

yöğürmek, [yüğü-r-mek > yöğür-mek] {ağız} gçsz. f. [-ür] (Hayvan için) çiftleşmek. [DS]

yök, [yök] {eT} is. Kuş tüyü; kuş yeleği; ok yeleği. [DLT]

yökerü, [yökē-rū / yöge-rū] (yökerü:) {eT} sf. Hazır; şimdiki; halihazır; mevcut. [EUTS]

yökletmek, [yök > yök-le-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Oka yelek taktırmak. [DLT]

yökmek, [yök-mek] {eT} gçsz. f. [-er] f. Heyecanlanmak; duygulanmak; hislenmek; dalmak. [EUTS]

yökütmek, [uv-mak > uv-ut-mak > öğ-üt-mek ? > yök-üt-mek ?] {eT} gçl. f. [-ür] Ezip un etmek; öğütmek. [Mühennâ]

yölegü, [yölē-mek > yölē-gü [Clauson] / yülē-gü] (yöle:gü:) {eT} is. Destek. [DLT]

yölek, [yölē-mek > yöle-k [Clauson] / yüle-k] {eT} is. Destek. [KB]

yöleklig, [yölek > yölek-lig [Clauson] / yüleklig] {eT} sf. Bir yere dayanmış olan. [DLT]

yölelmek, [yölē-mek > yöle-l-mek [Clauson] / yüle-l-mek] {eT} edil. f. [-ür] Dikilmek. [DLT]

yöleme, [yöle-mek > yöle-me] {ağız} is. Saban demirinin ucunu açtırma. [DS]

yölemek, [yölē-mek [Clauson] / yölī-mek] (yöle:mek) {eT} gçl. f. [-r] Desteklemek; destek koymak. [DLT] [KB]

yöleşmek, [yölē-mek > yöle-ş-mek] işteş. f. [-ür] 1. Karşılıklı olarak birbirini desteklemek. [Clauson] 2. döşl. f. Benzemek. [EUTS] [Gabain]

yöleştürü, [yölē-mek > yöle-ş-tür-mek > yöleştür-üg] {eT} sf. Eşit; müsavî. [EUTS]

yöleştürgülsüz, [yölē-ş-tür-mek > yöleştür-gülük-süz] {eT} sf. Eşsiz; benzersiz. [Clauson]

yöleştürmek, [yölē-mek > yöle-ş-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Eşit kılmak; müsavî kılmak; benzetmek. [EUTS]

yöleştürü, [yölē-mek > yöle-ş-tür-üg] {eT} sf. Eşit; müsavî. [Clauson]

yöleşürmek, [yölē-mek > yöle-ş-ür-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] Benzemek. [Clauson]

yöleşürü, [yölē-mek > yöle-ş-ür-üg] {eT} is. Örnek; benzetme; istiare; mecaz. [Üç İtigsizler]

yöltem, [yön-tem / yöltem] {ağız} is. 1. Yöntem; yol; usul. 2. Biçim. [DS]

yöm¹, [yom > yöm] {ağız} sf. Hayırlı. [DS]

yöm², [yöm] {ağız} is. Kötü niyet. [DS]

yöme, [yöm-e] {ağız} is. Tulum peyniri. [DS]

yömelemek, [yöme-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Aksamak. [DS]

yömiye, [Ar. yevmiye => yōmiye] (yö:miye) {ağız} is. Yevmiye; gündelik. [DS]

yömremek, [yöm-(ü)r-e-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-r(i)-yor] Teyellemek. [DS]

yömsüz, [yöm-süz] {ağız} sf. Uğursuz. [DS]

yömürmek, [yöm-ür-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Bozup dağıtmak; kırıp geçirmek. [DS]

yön¹, [yön ١] is. 1. Bakma ve yönelme doğrultusu. 2. Belli bir noktaya göre olan yer; taraf; cihet; istikamet. {eAT} {OsT} (aynı) 3. Bir şeyin, bir kimsenin belli bir noktaya baktığı yanlardan her biri; veçhe; yüz; alnaç. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DS] 4. Giden, uçan, yürüten vb. hareket halindeki bir şeyin, bir cismin izlediği çizgi. 5. Bir kimsenin, bir şeyin bir yere giderken izlediği yol. 6. mecaz. Bir etkinlik, bir eylem veya bir konuda takınılan tutum; izlenen çizgi. 7. mecaz. Bir şeyin oluş biçimi; taşıdığı özellik; görünüm; aç; yan. 8. {ağız} Sebep; neden. [DS] ☞ **yön belirteci**, Yön bulmakta kullanılan aygıt; pusula. || **yönden**, Bakımdan; açıdan. || **yön tutmak**, {eAT} {OsT} → yön tutmak. || **yöne gelmek**, {ağız} 1. Düzene girmek. 2. Eğitilmeye elverişli olmak. [DS] || **yöne getirmek**, {ağız} 1. Düzene koymak. 2. Eğitmek; huyunu düzeltmek. [DS] || **yön görmek**, {ağız} Uygun görmek. [DS] || **yön eki**, dbl. Yön gösterme eki. || **yön kesmek**, {ağız} Söz kesmek. [DS] || **yön gösterme eki**, dbl. Yön bildiren, yer ve zaman bildiren ekler, son-ra, taş-ra, dış-arı, iç-eri. || **yön tutmak**, 1. {eAT} {OsT} Yönünü belirtilen yana çevirmek; yüzünü o yana döndürmek. 2. Belirtilen özellik veya niteliğe yaklaşmak; yüz tutmak. || **yön vermek**, Yeni bir biçim, yeni bir düzen vermek. || **yönü öte**, {ağız} (Sakılan, çekilen kişi

ve nesne için) “benden uzak olsun” anlamında dilek. [DS]|| **yön yös**, 1. {eAT} Çevre; etraf. 2. {OsT} Yolculuk için gerekli olan şeyler. 3. {OsT} Düzen; tartip; nizam. 4. Uygunluk. 5. Usul; kural. 6. {ağız} folk. Nişanlılıkta iki tarafın birbirine gönderdiği armağanlar. [DS] 7. {ağız} Çeyiz sergisi. [DS]|| **yön zarfı**, db. Yön bildiren zarf.

yön², [yön] {ağız} sf. İyi. [DS]

yöna, [? yöna] {ağız} sf. İnatçı; dik kafalı. [DS]

yönat, [yön-et / yönat] {ağız} sf. Tam; kusursuz; yetkin. [DS]

yönatça, [yönet-çe > yönatça] {ağız} sf. Özenli; uyanık. [DS]

yöndem, [yön-dem يوندو] sf. 1. {OsT} Uysal; itaatli. 2.

{ağız} is. Uğur. [DS] 3. {ağız} Güzellik; albeni. [DS]

4. {ağız} Uygun biçim; yol; yöntem. [DS] 5. {ağız}

Yüz; surat. [DS] ☞ **yöndemine getirmek**, {ağız}

Yapılmak istenen şeyin sırasını ve imkânını bulmak. [DS]|| **yöndemini bulmak**, {ağız} → yöntemini bulmak. [DS]

yöndemli, [yöndem-li] {ağız} sf. 1. Yoluyla yordamıyla iş yapan; eli işe yatkın; becerikli; eli uz. 2.

Çevik; çalışkan. 3. (Kişi için) uysal; olgun. 4. Uygun. [DS]

yöndemsiz, [yöndem-siz] {ağız} sf. 1. Yeteneksiz; beceriksiz. 2. Düzensiz; yöntemsiz. 3. Uygun olmayan. 4. Gelişigüzel konuşan. [DS]

yöndeş, [yön-deş] sf. Yönleri aynı olan; birbiri ile aynı yöne bakan. ☞ **yöndeş açılar**, mat. Paralel doğruları kesen bir çizginin meydana getirdiği, paralel çizgilerle bu kesen arasındaki hepsi aynı yöne bakan açılara verilen ad.

yöne¹, [yön-e] {ağız} is. 1. Sebep. 2. Çıkar yol. [DS]

yöne², [yön-e] {ağız} sf. Gerçek olmayan. [DS]

yönedsiz, [yönet > yöned-siz يونسز] {eAT} sf. Kural, yol bilmeyen.

yönedsizlik, [yöned-siz > yönedsiz-lik يونسزلك] {eAT} is. Kural ve yol bilmezlik; usul erkân bilmezlik.

yöneği, [yön-eği] {ağız} sf. (Kişi için) toplum ile ters düşen; aksi. [DS]

yönek, -ği [yön-ek] {ağız} is. 1. Yön. 2. Bir yere dönük; yönü o yana doğru. [DS]

yönekmek, [yön-ek-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] Yön almak; dönmek. [DS]

yöneldirim, [yön-el-mek > yön-el-dir-im] is. → yönlendirim.

yöneldürmek, [yön-el-mek > yön-el-dür-mek يوندلدرمك] {OsT} gçl. f. [-ür] Yönelmek; yönlendirmek; tevcih etmek.

yönelek, -ği [yön-ele-k] {ağız} is. Yön. [DS]

yönelge, [yön-el-ge] {ağız} is. Yön. [DS]

yönelik, -ği [yön-el-mek > yön-el-ik] sf. 1. (Bir şeye, bir yere veya kimseye) yönelmiş olan; o yöne çev-

rilmiş olan; müteveccih; ait; özgü. 2. Yöneltilmiş, yön verilmiş olan. 3. Hedef alınmış; hedef olarak seçilmiş.

yönelim, [yön-el-im] is. 1. Yönelme eylemi ve sonucu. 2. Kendi durumunu ve konumunu bilinen yerlere göre belirleme; temayül. 3. Karşılaştığı sorunlu ve karmaşık durumlara göre kendi tutumunu, yönünü belirleme. 4. biy. Bitkilerin ve bazı basit yapı-

lı hayvanların ısı, ışık, besin ve kimyasal ortam gibi uyarıcıların etkisi ile bu uyarıcılara doğru ya da bunların aksine uzaklaşma biçiminde ortaya çıkan yer veya doğrultu değiştirme olayı; doğrulum; tropizm. 5. fel. Eylemin erişmeyi amaçladığı hedef.

yöneliş, [yön-el-iş] is. Yönelmek eylemi ve biçimi.

yönelme, [yön-el-me] is. Yönelmek eylemi. ☞ **yönelme durumu**, db. İsim ve isim soylu bir sözcüğü yaklaşma ve yönelme kavramları ile birlikte bir fiile ve edata bağlayan durum; -e hâli; datif. ev-e, okul-a, iki-y-e, yazı-y-a || **yönelme hâli**, Yönelme durumu.

yönelmek, [yön-el-mek يونلمك] gçsz. f. [-ir] 1. Yüzünü belirtilen şeye doğru çevirmek; dönmek; bakmak; teveccüh etmek. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DS]

2. Belirtilen şeye doğru gitmek; yolunu ona yönelmek. {ağız} (aynı) [DS] 3. (Göz için) belirtilen şeye veya kimseye bakmak; bakışlarını çevirmek. 4. mecaz. Belirtilen şeyi amaç olarak seçmek; onunla ilgilenmek; kendini ona adanmak; benimsemek. 5. mecaz. Belirtilen şeyi veya kimseyi hedef almak; ona yönlendirilmiş olmak; onunla ilgili olmak. 6. {ağız} Eğilmek. [DS]

yönelmeli, [yön-el-me-li] sf. Yönelme durumunda olan. ☞ **yönelmeli tümleç**, db. Yapılan işin anlamını bütünleyen ve yönelme durumunda bulunan tümleç. Öğrenciler okul-a alıştı.

yönelmişlik, -ği [yön-el-miş-lik] is. 1. Yönelmiş olma durumu. 2. fel. İnsanın bir nesne hakkında bilgi edinebilmek için dikkatini o nesneye doğru çevirebilme yeteneği. 3. Bilincin daima bir nesneye çevrili olma özelliği.

yönelteç, -ci [yön-el-t-eç] is. 1. Direksiyon. 2. Bisiklet gidonu.

yönelti, [yönel-t-mek > yönel-t-i] is. İstikamet; doğrultu.

yöneltici, [yön-el-t-ici] sf. Yönelme işlevini üstlenen; yöneltmeye yarayan.

yöneltilibilme, [yön-el-t-il-e+bil-me] is. Dalga boyu elli metreden az olan elektromanyetik dalgaların, yansıtıcı anten sistemleri ile bir doğrultuda yayılabilmeye özelliği.

yöneltilme, [yön-el-t-il-me] is. Yöneltilmek eylemi.

yöneltilmek, [yön-el-t-il-mek] edil. f. [-ir] 1. Yöneltilmek eylemi yapılmak. 2. Kendisine yöneltilmek eylemi uygulanmak; yön verilmek; yönlendirilmek.

yöneltilim, [yön-el-t-im] is. 1. Yöneltilmek eylemi ve

- sonucu. **2.** Bulunulan yerde ana yönleri belirleme işlemi; yön bulma.
- yönelme**, [yön-el-t-me] *is.* **1.** Yönelmek eylemi. **2.** Bir kimseye yapacağı iş ve izleyeceği yöntem hakkında bilgi verme. **3.** Bir öğrenciyi eğitimi ve gelecekte gireceği iş ve meslek seçimi hakkında bilgilendirme ve yön verme çalışmaları. **4.** Öğrenciyi, okula uyum sağlamasını kolaylaştırmak amacıyla yönetmelik hükümleri, öğretim programları, eğitici kol çalışmaları ve boş zamanlarını değerlendirme gibi konularda bilinçlendirme süreci. **5.** *gök b.* Bir gözlem aracını ve dürbünü gözlenecek yıldızla çevirme işi.
- yönelmek**, [yön-el-t-mek] [يونلتمك] *gçl. f. [-ir]* **1.** Bir şeye bir yere doğru çevirmek; döndürmek; baktırmak; doğrultmak; tevcih etmek. {eAT} {OsT} (aynı) **2.** Belirtilen şeye doğru sevk etmek; gidiş yönünü ona çevirmek. **3.** (Bakış için) belirtilen şeye veya kimseye çevirmek. **4.** Bir kimsenin bir etkinliği seçmesini, ona yönelmesini sağlamak. **5.** (Söz için) belirtilen kimseye hitap etmek; bir şey söylemek. **6.** *mecaz.* Belirtilen şeyi amaç olarak seçtirmek; onunla ilgilenmesini sağlamak; benimsetmek. **7.** *mecaz.* Belirtilen şeyi veya kimseyi hedef seçtirmek; ona yönlendirmek; ona yüklemek.
- yönelmeli**, [yön-el-t-me-li] *sf.* Yönelme işlevini üstlenen; yönelme özelliği olan.
- yönelmesiz**, [yön-el-t-me-siz] *sf.* **1.** Yönelmemiş; yönelme uygulamamış olan. **2.** (Alıcı - verici anten için) radyoelektrik dalgalarını her yana doğru aynı güçte veren ya da alan.
- yönemek**, [ün-mek [Clauson] / yön-ē-mek] (*yöne:-mek*) {eT} *gçsz. f. [-r]* Ortaya çıkmak; zuhur etmek; görünmek; yükselmek. [ETY]
- yönenme**, [yön-en-me] *is. ed.* Bir eserde, nutukta anlatılan konuyu keserek orada bulunan ya da bulunmayan, yaşayan ya da ölmüş birine karşı söz söyleme; seslenim.
- yönenmek**, [yön-en-mek] [يوننمك] *dönşl. f. [-ür]* **1.** {e-AT} Yönelmek. **2.** {ağız} Dönüp gitmek. [DS]
- yönerge**, [yön-er-ge] *is.* Hangi yönde ve nasıl çalışılması gerektiğini belirten söz veya yazı; talimat; direktif, (1935).
- yönerme**, [yön-er-me] *is.* Yönermek eylemi.
- yönermek**, [yön-er-mek] *gçl. f. [-ir]* (Yönetici için) hangi yönde ve nasıl çalışılacağını bildirmek; yön vermek; yönlendirmek.
- yöneşik**, -ği [yön-eş-ik] *sf.* **1.** (Birbirinden farklı ve uzakta bulunan birey, sistem vb. için) aynı yöne yönelmiş. **2.** *biy.* (Sinir hücresi için) vücudun değişik yerlerinden, farklı duyu birimlerinden gelen uyarıları alan.
- yöneşme**, [yön-eş-me] *is.* **1.** Yöneşmek eylemi ve tutumu. **2.** Farklı sinir hücrelerinden gelen uyarıların bir sinir hücresinde bütünleşmesi.
- yöneşmek**, [yön-eş-mek] *işteş. f. [-ir]* Aynı yöne yönelmek.
- yönet**¹, [yön-et] [يونت] *is.* **1.** {eAT} Biçim; tarz; usul. **2.** {ağız} Yön. [DS] **3.** Ön yüz; alnaç.
- yönet**², [yön-et] {ağız} *sf.* **1.** Uygun; iyi; doğru; yerinde. **2.** Düz. **3.** Yatkın; becerikli. [DS]
- yönetçe**, [yönet-çe] {ağız} *sf.* Özenli. [DS]
- yöneten**, [yön-et-en] *sf.* Yönetme işini üstlenen.
- yönetici**, [yön-et-ici] *is.* **1.** Bir kurum, kuruluş veya topluluğun başında bulunan ve orayı yönetmekle görevli kimse; idareci. **2.** *bsy.* Bilgisayar tarafından art arda işlenen diğer programların yürütülmesini düzenleyen, yöneten işletim sistemi programı. **3.** *siy.* Yönetimi elinde tutan kişi. **4.** *sf.* Belirleyici bir konumda veya yönetme durumunda olan. ☞ **yönetici ilke**, *fel.* Bir araştırmayı, bir akıl yürütmeyi, bir davranış biçimini yönlendiren temel.
- yöneticilik**, -ği [yön-et-ici-lik] *is.* **1.** Yönetici olma durumu. **2.** Bir kurumu, kuruluşu veya toplumu yönetme işi veya görevi.
- yönetiliş**, [yön-et-il-iş] *is.* Yönetilmek eylemi ve biçimi.
- yönetilme**, [yön-et-il-me] *is.* Yönetilmek eylemi.
- yönetilmek**, [yön-et-il-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Yönetmek eylemi yapılmak. **2.** Kendisine yönetmek eylemi uygulanmak.
- yönetim**, [yön-et-im] *is.* **1.** Yönetmek eylemi ve işi; idare. **2.** Bir kurum, kuruluş veya topluluğu yönetme; işlerini çekip çevirme; düzenli yürütmesini sağlama. **3.** Bir kurumu yönetenlerin tümü; yöneticiler; idare. **4.** *mecaz.* Dümen. ☞ **yönetim biçimi**, *Siyasal rejim.* || **yönetim gideri**, *Kooperatiflerde ve apartman yönetimi bulunan yerlerde yönetim için gerekli olan giderler.* || **yönetim kurulu**, *Bir kuruluşu, tüzel kişiliği yönetmekle görevlendirilmiş kimselerin tümü; idare meclisi.* || **yönetim planı**, *Kat mülkiyetine tabi taşınmazlarda ana taşınmazın yönetimi ile ilgili plan, belge.* || **yönetim yeri**, *Kamu ve özel kurum ve kuruluşların yönetildiği merkez.*
- yönetimcilik**, -ği [yön-et-im-ci-lik] *is. siy.* Toplumların, klasik sosyalizm ve liberal kapitalizmden ayrı olarak teknolojinin sağladığı verilere göre yönetilmesini savunan öğretisi.
- yönetimsel**, [yön-et-im-sel] *sf.* Yönetimle ilgili; idarî. ☞ **yönetimsel yoğunluk**, *Bir işletmede çalıştırılan yönetici işçilerle üretici işçiler arasındaki oran.*
- yönetiş**, [yön-et-iş] *is.* Yönetmek eylemi ve biçimi.
- yönetli**, [yönet-li] {ağız} *sf.* Yöntemli; düzgün; düzenli. [DS]
- yönetme**, [yön-et-me] *is.* Yönetmek eylemi.
- yönetmek**, [yön-et-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Yön vermek. **2.** Başında bulunduğu ve işleyişinden birinci derecede sorumlu olduğu bir kurum veya kuruluşun yasalara, kurallara ve amaçlara uygun biçimde var-

lığı ve faaliyetini sürdürmesini sağlamak; idare etmek; tedvir etmek, (1935). 3. Başında bulunduğu topluluğun etkinliğini belli biçimde gerçekleştirmesini, yürütmesini sağlamak; idare etmek; tedvir etmek. 4. Düzenlenmiş bir etkinliği, yapılması planlanan bir çalışmayı amaca uygun biçimde, aksatmadan yürütmek ve gerçekleştirmek. 5. (Kişi için) o kimsenin kendi istediği doğrultuda davranmasını sağlamak; o kimsenin çalışmasına, etkinliğine yön vermek; yönlendirmek. 6. *sin. tiy.* (Film, oyun için) yapımını gerçekleştirmek.

yönetmelik, -ği [yön-et-me-lik] *is.* 1. Yönetimin, yönetimle ilgili koyduğu kurallar. 2. Bir kurumun veya kuruluşun çalışma yöntemlerini belirleyen ve burada yer alan kişilerin uyması gereken kurallar bütünü. 3. Bu kuralların yazılı olduğu belge; talimatname. 4. *huk.* Yasa ve tüzük hükümlerini açıklamak, bu hükümlerin daha somut durumlara uygulamak üzere yönetim organlarınca hazırlanan yazılı hukuk kuralı; talimatname.

yönetmen, [yön-et-men] *is.* 1. Yönetme işini yürüten kimse. 2. Bir kurumu, kuruluşu ve iş yerini yöneten kimse; müdür; direktör, (1935). 3. Basın, yayın alanında bir çalışmayı düzenleyen ve yöneten kimse. 4. Bir sinema ve tiyatro eserinin gerçekleşmesini sağlayan kimse; rejisör. ☞ **yönetmen yardımcısı**, *Yönetmene her konuda yardımcı olmakla görevli kimse.*

yönetmenlik, -ği [yön-et-men-lik] *is.* 1. Yönetmen olma durumu. 2. Yönetmenin işi ve görevi. 3. Yönetmenin görev yeri.

yönetsel, [yön-et-sel] *sf.* Yönetimsel.

yönetsiz, [yönet-siz] {ağız} *sf.* Yatkınlığı olmayan; beceriksiz. [DS]

yöneylem, [yön+ey-le-m] *is.* Karmaşık sorunların incelenmesinde ve çözülmesinde matematik ağırlıklı bilimsel yöntemlerin uygulanışı. ☞ **yöneylem araştırması**, *Herhangi bir sorunu yöneylem yöntemine göre araştıran inceleme.*

yöngelmek, [yöñ-el-mek يوكلمك] (yöñelmek) {eAT} *dönşl. f. [-ür]* Yönelmek.

yöngül, [yeñil / yöñül يوكل] (yöñül) {OsT} *sf.* Yeğni; hafif.

yöniyle, [yön-i+i-le > yöni-y-le يونيله] {eAT} *zf.* Yakışacak biçimde.

yönlendirici, [yön-le-n-dir-ici] *sf.* 1. Yönlendirme işini yapan; yönlendiren. 2. *is. fiz.* Paralel ışık demeti elde etmekte kullanılan optik aygıt; kolimatör. 3. Sonsuzda görüntü elde etmek amacıyla kullanılan, yakınsak bir mercekle bu merceğin odağında yer alan aydınlatılmış bir yarıktan meydana gelen optik aygıt; kolimatör. ☞ *dbl.* Özelliği bildiriye gönderme yapmak olan dilsel kod birimi.

yönlendirilebilir, [yön-le-n-dir-il-e + bil-ir] *b. sf.*

Yönlendirilme özelliği taşıyan; yönlendirme yapılabilen.

yönlendirilebilirlik, -ği [yön-le-n-dir-il-e+bil-ir-lik] *b. is.* Yönlendirilmeye elverişli olma durumu.

yönlendirilme, [yön-le-n-dir-il-me] *is.* Yönlendirilmek eylemi.

yönlendirilmek, [yön-le-n-dir-il-mek] *edil. f. [-ir]* 1. Yönlendirilmek eylemi yapılmak. 2. Kendisine yönlendirmek eylemi uygulanmak.

yönlendirim, [yön-le-n-dir-im] *is.* Bir kimseye yapacağı iş ve tutacağı yöntemle ilgili olarak bilgi verme; yöneltme; yöneldirim.

yönlendirme, [yön-le-n-dir-me] *is.* 1. Yönlendirmek eylemi. 2. *bsy.* Uygulamada aldığı değerlere göre, birçok olası dizi arasından programı uygulamaya elverişli komut dizisi seçimini gösteren, önceden belirlenmiş koşul. 3. Bir yapıyı uygun konumda yerleştirmek. 4. Bir dürbünü belirli bir yöne yöneltmek, doğrultmak eylemi.

yönlendirmek, [yön-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* 1. Yön vermek; yönünü belirlemek. 2. Bir kimseye yapacağı iş veya seçimlerde, tutum ve davranışlarında izleyeceği yolu tavsiye etmek. 3. Bir eylem ya da etkinliğin belirli biçimde gelişmesini sağlamak; ona belli bir yön vermek.

yönlü, [yön-lü يونلو] *sf.* 1. Yönü olan. 2. Belirtilen nitelikte yönü bulunan. 3. (Pek, çok kelimeleri ile birlikte) taraflı; görünümlü. 4. {eAT} {OsT} {ağız} Uygun; iyi; yerinde; münasip; makbul. [DS] 5. {ağız} Ucuz. [DS] ☞ **yönlü doğru**, *mat. Üzerinde pozitif bir yön seçilmiş olan doğru.* || **yönlü gelmek**, {ağız} *Yararına olmak.* [DS]

yönlülük, -ğü [yön-lü-lük] *is.* 1. Yönlü olma durumu. 2. Belirtilen nitelikte yönlü olma durumu.

yönmek, [yön-mek يونمك] {eAT} *gçsz. f. [-er]* → yönelmek.

yönnelmek, [yön-el-mek > yön(n)-el-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* 1. Yüzünü çevirmek; dönmek; yönelmek. 2. Kolaylaşmak. [DS]

yönnenmek, [yön-le-n-mek > yön-(n)e-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* 1. Yüzünü çevirmek; dönmek; yönelmek. 2. Bir yana doğru gitmeye veya akmaya başlamak. [DS]

yönneştirmek, [yön-le-ş-tir-mek > yön-(n)e-ş-tir-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Onarmak; düzeltmek. [DS]

yönnü, [yön-lü > yön-(n)ü] {ağız} *sf.* 1. Yol yordam bilen; akıllı; görgülü. 2. Düzgün; düzenli; yöntemli. [DS]

yönseme, [yön-se-me] *is.* 1. Yönsemek eylemi. 2. *fiz.* Katı bir maddenin veya ortamın iletkenlik, manyetik geçirgenlik, ışığı kırma indisi gibi bazı fiziksel özelliklerinin, ölçüm yapılan doğrultu veya yöne bağlı olarak değişmesi; anizotropluk. 3. *psikol.* Henüz eyleme dönüşmemiş olmakla birlikte belli bir amaca, sonuca yönelen etki gücü; temayül.

yönsemek, [yön-se-mek] *gçsz. f. [-r] [-s(ü)-yor]* Bir amaca, sonuca yönelmek; meyletmek; temayül etmek.

yönsemez, [yön-se-mez] *sf.* Yönseme özelliği taşımayan; izotrop.

yönser, [yön-se-r] *sf.* Yönseme özelliği taşıyan; anizotrop.

yönsüz, [yön-süz] *sf.* 1. Yönü olmayan. 2. *me-caz.* Belli bir amaca yönelik olmayan; amaçsız. 3. *{eAT} {OsT}* Sebepsiz; bir sebep olmaksızın; beyhude. 4. *{eAT} {OsT}* Uygunsuz; usulsüz. 5. *{eAT} {OsT}* Tertipsiz; düzensiz. 6. *{eAT} {OsT}* Kötü yaradılışlı; utanmaz; hayâsız. 7. *{ağız}* Sözünde durmayan; dönek. [DS] \boxplus **yönsüz söz**, *{OsT}* Boş laf; herze; hezeyan. || **yönsüz yöşsüz**, *{OsT}* 1. Varlıksız; servetsiz. 2. Düzensiz.

yöntem¹, [yön-te-mek > yön-te-m] *is.* 1. Bir amaca erişmek için tutulan, izlenen yol; usul; metot; sitem, (1935). 2. Bilimsel araştırma ve incelemelerde belli bir sonuca ulaşmak için bir plan çerçevesinde izlenen yol; metot. 3. Bir sonuca ulaşmayı sağlayan ve mantığa uygun biçimde düzenlenmiş ilkelerin, kuralların, evrelerin bütünü; metot. 4. *{ağız}* Yetenek. [DS] \boxplus **yöntem bilgisi**, *Metot bilgisi.* || **yöntem bilimi**, *Özellikle felsefe bilim alanında yöntem araştırmak ve yeni yöntemler yaratmak için ilkeler geliştiren bilim; metodoloji.* || **yöntem bilimsel**, *Yöntem bilimle ilgili; yöntem bilimine dayanan; metodolojik.*

yöntem², [yön-tem] *{ağız} sf.* 1. Uygun. 2. Kolay. 3. Yakın. [DS]

yöntem³, [yön-tem] *{ağız} is.* Yüz; alnaç. [DS]

yöntemli, [yön-tem-li] *sf.* 1. Belli bir yönleme dayanarak yapılan; metotlu. 2. *{ağız}* (Kişi için) kuralına göre iş yapan; becerikli; eli uz. [DS] 3. *{ağız}* Uygun; yerinde. [DS] 4. Yakışıklı; düzgün. 5. (Kişi için) olgun; uysal. 6. *zf.* Belli bir yönleme uygun olarak.

yöntemlilik, -ği [yön-tem-li-lik] *is.* 1. Yöntemli olma durumu. 2. Bir işi yönleme uygun olarak yapma.

yöntemsiz, [yön-tem-siz] *sf.* 1. Belirli bir yönleme dayanmayan; metotsuz. 2. Düzensiz; uygunsuz. 3. *{ağız}* Yeteneksiz; beceriksiz. [DS]

yöntemsizlik, -ği [yön-tem-siz-lik] *is.* Yöntemsiz olma durumu; metotsuzluk.

yönter, [yön-te-r] *{ağız} is.* Yön. [DS]

yöntermek¹, [yön-te-r-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Anlatmak; tasvir etmek; öğretmek. [DS]

yöntermek², [yön-te-r-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* 1. Yönünü, anlamını, amacını değiştirmek. 2. Alıkoymak; kendine ayırmak. [DS]

yöntermek³, [yön-te-r-mek] *{ağız} gçl. f. [-ir]* Özen-dirmek; kışkırtmak. [DS]

yöntüşmek, [yön-(ü)-tüş-mek] *{eT} işteş. f. [-ür]* Mücadele etmek; kavga etmek. [EUTS]

yönükmek, [yön-ük-mek] *{ağız} gçsz. f. [-ür]* Yüzünü o yana çevirmek; yönelmek. [DS]

yönülmek, [yön > yön-ül-mek] *{eAT} dönşl. f. [-ür]* Yönelmek.

yönünce, [yön-ü-n-ce] *{eAT} zf.* Gerekliği şekilde.

yönünden, [yön-ü-n-den] *{eAT} zf.* ... bakımından; ... yoluyla; ... cihetiyle.

yönütsüz, [yön-üt-süz] *{ağız} sf.* Ters. [DS]

yöran, [yögür-en > yör-eğ-en > yörân] *{yöra:n} {ağız} sf.* (Binek hayvanı için) eğitilmiş, iyi yürüyen. [DS]

yördemli, [yöntem-li / yordam-lı > yördem-li] *{ağız} sf.* Yoluyla, yordamıyla iş yapan; eli uz; becerikli. [DS]

yördemsiz, [yöntem-siz > yördem-siz] *{ağız} sf.* Yeteneksiz; beceriksiz. [DS]

yördüm, [yör-düm ?] *{ağız} is.* Bir yaşındaki davar. [DS]

yöre¹, [yörē] *{eT. yöre:} is.* 1. *{eT} {eAT} {OsT} {ağız}* Bir şeyin etrafı; çevre. [DLT] [DS] 2. *{eAT} {OsT}* Bir bölgenin, belli bir yer ve çevresini kapsayan sınırlı bölümü; dolay; havali; mahal; çevre. 3. *{ağız}* Kağrı tekerinin ağaç bölümleri. [DS] 4. *{ağız}* Avlu. [DS] 5. *{ağız}* Çarık kıyısı. [DS] \boxplus **yöre bezi**, *{ağız}* Çocuğun beşikten düşmemesi için yorgan üstünden bağlanan bez bağ. [DS] || **yöre kent**, *Banlıyö.* || **yöre üstü**, *Bütün yöreleri kapsayan.* || **yöresine üşmek**, *{eAT} Çevresine toplanmak.* || **yöre üstü dil**, *Ortak dil.*

yöre², [yöre] *{ağız} is.* 1. Harman yerinin kıyısı. 2. Değirmenlerde, taşla kasnak arasında kalan ve hayvan yemi olarak kullanılan un. 3. İri un. 4. Un kepeği. 5. Hamur açmada kullanılan un; uğra. [DS]

yöreci, [yöre-ci] *sf.* 1. Yöreciliğe ilişkin olan. 2. *{ağız}* Değirmenci. [DS] 3. *{ağız}* Değirmende çalışan işçi. [DS]

yörecilik, -ği [yöre-ci-lik] *is.* 1. Belli bir yörede yaşayan bir toplumsal grubun, bir etnik ya da dinsel topluluğun bir bölümünü oluşturduğu daha geniş topluluğa karşı çıkararak kendi törelerini koruma ve kabul ettirmeye çalışma eğilimi. 2. *{ağız}* Değirmen işçiliği; değirmencilik. [DS]

yöreğen, [yögür-en > yör-eğ-en] *{ağız} sf.* (Binek hayvanı için) eğitilmiş, iyi yürüyen. [DS]

yörek¹, **-ği** [yöre-k ?] *{ağız} is.* 1. Çevre. 2. Çocuğun, beşikten düşmemesi için yorgan üzerinden bağlanan bez bağ. 3. Değirmenin alt taşının kenarlarındaki boşluklara doldurulan un. [DS] \boxplus **yörek unu**, *{ağız}* Değirmende, taş ile kasnak arasında kalan ve hayvan yemi olarak kullanılan un. [DS]

yörek², **-ği** [yögür-mek > yögür-ek] *{ağız} is.* Hayvanın alışkın olduğu yer; yatak; eğerk. [DS]

yörekleşmek, [yörek-le-ş-mek] *{ağız} dönşl. f. [-ir]* Alışmak. [DS]

- yörekli**, **-ği** [yörek-lik] {ağız} *is.* Değirmen taşının kenarları ve kenarlarındaki boşluklar. ☞ **yörekli tahtası**, {ağız} *Değirmen taşının kenarlarındaki eğri tahtalar.* [DS]
- yörelemek**, [yöre-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Ağaçtaki meyveyi silkelemek. [DS]
- yöreler**, [yöre-ler] {eAT} *is.* Her taraf.
- yörelilik**, **-ği** [yöre-lik] {ağız} *is.* 1. Değirmen taşının çevresinde, iri unun biriktiği yer. 2. Değirmende, taş ile kasnak arasında kalan ve hayvan yemi olarak kullanılan un. [DS]
- yöreme**¹, [yöre-me] {ağız} *is.* 1. Parmakta çıkan yara; dolama. 2. Kanser. [DS]
- yöreme**², [yöre-me] {ağız} *is.* 1. Kolan ipi olarak da kullanılan, kaba ve kalın ip. 2. Kağrı tekerinin ağaç kısımları; yöre. 3. Örtü. [DS]
- yöremeç**, **-ci** [yöre-meç] {ağız} *is.* Kenevirden bükülmüş ince ip veya urgan. [DS]
- yören**, [yüğü-en > yören ?] {ağız} *sf.* (Hayvan için) çok iyi yürüyen; eşkin. [DS]
- yörendürmek**, [yöre-n-dür-mek] {eAT} *gçl. f. [-ür]* 1. Bir şeyin çevresinde dolaştırmak. 2. Yaklaştırmak.
- yörenlemek**, [yören-le-mek] {eAT} *gçl. f. [-r]* Gezip dolaşarak görmek.
- yörenmek**¹, [yöre-n-mek] {eAT} *OsT} döşl. f. [-ür]* 1. Bir şeyin etrafını gezip dolaşmak. 2. Yaklaşmak. 3. Hatıra gelmek; gönüllü kaplamak. 4. {ağız} Kıpırdanmak. [DS] ☞ **yörenü gıtmek**, {eAT} *Etrafını dolaşmak; gezerek dolaşmak.*
- yörenmek**², [yöre-n-mek] {ağız} *döşl. f. [-ir]* 1. Uğraşmak; didinmek. 2. Girişmek. [DS]
- yörenmek**³, [yör-en-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Yemeğin tadına bakmak. [DS]
- yörep**¹, [Erme. verrev => yörep] {ağız} *is.* 1. Yokuş; dik yol. 2. Patika. 3. Yokuşta, dikliğin azalması için çaprazlamasına açılan yol. 4. Verrev. [DS] ☞ **yörebe sürmek**, {ağız} *İşte güçlük çıkarmak; işi yokuşa sürmek.* [DS]
- yörep**², [Erme. verrev => yörep] {ağız} *sf.* 1. İş yapmaktan kaçan. 2. İş için gelenlere güçlük çıkaran. [DS]
- yöresel**, [yöre-sel] *sf.* 1. Belli bir yöreye ilişkin; o yöreye özgü olan; mahalli. 2. *dbl.* (Sözcük, deyiş için) belli bir yöreye özgü olan.
- yöreselleşme**, [yöre-sel-le-ş-me] *is.* Yöreselleşmek eylemi; mahallileşme.
- yöreselleşmek**, [yöre-sel-le-ş-mek] *döşl. f. [-ir]* Belli bir yöreye özgü nitelikler kazanmak; mahallileşmek; yerelleşmek.
- yöreselleştirmek**, [yöre-sel-le-ş-tir-me] *is.* Yöreselleştirmek eylemi.
- yöreselleştirmek**, [yöre-sel-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Yöresel duruma getirmek; yerelleştirmek; mahallileştirmek.
- yöresellik**, **-ği** [yöre-sel-lik] *is.* 1. Yöresel olma durumu. 2. Yöresel olma niteliği; yerellik.
- yöresiz**, [yöre-siz] *sf.* Yöresi olmayan.
- yöresizlik**, **-ği** [yöre-siz-lik] *is.* 1. Yöresiz olma durumu. 2. *kim.* Bir molekül ya da bir iyonda ikiden çok atoma bağlanan bir elektronun durumu.
- yörez**, [Erme. verrev => yörep > yörez ?] {ağız} *sf.* (Kişi için) ters; aksi; inatçı. [DS]
- yörgök**, [yör-ge-k] {eT} *is.* Örtü. [DLT] ☞ **yörgök bolmak**, {eT} *Örtülmek; (gökyüzü için) kara du-manla kaplanmak.* [DLT]
- yörgelmek**, [yör-ge-l-mek] {eT} *edil. f. [-ür]* Sarılmak. [EUTS] [Gabain]
- yörgemeç**, [yör-ge-meç] {eT} *is.* İşkembe ve bağırsak incecik kıyıldıktan sonra bağırsak içine doldurularak kızartılması veya pişirilmesi ile yapılan yemek. [DLT]
- yörgemek**, [yör-gē-mek] (*yörge:mek*) {eT} *gçl. f. [-r]* Sarmak; örmek; çevrelemek; bağlamak. [EUTS] [DLT] [Gabain]
- yörgen**, [yörü-gen > yör(ü)-gen] {ağız} *sf.* (At için) eşkini fazla. [DS]
- yörgenç**, [yör-gē-mek > yörge-n-mek > yörge-n-ç] {eT} *is.* 1. Ağaçlara sarılıp onları kurutan bir tür bitki; sarmaşık. [DLT] 2. Dağ dönemeci; dağ bükümü; büküntülü; kıvrık. [DLT]
- yörgençü**, [yörgē-mek > yör-ge-n-mek > yörgē-n-çü] (*yörge:nçü:*) {eT} *is.* Sargı; dolak. [DLT]
- yörgenmek**, [yörgē-mek > yör-ge-n-mek] {eT} *döşl. f. [-ür]* Örtülmek; sarılmak; sarılmış olmak. [DLT] [EUTS]
- yörgüşmek**, [yörgē-mek > yör-ge-ş-mek] {eT} *işteş. f. [-ür]* Sarılmak; birbirine dolaşmak; birbirine girmek; karışmak. [DLT]
- yörgetmek**, [yörgē-mek > yör-ge-t-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Sardırmak. [DLT]
- yörgey**, [yörgē-mek > yörge-y] {eT} *is.* Bir tür sarmaşık. [Clauson] [EUTS]
- yörgeyek**, [yör-ge-y-ek / yörge-n-ek] {eT} *sf.* Ulanmış. [DLT]
- yörgüçü**, [yörgüçü] (*yörgüçü:*) {eT} *is.* Yorumcu; düş yoran kimse. [KB]
- yörig**, [yör-mek > yör-ig] {eT} *is.* 1. Tabir; yorum. 2. (Söz için) gidişi; anlaşılın. [DLT]
- yörimek**, [yörü-mek] (*yörü:mek*) {eT} *gçsz. f. [-r]* 1. Yürümek. [Bahşayış] 2. {eT} Hareket etmek. [Bahşayış]
- yöriyici**, [yörü-mek > yörü-y-ici] {eT} *sf.* Hareket eden; yürüyen. [Bahşayış] ☞ **yöriyici ilduz**, {eT} *Gezegen.* [Bahşayış]

yörkenmek, [yörgē-mek > yörke-n-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Örtülmek; sarılmak. [DLT]

yörkeşmek, [yörgē-mek > yörke-ş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] Sarılmak; birbirine girmek; birbirine dolanmak; karışmak. [DLT]

yörleğen, [yör-le-ğen] {ağız} sf. Bir tür çıiban. [DS]

yörliyen, [yör-le-ğen > yörliyen] {ağız} sf. Parmakta çıkan çıiban. [DS]

yörme, [yör-me] {ağız} is. Sofa. [DS]

yörmek, [yor-mak / yör-mek] {eT} gçl. f. [-er] 1. Dügüm çözmek. [DLT] [İKPÖy.] [KB] 2. Rüya yorumlamak; açıklamak; tefsir etmek; yorumlamak; izah etmek; aydınlatmak. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] [Üç İtigsizler]

yörmelemek, [ör-me-le-mek > yör-me-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. İri iri dikmek; teyellemek. 2. Şaşkın şaşkın yürümek. [DS]

yörpek, -ği [? yörpek] {ağız} is. Bebek yatağı. [DS]

yörük, -ğu [yörü-k] {ağız} is. → yörük. [DS] ☞ **yörük yömet**, {ağız} Kendini bilmez kişi; bu tür kişilerden oluşan topluluk. [DS]

yörü, [yöre / yörü] {ağız} is. Tekerlek çemberi; ispit. [DS]

yörücü, [gör-ücü] {ağız} is. folk. → görücü. [DS]

yörüdüm¹, [yörü-t-mek > yörü-d-üm] {ağız} is. Damızlık davar veya sığır. [DS]

yörüdüm², [yörü-düm] {ağız} is. Eşeklerde, şişlikle beliren bir hastalık. [DS]

yörüg, [yör-mek > yör-üg] {eT} is. 1. İzah; açıklama; tefsir; yorum; mana; şerh. [EUTS] [Gabain] [KB] [Üç İtigsizler] 2. Yol; akide. [Gabain]

yörüglü, [yör-üg-li] {eT} sf. Yürüyen.

yörüglüg, [yör-üg-lüg] {eT} sf. İzahlı; açıklamalı; tefsirli; yorumlu; manalı; şerhli. [EUTS] [Üç İtigsizler]

yörüğen, [yörü-ğen] {ağız} sf. Eline ayağına çabuk; çevik; yüğrük [DS]

Yörük, [eT. yo-rı-mak / yöri-mek > yö-rü-k] öz. is. 1. Anadolu ve Rumeli'de yerleşik hayata geçmiş olan ve Manav adı verilen Türkmenlerden ayırmak için göçebe olarak yaşayan ve hayvancılıkla geçinen Türklere on dördüncü yüzyıldan itibaren verilen isim. 2. (Tamlayan olarak) Yörüklerle ilgili olan; Yörüklere özgü olan. 3. İmparatorluk döneminde yeniçerilere katılan yaya askerlere verilen ad. ☞ **Yörük çadırı**, Yörüklerin konut olarak kullandıkları kıldan dokunmuş, tavanlı bir tür çadır. || **Yörük kebabı**, Yağda kavrulmuş soğan üzerine kuşbaşı koyun eti, baharat, salça ve havuç konularak yapılan bir tür et yemeği.

yörük¹, -ğü [eT. yo-rı-mak / yöri-mek > yö-rü-k] {ağız} sf. 1. Göçebe. 2. Kaba kişi; dağlı. [DS]

yörük², [yör-mek > yö-rük] {eT} is. (Rüya vb. için) tabir; sözün gidişi; anlaşılışı. [DLT]

yörük³, -ğü [yö-rü-k / yü-rü-k] sf. 1. {ağız} Eline ayağına çabuk; çevik; çalışkan; güçlü. [DS] 2. {ağız} Çok yürüyen. 3. {ağız} Yüreкли. [DS]

yörük⁴, -ğü [yörü-k] {ağız} is. Yumuşak toprak. [DS]

yörük⁵, -ğü [yörü-k] {ağız} is. Arabada, dingilin tekerlek kütük deliklerine giren uçları. [DS]

yörülemek, [yöre-le-mek > yö-rü-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] Tahıl saklanan kuyularda, toprak ile tahıl arasına saman koymak. [DS]

yörülmek¹, [yör-mek > yö-rül-mek] {eT} edil. f. [-ür] Çözölmek. [EUTS]

yörülmek², [yör-ül-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Yorulmak. [KB]

yörüm, [yörü-m] {ağız} is. Kart hayvan. [DS]

yörümek, [yör-i-mak / yö-rü-mek] {eT} {ağız} gçsz. f. [-r] Yürümek. [ETY] [DS]

yöründek, [yörün-dek] {eT} is. İlaç; deva. [Üç İtigsizler]

yörüng, [yör-ün] (yörüñ) {eT} sf. (Renk için) açık; beyaz. [EUTS]

yörünge, [yörü-mek > yö-rü-n-mek > yö-rü-n-ge] is.

1. Belirli bir noktaya göre hareket hâlindeki noktanın çizdiği eğri; mahrek, (1944). 2. gök b. Bir gök cisminin çekim etkisi ile kendisinden daha büyük bir gök cisminin çevresinde uzayda çizdiği yol. 3. fiz. kim. Elektronların çekirdek etrafında dönerken çizmiş oldukları eğri. **yörünge altı**, gök b. 1. (Uzay aracının hızı için) yer çevresinde kararlı bir yörünge üzerinde kalabilmek için gerekli olan hızdan daha düşük bir hızla hareket eden. 2. (Uçuş için) bu hızla yapılan. || **yörünge çizimi**, Bir uzay aracının, bir güdümlü merminin yörüngesini hesaplamayı ve belirlemeyi sağlayan teknik ve hesap yöntemlerinin tümü. || **yörüngesine oturmak**, 1. (Yapma uydu için) uzayda istenilen yörüngeye yerleşmek. 2. mecaz. (İş için) yoluna girmek; istenilen biçimde gelişmek.

yörüngesel, [yörü-n-ge-sel] sf. Yörüngeye ilişkin; yörünge ile ilgili.

yörütmek¹, [yörü-t-mek / yürü-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Yapmak; yerine getirmek. [DS]

yörütmek², [yörü-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] İşinden çıkarmak; kovmak. [DS]

yörütmek³, [yörü-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Akıtmak. [DS]

yörüyücü, [gör-ücü > görü-y-ücü / yö-rü-y-ücü] {ağız} is. folk. → görücü. [DS]

yötöl, [yötöl / yötöl / yödöl] {eT} is. Öksürük; öksürmek. [EUTS]

yöş¹, [yöş] {ağız} sf. (Kişi için) iş bilmez; ahmak. [DS]

yöş², [Galce. loch => loş > yöş ?] {ağız} is. 1. Alaca karanlık. 2. Gölge. [DS]

yöşermek, [yöş-er-mek] {ağız} gçsz. f. [-ir] 1. (Gece için) hava ağarmaya başlamak; alaca karanlık ol-

- mak. 2. (Gündüz için) hava kararmaya başlamak; alaca karanlık basmak. [DS]
- yöşerti**, [yöş-er-ti] {ağız} is. Karanlıkta görülen gölge; hayal. [DS]
- yövtürmek**, [yov-mak > yöv-tür-mek [Clauſon] / yuv-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] (Top vb. için) yuvarlatmak. [DLT]
- yövüşlüğ**, [yövüş [Clauſon] > yöv-üş-lüğ / yov-uş / yüfüş] {eT} sf. Armağanlı. [DLT]
- yövüt**, [yov-mak³ [Clauſon] / yöv-mek > yöv-üt] {eT} is. Yardım.
- yövütkemek**, [yov-mak³ [Clauſon] / yöv-mek > yöv-üt-kē-mek] {eT} gçl. f. Yardım etmek.
- yöyüm**, [yöy-üm ?] {ağız} is. Geçim; dirlik; düzen. [DS]
- yu**, [-yu / -yü] {eT} ek. Asıl eylemle aynı zamanda işlenen başka bir eylemi belirten zarf fiil eki. [ETY] “Tabışgan yeyi olurur ertimiz (tavşan yiyerek oturuyorduk).”
- yu¹**, [yü بو (yu:) ünl. 1. {eT} Kadınların bir şeyden utandıkları zaman söyledikleri söz. [DLT] 2. {eAT} Çok yazık; yuh; yuf. 3. {ağız} “Buraya bak, buraya gel” anlamında kullanılır. [DS]
- yu²**, [Çin. ? yu] {eT} is. Öz su; usare. [Clauſon]
- yua**, [yu+a] {ağız} ünl. Şaşma ve korku bildirir. [DS]
- yubağū**, [yubā-mak > yubā-ğū] (yuba:ğū:) {eT} sf. (İş için) üzerinde durulmayan; yapılmaması gereken. [DLT]
- yubakulak**, [Yemek / Yapaku. yubakulak] {eT} is. Sıtmadan dolayı titreme. [DLT]
- yubalmak**, [yubā-mak > yuba-l-mak] {eT} edil. f. [-ur] 1. Kapanmak; seddolunmak. [ETY] 2. İhmal edilmek; yüz üstü bırakılmak; üzerinde durulmamak. [DLT]
- yubamak**, [yubā-mak] (yuba:mak) {eT} gçl. f. [-r] İhmal etmek; yüzüstü bırakmak; üstüne düşmemek. [DLT]
- yubanmak**, [yubā-mak > yuba-n-mak / yubā-n-mak] dönşl. f. [-r] [eT. -ur] 1. {eT} Çekinmek; bırakmak; ihmal etmek. [DLT] 2. {ağız} Gecikmek; oyalanmak; ayak sürümek. [DS]
- yubatmak**, [yubā-mak > yuba-t-mak] gçl. f. [-r] [eT. -ur] 1. {eT} Savsaklatmak; savsaklamayı emretmek; hile etmek. [DLT] 2. {ağız} Geciktirmek; bekletmek; oyalamak. [DS]
- yubilamak**, [yöb > yob-ī-mak > yobī-lā-mak [Clauſon] / yubī-lā-mak] (yubi:la:mak) {eT} gçl. f. [-r] Hile yapmak; aldatmak. [DLT]
- yublunmak**, [yubal-mak > yub(a)l-un-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] İhmal edinmek; ihmalcilik etmek. [Clauſon]
- yubulmak**, [yub-ul-mak / yuv-ul-mak] {eT} edil. f. [-ur] Yuvarlanmak. [ETY]
- yuca**, [uca / yuca] {eT} sf. 1. Yüksek. 2. Uzun boylu. 3. Yüce. [Bahşayış] ☞ **yuca yıldızlı**, {eT} Şanslı; talihli. [Bahşayış]
- yucan**, [? yucan] {ağız} is. Tekne. [DS]
- yuce**, [Far. yüce بوچه (yu:ce) {OsT} is. Damla.
- yudak**, -ğū [yut-mak > yud-ak] {ağız} is. Bataklık. [DS]
- yudgun**, [yut-mak > yud-gun] {ağız} is. Yudum. [DS]
- yudkı**, [yod-kī / yud-kī] (yudkı:) {eT} sf. (Yüz için) ekşi; asık. [DLT]
- yudmak¹**, [*yō-mak > yōd-mak [Clauſon] / yūd-mak] (yu:dmak) {eT} gçl. f. [-r] Yıkmak; tahrip etmek; silmek. [EUTS]
- yudmak²**, [yut-mak / yud-mak] {eT} gçl. f. [-ar] Yutmak. [Bahşayış]
- yudruk**, [yudruk / yıdruk] {eT} is. Yumruk. [DLT]
- yudruklanmak**, [yudruk-la-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Elini yumruk yapmak. [DLT]
- yuduğ**, [yōd-mak > yōd-uğ [Clauſon] / yud-uğ] {eT} is. 1. Başkasının suçu yüzünden kendisine söz gelen kimse. [DLT] 2. sf. Hayırsız; kendine bir yararı olmayan. 3. (Özellikle çocuklar için kullanılan) sövgü sözü. [DLT]
- yudulmak¹**, [yud-ul-mak] {eT} edil. f. [-ur] Bağlanmak; takılmak. [EUTS]
- yudulmak²**, [yut-ul-mak > yud-ul-mak] {ağız} edil. f. [-ur] Oyunda kaybetmek; ütülme; yuduzmak. [DS]
- yudum**, [yut-mak > yu(d)-um بو دوم is. 1. Yutmak eylemi. 2. Bir işte yutulabilen sıvı miktarı. 3. {eAT} Lokma. ☞ **yudum yudum**, (İçmek eylemi için) her yutma işinden sonra ikinci yudumu başlatarak; yudumlayarak; azar azar; yavaş yavaş.
- yudumlama**, [yud-um-la-ma] is. Yudumlamak eylemi.
- yudumlamak**, [yud-um-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] 1. (Bir içecek için) yudumlar hâlinde içmek; yudum yudum içmek. 2. Yavaş ve tadına vararak içmek.
- yudumlanma**, [yud-um-la-n-ma] is. Yudumlanmak eylemi.
- yudumlanmak**, [yud-um-la-n-mak] edil. f. [-r] 1. (Sıvı için) yudumlamak eylemi yapılmak. 2. (İçecek için) yudumlamak eylemi bir içeceğe uygulanmak.
- yudumluk**, -ğū [yud-um-luk] sf. Belirtilen miktar kadar yudumdan oluşan.
- yudunmak¹**, [yōd-mak > yōd-un-mak [Clauſon] / yud-un-mak] {eT} edil. f. [-ur] Bitirilmek; silinmek; son vermek. [EUTS]
- yudunmak²**, [yut-mak > yud-un-mak بو دئق / بو طينق] {eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur] 1. Yutmak; içmek. 2.

Yavaş yavaş yutmak. **3.** Zorla yutmak. **4.** Yutkunmak.

yudurmak¹, [yūd-mek > yūd-ür-mek [Clauson] / yud-ur-mak] {eT} gçl. f. [-ür] Almak; yüklemek. [DLT]

yudurmak², [yud-mak > yud-ur-mak [Clauson] / yud-ur-mak] {eAT} gçl. f. [-ur] Yıkatacak.

yudut, [yöd-mak > yod-ut] {eT} sf. **1.** Hayırsız; kendine hayrı olmayan. **2.** Bir tür sövme sözü. [DLT]

yudutmak, [yud-ut-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Soğukta dondurarak öldürmek. [DLT]

yuduzmak, [yud-uz-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] Oyunda kaybetmek; yenilmek; ütülme. [DS]

yuf, [yuf (yans.)] (yu:f) ünl. **1.** kaba. Kınama, üzüntü ve nefret gibi duyguları belirtmekte kullanılır. **2.** {ağız} Karşılıksız; boş. [DS] ☞ **yufa gitmek**, {ağız} (Emek, masraf vb. için) karşılığı gelmemek; boşa gitmek. [DS]|| **yuf borusu**, 1. Eskiden aptal denilen dilenci dervişlerin, kendilerine başışta bulunmayanların arkasından çaldıkları boynuzdan yapılmış boru; nefir. 2. Kınama bildirme.|| **yuf borusu çalmak**, Kınama, üzüntü ve nefretini bildirmek.|| **yuf deliği**, {ağız} Tavana yakın açılan küçük pencere; tepe penceresi. [DS]|| **Yuf ervahına!** 1. Yazıklar olsun! 2. Lanet olsun! || **yuf okumak**, Üzüntü ve yazıkların bildirmesi.

yufğa, [yuv-gā [Clauson] / yuf-gā] (yuvğa:) {eT} sf. Oğulluk; oğulluğa alınmış. [DLT]

yufğadmak, [yuv-gā > yuvğa-d-mak [Clauson] / yufğa-t-mak] {eT} sf. Yozlaşmak; dik başlı olmak. [DLT]

yufğatmak, [yuv-gā > yuvğa-d-mak [Clauson] / yufğa-t-mak] {eT} sf. Yozlaşmak; dik başlı olmak. [DLT]

yufha, [yufka > yufha] {ağız} sf. → yufka. [DS]

yufka, [eT. yuv-gā [Clauson] / yuf-ka] sf. **1.** İnce; kalınlığı az. {eT} {ağız} (aynı) [DLT] [Bahşayış] [DS] **2.** {eT} Ucuz. [DLT] **3.** (Kişi için) zayıf; ince; dayanıksız; çelimsiz. {eT} {ağız} (aynı) [Bahşayış] [DS] **4.** (Kişi için) Şaka götürmeyen; çabuk alınan. **5.** Çabuk kırılan; ince; dayanıksız. **6.** {ağız} Yeterince olmayan; az miktarda. [DS] **7.** is. Oklava ile açılan hamur yaprağı. {ağız} (aynı) [DS] **8.** Oklava ile pideden daha ince açılarak sacda pişirilen ekme; yufka ekmeği. {eT} {ağız} (aynı) [Bahşayış] [DS] **9.** {ağız} Erişte. [DS] ☞ **yufka açmak**, Hamuru oklava ile yufka durumuna getirmek. {ağız} (aynı) [DS]|| **yufka böreği**, Yufkadan yapılmış börek.|| **yufka ekmeği**, Pideden daha ince açılarak sacda pişirilen ekme; yufka.|| **yufka kebabı**, Yufka üzerine konulmuş et ile yapılan bir tür kebab.|| **yufka yazmak**, {ağız} → yufka açmak. [DS]|| **yufka yürekli**, (Kişi için) olumsuz gelişmelerden çabuk etkilenen; herkese acıyan; çabuk ağlayan, üzülen.

yufkacı, [yufka-cı] is. **1.** Yufka ve kadayıf yaparak satan kimse. **2.** Bu kişinin iş yeri.

yufkacık, [yufka-cık [Clauson] / yufka-cık] {OsT} sf. Kalınlığı az; ince.

yufkacılık, -ğı [yufka-cı-lık] is. Yufkacının yaptığı iş; yufkacının mesleği.

yufkacuk, [yufka-cuk [Clauson] / yufka-cuk] {eAT} sf. → yufkacık.

yufkalamak, [yufka-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(t)-yor] İncelmek; sığlaşmak; zayıflamak. [DS]

yufkalanmak, [yuvka-la-n-mak [Clauson] / yuf-ka-la-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Yaltaklanmak. [DLT]

yufkalatmak, [yufka-la-t-mak] {eAT} gçl. f. [-ur] **1.** Hafifletmek. **2.** Cıvıklaştırmak.

yufkallı, [yufka-lı] sf. **1.** İçinde yufka bulunan. **2.** Yufka ile yapılmış.

yufkallık, -ğı [yufka-lık] is. **1.** Yufka olma durumu. **2.** Dayanıksızlık, zayıflık. **3.** sf. (Un için) yufka yapmaya uygun; yufkaya yarar nitelikte olan.

yufkalmak, [yufka-l-mak [Clauson] / yufka-l-mak] {eAT} {ağız} dönşl. f. [-ur] [eAT. -ur] Zayıflamak; incelmek; sığlaşmak. [DS]

yufkaltmak, [yufka-l-t-mak [Clauson] / yufka-l-t-mak] {eAT} gçl. f. [-ır] [eAT. -ur] **1.** Hafifletmek. **2.** Cıvıklaştırmak. **3.** {ağız} İnceltmek. [DS]

yufuşmak, [yuv-ul-mak > yuv-(u)l-uş-mak [Clauson] / yuf-(u)l-uş-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Yuvarlanmak. [DLT]

yufuşmak, [yuv-uş-mak [Clauson] / yuv-uş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Yardımlaşmak; birbirleriyle dost olmak. [DLT]

yug, [Far. yūğ [Clauson] / yug] (yu:ğ) {OsT} is. Boyunduruk.

yuga¹, [yufka > yuka / yuga] {ağız} sf. → yufka. [DS]

yuga², [yuv-mak / yuğ-mak > yug-a] {ağız} is. Toprak damı veya harman yerini düzleyip pekiştirmek için kullanılan silindir; loğ taşı; yuvak. [DS] ☞ **yuga taşı**, {ağız} Yuvak. [DS]

yugacı, [yuv-ga+ağaç-ı > yugacı] {ağız} is. Yuvak taşını çekerek yürütmekte kullanılan çatal ağaç. [DS] ☞ **yugacı demiri**, {ağız} Yuvak taşını iterek yürütmekte kullanılan demir alet. [DS]

yugal, [? yugal] {ağız} is. Baston. [DS]

Yugoslav, [Slav. yugo (güney) + Slav] is. **1.** Güney Slavlarına verilen ad. **2.** Bu halktan ve bu halkın soyundan olan kimse. **3.** (İsim tamlamalarında tamlayan olarak) Yugoslavlara veya Yugoslavya'ya ilişkin.

Yugoslavyacılık, -ğı [yugoslavya-cı-lık] is. Güney Slavlarının bağımsız bir devlet kurmak için başlattıkları hareket.

Yugoslavyalı, [Slav. yugo (güney) + Slav] is. Yugoslavya halkından ya da bu halkın soyundan olan kimse.

yukletmek, [yük-le-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Yükle-mek; yükletmek. [DS]
yüklü, [yük-lü] {ağız} sf. Yüklü. [DS]
yüklük, -ğü [yük-lük] {ağız} is. Yüklük. [DS]
yukmak, [yük-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] 1. Bulaşmak; sıvanmak; sirayet etmek; yapışmak. [EUTS] [DLT] [KB] 2. gçl. f. Yapıştırmak. [Gabain]
yukturmak, [yük-mak > yuk-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Sürdürmek; bulaştırmak. [DLT]
yuku, [uçı-t-mak > uçı-ku > uyku / yuku یوقو / یقو] {eAT} {OsT} {ağız} is. Uyku. [DS]
yukulmak, [yük-mak > yuk-ul-mak] {eT} edil. f. [-ur] Bulaşmak; sıvanmak. [DLT]
yukurmak, [yoğ-mak (sıki, yoğun olmak) > yoğ-ur-mak / yuğ-ur-mak / yukur-mak یقمرق] {eAT} gçl. f. [-ur] Yoğurmak.
yukuşmak, [yük-mak > yuk-uş-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Bulaşmak; yayılmak. [DLT]
yul, [yul] {eT} is. 1. Çay; küçük nehir; dere; ırmak. [EUTS] [Gabain] [DLT] 2. Göl. [Gabain] 3. Kaynak; pınar; su pınarı; göze. [DLT] [KB] ☞ **yul yulak**, *Küçük küçük su pınarları.* [DLT]
yula, [yul-ā] (yula:) {eT} is. 1. Meşale; kandil. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] 2. Bomba. [EUTS]
yulaf, [Yun. yilaph / Far. alaf (yem; ot) > halk ılaf / ulaf] is. bot. 1. Buğdaygillerden, başakçıkları gevşek salkım halinde bulunan, taneleri özellikle at yemi olarak kullanılan tahıl, (*Avena sativa*). 2. Bu bitkinin taneleri. ☞ **yulaf unu**, *Yulaf tanelerinin öğütülmesi ile elde edilen un.*
yulağ, [yul-āğ] (yula:ğ) {eT} is. Işık. [EUTS]
yulak, [yul-ak] {eT} is. 1. Küçük çay. [Gabain] 2. Küçük küçük su pınarları. [DLT] 3. Su kaynağının çevreleri. [Mühennâ] 4. {ağız} Hamam kurnası. [DS]
yulaklanmak, [yul-ak > yul-ak-la-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Pınarlanmak; pınarlar çoğalmak. [DLT]
yulamak, [yulā-mak] (yula:mak) {eT} gçl. f. [-r] Almak; koparmak; zorla elde etmek. [EUTS]
yulan, [yılan / yulan] {ağız} is. Yılan. [DS]
yular, [eT. yul-mak (çekmek) > yul-ār] (eT. yula:r) is. Hayvanları bağlamak, ya da çekip götürmek için başlığına bağlanan ip. {eT} (aynı) [DLT] [Bahşayış] ☞ **yular başı**, {eT} *Yuların elle tutulan yeri.* [Bahşayış]|| **yuları birinin elinde olmak**, *Davranışları biri tarafından denetim ve yönetim altında tutulmak.*|| **yuları ele vermek**, *Kendi iradesi ile hareket edemeyecek duruma gelmek; birinin sözünden çıkamaz olmak.*|| **yuları eksik**, *mecaz. Kaba; anlayışsız.*|| **yuları kaptırmak**, *Kendi iradesi ile hareket edemeyecek duruma gelmek; birinin sözünden çıkamaz olmak.*|| **yuları takmak**, *Birini sözünden ve denetiminden dışarı çıkamayacak duruma getirmek; egemenliği altına almak.*|| **yuları teslim etmek**, *Kendi iradesi ile hareket edemeyecek duruma*

gelmek; birinin sözünden çıkamaz olmak.|| **yular parası**, {ağız} *Hayvan alım satımlarında, alıcının pazarlık haricinde ödediği para; bir tür sevinmelik parası.* [DS]|| **yular sapı**, {ağız} *Hayvanın başına geçirilen yuların halkasına bağlanan ip.* [DS]
yularlamak, [yulār > yular-lā-mak] (yularla:mak) {eT} gçl. f. [-r] Yularlamak; bağlamak. [DLT]
yularlanmak, [yulār-lā-mak > yular-la-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Yularlanmak; yular takılmak. [DLT]
yularlı, [yular-lı یلارلی] sf. 1. Yuları bulunan; yular takılmış olan. 2. {ağız} Kılıbık. [DS] ☞ **yularlı keser**, {eAT} {OsT} *İki elle kullanılan bir çeşit büyük keser.*
yularlığ, [yulār > yular-lığ] {eT} sf. Yularlı; yularlanmış. [DLT]
yularsız, [yular-sız] {ağız} sf. (Kişi için) uysal. [DS]
yulat, [yul-ā-mak > yul-a-t] {eT} is. Küçük çay; akarsu yolu; ırmak yatağı; su arkı. [EUTS] [Gabain] 2. Oluk. [Gabain]
yuldruk, [yuldur-mak > yuld-(u)r-uk] sf. Cilalı; parlak; süslü. [DLT]
yuldurğa, [yuld (yans.) > yuldur-mak > yuld-ur-gā [Clauson] / yoldruğā] {eT} is. Kılıç gibi uzunca bir bitki. [DLT]
yulduz, [yuld-uz یلدوز / یولدز] {eT} {eAT} {OsT} is. 1. Yıldız; yıldızların genel adı. [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [Mühennâ] 2. Burç. [EUTS] 3. Gezegen; planet. [EUTS] [Gabain]
yulduzçı, [yulduz-çī] (yulduzçı:) {eT} is. Müneccim. [KB]
yulduzçu, [yulduz-çū] (yulduzçı:) {eT} is. Müneccim. [Mühennâ]
yulga, [yul-ga] {ağız} is. Birbirine zincirleme bağlı. [DS]
yulgamak, [oyul-ga-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-g(u)-yor] Elde iri iri dikmek; teyellemek; oyulgamak. [DS]
yulğak, [yul-ğāk] (ga:k) sf. 1. Parlak. [EUTS] 2. Işık. [EUTS] 3. Meşale; fener. [Gabain]
yulç, [yow-laç [Clauson] / yov-lıç / yulıç] {eT} is. Keçi kıllarının diplerindeki yumuşak ince yün. [DLT]
yulmak, [yul-mak > yul-ı-mak] (yulu:mak) {eT} gçl. f. [-r] Yağmalamak; yağma etmek. [ETY] [Tekin]
yulmtak, [yul-ı-mak > yul-ı-t-mak] {eT} gçl. f. [-r] Yağma ettirmek. [DLT]
yulka, [yul-mak > yul-kā] (yulka:) {eT} is. Meşale. [EUTS]
yulkmak, [yul-ū-mak > yul-u-k-mak / yulk-mak] {eT} gçl. f. [-ar] Sıyırmak. [DLT]
yulkunmak, [yulk-mak > yulk-un-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Sıyrılmak. [DLT]

yulkuşmak, [yulk-mak > yulk-uş-mak [Clauşon] / yolku-ş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] (Kişiler için) birbirinden yarar sağlamak. [DLT]

yulmak¹, [yul-mak] {eT} gçl. f. [-ar] 1. Yağmalamak; yağma etmek. [ETY] 2. Koparmak; yolmak. {ağız} (aynı) [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] [DS] 3. Ticaret yapmak; pazarlıkla alış veriş yapmak; [EUTS] [Gabain] 4. Götürmek. [İKPÖy.] 5. Geri satın almak. [İKPÖy.]

yulmak², [yul-mak] {eT} gçl. f. [-ar] 1. Kurtarmak; serbest bırakmak. [İKPÖy.] [KB] 2. edil. f. Kurtulmak. [KB]

yultar, [Yun. İtari] {ağız} is. 1. Tasma. 2. Yular. 3. Kılıçbalığı ağını kayığa bağlayan kalın ve kopmaz sicim. 4. Çocuk başlığının bağı. 5. folk. Kadınların, feslerini bağlamak için kullandıkları, üstü altınlı, süslü kaytan ya da ip. 6. Boyunbağı; atkı. [DS]

yultğa, [yalt-gâ [Clauşon] / yult-gâ] (yultğa:) {eT} is. Bir şeyle alay etme. [DLT] ⇨ **yultğa kılmak**, {eT} Alay etmek; maskaraya almak. [DLT]

yulturmak, [yul-mak > yul-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yoldurmak. [DLT]

yultuz, [yuld-uz / ulduz] {eT} is. 1. Yıldız. [EUTS] [ETY] [Gabain] 2. Burç. [EUTS] 3. Gezegen; planet. [EUTS] [Gabain]

yultuzçı, [yultuz-çî] (yultuzçî:) {eT} is. Yıldızcı; müneccim. [EUTS] [Gabain]

yuluğ, [yul-mak (koparmak) > yul-(u)ğ / yul-uh] {eT} is. 1. Satma; satış. [İKPÖy.] 2. Fedâ. [DLT] [KB] 3. Satın alma. [Gabain] [EUTS] 4. Yağma; talan. [ETY] 5. Fidyeye; kurban. [KB] ⇨ **yuluğ birim**, {eT} Bir tür vergi. [EUTS]

yuluğçı, [yuluğ > yuluğ-çî] (yuluğçî:) {eT} is. 1. Satın alan. [EUTS] 2. Vergiye tabi olan. [EUTS] 3. Yağmacı. [ETY]

yuluğlamak, [yuluğ > yuluğ-lâ-mak] (yuluğla:mak) {eT} gçl. f. [-r] Fedâ etmek. [KB]

yuluğluğ, [yuluğ > yuluğ-luğ] {eT} sf. Fidyeli; fidyesi verilmiş. [DLT]

yuluk¹, [yul-mak (yağmalamak) > yul-uk] {eT} sf. 1. Yağmalanmış. [ETY] 2. Yok olmuş. [ETY]

yuluk², -ğü [yül-î-mek > yülü-k (tüysüz) > yul-uk] {ağız} is. 1. Meşin; sahtiyan; işlenmiş ince deri. 2. Kış için hazırlanmış dolmalık patlıcan kurusu. 3. sf. (Ayakkabı, giyecek için) eskimiş; yıpranmış. [DS] ⇨ **yuluk gibi sürüme**, {ağız} Bir kimseyi boş yere dolaştırmak.

yulık¹, -ğü [yıl-ık > yuluk] {ağız} sf. 1. Yıllık. 2. Şaşı. [DS]

yulukmak, [yul-ü-mak > yul-u-k-mak / yulk-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Sıyırmak. [DLT]

yulumak, [yul-î-mak / yul-ü-mak] (yulu:mak) {eT} gçl. f. [-r] Birine yardım etmek. [DLT]

yulun, [yul-mak > yul-un] {eT} is. Murdar ilik; kokar ilik. [DLT]

yulunmak¹, [yul-î-mak > yul-u-n-mak] {eT} döñşl. f.

1. Boşanmak. 2. edil. f. Serbest bırakılmak; azat edilmek. [ARAT]

yulunmak², [yul-mak (yağmalamak) > yul-un-mak] {eT} döñşl. f. [-ur] 1. Satın almak. [Gabain] 2. gçl. f. Kurtarmak. [KB]

yuluş, [yul-mak > yul-uş] {eT} is. Fidyeye. [KB]

yuluşmak, [yul-mak (yağmalamak) > yul-uş-mak] {eT} işteş. f. [-ur] Yağmalaşmak. [DLT]

yulutmak, [yul-mak (yağmalamak) > yul-ut-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yağma ettirmek. [DLT]

yum¹, [Ar. yümñ => yom / yum یوم] {eAT} {OsT} is.

Uğur. ⇨ **yum görmek**, {eAT} Uğur saymak; uğurlu bulmak. || **yum tutmak**, {OsT} Hayırlı ve uğurlu saymak; kutlu saymak. || **yum yoragörmek**, {eAT} Uğurlu saymak.

yum², [yum] {ağız} sf. 1. Kapalı; örtülü. 2. {OsT} Uğursuz. ⇨ **yum gum etmek**, {ağız} Üzerine geçirmek; başkasının hakkına tecavüz etmek; hak yemek. [DS] || **yum kut etmek**, {ağız} Örtbas etmek; gizlemek. [DS] || **yum tutmak**, {OsT} Uğursuz saymak. || **yum yormak**, {eAT} Faldan kötü sonuç çıkarmak.

yuma¹, [yu-ma] is. Yumak eylemi.

yuma², [yuma] {ağız} is. Küçük aşıkları itmekte kullanılan, ortasına kurşun dökülmüş aşık. [DS]

yumacık, -ğî [yuma(k)-cık] is. 1. Yumakçık. 2. {ağız} Kirpi. [DS]

yumah¹, [yuğ-mak > yu-mağ] {ağız} gçl. f. [-r] Yıkamak; yumak. [DS]

yumah², [yum-ak > yumağ] {ağız} is. Yumak. [DS]

yumahlamak, [yumak-la-mak > yumağ-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yumak yapmak; yumaklamak. [DS]

yumak¹, [ıg (su) > y-ıg > yuğ > yuğ-mak > yu-mak] {ağız. yu:mak} {eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-r] Yıkamak; temizlemek; kaldırmak. [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayış] [Mühennâ]

yumak², -ğî [eT. yum-mak > yum-ğâk / yum-ak] is.

1. {eT} Top biçiminde sarılmış ip, iplik vb. iplik topağı. [Bahşayış] [Mühennâ] 2. Yufka, börek vb açmak için hamurdan el içine sığacak büyüklükte alınan parça. {ağız} (aynı) [DS] 3. Talkım yapısında, ama sapları çok kısa çiçeklerden oluşan çiçek topluluğu. 4. Kuşlarda taşlıkta biriktirilerek zaman zaman dışarı atılan çeşitli artıklar. 5. Eskiden bezden yapılmış oyun topuna verilen ad; bez top. 6. {ağız} Ana para. [DS] 7. sf. Yuvarlak biçimde sarılmış olan. ⇨ **yumak yapmak**, Yumak hâline getirmek. || **yumak yumak**, 1. Küçük yumaklar biçiminde; pek çok sayıda yumak gibi. 2. {ağız} (Küçük çocuklar için) tombul ve sevimli. [DS]

yumak³, -ğî [yum-ğâk > yumak] is. bot. Buğdaygillerden, doğal çayırlarda yetiştiği gibi otlak oluş-

- turmak için kültürü de yapılan düz ya da kıvrık kenarlı yapraklı, oval ve sivri başakçıklardan oluşan gevşek ve tıknaz demetler halinde küme çiçekli çok yıllık otsu bitki, (*Festuca*).
- yumakçık, -ğı** [yumak-çık] *is. anat.* Küre biçiminde oluşan her tür yumaksı yapı.
- yumaklama**, [yumak-la-ma] *is.* Yumaklamak eylemi.
- yumaklamak**, [yum-ğak-la-mak > yumak-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yumak biçimine getirmek; yumak yapmak.
- yumaklanma**, [yumak-la-n-ma / yumak-lan-ma] *is.* Yumaklanmak eylemi.
- yumaklanmak**, [yumak-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* **1.** Yumak durumuna getirilmek; yumak yapılmak. **2.** *dönşl. f.* Kendi kendine yumak durumuna gelmek; yumak oluşturmak. **3.** Yumak sahibi olmak; yumak edinmek.
- yumaklaşma**, [yumak-la-ş-ma] *is.* Yumaklaşmak eylemi.
- yumaklaşmak**, [yumak-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Yumak durumuna gelmek; yumak oluşturmak.
- yumaklaştırma**, [yumak-la-ş-tır-ma] *is.* Yumaklaştırmak eylemi.
- yumaklaştırmak**, [yumak-la-ş-tır-mak] *gçl. f. [-ır]* Yumak durumuna getirmek.
- yumaklık¹, -ğı** [yuğ-mak > yumak-lık] *{ağız} is. 1.* Yıkanma yeri; hamam. **2.** Çamaşır yıkanan yer. [DS]
- yumaklık², -ğı** [yumak²-lık] *{ağız} is.* Dört beş kilogram kendir lifi topu. [DS]
- yumaklamak**, [yum-mak + ko-mak > yum-a+ko-mak] *{ağız} gçl. b. f. [-r]* **1.** Kapatmak. **2.** Kalabalık etmek; doldurmak. [DS]
- yumalacık, -ğı** [yum-ala(k)-çık] *{ağız} sf.* Tombul; dolgun. [DS]
- yumalak**, [yum-alak] *{ağız} sf. 1. {OsT}* Yuvarlak; toparlak. **2. is.** Yumak. **3.** Ekmek yapılmak için yuvarlanmış hamur toprakları; pazı. [DS]
- yumalamak**, [yum-ala-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Evirip çevirerek yuvarlamak. **2.** Dövmek. [DS]
- yumarmak**, [yum-ar-mak / yum-(u)r-ar-mak] *{eAT} {OsT} gçsz. f. [-ur]* Yuvarlaklaşmak; yumrulaşmak.
- yumaştırmak**, [yum-aş-tır-mak] *{ağız} gçl. f. [-ır]* Başına toplamak; başına üşüştürmek. [DS]
- yumbaç, -cı** [yum-maç > yum-baç] *{ağız} is. 1.* Saklambaç. **2.** Taze mısır ekmeği arasına peynir koyularak yapılan yiyecek; dürüm. [DS]
- yumbarlak, -ğı** [yum-ar-lak > yum(b)-ar-lak] *{ağız} sf.* Yuvarlak; toparlak. [DS]
- yumbur**, [yumb-ur] *ünl.* Yuvarlanma ve bu sırada çıkan gürültüleri anlatan gövde. ☞ **yumbur yumbur**, *{ağız} Paldır küldür.* [DS]
- yumburlak, -ğı** [yum-ur-lak > yum(b)-ur-lak] *{ağız} sf.* Silindir biçiminde. [DS]
- yumburu**, [yum-(u)-r-mak > yumbur-mak] (*yumru-laştırmak*) > yumbur-ü (*yumburu:*) *{eT} sf.* Sıkıştırılarak top hâline gelmiş; yumru. [İKPÖy.]
- yumcaklamak**, [yum-cuk > yum-cak-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Sıkmak. **2.** Tartaklamak. [DS]
- yumcalamak**, [yum-ca-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] → yumcaklamak.* [DS]
- yumcalık, -ğı** [yumca-lık] *{ağız} is.* İş elbisesi. [DS]
- yumcu**, [yöm > yum¹ > yum-cu] *{eAT} {OsT} is.* Falcı; müneccim; kâhin.
- yumdarmak**, [yom-ıt-mak > yom-(ı)d-ar-mak] [Clason] / yumd-ar-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* Toplamak. [DLT] [KB]
- yumdurma**, [yum-dur-ma] *is.* Yumdurmak eylemi.
- yumdurmak**, [yum-dur-mak] *{eAT} {OsT} gçl. f. [-ur]* **1.** Yummak eylemini yapturmak. **2.** *{eAT} {OsT}* Örttürmek; kapattırmak. **3.** *{ağız}* Örtmek; kapatmak. [DS]
- yumğak**, [yum-mak > yum-ğāk] (*yumga:k*) *{eT} is. 1.* Yumak; yuvarlanan şey; yuvarlak şey. [DLT] [EUTS] **2.** Yuvarlama. [EUTS]
- yumğaklamak**, [yum-ğāk > yumğa-k-lā-mak] (*yumğakla:mak*) *{eT} gçl. f. [-r]* **1.** Yuvarlak biçime koymak; yuvarlaklaştırmak. **2.** Hap yuvarlamak; hap yapmak. [EUTS] [Gabain]
- yumğaklanmak**, [yumğak-lā-mak > yum-ğa-k-la-n-mak] *{eT} edil. f. [-ur]* Yuvarlak yapılmak. [DLT]
- yumği**, [yum-mak > yum-ğī] (*yumği:*) *{eT} sf.* Toplu; çok; bütün. [DLT] [KB]
- yumğın**, [yum-ğı-n] *{eT} zf.* Toplu olarak; toptan; hep birden; bütün. [DLT]
- yumınmak**, [yum-mak > yum-in-mak] *{eT} dönşl. f. [-ur]* Yumar gibi görünmek. [DLT]
- yumitğan**, [yum-it-ğān] (*yumitğa:n*) *{eT} sf.* Daima toplanan. [DLT]
- yumitmak**, [yum-ut-mak / yum-it-mak] *{eT} gçl. f. [-ur]* **1.** Toplamak. **2.** *dönşl. f.* Toplanmak. [DLT] [KB]
- yumız**, [*yum-mak > yum-ız] *{eT} sf.* (İnsan için) iri ve tıknaz. [DLT]
- yumkaç, -cı** [yum-mak+kaç-mak > yum+kaç] *{ağız} is.* Saklambaç. [DS]
- yumkı**, [yom-uk-mak > yom-uk-ī] (*yumkı:*) *{eT} zf.* Hepsi; tekmi. [ARAT] [EUTS]
- yumlamak**, [yum-la-mak] *{ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Çağırınmak. [DS]
- yumlandırmak**, [yum-la-n-dır-mak] *{OsT} gçl. f. [-ur]* Yumar gibi yapmak.

yumlaştırmak, [yum-la-ş-tır-mak {OsT} {OsT}] *gçl. f. [-ur]* Yumar gibi yapmak.

yumlu¹, [yum-lu {OsT} {OsT}] *sf.* Uğurlu; mübarek.

yumlu², [yum-mak > yum-(u)l-u {eAT} {eAT}] *sf.* 1. Kapalı; yumulu. 2. Ketum.

yumluşmak, [yum-ul-mak > yum-(u)l-uş-mak] {eT} {eT} *işteş. f. [-ur]* Yumulmak. [DLT]

yumma, [yum-ma] *is.* 1. Yummak eylemi. 2. {ağız} Başak içe, sap dışı gelecek biçimde yığılmış ekin. [DS] 3. {ağız} Avcun bir yanına konulan kina. [DS] 4. {ağız} İçine ceviz konularak ısıtılıp yuvarlanan pestil. [DS] 5. {ağız} Gelin. [DS] ☐ **yumma böceği**, {ağız} Salyangoz. [DS]

yummah, [yum-mak > yum-mah] {ağız} *gçl. f. [-r]* → yummak. [DS]

yummak, [yum-mak {OsT} {OsT}] *gçl. f. [-ar]* 1. {eT} {eAT} Kısarak kapatmak; kapamak. [EUTS]. 2. {eT} Sıkarak kapalı duruma getirmek. [DLT] [Gabain] [KB] 3. {eT} Yuvarlak yapmak. [Clauson] 4. {eAT} Üstüne koymak; üstünü kapamak; örtmek. 5. {ağız} Çukuru toprakla doldurmak. [DS] 6. {ağız} Ortadan kaldırmak; yok etmek. [DS]

yumrarmak, [yum-(u)r-ar-mak {OsT} {OsT}] *gçsz. f. [-ur]* Yuvarlaklaşmak; yumrulaşmak; toparlaklaşmak. [DS]

yumru, [eT. yum-(u)r-mak > yum-(u)r-u {OsT} {OsT}] *is.* 1. Yuvarlak, şişkin veya kabartılı şey; kabarcık; tümsek. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DS] 2. *bot.* Sap, kök veya dallarda bulunan ve içinde yedek besin depo eden şişkinlik. 3. {eAT} {OsT} Vücuttaki şiş; ur. 4. {ağız} Domates. [DS] 5. *sf.* Yuvarlak, şişkin ve kabarık; yuvarlak biçimli; toparlak. {ağız} (aynı) [DS] 6. {OsT} Eğri; çarpık. ☐ **yumru baş**, *dnz.* Geminin hız ve performansını artırmak, dalgaların direncini azaltmak amacıyla baş bodoslamasının alt bölümünde yer alan şişkinlik. || **yumru kara**, {ağız} Bir tür kara üzüm. [DS] || **yumru kök**, *bot.* Patates, pancar, yer elması gibi yumru biçiminde olan kök. || **yumru topu**, Yuvarlak top. || **yumru örü**, {ağız} İnce yuvarlak iplerin örülmesi ile oluşan kalın halat. [DS] || **yumru yamrı**, {OsT} Eğri büğrü. || **yumru yumru**, {ağız} (Çocuk ve başka yavrular için) sevimli ve toplu. [DS]

yumrucak, [yumru-cak {OsT} {OsT}] *sf.* 1. {eAT} Yuvarlak olan; yumru olan. 2. {ağız} Veba. [DS]

yumrucuk, -ğü [yumru-cuk] *is.* Küçük yumru; hafif şişkinlik.

yumruk, -ğü [eT. yum-mak > yum-dur-uk / yum-ur-mak > yum-ur-duğ / yum-(u)r-uk] *is.* 1. Parmakları sıkarak kapatılmış el. 2. El bu şekilde yapılarak vurulan vuruş; yumruk darbesi. 3. *mecaz.* Baskı. ☐ **yumruğa tükürmek**, {eAT} Yumruğa kuvvet ver-

mek. || **yumruğu hakkına**, {ağız} Zorbalıkla. [DS] || **yumruğuna güvenmek**, İsteklerini kaba kuvvete dayanarak yaptırmak. || **yumruk atmak**, Yumrukla vurmak. || **yumruk cengi**, {OsT} Yumruk yumruğa yapılan dövüş. || **yumruk demiri**, {ağız} Bakırcuların ve kalaycılarının kap kacak dövmeğe kullandıkları araç. [DS] || **yumruk dövüşü**, *eski. spor.* Yalnız yumrukla yapılan karşılaşma. || **yumruk düşmek**, {eAT} {OsT} Yumruk sıkamak; parmakları avuçta toplamak. || **yumruk gadar** (kadar), {ağız} Ufacık. [DS] || **yumruk gibi**, 1. Yumruğa benzer. 2. Olağandan iri ve büyük. || **yumruk göstermek**, Gözdağı vermek; korkutmak; tehdit etmek. || **yumruk hakkı**, Zorbalıkla, kaba kuvvete başvurularak elde edilen şey. || **yumruk indirmek**, Yumrukla vurmak. || **yumruk kadar**, 1. (Küçük şeyler için) iri ve büyük. 2. (İri şeyler için) çok küçük. || **yumruk mezesi**, 1. İçkiyi yudumladıktan sonra meze yokluğu yüzünden elin tersi ile ağız silme işi. 2. Özellikle rakı içerken sağ elin başparmağı ile işaret parmağının ele birleştiği yere konulmuş tuzu yalamak suretiyle mezelenmeye verilen ad. || **yumruk oyuncusu**, *spor.* Boksör. || **yumruk oyunu**, *spor.* Boks. || **yumruk topu**, *spor.* Boksörlerin alıştırma yaptıkları silindirik biçiminde ve kendi boylarına uygun olarak asılmış lastik top. || **yumruk yumruğa gelmek**, Birbirine yumruk savurmak; yumruklaşmak.

yumruklama, [yumruk-la-ma] *is.* Yumruklamak eylemi.

yumruklamak, [yumruk-la-mak] *gçl. f. [-r]* [-l(u)-yor] Yumrukla vurmak; yumruk atmak.

yumruklanma, [yumruk-la-n-ma] *is.* Yumruklanmak eylemi.

yumruklanmak, [yumruk-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Yumrukla vurulmak; kendisine yumruk atılmak.

yumruklaşma, [yumruk-la-ş-ma] *is.* Yumruklaşmak eylemi.

yumruklaşmak, [yumruk-la-ş-mak] *işteş. f. [-ır]* 1. Birbirine yumruk atmak; yumruk atarak dövüşmek. 2. *gçsz. f. [-ır]* Yumruk hâline gelmek; yumruk oluşturmak; yumruk gibi olmak.

yumrulanma, [yumru-la-n-ma] *is.* Yumrulanmak eylemi.

yumrulanmak, [yumru-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* [-eAT. -ur] 1. Yumru durumuna gelmek; yumru oluşturmak; top gibi olmak. {eAT} {OsT} (aynı) 2. Yumru sahibi olmak; yumrusu olmak. 3. *edil. f. {eAT}* Yuvarlak hâle getirilmek.

yumrulaşma, [yumru-la-ş-ma] *is.* Yumrulaşmak eylemi.

yumrulaşmak, [yumru-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Yumru biçimini almak; yumru olmak.

yumrulma, [yumru-l-ma] *is.* Yumrulmak eylemi.

yumrulmak¹, [yum-ur-mak > yum-(u)r-ul-mak {OsT} {OsT}] *dönşl. f. [-ur]* 1. Derlenip toparlanmak; katlanmak;

- kıvrılmak; büzülme. **2.** {eAT} Yamrı yumru olmak; yamulmak. **3.** {OsT} Tümselmek.
- yumrulmak**², [yoğ(u)r-ul-mak / yum(u)r-ul-mak] {a-ğiz} edil. f. [-ur] Yoğrulmak. [DS]
- yumrulu**, [yumru-lu] sf. bot. **1.** (Kök, gövde, sap vb. için) yumrusu olan. **2.** (Bitki için) yumru veren. **3.** jeol. Yumrular içeren.
- yumruluk**, -ğü [yumru-luk / يومرولق] is. **1.** Yumru olma durumu. **2.** {OsT} Şişkinlik.
- yumsulamak**, [yum-su-la-mak] {ağiz} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Bir sözü ve hareketi tekrar ederek kişilerle alay etmek. [DS]
- yumsuluk**, -ğü [yum-su-luk] {ağiz} is. İmrenme; çok isteme. ☞ **yumsuluk olmak**, {ağiz} Bir yemeği, canı çok istemek. [DS]
- yumsuz**, [yum¹ > yum-suz] {ağiz} sf. Uğursuz. [DS]
- yumşag**, [yumuş-a-mak > yumuş-a-k / yumuşag] {a-ğiz} sf. Yumuşak. [DS]
- yumşag**, [yumuşā-mak > yumşa-ğ / يمشاغ] {eAT} sf. **1.** (Su için) kireci az; içimi hoş. **2.** Şiddeti az; hafif.
- yumşagrak**, [yumşag-arak / يومشغراق] {OsT} sf. Daha yumuşak.
- yumşak**¹, [*yumuş > yum(u)ş-ā-mak > yumşā-k / يومشاق / يومشاق] {yumşa:k} {eT} sf. **1.** Sert olmayan; yumuşak. [DLT] [Gabain] [KB] [Bahşayış] **2.** Az etkili; hafif. [Bahşayış] **3.** Latif; hoş; ince. [Bahşayış] ☞ **yumşak yel**, {OsT} Hafif rüzgâr; esinti.
- yumşak**², [yum-(ı)ş-mak > yum-(ı)ş-ak] {eT} is. Yumudum; içilen şey. [EUTS] [Gabain]
- yumşaklanmak**, [yumş-ā-k > yumşak-la-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Yumuşamak; yaltaklanmak. [DLT]
- yumşaklık**, -ğü [yumşak-lık / يومشاقلق] {OsT} is. Yumuşaklık.
- yumşamak**, [*yumuş > yumuş-ā-mak / yımş-ā-mak] {yumşa:mak} {eT} gçsz. f. [-r] Yumuşamak. [DLT] [EUTS] [KB]
- yumşanmak**¹, [yumşā-mak > yumşa-n-mak / يمشنمق] {eAT} {OsT} dönşl. f. [-ur] Yumuşamak; sakinlik kazanmak.
- yumşanmak**², [yumuş > yum(u)ş-an-mak / يومشمنمق] {eAT} dönşl. f. [-ur] İşe yerleştirilmek; hizmete alılmak; istihdam edilmek.
- yumşatmak**, [yumşā-mak > yumşa-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] **1.** Sepiletmek; yumuşatmak. **2.** Sözü çabuk çabuk söylemek. **3.** Kitabı çabuk çabuk okumak. [DLT]
- yumşurmak**, [yum-mak > yum-(u)ş-ur-mak > yumşur-mak] {ağiz} gçsz. f. [-ur] (Kap, teneke vb. için) basınç ve darbe etkisi ile bükülmek; yamulmak; çökmek; eğri büğrü olmak. [DS]
- yumturmak**, [yum-mak > yum-tur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yumduknak; kapattırmak. [DLT]
- yumuca**, [yum-mak > yum-u-ca] {ağiz} is. Ağaç saplı çakı. [DS]
- yumucak**, -ğü [yum-mak > yum-u(k)-cak] {ağiz} sf. (Göz için) açıkken aralıkmış gibi duran küçük göz. [DS]
- yumuçma**, [yum-mak > yum-uş-ma > yumuç-ma] {ağiz} is. Saklambaç; yumulmaç. [DS]
- yumuh**, [yum-mak > yum-uk] {ağiz} sf. → yumuk. [DS] ☞ **yumuş gözlü**, {ağiz} Yumuşak yaradılışlı; halim selim; içli; duygulu. [DS]
- yumuk**¹, -ğü [yum-mak > yum-uk] sf. **1.** (Göz, ağiz, el vb. için) yumulmuş; kapanmış; kapalı. {ağiz} (aynı) [DS] **2.** (Kişi için) tombul. **3.** {ağiz} Tıkalı; dolu. [DS] ☞ **yumuk gözlü**, Göz kapakları şiş olan. || **yumuk yumuk**, **1.** Tombul tombul. **2.** {ağiz} Sevimli ve tombul. [DS]
- yumuk**², -ğü [yum-mak > yum-uk] {ağiz} sf. Uysal; sessiz; ağırbaşlı. [DS]
- yumuk**³, -ğü [yum-mak > yum-uk] {ağiz} is. **1.** Açılmamış çiçek; gül goncası. **2.** Çene. [DS]
- yumuklaşma**, [yum-uk-la-ş-ma] is. Yumuklaşmak eylemi.
- yumuklaşmak**, [yum-uk-la-ş-mak] gçsz. f. [-ır] Yumuk duruma gelmek.
- yumukluk**, -ğü [yumuk-luk] {ağiz} is. Esintisiz ve ılık kış havası. [DS]
- yumul**, [yum-mak > yum-ul] zf. Yumulmuş hâlde; yumuk olarak. ☞ **yumul yumul**, {ağiz} (Çocuklar ve diğer yavrular için) sevimli ve tombul. [DS]
- yumulböcü**, [yum-ul+böcü] {ağiz} is. Tesbih böceği. [DS]
- yumulbuncuk**, -ğü [yum-ul+boncuk] {ağiz} is. Tespih böceği. [DS]
- yumulgaç**, -cı [yum-ul+kaç] {ağiz} is. Saklambaç. [DS]
- yumulgan**, [yumul-mak > yumul-gan] {ağiz} sf. **1.** Yumulmaya yetenekli; yumulabilen. **2.** (Kişi için) sıkılğan. **3.** Başını bacakları arasına alarak oturan veya yatan. [DS] ☞ **yumulgan böcek**, {ağiz} Mayıs böceği. [DS]
- yumulğan**, [yumul-ğān] {yumulğa:n} {eT} sf. Daima yumulan. [DLT]
- yumulkan**, [yumul-gan / yumul-kan] {ağiz} sf. Sıkılğan. [DS] ☞ **yumulkan böcek**, {ağiz} → yumulgan böcek. [DS]
- yumulma**, [yum-ul-ma] is. Yumulmak eylemi.
- yumulmaç**, [yumul-maç] {ağiz} is. Saklambaç. [DS]
- yumulmah**, [yum-ul-mak > yum-ul-maḥ] {ağiz} dönşl. f. [-ur] → yumulmak. [DS]
- yumulmak**, [yum-ul-mak / يمولق] edil. f. [-ur] **1.** Yumulmak eylemi yapılmak. {eT} (aynı) [DLT] [KB] **2.** {eAT} {OsT} Toplanmak; bir araya gelmek; yığılmak. **3.** dönşl. f. {eAT} {OsT} {ağiz} Kapanmak; büzülme; küçülmek. [DS] **4.** {eAT} {OsT} Üstüne kapanmak; üstüne düşmek. {ağiz} (aynı) [DS] **5.** (Göz,

ağız, el vb. için) kapanmak; kapanır gibi olmak; kısılmak. **6.** (Yemek için) iştahla yemek. **7.** (İş için) büyük bir istekle başlamak; hevesle girişmek. **8.** (Avcı kuş için) avının üzerine çullanıp yere fırlatmak. **9.** {ağız} Bir şeyin üstüne kapanmak. [DS] **10.** {ağız} folk. (Saklambaç oyununda ebe, oyuncuların yerlerine saklanabilmeleri için) gözlerini kapayarak belirlenen sayıya kadar saymak. [DS] **11.** {ağız} Gizlenmek. [DS] **12.** {ağız} Başını bacakları arasına eğerek oturmak. [DS] **13.** {ağız} Saldırmak; üstüne yürümek. [DS] **14.** [DS] Utanarak saklanmak veya çekingen davranmak. {ağız} **15.** {ağız} Koşmak. [DS] ☞ **yumulup düşmek**, {OsT} Hızla bir şey üzerine kapanmak.

yumultu, [yum-ul-tu] {ağız} is. İmece. [DS]

yumulu, [yum-ul-u] sf. **1.** Yumulmuş olan; yumuk.

2. {ağız} Kapalı. [DS]

yumunmak, [yum-mak > yum-un-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Yumar gibi görünmek. [DLT]

yumur¹, [*yum-mak > yum-ur] {eT} is. **1.** Hayvanların göden bağırsağı. [DLT] **2.** İşkembe. [Bahşayış] **3.** Kuşlarda taşlık. [Bahşayış] **4.** {ağız} Hayvanlarda, midenin bir parçası. [DS]

yumur², [yumur] {ağız} is. Verimsiz toprağı kiraya verenin, karşılığında aldığı tohum kadar ürün payı. [DS]

yumurca, [yumur-ca] {ağız} is. Anasonun arasında yetişen kokulu bir bitki. [DS]

yumurcak¹, -ğı [yum-ur-mak > yum-ur-cak] is. **1.** Sevimli, hareketli ve yaramaz çocuk. **2.** {ağız} Kısa boylu; bodur. [DS] **3.** {ağız} Kasıkta ve koltuk altında çıkan çıban; iyileşmeyen çıban. [DS]

yumurcak², -ğı [yum-ur-mak > yum-ur-cak] {ağız} is. Anasona benzer bir tür bitki. [DS]

yumurda, [yum-ur-t-mak > yumurt-kā / yumur-dā] {yomrde} (yumurda:) {eT} {eAT} {OsT} is. Yumurta. [Bahşayış] ☞ **yumurda basmak**, {eAT} {OsT} Kuluçkaya yatmak. || **yumurda bırakmak**, {OsT} Yumurtlamak. || **yumurda toğurmak**, {eAT} Yumurtlamak.

yumurgan, [yumur-gan] {ağız} is. Tespih böceğı. [DS]

yumurka, [yum-ur-mak > yumur-kā] (yumurka:) {eT} is. Yumurta. [EUTS]

yumurlamak, [yumur > yumur-lā-mak] (yumurla:-mak) {eT} gçl. f. [-r] Yumru yapmak; toplamak. [DLT]

yumurlanmak, [yumur-lā-mak > yum-ur-la-n-mak] {yomrlnmq} {eT} {eAT} dönşl. f. [-ur] Bir araya gelmek; toplanmak. [DLT]

yumurma, [yum-ur-ma] is. Yumurmak eylemi.

yumurmak¹, [yum-ur-mak / yumur-mak] {yomurmak} {eT} gçl. f. [-ur] **1.** Yumurlaştırmak. [İKPÖy.] **2.** {eAT} Katlamak; kıvırmak; büzmek. **3.** {OsT} Der-

leyip toplamak. **4.** {eAT} Bozmak; harap etmek. **5.** {ağız} Becermek. [DS]

yumurmak², [yuğ-ur-mak / yumur-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] Yoğurmak. [DS]

yumurta, [yumurt-mak > yumurt-gā / yumurtā] (eT. yumurta:) is. biy. **1.** Bir dişinin bedeninde oluşan, içinde yedek besin maddesi bulunan, döllenen sonra aynı türden bir yavrunun oluşmasını sağlayan canlı hücre; döllenebilir olgun dişi gamet; embriyon. {eT} (aynı) [Mühennā] **2.** Sürüngenlerin, kuşların, dişi kabukla kaplı, içi yumurta sarısı denilen canlı hücre ve çevresi yedek besin dolu, dölleniş olanlarından uygun ortamda yeni yavrular çıkan gamet. **3.** Dişi balıkların, erkek tarafından üzerine sperm serpilerek dölleniş için durgun sulara bıraktıkları dişi gametler; bu gametlerden oluşan ve balığın vücudunda bir salkım hâlinde bulunan besin; havyar. **4.** Tavuk, kaz, ördek, bıldırcın gibi kümes hayvanlarının büyüklüğü kuşun cinsine göre değişen, besin olarak tüketilen dişi kabukla çevrili dişi gametleri; özellikle tavuk yumurtası. **5.** anat. Er bezi. **6.** Kasaplık küçük ve büyükbaş hayvanların er bezleri. **7.** Büyükbaş hayvanların but kısmında, diz eklemine iç kısmından kalça eklemine doğru uzayan yumurta biçimindeki et parçası. **8.** Onarılabilecek çorabın içine yerleştirilen yumurta biçimindeki tahta parçası. **9.** sf. Yumurta biçiminde olan. ☞ **yumurta akı**, Bir yumurtanın sarısını kuşatan, piştiği zaman beyaz bir renk alan albümin bakımından zengin bölüm. || **yumurta ana hücresi**, biy. Dişi eşey organında yumurtaları meydana getiren, mitoz bölünme yeteneğinde olan ana hücreler; oogonyum. || **yumurta bırakımı**, biy. Yumurtalıktan yumurtaların bırakılması; ovulasyon. || **yumurta bilimi**, biy. Yumurtaların oluşumu, yapısı vb. ile uğraşan bilim dalı. || **yumurtadan daha dün çıkmış!** Bilgiçlik taslayanları nitelemekte kullanılır. || **yumurtadan kesilme**, (Tavuk için) geçici olarak yumurtlamayı bırakmak. || **yumurtadan yonga soyamak**, {ağız} Çok cimrilik etmek. || **yumurtadan yün kırmak**, {ağız} Cimrice davranmak. || **yumurta hücresi**, bot. Bitkilerde, erkek hücre tarafından döllenen yumurtayı oluşturan dişi gamet. || **yumurta kanalı**, biy. Yumurtaları, yumurtalıktan dışarı taşıyan kanal; ovidukt. || **yumurta kapiya dayanmak**, Yapılması planlanan ve zorunlu olan iş için zaman çok daralmak. || **yumurta kapiya gelmek**, Yapılması planlanan ve zorunlu olan iş için zaman çok daralmak. || **yumurta kırıcı**, zool. Böcek larvalarının yumurtadan çıkmak için dış zarı delmekte kullandığı organ. || **yumurta kökü**, Kök boyası. || (arkasında / sırtında) **yumurta küfesi yok ya!** Verdiği sözden kendisi zarar görmeyeceği için çabuk cayanları nitelemek için kullanılır. || **yumurta mantarı**, {ağız} Lezzetli bir tür mantar. [DS] || **yumurta oluşması**, biy. Dişi eşey organında, yumur-

ta ana hücrelerinin, birincil oosit ve ikincil oosit evrelerini geçirecek döllenmeye hazır yumurta hücrelerini meydana getirmesi; oogenez. || **yumurta ökçe**, Orta yükseklikte ve az sivri ökçe. || **yumurta piçi**, zool. Tatlı su kenarlarında yaşayan, yumuşakçalar ve su böcekleri ile beslenen, yuvasını kamışlar arasına yüzer olarak yapan bir tür dalgıç kuşu, (*Podiceps ruficollis*). || **yumurta sarısı**, 1. Yumurtanın ortasında bulunan asıl hücreyi oluşturan kısım. 2. Bu bölümün rengi. || **Yumurta satsa sarısı bulunmaz**. {ağız} Çok hilebaz. || **yumurta tavuğu**, Besin olarak kullanılacak yumurtaları üretmek amacıyla beslenen tavuk. || **yumurtaya gelmek**, {ağız} (Piliç için) ilk defa yumurtlamak; yumurtlamaya başlamak. [DS] || **yumurtaya kulp takmak**, 1. *Ustaca bahane bulmak*. 2. Akılla bağdaşmaz bahanelerde bulunmak. || **yumurtayı çalkalamak**, (Kuluçka için) üzerine oturduğu yumurtaları çevirmek. || **yumurta zarı**, Yumurta akı ile kabuk arasında bulunan, bunları birbirinden ayıran zar.

yumurtabaz, [yumurta+ Far. bāz] (*yumurtaba:z*) is. Yumurtalarla göz bağıcılığı ve el çabukluğu gösterileri yapan kimse.

yumurtacı, [yumurta-cı] is. Yumurta satıcısı.

yumurtacık, -ğî [yumurta-cık] is. bot. Tohumlu bitkilerde, meyve yaprağının döllenme sonrasında tohuma dönüşen kısmı.

yumurtacıl, [yumurta-cıl] sf. 1. zool. Pul kanatlıların yumurtalarında gelişen ve bu yumurtaları yiyen. 2. is. Bu tür böcek.

yumurtacılık, -ğî [yumurta-cı-lık] is. Yumurta üretim ve satım işi.

yumurtalı, [yumurta-lı] sf. 1. Yumurta içeren; içine yumurta konularak pişirilmiş olan. 2. (Balık için) karnında yumurta bulunan; yüklü.

yumurtalık, -ğî [yumurta-lık] is. 1. Rafadan yumurtayı içine koyarak servis yapmaya yarayan fincan büyüklüğündeki kap. 2. Buzdolabı vb. yerlerde içine yumurta koymak için düzenlenmiş bölme. 3. anat. zool. Dişi gametleri meydana getiren ve dölyatağının iki yanında bulunan bakışlı iki üreme organı; mebiz; ovaryum. 4. bot. kapalı tohumlu bitkilerde çiçeğin yumurtacık içeren ve döllenme sonrasında meyveyi oluşturan bölümü. 5. {ağız} Parmağın, tırnak altında kalan iç ve uç bölümü. [DS]

yumurtda, [yumurt-ga / yumurt-da] {ağız} is. Yumurta. [DS]

yumurtğa, [yum-ur-t-mak > yumurt-gā] (*yumurtğa:*) {eT} is. 1. Yumurta. [Gabain] [DLT] 2. İnsan ve hayvan taşakları. [DLT]

yumurtlağan, [yumurt-la-ğan] {OsT} sf. Çok yumurtlayan.

yumurtlama, [yumurt(a)-la-ma] is. 1. Yumurtlamak eylemi. 2. Bin canlının dışısında yumurtalığın düzenli aralıklarla yumurta çıkarması; yumurtalığın

belli aralıklarla yumurta salıvermesi. 3. biy. Dişi canlı tarafından yumurtlanan döllenmiş ya da döllenmemiş yumurtaların vücut dışında açıldığı üreme biçimi. ☞ **yumurtlama mevsimi**, Kuşların yavru çıkarmak üzere yumurtladıkları mevsim; kuluçka dönemi.

yumurtlamak, [yumurt(a)-la-mak] gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor] 1. (Tavuk, kuş vb. için) yumurta vermek; yumurta yapmak. 2. mecaz. Uydurma söz söylemek. 3. mecaz. Söylenmemesi gereken bir şeyi söyleyivermek.

yumurtlamasız, [yumurt-la-ma-sız] sf. (Kadın hastalıkları için) yumurta oluşmaması ile bağıntılı olan.

yumurtlatma, [yumurt-la-t-ma] is. Yumurtlatmak eylemi.

yumurtlatmak, [yumurt-la-t-mak] gçl. f. [-ır] Yumurta yapmasını sağlamak; yumurta yaptırmak.

yumurtlayanlar, [yumurt-la-y-an-lar] is. zool. Yumurtlama yoluyla üreyen hayvanlar.

yumurtlayıcı, [yumurt-la-y-ıcı] sf. 1. Yumurtlama yetisi bulunan; yumurta yumurtlayan. 2. biy. (Türler için) dişisi yumurtlayan. 3. is. zool. Yumurta yapan dişi kuş.

yumuru, [yum-ur-u] {ağız} is. Yumru. [DS]

yumuruh, [yum-ur-uk / yumuruh] {ağız} is. Yumruk. [DS]

yumuş¹, [*yum-mak > yum-ış / yum-uş] {eT} is.

1. Hizmet; iş; vazife; faaliyet; görev. {eAT} {OsT} (ayn) [EUTS] [DLT] [ETY] [Gabain] [KB] 2. Elçilik; iki ve daha çok kişi arasındaki elçilik. [DLT] 3. {ağız} İş buyruğu; hizmet emri. [DS] ☞ **yumuş ağzından akmak**, {ağız} Çok iş buyurmak. [DS] || **yumuş bitirmek**, {ağız} Buyrulan bir işi yapmak. [DS] || **yumuş buyurmak**, {ağız} İş buyurmak. [DS] || **yumuş dutmak** (tutmak), {ağız} → yumuş tutmak. [DS] || **yumuş ehli**, {ağız} Buyrulan her işi yapan; söz dinleyen. [DS] || **yumuş istemek**, {ağız} Bir görev, bir iş talebinde bulunmak. [DS] || **yumuş oğlanı**, {eAT} {OsT} Hizmetkâr; hizmet eden çocuk. || **yumuş tutmak**, {ağız} 1. Emri yerine getirmek; verilen işi yapmak. 2. Verilen her işi yapmak; söz dinlemek. [DS]

yumuş², [yum-uş] {ağız} is. Topluluk; toplantı. [DS]

yumuşacık, -ğî [yumuşa(k)-cık] sf. Çok yumuşak olan; istenilen, hoş giden bir yumuşaklıkta olan.

yumuşak, -ğî [*yum-uş > yumuş-â-mak > yumuş-â-k] (eT. *yumuşa:k*) sf. 1. Dokunulduğunda bir sertlik duygusu uyandırmayan; içeri doğru göçüveren; katı olmayan. {eT} (ayn) [Mühennâ] 2. Kolayca biçim değiştirebilme özelliği taşıyan; katı olmayan. 3. Gerginliği bükülmeye engel olmayan; sert olmayan; gergin olmayan. 4. Dokunulduğunda insanda hoş bir duyumu uyandıran kayganlık ve pürüzsüzlükte olan. 5. Çeşitli araçlarla kolayca işlenebilen. 6. Ağızda kolayca çiğnenip yutulabilecek özellikte

olan. 7. (İklim için) çok soğuk veya çok sıcak olmayan; ılıman. 8. *mecaz.* (Kişi için) hoşgörülü; sevecen; uysal. 9. *mecaz.* (Eylem, davranış ve olgular için) kızgınlık, hırçınlık ve öfke içermeyen; sevecenlik ve tatlılık yansıtan; okşayıcı; tatlı. 10. Sarsıntısız; ani kesintisiz. 11. (Çizgi, görünüm, sınır vb. için) keskin ve sivri olmayan; gözü rahatsız etmeyen. 12. (Kişi, grup, parti, toplum ile yönetim, rejim, yasa vb. için) uzlaşma yanlısı olan; ılımlı. 13. (Metal için) işleme sırasında kırılmayan; çekme ve uzatma işlemlerinde kolay işlenebilen, çekiçlenebilen; sünek. 14. (Adım vb. için) hafif ve sessiz. ☞ **yumuşak ağızlı**, (*At için*) kolay gem alan. || **yumuşak başlı**, *Kolay yola gelen; uysal.* || **yumuşak buğday**, *Kolayca öğütülebilen, unu çok ince olan bir buğday türü.* || **yumuşak damak**, *anat. Damagın boğaza yakın arka bölümü.* || **yumuşak ge uzunluğu**, *dbl. Bir kelimede bulunan yumuşak gesesinin kendisinden önce veya sonra gelen ünlüyü uzatması olayı. "yağmur > yāğmur"* || **yumuşak iniş**, *Uzay araçlarının ya da uçakların yere kolayca ve çarpma, sarsıntı gibi olumsuzluklara meydan vermeden inişi.* || **yumuşak olmak**, {eT} *Yumuşamak.* [Mühennâ] || **yumuşak su**, *İçindeki kireç miktarı, litrede 9 mg'dan az olan su.* || **yumuşak ünsüz**, *dbl. Ses tellerinde bir titreşime uğradıktan sonra ses yolunda bir çıkıntı, engel ve daralmaya çarpma sonucunda meydana gelen ünsüz; titreşimli ünsüz; sürekli ünsüz; tonlu ünsüz; sedalı ünsüz; ötümlü ünsüz.* || **yumuşak yüzlü**, *mecaz. Kendisinden istenileni, gücendirmemek kaygısı ile geri çevirmeyen; hayır demeye yüzü tutmayan.* || **yumuşak yüzlülük**, *Kendisinden istenileni geri çevirememesi durumu; yüzü tutmama durumu.*

yumuşakça, [yumuşak-ça] (*yumuşa'kça*) *zf.* 1. Yumuşak bir biçimde. 2. *is. zool.* Omurgasız ve yumuşak bedenli hayvanlar. ☞ **yumuşakça bilimi**, 1. *Yumuşakçaları inceleyen biyoloji dalı.* 2. *Yumuşakça bilimine ilişkin.* || **yumuşakça bilimci**, *Yumuşakça bilimi uzmanı.*

yumuşakçalar, [yumuşak-ça-lar] *is. biy.* Ahtapot, salyangoz, istiridye gibi yumuşak gövdeli, omurgasız hayvanlar şubesi, (*Mollusca*). ☞ **yumuşakçalar bilimi**, *biy. Yumuşakçaları inceleyen bilim dalı; malakmoloji.*

yumuşaklaşma, [yumuşak-la-ş-ma] *is.* Yumuşaklaşmak eylemi.

yumuşaklaşmak, [yumuşak-la-ş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Yumuşak bir durum almak; yumuşamak.

yumuşaklık, -ğ [yumuşak-lık] [*يشقلىق*] *is.* 1. Yumuşak olma durumu. 2. Yumuşak bir şeyin niteliği. 3. *mecaz.* Hoşgörülü, iyi ve sevecen davranma; kırıcı olmama; ılımlı olma; mülayemet. {eAT} (*aynı*) 4. {ağız} Yastık üzerine konulan pamuktan yapılmış ikinci bir ince yastık. [DS]

yumuşaltmak, [yumuşa-l-t-mak] [*يومشلتمق*] {OsT} *gçl. f. [-ur]* Yumuşatmak.

yumuşama, [yumuşa-ma] *is.* 1. Yumuşamak eylemi. 2. Siyasal gerginliğin azalması; uluslar arası ilişkilerde düzelmeye; detant. 3. *dbl.* Sert ünsüzün yumuşak bir ünsüze dönüşmesi durumu.

yumuşamak, [eT. yım-(ı)ş-a-mak / yum-şa-mak] *gçsz. f. [-r] [-ş(u)-yor]* 1. Kolayca bükülüp biçim değiştirebilecek duruma gelmek. 2. Dokunulduğunda hoş bir duygu uyandıracak duruma gelmek. 3. *mecaz.* (Kişi için) öfkesi; kızgınlığı, inadı geçmek; daha hoşgörülü olmak. 4. Şiddeti azalmak; daha ılımlı bir durum almak. 5. *dbl.* (Sert ünsüz için) yumuşak ünsüz karşılığına dönüşmek.

yumuşatici, [yumuşa-t-ıcı] *sf.* 1. Yumuşatan; yumuşaklık veren. 2. *mecaz.* Teskin edici; hafifletici. 3. Hafif müshil etkisi vererek peklığı gideren; laksatif. 4. Su dağıtım şebekesinde kireç oluşumunu önleyen madde. 5. Suyun kirecini çözerek çökeltmesini sağlayan temizlik ürünü.

yumuşatılma, [yumuşa-t-ıl-ma] *is.* Yumuşatılmak eylemi.

yumuşatılmak, [yumuşa-t-ıl-mak] *edil. f. [-ır]* 1. Yumuşak duruma getirilmek. 2. Sertliği giderilmek.

yumuşatış, [yumuşa-t-ış] *is.* Yumuşatmak eylemi ve biçimi.

yumuşatma, [yumuşa-t-ma] *is.* Yumuşatmak eylemi.

yumuşatmak, [yumuşā-mak > yumuşa-t-mak] *gçl. f. [-ır] [eT. -ur]* 1. Yumuşamak eylemini gerçekleştirmek; yumuşak hâle getirmek. {eT} (*aynı*) [Mühennâ] 2. Yumuşamasına neden olmak. 3. Yumuşak duruma getirmek. 4. (Su için) içindeki tuz ve kireci çökeltmek yumuşak duruma getirmek. 5. *mecaz.* Kabalığını, sertliğini, sivrilğini gidermek. 6. *mecaz.* Acımasızlığını ortadan kaldırmak.

yumuşatmalık, -ğ [yumuşa-t-ma-lık] *is.* Amortisör.

yumuşayıcı, [yumuşa-y-ıcı] *sf.* Yumuşama eğilimi ve özelliği gösteren.

yumuşayış, [yumuşa-y-ış] *is.* Yumuşamak eylemi ve biçimi.

yumuşcı, [yumuş-cı] [*يومشجى*] {eAT} *is.* Hizmetçi.

yumuşcu, [yumuş-cu] {ağız} *sf.* Uysal. [DS]

yumuşcı, [yumuş > yumuş-çı] (*yumuşcı:*) {eT} *is.* 1. Hizmetçi. [EUTS] 2. Melek. [DLT] 3. Haberci. [KB]

yumuşğa, [yapış-mak > yabiş-gū / yumuş-ğā] (*yumuşğa:*) {eT} *is.* Kızılıcak; güren. [DLT]

yumuşmak¹, [yum-mak > yum-uş-mak] {ağız} *işteş. f. [-ur]* 1. Üşüşmek; toplaşmak. 2. (Saklambaç oyununda ebe için) yumulmak; gözlerini kapatarak saymak. [DS]

yumuşmak², [yum-uş-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ur]* 1. Ezilmek. 2. Üşüyüp büzülme. [DS]

- yumuşturmak**, [yum-uş-tur-mak] {ağız} gçl. f. [-ur]
1. Bir yere toplamak. 2. Yenmek; yıkmak; hakkından gelmek. 3. Çabuk çabuk, iştahla yemek; atıştırtmak. [DS]
- yumutmak**¹, [*yom > yom-it-mak [Clauson] / yum-ut-mak] {eT} gçl. f. [-ur] 1. Toplamak. 2. dönşl. f. Toplanmak. [DLT]
- yumutmak**², [yum-ut-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] Avurdunu şişirerek yemek. [DS]
- yumuz**, [*yum-mak > yum-uz] {eT} sf. (İnsan için) iri ve tıknaz. [DLT]
- yun**¹, [Sansk. yavana (Yunan) => yōn [Clauson] / yūn] (yu:n) {eT} is. Tavus. [DLT] ⇨ **yun kuş**, {eT} Tavus kuşu. [DLT]
- yun**², [yuñ / yun / yūñ] {ağız} is. Yun. [DS]
- yuna**, {eT. yöne} is. Eyerin altına konulan belleme.
- yunah**, [yun-ak > yunaḥ] {ağız} is. Yunak. [DS]
- yunak**¹, -ğı [eT. yuğ-mak / yu-mak > yu-n-mak > yu-n-ak] {ağız} is. 1. Yıkanma yeri; hamam. 2. Çamaşır yıkanan yer; çamaşırhane. 3. Davarların yıkanıldığı yer. 4. Buğday yıkanan havuz. 5. Ölü yıkanan yer; teneşir. [DS] ⇨ **yunak evi**, {ağız} folk. *Düğünde, gelin veya damadın yıkanma töreninin yapıldığı ev.* [DS]
- yunak**², -ği [yuğ-mak / yu-mak > yu-n-ak] {ağız} is. Yıkanacak kirli çamaşır ve elbise. [DS] ⇨ **yunak yumak**, {ağız} Çamaşır yıkamak. [DS]
- yunakçı**, [yunak-çı] {ağız} is. Çamaşırıcı; çamaşır yıkayan. [DS]
- yunaklık**, -ği [yunak-lık] {ağız} is. 1. Çamaşır yıkanma yeri; çamaşırılık. 2. Yıkanma yeri; hamam. 3. Çamaşır teknesinin konduğu ağaç masa. [DS]
- Yunan**, [Yun. ion] öz. is. 1. Yunanistan halkından ve bu halkın soyundan olan kimse. 2. (Tamlayan olarak kullanıldığında) Yunan halkına ilişkin olan. ⇨ **Yunan öncesi**, *Ege topraklarında Yunanlılardan önce yaşamış olan medeniyetleri belirtmekte kullanılan terim.*
- Yunanca**, [yunan-ca] is. Yunanlılar tarafından konuşulan Hint-Avrupa dili.
- Yunanistanlı**, [yunan + Far. istān + T.-lı] sf. Yunanistan'da yaşayan; Yunanistan halkından olan.
- Yunanlı**, [yunan-lı] sf. Yunan halkından veya bu halkın soyundan olan kimse.
- yunat**, [yun-mak > yun-at / yun-ak] {ağız} is. 1. Buğday yıkama işi. 2. Buğday yıkanacak yer. [DS]
- yunaz**, [ʔ yunaz] {ağız} sf. Boşboğaz. [DS]
- yunçığ**, [yunçī-mak > yunçı-ğ] {eT} sf. Kederlenmiş; bitap; düşkün; kötü; zayıf; cılız; arık; durumu kötü; çürüklüğünden ele alnamayan. [DLT] [KB]
- yunçımak**, [yunçī-mak] (yunçı: mak) {eT} gçsz. f. [-r] Kötüleşmek; yoksullaşmak; yoksulluktan kötüleşmek; ısırılmak. [DLT]
- yunçirmek**, [yunçī-mak > yunçı-r-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Kötüleştirmek. [DLT]
- yunçitmak**, [yunçī-mak > yunçı-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] İncitmek. [DLT]
- yunçutmak**, [yunçī-mak > yunçı-t-mak / yunçu-t-mak] {eT} gçl. f. [-ur] İncitmek. [DLT]
- yund**, [yund / yunt / yond] {eT} {ağız} is. At; atlar; at sürüsü. [DLT] [DS] ⇨ **yund kuşu**, {eT} *Kırmızı başlı bir tür serçe; peygamber kuşu.* [Bahşayış]|| **yund yılı**, *Türklerin on iki hayvanlı takvimlerinde yedinci yılın adı; at yılı.* [DLT]
- yundak**, [yund > yund-ak] {eT} is. At gübresi; at fişkısı. [DLT]
- yundciyan**, [T. yunt-cı + Far. -(y)ān] (yundciya:n) is. İmparatorluk döneminde sarayda at ve kısrak yetiştiren görevlilere verilen ad.
- yundi**, [yun-mak > yun-dī] (yundi:) {eT} is. Yemek yedikten sonra kabın yıkantısı. [DLT]
- yundu**, [yu-mak > yu-y-untu / yun-du] {ağız} is. Bulaşık suyu. [DS]
- yunduluk**, -ğu [yuntu-luk / yundu-luk] {ağız} is. El yıkama yeri. [DS]
- yundurmak**¹, [yun-mak > yun-dur-mak] {eT} gçl. f. [-ur] Yıkamak; yıkandırmak.
- yundurmak**², [yan-mak (dönmek) > yan-tur-mak [Clauson] / yun-dur-mak بُنْدُرْمَق] {eT} gçl. f. [-ur] → yandurmak². [DLT] [ETY] [Gabain] [Tekin]
- yundurmak**³, [yan-mak³ > yan-tur-mak [Clauson] / yun-dur-mak بُنْدُرْمَق] {eT} gçl. f. [-ur] → yandurmak³. [DLT]
- yundurmak**⁴, [yan-mak⁴ > yan-tur-mak [Clauson] / yun-dur-mak بُنْدُرْمَق] {eT} gçl. f. [-ur] → yandurmak⁴. [DLT]
- yundusuz**, [yun-mak > yun-du-suz] {ağız} sf. Gerek-siz yere konuşan ve gereksiz davranışlarda bulunan. [DS]
- yung**¹, [Çin. ? => yuñ] (yuñ) {eT} is. Cigere bitişik bezli bir et. [DLT]
- yung**², [yuñ / yūñ] (yuñ) {eT} is. Yün; yün sümeği. [DLT] [İKPÖy.] ⇨ **yuñ yap**, *Yün yapığı.* [DLT]
- yunggül**, {eT. yeñil > yuñ(g)ül} {ağız} sf. Yeğni. [DS]
- yunglağlığ**, [Çin. yung (kullanma) > yuñ-lā-mak > yuñla-ğ-lık] (yuñlağlık) sf. Kullanılacak; harcanılacak olan. [EUTS]
- yunglamak**¹, [yuñ / yūñ > yuñ-lā-mak] (yuñla:mak) {eT} gçl. f. [-r] Yün kırmak. [DLT]
- yunglamak**², [Çin. yung (barış) > yuñ-lā-mak] (yuñla:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Barış yapmak; uyum sağlamak. [Gabain]
- yunglamak**³, [Çin. yung (kullanma) > yuñ-lā-mak] (yuñla:mak) {eT} gçl. f. [-r] 1. Kullanmak; sarf etmek; harcamak; yararlanmak; istifade etmek. [A-

RAT] [EUTS] [Gabain] **2.** Heba etmek. [ARAT] [EUTS] [Gabain] **3.** Gayret etmek. [ARAT] [EUTS] [Gabain]

yunğlatmak, [yuñ-lā-mak¹ > yuñla-t-mak] (*yuñlat-mak*) {eT} gçl. f. [-ur] Yünletmek; yün kırtırmak. [DLT]

yunğsek, [yüksek > yuñsek] {ağız} sf. Yüksek. [DS]

yunğselmek, [yüksele-mek > yuñsel-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Yükselmek. [DS]

yunğserek, [yüksererek > yuñserek] {ağız} sf. Biraz yüksek; yüksekçe. [DS]

yunğ, [yuv-gu / yuñ-gu / yun-gu] {ağız} is. **1.** Yuvak. **2.** Bir yeri düzeltmek ve sıkıştırmakta kullanılan ağaç silindir. [DS] ☞ **yunğ ağacı**, {ağız} → yuvak ağacı. [DS]|| **yunğ taşı**, {ağız} Yuvak. [DS]

yunğul, [eT. yeñil / yuñul] {ağız} sf. **1.** Hafif; yeğni. **2.** Hoppa. [DS]

yunğulamak, [yunğ-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Toprak damlı evlerin damları üzerinde yuvak gezdirerek damın toprağını sıkıştırmak. [DS]

yunğur, [? yunğur] {ağız} is. Uçkur. [DS]

yunğurmak, [yoğ-ur-mak / yuğ-ur-mak > yuñ-ur-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] Yoğurmak. [DS]

yunğak, [yu-mak > yu-n-ğāk] (*yunğā:k*) {eT} Çöğen; kökü sabun gibi köpüren bir bitki. [DLT]

yunğuk, [yu-n-mak > yun-ğuk] {eT} is. Hamam. [EUTS]

yunğuluğ, [yu-n-mak > yun-ğul-ğ] {eT} is. Yıkama. [EUTS]

yunki, [Çin. uen-k'ü] {eT} öz. is. Büyük Ayı'nın yıldızlarından biri. [EUTS]

yunluk, -ğū [yun-mak > yun-luk] {ağız} is. Yıkama yeri; hamam. [DS]

yunma, [yu-n-ma] is. Yunmak eylemi; yıkama.

yunmak¹, [yu-mak > yu-n-mak] {eT} dönşl. f. [-ar]

1. Yıkamak eylemi yapılmak; kendisine yıkamak eylemi uygulanmak; yıkamak. **2.** dönşl. f. Kendi kendini yumak; yıkamak. {eT} {eAT} {OsT} {ağız} (*aynı*) [DLT] [EUTS] [Gabain] [KB] [DS] ☞ **yunmuş arınmış**, *1.* Yıkayıp tertemiz olmuş. *2.* mecaz. Kö-tülüklerden sıyrılmış; aklanmış.|| **yunmuş yıkanmış**, {ağız} Çok daha iyi; çok daha temiz; terbiyeli. [DS]

yunmak², [yan-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] → yanmak². [DLT]

yunmak³, [yan-mak] {eT} gçl. f. [-ar] → yanmak³. [DLT]

yunmak⁴, [yan-mak] {eT} gçsz. f. [-ar] → yanmak⁴. [DLT]

yunmalık, [yu-n-ma-lık] is. Yıkama yeri.

yunmuşca, [yunmuş-ca] {OsT} sf. Yıkamış; tertemiz.

yunnak, -ğū [yun-mak > yun-ak / yun(n)-ak] {ağız} is. Yunak. [DS]

yunnuk, -ğū [yun-luk] {ağız} is. **1.** Kirli çamaşır yıkanan yer. **2.** Bahçe duvarına veya eşik altına dışarıdan su girmesi için açılan delik. [DS]

yunt, [yunt / yund / yont] {eT} is. **1.** {eT} At; (erkek) at. [ETY] [İKPÖy.] [EUTS] [Gabain] **2.** {eAT} {OsT} Kısırak. **3.** {ağız} Damızlık eşek. [DS] ☞ **yunt kuşu**, {eAT} Kuyruksallayan kuşu; peygamber kuşu.|| **yunt oğlanı**, *1.* → yuntciyan. *2.* {OsT} Çoban. || **yunt yılı**, Türklerin on iki hayvanlı takvimlerinde yedinci yılın adı; at yılı. [DLT]

yuntu, [yun-mak > yun-tu / yu-mak > yu-y-untu] {ağız} is. Bulaşık suyu. [DS] ☞ **yuntu suyu**, {ağız} Bulaşık suyu. [DS]

yuntuluk, -ğū [yuntu-luk] {ağız} is. El yıkama yeri. [DS]

yunuk, -ğū [yun-mak > yun-uk] {ağız} sf. Yıkamış. [DS]

yunulmak, [yun-mak > yun-ul-mak] {eAT} {OsT} edil. f. [-ur] **1.** Yıkanılmak. **2.** dönşl. f. Yıkanmak.

yunurta, [yumurta / yunurta ?] {ağız} is. Bademcik. [DS]

yunus, [İbr. yūnus (*peygamber adı*)] {eT} is. zool. Yunus balığı. ☞ **yunus balığı**, zool. Balinalar takımından, sıcak ve ılık denizlerde sürüler halinde yaşayan etçil memeli hayvan; (*Delphinus delphis*).|| **yunus balığıgiller**, zool. Örnek hayvanı yunus balığı olan, balinaların alt familyası, (*Delphinidae*).

yunuslar, [yunus-lar] is. zool. → yunus balığıgiller.

yup, [yöb] (*yo:b*) {eT} is. Hile; aldatma. [DLT]

yupka, [yuvkā / yubkā] (*yubkā*) {eT} sf. Yufka. [DLT]

yuplamak, [yöb > yob-ı-mak > yob-ı-lā-mak] [Clason] / yub-ı-lā-mak] (*yupla:mak*) {eT} gçl. f. [-r] Hile yapmak; al etmek. [DLT]

yurak, -ğū [yur-mak > vur-ak / yurak] {ağız} is. Ayakkabı yaması. [DS]

yural, [yular / yural] {ağız} is. Yular. [DS]

yurar, [yular / yural > yurar] {ağız} is. Yular. [DS]

yurbağ, [yurbağ (*baştaki harf b olabilir*) / burbā-mak > burbāğ / borbağ] {eT} is. Sürünceme; işi uzatma; işi yarına bırakma; → borbağ. [DLT]

yurbaş, [yurbaş (*baştaki harf b olabilir*) / burbā-mak > burbaş / borbaş] {eT} sf. (İş için) neresinden çıkılacağı bilinmeyen; karışık; → borbaş. [DLT]

yurbuh, [Ar. ibrīk => ırbık / yurbuh] {ağız} is. İbrik. [DS]

yurç¹, [yürç] (*yu:rç*) {eT} is. Karının küçük erkek kardeşi; küçük kayın; kayın birader. [DLT] [ETY] [Gabain] [Tekin]

yurç², -cu [Ar. ħurc / Erme. ħo'rij] [EREN] => hurç / yurç] {ağız} is. Buğday konulan büyük çadır bezi; hurç. [DS]

yurd, [eT. urd > yurt] {ağız} is. Yurdu. [DS]
yurdam, [yor-da-m] {ağız} is. Kural; yöntem; usul; yordam. [DS]
yurdamlı, [yordam-lı] {ağız} sf. Eli yatkın; becerikli; hünerli. [DS]
yurdu, [eT. urd (delik) > yurd-u] {ağız} is. İğne deliği. [DS]
yurdulamak, [yurdu-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] İğneye iplik geçirmek. [DS]
yurgu, [yuv-mak > yuv-gu > yur-gu] {ağız} is. 1. Yuvak. 2. Zeytin sıkma işinde kullanılan taş. [DS]
 ☞ **yurgu ağacı**, {ağız} Yuvak ağacı. [DS]
yurgulamak, [yuvgu-la-mak > yurgu-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Dam üzerinde yuvak gezdirerek toprağı sıkıştırmak. [DS]
yurlamak, [yur-lā-mak] (yurla:mak) {eT} gçsz. f. [-r] Haykırmak. [DLT]
yurmak, [vur-mak > yur-mak] {ağız} gçl. f. [-ar] Vurmak. [DS]
yurmut, [? yurmut] {ağız} is. Yaban kazı. [DS]
yurt¹, [urd > yurt / yurdu] {eT} {ağız} is. Delik. [DLT] [DS]
yurt², -du [yurt یورت] is. 1. {eT} Terk edilmiş çadır yeri. [ETY] 2. {eT} {eAT} {OsT} Kamp yeri; konaklama yeri; oturlan yer. [ETY] [Tekin] 3. {eT} Karargâh. [ETY] 4. {eT} Eski eserler; ören. [DLT] 5. {eT} Sahip olunan arazi; emlak; tarla. [Gabain] 6. {eT} {eAT} {ağız} Ev; bark. [Gabain] [DS] 7. {ağız} Yörüklerin yazın veya kışın oturdukları yer. [DS] 8. {eT} {eAT} {OsT} Bir halkın yüzyıllar boyunca üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu, bayındır hâle getirdiği, yurttası olduğu ve duygusal olarak bağlı bulunduğu toprak parçası; ülke; vatan; yer. [DLT] [ETY] [EUTS] [KB] 9. İnsanın doğup büyüdüğü, yaşadığı yer; memleket. 10. mecaz. Bazı nitelik veya değerleri taşıyan insanların bol bulunduğu yer; diyar. 11. mecaz. Bir şeyin ilk kez çıktığı yer; çok yetiştiği yer; vatan. 12. Bir grup insanın oturduğu, yetiştirildiği veya bakıldığı kurum. 13. Kalacak, barınacak, oturulacak yer; ev; bark. 14. Belli bir alana ait bir işin toplu olarak öğretildiği yer. 15. Hastaların tedavi edildiği yer. 16. Öğrencilerin barınma, yatma, yemek yeme, ders çalışma ve dinlenme gereksinimlerini karşılamak üzere devlet veya özel kuruluşlar tarafından açılan ve yönetilen kuruluş. 17. Göçebe Türklerin oturduğu çadır. 18. Moğollarda ve Türklerde göçebe halktan yakın akraba ailelerden birkaç çadırın bulunduğu toprak parçası; topak ev. ☞ **yurt bilgisi**, Yurttaslık bilgisi. || **yurt dışı**, 1. Yurt sınırları dışında olan ya da yapılan. 2. Yabancı ülkelerin biri ya da tümü. || (bir yeri) **yurt tutmak** (tutmak), {ağız} Oraya yerleşip kalmak. [DS] || **yurt edinmek**, {eAT} {OsT} 1. Vatan edinmek. 2. Mesken edinmek. || **yurt etmek**, {eAT} → yurt tutmak. || **yurt içi**, Yurt sınırları içinde olan,

yer alan ya da yapılan. || **yurt tutmak**, {OsT} Bir yeri kendine yurt edinmek; oraya yerleşmek, bağlanmak; tavattun etmek. || **yurt yiri** (yeri), {ağız} Yarar sağlanan yer; çıkar kapısı. [DS]
yurtbasarlık, [Türkm. yurt+bas-ar-lık] is. Emperyalizm.
yurtgeçeri, [yurt+geç-er-i] {ağız} is. Narh. [DS]
yurtçı, [yurt-çı] {eT} is. Konakçı; kervanın geçeceği yeri belirten kişi. [Nevâyî]
yurtlak, -ğı [yurt-lak] {ağız} is. Yörüklerin yazın veya kışın oturdukları yer. [DS]
yurtlandırma, [yurt-lan-dır-ma] is. Yurtlandırmak eylemi.
yurtlandırmak, [yurt-la-n-dır-mak یوردلندرمق] gçl. f. [-ır] [eA: -ur] 1. Yurt sahibi etmek; tavattun etmek. 2. Bir yere yerleştirmek; iskân etmek. {eAT} (aynı)
yurtlanma, [yurt-la-n-ma] is. Yurtlanmak eylemi.
yurtlanmak, [yurt-la-n-mak یوردلنمق] gçsz. f. [-ır] 1. Bir yeri yurt edinmek; oraya yerleşmek. {eAT} (aynı) 2. Yurt sahibi olmak.
yurtluk, -ğu [yurt-luk] is. 1. Tarlası, otlığı, ormanıyla bir bütün oluşturan geniş arazi; malikâne. 2. İmparatorluk döneminde, bir görevliye ya da yararlığı görülen bir kimseye hayat boyu gelirinden yararlanma hakkı sağlamak üzere verilen arazi; malikâne.
yurtsal, [yurt-sal] sf. Yurtla ilgili; yurda ilişkin.
yurtsama, [yurt-sa-ma] is. Yurtsamak eylemi; daüsıla.
yurtsamak, [yurt-sa-mak] gçsz. f. [-r] [-s(u)-yor] Yurdu özlemek; sıla hasreti çekmek.
yurtsever, [yurt+sev-er] is. 1. Yurdu, milletini tutkuyla seven, onu korumak, ilerlemesine sağlamak için özveride bulunan kimse; vatansever; vatanperver. 2. sf. Yurtsever olan.
yurtseverlik, -ği [yurt+sev-er-lik] is. 1. Yurtsever olma durumu. 2. sosy. İnsanların üzerinde yaşadıkları ülkelere, topraklarına ve yaşama biçimlerine karşı içten gelerek duydukları sevgi bağı. 3. Yurtsever bir kimsenin niteliği; vatanseverlik; vatanperverlik. 4. Yurtsever bir kimseye özgü davranış.
yurtsuz, [yurt-suz] sf. 1. Kalacak yeri, barınacak yeri olmayan. 2. Herhangi bir ülkenin vatandaşı olmayan; yurttası olduğu ülke bulunmayan; haymatlos; vatansız.
yurttas, [yurt-taş] is. 1. Aynı yurttta yaşayan kişiler ve bunlardan her biri. 2. Bir devlet içinde medeni ve siyasi haklara sahip kimse; vatandaş, (1944). ☞ **yurttaslar yasası**, huk. Medeni kanun.
yurttaslık, -ğı [yurt-taş-lık] is. 1. Yurttas olma durumu. 2. Bir yurttta doğup büyüme veya yaşamış olma durumu; vatandaşlık. 3. huk. Bir devlete yurttaslık hukuku ile bağlı olma hâli; kişiyi bir devlete

bağlayan siyasal ve hukuksal bağ. ☞ **yurttaşlık bilgisi**, *Devlet ve hükümet kuruluşlarını, yurttaşların hak ve ödevlerini kapsayan bilgi; yurt bilgisi.* || **yurttaşlık hakları**, *Yurttaşların kullanması gereken hakların tümü.* || **yurttaşlık hukuku**, *Yurttaşlık haklarını kollayan ve koruyan hukuk sistemi.*

yuruk¹, **-ğu** [yor-mak > yor-uk / yuruk] {ağız} is. Yorum. [DS]

yuruk², **-ğu** [vur-mak > vur-uk / yur-uk] {ağız} is. Silah. [DS]

yurun, [yur-un] {eT} is. **1.** İpek kumaş parçası. [DLT] **2.** Paçavra. [EUTS] **3.** Parça. [KB] ☞ **yurun yaka / yuka**, {eT} *İpek yaka.* [DLT]

yurunluğ, [yur-un-luğ] {eT} sf. İpek kumaş parçası olan. [DLT]

yurük, **-gü** [yüğ-(ü)r-ük > yürük] (*yu:rük*) {ağız} sf. Eline ayağına çabuk; çevik; hızlı. [DS]

yuryumuşak, [yu(r)+yu/muşak] {ağız} pekşt. sf. Çok yumuşak; yumuşacık. [DS]

yusanık, **-ği** [pusan-ık > yusanık ?] {ağız} is. Bulutlu hava. [DS]

yusmak, [yus-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Harman yığmak. [DS]

yusufçuk, **-ğu** [İbr. yūsuf (*peygamber adı*) > yusufçuk] is. zool. **1.** Kız böceğigillerden, mayıs ve haziran aylarında sular üstünde büyük sürüler hâlinde uçuşan, ince yapılı, iri kafalı kız böceği, (*Libellula depressa*). **2.** Dağlık ve ormanlık bölgelerde yaşayan, güvercine benzer fakat ondan daha küçük yapılı bir yabani kuş, (*Turtur auritus*). **3.** {ağız} Bir tür baykuş. [DS] **4.** {ağız} Bir türlü küçük ev kertenkelesi. [DS] **5.** {ağız} Mandalina. [DS]

yusufçukgiller, [yusuf-çuk-gil-ler] is. zool. Kız böcekleri takımı.

yusufi, [Ar. yūsufī یوسفی] (*yu:sufi:*) is. Padişah, sadrazam, vezir ve yüksek dereceli devlet adamlarının giydiği üstü geniş, başa geçen kısmı dar, dilimli bir tür kavuk. ☞ **yusufi destar**, *Yusufi denilen kavuğun üzerine sarılan destar.*

yusufu, [Ar. yusufī => yusufu] {ağız} is. Limon. [DS]

yusun, [yosun / yusun بوسون] {eAT} is. Yasa; türe; u-sul; yol.

yusyumru, [yu(s)+yu/mru] (*yu'syumru*) pekşt. sf. Tam bir yumru durumuna gelmiş olan.

yusyuarlak, **-ği** [yu(s)+yu/varlak] pekşt. sf. Tam bir yuvarlak hâlde olan; küre hâlinde; tostoparlak.

yuş¹, [yuş] {eT} is. **1.** Sıkışma. [DLT] **2.** Zahmet; sıkıntı. [ETY] ☞ **yuş bolmak**, *Sıkışmak.* [DLT]

yuş², [yuş / yaş] {eT} is. Yeşillik. [DLT]

yuşanmak, [yuş-an-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Yıpranmak; biraz eskimek.

yuşanmış [yuş-an-mış] {ağız} sf. Az eskimiş; yıpranmış. [DS]

yuşılmak¹, [yuş-il-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Eli işe yatışmak

yuşılmak², [yuş-mak > yuş-il-mak] {eT} edil. f. [-ur] Emzikten akıtılmak. [DLT]

yuşmak, [*yü-mak > yu-ş-mak] {eT} gçl. f. [-ar] Emzikten akıtmak. [DLT]

yuşuk, **-ğu** [yuş-uk / yoş-uk] {ağız} sf. (Elbise, ayakkabı vb. için) yıpranmış; biraz eskimiş. [DS]

yuşul, [yaş-ıl > yuş-ul] {eT} sf. (İkilemede) yeşil. *yaşıl yuşul, (yeşil meşil)* [DLT]

yuşulğan, [yuşul-mak > yuş-ul-ğân] (*yuşulğa:n*) {eT} sf. Daima akan. [DLT]

yuşulmak¹, [yuş-ul-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Akıp dökülmek; fişkırmak. [DLT]

yuşulmak², [yuş-ul-mak] {eT} dönşl. f. [-ur] Eli işe yatkın olmak. [DLT]

yuşurmak, [yuğ-(u)ş-ur-mak > yuşur-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] Sopayla dövmek. [DS]

yut, [yut] {eT} is. **1.** Açlık; kıtlık; kıran. [ETY] [Tekin] **2.** Soğğun şiddetinden hayvanların kıranması; kışın soğukta hayvanları öldüren felaket. [ETY] [DLT] [KB]

yutak, **-ğı** [yut-mak > yut-ak] is. **1.** anat. Besinlerin ağız boşluğundan yemek borusuna geçtiği gırtlak, geniz ve yemek borusu arasındaki boşluk. **2.** {ağız} Yemek borusu. [DS] ☞ **yutak altı**, *Solunum ve sindirim yollarının birleştiği yerde bulunan gırtlığın kenarlarından yemek borusunun ağzına kadar uzanan ve gırtlak önünde tepesi aşağı basık koni biçimindeki yapı.* || **yutak iltihabı**, *tıp. Faranjit.* || **yutak üstü**, *zool. Böceklerde dudağın iç yüzünde bulunan kitinimsi çıkıntı.*

yutar, [yut-ar] sf. Yutan; yutma özelliği bulunan. ☞ **yutar hücre**, *biy. Fagosit.*

yutgunmak, [yut-kun-mak / yut-gun-mağ] {ağız} dönşl. f. [-ur] Sözü ağzından çıkaramamak. [DS]

yutkmak, [yut-ık-mak] {eT} gçsz. f. [-ur] Soğuktan hayvan telef olmak. [DLT]

yutkunma, [yut-mak > yut-kun-ma] is. Yutkunmak eylemi.

yutkunmak, [yut-mak > yut-kun-mak] gçsz. f. [-ur]

1. Ağzında bir şey varmış da yutuyormuş gibi gırtlak hareket ettirmek. **2.** mecaz. Bir şeyi söylemek ya da söylememek arasında duraksamak. ☞ (bir şey karşısında) **yutkunmak**, *Elde etmek istediği o şeyin yokluğunu çekmek.*

yutlamak, [yut-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Üfleme. [DS]

yutma, [yut-ma] is. **1.** Yutma eylemi. **2.** Besinleri ağızdan mideye indirme.

yutmak¹, [yut-mak يوتق] gçl. f. [-ar] **1.** {eT} {eAT} (*aynı*) (Yiyecek, içecek vb. için) ağızda bulunan o yiyecek ve içeceği yutaktan geçirerek mideye indirmek. [DLT] [KB] [Mühennâ] **2.** Büyük bir iştahla

yiyip bitirmek; silip süpürmek. **3.** {eAT} Bir şeyi içine alıp kaybetmek; görünmez kılmak; içinde bırakmak. **4.** mecaz. Haksız olarak kendine mal etmek; zorbalıkla elinden almak; ele geçirmek; bünyesinde sindirmek. **5.** teklfz. Dayanmak, sesini çıkarmamak; karşılığını vermemek; tepki göstermemek; katlanmak; hazmetmek; dışarı vurmamak; içinde bırakmak. {eAT} (aynı) **6.** (Ses, hece, sözcük vb. için) tam ve doğru olarak söyleyememek. **7.** teklfz. (Söz için) inanmak; aldanmak; kanmak. **8.** teklfz. (Kişi için) üstün gelerek onu ortadan kaldırmak; yok etmek. **9.** Türlü anlamlara gelebilen sözü anlayamamak. **10.** Söylemek istediği bir sözü kendini tutarak söylememek. **11.** teklfz. (Kitap, bilgi vb. için) iyice, eksiksiz olarak öğrenmek. **12.** mecaz. (Işık, ses vb için) gücünü, parlaklığını azaltmak; zayıflatmak. **13.** (Para) bir iş, girişim vb. için çok miktarda harcanmak. **14.** (Balık için) yemi, zokayı kapmak. ☞ **yutu gitmek**, {eAT} *Yutmakta devam etmek; süreklili yutmak.*

yutmak², [yut-mak] {eAT} {ağız} gçl. f. [-ar]

Kumar vb. oyunlarında kazanmak; karşıdakinin elindekileri almak; yenmek; ütmek. [DS]

yutmuk, [yut-muk] {ağız} is. Ağızdaki bir yudumluk yemek, tükürük vb. [DS]

yutturma, [yut-tur-ma] is. **1.** Yutturmak eylemi. **2.** {ağız} Olta. [DS]

yutturmaca, [yut-tur-maca] is. **1.** Dinleyenin anlayamayacağı biçimde oyunlarla dolu olarak söylenmiş söz oyunu. **2.** Aldatmaca.

yutturmak, [yod-tur-mak / yut-tur-mak] gçl. f. [-ur]

1. {eT} Sildirmek. [DLT] **2.** Yutmasını sağlamak; yutmasına neden olmak. **3.** (Kusurlu, bozuk şey için) kabul ettirmek; sağlammışçasına satın almasını veya almasını sağlamak. **4.** İnandırmak; kandırmak.

yutturulma, [yut-tur-ul-ma] is. Yutturulmak eylemi.

yutturulmak, [yut-tur-ul-mak] edil. f. [-ur] Yutturmak eylemi yapılmak.

yutucu, [yut-ucu] sf. **1.** Yutma özelliği olan. **2.** mat. Gerçek sayılarda, bir sayı ile çarpımı sifira eşit olduğundan sıfır çarpanına verilen ad.

yutukmak, [yut-uk-mak] {eT} gçl. f. [-ur] (Hayvan için) kuraklıktan zayıflamak; ölüm haline gelmek. [DLT]

yutulma, [yut-ul-ma] is. Yutulmak eylemi.

yutulmak¹, [yut-ul-mak] edil. f. [-ur] **1.** Yutmak eylemi yapılmak. **2.** Kendisi hakkında yutmak eylemi uygulanmak. **3.** Büyük bir iştahla yenip içilmek; silip süpürülmek. **4.** Ele geçirilmek. **5.** (Kişi için) alt edilmek; yok edilmek. **6.** (Sözcük, ses vb. için) tam ve doğru olarak söylenmemek. **7.** Kabul edilmek; inanılmak; katlanılmak.

yutulmak², [yut-ul-mak] {ağız} edil. f. [-ur] Oyunda yenilmek; para vb. kaybedilmek. [DS]

yutum, [yut-um] is. Yutmak eylemi ve biçimi; yutum.

yutunmak, yut-mak > yut-un-mak [بوطينم] {eAT} dönl. f. [-ur] Yutmak; yavaş yavaş içmek; yutkunmak. [Kadı Burhanettin]

yutuz, [yut-uz] {eT} is. **1.** Kadın. [ETY] [Gabain] **2.** Eş; zevce; refika. [ETY] [EUTS] [Gabain] **3.** Harem. [Tekin]

yutuzmak, [yut-uz-mak] {ağız} edil. f. [-ur] Oyunda yenilmek; ütölmek; yutulmak. [DS]

yuul, [yu / yuul] {eT} is. Dere; çay; küçük nehir; ırmak. [EUTS]

yuva¹, [uyā > yuvā] (eT. yuva:) is. **1.** Kuşların, sürüngenlerin, balıkların, böceklerin vb. hayvanların yumurtlamak, kuluçkaya yatmak, yavrulamak, yavrularını büyütme için türlü şeylerden yaptıkları ve türlü biçimlerde hazırladıkları barınak. {eT} (aynı) [Clauson] [Bahşayış] **2.** Kimi hayvanların toplu olarak yaşadığı korunaklı yer. **3.** Genellikle ailenin oturduğu sevgi, şefkat, sıcaklık ortamı; ev; ocak. **4.** İki buçukla dört yaş arası çocukların bakıldığı, okul öncesi eğitim kurumu. **5.** Kimsesizlere veya yaşlılara yardım etmek ve onları barındırmak amacıyla açılan yer. **6.** Bazı kötü nitelikli ya da kuşku uyandıran kimselerin çok sayıda bulunduğu, toplandığı yer. **7.** mecaz. (Toz, mikrop, böcek vb. için) istenmeyen şeylerin ya da canlıların toplandığı ya da çoğaldığı elverişli ortam; bir şeyin çok bulunduğu yer. **8.** Bir şeyin öğretildiği, bir etkinliğin sürdürüldüğü yer. **9.** Bir şeyin içinde yerleşmiş olduğu veya yerleştirildiği oyuk. **10.** as. Saldıran tarafından, ele geçirdiği tahkimat üzerinde tutunmak için açtığı ve içine yerleştiği siper. ☞ **yuva açmak**, *Matkap ya da burgu ile tahta üzerinde delik açmak.*|| **yuvaadan uçmak**, *Bir iş veya eş sahibi olarak evinden ailesinden ayrılmak.*|| **yuva deliği**, {ağız} *Mutfak tavanında iki yana açılmış deliklerden her biri.* [DS]||

yuva dibi, {ağız} *Yumurtadan en son çıkan yavru.* [DS]|| **yuva kurmak**, *Evlenmek; yeni bir ev açmak.*|| **yuvasını bozmak**, *Aile düzenini dağıtmak; ailenin dağılmasına neden olmak.*|| **yuvasını dağıtmak**, *Kurulu ev düzenini bozmak.*|| (birinin) **yuvasını yapmak**, teklfz. *1. Birine hak ettiğinin en ağır olan cezayı veya cevabı vermek, hakkından gelmek. 2. {ağız} İyice hırpalamak; dövüp uslandırmak* [DS]|| **yuvasını yıkmak**, *1. Birinin eşinden boşanmasına sebep olmak. 2. (Kişi kendisi için) eşinden ayrılarak kendi aile düzenini yok etmek.*||

yuvaaya dönüş, *Eski yerine, aile ocağına geri geliş.*|| **yuva yapmak**, *1. Yuva hazırlamak; yuva oluşturmak. 2. Evlenmek.*|| **Yuvayı yapan dişi kuştur.** *Ev kadınının anlayışlı, idareci ve tutumlu olması gerektiğini anlatmak için söylenir.*

yuva¹, [Far. yāve => yava / yuva / yova] {ağız} is. **1.** Nüfusta kaydı olmayan kimse. **2.** Sahipsiz hayvan. [DS]

yuva², [yuv-mak > yuv-a] {ağız} is. Yuvak. [DS]

yuvaca, [yuva-ca] {ağız} is. Küçük tencere. [DS]

yuvacak, -ği [yuva-cak] {ağız} is. Avuç; el içi. [DS]

yuvacı, [yuva-cı] is. İmparatorluk döneminde, saray avcılarına atmaca, doğan, şahin sağlamak amacıyla bu kuşların yuvalarını bulup yavruları yakalayıp getiren kişilere verilen ad.

yuvacık, -ğı [yuva-cık] is. Küçük ve sevimli yuva.

yuvacıl, [yuva-cıl] sf. (Kuşlar ve diğer hayvanlar için) yuva yapan.

yuvaç, -cı [yuv-mak > yuv-aç] {ağız} is. İçindekilerin dökülmemesi için arabaların ön ve arkalarına konulan tahta kapaklar. [DS]

yuvag, [yuv-mak > yuv-ak > yuvag] {ağız} is Yuvak. [DS]

yuvak¹, -ğı [eT. yuv-mak (yuvarlamak) > yuv-ak] {yovak} is. 1. Toprak damları düzlemek, sıkıştırmak için kullanılan silindirik taş; loğ; yuvgu. {OsT} {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} Yol düzlemede kullanılan silindir. [DS] 3. {ağız} Makara. [DS] 4. {ağız} Değirmen taşının altına sürülüp kaldırılmasını sağlayan iki başı yuvarlak ağaç. [DS] ☞ **yuvak ağacı**, {ağız} Yuvak taşını çekmekte kullanılan çatal ağaç. [DS]|| **yuvak demiri**, {ağız} Yuvak taşına takılan demir. [DS]

yuvak², -ğı [yuva-k] {ağız} is. 1. Kuş yuvası. 2. İçindekilerin dökülmemesi için arabaların ön ve arkalarına konulan tahta kapaklar. 3. Tilkiyi ininden çıkarmak için yapılan tuzak. 4. Yer altına kazılarak üstü kapatılmış kuru yiyecek koymaya yarar yer. 5. Küçük kuzuların yattıkları yer. [DS]

yuvak³, -ğı [yuv-mak > yuv-ak] {ağız} is. İnce bulgur veya pirinç ince çekilmiş kıyma ile yoğrulduktan sonra küçük küçük yuvarlanıp haşlanarak yapılan bir yemek. [DS] ☞ **yuvak yuvak**, {ağız} Yuvarlak yuvarlak. [DS]

yuvak⁴, -ğı [yuv-ak] {ağız} is. 1. Parça. 2. Ölçü birimi. [DS]

yual, [yuva-l] {ağız} is. Küçük tencere. [DS]

yualak¹, -ğı [yuv-mak > yuv-ala-k / yuv-a(r)-la-k] {yovak} {OsT} sf. 1. Yuvarlak. {ağız} (aynı) [DS] 2. Top mermisi; gülle. 3. Yuvak. 4. {ağız} Pirinç tanelerini sapından ayırmakta kullanılan araç. [DS] ☞ **yualak taşı**, {OsT} Yuvak.

yualak², -ğı [yuv-ala-k] {ağız} is. mutf. 1. İnce bulgur veya pirinç ince çekilmiş kıyma ile yoğrulduktan sonra küçük küçük yuvarlanıp haşlanarak yapılan bir yemek. 2. Etle birlikte pişen nohut içine fin-dık büyüklüğünde hazırlanmış bulgurlu köftelerin katılmasıyla yapılan terbiyeli düğün yemeği. 3. Haşhaşlı, susamlı çörek. [DS] ☞ **yualak taşı**, {eAT} → yuvak¹.

yualama¹, [yuv-ala-mak] {ağız} is. Evlerin üstünü örtmekte kullanılan büyük ağaçlar. [DS]

yualama², [yuva-la-ma] is. 1. Yuvalamak eylemi. 2. {ağız} Baharda bağ kütükleri üzerindeki fazla filizleri koparma işi. [DS]

yualama³, [yuv-ala-ma] {ağız} is. İnce bulgur veya pirinç ince çekilmiş kıyma ile yoğrulduktan sonra küçük küçük yuvarlanıp haşlanarak yapılan bir yemek. [DS]

yualamaca, [yuvala-maca] {ağız} is. Ceviz yuvarlama oyunu. [DS]

yualamak¹, [yuva-la-mak] {yovak} {OsT} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Yuva yapmak. {OsT} (aynı) 2. {ağız} İyice yerleşmek. [DS]

yualamak², [yuv-ala-mak] {yovak} {OsT} {ağız} gçl. f. [-r] Yuvarlamak. [DS]

yualanma, [yuva-la-n-ma / yuva-lan-ma] is. 1. Yualanmak eylemi. 2. Yuva yapıp yerleşme. 3. buy. Memelilerde ve kadında döllenmiş yumurtanın dölyatağına gelerek dölyatağı mukozasına girmesi ve orada kendisine bir yuva yapması. ☞ **yualanmayı önleyici**, Döllenmiş yumurtanın dölyatağı mukozasında yuva edinmesini engelleyen.

yualanmak¹, [yuva-la-n-mak] {yovak} {OsT} dönüf. f. [-ur] {eAT. -ur} 1. Yuva yapıp yerleşmek; yuva kırmak. 2. Bir yeri üs olarak kullanmak. 3. as. Silah görünmeyecek biçimde gizlenmek. 4. Yuva sahibi olmak; yuva edinmek; ev satın almak veya yapmak; yuvalı hâle gelmek. {OsT} (aynı)

yualanmak², [yuv-mak > yuv-ala-n-mak] {yovak} {eAT} {OsT} {ağız} dönüf. f. [-ur] Yuvarlanmak. [DS]

yualı, [yuva-lı] sf. 1. Yuvası olan; yuva sahibi olan. 2. Bir yuva içinde bulunan. 3. (Parçalar için) içine geçebileceği, oturabileceği bir yuva bulunan.

yualmak, [yuv-mak > yuv-al-mak] {eT} {ağız} edil. f. [-ur] Yuvarlanmak. [DLT] [DS]

yuvamak, [yuv-a-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-v(u)-yor] Toprak dam üzerinde yuvak gezdirerek toprağı sıkıştırmak; yağmak. [DS]

yuvanak, -ğı [yığm-ak > yuvanak] {ağız} is. Birikim; yığmak. [DS]

yuvanmak¹, [yuv-an-mak] {yovak} {OsT} dönüf. f. [-ur] Gönüllü rahat etmek; avunmak; tesseli bulmak.

yuvanmak², [yuv-an-mak] {ağız} gçl. f. [-ar] → yuvamak. [DS]

yuvanta, [Far. yāve-ende = > yovanta / yuvanta] {ağız} sf. Boş gezen; işsiz güçsüz; aylak. [DS]

yuvantalık, -ğı [yuvanta-lık] {ağız} is. Başıboşluk; işsizlik; aylaklık. [DS]

yubar, [yuv-mak > yuv-ar] is. 1. Yuvarlak ya da oval biçimli olan şey; küreyve. 2. (Özellikliğini belirten al, ak gibi sıfatla beraber) kan, lenf, irin, süt gibi vücut içi sıvılarda bulunan yuvarlak ya da oval hücre, (1944). ☞ **yubar içi**, Bir yubarın içinde bulunan.|| **yubar oynak**, anat. Kalça eklemi gibi yüzeylerin-

yok etmek; bozmak. **2.** {ağız} (Geçmişteki kötü bir olay için) olmamış saymak; geçmişini anmamak. [DS]

yuymak², [ığ (su) > y-ığ > yuğ > yuğ-mak / yuy-mak] {eAT} {ağız} gçl. f. [-ar] Yıkamak. [DS]

yuyucu, [yuy-mak > yuy-ucu] {eAT} {OsT} is. Cenaze yıkayıcı; gassal.

yuyulmak, [yuy-mak > yuy-ul-mak / yoy-ul-mak] {eAT} edil. f. [-ur] Silinmek; bozulmak; yok edilmek.

yuyundu, [yuy-mak > yuy-untu / yuy-undu] {eAT} {OsT} is. → yuyuntu.

yüyunmah, [yuy-mak > yuy-un-mah] {ağız} dönşl. f. [-ur] → yuyunmak. [DS]

yuyunmak, [yuy-mak > yuy-un-mak] {eAT} dönşl. f. [-ur] Yıkanmak.

yuyuntu, [yuy-mak > yuy-untu] {OsT} {ağız} is. **1.** Bulaşık suyu. [DS] **2.** Yıkanma işinde kullanılmış kirli su; atık su.

yuz, [Far. yüz] {OsT} is. zool. Pars.

yuzak, [yuz-ak ?] {eT} is. Kilit. [Mühennâ]

yuze, [Far. yüze] {OsT} is. **1.** Dilenci. **2.** Zağar. **3.** Ağaç özdeği.

yübüset, [Ar. yübüset] {OsT} is. Kuruluk; nemsizlik. ☞ **yübüset-i hevâ**, {OsT} *Haavanın kuruluğu*.

yübük, [yübü-k ?] {eT} sf. **1.** (Yer için) suyu olan. **2.** İyi, güzel verimli. [Clauon]

yüce, [yüce] sf. **1.** Her şeyin ve herkesin üstünde olan; en yüksek; ulu. {eT} (aynı) [Mühennâ]. **2.** (Kişi için) üstün nitelikleri ile hayranlık uyandıran; ulu. **3.** Soyluluğu ve büyüklüğü ile diğerlerinden ayrılan ve kendisine çok değer verilen. **4.** Büyüklüğü ve yüksekliği hayranlık uyandıran. **5.** {eAT} ... -den uzak; münezzeh; ari. **6.** is. En yüksek yer. **7.** {eAT} Yükseklik. ☞ **Yüce Divan**, *Anayasa Mahkemesinin yüksek derecedeki görevlileri yargımlarken aldığı isim; divan-ı âli*.|| **yüce dutmak**, {eAT} Yükseltmek.|| **yüce eylemek**, {OsT} Yükseltmek.

yücek¹, -ği [yu-mak > yü-cek / yüğ-cek] {ağız} is. Çamaşır. [DS]

yücek², -ği [yüce > yüce-k] {ağız} is. Ovadaki küçük yükselti; hüyük. [DS]

yücelenmek, [yüce-le-n-mek] {OsT} dönşl. f. [-ür] Azamet satmak; büyüklük taslamak.

yücelik, -ği [yüce-lik] is. Yüce olma durumu; ulviyet; ululuk. ☞ **yücelik etmek**, {eAT} *Kibirlenmek; azamet satmak*.

yücelim, [yüce-l-im] is. *gök b.* **1.** Günlük hareketinde bir gök cisminin çizdiği yükselim dairesi ile bir

yerin meridyeninin kesiştiği iki noktadan biri; üst geçiş. **2.** Bir gök cisminin bu iki noktanın her birinden geçtiği an. **3.** Yıldız falcılığında, meridyene vardığında ufku üzerindeki günlük yolunun ortasına ulaşan tutulum noktasına denir. ☞ **yücelim noktası**, *Bir gök cisminin, bir yerin meridyeninden geçerken ufuk üzerinde ulaştığı ün büyük yüksekliğe denk düşen nokta; üst geçiş noktası*.

yüceliş, [yüce-l-iş] is. Yücelmek eylemi ve biçimi.

yücelivermek, [yücel-mek+vér-mek > yücel-i+vér-mek] {eAT} gçsz. f. [-ür] Birden yücelmek; hemen yücelmek.

yücelme, [yüce-l-me] is. **1.** Yücelmek eylemi; itila. **2.** Yıldız falında, burçlar kuşağında bir gezegene isabet edebilecek beş durumdan biri. ☞ **yücelme yeri**, *Yıldız falında, bir gezegenin içinden geçtiğinde sempati ve saygı uyandıran burç*.

yücelmek, [yüce-l-mek] gçsz. f. [-ir] **1.** Yüce duruma gelmek; yükselmek. **2.** (Kişi ya da topluluk için) üstün nitelikleriyle hayranlık uyandırmak; saygınlık kazanmak. **3. gök b.** (Gök cismi için) bir yerin meridyeninden geçmek. ☞ **yüceli yücelivermek**, {OsT} *(At için) şaha kalkmak; şahlanmak*.

yücelti, [yüce > yüce-l-mek > yüce-l-ti] {ağız} is. **1.** Yüksek yer; yükselti. **2.** Yükseklik. [DS]

yüceltilme, [yüce-l-t-il-me] is. Yüceltilmek eylemi.

yüceltilmek, [yüce-l-t-il-mek] edil. f. [-ir] **1.** Yüceltmek eylemi yapılmak. **2.** Kendisi hakkında yüceltmek eylemi uygulanmak.

yüceltim, [yüce-l-t-im] is. **1.** Yüceltmek eylemi ve süreci. **2.** Psikanalizde, bir cinsel dürtünün, başlangıçtaki bir cinsel amacın, buna yakın ama kültürel bakımdan işlenmiş cinsel olmayan başka amaçlarla değiştirilmesi süreci.

yüceltme, [yüce-l-t-me] is. **1.** Yüceltmek eylemi; yükseltme. **2.** Psikanalizde, aşağı sayılan içgüdü ve duyguların yüksek içgüdü ve duygulara dönüşmesi.

yüceltmek, [yüce-l-t-mek] gçl. f. [-ir] **1.** {OsT} Yüce duruma getirmek; yücelmesini sağlamak; yükseltmek; âli kılmak. **2.** Ruhsal itimleri, yüksek bir gerçekleştirme düzeyine aktarmak.

yücerək, [yüce-rek] {eAT} {OsT} sf. Daha yüce; çok yüce.

yüd, [yüd] {eT} is. Yüz; surat. [DLT]

yüdi, [Ar. yed > yüdi] {OsT} is. Eller.

yüdmek, [yü-mek > yü-d-mek] {eT} gçl. f. [-er] **1.** Yükleme. [EUTS] [Gabain] [KB] **2.** Yığmak. [İKP-Öy.] **3.** Yüklenmek. [DLT] [KB]

yüdrük, [yüd-mek > yüd-ür-mek > yüd(ü)r-ük] {eT} is. Üzerine eşya ve elbise konan şey; yükük; dolap, masa vb. [DLT]

yüdurge, [yüd-ür-ge] {ağız} is. Çok keskin. [DS]

- yüdülmek**, [yüd-mek > yüd-ül-mek] {eT} edil. f. [-ür] Yüklenmek. [Gabain]
- yüdümen**, [güdü-men > yüdü-men] {ağız} sf. Kısa. [DS]
- yüdürmek** [yüd-mek > yüd-ür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Yükleme. [DLT] [KB]
- yüdüşmek**, [yüd-mek > yüd-üş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] Birlikte yüklemek; yüklemeye yardım etmek. [DLT]
- yüen**, [yüg-en > yüen] {ağız} is. At başlığı; kantarma. [DS]
- yüet**, [yu-mak > yu-y-at > yüet] {ağız} is. Çamaşır yıkama günü. [DS]
- yüftürmek**, [yüf-tür-mek (doğrusu) yik-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Bir şeyle iyilik etmek. [DLT]
- yüfüş**, [yov-mak³ > yov-uş [Clauson] / yüf-üş] {eT} is. (Gelinin çeyizi için) hısımların yardımlaşması. [DLT]
- yüfüşlüğ**, [yüf-üş-lüg] {eT} sf. Armağanlı. [DLT]
- yüfüşmek**, [yov-mak³ > yov-uş-mak [Clauson] / yuf-uş-mak] {eT} işteş. f. [-ür] Yardımlaşmak; birbiri ile dost olmak. [DLT]
- yüg¹**, [yok / yüg] {eT} is. Yüksek yer; üst; tepe; yukarı. [ETY]
- yüg²**, [yü-mek / ü-mek (yayılmak; uzamak) > yü-g] f. 1. Yayılmış, serilmiş olan. [İKPÖy.] 2. Görünen. [İKPÖy.] 3. Şimdiki. [İKPÖy.]
- yüg³**, [yüg] (yü:g) {eT} is. 1. Ok yeleği. [DLT] 2. Kuş tüyü. [KB]
- yügedmek**, [yüg (yüksek yer) > yüg-ed-mek] {eT} döñsl. f. [-ür] Terfi etmek; yükselmek. [ETY]
- yügedtirmek**, [yüg (yüksek yer) > yüg-ed-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Terfi ettirmek. [ETY]
- yügerü¹**, [yüg / yük (yüksek yer) > yük-gerü] (yü-gerü:) {eT} zf. 1. Yukarı doğru; yukarıya. [ETY] [Tekin] 2. Yüksekçe. [ETY] 3. Semaya. [ETY]
- yügerü²**, [yü-mek / ü-mek (uzamak) > yü-g > yü-gerü > yüg-erü] (yügerü:) {eT} zf. Şimdiki duruma göre; şu halde hazır; mevcut; hâlen; şimdiki. [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain]
- yügetmek**, [yüg (yüksek yer) > yüg-ed-mek] {eT} döñsl. f. [-ür] Terfi etmek; yükselmek. [ETY]
- yügettirmek**, [yüg (yüksek yer) > yüg-ed-tür-mek > yüg-et-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Terfi ettirmek. [ETY]
- yüggerü**, [yük / yüg (yüksek yer) > yük-gerü] (yüggerü:) {eT} zf. 1. Yukarı; yukarıya. [ETY] 2. Yüksekçe. [ETY]
- yügletmek**, [yüg > yüg-le-t-mek [Clauson] / yök-le-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] (Ok için) yelék taktırmak. [DLT]
- yüglüg**, [yüg > yüg-lüg] {eT} sf. (Ok için) yelekli. ☞ **yüglüg ok**, *Yelekli ok*. [DLT]
- yügmek¹**, [yüg-mek / üg-mek] {eT} gçl. f. [-er] Toplamak. [DLT]
- yügmek²**, [yüg-mek] {eT} gçsz. f. [-er] (Kişi için) yıkılmak. [Gabain]
- yügrük**, [yüg-ür-mek > yüg(ü)r-ük / yür-ük] {eT} sf. 1. Çabuk (koşan); acele; yügrük; koşucu; geçici. 2. {ağız} İşinin ehli; becerikli; tez canlı. [DS] 3. is. Hızlı gitme. [DLT] [EUTS] [Gabain] [Mühennâ] ☞ **yügrük at**, *Hızlı koşan at*. [EUTS]|| **yügrük bilge**, *Bilgin; akıllı; erdemli*. [DLT]
- yügrüklük**, [yügrük-lük] {eAT} {OsT} is. → yügrüklük.
- yügrüm**, [yüg-ür-mek > yüg-(ü)r-üm] {eT} is. Bir koşuluk yer. [DLT]
- yügrümle**, [yügrüm-le] {eAT} zf. → yügrümle.
- yügrüş**, [yüg-ür-mek > yüg(ü)r-üş] {eAT} is. → yügrüş.
- yügrüşmek**, [yüg-ür-mek > yüg(ü)r-üş-mek / یگرشمک] {eT} {eAT} işteş. f. [-ür] → yügrüşmek. [DLT]
- yügrüştürmek**, [yügrüş-dür-mek] {eAT} gçl. f. [-ür] → yügrüştürmek.
- yügsemek**, [yüg / yük (yüksek yer) > yüg-sē-mek] (yügse:mek) {eT} gçsz. f. [-r] Yükselmek. [ETY]
- yügşürmek**, [yüg-(ü)r-üş-mek > yüg-(ü)ş-ür-mek] {eAT} işteş. f. [-ür] → yüğşürmek.
- yügün**, [yüg-ün / yüg-en] {eT} is. Gem. [DLT] ☞ **küvüç yügün**, *Küçük yular; çilbir*. [DLT]
- yügünmek**, [yük-mek > yük-ün-mek / yüg-ün-mek] {eT} döñsl. f. [-ür] 1. Eğilmek. [EUTS] 2. Secde etmek; tapınmak.
- yügür**, [yüg-ür / yür / ügür] {eT} is. Darı. [DLT]
- yügürdüşmek**, [yüg-ür-d-üş-mek] {eAT} işteş. f. [-ür] → yüğürdüşmek.
- yügürgen**, [yüg-ür-gēn] (yügürge:n) sf. 1. {eT} Her zaman koşan; koşucu. 2. {eAT} → yüğürgen. 3. {eT} is. Çin'den gelen kervanın müjdecisi. [DLT] ☞ **yügürgen at**, {eT} *Koşucu, yügrük at*. [DLT]
- yügürgün**, [yügür-gün] (yügürgü:n) {eT} is. Darı gibi kırmızı taneli bir bitki. [DLT]
- yügürmek¹**, [yü-mek / ü-mek (yayılmak; uzamak) > yü-gür-mek / yürür-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] 1. Akmak. [ETY] [Tekin] 2. (At için) koşmak; yügrük koşmak; geçmek; seğırtmek; çabuk koşmak; acele etmek; hızlı gitmek; süratle gitmek. {eAT} {ağız} (aynı) [DLT] [EUTS] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Tekin] [DS] 3. Yürümek. [ETY] [KB] 4. Gerdirmek; uzattırmak; yükseltmek. [İKPÖy.]

- yüğürmek²**, [eT. ügür-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Beşik sallamak. [DS]
- yüğürtmek**, [yüğü-r-mek > yüğü-r-t-mek / يوكرت / يوكردمك] {eT} gçl. f. [-ür] 1. Akıtmak. [ETY] 2. Dökmek. [ETY] 3. Koşturmak. {eAT} (aynı) [DLT] [KB] 4. {eAT} Koşmak. 5. {eAT} Erkek hayvanı dişi-si ile çiftleştirmek.
- yüğürü**, [yüğü-r-mek > yüğü-r-ü / يكو / يوكر] {eAT} zf. → yüğürü.
- yüğüruk**, [yüğü-r-mek > yüğü-r-ük] {eT} sf. Çabuk; acele; yüğüruk. [EUTS]
- yüğü**, [eT. yüğ / yok] {ağız} is. Ovadaki küçük yükselti; höyük. [DS]
- yüğücek¹, -ği** [yüğü > yüğü-cek] {ağız} is. Ovadaki küçük yükselti. [DS]
- yüğücek², -ği** [yu-mak > yü-mek > yü-y-cek > yüğü-cek] {ağız} is. Çamaşır. [DS]
- yüğüen**, [yüğü-en > yüğü-en-ğ / يگن] is. 1. {eAT} Gem. 2. {a-ğiz} At başlığı; kantarma. [DS]
- yüğülenmek**, [yük / yok > yüğü-le-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Yükselmek. [DS]
- yüğümek**, [eT. yüğü-mak > yüğü-mek] {ağız} gçl. f. [-er] Yıkamak. [DS]
- yüğünü**, -ğü [eT. yeñil > yeğni-k / yüğünü] {ağız} sf. Hafif. [DS]
- yüğüruk¹, -ğü** [eT. yüğü-(ü)r-ük / يوكر / يوكرك] {eAT} {OsT} sf. 1. (At, deve vb. için) iyi koşan; iyi yürüyen. 2. {ağız} Koşar gibi yürüyen. [DS] 3. {ağız} Eline ayağına çabuk; çevik. [DS] 4. Çalışkan. 5. {ağız} Yürekli. [DS] 6. is. {ağız} At yarışı; koşu. [DS] 7. {ağız} Koşu atı. [DS] 8. {OsT} Yürürlük; hızlı gitme.
- yüğüruk², -ğü** [yüğü-(ü)r-ük] {ağız} is. İplik çilesinin geçirildiği ve döndükçe ipliğin sarıldığı çıkırık. [DS]
- yüğüruk³, -ğü** [yüğü-ür-mek > yüğü-(ü)r-ük] {ağız} sf. 1. Cinsel isteği fazla olan. 2. (Hayvan için) gebe. 3. Çiftleştirilmesine rağmen gebe kalmayınca, koşum hizmetlerinde kullanılan dişi manda. 4. (Ot, çayır, mera vb. için) gü, verimli; iyi. [DS]
- yüğüruk⁴, -ğü** [yüğü-(ü)r-ük] {ağız} is. 1. Yılcık hastalığı. 2. Çocuklarda bağırsak sancısı ile beliren bir hastalık. [DS]
- yüğüruk⁵, -ğü** [yüğü-(ü)r-ük] {ağız} is. 1. Bağlarda, yanlamasına sıralanan tarhların arasında uzanan karık. 2. Dağın doruğu. [DS]
- yüğüruk⁶, -ğü** [yüğü-(ü)r-ük] {ağız} is. Su tutmayan tarla veya tarlanın su tutmayan bölümü. [DS]
- yüğüruk¹**, [yüğüruk-lü] {ağız} sf. Yılcık hastalığına yakalanan. [DS]
- yüğüruk²**, [yüğüruk-lü] {ağız} sf. (Bağ için) tarhlar boyunca arkları bulunan. [DS]
- yüğüruk³**, [yüğüruk-lük / يوكركل] is. 1. {eAT} {OsT} Hızlı koşma. 2. {eAT} Taşkınlık.
- yüğürmek**, [yüğü-r-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor] → yüğürmek². [DS]
- yüğürmek¹**, [yüğü(ü)r-ül-mek] {ağız} dönşl. f. [-ür] Çiftleşip dölmek. [DS]
- yüğürmek²**, [yüğü(ü)r-ül-mek > yüğü-r-mek] {ağız} dönşl. f. [-ür] (Ekin için) rüzgâr etkisi ile dalgalar hâlinde sallanmak. [DS]
- yüğürum**, [yüğü-r-mek > yüğü-r-m] {ağız} is. Döllenme; çiftleşme. ☞ **yüğürum sırası**, {ağız} Koç katımı zamanı. [DS]
- yüğürmek**, [yüğü(ü)r-ü-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] 1. (Hayvan için) çiftleşmek istemek. 2. Çiftleşip dölmek. 3. (Hayvan için) gebe bırakmak. [DS]
- yüğürmle**, [yüğürm-le / يوكرومله] {eAT} zf. Hızla; koşarak; sür'atle.
- yüğürüş**, [yüğü-ür-mek > yüğü(ü)r-üş / يكرش] {eAT} is. Hız; koşuş; sür'at.
- yüğürüşmek**, [yüğü-ür-mek > yüğü(ü)r-üş-mek / يكرشمك] {eAT} is. Hızla koşmak. [DLT]
- yüğürüştürmek**, [yüğürüş-dür-mek / يكرشدرمك] {eAT} gçl. f. [-ür] 1. Koşturmak. 2. Dolaştırmak; deveren ettirmek.
- yüğüsek**, -ği [yüğüse-k > yüğüse-k] {ağız} sf. Yüksek. ☞ **yüğüsekten atmak**, {ağız} Övünmek. [DS]|| **yüğüsekten uçmak**, {ağız} Kendisini veya malının değerini yüksek göstermeye çalışmak. [DS]
- yüğüselmek**, [yüğüse-l-mek / yüğü-se-l-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Yükselmek. [DS]
- yüğüşük**, -ğü [yüğüşük > yüğüşük] {ağız} is. Yüksük. [DS]
- yüğüşünmek**, [yüğü-sün-mek > yüğüşün-mek] {ağız} dönşl. f. [-ür] 1. İştenden kaçmak; yüksünmek. 2. Değersiz görmek; küçümsemek. 3. Kıskanmak. [DS]
- yüğüşürmek**, [yüğü-(ü)r-üş-mek > yüğü-(ü)ş-ür-mek / يوكرشمك] {eAT} is. Hızla koşmak. [DS]
- yüğüleme**, [eT. yüğü-l-mek > yüğü-le-me] {ağız} is. Tüy dökme hastalığı. [DS]
- yüğülmek**, [eT. yüğü-l-mek > yüğü-l-mek] {ağız} dönşl. f. [-ür] Selam vermek. [DS]
- yüğüldüşmek**, [yüğü-ür-d-üş-mek / يكردشمك] {eAT} is. Hızla koşmak; yarışmak.
- yüğürgen**, [yüğü-ür-gen / يكوركن] {eAT} (yüğürgen) sf. Hızlı giden; yürük.
- yüğürmek¹**, [yü-mek / ü-mek (yayılmak; uzamak) > yü-gür-mek / yü-yür-mek / يوكرمك] {eT} gçsz. f. [-ür] 1. Akmak. [ETY] [Tekin] 2. (At için) koşmak; yüğüruk koşmak; geçmek; seğırtmek; çabuk koşmak; acele etmek; hızlı gitmek; sür'atle gitmek. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DLT] [EUTS] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Tekin] [DS] 3. Yürümek. [ETY] [KB] 4. Gerdirmek; uzattırmak; yükseltmek. [İKPÖy.]

yüğürmek², [yüğü-r-mek] {ağız} gçsz. f. [-ür] (Hayvanlar için) çiftleşme zamanı gelmek; çiftleşmek. [DS]

yüğürmek³, [üğü-r-mek > yüğü-r-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Beşik, salıncak vb. sallamak. [DS]

yüğürtmeç, -ci [yüğü-r-t-meç] {ağız} is. Kısır koyun veya sığır. [DS]

yüğürtmek¹, [eT. yüğü-r-mek > yüğü-r-t-mek / يوكرتمك] {eAT} gçl. f. [-ür] 1. Koşturmak. {OsT} (ayn) [DLT] [KB] 2. {eAT} {ağız} gçsz. f. Koşmak; seğırtmek. [DS]

yüğürtmek², [yüğü-r-t-mek يوكرتمك] {OsT} gçl. f. [-ür] Erkek hayvanı dişisi ile çiftleştirmek.

yüğürü, [yüğü-r-mek > yüğü-r-ü يوكرؤ] {eAT} {OsT} zf. Koşarak.

yüğüruk, -ğü [yüğü-r-ük] {ağız} is. Göbek altında şişkinlikle beliren bir hastalık. [DS]

yüğürülmek, [yüğü-r-ül-mek] {ağız} döşl. f. [-ür] (Hayvan için) çiftleşme isteği göstermek; çiftleşmek. [DS]

yüğütmek¹, [yüğü-r-mek > yüğü-t-mek] {ağız} gçsz. f. [-ür] Yüğürmek¹. [DS]

yüğütmek², [yüğü-t-mek] {ağız} gçsz. f. [-ür] Koşup yorulmak. [DS]

yük, [yü-mek / ü-mek (yayılmak; uzamak) > yü-k يوک] {eT} is. 1. Ağırlık. [Mühennâ] 2. Yük. [DLT] [ETY] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [KB] [Bahşayış] 3. Yiğın. [İKPÖy.] 4. Bohça. [DLT] 5. Meyve; yemiş; ürün. [Bahşayış] 6. Kuş tüyü; kuş teleği; ok yeleği. [DLT] 7. Bir taşıtın, bir yük hayvanının ya da kimsenin taşıdığı nesnelerin tümü. 8. Araba, hayvan ya da bir kimsenin taşıyabildiği miktar. 9. mecaz. Bir kimsenin üzerine almak zorunda kaldığı ağır görev. 10. fiz. Bir cismin yüzeyinde biriken elektrik miktarı, şarj. 11. fiz. Bir akışkanın içinde bulunduğu kabın çeperine uyguladığı basınç miktarı. 12. Kamu harcamalarının ya da vergi tutarının ulusal gelire oranla taşıdığı ağırlık. 13. {OsT} Doğacak bebek, cenin. 14. mecaz. Tedirginlik veren şey, engel. 15. tarih. Yüz bin kuruşluk mal veya tutar. 16. {ağız} Beş kilelik veya yüz kiloluk ürün. [DS] 17. {ağız} Hayvan üstündeki iki küfe ağırlık. [DS] 18. {ağız} Para ölçüsü olarak bin lira. [DS] 19. {ağız} Yatak. [DS] ☞ **yük altına girmek**, Ağır bir görevi üzerine almak. || **yük arabası**, Yük taşımakta kullanılan araba. || **yük asansörü**, Üst katlara yük çıkarmak ya da indirmekte kullanılan asansör. || **yük bağlamak**, {eAT} {OsT} 1. Yükü taşınabilecek şekilde hazırlamak. 2. {OsT} → yükünü tutmak. || **yüke gelmek**, {ağız} (Hayvan için) üstüne yük yükletilebilecek çağa gelmek. [DS] || **yük gemisi**, dnz. Yük taşımak için özel olarak yapılmış gemi. || **yük giderici**, hav. Pilotun daha az yorulmasını sağlamak amacıyla dümenlerin kumandalar üzerine yaptığı etkiyi

azaltan mekanik ya da otomatik düzenek. || **yük hayvanı**, Yük taşımakta kullanılan beygir, katır, eşek vb. hayvanlar. || **yük katarı**, Yük treni; marşandiz. || **yük koyacak**, {eAT} Yüklük. || **yük odası**, Yüklük. || (birine) **yük olmak**, 1. (Bir kişi için) sıkıntılı bir işini başkasına yaptırmak. 2. Kendisi için başkasına para harcatmak, masraf yaptırmak. || **yükte hafif pahada ağır**, (Eşya için) taşınması kolay fakat değeri yüksek. || **yük treni**, Yük taşımada kullanılan tren; yük katarı; marşandiz. || **yükün altından kalkmak**, 1. Kendisinden istenen ağır bir işi, görevi başarı ile yapmak, yerine getirmek. 2. Kendisine yapılan bir iyiliğe, iyilik yaparak karşılık vermek. || **yükün bırakmak**, {eAT} (Kadın için) çocuğunu düşürmek. || **yükünden başka bir de artması olmak**, {ağız} 1. Görünen bilinen durumunun dışında başka sıkıntılar da bulunmak. 2. Pazarlık dışında başka sıkıntılar da söz konusu olmak. || **yükünü almak**, Taşınabileceği en ağır yükü yüklenmiş olmak; yeterli sayıda bulundurmamak, dolmak. || **yükünü çekmek**, Bütün ağırlığını taşımak, her türlü eziyete katlanmak. || **yükünü tutmak**, Çok para kazanmış olmak; zengin olmak; zenginleşmek. || **yükünü uğunmak**, {ağız} Malıyla gururlanmak. || **yükünü yıkmak**, {ağız} Hamile kadına doğum yaptırmak. || **yükünü yukarı tutmak**, {OsT} Kendini naza çekmek; nazlanmak. || **yükünü yukarı yığmak**, {eAT} {OsT} → yükünü yukarı tutmak. || **yükü yıkmak**, {ağız} (Gebe kadın için) doğurmak. [DS] || **yük vagonu**, Yük taşımada kullanılan vagon. || **yük vurmak**, Bir hayvana yük yüklemek. || **yük yap**, {eAT} {OsT} Ev eşyası; kap kacak; taşınabilir eşya. || **yük yeri**, {ağız} Yatak, yorgan konulan dolap. [DS]

yükçi, [yük-çi] (yükçi:) {eT} sf. Yük taşıyan. [KB]

yükçü, [yük-çü] is. 1. Sırtında ya da elinde yük taşıyarak para kazanıp geçimini sağlayan kimse; taşıyıcı; hamal. 2. {ağız} Çerçi. [DS]

yükçülük, -ğü [yük-çü-lük] is. Yük taşıma işi; hamallık; taşıyıcılık.

yükdig, [yük-dig] {eT} is. Bir tür kuş. [KB]

yüklenmek, [eT. yük-ün-mek > yük-en-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] Secde etmek. [DS]

yükleğsek, [yük-lē-mek > yükleğ-sek] {eT} sf. Yüklelemek isteyen. [DLT]

yüklem, [yük-le-m] is. 1. Yükleme eylemi. 2. dbl. Cümlede, öznenin yaptığı ya da olduğu, nesnenin etkilendiği iş ya da durumu fiil aracılığıyla bildiren kelime ya da kelime grubu, (1942). 3. mant. Bir konu için olumlanan ya da reddedilen şey. ☞ **yüklem birliği**, dbl. Yüklem öbeği. || **yüklem öbeği**, dbl. Yükleme birlikte kullanılan söz ve tamlamalar.

yükleme, [yük-le-me] is. 1. Yükleme eylemi. 2. Eşyaları taşıma aracı üzerine yerleştirmeye dayanan aktarma işlemi; tahmil. 3. bsy. Bir programı çeşitli amaçlarla bir bilgisayar ana belleğine yerleştirme

işlemi. **4.** Bir bilgi ya da veri taşıyan manyetik kart vb. şeyi okuyucu üzerine yerleştirmek. **5.** Bilgileri bilgisayarın hafızasına girme işlemi; girme. **☐ yüklenme boşaltma**, *dnz.* Bir gemiye yük alma ve bu gemideki yükü boşaltma işlerinin tümü. || **yüklenme durumu**, *dbl.* Bir fiille, o eylemden doğrudan etkilenen nesne arasındaki ilişkiyi belirten durum; belirtme durumu; -i hâli; akuzatif: (-İ, -I, -U, -Ü, -y-İ, -y-I, -y-U, -y-Ü) || **yüklenme hâli**, *dbl.* Yüklenme durumu. || **yüklenme taşıma**, *Bir maden ocağında cevherin kazıldıktan sonra taşıma araçlarına yüklenmesi ve ilgili yere taşınması işlerinin tümü.*

yüklemedeçi, [yük-lē-mek > yük-le-me-deçi] (*yüklemedeçi*;) {eT} *sf.* Yüklemeyen; yüklemeyici. [DLT]

yüklemeğli, [yük-lē-mek > yüklemeğ-li] {eT} *sf.* Yüklemeğe dileğinde olan; yüklemek azminde olan. [DLT]

yüklemek, [yük > yük-lē-mek] (*eT. yükle:mek*) {eT} *gçl. f.* [-r] [-l(ü)-yor] **1.** Yük vurmak; yüklü hâle getirmek. {eT} (*aynı*) [DLT] [EUTS] **2.** (Taşınacak, kaldırılacak vb. eşya için) taşıma aracı ya da yük hayvanı üzerine yerleştirmek, bağlamak, asmak veya koymak. **3.** (Taşıt için) taşınması için üzerine ya da içerisine yük koymak, yerleştirmek. **4. mecaz.** Bir kimseyi ağır bir sorumluluk altına sokmak; yapması için bir görev vermek; yükümlülük altına sokmak. **5. mecaz.** (Sorumluluk, suç vb. için) ilgisi olmayan birinin üzerine atmak. **6. fiz.** Bir maddeye elektrik yükü vermek. **7. bsy.** Bir programı, çeşitli amaçlarla bir bilgisayarın ana belleğine yerleştirmek. **8.** (Fırın için) fırına işlenecek ürün ya da cevherleri doldurmak. **9.** Sırtına bir şeyler almak. [Mühennâ] **10.** (Kadın için) gebe kalmak. [Mühennâ]

yüklemleme, [yük-le-m-le-me] *is. dbl.* **1.** Yüklemeleme eylemi. **2.** Yükleme verme; anlatılmak istenen sözü yüklem ile tamamlama.

yüklemlemek, [yüklem-le-mek] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] Yükleme vermek; anlatılmak istenen sözü yüklem ile tamamlamak.

yüklenelenebilir, [yüklem-le-n-e+bil-ir] *sf. fel.* Bir özne hakkında söylenebilen, ileri sürülebilen; o özneye uygulanabilen.

yüklemsel, [yüklem-sel] *sf.* **1. mant.** Yüklemele ilgili; yüklemle ilişkin. **2. dbl.** Yükleme işlevi üstlenmiş olan. **3.** Tek bir yüklemle indirgenmiş olan.

yüklemsi, [yüklem-si] *is.* Yükleme özelliği taşıyan öge. **Sanırım, siz bunu bilirsiniz.**

yüklemsinmek, [yük-lē-mek > yük-le-m-sin-mek] {eT} *dönşl. f.* [-ür] Yükleme görünmek. [DLT]

yüklendirmek, [yük-le-n-dir-mek] {eAT} *gçl. f.* [-ür] Gebe bırakmak.

yüklenici, [yük-le-n-ici] *is.* **1.** Bir işi yapmayı yüklenen kimse; taahhütte bulunan kişi; müteahhit. **2. sf.** Bir işi üstüne alan; yüklenen; taahhüt eden.

yüklenilme, [yük-le-n-il-me] *is.* Yükleme eylemi.

yüklenilmek, [yük-le-n-il-mek] *edil. f.* [-ir] **1.** Yükleme eylemi yapılmak. "Sorumluluk taraflarca ortaklaşa yüklenildi." **2.** Yaslanmak, ağırlığını vermek eylemi yapılmak. **3.** Israrlı davranılmak; ısrar edilmek.

yüklenme, [yük-le-n-me] *is.* Yükleme eylemi.

yüklenmek, [yük-le-n-mek] *edil. f.* [-ir] **1.** Yükleme eylemi yapılmak. "Yataklar katıra yüklendi." **2.** Yükleme eylemi başkaları tarafından kendine uygulanmak; atılmak; suçlanmak. "Bu da garibe yüklendi." **3. dönşl. f.** Bir yükü kendi üzerine almak; taşımak üzere sırtına, omzuna yerleştirmek. **4.** İş yapmayı kabullenmek; sorumluluğu ve yükümlülüğü üzerine almak. **5.** Kendi ağırlığını bir başkasının üzerine vermek; ona yük olmak; bedenini yastlamak. **6.** Bir kimsenin bir işi yapması için ısrar etmek; onu bu işe zorlamak. **7.** Yük sahibi olmak; yük edinmek.

yüklet, [yük-le-mek > yük-le-t] {eAT} *is.* Yük hayvanı. [DK]

yükleten, [yük-le-t-en] *sf.* **1.** Yükleme eylemini yapan. **2. is. dnz.** Navlun sözleşmesi gereğince taşınacak yükü gemiye veren kimse.

yükletilme, [yük-le-t-il-me] *is.* Yükleme eylemi.

yükletilmek, [yük-le-t-il-mek] *edil. f.* [-ir] **1.** Yükleme eylemi yapılmak. **2.** Kendisine yüklemek eylemi uygulanmak.

yükletme, [yük-le-t-me] *is.* Yükleme eylemi.

yükletmek¹, [yüg > yüg-le-t-mek] {eT} *gçl. f.* [-ür] Oka yelek taktırmak. [DLT]

yükletmek², [yük > yük-le-t-mek] *gçl. f.* [-ür] Yükleme eylemini birine yaptırmak; yüklettirmek. {eT} (*aynı*) [DLT]

yükleyici, [yük-le-y-ici] *sf.* **1.** Yükleme işini yapan; yükleyen. **2. is.** Ağır yükleri kaldırma, taşıma ve yüklem işlerinde kullanılan motorlu ya da elektrikli araç. **3. bsy.** Bir bilgisayarın ana belleğine bir program yerleştirmeye olanak tanıyan genel program. **☐ yükleyici taşıyıcı**, *Maden ocaklarında, yüklem, boşaltma ve taşıma işlerinde kullanılan lastik tekerlekli araç.*

yükleyiş, [yük-le-y-iş] *is.* Yükleme eylemi ve biçimi.

yüklü, [yük-lü] {eAT} *sf.* **1.** Üzerine yük konulmuş olan; yükü bulunan; üzerinde ya da içinde yük bulunan. {eT} (*aynı*) [Bahşayış] **2.** Yükleme olmuş olan. **3.** Yapılacak yoğun ve çok işi bulunan. **4.** (İş, çalışma vb. için) yoğun ve aşırı çalışmayı gerektiren; ağır; güç. **5.** Oldukça fazla; pek çok. **6. {eAT} {OsT} {ağız}** Gebe; hamile. [Bahşayış] [DS] **7. argo.** Çok sarhoş. **8. argo.** Paralı; zengin. **9. balıkç.** (Balık için) yumurtalarını bırakmaya hazır; yumurtalı. **10. {ağız}** (Ağaç için) meyvesi bol. [DS]

yüklüğ, [yüg > yüg-lüg] {eT} sf. (Ok için) yelekli. ☞ **yüklüğ ok**, *Yelekli ok*. [DLT]

yüklük¹, -ğü [yük-lük] is. 1. Yük konulan yer. 2. Evlerde yatak, yorgan vb. eşya konulan büyükçe kapaklı dolap biçimindeki yer; yük. 3. {ağız} Evlerde yıkanmak için ayrılmış bölüm. [DS]

yüklük², -ğü [yük-lük] {ağız} is. 1. Yük. 2. Yük olma durumu. 3. Bir hayvanın taşıyabileceği kadar olan ağırlık. [DS]

yüklülük, -ğü [yük-lü-lük يوكلولك] is. 1. Yüklü olma durumu. 2. Ağırlık; gerginlik. 3. {eAT} Gebelik; hamilelik.

yükmek¹, [Sansk. yükmek / yü-mek / ü-mek (yayılmak; uzamak) > yü-k-mek / ük-mek] gçl. f. [-er] 1. Toplamak; derlemek; üst üste yığmak; biriktirmek. [EUTS] [Gabain] [İKPÖy.] 2. Eğmek.

yükmek², [ük-mek / yükmek] {eT} is. 1. Yığın; dernek; topluluk; yığma; küme. [Gabain] [Üç İtigsizler] [EUTS] 2. Pislik; gübre. [EUTS]

yüksecük, [yükse-cük / yükse(k)-cük يو كساجك] {eAT} sf. Yüksekçe; az yüksek.

yüksek¹, [yük-sē-mek (yükselmek) > yük-se-k يو كسك] sf. 1. Benzerlerine göre taban sayılan altı ile üstü arasındaki dikey yöndeki uzaklık çok olan; uzamış. {eT} (ayrı) [DLT] [EUTS] [İKPÖy.] [Gabain] [Bahşayış] [Mühennâ] 2. Belirli bir yere göre daha yukarı konumda bulunan; yukarıda kurulmuş olan. 3. Gücü, etkisi, şiddeti fazla olan; güçlü, etkili, şiddetli. 4. Miktarca fazla olan. 5. mecaz. Rütbe, derece veya makam bakımından üstün olan. 6. (Fiyat vb. için) normal değerlerin üstünde olan; çok. 7. mecaz. Ruh ve karakter bakımından güçlü, normal değer ölçüsünün üzerinde olan; erdemli; faziletli. 8. mecaz. Toplum içinde para, ün vb. bakımından üstünlüğü olan. 9. is. Yukarıda bulunan; üst tarafta olan yer. 10. zf. Büyük para ile. ☞ **yüksek atlama**, spor. Bir engelin önüne bacakların sıçrama gücü ile geçmeyi amaçlayan bir atlama türü. || **yüksek bağlılık**, bilş. Çok az bozulma bulunan radyo ses iletim ve kayıt sistemi; hi-fi. || **yüksek basınç**, fiz. 760 mm. üzerinde ve güzel geçeceği tahmin edilen açık hava basıncı; antisiklon. || **yüksek fırın**, Sanayide demir cevherini indirgeme ile ergitmekte, dökme demir ve diğer demir alaşımlarını hazırlamakta kullanılan, kok ısıtımali düşey gövdeli, ısı derecesi çok yüksek fırın. || **yüksek fiyat**, Değerinden çok fazla olan fiyat; çok pahalı olma. || **yüksek gerilim**, fiz. Otuz üç bin ile elli dört bin kilovat arasındaki gerilime verilen ad. || **yüksek hava**, folk. Yörükler tarafından tiz bir sesle söylenen havalara verilen ad. || **yüksek kabartma**, Figürleri gerçeğinin yarısı ile dörtte üçü arasında çıkıntılı olan kabartma. || **yükseklerde dolaşmak**, mecaz. Elde edilmesi güç şeyler istemek. || **yüksek lisans**, Lisans öğretiminden sonra yapılan üst düzeydeki öğrenim. || **yüksek**

mahkeme, huk. Bir yargı alanında en son kararı veren yargı makamu. || **yüksek okul**, Lisans düzeyinde öğretim veren belirli bir mesleğe yönelik yüksek öğrenim kurumu. || **yüksek ova**, Yamaçların yüksek bölümlerindeki sekilere verilen ad. || **yüksek ovalaşma**, jeol. Buzulların etkisi ile yamaçların yüksek bölümlerinde sekiler oluşması. || **yüksek oynamak**, Yere sürülen peyi yüksek tutarak kumar oynamak; büyük oynamak. || **yüksek oyun**, folk. Yörükler tarafından yüksek hava eşliğinde oynanan karşılama türü halk oyunlarına verilen ad. || **yüksek öğrenim**, Orta öğrenim düzeyi üzerindeki öğrenim. || **yüksek öğretim**, Ortaöğretimden sonra gelen, üniversite, akademi ve yüksek okullar ile bu eğitim kurumlarını yönetmek görevini ve sorumluluğunu taşıyan birimlerden oluşan örgüt. || **yüksek perdeden**, Yüksek sesle. || **yüksek perdeden konuşmak**, 1. Yüksek sesle konuşmak. 2. Kendini karşısındakinden üstün gören tutum ve sertlikte konuşmak. 3. yapamayacağı şeyleri yapabileceği gibi konuşmak. || **yüksek ses**, 1. Uzaktan işitilebilecek nitelikteki ses. 2. müz. İnce ses. || **yüksek sosyete**, Sosyetenin önde gelenleri. || **yüksek tahsil**, Yüksek öğrenim. || **yüksekten almak**, Karşısındakilere olduğundan fazla böbürlenmek, abartılı davranmak. || **yüksekten atmak**, Yapamayacak şeyleri yapabilirmiş gibi söylemek, davranmak; mangalda kül bırakmamak. || (birine) **yüksekten bakmak**, Kendini karşısındakinden üstün görmek. || **yüksekten konuşmak**, Kendini çevresindekilere kabul ettirebilmek için övünerek konuşmak. || **yüksekten uçmak**, 1. Yükseklerde dolaşmak. 2. → Yüksek uçmak. || **yüksek uçmak**, {OsT} 1. Yüksekten atıp tutmak; çok abartmak. 2. Büyüklük taslamak. || **yüksek yaylak**, Orman sınırlarının üstünde, en az bin altı yüz metre yükseklikte bulunan yaylak.

yüksek², [yük-sē-mek > yükse-k / yüksü-k] {eT} is. Terzi yüksüğü. [DLT]

yüksekgeçiren, [yüksek+geç-ir-en] sf. Belirli bir frekanstan daha yüksek salınımları geçiren.

yükseklik, -ği [yüksek-lik يو كسلك] is. 1. Yüksek olma durumu ve konumu. 2. Bir şeyin tabandan tepesine kadar olan uzaklık. 3. Bir şeyin düşey boyut üzerinde, bulunduğu belirli konum. 4. {eAT} Cömertlik. 5. coğ. Yükselti; irtifa. 6. mat. Geometrik şekillerde taban ile tepe noktası arasındaki en kısa uzaklık. ☞ **yükseklik korkusu**, Yüksek bir yerden aşağıya bakıldığında duyulan iç sıkıntısı; aşağı bakma korkusu.

yükseklikölçer, [yüksek-lik+ölç-er] is. Bulunulan yerin deniz seviyesine göre yüksekliğini gösteren aygıt; altimetre.

yüksekuçar, [yüksek+uç-ar] is. Yükseklerde 15-20 saat uçuş yapabilen güvencin türü.

yükselen, [yüksel-en] sf. 1. Yükselme eylemini ger-

- çekleştiren. 2. Aşağıdan yukarıya doğru çıkan. 3. Başlangıç bölümleri yatay iken dikelen.
- yükselim**, [yüksel-im] *is. gök b.* Bir yıldızın, gökküresinde ekvator düzlemine açılma uzaklığı.
- yükseliş**, [yüksel-iş] *is.* Yükselmek eylemi ve biçimi.
- yükselme**, [yüksel-me] *is.* 1. Yükselmek eylemi. 2. Suların kabarak yüzeyinin yüksek bir konuma ulaşması. 3. Hız, basınç, genlik vb. şeylerin artması; çoğalması. 4. Ufuk üzerinde yükselen bir gök cisminin yaptığı hareket.
- yükselmek**, [eT. yük-se-mek / ük-se-mek > yük-se-l-mek] *gçsz. f. [-ir]* 1. Yükselme çıkma; yüksek konum kazanmak. 2. Yukarı doğru çıkmaya başlamak veya yönelmek. 3. Yüksekliği artmak. 4. Sayıca, nicelikçe, değerce eskisinden daha yüksek hâle gelmek; artmak. 5. (Ses için) uzaktan işitilebilecek duruma gelmek; güçlenmek; şiddetlenmek. 6. (Bitki için) büyümeye başlamak; boyu uzamak; büyümek. 7. (Fiyat için) çoğalmak; artmak. 8. (Maaş, ücret vb. için) artmak. 9. (Kişi için) aşaması artmak; terfi etmek. 10. *mecaz.* Zihinsel, tinsel bakımdan ya da toplumsal değerler yönünden üstün bir düzeye gelmek; yüce duruma gelmek; yücelmek.
- yükselteç**, **-ci** [yüksel-t-eç] *is.* Elektrik akımının yeğnilğini, gücünü artırmaya yarayan elektronik devre; amplifikatör.
- yükseltgeme**, [yükse-l-t-ge-me] *is.* 1. Yükseltmek eylemi. 2. *kim.* Oksijen tarafından başlatılan ve bir elementteki elektronları uzaklaştırmayı sağlayan kimyasal tepkime; oksitleme. ☞ **yükseltgeme - indirgeme**, *Yükseltgen bir madde ile indirgen bir maddenin birbirleri üzerine yaptıkları karşılıklı etki; yükseltgenme - indirgenme.*
- yükseltgemek**, [yükse-l-t-ge-mek] *gçl. f. [-r] [-g(i)-yor]* *kim.* 1. Bir elementi oksit durumuna geçirmek; oksitlemek. 2. Oksijen ile birleştirmek. 3. Bir elementin yükseltgenme derecesini artırmak; oksitlemek. 4. Yükseltgeme işleminden geçirmek.
- yükseltgen**, [yükse-l-t-gen] *sf. kim.* 1. Yükseltgeme özelliği taşıyan; yükseltgeyen; oksitleyici. 2. *is.* Oksijen verebilen madde; elektron bağlayabilen kimyasal madde.
- yükseltgenbilir**, [yükse-l-t-gen-e+bil-ir] *sf.* Yükseltgenmeye yatkın olan; yükseltgenebilen.
- yükseltgenbilirlik**, **-ği** [yükse-l-t-gen-e+bil-ir-lik] *is.* 1. Oksijenle birleşebilme özelliği. 2. Yükseltgenme derecesini artırarak birleşik oluşturmaya yatkın olan maddenin özelliği.
- yükseltgenme**, [yükse-l-t-ge-n-me] *is.* 1. Yükseltgenmek eylemi. 2. *kim.* Bir element ya da iyonun elektron vererek daha yüksek bir değere erişmesi; oksitleme.
- yükseltgenmek**, [yükse-l-t-ge-n-mek] *edil. f. [-ir]* *kim.* 1. Oksit durumuna geçmek. 2. Yükseltgenme derecesi artmak; oksitlenmek.
- yükseltti**, [yükse-l-t-i] *is.* 1. *coğ.* Yer kabuğu üzerindeki bir yerin deniz seviyesine göre ölçülen yüksekliği; rakım; irtifa. 2. *gök b.* Bir yıldızdan gözlemcinin gözüne gelen ışılta ile ufuk düzlemi arasındaki açı. ☞ **yükseltti ölçümü**, 1. *Yükselttilerin belirlenmesi tekniği.* 2. *Bu ölçümlerin sonucu.*
- yükseltici**, [yükse-l-t-ici] *is.* Yükselten; yükseltmeyi sağlayan.
- yükseltilme**, [yükse-l-t-il-me] *is.* Yükseltmek eylemi.
- yükseltilmek**, [yükse-l-t-il-mek] *edil. f. [-ir]* Yükseltmek eylemi uygulanmak; yüksek konuma getirilmek.
- yükseltim**, [yükse-l-t-im] *is.* Yükseltmek eylemi ve süreci.
- yükseltiölçer**, [yükse-l-t-i+ölç-er] *is.* Bulunulan yerin deniz seviyesine göre yüksekliğini gösteren aygıt; altimetre.
- yükseltme**, [yükse-l-t-me] *is.* 1. Yükseltmek eylemi. 2. *dbl.* Bir terimin daha iyi bir anlama büründüğü anlamsal değişim.
- yükseltmek**, [yükse-l-t-mek] *gçl. f. [-ir]* 1. Yüksekliğini artırmak; yüksek konuma getirmek. 2. Yukarı kaldırmak. 3. Bir şeyin değerini, sayısını, oranını artırmak. 4. (Kişi için) rütbe ve mevki bakımından üst konuma getirmek; terfi ettirmek. 5. Daha değerli, daha üstün ve saygın bir düzeye çıkarmak; yüceltmek. 6. Güçlendirmek; şiddetlendirmek. 7. *mecaz.* Değerini olduğundan daha çok göstermek. 8. *mat.* Bir sayıyı, birkaç kez kendisi ile çarpma.
- yükselmek**¹, [ük-mek (yığmak, biriktirmek) > yük-sē-mek / ük-sē-mek] (*yükse:mek*) {eT} *gçsz. f. [-r]* Yığmak istemek; biriktirmek istemek. [IKPÖy.]
- yükselmek**², [yü-mek / ü-mek (yayılmak; uzamak) > yü-k-mek > yük-sē-mek] (*yükse:mek*) {eT} *gçsz. f. [-r]* Yükselmek; uzamak. [IKPÖy.] [DLT] [KB]
- yükseltmek**, [yük-sē-mek > yük-se-t-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Yükseltmek. [DLT]
- yüksinmek**, [yük-si-n-mek يوكنسمك] {eAT} *dönşl. f. [-ür]* → yüksünmek.
- yüksük**, **-ğü** [eT. yik (dikiş) > yik-sik > yüksük] *is.* 1. Dikiş dikerken itilen iğnenin parmağı acıtmaması için orta parmak ucuna takılan kesik koni biçimindeki koruyucu. {eT} (*aynı*) [DLT] 2. *bot.* Bitki köklerinin ucunu örten koruyucu kısım. 3. {ağız} Çekirgenin yer altına gömdüğü yumurta torbası. [DS] 4. {ağız} Develerin ağzına geçirilen ipten örülmüş file biçimindeki ağızlık. [DS] 5. {ağız} Değirmende taşlar ortasına konulan yatay demir yatak. [DS] 6. *anat.* {ağız} Baldır kemiğinin kalça kemiği ile leştiği yer. [DS] ☞ **yüksük kadar**, *Çok az; az mik-*

tarda.|| **yüksük kına**, *Yalnız tek bir parmağın baş tarafına sürülen kına.*|| **yüksük ölçmek**, *Çok az vermek; esirgemek.*|| **yüksük makarna**, *Yüksük görünümünde olan makarna.*|| **yüksük otu**, *bot. Sıracagillerden, ormanların ağaçsız kesimlerinde ve kırlarda yetişen, az yapraklı, yüksük biçiminde kırmızı, sarı ya da beyaz zigomorf çiçekleri olan, kalp hastalıklarında kullanılan dijitalin adında bir alkaloit içeren otsu bitki, (Digitalis purpurea.)*

yüksükçük, -gü [yüksük-çük] {ağız} *is.* **1.** *bot.* Yüksük otu. **2.** Aşık kemiği. [DS]

yüksünme, [yük-sün-me] *is.* Yüksünmek eylemi.

yüksünmek, [yük-sün-mek] {يوكسونمك} *gçsz. f.* [-ür] **1.**

Bir şeyi veya kimseyi kendisi için yük olarak görmek; onu kendisine yük saymak; yük saymak; istiskal etmek. {eAT} {aynı} **2.** {OsT} {ağız} Kiskanmak. [DS] **3.** Tembellik etmek; üşenmek. **4.** {ağız} (Gebe kadın için) zayıflamak. [DS] **5.** {ağız} Çekinmek. [DS] **6.** {ağız} İncinmek; gücenmek; alınmak. [DS] **7.** {ağız} Ayak diremek; üstelemek. [DS]

yüksürmek, [yük-sün-mek > yük-sür-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-ür] **1.** Ayak diremek; üstelemek. **2.** Başvurup istemek; dilemek. **3.** Önermek. [DS]

yüksüz, [yük-süz] *sf.* **1.** Yüğü olmayan; boş. **2.** (Kadın için) hamile olmayan. **3.** (Balık için) yumurtalarını üreme alanına boşaltmış olan.

yüküm, [yük-üm] *is.* **1.** Bir şeyi yapma zorunluluğu; mecburiyet; mükellefiyet (1935). **2.** Yapılması zorunlu olan iş.

yükümlendirme, [yük-üm-le-n-dir-me] *is.* Yükümlendirmek eylemi.

yükümlendirmek, [yük-üm-le-n-dir-mek] *gçl. f.* [-ir] Yükümlülük altına almak; yapmak zorunluluğu getirmek.

yükümlenme, [yük-üm-le-n-me] *is.* Yükümlenmek eylemi.

yükümlenmek, [yük-üm-le-n-mek] *dönşl. f.* [-ir] **1.** Yükümlü hâle gelmek. **2.** Bir şeyin sorumluluğunu üzerine almak; tekeffül etmek.

yükümlü, [yük-üm-lü] *sf.* **1.** Yükümü olan; mükellef. **2.** *is.* Yükümlülük altında bulunan kişi. ☐ **yükümlü olmak**, (Bir eylemle birlikte) yapmak zorunda olmak; o işi yapmaktan başka bir çıkar yolu bulunmamak.

yükümlülük, -gü [yük-üm-lü-lük] *is.* **1.** Yükümlü olma durumu. **2.** *huk.* Bir hukuk kuralı gereği kişilerin yerine getirmek zorunda olduğu şey; yüküm; mükellefiyet.

yükümsemek, [yük-ümse-mek] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-s(ü) -yor] Soğuk davranmak; küçümsemek. [DS]

yükün¹, [yük-ün] {eT} *is.* Dizgin. [Gabain]

yükün², [yük > yük-ün] *is. kim.* İyon.

yükün³, [yük-ün] *is.* **1.** Tazim; saygı **2.** {ağız} Sorumluluk. [DS]

yükünç, [yük-ün-mek > yük-ün-ç] {eT} *is.* **1.** Hürmet; saygı; ululama. [EUTS] [Gabain] **2.** Mukaddime; ithaf. [Gabain] **3.** Namaz; ibadet; baş eğme; secde; ihtiram. [DLT] [Gabain]

yükündeçi, [yükün-mek > yükün-deçi] (*yükündeçi:*) {eT} *sf.* İbadet eden; baş eğen. [DLT]

yükündürmek, [yükün-mek > yükün-dür-mek / yükün-tür-mek] {eT} *gçl. f.* [-ür] Hürmet ettirmek; baş eğdirmek; boyun eğdirmek; itaat ettirmek. [ETY] [Gabain] [Tekin]

yüküngen, [yükün-mek > yükün-gën] (*yükünge:n*) {eT} *sf.* Her zaman ibadet eden; hep baş eğen. [DLT]

yüküngüçi, [yükün-mek > yükün-gü-çi] (*yüküngüçi:*) {eT} *sf.* İbadet eden; baş eğen. [DLT]

yükünme, [yük-ün-me] *is.* Yükünmek eylemi; tazim.

yükünmek¹, [yük-ün-mek] {يوكينمك} {eT} *dönşl. f.* [-ür] **1.** Yere kapanmak; secde etmek; tapınmak; tazimde bulunmak; ululamak; ihtirama durmak; ibadet etmek; namaz kılmak. [DLT] [EUTS] [ETY] [Gabain] [İKPÖy.] [KB] **2.** Baş eğmek; itaat etmek; büyük önünde eğilmek. {eAT} {OsT} {aynı} [DLT] [Gabain] **3.** Eğilmek; diz çökmek; ihtiram etmek. {eAT} {OsT} {aynı} [ETY] [EUTS] **4.** İbadet etmek; eğilmek. [ETY] **5.** {ağız} Çaresiz kalıp kabul etmek; boyun eğmek. [DS]

yükünmek², [yük-ün-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ür] Yüksünmek. [DS]

yükünmek³, [öykü-n-mek > yükün-mek] {ağız} *gçl. f.* [-ür] Öykünmek. [DS]

yükünmek⁴, [yük > yük-ün-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ür] Yüğü sırtına almak; yüklenmek. [DS]

yüküntürmek, [yükün-tür-mek] {eT} *gçl. f.* [-ür] Diz çöktürmek. [ETY]

yükürmek¹, [yügür-mek / yükür-mek] {eT} *gçsz. f.* [-ür] Koşmak. [Mühennâ]

yükürmek², [yük > yük-ür-mek] {يوكورمك} {eAT} {OsT} *gçsz. f.* [-ür] **1.** Gebe kalmak; yüklü hâle gelmek. **2.** Erkek hayvan dişisine aşmak. **3.** (Erkek için) kadınla cinsel ilişkiye girmek; karılmak.

yülemek, [yüle-le-mek > yülâ-le-mek] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-l(i) -yor] Keskin duruma getirmek; bilemek. [DS]

yüleri, [yülek > yülek-li] {ağız} *sf.* Keskin; bilenmiş. [DS]

yülebi, [? yülebi] {ağız} *is.* Diken kesmede kullanılan orağa benzer araç. [DS]

yülegü¹, [yölē-mek > yölē-gü] [Clauson] / yülē-gü] (*yüle:gü:*) {eT} *is.* Destek; dayak. [DLT]

yülegü², [yüli-mek > yülē-gü] (*yülegü:*) *is.* {eT} Ustura; bıçkı. [EUTS]

yüleği, [eT. yülü-mek / yüle-mek > yülēgü > yüleği] {ağız} *is.* **1.** Ustura. **2.** Belığı taşı. [DS]

yülelemek, [yülek > yülek-le-mek / yüleḡ-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] → yülemek. [DS]
yülek¹, [yölē-mek / yülē-mek > yöle-k / yüle-k] is. 1. {eT} Destek. [KB] 2. {ağız} Ağzı kütleşmiş balta, çapa gibi araçların ağzını açtırma, biletme işlemi. [DS]
yülek², -ği [yüle-k] {ağız} is. Bir ile iki yaş arasındaki at. [DS]
yülek³, -ği [yüle-k] {ağız} sf. Tıraş edilmiş; kılları kesilmiş. [DS]
yülemekmek, [yülek-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] → yülemek². [DS]
yülekli, [yülek-li] {ağız} sf. Bilenmiş; keskin. [DS]
yülekliḡ, [yölē-mek > yüle-k-lig] {eT} sf. Dayanmış; söykenmiş; dikilmiş. [DLT]
yülelemek, [yüle-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] → yülemek². [DS]
yülemek, [yölē-mek > yöle-l-mek [Clauſon] / yüle-l-mek] {eT} edil. f. [-ür] Direk dikilmek. [DLT]
yüleme¹, [yüle-me] {ağız} is. Çivi düzeltmede kullanılan ufak çekiç. [DS]
yüleme², [yüle-me] {ağız} is. Yülemek eylemi; tıraş etme. ☞ **yüleme olmak**, {ağız} Tüyü dökülmek. [DS]
yülemek¹, [yölē-mek [Clauſon] / yülē-mek] (yöle:-mek) is. gçl. f. [-r] 1. {eT} Desteklemek; destek vurmak; güvenmek. [DLT] [KB] 2. {ağız} Birini başkasına karşı doldurmak. [DS]
yülemek², [yüle-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Tıraş etmek; kazımak. 2. Yolmak; koparmak. 3. Balta, keser, çapa gibi araçların ağzını düzeltmek; inceltmek; bilemek. 4. Bitirmek; tamamlamak. [DS]
yüleşi, [yöleş-mek > yöle-ş-ī [Clauſon] / yüle-ş-ī] (yüleşi:) {eT} sf. Benzer; müşabih. [EUTS]
yüleşmek, [yölē-mek > yöle-ş-mek [Clauſon] / yüle-ş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] Benzemek. [EUTS]
yüleştürmek, [yöleş-mek > yöleş-tür-mek [Clauſon] / yüleş-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Mukayese etmek; benzetmek; karşılaştırmak. [EUTS]
yülemek, [yüle-mek > yüle-t-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] 1. Tıraş etmek; kazımak. 2. (Meyve, çiçek vb. için) yolmak; koparmak. 3. Balta, bıçak gibi araçların ağzını açtırmak; biletmek. 4. Ucunu sivriltilmek. [DS]
yülgü, [eT. yül-i-gü] is. {ağız} Tıraş bıçağı; ustura.
yüligü, [yüli-mek > yüli-gü] (yüligü:) {eT} is. Saç tıraş eden ustura. [EUTS] [DLT]
yülmek, [yüli-mek > yüli-l-mek] {eT} edil. f. [-ür] Yolunmak. [DLT]
yülimek, [yül-i-mek] (yüli:mek) {eT} gçl. f. [-r] Tıraş etmek; istenmeyen tüyleri temizlemek, yolmak. [DLT]
yülmek, [yüli-mek > yüli-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Tıraş ettirmek. [DLT]

yülman, [? yülman] {ağız} is. Sivri tepe. [DS]
yülügen, [yüli-mek > yülü-gen يولوكن] {eAT} sf. Ustura.
yülüğü, [yüli-mek > yüli-gü / yül-ü-gü] (yülü:gü:) {eT} is. Ustura. [EUTS]
yülüḡen, [yülü-ḡen] {OsT}{ağız} is. Tıraş bıçağı; ustura. [DS]
yülük¹, -ḡü [yüli-mek > yülü-k يولك] sf. 1. {eT} {eAT} Sakalı bıyığı kesilmiş; tıraş olmuş; saç sakalı düzgün; matruş. [KB] 2. {ağız} Sakalsız. [DS]
yülük², -ḡü [yülü-k] {ağız} sf. Yarık; yırtık; delik. [DS]
yülüme¹, [yülü-me] {ağız} is. Çivi düzeltmekte kullanılan küçük çekiç. [DS]
yülüme², [yülü-me] {ağız} is. Yağhanelerde, mendenen çıkan yağın döküldüğü kazan. [DS]
yülüme³, [yülü-me] is. Yülemek eylemi.
yülmek, [eT. yül-i-mek > yülü-mek يولومك / يولك] {eAT} {OsT} {ağız} gçl. f. [-r] 1. Vücuttaki fazla kılları ustura veya tıraş bıçağı ile almak; kılları kökünden kesmek; kazımak; tıraş etmek. 2. {ağız} (Çiçek, meyve vb. için) yolmak; koparmak. [DS]
yülünme, [yülü-n-me] is. Yülünmek eylemi.
yülünmek, [yülü-n-mek يولنمك] {OsT} edil. f. [-ür] 1. Tıraş edilmek. 2. dönşl. f. Kendi kendine tıraş olmak. {ağız} (aynı) [DS] 3. {ağız} Tüyleri dökülmüş olmak. [DS]
yülüşmek, [yölē-mek > yöle-ş-mek [Clauſon] / yülü-ş-mek] {eT} işteş. f. [-ür] Benzemek. [EUTS]
yülütmek, [yüli-mek > yüli-t-mek يولتتمك] {eT} {eAT} {OsT} gçl. f. [-ür] 1. Tıraş ettirmek. {ağız} (aynı) [DLT] [DS] 2. {ağız} Ormandaki ağaçların dallarını dibinden keserek budamak; yelemek. [DS] 3. {ağız} Ucunu sivriltilmek. [DS]
yümek¹, [yü-mek / ü-mek] (yü:mek) {eT} gçsz. f. [-r] Uzamak; yayılmak; uzanmak; gerilmek. [İKPOy.]
yümek², [yu-mak / yuv-mak > yü-mek] {ağız} gçl. f. [-r] Yıkamak; yumak. [DS]
yümelik, -ği [yü-mek > yü-me-lik] {ağız} is. 1. Yıkanma yeri; hamam. 2. Çamaşır yıkarken giyilen elbise. [DS]
yümmek, [yum-mak / yüm-mek] {eT} gçl. f. [-er] (Göz için) yummak. [DLT] [KB]
yümn, [Ar. yümn يمين] {OsT} is. Uğur; bereket; bahtıyarlık. ☞ **yümn-i na't**, {OsT} Övgünün bereketi.
yümna, [Ar. eyemen > yümna يمين] (yümna:) {OsT} sf. Sağda bulunan; sağ.
yümni, [Ar. yümn > yümni يمين] (yümni:) {OsT} sf. 1. Uğurla ilgili; uğura ait. 2. Uğurlu.
yümniye, [Ar. yümni > yümniyye يميني] {OsT} is. Yümni.

- yümsek, -ği** [yüksek > yünsek > yümsek] {ağız} *sf.* Yüksek. [DS]
- yümselmek**, [yükse-l-mek > yünse-l-mek > yümse-l-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Yükselmek. [DS]
- yümseltmek**, [yümsel-mek > yümsel-t-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Yükseltmek. [DS]
- yümtürmek**, [yum-mak > yüm-tür-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* Yumdukmak. [DLT]
- yümüm**, [Ar. yemm > yümüm موموم] (*yümü:m*) {OsT} *is.* Denizler.
- yümülgen**, [yum-ul-mak > yümül-gën] {eT} *sf.* Daima yumulan. [DLT]
- yümülmek**, [yum-ul-mak / yüm-ül-mek] {eT} *edil. f. [-ür]* Yumulmak. [DLT]
- yümün**, [Ar. yümn => yümün] {ağız} *is.* 1. Uğur. 2. Bolluk; bereket; verimlilik. [DS]
- yümünü**, [Ar. yümn => yümünü] {ağız} *is.* → yümün. [DS]
- yümürmek**, [yum-mak > yüm-ür-mek] {ağız} *gçl. f. [-ür]* Yıkmak. [DS]
- yümüş**, [yum-uş > yüm-üş] {ağız} *is.* Hizmet emri; iş buyruğu; yumuş. [DS]
- yümüşak, -ğı** [yumuşa-k > yümüşak] {ağız} *sf.* Yumuşak. [DS]
- yün**, [eT. yün] *is.* 1. Koyunun vücudunu saran yumuşak kılların tümü. 2. Güzün kırkılan koyun yünü. 3. Koyun, deve, lama, Keşmir keçisi, tavşan gibi hayvanların kıllarının kesilmesi ile elde edilen dokuma elyafı. 4. Saf ya da sentetik karışığı elyaftan bükülmek suretiyle elde edilen iplik; yün ipliği. 5. *bot.* bazı bitkisel organların üzerini kaplayan uzun, ince ve karışık liflerin tümü. 6. {eT} Kuş tüyü. [Mühennâ] 7. *sf.* Koyun yününden yapılmış olan. ☞
- yün ağız**, {ağız} *Geveze*. [DS]|| **yün ala**, {ağız} *Yün veya kul çuval*. [DS]|| **yün otu**, {ağız} *bot. Sığırkuyruğu, kral kandili, (Verbascum scrophulariaceae)*. [DS]
- yünceklük**, [yun-mak > yün-mek > yün-(e)ceklik] {ağız} *is.* Yıkanma yeri; hamam; yunak. [DS]
- yünçi**, [Çin. zhen zhu > yençü / yinçü / yincü] {eT} *is.* İnci.
- yünçitmek**, [yunçī-mak > yünçī-t-mak / yünçī-t-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* İncitmek. [DLT]
- yünçü¹**, [Çin. zhen zhu > yençü / yinçü / yincü] {eT} *is.* İnci. [DLT] [KB]
- yünçü²**, [yün-çī / yün-çü] (*yünçü:*) {eT} *is.* Yüncü. [Mühennâ]
- yünçü³**, [yun-mak > yün-mek > yün-çü] {ağız} *is.* Kadın tellak; natır. [DS]
- yünçütmek**, [yunçī-mak > yünçī-t-mak / yünçü-t-mek] {eT} *gçl. f. [-ür]* İncitmek. [DLT]
- yüne**, [yün > yün-e يونه] {eT} *is.* 1. Eyer minderi. 2. Bir tür keçe. {ağız} (*aym*) [Bahşayış] [DS] 3. {eAT} {OsT} Eyer altına konan keçe.
- yüneği**, [yön+eğ-i > yüne-ği ?] {ağız} *sf.* Kaba ve yersiz konuşan. [DS]
- yünek, -ği** [yun-mak > yün-mek > yün-ek] {ağız} *is.* Yıkanma yeri; yunak. [DS]
- yüneklük, -ği** [yünek-lik] {ağız} *is.* Teneşir; yunak. [DS]
- yünelmek**, [yön-el-mek > yün-el-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* 1. Dönmek; yönelmek. 2. Yol almak; ilerlemek. [DS]
- yünemek**, [yüli-mek > yüle-mek > yüne-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-n(i)-yor]* (Çiçek, meyve vb.i için) yolumak; koparmak. [DS]
- yünetli**, [yönet-li > yünet-li] {ağız} *sf.* Elverişli; iyi. [DS]
- yüng**, [yün كيون] (*yün*) {eT} *is.* 1. Pamuk; yün; yün sümeği; pamuk. [DLT] [EUTS] [KB] 2. Kuş teleği; kuş tüyü. {eAT} {OsT} (*aym*) [DLT] [Bahşayış] 3. Yün. {ağız} (*aym*) [Bahşayış] [DS]
- yüngeviş**, [yün+gev-iş] {ağız} *sf.* Sözü dinletemeyen; yumuşak. [DS]
- yüngül**, [eT. yeñil > yünğül] (*yünğül*) {ağız} *sf.* Hafif. [DS]
- yüngmek**, [yun-mak > yün-mek] (*yünmek*) {ağız} *dönşl. f. [-er]* (Kadın için) cinsel ilişkide bulunmak. [DS]
- yüngsek, -ği** [yükse-k > yünse-k] (*yünsek*) {ağız} *sf.* Yüksek. [DS]
- yüngselmek**, [yükse-l-mek > yünse-l-mek] (*yünselmek*) {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Yükselmek. [DS]
- yüngsük**, [yün-sük يونسوك] (*yünşük*) {eAT} *is.* Yüksük.
- yüngul**, [eT. yeñil > yünül] (*yünül*) {ağız} *sf.* Hafif. [DS]
- yüngül**, [eT. yeñil > yünül] (*yünül*) {ağız} *sf.* Hafif. [DS]
- yünlemek**, [yün-le-mek يونلمك] {OsT} *gçl. f. [-r]* (Oka) tüy takmak.
- yünlü¹**, [yün-lü] *sf.* 1. Yünü olan; içinde yün bulunan. 2. Yünden yapılmış olan. 3. Yün kumaştan üretilmiş olan. 4. *bot.* (Bitki için) üzeri uzun ince kıl veya liflerle kaplı olan. 5. *is.* Yün kumaş. ☞
- yünlü bit**, *zool.* Yüne benzer hav tüyleri ile kaplı olan yaprak biti.
- yünlü²**, [yün-lü ?] {ağız} *is.* Balık ağı. [DS]
- yünlük, -ğü** [yün-lük] *sf.* 1. Yün için uygun olan. 2. *is.* Yün konulan yer. 3. Yeniçerilerin, börklerinde tüy takmaya yarayan bölümü; tüylük.
- yünlüklü**, [yün-lük-lü] *sf.* 1. Yünlüğü bulunan. 2. *is.* Tüy takmak için özel yeri bulunan yeniçeri borkü. ☞ **yünlüklü keçe**, *Yeniçeri subaylarının giydiği tüy takmak için özel yeri bulunan bork.*
- yünlüksüz**, [yün-lük-süz] *sf.* 1. Yünlüğü olmayan. 2.

is. Tüy takmak için özel yeri olmayan yeniçeri börtü.

yünmek¹, [ün-mek > (y)ün-mek] {eT} gçsz. f. [-er] Çıkmak; belirmek. [ETY]

yünmek², [yun-mak > yün-mek] {ağız} dönşl. f. [-er] Yıkanmak; yunmak. [DS]

yüntem, [yönte-m > yün-te-m] {ağız} sf. Kolay. [DS]

yünük, -gü [yun-mak > yün-mek > yün-ük] {ağız} sf. Yıkanmış; yıkanık; yunuk. [DS]

yünül, [eT. yeñil > yünül] {eT} {ağız} sf. Hafif; yeğni. [Mühennâ] [DS]

yünülmek, [yüli-mek > yülü-l-mek > yünü-l-mek] {ağız} dönşl. f. [-ür] Tıraş olmak. [DS]

yünülü, [yünü-lü ?] {ağız} sf. 1. Pis. 2. Aptal; uyuntu. [DS]

yünüm, [yun-mak > yün-mek > yün-üm] {ağız} is. Koyun yıkama bayramı. [DS]

yünüşmek, [yen-mek > yen-iş-mek > yün-üş-mek ?] {ağız} işteş. f. [-ür] Dövüşmek. [DS]

yüp, [yüp] {eT} zf. Büsbütün; tamamıyla; olduğu gibi; kâmil. [EUTS]

yüpün, [yip-in / yip-ün / yip-gin / yip-gil] {eT} sf. Kırmızı. [EUTS]

yüpürmek, [yüp-ür-mek] gçsz. f. [-ür] Telaşla sağa sola koşmak.

yür, [? yür] {eT} is. Bir darı türü. [KB]

yüre¹, [yörē] (yüre:) {eT} {ağız} is. Çevre; muhit. [DLT] [DS]

yüre², [yöre > yüre] {ağız} is. Değirmende taş ile kenar tahtaları arasındaki boşluğa dolan ve hayvan yemi olarak kullanılan un. [DS]

yüre³, [yöre > yüre] {ağız} is. Kağni tekerinin ağaç bölümü. [DS]

yüre⁴, [yüre] {ağız} is. 1. Sır; giz. 2. İç taraf; iç. 3. Vicdan; duyunç. [DS]

Yüregir, [yüregir] öz. is. 24 Oğuz boyundan birinin adı.

yüregü, [yür-ē-gü] (yöre:gü:) {eT} is. Hazır; mevcut; yüzeye. [Üç İtişizler]

yürek, -ği [eT. yür-mek (hareket etmek) > yür-ek يورك] is. 1. anat. Göğüs boşluğunda, iki akciğerin arasında yer alan, ritmik kasılmalarıyla vücudun her yanından gelen kanı akciğerlere ve oradan gelen temiz kanı da vücuda dağıtan kaslı bir organ; kan dolaşımını sağlayan organ; kalp. {eT} (aynı) [DLT] [ETY] [EUTS] [Gabain] [KB] [Bahşayış] 2. {eAT} {OsT} {ağız} Mide. [DS] 3. mecaz. Herhangi bir şeyden çekinmemeye; korkmama; yüreklilik; korkusuzluk; cesaret. {eAT} {OsT} {ağız} (aynı) [DS] 4. Duyguların kaynağı; gönül; sevgi. 5. mecaz. Acıma; acıma duygusu. 6. Bazı deyimlerde "hiçbir gizli ve art düşüncenin karışmamış olduğu duygu" anlamını verir; saflık; temizlik. 7. Bir ülkenin, bir yerin, bir kuruluşun etkinlik merkezi; kalp. 8. Bir

kimsenin ruhsal yönü; iç; gönül. 9. İskambil kâğıtlarının dört grubundan benekleri kırmızı, yürek biçiminde olanı; kupa. 10. Yürek biçimindeki şey. 11. {ağız} Karın; bağırsak. [DS] 12. {ağız} Parmak uçlarında, tırnağın altındaki yumuşak et. [DS] 13. {ağız} Lop yumurta sarısı. [DS] 14. **yüreğe inmek**, {ağız} Felç gelmek; inme inmek. [DS] 15. **yüreğe işlemek**, Çok derin acı uyandırmak. 16. **yüreği ağzına gelmek**, {OsT} 1. Birdenbire ve çok korkmak. 2. Aşırı korku veya sevinçten ziyadesiyle heyecanlanmak, endişelenmek. 17. **yüreği ağzında**, Korku ve heyecan dolu bir durumda; korkak; ürkek. 18. **yüreği atmak**, {ağız} Cesareti olmak. [DS] 19. **yüreği bayılmak**, 1. Çok acıkmak. 2. {ağız} Baygınlık geçirmek. [DS] 20. **yüreği boğazına tıkanmak**, Sıkılmak, üzülmek, dertlenmek. 21. **yüreği burkulmak**, Acı veren olay ya da durum karşısında çok üzülmek; çok acı duymak. 22. **yüreği burmak**, {eAT} {OsT} İçi sızlamak; mustarip olmak. 23. **yüreği cız etmek**, → yüreği cızlamak. 24. **yüreği cızlamak**, 1. Birine ya da bir şeye çok acımak. 2. Birdenbire içi sızlamak. 25. **yüreği çarpmak**, 1. Kalp çarpmak veya çalışmak. 2. Coşku sebebiyle kalp hızlı hızlı çarpmak veya çalışmak. 3. Merak, kaygı, korku, heyecan gibi duygularla tedirgin olmak; huzursuz olmak. 26. **yüreği çatlamak**, {ağız} Çok korkmak. [DS] 27. **yüreği dağlı**, {ağız} Çok acı çekmiş; çok dert görmüş. [DS] 28. **yüreği dar**, Çabuk sıkılan; sıkıntılı. 29. **yüreği daralmak**, Sıkılmak, bunalmak, içi daralmak. 30. **yüreği dayanmamak**, Acısına katlanamamak; içinde katlanılması olanaksız çok büyük bir acı duymak. 31. **yüreği dayfalmak**, {ağız} Yorgunluktan, bitkinlikten çarpıntı gelmek. [DS] 32. **yüreği delik**, Çok acı çekmiş; dertli. 33. **yüreği delik deşik**, → yüreği delik. 34. **yüreği dolu**, Birine ya da bir şeye karşı kin tutmuş; kinli; hınçlı. 35. **yüreği döymek**, {ağız} Yüreği dayanmak; içi elvermek. [DS] 36. **yüreği ezilmek**, 1. Üzüntü, acı duymak; üzülmek. 2. Açlık duymak. 37. **yüreği fenikmek**, {ağız} Yüreği çarpmak. [DS] 38. **yüreği ferahlamak**, Üzüntü ve kaygıdan kurtularak rahatlamak. 39. **yüreği galdırmamak** (kaldırmamak), {ağız} Çok üzülmek; dayanamamak. [DS] 40. **yüreği galkmak** (kalkmak), {ağız} Coşkuya kapılmak; heyecanlanmak. [DS] 41. **yüreği geniş**, Hiçbir şeyi kendisine dert edinmeyen. 42. **yüreği gitmek**, {ağız} Bağırsakları bozulmak. [DS] 43. **yüreği götürmemek**, Üzücü bir olaya ya da duruma dayanamamak, katlanamamak; yüreği kaldırmamak. 44. **yüreği göz göz olmak**, Dert, acı ve sıkıntıdan içi kabarmak; aşırı dertlenmek. 45. **yüreği hafifleme**, Üzüntü ve kaygıdan kurtularak rahatlamak. 46. **yüreği hop etmek**, → yüreği hoplamak. 47. **yüreği hoplamak**, Birdenbire çok korkup heyecanlanmak. 48. **yüreği kabarmak**, 1. İç sıkıntısı yüzünden derin soluk alma gereğini duymak. 2. Midesi bulanmak. 49. **yüreği kaldırmamak**, Üzücü bir olaya ya da duruma dayanamamak, katlanamamak; yüreği gö-

türmemek. || **yüreği kalkmak**, *Korkup heyecanlanmak.* || **yüreği kan ağlamak**, *Derinden acı duymak, çok üzülme.* || **yüreği kanamak**, *Aşırı üzüntüden sarsılmak.* || **yüreği kararmak**, 1. İçine karamsarlık ve sıkıntı çökmek. 2. Kötülük düşünmek. || **yüreği katı**, *Acınacak durumlar karşısında duygusuz kalabilen; acıma duygusundan yoksun olan; acımasız; katı yürekli.* || **yüreği katılmak**, *Çok ağlamaktan veya soğuktan nefesi tutulmak; tıkanmak.* || **yüreği kaynamak**, *İçinde birtakım şüphe ve endişe uyanmak.* || **yüreği kopmak**, {eAT} *Aşırı acımak; yüreği parçalanmak.* || **Yüreğim yanmaz!** “Acımam, üzülmem, pişmanlık duymam.” anlamında kullanılır. || **Yüreğim yanmazdı!** “Acımaz, üzülmez, pişmanlık duymazdım.” anlamında kullanılır. || **yüreği nane sapı gibi titremek**, {ağız} *Olası bir felaketi korkarak beklemek.* || **yüreğinde erik kurusu olmak**, {ağız} *Kin gütmek.* || **yüreğinden geçmek**, *Düşünmek; hayal etmek.* || **yüreğinden gelmek**, *Bir şeyi isteyerek, severek yapmak.* || **yüreğinden kan gitmek**, *Derin ve sarsıcı bir acı içinde bulunmak.* || **yüreğine acı çökmek**, *Birden üzülme.* || **yüreğine ateş düşmek**, *Bir felakete uğrayarak çok üzülme; içi yanmak.* || (bir şey) **yüreğine çökmek**, *Derinden istirap duymak.* || **yüreğine dert olmak**, 1. Başkasının her hangi bir davranışı, sonradan kendisi için sürekli bir üzüntü kaynağı olmak. 2. Bir şeyi yapamamış, yerine getirememiş olmaktan sürekli üzüntü duymak. || **yüreğine dokunmak**, *Üzülme.* || **yüreğine indirmek**, {ağız} *Felç gelmesine sebep olmak; inmeye sebep olmak.* [DS] || **yüreğine inmek**, 1. Şiddetli bir üzüntü nedeniyle ansızın ölmek. 2. Neredeyse ölümüne yol açacak kadar çok üzülme. || **yüreğine işlemek**, *Çok derin acı uyandırmak.* || (birinin) **yüreğine işlemek**, *Bir söz ya da davranıştan çok derin üzüntü duymak; etkilenmek.* || **yüreğine kar yağmak**, *Kıskançlık duyarak üzülme.* || **yüreğine kurt düşmek**, *Şüphelenmek, içine kurt düşmek.* || **yüreğine od düşmek**, *Bir felakete uğrayarak çok üzülme; içi yanmak.* || **yüreğine oturmak**, *Çok üzülme; çok etkilenmek.* || **yüreğine sağmak**, {ağız} *Pişmanlık duymak.* [DS] || **yüreğine saplanmak**, mecaz. *Aşırı derecede acı duymak, içine oturmak.* || **yüreğine su serpmek**, *(Bir kimse için) kaygı ve üzüntü sebebinin ortadan kalkmasıyla veya yeniden umut verecek bir haber ya da ortaya çıkan yeni bir durum dolayısıyla ferahlamak.* || **yüreğini açmak**, *Kalbini açmak, derdini dökmek, içini dökmek, senli benli konuşmak ve davranmak.* || **yüreğini ateş almak**, *Aşırı üzülme, fazla üzüntüden içi yanmak.* || **yüreğini boşaltmak**, *Kendisini sıkıntıya sokan dert, üzüntü ve kaygılarını anlatarak hafiflemek, rahatlamak; yüreğini dökmek.* || **yüreğini dağlamak**, *Acıyla ve özlemle içi yanmak, acıyla kıvrılmak.* || **yüreğini dökmek**, *Kendisini sıkıntıya sokan dert, üzüntü ve kaygılarını anlatarak hafiflemek, rahat-*

lamak; yüreğini boşaltmak. || **yüreğini eritmek**, *Çok üzme; yüreğini sızlatmak.* || **yüreğini galdirmek** (kaldırmak), {ağız} 1. Tiksinti vermek. 2. *Aşırı yürek çarpıntısına sebep olmak; yüreğini oynatmak.* [DS] || **yüreğini goparmak** (koparmak), {ağız} 1. Korkutmak. 2. Çok üzme. [DS] || **yüreğini hoplatmak**, *Korku vb. vererek heyecanlandırmak.* || **yüreğini kaldırmak**, *Korku vb. vererek heyecanlandırmak.* || **yüreğini kemirmek**, *İçini kemirmek, tedirgin olmak.* || **yüreğinin başı sızlamak**, *Yüreği sızlamak.* || **yüreğinin yağı erimek**, *Kötü bir sonuç ortaya çıkacak diye kaygılanmak, çok üzülme; çok korkmak.* || **yüreğinin yağları erimek**, → *yüreğinin yağı erimek.* || **yüreğini oynatmak**, *Korku vb. vererek heyecanlandırmak; yüreğini hoplatmak.* || **yüreğini pek tutmak**, *Kendini korkuya, ürküntüye kaptırmamak.* || **yüreğini sızlatmak**, *Çok üzme; yüreğini eritmek.* || **yüreği oynamak**, 1. *Ansızın heyecanlanmak veya korkmak.* 2. {OsT} *Kalbi çarpmak.* || **yüreği parçalanmak**, *Bir kimsenin içine düştüğü üzücü duruma üzülme; çok acımak; yüreği parça parça olmak.* || **yüreği parça parça olmak**, → *yüreği parçalanmak.* || **yüreği parlamak**, *Coşmak, heyecanlanmak.* || **yüreği pek**, 1. *Acınası durumlar karşısında duygusuz kalabilen; katı yürekli; acımasız.* 2. *Yürekli; cesur.* || **yüreği rahatlamak**, *İçini sıkıntıya sokan üzüntü, kaygı ve merakı sıyrılmak; kaygısı, üzüntüsü azalmak veya kalmamak.* || **yüreği serinlemek**, *Üzüntüsü, kaygısı bir dereceye kadar azalmak, dağılmak.* || (birinin) **yüreğini serinletmek**, *Bir kimsenin üzüntüsünü, derdini, sıkıntısını azaltmak, gidermek.* || **yüreği sıkılmak**, *İçti sıkılmak; bunalmak.* || **yüreği sıkışmak**, 1. *Kalp atışları düzensiz olmak, sıkıntı duymak.* 2. mecaz. *Bir meseleden dolayı aşırı üzülme.* || **yüreği sızlamak**, *Derin bir acıma duygusu içinde sarsılmak; çok acımak, çok üzülme.* || **yüreği soğumak**, *Düşmanından öç alarak içi rahatlamak; onun bir felakete uğramasına sevinmek.* || **yüreği sovumak**, {eT} 1. *İçti rahat etmek; gönüllü ferahlamak.* {eAT} (aynı) 2. *İntikam alıp rahatlamak.* || **yüreği sürmek**, {ağız} *Bağırsakları bozulmak; ishal olmak.* [DS] || **yüreği şişmek**, *Sürekli can sıkıcı ve üzücü şeyler dinlemekten sıkılmak, bunalmak.* || **yüreği temiz**, *(Kişi için) temiz yürekli; saf; iyi niyetli.* || **yüreği tıkanmak**, 1. *Kalp atışları düzensiz olmak, sıkıntı duymak.* 2. mecaz. *Bir meseleden dolayı aşırı üzülme.* || **yüreği titremek**, 1. *Duygulanmak, endişe, korku duymak.* 2. *Çok korkmak.* || **yüreği tükenmek**, *Bir konu ya da sorunla ilgili bir şeyi anlatmak için çok konuşmaktan yorulmak; bitap düşmek.* || (birinin) **yüreğini tüketmek**, *Bir şeyi kolay anlayamadığı için anlatanı çok yormak.* || (kendi) **yüreğini tüketmek**, *Bir şeyi karşındakine tam olarak anlatmak için çok konuşmaktan dolayı yorulmak.* || **yüreği ürpermek**, *Çok korkmak; korku ve ürperme duymak.* || **yüreği yağ bağlamak**, *İsteni-*

len bir şeyin olmasından ferahlık duymak; bundan kıvanç duymak. || **yüreği yanık**, 1. Duygulu, hassas kimse. 2. {ağız} Felakete uğramış. [DS] || **yüreği yanmak**, Büyük bir acıma ve üzüntü duymak. || **yüreği yaralı**, 1. Felakete, büyük bir yıkıma uğramış olan. 2. Gönlü yaralı; âşık; tutkun. || **yüreği yarılmak**, Çok korkmak. || **yüreği yavıncılamak**, {ağız} Karnı acıkmak. [DS] || **yüreği yerinden oynamak**, Birdenbire heyecanlanmak veya aşırı korkmak. || **yüreği yufka**, Üzüntülü, acıklı durumlara dayanamayan, hemen üzülen; merhametli; yufka yürekli. || **yüreği yufka olmak**, Merhametli olmak. || **yüreği yuka** (yufka), {ağız} Başkalarının sıkıntı ve üzüntülerine dayanamayan; merhametli. [DS] || **yüreği ziz**, {ağız} Yufka yürekli; merhametli. [DS] || **yürek acısı**, Büyük ve derin üzüntü; yürekte duyulan acı; iç acısı. || **yürek ağrısı**, Sıkıntı; keder. || **yürek artması**, {ağız} Yürek çarpıntısı. [DS] || **yürek atmak**, {ağız} Yürek çarpıntısı olmak. [DS] || **yürek atması**, {ağız} Yürek çarpıntısı. [DS] || **yürek bağı**, {OsT} {ağız} Çocuğun beşikten düşmemesi için, karnı üstünden geçirilerek sarılan bağ. [DS] || **yürek bayılması**, {ağız} Çok acıkma. [DS] || **yürek berkitmek**, {eAT} 1. Gönül bağlamak. 2. Cesaret bulmak. || **yürek berklığı**, {eAT} Cesaret; kahramanlık. || **yürek bulanması**, {ağız} Çok acıkma; içi ezilme. [DS] || **yürek burkmak**, İçine sızı vermek. || **yürek burmak**, {OsT} Bağırsakta ishal sancısı belirtmek. || **yürek burusu**, {OsT} Mide bulantısı. || **yürek buyruğu**, {ağız} Vicdan; iç ses; duyunch. [DS] || **yürek çarpıntısı**, 1. Yüreğin sık ve hızlı biçimde vurması; kalp çarpıntısı. 2. mecaz. Merak, kaygı, korku gibi duygular sebebiyle beliren iç tedirginliği. || **yürek damarı**, {eAT} Atardamar; şiryan. || **yürek darlığı**, Sıkıntı; bunaltı; üzüntü. || **yürek ditremesi**, {eAT} Kalp çarpıntısı; hafakan. || **yürek düpürtüsü**, {ağız} Yürek çarpıntısı; olağanüstü çarpıntı. [DS] || **yürek düşmesi**, {ağız} Göbek düşmesi. [DS] || **yürek etmek**, {ağız} Kusmak. [DS] || **yürek geçmek**, {ağız} Acıkmak. [DS] || **yürek halkmak** (kalkmak), {ağız} Yürek çarpıntısı olmak. [DS] || **yürek hopetmek**, Korku vb. yüzünden heyecanlanmak. || **yürek hoplamak**, Korku yüzünden heyecanlanmak. || **yürek ilgması**, {ağız} Yürek çarpıntısı. [DS] || **yürek itiliği**, {OsT} Yiğitlik; şecaat. || **yürek kabarması**, {ağız} Yürek çarpıntısı. [DS] || **yürek kalkınlığı** (kalkınlığı), {ağız} Yürek çarpıntısı. [DS] || **yürek kalkması**, {ağız} Yürek çarpıntısı. [DS] || **yürek karası**, Yapılan kötü bir işten, işlenen bir suçtan, günahattan sonra duyulan, insanın içini kemiren sürekli ve üzücü pişmanlık. || **yürek kası**, anat. Kendine özgü yapı özellikleri bulunan, çizgili olmasına rağmen istemsiz hareket eden, yüreğin ana duvarlarını meydana getiren kas; kalp kası; miyokart. || **yürek katılığı**, Merhametsizlik; acımasızlık. || **yürek koparmak**, {OsT} Öldürecek gibi heyecanlandırmak. || **yürekler acısı**, Çok

acıklı; çok üzücü. || **yürekler dayanmamak**, Üzülme; katlanamamak. || **yürek ortası**, {eT} Kalbin ortasında bulunduğu inanılan siyah nokta; süveyda. [Bahşayış] || **yürek oturmak**, {OsT} Yürek sakinleşmek. || **yürek oynamak**, 1. {eT} {OsT} {ağız} Kalp çarpıntısı olmak; çarpıntı gelmek. [Bahşayış] [DS] 2. {ağız} İçini sıkıntı kaplamak; canı sıkılmak. [DS] 3. {ağız} Candan sevmek. [DS] 3. Korku ile heyecanlanmak; korkmak; ödü kopmak. [DS] || **yürek oynaması**, {eAT} {OsT} {ağız} 1. Yürek çarpıntısı. 2. Aşırı korku. [DS] || **yürek oynatması**, {ağız} Can sıkıcı olay veya kavga. [DS] || {ağız} [DS] || **yürek parçalamak**, {eAT} Acındırmak. || **yürek perdesi**, {eT} Kalp zarı. [Bahşayış] (bir kimsede) **yürek Selanik**, şaka. Çok korkmuş ve heyecanlı. || **yürek sıçramak**, {ağız} Çok korkmak; ödü kopmak. [DS] || **yürek sürmek**, {OsT} {ağız} İshal olmak. [DS] || **yürek sürmesi**, {OsT} tıp. İshal. || **yürek tasası**, {OsT} İç sıkıntısı; üzüntü. || **yürekten çağırma**, Aşırı derecede arzu etmek, istemek. || **yürekten kesmek**, {ağız} (Hastalık için) kökten yok etmek; hastayı iyileştirmek. [DS] || **yürek tüketmek**, Bir konu ya da sorunla ilgili bir şeyi anlatmak için çok konuşmaktan yorulmak; bitap düşmek. || **yürek vermek**, Yüreklendirmek, cesaretlendirmek. || **yürek yakan**, {OsT} Çok tatlı; iç bayıltan. || **yürek yankusu**, {OsT} Sevgi veya üzüntü yüzünden duyulan iç sıkıntısı. || **yürek yarası**, 1. Aştan, özlemde ya da başarısızlıktan duyulan aşırı üzüntü. 2. İnsanın içinde derin iz bırakmış olan büyük keder. || **yürek yavıncılamak**, {ağız} Karnı acıkmak. [DS] || **yürek yavuncumak**, {ağız} → yürek yavıncılamak. [DS]

yüreklendirme, [yürek-le-n-dir-me] is. 1. Yüreklendirmek eylemi. 2. Birine cesaret verme.

yüreklendirmek, [yürek-le-n-dir-mek] [بورکلندرمک] gçl. f. [-ir] 1. Yürek sahibi yapmak. 2. Yüreklendirmesini sağlamak; korkusunu, yılgınlığını atmasını sağlamak; cesaret vermek; cesaretlendirmek. {eAT} {OsT} (aynı)

yüreklenme, [yürek-le-n-me] is. 1. Yüreklenmek eylemi. 2. Yüreklilik, korkusuzluk gelme; yiğitlenme; cesaret bulma.

yüreklenmek, [yürek-le-n-mek] [بورکلنمک] dönşl. f. [eT. -ür] [-ir] 1. Yürek sahibi olmak; cesaret kazanmak. 2. Korkusundan, yılgınlığından sıyrılmak; korkusuz duruma gelmek, yiğitlenmek; cesaretlenmek; cesaret göstermek. {eT} {eAT} {OsT} (aynı) [DLT]

yüreкли, [yürek-li] [بورکلی] sf. 1. Yürek sahibi; yüreği bulunan. 2. Herhangi bir tehlikeyi, acıyı ve sıkıntıyı korkusuzca karşılayabilen; cesur; cesaretli; koçak. {OsT} (aynı)

yüreклиce, [yürek-li-ce] (yüreкли'ce) zf. 1. Yüreкли olarak; korkusuzca. 2. sf. Biraz yüreкли olan; biraz korkusuz.

- yüreklîğ**, [yürek-lig] {eT} sf. Yüreği pek; yiğit; cesur; yürekli. [DLT]
- yüreklilik**, -ğî [yürek-li-lik] {OsT} is. 1. Yürekli olma durumu; korkusuzluk; gözü pek olma durumu; cesaret. 2. Tehlikeyi, acıyı, korkuyu, aksilikleri hiç çekinmeden karşılamayı sağlayan manevi güç; cesaret; yiğitlik; koçaklık; şecaat. {OsT} (aynı) 3. Yürekli bir kimseye yakışır davranış.
- yüreklilikle**, [yürek-li-lik-le] (yüreklili'kle) zf. Hiç korku duymadan; cesurca; yiğitçe.
- yürekli**, [yürek-lü] {eAT} {OsT} sf. Cesaretli; yiğit; korkmaz; cesur.
- yüreklirek**, [yürek-lü-rek] {eAT} sf. Daha yürekli; çok cesur.
- yürekre**, [yürek-rē] (yürekre:) {eT} zf. Yüreğine. [EUTS]
- yüreksiz**, [yürek-siz] {OsT} sf. 1. Yürekli olmayan; korkak; cesaretsiz. {OsT} (aynı) 2. {OsT} Kötü kalpli.
- yüreksizce**, [yürek-siz-ce] (yüreksi'ze) zf. 1. Yüreksiz olarak; korku ile; cesaretsizlikle. 2. Yüreksiz bir kimseye yaraşır biçimde. 3. sf. Biraz yüreksizlik gösteren.
- yüreksizlik**, -ğî [yürek-siz-lik] is1. . Yüreksiz olma durumu. 2. Yüreksiz bir kimsenin niteliği; korkaklık; cesaretsizlik.
- yüreksizlikle**, [yürek-siz-lik-le] (yüreksi'ze) zf. Cesaretsiz olarak; korku ile; yüreksiz bir hâlde.
- yüreksüz**, [yürek-süz] {eAT} sf. 1. Korkak; cesaretsiz. 2. Kötü kalpli.
- yürekten**, [yürek-ten] sf. 1. Hiçbir kasıt ve art niyet bulunmaksızın yapılan; içten; samimi. 2. zf. Hiçbir art niyet olmaksızın; içten gelerek; içtenlikle; samimi olarak.
- yüreleşmek**, [yüre-le-ş-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Ürmek. [DS]
- yüremek**, [yüre-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-r(ü)-yor] Yadırgamak. [DS]
- yürep**, [Erme. verev => yörep / yürep] {ağız} is. Yamaç. [DS]
- yürev**, [Erme. verev] {ağız} sf. Verev. [DS]
- yürgelemek**, [ürge-le-mek > yür-ge-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Sallamak. [DS]
- yürgenmek**, [yörgē-mek > yöрге-n-mek / yürge-n-mek] {eT} dönşl. f. [-ür] Örtülmek; sarılmak; sarılmış olmak. [DLT] [EUTS]
- yürgeşmek**, [yörgē-mek > yöрге-ş-mek / yürge-ş-mek] {eT} iştē. f. [-ür] Sarılmak; birbirine dolaşmak; birbirine girmek; karışmak. [DLT]
- yürgetmek**, [yörgē-mek > yür-ge-t-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Sardırmak. [DLT]
- yürgeyek**, [yör-ge-y-ek / yöрге-n-ek / yürge-ye-k] {eT} sf. Ulanmış. [DLT]
- yürmek**¹, [yü-r-mek] {eT} gçsz. f. [-ür] 1. Yürümek. [EUTS] [ETY] [Gabain] 2. Koymak; sokmak. [EUTS] ☞ **yüre kelmek**, *Yürüyüp gelmek; yürüye gelmek.*
- yürmek**², [yüg-ür-mek > yür-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Gebe bırakmak; dölemek. [DS]
- yürsek**, -ğî [yügür-se-k > yür-se-k] {ağız} sf. (İnek için) boğa isteyen; kızgınlık döneminde bulunan. [DS]
- yürsemek**, [yügür-se-mek > yür-se-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-s(i)-yor] 1. (İnek için) boğa istemek. 2. Boğaya gelmek; çiftleşmek. [DS]
- yürtmek**, [yügür-t-mek > yür-t-mek] (yü:rtmek) {ağız} gçl. f. [-ür] Koşmak. [DS]
- yürubuk**, -ğü [yür+ibik] {ağız} is. Çavuşkuşu. [DS]
- yürüdüm**, [yürü-mek > yürü-t-üm] {ağız} is. Davar üretmek için alınan damızlık yavru. [DS]
- yürügen**¹, [yürü-gen] {eAT} {OsT} sf. Hızlı yürüyen.
- yürügen**², [yüli-mek > yülü-gen / yürü-gen] {eAT} sf. 1. Keskin. 2. Cilalı. 3. Ustura.
- yürügenlenmek**, [yürügen-le-n-mek] {eAT} edil. f. [-ür] 1. Tıraş edilmek. 2. Temizlenmek; parlatılmak; cilalanmak.
- yürügenlik**, [yürügen-lik] {OsT} is. Yürüyüşe dayanıklı olma; çok yol yürür olma.
- Yürük**, [eT. yo-rī-mak / yürü-mek > yörü-k] öz. is. Yörük. {eT} (aynı) [EUTS]
- yürük**¹, -ğü [yüg-ür-ük > yügr-ük / yügr-üg / yür-ük] sf. 1. Çabuk giden; hızlı yol alan; hızlı koşan. {eT} {ağız} (aynı) [Gabain] [DS] 2. {ağız} Eline ayağına çabuk; çevik; çalışkan; güçlü. [DS] 3. {ağız} Hızlı akan. [DS] 4. Çok giden. 5. is. İmparatorluk döneminde otuzar kişilik ocaklar hâlinde yetiştirilen ve savaş zamanında yeniçerilere yaya olarak katılan tımarlı asker. 6. Göçebe. 7. müzik. Bir müzik eseri icrasında usulün hızlı olarak uygulanması. 8. is. {ağız} At yarışı; koşu. [DS] 9. Sıpa. ☞ **yürük aksak**, müz. *Türk müziğinde aksak usulünün 9/8 ya da 9/16 olarak gösterilen en hızlısına verilen ad.* || **yürük semaî**, müz. 1. *Türk müziğinde küçük bir usul.* 2. *Klasik Türk müziğinde bir form.*
- yürük**², -ğü [yürü-k] {ağız} sf. Doğurgan; verimli. [DS]
- yürük**³, -ğü [yürü-k] {ağız} is. 1. İp, yün sarmak için dört ince çubuktan yapılan alet. 2. Okun korunması için kağına çakılan ağaç. [DS]
- yürük**⁴, -ğü [yügür-mek > yür-ük] (yü:rük) {ağız} is. 1. Çiftleşmiş hayvan. 2. Kuyruksuz koyun. 3. Çiftleşmek isteyen inek. [DS] ☞ **yürük çekmek**, {ağız} Aşermek. [DS]

yürük⁵, -ğü [yüğü-k > yüvrü-k > yürü-k] {ağız} *is.* 1. Sancı. 2. Yılcık hastalığı. [DS]

yürük⁶, -ğü [yürü-k] {ağız} *is.* Bağıın bölümleri arasındaki aralık. [DS]

yürükken, [yürü-gen > yürük-ken] {ağız} *sf.* Çevik yürüyüşlü. [DS]

yürüklük, -ğü [yürük-lük] *is.* Yürük olma durumu.

yürükmek, [yürü-mek > yürü-k-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-ür] Zorla yürümek. [DS]

yürülmek, [ür-mek / yür-mek > yür-ül-mek] {eT} *gçsz. f.* [-ür] 1. Gerilmek. [EUTS] 2. Şişmek. [EUTS] 3. {ağız} Çiftleşme isteği göstermek; çiftleşmek. [DS]

yürülük, -ğü [yürü-l-mek > yürül-ük] {ağız} *is.* Döl tutmuş keçi. [DS]

yürüm, [yürü-m] {eT} *is.* Menkıbe.

yürüme, [yürü-me] *is.* Yürümek eylemi.

yürümek, [yor > yor-ı-mak / yür-ü-mek يوريمك] *gçsz. f.* [-ür] 1. Adım atarak ilerlemek; yol almak; ileri gitmek; gezmek; dolaşmak. {eT} {eAT} {OsT} (aynı) [EUTS] 2. {OsT} Hareket etmek; iş yapmak. 3. Vücudun bazı bölümleri ya da organları ile yere basarak ilerlemek. 4. Karada veya suda, herhangi bir yöne doğru sürekli olarak yer değiştirmek. 5. (Çocuk, hasta vb. için) ayakları üzerinde gezecek, dolaşacak duruma gelmek. 6. Ayrılıp gitmek; belli etmeden uzaklaşmak. {eAT} (aynı) 7. Yol almak; mesafe kat etmek. 8. Bir yere kadar gelmek; oraya ulaşmak; orayı kaplamak. 9. mecaz. (İş vb. için) gereği gibi yapılmak; belli biçimde ilerlemek; gitmek. 10. Üzerine doğru gitmek; akın etmek; saldırmak; hücum etmek. 11. (İş, davranış vb. için) sonuç alıncaya kadar sürdürmek. 12. (Faiz için) hesap edilmek; işlemek. 13. (Zaman, ömür, hayat vb. için) geçmek; ilerlemek; değişmek. 14. Bir işte ileri gitmek. 15. argo. Ölmek. 16. argo. Çalınmak; kaybolmak. 17. {OsT} Geçer olmak; tedavül etmek. 18. {eAT} Hareket etmek; dönmek; devretmek. 19. {eAT} Hücum etmek; saldırmak. 20. *gçl. f.* (Yol, mesafe vb. için) yayan geçmek; yayan gitmek. 21. {eAT} {OsT} Etkili olmak; geçerli olmak; nazif olmak. 22. {OsT} *yard. f.* Sürelik fiili yapar; ... durur; ... devam eder. ("... beyhude laf urup öğünüp yürür." et-Tuhfetü's-Seniyye, 16.yy.) ☐ **Yürü!** 1. Yürüyüşe başlatma komutu. 2. {eAT} Haydi!|| **Yürü, taş arabası!** (Kovulmak istenen biri için) defol git; gözüm görmesin! || (Allah) yürü ya kulum demiş. (Herhangi bir alanda çok çabuk ilerleyenler, başarı kazananlar için) şanslı oldukları, işlerinin yolunda gittiğini anlatmak için söylenir.

yürümlü, [yürü-m-lü] {ağız} *sf.* (At için) iyi yürüyen; çevik. [DS]

yüründek, [yürün-dek] {eT} *is.* İlaç. [EUTS]

yürüng, [ürün / yürün] (yürün) {eT} *sf.* 1. Beyaz; ak;

açık renkli. [ETY] [IKPÖy.] [Gabain] 2. *is.* Açık renk. [ETY] 3. Işık. [ETY]

yürüngerme, [yürün-er-mek] (yürünnermek) {eT} *gçsz. f.* [-ür] Beyaz olmak; beyazlamak. [DLT]

yürünme, [yürü-n-me] *is.* Yürünmek eylemi.

yürünmek¹, [yürü-n-mek] *edil. f.* [-ür] 1. Yürümek eylemi yapılmak. 2. Yayan gidilmek; gezilmek; yol alınmak.

yürünmek², [yürü-n-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ür] Sevinmek. [DS]

yürünteg, [yürün-teg / yürün-teg / yürün-dek] {eT} *is.* İlaç; vasıta; tedbir. [EUTS] [Gabain]

yürürçalar, [yürü-r+çal-ar] *is.* Yolda giderken ya da dinlenme sırasında müzik dinlemeye yarayan kişinin üzerinde taşınabilir alet; walkman.

yürürkü, [yürü-r-kü] {ağız} *is.* Çağın, dünyanın dışı. [DS]

yürürlük, -ğü [yürü-r-lük] *is.* 1. Gereği yerine getirilebilir olması; meriyet. 2. Uygulamada olma. 3. huk. Yasa, tüzük, yönetmelik gibi düzenleyici kuralların uygulamada olması durumu. ☐ **yürürlüğe girmek**, (Yasa, yönetmelik, karar vb. için) uygulamada olmak; uygulanmaya başlayabilmesi için belirlenmiş olan zaman gelmiş olmak. || **yürürlükten kaldırmak**, Uygulamadan kaldırmak; geçersiz kılmak. || **yürürlükten kalkmak**, huk. 1. Yasa, tüzük, yönetmelik ve karar gibi hukuk kurallarının uygulanabilme özelliği kalmamak; geçersiz duruma düşmek. 2. Uygulanmaz olmak. || **yürürlükte olmak**, Halen uygulanıyor olmak.

yürüş, [yürü-mek / yür-mek > yür-üş يوريش] {eAT} *is.* Yürüyüş.

yürüteç, -ci [yürü-t-eç] *is.* 1. Yeni yürümeye başlayan çocuklara destek olarak yürütmesine yardımcı olan tekerlekli araç. 2. *tıp.* Kemik kırıklarının tedavisinden sonra hastanın ayağa kalkabilmesini sağlamak amacıyla kullanılan itilebilir destek araç; volker.

yürütme, [yürü-t-me] *is.* 1. Yürütmek eylemi. 2. huk. Yasaları uygulama işi; icra. 3. Merkezî ve yerel yönetim kuruluşlarının tümü. 4. huk. Devlet örgütünde anayasa gereği olarak cumhurbaşkanı, hükümet ve idare tarafından yerine getirilen yönetim işlevi. 5. *tiy.* Gösterinin akış düzeni; bu düzeni sağlayan sahne amirinin görevi. 6. {ağız} Sofa. [DS] ☐ **yürütme gücü**, huk. Hükümet aracılığı ile kullanılan devlet gücü; icra kuvveti. || **yürütme kurulu**, Yasa, tüzük ve yönetmelikler çerçevesinde bir kurum ya da kuruluşu yönetmekle görevli kurul. || **yürütme organı**, Bakanlar kurulu; hükümet. || **yürütme yetkisi**, Devlét işlerinin görülmesinde, hükümet tarafından yerine getirilen devlet yetkisi; icra salahiyeti.

yürütmek, [yürü-t-mek يورودمك] *gçl. f.* [-ür] 1. Yürümek eylemini yaptırmak; gezdirmek; dolaştır-

mak. {OsT} (aynı) **2.** {OsT} Akıtmak. **3.** {OsT} (Değirmen, çark vb. için) çevirmek; döndürmek. **4.** {eAT} Sevk etmek. **5.** {OsT} Tedavül ettirmek. **6.** Bir kimsenin ayakları üzerinde gitmesini, ilerlemesini, yol almasını sağlamak; ona bu konuda yardımcı olmak. **7.** (Etkinlik, görev vb. için) sürdürmek; gereği gibi yapmak; yapmaya devam etmek. **8.** (Yasa, tasarı vb. için) uygulamaya geçirmek; uygulamak; yapmak. **9.** (Düşünce vb. için) kabul edilebilir açıklamalarda bulunmak; üretmek; ileri sürmek. **10.** mecaz. (Kişi için) işinden, bulunduğu yerden atmak; kovmak; çıkarmak. **11.** bsy. Bir bilgisayarda bir komut ya da sıralı komut dizisinin gerektirdiği işlemi gerçekleştirmek. **12.** argo. (Mal, para vb. için) çalmak; aşımak. **13.** {ağız} Götürmek. [DS]

yürütücü, [yürü-t-ücü] is. **1.** Yürütme işini yapan; yürüten. **2.** huk. Yürütme yetkisini kullanan kişi.

yürütülme, [yürü-t-ül-me] is. Yürütülmek eylemi.

yürütülmek, [yürü-t-ül-mek] edil. f. [-ür] **1.** Yürütme eylemi yaptırılmak. **2.** (Kişi için) ayakları üzerinde gitmesi, ilerlemesi, yol alması sağlanmak; ona bu konuda yardım edilmek. **3.** (Etkinlik, görev vb. için) sürdürülmek; gereği gibi yapılmak; yapmaya devam edilmek. **4.** (Yasa, tasarı vb. için) uygulamaya geçirilmek; uygulanmak; yapılmak. **5.** (Düşünce vb. için) kabul edilebilir açıklamalarda bulunulmak; üretilmek; ileri sürülmek. **6.** mecaz. (Kişi için) işinden, bulunduğu yerden atılmak; kovulmak; çıkarılmak. **7.** bsy. Bir bilgisayarda bir komut ya da sıralı komut dizisinin gerektirdiği işlem gerçekleştirilmek. **8.** argo. (Mal, para vb. için) çalınmak; aşırılmak.

yürütülüş, [yürü-t-ül-üş] is. Yürütülmek eylemi ve biçimi.

yürütüm, [yürü-t-üm] is. **1.** Yürütme eylemi ve süreci. **2.** huk. Bir kararı, bir yargıyı yerine getirme; uygulama; infaz.

yürüyecek, -ği [yürü-y-ecek] {ağız} is. Yeni yürümeye başlayan çocukların ayakta durmalarına ve yürümelerine yardımcı olan bir araç; yürüteç. [DS]

yürüyecekleyin, [yürü-y-ecek-le-y-in] {OsT} {بوريجكولين} sf. Yürümesine elverişli.

yürüyen, [yürü-y-en] sf. Yürümek eylemini yapan. ☞ **yürüyen merdiven,** Çok insanın işlediği büyük ve çok katlı yapılarda katlar arasında kolay ve çabuk ulaşımı sağlamakta kullanılan tekerlekli bir düzenek üzerine yerleştirilmiş, çıkış ve iniş sırasında basamakları aşağı ya da yukarı doğru yer değiştiren elektrikle çalışan merdiven.

yürüyü, [yürü-y-ü] {eAT} {OsT} zf. Yürüyerek.

yürüyücü, [yürü-y-ü-cü] {eAT} sf. Gezegen. ☞ **yürüyücü yıldız,** {OsT} Gezegen; seyyare.

yürüyüş, [yürü-y-üş] {OsT} is. **1.** Yürümek eylemi. **2.** Yürüme biçimi. **3.** spor. Sağlık açısından belirli bir

uzaklığa kadar gitme biçiminde gerçekleştirilen spor. **4.** Bir isteği ilgililere duyurmak, kamu oyu yaratmak gibi amaçlarla belirli bir yol ya da alanda yürüyerek yapılan toplu gösteri. **5.** as. Yaya ya da motorlu birliklerin karada yaptıkları intikal. **6.** biy. Bazı dört ayaklılarda ayakların ileri atılışına bağlı ilerleme biçimi. ☞ **yürüyüş düzenlemek,** Bir olayı protesto etmek ya da dikkat çekmek amacıyla toplu yürüyüş tertip etmek. || **yürüyüşe çıkmak,** Gezme-ye, dolaşmaya gitmek. || **yürüyüşe geçmek,** 1. Yürümeye başlamak; topluca yürümek. 2. as. Bir yeri almak üzere oraya doğru hareket etmek. || **yürüyüş etmek,** {OsT} Saldırmak; hücum etmek. || **yürüyüş kolu,** as. Bir kumanda altında düzenli yürüyüş yapan askerî birliklerin tümü. || **yürüyüş yapmak,** 1. Spor amacı ile yürümek. 2. Bir isteğin yerine getirilmesini ilgililerden istemek, bir şeyi protesto etmek, kamu oyu oluşturmak gibi amaçlarla toplu olarak yürümek.

yürya, [? yürya] (yü'rya) is. dnz. Bir halatı kuvvetle çekme.

yüsek, -ği [yükse-k > yüsek] (yü:sek) {ağız} sf. Yüksek. [DS]

yüsgelmek, [yükse-l-mek > yüsge-l-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] Yükselmek. [DS]

yükskek, -ği [yükse-k > yüske-k] {ağız} sf. Yüksek. [DS]

yüksük, [yüksük > yüsük?] {ağız} is. Yüksük. [DS]

yüsr, [Ar. yüsr] {OsT} is. **1.** Kolaylık. **2.** Zenginlik; refah.

yüsra, [Ar. eyser > yüsra] {OsT} is. Sol- da bulunan; sol.

yüsret, [Ar. yüsr > yüsret] {OsT} is. Kolaylık; rahat.

yüsrü, [? yüsrü] is. **1.** Bazı ince işlerin yapımında kullanılan kerestesi siyah bir ağaç. **2.** Bu ağacın kökü. **3.** sf. Bu ağaçtan yapılmış olan.

yüssek, -ği [yükse-k > yüsse-k] {ağız} sf. Yüksek. [DS]

yüssük, -ğü [yüksük > yüssük] {ağız} is. **1.** Yüksük. **2.** Yüzük. [DS]

yüsür, [Ar. yüsr > yüsür] {OsT} is. **1.** Kolaylık. **2.** Zenginlik.

yüssürü, [? yüssürü] {ağız} is. Üstünde çalışılıp biçim verilerek eşya yapılan bir ağaç. [DS]

yüsüfçük, -ğü [yusuf-çuk] {ağız} is. Yusufçuk. [DS]

yüsüfendi, [yusuf+efendi] {ağız} is. Mandalina. [DS]

yüsüfü, [Ar. yusufi => yüsüfü] {ağız} is. Parçalara ayrılıp şekerle yenen kalın kabuklu bir limon türü. [DS]

yüsük, -ğü [yüksük] {ağız} is. Yüksük. [DS]

yüsüre, [? yüsüre] {ağız} is. **1.** Yasemin. **2.** Karakehribar gibi bir tür ağaçtan yapılan tespih. [DS]

- yüşeng**, [üş-ē-mek > üşe-n / yüşen] (*yüşen*) {eT} sf. (Taş için) düz; cilalı. [DLT]
- yüşilmek**, [yuş-ıl-mak [Clauson] / yüş-ül-mek] {eT} döşl. f. [-ur] Eli işe yatışmak. [DLT]
- yüşilmek**, [yuş-mak > yuş-ıl-mak [Clauson] / yüş-ül-mek] {eT} edil. f. [-ur] Emzikten akıtılmak. [DLT]
- yüşmek**, [*yü-mak > yu-ş-mak [Clauson] / yüş-mek] {eT} gçl. f. [-ar] Emzikten akıtmak. [DLT]
- yütmek¹**, [yüt-mek] {eT} gçl. f. [-er] Yükleme; taşımak. [EUTS]
- yütmek²**, [yut-mak > yüt-mek] {ağız} gçl. f. [-er] Oyunda, kumarda kazanmak; yutmak; ütmek. [DS]
- yütmek³**, [yit-mek > yüt-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] Kaybolmak; yitmek. [DS]
- yütük**, [yit-mek > yit-ük / yüt-ük يتوك] {OsT} {ağız} sf. Kayıp; yitik. [DS] ☞ **yütük oyunu**, {ağız} Saklama-baç oyunu. [DS]
- yütükler**, [yitik-ler > yütük-ler] {ağız} is. Kırklar, yediler gibi yitik erenler. [DS] ☞ **yütüklere karışmak**, {ağız} Uzun süre görünmez olmak. [DS]
- yütülmek¹**, [yut-ul-mak > yüt-ül-mek] {ağız} edil. f. [-ür] Oyunda kaybetmek; yenilmek; ütülmek; yutulmak. [DS]
- yütülmek²**, [yit-mek > yit-ür-mek > yütür-mek > yütül-mek] {ağız} gçl. f. [-ür] Yitirmek. [DS]
- yütümek**, [yit-ür-mek > yütü(r)-mek > yütü-mek] (*yütü:mek*) {ağız} gçl. f. [-r] Kaybetmek; yitirmek. [DS]
- yütürmek**, [yit-mek (*kaybolmak*) > yit-ür-mek > yüt-ür-mek] {eT} {ağız} gçl. f. [-ür] Kaybetmek; yitirmek. [ETY] [DS]
- yütürük**, [yit-ür-ük / yütürük] {eT} sf. Kaybedilmiş. [Gabain]
- yütürük**, [yüt-mek > yüt-ür-ük] {eT} sf. Yüklenmiş; yüklü. [ETY] [Gabain]
- yüüs**, [Ar. ye's > yü'üs يتوس] (*yüü:s*) {OsT} is. 1. Ümitsizlikler. 2. Elemler; kederler.
- yüü**, [yüü / yü] (*yü:*) {eT} is. Öz su; öz; usare; su. [EUTS]
- yüük**, -ğü [yüg-ük > yüük] {ağız} is. Küçük yükselti; höyük. [DS]
- yüürmek**, [yüg-ür-mek > yüür-mek] {ağız} gçsz. f. [-ür] (Hayvan için) çiftleşme zamanı gelmek; çiftleşmek; yüürmek. [DS]
- yüüz**, [yü-üz / yüz] (*yü:z*) {eT} is. 1. Yüzey. [Üç İtig-sizler] 2. Cephe. [EUTS] 3. Çehre; sima. [EUTS] [Tekin] 4. Uzu. [Gabain]
- yüvcek**, [yüg > yüğ-cek > yüv-cek] {ağız} is. Küçük yükselti; hüyük. [DS]
- yüve**, [Far. yäve => yova > yava > yüve] {ağız} is. Başboş ve sahipsiz hayvan. [DS]
- yüvemek**, [yül-e-mek > yüve-mek ?] {ağız} gçsz. f. [-r] Tüy değiştirmek. [DS]
- yüvez**, [uyaz / üvez > yüvez] {ağız} is. Bir tatarcık türü. [DS]
- yüviğ**, [yüv-ig] {eT} is. Donatım; teçhizat. [EUTS]
- yüvmek¹**, [yüv-mek] {eT} gçl. f. [-er] Bir şeyle yardım etmek. [DLT]
- yüvmek²**, [yuv-mak > yüv-mek] {ağız} gçl. f. [-er] Yıkamak; yuvmak. [DS]
- yüvrük¹**, -ğü [yügr-ük > yüvr-ük] {ağız} sf. Eline ayağına çabuk; çalışkan; çevik, güçlü. [DS]
- yüvrük²**, -ğü [yügür-mek > yüg(ü)r-ük > yüvr-ük] {ağız} is. 1. At yarışı; koşu. 2. Koşu atı. [DS]
- yüvrük³**, -ğü [yürü-k > yüvrük] {ağız} is. Yılacık hastalığı. [DS]
- yüvrülmek**, [yüg(ü)r-ül-mek > yüvrü-l-mek] {ağız} döşl. f. [-ür] (Koyun, keçi için) çiftleşmek. [DS]
- yüvsemek**, [yüv-sē-mek] (*yüvse:mek*) {eT} gçsz. f. [-r] Gönül almak istemek. [DLT]
- yüvürmek**, [yüg-ür-mek > yüv-ür-mek] {ağız} gçsz. f. [-ür] (Hayvan için) çiftleşme zamanı gelmek; çiftleşme isteği belirlemek; çiftleşmek. [DS]
- yüyecik**, -ği [yu-mak > yü-mek > yü-y-ecek] {ağız} is. Bulaşık bezi. [DS]
- yüyen**, [eT. yüg-ün / yüg-en > yüyen] {ağız} is. Gemini, atın ağzına geçen demir bölümü. [DS]
- yüyrük**, -ğü [yügrük > yüyrük] {ağız} sf. 1. → yüg-rük¹. 2. (Araba için) çabuk giden. [DS]
- yüyrülmek**, [yügrül-mek > yüyrü-l-mek] {ağız} döşl. f. [-ür] → yügrülmek. [DS]
- yüysek**, -ği [yükse-k > yüyse-k] {ağız} sf. Yüksek. [DS]
- yüyselmek**, [yükse-l-mek > yüyse-l-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] Yükselmek. [DS]
- yüyülmek**, [yöd-mak > yoy-ul-mak / yüy-ül-mek] {OsT} döşl. f. [-ür] Yok olmak; silinmek; bozulmak.
- yüyürçeyh**, [üg(ü)-r-e-mek > ügür-e-cek > yügür-çeyh] {ağız} is. Beşik. [DS]
- yüyürmek¹**, [yü-mek / ü-mek (*yayılmak; uzamak*) > yü-gür-mek / yüyür-mek] {eAT} {ağız} Koşmak; hızlı gitmek. [DS]
- yüyürmek²**, [yügür-mek > yüyür-mek] {ağız} gçsz. f. [-ür] (Hayvan için) çiftleşme isteği duymak; çiftleşmek. [DS]
- yüz¹**, [eT. yü-mek / ü-mek (*yayılmak*) > yü-z / ü-z] {OsT} is. 1. Bir şeyin üst kısmı; yüzey; satıh. {eT} (*aynı*) [IKPÖy.] [Bahşayış] 2. Başta saç, kulak ve çene altı ile sınırlanan alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm; sima; çehre; surat; veçhe. {eT} (*aynı*) [ETY] [EUTS] [DLT] [IKPÖy.] [KB] [Bahşayış] 3. Yüzü ile, yüzünün görünümü ile özdeşleştirilen kişi. 4. Kişinin karakteri, duyguları, bıraktığı izlenim, yansıttığı ifade bakımından ele alınan çehre. 5. (Kesici araç için) keskin kenar. 6. Bir şeyin ön tarafta bulunan bölümü;

Bir şeyin ön tarafta bulunan bölümü; cephe. 7. {ağız} Sayfa. [DS] 8. Bir kumaşın dikiş sırasında dışa getirilen gösterişli bölümü. 9. Yastığa geçirilen kılıf. 10. Bir şeyin görünen bölümünde kullanılan kumaş. 11. (Kişi için) önceki olumlu davranışları sebebiyle kendisine tanıdığı hak. 12. Kendisinin taşıdığı itibar ya da karşısındakinde görülebilen, umulan hoşgörülüğe güvenilerek gösterilen cüret. 13. (Çıkma durumunda) nedeniyle; sebebiyle. 14. Bir şeyin dışa bakan yanlarından her biri; yan; taraf; yön. {eT} {eAT} {OsT} {aynı} [Bahşayış] 15. Ön yön. 16. Bir yapının dışa bakan düşey yüzlerinin tümü. 17. (Gerçek, tutum vb. için) görünüm. 18. Bir şeyin aslı; gerçeği. 19. Ayakkabı sayısının ayağın üstünü ve parmakları örten bölümü. 20. Bir duvarın, kesme taş, beton ya da tuğladan görünen dış yüzeyi. 21. mecaz. Utanma. 22. {eT} Toplumda yüksek mevki. [IKPÖy.] 23. {eT} Görkem. [IKPÖy.] 24. {eT} Bir kulak hastalığı. [EUTS] 25. {eAT} {OsT} Karşı; kat; yan; nezd. ☞ **yüz açısı**, anat. **Yüzün çeşitli özelliklerinin ölçümünde kullanılan açılardan her biri.**|| **yüz açık tutmak**, {eT} İki yüzlü olmak.|| **yüz ağartmak**, Kendisine verilen bir işi başarı ile gerçekleştirerek o işi vereni mahcup etmemek.|| **yüz akı**, Utanmaya sebep olacak bir durumu olmama; onur.|| (bir işten) **yüz akı ile çıkmak**, Bir işi kendi saygınlığını yitirmeden, eksiksiz ve başarılı olarak yapıp bitirmek.|| **yüz akıyla**, Kendisinden beklenen işi tam olarak başarıyla tamamlamak; eksik gedik bir şey bırakmamak.|| **yüz aklı**, Onur duyulacak durum; iftihar.|| **yüz aklı göstermek**, Bir işte başarıya ulaşmak.|| **yüz alığı**, {ağız} Fırına, odun yandıktan sonra atılan çalılar. [DS]|| **yüz arkası**, {ağız} (Konuşmak için) arından. [DS]|| **yüz atardamarı**, anat. Dil atardamarının üstünde, dış karotisten doğan, alt çeneyi dolanarak yüzün ön kısmına gelen atardamar.|| **yüz bağlamak**, (Süt için) kaymak tutmak.|| **yüz başa gelmek**, {OsT} Baş üstünde yeri olmak.|| **yüz bekitmek**, {OsT} Katı yüzölçümü etmek.|| **yüz berkitmek**, {OsT} Katı yüzölçümü etmek.|| **yüz berklığı**, {eAT} Utanç duymama; sıklıkmazlık.|| **yüz biñ dahi yigirmi biñ**, {eAT} Yüz yirmi bin.|| **yüz bozmak**, {ağız} 1. Tarlayı çatal saba ile bir kez sürmek. 2. Sütün kaymağını içine karıştırmak. [DS]|| **yüz bulmak**, 1. İlgi ve yakınlık görmek. 2. Bir kimsenin gösterdiği ilgi ve yakınlıktan şımarmak.|| **yüz bulunca astar istemek**, Kendisine gösterilen küçük bir ilgiden şımarmak bu ilgiyi gösterenden daha fazla yetki koparmaya ya da çıkar sağlamaya çalışmak; yüz verince astar istemek.|| **yüz çevirmek**, (bir kimseden) gösterdiği ilgi ve yakınlığı kesmek; dirsek çevirmek.|| **yüz döndermek**, {eAT} → yüz döndürmek.|| **yüz döndürmek**, {eAT} {OsT} Yüz çevirmek; terk etmek; iltifat etmemek.|| **yüz dutmak**, {eAT} {ağız} 1. Yönelmek; teveccüh etmek. [DS] 2. {ağız} Bir değişikliğin başlangıcında olmak. [DS]|| **yüz dürmek**,

{OsT} Surat asmak; yüz buruşturmak.|| **yüze çağırıcı**, {OsT} İnsanın yüzüne haykıran; şirret.|| **yüze çıkan**, {ağız} İyi; seçkin. [DS]|| **yüze çıkmak**, 1. Bir sıvının yüzüne çıkmak. 2. (Gizli tutulan haber, olay durum, sorun vb. için) belli olmak; açığa çıkmak; belirlemek. 3. (Kişi için) yüzleşmek. 4. {ağız} Kafa tutmak; karşı çıkmak. [DS]|| **yüze dokunç**, {eAT} Yüze vurulan şey; insanın yüzüne karşı söylenen şey.|| **yüze durmamak**, Kendisinden istenen bir şeyi, isteyen hatırını kırmamak için yerine getirmeye çalışmak; hatırandan çıkamamak; onun hatırını kıramamak.|| (birini) **yüze durdurmak**, {ağız} O kişinin karşılık vermesine veya saygısızlık yapmasına yol açmak. [DS]|| **yüze durmak**, {ağız} Karşı çıkmak; kafa tutmak. [DS]|| **yüze gelen**, {ağız} Seçkin. [DS]|| **yüze gelmek**, {eAT} {OsT} 1. Başa kakmak; yüze vurmak. 2. Ortaya çıkmak; kendisini göstermek. 3. {ağız} Karşılık vermek; kafa tutmak. [DS]|| (birini) **yüze getirmek**, {ağız} Ona karşı kötü davranarak baş kaldırmasına sebep olmak. [DS]|| **yüze getürmek**, {eAT} {OsT} Başa kakmak; yüzüne vurmak.|| **yüze gülmek**, 1. İçten olmayan, yapmacık bir tutum takınarak güler yüz göstermek; yalandan dost görünmek. 2. (Nesne için) sevimli, iç açıcı ve alımlı görünmek; iç açıcı bir görünümü olmak.|| **yüze gülücü**, İçtenlikten uzak bir dostluk sergileyen; iki yüzlü; riyakâr.|| **yüze gülücülük**, İki yüzlülük; riyakârlık.|| **yüz eğülmek**, Yüz felci olmak. [Bahşayış]|| **yüze kır gelmek**, {eAT} Utanacak duruma düşmek; yüzü kara olmak; namusu kirlenmek.|| **yüze kır getirmek**, {OsT} Mahcup etmek; utanacak duruma düşürmek; yüzüne kara getirmek.|| **yüz ekşitmek**, {ağız} Hoşlanmadığını yüz ifadesi ile belli etmek; surat asmak. [DS]|| (birini) **yüze peçe yapmak**, {ağız} Yapılacak görüşmeden, olumlu bir sonuç almak amacıyla görüşme yapılacak kişinin sevdiği birini yanında götürmek. [DS]|| **yüze soğurma**, fiz. Bir gaz ya da sıvının, bir katının içine yüzeysel olarak girmesi.|| **yüz eşkitmek**, {ağız} → yüz ekşitmek. [DS]|| **yüz etken**, fiz. kim. 1. Suyu seyreltilmiş olarak katıldığında suyun yüzey gerilimini azaltan. 2. Akciğer hava keseciklerini kaplayan karmaşık madde.|| **yüz etkin**, fiz. kim. Sulu çözeltisi, kütlelerine oranla ara yüzeylerde daha yüksek bir derişim gösteren.|| **yüz etmek**, 1. Ismarlamak; havale etmek. 2. Alacaklısını borçlusuna, borçlusunu alacaklısına havale etmek. 3. Alacağını borcu ile, borcunu alacağı ile karşılama yoluna gitmek.|| **yüz eylemek**, {OsT} Havale etmek.|| **yüze yüz**, {eAT} {OsT} Yüz yüze; vicahen.|| **yüze yüz olmak**, {OsT} Karşı karşıya gelmek; yüz yüze gelmek.|| **yüz felci**, tıp. Yüz kaslarının çevresel ya da merkezî sinirlerine bağlı olarak gelişen felç.|| **yüz geri etmek**, Gidilen bir yerden vakit geçirmeksizin geri dönmek ya da kaçmak.|| **yüz görgü**, {ağız} Ayna. [DS]|| **yüz görgüsü**, {ağız} Ayna. [DS]|| **yüz görmüş**, {OsT} (Kadın için) önceden kocaya varmış

ve dul kalmış. || **yüz görüncesi**, {ağız} → yüz görümlüğü. [DS] || **yüz görümlüğü**, 1. folk. Erkeğin gerdek gecesi geline verdiği hediye. 2. {ağız} Geline, oğlan evinin, akrabalarının verdiği armağan. [DS] || **yüz görümlük**, {ağız} → yüz görümlüğü. [DS] || **yüz göstergesi**, antrop. Yüz yüksekliğinin iki elmacık kemiği arası mesafeye bölümünün yüz ile çarpımı. || **yüz göstermek**, 1. Ortaya çıkmak; belirtmek. {eAT} (aynı) 2. {eAT} Nasip olmak; kısmet olmak. || **yüz göz**, → yüzgöz. || **yüz göz olmak**, → yüzgöz olmak. || **yüzün bir yanı çıkarmak**, {eT} Suratını asmak. || **yüz itmek** (etmek), {ağız} Birbirine eklenecek iki şeyi düzenleyip yapıştırmak. [DS] || **yüz kalıbı**, İnsan yüzünün alçıyla alınmış kalıbı; mask. || **yüz kaplama**, Sert veya orta sert ağaçlardan kâğıt gibi yontularak çıkarılmış ve yonga levha gibi malzemenin üzerine kaplanmış güzel görümlü kaplama çeşidi. || **yüz karası**, Utanılacak durum; utanılacak şey. || **yüz karası olmak**, Utanılacak bir durum ortaya çıkmak. || **yüz kızartıcı**, (Söz ve davranış için) utanıracak; utanılacak. || **yüz kızartıcı suç**, İşleyene utanç verici, onur kırıcı suç. || **yüz kızartıcı suçlar**, huk. Zimmet, ihtilas, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, hileli iflas gibi suçların ortak adı. || **yüz kızartmak**, Bir kimseye bir şey için utanarak, sıkılarak yalvarmak. || **yüz kızdırmak**, Bir şey için utanıp sıkılmayı göze almak; yüz kızartmak. {OsT} (aynı) || **yüz kiri**, Utanılacak durum; utanılacak şey. {ağız} (aynı) [DS] || **yüz kiri olmak**, {ağız} Utanılacak duruma düşmek; kusurlu davranmak. [DS] || **yüz olmak**, {eAT} {ağız} Bir kimsenin başkasına olan borcunu ödemeyi kabul etmek; kefil olmak. [DS] || **yüz ölçme**, Dericilikte bir derinin yüzeyini ölçme işlemi; bu işlemde elde edilen sonuç. || **yüz ölçmek**, Bir derinin yüzeyinin miktarını ölçerek bulmak. || **yüz ölçümü**, 1. Bir yerin yüzey alanını ölçme veya belirli ölçülere göre hesaplama; mesaha. 2. Bu tür ölçme sonucunda ortaya çıkan alan miktarı; mesaha-i sathiye. 3. mat. Alan. || **yüz örtüsü**, {eT} Peçe. [Bahşayış] || **yüz sabunu**, El ve yüz yıkamakta kullanılan sabun. || **yüz silmek**, {eAT} Elini yüzüne sürmek. || **yüz spazmı**, Göz kapaklarının büzücü kasından başlayan, sonra zamanla tüm yüz kaslarını saran sarsıntılar. || **yüz surat davul derisi**, teklfz. Hiç utanması, sıkılması yok, arsız, anlamında söylenir. || **yüz surat eşek derisi**, teklfz. Hiç utanması, sıkılması yok, arsız, anlamında söylenir. || **yüz surat hak getire**, teklfz. Hiç utanması, sıkılması yok, arsız, anlamında söylenir. || **yüz surat mahkeme duvarı**, teklfz. Hiç utanması, sıkılması yok, arsız, anlamında söylenir. || **yüz suyu**, {eAT} {OsT} → yüz suyu. || **yüz suyu dökmek**, → yüz suyu dökmek. || **yüz süre gelmek**, {OsT} Yüz sürmeğe gelmek. || **yüz sürmek**, Aşırı sevgi göstermek için eşiğe ya da ayaklarına değercesine yere eğilmek. || **yüz sürtünmek**, {OsT} Yüz sürmek. || **yüz**

sürü, Gümüş savat işlemeli Oltu taşından yapılmış tespih. || **yüz takınmak**, Yüze verilen biçimle bir duyguyu belirtmek; dışa vurmak. || **yüz toprağa urmak**, {eAT} Secdeye kapanmak; yere kapanmak. || **yüz tutamağı**, {ağız} 1. Bir yardıma karşılık teşekkür için verilen armağan. 2. Bir olayın gelişme yönünü etkilemek için öne sürülen, örnek gösterilen başka bir olay. [DS] || **yüz tutanağı**, {ağız} → yüz tutamağı. [DS] || (bir şey olmaya, belli bir durum almaya) **yüz tutmak**, O şey olmak üzere bulunmak; olma yönünde gelişip ilerlemek. || (bir şeye) **yüz tutmak**, 1. Yönelmek; teveccüh etmek; rağbet etmek; meyletmek. {eAT} {OsT} (aynı) 2. Başlamak. 3. Kendini ona vermek. || **yüz tutnağı**, {ağız} → yüz tutruğu. [DS] || **yüz tutruğu**, {ağız} Bir yardıma karşılık teşekkür için verilen armağan; yüz tutamağı. [DS] || **yüz tuturuğu**, {ağız} 1. → yüz tutruğu. 2. Ağlayan çocuğu susturmak için eline verilen şey. [DS] || **yüz urmak**, 1. {eT} {eAT} {OsT} Müracaat etmek; başvurmak. 2. {eAT} {OsT} Secdeye kapanmak; yere kapanmak. 3. {eAT} {OsT} Yönelmek; yüz tutmak; gitmek. 4. {eAT} Rağbet etmek. 5. {OsT} Aksetmek. || (bir şeyin) **yüzü açılmak**, Üstündeki kir pas arınarak güzelliği, parlaklığı ortaya çıkmak. || **yüzü ak**, Herhangi bir suçu ya da utanılacak bir durumu olmayan. || **yüzü ak olsun**, "Sağ olsun" anlamında bir iyi dilek sözü. || **yüzü alabora olmak**, Can sıkıcı bir durum, yüzünden belli olmak; kötü olay vb. yüzünden duyduğu iç sıkıntısı yüzüne yansımak. || **yüzü allak bullak olmak**, Can sıkıcı bir durum, yüzünden belli olmak; kötü olay vb. yüzünden duyduğu iç sıkıntısı yüzüne yansımak. || **yüzü asık**, Yüzü gülmeyen; somurtkan; dargın. || **yüzü asılmak**, Somurtmak; somurtkan bir tutum takınmak. || **yüzü berk**, {eAT} Sıkılması, utanması olmayan; katı yüzlü. || **yüzü bozulmak**, {ağız} Üzüntüden yüzü bembeyaz olmak. [DS] || **yüzü çalık**, {OsT} Yüzü bozulmuş; yüzünün rengi, biçimi değişmiş. || **yüzü dutmak** (tutmak), {ağız} Utanç duymamak; çekinmemek. [DS] || **yüzü dürük**, {eAT} Yüzü buruşuk; ekşi yüzlü; abus. || **yüzü eğilmek**, {eAT} Yüzü çarpılmak. || (bir şey) **yüzü görmek**, ...-e kavuşmak. || (rahat, uyku vb.) **yüzü görmemek**, ...-den yoksun olma; ...den uzak bulunmak. || **yüzü gözü**, Bütün yüzü; yüzünün tümü. || **yüzü gözü açılmak**, 1. Sıkılganlığı, utangaçlığı geçmek. 2. Toplumsal ilişkiler kurmaya, çevresini, dünyayı tanımaya başlamak. 3. Cinsel ilişkileri öğrenmek. || **yüzü gülmek**, 1. Sevinci yüzünden belli olmak; neşelenmek. 2. sevindirici, güzel bir duruma kavuşmak; refaha kavuşmak. 3. Temiz, tertipli duruma gelmek. || **yüzü güzel**, {ağız} Bir çeşit çörek. [DS] || **yüzü ışımak**, {OsT} Yüzü gülmek. || (birine karşı) **yüzü kalmamak**, O kimseden, daha önce bir çok ricada bulunduğu için yeni bir şey istemeye sıkılmak. || **yüzü kara**, 1. Bir ayıbı, bir suçu veya utanılacak bir durumu bulunan. {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} Yalancı. [DS] || **yüzü**

karışmak, *Can sıkıcı bir durum, yüzünden belli olmak; kötü olay vb. yüzünden duyduğu iç sıkıntısı yüzüne yansımak.*|| **yüzü kasap süngeriyle silinmiş**, *Hiç utanması olmayan; kendisine yöneltilen en ağır suçlamalardan bile etkilenmeyen, bunlara aldırmayan.*|| **yüzü kiblede dönmek**, {OsT} *Dinden çıkmak.*|| **yüzü kızarmak**, *Bir şeyden utanıp sıkılmak.*|| **yüzü kir olmak**, {OsT} *Yüzü kara olmak; utanılacak durumda bulunmak.*|| **yüzün bur-tarmak**, {eAT} {OsT} *Yüzünü buruşturmak.*|| **yüzünden akmak**, *(Herhangi bir durum) yüzüne yansımak; hâli yüzünden çok belli olmak.*|| **yüzünden düşen bin parça olmak**, *Öfkesi, küskünlüğü, can sıkıntısı sebebiyle suratı asık olmak.*|| **yüzünden kan damlamak**, *Çok sağlıklı olmak; sağlığı benzinin renginden belli olmak.*|| **yüzünden okumak**, 1. *Ezber değil, yazılmış kâğıttan okumak.* 2. *Bir kimsenin hangi durumda olduğunu, ne duyup düşündüğünü yüzünden anlamak.*|| **yüzünde şeytan tüyü olmak**, *Kendisini herkese sevdiren bir huya sahip olmak.*|| **yüzün düşmek**, 1. {eAT} {OsT} *Yüzüstü, yüzükoyun düşmek.* 2. {ağız} *Utanılacak duruma düşmek.* [DS] 3. {ağız} *(Kişi için) itibarını kaybetmek.* [DS] 4. {ağız} *Değerinden düşmek; önemini yitirmek.* [DS]|| (birinin) **yüzüne atılmak**, *Bir büyüğe karşı kırıcı ve saygısız sözler söylemek.*|| (birinin) **yüzüne atmak**, *Beğenmediği bir şeyi, getirene öfkeli ya da kırıcı bir tarzda geri vermek.*|| (birinin) **yüzüne bağırarak**, *Birine karşı kırıcı ve kaba sözleri öfke ile ve saygısızca bağırarak söylemek.*|| (birinin) **yüzüne bakamaz olmak**, *Yaptığı kötü bir iş ya da utanç duyacağı bir davranıştan dolayı o kimsenin karşısına çıkamamak; karşısına çıkmaya cesaret edememek.*|| **yüzüne bakılacak gibi**, *Çirkin sayılmaz; güzelce.*|| **yüzüne bakılır**, *Çirkin sayılmaz; güzel sayılır; güzelce.*|| **yüzüne bakılmaz**, *Çok çirkin.*|| **yüzüne bakmamak**, 1. *Önem vermemek; ilgi ve yakınlık göstermemek; ilgilenmemek.* 2. *Darılmak; gücenmek.*|| (birinin) **yüzüne bakmaya kıyamamak**, *Çok güzel olmak.*|| **yüzüne bakmaya kıyılmaz**, *(Biri için) çok güzel olmak.*|| **yüzüne beraber**, {ağız} *Yüzüne karşı.* [DS]|| **yüzüne bir daha bakmamak**, *Darılıp küsmek; konuşmamak.*|| **yüzüne çarpmak**, 1. *Yaptığı kusuru yüzüne karşı söyleyerek ayıplamak; ayıplayarak kusurunu yüzüne söylemek; yüzüne vurmak; kınamak.* 2. *(Kapı için) kapıyı öfke ile kapatmak; içeri almak; kovmak.*|| **yüzüne dökmek**, {OsT} *Yüzüne çarpmak; önüne sermek.*|| **yüzüne duramamak**, *Kendisinden istenilen şeye hayır diyememek; dayanamamak; karşı duramamak; kıramamak.*|| (birinin) **yüzüne gelmemek**, *Birinin işlediği kabahati kendisine söylememek; görmezlikten gelmek.*|| **yüzüne göre tabanca urmak**, {OsT} *Karşısındakinin durumuna uygun olanı yapmak.*|| **yüzüne gözüne bulaştırmak**, *Bir işin üstesinden gelememek; becerememek; daha kötü duruma sokmak; bozmak.*||

yüzüne güller, {ağız} *(İğrenç bir şeyden süz etmek isteyince) söze başlarken söylenen özür dileme sözü.* [DS]|| **yüzüne gülmek**, 1. *Dostmuş gibi görünmek; dalkavukluk etmek.* 2. *Dostluk göstermek; ilgi göstermek; alakalanmak.* 3. *(Nesneler için) temiz, yeni olmak.*|| (bir şeyin) **yüzüne hasret kalmak**, *O şeyden yoksun kalmak; o şeyi bulamamak.*|| **yüzüne kan gelmek**, *Sağlığı yerine gelmek; benzinin solgunluğu geçmek; yanakları pembeleşmek.*|| (birinin) **yüzüne karşı**, *Bir kimsenin kendi önünde ve ondan çekinmeden.*|| **Yüzüne tükürseler yağmur yağıyor sanır.** *“Çok arsız ve onursuz kimsedir.” anlamında kullanılır.*|| **yüzüne vurmak**, *Yaptığı kusuru yüzüne karşı söyleyerek ayıplamak; ayıplayarak kusurunu yüzüne söylemek; yüzüne çarpmak; kınamak.*|| **yüzüne yazmak**, *(Gelin için) yüzünü süslemek.*|| (birinin) **yüzünü ağartmak**, *Beğenilir iş yapmak; iş ve davranışlarıyla yakınlarının övünmesine sebep olmak.*|| **yüzünü almak**, {ağız} *(Süt, yoğurt vb. için) kaymağını almak.* [DS]|| **yüzünü ayağına bırakmak**, {eAT} *Birinin ayağına yüz sürmek.*|| **yüzünü buruşturmak**, *Beğenmediğini belirtmek için yüzüne öfke ve hoşnutsuzluk gösteren bir ifade vermek.*|| **yüzünü eğmek**, {OsT} *Suratını asmak.*|| **yüzünü ekşitmek**, *Yüzüne öfke ve hoşnutsuzluk gösteren bir biçim vermek; yüzünü buruşturmak.*|| **yüzünü ele almak**, {eAT} {OsT} *Utancını yenmeye çalışmak.*|| **yüzünü gıztartmak** (kızartmak), {ağız} *Bir şey isteme utancını göze almak.* [DS]|| (birinin) **yüzünü gıztartmak** (kızartmak), {ağız} *O kişiyi, utandırmak.* [DS]|| **yüzünü gören cennetlik**, *Uzun bir süre görünmeyen kimseler için “Kendini özlettin!” anlamında söylenir.*|| (birinin) **yüzünü görmemek**, 1. *Uzun süredir görmemiş olmak.* 2. *İhtiyaç duyulan bir şeyi özlemek; ona hasret kalmak; gereksinim duymak.*|| (birinin) **yüzünü gözünü açmak**, *Bir çocuğa veya gence o zamana kadar bilmediği birtakım cinsel bilgiler kazandırmak.*|| (birinin) **yüzünü güldürmek**, *Birini mutlu kılacak bir iş yapmak; birine iyilik etmek.*|| (birinin) **yüzünü kara çıkarmak**, *Bir kimsenin öne sürdüğü savın yanlışlığını ispat ederek onu utandırmak.*|| (birinin) **yüzünü kızartmak**, *Bir kimsenin utanmasına sebep olmak; birini utanacak duruma düşürmek.*|| (kendi) **yüzünü kızartmak**, 1. *Onuruna, gururuna önem vermeden bir şey yapmak.* 2. *Utanaçla, utanarak istemek.*|| (kendi) **yüzünü kızdırmak**, 1. *Onuruna, gururuna önem vermeden bir şey yapmak.* 2. *Utanaçla, utanarak istemek.*|| **yüzünü köpek yalamak**, {ağız} *Utanamamak.*|| (bir işten) **yüzünün akı ile çıkmak**, *Bir işi kendi saygınlığını yitirmeden, eksiksiz ve başarılı olarak yapıp bitirmek.*|| **yüzünün derisi kalın**, *Utanması, arlanması olmayan; arsız.*|| **yüzünün derisi yere geçmek**, *Çok utanmak.*|| **Yüzünü şeytan görsün.** *Sevilmeyen bir kimseye karşı duyulan nefreti belirtmek için kullanılır.*|| (bir kimsenin veya bir şeyin) **yüzünü unut-**

mak, mecaz. Uzun süre görmemek; varlığına hasret kalmak. || **yüzünü yere depmek**, {eAT} {OsT} Teperek yüzükoyun düşürmek. || (birinin) **yüzünü yere getirmek**, O kişinin utanmasına sebep olacak şey yapmak; mahcup duruma düşürmek. || (birinin) **yüzünü yere vermek**, O kişinin utanmasına sebep olacak şey yapmak; mahcup duruma düşürmek. || **yüzünüze güller**, {ağız} Kusuntu, dışkı vb. iğrenç bir şey anlatılırken "Affedersiniz!" anlamında söylenir. [DS] || **yüzünüze gül suyu**, {ağız} Kusuntu, dışkı vb. iğrenç bir şey anlatılırken "Affedersiniz!" anlamında söylenir. [DS] || **yüzün yere urmak**, {eAT} Secdeye kapanmak. || **yüzün yüzün**, {ağız} Yüzü yerde olarak; yüzünü yere sürterek; yüzü üstüne. [DS] || (bir kimseye) **yüzü olmamak**, 1. O kimseye karşı bir kusuru olduğundan bir şey isteyecek durumda olmamak. 2. O kimseden, daha önce bir çok ricada bulunduğu için yeni bir şey istemeye sıkılmak. || (bir şeye) **yüzü olmamak**, 1. O şeye dayanmamak. 2. Cüret ve cesareti olmamak, utanmak. || **yüzü pek**, 1. Karşısındakini kırma, gücendirme gibi kaygısı olmadığı için istenileni kolayca geri çevirebilen. 2. Birine söylenmesi gerekeni kolay söyleyebilen; çekinmeyen. || **yüzü pençe**, Utanması, arlanması olmayan; arsız. || **yüzü seçilmemek**, Açıkça tanınmamak; belli belirsiz görünmek. || **yüzü sıcak**, Sevimli; cana yakın; kendisinden hoşlanılan. || **yüzü sirke satmak**, Hoşnutsuzluğu yüzünün durumundan belli olmak; yüzünün ifadesi hoş olmamak. || **yüzü soğuk**, Sevimsiz; hoşlanılmayan; ürkütücü. || **yüzü sulu**, {eAT} 1. Yüzü parlak ve güzel. 2. Şerefli; namuslu; hicap sahibi. || (birinin veya bir şeyin) **yüzü suyu hürmetine**, Birinin veya bir şeyin hatırına veya varlığına değer verildiği için. || (birinin veya bir şeyin) **yüzü suyu-na**, Birinin veya bir şeyin hatırına veya varlığına değer verildiği için. || (bir şey yapmaya, söylemeye) **yüzü tutmamak**, 1. Haklı da olsa, karşısındakini kıracak bir davranışta bulunmaktan çekinmek. 2. Utanıp sıkıldığı için birinden bir şey istemeye, ona bir şey söylemeye çekinmek. || **yüzü yazılı kalmak**, 1. Kullanılmamak. 2. Yenilmek için hazırlanmışken herhangi bir sebeple olduğu gibi dokunulmadan kalmak. || **yüzü yerde**, Alçak gönüllü; başkalarını hor görmeyen; herkesle sıkı dostluk ve ilişki kurabilen; kendini üstün görmeyen. || **yüzü yere düşmek**, {OsT} Utanmak; mahcup olmak; meyus olmak. || **yüzü yere geçmek**, Çok utanmak. || **yüzü yere gelmek**, Aşırı derecede utanıp sıkılmak. || **yüzü yere yapışmak**, {ağız} Çok utanmak. || **yüzü yirde** (yerde), {ağız} 1. Alçak gönüllü. 2. Uysal; utangaç. 3. İyi huylu. [DS] || **yüzü yok**, "Bir şey istemeye veya yapmaya cesareti yok, kendinde o hakkı bulamıyor, utanıyor." anlamlarında kullanılır. || **yüzü yumuşak**, Karşısındakini gücendirmek için kendisinden her istenileni yerine getiren. || **Yüz verdik deliye, geldi sıçtı halıya**. Kendisine

ilgi ve yakınlık gösterilen birisi tarafından yakınlık göstereni büyük çapta zarara sokucu davranışlarda bulunmak. || **yüz verince astar istemek**, Kendisine gösterilen küçük bir ilgiden şımarmak bu ilgiyi gösterenden daha fazla yetki koparmaya ya da çıkar sağlamaya çalışmak; yüz bulunca astar istemek. || (birine) **yüz vermek**, O kimseye ilgi, yakınlık göstererek onun her türlü davranışını hoş karşılamak; hoşgörülü davranmak; şımartmak; itibar etmek. {OsT} (aynı) || **yüz vermemek**, İlgi yakınlık göstermemek; önemsemek. || **yüz vurmak**, {ağız} Bir şey istemek; başvurmak. [DS] || **yüz vuruşturmak**, {ağız} Yüzleştirmek. [DS] || **yüz yapmak**, Makyaj yapmak. || **yüz yazıcı**, 1. {OsT} Gelin yüzü süsleyen kadın. 2. {ağız} Gelinlerin yüzüne tel yapıştıran. [DS] || **yüz yazısı**, Kırsal kesimde, gelinin yüzüne yapıştırılan telli pullu süsler. || **yüz yazmak**, 1. Makyaj yapmak. 2. Köy seyirlik oyunlarında taklit edilen kişinin özelliklerini belirtecek şekilde yüz boyamak; maske yapmak. 3. {OsT} Gelin yüzü süslemek. || **yüz yerde baş komak**, {OsT} Yüzükoyun yere kapanmak. || **yüz yere komak**, {eAT} Secdeye kapanmak. || **yüz yere koymak**, {eAT} Secdeye kapanmak. || **yüz yümek**, {ağız} (Yeni evliler için) kavgasız, gürlütüsüz geçinmek. [DS] || **Yüz yüzden utanır**. İnsanlar karşı karşıya gelince daha kolay uzlaşabilirler. || **yüz yüze**, Karşı karşıya; yüzleri birbirine dönük olarak. || **yüz yüze bakmak**, Birisi ile sürekli ilişki içinde olmak; karşılıklı olarak ilişkileri korumak zorunda olmak; arada hatır-gönül ilişkisi bulunmak; konuşur görüşür durumda bulunmak. || **yüz yüze gelmek**, 1. Birdenbire yüzleri birbirine gelecek biçimde karşılaşmak; karşı karşıya gelmek. 2. Bir arada bulunmak. || **yüz yüze kalmak**, Aynı ortam içinde bulunmak. || **yüz yüze yaşamak**, Sürekli olarak bir arada yaşamak zorunda kalmak.

yüz², [yüz] (yü:z) is. 1. On kere on veya doksan dokuz artı bir sayısı ve bu sayıyı gösteren rakamın adı; 100. {eT} (aynı) [DLT] [EUTS] [ETY] [İKPÖy.] [Gabain] [Tekin] [KB] 2. sf. On kere on veya doksan dokuz atı bir olan. 3. "Kez, kere; defa" gibi zarflarla birlikte kullanıldığında çokluk belirtir. ☐ **yüz beşlik**, as. Çapı yüz beş mm. olan bir top çeşidi. || **yüz beyi**, {eAT} Yüzbaşı. || **yüz biñ dahi yigirmi biñ**, {eAT} Yüz yirmi bin. || **yüz binlerce**, Çok; pek çok; sayılamayacak kadar çok. || **yüz binlik**, Yüz bin lira değerindeki kâğıt ya da metal para. || **yüze bölen**, istk. Bir istatistik kümesinin nicel değerlerini değişim aralığını sıklıkları eşit yüz alt kümeye bölen değerlerin her biri; yüzdelik sıra. || **yüz kere**, Pek çok kez; tekrar tekrar; defalarca. || **yüz yüz**, {eAT} 1. Yüzlerce. 2. Yüzer yüzer.

yüz³, [yüz] {ağız} sf. Sığ; yüzlek. [DS] .
yüzbar, [yüz + beri > yüzbar] {ağız} is. Yüzleşme. ☐ **yüzbar olmak**, {ağız} 1. Yüzleşmek. 2. Arsızlaşmak; saygısızlaşmak. [DS]

yüzbaşı, -yü/-na [yüz+baş-ı] *is. as.* **1.** Türk Silahlı Kuvvetlerinde üsteğmen ile binbaşı arasındaki rütbe. **2.** Birliklerde bölük ya da batarya komutanlığı ile görevlendirilen bu rütbedeki subay.

yüzbaşılık, -ği [yüz+baş-ı-lık] *is. as.* Yüzbaşının görevi ve rütbesi.

yüzbek, -ği [yüz+pek] {ağız} *is.* Turşu yapılacak keleşin üstünden çıkarılan yumuşak bölüm. [DS]

yüzberi, [yüz + beri] {ağız} is. Yüzleşme. ☞ **yüzberi olmak, {ağız} Yüzleşmek.** [DS]

yüzbeyüz, [yüz + Far. be + T. yüz] zf. Yüz yüze.

yüzbez, [yüz+bez ?] {ağız} is. Utanma. [DS]

yüzcek, -ği [yüz-cek] {ağız} *zf.* Yüz yüze; yüzüne karşı; yüzünden. [DS]

yüzçi, [yüz > yüz-çi] (yüzçi:) {eT} sf. İki yüzlü. [Clason]

yüzde, [yüz-de] is. **1.** Bütünü yüz birim kabul ederek ele alınan veya sayılan oran. **2.** Aracı kişilerin hizmetine karşılık olarak işin tamamı üzerinden yüzdelik orana göre aldıkları ücret; yüzde ile ifade edilen komisyon. **3. sf.** (Sayı sıfatı ile birlikte) yüze bölünen bir şeyin o kadarlık parçasını ifade eden miktar. ☞ **yüzde birlik, İstk.** Bir diziyi sayıları eşit ya da aralıklı yüz parçaya bölen elemanların büyüklüğü. || **yüzde yüz, 1.** Kuşkusuz; şüphesiz; muhakkak. **2.** Bütünü; tamamı; tamamen.

yüzdelik, -ği [yüz-de-lik] *is.* **1.** Aracı kişilerin hizmetine karşılık olarak işin tamamı üzerinden yüzdelik orana göre aldıkları ücret; yüzde ile ifade edilen komisyon. **2.** {ağız} Yüzde hesabıyla ödenen ücret, vergi vb. [DS]

yüzden, [yüz-den بوزدن] zf. **1.** Görünüş olarak; bakarak. **2.** {OsT} ... sebebiyle.

yüzdürme, [yüz-dür-me] is. Yüzdürmek eylemi.

yüzdürmek¹, [yüz-dür-mek] gçl. f. [-ür] 1. Yüzmek¹ eylemini yaptırmak; yüzmesini sağlamak. **2.** Su yüzeyinde durmasını veya suyun yüzünde ilerlemesini sağlamak. **3.** (Tekne için) batmış ya da karaya oturmuş iken tekrar suda yüzer duruma getirmek.

yüzdürmek², [yüz-dür-mek] gçl. f. [-ür] 1. Yüzmek² eylemini yaptırmak; yüzmesini sağlamak. **2.** Bir kimse tarafından koyun, kuzu vb. kasaplık hayvanın derisinin soyulup çıkarılmasını sağlamak; derisini soydurtmak.

yüzdürülme, [yüz-dür-ül-me] is. Yüzdürülmek eylemi.

yüzdürülmek¹, [yüz-dür-ül-mek] edil. f. [-ür] 1. Yüzmek¹ eylemi yaptırılmak; yüzmesi sağlanmak. **2.** Su yüzeyinde durması veya suyun yüzünde ilerlemesi sağlanmak. **3.** (Tekne için) batmış ya da karaya oturmuş iken tekrar suda yüzer duruma getirilmek.

yüzdürülmek², [yüz-dür-ül-mek] edil. f. [-ür] 1. Yüzmek² eylemi yaptırılmak; yüzülmesi sağlan-

mak. **2.** Derisi soyulup çıkartılmak; derisi soydurtulmak.

yüzebilir, [yüz-mek + bil-mek > yüz-e+bil-ir] sf. Yüzme işini yapabilen; yüzen.

yüzebilirlik, -ği [yöz-e+bil-ir-lik] *is.* Bir maddenin su yüzeyinde kalma özelliği.

yüzegelen, [yüz-e+gel-en] sf. İleri gelen; seçkin.

yüzeğen, [yüz-mek > yüz-eğen] {ağız} sf. İyi yüzücü; iyi yüzen. [DS]

yüzek¹, -ği [yüz-mek > yüz-ek] {ağız} *is.* **1.** Yüzme. **2.** Yüzücü. [DS]

yüzek², -ği [yüz > yüz-le-k / yüz-ek] {ağız} *sf.* **1.** Arsız; utanmaz. **2.** Şımarık. [DS]

yüzellik, -ği [üzer-lik / yüzel-lik] {ağız} *is.* Üzerlik. [DS]

yüzer¹, [yüz-er] sf. **1.** Her grupta yüz tane birim bulunan; yüzlü birimlerden oluşan gruplar hâlinde. **3.** Her birine yüz tane düşecek biçimde. ☞ **yüzer yüzer, Yüzer adetlik gruplar hâlinde; yüz tane yüz tane ayrılmış olarak.**

yüzer², [yüz-mek > yüz-er] sf. **1.** Yüzme özelliği bulunan; yüzen. **2.** Sürekli olarak su içinde bulunan. ☞ **yüzer ev, Nehir turizmde kullanılan kamusal deniz taşıtı.** || **yüzer havuz, Açık denizlerde gemi onarımında kullanılan havuz.** || **yüzer top, Şamandıra.**

yüzergezer, [yüz-er+gez-er] sf. is. (Tank, uçak, araba vb. için) hem karada hem suda kullanılabilen; amfibi.

yüzerlik¹, [yüz-er-lik بوزلك] (yü:ze:rlik) {eT} {eAT} {OsT} {ağız} is. Üzerlik otu, (Peganum harmala). [DLT] [Bahşayış] [DS]

yüzerlik², -ği [yüz-er-lik] *sf.* Yüz tanesi bir arada bulunan; yüzlük gruplar hâlinde olan.

yüzetmek¹, [yüz-et-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] 1. Ismarlamak. **2.** Göndermek; aktarmak. [DS]

yüzetmek², [yüz-et-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Yüzleş-tirmek. [DS]

yüzetmek³, [yüz-et-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] (Kavun karpuz toplarken) irisini ayırmak. [DS]

yüzetmek⁴, [yüz+et-mek] {ağız} gçl. f. [-ir] Aynı seviyeye getirmek. [DS]

yüzey, [yüz-ey] is. **1.** Bir cismin dışı; dış yüzün bütünü; sath, (1935). **2.** Soyut olarak bir şeyin ilk göze çarpan kısmı. **3. mat.** Bir cismin tabanları dışında kalan yüzleri. ☞ **yüzey küre, 1.** Yer kürenin tümünün iki yarıküre biçiminde bir düzlem harita üzerinde gösterimi. **2.** Yer'i gösteren coğrafi küre. || **yüzey şekilleri, coğ.** Yeryüzündeki engebeler; yer biçimleri; avarız.

yüzeycik, -ği [yüz-ey-cik] *is.* Böceklerin birleşik gözlerini oluşturan temel gözlerin her biri.

yüzeysel, [yüz-ey-sel] sf. **1.** Yüzeye ilişkin; yüzeyle ilgili; sathî. **2.** Derinliğine inmeyen; üstten; görü-

nen. 3. Yüzeyde kalan; derinliği olmayan. 4. mecaz. Aceleye getirilmiş; yöntem ve tekniğine göre çalışılmamış; gelişigüzel; ayrıntılı değil. 5. Derin düşünemeyen; derin düşünme yeteneğinden yoksun olan. ☞ **yüzeysel akaçlama**, tarım. *Yüzeyde bulunan suların üstten akıtılması ile toprağın kurutulması işlemi.* || **yüzeysel yapı**, dbl. *Üretici dil bilgisinde, derin yapıda dönüşümler sonucu üretilerek gerçekleştirilmiş cümlelerin sözdizimsel düzenlenişi.*

yüzeysellik, -ği [yüz-ey-sel-lik] *is.* Yüzeysel olma durumu; yüzeysel olan bir şeyin durumu; sathîlik.

yüzgeç, -ci [yüz-geç] *is.* 1. Balık vb. su hayvanlarının suda hareketlerini sağlayan yelpaze görünümlü organları, (1944). 2. *sf.* İyi yüzen; yüzücü, (1935). {ağız} (aynı) [DS] ☞ **yüzgeç ayaklılar**, zool. *Suda yaşayan, karada ayak gibi kullanabildikleri yüzgeçleri bulunan mors, deniz aslanı ve fok gibi hayvanları kapsayan eteneli memeliler takımı, (Pinnipedia).* || **yüzgeç kökü**, zool. *Kemikli balıkların embriyonlarının yüzgecine desteklik eden iskelet ışını.* || **yüzgeç sapı**, zool. *Kemikli balıklarda yüzgece desteklik eden, bölütlü kemik iskelet ışını.*

yüzgeçli, [yüz-geç-li] *sf.* Yüzgeci bulunan.

yüzgeçsiz, [yüz-geç-siz] *sf.* Yüzgeci bulunmayan; yüzgeci olmayan.

yüzgen, [yüz-gen] {ağız} *sf.* Yüzücü. [DS]

yüzgöz, [yüz+göz] *zf.* 1. Yüz ve göz ikilisi bir arada. 2. Bütün yüz; yüzünün tümü. ☞ **yüzgöz olmak**, 1. *Aralarında birbirine karşı saygılı olma, birbirine karşı dikkatli davranma gibi özen kalmamış olmak; gereksiz yere, aşırı derecede senli benli olmak.* 2. {ağız} *Sık sık bozuşmak; küsüşmek.* [DS]

yüzgü¹, [yüz-gü] *is.* İpek çilelerinde liflerden birinin gevşek kalması sonucunda oluşan sarkıklık ve bu biçimde oluşan kusur.

yüzgü², [yüz > yüz-gü] {ağız} *is.* Ayna. [DS]

yüzgüç, [yüz-güç] {ağız} {OsT} *sf.* Suda iyi yüzen; yüzeğin.

yüzgen, [yüz-eğen > yüzgen] {ağız} *sf.* İyi yüzen. [DS]

yüzintegi, [yüz-in-teği] (yüzün-teği:) {eT} *zf.* Yüzündeki; simasındaki. [EUTS]

yüzken, [yüz-kən] (yüzke:n) {eT} *zf.* Durmadan; mütemadiyen. [EUTS]

yüzkeşmek, [yüz-ke-ş-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* Yüze çıkmak. [DLT]

yüzlek, -ği [yüz-lek] {ağız} *sf.* Sığ. [DS]

yüzlekçi, [yüz-lek-çi] {ağız} *sf.* Yüze gülerak ağızdan laf alan; kovucu; söz taşıyan. [DS]

yüzleme¹, [yüz-le-me] *is.* Yüzlemek eylemi.

yüzleme², [yüz-le-me] {ağız} *is.* 1. Üstten düzeltme; üstünü güzelleştirme; yüzünü düzeltme; görünen yüzünü düzenleme. 2. Bir malın altına kötüsünü, üstüne iyisini koyarak yapılan hile. 3. Yüzünden

iyilerini ala ala seçme. 4. Tarlada, sürüm yapmadan yapılan ekim; üstten düzenleme. 5. Baştan savma. 6. [DS]

yüzleme³, [yüz-le-me] {ağız} *is.* 1. Yapıya, temelden sonra yapılan arka duvar. 2. Bir duvara eklentisiz örülen yalın kat duvar. [DS]

yüzlemece, [yüz-le-mece] *sf.* 1. Yüz yüze yapılan; vicahi. 2. *zf.* Birini yüzüne karşı; vicahen.

yüzlemek¹, [yüz-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]*

1. {eAT} {ağız} Birinin kusurun yüzüne karşı doğrudan söylemek; bu şekilde utandırmak; yüzüne vurmak. [DS] 2. {ağız} İyiliği başa kakmak. [DS] 3. {OsT} Yüzünü döndürmek; teveccüh etmek. 4. {ağız} Yüzleştirmek. [DS]

yüzlemek², [yüz-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* İyilerini seçip ayırmak. [DS]

yüzlemek³, [yüz-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(ü)-yor]* 1. Mindere, yastığa yüz geçirmek. 2. Harmanda sapı dövenle sürmek. [DS]

yüzlendirmek, [yüz-le-n-dir-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Düzeltmek. [DS]

yüzlenme, [yüz-le-n-me] *is.* Yüzlenmek eylemi.

yüzlenmek¹, [yüz-le-n-mek] {eT} *dönşl. f. [-ür]* 1. Yüz çevirmek; yüzünü dönmek; saygı sahibi olmak. [DLT] [EUTS] 2. Halktan hizmet istemek. [DLT] [EUTS]

yüzlenmek², [yüz-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* 1. Yüz geçirilmek; kaplanmak. 2. *dönşl. f.* Şımarmak; yüz bulmak.

yüzler, [yüz-ler] *is.* 1. Yüz birimden oluşan gruplar. 2. *mat.* Sayıların yazımı sırasında sağdan üçüncü basamaktaki birimler.

yüzlerce, [yüz-ler-ce] (yüzle'rce) *zf.* Pek çok; yüz kere.

yüzleşim, [yüz-le-ş-mek > yüz-le-ş-im] *is.* Yüz yüze gelme; müvacehe.

yüzleşme, [yüz-le-ş-me] *is.* Yüzleşmek eylemi.

yüzleşmece, [yüz-le-ş-mece] *zf.* Yüz yüze gelerek; karşı karşıya gelerek.

yüzleşmek, [yüz-le-ş-mek] *işteş. f. [-ir]* (İddia eden kişi ile reddeden taraf için) gerçeğin ortaya çıkması amacıyla bir tanık ya da kurul önünde yüz yüze gelerek konuşmak; iddiaları, sözleri aynen tekrarlamak.

yüzleştirme, [yüz-le-ş-tir-me] *is.* Yüzleştirmek eylemi.

yüzleştirmek, [yüz-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Söylenen sözün doğruluğunu belirlemek amacıyla iddia eden ile reddeden kişiyi karşı karşıya getirerek söylenenleri tekrarlatmak.

yüzlü¹, [yüz¹-lü] *sf.* 1. Yüz¹ veya yüzdelik bulunan. 2. Yüz adetten oluşan.

yüzlü², [yüz²-lü] *sf.* 1. Yüzü bulunan; yüz geçirilmiş olan. 2. Belirtilen nitelikte yüze sahip olan. 3. me-

- caz. (Kişi için) şımartılmış; yüz bulmuş. {ağız} (aynı) [DS] 4. {eAT} Şerefli; itibarlı; hatırı sayılır. ☞ **yüzlü göstermek**, {eAT} Sayıdeğer göstermek. || **yüzlü yüzlü**, Utanıp sıkılmadan; çekinmeden. {ağız} (aynı) [DS]
- yüzlüg**, [yüz-lüg] {eT} is. 1. Akriba. [EUTS] 2. sf. Mevki sahibi olan; ileri gelenlerden olan; rüesadan olan; aziz; muhterem; adli şanlı kimse. [EUTS] [ETY] 3. Yüzlük; yüze dahil olan. [EUTS] 4. Yüzlü; yüzü olan. [EUTS] [DLT]
- yüzlük¹**, -ğü [yüz-lük] sf. 1. Yüz adet birimden oluşan. 2. (Kap için) yüz birim alabilen. 3. is. Yüz liralık ya da yüz bin liralık kâğıt para. 4. Onluk sistemde yazılmış bulunan sayılarda sağdan üçüncü basamak. ☞ **yüzlük birimler bölümü**, mat. Yüzden dokuz yüz doksan dokuz kadar olan sayılar bölümü.
- yüzlük²**, -ğü [yüz-lük] is. 1. Yüz olarak kullanılan şey. 2. Yüzü korumak için yüze geçirilen maske vb. şey; arıcı maskesi. 3. {eAT} {OsT} Yüz örtüsü; peçe; nikap. 4. {OsT} Doğarken bazı çocukların yüzünde kalan son parçası.
- yüzlük³**, -ğü [yüz-lük] {ağız} is. Ekmek fırınına atılan odun. [DS]
- yüzlükleme**, [yüz-lük-le-me] is. istk. Bir dağılımı eşit sıklıkta yüz sınıfa ayırma tekniği.
- yüzme**, [yüz-me] is. 1. Yüzmek eylemi. 2. Yüzer durumda olma durumu. 3. Yüzmek etkinliğinin yapıldığı spor dalı. ☞ **yüzme havuzu**, Spor, eğlence amacıyla suya girilen içi su ile dolu değişik derinliklerdeki havuz. || **yüzme kesesi**, zool. Balıklarda, balığın dengede durmasını sağlayan iç organların üzerinde bulunan içi hava dolu balon.
- yüzmek¹**, [üz (yukarı, üst) üz-mek / yüz-mek] gçl. f. [-er] 1. (Hayvan için) derisini çıkarmak, soymak. {eT} (aynı) [DLT] [ETY] 2. (Deri için) soyarak çıkarmak. 3. Çok para istemek. ☞ **yüzüp yüzüp kuyuğuna gelmek**, Uzun sürmüş bir işi bitirmek üzere olmak.
- yüzmek²**, [yüz-mek] gçsz. f. [-er] 1. {eT} Yüzeyde durmak veya ilerlemek. 2. {eT} Yayılmak ve dağılmak; çok akmak. [DLT] 3. (İnsan için) kol, bacak gibi organların özel hareketleriyle su yüzeyinde veya su içinde ilerlemek, durmak. 4. (Suda yaşayan hayvanlar için) yüzme organlarını kullanarak su içinde veya üzerinde ilerlemek. 5. Suyun ya da rüzgârın hareketi ile su üzerinde yer değiştirmek. 6. Yüzme sporu yapmak. 7. (Cisim için) bir sıvının yüzeyinde batmadan durmak. 8. Herhangi bir şeyle üzeri kaplanmak, bir şeye bulanmak. 9. Herhangi bir durumun en aşırı derecesinde olmak. 10. (Yiyecek için) su ya da yağı bol olduğu için iştah açıcı özelliği bulunmamak. 11. (Giyecek için) bol gelmek. 12. mecaz. Dalgalanmak.
- yüznumara**, [yüz+numara (Fr. sans numéro (numarasız) nun yanlış tercümesi)] is. Boşaltım gereksiniminin giderildiği yer; hela; ayak yolu; tuvalet; abdesthane.
- yüzsuyu**, [yüz+su-y-u یوزصوی] is. 1. Onur; saygınlık; haysiyet; itibar. {eAT} (aynı) 2. {eAT} Güzellik; hüsnün; letafet. ☞ **yüzsuyu dökmek**, Onuru zedelenecek kadar yalvarmak.
- yüzsüz**, [yüz-süz] sf. 1. Yüzü olmayan. 2. Yüz geçirilmemiş olan. 3. mecaz. Utanması sıkılması olmayan; hiçbir şeyden ve kimseden çekinmeyen; arsız; şımarık. {ağız} (aynı) [DS] ☞ **yüzsüz olmak**, Şımarılmak. || **yüzsüz yüzsüz**, Utanmaz ve pişkin bir hâlde.
- yüzsüzce**, [yüz-süz-ce] (yüzsüz'zce) zf. Yüzsüz bir biçimde; utanmadan; arsızca.
- yüzsüzleşme**, [yüz-süz-le-ş-me] is. Yüzsüzleşmek eylemi; arsızlaşma.
- yüzsüzleşmek**, [yüz-süz-le-ş-mek] dönşl. f. [-ir] Yüzsüz duruma gelmek; arsızlaşmak; utanma duygusunu kaybetmek.
- yüzsüzleştirme**, [yüz-süz-le-ş-tir-me] is. Yüzsüzleştirmek eylemi.
- yüzsüzleştirmek**, [yüz-süz-le-ş-tir-mek] gçl. f. [-ir] Yüzsüz duruma getirmek; arsızlaştırmak; utanma duygusunu kaybettirmek.
- yüzsüzlük**, [yüz-süz-lük] {eT} is. Arsızlık. [Clauzon] [KB]
- yüzsüzlük**, -ğü [yüz-süz-lük] is. 1. Yüzsüz bir kimsenin tutum ve davranışı; arsızlık; utanmazlık; pişkinlik. 2. Yüzsüzce davranış.
- yüztürmek¹**, [yüz-mek¹ > yüz-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] (Koyun vb. için) derisini soydurmak. [DLT]
- yüztürmek²**, [yüz-mek² > yüz-tür-mek] {eT} gçl. f. [-ür] Su üzerinde yüzdürmek. [DLT]
- yüzücü¹**, [yüz-ücü] is. 1. Kasaplık hayvanların derisini yüzen kimse. 2. mecaz. İnsanları sömüren kimse.
- yüzücü²**, [yüz-ücü] sf. 1. Yüzme sporu yapan; yüzen. 2. is. Yüzme sporunda uzmanlaşmış kimse.
- yüzücülük**, -ğü [yüz-ücü-lük] is. Yüzücü olma durumu.
- yüzüguyu**, [yüz-ü+koy-u] {ağız} zf. (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. [DS]
- yüzüguyun**, [yüz-ü+koyun] {ağız} zf. (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. [DS]
- yüzük**, [Tuva. çüs (eklem) > yüz-ük] is. Süs amacıyla ya da bir simge olarak parmağa takılan altın ya da gümüş halka. {eT} (aynı) [DLT] [Bahşayış] ☞ **yüzüğü geri çevirmek**, Evlilik sözünden vazgeçmek; nişanı bozmak. || **yüzük kaşı**, {eT} Yüzük taşı. [Bahşayış] || **yüzük oyunu**, Fincanlar altına saklanan ya da elden ele geçirilen bir yüzüğü bulmaya dayanan eski bir oyun. || **yüzük parmağı**, Evlilik veya nişanlılık sembolü olarak yüzük takılan baş parmaktan itiba-

- ren dördüncü parmak.* || **yüzük takmak**, *Nişanlanmak.*
- yüzükapak**, **-ğı** [yüz-ü+kapak] {ağız} *zf.* (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. [DS]
- yüzükçi**, [yüzük-çi] (*yüzükçi:*) {eT} *is.* Yüzük yapıp satan kimse; yüzük ustası. [Bahşayış]
- yüzükmek**, [yüz > yüz-ük-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ür]* Utanç duyarak uzaklaşmak. [DS]
- yüzükoyun**, [yüz-ü+koyun] *zf.* **1.** (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. {ağız} (*aynı*) [DS] **2.** {ağız} Bayır aşağı; iniş. [DS]
- yüzükuyu**, [yüz-ü+koy-u] {ağız} *zf.* (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. [DS]
- yüzüktürmek**, [yüz-ük-tür-mek] {ağız} *gçl. f. [-ür]* Ürkütüp uzaklaştırmak; kendinden soğutmak. [DS]
- yüzülme**¹, [yüz-ül-me] *is.* Derisi soyulup çıkarılmak eylemi.
- yüzülme**², [yüz-ül-me] *is.* Yüzülmek eylemi.
- yüzülmek**¹, [yüz-ül-mek] *edil. f. [-ür]* **1.** Derisi soyulup çıkarılmak. **2.** Derisi sıyrılmak. **3.** *mecaz.* Sönmürülmek.
- yüzülmek**², [yüz-ül-mek] *edil. f. [-ür]* Yüzmek¹ eylemi yapılmak; suda yüzerek ilerlemek eylemi gerçekleştirilmek.
- yüzüm**, [üz-mek (*koparmak*) > üz-üm / yüzüm] {eT} *is.* Üzüm. [Clauson]
- yüzün**, [yüz > yüz-ün یوزن] {eAT} *zf.* Yüzüstü; yüzükoyun.
- yüzünatma**, [yüz-ün+at-ma] {ağız} *is.* Çözücü pamuk, atkısı ipek olan gömleklilik kumaş. [DS]
- yüzüncü**, [yüz-üncü] *sf.* **1.** Sırası yüz ile belirlenen yerde bulunan; sırada doksan dokuzdan sonra gelen. **2.** Yüzyılda bir gerçekleşen, olan.
- yüzünden**, [yüz-ü-n-den] *zf.* ... den ötürü; ... den dolayı; sebebiyle; nedeniyle.
- yüzünge**, [yüz-ün-ge / göz-ün-ke] {ağız} *is.* Ayna. [DS]
- yüzüngör**, [yüz-ün+gör] {ağız} *is.* Ayna. [DS]
- yüzünkoylu**, [yüz-ün+koy-lu] {ağız} *zf.* (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. [DS]
- yüzünkoyu**, [yüz-ün+koy-u] {ağız} *zf.* (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. [DS]
- yüzünkoyun**, [yüz-ün+koyun یوزین قوین] {eAT} {ağız} *zf.* (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. [DS]
- yüzünkuyulu**, [yüz-ün+koy-lu] {ağız} *zf.* (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. [DS]
- yüzünkuyu**, [yüz-ün+koy-u] {ağız} *zf.* **1.** (Yatmak, düşmek vb. için) yüzü ve vücudunun ön bölümü yere gelecek biçimde; yüz üstü. **2.** Bayır aşağı; iniş. [DS]

ÖTÜKEN
TÜRKÇE
SÖZLÜK

z, [z / Z] (*zé*) is. **1.** Latin asıllı Türk alfabesinin 29. ve son harfi. **2.** Ses bilgisi bakımından ötümlü, diş eti sızıcısı bir ünsüzdür. **3.** *mat.* Karmaşık bir sayıyı ya da karmaşık değişkeni, cebirde üçüncü bilinmeyeni ifade eder. **4.** *fiz.* Atom sayısını gösterir.

-z¹, [-iz / -ız / -az / -ez / -uz / -üz] *yap. e.* **1.** Fiilden isim ve sıfat türeten ek: *boğaz* (<*boğuz*), *tıkız*. **2.** İsimlerden küçültme anlamı katarak isim ve sıfat türeten ek: *topuz*, *güvez* (< *gökez*), *palaz* (< *bala-z*).

-z², [-iz / -ız / -uz / -üz] *yap. e.* **1.** Sayılardan birlikte olma, doğma kavramı katarak isimler türetir: *ikiz*, *üçüz*, *dördüz*, *beşiz*. **2.** İki organdan meydana gelme, çift olma kavramları katarak yeni isimler türetir: *göz*, *diz*, *boynuz*, *omuz*.

-za¹, [Ar. *dzā* ذاء] (*za:*) {*OsT*} ek. “Bu, şu” anlamıyla birleşik sözcükler yapan son ek. *hakeza*.

-za², [Far. *zāyiden* (*doğmak*) > *zā* / *zāy* زای / زاء] (*za:*) {*OsT*} ek. Farsça isimlerden “*doğuran*” anlamında birleşik sıfatlar türeten son ek.

za¹, **-a¹i** [Ar. *zā* ذاء] (*za:*) {*OsT*} is. Arap alfabesinde “z (ze)” harfinin adı. ☞ **zā-yı mu’ceme**, {*OsT*} *Noktalı ze; ra-yı mucmele*.

za², **-a¹i** [Ar. *zā* ذاء] (*za:*) {*OsT*} is. Arap alfabesinde “z (zı)” harfinin adı. ☞ **zā-ı mu’ceme**, {*OsT*} *Noktalı za*.

za³, [Ar. *zāhir* => *zahar* > *zā*] (*za:*) {*ağız*} bağ. **1.** Herhalde; sanırım ki; öyle. **2.** *ünl.* Şaşma ve acıma bildirir; vah vah; vây! [DS]

za⁴, [? *za*] {*ağız*} is. **1.** Dıştan giyilen etek; pelerin; çarşaf. **2.** Altı açık çan.[DS]

za⁵, [zar > *zā*] (*za:*) {*ağız*} is. **1.** Süs; boya. **2.** Gösteriş; çalım. [DS]

za⁶, [zar > *zā*] (*za:*) {*ağız*} *ünl.* Kışkırtma sözü. [DS]

zaa, [? *zaa*] {*ağız*} is. Bir tür nışadır. [DS]

za’af, [Ar. *zā’f* ضعف] {*OsT*} is. → *zaaf*.

zaaf, [Ar. *zā’f* ضعف] {*OsT*} is. **1.** Zayıflık. **2.** Birine

veya bir şeye karşı olan düşkünlükten doğan karşı koyamama durumu; direnç zayıflığı. **3.** Bir kimse-nin karşı koyamadığı, dayanamadığı şey.

za’afir, [Ar. *zā’fir* زعفران > *zā’fir* زعفران] (*zaa:fir*) {*OsT*} is. Safranlar.

zaal, [? *zaal*] {*ağız*} is. İnan; güven. [DS]

za’ar¹, [Ar. *zā’ar* ذعر] {*OsT*} is. Şiddetli korku.

za’ar², [Ar. *zāhir* => *zahar* / *zaar*] {*ağız*} bağ. **1.** Herhalde; sanırım ki; galiba. **2.** Kuşkusuz; elbette. [DS]

zaar, [Mac. *az agar* => *zağar*] {*ağız*} is. Zağar. [DS]

za’azzi, **-i’ı** [Ar. *zā’azzi* زعازع > *zā’azzi* زعازع] (*zaa:zzi*) {*OsT*} is. Sarımsak; ırgalamalar.

zab¹, [zab / zap / zıb / zıp / zip / zop (*yans.*)] is. Hızlı ve düzensiz yürümeyi, koşmayı, sıçramayı ve birden ortaya çıkmayı anlatan kök. *zab-ır-da-mak*, *zab-ır-da-ş-mak*

zab², **-b¹i** [Ar. *zāb* ضبع] {*OsT*} is. zool. Sırtlan.

zab³, **-bbi** [Ar. *zāb* ضب] {*OsT*} is. zool. Kertenkele; keler.

zabab, [Ar. *zābāb* ضباب] (*zaba:b*) {*OsT*} is. Sis; pus; nemli duman.

zabah, [Ar. *şabah*] {*ağız*} is. **1.** Sabah. **2.** Yarın. [DS]

zabahlayın, [sabab-leyin] {*ağız*} *zf.* Sabahleyin. [DS]

zabahleyin, [sabab-leyin] {*ağız*} *zf.* Sabahleyin. [DS]

zabalan, [sabab-leyin > *zabalān*] (*zabala:n*) {*ağız*} *zf.* Sabahleyin. [DS]

zabalen, [sabab-leyin > *zabalēn*] (*zabale:n*) {*ağız*} *zf.* Sabahleyin. [DS]

zabanan, [şabah-leyin] {*ağız*} *zf.* Sabahleyin. [DS]

zabak, **-ğı** [Ar. *sebak* => *zabak*] {*ağız*} is. İlk ders; sabah dersi. [DS]

zaban, [saban > *zaban*] {*ağız*} is. Saban. [DS]

zabarta, [? *zabarta*] {*ağız*} *sf.* Güçlük; baskı; sıkıntı. [DS]

zabayıtsız, [zabayıt-sız] {*ağız*} *sf.* Patavatsız. [DS]

zabbak, **-ğı** [zab (*yans.*) > *zabb-ak*] {*ağız*} *sf.* Şaşkın; sersem. [DS]

zabı, [zab-ı] {ağız} *sf.* (Kişi için) iri yarı; şişman. [DS]
zabın, [Far. zebūn => zabın] {ağız} *sf.* 1. Yoksul. 2. Şaşkın; miskin. 3. Zayıf; güçsüz; ince. [DS] ☞
zabın kârı, {ağız} *İnsanı geçindirmeyen gelir.* [DS]
zabınlamak, [zabın-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. Zayıflamak. 2. Etkisini, gücünü yitirmek. [DS]
zabit¹, -pti [Ar. zabṭ ضبط] {OsT} *is.* 1. Tutanak. 2. Zapt; tutma; tutuş. ☞ **zabit kâtibi**, *Mahkemelerde duruşma tutanaklarını tutmak ve öteki yazı işlerini yürütmekle görevli adliye memuru.* || **zabit tutmak**, *Tutanak düzenlemek.*
zabit², -dı [? zabit] {ağız} *is.* Süpürgeotu. [DS]
zabıta, [Ar. zabṭ > zābita ضابطه] (za:bita) {OsT} *is.* 1. Bağ; kural. 2. Kamu düzenini sağlamak ve suç işleyenleri adli makamlara teslim etmekle görevli iç güvenlik örgütü. 3. Kent belediyelerinde belediye işlerini denetlemekle görevli örgüte bağlı memur. 4. {ağız} Muhtarlık. [DS] ☞ **zābita-i adliye**, {OsT} *huk. Bucak müdürleri, polisler, savcılar, sorgu hakimleri, köy muhtarları, ihtiyar meclisi üyeleri ve orman bekçileri.* || **zābita-i ahlakıye**, {OsT} *huk. Ahlak zabıtası.* || **zābita-i belediye**, {OsT} *huk. Belediye zabıtası.*
zabıtname, [Ar. zabṭ + Far. nāme ضبطنامه] (zabıtna:-me) {OsT} *is.* Tutanak.
zabi, [Ar. zabī / zaby ظبي] {OsT} *is.* Karaca; ahu.
zabih, [Ar. zebḥ > zābih ذابح] (za:bih) {OsT} *sf.* Etiyenen hayvanları kesen; kasap.
zabit, [Ar. zabṭ > zābit ضبط] (za:bit) {OsT} *is.* 1. Tutanak; denetleyen. 2. Subay. 3. *sf.* Yönetme gücü olan; dediğini yaptıran.
zabitan, [Ar. zābit > zābitān ضابطان] (za:bita:n) {OsT} *is.* Subaylar. ☞ **zābitān-ı aklām**, {OsT} *Resmî dairelerde kalemlerin başında bulunan kimseler.*
zabitlik, -ği [zabit-lik] *is.* Subay olma durumu; subaylık.
zabt, [Ar. zabṭ ضبط] {OsT} *is.* → zabt.
zabtiye, [Ar. zabṭ > zabṭiyye ضبطية] {OsT} *is.* 1. Polis; jandarma. 2. Askerî kolluk kuruluşu ve bu kuruluşta görevli er. 3. Tanzimat'tan sonra iç güvenliğin korunması için kurulmuş olan emniyet görevlerinin yürütüldüğü dairelere verilen ad. ☞ **zabtiye nâzırı**, {OsT} *Eskiden bugünkü Emniyet Genel Müdürlüğünün görevini yürüten kimseye verilen ad.* || **zabtiye nezâreti**, {OsT} *Eskiden bugünkü Emniyet Genel Müdürlüğünün görevini yürüten üst kuruluşa verilen ad.*
zabıtname, [Ar. zabṭ+ Far. nāme ضبطنامه] (zabıtna:me) {OsT} *is.* → zabıtname.
zabu, -u'ı [Ar. zabu / ḍabu ضبع] {OsT} *is. zool.* Sırtlan.

zabuk, -ğu [Sur. Ar. zābūḳ زابوق] {ağız} *is.* 1. Sokak. 2. Çıkmaz sokak. 3. Komşu. [DS]
zabun, [Far. zebūn => zabun] {ağız} *sf.* İnce; zayıf; güçsüz; zebun. [DS]
zaby, [Ar. zabī / zaby ظبي] {OsT} *is.* → zabi.
zac, [Ar. zāc زاج] (za:c) {OsT} {ağız} *is.* → zaç. [DS] ☞ **zāc-ı kıbrıs**, {OsT} *kim. Göztaşı; bakır sülfat.*
zaca, [Far. zāg-ça > zaca] {ağız} *is.* Bir tür karga. [DS]
zacir, [Ar. zecr > zācir / zācīre زاجر / زاجره] (za:cir) {OsT} *sf.* Engel olan; engelleyen; önleyen; alıkoyan.
zacirat, [Ar. zācir > zācīrāt زاجرات] (za:cira:t) {OsT} *is.* Yasaklayanlar; engelleyenler.
zacire, [Ar. zecr > zācīre زاجره] (za:cire) {OsT} *sf.* → zacir.
zaç, [Ar. zāc زاج] {OsT} *is.* 1. Kükürt ve demir birleşimi; demir sülfat. 2. {ağız} Kara boya. [DS] ☞ **zaç yağı**, *Derişik sülfürik asit.*
-zad, [Far. zāden (doğmak) > zād زاد] (za:d) {OsT} *ek.* Farsça isimlerden "...-den doğmuş, ...-den doğan" anlamlarında birleşik sıfatlar türeten son ek.
zad¹, [Ar. zād زاد] (za:d) {OsT} *is.* Yiyecek; azık.
zad², [Ar. ziyāde > zād / zāde زاد / زاده] (za:d) {OsT} *ünl.* "Çoğalsın; artsın!" anlamında kullanılır. ☞ **zād-Allah!** {OsT} *Allah artırsın.*
zad³, [Az. zad] {ağız} *is.* Nesne; şey. [DS]
zade¹, [Ar. ziyāde > zād / zāde زاد / زاده] (za:d) {OsT} *ünl.* → zad². ☞ **zāde faziletühu**, {OsT} *Erdemleri artsın.* || **zāde ömrühu**, {OsT} *Ömrü artsın.*
zade², [Far. zāden (doğmak) > zāde زاده] (za:de) {OsT} *is.* 1. Oğul; evlat. 2. *ek.* Farsça isimlerden "...-den doğmuş, ...-den doğan" anlamlarında birleşik sıfatlar türeten son ek. ☞ **zāde-i dehn**, {OsT} *1. Kalem. 2. Söz.* || **zāde-i hâtır**, {OsT} *1. Bir insanın doğaçlama eseri. 2. Şiir.* || **zāde-i tab'**, {OsT} → zāde-i hâtır. || **zāde-i tabiāt**, {OsT} → zāde-i hâtır.
zadegân, [Far. zāde-gān زادگان] (za:degā:n) {OsT} *is.* Soylular takımı; belirli aileler topluluğu; aristokratlar. ☞ **zādegān-ı ilmiye**, {OsT} *İmparatorluk döneminde üst rütbeli ilmiye sınıfı mensuplarının çocuklarını ifade etmek için kullanılan terim.*
zadegânlık, -ğı [zadegān-lık] (za:degā:nlık) *is.* Zadegân olma durumu; soyluluk.
zadegî, [Far. zāde-gī زادگی] (za:degi:) {OsT} *is.* Soylu olma; soyluluk; asillik.
zaden¹, [Far. zāden زادن] (za:den) {OsT} *f. (mstar)* 1. Doğmak. 2. Doğurmak.
zaden², [Bulg. zaden] {ağız} *is.* Sırtta, bağlanarak götürülen yük. [DS]

zado, [ʔ zado] {ağız} is. Arabalara yapılan yemlik. [DS]

za'f¹, [Ar. za'f زعف] (za-f) {OsT} is. Hemen öldürme.

za'f², [Ar. za'f ضعف] (za-f) {OsT} is. → zaaf. ☞ **za'f-ı**

basar, {OsT} tıp. Miyopluk. || **za'f-ı pîrî**, {OsT} Yaşlılıktan gelen güçsüzlük. || **za'f-ı sūrî**, {OsT} ed. Anlamca güçlü bir sözün yerine olumsuzunu kullanarak yapılan bir anlatım şekli. || **za'f-ı te'lîf**, {OsT} ed. Sözün anlamı güçleştirecek kadar karışık oluşu; anlatım zayıflığı.

zafa'ir, [Ar. zafire > zafâ'ir ضفائر] (zafa:ir) {OsT} is. Örülmüş saçlar.

zafak, -ğî [ʔ zafak] {ağız} is. Yağmur bulutu. [DS]

zafayir, [Ar. zafire > zafâyir ضفایر] (zafa:yir) {OsT} is. → zafair.

zafe, [ʔ zafe] {ağız} is. Okul sırası. [DS]

zafer, [Ar. zafer ظرف] {OsT} is. **1.** Savaşta kazanılan başarı; utku; yengi. **2.** Çok çetin bir uğraşı, mücadele, karşılaşma ya da yarışta kazanılan başarı veya olumlu sonuç; yengi; galibiyet. **3.** müz. Türk müziğinde küçük bir usul. ☞ **zafer alayı**, Eski Roma'da, büyük zafer kazanmış olan komutanların Roma'ya girişi sırasında düzenlenen tören. || **zafer arabası**, Eski Roma'da, zafer kazanan komutanın Kapitolium'a girerken bindiği, beyaz atlarla çekilen iki tekerlekli araba. || **Zafer Bayramı**, Kurtuluş Savaşını başarı ile sona erdiren Başkumandanlık Meydan Muharebesinin kazanıldığı 30 Ağustos'un yıl dönümlerinde kutlanan ulusal bayram. || **zafer-şîâr**, {OsT} Başarı gösteren; zafer kazanan. || **zafer tacı**, bot. Zambakgillerden Asya kökenli, kırmızı turuncu çiçekli sülük dallarla sona eren yapraklarıyla desteklere tutunan yumru kök saplı süs bitkisi, (*Gloriosa superba*). || **zafer takı**, Önemli bir komutanı onurlandırmak ya da bir zaferi anmak ve anısını yaşatmak amacıyla yapılan anıt; zaferi simgeleyen takı. || **zafer-yâb**, {OsT} Başarı gösteren; amacına ulaşan; üstün gelen.

za'feran, [Ar. za'ferân زعفران] (za-fera:n) {OsT} is. bot. Safran. ☞ **za'ferân-ı âhen**, Demir pası. || **za'ferân-ı hadîd**, {OsT} Demir pası. || **za'ferân-ı kâzib**, {OsT} bot. Papağan yemi. || **za'ferân-ı Yemen**, {OsT} bot. Yemen safranı.

za'ferani [Ar. za'ferânî زعفرانی] (za-fera:ni:) {OsT} sf. Safran renginde; safrana benzeyen; safran gibi.

zaferlü, [Ar. zafer + T. -lü ظفرلو] {OsT} sf. Galip; mu-zaffer.

zafername, [Ar. zafer + Far. nâme ظفرنامه] (zaferna:-me) {OsT} is. Bir zaferi anlatan ya da zaferle sonuçlanan savaşları, seferleri konu alan eser.

za'fi [Ar. za'fî ضفعی] (za-fi:) {OsT} sf. Zayıflıkla, dermansızlıkla ilgili; zaafa dair.

zafir¹, [Ar. zafer > zâfir ظافر] (za:fir) {OsT} sf. Zafer kazanmış; galip.

zafir², [Ar. zafer > zafir ظفير] (zafi:r) {OsT} sf. Zafere erişen; zafer bulan.

zafir³, [Ar. zâfir ضفير] (zafi:r) {OsT} is. anat. Sinir demeti.

zafiyet, [Ar. za'f > za'fiyyet ضعفیت] (za:fiyet) {OsT} is. **1.** Zayıflık; arıklık. **2.** Dermansızlık; güçsüzlük; hâlsizlik. **3.** tıp. Asteni. **4.** Vücudun tümünün veya bir bölümünün gücünü yitirmesi.

zafran, [Ar. za'ferân زعفران] {OsT} is. bot. Safran.

zag¹, [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng (yans.)] is. Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. zag-ıl-da-mak

zag², [Far. zâğ زاغ] {ağız} is. Karga. [DS]

zaga¹, [ʔ zaga] {ağız} is. Mağara. [DS]

zaga², [ʔ zaga] {ağız} sf. Geveze. [DS]

zagar¹, [zağar] {ağız} is. **1.** Küçük köpek. **2.** Tazı. **3.** Köpek yavrusu. **4.** sf. Bodur; bacaksız. [DS]

zagar², [Erme. jawar => zagar] {ağız} is. Yaşlı hayvana yedirilen kırılmış arpa. [DS]

zaganek, -ğî [ʔ zaganek] {ağız} is. Kapı kilidi. [DS]

zagbal, [zaf+bal] {ağız} is. Mumlu bal. [DS]

zagal¹, [ʔ zagel] {ağız} is. Küçük kazma. [DS] ☞ **zagal kazması**, {ağız} → zagel. [DS]

zagal², [ʔ zagel] {ağız} is. Kış bitimi ile bahar arasında yeşeren bitkiler. [DS]

zagoda, [ʔ zagoda] {ağız} is. Salamura yapılmış yeşil zeytin. [DS]

zagon, [Bul. zagon] is. **1.** {ağız} Vicdan. [DS] **2.** argo. Yasa; yol; yöntem. **3.** sf. Pisboğaz.

zagor¹, [ʔ zagor] {ağız} is. Eşini arayan kızgın keklik. [DS]

zagor², [Erme. jawar => zagar / zagor] {ağız} is. Arpa kırması. [DS]

zaguda, [ʔ zagoda / zaguda] {ağız} is. **1.** → zagoda. **2.** Soğanın küçüğü. [DS]

zagon, [ʔ zagon] {ağız} is. Erkeklik organı. [DS]

zağ¹, [zağ] {ağız} is. **1.** Güç; kuvvet. **2.** Hız; tav; şiddet. **3.** Sertlik; peklik. **4.** Kılağı. **5.** Semiz olma durumu; gürbüzlük. **6.** sf. (Bıçak, kılıç vb. için) çok keskin. [DS] ☞ **zağ vermek**, 1. {OsT} Keskinliğini göstermek. 2. {ağız} Pohpohlamak; övüp hız vermek. [DS] || **zağ zağ**, {ağız} Çok; güçlü; hızlı. [DS]

zağ², [zağ زاغ] {OsT} is. Yayın ucuna sarılan deri.

zağ³, [zağ] {ağız} is. Büyükleme; kurum; kibir. [DS]

zağ⁴, [Far. zâğ زاغ] (za:ğ) is. **1.** {OsT} Karga. **2.** {ağız} Bir yaşında kara karga. [DS] **3.** {ağız} Piliç. [DS] **4.** {ağız} Köpek yavrusu. [DS] ☞ **zağ-beçe**, {OsT} Karga yavrusu. || **zağ-çeşm**, {OsT} 1. Karga gözlü.

2. Mavi gözlü. || **zāğ-ı siyāh**, {OsT} 1. Kara karga. 2. mecaz. Uğursuz kimse.
- zağ⁵**, [çağ > zağ] {ağız} is. En uygun zaman; sıra; vakit. [DS] ☞ **zağı zağına**, {ağız} Ucu ucuna. [DS]
- zağ⁶**, [zağ] {ağız} is. Ana kuşun yavruları için taşıdığı yem. [DS]
- zağ⁷**, [zağ] {ağız} sf. Mutlu. [DS]
- zağ⁸**, [zağ] {ağız} sf. (Toprak için) güçsüz; verimsiz. [DS]
- zağā'in**, [Ar. zağīne > zağā'in ضغائن] (zağā:in) {OsT} is. Kinler; nefretler.
- zağal¹**, [zağ-al] {ağız} sf. Tembel. [DS] ☞ **zağal olmak**, {ağız} (Av için) avcıdan kaçabilir ustalıkta olmak. [DS]
- zağal²**, [zağal] {ağız} is. Tahıldaki yabancı madde. [DS]
- zağal³**, [Erme. zoal / Far. zuğāl => zağal] {ağız} is. Kızılcık. [DS]
- zağan¹**, [Far. zāğān زاغان] (za:ğā:n) {OsT} is. Kargalar.
- zağan²**, [Far. zağan زغن] {OsT} is. Çaylak.
- zağana**, [? zağana] {ağız} is. Su kıyılarında yaşayan bir tür kırkayak. [DS]
- zağane**, [Far. zāğ-āne زاغانه] (za:ğā:ne) {OsT} zf. Karga edasıyla; kargacasına.
- zağanos**, [Yun. dzaganos] is. Bir tür doğan.
- zağar¹**, [Far. zāğ (karga) / Mac. az agár / Ar. zağarī] is. 1. Kuş, tavşan gibi av hayvanlarının avlanmasında avcıya avın yerini göstererek, avcı hazır olduğunda emir üzerine avı uçuran ya da kaçırılan bir tür av köpeği. 2. {ağız} Küçük köpek. [DS] 3. {ağız} Köpek yavrusu. [DS] 4. {ağız} Tazı. [DS] 5. {ağız} Çoban köpeği. [DS] 6. argo. Muhbir; hafiye.
- zağar²**, [zağar] {ağız} sf. 1. Boður; bacaksız. 2. Söz taşıyan. 3. Birinin ardına takılıp giden. [DS]
- zağar³**, [Ar. zāhīr => zahar / zağar / zaar] {ağız} bağ. 1. Herhalde; evet öyle. 2. Belki de. [DS]
- zağara¹**, [Far. zağara / Ar. zihāre ظهارة] {OsT} is. Yaka üzerine dikilen kürk; yaka kürkü.
- zağara²**, [? zağara] {ağız} is. Sandık. [DS]
- zağarcı**, [zağar-cı] is. İmparatorluk döneminde, padişahın av köpeklerine bakan ve padişahla birlikte ava çıkan görevli.
- zağarlık**, -ğī [zağar-lık] {ağız} is. Evlerde odun konulan yer; odunluk. [DS]
- zağcı**, [zağ-cı] is. Bileyici.
- zağcılık**, -ğī [zağ-cı-lık] is. Bileyicilik.
- zağılmak**, [zağ-ıl-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] (Yılan vb. için) kayarak akıp gitmek; kaçmak. [DS]
- zağılttak**, -ğī [zağ-ıl-t-tak] {ağız} zf. (Kaymak için) bir yere takılmadan ve hızla. [DS]
- zağine**, [Ar. zağīne ضغينه] (zağī:ne) {OsT} is. Kin; nefret.
- zağlama**, [zağ-la-ma] is. Zağlamak eylemi; kılağılama.
- zağlamak¹**, [zağ-la-mak زاغلمق] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Kılağı vermek; kılağılmak. 2. {OsT} Keskinletmek. 3. {ağız} Bilemek. [DS]
- zağlamak²**, [zağ-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Hızla, akarcasına kayıp gitmek. 2. (İplik için) makaradan, yumaktan boşalmak. 3. (Kuş için) süzülerek yukarıdan aşağıya inmek. [DS]
- zağlamak³**, [zağ-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Semizleşmek. 2. gçl. f. Güçlendirmek. [DS]
- zağlanan**, [zağ-la-man] {ağız} is. Balkon. [DS]
- zağlanma**, [zağ-la-n-ma] is. Zağlanmak eylemi.
- zağlanmak**, [zağ-la-n-mak] edil. f. [-ır] 1. Zağlamak eylemi yapılmak; kılağılanmak. 2. {ağız} Güçlenmek; semiz duruma gelmek. [DS] 3. {ağız} Keskinleşmek. [DS] 4. {ağız} Sertleşmek. [DS]
- zağlatmak**, [zağ-la-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] 1. (Makara ipliği vb. için) açmak; boşaltmak. 2. Çabuk geçirmek; ilerletmek. [DS]
- zağlı**, [zağ-lı] {ağız} sf. 1. Bilenmiş; kılağılanmış; keskin. {OsT} (aynı) 2. (Hayvan için) güçlü ve hızlı. 3. (Hayvan için) yağlı; besili; gelişmiş. 4. İstekli. 5. Kibirli. 6. (Yara için) irinli ve sancılı. 7. Pek çok. [DS]
- zağma**, [Far. zağme] {ağız} is. Üzengi kayışı. [DS]
- zağmak¹**, [zağ-mak] {ağız} gçsz. f. [-ar] (Hayvan için) semiz, toplu duruma gelmek. [DS]
- zağmak²**, [zağ-mak] {ağız} gçsz. f. [-ar] 1. Kaçmak; koşmak. 2. Düşmek. 3. Saldırmak. 4. gçl. f. Hızla fırlatmak. [DS]
- zağrak**, -ğī [Far. sāğār => sağrak > zağrak] {ağız} is. 1. Altı okta tahıl alan kile. 2. Bakır yağ kabı. [DS]
- zağt**, [Ar. zağt ضغط] {OsT} is. Bir şeyi bir başka yere zorla girdirme; sokma.
- zağuda**, [? zagoda / zağuda] {ağız} is. Salamura yapılmış yeşil zeytin. [DS]
- zağzağa**, [Ar. zağzağa زغزغه] {OsT} is. Anlamsız söz.
- zaha¹**, [Ar. zāhīr => zahar / zaha] {ağız} bağ. Herhalde; evet öyle. [DS]
- zaha²**, [? zaha] {ağız} is. Loğusa. [DS]
- zahag**, [? zahağ] {eT} is. Tecelli; sudur. [EUTS]
- zahair**, [Ar. zağīre > zağāir ذخائر] (zaha:ir) {OsT} is. Tahıllar; zahireler.
- zahan**, [Ar. şahn => sahan / zahan] {ağız} is. Sahan; bakır tabak. [DS]
- zahar**, [Ar. zāhīr => zahar] {ağız} bağ. 1. Her hâlde; olasılıkla; evet öyle. 2. Demek ki. [DS]
- zahat**, [Ar. sā'at => sahat / zahat] {ağız} is. Saat. [DS]

zahavel, [ʔ zahavel] {ağız} is. Ahır süpürmekte kullanılan uzun süpürge. [DS]

zahaya, [Ar. zahāyā / dahāyā ضحايا] {zaha:ya:} {OsT} is. **1.** Kuşluk vakti kesilen koyun; dahye. **2.** Kurban; udhiye.

zahenk, [ʔ zahenk] {ağız} is. **1.** Yasa dışı ve gizli cinsel ilişkilere aracılık eden kimse; pezevenk. **2.** Yankınlarının yasa dışı ve gizli cinsel ilişkilerine göz yuman kimse. [DS]

zاهر, [Ar. zāhir => zahar /zāher] {ağız} bağ. → zahir¹. [DS]

zahf, [Ar. zaḥf زحف] {OsT} is. **1.** Sürüngelelerin sürünme hareketi. **2.** Sürünerek ilerleme; ayaklarını sürüyerek yürüme. **3.** Emekleme. **4.** Kalabalık bir asker topluluğunun düşman üzerine yürümesi. ☐ **zahf-i sabî**, {OsT} Çocuğun emeklemesi.

zahu, [ʔ zahu] {ağız} is. Loğusa. [DS]

zahir, [Ar. zehāb > zāhib ذاهب] {za:hib} {OsT} sf. **1.** Giden; gidici. **2.** Herhangi bir düşünce ya da saniya kapılan, uyan. ☐ (bir şeye) **zahir olmak**, {OsT} Kapılmak; uymak.

zahid, [Ar. zūhd > zāhid / zāhide زاهد / زاهدة] {za:hid} {OsT} is. → zahit. ☐ **zāhid-i bārid**, {OsT} Kaba sofı. || **zāhid-i huşk**, {OsT} Kaba sofı.

zahidane, [Ar. zāhid + Far. -āne زاهدانه] {za:hida:ne} {OsT} zf. Zahide yakışır biçimde; zahitçe; zahit gibi.

zahide, [Ar. zāhide زاهدة] {za:hide} {OsT} is. Haram şeylerden kaçınan ve dinin emirlerini aynen yerine getiren kadın.

zahif¹, [Ar. zāḥf > zāḥif / zāḥife زاحف / زاحفة] {za:hif} {OsT} sf. Sürünerek yürüyen; sürünen.

zahif², [Ar. zāḥif زاحفة] {za:hif} {OsT} sf. Kibirli; övünge.

zahife, [Ar. zāḥif / zāḥife زاحفة] {za:hife} {OsT} is. biy. Yılan, kertenkele gibi vücudunun üzerinde sürünerek yürüyen hayvan; sürünge.

zahik, -kı [Ar. zāḥik زاحق] {za:hik, k kalın söylenir} {OsT} sf. **1.** Köhne. **2.** Berbat olan; perişan durumda bulunan.

zahil¹, [Ar. zūhūl > zāhil / zāhile ذاهل / ذاهلة] {za:hil} {OsT} sf. Unutan; ihmal eden; ihmalkâr.

zahil², [Ar. zehel > zāhil / zāhile زاهل / زاهلة] {za:hil} {OsT} sf. **1.** Ruh huzura kavuşan; sıkıntıdan kurtulan; ferahlayan. **2.** Sağlığı düzelen. **3.** Unutan.

zahil³, [Ar. zāḥil زاحل] {za:hil} {OsT} is. bot. Zakkum ağacı.

zahim, [ʔ zahim] {ağız} is. İrin. [DS]

zahimlenmek, [zahim-le-n-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] İrinlenmek. [DS]

zahir¹, [Ar. zuhūr > zāhir ظاهر] {za:hir} {OsT} sf. **1.** Açık; belli; meydanda olan. **2.** is. Görünüş; dış yüz. **3.** (Bektaşilere göre) Bektaşî olmayan kişi. **4.** zf. Görünüşe göre; anlaşıldığına göre; anlaşılan o ki; meğer. **5.** Kesinliğe yakın bir olasılıkla; muhakkak; elbette; herhalde.

zahir², [Ar. zāhir / zāhire زاهر / زاهر] {za:hir} {OsT} sf. (Yıldız için) parlak.

zahir³, [Ar. zāḥir ذاهر] {za:hir} {OsT} sf. **1.** Semiz; tavlı. **2.** Bol.

zahir⁴, [Ar. zāḥir زاهر] {za:hir} {OsT} sf. (Deniz için) coşmuş; taşmış.

zahir⁵, [Ar. zaḥir زحير] {zahi:r} {OsT} is. tıp. **1.** İç ağrısı. **2.** Dizanteri. **3.** Basur ve sidik torbası yangısında olan ağırlı ıkıntı.

zahir⁶, [Ar. zahr > zāḥir ظهير] {zahi:r} {OsT} sf. Yardım eden; destekleyen; arka çıkan. ☐ **zahir olmak**, Arka çıkmak; desteklemek.

zahir⁷, [Ar. zahr ظهر] {OsT} is. Fas sultanının fermanı.

zahir⁸, [Ar. seḥer] {ağız} is. Sabah. ☐ **zahir vakti**, {ağız} Sabahın erkeninde. [DS] || **zahir yıldızı**, {ağız} Sabah yıldızı. [DS]

zahirbîn, [Ar. zāḥir + Far. -bîn ظاهريين] {za:hirbi:n} {OsT} sf. Bir şeyin yalnızca dış görünüşü ile ilgilenen; görünüşe aldanan.

zahirbînane, [Ar. zāḥir + Far. -bîn-āne ظاهريينانه] {za:hirbi:na:ne} {OsT} zf. Görünüşe aldanarak; üstünkörü; dıştan bakarak.

zahirde, [zahir-de] zf. Görünüşte.

zahire¹, [zāhire زاهره] {za:hire} {OsT} sf. → zahir².

zahire², [Ar. zāhire زاهره] {za:hire} {OsT} is. Dışa fırlamış göz; lokma göz.

zahire³, [Ar. zaḥire ذخيره] {zahi:re} {OsT} is. Gerektiğinde kullanılmak üzere saklanan tahıl. ☐ **zahîre-bahā**, {OsT} Tahıl parası; katık bedeli. || **zahîre-i āhîret**, {OsT} Hayır ve iyilikler. || **zahîre nazırı**, {OsT} İmparatorluk döneminde sarayın, ordunun, hastanelerin ve imarethanelerin, kent fırınlarının ihtiyacı olan tahılı sağlamakla görevli kuruluşun en üst amiri. || **zahîre nezâreti**, {OsT} İmparatorluk döneminde, ülkenin zahire ihtiyacını karşılamakla görevli bakanlığa verilen isim.

zahireci, [zahire-ci] {zahi:reci} is. Buğday, arpa, mısır gibi tahılların alım ve satımını yapan kimse; zahire tüccarı.

zahiren, [Ar. zāḥir > zāhiren ظاهراً] {za:hi:ren} {OsT} zf. Görünüşe göre; görünüşte; dıştan.

zahirî [Ar. zāḥir > zāhirî / zāhiriyye ظاهري / ظاهري]

(za:hiri-) {OsT} sf. **1.** Görünen; görünürde olan. **2.** İçten olmayan; yapmacık. ☞ **zahirî cisim**, fiz. Çeşitli kısımlarından bir optik aygıta gelen ışık demetlerinin uzantıları üzerinde görünen ancak gerçek varlığı orada olmayan cisim; cismin görüntüsü. || **zahirî görüntü**, fiz. Zahirî cismin göz tarafından algılanan görüntüsü. || **zahirî güç**, Görünen güç. || **zahirî odak**, Gizil odak.

zahiriyyat, [Ar. zāhirī > zāhiriyyāt ظاهریات] (za:hiriya:t) {OsT} is. Dış görünüşler.

zahiriye, [Ar. zāhirī > zāhiriyye ظاهرية] (za:hiriye) {OsT} sf. **1.** Meydana gelen; görünen. **2.** İçten gelmeyen; yapmacık. **3.** öz. is. isl. Kur'an-ı Kerim ayetlerinin ve hadislerin mecaz anlamlarına ve bağlamlarına göre değil de görünüşteki açık anlamlarından başka hiçbir yorum kabul etmeyen, kıyasa yer vermeyen Sünnî mezhep.

zahirperest, [Ar. zāhir + Far. -perest ظاهرپرست] (za:-hirperest) {OsT} sf. Dış görünüşe önem veren.

zahit, -di [Ar. zūhd > zāhid زاهد] (za:hit) {OsT} sf. **1.** Dinin buyruklarını yerine getiren, yasaklarından kesinlikle sakınan (kimse). **2.** mecaz. Dinî konularda hoşgörüsüz olan kimse; aşırı sofu; kaba sofu. **3.** Alevîlere göre, kendi inançlarından olmayan kimse.

zahitlik, -ği [zahit-lik] is. Zahit olma durumu.

zahiye, [Ar. zāhiyye ضاحية] (za:hiye) {OsT} is. Bir şehrin ya da ülkenin dışında kalan çorak ve ıssız açıklık.

zahl, [Ar. zaḥl ذحل] {OsT} is. **1.** İntikam; öç. **2.** Düşmanlık; kin; nefret.

zahm¹, [Ar. zaḥm ضخم] {OsT} sf. İri; büyük; kalın. ☞ **zahmü'l-izām**, {OsT} İri kemikli; kalın kemikli.

zahm², [Ar. zaḥm زحم] {OsT} is. Sıkıştırma.

zahm³, [Far. zaḥm زخم] {OsT} is. Yara. ☞ **zahm-dār**, {OsT} Yaralanmış; yaralı. || **zahm-hār**, {OsT} Yaralanmış; yaralı. || **zahm-hurde**, {OsT} Yaralanmış; yaralı. || **zahm-ı çeşm**, {OsT} Göz yarası; nazar. || **zahm-ı hançer**, {OsT} Hançer yarası. || **zahm-ı kalb**, {OsT} Gönül yarası; aşk. || **zahm-ı tiğ**, {OsT} Kılıç yarası. || **zahm-ı zebân**, {OsT} Dil yarası. || **zahm-kâr**, {OsT} Yaralayan; yara açan. || **zahm-nāk**, {OsT} Yaralanmış; yaralı. || **zahm-res**, {OsT} Yaralayan; yara açan. || **zahm-zede**, {OsT} Yaralanmış; yaralı. || **zahm-zen**, {OsT} Yaralayan; yara açan.

zahma¹, [Far. / Ar. zaḥme => zahma] {ağız} is. **1.** Üzengi kayışı. **2.** Üzengi. **3.** Mahmuz. [DS] ☞ **zahma sıyırtmak**, {ağız} **1.** Kendini beğenmek; başkalarına yüksekte bakmak. **2.** Abartılı konuşmak; palavra sıkamak. [DS]

zahma², [Ar. zaḥm => zahma] {ağız} is. Etili pilav. [DS]

zahmarı, [Ar. zemherir => zahmarı] {ağız} is. Şubat ayı; zemheri. [DS]

zahme, [Far. zaḥme زخمة] {OsT} is. **1.** Vurma; çarpma. **2.** Yara. **3.** Mızrap; çalgıç. **4.** Kudüm çalarken kullanılan ucu topuzlu değnek. **5.** Üzengi kayışı. {ağız} (aynı) [DS] **6.** {ağız} Mahmuz. [DS]

zahmeri, [Ar. zemherir => zahmeri] {ağız} is. **1.** Ocak ayı. **2.** Şubat ayı. [DS]

zahmet, [Ar. zaḥmet زحمت] {OsT} is. **1.** Zor; güç. **2.** Sıkıntı; güçlük; eziyet. **3.** Yorgunluk; meşakkat. ☞ **zahmet çekmek**, **1.** Güçlülük karşılaşmak; sıkıntı çekmek. **2.** Güç ve yorucu bir duruma düşmek. || (bir şey) **zahmete değmek**, Çekilen sıkıntıyı karşılar durumda olmak. || (bir ya da bir şey için) **zahmete girmek**, **1.** Biri için yorgunluğa katlanmak. **2.** Onun için bir yere kadar gitmek. Bir işi için masrafa girmek. || (birini) **zahmete sokmak**, **1.** O kimsenin sıkıntı çekmesine, güç durumunda kalmasına neden olmak. **2.** Masraftan çıkmasına neden olmak. || **zahmet etmek**, **1.** Biri için yorgunluğa katlanmak. **2.** Onun için bir yere kadar gitmek. Bir işi için masrafa girmek. || **zahmetine değmek**, Çekilen sıkıntıyı karşılar durumda olmak. || (bir şeyin) **zahmetine katlanmak**, Onun vereceği sıkıntılara, güçlülük ve masrafa razı olmak, kabullenmek. || (bir şey, birine) **zahmet olmak**, Bir kimse için yapılan işten yorulmak; masrafa girmek. || **Zahmet olmazsa!** "Rica ederim; lütfen!" anlamında kullanılan nazikçe buyurma sözü. || (birine) **zahmet vermek**, Bir kimseye sıkıntı vermek; onun güç durumunda kalmasına neden olmak.

zahmetî, [Ar. zamherir => zahmeti] {ağız} is. Zemheriden sonra gelen elli günlük dönem. [DS]

zahmetli, [zahmet-li] sf. **1.** Zahmet veren. **2.** Zahmet çekilerek yapılan; sıkıntı veren; yorucu; eziyetli; güç; meşakkatli.

zahmetsiz, [zahmet-siz] sf. Sıkıntı ve güçlük çekilmeden yapılan; eziyetsiz; kolay; emeksiz. ☞ **zahmetsiz rahmet olmaz**, "Güçlük çekilmeyince rahata erişilmez" anlamında kullanılır.

zahmetsizce, [zahmet-siz-ce] (zahmetsi'zce) zf. Zahmetsiz biçimde; sıkıntı ve güçlük çekilmeksizin; kolayca; kolaylıkla.

zahmi, [Far. zaḥme => zahmi] {ağız} is. Üzengi kayışı. [DS]

zahmin, [Far. zaḥmīn زخمین] (zahmi:n) {OsT} sf. Yaralı; mecruh.

zahna, [ʔ zahna] {ağız} is. Öşür toplayan. [DS]

zahnabut, [ʔ zahnabut] {ağız} is. Zehir. [DS]

zahr, [Ar. zaḥr ظهر] {OsT} is. **1.** Geri; arka; sırt. **2.** Kâğıt vb. şeyin arka yüzü.

zahra¹, [Ar. zāhire => zahra] {ağız} *is.* 1. Yemeklik tahıl; zahire. 2. Hayvanlara verilen yem, saman vb. [DS] ☞ **zahra bazarı**, {ağız} *Tahıl alınıp satılan yer; zahire pazarı.* [DS]

zahra², [? zahra] {ağız} *is.* Hallaç yayında, kirişin altındaki koruyucu deri. [DS]

zahre, [Ar. zāhire => zahre] {ağız} *is.* Yemeklik tahıl; zahire. [DS]

zahrî [Ar. zahr > zahrî ظهري] {zahri:} {OsT} *sf.* Arkaya ilişkin; arka ile ilgili; sırta ait.

zahriye, [Ar. zahrî > zahriyye ظهريه] {OsT} *is.* 1. Bir kâğıdın arka yüzüne yazılan açıklamalar; şerh. 2. El yazması kitaplarda, başlık bulunan ilk sayfadan önceki, temellük kaydı bulunan çoğunlukla süslü, boş sayfa.

zahter, [Ar. sa'ter] *is. bot.* Ballıbabagillerden, kurak tepe ve sırtlarda kümeler hâlinde yetişen, yaprakları kekiğinkinden daha büyük, kokusu kuvvetli bir tür yabancı kekik; kara kekik (*Thymus longicaulis*).

za'ib, [Ar. zevebân > zā'ib ذائب] {za:ib} {OsT} *sf.* (Maden için) eriyen; erimiş.

za'id, [Ar. ziyāde > zā'id زائد] {za:id} {OsT} *sf.* → zait.

za'if¹, [Ar. za'f > za'if ضعيف] {zai:f} {OsT} *sf.* 1. Güçsüz; kuvvetsiz; zayıf. 2. Gevşek; tembel. 3. İtibarsız.

za'if², [Ar. zeyf > zā'if زائف] {za:if} {OsT} *sf.* (Madeni para için) sahte; eksik.

za'ik, -kî [Ar. zevk > zā'ik ذائق] {za:ik, k kalın söylenir} {OsT} *sf.* Lezzet alan; tadan.

za'ika, [Ar. zā'ik > zā'ika ذائقة] {za:ika} {OsT} *is.* 1. Tat alma; tadım. 2. *biy.* Tat alma duygusu.

za'ikavi [Ar. zā'ikavi ذائقوي] {za:ikavi:} {OsT} *sf.* *biy.* Tat alma ile ilgili; tat alma duygusuna ilişkin.

za'il, [Ar. zevāl > zā'il زائل / زائل] {za:il} {OsT} *sf.* 1. Yok olan; ortadan kalkan. 2. Sürekli ve kalıcı olmayan. 3. Geçen; geçmiş. ☞ **zail etmek**, *Ortadan kaldırmak; yok etmek.* || **zail olmak**, *Kaybolmak; ortadan kalkmak.*

za'ile, [Ar. zā'il > zā'ile زائلة] {za:ile} {OsT} *is.* 1. Kaybolan. 2. Geçen. 3. Zırhın uzun eteklerine verilen ad.

za'im¹, [Ar. ze'āmet > zā'im زاعم] {za'im} {OsT} *sf.* Tımarı olan; tımarlı.

za'im², [Ar. ze'āmet > za'im زعيم] {zai:m} {OsT} *sf.* 1. Tımar sahibi olan. 2. *is.* Prens. 3. Kefil.

za'ir, [Ar. ziyāret > zā'ir / zā'ire زائر / زائر] {za:ir} {OsT} *sf.* Ziyaret eden; ziyaretçi.

Zaireli, [zaire-li] *sf.* Zaire halkından olan.

za'it, -di [Ar. ziyāde > zā'id زائد] {za:it} {OsT} *sf.* 1. Çoğalan; artan. 2. Gereksiz; fazla. 3. *mat.* Artı işareti. 4. *ed.* Müstezatlarda kısa mısra.

zak¹, [zağ > zak] {ağız} *sf.* Semiz; besili. ☞ **zak zak**, {ağız} 1. *Tiril tiril; temiz pak; bembeyaz.* 2. (*Et için*) semiz; nefis. [DS] 3. {eT} *Koçları tos yapmaya kıskırtmak için söylenen söz.* [DLT]

zak², -kî [Far. zāk زاق] {za:k} {OsT} *is. anat.* Dölyatağı; rahim. ☞ **zāk-dān**, {OsT} *Dölyatağı; rahim.*

zakça, [Far. zāğ-çe => zakça] {ağız} *is.* Kara karga. [DS]

zakım, [Ar. zaqqum => zakım] {ağız} *is.* Tavandaki tahtalardan terleyip yere düşen kurumlu damla. [DS]

zakıt, [? zakıt] {ağız} *is.* Övendirinin ucuna çakılan çivi. [DS]

zaki¹, [Ar. zekā > zākī زاكی / زاكی] {za:ki:} {OsT} *sf.* (Kişi için) saf; temiz; doğru hareketli.

zaki², [Ar. zekā > zākī ذاكی] {za:ki:} {OsT} *sf.* Keskin ve güzel kokulu.

zaki³, [Ar. zekā > zākī زاكی] {za:ki} {OsT} *sf.* Saf; temiz; pak; halis.

zakir, [Ar. zikr > zākīr / zākīre ذاکر / ذاکر] {za:kir} {OsT} *is.* 1. Anan; zikreden. 2. Tekkelerde, ayin sırasında ilahi okumakla görevli kimse.

zakire, [Ar. zākīr > zākīre ذاکره] {za:kire} {OsT} *is. fel.* Bellek; hafıza.

zakirîn, [Ar. zākīr > zākīrīn / zākīrūn ذاکرین] {za:kiri:n} {OsT} *is.* Zikredenler; ananlar.

zakirun, [Ar. zākīr > zākīrīn / zākīrūn ذاکرون] {za:kiru:n} {OsT} *is.* → zakirîn.

zakka, [? zakka] {ağız} *is.* Balıkçıl. [DS]

zakkarakçı, [zak+karak-çı] {ağız} *is.* Yalancı tanık. [DS]

zakkum, [Ar. zaqqūm زقوم] {zaku:m} *is.* 1. *bot.* Zakkumgillerden, Akdeniz bölgesine özgü, dört beş metre kadar boylu, üç ya da dördü bir arada çevrem yapraklı, değirmi beş yuvarlak lop hâlinde açılmış beyaz ya da pembe çiçekli, yaprakları ölüme neden olabilecek kadar çok zehirli bir ağaççık; ağı ağacı, (*Nerium oleander*). 2. {ağız} Tavandaki tahtalardan terleyip yere düşen kurumlu damla. [DS]

zakkumgiller, [zakkum+gil-ler] *is. bot.* Zakkum ve Cezayir menekşesi gibi bitkilerden oluşan familya, (*Apocynaceae*).

zakoda, [? zakoda] {ağız} *is.* Salamura yapılmış yeşil zeytin. [DS]

zakota, [? zakota] {ağız} *is.* Küçük bir tür pırasa. [DS]

zakor, [? zakor] {ağız} *is.* Bebek kundağı. [DS]

zakota, [ʔ zakota] {ağız} is. Yabani sarımsak. [DS]
zakuda, [ʔ zakuda] {ağız} is. Salamura yapılmış yeşil zeytin. [DS]
zakut, [ʔ zakıt / zakut] {ağız} is. Övendirenin ucuna çakılan çivi; nodul. [DS]
zakuta, [ʔ zakuda / zakuta] {ağız} is. Salamura yapılmış yeşil zeytin. [DS]
zal¹, [Ar. zel ذ] {OsT} is. Arap alfabesinin dokuzuncu harfi olan “ذ (z)”nin adı; *dal ze’si*; *dal-ı mu’ceme*.
zal², [Far. zāl زال] (za:l) {OsT} sf. **1.** (Kişi için) saçları beyazlanmış yaşlı. **2.** Zalim; zulmeden. **3.** {ağız} Deli. [DS] ☞ **zāl-ebrū**, {OsT} Hilal. || **zāl-i bed-fial**, {OsT} Kötü işler yapan ihtiyar; *bu dünya*. || **zāl-i felek**, {OsT} Zalim felek. || **zāl-i ra’nā**, {OsT} Güzel görünen ihtiyar; *bu dünya*.
zalaga, [ʔ zalaga] {ağız} is. İnce değnekleri yere vurup yaylandırarak oynanan bir oyun. [DS]
zalai, -li [Ar. zāl > zālāl ظلال] (zala:l) {OsT} sf. Gölgelenen, gölgesi olan.
zalam, [Ar. zālām ظلام] (zala:m) {OsT} is. **1.** Karanlık. **2.** Zalimlik; haksızlık. ☞ **zālām-ı zulm**, {OsT} Zulmün karanlığı.
zalanmak¹, [zağ-la-n-mak > zā-la-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Hızla, akarcasına gitmek. [DS]
zalanmak², [zağ-la-n-mak > zā-la-n-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Alay etmek; eğlenmek; dalga geçmek. [DS]
zalanmak³, [zağ-la-n-mak > zā-la-n-mak] {ağız} döşl. f. [-ır] Yağlanmak; şişmanlamak. [DS]
zalata, [İt. salata => zalata] {ağız} is. Salata. [DS]
zalbır, [zalb-ır] {ağız} is. Kavgacı; dik kafalı. [DS]
zaleme, [Ar. zālīm > zaleme ظلمه] {OsT} is. Haksızlık yapan kişiler; zalimler; zulmedenler.
zalıkdı, [zalıkdı] {ağız} is. Bir tür çalı. [DS]
zalı, [Ar. zālīm => zalım] {ağız} sf. Zalim; despot. [DS]
zalıncak, -ğı [sal-ın-cak] {ağız} is. Salıncak. [DS]
zalı¹, [ʔ zalı] {ağız} is. Yarar. [DS]
zalı², -i [Ar. zālī ظالع] (za:li) {OsT} sf. **1.** (Hayvan için) aksak. **2.** Töhmetsiz.
zalif, [Ar. zālīf ظلیف] (zali:f) {OsT} sf. (Kişi için) hor; hakir.
zalı¹, [Ar. zālīk ذالق] (za:lik, k kalın söylenir) {OsT} sf. **1.** Giden. **2.** Gidici.
zalı², [Ar. zālīk ذالك] (za:lik) {OsT} zm. **1.** O. **2.** Şu.
zalı, [Ar. zāl > zālī ظلیل] (zali:l) {OsT} sf. Gölgesi.
zalim¹, [Ar. zūlm > zālīm / zālīme ظالم / ظالمة] (za:lim) {OsT} sf. **1.** Haksızlık eden. **2.** gnşl. Acımasızca davranan; zulmeden.
zalim², [ʔ zalim] {ağız} is. Yapışkan çamur. [DS]

zalimane, [Ar. zālīm + Far. -āne ظالمانه] (za:lima:ne) {OsT} zf. Acımasızca; gaddarca; zalimce.
zalimce, [zalim-ce] (za:li'mce) zf. Acımasızca; acımasız olarak.
zalimîn, [Ar. zālīm > zālīmīn ظالمین] (za:limi:n) {OsT} is. Zalimler; acımasızlar; kıyııcılar.
zalimiyet, [Ar. zālīm > zālīmīyyet ظالمیة] (za:limiyet) {OsT} is. Zalimlik; kıyııcılık; gaddarlık.
zalimlik, -ği [zalim-lik] (za:limlik) is. **1.** Zalim olma durumu; gaddarlık; acımasızlık. **2.** Zalim bir kimşenin niteliği. **3.** Zulüm.
zalimun, [Ar. zālīm > zālīmūn ظالمون] (za:limu:n) {OsT} is. → zalimîn.
zallak, -ğı [zal-la-k] {ağız} sf. Biçimsiz. [DS]
zallam, [Ar. zūlm > zallām ظلام] (zalla:m) {OsT} sf. Çok zalim; çok gaddar; hiç acıması olmayan.
zalm, [Ar. zālm ظلم] {OsT} is. **1.** Dış beyazlığı. **2.** Kar.
zalma, [Ar. zālmā ظلما] (zalma:) {OsT} is. Karanlık.
zalot, [zal+ot] {ağız} is. Süpürgeotu. [DS]
zalt, [salt > zalt] {ağız} **1.** Her zaman. **2.** Salt. [DS]
zalum, [Ar. zūlm > zālūm ظلوم] (zalu:m) {OsT} sf. Çok zalim; gaddar.
zam¹, [zam / zım / zom / zum (yans.)] is. Vurmayı, çarpmayı, düşmeyi, çalmayı; düzensiz yürümeyi ve bu biçimde gevezelik etmeyi anlatan kök. *zam+zak-la-mak, zam+zat-la-mak, zam zum*
zam², -mmı [Ar. zamm ضم] {OsT} is. **1.** Artırma; ekleme; katma. **2.** Bir malın fiyatını artırma. **3.** Ücret ve aylıkları artırma. **4.** isl. huk. Var olan bir şeye başka bir şeyin eklenmesi. **5.** dbl. Arap dil bilgisinde bir harfin ötre (—) ile okunması. ☞ **zam gelmek**, (Fiyat, ücret vb. için) artmak; ilave görmek. || **zam görmek**, (Mal, hizmet, ücret vb. için) artırılmak; yükseltilmek. || **zam paketi**, Çeşitli tüketim mallarına topluca yapılan zam. || **zam yapmak**, Bir fiyatı artırmak.
zam³, [zam] {ağız} is. Kuytu yerlerde biriken kar. [DS]
zama, [Far. zāhme => zama] {ağız} is. **1.** Çarkta bükülürken iki kazık arasında birbirine eklenerek katlanan kıl ip katlarından her birinin boy ölçüsü. **2.** Üzengi kayışı. [DS] ☞ **zama kuşağı**, {ağız} Mencecik sarılan ip. [DS]
zamah, [Ar. semāh => zamah] {ağız} is. **1.** Eğlence; şenlik; eğlenti. **2.** Oyun meydanı; şenlik yeri. **3.** Düğün yemeği; şölen. **4.** Düğünde topluca oturan yer. **5.** Hile; düzen; oyun. [DS]
zama'im, [Ar. zamīme > zamā'im ضمائم] (zama:im) {OsT} is. Ekler; ilaveler.

zama'ir, [Ar. zamîr > zamâ'ir ضماائر] (*zama:ir*) {OsT} is. **1.** İç yüzler. **2.** Zamirler. ☞ **zamâ'ir-i istihfâmiye**, {OsT} dbl. Soru zamirleri. || **zamâ'ir-i işâriye**, {OsT} dbl. İşaret zamirleri. || **zamâ'ir-i izâfiye**, {OsT} dbl. İyelik zamirleri. || **zamâ'ir-i mübheme**, {OsT} dbl. Belgisiz zamirler. || **zamâ'ir-i mülkiye**, {OsT} dbl. İyelik zamirleri. || **zamâ'ir-i şahsiye**, {OsT} dbl. Şahıs zamirleri.

zamak, [tescil. zinco + alüminyum + magnezyum + cubrium] is. Birleşiminde alüminyum, magnezyum ve bakır bulunan saf çinko alaşımlarının ticarî adı.

zamala, [Ar. zamala زمله] {OsT} is. Çadır, hizmetkâr, sürü ve diğer malları ile birlikte bir Arap reisinin evi.

zaman¹, [Ar. zeman زمان] (*zama:n*) {OsT} is. **1.** Bir oluşun, olayın veya eylemin içinde geçtiği, geçmekte olduğu veya geçeceği süre; vakit. **2.** Önceden olageldiği gibi şimdi ve daha sonra da birbirini izleyen olayların ortaya çıkışında görülen ardışıklığın düşündürdüğü sonsuz soyut ve temel kavram. **3.** Ölçülebilir bir nicelik olarak düşünülen süre. **4.** Bir olayın ya da eylemin gerçekleştiği başlangıç ve sonu bulunan sınırlı süre; an. **5.** Belli bir iş için ayrılmış bulunan, ya da alışılmış saatler; vakit. **6.** Önceden saptanmış ya da uygun görülen an; belirlenmiş an; vakit. **7.** İçinde yaşanan dönem. **8.** Bir etkinlik, bir üretim türü, belli bir özellik vb. ile belirlenen dönem; mevsim; çağ; vakit. **9.** Bir kimse- nin yaşadığı, bir olayın, kimi koşulların belirlediği ya da sözü edilen dönem; çağ; devir; vakit. **10.** Olaylar dizisi içinde tuttuğu kesin yer bakımından ele alınan, süresi belirsiz dönem. **11.** Bir iş için tanınan süre; mühlet; vakit. **12.** Yer bakımından ele alınan süresi belirsiz dönem; vakit. *Selanik'te bulunduğum zamanlar...* **13.** Bir kimsenin istediği gibi yararlanabileceği süre; boş vakit. **14.** Bir süre ile ilgili durum ve şartlar; uygun, elverişli an; ortam; fırsat; vakit. **15.** Uygun, elverişli an; ortam; fırsat; vakit. **16.** dbl. Fiillerin belirttiği eylemin geçtiği, olduğu ya da geçeceği zamanı belirleyen biçim. **17.** Fiil çekimindeki fiil dizilerinden her biri. **18.** *jeol.* Yer kabuğunun oluşumundan sonra geçirdiği ve fosillere göre dörde ayrılan evrelerden her biri. **19.** *gök b.* Güneşin ve yıldızların öğlene göre belirlenen açısal uzaklığına karşı gelen bir ölçü. **20.** *fiz.* Olayları art arda geliş sırası içinde işaretlemeyi sağlayan ölçek ve önceki ölçeklerin son ve ilk değerleri arasındaki farkla ölçülen bir olayın süresi. **21.** *müz.* Ölçünün bölümlerinden her biri. **22.** *müz.* Klasik Türk müziğinde bir usuldeki en kısa süreli vuruşun süresi. **23.** İçten yanmalı bir motor çevriminin evrelerinden her biri. ☞ **zaman adamı**, {ağız} Çağın gereklerine uyan kişi. [DS] || **zaman aşımı**, *huk.* **1.** Yasalar tarafından belirtilen şartlarda bir işin, bir borcun vb. şeyin üzerinden yine yasa

tarafından belirlenen sürenin geçmesi ile geçersiz kalması; sürü aşımı; müruruzaman. **2.** Kovuşturmanın veya verilen cezanın infazına engel olan yasa- sada belirlenen sürenin geçmiş olması; süre aşımı; müruruzaman. || **zamana uymak**, Yaşama biçimini ve davranışlarını içinde bulunduğu çağın gereklerine ve şartlarına göre ayarlamak. || **zaman ayarlı**, Zamana uyumlu olarak düzenlenmiş, ayarlanmış olan. || **zaman bağ fiili**, dbl. Fiilin anlamını zaman bakımından belirleyen bağ fiil. || **zaman belirteci**, dbl. Yüklem anlamını zaman bakımından etkileyen, sınırlayan zarf. || **zaman bırakmak**, Bir iş için belirli bir süre vermek ya da ayırmak; zaman tanımak. || **zaman bilimi**, Tarihi olayların zamanını inceleyen bilim; kronoloji. || **zaman bilimsel**, Zaman bilimi ile ilgili olan; kronolojik. || **zaman birimi**, *gök b.* Tekrarlanan gök olaylarına dayanarak seçilen zaman aralığı. || **zaman dizini**, **1.** Tarihi olayların zaman bakımından sırası; kronoloji. **2.** *gök b.* Gözlemlere dayanarak zaman ölçeğini belirleyen, gezegenlerle ilgili olayları, tutulmaları, yıldızların yerlerini zaman sırasına göre veren bilim; kronoloji. || **zaman dizinsel**, Zaman dizini ile ilgili; kronolojik. || **zaman doldurmak**, Herhangi bir şeyin saatini beklerken başka şeylerle ilgilenmek; zamanın geçmesi için oyalanmak. || **zaman eki**, dbl. Fiillere çekim sırasında gelecek zaman, geniş zaman, şimdiki zaman, geçmiş zaman kavramları veren eklerden her biri. || **zamanı avlamak**, Uygun bir zaman bulmak. || **zamanı dolmak**, Bir işin yapımı için belirlenmiş olan süre sona ermiş olmak. || **zamanı geçirmek**, Oyalanmak. || **zamanı geçmek**, **1.** Artık gerek kalmamak; yardım vb. için geç kalınmış olmak; yerinde olmaktan çıkmak. **2.** Bir şeyin mevsimi geçmek. || **zamanı olmak**, Bir şeyi yapabilmek için zaman ayırabilecek durumda olmak; vakti olmak. || **zamanı behrinde**, {ağız} Bir zamanlar. [DS] || **zamanını almak**, Bir işin yapılması, gerçekleşmesi için çokça zaman harcanmış olmak. || **zamanını bulmak**, {ağız} Uygun bir durum sağlamak; uygun bir zamanı kollamak. [DS] || **zamanı olmamak**, Bir şeyi yapmak için gerekli zamana sahip olmamak; çok işi olmak. || **zaman ile**, {OsT} Bir zamanlar; vaktiyle. || **zaman ile yarış etmek**, Kitle iletişim araçlarında, kısa zamanda programı hazırlayıp yayına sunmak. || **zaman kaybetmeden**, Hemen; derhâl; çarçabuk. || **zaman kazanmak**, **1.** Bir sonucu geciktirmek için oyalayıcı nedenler ileri sürerek süreyi uzatmak; vakit kazanmak. **2.** Bir şeyi, ayrılmış zamandan daha önce bitirmek; vakit kazanmak. || **zaman kollamak**, Bir işi yapmak için fırsat kollamaya çalışmak; fırsatını beklemek. || **zaman öldürmek**, Zamanını iş yapmadan ya da yararsız, boş şeylerle harcamak; vakit öldürmek. || **zaman serisi**, *istik.* Birbirini izleyen devrelerde bir değişkenin alacağı değerlerin tümü. || **zaman tanımak**, Bir iş için belirli bir süre vermek ya da ayır-

mak; zaman bırakmak.|| **zaman tüneli**, mecaz. *Ke-sintisiz zaman dilimi.*|| **zaman ulacı**, *dbl. Fiilin an-lamını zaman bakımından belirleyen bağ fiil.*|| **za-man vermek**, *Bir işin yapılması için belirli bir sü-re ayırmak.*|| **zaman virmek** (vermek), {ağız} 1. *Zaman ayırmak.* 2. *Zaman bırakmak.* [DS]|| **zaman zaman**, *Aralıklarla sürekli olarak; belli olmayan süre ve aralıklar hâlinde; vakit vakit.*|| **zaman zar-fi**, *dbl. Yüklem anlamını zaman bakımından etki-leyen, sınırlayan zarf.*

zaman², [Ar. zamān {ضمان} (zama:n) {OsT} is. 1. *Kefil olma.* 2. *Bir şeyin değerini veya benzerini yerine koymak üzere kefil olma.* ☞ **zaman altına almak**, *Bir şeyin değerini ödemeyi veya onu yerine koyma-yı garanti etmek.*

zamandaş, [zaman-daş] *sf.* 1. *(Birden çok iş, olay vb. için) aynı zamanda olan; aynı zamanda ortaya çıkan; hemzaman.* 2. *fiz. Eşit zamanlarda meydana gelen; eş zamanlı.*

zamandaşlık, -ğı [zaman-daş-lık] *is.* *Zamandaş olma durumu.*

zamane, [Ar. zemāne زمانه (zama:ne) {OsT} is. 1. *Devir; vakit.* 2. *(Küçümseme veya yakınma için) şimdiki zaman.* 3. *Talih; kader.* ☞ **zamane adamı**, *Zamanının gereklerine uyan kimse.*|| **zamane ço-cuğu**, *Çok bilmiş; akıllı çocuk.*

zamanen, [Ar. zemānen زماناً (zama:'nen) {OsT} *zf.* 1. *Süre bakımından; zamanca.* 2. *Vaktinde.*

zamanında, [zaman-ı-n-da] *zf.* 1. *Geç kalmadan; en uygun anda; vaktinde.* 2. *Eskiden; bir zamanlar.*

zamanî [Ar. zemānî زمانى (zama:ni:) {OsT} *sf.* *Za-manla ilgili; zamana ait.*

zamanla, [zaman-ile] *zf.* *Üzerinden bir süre geçtik-ten sonra; giderek.*

zamanlama, [zaman-la-ma] *is.* 1. *Zamanlamak ey-lemi.* 2. *Bir işin, eylemin değişik gerçekleşme evre-lerine denk düşen zamanları bekleme, gözleme, belirleme ya da tahmin etme işi.*

zamanlamak, [zaman-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. *Bir işin gerçekleşmesi için en uygun zamanı ve-ya süreyi seçmek.* 2. *Bir işin sürdürülebilmesi için zaman açısından plan yapmak.*

zamanlayıcı, [zaman-la-y-ıcı] *sf.* 1. *Zamanlama işini yapan.* 2. *Bir işin başlama veya bitimi için gerekli olan zamanı ayarlayan.* 3. *is. Saatçilikte, bir zaman aygıtının makinesinde saatin bölümlerini göster-meye yarayan bölüm.* 4. *Görece çok kısa bir zama-nı belirtmeye, sınırlamaya yarayan aygıt.* 5. *Za-manlama işlemini gerçekleştirmeye yarayan aygıt.*

zamanlı, [zaman-lı] *sf.* 1. *Zamanı olan.* 2. *Uygun bir zamanda.* 3. *müz. Ölçü bölümlü.* ☞ **zamanlı za-mansız**, *Uygun olan ya da uygun olmayan rastgele bir zamanda; gelişigüzel zamanlarda; vakitli vakit-siz.*

zamanlılık, -ğı [zaman-lı-lık] *is. fel.* 1. *Zaman içinde olan şeyin niteliği.* 2. *Özü bakımından zamanlı ola-nın özelliği.*

zamansal, [zaman-sal] *sf.* 1. *Zamanla ilgili.* 2. *dbl. Fiilin zamanına ilişkin olan.*

zamansız, [zaman-sız] *sf.* 1. *Zamanı olmayan.* 2. *Uy-gun olmayan bir zamanda yapılan; vakitsiz.*

zamarı, [Ar. zemherir => zahmarı > zamarı] (za:ma-rı) {ağız} *is.* *Karakış.* [DS]

zamarıh, [Far. samāruḥ (içi boş, çürük ağaç) => za-marıh] {ağız} *is.* *Çıban.* [DS]

zamaruh, [Far. samāruḥ => zamaruh] {ağız} *is.* *Bir tür mantar.* [DS]

zamat, [Ar. zemān => zamant > zamat] {ağız} *is.* *Zaman; vakit.* [DS]

zamayır, [Ar. iz'ān => izan-ı+ağır > zanagır > zana-yır > zamayır] {ağız} *is.* *Bedeni gelişmesine rağmen beyni yeterince gelişmemiş kimse.* [DS]

zamazingo, [Karagöz argosu. zamazingo] (zama-zi'ngo) *is. argo.* 1. *Adı birdenbire hatırlanmayan küçük, önemsiz şeyleri belirtmek için kullanılan söz; zimbirtı; zamkinos.* 2. *Adı söylenmek isten-meyen şey için kullanılan söz.* 3. *Dost; metres; zamkinos.* 4. {ağız} *Aygit; araç; gereç; nesne.* [DS]

zamb, [zamb / zimb / zomb / zömb / zumb (yans.)] *is.* *Rastgele vurmaya, çarpmaya, düzensiz yürümeyi ve bu biçimde gevezelik etmeyi anlatan kök. zamb-ır-da-mak, zamb-a-la zumbala, zam+zat-la-mak*

zambak¹, -ğı [zamb (yans.) > zamb-ak] {ağız} *sf.* *Ap-tal.* [DS]

zambak², -ğı [Ar. zanbak زنبق] *is. bot.* *Zambakgil-lerden, ılıman bölgelerde yetişen büyük çiçekli, soğanlı, çok yıllık otsu bitki; süsen, (Lilium candi-dum). {ağız} (aynı) [DS]*

zambaksu, [zambak+su] {ağız} *is.* *Su çekmiş odun.* [DS]

zambakgiller, [zambak-gil-ler] *is. bot.* *Zambaklar ta-kımından, almaşık, bütün ve etli yapraklı, çepeçev-re sarılı güzel çiçekli otsu ya da ağaçsı bir çenekli bitkiler familyası, (Liliaceae).*

zambala, [zamb (yans.) > zamb-al-a] {ağız} *zf.* *(Yü-rüyüş için) kırıtarak.* ☞ **zambala zumbala**, {ağız} *(Kadın için) her yanını oynata oynata; kırıtarak.* [DS]

zambalak, -ğı [zamb (yans.) > zamb-al-ak] {ağız} *sf.* *Tombul.* [DS]

zambi, [? zambi] {ağız} *is.* 9 Aralık ile 17 Ocak arasındaki en soğuk kırk günlük süre. [DS]

zambih, [zamb (yans.) > zamb-ik > zambih] {ağız} *is.* *Üzüm cibresinden ikinci kez şıra süzmek için kul-lanılan kaldıraç sistemi.* [DS]

zambık¹, -ğı [zamb (yans.) > zamb-ik] {ağız} *is.* 1. *Üzüm vb. taşımakta kullanılan çuval kapaklı tahta küfe.* 2. *Sazdan örülmüş ağzı geniş sele.* 3. *Bezir*

çıkarılan yerlerde, erimiş beziri doldurmaya yarayan kındıradan örülmüş çuval. **4.** Kıl eğiren kişiler, kıl yumağını içine koydukları meşin torba. [DS]

zambık², -ği [Ar. zamğ => zamk > zambık] {ağız} is. Zamk. [DS]

zambır, [zamb (yans.) > zamb-ır] {ağız} is. **1.** Eşek arısı. **2.** Sinir; asabiyet. [DS] **3.** argo. Bızır; klitoris.

Zambi, [Afrika y.d. zambi] is. Kongo'daki bazı kabilelerin taptığı tanrının adı.

Zambiyalı, [zambiya-lı] is. ve sf. Zambiya halkından ve bu halkın soyundan olan.

Zambo, [İsp. zambo] is. Amerika'nın İspanyollar tarafından sömürgeleştirilmiş bölümünde bir zenciyle bir Hintlinin evlenmesinden doğanlara verilen ad.

zambuk¹, -ğu [zamb-uk] {ağız} is. İneklerin sırtında, sinek ısırması ile çıkan çıban. [DS]

zambuk², -ğu [Ar. zamğ => zamk > zambuk] {ağız} is. Zamk. [DS]

zambuk³, -ğu [zamb (yans.) > zamb-uk] {ağız} is. Çatı kıyısındaki su yolu; çörten. [DS]

zambul, [zamb-ul] {ağız} is. Ağaçta biriken kar. [DS]

zambuldamak, [zamb-ul-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor] Yüksek sesle ve gürültülü olarak konuşmak. [DS]

zambur¹, [zamb (yans.) > zamb-ur] {ağız} is. Eşek arısı. [DS]

zambur², [zamb (yans.) > zamb-ur] {ağız} is. Sinir; asabiyet. [DS]

zambur³, [(k)ambur > zambur] sf. Yamru yumru; eğri büğrü anlamına gelen "kambur zambur" ikilemesinde geçen kelime.

zamburdak, -ğı [zamb (yans.) > zamb-ur-dak] {ağız} is. Sikkeli altından yapılmış kadın takısı. [DS]

zang, [Ar. zamğ ضمع] {OsT} is. Zamk.

zamlı, [Ar. zamğ => zamlı] {ağız} is. Zamk. [DS]

zamır, [Ar. zamîr => zamır.] {ağız} is. İçte saklı niyet; düşünce. [DS]

zamide, [Ar. zāmīle زامله] (za:mīle) {OsT} is. **1.** Ağır olmayan, küçük yük. **2.** Yük hayvanı.

zamime, [Ar. zamm>zamīme ضمیمه] (zami:me) {OsT} is. Eklenmiş, katılmış şey; ek.

zamimeten, [Ar. zamīme > zamīmeten ضمیمه] (zami:meten) {OsT} zf. **1.** Ek olarak; ulama yoluyla. **2.** Üstelik; bir de.

zamin, [Ar. zamān > zāmīn / zāmīne ضامن / ضامنة] (za:min) {OsT} sf. **1.** Bedelini ödemeye mecbur olan. **2.** Kefil.

zamin, [Ar. zamān > zāmīn ضامن] (zami:n) {OsT} sf. Kefil olan; tazmin eden.

zamir¹, [Ar. zāmīr زامير] (za:mir) {OsT} sf. Düdük çalan; neyzen.

zamir², [Ar. zamîr ضمير] (zami:r) {OsT} is. **1.** Bir şeyin iç yüzü; iç; iç yüz. **2.** Yürek. **3.** dbl. Kişi, özlük, gösterme, soru ve belirsizlik kavramları verecek varlıkların yerini geçici olarak tutan kelime türü; adil. ☞ **zamîr-i fi'li**, {OsT} dbl. Şahıs eki. || **zamîr-i izâfî**, {OsT} dbl. İyelik eki. || **zamîr-şinâs**, {OsT} Hatır gönül bilir; ince; duygulu; hassas. || **zamîr-i nisbî**, {OsT} dbl. Tamlanan eki. || **zamîr-i şahsî**, {OsT} dbl. Kişi zamirleri.

zank, [Ar. zamğ ضمع] {OsT} is. **1.** Akasya, sütleğen, kitre gibi bazı ağaçların gövdesinde açılan yaradan sızarak donan ve eriyiği yapıştırıcı olarak kullanılan yapışkan, camsı, sarımsı, amorf doğal madde. **2.** Çeşitli yapıştırma işlerinde kullanılan büro gereci. ☞ **zank ağacı**, bot. Akasya, mimoza gibi zank veya reçineli zanka benzeyen maddeler üretilen okaliptüs türü pek çok ağacın ortak adı. || **zank akasyası**, bot. Zank ağacı. || **zank hastalığı**, bot. Bol miktarda zank salgılamaktan ileri gelen bitki hastalığı.

zanka, [Ar. zamğ=> zank>zanka] {ağız} is. Zamk. [DS]

zankıarabi [Ar. zamk-ı Arabî ضمع عربی] (zankıarabi:) {OsT} is. Akasyadan elde edilen bir tür zank; Arap zankı.

zankinos, [Karagöz argosu. zankinos] is. argo. **1.** Adı birdenbire hatırlanmayan küçük, önemsiz şeyleri belirtmek için kullanılan söz; zimbirtı; zamazingo. **2.** Adı söylenmek istenmeyen şey için kullanılan söz. **3.** Dost; metres; zamazingo. **4.** Kaçma; uzaklaşma. ☞ **zankinos etmek**, argo. Savuşmak; kaçmak; uzaklaşmak.

zanklama, [zank-la-ma] is. **1.** Zanklamak eylemi. **2.** Yapışkan duruma getirmek için bir kâğıt ya da kartonun yüzeyine zank ya da yapıştırıcı sürmek. ☞ **zanklama makinesi**, Yapışkanlı kâğıt hazırlamakta kullanılan bir tür matbaa makinesi.

zanklamak, [zank-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Zank sürmek.

zanklanma, [zank-la-n-ma/zank-lan-ma] is. Zanklanmak eylemi.

zanklanmak, [zank-la-n-mak] edil. f. [-ır] **1.** Zank sürülmek; zanklı hâle getirilmek; zank sürülmek eylemi yapılmak. **2.** dönşl. f. Zank bulaşmak. **3.** Zank edinmek; zank sahibi olmak.

zanklaşma, [zank-la-ş-ma] is. **1.** Zanklaşmak eylemi. **2.** bot. Bol miktarda zank üretimi ile belirginleşen şeftali, erik, kayısı, kiraz gibi ağaçlarda görülen bitki hastalığı.

zanklaşmak, [zank-la-ş-mak] dönşl. f. [-ır] Zank durumuna gelmek; zank görünümü ve özellikleri kazanmak.

zanklı, [zank-lı] sf. **1.** Üstünde veya içinde zank bulunan. **2.** Üzerine zank sürülmüş olan. ☞ **zank-**

lı kâğıt, Pul, etiket gibi bir yere yapıştırılmak üzere bir tarafına zamk sürülmüş olan kâğıt.

zamksız, [zamk-sız] *sf.* Zamk olmayan; üzerine zamk sürülmemiş olan.

zamme, [Ar. zamm / zämme ضمه] {OsT} *is. dbl.* Ötre (←) işareti. ☞ **zamme-i makbûza-i hafife**, {OsT} “Ü” sesi veren ötre. || **zamme-i makbûza-i sakîle**, {OsT} “U” sesi veren ötre. || **zamme-i mebsûte-i hafife**, “Ö” sesi veren ötre. || **zamme-i mebsûte-i sakîle**, {OsT} “O” sesi veren ötre.

zammetan, [Ar. zämme > zammētān ضمتان] {OsT} *is.* İki zamme.

zammeteyn, [Ar. zämme > zammētēyn ضمتين] {OsT} *is.* İki zamme.

zammetme, [Ar. zamm + T. et-me] *is.* Zammetmek eylemi; ekleme; katma.

zammetmek, [Ar. zamm + T. et-mek] *gçl. f.* [-(d)-er] Ekleme; katmak.

zamp, [zamp (yans.)] {ağız} *is.* Balyoz. [DS]

zampara¹, [Far. zen-perest / zen-pāre] *is.* 1. Sürekli olarak kadın ve aşk serüvenleri peşinde koşan erkek; çapkın; hovarda. 2. *argo.* Bir kadının erkek dostu; sevgilisi.

zampara², [Far. sun-pāre => zımpara > zampara] {ağız} *is.* Zımpara. [DS]

zamparalık,-ğı [zampara-lık] *is.* 1. Zampara bir erkeğin niteliği. 2. Kadınlara ve cinsel zevklere aşırı düşkünlük; hovardalık; çapkınlık. ☞ **zamparalık etmek**, *Kadın peşinde koşmak; çapkınlık etmek; hovardalık etmek.*

zampur, [zamp (yans) > zamp-ur] {ağız} *sf.* Düzensiz; çarpık. ☞ **zampur zampur**, {ağız} *Saçma sapan; kaba saba.* [DS]

zamtıraklı, [zamturak-lı] {ağız} *sf.* Süslü. [DS]

zamyān, [Ar. zamyān ظمیان] {OsT} *is.* Bir tür hurma ağacı.

zamzak¹, -ğı [? zamzak] {ağız} *is.* Mısır, domates, kavun, karpuz gibi bitkilere sarılarak büyüyen ve mavi çiçekler açan asalak bir bitki. [DS]

zamzak², -ğı [? zamzak] {ağız} *is.* Burun kemiği. [DS]

zamzak³, -ğı [? zamzak] {ağız} *sf.* Aptal; deli. [DS]

zamzaklanmak, [zamzak-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f.* [-ır] Saçma sapan konuşmak. [DS]

zamzalak, -ğı [zamza-l-ak] *is. bot.* 1. Ayı fındığı-gillerden 2-5 m. kadar boylu, beyaz çiçekli, meyveleri 1-2 tohumlu, çalimsı bitki; ayı fındığı, (*Styrax officinalis*). 2. {ağız} Akasya ağacı. 3. Bir çeşit çiçek. [DS]

zamzan, [? zamzan] {ağız} *is.* Verimi düşmüş tarlada biten sarı çiçekli bir ot. [DS]

zamzatlamak, [zamza-t-la-mak] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] Gürültü etmek. [DS]

zamzort, [zam+zort] {ağız} *sf.* Yaramaz. [DS]

zamzuklanmak, [zamzuk-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f.* [-ır] Oyalanmak. [DS]

zamzum¹, [damız-ı-m ? => zamzum] {ağız} *is.* Çisenti. [DS]

zamzum², [zam+zum] {ağız} *is.* Gevezelik. [DS]

zan¹, [zan / zın (yans.)] *is.* Rastgele ve ileri geri konuşmayı, gevezelik etmeyi anlatan kök. *zan zun etmek, zan zun*

zan², -nni [Ar. zānn ظن] {OsT} *is.* 1. Doğruluğu, gerçekliği kesin olmamakla birlikte doğruymuş veya gerçekmiş gibi düşünme; sanma. 2. Şöyle veya böyle olduğunu düşünme; sanma; sanı; kuşku. 3. Bir suçu işlemekle suçlanma; suçlu olarak görülmek. ☞ **zan altında bulunmak**, *Bir şeyle suçlanmak; sanık durumunda olmak.* || **zann-ı gâlib**, {OsT} *Gücü gerçeğe çok yakın olan sanı.* || **zannına düşmek**, *Sanmak.* || **zann ü tahmîn**, {OsT} *fel. Sanı.*

zan³, -nni [Ar. zānn ظان] (za:n) {OsT} *sf.* Sanan; zanneden.

zan⁴, [zan] {ağız} *is.* Harmanda, döveni boyunduruğa bağlayan iki ucu çatallı ağaç. [DS]

zan⁵, [zan] {ağız} *is.* Cevizin yeşil kabuğu. [DS]

zan⁶, [Far. zebān => zan] {ağız} *is.* Dil; lisan.

zana, [Far. dānā => zana] {ağız} *is.* 1. Bilge. 2. Bilgin.

zanaat, [Ar. şināʿat] (zana:at) *is.* İnsanların maddeye dayanan ihtiyaçlarını karşılamak için yapılan, belli bir eğitimin yanı sıra deneyim ve ustalık da gerektiren el emeğine dayalı etkinlik; meslek.

zanaatçı, [zanaat-çı] *is.* Belli bir zanaatla uğraşan, bir zanaatı meslek edinmiş olan emekçi; yaratıcı olmadan el işçiliği yapan kimse; küçük esnaf; zanaatkâr.

zanaatçılık,-ğı [zanaat-çı-lık] *is.* Küçük bir girişim ve sınırlı bir el emeği ile insanların maddeye dayalı ihtiyaçlarını karşılayan iş görenlerin durumu; zanaatçılık.

zanaatkâr, [zanaat+ Far. -kār] (zanaatkâ:r) {OsT} *is.* 1. Zanaatçı. 2. *sf.* Bir zanaatta ustalашmış olan.

zanaatkârlık,-ğı [zanaat-kâr-lık] (zana:atkâ:rılık) *is.* Zanaatçılık.

zanagır, [Ar. izʿān => izan-ı+ağır > zanagır] {ağız} *sf.* Beden gelişimi normal olduğu hâlde beyin gelişimi geri kalmış olan. [DS]

zanaka, [? zanaka] {ağız} *is.* Cezalandırma; azarlama; paylama. [DS] ☞ **zanaka etmek**, {ağız} 1. *Bir şeyi aklına takmak ve hep ondan söz etmek.* 2. *Alay etmek.* [DS]

zanayır, [Ar. izʿān => izan-ı+ağır > zanagır > zanayır] {ağız} *sf.* → zanagır.

zambak¹, -ğı [Ar. zambak زنبق] {OsT} *is. bot.* Zambak. ☞ **zambakıyyü’ş-şekl**, {OsT} *bot. Deniz laleleri.*

zambak², -ğ¹ [ʔ zambak] {ağız} is. Kısır keçi. [DS]

zanbı, [Çin. ʔ => zānbī / zēnbī] (za:nbı:) {eT} is. Gece öten, çekirgeye benzer bir böcek; orak kuşu, (*Gryllus campestris*). [DLT]

zambık, -ğ¹ [ʔ zambīk زنبیق] (zanbı:k) {OsT} is. Sepet.

zanbur, [ʔ zanbur] is. müz. Defe gerilen deri.

zandak, -ğ¹ [yandak > zandak ʔ] {ağız} is. Yeşil diken. [DS]

zandos, [ʔ zandos] {ağız} is. Deli. [DS]

zaneyir, [ʔ zaneyir] {ağız} sf. Fırsat düşkünü. [DS]

zang¹, [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng (yans.)] is. Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. *zang-ıl zangıl, zang-ır-da-mak*

zang², [zang / zank / zık / zıng / zınk (yans.)] is. Birden durmayı, düşmeyi, yerine oturmamayı; çinlmalı seslenmeyi anlatan kök. *zang-a-dan-ak, zang-a-dak, zang-ı-da-k*

zanga, [Rus. sánki] {ağız} is. Kızak. [DS]

zangabak, -ğ¹ [zan+kabak] {ağız} is. Aptal. [DS]

zangaç, -cı [ʔ zangaç] {ağız} sf. Topal. [DS]

zangada, [zang (yans.) > zang-a-da] {ağız} zf. Birdenbire. ☞ **zangada kalmak**, {ağız} *Korkup birdenbire durmak*. [DS]

zangadak, -ğ¹ [zang (yans.) > zang-a-dak] {ağız} zf. Birdenbire; aniden. [DS]

zangadanak, -ğ¹ [zang (yans.) > zang-dan-ak] {ağız} zf. Birdenbire; aniden. [DS]

zangal, [ʔ zangal] {ağız} is. Yok yere çıkan kavga veya tartışma; çingâr. [DS]

zangalak, -ğ¹ [zang-ala-k] {ağız} sf. **1.** (Kişi için) iri yapılı ve kalın kemikli. **2.** Yobaz. [DS]

zangarakçı, [zangarak-çı] {ağız} sf. (Kişi için) işsiz güçsüz dolaşıp gönül eğlendiren. [DS]

zanggurdamak, [zang (yans.) > zañg-ur-da-mak] (zañgurdamak) {ağız} gçl. f. [-r] [-d(u)-yor] Çıkışmak; azarlamak. [DS]

zangıdak, -ğ¹ [zang (yans.) > zang-ı-dak / zang-a-dak] {ağız} zf. Birdenbire; ansızın. [DS]

zangıl, [zang (yans.) > zañg-ıl] is. Titremeyi, sarsılmayı anlatan yansımali gövde. ☞ **zañgıl zañgıl**, {ağız} *Sürekli sarsılarak*. [DS]

zangır¹, [zang (yans.) > zang-ır] is. **1.** Şiddetli bir titremeyi anlatan gövde. **2.** Güçlü bir çinlmalı sesi anlatan gövde. ☞ **zangır zangır**, (*Sarsılma veya titreme için*) çok güçlü.

zangır², [Ar. iz'ān => izan-ı+ağır > zanagır > zangır] {ağız} sf. → zanagır.

zangırdama, [zang-ır-da-ma] is. Zangırdamak eylemi veya durumu.

zangırdamak, [zang-ır-da-mak] gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] **1.** Güçlü bir ses çıkarmak. **2.** Aşırı biçimde

titirmek; sallanmak. **3.** {ağız} Çıkışmak; azarlamak. [DS]

zangırdatma, [zang-ır-da-t-ma] is. Zangırdatmak eylemi.

zangırdatmak, [zang-ır-da-t-mak] gçl. f. [-ır] Zangırdamasına neden olmak.

zangırtı, [zang-ır-tı] is. Sert bir cismin şiddetli bir biçimde titremesi ya da sarsılmasıyla oluşan ses.

zangoç, -cu [Erme. jam (saat) + goç (çağrı) / žamkoč] is. **1.** Başlıca görevi çan çalmanın yanı sıra kilise temizliği, kutsal eşyaları koruma ve bakımı gibi işleri de yapan kimse. **2. mecaz.** Dış görünümü korku veren kimse.

zangoçluk, -ğ¹ [zangoç-luk] is. **1.** Zangocun yaptığı iş ve görev. **2.** Zangoçluk yapma.

zangra, [zang (yans) > zang-ra] {ağız} is. Bağırıtı. [DS]

zanguş, [ʔ zanguş] {ağız} is. Deli. [DS]

zangıdak, -ğ¹ [zang > zang-a-dak] {ağız} zf. Birdenbire. [DS]

zanım, [ʔ zanım] {ağız} is. Ateş. [DS]

zanır, [zang (yans) > zan(g)-ır] {ağız} is. Azarlama; paylama. [DS]

zanırlamak, [zanır-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Azarlamak; paylamak; çıkışmak. [DS]

zanıtmak, [Ar. zann => zan-it-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Anlatmak; duyurmak. [DS]

zani¹ [Ar. zinā > zānī زانی] (za:ni:) {OsT} sf. (Erkek için) zina yapan.

zani², [İt. (Vend.) giovanni] is. → zanni.

zaniye, [Ar. zinā > zāniye زانیه] (za:niye) {OsT} sf. (Kadın için) zina yapan.

zank¹, [zang / zank / zık / zıng / zınk (yans.)] is. **1.** Birden durmayı, düşmeyi, yerine oturmamayı; çinlmalı seslenmeyi anlatan kök. *zank geçmek*. **2.** {ağız} Birdenbire; ansızın. [DS] ☞ **zank geçmek**, {ağız} (*Kazık için*) zor geçmek; *güçlükle kakılmak*. [DS]|| **zank ölümü**, {ağız} *Birdenbire gelen ölüm*. [DS]

zank², [Ar. žank ضنك] {OsT} sf. **1.** (Yer, nesne için) dar. **2. is.** Darlık; sıkıntı.

zanka, [Bul. sánka / Rus. sánki] is. İki atla çekilen Rus kızağı.

zankaç, -cı [ʔ zankaç] {ağız} is. Topal. [DS]

zankal, [ʔ zankal] {ağız} is. Meşin tozluk. [DS]

zankazank, -ğ¹ [zank-a+zank] {ağız} zf. Ağzına kadar; tika basa; zingazink. [DS]

zankıdak, [zank (yans.) > zank-ı-dak] {ağız} zf. Birdenbire; ansızın. [DS]

zankır, [Ar. iz'ān => izan-ı+ağır > zanagır > zangır / zankır] {ağız} sf. → zanagır.

zankırdamak, [zank (yans.) > zank-ır-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] Ses çıkararak sarsılmak veya titremek; zangırdamak. [DS]

zanktaşı, [zank+taş-ı] *is.* Mahalle çeşmelerindeki ayna taşı.

zankur, [ʔ zankur] {ağız} *sf.* 1. Huysuz; geçimsiz; acımasız. 2. Çirkin. [DS]

zanlı, [zan-lı] *is.* Sanık.

zanmak, [san-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ır] Sanmak. [DS]

zannedilme, [Ar. zann + T. e(d)-il-me] {OsT} *is.* Zannedilmek eylemi.

zannedilmek, [Ar. zann + T. e(d)-il-mek] {OsT} *edil. f.* [-ır] Sanılmak.

zannetme, [Ar. zann + T. et-me] {OsT} *is.* Zannetmek eylemi; sanma.

zannetmek, [Ar. zann + T. et-mek] {OsT} *gçl. f.* [-d(-er)] 1. Tahmin etmek; olacağını ya da öyle olduğunu sanmak; sanmak. 2. *gçsz. f.* Öyle olduğu duygusuna kapılmak; sanmak.

zanneyleme, [Ar. zann + T. ey-le-me] {OsT} *is.* Zanneylemek eylemi; zannetme; sanma.

zanneylemek, [Ar. zann + T. ey-le-mek] {OsT} *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] Zannetmek; sanmak.

zannıtmak, [Ar. zann => zann-it-mak] {ağız} *gçl. f.* [-ır] Anlatmak; duyurmak. [DS]

zanni¹ [Ar. zann > zannī ظنی *is.*] (zanni:) {OsT} *sf.* Zanla ilgili; zanna ilişkin; sanıyla ilgili; sanısal.

zanni², [İt. (Vend.) giovanni] *is.* İtalyan tiyatrosunda soyтары uşak tipi; zani.

zannîn, [Ar. zannîn ظنين] (zanni:n) {OsT} *sf.* (Kişi için) suçlu sanılan; töhmetli.

zanniyat, [Ar. zannī > zanniyāt ظنيات] (zanniyya:t) {OsT} *is.* Asılsız kuşular; sanılar; zanlar.

zannolunma, [Ar. zann + T. ol-un-ma] {OsT} *is.* Zannolunmak eylemi; sanılma.

zannolunmak, [Ar. zann + T. ol-un-mak] {OsT} *edil. f.* [-ur] Öyle sanılmak.

zannun, [Ar. zannūn ظنون] (zannu:n) {OsT} *sf.* (Kişi için) düşüncesi ve tedbiri kıt.

zant, [Ar. zann => zant] {ağız} *is.* Kuşku. [DS]

zanta, [ʔ zanta] {ağız} *is.* Abartı. ☞ **zanta atmak**, {ağız} Övünmek; şişinmek. [DS]

zantacı, [zanta-cı] {ağız} *sf.* Abartarak konuşan; yalancı. [DS]

zantır, [Ar. şantūr => zantır] {ağız} *is.* 1. Teneke. 2. Bir tür çalgı; santur. [DS]

zantor, [Ar. şantūr => zantor] {ağız} *is.* Santur. [DS]

zantur, [Ar. şantūr => zantur] {ağız} *is.* Santur. [DS]

zanu, [Far. zānū زانو] (za:nu:) {OsT} *is.* anat. Diz. ☞ **zānū-be-zānū**, {OsT} *Diz dize.*|| **zānū-ber-zemîn**, {OsT} *Diz çökerek.*|| **zānū-ber-zemîn-i tazarru'** ve **ibtihāl**, {OsT} *Diz çöküp yalvaran.*|| **zānū-zede**, {OsT} *Diz çöken.*|| **zānū-zen**, {OsT} *Diz çöken.*

zanzalak, -ğı [ʔ zanzalak] {ağız} *is.* 1. Akasya ağacı. 2. Tespih ağacı. [DS]

zanzibar, [Ar. zanzibar (ülke adı)] {OsT} *is.* 1. İki ve daha çok oyuncu tarafından üç zar ile oynanan bir şans oyunu. 2. Zarların üçünü de aynı konuma getiren ve bu oyunda en güçlü durumda olmayı sağlayan zar atışı.

zanzun, [zang (yans.) + zung (yans.)] {ağız} *is.* Anlamsız, ilgisiz, ilişkisiz söz; kuru gürültü. [DS] ☞ **zañzuñ itmek** (etmek), {ağız} *Kaba ve ağır sözler sarfederek atıp tutmak.* [DS]

zanzur, [ʔ zanzur] {ağız} *is.* Deprem. [DS]

zanzura, [ʔ zanzura] {ağız} *sf.* (Kişi için) uzun boylu. [DS]

zap¹, [zab / zap / zıb / zıp / zip / zop (yans.)] *is.* Hızlı ve düzensiz yürümeyi, koşmayı, sıçramayı ve birden ortaya çıkmayı anlatan kök. **zap-ra-mak**, **zap(p)-ı-dı zuppudu** ☞ **zap zap**, {eT} *Çabuk çabuk yürümede çıkan ses.* [DLT]|| **zap zap barmak**, {eT} *Zıp zıp koşmak; çabuk gitmek.* [DLT]

zap², [ʔ zap] {ağız} *is.* Küçük toprak küp; güveç. [DS]

zap³, [İng. zap] *is.* Kumanda aletiyle uzaktan kanal değiştirme.

zapan, [saban > zapan] {ağız} *is.* Saban. [DS]

zaparta, [İt. sabordo] (zapa'ria) *is.* 1. dnz. Gemi bordasında top. atışına mahsus delik. 2. Şiddetli salvo. 3. Azarlama; tersleme; saparta.

zapçuk, -ğu [zap-çuk] {ağız} *sf.* (Kişi için) davranışları hafif; çocuk gibi; yeğni. [DS]

zapıra, [zap-ır-a] {ağız} *is.* Koşu; koşma. [DS]

zapırdak, -ğı [zap (yans.) > zap-ır-dak] {ağız} *zf.* Birdenbire; ansızın. [DS]

zapırdamak, [zap (yans.) > zap-ır-da-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-d(i)-yor] 1. Ayakları ile sert sesler çıkararak koşmak. 2. Aşırı saygı göstermek. [DS]

zaping, [İng. zapping] *is.* Gelgeç. ☞ **zaping yapmak**, *Gelgeçlemek.*

zaplanmak, [zap-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f.* [-ır] Alay etmek. [DS]

zaplı, [zap-lı] {ağız} *sf.* 1. Güçlü; zorlu. 2. İri yarı. [DS]

zapidü, [zap (yans.) > zapp-id-i] {ağız} *ünl.* Zıplama bildirir. ☞ **zapidü zuppudu**, {ağız} (Yürümek için) cilveyle; kırılarak. [DS]

zappik, -ği [Rus. sabók] {ağız} *is.* Ökçeleri demirli yarım çizme. [DS]

zappino, [İt. zappino] *is.* Geçgeç.

zapramak, [zap (yans.) > zap-(ı)r-a-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-r(i)-yor] Fırlamak; koşmak. [DS]

zapt, [Ar. zabt ضبط] {OsT} *is.* 1. Sıkıca tutma. 2. Zorla ele geçirme; alma. 3. Bir kimse ya da hayvanı güç kullanarak engellemeye, durdurmaya çalışma; hâkim olmaya çalışma. 4. Ses, yazı veya görüntü ile kayıt altına alma. 5. Bilgiyi hatırd tutma. 6. Öfke vb. şeyleri önleme; tutma. ☞ **zapt etmek**, 1. Sıkıca tutma. 2. (Bir yeri) zorla almak; ele ge-

çirmek. 3. Bir kimse ya da hayvanı güç kullanarak önlemeye, durdurmaya çalışmak; hâkim olmak. 4. Ses, yazı veya görüntü ile kayıt altına almak. 5. Hatırında tutmak. 6. Öfke vb. şeyleri önlemek; tutma. 7. Bütününü öğrenmek; anlamak; kavramak.

zaptiye, [Ar. zabt-iyye ضبطية] {OsT} sf. 1. Denetimle ilgili. 2. is. İmparatorluk döneminde, toplum güvenliğini sağlamakla görevli kuruluş; polis teşkilatı. 3. Bu kuruluşta görev yapan kimse; polis memuru. ☞ **zaptiye memuru**, {OsT} Zaptiye teşkilatında çalışan er. || **zaptiye nâzırı**, {OsT} İmparatorluk döneminde toplum güvenliğini sağlamakla görevli kuruluşun en üst amiri. || **zaptiye nezareti**, {OsT} İmparatorluk döneminde tüm kolluk ve güvenlik kuruluşlarının bağlı olduğu bakanlığa verilen ad.

zapturapt, -tı [Ar. zabt u rabt ضبط و ربط] (zabtu' - rabt) {OsT} is. Disiplin; sıkı düzen. ☞ **zapturapt altına almak**, Disiplini, düzeni sağlamak.

zapur¹, [zap (yans.) > zap-ur] is. Hızlı ve düzensiz yürümeyi, koşmayı, sıçramayı anlatan yansımali gövde. ☞ **zapır zupur**, {ağız} (Yürümek için) gelişigüzel. [DS]

zapur², [? zapur] {ağız} is. Sis arasında yağın ince yağmur. [DS]

zapusuz, [zapu-suz] {ağız} sf. Yabanî. [DS]

-zar, [Far. -zâr زار] (za:r) {OsT} son ek. Farsça isimlere eklenerek yer adları yapan bir son ek. çemenzar.

zar¹, [zar / zer / zır / zör (yans)] is. Rahatsız edici ses çıkarmayı, küçük tanecikler halinde düşmeyi, ileri geri konuşmayı anlatan kök. zar zar ☞ **zar zar**, {ağız} (Konuşmak için) hiç durmadan ve rahatsız edici biçimde. [DS] || **zar zor**, 1. İstemeyerek; gönülsüzce. 2. Ucu ucuna; zorlukla.

zar², [Ar. izâr ازار => zar] is. 1. Kadınların boydan boya örtündükleri çarşaf; car. {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} Kadınların, sokağa çıkarken başlarına örttükleri yarım örtü; çarşaf. [DS] ☞ **zar dutunmak** (tutunmak), {ağız} Çarşaf giymek; çarşaflanmak. [DS]

zar³, [zar] is. 1. İnce örtü veya perde. 2. anat. İnce ve yumuşak bir yaprak hâlindeki organ ya da organ parçalarına verilen ad. 3. bot. Birbirine sınıksız yapışık hücre veya moleküllerden meydana gelen ve bitkilerin çeşitli kısımlarını saran ince tabakaya verilen ad. 4. Mekanik boşluklarda iki bölmeyi birbirinden ayıran sızdırmaz ve hareketli diyafram. 5. İki ortam arasına yerleştirilerek diyaliz, ozmoz, süzme gibi olgulardan yararlanarak bazı birleşenlerin atılmasında kullanılan ince gözenekli çeper. 6. sf. Zar gibi olan. ☞ **zar gibi**, Çok ince ve saydam. || **zarı geçmek**, {ağız} Çürümek; işe yarama dönemi geçmek. [DS] || **zar kanatlılar**, zool. Arı, karınca gibi eklembacaklıları içine alan, kanatları zar gibi saydam ve az damarlı olan hayvanlar takımı, (Hy-

menoptera). || **zar kemik**, biy. Derinin dermis tabakasından gelişen kemik; dermal kemik.

zar⁴, [Yun. tessara (dört)] is. 1. Başta tavla olmak üzere türlü oyunlarda kullanılan, kemik, fildişi, plastik gibi maddelerden yapılmış, yüzlerinde birden altıya kadar benek bulunan altı yüzlü oyun aracı. 2. Zarla oynanan ve belli düzende sayıları üste getirmeyi öngören oyun. 3. {ağız} Şans; talih. [DS] ☞ **zar almak**, Zarla oynanan oyunu kazanmak. || **zar atmak**, 1. Oyunda zarları fırlatmak. 2. Geleceği için plan yapmak; kaderle oynamak. || **zar bozmak**, Tavlada yenilgiyi yanında bulunan kişiden bilmek; onun uğursuzluğuna saymak. || **zar gelmek**, Zarla oynanan oyunda attığı zarlarda işine uygun düşen sayılar gelmek. || **zar kemik**, anat. İnsan ve diğer memelilerde küpe benzer ayak tarağı kemiği. || **zar tutmak**, Kendisine gerekli olan sayıları bulmak amacıyla zarları parmakları arasına ustaca yerleştirmek. || **zarını kırmak**, Tavlada yenilgiyi yanında bulunan kişiden bilmek; onun uğursuzluğuna saymak.

zar⁵, -r'ı [Ar. zar' ضرع] {OsT} is. 1. Meme; göğüs. 2. Süt veren hayvanların memesi.

zar⁶, [Far. zâr زار] (za:r) {OsT} sf. 1. Ağlayan; inleyen. 2. Zayıf; kuvvetsiz. 3. is. Ağlayış; inleme. ☞ **zarı zehti kesilmek**, {ağız} Çok yorulmak; yorgunluktan bitkin düşmek. [DS] || **zar zar**, Ağlayarak; inleyerek.

zar⁷, -rrı [Ar. darr / zarr ضار] {OsT} is. 1. Zarar. 2. sf. Zarara sebep olan.

zar⁸, -rrı [Ar. dârr / zârr ضار] (za:r) {OsT} sf. Zararlı.

zar⁹, [zar] {ağız} is. Büyük ve derin sepet. [DS]

zar¹⁰, [zar] {ağız} is. Tırpanla biçilip yere dökülen ekin. [DS]

zara¹, [Ar. şar'a => zara] {ağız} is. Sara. [DS]

zara², [? zara] {ağız} sf. Kaba; ilkel. [DS]

zarabanda, [İsp. zarabanda] is. 1. Üçerli ölçülü ve ağır tempolu bir İspanyol dansı. 2. Bu dansın müziği.

zara'et, [Ar. zârâ'et / dârâ'et ضراعت] (zara:et) {OsT} is. Alçalma; kendini küçültme.

zarafet, [Ar. zârâfet ظرافت] (zara:fet) {OsT} is. İnceciklik; güzellik; zarıflık. ☞ **zarafet-i fikriye**, {OsT} Düşünce inceliği; düşüncenin zarıflığı.

zarafetperver, [Ar. zârâfet + Far. perver ظرافتپروان] (zara:fetperver) {OsT} is. Zarafete düşkün olan.

zarafetperveran, [Ar. zârâfet + Far. perverân ظرافتپروان] (zara:fetpervera:n) {OsT} is. Zarafete düşkün olanlar. ☞ **zarâfet-perverân-ı kibâr-zâdegân**, {OsT} Kibarların zarafete düşkün olan çokukları.

zarağacı, [zar+ağaç-ı] {ağız} is. Köy evlerinde, çatının yükünü taşıyan büyük kiriş. [DS]

zarağım, [Ar. zırgam > zarağım / darāğım ضراغيم] (zara:ğım) {OsT} is. Arslanlar.

zara'if, [Ar. zārif > zara'if ظرائف] (zara:if) {OsT} is. Zarifler; ince ve güzel şeyler.

zarak, -ğı [? zarak] {ağız} is. Küçük pencere. [DS]

zaraka, [? zaraka] {ağız} is. Küçük pencere. [DS]

zaral, [Ar. zarar => zaral] {ağız} is. Zarar; kayıp. [DS]

zarallık, -ğı [zarar-lık > zaral-lık] {ağız} is. 1. Zarar verme işi. 2. (Hayvanlar için) otlamaya yasak olan yere girme. [DS]

zaraman, [Far. zār + Ar. emān => zaraman] {ağız} ünl. Bezginlik ve sızlanma anlatır; elaman. [DS]

zarar, [Ar. zarar ضرر] {OsT} is. 1. Bir kimsenin, bir şeyin, bir olayın yol açtığı maddî ya da manevî kayıp; çıkar kaybı veya olumsuz, kötü sonuç; dokunca; ziyan; mazarrat. 2. Bir girişimde harcanan para. 3. huk. Bir kimsenin mal varlığında, kişisel değer ve varlıklarında kendi iradesi dışında meydana gelen azalma. ☐ (birini) **zarara sokmak**, *Kötülük etmek; zarar vermek.*|| **zarara uğramak**, *Kötü bir durumla karşılaşmak; kötü bir durumun içine düşmek.*|| **zarra-bîn**, {OsT} fikh. Açıkça belli olan zarar.|| **zarar çekmek**, *Zarara uğramak; ziyan etmek.*|| **zararda olmak**, 1. *Alış verişte kâr elde edememek; kâr edememek.* 2. *Kötü duruma düşmek.*|| **zarar-dîde**, {OsT} *Zarar görmüş olan; kayba uğramış.*|| **zarar etmek**, *Alış verişte elindekinin bir bölümünü boşuna elden çıkarmak; verdiği para kadar kazanamamak.*|| (birinden, bir şeyden) **zarar gelmek**, *Kötülük gelmek.*|| **zarar görmek**, *Kötü bir sonuca uğramak; kötülüğe uğramak.*|| **zarar-ı âm**, {OsT} *Genel zarar; kamuya verilen zarar.*|| **zararı dokunmak**, *Kötülüğe uğratmak; kötü bir etkisi olmak.*|| **zarar-ı hās**, {OsT} huk. *Bir ya da birkaç kişiye verilen zarar; özel zarar.*|| **zarar-ı lâhm**, {OsT} huk. *İmparatorluk döneminde, İstanbul dışındaki mezbahalarda, Yeniçeri ocağına ucuz et satmaktan doğan ve karşılığı Fatih Sultan Mehmet Vakfı tarafından karşılanan zarar.*|| **zarar-ı maddî**, {OsT} *Mala, cana veya organlara verilen zarar.*|| **zarar-ı mahz**, {OsT} fikh. *Kendisinin yararından çok zararı olan.*|| **zarar-ı mânevî**, {OsT} huk. *Şeref ve haysiyeti zedeleyen, sağlık ve özgürlüğe engel olan zarar; tazminat.*|| **zararı olmamak**, *Kötü sonuç vermemek; kötülüğe yol açmamak.*|| **Zararı yok!** 1. *Özür dileyenlere karşılık olarak bağışlandığını, olayın pek önemli olmadığını bildirmek için söylenir.* 2. {ağız} *Oldukça iyi.* [DS]|| **zararla kapamak**, *Bir ticarî girişimi zarar ederek sona erdirmek.*|| **zarar vermek**, *Kötülük etmek; kötülüğü dokunmak.*

zararına, [zarar-ı-n-a] zf. 1. Zarar ederek. 2. (Birinin) kayba uğrayacağı biçimde sonuçlanan.

zararlı, [zarar-lı] sf. 1. Zararı olan. 2. Zarar eden. 3. Bir kimseye, bir şeye olumsuz etkisi olan; zarar veren; tehlikeli. 4. (Canlı için) varlığı ve yaşam biçimi ile başkalarına zarar veren. 5. (Kişi için) tutum ve davranışlarıyla başkalarına kötülüğü dokunabilen; kötücül. 6. Zarara, kayba yol açan. 7. is. zool. Tarıma, av hayvanlarına, insan ya da biyolojik ortama zarar veren hayvan veya böcek. ☐ **zararlı çıkmak**, 1. *Bir işin sonunda bazı değerli şeyleri yitirmek; kayıpta olmak.* 2. *Zarar etmek.*

zararsız, [zarar-sız] sf. 1. Zararı olmayan; zarar dokunmayan. 2. Bir tehlikesi olmayan. 3. (Kişi için) başkalarına ilişmeyen; tehlikeli olmayan. 4. (Hayvan için) insanlara ve başka hayvanlara saldırmayan. 5. İyi; orta halli; kötü değil; oldukça iyi. {ağız} (aynı) [DS]

zarat, [Ar. sûret => surat > zarat] {ağız} is. Yüz; surat. [DS]

zaratit, [Zarate (İspanyol mineralog) > Fr. zaratite] is. min. Kübik sistemde yer alan doğal nikel hidrokarbonat.

zarb, [Ar. zarb / darb ضرب] {OsT} is. Dövme; vurma; darp.

zarban, [Ar. zarbān ظربان] (zarba:n) {OsT} is. zool. Kertenkele avlayarak yaşayan kedi büyüklüğünde yırtıcı bir hayvan.

zarbe, [sarp > zarbe] {ağız} sf. Sarp. [DS]

zarbhane, [Ar. zarb / darb + Far. hāne خانه ضرر] (zarbha:ne) {OsT} is. Darphane.

zarblı, [Ar. darb => zarp-lı] {ağız} sf. Zorlu; güçlü. [DS]

zarıcı, [zar-cı] is. argo. Zarla kumar oynayan kimse; kumarcı.

zardak¹, -ğı [? zardak] {ağız} is. Ağaç dibini sulamak için açılan çukur. [DS]

zardak², -ğı [? zardak] {ağız} is. 1. Yer elması. 2. Hıyar. [DS]

zardaklı, [zardak-lı] {ağız} sf. Kibirli. [DS]

zardalak, -ğı [zar+dalak] {ağız} is. Erguvan. [DS]

zarek, -ğı [seğrek > zeyrek > zārek] (za:rek) {ağız} is. Keten tohumu. [DS]

zarencilik, -ğı [zaren-ci-lik] {ağız} is. Geçim darlığı; yokluk; yoksulluk. [DS]

zarf, [Ar. zarf ظرف] {OsT} is. 1. Kılıf; kap; mahfaza. 2. Dış görüntü; güzel görünüm. 3. İçine konulan mektup, belge, resim vb.nin dıştan görünmesini önlemek amacıyla kenarları kesilip yapıştırılarak cep biçimi verilmiş kâğıt kılıf veya kap; örtü. {ağız} (aynı) [DS] 4. İçine kahve fincanı ya da bardak oturtulan gümüş, altın gibi değerli madenlerden yapılmış süslü kap. 5. Kitap kabı; mahfaza. 6. fiz. Dış kimyasal etkilerden korumak, radyo aktif parçalanma ürünlerinin soğutucu akışkana bulaşmasını

önlemek amacıyla bir nükleer yakıtta sarılan kılıf. 7. *dbl.* Bir fiilin, bir sıfatın veya başka bir zarfın anlamını zaman, yer, ölçü, nitelik ve soru kavramları açısından açıklayan ve sınırlayan kelime türü; belirteç. 8. Değişken bir yüzeyin veya bir düzlem eğrinin sürekli teğet kaldığı sabit eğri veya yüzey. 9. Bir ısıtma veya soğutma aygıtının ısıtıcı-soğutucu gövdesini korumak ya da yalıtım amacıyla kullanılan delikli ya da deliksiz sökülebilir kılıf. ☞ **zarf-fiil**, {OsT} *dbl.* → zarf-fiil. || **zarf-ı mekân**, {OsT} *dbl.* Yer zarfı. || **zarf-ı zamân**, *dbl.* Zaman zarfı. || **zarf ile mazrûf**, {OsT} Dış ile iç; görünüş ile öz. || **zarf tümleci**, {OsT} *dbl.* Cümlede belirteç görevini üstlenmiş tümleç; belirteç öbeği; belirteç tümleci.

zarfalık, -ğı [zarfa-lık] {ağız} *is.* Güneşin ufuktan beş metre yükseldiği zaman. [DS]

zarfan, [Ar. za'ferân => zarfan] {ağız} *is.* Safran.

zarfçı, [zarf-çı] *is.* Tenha bir yere bıraktığı zarfı bulan kimseyi çeşitli şekillerde tehdit ederek para sızdıran dolandırıcı; papelci.

zarfçılık, -ğı [zarf-çı-lık] *is.* Tenha bir yere zarf atarak onu alanı soyma yoluyla yapılan hırsızlık; papelcilik.

zarf-fiil, [Ar. zarf + fi'1] {OsT} *is.* Zarf olarak kullanılan fiil soyundan kelime; gerundium; ulaç. ☞ **zarf-fiil grubu**, *dbl.* Birden çok kelimedenden oluşan zarf-fiil.

zarfında, [zarf-ı-n-da] *e.* Belli bir sürede; belli bir süre içinde.

zarfiyet, [Ar. zarf-iyyet ظرفیت] {OsT} *is.* Bir kelimenin zarf olma ya da zarf olarak kullanılma durumu; belirteçlik.

zarflama, [zarf-la-ma] *is.* Zarflamak eylemi.

zarflamak, [zarf-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* 1. Zarfın içine koymak; dışına zarf geçirmek. 2. {ağız} (Yorgan için) kaplamak. [DS]

zarflanma, [zarf-la-n-ma / zarf-lan-ma] *is.* Zarflanmak eylemi.

zarflanmak, [zarf-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* 1. Zarfın içine konulmak; zarfa yerleştirilmek. 2. Dışına zarf geçirilmek. 3. [zarf-lan-mak] *gçsz. f.* Zarf sahibi olmak; zarf edinmek. 4. *mat.* (Bir eğri ya da yüzey grubu için) bir eğri ya da yüzeyi zarf olarak kabul etmek.

zargana, [Yun. dzargána] *is. zool.* Zarganagillerden, yılan balığına benzer uzun bedenli ve uzun bir burun ile son bulan uzun kafalı, sürüler halinde yaşayan etçil kemikli balık, (*Tylosorus chorum*, *Belone belone euxini*, *B. acus*).

zargı, [zar-gı] {ağız} *sf.* Ara bozucu. [DS]

zargılanmak, [zar-gı-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* 1. Nazlanmak. 2. (Çocuklar için) istemekte direnmek; inat etmek. [DS]

zargunçmud, [Soğd. zrgwnc + mwrđ => zargunç-

mu:d] (*zargunçmu:d*) {eT} *is.* Bir çeşit güzel kokulu ot; fesleğen, (*Basilicum glabratum*). [DLT]

zarı, [Ar. za'hir => zahar / zaâr > zârı] (*za:ri*) {ağız} *bağ.* Herhalde; öyle olmalı; olasılıkla. [DS]

zarıl, [zar (*yans.*) > zar-ıl] *is.* Rahatsız edici sesler çıkarmayı, küçük tanecikler halinde dökülmeyi, sızlanmayı anlatan yansımali gövde. ☞ **zarıl zarıl**, {ağız} (*Akmak, damlamak için*) ağır ağır; yavaş yavaş. [DS]

zarıldak, -ğı [zar-ıl-dak] {ağız} *is.* Fırıldak. [DS]

zarılık, -ğı [Far. zârî => zarı-lık] {eAT} *is.* 1. Ağlama; sızlama; inleme. 2. {ağız} Yoksulluk; yoksunluk; güçsüzlük. [DS] 3. {ağız} Dalkavukluk. [DS] ☞ **zarılık etmek**, {eAT} Ağlayıp sızlamak. || **zarılık getirmek**, {ağız} Usançla sızlanmak. [DS] || **zarılık kılmak**, {eAT} Ağlayıp sızlamak.

zarımak, [zar-ı-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* Yalvarmak. [DS]

zarıncamak, [zar (*yans.*) / Far. zârî > zarı-nc-a-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-c(i)-yor]* 1. Sızlanarak baş ağrıtmak veya tedirgin etmek. 2. Acıdan inlemek; ah vah ederek yaşamak. [DS]

zarıncı¹, [zar (*yans.*) / Far. zârî > zarı-nc-ı زارنجی] (*za:rıncı*) *sf.* 1. {OsT} Feryat ederek inleyen. 2. {ağız} *is.* Yatalak hasta. [DS] ☞ **zarıncı olmak**, {ağız} Sıkıntı ve yokluktan acınacak duruma düşmek. [DS]

zarıncı², [zar-ınc-ı] {ağız} *is.* Yanık türkü. [DS]

zarıncımak, [zar (*yans.*) > Far. zârî => zârı-nc-ı-mak زارنجيمق] {eAT} {OsT} {ağız} *gçsz. f. [-ur]* Yana yakıla ağlamak; ağlayıp sızlamak; feryadüfğan etmek; zarı zarı ağlayıp inlemek. [DS]

zarıncıtmak, [zârı-nc-ı-t-mak زارنجدمق] {OsT} *gçl. f. [-ur]* 1. Ağlatıp sızlatmak. 2. Yalvartmak.

zarıncimek, [zâr-ınc-ı-mak > zârınci-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* Sıkıntı ve yokluktan acınacak duruma düşmek. [DS]

zari¹, -i'1 [Ar. zârî ضریع] (*zari:*) {OsT} *sf.* (Kadın için) memesi büyük olan.

zari², -i'1 [Ar. zârî زاربع] (*za:ri:*) {OsT} *is.* 1. Ekin eken. 2. Çiftçi; ziraatçı.

zari³ [Ar. zârî ضری] (*zari:*) {OsT} *is. tıp.* Kanı dinmeyen damar.

zari⁴, [zar (*yans.*) / Far. zârî زاری] (*za:ri:*) {OsT} *is.* Ağlama; sızlama; inleme. ☞ **zari zari**, 1. {ağız} (Ağlamak için) inleyerek; sızlanarak. [DS] 2. *Hüngür hüngür.*

zarib, [Ar. darb / zarb (*vurma, çarpma*) > dârib / zârib ضارب] (*za:rib*) {OsT} *sf.* 1. Vuran; çarpan; yalayan. 2. *is. mat.* Bir sayının çarpma içinde kaç defa tekrarlandığını belirten sayı; çarpan.

zaribe, [Ar. zarībe ضربه] (*zari:be*) {OsT} *is. huk.* 1.

Bir kimsenin ödemekle yükümlü olduğu haraç, cizye veya gümrük vergisi. 2. Bir kölenin efendisine sağladığı kazanç. 3. Kölenin çalışarak efendisine vermesi gereken kazancı, zımmînin ödeyeceği cizye.

zarif, [Ar. zarāfet > zarīf ظريف] (*zari:f*) {OsT} *sf.* 1.

Duruşu, görünüşü, çekiciliği, şekli ve davranışları ile insanda ince bir duygu uyandıran; hoşça giden; beğeni uyandıran; kibar; ince. 2. Güzel biçimi, hoş bir görünümü olan; seçkin; zevkle seçilmiş. 3. (Söz, anlatım için) yumuşak, ince ve nükteli. 4. (Kişi için) hoşça gider biçimde, yumuşak konuşan.

zarifane, [Ar. zarīf + Far. -āne ظريفانه] (*zari:fa:ne*) {OsT} *zf.* Kibar ve nazik biçimde; kibarca.

zarifat, [Ar. zarīf > zarīfāt ظريفات] (*zari:fa:t*) {OsT} *is.* Zarif ve ince şeyler.

zarife¹, [Ar. zarīf > zarīfe ظريفه] (*zari:fe*) {OsT} *sf.* 1. (Bayan için) zarif; ince; kibar; hoş. 2. *is.* İnce, narin şey

zarife², [Ar. zārife زاريفه] (*za:rife*) {OsT} *sf.* (Söz için) gereksiz; yersiz; fazladan.

zariflik, -ği [zarif-lik] *is.* 1. Zarif olma durumu. 2. Zarif bir kimsenin, davranışının niteliği; incelik; zarafet. 3. Yalın bir güzelliğe, zevkli bir görünüme sahip olan şeyin niteliği. 4. İnce ve hoş bir anlatımın, sözün niteliği.

zarih, [Ar. zārīh / dārīh ضريح] (*zari:h*) {OsT} *is.* Mezar; kabir; merkat.

zarka, [? zarka] {ağız} *is.* Önü açık elbise. [DS]

zarku, [? zarku] {ağız} *sf.* Şımarık. [DS]

zarkulanmak, [zarku-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Şımarılmak; nazlanmak. [DS]

zarlak, -ğı [zar (*yans.*) > zar-la-k] {ağız} *sf.* (Hayvan için) yorgun; bitkin. [DS]

zarlamak, [zar (*yans.*) > zar-la-k] {ağız} *gçsz. f. [-r]* [-l(i)-yor] Hıçkırarak ağlamak. [DS]

zarlanmak¹, [zar (*yans.*) / Far. zārī => zar(i)-la-n-mak زارلنمق] (*za:rlanmak*) *dönşl. f. [-ır]* [eAT. -ur]

1. {eAT} Ağlayıp sızlamak. 2. {ağız} Acıdan, ağrı sızı yüzünden inlemek; ah vah ederek yaşamak. [DS]

zarlanmak², [zar / car > zar-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Çarşaf giyinmek; çarşaflanmak. [DS]

zarlı¹, [zar-lı] *sf.* 1. Zarı olan; üzerinde zar bulunan. 2. {ağız} (Kadın için) çarşafa bürünmüş. [DS]

zarlı², [zar(i)-lı] {ağız} *sf.* Geçimini kendi sağlayamayan. [DS]

zarlık, -ğı [zar-lık] *sf.* 1. Zar yapmaya uygun. 2. {ağız} Ala keçe yapmak için, keçecilerin yünden döktükleri renksiz, ince keçe. [DS] 3. (Kumaş için)

çarşaf için uygun; çarşaflık. 4. (Kumaş için) çarşafa yetecek kadar. ☐ **zarlık bez**, {ağız} Patiska. [DS]

zarına, [? zarına] {ağız} *sf.* Aşağılık. [DS]

zarnak, -ğı [sar-in-mak > sarın-ak > zarnak] {ağız} *is.* Fasulyenin sarıldığı çubuk. [DS]

zarp¹, -bı [Ar. dārb / żarb ضرب] {OsT} *is.* 1. Vurma, vuruş. 2. Dövme; dayak. ☐ **zarp musluğu**, *Ana su borusunda bulunan ve diğer musluklara giden suyu kesen vana.*

zarp², -bı [Ar. ıztırāb / dārb => zarb] {ağız} *is.* Ağrı; acı; sancı. ☐ **zarbı artmak**, {ağız} (Ağrı, sancı, acı için) şiddetlenmek; artmak. [DS]

zarp³, [sarp > zarp] {ağız} *sf.* 1. Yalçın; sarp. 2. Güç; zor. [DS]

zarpın, [Yun. sarpın => zarpın] {ağız} *is.* Buğday ambarı. [DS]

zarpınadık, -ğı [zarp (*yans.*) > zarp-adak] {ağız} *zf.* Çok çabuk, hızlı ve sert. [DS]

zarpıtmak, [zarp (*yans.*) > zarp-it-mak] {ağız} *gçl. f. [-ır]* Hoplatmak. [DS]

zarplanmak, [zarp-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* 1. Güçlenmek; artmak. 2. Azıtmak; hızlanmak. [DS]

zarplı¹, [zarp-lı] {ağız} *sf.* Etkisi şiddetli olan; güçlü; zorlu. [DS]

zarplı², [zarp-lı] {ağız} *sf.* 1. Güzel; yakışıklı. 2. Ağırbaşlı; bilgili. [DS]

zarra, -a'i [Ar. zarrā' / darrā' ضراء] (*zarra:*) {OsT} *is.* 1. Keder; sıkıntı. 2. Bela; şiddet; zorluk.

zarrak, -ğı [? zarrak] {ağız} *sf.* Güldürücü. [DS]

zarranmak, [zar-la-n-mak > zarran-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* (Hasta için) inlemek. [DS]

zarre, [Ar. zarr / zarre ضره] {OsT} *sf.* Zarara sebep olan.

zarsı, [zar-sı] *sf.* 1. Zar gibi olan; zara benzeyen. 2. Yapısı, doğası zarı andıran. ☐ **zarsı örtü**, *zool. Eklemlielerde örteneğin sert kısımlarını birbirine bağlayan, renksiz esnek örtü.*

zart¹, [zart (*yans.*)] *is.* Yellenme sesi. ☐ **zart atmak**, {ağız} → zarta atmak. [DS]|| **zart zart itmek** (etmek), {ağız} Yüksekten atıp tutmak. [DS]|| **zart zurt**, 1. Değersiz ve boş söz. 2. {ağız} Gereksiz, yersiz ve saldırgan konuşma. [DS]|| **zart zurt etmek**, 1. Kendisini önemli ve değerli bir kişi imiş gibi göstermek amacıyla sağa sola bağırıp çağırarak; yüksekten atıp tutmak. 2. Saçma ve gereksiz şeyler söylemek. 3. Kaba kuvvet gösterisinde bulunmak.

zart², [sert > zart] {ağız} *sf.* Sert. [DS]

zarta, [Ar. zartā ضارطة] (*za'rta*) {OsT} {ağız} *is.* 1. Yellenme. [DS] 2. {ağız} Abartma; atma; övünme. [DS] ☐ **zarta atmak**, {ağız} 1. Abartarak övünmek; 2. Abartılı konuşmak. 3. Yellenmek. [DS] || **zartayı çekmek**, *argo. Ölmek.*

zartacı, [zarta-cı] {ağız} *sf.* 1. Abartılı ve yalan konuşan. 2. Kendini öven. [DS]

zartak, -ğı [zart-ak] {ağız} *is.* Kapı mandalı. [DS]

zartaklı, [zart-ak-lı] {ağız} *sf.* Çalımlı; süslü; gösterişli. [DS]

zartalak¹, -ğı [zart-ala-k] {ağız} *sf.* 1. Kaba; biçimsiz; çirkin. 2. Kaba konuşan; yakışsız konuşan. 3. Gürbüz; güçlü ve iri; büyük. [DS]

zartalak², -ğı [zart-ala-k] {ağız} *is.* Giyim kuşam; kılık; gösteriş; heybet; çalım. [DS]

zartalaklı, [zartalak-lı] {ağız} *sf.* 1. Çalımlı; süslü; gösterişli. 2. Cesur; yiğit; erdemli. [DS]

zartalık, -ğı [zarta-lık] {ağız} *is.* Kabalık; görgüsüzlük.

zartanaklı, [zartalak-lı / zartanak-lı] {ağız} *sf.* Çalımlı; süslü; gösterişli. [DS]

zartaraklı, [zartalak-lı / zartarak-lı] {ağız} *sf.* → zartalaklı. [DS]

zartarlıklı, [zart-ar-la-k-lı] {ağız} *sf.* → zartalaklı. [DS]

zartlak¹, -ğı [zart-la-k] {ağız} *is.* Domates. [DS]

zartlak², -ğı [zart-la-k] {ağız} *sf.* 1. Kaba; çirkin; biçimsiz. 2. Abartılı konuşan; yalan söylemeyen. [DS]

zartlakçı, [zartlak-çı] {ağız} *sf.* Abartılı konuşan; yalan söyleyen. [DS]

zarvak, -ğı [? zarvak / zavrak] {ağız} *is.* Hıyar. [DS]

zarurat, [Ar. zārūret > zārūrāt ضرورات] (zaru:ra:t) {OsT} *is.* Yoksunluklar; yoksulluklar; geçim sıkıntıları.

zaruret, [Ar. zārūret ضرورت] (zaru:ret) {OsT} *is.* 1. Zorunluluk; zorunluk. 2. Gereklilik; mecburiyet. 3. Yoksulluk; sıkıntı. 4. *isl. huk.* Dinî yasakları geçici olarak yapılabilir kılan zorunlu durum; bunu haklı kılan özür. ☞ **zarūret-i vezn**, {OsT} *Aruz vezninde sözcükleri ölçüye uydurmak için yapılan imale, zihaf gibi kusurlara verilen ad.*

zaruri [Ar. zārūrī / zārūriyye ضروري / ضرورية] (zaru:ri:) {OsT} *sf.* İster istemez yapılacak olan; zorunlu; mecburî.

zaruriyat, [Ar. zārūrī > zārūriyyāt ضروريات] (zaru:riyya:t) {OsT} *is.* Yapılması kesin olarak gerekli olan şeyler; zorunluluklar. ☞ **zaruriyat-ı diniye**, {OsT} *Her Müslümanın bilmesi ve kesinlikle iman etmesi gereken konu, inanç ve davranışlar.*

zaruriye, [Ar. zārūrī > zārūriyye ضرورية] (zaru:riye) {OsT} *sf.* İster istemez yapılması gerekli olan; zorunlu. ☞ **zarūriye-i mutlaka**, {OsT} *mant. Mutlak, kesin zorunluluk.*

zarzalak, -ğı [? zarzalak] {ağız} *is.* Leylak. [DS]

zarzanba, [za(r)+za(nba)] {ağız} *sf.* İri yarı. [DS]

zask, [? zask] {ağız} *is.* Ahırda, seyislerin oturup yattığı yüksekçe yer. [DS]

zat¹, [Ar. zāt ذات] (za:t) {OsT} *is.* 1. Kendi; öz. 2. Asıl; cevher. 3. Kişi; kimse. 4. Çoğunlukla erkek kimse. ☞ **zāta mahsus**, {OsT} *Kişiye özel.* || **zāt-ı ālî** (-niz; -leri), {OsT} *Yüksek kişi.* || **zāt-ı devlet**, {OsT} *Devlet sahibi olan yüce kişi; devletli.* || **zāt-ı fahamet-penāhî**, {OsT} *Sadrazama hitap ederken kullanılan saygı sözü.* || **zāt-ı şāhāne**, {OsT} *Padişaha hitapta veya kendisinden söz edilirken kullanılan saygı sözü.* || **zāt-ı şerif**, {OsT} *Kutsal kişi.* || **zat işleri**, {OsT} *Özlük işleri.* || **zātü'l-beyn**, {OsT} *İki kişi arasındaki düşmanlık.* || **zātü'l-hareke**, {OsT} *fiz. Kendi kendine hareket eden; otomatik.* || **zātü'l-harekiyet**, *fiz. Otomatizm.* || **zātü's-südūr**, {OsT} *Yürekte gizli olan.* || **zātü'l-vekūd**, {OsT} *Odun, kömür gibi yanacak şeyleri içine alan kap.* || **zātü's-sudūr**, {OsT} *Gönülde kararlaştırılan şeyler.* || **zātü'z-zevc**, {OsT} *(Kadın için) kocası bulunan; kocalı.*

zat², [Ar. zū > zāt ذات] (za:t) {OsT} *sf.* 1. (Kadın için) sahip olan; malik. 2. *tıp.* (Hastalık için) iltihaplı. 3. *biy.* Başına getirildiği isimlere -li, -giller anlamı katarak terimler yapan ek. ☞ **zāt-ı hayz**, {OsT} *Hayız gören kadın.* || **zāt-ı leben**, {OsT} *Memesinde süt olan kadın.* || **zātü'd-dimāğ**, {OsT} *tıp. Beyinde gelişen doku iltihabı.* || **zātü'l-asab-ı basarî**, {OsT} *tıp. Göz sinirleri iltihabı.* || **zātü'l-azm**, {OsT} *tıp. Kemik dokusu iltihabı.* || **zātü'l-batneyn**, {OsT} *zool. İki karınlılar.* || **zātü'l-cefn**, {OsT} *tıp. Göz kapağı iltihabı.* || **zātü'l-cenb**, {OsT} *tıp. Plevra iltihabı ve plevra boşluğuna sıvı dolması ile kendini gösteren hastalık; plörezi; salıcan.* || **zātü'l-cild-i azmî**, {OsT} *zool. Derileri kemikleşmiş balıklar.* || **zātü'l-cinseyn**, {OsT} *biy. Erkek ve dişi iki cinslilik.* || **zātü'l-efvahi'l-cenbiye**, {OsT} *zool. Köpek balığı gibi yırtıcı hayvanlar.* || **zātü'l-efvah-ı embubî**, {OsT} *zool. Ağzı boru gibi olan hayvancıklar.* || **zātü'l-elvān**, {OsT} *jeol. Birkaç renk gösteren saydam maden.* || **zātü'l-ercüli'l-batniye**, {OsT} *zool. Karından bacaklılar.* || **zātü'l-ercüli'l-cezriye**, {OsT} *zool. Kökten bacaklılar.* || **zātü'l-ercüli'l-kefiye**, {OsT} *zool. Perde ayaklılar.* || **zātü'l-ercüli'l-kesîre**, *zool. Çok ayaklılar.* || **zātü'l-ercüli'l-mafsaliye**, {OsT} *zool. Eklem bacaklılar.* || **zātü'l-ercüli'l-meşkūka**, {OsT} *zool. Çatal turnaklılar.* || **zātü'l-ercüli'l-re'siye**, {OsT} *zool. Kafadan bacaklılar.* || **zātü'l-esabi'i'l-müfredede**, *zool. Tek turnaklılar.* || **zātü'l-esabi'i'l-müzdevce**, {OsT} *zool. Ayakları eşit parmaklı iri hayvanlar.* || **zātü'l-esmār**, {OsT} *bot. Meyve veren; meyveli.* || **zātü'l-eydi'l-erbaa**, {OsT} *zool. Dört elli hayvanlar.* || **zātü'l-ez-fār**, {OsT} *zool. Parmakları birbirinden ayrı ya da pençeli hayvanlar.* || **zātü'l-fıkarāt**, {OsT} *zool. Omurgalılar.* || **zātü'l-filka**, {OsT} *bot. Gelişmesi çekirdek ayrılması ile olmayan bitki.* || **zātü'l-fil-kateyn**, {OsT} *bot. İki çenekliler.* || **zātü'l-galsame-i**

däime, {OsT} zool. Biçimini değiştirmeyen kurbağa. || **zätü'l-harâşif fi'l-müşa'saa**, zool. Derileri kemikleşmiş balıklar. || **zätü'l-hufeyre-i re's**, {OsT} zool. Uzun tenya. || **zätü'l-hurtüm**, {OsT} zool. Hortumlular. || **zätü'l-husye**, {OsT} tıp. Testis iltihabı. || **zätü'l-izâmi't-tämme**, {OsT} zool. Kemikli balıklar sınıfı. || **zätü'l-ibre**, {OsT} zool. İğneli böcekler. || **zätü'l-ilkah-ı hafıye**, {OsT} bot. Döllenmesi çiçekle olmayan bitkiler. || **zätü'l-ilkah-ı hafıye-i hücreviye**, {OsT} bot. Damarlı çiçeksiz bitkiler. || **zätü'l-ilkah-ı hafıye-i viaiye**, {OsT} bot. Damarlı çiçeksiz bitkiler. || **zätü'l-ilkahi'z-zâhire**, {OsT} bot. Döllenmesi çiçekle olan bitkiler. || **zätü'l-izâmi't-tamme**, {OsT} zool. Eklemli kemikleşmiş balıklar. || **zätü'l-karniye**, {OsT} tıp. Gözün kornea tabakası iltihabı. || **zätü'l-kasabât**, {OsT} zool. Trakehiler. || **zätü'l-kasabât-ı şa'riye**, {OsT} tıp. Soluk borusunun iç yüzeyinin iltihaplanması. || **zätü'l-kebed**, {OsT} tıp. Karaciğer iltihabı. || **zätü'l-kilye**, {OsT} tıp. Böbrek iltihabı. || **zätü'l-kilye-i zülâli**, {OsT} tıp. Böbrek iltihabı nedeniyle idrarda albümin çıkması. || **zätü'l-kîsî**, {OsT} zool. Keseliler. || **zätü'l-kurûni'l-musamme**, {OsT} zool. Boynuzlarının içi boş olan hayvanlar. || **zätü'l-kurûni'l-mücevvefe**, {OsT} zool. Boş boynuzlular. || **zätü'l-kurûni's-sâkata**, {OsT} zool. Geyik, karaca gibi boynuzları kimi zaman düşen hayvanlar. || **zätü'l-kuzahiye**, {OsT} tıp. Gözün iris tabakasının iltihabı. || **zätü'l-kürsî**, {OsT} gök b. Altıkardeş takım yıldızı. || **zätü'l-levneyn**, {OsT} jeol. İki renk gösteren saydam maden. || **zätü'l-lisan**, {OsT} zool. Avustralya kirpisi. || **zätü'l-mafsal**, {OsT} tıp. Eklem iltihabı. || **zätü'l-mebîz**, {OsT} tıp. Yumurtalık iltihabı. || **zätü'l-memehbil**, {OsT} tıp. Döl yolu iltihabı. || **zätü'l-mesâne**, {OsT} tıp. Sidik torbası iltihabı. || **zätü'l-meşime**, {OsT} tıp. Gözdeki damar tabaka iltihabı. || **zätü'l-miskab**, {OsT} zool. Tek delikliler. || **zätü'l-mültehîme**, {OsT} tıp. Göz kapağı ile göz yuvarlağı arasındaki zarın iltihabı. || **zätü'l-ukad**, {OsT} tıp. Beze iltihabı. || **zätü'l-uzn-i dâhilî**, {OsT} tıp. İç kulak iltihabı. || **zätü'l-uzn-i hâricî**, {OsT} tıp. Kulak yolu iltihabı. || **zätü'l-verid**, {OsT} tıp. Toplardamar iltihabı. || **zätü'r-rahm**, {OsT} tıp. Rahim iltihabı. || **zätü'r-rahmeyn**, {OsT} zool. Keseli hayvanlar. || **zätü'r-re'seyn**, {OsT} anat. Biri kolda, diğeri de uylukta bulunan iki kas türü. || **zätü'r-re's-ı şa'rî**, {OsT} tıp. Baş tarafı kıl gibi ince bir tür solucan. || **zätü'r-rie**, {OsT} tıp. Akciğer özek dokusunun iltihaplanması; pnömoni. || **zätü'r-rüüs-ı selâse**, {OsT} anat. Uç tarafı üçe ayrılan biri kolda diğeri uylukta bulunan iki kas türü. || **zätü's-sahaya**, {OsT} tıp. Beyin zarı iltihabı. || **zätü's-sahâyâ-yı dernî**, {OsT} tıp. Beyin veremi. || **zätü's-sedâyâ**, {OsT} zool. Memeliler. || **zätü's-sedâyâ-yı bahriye**, {OsT} zool. Deniz memelileri. || **zätü's-sıfâk**, {OsT} tıp. Karın zarı iltihabı; peritonit.

zätü's-sıfâk-ı nifasî, {OsT} tıp. Loğusa peritoniti. || **zätü's-simhâk**, {OsT} tıp. Kemik zarı iltihabı. || **zätü's-sukabât**, {OsT} zool. Delikliler. || **zätü's-sukabât-ı gayr-ı müşa'ara**, {OsT} zool. Madrapolarlar. || **zätü's-sulbe**, {OsT} tıp. Gözdeki dış tabakanın iltihabı. || **zätü's-şebekiyye**, {OsT} tıp. Gözdeki ağ tabaka iltihabı. || **zätü's-şegaf**, {OsT} tıp. Kalp zarı iltihabı. || **zätü's-şerâfeti's-selâse**, {OsT} anat. Kalbin sağ karıncık ve kulakçığı arasında bulunan kapakçık. || **zätü's-şiryân**, {OsT} tıp. Atardamar iltihabı. || **zätü't-tabl**, {OsT} tıp. Kulak zarı iltihabı. || **zätü't-teneffüsü'l-müzdevic**, {OsT} zool. Hem suda, hem karada yaşayan hayvanlar. || **zätü'z-zehretein**, {OsT} bot. İki çiçekli bitkiler.

zat³, [zat] {ağız} is. Yemek. [DS] ☞ **zat tadı**, {ağız} Tuz. [DS] || **zat zahra**, {ağız} Yemeklik tahıl. [DS] || **zat zahre**, {ağız} Yemeklik tahıl; yiyecek içecek. [DS] || **zat zehre**, {ağız} Yemeklik tahıl. [DS]

zat⁴, [zat] {ağız} is. Şey. [DS]

zat⁵, [zat] {ağız} zf. Büsbütün; daha fazla. [DS]

zata, [Ar. zâten => zâta] {ağız} zf. Gerçekte; aslında. [DS]

zaten, [Ar. zâten ذاتًا] (za:'ten) {OsT} zf. Bir durumun, bir eylemin, bir niteliğin vb.nin önceden var olan bir nedene bağlı olduğunu, kaçınılmazlığını, doğallığını belirtir; aslında; esasen; doğrusu; doğrusunu isterseniz; zatî.

zati, [Ar. zâtî => zâtî] (za:ti) {ağız} zf. Aslında; zaten. [DS]

zatiâilileri, [Ar. zât-ı 'âlî + T. -ler-i عاليلىرى] (za:-ta:li:leri) {OsT} is. "Saygın kişiliğiniz" anlamında kullanılan bir hitap sözü.

zatiâliniz, [Ar. zât-ı 'âlî + T. -niz عاليكىز] (za:-ta:li:niz) {OsT} is. "Saygın kişiliğiniz" anlamında kullanılan bir hitap sözü.

zati¹, [Ar. zât > zâtî ذاتى] (za:'ti:) {OsT} zf. → zaten.

zati², [Ar. zât > zâtî / zâtiyye ذاتيه / ذاتى] (za:ti:) {OsT} sf. 1. Kişiyle ilgili; kişisel; özel. 2. Kendine özgü. 3. Öze ilişkin; özle ilgili. 4. Zaten.

zatiyat, [Ar. zâtî > zâtiyyât ذاتيات] (za:tiyya:t) {OsT} is. Kişiyi özel şeyler.

zatülcenb, [Ar. zätü'l-cenb ذات الجنب] (za:tülcenb) {OsT} is. tıp. → zatülcenp.

zatülcenp, -bi [Ar. zätü'l-cenb ذات الجنب] (za:tül-cenp) is. tıp. Plevra iltihabı ve plevra boşluğuna sıvı dolması ile kendini gösteren hastalık; plörezi; satlıcan.

Zatülkürsi [Ar. zätü'l-kürsî ذات الكرسي] (za:tülkürsi:) {OsT} is. gök b. Altıkardeş takım yıldızı.

zatürrie, [Ar. zätü'r-rie ذات الرئة] (za:türree) {OsT} is.

tip. Akciğer özek dokusunun iltihaplanması; pnömoni.

zav, -v'i [Ar. zav' ضوء] {OsT} is. Aydınlık; ışık.

zava¹, [? zava] (za'va) is. Bakırcılıkta kullanılan T biçimli örs.

zava², [? zava] {ağız} is. Güvey; damat. [DS]

zava³, [? zava] {ağız} is. Taşsız yüzük. [DS]

zava⁴, [? zava] {ağız} is. Mısır koçanı. [DS]

zavabit, [Ar. zābīta > zavābīt ضوابط] (zava:bit) {OsT} is. Kurallar; kaideler; usuller. ☞ **zavābīt-ı idāre**, {OsT} *Yönetim kuralları*.|| **zavābīt-ı nahviye**, {OsT} *Sözdizimi kuralları*.

zavahir, [Ar. zāhir / zāhire > zavāhir ظواهر] (zava:-hir) {OsT} is. 1. Göze çarpan yerler; yüksek yerler. 2. Görünüş; dış yüz.

zaval¹, [Erme. zoʔal / Far. zuḡāl => zaval] {ağız} is. Kızılçık. [DS]

zaval², [? zaval] {ağız} is. Hayvan yemi olarak kullanılan tahıl kırmısı. [DS]

zavala, [zavala] {ağız} is. Hamur pazısı. [DS]

zavallı, [Ar. zevāl + T. -lı] (za'valli) sf. 1. Acınacak durumda olan; mutsuz. 2. Kendisine acıma ve şefkat duyulan. 3. mecaz. Güçsüz; âciz. 4. Öfke ve küçümseme ile aşağılanan.

zavallılık, -ḡı [zaval-lı-lık] is. 1. Zavallı olma durumu; çaresizlik; biçarelik. 2. Âcizlik.

zavar¹, [Erme. jawar] {ağız} is. 1. Hayvanlara yedirilen kırma yem. 2. İri öğütülmüş un. 3. mecaz. Boş laf. [DS] ☞ **zavar öğütme**, {ağız} *Boş, anlamsız konuşma*. [DS]

zavar², [zaḡar] {ağız} is. Tazi. [DS]

zavara, [? zavara] {ağız} is. İri öğütülmüş un. [DS]

zavarana, [? zavarana] {ağız} is. İri öğütülmüş un. [DS]

zavarcı, [zavar-cı] {ağız} sf. Atak. [DS]

zavarib, [Ar. zavārib ضوارب] (zava:rib) {OsT} is. anat. Nabız damarları.

zavga, [? zavga] {ağız} is. Aptal. [DS]

zavḡı, [? zavḡı] {ağız} sf. Böreklik, baklavalık un. [DS]

zavır¹, [? zavır] {ağız} is. Hayvanlara verilen kırma yem. [DS]

zavır², [? zavır] {ağız} is. 1. Yalan. 2. Kendini beğenme; naz. [DS]

zavır³, [? zavır] {ağız} is. Azar; çıkışma; paylama. [DS] ☞ **zavır zart**, {ağız} *Öfke; sinir*. [DS]

zavırlamak, [zavır-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Paylamak; azarlamak; çıkışmak. 2. Gözdağı vererek bir yere, bir işe salmak. [DS]

zavırtı, [zavır-tı] {ağız} is. Anlaşılamayan söz; ses; mırıltı. [DS]

zavil, [Ar. zāvil زاویل] (za:vil) {OsT} is. müz. Klasik Türk müziğinde birleşik makam.

zavilî [Ar. zāvilî زاوولی] (za:vili:) {OsT} is. müz. → zavil.

zaviye, [Ar. zāviye زاویه] (za:viye) {OsT} is. 1. Köşe.

2. mecaz. Anlayış; görüş. 3. mat. Açık. 4. tasvf. Küçük tekke. 5. Sofinin çile için çekildiği ıssız yer. ☞ **zāviye-i ayniye**, {OsT} *anat. Göz pınarı*.|| **zāviye-i dahiliye**, {OsT} *mat. İç açı*.|| **zāviye-i hādde**, {OsT} *mat. Dar açı*.|| **zāviye-i hārice**, {OsT} *mat. Dış açı*.|| **zāviye-i in'ikās**, {OsT} *fiz. mat. Yansıma açısı*.|| **zāviye-i inkisār**, {OsT} *fiz. Kırılma açısı*.|| **zāviye-i kāime**, {OsT} *mat. Dik açı*.|| **zāviye-i merkeziye**, {OsT} *mat. Merkez açısı*.|| **zāviye-i munzama**, {OsT} *mat. Bütünler açı*.|| **zāviye-i mücāvire**, {OsT} *mat. Komşu açı*.|| **zāviye-i mücesseme**, {OsT} *mat. Uzak açı*.|| **zāviye-i münferice**, {OsT} *mat. Geniş açı*.|| **zāviye-i müselleṣiye**, {OsT} *mat. Trigonometrik açı*.|| **zāviye-i müsteviye**, {OsT} *mat. Düzlem açı*.|| **zāviye-i mütecāvire**, {OsT} *mat. Komşu açı*.|| **zāviye-i müsteviye-i mütemmim**, {OsT} *mat. Bütünler açı*.|| **zāviye-i müsteviye-i tamme**, {OsT} *mat. Tam açı*.|| **zāviye-i semtiye**, {OsT} *gök b. Başlangıç noktası bakımından kuzey yönüne bağlı ufuk düzleminin üzerindeki açı*.|| **zāviye-i semtun-nazir**, {OsT} *gök b. Başlangıç noktası ile yıldız yönünün gözlemcinin gözünde oluşturduğu açı*.|| **zāviye-i semtur-re's**, {OsT} *gök b. Başlangıç noktası ile herhangi bir yıldızın gözlemcinin gözünde oluşturduğu açı*.|| **zāviye-i sür'at**, {OsT} *Açısal hız*.|| **zāviye-i şakuliye**, {OsT} *gök b. Gözlemcinin bulunduğu noktadan geçen ve ufuk düzlemine dik düzlem içindeki iki nokta ile gözlem aracının objektif merkezini oluşturan açı*.|| **zāviye-i tamamiye**, {OsT} *mat. Tümler açı*.|| **zāviye-i tebāüd**, {OsT} *gök b. Uzanım açısı*.|| **zāviye-i ufkiye**, {OsT} *gök b. Bulunulan ufuk düzlemi üzerinde gözlem aracının objektif merkezi ile belli bir noktanın oluşturduğu açı*.|| **zāviye-i vürūd**, {OsT} *gök b. Bir yıldızdan gelen ışığın, mercek veya ayna düzleminin normaline göre yaptığı açı; geliş açısı*.|| **zāviye-i zū-kesiri'l-vücuḡ**, {OsT} *mat. Çok düzlemli açı*.|| **zāviye-nişin**, {OsT} *tasvf. Tekkede kalan dervişlere verilen ad*.

zaviyedar, [Ar. zāviye + Far. -dār زاویه دار] (za:viyeda:r) {OsT} is. tasvf. Küçük tekke şeyhi.

zaviyetan, [Ar. zāviye-tān زاویتان] (za:viyeta:n) {OsT} is. mat. İki açı. ☞ **zāviyetān-ı mütekabileten**, {OsT} *Ters açılar*.|| **zāviyetān-ı mütekabiletān-ı dahiletān**, {OsT} *İç ters açılar*.|| **zāviyetān-ı mütekabiletān-ı hāricetān**, {OsT} *Dış ters açılar*.|| **zāviyatān-ı mütevakifatān**, {OsT} *Yöndeş açılar*.

zaviyeteyn, [Ar. zāviyeteyn زاویتین] (za:viyeteyn) {OsT} is. mat. → zaviyatan.

zaviyevi [Ar. zāviyevī زاویوی] (za:viyevi:) {OsT} sf.

- mat.* Açıyla ilgili; açısız. ☞ **zaviye-i sür'at**, {OsT} fiz. Açısız hız.
- zavkı**, [Ar. zevk => zavkı] {ağız} is. İşi yolunda olup da başkaları ile eğlenen. [DS]
- zavklanmak**, [Ar. zevk => zevk-le-n-mek > zavk-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Alay etmek; eğlenmek. [DS]
- zavlah**, [zav-la-k] {ağız} sf. (Kişi için) iri yarı. [DS]
- zavlak¹**, -ği [zav-la-k] {ağız} is. Pencere. [DS]
- zavlak²**, -ği [zav-la-k] {ağız} sf. (Kişi için) yerinde duramayan; oynak; yeğni. [DS]
- zavot**, [? zavot] {ağız} is. **1.** Çeşit. **2.** Peynir yapılan ve iyi cins hayvan yetiştirilen yer. [DS]
- zavrah¹**, [? zavrah] {ağız} is. Hıyar. [DS]
- zavrahli**, [zavrah-li] {ağız} sf. (Kişi için) süslü; gösterişli; kurumlu. [DS]
- zavrak¹**, -ği [? zavrak] {ağız} is. **1.** Hıyar. **2.** Kızılıklık. [DS]
- zavrak²**, -ği [? zavrak] {ağız} is. Balı alınmış petek. [DS]
- zavrak³**, -ği [? zavrak] {ağız} is. **1.** Pencere. **2.** Tahta parmaklık. [DS]
- zavrak⁴**, -ği [Ar. zevrāk] {ağız} is. **1.** Küçük testi. **2.** Küçük bakır leğen. **3.** Büyük yağ kazanı. [DS]
- zavrak⁵**, -ği [? zavrak] {ağız} sf. **1.** Sağır. **2.** Budala. **3.** Davranışları dengesiz olan [DS]
- zavrak⁶**, -ği [? zavrak] {ağız} is. **1.** Çalım; gösteriş; giyim kuşam. **2.** Güç; enerji. [DS]
- zavraklamak**, [zav(ı)r-ak-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Azarlamak; paylamak. [DS]
- zavraklı¹**, [zavrak-lı] {ağız} sf. Yeşil. [DS]
- zavraklı²**, [zavrak-lı] {ağız} sf. Güçlü; çalımli. [DS]
- zavraklık**, -ği [zavrak-lık] {ağız} is. Delikanlılık; a-taklık. [DS]
- zavratizort**, [zavra-t-ı+zort] {ağız} sf. (Kadın için) hoppa; beğenilmeyen. [DS]
- zavrulluk**, -ğu [zavrul-luk] {ağız} is. Yoksulluk. [DS]
- zavullu**, [zavul-lu] {ağız} sf. İyi. [DS]
- zavur¹**, [zav-ur] {ağız} is. **1.** Gülünç söz veya davranış. **2.** Öfkeli, gürültülü ses. **3.** Bağırarak, köpeği kışkırtma. **4.** Başa kakma; sitem. **5.** Öfkeyle azarlama veya buyruk. [DS]
- zavur²**, [zav-ur] {ağız} is. Kibir. [DS]
- zavur³**, [zav-ur] {ağız} is. Bulgura yakın irilikte un. [DS]
- zavurlamak**, [zavur-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] **1.** Gürültü yaparak rahatsız etmek. **2.** Azarlamak; çıkmak; paylamak. [DS]
- zavurt**, [? zavurt] is. "Avurt zavurt" ikilemesinde geçer.
- zavuz**, [Far. sebz => zavuz ?] {ağız} is. Sebze. [DS]
- zavza**, [Far. sebz > sebze => zavza] {ağız} is. **1.** Hıyar. **2.** Sebze; yeşillik. [DS]
- zavzak¹**, -ği [? zavzak] {ağız} is. Hıyar. [DS]
- zavzak²**, -ği [? zavzak] {ağız} is. Dantel. [DS]
- zavzaklamak¹**, [zavzak-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Deliğe sokmak için sağını solunu dürtüklemek. [DS]
- zavzaklamak²**, [savsak-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Boşuna oyalamak; savsaklamak. [DS]
- zavzaklı**, [zavzak-lı] {ağız} sf. Kendini olduğundan daha önemli ve değerli gösteren. [DS]
- zavzalıh**, -ği [sebze-lik > savza-lık] {ağız} is. Sebze-lik. [DS]
- zavzana**, [Far. sebze+hâne > zavzana] {ağız} is. Ev önündeki küçük bahçe. [DS]
- zavzi**, [Far. sebze] {ağız} is. **1.** Sebze. **2.** Hıyar. [DS]
- zavzu**, [Far. sebze] {ağız} is. **1.** Hıyar. **2.** Sebzelik; sebze bahçesi. [DS]
- zavzuluk**, -ğu [zavzu-luk] {ağız} is. Sebzelik. [DS]
- zay**, [Far. zāyiden (doğmak) > zā / zāy زای (za:y) {OsT} ek. Farsça isimlerden "doğuran" anlamında birleşik sıfatlar türeten son ek.
- zay**, [? zay] {ağız} e. Sebep; neden. [DS]
- zay'a**, [Ar. zay' > zay'a ضيع] {OsT} is. **1.** Terk edilmiş yer. **2.** Gelir getiren bina. **3.** Tarla; çiftlik.
- zaya¹**, -a'ı [Ar. zayā' ضیاع (zaya:) {OsT} is. Elden çıkma; kaybolma. ☞ **zaya itmek** (etmek), {ağız} Kaybetmek; yitirmek; zayı etmek. [DS]
- zaya²**, [? zaya] {ağız} is. Nem. [DS]
- zaya²**, [say-mak > say-a > zaya] {ağız} bağ. Sanki. [DS]
- zay'at**, [Ar. zay'at ضیعت] {OsT} is. **1.** Kaybetme. **2.** Kaybolma.
- zayahıl**, [Ar. zayī' + aql => zayahıl] {ağız} sf. Güçsüz; hasta. [DS]
- zayakıl**, [Ar. zayī' + aql => zayakıl] {ağız} sf. Baygın. [DS]
- zaybak¹**, -ği [Ar. zaybak] {ağız} is. Cıva. [DS]
- zaybak²**, -ği [Ar. zaybak] {ağız} sf. **1.** (Hasta için) sabırsız; dayanıksız. **2.** Sözünde durmayan; döneç. **3.** Hoppa. [DS]
- zayer**, [Ar. zāhir => zayer] {ağız} bağ. Herhalde; öyle değil mi? [DS]
- zaygala**, [? zaygāla زیغاله] {eAT} is. Süzölmüş kara günlük.
- zayf**, [Ar. zayf ضیف] {OsT} is. Konuk; misafir.
- zayıf**, [Ar. za'f > za'if] sf. **1.** (İnsan, hayvan için) eti, yağı az olan; sıska; cılız; arık. **2.** Görevini, işlevini yerine getirecek yeterli gücü olmayan. **3.** Yeteri kadar gelişmemiş. **4.** Sağlamlığı, dayanıklılığı olmayan; yeteri kadar sağlam ve dayanıklı olmayan. **5.** Savunmasız; korunmasız. **6.** mecaz. (Kişi ve onun bilgisi, yeteneği için) yeterli olmayan; yete-

neksiz. 7. Kişilik ve ruhsal yönden gereği kadar güçlü olmayan; kolayca pes eden. 8. Önemli, güvenilir olmayan. 9. Enerjisi, etkisi, yoğunluğu az olan. 10. (Çalışma, iş vb. için) niteliği, değeri düşük olan. 11. (İşima için) yeğın olmayan. 12. *is.* Zayıf not. ☐ **zayıf almak**, Sorumlu olduğu dersten geçer not alamamak. || **zayıf düşmek**, 1. Zayıflamak. 2. mecaz. Güçsüzleşmek. || **zayıf düşürmek**, Güçsüz duruma getirmek. || **zayıf etkileşim**, fiz. Radyoaktifliğe neden olan temel etkileşim. || **zayıf nabız**, Parmakla zor fark edilen nabız. || **zayıf nahif**, Çok zayıf. || **zayıf para**, Diğer paralara göre değeri az olan para. || **zayıf sesli**, Sesi pek duyulmayan. || **zayıf ünlü**, *dbl.* Diğer ünlülere göre söylenişi daha az belirgin, duyumu alçak olan ünlü. || **zayıf yerinden yakalamak**, Güçsüz, eksik ve yanlış bir tutum ve davranışı yüzünden zor durumda bırakmak.

zayıflatmak, [zayıf-it-mak / zayıf+ét-mek] {ağız} *gçl.* f. [-ır] Zayıflatmak. [DS]

zayıflama, [zayıf-la-ma] *is.* 1. Zayıflamak eylemi. 2. Hastalık, yoksulluk ya da beslenme düzeni bakımından vücudun hacminin, ağırlığının ve gücünün azalması.

zayıflamak, [zayıf-la-mak] *gçsz.* f. [-r] [-l(t)-yor] 1. Zayıf duruma düşmek. 2. Bedenindeki yağları eriterek kilo vermek. 3. Gücünü yitirmek. 4. Gücü, şiddeti, dayanıklılığı azalmak. 5. İşlevini yerine getiremez olmak.

zayıflatıcı, [zayıf-la-t-ıcı] *sf.* 1. Zayıflatma özelliği bulunan; zayıf duruma düşüren; zayıflatan. 2. *is.* Zayıflatma işlevini yerine getiren aygıt ya da düzene.

zayıflatma, [zayıf-la-t-ma] *is.* Zayıflatmak eylemi.

zayıflatmak, [zayıf-la-t-mak] *gçl.* f. [-ır] 1. Zayıf duruma düşürmek; güçsüzleştirmek. 2. Zayıflamasına neden olmak.

zayıflayış, [zayıf-la-y-ış] *is.* Zayıflamak eylemi ve biçimi.

zayıflık, -ğı [zayıf-lık] *is.* 1. Zayıf olma durumu. 2. Eti, yağı, kilosu az olan bir kimse ya da hayvanın durumu; arıklık; cılızlık. 3. Bedensel güçten yoksunluk. 4. Bir organın, bir yetinin yetersiz kalması durumu. 5. İradesini kullanamayan, kendine hâkim olamayan, sözünü geçiremeyen kimsenin durumu. 6. (Kişi, toplum, grup vb. için) gücü, bilgisi, yetkisi, olanakları sınırlı olan. 7. Yoğunluğu, etkisi, yeğınlığı, değeri düşük olma. 8. Yeteri kadar güvenilir olmama durumu. 9. Önem taşımama durumu. 10. Sağlam, dayanıklı olmama durumu; dirençsizlik.

zayıfsı, [zayıf-sı] {ağız} *sf.* Biraz zayıf; zayıfça. [DS]

zayınlık, -ğı [zayın-lık] {ağız} *is.* Yolluk. [DS]

zayı, -i'ı / i'i [Ar. ziyā' > zāyī' ضایع] {OsT} *sf.*

1. Yitmiş; kaybolmuş; yitik; kayıp. 2. Yok olmuş;

elden çıkmış; mahvolmuş. 3. Boş; işe yaramaz; yararsız. 4. *is.* Kaybolma; yitme. ☐ **zayı etmek**, Yitirmek; kaybetmek. || **zayıinden vermek**, Kaybolan bir belgenin yerine yenisini düzenleyip vermek. || **zayı olmak**, Yitmek; kaybolmak.

zayı'at, [Ar. zāyī' > zāyī'āt ضایعات] {OsT} *is.* → zayıat.

zayıat, [Ar. zāyī' > zāyī'āt ضایعات] {OsT} *is.* 1. Yok olan şeyler; kaybolan şeyler; kayıplar. 2. Zarara uğrayan şeyler. 3. (İnsan açısından) kayıplar; yitikler. 4. *as.* Öldüğü, yaralandığı, hastalandığı, düşman eline geçtiği, kaybolduğu bildirilen ve bu nedenle birlik elinden çıkmış bulunan askerler. ☐ **zayıat raporu**, *as.* Savaş anında çeşitli noktalarda meydana gelen personel kayıpları bir araya getirilerek düzenlenen rapor. || **zayıat verdirmek**, 1. Büyük ölçüde zarar ve ziyan vermek. 2. İnsanca kayba uğratmak. || **zayıat vermek**, 1. Zarar ziyan görmek. 2. İnsanca kayba uğramak.

zayıçe, [Ar. zeyc > Far. zāyīçe زایچه] {OsT} *is.* Yıldızların belli zamanlardaki konumlarını gösteren çizelge. ☐ **zayıçesine bakmak**, Yıldızlara bakarak bir kimsenin geleceği hakkında tahminde bulunmak; yıldız falına bakmak.

zayıil, [? zayıil] {ağız} *sf.* Saçma; tutarsız. ☐ **zayıil zayıil**, {ağız} Saçma sapan. [DS]

zayılak, -ğı [zay-la-k] {ağız} *sf.* Kısa boylu; bücür. [DS]

zayılı, [zağ-lı > zay-lı] {ağız} *sf.* Güçlü. [DS]

zaynak, -ğı [zaynak] {ağız} *sf.* Topal; kötürüm. [DS]

zayıpak, -ğı [zayıp-ak > zayıp-ak] {ağız} *sf.* Kaygan; kayıcı. [DS]

zayıven, [Ar. zayıven ضیون] {OsT} *is.* 1. Erkek kedi. 2. Yaban kedisi. 3. Vahşi adam; hırçın kişi.

zaza¹, [? zaza] {ağız} *sf.* 1. Uygarlaşmamış; kaba; ilkel; yabanî. 2. Kaba konuşan. 3. dilsiz. 4. Keleme. [DS]

zaza², [? zaza] {ağız} *is.* Pezevenk. [DS]

za'za'a, [Ar. za'za'a زعزع] {OsT} *is.* Sarsma; ırgalama. ☐ **za'za'a-i dimāğ**, {OsT} *tıp.* Beyin sarsıntısı. || **za'za'a-i esnān**, {OsT} Dişlerin birbirine çarpması.

zazalak, -ğı [zaza-la-k] {ağız} *is.* Erguvan ağacı. [DS]

zazık, -ğı [? zazık] {ağız} *is.* Tahta ranza. [DS]

ze¹, [Ar. ze z] {OsT} *is.* Arap alfabesinin on birinci, Arap asıllı Türk alfabesinin on üçüncü harfinin adı; ebced hesabında 7 sayısının karşılığıdır.

ze², [Ar. zahir => zā > ze / zé] {ağız} *bağ.* 1. Elbette; kuşkusuz. 2. Öyle gibi; gerçekten. [DS]

ze'afir, [Ar. za'firān > ze'afir زعفران] {OsT} *is.* Safranlar.

zeaksantin, [Fr. zéaxanthine] *is.* kim. Mısırın sarı

rengini oluşturan, formülü $C_{40}H_{56}O_2$ olan β -karoten türevi dialkol.

ze'amet, [Ar. ze'āmet زعامت] (*zea:met*) {OsT} is. → zeamet.

zeamet, [Ar. ze'āmet زعامت] (*zea:met*) is. İmparatorluk döneminde, kuru mülkiyeti devlete ait olan ve hiçbir şekilde özel mülkiyete konu olmayan topraklardan yıllık geliri 20 bin ile 100 bin akçe arasında olan ve sipahilere verilen en büyük tımar. ☐ **zeāmet bedeli**, {OsT} *Hakları devlete mal edildiği takdirde zeamet sahibine ödenen aylık.* || **zeāmet berāti**, {OsT} *Zeamet verildiğini belirten resmî belge.* || **zeāmet rüusu**, {OsT} *Zeametın verilmesine ilişkin belgeler.* || **zeāmet tevcihāti**, *Zeametın hak sahibine verilmesi.*

zeametli, [zeamet-li] sf. Zeamet sahibi olan.

zear, [Ar. zāhir => zear] {ağız} bağ. Herhalde; evet öyle. [DS]

zeatin, [Fr. zéatine] is. kim. Mısırdan çıkarılan sitokinin.

ze'azi', **-i'** [Ar. za'za'a > ze'āzi' زعازع] (*zea:zi*) {OsT} is. Sarsmalar.

zeb¹, **-bbi** [Ar. zebb ذب] {OsT} is. Kovma.

zeb², [? zeb] {ağız} is. Çatlak testi ve küplere kütük, bezir ve yumurta kırılarak yapılan yama; lök. [DS]

zebab, [Ar. zebāb زباب] (*zeba:b*) {OsT} is. Karasinek. ☐ **zebāb-ı lahmî**, {OsT} *Et sineği; mavi sinek.*

zebabe, [Ar. zebābe زبابة] (*zeba:be*) {OsT} is. Yaban faresi.

zebad, [Ar. zebād زياد] (*zeba:d*) {OsT} is. 1. Misk yağı. 2. Misk kedisi.

zeballa, [Sur. Ar. zebella'ı] (*zeballa:*) {ağız} sf. → zebella.

zeban, [Far. zebān زبان] (*-ba:ni*) {OsT} is. 1. Tat alma organı; dil. 2. Konuşulan dil; lisan. 3. Sözlük; lügat. 4. Lehçe. ☐ **zebān-āver**, {OsT} 1. *Çok söylenen.* 2. *Düzgün ve akıcı konuşan ya da şiir söylenen.* || **zebān-dırāz**, {OsT} *Dil uzatan; kötü söylenen.* || **zebān-dırāzi**, {OsT} *Dil uzatma.* || **zebān-gez**, {OsT} 1. *Keskin dilli.* 2. *Doğru fakat acı konuşan.* || **zebān-zed**, {OsT} → zebanzet.

zebāne, [Far. zebān > zebāne زباننه] (*zeba:ne*) {OsT} is. 1. Terazi dili. 2. Alev; ateş. ☐ **zebāne-keş**, {OsT} *Alevli; alevlenen.* || **zebāne-pāş**, {OsT} *Alev çıkarıcı; alev saçan.*

zebanı¹, [Ar. zebānı زبانی] (*zeba:ni:*) {OsT} is. 1. İslamiyet'e göre, cehennemlikleri cehenneme atmakla görevli melek; cehennem bekçisi. 2. mecaz. Görünüşü insanı korkutan iriyarı kimse; zebella.

zebanı², [Far. zebānı زبانی] (*zeba:ni:*) {OsT} sf. Dille ilgili; dile ait.

zebanıyan, [Ar. zebānı + Far. -ān زبانیان] {OsT} is. Zebaniler.

zebanıye, [Ar. zebāniye زبانية] {OsT} is. Zebaniler.

zebanzed, [Far. zebān + zeden (söylemek) > zebānzēd زبانه زد] (*zeba:nzed*) {OsT} sf. 1. (Söz için) konuşma sırasında sıkça kullanılan. 2. (Söz için) herkesçe bilinen; yaygınlaşmış.

zebaric, [Ar. zeberced > zebāric زبارج] (*zeba:ric*) {OsT} is. Zebercetler.

zebat, [? zebāt] {ağız} is. Macun koyuluğunda, güzel kokulu bir misk. [DS]

zebayih, **-hı** [Ar. zebihā > zebāih ذبايح] (*zeba:yih, h kalın söylenir*) {OsT} is. 1. Kurban olarak kesilmiş hayvanlar; kurbanlar. 2. Kurban edilebilir hayvanlar.

zebed, [Ar. zebed زيد] {OsT} is. Köpük.

zebel, [teb / deb (yans.) > teb-el] is. Sendeleme, düzensiz yürüyüş bildiren yansımali gövde. ☐ **zebel zübel**, {ağız} (*Yürümek için*) *düşe kalka; yalpalayarak.* [DS]

zebella, [Ar. (Sur.) zebella'ı => zebella / zebellah] (*zebellā:*) is. 1. Çok iri yarı ve ürkütücü kimse; zebanî. 2. Afacan; yaramaz. [DS]

zebellah, [Ar. (Sur.) zebella'ı => zebella / zebellah] {ağız} is. → zebella. [DS]

zebelle, [Ar. (Sur.) zebella'ı] {ağız} is. → zebella. [DS]

zebellemek, [zebel-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Aklı dağılmak; sersemlemek. [DS]

zebelleş, [tebe-l-le-ş] {ağız} is. Tebelleş. ☐ **zebelleş olmak**, {ağız} *Bela olmak; başına ardılmak.* [DS]

zeber¹, [Far. zeber زبر] {OsT} is. 1. Üst; üst taraf. 2. Üst kademede bulunan kimse; amir. ☐ **zeber-dest**, {OsT} 1. *El üstünde tutulan.* 2. *Amir; üst.* 3. *Hâkim.* 4. *Usta; üstat.* || **zeber-dest-âne**, {OsT} 1. *Emrederek; buyururcasına.* 2. *Becerikli bir kimseye yakışır biçimde.* || **zeber-destî**, {OsT} 1. *El üstünlüğü; amirlik.* 2. *Becerikli; maharetli.*

zeber², [Far. sar-bār => zeber] {ağız} is. Deve vb. yük hayvanının kaldırdığından daha çok vurulan yük; aşırı yükleme. [DS]

zeberced, [Ar. zeberced زبرجد] {OsT} is. → zebercet.

zebercedî [Ar. zeberced > zebercedî زبرجدي] (*zebercedi:*) {OsT} sf. 1. Zebercetle ilgili; zebercede ait. 2. Zebercede benzeyen; zebercet renginde olan; fistikî.

zebercet, **-di** [Ar. zeberced زبرجد] {OsT} is. Yeşil renkli bir süs taşı; doğal magnezyum ve demir oksit; krizolit.

zeberîn, [Far. zeber > zeberîn زبرين] (*zeberi:n*) {OsT} *zf.* Üstteki; üst.

zebert, [? zebert] {ağız} *is.* Ağır, keskin kokulu bir tür esans. [DS]

zebet, [? zebet] {ağız} *is.* → zebert. [DS]

zebh, -bhı [Ar. zebh ذبح] {OsT} *is.* 1. Boğazlama; boğazından kesme. 2. Kurban etme. ☞ **zebh etmek**, {OsT} 1. Boğazından kesmek; boğazlamak. 2. Kurban etmek.

zebhiye, [Ar. zebh > zebhiyye ذبحيه] {OsT} *is.* Kasaplardan alınan kesim vergisi.

zebin, [İt. giubbone => zibın] {ağız} *is.* Kısa kollu iç gömleği. [DS]

zebib, [Ar. zebīb زبيب] (*zebi:b* {OsT}) *is.* 1. Kuru üzüm. 2. Kuru incir.

zebih, -hı [Ar. zebh > zebih / zebihā ذبيح / ذبيحة] (*zebi:h, h kalın okunur*) {OsT} *sf.* 1. (Hayvan için) kurban edilecek; kurbanlık. 2. (Hayvan için) kurban edilen; kesilen.

zebiha, [Ar. zebh > zebih / zebihā ذبيح] (*zebi:ha*) {OsT} *sf.* → zebih.

zebiheyn, [Ar. zebih > zebihayn ذبيحين] (*zebi:heyn, h kalın söylenir*) {OsT} *is.* İki kurban.

zebil¹, [Ar. zebīl > zebīl زبيل] (*zebi:l*) {OsT} {ağız} *is.* 1. Gübre; fişkı. 2. Pislik. 3. Sulu çamur; çerçöp. 4. *sf.* Islak; çamurlu. [DS]

zebil², [Ar. sefil => zebīl] {ağız} *sf.* 1. Bakımsız; perişan; dağınık. 2. Yoksul. 3. Zayıf. 4. Zarar görmüş; bir belaya uğramış. [DS] ☞ **zebil gazı**, {ağız} → zebīl². [DS]|| **zebil olmak**, {ağız} 1. Bakımsız olmak. 2. Yokluk çekmek. [DS]

zebil³, [Ar. sebil => zebīl] {ağız} *sf.* 1. Çok; fazla; bol. 2. Yok yere harcanmış; dökülüp saçılmış. 3. *is.* Bolluk. [DS] ☞ **zebil etmek**, {ağız} 1. Yağlamak. 2. Saçıp dökmek; dağıtmak. [DS]|| **zebil olmak**, {ağız} Dökülüp saçılmak. [DS]

zebil⁴, [Ar. zebīl > zebīl ذبيل] {OsT} *sf.* Soluk; kurumuş; rengi atmış.

zebin, [İt. giubbone => zibın] {ağız} *is.* Önü açık elbise; zibın. [DS]

zebir¹, [Ar. zebr > zebīr زبير] (*zebi:r*) {OsT} *is.* 1. Sıkıntı; mihnet. 2. Yazılı şey veya mektup.

zebir², [Port. zebro] *is.* → zebra.

zebl, [Ar. zebīl ذبل] {OsT} *is.* Deniz kaplumbağasının kabuğu.

zeblemek, [zeb-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Toprak kapların çatlak yerlerini yamamak; löklemek. [DS]

zebr, [Ar. zebr زبر] {OsT} *is.* 1. Kitap; cüz. 2. Kitap, defter sayfası. 3. Yazı. 4. Yazı yazma. 5. Söz. 6. Zekâ. 7. *sf. mecaz.* (Kişi için) sağlam; kuvvetli.

zebra, [Port. zebro > İt. zebra / İng. zebra] (*ze'bra*) *is. zool.* Atgillerden, Afrika'nın kıraç ve seyrek ağaçlı bölgelerinde yaşayan siyah beyaz çizgili postu ile dikkat çeken memeli hayvanların ortak adı, (*Equus zebra*).

zebu, [Tib. zeba (hörğüç)] *is.* Boynuzlugillerden, Asya ve Afrika'da yaşayan, sığır büyüklüğünde, omzunun üzerinde büyük bir kas tümseği bulunan, boynuzları çok uzun, uysal, dayanıklı ve evcilleştirilebilen geviş getiren bir memeli hayvan, (*Bos indicus*).

zebun, [Far. zebūn زبون] (*zebu:n*) {OsT} *sf.* Güçsüz; zayıf; âciz; çaresiz; elden ayaktan düşmüş. ☞ **zebun etmek**, *Âciz bırakmak; çaresiz kılmak.*|| **zebun kalmak**, *Âciz kalmak; zavallı ve güçsüz durumda bulunmak.*|| **zebun olmak**, *Güçsüz duruma düşmek.*|| (birine karşı) **zebun olmak**, *Bir kimseye aşırı düşkünlüğü olmak; onu çok sevmek.*|| (birinin) **zebunu olmak**, *O kimseyi çok sevmek; ona çok düşkün olmak.*

zebuni, [Far. zebūnī زبونی] (*zebu:ni:*) {OsT} *is.* Düşkünlük; âcizlik.

zebunküş, [Far. zebūn-kūš زبونکش] (*zebu:nkūš*) {OsT} *sf.* Düşkün kimseleri, âcizleri ezen; güçsüzlere acıması olmayan.

zebunküşane, [Far. zebūn-kūš-āne زبونکشانه] (*zebu:nkūš:ne*) {OsT} *zf.* Zayıf ve güçsüz kimseleri ezmesine.

zebunküşî, [Far. zebūn-kūšī زبونکشی] (*zebu:nkūšī:*) {OsT} *is.* Kendinden zayıf olanları ezme durumu; zebunküşlük; düşkün eziciliği.

zebunküşlük, -gü [zebunküş-lük] *is.* Zebunküş olma durumu; zebunküş bir kimsenin niteliği.

zebulaşma, [zebun-la-ş-ma] *is.* Zebunlaşmak eylemi; güçsüzleşme.

zebulaşmak [zebun-la-ş-mak] *dönşl. f. [-ır]* Güçsüz ve zayıf duruma gelmek; âcizleşmek.

zebuluk, -ğu [zebun-luk] *is.* Zebun olma durumu; âcizlik.

zebur, [Ar. zebr (yazılı metin) > zebūr زبور] (*-bu:ru*) {OsT} *is.* 1. Kitap. 2. Mektup. 3. *öz. is.* (*Z büyük yazılır*) Davut peygambere indirilen kutsal kitabın adı.

zebze, [Far. sebze => zebze] {ağız} *is.* Sebze. [DS]

zeccac, [Ar. züccāc > zeccāc زجاج] (*zecca:c*) {OsT} *is.* Cam eşya yapan usta; camcı; şişeci.

zecil, [Ar. zecīl زجل] {OsT} *is. müz.* Şarkı söyleme; hanendelik etme.

zecir, -cri [Ar. zecr زجر] {OsT} *is.* 1. Önleme; engelleme. 2. Baskı ve zor kullanma; zorlama; zorla yaptırma. 3. Eziyet etme. 4. *huk.* Zor kullanım; zabit kanalıyla.

zecl, [Ar. zecl زجل] {OsT} is. Atma.

zecr, [Ar. zecr زجر] {OsT} is. → zecir.

zecren, [Ar. zecr > zecren زجرأ] {OsT} zf. **1.** Engelleyerek; yasaklayarak. **2.** Zorlayarak. **3.** Zorla çalıştırarak. **4.** Ezizet ederek.

zecrî [Ar. zecr > zecrî / zecrîye زجرى / زجرية] (zecri:) {OsT} sf. **1.** Zorlayıcı. **2.** Zorlayan. **3.** Engelleyen. ☐ **zecrî tedbir** {OsT} Bir şeyi zor kullanarak yaptırmak suretiyle alınan önlem; zorlayıcı önlem; zorlayıcı uygulama.

zecriye, [Ar. zecrî > zecriye زجرية] {OsT} is. Alkollü içkilerden alınan vergi.

-zed, [Far. zeden (vurmak) > zed زد] {OsT} son ek. Farsça kelimelerden *vuran, vurucu* anlamında birleşik sıfatlar yapan son ek.

zed, [Far. zeden (vurmak) > zed زد] is. Vurma; vuruş.

zeda, [Ar. ziyâde => zéda] {ağız} sf. Daha çok. [DS]

zeddi, [Ar. zâtî => zeddi] {ağız} zf. Aslında; gerçekte. [DS]

-zede, [Far. zeden (vurmak) > -zede زده] son ek. Farsça kelimelerden “*vurulmuş, çarpılmış, tutulmuş*” anlamında birleşik sıfatlar yapan son ek.

-zedegân, [Far. zeden (vurmak) > -zedegân زدگان] {OsT} son ek. Farsça kelimelerden “*vurulmuşlar; çarpılmışlar; tutulmuşlar; uğramışlar*” anlamında birleşik çoğul isimler yapan son ek.

zedeleme, [Far. zede > T. zede-le-me] is. Zedelemek eylemi.

zedelemek, [Far. zede => zede-le-mek] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Çarpma, vurma, ezme örselme yoluyla bir şeyi berelemek, çürütmek. **2.** Maddî ve manevî bir zarara uğratmak; zarar vermek. **3.** Üzerinde olumsuz bir etki yaratmak.

zedeleniş, [zede-le-n-iş] is. Zedelenmek eylemi ve biçimi.

zedelenme, [zede-le-n-me] is. **1.** Zedelenmek eylemi. **2.** Zedelenme sonucunda ortaya çıkan ezik, bere, çürük.

zedelenmek, [zede-le-n-mek] edil. f. [-ir] **1.** Vurulma, çarpılma ya da örselenme sonucu berelenmek, çürümek. **2.** Zarar verilmek; olumsuz etkide bulunmak. **3.** Olumsuzluk sonucu zarar görmek.

zedeleyiş, [zede-le-y-iş] is. Zedelemek eylemi ve biçimi.

zedeli, [zede-li] sf. Zedelenmiş.

zedesiz, [zede-siz] sf. Zedelenmemiş.

ze'e, [ze'e] {ağız} ünl. **1.** Hayır; olmaz! **2.** Defol! [DS]

zeet, [Ar. sehl => zeet] {ağız} zf. Az sonra. [DS]

zeetten, [Ar. sehl => zeet-ten] {ağız} zf. Birazdan; biraz sonra. [DS]

zefer¹, [Ar. zefer ذفر] {OsT} is. Kötü koku; taaffün.

zefer², [Ar. zefer ذفر] {OsT} is. Ağaca vurulan destek; payanda.

zeferat, [Ar. zefre > zeferât زفرات] (zefera:t) {OsT} is. Soluk almalar.

zefif, [Ar. zefif زفيف] (zefi:f) {OsT} sf. Çabuk hareket eden; çevik.

zefir¹, [Ar. zefir زفير] (zefi:r) {OsT} is. **1.** Soluğu dışarı verme; nefes verme. **2.** Göğüs geçirme.

zefir², [Lat. zephyrus > Fr. zephyr] is. Çocuk giysileri ya da erkek gömleği üretiminde kullanılan ince pamuklu kumaş.

zefir³, [Sur. Ar. zefir] {ağız} is. Kokulu is ve yağ lekeli; yağlı kir. [DS]

zefitir, [Yun. zeuhtir] {ağız} is. Boyundurukta, zelveleleri birbirine bağlamakta kullanılan yumuşak bağ. [DS]

zefzefe, [Ar. zefzefe زفزه] {OsT} is. Sarsılma; titreme.

zegan, [Far. zegân زغان] (zega:n) {OsT} is. zool. Çaylak.

zegerdan, [Far. zergêr-dân => zegerdan / zegerden] {ağız} is. → zegerden. [DS]

zegerden, [Far. zergêr-dân => zegerden / zegerdan] {ağız} is. Orta boyda ayakkabı kalıbı. [DS]

zegerek, **-ği** [Far. sağir-ek => zegerek] {ağız} is. Keten tohumu. [DS]

zegov, [? zegov] {ağız} is. Onur. [DS]

zeğet, [? zeğet] {ağız} is. Gece. [DS]

zeği, [? zeği] {ağız} is. Yatılı bayan konuk. [DS]

zeğrek, **-ği** [Far. sağir-ek => zeğrek زكرك] {eAT} {OsT} {ağız} is. Keten tohumu. [DS]

zeh, [Ar. (Sur.) zēh] {ağız} is. **1.** Keskin kıyı çizgisi; köşe; zih. **2.** Çizgi. **3.** Çizgi gibi ince oyuk; yiv. **4.** Tırnak dibi. **5.** Kol ucuna siyah kumaştan dikilen ince parça. [DS] ☐ **zehi geçmek**, {ağız} *Bunalmak; ateş basmak.* [DS]

zehab, [Ar. zehāb ذهاب] (zēha:b) {OsT} is. → zehap. ☐ **zehāb-ı bātıl**, *Batıl fikir; boş, çürük samı; batıl inanç.* || **zehābı hilāfına**, *Düşüncesinin, sandığının aksine.*

zehadet, [Ar. zehādet زهادت] (zēha:det) {OsT} is. Dinin emirlerine aşırı bağlılık; zahitlik. ☐ **zehādetmend**, {OsT} *Dine sıkı bağlı; dindar.*

zehadetlu, [Ar. zehādet + T. -li زهادتلو] (zēha:detlū:) {OsT} sf. **1.** Züht sahibi; zahit. **2.** ünl. Din adamlarına ve şeyhlere karşı kullanılan bir seslenme, hitap sözü.

zehap, **-bı** [Ar. zehāb ذهاب] (zēha:b) {OsT} is. **1.** Gidiş; gitme. **2.** Yola gitme; seyahat. **3.** Bir düşünce-

yc kapılma; zihnen bir yola sapma; zannetme; öyle sanma; sani; kuşku.

zehirif, [Ar. zuhrûf > zehârif زخارف] (*zeha:rif*) {OsT} is. **1.** Altınlar. **2.** Sahte ziynetler; yalancı süsler; gösterişler; yıldızlar. ☞ **zehârif-i dünyeviye**, {OsT} Dünyanın gösterişleri, aldatıcı güzellikleri; şatafatlar.

zehdan, [Far. zehdân زهدان] (*zehda:n*) is. anat. Döl yatağı; rahim.

zehe, [Ar. sâhî => zehe] {ağız} zf. **1.** Gerçekten. **2.** Evet. [DS]

zeheb, [Ar. zeheb ذهب] {OsT} is. Altın.

zehebî [Ar. zeheb > zehbî ذهبي] (*zehebi:*) {OsT} sf. **1.** Altınla ilgili; altına ait. **2.** Altından yapılmış. **3.** Altına benzeyen; altın gibi.

zehebîn, [Ar. zehbîn ذهبين] (*zehebi:n*) {OsT} sf. Altından yapılmış.

zehebiye, [Ar. zehebiyye ذهبيه] {OsT} sf. **1.** Altın yaldızlı. **2.** is. Eskiden Nil'de yolcu taşımakta kullanılan çok görkemli büyük bir kayık türü.

zehebiyet, [Ar. zehebiyyet ذهبيت] {OsT} is. kim. Altın asidinin bir tuz ile birleşmesinden meydana gelen birleşik. ☞ **zehebiyet-i amonyak**, {OsT} kim. Amonyak ile altın asidinin birleşmesinden oluşan tuz. || **zehebiyet-i potas**, {OsT} kim. Potas ile altın asidinin birleşiminden oluşan tuz.

zehl¹, [Ar. sâhil => zehl] {ağız} is. **1.** Deniz kıyısı; sahil. **2.** Çukur, alçak yer. **3.** Kuytu ve ıssız yer. **4.** Bağın, bahçenin güneşe karşı olan bölümü; güneç. [DS]

zehl², [Ar. sehl] {ağız} zf. Biraz. [DS]

zehl³, [? zehl] {ağız} sf. Cimri; pinti. [DS]

zehlce, [zehl²-ce] {ağız} zf. Az önce; biraz evvel. [DS]

zehen, [Ar. şahn => sahan / zahan / zehen] {ağız} is. Bakır kap; sahan. [DS]

zehir, [Far. zehr => zehir / zehir] {ağız} is. Zehir; ağı. [DS]

zehhar, [Ar. zehr > zehhâr زخار] {OsT} sf. (Deniz için) dalgalı; coşkun.

zehî, [Far. zehî / zihî زهى] (*zehi:*) {OsT} ünl. "Ne iyi, ne güzel" anlamlarında kullanılır.

zehib, [Ar. zehib > zehib ذهيب] (*zehi:b*) {OsT} sf. Altınla kaplanmış.

zehil, [Ar. sâhil => zehil] {ağız} is. **1.** Kışı az, sıcak ve verimli bölge; sahil. **2.** Güneş alan yer. [DS]

zehilce, [zehil-ce] {ağız} is. Güneş alan yer; sıcak bölge. [DS]

zihin, [Ar. zihn => zehin] {ağız} is. Zihin; bellek. [DS] ☞ **zehinde tutmak**, {ağız} Öğrendiğini, duy-

duğunu, gördüğünü unutmamak; belleğinde tutmak. [DS] || **zehinde galmak** (kalmak), {ağız} Hatırda kalmak; bellenen şeyi unutmamak. [DS] || (bir şeyi) **zehinden geçirmek**, {ağız} Bir an için o şeyi düşünmek; zihninden geçirmek. [DS] || **zehir yormak**, {ağız} Bir konu üzerinde uzun süre düşünmek; çözüm üretmeye çalışmak. [DS] || **zehne girmek**, {ağız} Öğrenmek; zihne girmek. [DS] || **zehne gommak** (kormak), {ağız} 1. Söyleneni aklında tutmak; unutmamak. 2. Bellemek. [DS] || **zehne sığmak**, {ağız} 1. Kavranılır, anlaşılır durumda olmak. 2. Akla yatkın olmak. [DS] || **zehni açılmak**, {ağız} Anlayış ve kavrayışı gelişmek; zihni açılmak. [DS] || **zehni almak**, {ağız} Anlayıp kavramak; zihni almak. [DS] || **zehni dakılmak** (takılmak), {ağız} Bir konu zihnini meşgul etmek; üstünde durmak; düşünmek. [DS] || **zehni dirmalamak** (tırmalamak), {ağız} Aşırı kaygı vermek; düşünmeye zorlamak. [DS] || **zehnini bozmak**, {ağız} Delirmek; akli dengesini yitirmek. [DS] || (bir şeye) **zehni saplanmak**, {ağız} Bir konu üstünde sürekli düşünmek; akli takılmak; zihni saplanmak. [DS] || **zehni yatmak**, {ağız} Bir işin olabileceğini kabul etmek; akli yatmak. [DS]

zehinsiz, [zehir-siz] {ağız} sf. **1.** Kavraması kıt; zihinsiz. **2.** Unutkan. [DS]

zehir, -hri [Far. zehr زهر] {OsT} is. **1.** Öd salgısı; safra. **2.** Vücuda yeterli miktarda girdiğinde hayati işlevleri bozan ve ölüme yol açan kimyasal madde; ağı; sem. **3.** Bazı hayvanlarla bitkiler tarafından salgılanan ve vücuda sokma ve batma biçiminde giren zararlı madde; ağı. **4.** mecaz. Kötülük taşıyan duygu ve niyetler; öfke; kötülük. **5.** mecaz. Büyük üzüntü; acı; keder. **6.** Keskinlik; ani etki. ☞ **zehir-den şifa ummak**, {ağız} Çaresiz kalınca en olmadık şeylerden medet ummak; "Denize düşünce yılana sarılmak". [DS] || **zehir etmek**, → zehretmek. || **zehir gibi**, 1. Çok acı. 2. Çok sert ve etkileyici; çok soğuk. 3. İşinde çok usta ve becerikli. 4. Üstün; aşırı. || **zehir hafiyeye**, şaka. Göz açtırmayan; sert kimse. || **zehirini almak**, {ağız} Avutucu sözler söyleyerek birinin kederini hafifletmeye çalışmak; acılarını dindirmek. [DS] || **zehirini dökmek**, {ağız} Dertlerini anlatmak. [DS] || **zehirini kusmak**, Çok kötü sözler söylemek; ağır konuşmak. || **zehir kesilmek**, 1. Çok acı, yakıcı olmak. 2. mecaz. Aşırı karamsarlık, ümitsizlik ve sıkıntı oluşmak. || **zehir olmak**, Üzülmek; bunalmak; acı çekmek. || **zehir olsun**, Yedirilip içirilen birinden kötülük görünce söylenen ilenme sözü. || **zehir saçmak**, Çevreye kötü propaganda yapmak; insanları kötü yollara yöneltmek; tahrik etmek; bozgunculuk yapmak. || **zehir zakkum**, {ağız} Çok acı. [DS] || **zehir zembelek**, {ağız} 1. Çok acı. 2. Çok ekşi. 3. (Kişi için) çok sert. [DS] || **zehir zemberek**, 1. Son derece acı. 2. {ağız} Çok üzücü. 3. (Çocuk için) afacan. [DS] || **zehir zıkkım**,

mecaz. Son derece acı; ağrı gibi.|| **zehir zıkkım olsun**, “Yedikleri kendisine yaramasın” anlamında ilenme sözü.

zehirleme, [zehir-le-me] *is.* Zehirlemek eylemi.

zehirlemek, [zehir-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** Öldürmek amacıyla ağızdan yutturma, havaya karıştırarak soluk aldırma, deri üstünden emdirme ya da doku içine zerk etme gibi çeşitli yollardan bir canlıya, bir insanın vücuduna zehir girmesini sağlamak; ağılamak. **2.** Yiyecek ve içeceklerine ağrı katmak. **3.** Birinin bünyesine zarar vermek. **4.** (Topluluk için) bünyelerine zarar veren maddeler kullandırmak; kötü alışkanlıklar kazandırmak. **5.** *mecaz.* Zarar veren düşünceler aşılacak; zararlı duygular aşılacak. **6.** Zehir içerek kendini öldürmek. **7.** Kendi organizmasına zarar veren maddeler kullanmak. **8.** (Su, hava vb. için) zehirli maddeler katmak; zehirli maddelerle şu veya bu şekilde kirletmek.

zehirlenme, [zehir-le-n-me] *is.* **1.** Zehirlenmek eylemi. **2.** Bir organizmaya hayatî bozukluk yaratacak miktarda zehirli madde girmesi ya da içerde birikmesi durumu. **3.** Hızla organizmayı bozacak, hayatî işlevleri yok edecek bir maddenin vücuttaki etkisi. **4.** Isırma ve sokma ile bir hayvan zehrinin vücuda girmesi.

zehirlenmek, [zehir-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* **1.** Öldürmek amacıyla zehir verilmek; ağılanmak. **2.** *mecaz.* Zararlı düşünce ve duyguların etkisi altında kalmak. **3.** *dönşl. f.* Zehirli bir madde dolayısıyla hastalanmak. **4.** Zehirli hâle gelmek; zehirli duruma gelmek.

zehirletme, [zehir-le-t-me] *is.* Zehirletmek eylemi.

zehirletmek, [zehir-le-t-mek] *gçl. f. [-ir]* **1.** Bir kişi ya da hayvanın zehirlenmesini sağlamak; biri tarafından zehirlenmesini sağlamak. **2.** Zehirleme işini bir başkasına yaptırmak. **3.** Hava, su gibi bir madde ya da yiyeceğe zehir kattırmak.

zehirli, [zehir-li] *sf.* **1.** (Madde, bitki, hayvan için) zehri olan. **2.** Zehirleyici özellik taşıyan. **3.** İçine, üzerine vb. yerine zehir bulaşmış, zehir karışmış olan; zehir içeren. **4.** *mecaz.* (Duygu, düşünce vb. için) zararlı. ☐ **zehirli gaz**, Zehirleyici özelliği olan gaz.

zehirlik, -ği [zehir-lik زهرلك] {OsT} *is.* İçki.

zehirlilik, -ği [zehir-li-lik] *is.* **1.** Zehirli olma durumu. **2.** Zehirli olmanın niteliği.

zehirsiz, [zehir-siz] *sf. tıp.* **1.** (Madde, bitki, hayvan için) zehri olmayan. **2.** Herhangi bir zehirleyici özellik taşımayan. **3.** Zehir içermeyen.

zehirsizleşme, [zehir-siz-le-ş-me] *is.* Zehirsizleşmek durumu.

zehirsizleşmek, [zehir-siz-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Zehirsiz duruma gelmek; zehirli olma özelliğini yitirmek.

zehkir, [Far. zeh-gîr زه گىر] (zi:hki:r) {OsT} *is.* → zihgir.

zehl, [Ar. zehl ذهل] {OsT} *is.* → zühul.

zehlebün, [? zehlebün] {ağız} *is.* Saygısız ve sevimsiz kimse. [DS]

zehm, [Ar. zaḥm (iri)] {ağız} *sf.* Sağlam; pek; güçlü.

zehme, [Far. zaḥme => zehme] {ağız} *is.* Üzengi kayışı. [DS]

zehmeri, [Ar. zemherîr] {ağız} *is.* Şubat ayı içinde kışın en soğuk zamanı; zemheri. [DS]

zehmet, [Ar. zaḥmet => zehmet] {ağız} *is.* Sıkıntı; zahmet.

zehmetkeş, [Ar. zaḥmet + Far. -keş => zehmetkêş] {ağız} *is.* **1.** İşçi; gündelikçi. **2.** Ezilen.

zehr¹, [Ar. zehr زهر] {OsT} *is.* Çiçek. ☐ **zehrü'r-rebt**, Çuha çiçeği. || **zehrü's-sälüs**, Hercai menekşe.

zehr², [Far. zehr زهر] {OsT} *is.* → zehir. ☐ **zeh-âb**, {OsT} *Acı su.* || **zehr-âbe**, {OsT} *1.* Zehirli su. *2.* Zehir gibi acı su. *3.* *mecaz.* Acılık; kaygı; acı. || **zehr-agîn**, {OsT} *Zehir dolu; çok acı.* || **zehr-alüd**, {OsT} *1.* Zehirli. *2.* Zehir gibi. || **zehr-âmiz**, {OsT} *1.* Zehirli. *2.* *Acı.* || **zehr-bâr**, {OsT} *1.* Zehir yağdıran. *2.* *Pek acı.* || **zehr-dâr**, {OsT} *Zehir yüklü; zehirli.* || **zehr-dârü**, {OsT} *Panzehir.* || **zehr-efşân**, {OsT} *Zehir saçan.* || **zehr-hand**, {OsT} *Acı acı gülme.* || **zehr-nâk**, {OsT} *Zehirli.*

zehra, -a'î [Ar. ezher > zehrâ² زهراء] (zehra:) {OsT} *sf.* (Kadın için) yüzü çok parlak ve beyaz olan.

zehre¹, [Ar. zehre زهره] {OsT} *is.* Çiçek. ☐ **zehre-i ceresiye**, {OsT} *bot. Çan çiçeği.* || **zehretü'd-dünya**, {OsT} *Dünyanın çiçeği; dünyanın hoşluğu ve renkliliği.*

zehre², [Far. zehre زهره] {OsT} *is.* **1.** Öd; safra. **2.** Yiğitlik; cesaret. ☐ **zehre-çâk**, {OsT} *Ödü patlamış; çok korkmuş.* || **zehre-dâr**, {OsT} *Cesur; yürekli.* || **zehre-efşân**, {OsT} *Zehir saçan.* || **zehre-şikâf**, {OsT} *Öd patlatıcı; korkutucu; korkunç.* || **zehre-terâk**, {OsT} *Ödü patlamış; çok korkmuş.*

zehretme, [Far. zehr+ T. et-me] *is.* Zehretmek eylemi.

zehretmek, [Far. zehr+ T. et-mek] *gçl. f. [-(d)-er]* Tatsızlık çıkararak bir kimsenin bir şeyden zevk almasına engel olmak.

zehrevi, [Ar. zehre > zehrevî زهروى] (zehrevi:) {OsT} *sf.* **1.** Çiçeğe ait; çiçekle ilgili. **2.** Örtücü; koruyucu; koruyan.

zehrî, [Ar. zehr > zehrî زهرى] (zehrî:) {OsT} *sf.* Çiçekle ilgili; çiçeğe ait.

zehrîn, [Far. zehr > zehrîn زهرين] (zehrî:n) {OsT} *sf.* Zehir gibi; pek acı.

zehrolma, [Far. zehr + T. ol-ma زهر اولمه] {OsT} is.

Zehrolmak eylemi.

zehrolmak, [Far. zehr + T. ol-mak زهر اولق] {OsT}

gçsz. f. [-ur] Bir şeyden zevk almayı umut ederken bir olumsuzluk, bir tatsızlık ile karşılaşmak.

zehuk, -ku [Ar. zehk > zehūk زهوق] (zehu:k) {OsT} sf.

1. Kısa ömürlü. 2. Kalıcı olmayan; geçici. 3. Boş; yararsız.

zein, [Fr. zéine] is. Mısırdan çıkarılan, triptofan ve lizin gibi birçok aminoasitten yoksun protein.

zeir¹, [Ar. ze'ir زئر] {OsT} is. Aslan kükremesi.

zeir², [Ar. ze'ir زئر] (zei:r) {OsT} is. tıp. Hastalık

sonucunda akciğer ya da diğer iç organlarda beliren hırıltılı ses. ☞ **zeir-i ihtikakî**, {OsT} Deri gıcirtısına benzeyen bir ses.

zeirat, [Ar. ze'ir > ze'irāt زيريات] (zei:ra:t) is. Vücut-

tan gelen doğal ve hastalığa ilişkin ince sesler. ☞

ze'irāt-ı cerşiyе, {OsT} Rende sesini hatırlatan ses-

ler.|| **ze'irāt-ı gayr-i tabiiye**, {OsT} tıp. Hastalık

hâlinde duyulan sesler.|| **ze'irāt-ı ihtikakiye**, {OsT}

tıp. İki zarın birbirine sürtünmesinden çıkan ses-

ler.|| **ze'irāt-ı kalbiye**, {OsT} tıp. Kalbin hareketle-

rinden doğan sesler.|| **ze'irāt-ı mibrediyе**, {OsT}

tıp. Eğe sesine benzer sesler.|| **ze'irāt-ı minşariye**,

{OsT} tıp. Testere sesine benzer ses.|| **ze'irāt-ı mü-**

sikiye, {OsT} Güvercin ötüşünü andıran sesler.||

ze'irāt-ı nefhiye, {OsT} Körük sesine benzer ses-

ler.|| **ze'irāt-ı safiriye**, {OsT} Islığımsı sesler.||

ze'irāt-ı şiryāniye, {OsT} tıp. Hasta atardamarlar-

rın içinden geçen kanın meydana getirdiği sesler.||

ze'irāt-ı tabiiye, {OsT} tıp. Sağlam kalbin çıkardığı

sesler.

zejel, [İsp. zejel] is. ed. Mustarip vezninden türemiş

olan bir Orta Çağ İspanyol nazım birimi.

zek¹, [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink

/ zoh / zok / zong / zonk / zöng (yans.)] is. Sarsıl-

mayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden tit-

remeyi anlatan kök. zek(k)-ir-de-mek ☞ **zek zek**

atmak, {ağız} Zonklamak. [DS]|| **zek zük**, {ağız}

Ufak tefek; ince yapılı. [DS]

zek², [Rus. zakliuçeniy] kısalt. is. Eski Sovyetler

Birliğinde, Gulag kamplarındaki tutuklulara verilen

ad.

zek³, [? zek] {ağız} is. Tarlada ekin, fide ve fidanlar

arasında biten bir zararlı ot. [DS]

zek⁴, [? zek] {ağız} sf. Nemli. [DS]

zek⁵, [tek > zek] {ağız} sf. Tek. ☞ **zek teke**, {ağız}

Damızlık teke. [DS]

zekâ¹, [Ar. zekâ زكاء] (zekâ:) {OsT} is. 1. İnsanın dü-

şünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama,

yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tama-

feraset. 2. Bir insanın belli bir duruma uyma, ko-
şullara göre etkinlik araçları seçme yatkınlığı; kav-
rama gücü; ayırt etme yetisi. 3. Üstün zihinsel ye-
tenekleri bakımından ele alınan kişi. 4. İnsan etkin-
liklerinin herhangi bir alanında anlama, düşünme,
öğrenme kaygısı güden ve bu etkinliğe uygun bir
tutum takınan bir kimsenin niteliği. ☞ **zekâ bölü-**
mü, eğit. Bir kimsenin zihin gücünün hangi düzey-
de olduğunu gösteren değer.|| **zekâ geriliği**, eğit.
Türlü sebeplerle, zihnin görevini yapmakta göster-
diği sürekli yavaşlama, duraklama ya da gerile-
me.|| **zekâ testi**, eğit. Bir kimsenin doğal yeteneğini
ve genel yaşantılar yoluyla edindiği kişiliğini ölç-
mek için hazırlanmış testler.|| **zekâ yaşı**, eğit. Bir
zekâ testinden elde edilen puanın, o testin ortala-
masına göre bulunduğu yer.|| **zekâ yeteneği**, eğit.
Bir kimsenin zihin gücü ve kabiliyeti.

zekâ², -a'i [Ar. zekâ زكاء] (zekâ:) {OsT} is. Safalık;
duruluk; katışksızlık.

zekâb, [Ar. zekâb زكاب] (zekâ:b) {OsT} is. Yazı mü-
rekkebi.

zekan, [Ar. zekân ذقان] (zeka:n) {OsT} is. Çene.

zekanî [Ar. zekân > zekânî ذقانى] (zeka:ni:) {OsT} sf.

Çeneye ilgili; çeneye ilişkin.

zekât, [Ar. zeky (artma) > zekât زكاة / زكات] (-kâ:tt)

{OsT} is. 1. Artık. 2. Temizlik; temiz olma. 3. İyi ve

düzgün olma. 4. Övme. 5. Artma; bereketli olma.

6. isl. İslamın beş şartı içinde yer alan, zengin sayı-

lan Müslümanın sahip olduğu mal ve paradan her

yıl kırkta bir oranında yoksullara dağıtmak suretiyle

yerine getirdiği malî ibadet; bu mal ya da para-

dan kırkta bir oranında miktarın yoksullara dağı-

tılması. 7. isl. Zengin Müslümanların mal ve para-

larından her yıl yoksullara vermekle yükümlü bu-

lundukları kırkta birlik pay. ☞ **zekât keçisi gibi**,

Çok zayıf; güçsüz; arık.|| **zekât vermek**, (Müslü-

man için) sahip olduğu mal ve paranın kırkta birlik

bir miktarını yoksullara dağıtmak.

zekâvet¹, [Ar. zekâvet زكاوت] (zekâ:vet) {OsT} is.

Anlama, kavrama becerisi; zekâ. ☞ **zekâvet-i des-**

sâs-âne, {OsT} Kötülüğe çalışan zekâ.|| **zekâvet-**

mend, {OsT} Zeki; akıllı.|| **zekâvet-mend-âne**,

{OsT} Zeki kimseye yakışır biçimde; zekice.

zeker, [Ar. zeker ذكر] {OsT} is. 1. Erkek. 2. anat. Er-

keklik organı; kamış.

Zekeriya, [Ar. zekeriya زكريا] (zekeriya:) {OsT} öz.

is. İsrailoğullarına gönderilmiş son peygamberler-

den biri olup Yahya peygamberin babasıdır. ☞ **Ze-**

keriya sofrası, Bir dileğin gerçekleşmesi için kırk

çeşit yiyecekten hazırlanan sofrâ.

zeket, [Ar. zekât {eT}] is. Zekât. [EUTS]

- zekevat**, [Ar. zekāt > zekevat زكوات] (*zekeva:t*) {OsT} is. Zekâtlar.
- zekgum**, [Ar. zaḳḳum => zekgum] {ağız} is. Zakkum. [DS]
- zeki¹**, [Ar. zekā' > zekī / zekiye ذكيه / ذكي] (*zeki:*) {OsT}sf. **1.** Nesnelere, olaylar vb. arasındaki ilişkileri kolay kavrayan, çabuk anlayan; zekâ düzeyi yüksek olan. **2.** Zekânın varlığını yansıtan; zekâ belirtisi. **3.** (Hayvan için) zekâ bakımından insana benzetilen.
- zeki²**, [Ar. zekā' > zekī / zekiye ذكيه / ذكي] (*zeki:*) {OsT} sf. Temiz; saf; halis.
- zekice**, [zeki-ce] (*zeki'ce*) zf. Zeki olarak; zeki kimseye uygun biçimde.
- zekinimek**, [sakin > zekin-i-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] (Hasta için) iyileşmeye başlamak. [DS]
- zekinmek**, [zek-in-mek] {ağız} döñşl. f. [-ir] **1.** Yerinden kalkmaya davranmak; yekinmek. **2.** (Hasta için) iyileşmeye yüz tutmak; iyi olmak. [DS]
- zekir¹**, [Ar. zekīr ذكیر] (*zeki:r*) {OsT} sf. Belleği güçlü; unutmayan.
- zekir²**, [Far. zih-gīr] {ağız} is. Taşlı yüzük. [DS]
- zekir³**, [? zekir] {ağız} is. Tortu. [DS]
- zekiye¹**, [Ar. zekā' > zekī / zekiye ذكيه / ذكي] (*zeki:*) {OsT} sf. (Bayan için) zeki olan.
- zekiye²**, [Ar. zekā' > zekī / zekiye ذكيه / ذكي] {OsT} sf. (Bayan için) temiz; saf; halis.
- zekkirdemek**, [zek(k)-ir-de-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] Titremek. [DS]
- zeklemek¹**, [sek-le-mek / zek-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Tek ayakla yürümek; sekmek. **2.** Dik durmak. **3.** Yoklamak. [DS]
- zeklemek²**, [zevk-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Alay etmek; eğlenmek. **2.** Güvenmek. [DS]
- zeklenmek**, [zevk-le-n-mek] {ağız} döñşl. f. [-ir] Alay etmek; eğlenmek; dalga geçmek. [DS]
- zeknimek**, [sakin > zek(i)n-i-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] Etkisi azalmak; tavsamak. [DS]
- zel¹**, [Ar. zel ذ] is. Arap alfabesinin dokuzuncu, Arap asıllı Türk alfabesinin on birinci harfinin adı; ebced hesabında 700 sayısını karşılar.
- zel², -lli** [Ar. zell ذل] is. **1.** Ayağı kayma; sürçme. **2.** Yanlış iş yapma; yanılma. **3.** Ufak suç. ☞ **zelleü'l-kadem**, {OsT} Ayak sürçmesi. || **zelleü'l-kari**, {OsT} Kur'an-ı Kerim'i kural dışı okuyan.
- zel³**, [Ar. sehl => zēl] (*ze:l*) {ağız} zf. **1.** Az sonra; birazdan. **2.** (Zaman, süre vb. için) biraz. [DS]
- zel⁴**, [zel] {ağız} is. Çerçöp. [DS]
- zelak, -kı** [Ar. zelaḳ زلق] {OsT} is. Ayak kayma; sürçme.
- zelalet**, [Ar. zelālet ذلالت] (*zelā:let*) {OsT} is. Aşağılanma; hakirlik; alçalma; zillet.
- zelalet**, [Ar. zalālet] {ağız} is. Sapıklık; yoldan sapma; dalalet.
- zelazil¹**, [Ar. zelzele > zelāzil زلازل] (*zelā:zil*) {OsT} is. Yer sarsıntıları; zelzeleler; depremler.
- zelazil²**, [Ar. zilzil > zelāzil ذلاذل] (*zelā:zil*) {OsT} is. Uzun etekler.
- zelbe**, [Yun. zeula] {ağız} is. Zelve. [DS] ☞ **zelbe bağı**, {ağız} → zelve bağı. [DS] || **zelbe deliği**, {ağız} → zelve deliği. [DS]
- zelber**, [Far. ser-bār] {ağız} is. **1.** Dert; yük; sıkıntı. **2.** Denk; yük. **3.** Ayak bağı. [DS] **zelber çuvalı**, {ağız} Semersiz hayvanlara iki tarafa sarkıtılarak yüklenen içi az dolu çuval. [DS] || **zelber iş**, {ağız} Ağır iş; külfetli iş. [DS]
- zelbirdek, -ği** [zelbir-dek] {ağız} sf. Salkım saçak. [DS]
- zele**, [zel-e] {ağız} is. Ot çöp yığını. [DS]
- zelef**, [Ar. zelef زلف] {OsT} is. Sıra; derece; yakınlık.
- zelel**, [Ar. zeel زل] {OsT} is. **1.** Eksiklik. **2.** ed. Aruz ölçüsünde *mefā' ilün* cüzünden *fā' l* cüzünün meydana getirilmesi.
- zelem¹**, [Ar. zelem ز] {OsT} is. **1.** Yeleksiz ok. **2.** Kumar oynanan ok.
- zelem²**, [? zelem] {ağız} is. Lokma tatlısı. [DS]
- zeleşme**, [ze-le-ş-me] (*zé:leşme*) is. dbl. Bir ünsüzün "z" sesine dönüşmesi.
- zelif**, [Yun. zeula] {ağız} is. Zeive. [DS]
- zelhap, -bı** [Ar. saḥleb => zelhap] {ağız} is. Salep. [DS]
- zeli**, [Far. zelū] {ağız} is. Sülük. [DS]
- zelik, -kı** [Ar. zeliḳ ذليق] {OsT} sf. (Çocuk için) düşük.
- zelil¹**, [Ar. zillet > zeliḳ ذليل] (*zeli:l*) {OsT} sf. Aşağılanan; hor görülen; aşağılık; düşkün. ☞ **zelil etmek**, Aşağılamak; hor görmek; önem ve değer vermemek. || **zelil olmak**, Hor görülür olmak; aşağılanacak duruma düşmek.
- zelil²**, [Ar. zeliḳ ذليل] (*zeli:l*) {OsT} sf. **1.** Sürçüp düşen. **2.** Yanılan.
- zelilane**, [Ar. zeliḳ + Far. -āne ذليلانه] (*zeli:la:ne*) {OsT} zf. Aşağılık bir biçimde.
- zelilif** [Ar. zeliḳ > zeliḳ ذليلي] (*zeli:li:*) {OsT} is. Alçaklık; hakirlik.
- zelim**, [? zelim] {ağız} is. **1.** Erik, kayısı, badem gibi ağaçların gövdesinde oluşan zamk. **2.** Erkek üreme organında sperminden önce gelen sıvı; mezi. [DS]
- zelk, -kı** [Ar. zelḳ زلق] {OsT} is. Kayma; sürçme;

- tökeleme. ☞ **zelku'l-em'ā**, {OsT} *tıp. Şiddetli ishal.*
- zelka**, [Ar. zelḳ > zelḳa زلقه] {OsT} *is.* → zelk. ☞ **zelka-yı kadem**, {OsT} *Ayak sürçmesi.*
- zellat**, [Ar. zell > zellāt زلات] (zella:t) {OsT} *is.* 1. Sürçmeler; kaymalar. 2. Yanılmalar; yanlışlar. 3. Suçlar.
- zelle**, [Ar. zell > zelle زلّ] {OsT} *is.* 1. Ayağı kayma; sürçme. 2. Yanlış iş yapma; yanılma. 3. Ufak suç.
- zelleli**, [zelle-li] {ağız} *sf.* Gösterişli; büyük. [DS]
- zellengada**, [? zellengada] {ağız} *is.* Nergis. [DS]
- zellengadi**, [? zellengadi] {ağız} *is.* Nergis. [DS]
- zellet¹**, [Ar. zelle > zellet زلة] {OsT} *is.* → zelle. ☞ **zelletü'l-kadem**, {OsT} *Ayak sürçmesi.* || **zelletü'l-kari**, {OsT} *Kur'an-ı Kerim'i kural dışı okuyan.*
- zellet²**, [Ar. lezzet => zellet] {ağız} *is.* Tat; lezzet. [DS]
- zelul**, [Ar. zelül ذلول] (zelû:l) {OsT} *sf.* 1. Yumuşak başlı; uysal. 2. Yavaş. 3. *is.* Hecin devesi.
- zelulî**, [Ar. zelül > zelulî ذلولی] (zelû:li:) {OsT} *sf.* 1. Yumuşak başlı; uysal. 2. Sabırlı; dayanıklı.
- zelvare**, [Far. zelvāre] {ağız} *is.* Çuval, torba dokuma tezgâhlarında çözgü ipliklerine ağızlık açan 125 cm. boyunda bir ağaç. [DS]
- zelve**, [Yun. zelua => zelve] {ağız} *is.* Çift öküzünün boyunduruktan çıkmaması için öküzün boynunun iki yanına gelecek biçimde diklemesine geçirilen ağaç çubuk. [DS] ☞ **zelve bağı**, {ağız} *Zelveleri birbirine bağlamada kullanılan ip veya deriden bağ.* [DS] || **zelve deliği**, {ağız} *Boyunduruk üzerinde zelvelerin geçtiği deliklerden her biri.* [DS]
- zelverce**, [Far. servār-çe] {ağız} *is.* Deve havudunun altına konulan keçe. [DS]
- zelvi¹**, [Far. serv => servi > zelvi] {ağız} *is.* Servi. [DS]
- zelvi²**, [Yun. zelua] {ağız} *is.* → zelve. [DS]
- zelzal**, [Ar. zelzāl / zilzāl زلزال] (zelza:l) *is.* 1. Sarsılma; depreme. 2. Deprem.
- zelzele**, [Ar. zelzele زلزله] *is.* 1. Deprem; yer sarsıntısı. 2. Sarsıntı; sarsılma. ☞ **zelzele-endāz**, {OsT} *Yeri sarsan.* || **zelzele-nümā**, {OsT} *Sarsıntıyı gösteren; sismograf.* || **zelzeletü's-sāa**, {OsT} *Kıyamet zelzelesi.*
- zelzem**, [Far. zîr-i zemîn => zertzem / zelzem] {ağız} *is.* Bodrum. [DS]
- zelzeme**, [Far. zîr-i zemîn => zertzem / zelzeme] {ağız} *is.* Bodrum. [DS]
- zelzemi**, [Far. zîr-i zemîn => zertzem / zelzemi] {ağız} *is.* Bodrum. [DS]
- zem¹**, [Far. zemîn => zem] *is.* 1. Seramikçilikte desen fonu. 2. Boyanmamış seramik rengi.
- zem², -mmi** [Ar. zemm ذم] *is.* 1. Kınama; ayıplama. 2. *isl. huk.* Bir kimsenin, bir başkası aleyhine suçlamada bulunması; özel ve kişisel bir durumunu açıklaması; onun namus ve şerefine dokunacak eylemlerde bulunduğunu söylemesi.
- zem³**, [? zem] {ağız} *sf.* Az; biraz. [DS]
- zem⁴**, [Ar. zamm => zem] {ağız} *is.* Zam. [DS]
- zemaim**, [Ar. zemîme > zemā'im ذمائم] (zema:im) {OsT} *is.* Beğenilmeyen, ayıplanan, yerilen kötü haller.
- zeman**, [Ar. zemān زمان] {OsT} *is.* → zaman. ☞ **zemān-ı rüşd**, {OsT} *Erginlik çağı.* || **zemān-ı vüsûl**, {OsT} *Ulaşma zamanı; varış saati.* || **zemān ü zemîn**, {OsT} *Zaman ve yer; durum.* || **zemān zemān**, {OsT} *Vakit vakit; zaman zaman.*
- zemanen**, [Ar. zemāne زمانه] (zema:ne) {OsT} *is.* 1. Devir; vakit. 2. Şimdiki zaman. 3. Talih; şans; baht. 4. {ağız} Gençlik. [DS]
- zemanen**, [Ar. zemān > zemānen زماناً] (zema:nen) {OsT} *zf.* Zaman bakımından; zamanca.
- zemanet**, [Ar. zemānet زمانت] (zema:net) {OsT} *is.* 1. Kötürüm olma. 2. Bela; afet.
- zemani**, [Ar. zemān > zemānî زمانی] (zema:ni:) *sf.* Zamanla ilgili; zamana ilişkin.
- zemaniyan**, [Ar. zemānî + Far. -yān زمانیان] (zema:-niya:n) {OsT} *is.* İnsanlar.
- zembeldek**, **-ği** [zembel-dek] {ağız} *sf.* (Kişi için) aşağı görülen; hor. [DS]
- zembek**, **-ği** [Far. zembür-ek => zembek] {ağız} *is.* 1. Zemberek. 2. Kapı demiri. [DS]
- zemberek¹**, **-ği** [Far. zembür-ek / zembür-ek] *is.* 1. Saat vb. araçların mekanik parçalarını harekete geçiren çelikten sarmal yay. 2. Kapılara takılan yaylı kapama düzeneği. 3. Çelik ya da pirinçten yapılmış dört köşeli, baş parmak kalınlığında keskin uçlu ok. 4. Hayvan sırtında taşınabilen top; zemberekli misket. 5. {ağız} Kapı anahtarı. [DS] 6. {ağız} Kilit dili. [DS] 7. {ağız} Neşter. [DS] 8. {ağız} Çocukların kuş vurmak için yaptıkları bir araç. [DS] 9. {ağız} Demirden yapılmış kapı sürgüsü. [DS] ☞ **zembereği boşanmak**, 1. *Zembereği kurulmaz duruma gelmek.* 2. *mecaz.* Kendini tutamayarak uzun süre gülmek. || **zemberek gibi**, *Birdenbire; âniden.* || **zemberek kurulmak**, *Durum kızışmak; taraflar sertleşmek.* || **zemberek kutusu**, *Saatlerdeki zembereği korumak için zembereğin içine konulduğu kutu.* || **zemberek otu**, *bot. Atkuyruğu.* || **zemberek vurmak**, {ağız} *Halk hekimliğinde kan almak için neşteri kan alınacak yere vurmak.* [DS]
- zemberek²**, **-ği** [? zemberek] {ağız} *is.* 1. Zatürrie. 2. Sığırlarda çene altlarının şişmesi ile kendini gösteren bir hastalık. [DS]

zembereği, [zemberek-çi] *is.* 1. Zemberek yapan ve satan. 2. İmparatorluk döneminde, Yeniçeri ocağının zemberek kullanan ortasına verilen ad.

zemberekli, [zemberek-li] *sf.* Zembereği olan. ☞ **zemberekli musket**, *Eskiden hayvan sırtında taşınan küçük top.*

zembil, [Ar. / Far. zimbīl / zenbīl] *is.* 1. Hasır veya sazdan örülerek yapılmış kulplu torba. 2. {ağız} Yassı meyve sepeti. [DS] 3. {ağız} Sırtta taşınan kıl torba. [DS] 4. {ağız} Pazar çantası. [DS] 5. {ağız} Küfe. [DS] 6. {ağız} Büyük harman kalburu; gözer. [DS] 7. {ağız} Ağzı geniş, basık sepet. [DS] 8. {ağız} Kaşık, çatal konan bir tür kap. [DS] ☞ **zembil otu**, *bot. Buğdaygillerden, ayrık otu gibi çorak yerlerde yetişen, en hafif rüzgârda bile titreyen uzun saplı yassı başakçıklı bir çenekli otsu bitki, (Briza).*

zembildek, -ği [Fan. zembürek => zembildek] {ağız} *is.* 1. Zemberek. 2. Çocukların kuş vurmak için yaptıkları bir araç. [DS]

zembiligozgoz, [zembil-i ğavz+ğavz] {ağız} *is.* 1. Ceviz. 2. Sepet. 3. Kendil simidi; simit. [DS]

zembiligözgöz, [zembil-i ğavz+ğavz] {ağız} *is.* Kandil simidi; simit. [DS]

zembirek, -ği [Far. zembürek] {ağız} *is.* Zemberek. [DS]

zembül, [Ar. zenbīl => zembül] {ağız} *is.* Ağzı geniş, basık sepet. [DS]

zemen, [Ar. zemen زمن] {OsT} *is.* → zaman.

zemene, [? zemene] {ağız} *is.* Sözde sebep; bahane. [DS]

zemferi, [Ar. zemherīr] {ağız} *is.* → zemheri. [DS]

zemhedi, [Ar. zemherīr] {ağız} *is.* → zemheri. [DS]

zemheri, [Ar. zemherīr] *is.* 1. Şiddetli soğuk. 2. Kış mevsiminin 21 Aralık-30 Ocak arasındaki 40 günlük soğuk dönemine verilen ad; karakış. ☞ **zemheri fırtınası**, *Uzun deneme ve ölçümlere göre yüzde yetmiş oranında gerçekleşen 6-9 Ocak arasında meydana gelen sayılı fırtına.*|| **zemheri zürefası**, *alay. Kışın ince giyinen.*

zemherir, [Ar. zemherīr زمهرير] {OsT} *is.* → zemheri.

zemi, [Ar. zamg => zemi] {ağız} *is.* Zamk. [DS]

zemi, [Far. zemīn => zemi] {ağız} *is.* Tarla. [DS]

zemik, [Ar. zamg => zemik] {ağız} *is.* Zamk. [DS]

zemim, [Ar. zemīm > zemīm / zemīme ذمیم / ذمیم] {OsT} *sf.* (Huy, davranış vb. için) beğenilmeyen; kötü.

zemime, [Ar. zemīm > zemīme ذمیم] {OsT} *is.* Kötülenmeye, çekiştirilmeye layık kötü davranış.

zemīn¹, [Far. zemīn زمین] (-mi:ni) {OsT} *is.* 1. Bir şeyin üzerine oturduğu yatay yüzey; taban; döşeme. 2. Yeryüzü; toprak; dünya. 3. Üzeri resimli, desenli kumaş, halı, yer muşambası ya da benzer yüzeylerde, üzerinde şekillerin, motiflerin belirlediği yaygın

renk; fon. 4. *mecaz.* Bir eylemin, konunun dayandırıldığı esas; temel; dayanak. 5. Sebep; neden; konu. 6. Sosyal olaylar bakımından ortam. 7. *sf.* Zemini oluşturan. ☞ **zemīn-būs**, {OsT} *Yeri öpen; saygıyla eğilen.*|| **zemīn-būsī**, {OsT} *Yer öpme.*|| **zemīn-dār**, {OsT} *Vali; hâkim.*|| **zemīn-dārān**, {OsT} *Valiler; hâkimler.*|| ... **zeminde**, ... *ortamda.*|| **zemin doku**, *Bir kumaşın alt dokusu ya da örgüsü.*|| **zemin etüdü**, *Yapım tekniğinin gerektirdiği şartları taşıyıp taşımadığını anlamak için inşaat alanının bilimsel yöntemlerle incelenmesi çalışmaları.*|| **zemin-gİR**, *Toprağa, yere yapışan; yatalak.*|| **zemīn-gİRİ**, {OsT} *Toprağa ait; toprakla ilgili.*|| **zemin halısı**, *Taban halısı.*|| **zemin hazırlamak**, 1. Sebep olmak; neden olmak. 2. Daha sonra gerçekleştirilecek bir eyleme uygun bir ortam oluşturmak.|| **zemīn-i mürde**, {OsT} *Boş, ıssız yer.*|| **zemīn-i üftāde**, {OsT} *Boş bırakılmış, ekilmemiş toprak.*|| **zemīn-kār**, {OsT} *Konuşma sırasında çeşitli bahanelerle asıl konuya girmekten kaçınan.*|| **zemin kat**, *Yer katı.*|| **zemin katı**, *Bir yapının toprağa oturduğu yüzeydeki ya da ondan biraz yuksekteki katı; yer katı.*|| **zemin-küb**, {OsT} *Ayağını yere vuran; çengi; dansöz.*|| **zemīn-lerze**, {OsT} *Yer sarsıntısı; deprem.*|| **zemin mekaniği**, *Bayındırlık ve inşaat çalışmalarında kütle ve altyapı sorunlarını inceleyen mekanik bilimi dalı; yer mekaniği.*|| **zemin odası**, *Yazma atölyelerinde yazmalara fon renginin basıldığı bölüme verilen ad.*|| **zemīn-peymā**, {OsT} *Yer ölçen; çok yolculuk eden.*|| **zemīn-peymāy**, {OsT} *Yer ölçen; çok yolculuk eden.*|| **zemīn ü zemān**, {OsT} *Yer ve zaman; en uygun durum.*|| **zemin ve zamana uygun**, (Söz, davranış için) *konuya ve içinde bulunulan ortama uygun düşen.*

zemīn², [? zemīn] {ağız} *is.* 1. Marangoz bıçkısı. 2. Ot ve bağ bıçkısı. 3. Tahta delgisi; matkap. [DS]

zeminli, [zemin-li] *sf.* 1. Zemini olan. 2. Belirtilen nitelikte zemine sahip olan.

zeminlik, -ği [zemin-lik] *is.* Yer altı barınağı.

zemistan, [Far. zemistān زمستان] (zemista:n) {OsT} *is.* Kış mevsimi; kış.

zemistanī, [Far. zemistān زمستانی] (zemista:n) {OsT} *sf.* 1. Kışlık. 2. *is.* Üst düzey yeniçerilere verilen kışlık giyecek; baranī; kışlık.

zemistaniye, [Far. zemistān + Ar. -iyye زمستانيه] (zemista:niye) {OsT} *is.* Padişah tarafından her yıl üst düzey yeniçerilere dağıtılan kışlık giyecek ya da kumaş.

zemk, [Ar. zamg => zemk] {ağız} *is.* Zamk. [DS]

zemleme, [zem-le-me] *is.* Zemlemek eylemi.

zemlemek, [zem-le-mek] *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] *Kütahya seramikçiliğinde desenlerin üzerine oturduğu fonu boyamak.*

zemlik, -ği [Far. zemīn => zem-lik] {ağız} *is.* Bodrum. [DS]

zemnik, -ği [Far. zemin => zem-lik > zemnik] {ağız} is. Yanları açık, üstü çalı çırpıyla örtülmüş çardak. [DS]

zemmam, [Ar. zemm > zemmām ذمام] {zemma:m} {OsT} sf. Çok kötüleyen; çok yeren; çok kınayan; çok çekiştiren; dedikoducu.

zemetme, [Ar. zemm + T. et-me ذم ائمه] {OsT} is. Zemetmek eylemi.

zemetmek, [Ar. zemm + T. et-mek ذم ائمه] {OsT} gçl. f [-(-d)-er] Kötülemek; yermek; çekiştirmek; kınamak.

zemperek, -ği [Far. zembürek] {ağız} is. Zemberek. [DS]

Zemzem, [Ar. zemzem زمزم] {OsT} öz. is. 1. Kâbe yakınında bulunan kuyu. 2. is. Bu kuyunun Müslümanlarca kutsal bilinen suyu; zemzem suyu. ☞ **zemzem kuyusuna işemek**, kaba. Adının şöyle veya böyle anılmasını sağlamak için kötü bir iş yapmak. || **zemzemle yıkanmış**, (Karşılaştırılan kişilerden) birinin diğerine göre çok daha iyi olduğunu belirtmek için kullanılan söz; ona göre çok iyi nitelikte. || **zemzem suyu**, Kâbe yakınındaki aynı adlı kuyunun kutsal suyu.

zemzem, [Ar. zemzem (gür kaynama) زمزم] {OsT} is. 1. Suyu bol kaynak. 2. Yavaş sesle şarkı söyleme. 3. müz. Klasik Türk müziğinde eski bir birleşik makam.

zemzemat, [Ar. zemzem > zemzemāt زمزمات] {zemzema:t} {OsT} is. Şarkılar; ezgiler; nağmeler.

zemzeme¹, [Ar. zemzem > zemzeme زمزمه] {OsT} is. 1. Ezgili ses. 2. Şarkı; nağme. 3. müz. Yanına geldiği makamda, bir kürdili dörtlüsü ile karar verileceğini gösteren terim. ☞ **zemzeme-dâr**, {OsT} Ahenkli; nağmeli. || **zemzeme-kürdî**, {OsT} müz. Klasik Türk müziğinin eski bir makamı. || **zemzeme-pîrâ**, {OsT} Şarkı söyleyen; terennüm eden.

zemzeme², [? zemzeme] {ağız} is. Ufak tefek alet; alet edavat; öteberi. [DS]

zemzemlik, -ği [zemzem-lik] is. 1. Zemzem konulan kap. 2. Ağzı gümüş kapaklı Çin sürahisi.

-zen, [Far. zeden (vurmak) > -zen زن -] {OsT} son ek. Sonuna getirildiği Farsça kelimelere "vuran, vurucu" anlamı katarak birleşik sıfatlar yapan son ek.

Zen, [Jap. zen / Çin. çan / Sansk. dhayana] is. 1. Derin düşünce; murakabe: meditasyon. 2. Budizm'in, sade sofluğu benimseyen, güçlü bir mistisizme yer veren ve sanatı teşvik eden Japon Buda okulu. 3. sf. Zen ile ilgili.

zen¹, [Far. zen زن] {OsT} is. Kadın.

zen², [Ar. zann => zen] {ağız} is. Sanma; sanı.

zenabil, [Ar. zenbil > zenābil زنابل] {zena:bil} {OsT} is. Zenbiller; dağarcıklar.

zenabir, [Ar. zembür > zenābir زنابر] {OsT} is. Eşek arıları.

zenadik, [Ar. zındık > zenādik / zenādika / زناديق] {zena:di:k} {OsT} is. Zındıklar; münafıklar.

zenadika, [Ar. zındık > zenādik / zenādika زناديق] {zena:dika} {OsT} is. Zındıklar; ahrete inanmayanlar.

zenah, [Far. zenāh زنار] {zena:h} {OsT} is. Çene.

zenahdan, [Far. zenāh > zenāhdān زنارخندان] {zena:h-da:n} {OsT} is. Çene.

-zenan, [Far. zeden (vurmak) > -zenān زنانه] {zena:n} {OsT} son ek. Sonuna getirildiği Farsça kelimelere "vuran, vurarak" anlamı katarak birleşik sıfat ve zarflar yapan son ek.

zenan, [Far. zen > zenān زنانه] {zena:n} {OsT} is. Kadınlar. ☞ **zenān-nāme**, {OsT} Kadınları, kadınlarla olan ilişkileri konu alan eser.

zenana, [Hint. zenana] is. Sabahlık, ev giysiler vb. yapımında kullanılan dökümlü ipekli ya da pamuklu ince kumaş.

zenane, [Far. zen-āne زنانه] {zena:ne} {OsT} zf. 1. Kadınca; kadınlara yakışır biçimde. 2. Kadın gibi; kadınsı 3. sf. Kadınlarla ilgili; kadınlara özgü.

zenanir, [Ar. zunnār > zenānir زنانه] {zena:ni:r} {OsT} is. Papazların bellerine bağladığı kuşaklar; zunnarlar.

zenb, [Ar. zenb ذنب] {OsT} is. Suç; günah; kabahat.

zenbak, [Ar. zenbak ذنباق] {OsT} is. bot. → zambak.

zenbakiye, [Ar. zenbakıyye ذنباقيه] {zenba:kıye} {OsT} is. bot. Zambakgiller.

zenberek, [Far. zembür-ek ذنبورك] {zenbu:rek} {OsT} is. → zemberek.

zenberekçi, [zenberek-çi] is. → zemberekçi.

zenberekli, [zenberek-li] sf. → zemberekli.

zenbil, [Ar. zınbil / zenbil ذنبيل] {zenbi:l} {OsT} {ağız} is. → zembil. [DS] ☞ **zenbil-bāf**, {OsT} Zembil örücüsü; zembilci.

zenbur, [Ar. zembür ذنبور] {zenbu:r} {OsT} is. Eşekarısı.

zenburane, [Ar. zembür + Far. -āne ذنبورانه] {zenbu:-ra:ne} {OsT} zf. Arı gibi; arıcasına.

zenburek, -ği [Far. zembürek ذنبورك] {zenbu:rek} {OsT} is. Zemberek. ☞ **zenburek topu**, Hayvanla taşınan eski bir top.

zenc, [Ar. zenc ذنج] {OsT} sf. 1. Siyah; kara. 2. is. Zenci.

zencar, [Far. zengār > Ar. zencār زنجار] (*zenca:r*) {OsT} is. Göztaşı; bakır sülfat.

zencebe, [Ar. zencebe زنجبه] {OsT} is. Kadınların kalcılarını büyük göstermek için arkalarına bağladıkları yastık.

zencebil, [Ar. zencebil زنجبیل] (*zencebi:l*) {OsT} is. bot. 1. Zencefil. 2. Şarap. ☞ **zencebîl-i Acem**, İran çinisi elde edilen bir tür deve dikenii. || **zencebîl-i Şâmî**, {OsT} Andızotu.

zencebiliye, [Ar. zencebiliyye زنجبیلیه] (*zencebi:liye*) {OsT} is. bot. Zencefilgiller.

zencef, [? sencef / zencef زنجف] {OsT} is. Etek pervazı.

zencefil, [Ar. zencefil زنجفیل / زنجفیل] is. bot. 1. Zencefilgillerden, Hindistan ve Malezya'da yetiştirilen, kök saplı, saz görünümünde, öğütülmüş kök sapsarı baharat olarak kullanılan büyük bir otsu bitki, (*Zingiber officinale*). 2. Bu bitkinin kök sapsarından elde edilen baharat. ☞ **zencefil otu**, bot. Hindistan'da yetişen ve kök sapsarından palmarosa adı verilen bir tür esans elde edilen bitki, (*Cymbopogon martinii*).

zencefilgiller, [zencefil-gil-ler] is. bot. Örnek türü zencefil olan, tropik bölgelerde yetişen, hemen hepsi uyarıcı nitelikte yağlar içeren ve baharat olarak kullanılan bir çenekli bitkiler familyası, (*Zingiberaceae*).

zencefre, [Ar. zencefr / züncüfr] is. → zincifre.

zencelemek, [zence-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] 1. Üzmek. 2. Manen sarsmak. [DS]

zencep, -bi [? sencef / zencef / zencep] {ağız} is. Etek kıyısı. [DS]

zencere, [Ar. zencere زنجره] {OsT} is. Parmakla fiske vurma.

zencerf, [Ar. zencerf زنجرف] {OsT} is. → zincifre.

zenci, [Ar. zencī زنجی] (*zenci:*) {OsT} sf. 1. Siyah derili. 2. Siyah ırktan olan; siyahî. 3. Zencilere özgü olan şey. 4. is. Deri pigmentlerinin koyu renkte olmasıyla ayırt edilen, beyaz ve sarı ırk karşıtı insan. 5. mecaz. Fellah; Arap. ☞ **zencî hadımlar**, {OsT} İmparatorluk döneminde, sarayın harem ve padişah hizmetinde görev alan zenci kadın ağaları.

zencilik, -ği [zenci-lik] (*zenci:lik*) is. 1. Zencilerin kültürel ve manevî değerlerinin tümü; zenci kimliği. 2. Zenci kültürüne bağlı olma durumu ve bilinci.

zencir, [Far. zencir زنجیر] (*zenci:r*) {OsT} is. 1. Zincir. {ağız} (aynı) [DS] 2. Klasik Türk müziğinde çifte düyek, fahte, çenber, devrikebir, berafşan gibi beş büyük usulün birleşmesinden meydana gelmiş, 120 zamanlı büyük bir usul. ☞ **zencîr-bend**, {OsT} 1.

Zincire bağlanmış; zincire vurulmuş. 2. ed. Önceki mısraın son kelimesini arkadan gelen mısraın başında tekrarlayarak yazılmış koşma. || **zenciri inmek**, {ağız} Soyu tükenmek; ocağı sönmek. || **zencir kemiği**, {ağız} Bel kemiği. [DS] || **zencir kilimi**, {ağız} Desenleri zinciri andırır bir Berit kilimi. [DS]

zencirci, [zencir-ci] {ağız} is. Gardiyan. [DS]

zencircilik, -ği [zencir-ci-lik] {ağız} is. Gardiyanlık. [DS]

zencirek, [Far. zencîr-ek زنجیرك] (*zenci:rek*) {OsT} is.

1. Küçük zincir. 2. Yazma kitapların sayfa kenarlarına yapılmış zincir biçimindeki süsleme.

zenciri [Far. zencîr > zencîrî زنجیری] (*zenci:ri:*) {OsT} is. Zincire vurulacak deli; zincirlik deli.

zenciriyan, [Far. zencîrî > zencîriyân زنجیریان] (*zenci:riya:n*) {OsT} is. Zincirlik deliler.

zencirleme, [zencir-le-me] {ağız} sf. Birbirine ulanmış olan; zencirleme. [DS]

zenciye, [Ar. zenc > zenciyye زنجیه] (*zenci:ye*) {OsT} is. Zenci kadın.

zençe, [Far. zen-çe زنچه] {OsT} is. 1. Küçük, aşağılık kadın. 2. Sokak kadını.

zençmek, [zenç-mek] {ağız} gçl. f. [-er] Sarsmak. [DS]

zend¹, [Ar. zend زند] {OsT} is. 1. Çakmak demiri. 2. anat. Ön kolda bulunan kemiklerden içte bulunan; dirsek kemiği. 3. {ağız} Bilek.

zend², [Far. zend زند] {OsT} is. 1. Zerdüşt kitabı. 2. dbl. Eski Farsçanın bir lehçesi; Avesta dili. ☞ **zend dili**, dbl. Avesta dili.

zندان, [Far. zend-ân زندان] (*zenda:n*) {OsT} is. anat. Dirsek ile bilek arasında bulunan iki kemik.

zende, [Ar. zend > Far. zende زنده] {OsT} is. Çakmak demiri.

zendek, -ği [Far. zend + Far. -ık] {ağız} is. Kolluk.

zendeka, [Ar. zendeka زندقه] {OsT} is. Zındıklık; münafıklık; kâfirlik.

zendik, -ği [Ar. zend + Far. -ık] {ağız} is. Sap; tutamak.

zendost, [Far. zen+düst زندوست] {OsT} is. Kadınlara düşkün erkek; zampara.

zendosti, [Far. zendüstî زندوستی] (*zendosti:*) {OsT} is. Zamparalık.

zeneb, [Ar. zeneb ذنب] {OsT} is. 1. Kuyruk. 2. bot. Sap. ☞ **zeneb-i amm**, {OsT} bot. Birleşik yaprakların sapı. || **zeneb-i varak**, {OsT} Yaprak sapı. || **zeneb-i zehrâ**, {OsT} Çiçek sapı. || **zenebü'd-dücâce**, {OsT} Kuğu burcunun sonundaki yıldız. || **zenebü'l-esed**, {OsT} Aslan kuyruğu. || **zenebü'l-feres**, {OsT} At kuyruğu. || **zenebü'l-hayl**, {OsT} 1.

bot. Atkıruğu. 2. gök b. Kuzey yarımkürede yer alan Kuğu takımyıldızının en parlak yıldızı.|| **zenebû'l-hayliye**, {OsT} *bot. Atkıruğugiller.*|| **zenebû'l-kaytus**, {OsT} *gök b. Balina takımyıldızı.*

zenebî [Ar. zeneb > zenebî ذنبي] (zenebi:) {OsT} *sf. 1. Kuyrukla ilgili. 2. Sapla ilgili.*

zenebiyat, [Ar. zenebî > zenebiyyât ذنبيات] (zenebiya:t) {OsT} *is. bot. Yaprakçıkların her birinin u-fak sapları.*

zenek¹, [Far. zen > zen-ek زنك] {OsT} *is. Küçük kadın; kadıncık.*

zenek², **-ği** [eT. señek > senek / zenek] {ağız} *is. Ağaç ibrik; senek. [DS]*

zenek³, **-ği** [? zenek] {ağız} *sf. Aptal. [DS]*

zenen, [? zenen زنن] {eAT} {ağız} *is. Küçük yoğurt, süt çömlüğü. [DS]*

zeng¹, [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng (yans.)] *is. Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. zeng-ir-de-mek*

zeng², [Far. zeng زنگ] {OsT} *is. 1. Zenci. 2. Demir vb. şeylerin pası. 3. Zil.*

zengâr, [Far. zengâr زنگار] (zengâ:r) {OsT} *is. Göztaşı; bakır sülfat.*

zengel, [Far. zengel زنگل] {OsT} *is. 1. Çan. 2. Çingirak. 3. müz. Tef pulu. 4. Müzikte bir makam adı. 5. {ağız} Meşin tozluk. [DS]*

zengele, [Far. zengele زنگله] {OsT} *is. → zengel; zengüle.*

zengert, [? zengert] {ağız} *is. Menteşe. [DS]*

zengi¹, [Far. zengi زنگي] (zengi:) {OsT} *is. Zenci.*

zengi², [üzengi > zengi] {ağız} *is. 1. Üzengi. 2. Değirmen oluşunun altına konulan tek parça ağaç. [DS]*

zengin, [Far. sengin (taştan) => zengin] *sf. 1. (Kişi için) parası, malı çok olan; maddî yönden oldukça rahat bir hayat süren; varlıklı; varıl. 2. (Toplum, topluluk, ülke vb. için) ekonomik durumu iyi olan; bolluk içinde yaşayan. 3. Yararlı ve istenilen, kendisinden beklenen nitelikleri sayıca çok olan; içinde işe yarar maddeden çokça bulunan. 4. (Toprak, maden yatağı vb. için) bol ürün veren; verimli. 5. (Giysi, ev vb. için) gösterişli; fiyatı ve değeri yüksek. 6. is. Parası, malı mülkü çok olan kimse. ☞ **Zengin arabasını dağdan aşırır, fakir düz ovada yolunu şaşırır.** *Zengin parasının gücüyle pek çok güçlükleri hallederken yoksul olanaksızlık yüzünden en kolay şeyleri bile yapamaz, anlamında kullanılır.*|| **zengin çocuğu**, *Zengin bir aileden gelen ve varlığın şımarttığı kişi.*|| **zengin erki**, *Zenginler tabakasının yönetimde söz sahibi olduğu hükümet şekli; plütokrasi; hükümet-i ağıniya.*|| **zen-***

gin etmek, *Çok kısa sürede para ve mal mülk sahibi olmasını sağlamak.*|| **Zengin malı züğürdün çenesini yorar.** *Birinin zenginliğinden söz etmenin yersiz ve gereksiz olduğunu vurgulamak için söylenir.*|| **zengin kafiye**, *Dizelerdeki uyumluluk için söylenen çok ses arasındaki uyumluluk.*|| **zengin olmak**, *Çok kısa sürede para, mal mülk edinmek.*

zenginleme, [zengin-le-me] *is. Zenginlemek eylemi; zenginleşme.*

zenginlemek, [zengin-le-mek] *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* *Zengin duruma gelmek; zenginleşmek.*

zenginleşme, [zengin-le-ş-me] *is. Zenginleşmek eylemi.*

zenginleşmek, [zengin-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir] 1. Zengin duruma gelmek. 2. Para, mal mülk edinmek; servet yapmak. 3. Zorunlu ihtiyaçlarının dışında bol ve rahat yaşayabileceği düzeye ulaşmak. 4. Bilgi ve görgüsü artmak; düşüncesi gelişmek; düşünsel alanı genişlemek. 5. Yeni öğeler kazanarak kapsamı genişlemek. ☞ **zenginleşmiş element**, *fiz. Belirli bir izotopa göre, izotop oranı doğal izotop oranının üzerinde olan kimyasal element.**

zenginleştirme, [zengin-le-ş-tir-me] *is. Zenginleştirmek eylemi.*

zenginleştirmek, [zengin-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir] 1. Zengin duruma getirmek; zenginleşmesine neden olmak. 2. Daha süslü ve görkemli bir görünüş kazandırmak. 3. (Cevher için) yararlı cevher oranını artırmak. 4. müz. (Ezgi için) ezgiye çeşitlemeler ve süsler dizisi katmak. 5. fiz. Bir kimyasal elementin izotoplarından birinin oranını artırmak.*

zenginlik, **-ği** [zengin-lik] *is. 1. Zengin olma durumu. 2. Çok miktarda para ve mal mülk varlığı. 3. Zengin olan bir topluluğun, bir ülkenin durumu. 4. Herhangi bir yararlı maddeyi bol miktarda içeren şeyin taşıdığı nitelik. 5. Düşünce ve sanat alanında bir eserin çeşitliliği ve renkliliğiyle dikkati çekme özelliği. 6. Bir ya da birden çok öğeyi içeren şeyin taşıdığı özellik. 7. Değerli, pahalı ve gösterişli olan şeyin taşıdığı özellik. 8. Bir ısı motora giren hava yakıt karışımının oranı; hava-yakıt oranı.*

zenginlikler, [zengin-lik-ler] *is. Bir ülkenin ya da bölgenin ihtiyaçlarını karşılamakta kullanılan doğal kaynaklar.*

zengirdemek, [zeng (yans.) > zeng-ir-de-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* *Titremek; zangırdamak. [DS]*

zengü, [üzengi > zengü زنگو] {OsT} {ağız} *is. Üzengi. [DS]*

zengüle, [Far. zengüle زنگوله] (zengû:le) {OsT} *is. 1. Çingirak. 2. Def zili. 3. müz. Türk müziğinde, hicaz beşlisi ile hicaz dörtlüsünden oluşan bir basit makam; zirgüle. ☞ **zengüle buselik**, {OsT} *müz. Klasik Türk müziğinde birleşik bir makam.*|| **zengülede buselik**, {OsT} *müz. Klasik Türk müziğinde buselik**

makamının zengûle perdesindeki (sol diyez) şeddi. || **zengûle gerdaniye**, {OsT} müz. Klasik Türk müziğinde birleşik bir makam. || **zengûle geveşt**, {OsT} müz. Klasik Türk müziğinde birleşik bir makam. || **zengûle mâye**, {OsT} müz. Klasik Türk müziğinde birleşik bir makam. || **zengûle nevrüz**, {OsT} müz. Klasik Türk müziğinde birleşik bir makam. || **zengûle le perdesi**, {OsT} müz. Türk müziğinde orta sekizlinin 18. perdesi. || **zengûle selmek**, {OsT} müz. Klasik Türk müziğinde birleşik bir makam. || **zengûle şehnaz**, {OsT} müz. Klasik Türk müziğinde birleşik bir makam.

zenhane, [Far. zen-hâne زخانة] (zenha:ne) {OsT} is. **1.** Genelev. **2.** (Hint Türk İmparatorlarının) harem dairesi.

zeni, [? zeni] {ağız} is. Düz arazi; düz bahçe vb. [DS]

zenim, [Ar. zenm > zenîm زنيم] (zeni:m) {OsT} is. **1.** Bir topluluğa, kavme sonradan katılan, aslen o boydan olmayan kimse. **2.** sf. Soyu bozuk; soysuz.

zenin, [Ar. zenîn ذنين] (zeni:n) {OsT} is. Sümük.

zenit, [Fr. zénith] is. gök b. Başucu.

zenk¹, [Far. zeng] {ağız} is. Külleme hastalığı. [DS]

zenk³, [? zenk] {ağız} is. Kilimde motif aralığı. [DS] ☞ **zenk almak**, {ağız} (Çakalan çivi için) yerine oturmamak; ucu boşa gelmek. [DS]

zenne, [Far. zenân => zenne زنه] {OsT} sf. **1.** Kadın olmuş; kadınsı. **2.** Kadın; kadın cinsi. **3.** (Eşya için) kadın için; kadınlara özgü; kadın işi. **4.** tiy. Ortaoyunu ve Karagözde kadın rolüne çıkan erkek oyuncu. **5.** {ağız} Cura; bağlama. [DS] ☞ **zenneye çıkmak**, {OsT} (Erkek oyuncu için) ortaoyununda kadın rolü oynamak.

zenneci, [zenne-ci] is. Kadın eşyaları satan kimse.

zennelik, -ği [zenne-lik] is. **1.** tiy. Zenne rolü. **2.** sf. (Eşya için) kadınlara yarar; kadın için.

zennube, [Far. zennûbe زنوبه] (zennu:be) {OsT} is. Günahkâr kız.

zennüç, -cü [? zennüç] {ağız} is. Sırlı yağ küpü. [DS]

zenpare, [Far. zen (kadın) + bâre (dost) زنیاره] (zenpa:re) {OsT} sf. **1.** Kadın seven. **2.** is. Zampara.

zenperest, [Far. zen-perest زنیپرست] {OsT} sf. Kadınlara düşkün; zampara.

zenperestane, [Far. zen-perest-âne زنیپرستانه] (zenperesta:ne) {OsT} zf. Kadına düşkün biçimde; zamparaca.

zenperestlik, -ği [zenperest-lik] is. Zamparalık.

zenzelak, -ği [? zenzelak] {ağız} is. Leylak. [DS]

zenzeleh, [? zenzelak / zenzeleh] {ağız} is. Leylak çiçeklerine benzer çiçekleri olan, tohumları top top olan, tahtası marangozluğa elverişli bir ağaç. [DS]

zeolit, [Yun. dzein (kaynak) + lithos (taş) > Lat. zeolithus / Fr. zéolite] is. min. Alkali ve toprak al-

kali metallerin hidratlı doğal silikatlarından oluşan genel formülü M_2nO , Al_2O_3 , $xSiO_2$, yH_2O (n , M kationunun değerliğidir) olan bir mineral grubuna verilen ad.

zeolitlenme, [zeolit-le-ş-me] is. Bir kayaç içindeki feldspat ve alüminosilikatların zeolite dönüşmesine yol açan ısı su olayı.

zeon, [Yun. zeon] is. Bizans ayin düzeninde, kudaktan önce kutsal çanağın içine konan suyun ısıtıldığı kap.

zeotrop, [Fr. zéotrope] sf. fiz. (Karışımlar için) eş kaynama olayı göstermeyen bir basınçta kaynatıldıklarında bileşimleri ile kaynama sıcaklıkları sürekli olarak değişen.

zep, [Erme. cep] {ağız} is. **1.** Kırık ve çatlak çanak çömleği onarmakta kullanılan kireç, pamuk ve yumurta akı karışımı macun; lök. **2.** İlaç. [DS]

zepcik, -ği [tep-mek > tep-çik > zepcik] {ağız} is. Bel saplarına takılan ve üzerine ayakla basılan ağaç parçası; bel tepkisi. [DS]

zephiye, [Ar. zebh > zephiyye ذبحیه] {OsT} is. Kasaplardan alınan hayvan kesim vergisi.

zephyros, [Yun. zephyros] is. mit. Antik Çağda, tanrılaştırılmış olan batı rüzgârı.

zepleme, [sap-la-ma > zep-le-me] {ağız} sf. **1.** (Koşma, atlama, atma, saplama vb. için) çok hızlı; hızlı. **2.** Saplama. [DS]

zeplemek, [zep-le-mek] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i-yor)] Toprak kapların kırık ve çatlaklarını özel macun ile kapatmak. [DS]

zeplenmek¹, [zevk-le-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] **1.** Öykünmek. **2.** Alay etmek. [DS]

zeplenmek², [sap-la-n-mak / sip-le-n-mek > zep-le-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Gömülmek; saplanmak. [DS]

zepli, [zep-li] {ağız} sf. (Küp, toprak çanak vb. için) yamalı. [DS]

zeplin, [Alm. Ferdinand von Zeppelin (Alman subayı ve sanayicisi) > zeppelin] is. Yirminci yüzyıl başlarında Almanlar tarafından yapılan ve kullanılan omurgalı güdümlü balon.

zeppekçi, [zep(p)-e-k-çe] {ağız} sf. Yardakçı. [DS]

zeprik, -ği [segrek / zeyrek > zeprik] {ağız} is. Keten tohumu. [DS]

zepsi, [Yun. dzepse] {ağız} is. Dalyanda, kaptanın üstüne çıktığı direğin tam karşısındaki direk. [DS]

zer¹, [zar / zer / zır / zör (yans.)] is. **1.** Rahatsız edici ses çıkarmayı, küçük tanecikler halinde düşmeyi, ileri geri konuşmayı anlatan kök. zer-il zeril. **2.** {ağız} Erkek eşekleri anırtmak için kullanılan ünlem. [DS]

zer², [Far. zer زر] {OsT} sf. **1.** Sarı. {ağız} (aynı) [DS] **2.** is. Altın. **3.** Para. **4.** {ağız} Pilavda kullanılan et suyu. [DS] ☞ **zer-efşân**, {OsT} → zerefşân. || zer-

- endüd**, {OsT} Altın yaldızlı. || **zer-feşân**, {OsT} Altın saçan; altın dolu. || **zer-gûn**, {OsT} Altın renginde. || **zer-i deh-pencî**, {OsT} Bakırla yarı yarıya karıştırılmış altın. || **zer-i dest-efşâr**, {OsT} Elle şekil verilebilecek kadar yumuşak altın. || **zer-i gül**, {OsT} bot. Çiçek tozu. || **zer-i kamer-tâb**, {OsT} Üzerinde ay resmi bulunan altın para. || **zer-i kâmil**, {OsT} Ayarı tam altın. || **zer-i mağribî**, {OsT} Ayarı tam altın; halis altın. || **zer-i mahbûb**, {OsT} İkinci Mustafa döneminde tuğralı olarak bastırılan altın sikke; (değeri yirmi beş kuruştı). || **zer-i mağribî**, {OsT} Saf altın. || **zer-i mablûb**, {OsT} Kalp altın. || **zer-i müşt-efşâr**, {OsT} Elle şekil verilebilecek kadar yumuşak altın. || **zer-i sâv**, {OsT} Ayarı tam altın parçası. || **zer-i sâve**, {OsT} → zer-i sâv. || **zer-i şeş-serî**, {OsT} Saf altın. || **zer-i tıla**, {OsT} Yaldız altını. || **zer-i vîje**, {OsT} Halis altın. || **zer-nigâr**, {OsT} Altınla işlenmiş. || **zer-sîne**, {OsT} Altın göğüslü.
- zer³**, -r'ı [Ar. zer' زرع] {OsT} is. **1.** Tohum ekme. **2.** Ürün; ekin. **3.** tasvf. Sofilerin çile ve oruca verdikleri ad. ☐ **zer'-i ibtî**, {OsT} bot. Yan tomurcuk. || **zer'-i re'sî**, {OsT} bot. Tepe tomurcuğu. || **zer ü zar**, {OsT} Tahıl ve süt ürünü.
- zer⁴**, [Ar. zâhir => zēr] {ağız} ünl. Ya; evet; öyle. [DS]
- zera**, [? zera] {ağız} is. Kartal; akbaba. [DS]
- zerab**, [Far. zer + âb زراب] (zera:b) {OsT} is. **1.** Yaldız mürekkep. **2.** Beyaz şarap.
- zerabi**, [Ar. zürbî > zerâbî زرابی] (zera:bi:) {OsT} is. Güzel döşemeler.
- zeraf**, [Far. zerâf زراف] (zera:f) {OsT} is. Zürafa.
- zerafe**, [Ar. zerâfe / zerrâfe زرافه] (zera:fe) {OsT} is. Zürafa.
- zerafi**, [Ar. zerâfe > zerâfî زرافى] (zera:fi:) {OsT} is. Zürafalar.
- zerak**, -ğî [Ar. zeraç زرق] {OsT} sf. Mavi; gök.
- zerana**, [? zerana] {ağız} is. Sütleğen. [DS]
- zerare**, [Ar. zerâre ذراره] (zera:re) {OsT} is. Saçılan şey; saç; saçıntı.
- zerari**, [Ar. zürriyet > zerârî ذرارى] (zera:ri:) {OsT} **1.** Soylar; nesiller; kuşaklar. **2.** Eş ve çocuklar.
- zerarih**, [Ar. zerrâh > zerârih ذراره] (zera:rih, h kalın söylenir) {OsT} is. zool. Kuduz böcekleri.
- zeravend**, [Far. zerâvend زراوند] (zera:vend) {OsT} is. bot. Loğusa otu; kaba kulak otu; kara asma; kurtluca, (*Aristolochia*).
- zeravendi**, [Far. zerâvendî زراوندى] (zera:vendi:) {OsT} is. bot. Loğusa otuna benzer bitkiler.
- zerba**, [Far. zerbâ زربا] (zerba:) {OsT} is. Saçma söz; zırva.
- zerbaf**, [Far. zer-bâf زرباف] (zerba:f) {OsT} is. Sırmalı kumaş dokuyan kimse; ustufacı.
- zerbaft**, [Far. zer-bâft زربافت] (zerba:ft) {OsT} is. Sırmalı kumaş; ustufa.
- zerbafte**, [Far. zer-bâfte زربافته] (zerba:fte) {OsT} sf. (Kumaş için) sırma ile dokunmuş; sırmalı kumaş; ustufa.
- zerbeft**, [Far. zer-beft زربفت] {OsT} is. Sırmalı kumaş.
- zerbi**, [Ar. zerbi / zerbiyye زربية / زربى] {OsT} is. Halı.
- zerbiyya**, [Ar. zerbiyya زربية] {OsT} is. Cezayir'de geleneksel olarak üretilen yumuşak halı.
- zercedvel**, [Far. zer-cedvel زرجدول] {OsT} is. El yazması kitapların sayfa kenarlarına altınla çekilen çizgi.
- zerd¹**, [Ar. zerd / zered زرد] {OsT} is. Halka halka örülmüş savaşçı zırhı.
- zerd²**, [Far. zerd زرد] {OsT} sf. **1.** Sarı. {ağız} (aynı) [DS] **2.** Sararmış; solgun; soluk.
- zerdab**, [Far. zerd-âb زرداب] (zerda:b) {OsT} is. **1.** Beyaz şarap. **2.** Safra. **3.** İrin; iltihap.
- zerdali**, [Far. zerd (sarı) + âlû (erik) زردآلو] (zerda:li) {OsT} is. bot. **1.** Akdeniz bölgesinde yetiştirilen, on beş metre kadar boylu, beyaz veya pembe çiçekli, küçük meyveli bir tür kayısı; sarı erik; acı kayısı; fişfiş, (*Armeniaca vulgaris*). **2.** Bu ağacın sarı renkli küçük kayısı büyüklüğündeki meyveleri. ☐ **zerdali dahından hottuk çıkartmak**, {ağız} Kolay işi kasıtlı olarak zorlaştırmak; olmayacak işler yaptırmak; yorgunu yokuşa sürmek.
- zerdalu**, [Far. zerd-âlû زردآلو] (zerda:lû:) {OsT} is. Zerdali.
- zerdane**, [Far. zer+dâne] {ağız} is. Pişmiş ayvanın kevgirden geçirilmesi ile yapılan bir marmelat. [DS]
- zerde**, [Far. zerde زرده] {OsT} is. **1.** Sarı nesne; sarı renk. **2.** Pirinç, safran, şeker, ararot ve su ile yapılan bir tür pelte. **3.** Yumurta sarısı. **4.** Safran. **5.** {ağız} Sütlaç. [DS] **6.** {ağız} Havuç. [DS]
- zerdeçal**, [Far. zerde-çüb (sarı çubuk) / zerde-çāv زرده چاو => zerdeçal] is. bot. **1.** Zencefilgillerden, sıcak ülkelerde yetişen, kök sapları nişastaca zengin otuz kadar türü bulunan ot; Hint safranı, (*Curcuma*). **2.** Bu otun kök sapından elde edilen beyaz, sarı ya da safran sarısında nişastaca çok zengin, kokulu boya maddesi.
- zerdeçav**, [Far. zerde-çüb / zerde-çāv زرده چاو] {OsT} is. → zerdeçub.
- zerdeçub**, [Far. zerde-çüb / zerde-çāv زرده چوب] {OsT} is. bot. Zerdeçal boyası.

zerdek, -ği [Far. zerd-ck] {ağız} is. Havuç. [DS]
zardeli, [Far. zerd+ālū => zardeli] {ağız} is. Zerdali; kayısı. [DS] ☞ **zardeli aşması**, {ağız} Kayısı. [DS]
zardene, [Far. zer-dāne => zardene] {ağız} is. Pirinç kabuğu. [DS]
zerdeva, [? zerdeva] is. zool. **1.** Ağaç sansarı, (*Martes martes*). **2.** Bu hayvanın postundan yapılan kürk; sansar kürk.
zardfam, [Far. zerd-fām زردفام] (*zardfa:m*) {OsT} sf. Sarı renkli.
zardgûş, [Far. zerd-gûş زردگوش] (*zardgu:ş*) {OsT} sf. **1.** Korkak; ürkek. **2.** İki yüzlü.
zardgûşe, [Far. zerd-gûşe زردگوشه] (*zardgu:şe*) {OsT} sf. → zerdgûş.
zardık, -ği [Far. zerd > zerd-ik] {ağız} is. **1.** Yumurta sarısı. **2.** Çekirdek. [DS]
zardî, [Far. zerdî زردی] (*zardi:ı*) {OsT} is. Sarı renkte olma; sarılık.
zardost, [Far. zer-düst زردوست] {OsT} sf. Cimri; pinti.
zardoy, [Far. zerd => zardoy ?] {ağız} is. **1.** Öd kesesi. **2.** Sarı. [DS]
zarduz, [Far. zer-düz زردوز] (*zerdu:z*) {OsT} sf. **1.** Altın ve sırma işleyen. **2.** Sırmalı; sırma ile işlenmiş.
zarduzan, [Far. zer-düzān زردوزان] (*zerdu:za:n*) {OsT} is. Sırma işi yapan ustalar.
zarduzi, [Far. zer-düzī زردوزی] (*zerdu:zi:ı*) {OsT} is. Deri üzerine altın yıldız işlemeli cilt.
Zerdüş, [Far. zerdüş زردشت] {OsT} is. **1.** Ateşe tapan. **2.** öz. is. Karanlık ve aydınlık diye iki tanrıya inanma esasına dayanan dinin kurucusu; Zarathustra.
Zerdüşçülük, -ğü [zerdüş-çü-lük] is. Mezdekçilik.
Zerdüşti [Far. zerdüş zerdüşti زردشتی] (*zerdüşti:ı*) {OsT} is. Zerdüş dininden olan kimse; Mecusî; ateşperest.
zere¹, [Far. zîrā => zere] (*ze're*) {ağız} zf. **1.** Çünkü. **2.** Oysa. **3.** Boşuna; boş yere. **4.** Hele. **5.** Öyle; evet. **6.** Hemen; sonra. **7.** Gerçek! **8.** Aman; sakın! [DS]
zere², [Ar. zaḥîre => zêre] (*ze:re*) {ağız} is. Tahıl; zahire. [DS]
zerede, [? zerede] {ağız} is. Pense. [DS]
zerefet, [Ar. zarāfet => zerefet] {ağız} is. Şaka. [DS]
zerefetçi, [zerefet-çi] {ağız} sf. Şakacı. [DS]
zerefşan, [Far. zer-efşān زر افشان] (*zerefşa:n*) {OsT} sf. **1.** Altın saçan. **2.** Altın kakmalı. **3.** is. bot. Bir lale türü. **4.** Serpme altınla yapılan süsleme. ☞ **zerefşān ebrū**, {OsT} Serpme altınla yapılan ebru.

zerek¹, -ği [scğrek / zeyreck > z̄creek] (*ze:rek*) {ağız} is. Keten tohumu. [DS]
zerek², -ği [Far. zer-ek] {ağız} is. **1.** Kehribar tane-sinden yapılmış gerdanlık. **2.** Gözün beyaz bölümünün sararmasına sebep olan hastalık; sarılık.
zerekî, [Far. zerekî] {ağız} is. Sarılık hastalığına yal-kalanmış kimse. [DS]
zerem, [Far. zîrā => zere-m] {ağız} bağ. Çünkü. [DS]
zerenderzer, [Far. zer-ender-zer زراندوز] {OsT} is. Sarı altın üzerine yeşil altınla yapılan süsleme. ☞ **zerenderzer nokta**, {OsT} Altın zemin üzerine yine altınla yapılan nokta.
zerendud, [Far. zer-endūd زراندود] (*zerendu:d*) {OsT} is. **1.** Kâğıt üzerine sıvama altın sürme işlemi. **2.** sf. Altın yaldızlı.
zerene, [Far. zîrā => zere-n-e / zere+ne] {ağız} bağ. Çünkü. [DS]
zerengade, [? zerengade / zellengada] {ağız} is. Ner-gis. [DS]
zerenze, [Soğd. zaranzā] (*zaranza:ı*) {eT} is. Yaban mersini, (*Carthamus tinctorius*). [DLT] ☞ **zerenze uruğu**, Yaban mersininin tohumu. [DLT]
zerrer, [Ar. zarar] {ağız} is. Zarar.
zerrerdar, [Ar. zarar + Far. -dār] {ağız} sf. Zararlı. [DS]
zergeni, [Far. zêr-zemîn => zergeni ?] {ağız} is. Bodrum. [DS]
zarf, [Ar. zarf] {ağız} is. Zarf.
zerfli, [Ar. zarb => zerp-li > zerf-li] {ağız} sf. Güçlü. [DS]
zenger, [Far. zer-ger زرگر] {OsT} is. Altın işleyen; kuyumcu. ☞ **zer-ger-i kâmil**, {OsT} Usta kuyumcu.
zengeran, [Far. zer-ger-ān زرگران] (*zegera:n*) {OsT} is. Kuyumcular.
zengerdan, [Far. zer-ger-dān زرگردان] (*zengerda:n*) {OsT} is. Boğazına ustasının nişanı olarak altın tel sarılmış olan menzil oku.
zergerdem, [Far. zenger-dem] {ağız} is. Orta boyda ayakkabı kalıbı. [DS]
zengeri, [Far. zer-gerī زرگری] (*zengeri:ı*) {OsT} Kuyumculuk.
zergi, [Ar. zerğ => zergi] {ağız} is. **1.** Güçlük. **2.** Ü-züntü; ezinç. [DS]
zershired, [Far. zer-ḥîred زرخرید] {OsT} sf. (Köle için) para ile satın alınan.
zershırid, [Far. zer-ḥırid زرخرید] (*zershıri:d*) {OsT} sf. → zershired.
zershıride, [Far. zer-ḥıride زرخریده] (*zershıri:de*) {OsT} sf. → zershired.
zerhoş, [Far. ser-ḥōş => zerhoş] {ağız} is. Sarhoş. [DS]

zerik¹, -ği [Far. zer-ik] {ağız} is. 1. Gözbebeği. 2. tıp. Sarılık. 3. Yumurta sarısı.

zerik², -ği [eT. yaruk > zerik] {ağız} is. Işık.

zer'i [Ar. zer'ī ذرعی] {zer-i:} {OsT} sf. huk. (Kumaş vb. için) arşın ile ölçülebilen.

zeri¹, -i'ı [Ar. zerī ذرع] {OsT} sf. Çabuk ve kolay olan.

zeri², -î'ı [Ar. zerī ذريع] {zeri:} {OsT} sf. Araya giren; aracılık eden; aracı.

zeri³, [Far. zer > zerī] {ağız} sf. Sarımsı. [DS]

zeri'a, [Ar. zerī'a ذریعه] {zeri:a} {OsT} is. 1. Bahane; vesile. 2. Fırsat.

zerik, -ği [? zerik] {ağız} is. Piliç. [DS]

zeriklemek, [zerik-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Uykuda sıçramak. [DS]

zeril, [zer(yans.) > zer-il] {ağız} is. Bağırma, zırlama anlatan yansımali gövde. ☞ **zeril zeril**, {ağız} Zır zır. [DS]

zerin¹, [Far. zer > zerīn زرین] {zeri:n} {OsT} sf. 1. Altına benzeyen; altın gibi. 2. Altınla ilgili. 3. {ağız} is. Güzün ekilen kılçıksız, sert buğday. [DS] ☞ **zerin-izār**, {OsT} Sarı benizli; solgun. || **zerin-kâse**, {OsT} Güneş. || **zerin-külâh**, {OsT} Güneş. || **zerin-sedef**, {OsT} Güneş. || **zerin-şâh**, {OsT} Kamış ka-lem.

zerin², [zer (yans.) > zer-in(ç)] {ağız} sf. Yoksul. [DS]

zerincemek, [zer (yans.) > zer-in(ç)-e-mek / zarınca-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-c(i)-yor] Ağlayıp sızlayarak bir istekte bulunmak; baş ağrıtmak; mızır-danmak. [DS]

zerinci, [zer (yans.) > zer-inc-i] {ağız} sf. Yoksul. [DS]

zerine, [Far. zerīn > zerīne زرینه] {OsT} sf. 1. Altın gi-bi olan; altına benzer. 2. is. Ekmek kırıntıları ile yapılmış çorba.

zer'iyat¹, [Ar. zer'ī > zer'īyyāt ذرعیات] {zer-īya:t} {OsT} is. Arşınla ölçülebilen şeyler.

zer'iyat², [Ar. zer'īyyāt ذرعیات] {zer-īya:t} {OsT} is. Ekim dikim işleri; çiftçilik; tarım.

zerk, -ki [Ar. zerḳ زرق] {OsT} is. 1. Batırma. 2. Bir sıvıyı şırınga ile verme; akıtma; içitme; içitim; en-jekte etme. 3. Dervişlerin giydiği mavi cüppe. 4. Dindar görünme. 5. İkiyüzlülük; hile; dalavere. 6. {ağız} Güçlük; eziyet. [DS] ☞ **zerk-âlūd**, {OsT} Ri-ya karışmış; riyalı. || **zerk-fürüş**, {OsT} İkiyüzlü; hileci; dalavereci. || **zerk etmek**, Sıvıyı şırınga ile vermek; akıtmak; içitmek.

zerka, -a'i [Ar. ezrak > zerḳā زرقاء] {zerka:} {OsT} sf. 1. (Kadın için) mavi gözlü. 2. Gök mavisi. 3. Mavi.

zerkâr, [Far. zer-kâr زرکار] {zerkâ:r} {OsT} sf. Sırma ile işlenmiş; sırmalı. ☞ **zerkâr libas**, {OsT} Sırmalı kumaştan yapılmış elbise.

zerkâri, [Far. zer-kârī زرکاری] {zerkâ:ri:} {OsT} 1. Altın işlemeciliği; sırmacılık. 2. sf. Altına benzer, sırma taklidi tellerle dokunmuş; zerkâra benzer.

zerkeş, [Far. zer-keş زرکش] {OsT} is. 1. Altın çeken usta; altın tel yapımcısı. 2. sf. Altınla işlenmiş; altın sırma ile dokunmuş. ☞ **zerkeş libās**, {OsT} Sırma ile dokunmuş ya da işlenmiş kumaştan yapılmış el-bise.

zerkûb, [Far. zer-kûb زرکوب] {zerkûb} {OsT} is. Altını döverek yıldız ya da varak yapan usta.

zerkülâh, [Far. zer-külâh زرکولاه] {zerkülâ:h} {OsT} is. Saray kapıcılarının giydiği üzeri sırma işlemeli kü-lah; üsküf.

zerlek, -ği [zer-le-k] {ağız} sf. Sık sık ağlayan; gözü sulu. [DS]

zerlemek, [zer (yans.) > zer-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Anırmak. 2. Anırır gibi çirkin sesler çıkarmak; zırlamak. 3. Ağlamak. 4. Oyunda mızık-çılık yapmak. [DS]

zermühre, [Far. zer-mühre زرمهره] {OsT} is. Altın parlatmak için, akikten, yeşimden ya da sert ağaç-tan yapılmış ucu sivri veya toparlak saplı bir araç.

zernigâr, [Far. zer-nigâr زرنگار] {zernigâ:r} {OsT} sf. Altınla işlenmiş; altın yaldızlı.

zernik, -ği [? zernik] {ağız} is. Toprak damlarda biriken suları akıtmaya yarayan oluk; çörtlen. [DS]

zernişan, [Far. zer-nişân زرنشان] {zernişa:n} {OsT} is. Metal üzerine altın kakma tekniği ile yapılan süs-leme.

zernüvis, [Far. zer-nüvis زرنویس] {zernüvi:s} {OsT} is. Altın yaldızla yazı yazan hattat; müzehhip.

zerpli, [Ar. zarb => zerp-li] {ağız} sf. Güçlü. [DS]

zerra, -a'ı [Ar. zirā'āt > zerrā' ذراع] {zerra:} {OsT} is. Tarımla uğraşan kimse; çiftçi.

zerrad, [Ar. zerd > zerrād زراد] {zerra:d} {OsT} is. Zırh ören usta; zırh ustası.

zerrafe, [Ar. zerrāfe زرافه] {zerra:fe} {OsT} is. Zürafa.

zerrah, [Ar. zerrāh ذراح] {zerra:h} {OsT} is. zool. Kuduz böceği.

zerrak, -kı [Ar. zerḳ > zerrāk زراق] {zerra:k} {OsT} sf. İki yüzlü; hilekâr.

zerrat, [Ar. zerre > zerrāt ذرات] {zerra:t} {OsT} is. Küçük parçalar; zerreler.

zerre, [Ar. zerre ذره] {OsT} is. 1. Çok küçük parçacık. 2. fiz. kim. Molekül. 3. ed. Sevgilinin ağzı (küçük-

lüğü yüzünden). **4.** Âşık ve âşığın gönlü (*Güneşe benzetilen sevgilinin karşısı olarak*). **5.** Eskiden kullanılan miskal (4,618 gr)'in askatlarından olup yaklaşık 2,254 mg'a denk ağırlık ölçüsü birimi. **6.** {ağız} Karım. [DS] **7.** {ağız} Nesnelerin iç bölümleri; iç. [DS] **zerre kadar**, Çok az; çok küçük; hiç mi hiç. || **zerre kadar** (bir şeyi) olsaydı, O şeyden çok az da olsa bulunsaydı, anlamında kullanılır. || **zerresi kalmamak**, Hiç kalmamak; bitmek; tükenmek. || **zerresi olmamak**, Hiç bulunmamak. || **zerrevâr**, {OsT} Zerre gibi; çok küçük; pek az.

zerrece, [zerre-ce] (*zerre'ce*) *zf.* Zerre kadar; çok az; azıcık olsun.

zerren, [Far. zerrîn زرین] {OsT} *is. bot.* → zerrin.

zerrevi [Ar. zerre > zerre-vî ذروی (*zerrevi:*)] {OsT} *is.*

1. Zerre ile ilgili; zerreye ilişkin. **2.** Molekülle ilgili; moleküler.

zerrin¹, [Far. zerrîn زرین (*zerrin:*)] {OsT} *sf.* **1.** Altından yapılmış. **2.** Sarı. **3.** Parlak. **4.** *bot.* Nergis; fulya. **zerrîn kadeh**, {OsT} *bot.* Bir tür nergis, (*Narcissus poeticus*). || **zerrîn kemer**, {OsT} Altın tellerle yapılmış kemer. || **zerrîn külâh**, {OsT} İmparatorluk döneminde, zülüflü ağalar denilen saray iç oğlanlarının görev anında ve tören sırasında giydikleri som altın sırma işlemeli keçe külâh.

zerrin², [Erme. c'orean = zerrin] {ağız} *is.* Güzün ekilen kılçıksız buğday. [DS]

zerringade, [Far. zerrîn + Ar. kadeh => zerringade] {ağız} *is.* Turuncu lale. [DS]

zerrişte, [Far. zer-rişte زرشته] {OsT} *is.* **1.** Sırma tel. **2.** *sf.* Altın renginde; sarı.

zersa, [Far. zer-sâ / zer-sây زرسای / زرسا] (*zersa:*) {OsT} *sf.* Altın varak yapan.

zersay, [Far. zer-sâ / zer-sây زرسای / زرسا] (*zersa:y*) {OsT} *sf.* → zersa.

zersine, [Far. zer-sîne زرسینه] (*zersine:*) {OsT} *sf.* **1.** (Kadın için) altın gibi sarı göğüslü. **2.** (Göğüs için) altın gibi sarı.

zerşikâf, [Far. zer-şikâf زرشکاف (*zerşikâ:f*)] {OsT} *is.* Boya ve altın yaldızın birlikte kullanılması ile yapılan boyama; boyalı halkâr.

zerşinas, [Far. zer-şinâs زرشناس (*zerşina:s*)] {OsT} *sf.* Altından anlayan; sarraf.

zert, [sert > zert] {ağız} *sf.* Sert. [DS]

zertar, [Far. zer-târ زرتار] {OsT} *is.* **1.** Sırma tel; altın tel. **2.** Güneş ışını.

zertari, [Far. zer-tarî زرتاری (*zertari:*)] {OsT} *is.* Sırma tel ile dokunan kumaş.

zertlek, -ği [zert (*yans.*) > zert-lek] {ağız} *sf.* **1.** Akılsız. **2.** Abartılı konuşan; yalan söyleyen. [DS]

Zertüşt, [Far. zertüşt زرتشت] {OsT} *is.* → Zerdüşt.

zeruri, [Ar. zarūrī] {ağız} *sf.* Zaruri.

zervarak, [Far. zer + Ar. varaq زرورق] {OsT} *is.* Aharlanıp mühreledikten sonra üzerine bir miktar altın serpilmiş bir tür kâğıt.

zerver, [Far. zer-ver زرور] {OsT} *sf.* Altın yaldızlı; altın yaldızla süslenmiş.

zerzaht, [? zerzaht] {ağız} *is.* Dayanma gücü. [DS]

zerzamba, [Far. zîr-i zemîn] {ağız} *is.* Bodrum. [DS]

zerze, [Ar. rezze => zerze] {ağız} *is.* **1.** Demirden yapılmış kapı mandalı veya sürgüsü. **2.** Kapı halkası. **3.** Kapı zinciri. [DS]

zerzebil, [Ar. sebîl => se(r)+sebil > zerzebil] {ağız} *sf.* Dağmık; bakımsız; yoksul. [DS]

zerzefil, [Ar. sebîl => se(r)+sebil > zerzefil] {ağız} *sf.* Dökülüp saçılmış. [DS]

zerzek, -ği [? zerzek] {ağız} *is.* Hoppa kadın. [DS]

zerzem, [Far. zîr-i zemîn => zerzem] {ağız} *is.* Bodrum. [DS]

zerzembul, [Far. zîr-i zemîn] {ağız} *is.* Bodrum. [DS]

zerzembe, [Far. zîr-i zemîn] {ağız} *is.* Bodrum. [DS]

zerzembî, [Far. zîr-i zemîn] {ağız} *is.* Bodrum. [DS]

zerzembildek, -ği [zer+zemb-il-dek] {ağız} *zf.* (Çıkagelmek için) eli boş olarak. [DS]

zerzeme, [Far. zîr-i zemîn] {ağız} *is.* Kiler. [DS]

zerzemi, [Far. zîr-i zemîn] {ağız} *is.* **1.** Bodrum. **2.** Yer kayması. [DS]

zerzemik, -ği [? zerzemik] {ağız} *is.* Dolu ile karışık yağın yağmur. [DS]

zerzene¹, [? zerzene] {ağız} *is.* Pazar günü. [DS]

zerzene², [Far. zîr-i zemîn] {ağız} *is.* Bodrum. [DS]

zerzevat, [Far. sebze + Ar. -ât > sebzevât / Ar. hâdra-vât => zerzevât زرزووات (*zerzeva:t*)] {OsT} *is.* Sebze türünden şeyler; sebze; göveri; göverti. **z** **zerzevat bahçesi**, Sebze bahçesi.

zerzevatçı, [zerzevat-çı] *is.* Sebze satan kimse; sebzeçi.

zerzevatçılık, -ği [zerzevat-çı-lık] *is.* Sebze satıcılığı; sebze satan kimsenin işi.

zesku, [? zesku] {ağız} *is.* Karatavuk. [DS]

zest, [Fr. zeste] *is.* Bazı yiyecek ve içecekleri kokulandırılmakta kullanılan ince kıyılmış limon, portakal ve ağaç kavunu kabuğu.

zeta, [Finike. zai / zayin > Yun. zeta] *is.* Yunan alfabesinin altıncı harfi olan "dz / z" (Ζ ζ)'nin adı.

zestan, [? zéstan] {ağız} *is.* Loğusa. [DS]

zet, [? zet] {ağız} *zf.* Biraz sonra. [DS]

zetetik, -ği [Yun. dzetetikos (*kuşkucu; araştırmacı*) > Fr. zététique] *sf.* **1.** Kuşkuculuğu felsefeye sokan Yunan düşünürü Pyrrhon'un yandaşı olan. **2.** *is.* Çözülmüş sayılan bir sorunun sonundan başa doğru

gidilerek her aşamasının denetlenerek doğrulanmasını öngören bir felsefi araştırma yöntemi.

zetin, [Ar. zeytūn => zētīn] {ağız} is. Zeytin. [DS]

zetyağı, [zeytin+yağı > zētyağı] {ağız} is. Zeytinyağı. [DS]

zev, -v'i [Ar. zev' زوء] {OsT} is. Ölüm dolayısı ile gelen üzüntü.

zevacir, [Ar. zācīre > zevācīr زواجير] (zeva:cir) {OsT} is. Yasaklayanlar; önleyenler; menedenler.

zevad, [Ar. zād زء > zevād زواد] (zeva:d) {OsT} is. Yiyecekler; azıklar.

zevade, [Ar. zevāde زءاء] (zeva:de) {OsT} is. Yiyecek stoku.

zevahif, [Ar. zāhīfe > zevāhīf زءاهف] (zeva:hif) {OsT} is. zool. Yerde sürünerek hareket eden hayvanlar; sürüngenler.

zevahir¹, [Ar. zāhīr > zevāhīr زءاخر] (zeva:hīr) {OsT} is. Coşkun denizler.

zevahir², [Ar. zāhīre > zevāhīr زءاهر] (zeva:hīr) {OsT} is. 1. Çiçekler. 2. Parlak yıldızlar.

zevahir³, [Ar. zāhīre > zevāhīr زءواهر] (zeva:hīr) {OsT} is. 1. Bir şeyin dışardan görünüşü; görünüm. 2. Dış yüz. ☞ **zevahiri kurtarmak**, Bir işi gerektiği gibi değil de üstünkörü bir şekilde, yapmış desinler diye yapmak; görünüşü kurtarmak.

zeva'ib¹, [Ar. zūābe > zevā'ib ذءائب] (zeva:ib) {OsT} is. Zülüfler; perçemler; kâküller.

zeva'ib², [Ar. zāib > zevāib ذءائب] (zeva:ib) {OsT} is. Eritilmiş olan şeyler; eriyenler; erimiş olan şeyler.

zeva'id, [Ar. zevā'id ذءاءء] (zeva:id) {OsT} is. 1. Fazlalıklar; eklentiler; ilaveler. 2. Vergilere sonradan eklenen kısım. 3. *isl. huk.* Herhangi bir hizmet karşılığı olmaksızın, vakıflardan bir kimseye verilen şey; vakıf yardımı. 4. *müz.* Arap müziğinde süs notalarının adı. ☞ **zevā'id-i munfasıla**, {OsT} *fik.* Gebe hayvanın karnındaki yavru gibi ayrıca satışı mümkün olmayan fazlalıklar. || **zevā'id-i muttasıla**, {OsT} *fik.* Hayvanların semizliği gibi ayrıca satışı mümkün olmayan şeyler.

zeva'il, [Ar. zāile > zevā'il ذءاءل] (zeva:il) {OsT} is. Kaybolan şeyler; yok olanlar; zeval bulucu nesnelere.

zeval, -li [Ar. zevāl ذءاءل] (zeva:l) {OsT} is. 1. Yerinden ayrılıp gitme; terk etme. 2. Yok olma; tükenme; ortadan kalkma; ölme; sona erme. 3. Bozulma; düşme; yenilme; aşağı inme. 4. Suç; kabahat; sorumluluk; mesuliyet. 5. Öğle zamanı; eski saat düzeninde on iki. 6. *huk.* Mukataası verilerek alınan izinle mirî topraklar üzerine ekilen ağaçların ya da yapılan binaların tümüyle yok olması. ☞ **zeval**

bulmak, *Bozulup yok olmak; çökmek.* || **zevale ermek**, *Bozulup yok olmak; çökmek.* || **zevale yüz tutmak**, *Yok olmaya, bozulmaya, alçalmaya, yıkılmaya başlamak.* || (birine) **zevali olmak**, *Bir kimse için zararlı olmak; zararı dokunur kişi olmak.* || **zeval-nā-pezīr**, {OsT} *Sona ermeyen; geçici olmayan.* || **zeval-pezīr**, *Geçici olan; sona eren.* || **zeval vakti**, *Öğle namazı vaktinin girmesinden önce güneşin tam tepede olduğu zaman.* || **zeval vermek**, *Zarar vermek; yok etmek.* || **zeval vermemek**, *Korumak.*

zevalī [Ar. zevāl > zevālī ذءاءل] (zeva:li:) {OsT} *sf.* 1. Yok olma ile ilgili; yok oluşa ilişkin. 2. Öğle vaktiyle ilgili. ☞ **zevalī saat**, {OsT} *Öğle vaktinin tam 12.00 olarak kabul edildiği saat.*

zevalsiz, [zeval-siz] (zeva:lsiz) *sf.* Yok olmayan; ortadan kalkmayan; bitmeyen.

zevamil, [Ar. zāmīle > zevāmīl ذءاءمل] (zeva:ml) {OsT} *is.* 1. Küçük yükler. 2. Yük hayvanları.

zevan, [Far. zevān ذءوان] (zeva:n) {OsT} *is.* 1. Zıvana. 2. Delice denilen yoz buğday.

zevane, [Far. zevāne ذءوانه] (zeva:ne) {OsT} *is.* 1. İki ucu açık küçük boru. 2. Birbirine geçirilecek aletlere açılan boru şeklindeki delik. 3. Sigara ağızlığının ucuna geçirilen madenî yüksük; zıvana. 4. Sigaranın içilecek tarafına geçirilmiş karton veya başka maddeden yapılmış küçük borumsu nesne.

zevanī [Ar. zāniye > zevānī ذءوانی] (zeva:ni:) {OsT} *is.* Zina eden kadınlar.

zevar, [? zavar] {ağız} *is.* Kıрма yem. [DS]

zevat, [Ar. zāt > zevāt ذءاءء] (zeva:t) {OsT} *is.* 1. Kişiler; kimseler. 2. Önemli, saygıdeğer kimseler. ☞ **zevāt-ı ma'düde**, {OsT} *Sayılı kimseler.*

zevaya, [Ar. zāviye > zevāyā ذءاءیا] (zeva:ya:) {OsT} *is.* 1. Köşeler; dönemeçler. 2. Küçük tekkeler; zaviyeler. 3. *mat.* Açılar. ☞ **zevaya-yı mütecevire**, {OsT} *mat.* *Yöndeş açılar.* || **zevaya-yı mütenazıra**, {OsT} *mat.* *Karşılıklı açılar.* || **zevaya-yı mütekabile**, {OsT} *mat.* *Karşılıklı açılar.*

zevb, [Ar. zevb ذءوب] {OsT} *is.* Erime.

zevc, [Ar. zevc ذءوع] {OsT} *is.* 1. İki şeyden oluşan bütün; çift. 2. Bir çifti oluşturan parçalardan her biri. 3. Karı kocanın her biri. 4. Erkek eş; koca.

zevcāt, [Ar. zevce > zevcāt ذءوءاءء] (zevca:t) {OsT} *is.* Kadın eşler; zevceler.

zevce, [Ar. zevc > zevce ذءوءه] {OsT} *is.* Erkeğin evli olduğu kadın; eş; karı.

zevcelik,-ği [zevce-lik] *is.* Zevce olma durumu; karlık; eşlik.

zevceyn, [Ar. zevce > zevceyn ذءوءین] {OsT} *is.* Karı koca.

zevcî [Ar. zevc > zevcî / zevciyye زوجيه / زوجى] (zevci:) {OsT} sf. Eşleri ilgilendiren; karı kocaya ait; karı koca ile ilgili.

zevciyyet, [Ar. zevcî > zevciyyet زوجيت] {OsT} is. Karı koca olma durumu; eşlilik; evlilik.

zevciyyülesabi, -bi'ı [Ar. zevciyyü'l-eşâbi' الاصابع] (zevciyyülesabi:) {OsT} zool. Çift parmaklılar.

zevç, -ci [Ar. zevc زوج] {OsT} is. Erkek eş; koca.

zevda, [Far. sevdâ => zevda] {ağız} is. Sevda; aşk. ☞ **zevda olmak**, {ağız} Sevdalanmak; âşık olmak. [DS]

zeve, [? zeve] {ağız} is. Erkek deveyi çekmek için, dişi deveye örtülen renkli, süslü, kokulu örtü. [DS]

zeveban, [Ar. zevbân ذويان] (zeveba:n) {OsT} is. fiz. Ergime; erime. ☞ **zevebân etmek**, {OsT} Erimek; erimek.

zevelge, [? zevelge] {ağız} is. Örme saman sepeti. [DS]

zevg, [Ar. zevğ زوغ] (zevg) {OsT} is. Bir şeyi bir yana meyillendirme; eğme.

zevgan, [Ar. zevğân زوغان] (zevgā:n) {OsT} is. tıp. Bir organın bulunduğu yerden ayrılması; başka bir yere kayması.

zevi-, [Ar. zū > zevî ذوى] (zevi:) {OsT} ön ek. Başına getirildiği Arapça kelimelere "sahip, malik" anlamı katarak birleşik kelimeler yapan ön ek. ☞ **zevi'l-ayn**, {OsT} tasvf. Hakk'ı zahiren, halkı batınen görenler. || **zevi'l-ensâb**, {OsT} huk. Yakınlar; akrabalar. || **zevi'l-enyab**, zool. Azı dişli hayvanlar. || **zevi'l-erhâm**, {OsT} huk. Ölüye birinci dereceden mirasçı bulunmaması durumunda mirasçı olabilecek kimseler. || **zevi'l-ervâh**, {OsT} Ruh sahibi olanlar; canlılar. || **zevi'l-hayât**, Yaşayanlar; ömrü olanlar. || **zevi'l-ihtirâm**, {OsT} Saygıdeğer kişiler. || **zevi'l-ihtişâm**, {OsT} İhtişam sahipleri. || **zevi'l-iktidâr**, {OsT} İktidar sahibi kimseler. || **zevi'l-i'tibâr**, {OsT} Sözü geçen kimseler. || **zevi'l-mefâsil**, {OsT} zool. Eklemliler. || **zevi'l-ukul**, {OsT} 1. Akıl sahipleri; akli olanlar. 2. tasvf. Halkı zahiren, Hakk'ı batınen görenler. || **zevi'n-nühye**, {OsT} Akıl sahipleri. || **zevi's-sadaya**, {OsT} Memeliler.

zevile, [Yun. zeula] {ağız} is. Zelve. [DS]

zevk, [Ar. zevk ذوق] (k, kalın söylenir) {OsT} is. 1.

Bir isteğin yerine getirilmesinden, hoşça giden veya çekici bir şeyin elde edilmesinden, düşünülmesinden doğan hoş duygu; hoşnutluk; haz. 2. Hoşça giden ve insanda hoşnutluk uyandıran şey. 3. Güzeli çirkinden ayırt etme yetisi; bir kimsenin ya da toplumun estetiğe dayalı görüşü; beğeni. 4. Cinsel haz; cinsel doyum. 5. Hoşça giden ve eğlendiren şey. 6. Tat, lezzet. 7. (Nezakat sözlerinde) hoşnutluk ve

onama belirtisi. 8. mecaz. Eğlence. 9. biy. Tadım. 10. tasvf. Manevî haz. ☞ (bir şeyden) **zevk almak**, 1. Hoşlanmak; tat almak; beğenmek. 2. İlgi duymak; sevmek. || **zevk-âlud**, {OsT} Zevkle karışık. || **zevk-bahş**, {OsT} → zevkbahş. || **zevk-cü**, {OsT} 1. Eğlence arayan. 2. Zevkine düşkün. || **zevk-cüyân**, {OsT} 1. Eğlence arayanlar. 2. Zevkine düşkün olanlar. || **zevk-cüyâne**, {OsT} Zevkine düşkün olanlar gibi; zevk düşkünlerine layık biçimde. || (bir şeyden) **zevk duymak**, 1. Hoşlanmak; tat almak; beğenmek. 2. İlgi duymak; sevmek. || **zevk ehli**, Eğlenmeyi ve hoşça vakit geçirmeyi seven ve bilen kimse. || **zevk etmek**, Eğlenmek; alay etmek. || **zevk için**, 1. Yalnız eğlenmek için; zorunluluk duymadan. 2. Alay etmek için. || **zevki çıkmak**, Hoşça gitmek; haz duyulmak. || **zevk-i dil**, {OsT} → zevkidil. || **zevk-i imtizâc**, {OsT} Bir olma, uyuşma zevki. || **zevk-i müdâm**, {OsT} Hiç bitmeyen zevk. || (kendi) **zevkinde olmak**, Başka bir şeye aldırmaksızın yalnız kendi eğlencesini düşünmek. || (kendi) **zevkinde bakmak**, Başka bir şeye aldırmaksızın yalnız kendi eğlencesini düşünmek. || **zevkine gelmek**, Hoşuna gitmek; hoşlanmak; beğenmek. || **zevkine gitmek**, Hoşuna gitmek; hoşlanmak; beğenmek. || **zevkine mecbur**, Eğlenceye, zevke düşkün. || **zevkine varmak**, Bir şeyin tadını, güzelliğini bütün yönleri ile ve gereği gibi duymak. || **zevkini bozmak**, Zevk alınacak bir şeyi zevk alınamaz hâle getirmek; tadını kaçırmak. || (bir şeyin) **zevkini çıkarmak**, O şeyin güzelliğinden, tadından olabildiği kadar çok yararlanmak; çok zevk sağlamak. || (bir şey, birinin) **zevkini okşamak**, (O kimse) o şeyden hoşlanmak; beğenisine uygun düşmek. || **zevk-ı rûh-ı dildâr**, {OsT} Sevgilinin yanağının verdiği zevk. || **zevk-ı safâ**, {OsT} Eğlenme; keyif etme; eğlence. || **zevk-ı selim**, {OsT} → zevkiselim. || **zevk-i sûret**, {OsT} 1. Görünüşün verdiği zevk. 2. Resimden alınan zevk. || **zevk-ı vasl**, {OsT} Kavuşma sevinci; kavuşmanın verdiği zevk; buluşma, beraber olma zevki. || **zevkten dört köşe olmak**, Çok sevinip keyiflenmek; aşırı ölçüde zevk duymak. || **zevk u safâ**, {OsT} → zevkusafa. || **zevk u tarab**, {OsT} 1. Eğlence. 2. müz. Klasik Türk müziğinden birleşik bir makam. || (bir kimseye) **zevk vermek**, Onda büyük bir hoşnutluk uyandırmak; hoşuna gitmek; zevk duymasını sağlamak. || **zevk-yâb**, {OsT} Zevk bulan; zevkini, tadını alan.

zevkan, [Ar. zevk > zevkân ذوقاً] (ze'vkan) {OsT} zf. Zevk bakımından; zevk açısından.

zevkbahş, [Ar. zevk+ Far. bahş ذوق بخش] {OsT} sf. 1. Zevk veren. 2. is. müz. Klasik Türk müziğinden birleşik bir makam.

zevkıyat, [Ar. zevk > zevkıyyât ذوقيات] (zevkıya:t) {OsT} is. → zevkiyat.

zevki [Ar. zevk > zevkī ذوقی] (zevki:) {OsT} *sf.* Zevkle ilgili; zevke ait.

zevkidil, [Ar. zevk-ı dil ذوق دل] {OsT} *is.* 1. Gönlün zevki. 2. *müz.* Klasik Türk müziğinde birleşik bir makam.

zevkiselim, [Ar. zevk-i selīm ذوق سليم] (zevkiseli:m) {OsT} *is.* 1. Selamette olan zevk. 2. Zevkin en yüksek derecesi. 3. Sezme kabiliyeti. ☞ **zevkiselim sahibi**, *Beğenme ve algılamaya yeteneğe tam olan.*

zevkiyat, [Ar. zevkiyyāt ذوقیات] (zevkiya:t) {OsT} *is.* Zevkle, eğlence ile ilgili şeyler.

zevklenme, [zevk-le-n-me] *is.* Zevklenmek eylemi.

zevklenmek, [zevk-le-n-mek] *dönşl. f. [-ir]* 1. Zevk duymak; zevk almak; hoşlanmak. 2. {ağız} (Kişi ile) alay etmek; onunla eğlenmek. [DS]

zevkler, [zevk-ler] *is.* Bir kimsenin kişiliğine uygun eğilimlerinin, seçimlerinin, beğenilerinin tümü. ☞ **zevkler ve renkler tartışılmaz**. (*Zevk alınacak, hoşlanılacak özel şeyler için*) herkes kendine göre değerlendirme ve tercih yapma hakkına sahiptir.

zevкли, [zevk-li] *sf.* 1. Zevk veren; hoşya giden. 2. Estetik ölçülere uygun olan ve güzellik duygusu uyandıran. 3. İnce bir estetik duygusuna sahip olarak güzeli çirkinden ayırt edebilen. 4. *zf.* Seçkin bir zevki yansıtır biçimde. ☞ **zevкли gelmek**, *Hoşlanmak.*

zevksiz, [zevk-siz] *sf.* 1. Zevk vermeyen; hoşya gitmeyen; tatsız. 2. Güzellik duygusu uyandırmayan; beğenilmeyen. 3. (Kişi için) estetik duygulardan yoksun. 4. *zf.* Zevk yoksunluğunu yansıtır biçimde.

zevksizlik, -ği [zevk-siz-lik] *is.* 1. Zevk yoksunluğu. 2. Zevksiz bir kimsenin niteliği. 3. Zevksiz bir şeyin niteliği.

zevkperest, [Ar. zevk + Far. perest ذوقپرست] {OsT} *sf.* Eğlenceye aşırı derecede düşkün.

zevkperestan, [Ar. zevk + Far. perestān ذوقپرستان] (zevkperesta:n) {OsT} *is.* Eğlenceye aşırı derecede düşkün olanlar.

zevkperestî, [Ar. zevk + Far. perestî ذوقپرستی] (zevkperesti:) {OsT} *is.* Eğlenceye aşırı derecede düşkünlük.

zevkusefa, [Ar. zevk u şafā ذوق و صفاء] (zevkusafa:) {OsT} *is.* Eğlenme; eğlence.

zevle¹, [Yun. dzeula => zevle زوله] {eAT} {OsT} {ağız} *is.* Çift öküzünün boyunduruktan çıkmaması için öküzün boynunun iki yanına gelecek şekilde boyunduruğa geçirilen ağaç çivi; zelve. [DS]

zevle², [? zevle زوله] {OsT} *is.* 1. Ekilecek yerin alanını belirlemekte kullanılan bir ölçü; evlek. 2. {ağız} Yapılan bir işten elde edilen kazancın bir kişi yarım, diğer iki kişi de dörtte birer paya sahip olmak şartıyla girilen ortaklık. [DS]

zevli¹, [Yun. zeula] {ağız} *is.* Zelve. [DS] ☞ **zevliileri ters çevirmek**, {ağız} *Birini zor duruma sokmak; tehdit etmek.*

zevli², [Far. serv => zevli] {ağız} *is.* Servi. [DS]

zevra, -a'i [Ar. ezver > zevrā زوراء] (zevra:) {OsT} *sf.* 1. Boynu eğri; doğru olmayan. 2. *öz. is.* Bağdat. 3. Dicle nehri.

zevrak¹, [Ar. zevrak زورق] {OsT} *is.* 1. Kayık; sandal. 2. İnce cam şişe. 3. Mekke'de yapılan ve içine zenzem konulan şişe. 4. Çiçek vazosu. 5. *dnz.* Eskiden küçük gemilere verilen ad. ☞ **zevrak-ı derün**, {OsT} *Gönül gemisi.* || **zevrak-ı şerif**, {OsT} *Padişahın bindiği kayık.* || **zevrak mektubu**, {OsT} *Mekke'de hacılara su dağıtan hademeye verilerek üzere gönderilen hediyeyi bildiren mektup.* || **zevrak-süvār**, {OsT} *Kayığa binmiş.*

zevrak², -ği [? zevrak / zavrak] {ağız} *is.* Hıyar. [DS]

zevrakçe, [Ar. zevrak + Far. -çe زورقچه] {OsT} *is.* Küçük kayık; sandalcık.

zevraki [Ar. zevrakī زورقی] (zevraki:, *k kalın söylenir*) {OsT} *sf.* 1. Kayıkla ilgili. 2. Kayıksı; kayığımsı.

zevtir, [Yun. zeuktur => zevtir] {ağız} *is.* Zelve bağı. [DS]

zevvak, [Ar. zevk > zevvāk ذواق] {OsT} *sf.* 1. Bir şeyden çok fazla zevk alan. 2. Bir şeyi çok deneyen. 3. Yemeğin veya herhangi bir şeyin tadına bakan; çasnigir.

zevvakin, [Ar. zevvāk > zevvākīn ذواقین] (zevvaki:n, *k kalın söylenir*) {OsT} *is.* Padişahın yemeklerinin tadına bakan kimse; çasnigir. ☞ **zevvākīn-i hāssa**, {OsT} *Çasnigir.* || **zevvākīn-i dergāh-i ālī**, *Çasnigir.*

zevze, [Far. sebz => sebze > zevze] {ağız} *is.* 1. Sebze tarlası. 2. Tohumdan yetişen yeşil soğan; göver. [DS]

zevzece, [zevze-ci] {ağız} *is.* Soğan tohumu yetiştiren kimse; iskacı. [DS]

zevzek, -ği [Far. sebük-seng (çabuk; hafif) زوزك] {OsT} *sf.* 1. Ölçüsüz davranan. 2. Tatsız ve yersiz konuşan; geveze. 3. Esrar (uyuşturucu).

zevzekçe, [zevzek-çe] (zevze'kçe) *zf.* Zevzek bir kimseye yakışır biçimde; zevzek gibi.

zevzeklenme, [zevzek-le-n-me] *is.* Zevzeklenmek eylemi.

zevzeklenmek, [zevzek-le-n-mek] *gçsz. f. [-ir]* Zevzeklik etmek.

zevzeklik, -ği [zevzek-lik] *is.* 1. Zevzek olma durumu; zevzek kimsenin özelliği. 2. Tatsız ve yersiz konuşma; gevezelik. ☞ **zevzeklik etmek**, *Tatsız ve yersiz konuşmak; zevzekçe konuşmak veya davranmak.*

zevzeyh, [zevzek > zevzeyh] {ağız} *sf.* Önemsiz, değersiz ve anlamsız konuşan; zevzek. [DS]

zevzir, [ʔ zevzir] {ağız} is. Sığırcık. [DS] **zevzir taşı**, {ağız} Damarlı mermer. [DS]

zey¹, -y'ı [Ar. zey' ذبع] {OsT} is. Herkes tarafından duyulma, bilinme.

zey², [sey > zey] {ağız} is. Şap. [DS]

zeybak, [Far. jive > Ar. zıbağ / zeybağ زيبق] {OsT} is. kim. Cıva.

zeybaki [Ar. zıbağ > zeybakī زيبقى] (zeybaki:, k kalın söylenir) {OsT} sf. Cıva ile ilgili.

zeybek¹, -ği [say-bek / sağ-bek] is. 1. Bir efenin yanında bulunan, yiğitliği, gözü pekliği dolayısıyla takdir toplamış olup kızanların eğitimi ve disiplini ile görevli kimse; efe yardımcısı. 2. Batı Anadolu'da efelere verilen isim. 3. Bu kişilere özgü oyunlar ve bu oyunlara eşlik eden oyun havası; zeybek havası; zeybek oyunu. 4. Eskiden, dört takımından oluşan tulumbacı sandığına verilen ad. **zeybek bıçağı**, Zeybeklerin kullandığı sapı kulaklı bir tür eğri kama; zeybek kaması. || **zeybek havası**, 1. Zeybek oyunlarına eşlik eden ezgilere verilen ad. 2. mecaz. Kısa ve net konuşma. || **zeybek oyunları**, Batı Anadolu bölgesinde oynanan kaynağını ve adını tanınmış zeybeklerden alan oyunlara verilen ad.

zeybek², -ği [Ar. zıbağ => zéybek] {ağız} is. Cıva. [DS]

zeyc, [Ar. zic > zeyc زيغ] {OsT} is. Yıldızların hareketlerini ve yerlerini göstermek için düzenlenmiş cetvel.

zeyde, [Ar. ziyāde] {ağız} sf. Çok; aşırı; fazla.

zeyegan, [Ar. zeyğ / zeyegān زيغان] (zeyega:n) {OsT} is. → zeyg.

zeyerek, -ği [seğrek / zeyerek] {ağız} is. Keten tohumu. [DS]

zeyf, [Ar. zeyf زيف] {OsT} sf. (Para için) karışık; kalp; silik.

zeyfi, [Ar. seyfi => ? zeyfi] {ağız} is. Doğandan küçük bir av kuşu. [DS]

zeyg, [Ar. zeyğ زيغ] {OsT} is. 1. Bir tarafa eğilme; meyletme. 2. Kuşkulanma. 3. Doğruluktan ayrılma.

zeyhlenmeyh, [Ar. zevk => zevk-le-n-mek > zeyhlehmayh] {ağız} döşl. f. [-ir] Alay etmek; zevklenmek. [DS]

zeyil, -yli [Ar. zeyl ذيل] {OsT} is. 1. Bir şeye sonradan eklenen kısım; o şeyin devamı. 2. Kuyruk. 3. Etek. 4. Son; sonuç. 5. Bir yazıya ek olarak yazılan yazılar; bir eseri tamamlamak için yazılmış başka bir kitap. **zeyil olmak**, Eklenmek.

zeyilname, [Ar. zeyl + Far. nāme ذيلنامه] (zeyilna:me) {OsT} is. Sigortacılıkta önceden yapılmış ve yürürlükte olan bir sigortada yapılan değişiklikler ve bu değişiklikleri gösteren ek belge.

zeyin, [Ar. zihn => zehin > zeyin] {ağız} is. Zihin; akıl. [DS]

zeyinli, [Ar. zihn => zihin-li > zeyin-li] {ağız} sf. Akıllı. [DS]

zeyinsiz, [Ar. zihn => zihin > zeyin-siz] {ağız} sf. 1. Aklı az. [DS] 2. Dikkatsiz.

zeyker, [Far. zih-gir => zeyker] {ağız} is. 1. Yüzük. 2. İncili, süslü yüzük. 3. Dokuma tezgâhında eğimli bölüm. 4. sf. Gövdesi biçimli, uzun boylu. 5. Çok kuru; zayıf. 6. Huysuz; geçimsiz; sert. [DS]

zeykir, [Far. zih-gir => zeykir] {ağız} sf. Çok ince. [DS]

zeyl, [Ar. zeyl ذيل] {OsT} is. → zeyil. **zeyl-i dūdî-i a'verî**, {OsT} anat. Kör bağırsak.

zeyle, [Yun. dzeula => zevle > zeyle] {ağız} is. Zelve. [DS]

zeylek, -ği [seğrek > zeyrek > zeylek] {ağız} is. Keten tohumu. [DS]

zeylen, [Ar. zeyl > zeyl-en ذيل] (ze'ylen) {OsT} zf. Ek olarak; altta; sonda.

zeylhane, [Ar. zeyl + Far. hāne ذيلخانه] (zeyilha:ne) {OsT} is. müz. Saz eserlerinde, peşrev ve saz semailerinde dördüncü haneden sonra gelen haneye verilen ad.

zeylimen, [Far. seg-bān => seğmen > zeylimen] {ağız} sf. Yakışıklı. [DS]

zeyliyat, [Ar. zeyl > zeyliyyāt ذيليات] (zeyliya:t) {OsT} is. Ek olarak yazılanlar; ekler; zeyiller.

zeylname, [Ar. zeyl + Far. nāme ذيلنامه] (zeyilna:me) {OsT} is. → zayilname.

zeyn, [Far. zeyn زين] {OsT} is. Süs; bezek. **zeyn-ü'd-dîn**, {OsT} Dinin süsü; dinin ziyneti. || **zeyn-ü'l-âbidîn**, {OsT} İbadet edenlerin süsü.

zeyrek¹, -ği [Far. zirek / zeyrek زيرك] {OsT} sf. 1. Anlayışlı; uyanık; zeki; akıllı. {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} Eli uz. [DS] 3. {ağız} İlgi çekici. [DS]

zeyrek², -ği [seğrek / zeyrek] {ağız} is. Keten tohumu. [DS] **zeyrek beziri**, {ağız} Keten tohumu yağı. [DS] || **zeyrek otu**, {ağız} Keten bitkisi. [DS]

zeyrek³, -ği [sedrek > seyrek > zeyrek] {ağız} is. Aralıklı; seyrek. [DS]

zeyreklenmek, [zeyrek-le-n-mek زيركلنمك] {OsT} döşl. f. [-ür] Anlayışlı görünmek.

zeyreklik, -ği [zeyrek-lik] is. Anlayışlı ve uyanık kimsenin özelliği; uyanıklık; anlayışlılık.

zeyt, [Ar. zeyt زيت] {OsT} is. 1. Yağ. 2. Zeytin yağı. {ağız} (aynı) [DS] **zeyt-i gayr-ı müceffif**, {OsT} Donmayan yağ. || **zeyt-i hacer**, {OsT} Taş yağı; petrol. || **zeyt-i hırvâ'**, {OsT} Hint yağı. || **zeyt-i mü-**

- ceffif**, {OsT} *Donan yağ.* || **zeyt-i müşemma'**, {OsT} *Yakı.* || **zeyt-i tayyar**, {OsT} *Uçucu ve kokulu yağ.*
- zeytin**, [Ar. zeytūn زيتون] is. **1.** bot. Zeytingillerden, gümüş rengindeki uzunca oval yaprakları kışın dökmeyen Anadolu kökenli, Akdeniz bölgesinde yetişen meyvelerinden yağ çıkarılan 12-15 metre boyunda bir ağaç, (*Olea*). **2.** Bu bitkinin ham iken yeşil olgunlaşınca siyahlaşan etli ve yağca zengin meyvesi. **3.** sf. Zeytin ağacından yapılmış; zeytin kaplama. ☞ **zeytin dalı**, *1. Zeytin ağacının yapraklı dalı. 2. Barış sembolü olarak kullanılan yapraklı zeytin dalı.* || **zeytin dalı uzatmak**, *Barış için ilk adımı atmak.* || **zeytin ezmesi**, *İşlenmiş zeytinin ezilmesi ile yapılan yiyecek.* || **zeytin güvesi**, zool. *Pul kanatlılar takımından, parlak gri renkli, zeytin ağacının yaprak, çiçek ve tanelerini kemirerek zarar veren bir böcek, (Prays olerellus).* || **zeytin kurdu**, zool. *Kın kanatlılar takımından kahverengi veya siyah renkte, zeytin ağacına zarar vererek onun kurumasına neden olan bir böcek.* || **zeytin rengi**, *Koyu gri ve siyah arası renk.* || **zeytin silme**, *Zeytin tanelerine benzer süs motifi.* || **zeytin sineği**, zool. *Meyve sineğigiller familyasından zeytin tanelerine zarar veren bir böcek.* || **zeytin yaprağı**, {ağız} *Bir çeşit zoka.* [DS] || **zeytin yeşili**, *Koyu nefti yeşil.*
- zeytinci**, [zeytin-ci] is. **1.** Zeytin yetiştiren üretici. **2.** Zeytin ticareti yapan tüccar.
- zeytincilik,-ği** [zeytin-ci-lik] is. Zeytin üretim ve ticareti.
- zeytingiller**, [zeytin-gil-ler] is. bot. İki çeneklilerden zeytin, yasemin, dişbudak, leylak gibi bitkileri içine alan, sıcak ve ılıman bölgelerde yetişen bitişik taç yapraklı ağaç ya da ağaççıklar familyası, (*Oleaceae*).
- zeytinli**, [zeytin-li] sf. Üzerinde veya içinde zeytin bulunan.
- zeytinlik,-ği** [zeytin-lik] is. **1.** Zeytin ağaçları bulunan yer; zeytin yetiştirilen yer. **2.** Zeytin konulan kap veya yer.
- zeytinsi**, [zeytin-si] sf. Zeytine benzeyen; zeytin gibi; zeytin biçiminde olan. ☞ **zeytinsi meyve**, bot. *Erik, kayısı, kiraz gibi tek çekirdekli meyveler.*
- zeytinsiz**, [zeytin-siz] sf. İçinde ya da üzerinde zeytin bulunmayan; zeytini olmayan.
- zeytinyağı**, [zeytin+yağ-ı] b. is. Zeytin tanelerinden çıkarılan bitkisel yağ. ☞ **zeytinyağı gibi üste çıkmak**, *Haksız olduğu hâlde haklı imiş gibi kendisini kabul ettirmek; suçu olduğu hâlde haksızlığa uğramış gibi davranmak.*
- zeytinyağlı**, [zeytin+yağ-lı] sf. İçinde zeytinyağı bulunan; zeytinyağı ile pişirilmiş olan. ☞ **zeytinyağlı dolma**, *Zeytinyağı kullanılarak pişirilmiş dolma.* || **zeytinyağlı fasulye**, *Et konulmaksızın zeytinyağı ile pişirilmiş fasulye.* || **zeytinyağlı sarma**, *Zeytin-*
- yağı ile pişirilmiş sarma.* || **zeytinyağlı yemek**, *Yağ olarak zeytinyağı kullanılarak pişirilmiş yemek.*
- zeytun**, [Ar. zeytūn زيتون] (*zeytu:n*) {OsT} is. → zeytin. ☞ **zeytun gara** (kara), {ağız} *Koyu zeytin yeşili.* [DS]
- zeytuni** [Ar. zeytūn > zeytūnī زيتوني] (*zeytu:ni:*) {OsT} sf. Zeytin rengine çalan kahverengiye dönük yeşil renkte olan; zeytin yeşili.
- zeytuniye**, [Ar. zeytūn > zeytūniyye زيتونية] (*zeytu:-niyye*) {OsT} is. bot. Zeytingiller.
- zeytün**, [Ar. zeytūn] {ağız} is. Zeytin. [DS]
- zeyvan**, [? zeyvan] {ağız} is. Bez parçası. [DS]
- zeyyal,-li** [Ar. zeyl > zeyyal ذيال] (*zeyya:l*) {OsT} sf. **1.** Kuyruğu olan; kuyruklu. **2.** Uzun etekli.
- zeyyat**, [Ar. zeyt > zeyyāt زيات] (*zeyya:t*) {OsT} sf. **1.** Zeytinyağı çıkaran. **2.** Zeytinci.
- zeyzan**, [? zeyzan] {ağız} is. Fırtına ile karışık hızlı yağan yağmur. [DS]
- zeze**, [? zeze] {ağız} is. Gırtlak. [DS]
- zı¹**, [Ar. zı ظ] {OsT} is. Arap alfabesinin on yedinci, Arap asıllı Türk alfabesinin yirminci harfinin adı; ebcet hesabında 900 karşılığıdır.
- zı²**, [? zı] {ağız} is. Arı kovanı. [DS]
- zı'a**, [Ar. zı'a ضعه] {OsT} is. İşlenen toprak; tarla vb.
- zıb**, [zab / zap / zıb / zıp / zip / zop (yans.)] is. Hızlı ve düzensiz yürümeyi, koşmayı, sıçramayı ve birden ortaya çıkmayı anlatan kök. *zıb-ır-da-mak, zıb-ıl-da-k*
- zıba¹, -a'ı** [Ar. zābu' / dābu' > zībā' ضباع] (*zıba:*) {OsT} is. zool. Sırtlanlar.
- zıba²**, [? zıba] {ağız} sf. **1.** (Kişi için) iri yarı, şişman ve uzun boylu. **2.** Büyük demir çivi. [DS]
- zıbab**, [Ar. zābb > zībāb ضباب] (*zıba:b*) {OsT} is. zool. Kertenkeleler; kelerler.
- zıbabiye**, [Ar. zībābiyye ضبابية] (*zıba:biye*) {OsT} is. zool. Sürüngenler. ☞ **zıbābiye-i berriye**, zool. *Kara sürüngenleri.* || **zıbābiye-i māiye**, zool. *Suda yaşayan sürüngenler.*
- zıbar**, [? zıbar] {ağız} is. Posa. [DS]
- zıbara**, [? zıbara] {ağız} sf. Baldırı çıplak; serseri; zibidi. [DS]
- zıbarma**, [zıb (yans.) > zıb-ar-ma] is. Zıbarmak eylemi.
- zıbarmak**, [zıb (yans.) > zıb-ar-mak] gçsz. f. [-ır] {ağız} **1.** (Çoğunlukla hayvan için) ölmek; gebermek. **2.** Yatmak; uyumak. **3.** Çok içip sızmak. **4.** Düşmek. [DS]
- zıbartmak**, [zıb-ar-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] **1.** Çok dövmek; ezmek. **2.** Öldürmek. [DS]
- zıbcık,-ği** [zıb-çık] {ağız} is. **1.** Zurna ve düdüklere

- takılan ötücü dil. **2.** Kalın değnek; sopa. **3.** *sf.* İri ve ağır. [DS]
- zibga**, [Rus. zipka => zibga] {ağız} *is.* Geniş ağılı, dar paçalı bir şalvar türü; potur. [DS]
- zıbgın**, [Far. zıpun => zıpkın / zıbgın] {ağız} *is.* Koyun ve keçinin kuyruk ucu. [DS]
- zıbiç**, **-cı** [? zıbiç] {ağız} *is.* Kiraz, dut, üzüm gibi meyvelerin ince sapı. [DS]
- zıbıdı**, [zıb-ı(d)-ı] {ağız} *sf.* Çıplak. [DS]
- zıbıdı**, [zıb (yans.) > zıb-ı(d)-ı] *is.* Kısa boylu, çelimsiz, basit kimse.
- zıbık¹**, **-ği** [zıb (yans.) > zıb-ık] {ağız} *is.* **1.** Erkeklik organı. **2.** Erkeklik organına benzetilen nesne veya onu andıran hareket. **3.** Kamış veya benzeri bir şeyden yapılan düdü. **4.** Tıpa; mantar. [DS] ☞ **zıbık tutmak**, {ağız} Bir işte uzun süre çalışmak. [DS]
- zıbık²**, **-ği** [zıb (yans.) > zıb-ık] {ağız} *sf.* **1.** İnce uzun. **2.** Uzun boylu. **3.** (Elbise için) dar. **4.** Hovarda. **5.** Korkunç. [DS]
- zıbık³**, **-ği** [zıb (yans.) > zıb-ık] {ağız} *is.* **1.** Bir yağındaki buzağı; dana. **2.** Yeni doğan kuş yavrusu. [DS]
- zıbık⁴**, **-ği** [zıb (yans.) > zıb-ık] {ağız} *sf.* Çok ıslak. [DS]
- zıbıklama**, [zıbık-la-ma] {ağız} *is.* Dolma tüfeğin barut veya saçmasını harbi ile sıkıştırma. [DS]
- zıbıklı**, [zıbık-lı] {ağız} *sf.* Maskara. [DS]
- zıbildak¹**, **-ği** [zıb (yans.) > zıb-ıl-dak] {ağız} *sf.* **1.** Baldırı çıplak; serseri; zibidi. **2.** Delidolu; hoppa. [DS]
- zıbildak²**, **-ği** [zıb (yans.) > zıb-ıl-dak] {ağız} *is.* **1.** Doğanmadan, yağda pişirilip yenilen fasulye veya börülce. **2.** Haşlanarak tuzlanmış taze fasulye. [DS]
- zıbildan**, [zıb (yans.) > zıb-ıl-dan] {ağız} *is.* → zıbildak². [DS]
- zıbin**, [İt. giubbone زین] {ağız} *is.* **1.** {eAT} Eskiden kaftan altına giyilen kısa gömlek. **2.** Pamuklu kumaştan yapılmış mintan; kolsuz giyecek; entari. **3.** Bebeklere iç çamaşırı olarak giydirilen ince pamukludan yapılmış önu çapraz bağlanan kısa ve kollu çamaşır. **4.** Kadınların giydiği kolsuz dış gömleği. **5.** İç yelege. **6.** El tezgâhlarında dokunan kalın bezden yapılan astarsız ceket. **7.** Yelek. **8.** Kadın elbisesi. **9.** Üçetek. **10.** İki etekli uzun elbise. **11.** Kısa kollu iç gömleği. **12.** Kısa ceket. **13.** Paçaları dar erkek donu. **14.** Şalvar. **15.** Kuşak. [DS]
- zıbına**, [İt. giubbone] {ağız} *is.* Üçetek. [DS]
- zıbindırık**, **-ği** [zıv-in-dir-ık > zıb-in-dirık] {ağız} *sf.* Uzun boylu. [DS]
- zıbirdak**, **-ği** [zıb-ır-dak] {ağız} *sf.* Sıçrayarak koşan. [DS]
- zıbirdamak**, [zıb-ır-da-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-d(i)-yor] Sıçrayarak koşmak. [DS]
- zıbir¹**, [zığ (yans.) > zığ-ır > zıbir] {ağız} *sf.* Kumlu toprak. ☞ **zıbir toprak**, {ağız} Kumlu, çakıllı odunlu için yöğrulamayan toprak. [DS]
- zıbir²**, [zıp-ır > zıb-ır] {ağız} *sf.* **1.** Güçlü. **2.** Atılğan; taşkın; delişmen. **3.** Olumsuz davranan. [DS]
- zıbirga**, [zıb-ır-ga] {ağız} *is.* Pırnal odunu. [DS]
- zıbırtmak**, [zıb-ır-t-mak] {ağız} *gçl. f.* [-ır] **1.** Budamak. **2.** Kavga veya tartışmada karşısındakini sindirmek. **3.** Sövmek; atıp tutmak. [DS]
- zıbitmak¹**, [zıb (yans.) > zıb-it-mak] {ağız} *gçl. f.* [-ır] **1.** Dövmek. **2.** Azarlamak. [DS]
- zıbitmak²**, [zıb (yans.) > zıb-it-mak] {ağız} *gçl. f.* [-ır] **1.** Atmak; fırlatmak. **2.** Yalan atmak. [DS]
- zıbka**, [Rus. zipka] {ağız} *is.* Potur; zıпка. [DS]
- zıbkın**, [Far. zūpin] {ağız} *is.* Meyve düşürmekte kullanılan sırık. [DS]
- zıblık**, **-ği** [zıb-lık] {ağız} *sf.* Semiz. [DS]
- zıbuk¹**, **-ğu** [zıb-uk] {ağız} *sf.* Çok zayıf. [DS]
- zıbuk²**, **-ğu** [zıb-uk] {ağız} *sf.* Saygısız. [DS]
- zıbuklu**, [zıbuk-lu] {ağız} *sf.* Akılsız. [DS]
- zıbun**, [İt. giubbone زبون / زیبون] {eAT} {OsT} {ağız} *is.* **1.** Zıbin. [DS] **2.** {OsT} Entari.
- zıd**, **-ddı** [Ar. zıdd ضد] {OsT} *sf.* → zıt.
- zıddan**, [Ar. zıdd > zıddeyn / zıddān ضدان] (zıdda:n) {OsT} *is.* İki karşıt kutup; iki zıt şey.
- zıddeyn**, [Ar. zıdd > zıddeyn ضدين] {OsT} *is.* → zıddan.
- zıddî** [Ar. zıdd > zıddî ضدى] (zıddi:) {OsT} *sf.* **1.** Karşıt; ters. **2.** Bir şeyin karşıtı ile ilgili.
- zıddiyet**, [Ar. zıddî > zıddiyyet ضديت] {OsT} *is.* **1.** Karşıtlık; zıtlık. **2.** Geçimsizlik; çekemezlik; zıtlık.
- zı'f**, [Ar. zı'f ضعف] {OsT} *is.* Bir şeyin sayı olarak iki katı.
- zıfır**, [Ar. sıfr => sıfır > zıfır] {ağız} *is.* Sıfır. [DS] ☞ **zıfırı bitirmek**, {ağız} Ölmek. [DS]
- zıfırı**, [Ar. zefir => zıfır > zıfırî] {ağız} *sf.* → zıfırî. ☞ **zıfırı karanlık**, {ağız} Koyu karanlık. [DS]
- zıfr**, [Ar. zıfr ظفر] {OsT} *is.* **1.** Tırnak. **2.** Çengel. **3.** Pençe.
- zıgal**, [? zıgal] {ağız} *is.* Darı. [DS]
- zıgarmak**, [zıg-ar-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-ır] Büyüğe karşı gelmek. [DS]
- zıggın**, [Ar. zaqqum => zıkkım > zıggın] {ağız} *is.* Zehir; ağı. [DS]
- zığ¹**, [zığ (yans.)] *is.* Sürekli yağmayı, dökülmeyi anlatan kök. zığ-ır zığır.
- zığ²**, [zığ / zık (yans.)] *is.* **1.** Sürekli söylenmeyi, ötmeyi; mızıkçılık etmeyi anlatan kök. zığ zığ, zığ-ar-mak **2.** *is.* {ağız} Çıkışma; paylama. [DS] ☞ **zığ virmek** (vermek), {ağız} Azarlayarak uyarmak. [DS]

- ziğ³**, [ziğ] {ağız} *is.* **1.** Sulu çamur; çamur. **2.** Gübre suyu. [DS]
- ziğal**, [ziğ-al] {ağız} *sf.* Kurnaz. [DS]
- ziğanak**, -ğı [ziğ (yans.) > ziğ-anak] {ağız} *is.* Çıkışma; paylama; kızma; uyarma. [DS]
- ziğarbi**, [ziğarbi] {ağız} *is.* Kirpi. [DS]
- ziğarcı**, [ziğ-ar-cı] {ağız} *sf.* Mızıkçı. [DS]
- ziğarmak**, [ziğ-ar-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* **1.** Çıkışmak; azarlamak. **2.** Karşı gelmek; emir dinlemek. **3.** Mızıkçılık etmek. **4.** Haksızlık etmek. [DS]
- ziğda**, [ziğda] {ağız} *is.* Zihin. [DS]
- ziği**, [ziği] {ağız} *is.* **1.** Tahıl koymaya yarayan büyük sepet. **2.** Arı kovanı. [DS]
- ziğil**, [ziğil] {ağız} *is.* **1.** Diş eti. **2.** Damak. [DS]
- ziğim**, [ziğim > zığim] {ağız} *is.* Geyik; alageyik; sığim. [DS]
- ziğir¹**, [ziğ (yans.) > ziğ-ır] *is.* Sürekli yağmayı ve dökülmeyi anlatan yansımali gövde. ☞ **ziğir ziğir**, {ağız} (Yağmak, dökülmek için) taneler, damlalar hâlinde sürekli ve ses çıkararak. [DS]
- ziğir²**, [ziğ (yans.) > ziğ-ır] {ağız} *is.* Toprak ve kum karışık arazi; çöl. [DS]
- ziğirdim**, [ziğ-ır-dım] {ağız} *is.* Fırtına ile birlikte yağın kar ve yağmur karışımı yağış. [DS]
- ziğitmak**, [ziğ-it-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* Üşümek. [DS]
- ziğlam**, [ziğ-la-m] {ağız} *zf.* Dosdoğru. [DS]
- ziğlan**, [ziğ-la-n] {ağız} *sf.* (Çam ağacı için) uzun. [DS]
- ziğlanmak**, [ziğ-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Hızlanmak. [DS]
- ziğlatma**, [ziğ-la-t-ma] {ağız} *is.* Pancar. [DS]
- ziğli**, [zağ-lı / ziğ-lı] {ağız} *sf.* (Hayvan için) hızlı giden; güçlü. [DS]
- ziğva**, [Rus. zipka => zıpka > ziğva] {ağız} *is.* Potur; zıpka. [DS]
- zih¹**, [Far. zih / zih ʔ] {OsT} *is.* **1.** Bir şeyin kenarı. **2.** Keman yayının kirişi.
- zih²**, [Ar. (Sur. zēh ʔz)] *is.* **1.** Giyeceklerin kol, yaka, etek vb. kenarlarına dikilen şerit veya kaytan. {ağız} (aynı) [DS] **2.** Marangoz işlerinde ince kenar pervazı. **3.** Kitap sayfasının kenarlarını çerçeveleyen çizgi. **4.** Telli ve saplı çalgıların ses tablasını ve sırtını çevreleyen ince kenar süsü. **5.** Kenar suyu. ☞ **zih çekmek**, {ağız} Kıyısına şerit geçirmek. [DS]
- zihā**, [zihā] {ağız} *is.* Dolma tüfek doldururken barut ve saçmayı sıkıştırılmakta kullanılan bez. [DS]
- zihar**, [Ar. zihār ٤١١] (zihā:re) {OsT} *is.* **1.** Karşılıklı yardımlaşma. **2. huk.** Eskiden, erkeğin karısını kendisinin evlenmesi yasak olan bir kimseye benzetmesi ve bu suretle ortaya çıkan boşanma.
- zihare**, [Ar. zahr > zihāre ٤١١] (zihā:re) {OsT} *is.* Bir giyeceğin dış yüzü; dış taraf.
- zihī**, [sık-ı > zihī] {ağız} *sf.* Güçlü; sıkı; iyi. [DS]
- zihilamak**, [sık-ı-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Zorlamak; sıkılmak. [DS]
- zihim**, [Ar. zaḫḫum => zikkim > zihim] {ağız} *is.* Ağrı; zehir. [DS]
- zihim**, [sığın > zığim > zihim] {ağız} *is.* Sığın; alageyik. [DS]
- zihlama**, [zih-la-ma] *is.* Zihlamak eylemi.
- zihlamak**, [zih-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Kenarına zih geçirmek.
- zihlanma**, [zih-la-n-ma] *is.* Zihlanmak eylemi.
- zihlanmak¹**, [zih-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Zihlamak eylemi yapılmak.
- zihlanmak²**, [zih-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* (İstemeyerek verilen yemek için) zıkkımlanmak. [DS]
- zihli**, [zih-lı] *sf.* Zihli olan.
- zihni**, [zihni] {ağız} *sf.* (Tencere dibi veya yemek tadı için) yanıksı. [DS]
- ziht**, -dı [ziht] {ağız} *is.* Öküz sürerken kullanılan ucu çivili değnek. [DS]
- zihtlamak**, [ziht-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Ucu çivili değnekle dürterek sürmek; nodullamak. [DS]
- zik¹**, [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng (yans.)] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zik-ır-tı*
- zik²**, [zang / zank / zık / zıng / zink (yans.)] *is.* Birden durmayı, düşmeyi, yerine oturmayı; çınlamalı seslenmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zik-adak, zik(k)-a çalmak, zik(k)-a-la-mak, zik-la-mak, zık zık* ☞ **zık çalmak**, {ağız} *folk.* Oyunda yenilenin ayaklarından tutarak kalçasını yere vurmak. [DS]|| **zık demek** (demek), {ağız} *Birdenbire düşerek zık sesi çıkarmak.* [DS]|| **zık diye**, {ağız} *Birdenbire.* [DS]|| **zık zık**, {ağız} (Düşmek için) sık sık ve birdenbire. [DS]
- zik³**, [ziğ / zık (yans.)] *is.* Sürekli söylenmeyi, ötmeyi; mızıkçılık etmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zik-ramak*
- zika**, [zika] {ağız} *is.* Hardal otu. [DS]
- zikadak**, -ğı [zık (yans.) > zık-adak] {ağız} *zf.* Birdenbire; zıngadak. [DS]
- zikazığ**, [zık (yans.) > zık-a-zığ] {ağız} *sf.* Ağzına kadar dolu; zıngazıncık. [DS]
- zıkgak**, -ğı [zık (yans.) > zık-ga-k] {ağız} *sf.* (Nesne için) limon gibi sulu. [DS]
- zıkgım**, [Ar. zaḫḫum => zikkim > zıkgım] {ağız} *ünl.* Ağılan; öl! [DS]
- zıkı**, [sık-ı > zık-ı] {ağız} *is.* Ağızdan dolma tüfeklerde barut ve saçmayı sıkıştırmak için kullanılan bez veya keçe parçası; sıkı. [DS]
- zıkırdamak**, [zık (yans.) > zık-ır-da-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* Tıkırtı yapmak; gürültü etmek. [DS]

zıkırtı¹, [zik (*yans.*) > zık-ır-tı] {ağız} is. 1. Yürürken ayakkabının çıkardığı ses. 2. Gereksiz ve can sıkıcı söylenme. 3. Söz; konuşma. [DS]

zıkırtı², [zik-ır-tı] {ağız} is. 1. Hırçınlık; aksilik. 2. İnat, ayak direme. [DS]

zıkka, [zik-ka] {ağız} zf. “Zık” diye ses çıkararak. ☞ **zıkka çalmak**, {ağız} Kargatulumba edip yere çalmak. [DS]

zikkalamak, [zıkka-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Kargatulumba edip yere çalmak. [DS]

zikkıl, [Ar. şaykal => zikkıl] {ağız} is. Sıvanın üstünü yağlayıp parlatma. [DS]

zikkılı, [zikkı(l)-lı] {ağız} sf. Süslü. [DS]

zikkıltı, [zik(k)-ıl-tı] {ağız} ünl. Öl; ağılan! [DS]

zikkım, [Ar. zaqqūm {زقي} is. 1. {ağız} Ağı; zehir. [DS] 2. {ağız} Acı. [DS] 3. mecaz. Zararlı etkileri olan içki, sigara gibi şeyler. 4. {ağız} İsteksiz yenilen veya istemeyerek verilen yemek; acı lokma; lokma. 5. sf. Yaramaz. [DS]

zikkımlanma, [zikkım-la-n-ma] is. Zikkımlanmak eylemi.

zikkımlanmak, [zikkım-la-n-mak] dönşl. f. [-ır] 1. (Kendisine kızılan veya yediği şey uygun görülmeyen birine karşı duyulan öfke belirtisi olarak) yemek; içmek; doymak. 2. gçl. f. Bir şeyi yemek, içmek.

zikki, [Ar. zikkī {زقي} (zikki:, k kalın söylenir) {OsT} is. İçine sıvı konulan deri kap; tulum.

zıklamak¹, [zik-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Yorulmak. [DS]

zıklamak², [Ar. zıdd => zık-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] İnatlaşmak; zıtlaşmak. [DS]

zıklanmak, [zik-la-n-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] → zikkımlanmak. [DS]

zıkra, [ʔ zıkra] {ağız} sf. Cimri; pinti. [DS]

zıkramak, [zik-ra-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-r(i)-yor] Huysuzlanıp ağlamak; zırlamak. [DS]

zıkva, [Rus. zipka => zıkva] {ağız} is. Zıpka; potur. [DS]

zıl¹, -li [Ar. zıl {ظل} {OsT} is. 1. Gölge. 2. Koruma; himaye altına alma. ☞ **zıl-ālūd**, {OsT} Gölgesi. || **zıl-ı arz**, {OsT} gök b. Yerin gölgesi. || **zıl-ı evvel**, {OsT} tasvf. Allah. || **zıl-ı memdūd**, {OsT} Uzamış gölge. || **zıl-ı sâni**, {OsT} Dünya. || **zıl-ı zalil**, {OsT} Koyu gölge. || **zıl'ullah**, {OsT} Allah'ın gölgesi; halife ve hükümdarlara verilen unvan. || **zillü's-şebâb**, {OsT} İlk gençlik çağları. || **zıl ü ziya**, {OsT} Gölge ve ışık. || **zıl ü zül**, {OsT} 1. Horluk; alçaklık. 2. Alçak gönüllülük; itaat.

zıl², [zığıl / zıl] {ağız} is. Diş eti; damak. [DS]

zıl³, [zil] {ağız} is. 1. Güç. 2. Güç kullanılarak sığdırılan nesne. [DS]

zılal, -li [Ar. zıll > zılâl {ظلال} (zılâ:l) {OsT} is. Gölgeler. ☞ **zılâl-ı ehvâl**, {OsT} Korkunun gölgeleri. || **zılâl-ālūd**, {OsT} Gölgesi.

zılale, [Ar. zılâl > zılâle {ظلالة} (zılâ:le) {OsT} is. Gölgecik.

zılam, [Ar. zılm > zılâm {ظلام} (zıla:m) {OsT} is. Zulüm.

zılamak, [zıl-ar-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Kaymak. [DS]

zıldır¹, [zıl-dır] {ağız} sf. 1. Aç ve çıplak; yoksul. 2. Zayıf; dayanıksız. 3. Başiboş; işsiz. [DS] ☞ **zıldır zıldır**, {ağız} 1. Çırtlıçıplak. 2. Yırtık pırtık elbiseli. [DS] || **zıldır zıldır dolaşmak**, {ağız} Başiboş, işsiz olarak dolaşmak. [DS] || **zıldır zıldır olmak**, {ağız} Yırtık pırtık olmak. [DS]

zıldır², [zıl-dır] {ağız} is. Şırlı. ☞ **zıldır zıldır**, {ağız} Şırlı şırlı. [DS]

zıldırzop, [zıl-dır+zop] {ağız} zf. Düşünmeden; birdenbire. [DS]

zıleylemek, [zıl+ey-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-ır] Kaçmak. [DS]

zılğ, [Ar. zılğ {ظلف} {OsT} is. 1. Yarık toynak. 2. Sığır, koyun, keçi gibi hayvanların çift tırnakları.

zılga, [zıl-ga] {ağız} is. Kısa kollu ince ceket. [DS]

zılğan, [zıl-gan] {ağız} is. Kıkırdak. [DS]

zılğar¹, [zıl-gar] {ağız} is. 1. Genç ve uzun ağaç. 2. Genç çam ağacı. 3. sf. Uzun, iri yarı ve gürbüz. [DS]

zılğar², [zıl-gar] {ağız} is. Sabanlarda kullanılan ayar zinciri. [DS]

zılğar³, [zıl-gar] {ağız} is. Bir çift koşum hayvanı yükü çekemediği zaman arabanın önüne koşulan ikinci çift hayvan. [DS]

zılğar⁴, [zıl-gar] {ağız} is. Baskı; zorlama. [DS]

zılğış, -cı [Ar. zılğış => zılğış > zılğış] {ağız} is. Paylama; azarlama. [DS] ☞ **zılğış gibi**, {ağız} (Gitmek için) hızla; durmadan. [DS]

zılğid, [Ar. zılğış => zılğit] {ağız} is. Azar; paylama. [DS]

zılğidır¹, [zılğı-dır] {ağız} sf. Zayıf; dayanıksız. [DS]

zılğidır², [zıl-ğit-ır] {ağız} is. Tokmak. [DS]

zılğidlı, [zılğit-lı] {ağız} sf. Baskı yapan; güç sahibi. [DS]

zılğın, [Ar. zılğış => zılğit > zılğın] {ağız} is. Azarlama; paylama. [DS]

zılğır, [zıl-ğır] {ağız} sf. Başiboş; işsiz; aylak. [DS]

zılğit¹, [Ar. (Sur.) zılğış {ظلمة} {ağız} is. 1. Korkutma; çıkışma; gözdağı; azarlama; paylama. 2. Bağırıp alkışlayarak beğenisini belirtme. 3. Bir kimseyi başka birine karşı kışkırtma. 4. Ağıt; ağlama. 5. Güç; baskı. [DS] ☞ **zılğit çekmek**, Bağırarak coşturmak; kışkırtmak. || **zılğit virmek** (ver-

mek), {ağız} [Bir kimseyi azarlayıp korkutmak; gözdağı vermek. DS]|| **zılgıt yemek**, {ağız} Birisi tarafından azarlanmak; korkutulmak. [DS]

zılgıt², [zıl-gı-t] {ağız} is. Hız. [DS]

zılgıt³, [zıl-gı-t] {ağız} sf. Zayıf. [DS]

zılgıt⁴, [zıl-gı-t] {ağız} sf. Kaba, saygısız, onursuz kimse. [DS]

zılgıt⁵, [Ar. zalgıta => zılgıt] is. **1.** müz. Tefin iç kısmına dizili metal halkalara verilen ad. **2.** {ağız} Müzikte ses. [DS]

zılgıtdamah, [zılgıt-la-mak > zılgıt-da-mağ] {ağız} gçl. f. [-r] [-d(i)-yor] Kışkırtmak. [DS]

zılgıtlamak¹, [zılgıt-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Döverek ya da azarlayarak gözdağı vermek. [DS]

zılgıtlamak², [zılgıt-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Kışkırtmak. **2.** Topluca sevinç sesleri çıkarmak. [DS]

zılgıt, -dı [Ar. zalgıta => zılgıt] {ağız} is. Zılgıt. [DS]

zılgıtlamak, [zılgıt-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Topluca sevinç sesleri çıkarmak. [DS]

zılıhik, -ği [? zılıhik] {ağız} is. **1.** Kertenkele. **2.** Çekirge. [DS]

zılık, -ği [? zılık] {ağız} sf. **1.** Her işe ve konuşmaya gereksiz yere karışan. **2.** Yapılan anlaşmayı bozan; mızıkçı. [DS]

zılık, [? zılık] {ağız} is. Pazı (sebze). [DS]

zılkar, [zıl-ka-r] {ağız} is. **1.** Genç çam ağacı. **2.** Uzun ve iriyarı erkek. [DS]

zılıkç, -cı [Ar. zılğıta => zılgıt / zılıkç] {ağız} is. Zılgıt. [DS]

zılıktı, -dı [Ar. zılğıta => zılgıt / zılıktı] {ağız} is. Zılgıt. [DS]

zılıktlamak, [zılıkt-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Azarlayarak veya döverek gözdağı vermek; korkutmak. **2.** Topluca sevinç sesleri çıkarmak. [DS]

zılıktlı, [zılıkt-lı] {ağız} sf. Hızlı. [DS]

zılla¹, [zıl-la] {ağız} zf. **1.** Hiç. **2.** Kesinlikle; hiçbir zaman. **3.** bağ. Eğer. [DS]

zılla², [Far. zırā => zılla] {ağız} bağ. **1.** Eğer. **2.** zf. Her zaman. [DS]

zıllak, -ği [zır-la-k > zıl-la-k] {ağız} sf. Gürültü eden; zırlayan. [DS]

zıllı¹, [zıl-la / zıl-lı] {ağız} zf. Kesinlikle. [DS]

zıllı², [zıl-lı] {ağız} sf. Ters. [DS]

zılıhçı, [zıllı-cı] {ağız} sf. Mızıkçı. [DS]

zılıhık, -ği [zıl-lık] {ağız} sf. Mızıkçı. [DS]

zılılm, [zıl-lı-m] {ağız} zf. Kesinlikle. [DS]

zılılmak, [zıl-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Oyunda mızıkçılık etmek. [DS]

zılındırmak, [sal-ın-dır-mak>zılın-dır-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] (Kişi için) iple asmak. [DS]

zıllızılık, -ği [zıl-lı+zılık] {ağız} is. Söğüt dalından yapılan düdü. [DS]

zıllı [Ar. zıll > zıllı ظلي] (zılli:) {OsT} sf. **1.** Gölgeyle ilgili; gölgeye ait. **2.** is. mat. Tanjanta ait.

zıllık, -ği [zıl-lik] {ağız} is. Soğan cücüğü. [DS]

zılliyet, [Ar. zıllı > zılliyet ظليت] {OsT} is. Tanrı'nın yeryüzünde gölgesi sayılmaları dolayısıyla hükümdarların taşıdığı nitelik. ☞ **zılliyet-penāh**, {OsT} Kendisine Allah'ın gölgesi olması dolayısıyla sığılılan; hükümdar. || **zılliyet-penāhî**, {OsT} Hükümdarlık.

zılmak, [zıl-mak] {ağız} gçsz. f. [-ar] **1.** Kaymak. **2.** Sıvışmak. [DS]

zılu, [? zılu] {ağız} is. Gübre. [DS]

zım¹, [zam / zım / zom / zum (yans.)] is. Vurmayı, çarpmayı, düşmeyi, çalmayı; düzensiz yürümeyi ve bu biçimde gevezelik etmeyi anlatan kök. zım zum, zım+zık, zım+zır-ık

zım², [Far. zer-zemīn => zem > zım] {ağız} is. Yer altı; zemin altı. ☞ **zımı zımına**, {ağız} ilenç. Yerin dibine; Cehennem dibine! [DS]

zımad, [Ar. zımād ضماد] (zıma:d) {OsT} is. tıp. **1.** Yaranın üstüne sarılan merhemli sargı. **2.** İlaç; yakı; lapa. ☞ **zımād-ı hardal**, {OsT} tıp. Hardal yakısı.

zımak, -ği [zı-mak] {ağız} sf. **1.** Güneş görmeyen yer; kuz. **2.** Ormanın sık ağaçlı yeri. [DS] ☞ **zımak yer**, {ağız} Güneş görmeyen yer. [DS]

zıman, [Far. zebān => zımān] {ağız} is. **1.** Dil; lisan. **2.** Tat alma organı; dil.

zımar, [Ar. zımār ذمار] (zıma:r) {OsT} is. **1.** Korunması gerekli olan şey; namus; ırz. **2.** huk. Kafesten kaçan kuş, karşılığı olmayan alacak, nereye konulduğu belli olmayan eşya gibi yararlanılması mümkün olmayan şey.

zımara, [? zımara] {ağız} is. Yerin dibi (ilenç sözünde). [DS]

zımarı, [? zımarı] {ağız} is. Sirke. [DS]

zımarı, [Yun. zumarı] {ağız} is. Çiğ ekmek. [DS]

zımazık, -ği [zımk-a+zımk] {ağız} zf. Hıncahınç; dopdolu; ağzına kadar dolu. [DS]

zımb, [zamb / zımb / zomb / zömb / zumb (yans.)] is. Rastgele vurmayı, çarpmayı, düzensiz yürümeyi ve bu biçimde gevezelik etmeyi anlatan kök. zımb-ıl-da-mak, zımb-ır-da-t-mak, zıb-ır-tı

zımba, [Far. sümbe / zunbe (delgeç)] (zı'mba) is. **1.** Mukavva, deri ve maden gibi şeylerde delik açmakta kullanılan alet. **2.** Bu aletle mukavva, deri ve metal levha üzerinde açılmış olan delik. **3.** Klasörlerle yerleştirilecek olan belgelere delik açmaya yarayan büro gereci; delgeç. **4.** Birçok yaprağı tutturmaya yarayan ince tel; bu telleri tutturulacak kâğıtlara takmaya yarayan büro gereci; tel zımba. **5.** Üzerine çekiçle vurularak kazıma işlerinde kul-

lanılan gravürcü ve bakırcı aleti. **6.** {ağız} Metal delmekte kullanılan demir çubuk. [DS] **7.** {ağız} folk. Bir çocuk oyunu. [DS] ☞ **zimba gibi**, *Çok sağlıklı; çok sağlam.*|| **zimbaya vurmak**, {ağız} (Oyunda) ceza vermek. [DS]

zımbalama, [zimba-la-ma] is. Zımbalamak eylemi.

zımbalamak, [zimba-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Zimba ile delik açmak. **2.** Zimba telleri ile tutturmak. **3.** Bir metal levhayı zimba ile işaretlemek ya da delmek. **4.** Yolcu biletinin kontrol edildiğini veya kullanıldığını belirtmek için özel araç ile üzerinde delik açmak. **5.** argo. Bir kimseyi bıçaklamak; bıçakla yaralamak veya öldürmek.

zımbalanma, [zimba-la-n-ma] is. Zımbalanmak eylemi.

zımbalanmak, [zimba-la-n-mak] edil. f. [-ır] **1.** Zimba ile delinmek. **2.** Zimba teli ile tutturulmak. **3.** Zimba ile işaretlenmek. **4.** argo. Bıçakla yaralanmak veya öldürülmek. **5.** dönüşl. f. Zimba sahibi olmak; zimba edinmek.

zımbalatma, [zimba-la-t-ma] is. Zımbalatmak eylemi.

zımbalatmak, [zimba-la-t-mak] gçl. f. [-ır] **1.** Zimba ile delik açtırmak. **2.** Zimba telleri ile tutturmak. **3.** Bir metal levhayı zimba ile işaretletmek ya da deldirmek. **4.** Yolcu biletinin kontrol edildiğini veya kullanıldığını belirtmek için özel araç ile üzerinde delik açtırmak. **5.** argo. Bir kimseyi bıçaklatmak; bıçakla yaralatmak veya öldürtmek.

zımbalı, [zimba-lı] sf. **1.** Zımbası olan. **2.** Zimba ile delik açılmış olan. **3.** Zimba telleri ile tutturulmuş olan. ☞ **zımbalı defter**, *Kolay koparılmasını sağlamak amacıyla yaprakları zimba ile bir sıra delinmiş defter.*

zımbazık, -ği [zing-a+zınk] {ağız} zf. Ağzına kadar dolu; hıncahınc; zingazınc. [DS]

zımbazıp, -bı [zong-a+zınk] {ağız} zf. Zingazınc. [DS]

zımbık, [zımb-ık] {ağız} is. **1.** Kuyruksuz tavuk. **2.** Yumruk. **3.** sf. Sersem. [DS]

zımbıklamak, [zımbık-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Yumruklamak. [DS]

zımbıldamak, [zımb (yans.)>zımb-ıl-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] **1.** Zıplayarak yürümek; yürürken çok sarsmak. **2.** (Kızgınlık ifadesi olarak) birinin arkasından gitmek; peşinden gitmek. [DS]

zımbıra, [zımb (yans.)>zımb-ır-a ?] {ağız} is. Çalgı. [DS]

zımbırdak, -ğı [zımb (yans.)>zımb-ır-dak] {ağız} sf. Cilveli; oynak. [DS]

zımbırdamak¹, [zımb-ır-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] **1.** Tepinerek, gürültü ederek tedirginlik vermek. **2.** Dokunulan nesne, timbırtılı ses çıkarmak; timbırdamak. [DS]

zımbırdamak², [zımb-ıl-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r]

[-d(i)-yor] (Kadın göğüsleri için) yürürken oynamak. [DS]

zımbırdatma, [zımb (yans.)>zımb-ır-da-t-ma] is. Zımbırdatmak eylemi.

zımbırdatmak, [zımb (yans.)>zımb-ır-da-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] **1.** Gelişigüzel vuruşlarla kulağı rahatsız edecek biçimde ses çıkartmak. **2.** Bir çalgıyı acemice çalmak. **3.** Bir çalgıyı usul usul çalmak. [DS]

zımbırtı, [zımb (yans.)>zımb-ır-tı] is. **1.** Kulağı rahatsız edecek biçimde herhangi bir şeyden çıkan ses. **2.** Bir müzik aletini acemice çalmaktan dolayı çıkan ses. **3.** Adı anımsanmayan ya da söylenmek istenmeyen ufak, değersiz şey; nesne; o şey. **4.** {ağız} Çalgı sesi. [DS] **5.** {ağız} Kulak tırmalayan, çirkin ses veya konuşma. [DS] **6.** {ağız} İri yapılı insan. [DS] **7.** {ağız} Kaba yapılı eşya. [DS] **8.** {ağız} sf. Şöyle böyle. [DS]

zımbon, [? zımbon] {ağız} is. Düdük; küçük boru. [DS]

zımbuk, -ğu [zımb (yans.)>zımb-ık] {ağız} is. Yumruk. ☞ **zımbuk atmak**, {ağız} *Yumrukla vurmak; yumruk atmak.* [DS]

zımır, [Ar. zımır => zımır] {ağız} is. Surat; yüz. [DS]

zımn, [Ar. zımn {ضمن} {OsT}] is. **1.** Bir şeyin içi; iç taraf. **2.** Açıkça söylenmemiş fakat hissettirilen düşünce ya da söz; içteki maksat. **3.** Amaç; istek.

zımn, [Ar. zımn > zımn {ضمناً} (zi'mnen) {OsT}] zf. Üstü kapalı biçimde; dolaylı olarak.

zımnında, [zımn-ı-n-da] zf. ve e. Dolayısıyla; belirtilen nedenle.

zımnî [Ar. zımn > zımnî {ضمنی} (zımnî:) {OsT}] sf. **1.** Üstü kapalı olarak yapılan ya da söylenen; dolaylı olarak anlatılan; gizli. **2.** mat. Kapalı. ☞ **zımnî irade beyanı**, {OsT} huk. *Hukuksal bir sonuç doğuran iradenin açıkça değil de kapalı olarak ya da dolaylı biçimde belirtilmesi.*|| **zımnî irade izhârî**, {OsT} huk. → zımnî irade beyanı.|| **zımnî kabul**, {OsT} huk. *Bir sözleşmede belirtilen öneriyi açıkça değil de üstü kapalı olarak kabul etme.*

zımnîye, [Ar. zımnî > zımnîye {ضمنية} {OsT}] sf. Açıkça olmayan; üstü kapalı.

zımpara, [Far. sum-pâre / sümbede] (zi'mpara) is. **1.** min. Birleşiminde çok sert alümin kristalleri bulunan ve aşındırıcı olarak kullanılan kayaç. **2.** Zımpara kâğıdı. **3.** Zımparalama işlemi. ☞ **zımpara kâğıdı**, *Metal, tahta vb. şeylerin yüzeyini sürterek düzeltmeye yarayan üzerine çok ince zımpara tozları yapıştırılmış kâğıt; zımparalı kâğıt.*|| **zımpara taşı**, *Düzlemsel yüzeyleri düzeltmekte, aşındırmakta kullanılan alümin billûrlu taş.*|| **zımpara tozu**, *Zımpara taşının ufalanması ile elde edilen ve taş kesme çarkları ile zımpara kâğıtları üzerine yapıştırılan çeşitli kalınlıktaki toz parçacıklar.*

zımparalama, [zımpara-la-ma] *is.* Zımparalamak eylemi.

zımparalamak, [zımpara-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Bir şeyin yüzeyini zımpara ile aşındırmak.

zımparalanma, [zımpara-la-n-ma] *is.* Zımparalanmak eylemi.

zımparalanmak, [zımpara-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* 1. Yüzeyi zımpara ile düzeltilmek; zımpara ile aşındırılmak. 2. Zımparalamak eylemi üzerinde uygulanmak. 3. *dönşl. f.* Zımpara sahibi olmak; zımpara edinmek.

zımpır, [zımp (yans.) > zımp-ır] {ağız} *is.* Çok iri; iri yarı. [DS]

zımpon, [zımpon] {ağız} *is.* → zımbon. [DS]

zımrık¹, -ği [zım(1)r-ık] {ağız} *is.* Akrep ve arı iğnesi. [DS]

zımrık², -ği [zım(1)r-ık] {ağız} *is.* Tohuma kaçmış soğanın çiçek sapı. [DS]

zımrık³, -ği [som-suk / zımrık] {ağız} *is.* Yumruk. [DS]

zımrık⁴, -ği [sık-ı > sı(m)+sı/k-ı => zımrık] {ağız} *sf.* Çok sıkışık; tıka basa; sımşık. [DS]

zımrık⁵, -ği [zım+zık] {ağız} *is.* Bilye. [DS]

zımrıklamak, [zımrık-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Yumruklamak. [DS]

zımzım¹, [zım+zım] {ağız} *is.* 1. Bilye; zıpzip. 2. *sf.* Cilveli; oynak. [DS]

zımzım², [zım+zım] {ağız} *is.* 1. Ut. 2. Saz. [DS]

zımrık⁶, -ği [zım-zır-ık] {ağız} *is.* Yumruk. [DS]

zımrık⁷, -ği [zım-zır-ık] {ağız} *is.* Küçük dolu (yağış biçimi). [DS]

zımrırtlak, -ği [zı(m)+zı/rt-lak] {ağız} *zf.* (Ziyarete gitmek için) eli boş olarak; hediyesiz. [DS]

zımrırtmak, [zım-zır-t-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* Ayak diremek; üstelemek. [DS]

zın¹, [zan / zın (yans.)] *is.* Rastgele ve ileri geri konuşmayı, gevezelik etmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zın-la-mak, zın-(n)a-mak*

zın², [zing / zing / zın / zing (yans.)] *is.* Cam ve metal eşyanın çarpmasını, dökülmesini anlatan kök. [Zülfikar] *zın-la-mak, zın zın*

zınak, -ği [zıy-ın-ak > zınak ?] {ağız} *is.* 1. Kıvılcım. 2. Baca. [DS]

zınbazık, -ği [zing-a-zınk / zınb-a-zık] {ağız} *zf.* Ağzına kadar dolu; zingazınk; hıncahınç. [DS]

zıncan, [silcan > zıncan] {ağız} *is.*bot.* Bir tür dikenli çalı; silcan, (*Smilax*). [DS]

zıncılamak, [zinc-ı-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Sallamak. [DS]

zından, [Far. zindān => zından] {ağız} *is.* Zından. ☞ **zından delen**, {ağız} *Küçük torik.* [DS]

zındı, [sın-dı > zındı] {ağız} *is.* Makas; sındı. [DS]

zındık¹, -ği [Far. zend (*Zend dini*) > zend-ik / Ar. zındık زنديق] (*zındı:k, k kalın söylenir*) *sf.* 1. {OsT}

Ahrete, Allah'a inanmayan; dinsiz. 2. {ağız} (Kişi için) ahlaksız; kötü; kavgacı; terbiyesiz. [DS] 3. {ağız} Sarhoş. [DS] 4. {ağız} Güç beğenir. [DS] 5. {ağız} Hakkı olmadığı hâlde hak isteyen. [DS] 6. {ağız} Kısa boylu. [DS] 7. {ağız} Çabuk küsen. [DS] ☞ **zındık deli**, {ağız} *Zırdeli.* [DS]

zındık², -ği [sın-dı-k > zındık] {ağız} *is.* Makas; sındı. [DS]

zındıkî, [Ar. zındık > zındıkî زنديقى] {OsT} *is.* Zındıklık.

zındikiyet, [Ar. zındikiyyet زنديقيت] {OsT} *is.* Zındıklık.

zındıklık, -ği [zındık-lık] *is.* Allah'a ve ahrete inanmama durumu.

zındırdamak, [zing-ır-da-mak > zındır-da-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* Yürürken ayaklarını yere vurarak ses çıkarmak. [DS]

zing¹, [zag / zang / zek / zeng / zık / zing / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng (yans.)] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zing-ıl zingıl, zing-ır-tı, zing-ır zingır, zing-ır-tı*

zing², [zang / zank / zık / zing / zınk (yans.)] *is.* 1. Birden durmayı, düşmeyi, yerine oturmamayı; çınlamalı seslenmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zing-a-dan, zing-ı-dak, zing-ıl-da-k* 2. "Oyun bitti; kazandım!" anlamında kullanılır. 3. *is.* Üç taş, dokuz taş gibi oyunların genel adı. ☞ **zing diye**, {ağız} (*Düşmek için*) *birdenbire ve ses çıkararak.* [DS]|| **zing zing**, {ağız} (*Ses için*) *arkası boş yere vurulduğunda çınlayarak.* [DS]

zing³, [zing / zing / zın / zing (yans.)] *is.* Cam ve metal eşyanın çarpmasını, dökülmesini anlatan kök. [Zülfikar] *zing-ır-da-k, zing zing*

zing⁴, [zing / zınk / zin (yans.)] *is.* Ulumayı, inlemeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zing-la-mak*

zinga, [zing (yans.) > zing-a] {ağız} *zf.* (Yatırmak, devirmek, düşürmek için) arka üstü; sırt üstü. [DS] ☞ **zingaya vurma**, {ağız} *Arka üstü vurma.* [DS]

zingadak, -ği [zing (yans.) > zing-adak] *zf.* 1. (Durmak için) ansızın ve bir sarsıntı ile. 2. {ağız} *Birdenbire.* 3. (Vurmak için) yumrukla. [DS]

zingadan, [zing (yans.) > zing-a-dan] {ağız} *zf.* Birdenbire. [DS] ☞ **zingadan kalmak**, {ağız} *Korku ve şaşkınlıkla durakalmak.* [DS]

zingalmak, [zing (yans.) > zing-al-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Altı veya yanı boş olan yere vurulunca sarsılmak. [DS]

zingamak, [zing-a-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-g(i)-yor]* Dizle birinin arkasına vurmak. [DS]

zingarmak, [sınar-mak > zınar-mak ?] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* 1. Karşı gelmek; buyruk dinlememek. 2. Mızıkçılık etmek; mızmak. [DS]

zingazık, -ği [zing-a+zınk] {ağız} *zf.* → zingazınk. [DS]

zingazink, -ği [zing-a | zink] {ağız} zf. Ağzına kadar dolu. [DS]

zingdan, [ziñ-dan] {ağız} zf. Birdenbire. [DS]

zinggiragoç, [zing > ziñg-ır+ağaç > ziñgiragoç] {ziñgiragoç} {ağız} is. Tahterevallı. [DS]

zinggırdamak, [zing (yans.) > ziñ(g)-ır-da-mak] {ziñgırdamak} {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] Sarsılmak; titremek. [DS]

zinggırzık, -ği [zing (yans.) > ziñg-ır+zink] {ziñgırzık} {ağız} zf. (Dolu olmak için) ağzına kadar; hıncahınç. [DS]

zingiç, -ci [zing (yans.) > zing-i-ç] {ağız} is. Fren. [DS]

zingıdak, -ği [zing-ı-dak] {ağız} zf. → zingadak. [DS]

zingıl, [zing (yans.) > zing-ıl] is. Sarsılma ve sallanma bildiren gövde. ☞ **zingil zingil,** *Güçlü bir şekilde meydana gelen sarsılma ve titreme.*

zingıldak¹, -ği [zing (yans.) > zing-ıl-dak] {ağız} sf. **1.** Sağlam yerleşmediği için konulduğu yerde oynayan; sallanan. **2.** Cilveli; oynak. **3.** Çok gezen. [DS]

zingıldak², -ği [zing (yans.) > zing-ıl-dak] {ağız} is. Çatlak çan.

zingıldama, [zing (yans.) > zing-ıl-da-ma] is. Zingıldamak eylemi; sarsılma.

zingıldamak¹, [zing (yans.) > zing-ıl-da-mak] gçsz. f. [-r] [-d(i)yor] **1.** Şiddetli biçimde sarsılmak ve ses çıkarmak; zingırdamak. **2.** {ağız} Yerinde oynamak; sarsılmak; titremek. [DS] **3.** {ağız} Tin tin yürümek. [DS]

zingıldamak², [zing (yans.) > zing-ıl-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] İstedğini yaptırmak için tepinmek. [DS]

zingıldayık, -ği [zingıl-da-mak > zingıl-da-y-ık] {ağız} sf. **1.** Sallanan; sarsılan; yerinde oynayan. **2.** is. Pelte. [DS]

zingıllamak, [zingıl-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Seslenmek. [DS]

zingilti, [zing (yans.) > zing-ıl-tı] {ağız} is. **1.** Sallanma. **2.** Tınlama; tingilti. [DS]

zingır, [zing (yans.) > zing-ır] is. Sarsılma, sallanma, titreme bildiren gövde. ☞ **zingır zingır,** {ağız} *Süreklili olarak sarsıntılı ve sesli.* [DS]

zingirak, -ği [zing (yans.) > zing-ır-a-k] {ağız} is. Sitma. [DS]

zingıramak, [zing (yans.) > zing-ır-a-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-r(i)-yor] Sarsılmak; titremek. [DS]

zingırcık, -ği [zing (yans.) > zing-ır-cık] {ağız} is. Tahterevallı. [DS]

zingırdak, -ği [zing (yans.) > zing-ır-dak] {ağız} is. Çan; çingirak. [DS]

zingırdama, [zing (yans.) > zing-ır-da-ma] is. **1.** Zingırdamak eylemi. **2.** {ağız} Konukluğa gitme, gezme; dolaşma. [DS]

zingırdamak, [zing (yans.) > zing-ır-da-mak] gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] Şiddetli biçimde sarsılmak ve ses çıkarmak; zangırdamak.

zingırdatma, [zing-ır-da-t-ma] is. Zingırdatmak eylemi.

zingırdatmak, [zing-ır-da-t-mak] gçl. f. [-ır] Şiddetli biçimde sarsmak ve ses çıkartmak.

zingireç, -ci [zing-ır+ağaç] {ağız} is. Tahterevallı. [DS]

zingirgeç, -ci [zing (yans.) > zing-ır+ağaç] {ağız} is. Dönme dolap. [DS]

zingıroy, [zingır-oy ?] {ağız} is. Küçük zil; çingirak. [DS]

zingırtı, [zing (yans.) > zing-ır-tı] is. **1.** Zingırdama sesi ve durumu. **2.** {ağız} Sesli sarsıntı. [DS]

zingit¹, -dı [Ar. zalgıta => zılgıt > zingit] {ağız} is. → zılgıt. [DS]

zingit², -dı [zing-it] {ağız} is. Yumrukla sırta vurma. [DS]

zingızığ, [zing-a+zing > zingızığ] {ağız} zf. Ağzına kadar; zingazink; hıncahınç. [DS]

zinglamak, [zing-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (Canı yanan köpek için) acı acı bağırarak. [DS]

zingnamak, [ziñ-la-mak > ziñna-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-n(i)-yor] Olmayacak bir şeyi ikide bir tekrar etmek. [DS]

zing, [zing / zing / zın / zing (yans.)] is. Cam ve metal eşyanın çarpmasını, dökülmesini anlatan kök. [Zülfikar] *zing-ır-da-mak.*

zingazık, [zink-a+zink => zingazık] {ağız} zf. Ağzına kadar dolu. [DS]

zingıldak, -ği [zing (yans.) > zing-ıl-dak] {ağız} sf. Bağlantıları gevşemiş; oynak. [DS]

zingırdamak, [zing (yans.) > zing-ır-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] Ses çıkarmak. [DS]

zinghari, [Ar. zemherir => zınhari] {ağız} is. Kışın zemheriden sonraki ikinci yarısı. [DS]

zingıba, [Far. zunbe => zınıba] {ağız} is. Delik delmekte kullanılan demirci aleti. [DS]

zingıf, [Ar. şıf => sınıf > zınıf] {ağız} is. Sınıf. [DS]

zingığı, [? zınığı] {ağız} is. Küçük salatalık. [DS]

zingih, [? zınık / zınih] {ağız} is. Balık, soğan gibi şeylerdeki keskin ve kötü koku. [DS]

zingik, -ği [? zınık / zınih] {ağız} is. **1.** Yumurta, balık ve etin kap kacakta, elde bıraktığı koku. **2.** Pis su deliği. [DS]

zink¹, [zag / zang / zek / zeng / zık / zing / zink / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng (yans.)] is. Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zink-il-da-mak, zink-il-da-k, zink(k)-a-da-k*

zink², [zang / zank / zık / zing / zink (yans.)] is. Birden durmayı, düşmeyi, yerine oturmayı; çınlamalı seslenmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zink-a-da-k,*

- zink-ıl-da-k* ⁵ **zink diye durmak**, *Birdenbire durmak*.
- zink**³, [zing / zink / zin (*yans.*)] *is.* Ulumayı, inlemeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zink-la-mak*
- zinka**, [zink (*yans.*) > zink-a] {ağız} *zf.* (Düşmek için) arka üstü. ⁵ **zinka vurmak**, {ağız} *Sırtı yere gelecek şekilde yere çalmak*. [DS]
- zinkadak**, -ğ¹ [zink (*yans.*) > zink-a-dak] {ağız} *zf.* Birdenbire; zıngadak. [DS]
- zinkaldırmak**, [zink (*yans.*) > zink-al-dır-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* Titremek. [DS]
- zinkazink**, [zink (*yans.*) > zink-a+zink] {ağız} *zf.* Ağzına kadar; hıncahınç. [DS]
- zinkıdak**, -ğ¹ [zink-a+dak] {ağız} *zf.* (Durmak vb. için) birdenbire. [DS]
- zinkıldak**¹, -ğ¹ [zink (*yans.*) > zink-ıl-dak] {ağız} *zf.* Bağlantıları gevşemiş; oynak. [DS]
- zinkıldak**², -ğ¹ [zink (*yans.*) > zink-ıl-da-k] {ağız} *sf.* Cilveli; oynak. [DS]
- zinkıldamak**, [zink-ıl-da-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor]* Çabuk çabuk yürümek. [DS]
- zinkıldanmak**, [zink (*yans.*) > zink-ıl-da-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Sallanmak; sarsılmak; oynamak. [DS]
- zinkızık**, -ğ¹ [zink (*yans.*) > zink-ıl+zık] {ağız} *zf.* Dopdolu; hıncahınç. [DS]
- zinkkadak**, -ğ¹ [zink (*yans.*) > zink(k)-a-dak] {ağız} *zf.* Birdenbire; zıngadak. [DS]
- zinklamak**, [zink-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* **1.** (Çocuk için) huysuzlanarak mızlamak. **2.** (Dayak yiyen köpek için) tiz ve acı ses çıkarmak. [DS]
- zınlamak**¹, [zın-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Oyunda mızıkçılık etmek. [DS]
- zınlamak**², [zın-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Çınlamak. [DS]
- zınnet**, [Ar. zınnet ضنن] {OsT} *is.* Cimrilik; hasislik; pintilik.
- zınnık**¹, -ğ¹ [zın-lık > zınnık] {ağız} *is.* **1.** Pis su deliği. **2.** Çeşme ayağı. [DS]
- zınnık**², -ğ¹ [Far. zınnık => zınnık > zınnık] {ağız} *is.* → zınnık. [DS]
- zınzın**, [zın+zın] {ağız} *is.* Akordeon. [DS]
- zinzov**, [zinzov] {ağız} *is.* Dağ menekşesi. [DS]
- zıp**, [zab / zap / zıb / zıp / zip / zop (*yans.*)] *is.* Hızlı ve düzensiz yürümeyi, koşmayı, sıçramayı ve birden ortaya çıkmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zıp zıp, zıp-ır zıpır, zıp-ır-lık, zıp+çık-tı, zıp-la-mak* ⁵ **zıp diye**, {ağız} *Birdenbire*. [DS]|| **zıp diye çıkmak**, *Beklenmeyen bir yerden ansızın ortaya çıkmak*.|| **zıp zıp**, **1.** Zıplayarak. **2.** {ağız} *Sık sık*. [DS]|| **zıp zıp zıplamak**, *Çok sevindiğini havaya sıçrayarak belli etmek; çok sevinmek*.
- zıpa**, [sıpa > zıpa] {ağız} *is.* Sıpa. [DS]
- zıpadak**, -ğ¹ [zıp (*yans.*) > zıp-a-dak] {ağız} *zf.* Birdenbire. [DS]
- zıpak**, -ğ¹ [zıyp-ak > zıpak] (zı:pak) {ağız} *sf.* Kaygan. [DS]
- zıpçı**, [eT. sıbızğu > sipi > zıpçı] {ağız} *is.* Zurna kamışı. [DS]
- zıpçık**¹, -ğ¹ [zıp-çık] {ağız} *is.* Yüzülmüş deride kalan kuyruk. [DS]
- zıpçık**², -ğ¹ [zıp-çık] {ağız} *is.* **1.** Piştov. **2.** Tüfek harbisi. [DS]
- zıpçık**³, -ğ¹ [sap-çık > zıpçık] {ağız} *is.* **1.** Kiraz, üzüm, dut gibi meyvelerin küçük sapı. **2.** Dal parçası. [DS]
- zıpçık**⁴, -ğ¹ [sıpa-çık > zıpçık] {ağız} *is.* Eşek sıpası. [DS]
- zıpçık**⁵, -ğ¹ [zıp-çık] {ağız} *is.* **1.** Şişman kadın veya kız. **2.** *sf.* Acar. [DS]
- zıpçık**⁶, -ğ¹ [zıp+çık] {ağız} *is.* **1.** Belin sapına takılan ve toprağı işlerken üzerine ayakla basılan tabla; basacak; baskı. **2.** Erkek üreme organına benzeten nesne veya hareket; zıbık. [DS]
- zıpçıklamak**, [zıpçık-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Kapatıyı kilitlemek. [DS]
- zıpçıklı**, [zıpçık-lı] {ağız} *sf.* Hoppa; kendini bilmez. [DS]
- zıpçıktı**, [zıp (*yans.*) + çık-tı] (zı'pçıktı) *sf.* **1.** Ansızın ortaya çıkan; birden sivriyen; türedi. {ağız} (*aynı*) [DS] **2.** Ciddî olmayan; davranışlarında taşkınlık gösteren; görgüsüz; zıpır; hoppa. {ağız} (*aynı*) [DS] **3.** {ağız} Çağrılı olmadığı yere gelen. [DS] **4.** {ağız} Sivri akıllı; zıpır. [DS] **5.** *is.* Fırsatçı kimse. **6.** {ağız} Kısa ve dar elbise. [DS]
- zıpgın**, [Far. zūpin => zıpkın] {ağız} *is.* **1.** Zıpkın. **2.** Meyve sırığı. **3.** Keçinin kuyruğundaki ince kemikler. [DS]
- zıpıldak**, -ğ¹ [zıp (*yans.*) > zıp-ıl-dak] {ağız} *is.* **1.** Oyun çağındaki çocuk. **2.** Haşarı oğlan çocuğu. **3.** Üvey çocuk. [DS]
- zıpılız**, [zıp-ıl-ız] {ağız} *sf.* Uzun, iriyarı ve gürbüz. [DS]
- zıpır**¹, [zıp (*yans.*) > zıp-ır] *sf.* **1.** Taşkın davranışlarda bulunan; çılginca davranan; delişmen; zırtapoz. {ağız} (*aynı*) [DS] **2.** {ağız} Türedi; zıpçıktı. [DS] **3.** {ağız} Huysuz. [DS] **4.** {ağız} Güçlü, iri yarı ve uzun. [DS] **5.** *is.* {ağız} Çok hareketli çocuk. [DS] **6.** {ağız} Delikanlı. [DS] ⁵ **zıpır gibi**, {ağız} *Güçlü; gürbüz*. [DS]|| **zıpır zıpır**, {ağız} **1.** *Güçlü*. **2.** (Yürümek için) *hızlı*. [DS]
- zıpır**², [zıp (*yans.*) > zıp-ır] {ağız} *sf.* Yoksul. [DS]
- zıpıra**, [Ar. surba => zıpıra] {ağız} *is.* Keklik sürüsü. [DS]
- zıpıramak**, [zıp-ır-a-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* Ayak tapırtıları yaparak aceleden kaçmak, gitmek. [DS]
- zıpırdak**, -ğ¹ [zıp (*yans.*) > zıp-ır-dak] {ağız} *zf.* (Kaçmak, koşmak için) ansızın ve gürtültülü ayak

sesleri ile. ☞ **zıpırdak düşmek**, {ağız} *Birden ve gürültülü ayak sesleri çıkararak kaçmak; fırlayıp gitmek.* [DS]

zıpırdamak, [zıp (yans.) > zıp-ır-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] Bastığı yerden ses çıkararak gitmek, gelmek; tepinmek. [DS]

zıpırlık, -ğı [zıp-ır-lık] *is.* 1. Zıpır olma durumu; delişmenlik. 2. Zıpır bir kimsenin davranışı; bu kişinin davranışlarının niteliği.

zıpıtmak, [sap-it-mak / zıp (yans.) > zıp-it-mak / zıyp-it-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Saçmalamak; sapıtmak. [DS]

zıpka, [Rus. zipun (*şayaktan yapılmaya gıyecek*) > zipkunka > zıpka] *is.* Karadeniz bölgesi halkının giydiği ağı körtlü dar paçalı geleneksel potur.

zıpkaçtı, [zıp (yans.) > zıp+kaç-tı] {ağız} *is.* Tekir (balık). [DS]

zıpki, [Rus. zipka => zıpki] {ağız} *is.* → zıpka. ☞ **zıpki gibi**, {ağız} *Çok dar.* [DS]

zıpkin, [Far. zūpin (*mızraktan kısa silah*) / T. sap-kın > eski Kıpç. sip-kun] (*zı'pkin*) *is.* 1. Mızraktan kısa, hilal biçiminde iki kancalı delici eski bir silah. 2. Balina gibi büyük balıkları avlarken vurup çekmekte kullanılan bir ucu keskin ve tırtıklı, diğer ucu tutamaklı alet. 3. {ağız} Yengeç tutmakta kullanılan sırk ucuna bağlı çatal. [DS] 4. {ağız} Çatal. [DS] 5. {ağız} Meyve sığı. [DS] 6. *sf.* {ağız} İşsiz. [DS] ☞ **zıpkin başı**, *Zıpkinin metalden yapılmış sivri ucu ile bunun üzerindeki hilal biçiminde iki kancadan oluşan ana parça.* || **zıpkin topu**, *Balina, kaşalot gibi hayvanları avlarken zıpkinu uzaktan fırlatmaya yarayan top.* || **zıpkin ucu**, *Balık zıpkinu ucuna yerleştirilen çentikli sivri demir.*

zıpkincı, [zıpkin-cı] *is.* Zıpkinla balık avlayan balıkçı.

zıpkinçilik, -ğı [zıpkin-cı-lık] *is.* Zıpkinla balık avlama işi.

zıpkinlama, [zıpkin-la-ma] *is.* Zıpkinlamak eylemi.

zıpkinlamak, [zıpkin-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Zıpkinla vurmak; zıpkinla avlamak.

zıpkinlanma, [zıpkin-la-n-ma] *is.* Zıpkinlanmak eylemi.

zıpkinlanmak, [zıpkin-la-n-mak] *edil. f.* [-ır] 1. Zıpkinla vurulmak; zıpkinla avlanmak. 2. *dönşl. f.* Zıpkin sahibi olmak; zıpkin edinmek.

zıplak¹, -ğı [zıp-la-k] {ağız} *is.* 1. Suda haşlandıktan sonra üstüne tereyağı dökülerek yenilen taze fasulye. 2. Pancar. 3. Haşlanmış pancar. [DS]

zıplak², -ğı [zıp-la-k] {ağız} *sf.* Uzun boylu. [DS]

zıplak³, -ğı [zıp-la-k] {ağız} *is.* 1. On beş yaşındaki erkek çocuk. 2. Bir yaşındaki dana. [DS]

zıplak⁴, -ğı [zıp-la-k] {ağız} *sf.* 1. Hoppa; delidolu. 2. Kibirli; çalınmış; burnu büyük. [DS]

zıplama, [zıp-la-ma] *is.* Zıplamak eylemi.

zıplamak¹, [zıp (yans.) > zıp-la-mak] gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Yere çarpıp yükselmek. 2. Kişi, hayvan vb. için) bulunduğu yerde aniden yukarı doğru sıçramak; hoptlamak. 3. Sevinçten olduğu yerde yükselmek; sıçramak. ☞ **zıplaya zıplaya**, *Zıplayarak; sıçrayarak.*

zıplamak², [sip-le-mek / sap-la-mak > zıp-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Sivri uçlu bir şeyi bir yere batırmak; saplamak. [DS]

zıplanmak, [zıpla-n-mak] {ağız} *dönşl. f.* [-ır] Saplanmak; batmak. [DS]

zıplatma, [zıp-la-t-ma] *is.* Zıplatmak eylemi.

zıplatmak, [zıp-la-t-mak] gçl. f. [-ır] Zıplamasını sağlamak; hoptlatmak; sıçratmak.

zıpmak, [zıyp-mak > zıp-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Kaymak. [DS]

zıppadak, [zıp(p)-a-dak] (*zı'ppadak*) *zf.* Uygun olmayan, beklenmedik bir yerde ya da zamanda; anınsızın.

zıppalazop, [zıp(p)-a-la+zop] {ağız} *is.* Hoppala. [DS]

zıppır, [zıp(p)-ır] {ağız} *sf.* İri yarı ve güçlü. [DS]

zıpra, [Far. sipāre => zıpra] {ağız} *is.* Bezden dikilmiş okul çantası; kitap kabı; cüz kabı. [DS]

zıprama, [zıp-ra-ma] {ağız} *sf.* İri yarı ve güçlü. [DS]

zıpzıbdak, -ğı [zı(p)+zı/bıl-dak] {ağız} *sf.* Çırlıçırlak. [DS]

zıpzıklam, [sı(p)+sı/k-la-m> zıpzıklam] {ağız} *pekşl. sf.* Sırılsıklam. [DS]

zıpzıp, [zıp+zıp] *is.* 1. Çocukların oynadıkları cam, taş, mermer vb.nden yapılmış küçük yuvarlak; bil-y; misket. 2. Bir yerinden lastik bir ipliğe asılarak zıplatılan içi talaş dolu top biçimindeki çocuk oyuncuğu; yoyo.

zıpzıylan, [zıp+zıy-yan] {ağız} *is.* Budaksız ağaç. [DS]

zır¹, [zar / zer / zır / zör (yans.)] *is.* 1. Rahatsız edici ses çıkarmayı, küçük tanecikler halinde düşmeyi, ileri geri konuşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zır zır, zır-ıl zırıl, zır-la-mak, zır-la-ğan* 2. {ağız} Ağlamaklı olanı ağlatmak için söylenir. [DS] ☞ **zır zır**, (*Ses, konuşma için*) *bıktırıcı ve süreklî.*

zır², -rrı [Ar. zırr زر] {OsT} *is.* 1. Dövme. 2. *bot.* Tomurcuk.

zır³, [zır] {ağız} *zf.* Büsbütün; tümünden. [DS]

zır⁴, [zır] {ağız} *is.* Kâğıt oyununda fazla sayı yapma. [DS]

zıra, [? zıra] {ağız} *is.* Kimyon. [DS]

zıra'at¹, [Ar. zirā'at زراعت] (*zıra:at*) {OsT} *is.* → ziraat.

zıra'at², [Ar. zirā'at زراعات] (*zıra:a:t*) {OsT} *is.* Tarımlar; ziraatlar.

zıraf, [? zıraf] {ağız} *zf.* Zayıf. [DS]

zıral, [? zıral] {ağız} *sf.* Yobaz; kaba. [DS]

zıra'î [Ar. zirā'î زراعی] (*zıra:i:*) {OsT} *is.* Tarımsal.

zıran, [? zıran] {ağız} is. Boş gezmeyi seven. [DS] ☞
zırañ zırañ, {ağız} İşsiz güçsüz; başıboş. [DS]
zıranı, [? zıranı] {ağız} sf. 1. İri yarı. 2. Yaşına ve yapısına göre davranmayan. 3. sf. folk. Horon. [DS]
zıranamak, [zıran-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-n(i)-yor] folk. Horon tepmek. [DS]
zırantı, [? zırantı] {ağız} sf. İri yarı ve uzun boylu. [DS]
zıraplı, [zırap-lı] {ağız} sf. Güçlü. [DS]
zırar, [Ar. zırar ضرار] {OsT} is. Birbirine zarar ve ziyan verme.
zırav, [Ar. zıraf => zırav] {ağız} sf. Kibar; ince; zarif.
zıravana, [? zıravana] {ağız} sf. İri yarı. [DS]
zırvat, [? zırvat] {ağız} sf. İri yarı. [DS]
zıravıt, [? zıravıt] {ağız} sf. İri yarı. [DS]
zıravut, [? zıravut] {ağız} sf. İri yarı ve uzun boylu. [DS]
zırba¹, [Ar. surba] {ağız} is. Hayvan sürüsü. [DS]
zırba², [? zırba] {ağız} sf. İri yarı. [DS]
zırbala, [? zırbala] {ağız} is. Mutafıkta, ağırlık vermek için kullanılan bir araç. [DS]
zırbalamak¹, [zırba-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] 1. Zırvalamak. 2. Huysuzluk etmek; yaramazlık etmek. [DS]
zırbalamak, [zorba-la-mak ?] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Zorlamak. [DS]
zırbık, -ğı [zırb > zırbık] {ağız} is. Kaygan çamur. [DS]
zırbıncık, -ğı [zırb-ın-cık] {ağız} is. Kaymaya elverişli, buzlu yer. [DS]
zırbınmak, [zırb-ın-mak] {ağız} döñşl. f. [-ır] Buzda kaymak. [DS]
zırbış, [? zırbış] {ağız} sf. Söz dinlemeyen. [DS]
zırbıt¹, -dı [? zırbıt] {ağız} sf. Ağır. [DS]
zırbıt², -dı [? zırbıt] {ağız} sf. Yerinde duramaz; oynak. [DS]
zırbıth, [zırbıt-lı] {ağız} sf. Heybetli; güzel. [DS]
zırbıya, [? zırbı-y-a] {ağız} is. Suya banılarak yenen, katıksız ekmek. [DS]
zırboş, [zır+boş] {ağız} zf. Bomboş. [DS]
zırcahil, [zır+ Ar. cāhil] (zı'rca:hil) sf. Çok cahil.
zırcık, -ğı [zır-cık] {ağız} sf. Arsız; yaramaz. [DS]
zırdal, [zır+dal] {ağız} sf. İri yarı. [DS]
zırdeli, [zır+ deli] (zı'rdeli) sf. Aşırı deli; çılgın.
zırdık¹, -ğı [zır-dık] {ağız} is. Bal arılarının en son verdiği oğul. [DS]
zırdık², -ğı [zır-dık] {ağız} is. Kurumuş, kalın ağaç. [DS] ☞ **zırdık gibi**, {ağız} (Kişi için) uzun boylu ve zayıf. [DS]
zırdik, -ğı [? zırdik] {ağız} is. Kümes hayvanlarının pisliği. [DS]
zırdurmak, [zır+dur-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] (Aşık için) tepe üstü durmak. [DS]

zırf, [? zırf] {ağız} is. Dinlence. [DS]
zırgam, [Ar. zırgam ضرغام] (zırga:m) {OsT} is. Aslan.
zırgame, [Ar. zırgame ضرغامه] (zırga:me) {OsT} is. Aslan.
zırgıf, [Ar. zırgıf => zılgıt > zırgıf] {ağız} is. Zılgıt. ☞ **zırgıf vermek**, {ağız} Sıkıştırmak. [DS]
zırgıt, [Ar. zırgıf => zırgıt] {ağız} is. Zılgıt. [DS]
zırgıtlamak, [zılgıt-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Zılgıtlamak. [DS]
zırgıt, [zır-gıt] {ağız} is. Çekirgeye benzer küçük bir böcek. [DS]
zırh¹, [Far. zırh زره] {OsT} is. 1. Eskiden, savaşlarda kesici, delici silahlardan korunmak için giyilen, demir ya da telden yapılmış giyecek. 2. Savaş gemilerinin ve bazı araçların dışına kaplanan çelik koruma. 3. fiz. Nükleer bir ışın kaynağıyla korunacak bölge arasına yerleştirilen koruma düzeneği. 4. sf. Demirden, çelik telden yapılmış koruyucu. ☞ **zırh-bâf**, {OsT} Zırh ören; zırhçı. || **zırh-câme**, {OsT} Zırhtan elbise; zırh kaplanmış giysi. || **zırh-dâr**, {OsT} Zırh giymiş. || **zırh-düz**, {OsT} 1. Zırh halkalarını yapan kimse. 2. Zırh delen ok. || **zırh-kaba**, {OsT} Zırh. || **zırh-kürte**, {OsT} Kısa zırh. || **zırh-püş**, {OsT} Zırh giymiş; zırhlı. || **zırh-veş**, {OsT} Zırh gibi.
zırh², [? zırh] {ağız} is. 1. Tığ. 2. Eğri ve uzun kebabçı bıçağı. [DS]
zırhlama, [zırh-la-ma] is. Zırhlamak eylemi.
zırhlamak, [zırh-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Zırhla kaplamak; zırh geçirmek.
zırhlandırma, [zırh-la-n-dır-ma] is. Zırhlandırmak eylemi.
zırhlandırmak, [zırh-la-n-dır-mak] gçl. f. [-ır] Zırhlı hâle getirmek; zırhla kaplanmasını sağlamak.
zırhlanma, [zırh-la-n-ma] is. Zırhlanmak eylemi.
zırhlanmak, [zırh-la-n-mak] edil. f. [-ır] 1. Zırhlamak eylemi yapılmak; zırhla kaplanmak. 2. Zırhlamak eylemi kendisine uygulanmak. 3. döñşl. f. Zırh giyinmek. 4. Zırh sahibi olmak; zırh edinmek.
zırhlayıcı, [zırh-la-y-ıcı] is. Yalıtkan elektrik kablolarını korumak için tel ya da çelik şerit hâlinde bir zırhla kaplamayı sağlayan makine.
zırhlı, [zırh-lı] sf. 1. Zırhlı bulunan; zırhlı olan. 2. Zırh giymiş olan. 3. (Araç için) zırhla kaplanmış. 4. Zırhlı araç. 5. as. dnz. Hayatî noktaları kalın zırhlarla korunmuş, güçlü top bataryaları bulunan, genellikle büyük tonajlı, açık deniz gemisi. ☞ **zırhlı araç**, Bir zırhla kaplanmış, silahla donatılmış savaş aracı. || **zırhlı balık**, zool. Güney Amerika denizlerinde yaşayan, vücudu kemik levhalarla kaplı, kurak mevsimlerde karaya çıkarak göğüs yüzgeçleri üzerinde hareket edebilen, havayı soluyabilen bir yayın balığı; zırhlı yayın, (Callicthys asper). || **zırhlı**

başlılar, zool. Omurgalı hayvanlardan Birinci Zaman Trias tabakalarında fosil olarak bulunan amfibiyumlar takımı. || **zirhli birlik**, as. Tanklardan, zirhli keşif ya da emniyet birliklerinden oluşan, kara savaşları için donatılıp yetiştirilmiş, çeşitli sınıflardan karma birlik. || **zirhli güç**, as. Zirhli kuvvet. || **zirhli kuvvet**, as. Zirhli birlik. || **zirhli yayın**, zool. Zirhli balık.

zirhsız, [zirh-sız] sf. Zirhli bulunmayan.

zirik, -ği [zır (yans.) > zır-ık] {ağız} is. **1.** Erkek eşek. **2.** folk. Çelik çomak oyununda verilen ceza; küp. [DS]

zırlı¹, [zır (yans.) > zır-ıl] is. Rahatsız edici ses çıkarmayı, küçük tanecikler halinde düşmeyi, ileri geri konuşmayı anlatan gövde. ☞ **zırlı zırlı**, 1. Sürekli olarak zırıldayarak. 2. {ağız} Kaba ve kulak tırmalayıcı. [DS]

zırlı², [zırıl] {ağız} is. Oksijeni alınmış cıva. [DS]

zırıldama, [zır-ıl-da-ma] is. Zırıldamak eylemi.

zırıldamak, [zır-ıl-da-mak] gçsz. f. [-r] [-d(i)-yor] **1.** Hoşnutsuzluğunu belirtmek için sürekli olarak söylenmek veya sızlanmak. **2.** Sürekli olarak ağlamak; sızlamak. {ağız} (aynı) [DS] **3.** {ağız} Fırl fırl dönerek gürültü yapmak. [DS] **4.** {ağız} Kendi kendine söylenmek. [DS] **5.** {ağız} Gevezelik etmek. [DS] **6.** {ağız} Ağlamak. [DS] **7.** {ağız} Kafa tutmak; kavga etmek. [DS]

zırıldanma, [zır-ıl-da-n-ma] is. Zırıldanmak eylemi.

zırıldanmak, [zır-ıl-da-n-mak] gçsz. f. [-r] **1.** Hoşnutsuzluğunu belirtmek için sürekli olarak söylenmek veya sızlanmak. **2.** Sürekli olarak ağlamak; sızlamak.

zırlı, [zır-ıl-tı] is. **1.** Zırıldamak sesi. **2.** Zırıldamak eylemi. **3.** Can sıkıcı çalgı, hoş gitmeyen müzik, ezgi, ses vb. **4.** mecaz. Geçimsizlik, anlaşmazlık nedeniyle çıkan kavga; sürtüşme; çekişme; tartışma. {ağız} (aynı) [DS] **5.** Adı anımsanmayan ya da söylenmek istenmeyen küçük ve önemsiz şeyi ifade için kullanılır. **6.** {ağız} Ağlama; bağırma. [DS] **7.** {ağız} Kaba ve gürültülü ses; gürültü. [DS] **8.** {ağız} Eşek anırması. [DS] **9.** {ağız} sf. İri; kaba; uzun; ağır. [DS] **10.** {ağız} Kötü; değersiz. [DS] ☞ **zırlı çıkarmak**, Bir anlaşmazlık yüzünden kavga çıkarmak.

zırınçamak, [zır (yans.) > zır-ınc-a-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-c(i)-yor] **1.** Sızlanmak; baş ağrıtmak; tedirgin etmek. **2.** Yılışmak; sırnaşmak; üstelemek. **3.** İnmek; ağlamak. **4.** Gönülsüzce iş yapmak. [DS]

zırınıcmak, [zır (yans.) > zır-ınc-ı-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] **1.** Sızlanmak; baş ağrıtmak; tedirgin etmek. **2.** Yılışmak; sırnaşmak. **3.** İnmek; ağlamak. **4.** Yalvarmak. **5.** Ayak diremek; üstelemek. [DS] ☞ **zırınıcaya düşmek**, {ağız} Ezilmek; üzülmek. [DS]

zırınıcmak¹, [zırınıc-ı-mak] {ağız} gçl. f. [-r] **1.** İletmek. **2.** Üzmek; yalvarmak. [DS]

zırınıcmak², [zırınıc-ı-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Bir şeyi göze batar biçimde ortalıkta bırakmak. [DS]

zırıkı, [zırıkı] {ağız} sf. Akılsız; aptal. [DS]

zırıkıt, -dı [Ar. zālğūta => zilğit > zırıkıt] {ağız} is. → zilğit. [DS]

zırıklamak, [zırıkıt-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Döverek veya azarlayarak korkutmak; gözdağı vermek; zilğitlamak. [DS]

zırılağan, [zırıla-ğan] {ağız} sf. Sık ağlayan. [DS]

zırlak¹, -ğı [zır-la-k] sf. **1.** Sürekli zırlayan; ağlayan. {ağız} (aynı) [DS] **2.** {ağız} Yerli yersiz bağırın; gürültü eden. [DS] **3.** {ağız} Geveze. [DS] **4.** is. Cırcırböceği.

zırlak², -ğı [zır-la-k] {ağız} sf. Aptal. [DS]

zırlak³, -ğı [zır-la-k] {ağız} sf. Düz, parlak ve kaygan. [DS]

zırlama, [zır-la-ma] is. Zırlamak eylemi.

zırlamak, [zır (yans.) > zır-la-mak] gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Can sıkıcı biçimde sürekli ağlamak; zırıldamak. **2.** Sürekli yakınmak; söylenmek; zırıldamak. {ağız} (aynı) [DS] **3.** {ağız} Çok söylemek; söylenmek. [DS] **4.** {ağız} Çok fakat yersiz konuşmak. [DS] **5.** {ağız} Yüksek ve kalın sesle ağlamak. [DS] **6.** {ağız} (Çocuk için) inleyerek ağlamak. [DS] **7.** {ağız} (Saat, kapı zili vb. için) çalmak; ses çıkarmak. [DS] **8.** {ağız} (Eşek için) anırmak. **9.** {ağız} Anırır gibi seslenmek; bağırarak konuşmak. [DS]

zırlangıç, -cı [zırlan-gıç] {ağız} is. Büyüyememiş kavun. [DS]

zırlatma, [zır-la-t-ma] is. Zırlatmak eylemi.

zırlatmak, [zır-la-t-mak] gçl. f. [-r] Bir kimsenin zırlamasına neden olmak.

zırlayan, [zır-la-y-an] {ağız} sf. Çabuk ağlayan. [DS]

zırlı, [zır-lı] {ağız} sf. Deli veya delimsi. [DS]

zırman, [zır-man] {ağız} is. Adam. [DS]

zırnaşık, -ğı [sırnaş-ık > zırnaş-ık] {ağız} sf. Sırnaşık. [DS]

zırnaşmak, [sırnaş-mak > zırnaş-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Sırnaşmak; takılmak; şakalaşmak. [DS]

zırnih, [Far. zırniḥ زرنیح] (zırni:h) {OsT} is. **1.** Zırnik. **2.** {ağız} Çok küçük parça; tutam. [DS]

zırniḥî [Far. zırniḥī زرنیحی] (zırni:hi:) {OsT} is. Zırnik renginde olan; sarı.

zırnik¹, -ğı [Far. zırniḥ زرنیح] {OsT} is. **1.** Doğal arsenik sülfür. **2.** Herhangi bir şeyin işe yaramaz parçası. **3.** {ağız} En az miktarda; bir tutam. [DS] **4.** {ağız} Oksijeni alınmış cıva. [DS] ☞ **zırnik koklatmak**, En küçük bir şeyi bile vermektan kaçınmak. || **zırnik vermemek**, En küçük bir şeyi bile vermemek.

zırnik², -ğı [zır-nık > zırnik] {ağız} is. **1.** Pis su deliği. **2.** Bulaşık taşı. **3.** Ceplerde biriken toz kümesi. [DS]

zırnik³, -ği [zır-lık > zınık] {ağız} is. Yokuş; sarp. [DS]
zırnik⁴, -ği [Slav. (Ukr.) sirnik] {ağız} is. Kibrit. [DS]
zırnikçi, [zırnik-çi] {ağız} is. 1. Koku satıcısı; aktar. 2. sf. Cimri. [DS]
zırınmak, [zır (yans.) > zır-(ı)n-ı-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Sızlanarak baş ağrıtmak; rahatsız etmek; tedirgin etmek. [DS]
zırnik, -ği [Far. zırniḥ => zırnik] {ağız} is. → zırnik¹. [DS]
zırp, [zırp (yans.)] is. 1. Düzensiz ve hızlı yürümeyi anlatan kök. [Zülfikar] zırp-ıl-tı 2. zf. {ağız} Birden. [DS]
zırpada, [zırp (yans.) > zırp-a-da] {ağız} zf. Birdenbire. [DS]
zırpadak, [zırp (yans.) > zırp-adak] {ağız} zf. Birdenbire. [DS]
zırpadan, [zırp-a-dan] {ağız} zf. Birdenbire. [DS]
zırpıltı, [zırp (yans.) > zırp-ıl-tı] {ağız} is. Vahşi hayvanların ayak sesi. [DS]
zırradak, -ği [zır(r)-a-dak] {ağız} zf. (Ağlamak için) tez; hemen. [DS]
zırt¹, [zırt (yans.)] is. Ani çıkan ses. ☞ **zırt fırt**, *İkide bir ve sık sık uygunsuz zamanlarda.* || **zırt pırt**, *1. İkide bir ve sık sık uygunsuz zamanlarda. 2. Yerli yersiz; durmaksızın.* || **zırt yeni**, {ağız} *Yepyeni.* [DS] || **zırt zırt**, *1. İkide bir ve sık sık uygunsuz zamanlarda. 2. {ağız} Birdenbire.* [DS]
zırt², [zırt (yans.)] {ağız} is. Atıcısının isteğine uygun düşmeyen zar veya aşık. [DS] ☞ **zırt getmek** (gitmek), {ağız} *Ters davranmak; zıt gitmek.* [DS] || **zırt vurmak**, {ağız} *1. Ters davranmak. 2. İş olmamak.* [DS]
zırta¹, [? zırta] {ağız} is. Kızılılık ekşisi. [DS]
zırta², [zırt (yans.) > zırt+ağa > zırtā] (zırta:) {ağız} sf. Saygısız; patavatsız; utanmaz. [DS] ☞ **zırta gelmek**, {ağız} *Ters davranmak.* [DS]
zırtabos, [zırt-a+ Far. bāz] {ağız} sf. Kavgacı; saygısız; kırıcı. [DS]
zırtaboz, [zırt-a+ Far. bāz] {ağız} sf. 1. Taşkın davranışlarda bulunan; çılgınca davranan; delişmen; zıppır; hayta. 2. Patavatsız; saygısız. 3. Tembel. [DS]
zırtalak, -ği [zırt (yans.) > zırt-a-la-k] {ağız} sf. Yavan; özsüz [DS]
zırtalmak, [sırt-ar-mak > zırt-ar-mak > zırt-al-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Kavgada diklenmek, kabarmak; meydan okumak. [DS]
zırtapaz, [zırt-a+ Far. bāz] {ağız} sf. → zırtaboz. [DS]
zırtapoz, [zırt (yans.) > zırt-a+ Far. bāz] sf. → zırtaboz.
zırtapozluk, -ğu [zırtapoz-luk] is. argo. Zırtapoz olma durumu; delişmenlik; zıppırlık; haytalık.
zırtarmak, [sırt-ar-mak > zırt-ar-mak] {ağız} gçsz. f. [-ır] Kavgada meydan okumak; diklenmek, kabarmak. [DS]

zırtıkçı, [zırt-ık-çı] {ağız} sf. 1. Oynak; hoppa. 2. Geveze. [DS]
zırtıl¹, [zırt-ıl] {ağız} sf. 1. Delimsi. 2. Yaramaz; haylaz. [DS]
zırtıl², [zırt-ıl] {ağız} is. Öfkeli davranış. [DS]
zırtıl³, [zırt-ıl] {ağız} sf. (Kişi için) iri yapılı ve uzun boylu. [DS]
zırtlacık, -ği [zırt-la-cık] {ağız} sf. Şişmanca. [DS]
zırtlak¹, -ği [zırt-la-k] {ağız} sf. 1. Yavan; tatsız sulu şey. 2. Düşünmeden, taşınmadan iş yapan; düşüncesiz davranan. [DS]
zırtlak², -ği [zırt-la-k] {ağız} is. 1. Çok bağırarak konuşan; çatlak sesli olduğu hâlde çok konuşan. 2. Uygunsuz. [DS]
zırtlak³, -ği [zırt-la-k] {ağız} sf. 1. Sulu. 2. Çok ağlayan. 3. Söğüt kabuğundan yapılan su püskürtme aracı. [DS]
zırtlamak¹, [zırt-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Birdenbire ve gereksiz olarak ortaya çıkmak. [DS]
zırtlamak², [zırt-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Şımarmak. [DS]
zırtlan¹, [sırt-lan > zırt-lan] {ağız} is. 1. Sırtlan. 2. sf. (Diş için) uzun, aralıklı ve biçimsiz. [DS]
zırtlan², [zırt-la-n] {ağız} sf. Terbiyesiz. [DS]
zırtlek, -ği [zırt-lek] {ağız} is. Döveni, öküzün boyunduruğuna tuturan ağaç. [DS]
zırto¹, [zırt (yans.) > zırt+ağa > zırto] {ağız} sf. 1. Terbiyesiz; kaba; nezaketsiz. 2. Kocaman. [DS]
zırto², [? zırto] {ağız} is. 1. Kızılılık ekşisi. 2. Ekşi pekmezden yapılmış şurup. 3. Kayısı kurusu. [DS]
zırtobos, [zırt-a+ Far. bāz] {ağız} sf. → zırtaboz. [DS]
zırtoboz, [zırt-a+ Far. bāz] {ağız} sf. → zırtaboz. [DS]
zırva, [Far. zerbā (sarmısaklı çorba) / Ar. serbāc ?] (zı'rva) is. 1. {OsT} Çorba. 2. sf. (Söz, konuşma, yazı vb. için) saçma sapan; boş ve anlamsız. 3. {ağız} Boşboğaz. [DS] 4. is. Zerdeye benzer bir tatlı. 5. {ağız} İshalli hayvan dışkısı. [DS] ☞ **Zırva tevil götürmez**. *Saçma bir şeyi savunmak boştur.*
zırvalama, [zırva-la-ma] is. Zırvalamak eylemi.
zırvalamak, [zırva-la-mak] gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Boş ve anlamsız sözler söylemek; saçma sapan konuşmak; saçmalamak.
zırza, [Ar. rezze => zırza] {ağız} is. 1. Kapı çengeli; kapı tokmağı. 2. Kapı kilidi. 3. Kapı menteşesi. 4. Kapı zinciri veya demirden kapı sürgüsü. 5. Kapı kol demiri. [DS]
zırzak, -ği [zır(i)z-a-k] {ağız} sf. Geveze; zevzek. [DS]
zırzala, [zırza-la] {ağız} is. Kapı zinciri veya sürgüsü. [DS]
zırzalamak, [zırza-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] Kapıyı reze veya çengel takarak kilitlemek. [DS]

zırzamık, -ği [zırza-mık] {ağız} is. Dolu (yağış türü) [DS]
zırzamuk, -ğu [zırza-muk] {ağız} is. İri taneli dolu. [DS]
zırzava, [zırzava] {ağız} is. Enerji; iç gücü. [DS]
zırzavut, [zırzavut] {ağız} sf. İri yarı. [DS]
zırzıba¹, [zır+zıba] {ağız} sf. Koskocaman. [DS]
zırzıba², [zır + Far. zībā] {ağız} sf. **1.** Çok iyi. **2.** İyiye. [DS]
zırzıba³, [zır+zıba] {ağız} sf. Sırılsıklam. [DS]
zırzıba⁴, [zır+zıba] {ağız} sf. Upuzun. [DS]
zırzıbal, [zır+zıbal] {ağız} sf. Sırılsıklam. [DS]
zırzıbık, [zır+zıbık] {ağız} is. Sulu sepken. [DS]
zırzıbdak, -ği [zı(r)+zı/b-ıl-da-k ظرفلداق] sf. **1.** {OsT} Zırzop. **2.** {ağız} İşsiz ve eliboş; hiçbir şeysiz. [DS]
zırzıbir, [zır+zıbir] {ağız} sf. → zırzıbdak. [DS]
zırzımbık, -ği [zır+zımb-ık] {ağız} is. Dolu (yağış biçimi). [DS]
zırzımbuk, -ğu [zır+zımb-uk] {ağız} is. İri taneli dolu. [DS]
zırzımık, -ği [zır+zım-ık] {ağız} is. **1.** İri taneli dolu. **2.** Ufak dolu. [DS]
zırzımuk, -ğu [zır+zımuk] {ağız} is. Ufak taneli dolu. [DS]
zırzıpır, [zır+zıpır] {ağız} sf. → zırzıbdak. [DS]
zırzır¹, [zır+zır] zf. **1.** Sürekli ve bıkırtıcı. **2.** sf. {ağız} Boşboğaz; geveze; gürültücü. [DS] **3.** {ağız} Delimsi. [DS] **4.** is. {ağız} İri yarı, kaba saba ve kırıcı kimse. [DS]
zırzır², [zır+zır] {ağız} is. **1.** Fırıldak. **2.** Fermuar. [DS]
zırzır¹, [zır+zır-ı] {ağız} zf. Tastamam. [DS]
zırzıvıldak, -ği [zır+zıv-ıl-dak] {ağız} sf. → zırzıbdak. [DS]
zırzılık, -ği [zır+zılık] {ağız} is. Loğ taşına takılan ağaç el. [DS]
zırzop¹, [zır+zop] {ağız} sf. **1.** Delidolu. **2.** Kaba davranışlı; görgüsüz. **3.** İri yarı. ☞ **zırzop akıllı**, {ağız} Delidolu. [DS]
zırzop², [zır+zop] {ağız} is. **1.** Düğünlerde hizmet eden köy delikanlısı. **2.** folk. Düğünde, güvey evinden gelin tarafının gençlerine gelen yiyecek, içecek. [DS] ☞ **zırzop almak**, {ağız} folk. (Köy gençleri için) gelin arabasının önünü keserek armağan, bâhşiş almak. [DS]|| **zırzop parası**, folk. {ağız} Delikanlıların düğün sahiplerinden aldığı bahşiş. [DS]|| **zırzop yolu**, folk. {ağız} → zırzop parası. [DS]
zırzopluk, [zırzop-luk] {ağız} is. Delidoluluk. [DS]
zırzubik, -ği [zır+zubik] {ağız} is. Düzençi; hileci. [DS]
zırzumuk, [zır+zım-uk] {ağız} is. Dolu (yağış biçimi). [DS]
zırzurna, [zilzurna] {ağız} sf. Zilzurna. [DS]

zıt, -ddı [Ar. zıdd ضد] {OsT} sf. (Bir şeye karşı) aykırı olan; ters düşen; onunla çelişki içinde olan; karşıt. ☞ (bir şey, birinin) **zıddı olmak**, O şey, o kimseyi tedirgin etmek; hoşuna gitmemek.|| **zıddına basmak**, Sinirlendirmek; sinirlerini bozmak.|| (bir şey) **zıddına gitmek**, Sinirlendirmek; sinirlerini bozmak.|| **zıt anlamlı**, Karşıt anlamlı.|| **zıt düşmek**, Birbirinin karşıtı olmak.|| **zıt gitmek**, Bir kimseye karşı sürekli ters davranmak; isteklerinin tam tersini yapmak.|| **zıt kutup**, Farklı yapı ve durumda olma.

zıtlan, [sırıt-lan > zıtlan] {ağız} sf. Sırıtkan. [DS] ☞ **zıtlan dişli**, {ağız} Dişleri sırtır gibi görünen kimse. [DS]

zıtlanma, [zıt-la-n-ma] is. Zıtlanmak eylemi.

zıtlanmak, [zıt-la-n-mak] dönüşl. f. [-ır] Bir kimseye karşı ters davranmak; karşı çıkmak.

zıtlaşma, [zıt-la-ş-ma] is. Zıtlaşmak eylemi.

zıtlaşmak, [zıt-la-ş-mak] geçsz. f. [-ır] **1.** (İki ya da daha çok kişi için) birbirine ters davranmak; birbirinin eylemlerini engellemek; isteklerinin tersini yapmak. **2.** Birbirine karşıt olmak. **3.** dönüşl. f. {ağız} Düşüncesini inatla savunmak. [DS]

zıtlık, -ğı [zıt-lık] is: Zıt olma durumu; karşıtlık.

zıttır, [zırt > zı(r)t-(t)-ır] {ağız} zf. Beklenmedik zamanda ve birden anlamı veren gövde. ☞ **zıttır zıttır**, {ağız} Sık sık ve birdenbire; zırt zırt. [DS]

ziv¹, [ziv (yans.)] is. İsteksiz çalışmayı anlatan kök. [Zülfikar] ziv+zık-la-mak

ziv², [ziv (yans.)] is. Sulu ve sulandırılmış nesnelere sıkıştırılmasını anlatan kök. [Zülfikar] zıvık, ziv-ır-ık

ziv³, [ziv (yans.)] is. Sürekli söylenmeyi; mızıkçılık etmeyi anlatan kök. [Zülfikar] ziv ziv, ziv-ır-tı

ziv⁴, [ziv / ziv (yans.)] is. Hızlıca fırlatmayı, uçup gitmeyi, kaçmayı anlatan kök. ziv-la-mak

ziv⁵, [ziv / ziv / zöv (yans.)] is. Titremeyi, kıpırdamayı, kaynaşmayı anlatan kök. [Zülfikar] ziv-it-mak

ziv⁶, [ziv (yans.)] is. Kışkırtmayı anlatan kök. [Zülfikar] ziv-kt-t-la-mak

ziv⁷, [ziv] {ağız} is. Tığ. [DS]

zıva, [ziv-a] {ağız} is. Ekini tırpanla biçme. [DS]

zıval, [Erme. zoal / Far. zuğāl => zıval] {ağız} is. Kızılçık ağacından yapılmış çoban değneği. [DS]

zıvala, [zıvala] {ağız} is. Hamur pazısı. [DS]

zıvan, [Ar. zivān => zıvan] {ağız} is. Ekin aralarında biten ve delice denilen bir ot, (*Lolium temulentum*). [DS]

zıvana, [Far. zebān-e / zevāne زوانه] {OsT} is. **1.** İki ucu açık küçük boru. **2.** Tütün çubuğunun, piponun, sigaranın ucuna geçirilen bir tür ağızlık. **3.** Marangozluk işlerinde birbirine geçmesi gereken parçalardan birine diğerinin dilinin geçmesi için açılmış dörtgen delik; zıvana deliği. **4.** Makara, değirmen taşı gibi nesnelere ortasındaki yuvaya ge-

çirilen mil. **5.** {ağız} Direk başlarında bırakılan çı-
kıntı. [DS] {ağız} **6.** Testere biçiminde açılır, kapa-
nır bağ bıçağı. [DS] **7.** {ağız} Sınır. [DS] **8.** {ağız}
Zırdeli. [DS] ☞ (birini) **zıvanadan çıkarmak**, *Taş-
kınca davranışlarda bulunacak şekilde sinirlen-
dirmek; çok öfkelenmek.* || **zıvanadan çıkmak**, *1.*
Çok sinirlenmek; öfkelenmek. 2. {ağız} *Çılgınca*
davranışlarda bulunmak; aklını oynatmak; fittir-
mak. [DS]

zıvanalı, [zıvana-lı] *sf.* Zıvanası olan. ☞ **zıvanalı**
birleştirme, *Marangozlukta birleştirilecek iki par-*
çadan birine zıvana deliği, diğerine de zıvana dili
açmak suretiyle yapılmış birleştirme. || **zıvanalı si-**
gara, *1.* *Ucunda kartondan zıvana bulunan sigara.*
2. argo. İçinde esrar bulunan sigara. || **zıvanalı vi-**
da, *Zıvanası bulunan vida.*

zıvanasız, [zıvana-sız] *sf.* **1.** Zıvanası olmayan. **2.**
mecaz. Kaçık; delişmen. {ağız} (aynı) [DS]

zıvar, [zıv-ar] {ağız} *is.* Baskı; basınç. [DS]

zıvarcı, [zıvar-cı] {ağız} *sf.* Mızıkçı. [DS]

zıvart, [zıvar-t] {ağız} *is.* Deri terbiyesinde, derinin
bir kez elden geçirilmesi işlemi. [DS]

zıvat, [zıv-a-t ?] {ağız} *is.* → zıvart. [DS]

zıvaylık, -ği [zıv-a(y)-lık] {ağız} *is.* Yere dikilmiş bir
ağaç üzerine yatay konulmuş başka bir ağaç ile ya-
pılmış tahterevallî. [DS]

ziveylik, -ği [zıv-a(y)-lık] {ağız} *is.* Tahterevallî. [DS]

zıvga, [Rus. zipka => zıvga] {ağız} *is.* Potur; zıpka.
[DS]

zıvgaçlamak, [zıv-gaç-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)*
-yor] Fıskırtmak. [DS]

zıvgar¹, [Yun. dzevgarî => zıvgar] {ağız} *sf.* **1.** Dört
at koşularak çekilen araba. **2. zf.** Dört nala. [DS] ☞
zıvgar olmak, {ağız} *Sataşmak.* [DS] || **zıvgar yap-**
mak, {ağız} *Arabaya iki çift at koşmak.* [DS]

zıvgar², [zıv (yans.) > zıv-ık-ar] {ağız} *is.* Kalın sırk.
[DS]

zıvgarlamak, [zıv-gar-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)*
-yor] Bütün gücü ile yüklenmek; zorlamak. [DS]

zıvgarlı, [zıvgar-lı] {ağız} *sf.* (At, akarsu vb. için) hız-
lı. [DS]

zıvgılamak, [zıv-gı-mak] {ağız} *gçl. f. [-r]* Azarlamak;
paylamak. [DS]

zıvğa, [Rus. zipka => zıvğa] {ağız} *is.* Potur; zıpka.
[DS]

zıvık, -ği [sıvı-k / cıv-ık > zıvı-k] {ağız} *sf.* Sulu; cı-
vık. [DS]

zıvınmak, [zıv-in-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Görün-
meden kaçmak; sıvışmak. [DS]

zıvırık, -ği [zıv-ır-ık] {ağız} *is.* Bulanık su; çamurlu
su. [DS]

zıvırmak, [zıv-ır-(ı)n-a-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]*
Delirmek. [DS]

zıvırtı, [zıv-ır-tı] {ağız} *is.* **1.** Boş, önemsiz söz. **2. sf.**
Anlamsız; yararsız; boş. [DS]

zıvıtmak¹, [zıv-it-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* Soğuktan
titremek. [DS]

zıvıtmak², [cıv-ı-t-mak > zıv-ı-t-mak] {ağız} *gçl. f. [-*
ır] Cıvık duruma getirmek; sulandırmak. [DS]

zıvıtmak³, [zıv-it-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* Aklını
oynatmak; delmirmek; çıldırmak. [DS]

zıvka, [Rus. zipka => zıpka > zıvka] {ağız} *is.* Potur;
zıpka. [DS]

zıvkar¹, [Yun. dzevgari => zıvkar] {ağız} *is.* Araba-
nın önüne takılan ikinci araba. [DS]

zıvkar², [zıv-gar > zıv(ı)k-ar] {ağız} *is.* Kalın sırk.
[DS]

zıvıtlamak, [zıv-(ı)k-it-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-*
l(i)-yor] Kışkırtmak. [DS]

zıvıtlak, -ği [zıv-la-k] {ağız} *sf.* **1.** Cilalı; parlak; yal-
dızlı. **2.** Çıplak; açık; tüysüz. [DS]

zıvılam, [zıv-la-m ?] {ağız} *is.* Su geçirmeyen verim-
siz toprak. [DS]

zıvılan¹, [zıv-la-n] {ağız} *sf.* → zıvılang. [DS]

zıvılan², [zıv-la-n] {ağız} *is.* Cıvık çamur. [DS]

zıvılang, [zıv-la-ñ] (zıvılañ) {ağız} *sf.* **1.** Düzgün. **2.**
Yakışıklı. [DS]

zıvılatma, [zıv-la-t-ma] {ağız} *is.* Pancar haşlaması.
[DS]

zıvk, [? zıvk] {ağız} *is.* Öküzü boyunduruğa bağlayan
iki eğri ağaç. [DS]

zıvılamak, [zıv-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]*
İş yapmaktan kaçınmak; sıvışmak. [DS]

zıvılık, -ği [zıv-lık] {ağız} *sf.* Saçı dökük. [DS]

zıvıra, [? zıvıra] {ağız} *is.* **1.** Taş yapı. **2.** Dam ağaçları
üstüne atılan çamur. [DS]

zıvrak, -ği [? zıvrak] {ağız} *is.* Limon. [DS]

zıvralamak, [zıvra-la-mak > zıvra-la-mak] {ağız}
gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Zıvralamak; saçmalamak.
[DS]

zıvrık¹, -ği [zıv-(ı)r-ık] {ağız} *is.* **1.** Gübre çamuru. **2.**
Süprüntü ve çöplük çamuru. [DS]

zıvrık², -ği [Ar. zıyık => zıvrık] {ağız} *sf.* Daracık.
[DS]

zıvrılmak, [zıv-(ı)r-ıl-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]*
Kayarak inmek. [DS]

zıvrınmak, [zıv-(ı)r-in-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* →
zıvrılmak. [DS]

zıvzılamak, [zıv(ı)z-ak-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-*
l(i)-yor] İş yapmaktan kaçınmak; savsaklamak.
[DS]

zıvzıkmak, [zıv(ı)z-ık-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ır]* Çağ-
lamadan akmak. [DS]

zıy, [zıy (yans.)] *is.* Kaymayı, sürtünerek kayıp ak-
mayı anlatan kök. [Zülfikar] *zıy-in-mak, zıy-ıp-mak*
< *zıyp-mak, zıy-la-mak, zıy-mak, zıy-la-k*

zıya¹, -a'ı [Ar. zây'a > zıya' ضیع] {OsT} *is.* **1.** Tarla-
lar. **2.** Küçük çiftlikler.

- ziya², -a'ı** [Ar. zây'a > ziyā' ضیاع] (ziya:) {OsT} is. 1. Tarlalar. 2. Küçük çiftlikler.
- ziya³, -a'ı** [Ar. ziyā' ضیاع] (ziya:) {OsT} is. 1. Kaybolma; yitme. 2. Yitim; kayıp. ☞ **ziyā'-ı ebedî**, {OsT} Ölüm. || **ziyā'-ı elem**, {OsT} psikol. Acı yitimi; analjezi. || **ziyā'-ı hâfıza**, {OsT} tıp. Bellek yitimi. || **ziyā'-ı his**, {OsT} tıp. Duyu yitimi. || **ziyā'-ı intizam**, {OsT} psikol. Şuurlu hareketlerdeki düzensizlik; ataksi. || **ziyā'-ı kelâm**, {OsT} tıp. Söz yitimi. || **ziyā'-ı kırâat**, {OsT} psikol. Okuma yitimi. || **ziyā'-ı savt**, {OsT} tıp. Ses yitimi. || **ziyā'-ı şahsiyet**, {OsT} psikol. Kişilik yitimi. || **ziyā'-ı şemm**, {OsT} tıp. Koklama yitimi. || **ziyā'-ı tahrîr**, {OsT} psikol. Yazma yitimi.
- ziyafetlemek**, [ziyâfet-le-mek ضیافتلکم] {OsT} gçl. f. [-r] Ziyafet çekmek.
- ziyanak, -ğı** [ziy-anak] {ağız} sf. 1. Kaygan. 2. Düzgün ve parlak. [DS]
- ziyaret**, [Ar. ziyâret => ziyaret] {ağız} is. 1. Ermiş kimsenin elini öpme. 2. Kutsal yer. 3. Türbe.
- ziyb**, [ziyb / zıyp (yans.)] is. Kaymayı, sürtünerek kayıp akmayı anlatan kök. [Zülfikar] ziyb-ıl-a-k, ziyb-in-cak
- ziyılak, -ğı** [ziyb-ı-lak] {ağız} sf. 1. Kaygan. 2. Düzgün ve parlak. [DS]
- ziybıncak, -ğı** [ziyb-in-cak] {ağız} sf. 1. Kaygan; kayıcı. 2. Düzgün ve parlak. [DS]
- ziybırdamak**, [ziyb-ır-da-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-d(i)-yor] (Paça için) diz kapağından yukarı sıvamak. [DS]
- ziyınmak**, [ziy-ın-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Kaymak. [DS]
- ziyıpamak**, [ziy(i)p-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Kaymak. [DS]
- ziyk**, [Ar. ziyk ضیق] {OsT} is. Darlık.
- ziykar**, [ziy+kar / ziy-(ı)k-ar] {ağız} is. Kar altında tavşan yatağı. [DS]
- ziykısadır**, [Ar. ziyk-ı şadr ضیق صدر] {OsT} is. tıp. Göğüs darlığı; nefes darlığı; tiknefeslik.
- ziylak¹, -ğı** [ziy-lak] {ağız} sf. 1. Kaygan. 2. Düzgün ve parlak. [DS]
- ziylak², -ğı** [ziy-lak] {ağız} sf. (Hayvan için) ince ve çevik. [DS]
- ziylamak**, [ziy-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Kaymak. [DS]
- ziylan**, [ziy-la-n] {ağız} sf. 1. Kaygan. 2. Düzgün ve parlak. [DS]
- ziylang**, [ziy-lañ] {ağız} sf. 1. Kaygan. 2. Düzgün ve parlak. [DS]
- ziylen** [ziy-la-n > ziylen] {ağız} sf. 1. Kaygan. 2. Düzgün ve parlak. [DS]
- ziymak**, [ziy-mak] {ağız} gçsz. f. [-ar] Kaymak. [DS]
- ziymık, -ğı** [ziy-mık] {ağız} is. Ağaç kabuklarının altındaki sulu tabaka; soymuk. [DS]
- ziynak**, [ziy-(ı)n-ak] {ağız} sf. 1. Kaygan; kayıcı. 2. Düzgün ve parlak. [DS]
- ziyp**, [ziyb / zıyp (yans.)] is. Kaymayı, sürtünerek kayıp akmayı anlatan kök. [Zülfikar] ziyp-mak, ziyp-ak
- ziypak, -ğı** [ziyp (yans.) > ziyp-mak > ziyp-ak] sf. 1. Üzerine basıldığı zaman kayan; kaygan; kayıcı. {ağız} (aynı) [DS] 2. {ağız} Düzgün ve parlak. [DS]
- ziypaklaşmak**, [ziyp-ak-la-ş-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Kayganlaşmak. [DS]
- ziypancak, -ğı** [ziyp-an-cak] {ağız} sf. 1. Kaygan. 2. Düzgün ve parlak. [DS]
- ziypımak**, [ziyp-ı-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Kaymak. [DS]
- ziypıncak, -ğı** [ziyp-in-cak] {ağız} sf. 1. Kaygan. 2. Düzgün ve parlak. [DS]
- ziyıpınmak**, [ziyp-in-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Kaymak. [DS]
- ziyıpıtmak**, [ziyp-it-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Kaydır-mak. [DS]
- ziypma**, [ziyp (yans.) > ziyp-ma] is. Zıypmak eylemi; kayma; kayganlık.
- ziypmak**, [ziyp (yans.) > ziyp-mak] {ağız} gçsz. f. [-ar] 1. Kaymak. 2. Fırlayıp gitmek. [DS]
- ziyırıncak, -ğı** [ziy-(ı)r-in-mak > ziyırın-cak / ziyırın-cak صیربخاق / صیربخاق] {eAT} sf. Elde durmayıp kayan; kaygan.
- ziyırınmak**, [ziy-(ı)r-in-mak] {ağız} dönşl. f. [-ır] Kayarak inmek. [DS]
- ziyyık, -ğı** [Ar. ziyk > ziyık ضیق] {OsT} sf. Pek dar. ☞ **ziyyık-ı nefes**, {OsT} tıp. Nefes darlığı. || **ziyyık-ı sadr**, {OsT} tıp. Göğüs darlığı; göğüs tutukluğu.
- ziz**, [ziz (yans.)] is. Sızlamayı anlatan kök. [Zülfikar] ziz-ı
- zizi**, [ziz-ı / siz-ı] {ağız} is. Sızı. [DS]
- zi-** [Ar. zî- ذى] {OsT} ön ek. Başına getirildiği Arapça kelimelere "sahip" anlamı katarak birleşik sözcükler yapan ön ek. ☞ **zî-hayât**, {OsT} Canlı. || **zî-nüfüz**, {OsT} Nüfuzlu; sözü geçer. || **zî-kıymet**, {OsT} Kıymetli. || **zî-san'at**, {OsT} Sanat sahibi. || **zî-şân**, {OsT} Şanlı. || **zî-şa'saâ**, {OsT} Çok parlak; çok şaşaalı. || **zî-vekâr**, {OsT} Vakarlı.
- zi'ab**, [Ar. zi'b > zi'âb ذئاب] (zia:b) {OsT} is. Kurtlar.
- zi'amet**, [Ar. zi'âmet زعامت] (zia:met) {OsT} is. → ze-amet.
- zib¹**, [Ar. zî'b ذئب] {OsT} is. Kurt; canavar. ☞ **zib-i Yusuf**, {OsT} Suçlu olmadığı hâlde cezalandırılan kimse. || **zib-i bahrî**, {OsT} Deniz kurdu denilen yırtıcı bir balık.
- zib²**, [Far. zîb ذئب] (zi:b) {OsT} is. Süs. ☞ **zib ü fer**, {OsT} Süs ve parlaklık. || **zib ü ziver**, {OsT} Süsü.

- ziba**, [Far. zībā زيبا] {*zi:ba:*} {*OsT*} *sf.* 1. Süslü. 2. Güzel. ☐ **zībā-rū**, {*OsT*} *Güzel yüzlü.*
- zibak**, [Far. jive > Ar. zībaḳ / zeybaḳ زيبق] {*zi:bak*} {*OsT*} *is. kim. Cıva.*
- zibakî** [Ar. zībaḳ > zībaḳī زيبقى] {*zi:baki:*, *k kalın söylenir*} {*OsT*} *sf.* Cıva ile ilgili.
- zibar**, [Ar. zebr > zībār زيار] {*ziba:r*} {*OsT*} *is.* 1. Kitaplar; cüzler. 2. Kitap yaprakları. 3. Yazma yazılar.
- zibaver**, [Far. zīb-āver آور زيب] {*zi:ba:ver*} {*OsT*} *sf.* Süsleyen.
- zibayi**, [Far. zībāyī زيبايی] {*zi:ba:yi:*} {*OsT*} *is.* 1. Süslülük. 2. Güzellik; yakışıklılık.
- zibazip**, [zib-a+zip] {*ağız*} *zf.* (Dolu olmak için) ağzına kadar; lebalep. [DS]
- zibban**, [Ar. zūbāb / zūbābe > zībān ذبان] {*zibba:n*} {*OsT*} *is.* Sinekler.
- zibcik**, -ği [zib-cik] {*ağız*} *is.* 1. Düdük aşısı yapmak için çıkarılan kabuk. 2. İnce değnek. [DS]
- zibefza**, [Far. zīb-efzā زيب افزا] {*zi:befza:*} {*OsT*} *sf.* Süsleyen; güzelleştiren; süsü ve güzelliği artıran.
- zibek¹**, -ği [dibek > zibek] {*ağız*} *is.* Havan. [DS]
- zibek²**, -ği [zib-ek] {*ağız*} *is.* Ağaç kökü. [DS]
- zibende**, [Far. zīb-ende زيننده] {*zi:bende*} {*OsT*} *sf.* 1. Süslü. 2. Yakışıklı; güzel.
- zibha**, [Ar. zībḥa ذبحة] {*OsT*} *is. tıp.* Kuşpalazı.
- zibidi**, [Far. zībiden (yakışmak) > zībīdī (yakışıklı)] *sf.* 1. Gülünç derecede kısa ve dar giyinen; kötü giyimli. {*ağız*} (aynı) [DS] 2. Yersiz ve zamansız davranışları olan. 3. {*ağız*} Parasız; işsiz; başıboş. [DS] 4. {*ağız*} Yoksul. [DS] 5. {*ağız*} Yaramaz. [DS] 6. {*ağız*} Beceriksiz; uyuşuk. [DS] 7. {*ağız*} Cimri; eli sıkı. [DS] 8. {*ağız*} Ters; inatçı. [DS] 9. {*ağız*} Kavgacı. [DS] 10. {*ağız*} Şaşkın. [DS] ☐ **zibidi çıkmak**, {*ağız*} İyice ıslanmak. [DS]
- zibidik**, -ği [zibid-ik] {*ağız*} *sf.* 1. → zibidi. 2. Sırlıklam. [DS]
- zibidilik**, -ği [zibidi-lik] *is.* 1. Zibidi olma durumu. 2. Zibidice davranış.
- zibil¹**, [Ar. zibl ذبل => zībīl زيبيل] {*eAT*} {*OsT*} {*ağız*} *is.* 1. Süprüntü; çöp; pislik. 2. Gübre. 3. Sulu çamur. [DS] ☐ **zibil dağıtmak**, {*ağız*} *Gübrelemek.* [DS]|| **zibil zibil**, {*ağız*} 1. Sırlıklam. 2. (Çamur için) sulu. 3. Lif lif; eski püskü. 4. Karmakarışık. [DS]
- zibil²**, [Ar. sebīl => zibil] {*ağız*} *sf.* Bol bulunduğu için değersiz. [DS]
- zibilci**, [zibil-ci] {*ağız*} *is.* Çöpçü. [DS]
- zibillemek¹**, [zibil-le-mek] {*ağız*} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Gübrelemek. [DS]
- zibillemek²**, [zibil-le-mek] {*ağız*} *gçsz. f. [-r]* (Yer için) sulu çamur olmak. [DS]
- zibilli**, [zibil-li] {*ağız*} *sf.* İçinde çokça çerçöp bulunan. [DS]
- zibillik**, -ği [zibil-lik] {*ağız*} *is.* 1. Çöplük. 2. Çöp kutusu. [DS]
- zibilliyh**, [zibil-lik > zibilliyh] {*ağız*} *is.* Çöplük. [DS]
- zibin**, [İt. guibbone => zibın > zibin] {*ağız*} *is.* Yarım kollu kadın elbisesi; zibın. [DS]
- zibit¹**, [zibit] {*ağız*} *sf.* Uyuşuk; düşkün. [DS]
- zibit²**, [zib-it] {*ağız*} *sf.* Sırlıklam. [DS]
- zibitmek**, [zib-it-mek] {*ağız*} *gçsz. f. [-ir]* Boş ve amaçsız gezinmek. [DS]
- zibka**, [Rus. zipka => zibka] {*ağız*} *is.* Potur; zıpka. [DS]
- zibl**, [Ar. zibl ذبل] {*OsT*} *is.* → zibil.
- zibr**, [Ar. zibr ذبر] {*OsT*} *is.* 1. Yazı. 2. Mektup. 3. Kitap.
- zic**, [Ar. zīc > zeyc زيچ] {*zi:c*} {*OsT*} *is. gök b.* Yıldızların hareketlerini ve yerlerini göstermek için düzenlenmiş cetvel.
- zid**, [Ar. zift => zid] {*ağız*} *is.* Zift. [DS]
- zida**, [Far. zidā زدا] {*zida:*} {*OsT*} *sf.* Pası giderip temizleyen; parlatan.
- ziday**, [Far. zidāy زداى] {*zida:y*} {*OsT*} *sf.* → zida.
- zide**, [Ar. ziyāde > zīde / zīdet زیده / زيدة] {*zi:de*} {*OsT*} *ünl.* → zidet.
- zidet**, [Ar. ziyāde > zīde / zīdet زیده / زيدة] {*zi:det*} {*OsT*} *ünl.* "Artsın, çoğalsın, çok olsun" anlamında dua ve iyi dilek sözü. ☐ **zīdet-fazluhū**, {*OsT*} *Er-demi, bilgisi çok olan.*|| **zīdet-kādrūhū**, {*OsT*} *İtibarı çok olsun.*
- zifaf**, [Ar. zifāf زفاف] {*zifa:f*} {*OsT*} *is.* 1. Törenle yürüme. 2. Düğün töreni. 3. Gelini törenle damada teslim etme. 4. Gerdeğe girme; gerdek. ☐ **zifafa girmek**, *Düğün gecesi eşi ile birlikte yatmak; gerdeğe girmek.*|| **zifaf gecesi**, *Evliliğin ilk gecesi.*
- zifan**, [Ar. žayf > zīfān ضيفان] {*zi:fa:n*} {*OsT*} *is.* Konuklar; misafirler.
- zifin**, [? zifin] {*ağız*} *is.* İri sarı renkli ve zehirli çiçekleri olan bir fundalık bitkisi. [DS]
- zifir¹**, [Ar. zefir / Sur. zefer (yağ bulaşığı) ذفر / زفير] => zifir] *is.* 1. {*ağız*} Kokulu kir; is, yağ lekesi. [DS] 2. {*ağız*} İs; kir. [DS] 3. Tütün dumanından geri kalan kara ya da koyu esmer yağlı kir. 4. {*OsT*} Yağ; yağ bulaşığı. 5. {*ağız*} Yemekteki yağ ve kavurma. [DS] 6. {*ağız*} Bulanık, kirli su. [DS] ☐ **zifire dönmek**, {*ağız*} *Yağlı kir bağlamak.* [DS]|| **zifiri bulanmak**, {*ağız*} *Hoşa gitmemek.* [DS]
- zifir²**, [Ar. zefir => zifir] {*ağız*} *is.* 1. Kara. 2. Çok karanlık. [DS] ☐ **zifir gibi**, *Çok karanlık.*
- zifir³**, [Ar. zehr => zifir] {*ağız*} *is.* 1. Zehir; acı. 2.

- Acılık. 3. *sf.* Öfkeli. [DS] ☞ **zifiri azmak**, {ağız} *Öfkelenmek.* [DS]
- zifir**⁴, [? zifir] {ağız} *is.* 1. Dokuma bez; alaca. 2. İpekli kumaş. [DS]
- zifirî** [Ar. zefirî زفيرى => zifirî] (zifiri:) {OsT} *sf.* 1. Zifir gibi. 2. Çok kara; kapkara. ☞ **zifirî karanlık**, *Çok karanlık; koyu karanlık.*
- zifirli**, [zifir-li] {ağız} *sf.* 1. Etlî; yağlı; besili; canlı. 2. Zengin; varlıklı. [DS]
- zifirlik**, -ği [zifir-lik] {ağız} *is.* Tütün işçilerinin giydiği önlük. [DS]
- zifos**, [Yun. siphnos / dziphos] *is.* 1. Yerden sıçrayan çamur. 2. *sf.* mecaz. Yararsız; boş. ☞ (birine) **zifos atmak**, 1. *Bir kimseye kara çalmak; iftira etmek; çamur atmak; leke sürmek.* 2. *Sataşmak; laf atmak.*
- zift**, [Ar. zift زفت] {OsT} *is.* Petrol, taşkömürü, odun katranı gibi organik maddelerin damıtılması sonucunda arta kalan oldukça kıvamlı ve katı, ısıtılınca eriyen siyah ya da koyu kahverengi madde. ☞ **zift gibi**, *Çok acı.*|| **Ziftin pekini yesin.** 1. *Verilen yemeği beğenmeyenlere söylenen sövgü sözü.* 2. *Ne yaptığı merak edilen ve kendisine başka sebeplerden kızılan birinin yemek yemekte olduğu öğrenilince söylenen sövgü sözü.*|| **zift yakası**, {ağız} *Ziftli yaka.* [DS]|| **zift yesin**, *Ziftin pekini yesin.*
- ziftmek**¹, [zifti-mek] {ağız} *gçl. f. [-r]* 1. Ürünü elle toplamak veya ayırmak. 2. Mısırı tanelemek. [DS]
- ziftmek**², [zifti-mek] {ağız} *gçl. f. [-r]* Kilim dokurken ipin iki ucunu bağlayarak ilerlemek. [DS]
- ziftinme**, [Far. saft (omuz) [Németh] > sift-in-me] *is.* Ziftinmek eylemi; siftinme.
- ziftinmek**, [Far. saft (omuz) [Németh] > sift-in-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* 1. Gereksiz işlerle zaman öldürmek; oyalanmak; vakit geçirmek; siftinmek. 2. Bir kimseye yaltaklanarak yaklaştırmaya çalışmak. [DS]
- ziftleme**, [zift-le-me] *is.* Ziftlemek eylemi.
- ziftlemek**, [zift-le-mek] *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Bir şeyin üzerine zift sürmek; zift bulaştırmak.
- ziftlenme**, [zift-le-n-me] *is.* 1. Ziftlenmek eylemi. 2. Tıkınma.
- ziftlenmek**, [zift-le-n-mek] *edil. f. [-ir]* 1. Ziftlemek eylemi yapılmak; kendisine ziftlemek eylemi uygulanmak; ziftle kaplanmak; zift sürülmek. 2. *dönşl. f. hakaret.* Yemek; tıkınmak. 3. Bir işten kendisine çıkar sağlamak. {ağız} (aynı) [DS] 4. Zift sahibi olmak; zift edinmek.
- zifun**, [Yun. siphon => zifun] {ağız} *is.* Değirmen çarkını döndürmek için suyun basınçlı olarak çıktığı dar delik; poyra. [DS]
- zig**, [? zig] {ağız} *is.* Mide. [DS]
- zigapofiz**, [Fr. zygapophyse] *is.* Omurlardaki eklem çıkıntısı.
- zigarbi**, [? zigarbi] {ağız} *is.* Kirpi. [DS]
- ziggurat**, [Asur. d. zigguratu] *is.* Mezopotamya'da tepeye doğru, gidildikçe daralan üst üste birçok platformlardan oluşan tapınak.
- zigi**, [? zigi] {ağız} *is.* Yatak şiltesinin iç astarı. [DS]
- zigodaktil**, [Fr. zygodactyle] *sf.* Ağaçkakan, guguk kuşu ve papağan gibi dış yandaki bir parmağı geri dönük olan.
- zigon**, [Fr. gigon] *is.* Birbirinin içine geçebilecek biçimde düzenlenmiş sehpa takımı.
- zigot**, [Yun. dzygon > Fr. zygote] *is. biy.* Döllenen yumurta.
- ziğim**, [siğ-im > ziğim] {ağız} *is.* Siğim. ☞ **ziğim ziğim**, {ağız} (*Yağmur için*) *ağır ağır.* [DS]
- ziğzillenmek**, [zivzil-le-n-mek > ziğzil-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f. [-ir]* Ağırkanlı davranmak. [DS]
- zih**, [Far. zih ز] {OsT} *is.* 1. Kiriş. 2. {eAT} Yayın sınırdan kirişi. 3. Elbisenin yaka ve kol uçlarına geçirilen ince şerit. 4. Elyazması kitaplarda sayfa kenarlarına çizilen ince çizgi.
- zihaf**, [Ar. zihāf زحاف] (ziha:f) {OsT} *is. ed.* Aruz ölçüsünde, sözcükleri kalıba uydurmak için uzun hecelerin kısa okunmasını gerektiren aruz kusuru.
- zihafat**, [Ar. zihāf > zihāfāt زحافات] (ziha:fa:t) {OsT} *is. ed.* Zihafalar.
- ziham**, [Ar. zihām زحام] (ziha:m) {OsT} *is.* 1. Kala-balık. 2. Darlık; sıkıntı.
- zihar**, [Ar. zihār زهار] (ziha:r) {OsT} *is. anat.* Kasık kemiği; belin alt kısmı.
- zihayat**, [Ar. zī-hayāt ذى حیات] (zi:haya:t) {OsT} *sf.* Canlı; yaşayan.
- zihgir**, [Far. zih-gīr / zeh-kīr زه گير] (zi:hgi:r) {OsT} *is.* Eskiden kemankeşlerin, ok atarken sağ ellerinin baş parmaklarına taktıkları bir tür yüksük; şast; şest.
- zihi**¹, [Ar. zihī ذى] {OsT} *sf.* 1. Bu. 2. Şu.
- zihi**², [Far. zehī / zihī زهى] (zihi:) {OsT} *ünl.* Ne güzel!
- zihin**, -hni [Ar. zihn ذهن] {OsT} *is.* 1. İnsanın düşünce hayatını oluşturan ruhsal işlev. 2. İnsanın deneyimlerle edindiği bilgileri bir depo hâlinde saklayıp daha sonra gerektiğinde güncel yaşama uygulayarak kullanmasını sağlayan işlev; yaşantıları, öğrenilenleri ve bunların geçmişle ilişkisini bilinçli olarak saklama gücü; bellek; hafıza. 3. Bir canlının duyu ve davranışlar dışındaki ruhsal süreç ve etkinliklerinin tümü. 4. Anlayış; kavrayış. 5. Bilinç; dimağ. ☞ **zihin açıklığı**, *Anlama ve kavrama gücünün yerinde olması durumu.*|| **zihin açmak**, *Zihnini daha iyi çalıştır, daha iyi anlar ve kavrar duruma getirmek.*|| **zihin berraklığı**, *Zihin açıklığı.*|| **zihin bulanıklığı**, *Zihin karışıklığı.*|| **zihin hesabı**, *Matematik hesaplarının kâğıt kalem vb. kullanmadan doğ-*

rudan zihinden yapılması işi.|| **zihin jimnastiği**, Bazı zihinsel yetileri geliştirmek, işlevleri çabuklaştırmak için yapılan alıştırmalar.|| **zihin karışıklığı**, psikol. Düşünme sırasında, olgular ve düşünceler arasında bağlantı kuramama durumu.|| **zihin yorgunluğu**, psikol. Düşünme gücünü etkileyecek kadar zihinsel yorgunluk içinde bulunma.|| **zihin yormak**, Bir konuda çok düşünmek; kafa yormak.|| **zihni açılmak**, Kavrayışı, anlayışı çoğalmak; daha iyi anlar duruma gelmek.|| **zihni bulanmak**, Düşünürken, olaylar arasındaki bağlantıyı yitirmek; düşüncesi alt üst olmak; ne yapacağını şaşırarak.|| **zihni karışmak**, Düşünürken, olaylar arasındaki bağlantıyı yitirmek; düşüncesi alt üst olmak; ne yapacağını şaşırarak.|| (bir şeyi) **zihnine yerleştirmek**, Unutulamayacak biçimde belleme; aklında tutmak.|| (bir kimse, bir şeyle) **zihnini bozmak**, Sürekli olarak aynı şeyi düşünmek; o soruna aşırı ölçüde kendini vermek.|| (bir şey, birinin) **zihnini bulandırmak**, 1. Kuşkuya düşürmek. 2. Kuşkulu bir durum sezme.|| **zihnini çelmek**, 1. O kişiyi etkileyerek kendi istediği yola yönlendirmek. 2. Bir kimseyi yanıltmak; yanlış yola sürüklemek. 3. Baştan çıkarmak.|| **zihnini dağıtmak**: Gerektiği gibi açık seçik düşünmemek; zihnini düşünmesi gereken noktada toplayamamak.|| (bir şey, birinin) **zihnini kurcalamak**, O şey, sık sık hatırlanıp düşünmeye kapılmak.|| (bir şey, kendi) **zihnini kurcalamak**, Bir şeyi anlamaya, kavramaya çalışmak.|| **zihnini oynatmak**, Çıldırarak; delirmek; aklını oynatmak.|| (bir şeye) **zihni saplanmak**, Yanlış bir kaniya takılıp kalmak; düşüncesinin takıldığı şeyden kendisini kurtaramamak.|| (bir şeye) **zihni takılmak**, Çözülmesi gerekli bir konu üzerinde durmak; sürekli olarak çözmek istediği sorunu düşünmek.

zihince, [zihin-ce] (zihince) *zf.* Zihnin kavradığı biçimiyle; zihne göre.

zihinci, [zihin-ci] *sf.* 1. Zihinciliğe ilişkin. 2. Zihincilik yanlısı.

zihincilik, -ği [zihin-ci-lik] *is. fel.* Ruh biliminin bilincin değişik durumlarını incelemesi gerektiğini ve bunun yönteminin de içe bakış olduğunu ileri süren görüş.

zihinsel, [zihin-sel] *sf.* 1. Zihinle ilgili. 2. Zihnin etkinliğiyle ilgili. ☞ **zihinsel geviş getirme**, psikol. Bilinç alanı dışına atılmayan bazı düşüncelerin takınak haline gelerek sürekli tekrarlanması durumu.

zihn, [Ar. zihn ذهن] {OsT} *is.* Zihin.

zihnen, [Ar. zihn > zihnen ذهنًا] (zi'hnen) {OsT} *zf.* 1. Zihin bakımından. 2. Zihinden.

zihni [Ar. zihn > zihni / zihniyye ذهنی / ذهني] (zihni:) {OsT} *sf.* Zihinle ilgili.

zihniyat, [Ar. zihni > zihniyyât ذهنيات] (zihniyya:t) {OsT} *is.* Zihin ile ilgili şeyler; anlayışlar.

zihniye, [Ar. zihn > zihni / zihniyye ذهنيه] {OsT} *sf.* Zihinle ilgili.

zihniyet, [Ar. zihni > zihniyyet ذهنييت] {OsT} *is.* Toplumda var olan kültür ve gelenek, görenek gibi öğelerin kişide oluşturduğu davranış, düşünüş ve değerlendirilme öğelerinin tümü; düşünme biçimi; düşünüş; görüş.

zik, [Ar. zik ذيق] (zi:k, k kalın söylenir) {OsT} *is.* 1. Darlık. 2. Sıkıntı. ☞ **zik-i ma'aş**, {OsT} Geçim sıkıntısı.|| **zik-i nefes**, {OsT} Nefes darlığı.|| **zik-i sadr**, {OsT} Göğüs darlığı.

zikâr, [Ar. zeker > zikâr ذكار] (zikâ:r) {OsT} *is.* Erkekler.

zikâre, [Ar. zeker > zikâre ذكاره] (zikâ:re) {OsT} *is.* Erkekler.

zikıymet, [Ar. zî-kıymet ذى قيمت] (zi:kıymet) {OsT} *sf.* Kıymetli; değerli.

zikir¹, -kri [Ar. zikr ذكّر] {OsT} *is.* 1. Sözüünü etme; anma; söyleme. 2. *tasvf.* Allah'ın adını art arda anarak yapılan bir tür dua. ☞ **zikir etmek**, 1. Adını söylemek; anmak. 2. Söz konusu etmek; dile getirmek.|| **zikri fikri bir olmak**, Düşünceleri ile sözleri ve davranışları arasında bir tutarlılık bulunmak.|| **zikri geçmek**, Adı söylenmek; sözü edilmek.

zikir², [? zikir] {ağız} *is.* Dere önüne yapılan bent. [DS] ☞ **zikir mihı**, {ağız} Büyük demir çivi. [DS]

zikir³, [Far. zih-gir => zikir] {ağız} *is.* Sallantılı yüzük. [DS]

zikke¹, [Ar. (Sur.) sekkî => zikke] {ağız} *is.* Yere çakılarak hayvan bağlamakta kullanılan demir kazık. [DS]

zikke², [Ar. sikke => zikke] {ağız} *is.* Madenî para; sikke. [DS]

ziknimek, [zikni-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-ir] Hastalık veya ağrı azalmak. [DS]

zikr, [Ar. zikr ذكّر] *is.* → zikir. ☞ **zikr-i alenî**, {OsT} *tasvf.* Dervişlerin sesli olarak yaptıkları zikir.|| **zikr-i avam**, {OsT} *tasvf.* Halkın bilinçsiz olarak, kimi zaman ücret karşılığı vb. şekilde yaptığı zikir.|| **zikr-i cehrî**, {OsT} Yüksek sesle yapılan zikir.|| **zikr-i cemîl**, {OsT} 1. İyiliğinden bahsetme; övme. 2. Okulda biraz başarılı olmakla birlikte istenilen başarıyı gösteremeyenlere verilen yazılı kâğıt.|| **zikr-i hafî**, {OsT} Tek başına, gizli ve sessiz olarak yapılan zikir.|| **zikr-i havas**, {OsT} Kendini her türlü maddî duygulardan arındırarak maneviyata yönelmek amacını güden, bilim adamlarına özgü zikir.|| **zikr-i kalbî**, {OsT} İçten, sessizce yapılan zikir.|| **zikr-i mukayyet**, {OsT} *tasvf.* Hz. Peygamberin yemek yerken, yatarken, yola çıkarken vb. zamanlarda yapılmasını öğütlediği dualar.|| **zikr-i mutlak**, {OsT} Belirli bir zaman ve yere bağlı olmaksızın yapılabilen zikir.

zikra, [Ar. zıkr > zikrā ذكرا] (*zikra:*) {OsT} is. 1.

Anma. 2. Ders alınacak şey; ibret. 3. Öğüt.

zikredilme, [Ar. zıkr + T. e(t)-il-me ذكر ايدله] {OsT} is. Zikredilmek eylemi; anılma; söylenme.

zikredilmek, [Ar. zıkr + T. e(t)-il-mek ذكر ايدلك] {OsT} edil. f. [-ir] Adı anılmak; söylenmek.

zikretme, [Ar. zıkr + T. et-me ذكر ايتمه] {OsT} is. Zikretmek eylemi; anma; söyleme; dile getirme.

zikretmek, [Ar. zıkr + T. et-mek ذكر ايتكم] {OsT} gçl. f. [-(d)-er] 1. (Kişi için) adını söylemek; anmak; kendisinden bahsetmek. 2. (Olay, durum vb. için) söz konusu etmek; anmak; söylemek; ifade etmek. 3. *tasvif*. Allah'ın adını art arda söylemek.

zikreylemek, [Ar. zıkr+ey-le-mek ذكر ايلكم] {eAT} gçl. f. [-r] Sürekli anmak; zikretmek.

zikrolunma, [Ar. zıkr + T. ol-un-ma ذكر اولنمه] {OsT} is. Zikrolunmak eylemi; anılma; söylenme.

zikrolunmak, [Ar. zıkr + T. ol-un-mak ذكر اولنمق] {OsT} edil. f. [-ur] Adı geçmek; söylenmek; anılmak.

zikye, [Ar. (Sur.) sekkī => zikye] {ağız} is. Demir kazık. [DS]

zikzak, -ğı [Al. zick-zack / Fr. ziczac] is. 1. Art arda ve birbirine ters açılar yaparak devam eden kırık çizgi. 2. *mecaz*. Sık sık karar değiştiren, belirli bir yönü, kararı olmayan düşünce ya da davranış biçimi; istikrarsızlık. 3. *sf*. Zikzak biçiminde olan. 4. Karşılıklı. ☞ **zikzak dikişi**, *Terzilikte ve nakışta zikzak biçiminde yapılan dikiş*.|| **zikzak makinesi**, *Zikzak dikiş yapabilen makine*.|| **zikzak seyir**, *as. dnz. Bir geminin, savaş sırasında uçak ya da denizaltı saldırılarından korunmak için zikzaklar çizerek yaptığı seyir*.|| **zikzak yapmak**, 1. *Sağa sola doğru sık sık yön değiştirmek*. 2. *mecaz. Sık sık düşünce değiştirmek*.

zikzaklı, [zikzak-lı] *sf*. Zikzak biçiminde olan.

zil¹, [Far. zīr (*sazın ince teli*) ?] is. 1. Çağırarak ya da duyurmak gibi amaçlarla kullanılan bir çan ve buna vurulan bir tokmaktan ibaret, el ile ya da mekanik yollarla, elektrik düzeneği ile çalışan aygıt. 2. Bu aracın veya düzeneğin çıkardığı ses. 3. *müz*. Birbirine çarparak ses çıkartan metal iki değirmiden ibaret usul vurma çalgısı. 4. {ağız} Çay tabağı. [DS] 5. *sf. argo. Parasız. {ağız} (aynı)* [DS] ☞ **zil çarpmak**, {ağız} *Oynamak*. [DS]|| **zil gibi**, 1. *argo. Aşırı ölçüde sarhoş*. 2. {ağız} (*Ses için*) *ince ve keskin*. [DS] 3. {ağız} *Zayıf; ince*. [DS]|| **zili kırık**, 1. *Edepsiz, aşağılık kimse*. 2. {ağız} *Dengesiz; akli kıt*. [DS]|| **ziller dakınmak**, {ağız} *Aşırı sevinç göstermek*. [DS]|| **zil takıp oynamadığı kalmak**, *Bir durum veya sonuçtan aşırı derecede memnun olduğunu sergileyen sevinç gösterilerinde bulunmak*.|| **zil vurmak**, *Zil*

çalmak.|| **zil zurna**, *argo. (Sarhoş için) aşırı ölçüde*.|| **zil zurna olmak**, *Çok içmekten dolayı kendini bilemeyecek durumda sarhoş olmak*.

zil², [Ar. zil ذل] {OsT} is. 1. İtaat. 2. Kibar ve saygılı davranış.

zil³, [? zil] {ağız} is. Filiz. [DS]

zil⁴, [? zil] {ağız} is. Solucan. [DS]

zilal, [Ar. zelil > zilāl ذلال] (*zilâl:l*) {OsT} is. Aşağılık olanlar; alçaklar.

zilani, [? zilani] {ağız} is. Renkli yünden dokuma perde. [DS]

zilayaz, [zil+ayaz] {ağız} is. 1. Açık, duru ve ayaz hava. 2. (Hava için) çok soğuk. [DS]

zilbincak, -ğı [zıyp-ın-cak > zilbincak] {ağız} *sf*. Kaygan. [DS]

zilbiya, [Ar. zülubiye => zilbiya] {ağız} is. Kızarmış ekme dilimi. [DS]

zilbiye¹, [Ar. zülubiye => zilbiye] {ağız} is. Yufkayı susam yağında kızartarak yapılmış bir börek. [DS]

zilbiye², [? zilbiye] {ağız} is. Tavan tahtalarının aralarına çakılan ince çitalar. [DS]

zile¹, [zil-e] {ağız} is. Kilit takmaya yarayan kapı zinciri. [DS]

zile², [ziv-le > zile] (*zi:le*) {ağız} *sf*. Uzun boylu olduğundan yeteri kadar eğilemeyen. [DS]

zile³, [zile] {ağız} is. Silinip düzeltilmiş aşık. [DS]

zile⁴, [zile] {ağız} is. Edilgin eşcinsel erkek. [DS]

zilek, -ği [ziv-le-k] (*zi:lek*) {ağız} is. Topraktan yeni çıkmış buğday. [DS]

zilep, [? zilep] {ağız} *sf*. Aşınmış. [DS]

zileper, [? zileper] {ağız} is. (Kadın için) şımarık. [DS]

zilf, [Far. zūlf => zilf] {ağız} is. Zülûf. [DS]

zilfe, [? zilfe] {ağız} is. 1. İki kişi ile kullanılan büyük bıçkı. 2. Değirmen oluğunun alt yanındaki dar boğaz. 3. Dokuma aygıtında gerilmiş ipliklerden kırılan, sallanan uçlar. [DS]

zilgara, [zil+kara => zilgara] {ağız} *sf*. Kapkara. [DS]

zilgir, [? zilgir] {ağız} *sf*. İşsiz, parasız ve yoksul. [DS]

zilgit, -di [Ar. zağūta => zilgit] {ağız} is. 1. Zılgit. 2. *sf*. (Kişi için) onursuz. [DS]

zilhicce, [Ar. zi + hicce (*hacca gitme*) > zi'l-hicce ذى الحجة] (*zi:lhicce*) {OsT} is. Ay takvimine göre Arap aylarından yılın on ikinci ve son ayı; hac ayı.

zilhik, -ği [? zilhik] {ağız} is. Kertenkele. [DS]

zili, [Far. zilī زلی / زبلی] is. 1. {eAT} {OsT} Halı; kilim.

2. {ağız} Atkı ipliklerinin arasına sıkıştırılmış renkli ipliklerle desen oluşturacak biçimde yünden düz dokunmuş olan yaygı; kilim; sili. 3. {ağız} Renkli uzun yolluk; kilim. [DS]

zilif¹, [Far. zūlf => zülûf > zilif] {ağız} is. 1. Zülûf;

- kâkül. **2.** Kadınların saç örgülerinin üstüne dizilen altınlar. [DS] **zilib bastı**, {ağız} Altın veya gümüş taç. [DS]
- zilib**², [zilib] {ağız} is. Tatil; dinlenme. [DS] **zilib olmak**, {ağız} Okulu bitirmek. [DS]
- zilik, -ği** [Erme. cilik] {ağız} is. Bızır. [DS]
- zilim**, [zilim] {ağız} is. İç gömleği. [DS] **zilim etmek**, {ağız} Sıkıntı vermek; bunaltmak. [DS]
- zilkade**, [Ar. zi+ka'de (namazın sonundaki oturuş) > zi'l-ka'de ذى القعدة] {OsT} is. Ay takvimine göre Arap aylarından yılın on birinci ayı.
- zilkar**, [Yun. dzeugari => zilkar] {ağız} is. Tek atlı arabaya bir at daha bağlama. [DS]
- zille**, [Ar. zille زله] {OsT} is. Peygamber hatası.
- zilemek**¹, [zil-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Hava açmak. [DS]
- zilemek**², [zil-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Çimlenmek; filizlenmek. [DS]
- zillenmek**, [zil-le-n-mek] {ağız} döşl. f. [-ir] Çimlenmek; filizlenmek. [DS]
- zillet**, [Ar. zillet ذلت] {OsT} is. Hor görülme; alçalma; alçaklık.
- zilli**¹, [zil-li] sf. **1.** Zili olan; zili bulunan. **2.** (Düzenek için) zil takılmış. **3.** is. argo. Edepsiz, şirret kadın; ahlaksız; orospu. {ağız} (aynı) [DS] **4.** {ağız} Cırtlak sesle konuşan geveze kadın. [DS] **5.** {ağız} Oyuncu kadın. [DS] **zilli maşa**, **1.** müz. Türk halk müziğinde kullanılan uçlarında ziller bulunan maşa biçiminde bir vurmali çalgı. **2.** argo. Edepsiz, şirret kadın. || **zilli orospu**, {ağız} Adı kötüyü çıkmış kadın; oynaş. [DS]
- zilli**², [zil-li] {ağız} is. argo. Karın. [DS] **zilliyi kırmak**, Az bir yiyecekle açlığını gidermek. || **zilliyi susturmak**, Karnını doyurarak açlığını gidermek.
- zillik, -ği** [Erme. cilik] {ağız} is. **1.** Soğan cücüğü. **2.** Balık yavrusu. [DS]
- zillim**, [zil-lim] {ağız} is. Saçak; püskül. **zillim zillim**, {ağız} Parça parça olmuş; eskimiş. [DS]
- zilpi**, [zilpi] {ağız} is. Üzümden başka meyvelerden çıkarılan ekşi pekmez. [DS]
- zilsiz**, [zil-siz] sf. Zili bulunmayan. **zilsiz oynamak**, Bir olay ya da duruma çok sevindiğini davranışları ile belli etmek.
- zilü**, [zilü ذلو] {eAT} {OsT} is. → zili.
- zilve**¹, [Yun. dzeula => zelve > zilve] is. Çift öküzünün boyunduruktan çıkmaması için öküzün boynunun iki yanına gelecek biçimde diklemesine geçirilen ağaç çubuk; zelve.
- zilve**², [zilve] {ağız} is. Eskimiş, yıpranmış, yırtılmış elbise. [DS]
- zilve**³, [zilve] {ağız} is. Kibrit. [DS]
- zilyed**, [Ar. zi'l-yed (eli olan) ذى اليد] {OsT} is. → zilyet.
- zilyet, -di** [Ar. zi'l-yed (eli olan) ذى اليد] {OsT} is. Bir malı, sahibi olsun olmasın kullanan ve kullandığı için elinde tutan kimse; eldeci. **zilyed-i aslı**, {OsT} Bir eşyayı malik sıfatı ile elinde bulundurma; aslı zilyetlik.
- zilyetlik, -ği** [zilyet-lik] is. **1.** Bir malı kullanma durumu; elinde bulundurma hâli; eldecilik. **2.** huk. Bir eşya üzerindeki fiili egemenlik.
- zilzal**, [Ar. zelzāl / zilzāl زلزال] (zilza:l) {OsT} is. **1.** Sarsılma; deprenme. **2.** Deprem.
- zilzen**, [Far. zil-zen زيلزن] {OsT} sf. **1.** Zil çalan; zil vuran. **2.** is. müz. Türk müziğinde zil çalan sanatçıya verilen ad.
- zilzil**, [Ar. zilzil ذلذال] {OsT} is. Uzun etek.
- zim**, [zim] {ağız} is. Damlama, akma bildiren kök. **zim zim**, {ağız} Damla damla; şıp şıp. [DS]
- zimi**, [zim-i] {ağız} is. Soğuk günlerde çocukların sekerek oynadıkları bir oyun. [DS]
- zımam**¹, [Ar. zimām زمام] (zima:m) {OsT} is. **1.** Yular; dizgin. **2.** Yönetim; idare.
- zımam**², [Ar. zimām ذمام] (zima:m) {OsT} is. Kendi çıkarını koruma ve gözetme zorunluluğu.
- zımamdar**, [Ar. zimām + Far. -dār زمامدار] (zima:m-da:r) {OsT} sf. **1.** Yular tutan. **2.** Yöneten. **3.** is. Yular tutan kimse. **4.** Yönetici. **5.** Padişah ata binerken atını, atia ilerlerken yularını tutan kimse.
- zımamdarî**, [Ar. zimām + Far. -dārī زمامدارى] (zima:-mda:ri:) {OsT} is. **1.** Yular tutma; zımamdarlık. **2.** Bir işi ele alıp yürütme.
- zimar**¹, [Ar. zimār ذمار] (zima:r) {OsT} is. huk. Elden çıkmış ve yeniden ele geçirilmesi mümkün olmayan mal.
- zimar**², [zimār] {ağız} sf. **1.** İkiz. **2.** Çift. [DS]
- zimaz**, [Fr. zymase] is. biy. Eriyebilen maya; enzim.
- zimbil**, [Far. sünbül => sümbül > zümbül > zimbil] {ağız} is. Sümbül. **zimbil zimbil**, {ağız} Sarkık; dökük. [DS]
- zimbil, -di** [zimbit] {ağız} is. bot. Deniz kıyılarında biten sarı çiçekli, yapışkan yapraklı, kötü kokulu bir ot. [DS]
- zimbun**, [zim+bon] {ağız} is. Kızılağaç, ekin sapı gibi borumsu dallardan yapılan düdük. [DS]
- zimmel**, [zimel] {ağız} is. Kıldan örülen ip. [DS] **zimmel örmesi**, {ağız} → zimel. [DS]
- zimem**, [Ar. zimmet > zimem ذمم] {OsT} is. Borçlar; zimmetler.
- zimemat**, [Ar. zimam > zimemāt ذممات] (zimema:t) {OsT} is. Borçlar.
- zimerit, -di** [zimērit] {ağız} is. → zimbit. [DS]
- zimilacı**, [Lat. similax] {ağız} is. bot. → silcan. [DS]

zımilas, [Lat. similax / Yun. smilas] {ağız} *is. bot.* → silcan. [DS]

zimin¹, [? zimin] {ağız} *sf.* Çok ağır. [DS]

zimin², [? zimin] {ağız} *is.* 1. Güç. 2. Yürek. [DS]

zimirnek, [zim-ir-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ir]* Akmak. [DS]

zimbiri, [zim+kir-i] {ağız} *is.* Ağaçlarda, gecenin ayazı ile donan ve görünümü tilki kuyruğunu andırır buz parçası. [DS]

zimet, [Ar. zımmet ذمت] {OsT} *is.* 1. Sorumluluk. 2.

Koruma, gözetme zorunda kalma; koruma zorunluluğu. 3. Güven; hak; aht; eman. 4. Bir kimsenin sorumluluğunu üstlendiği için ödemek zorunda olduğu para; borç. 5. Bir ticarî kuruluşun borçlarının tümü. 6. Bir memurun görevi gereği olarak para, kıymetli evrak, mal bakımından yüklendiği sorumluluk. 7. *huk.* Bir memurun kendisine emanet edilen ya da görevi gereği koruması, denetlemesi için verilen para, mal, senet gibi değerleri kendisine mal etmesi; zimmetine geçirme. ☞ **zimet fişi**, *Ticarî kuruluş ve bankaların muhasebe kayıtlarına geçmesi gereken borç işlemine ait bilgi ve miktarı gösteren belge.* || (bir hesabı, birinin) **zimetine geçirmek**, *Bir hesabı o kişiye borç olarak işlemek; borcunun üstüne eklemek.* || (bir şeyi, kendi) **zimetine geçirmek**, *Kendisine emanet edilmiş para ya da malı kendisine mal etmek; kendisi için kullanmak.* || (bir tutarı) **zimetine mahsuben geçirmek**, *Muhasebe kayıtlarında bu tutarın ödendiğini göstermek.* || **zimet kalemi**, *İmparatorluk döneminde devlet alacaklarını toplamakla görevli daireye verilen ad.* || **zimet pusulası**, *Bir alacağın miktarını gösteren hesap pusulası.* || **zimet ve matlup**, *Borç ve alacak; aktif ve pasif.*

zimetlendirme, [zımmet-le-n-dir-me] *is.* Zimmetlendirmek eylemi.

zimetlendirmek, [zımmet-le-n-dir-mek] *gçl. f. [-ir]* Bir şeyi bir kimsenin sorumluluğuna vermek; zimmetine bırakmak.

zimmî [Ar. zımmet > zımmî ذمی] (*zimmi:*) {OsT} *sf.*

1. Zimmetli olan; zimmet edilmiş. 2. *is.* İslam devletinin uyuğunu kabul ettiği için mal, can ve namus güvenliği İslam devletince sağlanan, buna karşılık cizye denilen vergiyi veren Müslüman olmayan kimse. 3. *tiy.* Karagöz oyununda, Müslüman olmayan tiplere verilen ad.

zimojen, [Fr. zymogène] *sf.* 1. (Hücre için) kendi enzimlerini üreten. 2. *is.* Proenzim.

zimonükleik, [Fr. zymonucléique] *sf.* (Nükleik asit için) maya mantarlarından çıkarılan RNA.

zimpiri, [zim+pir-i / kir-i] {ağız} *is.* 1. Dallardaki buz. 2. Kırağı. [DS]

zimugtuğ, [Soğd. zmwhtwğ] {eT} *is.* Soğd ayının yirmi sekizinci günü. [EUTS]

zimziklemek, [zim-(i)z-ik-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* (Çocuk için) hırpalayıp ağlatmak. [DS]

zimizim, [zim+zim] {ağız} *is.* Keman. [DS]

zimzirik, -ği [zim(i)z-ir-ik] {ağız} *is.* Yumruk. [DS]

zimzort, [zim+zort] {ağız} *sf.* Gereksiz yere söze karışan, boşboğaz ve işe yaramaz kişi. [DS]

zin¹, [zing / zink / zin (yans.)] *is.* Ulumayı, inlemeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zin-i-le-mek*

zin², [Far. zîn زین] {OsT} {ağız} *is.* Eyer. [DS]

zina¹, [Ar. zinā زنا] (*zina:*) {OsT} *is.* 1. Evlilik durumu olmaksızın bir erkekle bir kadının cinsel ilişkide bulunması; gayrimeşru birleşme; nikâhsız çiftleşme. 2. *isl. huk.* Aralarında cinsel ilişkiye izin veren bir bağ bulunmaksızın bir erkekle bir kadının cinsel ilişkiye girmesi. 3. *huk.* Evli erkek veya kadının kendi rızası ile eşinden başka biri ile cinsel ilişkide bulunması. 4. {ağız} Yaramaz, şımarık çocuk. [DS] ☞ **zinā-kâr**, {OsT} → zinakâr. || **zinā-kârî**, {OsT} → zinakârî. || **zina mahsulü çocuk**, *Eşlerden birinin evlilik dışı ilişkisinden doğan çocuğu.*

zina², [Ar. zina²] {ağız} *is.* 1. Yeşilimtrak, sert kabuklu, kın kanatlı bir böcek. 2. Sazlık ve bataklıklardan akan bulanık su sızıntısı. [DS] ☞ **zina böy-cüsü**, {ağız} *Meyvelerin çiçek özünü yiyen kahverengi, sert kabuklu bir böcek.* [DS]

zinab, [Ar. zeneb > zināب ذناب] (*zina:b*) {OsT} *is.* Kuyruklar.

zinabe, [Ar. zinābe ذنابه] (*zina:be*) {OsT} *is.* Bir şeyin ardı; arkası.

zinad, [Ar. zend > zinād ذناد] (*zina:d*) {OsT} *is.* 1. Çakmaklar. 2. *anat.* Bilekler. ☞ **zinādü'l-hacer**, {OsT} *Çakmak taşı.*

zinakâr, [Ar. zinā + Far. kâr زناكار] (*zina:kâ:r*) {OsT} *sf.* Yasa dışı cinsel ilişkide bulunan; zina yapan.

zinakârî, [Ar. zinā + Far. kârî زناكارى] (*zina:kâ:ri:*) {OsT} *is.* Yasa dışı cinsel ilişkide bulunma; zina yapma.

zinar, [? zinar] {ağız} *sf.* Sarp. [DS]

zinarmak, [zinar-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ir]* Karşılaşmak. [DS]

zinbon, [Yun. siphon => sifon > zinbon] {ağız} *is.* Değirmen çarkını döndüren suyun çıktığı yerde oluğun sonuna takılan boru. [DS]

zincan, [? silcan > zincan] {ağız} *is. bot.* Silcan. [DS]

zincef¹, [? zincef] {ağız} *is.* 1. Elbisenin iç dikişi. 2. Kıyı. [DS]

zincef², [? zincef] {ağız} *sf.* Çok zayıf, cılız. [DS] ☞ **zincef gibi**, {ağız} (*Hayvan için*) zayıf ve aç. [DS]

zincefr, [Far. zincefr زجفر] {OsT} *is. kim.* Zincifre.

zincelemek, [zince-le-mek] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(i)-yor]* Üzmek. [DS]

zincer, [silcan > zincir ?] {ağız} is. bot. Silcan, (*Smilax*). [DS]

zincif, [? zincif] {ağız} is. Kısalmış elbisenin eteğine konularak içe katlanan dar ve uzun parça. [DS]

zincifle, [Far. zincefr => zincifle] {ağız} is. Zehir; ağı. [DS]

zincifre, [Far. zincefr زنجفر] {OsT} is. kim. Kırmızı renkli doğal cıva sülfür; HgS.

zincilip, [? zincilip] {ağız} is. Rezene. [DS]

zincir, [Far. zencir زنجير] is. **1.** Birbirine geçmiş madeni halkalardan oluşan bağ. **2.** Birbiri ardından gelen şeylerin oluşturduğu dizi. **3.** mecaz. Kesintisiz süren olaylar, sebep vb. dizisi. **4.** Her biri bir öncekinin yaptığı eylemin aynısını bir sonra gelene uygulayan bir grup insanın katıldığı iş yöntemi. **5.** mecaz. Özgür düşünce ve davranışı engelleyen her türlü olgu. **6.** Eskiden hükümlülerin ellerine ya da ayaklarına vurulan demir bağ veya halka; pranga. **7.** kim. Bir moleküldeki atomların bağlanış biçimlerinin açık olarak bir düzlemde gösteriliş biçimi. **8.** bsy. Birbiri ardına yerleştirilmiş aynı tip öğeler kümesi. **9.** {ağız} Bir tür Maraş kilimi. [DS] **10.** sf. Zincir biçiminde olan; zincire benzer. **zincirden boşanmış gibi**, **1.** (*Hareket ve davranış için*) *tımarhaneden kaçmış deli gibi; kontrolsuz ve taşkın biçimde.* **2.** *Çok hızlı ve heyecanlı.* || (birini) **zincire vurmak**, **1.** *Bir kimseyi prangaya vurmak.* **2.** *Özgürlüğünü elinden almak.* || **zincir gibi**, **1.** *Art arda sıralanmış.* **2.** *Zincir oluşturacak biçimde.* || **zinciri koparmak**, **1.** *Bağlandığı zinciri kırıp parçalamak.* **2.** *Delirmek; kudurmak.* || **zincir işi**, *Birbiri içine geçmiş zincir halkası biçiminde görünen iğne ya da tığ işi.* || **zincirlerini kırmak**, **1.** *Kendisini tutsak eden bağları, zincirleri koparıp atmak.* **2.** *Özgür düşünme ve davranmayı engelleyen eskiden beri var olan gelenek, görenek vb. baskıların etkisinden kendini kurtarmak.* **3.** *Özgürlüğüne kavuşmak; esaretten kurtulmak.* || (birine) **zincir vurmak**, **1.** *Prangaya vurmak.* **2.** *Esir etmek.*

zincirbent, [Far. zencir-bend زنجيربند] (*zinci:rbent*) {OsT} sf. **1.** Zincirle bağlı; zincire vurulmuş. **2.** is. ed. Halk şuurunda, birinci dizinin son kelimesi ikinci dizinin başında tekrar kullanılmak suretiyle yazılan koşma.

zincirci, [zincir-ci] is. **1.** Zincir yapan ya da satan kimse. **2.** Eskiden tutsakları, suçluları zincire bağlamakla görevli kişi. **3.** Değerli madenlerden süs için zincir üreten kuymucu.

zinirkemiği, [zincir+kemik-i] {ağız} is. anat. Belkemiği. [DS]

zincirleme, [zincir-le-me] is. **1.** Zincirlemek eylemi. **2.** bsy. Bazı programlama dillerinden yararlanılarak iki liste ya da nitelik zincirini uç uca getirerek tek liste ya da nitelik zinciri durumuna getirme işlemi. **3.** dbl. Dilsel birimlerin belirli bir düzen içinde yan

yana konması ve art arda gelişi. **4.** fel. Düşüncelerin, kavramların birbirini izleyişi; maddi olguların nedenselliğe göre birbirini izleyişi. **5.** sf. Zincirlenmiş gibi; sıra sıra; silsiletlen. **zincirleme isim tamlaması**, *dbl. Bir isim tamlamasının tamlayan ya da tamlanan olarak kurduğu ikinci bir isim tamlaması. okul bahçesinin kapısı.* || **zincirleme kaza**, *İki ve daha çok aracın bir trafik kazasına karışması durumu.* || **zincirleme sıfat tamlaması**, *Bir sıfat tamlaması ile yapılan ikinci bir sıfat tamlaması. kırmızı şapkalı çocuk.* || **zincirleme tepkime**, *kim. Birden çok tepkimenin yarattığı durum.*

zincirlemek, [zincir-le-mek] gçl. f. [-r] [-l(i)-yor] **1.** Zincir ile bağlamak. **2.** Art arda sıralamak.

zincirlenme, [zincir-le-n-me] is. Zincirlenmek eylemi.

zincirlenmek, [zincir-le-n-mek] edil. f. [-ir] **1.** Zincire bağlanmak; zincir vurulmak. **2.** Kendisine zincirlemek eylemi uygulanmak. **3.** dönşl. f. Art arda sıralanmak. **4.** Birbirine sıkıca bağlanmak. **5.** Zincir sahibi olmak; zincir edinmek.

zincirli, [zincir-li] sf. **1.** Zinciri bulunan; üzerinde ya da bir yerinde zincir olan. **2.** Zincir motifi işlenmiş olan. **3.** Zincirle bağlanmış olan. **4.** is. Üçüncü Ahmet döneminde bastırılan altın sikkelere verilen ad; fındık; fındıklı.

zincirlik, -ği [zincir-lik] is. **1.** Zincir konulan yer. **2.** Gemilerde baş pikte bulunan ve demir zincirinin istiflendiği yer. **3.** sf. Zincir yapımına uygun olan.

zincirsi, [zincir-si] sf. **1.** Zinciri andıran; zincir gibi olan. **2.** anat. (Kordon, kanal, lif vb. için) tespihe benzer biçimde yer yer boğumlar ve düğümler gösteren.

zindal, [? zindal] {ağız} is. Kedi yavrusu. [DS]

zindan¹, [Far. zindān زندان] (*zinda:n*) {OsT} is. **1.**

Eskiden hükümlülerin kapatıldığı karanlık, ürkütücü ve kapalı yer; hapisane. **2.** mecaz. Çok karanlık ve sıkıntılı yer. **3.** {ağız} Ay ve yıldızların görünmediği kapalı, bulutlu gece. [DS] **zindana bırakmak**, {eAT} *Hapsetmek; zindana atmak.* || **zindana urmak**, {eAT} *Zindana atmak; hapsetmek.* || **zindana vurmak**, {eAT} *Zindana atmak; hapsetmek.* || (birine, bir yeri veya hayatı) **zindan etmek**, *Orayı, hayatı, o kimse için yaşanmaz, zevk alınmaz, huzursuz bir duruma sokmak.* || **zindan gibi**, (*Yer için*) *çok karanlık; bunaltıcı; iç sıkıcı.* || **zindān-gîr**, {OsT} *Zindana atılmış olan.* || **zindan kesilmek**, **1.** *Çok karanlık duruma gelmek.* **2.** *İçinde bulunana sıkıntı ve bunaltı veren bir durum almak.* || **zindan olmak**, *Yaşanmaz, zevk alınmaz, huzursuz ve rahatsız bir durum oluşmak.*

zindan², [Far. zindān] {ağız} is. Emekleyen çocuğu yürümeye alıştırmak için kullanılan tahta araba; yürüteç. [DS]

zindan³, [Far. zindān] {ağız} is. **1.** Kaya. **2.** Uçurum. [DS]

zindancı, [zindan-cı] *is.* Zindan bekçisi.

zindandelen, [zindan+del-en] {ağız} *is. zool.* Palamut balığının iki kilodan daha büyük olanına verilen ad. [DS]

zindanî, [Far. zindānī زندانی] (zinda:ni:) {OsT} *is. 1.* Zindancı; gardiyan. **2.** Zindana atılan suçlu.

zindaniyan, [Far. zindāni-yān زندانیان] (zinda:niya:n) {OsT} *is. 1.* Gardiyanlar. **2.** Zindana atılan suçlular. **3.** Zindanlıklar; zindana atılacak derecede ağır suç işleyenler.

zindanlamak, [zindan-la-mak زندانلق] {eAT} *gçl. f. [-r]* Zindanda hapsedmek.

zindanvan, [Far. zindān-vān زندانوان] {eAT} *is.* Zindan bekçisi; zindancı.

zinde, [Far. zinde زنده] {OsT} *sf. 1.* Dinç; sağlam; diri; canlı. **2. zf.** Sağlıklı biçimde. ☞ **zinde-bād**, {OsT} “Yaşasın” anlamında iyi dilek sözü. || **zinde-dār**, {OsT} Geceleri uyanık kalan. || **zinde-dil**, {OsT} Dinç gönül. || **zinde güç**, *1. Taze kuvvet. 2. mecaz. Bir toplumda olup bitenleri dikkatle izleyen, güçlü, donanımlı, yıpranmamış etkili kişi veya kuruluş.* || **zinde kuvvet**, *Zinde güç.* || **zinde-rüd**, {OsT} *müz. Türk müziğinde, birleşik bir makam.* || **zinde tutmak**, *Genç ve diri kalmasını sağlamak.*

zindegân, [Far. zinde-gān زندگان] (zindegā:n) {OsT} *is.* Dinç ve sağlıklı olanlar; canlılar.

zindegânî, [Far. zinde-gānī زندگانی] (zindegā:ni:) {OsT} *is. 1.* Dirilik; hayat. **2.** Yaşayış; geçim.

zindegî, [Far. zinde-gī زندگی] (zindegi:) {OsT} *is.* Zindelilik; canlılık.

zindeleşme, [zinde-le-ş-me] *is.* Zindeleşmek eylemi.

zindeleşmek, [zinde-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Genç, dinç ve sağlam duruma gelmek.

zindelilik, -ğî [zinde-lik] *is.* Zinde olma durumu; gençlik; dinçlik; sağlamlık.

zindigen, [? zindigen] {ağız} *is.* Mazı palamudu çeşidinden küçük bir yemiş. [DS]

zindik, [Ar. zindik زندیق] (zindi:k, k kalın okunur) {OsT} *sf.* → zındık.

zine¹, [Ar. zinā => zine] {ağız} *is.* Yaramaz, şımarık çocuk. [DS] ☞ **zine dölü**, {ağız} *1. Yaramaz çocuk. 2. Kurnaz; hileci.* [DS]

zine², [? zine] {ağız} *is.* Merdiven. [DS]

zine³, [? zine] {ağız} *is.* Az ıslak toprak. [DS]

zinebit, -di [? zinebit] {ağız} *is.* → zimbit. [DS]

zinel, [? zinel] {ağız} *is.* Taze ağaç dallarından bükülerek yapılan zincir. [DS]

zinet, [Ar. zīnet زينت] (zi:net) {OsT} *is. 1.* Süs; bezek; ziynet. **2.** {ağız} Süs eşyası.

zing, [zing / zing / zın / zing (yans.)] *is.* Cam ve me-

tal eşyanın çarpmasını, dökülmesini anlatan kök. [Zülfikar] *zing-ir-dek, zing-ir-ti*

zingaro, [İt. zingaro] (zi'ngaro) *is.* Çingene.

zingirdek, -ğî [ziñ-gir-dek] (ziñgirdek) {ağız} *sf.* Yankılı mağara. [DS]

zingiberen, [Fr. zingibérène] *is. kim.* Zencefil esansının ana maddesi olan C₁₅H₂₄ formüllü hidrokarbon.

zingil, [? zingil] {ağız} *is.* Lokma tatlısı. [DS]

zingirti, [zing-ir-ti] {ağız} *is.* Hamamdaki yankı. [DS]

zingit, -di [? zingit] {ağız} *is.* Yabani armut ağacı; ahlat. [DS]

zinhâr, [Far. zinhâr زنهار] (zi'nha:r) {OsT} *ünl.* Sakın; aman ha; asla; olmasın! ☞ **zinhâr-hâr**, {OsT} *1. Aman dileyen. 2. Sözünde durmayan.*

zini, [Ar. sinî => sini > zini] {ağız} *is. 1.* Büyük, yuvarlak tepsi; sini. **2. folk.** Kız evinden oğlan evine gönderilen hediyelerin konulduğu sini. **3.** Baklava. [DS]

zinik¹, -ğî [? zınık / zınık] {ağız} *is.* Küçük salatalık. [DS]

zinik², -ğî [zır-lık > zınık] {ağız} *is.* Pis su deliği. [DS]

zinilemek, [siñ > sin-i-le-mek > zin-i-le-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r]* İnmek. [DS]

zink¹, [zag / zang / zek / zeng / zık / zing / zink / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng (yans.)] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. *zink-il-de-mek*

zink², [? zınık > zınık] {ağız} *is.* Küçük salatalık. [DS]

zink³, [? zink] {ağız} *is.* Karpuz hastalığı. [DS]

zink⁴, [? zink] {ağız} *is.* Sığır etinde, diz bölümü. [DS]

zinkaliz, [? zinkaliz] {ağız} *sf. 1.* Kötü yürekli. **2.** Hırçın. [DS]

zinkat, [Fr. zincate] *is.* Çinko hidroksitten türeyen ve asit rolü oynayan tuz.

zinkenit, [Fr. zinkénite] *is.* Altügen sistemde yer alan doğal kurşun antimoniyosülfür, PbSb₂S₄

zinkit, [Fr. zincite] *is.* Altügen sistemde yer alan doğal çinko oksit; ZnO.

zinkonit, [Fr. zinconise] *is.* Hidrozinkit; çinko çiçeği.

zinkoz, [Fr. zincose] *is. tıp.* Çinko tuzlarının solunmasından ileri gelen akciğer hastalığı.

zinnur, [Ar. zī'n-nūr ذی النور] (zi:nnu:r) {OsT} *sf.* Nurlu; nur dolu.

zinnureyn, [Ar. zī'n-nūr-eyn ذی النورین] (zi:nnu:reyn) {OsT} *sf. 1.* İki kez nurlu. **2. is.** (Hz. Peygamberin iki kızıyla evlendiği için) Hz. Osman'ın lakabı.

zinpuş, [Far. zīn-pūş زينپوش] (zi:npu:ş) {OsT} *is.* Eyer örtüsü.

zip¹, [zab / zap / zıb / zıp / zip / zop (yans.)] *is.* Hızlı ve düzensiz yürümeyi, koşmayı, sıçramayı ve bir-

den ortaya çıkmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zip-it-mek*

zip², [İng. zip (*tescilli isim*)] *is.* Çok sıkı kapanan bir tür fermuar.

zip³, [biz > zip] {ağız} *is.* Biz (kunduracı aracı). [DS]

zipci, [sıbzıgu > sipsi > zipzi > zipci] {ağız} *is.* Ağaç kabuğundan yapılan düdük. [DS]

zipcik, -ği [zip-cik] {ağız} *sf.* İnce. [DS]

zipçi, [zipçi] {ağız} *is.* → zipci. [DS]

zipgin, [ziv > zip-gin] {ağız} *is.* Ağaç filiz. [DS]

zipik, -ği [zip-ik] {ağız} *is.* Sivilce. [DS]

zipitmek, [zip-it-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-ir] Koşmak. [DS]

zipka, [Rus. zipka] {ağız} *is.* Potur; zıpka. [DS]

ziplamak, [zip-la-mak] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-l(i)-yor] Zıplamak. [DS]

ziplmek, [sip-le-mek > zip-le-mek] {ağız} *gçl. f.* [-r] [-l(i)-yor] (İğne, bıçak, kama vb. için) saplamak; batırmak; sokmak. [DS]

ziplenmek, [zip-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ir] Saplanmak. [DS]

zipzi, [eT. sıbzıgu > sipsi > zipzi] {ağız} *is.* Ağaç kabuğundan yapılan düdük; sipsi. [DS]

zipzibi¹, [zip+zib-i] *is. müz.* Değnek.

zipzibi², [eT. sıbzıgu => zipzibi] {ağız} *is.* Sipsi. [DS]

zipzop, [zip+zop] {ağız} *is.* 1. Düdük çıkarma oyunu. 2. Davranışlarıyla çevresindekileri tedirgin eden. [DS]

-zir-, [-dir- > -zir-] *yap. e.* Fiilden fiil türeten ek. Geçişlilik sağlar: *emzirmek*.

zir¹, [Ar. zîr زير] (*zi:r*) {OsT} *is.* Sazın en ince teli. ☞ **zîr ü bâm**, {OsT} Sazın en ince ve kalın teli.

zir², [Far. zîr زير] (*zi:r*) {OsT} *sf.* 1. Alt; aşağı. 2. *is. müz.* Tiz perde. 3. {ağız} Çay tabağı. [DS] ☞ **zîr-efkend**, {OsT} *müz.* Türk müziğinin eski birleşik makamlarından biri. || **zîr-i bagal**, {OsT} Koltuk altı. || **zîr-i bâl**, {OsT} Kanat altı. || **zîr-i meşk**, {OsT} Altlık. || **zîr-i pây**, {OsT} Ayak altı. || **zîr-i ser**, {OsT} Baş altı. || **zîr-i zemîn**, {OsT} Yer altı. || **zîr ü bâlâ**, {OsT} 1. Alt üst. 2. Aşağı yukarı. || **zîr ü zeber**, {OsT} Alt üst.

zir³, [Ar. zir زير] {OsT} *is.* Atın göğsü; boyunla gövdenin birleştiği yer.

zira¹, [Ar. zîre زيره] {eT} {ağız} *is.* Kimyon. [EUTS] [DS]

zira², [Far. zîrâ زيراء] (*zi'ra:*) {OsT} *bağ.* Biri diğerinin açıklaması durumunda olan iki cümleyi birbirine bağlar; şundan dolayı; çünkü. *Geç kaldım, zira trafik yoğundu.*

zira³, -a'ı [Ar. zirâ زيراء] (*zira:*) {OsT} *is.* 1. Eskiden kullanılan, dirsek ile orta parmak ucu arasındaki uzaklığa eş bir uzunluk ölçüsü birimi; yaklaşık 75-

90 cm. gclir. 2. Ayın menzillerinden biri. ☞ **zirâ'-i âmme**, {OsT} *huk.* Yirmi dört parmaktan ibaret eski bir ölçü birimi; mimar zirası. || **zirâ'-i a'sârî**, {OsT} *Metre.* || **zirâ'-i kirbâsî**, {OsT} Yirmi sekiz parmaktan ibaret eski bir ölçü birimi. || **zirâ'-i kistrâ**, {OsT} Yirmi sekiz parmaktan ibaret ölçü birimi. || **zira'-i mesâha**, {OsT} Yirmi sekiz parmak ve bir dikili parmaktan ibaret olan ve arazi ölçümünde kullanılan bir ölçü birimi. || **zirâ'-i mi'mârî**, {OsT} Kalfa ve dülgelerinin kullandığı yirmi dört parmaktan ibaret ölçü birimi.

zira'at¹, [Ar. zirâ'at زراعت] (*zira:at*) {OsT} *is.* → ziraat¹.

zira'at², [Ar. zirâ'ât زراعات] (*zira:a:t*) {OsT} *is.* → ziraat².

zira'at³, [Ar. zirâ'ât زراعات] (*zira:a:t*) {OsT} *is.* → ziraat³.

ziraat¹, [Ar. zirâ'at زراعت] (*zira:at*) {OsT} *is.* Tarım; çiftçilik. ☞ **zirâat-i mütenevibe**, {OsT} Nöbetleşe ekim.

ziraat², [Ar. zirâ'ât زراعات] (*zira:a:t*) {OsT} *is.* Çiftçilikler; tarımlar.

ziraat³, [Ar. zirâ'ât زراعات] (*zira:a:t*) {OsT} *is.* (Uzunluk ölçüsü olarak) ziralar.

ziraatçı, [ziraat-çı] *is.* 1. Tarımcı; çiftçi. 2. Tarım kuruluşunda görevli teknik eleman.

ziraatçılık, -ği [ziraat-çı-lık] *is.* Tarımcılık; çiftçilik.

zirahm, [Ar. zî-rahm ذى رحم] (*zi:rahm*) {OsT} *sf.* Soydan akraba; soydan gelen akraba. ☞ **zî-rahm-i mahrem**, {OsT} Evlenmeleri yasak olan akrabalar.

zira'i [Ar. zirâ'at > zirâ'î / zirâ'iyye زراعيه / زراعى] (*zira:i:*) {OsT} *sf.* → zirai.

zirai [Ar. zirâ'at > zirâ'î / zirâ'iyye زراعيه / زراعى] (*zira:i:*) {OsT} *sf.* Tarımsal; tarıma dayanan; tarımla ilgili. ☞ **zirai işletme**, Tarımla ilgili işleri düzenleyen kuruluş; tarımla ilgili kuruluş; tarımsal işletme.

ziraman, [zira-man] {ağız} *is.* Koşmaca oyunu. [DS]

zirar, [Ar. zirâr ضرار] (*zira:r*) {OsT} *is. huk.* 1. Başkasına zarar verme. 2. Karşılıklı zarar verme.

zirat, -dı [? zirat] {ağız} *is.* Bayramdan bir gün önce; arefe. [DS]

ziravut, [? ziravut] {ağız} *sf.* 1. İri yarı. 2. Korkusuz; yürekli; yiğit. [DS]

zirbent, -di [Far. zîr-bend زيربند] (*zi:rbent*) {OsT} *is.* Kuşak; kemer; kayış.

zirbit, -di [? zirbit] {ağız} *is.* Sürtünmeden dolayı aşınmış, düzgünleşmiş aşık. [DS]

zircik, -ği [zir-cik] {ağız} *sf.* Şımarık. [DS]

zirdest, [Far. zîr-dest زيردست] (*zi:rdest*) {OsT} *is.* El altındaki halk; baskı altında tutulan, âciz halk.

zirdestan, [Far. zîr-dest-ân زبردستان] (*zi:rdesta:n*) {OsT} *is.* Baskı altında tutulan halk; âcizler topluluğu.

zire¹, [Far. zîre زيره] (*zi:re*) {OsT} *is. bot.* Kimyon.

zire², [Ar. rezze => zire] {ağız} *is.* Kapı zinciri. [DS]

zirefci, [ziref-çi] {ağız} *sf.* Çok harcayan. [DS]

zirek, [Far. zîrek زيرك] (*zi:rek*) *sf.* **1.** {OsT} Zeyrek; anlayışlı; uyanık. **2.** {ağız} Açık göz; akıllı. [DS] **3.** {ağız} Çevik; eli çabuk. [DS] **4.** {ağız} Çalışkan. [DS]

zirekî, [Far. zîrek > zîrekî زيركي] (*zi:reki:*) {OsT} *is.* Zeyreklik; anlayışlılık; uyanıklık.

zirge, [? zirge] {ağız} *is.* Sert, dolgun taneli hevenk üzümü. [DS]

zirgidi, [zirgidi] {ağız} *sf.* Yoksul; parasız; işsiz. [DS]

zirgil, [zirgil] {ağız} *sf.* Eğitimi olmayan; terbiyesiz. [DS]

zirgitli, [zirgit-li] {ağız} *sf.* İşsiz; aylak; başıboş. [DS]

zirgüle, [Far. zengüle زرگوله] (*zirgü:le*) {OsT} *is. müz.* → zengüle.

zirin, [Far. zîr > zîrîn زيرين] (*zi:ri:n*) {OsT} *sf.* Aşağıdaki; alttaki.

zirincitmek, [zirinci-t-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Sıkıntı vermek. [DS]

zirink, [zirink] {ağız} *sf.* Tez iş yapan; çevik. [DS]

zirişk, [Far. zirişk زرشك] *is. bot.* Kadıntuzluğu; ambarbaris.

zirişkiye, [Far. zirişkiye زرشكيه] {OsT} *is. bot.* Kadıntuzluguğiller.

ziritle, [? ziritle] {ağız} *is.* Lokma tatlısı. [DS]

zirkeşide, [Far. zîr (*alt*) + keşide (*çekilmiş*) زيركشیده] (*zi:rkeşi:de*) {OsT} *sf.* **1.** Altı çekilmiş. **2. müz.** Türk müziğinde eski birleşik bir makam adı.

zirkon, [Fr. zircone / Far. âzer-gün (*ateş rengi*)] *is. kim.* **1.** Zirkonyum oksit; ZrO₂ **2. jeol.** Zirkonyumun en önemli bir doğal birleşimi olup saydam, renksiz, sarı, yeşil ve kahverengi türleri olan, kırılma indisinin yüksekliği sebebiyle elmasa benzeyen değerli bir taş.

zirkonat, [Fr. zirconate] *is. kim.* Zirkonyumun bazılarla birleşerek yaptığı tuzların genel adı; sodyum zirkonat (Na₂ZrO₃) gibi.

zirkonyum, [Fr. zirconium] (*zirko'nyum*) *is. kim.* Atom numarası 40, atom ağırlığı 91,22 olan, yoğunluğu 6,5 ve 1900°C'de eriyen, havada ısıtılınca kuvvetli bir ışık vererek yanan, akkor derecede hidrojen ve azotla birleşen, beyazımsı gri renkte, asitlerin ve alkalilerin etkilerine karşı dayanıklı bir metal element, sembolü: Zr.

zirkotermi, [Fr. zircothermie] *is.* Ateşe dayanıklı bazı metallerin hazırlanmasında zirkonyumun indirgen olarak kullanıldığı metalürji işlemi.

zirlemek, [zir-le-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor]* Akmak. [DS]

zirnih, [Far. zirniḥ زرنخ] {OsT} *is.* Zırnık.

zirnihi [Far. zirniḥ زرنخي] (*zirnihi:*) {OsT} *sf.* Zırnık rengine; sarı renkli.

zirof, [? zirof] {ağız} *sf.* İnce. [DS]

ziron, [? ziron] {ağız} *is.* Kılıksız buğday. [DS]

zirtaboz, [zirt-a + Far. bāz] {ağız} *sf.* → zirtaboz. [DS]

zirte, [? zirte] {ağız} *is.* Kızılıcak ekşisi. [DS]

ziruh, [Ar. zî-rūḥ ذى روح] (*zi:ru:h*) {OsT} *sf.* Canlı.

zirve, [Ar. zirve ذروة] {OsT} *is.* **1.** Yeryüzü yükseltelinin en yüksek noktası; doruk; tepe. **2. mecaz.** Beceri, ustalık, bilgi gibi bir durumun en üst düzeyi. **3. mecaz.** Bir aşamanın en üst derecesi. ☞ **zirve diplomasisi**, *siy. İki ülke arasındaki sorunların bu ülkelerin en üst düzey yöneticileri arasında ele alınması, görüşülmesi.* || **zirve konferansı**, *Zirve toplantısının oluşturduğu konferans.* || **zirve toplantısı**, *En üst düzey devlet temsilcilerinin katılımı ile oluşturulan ve uluslar arası konuların çözüme kavuşturulduğu toplantı.*

ziryan, [? ziryan] {ağız} *sf.* Boş gezen. [DS]

zirza, [Ar. rezze => zirza] {ağız} *is.* **1.** Kapı zinciri; kapı sürgüsü. **2.** Kapı kilidi. [DS]

zirze, [Ar. rezze => zirze] {ağız} *is.* Kapı mandalı görevini gören zincirli sürgü. [DS]

zirzibil, [zir+zibil] {ağız} *is.* Zibil. [DS]

zirzivil, [zir+zibil] {ağız} *is.* Zibil. [DS]

zirzop, -bu [zir (*yans.*) + zop (*yans.*)] (*zi'rzop*) *sf.* **1.** Aklına eseni yapan; delişmen; zıdır. **2.** Densiz konuşan; geveze. **3.** İşsiz; başıboş. **4.** {ağız} *folk.* Gelin alayına eşlik eden delikanlılardan her biri. [DS] **5.** Medrese öğrencileri tarafından giyilen sağa meyilli bir sarık türü.

zirzopça, [zirzop-ça] (*zirzo'pça*) *zf.* Zirzopluk edencesine; bir zirzop gibi.

zirzoplaşma, [zirzop-laş-ma] *is.* Zirzoplaşmak eylemi.

zirzoplaşmak, [zirzop-laş-mak] *gçsz. f. [-ır]* Uygunuz ve yakışsız davranışlarda bulunur olmak; delişmence davranmak.

zirzopluk, -ğu [zirzop-luk] *is.* Zirzop bir kimsenin özelliği. ☞ **zirzopluk etmek**, *Delice ve delişmence davranışlarda bulunmak.*

zirzor, [Ar. rezze => zirza > zir-zor ?] {ağız} *is.* Kapı rezesi. [DS]

zişan, [Ar. zî-şān ذى شان] (*zi:şan*) {OsT} *sf.* Şanlı; ünlü; yüce.

zişaa, [Ar. zî-şā'a ذى شعاعه] (*zi:şaa*) {OsT} *sf.* Gösterişli; parlak; mutantan.

zişt, [Far. zişt زشت] {OsT} *sf.* Çirkin. ☞ **zişt-ru**, {OsT} *Çirkin yüzlü.*

- ziştî**, [Far. zışt > ziştی {zışti:} {OsT} is. Çirkinlik.
- zit**, [Ar. zift => zit] {zi:t} {ağız} is. Zift. [DS]
- ziv¹**, [ziv / ziv (yans.)] is. **1.** Hızlıca fırlatmayı, uçup gitmeyi, kaçmayı anlatan kök. [Zülfikar] *ziv-le-mek*
2. {ağız} Görünmeden gitme; sıvışma. [DS] ☞ **ziv olmak**, {ağız} Gizlice kaçmak. [DS]|| **ziv yılı**, {ağız} Çok hızlı geçen ok yılı. [DS]
- ziv²**, [ziv / ziv / zöv (yans.)] is. Titremeyi, kıpırdamayı, kaynaşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *ziv-re-mek*, *ziv ziv*
- ziv³**, [Far. sim => ziv] {ağız} is. Gümüş.
- zivan¹**, [Ar. zivān] {ağız} is. Buğday tarlalarında biten tohumu acı bir ot; delice, (*Lolium temulentum*). [DS]
- zivan²**, [Ar. ? zivan] {ağız} is. Sivilce. [DS]
- zivana**, [Far. zevāne => zivana] {ağız} is. **1.** Zivana.
2. Değirmen bendine suyun çıktığı yer. [DS] ☞ **zivanadan çıkmak**, {ağız} **1.** Öfkelenmek. **2.** Taşkınlık göstermek; uygunsuz davranmak. [DS]
- zive**, [Ar. zāviye => ? zive] {ağız} is. Gönye. [DS]
- ziveden**, [ziv-e-den] {ağız} zf. **1.** Birden. **2.** Tez ve gizlice. [DS]
- zivekar**, [Ar. zī-vekar ذی وقار] {zi:veka:r} {OsT} sf. Vakarlı; gururlu.
- zivele**, [Yun. dzeula => zivele] {ağız} is. Boyunduruk. [DS]
- ziver**, [Far. ziver زبور] {zi:ver} {OsT} is. Süs.
- zivga**, [Rus. zipka => zivga] {ağız} is. Potur; zıpka. [DS]
- zivik¹**, -ğî [ziv-ik] {ağız} is. Kalın çul, deri, keçe dikmeye yarayan ağaç biz. [DS]
- zivik²**, -ğî [ziv-ik] {ağız} is. **1.** Sahan kapağının veya fesin üstündeki çıkıntı. **2.** Kapıyı içten kilitleyen kargaburnu. **3.** Döven okunu boyunduruğa bağlayan ağaç. [DS]
- zivindirik**, -ğî [zivin-dirik زوندرك] is. **1.** {OsT} Can. **2.** {ağız} Sivilce. [DS]
- zivink**, [? zivink] {ağız} is. Odaların tümü. [DS]
- zivir¹**, -vri [ziv-ir] {ağız} is. **1.** Mide. **2.** İç; batın. [DS] ☞ **ziviri azmak**, {ağız} Sinirlenmek. [DS]
- zivir²**, [ziv-ir] {ağız} sf. Uykusu kaçan. [DS]
- zivir³**, [ziv-ir] is. Kıpırdamayı, kaynaşmayı anlatan yansımali gövde. ☞ **zivir zivir**, {ağız} Kıpır kıpır. [DS]
- zivircik**, -ğî [zivir-cik] is. bot. Kelebekçiçeğigillerden, Akdeniz bölgesinin kıraç arazilerinde yetişen, tohumları fasulyeye benzeyen, bütün kısımları zehirli birçok alkaloid içeren, yaprakları su yeşili renğinde, alt yüzleri biraz tüylü, kuvvetli kokulu çalimsı bitki; katırkuyruğu; kokar çalı, (*Anagrys foetida*).
- zivka**, [Rus. zipka => zivka] {ağız} is. **1.** Potur; zıpka. **2.** Kısa yün ceket. [DS]
- zivlan**, [ziv-le-ñ / zev-le-n] {ağız} sf. → zivlen. [DS]
- zivle**, [? zivle زيو له] {eAT} is. → zevle.
- zivlemek¹**, [ziv-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] (Suya) atlamak; dalmak. [DS]
- zivlemek²**, [ziv-le-mek] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(i)-yor] Fark ettirmeden kaçmak; sıvışmak. [DS]
- zivlen**, [ziv-le-n] {ağız} sf. **1.** İnce uzun. **2.** Narin. [DS]
- zivleng**, [ziv-le-ñ] (zivleñ) {ağız} sf. → zivlen. [DS]
- zivlengi**, [ziv-le-ñ-i > zivlengi] {ağız} sf. → zivlen. [DS]
- zivlenmek**, [ziv-le-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Sıvışmak. [DS]
- zivmek**, [ziv-mek] {ağız} gçsz. f. [-er] Kaymak. [DS]
- zivra**, [? zivra] {ağız} is. Potur; zıpka. [DS]
- zivrik**, -ğî [ziv-(i)r-ik] {ağız} sf. **1.** Çevik; atik. **2.** is. Altı sivri kap. [DS]
- zivtinmek**, [Far. seft => sift-in-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] **1.** Kaşınmak. **2.** (Tavuk, horoz vb. için) eşinmek. **3.** Cebini karıştırmak. **4.** Oyalanmak. [DS]
- zivtli**, [Ar. zift => zivt-li] {ağız} sf. **1.** Pis; bulaşık; yapışkan. **2.** Uyuşuk; aptal. [DS]
- zivzik**, -ğî [ziv(i)z-i-k] {ağız} is. **1.** Tohumluk küçük soğan; ıska. **2.** Sincap. **3.** Kalem koruyucusu. [DS]
- zivzillenmek**, [ziv-(i)z-il-le-n-mek] {ağız} dönşl. f. [-ir] Ağır kanlı davranmak. [DS]
- zivziv¹**, [ziv+ziv] {ağız} is. Tura oyunu. [DS]
- zivziv²**, [ziv+ziv] {ağız} sf. **1.** Sessiz; gizlice; sinsice. **2.** İşsiz; başıboş. [DS]
- ziy**, -yyi [Ar. ziyy زی] {OsT} is. Dış görünüş; kılık kıyafet. ☞ **ziyy-i ulemā**, {OsT} Ulema kıyafeti.
- ziya**, -a'i [Ar. ziyā ضياء] (ziya:) {OsT} is. Işık; aydınlık.
- ziyabar**, [Ar. ziyā + Far. bār ضيبار] (ziya:ba:r) {OsT} sf. Işık saçan.
- ziyad**, [Ar. ziyād زياد] (ziya:d) {OsT} is. Çokluk; fazlalık.
- ziyadar**, [Ar. ziyā + Far. dār ضيادار] (ziya:da:r) {OsT} sf. Işığı bol; aydınlık; parlak.
- ziyade**, [Ar. ziyāde زياده] (ziya:de) {OsT} is. **1.** Artma; çoğalma. **2.** ed. Müstezat gazellerde tam dizeleri izleyen kısa parçacıklar. **3.** müz. Koma. **4.** Büyük camilerde ana yapı ile çevre duvarları arasında kalan kısım. **5.** sf. Çok; daha çok; fazla; bol. **6.** Artan; fazladan kalan; fazlalık olan. ☞ **ziyade-i munfasıla-i gayr-ı mütevellide**, {OsT} Kira gibi asıldan doğmayan, ayrıca elde edilen gelir. || **ziyade-i muttasıla-i gayr-ı mütevellide**, {OsT} Evin boyası gibi asıl şeye sıkı sıkıya bağlı olan ve ondan ayrılmayan fazlalık. || **ziyade-i muttasıla-i mütevellide**, {OsT} Ağacın büyümesi gibi asıl maldan doğan ve ondan ayrılmayan fazlalık. || **ziyade-i mütevellide**, {OsT}

Meyve gibi asıl şeyden doğan ve ondan ayrılabilen fazlalık.

ziyadeleşme, [ziyade-le-ş-me] (*ziya:deleşme*) *is.* Ziyadeleşmek eylemi; artma; çoğalma.

ziyadeleşmek, [ziyade-le-ş-mek] (*ziya:deleşmek*) *dönşl. f [-ir]* Artmak; çoğalmak.

ziyadesiyle, [ziyade-s-i+ile] *zf.* Olağandan, gerekenden daha çok; fazlasıyla.

ziya'efşan, [Ar. ziyā' + Far. efşān ضيا افشان] (*ziya:efşa:n*) {OsT} *sf.* → ziyafesān.

ziyaf, [Ar. ziyāf زياف] (*ziya:f*) {OsT} *sf.* (Para için) karışık; kalp; silik.

ziya'feşan, [Ar. ziyā' + Far. feşān ضيا فشان] (*ziya:feşa:n*) {OsT} *sf.* Işık saçan; ışık yayan; ışıldayan; parlak.

ziyafet¹, [Ar. ziyāfet ضيا فت] (*ziya:fet*) {OsT} *is.* 1. Misafir kabul etme ve misafire yedirip içirme. 2. Eğlenmek ya da bir olayı kutlamak amacıyla çağrılan konukların yemekle ağırlandığı toplantı; şölen; toy. 3. mecaz. Başarılı ve doyurucu sanat gösterisi. ☐ **ziyafet çekmek**, *Konukları yedirip içirmek; yemekle ağırlamak.* || (bir şey) **ziyafeti çekmek**, *En iyi biçimde yerine getirmek; doyurucu bir şekilde sunmak.* || **ziyafet vermek**, *Konukları yedirip içirmek; yemekle ağırlamak.*

ziyafet², [Ar. ziyāfet ضيا فت] (*ziya:fet*) {OsT} *is.* Değişik, karışık ve kalp olma.

ziya'güster, [Ar. ziyā' + Far. güster ضيا گستر] (*ziya:güster*) {OsT} *sf.* Işık yayan.

ziya'î [Ar. ziyā' > ziyā'î / ziyā'îyye ضيا ئى / ضيا ئى] (*ziya:i:*) {OsT} *sf.* Işıkla ilgili.

ziyan, [Far. ziyān زيان] (-ya:n) {OsT} *is.* Kayıp; zarar.

☐ **ziyan damı**, {ağız} *Banyo.* [DS] || **ziyan eşeği**, {ağız} *Sakar; her şeyi kırıp döken.* [DS] || **ziyan etmek**, {ağız} *(Alışveriş için) zarar etmek; zarara uğramak.* || (bir şeyi) **ziyan etmek**, *Boş yere harcamak; gereksiz olarak tüketmek.* || (birini) **ziyan etmek**, *Vermiş olduğu bir kararın başarısızlığına, mutsuzluğuna, hastalığına vb. neden olmak; zarar vermek.* || **ziyanı yok!** 1. *Özür dilemelerde, "Önemli değil, önemi yok" anlamında bir karşılık sözü.* 2. {ağız} *Oldukça iyi!* [DS] || (bir şeyi) **ziyan itmek** (etmek), {ağız} *Boşa harcamak* [DS] || **ziyan kesmek**, {ağız} *Verilen zararın karşılığını para olarak almak; tazmin etmek.* [DS] || **ziyan olmak**, 1. *(Nesneler için) boş yere harcanmak; gereksiz yere tüketilmek.* 2. *İşe yaramaz duruma gelmek.* 3. *(Kişi için) kötü bir duruma düşmek; harcanmak; yazık olmak.* || **ziyan sanmak**, {eAT} *Zarar vermeyi düşündürmek.* || **ziyan tıkaçı**, {ağız} *Zarar verici; ortalık karıştırıcı.* [DS] || **ziyan tıkaşı**, {ağız} → ziyān tıkaşı.

ziyancı, [ziyan-cı] {ağız} *sf.* Zarar verici; ziyān tıkaşı. [DS]

ziyankâr, [Far. ziyān-kār زيانكار] (*ziyankâ:r*) {OsT} *sf.*

1. Zarar veren. 2. Çevresine zarar vermeyi alışkanlık edinmiş olan.

ziyankârî, [Far. ziyān-kârî زيانكارى] (*ziyankâ:ri:*) {OsT} *is.* Ziyānkârlık.

ziyankârlık, -ğî [ziyarkâr-lık] (*ziyankâ:rlık*) *is.* 1. Ziyānkâr olma durumu. 2. Ziyānkâr bir kişinin ya da hayvanın durumu veya huyu. 3. Bir şeyi boş yere harcama.

ziyansız, [ziyan-sız] *sf.* 1. Zararı olmayan. 2. Zarar vermeyen; zararsız. 3. Oldukça iyi durumda olan; zararsız.

ziyapaş, [Ar. ziyā' + Far. pāş ضيا پاش] (*ziya:pa:ş*) {OsT} *sf.* Işık saçan; aydınlatan.

ziyaratlık, -ğî [ziyaret-lik] {ağız} *is. folk.* Bayram namazından sonra mezarlıkta helva yenilen yer. [DS]

ziyare, [Ar. ziyāret => ziyāre] {ağız} *is.* Tatlı maya ile yapılmış simit. [DS]

ziyaret, [Ar. ziyāret زيارت] (*ziya:ret*) {OsT} *is.* 1. Bir kimseyi görmeye gitme; onunla birlikte olma ve görüşmek niyetiyle yanına varma; görüşme. 2. Saygı duyulan bir mekânı gezip görmek, orada dua etmek, dilekte bulunmak amacıyla oraya gitmek. 3. (Hasta, hapis, asker, öğrenci vb.ni) bulunduğu yerde görme, görüşme, konuşma işi. 4. Bir mevki, makam sahibi ile görüşmeye gitme. 5. Bir devlet başkanı, politikacı ya da uluslar arası kimliği bulunan kişi ile görüşmek üzere yurt dışına çıkma. 6. Bir yeri, bir binayı gezmek işi. 7. İnceleme, araştırma gibi amaçlarla bir yeri gezip dolaşma işi. 8. *isl.* İslam dini kurallarına göre bir yeri veya kimseyi görmeye gitme. ☐ **ziyaret etmek**, *Bir kişiyi ya da bir kimseyi görmeye gitmek.* || **ziyaret-i Kâbe**, *Kâbe'yi ziyaret; hacca gitme.* || **ziyaret-i kubur**, *Mezar ziyareti.* || **ziyaret-i resmiye**, *Resmî ziyaret.* || **ziyaret izni**, *Hükümlü ya da tutuklu ile görüşmek için ilgili makamlardan alınan izin ve izin belgesi.*

ziyaretçi, [ziyaret-çi] (*ziya:retçi*) *is.* Ziyarete giden kişi; görüşmeye giden kimse.

ziyaretgâh, [Ar. ziyāret + Far. -gâh زيارتگاه] (*ziya:retgâ:h*) {OsT} *is.* Ziyaret edilecek yer; saygı göstermek ya da hayır işlemek için uğranılacak yer; türbe; ziyaret yeri.

ziy, -yyi [Ar. ziy زى] {OsT} *is.* Dış görünüş; kılık kıyafet.

ziyk, [Ar. ziyk ضيق] {OsT} *sf.* Pek dar.

ziynet, [Ar. zīnet زينت] (*zi:net*) {OsT} *is.* Süs; bezek.

ziyrat, [Ar. ziyāret => ziyrat] {ağız} *is.* Arife günü. [DS]

ziyrek, -ğî [Far. zīrek / zeyrek] {ağız} *sf.* 1. Çevik; becerikli. 2. Akıllı. [DS]

ziyillenmek, [ziy-(i)z-il-le-n-mek] {ağız} dönl. f. [-ir] Ağır kanlı davranmak. [DS]

zizefun, [Ar. zîzefûn زيزفون] (zi:zefu:n) {OsT} is. bot. Ihlamur ağacı.

zizefuniye, [Ar. zîzefûn > zîzefûniyye زيزفونيه] (zi:-zefu:niye) {OsT} is. bot. Ihlamurgiller.

zizil, [? zizil] {ağız} is. Solucan. [DS]

zloti, [Pol. zloty] (z'loti) is. Polonya'nın para birimi; Zł.

Zn, [İt. zinco] is. kim. Havadan etkilenmeyen, parlatmaya elverişli mavimsi beyaz renkte, atom sayısı 30, kütlesi 65,37 olan çinko elementinin sembolü.

zoba, [Mac. zsoba] {ağız} is. Soba. [DS]

zobandık, -ği [zob-an-dık] {ağız} sf. İri yarı; kalın; kaba. [DS]

zobar, [zob-ar] {ağız} sf. İri yarı, uzun ve gürbüz. [DS]

zobaşı, [sü+baş-ı > zobaşı] {ağız} is. Bucak müdürü.

zobcuk, -ğu [zob-cuk] {ağız} is. 1. Ağaç kabuklarını kaldırmak için kullanılan tahta bıçak. 2. Sırık. 3. sf. (Nesne için) iri; büyük. 4. Beceriksiz; hantal. [DS]

zobranlı, [zob(u)r-an-lı] {ağız} sf. 1. Kırıp döken; deviren; düşüren. 2. İri yarı, uzun ve gürbüz. [DS]

zobu¹, [zop > zob-u] {ağız} sf. 1. Külfetli; zor; sıkıntılı. 2. İri yarı; kalın; kaba saba ve kırıcı. 3. Kendini beğenmiş; gururlu; onuruna çok düşkün. 4. Delikanlı. 5. is. Kadının gizlice eve aldığı erkek; aşıktaş; hovarda. 6. Avcıların av hayvanlarını taşıyan yardımcı. [DS] 7. Vezir konaklarında, gedikli iç ağalarının yardımcılara verilen ad.

zobu², [zop > zob-u] {ağız} is. Büyük çekiç; külünk. [DS]

zobudu, [zob-u-d-u] {ağız} is. İri yarı, kaba ve kırıcı kimse. [DS]

zobulaşmak¹, [zobu-la-ş-mak] {ağız} dönl. f. [-ır] İrileşmek. [DS]

zobulaşmak², [zorba > zobu-la-ş-mak] {ağız} dönl. f. [-ır] Zorbalaşmak. [DS]

zobunduruk, -ğu [zob-un-duruk] {ağız} is. Kalın sopa. [DS]

zoburannı, [zoburan-lı] {ağız} sf. İri yarı; kalın; kaba. [DS]

zobut, [zop > zob-ut] {ağız} is. 1. Kalın sopa. 2. Kocaman, yaş kütük. 3. sf. İri yarı; kalın; kaba. [DS]

zobzekil, [zob+zekil] {ağız} sf. Saygısız; terbiyesiz. [DS]

zod, [? zod] {ağız} is. (Balta vb.) onarma. [DS]

zodlamak, [zod-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] 1. Ekleme. 2. İş üstüne iş yüklemek; yeni iş vermek. [DS]

Zodyak, [Yun. dzoion (hayvan) + eidos (figür) > dzoïdiakós > Lat. zodiacus > Fr. zodiaque] (zo'd-yak) is. gök b. Burçlar kuşağı.

zogal, [Erme. zoal / Far. zuğāl => zogal] {ağız} is. Kızılıcak. [DS]

zoganek, -ği [? zoganek] {ağız} is. Kapının ağaç sürgüsü. [DS]

zoğ¹, [zoğ] {ağız} is. 1. Çarık yapmak için kesilen gön parçaları. 2. Çarık. 3. Eşit kesilen gön parçalarından her biri. [DS]

zoğ², [zoğ] {ağız} is. 1. Biçilmiş, demet yapılmış ekin. 2. Yapı üstüne atılan 60-75 cm. çapında ve 7-10 m. boyunda ağaç. 3. İnce uzun ağaç. [DS]

zoğ³, [zoğ] {ağız} is. Cevizli sucuk kurutmak için yapılan askı. [DS]

zoğ⁴, [zoğ] {ağız} is. Arka; sırt. [DS]

zoğa, [zoğ-a] {ağız} is. Ekinleri tırpanla, ayakçaksız biçme. [DS]

zoğal, [Erme. zoal / Far. zuğāl => zoğal] {ağız} is. Kızılıcak. [DS]

zoğala, [? zoğala] {ağız} is. Hamur yumağı; pazı. [DS]

zoğdurmak, [zoğ-dur-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] Şişmek; kabarmak. [DS]

zoğlamak¹, [zoğ-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] 1. Uzunlamasına kesmek; dilmek. 2. Gönü eşit dilimlere ayırmak. [DS]

zoğlamak², [zoğ-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Dövmek. [DS]

zoğlamak³, [zoğ-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor] Kayıp gelmek. [DS]

zoğlutmak, [zoğ-(u)l-ut-mak] {ağız} gçl. f. [-ur] Zorla sokmak. [DS]

zoğna, [zoğ-la-mak > zoğ-la > zoğna] {ağız} is. Kapının ağaç sürgüsü. [DS]

zoğnak, -ği [zoğ-la-k > zoğnak] {ağız} is. → zoğna. [DS]

zoğutmak, [zoğ-ut-mak] {ağız} gçsz. f. [-ur] Korkup kıpırdayamamak. [DS]

zoh, [zāg / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng (yans.)] is. Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] zoh-ur-da-mak [♣] zoh zoh, {ağız} (İrinli yara ağrısı için) zonk zonk. [DS]

zohurdamak, [zoh (yans.) > zoh-ur-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor] Zonklamak. [DS]

zoid, [Yun. dzoön (hayvan) + eidos (görünüm) > Fr. zoïde] is. biy. → zoit.

zoidogam, [Fr. zoïdogame] sf. biy. (Çiçek için) tozlaşması hayvanlar aracılığı ile olan.

zoidogami, [Fr. zoïdogamie] is. biy. Erkek gametlerin, dişi gametlere sıvı ortamda ulaştıkları döllenme tipi.

zoit, -di [Yun. dzoön (hayvan) + eidos (görünüm) > Fr. zoïde] is. biy. 1. Su yosunlarının üreme çevriminde yer alan kamçılı serbest hücre. 2. Bazı ilkel mantarlarda, hareketli erkek gamet. 3. Selentere-

lerde özel görevi olan ve olmayan hücrelerin her biri.

zok, [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng (yans.)] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zok-la-mak, zok-u-la-mak, zok-ul-mak*

zoka, [Yun. dzoka / İt. soğa] (*zo 'ka*) *is.* Büyük balıkları avlamakta kullanılan, bir ucunda olta iğnesi, öbür ucunda da olta ipinin bağlandığı bir delik bulunan balık biçiminde dökülmüş parlak kurşun parçası. ☞ **zokayı yutmak**, 1. (Balık için) zoka iğnesini yutmak. 2. argo. Aldatılıp zarara sokulmak.

zokgu, [sok-gu > zok-gu] {ağız} *is.* Büyük taş dibek; mahalle dibegi. [DS]

zokgullamah, [zong-ul-da-mak > zokgulla-mağ] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* (Yara için) zonklamak; ağrımak. [DS]

zokku, [sok-ku > zok-ku] {ağız} *is.* → zokgu. [DS]

zokkumlamak, [zokkum-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Sürekli başa kakmak. [DS]

zoklamak, [zok-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Zonklamak. [DS]

zokmak¹, [sok-mak > zok-mak] {ağız} *is.* Çıkmaz sokak. [DS]

zokmak², [sok-mak > zok-mak] {ağız} *gçl. f. [-r]* Sokmak. [DS]

zoku, [sok-mak > sok-u > zoku] {ağız} *is.* Büyük taş dibek; mahalle dibegi. [DS]

zokulamak, [zok-u-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Zonklamak. [DS]

zokuldamak, [zok-ul-da-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* Zonklamak. [DS]

zokulmak, [zok-ul-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ur]* Zonklamak. [DS]

zol, [zoğ / zol] {ağız} *is.* Çarık yapmak için boyuna kesilmiş gön parçası. [DS]

zola, [? zola] {ağız} *is.* Gübre. [DS]

zolan, [? zolan] {ağız} *sf.* Yoksul. [DS]

zolanmak, [zor > zor-la-n-mak > zō-la-n-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* 1. Güçlenmek. 2. Çoğalmak. [DS]

zoli, [? zoli] {ağız} *is.* Sümük. [DS]

zollu, [zor-lu > zol-lu] {ağız} *sf.* Güzel; çok iyi; beğenilen. [DS]

zom¹, [zam / zım / zom / zum (yans.)] *is.* Vurmayı, çarpmayı, düşmeyi, çalmayı; düzensiz yürümeyi ve bu biçimde gevezelik etmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zom zom gez-mek* ☞ **zom zom**, {ağız} 1. (Yürümek için) sallanarak, omuzlarını oynatarak. 2. (Yürümek için) deve gibi. [DS]|| **zom zom gezmek**, {ağız} İşsiz güçsüz dolaşmak. [DS]|| **zom zom itmek** (etmek), {ağız} Sallanmak; debelenmek. [DS]

zom², [zom (yans.)] *sf. argo.* 1. (Kişi için) olgun, kemale ermiş. 2. Çok sarhoş. 3. {ağız} Aptal. [DS]

4. *is.* Saraçların kaş bağlamada kullandıkları, küt uçlu 30-40 cm. uzunlukta, arkası kıvrık demir parçası. ☞ **zom olmak**, argo. Çok sarhoş olmak.

zom³, [zom] {ağız} *is.* Balyoz. [DS]

zom⁴, [zom] {ağız} *is.* 1. Kereste yapmak için kesilip temizlenmiş kalın ağaç gövdesi; kütük; tomruk. 2. Sütun. [DS]

zomayız, [zomayız] {ağız} *sf.* Biçimsiz; kaba. [DS]

zomb¹, [zamb / zımb / zomb / zömb / zumb (yans.)] *is.* Rastgele vurmayı, çarpmayı, düzensiz yürümeyi ve bu biçimde gevezelik etmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zomb-ul-da-mak*

zomb², [zomb / zomp (yans.)] *is.* Kuvvetle titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zomb-ur zombur, zomb-ur-da-mak*

zombak, -ğı [Far. zanbak => zombak] {ağız} *is.* Tomurcuk. [DS]

zombo, [zomb+ağa > zombo] {ağız} *is.* Züppe. [DS]

zombon, [zomb + Far. bān > zombon] {ağız} *is.* Ağaç, buğday sapı, kamış gibi şeylerden yapılan düdük. [DS]

zombuldamak, [zomb > zomb-ul-da-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* 1. Acele etmek; ivmek. 2. (Binek hayvanı için) tırıs yürümek. 3. Büyük adımlarla acele acele yürümek. 4. Boş yere dolaşıp durmak. [DS]

zombur¹, [zomb-ur] *is.* Güçlü bir şekilde titremeyi ve bu şekilde davranmayı anlatan yansımalı gövde. ☞ **zomburu tutmak**, {ağız} Çok üzülme. [DS]||

zombur zombur, {ağız} (Titremek için) sesli ve hareketli. [DS]

zombur², [zomb-ur] {ağız} *sf.* 1. (Kişi için) iri yarı. 2. *is.* Eşek arısından iri iğnesiz bir tür arı. [DS]

zomburdamak, [zomb-ur-da-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* Dişleri birbirine çaracak derecede titremek. [DS]

zomguldamak, [zong-ul-da-mak > zomb-ul-da-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* Zonklamak. [DS]

zomp¹, [zomb / zomp (yans.)] *is.* Kuvvetle titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zomp-ur-tu*

zomp², [zomp] {ağız} *is.* 1. Taş kırmakta kullanılan büyük çekiç; balyoz. 2. Kereste yapmak için hazırlanmış büyük ağaç kütük. [DS]

zomplamak, [zomp-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* Ağaç kütüğünü, kereste çıkarılacak biçime getirmek. [DS]

zompurtu, [zomp-ur-tu] {ağız} *is.* Hastalık nöbeti; ateşli titreme. [DS]

zomulamak, [zom-u-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor]* Ağlayıp inlemek; acısını sesli olarak belirtmek. [DS]

zomzalak, -ğı [zom+sal-mak > zomsal-ak ?] {ağız} *is.* Kırağı. [DS]

zomzom¹, [zom+zom] {ağız} *is.* 1. Sis. 2. Yağmur gibi islatan çiy. 3. Sağanak. [DS]

zomzom², [zom+zom] {ağız} sf. (Kişi için) kaba saba. [DS] **zomzom eriği**, {ağız} Bir erik türü. [DS]

zomzon, [zom+zon] {ağız} sf. (Kişi için) kaba saba. [DS]

zon¹, [zon / zön (yans.)] is. İşsiz güçsüz dolaşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zon zon* **zon zon gezmek**, {ağız} İşsiz güçsüz dolaşmak; boş boş vakit geçirmek. [DS]|| **zon zön gezmek**, {ağız} → zon zon gezmek. [DS]

zon², [İng. zone] is. Briçte roberi oluşturan iki bölümden her biri.

zon³, [Lat. zona (kuşak) > Fr. zone] is. **1.** Bölge; kuşak. **2.** biy. Benzer fauna ve flora ile belirlenen bir alan; bazı türlerin özgün olarak bulunduğu alan.

zon⁴, [? zon] {ağız} is. Sepet örmede kullanılan yumuşak ağaç çubuk. [DS]

zona, [Yun. zone (kemer) > Lat. zona] (zo'na) is. tıp. Herpes virüs grubundan *herpesvirus zosteri* virüslerinin neden olduğu duyu sinirlerinin yolu üzerinde ağrı ve sivilcemsi bir döküntü ile kendini belli eden enfeksiyon hastalığı; herpes zoster.

zombak, -ğı [Far. zambak => zombak] {ağız} is. Tomurcuk. [DS]

zong¹, [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zink / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng (yans.)] is. Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zong-ul-da-mak, zong-ul-da-k, zong-la-mak*

zong², [son > zöñ] (zoñ) {ağız} is. Son. [DS]

zongaç, -cı [zong-aç ?] {ağız} sf. Uzun ve iri yarı. [DS]

zongadak, -ğı [zong-a-dak] {ağız} zf. Birdenbire. [DS]

zonglamak, [zong-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor] Zonklamak. [DS]

zongul, [zong > zong-ul] is. Sarsılmayı, sallanmayı anlatan yansımali gövde. **zongul zongul**, {ağız} (Yürümek için) istemeyerek ve ağır ağır. [DS]

zongula, [zong-ul-a / son + kulak ?] {ağız} is. Zehirsiz mantar. [DS]

zonguldamak¹, [zong > zong-ul-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor] Zonklamak. [DS]

zonguldamak², [zong > zong-ul-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor] **1.** (At vb. için) biniciyi sarsarak yürütmek. **2.** Oturduğu yerde tepinir gibi yapmak. [DS]

zongumak¹, [zong > zong-u-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] Zonklamak. [DS]

zongumak², [zong > zong-u-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] (Eşek için) tırıs gitmek. [DS]

zongur¹, [zong > zong-ur] is. Sarsılmayı ve sallanmayı anlatan yansımali gövde. **zongur zongur**, {ağız} (Titremek için) çok hızlı. [DS]

zongur², [zong-ur] {ağız} is. Kocamış köpek. [DS]

zongurt, [zong-ur-t] {ağız} sf. **1.** Sevimsiz; kaba. **2.** Terbiyesiz. [DS]

zongurdamak, [zong > zong-ur-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor] (Binek hayvanı için) üstündekini sarsarak yürütmek. [DS]

zonguz, [son+kuz] {ağız} is. Orman. [DS]

zongurdamak, [zong-ur-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor] Dişler birbirine çarpacak derecede titremek. [DS]

zonit, [Yun. dzonitis (şeritli) > Fr. zonite] is. zool. Bölüt.

zonk, [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zink / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng (yans.)] is. Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zonk-la-mak, zonk zonk* **zonk zonk**, **1.** Şiddetli bir hâlde zonklayarak. **2.** {ağız} (Ağrımak için) bir damar atar gibi. [DS]|| **zonk zonk atmak**, {ağız} Zonklamak. [DS]|| **zonk zonk etmek**, {ağız} Zonklamak. [DS]

zonklama, [zonk (yans.) > zonk-la-ma] is. **1.** Zonklamak eylemi. **2.** Kendini kesik kesik hissettiren ağrı, sızı.

zonklamak, [zonk (yans.) > zonk-la-mak] gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor] (Bedenin bir yeri için) nabız atışına benzer biçimde kesik kesik ağrımak; sızlamak.

zonklatma, [zonk-la-t-ma] is. Zonklatmak eylemi.

zonklatmak, [zonk-la-t-mak] gçl. f. [-ır] Zonklamasına neden olmak; zonklamasına yol açmak.

zonkuldamak, [zonk > zonk-ul-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor] Peşinden koşmak. [DS]

zonkur, [zonk-ur ?] {ağız} sf. Duygusuz. [DS]

zonkurdamak, [zong > zonk-ur-da-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor] Zonklamak. [DS]

zonna, [? zonna] {ağız} is. Anahtar deliği. [DS]

zonnuk, -ğu [zon-luk > zonnuk ?] {ağız} is. Çatı saçaklarındaki tahta oluk. [DS]

zontor¹, [Ar. şantür=> zontor] {ağız} is. Santur. [DS]

zontor², [? suntur > zontor] {ağız} is. Abartı; pohpoh. [DS]

zontur¹, [zon (yans.) > zon+dur ?] {ağız} sf. Kaba saba. [DS]

zontur², [? suntur > zontur] {ağız} is. **1.** Kibir; çalım. **2.** Yakışık. **3.** Abartı; pohpoh. [DS]

zonturlu, [zontur-lu] {ağız} sf. **1.** Yakışıklı; çalımli; süslü. **2.** Oturaklı. [DS]

zonula, [Lat. zonula (küçük kuşak)] (zo'nula) is. anat. Göz merceğinin çevresiyle kirpiksi cisim arasında gergin olarak çepeçevre dizili lifçikler.

zonuloliz, [Fr. zonulolyse] is. tıp. Katarak ameliyatı sırasında göz içine şırınga edilen enzim ile zonulanın tahribi.

zoo-, [Yun. dzoon (hayvan) > zoo-] ön ek. Latince kelimelerin başına gelerek hayvanla ilgili terimler türeten ön ek.

zoofili, [Fr. zoophilie] sf. **1.** Hayvan sever. **2.** Kendisini bütün hayvansal içgüdülere kapıran. **3.** psikol.

Hayvanlarla cinsel ilişkiye girme biçiminde görülen sapıklık.

zoojen, [Yun. dzoozenes > Fr. zoogène] *sf. jeol.* (Kayaç için) hayvan artıklarının oluşturduğu.

zooit, [Yun. zoon-eidos] *is. biy.* Koloni oluşturan bireylerin her biri.

zookor, [Fr. zoochore] *sf. bot.* (Bitki için) tohumları hayvanlar tarafından dağıtılan.

zoolog, -ğu [Fr. zoologue] *is.* Hayvan bilimci.

zooloji, [Yun. dzoon (*hayvan*) + logos (*bilim*) > Fr. zoologie] *is.* Hayvan bilimi.

zoom, [İng. to zoom (*vızıldamak*)] (*zum*) *is.* → zum.

zoomorf, [Fr. zoomorphe] *sf.* Hayvan biçiminde olan.

zoomorfizm, [Fr. zoomorphisme] *is.* Hayvan biçiminde olma.

zoonoz, [Fr. zoonose] *is. tıp.* Doğal olarak omurgalı hayvanlardan insana ve insandan hayvana geçen hastalık ya da enfeksiyon.

zoopati, [Fr. zoopathie] *is. psikol.* Kendi vücudu içine bir hayvan yerleştiğini sanma.

zoopsi, [Fr. zoopsie] *is. psikol. tıp.* Kişinin hayvan görmesi biçiminde oluşan karmaşık sanrı.

zoospor, [Fr. zoospore] *is. bot.* Suda yaşayan mantarlarda ve su yosunlarında bulunan selüloz zardan yoksun üreme hücreleri.

zootekni, [Fr. zootechnie] *is. zool.* Evcil hayvanları üretme ve yetiştirme bilimi.

zootoksin, [Fr. zootoxine] *is. biy.* Hayvanlar tarafından meydana getirilen herhangi bir zehir.

zop¹, [zab / zap / zıb / zıp / zip / zop (*yans.*)] *is.* Hızlı ve düzensiz yürüme, koşmayı, sıçramayı ve birden ortaya çıkmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zop zop*, *zop+zop-u* ☞ **zop zop**, {ağız} *Zıp zıp.* [DS]|| **zop zop çıkmak**, {ağız} *Birdenbire gelmek.* [DS]

zop², [zop] {ağız} *is.* Büyük külünk. [DS]

zop³, [zop] {ağız} *sf.* Alık. [DS] ☞ **zop öküzü**, {ağız} *Anlayışsız; aptal.* [DS]

zop⁴, [zop] {ağız} *sf.* Büyük; iri. ☞ **zop zop iğne**, {ağız} *Yorgan iğnesi.* [DS]|| **zop öküzü**, {ağız} *Büyük öküz.* [DS]

zop⁵, [zop] {ağız} *is.* Tomruk. [DS]

zopa, [sopa > zopa] {ağız} *is.* Sopa. [DS] ☞ **zopa atmak**, {ağız} *1. Sopa ile vurmak. 2. Dövmek.* [DS]

zopalı, [zopa-lı] {ağız} *is.* Geniş yollu bir dokuma. [DS]

zopalık, -ğı [zopa-lık] {ağız} *is.* **1.** Sopa yapmaya uygun; sopalık. **2.** Dövülmesi gerekli. [DS]

zopçu, [zop-çu] {ağız} *is.* Asalak tütün düşkünü; otlakçı. [DS]

zopçuk, -ğu [zop-çuk] {ağız} *is.* **1.** İri. **2.** Biçimsiz. **3.** Beceriksiz. **4.** Kendini bilmez; hoppa. **5.** Yaşlı. [DS]

zopgun, [zop+gün ?] {ağız} *is.* Sis; çisenti. [DS]

zopkun, [zop+gün ?] {ağız} *is.* Sağanak. [DS]

zopo, [zop+ağa] {ağız} *sf.* Akli az gelişmiş fakat bedeni çok iri. [DS]

zoppa, [sopa > zoppa] {ağız} *is.* Sopa. [DS]

zopur, [zop-ur] {ağız} *is.* **1.** Sisli, çisentili hava. **2.** Çisenti. **3.** Çiy. [DS]

zopurdamak, [zop-ur-da-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-d(u)-yor]* Dişler birbirine çarparak titremek. [DS]

zopzobu, [zop+zob-u] {ağız} *sf.* Beceriksiz. [DS]

zopzopu, [zop+zop-u] {ağız} *sf.* **1.** Huysuz. **2.** Ahlak-sız. **3.** Beceriksiz. [DS]

zor¹, [Far. zōر زور] {OsT} *is.* **1.** Sıkıntı; güçlük; rahatsızlık; sorun. **2.** {ağız} Üzüntü; sıkıntı. [DS] **3.** Yü-küm; zorunluluk; mecburiyet. {ağız} (*aynı*) [DS] **4.** Baskı. **5.** {eAT} Karın ağrısı; buruntu. **6.** *sf.* Sıkıntı veya güçlkle yapılan; yapılması, yerine getirilmesi büyük bir çaba ve beceri gerektiren. **7.** Katlanılması kolay olmayan; sıkıntı yaratan; güç. **8.** (Kişi için) geçinilmesi ya da anlaşılmaması kolay olmayan. **9.** *zf.* Güçlük çekerek; güçlkle; zorla. **10.** *ünl.* Yapamazsın! ☞ (iş) **zora binmek**, (*İş için*) *ancak zor kullanılmakla sonuçlanacak bir durum almak; zor kullanmayı gerektirecek koşullar oluşmak.*|| **zora gelememek**, *1. Baskıya, sıkıntıya dayanamamak. 2. Sıkı bir çalışmaya dayanamamak; ağır çalışma koşullarına katlanamamak.*|| **zora gitmek**, {ağız} *Gücenmek.* [DS]|| **zora goşmak**, {ağız} → *zora koşmak.* [DS]|| (birini, işi) **zora koşmak**, *1. Güçlük çıkarmak. 2. Yapılması olanaksız şartlar ileri sürmek.*|| **zor alım**, *huk. 1. Bir kişisenin malının devletçe elinden alınması; müsadere. 2. Tanzimat öncesinde herhangi bir kişinin malına padişah tarafından el konulması.*|| **zor alıma çarpmak**, *Bir kişiye ait mallara yasal yollardan devlet adına el koymak; müsadere etmek.*|| **zor bela**, *Büyük zorlukla; güçlkle.*|| **zor etmek**, {ağız} *1. Direnmek. 2. Saldırmak.* [DS]|| (bir kimseye) **zor gelmek**, (*Bir işin yapılması ona güç gelmek; üstesinden gelememek.*|| **zor görmek**, {ağız} *Basınca, baskıya, şiddete uğramak.* [DS]|| **zor itmek** (etmek), {ağız} *Direnmek.* [DS]|| **zor kullanmak**, (*Bir işin yapılması için*) *her türlü baskıya ve şiddete başvurmak.*|| **Zor oyunu bozar.** (*Oyun, hile, düzen vb. için*) *güç kullanılarak kestirme yoldan boşa çıkarıldığında söylenir.*|| **zor topuz**, {ağız} *Zorlayarak.* [DS]|| **Zoru da var!**, {ağız} *Küçümsenen kişinin isteğinde direndiği zaman "yüzsüzlük etme" anlamında söylenir.* [DS]|| **zoruna gitmek**, *1. Onuruna dokunmak. 2. Gücüne gitmek.*|| **zorunda bırakmak**, *Yapmaya mecbur etmek.*|| **zorun güç**, {ağız} *Bin bir güçlkle.* [DS]|| **Zorun ne?** "*Kastın ne, ne istiyorsun?*" anlamında kullanılır.|| **zorunda kalmak**, *Kesinlikle yapması gerekmemek; yapmaya mecbur olmak.*|| **zorunda olmak**, *Kesinlikle yapması gerekmemek; yapmaya mecbur olmak; yerine getirmek zorunluluğu içinde bu-*

lunmak.|| (bir yerinden) **zoru olmak**, 1. Kendisini zorlayan bir durumu, bir sıkıntısı olmak; bir sorunu bulunmak. 2. Güçlüğü olmak. 3. Bir rahatsızlığı olmak.|| **zor zor**, {ağız} Kızgınlıkla yapılan iş. [DS]|| **zoru zoruna**, Güçlülükle; zor bela; ucu ucuna.|| **zor zoruna**, Güçlülükle; zor bela; ucu ucuna.

zor², [Far. zör => zor] {ağız} is. Saygınlık. [DS]

zoraki, [Far. zör + Yun. aki] *sf.* 1. İstemeye istemeye yapılan. 2. *zf.* İstemeyerek; zorla.

zoral, [zor-al ?] {ağız} *sf.* Kaba saba; yobaz. [DS]

zoralmak, [zor-al-mak] {ağız} *dönşl. f. [-ır]* Zorlaşmak; güçleşmek. [DS]

zorata, [? zorata] {ağız} is. Kavga. [DS]

zorazor, [Far. zör-a-zör] {ağız} *zf.* (Yetmek; yetişmek için) ucu ucuna; ancak [DS]

zorba¹, [Far. zör-bâz] *sf.* 1. Gücüne güvenerek başkalarına haksızlık eden; onlara kötü davranan; müstebit. 2. Kaba kuvvete başvuran. ☞ **zorba kalkmak**, {OsT} İsyân çıkmak; zorbalar ayaklanmak.

zorba², [Ar. sürbe] {ağız} is. Hayvan sürüsü. [DS]

zorbaca, [zorba-ca] (*zorba'ca*) *zf.* Baskı ve şiddet kullanarak; zorba gibi; zorbalık yollarına başvurarak.

zorbalık,-ğ[ı] [zorba-lık] is. 1. Gücüne güvenerek başkalarına haksızlık etme, onlara kötü davranma. 2. Zorbaca davranış; müstebitlik. ☞ **zorbalık etmek**, Gücüne güvenerek başkalarına haksızlık etmek, onlara kötü davranmak; zorbaca davranışlarda bulunmak.

zorbana, [? zorbana] {ağız} is. Tahterevallı. [DS]

zorbadır, [Far. zör + T. baður زوربطر] {OsT} is. Zorlu kahraman; babayiğit.

zorbaz, [Far. zör-bâz زورباز] (*zo:rba:z*) {OsT} *sf.* 1. Güçlü; kuvvetli. {ağız} (*aynı*) [DS] 2. Sert; haşin. 3. Beden ve kol kuvvetine dayanarak gösteri yapan sanatçı. 4. {ağız} Huysuz; zorba. [DS] 5. {ağız} Dayanıklı; güçlü. [DS]

zorca, [zor-ca] *sf.* 1. Zora yakın; oldukça zor; zor gibi. 2. (*zo'rca*) *zf.* Zor bir biçimde; zor olarak.

zorgu, [zor-gu] is. 1. Kişinin ilgi ve isteğine uymayan iş ve davranışlara zorlanması; zorlanım. 2. İlgi ve isteğine aykırı davranışlar göstermesi.

zorgulu, [zor-gu-lu] *sf.* (Kişi için) davranışları uygunsuz, yersiz olmasına karşı bunları yapmak için kendinde karşı konulmaz bir istek duyan; zorlanımlı.

zork¹, [zork (*yans.*)] is. Vurmayı, çalmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zork-la-mak*

zork², [zork] {ağız} is. (Atılan, vurulan) yumruk; boks. [DS]

zorkâr, [Far. zör-kâr زوركار] (*zo:rkâ:r*) {OsT} *sf.* Zorlayan; zorlayıcı.

zorkârân, [Far. zör-kâr-ân زوركاران] (*zo:rkâ:ra:n*) {OsT} is. Zorlayanlar; zorlayıcılar.

zorklama, [zork > zork-la-ma] {ağız} is. Üzüm ve pekmeze yapılan üzüm reçeli. [DS]

zorklamak, [zong > zork-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(u)-yor]* Zonklamak. [DS]

zorkuç, -cu [zork-uç] {ağız} is. Reçine topağı. [DS]

zorkunluk, -ğ[u] [sorgun-luk => zorkun-luk] {ağız} is. Fidanlık. [DS]

zorla, [zor+ile] (*zo'rla*) *zf.* 1. Zor kullanarak. 2. İstemeyerek; isteksizce; zoraki.

zorlak, -ğ[ı] [zor-lak] {ağız} is. 1. Baskı; zorlama; zor. 2. Baskıyla olan incinme; zorla olan gücenme. 3. Zorlama². [DS]

zorlama¹, [zor-la-ma] is. 1. Zorlamak eylemi. 2. *sf.* Zor kullanarak elde edilen.

zorlama², [zor-la-ma] {ağız} is. 1. *tıp. vet.* Çok çalışma veya yürüme sonucunda kol ve bacak eklemlerinde oluşan şişlik. 2. El ve ayakta çıkan çıban. 3. Yaranın iltihaplanması; irinlenme. [DS]

zorlamak, [zor-la-mak] *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]* 1. Birine bir şey yaptırmak amacıyla baskı uygulamak, güç kullanmak; boyun eğdirmeye çalışmak; zor kullanmak. 2. Birinin bir işi yapması için zorunluluk getirmek; mecbur etmek. 3. Kişinin gücünü aşan çaba göstermesini istemek; yüklenmek. 4. Bir şeyi olağan çalışmasından daha verimli, daha etkili kılmaya çalışmak; aşırı güç uygulamak; yüklenmek. 5. Üstelemek; ısrar etmek. 6. (Açılması, kırılması, sökülmesi gereken şeyler için) uygun yöntemden başka yollar uygulamak; güç kullanmak. 7. (Soyut şeyler için) sınırlarını aşmaya çalışmak. 8. (Makine vb. için) çalışmaya engel olacak biçimde güç uygulamak. ☞ **zorlaya zorlaya**, Sürekli zorlayarak.

zorlamalı, [zor-la-ma-lı] *sf.* 1. Zorlama sonucunda oluşan; zorlamayla oluşturulan. 2. Zorlamaya dayanan.

zorlanım, [zor-la-n-ım] is. 1. Zorlanmak eylemi ve savaşımlı. 2. *psikol.* Kişiyi, belli bir eylemi yapmaya zorlayan karşı konulmaz iç eğilim; zorgu.

zorlanımlı, [zor-la-n-ım-lı] *sf. psikol.* (Kişi için) davranışları uygunsuz ve yersiz olmasına karşı bunları yapmak için kendinde karşı konulmaz bir istek duyan; zorgulu.

zorlanış, [zor-la-n-ış] is. Zorlanmak eylemi ve biçimi.

zorlanma, [zor-la-n-ma] is. Zorlanmak eylemi.

zorlanmak¹, [zor-la-n-mak] *edil. f. [-ır]* Kendisine zorlamak eylemi uygulanmak; bir şey yapmak ya da olmak zorunda bırakılmak; uygulamaya konulması için zor kullanılmak.

zorlanmak², [zor-la-n-mak] *dönşl. f. [-ır]* 1. Bir eylemde, bir harekette güçlük çekmek; zorluk çek-

- mek. {ağız} (aynı) [DS] **2.** {ağız} Sıkıntıya düşmek. [DS] **3.** {ağız} Üzülmek. [DS]
- zorlanmak**³, [zor-la-n-mak] {ağız} dönl. f. [-ır] Güçlenmek; kuvvetlenmek. [DS]
- zorlaşma**, [zor-la-ş-ma] is. Zorlaşmak eylemi; güçleşme.
- zorlaşmak**, [zor-la-ş-mak] dönl. f. [-ır] Yapılması, uygulanması zor duruma gelmek; güçleşmek.
- zorlaştırma**, [zor-la-ş-tır-ma] is. Zorlaştırmak eylemi ve tutumu.
- zorlaştırmak**, [zor-la-ş-tır-mak] gçl. f. [-ır] Yapılması, uygulanması zor duruma getirmek; güçleştirmek.
- zorlatmak**, [zor-la-t-mak] {ağız} gçl. f. [-ır] Fazla çalıştırmak. [DS]
- zorlayıcı**, [zor-la-y-ıcı] sf. **1.** Zor kullanılan. **2.** Zor kullanılması gereken; mecbur kılan; zorlayan; mücbir.
- zorlayış**, [zor-la-yı-ş] is. Zorlamak eylemi ve biçimi.
- zorlu**, [zor-lu > zorlo] {ağız} sf. Ağzı laf yapan. [DS]
- zorlu**¹, [zor-lu] sf. **1.** Zoru olan. **2.** Baskı yapabilecek ölçüde gücü bulunan; zor kullanabilecek durum ve nitelikte olan. **3.** Sorun yaratabilecek nitelik taşıyan; çetin. **4.** (Kişi için) güçlükleri kolayca yenebilen; tuttuğunu koparabilen; yenilmesi güç. **5.** Yapılması, yerine getirilmesi için büyük güçlükleri, aşılması zor engelleri bulunan; aşırı güç gerektiren.
- zorlu**², [zor-lu] {ağız} sf. **1.** Güzel; çok güzel. **2.** İyi; çok iyi. **3.** (Kişi için) yakışıklı. **4.** Kabadayı. [DS]
- zorlu**³, [zor-lu] {ağız} sf. **1.** Dayanıklı; güçlü kuvvetli. **2.** Sert; keskin. **3.** (Kişi için) yürekli; cesur. **4.** Zorba. [DS] ☞ **zorlu topuzlu**, {ağız} Zorba. [DS]
- zorlu**⁴, [zor-lu] {ağız} sf. **1.** İnandırıcı konuşan. **2.** Girgin. **3.** Dikkatli. [DS]
- zorluk**, -ğu [zor-luk] is. **1.** Zor olma durumu; sıkıntı ve güçlükle yapıma durumu; zor olan şeyin niteliği; güçlük. **2.** Zor olan ve sorun yaratan, engel çıkaran şey; güçlük; engel. **3.** Bir şeyi yapmakta çekilen sıkıntı; güçlük. ☞ **zorluk çıkarmak**, *Yapılmak istenen şeyi engellemek amacıyla güçlükler ve sorunlar çıkarmak.*
- zorlukla**, [zor-luk+ile] zf. Zorluk çekerek; güc bir biçimde; güçlükle.
- zormend**, [Far. zör-mend زورمند] {OsT} sf. Güçlü; kuvvetli.
- zornak**, -ğı [? zornak] {ağız} is. Kapı sürgüsü. [DS]
- zornuk**, -ğu [? zornuk] {ağız} is. Toprak damların akıntı oluğu. [DS]
- zorpadan**, [zarp-a-dan] {ağız} zf. Birdenbire. [DS]
- zoramak**, [zor-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Güç kullanarak cinsel ilişkide bulunmak; ırza tecavüz etmek; saldırmak. [DS]
- zorsınmah**, [zor-su-n-mak => zorsınmah] {ağız} dönl. f. [-ır] Zor gelmek; isteksiz yapmak. [DS]
- zorsunma**, [zor-su-n-ma] is. Zorsunmak eylemi.
- zorsunmak**, [zor-su-n-mak] gçl. f. [-ur] Yapacağı işi ağır bir yük ve angarya olarak kabul etmek; yük-sünmek. {ağız} (aynı) [DS]
- zort**¹, [zort (yans.) زورت / ظورت] {OsT} is. **1.** Şişirilen avurdun üzerine parmakla vurunca çıkan ses. **2.** {ağız} Bebek salyası. [DS] ☞ **zort atmak**, {ağız} (Bebek için) salya akıtmak. [DS]|| **zort vermek**, {eAT} Avurt çatlatmak.
- zort**², [zort] {ağız} is. Sıkıntı; hastalık; dert. [DS] ☞ **zortunu çıkarmak**, {ağız} İşin tadını kaçırmak. [DS]
- zort**³, [zort] {ağız} sf. **1.** Yapamayacağı işi yapmaya kalkışan. **2.** Dik kafalı. **3.** Kendini beğenmiş. [DS]
- zort**⁴, [zort] {ağız} is. Çalım; kabadayılık. [DS] ☞ **zortu geçmek**, {ağız} Çalım satamayacak duruma gelmek. [DS]|| **zort zort itmek** (etmek), {ağız} Çalım satmak. [DS]
- zort**⁵, [zort] {ağız} is. Saban demirini keskinleştirme; çelikleme. [DS]
- zortlak**¹, -ğı [zort-lak] {ağız} sf. **1.** Olur olmaz konuşan; densiz. **2.** İşsiz güçsüz, amaçsız dolaşan. **3.** Yapmadığı işleri yapmış gibi abartarak anlatan. [DS]
- zortlak**², -ğı [zort-lak] {ağız} sf. Şişman. [DS]
- zortlamak**¹, [zort-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor] **1.** Yersiz konuşmak veya yersiz davranmak. **2.** Yapmadığı işleri yapmış gibi abartarak anlatmak; övünmek. [DS]
- zortlamak**², [zort-la-mak] {ağız} gçsz. f. [-r] [-l(u)-yor] **1.** Birdenbire sıçramak. **2.** Öfkeyle ayağa kalkmak. [DS]
- zortlamak**³, [zort-la-mak] {ağız} gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Batırmak. [DS]
- zortlamaz**, [zort-la-maz] {ağız} sf. Şişman. [DS]
- zoruk**, -ğu [zor-uk] {ağız} sf. Yoksul. [DS]
- zorumsuzmak**, [zor-umsu-mak] {ağız} gçl. f. [-r] Zor saymak; zoruna gitmek. [DS]
- zorun**, [zor-un] zf. Mecburen, (1935).
- zorunan**, [zor+ile-n] {ağız} zf. Zorla. [DS]
- zorunlama**, [zor-un-la-ma] is. **1.** Zorunlamak eylemi. **2.** fel. Zorunlu olarak belirlemek eylemi.
- zorunlamak**, [zor-un-la-mak] gçl. f. [-r] [-l(u)-yor] Zorunlu olarak belirlemek.
- zorunlu**, [zor-un-lu] sf. **1.** Kesin olarak ihtiyaç duyulan; olmazsa olmaz; zarurî, (1942). **2.** Doğal olarak kaçınılması, önüne geçilmesi olanaksız olan; koşulların gerektirdiği; zarurî. **3.** Zor kullanmakla yaptırılabilen; yasa ve toplumsal uzlaşmaların yapılmasını kesin emrettiği; mecburî. **4.** mant. Olmaması mümkün olmayan; ıstırarî. ☞ **zorunlu dolaşım**, *Devlet parasının yasa gücü ile geçerliliğinin sağlanması işlemi.*|| **zorunlu emeklilik**, *Isteğe bağlı olmaksızın şartları kesin olarak belirlenmiş emeklilik; mecburî emeklilik.*|| **zorunlu kılmak**, *Olmasını,*

yapılmasını kesin bir şart olarak öne sürmek. || **zorunlu mallar**, *eko.* Kişilerin yaşayabilmesi için kaçınılmaz olan mallar. || **zorunlu olarak**, 1. İsteğe bağlı olmadan. 2. Olması gereken biçimde. || **zorunlu öğrenim**, Kesin olarak her vatandaşın görmesi gereken öğrenim. || **zorunlu sigorta**, Yapıtırılması yasalar gereğince kesin olarak emredilen sigorta. || **zorunlu tasarruf**, 1. Devlet tarafından mükelleflerin belirli oranda yapmak zorunda oldukları para biriktirme işlemi; mecburî tasarruf. 2. Tüketim mallarının arzını kısıtlama veya vergilerin artırılması gibi yollarla ekonominin temeli için sağlanan tasarruf.

zorunluculuk, -ğū [zor-un-lu-cu-luk] *is. fel.* Var olan her şeyin zorunlu olduğunu öne süren öğreti.

zorunluk, -ğū [zor-un-luk] *is.* 1. Olması kesinlikle gerekme durumu; olmazsa olmaz hâli; vazgeçilmezlik; mecburiyet; zaruret; ıstırar. 2. Kaçınılmaz ve önüne geçilmez olan şeyin niteliği. 3. Olayların özünde ve içinde taşıdıkları düzenlilik, fizik yasalarına bağlılık ve yapıları gereği belli şartlarda ortaya çıkması kaçınılmaz olan durum ve bu durumun özelliği; zaruret. 4. *sos.* İnsanın, toplumun ve doğanın nesnel yasalara bağımlı olması durumu.

zorunlukçuluk, -ğū [zor-un-luk-çu-luk] *is. fel.* Zorunluculuk.

zorunluluk, -ğū [zor-un-lu-luk] *is.* 1. Zorunlu olma durumu. 2. Zorunluk.

zorunmak, [zor-un-mak] {ağız} döñşl. *f. [-ur]* Saldırmak; üzerine yürümek. [DS]

zot¹, [zot] {ağız} *is.* Çapa, kazma, saban demiri gibi yıpranmış araçların ucuna kaynakla yapılan ek; çelikleme. [DS] ☞ **zot etmek**, {ağız} Kazma, balta gibi araçları çelikleyerek onarmak. [DS]

zot², [zot] {ağız} *sf.* 1. Kaba; hoyrat. 2. İnatçı. [DS]

zot³, [zor] {ağız} *is.* 1. Emir; zor. 2. Kıyım. [DS]

zotlamak, [zot-la-mak] {ağız} *gçl. f. [-r] [-l(u)-yor]*

1. İyice dövmek. 2. Kazma, çapa, saban demiri gibi eskimiş araçların uçlarını çelikleyerek kullanılır hale getirmek. [DS]

zotturmak, [zot-tur-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ur]* Giyinip, süslenip kurumla oturmak, dolaşmak. [DS]

zotu, [zot-u] {ağız} *sf.* İri yarı; kalın; kaba. [DS]

zotuna, [zot-u-n-a] {ağız} *zf.* Dobra dobra. [DS]

zov, [zov] {ağız} *is.* Uzun ince ağaç. [DS]

zova, [sopa > zova] {ağız} *is.* Sırık. [DS]

zoval, [Erme. zołal / Far. zuğāl => zoval] {ağız} *is.* Kızılıcık. [DS] ☞ **zoval döşemek**, {ağız} Gereksiz konuşmak. [DS]

zovane, -ğī [zovane] {ağız} *is.* Kapı sürgüsü. [DS]

zovdur, [zov-dur] {ağız} *sf.* Akli az gelişmiş, iri yarı. [DS]

zovuklamak, [zov-uk-la-mak] {ağız} *gçsz. f. [-r]* 1. Başkası ile cinsel ilişki kurmak. 2. Cinsel ilişki kurduğunu söylemek. [DS]

zoybutmak, [zoyb-ut-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* Kaçmak. [DS]

zoyka, [Bulg. sójka => zoyka] {ağız} *is.* Alakargaya benzer fakat daha küçük bir kuş. [DS]

zoylu, [zor-lu > zoy-lu] {ağız} *sf.* Çok güzel; iyi. [DS]

zoymanta, [soy-man-tı > zoy-man-tı] {ağız} *sf.* → zoymantı. [DS]

zoymantı, [soy-man-tı > zoy-man-tı] {ağız} *sf.* Hoşa gitmeyecek biçimde iri yarı ve kaba saba. [DS]

zoynak, [zoy-nak] {ağız} *is.* Kapı sürgüsü. [DS]

zoypanti, [soy-man-tı > zoy-man-tı] {ağız} *sf.* → zoymantı. [DS]

zoypırına, [zoyp-ır-ı-ñ-a] (zoypırına) {ağız} *zf.* E-ğimli olarak. [DS]

zoypmak, [zıyp-mak > zoyp-mak] {ağız} *gçsz. f. [-ar]* Kaymak. [DS]

zoypudu, [zoyp-ud-u] {ağız} *sf.* 1. Eli işe yatmayan. 2. İş yaparken aklını kullanamayan. [DS]

zoypuru¹, [zoyp-ur-u] {ağız} *zf.* Doğru; düz. [DS]

zoypuru², [zoyp-ur-u] {ağız} *zf.* (Çalışmak, iş görmek için) gönülsüz olarak; önemsemeyerek. [DS]

zoyputmak, [zoyp-ut-mak] {ağız} *gçl. f. [-ur]* 1. Kaçmak. 2. Oyun bozmak. 3. Oynatıp kaydırmak. [DS]

zozan, [Erme. / Kürt. zozan] {ağız} *is.* Yayla. [DS]

zozik, -ğī [zozik] {ağız} *is.* Küçük, sevimli sığa veya tay. [DS]

zozo, [zozo] {ağız} *is.* Bir tür maymun. [DS]

zozu, [zozu] {ağız} *is.* Soğana benzer bir tür bitki. [DS]

zöbe, [eT. subī > söbe > zöbe] {ağız} *sf.* Oval; yumurta gibi. [DS]

zöbegelen, [zöbe+gel-en] {ağız} *sf.* Ovalimsi; yumurtamsı. [DS]

zöbek, -ğī [eT. subī > söbek / sümek > zöbek] {ağız} *is.* Mısır koçanı. [DS]

zöbelek, -ğī [eT. subī > söbe-lek > zöbe-lek] {ağız} *sf.* Oval; söbe. [DS]

zöber, [eT. subī > zöbe-r] {ağız} *sf.* 1. İşsiz; başıboş. 2. Kaba, çirkin ve iri gövdeli. [DS]

zöberlenmek, [eT. subī > zöber-le-n-mek] {ağız} döñşl. *f. [-ir]* Aylak gezmeyi alışkanlık edinmek. [DS]

zöbermek, [eT. subī > zöbe-r-mek] {ağız} *gçsz. f. [-ir]* Boylu boyunca uzanıp yatmak. [DS]

zöblek, -ğī [eT. subī > söbe-lek > zöb-lek] {ağız} *sf.* Oval; söbe. [DS]

zöbü, [eT. subī > söbe > zöbü] {ağız} *sf.* Oval; söbe. [DS]

zöbül, [eT. subī > zöbü-l] {ağız} *sf.* Sivri; çıkıntılı. ☞ **zöbül zöbül**, {ağız} (Elbise için) genişlik, bolluk yüzünden orasından burasından sarkan. [DS]

zöğül, [eT. soğ-ul-mak > zöğ-ül] *zf.* Büzülmüş, buruşmuş, kaynaşık, karışık bir durumda. ☞ **zöğül zöğül**, {ağız} *Art arda.* [DS]
zöğürt, [züğürt] {ağız} *sf.* Yoksul. [DS]
zöhmünce, [zöhm-ü-n-ce] {ağız} *zf.* Kendi düşüncesine göre. [DS]
Zöhre, [Ar. zühre] {ağız} *is.* Sabah yıldızı. [DS]
zöhür, [Ar. saḥūr => zöhür] {ağız} *is.* Sahur. [DS]
zöhürlük, -ğü [zöhür-lük] {ağız} *is.* Sahurluk. [DS]
zökel, [sökel => zökel] {ağız} *sf.* Hastalıklı; zayıf. [DS]
zökem, [Ar. zükkām] {ağız} *is.* Nezle. [DS]
zöklenmek, [Ar. zevk => zevk-le-n-mek > zök-le-n-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ir] Alay etmek; dalga geçmek. [DS]
zökte, [zök-te] {ağız} *is.* 1. Nodul. 2. Çivi. [DS]
zökürde, [zök-ür-de] {ağız} *is.* Nodul. [DS]
zökürge, [zök-ür-ge] {ağız} *is.* Üvendire. [DS]
zöl, [zöl] {ağız} *sf.* (İnsan için) uzun. [DS]
zölve, [Yun. dzeula => zölve] {ağız} *is.* Zelve. [DS]
zölzöbele, -ği [zöl+zöb-e-lek ?] {ağız} *sf.* Sırlıklı. [DS]
zöm, [zöm] *is.* Düzensiz yürüme bildirir kök. ☞ **zöm zöm**, {ağız} (*Koşmak için*) sarsarak; zıplayarak. [DS]
zömb, [zamb / zımb / zomb / zömb / zumb (*yans.*)] *is.* Rastgele vurmaya, çarpmaya, düzensiz yürümeyi ve bu biçimde gevezelik etmeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zömb-ek, zömb-ül-de-k, zömb-ür-de-t-mek*
zömbe, [zömb > zömb-e] {ağız} *sf.* Uzun boylu. [DS]
zömbede, [zömb > zömb-e-de] {ağız} *zf.* Ansızın; birdenbire. [DS]
zömbek, -ği [zömb-ek] {ağız} *is.* 1. Deve havudunun arkasındaki sivri keçe çıkıntısı. 2. *sf.* Aptal; beceriksiz. [DS]
zömbele, [zömb-e-lek] {ağız} *is.* Tefe benzer bir çalgı. [DS]
zömbüldemek, [zömb-ül-de-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-d(ü)-yor] Sarsıla, sendeleye yürümek. [DS]
zömbüldetmek, [zömb-ül-de-t-mek] {ağız} *gçl. f.* [-ir] Bilye gibi yuvarlak bir şeyi zıplatmak. [DS]
zön¹, [zon / zön (*yans.*)] *is.* İşsiz güçsüz dolaşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zön zön* ☞ **zön zön gezmek**, {ağız} *Aylak aylak gezmek.* [DS]
zön², [zön] {ağız} *sf.* Şişman. [DS]
zöng, [zag / zang / zek / zeng / zık / zıng / zınk / zink / zoh / zok / zong / zonk / zöng (*yans.*)] *is.* Sarsılmayı, sallanmayı; üşüme ve heyecan yüzünden titremeyi anlatan kök. [Zülfikar] *zöng-ül-de-mek*
zöngön, [zön+gön / Far. sengin => zengin > zöngön] {ağız} *sf.* Şişman. [DS]
zöngüldemek, [zöng-ül-de-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-r] [-d(ü)-yor] Sallanıp sarsılmak. [DS]
zöngür, [zöng-ür] {ağız} *sf.* İri; hantal. [DS]

zöplek, -ği [söbe-lek > zöplek] {ağız} *sf.* Söbe; oval. [DS]
zör, [zar / zer / zır / zör (*yans.*)] *is.* Rahatsız edici ses çıkarmayı, küçük tanecikler halinde düşmeyi, ileri geri konuşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zör-ül zörül*
zöredек, -ği [zör-e-dek] {ağız} *zf.* Birdenbire. [DS]
zörtlek, -ği [zört-lek] {ağız} *sf.* Patlak gözlü. [DS]
zörttek, -ği [zört-te-k] {ağız} *zf.* Birdenbire. [DS]
zörül, [zör > zör-ül] *is.* Küçük tanecikler halinde dökülmeyi anlatan yansımalı gövde. ☞ **zörül zörül**, {ağız} *Bol bol.* [DS]
zöüt, [söğüt > zöüt] (*zöü:t*) {ağız} *is.* Söğüt. [DS]
zöv¹, [ziv / ziv / zöv (*yans.*)] *is.* Titremeyi, kıpırdamayı, kaynaşmayı anlatan kök. [Zülfikar] *zöv-ül zövül, zöv-ül-de-mek* ☞ **zöv zöv**, {ağız} (*Yürümek için*) *sinsi ve tez.* [DS]|| **zöv zöv gezmek**, {ağız} *Başiboş, aylak aylak gezmek.* [DS]
zöv², [zöv] {ağız} *is.* Yeni doğmuş çocukların başında çıkan çıban. [DS]
zövdek, -ği [zöv-dek] {ağız} *zf.* Birdenbire. [DS]
zövdedek, -ği [zöv-e-dek] {ağız} *zf.* Birdenbire. [DS]
zövelek, -ği [söge-l-ek > zövelek] {ağız} *sf.* Uzun boylu ve ince. [DS]
zövelmek, [söge-l-mek] {ağız} *dönşl. f.* [-ir] Dikilip durmak. [DS]
zövla, [Yun. dzeula => zevle] {ağız} *is.* Zelve. [DS]
zövlek, -ği [sögelek > zöglek] {ağız} *sf.* İnce uzun. [DS]
zövül, [zöv > zöv-ül] *is.* Titreme, kıpırdama, kaynaşma anlatan yansımalı gövde. ☞ **zövül zövül**, {ağız} 1. (*Yürümek için*) *yılan, solucan gider gibi.* 2. (*Yürümek için*) *bit, pire gezer gibi.* [DS]
zövülçen, [soğulcan > zövülçen] {ağız} *is.* Solucan. [DS]
zövüldemek, [zöv-ül-de-mek] {ağız} *gçsz. f.* [-r] 1. Vücutta, bit veya pire gezmek. 2. Sezdirmeden kaçmak; sıvışmak. [DS]
zöynek, -ği [söge-n-ek > zöynek] {ağız} *is.* Bağ kapılarında kullanılan tahta kilit. [DS]
Zr. [Fr. zirconium] (*zirko'nyum*) *is. kim.* Atom numarası 40, atom ağırlığı 91,22 olan, yoğunluğu 6,5 ve 1900°C'de ergiyen, havada ısıtılınca kuvvetli bir ışık vererek yanan, akkor derecede hidrojen ve azotla birleşen, beyazımsı gri renkte, asilerin ve alkalilerin etkilerine karşı dayanıklı bir element olan zirkonyumun sembolü.

zu-, [Ar. zū- ذو] {OsT} *ön ek.* Başına getirildiği Arapça kelimelere "-lı, -li, sahip, malik" anlamlarında birleşik sıfatlar yapan ön ek. ☞ **zū-erbaati'l-adla'**, *mat. Dörtgen.*|| **zū-erbaati'l-vücuḥ**, {OsT} *mat. Dört yüzlü.*|| **zū-erbaati'l-zevayā**, {OsT} *mat. Dört açılı.*|| **zū-esmar-ı lāhmiye**, {OsT} *bot. Yuvarlak, göz gibi meyveleri olan bitkiler.*|| **zū-fünūn**, {OsT} *İlim irfan sahibi.*|| **zū-haddeyn**, {OsT} *mat. İki terimli; binom.*|| **zū-hadd-i kesire**, {OsT} *mat. Çok*

terimli; polinom. || **zū-hadd-i vāhid**, {OsT} mat. Tek terimli; monom. || **zū-hazz**, {OsT} Nasibi olan; kıs-
metli. || **zū-hudūd-i keşire**, {OsT} mat. Çak terimli. ||
zū-hudūd-i selāsevī, {OsT} mat. Üç terimli; tri-
nom. || **zū-ismā-aşāreti'l-vücuḥ**, {OsT} mat. On iki
yüzlü. || **zū-kāfiyeteyn**, {OsT} ed. İki kaşiyeli şiir. ||
zū-kesîri'l-adla', {OsT} mat. Çok yüzlü. || **zū-kesî-
ri'l-vücuḥ** mat. Çok yüzlü. || **zū-kutbeyn**, {OsT}
mat. İki kutuplu. || **zu'l-ciheteyn**, {OsT} mat. İki ta-
raflı; çok yönlü. || **zu'l-maāşeyn**, {OsT} zool. Hem
karada, hem de suda yaşayan hayvanlar. || **zu'l-
yedeyn**, {OsT} Her iki elini de rahatlıkla kullanabi-
len. || **Zu'n-nun**, {OsT} Yunus peygamber. || **zū-
nütü**, {OsT} tıp. Üzerinde çıkıntılar, yumrular bu-
lunan vücut organlarından biri. || **zū-selāseti'l-
vücuḥ**, {OsT} mat. Üç yüzlü; üç düzlemlî. || **zū-
sebatî'l-adla'**, {OsT} mat. Yedigün. || **zū-selāseti's-
şerāfe**, {OsT} tıp. Üç kanatlı (kalp kapakçığı). || **zū-
semāniyeti'l-adla'**, {OsT} mat. Sekizgen. || **zū-sit-
teti'l-vücuḥ**, {OsT} mat. Altı yüzlü. || **zū-şefeteyn**,
{OsT} 1. İki dudaklı. 2. bot. Taç yaprakları iki du-
dak şeklinde olan çiçekler. || **zū-tiati'l-adla'**, {OsT}
Dokuzgen. || **zū-tüveyc a'le'l-mebîz**, {OsT} bot.
Taçları yumurtalığın üzerinde olan çiçekler. || **zū-
tüveyc kesîri'l-vüreykat**, {OsT} bot. Taççığı çok
yapraklı olan bitkiler. || **zū-tüveyc vahîdü'l-vü-
reyk**, {OsT} bot. Taç yaprağı tek parça olan çiçek. ||
zū-zeneb, {OsT} Kuyruklu.

zu, -u'ı [Ar. zū' ذو (zu:) {OsT} is. Aydınlık; ışık.

zu'abe, [Ar. zu'ābe / zū'ābe ذوآبه] {zua:be} {OsT} is.
→ züabe.

zu'af, [Ar. zu'āf زعاف] {zua:f} {OsT} is. 1. Derhal
öldüren. 2. Yerli Cezayir askerlerinden meydana
gelmiş bir sınıf. 3. Bu askerlerin giydiği silindirik
şeklindeki fes.

zu'afa, [Ar. za'if > zu'afā ضعفا] {zuafa:} {OsT} is.
Zayıflar; güçsüzler.

zu'ama, [Ar. ze'amet > zua'mā زعما] {zuama:} {OsT}
is. 1. Büyük tımar sahipleri. 2. Başkanlar; komu-
tanlar; reisler. 3. Kefiller.

zu'ban, [Ar. zī'b > zu'bān زؤبان] {zu-ba:n} {OsT} is.
Kurtlar; canavarlar.

zubarā¹, [? zubarā] {ağız} is. Küme. [DS]

zubarā², [? zubarā] {ağız} is. 1. Parasız yapılan iş;
angarya. 2. Yardımlaşarak çalışma; imece. 3. Para-
sız çalıştırılan işçi. [DS]

zubban, [Ar. zabb > zubbān ضبان] {zubba:n} {OsT}
is. Kertenkeleler; kelerler.

zubbāt, [Ar. zābiṭ > zubbāt ضباط] {zubba:t} {OsT} is.
Subaylar; zabitan; zabitler.

zubuk, -ğu [? zubuk] {ağız} is. Süpürge. [DS]

zubun, [İt. giubbone => zıbun / zubun زؤبون] {eAT}
{ağız} is. Entari; zıbın. [DS]

zubuş, [zub-uş] {ağız} sf. Tık naz; tombul. [DS]

zuccuk, -ğu [zuc-cuk] {ağız} is. Soğanın cücüğü. [DS]

zucret, [Ar. zucret / ducret ضجرت] {OsT} is. İç sıkın-
tı; yürek darlığı. ☞ **zucret-i kalbiye**, {OsT} Kalbe
zaman zaman gelen sıkıntı. || **zucret-ver**, {OsT} Sı-
kıntılı.

zud, [Far. zūd زود] (zu:d) {OsT} sf. Çabuk, hızlı, a-
cele, tez, hemen olan. ☞ **zūd-aşnā**, {OsT} Her gör-
düğü ile dost olan kimse. || **zūd-endāz**, {OsT} Düşünmeden, hemen akla geldiği gibi söylenen şey. ||
zūd-hîz, {OsT} Vazifesini çok iyi gören hizmetkâr. ||
zūd-nākd, {OsT} Para ödemeyi geciktirmeyen kim-
se. || **zūd-res**, {OsT} Çabuk erişen; çabuk yetişen. ||
zūd-sîr, {OsT} 1. Bir şeyden çabuk doyup usanan.
2. Faydasız. 3. Kötü huylu. || **zūd-ter**, {OsT} Daha
çabuk; daha tez.

zudî, [Far. zūdî زودی] (zu:di:) {OsT} is. Çabukluk;
tezlilik.

zufur, [Ar. zūfur ظفر] {OsT} is. Tırnak.

zufra, [Ar. şufra => zufra] {ağız} is. Sofra. [DS]

zufri [Ar. zūfur > zūfri ظفري] (zufri:) {OsT} sf. 1. Tır-
nağa ait; tırnakla ilgili. 2. Tırnak gibi olan; tırnak-
laşan.

zugal, [Erme. zoāl / Far. zuğāl => zugal] {ağız} is.
Kızılılık. [DS]

zuğal, [Erme. zoāl / Far. zuğāl => zugal] {ağız} is.
Kızılılık. [DS]

zuhaf, [Berb. zwawa] is. Fransa'nın Afrika ordusu
piyade birliklerinden birine bağlı asker.

Zuhal, [Ar. zūḥal زحل] {OsT} is. → Zūhal. ☞ **zuhal
çizgisi**, Bilekten çıkarak orta parmağın başlangıcı-
na doğru uzanan çizgi; talih çizgisi.

zuhal, [Erme. zoāl / Far. zuğāl => zuhal / zugal]
{ağız} is. Kızılılık. [DS]

zuhariye, [Ar. zūḥariyye ظهاريه] (zuha:riye) {OsT} is.
spor. Güreşte sarma oyunu.

zuhma, [? zuhma] {ağız} is. Yumruk; boks. [DS]

zuhr¹, [Ar. zūḥr ذخر] {OsT} is. Gelecekte gerekli olur
düşüncesi ile alınıp saklanan şey.

zuhr², [Ar. zūḥr ظهر] {OsT} is. Öğle vakti; öğle.

zuhrî [Ar. zūḥr > zūḥrî ظهري] (zuhri:) {OsT} sf. Öğ-
leye ait; öğle ile ilgili.

zuhruf, [Ar. zūḥruf زخرف] {OsT} is. 1. Altın; mü-
cevher. 2. Sahte, değersiz ziynet. 3. Yalancı süs;
yaldız. 4. Gösteriş. ☞ **Zuhruf Suresi**, {OsT}
Kur'an-ı Kerim'in 43. suresi.

zuhur, [Ar. zūḥūr ظهور] (zuhu:r) {OsT} is. Ortaya çık-
ma; belirme; baş gösterme; türeme. ☞ **zuhur et-
mek**, Ortaya çıkmak; belirmek. || **zuhura gelmek**,
Meydana çıkmak; türemek.

zurnapa, [Ar. zürāfe => zūrapā / zūrnapa زورنپا / طورنپه] {OsT} is. Zürafa.

zurnazen, [Far. zūrnā-zen سورنازن] {OsT} is. Zurna çalan kimse; zurnacı.

zurnık, -ğı [? zurnık] {ağız} is. Domuz yavrusu. [DS]

zurnış, [? zurnış] {ağız} is. Kıymık. [DS]

zurnuk, -ğu [zur-luk > zurnuk] {ağız} is. 1. Pis su deliği. 2. Su yalağının deliğini tıkayan ağaç tıkaç. [DS]

zurt, [zart (yans.) > zurt] is. “Zart zurt etmek” deyiminde geçer.

zuru, -ru’u [Ar. zūrū’ ضروع (zuru:) {OsT} is. İnek ve benzeri hayvanların memeleri. ☞ **zuru’ ü zürü’**, {OsT} Ekinler ve süt ürünleri.

zuruf, [Ar. zarf > zūrūf ظروف (zuru:f) {OsT} is. Zarflar; kılıflar; kaplar.

zurur, [Ar. zırt > zūrūr زورور (zuru:r) {OsT} is. 1. Düğmeler. 2. bot. Tomurcuklar.

zurva, [Ar. surba => zurva] {ağız} is. Küme; sürü. [DS]

zurzubuk, -ğu [zu(r)+zu/buk] {ağız} sf. Dolu. [DS]

zu’um, [Ar. zu’m / zu’um زعم {OsT} is. → zu’m.

zuvak, -ğı [Ar. zuḳāk => zuvak] {ağız} is. Sokak. [DS]

zuval¹, [Erme. zoal / Far. zuḡāl => zuval] {ağız} is. Kızılıcak. [DS]

zuval², [? zuval] {ağız} is. Hamur parçası; pazı. [DS]

zuvala, [? zuvala] {ağız} is. Hamur pazısı. [DS]

zuvan, [Ar. zivān => zuvan] {ağız} is. Delice ot; karamuk. [DS]

zuvana, [Far. zevāne => zuvana] {ağız} is. Zıvana. [DS]

zuvanak, -ğı [? zuvanak] {ağız} is. Kapı sürgüsü. [DS]

zuvra, [? zuvra] {ağız} is. Küçük barınak; kulübe. [DS]

zuvzuv, [zuv+zuv] {ağız} sf. Geveze. [DS]

zuy, [? zuy] {ağız} sf. Uzun. [DS] ☞ **zuy tutmak**, {ağız} Zurnacının yanında, diğer bir zurnacı tek ses çıkarmak; dem tutmak. [DS]

zuyuf, [Ar. zuyūf ضيوف (zuyu:f) {OsT} is. Misafirler; konuklar; ziyaretçiler.

zuzan, [? zuzan] {ağız} is. Sebzenin dış kabuğu. [DS]

zuzeneb, [Ar. zū-zeneb ذوزنب {OsT} sf. Kuyruklu.

zuzi, [? zuzi] {ağız} sf. Mankafa. [DS]

zü-, [Ar. zū- ذو-] {OsT} ön ek. Başına getirildiği Arapça kelimelere “-lı, -li, sahip, malik” anlamlarında birleşik sıfatlar yapan ön ek. ☞ **zü’l-akl**, {OsT} tasvf. Halkı zahir ve Hakk’ı batın gören. || **zü’l-akl ve’l-ayn**, {OsT} tasvf. Hakk’ı halkta ve halkı Hak’ta gören. || **zü’l-ayn**, {OsT} tasvf. Hakk’ı zahir ve halkı

batın görebilen. || **zü’l-cānibeyn**, {OsT} bot. Birbirine yakın iki sıra dizilmiş yapraklı bitkiler. || **zü’l-celāl**, {OsT} → Zülcelāl. || **zü’l-cenāh**, {OsT} Çok taraflı; her yana gelebilir. || **zü’l-cenāheyn**, {OsT} 1. zool. Çift kanatlılar. 2. Dünya ve ahret hayatına ait geniş bilgi sahibi olan. || **zü’l-cenāh-ı mücelled**, {OsT} zool. Abalı memeliler. || **zü’l-cenb-i sābih**, {OsT} zool. Yan yüzergiller. || **zü’l-cinseyn**, {OsT} bot. İki eşeyli. || **zü’l-efvāh-ı cenbiyye**, {OsT} zool. Köpek balıkları. || **zü’l-ehdāb**, {OsT} zool. Kirpikliler. || **zü’l-eş’ār-ı mebsūte**, {OsT} bot. Çeşitli organları üzerinde tüyleri bulunan bitki. || **zü’l-fazl**, {OsT} Fazilet sahibi; faziletli. || **zü’l-femi’l-müstedir**, {OsT} zool. Yuvarlak ağızlılar. || **zü’l-evbār**, {OsT} bot. Üzerinde ve sonunda tüyler bulunan bitkiler. || **zü’l-filkateyn**, {OsT} bot. İki çenekliler. || **zü’l-galsameti’l-musaffaha**, {OsT} zool. Yassı solungaçlılar. || **zü’l-hāfir**, {OsT} zool. Tek turnaklı hayvanlar; toynaklılar. || **zü’l-hāfirāt**, {OsT} zool. Toynaklılar. || **zü’l-hasale**, {OsT} bot. Kavuzlular. || **zü’l-kadr**, {OsT} İtibar; şeref; hayşiyet sahibi. || **zü’l-kāfiyeteyn**, {OsT} ed. İki kaifiyeli manzume. || **zü’l-kāfiyeteyn-i mahcüb**, {OsT} ed. İki kaifiyeli manzume. || **zü’l-kāfiyeteyn-i mütakarrin**, {OsT} ed. İki kaifiyenin art arda gelmesi. || **zü’l-kalevî**, {OsT} kim. Kalevî olan. || **zü’l-karneyn**, {OsT} → zülkarneyn. || **zü’l-kavāfi**, {OsT} → zülkavafi. || **zü’l-levāhık**, {OsT} zool. Kamçılılar. || **zü’l-maişeyn**, {OsT} → zülmaişeyn. || **zü’l-matlaeyn**, {OsT} ed. İki matlalı gazel veya kaside. || **zü’l-mefāsıl**, {OsT} zool. Eklemliler; mafsallılar. || **zü’l-metālî**, {OsT} ed. İkidenden çok matlalı olan gazel veya kaside. || **zü’l-misrāeyn**, {OsT} 1. İki kapılı; iki kanatlı. 2. bot. İki çenetli. 3. zool. Yassı solungaçlılar. || **zü’l-mimās**, {OsT} zool. Sifonlular. || **zü’l-minen**, {OsT} Mutlak minnet sahibi; Allah. || **zü’l-uhuvve**, {OsT} bot. (Bitki için) erkeklik organı torba ile birlik olan. || **zü’l-vecheyn**, {OsT} → zülvecheyn. || **zü’l-vürakateyn-i müzāafeteyn**, {OsT} bot. Tek sap üzerinde bir çift yaprakçıktan oluşan yapraklar. || **zü’l-yedeyn**, {OsT} zool. İki elliler; insanlar. || **zü’s-sukbe**, {OsT} zool. Deniz hıyarı. || **zü’ş-şekleyn**, {OsT} kim. İki biçimli.

zü’ābe, [Ar. zu’ābe / zū’ābe ذوآبه] (zūa:be) {OsT} is.

1. Züluf; kākül. 2. Yele.

zü’af, [Ar. zū’āf زعاف] (zūa:f) {OsT} sf. 1. Hemen öldüren. 2. Cezayir askerlerinden oluşan bir sınıf. 3. Bu askerlerin giydiği silindir şeklindeki fes.

zūbab, [Ar. zebb > zūbāb / zūbābe ذوباب / ذوباب] (zūba:b) {OsT} is. Sinek. ☞ **zūbāb-ı bakarî**, {OsT} zool. Büve; büvelek.

zūbah, [Ar. zūbāḥ ذباح] (zūba:h) {OsT} is. tıp. Tükürük bezlerinin iltihabı.

zūbale, [Ar. zūbāle ذبالة] (zūba:le) {OsT} is. Mum veya kandil fitili.

- zūban**, [Far. zebān / zūbān زبان] (*zūba:n*) {OsT} is. Dil; lisan.
- zūbbad**, [Ar. zūbbād زباد] (*zūbba:d*) {OsT} is. **1.** Süt kaymağı. **2.** Değersiz şey.
- zūbd**, [Ar. zūbd زيد] {OsT} is. Kaymak; tereyağı.
- zūbde**, [Ar. zūbde زبده] {OsT} is. **1.** Bir şeyin en iyi kısmı; en iyi parçası. **2.** Öz; özet; sonuç. **3.** {ağız} En iyi toprak. [DS] ☞ **zūbde-i beşer**, {OsT} *1.* Beşerin özü. *2.* Hz. Muhammed. || **zūbde-i kâinât**, {OsT} *1.* Evrenin özü. *2.* Hz. Muhammed. || **zūbde-i makal**, {OsT} *Sözün özü.*
- zūbed¹**, [Ar. zebed > zūbed زيد] {OsT} is. **1.** Kaymaklar. **2.** Köpükler.
- zūbed²**, [Ar. zūbde > zūbed زيد] {OsT} is. Özetler; özetler; sonuçlar.
- zūbella**, [Ar. (Sur.) zebella'i] {ağız} *sf.* **1.** (Kişi için) uzun boylu, iri yarı ve esmer; korkunç. **2.** Aptal; tembel. [DS]
- zūbeyr**, [Ar. zūbeyr زبير] {OsT} is. Yazılı küçük şey.
- zūbul**, -lū [Ar. zūbūl ذبول] (*zūbu:l*) is. **1.** Sararıp solma; solgunlaşma. **2.** Pejmürdelik. ☞ **zūbūl-yāfte**, {OsT} *Gübrelenip kuvvetlenmiş olan.*
- zūbūk**, -ğū [Zūbūk (*Aziz Nesin'in roman kahramanı*)] is. Yüzsüz, çıkarıcı kişi.
- zūbur**, [Ar. zibr > zūbūr زبور] (*zūbu:r*) {OsT} is. **1.** Mektuplar. **2.** Kitaplar.
- zūbūr**, [Ar. zūbūr > zūbūr زبر] {OsT} is. **1.** Mektuplar. **2.** Kitaplar.
- zūcac**, [Ar. zūcāc / zūcāce زجاج / زجاج] (*zūca:c*) {OsT} is. Cam; şişe; sırça.
- zūcacī**, [Ar. zūcāc > zūcācī / zūcāciyye زجاجيه / زجاجي] (*zūca:ci:*) {OsT} *sf.* **1.** Camdan yapılmış; sırça işi. **2.** Cam ve sırça işleriyle uğraşan kimse.
- zūcaciye**, [Ar. zūcācī > zūcāciyye زجاجيه] (*zūca:ciye*) {OsT} is. **1.** Cam, porselen vb. maddeden yapılmış eşya; cam eşya. **2.** *sf.* Cam, porselen eşya ile ilgili.
- zūcaciyecī**, [zūcaciye-ci] (*zūca:ciyecī*) is. **1.** Cam, porselen eşya satan kimse. **2.** Bu kişinin dükkânı.
- zūcur**, [Ar. zecr > zūcūr زجور] (*zūcu:r*) {OsT} is. **1.** Önemeler; yasak etmeler. **2.** Angarya çalıştırmalar. **3.** Zorlamalar.
- zūdde**, [Ar. zūbde => zūdde] {ağız} is. Bir şeyin özü; aslı. [DS]
- zūfkūr**, [Far. zihgīr => zūfkūr] {ağız} is. Yüksük. [DS]
- zūgabe**, [Ar. zūgābe زغابه] (*zūga:be*) {OsT} is. **1.** Şişlik; ur. **2.** anat. Bağırsakta besinlerin özümsemesini sağlayan girinti ve çıkıntılı kısımlar.
- zūgūldemek**, [zūg-ül-de-mek] {ağız} *gçsz. f. [-r] [-d(ü)-yor]* (Yıldız için) kaymak. [DS]
- zūgürt**, -dü [Erme. ? [Sluszkiewicz] => zūgürt] *sf.* **1.** Parasız pulsuz; meteliksiz; cebi delik. **2.** *mecaz.* Herhangi bir şeyden yoksunluk. ☞ **zūgürt tesellisi**, *Çok kötü sonuçlanmış bir işte, avunacak, sevinecek önemsiz bir olumlu ayrıntı bulma.*
- zūgürte**, [? zūgürte] {ağız} is. Nodul. [DS]
- zūgürtleme**, [zūgürt-le-me] is. Zūgürtlemek eylemi; zūgürtleşme.
- zūgürtlemek**, [zūgürt-le-mek] *gçsz. f. [-r] [-l(ü)-yor]* Zūgürt duruma düşmek; parasız pulsuz kalmak; meteliksiz kalmak.
- zūgürtleşme**, [zūgürt-le-ş-me] is. Zūgürtleşmek eylemi.
- zūgürtleşmek**, [zūgürt-le-ş-mek] *dönşl. f. [-ir]* Zūgürt duruma gelmek.
- zūgürtlük**, -ğū [zūgürt-lük] is. **1.** Zūgürt olma durumu; parasızlık; meteliksizlik. **2.** Zūgürt bir kimse için niteliği.
- Zūhal**, [Ar. zuḥal زحال] {OsT} is. *gök b.* Güneşe yakınlık bakımından altıncı, büyüklük bakımından ikinci, dünyanın çevresindeki turunu 29,46 yılda tamamlayan gezegen; Satürn; Sekendiz.
- zūhban**, [Ar. zeheb > zūhbān ذهبان] (*zūhba:n*) {OsT} is. Altınlar.
- zūhd**, [Ar. zūhd زهد] {OsT} is. → zūht. ☞ **zūhd-i hūşk**, {OsT} *Kaba sofuluk.*
- zūhdī**, [Ar. zūhd > zūhdī زهدی] (*zūhdi:*) {OsT} *sf.* Dinin gereklerini yerine getirmekle ilgili; zūht ile ilgili.
- zūhdiye**, [Ar. zūhdī > zūhdiyye زهديه] {OsT} is. *fel. tasvf.* Çilecilik; ascétisme.
- zūheyr**, [Ar. zūheyr زهير] {OsT} is. *bot.* Küçük çiçek; çiçekçik.
- zūhhad**, [Ar. zāhid > zūhhād زهاد] (*zūhha:d*) {OsT} is. Zahitler; çok aşırı sofular; kaba sofular.
- Zūhre**, [Ar. zūhre زهره] {OsT} is. *gök b.* Güneş sisteminde Merkür ile Yer arasında, Güneş ve Ay'dan sonra en parlak yıldız olarak gözlemlenebilen gezegenin adı; Venüs; Çulpan; Çoban yıldızı; Kervankıran. ☞ **zūhre-cebīn**, {OsT} *Yüzü Zūhre yıldızı gibi parlak olan.* || **zūhre-i ceresiye**, {OsT} *bot.* Çan çiçeği.
- zūhrevi** [Ar. zūhre > zūhrevī زهروی] (*zūhrevi:*) {OsT} *sf.* (Bulaşıcı hastalıklar için) frengi, bel soğukluğu gibi cinsel ilişki ile bulaşan. ☞ **zūhrevi hastalık**, *tıp. Frengi, bel soğukluğu, gibi cinsel ilişki ile bulaşan hastalıklar.*
- zūhreviye**, [Ar. zūhrevī > zūhreviyye زهرويه] {OsT} *sf. tıp.* Frengi ve bel soğukluğu ile ilgili.

- zūht**, **-dü** [Ar. zūhd زهد] {OsT} is. *tasvf.* **1.** Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete adanmak. **2.** Aşırı sofuluk. ☞ **zūhd-ü huşk**, *Bilinçsizce ham sofuluk.* || **zūhd ü takva**, {OsT} *İbadet etme ve Allah'tan korkma.*
- zūhub**, [Ar. zeheb > zūhūb ذهوب] (zūhu:b) {OsT} is. Altınlar.
- zūhuk**, **-ku** [Ar. zūhūk زهوق] (zūhu:k) {OsT} is. **1.** Yok olma; mahvolma. **2.** Hükümsüz kalma.
- zūhul¹**, **-lü** [Ar. zūhūl ذهول] (zūhu:l) {OsT} is. **1.** Dalgınlık yüzünden işi geciktirme. **2.** İşlerin çokluğu yüzünden bir işi yapmayı geciktirme. **3.** Unutmuş görünmek.
- zūhul²**, **-lü** [Ar. zaḥl > zūhūl ذحول] (zūhu:l) {OsT} is. Düşmanlıklar; öçler; intikamlar.
- zūhur¹**, [Ar. zehre / zehere > zūhūr زهور] (zūhu:r) {OsT} is. Çiçekler.
- zūhur²**, [Ar. zūhūr زهور] (zūhu:r) {OsT} is. **1.** Parlaklık. **2.** Parıldama.
- zūhur³**, [Ar. zūhūr زخور] (zūhu:r) {OsT} is. İleride sınıra düşüncü biriktirilip saklanan şey.
- zūhuret**, [Ar. zūhūret زهورت] (zūhu:ret) {OsT} is. Parıldama; parlaklık.
- zūkâ¹**, [Ar. zūkâ زكا] (zūkâ:) {OsT} sf. Zengin olduğu için peşin ödemedi bulunan.
- zūkâ²**, [Ar. zūkâ ذكا] (zūkâ:) {OsT} is. **1.** Güneş. **2.** Yıldız.
- zūkâm**, [Ar. zūkâm / zūkkâm زكام] (zūkâ:m) {OsT} {ağız} is. Nezle. [DS] ☞ **zūkâm-ı müzmîn**, {OsT} *Kronik nezle.*
- zūkgâm**, [Ar. zūkkâm] {ağız} is. Nezle. [DS]
- zūkgem**, [Ar. zūkkâm] {ağız} is. Nezle. [DS]
- zūkkâm**, [Ar. zūkkâm] {ağız} is. Nezle. [DS]
- zūkkân**, [Ar. zūkkâm] {ağız} is. Nezle. [DS]
- zūkkem**, [Ar. zūkkâm] {ağız} is. Soğuk algınlığı; nezle. [DS]
- zūkr**, [Ar. zūkr ذكر] {OsT} is. Gönülde taşınan düşünce.
- zūkran**, [Ar. zeker > zūkrān ذكران] (zūkra:n) {OsT} is. Erkekler.
- zūkūn**, [Ar. zekan > zūkūn ذقون] (zūku:n) {OsT} is. Çeneler.
- zūkūr**, [Ar. zeker > zūkūr ذكور] (zūkū:r) {OsT} is. Erkekler.
- zūkūret**, [Ar. zeker > zūkūret ذكورت] (zūkū:ret) {OsT} is. Erkeklik.
- zūkūrî** [Ar. zūkūr > zūkūrî ذكوری] (zūkū:ri:) {OsT} sf. Erkekle ilgili; erkeklige ait; erkekle ilgili.
- zūkūt**, [? zūkūt] {ağız} is. Yoksul. [DS]
- zūl**, **-llü** [Ar. zūll ذل] {OsT} is. Hor ve hakir olma; alçalma. ☞ **zūll-i teslim**, {OsT} *Teslim olma alçaklığı.*
- zūlahi¹**, [Ar. şurāhī => zūlahī] {ağız} is. Küçük testi. [DS]
- zūlahi²**, [Ar. şurāhī => zūlahī] {ağız} sf. (Kişi için) ince uzun. [DS]
- zūlāl**, **-li** [Ar. zūlāl ذلال] (zūlā:l) {OsT} is. **1.** İçimi hoş, güzel soğuk su. **2.** biy. Albümin. ☞ **zūlāl-i lāl**, {OsT} *Dudağın verdiği tat.* || **zūlāl-i vasl**, {OsT} *Sevgiliye kavuşmanın tadı.*
- zūlālî** [Ar. zūlāl > zūlālî / zūlālîyye ذلالیه / ذلالی] (zūlā:lî) {OsT} sf. Albüminle ilgili; albümine benzenen; albümine ait.
- zūlāliye**, [Ar. zūlālî > zūlālîyye ذلالیه] (zūlā:liye) {OsT} is. biy. Yumurta akına benzer; yumurta akı özelliğinde olan.
- zūlām**, [Ar. zūlām زلام] (zūlā:m) {OsT} is. **1.** Parasız; parası olmayan; züğürt. {ağız} (aynı) [DS] **2.** {ağız} Güçsüz. [DS] **3.** {ağız} Aşağılık kişi. [DS]
- zūlbahar**, [Ar. zū'l- + Fār. bahār ذوالبهار] (zūlbaha:r) {OsT} is. **1.** Fırça kullanılarak üzerine ezme altınla geometrik motif ve yıldızlar, noktalar yapılmış deri cilt. **2.** Birbirine geçmiş halkalardan yapılmış parmaklık motifi.
- zūlbeye**, [Ar. zūlūbiye => zūlbeya] {ağız} is. Küçük erik. [DS]
- zūlbiye**, [Ar. zalabbiye / zūlūbiye => zūlbiye] {ağız} is. **1.** Kuru erikten yapılan bir tür yahni. **2.** Kaymak ve tere yağı üzerine bal veya pekmez dökülerek yapılan bir tatlı. **3.** Un çorbası. **4.** İnce yufka. **5.** Tülbent. **6.** Pasaklı; karışık. [DS] ☞ **zūlbiyeden geçirmek**, {ağız} *Tülbentten süzmek.* [DS] || **zūlbiye gibi**, {ağız} *Kumaş gibi ince.* [DS]
- zūlbiyet**, [Ar. zūlūbiye => zūlbiyet] {ağız} is. Erimiş kızgın yağa pekmez ya da bal karıştırılarak yapılan yemek. [DS]
- Zūlcelal**, [Ar. zū'l-celāl ذوالجلال] (zūlcelā:l) {OsT} sf. **1.** Ululuk sahibi. **2.** "Mutlak ululuk ona aittir" anlamında Allah'ın sıfatlarından biri.
- zūlcenah**, [Ar. zū'l-cenāḥ ذوالجناح] (zūlcena:h) {OsT} sf. **1.** Çok yanlı. **2.** Her yana gelebilen.
- zūlcenaheyn**, [Ar. zū'l-cenāḥeyn ذوالجناحين] (zūlcena:heyn) {OsT} is. **1.** Dünya ve ahret hakkında bilgi sahibi olan kimse. **2.** zool. Çift kanatlılar; dipteres.
- zūlek**, **-ği** [zūlek] {ağız} sf. Aşınmış; kullanılmış. [DS]
- zūlf**, [Fār. zūlf زلف] {OsT} is. → zūlüf. ☞ **zūlf-i arūs**, {OsT} → zūlfaris. || **zūlf-i bî-karār**, {OsT} *Durmadan biçim değiştiren zūlüf.* || **zūlf-i dil-ārā**, {OsT}

(Sevgilinin) gönül süsleyen zülfü. || **zülfi dirahşân**, {OsT} Dalgalandan zülfi. || **zülfi müşg-bâr**, {OsT} Güzel koku saçan zülfi. || **zülfi nigâr**, {OsT} 1. Resim (gibi güzel sevgilinin) zülfü. 2. müz. Klasik Türk müziğinde eski bir makam. || **zülfi yâr**, {OsT} 1. Sevgilinin zülfü veya saçı. 2. mecaz. Çıkar; menfaat.

zülfa, [Ar. zülfâ زلفا] (zülfa:) {OsT} is. 1. Yakınlık; yakınlık derecesi. 2. Yaklaşma. 3. {ağız} Akşam aydınlığı. [DS]

zulfaris, [Far. zulf-i 'arūs زلف عروس] {OsT} is. 1. Gelin saçı, zülfü. 2. bot. Baklagillerden, bir süs bitkisi ve bunun güzel kokulu, saç lülesi şeklinde mor veya beyaz renkli çiçekleri olan süs bitkisi, (*Phaseolus caracalla*). 3. hat. Talik yazıya Hintlilerin verdiği ad. 4. Fil dişi oyma ve kakmalarda kıvrımlı motiflerden oluşmuş bir tür arabesk bezeme.

zulfaruz, [Far. zulf-i 'arūs زلف عروس] {OsT} is. → zulfaris.

zülfe, [Ar. zülf > zülfe زلفه] {OsT} is. 1. Küçük püskül; saçak. 2. hat. Arap alfabesindeki *elif*, *be*, *kef* ve *nun* gibi harflerin başındaki çengel.

zulfekar, [Ar. zü'l-fekār ذوالفقار] (zulfeka:r) {OsT} sf. → zulfikar.

zülfi [Far. zülf > Ar. zülfi / zülfiyye زلفيه / زلفي] (zülfi:) {OsT} sf. 1. Saç ile ilgili; saçta ait. 2. Lüle ile ilgili.

zulfikar, [Ar. zü'l-fiķār ذوالفقار] (zulfika:r) {OsT} sf. 1. Omurgalı. 2. İki parçalı; çatal. 3. öz. is. (Baş harfi büyük yazılır) Hz. Ali'nin kılıcının adı.

zülfi kateyn, [Ar. zü'l-fiķateyn ذوالفلقتين] (zülfi:kateyn) {OsT} is. bot. İki çenekli; dicotylédones.

zülfinigâr, [Far. zülfi nigâr زلف نگار] (zülfigâ:r) {OsT} is. müz. Türk müziğinde birleşik bir makam.

zülfiye, [Ar. zülfi > zülfiyye زلفيه] {OsT} is. → zülfi.

zülfiyâr, [Far. zülfi-yâr زلف يار] (zülfiya:r) {OsT} is. 1. Sevgilinin saçı, zülfü. 2. mecaz. Menfaat; çıkar. ☞ **zülfiyâra dokunmak**, *Hatırlı, güçlü bir kimseyi ya da makamı gücendirecek davranışta bulunmak.* || **zülfiyâra dokunmamak**, *Hiçbir kimseye zarar veya sıkıntı vermemek.*

zülkarneyn, [Ar. zü'l-ķarneyn ذوالقرنين] {OsT} sf. 1. İki boynuzlu. 2. öz. is. (Baş harfi büyük yazılır) Kur'an-ı Kerim'de adı geçen, ancak peygamber mi nebî mi olduğu kesin olarak bilinmeyen kişi. 3. ed. Büyük İskender.

zülkavafi, [Ar. zü'l-kavâfi ذوالقوافي] (zülkava:fi) {OsT} is. İkidenden fazla kafiyesi bulunan manzume; murassa.

zülle, [zülle] {ağız} sf. Sivri. [DS]

zülmaiseyn, [Ar. zü'l-ma'îşeyn ذوالعيشين] (zülma:seyen) {OsT} sf. zool. Hem karada hem suda yaşayabilen; iki yaşayışlı; amphibie.

zülül, [Ar. zelül > zülül ذلل] (zülül:l) {OsT} sf. Yavaş olan; yumuşak başlı; uysal.

zülüf, -lfü [Far. zülf زلف] is. 1. Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi. 2. Sevgilinin saçı. ☞ **zülüne tel dokundurmak**, {ağız} Söz kaldırmamak; çabuk alınmak.

zülüfbastı, [zülüf+bas-tı] {ağız} is. Saç tokası. [DS]

zülüflü, [zülüf-lü] sf. Zülfi olan.

zülvecheyn, [Ar. zü'l-vecheyn ذوالوجهين] {OsT} is. 1. İki yüzlü; iki taraflı; iki anlama gelen. 2. mat. İki yüzlü; iki düzlemli.

zülzal, [Ar. zülzāl زلزال] (zülza:l) {OsT} is. Deprem; yer sarsıntısı; zelzele.

zümbek, [? zümbek] {ağız} sf. Kuyruksuz. [DS]

zümbül, [Far. sünbül => zümbül] {ağız} sf. Sümbül. ☞ **zümbül zümbül**, {ağız} Eski püskü. [DS]

zümer, [Ar. zümre > zümer زمرة] {OsT} is. Topluluklar; zümreler. ☞ **Zümer Suresi**, {OsT} Kur'an-ı Kerim'in otuz dokuzuncu suresinin adı.

zümre, [Ar. zümre زمرة] {OsT} is. 1. Topluluk; takım; kesim. 2. biy. Sınıf; tür; cins. 3. {ağız} Kuşak; nesil. [DS] ☞ **zümre edebiyatı**, *Seçkinlere hitabeden edebiyat.* || **zümre-i hüban**, {OsT} *Güzeller topluluğu.* || **zümre toplantısı**, *eğit. Bir okulda aynı dersi okutan öğretmenlerin dersleri ile ilgili yapmış oldukları toplantı.*

zümrevi [Ar. zümre > zümrevî زمروى] (zümrevi:) {OsT} sf. Toplulukla ilgili; zümreye ait.

zümürd, [Ar. zümürüd / zümürüd زمرد] {OsT} is. → zümürüt.

zümürüdî [Ar. zümürüd > zümürüdü زمردى] (zümürüdi:) {OsT} sf. Zümürüt renginde; yemyeşil.

Zümürüdüanka, [Far. simurg-i 'ankā => zümürüdü-ankā زمردعنقا] (zümürüdüanka:) {OsT} öz. is. Masallarda adı geçen, gerçekte var olmayan büyük bir kuş; Anka. ☞ **Zümürüdüanka gibi**, {OsT} (*Güzel ve iyi şeyler için*) adı olup kendisi var olmayan; hayal ürünü.

zümürüt, -dü [Ar. zümürüd / zümürüd زمرد] {OsT} is.

1. *min.* Beril grubundan, sarı yeşil, mavi yeşil renklerde saydam ve yarı saydam cinsleri bulunan, özgül ağırlığı 2.67-2.75 ve sertliği 7,5-8.0 arasında olan mücevhercilikte değerli bir taş olan doğal alüminyum berilyum silikat; Be₃Al₂SiO₁₆. 2. *sf.* Bu değerli taştan yapılmış olan. 3. Zümürüt renginde

- olan; zümrüt yeşili; parlak yeşil. ☞ **zümrüt gibi**, *Yemyeşil.* || **zümrüt yeşili**, *Parlak koyu yeşil.*
- zümrütlenme**, [zümrüt-le-n-me] *is.* Zümrütlenmek eylemi.
- zümrütlenmek**, [zümrüt-le-n-mek] *edil. f. [-ir] 1.* Zümrütlü hâle getirilmek. **2. gçsz. f.** Yeşil duruma gelmek; yeşillenmek. **3. döşl. f.** Zümrüt sahibi olmak; zümrüt edinmek.
- zümrütleşme**, [zümrüt-le-ş-me] *is.* Zümrütleşmek eylemi.
- zümrütleşmek**, [zümrüt-le-ş-mek] *döşl. f. [-ir]* Zümrüt durumuna gelmek; zümrüt gibi olmak; yeşilleşmek.
- zümüm**, [Ar. zemm > zümüm ذموم] (*zümü:m*) {OsT} *is.* Yermeler; kınamalar; ayıplamalar; çekiştirmeler.
- zümürrüd**, [Ar. zümürrüd / zümürrüd زمرد] {OsT} *is.* **1.** Zümrüt. **2. sf.** Yemyeşil.
- zümürrüdü** [Ar. zümürrüd > zümürrüdü زمردی] (*zümürrüdi:*) {OsT} *sf.* → zümrüdü.
- zümürrüdü**, [Ar. zümürrüdüin زمردین] (*zümürrüdi:n*) {OsT} *sf.* → zümrüdü.
- zünabe**, [Ar. zünābe ذنابه] (*zūna:be*) {OsT} *is.* Bir şeyin ardı veya arkası.
- zünbek**, -ği [? zünbek] {ağız} *sf.* Kuyruksuz. [DS]
- zünbur**, [Ar. zünbūr زنبور] (*zünbu:r*) {OsT} *is.* **1.** Eşek arısı. **2. hat.** Bir yazı biçimi. ☞ **zünbūr-āne**, {OsT} *Eşek arısı gibi; sinek gibi.*
- zünbül**, [Far. sünbül => zünbül] {ağız} *is.* Lokma tatlısı. [DS]
- züneyb**, [Ar. züneyb ذنيب] {OsT} *is.* **1.** Küçük kuyruk; kuyrukçuk. **2. bot.** Sapçık. ☞ **züneyb-i zehre**, {OsT} *bot. Çiçek sapçığı.*
- zünim**, [Çin. ? zünim / zunum] {eT} *is.* Diba denilen ipekli kumaş. [Gabain]
- zünküm**, [Çin. ? züngüm] {eT} *is.* Bir tür Çin ipekli-si. [DLT]
- zünnar**, [Yun. dzonnarion > Ar. zünnār زنار] {OsT} *is.* Hristiyan keşişlerin çıplak bedenleri üzerine bağladıkları kıldan yapılmış kaba, sert kuşak.
- zünnun**, [Ar. zū-n'nūn ذوالنون] (*zünnu:n*) {OsT} *sf.* **1.** Bâlık sahibi. **2. öz. is.** Yunus peygamberin lakabı.
- zünub**, [Ar. zenb > zünüb ذنوب] (*zünü:b*) {OsT} *is.* Günahlar.
- züp**, [zup / züp (yans.)] *is.* Höpürdeterek içmeyi anlatan kök. *züp-ür-de-t-mek*
- züppe**, [Flam. jobbe (bilgisiz) ?] *sf.* **1.** (Kişi için) seçkin çevrelere, bu çevrelerce moda olmuş tutum ve giyim kuşama özentî duyan, dolayısıyla konuşması, davranışları ve giyinişi yapmacık ve gülünç kaçıran. **2.** Kılık kıyafet, dil, düşünüş gibi konularda toplumun yapısına aykırı ve gülünç düşen; snop.
- züppece**, [züppe-ce] (*züppe'ce*) *zf.* **1.** Züppe gibi; züppeye yakışır biçimde. **2. sf.** Züppe gibi; züppeye yakışan.
- züppeleşme**, [züppe-le-ş-me] *is.* Züppeleşmek eylemi.
- züppeleşmek**, [züppe-le-ş-mek] *döşl. f. [-ir]* Züppece davranışlarda bulunmak; giyiniş, söyleyiş, dil, düşünüş vb. davranışlarında toplumun gülünç ve aykırı saydığı yapmacıklara ve aşırılıklara kaçmak; züppe olmak.
- züppeleştirme**, [züppe-le-ş-tir-me] *is.* Züppeleştirmek eylemi.
- züppeleştirmek**, [züppe-le-ş-tir-mek] *gçl. f. [-ir]* Züppe durumuna getirmek; züppe durumuna gelmesine yol açmak.
- züppelik**, -ği [züppe-lik] *is.* Züppe olma durumu; giyiniş, söyleyiş, dil, düşünüş vb. davranışlarında toplumun gülünç ve aykırı saydığı yapmacık ve aşırılıklarda bulunma; züppece davranış; snopluk. ☞ **züppelik etmek**, *Züppece davranışlarda bulunmak; züppe olmak.*
- züppen**, [züppe-n] {ağız} *sf.* Biçimsiz. [DS]
- züpürdetmek**, [züp-ür-de-t-mek] {ağız} *gçl. f. [-ir]* Höpürdetmek. [DS]
- zür'an**, [Ar. zirā' > zür'an ذرعان] (*zür-a:n*) {OsT} *is.* Ölçüler; ziralar.
- zürafa**, [Ar. zerāfe / zerrāfe زرافه] (*zūra:fa*) *is.* **1. zool.** Zürafagillerden, Afrika'nın sayvanlarında yaşayan, çok uzun boyunlu, kadifemsi tüylü, küçük boynuzlu geviş getiren bir memeli hayvan, (*Giraffa camelopardalis*). **2.** Bir tür boncuk oyası türü.
- zürafagiller**, [zürafa-gil-ler] (*zūra:fağiller*) *is. zool.* Örneği zürafa olan, Afrika'da yaşayan geviş getiren memeli hayvanları kapsayan familya, (*Giraffidae*).
- zürafe**, [Ar. zerāfe / zerrāfe زرافه] (*zūra:fe*) {OsT} *is.* → zürafa.
- zürare**, [Ar. zürāre ذرارة] (*zūra:re*) {OsT} *is.* Etrafa saçılan şey; saçıntı.
- zürbî** [Ar. zürbî ذربى] (*zürbi:*) {OsT} *is.* Halı, minder cinsinden güzel döşeme.
- zürbiye**, [Ar. zülübiye => zürbiye] {ağız} *is.* Yahni; soğan yemeği. [DS]
- zürbiyet**, [Ar. zülübiye => zülbiyet] {ağız} *is.* Erimiş kızgın yağa pekmez ya da bal karıştırılarak yapılan yemek. [DS]
- zürbük**, -ğü [? zürbük] {ağız} *sf.* Yarı düzenli. [DS]
- zürefa**, [Ar. zarīf > zürefā ظرفا] (*zürefa:*) {OsT} *is.* **1.** Zarif, kibar kimseler. **2.** İğne oyasının temel ilmeklerinden biri olan uzunca bir iplik bırakılarak ya-

- pılmış düğümlü ilmek. **3.** {ağız} Tülbent kıyasına geçilen ince oya. [DS]
- züreyka**, [ʔ züreyka] {ağız} is. Siva. [DS]
- zürkat**, [Ar. zürkat زُرْقَات] {OsT} sf. Mavi; mavimsi.
- zürra**, -a'ı [Ar. zāri' > zürri' زُرَاع] (zürra:) {OsT} is. Çiftçiler; ziraatçılar.
- zürrah**, [Ar. zürrah ذِرَاح] (zürra:h) {OsT} is. zool. Kuduz böceği.
- zürriyat**, [Ar. zürriyyāt ذُرِيَّات] {OsT} is. **1.** Nesiller; kuşaklar; döller; soylar. **2.** Çocuklar.
- zürriyet**, [Ar. zürri (saçılış) > zürriyyet ذُرْبَة] {OsT} is. **1.** Nesil; kuşak; döl; soy. **2.** Çocuk.
- zürriyetsiz**, [zürriyet-siz] sf. Çocuğu olmayan; döl-süz.
- zürriyetsizlik**, -ği [zürriyet-siz-lik] is. Çocuğu olmama durumu; dölsüzlük.
- zürü**, -ru'u [Ar. zer' > zürü' زُرُوع] (zürü:) {OsT} is. Ekilmiş tarlalar.
- zürud**, [Ar. zerd > zürüd زُرُود] (zürü:d) {OsT} is. Halka halka örülmüş savaşçı zırhı.
- zürük**, [Ar. zer' > zürük زُرُوق] (zürü:k) {OsT} is. Şırına yapmalar; şırına etmeler.
- züt**, [ʔ züt] {ağız} is. Salt. [DS]
- zütte**, [ʔ zütte] {ağız} is. Salt. [DS]
- zuvabe**, [Ar. zūvābe ذَوَابَه] (zūva:be) {OsT} is. Kâkül; zülûf; perçem.
- züvelek**, -ği [ʔ züvelek] {ağız} is. Atlıkarınca. [DS]
- züvvak**, [Ar. zūvvāk ذَوَاق] (zūvva:k) {OsT} is. müz. Notalar.
- züvvar**, [Ar. zā'ir > zūvvār زَوَار] (zūvva:r) {OsT} is. Ziyaretçiler; görmeye, hatır sormaya gelenler.
- züyuf**, [Ar. zeyf > züyüf ذَيُوف] (züyü:f) {OsT} is. Ayarı düşük akçeler, sikkeler; kalp paralar. ☞ **züyuf akçe**, {OsT} Ayarı düşük veya kalp olarak basılmış madenî para.
- züyul**, [Ar. zeyl > züyül ذَيُول] (züyü:l) {OsT} is. **1.** Kuyruklar. **2.** Etekler. **3.** Ekler; ilaveler.
- züyut**, [Ar. zeyt > züyüt ذَيُوت] (züyü:t) {OsT} is. Yağlar. ☞ **züyüt-ı tayyār**, {OsT} Kokulu, uçucu yağlar.
- züyüt**, [züğürt > züyüt] {ağız} sf. Züğürt. [DS] ☞ **züyüt olmak**, {ağız} Ölmek. [DS]
- züzüli**, [ʔ züzüli] {ağız} is. Koruk. [DS]

5313 : بينسمك	5343 : ييلكن	,5331,5289 : ييك	5255 : يياجه	5394 : يوى
5313 : بينلتمك	5282 : ييللو	5336	5307 : بيتسى	5411 : يويرمك
5312 : بينلك	5394,5330 : ييلمق	5342 : ييكن	2277 : ييدمك	5394,5365 : يويلمق
5313 : بينلمك	,5342,5333 : ييلمك	5342 : ييكنلك	5343,5331 : ييدمك	5411 : يويلمك
5313 : بينمك	5343	5331 : ييكة	5342 : ييدين	5394,5365 : يويق
5343,5312 : بينى	5330 : ييلنفوج	5342,5331 : ييكو	5343 : يير	5394 : يويندى
5313 : بينى رك	5330 : ييلنقچ	5342 : ييكي	5343 : بيرجه	5394,5393 : يوينمق
5255 : بيه قومق	5323 : ييلى	5331 : ييكن	5301 : ييرنكن	5394 : يويولمق
5343,5341 : بيو	5323 : ييلىق	5259 : ييلاق	5301 : ييرنمك	5394 : يويوندى
5394 : بيوجى	5342 : ييم	5330 : ييلتمق	5343 : ييرين	5342 : يى
5342,2276 : بيى	5325 : ييمرمق	5343 : ييلتمك	5342,5312 : ييسى	5342,5312 : يياسى
5342 : بييلمك	5335 : ييمش	5343 : ييلشمك	5343 : ييشمك	5255 : يياغ
	5343 : ييمك	5330 : ييلفج	2261 : ييشويزد	5255 : يياق
	5312 : بينجك	5330 : ييلفج	5259 : ييقانق	5255 : يياقلمق
	5312 : بينجكلك	5323 : ييلك	5259 : ييقنمق	5255 : ييان

يولشدرمىق : 5381	يولسوز : 5355	يوقمق : 5349, 5348	يوز : 5365, 5394,	يورتق : 5362
يولندرمىق : 5381	يولشمق : 5356	يوقتمق : 5350, 5348	5411	يورجى : 5362
يولمى : 5381	يولتى : 5251	يوقو : 5378	يوزدن : 5415	يوردام : 5360
يولمى : 5381	يولقجى : 5353	يوك : 5404, 5397	يوزصوبى : 5418	يوردلندرمىق : 5388
يولمورمك : 5383	يولقمق : 5356	يوكرتمك : 5397, 5396	يوزكج : 5416	يوردلنمق : 5389
يولموم : 5403	يولك : 5403	يوكردمك : 5396,	يوزلك : 5417	يورشموق : 5362
يولمى : 5311	يوللمق : 5354	5397	يوزن : 5418	يورغا : 5360
يولميه : 5311	يولمك : 5403	يوكرشمك : 5396,	يوزه : 5394	يورغلمق : 5360
يول : 5367, 5365	يولندرمىق : 5393	5397	يوزين قوين : 5419	يورغله تمق : 5360
يولت : 5369, 5387	يولنمق : 5356, 5393	يوكرك : 5396	يوسفى : 5389	يورغه لق : 5360
يولت : 5387	يولنمك : 5403	يوكركلك : 5395,	يوسو : 5252	يورغه لمق : 5360
يولندرمىق : 5357	يوله دوشمك : 5353	5396	يوسون : 5364, 5389	يورقان : 5361
يولندىز : 5368	يولوكن : 5402	يوكرومىله : 5396	يوش : 5364	يورقه : 5361
يولندو : 5368	يولومك : 5403	يوكساجك : 5399	يوشادمق : 5364	يورقه لمق : 5361
يولنس : 5388	يوليرا : 5354	يوكسك : 5399	يوشان : 5253	يورقون : 5361
يولنيزلك : 5368	يولم : 5311, 5356,	يوكسنمك : 5401	يوشدمق : 5364	يورك : 5404
يولنوز : 5371	5379	يوكسوك : 5404	يوشلق : 5250	يوركسز : 5407
يولنتمك : 5369	يولمأ : 5311	يوكسومك : 5401	يوشومق : 5364	يوركلندرمىك : 5407
يولندرمىك : 5368	يولمى : 5380	يوكشرمك : 5396,	يوصمق : 5363	يوركلنمك : 5407
يولنمق : 5387, 5393,	يولمدرمىق : 5380	5397	يوطينمق : 5375, 5390	يوركلورك : 5407
5394	يولمارمق : 5381	يوكل : 5370	يوع : 5344, 5376	يوركلى : 5407
يولنمك : 5371, 5368,	يولمده : 5383	يوكلت : 5399	يوعادى : 5376	يوركليلك : 5407
5404	يولمطلغان : 5384	يوكلمك : 5370	يوعرلمق : 5345	يوركن : 5408
يولنو : 5370	يولملىق : 5382	يوكلندرمىك : 5398	يوعرسل : 5345	يورلنمق : 5362
يولنشجه : 5387	يولمىلنمق : 5383	يوكلو : 5399	يوعسه : 5345	يورمىج : 5359
يولنق : 5254, 5358,	يولمىق : 5380	يوكلولك : 5399	يوعلمق : 5344	يورمىق : 5362
5394, 5393	يولمىرو : 5381	يوكلى : 5399	يوعن : 5345	يورندرمىك : 5372
يولنمك : 5371	يولمىرولق : 5382	يوكلىنمك : 5408	يوعنلمق : 5345	يورنلمك : 5372
يولننجه : 5371	يولمىرى : 5381	يوكورمك : 5402	يوعنلندرمىق : 5345	يورنمك : 5372
يولنندن : 5371	يولمىش : 5385	يوكينمك : 5402	يوعنلنمق : 5345	يورنمك : 5372
يولنتمك : 5369	يولمشاقلق : 5382	يول : 5350	يوعو : 5377	يورنمك : 5372
يولنه : 5403	يولمشجى : 5386	يولامق : 5354	يوعوجوق : 5375	يورودمك : 5409
يولنولدو : 5359	يولمشغرق : 5382	يولتمك : 5403	يوعوجوق : 5375	يوروكن : 5408
يولنولق : 5359	يولمشق : 5382	يولنمك : 5353	يوعوجوق : 5375	يورويو : 5409
يولنيله : 5370	يولمشلتمق : 5385	يولداس : 5354	يوعنمق : 5348	يورويكلىن : 5409
يوله لائق : 5392	يولمشنمق : 5382	يولداسلشمق : 5354	يوعرغى : 5377	يورويجى : 5409
يوله لمق : 5391	يولمشنمق : 5382	يولداسلنمق : 5354	يوعرورق : 5378	يورويش : 5409
يولواق : 5391	يولمىق : 5380, 5381,	يولداسلنمق : 5354	يولقمق : 5348	يورويكنلك : 5408
يولوائق : 5392	5393	يولدز : 5379	يولقو : 5349	يورويك : 5408

5274,5162 : يهودى	5193 : يناشما	5279,5177 : يلى	5184 : يلكرن	5183 : يلباق
5374 : يو	5193 : يناشى	5334	5179 : يلكلنمق	5283 : يلپزه
5249 : يوا	5326 : يناق	5280 : يلينجك	5278 : يلكلنمك	5283 : يليك
5250 : يواشتمق	5288 : ينبغى	5284,5185 : يم	5278 : يلکم	5325 : ييللدامق
5250 : يواشمق	5288 : ينسوع	5185 : يما	5279 : يلکمک	5283 : يلبيزه
5311 : يواقت	5294 : يبتزه	5185 : يماجى	5333,5278 : يلکن	5284 : يلت ورمک
5391 : يوالق	5194 : ينجلمق	5185 : يماچ	5184 : يلکوزجه	5183 : يلنتق
5391 : يوالق	5194 : ينجمق	5380 : يمالاق	5324 : يللمق	5334,5283 : يلتمک
5392,5249 : يوالنمق	5288 : ينجمک	5284 : يمامه	5281 : يللمک	5334,5283 : يلتنمک
5394 : يوبوست	5194 : ينجوق	5186 : يمان	5281 : يللمنمک	5334,5283 : يلته
5390,5254 : يومتق	5195 : يندرمق	5186 : يمانلق	5279 : يللم	5277 : يلدا
5393	5195,5206 : يندرمق	5186 : يمانلق	5279 : يللم قره	5176 : يلداقلاقمق
5395 : يوجارك	5387	5186 : يمانلمق	5181 : يللمان	5176 : يلدراق
5394 : يوجلنمک	5336,5288 : يندک	5186 : يمانمق	5182 : يلمانلى	5320 : يلدرغن
5394,5374 : يوجه	5195 : يندورمق	5284 : يمانى	5182 : يلمانمق	5320,5176 : يلدرمق
5394 : يوجه لك	5337 : يبر	5335 : يمجوك	5172 : يلتمق	5320 : يلدره ييق
5394 : يوجه لى ويرمک	5193 : يبنشدرمه	5381 : يمرجق	5282 : يلمشک	5321 : يلدز
5394	5199 : يبنغون	5326 : يمرلق	5325,5181 : يللمق	5322 : يلدزنامه
5367 : يوجو	5202 : يبنقلاقمق	5188 : يمسى	5334,5282 : يللمک	5176 : يلدق
5365 : يوجى	5202 : يبنقو	5382 : يمشاغ	5282 : يللمه	5176 : يلدنمق
5377 : يوح	5202 : يبنقولقى	5385 : يمشقلىق	5334,5280 : يلن	5176 : يلدغى
5377 : يوحا	5202 : يبنقولنمق	5335,5287 : يمشلنمک	5179 : يلنجغ	5322 : يلدورمق
5347 : يوخ	5202 : يبنقون	5382 : يمشنمق	5179 : يلنجق	5278 : يلدورمک
5377 : يوخاجق	5289 : يبنک	5285 : يمک خانه	5174 : يلنلنمق	5379,5322 : يلدوز
5347 : يوخسل	5289 : يبنکچ	5286 : يمکلنمک	5280 : يلنمک	5277 : يلديرمک
5347 : يوخسه	5289 : يبنکچ وارىى	5287,5286 : يلمک	5278 : يله	5280 : يلش
5347 : يوخلو	5336 : يبنکسوز	5381 : يملو	5170 : يله بق	5280 : يلشدرمک
5347 : يوخمق	5198 : يبنکو	5287 : يملى	5278 : يله کرکن	5334,5280 : يلشمک
5377 : يوخه	5336,5289 : يبنکى	5403,5286 : يبن	5278 : يله کنجه	5325 : يلطرم
5377 : يوخو	5387 : يبنمق	5403 : يبنا	5279 : يله ورمق	5322 : يلغامق
5375 : يودرمق	5337 : يبنمک	5403,5286 : يبنى	5333 : يله ورمک	5323 : يلغمق
5375 : يودوم	5200 : يبننجا	5383 : يبولمق	5174 : يلوج	5322 : يلغن
5371 : يورا	5337,5294 : يبننيمک	5287 : يبيش	5174 : يلوجلحق	5323 : يلغون
5372 : يورالر	5336 : يبنه	5286 : يبين	5184 : يلورشمق	5323 : يلقدرمق
5372 : يورانمک	5206 : يبنو	5189 : يبن	5184 : يلوکزسمق	5323 : يللمق
5388,5362 : يورت	5274,5162 : يهود	5288 : يبنابيع	5184 : يلوکوز	5324 : يللقى
5362 : يورتجى	5274,5162 : يهودا	5193 : يبنازلحق	5184 : يلوکوزسمق	5279,5278 : يبلک
5362 : يورتدورمق	5162 : يهودخانه	5193 : يبناشدرمق	5184 : يلوکوزسمق	5334,5333

5290 : يکول	5333 : يکرنکن	5167 : يقينيه	5158 : يغما	5238 : بصتم
5276 : يکون	5276 : يکرنک	يك : 5272, 5274,	يغمايى : 5158	بصتنجق : 5237
5336, 5289 : يکى	5276 : يکرنگان	5336, 5331, 5289	يغمرلنمق : 5159	بصتنمق : 5237
5289 : يکى ليجه	5276 : يکرنگى	يك انداز : 5275	يغناق : 5315, 5316	بصتوق : 5238
5332 : يکيت باشى	5333 : يکرمک	يك آهنگ : 5275	يغنشمق : 5316	بصدغج : 5235
5332 : يکيتجک	5397, 5396 : يکرو	يك آواز : 5275	يغه ديلنمق : 5153	بصمق : 5236
5332 : يکيتجوک	5276 : يکزيان	يك پاره : 5276	يغوٹ : 5160	بصندرمق : 5235
5289 : يکيجه	5276 : يکزيانى	يك وجود : 5276	يغون : 5345	بعاسيب : 5268
5332, 5273 : يکيرک	5276 : يکسان	يکا : 5195	يغونرق : 5346	بعافير : 5268, 5144
5289 : يکيلجه	5276 : يکسر	يکارق : 5192	يغونلتمق : 5346	بعاقوب : 5268
5289, 5272 : يکين	5276 : يکسره	يکارو : 5196	يغيرليق : 5155	بعاليل : 5268, 5144
5273 : يکين لک	5400 : يکسکلک	يکاسن : 5196	يغيلونمق : 5314	بعسوب : 5238
5273 : يکينرک	5276 : يکسوار	يکاسى : 5196	يغينمق : 5315	بعفور : 5152
5273 : يکينلک	5276 : يکسواران	يکايک : 5275	يفاع : 5271	بعقوب : 5169
5271 : يگ	5276 : يکسواره	يکيرک : 5275	يفقلتتمق : 5375	بعقوبى : 5169
5271 : يگان	5198 : يکشاق	يکت : 5332	يفقلمق : 5375	بعلول : 5184
5271 : يگانگى	5198 : يکشامق	يکت لک : 5332	يفن : 5271	بعمور : 5189
5271 : يگانه	5276 : يکشاه	يکتا : 5276	يفاظت : 5164	بعنى : 5201
5271 : يگاه	5198 : يکشق	يکتردى : 5331	يفاظى : 5164	بعوق : 5249
5271 : يگدن	5289 : يکشمک	يکتلنمک : 5332	يفاعان : 5163	بعادرمق : 5314
5396 : يگرشمک	5276 : يکشنيه	يکتهى : 5276	يفدولو : 5164	بعاغن : 5153
5396 : يگن	5198 : يکشنمق	يکچشم : 5275	يفرمق : 5378	بعالور : 5153
5277, 5169 : يل	5290 : يکل	يکچشمى : 5275	يفشدرمق : 5167	بعانق : 5314
5333	5203 : يکلش	يکدانه : 5275	يفشمق : 5167	بعانقلى : 5153
5281 : يل قوان	5273 : يکلک	يکدرمک : 5275	يفطين : 5169	بعتردى : 5333
5170 : يلابدق	5332, 5273 : يکلکمک	يکدست : 5275	يفظان : 5164, 5169	بعجى : 5314
5170 : يلابمق	5332 : يکلنکچ	يکدين : 5331	يفظانى : 5164	بعدان : 5154
5333, 5278 : يلابمک	5332, 5273 : يکلنمک	يکردشمک : 5396,	يفظه : 5164	بعفرق : 5159
5378 : ييلارلى	5289 : يکله	5397	يفق : 5317	بعفرلق : 5376
5171 : ييلاقيمق	5399, 5273 : يکلو	يکرش : 5397, 5396	يفلنمق : 5167	بعفرن : 5159
5277 : ييلان	5276 : يکم	يکرشدرمک : 5396,	يفنجاجق : 5166	بعفرنلشمق : 5160
5319 : ييلان قاوى	5289 : يکمک	5397	يفنلنمق : 5317	بعفش : 5155
5174 : ييلانسز	5272 : يکن	يکرشمک : 5397	يفو : 5378	بعفشدرمق : 5315
5174 : ييلانلامق	5276 : يکنسق	يکرک : 5332, 5274,	يفين : 5167	بعفرالله : 5154
5174 : ييلانلق	5273 : يکنلنمک	5396, 5395	يفين ليچق : 5166	بعفلق : 5157
5170 : ييلبتمق	5273 : يکنى جکلک	يکرمى : 5332	يفيناً : 5167	بعغلمق : 5345, 5314
5170 : ييلبق	5273 : يکنيچک	يکرنجى : 5333	يفينى : 5167	بعغلندرملق : 5315
5170 : ييلبومق	5397, 5396 : يکورکن	يکرندرمک : 5333	يفينييات : 5167	بعغلمق : 5315, 5314

5233 : يساق	5327 : يرلق	5218 : يرانق	5268 : يدك	2264 : يتى
5234 : يساقچلق	5338 : يرلك	5299 : يرپوع	5269 : يدكجى	5307 : يتيم
5234 : يسامق	5301 : يرلندرمك	5328 : يرتشمق	5270 : يدكر	5307 : يتيمانه
5234 : يسامه	5301 : يرلنمك	5220 : يرتغان	5269 : يدكلمك	5307 : يتيمخانه
5235 : يساول	5302 : يرلو	5328 : يرتلاز	5270 : يدكن	5307 : يتيمه
5237 : يستامق	5231 : يرمرق	5328 : يرتلاق	5271 : يدمك	5149 : يچانق
5237 : يستنمق	5217 : يرمز	5220 : يرتلنمك	5375 : يدغق	5395 : يچلدمك
5237 : يسدغق	5327, 5231 : يرمرق	5328 : يرتق	5395, 5330 : يدى	5161 : يچاميم
5410, 5304 : يسر	5303 : يرملو	5299 : يرچكز	5270 : يدى فردش	5161 : يچتمل
5410 : يسرت	5303 : يرمورمك	5221 : يرچولشمق	5271 : بديشرله مه	5161 : يچمور
5410 : يسرى	5301 : يرجه	5221 : يرچو	5270 : بديلمك	5161 : يچموم
5234 : يسقجى باشى	5228 : يرنداسى	5221 : يرچولشمق	5269 : بدين	5160 : يبخ
5234 : يسقچى	5301 : يرندرمك	5300 : يرحمك	5269 : ير	5161 : يچنو
2215 : يسك	5228 : يرندسى	5300 : يرخوم	5337	5161 : يچنولانق
5304 : يسور	5301 : يرندورمك	5299 : يردهش	5299 : يرابيع	5161 : يچنولوق
5304 : يسوعى	5301 : يرنگك	5299 : يردك	5219 : يراسه	5161 : يچنولو
5304 : يسوعيه	5218 : يره مزلر	5222 : يردهلمنمق	5219 : يراشدرمق	5161 : يچچه
5304 : يسويه	5327 : يريق	5222 : يردهملو	5219 : يراشقسز	5316 : يچدرمق
5304 : يسير	5338 : يرپك	5222 : يردهن	5219 : يراشقلو	5347 : يچسه
5238 : يش	5313 : يز	5221 : يردهى	5219 : يراشقلى	5347 : يچسول
5240 : يشار	5313 : يزدان	5218 : يرر	5219 : يراشمق	5347 : يچسوللوق
5241 : يشارمق	5313 : يزدانى	5219 : يرشدرمق	5299 : يرارع	5161 : يچشرمق
5305, 5304 : يشب	5416 : يزرك	5219 : يرشدرى بلمك	5299 : يرارعه	5161 : يچشمق
5243 : يشتامق	5267 : يزقسوز	5219 : يرشقسزلق	5216 : يرارغ	5161 : يچشى
5241 : يشداهش	5313 : يزك	5219 : يرشقلوق	5327, 5216 : يراق	5161 : يچشيلغ
5240 : يشر	5265 : يزلمش	5338 : يرشمك	5217 : يراقلمق	5161 : يچشيلوق
5242 : يشلغان	5267, 5266 : يزموق	5328 : يرطلاس	5217 : يراقلنمش	5161 : يچلنشمق
5242 : يشللق	5313 : يزه ك	5223 : يرغو	5217 : يراقلنمق	5161 : يچلمخ
5242 : يشله	5264 : يزى خانه	5226 : يرق	5217 : يراقلو	5316 : يچلمق
5305 : يشم	5313 : يزيد	5299 : يرقان	5217 : يراقلى	5316, 5161 : يچمق
5243 : يشمق	5313 : يزيدى	5217 : يرقيجى	5217 : يرارمز	5161 : يچن
5243 : يشورمق	5236 : يس	5217 : يرقلنمق	5218 : يرارمزرق	5161 : يچنى
5305 : يشيل تن	2215 : يسا	5217 : يرقلو	5217 : يرارمزلامق	5161 : يچه
5242 : يشيمق	5304 : يسار	5407 : يركلو	5218 : يرارمزلق	5161 : يچين
5235 : يصاتق	5304 : يسارت	5327 : يرلامق	5327 : يرارمق	5268 : يد
5234 : يصامق	5304 : يسارى	5327 : يرلايچى	5217 : يرارمك	5270 : يدمين
5235 : يصانق	5304, 5233 : يساغ	5302, 5230 : يرلغ	5218 : يراندرمق	5268 : يدان
5237 : يصتغ	5233 : يساغجى	5229 : يرلغانق	5218 : يرانمش	5270 : يدجى

بيراق : 5326	ياوزلنمق : 5254	يالكلنديرمق : 5179	ياقنچاق : 5166	ياش : 5239, 5238
بيرجوق : 5213	ياوزيرق : 5254	ياليلي : 5178, 5177	ياقو : 5169	ياشرمق : 5243, 5241
بيرك : 5294	ياوسى : 5252	يام : 5185	ياقوت : 5169	ياشل : 5241
بيريمك : 5294	ياوشاق : 5252	يامه مق : 5186	ياكر : 5199, 5196	ياشليستان : 5242
بيشمق : 5211	ياوشورمق : 5253	يان : 5192	ياكسيلامق : 5198	ياشلق : 5242
بيلمك : 5294	ياوقلو : 5253	ياغچق : 5194	ياكشاق : 5198	ياشلو : 5243
بيمك : 5294	ياوغلق : 5253	ياغچقلى : 5194	يال : 5170, 5169	ياشمق : 5243
بينمق : 5210	ياوه : 5249, 5251	ياغوجق : 5194	يالجو : 5175	ياشن : 5242
بيه لق : 5207	ياوه جى : 5249	ياغوجق : 5194	يالچى : 5175	ياشمنق : 5240
بيوقجيان : 5215	ياوو : 5253	ياند : 5206	يالچين : 5175	ياشنى كرمك : 5242
بيولوق : 5215	ياوى : 5251	ياندرمىق : 5195	يالدرش : 5176	ياشورمق : 5243
يتاق : 5244	ياويز : 5251	ياندرنلمق : 5195	يالديراغان : 5176	ياصانمق : 5235
يتاقجى : 5245	ياى : 5254	يانشمق : 5193	يالقمق : 5178	ياصتغاج : 5235
يتاقلى : 5245	ياى نسبى : 5258	يانع : 5201	يالک : 5179	ياصتمق : 5237
يتامى : 5306	يايا : 5255	يانغى : 5199	يالک قات : 5179	ياصلمق : 5236
يتت : 5341	يايقامق : 5259	يانغى لائمق : 5199	يالکاج : 5179	ياصميق : 5236
يتتلك : 5341	يايقرا : 5259	ياقو : 5202	يالکز : 5182	ياصنمق : 5236
يتنجكجه : 5306	يايلاق : 5259	ياقاولاندرمق : 5202	يالکزين : 5182	ياغ خانه : 5154
يتر : 5245	يايلاقيه : 5259	ياقاولتمق : 5202	يالکلتئمق : 5179, 5180	ياغار : 5153
يترمك : 5308, 5340	يايلامق : 5260	ياقلى : 5202	يالکلتشلى : 5179, 5180	ياغجمور : 5154
يتسون : 5248	يايلم : 5260	يانلشمق : 5203	يالکلتشلى : 5179, 5180	ياغر : 5155
يتشمك : 5308	يايمق : 5260, 5261	يانلمق : 5202	يالکلق : 5179	ياغرق : 5159
يتقلو : 5245	ياين : 5258	يانلوجق : 5203	يالکلنمق : 5179	ياغرن : 5159
يتلدمك : 5340	يايندرمق : 5258	يائمق : 5203	يام : 5178	ياغليق : 5155
يتلمك : 5340	ياينمق : 5258	يانه : 5195	يامان : 5181	ياغمجور : 5158
يتلو : 5248	يايوق : 5261	يانيدمق : 5201	يامند : 5182	ياغمرجه : 5159
يتلولق : 5248	يايوك : 5261	ياهو : 5161	يامنمق : 5182	ياغنش : 5159
يتلى : 5248	يايى : 5259	ياهى : 5161	يالنى : 5178	ياغه نمق : 5153
يتمق : 5248, 5390	ياباب : 5268	ياو : 5251	يالنجق : 5179	ياغولق : 5160
يتمك : 5310, 5340	يابان : 5268	ياواشه : 5250	يالئمق : 5180	ياغى : 5154
5341	ياباندن : 5147	ياوخ : 5253	ياله : 5177	يافت : 5151
يتنجك : 5340	يابانى : 5268	ياوران : 5251	يالوا : 5184	يافته : 5151
يتنمك : 5307	بيروح الصنم : 81	ياورولق : 5252	يالوانه : 5184	ياقر : 5151
يتور : 5249	بيروح الصنم : 5268	ياورى : 5251, 5252	يالوز : 5174	ياقه : 5151
يتورمك : 5311, 5341	بيس : 5268	ياوز : 5254	يالوم : 5184	يافوخ : 5152
يتوق : 5249	بياغلو : 5207	ياوزرق : 5254	يالوه : 5184	ياقشق : 5167
يتوك : 5339, 5341	بيائمق : 5207	ياوزلق : 5254	ياليت : 5177	ياقشقلى : 5167
5410	بيدرمىق : 5215	ياوزلق : 5254		ياقشى : 5169
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

هوان : 1939	هوشيار : 2012	هيئي : 1941	هيچي : 1961	هيمه : 1967
هودج : 1939	هوشيارانه : 2012	هياج : 1974	هيد : 1940	هين : 1942
هور : 2007	هوشيارى : 2012	هياسه : 2490	هيره : 1971	هينه : 1942, 1968
هورله : 2021	هوكشان : 2002	هياكل : 1940	هيز : 1975	هيهات : 1941
هوس : 1939	هول : 1906, 1940	هيام : 1940, 2024	هيزم : 1942, 1976	هيولاء : 1942
هوسات : 1939	هون : 1940	هياهاى : 1940	هيزه : 1942	هيولائى : 1942
هوسكار : 1939	هوى : 1903, 1939	هيپان : 1940	هيكل : 1941	هيولازار : 1942
هوش : 2011	هويت : 2024	هييت : 1940	هيكلتراش : 1941	هيولانى : 1942
هوش مند : 2012	هويدا : 2024	هييه : 1959	هيكلتراشى : 1941	هيولانيون : 1942
هوش مندان : 2012	هويضا : 2024	هيتار : 1974	هيلان : 1941	هيبى : 1941, 1975
هوش مندانه : 2012	هى هى : 1941	هيجاء : 1940	هيم : 1942	
هوش مندى : 2012	هيئات : 1940	هيجان : 1940	هيما : 1942	
هوشنك : 2011	هيئت : 1941	هيچ : 1960	هيمان : 1942, 1967	

ى

ى : 5143	ياپه مقى : 5207	ياخوز : 5161, 5162	يارش : 5228	يازغورمق : 5263
ينوس : 5410, 5311	ياپه يى قومق : 5207	ياخين : 5161	يارشق : 5219	يازق : 5264
يا : 5143, 74	ياپو : 5215	ياد : 5149	يارغوجى : 5223	يازقلو : 5267
يائس : 5162	ياپوجو : 5215	ياددست : 5149	يارقلنمق : 5217	يازلا : 5266
ياب : 5144	ياپوق : 5215	يادست : 5149	يارك : 5222	يازلىق : 5265, 5266
ياب يالنجاق : 5215	ياپيىصى : 5215	يادگار : 2923	يارلغمق : 5229	يازلو : 5266
يابان : 5144	ياپيجى : 5208	يادگار : 5150, 5149	يارلغنمقلىق : 5229	يازليجاق : 5266
يابانى : 5147	ياپيشدرمق : 5212	يادگرد : 5150	يارلق : 5230	بازمق : 5267
يابس : 5148	ياپيو قومق : 5207	ياده : 5149	يارلىق : 5226	بازندى : 5265
يابسه : 5148	يات : 5244	يار : 5215, 5216	يارمسق : 5218	بازه قومق : 5262
يابنناك : 5148	ياتق : 5246	يار و اغيار : 5233	يارمق : 5230, 5231	بازو : 5267
ياپ : 5206	ياتور : 5249	يارا : 5216	يارمند : 5231	بازوخ : 5267
ياپچه : 5208	ياتوق : 5249	يارادلش : 5216	يارنامه : 5231	بازى : 5263
ياپرى : 5214	ياتيم : 5246	ياران : 5218, 5222	يارنداسى : 5228	بازبجلق : 5263
ياپشاق : 5211	ياجوج : 5268	ياراندرمق : 5218	ياره : 5222	ياس : 5274, 5304
ياپشه جق : 5211	ياخته : 5161	يارانه : 5218	يارو : 5232	ياسا : 5233
يايق : 5208	ياختو : 5161	ياربى : 5216	يارى : 5225, 5229	ياسادشمك : 5233
يايقمق : 5209	ياخمق : 5161	ياربوز : 5231	يارمق : 5227	ياستم : 5238
ياپلداق : 5209	ياخن : 5161	يارتمق : 5229	يارين : 5228	ياسدافق : 5235
ياپلمق : 5209	ياخنمق : 5161	يارجو : 5225	ياز : 5261	ياسم : 5235
ياپمق : 5212	ياخه : 5161	يارجى : 5225	يازجى : 5263	ياسمق : 5236
ياپندرملق : 5210	ياخو : 5161	يارر : 5218	يازده : 5262	ياسمن : 5235
ياپنمق : 5210	ياخود : 5162	ياررس : 5231	يازدهم : 5262	ياسمون : 5235

1967 : همم	1926 : هله	1943 : هزهه	1934 : هرج و مرج	1923 : هدبه
1967 : هممات	2018 : هلو	2025 : هزول	1934 : هرجائی	1924, 2016 : هدبی
1931 : همه	1928 : هلیله	2024 : هزی	1874 : هرجنی	1923 : هدجان
2019 : هموم	1928 : هلیمه	1943 : هزیل	2021 : هرر	1924 : هدر
2019 : همومت	1927, 1929, 1967 : هلیون	1943 : هزیم	1936 : هرزه	1924 : هدف
1931 : همیشه	1929, 1930 : هم	1943 : هزیمت	1936 : هرزه وات	1924 : هدفه
1931 : همیم	1931 : هم جنس	1925 : هزده	1936 : هرزه وکیل	1924 : هدم
1931 : همین	2019 : هما	1938 : هستی	1936 : هرس	2016 : هدن
1968 : هند	1930 : هماره	1938 : هس	1935 : هرقنغی	2016 : هدنه
1967 : هندام	1931 : هماز	1938 : هشت	1936 : هرکس	1923 : هده
1968 : هندباء	1930 : همال	1938 : هشتاد	1935, 2008 : هرکله	2016, 2024 : هدهد
1932 : هندسه	1930 : همان	1938 : هشتم	1935 : هرگز	1924 : هدهده
1932 : هندسه خانه	1930 : همانا	2024 : هشپار	1935, 1971 : هرم	1924, 2016 : هدی
1932 : هندسی	1930 : هماهم	2024 : هشپارانه	1935 : هرمان	1924 : هدیه
1968 : هندو	2019 : همای	2024 : هشپاری	2009 : هرمزد	1924 : هدیر
1968 : هندوانه	2019 : همایون	1919, 1922 : هضم	1935, 1971 : هرمی	1924 : هدیه
1968 : هندویار	2019 : همایوننامه	1925 : هفت	1971 : هره	1918 : هذا
1967 : هندی	1931 : همپای	1925 : هفتاد	1935 : هرهنگی	1943 : هذار
2020 : هنر	1967 : همت	1837 : هفته	1936 : هرو	1943 : هذر
1932 : هنگام	1931 : همج	1925 : هفتوانه	1884 : هروت	1942 : هذیان
1932 : هنگامه	1931 : همحال	1925 : هفوات	1884 : هروتی	1942 : هذیانات
1932 : هنگامی	1931 : همحدود	1925 : هفوان	1936 : هروله	1933 : هر
1933 : هنوز	1437 : همراه	1925 : هفوه	1935 : هریر	1934 : هرات
1932 : هنی	1932 : همز	1841 : هکذا	1935, 1936 : هریره	1971 : هراس
1932 : هنیء	1931 : همزات	1925 : هکیک	1935 : هریم	1971 : هراسان
1999, 2024 : هو	1932 : همزمین	1926 : هلاک	1942 : هزار	1971 : هراسه
1903 : هوا	1931, 1932, 2019 : همزه	1965 : هلال	1942 : هزاران	1971 : هرام
1903, 1939 : هوایی	1438 : همسال	1965 : هلاله	2024 : هزال	1934 : هراآن
1903 : هوایات	1931 : همشهری	1965 : هلالیه	2025 : هزام	1971 : هراوه
1939 : هواجس	1931 : همشیره	2018 : هلام	1976 : هزیر	1934 : هراینه
1903 : هواجیوه	1932 : همشیره زاده	2018 : هلامی	1976 : هزیران	1934 : هرب
1939 : هوادار	1931 : همفکر	2018 : هلامیات	1976 : هزیرانه	1934 : هریان
1939 : هوادج	1931 : همک	1926 : هلاهل	1942 : هزج	1971 : هرهبه
1939 : هوادی	1931 : همگان	2003, 2018 : هلب	1942, 1943 : هزل	1936 : هرت
2024 : هوالباقی	1931 : همگر	2018 : هلحل	1943 : هزلیات	1936 : هرثه
2024 : هوام				1874, 1934 : هرج

وېج : 5115	وهله : 5103	وهاد : 5124	وليك : 5106	ولو : 5105
ويران : 5126	وهم : 5103	وهام : 5103	وليكن : 5106	ولوال : 5106
ويرانه : 5126	وهمی : 5103	وهب : 5102	وليمه : 5106	ولوج : 5136
ويرانى : 5126	وهميات : 5103	وهیى : 5102	وليه : 5106	ولود : 5106
ويرمك : 5126	وهميه : 5103	وهييه : 5102	ومض : 5107	ولوع : 5106, 5136
ويرنلمك : 5110, 5126	وهن : 5103	وهج : 5103	ومق : 5086	ولوغ : 5136
ويرمك : 5111	وهوب : 5103, 5136	وهجان : 5103	وميض : 5107	ولوله : 5106
ويرنلمك : 5126	وهی : 5103	وهد : 5103	وميه : 5107	ولى : 5106, 5107
ويروكلويدورمك : 5113	وهيج : 5103	وهده : 5103	ونى : 5107	ولى الله : 5106
ويل : 5115	وهيل : 5103	وهص : 5103, 5081	وه : 5102	ولى النعم : 5106
ويله : 5115, 5125	وورغونلق : 5133	وهف : 5103	وهاب : 5103	ولى عهد : 5106
وين : 5125	وى : 5115	وهق : 5102	وهايى : 5080	ولى نعمت : 5106
	ويا : 5115	وهل : 5103	وهاييه : 5080	وليد : 5106, 5136
	وياخود : 5115	وهله : 5103	وهاج : 5103	وليده : 5106

هـ

هجمه : 1923	هتف : 1938	هاويه : 1906	هادر : 1832	ها : 1821
هجه : 1923	هتلك : 1938	هاى : 1908	هادفه : 1832	ها : 1925
هجو : 1960	هتل : 1938	هاياهاى : 1909	هادل : 1832	هائب : 1838
هجود : 2015	هتلان : 1938	هاياهووى : 1909	هادم : 1832	هائج : 1838, 1913
هجوع : 2015	هتن : 1938	هب : 1922	هادى : 1831	هائد : 1838
هجول : 2015	هتول : 2024	هباء : 1922	هاديه : 1833	هائل : 1838
هجوم : 2015	هتوم : 2024	هباء : 1923	هار : 1870	هائله : 1838
هجوى : 1960	هتون : 2024	هبات : 1959	هارب : 1879	هائلولى : 1838
هجويات : 1960	هجاء : 1923, 1959	هبيب : 1959	هازم : 1921	هائم : 1838
هجويه : 1960	هجائى : 1923	هبط : 1923	هاشم : 1893	هابط : 1824
هجير : 1923, 1960	هجال : 1959	هبنقه : 1923	هاضم : 1919	هاتف : 1899
هجين : 1923	هجان : 1959	هبه : 1959	هاضمه : 1919, 1921	هاتفانه : 1899
هد : 1923	هجاو : 1923	هبوب : 2014	هالك : 1850	هاتفى : 1899
هدات : 1961, 2016	هجايا : 1923	هبوط : 1923, 2015	هالكة : 1850	هاتل : 1899
هدافت : 2016	هجده هزار : 1923	هبيب : 1923	هاله : 1847	هاجر : 1828
هدام : 2016	هجر : 1923, 1960	هپ يك : 1933	هالوك : 1855	هاجره : 1828
هدان : 1961	هجران : 1960	هتاف : 2024	هامش : 1859	هاجس : 1828
هداهيد : 1923	هجرت : 1960	هتاك : 1938, 2024	هامه : 1857, 1860	هاجسه : 1828
هدايا : 1923	هجرى : 1960	هتامه : 2024	هامون : 1861	هاجم : 1828
هدايت : 1961	هجس : 1923	هتر : 2642	هاوان : 1904	هاجى : 1828
هدب : 1924, 2016	هجل : 1923	هتر : 1938, 1974, 2024	هاون : 1904, 1905	هاد : 1830, 1831

5124 : وکان	5124 : وقایت	5099 : وظیفه شناسلق	5099 : وضع ید	5127 : وشنه
5104 : وکب	5104,5082 : وقایع	5099 : وظیفه شناسی	5098 : وضعاً	5135 : وشوم
5104 : وکر	وقایعنامه : 5082,	5099 : وظیفه ناشناس	5099 : وضعی	5115 : وشى
5104 : وکز	5104	وع : 5077	5099 : وضعیت	5114 : وشيجه
5136 : وکلا	5124 : وقایه	5122 : وعا	5099 : وضعیه	5114 : وشيعه
5104 : وکن	5084 : وقت	5122 : وعائی	5135 : وضوء	5114 : وشيمه
5136 : وکوب	5085 : وقت کراهت	5122 : وعائیت	5135 : وضوح	5113,5093 : وصائف
5136 : وکور	5085 : وقتاً	5122 : وعائیه	5135 : وضوع	5095 : وصاد
5136 : وکول	5085 : وقتناکی	5131 : وعاظ	5099 : وضیح	5095 : وصاف
5136 : وکون	5082 : وقد	5078,5077 : وعد	5099 : وضیحه	5113,5093 : وصافت
5104 : وکیره	5082 : وقدان	5078 : وعده	5099 : وضعی	5127,5095 : وصال
5104 : وکیل	5125,5084 : وقر	5077,5082, وعظ	5099 : وضعیه	5095 : وصاله
5104 : وکیلخرج	5082 : وقع	5097	5099 : وضیمه	5113 : وصایا
5104 : ولا	5082 : وقع نویس	5135 : وعود	5096 : وطاء	5113 : وصایت
5125 : ولاء	5082 : وقع نویسان	5082 : وعید	5120 : وطاع	5094,5093 : وصب
5104 : ولاند	5084,5082 : وقعه	5102 : وغا	5096 : وطاوط	5094,5093 : وصف
5104 : ولانم	5083,5082 : وقف	5102 : وغادت	5096 : وطر	5135 : وصفا
5125 : ولاپرور	5084,5083 : وقفنامه	5079 : وغد	5096 : وطم	5094 : وصفی
5136 : ولات	5083 : وقفه	5102 : وغیرها	5096 : وطن	5094 : وصفیه
5136,5125 : ولاد	5083 : وقفی	5102 : وفا	5096 : وطنپرور	5095,5094 : وصل
5125,5104 : ولادت	5083 : وقفیت	5102 : وفات	5096 : وطنپرورانه	5135 : وصلت
5125,5104 : ولادی	5083 : وقفیه	5124 : وفادت	5096 : وطنلندرمق	5135,5095 : وصله
5125 : ولاکار	5085 : وقواق	5124 : وفاق	5096 : وطنی	5095 : وصم
5104 : ولاکارانه	5085 : وقواقه	5102 : وفاکار	5096 : وطنیه	5095 : وصمت
5105 : ولایا	5132,5085 : وقود	5136,5102 : وفد	5096 : وطواط	5095 : وصمه
5125 : ولایات	5085 : وقور	5102 : وفرت	5096 : وطوطه	5135 : وصول
5125,5105 : ولایت	5085 : وقورانه	5102 : وفق	5096 : وطی	5135 : وصوم
5105 : ولایتنامه	5132 : وقوع	5136,5131 : وفود	5096 : وطید	5094 : وصی
5105 : ولد	5132 : وقوعات	5136,5131 : وفور	5115,5097 : وظائف	5095 : وصیت
5105 : ولد زناء	5132 : وقوف	5102 : وفی	5097 : وظاعت	5095 : وصیتنامه
5125 : ولدان	5132 : وقوفدار	5102 : وفيات	5099 : وظیفه	5094 : وصید
5105 : ولدش	5084 : وقیح	5102 : وفیق	5099 : وظیفه	5094 : وصیف
5125 : ولده	5084 : وقید	5102 : وفیقه	5099 : وظیفه خوار	5095 : وصیل
5106 : ولسان	5103 : وکالت	5103,5082 : وقاحت	5099 : وظیفه خواران	5100,5097 : وضاح
5105 : ولکن	5104 : وکاله	5104,5084 : وقاد	5099 : وظیفه دار	5097 : وضاحات
5105 : وله	5104 : وکالنپناه	5082 : وقار	5099 : وظیفه داران	5135,5097 : وضع
5105 : ولهان	5104 : وکالنپناهی	5084 : وقاص	5099 : وظیفه شناس	5098 : وضع حامل
5106,5105 : ولهن	5104 : وکالننامه	5124 : وقاع	5099 : وظیفه شناسانه	5098 : وضع قانون

3548 : نيكويى	3550 : نپرو	3554 : نپته	3571 : نوپان	3535 : نوعيت
3537 : نيكي	3550 : نپرومند	3555 : نپته لكسز	3576 : نوپت	3535 : نوعيه
3548, 3537 : نييل	3550 : نپرومندى	3555 : نپته لكسوز	نوپد : 3576, 3535,	3567 : نوف
3537 : نييلان	3550 : نپريز	3543, 3542 : نپجامه	3577	3534 : نوفل
3548 : نييلج	3550 : نپريزى	3542 : نپجسى	3576 : نوپره	3567 : نوفه
3548 : نييلگون	3538 : نپرين	3542, 3509 : نپجه لر	3576 : نوپس	3571 : نوق
3537 : نييلمك	3558 : نپيز	3542 : نپجه لك	نوپسندە : 3576	نوڪ : 3568, 3535
3548, 3537 : نييله	3559 : نپيزك	3542 : نپجيدم	نوپن : 3535	نوگر : 3567
3548 : نييلوپرگ	3538 : نپيزن	3542, 3537 : نپچه	نوپونانى : 3537	نوگرى : 3567
3548 : نييلوپر	3538 : نپيزنانه	3542 : نپچه لر	نى : 3541, 3537	نول : 3499, 3535,
3548 : نييلوفر	3559 : نپيزه	3543, 3542 : نپچه مه	نيا : 3557	3568
3548 : نييلوفريه	3559 : نپيزه دار	3537 : نپچون	نياب : 3557	نولقى : 3561
3548 : نييلى	3550 : نپيسان	3543 : نپيدكن	نيابت : 3557	نولون : 3499
3577, 3548 : نپيم	3551 : نپيست	3543 : نپيدكى	نيابه : 3557	نوم : 3577, 3535
3233 : نپيمتن	3551 : نپيسه	3555 : نپيدمك	نيات : 3558	نومدى : 3535
3549 : نپيمتن	3552 : نپيش	3543 : نپيده سن	نياح : 3557	نومرو : 3575
3549 : نپيمه	3552 : نپيشاپور	3537 : نپيدوكى	نياحت : 3557	نومى : 3535
3549 : نپينان	3552 : نپيشاپورك	3537 : نپيدى	نيار : 3557	نوميد : 3535
3537 : نپينمك	3554 : نپيشتر	3537 : نپيديكى	نياره : 3557	نوميدانه : 3535
3556 : نپيو	3538 : نپيشكر	3538 : نپير	نياز : 3557	نوميه : 3535
3577 : نپيوب	3553 : نپيشه	3550 : نپيران	نيازى : 3557	نون : 3569
3557 : نپيور	3538 : نپيطل	3550, 3537 : نپيرنج	نياط : 3557	نوند : 3534
3557 : نپيوند	3546 : نپيك	3550, 3537 : نپيرنجات	نياگان : 3557	نونده : 3534
3556 : نپيوه	3544 : نپيك گردار	3550 : نپيرنگ	نيام : 3557	نونياز : 3535
	3548 : نپيكتر	3550 : نپيرنگى	نيامگر : 3557	نوه : 3534
	3548 : نپيكترين	3550, 3538 : نپيره	نيامگرى : 3557	نوهوس : 3534
	3548 : نپيكو	3550 : نپيره جك	نييت : 3557, 3558	نوهوسان : 3534
			نييتاسى : 3555	نوى : 3534, 3535

و

5089 : وارجه سى	5080 : واحيفا	5080 : واحات	5078 : واجب	5135, 5100, 5027 : و
5091 : وارد	5081 : واخر	5081, 5080 : واحد	واجبات : 5078	وا : 5077
5091 : واردات	5078 : واد	5081 : واحداً	واجبه : 5078	وابسته : 5077
5091 : وارداتى	5078 : واداده	5080 : واحده	واجد : 5078	وابل : 5077
5089 : واردغنجه	5079 : وادى	5081 : واحديت	واجدە : 5078	واپس : 5087
5089 : واردقچه	5088 : وار	5080 : واحسرتا	واجز : 5078	واپسين : 5087
5091 : وارده	5091 : وارث	5080 : واحه	واجزه : 5078	واتر : 5096
5090 : واردوغنجه	5089 : وارجه	5080 : واحيف	واح : 5080	واتق : 5094

3570 : نور عينم	3533 : نواقيس	3577, 3537 : نواب	3517 : نهري	3545 : نهائي
3535 : نورا	3533 : نواكس	3532 : نوابت	3517 : نهريبن	3545 : نهائيه
3570 : نوراني	3532 : نواگر	3532 : نوابض	3517 : نهريبه	3544, 3516 : نهاب
3570 : نورانيت	3533 : نوال	3532 : نوايغ	3517 : نهس	3516 : نهاير
3535, 3534 : نورد	3533 : نواله	3533 : نوات	3517 : نهش	3516 : نهاج
3535 : نورس	3577 : نوام	3533 : نواتي	3517 : نهشه	3544, 3516 : نهاد
3536 : نورستگان	3533 : نواميس	3534 : نوأثر	3517 : نهض	3545
3536 : نورسته	3532 : نواهد	3532 : نواجذ	3517 : نهضات	3544 : نهاده
3536, 3535 : نورسم	3532 : نواهق	3537, 3571, 3576 : نواح	3573 : نهفت	3544 : نهادی
3535 : نورسيد	3532 : نواهي	3537 : نواحه	3573 : نهفته	3516 : نهار
3535 : نورسيده	3532 : نواي	3532 : نواحی	3517 : نهق	3516 : نهاراً
3535 : نورسيده گان	3534 : نوايات	3532 : نواخت	3517 : نهك	3516 : نهاری
3535 : نورگان	3576 : نوب	3532 : نواخته	3516, 3517, 3573 : نههم	3516 : نهاریر
3536 : نوروز	2981, 3533, 3564 : نوبت	3532 : نواد	3517 : نهمت	3545 : نهاف
3536 : نوروزيه	3534 : نوبتخانه	3534 : نوأدا	3517 : نهمه	3516, 3573 : نهافت
3570 : نوری	3534 : نوبتزن	3532 : نوادر	3516 : نهنگ	3545 : نهال
3570 : نوریه	3534 : نوبتي	3532 : نواده	3516 : نهنگان	3545 : نهالان
3537 : نوزاد	3533 : نویر	3532 : نوادی	3517 : نهود	3545 : نهالستان
3537 : نوزمين	3534 : نويزن	3537, 3556 : نوار	3517 : نهودی	3545 : نهاله
3536 : نوسال	3533 : نوبهار	3533, 3576 : نواز	3573 : نهور	3545 : نهالی
3536 : نوساله	3533 : نوبهاری	3533 : نوازده	3573 : نهوض	3545 : نهالیچه
3536 : نوسفر	3536, 3571 : نوتی	3533 : نوازش	3517, 3573 : نهی	3545 : نهان
3570, 3571 : نوش	3534 : نوجت	3533 : نوازل	3517 : نهی ایتمك	3545 : نهانیپیران
3571 : نوشادر	3534 : نوجوان	3533 : نوازی	3516 : نهیب	3545 : نهانخانه
3571 : نوشانه	3534 : نوجوانی	3533 : نواسر	3516 : نهیبه	3545 : نهانسو
3577 : نوشت	3534 : نوح	3533 : نواصب	3517 : نهیر	3545 : نهانی
3577 : نوشتجات	3534 : نوحات	3533 : نواصي	3516 : نهیق	3545 : نهاوند
3577 : نوشته	3534 : نوحه	3532, 3533 : نواضح	3516 : نهیم	3545 : نهاوندی
3571 : نوشدارو	3568 : نوحی	3533 : نواطح	3573 : نهیه	3545 : نهایات
3571 : نوشنده	3560, 3576 : نوخت	3533 : نواطیر	3531 : نو	3545 : نهایت
3571 : نوشین	3559 : نوخده	3532 : نواعیر	3576 : نوء	3545 : نهاییه
3571 : نوشینه	3534 : نوخط	3532 : نوافج	3532 : نوا	3516 : نهپ
3536 : نوص	3534 : نوخیز	3532 : نوافذ	3532 : نوا بوسلك	3573 : نهبه
3534 : نوصان	3534 : نود	3532 : نوافس	3532 : نواب	3573 : نهبور
3536 : نوط	3535, 3569 : نور	3532 : نوافل	3532 : نوانح	3516 : نهج
3532, 3534 : نوع	3570 : نور چشمم	3533 : نواقص	3532 : نوانر	3516, 3517 : نهیر
3533 : نوعاً	3570 : نور دیدم	3532 : نواقل	3532 : نوائی	3517 : نهراً
3535 : نوعی				

فرود : 3521	نگهبان : 3544	نكد : 3518	نقى : 3481	نقش اوله : 3484
فئس : 3522	نگهدار : 3544	نكر : 3518	نقىب : 3481, 3482	نقش اولنمق : 3484
فئف : 3521	نگهفروز : 3544	نكره : 3518	نقىب الاشراف : 3482	نقش اولنمه : 3484
فئك : 3520	نگو : 3544	نكريز : 3548	نقىبه : 3482	نقش ايتمك : 3484
فئك دان : 3520	نگون : 3544	نكس : 3518, 3519	نقىر : 3482	نقش ايتمه : 3484
فئكين : 3520	نگوهش : 3544	3548, 3574	نقىص : 3482	نقشبندى : 3484
فئل : 3521	نگوهيت : 3516	نكس ايتمك : 3574	نقىصه : 3482	نقشى : 3484
فئله : 3521	نگوهيده : 3544	نكس ايتمه : 3574	نقىض : 3482	نقص : 3483
فئليه : 3521	نگوبى : 3544	نكسان : 3518	نقىضه : 3482	نقصان : 3560
فئمنمتين : 3549	نگين : 3544	نكسانه : 3518	نقىضين : 3482	نقصانى : 3560
فئنمه : 3549	نم : 3519	نكسى : 3518	نقىع : 3481	نقصانيت : 3560
فئو : 3575	نما : 3519	نكص : 3519	نقىعه : 3481	نقض : 3484, 3548
فئود : 3575	نمائق : 3519	نكظ : 3519	نقىعيه : 3482	3568
فئودار : 3575	نمائم : 3519	نكف : 3518	نقىق : 3482	نقض ايتمك : 3484
فئوده : 3575	نمار : 3549	نكهت : 3518, 3573	نقىمه : 3482	نقض ايتمه : 3484
فئور : 3575	نمارق : 3520	نكوب : 3574	نقىه : 3482	نقضاً : 3484
فئوزج : 1453	نماز : 3486	نكول : 3574	نكاب : 3546	نقط : 3568
فئوزج : 3575	نمازگاه : 3486	نكى : 3547	نكابت : 3517, 3546	نقطتين : 3561
فئون : 3575	نمازلغو : 3486	نكير : 3518	نكات : 3547	نقطه : 3560
فئونخانه : 3569	نمازلوق : 3487	نگار : 3544	نكاح : 3546	نقطه نظر : 3561
فئونگاه : 3569	نماس : 3521	نگارخانه : 3544	نكاد : 3518	نتع : 3480
فئونه : 3569, 3575	نماط : 3520, 3549	نگارستان : 3544	نكار : 3573	نقل : 3481, 3482
فئير : 3521	نمال : 3521, 3549	نگارش : 3544	نكاس : 3573	3483, 3484, 3568
فئيفه : 3521	نمام : 3520, 3521	نگارك : 3544	نكاف : 3546	نقل ايتمك : 3483
فئيم : 3521	نمايان : 3575	نگارنده : 3544	نكالت : 3547, 3517	نقل ايتمه : 3483
فئيمه : 3521	نمايش : 3575	نگارى : 3544	نكان : 3547	نقل ايدلك : 3483
فئين : 3521	نمايشكار : 3575	نگارين : 3544	نكابت : 3547	نقل ايدله : 3483
فئنا : 3575	نمايشكارانه : 3575	نگاشته : 3544	نكب : 3518	نقللاً : 3483
ننصف : 3493	نمايشگاه : 3575	نگال : 3544	نكبات : 3518	نقله : 3480
ننصفت : 3493	نمايم : 3520	نگاه : 3543	نكبات : 3518, 3547	نقلى : 3483
ننك : 3522	نماينده : 3575	نگاهبان : 3543	نكبت : 3518, 3547	نقليات : 3483
ننكچون : 3522	نمجه : 3520, 3522	نگاهبانى : 3543	نكبتى : 3518	نقليه : 3483
ننكله : 3522	نمد : 3520	نگاهدار : 3544	نكبه : 3573	نقم : 3483, 3547
ننگ : 3522	نمدين : 3520	نگران : 3544	نكبين : 3547	نقمت : 3481, 3483
ننگ نامه : 3522	نمر : 3549, 3575	نگفته : 3516	نكبينى : 3547	3540, 3547
ننوك : 3522	نمرسه : 3520	نگنده : 2953	نكت : 3573	نقوت : 3484
ننى : 3522	نمرقه : 3521, 3569	نگه : 3544	نكندار : 3574	نقود : 3568
نه : 3507, 3544, 3573	3575	نگه انداز : 3544	نكنه : 3574	نقوش : 3568
			نكت : 3519	نقول : 3568

3546,3482, نقاب	نقرب : 3514	نعيف : 3479	نعام : 3507	نظارت : 3538
3568,3547	نقري : 3512	نعيق : 3479	نعامات : 3507	نظارتحانه : 3538
نقاپان : 3482	نقربن : 3514	نعيم : 3479	نعامه : 3571,3507	نظاره : 3540,3538
نقابت : 3546,3517	نقربه : 3512	نغز : 3476	نعامى : 3571	نظافت : 3538
نقات : 3547	نفس : 3514,3512	نغض : 3476	نعب : 3472	نظام : 3558,3540
نقاد : 3482	نفساء : 3572,3515	نغم : 3475	نعت : 3472	نظاماً : 3558
نقادان : 3482	نفسانى : 3515	نغمات : 3475	نعره : 2926	نظامنامه : 3558
نقار : 3547,3482	نفسانيت : 3515	نغمه : 3476	نعره : 3567,3491	نظامى : 3558
نقارخانه : 3483	نفسانيه : 3515	نفائس : 3512	نعس : 3493	نظاميه : 3558
نقاره : 3483,3480	نفسى : 3515	نفاث : 3513	نيسان : 3493	نظر : 3500
نقاره زن : 3518	نفسيه : 3515	نفاثات : 3513	نيسه : 3493	نظر اعتبار : 3501
نقاريس : 3517	نفض : 3515	نفاثه : 3513	نعش : 3496,3472	نظر دقت : 3501
نقاربه : 3483	نقط : 3515	نفاج : 3513	نعط : 3497	نظرا : 3571
نقاش : 3483	نقطه : 3475	نفاح : 3513	نعل : 3484	نظراً : 3501
نقاعه : 3568	نفع : 3511	نفاحه : 3567	نعلير : 3485	نظرياز : 3501
نقاف : 3482	نفعاً : 3512	نقاد : 3511	نعلبند : 3485	نظريازى : 3501
نقال : 3482	نفعى : 3513	نفاذ : 3512	نعلتراش : 3486	نظره : 3503
نقاهت : 3517	نفعيه : 3514	نقار : 3543	نعلچه : 3485	نظرى : 3501
نقاهتخانه : 3517	نققات : 3475	نقاس : 3543	نعله : 3567	نظريات : 3501
نقاوت : 3517	نققه : 3474	نقاست : 3512	نعلى : 3485	نظريه : 3501
نقاوه : 3568,3517	نقل : 3512,3513	نقاسى : 3543	نعلين : 2934	نظم : 3501,3503
نقايع : 3518	3514	نقاطه : 3513	نعلين : 3485	نظماً : 3503
نقب : 3480	نقلنمك : 3512	نفاع : 3513,3543	نعم : 3541	نظمى : 3503
نقباً : 3568	نقوذ : 3573	نفاق : 3543	نعماء : 3486	نظميات : 3503
نقبه : 3568	نقوذكار : 3573	نفاقى : 3543	نعمان : 3568	نظميه : 3503
نقت : 3560	نقوذيت : 3573	نفايه : 3475	نعمت : 3549	نظير : 3503
نقد : 3480,3482	نقور : 3515,3572	نفت : 3515	نعمت شناس : 3549	نظيره : 3503
نقدأ : 3480	نقوس : 3572	نفتى : 3515	نعمه : 3549	نظيف : 3502
نقدى : 3480	نقى : 3514,3515	نفت : 3514	نعمى : 3568	نظيفه : 3502
نقدينه : 3480	نقير : 2966	نفع : 3513	نعمناع : 3489	نظيم : 3503
نقديه : 3480	نقير : 3513	نفعات : 3511,3512	ننعم : 3489	ننائم : 3507
نقر : 3483	نقيرى : 3514	نفعه : 3513	نعوت : 3571	نقاب : 3507
نقرات : 3480	نقيس : 3514	نفع : 3513	نعوذبالله : 3531	نجاج : 3541
نقرس : 3540	نقيسه : 3514	نفعه : 3513,3543	نعوظ : 3571	نعار : 3507
نقره : 3568	نقء : 3546,3480	3572	نعومت : 3571	نعاره : 3507
نقريس : 3548	نقائص : 3517	نقد : 3512	نعى : 3499	نعاس : 3572,3567
نقش : 3483	نقائص : 3517	نقر : 3512	نعيب : 3479	نعاسى : 3572
نقش اولق : 3484		نقرات : 3512	نعير : 3480	نعال : 3507,3541

3495 : نصيحت	3551, 3550 : نصاب	3529 : نشر اولنمه	3526 : نسيف	3526 : نسخی
3495 : نصيحتنامه	3570 : نصاح	3529 : نشر ايتكم	3526 : نسيق	3525 : نسدانه
3496 : نصير	3570 : نصار	3529 : نشر ايتمه	3526 : نسيك	3527, 3526 : نسر
3570 : نصيرى	3493 : نصارى	3529 : نشرأ	3526 : نسيكه	3527 : نسرين
3496 : نصيه	3540 : نصاف	3576 : نشره	3526 : نسيم	3527 : نسريه
3501, 3473 : نصارت	3550 : نصال	3529 : نشرى	3526 : نسيمه	3528 : نسطورى
3538	3493 : نصايح	3529 : نشريات	3526 : نسيمي	3528 : نسطوريه
3501, 3474 : نضح	3496, 3493 : نصب	3553 : نشست	3528 : نش	3576, 3525 : نسغ
3501 : نضر	3570	3553 : نشستگان	3528 : نشئت	3525 : نسف
3503 : نضرت	3496 : نصب ايتكم	3553 : نشستگاه	3528 : نشئه	3576 : نسك
3502 : نضيح	3496	3553 : نشستگه	3528 : نشا	3526 : نسل
3502 : نضيد	3496 : نصب ايتمه	3553 : نشستنه	3552, 3528 : نشا	3525 : نسف
3502 : نضيده	3570 : نصح	3529 : نشف	3553	3525 : نسف
3503 : نصير	3570 : نصحا	3529 : نشق	3528 : نشائد	3525 : نسمات
3500 : نظائر	3496 : نصر	3528 : نشق	3528 : نشاب	3526, 3525 : نسفه
3554 : نطاح	3570 : نصراء	3529 : نشكفته	3528 : نشابت	3526 : نسناس
3554 : نطاست	3496 : نصرانى	2258 : نشمار	3576 : نشابه	3526 : نسنه
3554 : نطاسى	3496 : نصرانيت	3553 : نشه	3553 : نشاپور	3527 : نسنه جك
3554 : نطاف	3496 : نصرانيه	3576, 3529 : نشو	3552, 3541 : نشادر	3527 : نسنه جوك
3554 : نطاق	3570 : نصرت	3576 : نشوء	3552, 3541 : نشادردى	3525 : نسه
3554 : نطاقين	3496 : نصرى	3529 : نشوات	3552 : نشادور	3552 : نسوان
3558 : نظامات	3496 : نصطورى	3529 : نشوان	3576 : نشاره	3576 : نسور
3497 : نطح	3541 : نصف	3529 : نشوت	3528 : نشاستج	3576 : نسوع
3498 : نظرون	3541 : نصف النهار	3576, 3529 : نشور	3553 : نشاستنه	3576 : نسول
3498 : نطس	3541 : نصفأ	3576 : نشوز	3528 : نشاط	3552 : نسون
3498 : نطش	3541, 3493 : نصفت	3576 : نشوط	3529 : نشاف	3552 : نسوه
3541, 3497 : نطع	3541 : نصفيت	3576 : نشوق	3529 : نشال	3552, 3525 : نسوى
3571 : نطقه	3541 : نصفيه	3554 : نشون	3552 : نشان	3552, 3525 : نسويت
3571 : نطق	3541 : نصفيه زن	3529 : نشوه	3553 : نشانده	3552, 3525 : نسويه
3498 : نطوح	3496 : نصل	3529 : نشوونما	3553 : نشانكش	3528, 3526 : نسى
3498 : نظور	3496 : نصوح	3554 : نشيب	3553 : نشانگاه	3526 : نسيته
3571 : نطوع	3496 : نصوحى	3529 : نشيد	3553 : نشانگير	3528 : نسيأ
3571 : نطوف	3570 : نصوص	3529 : نشيده	3553 : نشانه	3552 : نسيان
3498 : نطوق	3570 : نصول	3529 : نشيط	3528 : نشب	3526 : نسيب
3498 : نطيح	3496 : نصى	3554 : نشيمن	3576 : نشبه	3526 : نسيبه
3498 : نطيش	3495 : نصيب	3554 : نشين	3529 : نشتر	3526 : نسيح
3500 : نظائف	3495 : نصيبه	3554 : نشيننده	3576 : نشخوار	3526 : نسيجه
3571 : نظار	3495 : نصيح	3493 : نص	3529 : نشر	3526 : نسيس
		3493 : نصائب	3529 : نشر اولنمق	3526 : نسيسه

3525 : نساء	3538 : نراء	3511 : ندوه	3478 : نخلزار	3545 : نخرير
3550 : نساء	3558 : نزار	3511,3510 : ندى	3478 : نخلستان	3479 : نخر
3525 : نسايج	3558 : نراع	3511 : نديب	3478 : نخله	3478 : نخص
3525 : نسانك	3538 : نزاكت	3511 : نديد	3478 : نخليه	3478 : نخصين
3525 : نسانم	3538 : نزاكة	3511 : نديف	3545 : نخوار	3479 : نخص
3550 : نسانئ	3538 : نزاهت	3511 : نديم	3479 : نخوت	3478,3477 : نخل
3550 : نسانئيه	3501 : نزع	3511 : نديمه	3568,3560 : نخود	3545,3478 : نخله
3527 : نساب	3538 : نزد	3559 : نذانت	3560 : نخودئ	3568
3527 : نسابون	3538 : نزيدك	3540,3539 : نذر	3568 : نخوست	3478 : نخمه
3527 : نسابين	3538 : نزع	3540 : نذر ايتمك	3568 : نخوستين	3478 : نخنجه
3527 : نساج	3539 : نزع ايتمك	3540 : نذر ايتمه	3479 : نخوه	3478,3479 : نخو
3550 : نساجت	3539 : نزع ايتمه	3577 : نذرا	3477 : نخيب	3573 : نخور
3575 : نسافه	3539 : نرف	3577 : نذور	3477 : نخير	3568 : نخوس
3525 : نساق	3539 : نرفئ	3539,3503 : نذير	3478 : نخيز	3568 : نخوست
3575 : نسال	3539 : نرفيه	3539 : نذيره	3477 : نخيف	3573 : نخول
3575 : نساله	3539 : نركب	3539 : نذيل	3543 : نند	3479 : نخوى
3526,3525 : نسانه	3577 : نزل	3523,3514 : نر	3543 : نندنت	3479 : نخويون
3551,3525 : نساب	3577 : نزلا	3524 : نراد	3543 : ندا	3477 : نخب
3525 : نساباً	3539 : نزله	3523 : نرجس	3510 : ننداؤد	3478 : نخت
3551 : نسابت	3539 : نزلوى	3492 : نرخ	3510 : ننداب	3478 : نختته
3551 : نسابة	3540 : نزلئ	3523 : نرد	3572 : ننداؤت	3477 : نخير
3551,3525 : نسابئ	3539 : نزه	3149,3062 : نردبان	3510 : نندارت	3477 : نخيره
3525 : نسابئيه	3577 : نرها	3186	3510 : ننداف	3478 : نخبس
3528 : نستر	3577 : نزهت	3523 : نردبان	3510 : نندافئ	3477 : نخبف
3528 : نسترن	3577 : نزهه	3550 : نرده	3510 : نندالت	3476 : نخب
3528 : نسترون	3539 : نزوان	3524 : نرگس	3510 : نندامت	3477 : نخباس
3528 : نسترين	3577 : نزول	3524 : نرگسه	3510 : نندان	3476 : نخباست
3527 : نستعليق	3577 : نزولت	3524 : نرگسئ	3510 : ننداوت	3567 : نخباع
3552 : نستمك	3539 : نزيق	3524 : نرگسيه	3510 : نندب	3476 : نخبافت
3528 : نستنه	3539 : نزيك	3524 : نرم	3572,3510 : نندبه	3567 : نخبامه
3552 : نستئ	3539 : نزيل	3524 : نرمئ	3510 : نندبئ	3567 : نخبامئ
3525 : نسج	3539 : نزيه	3524 : نرميت	3511 : نندرت	3477 : نخب
3525 : نسجئ	3539 : نزيهه	3524 : نرمين	3511 : نندف	3568 : نخبه
3525 : نسجئيه	3545,3517 : نراد	3524,3523 : نره	3511 : نندفئ	3477 : نخبجير
3575,3526 : نسخ	3546 : نزم	3524 : نره شير	3510 : نندم	3568 : نخره
3576 : نسختين	3525 : نستنه	3524 : نريم	3572 : نندما	3478 : نخبس
3316 : نسخه	3526 : نستئ	3524 : نريمان	3511 : نندمان	3476 : نخبع
3576 : نسخه	3525 : نسا	3524 : نريماني	3572 : نندوب	3478 : نخل

3509 : نجفه	3555 : نتما	3472 : نبضان	3499 : ناوك	3487 : نامردانه
3509 : نجل	3555 : نتمك	3472 : نبضه	3499 : ناوه	3487 : نامردى
3509 : نجلى	3531 : نتنن	3473 : نبضى	3499 : ناوى	3487 : نامزاج
3509 : نجليه	3554 : تنه	3507 : نبع	3499, 3471 : ناى	3487 : نامزاجى
3509 : نجم	3554 : تنه در	3507 : نبعان	3537	3489 : نامزد
3509 : نجم الدين	3554 : تنه كه	3507, 3508 : نبق	3499 : ناياب	3488 : نامساعد
3543, 3542 : نجما	3576 : نتو	3508 : نبقه	3499 : نايچه	3486 : نامغلوب
3572 : نجمه	3576 : نتوء	3508 : نبل	3499 : نايحه	3487 : نامق
3509 : نجمى	3531 : نتبيجة	3572 : نبلا	3500 : نايزن	3488 : نامناسب
3509 : نجميه	3530 : نتبيجه	2922 : نبوت	3499 : نايى	3487 : نامه
3542 : نجھ سنه	3551, 3527 : نثار	3572, 3507 : نبوت	3500 : نايين	3487 : ناموجود
3542 : نجھ به	3576 : نثاره	3572 : نبوتپناه	3507 : نيا	3489 : نامور
3572 : نجوم	3527, 3526 : نثر	3507 : نبوى	3572 : نياء	3489 : ناموران
3572 : نجومى	3527 : نثراً	3507 : نبويه	3507 : نياثر	3489 : نامورى
3572 : نجوميه	3527 : نثره	3508 : نبى	3507 : نياثل	3488 : ناموس
3509 : نجومى	3526 : نثير	3508 : نبیذ	3507 : نيات	3487 : نامى
3509 : نجى	3508 : نجائب	3508 : نبير	3507 : نباتات	3487 : ناميه
3509 : نجيب	3508 : نجاب	3508 : نبيره	3507 : نباتى	3489 : نان
3509 : نجيبانه	3508 : نجابت	3508 : نبيل	3507 : نباتيه	3490 : نان عزيز
3509 : نجيبه	3508 : نجابتلو	3508 : نبيله	3507 : نباتيون	3490 : ناخوار
3509 : نجيد	3508 : نجات	3508 : نبیه	3507 : نباح	3490 : نانكور
3509 : نجيره	3508 : نجاتى	3508 : نبیهه	3507, 3542 : نباح	3477 : ناهب
3509 : نجيس	3508 : نجاح	3508 : نبیون	3572	3477 : ناهد
3509 : نجيل	3542, 3508 : نجاد	3554 : ننا	3507 : نباش	3477 : ناهدات
3509 : نجيله	3508 : نجادات	3530 : نتائج	3472 : نياضه	3477 : ناهده
3543, 3542 : نچه ما	3542, 3509 : نجار	3554, 3530 : نتاج	3507 : نياغت	3477 : ناهق
3543, 3542 : نچه مه	3542 : نجارت	3554 : نتاكى	3507 : نبال	3477 : ناهقه
3516, 3477 : نحات	3509 : نجارى	3554 : نتالك	3507 : نبالت	3477 : ناهل
3567	3508 : نجاست	3530 : نتامه لى	3507 : نباهت	3477 : ناهى
3476 : نجارير	3508 : نجاشى	3530 : نتايح	3507 : نبايت	3477 : ناهيد
3567, 3477 : نجاس	3509 : نجام	3555 : نتايدوكن	3508 : نبت	3477, 3478 : ناهيده
3567 : نجاسى	3509 : نجاه	3530 : نتح	3508 : نبذ	3499 : ناو
3567, 3477 : نجاط	3572 : نجبا	3530 : نتحاوى	3508 : نبذه	3499 : ناوجه
3476 : نجافت	3509 : نجد	3530 : نتنحه	3508 : نبر	3478 : ناوخدا
3477 : نجام	3509 : نجدت	3555 : نتسوز	3507 : نبرد	3499 : ناودان
3477 : نجب	3509 : نجس	3530 : نتنف	3507 : نبرده	3499 : ناور
3478 : نحت	3509 : نجش	3555 : نتلك سز	3508 : نبش	3499 : ناوران
3478 : نحر	3509 : نجف	3555 : نتلو	3472 : نبض	3499 : ناورد

3480 : ناقيول	3498 : ناطس	3495 : ناسل	3491 : نارنج	3473 : نادان
3481 : ناقد	3497 : ناطق	3493 : ناسنجيده	3491 : نارنجى	3473 : نادانى
3481 : ناقر	3497 : ناطقه	3496 : ناسوت	3491 : نارنجيه	3474 : نادب
3481 : ناقش	3497 : ناطقيت	3496 : ناسوتى	3492 : نارنگ	3474 : نادج
3481 : ناقص	3502 : ناظر	3496 : ناسوتيان	3492 : نارنگى	3474 : نادر
3481 : ناقصات	3502 : ناظره	3496 : ناسوده	3493 : نارور	3474 : نادراً
3481 : ناقصه	3502 : ناظره خوان	3496,3494 : ناسور	3493 : نارون	3474 : نادرات
3481 : ناقض	3501 : ناظم	3495 : ناسى	3492 : نارى	3474 : نادره
3481 : ناقضه	3502 : ناظمانه	3496,3495 : ناسيه	3492 : ناريت	3474 : نادره پرداز
3482,3481 : ناقل	3502,3501 : ناظمه	3497,3496 : ناشد	3492 : نارين	3474 : نادره دان
3482,3481 : ناقليت	3502 : ناظمين	3497 : ناشده	3492 : ناريه	3474 : نادره سنج
3480 : ناقه	3480 : ناعظ	3497 : ناشر	3500 : ناز	3474 : نادره سنجان
3484 : ناقور	3479 : ناعم	3497 : ناشره	3500 : نازان	3474 : نادره كار
3484 : ناقوس	3479 : ناعمات	3497 : ناشز	3501 : نازياليش	3474 : نادره گو
3480 : ناكاره	3479 : ناعمه	3497 : ناشره	3501 : نازيالين	3474 : نادره گويان
3482,3481 : ناكس	3499 : ناعور	3497 : ناشط	3501 : نازدار	2923 : نادم
3482 : ناكل	3499 : ناعوره	3529 : ناشيده	3503 : نازش	3474 : نادم
3475 : ناگاه	3479 : ناعى	3497 : ناشى	3502 : نازع	3474 : نادماً
3475 : ناگاهان	3474 : ناف	3493 : ناصاف	3502 : نازعات	3474 : نادمان
3476 : ناگه	3475 : نافج	3493 : ناصب	3503,3502 : نازك	3474 : نادمانه
3476 : ناگهان	3475 : نافجه	3493 : ناصبه	3502 : نازكانه	3474 : نادميت
3476 : ناگهانى	3475 : نافخ	3494 : ناصح	3502,3501 : نازكى	3474 : نادى
3484 : نال	3475 : نافخه	3494 : ناصحانه	3503	3474 : نادیده
3484 : نالان	3475 : نافذ	3494 : ناصحه	3502 : نازل	3491,3490 : نار
3485 : نالش	3475 : نافذه	3494 : ناصر	3502 : نازله	3492 : ناربيضا
3485 : نالنده	3475 : نافذيت	3494 : ناصره	3501 : نازنده	3493 : ناربيستان
3485 : ناله	3475 : ناقر	3494 : ناصرين	3501 : نازنين	3491 : نارجيل
3486 : نام	3475 : نافره	3494 : ناصريه	3493 : ناس	3491 : نارجيل
3486 : نامان	3475 : نافع	3494 : ناصف	3493 : ناساز	3491 : ناردا
3488 : نامتناهى	3475 : نافعه	3494 : ناصفه	3493 : ناسازكار	3491 : ناردان
3489 : نامتناهيت	3475 : نافله	3494 : ناصق	3493 : ناسازكارى	3491 : ناردينك
3486 : نامحرم	3475 : نافه	3493 : ناصواب	3493 : ناسازى	3491 : ناردين
3486 : نامحرميت	3475 : نافه ريز	3496,3495 : ناصيه	3495 : ناسپاس	3492 : نارس
3487 : نامدار	3475 : نافور	3501,3474 : ناضج	3495 : ناسج	3492 : نارسا
3487 : نامداران	3475 : نافوره	3473 : ناظر	3495 : ناسخ	3492 : نارسايى
3487 : نامدارى	3475 : نافى	3474 : ناظير	3493 : ناسره	3492 : نارسيده
3488 : نامراد	3480 : ناقابل	3497 : ناطح	3495 : ناسق	3492 : نارگله
3487 : نامرد	3480 : ناقابلان	3498 : ناظر	3495 : ناسك	3492 : نارگيل

3187 : میمنت	3211 : میعاد	3245 : میزاب	3237 : میتاق	3333 : موی
3187 : میمنه	3184 : میعه	3245 : میزابیه	3214,3196 : میخ	3184 : می
3187,3088 : میمون	3214 : میخ	3246 : میزاد	3215 : میخ قدم	3464 : میادات
3187 : میمونه	3217 : میقات	3246 : میزان	3186 : میخانه	3184 : میادین
3228 : میمی	3217 : میقاتی	3246 : میزبان	3215 : میخانیک	3184 : میازر
3228 : میمییه	3217 : میک	3246 : میزبانان	3215 : میخانیککی	3184 : میازب
3187 : مین	3187 : میکده	3247 : میزبانی	3215 : میخی	3184 : میاسر
3230,3229 : مینا	3187 : میگده	3186 : میزد	3186,3184 : میدان	3184 : میاسیر
3232 : مینمک	3187,3186 : میل	3189 : میزر	3186 : میدانگاه	3189 : میال
3233 : مینو	3222	3247 : میزک	3186 : میدانلو	3184 : میامن
3243 : میو	3187 : میل ایتمک	3237 : میساق	3186 : میداننی	3184 : میامین
3188 : میوخشک	3187 : میل ایتمه	3464,3187 : میسر	3234 : میر	3244,3184 : میان
3188 : میودار	3187 : میلا	3187 : میسره	3234,3235 : میرآب	3244,3184 : میاخانه
3464 : میول	3222 : میلاد	3187 : میسور	3235 : میراث	3244 : میانگر
3464 : میون	3222 : میلادی	3188 : میسورات	3234 : میرالای	3244,3184 : میانه
3243,3188 : میوه	3222 : میلادیه	3187 : میسوره	3234 : میران	3244 : میاه
3243 : میوه دار	3186 : میلان	3241 : میش	3237 : میرزا	3464 : میاومه
3188 : میوها	3223 : میلز	3241 : میشه	3236 : میرلوا	3189,3188 : میت
	3223 : میلی	3241 : میشه زار	3236 : میریلو	3189 : میتانه
	3187 : میلیات	3241,3170 : میشین	3236 : میریم	3189,3188 : میته
	3464 : میمن	3184 : میع	3245 : میز	3242 : میتین

ن

3477 : ناحی	3473 : ناجو	3497 : ناترس	3474 : ناأوس	3569 : ن
3478 : ناحیه	3473 : ناچود	3497 : ناتقام	3472 : ناب	3499,3471,3469 : نا
3478 : ناحیوی	3473 : ناجی	3497 : ناتقامی	3472 : نابت	3479 : نائب
3476 : ناخ	3473 : ناحیه	3497 : ناتقامیت	3472 : نابته	3479 : نائبات
3476 : ناخواست	3473 : ناچار	3498 : ناتوان	3472 : نابدید	3479 : نائبه
3478 : ناخدا	3473 : ناچاری	3498 : ناتوانی	3472 : نابذ	3479 : نائبحه
3477 : ناخلم	3473 : ناچیز	3496 : ناثر	3472 : نابض	3480 : ناثر
3477 : ناخله	3473 : ناچیزانه	3473 : ناخذ	3472 : نابع	3480 : ناثره
3476 : ناخواست	3473 : ناچیزی	3473 : ناچر	3472 : نابعه	3479 : نابع
3476 : ناخواه	3477 : ناچر	3473 : ناچس	3472 : نابغه	3479 : ناثل
3478 : ناخوش	3478 : ناچره	3473 : ناچش	3472 : نابکار	3479 : ناثله
3478 : ناخوشی	3478 : ناحس	3473 : ناچع	3472 : نابمحل	3479 : ناثلیت
3478 : ناخون	3476 : ناحق	3473 : ناچلم	3472 : نابهره	3479 : ناظم
3479 : ناخونه	3477 : ناچلم	3473 : ناچنس	3472 : نابود	3479 : ناظمین
3473 : ناد	3477 : ناچله	3473 : ناچه	3472 : نابی	3499 : نااوس

3181 : مولوی	3331 : موقراً	3333 : موضحاً	3464 : موسوسانه	3310 : موران
3181 : مولویت	3300 : موقظ	3333 : موضحه	3463 : موسوسه	3310 : مورانه
3181 : مولویخانه	3331,3180 : موقع	3333,3183 : موضع	3316 : موسوی	3311 : مورث
3181 : مولویه	3180 : موقعی	3183 : موضعی	3316 : موسویه	3311 : مورثه
3463,3302 : مولی	3331,3180 : موقف	3183 : موضعیه	3312 : موسی	3310 : مورچه
3302 : موم	3300 : موقن	3183 : موضوع	3316 : موسیقر	3463 : مورخ
3303 : موم روغان	3181 : موقوت	3183 : موضوع بحث	3316 : موسیقل	3463 : مورخاً
3304	3181 : موقوته	3183 : موضوعات	3316 : موسیقی	3463 : مورخین
3303 : موخانه	3180 : موقود	3183 : موضوعه	3316 : موسیقی شناس	3311 : مورد
3303 : مومسات	3180 : موقوده	3321 : موط	3316 : موسیقیه	3384 : موردك
3304 : مومول	3180 : موقوف	3183 : موطاء	3412 : موش	3182 : موروث
3303 : مومی الیه	3181 : موقوقاً	3329 : موطلی	3319 : موشاباق	3182 : موروثات
3303 : مومی الیها	3180 : موقوفات	3183,3084 : موطن	3320 : موشتنجی	3182 : مورود
3303 : مومی الیهم	3181 : موقوفاتی	3183 : موطنه	3320 : موشتملق	3182 : مورودات
3303 : مومی الیهما	3180 : موقوفه	3333 : موظف	3333,3332 : موشح	3182 : موروده
3303 : مومی الیهن	3181 : موقوفیت	3333 : موظفاً	3464	3182 : مورید
3304 : مومیا	3181 : موقوفین	3333 : موظفه	3333,3332 : موشحاً	3183 : موز
3303 : مومیان	3294 : موك	3333 : موظفین	3319 : موشر	3464 : موزع
3306,3368 : مونس	3180 : موكب	3180 : موعد	3319 : موشك	3464 : موزعین
3306 : مونسه	3180 : موكبان	3180 : موعظت	3319 : موشكاف	3335,3334 : موزه
3179 : موهبت	3463 : موكل	3180 : موعظه	3319 : موشكافان	3335 : موزه دوز
3179 : موهبه	3463 : موكله	3183 : موعود	3319 : موشكافانه	3335 : موزه دوزان
3180 : موهوب	3180 : موكن	3183 : موعوده	3319 : موشكافی	3335 : موزه دوزی
3180 : موهویات	3181 : موكول	3274 : موغان	3321 : موشلدی	3183 : موزون
3180 : موهوم	3181 : موكوله	3274 : موغانه	3321 : موشولق	3183 : موزونات
3180 : موهومات	3181 : مولا	3330 : موفق	3316,3182 : موصل	3183 : موزونه
3180 : موهومه	3302 : مولانها	3330 : موقیات	3332,3316 : موصله	3183 : موزونیت
3180 : موهون	3181 : مولانا	3330 : موقیت	3182 : موصوف	3294 : موژه
3263,3333 : موی	3463,3181 : مولد	3179 : موفور	3182 : موصوفه	3312 : موس
3333 : مویتاب	3463 : مولد الحموضه	3273 : موفی	3182 : موصول	3312 : موسا
3333 : مویتابان	3463 : مولد الماء	3294 : موق	3182 : موصوله	3463 : موسخ
3333 : مویتاف	3181 : مولد خوان	3331,3180 : موقت	3182 : موصوم	3316 : موسر
3333 : مویتافان	3463 : مولدات	3331 : موقتاً	3182 : موصومه	3351 : موسسین
3333 : مویمیل	3463 : مولده	3331 : موقتخانه	3316,3312 : موصلی	3463 : موسع
3333 : مویمول	3252 : مولق	3331 : موقته	3332	3182 : موسم
3333 : موین	3262 : مولك	3294,3180 : موقد	3314 : موصلی له	3182 : موسمی
3333 : موینه	3181 : مولود	3300	3316 : موصلیه	3316 : موسه
3333 : مویه	3182 : مولودات	3331,3300 : موقر	3333 : موضح	3463 : موسوس

3270 : موجبات	3178 : مواقف	3178 : مواد	3356 : مهنا	3116 : مهزول
3463,3270 : موجبه	3178 : مواقيت	3330 : موادعه	3216 : مهنت	3116 : مهزوم
3271 : موجد	3178 : مواكب	3331 : موارت	3356 : مهند	3114 : مهست
3271,3270 : موجر	3331 : مواكبه	3331 : موارثه	3356 : مهندس	3112 : مهق
3271,3270 : موجز	3331 : مواكره	3178 : موارد	3356 : مهندسخانه	3114 : مهل
3270 : موجزه	3463 : مواكل	3331 : مواردات	3356 : مهندسين	3114 : مهلاً
3270 : موجع	3178 : مواكن	3331 : موارده	3116 : مهوا	3356 : مهلت
3463,3179 : موجه	3183 : موال	3178 : مواريس	3115 : مهوب	3114,3113 : مهلسك
3179 : موجوب	3331 : موالات	3332 : موازات	3358 : مهود	3215
3179 : موجود	3178 : موالد	3332 : موازاتيه	3358 : مهور	3114 : مهلقاء
3179 : موجوداً	3178 : موالى	3332 : موازن	3356 : مهول	3356,3355 : مهلك
3179 : موجودات	3178 : مواليد	3332 : موازنت	3356 : مهيبئ	3356,3114 : مهلكه
3179 : موجوده	3331 : موانس	3332 : موازنه	3356 : مهيا	3355 : مهلل
3179 : موجوديت	3331 : موانست	3332 : موازى	3114 : مهيب	3355 : مهلهل
3179 : موجودين	3178 : موانع	3179 : موازين	3356 : مهيج	3356 : مهم
3270 : موجى	3178 : مواهب	3332 : موازيه	3114 : مهير	3114 : مهما
3345 : موجا	3331 : مواهبه	3332 : مواست	3114 : مهيره	3114 : مهما امكن
3345 : موجلكا	3178 : مواهيب	3331 : مواسقه	3356 : مهيكل	3356 : مهمات
3272 : موجينه	3332 : موايسه	3332 : مواسلات	3114 : مهيل	3215 : مهماز
3331 : موحد	3270 : مويد	3332 : مواسله	3356 : مهيمن	3215 : مهمان
3331 : موحدان	3270 : موبدان	3178 : مواسم	3114,3215 : مهين	3215 : مهمانخانه
3331 : موحدانه	3270 : موبذ	3179 : مواشى	3356	3215 : مهماندار
3331 : موحده	3179 : موبق	3179 : مواضع	3356 : مهينه	3215 : مهماندارى
3331 : موحدين	3179 : موبقات	3332 : مواضعه	3116 : مهيوم	3215 : مهمانى
3331 : موحش	3182,3321,3322 : موت	3332 : مواضعه	3263 : مو	3215,3018 : مهمز
3331 : موحشه	3332	3179 : مواطئ	3178 : موائد	3215 : مهمزه
3180 : موحل	3182 : موتا	3332 : مواطات	3179 : موات	3357 : مهمل
3272 : مود	3183 : موتائى	3179 : مواطن	3179 : مواتى	3357 : مهملات
3179 : مودت	3322 : موتاب	3332 : مواظب	3332 : مواتبه	3357 : مهملانہ
3179 : مودتلو	3183 : موتان	3332 : مواظبت	3178 : مواتق	3357 : مهمله
3272 : مودع	3183 : موتى	3178 : مواعد	3178 : مواتيق	3357 : مهمليه
3179 : مودعات	3182 : موتق	3178 : مواعظ	3183 : مواج	3356 : مهمه
3179 : مودود	3182 : موثوق	3178 : مواعيد	3178 : مواجب	3115 : مهموز
3179 : مودوده	3182 : موثوقاً	3330 : موافات	3178 : مواجبات	3115 : مهموزه
3179 : مودوع	3182 : موثوقيت	3330 : موافقت	3330 : مواجهاث	3114 : مهموس
3179 : مودوعه	3179 : موج	3330 : موافقتكارانه	3330 : مواجهه	3114 : مهموساً
3272 : مودى	3179 : موجات	3178 : مواقع	3330 : مواجهه	3114 : مهموم
3308 : مور	3270,3271 : موجب	3331 : مواقعه	3331 : مواخات	3215 : مهميز

3358 : مهتز	3278 : مهاده	3376 : منوران	3141 : منكوبت	3306,3142 : منقور
3358 : مهتره	3215,3112 : مهار	3376 : منوره	3140,3139 : منگوش	3142 : منقوره
3358 : مهتلك	3282 : مهارات	3376 : منوربت	3252 : منلا	3142 : منقوش
3358 : مهتور	3013 : مهارت	3451 : منوعه	3252 : منلايانه	3142 : منقوص
3115 : مهتوك	3112 : مهارى	3308 : منوق	3252 : منلابى	3142 : منقوض
3113 : مهجبين	3281 : مهاسمه	3376 : منوم	3142 : منلك	3142 : منقوط
3113 : مهجو	3279 : مهاكات	3144 : منون	3142 : منلوك	3142 : منقوطة
3113 : مهجور	3112 : مهال	3144,3137 : منوى	3144 : منم	3141 : منقوع
3113 : مهجوربت	3112 : مهالك	3137 : منوئيش	3142 : منمول	3141 : منقوعات
3113 : مهجه	3113 : مهالى	3371,3141 : منى	3230 : منن	3141 : منقوعه
3113,3358 : مهد	3112 : مهام	3378 : منيب	3137 : منند	3141 : منقول
3355 : مهدب	3215,3112 : مهان	3378 : منيبه	3231 : منه	3142 : منقولات
3355 : مهدد	3282 : مهاناً	3378 : منير	3231 : منها	3141 : منقوله
3355 : مهدر	3112 : مهانت	3378 : منيره	3231 : منهاج	3375 : منقى
3113 : مهدوم	3196,3112 : مهانت	3141 : منيع	3378 : منهبط	3372 : منقيات
3113 : مهدومه	3282 : مهاوش	3378 : منيف	3140 : منهج	3375,3141 : منكب
3355,3113 : مهدى	3286 : مهايشه	3378 : منيفه	3378 : منهدل	3378,3375 : منكر
3113 : مهديه	3286 : مهايا	3141 : منين	3378 : منهدم	3379
3217 : مهذار	3356,3113 : مهب	3382,3141 : منيه	3378 : منهدمه	3378 : منكرات
3356 : مهذب	3113 : مهبط	3142 : منيوك	3378 : منهزم	3379 : منكرانه
3356 : مهذبه	3113 : مهبل	3214,3112 : مه	3378 : منهزماً	3379,3378 : منكره
3114,3115 : مهر	3356 : مهبه	3276,3112 : مهاب	3378 : منهزمه	3379 : منكرين
3358,3357,3216 : مهر سليمان	3113 : مهبوط	3355 : مهابت	3378 : منهزمين	3375 : منكس
3216 : مهراص	3115 : مهپاره	3112 : مهابل	3378 : منهضم	3379 : منكسر
3115 : مهرب	3115 : مهپرست	3277 : مهاجات	3140 : منهل	3379 : منكسراً
3216 : مهريان	3115 : مهپرستان	3277 : مهاجت	3231 : منهم	3379 : منكسره
3216 : مهريانى	3115,3089 : مهنتاب	3277 : مهاجر	3378 : منهمك	3378 : منكسف
3358 : مهردار	3115 : مهنتابى	3277 : مهاجرت	3140 : منهوب	3378 : منكسفه
3357 : مهرسنگ	3115 : مهنتابيه	3277 : مهاجرون	3140 : منهوبات	3136 : منكش
3216 : مهركان	3357 : مهنتجن	3277 : مهاجرين	3140 : منهوبه	3379 : منكشف
3216 : مهرناس	3357 : مهنتجى	3277 : مهاجم	3140 : منهوش	3379 : منكشفه
3197,3114 : مهره	3357 : مهنتدى	3277 : مهاجمات	3377,3140 : منهى	3141 : منكل
3357	3357 : مهنتديه	3277 : مهاجمه	3378	3140 : منكو
3357 : مهره باز	3216,3115 : مهتر	3277 : مهاجمين	3140 : منهيات	3141 : منكوب
3115 : مهرو	3216,3115 : مهتران	3214 : مهاد	3378 : منهيان	3141 : منكوحه
3115 : مهرويان	3115 : مهترخانه	3277 : مهادات	3233 : منوال	3142 : منكور
3115 : مهرى	3216 : مهترى	3278 : مهادنت	3144 : منوتيت	3142 : منكوس
			3376 : منور	3142 : منكوسه

3138 : منفى	3376 : منفجر	3059 : منظرى	3054 : منصوره	3143 : منشأ
3138 : منفيأ	3231 : منفخ	3304 : منظف	منصوبت : 3054	3379 : منشآت
3138 : منفيه	3376 : منفدى	3304,3058 : منظم	3054 : منصوص	3233 : منشار
3372 : منقا	3138 : منفذ	3059 : منظور	3054 : منصوصه	3233 : منشب
3378 : منقاد	3138 : منفر	3059 : منظوره	3308 : منضج	3379 : منشت
3232 : منقار	3376 : منفرج	3059 : منظوم	3308 : منضجات	3380,3143 : منشد
3232,3201 : منقارى	3376 : منفرد	3059 : منظومات	3308 : منضجر	3143 : منشر
3201,3049 : منقاش	3376 : منفردأ	3059 : منظومه	3308 : منضم	3379 : منشرح
3232	3376 : منفرق	3132 : منع	3059 : منضود	3233 : منشرى
3049 : منقال	3138 : منفس	3137 : منع ايتمك	3055 : منطارخانه	3233 : منشره
3232 : منقب	3376 : منفسح	3137 : منع ايتمه	3307 : منطبح	3379 : منشعب
3141 : منقبت	3376 : منفسح	3229 : منعام	3307 : منطبع	3379 : منشعل
3306 : منقبض	3376 : منفسحه	3371 : منعدل	3307 : منطبغات	3233 : منشعه
3141 : منقبه	3376,3305 : منفصل	3371 : منعدله	3307 : منطبق	3380 : منشف
3141 : منقبوى	3305 : منفصلاً	3371 : منعدم	3307 : منطسف	3380,3233 : منشفه
3372 : منقح	3305 : منفصلاه	3374 : منعزل	3307 : منطصح	3379 : منشق
3372 : منقحه	3376,3305 : منفصلين	3374 : منعزلاً	3307 : منطصحانه	3233 : منشقه
3372 : منقحيت	3305 : منفصم	3374 : منعزلين	3307 : منطصر	3379 : منشل
3375 : منقد	3305 : منفصى	3373 : منعطف	3307 : منطفى	3143 : منشله
3378 : منقدر	3305 : منفضح	3133 : منعف	3201,3055 : منطق	3143 : منشور
3378,3306 : منقرض	3376,3305 : منقطر	3372 : منعقد	3056 : منطقاً	3143 : منشورى
3378 : منقرضه	3138 : منفعت	3372 : منعكس	3201 : منطقه	3380 : منشى
3378 : منقسم	3138 : منفعت پرست	3372 : منعكسه	3201 : منطقوى	3380 : منشيانه
3372 : منقش	3138 : منفعت پرور	3372 : منعم	3056 : منطقى	3304,3053 : منصب
3378 : منقشر	3376 : منفعال	3378 : منعمانه	3056 : منطقيات	3306
3372 : منقص	3376 : منفعلاً	3372 : منعمد	3056 : منطقيون	3053 : منصبدار
3141 : منقصه	3376 : منفعلايه	3136,3051 : منعه	3307 : منطلق	3306 : منصبغ
3378 : منقضى	3376 : منفعليت	3144 : منعوت	3308 : منظم	3307 : منصرح
3378 : منقضيه	3376 : منفق	3144 : منعوش	3307 : منطمس	3306 : منصرف
3372 : منقط	3376 : منفك	3132 : منعى	3307 : منطوع	3306 : منصرم
3378,3306 : منقطع	3376 : منفلق	3371 : منغص	3057 : منطوق	3307,3304 : منصف
3372 : منقطه	3376 : منفهم	3371 : منغصاً	3057 : منطوقه	3307 : منصفانه
3232 : منقع	3138 : منفوخ	3377 : منغض	3307 : منطوى	3306 : منصلح
3232 : منقعه	3138 : منفوخه	3377 : منغصاً	3201 : منطيق	3306 : منصمى
3378,3306 : منقلب	3138 : منفور	3231 : منفاخ	3234,3201 : منظار	3229,3053 : منصه
3378 : منقلع	3138 : منفوره	3231 : منفاق	3058 : منظر	3053 : منصوب
3232,3053 : منقله	3138 : منفوش	3376 : منفتح	3059 : منظرانى	3053 : منصوبه
3141 : منقوب	3138 : منفوشه		3058 : منظره	3054 : منصوبين

3376,3144 : منزه	3377 : منخفض	3374 : منجمده	3380 : منتقمانه	3381 : منتحر
3145 : مزوع	3377 : منخفضه	3375 : منجمين	3381 : منتكس	3381 : منتحرانه
3145 : مزوف	3377 : منخنيق	3135 : منجنيك	3381 : منتقى	3381 : منتحرين
3145 : منزل	3135 : مند	3304 : منجه	3381 : منتمس	3380 : منتحل
3382 : مزوى	3375 : مندب	3140 : منجوت	3381 : منتن	3380 : منتحلين
3382 : مزويانه	3135 : مندبور	3135 : منجود	3381 : منتنه	3381,3380 : منتخب
3379 : مساق	3375 : مندرج	3135,3045 : منجوق	3380 : منتها	3380 : منتخبات
3142 : منسيات	3375 : مندرجات	3375,3374 : منجى	3381 : منتهب	3380 : منتخبه
3379 : منسيك	3375 : مندرجه	3375,3374 : منجيه	3381 : منتهر	3233 : منتدار
3142 : منسج	3375 : مندرس	3140 : منح	3381 : منتهره	3233 : منتدارانه
3379 : منسجل	3375 : مندرسات	3231 : منحات	3381 : منتهز	3381 : منتزع
3379 : منسجم	3375 : مندرسه	3231 : منچار	3381 : منتهك	3381 : منتسب
3379 : منسد	3230 : مندف	3231 : منحت	3380 : منتهى	3381 : منتسبين
3379 : منسدل	3374 : مندفع	3377 : منحدب	3144 : منتور	3381 : منتسج
3233 : منسر	3374 : مندفعات	3377 : منحدر	3381,3380 : منتوى	3381 : منتسر
3379 : منسرح	3305 : مندق	3140 : منحر	3379 : منتقب	3381 : منتسقى
3375 : منسق	3374 : مندك	3377 : منحرف	3144,3143 : منتور	3381 : منتشر
3142 : منسك	3047,3046 : مندل	3377 : منحرفه	3143 : منتوره	3381 : منتشره
3379 : منسكب	3374,3230,3135 : مندمع	3377 : منحرفى	3134 : منجا	3380 : منتصب
3379 : منسلب	3375,3374 : مندمع	3231 : منحس	3134 : منجات	3307 : منتظر
3379 : منسلبه	3135 : مندمه	3377,3306 : منحصمر	3374 : منجر	3307 : منتظراً
3379 : منسلخ	3305 : منده	3377,3306 : منحصراً	3374 : منجز	3307 : منتظرانه
3379 : منسلك	3136 : مندوب	3378 : منخط	3374 : منجزب	3307 : منتظره
3375,3142 : منسم	3136 : مندوبات	3377 : منحل	3374 : منجزبه	3307 : منتظرين
3379 : منسنى	3136 : مندويه	3377 : منحللات	3374 : منجزر	3307 : منتظم
3143,3142 : منسوب	3136 : مندوف	3377 : منحلج	3375 : منجس	3307 : منتظماً
3142 : منسوبه	3135 : مندبيل	3377 : منحنى	3135 : منجكان	3307 : منتظمه
3143 : منسوبيت	3382 : منذر	3377 : منحنيات	3229 : منجل	3381 : منتف
3143 : منسوبين	3382 : منذرات	3141 : منحه	3134 : منجلاب	3380 : منتفخ
3143 : منسوج	3145 : منذور	3140 : منحوته	3045 : منجلق	3380 : منتفع
3143 : منسوجات	3382 : منزجر	3140 : منحوس	3374 : منجلى	3380 : منتقل
3143 : منسوخ	3376,3144 : منزل	3140 : منحوسه	3045 : منجلىق	3380 : منتقى
3143 : منسوخات	3382 : منزلت	3377 : منخدع	3305 : منجلين	3381,3380 : منتقد
3143 : منسوق	3144 : منزلخانه	3140 : منخر	3229,3135 : منجم	3380 : منتقش
3142 : منسى	3382 : منزلق	3377 : منخرط	3375 : منجم باشى	3380 : منتقض
3142 : منسياً	3382,3144 : منزله	3377 : منخسف	3375 : منجمانه	3380 : منتقل
3142 : منسيت	3376 : منزه	3378 : منخشع	3374 : منجمد	3380 : منتقله
3141 : منش		3378 : منخضع		3380 : منتقم
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

3372 : مناکره	3134 : مناظرى	3133 : منادف	3131 : ممنون	3131 : ممسوحه
3133 : مثال	3374 : مناظرين	3371 : منادم	3131 : ممنونه	3131 : ممسوخ
3133 : منام	3134 : مناظم	3371 : منادمت	3131 : ممنوتيت	3131 : ممسوخه
3134 : منامه	3142 : مناع	3371 : منادمه	3041 : ممه ليق	3131 : ممسوس
3134 : منامى	3132 : مناعت	3371 : منادمين	3369 : ممهد	3131 : ممشا
3142 : منان	3133 : مناعف	3371 : منادى	3369 : ممهل	3130 : ممشاخانه
3142 : منانه	3371 : مناعمه	3133 : مناديل	3130 : ممهور	3131 : ممشوق
3371 : مناهبه	3133 : مناعى	3134 : منار	3130 : ممهوره	3131 : ممشى
3133 : مناهج	3371 : منافات	3229 : منارات	3369 : ممول	3370 : ممص
3133 : مناهل	3133 : منافذ	3229,3134 : مناره	3369 : مموه	3131 : ممصوص
3133 : مناهى	3371 : منافرات	3374,3134 : منازع	3369 : مموهات	3304 : ممضا
3133 : مناهيج	3371 : منافرت	3373 : منازعات	3369 : مموهه	3370 : ممضى
3373 : مناوبه	3371 : منافسات	3373 : منازعه	3370 : مميت	3370,3304 : ممطر
3373 : مناويه	3371 : منافست	3134 : منازل	3369 : مميز	3131 : ممطور
3373 : مناوحه	3371 : منافسه	3373 : مناسات	3130 : مميل	3131 : ممطول
3134 : مناور	3133 : منافع	3373 : مناسب	3228,3132 : من	3370 : مممكن
3373 : مناوله	3371 : منافق	3373 : مناسبات	3233 : من طرف الله	3370 : مممكنات
3373 : مناومه	3371 : مناقفانه	3373 : مناسبت	3133 : منائح	3130 : ممكور
3134 : منايا	3371 : مناقفه	3373 : مناسبه	3133 : منائر	3130 : ممكوره
3368,3134 : منبت	3371 : مناقفون	3372 : مناسخه	3132 : مناب	3369 : ممل
3374	3371 : مناقفين	3134 : مناسر	3133 : منابت	3369 : مملح
3374 : منبته	3371 : منافى	3134 : مناسك	3133 : منابر	3130 : مملحه
3229,3228 : منبر	3133 : منافيح	3134 : مناسم	3132 : منابع	3370 : مملس
3374 : منبسط	3133 : مناقب	3373 : مناشده	3134 : منات	3369 : مملك
3229 : منبض	3133 : مناقبينامه	3134 : مناشير	3142 : مناج	3130 : مملكت
3129 : منبع	3372 : مناقشات	3134 : مناص	3371 : مناجات	3130 : مملكتين
3374 : منبعس	3372 : مناقشه	3134 : مناصب	3133 : مناجل	3369 : ممله
3374 : منبغى	3372 : مناقصات	3372 : مناصحه	3133 : مناجم	3130 : مملوء
3134 : منبل	3372 : مناقصه	3373 : مناصره	3133 : مناجيق	3130 : مملوح
3375 : منبه	3372 : مناقض	3372 : مناصفه	3371 : مناح	3131 : مملوحت
3375 : منبهات	3372 : مناقضه	3372 : مناصفه	3133 : مناحت	3131 : مملوك
3375 : منبهبه	3372 : مناقلات	3134 : مناصه	3133 : مناخر	3131 : مملوكه
3134 : منبوذ	3372 : مناقله	3134 : مناظ	3133 : مناخر	3131 : مملوكيت
3134 : منبوش	3133 : مناكب	3373 : مناطحه	3133 : مناحس	3131 : مملول
3232 : منت	3372 : مناكحات	3134 : مناطق	3133 : مناحه	3131 : ممنوع
3233 : منتان	3372 : مناكحه	3374,3134 : مناظر	3133 : مناخ	3131 : ممنوعات
3380 : منتبه	3133 : مناكر	3374 : مناظرت	3133 : مناخر	3131 : ممنوعه
3381 : منتج	3372 : مناكرت	3374 : مناظره	3371 : منادات	3131 : ممنوعيت
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

3303 : مِمْبَار	3226 : مِلِيْتِيْرور	3124 : مِلِكوتِي	3121 : مِلْعَبِه	3223,3222 : مِلْح
3370 : مِمْتَاز	3127 : مِلِيْح	3124 : مِلِكوتِيَان	3222 : مِلْعَقَه	3365,3126 : مِلْحِد
3370 : مِمْتَازَه	3127 : مِلِيْحَه	3365,3124 : مِلِكِي	3222 : مِلْعَقَه تَرَاش	3365 : مِلْحِدَانَه
3370 : مِمْتَازِيْت	3127 : مِلِيْك	3365 : مِلِكِيْت	3122 : مِلْعَنْت	3365 : مِلْحِدِيْن
3370 : مِمْتَنْتَل	3127 : مِلِيْكَاَنَه	3365,3124 : مِلِكِيَه	3122 : مِلْعَنَه	3223 : مِلْحَفَه
3370 : مِمْتَحْن	3127 : مِلِيْكَه	3223,3124 : مِلل	3128 : مِلْعُوْب	3365 : مِلْحَق
3370 : مِمْتَحْنَه	3127 : مِلِيْكِي	3364 : مِلْمَع	3128 : مِلْعُوْن	3365 : مِلْحَقَات
3370 : مِمْتَد	3127 : مِلِيْكِيْت	3364 : مِلْمَعَات	3128 : مِلْعُوْنَه	3363 : مِلْحَم
3370 : مِمْتَدَه	3127 : مِلِيْل	3365 : مِلْمَه	3364 : مِلْفِي	3126 : مِلْحَمَه
3370 : مِمْتَرْج	3364 : مِلِيْن	3128 : مِلْمُوْس	3364 : مِلْفَق	3223 : مِلْحَه
3370 : مِمْتَرْجَه	3226,3225 : مِلِيَه	3128 : مِلْمُوْسَات	3364 : مِلْفَق	3126 : مِلْحُوْد
3370 : مِمْتَلِي	3227 : مِلِيُوْن	3125 : مِلْنِگ	3364 : مِلْفَقَه	3126 : مِلْحُوْظ
3370 : مِمْتَنْع	3129 : مِمَات	3123 : مِلَه كْن	3126 : مِلْفُوْحَه	3127 : مِلْحُوْظَات
3370 : مِمْتَنْعَات	3368 : مِمَائِل	3223 : مِلْهَات	3126 : مِلْفُوْظ	3126 : مِلْحُوْق
3370 : مِمْتَنْعَه	3368 : مِمَائِلْت	3223 : مِلْهَز	3126 : مِلْفُوْظَات	3223 : مِلْحِي
3369 : مِمْتَل	3368 : مِمَاْجَدَه	3365,3126 : مِلْهَم	3126 : مِلْفُوْظَه	3223 : مِلْحِيْت
3369 : مِمْتَلَه	3368 : مِمَاْجَحَه	3365 : مِلْهَمَه	3126 : مِلْفُوْف	3123,3121 : مِلْخ
3131 : مِمْتُوْن	3368 : مِمَاْذَق	3365 : مِلْهَمُوْن	3126 : مِلْفُوْفَاً	3363 : مِلْخَص
3368 : مِمْمَجِد	3368 : مِمَاْذَقَه	3126 : مِلْهُوْب	3126 : مِلْفُوْفَات	3123 : مِلْد
3368 : مِمْمَحْص	3368 : مِمَاْرَات	3126 : مِلْهُوْف	3224 : مِلْقَا	3123 : مِلْدَا
3130 : مِمْمُوْ	3368 : مِمَاْرَتَه	3126 : مِلْهُوْفَان	3224 : مِلْقَات	3123 : مِلْدُوْغ
3130 : مِمْمُوْص	3368 : مِمَاْرَسَات	3223 : مِلْهِي	3363 : مِلْقَب	3227 : مِلْزَاب
3369 : مِمْد	3368 : مِمَاْرَسْت	3125 : مِلْوَان	3224 : مِلْقَت	3368 : مِلْزَم
3369 : مِمْدَد	3368 : مِمَاْرَسَه	3364 : مِلْوُت	3363 : مِلْقَح	3368 : مِلْزَمَانَه
3129 : مِمْدُوْح	3368 : مِمَاْرَجَه	3367 : مِلْوُخِيَا	3127 : مِلْقُوْط	3368 : مِلْزَمَه
3129 : مِمْدُوْحَات	3368 : مِمَاْرَجَه	3367,3365 : مِلْوُخِيَه	3127,3123 : مِلْك	3129 : مِلْزُوْم
3129 : مِمْدُوْحَه	3368 : مِمَاْرَق	3367 : مِلْوُك	3365,3224	3129 : مِلْزُوْمِيْت
3129 : مِمْدُوْحِيْت	3368 : مِمَاس	3367 : مِلْوُكَاَنَه	3124 : مِلْك المُوْت	3126,3125 : مِلْس
3129 : مِمْدُوْحِيَه	3368 : مِمَاسَه	3367 : مِلْوُكِي	3364 : مِلْكَا	3128 : مِلْسَاء
3129 : مِمْدُوْد	3368 : مِمَاشَات	3129,3128 : مِلْوُل	3124 : مِلْكَات	3128 : مِلْسَان
3130 : مِمْر	3368 : مِمَاشْتِكَاْر	3128 : مِلْوُلَانَه	3035 : مِلْكَاْرِي	3364 : مِلْسِن
3228 : مِمْرَاض	3368 : مِمَاشْتِكَاْرَانَه	3128 : مِلْوُلَه	3124 : مِلْكَاَنَه	3128 : مِلْسُوْن
3369 : مِمْرَد	3368 : مِمَاْطَلَه	3128 : مِلْوُوم	3365 : مِلْكْت	3366 : مِلْصِق
3132 : مِمْرُوْج	3368 : مِمَال	3364 : مِلْوُون	3224 : مِلْكْدَاْر	3122 : مِلْصَه
3132 : مِمْرُوْجَه	3368 : مِمَاْطَلَه	3364 : مِلْوُونَه	3224 : مِلْكْدَاْرِي	3128 : مِلْصُوْق
3370 : مِمْسَحَه	3368 : مِمَالْفَه	3225 : مِلِي	3366 : مِلْكْتَاْمَه	3363 : مِلْطَف
3370,3369 : مِمْسِك	3129 : مِمَالِك	3129 : مِلِيَان	3124 : مِلْكَه	3363,3128 : مِلْطَفَه
3131 : مِمْسُوْح	3368 : مِمَاْنَعْت	3226 : مِلِيْت	3124 : مِلْكُوْت	3121 : مِلْعَب

3364,3123 : ملبس	3122 : ملازيب	3112 : مگرسه	3119 : مكمن	3362 : مكرى
3123 : ملبوس	3122 : ملاست	3112 : مگرکه	3119 : مكمنه	3119,3117 : مكمس
3123 : ملبوسات	3127 : ملاسه	3111 : مگس	3119 : مكموره	3361,3119 : مكمسب
3224 : ملت	3363 : ملاصق	3362 : مل	3119 : مكمون	3119 : مكمسبه
3366 : ملتتم	3363 : ملاصقه	3252,3121 : ملا	3361 : مكناء	3221 : مكمسحه
3366 : ملتتمه	3363 : ملاطف	3123,3121 : ملاء	3218 : مكنت	3361 : مكمسر
3366 : ملتيس	3363 : ملاطقات	3121 : ملائك	3218 : مكنتلو	3361 : مكمسره
3367 : ملتتم	3363 : ملاطفه	3125,3121 : ملائكه	3218 : مكنتلى	3361 : مكمسف
3366 : ملتجى	3363 : ملاطمه	3363 : ملائم	3218 : مكنسه	3361,3221 : مكمسفه
3366 : ملتجيان	3363,3121 : ملاعب	3362 : ملائمت	3361 : مكنف	3119 : مكمسوب
3366 : ملتجيه	3362 : ملاعبه	3362,3121 : ملابس	3119 : مكنوز	3119 : مكمسوبه
3366 : ملتتحف	3121 : ملاعق	3362 : ملابست	3119 : مكنوزه	3119 : مكمسور
3366 : ملتتحق	3121 : ملاعن	3362 : ملابسه	3119 : مكنوس	3119 : مكمسوره
3367 : ملتزم	3362 : ملاعنه	3121 : ملاجى	3119 : مكنون	3119 : مكمسوف
3367 : ملتزمانه	3121 : ملاعين	3222,3127 : ملاح	3119 : مكنى	3221 : مكمسشط
3367 : ملتزمه	3121 : ملاغم	3121 : ملاحات	3362,3361 : مكور	3120 : مكمسشوف
3367 : ملتزمين	3121 : ملافيح	3127 : ملاحان	3362 : مكوس	3120 : مكمسشوفه
3367,3366 : ملتصق	3251,3121 : ملاق	3222 : ملاحت	3121,3118 : مكوك	3121 : مكمسظوم
3366 : ملتف	3363 : ملاقات	3363 : ملاحد	3361 : مكوكب	3217 : مكمكب
3366 : ملتفت	3363 : ملاقى	3121 : ملاحده	3361 : مكوكبه	3217 : مكمكبى
3366 : ملتفتانه	3366 : ملاك	3363 : ملاحظت	3361 : مكون	3360 : مكمكر
3366 : ملتفه	3121 : ملال	3362 : ملاحظه	3361 : مكونات	3117 : مكمكفره
3366 : ملتقط	3121 : ملالت	3121 : ملاحف	3361 : مكونه	3360 : مكمكفن
3367,3366 : ملتقم	3363 : ملام	3363 : ملاحق	3221 : مكيال	3361 : مكمكفهر
3366 : ملتقمانه	3122,3035 : ملامت	3121 : ملاحم	3118 : مكيبث	3117 : مكمكفوف
3367,3366 : ملتقى	3122 : ملامتى	3127 : ملاحه	3118 : مكيدت	3117 : مكمكفول
3367 : ملتمس	3122 : ملامنيه	3127 : ملاحون	3118 : مكيده	3360 : مكمكلاء
3367 : ملتمسات	3122 : ملامخ	3127 : ملاحين	3361 : مكيس	3360 : مكمكلب
3367 : ملتسمانه	3363 : ملامسه	3122 : ملاذ	3361 : مكيف	3360 : مكمكلف
3367 : ملتسمين	3122 : ملامع	3364 : ملاذق	3361 : مكيفات	3360 : مكمكلفه
3367 : ملتتمع	3122 : ملامى	3364 : ملازم	3361 : مكيفه	3361 : مكمكليفت
3366 : ملتتهب	3122 : ملاميون	3364 : ملازمان	3118 : مكيل	3361 : مكمكلفين
3366 : ملتتهبه	3122 : ملان	3363 : ملازمت	3118 : مكيلات	3361 : مكمكلل
3366 : ملتتهف	3121 : ملاهى	3364 : ملازمتة	3118 : مكين	3119 : مكمكلوم
3367 : ملتوى	3363 : ملاومه	3364,3363 : ملازومه	3118 : مكينت	3361 : مكمكمل
3123 : ملجأ	3363 : ملايم	3364 : ملازومى	3119 : مكينه	3361 : مكممكلاً
3364 : ملجم	3363 : ملايمت	3364 : ملازومين	3121 : مكبول	3361 : مكممكمله
3364 : ملجى	3363 : ملاينت	3122 : ملازوه	3111 : مگر	3361 : مكممكملت
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

3217 : مكحال	3116 : مكاناً	3359 : مكابره	3296 : مقنطرات	3298,3031 : مقطعه
3359,3217 : مكحل	3116 : مكانت	3359 : مكابله	3296 : مقنطره	3198 : مقطه
3361 : مكحله	3116 : مكانس	3360,3117 : مكاتب	3296,3198 : مقنع	3031 : مقطوع
3118 : مكحول	3116 : مكانى	3360 : مكاتبات	3300	3031 : مقطوعاً
3362 : مكد	3360 : مكاوچه	3360 : مكاتبه	3300,3198 : مقنعه	3031 : مقطوعات
3360 : مكدر	3117 : مكايڊ	3360 : مكاتبه	3296 : مقنفذ	3031 : مقطوعه
3360 : مكدرانه	3360 : مكايده	3360 : مكاتمه	3296 : مقنن	مقعد : 3025,3013
3360 : مكدره	3360 : مكايسه	3117 : مكاتيپ	3296 : مقننات	3294,3027
3361 : مكذب	3360 : مكايله	3116 : مكاحل	3296 : مقننه	مقعر : 3294
3361,3121 : مكذبہ	3117 : مكاييل	3360 : مكاذبه	3295 : مقهر	مقعره : 3294
3121 : مكذوبه	3362 : مكب	3118 : مكار	3028 : مقهور	مقعریت : 3294
3362,3119 : مكر	3117 : مكبر	3359 : مكاررات	3028 : مقهوراً	3295 : مقفل
3362 : مكرأ	3360 : مكبره	3117 : مكارب	3028 : مقهورانه	3295 : مقفى
3218 : مكرام	3117 : مكبول	3117 : مكارم	3028 : مقهوريت	مقلاد : 3198
3218 : مكرب	3177,3120 : مكتب	3360 : مكارمه	3299 : مقوا	مقلب : 3198,3029
3361 : مكرر	3120 : مكتبى	3118,3117 : مكاره	3221 : مقال	3296,3217
3361 : مكرراً	3362 : مكتحل	3359 : مكارهه	3299 : مقور	3296 : مقلد
3361 : مكررات	3362 : مكترا	3118,3117 : مكارى	3299 : مقوس	3296 : مقلدانه
3361 : مكرره	3362 : مكترب	3360	3299 : مقول	3296 : مقلدين
3112 : مكرشمك	3362 : مكترى	3118 : مكاس	3032 : مقولات	3296 : مقلف
3362,3361 : مكرم	3362 : مكتسب	3117 : مكاسب	3032 : مقوله	3295 : مقلقل
3361 : مكرماً	3362 : مكتنسبات	3360 : مكاشحه	3032 : مقولى	3296 : مقلقله
3362 : مكرمانه	3362 : مكتنسبه	3360 : مكاشف	3299 : مقوى	3217 : مقلمه
3119 : مكرمت	3362 : مكتنفى	3360 : مكاشفات	3299 : مقينات	مقله : 3197,3196
3119 : مكرمتلو	3362 : مكتنن	3360 : مكاشفه	3032 : مقياً	3300,3198
3112 : مكرمك	3177,3120 : مكسوب	3359 : مكاعب	3221 : مقياس	3030 : مقلوب
3362,3361 : مكرمه	3120 : مكسوبات	3359 : مكافات	3029 : مقبت	مقلوبیت : 3030
3362 : مكرمین	3120 : مكسوبى	3359 : مكافئاً	3299 : مقيد	مقلوع : 3029
3362 : مكره	3120 : مكسوبف	3359 : مكافحه	3299 : مقيدات	3029 : مقلوعاً
3362 : مكرهاً	3120 : مكسوبوم	3359 : مكافل	3299 : مقيدده	3030 : مقلوم
3119 : مكرهت	3120 : مكسوبومات	3359 : مكافله	3299 : مقيددين	3030 : مقلومه
3119 : مكروب	3120 : مكسوبومه	3359 : مكافى	3028 : مقيره	مقمر : 3300
3119 : مكروبيت	3119 : مكث	3359 : مكالبه	3029 : مقيل	مقمره : 3300
3119 : مكرومت	3221 : مكنتار	3359 : مكالمات	3300 : مقيم	مقمعه : 3198
3119 : مكروه	3362 : مكنتر	3359 : مكالمه	3116 : مكائد	مقناتپيس : 3198
3119 : مكروهات	3362 : مكنتف	3359 : مكالمه نامه	3116 : مكائل	مقناتپيسى : 3198
3119 : مكروهه	3119 : مكنتفه	3116 : مكامن	3217 : مكائيل	مقناتپيسيت : 3198
3119 : مكروهيت	3221 : مكنتير	3116 : مكان	3359 : مكابرات	مقند : 3296
				مقنطر : 3296

مقروض : 3030	مقدسات : 3295	مقتدرين : 3301	مقامه : 3026	مقاتلات : 3298
مقروز : 3030	مقدسه : 3295	مقتدى : 3301	مقامى : 3026	مقاتله : 3298
مقرون : 3030	مقدم : 3294,3028	مقتر : 3302	مقانى : 3026	مقاتلون : 3298
مقرونييت : 3030	3300,3295	مقترب : 3301	مقاول : 3299,3027	مقادر : 3116,3025
مقرى : 3300	مقدما : 3295	مقترح : 3301	مقاولات : 3298	مقادم : 3025
مقزره : 3032	مقدمات : 3295	مقترض : 3301	مقاوله : 3298	مقادير : 3116,3025
مقسط : 3300,3297	مقدمانه : 3300	مقترن : 3301	مقاوله نامه : 3298	مقاذف : 3027
مقسطاً : 3297	مقدمه : 3294,3295	مقتصد : 3301	مقاولوى : 3298	مقارب : 3296
مقسم : 3297,3298	مقدوح : 3028	مقتصدان : 3301	مقاوم : 3299	مقاربت : 3296
3300	مقدوحه : 3028	مقتصر : 3300,3301	مقاومت : 3298	مقاربه : 3296
مقسى : 3297	مقدور : 3028	مقتضا : 3301	مقاومين : 3299	مقارضه : 3296
مقشر : 3298	مقدورات : 3028	مقتضى : 3301	مقاويات : 3299	مقارعه : 3296
مقشعر : 3300	مقذاف : 3199	مقتضيات : 3301	مقايسات : 3299	مقارن : 3296
مقشور : 3031	مقذوف : 3032	مقتضيه : 3301	مقايسه : 3299	مقارنت : 3296
مقص : 3026	مقر : 3026,3296	مقتطافات : 3301	مقايضه : 3299	مقاريص : 3117
مقصبه : 3030	3300	مقتطف : 3300,3301	مقبيب : 3294	مقاريص : 3117,3026
مقصد : 3030,3020	مقراص : 3218	مقتفا : 3301	مقبحه : 3027	مقاسات : 3297
مقصر : 3297,3298	مقراض : 3199,3218	مقتفى : 3301	مقير : 3028	مقاسم : 3297
3300	مقرانه : 3300	مقتل : 3031	مقيره : 3030	مقاسمه : 3297
مقصم : 3030	مقرب : 3297	مقتلع : 3301	مقبض : 3294	مقاص : 3027
مقصود : 3031	مقربان : 3297	مقتمق : 3031	مقبضه : 3027	مقاصد : 3027
مقصوده : 3031	مقربه : 3030	مقتور : 3031	مقبيل : 3294,3299	مقاصدار : 3027
مقصور : 3031	مقربون : 3297	مقتول : 3031	مقبيلان : 3300	مقاصر : 3027
مقصورت : 3031	مقربين : 3297	مقتولاً : 3031	مقبيلين : 3294,3300	مقاصكار : 3027
مقصوره : 3031	مقروح : 3297	مقتوله : 3031	مقبوح : 3028	مقاطر : 3027
مقصوص : 3031	مقروحات : 3297	مقتولين : 3031	مقبوحه : 3028	مقاطع : 3027
مقصوم : 3031	مقرر : 3297	مقتولى : 3302	مقبور : 3028	مقاطعات : 3298
مقصومه : 3031	مقررأ : 3297	مقحم : 3300	مقبوض : 3028	مقاطعه : 3298
مقصوميت : 3031	مقررات : 3297	مقدار : 3217,3221	مقبوضات : 3028	مقاعد : 3025
مقصى : 3300	مقرره : 3297	مقدام : 3217	مقبول : 3028	مقال : 3025
مقضى : 3032,3302	مقربين : 3297	مقدحه : 3217	مقبوله : 3028	مقالات : 3025
مقط : 3197	مقروض : 3300	مقدر : 3295	مقبوليت : 3028	مقالم : 3025
مقطب : 3298	مقراط : 3297	مقدرات : 3295	مقت : 3031	مقاله : 3025
مقطر : 3298	مقراطين : 3297	مقدرانه : 3295	مقتبس : 3301	مقاليد : 3025
مقطرات : 3298	مقرع : 3198,3297	مقدرت : 3028	مقتبسات : 3301	مقام : 3025
مقطره : 3298	مقرمه : 3019,3030	مقدرة : 3295	مقتبسين : 3301	مقامت : 3025
مقطع : 3031,3199	3199	مقدرين : 3295	مقتدا : 3301	مقامر : 3296
3298	مقرون : 3297	مقدس : 3295	مقتدر : 3301	مقامرہ : 3296
مقطعات : 3298	مقرنس : 3296,3297			
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

3109 : مقفور	3354 : مفسده	مفر : 3109,3108	مفتري : 3355	مفاد : 3214,3352
3352 : مفكر	3354 : مفسدين	3214	مفتريات : 3355	مفادات : 3352
3352 : مفكره	3353 : مفسر	مفراط : 3109	مفتش : 3353	مفارش : 3108
3352 : مفكهه	3353 : مفسران	مفراغ : 3109	مفتصد : 3354	مفارغ : 3108
3109 : مفكوره	3353 : مفسره	مفرت : 3109	مفتضح : 3354	مفارق : 3108,3273
3109 : مفكوروى	3353 : مفسرين	مفرج : 3353,3352	مفتعل : 3354	3352
3109 : مفكوك	3110 : مفسقه	مفرح : 3353	مفتقر : 3355	مفارقات : 3273
3353 : مفلج	3110 : مفسوخ	مفرحات : 3353	مفتل : 3353	مفارقت : 3352
3353 : مفلج	3110 : مفسوخه	مفرد : 3109,3353	مفتلت : 3355	مفازه : 3108,3352
3354 : مفلحانه	3110 : مفسوخيت	3354	مفتله : 3214	مفاسد : 3108
3354 : مفلحون	3110 : مفسوء	مفردات : 3354	مفتن : 3353	مفاصل : 3108
3354 : مفلحين	3273 : مفضح	مفرز : 3214,3354	مفتوت : 3110	مفاصله : 3273
3354,3352 : مفلس	3005,3110 : مفصل	مفرزات : 3354	مفتوح : 3110	مفاض : 3273,3352
3354 : مفلساً	3273	مفرزه : 3354	مفتوحه : 3110	مفاضله : 3273
3354 : مفلسان	3273 : مفصلاً	مفرش : 3109,3214	مفتوحيت : 3110	مفاعمه : 3273,3352
3354 : مفلسه	3273 : مفصله	3352	مفتور : 3110	مفالح : 3108
3354 : مفلسين	3005 : مفصلى	مفرشه : 3214	مفتورانه : 3110	مفالميس : 3108
3354 : مفلق	3110 : مفصود	مفرط : 3273,3353	مفتوره : 3110	مفاهمه : 3352
3109 : مفلوج	3214 : مفضال	3354	مفتوريت : 3110	مفاهيم : 3108
3109 : مفلوجاً	3273 : مفضح	مفرطانه : 3354	مفتوق : 3110	مفاوز : 3108
3109 : مفلوك	3110 : مفضحه	مفرطه : 3354	مفتول : 3110	مفاوض : 3352
3109 : مفلول	3273 : مفضض	مفرغ : 3352,3353	مفتون : 3110	مفاوضتاً : 3352
3175 : مفن	3214,3273 : مفضل	3354	مفتونانہ : 3110	مفاوضه : 3352
3354 : مفنى	3273 : مفضله	مفرغه : 3354	مفتونيت : 3110	مفت : 3354
3352 : مفهم	3110 : مفضول	مفرق : 3109,3352	مفتنى : 3355	مفتاح : 3214
3108 : مفهوم	3355 : مفضى	3353	مفجر : 3214,3352	مفتت : 3353
3109 : مفهومييت	3273 : مفطر	مفروز : 3110	مفجع : 3352	مفتنتات : 3353
3109 : مفهوميه	3110 : مفطور	مفروش : 3109	مفحش : 3353	مفتح : 3110,3353
3353 : مفوض	3110 : مفطوم	مفروضات : 3109	مفحوم : 3352,3273	3355
3353 : مفوضه	3352 : مفعم	مفروضه : 3110	3353	مفتخر : 3355
3353 : مفبض	3110 : مفعول	مفروغ : 3109	مفحوم : 3108	مفتخرانه : 3355
3299 : مقى	3110 : مفعوله	مفروق : 3109	مفخر : 3108	مفتدى : 3355
3024 : مقابح	3353 : مقق	مفروك : 3109	مفخرت : 3108	مفترا : 3355
3116,3024 : مقابر	3109 : مققد	مفزع : 3353	مفخص : 3108	مفتتح : 3355
3294 : مقابل	3353,3352 : مققر	3110	مفخم : 3273,3352	مفتتحش : 3355
3294 : مقابلتاً	3109 : مققرت	3354	مفد : 3353	مفتتحص : 3355
3294 : مقابله	3109 : مققود	مفسدانه : 3354	مفده : 3353	مفتتحصه : 3355
3298,3027 : مقاتل	3109 : مققوديت	3110	مفدت : 3355	مفتتحق : 3355

3274,3006 : مغلظه	3214 : مغزلى	3276 : مغتدى	3275 : مغازله	3268 : معوجه
3275,3006 : مغلق	3008 : مغزى	3275 : مغترب	3006 : مغازى	3268 : معوذ
3275 : مغلقات	3008 : مغزينه	3276 : مغترف	3006 : مغاسل	3268 : معوذات
3275 : مغلقيت	3214,3007 : مغسل	3276 : مغترق	3274 : مغاشيانه	3268 : معوذتان
3275 : معلم	3007 : مغسول	3276 : مغتسل	3275 : مغاضبه	3268 : معوذتين
3009 : مغلوب	3007 : مغسوله	3276 : مغتصب	3111,3006 : مغافر	3268 : معوق
3009 : مغلوباً	3010 : مغشوش	3276 : مغتمز	3111,3006 : مغاك	3243 : معول
3009 : مغلوبانه	3010 : مغشوشات	3276 : مغتمم	3111,3006 : مغاكجه	3083 : معون
3009 : مغلوبيت	3010 : مغشوشه	3008,3006 : مغدور	3275 : مغال	3083 : معونت
3009 : مغلوق	3010 : مغشوشيت	3008,3006 : مغدوره	3111 : مغالب	3083 : معونه
3006 : مغلول	3274,3007 : مغشى	3006 : مغدوريت	3274 : مغالبه	3244 : معيار
3275,3274 : مغلى	3276	3009	3274 : مغالطات	3269,3023 : معيب
3274 : مغليه	3007 : مغشياً	3274 : مغدى	3274 : مغالطه	3269 : معيبات
3275,3274 : مغمد	3007 : مغشيانه	3274 : مغديه	3274 : مغالطه	3024 : معيت
3007 : مغمود	3274 : مغشيه	3275 : مغذى	3111 : مغالقي	3293 : معيد
3007 : مغمور	3007 : مغصوب	3010,3007 : مغرب	3274 : مغامره	3294 : معير
3007 : مغموريت	3007 : مغصوبه	3010,3007 : مغربى	3274 : مغامزه	3024 : معيشت
3009	3276 : مغضب	3274 : مفرد	3006 : مغامض	3024 : معيشتگاه
3007 : مغموز	3008 : مغضبه	3007 : مغرز	3006 : مغانم	3293 : معيل
3009 : مغموم	3008 : مغضوب	3007 : مغرس	3006 : مغانى	3269,3024 : معين
3009 : مغموماً	3008 : مغضوباً	3275,3274 : مغرق	3274 : مغاوره	3293
3009 : مغمومانه	3008 : مغضوبين	3007 : مغرم	3111 : مغاول	3269 : معينات
3009 : مغموميت	3196 : مغطس	3020,3010 : مغرور	3274 : مغايب	3293,3269 : معينه
3007 : مغنم	3008 : مغطوس	3010 : مغروراً	3274 : مغايبات	3269 : معينيت
3275,3274 : مغنى	3274 : مغطى	3010 : مغرورانه	3275,3274 : مغايبه	3089 : معيوب
3274 : مغنيه	3274 : مغطيه	3010 : مغروريت	3275,3274 : مغاير	3090 : معيوباً
3214 : مغول	3214 : مغفر	3007 : مغروس	3274 : مغايرت	3090 : معيوبات
3006 : مغيب	3009 : مغفرت	3007 : مغروسه	3275 : مغايره	3273 : مغ
3275 : مغيث	3214 : مغفرى	3007 : مغروض	3274 : مغايلان	3006 : مغائر
3108 : مغائل	3275 : مغفل	3007 : مغروق	3275 : مغبجه	3006 : مغابن
3108 : مغاتيح	3275 : مغفله	3007 : مغروفه	3275 : مغير	3274 : مغابنه
3108 : مغاتير	3009 : مغفور	3007 : مغروفين	3006 : مغبط	3274 : مغادرت
3352 : مغاجات	3214 : مغفير	3007 : مغريس	3006 : مغبن	3006 : مغارات
3352 : مغاجه	3275 : مغكده	3010 : مغز	3006 : مغبوط	3006 : مغارب
3108 : مغاحص	3009,3008 : مغل	3008 : مغزا	3008,3006 : مغبون	3006 : مغارس
3352,3108 : مغاخر	3275,3274,3196	3010 : مغزدار	3008,3006 : مغبونيت	3006 : مغارم
3352 : مغاخرت	3214 : مغلاق	3010 : مغزدارى	3275 : مغتاريت	3008,3006 : مغاره
3352 : مغاخره	3274 : مغلط	3214 : مغزل	3276 : مغتدى	3111,3006 : مغازل

3041 : معلومیه	3032 : معقول	3238,3069 : معصره	3062 : معرکه	3002 : معدنی
3265 : معلى	3032 : معقولات	3267 : معصفر	3067 : معرور	3003 : معدنیات
3266 : معما	3032 : معقولیت	3075 : معصور	3067 : معروش	3003 : معدنیه
3227 : معمار	3032 : معقوم	3074 : معصوم	3067 : معروض	3003 : معدنیون
3227 : معماران	3029 : معقید	3074 : معصومانه	3067 : معروضات	3212 : معده
3227 : معماریشی	3029 : معقیس	3074 : معصومه	3067 : معروف	3004 : معدود
3227 : معمارى	3028 : معكس	3074 : معصومیت	3067 : معروفات	3004 : معدودات
3228,3227 : معماریه	3032 : معكوس	3071 : معصیت	3067 : معروفیت	3004 : معدوده
3266 : معمر	3032 : معكوساً	3246 : معضاد	3067 : معرى	3004 : معدودیت
3266 : معمره	3032 : معكوسه	3272 : معضل	3267 : معریه	3005 : معدول
3266 : معمرین	3032 : معكوسیت	3273 : معضلات	3294,3090 : معز	3005 : معدوم
3266 : معمم	3293 : معل	3272 : معضله	3269 : معزز	3005 : معدومیات
3043 : معمور	3035 : معلات	3207 : معطار	3269 : معزلاً	3005 : معدومیت
3043 : معموره	3275 : معلاق	3268 : معطر	3095 : معزول	3213 : معدوی
3043 : معموریت	3036 : معلف	3268 : معطس	3095 : معزولاً	3213 : معدویه
3042 : معمول	3265 : معلق	3268 : معطش	3095 : معزولان	3246 : معذار
3042 : معمولات	3265 : معلقات	3328,3322 : معطوق	3095 : معزولیت	3335,3269 : معذب
3043	3265 : معلقه	3322 : معطقه	3095 : معزولین	3269 : معذبه
3266 : معمى	3265 : معلقیت	3268 : معطل	3070 : معسرت	3269 : معذر
3266 : معمیات	3265 : معلل	3082 : معطوف	3267,3070 : معسره	3091 : معذرت
3048 : معناً	3265 : معلله	3082 : معطوق	3267 : معسکر	3269 : معذل
3266 : معنیر	3265 : معلم	3082 : معطوقه	3267 : معسل	3095 : معذور
3052,3051 : معند	3302	3328,3321 : معطى	3075 : معسور	3095 : معذوریت
3266	3265 : معلمات	3325 : معطیات	3075 : معسورات	3234 : معراج
3266 : معنف	3266 : معلمخانه	3334,3269 : معظم	3241 : معشاب	3234 : معراجنامه
3266 : معنون	3266 : معلمه	3334,3269 : معظلمات	3241 : معشار	3234 : معراجیه
3048 : معنوی	3266 : معلمین	3269 : معظمه	3268,3076 : معشر	3235 : معراض
3048 : معنویات	3302 : معلن	3005 : معفو	3076 : معشر شناس	3311,3267 : معرب
3048 : معنویت	3040 : معلول	3005 : معفون	3076 : معشرى	3267 : معریه
3048 : معنویه	3040 : معلولاً	3265 : معقب	3076 : معشریت	3236,3062 : معرج
3048 : معنویون	3040 : معلولیت	3265 : معقبات	3077 : معشقییت	3267,3061 : معرض
3051,3043 : معنى	3040 : معلولین	3265 : معقبین	3077 : معشوق	3311
3051 : معنیدار	3040 : معلوم	3265,3024 : معقد	3077 : معشوقه	3267,3062 : معرف
3051 : معنیدارانہ	3040 : معلومات	3265 : معقده	3067 : معص	3267 : معرفان
3015 : معهد	3041 : معلوماتدار	3028 : معقل	3238 : معصار	3063 : معرفت
3022 : معهود	3041 : معلوماتفروش	3028 : معقلی	3238 : معصال	3267,3063 : معرفه
3022 : معهوده	3041,3040 : معلومه	2995 : معقه	3238 : معصام	3267 : معرق
3333,3268 : معوج	3041 : معلومیت	3031 : معقود	3238,3069 : معصر	3062 : معرك

3327 : معتكس	3263,2996 : معبد	3265 : معالجه	2996 : معاش	2995 : معاً
3327 : معتكف	,3211,2996 : معبر	2995 : معالف	2996 : معاشات	3211,3132 : معاء
3327 : معتكفين	3263	2995 : معالم	3267,2996 : معاشر	2995 : معائش
3327 : معتل	3263 : معبرين	2995 : معالى	3268 : معاشران	3211 : معائى
3327 : معتله	2997 : معبود	2995 : معامع	3267 : معاشرت	3211 : معائيه
3327 : معتمد	2997 : معبوده	3266 : معامل	3267 : معاشق	2994 : معاب
3327 : معتمر	3322 : معتاد	3266 : معاملات	3267 : معاشقه	2994 : معابد
3327 : معتمل	3322 : معتاداً	3266 : معامله	3267 : معاصات	2995 : معابر
3327 : معتنا	3322 : معتاده	2995 : معان	3267,2996 : معاصر	2995 : معاييد
3327 : معتنق	3322 : معتادى	3266 : معانات	3267 : معاصرت	3268 : معاتب
3327 : معتنى	3322 : معتاديه	3266 : معاند	3267 : معاصره	3268 : معاتبه
3082 : معنوه	3326 : معتبر	3266 : معاندانه	3267 : معاصرين	3096,2995 : معاد
3082 : معنوهانه	3326 : معتبرات	3266 : معانده	3267,2996 : معاصى	3263
3082 : معنوهه	3326 : معتبران	3266 : معانق	3267 : معاصيه	3263 : معادات
3270,3263 : معجب	3326 : معتبره	3266 : معانقه	3269 : معاضد	3263 : معادل
3270 : معجبه	3326 : معتبريت	2995 : معانى	3263,3269 : معاضدت	3263 : معادلات
3271,3212 : معجز	3326,3324 : معتد	3264 : معاهات	3269	3263 : معادلت
3271,3263 : معجز	3327 : معتدل	3264,2995 : معاهد	3268 : معاطات	3263 : معادله
3271 : معجزات	3327 : معتدلانه	3264 : معاهدات	2996 : معاطر	2995 : معادن
3271,3263 : معجزه	3327 : معتدله	3264 : معاهدنامه	2996 : معاطف	2995 : معاديات
3271 : معجزوى	3328 : معتذر	3264 : معاهده	3269 : معاظله	2995 : معادين
3263,2998 : معجل	3328 : معتذرانه	3264 : معاهدين	2996 : معاظم	2996 : معاذ
3263 : معجلاً	3327 : معتز	3268 : معاود	3263 : معاف	2996 : معاذالله
3263 : معجلات	3327 : معترض	3268 : معاودت	3264 : معافات	3269 : معاذره
3263 : معجلانه	3328,3327 : معترضه	3268 : معاوضه	3264 : معافگاه	2996 : معاذير
3263 : معجله	3328 : معترضين	3268 : معاوضه	3264 : معافنامه	3266,2995 : معار
3263 : معجليت	3327 : معتترف	2996 : معاول	3264 : معافيت	2995 : معارج
3270 : معجم	3328 : معتزل	3268,2996 : معاون	3265 : معاقب	3267 : معارض
2998 : معجون	3328 : معتزله	3268 : معاونات	3265 : معاقبه	3266,3061 : معارضه
,3263,3211 : معد	3328 : معتزم	3268 : معاونت	3265,2995 : معاقد	3267 : معارضين
3293	3328 : معتزى	3268 : معاونه	3265 : معاقده	2995 : معارف
3263 : معدد	3328 : معتسف	2996 : معايب	2995 : معاقل	3267 : معارفه
3263,3004 : معدل	3328 : معتشى	3268 : معايده	3265 : معاقله	2995 : معارك
3004,3002 : معدلت	3324 : معتصم	3269 : معايره	3265 : معاقلوى	3267 : معاركات
3263 : معدله	3326 : معتضب	2996 : معايش	2995 : معاك	3267 : معاركه
3273 : معدم	3327 : معتقد	3269 : معاين	2995 : معاكيس	2995 : معارى
3002 : معدن	3327 : معتقدات	3269,3268 : معاينه	3265 : معالج	2996 : معاريض
3003 : معدنقرمز	3327 : معتقل	3269 : معاينه خانه	3265 : معالجات	3267 : معاسره

مظاهر : 3189,3090 3464,3334 مظاهرت : 3464,3334 مظاهى : 3334 مظروف : 3094 مظروفاً : 3094 مظروفات : 3094 مظفار : 3208 مظفر : 3334 مظفراً : 3334 مظفرانه : 3334 مظفريت : 3334 مظل : 3090 مظلم : 3335 مظلمانه : 3335 مظلمه : 3093 مظله : 3093,3091 مظلوم : 3093 مظلوماً : 3094 مظلومانه : 3093 مظلومه : 3093 مظلوميت : 3094 مظلومين : 3094 مظمحل : 3335 مظنه : 3093,3091 مظنون : 3094 مظنونين : 3094 مظهر : 3092 مظهريت : 3092 مع : 2994 مع الاسف : 2995 مع التأسف : 2996 مع الممنونيه : 2995 مع ذلك : 2996 مع زياده : 2996 مع عائله : 2995 مع مافيه : 3041 مع هذا : 2995	مطلوبك : 3081 مطلول : 3081 مطلى : 3322 مطمئن : 3329 مطمار : 3208 مطمث : 3322 مطمح : 3081 مطمع : 3081 مطمعه : 3081 مطمور : 3081 مطموره : 3081 مطموس : 3081 مطموع : 3081 مطنطن : 3322 مطهر : 3322 مطهره : 3080,3207 3322,3242 مطهريت : 3322 مطواع : 3208 مطوس : 3325 مطوف : 3325 مطوق : 3325 مطوقه : 3325 مطول : 3325 مطولات : 3325 مطوله : 3325 مطوى : 3082 مطويّاً : 3083 مطيب : 3325 مطيباً : 3326 مطيبون : 3326 مطيبين : 3326 مطيع : 3328 مطيعه : 3328 مطيه : 3080 مطائن : 3090 مظالم : 3091,3189	مطروح : 3082 مطرود : 3082 مطروديت : 3082 مطرودين : 3082 مطروش : 3082 مطروق : 3082 مطرى : 3323 مطريت : 3079 مطعام : 3242,3207 مطعمان : 3207 مطعم : 3078,3322 3328 مطعن : 3078 مطعه : 3079 مطعوم : 3082 مطعومات : 3082 مطعون : 3082 مطعوناً : 3082 مطفا : 3080 مطفف : 3322 مطفو : 3080 مطفوآت : 3080 مطفى : 3328 مطقب : 3080 مطل : 3080 مطلا كارى : 3322 مطلاق : 3208 مطلب : 3081 مطلبه : 3081 مطلبسم : 3322 مطلع : 3080,3329 مطلق : 3322,3328 مطلقاً : 3329 مطلقاً : 3329 مطلقه : 3322,3328 مطلقيت : 3329 مطلوب : 3081 مطلوبات : 3081	مطآن : 3207 مظاهر : 3078,3322 مظاهره : 3322 مطاوع : 3325 مطاواعت : 3325 مطاوله : 3325 مطاوى : 3079,3174 مطايا : 3079 مطايبات : 3325 مطايبه : 3325 مطبخ : 3079,3328 مطبصر : 3322 مطبق : 3322,3326 مطبقه : 3326 مطبوخ : 3079 مطبوخات : 3079 مطبوع : 3079 مطبوعات : 3079 مطبوعه : 3079 مطحن : 3207 مطحه : 3207 مطحوم : 3080 مطحون : 3080 مطر : 3078 مطراب : 3208 مطران : 3082 مطرب : 3329 مطريان : 3329 مطرح : 3081,3323 مطرد : 3323,3329 مطرداً : 3323,3329 مطرده : 3329 مطرز : 3323 مطرف : 3323 مطرق : 3081,3208 مطرقه : 3004,3005 3208 مطره : 3078	مطائف : 3078 مطائن : 3078 مطايخ : 3077,3172 مطايح : 3077,3172 مطابق : 3322 مطابقت : 3321 مطايبيخ : 3077 مطارح : 3079 مطارحات : 3322 مطارحه : 3322 مطارد : 3079 مطارادات : 3323 مطارده : 3323 مطارق : 3079,3174 مطاره : 3078 مطاع : 3321 مطاعم : 3078 مطاعمه : 3321 مطاعن : 3078 مطاعه : 3321 مطاعيم : 3078 مطاعين : 3078 مطاف : 3078,3322 مطال : 3082 مطالب : 3078,3173 مطالبات : 3322 مطايه : 3322 مطالع : 3173,3322 3419 مطالعات : 3419 مطالعه : 3419 مطالعه خانه : 3419 مطالعين : 3322,3419 مطاله : 3082 مطالى : 3078 مطاليل : 3078 مطامح : 3078 مطامر : 3078
--	---	---	---	---

3091 : مضض	3335 : مضارعت	3072 : مصنوعات	3313 : مصفى	3315 : مصرح
3336 : مضطجع	3334 : مضاعف	3314 : مصهرج	3205 : مصقال	3315 : مصرحاً
3336 : مضطجعاً	3334 : مضاف	3206,3075 : مصوات	3205 : مصقالى	3315 : مصرحه
3336 : مضطر	3334 : مضافات	3074 : مصوبه	3071 : مصقت	3315,3073 : مصرع
3336,3318 : مضطرب	3090,3000 : مضاق	3316 : مصوت	3071 : مصقل	3317,3073 : مصرف
3336 : مضطرم	3189 : مضامير	3315 : مصور	3205,3071 : مصقله	3316 : مصره
3318 : مضطربانه	3189,3091 : مضامين	3315 : مصوران	3072 : مصقول	3073 : مصروع
3334 : مضضع	3334 : مضاهات	3315 : مصورانه	3314 : مصقى	3073 : مصروف
3095 : مضعوف	3091,3090 : مضايق	3315 : مصوره	3072 : مصل	3073 : مصروفه
3092,3003 : مضغ	3190	3315 : مصورين	3314 : مصلا	3073 : مصروفى
3335 : مضغه	3465 : مضايقه	3074 : مصوغ	3317,3072 : مصلاق	3073 : مصروفيت
3092 : مضغوط	3091 : مضبطه	3075 : مصون	3314 : مصلب	3206 : مصرى
3093 : مضق	3091 : مضبوط	3075 : مصونيت	3317 : مصلح	3073 : مصريف
3273 : مضل	3091 : مضبوطات	3316 : مصيب	3317 : مصلحانه	3318 : مصطار
3272 : مضلع	3091 : مضبوطه	3316 : مصيبت	3072 : مصلحت	3317 : مصطبر
3334 : مضلفه	3272,3091 : مضجر	3316 : مصيبه	3072 : مصلحتگذار	3206,3073 : مصطبه
3334 : مضلل	3335	3206 : مصيد	3317 : مصلحه	3315 : مصطبح
3273,3000 : مضله	3091,3001 : مضجع	3206 : مصيده	3317 : مصلحون	3315 : مصطحه
3210 : مضمار	3272,3003 : مضحك	3070 : مصير	3317 : مصلحين	3318 : مصطرف
3336 : مضمر	3272 : مضحكات	3070 : مصيف	3093,3072 : مصلق	3318 : مصطف
3336 : مضمرات	3272 : مضحكه	3316 : مصيقل	3072 : مصلوب	3318 : مصطفوى
3336 : مضمره	3175 : مضخار	3316 : مصيقله	3072 : مصلوباً	3318 : مصطفويه
3094 : مضمضه	3335,3189 : مضر	3335,3272 : مضئى	3072 : مصلوبيت	3318 : مصطفى
3094 : مضوموم	3210 : مضراب	3000 : مضاً	3314,3072 : مصلبى	3073 : مصطكى
3094 : مضومون	3091 : مضرات	3090 : مضاء	3072 : مصلبيه	3318 : مصطلاح
3094 : مضونوك	3210 : مضراق	3189 : مضائق	3317,3314 : مصمت	3318 : مصطلاحات
3095 : مضوفه	3094,3004 : مضرب	3189,3090 : مضابط	3205 : مصمئل	3318 : مصطلاحى
3189,3000 : مضى	3211	3090 : مضاجر	3317 : مصمئللق	3318 : مصطلى
3335,3272 : مضيبه	3004 : مضرب باز	3090 : مضاجع	3205 : مصمئللق	3074 : مصطوب
3211 : مضبياع	3004 : مضربه	3104,3000 : مضاحك	3314 : مصمم	3204 : مصعاد
3093 : مضير	3091 : مضرت	3334 : مضاد	3315,3072 : مصنع	3312,3068 : مصعد
3093 : مضير	3335 : مضره	3334 : مضاده	3315,3072 : مصنعه	3313 : مصغر
3093 : مضيرض	3094,3004 : مضروب	3091 : مضار	3315 : مصنف	3159,3068 : مصف
3335 : مضيع	3004 : مضروب فيه	3091,3001 : مضارب	3315 : مصنفات	3238,3204 : مصفات
3335,3093 : مضيف	3004 : مضروبات	3272,3190	3315 : مصنفان	3204 : مصفاح
3093 : مضيفه	3094	3272 : مضاربات	3315 : مصنفه	3313 : مصفر
3335,3272 : مضيق	3094,3004 : مضروبين	3272 : مضاربات	3315 : مصنفين	3313 : مصفف
3335 : مضيل	3095 : مضرور	3272 : مضاربه	3072 : مصنوع	3070 : مصفوف
3093 : مضيم	3095,3004 : مضروس	3334 : مضارع		
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

3312 : مصبغ	3315 : مصارع	3242 : مشياع	3241 : مشمعه	3415 : مشفقانه
3069 : مصبورت	3315 : مصارعه	3170,3169 : مشييت	3170 : مشمول	3415 : مشفقه
3069 : مصبوع	3069 : مصارف	3170 : مشيخت	3170 : مشمولات	3169 : مشفوع
3069 : مصبوع	3069 : مصارفات	3415,3170 : مشيد	3170 : مشموله	3170 : مشق
3318 : مصتصبأ	3069 : مصارى	3415 : مشيده	3170 : مشموم	3167 : مشقت
3313 : مصصح	3069 : مصاريف	3418,3415 : مشير	3171 : مشمومات	3170 : مشققانه
3313 : مصصحه	3069 : مصارين	3416 : مشيران	3414 : مشنف	3170,3077 : مشقوق
3313 : مصصحين	3069 : مصاطب	3416 : مشيرانه	3168 : مشه	3170 : مشك
3316,3313 : مصصحف	3160 : مصاعد	3416 : مشيرى	3413 : مشهاهدين	3241 : مشكات
3070 : مصصوب	3312 : مصاعره	3416 : مشيرت	3415,3169 : مشهد	3170 : مشكچه
3070 : مصصوبأ	3391 : مصاغ	3170 : مشيمه	3169 : مشهر	3170 : مشكدر
3069 : مصصخد	3068 : مصاف	3170 : مشيمى	3169 : مشهود	3416,3414 : مشكك
3313 : مصصخر	3313 : مصافات	3172 : مشيوم	3169 : مشهودات	3414 : مشككه
3071 : مصصخره	3313 : مصافحه	3068 : مصص	3169 : مشهور	3416,3414 : مشكل
3314 : مصصخن	3313 : مصافحه	3068 : مصائف	3169 : مشهورات	3416 : مشكل پسندان
3214 : مصد	3068 : مصاق	3312 : مصاب	3169 : مشهوره	3416 : مشكل پسندانه
3313,3070 : مصدار	3160 : مصاقل	3312 : مصابرت	3169 : مشهوم	3416 : مشكلات
3070 : مصدارى	3314 : مصال	3312 : مصابره	3169 : مشهون	3416 : مشكلپسند
3070 : مصداريت	3160,3069 : مصالغ	3313 : مصاييت	3242 : مشواذ	3416,3414 : مشكله
3074,3070 : مصداريه	3393,3314	3159 : مصاييح	3242 : مشوارگاه	3170 : مشكو
3204 : مصداق	مصالحات : 3314,	3312 : مصايين	3242 : مشواره	3170 : مشكور
3073 : مصدر	3392	3314 : مصاحب	3172 : مشورت	3170 : مشكوره
3313,3070 : مصدع	3392,3314 : مصالحه	3313 : مصاحبات	3242 : مشورگاه	3170 : مشكوك
3204 : مصدغه	3069 : مصاله	3314 : مصاحبان	3415 : مشوش	3170 : مشكوكات
3313 : مصدق	3160 : مصام	3313 : مصاحبت	3415 : مشوشات	3170 : مشكوكيت
3313 : مصدقانه	3160 : مصامت	3314,3313 : مصاحبه	3415 : مشوشه	3170 : مشكول
3204 : مصدقيت	3160 : مصامع	3160,3068 : مصاحف	3415 : مشوشيت	3416,3415 : مشگ
3070 : مصدور	3069 : مصان	3313 : مصادات	3415 : مشوق	3169 : مشگل
3070 : مصدوع	3069 : مصانى	3391 : مصادات	3415 : مشوقه	3416,3415 : مشگين
3070 : مصدوق	3313 : مصاهرت	3391 : مصادره	3415 : مشوقين	3170,3077 : مشلح
3070 : مصدوقه	3392	3391,3313 : مصادف	3415 : مشوك	3414 : مشلل
3070 : مصدوم	3313 : مصاهره	3391,3313 : مصادقت	3418 : مشوكه	3416 : مشمتر
3204,3069 : مصر	3314 : مصاهى	3391,3313 : مصادفه	3242 : مشول	3416 : مشمتره
3316,3205	3315 : مصاوله	3313 : مصادقت	3321 : مشولتى	3319 : مشماع
3316 : مصراً	3316 : مصابجه	3391 : مصادات	3242 : مشولى	3414 : مشمت
3206 : مصراع	3316 : مصايفه	3391 : مصادمه	3172 : مشوم	3414 : مشمس
3206 : مصران	3204 : مصباح	3315 : مصارحة	3172 : مشى	3241,3207 : مشمش
3316 : مصرانه	3238,3069 : مصبغ	3315 : مصارحه	3172 : مشياً	3319 : مشمع

مشروبات : 3171	مشجر : 3414,3168	مشتجى : 3320	مشاق : 3167	مشابهت : 3412
مشروتاً : 3171	مشجره : 3168	مشند : 3417	مشاقات : 3413	مشابهه : 3412
مشروح : 3171	مشجوج : 3168	مشنده : 3417	مشاقت : 3413	مشات : 3417
مشروحات : 3171	مشجوع : 3168	مشترك : 3418	مشاكل : 3413	مشائقات : 3413
مشروحه : 3171	مشحط : 3241	مشتركا : 3418	مشاكله : 3413	مشائمه : 3413
مشروط : 3171	مشخص : 3413	مشترکه : 3418	مشام : 3168	مشاتى : 3168
مشروطه : 3171	مشخصات : 3413	مشترکين : 3418	مشامت : 3169	مشاجر : 3167
مشروطى : 3171	مشخصه : 3413	مشترى : 3418,3417	مشاهد : 3412,3167	مشاجرات : 3412
مشروطيت : 3171	مشد : 3169	مشتريلنمک : 3418	3413	مشاجره : 3412
مشروع : 3171	مشدد : 3414	مشترن : 3418,3321	مشاهدات : 3412	مشار : 3413
مشروعات : 3171	مشدده : 3414	مشتعل : 3417	مشاهده : 3412	مشاراليه : 3413
مشروعه : 3171	مشدود : 3168	مشتعغل : 3417	مشاهر : 3167	مشاراليها : 3413
مشروعيت : 3171	مشدوده : 3168	مشتنق : 3417	مشاهرت : 3412	مشارب : 3168
مشروم : 3171	مشدوه : 3168	مشتنقات : 3417	مشاهره : 3412	مشاريه : 3413
مشط : 3320	مشرات : 3242	مشتنقان : 3417	مشاهره : 3412	مشارز : 3413
مشطر : 3415,3413	مشراط : 3207	مشتنقانه : 3417	مشاهير : 3167	مشارزه : 3413
مشطه : 3320	مشراق : 3207	مشتنقه : 3417	مشاوب : 3168	مشارط : 3168
مشطى : 3320	مشراك : 3242	مشتنقين : 3417	مشاور : 3414	مشارطه : 3413
مشطيه : 3320	مشرب : 3171	مشتنكى : 3417	مشاورات : 3413	مشارع : 3168
مشعبد : 3412	مشربه : 3066,3077	مشتنلق : 3320	مشاوره : 3414	مشارفه : 3413
مشعبد : 3412	3242,3171	مشتنلمق : 3320	مشاورين : 3414	مشارق : 3168
مشعر : 3415,3168	مشربيه : 3171	مشتنلوق : 3320	مشاويذ : 3168	مشارك : 3413
مشعره : 3415,3416	مشرت : 3242	مشتنمل : 3417	مشايخ : 3168	مشاركت : 3413
مشعشع : 3413	مشرح : 3415	مشتملات : 3417	مشايحه : 3414	مشاره : 3168
مشعل : 3168	مشرحه : 3415	مشته : 3417,3320	مشاييم : 3168	مشاط : 3206
مشعله : 3168	مشرحين : 3415	مشتهر : 3417	مشيع : 3414	مشاطره : 3413
مشعله كس : 3168	مشرز : 3415	مشتهره : 3417	مشبك : 3414	مشاطه : 3319,3172
مشعور : 3172,3167	مشرط : 3207	مشتهى : 3417	مشبه : 3414	مشاع : 3412,3167
مشعورات : 3172	مشرع : 3171	مشتهيات : 3417	مشبهات : 3414	مشاعبه : 3412
مشعون : 3172	مشرف : 3416,3415	مشتهيهانه : 3417	مشبهه : 3414	مشاعر : 3167
مشغله : 3169	مشرفه : 3415	مشتهيه : 3417	مشبوب : 3168	مشاعره : 3412
مشغوف : 3169	مشرفيه : 3416,3319	مشتو : 3320	مشبوع : 3168	مشاعل : 3167
مشغوفانه : 3169	مشرق : 3077	مشتوجى : 3320	مشت : 3417,3320	مشاغبه : 3412
مشغوفه : 3169	مشرقى : 3077	مشتولامق : 3320	مشتات : 3172	مشاغره : 3412
مشغول : 3169	مشرك : 3416	مشتوم : 3172	مشتبك : 3417	مشاغل : 3167
مشغوليت : 3169	مشركين : 3416	مشتنى : 3320,3172	مشتنبه : 3417	مشافر : 3167
مشفر : 3241,3169	مشروار : 3242	3418	مشتهيات : 3417	مشافهات : 3412
مشفق : 3415	مشروب : 3171	مشتيات : 3172	مشتنبهه : 3417	مشافهه : 3412

3241 : مسواك	3164 : مسلوب	3397 : مسكرات	3165 : مسروع	3162 : مسح ايتمه
3397 : مسود	3164 : مسلوج	3397 : مسكره	3166 : مسروق	3163 : مسح ويرمك
3412, 3396 : مسودات	3164 : مسلوخ	3395, 3163 : مسكن	3166 : مسروقه	3162 : مسحاء
3397, 3396 : مسوده	3164 : مسلوط	3163 : مسكنت	3165 : مسرى	3238 : مسحل
3412	3164 : مسلوق	3395 : مسكنه	3206, 3074 : مسطر	3163 : مسحور
3397 : مسودين	3164 : مسلوقة	3164 : مسكوب	3315	3163 : مسحوق
3396 : مسور	3164 : مسلول	3164 : مسكوته	3206, 3074 : مسطره	3162 : مسخ
3397 : مسوره	3162, 3160 : مسم	3164 : مسكور	3166 : مسطور	3162 : مسخانه
3396 : مسوغ	3240 : مسمار	3164 : مسكوك	3238 : مسمار	3392, 3314 : مسخر
3396 : مسوغات	3240 : مسمارى	3164 : مسكوكات	3391, 3313 : مسعد	3070 : مسخره
3397 : مسوف	3314 : مسمط	3164 : مسكوكه	3397	3392 : مسخن
3397 : مسوفون	3240 : مسمع	3164 : مسكون	3159 : مسعدت	3163 : مسخوط
3397 : مسوفين	3240 : مسمعه	3164 : مسكونه	3238 : مسعر	3163 : مسخون
3396 : مسوم	3205 : مسمل	3240, 3239 : مسكى	3411 : مسعط	3161 : مسد
3397 : مسى	3205 : مسمللق	3240, 3239 : مسكين	3160 : مسعل	3395 : مسدد
3397 : مسيب	3396 : مسمم	3240 : مسكينانه	3238 : مسعله	3395 : مسدس
3397 : مسيبانه	3398 : مسمن	3240 : مسكينخانه	3167, 3166 : مسعود	3395 : مسدسه
3163 : مسيح	3398 : مسمنه	3240 : مسلاق	3166 : مسعودانه	3161 : مسدود
3163 : مسيحا	3162 : مسمه	3395 : مسلح	3166 : مسعوده	3161 : مسدوده
3163 : مسيحي	3165 : مسمور	3395 : مسلحاً	3166 : مسعوديت	3162 : مسر
3163 : مسيحيه	3165, 3164 : مسموع	3395, 3164 : مسلحه	3162 : مسغبه	3162 : مسرات
3163 : مسيحيون	3165 : مسموعات	3164, 3072 : مسلخ	3162 : مسفوح	3165 : مسريه
3163 : مسيخ	3165 : مسموم	3396 : مسلسل	3162 : مسفور	3162 : مسرت
3163 : مسير	3165 : مسموماً	3396 : مسلسلاً	3162 : مسفوع	3396 : مسرج
3163 : مسيره	3396 : مسمى	3396 : مسلسله	3239, 3205 : مسقات	3396, 3165 : مسرجه
3397 : مسيف	3397, 3238 : مسن	3314 : مسلط	3163 : مسقاط	3396, 3165 : مسرح
3240, 3163 : مسيك	3396 : مسنات	3164, 3093 : مسلك	3239 : مسقام	3240 : مسرد
3397, 3163 : مسيل	3398, 3165 : مسند	3164 : مسلكى	3317, 3163 : مسقط	3396 : مسرر
3172 : مششوم	3396 : مسنده	3164 : مسلكيه	3397, 3317 : مسقطات	3398, 3396 : مسرع
3167 : مشاء	3165 : مسنديت	3397, 3395 : مسلم	3392 : مسقف	3398 : مسرعه
3167 : مشائت	3396 : مسنم	3398, 3395 : مسلمات	3392 : مسقفه	3399 : مسرف
3167 : مشائم	3397 : مسنه	3396, 3395 : مسلمان	3317 : مسقه وارى	3399 : مسرفانه
3167 : مشائن	3165 : مسنون	3398	3164 : مسقوم	3399 : مسرفه
3167 : مشائيم	3396 : مسنيات	3398 : مسلمانان	3239, 3237 : مسك	3165 : مسرود
3167 : مشائيه	3397 : مسهل	3397, 3395 : مسلمه	3397 : مسكت	3165 : مسرودات
3172, 3167 : مشائيون	3397 : مسهلات	3398	3397 : مسكتانه	3166 : مسرور
3412 : مشآت	3397 : مسهله	3398 : مسلمون	3397 : مسكر	3166 : مسروره
3412 : مشابه	3162 : مسهوف	3398, 3395 : مسلمين		3166 : مسروريت

3166 : مستوره	مستمندانه : 3408,	مستكرهات : 3407	مستفضل : 3399	مستعلی : 3402
مستوریت : 3166	3411	مستكرهه : 3407	مستفهم : 3406, 3405	مستعلیه : 3402
مستوزع : 3411	مستمهل : 3408	مستكرهیت : 3407	مستفید : 3406	مستعمر : 3403, 3402
مستوسع : 3411	مستمیت : 3408	مستكری : 3407	مستفیض : 3406	مستعمرات : 3403
مستوصله : 3403	مستنیی : 3408	مستكشف : 3407	مستفیضانه : 3406	مستعمره : 3402
مستوضح : 3403	مستنبط : 3408	مستكف : 3407	مستفیح : 3402, 3401	مستعمل : 3403, 3402
مستوضع : 3403	مستنبح : 3409	مستكفی : 3407	مستقبچه : 3401	مستعمله : 3403, 3402
مستوطن : 3403	مستنجز : 3408	مستكمل : 3407	مستقبل : 3402, 3401	مستعیر : 3407, 3401
مستوعب : 3411	مستند : 3408	مستكمن : 3407	مستقبلات : 3402	مستعین : 3401
مستوفا : 3411	مستنداً : 3408	مستكن : 3407	مستقبله : 3401	مستعیناً : 3401
مستوفر : 3411	مستندات : 3408	مستكنه : 3407	مستقبلین : 3402	مستغاث : 3406
مستوفی : 3411	مستنسخ : 3409	مستكنین : 3407	مستقتل : 3402	مستغثین : 3406
مستوفی : 3411, 3403	مستنشد : 3409	مستلذ : 3407	مستقدم : 3402	مستغرب : 3399
مستوفد : 3411	مستنشق : 3409	مستلذات : 3407	مستقر : 3402, 3401	مستغربانه : 3399
مستوفی : 3411	مستنصر : 3403	مستلذه : 3407	مستقرب : 3402	مستغربین : 3399
مستولده : 3411	مستنطق : 3403	مستلزم : 3407	مستقرض : 3402	مستغرق : 3400, 3399
مستولی : 3411	مستنفر : 3408	مستلقی : 3407	مستقرضات : 3402	مستغزر : 3400
مستولیه : 3411	مستنقق : 3408	مستمع : 3408	مستقرضه : 3402	مستغس : 3399
مستوهب : 3411	مستنقص : 3409	مستمد : 3408, 3407	مستقرضین : 3402	مستغسین : 3399
مستوی : 3411, 3410	مستنقه : 3409	مستمدانه : 3408	مستقره : 3402	مستغشی : 3400
مستی : 3166	مستكر : 3409	مستمر : 3408	مستقسم : 3402	مستغفر : 3399
مستیشر : 3411	مستكف : 3409	مستمرأ : 3408	مستقص : 3402	مستغل : 3399
مستیسر : 3411	مستنهبج : 3408	مستمره : 3408	مستقصی : 3402	مستغلات : 3399
مستیقظ : 3411	مستنهر : 3408	مستمزج : 3408	مستقطب : 3402	مستغنی : 3399
مستیقن : 3411	مستنیر : 3408	مستمسك : 3408	مستقطر : 3402	مستغنیانه : 3399
مستیمن : 3411	مستنیم : 3408	مستمع : 3408	مستقل : 3402	مستغیث : 3406
مسجد : 3161	مستهجن : 3406	مستمعان : 3408	مستقلاً : 3402	مستفاد : 3405
مسجع : 3394	مستهدف : 3406	مستمعه : 3408	مستقله : 3402	مستفاض : 3405
مسجعه : 3395, 3394	مستهدی : 3406	مستمعین : 3408	مستقیم : 3402	مستفتح : 3406
مسجل : 3395	مستهزی : 3407	مستملك : 3408	مستقیمانه : 3402	مستفتی : 3406
مسجله : 3395	مستهزیانه : 3407	مستملكات : 3408	مستقیمه : 3402	مستفتیه : 3406
مسجن : 3161	مستهلك : 3407, 3406	مستملكه : 3408	مستكر : 3407	مستفدان : 3406
مسجود : 3161	مستهلكه : 3407, 3406	مستملی : 3408	مستكرانه : 3407	مستفدانه : 3406
مسجور : 3161	مستهوی : 3407	مستمین : 3407	مستكرین : 3407	مستفرشه : 3406
مسجوم : 3161	مستوثق : 3411	مستمند : 3411, 3407	مستكتب : 3407	مستفرغ : 3406
مسجون : 3161	مستوجب : 3410	مستمندان : 3407,	مستكتر : 3407	مستفسر : 3406
مسح : 3166, 3162	مستودع : 3411, 3410	3411	مستكرا : 3407	مستفسره : 3406
مسح ایتمك : 3162	مستور : 3166		مستكره : 3407	مستفسرین : 3406

3404 : مستضعف	3409 : مسترفح	3401 : مستخرج	3406 : مستحاثات	3408 : مستأنف
3404 : مستضى	3409 : مسترق	3401 : مستخرجه	3406 : مستحائه	3408 : مستأنفه
3410, 3318 : مستطاب	3409 : مسترقع	3401 : مستحصل	3406 : مستحاضه	3166 : مستانه
3403 : مستطب	3409 : مسترقه	3401 : مستحصلات	3406 : مستحام	3404 : مستبان
3403 : مستطرب	3409 : مسترهب	3406 : مستخف	3406 : مستحان	3404 : مستبحر
3403 : مستطربانه	3409 : مسترهن	3401 : مستخلب	3406 : مستحب	3404 : مستبد
3403 : مستطرف	3409 : مستروح	3401 : مستخلص	3400 : مستحجر	3404 : مستبدانه
3318 : مستطيل	3409 : مستريح	3401 : مستخلف	3400 : مستحدث	3404 : مستبدع
3318 : مستطيلي	3409 : مستريحانه	3405 : مستدام	3401 : مستحسر	3404 : مستبدعانه
3404 : مستظرف	3409 : مستريجه	3405 : مستدبر	3401 : مستحسن	3404 : مستبدل
3404, 3318 : مستظل	3411 : مستزاد	3405 : مستدرک	3401 : مستحسنه	3404 : مستبدله
3404 : مستظهر	3410 : مستسخر	3405 : مستدعا	3401 : مستحصل	3404 : مستبدیه
3404 : مستظهماً	3410, 3409 : مستسعد	3405 : مستدعى	3401 : مستحصلين	3404 : مستبرى
3404 : مستعار	3410 : مستسلم	3405 : مستدعيات	3401 : مستحضر	3404 : مستبشر
3404 : مستعارك	3410 : مستسلمين	3405 : مستدل	3401 : مستحضرت	3404 : مستبشره
3404 : مستعان	3410 : مستسن	3405 : مستدير	3400 : مستحفظ	3404 : مستبضع
3399 : مستعد	3410 : مستسهل	3405 : مستديم	3400 : مستحفظين	3405, 3399 : مستبطن
3399 : مستعير	3410 : مستسهلانه	3405 : مستدين	3406, 3400 : مستحق	3404 : مستبعد
3399 : مستعيرين	3410 : مستشار	3411 : مستذکر	3400 : مستحققر	3404 : مستبغى
3399 : مستعجب	3410 : مستشارى	3411 : مستذل	3400 : مستحقين	3404 : مستبغى
3399 : مستعجباً	3410 : مستشرق	3409 : مستخرج	3401 : مستحكر	3404 : مستبغى
3399 : مستعجل	3410 : مستشرقين	3409 : مسترجا	3401 : مستحكره	3404 : مستبين
3399 : مستعجلاً	3410 : مستشعر	3409 : مسترجع	3401, 3400 : مستحکم	3410 : مستتر
3399 : مستعجله	3410 : مستشفع	3409 : مسترجى	3400 : مستحکمه	3410 : مستتم
3399 : مستعجلية	3410 : مستشفعانه	3409 : مسترح	3406, 3400 : مستحل	3410 : مستتفل
3401 : مستعد	3410 : مستشفى	3409 : مسترحم	3400 : مستحلات	3410 : مستتقلانه
3401 : مستعدان	3410 : مستشهد	3409 : مسترحمانه	3401 : مستحلب	3410 : مستتقى
3401 : مستعدانه	3410 : مستشهدات	3409 : مسترخص	3401 : مستحلف	3410 : مستتنا
3401 : مستعدين	3318 : مستصحب	3409 : مسترخى	3401 : مستحمل	3410 : مستثنى
3403, 3318 : مستعرب	3403 : مستصحباً	3409 : مسترد	3406, 3400 : مستحيل	3410 : مستثنیات
3403 : مستعربه	3403 : مستصعباً	3409 : مسترذل	3406 : مستحيلات	3405 : مستجاب
3403 : مستعرض	3403 : مستصعب	3409 : مسترشد	3406, 3400 : مستحيله	3405 : مستجلب
3403 : مستعطف	3403 : مستصعبات	3409 : مسترشدانه	3401 : مستحیی	3405 : مستجمع
3403 : مستعطفانه	3403 : مستصغر	3409 : مسترشدین	3400 : مستخیر	3405 : مستجهل
3403 : مستعطى	3403 : مستصغرانه	3409 : مسترشى	3400 : مستخيرات	3405 : مستجهلانه
3404 : مستعظم	3403 : مستصفى	3409 : مسترشیانه	3400 : مستخدم	3405 : مستجوب
3399 : مستعفى	3403 : مستصوب	3409 : مسترضع	3400 : مستخدمه	3405 : مستجیر
3402 : مستعلم	3318 : مستضرف	3409 : مسترعى	3400 : مستخدمين	3406 : مستحاث

3238 : مسبار	3392 : مسالفة	3393 : مسارعة	3467 : مزبل	3192 : مزق
3394 : مسبب	3160 : مسالك	3393 : مسارقت	3466 : مزین	3465 : مزكا
3394 : مسبيه	3393 : مسالمت	3393 : مسارقه	3466 : مزینات	3191 : مزكلدك
3394 : مسبت	3393 : مسالمتكار	3162 : مسأره	3358 : مز	3192 : مزكوم
3394 : مسبتات	3392 : مسالمة	3069,3068 : مساس	3358 : مزد	3465 : مزكى
3394,3238 : مسبح	3162 : مسأله	3161,3073,3238,3162	3345,3320 : مزده	3467 : مزل
3394 : مسبحان	3160 : مسام	3161 : مساطر	3358	3247 : مزلاج
3394 : مسبحانه	3161 : مسامات	3159 : مساع	3359 : مزك	3192 : مزلت
3394 : مسبحة	3393 : مسامح	3160 : مساعب	3359 : مزگان	3466 : مزلزول
3394 : مسبحون	3393 : مسامحات	3392 : مساعد	3116 : مزنگ	3466 : مزلف
3394 : مسبحین	3393 : مسامحه	3390 : مساعدات	3359 : مزه	3466 : مزلق
3394 : مسبح	3393 : مسامحه كار	3390 : مساعدت	3237,3159 : مس	3192 : مزلقه
3394,3161 : مسبعه	3393 : مسامحه كارانه	3390 : مساعده	3166 : مس ایتكم	3247 : مزمار
3394 : مسبغ	3161 : مسامر	3390 : مساعده كار	3166 : مسئول	3467,3466 : مزمل
3238 : مسبكه	3393 : مسامرات	3390 : مساعده كارى	3167 : مسئولات	3466 : زممله
3161 : مسبوق	3393 : مسامره	3160 : مساعر	3166 : مسئوله	3467 : زممن
3161 : مسبوقه	3161 : مسامه	3392 : مساعف	3167 : مسئولیت	3192 : زممور
3161 : مسبوك	3393 : مسانات	3390 : مساعفه	3159 : مساء	3191 : زمين
3161 : مسبوكة	3393 : مسامخه	3160 : مساعى	3160 : مسائب	3466 : زمند
3166,3073 : مست	3161 : مساند	3391,3160 : مساع	3159 : مسانت	3191 : مزه
3405 : مستئجر	3393 : مساندت	3391 : مساف	3160 : مساند	3192,3247 : مزهر
3405 : مستئجل	3393 : مسانده	3391,3159 : مسافات	3160 : مسافل	3465
3405 : مستأجر	3393 : مسانهه	3391,3237 : مسافر	3391 : مسابق	3466,3192 : مزهره
3405 : مستأجرأ	3392 : مساهره	3237 : مسافرپرور	3391 : مسابقت	3247 : مزواج
3405 : مستأجرانه	3391 : مساهله	3391,3237 : مسافرت	3391 : مسابقه	3247 : مزواجه
3405 : مستأجرین	3392 : مساهله كار	3391,3237 : مسافرة	3159 : مسابیر	3466 : مزوج
3406 : مستأخر	3392 : مساهله كارانه	3237 : مسافرخانه	3393 : مساتره	3466 : مزور
3406 : مستأخره	3392 : مساهم	3237 : مسافرین	3159 : مساجد	3466 : مزورانه
3405 : مستأدب	3392 : مساهمه	3159 : مسافه	3391 : مساجده	3466 : مزوره
3405 : مستأدى	3393 : مساوات	3160 : مساق	3166 : مساح	3466 : مزورین
3411 : مستأذن	3394 : مساوات پرور	3392 : مساقات	3237,3160 : مساحت	3466 : مزوك
3409 : مستأرب	3394 : مساواتأ	3160 : مساقط	3392 : مساحر	3194 : مزونگ
3410 : مستأصل	3394 : مساوم	3392 : مساقطه	3237,3160 : مساحه	3466 : مزوى
3410 : مستأصل	3394 : مساومه	3160 : مساكن	3392 : مساخر	3192 : مزیات
3408 : مستأمن	3394,3161 : مساوى	3160 : مساكنین	3161 : مسار	3192 : مزیت
3408 : مستأمنه	3161 : مساویك	3392 : مسالبه	3161 : مسارب	3192 : مزید
3166 : مستان	3394 : مسایره	3393 : مسالف	3161 : مسارح	3466 : مزیف
3408 : مستأنس	3394 : مسایفه		3393 : مسارعت	3466 : مزیفانه

3465 : مزایده	3387,3152 : مرید	3156 : مرکوزه	3151 : مرغوله	3310 : مرصص
3465 : مزایله	3387 : مریدان	3156 : مرکوزیت	3236 : مرفد	3310 : مرصع
3247 : مزبر	3387 : مریدانه	3387,3151 : مرگ	3236 : مرفق	3257 : مرصغی
3465 : مزبق	3387 : مریدی	3150 : مرمت	3236 : مرفقه	3060 : مرصلمق
3190 : مزبله	3387 : مریدیت	3156 : مرمر	3385 : مرفه	3157 : مرصود
3190 : مزبور	3063 : مریض	3156 : مرمرشاهی	3385 : مرفهاً	3157 : مرصوص
3190 : مزبوره	3063 : مریضانه	3156 : مرموز	3385 : مرفهه	3061 : مرض
3190 : مزج	3158 : مریم	3156 : مرموزات	3151 : مرفود	3159 : مرضا
3190 : مزج ایتمک	3158 : مریمانه	3156 : مرمی	3151 : مرفوع	3159 : مرضات
3190 : مزج ایتمه	3159 : مریمیه	3156 : مرمیات	3151 : مرفوعات	3312 : مرضع
3190 : مزجاً	3385 : مریه	3157 : مره	3151 : مرفوعه	3312,3311 : مرضعه
3465 : مزجات	3189 : مزابر	3385 : مرهب	3146 : مرق	3067,3061 : مرضی
3190 : مزجوج	3189 : مزابل	3385 : مرهبانه	3236 : مرقات	3159
3190 : مزجی	3246,3245 : مزاج	3152,3126 : مرهم	3236 : مرقاق	3061 : مرضیات
3464 : مزخرف	3246 : مزاجگیر	3152 : مرهوب	3236 : مرقام	3061 : مرضیون
3464 : مزخرفات	3194,3191 : مزاج	3152 : مرهون	3153 : مرقب	3158 : مرطوب
3465 : مزد	3464,3246	3390,3158 : مروارید	3388,3153 : مرقد	3158 : مرطوبه
3465 : مزداد	3464 : مزاحف	3390 : مروت	3310 : مرقع	3158 : مرطوم
3465 : مزدجر	3464,3189 : مزاحم	3390 : مروتاً	3310 : مرقعات	3145 : مرعا
3465 : مزدجره	3464 : مزاحمه	3390 : مروقتند	3310 : مرقعه	3145 : مرعبه
3465 : مزدحم	3464 : مزاحه	3387,3386 : مروج	3310 : مرقق	3158 : مرعوب
3190 : مزدك	3246 : مزاحی	3390	3310 : مرقم	3158 : مرعوباً
3190 : مزدکی	3190,3189 : مزاد	3387 : مروح	3310 : مرقن	3158 : مرعوبه
3465 : مزدهمگاه	3464	3237,3158 : مروحه	3146 : مرقه	3145,3060 : مرعی
3465 : مزدوج	3189 : مزاده	3390 : مرودت	3156 : مرقوم	3152
3465 : مزدوجه	3189 : مزار	3390 : مرور	3156 : مرقومان	3153 : مرعیت
3465 : مزدور	3189 : مزارات	3390 : مرورزمان	3156 : مرقومه	3152 : مرعیه
3466,3193 : مزرع	3190 : مزارت	3390 : مروربه	3156 : مرقومون	3311,3151 : مرغ
3193 : مزرعه	3190 : مزارع	3386 : مروع	3156 : مرقومون	3387
3247 : مزرقه	3464 : مزارعه	3386 : مروق	3385,3153 : مرکب	3387 : مرغاك
3466 : مزركش	3190 : مزارع	3067 : مرونی	3386	3387 : مرغان
3193 : مزروع	3190 : مزاریق	3158 : مروی	3385 : مرکبات	3387,3311 : مرغانه
3193 : مزروعات	3189 : مزالق	3152 : مری	3385 : مرکبه	3387 : مرغدار
3466 : مزعج	3189 : مزامیر	3237 : مریام	3386,3153 : مرکز	3151 : مرغزار
3466 : مزعجه	3189 : مزاهر	3385 : مریانه	3154 : مرکزی	3387 : مرغك
3464,3334 : مزعفر	3465 : مزواجه	3387 : مریب	3155 : مرکزیت	3151 : مرغوب
3209 : مزغنمق	3465 : مزاوله	3157,3152 : مریح	3156,3064 : مرکوب	3151 : مرغوبه
3465 : مزفت	3190 : مزایا	3236	3156 : مرکوبه	3151 : مرغوییت
			3156 : مرکوز	3151 : مرغول

3149 : مردی	3151 : مرحله	3389 : مرتعی	3312,3237 : مرناض	3383 : مراقصت :
3149 : مردیون	3309 : مرحم	3388 : مرتعب	3386 : مرتب	3309 : مراقصه
3159 : مردؤل	3152 : مرحمت	3389 : مرتقد	3312,3158 : مرتبت	3146 : مراقم
3159,3153 : مرز	3152 : مرحمة	3389 : مرتفع	3386 : مرتبخانه	3146 : مراقی
3237 : مرزا	3152 : مرحوض	3389 : مرتفعه	3388 : مرتبط	3146 : مراكب
3159 : مرزبان	3152 : مرحوم	3389 : مرتقب	3386,3158 : مرتبه	3146 : مراکز
3159 : مرزیوم	3152 : مرحومه	3389 : مرتقش	3386 : مرتبین	3060 : مرال
3159 : مرزیون	3062 : مرخ	3388 : مرتقی	3389 : مرتث	3146 : مرام
3159 : مرزغان	3309 : مرخص	3389 : مرتكب	3389 : مرتجع	3383 : مرامات
3159 : مرزغه	3309 : مرخصه	3389 : مرتكین	3389 : مرتجل	3146 : مرانت
3159 : مرزغی	3309 : مرخصیت	3389 : مرتکز	3389 : مرتجلاً	3388 : مرانه
3159 : مرزغیه	3309 : مرخصین	3386 : مرتل	3389 : مرتجلانه	3383 : مراهق
3159 : مرزگون	3387 : مرخیه	3389 : مرتمی	3389 : مرتجله	3383 : مراهقه
3159 : مرزنجوش	3158,3148 : مرد	3389 : مرتهن	3389 : مرتجم	3145 : مراهم
3159 : مرزنگوش	3388,3384	3157 : مرتیه	3389 : مرتجی	3383 : مراهنه
3159 : مرزوان	3385 : مردا	3157 : مرتیه خوان	3389 : مرتحض	3147 : مراوح
3159 : مرزوقه	3384,3311 : مرداد	3157 : مرتیه خوانی	3389 : مرتحف	3384 : مراوده
3157 : مرسا	3305 : مردار	3150,3147 : مرج	3389 : مرتقل	3384,3310 : مراوضه
3236 : مرسات	3384 : مرداسنج	3384 : مرجئه	3389 : مرتخص	3310 : مراوغه
3386 : مرسب	3149 : مردان	3147 : مرجان	3390,3389 : مرتد	3147 : مراویح
3388 : مرسل	3149 : مردانگی	3148 : مرجانگوش	3389 : مرتدع	3147 : مرايا
3388 : مرسلات	3149 : مردانه	3148 : مرجانه	3389 : مرتداف	3384 : مرايات
3388 : مرسله	3149 : مردانه زیانه	3148 : مرجانیه	3390 : مرتزق	3384,3308 : مربا
3388 : مرسلین	3149 : مردانه سرگردان	3385 : مرجب	3390 : مرتزقه	3147 : مرباط
3386 : مرسم	3384 : مردسنگ	3385 : مرجج	3389 : مرتس	3384 : مربب
3157 : مرسوله	3385 : مردف	3385 : مرجحین	3389 : مرتسم	3236 : مربط
3157 : مرسوم	3384,3148 : مردمك	3384,3148 : مرجع	3389 : مرتسمه	3308,3147 : مربع
3157 : مرسی	3384,3150 : مرده	3384 : مرجعه	3390 : مرتشح	3147 : مره
3157 : مرسین	3384 : مرده گان	3236 : مرجل	3389 : مرتشف	3147 : مربوب
3386,3237 : مرشح	3150 : مردود	3148 : مرجو	3389 : مرتشی	3147 : مربوط
3237 : مرشحه	3150 : مردوده	3148 : مرجوح	3312 : مرتضع	3147 : مربوطاً
3388,3157 : مرشد	3150 : مردودیت	3148 : مرجوحه	3312 : مرتضوی	3147 : مربوطات
3388 : مرشدانه	3150 : مردوم	3148 : مرجول	3312 : مرتضی	3147 : مربوطیت
3388 : مرشده	3150 : مردومان	3148 : مرجوم	3158 : مرتع	3384,3308 : مربی
3388 : مرشدین	3150 : مردومك	3145 : مرج	3389 : مرتعب	3308 : مربیات
3236,3157 : مرصاد	3150 : مردومه	3150,3145 : مرجان	3389 : مرتعد	3157 : مرت
3388 : مرصافی	3150 : مردومی	3151 : مرجبا	3389 : مرتعش	3157 : مره
3236 : مرصد	3149 : مردون	3309 : مرحل	3389 : مرتعشه	3312 : مرتاد
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

3382 : مراجعه	3466 : مذوب	3464 : مذاب	3107 : مدمع	3348 : مدرهم
3145 : مراح	3190 : مذوبخانه	3189 : مذابح	3348 : مدمع	3107 : مدروس
3145 : مراحل	3193 : مذورع	3464,3334 : مذارعه	3349 : مدمن	3107 : مدروك
3383,3145 : مراحم	3192 : مذى	3189 : مذاق	3107 : مدموغ	3349 : مدرى
3310,3309 : مراد	3335 : مذيع	3464 : مذاكرات	3349 : مدن	3107 : مدزه
3145 : مرادت	3466 : مذيل	3464 : مذاكره	3348 : مدنس	3107 : مدسوس
3383 : مرادف	3466 : مذيلاً	3464 : مذال	3105 : مدنك	3348 : مدسى
3383 : مرادفه	3466 : مذيلات	3189 : مذهب	3105 : مدنى	3347 : مدعئ عمومى
3309 : مراديه	3382 : مر	3246,3190 : مذبح	3105 : مدنيت	3347 : مدعا
3234 : مرار	3145 : مرء	3190 : مذبحه	3105 : مدنيه	3107 : مدعو
3234 : مراراً	3152 : مرئى	3465 : مذبذب	3212,3104 : مده	3107 : مدعوأ
3146 : مرارت	3153 : مرئيات	3247 : مذبه	3349 : مدهامه	3107 : مدعوبن
3146 : مراره	3153 : مرئيت	3190 : مذبوب	3349,3348 : مدهش	3347 : مدعى
3147 : مرارزه	3152 : مرئيه	3190 : مذبويه	3462	3347 : مدعيات
3383 : مراسلات	3145 : مرآ	3190 : مذبوح	3349 : مدهشه	3347 : مدعيان
3384 : مراسله	3234 : مرء	3190 : مذبوحه	3349,3348 : مدهن	3347 : مدعيه
3146 : مراسم	3145 : مرائر	3190 : مذبول	3106 : مدهوش	3003 : مدغره
3146 : مراسى	3383,3145 : مرائى	3193 : مذروعات	3106 : مدهوشانه	3349 : مدغم
3147 : مراشد	3383 : مرائبانه	3193 : مذروعه	3106 : مدهوشيت	3213,3106 : مدفع
3146 : مراصد	3145 : مرابح	3247 : مذكار	3106 : مدهون	3106 : مدفن
3310 : مراصده	3308 : مرابجه	3466,3465 : مذكر	3349 : مدور	3106 : مدفوع
3310 : مراضعه	3308,3060 : مرابط	3466,3465 : مذكره	3349 : مدوريت	3106 : مدفوعات
3382 : مراعات	3309	3192 : مذكور	3349,3348 : مذون	3175,3106 : مدفون
3309,3145 : مراعى	3308 : مرابطه	3192 : مذكورات	3349 : مذونات	3175,3106 : مدفونه
3383	3309 : مرابطين	3192 : مذكوره	3349,3348 : مذونه	3348 : مدقق
3309 : مراغب	3145 : مرابع	3467 : مذل	3104 : مدى	3348 : مدققانه
3309 : مراغبث	3308 : مرابعه	3191 : مذلت	3213 : مديان	3348 : مدققين
3383 : مراغمت	3156 : مرات	3466 : مذلل	3106 : مديح	3212 : مدقه
3383,3309 : مراغمه	3235 : مرآت	3189 : مذم	3106 : مديجا	3107 : مدقوق
3383,3309 : مرافع	3150 : مرآة	3191 : مذمت	3106 : مديد	3348 : مدلس
3383,3309 : مرافعه	3147 : مراتب	3466 : مذمم	3106 : مديده	3348 : مدلل
3309,3145 : مرافق	3147 : مراتع	3192 : مذموم	3349 : مدير	3348 : مدللاً
3383	3146 : مرائى	3192 : مذمومه	3349 : مديران	3348 : مدلله
3383,3309 : مرافقت	3383 : مراججه	3192 : مذنب	3349 : مديره	3107 : مدلول
3145,3060 : مراق	3145 : مراجع	3467 : مذنبانه	3350,3349 : مديريت	3107 : مدلوله
3383,3309 : مراقب	3383 : مراجعات	3467 : مذنين	3106 : مدينه	3349 : مدلى
3383,3309 : مراقبه	3383 : مراجعت	3191 : مذنه	3107 : مدينى	3349,3348 : مدميح
3146 : مراقد	3383 : مراجعتگاه	3465,3192 : مذهب	3108 : مديون	3348 : مدمر

مدبق : 3272	مدافعین : 3345	مخبر زنگوله : 3287	مخلف : 3281	مخضرم : 3278
مدبور : 3104	مدافن : 3104	مخبر زیرکش : 3287	مخلفات : 3281	مخضرمین : 3278
مدبوغ : 3104	مداك : 3212	مخبرسنبله : 3287	مخلفه : 3281	مخضوب : 3023
مدت : 3347	مدام : 3346	مخبرکردی : 3287	مخلل : 3281	مخضوع : 3023
مدثر : 3348,3347	مدامرہ : 3346	مخیل : 3287	مخللات : 3281	مخطاط : 3216,3197
مدجنه : 3347	مدامع : 3104	مخیلات : 3287	مخلم : 3281	مخطر : 3293
مدح : 3175,3106	مدامله : 3346	مخیله : 3287	مخلوط : 3017	مخطره : 3293
مدح ایتمک : 3175	مدامه : 3346	مخیم : 3287	مخلوطه : 3017	مخطط : 3286
مدح ایتمه : 3175	مدامی : 3346	مخیمگاه : 3287	مخلوع : 3017	مخطوبه : 3022
مدح و ثناء : 3175	مدانات : 3346	مد : 3172,3103	مخلوعه : 3017	مخطور : 3022
مدح و ثیاء : 3106	مدانی : 3346	3345,3321	مخلوق : 3017	مخطوط : 3022
مدحات : 3242	مداهره : 3346	مد و جزر : 3104	مخلوقات : 3017	مخطوطات : 3022
مدحت : 3213	مداهن : 3346	مدائح : 3104	مخلوقه : 3017	مخطوطه : 3022
مدحور : 3106	مداهنانه : 3346	مدائن : 3104	مخلول : 3017	مخطی : 3293
مدحیات : 3106	مداهنت : 3346	مدایره : 3345	مخلی : 3281,3280	مخطیانه : 3293
مدحیه : 3175,3106	مداهنکار : 3346	مداح : 3104	مخلیه : 3281	مخف : 3288
مدخال : 3175	مداهنکارانه : 3346	مداخل : 3346,3104	مخمر : 3289,3282	مخفف : 3279
مدخر : 3349,3347	مداهنه : 3346	مداخلات : 3345	مخمره : 3281	مخفقه : 3279
مدخل : 3349,3106	مداوا : 3347	مداخلان : 3346	مخمس : 3282	مخفوض : 3015
مدخلدار : 3175	مداوات : 3347	مداخله : 3346	مخمصه : 3017	مخفوق : 3015
مدخن : 3348,3346	مداوره : 3347	مداخلین : 3346	مخمن : 3282,3281	مخفی : 3015
مدخنه : 3213	مداوله : 3347	مداد : 3212	مخمنه : 3281	مخفین : 3015
مدخول : 3106	مداوم : 3347	مدار : 3213,3104	مخنث : 3282	مخل : 3289,3288
مدد : 3106,3105	مداومت : 3347	مدار افتخار : 3104	مخنثانه : 3282	3333,3293
مدر : 3349,3106	مداومه : 3347	مدارات : 3347	مخنثق : 3289	مخلا : 3280
مدرات : 3349	مداومین : 3347	مدارج : 3104	مخنقه : 3289	مخلب : 3017
مدراز : 3213	مداوی : 3347	مدارس : 3104	مخنوق : 3019	مخلخل : 3280
مدراس : 3213	مدایح : 3104	مدارسه : 3347	مخنوقاً : 3019	مخلد : 3281
مدرج : 3349	مداین : 3104	مداره : 3346	مخوضه : 3022	مخلدات : 3281
مدرجه : 3107	مداینه : 3347	مداری : 3104	مخوله : 3022	مخلده : 3281
مدرر : 3349	مدایین : 3104	مدارین : 3104	مخون : 3286	مخلس : 3289
مدرس : 3348	مدبدب : 3348	مداعبت : 3345	مخیات : 3217	مخلص : 3281,3017
مدرسه : 3107	مدبدبه : 3348	مداعبه : 3345	مخیب : 3287	3289
مدرسین : 3348	مدبر : 3348,3347	مدافع : 3345,3104	مخیباً : 3287	مخلصخانه : 3017
مدرك : 3349	مدبران : 3348	مدافعت : 3345	مخیبانه : 3287	مخلصنامه : 3017
مدركات : 3349	مدبرانه : 3348	مدافعتاً : 3345	مخیبانه : 3287	مخلصنه : 3289
مدركه : 3349	مدبرین : 3348	مدافعتامه : 3345	مخینخ : 3288	مخلصه : 3289
مدره : 3107	مدبغ : 3348	مدافعه : 3345	مخیر : 3287	مخلط : 3281
			مخیر یوسه لك : 3287	

3015 : خدوش	3290 : مختصاره	3286 : مخاطى	3016 : محيىض	3018 : محمود
3014 : خدوم	3291 : مختصاريت	3011 : مخافت	3288 : محيط	3018 : محموده
3014 : خدوميت	3291 : مختصد	3279 : مخافته	3288 : محيطات	3018 : محمودى
3287 : مخذر	3290 : مختصراً	3012 : مخالب	3288 : محيل	3018 : محموديه
3287 : مخذل	3291 : مختصره	3280 : مختالصت	3288 : محيلى	3018 : محمور
3287 : مخذلانه	3291 : مختصم	3280 : مختالطت	3293 : محيى	3018 : محمورانه
3023 : مخذول	3290 : مختصه	3280 : مختالطه	3276 : مخ	3018 : محموره
3023 : مخذولاً	3291 : مختصين	3280 : مختالعه	3011 : مخائف	3018 : محموض
3023 : مخذولين	3291 : مختضر	3280 : مختالف	3277 : مخابر	3018 : محمول
3289,3283 : مخرب	3291 : مختضع	3280 : مختالفت	3276 : مخابرات	3018 : محمولاً
3289,3284 : مخربين	3291 : مختضعانه	3280 : مختالفه	3276 : مخابره	3018 : محموله
3289,3019 : مخرج	3291,3293 : مختطب	3280 : مختالفين	3011 : مخابز	3018 : محموم
3284 : مخرش	3291 : مختطفه	3282 : مختانات	3214 : مخاخ	3018 : محمومانه
3284 : مخرشه	3291 : مختفى	3013 : مخاوف	3278 : مخادش	3017,3282 : محمى
3284 : مخرط	3291 : مختفیه	3112 : مخايف	3278 : مخادشه	3017,3018 : محميه
3019,3283 : مخرف	3291 : مختلب	3215,3288 : مخبر	3278 : مخادع	3215 : محن
3283 : مخرفه	3291 : مختلج	3215,3288 : مخبره	3278 : مخادعانه	3282 : محنت
3283,3284 : مخرق	3292 : مختلس	3014 : مخبون	3277 : مخادعت	3289 : محنت
3019 : مخرم	3292 : مختلسانه	3290 : مختبار	3277 : مخادعه	3282,3289 : محنت
3019 : مخروب	3292 : مختلسه	3290 : مختباران	3278 : مخادنت	3282 : محنى
3020 : مخروط	3292 : مختلط	3290 : مختباره	3355 : مخادنه	3005,3015 : محو
3020 : مخروطى	3292 : مختلطه	3290 : مختباريت	3011 : مخاديم	3022
3020 : مخروطيات	3291 : مختلج	3290 : مختتال	3014 : مخاذيل	3022 : محو اولق
3020 : مخروطيت	3291 : مختلف	3291 : مختبر	3013 : مخارج	3022 : محو اوله
3020 : مخروطيه	3291 : مختلفه	3291 : مختبرانه	3013 : مخاريط	3022 : محوايتمك
3287 : مخزج	3286 : مختله	3291 : مختبره	3014 : مخازن	3022 : محوايتمه
3020,3023 : مخزون	3292 : مختمر	3293 : مختتن	3013 : مخازى	3216 : محور
3023 : مخزون	3292 : مختنق	3291 : مختدع	3284 : مخاصم	3217 : محورى
3285 : مخسر	3022 : مختنون	3291 : مختدعانه	3284 : مخاصمات	3286 : محوط
3020 : مخسوف	3277,3288 : مخجل	3292 : مخترع	3284 : مخاصمت	3015 : محوظات
3285 : مخشع	3014 : مخجبر	3292 : مختروعات	3284 : مخاصمه	3022,3286 : محوف
3285 : مخشم	3278 : مخدد	3292 : مخترعانه	3285 : مخاصمين	3022 : محوفيت
3285 : مخشى	3278 : مخدر	3292 : مخترعه	3285 : مخاط	3286 : محول
3285 : مخصص	3278 : مخدرات	3293 : مخنزن	3286 : مخاطب	3286 : محولات
3285 : مخصصات	3278 : مخدره	3293 : مخنشع	3286 : مخاطبات	3286 : محوله
3285 : مخصصه	3278 : مخدش	3290 : مختص	3286 : مخاطبه	3022 : محويت
3287 : مخضب	3014 : مخدور	3291 : مختصاً	3286 : مخاطرات	3287 : مخير
3287 : مخضر	3015 : مخدوره	3290 : مختصار	3286 : مخاطره	3015 : محيىض
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

3016 : محكوكات	3288 : محطى	3021 : محشر	3020 : محرور	3278 : محدره
3016 : محكوم	3023 : محظور	3021 : محشرى	3020 : محرورانه	3277 : محده
3016 : محكوميه	3023 : محظورات	3285 : محشن	3020 : محروره	3015,3014 : محدود
3016 : محكوميت	3023 : محظوره	3013 : محشه	3020 : محروس	3014 : محدوديت
3016 : محكومين	3023 : محظوظ	3021 : محشود	3020 : محروسه	3023 : محذور
3016 : محكى	3023 : محظوظات	3021 : محشور	3020 : محروض	3023 : محذورات
3012 : محل	3023 : محظوظيت	3285 : محشى	3019 : محروق	3023 : محذوره
3280 : محلا	3215 : محفر	3216 : محصد	3020 : محروقات	3023 : محذوف
3215 : محلاب	3215 : محفريه	3285 : محصل	3020 : محروم	3216 : محراب
3012 : محلات	3015 : محفظه	3285 : محصله	3020 : محروماً	3216 : محراف
3215,3017 : محلب	3015 : محفل	3290,3285 : محصن	3020 : محرومانه	3216 : محراق
3281,3012 : محلبى	3015,3011 : محفه	3290 : محصنات	3020 : محرومه	3216 : محراك
3289 : محلف	3214,3087	3290 : محصنه	3020 : محروميت	3289 : محرب
3280 : محلق	3015 : محفور	3020 : محصوب	3019 : محرى	3284 : محرر
3281 : محلل	3015 : محفوظ	3020 : محصود	3293 : محزن	3284,3283 : محررات
3281 : محلله	3015 : محفوظاً	3021 : محصور	3023 : محزون	3283 : محررر
3012 : محله	3015 : محفوف	3021 : محصوص	3023 : محزوناً	3284,3283 : محرره
3017,3009 : محلوج	3016,3011 : محق	3021 : محصوصاً	3023 : محزونانه	3284 : محردين
3037	3288	3021 : محصوصه	3023 : محزونيت	3290,3289 : محرز
3017 : محلوف	3288 : محفانه	3021 : محصوصيت	3288 : محس	3284 : محرص
3017 : محلوق	3280,3279 : محفر	3020 : محصول	3216 : محساب	3284 : محرصانه
3017 : محلول	3280 : محقرانه	3021 : محصولات	3020 : محسبه	3284 : محرض
3017 : محلولات	3279 : محقق	3021 : محصولدار	3285,3020 : محسر	3284,3283 : محرف
3017 : محلوله	3279 : محققه	3021 : محصون	3285 : محسرين	3283 : محرفات
3017 : محلوليت	3279 : محققين	3290 : محصى	3290,3285 : محسن	3284,3019 : محرق
3280,3012 : محلى	3196 : محقن	3023 : محض	3285 : محسنات	3289
3012 : محليه	3196 : محقنه	3023 : محضا	3290 : محسنه	3289 : محرقه
3281,3114 : محمد	3279 : محقه	3023 : محضاً	3021,3020 : محسوب	3284,3019 : محرك
3289	3016 : محقود	3277,3023 : محضر	3020 : محسوباً	3284 : محركيت
3017 : محمدت	3016 : محقور	3293	3020 : محسوبات	3283,3019 : محرم
3281 : محمدى	3016 : محقوق	3293 : محضر آغا	3020 : محسوبيت	3289
3281 : محمديه	3016 : محقوق	3293 : محضريه	3020 : محسود	3283 : محرمات
3281 : محمديون	3016 : محقون	3293 : محضريه	3021 : محسور	3019 : محرمان
3282 : محمر	3215,3113 : محك	3023 : محضنه	3021 : محسوس	3019 : محرمانه
3282 : محمس	3288,3279 : محكم	3014 : محضوب	3021 : محسوسات	3019 : محرميت
3282,3281 : محمص	3289	3013 : محط	3288,3215 : محش	3283 : محرميه
3282 : محمص	3289 : محكمات	3216,3197 : محطب	3285 : محشا	3113 : محره
3215,3017 : محمل	3288,3016 : محكمه	3215,3013 : محطه	3285 : محشد	3019 : محروب

3291 : مختضر	3288 : محبه	3279 : محافظ	3011 : محاجر	3102 : مجنونيت
3291 : مختضرائه	3014 : محبوب	3279 : محافظات	3112 : محاجم	3102 : مجنى
3291 : مختطب	3014 : محبوبه	3278 : محافظه	3277 : محاجه	3212 : مجهار
3291 : مختقر	3019,3014 : محبوس	3278 : محافظه كار	3278 : محادثه	3343 : مجهز
3291 : مختكر	3059	3278 : محافظه كارانه	3287 : محاذات	3342,3100 : مجهل
3291 : مختكرانه	3019,3059	3279 : محافظين	3287 : محاذره	3343 : مجهلاً
3291 : مختكرين	3014 : محبوسيت	3011 : محافل	3287 : محاذله	3100 : مجهله
3291 : مختل	3014 : محبوسين	3279,3214 : محاق	3287 : محاذى	3100 : مجهود
3292 : مختلق	3288 : محبى	3279 : محاكات	3014 : محاذير	3103,3100 : مجهول
3292 : مختلم	3290 : محتاج	3011 : محاكم	3283 : محارب	3103,3100 : مجهولات
3292 : مختمل	3290 : محتاجيت	3279 : محاكمات	3282 : محاريات	3103,3100 : مجهوليت
3292 : مختملاً	3290 : محتاجين	3279 : محاكمه	3282 : محاربه	3212 : مجواد
3292 : مختملات	3290 : مختال	3279 : محاكى	3283 : محارين	3102 : مجوبه
3292 : مختمى	3290 : مختاله	3280,3012 : محال	3283 : محارست	3344 : مجود
3022 : مختوم	3291 : مختبس	3280 : محالات	3283 : محارسه	3344 : مجور
3293 : مختوى	3291 : مختجب	3280 : محالفه	3283 : محارشه	3344 : مجوز
3293 : مختويات	3291 : مختد	3281 : محامت	3013 : محارم	3344 : مجوزه
3277 : مختجب	3292 : مخترب	3012 : محامد	3013 : محاريب	3102 : مجوس
3014 : محجر	3292 : مختربين	3013 : محامل	3013 : محاريم	3102 : مجوسى
3277 : محجل	3292 : مخترز	3281 : محامى	3287 : محازات	3102 : مجوسيان
3215 : محجم	3292 : مخترزانه	3013 : محاور	3285 : محاسب	3102 : مجوسيت
3215 : محجمه	3292 : مخترس	3286 : محاورات	3284 : محاسبات	3344 : مجوف
3215 : محجن	3292 : مخترص	3286 : محاوره	3284 : محاسبه	3344 : مجوهر
3014 : محجوب	3292 : محترف	3286 : محاوله	3285 : محاسبية	3344 : مجوهرات
3014 : محجوبانه	3292 : محترفه	3013 : محاييل	3284 : محاسده	3100 : مجى
3014 : محجوبه	3292 : محترق	3286 : محايينه	3013 : محاسن	3344 : مجيب
3014 : محجوبيت	3292 : محترقه	3288 : محب	3285 : محاصر	3344 : مجيبه
3014 : محجوج	3292 : محترم	3288 : محبان	3285 : محاصره	3100 : مجيد
3014 : محجور	3292 : محترمه	3288 : محبانه	3285 : محاصرون	3100 : مجيدى
3014 : محجوريت	3292 : محترميت	3215 : محب	3285 : محاصرين	3100 : مجيديه
3014 : محجوز	3293 : محترز	3276,3011 : محبت	3013 : محاض	3344,3271 : مجيز
3277 : محذب	3293 : محترن	3276 : محبتخانه	3013 : محاضر	3103 : مچكلو
3288,3278 : محذ	3292 : محتسب	3276 : محبتنامه	3277 : محاضرات	3276 : محابا
3288 : محذات	3293 : محتشد	3014 : محبر	3287 : محاضرت	3011 : محابس
3278 : محذته	3292 : محتشم	3014 : محبره	3284,3277 : محاضره	3011 : محابيت
3278 : محذئين	3292 : محتشمه	3014 : محبز	3287	3011 : محابيس
3278 : محدد	3290 : محتصاد	3014 : محبس	3285 : محاط	3013 : محاتيم
3278 : محدر		3014 : محيل	3011 : محافر	3277 : محاجات

3343 : مجلدخانه	3343 : مجرب	3344 : مجتنبى	3341 : مجامله	3411 : مثنول
3343 : مجلده	3343 : مجربات	3345 : مجتث	3098 : مجاميع	3167 : مثنوى
3343 : مجلدين	3343 : مجربان	3345 : مجتر	3099 : مجان	3163 : مثنيل
3100 : مجلس	3343 : مجربين	3345 : مجترن	3099 : مجاناً	3098 : معج
3101 : مجلس آرا	3343,3212 : مجرد	3345 : مجتره	3341 : مجانب	3340 : مجاب
3101 : مجلس افروز	3343 : مجردات	3345 : مجترى	3341 : مجانبت	3341,3098 : مجادل
3101 : مجلس فروز	3212 : مجرده	3344 : مجتلب	3341 : مجانس	3340 : مجادلات
3101 : مجلسى	3343 : مجرديت	3344 : مجتمع	3341 : مجانست	3340 : مجادله
3101 : مجلسيان	3212 : مجردف	3344 : مجتمعاً	3098 : مجانق	3098 : مجاديف
3100 : مجله	3345,3344 : مجرم	3344 : مجتمعه	3099 : مجانى	3099 : مجاذيب
3101 : مجلو	3344 : مجرميت	3344 : مجتنا	3099 : مجانيت	3341 : مجارات
3101 : مجلوب	3344 : مجرمين	3344 : مجتنب	3098 : مجانيق	3341 : مجارحه
3101 : مجلوبيت	3100 : مجره	3344 : مجتنح	3098 : مجانين	3341 : مجارزه
3101 : مجلوبين	3102 : مجروح	3345,3344 : مجتهد	3341 : مجاهد	3098 : مجارى
3344,3343 : مجلى	3102 : مجروحه	3344 : مجتهدين	3341 : مجاهدات	3342,3098 : مجاز
3343 : مجليات	3102 : مجروحيت	3344 : مجتهدز	3341 : مجاهدانه	3098 : مجازاً
3101 : مجمعه	3102 : مجروحين	3345 : مجتور	3341 : مجاهده	3342 : مجازات
3343 : مجمد	3102 : مجرور	3212 : مجثه	3341 : مجاهدين	3342 : مجازاة
3101 : مجمده	3102 : مجرورات	3344,3099 : مجد	3341 : مجاهرت	3342 : مجازيات
3212,3101 : مجمر	3102 : مجروف	3211 : مجدار	3341 : مجاهره	3342 : مجازيه
3212,3101 : مجمره	3102 : مجرى	3211 : مجداف	3341 : مجاهره	3342 : مجازفه
3101 : مجمع	3212 : مجزام	3344 : مجدانه	3341 : مجاوبه	3099 : مجازى
3101 : مجمعه	3102 : مجزوم	3342 : مجد	3342 : مجاودت	3341 : مجاسر
3344 : مجمل	3102 : مجزومه	3342 : مجدداً	3342 : مجاور	3341 : مجاسرت
3344 : مجملاً	3343 : مجسم	3342 : مجددانه	3342 : مجاوران	3098 : مجاع
3101 : مجموع	3344 : مجسمات	3342 : مجدده	3342 : مجاورت	3098 : مجاعة
3101 : مجموعاً	3344,3343 : مجسمه	3342 : مجددين	3342 : مجاوز	3098 : مجاعه
3101 : مجموعه	3340 : مجعد	3342 : مجدديه	3342 : مجاوزه	3098,2997 : مجال
3101 : مجموعه	3102 : مجعول	3342 : مجدر	3342 : مجبر	3341 : مجالده
3101 : مجموعيت	3102 : مجعوله	3211 : مجدل	3342 : مجيره	3341,3098 : مجالس
3212,3100 : مجن	3342 : مجف	3099 : مجدود	3099 : مجبوب	3341 : مجالست
3343 : مجنب	3342 : مجفف	3099 : مجدور	3099 : مجبور	3341 : مجالسه
3343 : مجنح	3100 : مجل	3099 : مجدول	3099 : مجبوراً	3098 : مجالى
3212,3100 : مجنه	3343,3100 : مجلا	3103,3102 : مجذوب	3099 : مجبورى	3098 : مجامر
3102 : مجنوب	3100 : مجلات	3102 : مجذوبيت	3099 : مجبوريت	3098 : مجامع
3102 : مجنون	3343 : مجلجل	3102 : مجذوبين	3099 : مجبوريه	3341 : مجامعت
3102 : مجنونانه	3343 : مجلد	3103 : مجذور	3099 : مجبول	3341 : مجامعه
3102 : مجنونه	3343 : مجلدات	3102 : مجذوم	3099 : مجبوله	3341 : مجاملت
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

3160 : مثال	3458 : متوقعانه	3460 : متورق	3459 : متوازيت	3434 : متهزجانه
3160 : مثالث	3458 : متوقف	3460 : متورم	3459 : متوازيه	3434 : متهزجين
3161 : مثانه	3458 : متوقى	3460 : متورماً	3459 : متواصل	3434 : متهزز
3161 : مثانى	3460 : متوكل	3460 : متورمه	3459 : متواصله	3433 : متهكم
3161 : مئاوى	3460 : متوكلاً	3460 : متورمون	3459 : متواصى	3433 : متهكمانه
3398, 3394 : مثبت	3460 : متوكلا نه	3460 : متورمين	3459 : متواضع	3433 : متهلل
3394 : مثبتته	3460 : متولد	3461 : متوزع	3459 : متواضعانه	3462 : متهم
3239 : مثقاب	3460 : متولدات	3460 : متوسخ	3459 : متواضعين	3462 : متهميت
3239 : مثقال	3460 : متولده	3460 : متوسد	3459 : متواطى	3433 : متهنج
3314, 3205 : مثقب	3460 : متوله	3460 : متوسداً	3458 : متواعد	3433 : متهود
3392	3460 : متولھانه	3460 : متوسع	3458 : متواعدين	3433 : متهور
3392 : مثقل	3460 : متولول	3460 : متوسعه	3458 : متواقر	3433 : متهورانه
3164 : مثقوب	3460 : متولى	3460 : متوسق	3458 : متوافره	3433 : متھيب
3161, 3068 : مثل	3463 : متون	3460 : متوسقانه	3458 : متوافق	3434 : متھيج
3411, 3240, 3238	3460 : متوھم	3460 : متوسل	3458 : متواقفه	3434 : متھيجانه
3162 : مثلا	3460 : متوھمانه	3460 : متوسلاً	3458 : متواكل	3434 : متھيجھ
3162 : مثلاً	3460 : متوھمين	3460 : متوسم	3458 : متوالد	3434 : متھيم
3164 : مثليه	3460 : متويل	3460, 3459 : متوشح	3458 : متوالى	3434 : متھيمانه
3396, 3395 : مثلث	3172 : متى	3325 : متوصط	3458 : متوالياً	3434 : متھيمين
3395 : مثلثات	3461 : متيبس	3325 : متوصطه	3458 : متواليه	3433 : متھيبى
3395 : مثلثه	3461 : متيسر	3325 : متوصطين	3460 : متوتر	3459 : متواتر
3395 : مثلثى	3461 : متيقظ	3459, 3325 : متوصل	3460 : متوتره	3459 : متواتراً
3238 : مثللو	3461 : متيقظانه	3325 : متوصله	3460 : متوثب	3459 : متواتره
3164 : مثلوث	3461 : متيقظه	3459, 3325 : متوضح	3459 : متوجد	3459 : متواتب
3240 : مثلى	3461 : متييم	3459 : متوضحه	3459 : متوجع	3458 : متواتق
3398 : مثمر	3461 : متييماً	3459 : متوضى	3459 : متوجعانه	3458 : متواجد
3398 : مثمره	3461 : متييمانه	3459, 3325 : متوطن	3459 : متوجه	3458 : متواجه
3396 : مثمن	3461 : متييمن	3325 : متوطنه	3459 : متوجهاً	3458 : متواجهاً
3396 : مثمنه	3461 : متييمناً	3458 : متوغل	3459 : متوجهانه	3458 : متواد
3165 : مثنائى	3175 : متين	3458 : متوغلين	3459 : متوجهين	3458 : متوادع
3396 : مثنائيت	3176 : متينانه	3459 : متوفا	3458 : متوحد	3458 : متوارث
3396 : مثنات	3175 : متينه	3459 : متوفات	3458 : متوحش	3458 : متوارد
3165 : مثنوى	3391, 3159 : مئاب	3460, 3458 : متوفق	3458 : متوحشانه	3458 : متوارده
3165 : مثنوى خوان	3391 : مئابرت	3459 : متوفى	3459 : متودد	3458 : متوارى
3165 : مثنويات	3159 : مئابھ	3458 : متوقد	3459 : متوددانه	3459 : متوازن
3396, 3165 : مثنى	3160 : مئاقب	3458 : متوقر	3459 : متودده	3459 : متوازنه
3166 : مثنويات	3160 : مئاقيل	3458 : متوقرين	3460 : متورث	3459 : متوازى
3166 : مئويه	3392, 3238 : مثال	3458 : متوقع	3460 : متورط	3459 : متوازيأ
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

متنفر : 3450	متنخی : 3449	متناسب : 3449	متملق : 3447	متماسك : 3447
متنفرانه : 3450	متندم : 3450	متناسباً : 3449	متملقانه : 3447	متماشى : 3447
متنفس : 3450	متندمانه : 3450	متناسبه : 3449	متملك : 3447	متمالك : 3447
متنفل : 3450	متندمين : 3450	متناسر : 3449	متملل : 3447	متمايز : 3447
متنقد : 3450	متنزل : 3451	متناسق : 3449	متململ : 3447	متمايل : 3447
متنقل : 3449	متنزلاً : 3451	متناسقه : 3449	متملى : 3447	متمايلانه : 3447
متنكر : 3450	متنزلانه : 3451	متناسل : 3449	متمم : 3448	متمتع : 3448
متنكرأ : 3450	متنزليين : 3451	متناشد : 3450	متممه : 3448	متمثل : 3448
متنكرانه : 3450	متنزّه : 3451	متناصر : 3449	متمنا : 3447	متمجد : 3447
متنكس : 3451	متنزّهات : 3451	متناطح : 3450	متمنى : 3448,3447	متمجس : 3447
متنمر : 3451	متنزّهانه : 3451	متناظر : 3450	متمنيهانه : 3448	متمحض : 3447
متنمرانه : 3451	متنزّهه : 3451	متناظراً : 3450	متمهد : 3447	متمحل : 3447
متنمل : 3451	متنزّهين : 3451	متناظره : 3450	متمهدي : 3447	متمخط : 3447
متنوحانه : 3451	متنسخ : 3451	متنافر : 3449	متمهديانه : 3447	متمدح : 3447
متنور : 3451	متنسيق : 3451	متنافس : 3449	متمهر : 3447	متمدحانه : 3447
متنوع : 3451	متنسك : 3451	متنافى : 3449	متمهرين : 3447	متمدحين : 3447
متنوم : 3451	متنسم : 3451	متناقص : 3449	متموج : 3448	متمدن : 3447
مته : 3177	متنسمانه : 3451	متناقض : 3449	متموجه : 3448	متمدنه : 3447
متهاتر : 3432	متنشب : 3451	متناكح : 3449	متمول : 3448	متمرد : 3448
متهاجم : 3430	متنشر : 3451	متناكر : 3449	متمولان : 3448	متمردانه : 3448
متهاجمانه : 3430	متنشط : 3451	متناهى : 3449	متمولانه : 3448	متمردين : 3448
متهاجمين : 3430	متنشف : 3451	متناهيت : 3449	متموله : 3448	متمرق : 3448
متهاجى : 3430	متنصب : 3449	متناوب : 3450	متمولين : 3448	متمركر : 3448
متهاجيهانه : 3430	متنصح : 3449	متناوبه : 3450	متميز : 3448	متمرن : 3448
متهارم : 3431	متنصحانه : 3449	متناول : 3450	متميزان : 3448	متمزق : 3448
متهارمانه : 3431	متنصر : 3449	متناولين : 3450	متميزه : 3448	متمسح : 3448
متهارمين : 3431	متنصص : 3450	متناوم : 3450	متميزين : 3448	متمسح : 3448
متهافت : 3430	متنظر : 3450	متناومانه : 3450	متميع : 3448	متمسخر : 3448
متهافتانه : 3430	متنظرانه : 3450	متناومين : 3450	متن : 3176,3175	متمسخرانه : 3448
متهالك : 3431	متنظف : 3450	متنتب : 3450	متناجى : 3448	متمسخرين : 3448
متهالكانه : 3431	متنظم : 3450	متنتج : 3450	متناجيهانه : 3448	متمسك : 3448
متهاون : 3433	متنعم : 3449	متنبه : 3450	متناخض : 3449	متمسكن : 3448
متهتك : 3433	متنعمانه : 3449	متنبى : 3450	متناد : 3449	متمشط : 3447
متهجّد : 3433	متنعمين : 3449	متنثر : 3451	متنادر : 3449	متمشق : 3448
متهجى : 3433	متنعم : 3449	متننح : 3449	متنادم : 3449	متمشى : 3448
متهدم : 3433	متنفخ : 3450	متننحانه : 3449	متنادى : 3449	متمطر : 3447
متهدى : 3433	متنفذ : 3450	متننحين : 3449	متنازع : 3450	متمكن : 3447
متهزج : 3434	متنفذان : 3450	متننخم : 3449	متنازعين : 3450	متمكنه : 3447
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

3437 : متلعنمين	3437 : متكيف	3436 : متكايدانه	3435 : متخلص	3435 : متقاتل
3462 : متلف	3463 : متكيه	3436 : متكايدين	3435 : متخلصه	3434 : متقادم
3438 : متلفت	3437 : متلا حظ	3436 : متكبر	3434 : متقلل	3435 : متقارب
3438 : متلفتانه	3437 : متلا حظين	3436 : متكبرانه	3435 : متقمص	3435 : متقاربه
3437 : متلفظ	3437 : متلاحق	3436 : متكبرين	3463 : متقن	3435 : متقاربيت
3438 : متلفف	3437 : متلاحمه	3437 : متكثر	3436 : متقوت	3435 : متقارن
3462 : متلفه	3437 : متلاشى	3436 : متكحل	3436 : متقوص	3435 : متقاسم
3437 : متلقب	3438 : متلاشيانه	3436 : متكحلين	3435 : متقول	3435 : متقاسمين
3437 : متلفظ	3437 : متلاصق	3436 : متكحن	3436 : متقولانه	3435 : متقاصر
3437 : متلقم	3437 : متلاصقه	3436 : متكحنانه	3436,3435 : متقوم	3435 : متقاصرانه
3437 : متلقى	3438 : متلاطف	3436 : متكحنين	3435 : متقوى	3435 : متقاصرين
3438 : متلمذ	3438 : متلاطم	3436 : متكدر	3462 : متقى	3436 : متقاضى
3438 : متلمذانه	3438 : متلاطمه	3436 : متكدرانه	3436 : متقيح	3435 : متقاطر
3438 : متلمذين	3437 : متلاعب	3436 : متكدرين	3436 : متقيحه	3435 : متقاطع
3438 : متلمس	3437 : متلاعبن	3436 : متكرر	3436 : متقيد	3435 : متقاطعين
3438 : متلمع	3437 : متلافى	3436 : متكره	3436 : متقيدانه	3434 : متقاعد
3438 : متلهب	3437 : متلاقم	3436 : متكره	3436 : متقيدين	3434 : متقاعدين
3438 : متلفف	3437 : متلاقى	3436 : متكرهانه	3461 : متقين	3435 : متقامر
3438 : متلهفانه	3437 : متلال	3437 : متكسر	3462 : متكا	3434 : متقبض
3438 : متلهفين	3437 : متلالى	3437 : متكشف	3434 : متكابر	3434 : متقبل
3438 : متلهى	3437 : متلاهى	3436 : متكفل	3435 : متكاثر	3434 : متقدس
3438 : متلوث	3437 : متلاهيانه	3436 : متكفلانه	3435 : متكاثره	3434 : متقدم
3438 : متلون	3438 : متلبس	3436 : متكفلين	3435 : متكاثف	3434 : متقدمه
3438 : متلونانه	3438 : متلثم	3436 : متكلس	3435 : متكاسل	3434 : متقدمين
3438 : متليث	3438 : متلجج	3436 : متكلف	3435 : متكاسلانه	3435 : متقرب
3438 : متليثانه	3437 : متلحز	3436 : متكلفانه	3435 : متكاسلين	3435 : متقربه
3438 : متلين	3438 : متلذذ	3436 : متكلفين	3435 : متكاسليه	3435 : متقربين
3462 : متم	3438 : متلذذانه	3436 : متكلم	3434 : متكافى	3435 : متقروح
3447 : متماثل	3438 : متلذذه	3436 : متكلمين	3434 : متكافياً	3435 : متقرر
3438 : متماجد	3438 : متلزوج	3436 : متكمل	3434 : متكافيه	3435 : متقرره
3438 : متمادى	3437 : متلصص	3436 : متكملانه	3434 : متكالب	3435 : متقشع
3438 : متمادياً	3438 : متلطخ	3436 : متكملين	3434 : متكالبانه	3435 : متقضى
3438 : متماديت	3438 : متلطف	3436 : متكمن	3434 : متكالبين	3435 : متقطر
3447 : متمارض	3438 : متلطفانه	3437 : متكون	3435 : متكامل	3435 : متقطع
3447 : متمارضانه	3438 : متلطى	3463 : متكى	3435 : متكاملانه	3434 : متقلب
3447 : متمارضين	3437 : متلعب	3437 : متكيس	3435 : متكاملين	3437 : متقلبين
3447 : متمازح	3437 : متلعثم	3437 : متكيسانه	3434 : متكاهل	3434 : متقلد
3447 : متماس	3437 : متلعثمانه	3437 : متكيسين	3436 : متكايد	3434 : متقلدين
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2268	Cilt III: 2269-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

منفرعن : 3428	متغنج : 3429	متعوج : 3422	متعطره : 3422,3321	متعجب : 3419
منفرغ : 3428	متغنى : 3429	متعود : 3422	متعطس : 3422	متعجبانه : 3419
منفرق : 3428	متغنيانه : 3429	متعوذ : 3422	متعطف : 3422	متعجبه : 3419
منفرقه : 3428	متغور : 3429	متعوض : 3422	متعطفانه : 3422	متعجل : 3419
متفسح : 3428	متغول : 3429	متعوق : 3422	متعطل : 3326,3321	متعجلانه : 3419
متفصم : 3427	متغيب : 3429	متعيش : 3422	متعظم : 3422,3321	متعجلين : 3419
متفضل : 3427	متغيبه : 3429	متعين : 3422	متعظمانه : 3422,3321	متعجين : 3419
متفضلا نه : 3427	متغير : 3430	متعينان : 3422	متعطف : 3419	متعدد : 3419
متفضلين : 3427	متغيرانه : 3430	متعبنه : 3422	متعطفانه : 3420	متعدده : 3419
متفطر : 3427	متغيظ : 3430	متغابن : 3429	متعطفين : 3420	متعدى : 3419
متفطن : 3427,3322	متغيم : 3430	متغابى : 3429	متعفن : 3420	متعديه : 3419
متفق : 3462	متفاحش : 3427	متغابيه : 3429	متعقد : 3420	متعذر : 3422
متفقاً : 3462	متفاخر : 3427	متغافل : 3429	متعقل : 3420	متعذره : 3422
متفقد : 3427	متفاضل : 3427	متغافلانه : 3429	متعقلانه : 3420	متعرب : 3421
متفقه : 3427,3462	متفأل : 3428	متغالب : 3429	متعقلين : 3420	متعربه : 3421
متفقهين : 3427	متفألانه : 3428	متغامز : 3429	متعلق : 3420	متعرس : 3421
متفكر : 3428	متفألين : 3428	متغامزين : 3429	متعلقات : 3420	متعرض : 3421
متفكرانه : 3428	متفاوت : 3427	متغاير : 3429	متعلقه : 3420	متعرف : 3421
متفكره : 3428	متفاوته : 3427	متغدى : 3429	متعلل : 3420	متعرق : 3421
متفكرين : 3428	متفايد : 3427	متغذى : 3430	متعلمين : 3420	متعرى : 3421
متفكك : 3428	متفتت : 3428	متغرب : 3429	متعلن : 3421	متعزب : 3422
متفلس : 3428	متفجر : 3427	متغربين : 3429	متعمد : 3421	متعزبانه : 3422
متفلسف : 3428	متفجع : 3427	متغرده : 3429	متعمدانه : 3421	متعزبين : 3422
متفلق : 3428	متفحص : 3427	متغرر : 3429	متعمدين : 3421	متعزز : 3422
متفئن : 3428	متفحصانه : 3427	متغزل : 3430	متعمق : 3421	متعزل : 3422
متفنانه : 3428	متفخر : 3427	متغسل : 3429	متعمم : 3421	متعسر : 3421
متفهم : 3428	متفخرانه : 3427	متغشى : 3429	متعممه : 3421	متعسره : 3421
متفوض : 3429	متفرج : 3428	متغضب : 3430	متعمى : 3421	متعسف : 3421
متفوضين : 3429	متفرجين : 3428	متغفل : 3429	متعننت : 3421	متعشوق : 3421
متفوق : 3428	متفروح : 3428	متغلب : 3429	متعننانه : 3421	متعصب : 3421,3321
متفوقانه : 3428	متفرد : 3428	متغلبانه : 3429	متعند : 3421	متعصبانه : 3321,
متفوقين : 3429	متفردانه : 3428	متغلبه : 3429	متعننانه : 3421	3421
متفوه : 3428	متفردين : 3428	متغلبين : 3429	متعننى : 3421	متعصبين : 3321
متقابل : 3434	متفرز : 3428	متغلط : 3429	متعننيانه : 3421	متعضد : 3419
متقابلاً : 3434	متفرس : 3428	متغلف : 3429	متعه : 3418	متعضو : 3321
متقابلنان : 3434	متفرش : 3428	متغلى : 3429	متعهد : 3420	متعضى : 3422
متقابله : 3434	متفرع : 3428	متغمد : 3429	متعهدين : 3420	متعضيه : 3422
متقابليت : 3434	متفرعات : 3428	متغمده : 3429	متعوب : 3177	متعطر : 3422,3321
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

3326 : متظنن	3326 : متضرع	3324 : متصرفانه	3456 : متشهد	3456 : متشبهين
3326 : متظنى	3326 : متضرعانه	3324 : متصرفيت	3456 : متشهى	3456 : متشيك
3461 : متظهر	3326 : متضرعين	3324 : متصرم	3457 : متشوش	3456 : متشبه
3421 : متعائى	3326 : متضمن	3453 : متصعب	3457 : متشوق	3456 : متشبهانه
3419 : متعادل	3326 : متضوع	3453 : متصعد	3457 : متشوقانه	3456 : متشبهين
3419 : متعادى	3461 : متضيق	3330 : متصف	3457 : متشوقين	3457 : متشنت
3421 : متعارض	3457 : متطالى	3330 : متصفه	3457 : متشويخ	3457 : متشنته
3421 : متعارف	3457, 3325 : متطاول	3323 : متصفى	3457 : متشيد	3457 : متشتى
3421 : متعارفه	3457 : متطبب	3330 : متصل	3457 : متشیده	3456 : متشجر
3421 : متعاسر	3324 : متطبت	3330 : متصلاً	3457 : متشيطن	3456 : متشجع
3421 : متعاشر	3457 : متطبع	3323 : متصلب	3457 : متشيع	3456 : متشجعانه
3422 : متعاضد	3324 : متطبق	3323 : متصلبانه	3457 : متشيعين	3456 : متشجعين
3421 : متعاطف	3324 : متطحر	3323 : متصلف	3453 : متصايى	3455 : متشخص
3422 : متعاطم	3457, 3324 : متطرب	3323 : متصلفانه	3453 : متصايبانه	3456 : متشدد
3420 : متعاقب	3457, 3324 : متطربانه	3323 : متصلفين	3453 : متصاحب	3456 : متشده
3420 : متعاقباً	3324 : متطربين	3455 : متصلقه	3453 : متصاحبين	3456, 3455 : متشدق
3420 : متعاقبه	3324 : متطرف	3330 : متصله	3453 : متصادف	3456 : متشدقانه
3420 : متعاقد	3324 : متطرق	3323 : متصنع	3453 : متصادفين	3456 : متشدقين
3420 : متعاقدين	3324 : متطعم	3323 : متصنعانه	3453 : متصادم	3457 : متشرع
3420, 3418 : متعال	3324 : متطفل	3323 : متصنعين	3453 : متصاعد	3457 : متشرعانه
3420 : متعالم	3457 : متطهر	3324 : متصوت	3453 : متصاغر	3457 : متشرف
3420 : متعالمانه	3457, 3325 : متطوس	3324 : متصور	3453 : متصافح	3456 : متشعب
3420 : متعاله	3325 : متطوع	3324 : متصوف	3454 : متصالب	3456 : متشعر
3420 : متعالى	3325 : متطوعه	3324 : متصوفانه	3454 : متصالبه	3456 : متشفى
3420 : متعالیه	3457 : متطوف	3324 : متصوفه	3454 : متصالح	3457 : متشكر
3421 : متعامى	3325 : متطوق	3324 : متصوفين	3454 : متصالحخ	3457 : متشكرانه
3421 : متعاميانه	3457, 3325 : متطبيب	3324 : متصيف	3454 : متصالحين	3457 : متشكره
3421 : متعاميه	3457, 3325 : متطير	3426 : متضاحك	3453, 3323 : متصير	3456 : متشكك
3421 : متعائق	3457 : متطيرانه	3426 : متضاحكه	3453, 3323 : متصيبى	3456 : متشكل
3420 : متعاهد	3458 : متطيرين	3461, 3426 : متضارب	3453, 3323 : متصيبانه	3456 : متشكى
3422 : متعاون	3461 : متظاهر	3461 : متضاعف	3323 : متصدر	3457 : متشلشل
3462 : متعب	3326 : متظرف	3461 : متضاعفه	3323 : متصدرانه	3457 : متشمر
3419 : متعبد	3326 : متظرفانه	3326 : متضجر	3323 : متصدرين	3457 : متشمس
3419 : متعبدانه	3326 : متظرفين	3326 : متضجع	3323 : متصدع	3457 : متشمل
3419 : متعبدين	3326 : متظلل	3463 : متضج	3323 : متصدق	3457 : متشمم
3419 : متعبس	3326 : متظلم	3461 : متضد	3323 : متصدقين	3457 : متشنج
3419 : متعبسانه	3326 : متظلمانه	3461 : متضده	3323 : متصدى	3457 : متشنف
3172 : متعبه	3326 : متظلمين	3326 : متضرر	3323 : متصرف	3456 : متشهب
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

3463 : متسم	3454 : متسامح	3177 : متروكيت	3453 : مترشح	3462 : متذكر
3455 : متسمم	3454 : متساند	3461 : متزاحف	3453 : مترشف	3462 : متذلل
3455 : متسممه	3453 : متساهل	3461 : متزاحفانه	3452,3322 : مترصد	3462 : متذللانه
3455 : متسمن	3453 : متساهلانه	3461 : متزاحم	3323 : مترصدانه	3462 : متذوق
3455 : متسمى	3453 : متساهلين	3461 : متزاحمه	3323,3452 : مترصدين	3451 : متزاحى
3455 : متسنه	3454 : متساوى	3461 : متزاحمين	3452 : مترفع	3451 : متزادف
3454 : متسهر	3454 : متساوياً	3461 : متزاوول	3452 : مترفق	3451 : متزادفه
3454 : متسهرانه	3454 : متسايف	3461 : متزايد	3452 : مترفقانه	3452 : متزاسل
3454 : متسهرين	3454 : متنسب	3461 : متزايد	3452 : مترققين	3452 : متزاصف
3455 : متسوب	3455 : متستر	3461 : متزاقم	3452 : متزفه	3452 : متزاضى
3455 : متسوك	3454 : متسجد	3461 : متزاقمانه	3452 : متزفهانه	3452 : متزاعد
3455 : متسوى	3453 : متسخن	3461 : متزاقمين	3452 : متزفهه	3451 : متزافع
3455 : متسيب	3455 : متسرع	3461 : متزكى	3452 : متزفهين	3451 : متزافعان
3455 : متسيبانه	3455 : متسرى	3462 : متزلزل	3452 : متزفهين	3451 : متزافق
3455 : متسيبين	3463 : متسع	3462 : متزلق	3452 : متزقب	3451 : متزافقه
3455 : متسيد	3463 : متسعا	3462 : متزمل	3452 : متزقباً	3452 : متزاكب
3455 : متشابه	3454 : متسفل	3462 : متزير	3452 : متزقص	3452 : متزاكم
3455 : متشابهاً	3454 : متسفلانه	3462 : متزندق	3452 : متزقى	3452 : متزاكمه
3455 : متشابهات	3454 : متسفه	3461 : متزهده	3452 : متزقيانه	3451 : متزايص
3455 : متشابهه	3454 : متسقف	3461 : متزهدهانه	3452 : متزقيه	3451 : متزيح
3456 : متشاتم	3454 : متسكر	3461 : متزهدين	3452 : متزكب	3453 : متزتب
3456 : متشاقه	3454 : متسكن	3461 : متزهر	3453 : متزكن	3452 : متزجم
3455 : متشاجر	3455 : متسلب	3462 : متزوج	3453 : متزمرم	3452 : متزجمه
3455 : متشاجرانه	3455 : متسلح	3462 : متزوجين	3453 : متزمرمانه	3452 : متزجمين
3455 : متشاجرين	3455 : متسلحه	3462 : متزود	3453 : متزمرمين	3452 : متزجى
3456 : متشارك	3455 : متسلحين	3462 : متزودين	3453 : متزمنح	3451 : متزحل
3456 : متشاشع	3455 : متسلسل	3461 : متزور	3453 : متزخانه	3451 : متزحم
3456 : متشاعر	3455 : متسلسلاً	3462 : متزين	3453 : متزمنم	3451 : متزحمانه
3456 : متشاعرانه	3455 : متسلسله	3453 : متسائل	3453 : متزمنانه	3451 : متزخر
3456 : متشاعريت	3454 : متسلط	3453 : متسابق	3453 : متزمنين	3452 : متزدد
3456 : متشاعرين	3454 : متسلطانه	3454 : متسارع	3452 : متزهب	3452 : متزددانه
3456 : متشاكل	3454 : متسلطين	3455 : متساع	3452 : متزهبانه	3452 : متزددين
3456 : متشاكى	3454 : متسلق	3454 : متساقط	3452 : متزهبين	3452 : متزددى
3456 : متشأم	3454 : متسلقه	3454 : متسأل	3453 : متزوح	3452 : متزديه
3456 : متشاور	3455 : متسلم	3454 : متسألانه	3177 : متزوك	3175 : مترز
3456 : متشيث	3454 : متسلى	3454 : متسالف	3107,3177 : متزوكات	3175 : مترس
3456 : متشيثانه	3455 : متسليانه	3454 : متسالىق	3177 : متزوكه	3453 : مترسب
3456 : متشيثه	3454 : متسليه	3454 : متسألين		3453 : مترسم
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

متخلط : 3431	متحنى : 3431	متحزن : 3433	متجوزين : 3425	متجاوره : 3424
متخلف : 3431	متحور : 3433	متحسر : 3432	متجوشن : 3425	متجاوز : 3424
متخلق : 3431	متحول : 3433	متحسرانه : 3432	متجوف : 3425	متجاوزانه : 3424
متخلفه : 3431	متحير : 3433	متحسس : 3432	متحارب : 3431	متجاوزين : 3424
متخلى : 3431	متحيرانه : 3433	متحسسانه : 3432	متحاريه : 3431	متجاول : 3424
متخمر : 3431	متحيرين : 3433	متحشد : 3432	متحاسد : 3432	متجير : 3424
متخوف : 3433	متحيز : 3433	متحشده : 3432	متحالف : 3431	متحيرانه : 3424
متخوفانه : 3433	متحيزان : 3433	متحشدين : 3432	متحامق : 3431	متجيريه : 3424
متخوفه : 3433	متحيل : 3433	متحشص : 3432	متحامقانه : 3431	متجدد : 3425
متخير : 3430	متحيله : 3433	متحصل : 3432	متحامى : 3431	متجددانه : 3425
متدائر : 3426	متخارش : 3431	متحصن : 3432	متحاميانه : 3431	متجدده : 3425
متداخل : 3426	متخاشع : 3432	متحصنه : 3432	متحب : 3430	متجددين : 3425
متدارك : 3426	متخاشعه : 3432	متحضع : 3433	متحبس : 3430	متجرد : 3425
متدافع : 3425	متخاشى : 3432	متحضعانه : 3433	متحبسانه : 3430	متجرع : 3425
متدافعاً : 3425	متخاشيانه : 3432	متحطم : 3433	متحبه : 3430	متجزى : 3425
متدافعانه : 3425	متخاصم : 3432	متحطمه : 3433	متحتر : 3432	متجسد : 3425
متداول : 3426	متخاصمين : 3432	متحف : 3328,3175	متحتره : 3432	متجسس : 3425
متداوله : 3426	متخاطب : 3432	متحفظ : 3430	متحجر : 3430	متجسسانه : 3425
متداوى : 3426	متخالف : 3431	متحفظين : 3430	متحجره : 3430	متجسسين : 3425
متدبر : 3426	متخدر : 3430	متحقد : 3430	متحجم : 3430	متجسم : 3425
متدبرانه : 3426	متخدره : 3430	متحقق : 3430	متحد : 3462	متجقف : 3425
متدثر : 3426	متخدش : 3430	متحققه : 3430	متحدأ : 3462	متجقفه : 3425
متدجه : 3426	متخدع : 3430	متحكم : 3430	متحدب : 3430	متجلد : 3425
متدرج : 3426	متخذ : 3462	متحكمانه : 3430	متحدث : 3430	متجلدانه : 3425
متدرس : 3426	متخذه : 3462	متحكمه : 3430	متحدثه : 3430	متجلى : 3425
متدرع : 3426	متخرش : 3432	متحكمين : 3430	متحدر : 3430	متجمد : 3425
متدفن : 3426	متخرشيت : 3432	متحلحل : 3430	متحده : 3462	متجمع : 3425
متدلى : 3426	متخرق : 3431	متحلل : 3431	متحدى : 3430	متجمعين : 3425
متدليانه : 3426	متخشب : 3432	متحلله : 3431	متحذر : 3433	متجمل : 3425
متدنس : 3426	متخشع : 3432	متحلم : 3431	متحذرانه : 3433	متجملانه : 3425
متدنى : 3426	متخشن : 3432	متحلى : 3431	متحزز : 3432	متجملين : 3425
متدهش : 3426	متخشيشانه : 3432	متحمض : 3431	متحرك : 3432	متجنب : 3425
متدهن : 3426	متخضر : 3433	متحمرق : 3431	متحركيت : 3432	متجنن : 3425
متدهى : 3426	متخطر : 3432	متحمل : 3431	متحرم : 3432	متجننانه : 3425
متدهيانه : 3426	متخطى : 3433	متحملانه : 3431	متحرمانه : 3432	متجننى : 3425
متدين : 3426	متخفف : 3430	متحملين : 3431	متحرى : 3432	متجهز : 3425
متدينه : 3426	متخلد : 3431	متحمى : 3431	متحريانه : 3432	متجوز : 3425
متذبذب : 3461	متخلص : 3431	متحنن : 3431	متحزب : 3433	متجوزانه : 3425

3423 : متبكم	3422 : متباهيانه	3427 : متأسف	3097 : مبنياً	3211 : مزبغ
3423 : متبكممانه	3423 : متبايعان	3427 : متأسفاً	3339 : مبهج	3339 : مزين
3423 : متبلد	3423 : متباين	3427 : متأسفانه	3382, 3339 : مبهم	3097 : مبسوط
3423 : متبلر	3423 : متباينه	3172 : متاع	3382, 3339 : مبهمات	3097 : مبسوطاً
3423 : متبلل	3424 : متبتل	3426 : متأكد	3382, 3339 : مبهميت	3097 : مبسوطه
3423 : متبنى	3424 : متبتلاً	3426 : متألف	3097 : مبهوت	3340, 3339 : مبشر
3423 : متبهج	3424 : متبشر	3426 : متألّم	3097 : مبهور	3339 : مبشرات
3174 : متبوع	3422 : متبحر	3426 : متألّمانه	3339, 3211 : مبول	3338 : مبشرة
3174 : متبوعه	3422 : متبحرانه	3426 : متأله	3339, 3211 : مبوله	3339 : مبشره
3174 : متبوعيت	3422 : متبحرين	3426 : متألّهين	3098, 3097 : مبيت	3339 : مبشرين
3424 : متبول	3423 : متبختر	3427 : متأمر	3339 : مبيح	3098 : مبشوره
3424 : متبين	3423 : متبخترانه	3426 : متأمل	3339, 3097 : مبيض	3098 : مبشوش
3424 : متبينه	3422 : متبخر	3427 : متأملانه	3339 : مبيضات	3270 : مبصر
3457 : متتابع	3423 : متبدع	3427 : متأمم	3339 : مبيضه	2997 : مبصره
3457 : متتابعاً	3423 : متبدل	3427 : متأمن	3339 : مبيضين	3097 : مبصوص
3457 : متتابعه	3423 : متبرد	3447 : متأمه	3339, 3097 : مبيع	3340, 3211 : مبضع
3458 : متتابع	3424 : متبرر	3174 : متانت	3340, 3339 : ميين	3270 : مبطل
3458 : متتوج	3424 : متبرز	3427 : متأنس	3339 : ميينه	3340, 3270 : مبطل
3453 : متتائب	3423 : متبرع	3427 : متأنى	3172 : مت	3340 : مبطله
3453 : متتاقل	3423 : متترقع	3427 : متأنيانه	3419 : متأتمت	3338, 3270 : مبطن
3454 : متثبت	3423 : متترك	3078 : متاه	3418 : متتابع	3098 : مبطون
3454 : متتقب	3424 : متتركاً	3426 : متأهب	3418 : متتابعت	3340 : مبطى
3455 : متثيب	3423 : متتركه	3426 : متأهل	3418 : متتابعين	3096 : مبعث
3424 : متجائب	3423 : متبرى	3427 : متأيد	3427 : متأثر	3339 : مبعد
3424 : متجادل	3424 : متبتسل	3422 : متبادر	3427 : متأثراً	3098 : مبعوث
3424 : متجادلانه	3424 : متبتسم	3422 : متبادل	3427 : متأثرانه	3098 : مبعوثان
3424 : متجاذب	3424 : متبتسمانه	3422 : متبادلّه	3418 : متاجره	3098 : مبعوثيت
3424 : متجاسر	3424 : متبتشيش	3423 : متبارز	3420 : متأخر	3096 : مبعوض
3424 : متجاسرانه	متبصبص : 3322,	3423 : متبارزين	3420 : متأخره	3340 : ميكى
3424 : متجاسره	3423	3423 : متباعد	3420 : متأخرين	3211 : ميلع
3424 : متجاسرين	متبصبصانه : 3418,	3423 : متباعده	3426 : متأدب	3211, 3097 : ميلغ
3424 : متجاعد	3423	3423 : متباعديت	3426 : متأديانه	3339
3424 : متجانس	3423 : متبصبصين	3423 : متباقى	3426 : متأديين	3097 : مبلوع
3424 : متجانسه	3423 : متبصرانه	3423 : متباقيه	3426 : متأدى	3097 : مبلوعه
3424 : متجاهل	3423 : متبصط	3423 : متباكى	3427 : متأذى	3097 : مبلول
3424 : متجاهلانه	3462 : متبع	3423 : متباله	3419 : متارك	3097 : مبلوله
3424 : متجاوب	3422 : متبغض	3423 : متبالى	3419 : متاركة	3097 : مينا
3424 : متجاور		3422 : متبايه	3419 : متاركة نامه	3097 : مبنى

3097 : مېتوت	3337 : مېالانكارانه	3336 : مېادله	3083 : ماورائى	3132 : مأمورين
3338 : مېجىل	3096 : مبالغ	3336,3096 : مېادى	3083 : ماقوع	3131 : مأمول
3096 : مېجاحت	3337 : مبالغت	3337 : مېارته	3083 : ماوى	3131 : مأموله
3097 : مېجوت	3337,3270 : مبالغه	3337 : مېارا	3178 : مأوى	3132 : مأمون
3097 : مېجوص	3336 : مېامه	3337 : مېارات	3086 : ماينتحلل	3042 : مامى
3270 : مېجىل	3337 : مېانه	3338 : مېارز	3087 : مايجوش	3042 : مامى لك
3096 : مېدأ	3096 : مېانى	3338 : مېارزأ	3088 : مابيع	3042 : ماميلق
3096 : مېدأيت	3337 : مېاهات	3338 : مېارزات	3088 : مابيعات	3043 : مانا
3338 : مېدع	3337 : مېاهله	3338 : مېارزان	3090 : مابيعقل	3047 : مانده
3338 : مېدعات	3337 : مېاهى	3338 : مېارزانه	3090 : مابيعكس	3051 : مانع
3338 : مېدعه	3270 : مېابيعات	3338 : مېارزت	3088 : مابيعيت	3052 : مانق
3339 : مېدل	3338,3270 : مېابيعه	3338 : مېارزه	3090 : مايفهميت	3048 : مانند
3339 : مېدله	3338 : مېابن	3338 : مېارزه گاه	3088 : مابون	3048 : ماننده
3098 : مېذول	3338 : مېابنت	3338 : مېارزين	3089 : مابونباز	3144 : مأنوس
3098 : مېذوليت	3338 : مېابنه	3337 : مېارك	3086 : مابنقسىم	3144 : مأنوسه
3096 : مېر	3340 : مېبتدئين	3338 : مېاركه	3086 : مابنقسىميت	3144 : مأنوسيت
3211 : مېرته	3382 : مېبتداء	3338 : مېاركى	3086,3085 : مابه	3052 : مانوله
3339 : مېرا	3382,3340 : مېبتدع	3338 : مېاسطه	3188 : مابوس	3048 : مانويه
3339,3096 : مېرات	3382,3340 : مېبتدعه	3338 : مېاسل	3188 : مابوسأ	3052 : مانبوله
3339,3211 : مېرد	3340 : مېبتدى	3338 : مېاسله	3188 : مابوسانه	3010 : ماه
3340	3340 : مېبتديان	3338 : مېاشر	3188 : مابوسه	3013 : ماه آنه
3339 : مېرر	3340 : مېبتديانه	3338 : مېاشرت	3188 : مابوسيت	3015 : ماهتاب
3340 : مېرز	3382,3340 : مېبتذل	3338 : مېاشريه	3269 : مباح	3014 : ماهچه
3339 : مېرقع	3340 : مېبتذله	3270 : مېاشطه	3270 : مباحات	3015 : ماهر
3339 : مېرقيه	3340 : مېبترم	3338,3270 : مېاصره	3337,3096 : مباحث	3015 : ماهرانه
3340 : مېرم	3340 : مېبتسم	3270 : مېاصقه	3336 : مباحثات	3015 : ماهره
3340 : مېرمه	3340 : مېبتغى	3338 : مېاطشه	3337 : مباحثه	3015 : ماهه
3096 : مېره	3340 : مېبتغيات	3338 : مېاطنه	3337 : مباحثين	3022 : ماهو ريوسه لك
3339 : مېرهن	3339 : مېبتل	3337,3336 : مېاعد	3270 : مباحيت	3022 : ماهودانه
3097 : مېرود	3382 : مېبتلا	3336 : مېاعدت	3337 : مباحر	3022 : ماهورخوان
3097 : مېرور	3340 : مېبتلاع	3337 : مېاعده	3096 : مباد	3022 : ماهورك
3097 : مېروره	3382,3340 : مېبتلايان	3336 : مېاعله	3096 : مبادا	3016,3015 : ماهى
3097 : مېروز	3340 : مېبتلغ	3336 : مېباغات	3336 : مبادات	3022 : ماهيا
3097 : مېروص	3340 : مېبتلى	3336 : مېباغته	3336 : مبادر	3016 : ماهيان
3097 : مېروك	3340 : مېبتنى	3336 : مېباغضه	3336 : مبادرت	3016 : ماهيانه
3097 : مېروكه	3340 : مېبتنهج	3096 : مبال	3336 : مبادره	3016 : ماهيت
3339,3211 : مېزر	3340 : مېبتهل	3337 : مبالات	3336 : مبادل	3022,3016 : ماهيه
3339 : مېزره	3098 : مېبتوته	3337 : مبالانكار	3336 : مبادلات	3083 : ماوراء
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

3096 : مَالاً	3077,3076 : ماشطه	3193 : مأذون	3000 : ماچين	2994 : ماء
3034 : مالاغمه	3076,3075 : ماشه	3193 : مأذوناً	3013 : ماحصل	3214 : مائنين
3035 : مالاكلام	3077 : ماشى	3193 : مأذونه	3013 : ماحضر	3023 : مائنده
3035 : مالانهايه	3077 : ماشياً	3193 : مأذونيت	3015 : ماحى	3024 : مائل
3036 : مالايطق	3077 : ماشيه	3193 : مأذونين	3096 : مأخذ	3024 : مائله
3036 : مالايعنى	3068 : ماص	3059 : مار	3113 : مأخذ	3024 : مائليت
3036 : مالايعنيات	3068 : ماصادر	3062 : مار افسا	3022 : ماخليا	3214 : مائه
3037 : مالح	3074 : ماصتى	3060 : ماران	3115 : مأخوذ	3083,3023 : مائى
3036 : مالدار	3068 : ماصدق	3096 : مآرب	3116 : مأخوذات	3024 : مائيت
3036 : مالدارى	3068 : ماصه	3150 : مآريه	3115 : مأخوذه	3024,3023 : مائيه
3036 : مالزرم	3075 : ماصور	3065 : ماريچ	3022 : ماخور	3095 : مآب
3038,3036 : مالزرمه	3093 : ماضر	3063 : مارچ	ماخور يوسه لك :	3095 : مآبض
3041	3092,3003 : ماضغ	3096 : مآرج	3022	3097 : مآبض
3038 : مالش	3093 : ماضى	3151,3063 : مارد	3022 : ماخورك	3097 : مآبضى
3038 : مالك	3093 : ماضيه	3063 : مارستان	3002,3000 : مادام	2996 : مابعد
3038 : مالكانه	3080 : ماطر	3065 : مارصمه	3096 : مآدب	2997 : مابللق
3038 : مالكه	2995 : ماعدا	3063 : مارض	3107,3105 : مآديه	3098 : مآبون
3038 : مالكى	3083 : ماعول	3062 : مارن	3001 : مآدء	2997,2996 : مآبين
3038 : مالكييت	3083 : ماعون	3062 : مارنه	3004 : مادح	3077 : مات
3036 : مالم يكن	3084,3083 : ماعونه	3065 : ماره	3004 : مادحه	3211 : مآت
3123,3036 : ماله	3008 : ماغ	3067 : ماروط	3003 : مادر	3079 : ماتأخر
3128 : مألوف	3005 : مافات	3065 : مارين	3003 : مادر زاد	3078 : ماتحت
3128 : مألوفيت	3005 : مافوق	3096 : مآزب	3003 : مادر شاهى	3079 : ماتتقدم
3037 : مالى	3005 : مافيش	3096,2996 : مآزر	3003 : مادر نامى	3079 : ماتتم
3038 : ماليات	3024 : ماقبل	3095,3092 : مازو	3003 : مادرانه	3080 : ماتمى
3129,3038 : مالييت	3029 : ماكر	3096 : مآزيب	3003 : مادريت	3214 : ماتين
3038 : ماليخليا	3029 : ماكريه	3069 : ماساريقه	3002 : مادگان	3096 : مآثر
3123 : ماليدن	3029 : ماكس	3070 : ماسباق	3002 : مادگى	3096 : مآثم
3037 : ماليده	3029 : ماكسه	3068 : ماسبق	3002 : مادمكه	3167 : مآثوره
3038 : ماليه	3096 : مآكل	3069 : ماسره	3002,3001 : ماده	3167 : مآثوم
3038 : ماليون	3117 : مآكل	3070 : ماسك	3005 : مادون	2998 : ماجد
3042 : مامضى	3117 : مآكله	3070 : ماسلف	3001 : مادى	2998 : ماجده
3042 : ماملك	3121 : مآكول	3167 : مآسور	3001 : ماديات	2998 : ماجرا
3130 : مآمن	3121 : مآكولات	3166 : مآسوف	3004 : ماديان	2998 : ماجرا پرست
3132 : مآمور	3029 : مآكيان	3071 : مآسوى	3002,3001 : ماديه	2998 : ماجن
3132 : مآموراً	3032 : مال	3070 : مآسى	3002 : ماديون	3102 : مآجوج
3132 : مآموره	3096 : مآل	3075 : ماش	2996 : مآذر	3102 : مآجور
3132 : مآموريت	3036 : مآلاً	3076 : ماشاء الله	3096 : مآذن	2999 : مآج

2967,2961 : ليك	2960 : لوني	2960 : لوزينج	2959 : لوايح	2986 : لهوب
2967,2961 : ليكن	2985 : لويحه	2960 : لوزينه	2985 : لوبان	2952 : لهويات
2961 : ليل	2959 : لويد	2960 : لوزيه	2974 : لوبوط	2986,2967 : لهي
2961 : ليلا	2989 : لويف	2985 : لوطي	2985 : لوت	2951 : لهيب
2961 : ليلاً	2989 : لويغى	2958 : لوع	2960 : لوث	2951 : لهيف
2961 : ليلاً	2983,2960 : لى	2958 : لوعه	2960 : لوثيات	2951,2928 : لهيم
2961 : ليلاق	2960 : ليائل	2975 : لوغ	2984,2959 : لوج	لو : 2983,2958
2961 : ليلاقي	2973 : لياقت	2975 : لوغلامق	2959 : لوح	2985
2961 : ليلك	2960 : ليال	2984,2981 : لوق	لوح محفوظ : 2959	لوء : 2958
2961 : ليله	2960 : ليالى	2982,2981 : لوكون	لوحنتين : 2959	لوء لوء : 2987
2961 : ليلي	2960 : ليان	2984 : لول	لوحه : 2959	لواء : 2973
2968 : ليمه	2961 : لينه	2987,2984 : لوله	لودعى : 2960	لوائح : 2958
2970 : ليمو	2961 : ليث	2987 : لوله لى	لور : 2980	لوائم : 2958
2969,2961 : ليمون	2966 : ليجه	2984 : لولى	لورى : 2985,2980	لواحق : 2958
2969 : ليمونه	2961 : ليس	2960 : لوم	لوز : 2960	لوازم : 2959
2969 : ليمونى	2961 : ليسيه	2960 : لومه	لوزتان : 2960	لوازمات : 2959
2961,2960 : لين	2966 : ليف	2960,2959 : لون	لوزتين : 2960	لواطه : 2973
2970 : لينت	2966 : ليفافه	2959 : لوند	لوزه : 2960	لواعج : 2958
	2966 : ليفى	2959 : لوندات	لوزى : 2960	لوام : 2960
	2966 : ليفين	2959 : لوندان	لوزيات : 2960	لوامع : 2958
	2967,2930 : ليفا	2959 : لوندانه	لوزين : 2960	لوامه : 2960

م

3369 : مؤمنه	3350 : مؤكد	3350 : مؤدباً	3438 : مؤتلف	3228,3227,2993 : م
3370 : مؤمنون	3350 : مؤكداً	3350 : مؤدبين	3448 : مؤتمر	مؤاخذ : 3265,3264
3369 : مؤمنيت	3350 : مؤكل	3350 : مؤدى	3448,3447 : مؤتمن	مؤاخذات : 3264
3369 : مؤمنين	3350 : مؤلف	3352,3192 : مؤذن	3351 : مؤثر	مؤاخذه : 3264
3116 : مثن	3350 : مؤلفات	3352 : مؤذنين	3351 : مؤثرانه	مؤاخذه كار : 3264
3351 : مؤنت	3350 : مؤلفان	3352,3335 : مؤذى	3351 : مؤثره	مؤاخذه كارانه : 3264
3214 : منه	3350 : مؤلفانه	3335 : مؤذيات	3351 : مؤثريت	مؤاخذه نامه : 3264
3351 : مؤول	3350 : مؤلفه	3247 : منزر	3350 : مؤجل	مؤآلفت : 3336
3351 : مؤولاً	3350 : مؤلفين	3351 : مؤسس	3350 : مؤجلاً	مؤيد : 3350
3178 : مئونت	مؤلم : 3350,3302	3351 : مؤسسات	3350 : مؤجله	مؤيداً : 3350
3351 : مؤيد	3351	3351 : مؤسسان	3264 : مؤخر	مؤيده : 3350
3351 : مؤيده	3351 : مؤلهه	3351 : مؤسسه	3264 : مؤخراً	مئير : 3211
3351 : مؤيس	3128 : منلوم	3351 : مؤسفف	3264 : مؤخره	مؤئجر : 3326
3352 : مؤيسانه	مؤمن : 3369,3351	3351 : مؤسففه	مؤدا : 3350	مؤتفك : 3429
2994,2993 : ما	3369 : مؤمنات	3397 : مئسى	مؤدب : 3350	مؤتفكات : 3429

2954 : لمسى	لقلاقيات : 2932	لغويات : 2927, 2984,	لطيف : 2943	لزوم : 2989
2954 : لمسييت	لقمه : 2976, 2984	2986	لطيفه : 2943	لزير : 2962
2954 : لمع	لقوه : 2933	لغويه : 2927, 2984	لظى : 2947	لسان : 2972
2954 : لمعات	لقى : 2932	لغويون : 2984, 2986	لعاب : 2983	لسان الله : 2972
2954 : لمعان	لقيط : 2932	لف : 2950	لعابى : 2984	لسانى : 2972
2954 : لمعه	لقيطه : 2932	لف ايتمك : 2950	لعابين : 2984	لسانيات : 2972
2969 : لمى	لقيم : 2932	لف ايتمه : 2950	لعابيه : 2984	لست : 2957
2988, 2954 : لنج	لك : 2952, 2986	لف و نشر : 2950	لعان : 2965	لسع : 2957
2955 : لنف	لكاف : 2967	لفاً : 2950	لعب : 2984, 2985	لسن : 2988
2955 : لنفا	لكد : 2953	لفاح : 2986	لعبت : 2984	لسه : 2957
2955 : لنفائى	لكلك : 2953, 2961	لفاحين : 2986	لعبى : 2984	لسين : 2988
2955 : لنفائيه	لكلكه : 2953	لفاف : 2950	لعييات : 2984	لشكر : 2958
2955 : لنفاوى	لكن : 2932, 2950,	لفان : 2986	لعل : 2921, 2933	لشكرى : 2958
2956, 2955 : لنفخته	2953	لفتره : 2950	لعن : 2921, 2937	لشكريان : 2958
2956 : لنك	لكنت : 2987	لفظ : 2925, 2926	لعنت : 2937	لشكرية : 2958
2955 : لنك	لكنجه : 2951	لفظاً : 2926	لعوق : 2944	لشگر : 2958
2955 : لنگانه	لكنونت : 2987	لفظه : 2926	لعوه : 2945	لص : 2941, 2964,
2955 : لنگر	لكه : 2952	لفظى : 2926	لعين : 2930	2985
2955 : لنگرى	لكونت : 2987	لفظيه : 2926	لغات : 2984	لصاص : 2957
2955 : لنكى	لكام : 2966	لفق : 2925, 2950	لغت : 2984, 2986	لصاصت : 2957
2952, 2951 : له	لكلك : 2953, 2961	لفلافه : 2950	لغتجه : 2986	لصق : 2941, 2942
2967, 2951 : لها	لكلكه : 2953	لفيف : 2950	لغز : 2927, 2984	لصقى : 2942
2967 : لهاب	لكن : 2932, 2950,	لفيفه : 2986	لغزان : 2927	لصوص : 2957, 2985,
2986, 2951 : لهايات	2953	لقاء : 2967	لغزیده : 2927	2988
2951 : لهاظ	لكنت : 2987	لقات : 2967	لغزيش : 2927	لصوصيت : 2957,
2967, 2951 : لهب	لكنجه : 2951	لقاح : 2986	لغظ : 2926	2988
2951 : لهبان	لكنونت : 2987	لقاطه : 2986	لغو : 2927	لصوق : 2988
2952 : لهت	لكه : 2952	لقاطه چين : 2986	لغو اولمق : 2927	لصيف : 2942
2951 : لهجه	لكونت : 2987	لقالاق : 2952	لغو اولمه : 2927	لطائف : 2958
2951 : لهدار	لكام : 2966	لقانت : 2931, 2952	لغو اولنمق : 2927	لطحه : 2943
2951 : لهف	لكه : 2952	لقب : 2927, 2930,	لغو اولنمه : 2927	لطف : 2985, 2989
2951 : لهفان	لكونت : 2987	2931	لغو ايتمك : 2927	لطفاً : 2985, 2989
2951 : لهفت	لكنجه : 2951	لقح : 2930	لغو ايتمه : 2927	لطفكار : 2989
2951 : لهفت	لكنونت : 2987	لقرده مق : 2931	لغو ايتمك : 2927	لطفكارانه : 2989
2951 : لهف	لكه : 2952	لقط : 2931, 2933	لغو ايتمك : 2927	لطفى : 2989
2951 : لهف	لكنونت : 2987	لقطه : 2984, 2987	لغو ايتمك : 2927	لطم : 2944
2951 : لهف	لكه : 2952	لقلاق : 2932	لغوى : 2927, 2984,	لطم ايتمك : 2944
2951 : لهف	لكنونت : 2987	لقلاقه : 2932	2986	لطمه : 2944
2951 : لهف	لكنونت : 2987			

2929 : لحنى	2985, 2949 : لىج	2948 : لىباء	2937 : لاميه	2931 : لاقيد
2986, 2984 : لىجود	2949 : لىجىاج	2965 : لىباب	2937 : لان	2931 : لاقيدانه
2986 : لىجوف	2949 : لىجىاجت	2948 : لىباية	2937 : لىانظير	2931 : لىاقيدى
2986 : لىجوق	2966 : لىجام	2035 : لىباچه	2937 : لىانه	2931 : لىاقيديه
2986 : لىجوم	2985 : لىجىج	2965, 2948 : لىباچه	2928 : لىاهس	2931 : لىاقيديون
2986 : لىجون	2949 : لىجىلاج	2948 : لىباد	2928 : لىاهف	2930 : لىاك
2967 : لىجوى	2949 : لىجىلجه	2948 : لىباده	2929 : لىاهوت	2932 : لىاكن
2966 : لىجى	2986 : لىجىم	2965 : لىباس	2929 : لىاهوتى	2933 : لىلال
2967 : لىجىيانى	2985 : لىجىمه	2948 : لىباقت	2929 : لىاهوتيان	2948 : لىلآ
2928 : لىجىظ	2985 : لىجه	2948 : لىبال	2929 : لىاهورى	2934 : لىلال و ابكم
2986 : لىجىمات	2949 : لىجوج	2965, 2948 : لىبان	2945 : لىاواش	2933 : لىلالا
2986 : لىجىمه	2985 : لىجىين	2948 : لىبب	2945 : لىاواشه	2933 : لىلالاداش
2984, 2967 : لىجىه	2949 : لىج	2949 : لىبث	2946 : لىلاى	2934 : لىلالك
2929 : لىجت	2949 : لىجىك	2965, 2949 : لىبس	2946 : لىلايتناهى	2934 : لىلالكا
2950 : لىدغ	2984 : لىجا	2985 : لىبس	2946 : لىلايتناهييت	2934 : لىلاله
2950 : لىدن	2967 : لىجىاء	2985, 2966 : لىبسه	2947, 2946 : لىلايج	2934 : لىلاله برگ
2950 : لىدنى	2984 : لىجىاضه	2949 : لىبىلاب	2947, 2946 : لىلايحه	2934 : لىلاله رنگ
2950 : لىدنيات	2967 : لىجىاظ	2949 : لىبىلابيه	2947 : لىلايخطى	2934 : لىلاله روىخ
2950 : لىدنيه	2967 : لىجىاف	2948 : لىبن	2946 : لىلايزال	2934 : لىلاله روىخسار
2949 : لىدى	2967 : لىجىافى	2921 : لىبنه	2946 : لىلايزالى	2934 : لىلاله زار
2950 : لىديغ	2967 : لىجىام	2949 : لىبنى	2947 : لىلايستل	2934 : لىلاله سار
2962 : لىذ	2928 : لىجىامت	2949 : لىبنىيات	2946 : لىلايعقل	2934 : لىلاله گل
2962 : لىذاذ	2951 : لىجان	2949 : لىبنيه	2946 : لىلايعقلانه	2934 : لىلاله نامه
2962 : لىذات	2928 : لىجد	2985 : لىبوب	2946 : لىلايعلم	2948 : لىلالى
2962 : لىذت	2929 : لىجىس	2985 : لىبوس	2946 : لىلايعنى	2973 : لىلام
2962 : لىذذ	2929 : لىجىظ	2974 : لىبوط	2946 : لىلايفنى	2936 : لىلام الف
2962 : لىذيذ	2929 : لىجىظان	2949 : لىبون	2946 : لىلايفهم	2948 : لىلامت
2962 : لىذيذه	2929 : لىجىظه	2985, 2949 : لىبى	2947, 2946 : لىلايق	2936 : لىلامح
2957 : لىرزان	2929, 2928 : لىجىق	2949 : لىبىب	2946 : لىلايقانه	2936 : لىلامحه
2957 : لىرزش	2929 : لىجىقى	2949 : لىبىبق	2946 : لىلايموت	2936 : لىلامس
2957 : لىرزنده	2929 : لىجىلاح	2948 : لىبىبك	2946 : لىلايموتانه	2937 : لىلامسه
2957 : لىرزه	2929 : لىجىلحه	2985, 2974 : لىبىه	2946 : لىلايموتانيت	2937 : لىلامشگر
2962 : لىزم	2929, 2928 : لىجىم	2958 : لىت	2946 : لىلاينبغى	2936 : لىلامع
2989 : لىزوب	2929 : لىجىم آجون	2971 : لىتنام	2946 : لىلاينعزل	2936 : لىلامعه
2989 : لىزوجت	2929 : لىجىمه	2989 : لىتره	2946 : لىلاينقطع	2936 : لىلامك
2989 : لىزوجى	2929 : لىجىمى	2958 : لىتنه	2985, 2948 : لىلب	2936 : لىلامكان
2989 : لىزوجيت	2929 : لىجىميه	2957 : لىلث	2948 : لىلب بلب	2936 : لىلامه
2962 : لىزوق	2929 : لىجىن	2957 : لىلثمه	2949 : لىلب دريا	2936 : لىلامى

1782 : گونیا	1786 : گوشتین	1693 : گوچاه	1672 : گهان	1679 : گنج
1779 : گوه	1786 : گوشش	1693 : گودر	1793 : گهر	1804 : گنجایش
1694,785 : گوهر	1786 : گوشه	1693 : گودره	1672,1630 : گهی	1804 : گنجشك
1694 : گوهری	1786 : گوشوار	1778 : گودك	1777,1693 : گو	1679 : گنجور
1694 : گوهرین	1786 : گوشواره	1778 : گودكان	1813 : گوا	1804 : گنجیده
1786,1777 : گوی	1651 : گو شیر	1778 : گودكانه	1813 : گوار	1679 : گنجینه
1816,1786 : گویا	1785 : گو صفند	1693 : گودن	1813 : گواران	1680 : گند
1786 : گویان	1779 : گو ك	1782 : گور	1813,839 : گوارش	1680 : گندا
1787 : گویش	1779 : گوگرد	1782 : گوراب	1813 : گوارنده	1680 : گندای
1786 : گوینده	1780 : گول	1782 : گورابه	1813,1693 : گواره	2548,1680 : گندم
1786 : گوپی	1743 : گولد	1753 : گوره مز	1813 : گواش	1680 : گندمه
1787 : گوپیا	1796 : گولكن	1696 : گوز	1813 : گواشه	1679 : گندیده
1724 : گیتی	1780 : گوله	1787 : گوزه	1693 : گوان	1806 : گنگ
1719 : گیر	1801 : گوموشی	1695,1651 : گوساله	1813,1693 : گواه	1805 : گنه
1719 : گیرا	1781,1747 : گون	1785 : گوسپند	1813,1693 : گواهی	1805 : گنهكار
1719 : گیرامی	1781 : گونا	1785 : گوش	1778 : گوباره	1805 : گنهکاری
1724 : گیسو	1730 : گونجه	1786 : گوشات	1735 : گوچه	1672,1630 : گه
1724 : گیسودار	1782,1781 : گونه	1786,1694 : گوشت	1693 : گوچ	1672 : گه واره

ل

2942 : لاصق	2922 : لاده	2928 : لاحقه	2921 : لا اقل	2964,2934 : ل
2929 : لاعج	2923 : لادینی	2928 : لادل له	2959 : لاوحش الله	2965 : لنام
2929 : لاعجه	2941 : لارکی	2929 : للاحیه	2921 : لابس	2952 : لئیم
2930 : لاعلاج	2941 : لاریب	2928 : لاحم	2921 : لابه	2952 : لئیمان
2934 : لاعلی التعین	2941 : لاریبی	2928 : لاحمه	2939 : لاپچین	2952 : لئیمانہ
2930 : لاعن	2947 : لازب	2928 : لاحن	2942 : لات	2936,2920 : لا
2933,2926 : لاغ	2947 : لازیلیه	2929 : لاحوس	2943 : لاتشیه	2921 : لا علی التشیه
2934	2947 : لازق	2928 : لاحول	2944 : لاتعد	2921 : لا علی التعین
2927 : لاغ لشمق	2947 : لازم	2927 : لاخ	2943 : لاتی لقوم	2929 : لائح
2926 : لاغار	2947 : لازمہ	2928 : لاخه	2941 : لاتانی	2930 : لائفق
2926 : لاغاری	2930 : لاوزورد	2928 : لاخیر	2922 : لاج	2930 : لائم
2923 : لاف	2930 : لاوزودی	2928 : لاخیر فیہ	2922 : لاجورد	2930 : لائمہ
2925 : لافزان	2941 : لاس	2929 : لاخیز	2922 : لاجوردی	2944 : لأبالی
2926 : لافزن	2942 : لاستریا	2922 : لاد	2922 : لاج	2944 : لأبالیانہ
2926 : لافزنی	2942 : لاسیما	2923 : لادس	2928 : لاحاصل	2929 : لاجاییه
2926 : لافی	2942 : لاش	2922 : لادن	2928 : لاحب	2921 : لااخلاقیه
2926 : لافیس	2957,2942 : لاشه	2923 : لادنغه	2928 : لاحدله	2923 : لادری
2932 : لاقلاق	2942 : لاشیئ	2923 : لادنه	2928 : لاحق	2923 : لادریه

1795 : گلچلوك	1692 : گستی	1723 : گرودار	1686 : گردانیه	1670 : گدا
1795 : گلچه	1812 : گسسته	1811 : گروه	1687 : گردش	1791 : گداخته
1796 : گلختمی	1812 : گسن	1723 : گریان	1720 : گردك	1791 : گداز
1795 : گلدسته	1812 : گسه	1723 : گریانی	1720 : گردگار	1791 : گدازش
1797 : گلروح	1724, 1692 : گش	1721 : گریبان	1720 : گردگان	1791 : گدازنده
1798 : گلزار	2910, 1812 : گشا	1721 : گریبانی	1686 : گردن	1670 : گدایان
1796 : گلستان	1786 : گشات	1810 : گرچته	1687 : گردنا	1670 : گدایانه
1797 : گلشن	2910, 1812 : گشاد	1810, 1723 : گریز	1720, 1686 : گرده	1670 : گدایی
1796 : گلف	3959 : گشاد رسم	1810, 1723 : گریزان	1808	1670 : گدلج
1797 : گللك	2910, 1812 : گشاده	1810 : گریزانی	1720 : گردو	1817 : گذار
1797 : گلمیخ	1812 : گشایش	1723 : گریزگاه	1687 : گردون	1817 : گذارش
1797 : گلناك	1812 : گشاینده	1810, 1723 : گریزنده	1687 : گردونه	1817 : گذارنده
1795 : گلنانگ	1692 : گشت	1722 : گریس	1687 : گردیده	1817 : گذاشته
1718, 1672 : گله	1812 : گشتا	1722 : گریسه	1811 : گریزاز	1817 : گذاف
1797, 1795	1812 : گشتاسب	1724 : گرینده	1692 : گریزش	1818 : گذر
1796 : گله دشمنك	1692 : گشته	1723 : گریه	1811 : گرس	1818 : گذران
1797, 1677 : گلو	1812 : گشود	1723 : گریوه	1810 : گرسنه	1818 : گذرگاه
1797 : گلولة	1812 : گشوده	1697 : گز	1810 : گرسنگی	1818 : گذرگه
1798 : گلوند	1792 : گفت	1697 : گزا	1722 : گرشمه	1818 : گذرنامه
1798 : گلوه	1792 : گفتار	1817 : گزارش	1721 : گرفت	1818 : گذشت
1796 : گلی	1793 : گفته	1817 : گزاره	1721 : گرفتار	1818 : گذشتگان
1677 : گلپز	1793, 1717 : گل	1727 : گزلك	1721 : گرفتاران	1818 : گذشته
1718 : گلیگر	گل بشكر : 1795,	1698 : گزن	1721 : گرفتارانه	1685 : گر
1718 : گلیم	1797	2588, 1698 : گزند	1721 : گرفتاره	1808 : گراز
1798 : گم	گل به شكر : 1795,	1698 : گزی	1721 : گرفتاری	1719 : گران
1799 : گماشته	1797	1818 : گزیدگان	1721 : گرفتگی	1719 : گرانی
1799 : گمان	1796 : گلی	1818, 1698 : گزیده	1721 : گرفته	1811, 1808 : گریز
1799 : گمانه	1794 : گلاب	1818, 1726 : گزیر	1691 : گرك	1808 : گریه
1800 : گمراه	1794 : گلابدان	1818 : گزین	1810 : گرگ	1720 : گرج
1800 : گمراهان	1796 : گلابی	1818 : گزینش	1810 : گرگان	1686 : گرچه
1800 : گمراهی	1794 : گلابیه	1672 : گزدم	1691 : گرم	1720, 1686 : گرد
1803 : گن	1794 : گلاج	1812 : گسار	1691 : گرما	1808
1803 : گناه	1794 : گلان	1785 : گساله	1692 : گرمی	1720 : گرداب
1803 : گناهكار	1794 : گلبام	2908, 1812 : گستاخ	1692 : گرمیت	1720 : گردار
1803 : گناهكارانه	1794 : گلبانگ	1812 : گستاخانه	1810 : گرمیخ	1808 : گرداس
1803 : گناهكارى	1797, 1795 : گلپشكر	1812 : گستاخی	1721 : گره	1686 : گردان
1803, 1799 : گنبد	1797 : گلتراش	1812 : گستر	1721 : گرچه	1686 : گردانچلك
1803 : گنبدى	1795 : گلچ	1812 : گسترده	1720 : گرو	1686 : گردانه

2672,2587 : كيلوس	2687,2587 : كيس	1725 : كيجك لنمك	كوبدرمك : 1763,	كوننمك : 1749
2587 : كيلی	2566,1696 : كيسه	2666 : كيجه	2915	كوننمك لك : 1749
2673,1697 : كيم	2687,2587	كيجی : 2666	كوبدش : 2807	كونه بقان : 1805
2674 : كيمسز	2566 : كيسه دار	كيج : 1716	كوبده : 1763	كونوجی : 1807
2674 : كيمسه سی	2688	كيجرك : 2667,1716	كوبس : 2914	كونولمك : 1807,1751
1697 : كيمك	2688 : كيسه دوز	كيجه : 2666	كوبكن : 2807	كونی : 1807,1806
1725 : كيملو	1696 : كيسو	كيجی : 2666,1716	كوبكولك : 1816	2584
1725 : كيملى	1697,1696 : كيسى	كيجخ : 2668	كوبمك : 2915	كونی ملك : 1807
1697 : كيمه	2688,2587 : كيسييه	كيد : 2585	كوبندرملك : 1764	كونيات : 2584
2674,2587 : كيموس	2689 : كيش	كيدر : 1716	كوبندرمه : 1764	كونيجی : 1807
2673,1718 : كيمي	2691 : كيشور	كيدرک : 1716	كوبنكلو : 1764	كونيك : 1806
2674 : كيمياء	2689 : كيشی	كيدرملك : 1717	كوبنلمك : 1764	كونيلامك : 1807
2675 : كيميagr	2668 : كيجخ	كيدرنيلمك : 1716	كوبنمك : 1764,1763	1749
2675 : كيميونى	2586,2585 : كيف	كيدملك : 1717	كوبنه كلمك : 1764	كونين : 2584
2675 : كيميوى	2585 : كيف ايتمك	كيده رك : 1716	كوبنوك : 1763	كونيه : 2584
2675 : كين	2585 : كيفر	كيده كن : 1716	كوبه : 1816	كوه : 2823
2676 : كيندار	2585 : كيفه	كيدى : 1717	كوبى : 2915	كوه سار : 2823
2676 : كينداران	2585 : كيفى	كير : 2679	كى : 2585,1696	كوه كوب : 2823
2676 : كيندارانه	2586 : كيفيات	كيراء : 2679	كياست : 2695	كوهامون : 2823
2676 : كينه	2586 : كيفيت	كيراخانه : 2679	كياسه : 1725	كوهان : 2823
2587 : كينونت	2586 : كيفية	كيراخور : 2679	كيال : 2587	كوهستان : 2823
2490 : كينيان	2585 : كيفيه	كيرتينمك : 2687	كياليه : 2587	كوهه : 2823
2586 : كيهان	1696,1681 : كيك	كيرجمك : 1720	كيان : 2694,2585	كوهى : 2823
2587 : كيوان	1683 : كيك ايدمك	كيرشخانه : 2683	كيانوس : 2694	كوو : 2806,1816
1725,1697 : كيورمك	1719,1683 : كيكتنمك	كيرفام : 2682	كيانى : 2694,2585	كوورمك : 1725
1764,1763 : كيونك	2587 : كيكردمك	كيرلك : 2684	كيانيات : 2694	كووكن : 1813
2587 : كيونى	2587 : كيكرده	كيرليك : 2684	كيانيان : 2585	كوولك : 1816
1725 : كيويرنلمك	1719 : كيكلك	كيرمك : 1697	كيب : 2678	كوونج : 1814
1725 : كييشلو	1719 : كيكلمك	كيره كى : 1720	كيبين : 1715	كووورمك : 1816
1725 : كييم	1719 : كيكمك	كيرو : 1692	كيتزه : 2694	كوى : 2807,1816
	2587 : كيل	كيروكى : 1692,1690	كيجرك : 1716	كوبا : 2915
	2669 : كيله	كيججى : 2682	كيجشمك : 1716	كوبياكو : 1816
			كيججك : 2666,1696	

گ

1663 : گج	1630 : گاه	1639 : گان	1632 : گال	1671 : گ
3959 : گچت رسم	1630 : گاهى	گان نوشنده : 3571	گاله : 1633	گاز : 2504,1658
1670 : گد	1662 : گير	گانه : 1639	گام : 1637	گازه : 1659

1816 : كوليہ دشمك	1762 : كوجرنك	2859,2797 : كوسه	1773 : كوزلك	,1809,1724 : كورلك
2914,1745 : كوم	2886 : كوكرد	2909 : كوسو	1773 : كوزلنمك	2792
1800 : كوم مك	1739 : كوكرك	2798 : كوسيلمك	كوزليودورمق : 1773	كورليكنه : 2794
1745 : كومچ	1738 : كوكرمك	2860 : كوش	1771 : كوزمك	كورمزلنمك : 1756
1801 : كومردى	1740,1738 : كوكز	2585 : كوشر	1771 : كوزن	كورمك : 2903,1725
1800 : كومرشمك	1738 : كوكزى	2863 : كوشش	1774 : كوزنكو	كورملك : 1757
2783 : كومش	,1750,1749 : كوكل	,2802,2772 : كوشك	1774 : كوزنكى	كورملو : 1757,1755
1695 : كومك	1793,1762	2863	1772 : كوزنگ	كورميش : 1756
1745 : كومكك	1751 : كوكل سزرک	2802 : كوشكلمك	,2876,1771 : كوزه	كورن : 1809
1799,1745 : كوملته	1751 : كوكل لو	2802 : كوشكلنمك	2915	كورنگ : 2845
1745 : كوملتى	1750 : كوكلاك	1696 : كوشمك	2876 : كوزه باز	كورنلمك : 1757
1800 : كوملج	1750 : كوكلجوك	2863 : كوشه	1772 : كوزه نك	كوره : 2845,1809
1745 : كومله	1751 : كوكلدش	2822 : كوف	1771 : كوزه ديچى	2901
2782 : كوملى	1750 : كوكلك	2774 : كوفتر	2876 : كوزه گر	كوره طورمك : 1753
2835,2583 : كومه	1750 : كوكلكجك	2822 : كوفته	1772 : كوزه نك	كوره لك : 1809
1801 : كوموردمك	1750 : كوكلكچك	2883 : كوفك	1816 : كوزى	كوره مك : 1809
1801 : كوموردنگ	1751 : كوكللنمك	,2883,2773 : كوفكه	1772 : كوزيچى	كوروطورمق : 1758
,1801,1694 : كون	1793,1738 : كوكم	2883 : كوفكى	2823 : كوژ	كورونش : 1758
2584,1802	1793 : كوكم كوندوز	2822 : كوفه	2859 : كوس	كورى : 2847
1803 : كون باتوسى	,1813,1738 : كونك	2822 : كوفى	2799 : كوستك	كورى كورمك : 1756
1803 : كون باتيسى	2777	2822 : كوفيون	2800 : كوستن	كوريش : 1758
1804 : كون دوغاجق	1793,1738 : كوكه	2583,1741 : كوك	2859 : كوسج	كوريمك : 2907
1804 : كون طغروسى	2825 : كولا ب	1793 : كوكا كوندوز	2797 : كوسج	كوز : 2876,2808
1804 : كون طغوسى	1695 : كولجن	1738 : كوكالك	2799 : كوسره	كوزياغجى : 1771
1816 : كونج	2888 : كولچر	2583 : كوكب	2799 : كوسره لنمك	1771 : كوزياغى
1747 : كوندر	1816 : كولدملك	2583 : كوكبه	2797 : كوسكو	1771 : كوزياچى
1748 : كوندرو	1816 : كولدو	2583 : كوكبى	1759 : كوسكوترى	1771 : كوزياچيلق
1804 : كونده	1795 : كولدورمك	1738 : كوكجول	2797 : كوسكى	1771 : كوزجى
1748 : كوندورمك	1796 : كولشچى	,1738 : كوكچك	2584 : كوسل	1772 : كوزر
1805 : كوندوزلجه	1796 : كولشمك	1793,1741	2800 : كوسلنمك	1772 : كوزرلك
2896 : كوندى	,1796,1743 : كولك	1741 : كوكچكلك	2797 : كوسلدمك	1772 : كوزرلنمك
1748 : كونديرمك	2888	1741 : كوكچكلنمك	,2798 : كوسلمك	1774 : كوزسز
1804 : كونديه	1796 : كولكن	1741 : كوكچل	2800	1774 : كوزسوز
1805 : كونش	1816,1744 : كولك	1741 : كوكچه	2909,2908 : كوسلى	1774 : كوزككو
1806 : كونكولنمك	2780 : كولمن	2885 : كوكچوك	2797 : كوسم	1774 : كوزكمك
1807 : كونلك	1797 : كولمه لو	1741 : كوكچيل	2798 : كوسنك	1774,1773 : كوزكو
,1749,1748 : كونلمك	1798 : كولنجك	1738 : كوكرئك	2799 : كوسنمك	1772 : كوزكى
1751	2888 : كوله	,1738 : كوكرجن	2798 : كوسنيمك	1817 : كوزلنمك
	1798 : كولوشمه لو	1814		

1736 : كوچمك	2866,2865 : كوته	2524 : كهواره	2897,2548 : كنه	1748 : كندرقك
1736 : كوچمل	2913 : كوتوال	1672 : كهوركا	1807 : كنوجلك	2548,2547 : كندرك
2819 : كوچه	1762 : كوتورونلمك	2885 : كهوف	2898,2551 : كنود	1748 : كندرمك
1791 : كودجى	2913 : كوتوز	2885 : كهول	2898 : كنوز	2548 : كندلان
2820 : كودك	2584 : كوثر	2885 : كهولت	2898 : كنوزات	2896 : كندلك
2820 : كودگى	1788 : كوج	2338 : كهيا	1807 : كنولشمك	2548 : كندم كوب
1792,1791 : كودلك	1789 : كوججك	2885 : كهيل	1807 : كنولنمك	2547 : كندمند
1762 : كودلو	1789 : كوجركنمك	2885 : كهيلان	2898 : كنون	2895,2544 : كنده
2582,1791 : كودن	1789 : كوجركنمك	2885 : كهيلى	2550 : كنيز	2895 : كنده كار
1693 : كوده	1789 : كوجرنمك	2668 : كهين	2550 : كنيزك	2896 : كنده كارى
1791 : كودوك	1789 : كوجزكنمك	2582 : كوابس	2550 : كنيسا	2547 : كندو
1808,1694 : كور	1788 : كوجك	2914,2694 : كواره	2550 : كنيسه	2548 : كندودن
2791,2584 2900,2840	1789 : كوجكلنمك	2582 : كواعب	2548 : كنييف	2547 : كندوره
2841 : كوراب	1789 : كوجكن	2582 : كواكب	2550 : كنين	2548,2547 : كندورى
2841 : كورابه	1788 : كوجلنمك	1814 : كوائك	2898 : كنيه	2547 : كندوزندن
2842 : كوران	1788 : كوجلمك	2582 : كواهل	2664,2523 : كه	2547,1680 : كندوزو
2842 : كورانه	1790 : كوجلو	2817 : كوب	2885,2668	2548
2792 : كوربه	1788 : كوجمك	2817 : كوبان	1681 : كه كش	2548 : كندولر
2906 : كورتن	1788 : كوجملمك	1735 : كوبت	1674 : كه ليك	2548 : كندولك
2901 : كورچه	1735 : كوجن	1734 : كوبلك	2523 : كهيا	2548 : كندوله
1752 : كوردكلين	1789 : كوجنمك	2785 : كوپ	2668 : كهال	2548 : كندولين
2901 : كوردكمك	2880,2879 : كوجى	2899 : كوپ دوشن	2885,2668 : كهان	1680 : كندى اوزى
2901 : كوردكى	1788 : كوجيمن	2840 : كوپال	2668,2523 : كهانت	2547 : كنديريه
2901 : كوردمك	1789 : كوجين	2899 : كوپچك	2668 : كهتر	2551 : كنز
2901 : كورده	1735 : كوچ	2900 : كوپردى	2668 : كهترى	2897 : كنشت
1811 : كوررك	1736 : كوچر	2787 : كوپمك	2668 : كهترين	2543 : كنعان
2792 : كورزمين	1736 : كوچراو	2787 : كوپين	2524,2336 : كهريا	2548 : كنف
1756 : كورستمك	1736 : كوچراولو	2899 : كويه جك	2524 : كهريائى	2897,1679 : كنك
1809 : كورش	1736 : كوچراولى	2899 : كويه جوك	2523 : كهف	2549 : كنجك
1809 : كورشجى	1736 : كوچرايل	2900 : كويولدو	2524,2336 : كهكشان	2549 : كنكل
2795,1754 : كورك	1736 : كوچرمك	2789 : كويومك	2885 : كهكه	1682 : كنكمك
2906	2819,2772 : كوچك	2865 : كوت	2524,2523 : كهل	2897 : كنكولنمك
1756,1755 : كوركلو	2880	2865 : كوتاه	2885	2897 : كنگ
2907 : كورككمك	1791,1790 : كوچكن	1761 : كوتارمك	2885 : كهلان	2549 : كنگر
1753 : كوركن	1736 : كوچكنجى	1761 : كوترمك	2524 : كهلز	2897 : كنگره
2794 : كورلك	1736 : كوچكون	1761 : كوترو	2524 : كهله	1807 : كنلك
1810 : كورلكن	1736 : كوچلك	2803 : كوتك	2885 : كهن	1807 : كنلمك
2794 : كورلكنه	1790 : كوچلنمك	1812 : كوتك	2775,2523 : كهنه	2896 : كنده

1747 : کمولدرك	2542 : كمر	2669 : كله چرى	2531 : كلر	2528 : كلام كيار
2675,2542 : كمون	2542 : كمترايه	1745 : كلوجك	1796 : كلرلنمك	2829 : كلامه
,2542,2540 : كمى	2542 : كمترى	1745 : كلوك	كلس : 2686,2672	2528 : كلامى
2894,2673	2542 : كمتربن	2890,2669 : كلئى	2688,2687	2528 : كلاميه
2541 : كميات	2539 : كمخا	2890 : كليا	2672,1674 : كلسى	2528 : كلاميون
2893,2541 : كميت	2893 : كمدت	2890 : كليات	2672 : كلسيه	2528 : كلان
2541 : كميرتك	2539 : كمر	2890,2670 : كليت	2532,1796 : كلش	2888,2887 : كلاه
2540 : كمين	2542 : كمرا	2889,2531 : كليچه	1798 : كلشكن	2532 : كلاور
2540 : كمينه	2541 : كمرتلك	2670 : كليسا	1798 : كلشمولوجه	2530,2528 : كلب
,2543,2325 : كن	2541 : كمردك	1674 : كلبك	2888,2530 : كلف	1797 : كلب سنمك
2895	2673 : كمرده	2533 : كلليل	2889 : كلقت	2528 : كلبتان
2895 : كنا	2673 : كمرسه	2533 : كليله	2889 : كلفه	2528 : كلبتين
2543 : كنائس	1800 : كمرمك	2533 : كليلم	2534,2530 : كلك	2529 : كلبچه
2543 : كنانن	1800 : كمرفك	2534 : كليلم الله	2671	2531 : كلبسر
2895 : كنات	2542 : كمره	2533 : كليلم دست	1798 : كلكسه	2887 : كلبه
2543 : كنار	2542 : كمره لندرمك	1674 : كليلمو	2530,1673 : كلكى	2528 : كلبى
2543 : كناره	2542 : كمروك	2535 : كلين	1796 : كلگن	2528 : كلبيه
2550 : كناس	2674 : كمساكر	2890,2672 : كلبه	2530 : كلل	2529 : كلبيون
2895 : كناسات	2674,2673 : كمسنه	2673 : كلبيوى	1797 : كللوك	2529 : كلبيون
2895 : كناسه	2541 : كمشمك	2673,2536 : كم	2533,2530 : كلم	2535 : كلپلدتتك
2897 : كناشه	1638 : كمشه	2892	2669	2669 : كلپه
2896 : كنافه	2894 : كمل	2538 : كم عيار	2533 : كلمات	2673 : كلنتان
2543 : كناك	1747 : كملكن	2538 : كمته	2534 : كلمتان	2536,2532 : كلتر
2895 : كنام	1799 : كمله	2537 : كما	2534 : كلمتين	2536 : كلتن كلر
2895 : كنان	2894 : كملين	2537 : كمائين	1677 : كلمچ	2536 : كلتنكنه
2675,2543 : كنانه	2894 : كمن	2537 : كمابيش	1798 : كلمسنمك	2536 : كلتنكنه
2675 : كنايات	2674 : كمئجه	2893 : كمات	2533 : كلمه	2536 : كلتنه
2675 : كنايه	2539 : كمند	2537 : كمال	2534 : كلمه توحيد	2536 : كلتنه كلر
2544 : كنبور	2542 : كمنه	2537 : كمالات	2534 : كلمه شهادت	1677 : كلتنه كلر
2544 : كنبوره	2674 : كمنون	2538 : كمان	1796 : كلنچ	2536 : كلتنه كلر
2550 : كنت	2893,1678 : كمه	2538,2537 : كمان	1673 : كلنجه سى	2673 : كلتنين
2895 : كنج	1679 : كمو	2539,2538 : كمانچه	1675 : كلنجوك	2529 : كلجلو
1679 : كنجاجوك	2542 : كموجك	2538 : كمانساز	2670 : كلندر	2529 : كلجى
2895 : كنجد	2542 : كمورتك	2538 : كمانكش	1798 : كلندرمك	2889 : كلخان
2676 : كنجر	2543 : كمورتليك	2538 : كمانكشى	2888,2534 : كلنگ	2889 : كلخانى
1804 : كنجچه	2783 : كموردانك	2538 : كمانه	2892	2889 : كلخن
,2895,2544 : كند	2783 : كموردنك	2538 : كمانى	1797,1672 : كله	2889 : كلخنى
2897	2542 : كموك	2892 : كماهه	2534,2529	1672 : كلدج
2896 : كندالمك		2893 : كميد	2889,2888,2887	2888 : كلدردى
			2535 : كله يوش	1672 : كلدوكلين

2883, 2519 : كدورت	2880 : كچو	2581 : كتيبه	2553 : كپنك	2665 : كياربه
1671 : كدوك	1790 : كچوجكدن	2565 : كتافت	2555 : كپو	2665 : كباش
1717 : كديلك	2667 : كچورك	2575 : كشرت	2789 : كپورتكن	2512 : كبان
2588 : كذا	1669 : كچورمك	2575 : كشرتگاه	2580 : كئاتب	2666 : كبت
2589 : كذاب	1666 : كچون	2575 : كشرتبه	2692, 2691 : كتاب	2512 : كبد
2588 : كذاير	2666 : كچى	2571 : كئير	2912	2512 : كبدى
2588 : كذالك	2666 : كچى جك	2571 : كئيرأ	2691 : كتابأ	2512 : كبديه
2695 : كذب	2667 : كچى لك	2568 : كئيف	2691 : كتابت	2878, 2665 : كبر
2695 : كذبى	2667 : كچيرك	2513 : كج	2692 : كتابخانه	2878 : كبراء
2695 : كذبيات	2667 : كچيلك	2879 : كجا	2691 : كتابه	2512 : كبرئك
2589 : كذوب	2516 : كچيم	2513 : كجابه	2692 : كتابى	2878 : كبرى
2555 : كر	2523 : كحائل	2514 : كجاوه	2692 : كتابيات	2666 : كبرياء
2555 : كرائم	2523 : كحال	1716 : كجتمك	2692 : كتابيه	2666 : كبريائى
2555 : كرائه	2668 : كحالت	1788, 1716 : كجك	2580, 2519 : كتان	2666 : كبريت
2555 : كرايس	2823, 2524 : كحل	1789	2582	2666 : كبريتى
2901, 2562 : كرات	2524 : كحلا	1735 : كجكلندرمك	2582 : كتانى	2666 : كبرينيت
2905 : كراث	2823 : كحلى	1735 : كجكلنمك	2582 : كتانيه	2666 : كبريتيه
2555 : كراد	2823 : كحوف	2516 : كجكول	2912, 2580 : كتب	2513 : كبس
2555 : كراهه	2524 : كحيل	2514 : كجم	2913	2513 : كبش
2680, 2562 : كرار	2524 : كحيللا	1715 : كجملك	2913 : كتبخانه	2513 : كبش
2680 : كرارأ	2588, 2517 : كد	1715 : كجملك	2580 : كتبه	2307 : كبيعة الله
2556 : كرايس	2588 : كد بانو	1715, 2514 : كجى	1724 : كندوكنجه	2554 : ككبك
2556 : كراسته	2882 : كداس	2880	1761 : كتلمك	2513, 2512 : ككبگ
2905 : كراسه	2517 : كدانه	1716, 1715 : كجيك	1761 : كترمك	2512 : كبلك
2901, 1753 : كراسى	2517 : كدخدا	1788 : كجيمين	2581 : كتف	2513 : كبوتر
2555 : كراكر	2517 : كدر	1716 : كجيوك	2693 : كتفه	2513 : كبوتران
1687 : كراكجه	1717 : كدرئك	2514, 1735 : كج	2693 : كتفين	2878, 2513 : كبود
2562, 2557 : كراكه	1717 : كدرمك	1716 : كچتكن	2581 : كتفيه	2513 : كبودى
2555 : كراكى	1670 : كدكلنمك	2667, 1716 : كچتمك	2913 : كتندلو	1715 : كبيجه
2679 : كرام	1671 : كدلك	2882, 2667 : كچرك	2913 : كتلمك	2513 : كبير
2679 : كرام الدين	2519 : كدم	2667 : كچسنمك	2911 : كتله	2513 : كبيره
2680 : كرام كاتين	1671 : كدمك	1791, 1668 : كچكن	2582 : كتىم	2513 : كبيسه
2555 : كرامت	2519 : كدمه	1665 : كچكون	2694 : كتيمان	2551 : كپاده
2555 : كرامند	2517 : كدنجه	1665 : كچكين	1812, 1693 : كتىمك	2551 : كپاده كش
2556, 1809 : كران	2517 : كده	2514 : كچل	2580 : كتىه	2551 : كپان
2900	2519 : كدو	2667 : كچلنمك	1693 : كتورمك	2785 : كچچك
2556 : كرائه	2883 : كدور	1669 : كچمشلر	2582 : كتوم	2788 : كچدرمك
2555 : كراهت	2883 : كدورات	1790, 1669 : كچمك	2582 : كتومانه	2553 : كبز
			2582 : كتوميت	2552 : كپلك

قیود : 2875	قیولامق : 2876	قیوم : 2876, 2504	قیی : 2493
قیودات : 2875	قیولشمق : 2768	قیومیت : 2504	قییدمق : 2496
قیورلمق : 2504	قیولق : 2768	قیون کوزی : 2769	قییلمق : 2652
قیورمز : 2504	قیولنمق : 2504	قیونق : 2769	قیین : 2652

ك

ك : 2519, 2511, 2325	كارخانه : 2559, 2433	كاشك : 2578, 2465	كالار : 2348	كاني : 2386
كنس : 2565	كارد : 2429	كاشكى : 2579, 2465	كالبه : 2478	كاه : 2334
كنوس : 2913	كارزار : 2452	كاشى : 2464	كالبد : 2350	كاهبان : 2334
كنول : 2913	كارزارگاه : 2452	كاشيگر : 2464	كالفته : 2365	كاهخانه : 2335
كنولى : 2913	كارگير : 2433	كاضمه : 2510	كالك : 2530	كاهربا : 2337
كنوليه : 2913, 2870	كاروان : 2451	كاظم : 2509	كاله : 2530, 2351	كاهكل : 2336
كائن : 2339	كاروان قيران : 2451	كاظمه : 2509	كالوج : 2364	كاهل : 2335
كائنات : 2339	كاروانسراى : 2451	كاظمين : 2510	كالوس : 2365	كاهلانه : 2335
كابت : 2307	كارى : 2439	كاعب : 2338	كالوسانه : 2365	كاهن : 2335
كابير : 2309	كاريز : 2560, 2440	كاغد : 2331	كالوشه : 2365	كاهنانه : 2335
كابوس : 2312	كاز : 2504	كاغد : 2333, 2331	كام : 2673, 2365	كاهنه : 2335
كابوك : 2311	كاز : 2340	كاف : 2325	كامران : 2372	كاهى : 2335
كابين : 2513, 2309	كاسات : 2454	كافه : 2328	كامرانان : 2372	كاهيا : 2338
كاتان : 2471	كاسب : 2457	كافته : 2329	كامرانى : 2372	كاور : 1651
كاتب : 2472, 2471	كاست : 2460	كافر : 2328	كامل : 2371	كاوركه : 2583
كاتب عدل : 2472	كاستنار : 2460	كافرانه : 2328	كاملا : 2371	كاوش : 2481
كاتيبانه : 2472	كاسته : 2460	كافرستان : 2329	كامله : 2371	كاوشگر : 2481
كاتبه : 2472	كاسد : 2457	كافرون : 2329	كاملى : 2371	كاوى : 2480
كاتم : 2472	كاسر : 2457	كافل : 2328	كامن : 2371	كاويت : 2481
كاثر : 2457	كاسك : 2455	كافه : 2328	كامه : 2369	كايلور : 1697
كاج : 2312	كاسه : 2455	كافور : 2330	كان : 2373	كايورمك : 1697
كاخ : 2334	كاسه باز : 2455	كافورى : 2330	كان : 2519	كباثر : 2512
كاد : 2316	كاسه بند : 2455	كافوريه : 2330	كان لم يكن : 2519	كبائس : 2512
كاذب : 2510	كاسه ليان : 2455	كافى : 2328	كانا : 2376	كباب : 2512, 2511
كاذبه : 2510	كاسه ليس : 2455	كاك : 2340	كانكن : 2387	كبابه : 2511
كار : 2407	كاسه ليسانه : 2455	كاشمك : 2549	كانكنى : 2387	كبابى : 2511
كار ناطق : 2436	كاسى : 2568	كاكل : 2345, 2336	كانه : 2383	كبابيه : 2512
كاراسته : 2558	كاش : 2461	كاننج : 2342	كانه : 2519	كبباد : 2512, 2878
كاربان : 2564, 2427	كاشا : 2462	كانجه : 1682	كانهى : 2335	كباده : 2512
كاربانسراى : 2427,	كاشانه : 2462	كاكو : 2345	كانون : 2391	كبار : 2665
2564	كاشف : 2464	كاگير : 2330	كانون اول : 2392	كبارانه : 2665
كارچه : 2428	كاشفه : 2464	كالا : 2346	كانون ثانى : 2392	كبارزاده : 2665

2502 : قيصريه	قيد : 2495, 2491, 2496	قويتول : 2875	قونت : 2839	قولخ : 2826
2637 : قيصمق	قيد احتيات : 2491	قويتولنمق : 2875	قونتوش : 2737	قولداش : 2718
2502 : قيطان	قيدايتمك : 2491	قويرق : 2769	قونج : 2730	قولشمق : 2482
2655, 2503 : قيطس	قيدايتمه : 2491	قويروجق : 2874	قوندرمق : 2731	قولق : 2715, 2481
2595 : قيغ	قيداحيات : 2491	قويروق صلان : 2875	قونشو : 2736	قولقلمشق : 2828
2595 : قيغانشمق	قيدرمق : 2492	قويق : 2767	قونشولشمق : 2736	قوللشمق : 2720
2493 : قيغرمق	قيدلو : 2496	قويى : 2767	قونشولق : 2736	قوللغ : 2720
2493 : قيغرمق	قيدمق : 2496	قويوق : 2767, 2766	قونشى : 2736	قوللق : 2830, 2720
2596 : قيغرى	قيدى : 2492	قويولق : 2768	قونق : 2738, 2729	قوللقجى : 2831
2493 : قيغو	قيديه : 2492	قى : 2648	قونقجى : 2729	قوللو : 2720
2594 : قيغف	قير : 2679	قىء : 2488	قونقجى : 2738	قولماش : 2831
2651 : قيق	قيراغ : 2615	قيا : 2648	قونقچيلق : 2738	قولمق : 2482
2766 : قيقا	قيران : 2616	قيادت : 2648	قونقلامق : 2738	قولن : 2832
2651 : قيقلق	قيردمق : 2495	قياس : 2649	قونقلمق : 2738	قولنامه : 2482
2653 : قيقم	قيرق : 2501	قياس مقسم : 2649	قونقلوق : 2738	قولنج : 2832
2493 : قيقمق	قيرلمق : 2621, 2502	قياسا : 2649	قونلجى : 2839	قولنجق : 2832
2653 : قيقملو	قيرمز : 2495	قياسات : 2649	قونلغا : 2738	قونلاجى : 2832
2497 : قيقى	قيرمق : 2769, 2627	قياسى : 2650	قونلغه : 2730	قونلمق : 2482
2669 : قيل	قيرمقلو : 2495	قياسيات : 2650	قونلمق : 2839	قولوق : 2482
قيل و قال : 2606,	قيروان : 2632	قياسيه : 2650	قونق : 2734	قولون : 2832
2672	قيز : 2656	قياسره : 2490	قوننه جى : 2839	قولى : 2482
2604 : قيلق	قيز اوغلان : 2664	قياغن : 2489	قونوغ : 2738	قولى سนมق : 2717
2497 : قيلوله	قيزدرمق : 2658	قياغى : 2648	قونوق : 2738	قوليات : 2482
2650, 2504 : قيم	قيزدرمه : 2658	قيافت : 2648	قونوقچى : 2738	قوليلو : 2717
2653 : قيمت	قيزرقانلمق : 2662	قيافتنامه : 2648	قونوقلامق : 2738	قوم : 2482, 2481,
2654 : قيمتدار	قيزغيل : 2659	قياق : 2648	قونوقلق : 2738	2833
2653 : قيمه	قيزلاقمق : 2663	قياقى : 2648	قوه : 2871	قوما : 2833
2655 : قيموجق	قيزمق : 2662	قيام : 2649	قوو : 2765, 2762	قومسولنمق : 2836
2650 : قيمى	قيزيل ساغى : 2662	قيامت : 2649	قووالتمق : 2763	قومصلق : 2836
2650 : قيميات	قيساربه : 2502	قيياجق : 2501	قووانى : 2871	قومصى : 2836
2655 : قيناق	قيسو : 2638	قييق : 2501	قووز : 2765	قومق : 2724
2500 : قينانمق	قيسى : 2502	قيينجاجق : 2501	قووش : 2765	قومه : 2833
2655, 2499 : قينق	قيشلاق : 2640	قيت : 2641	قووق : 2765	قومى : 2482
2494 : قينلق	قيشمق : 2652	قيتبان : 2502	قوى : 2873, 2766	قوميات : 2482
2500, 2498 : قينه	قيصارلمق : 2633	قيتسيه : 2655	قويأ : 2481	قوميت : 2482
2656 : قيه	قيصر : 2502	قيح : 2668, 2493	قويباق : 2766	قون : 2837
2643, 2503 : قيو	قيصرى : 2502	قيخم : 2653	قويت : 2873	قوناق : 2729
2876 : قيوح			قويتبان : 2767	قوناقلمق : 2729

2481 : قوقعه	2863 : قوشخانه	2847 : قورلو	2702 : قوچه دوشمك	2478 : قوالب
2712 : قوقلمق	2757 : قوشداس	2847 : قورلوعن	2703 : قوچه مه جق :	2643 ,1712 : قوام
2711 : قوقمق :	2758 : قوشق :	2857 : قورمساق :	2703 : قوچو :	2644 : قواندرمق :
2712 : قوقنمق :	2485 : قوشقسز :	2854 : قورو :	2885 : قوخ :	2644 : قواندورمق :
2712 : قوقولامق :	2864 : قوشلامق :	2752 : قوروجى :	2709 : قوخمق :	2644 : قوانشمق :
2712 : قوقولنمق :	2865 : قوشلغين :	2855 : قورودان :	2709 : قوخو :	2644 : قوانمق :
2712 : قوقولنمق :	2759 : قوشلق :	2874 : قوروق :	2709 : قوخونق :	2644 : قوانوشمق :
2729 ,2715 : قوكاك :	2759 : قوشلمق :	2856 : قوروم :	2709 : قوخولامق :	2871 : قوانيت :
2729 : قوكرك :	2757 : قوشمق :	2855 : قوريجه :	2706 : قودس :	2478 : قوانين :
2734 ,2732 : قوكره ق :	2759 : قوشنداش :	2859 : قورير :	2705 ,2704 : قودق :	2870 : قواى :
2736 : قوكشو :	2757 : قوشنمق :	2858 ,2847 : قوربه :	2840 ,2745 : قور :	2817 : قوباء :
2736 : قوكشولق :	2756 : قوشه :	2876 ,2769 : قوز :	2646 : قوراق :	2817 : قوبانى :
2736 : قوكشى :	2759 : قوشون :	2770 : قوزاق :	2843 : قورباغى :	2742 : قوبارمق :
2729 , قوكقلمق :	2759 : قوشونتى :	2488 : قوزامق :	2844 : قوربان :	2743 : قويدرمق :
2732	2485 ,2484 : قوصره :	2877 : قوزغونى :	2858 : قورت :	2742 : قويرنلمق :
2739 ,2733 : قوكور :	2860 : قوصندو :	2877 : قوزلىجى :	2752 : قورتارمق :	2840 : قويوز :
2733 , قوكورجق :	2867 : قوطلى :	2877 : قوزلىق :	2851 : قورتلمق :	2865 ,2487 : قوت :
2739	2762 ,2707 : قوغ :	2488 : قوزغق :	2754 ,2647 : قورتق :	2872
2733 : قوكوشو :	2708 : قوغالق :	2770 ,2487 : قوزه :	2844 : قورجمق :	2761 : قوتارمق :
2740 : قوكوشى :	2764 ,2708 : قوغجى :	2876 : قوزى :	2747 : قورختمق :	2868 : قوتنسز :
2713 ,2481 : قول :	2708 : قوغجىلق :	2484 ,2481 : قوس :	2747 : قورخق :	2867 : قوتلو :
2481 : قول لشمك :	2708 : قوغش :	2859 : قوساغن :	2747 : قورخمق :	2867 : قوتلولق :
2482 : قولاً :	2765 ,2708 : قوغشمق :	2485 : قوسپاره :	2747 : قورخو :	2867 : قوتلولق :
2825 : قولاجق :	2764 ,2708 : قوغلامق :	2859 : قوسغون :	2747 : قورخولى :	2867 : قوتلى :
2715 : قولاج :	2764 ,2708 : قوغمق :	2859 : قوسقن :	2845 : قورداش :	2701 : قوجالتمق :
2825 : قولاجقه :	2707 : قوغه :	2859 : قوسقون :	2845 : قوردمق :	2701 : قوجالق :
2829 ,2825 : قولاغوز :	2708 : قوغوجىلق :	2485 ,2481 : قوسنامه :	2849 : قورسق :	2701 : قوجالمق :
2829 : قولاغوزلامق :	2709 : قوغوز :	2485 : قوسى :	2849 : قورشاق :	2704 : قوجش :
2826 : قولاغوزلىق :	2708 : قوغوق :	2485 : قوسين :	2849 : قورشوم :	2765 ,2764 : قوجلق :
2829 : قولاغولايجى :	2708 : قوغولامق :	2484 : قوسيه :	2849 : قورصق :	2757 : قوجمق :
2826 ,2715 : قولاق :	2764	2756 : قوش :	2486 : قورغه :	2702 : قوجنمك :
2764 : قولامق :	2766 : قوغون :	2863 : قوش اتمكى :	2750 : قورقنمق :	2702 : قوجوشمك :
2715 : قولان :	2708 : قوغوجى :	2864 : قوش قويريغى :	2749 : قورقدنلمق :	2704 : قوجولمك :
2716 : قولاي :	2708 : قوغى :	2861 : قوشاق :	2749 : قورقولق :	2765 ,2764 : قوجى :
2716 : قولايلىمق :	2765 : قوق :	2863 : قوشباز :	2749 : قورقوجمه :	2703 : قوجاش :
2716 : قولايلىنمق :	2481 : قوقا :	2758 : قوشتاش :	2847 : قورلاغاز :	2819 ,2702 : قوجاق :
2716 : قولايين :	2712 : قوقدرمق :	2863 : قوشجه :	2847 : قورلاغون :	2704 : قوجشمق :
2717 : قولچاق :	2712 : قوقشلى :	2861 : قوشخ :	2847 : قورلغن :	2703 : قوجمق :
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

2335 : قهار	قنده : 2381	قنازع : 2379	قمارى : 2834,2367	قلمكارى : 2353
2335 : قهارانه	قنده سنه : 2381	قناص : 2388	قماش : 2834	قلمكش : 2353
2337,2335 : قهر	قنده لغى : 2381	قناطر : 2379	قماقم : 2366	قلمگير : 2353
2337 : قهراً	قندى : 2382	قناطير : 2379	قمالقلمق : 2366	قلملق : 2353
2337 : قهرمان	قنديل : 2611,2382	قناع : 2608	قمامق : 2366	قلمى : 2353
2337 : قهرمانان	قنزعه : 2839	قناعت : 2376	قمامه : 2833,2366	قلميس : 2353
2337 : قهرمانانه	قنسى : 2389	قناعتبخش : 2377	قمنته : 2369	قلميه : 2353
2337 : قهرماننامه	قنش : 2612,2388	قناعتكار : 2377	قمچى : 2369	قلىك : 2354
2337 : قهرمانى	قنشى : 2735	قناعتكارانه : 2377	قمر : 2369	قلىج : 2604
2336 : قهقرا	قنص : 2389,2378	قنافذ : 2377	قمرياز : 2834	قلىجه : 2348
2336 : قهقرى	قنصه : 2389	قنامق : 2609	قمريازى : 2834	قلىندر : 2354
2336 : قهقهاء	قنطار : 2612,2390	قنائق : 2609	قمرخانه : 2834	قلىندران : 2354
2336 : قهقهه	قنطاربه : 2390	قناب : 2839,2612	قمردمق : 2608	قلىندرانه : 2354
2338 : قهوه	قنطره : 2390,2381	قنبر : 2380	قمرشمق : 2608	قلىندرخانه : 2354
2338 : قهوه خانه	قنطوره : 2391	قنبله : 2380	قمرتمق : 2608	قلىندرى : 2354
2338 : قهوه دان	قنغن : 2608	قنته : 2379	قمرى : 2836,2369	قلىندريات : 2354
2477 : قو	قنغى : 2384	قنجا : 2380	قمربه : 2836,2370	قلىسوه : 2354
2870 : قوا	قنغز : 2838	قنجالغين : 2380	قمز : 2607	قلىمق : 2605,2604
2477 : قوائم	قنفسه : 2383	قنجرو : 2381,2380	قمس : 2837	قله : 2830,2829
2477 : قوايل	قنقل : 2387	قنجرى : 2380	قمع : 2365	قلوب : 2831
2479 : قواته	قنقمق : 2611,2385	قنجسا : 2380	قمعى : 2371	قلورمق : 2606
2487,2479 : قواد	قنقى : 2387	قنجسيه : 2380	ققممه : 2835	قلوره : 2354
2871	قنك : 2385	قنجصنايه : 2380	قمل : 2607,2371	قلوق : 2830
2477 : قوادح	قنلق : 2388	قنجقمق : 2380	قملدى : 2607	قلونلمق : 2832
2477 : قوادم	قنلو : 2388	قنجه : 2380	قمله : 2371	قلوى : 2354
2870 : قواديه	قنلوق : 2388	قنجه سنه : 2380	قمه : 2607	قلوبات : 2354
2479,2478 : قوارع	قنو : 2613	قنجوغه : 2381	قمو : 2372	قلى : 2716
2479 : قوارير	قنوات : 2383	قنجوقه : 2381	قموجوغو : 2373	قلبان : 2365
2487,2479 : قواس	قنواط : 2379	قنجيه : 2380	قمير : 2371	قلىچلمق : 2603
2479 : قواصف	قنوت : 2839	قند : 2389,2381	قميس : 2371	قلىچه : 2358
2479 : قواصم	قنوشمق : 2740	قنداق : 2381	قميسييه : 2371	قلىسز : 2717
2477 : قواعد	قنوط : 2839,2392	قنداكى : 2381	قن : 2608	قلىل : 2359
2477 : قواف	قنوع : 2391	قندرتق : 2611	قنات : 2379	قلىلاً : 2359
2477 : قوافخانه	قنوقلق : 2738	قندرشمق : 2611	قناتنه : 2379	قلىيله : 2359
2477 : قوافل	قنى : 2385	قندرمق : 2611	قناد : 2388	قليه : 1635
2477 : قوافى	قنينه : 2392,2388	قندره : 2610,2382	قناديل : 2377	قما : 2833
2477 : قواقيز	2734,2550,2393	قندسه : 2381	قناره : 1640,1639	قمات : 2606
2487 : قوال	قنبوه : 2838	قندغى : 2381	2612,2378,2377	قمار : 2834,2606

2349	قلبيه	2329	قفيز	2302	قعارت	2468	قطء	2459	قصر به
2605	قلت	2457	قفصيل	2318	قعه	2466, 2318	قطائف	2633, 2454	قصاص
2364	قلنبان	2344	قفنس	2407, 2338	قعر	2642, 2467	قطار	2460, 2459	قسطل
2603	قلج لشمق	2344, 2341	قفنوس	2340	قعقعه	2641, 2476	قطاع	2452	قصعه
2601	قلجى	2345	قفوزه	2870	قعود	2868	قطان	2453	قصعه ليس
2601	قلجائق	2343	قفيدمق	2870, 2476	قعود	2868	قطان	2636	قصقو
2350	قلجين	2342	قفوغان	2339	قعيد	2869, 2866	قطب	2458	قضم
2355	قلخانه	2385	قفلوق	2339	قعيدان	2866	قطبى	2637	قضمق
2829	قلدورده تمق	2611	قكرمق	2340	قعير	2866	قطبيت	2634	قضملامق
2832	قلزم	2384	قكلو	2596	قغرمق	2866	قطبين	2638	قصه
2345	قلع	2384	قكلى	2596	قغرجى	2866	قطبيه	2638	قصه خوان
2351, 2346	قلعه	2598	قل	2596	قغردجى	2867, 2468	قطر	2860	قصور
2352	قلعه بند	2347	قلائب	2596	قغردنق	2867	قطراً	2860	قصورى
2826	قلغزليجى	2347	قلائد	2597, 2596	قغرشمق	2467	قطرات	2460	قصى
2355	قلغا	2347	قلائل	2597, 2596	قغرلق	2475	قطران	2859	قصبه
2355	قلغه	2830, 2361	قلا ب	2596	قغرمق	2867	قطرانى	2457	قصيد
2347	قلق	2599	قلا بدان	2596	قغش	2642	قطرداق	2457	قصيده
2830	قلقاسيه	2605, 2599	قلا ده	2597	قغشدى	2475	قطره	2859, 2457	قصيد
2830	قلقل	2361	قلاش	2596	قغلجم	2867	قطرى	2859	قصيدا
2604, 2348	قلقلنمق	2599	قلاع	2597	قغلمق	2466	قطع	2458	قصيدانه
2359	قلقله	2599	قلاعه	2708	قفو	2468	قطع ايتكم	2458	قصيده
2348	قلقلو	2603	قلا ف	2325	قفاء	2468	قطع ايتمه	1887	قصيدل
2830	قلقه	2599	قلافت	2327	قفادار	2466	قطعا	2456	قصيدل
2605	قلقويروق	2829	قلامنين	2822, 2594	قفار	2641	قطعات	2504	قضا
2829	قلل	2348	قلان	2328	قفال	2641	قطعه	2504, 2317	قضاء
2830	قللق	2348	قلانس	2327	قفاوای	2471	قطعى	2505	قضاء
2352	قلم	2361	قلاوى	2595	قفت	2472	قطعيأ	2505	قضائى
2353	قلمأ	2349	قلايك	2329	قفتانى	2472	قطعت	2876	قضات
2831	قلماش	2716	قلاينه	2328, 1703	قفر	2472	قطعيه	2820	قضاة
2831	قلماشلق	2363, 2349	قلا ب	2595	قفز	2468	قطف	2507	قضارا
2354	قلمتراش	2349	قلا ب اولق	742	قفز	2643, 1712	قطمير	2507	قضا زده
2353	قلمدان	2349	قلا ب ايتكم	2327	قفس	2867, 2467	قطن	2820	قضامه
2353	قلمرو	2349	قلا ب	2328	قفسى	2867	قطنه	2505	قضاها
2354	قلمزده	2600	قلا باز	2327	قفص	2867, 2467	قطنى	2507	قضايا
2354	قلمزن	2350	قلا بز	2595, 2589	قفل	2868	قظوب	2658	قضبان
2354	قلمشور	2349	قلا بگاه	2841, 2840, 2822	قفه	2868	قظوع	2322	قضيب
2606, 2362	قلمق	2346	قلا ب	2706	قفه	2471	قطعيه	2510	قضيه
2353	قلمكار	2349	قلا بى	2823	قفول	2472, 2322	قطيفه	2641, 2466	قط

قشلمق : 2640	قساميه : 2460	قرحى : 2876	قرواش : 2426	قرمىسى : 2435
قشمر : 2465	قسر : 2459	قردرنلمق : 2658	قروامق : 2451	قرمق : 2442, 2421
قشمق : 2465	قسراً : 2459	قزرتمخ : 2658	قروجو : 2451	2627
قشندرمق : 2462	قسرو : 2635	قزرغتمق : 2662	قروح : 2855	قرملمق : 2442
قشتمق : 2463	قسرى : 2459	قزغان : 2508	قروود : 2855	قرمه : 2441
قشور : 2865	قسريت : 2459	قزغلق : 2659	قروش : 2426	قرميد : 1710, 2628
قص : 2452	قسربه : 2459	قزغو : 2659	قروشقمق : 2452	2682
قصائد : 2453	قسط : 2638	قزغون : 2659	قروض : 2858	قرن : 2443
قصاب : 2454, 2459	قسط اليوم : 2638	قزغونجه : 2659	قروط : 2858	قرناء : 2845
قصابخانه : 2460, 2454	قسطاس : 2638	قزقلدرمق : 2663	قروق : 2632	قرناييت : 2443
قصابيه : 2460	قسطال : 2460	قزقنج : 2663	قرولق : 2856	قرناجوق : 2629
قصاج : 2632	قسطين : 2638	قزقى : 2663	قروم : 2856	قرناق : 2629
قصار : 2460, 2454	قسغو : 2634	قزل : 2659, 2509	قرومىسى : 2857	قرنپهار : 2443
2633	قسق : 2634	قزل اوكونك : 2662	قرون : 2857	قرنداش : 2437
قصارت : 2454, 2633	قسقون : 2859	قزل ساغى : 2662	قروئق : 2451	قرندشلمق : 2437
قصارلىق : 2633	قسقى : 2636	قزل صاغو : 2662	قروى : 2845	قرنفل : 2422
قصاره : 2859	قسم : 2455, 2456	قزله : 2661	قرويه : 2845	قرنغليه : 2416, 2422
قصاص : 2460, 2633	2634, 2637	قزلقوق : 2661	قرى : 2841	قرنلمق : 2437
قصاصاً : 2633	قسماً : 2637	قزلسغى : 2662	قريب : 2439	قرئق : 2423
قصاصى : 2633	قسمت : 2637	قزلسى : 2662	قريباً : 2439	قرنه : 2848
قصاصوت : 2454	قسق : 2637	قزلق : 2663	قريبه : 2845	قرنيتن : 2848
قصب : 2453	قسقى : 2637	قزلق سز : 2663	قريجق : 2433	قرنين : 2443
قصبات : 2453	قسو : 2638	قزلقق : 2662	قريجه : 2433	قرنيه : 2443
قصبه : 2453, 2455	قسوت : 2461	قزلىلى رق : 2662	قريجوق : 2433	قره : 2408, 2848
قصبى : 2453	قسومات : 2461	قزلىق : 2509	قريج : 2439	قره بوجه : 2414
قصبويه : 2453	قسى : 2634	قزلىنمق : 2663	قريجه : 2439	قره بولق : 2414
قصبجاق : 2634	قسيس : 2638	قزلىخ : 2663	قريجه زاد : 2439	قره جانور : 2414
قصد : 2455, 2457	قسىق : 2634	قزلىغ : 2663	قريز : 2440	قره جانورى : 2414
قصد ايتمك : 2460	قشا : 2756	قزمشله : 2664	قريش : 2622	قره دوزن : 2415
قصد ايتمه : 2460	قشامق : 2862	قزىق : 2663, 2664	قربلىش : 2621	قره قوروق : 2418
قصدأ : 2455, 2460	قشر : 2465, 2640	قزئق : 2662	قربىن : 2439	قره قوشى : 2419
قصدار : 2453	قشرى : 2641	قزوق : 2511	قربنه : 2440	قره قولخانه : 2418
قصدرغى : 2638	قشربه : 2641	قزوى : 2507	قريبه : 2452	قره مرسل : 2421
قصدرمه : 2633	قشعريزه : 2463, 2862	قس : 2452, 2632	قز : 2504, 2511	قره هليله : 2417
قصدى : 2455, 2461	قشغردى : 1711	قساج : 2632	قزاز : 2507, 2511	قره ول : 2426
قصر : 2457, 2459	قشغرمق : 2639	قسارلىق : 2633	قزان : 2657	قره ولخانه : 2426
قصر ايتمك : 2459	قشقلداق : 2639	قسام : 2460	قزجوقز : 2658	قرو : 2452
قصره : 2454	قشلاغ : 2640	قسامه : 2453, 2859	قزح : 2876	
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

2431 : قرغه دولكى	2428 : قرچلنمق	2422 : قراكلوق	2323 : قدير	2318 : قداحه
2433 : قرغو	2433 : قرح	2615 : قراليت	2322 : قديغه	2820, 2318 : قداس
2620 : قرغيل	2846, 2433 : قرحه	2421 : قرامتيل	2323 : قديم	2820, 2318 : قدام
2619 : قرف	2876 : قرحيه	2421 : قرامسلق	2323 : قديمأ	2820 : قدامى
2621, 2417 : قرق	2620 : قرخ	2421, 2420 : قرامق	2323 : قديمه	2320, 2318 : قدح
2624 : قرق اياقلو	2433 : قرخانه	2616 : قران	2323 : قديمى	2319 : قدحچه
2624 : قرق باير	2417 : قرخجى	2842 : قرآن	2511 : قذافه	2319, 2318 : قدر
2624 : قرق بداق	2620 : قرخلق	2842 : قرآن خوان	2507 : قذر	2594, 2324, 2323
2624 : قرق بير	2620 : قرخه لق	2843 : قرآن كريم	2507 : قذف	2820 : قدرت
2418 : قرقچى	2619 : قرد	2616 : قرانات	2408 : قمر	2320 : قدرى
2440 : قرقردمق	2619 : قردرمق	2423 : قرانتو	2413 : قرا اياق	2320 : قدربه
2440 : قرقرمق	2619 : قرده	2423 : قرانتى	2848, 2444 : قراء	2320 : قدربون
2440 : قرقشه	2452 : قرز	2423 : قرانتينه خانه	2615 : قرانات	2821, 2820 : قدس
2625 : قرققل	2452 : قرزأ	2423 : قرائق	2615 : قرائت	2868, 2821 : قدسى
2434 : قرقلو	2632 : قرزام	2843 : قرآنى	2615 : قرائتخانه	2868, 2821 : قدسيات
2625 : قرقلى رق	2437 : قرش	2422 : قرانيا	2417 : قرائن	2821 : قدسيان
2626 : قرقمق	2445 : قرشجق	2426 : قراول	2444 : قرائون	2868, 2821 : قدسييت
2625 : قرقنلق	2623 : قرشمق	2843 : قرب	2615 : قراب	2821 : قدسيه
2625 : قرقبلىق	2448 : قرشو	2844 : قربأ	2413 : قرابت	2593, 2319 : قدم
2417 : قركو	2850 : قرشونى	2855 : قربات	2413 : قرابه	2319 : قدم خانه
2441 : قرلاغج	2444 : قرصالمق	2843, 2617 : قربان	2414 : قرابين	2593 : قدما
2856 : قرلنئى	2445 : قرصمق	2844	2615 : قراج	2820 : قدما
2420 : قرلنمق	2444 : قرصنبه	2844 : قربت	2415 : قراچى	2319 : قدمخانه
2420 : قرلنى	2848 : قرصه	2617 : قربه	2841 : قراد	2319 : قدمه
2419 : قرلجق	2851 : قرط	2844 : قربيت	2424, 2423 : قرار	2593, 2319 : قدمى
2420 : قرلدو	2630 : قرطاس	2630 : قرترمق	2424 : قزارق	2593, 2319 : قدميه
2626 : قرلغوج	2630 : قرطاسى	2450 : قرتمق	2424 : قزارگاه	2705 : قدوجق
2434, 2420 : قرلنق	2631 : قرطاسيه	2428 : قرجاشق	2424 : قزارضه	2821 : قدور
2441 : قرلنغوج	2631 : قرطل	2428 : قرجاشوق	2843	2706 : قدورمق
2626 : قرلنقوج	2851 : قرطه	2428 : قرجشدرمق	2616 : قراط	2820, 2318 : قدوس
2847 : قرله	2841, 2408 : قرع	2428 : قرجشمق	2426 : قراطيس	2820 : قدوسى
2847 : قرلو	2841, 2408 : قرعه	2617 : قرجلدمق	2416 : قراغت	2822, 2821 : قدوم
2441 : قرم	2431 : قرغامق	2617 : قرجلدمق	2417 : قراغى	2822 : قدومزن
2421 : قرمتق	2432 : قرغشمش	2844, 2414 : قرجه	2417 : قراق	2821 : قدومى
2628, 2561 : قرمز	2433 : قرغشمق	2414 : قرجه اوت	2616 : قراك	2821 : قدوميه
2685	2620 : قرغل	2617 : قرجى	2422 : قراكلق	2594 : قدوه
2628 : قرمى	2620 : قرغن	2618 : قرجلدمق	2422 : قراكو	2820 : قديج
2622, 2435 : قرمسه	2431 : قرغه دوكلكى	2618 : قرجلدمق	2422 : قراكلوخ	2322 : قديد

قتل ايندورمك : 2474	قبيله نما : 2590	قبائل : 2303	قاوسق : 2485	قاليه : 2365
قتل ايندورمه : 2474	قبلى : 2590,2310	قباب : 2589	قاوشق : 2485	قامات : 2367
قتل ايتمك : 2474	قبه : 2817	قباچه : 2303	قاوشقان : 2487	قامت : 2370,2301
قتل ايتمه : 2474	قبور : 2818	قباح : 2589	قاوشمق : 2487	قامع : 2370
قتل ايدلك : 2474	قبوز : 2700	قباحت : 2303	قاوق : 2486,2480	قامو : 2372
قتل ايدله : 2474	قبول : 2311	قباضا : 2308	قاولج : 2482	قاموس : 2373
قتل عام : 2474	قبولگاه : 2311	قباطى : 2307	قاولغن : 2481	قامولر : 2373
قتلا : 2473	قبيح : 2308	قبال : 2589,2304	قاولق : 2482	قانت : 2387
قتلاء : 2866	قبیحه : 2308	قباله : 2305,2304,2589	قاولوجق : 2482	قانجه : 2380
قتلىق : 2473	قبيل : 2308	قبان : 2396,2307	قاوود : 2487	قانذل : 2393
قتلنمق : 2473	قبيله : 2309	قبا : 2817	قاووط : 2487	قانت : 2386
قتلو : 2867	قپاشدرمق : 2398	قبا : 2817	قاووق : 2486	قانع : 2386
قتلولامق : 2867	قپاغ : 2393	قبتيا : 2817	قاوى : 2480	قانعین : 2387
قتليل : 2472	قپامه : 2395	قبتيان : 2590	قاويانى : 2481	قانتقمق : 2385
قتناء : 2638	قپان : 2396	قبيجوق : 2398	قاي : 2488	قانموق : 2388
قتنايه : 2638	قپانجه : 2397	قبح : 2818	قايمىق : 2501	قانه : 2383
قجق : 2590	قپچور : 2399	قبحيات : 2818	قاينىچاق : 2501	قانون : 2392,2391
قجقلمق : 2590	قپچوق : 2399	قبر : 2310,2309	قاينىماق : 2501	قانون اساسى : 2392
قجى : 2590	قپقرشو : 2402	قبرستان : 2310	قابتاوول : 2503	قانون شناس : 2392
قج : 2591	قپقلامق : 2394	قبرى : 2310	قابتىرمق : 2503	قانون شناسان : 2392
قچغونجى : 2314	قپقلو : 2394	قبس : 2307	قابدا : 2491	قانونا : 2392
قچنلتمق : 2592	قپلامق : 2403	قبض : 2312,2308	قايدىمق : 2496	قانونچه : 2392
قچنلمق : 2592	قپلامق : 2403	قبض مال : 2312	قاير : 2494	قانونتنامه : 2392
قچنلنمق : 2592	قپلو بغا : 2404	قبضمق : 2407	قايرمزلىق : 2495	قانونى : 2392
قحبه : 2335,2336	قپلى بغا : 2404	قبضه : 2312	قايرمق : 2494	قانونيت : 2392
قحط : 2337	قپمق : 2404	قبضه داش : 2312	قايرىمق : 2502	قانونيه : 2392
قحف : 2597	قپمه : 2395	قبط : 2614,2590	قايرىمق : 2493	قانيا : 2386
قحفى : 2597	قپو : 2406	قبطى : 2614,2590	قايرىچق : 2497	قااهر : 2335
قحفيات : 2597	قپودان دريا : 2406	قبطيان : 2614	قايرىقى : 2497	قاوالا : 2762,2477
قحلىدى : 2597	قپودانه : 2406	قبطيه : 2590	قايرىق : 2498	قاوت : 2487
قحيط : 2336	قپوردى : 2614	قبقبه : 2310	قايرىقام : 2498	قاوتان : 2485
قخششمق : 2337	قپوز : 2744	قبيل : 2589,2310,2817	قايروما : 2504	قاوجار : 2479
قخشىمق : 2709	قت : 2641,2466	قبيل الوقوع : 2310	قايرومامق : 2504	قاور : 2486
قخلمق : 2334	قتال : 2642,2476,2868	قبيلتان : 2590	قايرومق : 2504	قاورام : 2483
قخمق : 2336	قتب : 1897	قبيلتين : 2590	قايرومه : 2504	قاورغه : 2486
قد : 2316	قتسزلىق : 2868	قبيله : 2818,2590	قبا : 2742	قاورقه : 2486
قداح : 2593,2318	قتل : 2473,2472	قبيله نامه : 2590	قبا : 2302	قاورمق : 2486
قداحت : 2317			قبايح : 2307,2303	قاوز : 2487

1588 : فيه	1573 : فيضى	1598 : فيروزنده	1572 : فيال	1593 : فى الواقع
1621 : فيوض	1572 : فيفاء	1598 : فيروزه	1572 : فيايح	1598 : فى سبيل الله
1621 : فيوضات	1589, 1573 : فييل	1572, 1552 : فييصل	1572 : فييحا	1602, 1586 : فيآت
1621 : فيول	1572 : فييلسوف	1573, 1572 : فييض	1598 : فيروز	1572 : فيياض
	1572 : فييلسوفانه	1572 : فييضان	1598 : فيروزج	1572 : فييافى

ق

2384 : قاكلش	2469 : قاطبة	2413 : قاره	2323 : قادريه	2329, 2325 : ق
2384 : قاكيرئاج	2468 : قاطبه	2423 : قاره پازى	2323 : قادم	2338 : قائد
2345 : قال	2468 : قاطع	2417 : قاره حصبه	2323 : قادمه	2339 : قائدان
2354 : قالاً	2468 : قاطعه	2419 : قاره قولاق	2323 : قادميه	2339 : قائل
2357, 2355 : قالب	2470 : قاطن	2451 : قارو	2510 : قاذف	2493, 2339 : قائم
2357 : قالبخانه	2476 : قاطورمق	2451 : قاروجق	2511 : قاذورات	2498 : قائم مقام
2364 : قالبازان	2476 : قاطون	2451 : قاروره	2511 : قاذوره	2339 : قائماً
2358 : قالع	2339 : قاعد	2451 : قارون	2439, 2412 : قاء	2498, 2339 : قائمقام
2347 : قالغان	2339 : قاعداً	2439 : قارى	2439 : قارئات	2498, 2339 : قائمه
2355 : قالغتمق	2339 : قاعده	2452 : قارباغدى	2439 : قارئه	2301 : قأن
2355 : قالغشمق	2339 : قاعده	2433 : قاريجه	2439 : قارئين	2301 : قأنى
2355 : قالغيمق	2339 : قاعدوى	2434 : قاريتمق	2417 : قاراغى	2393, 2302 : قاب
2360 : قالدقمق	2331, 2301 : قاعه	2434 : قاربلىق	2444 : قاريوز	2308 : قابض
2360 : قالدشمق	2334	2507 : قازباز	2448 : قارت	2308 : قابل
2348 : قالدقلامق	2331 : قاغان	2511 : قازمق	2439 : قارئق	2309 : قابله
2360 : قالدتمق	2334 : قاغشدمق	2509 : قازيمق	2428 : قارجغار	2309 : قابليات
2356 : قالك	2328 : قافل	2456 : قاسم	2429 : قاردشلمق	2309 : قابليت
2356 : قالكراق	2328 : قافله	2456 : قاسمه	2424 : قاررمق	2404 : قاپلايو
2356 : قالكرمق	2329 : قافيه	2457 : قاسى	2444 : قارساق	2404 : قاپلايى
2356 : قالكلكى	2340 : قاق	2457 : قاسيه	2425 : قارسقو	2401 : قاپلمق
2356 : قالكورمق	2342 : قاقرجمق	2457, 2456 : قاصد	2425 : قارسقى	2406 : قاپو
2362 : قالمش	2344 : قاقلق	2457 : قاصدان	2425 : قارصغو	2468 : قاتجه
2362 : قالمشلق	2343, 2342 : قاقلمق	2457 : قاصر	2425 : قارصغى	2472 : قاتل
2362 : قالمق	2342 : قاقم	2456 : قاصف	2449 : قارطاش	2314 : قاتق
2355 : قالن	2344, 2342 : قاقمق	2456 : قاصم	2439 : قارعه	2337 : قاقشامق
2364 : قالوبلى	2342 : قاقمقلو	2459 : قاصنى	2417 : قارق	2337 : قاقشدمق
2364 : قالوجه	2342 : قاقئج	2509 : قاضم	2418 : قارقلمق	2323 : قادح
2365 : قالوك	2345 : قاقوله	2509 : قاضمه	2434 : قارلق	2323 : قادحه
2355 : قالى	2345 : قاقوم	2508, 2320 : قاضى	2442 : قارمق	2323 : قادر
2355 : قاليچه	2343 : قاقيرلنمق	2323 : قاضى القضاة	2442 : قارممق	2323 : قادرشناس
2359 : قاليقوت	2384 : قاقرمق	2507 : قاضى عسكر	2437 : قارئنى	2323 : قادرى

1571 : فوحه	1617,1576 : فندق	1590,1542 : فلان	1541 : فقيد	1551 : فطور
1605 : فودلا	1577 : فندقى	1619	1541 : فقير	3849,3796 : فطير
1605 : فودله	1559 : فنگ	1590 : فلبان	1541 : فقيرانه	1555,1551 : فطير
1605 : فودله خواران	1619 : فنون	1556 : فلج	1541 : فقيرخانه	1601,1570,1569
1571 : فور	1560 : فنى	5106,5105 : فلحان	1541,1539 : فقيه	1551 : فطين
1572 : فوراً	1560 : فنيات	1557 : فلحان	1555 : فك	1551 : فطينه
1571 : فوران	1560 : فنيه	1593 : فلذه	1619 : فكاهات	1586,1537 : فعال
1572 : فورى	1555 : فهارس	1592 : فلز	1619 : فكاهت	1537 : فعالانه
1572 : فوربه	1555 : فهام	1592 : فلزات	1619 : فكاهه	1537 : فعاليت
1572 : فوز	1555 : فهامه	1592 : فلزى	1555 : فكچه	1590,1588 : فعل
1572 : فوزى	1555 : فهد	1619,1558 : فلس	1589 : فكر	1616 : فعلا
1572 : فوزيه	1588 : فهرس	1558 : فلسفه	1589 : فكراً	1591,1588 : فعلاً
1610 : فوص بيبق	1588 : فهرست	1558 : فلسفى	1589 : فكرت	1537 : فعله
1572 : فوضا	1555 : فهم	1558 : فلسفيات	1589 : فكرى	1591,1588 : فعلى
1572 : فوضائى	1555 : فهمساز	1558 : فلسفيه	1589 : فكرباً	1592,1588 : فعليات
1572 : فوضاوى	1555 : فهمى	1619 : فلسى	1589 : فكريات	1591,1588 : فعليه
1572 : فوضاويت	1616 : فهوم	1619 : فلفل	1589 : فكربه	1592
1572 : فوضى	1555 : فهيم	1542 : فلق	1555 : فكى	1587 : فغان
1611 : فوطه	1571 : فوائج	1592,1542 : فلقيه	1555 : فكيف	1538 : فقفور
1612 : فوطوغراف	1571 : فوائد	1619,1556 : فلک	1555 : فكين	1538 : فقفورى
1612 : فوطوغرافخانه	1571 : فوائض	1557 : فلکى	1555 : فکيه	1555 : فقار
1612 : فوطوكيمياء	1571 : فواتح	1557 : فلکيات	1588 : فگار	1540 : فقاهت
1571 : فوق	1571 : فواجع	1557 : فلکيه	1555 : فگانه	1540 : فقاهتلو
1571 : فوق البشر	1571 : فواحش	1557 : فلکيون	1619,1588 : فگن	1541 : فقحه
1571 : فوق العاده	1571 : فواخر	1557 : فلهدا	1588 : فگنده	1541 : فقند
1571 : فوقانى	1572 : فواره	1557 : فلوات	1556 : فلا	1574 : فقندان
1617 : فول	1571 : فواريس	1619 : فلوس	1556 : فلات	1574,1541 : فقنر
1617 : فولاد	1571 : فواصل	1591 : فلوقه	1556 : فلاح	1617,1574 : فقراء
1617 : فوم	1571 : فواضل	1591 : فليقه	1557,1556 : فلاح	1574 : فقترات
1621 : فوه	1571 : فواکه	1558 : فم	1590,1556 : فلاح	1575 : فقره
1571 : فوهه	1571 : فوانيس	1558 : فمى	1556 : فلاخ	1575 : فقره خوان
1586,1572 : فى	1572 : فوت	1558 : فن	1556 : فلاخان	1574,1555 : فقرى
1588	2985 : فوته	1593,1558 : فنا	1556 : فلاخن	1574,1555 : فقريه
1590 : فى البحار	1618,1585 : فوته	1560 : فناً	1590 : فلار	1541 : فقط
1590 : فى البحر	1571 : فوج	1559 : فنا فى الله	1556 : فلاسغه	1575 : فقه
1590 : فى البحرى	1571 : فوج	1559 : فناء	1556 : فلاق	1616 : فقهاء
1591 : فى الحقيقه	1571 : فوحات	1594 : فنجان	1556 : فلاکت	1575 : فقهى
1453 : فى النهايت	1571 : فوحان	1560,1559 : فند	1556 : فلاکتزده	1575 : فقهبه

1618 : فصحاء	1568 : فساقى	1620 : فروزنده	1597 : فرقته	1566 : فرسنداج
1548 : فصد	1568 : فسان	1620 : فروسى	1597,1580 : فرقتين	1566 : فرسنگ
1549,1548 : فصل	1568 : فسانه	1620 : فروسييت	1565 : فرقد	1566 : فرسوده
1549 : فصله	1569 : فسبحان الله	1620 : فروش	1565 : فرقدان	1620,1564 : فرسى
1618 : فصوص	1618,1583 : فستقى	1620,1618 : فروض	1597 : فرقطين	1620 : فرسيات
1618 : فصول	1618,1583 : فستقى	1620 : فروع	1579 : فرقه	1563 : فرسيه
1549 : فصيح	1620 : فسحت	1620 : فروعات	1565 : فرما	1566 : فرش
1618 : فصيص	1568 : فسح	1620 : فروغ	1565 : فرمان	1597 : فرشتگان
1549 : فصيله	1568 : فسخانه	1620 : فروق	1565 : فرمان نامه	1597,1564 : فرشته
1553 : فض	1568 : فسده	1620,1565 : فرومانده	1565 : فرماى	1566 : فرشيات
1573 : فضاء	1620 : فسرده	1579 : فرون	1565 : فرمايش	1566 : فرشيه
1553 : فضائل	1618,1583 : فسق	1567 : فروه	1565 : فرماينده	1618 : فرصات
1573 : فضائى	1568 : فسقه	1567 : فرياد	1565 : فرمند	1580 : فرصاد
1573,1553 : فصاحت	1583 : فسقيه	1597 : فريب	1565 : فرمنه	1580 : فرصت
1553 : فصاضت	1568 : فصل	1597 : فريبنده	1565 : فرمنه جى	1548 : فرض
1553 : فصايح	1598 : فسلدريك	1564 : فريد	1566 : فرموده	1548 : فرض محال
1553 : فضل	1620 : فسوس	1564 : فريده	1566 : فرناس	1545 : فرضا
1619,1616 : فضلاء	1620 : فسون	1564 : فريدون	1596 : فرنج	1548 : فرضاً
1553 : فضلات	1620 : فسونكار	1565,1546 : فريضة	1615,1596 : فرنك	1548,1545 : فرضى
1573 : فضه	1568 : فسيج	1597,1564 : فريفته	1615 : فرنكخانه	1548,1545 : فرضيات
1619,1605 : فضول	1620 : فسيفسا	1564 : فريق	1614 : فرنكستان	1548 : فرضية
1619 : فضولاً	1569 : فشار	1564 : فريقان	1614 : فرنكى	1548,1545 : فرضيه
1619,1586 : فضولى	1569 : فشافاش	1564,1594,1597 : فريك	1563 : فرنكىس	1560 : فرع
1553 : فضيح	1569 : فشافش	1564 : فريكين	1566 : فرنود	1562 : فرعاً
1553 : فضيحت	1569 : فشان	1579 : فرين	1563 : فرهاد	1596 : فرعون
1553 : فضيحه	1620 : فشرده	1573 : فزا	1564 : فرهست	1596 : فرعونى
1553 : فضيلت	1569 : فشقه	1573 : فزاي	1564 : فرهنگ	1564 : فرعى
1553 : فضيلتو	1600,1599 : فشك	1573 : فزاي شده	1620 : فروج	1564 : فرعيه
1585 : فطام	1600 : فشكخانه	1573 : فزايبنده	1567 : فروج	1563 : فرغند
1569,1551 : فطانت	1569 : فشل	1573 : فزع	1620 : فروخت	1563 : فرغنده
1585,1551 : فطر	1600,1599 : فشنك	1621 : فزود	1620 : فروختار	1563 : فرفار
1619,1602,1586	1600 : فشنكخانه	1621 : فزون	1620 : فروخته	1597 : فرفخيه
1586 : فطرت	1548 : فص	1621 : فزونى	1620,1598 : فرودست	1563 : فرفرک
1586 : فطرتاً	1548 : فصاحات	1603 : فزيكى	1618 : فروده	1563 : فرفره
1586 : فطره	1568 : فصاحت	1568 : فصاحت	1567 : فرور	1546 : فرق
1586 : فطرى	1582,1550 : فصاد	1568 : فساد	1567 : فروردين	1618 : فرقان
1586 : فطريه	1598,1550 : فصال	1568 : فسار	1620 : فروز	1618 : فرقانى
1601,1586 : فطنت	1549 : فصبحانه	1620 : فروزان	1620 : فروزان	1620,1597 : فرقت
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

1596 : فرجارى	1595 : فراد	1539 : فخرى	1570 : فنبيله	1569 : فنا
1562 : فرجام	1595, 1560 : فراده	1539 : فخرىبا	1554 : فنج	1570 : فناح
1562, 1620 : فرجه	1620	1539 : فخرىبات	1619 : فنجنى	1621 : فنادگان
1563 : فرجى	1560 : فراديس	1539 : فخرىت	1587 : فجا	1620 : فناده
1564, 1561 : فرح	1595 : فرار	1539 : فخرىبه	1619 : فجاء	1621, 1570 : فناك
1563 : فرحان	1595 : فرارى	1539 : فخشاء	1619 : فجانة	1621, 1570 : فنان
1563 : فرحت	1596, 1562 : فراز	1539 : فخم	1619 : فجاة	1570 : فنانة
1561 : فرحناك	1596 : فرازى	1539 : فخور	1619 : فجار	1569 : فناوى
1561 : فرحنما	1595, 1562 : فراست	1540 : فخورانه	1554 : فجاجت	1569 : فنبارك
1566 : فرخ	1595, 1566 : فراش	1539 : فخيم	1619 : فجاه	1569 : ففتح
1563 : فرخاش	1562 : فراشت	1539 : فخيمانه	1619 : فجاه	1569 : ففتحات
1563 : فرخال	1562 : فراشه	1539 : فخيمه	1554 : فجاج	1569 : ففتحين
1563 : فرخانه	1566 : فراشى	1587, 1554 : فداء	1554 : فجر	1570 : ففتحنامه
1564 : فرخنده	1561 : فراعنه	1587, 1554 : فدائى	1554 : فجره	1569 : ففتحه
1563 : فرخه	1561, 1560 : فراغ	1554 : فدائيان	1619 : فجور	1569 : ففتحى
1566 : فرخى	1617	1554 : فداكار	1554 : فجوہ	1569 : ففتحيه
1566, 1562 : فرد	1560 : فراغت	1554 : فداكاران	1554 : فجميع	1569 : ففترات
1562 : فردا	1595, 1577 : فراق	1554 : فداكارانه	1554 : فجميعه	1602 : ففراك
1562 : فردانيت	1595 : فراقيه	1554 : فداكارى	1538 : فحاش	1602, 1570 : ففرت
1562 : فردانيه	1562 : فراموش	1554 : فدان	1588 : فحال	1570, 1551 : ففتق
1562 : فرده	1562 : فراموشى	1554 : فداويه	1588, 1538 : فحام	1585
1596 : فردوس	1562 : فرامين	1587 : فددن	1555 : فحاوى	1570 : فنك
1562 : فردى	1561 : فراهت	1555 : فدم	1616 : فحش	1601 : فنن
1562 : فرديت	1561 : فراهم	1587 : فديه	1616 : فحشيات	1601 : فننه
1562 : فرديه	1596, 1562 : فراوان	1587 : فديه نجات	1539 : فححص	1570 : ففتوا
1567, 1563 : فرز	1596 : فراوانى	1573 : فذالك	1539 : فحل	1621 : ففتوت
1567 : فرزانه	1562 : فريال	1573 : فذلكه	1539 : فحم	1621 : ففتوتلو
1567 : فرزند	1562 : فرياله	1560 : فر	1539 : فحمى	1621 : ففتوتلى
1567 : فرزندان	1562 : فريبه	1561 : فرائد	1539 : فحميت	1621 : ففتوح
1567 : فرزندانہ	1562 : فريبهى	1561 : فرائش	1555 : فحواء	1621 : ففتوحات
1567 : فرزين	1562 : فريبون	1561 : فرائض	1616 : فحول	1621 : ففتور
1563, 1620 : فرس	1562 : فريبونيه	1620, 1617 : فقات	1555 : فحوى	1570 : ففتوى
1566 : فرسا	1567 : فرتوت	1560 : فراجه	1538 : ففخ	1571 : ففتوى خانه
1566, 1620 : فرسان	1567 : فرتوتانه	1561 : فراجا	1538 : ففخار	1569 : ففتى
1597 : فرستادگان	1567 : فرتوته	1561 : فراحقرا	1555, 1538 : ففخامت	1569 : ففتى باز
1597 : فرستاده	1567 : فرتوتى	1561 : فراحور	1555, 1538 : ففخامتلو	1569 : ففتيات
1566 : فرسخ	1563, 1562 : فرج	1561 : فراخ	1540 : ففخذ	1602 : ففتيان
	1562 : فرجاد	1561 : فراخى	1539 : ففخر	1601, 1570 : ففتيل
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

غیرت : 1656	غیب اولمه : 2491	غوطه : 1786,1651	غوائل : 1649	غمغمه : 1638
غیرتکش : 1656	غیب ایلمک : 2490	غوغا : 1650,2479	غواشی : 1650	غمق : 1637
غیری : 1656,1645	غیب ایلمه : 2490	2481	غواص : 1652	غموض : 1781
غیریت : 1657	غیب ایلمک : 2490	غول : 1780	غواقیل : 1649	غموضت : 1781
غیظ : 1657	غیب ایلمه : 2490	غومالاستیک : 1730	غوالی : 1650	غموم : 1781
غیلان : 1718,1714	غیبت : 1713,1652	غی : 1652	غوامض : 1650	غمین : 1638
غیم : 1654	غیبوت : 1652	غیا : 1657	غوانم : 1650	غنا : 1707
غیهب : 1653	غیبی : 1652	غیاب : 1713	غوانی : 1650	غناء : 1707
غیوب : 1787	غیث : 1657	غیاباً : 1713	غواپا : 1650	غنائم : 1639
غیوث : 1787	غیر : 1656,1654	غیابه : 1713	غواپت : 1650	غنائی : 1707
غیور : 1657	غیر انسانی : 1656	غیابی : 1713	غوٹ : 1650	غنچ : 1781,1641
غیوران : 1657	غیر صافی : 1657	غیاییه : 1713	غور : 1650	غنم : 1639
غیورانه : 1657	غیر مسکون : 1657	غیاث : 1713	غوز : 786	غنمی : 1640
غیوم : 1787	غیر مسلم : 1657	غیار : 1652,1713	غوزه : 1787	غنه : 1782
	غیر مشروع : 1657	2492,2490	غوش : 1733	غنوده : 1782
	غیر منقول : 1656	غیاهب : 1652	غووص : 1651	غنی : 1707,1641
	غیر نظامی : 1657	غیب : 1652	غووط : 1651	غنیمت : 1641
		غیب اولمق : 2491		

ف

فال : 1542	فاسدات : 1549	فارسه : 1546	فاتحه : 1551	ف : 1554
فال خیر : 1543	فاسده : 1549	فارسی : 1546	فاتر : 1551	فؤاد : 1616
فالأ : 1555	فاش : 1550	فارسیات : 1546	فانک : 1551	فؤادی : 1616
فالح : 1543	فاشی : 1550	فارسیه : 1546	فانکه : 1551	فؤاق : 1616
فالح : 1543	فاصق : 1548	فارش : 1547	فانتن : 1551	فته : 1587
فالق : 1543	فاصل : 1549	فارضا : 1548	فاجر : 1538	فتوس : 1621
فالك : 1543	فاصله : 1549	فارط : 1547	فاجره : 1538	فتول : 1621
فالنامه : 1543	فاضل : 1538,1553	فارغ : 1546	فاجع : 1537	فا : 1537
فام : 1543	فاضلات : 1553	فارق : 1546	فاجعات : 1538	فائح : 1540
فأما : 1555	فاضله : 1538,1553	فارقه : 1546	فاجعه : 1537,1538	فائده : 1540
فانوس : 1544	فاضیح : 1538	فاره : 1545	فاحش : 1539	فائر : 1540
فانی : 1544	فاضیحه : 1538	فاروق : 1548	فاحشه : 1539	فائزه : 1540
فانیت : 1544	فاطر : 1551	فاروقانه : 1548	فاخته : 1539	فائض : 1540
فاهم : 1539	فاطیم : 1551	فاریاب : 1548	فاخر : 1539	فائق : 1540
فاهمه : 1539	فاطمیه : 1551	فاز : 1540	فاخره : 1539	فائقات : 1540
فایح : 1552	فاعل : 1540	فازه : 1540	فار : 1545	فائقه : 1540
فایحه : 1552	فاعلیت : 1540	فأس : 1567	فاریالا : 1545	فائقیه : 1540
فبها : 1554	فاقه : 1540	فاسخ : 1549	فارس : 1546,1547	فاتح : 1551
فت : 1569	فاکهه : 1541	فاسد : 1549	فارسان : 1546	فاتحان : 1551

غلطان : 1636	غضنفر : 1658	غزلدو : 1704	غروه : 1785	غراير : 1643
غلطیده : 1636	غضنفرانه : 1658	غزلدی : 1704	غریب : 1645	غرب : 1643,1646
غلطت : 1706	غضوب : 1661	غزلك : 1704	غریبان : 1645	غربا : 1783
غلغله : 1780	غضوبانه : 1661	غسال : 1648	غریبانه : 1645	غرباً : 1644
غلف : 1781	غضوبت : 1778	غساله : 1785,1648	غریبه : 1645	غربال : 2349,1709
غلغت : 1628	غضیر : 1660	غسب : 1648	غریزه : 1710,1646	غربالی : 1709
غلغه : 1780	غطا : 1712	غسق : 1647	غربزوی : 1646	غربان : 1709
غلفوی : 1780	غطاریف : 1649	غسل : 1785,1647	غربزی : 1646	غربت : 1782
غللق : 2347,1632	غطاریفه : 1649	غسلخانه : 1785	غربزیات : 1646	غربتده : 1783
غلل : 1634	غطاس : 1712	غش : 1711	غربزیه : 1646	غربکاری : 1646
غللمان : 1706	غطریف : 1712	غشا : 1786	غربیق : 1645	غربی : 1644
غلمت : 1781	غطس : 1649	غشاء : 1711	غربیم : 1645	غربیه : 1644
غله : 1635	غفار : 1627	غشائی : 1711	غربیمین : 1645	غربیون : 1644
غله دان : 2350	غفران : 1779	غشاوت : 1711	غربیه : 1646	غربت : 1710
غلو : 1781	غفلة : 1628	غشاوه : 1711	غربیو : 1710	غربر : 1783
غلول : 1781	غفور : 1628	غشوم : 1649	غربیوان : 1710	غربز : 1647
غلوله : 1781	غفول : 1779	غشی : 1649,1648	غربیونده : 1710	غربس : 1647
غلیبان : 1634	غفیر : 1628	غشیبان : 1648	غزاء : 1658	غربض : 1644,1643
غلیبانی : 1781	غل : 1780,1704	غشیت : 1649	غزات : 1787,1659	غربضاً : 1643
غلیظ : 1635	غلاء : 1632	غشیه : 1891	غزاز : 1661	غربضکار : 1643
غلیظا : 1635	غلات : 1633,1635	غصب : 1647	غزال : 1659,1658	غربره : 1644
غلیل : 1635	1780	غصباً : 1647	غزالان : 1658	غربرف : 1783
غلیه مسک : 2353	غلاظ : 1780,1705	غصص : 1785	غزاله : 1658	غربرفات : 1784
غلیون : 2356	غلاف : 1704	غصن : 1785	غزایوی : 1659	غربرفه : 1783,2706
غم : 1636	غلال : 1705	غصنه : 1785	غزته : 1659	2747
غمائم : 1637	غلام : 1780	غصنی : 1785	غزته خانه : 1660	غربرق : 1646
غماز : 1638	غلامان : 1780	غصه : 1618	غزل : 1659	غربرقه : 1646
غمازانه : 1638	غلامچه : 1780	غصه : 1785	غزلیخوان : 1659	غربرم : 1784
غمازه : 1638	غلامخانه : 1780	غصه داش : 1785	غزلیخوانی : 1659	غربرما : 1783
غمازیت : 1638	غلامیه : 1780	غصون : 1785	غزلی : 1659	غربرماء : 1782
غمام : 1637	غلانه : 1780	غصین : 1785	غزلیات : 1659	غربرنده : 1784,1647
غمامه : 1637	غلبات : 1633	غضاریف : 1626	غزوات : 1660,1659	غربرنگ : 1644
غمدم : 1706,1638	غلبه : 2346,1633	غضب : 1659,1658	غزواتنامه : 1659	غربره : 1784,1710
غمدر : 1638	غلبصمه : 1636	غضباً : 1658	غزوه : 1661	غربروب : 1784
غمره : 1638	غلط : 1633	غضبان : 1659	غزوی : 1660	غربروبی : 1784
غمز : 1638	غلط حس : 1633	غضروف : 1778	غزیر : 1660	غربرور : 1784,1647
غمزه : 1639	غلط مشهور : 1633	غضروفی : 1778	غزرمق : 1704	غربروری : 1785
غمزی : 1639	غلطات : 1633	غضروفین : 1778	غزلدامق : 1704	غربروش : 1785
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

عوله : 364	عیاذ : 2275, 2066	عیانایت : 377	عیسوی : 2215	عینک : 391
عوم : 364	عیاذاً : 2066	عیب : 384, 379	عیسویت : 2215	عینی : 391
عومی : 357	عیار : 2066, 397, 377	عیبت : 380	عیش : 2250, 395	عینیات : 391
عون : 364	عیاران : 397	عیبه : 379	عیشوشه : 396	عینیت : 391
عونه : 361	عیازاً : 2275	عید : 1913	عیکه : 386	عینیتی : 391
عونى : 364	عیاش : 397	عید : 2091	عیکوی : 386	عینیہ : 391
عونیه : 364	عیاشان : 397	عیدان : 2091	عین : 2066, 389	عیوب : 5014
عویل : 362	عیافه : 2275, 2066	عیدگاه : 2094	2278, 2167	عیوق : 397
عیاب : 397	عیال : 2066, 376	عیدگه : 2094	عین صفاء : 391	عیون : 5015
عیاد : 2065	2275	عیدی : 2094	عینا : 390	
عیادت : 2275, 2066	عیان : 397, 377	عیدیہ : 2095	عینتاً : 391	
عیادۃ : 2066	2275	عیر : 391	عینان : 381	
	عیاناً : 377			

غ

غ : 1654	غازیانه : 1660	غانم : 1641	غث : 1647	غدیریه : 1627
غائب : 2494, 1631	غازیه : 1660	غانماً : 1641	غثیان : 1647	غديه : 1627
غائب اولمش : 2491	غاسل : 1647	غانمین : 1641	غثیم : 1893	غذاء : 1714
غائبانه : 1631	غاشیه : 1648	غانیه : 1641	غچلدى : 1701	غذائى : 1714
غائط : 1631	غاصب : 1647	غاو : 1649	غد : 1626	غراء : 1647
غائطه : 1631	غافر : 1628	غاوون : 1651	غداء : 1702, 1626	غرائب : 1642
غائله : 1631	غافل : 1627	غایات : 1652	غداثر : 1626	غرائبات : 1642
غائی : 1631	غافلاً : 1628	غایت : 2492, 1653	غذائى : 1702	غراب : 1782
غائیت : 1631	غافلانه : 1628	غایه : 1653	غذات : 1626	غرابت : 1642
غائیه : 1631	غافله : 1627	غایوی : 1653	غدار : 1626	غرابی : 1782
غابر : 1625	غالب : 1635, 1634	غب : 1699	غدارانه : 1626	غرابیل : 1642
غابراء : 1625	غالباً : 1634	غَبّاً : 1699	غداره : 1626	غرابین : 1782, 1642
غابن : 1625	غالباً : 1634	غبات : 1778	غدد : 1778	غرابیه : 2841, 1782
غابه : 1624	غالبانه : 1634	غبار : 1777	غدر : 1627	غرأت : 1643
غابی : 1624	غالبه : 1634	غبارى : 1778	غدراء : 1778	غرار : 1872, 1871
غادر : 1627	غالبیت : 1634	غباغب : 1623	غدران : 1779	غرار : 1708
غار : 1642	غالی : 1634	غبانى : 134	غده : 1778	غراره : 1708, 1643
غارب : 1645	غاليا : 1635	غباوت : 1624	غدو : 1779	گرام : 1643
غارت : 1644	غالیه : 2365, 1635	غبس : 1624	غدوه : 1779	گرامات : 1643
غارى : 1645	غامر : 1638	غبطه : 1708, 1699	غدوی : 1778	گرامة : 1643
غازخانه : 1660	غامض : 1638	غبغب : 1624	غدى : 1778	گرامه : 1643
غازه : 1659	غامضه : 1638	غبین : 1625	غدیر : 1627	گرامى : 1643
غازى : 1660	غامق : 1638	غبى : 1624	غدیره : 1627	گرامیات : 1643
غازیان : 1660	غاموس : 1638	غبیرا : 1778	غدیری : 1627	گران : 1784, 1647

عوارف : 359	عنم : 249	عنبرينه : 246	عميم : 234	عمرانيه : 4985
عوارى : 359	عنه : 253	عنبريه : 246	عميه : 4988	عمره : 4985
عواصف : 359	عنها : 253	عنبه : 2177	عن : 238	عمرين : 3695
عواصم : 359	عنهم : 253	عنبي : 2177	عناء : 241	عمش : 233
عواض : 2065	عنهما : 253	عنترى : 1455, 1454	عنا ب : 2020	عمق : 4984
عواضاً : 2065	عنوان : 5047, 4990	عند : 2174	عنا ب : 4989, 260	عمقاً : 4984
عواطف : 359	عنوة : 4991, 265	عندالله : 2174	5046	عمقى : 4984
عواطق : 359	عنود : 4990, 265	عندليب : 248	عنا بى : 4989, 260	عمقيت : 4984
عواق : 356	عنودانه : 265	عندليبان : 248	5046	عمل : 231
عواقب : 357	عنون : 265	عندم : 248	عنا بيه : 5046, 4989	عملاً : 232
عواقد : 357	عنوه : 4991, 265	عنده : 249	عنا ب : 4988	عملمانده : 232
عواقر : 357	عنى : 2186	عندى : 2174	عنا دأ : 2167	عمله : 231
عوالم : 357	عنيت : 2186	عنديات : 2176	عنا دل : 242	عملى : 232
عوام : 357	عنيد : 255	عنديه : 2176	عنا ديه : 2167	عمليات : 232
عوامل : 357	عنيز : 256	عنس : 2186	عنا صر : 245	عملياتخانه : 232
عوان : 357	عنيف : 255	عنصل : 4990	عنا فت : 242	عمليه : 232
عوانتابع : 358	عنيق : 4988, 255	عنصور : 4990	عنا ق : 2167	عمه : 236
عوانى : 357	عنين : 2044	عنصورى : 4990	عنا ق ب : 243	عمو : 237
عوج : 2273	عنيه : 265	عنعنات : 244	عنا قت : 243	عمود : 237, 238
عود : 4964, 360	عهد : 153, 152, 150	عنعنه : 244	عنا ن : 2168, 244	عمود فقارى : 237
عودت : 360	عهداً : 150	عنعنوى : 245	عنا نت : 245	عموداً : 237
عودتى : 360	عهدايتمك : 158, 150	عنعنويه : 245	عنا نه : 244	عمودى : 237
عودى : 4965	عهدايتمه : 150	عنف : 4989	عنا يات : 2169	عموربه : 236
عوذ : 368	عهدنامه : 152, 150	عنفاً : 4989	عنا يت : 2169	عمول : 238
عور : 3706, 361	153	عنفوان : 4989	عنا ية : 2169	عموم : 4986
4991	عهده : 4973	عنفى : 4989	عنا يتكار : 2169	عموم خانه : 4986
عورات : 365	عهدى : 150	عنفيه : 4989	عنا يتكارانه : 2169	عموماً : 4986
عورت : 365	عهدود : 2024	عنق : 4989	عنا ب : 2176	عمومت : 4986
عورتباز : 365	عهدود : 4974	عنقاء : 256	عنا ب : 246, 230	عمومى : 4986
عورتلق : 365	عوائد : 359, 356	عنقود : 4989, 257	عنا رب ار : 246	عموميات : 4986
عورنه : 365	عوائق : 356	عنقودى : 4989	عنا ربو : 246, 230	عموميت : 4986
عوز : 361	عوائير : 359	عنكبوت : 256	عنا ربوى : 246	عموميه : 4986
عوض : 2272, 368	عواج : 368	عنكبوتى : 256	عنا ربوى بى : 246	عموهت : 4986
عوضاً : 2272	عواد : 368	عنكبوتيه : 256	عنا ربو : 246	عمى : 236
عوعوه : 359	عوادى : 356	عنكم : 257	عنا ره : 246	عميا : 238, 236, 235
عوق : 363	عوار : 5005, 358	عنكما : 257	عنا ربى : 246	عميان : 4988
عوكشه : 363	عوارض : 359	عنكوت : 257	عنا ربين : 246	عميد : 234
عول : 363	عوارضات : 359	عنله : 249		عميق : 234
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

عليل : 210	علنيت : 202	علانى : 191	عكاب : 4974	عقره : 177
عليه : 210	عليه : 202	علانيت : 191	عكاس : 173	عقربى : 177
عليم : 210	علو : 4983	علانية : 191	عكاسه : 173	عقريبه : 177
عليم الله : 210	علوان : 4983	علاوات : 2135	عكام : 173	عقرت : 177
علين : 210	علوفه : 225	علاوه : 2135	عكر : 1926	عقره : 4975
علينا : 203	علوفه جيان : 4980	علاوى : 194	عكر : 1379, 1373,	عقص : 166
عليه : 203	علوم : 4981	علايه : 194	1393	عقصى : 166
عليه اللعنة : 203	علوى : 4983, 202	علب : 4979	عكس : 178	عقق : 164
عليه دار : 203	علويات : 4983	علبات : 199	عكس العمل : 180	عقل : 2033, 174, 168
عليها : 203	علويان : 4983	علبه : 4978, 199	عكس ايتملك : 179	عقلأ : 174
عليهم : 203	علويت : 4983	علبى : 199	عكس ايترله : 179	عقلاء : 4974
عليهما : 203	علويه : 4983	علت : 2149	عكس ايترمك : 179	عقلى : 175
عليون : 2149	على : 203, 199, 186	علجم : 196	عكس ايترمه : 179	عقليات : 175
عليين : 2149	2149, 210, 209	علغوزه : 4979	عكس ايتنك : 179	عقليه : 175
عم : 236, 235, 226	4976	علف : 217, 199	عكس ايتمه : 179	عقليون : 175
عماء : 227	على الاتفاق : 200	4983	عكس سكردم : 179	عقم : 4975, 175, 165
عمائر : 227	على الاصول : 200	علفه : 4980	عكس صدا : 179	عقماء : 4974
عمائم : 227	على الاعلى : 210	علق : 200, 189	عكسى : 179	عقمى : 176
عمات : 236	على الرأسى : 202	علقه : 200	عكوب : 182	عقوب : 182
عماد : 2157	على الصباح : 192	علقى : 200, 190	عكوس : 4975	عقوبات : 4975
عمار : 236	على العاده : 200	علقيه : 190	عكيك : 172	عقوبت : 4975
عمارات : 2159	على العجائب : 200	علل : 2136	علائف : 194, 189	عقود : 4975
عمارت : 2159	على العجله : 200	علم : 2143, 201	علائق : 194, 189	عفور : 183
عمارتحانه : 2159	على العموم : 200	2150	علائم : 189	عفورانه : 183
عمال : 4985, 235	على حضرت : 189	علم حال : 2153	علائم سماء : 189	عقوف : 4975
عماله : 4984	على صباح : 192	علم و خير : 2153	علاج : 2133	عقوق : 4975, 182
عمامه : 2158	على قران : 210	علمأ : 2152	علاق : 217, 189	عقول : 4975
عمان : 4985	على كل حال : 190	علماء : 4979	علاقه : 189	عقوه : 183
عمد : 231	على مراتبهم : 191	علمدار : 201	علاقه دار : 189	عقيب : 172
عمداً : 231	على ملاء أنناس : 191	علمداران : 201	علاقه داران : 189	عقيد : 4975
عمده : 4984	4983, 226	علمدارى : 201	علاقوى : 190	عقيده : 172
عمر : 3695, 235	عليت : 2149	علمى : 2153, 201	علاك : 217	عقيدبن : 173
عمر بالله : 3695	عليف : 209	علميات : 2153	علا لا : 190	عقير : 173
عمر حيات : 3695	عليق : 3222	علميت : 201	علام : 217	عقيق : 1841
عمرا : 4985	عليق : 4979, 210	علميه : 2153	علامات : 191	عقيق : 172
عمران : 5043, 4985	عليك : 203	علن : 201	علامت : 191	عقيقه : 172
عمرانى : 4985	عليكم : 203	علنأ : 201	علامه : 217, 191	عقيل : 172
عمرانيت : 4985	عليكم السلام : 203	علنى : 201	علان : 2135	عقيم : 173

عقائم : 164	عف : 120	عطشه : 355	عضلات : 108	عصبیه : 308
عقاب : 4974, 2119	عقائف : 120	عطف : 347, 346	عضله : 108	عصر : 323, 312, 310
عقابان : 4974	عقارت : 121	عطف ایتمک : 347	عضلی : 109	عصران : 323
عقابی : 4974	عقاره : 358	عطف ایتمه : 346	عضمن : 406	عصرانه : 323
عقاد : 4974	عقاربت : 1366, 121	عطفاً : 346	عضو : 5024	عصری : 323
عقادات : 4974	عقافت : 120	عطفی : 347	عضوا : 408	عصعص : 5000
عقار : 4974, 165	عقافه : 120	عطفیه : 347	عضودیه : 119	عصف : 312
عقارات : 165	عفت : 2097	عطل : 341	عضوض : 408, 119	عصفر : 1889, 1886
عقارب : 165	عفتلو : 2097	عطاء : 2064	عضوی : 5024	عصفور : 4997, 313
عقارت : 165	عفر : 122, 121	عطلاع : 2064	عضویت : 5024	عصل : 314
عقاصر : 166	عقریت : 2098	عطلاق : 2064	عضویه : 5024	عصله : 309
عقاقیر : 164	عقص : 124	عطلال : 2064	عضیض : 116	عصما : 321
عقال : 2119	عفف : 120	عطوب : 355	عضیق : 408	عصمت : 2222
عقام : 2119, 165, 4974	عفن : 121	عطوف : 355	عضیل : 404	عصمتلو : 2222
عقامت : 165	عفه : 120	عطوفت : 5004, 355	عضیم : 404	عصویت : 5000
عقب : 172, 165, 163	عفو : 124, 120	عطوفتلو : 355	عضیمه : 404	عصور : 5000
عقیات : 164	عفو اولنمق : 122	عطیات : 349	عضیوات : 5021	عصوف : 326
عقبان : 2033	عفو اولنمه : 122	عطیه : 349	عطاء : 340	عصوم : 326
عقبه : 164	عفو ایتدرمک : 122	عظائم : 398	عطار : 355	عصی : 326, 315
عقبی : 4974, 164	عفو ایتدرمه : 122	عظام : 2066	عطارت : 2064, 355	عصیان : 2246
عقحوان : 4975	عفو ایتمک : 122	عظامت : 399	عطارد : 5003	عصیانکار : 2247
عقد : 2033, 172, 167	عفو ایتممک : 122	عظراء : 407	عطارستان : 355	عصیب : 316, 309
عقد ایتمک : 167	عفو ایتمه : 122	عظفور : 5021	عطاری : 355	4997
عقد ایتمه : 167	عفو ایدلمک : 122	عظل : 405	عطاس : 355	عصیبیات : 4997
عقدتان : 4974	عفو ایدلمه : 122	عظلاف : 405	عطاش : 2064, 355	عصبیه : 4997
عقدتین : 4974	عفو ایلکم : 122	عظلال : 405	عطاشا : 342	عصبیده : 316
عقده : 4974, 164	عفو ایلمه : 122	عظلم : 405	عطالت : 341	عصیر : 316
عقدوی : 4975	عفوصت : 4968	عظم : 2282, 405	عطایاء : 342	عصیره : 317
عقدویه : 4975	عفونت : 5033, 4968	5022	عطب : 340	عصیه : 4997, 315
عقدی : 4975, 167	عفی الله عنه : 121	عظماء : 5021	عطر : 2065, 2064	عض : 397
عقدیه : 4975, 168	عقیف : 122	عظموت : 399	عطر شاهمی : 2065	عضاد : 398
عقر : 4975	عقیفانه : 122	عظمی : 406, 399	عطرشاهی : 2064	عضاده : 2091
عقرب : 1464, 177	عقیفه : 122	5022	عطری : 2065	عضاض : 400
عقربا : 177	عقیق : 122	عظمیت : 399	عطریات : 2065	عضال : 4964
عقرباء : 177	عق : 163	عظمین : 406	عطس : 354	عضب : 400
عقربان : 177	عقائد : 164	عظیم : 5021	عطسه : 355	عضباء : 400
عقربک : 177	عقائر : 164	عظیمات : 5021	عطش : 355, 348, 342	عضد : 402, 401, 119
	عقائق : 164	عظیمه : 404	عطشان : 355	407

عشق : 329, 335, 2063	عسفاً : 312	عزل : 405, 404	عروج : 4994	عرضاً : 2051
عشق افزا : 336	عسكر : 318	عزلت : 5022	عروس : 305	عرضانى : 306
عشقكسز : 336	عسكرى : 318	عزلتگاه : 5022	عروسان : 305	عرضبار : 280
عشققه : 2063	عسكریان : 318	عزلتگه : 5022	عروسانه : 305	عرضمند : 307
عشقى : 336	عسكریه : 318	عزم : 405, 404	عروسك : 305	عرضه : 4995
عشقین : 2063	عسل : 311	عزم ایترمك : 406	عروسى : 305	عرضى : 306
عشقیه : 336	عسلوج : 4998	عزم ایترمه : 406	عروسیه : 305	عرطل : 301
عشواء : 338	عسلى : 312	عزم ایتمك : 406	عروش : 4995	عرطلیت : 301
عشوه : 2261, 338, 5002	عسلیت : 312	عزم ایتمه : 406	عروض : 4995	عرعر : 279
عشوی : 330	عسوب : 326	عزماً : 406	عروض : 4995, 305	عرف : 3709, 284, 4992
عشى : 338, 334	عسوف : 326	عزمكار : 406, 404	عروضى : 305	عرفا : 4992, 284
عشیان : 338	عسوم : 326	عزمكارانه : 406, 404	عروف : 304	عرفاً : 3709
عشيب : 334	عسى : 307	عزمه : 5022, 406	عروق : 4994	عرفات : 275
عشیر : 5001, 334	عسیر : 316	عزمیه : 406	عروه : 4995	عرفاد : 2202
عشیراً : 334	عسیف : 316	عزو : 408	عرى : 4995, 4991	عرفان : 2202
عشیران : 334	عسيلة : 4997	عزوبت : 5022	عریان : 5053, 4995	عرفانیه : 2203
عشیرت : 334	عش : 5001, 327	عزومت : 408	عریانى : 5053, 4995	عرفه : 290, 284
عشیق : 334	عشاء : 2060, 327	عزوی : 408	عریس : 290	عرفى : 3709
عشیه : 334	عشائز : 330, 328	عزویات : 408	عریش : 290	عرفیات : 3709
عصا : 307	عشائین : 2251	عزى : 2285	عریض : 291	عرفیه : 3709
عصاب : 323	عشانان : 2060	عزیر : 404	عریضاً : 291	عرق : 2049, 276
عصابه : 2213, 2051	عشاب : 337	عزیز : 405	عریضه : 291	عرقان : 294
عصابت : 4997	عشار : 337	عزیزان : 405	عریف : 290	عرقچین : 1459, 276, 1462
عصار : 323	عشاق : 5002	عزیزه : 405	عز : 2280, 408	عرقوب : 4993, 294
عصاره : 4997	عشاوت : 329	عزیمت : 404	عزاء : 398	عرقى : 2049, 276
عصاف : 2214	عشایا : 2060, 330	عزیمه : 404	عزائم خانه : 398	عرقیات : 2049
عصافر : 308	عشب : 334, 330, 5001	عسار : 310	عزائم : 398	عرقیه : 2049, 276
عصام : 2051	عشبی : 330	عساكر : 309	عزابت : 399	عركیه : 284
عصاوی : 311	عشبییه : 330	عسال : 323	عزازت : 400	عرم : 295, 290
عصایب : 311	عشر : 3720, 337, 330	عساله : 323, 309	عزازیل : 400	عرمرم : 284, 278
عصب : 310, 308, 311	عشرات : 330	عسجد : 311	عزال : 5024	عرمون : 296
عصبات : 308	عشرت : 2259	عسر : 4998	عزایم : 398	عرنه : 4993
عصبانى : 308	عشره : 330	عسرت : 4999	عزبان : 401	عرو : 305
عصبه : 308	عشرون : 2259	عسس : 312	عزبت : 5021	عرواء : 4995
عصبى : 308	عشریراق : 2259	عسسیه : 312	عزت : 2285	عروب : 304
عصیبت : 308	عشرین : 2259	عسف : 312	عزر : 407	عروبا : 304
		عسفا : 4997	عزرائیل : 407	

عراقه : 298	عدم مداخله : 113	عجولانه : 96	عجالة : 2077,88	عتاهه : 340
عراق : 2046	عدم مركزيت : 113	عجوه : 96	4958	عتاهيت : 340
عراقان : 2046	عدمى : 113	عجيب : 95	عجاله : 4958	عتاهيه : 340
عراقى : 2046	عدميت : 113	عجيب الاداء : 95	عجام : 4958	عتب : 343
عراقين : 2046	عدميه : 113	عجيبانه : 95	عجان : 2077	عتبات : 343
عراقيه : 2046	عدن : 118	عجيبه : 95	عجب : 91,89,88	عتبه : 343,340
عرب : 278,274	عدو : 119	عجين : 95	4958	عتبى : 340
عربان : 4992,274	عدوان : 4967,114	عجبنى : 95	عجبا : 89,88	عتر : 2064
عريده : 281	عدول : 4966	عجبنيت : 95	عجبه : 4958	عترت : 2270,2065
عريستان : 274	عدياً : 117	عد : 106	عجز : 96,95	عترى : 2065
عربون : 5047,296	عديات : 117	عد اولنمق : 112	عجزه : 91	عتش : 343
عربى : 274	عديد : 116	عد اولنمه : 112	عجل : 2079	عتقا : 5003
عربيات : 274	عديل : 116	عد ايتنمك : 112	عجل عجائب : 89	عتم : 5004,5003
عربيه : 274	عديم : 116	عد ايتنمه : 112	عجله : 89	عتمه : 5003,343
عرت : 4993	عديه : 117	عد ايدلمك : 112	4958	عته : 343
عرج : 284	عذاب : 399,398	عد ايدلمه : 112	عجم : 4958,89	عتو : 5004
عرجاء : 281	عذابنسر : 398	عدار : 112	عجم بوسه لك : 90	عتوه : 355
عرجان : 4992,284	عذب : 400	عدالت : 108	عجم پرست : 91	عتى : 349
عرجله : 281	عذر : 3744,3743	عدالت كارانه : 109	عجم پرستى : 91	عتيد : 349
عرجون : 4992	عذرت : 5022	عدالتپناه : 109	عجم بوسه لك : 91	عتيده : 349
عرس : 298,279	عذق : 404	عدالتكار : 109	عجم رست : 91	عتيق : 349
4995,4993,2050	عذوبت : 5022	عدالتكارى : 109	عجم زاده : 91	عتيقه : 349
عرسات : 4995	عذوف : 407	عدامت : 110	عجم زير كشيده : 91	عتيقيات : 349
عرسلاخانہ : 299	عذول : 408	عداوت : 111	عجم عراق : 90	عترات : 312
عرسلانى : 299	عذير : 404	عدت : 2092	عجم عشاق : 91	عشره : 323,312
عرش : 299	عراء : 273	عدد : 114,112	عجم عشيران : 90	عثمانى : 4998,3640
عرشه : 299	عرائس : 275	عدد مرتب : 112	عجم كردى : 91	عثمانيان : 4998,3640
عرشيان : 300	عرائض : 275	عدداً : 112	عجمانه : 90	عثمانيه : 3640
عرص : 298	عراپ : 274	عددى : 112	عجمستان : 91	عج : 88
عرصات : 279	عرات : 4992,280	عدديات : 112	عجمه : 4958	عجائب : 89,88
عرصه : 298	عراوات : 298	عدس : 114	عجمى : 96,90	عجائبات : 88
عرض : 305,280	عراوه : 298	عدسات : 114	عجميان : 91	عجائز : 88
2051,306	عراص : 298	عدسه : 114	عجن : 96	عجاب : 4958
عرض ايدمك : 306	عراضاً : 280	عدسى : 114	عجوبه : 96	عجاج : 89,88
عرض حال : 307	عراضت : 280	عدغاس : 114	عجور : 1358,96	عجاز : 2078
عرض خانه : 306	عراضه : 4992	عدل : 117	عجوز : 96	عجافت : 88
عرضا : 306	عراضى : 281	عدلى : 117	عجوزه : 96	عجالت : 4958,2077
عرضاً : 306	عراف : 298	عدم : 112	عجول : 96	عجاله : 88
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

عبدہ : 81	عامیانه : 235	عاکف : 172	عاض : 397	عارض : 289
عبدی : 81	عاند : 255	عال : 184	عاضه : 397	عارضًا : 289
عبر : 2071	عانس : 255	عال العال : 226	عاطر : 348	عارضات : 289
عبرات : 81	عانه : 249	علاء : 186	عاطس : 348	عارضان : 289
عبرانی : 2074	عانی : 255	عالم : 210,200	عاطش : 349	عارضتان : 289
عبرت : 2074	عاهره : 153	عالم پناه : 201	عاطشه : 349	عارضه : 289
عبره : 86	عاوی : 362	عالم تاب : 201	عاطف : 347	عارضی : 289
عبره : 2074	عاویه : 362	عالم شمول : 201	عاطفت : 347	عارف : 290
عبرت عالم : 2074	عايد : 386	عالم لی : 201	عاطفتکار : 347	عارفان : 290
عبره : 86	عایش : 386	عالم مدار : 201	عاطفتکارانه : 347	عارفانه : 290
عبری : 2074	عایشه : 386	عالم نما : 201	عاطفه : 347	عارفه : 290
عبریه : 2075	عایل : 386	عالمان : 210	عاطق : 347	عارفین : 290
عبریون : 2075	عایله : 386	عالمانه : 210,201	عاطقه : 347	عارم : 290
عبس : 81	عب : 76	عالمون : 201	عاطل : 347	عاره : 284
عبط : 87	عبا : 1822	عالمی : 201	عاطلانه : 347	عاری : 289
عبجاب : 77	عباء : 76	عالمیان : 201	عاطله : 347	عاریت : 291
عبجایت : 77	عباب : 4957	عالمیانه : 201	عاطم : 348	عاریة : 291
عبکاری : 84	عبابوش : 78	عالمین : 201	عاطوس : 355	عاریتی : 291
عبره : 82	عباد : 2070	عاله : 210,199	عافور : 124	عازم : 404
عبریه : 82	عبادات : 2070	عالی : 209	عافی : 122	عاشر : 334
عبرین : 82	عبادالله : 2070	عالی رتبه : 210	عافیت : 123	عاشق : 331
عبودیت : 4957	عبادت : 2070	عالی شان : 210	عاق : 163	عاشقان : 331
عبور : 4957	عبادخانه : 2070	عالی منزلت : 210	عاقب : 172	عاشقانه : 331
عبوس : 4957,87	عبادتکار : 2070	عالی نسب : 210	عاقبت : 168	عاشقه : 331
عبوست : 4957	عبادتگاه : 2070	عالی نظر : 210	عاقد : 172	عاشقی : 331
عبیتران : 79	عبارات : 2071	عالیجناب : 209	عاقدين : 172	عاشقین : 331
عبید : 4957,83	عبارت : 2071	عالیجنابانه : 209	عافر : 171	عاشور : 338
5027	عباره : 2071	عالیه : 210,209	عاقس : 171	عاشوراء : 338
عبیدانه : 5027,4957	عباس : 80	عام : 235,226	عاقص : 171	عاشی : 334
عبیر : 84	عباسی : 80	عامه : 236	عافل : 168	عاشبه : 334
عبث : 340	عبث : 81	عامر : 235	عاقلات : 169	عاصف : 314
عبثاق : 340	عبثًا : 81	عامره : 235	عافلان : 169	عاصفه : 314
عبثابه : 340	عبثیات : 81	عامل : 234	عافلانه : 169,172	عاصم : 315
عبثات : 5003,2262	عبثجه : 81	عاملتان : 234	عافله : 170	عاصمی : 316
عبثاد : 340	عبث : 80	عامله : 234	عاقم : 170	عاصیان : 317
عبثاق : 341	عبد البطن : 81	عامه : 236,234	عاقی : 172,168	عاصیر : 316
عبثاقت : 341	عبدان : 83	عامهه : 234	عاکس : 173	عاصیره : 316
عبثاهت : 340	عبدعاجز : 81	عامی : 236,235,233	عاکسه : 173	عاصیه : 317
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

طوبحه : 4883	طيوف : 4929 طيوم : 1280	طينى : 4820 طيور : 4929	طينق : 4820 طينمق : 1280	طينجق : 4651 طيندورمق : 4652
ظ				
ظنيات : 5434	ظلمانى : 5502	ظفلو : 5423	ظاهريات : 5426	ظ : 5421
ظنين : 5434	ظلمانيت : 5502	ظفرنامه : 5423	ظاهريه : 5426, 5425	ظاء : 5421
ظهار : 5467	ظلمانين : 5502	ظفرى : 5501	ظبى : 5422	ظافر : 5423
ظهارة : 5467, 5424	ظلمت : 5502	ظفير : 5423	ظرائف : 5436	ظالع : 5428
ظهاريه : 5501	ظلمه : 5428	ظل : 5468	ظرافت : 5435	ظالم : 5428
ظهر : 5426, 5425, 5501	ظلمى : 5502	ظلاع : 5502	ظرافتيروور : 5435	ظالمانه : 5428
ظهري : 5501, 5427	ظلميه : 5502	ظلال : 5468, 5428	ظرافتيرووران : 5435	ظالمه : 5428
ظهريه : 5427	ظلوف : 5502	ظلاله : 5468	ظريان : 5436	ظالمون : 5428
ظهور : 5501	ظلول : 5502	ظلام : 5468, 5428	ظرظبلداق : 5478	ظالميت : 5428
ظهورات : 5502	ظلوم : 5428	ظلامه : 5502	ظرف : 5436	ظالمين : 5428
ظهورى : 5502	ظلى : 5469	ظلغظه : 5468	ظرفا : 5508, 5503	ظان : 5432
ظهوريه : 5502	ظليت : 5469	ظلف : 5468	ظرفيت : 5437	ظاهر : 5425
ظهير : 5425	ظليف : 5428	ظلم : 5502, 5428	ظروف : 5504	ظاهراً : 5425
ظواهر : 5461, 5441	ظليل : 5428	ظلم ايتمك : 5502	ظريف : 5438	ظاهرين : 5425
ظورت : 5498	ظميان : 5432	ظلم ايتمه : 5502	ظريفات : 5438	ظاهريينانه : 5425
ظورنيه : 5504	ظن : 5432	ظلما : 5428	ظريفانه : 5438	ظاهريست : 5426
	ظنون : 5503, 5434	ظلماً : 5502	ظريفه : 5438	ظاهره : 5425
	ظنى : 5434	ظلمات : 5502	ظفر : 5466, 5423, 5501	ظاهرى : 5425

ع

عادت : 114	عاجب : 95	عاتق : 349	عائلى : 161	ع : 384, 73
عاده : 114	عاجز : 95	عاتك : 349	عاب : 76	عائد : 161, 160
عادت الله : 114	عاجزان : 95	عاتل : 349	عابد : 84, 83	عائدات : 160
عادتا : 114	عاجزانه : 95	عاتم : 349	عابدات : 83	عائده : 160
عادل : 116	عاجزى : 95	عاتمه : 349	عابدانه : 83	عائديت : 160
عادلانه : 116	عاجزيت : 96	عاتى : 349	عابده : 83	عائش : 161
عادله : 116	عاجل : 95	عاتيه : 349	عابدين : 84	عائشه : 161
عادلى : 116	عاجلاً : 95	عاتيهه : 349	عابر : 84	عائض : 161
عاده : 112	عاجلانه : 95	عاثور : 326	عايرون : 84	عائق : 160
عادى : 116	عاجليت : 95	عاشى : 316	عابرين : 84	عائقه : 160
عاذل : 404	عاجه : 89, 88	عاثير : 316	عابيث : 84	عائل : 160
عار : 271	عاجى : 95	عاثيره : 316	عابييس : 84	عائلات : 160
عارب : 289	عاد : 106	عاج : 88	عاييه : 84	عائله : 161, 160
عارج : 290	عادات : 111	عاج السن : 96	عاتره : 349	عائلوى : 161
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

طی : 4650	طونانور : 4861	طولغندرمق : 1268	طوقشمق : 1263	طوزلق : 4885
طی ایتمک : 4653	طونبی : 4861	طولغنمق : 1268,	طوقلاج : 4849	طوزمق : 4885
طی ایتمه : 4653	طونتئق : 1275	4855	طوقلق : 4851	طوزندی : 4885
طیا : 4650	طونجقدرمق : 1304	طولقمق : 4856,1270	طوقله : 4851	طوس طورغری : 4880
طیار : 4653	طونجقمق : 1304,	طولک : 4907	طوقمق : 1261,1262,	طوسلشمق : 4879
طیارات : 4653	4909	طوللق : 4856	4852	طوش : 4918,4644
طیاره : 4653	طونجئق : 4909	طولمخ : 1269	طوقودمق : 1263,	طوشاق : 4919
طیازه : 4650	طوندار : 4910	طولمش : 1269	4853	طوشاغق : 1311
طیالس : 4650	طونغون : 1304	طوله : 4854,1264	طوقوزلادمق : 1264	طوشلو : 4919
طیالسه : 4650	طونقلو : 4910	طولنباز : 1115	طوقوزه : 1264	طوشئق : 4919
طیان مق : 1119	طونقمق : 1305	طولندرئق : 1302,	طوکز : 1276	طوطام : 4920
طیانجق : 4650,1118	طونلدمق : 4861,1274	4907	طوکزلان : 4862	طوطق : 4920
طیانغان : 4650,1118	طونلق : 4863,1276	طولئق : 4905	طوکقوز : 4862	طوطی : 4921,1300
طیانغق : 4650	طونوقلو : 1305	طولو : 1269	طوکمه خانه : 1262	طوطی نامه : 4921
طیانی کرمک : 1118,	طوواق : 4927	طولوجخ : 1270	طول : 4905	طوطیان : 4921
4650	طووجه : 4881	طولی : 4905	طولاء : 4905	طوظیف : 4649
طیب : 4653,4797,	طووجا : 4881	طولینمق : 4856	طولائی : 4905	طوعا : 4642
4820	طوی : 4882	طومار : 4907	طولاب : 4854	طوعی : 4644
طیبات : 4653	طوبت : 4644	طوماغو : 1303	طولادی : 1264	طوغ : 4902
طیبه : 4653,4654	طویدرمق : 1279,	طوماک : 4856	طولاز : 4905,4854	طوغان : 1257
طیحی : 4929	4928,4882	طومالاج : 4857	طولاشم : 4854,1266	طوغداج : 4844
طیدرمق : 4928	طویس : 4928	طومالچ : 4857	طولاشئق : 1266,	طوغدی : 1257
طیر : 4653	طویغار : 4882	طومالیچ : 1271	4854	طوغرجی : 4846
طیران : 4650,4651	طویغرمق : 4928	طومان : 4907	طولامخ : 1265	طوغرقن : 4846
طیرنجق : 4653	طویغه : 4882	طومباز : 4858	طولامه : 1264	طوغرلق : 4846
طیرئق : 4653	طویقون : 4882	طومرم : 4859	طولانغق : 1265	طوغرمز : 4846
طیره : 4819,4820	طویل : 4644	طومرمق : 4860	طولانی : 4854	طوغرمیجی : 4846
طیری : 4653	طویلامق : 4883	طومروق : 4859	طولانیلمق : 1265	طوغرو : 4845
طیریون : 4653	طویلله : 4644	طوملج : 1271	طولاو : 1266	طوغلدمق : 4903
طیشلامق : 1206	طویلمق : 4883	طوملدمق : 1271	طولای : 1266	طوغمش : 4845
طیف : 4651	طویناق : 4928	طوملمق : 4857,1271	طولایو : 1267,4854	طوغنجه سی : 1257
طیفین : 4651	طوینمق : 4883	طوملن : 4857	طولایی : 4854,1266	طوف : 4643
طیقاز : 4801	طویه غن : 1314	طومئق : 4907	طولب : 1303	طوفان : 4902,4643
طیقان : 4824	طویو : 4928	طون : 1274,4860,	طولدرجی : 4854	طوق : 1261,4644,
طیلسان : 4653	طویوسز : 4929	4909	طولدرلق : 4854	4848,4846
طیلنمق : 4883	طویوغق : 1280	طوناق : 4860,1274	طولدرمق : 4854	طوقرجون : 4853
طین : 4820	طویسی سز : 4929	طونانغق : 4861,1275	طولده لئق : 1302	طوقز : 1263
طینت : 4820		طونانغه : 1275	طولدورمق : 1267	طوقزلدمق : 4853

4912 : طورانی	4901 : طویی	طنز : 4575, 1101, 4586	طمزورمق : 4575	طلخانه : 4905
طورر : 1310	طوب : 4865	طنشقسز : 4582	طمس : 4574	طلدرقچ : 4564
طوررمق : 4917, 1310	طویاج : 4865	طنطنه : 4586	طمطتلو : 4574	طلز : 4563
طورشمق : 4917	طویاق : 4865	طنق : 4580, 1305, 4864, 4586	طمطراق : 4909	طلسم : 4804
طورطوب : 4878	طویالقی : 4866	طنقدمق : 1305	طمطرمق : 1092	طلسمات : 4804
طورغرمق : 4913	طویخانه : 4867	طنقلقی : 4586	طمع : 4569	طلشغن : 4562
طورغو : 4876, 1278	طویراق : 4872	طنمق : 4808	طمعا : 4908	طلشمق : 4563
طورغودمق : 1307	طویره : 4871	طنممق : 4808	طمعاً : 4570	طلطمیص : 4567
طورغورمق : 1307, 4913	طویلامق : 4868	طنوق : 1305, 1101, 4910	طمعکار : 4569	طلع : 4561
طورقلمق : 4916	طوتار : 4920	طنین : 4583	طمعلاندورمق : 4569	طلعت : 4563
طورقمق : 4917, 1309	طوتاراق : 4920	طنینگاه : 4583	طمغا : 4572	طلعه : 4565
طورقورمق : 1307, 4914	طوتالغه : 4920	طنینی : 4583	طمق : 4569	طلعی : 4565
طورلاق : 4876	طوترق : 4927	طهارت : 4534	طملم : 4573	طلعیه : 4565
طورلق : 4876	طوتساق : 4924	طهر : 4904	طملو : 4908	طلغا : 4564
طورلمق : 4878	طوتساقلق : 4924	طهره : 4540	طمن : 4570	طلغلق : 4564
طورم : 4878	طوتغان : 4919	طهور : 4545	طمو : 4574	طلق : 4803, 4566
طورمرمق : 4876	طوتغون : 1312	طهوره : 4545	طموح : 4909	طلقمق : 1270
طورمق : 4914, 1307	طوتغون : 4921	طوائف : 4642	طمور : 4909	طلمش : 1269
طورمه : 4914, 1307	طوتق : 4920	طواحن : 4642	طموس : 4909	طلمق : 1087
طورندرمق : 1310	طوتقلشمق : 4925	طواحین : 4642	طموم : 4909	طلنجاق : 4905
طورنه : 4915	طوتقون : 4922	طوار : 4642	طناب : 4805, 4575	طلنمق : 1302
طوره : 4911, 4875	طوتلمق : 4926, 1313	طوارق : 4642	طنابیر : 4575	طلو : 4856, 1269
طوره کلمک : 4911	طوتم : 4926	طواشی : 4642	طناناز : 4806, 4584	طلوع : 4906
طورو : 1308	طوتماق : 4920	طواعین : 4642	طنازانه : 4584	طلوعات : 4906
طورو وارمق : 4918	طوتمق : 4924	طواغی : 4642	طناس : 4806	طلوق : 4906
طوروق : 4878, 1278	طوتنمق : 4926	طواغیت : 4642	طنان : 4584	طلولق : 1270
طوروم : 4878	طوته : 4919	طواف : 4649, 4641	طنانه : 4584	طلیلیه : 4902
طوری : 1308, 1278, 4878	طوتو : 4925	طوافیه : 4649	طنب : 4910	طمات : 4573
طوری کلمک : 4916	طوتولو : 4926	طواق : 4927	طنبور : 4576, 4571, 4909	طماطم : 4861, 4858, 4908
طوری لق : 4917	طوتوم : 4926	طوال : 4819	طنبورانی : 4576	طماع : 4573
طوریمق : 4913	طوخلو : 4846	طوالع : 4642	طنبورزن : 4576	طمان : 4907
طوز : 4929	طوداش : 4901	طوامیر : 4642	طنبوره : 4576, 4571	طمأنینت : 4907
طوزتمق : 4885	طور : 4645, 4643, 4911	طواویس : 4643	طنبورق : 4576, 4571, 4909	طمبطم : 4909
طوزق : 4930	طوراق : 1305, 1277, 4911, 4875	طوب : 4901, 4865	طنت : 4808	طمث : 4574
طوزلاق : 4930	طوران : 4912	طوبا : 4901	طنجره : 4576	طمر : 4571
طوزلجه : 4930		طوبالقی : 4843	طنجقدرمق : 4909	طمزرمق : 4574

4579 : طكلكشق	4902 : طفاحيه	4514 : طعان	طرو : 4618,1308	طرد : 4615,4607
1100 : طكلكشمق	4527 : طفرات	4514 : طعانه	4916	طرديه : 4608
1098 : طكلكمق	4527 : طقظر	4522 : طعييه	طروجه : 4618	طرز : 4618
4579 : طكلندورمق	4527 : طقطن	4610 : طعريفات	طرودرمق : 4917	طرس : 4816
1098 : طكلنمق	4798 : طفل	4610 : طعريفه	طرودمق : 4917	طرش : 4917,1310
4578 : طكله	4798 : طفليت	4618 : طعس	طروق : 4916	طرطغان : 4615
4579 : طكله جق	4902 : طفوء	4565 : طعلق	طرولق : 4917	طرطق : 4618
4579,1099 : طكمق	4902 : طفوح	4565 : طعلقات	طروندرمق : 1,111	طروطو : 4618
1276 : طكوز	4902 : طفول	طعم : 4,900,4568	4618	طرطوق : 4618
1276 : طكوزلان	4902 : طفولانه	4907	طرونده : 4918	طرغل : 4608
4803 : طلاء	4902 : طفولت	طعمه : 4908	طرونق : 4618,1111	طرف : 4,603,1202
4905 : طلاب	4902 : طفوليت	4575 : طعن	طرى : 4612,4609	4608
4561 : طلابتمق	4902 : طفيل	4576 : طعنه	طريان : 4608	طرفانه : 4603
4561 : طلابق	4902 : طفيلانيت	4927 : طعوم	طربح : 4610	طرفدارى : 4603
4561 : طلابومق	4902 : طفيلى	4902 : طعات	طربح : 4816	طرفض : 4603
4803 : طلار	4902 : طفيليات	4531 : طغار	طريد : 4610	طرفگير : 4603
4563 : طلازلق	4902 : طفيليت	4531 : طغان	طريف : 4810,4610	طرفگيرانه : 4603
4563 : طلازلنمق	طك : 4,575,1098	4531 : طغتمق	طريفه : 4610	طرفگيرى : 4603
4562 : طلاسلمق	4578,4577	طغدجى : 4531	طريق : 4913,4612	طرفه : 4,912,4608
4705 : طلاسم	1098 : طك لشق	طغرا : 4903	طريققت : 4612	4913
4,561,1197 : طلاق	1098 : طكاق	طغرا نويس : 4903	طريقه : 4612	طرفه گى : 4913
4803	1098 : طكجه	4903 : طغرائى	طربمق : 1310	طريفيت : 4603
4561 : طلاق ثلاثه	4862 : طكدرمك	4903 : طغراكتش	طربه : 4612	طريفين : 4603
4561 : طلاقت	4580 : طكسوق لق	طغرلنمق : 1259	طشت : 4633	طرقاج : 4813
4561 : طلاقنامه	1099 : طكسوق لق	طغرو : 1258	طشتخانه : 4633	طرقاز : 4813
4562 : طلامق	4578 : طكلا	طغرولش : 4845	طشتدار : 4629	طرقاس : 4813
4804,4563 : طلاوت	4579 : طكلادمق	طغرى : 1258	طشخون : 4629	طرقجى : 4604
4563 : طلايع	4579 : طكلارلق	طغطش : 1257	طشغامق : 4630	طرقز : 4813
4,905,4564 : طلب	4579 : طكلاسى	طقق : 4799	طشرغى : 4633	طرقه : 4810
4907,4906	طكلاشمق : 1,099	4531 : طغلامق	طشرقمق : 4630	طرقو : 4810
4564 : طلباً	4579	4531 : طغلغو	طشره : 4633	طرل : 4812
4564 : طلبدار	4579 : طكلاغى	4531 : طغلغى	طشطير : 4633	طرملق : 4605
4564 : طلبكار	4579 : طكلامق	4531 : طغلمش	طشغارو : 4629	طرمرمق : 1278
4564,4563 : طلبمق	4579 : طكلندورمق	4531 : طغلنمق	طشمان : 4919	طرشممق : 4814
4564 : طلبنامه	4579 : طكلجق	4904 : طغيان	طصه جعى : 4619	طرمق : 4815
4563 : طلبنمق	1099 : طكلدمق	4902 : طقاح	ططاش : 4921	طرمنتى : 4814
4564 : طلبه	4579 : طكلدن	4902 : طقاحى	طعام : 4513	طرندرمق : 4917
4564 : طلح	4579 : طكلدورمق	4902 : طقاحيت	طعانخانه : 4513	طره : 4,911,1305
				4915

4536 : طحان	4521 : طبيخه	4520 : طببخانه	4537 : طاهر	4579 : طاك سق
4534 : طحانت	4520 : طبيعت	4520 : طبخى	4537 : طاهر بوسه لك	1099 : طاكسوخ
4800 : طحل	4521 : طبيعتيله	4520 : طبيخيه	4537 : طاهره	1099 : طاكسوق
4904 : طحله	4521, 4520 : طبيعى	4871 : طبراجق	4537 : طاهرى	4579 : طاكسى
4540 : طحن	4521 : طبيعيات	4523 : طبطبه	4537 : طاهل	1099 : طاكسقيق
4540 : طحنيه	4521 : طبيعيت	4520, 4516 : طبع	4649 : طاوس	4579 : طاكلكجق
4532 : طخاف	4521 : طبيعیه	4901	4648 : طاوشلدى	4564 : طال
4901 : طداق	4522 : طبيعيون	4520 : طبع اينتمك	4645 : طاولوم	4563 : طالاو
4526 : طدجى	4797 : طبيه	4520 : طبع اينتمه	4649 : طاووس	4566, 4565 : طالب
4637 : طدرمق	4587 : طب	4517 : طبعاً	4649 : طاوولباز	4565 : طالبان
4604 : طرائف	4589 : طب درمق	4901 : طبعان	4652, 1119 : طايژه	4565 : طالبه
4604 : طرائق	4588 : طپان	4518 : طبعانكش	4651 : طايح	4565 : طالح
4602 : طراب	4601 : طپشرمق	4518 : طبعانيه	4651 : طايحاً	4565 : طالحه
4614 : طراح	1102 : طپشرمق	4520 : طبعخانه	4651 : طايحه	4565 : طالع
4810 : طراد	4601 : طپشورمق	4516 : طبعه	4651 : طايغه	4565 : طالق
4614 : طراده	4599 : طپقور	4522 : طبيعه	4651 : طاينجق	4565 : طالقه
4614 : طرار	4588, 4589 : طپلمق	4798, 4516 : طبق	4651 : طايندرملق	4567 : طالمق
4811 : طراز	4599	4798 : طبقاً	4652, 4650 : طابنمق	4568 : طالو
4811 : طرازنده	4600 : طپمق	4517 : طبقات	4651 : طابنه لق	4565 : طاليق
4911 : طراقدرمق	4600 : طپمقلق	4517 : طبقيچه	4650 : طايه	4568 : طام
4614, 4604 : طراقة	4588 : طپنجه	4517 : طبقخانه	4650 : طايه لق	4571 : طامات
4810	4590 : طپنلمق	4516, 1068 : طبقه	4653 : طايو	4572 : طامع
4606 : طرائتى	4587 : طپه	4522, 1116 : طبل	4808, 4797 : طب	4572 : طامعه
4607 : طراوت	4601 : طپو	4901	4797 : طباً	4573 : طاممق
4748, 4745 : طربوش	4874 : طپوراق	1116 : طبل باز	4797, 4516 : طبابت	4573 : طامه
4758	4589 : طپيجى	4523, 1069 : طبلباز	4519 : طبابخ	4574 : طامو
4618 : طرتدرمق	4636 : طتنجه	4523 : طبلخانه	4797 : طبابخات	4574 : طاموزلوق
1110 : طرترمق	4924 : طترق	4523 : طبله كار	4516 : طباخت	4574 : طامولق
4616, 1110 : طرتش	4922 : طتنغلق	4523 : طبلى	4519 : طباخين	4582 : طانسلق
4617 : طرتشق	4926 : طتنلمق	4518 : طبنجه لشمق	4797 : طباع	4582 : طانشق
4617 : طرتشمق	4639 : طتنلوجق	4518 : طبنجه لمق	4797 : طباعات	4582 : طانشقجى
4616 : طرتلمق	4638 : طتنليجق	4518 : طبنلمق	4516 : طباعت	4582 : طانشمق
4617, 1110 : طرتمق	4639 : طتنمق	4518 : طبنلنمق	4797 : طباعه	4582 : طانشمن
4811 : طرجخانه	4926 : طتنمق	4524 : طبور	4797 : طباق	4582 : طانشوق
4608 : طرخ	4926 : طتنولق	4797 : طپى	4519 : طبال	4586, 4580 : طانقلق
4608 : طرخ افگن	4926 : طنوم	4522, 4521 : طبيب	4518 : طبانچه	4584 : طانمق
4608 : طرخ انداز	4926 : طنومق	4521 : طبيبان	4519 : طبايح	1096 : طانه
4608 : طرخون	4800 : طحال	4521 : طبيخ	4520 : طبيخ	4586 : طانوق
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

5492 : ضیافشان	5431 : ضمین	5469 : ضماد	5424 : ضغینه	5504 : ضروع
5492 : ضیاگستر	5473 : ضنت	ضمان : 1142, 1090,	5423 : ضفائر	1241 : ضروه
5479, 5442 : ضیع	5433 : ضنك	5430	1125 : ضفادع	5437 : ضرى
5442 : ضیعت	5441, 1298 : ضوء	5432 : ضمانان	5423 : ضفاير	5438 : ضریبه
1117 : ضیعه	5441 : ضوابط	5432 : ضمتین	1195 : ضفدع	5438, 1108 : ضریح
5442 : ضیف	5441 : ضوارب	5431 : ضمع	1195 : ضفدعیه	1108 : ضریر
5481 : ضیفان	5492 : ضیا افشان	5431 : ضمع عربی	1300 : ضفیدع	5437 : ضریع
, 1120, 1119 : ضیق	5491 : ضیاء	5470 : ضمن	5423 : ضفیر	, 5423, 5421 : ضعف
, 1213, 1207	5492 : ضیائی	5470 : ضمناً	1082 : ضلال	5466
5492, 5483, 5480	5492 : ضیائیه	5470 : ضمنی	1082 : ضلالت	5501 : ضعفا
5480 : ضیق صدر	5491 : ضیابار	5470 : ضمینیہ	1087 : ضلایل	5423 : ضعفی
5504 : ضیوف	5492 : ضیاباش	5432 : ضمه	1197 : ضلع	5423 : ضعفیت
5443 : ضیون	5491 : ضیادار	1304 : ضمور	1302 : ضلوع	5465 : ضعه
	5480, 5442 : ضیاع	5431 : ضمیر	5428 : ضم	5427 : ضعیف
	5492 : ضیافت	5431 : ضمیمه	5429 : ضمائر	5424 : ضغانن
	5480 : ضیافتلمك	5431 : ضمیمه	5428 : ضمائم	5424 : ضغط

ط

4531 : طاغخ	4622 : طاسباز	4616 : طارتنمق	4599 : طاپلمق	4797, 4511 : ط
4531 : طاغق	4628 : طاش	4610 : طارد	4587 : طاپه	4546 : طائر
4532 : طاغقلق	4670, 4664 : طاشت	, 1109 : طارسقمق	4601 : طاپو	4640 : طاؤس
4530 : طاغوت	4630 : طاشرغامق	4614	4601 : طاپوجی	4641 : طاؤسی
4530 : طاغون	4630 : طاشرقادمق	4608 : طارغل	4601 : طاپوجیلیق	4641 : طاؤسیه
4529, 1076 : طاغی	4630 : طاشرقمق	4610 : طارف	4602 : طاپولامق	4546 : طائف
4529 : طاغیه	1112 : طاشره	4609 : طارق	4602 : طاپولنمق	4546 : طائفه
4546 : طاق	1112 : طاشغارو	4613 : طارقل	طات : 4634, 4633	4546 : طائل
4553 : طاق ظفر	4628 : طاشه كلمك	4613 : طارقل لق	طاتلو : 4639	4649 : طاؤوس
4549 : طاقات	4640 : طاو	4609 : طارقمق	طاتوره : 4640	طائی : 4546
4549 : طاقاوجی	4515 : طاعات	, 4609 : طارلغنمق	طاحون : 4545	طاب ثراه : 4520
4548 : طاقت	4515 : طاعت	4613	طاحونه : 4545	طابع : 4520
4553 : طاقتمق	4515 : طاعتداری	4613	طاحینه : 4537	طابه : 4519
4550 : طاقتچه	4515 : طاعتکاه	4608 : طارم	طاحینی : 4537	طابور : 4524
, 4530, 4528 : طاقه	, 1116, 1114 : طاعون	4609 : طاری	طاد : 4526	طاپ : 4587
4547, 4532	4640	4612 : طاریه	طادرمق : 4637	طاپشدرمق : 4590
, 4554, 4553 : طاقيه	4640 : طاعونزده	4654, 1120 : طاز	طارتجی : 4616	طاپشیرمق : 4600
4555	4640 : طاعونی	4656 : طازللق	طارتشمق : 4615	طاپقر : 4599
, 4577, 4575 : طاك	4530 : طاغ	4655 : طازبمق	طارتلمش : 4616	طاپقور : 4599
4578		4619, 4618 : طاس	طارتنلمق : 4616	طاپلدو : 4589

4100 : صيفيه	4104 : صيروجفرق	4209 : صيپصرلق	4308 : صويمائتى	4305 : صوودمق
4307 : صيىقا	4104 : صيروجغى	4265 : صييت	4309 : صويىنتى	4305 : صووق
4103 : صيىقل	4105 : صيورت	4100 : صيىحه	4366 : صويىنجه	4305 : صوومق
4365 : صيىلمق	4225 : صيروق	4098 : صييد	4306 : صويه	4305 : صوى
4307 : صيىلنمق	4104 : صيولخ	4099 : صيىدلانى	4309 : صويىلمق	4366 : صويىرغال
4224 : صيىمق	4104 : صيولق	4099 : صيىدله	4097 : صيا	4306 : صويىغن
4202 : صيىنامق	4225 : صيروندى	4216 : صير صتمق	4222 : صياح	4306 : صويىغون
4205 : صيىنق	4224 : صيرونق	4212 : صيرجه	4105 : صياد	4307 : صويىشمق
4207 : صيىنمق	4104 : صيرىلق	4224 : صيردمق	4098 : صيارف	4307 : صويىقلمق
4105 : صيوان	4226 : صيزرمق	4223 : صيرغى	4222 : صياص	4307 : صويىقن
4105 : صيوانيه	4227 : صيزو	4104 : صيرف	4105 : صياغ	4365 : صويىلابو
4366 : صيورغامق	4218 : صيىصلىق	4104 : صيرفى	4222 : صياغت	4365 : صويىلدمق
4365 : صيوف	4225 : صيىصه	4224,4223 : صيرمق	4098 : صياقله	4365 : صويىلرئجه
4221 : صيويىقلىشمق	4222 : صيىغ	5480 : صيرئئاق	4222 : صيىال	4307 : صويىلشمق
	4222 : صيىغه	4224 : صيرئئاق	4222 : صيىالت	4307 : صويىلمق
	4099 : صيىف	4224 : صيرئئق	4222 : صيام	4307 : صويىلنمق
	4100 : صيىفى	4104 : صيرو	4222 : صيىانت	4307 : صويىلىش

ض

1107 : ضربن	1107 : ضرب المايىتين	1077 : ضخامت	5465,1194 : ضبابيه	1070 : ض
1105 : ضربه	1106 : ضرب انگيز	1077 : ضخامه	5501 : ضباط	5422 : ضابط
1107 : ضربى	1106 : ضرب ايتمك	5426,1078 : ضخم	5465 : ضباع	5422 : ضابطان
1106 : ضربين	1106 : ضرب بولغار	5478,5466 : ضد	5501 : ضبان	5422 : ضابطه
5436 : ضرر	1106 : ضرب پشرو	5466 : ضدان	5434,5422 : ضبط	1077 : ضاحك
5436 : ضررخانه	1106 : ضرب توركى	5466 : ضدى	5435 : ضبط و ربط	5426 : ضاحيه
1204 : ضررس	1106 : ضرب جديدم	5466 : ضديت	5422 : ضبطنامه	ضار : 5435,1103
1204 : ضررسى	1107 : ضرب زدن	5466 : ضدين	5435,5422 : ضبطيه	ضارب : 5437,1108
5438 : ضررطه	1106 : ضرب شاهى	ضر : 5435,1103	ضبع : 5421,1069,5422	ضارج : 1108
5435 : ضررع	1106 : ضرب طويل	ضراء : 5438,1109	5422	ضاغت : 1072
5475,1203 : ضررغام	1106 : ضرب فتح	ضرائر : 1104	ضجرت : 5501,1299	ضال : 1082
5475 : ضررغامه	1106 : ضرب قسير	ضرار : 5489,5475	ضحاء : 1077	ضاله : 1082
5438,1109 : ضره	1106 : ضرب قمريه	ضراعت : 5435,1103	ضحاك : 1077	ضالين : 1088
1308 : ضرروب	1106 : ضرب مثل	ضراعتنامه : 1103	ضحام : 1196	ضامن : 5431
5439 : ضرورات	1106 : ضرب هنر	ضراغم : 5436,1104	ضحايا : 5425,1077	ضامنه : 5431
5439 : ضرورت	1106 : ضرباً	ضرب : 1105,1109	ضحك : 1196	ضايىع : 5443
5439 : ضرورى	1104 : ضربات	5438,5436	ضحوه : 1078	ضايىعات : 5443
5439 : ضرورىيات	1104 : ضربان	ضرب الحديد : 1107	ضحى : 1300	ضب : 5421,1068
5439 : ضروريه	1106,1109 : ضربئئانه	ضرب الربىع : 1107	ضحيه : 1301,1078	ضباب : 5465,5421

4285 : صوقمان	4301 : صورغا	4090 : صوامع	4206 : صنلمق	4057 : سند
4314 : صوقمق	4301 : صورنلمق	4092 : صوب	4059 : صنم	4203 : صندجق
4286 : صوقور	4300 : صورو	4310 : صوبك	4059 : صنمخانه	4203 : صندرمق
4286 : صوقورلق	4300 : صوروداق	4311 : صوبى	4207,4062 : صنمق	4057 : صندل
4286 : صوقولدامق	4302 : صوروشمق	4297 : صوب	4202 : صننماق	4058 : صندلى
4295 : صوك	4359 : صورى	4298 : صويلاق	4208,4064 : صنو	4057 : صندليه
4295 : صوك اوج	4300 : صورچى	4358,4298 : صويلق	4059,4054 : صنوبر	4203 : صندو
4295 : صوك اوجى	4361 : صوساق	4357 : صويه	4054 : صنوبرى	4058 : صندوق
4355,4353 : صوكاق	4361 : صوسلق	4095 : صوت	4059,4054 : صنوبريه	4059 : صندوقچه
4295 : صوكلمق	4221 : صوشديرمق	4095 : صوتى	4357 : صنوف	4059 : صندوقكار
4295 : صوكنجه	4091 : صوشمق	4095 : صوتيات	4206,4205 : صنوقلو	4058 : صندوقه
4286,4093 : صول	4360 : صوص	4095 : صوتيه	4208	4203 : صندى
4350,4287 : صولاق	4361 : صوصارلق	4305 : صوجق	4204 : صنئى	4203 : صنديد
4351 : صولايم	4361 : صوصاق	4343 : صوجوغز	4061 : صننيع	4208 : صنر
4093 : صولت	4361 : صوصالىق	4344 : صوجللمق	4061 : صنيعات	4208 : صنرداش
4290 : صولتغان	4360 : صوصغن	4278 : صوحته	4061 : صنيعه	4064 : صنطور
4290 : صولتقان	4361 : صوصلمق	4283 : صوخمق	4019 : صهبا	4355 : صنع
4290 : صولتمق	4361 : صوصن	4283 : صوخون	4347 : صهرا	4054 : صنعات
4093 : صولجان	4305 : صوغرق	4364 : صود	4023 : صهرنج	4054 : صنعت
4289 : صولغان	4281 : صوغلدمق	4305 : صودمق	4023 : صهريج	4054 : صنعتكار
4353,4352 : صولق	4347 : صوغلق	4364,4358 : صور	4020 : صهيل	4054 : صنعتكارانه
4289 : صولقلى	4278, صوغلمك	4298 : صوراغ	4363,4342 : صو	4054 : صنعتكارى
4288 : صوللو	4281	4298 : صوراق	4090 : صواب	4054 : صنعتگر
4352 : صولو	4347 : صوغلى	4359 : صورت	4364 : صواد	4356 : صنعى
4352 : صولوجا	4346,4277 : صوف	4359 : صورتا	4364 : صوارجى	4356 : صنعيه
4289 : صولوغان	4278,4277 : صوفى	4302 : صورتقان	4090 : صوارف	4204 : صنغون
4290,4093 : صوم	4346	4302 : صورتق	4364 : صوارلمق	4204 : صنغن
4365 : صوم	4278,4277 : صوفيان	4300 : صورجى	4090 : صوارم	4204,4203 : صنف
4353 : صوماق	4346,4277 : صوفيانه	4302 : صورشمق	4364 : صوارمق	4205 : صنق
4093 : صومعه	4346 : صوفيون	4298 : صورغن	4364 : صوارنلمق	4205 : صنقدرمق
4093 : صومق	4095,4090 : صوق	4299 : صورغون	4091 : صواش	4208,4205 : صنقلىق
4292 : صومن	4305	4094 : صورقمق	4091 : صواشچى	4206,4205 : صنقلو
4292 : صوموردائق	4349,4093 : صوقا	4299 : صورقوج	4091 : صواشغان	4208
4292 : صومون	4284,4283 : صوقاق	4299 : صورقون	4090 : صواعق	4206 : صنقلولنمق
4093 : صون	4284 : صوقاقلئى	4299 : صورقون	4364,4097 : صواغ	4206 : صنقمق
4357 : صونشمق	4285 : صوقرئق	4364,4300 : صورلمق	4364,4090 : صواق	4207 : صنقون
4356,4355 : صونغر	4285 : صوقشرمق	4299,4220 : صورمق	4090 : صوالج	4061 : صنقى
4356 : صونق	4305 : صوقلق	4364	4365 : صوام	4207 : صنقبن

4051 : صمل	4042 : صلقيلنمق	4060 : صكسون	4195 : صفالمق	4008 : صفحه
,4201,4051 : صملاح	4044 : صلمه	4295 : صكمجھ	4033,4027 : صفر	4008 : صفدر
4246	4200 : صله	4204 : صكه رى	4027 : صقرجقلى	4008 : صفدران
4050 : صمم	4036 : صلوات	4349 : صكوك	4030 : صقرغه	4008 : صفدرانه
4052 : صمو	4036 : صلوت	4034 : صلاء	4030 : صقرقه	4008 : صفدرى
4354,4053 : صموت	4047 : صلوله	4034 : صلابت	4033 : صقسقان	4117,4008 : صفر
4052 : صمور	4048 : صليار	4200 : صللات	4025 : صقق	4346,4190,4189
4354 : صموغ	4048 : صليارلق	4034 : صلاجق	4032 : صقل	4009 : صفرا
4354 : صمول	4042,4041 : صليب	4034 : صلاجه	4032 : صقلاب	4009 : صفرائق
4051 : صميم	4041 : صليبي	4034 : صلاچ	4198 : صقلامق	4118,4008 : صفران
4051 : صميمانه	4041 : صليبيه	4034 : صلاچه	4032 : صقلائق	4010 : صفراوى
4051 : صميمه	4041 : صليبيون	4034 : صلاح	4196 : صقلجم	4346 : صفرت
4051 : صميمى	4041 : صليح	4034 : صلاحيت	4199 : صقلق	4277 : صفره
4051 : صميميت	4353 : صم	4034 : صلاحيتدار	4032 : صقلمق	4008 : صفرى
4051 : صميميه	4051 : صما	4034 : صلاحوان	4199 : صقلندو	4010 : صفصاف
4053 : صنائع	4200 : صماخ	4035 : صلاق	4284,4032 : صقلنمق	4010 : صفصافيت
4202 : صناب	4200 : صماد	4351,4036 : صلب	4197 : صقم	4010 : صفصافين
4053 : صنابق	4354 : صماقى	4036 : صلباً	4285 : صقمن	4010 : صفصافيه
4202 : صنار	4201 : صمام	4351 : صلبه	4027,4026 : صقندرق	4009 : صفقه
4202 : صنارداش	4201 : صمامه	4351 : صلبى	4197 : صقندو	4346,4277 : صفه
4054 : صناسين	4354 : صمان	4351 : صلبيت	4197 : صقندى	4010,4008 : صفوت
4202 : صناشمق	4052 : صمت	4351 : صلبيه	4199 : صقنشمق	4347 : صفوف
4202,4053 : صناعات	4050 : صمد	4351 : صلح	4033 : صقنق	4008 : صفوى
4202 : صناعت	4050 : صمدانى	4351 : صلح پرور	4033 : صقنقلق	4009 : صفى
4202 : صناعى	4050 : صمدانيت	4351 : صلحاً	4029 : صقنمق	4008 : صفيح
4202 : صناعات	4050 : صمردى	4351 : صلحاً	4285 : صقو	4346,4008 : صفيحه
4202 : صناعيه	4201 : صمرلامق	4351 : صلحاء	4350 : صقور	4008 : صفيحي
4202 : صنمامش	4051 : صمرمق	4351 : صلحنامه	4286 : صقوم	4008 : صفيحيه
4202 : صنماق	4051 : صمره	4351 : صلحى	4286 : صقونمق	4009 : صفير
4054 : صنايدك	4052 : صمسامه	4351 : صلحيه	4031 : صقيع	4009 : صفيره
4203 : صنايش	4052 : صمسون	4038 : صلدرمق	4025 : صك	4009 : صفيرى
4054 : صنايع	4052 : صمصام	4046 : صلصال	4204 : صكارو	4009 : صفيريه
4055 : صنايع نفيسه	4052 : صمصامه	4046 : صلصالى	4204 : صكارى	4008 : صفين
4056 : صنجاقدار	4201 : صمط	4034 : صلغ	4031 : صكاك	4009 : صفيه
4056 : صنجنش	4201 : صمطى	4035 : صلعم	4295 : صكجه	4024 : صق
4057 : صنجنشمق	4050 : صمغ	4350 : صلعه	4295 : صكراغى	4195,4027 : صقار
4057 : صنجنمق	4050 : صمغى	4034 : صلغان	4295 : صكره رق	4025 : صقال
4057 : صنجنمق	4201 : صمقردمق	4039 : صلغون	4204 : صكرى	4026 : صقالبه
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

4190 : صغار	4214 : صرئق	4082 : صرپلندرمق	4005 : صدفكارى	4018 : صخارات
4012 : صغالتمق	4393, 4360 : صره	4082 : صرپلنمق	4115	4019 : صخب
4191 : صغامق	4072 : صره هوه له	4082 : صرپون	4115, 4005 : صدغه	4022, 4018 : صخر
4191 : صغائىق	4072 : صره وه لى	4214 : صرئق	4346	4022 : صخره
4190 : صغر	4360 : صروف	4212 : صرچان	4115 : صدفى	4022 : صخره
4194 : صغراق	4084 : صروق	4212 : صرچنق	4188, 4003 : صدق	4283 : صخشرمق
4193 : صغرئماج	4078 : صرىح	4212 : صرجه	4346 : صدقاء	4021 : صخلامق
4347 : صغرىق	4078 : صرىحاً	4073 : صرح	4004 : صدقات	4021 : صخلمدمق
4193 : صغرگزى	4078 : صرىحه	4359 : صردان	4346 : صدقان	4018 : صخم
4194 : صغرمك	4078 : صرىر	4214, 4212 : صردق	4003 : صدغه	4348 : صخور
4347 : صغرى	4078 : صرىع	4078 : صرشمق	4006 : صدگونه	4019 : صخين
4191 : صغزلنمق	4106 : صزاق	4216, 4083 : صرصر	4005 : صدمات	4003 : صد
4193 : صغزمك	4226 : صزرمق	4360	4007 : صدمه	4003 : صد
4015 : صغش	4226 : صزندو	4083 : صرصلنمق	4006 : صدهازار	4115, 4003 : صدا
4193 : صغشمك	4227 : صزورمق	4070 : صرع	4346 : صدور	4004 : صدا نويس
4015, 4012 : صغلمق	4227 : صزوق	4209, 4070 : صرعه	4006 : صدبد	4003 : صداء
4194 : صغمق	4086 : صطح	4358	4188, 4006 : صدبق	4004 : صدارت
4192 : صغن	4086 : صطحاً	4078 : صرعى	4188 : صدبقة	4345 : صداع
4192 : صغنجا	4086 : صطحى	4212, 4072 : صرف	4188 : صدبقت	4187 : صداق
4192 : صغنجاج	4086 : صطحياً	4072 : صرفنظار	4211 : صر اوردى	4004 : صداقت
4192 : صغنجه	4086 : صطحيات	4072 : صرفه	4070 : صرائح	4115 : صدانويس
4014 : صغنچ	4086 : صطحيه	4072 : صرفى	4358 : صراح	4004 : صدبار
4192 : صغنمك	1012 : صطل	4072 : صرفيات	4070 : صراحت	4004 : صدبرك
4011 : صغىر	4184 : صعا	4072 : صرفيه	4070 : صراحة	4004 : صدبرگ
4011 : صغىره	4184 : صعاب	4072 : صرپون	4385, 4358 : صراحي	4005 : صدبد
4013 : صغىل	3993 : صعب	4079 : صرغمق	4071 : صراصر	4007, 4006 : صدر
4007 : صف	3993 : صعبه	4079 : صرغمق	4211 : صراط	4007 : صدراعظم
4007 : صفا	4008 : صعغه	4214 : صرقومق	4082 : صراف	4188 : صدرلق
4117, 4008 : صفاء	4025 : صعغه	4214 : صرلك	4082 : صرافان	4188 : صدرمق
4008 : صفائح	4352 : صعلوق	4070 : صرلمق	4082 : صرافيه	4088 : صدرنگ
4008 : صفا آين	4363 : صعوبت	4080 : صرلنمق	4211 : صرامانه	4007 : صدرى
4189 : صفات	4092 : صعوه	4080 : صرليه	4070 : صرامت	4007 : صدرين
4188 : صفار	4024 : صعيد	4081 : صرمرمق	4211 : صرامنه	4007 : صدريه
4188 : صفاق	4024 : صعبيده	4081 : صرمرشدرمق	4082 : صرپ	4007 : صدسال
4188 : صفاقت	4024 : صعير	4081 : صرمرشوق	4082 : صرپجق	4346 : صدغ
4188 : صفت	4191 : صفا	4215, 4213 : صرمق	4082 : صرپرق	4346 : صدغى
4008 : صفح	4010 : صفائىر	4215 : صرمه كش	4082 : صرپصنمق	4115, 4005 : صدغ
4008 : صفحات	4191 : صفاجق	4215 : صرمه كشخانه	4082 : صرپلق	4115, 4005 : صدغچه
				4115, 4005 : صدفكار

4018 : صحائف	3995 : صباره	4051 : صامت	4017,4013 : صاغی	4078 : صارف
4018 : صحابت	3995 : صباریه	4051 : صامتانه	4013 : صاغیجی	4078 : صارفه
4018 : صحابتنکار	4184,3995 : صباغ	4052 : صامصون	4014 : صاغیلمق	4078 : صارق
4018 : صحابه	3995 : صباغه	4051 : صامعون	4007 : صاف	4079 : صارقلو
4018 : صحابی	3995 : صباوت	4052 : صامور	4008 : صافدرون	4079 : صارقمق
4018 : صحابیه	3995 : صباپا	4051 : صامی	4008 : صافدرونانه	4079 : صارقی
4194 : صحاح	4343 : صبحدم	4053 : صان	4008 : صافدل	4078 : صارم
4018 : صحارا	4343 : صبحگاه	4056 : صانجش	4008 : صافدلانه	4077 : صارمتق
4018 : صحاری	4343 : صبحه	4056 : صانجلمق	4009 : صافنات	4081 : صارمشق
4194,4019 : صحاف	4343 : صبحی	4056 : صانجیمق	4008 : صافی	4080 : صارمق
4019 : صحب	4343 : صبحیه	4064 : صانسز	4009 : صافیانه	4081 : صارملنمق
4283 : صحبت	3998,3995 : صبر	4061 : صانقی	4009 : صافیت	4080,4078 : صارمه
4194 : صحت	3998 : صبر ایتمک	4062,4054 : صانق	4009 : صافین	4075 : صاری
4194 : صحتنامه	3998 : صبر ایتمه	4061 : صانیع	4008,4007 : صافییه	4076 : صاری کبه
4195 : صحر	3998 : صبر ایلمک	4020 : صاهل	4024 : صاق	4084 : صاسمق
4022 : صحراء	3998 : صبر ایلمه	4023 : صاهور	4025 : صاقاغی	4084 : صاسی
4022 : صحرائی	4343 : صبره	4091 : صاواشچی	4028 : صاقجی	4012,3991 : صاع
4022 : صحراوات	4069 : صبره تمق	4097 : صاوتق	4032 : صاقلامق	4024 : صاعد
4195 : صحری	4185,3995 : صبع	4093 : صاواملق	4032 : صاقلق	4012 : صاغ
4195 : صحریت	4185 : صبغه	4095,4092 : صاوملق	4032 : صاقلنمق	4015 : صاغش
4348,4018 : صحف	4185 : صبوان	4090 : صاوه جنق	4029 : صاقدنق	4015 : صاغشدرمق
4021 : صحق	3998 : صبوح	4092 : صاویق	4029 : صاقتمق	4015 : صاغشلمق
4021 : صحل	3999 : صبور	4099 : صای دوره غن	4030 : صاقیرغا	4015 : صاغشلو
4021,4019 : صحن	3999 : صبورانه	4105 : صای یغی	4031 : صاقیزلق	4015 : صاغشولوجه
4022 : صحنان	3996 : صبی	4102 : صایردامق	4059 : صاک	4015 : صاغشلی
4022 : صحنه	4185 : صبیان	4102 : صایشمق	4059 : صاکغی	4017 : صاغصقن
4022 : صحنین	4185,3999 : صبییه	4098 : صایغی	4034,4033 : صال	4012 : صاغلتمق
4194 : صحه	4343	4101 : صایقلمشق	4041 : صالح	4016 : صاغلجق
4023 : صحو	4065 : صبار	4102 : صاینلمق	4041 : صالحات	4016 : صاغلق
4348 : صحون	4067 : صباشدرمق	4098 : صابه وارمق	4041 : صالحه	4016 : صاغلقسز
4023 : صحوه	4209 : صیقن	3993 : صب	4041 : صالحون	4014 : صاغلو
4194 : صحی	4208 : صیقون	3993 : صبا	4039 : صالحق	4014 : صاغلورجه
4020 : صحیح	4085 : صتاشمق	3993 : صبابت	4042 : صالحی	4014 : صاغم
4020 : صحیحاً	4085 : صتشمق	3993 : صباح	4042 : صالحیق	4014 : صاغملق
4020 : صحیحه	4219 : صتلق	3994 : صباحت	4044 : صالحلق	4017,4014 : صاغنمق
4099,4020 : صحیفه	4089 : صتو	3994 : صباحلجه	4040 : صالندرملق	4017 : صاغو
4194 : صحیه	4187 : صجراغن	3995 : صبار	4040 : صالندرملق	4017 : صاغولجق
4194 : صحیون	4017 : صح	3995 : صبارت	4039 : صالحیق	4017 : صاغوجی
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

4481 : شيفته گى	4491 : شيرستان	4467 : شيبه	4498 : شولق	4441 : شوط
4483 : شيل	4491 : شيرگير	4467 : شيبه	4502 : شوللمق	4502 : شوفان
4484 : شيلان	4477 : شيرلغن	4468 : شيبور	4500 : شولن	4466,4440 : شوق
4499 : شيلمق	4492 : شيرمرد	4467 : شيخ	4502 : شوليده	4466 : شوق افزا
4468 : شيله	4492 : شيرمردان	4468 : شيخ الاسلام	4498 : شوم	4466 : شوق آلود
4497 : شيم	4490 : شيره	4468 : شيخ البلد	4503 : شوخق	4466 : شوق انگيز
4485 : شيمه	4492 : شيروان	4468 : شيخان	4503 : شوخلين	4466 : شوق آور
4468 : شين	4493 : شيروانى	4468 : شيخزاده	4503 : شوخه	4466 : شوق بخش
4474 : شيناباد	4491 : شيرين	4468 : شيخوخت	4503 : شوندى	4467 : شوق جديد
4481 : شيهه	4491 : شيرينى	4468 : شيخين	4503,4466 : شونده	4467 : شوق ديل
4496 : شيوباز	4491 : شيره	4468 : شيخيه	4503 : شونك	4467 : شوقى
4509 : شيوع	4493 : شيشك	4467 : شيدا	4503,4467 : شونه	4467 : شوقيه
4477 : شيوغه	4493 : شيشه	4467 : شيدانى	4466 : شوهر	4467,4466 : شوك
4496 : شيوكار	4493 : شيشه باز	4467 : شيدايى	4505,4501 : شوى	4466 : شوكت
4496 : شيوكش	4468 : شيطان	4489 : شير	4466 : شويلنمك	4466 : شوكت بوستان
4496 : شيوگر	4470 : شيطانى	4490 : شيراز	4500 : شويله	4466 : شوكتينا
4496 : شيوگى	4470 : شيطانى	4490 : شيرازه	4505 : شويده	4466 : شوكتلو
4496 : شيون	4470 : شيطانى	4490 : شيرازه بند	4468,4467 : شويى	4466 : شوكتمناب
4496 : شيونگاه	4470 : شيطرجيه	4490 : شيرانه	4468 : شوييت	4466 : شوكر
4496 : شيونگه	4497 : شيع	4490 : شيربان	4468 : شوييه	4466 : شوكران
4509,4496 : شيوه	4478 : شيعه	4492 : شيرپنجه	4470 : شياد	4466 : شوكه
	4481 : شيعى	4491 : شيرخار	4467 : شياطين	4466 : شوكى
	4481 : شيعيت	4490 : شيردار	4467 : شيب	4467,4466 : شوکيه
	4471 : شيغوه	4490 : شيردان	4467 : شيباء	4498,4467 : شول
	4481 : شيفته	4490 : شيردل	4479 : شيبت	4467 : شولت

ص

4020 : صاحبه	4001 : صاجق	3999,3998 : صابونيه	4024 : صائمون	4085,4003 : ص
4006 : صادر	4002 : صاجلو	3996 : صابيح	4024 : صائمين	4024 : صائب
4006 : صادره	4002 : صاجمه	3996 : صابيه	3996 : صابى	4024 : صائيه
4006 : صادق	4002 : صاجندى	3998 : صابيه	3996 : صابئين	4024 : صائى
4006 : صادقاً	4002 : صاجنمق	4067 : صايدمق	4065 : صابان	4024 : صائيون
4006 : صادقان	4003 : صاجو	4066 : صايلمق	3996 : صابر	4024 : صائت
4006 : صادقانه	4019 : صاحات	4085 : صاتشوكلمك	3996 : صابره	4024 : صائته
4006 : صادقه	4020,4019 : صاحب	4088 : صائق	3996 : صابرين	4024 : صائقه
4070 : صار	4021 : صاحب قران	4089 : صاتو	3998 : صابون	4024 : صائل
4082 : صارپ	4020 : صاحبات	4089 : صاتون	3998 : صابونخانه	4024 : صائم
4083 : صارصه لمق	4021 : صاحبقران	4000 : صاج	3998 : صابونى	4024 : صائمه

4501 : شعاعات	4464 : شش خانه	4463 : شرمسار	4461 : شرحه	4445 : شدید
4501 : شعاعی	4464 : شش در	4463 : شرمساری	4493 : شردمه	4445 : شدیده
4501 : شعاعیه	4464 : شش کلمک	4463 : شرمگین	4461 : شرر	4470 : شذا
4501 : شعال	4464 : شش و بش	4463 : شرمناک	4461 : شرره	4470 : شذر
4478 : شعان	4464 : شش و چهار	4463 : شرمندگی	4463 : شرزه	4470 : شذرات
4409 : شعایر	4464 : شش و دو	4463 : شرمنده	4463 : شرسوف	4470 : شذره
4478, 4409 : شعب	4464 : شش و سه	4461 : شرنک	4463 : شرسوفی	4509 : شذوذ
4487	4464 : شش و یک	4462, 4461 : شره	4463 : شرسوفیه	4509 : شذوذاً
4409 : شعبان	4464 : ششیر	4462 : شرهان	4508 : شرشوریه	4509 : شذور
4501 : شعبده	940 : ششتا	4463 : شروال	4459, 4435 : شرط	4459 : شر
4501 : شعبده باز	4464, 942 : ششتار	4504 : شروب	4437 : شرطنامه	4490 : شراء
4501 : شعبده بازانه	4464 : ششتاری	4508 : شروح	4436 : شرطی	4459 : شرائح
4410 : شعبده	940, 824 : ششخانه	4508, 4463 : شرود	4436 : شرطیت	4459 : شرائر
4501 : شعبه	4494, 4493	4508 : شرور	4436 : شرطین	4459 : شرائط
4481, 4431 : شعر	4494 : ششک	4508, 4504 : شروط	4436 : شرطیه	4459 : شرائف
4489	4494 : ششکنک	4508 : شروع	4459 : شرع	4432 : شراب
4501 : شعرا	4464 : ششگاه	4463 : شروم	4459 : شرعاً	4432 : شرابخانه
4491 : شعراً	4464 : ششل	4463 : شری	4462 : شرعی	4432 : شرابدار
4490, 4489 : شعراء	4494 : ششلمک	4493 : شریان	4463 : شرعیات	4432 : شرابی
4491 : شعری	4464 : ششم	4493 : شریانی	4463 : شرعیت	4459 : شرابین
4481, 4433 : شعریت	4495 : ششمک	4493 : شریانیه	4463, 4462 : شرعیه	4432 : شرابییه
4491, 4433 : شعریه	4464 : ششه درمق	4462 : شریجه	4508, 4460 : شرف	4459 : شرادم
4437 : شعشعه	4508 : ششی	4492, 4462 : شریر	4508 : شرفاء	4490, 4459 : شرار
4437 : شعشعه پاش	4437 : شصت	4462 : شریره	4508 : شرفات	4459 : شرارت
4437 : شعشعه دار	4439 : شط	4462 : شریط	4508, 4461 : شرفه	4459 : شرارست
4502 : شعله	4465 : شطارت	4462 : شریطه	4461 : شرفیاب	4490, 4459 : شراره
4502 : شعم	4439 : شطح	4462 : شریعت	4461 : شرفیه	4459 : شرارت
4504 : شعوب	4439 : شطحات	4462 : شریف	4434 : شرق	4459 : شراسف
4505 : شعوبیه	4439 : شطحیات	4462 : شریک	4434 : شرقاً	4490 : شرع
4505 : شعور	4439 : شطحیه	4462 : شریکه	4434 : شرقی	4459 : شرافت
4505 : شعوری	4440 : شطرنج	4463 : شریه	4434 : شرقیات	4459 : شراکت
4505 : شعون	4504 : شطوط	4470 : شزن	4434 : شرقیه	4459 : شرایع
4505 : شعونات	4442 : شعائر	4463, 4437 : شست	4434 : شرقیون	4508, 4490 : شرب
4417 : شعیر	4501, 4478 : شعاب	4508	4491 : شرک	4459 : شربت
4418 : شعیره	4501 : شعابات	4508 : شسته	4508 : شرکا	4460 : شربتخانه
4447, 4412 : شغاف	4409 : شعابین	4464, 4463 : شش	4491 : شرکت	4492, 4463 : شرت
4447 : شغافی	4478 : شعار	4508	4461 : شرگیر	4460 : شرح
4412 : شغال	4501, 4478 : شعاع	4464 : شش برگ	4463 : شرم	4463, 4461 : شرح
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

4505,4479 : شجعان	4444 : شبیه نویس	4442 : شباب	4417 : شاهزاده	4424 : شام
4445 : شجعه	4508 : شپش	4442 : شبابت	4414 : شاهق	4425 : شامات
4444 : شجن	4459 : شپکی	4442 : شبابك	4414 : شاهقه	4442 : شآمات
4444 : شجه	4465 : شت	4442 : شباح	4415 : شاهماران	4424 : شامامه
4505 : شجون	4495 : شتا	4478 : شباع	4415 : شاهمردان	4442 : شآمت
4445 : شجيج	4495 : شتائی	4442 : شباعت	4413 : شاهن	4425 : شامخ
4505,4445 : شجیر	4495 : شتائیه	4478 : شباك	4416 : شاهنامه	4425 : شامخه
4505 : شجیره	4495 : شتاب	4442 : شباكت	4413 : شاهنامه	4425 : شامگاه
4413 : شحات	4495 : شتابان	4505,4443 : شبان	4415,4414 : شاهنشاه	4425 : شامگه
4415,4414 : شحم	4465 : شتام	4443 : شبانگاه	4414 : شاهنشاهی	4426 : شامل
4415 : شحمه	4509,4465 : شتر	4443 : شبانگه	4414 : شاهنشهی	4426 : شامله
4416,4415 : شحنة	4509 : شترانان	4478,4443 : شبانه	4416 : شاهنشین	4425,4424 : شامه
4471	4509 : شترك	4442 : شباهت	4416 : شاهنیش	4426
4502 : شحوم	4509 : شتری	4443 : شبباز	4417 : شاهوار	4425 : شامی
4481 : شخاص	4465,1012 : شتل	4443 : شببوی	4414 : شاهی	4426 : شان
4417 : شختور	4496	4444 : شبیره	4414 : شاهین	4457,4426 : شأن
4416 : شخسار	4465 : شتم	4444 : شبتاب	4415 : شاهین جیان	4457,4427 : شانه
4416,4414 : شخص	4508 : شتوم	4443 : شبجراغ	4441 : شاور	4427 : شانه دان
4416 : شخصاً	4495 : شتوی	4443 : شبخیز	4441 : شایان	4412 : شاه
4416 : شخصال	4495 : شتویه	4443 : شبیدیز	4441 : شایاتر	4414 : شاه اثر
4416 : شخصی	4465 : شتی	4479 : شیر	4441 : شاید	4413 : شاهان
4416 : شخصیات	4465 : شتیت	4444 : شبرو	4441 : شایستگی	4413 : شاهبال
4417 : شخصیت	4465 : شتیتته	4443 : شبش	4441 : شایسته	4413 : شاهبانو
4417 : شخصیه	4465 : شتیم	4478 : شبع	4441 : شایع	4414 : شاهبز
4481 : شحنة	4465 : شتیمه	4442 : شعبن	4442 : شایعاً	4414 : شاهبندر
4502 : شخوص	4444 : شج	4443 : شبكه	4442 : شایعات	4414 : شاهبنك
4464,4445 : شد	4444 : شجات	4443 : شبكى	4442 : شایعه	4414 : شاهبیت
4505,4479	4479 : شجاج	4443 : شبگیر	4441 : شایگان	4416 : شاهپر
4445 : شد عربان	4505,4479 : شجاع	4443 : شبگیری	4441 : شایگانی	4447 : شاهت
4445 : شداند	4444 : شجاعت	4479 : شبیل	4442 : شایلق	4417 : شاهتره
4479 : شداد	4444 : شجر	4410 : شبله	4478,4442 : شب	4417 : شاهتریجیه
4445 : شدادانه	4444 : شجرات	4444 : شبم	4443 : شب آویز	4415,4414 : شاهد
4445 : شدادی	4445 : شجرستان	4479,4443 : شبه	4443 : شب خانه	4414 : شاهدارو
4479 : شدت	4444 : شجره	4505	4444 : شب زنده دار	4414 : شاهدانه
4479 : شدد	4445 : شجره نامه	4505 : شبهات	4444 : شب کلاه	4414 : شاهدزور
4506 : شدگان	4445 : شجری	4507,4505 : شبهه	3985 : شب و روز	4414 : شاهده
4505,4445 : شده	4445 : شجع	4444 : شبستان	4444 : شب یلدا	4416 : شاهراه
4479 : شدی	4505 : شجعا	4444 : شبیه	4442 : شبانك	4416 : شاهرگ

4247 : سین	4180 : سیلانی	4231 : سیغه	سیر : 4180, 4179	سیاهان : 4269
4323 : سیندرمک	4322 : سیلدمک	4230, 4178 : سیف	4272, 4260	سیاهی : 4269
4323 : سینک	4321 : سیلمک	4307 : سیقشمنق	سیرآب : 4260	سیب : 4227, 4182
4256 : سینله	4238 : سیله	4306 : سیقمنق	سیرامق : 4104	سییات : 4182
4323 : سینمک	4239 : سیلی	4271, 4178 : سیک	سیران : 4180, 4178	سییه : 4182
4249 : سیننه	4243 : سیم	4321, 4320 : سیکاکو	4260	سییون : 4183
4249 : سیننه بند	4272, 4244 : سیما	4321, 4320 : سیککی	سیرت : 4273, 4261	سییاره : 4258
4253 : سینی	4273	4321 : سیککی لنمک	سیرتج : 4179	سیننج : 4259
4253 : سینی باز	4244 : سیماب	4178 : سیکلمک	سیرچشم : 4260	سینیل : 4266
4271 : سیه	4307 : سیماج	4178 : سیکلنمک	سیرچشمی : 4260	سیج : 4272, 4271
4273, 4267 : سیو	4244 : سیمیر	4321 : سیکندریمک	سیرچن : 4212	سیح : 4178
4105 : سیوان	4244 : سیمیران	4321, 4320 : سیکه ک	سیرخاق : 5480	سیحان : 4178
4404 : سیوف	4246 : سیمیرغ	4321 : سیکو	سیرخاق : 4224	سیخ : 4233
4404 : سیول	4246 : سیمکش	4180, 4129 : سیل	سیرنگ : 4261	سیخان : 4178
4271, 4178 : سیک	4246 : سیمکش خانه	4180 : سیلاب	سیرمق : 4226	سید : 4183, 4180
	4246 : سیمیا	4180 : سیلابه	سیرمک : 4273	سیدان : 4183
	4247 : سیمیاگر	4307 : سیلامق	سیرساء : 4263	سیده : 4183
	4245 : سیمین	4178 : سیلان	سیرسائی : 4263	سیدی : 4183
			سیرسائییه : 4263	

ش

4419 : شاقلدامق	4439 : شاشمق	4411 : شادناک	شاپلا : 4430	ش : 4474, 4409
4420, 4418 : شاقه	4439 : شاشوت	4411 : شادی	شاپلامه : 4430	4503
4422 : شاقول	4440 : شاطی	4411 : شادیه	شاپلبدو : 4429	شئنی : 4457
4422 : شاقولی	4440 : شاطییه	4442 : شاذ	شات : 4439	شئنییت : 4458
4422 : شاقولیه	4440 : شاطر	4442 : شاذلق	شاتم : 4440	شئون : 4509
4420 : شاکر	4442 : شاطییه	4442 : شاذه	شاخ : 4413	شئونات : 4509
4420 : شاکرد	4417 : شاعر	4431 : شار	شاخا : 4413	شاء : 4411
4420 : شاکردان	4417 : شاعران	4433 : شارب	شاخدار : 4414	شائبه : 4417
4420 : شاکله	4417 : شاعرانه	4433 : شارح	شاخص : 4414	شائق : 4417
4420 : شاکلی	4418 : شاعرنامه	4433 : شارد	شاخور : 4417	شائقانه : 4417
4412 : شاگرد	4418 : شاعره	4435 : شارشب	شاد : 4410	شائقه : 4417
4412 : شاگردان	4412 : شاغل	4433 : شارع	شادآب : 4410	شائک : 4417
4412 : شاگردی	4411 : شافع	4433 : شارق	شادآبی : 4411	شائکه : 4417
4422 : شال	4412 : شافعی	4433 : شارقه	شادان : 4411	شاب : 4428, 4409
4423 : شال شیبه	4412 : شافییه	4435 : شارلو	شادروان : 4411	شاباش : 4410
4422 : شالاکلی	4411 : شافی	4417 : شاسوار	شادروانباز : 4411	شاباشلی : 4410
4423 : شالنه	4412, 4411 : شافییه	4437 : شاش	شادمان : 4411	شابتنه : 4410
4423 : شالی	4418 : شاق	4438 : شاشرمق	شادمانلی : 4411	شاجخانه : 4429

4227 : سی	382 : سونکلیچ	4349,4176 : سوقی	4366 : سوزن	4174 : سودکنلین
4182 : سیئ	4176 : سونلمش	4176 : سوقیات	4366 : سوزناق	4402 : سودلو
4182 : سیئات	4382 : سونمک	4372 : سوسکن	4366 : سوزنده	4346 : سودمند
4183,4182 : سیئه	4347 : سوهان	4381 : سولک	4405 : سوزنک	4346 : سوده
4320 : سیا	4177 : سوو	4313 : سولکل	4366 : سوزنی	4177,4176 : سور
4098 : سیات	4305 : سوق	4312 : سولکلک	4366 : سوزی	4403,4358
4182 : سیاح	4319 : سووه	4312 : سولکلمک	4360 : سوس	4358 : سوراخ
4269 : سیاحت	4176,4174 : سوی	4312 : سولکلمه	4361 : سوستمق	4268 : سورارمک
4177 : سیاحت	4365,4342	4370 : سولکوم	4400 : سوسشمک	4359 : سوریه
4178 : سیاحتنامه	4176 : سویاً	4312 : سولکومک	4361 : سوسق	4177 : سورت
4182 : سیاحون	4176 : سویت	4312 : سولکنمک	4398 : سوسک	4394 : سورتک
4182 : سیاحین	4306 : سویخ	4312 : سوکه	4398 : سوسکن	4386 : سورجدمک
4177,4098 : سیادت	4403 : سویدا	4312 : سوکه لک	4400 : سوسلمک	4360 : سورصات
4269	4268 : سوشمک	4381,4174 : سوکو	4362 : سوسمار	4388 : سورک
4269 : سیادتلو	4221,4175 : سویق	4312 : سوکونمک	4399 : سوسمک	4390 : سورکو
4177 : سیادتلی	4307 : سویقا	4174 : سولگنک	4361,4177 : سوسن	4390 : سورکی
4182 : سیار	4403 : سویک	4174 : سولگند	4177 : سوسنی	4174 : سورلنمک
4182 : سیارات	4321 : سولکنمک	4347 : سولگوار	4361,4177 : سوسنیه	4396,4392 : سورمک
4182 : سیاره	4321 : سولکنمک	4347 : سولگوار	4398 : سوسه کن	4391 : سورمه
4270 : سیاست	4321,4320 : سولیکه	4350 : سولانق	4400 : سوسوشمک	4360 : سورنا
4270 : سیاست	4321 : سولیکه لنمک	4351 : سولاین	4091 : سوشلنمق	5503 : سورنائی
4271 : سیاستگاه	4323 : سولیلودرکن	4316 : سولیک	4222,4091 : سوشمق	4360 : سورنائی
4271 : سیاستنامه	4322 : سولیرجه	4267 : سولجو	4095 : سوط	5504 : سورنازن
4271 : سیاسی	4322 : سولشلمک	4267 : سولجی	4342 : سوعاد	4360 : سورنامه
4271 : سیاسیات	4322 : سولشکم	4319 : سولدمک	4342 : سوعاء	4360 : سورنای
4271 : سیاسیه	4322 : سولشوطورمق	4319 : سولمک	4092 : سوغات	4360 : سورنیه
4271 : سیاسون	4307 : سولمق	4176,4177,4404 : سوم	4221 : سوغرق	4359 : سوره
4271 : سیاط	4321 : سولبه کن	4379,4317 : سومرمک	4281 : سوغلدمق	4359 : سورى
4182 : سیاف	4323 : سولیه کن	4378 : سومسکلمک	4278,4281 : سوغلمک	4391 : سوریلیمک
4269 : سیاق	4307 : سولماج	4377 : سومک	4347 : سوغلی	4359 : سوریه
4269 : سیاق	4307 : سولمق	4177 : سومکلک	4346 : سوفار	4366 : سوز
4182 : سیال	4323 : سولندرکم	4379 : سوملجمک	4221,4176 : سوق	4366 : سوزان
4182 : سیالات	4323 : سولندرکم	4379 : سولنکی	4348,4305	4366 : سوزدل
4182 : سیاله	4323 : سولنکلو	4383 : سولنتر	4176 : سوق الجیش	4366 : سوزش
4273,4182 : سیان	4323,4320 : سولنمک	4380 : سولندرکم	4176 : سوق طبیعی	4405 : سوزک
4273 : سیاناً	4176 : سولیه	4176,4177 : سولنشمک	4305 : سوللق	4405 : سوزکی
4182 : سیاناً	4404 : سولبوح	4177 : سولنشمک	4305 : سولقلمق	4329 : سوزلو
4269 : سیاه	4404 : سولبوم			

سواذج : 4173	سهر : 4122	سنقمق : 4206	سنبوسه : 4141	سموح : 4140
سوار : 4403,4267	سهران : 4123	سنگ انداز : 4145	سنة : 4146	سمور : 4140,4052
سوارى : 4403	سهرنگ : 4123	سنگ : 4144	سنت : 4383,4382	سموريه : 4140
سواطع : 4173	سهرى : 4122	سنگر : 4144	سنتراج : 4356	سموم : 4378,4140
سواطير : 4173,4092	سهك : 4122	سنگين : 4144	سنتور : 4146	سمويه : 4245
سواع : 4363	سهل : 4122,4116	سنلك : 4145	سنتورى : 4146	سمى : 4140,4139
سواعد : 4173	4129	سنله : 4256	سنتين : 4143	سميت : 4140
سواع : 4267,4220	سهلاً : 4122	سنلو : 4062	سنج : 4142	سميج : 4139
سوافل : 4173	سهلدين : 4122	سنمشق : 4207	سنجاب : 4248	سميج : 4139
سواقب : 4173	سهم : 4123,4122	سنمق : 4207,4202	سنجايى : 4248	سميحه : 4139
سواقط : 4173	سهمى : 4123	سنن : 4380	سنجاييه : 4248	سمير : 4139
سواقى : 4173	سهو : 4123,4122	سنه : 4249,4143	سنجاق : 4055	سميع : 4138
سواكن : 4173	سهواً : 4123	4380	سنجرف : 4248	سميله : 4139
سوالس : 4173	سهولت : 4371,4348	سنه دوريه : 4143	سنجش : 4056	سمين : 4139
سوالف : 4173	سهومت : 4371	سنه كييسه : 4143	سنجشمق : 4057	سمينه : 4139
سوام : 4173	سهويات : 4123	سنوات : 4251,4143	سنجف : 4142	سميه : 4140,4139
سوانح : 4173	سهى : 4122	سنوح : 4383	سنجك : 4248	4377
سوياشى : 4342	سهيل : 4371	سنوحات : 4383	سنجلمق : 4056	سن : 4256,4247
سويسو : 4343	سهيلا : 4371	سنوحى : 4383	سنجلين : 4142	سناً : 4256
سويك : 4310	سهيم : 4122	سنوخ : 4383	سنجمق : 4057	سناء : 4141
سويكه : 4310	سو : 4342,4177	سنور : 4256,4208	سنجى : 4248	سنابك : 4141
سويكى : 4310	4366,4363,4350	سنورداش : 4208	سنجيه : 4142	سنابل : 4141
سوئمه : 4097	سوء : 4342	سنون : 4384	سنخ : 4253	سناجق : 4053
سوجمك : 4368,4343	سوء استعمال : 4348	سنوى : 4143	سند : 4143	سناد : 4247,4141
سوجى : 4174	سوء ظن : 4348	سنويه : 4143	سندات : 4143	سناديد : 4053
سوجلمق : 4344	سوء قصد : 4348	سنى : 4256,4145	سندان : 4248,4142	سنام : 4141
سوجمق : 4344	سوء نيت : 4348	4383	سندانى : 4142	سنان : 4247,4141
سوختگان : 4348	سوا : 4267	سنين : 4254	سندرملك : 4249,4142	سنانى : 4247
سوخته : 4348	سواء : 4172	سنيه : 4256,4145	4383	سنانير : 4141
سوختوات : 4348	سوائم : 4173	سه : 4107	سندره مك : 4142	سنايا : 4141
سوختوان : 4348	سوائى : 4173	سه باى و دو : 4108	سندروس : 4142	سنبادج : 4379
سود : 4401,4345	سواب : 4173,4172	سه برگ : 4109	سندس : 4380	سنباده : 4379
سود بى سود : 4401	سوابت : 4172	سه پا : 4123	سندسى : 4380	سنبك : 4379
سودا : 4173	سوابق : 4172	سه په : 4146	سندك : 4379,4248	سنبل : 4379,4376
سوداء : 4173	سواحر : 4173	سه تار : 4123	سندل : 4142	سنبلات : 4379
سوداوى : 4174	سواحل : 4173	سه يك : 4178	سندره رمك : 4142	سنبله : 4379,4376
سودك : 4174	سواد : 4172,4092	سها : 4371	سنديان : 4249	سنبلى : 4379,4376
سودكلو : 4174	4220	سهام : 4234	سنرطاش : 4208	سنبليه : 4379
	سوادخوان : 4173		سنقر : 4356	

4049 : سمانى	4134 : سليط	4243 : سلسله	4237 : سلال	4372 : سكونت
4136 : سماوات	4134 : سليطه	4243 : سلسله نامه	4129 : سلام	4235,4124 : سكى
4137,4136 : سماوى	4133 : سليقه	4351 : سلطان	4373 : سلاله	4252 : سكيجى
4137 : سماويات	4133 : سليقى	4352 : سلطان زاده	4373,4129 : سلام	4121 : سكيتردمك
4136 : سماويه	4133 : سليقيه	4352 : سلطانى	4130 : سلام عليكم	4235 : سكين
4377 : سمپاره	4133 : سليل	4352 : سلطانيه	4130 : سلام قولاً	4125 : سكينت
4140 : سمت	4133 : سليله	4046 : سلطنت	4130 : سلامت	4125 : سكينه
4137 : سمج	4133 : سليلى	4351,4243 : سلطه	4130 : سلاملق	4119 : سگ
4245 : سمحاق	4133 : سليم	4236 : سلغ	4130 : سلامه	4119 : سگابى
4376 : سمدوك	4373 : سليمانى	4131 : ساعات	4373,4130 : سلامى	4234,4231 : سگال
4138 : سمر	4374,4133 : سليمه	4131 : سلف	4130 : سلاميات	4234,4231 : سگالش
4140 : سمرا	4133 : سليميه	4132 : سلفيه	4373	4119 : سگاه
4377 : سمريت	4376,4135 : سم	4241 : سلق	4045 : سلاميه	4180,4119 : سگبان
4140 : سمردمك	4135 : سماء	4241 : سلك	4131 : سلب	4121 : سگمن
4201 : سميرلامق	4136 : سمائى	4241 : سلكندى	4131 : سلباً	4370 : سگوار
4377,4138 : سميره	4244 : سمات	4133 : سلكى	4037,4036 : سلير	4370 : سگوارى
4140 : سميريك	4136 : سماجت	4133 : سلكى مك	4131 : سلبور	4236,4129 : سل
4139 : سميريك	4136,4048 : سماح	4132,4134 : سلم	4131 : سلبى	4374,4129 : سلاء
4246 : سمسار	4244 : سماخ	4374,4242	4131 : سلبيه	4129 : سلائق
4246 : سمساريه	4136 : سماخت	4134 : سلمانى	4243 : سلتمك	4134 : سلات
4378 : سمسك	4136 : سماختكار	4134 : سلمك	4046 : سلتنمق	4134 : سلاج
4246 : سمسم	4136 : سماختلو	4242 : سلمه	4131 : سلجم	4129 : سلاجقه
4378 : سمط	4244 : سمار	4134 : سلمه السلام	4131 : سلجه	4236 : سلاج
4135 : سمع	4136 : سماسره	4133 : سلندى	4131 : سلجوقى	4237 : سلاح انداز
4136 : سمعاً	4291,4244 : سماط	4134,4131 : سله	4131 : سلجوقيه	4237 : سلاحخانه
4376 : سمعه	4244,4135 : سماع	4134 : سله باف	4131 : سلجى	4237 : سلاحدار
4139 : سمعى	4136 : سماعاً	4039 : سلها	4239 : سلح	4237 : سلاحشور
4137 : سمك	4136 : سماعخانه	4376 : سلوان	4373 : سلحفا	4129 : سلاحف
4137 : سمكه	4137 : سماعزن	4135 : سلوت	4373 : سلحفات	4440 : سلاخ
4244 : سمله	4137 : سماعزنباشى	4135 : سلوقيه	4133 : سلخ	4043,4035 : سلاخ
4140,4137 : سمن	4136 : سماعى	4375 : سلوك	4039 : سلخخانه	4134
4244	4377,4291 : سماق	4135 : سلول	4374 : سلخفا	4130 : سلاست
4354 : سمناات	4291 : سماقى	4135 : سلوى	4374,4350 : سلخفات	4130 : سلاسل
4137 : سمند	4244,4139 : سماك	4242 : سلى	4374 : سلخفيه	4130 : سلاسين
4138 : سمندر	4244 : سماكان	4048 : سليار	4133 : سلخه	4130 : سلاطين
4244,4051 : سمه	4139,4136 : سمان	4133 : سليب	4038 : سلديده	4374,4373 : سلاف
4379 : سمو	4136 : سمناات	4133 : سليس	4135 : سلسال	4373 : سلافه
4136 : سموات	4136 : سمانه	4133 : سليسه	4135 : سلسييل	4129 : سلاقت

4253 : سڪشمك	371 : سكارا	4026 : سقام	4119 : سفسفه	4017 : سغما
,4235,4143 : سڪك	4204 : سكارلامق	4026 : سقامت	4117,4008 : سفظ	4014 : سغنجاق
4252	4204,4123 : سكارى	4234 : سقان	4346 : سفف	4014 : سغنج
,4232,4124 : سكل	4234,4126 : سكاك	4032 : سقايمان	4119 : سفك	4347 : سغور
4313	4234,4231 : سكال	4235 : سقايت	4369 : سفلاء	4116 : سف
4252 : سكلدمك	4234 : سكالش	4235 : سقايله	4230,4117 : سفله	4117 : سفائن
4313 : سكللك	4371 : سكان	4200 : سقت	4369 : سفلى	4117 : سفاتج
4312 : سكلمش	4123 : سكب	4028 : سقتات	4369 : سفليات	4118 : سفاح
,4253,4252 : سكلملك	4124 : سكببات	4028 : سقتى	4369 : سفليت	4230 : سفاد
4315	4123 : سكببان	4028 : سقتيون	4369 : سفليه	4369 : سفار
4253 : سكمز	4123 : سكببان باشى	4028 : سقديان	4370,4369 : سفليين	4117 : سفارت
4253 : سكمك	4123 : سكببه	4284,4027 : سقر	4370 : سفن	4117 : سفارتخانه
4124 : سكنات	4128 : سكت	4030 : سقرغه	4369 : سفها	4117 : سفارتنامه
4127 : سكنتمك	4125 : سكنتمك	4284 : سقرق	4370,4119 : سفوف	4117 : سفارج
4235 : سكننجبين	4128 : سكنه	4027 : سقط	4178 : سفى	4230 : سفارش
4235 : سكننگين	,4127,4125 : سكر	4033 : سقطه	4118 : سفيد	4118 : سفاك
4126 : سكنمك	4372	4028,4025 : سقف	4119 : سفيدا	4230 : سفال
4124 : سكنه	4124 : سكرات	4025 : سقق	4119 : سفيداب	4117 : سفالت
4372 : سكنى	4127,4124 : سكران	4032 : سقلامق	4119 : سفيداج	4230 : سفاله
4235 : سكه	4127 : سكرانيت	4284 : سقلمق	4119 : سفيدى	4230 : سفالين
4235 : سكه پوش	4312 : سكرجه	4284 : سقلمق	4119 : سفير	4230 : سفانت
4251 : سكه چه	4121 : سكردشمك	4123,4026 : سقم	4119 : سفيركبير	4117 : سفاه
4235 : سكه خانه	4120 : سكردم	4033 : سقمونيا	4119 : سفيره	4117 : سفاهت
4235 : سكه دار	4121 : سكرديجى	4029 : سقنجلر	4119 : سفيل	4370 : سفت
4235 : سكه زن	,4121,4252 : سكردمك	4349 : سقنر	4119 : سفيلان	4230 : سفتاح
4235 : سكه شناس	4125 : سكردن	4033 : سقنق	4119 : سفيلانه	4230 : سفتاه
4235 : سكه كن	4313 : سكرده	4033 : سقنلق	4119 : سفيله	4370,4119 : سفتجه
4124 : سكه لئتمك	4252 : سكرسى	4029 : سقنلقى	4119 : سفينه	4370 : سفته
4381,4370 : سكو	4252 : سكركن	4027 : سقنقور	4119 : سفينه ها	4117 : سفح
4372 : سكوت	,4252,4121 : سكرمك	4350 : سقوط	4178,4119 : سفيه	4230,4117 : سفر
4372 : سكوتى	4313	4350 : سقوط خيال	4119 : سفيهانه	4369 : سفراء
4381 : سكوچك	4236,4127 : سكره	4350 : سقوطيه	4024 : سق	4118 : سفيربر
4253 : سكورمك	4372 : سكرى	4349 : سقوف	4031,4025 : سقا	4118 : سفيرجل
4381 : سكوك	4253 : سكسك	4286 : سقوم	4234 : سقاء	4230 : سفيرسنگ
4382 : سكوكلنمك	4372 : سكسن	4286 : سقونق	4349 : سقات	4370 : سفره
4370 : سكوملك	4127 : سكسنمك	4033 : سقى	4349 : سقاطه	4118 : سفرى
4315 : سكوم	4252 : سكش	4031 : سقيم	4025 : سقاق	4118 : سفريه
4372 : سكون	4370 : سكشك	4031 : سقيمه	4234 : سقال	4010 : سفسطه
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

363 : سطور	4159 : سربيره	4391 : سرمه	4262 : سرکنگبین	4164 : سرسربانه
4363 : سطوع	4159 : سریری	4161 : سرمو	4261 : سرکه	4163 : سرسم
4107 : سعاییب	4159 : سریریات	4161 : سرموزه	4262 : سرکه لئمک	4164 : سرشار
3992 : سعادت	4158 : سریع	4161 : سرنامه	4160 : سرکوب	4164 : سرشاری
3992 : سعادت خانه	4158 : سریعاً	4161 : سرتقاش	4160, 4158 : سرکوی	4261 : سرشت
3992 : سعادتلو	4158 : سریععه	4261 : سرنک	4157 : سرگذشت	4261 : سرشته
3992 : سعاده	4391 : سرین	4161 : سرنگون	4157 : سرگران	4261 : سرشک
4342 : سعال	4216, 4159 : سربه	4159 : سرنک	4157 : سرگرانی	4164 : سرشکسته
3992 : سعالک	4391	4162 : سرنوشت	4156 : سرگردان	4165 : سرتاق
4227 : سعایت	4216 : سربون	4161 : سرنیزن	4159, 4156 : سرگرده	4155 : سرتان
4227 : سعایه	4183 : سزا	4393, 4154 : سره	4156 : سرگرم	4155 : سرطانی
4342 : سعبان	4183 : سزاب	4157 : سرهنگ	4156 : سرگرمی	4164 : سرطیبیب
4343 : سعوب	4273 : سزجلین	4157 : سرهنگان	4156 : سرگشتگان	4165 : سرطریق
4085 : سعتر	4183 : سزرنلنک	4157, 4165, 4135 : سرو	4156 : سرگشتگی	4385 : سرعت
4085 : سعتری	4184 : سزک	4166	4156 : سرگشته	4152 : سرعسکر
4003 : سعد	4184 : سزکلنک	4166 : سروا	4157 : سرگین	4152 : سرعسکری
4369 : سعداء	4184 : سزکلنک	4263 : سروال	4160 : سرلوحه	4298 : سرغوج
4003 : سعءآباد	4226 : سزلددمق	4165 : سروان	4215 : سرلی	4154 : سرف
4004 : سعدان	4328 : سزلمک	4166 : سروت	4391, 4160 : سرم	4155 : سرفراز
4007 : سعدون	4273, 4184 : سزمنک	4395 : سروج	4160 : سرما	4155 : سرفرازی
4006 : سعدی	4184 : سزمنلک	4395 : سرود	4160 : سرمایه	4155 : سرفرو
4005 : سعدین	4184 : سزمنه	4395, 4166 : سرور	4160 : سرمایه دار	4389 : سرفه
4007, 4006 : سعدییه	4405 : سزنی	4166 : سروران	4160 : سرمایه داران	4261, 4158 : سرقت
4260 : سعر	4227 : سزو	4298 : سرورمق	4161 : سرخحر	4159 : سرقرین
4107, 3992 : سعه	4183 : سزی	4395, 4166 : سروری	4161 : سرمد	4158, 4154 : سرقه
4227	4361 : سسائق	4167 : سروستان	4161 : سرمدی	4298 : سرفوج
4363 : سعود	4399 : سست	4395 : سروش	4161 : سرمدیت	4214 : سرقین
4363 : سعور	4399 : سستی	4395 : سروشان	4161 : سرمدیه	4159 : سرکاتب
4363, 4089 : سعوط	4169 : سسدرمک	4395 : سروشه	4161 : سرمرتب	4159 : سرکار
4097 : سعی	4169 : سسدرممک	4166 : سروقت	4161 : سرمرمک	4396 : سرکدرمک
4024 : سعید	4171 : سسممک	4166 : سروناز	4161 : سرمست	4156 : سرکرده
4024 : سعیده	4087 : سطح	4393, 4263 : سروی	4161 : سرمستانه	4159 : سرکش
4119 : سعابت	4087 : سطر	4167 : سرویه	4161 : سرمستی	4160 : سرکشانه
4231 : سغار	4363 : سطرلاب	4393, 4216 : سری	4161 : سرمعمار	4160, 4159 : سرکشی
4191 : سغانق	1012 : سطل	4155 : سریان	4392 : سرمک	4396 : سرکمش
4231 : سعر	4088 : سطل	4398, 4360 : سربانی	4161 : سرمنجم	4396 : سرکمک
4347 : سغرق	4085 : سطوات	4167 : سرباور	4161 : سرمنزل	4262, 4156 : سرکن
4120 : سغری	4363 : سطوح	4159 : سربیر	4161 : سرمنمک	4262 : سرکنجبین

4157 : سرحدلك	4152 : سرابنده	سراج : 4082, 4070	سدد : 4369	سحور : 4023
4157 : سرحدلو	4386, 4152 : سرب	4260, 4163	سدر : 4229	سحورى : 4023
4157 : سرحدلى	4152 : سرباز	سراجان : 4082, 4070	سدرات : 4229	سحيق : 4020
4157 : سرحدى	4152 : سربازان	4163	سدرت : 4229	سحاء : 4018
4391 : سرخ	4152 : سربازى	سراجخانه : 4070	سدره : 4229	سحافت : 4122, 4018
4391 : سرخ آب	4260 : سربال	4082	سدره بكى : 4116	سحاکار : 4018
4391 : سرخ آبن	4152 : سربجيب	4260 : سراجى	سدره مكى : 4116	سحان : 4371
4157 : سرخاسيه	4152 : سربگ	4151 : سراچه	سدس : 4369	سحانت : 4122, 4018
4157 : سرخس	4152 : سربست	4151 : سراج	سدفه : 4369	سحاوت : 4019
4391 : سرخسر	4153 : سربستانه	4151 : سراحين	سدگ : 4229	سخت : 4023
4157 : سرخوان	4153 : سربسته	4151 : سرآخور	سدلق : 4007	سخت پنجه : 4023
4157, 4073 : سرخوش	4153 : سربستى	4260 : سراد	سدم : 4116	سخت لگام : 4023
4157 : سرخوشانه	4153 : سربستيت	4385 : سرادق	سدن : 4116	سخت مغز : 4023
4157 : سرخوشى	4153 : سربلند	4260, 4151 : سرار	سدنه : 4116	سختيا : 4023
4391 : سرخى	4153 : سربلندان	4151 : سرارى	سدّه : 4369	سختيائى : 4023
4157 : سرخيل	4153 : سربلندى	4152 : سرآزاد	سدديد : 4116	سختگوش : 4023
4154 : سرد	4386 : سربه	4151 : سراسر	سدديده : 4369, 4116	سختيائى : 4023
4154 : سرد ايتمك	4162 : سرپاش	4152 : سراسمگى	سددير : 4116	سخره : 4348
4154 : سرداب	4162 : سرپناه	4151 : سراسمه	سدليل : 4116	سخره : 4348
4154 : سردابه	4163 : سرپوش	4151 : سراسيمه	سذاب : 4183	سحن : 4347, 4021
4154 : سرداده	4163 : سرپوشه	4385 : سراغ	سر : 4209, 4149	4348
4154 : سردار	4163, 4164 : سرتاب	4151 : سرآغاز	4385	سحنان : 4021, 4018
4154 : سرداران	4164 : سرتاييا	4154 : سرافراز	سر اولمك : 4216	4348
4154 : سردارى	4164 : سرتابسر	4393 : سراق	سر اوله : 4216	سحنون : 4371, 4123
4154 : سردومن	4165 : سرتاپا	4151 : سراماج	سرا : 4154, 4150	سحنون : 4371
4154 : سردى	4165 : سرتيز	4151 : سرآمد	سرا : 4215	سحنى : 4019
4397, 4389 : سرر	4163 : سرئار	4151 : سرآمدان	سراء : 4163	سحنيف : 4020
4163 : سررشته	4153 : سرچ	4155 : سرانجام	سرائر : 4151	سحنيفه : 4020
4167 : سرزده	4212 : سرچا	4155 : سرانداز	سرائرخانه : 4151	سحنين : 4020
4167 : سرزرگران	4153 : سرچشمه	4151 : سرآهنگ	سرآب : 4151	سد : 4171, 4115
4167 : سرزنش	4386 : سرچك	4152 : سراويل	سرابستان : 4151	سدائل : 4115
4167 : سرزنشكار	4212 : سرچن	4152 : سراويلات	سرابى : 4151	سداب : 4115
4167 : سرزنشكارانه	4212 : سرچه	4152, 4071 : سراى	سرابيل : 4151	سداجت : 4115
4163 : سرسام	4153 : سرچين	4152 : سرايا	سراپا : 4151	سداد : 4229, 4115
4163 : سرسبز	4154 : سرچيى	4260 : سرايت	سراپرده : 4151	سداسى : 4368
4163 : سرسبى	4261, 4157 : سرحان	4215 : سرايتمك	سرائر : 4393	سدد : 4115
4164 : سرسرى	4157 : سرحد	4215 : سرايتمه	سرائوايى : 4155	سددب : 4115
	4157 : سرحدات	4152 : سرايدار		سدبيه : 4115
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

4112 : سجنجله	4267 : سته سور	4148 : سپمك	4368,4367 : سبول	4367,4109 : سبجله
4368 : سُجود	4402 : سنوده	4148 : سپنتى	سبى : 4109,4108	سبجحه : 4343,4109
4343 : سجوغز	4402 : سنوده گى	4259 : سپند	4111	4367
4368 : سجوف	4403 : سنور	4162 : سپنه	سبيحه : 4109	سبد : 4108
4368 : سچول	4403 : ستوربان	4259 : سپه	سبيكه : 4109	سبز : 4111
4368 : سچون	4403 : ستوردان	4146 : سپه جك	سبيل : 4109	سبزارگ : 4111
4368 : سچى	4403 : ستورده	4146 : سپه لك	سبيل الله : 4109	سبزه : 4111
4112 : سچيه	4403 : ستورگ	4259 : سپهر	سبيلخانه : 4109	سبزوات : 4111
4112 : سچيوى	4403 : ستوره	4147 : سبى	سپا : 4208	سبزی : 4111
4002,4001 : سچنق	4402,4267 : ستون	4147 : سپيد	سپار : 4384,4258	سبزين : 4111
4003 : سچو	4402 : ستوه	4147 : سپيده	سپارش : 4258	سبط : 4185
4113 : سچيلك	4267 : ستى	4147 : سپيدى	سپارشات : 4259	سبطان : 4185
,4121,4018 : سچاء	4172 : ستير	4148 : سپيلتمك	سپاره : 4384	سبطين : 4185
4233	4172 : ستيره	4148 : سپيلمك	سپاس : 4259	سبع : 4110,4107
4122 : سچانب	4266 : ستيز	4148 : سپيلنمك	سپاسى : 4259	4366,4343,4342
4122 : سچائى	4266 : ستيزه	4265 : ست	سپاه : 4258	سبعه : 4107
4122 : سچائيه	4267 : ستين	4172 : ستا	سپاهسالار : 4258	سبعون : 4110
4121 : سچاب	4267 : ستين سنه	4172 : ستائر	سپاهى : 4258	سبعى : 4110,4109
4122 : سچابه	4111 : سچاحت	4265 : ستاد	سپاهيان : 4258	سبعيت : 4110
4122 : سچابى	4368 : سُجَاد	4172 : ستار	سپاهيانه : 4258	سبعين : 4109
4122 : سچاييت	4111 : سچاده	4265 : ستارگان	سپتلك : 4147	سبعيه : 4110
4122 : سچاييه	4228 : سچادين	4265,4172 : ستاره	سپتمه : 4162	سبق : 4108,3994
,4122,4019 : سچار	سچاق : 2052	4265 : ستام	سپد : 4146	4110
4371	4228 : سچال	4265 : ستان	سپدرمك : 4146	سبقت : 4110
4122,4018 : سچاره	4111 : سچان	4265 : ستايش	سپر : 4259	سيك : 4110
4347 : سچاف	4111 : سچاند	4265 : ستايشنامه	سپرده : 4260,4259	سيك هندی : 4110
4122,4019 : سچاقه	4111 : سچايا	4265 : سنبر	4384	سيك و ريط : 4110
4122 : سچايه	4112 : سچح	4265 : سندر	سپرصايقاء : 4259	سبكى : 4111
4348 : سچب	4000 : سچخانه	4265 : سندر	سپرغم : 4259	سبل : 4108
4234,4122 : سحر	4368 : سُجْد	4267,4172 : ستر	سپرغم : 3834	سبلا : 4110
4234 : سحرياز	4112 : سجده	4172 : سترعورت	سپسى : 4260	سبلت : 4110
4371,4122 : سحره	4112 : سجده گاه	4267,4172 : ستره	سپشكن : 4148	سبله : 4108
4234 : سحرى	4112 : سجده گير	4402	سپشتمك : 4148,4149	سبو : 4311,4110
4234 : سحريه	4112 : سجع	4172 : سترى	سپغين : 4208	سبوت : 4367
4021 : سحلب	4112,4111 : سجع	4085 : ستمشق	سپكون : 4148	سبوتت : 4367
4021 : سحلبى	4228 : سجل	4265 : ستم	سپلمك : 4148	سبوچه : 4110
4021 : سحلبيه	4228 : سجلات	4266 : ستمكار	سپلنمك : 4148	سبوح : 4110
4021 : سحن	4229 : سجن	4267 : سته	سپله مك : 4148	سبوح : 4366
	4112 : سجنجل			سبوره : 4108

4095 : ساوق	4041 : ساله	4025,4024 : ساق	4070 : ساره	4020 : ساحلسرائى
3991 : سائى	4042 : سالمين	4029,4028 : ساقب	4078 : سارى	4020 : ساحلى
4097 : سايا	4042 : سالميه	4028 : ساقبه	4078 : ساريه	4018 : ساحه
4099 : سايبان	4045 : سالنامه	4027 : سافر	4106,4105 : ساز	4023 : ساختنگى
4103 : سايس	4038 : ساله	4030 : ساقط	4107 : سازتراشان	4023 : ساخته
4098 : سايع	4047 : سالوٹ	4030 : ساقطه	4107 : سازش	4023 : ساخته كار
4098 : سايعى	4047 : سالوٹى	4032 : ساقلق	4107 : سازكار	4023 : ساخته كارى
4099 : سايه	4047 : ساليان	4029 : ساقتمق	4107 : سازكارى	4023 : ساختى
4099 : سايه بار	4047 : ساليئه	4025 : ساقه	4106 : سازنده	4023 : ساختيان
4099 : سايه دار	4042 : ساليه	4031 : ساقى	4106 : سازنده گان	4021 : ساخر
4103 : سايبده	4048 : سام	4031 : ساقى نامه	4106 : سازنده گى	4019 : ساخط
4107 : سب	4049 : سامان	4028 : ساقين	4106 : سازى	4003 : ساد
4108 : سبانك	4049 : سامانسوز	4031 : ساقيه	4084 : ساسى	4004 : سادات
4228,4108 : سباب	4051 : سامح	4031 : ساكب	4087 : ساطح	4005 : سادت
4108 : سبابه	4051 : سامحه	4031 : ساكبه	4086 : ساطع	4006,4005 : سادح
4366,4343 : سبات	4051 : سامر	4031 : ساكت	4086 : ساطعه	4006 : سادر
4343,4108 : سباح	4050 : سامرداق	4031 : ساكتانه	4089 : ساطوت	4006 : سادس
4228 : سباحات	4051 : سامع	4031 : ساكنه	4089,4087 : ساطور	4006 : سادساً
4108 : سباحت	4051 : سامعه	4143 : ساكك	3992 : ساعات	4006 : سادسه
4108 : سباحه	4051 : سامعين	4031 : ساكن	3992,3991 : ساعت	4005 : سادگى
4228 : سباع	4051 : سامن	4031 : ساكنان	3993 : ساعتچيان	4005 : سادلوح
4366 : سباعى	4048 : سامه	4031 : ساكنانه	4024 : ساعد	4006 : سادن
4228,4108 : سباق	4051,4050 : سامى	4031 : ساكنه	4024 : ساعدان	4005,4004 : ساده
4108 : سباك	4053 : سان	4034 : سال	4089 : ساعور	4005 : سادە دل
4108 : سبابا	4057 : سانجقمق	4036 : سالار	4089 : ساعون	4005 : سادە دلان
4109,4108 : سبب	4061 : سانح	4036 : سالاريه	4023 : ساعى	4005 : سادە دلانە
4108 : سببى	4061 : سانحات	4041 : سالب	4024 : ساعيان	4005 : سادە دلى
4108 : سببیت	4061 : سانحه	4041 : سالبه	4012 : ساغ	4005 : سادە رو
4108 : سببیه	4061 : سانقى	4039 : سالخورده	4017,4010 : ساغر	4005 : سادە رويان
4110,4109 : سبت	4064 : سانو	4039 : سالغ	4017 : ساغرق	4005 : سادە كار
4110 : سبتيون	4021 : ساهر	4041 : سالف	4015 : ساغش	4005 : سادە كارى
4343,4109 : سبح	4021 : ساهره	4041 : سالقه	4015 : ساغشلمق	4106 : ساذج
4367 : سبحان	4023 : ساهور	4042 : سالقى	4017 : ساغو	4070,4069 : سار
4367 : سبحان الله	4019 : ساهى	4041 : سالك	4009 : سافر	4070 : سارا
4367 : سبحانه	4021 : ساهيه	4041 : سالكان	4009 : سافره	4071 : ساريان
4367 : سبحانى	4089 : ساو	4041 : سالكين	4008 : سافل	4071 : ساريان باشى
4367 : سبحانيت	4097 : ساوشدرمق	4041 : سالم	4009 : سافله	4071 : سارچه
4367 : سبحانيه	4091 : ساوشمق	4041 : سالمأ	4009 : سافليت	4072 : سارغلت
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

5493	زبرقونیه :	5465	زیتونیه :	5492	زیافت :	5497,	زورکاران :	5461	زوجین :
5464	زیغ :	5481, 5464	زیج :	5492	زیان :	5503		5462	زوجیه :
5442	زیغاله :	5481	زیده :	5492	زیانکار :	5503, 5498	زورمند :	5501	زود :
5464	زیغان :	5481	زیده :	5492	زیانکاری :	5503	زورنائی :	5501	زودی :
5464	زیف :	5489	زیر :	5480	زیب :	5504	زورنیا :	5503, 5496	زور :
5485	زیلرن :	5489	زیرا :	5481	زیب افزا :	5463	زوزك :	5463	زوراء :
5484	زیلی :	5489	زیریند :	5481	زیب آور :	5462	زوغ :	5503	زوریا :
5486, 5464	زین :	5489	زیردست :	5481	زیبا :	5462	زوغان :	5503, 5497	زورباز :
5488	زینبوش :	5490	زیردستان :	5481	زیبایی :	5463	زوله :	5503	زوریایانه :
5492, 5488	زینت :	5490, 5464	زیرك :	5481, 5464	زیبق :	5491	زوندرک :	5497	زوریطر :
5509	زیوت :	5490	زیرکشیده :	5481, 5464	زیبقی :	5492, 5491	زی :	5498	زورت :
5491	زیور :	5464	زیرکلنمک :	5481	زیبنده :	5465	زیات :	5503	زورخانه :
5509	زیوف :	5490	زیرکی :	5466	زیبون :	5491	زیاد :	5463	زورق :
5491	زیوله :	5490	زیره :	5464	زیت :	5491	زیاده :	5463	زورقچه :
		5490	زیرین :	5465	زیتون :	5492	زیارت :	5463	زورقی :
		5493	زیرفون :	5465	زیتونی :	5492	زیارتگاه :	5503, 5497	زورکار :
						5492	زیاف :		

ژ

2298	ژیک :	4209, 4208	ژویین :	2296	ژند :	2297	ژرفی :	2295	ژاز :
2298	ژیکاسه :	2299	ژول :	2296	ژنده :	2297	ژرفین :	2295	ژازه :
2298	ژیوه :	2299	ژولیده :	2296	ژنگ :	2296	ژغار :	2295	ژال :
		2299	ژون :	2296, 776	ژنگار :	2296	ژغاره :	2295	ژاله :
		2298	ژی :	2296, 776	ژنگاری :	2299	ژغال :	2296	ژخ :
		2298	ژیان :	2296	ژنگدان :	2296	ژغاله :	2297	ژرد :
		2298	ژییر :	2296	ژنگله :	2296	ژغند :	2297	ژرف :

س

4001	ساجلیق :	3995	سابقه :	3996	سابنی :	4024	سائر فی المنام :	4247	س :
4017	ساح :	3995	سابقون :	3996	سایح :	4024	سائره :	4256	سك :
4021	ساحرات :	3995	سابقین :	3996	سایجات :	4179, 4024	سائس :	4366, 4342	سؤال :
4021	ساحرانه :	3995	سابه :	3996	سایجه :	4179	سائسخانه :	4342	سؤالات :
4021	ساحره :	4088	ساتر :	3996	سایع :	4024	سائغ :	4358	سؤر :
4021	ساحرون :	3999	ساج :	3996	سایعاً :	4024	سائغه :	4116	سنله :
4021	ساحرین :	4000	ساجد :	3996	سایعه :	4024	سائق :	4403	سنول :
4020	ساحق :	4000	ساجده :	3996	سایغ :	4024	سائقه :	3991	سا :
4020	ساحقه :	4000	ساجر :	3996	سایغه :	4024	سائل :	4024	سائب :
4020	ساحل :	4000	ساجع :	3995	سابق :	4024	سائلیت :	4024	سائبه :
4020	ساحلخانه :	4003	ساجو :	3995	سابقاً :	4024	سائمه :	4024	سائر :

5449 : زهر اولمق	5487,5454 : زندان	5508 : زنار	5484 : زلی	5449 : زكاء
5449 : زهر اوله	5488 : زندانلمق	5486 : زناكار	5450 : زليل	5449 : زكاب
5448 : زهراء	5488 : زندانوان	5486 : زناكارى	5485 : زمام	5449 : زكات
5448 : زهرلك	5488 : زندانى	5455,5453 : زنان	5485 : زمامدار	5449 : زكاة
5505,5448 : زهره	5488 : زندانيان	5453 : زنانه	5485 : زمامدارى	5506 : زكّام
5505,5448 : زهروى	5454 : زندقه	5430 : زنانى	5451,5429 : زمان	5449 : زكاوت
5505 : زهروبه	5488 : زندگان	5453 : زنانير	5451,5430 : زماناً	5446 : زكرك
5448 : زهرى	5488 : زندگانى	5453 : زنباق	5451 : زمانت	5449 : زكريا
5448 : زهرين	5488 : زندگى	5453 : زنباقيه	5451,5430 : زمانه	5450 : زكوات
5506 : زهور	5488,5454 : زنده	5432,5430 : زنيق	5451 : زمانى	5450 : زكى
5506 : زهورت	5454 : زندوست	5508,5453 : زنبور	5451 : زمانيان	5450 : زكيه
5506,5449 : زهوق	5454 : زندوستى	5453 : زنبورانه	5507 : زمر	5450 : زل
5482,5447 : زهى	5488,5471 : زنديق	5453 : زنبورك	5508,5507 : زمرد	5451 : زلّ
5505 : زهير	5471 : زنديقى	5433 : زنيبق	5507 : زمردعتقا	5451 : زلات
5461 : زوء	5471 : زنديقيت	5453 : زنبيل	5508,5507 : زمردى	5450 : زلازل
5461 : زوائل	5455 : زنك	5456 : زنياره	5508 : زمردين	5506 : زلال
5461 : زواجر	5455 : زنكو	5456 : زنيپرست	5507 : زمره	5506 : زلالى
5461 : زواخر	5455 : زنگ	5456 : زنيپرستانه	5507 : زمروى	5506 : زلاليه
5461 : زواد	5455 : زنگار	5453 : زنج	5453 : زمزم	5506 : زلام
5461 : زواده	5455 : زنگل	5454 : زنجار	5453 : زمزمات	5451 : زلّة
5509 : زوار	5455 : زنگله	5454 : زنجبليه	5453 : زمزمه	5485,5451 : زلزال
5461 : زوال	5455 : زنگوله	5454 : زنجبه	5452 : زمستان	5507
5461 : زوالى	5455 : زنگى	5454 : زنجبيل	5452 : زمستانى	5451 : زلزله
5461 : زوامل	5456 : زنه	5454 : زنجرف	5452 : زمستانيه	5450,5506 : زلف
5461 : زوان	5488 : زنهار	5454 : زنجره	5429 : زمله	5507 : زلف عروس
5478,5461 : زوانه	5456 : زنوبه	5454 : زنجف	5452 : زمن	5507 : زلف نگار
5461 : زوانى	5456 : زنيم	5487,5486 : زنجفر	5452 : زمهيرير	5507 : زلف يار
5461 : زواهر	5482,5467 : زه	5454 : زنجفيل	5452 : زمين	5507 : زلفا
5461 : زواهرف	5482,5448 : زه گير	5454 : زنجى	5453 : زن	5507 : زلفه
5461 : زوايا	5505 : زهاد	5487,5454 : زنجير	5486 : زناء	5507 : زلفى
5501 : زوبون	5446 : زهادت	5487 : زنجيريند	5453 : زنابر	5507 : زلفيه
4209,4208 : زوبين	5446 : زهادتلو	5454 : زنجيرك	5453 : زنابل	5450 : زلق
5462,5461 : زوج	5482 : زهار	5454 : زنجيرى	5453 : زناخ	5451 : زلقه
5461 : زوجات	5506,5505 : زهد	5454 : زنجيريان	5453 : زناخدان	5450 : زلل
5461 : زوجة	5447 : زهدان	5454 : زنجيه	5486 : زناد	5450 : زلم
5462 : زوجى	5505 : زهدى	5454 : زنچه	5453 : زنادقه	5485 : زله
5462 : زوجى الاصابع	5505 : زهديه	5456 : زخانہ	5453 : زناديق	5485 : زلو
5462 : زوجيت	5448,5447 : زهر	5454 : زند	5453 : زناديقه	

5489,5475 : زره	5457 : زرده چوب :	5489,5474 : زراعات :	5505,5445 : زجاج :	5441 : زاؤل :
5509 : زرود	5458 : زردوز :	5489,5474 : زراعت :	5505 : زجاجه :	5441 : زاوولی :
5504,5460 : زرور :	5458 : زردوزان :	5489,5474 : زراعی :	5505 : زجاجی :	5441 : زاویبتان :
5460 : زوروق :	5458 : زردوزی :	5489 : زراعیه :	5505 : زجاجیه :	5441 : زاویبتین :
5509 : زروع :	5458 : زردوست :	5457 : زراف :	5446,5445 : زجر :	5441 : زاویه :
5509 : زروق :	5458 : زردی :	5458 : زرافشان :	5446 : زجرأ :	5441 : زاویه دار :
5460,5459 : زرین :	5460 : زرزوات :	5457,5459,5508 : زرافه :	788 : زجری :	5441 : زاویوی :
5459 : زرینه :	5460 : زرسا :	5508 : زرافی :	5446 : زجری :	5421 : زای :
5490 : زشت :	5460 : زرسای :	5457 : زرافی :	5446 : زجریه :	5443 : زایچه :
5491 : زشتی :	5460 : زرسینه :	5459 : زراق :	5446,5445 : زجل :	5444 : زیاب :
5444,5421 : زعازع :	5460 : زرشته :	5458 : زراندرزر :	5505 : زجور :	5444 : زیابه :
5504,5501 : زعاف :	5490 : زرشك :	5458 : زرانددود :	5482 : زحاف :	5505,5444 : زیاد :
5443,5421 : زعافر :	5460 : زرشكاف :	5457 : زراوند :	5482 : زحافات :	5481 : زیار :
5480,5444 : زعامت :	5490 : زرشکیه :	5457 : زراوندی :	5505 : زحال :	5444 : زیارج :
5443 : زعزعه :	5460 : زرشناس :	5457 : زریا :	5482 : زحام :	5505,5444 : زیان :
5423 : زعف :	5459,5457 : زرع :	5457 : زریاف :	5425 : زحف :	5444 : زیانزد :
5423 : زعفران :	5459 : زرعیات :	5457 : زریافت :	5501 : زحل :	5444 : زیانه :
5423 : زعفرانی :	5459,5457 : زرق :	5457 : زریافته :	5426 : زحم :	5444 : زیانی :
5504,5502 : زعم :	5459 : زرقاء :	5457 : زریفت :	5426 : زحمت :	5444 : زیانیان :
5501 : زعما :	5509 : زرقت :	5508,5457 : زریبی :	5425 : زحیر :	5444 : زیانیه :
5503 : زعمیات :	5459 : زرکار :	5457 : زریبه :	5447 : زخار :	5505,5444 : زید :
5427 : زعیم :	5459 : زرکاری :	5460 : زرتار :	5447 : زخارف :	5505 : زیده :
5505 : زغابه :	5459 : زرکش :	5460 : زرتاری :	5501 : زخرف :	5445,5444 : زیر :
5446 : زغان :	5459 : زرکوب :	5460 : زرتشت :	5426 : زخم :	5505,5481 :
5424 : زغزغه :	5459 : زرکوله :	5457 : زرجدول :	5426 : زخمه :	5444 : زیرجد :
5424 : زغن :	5458 : زرگر :	5458 : زرخرد :	5426 : زخمین :	5444 : زیرجدی :
5481 : زفاف :	5458 : زرگران :	5458 : زرخرید :	5506 : زخور :	5445 : زیرین :
5482 : زفت :	5458 : زرگردان :	5458 : زرخریده :	5446 : زد :	5481 : زیل :
5446 : زفرات :	5458 : زرگری :	5457 : زرد :	5481 : زدا :	5466 : زین :
5446 : زفره :	5490 : زرگوله :	5457 : زرداب :	5481 : زدای :	5505,5445 : زیور :
5481,5446 : زفیر :	5459 : زرمهره :	5457 : زردآلو :	5446 : زدگان :	5466,5445 : زیون :
5482 : زفیری :	5490 : زرنخ :	5458 : زردشت :	5446 : زده :	5445 : زیونکش :
5446 : زفیف :	5490 : زرنخی :	5458 : زردشتی :	5474,5456 : زر :	5445 : زیونکشانه :
4283 : زقاق :	5459 : زرنشان :	5458 : زردفام :	5489 :	5445 : زیونکشی :
5502 : زقاق :	5459 : زرننگار :	5458 : زردگوش :	5457 : زرآب :	5445 : زیونی :
5468,5427 : زقوم :	5459 : زرنوبیس :	5458 : زردگوشه :	5457 : زرآبی :	5445 : زیب :
5468 : زقی :	5476 : زرنیخ :	5457 : زرده :	5459 : زراد :	5505,5445 : زیبر :
5506 : زکا :	5476 : زرنیخی :	5457 : زرده چاو :	5509,5459 : زراع :	5481,5445 : زییل :

3973 : ریش	3972 : ریاکاری	3963 : رونق	3943 : روضا	3984 : روزمه
3973,3965 : ریزه	3964 : ریان	رونقنما : 3963	روضات : 3943	روزن : 3964
3971 : ریس	3973,3964 : ریب	روغا : 3983	روح : 3962	روزنامچه : 3984
3971 : ریسمان	3967 : ریباس	روغمایی : 3983	روعه : 3962	روزنامه : 3984
3971 : ریش	3968 : ریبیت	روغون : 3983	روغان : 3979	روزنچه : 3964
3971 : ریشات	3964 : ریسی	روی : 3978,3963	روغانی : 3979,3963	روزنه : 3964
3971 : ریشدار	3964 : ریسیون	3984	روغن : 3963	روزنی : 3964
3971 : ریشه	3972 : ریته	رویت : 3963	روغندان : 3963	روزه : 3984
3972 : ریشوت	3969 : ریچار	رویحه : 3988	روغنین : 3979	روزی : 3984
3971 : ریسار	3969,3946 : ریچال	رویده : 3988	روغنینه : 3979	روزبانه : 3984
3964 : ربع	3969 : ریح	رویین : 3984	روق : 3963	روزینه : 3984
3964 : ربعان	3964 : ریحان	ریا : 3964	روقود : 3981	روسپی : 3983
3970 : ربیق	3964 : ربیحانی	ریاء : 3972	روگردان : 3979	روستا : 3983
3970 : ربقاع	3966 : ربیح	ریاح : 3972	روگردانی : 3979	روستائی : 3983
3969 : ریگ	3969 : ریختنجیان	ریاست : 3973	روم : 3982,3963	روستائیه : 3983
3969 : ریگدان	3969 : ریختنگان	ریاض : 3973	روم النلو : 3983	روستاخیز : 3983
3970 : ریم	3969 : ریختنگر	ریاضات : 3973	رومال : 3982	روسفید : 3983
3970 : ریما	3970 : ریختنگران	ریاضت : 3973	رومالی : 3982	روش : 3963
3970 : ریماک	3970,3966 : ریختم	ریاضی : 3973	روموس : 3983	روشن : 3983
3964 : رین	3969 : ریخته	ریاضیات : 3973	رومی : 3982	روشنا : 3983
3964 : ریبهقان	3966 : ریچدان	ریاضیه : 3973	رومیبه : 3982	روشناس : 3983
3972 : ریو	3970 : ریچو	ریاضیون : 3973	روندگان : 3962	روشناسی : 3983
	3973 : ریز	ریاکار : 3972	رونده : 3962	روشنی : 3983
	3973 : ریزان	ریاکارانه : 3972	روندیه : 3962	روض : 3942

ز

5434 : زانو	5427 : زاعم	5422 : زادگان	5427 : زائله	5443,5421 : ز
5433 : زانی	5423 : زاغ	5422 : زادگی	5422 : زابوق	5501 : زؤبان
5433 : زانیه	5424 : زاغان	5422 : زادن	5422 : زاج	5449 : زئر
5467 : زاه	5424 : زاغانه	5422 : زاده	5422 : زاجر	5449 : زئیر
5426,5425 : زاهد	4028 : زاغچه	5435 : زار	5422 : زاجرات	5449 : زئیرات
5425 : زاهدانه	5424 : زاغلمق	5438 : زارقه	5422 : زاجره	5421 : زا
5425 : زاهده	5427 : زاق	5438 : زارلنمق	5425 : زاحف	5421 : زاء
5425 : زاهر	5427 : زاکی	5437 : زارلجدمق	5425 : زاحفه	5427 : زائد
5425 : زاهره	5427 : زاکیه	5437 : زارنجی	5425 : زاخر	5427 : زائر
5425 : زاهق	5428 : زال	5437 : زارنجیمق	5425 : زاخفه	5427 : زائره
5425 : زاهل	5431 : زامر	5437 : زاری	5425 : زاخل	5427 : زائف
5425 : زاهله	5431 : زامله	5437 : زاربع	5422 : زاد	5427 : زائل

3962 : روانه	3950 : رهف	3954 : رنجوری	3953, 3936 : رماد	3970 : رکابدار
3962 : روانی	3950 : رهگذار	3954 : رنجیدگی	3953 : رمادت	3970 : رکابییه
3962 : رواهی	3951 : رهگذر	3954 : رنجیده	3953 : رمادی	3970 : رکاذ
3972 : روایات	3932 : رهمت	3954 : رنجیش	3970, 3954 : رمال	3952 : رکاکت
3972 : روایت	3985, 3951 : رهن	3971, 3970 : رند	3986, 3953 : رمان	3952 : رکانت
3962 : روایح	3986 : رهنامه	3970 : رندان	3986 : رمانی	3986, 3952 : رکب
3978 : روب	3933 : رهنشین	3970 : رندانه	3986, 3954 : رمانییه	3986 : رکبات
3978 : روباه	3951 : رهنما	3971 : رندک	3970 : رمایت	3986 : رکبان
3978 : روباهانه	3951 : رهنمون	3955 : رنده	3986, 3954 : رمث	3986 : رکبه
3978 : روباهی	3951 : رهنمونی	3971 : رندی	3986 : رمح	3952 : رکد
3978 : روبه	3951 : رهوار	3955 : رندیده	3986 : رمحی	3953 : رکز
3978 : روبهانه	3933 : رهوان	3955 : رنگ	3954 : رمد	3953 : رکز ایترمک
3978 : روبهی	3985 : رهون	3955 : رنگرز	3954 : رمز	3953 : رکز ایترمه
3963 : روئه	3951 : رهیده	3955 : رنگین	3954 : رمزی	3953 : رکز ایتمک
3979, 3963 : روح	3951 : رهین	3955 : رنین	3954 : رمزیه	3953 : رکز ایتمه
3981 : روح القدس	3951 : رهینه	3950 : ره	3954 : رمس	3953 : رکس
3981 : روح الله	3978, 3962 : رو	3951 : ره نشین	3936 : رمص	3953 : رکض
3981 : روحاً	3972, 3962 : روا	3950 : رها	3936 : رمضان	3952 : رکعات
3980, 3963 : روحانی	3962 : روابط	3950 : رهائش	3936 : رمضانیه	3952 : رکعت
3980 : روحانیات	3988, 3984 : روات	3950 : رهایی	3937 : رمط	3952 : رکعتین
3980 : روحانیان	3962 : رواتب	3950 : رهایینه	3936 : رمق	3953 : رکم
3963, 3963 : روحانیت	3962 : رواج	3985, 3950 : رهاوی	267 : رمق آبه	3986 : رکن
3980 : روحانیون	3962 : رواح	3950 : رهایی	3954 : رمگرده	3986, 3953 : رکوب
3963 : روحه	3962 : رواحل	3980, 3950 : رهب	3954 : رمل	3953 : رکوبه
3981 : روحی	3962 : روازل	3950 : رهبات	3954 : رمنده	3986, 3953 : رکود
3981 : روحیات	3962 : رواسب	3980, 3950 : رهبان	3970, 3954 : رمه	3986 : رکودت
3981 : روحیت	3962 : رواسی	3980, 3950 : رهبانیت	3983 : رموز	3986 : رکوع
3981 : روحیه	3962 : رواعد	3950 : رهبت	3983 : رموزات	3986 : رکون
3981 : روخسوده	3962 : روافض	3950 : رهبة	3954 : رمی	3986 : رکونت
3979 : رود	3972, 3962 : رواق	3950 : رهبر	3954 : رمیده	3952 : رکیز
3979 : روده	3988 : رواقی	3950 : رهبری	3954 : رمیم	3952 : رکیک
3979 : روده گان	3988 : رواقیه	3950 : رهج	3954 : رمیمه	3952 : رکیکه
3984 : روز	3962 : رواقیه	3950 : رهد	3956 : رنان	3952 : رکین
3984 : روزان	3972, 3962 : رواقیون	3951 : رهرو	3954 : رنانت	3952 : رکینه
3984 : روزانه	3962 : رواکد	3951 : رهروان	3954 : رنج	3949 : رگ
3984 : روزیان	3962 : رواگی	3951 : رهروی	3954 : رنجبر	3970, 3953 : رم
3988, 3984 : روزگار	3962 : روان	3951 : رهس	3954 : رنجه	3970, 3954 : رماح
		3951, 3933 : رهط	3954 : رنجور	3970 : رماحت

3952 : رقابت	3985,3949 : رفت	3926 : رعديه	3967 : رضائت	1475 : رشك
3981 : رقاد	3949 : رفتار	3941 : رعشان	3967 : رضائى	3961 : رشك
3935 : رقاص	3949 : رفتنه	3941 : رعشه	رضاع : 3943,3946	رشكين : 3961
3935 : رقاصه	3949 : رفتيه	3937 : رعنا	3967,3964	رشمه : 2202
3935 : رقاصى	3949 : رفت	3984 : رعود	رضاعت : 3946,3964	رشمه : 3961
3966 : رقاغ	3969 : رفتد	3984 : رعونت	رضاعى : 3946,3964	رشن : 3960
3952 : رقايق	3979,3928 : رفتدان	3943 : رعى	3967,3966	رشوت : 3987
3981 : رقباء	3985	3934 : رعيب	3967 : رضام	رشيخ : 3961
3934 : رقبات	3949 : رفرر	2213 : رعيت	3925 : رضخ	رشيد : 3961
3970 : رقبان	3949 : رفرقه	3934 : رعيت	3979 : رضعا	رشيده : 3961
3934 : رقبه	3949 : رفش	3934 : رعيت پرور	3984 : رضعاء	رشيديه : 3961
3981,3934 : رقبى	3929 : رفض	3934 : رعيت پرورانه	رضوان : 3966,3967	رشيق : 3961
3970 : رقت	3948 : رفع	3934 : رعيه	3926 : رضى	رشييم : 3987
3934 : رقد	3948 : رفع ايتمك	3979 : رغاء	3925 : رضيع	رشييمى : 3987
3934 : رقدان	3948 : رفع ايتمه	3929,3949 : رغائب	رطابت : 3941	رصاد : 3940
3934 : رقده	3969 : رفعت	3949 : رغائيبه	رطانت : 3941	رصاص : 3939,3940
3936 : رفش	3969 : رفعتلو	3929 : رغبات	رطب : 3942,3984	3957
3936 : رقص	3948 : رفعت	3929 : رغبت	رطبه : 3942	رصاصى : 3939
3936 : رقصان	3966 : رفق	3929 : رغبه	رطق : 3942	رصافت : 3938
3936 : رقطاع	3985 : رققاء	3929,3949 : رغد	رطل : 3942,3966	رصانت : 3939,3957
3981,3934 : رقع	3966 : رققى	3930 : رغم	رطوبت : 3984	رصايع : 3958
3970,3966 : رقعده	3966 : رققيه	3930 : رغماً	رعات : 3978	رصد : 3938,3939
3981	3948 : رفهان	3930 : رغميات	رعاد : 3923	رصدخانه : 3938
3934 : رقم	3985,3949 : رفو	3929 : رغبه	رعاذه : 3923	3939
3934 : رقمى	3979 : رفود	3929 : رغبه	رعاديه : 3923	رصدگاه : 3938
3982 : رقوم	3949 : رفوشه	3929 : رغبه	رعاغ : 3978	رصدى : 3938
3935 : رقيب	3948 : رفبض	3948 : رف	رعام : 3978	رصدبه : 3938
3935 : رقيبان	3948 : رفبغ	3948 : رفائد	رعايا : 3944	رصع : 3940
3935 : رقبه	3948 : رفبغه	3985 : رفات	رعايت : 3967	رصف : 3938,3939
3966 : رقت	3948 : رفبغ	3969 : رفاده	رعايه : 3967	رصفه : 3938
3935 : رقيق	3948 : رفبغ	3948 : رفارف	رعايتكار : 3967	رصفى : 3938
3935 : رقيقه	3948 : رفبغ	3979,3969 : رفاعى	رعايتكارانه : 3967	رصيغه : 3939,3958
3935 : رقيم	3948 : رفبه	3969 : رفاعيه	رعايتكارى : 3967	رصيف : 3939
3935 : رقيمه	3948 : رفبهه	3948 : رفاعغ	رعايتلو : 3967	رصيفه : 3939
3982 : رقيه	3966,3934 : ررق	3948 : رفاعغيت	رعب : 3978	رصين : 3939
2202 : رك	3935 : ررقاء	3948 : رفاقت	رعد : 3925	رض : 3943
1462 : رك	3952 : ررقائق	3948 : رفاه	رعهده : 3925	رضاء : 3966
3970 : ركاب	3970 : ررقاب	3948 : رفاهت	رعدين : 3926	رضاء : 3967
		3948 : رفاهيت		

3960 : رسمیت	3965 : رزبان	3932 : رخیص	3930 : رحى	3969, 3945 : رجز
3960 : رسمیه	3965 : رزدا	3932 : رخیصه	3933 : رحيان	3985
3958 : رسن	3967 : رزق	3932, 3931 : رخیم	3931 : رحيب	3969, 3945 : رجس
3987 : رسوا	3965 : رزم	3932, 3931 : رخیمه	3931 : رحيق	3945 : رجسه
3987 : رسواى	3965 : رزمى	3961, 3946 : رد	3931 : رحيل	3945 : رجج
3987 : رسوايى	1463 : رزه	3969, 3946 : رداء	3931 : رحيم	3945 : رجعات
3986 : رسوب	3966, 3965 : رزه	3946 : ردائت	3932 : رحيمانه	3968 : رجعت
3986 : رسوبات	3965 : رزئته	3947 : رداده	3931 : رحيمه	3968, 3945 : رجعه
3986 : رسوبى	3965 : رزبن	3947 : ردانه	3933 : رحيه	3968 : رجعى
3986 : رسوخ	3957 : رس	3969 : ردایى	3980 : رخ	3968 : رجعيه
3986 : رسوخيت	3957 : رسا	3969, 3947 : ردت	3950 : رخاء	3945 : رجف
3960 : رسول	3957 : رسائل	3946 : ردع	3950 : رخاصت	3945 : رجفان
3986 : رسوم	3958 : رسائيق	3969 : ردف	3980 : رخام	3945 : رجفه
3987 : رسومات	3971, 3957 : رسالت	3969 : ردفان	3950 : رخامت	3968, 3945 : رجل
3987 : رسومى	3971 : رساله	3947 : ردم	3980 : رخامى	3985, 3945 : رجم
3986 : رسوميه	3960 : رسام	3947 : رده	3969 : رخان	3985 : رجوع
3959 : رسى	3957 : رسان	3985 : ردوم	3950, 3931 : رخاوت	3985 : رجوعاً
3958 : رسيد	3957 : رساننده	3947 : ردیى	3966, 3933 : رخت	3945 : رجولت
3958 : رسیده	3957 : رسانه	3947 : ردیته	3933 : رختلامق	3946, 3945 : رجوليت
3959 : رسيس	3983 : رستاق	3947 : ردیغ	3933 : رختوان	3985 : رجوم
3959 : رسيسه	3983 : رستاقى	3947 : ردیف	3981 : رخسار	3945 : رجیل
3958 : رسيل	3986 : رستخیز	3947 : ردیه	3981 : رخساره	3945 : رجیم
3960 : رش	3960 : رستگار	3964 : ردائل	3933 : رخش	3969 : رحال
3987, 3971 : رشا	3960 : رستگارى	3964 : ردالت	3933 : رخشا	3969 : رحاله
3960 : رشاد	3960 : رستگان	3988 : ردلاء	3933 : رخشان	3932, 3930 : رحل
3960 : رشادتلو	3986, 3960 : رسته	1463 : ردیل	3933 : رخشش	3969, 3966 : رحلت
3971, 3960 : رشاش	3986 : رستى	3965 : ردیل	3933 : رخشنده	3932 : رحله
3960 : رشاشه	3958 : رسد	3965 : ردیلت	3933 : رخشیه	3932, 3931 : رحم
3971 : رشاشه	3983 : رسغ	3965 : ردیله	3980 : رخص	3980 : رحما
3960 : رشاقت	3987, 3986 : رسل	3973, 3964 : رز	3981 : رخصات	3932 : رحمان
1476 : رشته	3986 : رسلاء	3988	3981 : رخصت	3932 : رحمانى
3960 : رشح	3959, 3958 : رسم	3965 : رزاده	3981 : رخصتنامه	3932 : رحمانیه
3960 : رشحات	3959 : رسم ایتمک	3966 : رزاق	3981 : رخصتیه	3932 : رحمانیون
3960 : رشحه	3959 : رسم ایتمه	3973 : رزام	3930 : رخل	3932 : رحمت
3987 : رشد	3959 : رسم قبول	3964 : رزامیه	3933 : رخنदार	3932 : رحمه
3987 : رشدی	3959 : رسماً	3966, 3964 : رزان	3933 : رخنگیر	3930 : رحموت
3987 : رشدیه	3971 : رسمان	3964 : رزانت	3933 : رخنه	3933, 3932 : رحمى
3960 : رشف	3959 : رسمى	3964 : رزایا	3933 : رخو	3933 : رحمیه
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

3961 : رتائم	3978 : رباعى	3931 : راهدار	3934 : راعيه	3941 : راست مايه
3972 : رتام	3985, 3978 : رباعيات	3933 : راهرو	3929 : راغ	3941 : راست نوروز
3987 : رتب	3985 : رباعيه	3933 : راهروان	3929 : راغب	3940 : راستان
3987 : رتبت	3978 : ريان	3933 : راهروى	3929 : راغبه	3940 : راستانى
3987 : رتبتلو	3924 : ربانى	3933 : راهزن	3948 : رافت	3940 : راستى
3987 : رتبه	3924 : ربانيه	3933 : راهزنى	3948 : رافنلو	3939 : راسخ
3987 : رتبى	3924 : ربانيون	3932 : راهن	3928 : رافض	3941, 3940 : راستخت
3987 : رتبيه	3924 : ربانيين	3933 : راهنما	3928 : رافضه	3939 : راستخه
3972 : رتج	3966, 3968 : ربح	3933 : راهوار	3928 : رافضى	3939 : راستخون
3961 : رتق	3924, 3938 : ربط	3931 : راهى	3929 : رافضيون	3939 : راستخين
3961 : رتقاء	3938 : ربط ايتمك	3932 : راهيه	3929 : رافع	3958 : رأسكار
3972, 3961 : رتل	3938 : ربط ايتمه	3942 : راوند	3929 : رافعه	3939 : راسم
3961 : رتم	3938 : ربطاً	3942 : راونديه	3929 : رافه	3939 : راسمه
3961 : رتمه	3924 : ربطى	3942 : راوى	3929 : رافهأ	3941 : راستوخت
3962 : رتوه	3924, 3938 : ربطيه	3942 : راويان	3935 : راقب	3939 : راسى
3988 : رتيلا	3923, 3944, ريع	3943 : راي	3935 : راقبه	3939 : راسيه
3961 : رتيمه	3945, 3978 ريعه	3964, 3943 : رأى	3935 : راقم	3941 : راشد
3971 : رثاء	3945 : ريعه	3943 : رايات	3935 : راقب	3941 : راشده
3958 : رثائت	3979 : ريعيه	3943 : رايت	3935 : راكد	3941 : راشدون
3971 : رثايت	3968 : ريقه	3943 : رايح	3935 : راكده	3941 : راشدين
3958 : رثايه	3985 : رما	3943 : رايحه	3935 : رايح	3941 : راشى
3960 : رثى	3924 : رينا	3943 : رايش	3935 : رايحاً	3939 : راصد
3959 : رثيث	3924 : ريه	3943 : رايض	3935 : راكعانه	3939 : راصدان
3959 : رثيثه	3945 : روبوب	3943 : رايگان	3935 : رايحه	3943 : راض
3960 : رثيه	3945, 3979 : روبوبى	3978, 3923 : رب	3936 : رام	3943 : راضعه
3945 : رج	3985 : روبوبيت	3985 : ربا	3936 : رامح	3944 : راضه
3968 : رجاء	3985 : روبوده	3967 : رباء	3936 : رامش	3925, 3943, راضى
3945 : رجاء	3979, 3985 : ربوع	3985, 3944 : رباب	3936 : رامشگاه	3944
3945 : رجائى	3945 : ربون	3944 : ربابه	3936 : رامشگر	3944 : راضيع
3968 : رجال	3924, 3968 : ربي	3944 : ربابى	3936 : رامشگرى	3925, 3943, راضيه
3945 : رجب	3945 : ربيب	3924 : ربات	3937 : رامشى	3944
3945 : رجبان	3945 : ربيبه	3967 : رياج	3936 : رامى	3942 : راطب
3954 : رجبر	3924 : ربيط	3967 : رياج	3937 : ران	3942 : راطق
3945 : رجبيون	3945 : ربيع الآخر	3945 : ربازه	3937 : رانين	3934 : راعب
3945 : رجج	3945 : ربيع الاول	3968 : رباط	3930 : راه	3934 : راعد
3985 : رجحان	3945 : ربيعى	3968 : رباطات	3931, 3932 : راهب	3934 : راعده
3985 : رجحانيت	3945 : ربيعيه	3968 : رباطى	3931 : راهبان	3934 : راعى
3945 : رجرحه	3968 : ربيون	3967 : رباع	3931 : راهبه	3934 : راعيبانه

ذى رحم : 5489	ذوق سليم : 5463	ذوالجناح : 5506	ذهنيات : 5483	ذنبى : 5455
ذى روح : 5490	ذوق و صفاء : 5463	ذوالجناحين : 5506	ذهنيت : 5483	ذنبيات : 5455
ذى شان : 5490	ذوقاً : 5462	ذوالفقار : 5507	ذهنيه : 5483	ذنيب : 5508
ذى شعشه : 5490	ذوقيرست : 5463	ذوالفلقتين : 5507	ذهوب : 5506	ذنين : 5456
ذى قيمت : 5483	ذوقيرستان : 5463	ذوالقرنين : 5507	ذهول : 5506	ذه : 5482
ذى وقار : 5491	ذوقيرستى : 5463	ذوالقوافى : 5507	ذهيب : 5447	ذهاب : 5446
ذبال : 5465	ذوقى : 5463	ذوالمعيشين : 5507	ذو : 5504,5500	ذهب : 5447
ذيع : 5464	ذوقيات : 5462,5463	ذوالنون : 5508	ذوء : 5501	ذهبان : 5505
ذيل : 5464	ذونوب : 5508	ذوالوجهين : 5507	ذوائب : 5461	ذهيى : 5447
ذيلاً : 5464	ذوى : 5462	ذوب : 5461	ذوائد : 5461	ذهييت : 5447
ذيلخانه : 5464	ذى : 5480	ذوياب : 5504	ذوابه : 5509	ذهيين : 5447
ذيلنامه : 5464	ذى الحجه : 5484	ذويابه : 5504	ذوآبه : 5501,5504	ذهييه : 5447
ذيليات : 5464	ذى القعدة : 5485	ذويان : 5462	ذوات : 5461	ذهل : 5448
ذبول : 5509	ذى النور : 5488	ذوذنب : 5504	ذواق : 5463,5509	ذهله : 5425
	ذى النورين : 5488	ذوق : 5462	ذواقين : 5463	ذهن : 5482,5483
	ذى اليد : 5485	ذوق بخش : 5462	ذوالبهار : 5506	ذهناً : 5483
	ذى حيات : 5482	ذوق دل : 5463	ذوالجلال : 5506	ذهنى : 5483

ر

رازده قى : 3943	راح : 3930	راتبه : 3942	رائش : 3934	ر : 3923,3966
رازق : 3943	راحت : 3930	راتبان : 3942	رائض : 3934	رئاء : 3967
رازقى : 3943,3944	راحت الحلقوم : 2977	راتبانج : 3942	رائف : 3934	رئات : 3967
رازى : 3944	راحة الحلقوم : 2943	راتبانه : 3942	رائفه : 3934	رئاست : 3967
رازبانج : 3944	راحتلو : 3931	راتين : 3942	رائق : 3934	رئتين : 3969
رازبانه : 3944,3965	راحل : 3931	راتينج : 3942	رائقه : 3934	رؤس : 3988
رازبه : 3944	راحله : 3931	راتينجيات : 3942	رائى : 3933	رئساً : 3958
راس : 3938	راحم : 3931	راتينجيه : 3942	رائيه : 3933,3934	رؤساء : 3985
رأس : 3957	راحه : 3931	راج : 3924	راب : 3923	رؤف : 3942
رأس المال : 3960	راحي : 3931	راجج : 3925	رايح : 3924	رئه : 3969
راسب : 3939	راحين : 3964	راجحه : 3925	رايحه : 3924	رؤوف : 3942
راسبه : 3939	راخ : 3930	راجع : 3925	رابط : 3924	رئوى : 3948,3969
راست : 3940	راخمون : 3932	راجعه : 3925	رابطه : 3924	رئويه : 3948,3969
راست سلمك : 3941	راخمين : 3932	راجف : 3925	رايع : 3924	رؤيا : 3988
راست شهناز : 3941	راد : 3925	راجفه : 3925	رابعاً : 3924	رؤيت : 3988
راست كردى : 3940	رادفه : 3926	راجل : 3925	رابعه : 3924	رئيس : 3951
راست گردانيه : 3940	واده : 3925	راجلاً : 3925	رابورتو : 3924	رئيس الجمهور : 3951
راست گوشت : 3940	راز : 3943	راجى : 3925	رابورتو : 3938	رئيس الكتاب : 3951
راست ماهور : 3941	رازان : 3943	راجيانه : 3925	راتب : 3942	رائج : 3934,3943

ديونات : 1340	ديوبن : 1194	ديوال : 1246	دينامق : 1201	ديومت : 1192
ديوه : 1247	ديوث : 1193	ديوان : 1246	دينمق : 1201	دين : 1199, 1193,
ديوى : 1247	ديوجامه : 1247	ديوان حرب : 1247	دينى : 1231	1227
ديى : 1192	ديوجه : 1247	ديوان على : 1247	ديه : 1212	ديناً : 1229
دييش : 1250	ديور : 1247	ديوان مهاسبات : 1247	ديه زه : 1250	ديناق : 1207
دين : 1192, 1249	ديوريك : 1248	ديوان همايون : 1247	ديهيم : 1212	دينج : 1228
دين ده : 1192	ديوشركلى : 1192	ديوانچه : 1246	ديو : 1184, 1193,	دينجلك : 1228
ديى : 1250	ديوشوركلى : 1248	ديوانخانه : 1247	1250, 1246	دينجه : 1250
	ديوك : 1247	ديوانگى : 1246	ديو كورمك : 1193	ديندار : 1228
	ديولمك : 1250	ديوانه : 1246	ديوار : 1247	ديندارانه : 1228
	ديون : 1340	ديوانى : 1247	ديوارگر : 1247	دينق : 1207, 1315
			ديوآسا : 1185	دينلمك : 1232

ذ

ذلل : 5485	ذكار : 5483	ذرات : 5459	ذاكى : 5427	ذ : 5428, 5450
ذلل : 5507	ذكاره : 5483	ذراح : 5459, 5509	ذالق : 5428	ذتاب : 5480
ذلول : 5451	ذكر : 5449, 5483,	ذراح : 5457	ذالك : 5428	ذتب : 5480
ذلولى : 5451	5506	ذراه : 5457, 5508	ذاهب : 5425	ذا : 5421
ذليق : 5450	ذكر اولنمق : 5484	ذراى : 5457	ذاهل : 5425	ذائب : 5427
ذليل : 5450	ذكر اولنمه : 5484	ذراع : 5489	ذب : 5444	ذائق : 5427
ذليلانه : 5450	ذكر ايتمك : 5484	ذراعات : 5489	ذباخ : 5504	ذائقه : 5427
ذليلى : 5450	ذكر ايتمه : 5484	ذرعان : 5508	ذباله : 5504	ذائقوى : 5427
ذم : 5451	ذكر ايدلك : 5484	ذرعى : 5459	ذبان : 5481	ذايح : 5422
ذم ايتمك : 5453	ذكر ايدله : 5484	ذرعيات : 5459	ذبايح : 5444	ذات : 5439
ذم ايتمه : 5453	ذكر ايلمك : 5484	ذره : 5459	ذبح : 5445	ذات الجنب : 4088,
ذمائم : 5451	ذكرا : 5484	ذروه : 5490	ذبحه : 5481	5446
ذمار : 5469, 5485	ذكران : 5506	ذروى : 5460	ذبحيه : 5445, 5456	ذات الرئه : 5440
ذمام : 5453, 5485	ذكور : 5506	ذريات : 5509	ذبل : 5445	ذات الكرسى : 5440
ذمت : 5486	ذكورت : 5506	ذريت : 5509	ذبول : 5505	ذات عاليگز : 5440
ذم : 5485	ذكورى : 5506	ذريع : 5459	ذبيح : 5445	ذات عاليبرى : 5440
ذمات : 5485	ذكى : 5450	ذريعه : 5459	ذبيحه : 5445	ذاتاً : 5440
ذموم : 5508	ذكير : 5450	ذعر : 5421	ذبيحين : 5445	ذاتى : 5440
ذمى : 5486	ذكيه : 5450	ذفر : 5446, 5481	ذبيبل : 5445	ذاتيات : 5440
ذميم : 5452	ذل : 5484, 5506	ذقان : 5449	ذحل : 5426	ذاتيه : 5440
ذميمه : 5452	ذلاذل : 5450	ذقانى : 5449	ذحول : 5506	ذاخر : 5425
ذتاب : 5486	ذلال : 5484	ذقون : 5506	ذخائر : 5424	ذاكر : 5427
ذتابه : 5486, 5508	ذلالت : 5450	ذكا : 5506	ذخر : 5501	ذاكره : 5427
ذنب : 5453, 5454	ذلان : 5502	ذكاء : 5449	ذخيره : 5425	ذاكرون : 5427
	ذلت : 5485			ذاكرين : 5427

1251 : ديزبان	1315 : ديدرمق	1288 : دونه كن	1190 : دولگج	1320 : دوكمه
1252 : ديزكه	1250,1210 : ديدك	1326 : دونه مك	1188 : دولگج	1283 : دوكن
1253 : ديزلك	1210 : ديدم	1305 : دونوقمق	1286 : دوللك	1283 : دوكندو
1208 : ديزمان	1192 : ديدن	1188 : دويت	1302 : دولم	دوكنلمك : 1320,
1208 : ديزمانلق	1192 : ديدنه	1339 : دويست	1269 : دولق	1323
1241 : ديسه	1210 : ديده	1297 : دويك	1286 : دولك	دوكنمك : 1323
1242 : ديش	1210 : ديده بان	1187 : دوينمك	1286 : دولندرمك	دوكننمك : 1282
1193 : ديشات	1210 : ديده بان باشى	1316 : دويو	1190,1188 : دولنگج	دوكه : 1319
ديشورمك : 1245,	1210 : ديده گاه	1316 : دويوجى	1286 : دولنمك	دوكه سيمك : 1320
1250	1251 : ديدار	1280 : دويوم	1302 : دولوك	دوكو : 1320
ديقيز : 1197	دير : 1193,1234,	1280 : دويوملق	1302 : دولون	دوكوز : 1276
ديك : 1208,1213	1250	دويى سز : 1317	دولونياز : 1115	دوكيلمك : 1282
ديكلمك : 1229	ديران : 1235	دى : 1116,1192,	دولى : 1339	دول : 1285,1339
ديكمك : 1231	ديرانى : 1193	1208	دوليه : 1339	دولاب : 1264,4854
ديكمه : 1216	ديرخانه : 1193	ديات : 1249	دوم : 1324	دولابى : 1264
ديكه : 1213,1249	ديررمك : 1241	دياجر : 1192	دومياى : 1272	دولاشمق : 1266
ديكو : 1229	ديرشورمك : 1176	ديار : 1193,1249	دومدار : 1324	دولامبا : 1265
ديكوك : 1217	ديركرمك : 1238	ديازه : 1119	دومغو : 1303	دولامج : 1265
ديكى جيلك : 1229	ديرك : 1239	دياسن : 1250	دومغى : 1303	دولانديرمق : 1265
ديكيچى : 1229	ديركلى : 1238	ديان : 1193	دومكمك : 1325	دولانمك : 1286
ديگ : 1211	ديرلگى : 1172	ديانت : 1249	دوملدمق : 1271	دولاي : 1266
ديگر : 1212	ديرلك : 1239	ديانتكار : 1249	دوملمق : 1271	دولايى : 1266
ديگر گون : 1212	ديرمك : 1240	ديانك : 1192	دوموك : 1325	دولت : 1188
ديل : 1217,1221	ديرمنمق : 1204	ديانى : 1249	دوموكدرلك : 1325	دولة : 1188
ديلاكجه : 1222	ديرتنى : 1239	ديبا : 1209	دوموكدرمك : 1325	دولتخانه : 1189
ديلاكجى : 1222	ديرنشجكى : 1241	ديباج : 1209	دوموى : 1325	دولتو : 1189
ديلاكجى : 1222	ديرنشمك : 1241	ديباجه : 1209	دون : 1274,1304,	دولتلى : 1189
ديلك : 1222	ديرنك : 1240	ديبادين : 1192	1340,1325	دولتمند : 1190
ديلكلو : 1222	ديرنكلو : 1240	ديبازر : 1192	دونان : 1304	دولج : 1285
ديلماج : 1225	ديرنكلى : 1240	ديبلك : 1209	دونجقمق : 1304	دولجك : 1340
ديلمج : 1225	ديرتمك : 1175	ديبه ليك : 1209	دوندرمك : 1288	دولده : 1302
ديلمك : 1193,1225	ديره : 1193	ديت : 1250	دوندورمك : 1288	دولده لائق : 1302
ديم : 1226	ديروز : 1241	ديتمك : 1245	دونك : 1288,1326	دولق : 1302
ديماس : 1193	ديرى : 1193,1238	ديچك : 1193	دونلجه : 1327	دولقق : 1302
ديماه : 1192	ديريجه : 1238	ديچور : 1192	دونلق : 1276	دولك : 1248,1285,
ديملو : 1226	ديرين : 1239	ديدار : 1210	دونله : 1327	1340,1302
ديمن : 1226	ديرينه : 1239	ديدان : 1209	دونله لر : 1327	دولكگج : 1190
ديمه : 1226	ديز : 1251	ديدبان : 1210	دونك : 1290	دولكلك : 1286

دوشك : 1293	دورى : 1191, 1278,	دور ايتمك : 1191	دوتزدرمك : 1339	دوا : 1184
دوشكن : 1333	1307, 1308	دور ايدملك : 1191	دوتزرمك : 1339	دواء : 1113
دوشلك : 1333	دوريشمك : 1330	دور ايدمله : 1191	دوتساق : 1313	دوائر : 1184
دوشلنمك : 1334	دوريمك : 1330	دور ايمه : 1191	دوتساقلىق : 1313	دوائى : 1184
دوشمك : 1295	دوربه : 1192	دور دائم : 1191	دوتسقلق : 1313	دوائى مسك : 1184
دوشنبه : 1333	دوز : 1317, 1340	دور روان : 1192	دوتسى : 1339	دواب : 1184
دوشنلمك : 1294	دوزخ : 1317	دور عنبر : 1190	دوتغان : 1312	دوات : 1185
دوشنمك : 1294, 1295	دوزخى : 1317	دور كبير : 1191	دوتغون : 1312	دواتدار : 1185, 1248
دوشنمه : 1294	دوزخيان : 1317	دور هندی : 1191	دوتق : 1313	دواج : 1184
دوشه مك : 1294	دوزدورمك : 1341	دوراً : 1191	دوتقون : 1312	دواخل : 1184
دوشه نمك : 1294	دوزكو : 1344	دورادور : 1305	دوتلمق : 1313	دواخن : 1184
دوشوت : 1338	دوزكون : 1344	دوراق : 1305	دوتقى : 1312	دوار : 1185, 1192
دوشورمك : 1192	دوزلاق : 1317	دوران : 1187, 1190	دوتك : 1339	دواره : 1192
دوشيزگان : 1311	دوزلدمك : 1342	دورانديش : 1306	دوتمه : 1312	دوازده : 1339
دوشيزگى : 1311	دوزلك : 1346	دورانى : 1187	دوتنلك : 1339	دوازدهم : 1339
دوشيزه : 1311	دوزم : 1346	دورباش : 1306	دوته : 1311	دواعى : 1184
دوشين : 1311, 1334	دوزمه : 1346	دورباشان : 1306	دوتونلك : 1339	دوال : 1184, 1247,
دوشينه : 1311, 1334	دوزن : 1342	دوربين : 1306, 1323,	دوتونق : 1313	1339
دوطاق : 1312	دوزنداش : 1343	1329	دوتى : 1313	دوالى : 1184
دوغ : 1300	دوزنلك : 1344	دورتمك : 1329	دوجك : 1186	دواليب : 1184, 132
دوغم خانه : 1260	دوزنه : 1317	دورتبك : 1331	دوچار : 1299	دوام : 1185
دوقشمق : 1263	دوزه : 1341	دورشم : 1332	دوحه : 1187	دوان : 1185
دوقتمق : 1261	دوست : 1278, 1310	دورشمك : 1332	دوخ : 1300	دوانده : 1187
دوقومق : 1261, 1262	دوستان : 1279	دورشنيدي : 1308	دود : 1299	دوانق : 1185
دوقونق : 1263	دوستتانه : 1279	دورغدمق : 1307	دوداجق : 1299	دوانقى : 1185
دوك : 1186	دوستى : 1279	دورق : 1305	دوداش : 1300	دواهى : 1184
دوكج : 1282	دوش : 1293, 1310,	دورقورمق : 1307	دودخانه : 1300	دواوين : 1185
دوكدرمك : 1319	1333	دوركلك : 1331	دودك : 1318	دوب : 1328
دوكدمك : 1323	دوش بوداق : 1333	دوركو : 1330	دودكجى : 1318	دوبارا : 1194, 1317
دوكدو : 1282, 1319	دوشاب : 1310	دورلك : 1331	دوده : 1300	دوبيت : 1318
دوكدى : 1319	دوشاق : 1310	دورم : 1332	دودى : 1300, 1318	دوبا : 1328
دوكر : 1320	دوشاقلمق : 1311	دورمق : 1307	دور : 1187, 1188,	دوبردى : 1329
دوكشرمك : 1282	دوشامك : 1294	دورمك : 1329, 1330,	1190, 1305	دوبلدى : 1329
دوكل : 1321	دوشر : 1333	1332	دور : 1113	دوتاجاق : 1311
دوكلجه : 1321	دوشرمك : 1192,	دورنوبس : 1308	دور المق : 1190	دوتاراق : 1312
دوكلك : 1320	1248, 1295, 1338	دوره : 1190, 1191	دور المه : 1190	دوتاق : 1312
دوكلى : 1320	دوشرملى : 1192,	دوروزه : 1331	دور اولنمق : 1192	دوتجق : 1311
دوكمك : 1282, 1320	1248	دورولمق : 1309	دور اولنمه : 1192	دوترق : 1313

1133 : دها	1147 : دناست	1146 : دمرن	1140 : دم	1140 : دلاله
1133 : دهائت	1147 : دنائير	1199 : دمرغق	1224,1223 : دملك	1140 : دلاليه
1322,1212 : دهات	1326 : دنب	1146 : دمره كو	1140,1137 : دمله	1221 : دلاور
1134 : دهار	1326 : دنبال	1146 : دمره كي	1302 : دلنجق	1221 : دلپاز
1134 : دهاز	1226 : دنبالك	1304 : دمرو	1302 : دلندرمق	1221 : دلپان
1134 : دهاش	1326 : دنباله	1199 : دمشقى	1302 : دلنمق	1222 : دلير
1133 : دهاقين	1326 : دنيره	1147 : دمشكلك	1225 : دلنمك	1222 : دلبرانه
1133 : دهاليز	1326,1324 : دنبك	1147 : دمشتناس	1222,1140 : دله	1222 : دليرى
1212,1133 : دهان	1324 : دنبكى	1142 : دفع	1226,1141 : دلو	1323,1222 : دلبند
1133 : دهانه	1326 : دنبه	1142 : دمعان	1141 : دلوجه	1323 : دلبندار
1134 : دهر	1326 : دنبوره	1142 : دمعه	1141 : دلورمك	1084 : دلبنمق
1134,1078 : دهره	1199 : دنيج	1143 : دمعى	1323,1141 : دلوك	1137 : دلبيه
1134 : دهرى	1199 : دنيج لق	1095 : دمق	1141 : دلولك	1222 : دلجك
1134 : دهرپه	1326 : دننار	1226 : دمك	1302 : دلون	1084 : دلجتمق
1134 : دهرپون	1147 : دننان	1145 : دمكش	1141 : دلوه	1222 : دلجتمك
1212,1134 : دهش	1147 : دننانه	1324 : دمل	1141,1138 : دلى	1222 : دلجه
1134 : دهشت	1228 : دندرملك	1094 : دملم	1139 : دلى جه	1323,1222 : دلدل
1212 : دهقان	1147 : دندنه	1146 : دملوج	1224 : دلير	1225 : دللسز
1212 : دهقانى	1147 : دندى	1226,1090 : دمن	1224 : دليران	1225,1223 : دلشمك
1322 : دهل	1148 : دنس	1143 : دمندان	1224 : دليرانه	1086 : دلغج
1134 : دهلمك	1101 : دنسوق	1143 : دمنده	1224 : دليرى	1140 : دلوق
1212,1134 : دهليز	1201 : دنقز	1226,1146 : دمنه	1139 : دليك	1087 : دلغه
1322,1134 : دهن	1163 : دنكدش	1142 : دمه	1139 : دليل	1140 : دلقيه
1134 : دهناء	1150 : دنكل	1147,1144 : دمور	1142,1141 : دم	1222,1140 : دلك
1212 : دهنده	1229,1150 : دنك	1304	1324	1222 : دلكسزرك
1134 : دهنه	1150 : دنكل	1147 : دمورملك	1226 : دمء	1222 : دلكلو
1322 : دهنى	1327 : دنلوك	1147 : دمورلنمك	1226,1142 : دمار	1223 : دلنكم
1135 : دهواء	1100 : دنمق	1147 : دمورلو	1226 : دماغ	1224,1222 : دلكن
1322 : دهور	1327 : دنن	1325,1304 : دموع	1226 : دماغچه	1224,1223 : دلكو
1135 : دهوم	1159 : دننى	1143 : دموى	1142 : دماغدار	1224 : دلكوچكلك
1135 : دهون	1159 : دنپته	1143 : دموييت	1303,1226 : دماغى	1224 : دلكولنمك
1212 : دهى	1327 : دنپا	1226,1143 : دمى	1142 : دمان	1224 : دلكى
1317 : دو	1328 : دنپاچك	1227 : دمپات	1142 : دمانكش	1224 : دلكى چكلك
1331 : دو رو	1328 : دنپالك	1144 : دمپده	1324 : دمبال	1224 : دلكىچك
1331 : دو روز	1159 : دنپس	1147,1144 : دمير	1143 : دمت	1224 : دلكيلك
1331 : دو روى	1328 : دنپوى	1145 : دميرى	1143 : دمد	1225 : دللو
1341 : دو زبان	1212,1133 : ده	1274,1147 : دن	1326 : دمدار	1225 : دللولوك
1332 : دو سه	1147 : ده نه	1147 : دنائت	1142 : دمدمه	1225 : دللى
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

درتشق : 1110	دردن : 1318	دجر : 1318	دپه ملك : 1165	دبه : 1166,1121
درتشقسز : 1110, 4617	در : 1168,1167, 1329,1234	دجن : 1123	دپوك : 1167	4739,1317
درتشمق : 1110	درا : 1168	دجنه : 1318	دپونمك : 1167	دبور : 1123
درتشمك : 1331	درايه : 1103,4603	دجه : 1318	دپي : 1233	دبوس : 1123,1121
درتمق : 1110	درات : 1330	دجى : 1318	دتخون : 1312	دبير : 1123
درتمك : 1330	دراج : 1305,1330, 4911	دجييه : 1318	دترتمه : 1246	دبيران : 1123
درتمك : 1331	دراجه : 1175,1330	دحور : 1301	دترشمك : 1246	دبيرستان : 1123
درتوق : 1110	داراه : 1168	دخ : 1133,1300	دتركنلك : 1245	دبيمك : 1123
درج : 1169,1329	داراره : 1168	دخالتم : 1077,1133	دترمك : 1245	دبييه : 1318
درجات : 1169	دارارى : 1168	دخان : 1300	دترمكلك : 1245	دپچق : 1101
درجمك : 1169	دراز : 1105,1168	دخانى : 1300	دترمه : 1245	دپچوك : 1165
درجه : 1169,1329	درازغوش : 1202,1235	دخت : 1300	دتروق : 1313	دپدرمك : 1164
درحال : 1171	درازى : 1202,1235	دختر : 1300	دتريك : 1246	دپردمك : 1167
درخاطر : 1171	دراغوش : 1237	دختران : 1301	دتساق : 1313	دپرشدرمك : 1167
درخت : 1202,1235	دراست : 1235	دختره : 1301	دتسنكن : 1246	دپرشمك : 1167
درختان : 1235	دراعه : 1330	دختري : 1301	دتسنمك : 1246	دپرندرمك : 1167
درختستان : 1235	دراغمان : 1297	دختن : 1078	دتسودان : 1339	دپرنش : 1167
درخش : 1171,1235	دراغمن : 1202	دخته : 1300	دتسودن : 1339	دپرمك : 1167
درخشان : 1202,1235	دراغومان : 1297	دخلم : 1077,1078	دتش : 1313	دپره : 1165
درخشندگى : 1235	دراغون : 1202	دخلم ايتمك : 1078	دتشمق : 1313	دپسرمك : 1167
درخشنده : 1235	دراق : 1202	دخلم ايتمه : 1078	دتق : 1313	دپق : 1277
درخشى : 1235	دراك : 1175	دخمه : 1078	دتقى : 1312	دپكن : 1165
درخواست : 1171	درامد : 1168,1170	دخنك : 1322	دتقلمق : 1312	دپل : 1102
درخور : 1171	دراهم : 1168	دخنه : 1300	دتمه : 1312	دپلشمك : 1165
درد : 1169,1176	دراى : 1168	دخور : 1301	دتن : 1339	دپلك : 1166,1165
1329	درايتكار : 1235	دخول : 1301	دتو : 1313,1339	دپلمك : 1165
دردا : 1169	درايتكارانه : 1235	دخوليه : 1301	دتورو : 1246	دپلنلمك : 1165
درداربه : 1329	دراينده : 1168	دخى : 1077	دثار : 1241	دپلنمك : 1165
دردانه : 1329	دريار : 1168	دخى لر : 1077	دثر : 1333	دپليجى : 1165
دردست : 1169	دريان : 1168	دخيل : 1077	دثور : 1332	دپمك : 1166
دردشر : 1293	دريدر : 1168	دخيلك : 1077	دجاء : 1318	دپمه : 1166
دردل : 1291	دريند : 1168,1177	دد : 1123	دجاج : 1123,1209	دپموك : 1166
دردمند : 1169	1191	ددرگون : 1124	1318	دپنكو : 1166,1167
دردمه : 1169	دريندات : 1168	ددرگون : 1124	دجاجة : 1123,1209	دپنكى : 1165
درده : 1329	دريوقه : 1107	ددرمك : 1211	1318	دپنمك : 1166
دردى : 1329,4878	دريو : 1292	ددگان : 1124	دجاجيه : 1123,1318	دپه : 1165
دردر : 1329	دريى : 1292	ددم : 1210	دجال : 1123	دپه جوك : 1165
	درييش : 1175		دجج : 1318	دپه كن : 1165

1113 : داو	1093 : دامغول	1111 : داسه	1111 : دارالسلطنه	1077 : داخل
1116 : داودی	1093 : دامگاه	1112 : داش	1111 : دارالشفاء	1077 : داخلًا
1113 : داور	1092 : دامن	1112 : داشتن	1111 : دارالشققه	1078, 1077 : داخله
1114 : داورانہ	1093 : دامنه	1112 : داشته	1111 : دارالصحة	1077 : داخلی
1114 : داوری	1093 : دامنی	1112 : داشرغی	1111 : دارالطراز	1078 : داخلیه
1116 : دای	1092 : دامه	1112 : داشره	1110 : دارالعجزه	1078 : داخم
1117 : دایاق	1095 : داموز	1078 : داعی	1110 : دارالفتون	1078 : داخنه
1119 : داین	1094 : دامی	1079 : داعیان	1110 : دارالکتب	1070 : داد
1119, 1116, 4650 : دایه	1095 : دامیار	1079 : داعینز	1110 : دارالمساعی	1070 : دادا
1317, 1232 : دب	1094 : دامیه	1079 : داعیه	1111 : دارالمعلمات	1071 : دادار
1121 : دبایج	1096 : دانا	1073, 1072 : داغ	1111 : دارالمعلمین	1071 : دادر
1121 : دبابه	1096 : داناق	1074 : داغدار	1110 : دارالوله	1071 : دادراد
1121 : دباییس	1096 : دانایان	1074 : داغدان	1110 : داراینام	1071 : دادرانہ
1121 : دباغ	1097 : دانایی	1075 : داغستان	1104, 1105 : دارایی	1071 : دادرمق
1209 : دباغات	1097 : دانچه	1076 : داغلو	1105 : دارباز	1071 : دادستان
1121 : دباغت	1097 : داندین	1076 : داغلو	1105 : داربام	1071 : دادگاه
1121 : دباغخانه	1100 : دانستن	1076 : داغوق	1109 : دارتلمق	1071 : دادمق
1121 : دباله	1100 : دانش	1072 : داغول	1109 : دارتمق	1071 : دادن
1121 : دبداب	1099 : دانشق	1074 : داغی	1107, 4607 : دارچین	1071 : دادندر
1121 : دبده	1099 : دانشمق	1071 : دافع	1109 : دارسینی	1071 : داده
1233 : دبدری لجه	1100 : دانشمن	1072, 1071 : دافعه	1108 : دارقمق	1071 : دادو
1328, 1318 : دبدرز	1100 : دانشمند	1072, 1071 : دافق	1105 : دارمق	1102, 1103 : دار
1233 : دبدرکسر	1100, 1097 : دانک	1072, 1071 : دافقه	1107 : دازه	4759 : دارالصناعه
1318 : دبدر	1101	1080 : داقی	1107 : دارهنده	1108 : دار دنیا
1122 : دبدرقک	1098 : دانگ	1082 : دال	1110 : دارو	1108 : دار فلفل
1123 : دبده	1097 : داننده	1083 : دالشمق	1110 : دارویرد	1103 : دارا
1123 : دبستان	1096, 1097 : دانه	1088 : داله	1107 : دارین	1105 : دارات
1123 : دبستانی	1147, 4575	1088 : دالواتلو	1108 : داریه	1110 : دارالاسلام
1122 : دبغ	4729, 4577	1087 : دالی	1120 : داز	1110 : دارالاسلحا
1195, 1194 : دبغ	1097 : دانه دار	1087 : دالیه	1120 : دازاره دازار	1110 : دارالاحنان
4797	1100 : دانیشی	1089, 1087 : دالیه	1120 : دازلوق	1110 : دارالآمن
1068 : دبغه	1077 : داه	1089 : دام	1111 : داس	1110 : دارالبدایع
1195 : دبغیه	1078 : داهم	1090, 1091 : داماد	1111 : داسار	1110 : دارالحدیث
1123, 1122 : دبلك	1078 : داهول	1091 : دامان	1111 : داستار	1110 : دارالحرب
1318	1077 : داهی	1092, 1093 : دامه	1111 : داستان	1110 : دارالحفاظ
1122 : دبلو	1078 : داهیهانه	1095 : دامزرمق	1111 : داستانی	1110 : دارالحلافه
1209 : دبین	1077 : داهیجه	1094 : دامعه	1111 : داستنتی	1111 : دارالسعاده
	1078 : داهییه	1093 : دامغه		1111 : دارالسلام
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

خوبتر : 2000	خوبتر : 2000	خوشه : 2011	خوبتر : 2000	خواره : 1905
خوبترین : 2000	خوبترین : 2000	خوشه چین : 2011	خوبترین : 2000	خواری : 1879
خوبی : 2000	خوبی : 2000	خوصی : 2010	خوبی : 2000	خواستنگار : 1891
خوج : 2000	خوج : 2000	خوض : 1908	خوج : 2000	خواستنگاری : 1891
خود : 1977, 2000	خود : 1977, 2000	خوف : 1906	خود : 1977, 2000	خواسته : 1891
خودبجود : 1978	خودبجود : 1978	خوفاً : 1906	خودبجود : 1978	خواص : 1905
خودبین : 1978	خودبین : 1978	خوك : 2002	خودبین : 1978	خواطر : 1905
خودپسند : 1978	خودپسند : 1978	خوكرده : 2002	خودپسند : 1978	خواطف : 1905
خودپسندی : 1978	خودپسندی : 1978	خولنجان : 1906	خودپسندی : 1978	خواطین : 1905
خودگام : 1978	خودگام : 1978	خولیا : 2004	خودگام : 1978	خوافی : 1903
خودگامانه : 1978	خودگامانه : 1978	خومار : 2005	خودگامانه : 1978	خواقین : 1903
خودگامی : 1978	خودگامی : 1978	خون : 2006	خودگامی : 1978	خوامس : 1904
خوده : 2001	خوده : 2001	خونخوار : 2006	خوده : 2001	خوان : 1862, 2013
خور : 1984, 2007	خور : 1984, 2007	خونخورانه : 2006	خور : 1984, 2007	خوانچه : 1863
خورد : 2007	خورد : 2007	خونریز : 2007	خورد : 2007	خوانسار : 1867
خوردنگاه : 2008	خوردنگاه : 2008	خونریزانه : 2007	خوردنگاه : 2008	خوانسالار : 1867
خوردنی : 2008	خوردنی : 2008	خونریزی : 2007	خوردنی : 2008	خوانق : 1904
خورده : 1985, 2008	خورده : 1985, 2008	خونه : 1905	خورده : 1985, 2008	خوانندگان : 1865
خورستان : 1906	خورستان : 1906	خونی : 2006	خورستان : 1906	خوانندگی : 1865
خورشید : 2009	خورشید : 2009	خونیده : 2007	خورشید : 2009	خواننده : 1865
خورنده : 1984, 1985	خورنده : 1984, 1985	خونین : 2007	خورنده : 1984, 1985	خواه : 1837
خورندهگان : 1985	خورندهگان : 1985	خوی : 2013	خورندهگان : 1985	خواهر : 1837
خوره : 1991	خوره : 1991	خویش : 1973	خوره : 1991	خواهری : 1838
خوزی عشیران : 2014	خوزی عشیران : 2014	خویشان : 1973	خوزی عشیران : 2014	خواهش : 1838
خوش : 1988	خوش : 1988	خویشاوند : 1973	خوش : 1988	خواهشکار : 1838
خوش بش : 1989	خوش بش : 1989	خویشاوندان : 1973	خوش بش : 1989	خواهشگر : 1838
خوش صحبت : 1990	خوش صحبت : 1990	خویشستن : 1974	خوش صحبت : 1990	خواهشگران : 1838
خوشا : 1989	خوشا : 1989	خویشدار : 1973	خوشا : 1989	خوب : 1999
خوشاب : 1989	خوشاب : 1989	خیابان : 1956	خوشاب : 1989	خوباز : 2000
خوشنود : 1990	خوشنود : 1990	خیابت : 1956	خوشنود : 1990	خوبازیه : 2000
خوشنودی : 1990	خوشنودی : 1990	خیار : 1956, 1957, 1958	خوشنودی : 1990	خویان : 2000
خوشنودیت : 1990	خوشنودیت : 1990		خوشنودیت : 1990	خویاننامه : 2000

د

دابه : 1069	دائن : 1079	دائم : 1119, 1078	دائراً : 1079	د : 1087, 1082
دایا : 1101	داب : 1068	دائما : 1079	دائرة : 1120, 1079	دئی : 1135
داحیه : 1078	دأب : 1124, 1121	دائمی : 1079	دائرة زن : 1079	داء : 1068
داحس : 1078	دابتمك : 1123	دائمییت : 1079	دائروی : 1079	دائر : 1079
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

1864 : خنب	1850 : خليل	1852, 2003 : خلفاً	1846, 1853 : خلاق	2002 : خفتگی
2020 : خنثیت	1855, 2005 : خم	1966 : خلقت	1846 : خلاقت	2002 : خفته
2020 : خنثی	1860 : خمار	1966 : خلفة	1846 : خلاقى	1837 : خفش
1863 : خنجر	2005 : خمارو	1966 : خلقتى	1846, 1853, 1965 : خلال	1835, 1837 : خفض
1863 : خنجری	2005 : خماسى	1966 : خلقتیات	1846, 1965, 2003 : خلالت	1834 : خفقان
1863 : خنجریه	2005 : خمباز	1966 : خلقتیت	1965 : خلالت	1835, 2002 : خفى
1863 : خنجر	2005 : خمیره	1966, 2003 : خلقى	1846, 1965, 2003 : خلالت	1836 : خفياً
1863 : خنداخذ	2005 : خمیره خانه	1853, 1966 : خلقیات	1965 : خلالت	1836, 2002 : خفیه
1863 : خندان	2005 : خمچه	1966, 2003 : خلقت	1846 : خلالت	1835, 1836 : خفیف
1864 : خندریس	2005 : خمخانه	1966 : خلقیه	2004 : خلان	1836 : خفیف مشرب
1864, 1932 : خندق	1857 : خمخمه	1848 : خلل	1847 : خلوات	1835 : خفیفه
1639 : خندك	1860, 2006 : خمر	1848 : خللبار	1847, 1965 : خلب	1836, 2002 : خفیه
1864 : خنده	1861 : خمركار	1848 : خللدار	1847 : خلبا	2340 : خق
1864 : خنده ریش	1860 : خمرى	1848 : خلنجیه	1848 : خلبه	1845 : خل
1948 : خنزیر	1860 : خمریه	2004 : خلو	2004 : خلت	1846, 1926 : خلاء
1948 : خنصر	1860, 2006 : خمس	1848 : خلوات	1927 : خلجال	1846 : خلاثف
2006 : خنفساء	1860 : خمسه	1855 : خلوت	1848 : خلجان	1846, 1847 : خلاثق
1867 : خنق	1861 : خمسون	1855 : خلوتخانه	1849 : خلخال	2349 : خلاثك
1867 : خنقاً	1861 : خمسين	1855 : خلوتى	1849 : خلخله	1846 : خلاثى
1968, 2007 : خنك	1857 : خمه	1855 : خلوتیه	1847, 1853, 2003 : خلد	1846 : خلاثیون
2020 : خنكار	2006 : خمود	2004 : خلود	2004 : خلد الله	1846, 1853, 1945 : خلاب
2020 : خنكارى	2006 : خمول	2004 : خلوص	1854, 1945 : خلط	1846 : خلاجه
2007 : خنیا	1862 : خمیازه	2004 : خلوصكار	1946 : خلطان	1846 : خلاخل
1821 : خواب	1858 : خمیدگی	2004 : خلوصكرانه	1855, 1946 : خلطى	1965 : خلاسى
1825 : خوابستان	1858 : خمیده	2004 : خلوصى	1855 : خلطیات	1846 : خلاشه
1825 : خوابیدگان	1858, 1861 : خمیر	2004 : خلوصیت	1946 : خلطیون	1846 : خلاص
1825 : خوابیده	1858 : خمیره	1855 : خلوق	1845, 1964, 2003 : خلع	2003 : خلاصه
1905 : خواتم	1858 : خمیس	2004 : خلول	1848 : خلع ایتمك	1846 : خلاصكار
1826 : خواجهگان	1931 : خمیل	1854 : خلى	1848 : خلع ایتمه	2003 : خلاصه
1827 : خواجهگی	1858 : خمیله	1851, 1854 : خلیت	1965 : خلعت	1853, 1945 : خلاط
1826, 1977 : خواجه	1967 : خناث	1849 : خلیج	1848, 1849, 2003 : خلف	1846 : خلاعت
1870 : خوار	1862 : خنادق	1850 : خلیده	1848, 1849, 2003 : خلف	1964, 1965 : خلاف
1905 : خوارج	1863, 1932 : خنازیر	1851 : خلیطه	1848 : خلفاً	1965 : خلافاً
1881 : خوارزم	1867 : خناس	1849 : خلیع	2003 : خلفاء	1846, 1965 : خلافت
1881 : خوارزمی	1867 : خناسى	1850 : خلیف	2003 : خلفاء	1965 : خلافتنامه
1881 : خوارزمیه	1863 : خنافس	2355 : خلیفه	1848, 1849 : خلقى	1965 : خلافى
1905 : خوارق	1867, 2007 : خناق	1849, 1850 : خلیفه	1848 : خلقت	1965 : خلافیات
1872 : خوارن	2007 : خناقى	1850 : خلیفه	1846, 1851, 1945, 2003, 2004 : خلق	
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

1897 : خطایی	2011 : خصومت	1954, 1955 : خشم	1976 : خزی	1876, 1949, 2009 : خرم
2012 : خطباء	1888 : خصی	1955 : خشمین	1921 : خزیندار	2008 : خرما
1956, 2012 : خطبه	1888 : خصیب	1893 : خشن	1922 : خزینداری	1882, 1971 : خرمن
2012 : خطبه خوان	1954 : خصیصا	2012 : خشوع	1921, 1922 : خزینه	1971 : خرمنگاه
1897 : خطر	1888 : خصیصه	2012 : خشونت	1922 : خزینه مانده	2009 : خرمنی
1897 : خطرات	2011 : خصیه	1895 : خشیت	1976 : خزیه	1882 : خرنوب
1900 : خطرہ	1944, 1975 : خضاب	1895 : خشیتاً	1884 : خس	1883 : خروب
1898 : خطف	1830, 2001 : خضارت	1894 : خشیشی	1885 : خسائس	2009 : خروج
1900 : خطم	1958 : خضانت	1895 : خشیه	1885, 2022 : خسار	1986, 2010 : خروس
1900 : خطمی	1944, 1958 : خضانه	148 : خص	1885 : خسارات	2010 : خروش
1956 : خطه	1918, 1944, 1958 : خضر	1953 : خص	1885 : خسارت	2010 : خروشان
2012 : خطوات	1944 : خضر الیاس	1953 : خصاء	1885 : خساست	2009 : خروج
2012 : خطوب	1958 : خضر الیاس	1885 : خصاصت	1889 : خسپوش	1880 : خرید
2012 : خطور	2001 : خضرت	1885 : خصاصه	1889 : خسپوشی	1951 : خریدار
2012 : خطوط	2001, 2014 : خضوع	1953, 1972 : خصال	1973 : خست	1880, 1951 : خریدہ
2012 : خطون	1895 : خط	1953, 1954 : خصام	1890, 1891 : خسته	1881 : خریطه
1901 : خطوه	1900 : خط حرکت	1954, 2003 : خصان	1890 : خسته خانه	1880 : خریف
1899 : خطیئہ	1897 : خطا	1954 : خصب	2023 : خسر	290 : خریفانہ
1899, 1900 : خطیب	1896 : خطاء	1890 : خصۃ	2023 : خسران	1878 : خریفانہ
1899 : خطیبانہ	1897 : خطائره	1889 : خصلت	2023 : خسرو	1880 : خریفہ
1899 : خطیبہ	1897 : خطائیات	1887, 1889, 1954 : خصم	2023 : خسروان	1880 : خریفی
1900 : خطیر	1974, 2012 : خطاب	2010 : خصماء	2023 : خسروانہ	1880 : خریم
1900 : خطیرہ	1974 : خطاباً	2010 : خصمان	2023 : خسروانی	1918 : خزائن
1898 : خطیل	1974 : خطابت	1889 : خصمانہ	2023 : خسروی	1918 : خزارنیہ
1834, 2002 : خف	1974 : خطابه	1889 : خصمی	2011 : خسوف	1918 : خزافہ
1834 : خفاء	1974 : خطایی	1889 : خصمین	1888 : خسیس	2014 : خزامی
2002 : خفاش	1974 : خطاییات	1889 : خصنا	1891 : خشاخیش	2506 : خزان
2002 : خفاشہ	1974 : خطاییہ	1972 : خصه	1892 : خشب	1918, 2014 : خزان
2002 : خفاشیہ	1956 : خطار	2011 : خصوص	1892 : خشبہ	1976 : خزانٹ
2477 : خفاف	1900, 1944, 1956 : خطاط	2011 : خصوصاً	1892 : خشبی	1958, 1975 : خزانہ
1834 : خفاف	1897 : خطاطیف	2011 : خصوصاً	1892 : خشبیت	1918 : خزانی
1834 : خفافیش	1900, 2012 : خطاف	2011 : خصوصیات	1955, 1974 : خشت	1976 : خزیا
1834 : خفاگہ	1956 : خطام	2011 : خصوصی	1956, 1974 : خشتک	1918 : خزغ
1834 : خفایہ	1897 : خطاوات	2011 : خصوصیات	1892 : خشخش	1919 : خزف
1834, 1963 : خفت	1896 : خطای	2011 : خصوصیت	1892 : خشخشخانہ	1919 : خزفی
2329 : خفتان	1897 : خطایا	2011 : خصوصیه	1892 : خشخشیه	1919 : خزیہ
1837 : خفتان	1897 : خطایا	2011 : خصوم	1954 : خشف	1919, 1943 : خزم
2002 : خفتگان			2011 : خشک	
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

1873 : خرج راه :	1871 : خرابی :	2001 : خداوندی :	1825 : خبیته :	1822, 1959, خب : 1999
1873 : خرج عالم :	1871 : خراییت :	2001 : خدای :	1825 : خبیر :	1943, 1959 : خبا :
1874 : خرجنگ :	1872 : خرائت :	2001 : خدایا :	1825 : خبیرانه :	1822 : خباز :
1874 : خرجین :	1871, 2007 : خراج :	2001 : خدایگان :	1825 : خبیص :	1823 : خبازان :
1878 : خرخره :	2007 : خراججه :	2001 : خدایی :	1825, 1869 : خبیصه :	1943 : خبازت :
1878 : خرخرشه :	1871 : خراخر :	2001 : خدایی نابت :	1900 : خنار :	1823 : خبازی :
1950, 1985, خرد : 2007,	1872 : خراس :	1831, 1944 : خدر :	1974 : ختام :	1823 : خبازین :
1874 : خردال :	1984 : خراسان :	1834 : خدشه :	1900, 1974 : ختان :	1943 : خبازیه :
1874 : خرداله :	1984 : خراسانی :	1831 : خدع :	1974 : ختانت :	1822 : خباك :
1874 : خردالیه :	1949 : خراست :	1830, 2000 : خدعه :	1899, 1900 : ختم :	1822 : خبال :
2007, 2008 : خرده :	1872 : خراش :	1831, 1962 : خدم :	1897 : ختم الله :	1822 : خبالی :
2008 : خرده بیان :	1872 : خراشف :	1962, 1976 : خدمت :	1897 : ختمات :	1822 : خبالیات :
2008 : خرده بیانه :	1872, 2007 : خراشه :	1976 : خدمتکار :	1898, 1900 : ختمه :	1822 : خبایا :
2008 : خرده بین :	1873 : خراصت :	1831 : خدمه :	1898, 1900 : ختن :	1823, 2000 : خبب :
2008 : خرده بینی :	1883 : خراط :	2001 : خدنا :	1898 : ختنات :	1825, 2000 : خبث :
2008 : خرده خاش :	1872, 1883 : خراطین :	1831 : خدنگ :	1898, 1900 : ختنه :	2000 : خبثاء :
2008 : خرده مرده :	1872 : خراطینیه :	2001 : خدود :	1900 : ختیر :	1824 : خبخاب :
1949, خرده وات : 2008	2007 : خرافات :	1834 : خدوش :	1886 : خثله :	1824 : خبخابی :
1847, 1873 : خرزه :	2007 : خرافه :	1832 : خدیج :	1826 : خجالت :	2309 : خبخب :
1872, 1876, خرس : 1952	1971 : خرام :	1832 : خدیجه :	2000 : خجسته :	1823, 1824, خبر : 2000
1952 : خرسك :	1949 : خرامان :	1833 : خدیش :	1828 : خجلت :	1959 : خبرت :
2009 : خرسند :	1949 : خرامنده :	1832 : خدیعه :	1828 : خجیل :	1824 : خبردار :
2009 : خرسندی :	1952 : خران :	1944 : خدیو :	1829 : خج : 1830	1959 : خیره :
1952 : خرص :	1873 : خربان :	1944 : خدیوی :	1830 : خد :	1824 : خیری :
1884, 1952 : خرط :	2444 : خربز :	1919 : خذلات :	2000, 2016 : خدا :	1824 : خبریه :
1987, 2009 : خرطوم :	1873 : خربزه :	1976 : خذلان :	1830 : خدائع :	2000 : خبز :
1878 : خرف :	1873 : خربط :	1919 : خذله :	1961 : خداج :	2000 : خبزه :
1463 : خرفانه :	1873 : خریق :	1922 : خذول :	1961 : خداش :	1825 : خبط :
1881, 1949 : خرق :	1873 : خربنده :	1922 : خذولانه :	1830, 1944 : خداع :	1823 : خبك :
2008 : خرقه :	1873 : خربه :	1870 : خر :	1961 : خدال :	1823, 1825 : خبن :
1951 : خرقه :	1884 : خرتوت :	1871 : خرائد :	1830, 1961, خدام : 2001	1823 : خبه :
1878 : خرگاه :	1884 : خرتوج :	1871 : خرائط :	1962 : خدمات :	2000 : خبور :
1878, 1935 : خرگله :	1883 : خرثی :	1871 : خرائف :	2001 : خداور :	2000 : خبوط :
1878 : خرگه :	1883 : خرثیات :	1870, 1872 : خراب :	2001 : خداوند :	1825 : خبوق :
1878 : خرگوش :	5202 : خرچ :	1870 : خرابات :	2001 : خداوندانه :	1825 : خبیته :
1878 : خرگوشك :	1873, 1874, خرچ : 2007	1870 : خراباتی :	2001 : خداوندگار :	1825 : خبیث :
		1870, 1971 : خرابه :		

حیوانات : 1917	حيله باز : 1966	حيزران : 1918, 1942	حيدريه : 1912	حيث : 1916
حيوانى : 1917	حيله كار : 1966	حيض : 1913, 1918	حيدود : 1912	حيثيت : 1916
حيوانيت : 1917	حيلولت : 1914	حيطان : 1974	حيران : 1915	حيدر : 1912
حيونت : 1916	حين : 1967	حيف : 1912, 1913	حيرانى : 1915	حيدرانه : 1912
	حيه : 1918	حيفا : 1912	حيرت : 1915	حيدره : 1912
	حيوان : 1917	حيله : 1965	حيز : 1918, 1975	حيدرى : 1912
خ				
خامساً : 1859	خالات : 1847	خاشى : 1893	خارب : 1879	خا : 1821
خامسه : 1859	خالج : 1849	خاص : 1885, 1884	خارج : 1879	خانب : 1838
خامل : 1858	خالجه : 1849	خاصره : 1888	خارجاً : 1879	خانب و حاسر : 1911
خاموش : 1862	خالد : 1849	خاصم : 1888, 1887	خارجى : 1879	خائباً : 1838
خاموشان : 1862	خالدات : 1849	خاصه : 1890, 1885	خارجيه : 1879	خائين : 1838
خاموشانه : 1862	خالده : 1849	خاصيت : 1890, 1889	خارخار : 1878	خائف : 1838
خاموشى : 1862	خالدون : 1850	خاضانه : 1919	خارد : 1880	خائفاً : 1838
خامى : 1858	خالدين : 1850	خاضع : 1919	خاردار : 1880	خائفانه : 1838
خان : 1862	خالص : 1850	خاضعاً : 1919	خارف : 1880	خائن : 1838
خان بره : 1863	خالصاً : 1850	خاطب : 1899	خارق : 1878	خائنانه : 1838
خانات : 1863	خالصانه : 1850	خاطر : 1898	خارق العاده : 1880	خاآت : 1821
خانان : 1863	خالصت : 1850	خاطرات : 1899	خارقات : 1880	خات : 1895
خاندان : 1864	خالصه : 1850	خاطرشناس : 1899	خارقاوى : 1880	خاتم : 1899, 1897
خانع : 1866	خالصيت : 1851	خاطره : 1899	خارقه : 1880	خاتمه : 1900
خانق : 1866	خالع : 1849	خاطف : 1898	خاره : 1874	خاتمى : 1898
خانگاه : 1865, 1867	خالعه : 1849	خاطى : 1899	خاز : 1918	خاتون : 1900
خاتمان : 1867	خالف : 1850	خافق : 1834	خازن : 1921, 1919	خاج : 1826
خانه : 1864	خالق : 1850	خافقين : 1834	خاسته : 1891	خاجوارى : 1828,
خانيف : 1866	خالقتيت : 1850	خاقان : 1840	خاسره : 1888	1829
خاهان : 1837	خاله : 1848, 1846	خاقانى : 1840	خاسراً : 1888	خاد : 1830
خاو : 1901, 1907	خاله زاده : 1847	خاك : 1840	خاسران : 1888	خادر : 1832, 1831
خاور : 1905	خالى : 1849	خاكدان : 1841	خاسرون : 1888	خادعانه : 1832
خاوران : 1906	خالياً : 1851	خاكدانى : 1841	خاسرين : 1888	خادم : 1832, 1831
خاورى : 1906	خاليات : 1851	خاكستر : 1843	خاسف : 1888	خادمه : 1832
خاوى : 1906	خاليه : 1851	خاكسترى : 1843	خاش : 1891	خادين : 1832
خاى : 1821	خام : 1855	خاكى : 1841	خاشاك : 1892	خاذل : 1921
خايگنه : 1912	خامد : 1858	خاكيان : 1843	خاشعاً : 1893	خاذم : 1921
خاينده : 1912	خامدون : 1858	خاگنه : 2492, 2493	خاشعانه : 1893	خاذمانه : 1921
خايه : 1909, 1912	خامدين : 1858	خاگينه : 1837	خاشعين : 1893	خار : 1870
خاييده : 1914	خامس : 1859	خال : 1845	خاشن : 1893	خارا : 1874, 1870

حوقله : 1906	حواجب : 1903	حميم : 1858	حمدله : 1857	حليف : 1850
حول : 1906, 1974	حواجيوه : 1903	حميه : 1859, 1967	حمراء : 1860	حليق : 1850
حولقه : 1906	حوادار : 1903	حميوى : 1967	حمران : 2006	حليل : 1850
حومقا : 2005	حوادث : 1903	حنا : 1947	حمرت : 2006	حليله : 1850
حومه : 1907	حواره : 1905	حنائى : 1947	حمره : 2006	حليم : 1850
حون : 2006	حوارى : 1905	حنابله : 1862	حمص : 2006	حليمانه : 1850
حويصل : 2013	حواريون : 1905	حناث : 1947	حمض : 1862, 2006	حليمه : 2003
حويصلات : 2013	حواس : 1905	حناجر : 1862	حمنق : 2005	حليمى : 2003
حويصله : 2013	حواسى : 1905	حنادر : 1862	حمقا : 1859	حليه : 1966
حويضا : 2013	حواشى : 1905	حناظل : 1863	حمل : 1857, 1859,	حم : 1855
حوين : 2013	حواصب : 1905	حناق : 1947	1967	حما : 2019
حوينات : 2013	حواصن : 1905	حنان : 1863, 1867	حملات : 1857	حمائد : 1856
حوينى : 2013	حوافر : 1903	حنيلى : 1863	حملاج : 1859	حمائل : 1856, 1857
حويه : 1908	حوالات : 1904	حنث : 1948	حملة : 1857, 1859	حمائلى : 1856
حى : 1909, 1918	حوالان : 1905	حنجزه : 1863	حملى : 1860	حمائم : 1856
حيا : 1917	حواله : 1904	حنجىرى : 1863	حمليه : 1860	حمات : 2005
حيآ : 1918	حواله : 1904	حنجيره : 1863	حموضات : 2006	حمار : 1860, 1967
حياء : 1909	حواله نامه : 1904	حنچره : 1863	حموضت : 2006	حمارى : 1967
حياب : 1974	حوالى : 1904	حنچرى : 1863	حموضه : 2006	حمارىت : 1967
حيابت : 1974	حوامل : 1904	حنچريه : 1863	حمول : 1861	حماست : 1857
حيات : 1910, 1917	حوانيت : 1904	حنشيه : 1865	حمولانه : 1861	حماسه : 1857
حياتى : 1911	حوايج : 1905	حنط : 1947	حموله : 1861	حماسى : 1857
حياتيات : 1911	حوت : 2012	حنطه : 1948	حمولى : 1861	حماسيات : 1857
حياتيت : 1911	حور : 2007	حنظل : 1868	حموى : 2005	حماض : 2005
حياتيون : 1911	حوران : 2007	حنف : 1865	حمويه : 2005	حماضيه : 2005
حيثت : 1975	حورى : 2008, 2022	حنفاء : 2006	حمى : 2005, 2019	حماقت : 1856
حياديد : 1909	حوريان : 2008	حنفى : 1865	حميا : 2005	حمال : 1856, 1860
حيازت : 1975	حوريه : 2008	حنفيون : 1865	حميات : 2005, 2019	حمالانه : 1856, 1860
حيازه : 1957	حوز : 4884	حنق : 1863	حميت : 1859	حماله : 1967
حياض : 1957, 1975	حوز : 1908	حنك : 1865	حميتپرور : 1859	حماليه : 1856, 1860
حياط : 1911, 1957,	حوش : 1940	حنكى : 1865	حميتكار : 1859	حمام : 1856, 1860
1975	حوصل : 1907	حنه : 2608	حميتمند : 1859	حمامة : 1856
حياطت : 1975	حوصله : 1907	حنومه : 1867	حميتمندان : 1859	حمامى : 1860
حياك : 1917	حوصلى : 1907	حنيس : 1866	حميتمندانه : 1859	حماوى : 2005
حياك الله : 1917	حوض : 1906, 1907,	حنيف : 1866	حميتمندى : 1859	حمايت : 1967
حياكت : 1974	1908	حنين : 1866	حميد : 1858	حمايه : 1967
حيال : 1917, 1974	حوضه : 1908	حواء : 1901, 1908	حميده : 1858	حمد : 1857, 1861
حيان : 1975	حوقل : 1906	حواج : 1903	حميرا : 2005	حمد و سنا : 1857

حلتیت : 1966	حکم : 1841, 1964,	حق شناسی : 1844	حظ : 1918	حصبه : 1885, 1889
حلیج : 1847	2016, 2017	حقا : 1843	حظائر : 1918	حصبه : 1886
حلیجه : 1849	حکماً : 2016	حقائد : 1840	حظوظ : 2014	حصر : 2010, 1889
حلزون : 1849, 1927	حکماء : 2016	حقائق : 1840, 1841	حظوظات : 2014	حصرأً : 1889
حلزونی : 1927	حکمت : 1964, 2016	حقارت : 1840	حظیظ : 1922	حصص : 1954
حلف : 1849, 1966	حکمةً : 1964	حقارت آمیز : 1840	حف : 1834	حصکی : 1886
حلفا : 1849	حکمت خدا : 1964	حقاق : 1843	حقائر : 1834	حصن : 1954
حلفت : 2003	حکمدار : 2017	حقانیت : 1843	حقار : 1834	حصه : 1972
حلقه : 1849, 2003	حکمداران : 2017	حقده : 1945	حفاظ : 1944, 2002	حصه دار : 1972
حلقی : 1846, 1851	حکمدارانه : 2017	حقنجه : 1841	حفر : 1836	حصه شایعه : 1973
حلقات : 1846	حکمداری : 2017	حقنه : 2002	حفرتین : 2002	حصور : 1891
حلقم : 2003	حکمران : 2018	حقه : 1574	حفره : 2002	حصول : 2011
حلقه : 1846, 1852	حکمرانی : 2018	حقه : 1979, 1964	حفریات : 1837	حصون : 2011
حلقوی : 1853	حکمنامه : 2018	حقه باز : 1979	حفش : 1837	حصیر : 1888
حلقویه : 1853	حکمی : 1964, 2016	حقود : 1844	حفص : 1837	حصیف : 1888
حلقیه : 1853	حکمیات : 1964	حقودانه : 1844	حفظ : 1944	حصیفانه : 1888
حلل : 2003	حکمین : 1841	حقوق : 2002	حفظ الصحه : 1944	حصین : 1888
حلیم : 1966, 2004	حکه : 1964	حقوقاً : 2002, 2003	حفظه : 1834	حصاب : 1961
حلما : 2003	حکومات : 2016	حقوقی : 2003	حفظی : 1944	حضار : 2014
حللمات : 1848	حکیر : 1843	حقوقیات : 2003	حفل : 1836	حضارت : 1918, 2014
حلمه : 1848, 1854	حکیم : 1842, 1925	حقوقیه : 2003	حفی : 1835	حضحه : 1919
حلمی : 1848, 1966	حکیمانه : 1842	حقیبه : 1940	حفیاً : 1836	حضراء : 1833, 1922
حلیمیت : 1966	حل : 1845, 1964	حقیر : 1843	حفید : 1835, 1836	حضرات : 1919
حلیمیه : 1966	حل خمیر : 1854	حقیرانه : 1843	حفیدانه : 1835	حضرت : 1922
حله : 1966, 2003	حلائل : 1846	حقیق : 1841	حفیده : 1835	حضروات : 1834
2004, 2018	حلج : 1853	حقیقت : 1841	حقیر : 1836	حضری : 1918
حلوی : 2004	حلجی : 1853	حقیقه : 1842	حقیره : 1836	حضور : 2014
حلوا : 1928	حلاف : 1853	حقیقی : 1842	حفیظ : 1836	حضبیب : 1832
حلواجیان : 1929	حلاق : 1853	حقیقیه : 1841, 1842	حفیف : 1835	حضیره : 1922
حلواخانه : 1929	حلاقیم : 1846	حقیقیون : 1842	حق : 1839, 1840	حضیض : 1832, 1922
حلویبی : 1929	حللال : 1853, 1926	حك : 1840	حق الله : 1843	حط : 1895
حلول : 2004	حللزاده : 1926	حكاك : 1843	حق پرست : 1844	حطاء : 1897
حلولی : 2004	حللاه : 1846	حكاکی : 1843	حق پرستانه : 1844	حطاب : 1900
حلولیه : 2004	حلالی : 1926	حکام : 2016	حق حضور : 1843	حطاط : 1897
حلویات : 2004	حلاوت : 1847	حکایات : 1963	حق خیار : 1843	حطام : 2012
حلی : 1854, 2003	حلب : 1847, 1848	حکایت : 1963	حق سکوت : 1843	حطب : 1897
2004	حلبه : 1847, 1848	حکایه : 1963	حق شناس : 1844	حطمه : 2012
حلیات : 2003, 2004	حلبی : 1848	حکله : 2016	حق شناسانه : 1844	حطوف : 2012

حشایش : 1892	حسن : 1886, 2022,	حزن : 1919, 2025	حرون : 1884	حرص : 1952
حشد : 1892	2023	حزین : 1921	حرونی : 1884	حرف : 1876, 1971
حشر : 1893, 1894	حسن تلاقی : 2023	حس : 1884, 1972	حری : 1879	حرف انداز : 1878
حشرات : 1892	حسن حال : 2023	حساً : 1973	حریب : 1879	حرف پیما : 1878
حشره : 1892	حسن خط : 2023	حساب : 1936, 1972	حریبه : 1879	حرف گر : 1878
حشعه : 1954	حسن قبول : 2023	حسابات : 1936	حریت : 2021	حرفت : 1971
حشفه : 1892	حسن قورونتو : 2023	حسابی : 1936, 1972	حریت پرور : 2022	حرفزن : 1878
حشکی : 2012	حسن نیت : 2023	حسادت : 1885	حریت پروران : 2022	حرفکش : 1878
حشل : 1892, 1894	حسن یوسف : 2023	حسار : 2011	حریت پرورانه : 2022	حرفیاً : 1878
حشم : 1892	حسنا : 2023	حساس : 1890	حریج : 1879	حرق : 1881
حشمت : 1894	حسنا : 1889	حساسانه : 1890	حرید : 1880	حرقه : 2008
حشمتلو : 1894	حسینات : 1886	حساسیت : 1890	حریر : 1880	حرقه : 1881
حشمتلی : 1894	حسنة : 1886	حساف : 2010	حریری : 1880	حرققی : 1881
حشمتآب : 1894	حسنى : 2023	حسافه : 2010	حریز : 1881	حرکات : 1874
حشو : 1894, 1895	حسنیات : 2023	حساکه : 2010	حریص : 1880	حرکت : 1875
حشوی : 1895	حسنین : 1886	حساله : 2010	حریصانه : 1881	حرکه : 1875
حشویات : 1895	حسنيه : 2023	حسام : 2010, 2022	حریض : 1881	حرکی : 1876
حشیش : 1893	حسود : 1891	حسام الدین : 2022	حریف : 1880, 1935	حرکیات : 1876
حشیشه : 1893	حسودانه : 1891	حسان : 1890	حریفانه : 1880, 1935	حرم : 1876
حشیشین : 1894	حسودی : 1891	حسب : 1885, 1886	حریق : 1880	حرمت : 2008, 2009,
حشیشیون : 1894	حسوم : 2011	حسب القدر : 1885	حریقہ : 1880	2010
حشیفات : 2011	حسوه : 1891	حسب حال : 1886	حریک : 1880	حرمان : 1951
حشیفه : 2011	حسی : 1973	حسباییه : 1972	حریم : 1880	حرمت : 2021
حشیم : 1893	حسیات : 1973	حسبان : 1972, 2010	حریمه : 1880	حرمة : 2021
حشین : 1893	حسیب : 1888	حسیه : 1885	حریه : 1971	حرمتکار : 2021
حص : 2010	حسیت : 1973	حسیه لله : 1885	حزابی : 1918	حرمتکارانه : 2021
حصائص : 1885	حسیر : 1888	حسبک الله : 1886	حزاز : 1919	حرمل : 1882
حصائل : 1885	حسیسه : 1888	حسین الله : 1886	حزازہ : 1919	حرمین : 1876
حصات : 1885	حسیفه : 1888	حسبه : 1972	حزاف : 1922	حره : 2021
حصاد : 1885, 1890,	حسیکه : 1888	حسبی : 1886	حزامت : 1918	حروب : 2009
2010	حسین : 2022	حسبیت : 1886	حزان : 1922	حرور : 1884
حصار : 1972, 2011	حسینی : 2022	حسد : 1886	حزب : 1976	حروری : 1884
حصار بوسه لك :	حسینی عشیران : 2022	حسده : 1886	حزاع : 1918	حروریه : 1884
1972	حسیه : 1973	حسرت : 1889	حزقه : 1958	حروف : 2009
حصارعشیران : 1972	حشا : 1891	حسف : 1886	حزم : 1922, 2014	حروفات : 2010
حصافت : 1885	حشائش : 1892	حسك : 1886	حزما : 2024	حروفی : 2010
حصان : 1954, 1972	حشاش : 1894	حسبم : 1889	حزومات : 2014	حروفیه : 2010
حصانت : 1885	حشافت : 1891	حسماً : 1889	حزمه : 2014	حروق : 1884

2001 : حدیبات	2015 : حجیرات	1959 : حجاج	1824 : حبشه	1914 : حاج
2001 : حدیبیه	2015 : حجیره	2015,1959 : حجاب	1824 : حبشی	1913 : حایر
1832 : حدیث	1828 : حجیف	1959 : حجابات	1825,1822,1825,1869 : حبط	1914 : حایک
1832 : حدید	1828 : حجیل	1959 : حجابت	1822 : حبق	1912 : حایوان
1832 : حدیدی	1829 : حد	1959 : حجایی	2015 : حبک	1912 : حایوی
1832 : حدیدیه	1830 : حدا	1959,1826 : حجاج	1825,1823 : حبل	1912 : حایویه
1832 : حدیقه	1830 : حدائع	2015 : حجاج	2000 : حبلی	1868,1822 : حب
1830 : حدین	1830 : حدائد	1826 : حجاجانه	1825 : حبلیه	1999,1959
2014 : حد :	1830 : حدائدات	1826 : حجار	1823 : حبن	81 : حب اللذید :
1975 : حداء	1830 : حدائق	1960 : حجاره	1823 : حبه	1959 : حبا
2014 : حذاق	1961 : حداب	1960 : حجاز	2000 : حبوب	1822 : حباب
1918 : حذاقت	1830 : حدائت	1960 : حجازکار	2000 : حبوبات	1822 : حبابث
1919 : حذر	1961 : حداجه	1960 : حجازی	2000 : حبول	1822 : حبابر
1919 : حذف	1830,1944,1961 : حداد	1959,1826 : حجال	1823 : حبوی	1822 : حبابک
2021,1870 : حر	1961 : حدادت	1959,1826 : حجامت	1825,1824,2000 : حبيب	1822 : حبابل
1871 : حرائب	1830 : حدادی	1826 : حجب	2000 : حبيب الله	1959,1822 : حباب
1883 : حراث	1830 : حدارت	1826 : حجه	2000 : حبيبات	1822 : حبابه
1971 : حراثت	1830,1961 : حداس	2015 : حجت	2000 : حبيبه	1822 : حبابير
1872 : حرارت	1961 : حداق	2015 : حجج	2000,1824 : حبيبه	1822 : حبات
2009 : حراس	1961 : حدایه	1828,1827 : حجر	2000 : حبيبی	1822 : حباتت
1971 : حراست	1831 : حدب	1827 : حجر الاسود	1825 : حخیر	1959,1822 : حبار
1883 : حراق	1831 : حدبه	1828 : حجراً	1825 : حخیس	1822 : حبارات
1883 : حراقه	1831 : حدبیت	2015,2016 : حجرات	1825 : حخیکه	1822 : حباریر
1871 : حرام	1961 : حدت	2015 : حجره	1825 : حخیل	1822 : حباس
1872 : حرام زاده	1831 : حدث	2015 : حجروى	1825 : حخین	1959,1822 : حبال
1872 : حرامی	1831 : حدثات	1827 : حجری	1897 : حنات	1959 : حباله
1883 : حران	1831 : حدثان	1827 : حجربین	1897 : حنار	1959 : حبان
1882,1873 : حرب	1831 : حدج	1829,1828 : حجز	1898 : حنفت	2000 : حباب
1971 : حربا	1831 : حدد	1977 : حجست	1900 : حتی	1824 : حبه
1873 : حربه	1834 : حدس	1827 : حجل	1884 : حث	1823 : حبذا
1873 : حربی	1834 : حدسی	1828 : حجله	1885 : حثارت	1824,1825,1959 : حبر
1873 : حربیه	1834 : حدسیات	1828 : حجم	1885 : حثاله	1959 : حبریر
1883 : حرث	1830 : حذق	1828 : حجماً	1885 : حثالی	1868,1825 : حبس
1971 : حرد	1831 : حذقه	2015 : حجنت	1889 : حثرمه	1869 : حبساً
1953 : حرز	1831 : حذقی	1960 : حجه	1889 : حثل	1869 : حبسخانه
1883 : حرشف	2001 : حدوث	2016 : حجوب	2010 : حثیله	1824 : حبش
1883 : حرشفی	2001 : حدود	2015 : حجیت	1826 : حج	1824 : حبشستان
1883 : حرشوف				

چينم : 1017,950	چيقى : 958	چيغرتة : 954	چيزلك : 1019	چيبوق : 951
چينمتى : 1017	چيك : 989	چيغرمق : 954	چيزمك : 1019	چيپوردق : 1006
چينمك : 950	چيل : 993	چيفشاشمق : 956	چيزمه : 1019	چيتنارى : 1011
چيننده : 1002	چيمك : 1000,950	چيغلدى : 954	چيزى : 1018	چيجك : 984
چينه : 1001	چين : 1001,1000	چيغيش : 955	چيزيلمك : 1019	چيدام : 952
چينه دار : 1002	چين جين : 1003	چيقرمق : 957	چيستان : 1010	چيده : 985
چينى : 1003	چيناق : 982,967	چيقم : 960	چيشديرمك : 1010	چيرگى : 1007
	چينجين : 1002	چيقمه : 960	چيشمك : 1011	چيره : 1007
	چينكل : 1002	چيغه كورمك : 957	چيغرتق : 955	چيز : 1017

ح

حاطه : 1854	حاطب : 1898	حاسب : 1888	حاد : 1830	ح : 1821
حالف : 1850	حاطم : 1898	حاسد : 1888	حادث : 1833	حائر : 1838
حالق : 1850	حافات : 1834	حاسدانه : 1888	حادثات : 1833	حائره : 1838
حالكار : 1852	حافر : 1836	حاسر : 1888	حادثه : 1833	حائز : 1839,1838
حالكارى : 1852	حافظ : 1834	حاسم : 1888	حادثى : 1833	حائض : 1839
حالى : 1854	حافظ كتب : 1835	حاسه : 1890,1884	حادثيه : 1833	حائط : 1838
حالى : 1849	حافظه : 1835	حاسيت : 1889	حادر : 1832	حائف : 1838
حاليا : 1851	حافظوى : 1835	حاش لله : 1892	حاده : 1830	حائل : 1838
حالياً : 1851	حافه : 1834	حاشا : 1891	حاده خانه : 1830	حاب : 1822
حاليه : 1851	حافياً : 1836	حاشير : 1893	حادى : 1831	حابس : 1825
حاليه : 1851	حاقه : 1843	حاشيه : 1894	حادى عشر : 1832	حابل : 1825
حامد : 1858	حاكم : 1842	حاصب : 1886	حاذر : 1920	حابله : 1825
حامض : 1858	حاكمانه : 1842	حاصد : 1886	حاذق : 1919	حابه : 1822
حامضات : 1858	حاكمه : 1842	حاصر : 1888	حاذقانه : 1919	حانم : 1897
حامضه : 1858	حاكمون : 1843	حاصل : 1887	حاذقيت : 1919	حانمانه : 1897
حامضى : 1858	حاكमित : 1843	حاصل كلام : 1887	حاذله : 1921	حانقى : 1898
حامضيت : 1858	حاكمين : 1843	حاصلات : 1887	حار : 1870	حاج : 1826
حامل : 1858	حاكى : 1841	حاصله : 1887	حارث : 1880	حاجات : 1826
حاملاً : 1858	حال : 1845	حاصن : 1887	حارج : 1879	حاجبين : 1828
حامله : 1858	حال بو ايسه : 1847	حاصنه : 1887	حارد : 1880	حاجت : 1828,1827
حامى : 1858	حال حاضر : 1850	حاصير : 1887	حارس : 1880	حاجز : 1828
حانس : 1866	حالا : 1846	حاضر : 1920	حارص : 1880,1879	حاجم : 1828
حانظ : 1867	حالا : 1848	حاضر جواب : 1920	حارصه : 1879	حاجه : 1826
حانوط : 1867	حالات : 1847	حاضر جوابى : 1920	حارق : 1878	حاجى : 1827
حانيه : 1866	حالبوكه : 1847	حاضره : 1920	حارقه : 1880	حاجيان : 1828
حاوى : 1906	حالت : 1848	حاضرين : 1920	حازم : 1919	حاجيانه : 1828
حاويه : 1908,1906	حالح : 1849	حاضنه : 1920	حاس : 1884	حاجيواد : 1828

چوكلك : 1040	چوغ : 1054,1023	چهلته : 997	چنك : 1063	چمان : 925
چوكلنمك : 949	چوغاچ : 1023	چهيز : 911	چنترمك : 1004	چمانه : 925
چوكور : 1039	چوغاش : 1023	چو : 1061,1053	چنتمك : 933	چمانى : 925
چوگان : 945	چوغاق : 1023	چوال : 1065	چنتيان : 1004	چمير : 4426
چوگانى : 945	چوغان : 1023	چوب : 1053	چند : 932,929	چميجغ : 966
چول : 1056,1042	چوغجلنمق : 1023	چوبان : 1053	چندان : 929	چمچمه : 1058
چولانق : 905	چوغيج : 1023	چوبك : 1053,1054	چنداوول : 879	چمچه : 1043,1031
چولپه : 1058,1030	چوغلدى : 1024	چوبه : 1053	چندلك : 929	چمدرمك : 998
چولپه لق : 1030	چوغو : 1024	چوبين : 1054	چندى : 929	چمدك : 1000,998
چولدشمك : 1015	چوغولتو : 1024	چوپ : 1046,1033	چندين : 929	چمدلك : 998
چولدمك : 1015	چوغولدشمق : 1024	چوپر : 1033	چنغشدمق : 969	چمدمك : 998
چولده مق : 982	چوق : 1025	چوپره : 1033	چنقال : 881	چمق : 1032
چولدو : 982	چوقا : 1056	چوپز : 1047	چنقلمق : 967	چمرك : 928
چولدى : 982	چوقار : 1056	چوتره : 1037	چنقى : 970	چمرمك : 928
چولفه : 1057	چوقال : 1056,1027	چوتوق : 1037	چنكلدى : 1002	چمرنگك : 928
چولك : 947,946	چوقدن : 1027	چوخ : 1025	چنكلنق : 881	چمره : 966
چولمك : 1043	چوقدنقى : 1027	چوخدار : 1055	چنگ : 930	چمشمك : 1000
چوم : 1030	چوقر : 1056	چوخلمق : 1025	چنگار : 930	چمشير : 1000
چومار : 1031	چوقرمق : 1028	چوخمق : 1025	چنگارى : 930	چمغرى : 966
چوماق : 1031	چوقشمق : 1029	چوخه : 1055	چنگال : 930	چمغشمق : 966
چومچه : 1043,1031	چوقلا : 1028	چورجكر : 1048	چنگل : 931	چمقردمق : 967
چومق : 905	چوقلدمق : 1027	چورشمك : 948	چنگه : 930	چمقرق : 966
چوملاز : 1044	چوقلغ : 1028	چورك : 1048	چنگى : 931	چمقرمىق : 966
چون : 1063,1059	چوقلو : 1028	چورلك : 1048	چنگى نامه : 932	چمقشمق : 967
چونان : 1059	چوقلوق : 1028	چورلمش : 948	چنه : 929	چمكه : 999
چونكل : 1045	چوقمق : 1028	چورلى : 1035	چنه باز : 930	چمن : 999,926
چونكلنمك : 1045	چوقه : 1056	چورلى جكرلك : 948	چه : 911,908,855	چمندر : 927
چونكلمك : 1045	چوقوم : 1029	چورمك : 1048	چه : 983	چمنزار : 927
چونكم : 1063	چوقوندور : 1056	چورمه : 949	چهار : 992,911,815	چمنستان : 999
چونكه : 1059,1045	چوك : 949	چورندى : 1064	چهارشنبه : 911	چمنى : 999
1063	چوكاكن : 1040	چورنگك : 948	چهارم : 911	چمين : 927
چونكه لك : 1045	چوكان : 1039	چوره : 947	چهارمين : 911	چناجوق : 878
چونكى : 1045	چوكدرمك : 1039	چورونك : 949	چهان : 911	چنار : 967,928
چونين : 1059	چوكرمك : 1040	چوربك : 948	چهر : 992	چناغ : 928
چويركى : 945	چوكرمك : 1040	چوربم : 948	چهره : 992,911	چنان : 1063
چويرمك : 946	چوكك : 1040	چوز : 1051	1061	چنب : 930
چويرمه : 945	چوكل : 1041,1040	چوزكى : 1052	چهره گان : 1061	چنبر : 928
چيان : 949	چوكلدمك : 1039	چوزنگك : 949	چهل : 992	چنبرى : 928

937 : چركه لنمك	چشم : 940	چق : 1026,957,857	چكردى : 969	چلاو : 993
چركو : 1008	چشم آرو : 941	چقچقه : 858	چكرغى : 969	چلبير : 963
چركين : 1008	چشم بلبل : 941	چقرامق : 1028	چكرك : 913	چلبق : 963
چرگه : 937	چشمان : 941	چقرجق : 962	چكركه : 920,916	چلبقلىق : 963
چرگوشه : 891	چشمزن : 941	چقشرمق : 1028,962	چكرمق : 969	چلبور : 963
چرلىق : 974	چشمك : 1011,941	چقربنلىق : 957	چكرندرمك : 1003	چلبى : 921
چرلىق : 974	چشمه : 941	چقربنمق : 957	چكرنك : 991	چلپ : 921,864
چرم : 938	چشن : 941	چقسىق : 962	چكره : 991,919	چلبق : 965
چرمغز : 891	چشجى باشى : 942	چقش : 959	چكرندرمك : 911	چلتار : 1058
چرممك : 939	چشنده : 940	چقشاغى : 962	چكزنمك : 911	چلتوق : 875
چرممك : 939	چشنى : 941	چقشر : 862	چكسو : 1041	چلتوك : 925
چرمه : 939,938	چشنيار : 942	چقشغى : 962	چكش : 917	چلدردى : 964
چرناق : 975	چشیده : 940	چقشمق : 960	چكشك : 917	چلدرمق : 963
چرناقلامق : 975	چغ : 952	چقشور : 863	چكشمك : 917	چلرئمه : 922
چرنده : 937	چفاله : 910	چققداق : 859	چكقرداق : 969	چلرمك : 921
چرنق : 975	چفانه : 910	چققدراق : 859	چكل : 989	چلش : 870
چره رمك : 921	چفانه باز : 910	چقمر : 1028	چكلتمك : 991	چلشترمك : 923
چروش : 939	چغد : 955	چقمق : 861	چكلك : 1040	چلقفه : 871
چرويش : 939	چغدنلىق : 955	چقمقلى : 862	چكلمك : 932,915,991	چلقوا : 965
چرى : 939,938	چغشردمق : 956	چقشمق : 1028	چكلنك : 921	چلقى : 872
چزكندرمك : 950	چغشرمق : 956	چقه طورمق : 958	چكلنمك : 918	چلم : 869
چزكندرمك : 1018	چغرلىق : 956	چقه وارمق : 958	چكله : 918	چلمك : 995
چزكنمك : 1018,950	چغشاغلو : 956	چقورچقلى : 1056	چكله : 918	چلمه : 924
چزلك : 950	چغشاغو : 956	چقيلدق : 859	چكم : 915	چلنمق : 869
چزلندرمك : 1052	چغشاغى : 956	چكاچاك : 912	چكمك : 918	چله : 996,994
چزلك : 1019,950	چغشنى : 955	چكان : 912	چكمه : 918	چله خانه : 994
چسا : 1010	چغشدمق : 956	چكناك : 912	چكن : 990,989	چله ك : 995
چسبان : 939	چغشغى : 956	چكدرمه : 912	چكندر : 1062	چله كش : 995
چسبان : 939	چغلائق : 853	چكدره : 912	چكنك : 991	چلوق : 875
چسپيده : 939	چغلك : 853	چكدرو : 912	چكنم : 991	چلبيا : 923
چست : 1064	چغنم : 955,854	چكدردى : 912	چكنمك : 916	چلبجى : 868
چستى : 1064	چغه : 851	چكر : 992,990	چكه : 931,930	چلبه : 923
چسك : 1010	چغو : 956,855	چكراغو : 969	چكوج : 920	چم : 997,925
چسننى : 1010	چغيت : 955	چكرامق : 969	چكوردك : 920	چم جمه : 998
چش : 939	چغت : 986	چكزنمك : 1003	چكوك : 920,914	چماپور : 925
چشان : 940	چغت لندرمك : 988	چكرتى : 1003	چكى : 914	چماچم : 1058
چشت : 896	چغتخانه : 988	چكردك : 990,916	چكیده : 914	چماره : 1058,966
چشته : 942	چفته : 987	چكردمق : 969	چل : 993	چماق : 1031

OSMANLICA DİZİN

چراقمن : 973	چنتال : 897	چایناق : 908	چالغین : 867
چراقمه : 973	چتر : 944	چاینقلمق : 908	چالاق : 868
چراکسه : 936	چترغو : 981	چباق : 847	چالغسی : 869
چرام : 936	چتریق : 981	چبالغن : 847	چالغلمق : 871,869
چرامین : 936	چنتلا غوج : 901	چبالق : 847	چالغلمق : 871
چرب : 936,782	چنتلا فوج : 901	چبالق لنمق : 847	چالك : 870
چربه : 936	چنتلا موق : 901	چبش : 909	چاللق : 870
چربی : 936	چنتلجه : 898	چبك : 983	چالمق : 873
چربیش : 936	چنتلغو : 979	چپ : 971,933	چالمه : 872
چریجی : 976	چنتلغی : 979	چپ چوره : 933	چالئمق : 869
چریمق : 977,894	چنتلقو : 979	چپ و راست : 886	چالیق : 868
چربی : 975	چنتلو : 902	چپار : 883	چالینمق : 869
چرت : 939	چنتمه : 902	چپارز : 884	چام : 875
چرتک : 1009	چنتو : 944	چپارزلق : 884	چامچاق : 876
چرتلیق : 977	چنتوک : 944,943	چپارزلمق : 884	چامش : 876
چرتی بوغه : 977	چنتیمک : 1013	چپاق : 883	چامشلق : 876
چرخ : 889	چنتین : 943	چپاکین : 933	چامشلئمق : 876
چرخ فلک : 891	چنتینلک : 944	چپت : 885	چامه : 876
چرخه : 890	چنتینلمک : 943	چپترمق : 887	چاموش : 878
چرخه جی : 890	چنتینمک : 1013	چپچاپ : 933	چامین : 876
چرخه جی باشی : 890	چنج : 909	چپچاق : 884	چانغو : 881
چرخه لشمق : 890	چچک : 910	چپدرمق : 884	چانه : 880
چرخه لنمق : 890	چنج : 911	چپیر : 934	چاه : 855
چرخی : 890	چنخرمق : 956	چپیراست : 884,883	چاو : 903,760
چرده : 937	چنخشاغو : 956	چپیردک : 935	چاور : 904
چررشمک : 937	چنخشمق : 856	چپیردکلک : 934	چاوش : 906
چررمک : 937	چنخشور : 856	چپیردکلنمک : 934	چاوغن : 904
چرس : 937	چنخشیر : 856	چپیرشمق : 886	چاوقن : 904
چرس لنمک : 937	چنخمق : 956	چپیرشیک : 935	چاوم : 905
چرغیا : 1006	چدک : 910	چپیرشیکلک : 935	چاولنمق : 905
چرغد : 973	چدوک : 910	چپغین : 884	چاوله : 904
چرقدی : 974	چرا : 1006,972,935	چپقون : 885	چاولوم : 905
چرقه جلق : 891	چراغ : 972,936,935	چپقین : 885	چاولی : 905
چرک : 1008,1007	1006	چپکلشمک : 933	چاومق : 905
چرکاب : 1008	چراغان : 936	چپیل : 1005,934,933	چاووش : 906
چرکچی : 937	چراق : 972	چپین : 934	چاوشان : 906
چرکنسیمک : 1008	چراقبه : 973	چپندرملق : 884	چای : 847
چرکه : 938,937	چراقجی : 973	چپوردکلک : 935	چایخانه : 907

چاغلاق : 853
 چاغلغان : 853
 چاغلک : 853
 چاغلکلق : 853
 چاغلو : 853
 چاغنامق : 854
 چاغنشمق : 854
 چاغه : 851
 چاغیرو : 853
 چاق : 857
 چاقر : 860
 چاقردی : 860
 چاقشدرمق : 861
 چاقشورلی : 863
 چاقل : 858
 چاقلداق : 859
 چاقمق : 861
 چاققول : 863
 چاقیرجی باشی : 860
 چاقیشمق : 860
 چاک : 857
 چاکا چاک : 857
 چاکدار : 858
 چاکر : 858
 چاکرانه : 858
 چاکری : 858
 چاکوچ : 863
 چاکورکه : 920
 چاکوشمک : 920
 چاکیده : 861
 چالاجه : 863
 چالاک : 864
 چالاککی : 864
 چالبوس : 865
 چالیانغق : 874
 چالیسی : 868
 چالدرمق : 865
 چالنس : 870
 Cilt V: 4593-574

جوده : 787	جوى : 839,834,786	جولدشمك : 826	جوشيدگى : 838	جورايتمك : 786
جيدوس : 812	جوبا : 839	جولدمك : 826	جوشيده : 838	جورب : 786
جير : 823	جويان : 839	جولدى : 805	جوشير : 838,786	جورجنه : 838
جيران : 823,787	جويبار : 839	جولك : 786	جوشيره : 838	جورجنى : 838
جيرت : 823	جويچك : 839	جولمبدق : 829	جوع : 834	جوره : 838
جيريه : 823,780	جويچه : 839	جومرد : 786	جوغاً : 834,784	جوز : 786
جيش : 787	جويره : 844	جومردلك : 786	جوغ : 834	جوزا : 786
جيف : 827	جوين : 786	جومره : 837	جوف : 785	جوزاك : 786
جيل : 816,787	جويندگى : 839	جومق : 761	جوفى : 785	جوزى : 786
جيلمق : 763	جوينهده : 839	جونلق : 837	جوق : 761	جوزيه : 787
جيناق : 807	جوينه : 786	جونخوقمق : 837	جوقه : 835	جوژه : 840
جيواد : 787	جياد : 827	جونك : 833	جوكلتمك : 833	جوس : 786
جيوب : 844	جيادت : 827	جونكلتمك : 833	جوگان : 785	جوسق : 786
جيود : 844	جياع : 827	جوهر : 785	جول : 835	جوسك : 786
جيوش : 844	جيب : 787	جوهره : 785	جولان : 786,785	جوش : 838
جيوه : 826	جييا : 809	جوهرى : 785	جولانق : 761	جوشاك : 838
	جيبي : 787	جوهرين : 785	جولاه : 835	جوشان : 838
	جيجى : 811	جوهريه : 785	جولاهك : 835	جوشانى : 838
	جيد : 812,787	جوهريون : 785	جولخ : 835	جوشش : 838
	جيذا : 787	جووابات : 784	جولخى : 835	جوشن : 838,786

ج

چاشنى : 897	چارگوشه : 889	چار : 888	چاتلاقق : 902	چا : 847
چاشوتلمق : 897	چارم : 896	چارامين : 889	چاتلايق : 902	چاييه : 856
چاغ : 851	چارمق : 892	چاريا : 892	چاتلتى : 899	چايوك : 848
چاغ سير : 855	چارميخ : 891	چارياره : 892,874	چاندلو : 899	چابوكى : 848
چاغر : 852	چارمين : 896	چارچوبه : 936,888	چاتلدى : 899	چاپار : 883
چاغردمق : 853	چارناچار : 892	چارخاجى : 890	چاتمق : 902	چاپارخانه : 884
چاغرشدرمق : 855	چاره : 889,888	چارده : 889	چاتمه : 902	چايشمق : 887
چاغرغان : 852	چاروب : 895	چارسو : 895,894	چاج : 909,848	چاپك : 887
چاغرغن : 852	چاروبى : 895	چارشب : 895,894	چاچله : 849	چايلمق : 884
چاغرمق : 853	چاروكش : 895	چارشنبه : 895	چاچى : 849	چايلوس : 885
چاغز : 855	چاريار : 896	چارضرب : 896,889	چاخ : 855	چايمق : 886
چاغشتى : 853	چاريارى : 896	چارطاق : 889	چاخشدمق : 856	چاپه دوشمك : 882
چاغشدى : 853	چارياك : 896	چارغ : 895	چاخشير : 856	چايوق : 887
چاغشر : 855	چاسار : 896	چارقد : 889	چاخمق : 856	چايول چاپل : 887
چاغشق : 855	چاش : 896	چارقه جى : 891	چادر : 849	چاينمق : 884
چاغل : 852	چاشت : 897	چارگاه : 889	چادرى : 849	چاتاشمق : 898

جواب : 784,783, 838	جهان نما : 815	جنکنامه : 777	جنایت : 820	جمل : 841,773
جوابن : 784	جهانشمول : 815	جنگ : 776	جنب : 843,776,775	جملة : 842
جوابنامه : 784	جهانگیر : 815	جنگ جو : 776	جنبان : 842	جمله : 841
جوابی : 784	جهانگیرانه : 815	جنگاور : 776	جنبانی : 842	جملوزرق : 837
جواد : 785,784	جهانی : 815	جنگاوران : 776	جنبده : 842	جملیه : 773
جوار : 826,786	جهانیان : 815	جنگاورانه : 776	جنبذ : 842	جمن : 773
جوارح : 785	جهت : 815	جنگاوری : 776	جنبس : 798	جمهور : 841,836
جواری : 826,785	جهتین : 816	جنگل : 821,776	جنبستره : 820	جمهوری : 837
جواریت : 826	جهجهه : 768	جنگلستان : 776	جنیش : 842	جمهوریت : 837
جواز : 785	جهد : 769,768	جنگنامه : 776	جنی : 775	جمهوریتپرور : 837
جوایسیس : 785	جهدایتمک : 768	جنگی : 776	جنیده : 842	جمهوریه : 837
جوالم : 844,786	جهر : 769	جنگیز : 776	جنیبه : 775,773	جموح : 842,837
جوالی : 784	جهرا : 840	جنگیلك : 776	جنت : 822,777	جمود : 842
جوامد : 784	جهراً : 769	جنه : 843	جنت آباد : 777	جمودیه : 842
جوامع : 784	جهرة : 769	جنوب : 777	جنتیانیه : 777	جموع : 837
جوامیس : 784	جهره : 769	جنوباً : 777	جنج : 842	جمیز : 841
جوان : 844,825,784	جهری : 769	جنوبی : 777	جنحا : 842	جمیع : 774
جوانان : 825,784	جهز : 769	جنود : 843	جنحادار : 842	جمیعاً : 774
جوانانه : 825	جهش : 769	جنون : 843	جند : 842	جمیعه : 774
جوانب : 784	جهشان : 769	جنی : 822	جندال : 775	جمیل : 774
جوانح : 784	جهشت : 769	جنیبت : 776	جندر : 775	جمیلات : 774
جوانمرد : 826,825	جهل : 769	جنیبه : 776	جندرمک : 821	جمیله : 774
جوانمردان : 826	جهلاء : 840	جنین : 776	جندره : 775	جن : 819
جوانمردانه : 826	جهله : 768	جنیور : 776	جندره خانه : 775	جنائب : 775
جوانمردی : 826	جهنده : 768	جهاییده : 768	جندل : 775	جنائی : 820
جوانی : 825,784, 844	جهنم : 768	جهات : 815	جندلیه : 775	جنائیت : 820
جواهر : 784	جهنمی : 769	جهاد : 815,814	جندی : 842	جناب : 842,775
جواهری : 784	جهنمیون : 769	جهادی : 814	جندیانه : 842	جنابت : 775
جوجه : 834	جهود : 835	جهار : 815	جنس : 822	جنابه : 842
جوجور : 826	جهول : 769	جهاراً : 815	جنستان : 822	جنات : 777
جوجوك : 839	جهولانه : 769	جهارت : 768	جنسی : 822	جناح : 842,775
جود : 834	جهوم : 769	جهاز : 815,768	جنسیت : 823	جناحین : 775
جودت : 785	جهیر : 769	جهال : 840	جنسین : 822	جنار : 842
جودر : 785	جهیز : 769	جهالت : 768	جنقای : 799	جنازه : 820,775
جور : 786	جو : 839,834,783	جهام : 768	جنقی : 799	جناس : 820
جورا : 838	جواب : 784	جهامت : 768	جنکار : 776	جنان : 820,777,775
	جوائز : 784	جهان : 840,814,768	جنکاری : 776	جنایات : 820
		جهان آرایی : 815	جنکل : 821	جنایب : 775
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

جماديت : 773	جلدى : 817	جلادت : 770	جفاء : 840	جسميت : 825
جمادى الآخر : 773	جلديه : 817	جلاده : 772	جفاء : 840	جسور : 844,783
جمادى الاول : 773	جلساء : 841	جلادى : 772	جفار : 812,768	جسورانه : 783
جمار : 818	جلسات : 771	جلادى : 840	جفاست : 768	جسوع : 844
جماش : 774	جلسه : 772	جلاس : 841,816	جفاف : 840,768	جسوم : 844
جماع : 842,818	جلقى : 795	جلاسن : 794,744	جفاكار : 768	جسيم : 844,783
جماعات : 773	جلف : 817	جلاسه : 772	جفاكش : 768	جسيمات : 844
جماعت : 772	جلق : 796,745	جلاسون : 794	جفال : 840	جسيمه : 844,783
جمال : 774,773	جلقى : 796	جلاسين : 744	جفت : 840,813	جش : 783
جمالى : 773	جلفو : 796	جلافت : 770	جفت لندرموك : 988	جشاع : 844
جمان : 841	جلمد : 841,772	جلال : 770	جفتسز : 840	جشن : 783
جمانه : 841	جلمود : 841	جلالت : 770	جفتلنمك : 988,840	جص : 759
جماهر : 773	جلنار : 841	جلالتلو : 770	جفته : 840	جصاص : 760
جميش : 841	جلنجين : 771	جلالى : 770	جفجاف : 768	جضام : 840,834
جمجمه : 819,773	جله : 841,817,772	جلاليانه : 770	جفر : 812,768	جعادات : 737
جمدى : 841	جلو : 772	جلانگر : 816	جفره : 840	جعاله : 809
جمد : 841,773	جلوت : 772	جلاه : 841	جفرى : 812,768	جعبه : 738
جمدر : 773	جلوتيه : 772	جلاهك : 840	جفريات : 813,768	جعيوب : 834
جمدمك : 819	جلود : 841	جلاو : 794	جفن : 768	جعبوس : 834
جمدى : 773	جلوس : 841	جلابى : 772	جفه : 812,768	جعد : 739
جمديلمك : 819	جلوسى : 841	جلب : 772,771,770	جفو : 768	جعفر : 740
جمرات : 773	جلوسيه : 841	جلب ايتمك : 770	جفوت : 768	جعفرى : 740
جمره : 774	جلوه : 818,772	جلباب : 816	جفوه : 768	جعفريه : 740
جمرويه : 774	جلى : 771	جلبان : 816,795	جفيف : 768	جعل : 835,744
جمرى : 819	جليات : 771	جلبكش : 771	جكزتمك : 768	جعلى : 745
جمع : 772	جليب : 771	جلبنامه : 772	جكى : 770	جعليات : 745
جمع اتمك : 773	جليد : 771	جلبند : 816	جگر : 813	جعليت : 745
جمع اتمه : 773	جليس : 771	جلبه : 841,771,770	جگرپاره : 814	جعليه : 745
جمعاً : 773	جليل : 771	جلبو : 771	جل : 840,770	جفا : 792
جمعات : 837,836	جليله : 771	جلبوب : 771	جل آور : 840	جفال : 792
جمعانيه : 773	جليه : 771	جلبيز : 771	جلاء : 816,770	جفالتمق : 792
جمعه : 836	جم : 772	جلجل : 841	جلائل : 770	جفانلق : 792
جمعى : 774	جماح : 818,773	جلجلان : 841	جلاب : 840,770	جغد : 835
جمعيات : 774	جماد : 773	جلجله : 841,771	جلابه : 841	جغلمق : 741
جمعيلىندرمك : 774	جمادات : 773	جلد : 817,771	جلابيه : 771	جغله : 851
جمعيلىنمك : 774	جماده : 841	جلدبند : 816	جلابيب : 770	جف : 840
	جمادى : 841,773	جلده : 771	جلاجل : 770	جف القلم : 768
			جلاد : 772	جفا : 767

828, 788 : جزم	جز : 787	جرغت : 800	جراره : 782	جذاذات : 845
جزماً : 789	جزء : 844	جرغند : 781	جراز : 843	جذاذه : 845
جزمازج : 789	جزء تام : 845	جرف : 844, 843	جرازت : 780	جذام : 845
جزمی : 789	جزء خوان : 845	جرگه : 781	جراسون : 757	جذامخانه : 845
جزمیر : 828	جزئی : 845	جرل : 757	جران : 823	جذر : 789, 788
جزن : 828	جزئیات : 845	جرلو : 759	جرایت : 780	جذری : 789
جزوع : 789	جزئیت : 845	جرم : 823, 781, 780	جرایه : 823, 780	جذریه : 789
جزوه : 789	جزئیة : 845	844, 843, 824	جرب : 781, 780	جذع : 827, 787
جزوی : 845	جزاء : 787	جرم مشهود : 844	جریان : 780	جذلان : 788
جزی : 828	جزاء : 788	جرمان : 824	جریزه : 780	جذوب : 789
جزیره : 788	جزائر : 788	جرمانه : 843	جریبی : 780	جذور : 845
جزیل : 788	جزائی : 788	جرمزه : 782	جریبیت : 780	جذیر : 845
جزیه : 828	جزار : 789	جرمناک : 843	جریبة : 780	جذیره : 845
جس : 782	جزارت : 827	جرمه : 781, 780	جریبه : 780	جذیروی : 845
جساد : 844, 824	جزاع : 787	جرن : 1059, 781, 780	جره : 782	جذیع : 788
جسارت : 782	جزاف : 845, 789	جریگ : 780	جره : 757	جر : 779, 757
جساس : 783	جزافاً : 845	جره : 844, 782, 780	جرثومه : 844	جرئ : 781
جساست : 783	جزال : 827	جره : 888	جرجر : 780, 757	جرائد : 779
جسامه : 783	جزالت : 788	جرو : 782	888, 800	جرائم : 780, 779
جسام : 844	جزب : 789, 788	جروب : 844	جرجره : 757	جراب : 779
جسامت : 782	جزب ایتمک : 788	جروح : 844	جرح : 843, 781	جرايه : 779
جست : 844, 783, 760	جزیات : 788	جروز : 782	جرحات : 779	جرات : 843
جستان : 783	جزبند : 845	جروف : 844	جرحه : 843, 781	جراتکار : 843
جستلتمک : 844	جزبندی : 845	جرون : 844	جرد : 843, 781, 780	جراتکارانه : 843
جستن : 783	جزیه : 401	جری : 782, 781	جردا : 780	جراتیاب : 843
جسته : 783	جزیه : 788	جریا : 824	جردان : 780	جراثیم : 779
جسته ملک : 844	جزیه : 788	جریال : 824	جرده : 838, 781, 780	جراح : 782
جسد : 783	جزدان : 845	جریاله : 824	843	جراح بشی : 782
جسر : 825	جزره : 789	جریان : 780	جرذ : 843	جراح خانه : 782
جسرین : 825	جزریه : 788	جریب : 781	جرذون : 889	جراح نامه : 782
جسک : 783	جزع : 787	جریح : 781	جزز : 844, 782, 781	جراحات : 823
جسم : 825, 824	جزعه : 787	جریحه : 781	جرس : 824, 780	جراحات : 823, 779
جسماً : 825	جزفه : 828	جریده : 781	جرسام : 824	جراحی : 782
جسمان : 844	جزکنمک : 828, 788	جریره : 781	جرسیه : 780	جراحیین : 782
جسمانی : 825	جزگنمک : 788	جریس : 824	جرش : 782	جراحیه : 782
جسمانیت : 825	جزل : 788	جریم : 781	جرشفت : 782	جراخور : 779
جسمانیه : 825	جزلدو : 808	جریمه : 781	جرع : 779	جراد : 779
جسمی : 825	جزلندرمق : 809	جریه : 824	جرعه : 843	جرار : 782

840,767 : جدات	766,765 : جبل	761 : جاويدانى	756 : جانسپار	747 : جامكيه
812 : جدار	810 : جبلت	762,737 : جاي	756 : جانسپارانه	836,747 : جامه
840 : جداگانه	765 : جبلستان	763 : جاير	756 : جانسپارى	747 : جامه خاب
812 : جدال	810,765 : جبلى	763 : جايع	754 : جانفردى	747 : جامه خانه
767 : جدانى	811 : جبليت	763,762 : جايگاه	754 : جانفزا	747 : جامه دار
767 : جدانيت	765 : جبليه	762 : جايگير	755 : جانفردى	747 : جامه دان
791 : جداو	839 : جين	839 : جب	755 : جانقى	747 : جامه دوز
767 : جداول	766 : جينان	738 : جبا	753 : जाने	747 : جامه شوى
767 : جداوى	839 : جينى	810 : جناب	754 : جاني	747 : جامه كان
840 : جدائى	839 : جيه	764 : جباره	755 : جانيانه	747 : جامه گاه
767 : جذب	765 : جيه خانه	765 : ججاج	755,754 : جانيه	747 : جامه گى
767 : جدث	765 : جيه لو	765 : جبار	742 : جاه	749 : جاموس
840 : جدر	765 : جيهه	765 : جبارانه	742 : جاهد	753,749 : جان
840 : جدراء	765 : جيهه ساي	810 : جباره	742 : جاهديه	753 : جان آفرين
840 : جدران	766 : جبيره	765 : جبارى	742 : جاهض	753 : جان آور
767 : جدره	811,766 : جبين	810 : جبال	742 : جاهل	753 : جان باز
840,767 : جدري	766 : جبينساي	738 : جبالق	742 : جاهلانه	753 : جان بچش
767 : جدع	844 : جثال	810 : جبالى	742 : جاهلى	756 : جان پرور
767 : جدگاره	844 : جثاله	765,764 : جبان	742 : جاهليت	756 : جان ربا
767 : جدل	844 : جثام	765 : جبانت	742 : جاهليه	753 : جانا
767 : جدلگاه	844 : جثث	765 : جبانه	742 : جاهه	753 : جانان
767 : جدلى	844 : جثه	810 : جباه	742 : جاهى	753 : جانانه
767 : جدنه	844 : جثه دار	810 : جباوت	742 : جاهياً	755,754 : جانب
840,767 : جده	766 : جح	810 : جبائيات	742 : جاهيه	753 : جانباز
767 : جدوا	767 : جحيم	810 : جبائيت	760 : جاو	753 : جانبازانه
767 : جدوار	840 : جحال	839 : جبب	761 : جاود	753 : جانبازخانه
767 : جدوارى	742 : جحد	811 : جبث	761 : جاودان	753,746 : جانبازى
840 : جدود	816,769 : جحود	766,765 : جبر	761 : جاودانه	754 : جانبدار
783,767 : جدول	840 : جحودانه	766 : جبر ايتمك	761 : جاودانى	753 : جانپها
840,812,767 : جدى	769 : جحودك	766 : جبراً	760 : جاورس	754 : جانپى
812 : جديات	840 : جحودك	766 : جبرائيل	760 : جاورسى	754 : جانپين
812 : جديت	743 : جحوف	766 : جبواولنمق	761 : جاولو	753 : جانمق
767 : جديد	812,783,767 : جد	766 : جبونفس	761 : جاولى	754 : جانمخ
767 : جديدان	783 : جد به جد	765 : جبوت	905,761 : جاومق	754 : جانمخه
767 : جديده	840,767 : جدا	766,765 : جبىرى	760 : جاوى	753 : جاندار
767 : جديدين	812 : جداً	811 : جبربل	761 : جاويد	753 : جاندارو
767 : جدير	767 : جداً	766,765 : جبربه	761 : جاويدان	753 : جاندانه
789 : جذاب	840 : جدائى	811 : جبس	761 : جاويدانه	753 : جاندرازى
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

4379,4141 : ثنائيه	ثمان : 4136	ثلاثه : 4130	ثقاب : 4349	ثرم : 4154
4143 : ثنوى	ثمانون : 4136	ثلاثون : 4130	ثقات : 4234	ثروب : 4395
4144 : ثنويت	ثمانين : 4136	ثلاثى : 4373	ثقب : 4349,4028	ثرى : 4150
4144 : ثنويه	ثمانيه : 4136	ثلاثين : 4130	ثقبه : 4349	ثريا : 4389
4145 : ثنيه	ثمر : 4138	ثلت : 4376	ثقل : 4198	ثريد : 4158
4177 : ثواب	ثمرات : 4138	ثلاثاء : 4373	ثقلاء : 4371,4349	ثعابيب : 4107
4173 : ثوانى	ثمن : 4828	ثلاثان : 4376	ثقلان : 4026	ثعابين : 4107
4173 : ثوب	ثمن : 4379,4137	ثلثى : 4376	ثقلت : 4199	ثعالب : 3992
4174 : ثوبان	ثمه : 4377	ثلاثين : 4376	ثقلين : 4026	ثعاليل : 4107
4174 : ثوران	ثمير : 4139	ثلج : 4131	ثقه : 4234	ثعلب : 4038
4353 : ثوم	ثميره : 4377	ثلم : 4132	ثقوب : 4372,4349	ثغر : 4011
4269 : ثياب	ثمين : 4139	ثلمه : 4375,4134	ثقبه : 4349	ثغور : 4370
4269 : ثيابى	ثمينه : 4139	ثله : 4374,4134	ثقييل : 4031	ثقل : 4369,4119
	ثناء : 4141	ثلوج : 4375	ثلاث : 4130	ثفليه : 4369
	ثنائى : 4379,4141	ثمار : 4136	ثلاثاء : 4373	ثفن : 4117

ج

745 : جالب	جارو : 759	جادووى : 740	جايى : 738	ج : 818
745 : جالس	جاروب : 759	جادويى : 740	جاييه : 738	جا : 737
745 : جالش	جاروب زن : 759	جادى : 740	جائليق : 759	جائيه : 743
745 : جالع	جاروب كش : 759	جاديبه : 740	جاثم : 759	جائر : 743
745 : جالف	جارى : 780,758	جاذب : 764	جاثوم : 760	جائز : 763,743
745 : جالفه	جاربه : 758	جاذبه : 764	جاجيم : 739	جائزات : 743
744 : جاله	جازبه : 764	جاذبه دار : 764	جاحد : 742	جائزه : 763,743
745,744 : جالى	جازحوت : 763	جاذو : 764	جاحظ : 742	جائفه : 743
745 : جاليز	جازلنمق : 763	جاذون : 757	جاحود : 743	جائل : 743
745 : جام	جازى : 763	جار : 757	جاحودانه : 743	جائله : 743
748 : جام خانه	جاسر : 759	جارالله : 759	جاجيم : 742	جاب : 738
748 : جامح	جاسوس : 760	جاره : 757	جاجيمي : 742	جأب : 764
748 : جامد	جاسوسى : 760	جارح : 758	جاخسوك : 742	جابت : 738
746 : جامدان	جاشر : 760	جارحه : 758	جاد : 742,739	جابر : 738
748 : جامده	جاعل : 743	جارحين : 758	جadb : 740	جابلسا : 739
774 : جامز	جاغ : 741	جارس : 758	جادس : 740	جابلقا : 739
748 : جامشلق	جاغر : 740	جارشب : 759	جادسه : 740	جابلوس : 738
748 : جامشلقمق	جاغشدى : 741	جارلدشمق : 758	جادل : 740	جابلوسانه : 738
748 : جامع	جاف جاف : 740	جارم : 758	جاده : 739	جابلوسى : 738
748 : جامعيت	جافى : 740	جارمه : 758	جادو : 740,739	جابه : 738
747 : جامغول	جال : 744	جاره : 757	جادووانه : 740	جأبه : 765

4791 : تيقين	4833 : تيرگی	4787 : تویر	4788 : تولیت	4787 : توكيد
4791 : تيقينات	4833 : تيره	4882 : تويعون	4788,4787 : توليد	4787 : توكير
4652 : تيلاق	4835 : تيريز	4882 : تويقه	4787 : توليدات	4787 : توكيرات
4828,4805 : تيمار	4842,4841 : تيز	4785 : توپل	4788,4787 : توليه	4787 : توكيل
4805 : تيمارخانه	2589 : تيزاب	4785 : توبلات	4908,4907 : تومان	4854,4784 : تولا
4828	4842 : تيزاب	4929 : تويوق	4938 : توجه	4785,4784 : تولد
4805 : تيمارلامق	4842 : تيزجك	4789 : توييل	4940 : تومك	4784 : تولدات
4828 : تيمج	4842 : تيزده	4789 : توييلات	4939 : تومل	4784 : تولع
4790 : تيمم	4842 : تيزلنمك	4820 : تى	4939 : تومن	4905 : تولغق
4790 : تيممات	4843 : تيزنا	4791 : تيار	4939 : تومنات	4905,4881 : تولغه
4790 : تيمن	4791 : تيزه زاده	4820 : تيب	4941,4909 : تون	4928
4790 : تيمناً	4842 : تيزى	4790 : تيبس	4910 : تونى	4906 : تولق
4790 : تيمنات	4791 : تيس	4790 : تيبسات	4784 : توهل	4928,4905 : تولقه
4829,1144 : تيمور	4790 : تيسر	4790 : تيبسس	4784 : توهم	4905 : تولقوق
4791 : تيميم	4790 : تيسرات	4821 : تيج	4784 : توهمات	4936,4887 : تولك
4791 : تيمين	4841 : تيسه	4821 : تيجان	4786 : توهم	4785 : توله
4829,4790 : تين	4791 : تيسير	4821 : تيجانى	4786 : توهمات	4936 : توله مك
4841	4791 : تيسيرات	4821 : تيجانيه	4786 : توهمين	4785 : تولهات
4806 : تينوس	4837 : تيشه	4657,4532 : تيج	4786 : توهمينات	4937 : تولو
4823 : تيه	4823,4799 : تيغ	4800,4684	4900 : توى	4937 : تولورك
4824 : تيهو	4799 : تيغاله	4832 : تير	4882,4643 : توى	4856 : تولوق
4954 : تيروس	4789 : تيقظ	4832 : تيرازه	4952,4928	4785 : تولول
4791 : تيون	4790 : تيقظات	4835 : تيركش	4643 : توى جق	4785 : تولولات
4841 : تيبس	4789 : تيقون	4834 : تيرگر	4952 : تويج	4907 : تولومپته
	4789 : تيقونات	4834 : تيرگران	4952 : تويجات	4784 : تولى
	4791 : تيقيط	4834 : تيرگرى	4952 : تويجى	4784 : توليات

ث

4020 : تخينه	4367 : ثبوت	4061 : ثانى	4042 : ثالث	4107,3991 : ث
4115 : ثنا	4368 : ثبوتى	4061 : ثانياً	4042 : ثالثاً	4375 : ثلول
4115 : ثنايا	4367 : ثبور	4061 : ثانيه	4042 : ثالثات	3991 : ثاء
4116 : ثدغ	4110 : ثبيت	4108 : ثبات	4042 : ثالثه	4024 : ثائب
4116 : ثدن	4401 : ثناع	4108 : ثباتكار	4047 : ثالثوس	3996 : ثابت
4229,4116 : ثدى	4111 : ثج	4108 : ثباتكاران	4051 : ثامر	3997 : ثابتات
4116 : ثديه	4111 : ثجاج	4108 : ثباتكارانه	4051 : ثامن	3997 : ثابتقدم
4151 : ثرائد	4112 : ثجير	4108 : ثباتكارى	4051 : ثامناً	3997 : ثابتنه
1109 : ثرب	4234 : ثخان	4108 : ثباتى	4059 : ثانوى	4070 : ثار
4154 : ثرد	4020 : ثخين	4110 : ثبيت	4059 : ثانويه	4008 : ثاقل

4902 : توغ	4646 : توسيط	4944 : تورمك	4786 : توحيدخانه	4952, 4782 : توانا
توغا : 4643, 4882, 4881, 4844	توسيطات : 4646	توره : 4944, 4890	توحيش : 4786	توانى : 4782
توغل : 4781	توسيع : 4788	توروان : 4918	توحيشات : 4786	توبه : 4893, 4783
توغلات : 4781	توسيعات : 4788	توريث : 4788	توخاج : 4846	توبه كار : 4894
توغلغه : 4904	توسيم : 4788	توريخ : 4788	توخدمق : 4847	توبيخ : 4783
توغلبغه : 4903	توسيمات : 4788	توريجات : 4788	توخمه : 4847	توبيخا : 4783
توغولقه : 4904	توش : 4949, 1333	توريق : 4788	تود : 4643, 1311	توبيخات : 4783
توف : 4901	توشح : 4785	توريقات : 4788	تودد : 4784	تويلاق : 4866
توفق : 4781	توشحات : 4785	توريم : 4788	توده : 4901	توت : 4919, 1311
توفو : 4784	توشدان : 4919	توريه : 4788	توديع : 4783	توتر : 4785
توفير : 4786	توشك : 4893	توز : 4894, 4884	توديعا : 4784	توتورق : 4924
توفيق : 4786	توشه : 4919	توزاقلنمق : 4884	توديعات : 4784	توتزدرمك : 4952
توفيقا : 4786	توشيح : 4789	توزع : 4785	تور : 4874	توتزمك : 4952
توفيقات : 4786	توشيحاحات : 4789	توزعى : 4786	تورات : 4788	توتمك : 4950
توفيك : 4786	توشيع : 4789	توزلورق : 4885	توراج : 4911	توتورق : 4927
توقان : 4784	توشيم : 4789	توزمق : 4885	تورث : 4785	توتيا : 4927, 4921
توقد : 4782	توشيمات : 4789	توزمك : 4955	تورد : 4785	توتيد : 4789
توقر : 4782	توصب : 4642	توزندى : 4885	توردمك : 4945	توتير : 4789
توقع : 4782	توصل : 4782	توزيع : 4789	تورط : 4785	توتيه : 4921
توقعات : 4782	توصى : 4782	توزيعات : 4789	توروع : 4785	توتب : 4785
توقف : 4782	توصيف : 4646	توزيعى : 4789	توروق : 4785	توتد : 4785
توقفات : 4782	توصيفات : 4646	توزين : 4789	توروقات : 4785	توتثق : 4785
توقلى : 4851	توصيفى : 4646	توست : 4642	تورك : 4945, 4785	توتثيق : 4788
توقى : 4782	توصيفيه : 4646	توستات : 4642	تورك ناز : 4947	توتج : 4901
توقيت : 4787	توصيل : 4646	توسخ : 4785	تورك نازى : 4947	توتجد : 4784
توقيد : 4787	توصيه : 4646	توسع : 4785	تورك جوش : 4946	توتجع : 4784
توقيدات : 4787	توصيه نامه : 4646	توسعا : 4785	تورك كارى : 4946	توتجعات : 4784
توقيع : 4787	توضح : 4783, 4643	توسعات : 4785	توركازان : 4946	توتجه : 4784
توقيعى : 4787	توضح : 4783	توسكردمك : 4949	توركانى : 4946	توتجهات : 4784
توقيف : 4787	توضوء : 4643	توسكرمك : 4949	توركستان : 4946	توتجيب : 4783
توقيفات : 4787	توضيح : 4649	توسل : 4785	توركمان : 4947	توتجيه : 4783
توقيفخانه : 4787	توضيحاً : 4649	توسلا : 4785	توركمانى : 4947	توتجيهات : 4783
توك : 4933, 4886	توضيحات : 4649	توسلات : 4785	توركى : 4947	توتج : 4901
توكريمك : 4886	توطئه : 4648	توسن : 4918, 4788	توركيات : 4946	توتحد : 4781
توكل : 4784	توطن : 4643	توسنلق : 4880	توركيه : 4946	توتحش : 4781
توكلمك : 4887	توطنين : 4648	توسون : 4880	تورلق : 4876	توتحيد : 4786
توكمك : 4933, 4887	توعيد : 4786	توسيح : 4788	تورم : 4785	توتحيداً : 4786
	توعيدات : 4786	توسيد : 4788	تورمطاي : 4917	توتحيدات : 4786
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

4782 : تواتراً	4686 : نهود	4686 : تهدم	4731 : نوع	4737 : تنك
4782 : تواترات	4687 : نهور	4686 : تهدى	4731 : تنوعات	4734,4729 : تنكار
4782 : توائب	4687 : نهورات	4686 : تهديد	4731 : تنوم	4730 : تنكر
4782 : تواتق	4686 : نهوع	4686 : تهديد آميز	4737 : تنومند	4579 : تنكرلق
4781 : تواجد	4687 : نهوم	4686 : تهديدأ	4737 : تنومندى	4730 : تنكس
4781 : تواجہ	4688 : نهويد	4686 : تهديدات	4738 : تنوير	4735 : تنكيح
4781 : توادع	4688 : نهويش	4686 : تهديدكار	4738 : تنويرات	4735 : تنكيحات
4782 : توارث	4688 : نهويع	4686 : تهديدكارانه	4738 : تنويرى	4735 : تنكير
4782 : توارثات	4688 : نهويل	4686 : تهديم	4738 : تنويريه	4735 : تنكيرات
4782 : توارح	4688 : نهويلات	4686 : تهدين	4737 : تنويع	4735 : تنكيس
4782 : توارد	4688 : نهويم	4686 : تهديه	4737 : تنويعات	4735 : تنكيل
4782 : تواردات	4688 : نهوين	4689 : تهذيب	4737 : تنويم	4731 : تنگ
4782 : توارى	4688 : نهوينات	4689 : تهذيبيات	4737 : تنويمات	4732 : تنگار
4783 : توازن	4688 : نهويه	4686 : تهرش	4737 : تنوين	4732 : تنگای
4783 : توازنات	4687 : تهى	4688 : تهريب	4737 : تنوينات	4733 : تنگنار
4783 : توازنيث	4687 : تهیؤ	4688 : تهريم	4734 : تنيده	4728 : تنگره
4783 : توازى	4687 : تهيوئات	4687 : تهزج	4734 : تنيزه	4733 : تنگنا
4782 : تواصل	4689 : تهينه	4687 : تهزز	4830 : تنين	4732 : تنگى
4782 : تواصلات	4687 : تهيات	4689 : تهزيج	4684 : ته	4730 : تنمى
4783 : تواضع	4687 : تهيب	4689 : تهزيجات	4688 : تهئ	4730 : تنمر
4783 : تواضعاً	4687 : تهيت	4689 : تهزير	4685 : تهاجم	4730 : تنمرات
4783 : تواضعات	4687,4689 : تهيج	4689 : تهزيرات	4685 : تهاجمات	4730 : تنمل
4782 : تواعد	4687,4689 : تهيجات	4689 : تهزيرل	4685 : تهاجى	4730 : تنمو
4782 : تواعدات	4687 : تهيجى	4689 : تهزيرلات	4685 : تهارم	4736 : تنمير
4781 : توافر	4687 : تهيض	4689 : تهزيم	4685 : تهافت	4735 : تنميق
4781 : توافرات	4687 : تهیگاه	4686 : تهكم	4685 : تهالك	4736 : تنميه
4781 : توافق	4687 : تهیگه	4686 : تهكمأ	4685 : تهالكات	4729 : تنه
4781 : توافقات	4687 : تهيم	4686 : تهكمات	4823 : تهامه	4730 : تنه شیر
4782 : توافقى	4687,4688 : تهيه	4688,4687 : تهلكه	4685 : تهاون	4734 : تنها
4782 : تواكل	4689 : تو	4686 : تهلل	4686 : تهنك	4734 : تنهارو
4782 : توالد	4931,4900 : تو	4687 : تهليك	4688 : تهنيك	4734 : تنهانشين
4782 : توالى	4781 : توا	4688 : تهليل	4686 : تهجد	4734 : تنهايى
4785 : توأم	4789 : تواب	4688 : تهليلات	4686 : تهجم	4736 : تنوب
4785 : توأمان	4781 : توابت	4933,4886 : تهيم	4686 : تهجى	4736 : تنوييه
4785 : توأمه	4781 : توابل	4886 : تهيمت	4685 : تهجير	4730 : تنوج
4785 : توأمى	4781 : توابع	4686 : تهمتن	4685 : تهجين	4731 : تنوحت
4785 : توأميت	4789 : توابين	4686 : تهنج	4685 : تهجيه	4736,4731 : تنور
4952,4782 : توان	4782 : تواتر	4688 : تهنيث	4686 : تهدل	4736 : تنوره

4726 : تنغمات	4730 : تنشف	4728 : تنجيس	4726 : تناقضات	4721 : تميمه
4733 : تنغيص	4737,4730 : تنشوى	4728 : تنجيم	4726 : تناقوص	4721 : تميه
4733 : تنغيض	4730 : تنشى	4728 : تنجيه	4726 : تناكح	4725 : تميز
4729 : تنفح	4737 : تنشيب	4726 : تنحنح	4726 : تناكر	4725 : تميزاً
4729 : تنفخ	4737,4730 : تنشير	4726 : تنحنحات	4726 : تنانير	4725 : تميع
4729 : تنفذ	4737 : تنشيط	4726 : تنحى	4726 : تناهى	تن : 4829,4726
4729 : تنفر	4737 : تنشيطات	4734 : تنحيت	4727 : تناوب	تن آسان : 4726
4729 : تنفس	4737 : تنشيف	4726 : تنخم	4727 : تناور	تن آور : 4727
4729 : تنفسات	4737 : تنشيم	4734 : تنخيل	4727 : تناول	تن آوران : 4727
4729 : تنفسخانه	4726 : تنصب	4941 : تند	4727 : تناوم	تنائى : 4726
4726 : تنفط	4726 : تنصح	4729 : تندب	4729 : تنبؤ	تنائر : 4727
4729 : تنفع	4727,4575 : تنصر	4729 : تندرست	4728 : تنباكو	تناجى : 4726
4729 : تنفعات	4727 : تنصق	4729 : تندرستى	4829,4728 : تنبال	تناد : 4726
4729 : تنفل	4585 : تنصيب	4729 : تندم	4941,4728 : تنبان	تنادر : 4726
4731 : تنفيخ	4736,4585 : تنصير	4941 : تندى	4729 : تنبت	تنادم : 4726
4731 : تنفيحات	4736,4585 : تنصيص	4728 : تنديه	4729 : تنبتات	تنادى : 4726
4731 : تنفيذ	تنصيصات : 4585,	4738 : تنزده	4729 : تنبع	تنازع : 4727
4731 : تنفيذات	4736	4731 : تنزل	4941 : تنبك	تناسب : 4727
4731 : تنفير	4585 : تنصيف	4731 : تنزلاً	4728 : تنبل	تناسبى : 4727
4731 : تنفيرات	4586 : تنضيح	4731 : تنزه	4728 : تنبل خانه	تناسخ : 4727
4731 : تنفيس	4586 : تنضيد	4738 : تنزير	4717 : تنبلخانه	تناسخى : 4727
4731 : تنفيسات	4587 : تنضير	4738 : تنزيرل	4728 : تنبلت	تناسخيه : 4727
4731 : تنفيس	4727 : تنطف	4738 : تنزيرات	4729 : تنبه	تناسخيون : 4727
4731 : تنفيل	4728 : تنظر	4738 : تنزبه	4729 : تنبهات	تناسل : 4727
4726 : تنقد	4727 : تنظم	4738 : تنزهات	4717 : تنبول	تناسلى : 4727
4726 : تنقل	4587 : تنظير	4730 : تنسخ	4729 : تنبى	تناسليه : 4727
4808 : تنقلدى	4587 : تنظيراً	4730 : تنسر	4728,4717 : تنبيه	تناشد : 4727
4735 : تنقيت	4587 : تنظيرات	4730 : تنسم	4728,4717 : تنبيهات	تناشير : 4727
4735 : تنقيح	4586 : تنظيف	4730 : تنسمات	4736 : تنپرسانه	تناصر : 4727
4735 : تنقيحات	4586 : تنظيفات	4738,4737 : تنسوخ	4736 : تنپرست	تناطخ : 4727
4735,4734 : تنقيد	4586 : تنظيم	4736 : تنسيب	4736 : تنپرور	تناظر : 4727
4734 : تنقيدات	4587 : تنظيمات	4736 : تنسيق	4736 : تنپرورانه	تناظرى : 4727
4734 : تنقيدى	4575 : تنعغم	4736 : تنسيقات	4736 : تنپرورى	تنافر : 4726
4735 : تنقيذ	4727 : تنعم	4736 : تنسيل	4942,4737 : تننه	تنافس : 4726
4735 : تنقيص	4727 : تنعمات	4736 : تنسيه	4737 : تننيف	تنافسات : 4726
4735 : تنقيصات	4734 : تنعيل	4730 : تنشب	4736 : تنثير	تنافى : 4726
4735 : تنقيط	4734 : تنعيم	4730 : تنشر	4728 : تنجيده	تنافصات : 4726
4735,4734 : تنقيه	4726 : تنغم	4730 : تنشط	4728 : تنجيز	تنافض : 4726

4719 : تملكات	4724 : قمرى	4717 : تمبل	4712 : تليد	4714 : تلميحاً
4719 : تملل	4724 : قمرىخ	4724,4723 : تمت	4712 : تليده	4714 : تلميحات
4719 : تململ	4724 : قمرير	4574 : تمتازه	تليس : 4688,4565	4827 : تلميذ
4723 : تمليح	4724 : قمرىض	4720 : تمتع	4826,4712,4711	4827 : تلميذانه
4723 : تمليحات	4724 : قمرين	4720 : تمتعات	4710 : تلتين	4827 : تلميذيت
4723 : تمليس	4724 : قمرينات	4725 : تمتيع	4715 : تلتين	4714 : تلميع
4723 : تمليك	4721 : قمزق	4829 : تمتال	4938 : تم	4714 : تلميعات
4723 : تمليكاً	4725 : قمزىخ	4829 : تمتالى	4716 : تمائل	4937 : تلتنگ
4723 : تمليكات	4725 : قمزىق	4720 : تمتل	4716 : تمائلات	4937 : تلتنگى
4723 : تمليكنامه	4725 : قمزىقات	4720 : تمتلات	4716 : تمائيل	4936 : تلتنمك
4723 : تمليه	4828 : تمساح	4724 : تمثيل	4716 : تماجد	4827 : تله
4719 : تمن	4829 : تمساحيه	4725 : تمثيلاً	4716 : تمادى	4709 : تله سيمك
4720 : تمنى	4720 : تمسح	4724 : تمثيلات	4804 : تمار	4707 : تلهب
4720 : تمنيات	4720 : تمسح	4725 : تمثيلى	4716 : تمارض	4708 : تلهف
4724 : تمنيه	4720 : تمسخر	4725 : تمثليه	4716 : تمارضات	4708 : تلهفات
4724,4723 : تمه	4720 : تمسخرات	4718 : تمجد	4717 : تمازج	4707 : تلهى
4718 : تمهد	4720 : تمسخرى	4717 : تمجيد	4716 : تماس	4711 : تلهيب
4718 : تمهدى	4720 : تمسك	4717 : تمجيدات	4716 : تماسيح	4711 : تلهيبات
4718 : تمهر	4720 : تمسكن	4717 : تمجيس	4716 : تماشا	4711 : تلهيف
4721 : تمهيد	4724 : تمسيح	4721 : تمحيص	4716 : تماشاخانه	4711 : تلهيفات
4721 : تمهيدات	4724 : تمسيخ	4721 : تمحيصات	4716 : تماشاكار	4711 : تلهيه
4721 : تمهير	4725 : تمسيه	4721 : تمحيق	4716 : تماشاكارى	4568 : تلوار
4721 : تمهيره	4720 : تمشط	4716 : تمخط	4716 : تماشاگاه	4710 : تلوث
4721 : تمهيل	4720 : تمشق	4718 : تمذح	4716 : تماشاگر	4710 : تلوثات
4721 : تمهيلات	4720 : تمشى	4718 : تمذحات	4716 : تمالك	4710 : تلون
4721 : تموت	4725 : تمشيت	4718 : تمذن	4716,4570 : تمام	4710 : تلونات
4721,4720 : تموج	4725 : تمشيط	4718 : تمديد	4570 : تماماً	4715 : تلوپت
4721 : تموجات	4725 : تمشيه	4718 : تمدين	4570 : تمامراق	4715 : تلوپشات
4724 : تموز	4725 : تمصير	4718 : تمديه	4570 : تمامى	4715 : تلوپح
4724 : تموزيه	4717 : تمضمض	4718 : تمديهات	4570 : تماميت	4715 : تلوپحات
4721 : تمول	4571 : تمطر	4724 : تمر	4907 : تمامن	4715 : تلوپح
4725 : تمويل	4716 : تمعدن	1145 : تمر هندى	4716 : تمامع	4715 : تلوپعات
4725 : تمويه	4718 : تمكن	4720 : تمرذ	4716 : تمامهل	4715 : تلوپم
4725 : تمويهات	4723 : تمكين	4720 : تمرذات	4716 : تماموت	4715 : تلوپمات
4722,4721 : تميز	4723 : تملنه	4720 : تمرکز	4717 : تماميخ	4715 : تلوپن
4721 : تميزات	4719 : تملق	4720 : تمرمر	4717 : تماميخات	4715 : تلوپنات
4721 : تميع	4719 : تملاقات	4720 : تمرن	4717 : تماميل	4715 : تلوپه
4721 : تميعات	4719 : تملك	4724 : تمره	4717 : تماميلات	4710 : تليث
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

4706 : تلعب	4714 : تلثيمات	4563 : تلازلنمق	4696 : تكمل	4702 : تكريس
4705 : تلعثم	4706 : تلجئى	4705 : تلاش	4696 : تكملات	4702 : تكريم
4712 : تلعيب	4707 : تلجلج	4705 : تلاشى	4696 : تكمم	4702 : تكريماً
4712 : تلعين	4706 : تلجم	4705 : تلاصق	4696 : تكمن	4702 : تكريه
4712 : تلعينات	4705 : تلحز	4706 : تلاطف	4933,4932 : تكمه	4702 : تكريهات
4239 : تلف	4705 : تلحم	4706 : تلاطفات	4935	4697 : تكسر
4707 : تلف	4711 : تلحيد	4706 : تلاطم	4701 : تكميد	4733 : تكسزلك
4707 : تلفات	4711 : تلحيم	4706 : تلاعب	4701 : تكميل	4697 : تكسمك
4707 : تلفت	4711 : تلحين	4706 : تلاعن	4701 : تكميله	4703 : تكسيب
4704 : تلفظ	4711 : تلحينات	4704 : تلافى	4701 : تكمين	4703 : تكسير
4704 : تلفظات	4754,4711 : تلخ	4704 : تلايف	4698 : تكن	4697 : تكشف
4707 : تلفف	4711 : تلخكام	4713 : تلاق	4696 : تكنى	4703 : تكشيف
4711 : تلفيف	4712 : تلخكامى	4705 : تلاقى	4702 : تكنيه	4695 : تكفف
4711 : تلفيق	4712 : تلخلك	4713 : تلاك	4824,4695 : تكه	4695 : تكفل
4711 : تلفيقات	4711 : تلخى	4705 : تلاكم	4695 : تكهف	4698 : تكفير
4566 : تلق	4711 : تلخيص	4825,4713 : تلال	4695 : تكهل	4698 : تكفيرات
4826 : تلقاء	4711 : تلخيصاً	4708 : تلاًؤ	4695 : تكهن	4698 : تكفيل
4705 : تلقب	4711 : تلخيصات	4713 : تلاليه	4703,4697 : تكون	4698 : تكفين
4705 : تلقم	4711 : تلخيصى	4825 : تلامذ	4697 : تكونات	4698 : تكفينات
4708,4705 : تلقن	4711 : تلذذ	4825,4705 : تلامذه	4697 : تكونى	4684 : تكك
4705 : تلقى	4711 : تلذذات	4562 : تلامق	4704 : تكوير	4684 : تكلتو
4705 : تلقيات	4715 : تلذيد	4705 : تلاميذ	4703 : تكوين	4684 : تكلتى
4712 : تلقيب	4710 : تلزج	4705 : تلاهى	4703 : تكوينات	4684 : تكلتيجى
4712 : تلقيات	4709 : تلس	4710 : تلاًو	4703 : تكوينى	4684 : تكلتيلك
4712 : تلقيح	4714 : تلسق	4825 : تلاوت	4698 : تكيس	4696 : تكلس
4713 : تلقىحات	4705 : تلصص	4706 : تلاوم	4697 : تكيف	4696 : تكلف
4713 : تلقيم	4706 : تلطخ	4706 : تليب	4697 : تكيلس	4696 : تكلفات
4713 : تلقين	4706 : تلطف	4707 : تلبس	4704 : تكيلنمك	4696 : تكلم
4713 : تلقينات	4706 : تلطفاً	4707 : تلبسات	4697 : تكيمس	4696 : تكلمات
4712 : تلكار	4706 : تلطفات	4706 : تلبك	4823 : تكينمك	4699,4696 : تكله
4712 : تلكارى	4706 : تلطفكار	4706 : تلبن	4704,4699 : تكيه	4934 : تكلى
4713 : تلنمك	4706 : تلطفكارانه	4758,4706 : تلبيس	4704 : تكيبيل	4700 : تكليس
4708 : تلم	4567 : تلطيخ	4826	4682 : تگرگ	4700 : تكليف
4709 : تلمذ	4567 : تلطيف	4706 : تلبيسات	4682 : تگل	4700 : تكليفات
4709 : تلمس	4567 : تلطيفاً	4706 : تلبيه	4704 : تل	4700 : تكليفنامه
4709 : تلمع	4567 : تلطيفات	4715 : تلبيك	4710 : تلاثم	4700 : تكليفى
4708 : تلمه	4563 : تلظى	4710 : تلثم	4705 : تلا حظ	4700 : تكليل
4714 : تلميح	4568 : تلظيه	4714 : تلثيم	4705 : تلا حق	4696 : تكمش

4692 : تکاملیه	4560 : تقویت	4549 : تقعر	4557 : تقریباً	4693 : تقاعداً
4692 : تکاهل	4560 : تقويد	4692 : تقفی	4557 : تقریبی	4693 : تقاعدیه
4693 : تکاور	4560 : تقویس	4551 : تقفیل	4557 : تقریبیت	4692 : تقالیب
4694 : تکایا	4560 : تقویل	4551 : تقفیه	4557 : تقریبیه	4693 : تقامر
4694 : تکاید	4560 : تقویلات	4548 : تقلب	4557 : تقریر	4693, 4549 : تقاویم
4694 : تکایدات	4560 : تقویم	4548 : تقلبات	4557 : تقریراً	4692 : تقیح
4695 : تکید	4560 : تقویمچه	4548 : تقلد	4557 : تقریرات	4547 : تقبض
4695 : تکیر	4560 : تقویخانه	4801 : تقلدی	4557 : تقریض	4547 : تقبضات
4692 : تکیل	4560 : تقویه	4548 : تقلص	4557 : تقریضات	4692 : تققب
4694 : تکیب	4553 : تقی	4548 : تقلصات	4557 : تقریظ	4547 : تقبل
4694 : تکیر	4694, 4549 : تقیح	4548 : تقلل	4557 : تقریظات	4549 : تقبیح
4694 : تکیرات	4694 : تقیحات	4851 : تقلی	4557 : تقریع	4550 : تقبیحات
4703 : تکناز	4549 : تقید	4555 : تقلیب	4557 : تقریعات	4550 : تقبیل
4703 : تکتیب	4549 : تقیدات	4555 : تقلیبات	4557 : تقرین	4693 : تقتل
4697 : تکتر	4553, 4554 : تقیه	4555, 4556 : تقلید	4558 : تقسیط	4559 : تقتیل
4697 : تکتف	4905	4555 : تقلیداً	4558 : تقسیم	4547 : تقدس
4703 : تکثیر	4549 : تقیوء	4555 : تقلیدات	4558 : تقسیمات	4547 : تقدسه
4703 : تکثیرات	4560 : تقیید	4555 : تقلیدی	4548 : تقشر	4692, 4547 : تقدم
4703 : تکثیرخانه	4560 : تقییدات	4555 : تقلیدییه	4693, 4548 : تقشع	4550 : تقدیر
4703 : تکثیف	4692, 4691 : تک	4555 : تقلیع	4558 : تقشیر	4551 : تقدیر الهی
4692 : تکحل	4693 : تکاؤل	4555 : تقلیف	4803 : تقصار	4550 : تقدیراً
4698 : تکحیل	4693 : تکاپو	4556 : تقلیل	4548 : تقصدر	4550 : تقدیرات
4550 : تکدیح	4693 : تکاتب	4556 : تقلیم	4548 : تقصی	4550 : تقدیرخوانه
4694 : تکدیر	4693 : تکاتم	4556 : تقلیه	4558 : تقصیر	4551 : تقدیرکار
4694 : تکدیرات	4693 : تکاثر	4548 : تقمص	4558 : تقصیرات	4550 : تقدیرلنمق
4694 : تکدیری	4693 : تکاثف	4548 : تقمل	4694 : تقضح	4551 : تقدیرنامه
4694 : تکدیرییه	4694 : تکاذب	4557 : تقمیس	4694 : تقضع	4551 : تقدیری
4704 : تکذیب	4693 : تکارم	4548 : تقنن	4561 : تقضیه	4551 : تقدیس
4704 : تکذیبیات	4693 : تکاسر	4557 : تقنین	4549 : تقطب	4551 : تقدیسات
4702 : تکرار	4693 : تکاسل	4551 : تقهیر	4693, 4549 : تقطر	4550 : تقدیم
4702 : تکراراً	4693 : تکاسلات	4551 : تقهیرات	4693 : تقطع	4550 : تقدیماً
4697 : تکرر	4692 : تکافؤ	4694 : تقوت	4559 : تقطیب	4550 : تقدیمات
4697 : تکررات	4692 : تکافی	4694, 4549 : تقوس	4559 : تقطیر	4550 : تقدیمه
4697 : تکرش	4692 : تکالب	4693, 4549 : تقول	4559 : تقطیرات	4548 : تقرب
4696 : تکرک	4692 : تکالیف	4693, 4549 : تقولات	4559 : تقطیری	4548 : تقرح
4697 : تکره	4692 : تکامل	4693 : تقوم	4559 : تقطیع	4548 : تقرر
4702 : تکریر	4692 : تکاملات	4560, 4549 : تقوی	4559 : تقطیعات	4548 : تقرر
4702 : تکریرات	4692 : تکاملیت	4560 : تقویب	4559 : تقطن	4557 : تقریب
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

4932 : تفنگ	4680 : تفسیق	4678 : تفرجگاه	4678 : تفال	4530 : تخمید
4932 : تفنگ انداز	4680 : تفسیقات	4678 : تفرجگه	4678 : تفالات	4530 : تخمیس
4677 : تفنن	4677 : تفصحات	4678 : تفرح	4676 : تفاهم	4681, 4529 : تخنج
4676 : تفه	4676 : تفصم	4678 : تفرذ	4676 : تفاوت	4681 : تخنجات
4677 : تفهم	4528 : تفصیل	4678 : تفرز	4676 : تفاوت	4681, 4528 : تخنی
4677 : تفهمات	4528 : تفصیلاً	4678 : تفرس	4676 : تفاید	4528 : تخنیات
4678 : تفهیم	4528 : تفصیلات	4678 : تفرسات	4678 : تفتت	4530 : تخنیه
4679 : تفهیمات	4675, 4527 : تفضل	4678 : تفرش	4680 : تفته	4681, 4529 : تغور
4902 : تفو	4676	4677 : تفرع	4680 : تفتیت	4681 : تغوط
4678 : تفوض	4528 : تفضیح	4678 : تفرعات	4680 : تفتیث	4681, 4529 : تغول
4678 : تفوق	4528 : تفضیحات	4678 : تفرعن	4680 : تفتیح	4530 : تغویه
4678 : تفوه	4527 : تفضیح	4678 : تفرغ	4680 : تفتیحات	4529 : تغیب
4678 : تفوهات	4528 : تفضیض	4678 : تفرق	4680 : تفتیر	4682, 4529 : تغیر
4680 : تفویت	4527 : تفضیل	4527 : تفره	4680 : تفتیرات	4682, 4529 : تغیرات
4680 : تفویض	4527 : تفضیلات	4679 : تفریح	4680 : تفتیش	4682, 4529 : تغیط
4680 : تفویق	4528 : تفتین	4679 : تفریحه	4680 : تفتیشات	4682 : تغیطات
4678 : تفیض	4679 : تفعله	4679 : تفریح	4680 : تفتیشی	4681, 4529 : تغیم
4678 : تفیضات	4676 : تفتح	4679 : تفریح	4680 : تفتیق	4529 : تغیمات
4692 : تقابل	4676 : تفرق	4679 : تفرید	4680 : تفتیک	4532, 4530 : تغیر
4692 : تقابلات	4677 : تفته	4679 : تفریش	4680 : تفتیل	4530 : تغیرات
4693 : تقاثل	4679 : تفتح	4680 : تفریشات	4680 : تفتین	4530 : تغیرخانه
4692 : تقادم	4677 : تفکر	4680 : تفریط	4677 : تفجر	4530 : تغیط
4692 : تقادیر	4677 : تفکرات	4679 : تفریح	4677 : تفجرات	4675 : تف
4692 : تقادیم	4677 : تفکک	4679 : تفریعات	4677 : تفجع	4679 : تفتیل
4693 : تقارب	4677 : تفکه	4679 : تفریح	4676 : تفجیر	4932 : تفاح
4693 : تقارن	4679 : تفکیر	4679 : تفریغات	4676 : تفجیع	4676 : تفاخر
4693 : تقاریر	4679 : تفکیه	4679 : تفریق	4677, 4676 : تفحش	4676 : تفاخرات
4548 : تقاریض	4826 : تفل	4679 : تفریقۀ	4675, 4527 : تفحص	4676 : تفاریح
4693 : تقاسط	4677 : تفلح	4679 : تفریقه	4677	4676 : تفاریق
4693 : تقاسم	4677 : تفلس	4681 : تفریع	4675 : تفحصات	4676 : تفاسیر
4548 : تقاص	4677 : تفلسف	4678 : تفسح	4677, 4675 : تفحوم	4676 : تفاصح
4548 : تقاصر	4677 : تفلسفات	4678 : تفسخ	4678 : تفحیم	4676 : تفاصیل
4694 : تقاض	4677 : تفلق	4678 : تفسحات	4675 : تفخر	4676 : تفاضل
4694, 4549 : تقاضا	4677 : تفلم	4680 : تفسیح	4675 : تفخرات	4676 : تفاضلی
4693, 4549 : تقاطر	4677 : تفلو	4680 : تفسیده	4678 : تفخیم	4676 : تفاعیل
4693 : تقاطع	4679 : تفلیس	4680 : تفسیر	4676 : تفدیبه	4675 : تفافیح
4693 : تقاطیر	4679 : تفلیق	4680 : تفسیرات	4678 : تفرج	4676 : تفاقم
4693 : تقاعد	4932 : تفنک	4680 : تفسیره	4678 : تفرجات	4676 : تفاکه

4530 : تفريرات	4515 : تعيشگاه	4513 : تعمى	4554,4553 : تعقيب	4631 : تعشيرات
4530 : تفريس	4515 : تعين	4572 : تعמיד	4553 : تعقيباً	4514 : تعصب
4530 : تفریق	4515 : تعينات	4572 : تعمير	4553 : تعقيبات	4514 : تعصبكار
4530 : تفریم	4652 : تعيب	4573 : تعميرات	4554 : تعقيد	4514 : تعصبكارانه
4682,4529 : تغزل	4652 : تعبير	4573 : تعميرخانه	4554 : تعقيدات	4514 : تعصبكارى
4682 : تغزلات	4652 : تعبيرات	4572 : تعميق	4554 : تعقير	4514 : تعصى
4530 : تغزیه	4652 : تعبيش	4572 : تعمیقات	4554 : تعقیس	4624 : تعصير
4681,4529 : تغسل	4652 : تعين	4572 : تعميم	4554 : تعقيم	4624 : تعصيرات
4681,4529 : تغشى	4652 : تعينات	4572 : تعميماً	4657 : تعكس	4624 : تعصيرخانه
4531,4530 : تغشيش	4652 : تعيىنى	4572 : تعميمات	4513 : تعلق	4515 : تعضو
4530 : تغشيشات	4844 : تغا	4573 : تعميمه	4513 : تعلقات	4515 : تعضى
4530 : تغشيه	4681 : تغابن	4514 : تعنت	4513 : تعلق	4515 : تعطر
4681 : تغصن	4681 : تغافل	4514 : تعند	4513 : تعللات	4515 : تعطس
4681,4529 : تغضب	4681 : تغافلات	4514 : تعنف	4513 : تعلم	4515 : تعطش
4682	4681 : تغالب	4514 : تعنق	4513 : تعلمات	4658 : تعطص
4681 : تغضرف	4681 : تغامس	4657,4514 : تعنى	4566 : تعليمى	4515 : تعطف
4530 : تغضیپ	4681 : تغاير	4583 : تعنيف	4513 : تعلن	4515 : تعطفات
4530 : تغطيه	4681 : تغايرات	4583 : تعنيفات	4513 : تعالى	4515 : تعطل
4681,4528 : تغفل	4681 : تغايط	4512 : تعهد	4513 : تعليات	4637 : تعطير
4529 : تغفیل	4681 : تغیر	4512 : تعهدات	4538 : تعلیقه	4637 : تعطيس
4528 : تغلب	4529 : تغير	4513,4512 : تعهدنامه	4565 : تعليل	4637 : تعطيش
4528 : تغلبات	4529 : تغيرات	4515 : تعوج	4565 : تعليلات	4637 : تعطيل
4681,4528 : تغلط	4528 : تغدى	4515 : تعوجات	4565 : تعليم	4637 : تعطيلات
4681,4528 : تغلطات	4528 : تغديات	4515 : تعود	4566 : تعليمات	4637 : تعطيلنامه
4681,4528 : تغلف	4529 : تغديه	4515 : تعوذ	4566 : تعليماتنامه	4637 : تعطین
4681 : تغلون	4529 : تغذی	4515 : تعوض	4566 : تعليمخانه	4515 : تعظم
4681 : تغلى	4529 : تغذيات	4515 : تعوق	4566 : تعليمگاه	4515 : تعظمات
4529 : تغليب	4530 : تغذیه	4644 : تعويج	4566 : تعليمنامه	4655 : تعظيم
4529 : تغليس	4903 : تغرائ	4644 : تعويد	4566 : تعليميه	4656 : تعظيماً
4529 : تغليط	4681 : تغرب	4644 : تعويد	4566 : تعلن	4655 : تعظيمات
4529 : تغليطات	4681 : تغربل	4644 : تعويض	4566 : تعليه	4512 : تعفف
4530 : تغليظ	4681,4529 : تغرد	4644 : تعويضاً	4514,4513 : تعمد	4512 : تعفن
4529 : تغليف	4681 : تغردات	4644 : تعويضات	4513 : تعمداً	4512 : تعفونات
4529 : تغليق	4681,4529 : تغرر	4644 : تعويق	4513 : تعمدات	4513 : تعقد
4529 : تغليقات	4681 : تغرس	4644 : تعويقات	4513 : تعمدى	4513 : تعقس
4530 : تغليه	4531,4530 : تغريب	4652 : تعيب	4513 : تعمق	4513 : تعقل
4528 : تغمد	4530 : تغريد	4652 : تعيبات	4513 : تعمقات	4513 : تعقلات
4528 : تغمغم	4530 : تغرير	4515 : تعيش	4513 : تعمم	4554 : تعقبه
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

4514 : تعرق	4512 : تعجبکنان	4514 : تعارضات	4778 : تطهر	4656,4527 : تضليل
4657,4514 : تعرى	4512 : تعجل	4658	4778 : تطهرات	4654 : تضمد
4610 : تعريب	4512 : تعجلات	4658,4514 : تعارف	4636 : تطهير	4654 : تضمّن
4610 : تعريبات	4512 : تعجن	4658 : تعارفات	4637 : تطهيرات	4656 : تضميد
4610 : تعريج	4525 : تعجور	4657,4514 : تعاريج	4636 : تطور	4656 : تضمين
4612 : تعريس	4525 : تعجيب	4657 : تعاضد	4778 : تطوس	4656 : تضمينات
4612 : تعريض	4525 : تعجيز	4658 : تعاطف	4778,4636 : تطوع	4654 : تضوع
4612 : تعريضاً	4525 : تعجيزات	4658 : تعاطفات	4778,4636 : تطوعاً	4654 : تضيق
4612 : تعريضات	4525 : تعجيل	4658 : تعاطى	4778 : تطوف	4656 : تضيق
4612 : تعريضكار	4525 : تعجيلات	4515 : تعاطم	4778 : تطوق	4656 : تضيبعات
4610 : تعريف	4525 : تعجيم	4657 : تعاقب	4640 : تطوبش	4656 : تضيق
4610 : تعريفخوان	4525 : تعجين	4657 : تعاقد	4640 : تطويق	4656 : تضبيقات
4610 : تعريفنامه	4526 : تعداد	4657 : تعاكس	4640 : تطويل	4778 : تطابق
4612 : تعريق	4512 : تعدد	4657 : تعالم	4640 : تطويلات	4778 : تطابقات
4612 : تعريك	4512 : تعدى	4657,4513 : تعالى	4636 : تطيب	4778 : تطاول
4612 : تعريه	4512 : تعديات	4513,4657 : تعالى الله	4636 : تطير	4778 : تطاير
4515 : تعزب	4527 : تعديت	4657	4636 : تطيرات	4778,4634 : تطيب
4516 : تعزز	4526 : تعديد	4657 : تعاليات	4640 : تطيب	4778 : تطيع
4515 : تعزل	4527 : تعديل	4657 : تعامل	4640 : تطيباً	4778 : تطبعات
4656 : تعزبت	4527 : تعديلاً	4657 : تعاملات	4640 : تطيبات	4636 : تطبيق
4656 : تعزبتنامه	4527 : تعديلات	4657,4513 : تعامى	4792 : تظارف	4636 : تطبيقاً
4656 : تعزير	4527 : تعديلهنامه	4513 : تعاميه	4792 : تظاهر	4636 : تطبيقات
4656 : تعزيرات	4527 : تعديه	4657 : تعانق	4792 : تظاهرات	4636 : تطبيقه
4656 : تعزيرز	4515 : تعذر	4657 : تعاهد	4654 : تطرف	4636 : تطبيقى
4656 : تعزيرات	4655 : تعذيب	4657 : تعاهدات	4654 : تطرفات	4636 : تطليل
4655 : تعزيرل	4655 : تعذيبات	4658 : تعاون	4654 : تظلل	4636 : تطبين
4656 : تعزيره	4656 : تعذير	4658 : تعاونات	4654 : تظلم	4778 : تطحل
4656 : تعزيره نامه	4656 : تعذيرات	4658 : تعاويد	4654 : تظلمات	4636 : تطحين
4515 : تعسر	4655 : تعذيل	4512 : تعب	4656 : تظليل	4636 : تطحينات
4514 : تعسف	4655 : تعذيلات	4512 : تعبت	4654 : تظنن	4636 : تطدورمق
4515 : تعسفات	4514 : تعرب	4512 : تعبتات	4654 : تظنى	4639 : تطريب
4658 : تعسى	4514 : تعرس	4512 : تعبد	4655 : تظهير	4778 : تطعم
4624 : تعسير	4514 : تعرض	4512 : تعبدات	4658 : تعائر	4778 : تطفل
4624 : تعسيرات	4514 : تعرضات	4512 : تعبض	4657 : تعادل	4639 : تطليق
4624 : تعسيل	4514 : تعرضى	4522 : تعبير	4657 : تعادلات	4639 : تطليه
4515 : تعشق	4514 : تعرضيه	4522 : تعبيرات	4657 : تعادى	4639 : تطمين
4515 : تعشى	4657 : تعرف	4522 : تعبيرنامه	4657 : تعاديت	4639 : تطمينات
4631 : تعشير	4514 : تعرفات	4512 : تعجب	4657,4514 : تعارض	4639 : تطمينكار
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

4622 : تصوت	4623 : تصغيرات	4623 : تصحيف	4774 : تشيب	4775 : تشكيل
4622 : تصور	4619 : تصفح	4623 : تصحيفات	4774 : تشيبات	4775 : تشكيلات
4622 : تصورات	4622 : تصفوفى	4623 : تصحين	4774 : تشيخ	4774 : تشلشل
4622 : تصورى	4619 : تصفى	4763 : تصخر	4774 : تشيد	4774 : تشلشات
4622 : تصوريه	4622 : تصفيح	4763 : تصخن	4778, 4774 : تشيع	4774 : تشلل
4621 : تصوف	4622 : تصفيحات	4763 : تصخنات	4778 : تشيد	4774 : تشمر
4622 : تصوفات	4622 : تصفير	4619 : تصدر	4778 : تشييدات	4774 : تشمس
4626 : تصويب	4623 : تصغيرات	4622, 4619 : تصدع	4763 : تصابق	4774 : تشمع
4626 : تصويباً	4622 : تصفيف	4622 : تصدعات	4763 : تصابى	4774 : تشمل
4626 : تصويبات	4622 : تصفيقات	4763, 4619 : تصدق	4763 : تصاحب	4774 : تشمم
4626 : تصويت	4622 : تصفيق	4619 : تصدقات	4763 : تصاحبات	4776 : تشميت
4626 : تصوير	4622 : تصفيقات	4619 : تصدى	4763 : تصادف	4776 : تشمير
4626 : تصويرات	4623 : تصفيه	4622 : تصدير	4763 : تصادفاً	4776 : تشميس
4626 : تصويرى	4623 : تصفيه خانه	4622 : تصديق	4763 : تصادفات	4776 : تشميع
4626 : تصويغ	4624 : تصقيل	4622 : تصديق لمق	4763 : تصادفى	4776 : تشميل
4626 : تصويغات	4624 : تصقيلات	4622 : تصديقاً	4763 : تصادفيه	4776 : تشميم
4622 : تصيد	4619 : تصلب	4622 : تصديقات	4763 : تصادم	4774 : تشيخ
4622 : تصيف	4619 : تصلبات	4622 : تصديقنامه	4764 : تصارع	4774 : تشنجات
4670 : تضاحك	4619 : تصلف	4622 : تصديقى	4764 : تصارف	4774 : تشنجى
4792, 4791 : تضاد	4620 : تصلفات	4622 : تصديقيه	4764, 4620 : تصاريف	4774 : تشنف
4670 : تضارب	4624 : تصلق	4622 : تصديه	4764, 4621 : تصاعب	4776 : تشنگان
4792 : تضاعف	4624 : تصلمق	4621 : تصرف	4621 : تصاعبات	4776 : تشنه
4792 : تضايغ	4625 : تصليب	4621 : تصرفاً	4764, 4621 : تصاعد	4776 : تشنيع
4792 : تضايق	4625 : تصليبات	4621 : تصرفات	4621 : تصاعدات	4776 : تشنيعات
4654, 4526 : تضجر	4625 : تصليه	4621 : تصرفكار	4764	4776 : تشنيف
4654, 4526 : تضجع	4623 : تصم	4621 : تصرفى	4763 : تصاغر	4773 : تشهب
4526 : تضجير	4623 : تصملمق	4621 : تصرم	4763 : تصافح	4773 : تشهد
4670 : تضخم	4625 : تصميت	4626 : تصریح	4763 : تصالب	4773 : تشهى
4654 : تضرر	4625 : تصميم	4626 : تصریحاً	4763 : تصالغ	4774 : تشهير
4526 : تضرس	4625 : تصميمات	4626 : تصریحات	4763 : تصالغ	4775 : تشهيرات
4654 : تضرع	4620 : تصنع	4625 : تصریح	4764 : تصامم	4774 : تشوش
4654 : تضرعات	4620 : تصنعات	4625 : تصرف	4764 : تصانيف	4774 : تشوشات
4654 : تضرعنامه	4625 : تصنيع	4626 : تصرفات	4764, 4621 : تصاویر	4774 : تشوق
4656 : تضرير	4625 : تصنيعات	4626 : تصرفى	4619 : تصير	4777 : تشوير
4527 : تضريرس	4625 : تصنيف	4624 : تصعيب	4619 : تصيع	4777 : تشويش
4526 : تضعضع	4625 : تصنيقات	4624 : تصعيبات	4619 : تصبى	4777 : تشويق
4655 : تضعيف	4625 : تصنيفى	4624 : تصعيد	4623 : تصحيح	4777 : تشويقات
4655 : تضعيفات	4625 : تصنيم	4623 : تصغير	4623 : تصحيحات	4777 : تشويقكار
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

4777 : تشریح خانه	4773 : تشبثات	4766 : تمنن	4768 : تنسكيت	4765 : تسديس
4777 : تشریحات	4773 : تشبك	4766 : تسنه	4768 : تنسكیر	4765 : تسديسات
4777 : تشریحی	4773 : تشبه	4769 : تنسیم	4768 : تنسكین	4766 : تسرع
4776 : تشرید	4773 : تشبهات	4765 : تسهر	4765 : تسلب	4767 : تسره
4776 : تشریح	4772 : تشیب	4766 : تسهیل	4765 : تسلیح	4766 : تسری
4777 : تشریحی	4772 : تشبیر	4766 : تسهیلأ	4766 : تسلسل	4770 : تسرب
4776 : تشریف	4772 : تشیع	4766 : تسهیلات	4766 : تسلسلات	4770 : تسریح
4776 : تشریفات	4772 : تشیك	4880 : تسون	4619 : تسلط	4770 : تسریح
4777 : تشریفاتى	4772 : تشیه	4766 : تسوی	4619 : تسلطأ	4770 : تسریر
4777 : تشریق	4772 : تشیهات	4771 : تسویب	4619 : تسلطات	4770 : تسریرات
4777 : تشریک	4772 : تشیهی	4771 : تسوید	4765 : تسلل	4770 : تسریع
4777 : تشریک میاعی	2579 : نشت	4771 : تسویدات	4765 : تسلم	4770 : تسریعأ
4777 : تشرین	4774 : نشتت	4771 : تسویغ	4765 : تسلی	4770 : تسریعات
4777 : تشرین اول	4774 : نشتی	4771 : تسویف	4765 : تسلیات	4770 : تسریق
4777 : تشرین ثانى	4777 : نشتیت	4771 : تسویفات	4768 : تسلیت	4770 : تسریفات
4777 : تشرطیر	4777 : نشتیه	4771 : تسویق	4768 : تسلیح	4770 : تسریه
4772 : تشعب	4773 : تشجر	4771 : تسویك	4768 : تسلیحات	4771, 4626 : تسطیح
4772 : تشعبات	4773 : تشجع	4771 : تسویل	4768 : تسلیخ	4626 : تسطیر
4772 : تشعر	4773 : تشجى	4771 : تسویلات	4768, 4625 : تسلیط	4949 : تسع
4772 : تشعشع	4773 : تشجیر	4771 : تسویه	4768 : تسلیف	4837 : تسعه
4772 : تشع	4773 : تشجیعات	4771 : تسیار	4768 : تسلیم	4837 : تسعون
4772 : تشعل	4772 : تشحم	4766 : تسیب	4768 : تسلیمات	4767 : تسعید
4775 : تشعب	4772 : تشخص	4766 : تسیبات	4768 : تسلیمیت	4767 : تسعیر
4775 : تشعیبات	4772 : تشخصات	4771 : تسیر	4768 : تسلیه	4837 : تسعین
4775 : تشعیث	4775 : تشخیز	4771 : تسییل	4766 : تسمر	4765 : تسفل
4775 : تشعیل	4775 : تشخیزات	4771 : تشابه	4766 : تسمم	4765 : تسفه
4773 : تشفی	4775 : تشخیص	4771 : تشابهات	4766 : تسمات	4766 : تسفید
4774 : تشفیه	4775 : تشخیصات	4772 : تشاتم	4766 : تسمن	4766 : تسفیر
4772 : تشقق	4773 : تشدد	4772 : تشاجر	4766 : تسمی	4766 : تسفیف
4775 : تشقیق	4773 : تشددات	4772 : تشارك	4769 : تسمیت	4766 : تسفیل
4773 : تشكر	4772 : تشدق	4772 : تشاركیه	4769 : تسمیر	4766 : تسفیه
4774 : تشكرات	4773 : تشدید	4772 : تشاعر	4625 : تسمیط	4763 : تسقف
4773 : تشكك	4774 : تشذب	4772 : تشاكل	4769 : تسمیع	4767 : تسقیف
4773 : تشكل	4778 : تشذب	4772 : تشاكى	4769 : تسمیعات	4768 : تسقیم
4773 : تشكلات	4774 : تشرع	4774 : تشأم	4769 : تسمیم	4768, 4767 : تسقیه
4773 : تشكى	4774 : تشرف	4772 : تشاور	4769 : تسمیمأ	4765 : تسكر
4775 : تشكیک	4774 : تشرفات	4773 : تشبب	4769 : تسمین	4767 : تسكره
4775 : تشكیکات	4777 : تشریح	4773 : تشبث	4769 : تسمییه	4765 : تسكن

4763 : تساهلات	4793 : تزدنق	4791 : تتر	4757 : ترميم	4813 : ترقزلامق
4764 : تساوى	4793 : تزنه	4792 : تتر	4917 : ترنج	4746 : ترقص
4764 : تسايڤ	4796 : تزنيب	4792 : تزاحف	4751 : ترنجبين	4746 : ترقع
4765 : تسبب	4796 : تزنيبات	4792 : تزاحم	4917 : ترنجى	4746 : ترقق
4765 : تسبباً	4796 : تزنيد	4792 : تزاور	4751 : ترنج	4756 : ترقوه
4769,4764 : تسبيح	4792 : تزه	4792 : تزاورات	4751 : ترنحات	4756 : ترقيش
4764 : تسبيحات	4793 : تزهد	4792 : تزاوول	4751 : ترنم	4756 : ترقيشات
4764 : تسبيحه	4793 : تزهر	4792 : ترايد	4751 : ترنمات	4756 : ترقيص
4764 : تسبيح	4793 : تزهرات	4792 : ترايدات	4758 : ترنيان	4755 : ترقيع
4764 : تسبيعان	4793 : تزوج	4792 : تزيد	4749,4608 : تره	4755 : ترقيق
4764 : تسبيك	4793 : تزوجات	4792 : تزيبب	4948 : ترهات	4755 : ترقيق
4764 : تسبيكات	4794 : تزود	4792 : تزبير	4750 : ترهب	4755 : ترقيم
4764 : تسبيل	4796 : تزويج	4792 : تزبيرات	4948 : ترهه	4755 : ترقين
4766 : تستر	4796 : تزويجات	4792 : تزبيل	4753 : ترهيب	4750,4608, ترك
4771 : تستير	4796 : تزويد	4842 : تزجكز	4753 : ترهيباً	4946,4754
4765 : تسجد	4797 : تزوير	4842 : تزجكين	4753 : ترهيبات	4750 : تركات
4765 : تسجير	4797 : تزويرات	4842 : تزجه جك	4753 : ترهيبى	4751,4750 : تركب
4764 : تسجيع	4797 : تزويڤ	4793 : تزخر	4753 : ترهيبه	4750 : تركبات
4764 : تسجيعات	4797 : تزويڤات	4793 : تززر	4753 : ترهين	4755 : تركش
4764 : تسجيف	4842 : تزيرك	4792 : تززعز	4752 : تروح	4947 : تركلك
4764 : تسجيل	4794 : تزين	4794 : تزڤيت	4948 : تروس	4755,4751 : تركن
4765 : تسجيلات	4794 : تزينات	4792 : تزقم	4752 : تروع	4755 : تركند
4765 : تسجين	4842 : تزيه	4795 : تزكمك	4762 : تروند	4755 : تركنده
4765 : تسجيه	4797 : تزويد	4793 : تزكى	4918 : ترونده	4835 : تركنمك
4765 : تسحب	4797 : تزويدات	4795 : تزكيه	4762 : تروبان	4753,4750 : تركه
4766 : تسحير	4797 : تزوين	4796 : تزكيه نامه	4762 : تروبيج	4946 : تركى
4767 : تسحيرات	4797 : تزوينات	4794 : تزگاه	4762 : تروبيجاً	4756,4755 : تركيب
4766 : تسحيق	4797 : تزوينى	4793 : تززلزل	4762 : تروبيج	4755 : تركيب بند
4766 : تسحيل	4764 : تسائل	4793 : تززلزلات	4762 : تروبيجاً	4755 : تركيب خانه
4765 : تسخر	4763 : تساقط	4793 : تززلزلى	4762 : تروبيجات	4755 : تركيبى
4765 : تسخركار	4766 : تسأل	4793 : تزلق	4762 : تروبيق	4756 : تركيز
4765 : تسخركارانه	4763 : تسالف	4842 : تزلمك	4762 : ترويه	4755 : تركين
4766 : تسخير	4763 : تسامح	4842 : تزله	4837 : تريباق	4946 : تركيه
4767 : تسخيرات	4764 : تسامحات	4796 : تزليك	4837 : تريباقات	4756 : ترلك
4766 : تسخين	4763 : تسامع	4793 : تزمل	4837 : تريباقى	4751 : ترمرم
4766 : تسخينات	4764 : تساند	4796 : تزميل	4835,4754 : تربت	4948 : ترمس
4765 : تسدد	4764 : تسانديه	4796 : تزميم	4753 : تربكه	4757 : ترمن
4765 : تسديد	4763 : تساهل	4793 : تزنير	4754 : ترينان	4757 : ترميد

4606 : ترصداٲ	4763 : ترذٲلٲاٲ	4748 : ترؒٲعاٲ	4746 : ترانه	4797 : ترذٲٲل
4615 : ترصٲس	4835 : ترز	4748 : ترؒٲعاٲانه	4747 : تراوٲؒ	4751,4745 : تر
4760,4614 : ترصٲؒ	4762 : ترزٲان	4749 : ترؒٲؒ	4944 : ترٲ	4762 : تر وٲتازه
4614 : ترصٲف	4762 : ترزٲانٲى	4749 : ترؒٲه	4944,4833 : ترٲان	4746 : ترائب
4614 : ترصٲن	4752 : ترزن	4745 : ترؒ	4944 : ترٲٲ	4944 : تراب
4615 : ترصٲنات	4763 : ترزى خانه	4834 : ترؒال	4745 : ترٲص	4944 : ترابى
4618 : ترصٲٲص	4948,4759 : ترس	4745 : ترؒل	4745 : ترٲؒ	4944,4911 : تراٲه
4618 : ترصٲه	4759 : ترسا	4745 : ترؒلات	4944 : ترٲه	4745 : تراؒؒ
4617 : ترطٲب	4759 : ترساٲؒه	4746 : ترؒم	4944 : ترٲه دار	4745 : تراؒم
4617 : ترطٲل	4759 : ترسان	4746 : ترؒما	4944 : ترٲه دارى	4746 : تراؒخى
4944 : ترؒ	4759 : ترسانه	4746 : ترؒمات	4748 : ترٲٲٲ	4745 : ترادف
4948 : ترؒت	4760 : ترساٲان	4753 : ترؒٲب	1123 : ترٲٲس	4746 : تراره
4747 : ترؒد	4751 : ترسب	4753 : ترؒٲٲات	4706,1106,4758,4748 : ترٲٲص	4747,4607 : ترارو
4944 : ترؒه	4751 : ترسبات	4753 : ترؒٲل	4747 : ترٲٲؒ	4832 : تراس
4753 : ترؒٲب	4751 : ترست	4753 : ترؒٲم	4747 : ترٲٲعا	4746 : تراست
4754 : ترؒٲش	4751 : ترسل	4753 : ترؒٲمات	4747 : ترٲٲعاٲ	4747 : تراسل
4608 : ترؒمق	4761 : ترسلك	4753 : ترؒانه	4747 : ترٲٲه	4832 : تراسه
4752 : ترؒٲب	4761 : ترسلمك	4608 : ترؒانٲى	4747 : ترٲه	4832,4810 : تراش
4752 : ترؒٲم	4751 : ترسم	4746 : ترؒخس	4748 : ترٲه كرده	4832 : تراشان
4750 : ترؒف	4751 : ترسمات	4753 : ترؒخون	4748 : ترٲٲوى	4832 : تراشنده
4752 : ترؒفه	4761 : ترسناك	4753 : ترؒخٲص	4752,4751 : ترٲٲ	4836,4832 : تراشه
4750 : ترؒفع	4760 : ترسٲب	4753 : ترؒخٲصات	4752 : ترٲم	4832 : تراشٲده
4750 : ترؒفعاٲ	4760 : ترسٲبات	4753 : ترؒخٲم	4761 : ترٲٲب	4747 : تراصف
4750 : ترؒفق	4760 : ترسل	4753 : ترؒخٲنه	4761 : ترٲٲٲات	4747 : تراصى
4752 : ترؒفند	4760 : ترسٲم	4749 : ترؒدامن	4761 : ترٲٲٲه	4746 : تراعى
4913,4752 : ترؒفنده	4760 : ترسٲمات	4750 : ترؒدد	4761 : ترٲٲل	4745 : ترافد
4750 : ترؒفه	4760 : ترسٲمى	4750 : ترؒدات	4750 : ترؒؒؒ	4745 : ترافع
4752 : ترؒفٲؒ	4917,4915 : ترش	4749 : ترؒدست	4749 : ترؒؒؒ بند	4745 : ترافق
4752 : ترؒفٲد	4949,4948	4749 : ترؒدك	4749,4748 : ترؒؒمان	4746 : ترافى
4752 : ترؒفٲؒ	4949 : ترشٲا	4750 : ترؒدى	4749,4748 : ترؒؒمه	4746 : ترافى ٲرور
4752 : ترؒفٲعا	4751 : ترشؒؒ	4750 : ترؒدٲات	4749 : ترؒؒمه ؒال	4746 : ترافى لو
4752 : ترؒفٲعاٲ	4751 : ترشؒؒات	4749 : ترؒدٲد	4750 : ترؒؒه	4746 : ترافٲات
4752 : ترؒفٲق	4751 : ترشف	4749 : ترؒدٲدات	4750 : ترؒؒى	4746 : تراك
4752 : ترؒفٲقات	4948,4916 : ترشى	4749 : ترؒدٲد	4748 : ترؒؒٲب	4746 : تراكب
4752 : ترؒفٲل	4761 : ترشٲؒؒ	4749 : ترؒدٲفا	4748 : ترؒؒؒؒ	4746 : تراكم
4813 : ترؒقاز	4761 : ترشٲش	4749 : ترؒدٲفات	4748 : ترؒؒؒؒا	4746 : تراكمات
4746 : ترؒقب	4761 : ترشٲف	4749 : ترؒدٲه	4749 : ترؒؒؒؒات	4750,4746 : تراكمه
4746 : ترؒقٲات	4606 : ترصد	4763 : ترذٲل	4748 : ترؒؒؒؒ	4746 : تراكٲب

4673 : ندیس	4672 : ندرسات	4535 : تخوف	4545 : تحطیه	4536 : تحذیش
4673 : تندیسات	4672 : ندرع	4545 : تخویف	4533 : تحفف	4536 : تحذیسات
4671 : تدهش	4672 : ندرن	4545 : تخویفاً	4536 : تحفیف	4546 : تحذیع
4671 : تدهن	4673 : ندریب	4545 : تخویفات	4536 : تحفیفات	4546 : تحذیل
4671 : تدهمی	4673 : ندریبی	4545 : تخوین	4536 : تحفیفی	4535 : تحرش
4672 : تدهیش	4673 : ندریح	4535 : تحیل	4536 : تحفیفیه	4535 : تحرشات
4672 : تدهیسات	4673 : ندریجاً	4535 : تحیلات	1077 : تحل	4534 : تحرق
4672 : تدهین	4673 : ندریجات	4535 : تحیلی	4533 : تحلل	4540 : تحره
4672 : تدور	4673 : ندریجی	4546 : تحیب	4533 : تحلد	4541, 4540 : تحریب
4674 : تدویر	4673 : ندریس	4546 : تحیب	4685, 4533 : تحلص	4540 : تحریبات
4674 : تدوین	4673 : ندریسات	4546 : تحیب	4533 : تحلط	4541 : تحریکار
4674 : تدوینات	4673 : ندریسی	4670 : تداییر	4533 : تحلف	4540 : تحریج
4674 : تدویه	4673 : تدریع	4670 : تداخل	4533 : تحلق	4540 : تحریجه
4672 : تدین	4673 : تدریس	4670 : تداخلات	4533 : تحلل	4541 : تحریس
4792 : تذاکر	4673 : تدرسیم	4671 : تدارس	4533 : تحللات	4542 : تحریش
4793 : تذبذب	4673 : تدرسیه	4670 : تدارك	4685, 4533 : تحلی	4542 : تحریشات
4793 : تذبذبات	4671 : تدفن	4670 : تداركات	4539 : تحلیط	4540 : تحریف
4792 : تذبیح	4672 : تدفین	4671, 4670 : تدارکی	4539 : تحلیطات	4540 : تحریق
4793 : تذرو	4780, 4673 : تدقیق	4670 : تداعی	4538 : تحلیع	4546 : تحزین
4793 : تذروی	4780, 4673 : تدقیقات	4670 : تدافع	4538 : تحلیف	4535 : تحشع
4795 : تذکار	4673 : تدقیقنامه	4670 : تدافعی	4538 : تحلیل	4535 : تحشی
4793 : تذکر	4780	4670 : تدافعیه	4539 : تحلیه	4542 : تحشید
4793 : تذکرات	4672 : تدلك	4670 : تدانی	4847, 4537 : تحم	4535 : تححصص
4795 : تذکره	4672 : تدلل	4671 : تداور	4904	4542 : تححصیس
4793 : تذکری	4672, 4671 : تدلی	4671 : تداول	4533 : تحمد	4542 : تححصیصاً
4795 : تذکیر	4672 : تدلیات	4671 : تداولات	4534 : تحمر	4542 : تححصیصات
4795 : تذکیره	4673 : تدلیس	4671 : تداوی	4534 : تحمرات	تححصیصات مستوره :
4793 : تذلل	4673 : تدلیک	4671 : تداویات	4533 : تحمض	4542
4793 : تذلات	4673 : تدلیه	4671 : تدبر	4533 : تحمضات	4532 : تحضر
4796 : تذلیل	4672 : تدمع	4671 : تدبرات	4904, 4851 : تحمه	4532 : تحضع
4796 : تذلیلات	4672 : تدمع	4671 : تدبیح	4539 : تحمیر	4546, 4536 : تحصیب
4795, 4794 : تذهیب	4672 : تدمل	4671 : تدبیر	4539 : تحمیرات	4536 : تحضیر
4795 : تذهیبات	4673 : تدمیح	4671 : تدبیرات	4539 : تحمیس	4535 : تحطانات
4793 : تذوق	4673 : تدمیر	4672 : تدثر	4539 : تحمین	4545 : تحطئه
4793 : تذوقات	4673 : تدمیرات	4672 : تدخین	4539 : تحمیناً	4535 : تحظر
4796 : تذویب	4672 : تدنس	4672 : تدرب	4539 : تحمینات	4535 : تحطی
4796 : تذویبات	4672 : تدنی	4672 : تدرج	4539 : تحمیننی	4545 : تحطیط
4797 : تذویق	4672 : تدنیات	4672 : تدرس	4540 : تحنیق	4545 : تحطیم

4534 : تخن	4538 : تحكيه	4543 : تحشيدات	4541 : تحريكش	4544 : تختانی
4534 : تخنى	4533 : تحلب	4543 : تحشيم	4541 : تحريرى	4544 : تختانيه
4540 : تخنيط	4533 : تحلل	4543 : تحشيه	4541 : تحريبه	4535 : تختتم
4535 : تحول	4533 : تحللات	4535 : تحصل	4541 : تحريص	4544 : تخته
4535 : تحولات	4537 : تحله	4535 : تحصن	4542 : تحريصات	4535 : تختشر
4545 : تحويط	4533 : تحلى	4542 : تحصيل	4542 : تحريص	4532 : تحجر
4545 : تحويل	4533 : تحليات	4542 : تحصيلات	4542 : تحريصات	4532 : تحجرات
4545 : تحويلات	4538 : تحليص	4542 : تحصيلدار	4540 : تحريف	4532 : تحجم
4537 : تحيات	4538 : تحليصه	4542 : تحصيلى	4540 : تحريفات	4536 : تحجير
4535 : تحير	4538 : تحليف	4542 : تحصين	4540 : تحريق	4536 : تحجيل
4535 : تحيرات	4538 : تحليفات	4536 : تحضر	4540 : تحريك	4532 : تحذب
4535 : تحيز	4538 : تحليق	4536 : تحضع	4541 : تحريكات	4532 : تحدث
4537 : تحين	4538 : تحليل	4546 : تحضير	4541 : تحريل	4532 : تحدثى
4537 : تحيه	4538 : تحليلات	4546 : تحضيض	4541 : تحريم	4532 : تحديثه
4685,4532 : تحادع	4538 : تحليلى	4546 : تحظير	4541 : تحريمات	4532 : تحدر
4685 : تحاذل	4538 : تحليليه	4904 : تحف	4541 : تحريمه	4532 : تحدع
4685 : تحارج	4538 : تحليم	4532 : تحفظ	4541 : تحريمى	4532 : تحدى
4685 : تحارش	4539 : تحليه	4532 : تحفظخانه	4541 : تحريميه	4532 : تحديات
4685 : تحاصم	4533 : تحمص	4532 : تحفظكار	4536 : تحروب	4536 : تحديب
4685 : تحاطب	4533 : تحمل	4533 : تحفظكارانه	4536 : تحزون	4536 : تحديث
4685 : تحالف	4534 : تحملات	4532 : تحفظى	4546 : تحزيب	4536 : تحديثات
4684 : تحير	4534 : تحملفرسا	4904 : تحفه	4546 : تحزين	4536 : تحديد
4536 : تحبير	4533 : تحمى	4536 : تحفير	4685 : تحسب	4536 : تحديدات
4543 : تحث	4539 : تحميد	4533 : تحقد	4535 : تحسر	4536 : تحديدى
4545 : تحث روان	4539 : تحميدات	4533 : تحقق	4535 : تحسرات	4536 : تحديق
4545 : تحث نشين	4539 : تحمير	4538 : تحقير	4535 : تحسس	4536 : تحذر
4545 : تحثنگاه	4539 : تحميرات	4538 : تحقيرات	4535 : تحسسات	4546 : تحذير
4545 : تحثنگه	4539 : تحميس	4537 : تحقيق	4542 : تحسير	4546 : تحذيرات
4535 : تحتم	4540 : تحميسات	4537 : تحقيقاً	4542 : تحسين	4534 : تحرس
4544,4543 : تحته	4539 : تحميص	4537 : تحقيقات	4542 : تحسين خوان	4534 : تحرف
4544 : تحته پوش	4540 : تحميصخانه	4537 : تحقيقات	4542 : تحسين خوانى	4534 : تحرك
4544 : تحته سنگ	4540 : تحميص	4538 : تحقيقى	4542 : تحسين نامه	4534 : تحركيت
4544 : تحته وارى	4539 : تحميق	4538 : تحقيقه	4542 : تحسينات	4534 : تحرم
4536 : تحجيل	4539 : تحميقات	4533 : تحكم	4535 : تحشب	4534 : تحرى
4536 : تحجيلات	4539 : تحميل	4533 : تحكمات	4535 : تحشد	4534 : تحريات
4532 : تحدر	4539 : تحميلات	4538 : تحكيم	4535 : تحشيدات	4541 : تحري
4532 : تحدش	4539 : تحميم	4538 : تحكيمات	4535 : تحشر	4541 : تحريراً
4536 : تحدير	4534 : تحنف	4538 : تحكيمنامه	4535 : تحشن	4541 : تحريات
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

4667 : تجوزاً	4667 : تجشى	4666 : تجديد	4821 : تجارتخانه	4778 : تنلغ
4667 : تجوزات	4668 : تجعيد	4666 : تجديداً	4821 : تجارنگاه	4780 : تنليه
4667 : تجوع	4666 : تجفف	4666 : تجديدات	4821 : تجارى	4779 : تنمات
4667 : تجوف	4668 : تجفيف	4666 : تجدير	4821 : تجاربه	4922 : تنماج
4669 : تجويد	4666 : تجلا	4665 : تجديع	4665 : تجازر	4780 : تنمه
4669 : تجوير	4666 : تجلد	4666 : تجديل	4665 : تجاسر	4780 : تنميم
4669 : تجويز	4666 : تجلدات	4669 : تجذير	4665 : تجاعد	4780 : تنميمات
4669 : تجويزات	4666 : تجلى	4669 : تجذيم	4665 : تجالس	4779 : تنوج
4669 : تجويع	4666 : تجلى خيز	4668 : تجر	4665 : تجانب	4952 : تنونك
4669 : تجويف	4666 : تجلى سنج	4668 : تجرئة	4665 : تجانس	4781 : تنويج
4669 : تجويفات	4666 : تجليات	4669,4668 : تجربه	4664 : تجاهل	4781 : تنويجات
4667 : تجيش	4668 : تجليد	4669,4668 : تجرى	4665 : تجاهل عارف	4764 : تنائب
4669 : تجيف	4666 : تجليزار	4668 : تجريه	4665 : تجاهل عارفانه	4763 : تنابير
4669 : تجييش	4666 : تجليگاه	4667 : تجرد	4664 : تجاهلات	4763 : تنافل
4684 : تجاب	4666 : تجليگه	4668,4667 : تجرع	4664 : تجاهلكار	4765 : تثبت
4685 : تجادب	4668 : تجليل	4668 : تجريب	4664 : تجاهلكارانه	4769,4764 : تثبيت
4685 : تجاسد	4668 : تجليه	4668 : تجريح	4664 : تجاهلكارى	4770 : تثريب
4685 : تجاسين	4667 : تجمد	4669,4668 : تجريد	4665 : تجاوب	4763 : تثقب
4685 : تجاشا	4667 : تجمدات	4668 : تجريداً	4665 : تجاور	4767 : تثقيب
4685 : تجاشى	4667 : تجمع	4668 : تجريدات	4665 : تجاوز	4767 : تثقيب
4904 : تجافيه	4667 : تجمعات	4669 : تجريس	4665 : تجاوزات	4765 : تثلج
4685 : تجالف	4667 : تجمل	4668 : تجريم	4665 : تجاوزكار	4765 : تثلم
4685 : تجامق	4667 : تجملات	4669 : تجريمات	4665 : تجاوزكاران	4768 : تثليت
4685 : تجامى	4667 : تجمم	4669 : تجزئ	4665 : تجاوزكارانه	4769 : تثمير
4685 : تجاميات	4668 : تجميد	4669 : تجزئه	4665 : تجاوزكارى	4769 : تثميم
4685 : تجانن	4668 : تجميل	4667 : تجزر	4665 : تجاوزى	4769 : تثمين
4685 : تجاور	4668 : تجميلات	4668 : تجزو	4665 : تجاوزيه	4766 : تثنى
4685 : تجايبا	4667 : تجنب	4667 : تجزى	4665 : تجاوف	4769 : تثنيه
4685 : تجبس	4667 : تجنن	4669 : تجزبه	4665 : تجاول	4766 : تثوب
4536 : تجبيذ	4667 : تجنى	4667 : تجسد	4665 : تجاولات	4771 : تثوير
4543 : تحت	4668 : تجنيد	4667 : تجسس	4666 : تجير	4766 : تثيب
4544 : تحت الارض	4668 : تجنيز	4667 : تجسسات	4666 : تجيرات	4931 : تجاح
4544 : تحت البحر	4668 : تجنيس	4667 : تجسسكار	4665 : تجبير	4664 : تجادل
4544 : تحت الحفظ	4666 : تجهز	4667 : تجسم	4665 : تجبين	4665 : تجاذب
4545 : تحت الزمين	4670,4668 : تجهيز	4669 : تجسيم	4666 : تجدد	4931 : تجار
4545 : تحت الشعور	4670,4668 : تجهيزات	4669 : تجسيمات	4666 : تجددات	4931 : تجاران
4544 : تحت القلعه	4668 : تجهيل	4669 : تجسيمى	4666 : تجددپرور	4665 : تجارب
4545	4667 : تجوز	4667 : تجشؤ	4666 : تجدع	4821 : تجارت

4662 : تهیه	4664 : تبصیل	4661 : تبرعاً	4659 : تبجیلات	4787 : تاویلاً
4664 : تیوئه	4664 : تبطنه	4661 : تبرعات	4658 : تبجر	4787 : تاویلات
4662 : تیول	4659,4519 : تبطن	4661 : تبرقع	4662 : تبخال	4787 : تاویلی
4664 : تیوی	4660,4658 : تبع	4661 : تبرك	4662 : تبخاله	4650 : تاي
4664 : تیویب	4660 : تبعاً	4661 : تبركاً	4662 : تبخاله دار	4790,4675 : تأید
4664 : تیيازه	4662 : تبعد	4661 : تبركاهت	4662 : تبخاله نوش	4653 : نایلشدرمق
4821 : تییان	4659 : تبعض	4661 : تبرى	4659 : تبختر	4791 : تأیید
4662 : تییر	4660,4658 : تبعه	4663 : تبرید	4658 : تبخر	4790 : تأییدات
4662 : تییره	4659 : تبعیت	4663 : تبریر	4659 : تبخرات	4790 : تأییس
4662 : تییع	4659 : تبعیتاً	4663 : تبریزی	4741,4662 : تبخیر	4658 : تب
4662 : تیین	4662 : تبعیداً	4663 : تبريك	4662 : تبخیرات	4658 : تباب
4664 : تییبض	4662 : تبعیض	4663 : تبريكات	4662 : تبخیرخانه	4658 : تبابعه
4664 : تییین	4658 : تبغض	4663 : تبریکنامه	4741	4658 : تبادر
4744 : تیسرمك	4797 : تبق	4663 : تبریه	4662 : تبخیل	4658 : تبادل
4740 : تپك	4660 : تبكم	4664 : تیزدگان	4660 : تبدع	4658 : تبادلات
4890 : تپل	4659 : تبكى	4664 : تیزده	4660 : تبدل	4659 : تباذل
4809 : تپلتو	4663 : تبكیت	4662 : تیزر	4660 : تبدلات	4659 : تبار
4742 : تپنكى	4663 : تبكیه	4662 : تیزق	4659 : تبدیع	4659 : تبارز
4741 : تپیده	4660 : تبلیل	4662 : تیزل	4659 : تبدیل	4659 : تبارك
4742 : تپیر	4660 : تبلیلات	4664 : تیزیل	4660 : تبدیل هوا	4659 : تباركه
4778 : تتابع	4660 : تبلد	4664 : تبس اولق	4660 : تبدیلاً	4659,4519 : تباشر
4778 : تتابعات	4660 : تبلىر	4663 : تبس ایلمك	4660 : تبدیلات	4661
4778 : تنار	4663 : تبلىرزه	4661 : تبسر	4664 : تبذیر	4659 : تباطو
4778 : تناری	4660 : تبلىغ	4661 : تبسل	4664 : تبذیرات	4659 : تباعد
4778 : تنالی	4660 : تبلىغات	4661 : تبسم	4821,4660 : تبر	4659 : تباعدات
4779 : تنع	4660 : تبلىل	4661 : تبسمات	4663 : تبرئه	4659 : تباعل
4779 : تنبعات	4663 : تبلىع	4661 : تبسمكانان	4661 : تبرا	4658 : تباعض
4778 : تنبیت	4663 : تبلىغات	4664 : تبسیم	4661 : تبرخون	4658 : تباعضات
4778 : تنبیع	4663 : تبلىل	4661 : تبشیش	4661 : تبرد	4659 : تبانچه
4779 : تترب	4663 : تبلیه	4661 : تبشر	4661 : تبردات	4658 : تباه
4839,1245 : تتركن	4821,4663 : تبین	4664 : تبشیر	4661 : تبردار	4659 : تباهى
4780 : تتری	4663 : تبئوس	4664 : تبشیرات	4661 : تبرداران	4659 : تباین
4780 : تتریب	4660,4663 : تبئى	4519 : تبصبص	4661 : تبرر	4659 : تباينات
4624 : تنسع	4821	4519 : تبصبصات	4661 : تبرز	4931,4659 : تبت
4624 : تنسعاً	4660 : تبه	4519 : تبصر	4661 : تبرزد	4662 : تبنتل
4840 : تنسكن	4660 : تبهر	4664 : تبصره	4661 : تبرزین	4664 : تبئیل
4840 : تنسكم	4660 : تبهل	4664,4523 : تبصیر	4661 : تبرطم	4659 : تبجیل
4951,4925 : تنق	4660 : تبهم	4523 : تبصیره	4661 : تبرع	4659 : تبجیلاً

4565 : نالى	4623 : ناصيملامق :	4606 : تارش :	4525 : تاج گاه :	4641,4519 : تابه :
4712 : تاليف :	4635 : ناطرب :	4612 : تارك :	4674 : تاجج :	4674 : تابه :
4712 : تاليفات :	4636 : ناطرف :	4618 : تارويود :	4525 : تاجچه :	4524 : تابوت :
4566,4565 : تاليه :	4636 : ناطرق :	4618,4614 : تارومار :	4525 : تاجك :	4674 : تايبي :
4712 : تاليه :	4528 : تافتخانه :	4610 : تاريخ :	4674 : تاجل :	4662 : تاييد :
4568 : تام :	4528 : تافتنگي :	4611 : تاريخ شناس :	4674 : تاجم :	4662 : تاييدات :
4571 : تامة الكبرى :	4528 : تافته :	4611 : تاريخ نويس :	4668 : تاجيج :	4662 : تايير :
4674 : تامر :	4674 : تائف :	4611 : تاريخچه :	4525 : تاجير :	4662 : تايين :
4674 : تامل :	4679 : تائفيف :	4611 : تاريخي :	4525 : تاجيك :	4524 : تاييه :
4674 : تاملات :	4679 : تافيك :	4611 : تاريخيه :	4668 : تاجيل :	4522 : تاييوي :
4674 : تاملى :	4679 : تافيكات :	4753 : تاريق :	4668 : تاجيلات :	4633 : تات :
4674 : تاملم :	4547 : تاك :	4612 : تاريك :	4543 : تاخت :	4635 : تاتار :
4573 : تاممات :	4674 : تاكد :	4612 : تاريكى :	4544 : تاخته :	4635 : تاتاران :
4573 : تامه :	4550 : تاكدانه :	4654 : تاز :	4674 : تاخر :	4635 : تانارستان :
4722 : تاميت :	4695 : تاكدر :	4675 : تازر :	4674 : تاخرات :	4635 : تانارى :
4722 : تامير :	4579 : تاكرى :	4655 : تازنده :	4537 : تاخل :	4640 : تاتوره :
4721 : تامين :	4674 : تاكل :	4654 : تازه :	4674 : تاخى :	4640 : تاتوله :
4722 : تاميناً :	4551 : تاكى :	4655 : تازه روى :	4687 : تاخير :	4675 : تاثر :
4721 : تامينات :	4699,4698 : تاكيد :	4655 : تازه گى :	4687 : تاخير اجرا :	4675 : تاثيرات :
4675 : تانت :	4698 : تاكيداً :	4655 : تازى :	4687 : تاخيرات :	4675 : تاثيرى :
4675 : تانس :	4698 : تاكيدات :	4656 : تازبان :	4674 : تادب :	4675 : تاثيرت :
4674 : تانى :	4698 : تاكيدنامه :	4656 : تازبانه :	4674 : تادباً :	4675 : تائم :
4675 : تانيات :	4698 : تاكيدى :	4619 : تاس :	4674 : تادبات :	4767 : تاثير :
4734 : تانيت :	4698 : تاكيل :	4675 : تاسر :	4673 : تادييات :	4767 : تاثيرات :
4734 : تانيس :	4561 : تال :	4675 : تاسس :	4672 : تاديپ :	4767 : تاثيرم :
4674 : تاهل :	4561 : تالاب :	4675 : تاسف :	4672 : تاديباً :	تاج : 4524,4525,
4674 : تاهلات :	4561 : تالاج :	4675 : تاسفات :	4672 : تاديبات :	4546
4687 : تاهيل :	4562 : تالار :	4625 : تاسمه :	4672 : تاديبى :	4524 : تاج آور :
4641 : تاو :	4562 : تالان :	4622 : تاسه :	4673 : تاديه :	4524 : تاج اورانه :
4675 : تاود :	4562 : تالانگر :	4675 : تاسى :	4675 : تاذى :	4524 : تاج اورى :
4675 : تاؤل :	4562 : تالانگرى :	4767 : تاسيس :	4795 : تاؤين :	4524 : تاج باش :
4675 : تاؤلات :	4562 : تالانلنمق :	4767 : تاسيساً :	4602 : تار :	4525 : تاج بيت :
4643 : تاوه :	4565 : تالد :	4767 : تاسيسات :	4607 : تارات :	4525 : تاج خواه :
4675 : تاوه :	4674 : تالف :	4767 : تاسيه :	4603 : تاراج :	4525 : تاج دار :
4675 : تاوهات :	4674 : تالقات :	4626 : تاش :	4606 : تاران :	4525 : تاج داران :
4675 : تاوى :	4674 : تالم :	4775 : تاشير :	4675 : تارب :	4525 : تاج دارانه :
4786 : تاويد :	4674 : تالمات :	4620 : تاصرلنمق :	4608 : تارة :	4525 : تاج ده :
4786 : تاويل :	4564 : تالو :	4625 : تاصمه :	4635 : تارتا :	4525 : تاج دوز :

3855 : پیل پایه	3864 : پیشه گه	3862 : پیس	3839 : پیدا	3888 : پوطوق
3854 : پیلاو	3864 : پیشه ور	3862 : پیسه	3857 : پیر	3875 : پوغرنک
3854 : پیلبان	3864 : پیشه وری	3862 : پیسی	3846 : پیر پیر	3903 : پوغور
3854 : پیلسته	3866 : پیشوا	3864 : پیش	3861 : پیر و پاک	3913 : پوفکرده
3854 : پیله	3866 : پیشویان	3836 : پیش آهنگ	3858 : پیرا	3913 : پوفکر مک
3854 : پیله ور	3866 : پیشوری	3865 : پیش قدم	3858 : پیراسته	3904 : پوقاغو
3854 : پیله وری	3864 : پیشی	3866 : پیش نهاد	3858 : پیرامن	3904 : پول
3855 : پیلوايه	3865 : پیشین	3864 : پیشادست	3858 : پیرامون	3904 : پولاد
3840,3839 : پیم	3865 : پیشینی	3864 : پیشان	3858 : پیران	3854 : پولاو
3840 : پیما	3865 : پیشینیان	3864 : پیشانی	3858 : پیرانه	3913 : پولج
3840 : پیمان	3840 : پیغار	3864 : پیشاهنگ	3858 : پیراهن	3905 : پولوچ
3840 : پیمانہ	3840 : پیغاره	3864 : پیشباز	3858 : پیرایش	3912 : پوی
3841 : پیمای	3839 : پیغام	3864 : پیشبین	3858 : پیرایشده	3912 : پویا
3841 : پیموده	3839 : پیغامیر	3837,566 : پیشتخته	3858 : پیراینده	3912 : پویان
3856 : پیندوزی	3840 : پیغامیران	3866	3858 : پیرایه	3912 : پوینده
3856 : پینه	3840 : پیغامیرانه	3864 : پیشخانه	3861 : پیرسال	3912 : پویه
3856 : پینه دوز	3840 : پیغامرواری	3864 : پیشخوان	3859 : پیرفانی	3839 : بی
3856 : پینه که	3840 : پیغامیری	3864 : پیشخیمه	3859 : پیرمک	3839 : بی در بی
3853 : پیه	3840 : پیغان	3864 : پیشدار	3860 : پیرنج	3867 : پیاده
3835 : پیهسوز	3840 : پیغم	3866 : پیشرو	3859 : پیره زن	3868 : پیاز
3841 : پیوست	3840 : پیغوله	3865 : پیشکش	3859 : پیرهن	3867 : پیاله
3841 : پیوستگان	3840 : پیغون	3864 : پیشگان	3841 : پیرو	3839,3802 : پیام
3841 : پیوستگی	3840 : پیک	3864 : پیشگاه	3860 : پیرو پاک	3851 : پیج
3841 : پیوسته	3840 : پیک باشی	3864 : پیشگیر	1598 : پیروز	3852 : پیج پا
3841 : پیوگ	3840 : پیکان	3866 : پیشموزد	3861 : پیروز	3852 : پیجان
3841 : پیوگان	3840 : پیکر	3866 : پیشنماز	1598 : پیروزه	3852 : پیچناب
3841 : پیوند	3840 : پیکه	3864 : پیشه	3861 : پیروزه	3852 : پیچیده
3867 : پیوه	1589 : پیل	3864 : پیشه کار	3861 : پیروزی	3852 : پیچیده گی
	3854 : پیل	3864 : پیشه گر	3841 : پیروی	3852 : پیچیش
	3854 : پیل بالا	3864 : پیشه گری	3859 : پیروی	3853 : پیخ

ت

4522,4519 : تابل	4522 : تابستانی	4643,4520 : تاجخانه	4546 : تائی	4546,4511 : ت
4674 : تاین	4522 : تابش	4674 : تأید	4546 : تائیه	4789,4657
4523 : تابناک	4522 : تابشکه	4519 : تابداده	4567 : تالاله	تفخر : 4657
4519 : تابنده	4520 : تابع	4519 : تابدار	4641,4516 : تاب	4512,4511 : تا
4519 : تابنده کی	4522 : تابعون	4519 : تابده	4519 : تاب آور	4546 : تائب
4523 : تابنما	4521 : تابعین	4522 : تابستان	4518 : تابان	4546 : تائیه

3915 : پورچك	3856 : پندار	3815 : پليد	3837 : پشم	3833 : پساوند
3916 : پورلنمك	3856 : پنداره	3815 : پليدى	3865 : پشمانيه	3834, 3833 : پست
3915 : پورن	3856 : پندارى	3761 : پمبوق	3837 : پشمك	3834 : پست پايگان
3915 : پوره	3819 : پندنامه	3817 : پناگاه	3837 : پشمين	3834 : پست پايه
3908 : پوروز	3819 : پندوز	3817 : پناگه	3837 : پشمينه	3863 : پستان
3883 : پورياز	3819 : پنكه	3817 : پنام	3836 : پشنگ	3863 : پستر
3913 : پوزش	1594 : پنگان	3817 : پناه	3837, 3836 : پشه	3835 : پسترك
3912 : پوزن	3856 : پنگان	3817 : پناهگاه	3836 : پشيز	3835 : پستنكرانى
3912 : پوزينه	3856 : پنگانچه	3817 : پناهى	3865, 3836 : پشيمان	1583 : پسته
3904 : پوزينه	3766 : پنموق	3817 : پناهيده	3836 : پشيمانى	3863 : پسته
3918, 3908 : پوس	3856 : پنهان	3817, 3816 : پنبه	3836 : پشين	3918 : پسر
3909 : پوساريق	3841, 3820 : پنير	3817 : پنبه زار	3836 : پشيناً	3918 : پسران
3884 : پوست	3810 : په	3817 : پنبه زن	3836 : پشينات	3862 : پسك
3886 : پوست پيرا	3821 : په په	3763 : پنبوغ	3848 : پصقمرق	3834 : پسلكن
3886 : پوست نشين	3753 : پهيا	3763 : پنبوق	3809 : پفته	3909 : پسمق
3885, 3886 : پوسته خانه	3810 : پهله	3817 : پنج	3913 : پفتري	3834, 3833 : پسند
3886 : پوستين	3810 : پهلو	3818 : پنج و دو	3811 : بك اعلى	3834 : پسندانه
3918 : پوستك	3810 : پهلوان	3818 : پنج و سه	3812 : پكتمك	3918 : پسندر
3919 : پوستكرمك	3810 : پهلوانانه	3818 : پنج و بك	3812 : پكشدرمك	3834 : پسنده
3909 : پوسته	3810 : پهلوانى	3817 : پنجاه	3813 : پكلك	3834 : پسنديده
3909 : پوسته لك	3810, 3753 : پهلوئى	3817 : پنجاهه	3913, 3854 : پل	3835 : پسى
3909 : پوستيدگى	3810 : پهين	3818 : پنجيا	3813 : پلاده	3862 : پسيلك
3909 : پوستيده	3810 : پهنا	3818 : پنجره	3813 : پلاس	3834 : پسين
3910 : پوش	3810 : پهنانه	3818 : پنجش	3813 : پلاسپاره	3835 : پش
3911 : پوشت	3810 : پهنگير	3831, 3818 : پنجشنبه	3854 : پلاو	3836 : پش گير
3911 : پوشتى	3902 : پو	3818 : پنجم	3913 : پليل	3920, 3837 : پشت
3911 : پوشش	3911, 3887 : پوت	3818 : پنجمين	3816 : پلمه	3920 : پشتيا
3911 : پوشنده	3912 : پوتيرست	3817 : پنجه	3814 : پلنگ	3920 : پشتر
3911, 3886 : پوشه	3912 : پوتخانه	3818 : پنجى	3814 : پلنگانه	3920, 3837 : پشتمال
3911 : پوشى	3912, 3887 : پوته	3818 : پنجيك	3814 : پلنگى	3837 : پشتماليه
3911 : پوشيده	3890 : پوج	3818, 3763 : پنج	3814 : پلنگير	3920 : پشتنه
3911 : پوشيده نى	3873 : پوجه	3818 : پنجاه	3814 : پلنگين	3920 : پشتواره
3909 : پوصات	3902, 3890 : پوج	3914 : پنجشك	3815, 3814 : پله	3920 : پشتيبان
3909 : پوصاد	3902 : پود	3819 : پنجك	3816 : پلواس	3837 : پشرو
3884 : پوصلمق	3907, 3881 : پور	3819 : پنجگاه	694 : پلوج	3836 : پشكر
3909 : پوصمق	3914 : پوزان	3818 : پنجه	3816 : پلوده	3836 : پشكش
3909 : پوصه رق	3908 : پورترمق	3819 : پنجه لى	3816 : پلوس	3836 : پشگير
		3819 : پند	3815 : پليته	3837 : پشلنگ

3833 : پرورد	3825 : پرندك	3826 : پرستشكار	3832 : پرتاب	3804 : پابين
3833 : پروردگار	3831, 3825 : پرنده	3826 : پرستشكاران	3832 : پرتاو	3821 : پيكي
3833 : پرورده	3825 : پرنده باز	3826 : پرستشكارانه	3917 : پرتكلو	3821 : پيكي لك
3833 : پرورنده	3826 : پرندو	3826 : پرستشكارى	3917 : پرتلاش	3821 : پييلك
3833 : پرورى	3826 : پرندوار	3826 : پرسته	3832 : پرتو	3821 : پيى
3833 : پروريش	3826 : پرندوش	3860 : پرستو	3832 : پرتوسوز	3838 : پتر
3833 : پروز	3826 : پرندوشينه	3860 : پرستوك	3822 : پرچم	3838 : پتگير
3832 : پروزه	3826 : پرندون	3826 : پرستبده	3915 : پرچوك	3750 : پچارزلق
3832 : پرورش	3826 : پرندين	3831 : پرستگ	3822 : پرچين	3807 : پچگان
3833 : پرويز	3826 : پرنگ	3917 : پرسيش	3916 : پرحدت	3808 : پچل
3833 : پرويزن	3831 : پرنو	3827 : پرغازه	3827 : پرخ	3807 : پچه
3833 : پروين	3831 : پرنون	3829 : پرک	3827 : پرخاش	3808 : پچه لو
3828 : پرى	3830 : پرنيان	3830 : پرکتمک	3822 : پرخش	3904 : پخنگان
3828 : پريچان	3830 : پرنيخ	3830 : پرکلك	3827 : پرخیده	3904 : پختگی
3828 : پريچوان	3831, 3825 : پره	3827 : پرگار	3823 : پرد	3904 : پخته
3828 : پريده	3826 : پره سه	3827 : پرگاروار	3823 : پردا	3904, 3842 : پختى
3829 : پربر	3825 : پره کش	3827 : پرگال	3823 : پرداخت	3753 : پخچا
3829 : پريز	3828 : پرهوده	3827 : پرگاله	3823 : پرداخته	3808 : پدر
3829 : پريزه	3828 : پرهون	3827 : پرگام	3823 : پرداز	3808 : پدرانه
3829 : پريشان	3827 : پرهيز	3827 : پرگل	3915 : پردقت	3809 : پدرزه
3829 : پريشاني	3827 : پرهيزكار	3827 : پرگم	3823 : پرده	3809 : پدرشاهى
3842 : پزير	3827 : پرهيزكارانه	3827 : پرگنده	3824 : پرده دار	3809 : پدرود
3842 : پزيرا	3827 : پرهيزكارى	3827 : پرگول	3824 : پرده دارى	3809 : پدرى
3842 : پزيرش	3832 : پروا	3827 : پرگونه	3825 : پرده سرا	3809 : پدمه
3842 : پزيره	3832 : پروار	3845 : پرلاغاج	3825 : پرده سراى	3808 : پدندر
3841 : پزيك	3832 : پرواره	3845 : پرلاغوج	3778 : پردى	3808 : پده
3810 : پزگاله	3832 : پروارى	3845 : پرلاغيج	3918 : پرز	3809 : پديد
3810 : پژم	3832 : پرواز	3845 : پرلشمق	3831 : پرس	3809 : پديدار
3810 : پژمان	3833 : پروازه	3845, 3780 : پرلغوج	3916 : پرسا	3822, 3831, 3914 : پر
3810 : پژمرده	3833 : پروازه گاه	3845 : پرلغوج	3916 : پرسان	3825 : پر مه
3811 : پژولیده	3833 : پروازه گر	3845 : پرلکغوج	3826 : پرست	3822 : پرازوانه
3811 : پژون	3833 : پروازه گه	3845 : پرلنقوج	3826 : پرستار	3822 : پراکنده
3811 : پژوند	3833 : پروازى	3830 : پرمر	3826 : پرستاران	3773 : پرالشمق
3811, 3853 : پژوه	3832 : پرواس	3916 : پرملال	3826 : پرستارانہ	3831, 3822 : پيران
3811 : پژوهنده	3832 : پروانك	3830 : پرمون	3826 : پرستارى	3822 : پيرانداخ
3811 : پژوهيده	3832 : پروانه	3825 : پرن	3826 : پرستان	3916 : پريايه
3833 : پس	3833 : پرور	3860 : پرنيچ	3826 : پرستانده	3861 : پريرم
3833 : پسادت	3833 : پروران	3825 : پرند	3826 : پرستش	3861 : پريرى
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

پ

3760 : پالوانه	3752 : باغنده	3806 : پازی	3785 : پارتال	3807, 3747 : پ
3760 : پالوایه	3752 : باغوش	3807 : پازیر	3777 : پارچه	3802, 3747 : پا
3760 : پالوده	3754 : پاك	3807 : پازین	3778 : پاردوز	3748 : پابند
3760 : پالوش	3754 : پاکار	3753 : پازخ	3778 : پاردوم	3769 : پایز
3759 : پالی	3754 : پاکاری	3754 : پازیر	3779 : پاردیه	3770 : پایوره
3759 : پالیده	3754 : پاکان	3788, 3787 : پاس	3787 : پارزده	3770 : پایوش
3761 : پامال	3754 : پاکباز	3807, 3788 : پاسبان	3784 : پارس	3770 : پاییشه
3768 : پانزده	3754 : پاکبازان	3788 : پاسبانی	3784 : پارسا	3795 : پانت
3768 : پانزدهم	3754 : پاکبازی	3790 : پاسپار	3784 : پارسائی	3797 : پاتله
3765 : پانهاده	3754 : پاکدامان	3791 : پاستاو	3784 : پارسال	3797 : پاتیله
3802 : پای	3754 : پاکدامانی	3792 : پاسخ	3815, 3784 : پارسنگ	3798 : پاتینی
3802 : پایاب	3754 : پاکدامن	3789 : پاسدار	3784 : پارسه	3749 : پاچال
3802 : پایان	3754 : پاکدامنی	3789 : پاسداری	3785 : پارسسی	3750 : پاچان
3802 : پایانده	3754 : پاکند	3789 : پاسک	3779 : پارگی	3750 : پاچاوره
3802 : پایباف	3755 : پاکوب	3789 : پاسنگ	3779 : پارنج	3750 : پاچک
3802 : پایبند	3754 : پاکی	3792 : پاسوار	3778, 3770 : پاره	3750 : پاچنامه
3804 : پایتخت	3754 : پاکیزه	3792 : پاسوان	3779 : پاره دوز	3750 : پاچنگ
3804 : پایدار	3755 : پالا	3792 : پاش	3779 : پاره دوزی	3749, 3748 : پاچه
3804 : پایداری	3755 : پالاد	3792 : پاشا	3779 : پاره کار	3750
3805 : پایزده	3755 : پالاده	3793 : پاشازاده	3787 : پارو	3749 : پاچه خانه
3805 : پایزن	3757, 3755 : پالاس	3793 : پاشالی	3787 : پاروب	3750 : پاچیله
3804 : پایکوب	3757 : پالاسپاره	3793 : پاشان	3787 : پاروله	3753, 435 : پاخ
3803 : پایگاه	3756 : پالان	3793 : پاشاوات	3787 : پاریا	3750 : پاداش
3803 : پایگه	3756 : پالاندوز	3793 : پاشمق	3787 : پاریباب	3750 : پاداشان
3804 : پایلنمق	3756 : پالاندوزان	3793 : پاشمقچی	3787 : پاریاو	3750 : پاداو
3804 : پایمال	3756 : پالاندوزی	3793 : پاشنا	3779 : پاریر	3768, 3751 : پادزهر
3804 : پایمزد	3757 : پالانی	3793 : پاشنده	3779 : پارین	3751 : پادشا
3803 : پاینداز	3755 : پالاهنگ	3793 : پاشنگ	3779 : پارینه	3751 : پادشاه
3803 : پایندگان	3757 : پالاوان	3793 : پاشنگه	3805 : پازاج	3751 : پادشاهانه
3803 : پایندگی	3757 : پالای	3793 : پاشنه	3805 : بازار	3751 : پادشاهزاده
3803 : پاینده	3759 : پالدم	3793 : پاشنین	3806 : پازده	3751 : پادشاهی
3803 : پایه	3758 : پالدم	3793 : پاشیب	3806 : پازن	3751 : پادشه
3803 : پایه دار	3759 : پالکانه	3793 : پاشیده	3806 : پازند	3751 : پادگانه
3803 : پایه داری	3759 : پالنگ	3791 : پاصته خانه	3806 : پازنک	3751 : پاده
3805 : پایوند	3759 : پالهنگ	3752 : پاغر	3806 : پازنگ	3770 : پار
3804 : پاییز	3760 : پالو	3752 : باغند	3807, 3806 : پازو	3776 : پاراو

بینه : 576	بینمک : 605	بیعیه : 574	بیستمین : 628	بیداره : 576
بینونت : 575	بیله : 604,574	بیغار : 572	بیستون : 628	بیدخ : 576
بینی : 615,575	بیله سنجه : 605	بیغاره : 572	بیسر : 627	بیر : 620
بیهودکار : 572	بیله سنده : 605	بیغال : 600	بیسراك : 627	بیرا خانه : 620
بیهودگو : 572	بیله لی : 605	بیق : 508	بیسرك : 627	بیراد : 620
بیهودگی : 572	بیله مك : 605	بیقدق : 591	بیسره : 627	بیرادر : 620
بیهوده : 601,572	بیلوسزلك : 612	بیقر : 511	بیسو : 628	بیرادران : 620
بیو : 575	بیلوسزون : 612	بیقره : 511	بیسیار : 628	بیرادرانه : 620
بیوار : 634	بیلوك : 608,543	بیقه : 601	بیسیاری : 628	بیرادری : 620
بیواره : 634	بیلولو : 612	بیك : 614,601,573	بیش : 628	بیراسته : 620
بیواز : 634	بیلیا : 606	بیكار : 601,588	بیشوق : 628	بیراق : 512
بیوت : 732	بیم : 612	بیكس : 602	بیشعور : 566	بیراقمق : 588
بیوتات : 732	بیمار : 612	بیکم : 574	بیشك : 628	بیرام : 513
بیود : 732	بیماران : 613	بیگانه : 600	بیشמוש : 629	بیران : 620
بیور : 634	بیمارخانه : 613	بیگانه گان : 600	بیشه : 628	بیرانه : 620
بیورتو : 713	بیمارستان : 613	بیگران : 600	بیشی : 628	بیرغ لین : 712
بیورق : 713	بیماره : 613	بیل : 602	بیض : 576	بیرق : 712
بیورلدی : 713	بیماری : 613	بیلاسنه : 605	بیضاء : 576	بیرقدار : 513,512
بیورمق : 713	بیمذاق : 613	بیلاشق : 586	بیضار : 514	بیرقمق : 588
بیورولدی : 712	بیمر : 613	بیلاشیق : 586	بیضتین : 576	بیرگ : 621
بیوزن : 634	بیمقدار : 613	بیلجن : 604	بیضه : 576	بیرلق : 713
بیوس : 575	بیمناك : 613	بیلجه : 604	بیضهه : 576	بیرم : 575
بیوض : 732,575	بین : 613,575,574	بیلجی : 608	بیضوی : 576	بیرنجه : 624
بیوع : 732	بین الملل : 574	بیلدنر : 587	بیضی : 576	بیروز : 626
بیوفا : 634	بینا : 613	بیلزیک : 606	بیطار : 575,513	بیروزج : 626
بیوفایی : 634	بینا : 576	بیلش : 610	بیطارا : 575	بیرون : 626
بیوكلمك : 733	بیناب : 613	بیلشمق : 586	بیطاری : 514	بیرونی : 626
بیوگ : 575	بینات : 576	بیلک : 605,574	بیطاریه : 514	بیر : 679,636
بیوگانی : 575	بیر : 614	بیلکچ : 607	بیطرف : 629	بیرزاده : 576
بیوگی : 634	بیرسوز : 575	بیلکچه : 605	بیطرف انه : 629	بیرزار : 636,576
بیون : 732,575	بیرنش : 615	بیلگج : 607	بیطره : 513	بیرزاره : 576
بیوه : 634	بیرنك : 614	بیللك : 605	بیع : 634,573,569	بیرزاری : 636
بیوض : 732	بیرنلملو : 615	بیللم : 574	بیعات : 570	بیرزمك : 637
	بیرنماز : 614,574	بیللمز : 611	بیرعانه : 571	بیرزه : 601
	بیرنده : 614	بیللمق : 663	بیرعت : 595,571	بیرست : 627
	بیرنده گی : 614	بیللمك : 605	بیرعگاه : 572	بیرستاخ : 627
	بیرنگ : 614	بیللمه : 541	بیرعه : 595,570	بیرستم : 628

575 : بيت المال	600 : بيئت	663 : بويلامق	696 : بومه	717 : بوگلمك
629 : بيتا	600 : بيته	679 : بويلما	696 : بومهين	717 : بوگمك
629 : بيتاب	570 : بيا	663 : بويلمق	696 : بومهين	717 : بوگنمك
630 : بيتت	575 : بياب	679 : بويله سينه	696,676,569 : بون	569 : بول
632 : بيتتمك	570 : بيابان	732 : بويلوك	697 : بونبور	690 : بولا
633 : بيتن	571,509 : بيات	712 : بويلق	697 : بونجاق	691 : بولار
629 : بيته	571,509 : بياتي	663 : بوئل	697 : بونجغز	691 : بولارجه
575 : بيتوت	509 : بياتي بوسليك	663 : بوئول	697 : بونجلاين	722 : بولازوك
630 : بيتوى	509 : بياتي عربان	664 : بوئين	697 : بوندن	691 : بولاشقخانه
596 : بيچاره	509 : بياتي كردى	663 : بوينره	697 : بونده	691 : بولاشمق
596 : بيچاره گان	634,570 : بيح	665 : بوينلقى	697 : بونده لغمز	648 : بولاكم
598 : بيچنمك	575 : بيحاه	665 : بوينلمق	697 : بونده لق	690 : بولامق
572 : بيحان	570 : بياد	662 : بوينمق	699 : بونلركله	691 : بولانق
600 : بيخ	570 : بيادر	734 : بوينمك	569 : بونه	692 : بولنمق
601 : بيخ كن	570 : بيادقه	664 : بوينوزلو بوجه	687,568 : بوه	692 : بولجاش
601 : بيخته	571 : بيارش	712 : بويه	732 : بوه لك	648 : بولد
601 : بيخسته	571 : بياره	713 : بويوردم	688 : بوهه	569 : بولدان
601 : بيخوش	571 : بياض	713 : بويورمق	679,661,660 : بوى	692 : بولدر
573 : بيخوشت	572 : بياضى	712 : بوئى	711,682	691 : بولر
598 : بيد	575 : بياع	712 : بوئيدن	711 : بويا	691 : بولرجلين
572 : بيداء	634 : بياعت	593,592 : بى	661 : بوياق	649 : بولسمق
572 : بيداخ	508 : بياغلين	595 : بى بهره	711,662 : بويان	695 : بولشق
598 : بيداد	508 : بياغى	595 : بى بى	662 : بويان دى	695,691 : بولشمق
599 : بيدار	508 : بياغيجه	616 : بى پروا	662 : بوياندرمق	692 : بولغالق
599 : بيداره	575 : بياك الله	601 : بى حار	662 : بويانق	648 : بولقنه
599 : بيدارى	509 : بيام	601 : بى حاصل	711 : بوچه	674 : بولكه
599 : بيدخ	570 : بيان	601 : بى خير	711 : بوچيا	649 : بولق
572 : بيدخه	571 : بيان نامه	636 : بى زحمت	662 : بويداش	674 : بوله
572 : بيدر	571 : بيانات	627 : بى سر	712 : بويدرمق	690,569 : بوله
572 : بيدره	572 : بيانه	628 : بى سود	664 : بويراز	695 : بولونتى
572 : بيدرى	571,570 : بيانى	566 : بى شعور	712 : بويرق	569,507 : بولى
599 : بيدستر	571 : بياوار	629 : بى طرف	712 : بويرلدى	691,648 : بوليك
572 : بيدق	595 : بيپ	601 : بى قرار	712 : بوبروغ	648 : بوليكم
599 : بيدنجير	595 : بيان	601 : بى قرارى	713 : بويسوز	648 : بوليكي
572 : بيدودت	572 : بيبنجه	601 : بى كار	712 : بويش	693 : بولين
599 : بيدولت	595 : بيبي	600 : بى گناه	661 : بويقجى	569 : بولييه
600 : بيدوند	629,575 : بيت	634 : بى وزن	733 : بوئكلنمك	696 : بوم
576 : بيدار	575 : بيت الله	629 : بى طرفانه	663 : بوئلاشمق	696 : بومبار
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

689 : بوقاغو	569 : بوض	714 : بوزيدان	704 : بورمق	568 : بوخ
689 : بوقاغى	569 : بوط	714 : بوزينه	728 : بورمك	568 : بوخ
647 : بوقچه	710 : بوطاق	568 : بوژ	728,704 : بورمه	683,568 : بود
689 : بوقراط	710 : بوطلوق	688 : بوژنه	704 : بورناز	683 : بوداك
689 : بوقغو	660 : بوطوح	708 : بوس	728 : بورنجك	640 : بودج
689 : بوقلمون	660 : بوطور	708,655 : بوستان	707 : بورندوق	684 : بودنه
703 : بوقون	711 : بوطورلق	709	707 : بورنسالق	684 : بودوج
718,698,569 : بوك	568 : بوع	656 : بوستانج يان	707 : بورنلو	699,651,569 : بور
723	682 : بوعلق	709 : بوستانى	728 : بورنگك	725 : بورا
569 : بوكاء	685,640,568 : بوغ	656 : بوستانيان	654 : بورنوز	651 : بوران
717 : بوكائلك	686	708 : بوسنده	701,651 : بوره	700 : بورانى
717,671 : بوكت	686 : بوغا	708 : بوسه	705 : بورو	677 : بورتدرمك
698 : بوكداش	568 : بوغاء	708 : بوسه لك	728 : بوروم	704 : بورتريق
716 : بوكدك	640 : بوغازلاغى	708 : بوسه ليك	702 : بوريا	705 : بورتشمق
721 : بوكدمك	685 : بوغاس	708 : بوسه ليك عشيران	655 : بورياز	654 : بورتلمق
698,672 : بوكر	642 : بوغاسمق	708	709 : بوز	705 : بورتوق
671 : بوكر شمك	642 : بوغاسه	709 : بوسو	713,666,569 : بوز	700,652 : بورج
673 : بوكرتلن	642 : بوغاسى	708 : بوسى	714 : بوزار	725 : بورجك
671 : بوكرك	642 : بوغاصه	708 : بوسيدن	667 : بوزارق	700 : بورجلمق
717 : بوكرى	685 : بوغر	708 : بوسيده	714 : بوزاغى	701 : بورچفدرمق
721 : بوكشمك	641 : بوغرتلق	708 : بوسيش	666 : بوزج	707 : بورش
698 : بوكلساق	642 : بوغرصوق	709,569,568 : بوش	667 : بوزجه	701 : بورغاج
716 : بوكلك	686 : بوغر	658 : بوشائق	667 : بوزجبل	701 : بورغاج
719 : بوكلم	640 : بوغزلغو	658 : بوشائق	714 : بوزخانه	701 : بورغاشيق
717 : بوكلمك	641 : بوغماغ	658 : بوشتماق	667 : بوزدغان	701 : بورغش
698 : بوكلو	641 : بوغماق	658 : بوشلامق	667 : بوزدوغان	701 : بورغشش
719 : بوكلوك	641 : بوغمقلنمق	658 : بوشلائق	667 : بوزرمق	702,654 : بورغو
719 : بوكلومك	641 : بوغن	658 : بوشلق	668 : بوزطغان	703 : بورقاج
720,717 : بوكمك	685 : بوغناق	709 : بوشمق	668 : بوزطوغان	703 : بورقامق
717 : بوكنمك	685,642 : بوغئق	658 : بوشندرمق	714 : بوزغو	703 : بورقمق
717 : بوكه مك	642 : بوغه سmq	709 : بوشو	668 : بوزقون	677 : بورك
720 : بوكوك	642 : بوغه صmq	709 : بوشورغائق	668 : بوزقونلق	677 : بوركه
721 : بوكون	685 : بوغور	709 : بوشورغمق	569 : بوزك	725 : بوركى
685 : بوكونليجك	641 : بوغورتلق	569 : بوص	714 : بوزلنمق	654 : بورلغ
717 : بوغت	685 : بوغورسmq	569 : بوصاء	714,668 : بوزلمق	705 : بورلغان
716 : بوگدك	685 : بوغوناق	708 : بوصم	669 : بوزماجه	703 : بورلغن
717 : بوگرى	641 : بوغينمق	709 : بوصو	669 : بوزمتق	705 : بورلمق
716 : بوگلك	689,568 : بوق	708 : بوصير	735 : بوزمك	704 : بورميج
			668 : بوزوق	
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

722 : بوالفضول	527 : بهيره	529 : بهز	436 : بهاصلہ	724 : بنود
722 : بوالفضولانہ	527 : بهيله	529 : بهس	527 : بهاط	546 : بنوره
722 : بوالفضولى	527 : بهيم	601, 528 : بهشت	435 : بهالقي	546 : بنوش
692 : بوالفقير	527 : بهيمه	528 : بهشتى	435 : بهالى	546 : بنوشه
722 : بوالهوس	527 : بهيمى	529 : بهصوص	527 : بهامين	549 : بتوله
722 : بوالهوسانه	527 : بهيميت	440 : بهظ	601 : بهان	549 : بنون
722 : بوالهوسى	601 : بهين	527 : بهق	3087, 3019 : بهانه	614 : بنوند
723 : بوالوفا	601 : بهينه	527 : بهك	527, 435 : بهانه	549 : بنونلك
634, 569, 568 : بوان	528 : بهيه	528 : بهكشه	436 : بهايم	549 : بنوه
732	682, 669, 634 : بو	528 : بهكله	527 : بهيه	546 : بنوى
568 : بوانى	569 : بوا	528 : بهكن	601, 527 : بهيود	615, 547 : بنى
568 : بواهد	568 : بواء	528 : بهكنه	718, 529, 527 : بهت	724 : بنياد
568 : بواهه	568 : بوائق	528 : بهل	718 : بهتان	724 : بنيادگر
682 : بوب	569 : بواب	718, 528 : بهلل	718, 601 : بهتر	724 : بنيان
682 : بوبيا	569 : بوابان	528 : بهله	601 : بهترك	548 : بنيقه
568 : بوبات	634, 569, 568 : بوابت	718, 528 : بهلول	718, 529 : بهتره	547 : بنيك
682 : بوبرد	569, 568 : بوابى	601, 527 : بهم	601 : بهترى	548 : بنين
682 : بوبردك	569 : بوابين	601 : بهما	601 : بهترين	724, 616, 548 : بنيه
729 : بوت	568 : بواتر	528 : بهمار	527 : بهج	724 : بنبوى
711 : بوتراق	568 : بواح	528, 438 : بهمان	527 : بهجت	به : 526, 517, 516, 600
711 : بوتراشمق	568 : بواحا	528 : بهمن	601 : بهدانه	601 : به دانه
659 : بوتلاجى	568 : بوادر	718, 528 : بهمه	527 : بهدل	601, 527, 435 : بها
654 : بوتلاق	568 : بوادى	527 : بهمه حال	718, 528, 527 : بهر	بهاء : 526, 435
659 : بوتلمق	568 : بوار	528 : بهنامه	528 : بهرا	بهائى : 527
659 : بوتله جى	568 : بوارج	528 : بهنان	601, 528 : بهرام	بهائى : 435
710 : بوتنه	568 : بوارد	601, 528 : بهنانه	528 : بهرامج	بهاتر : 436
710 : بوتيمار	568 : بوارق	528 : بهنس	528 : بهرامن	بهاجت : 527
568 : بوج	568 : بوارى	528 : بهنه	528, 465 : بهرامه	بهادر : 435
682 : بوجاجق	568 : بواس	528 : بهنهكه	529 : بهرج	بهادرانه : 435
682 : بوجاغ	568 : بواسير	718, 529 : بهو	527 : بهرحال	بهادردى : 435
682 : بوجاق	568 : بواشه	529 : بهوت	601 : بهرد	بهار : 435
682 : بوجق	568 : بواطل	718 : بهور	529 : بهرك	بهارات : 436
670 : بوجو	568 : بواطن	529 : بهوه	529 : بهرم	بهاران : 436
683 : بوجورغات	568 : بواعث	601 : بهى	529 : بهرمند	بهارستان : 436
670 : بوجوك	568 : بواقى	528 : بهينه	529 : بهرمه	بهارى : 436
683 : بوجق	569 : بوال	527 : بهيج	529 : بهرمهن	بهاريه : 436
683 : بوجوق	721 : بوالعجب	527 : بهيجه	718, 528 : بهره	بهاص : 527
683 : بوجوقلق	721 : بوالعجيبى	527 : بهير	527 : بهرى	

545 : بنده خانه	544 : بناحق	611 : بلوریه	606 : بلگه	543 : بلسمیه
545 : بنده گان	544 : بنادر	543 : بلوس	607 : بلگی	605 : بلسنجه
461 : بندورمق	544 : بنادق	612,543 : بلوسز	536 : بلل	605 : بلسنده
545 : بندی	613 : بنادل	612 : بلوسیله	608,542 : بللو	605 : بلسنه
545 : بندیده	549 : بناك	695 : بلوشات	542 : بللوسی	610 : بلش
545 : بندیجه	613 : بناگرده	543,542 : بلوط	542 : بللوعه	610 : بلشدرمك
545 : بندیینه	613 : بناگوش	543 : بلوطیه	542 : بللوك	586 : بلشقان
546 : بنس	544 : بنام	722,543 : بلوع	542 : بلما	610 : بلشلك
615,549 : بنش	544 : بنان	722 : بلوغ	605 : بلمجه	610 : بلشمك
616 : بنصار	544 : بناور	723 : بلوقه	611 : بلمدك	457 : بلطز
616 : بنصر	614 : بناوند	674,612 : بلوك	612 : بلمزلك	534 : بلع
588 : بنغلدایق	614 : بنایی	675 : بلوكات	612 : بلمزلمنك	723,543 : بلعوم
545 : بنفسج	723,544 : بنبك	543 : بلوكلكمك	611,605,536 : بلمك	722 : بلغاء
545 : بنفسنجیه	544 : بنبل	723,543 : بلول	542 : بلمه	722 : بلغات
545 : بنفش	616,615 : بنت	723 : بلولت	609 : بلنچك	692 : بلغاری
3136 : بنفشه	616,615 : بنتلو	612 : بلوه	722,536 : بلند	722 : بلغاك
545 : بنفشه	544 : بنتج	543 : بلوی	722 : بلندی	722 : بلغامه
545 : بنفشی	697,544 : بنجلین	543 : بلویه	536 : بلندیین	451 : بلغم
588 : بنغلدیق	697 : بنجه	608,538,534 : بلی	536 : بلنسم	722 : بلغه
548 : بنقه	697 : بنجه لر	610 : بلی طورمق	609,536 : بلنمك	722 : بلغونه
546,545 : بنك	549,544 : بند	541 : بلیات	609 : بلنملو	587 : بلغین
546,461 : بنگ	723 : بنداد	543 : بلیاد	535 : بله	690,534 : بلق
614 : بنگان	723 : بندار	538 : بلید	605 : بله لك	541 : بلقاء
723,546 : بنگاه	545 : بندر	538 : بلیغ	722 : بلها	541 : بلقع
614,546 : بنگره	545 : بندرز	538 : بلیغانه	612,542 : بلو	539,538,536 : بلك
615 : بنگشدرمك	545 : بندرك	538 : بلیل	543 : بلواز	674,608
615 : بنگشك	545 : بندش	608 : بلیلی	543 : بلوازه	605 : بلكجه
615 : بنگشملك	698,697 : بندق	541 : بلیه	722,694,674 : بلوج	605 : بلكچك
546 : بنگی	698 : بندقچه	543 : بلم	674 : بلوجك	605 : بلكده
724 : بنلاد	545 : بندقه	723,613,544 : بن	723 : بلوج	539 : بلكلتمك
548 : بلك	698,545 : بندقی	544 : بنا	723 : بلوح	539 : بلكلكمك
548 : بلكنمك	698 : بندقیه	613,549 : بناء	694 : بلودی	608,538 : بلكلنمك
616 : بنلو	545 : بندك	613 : بناء	612,610 : بلور	538 : بلكلو
615 : بنمك	545 : بندگی	613 : بناء علیه	543 : بلوردمك	604 : بلكن
549,545 : بنه	615 : بندلی	613 : بنابر	612 : بلورلتمك	606,541 : بلكه
616,549 : بنو	545 : بندنز	613 : بنابرین	612,543 : بلورمك	605 : بلكوزه
549 : بنوان	545 : بندنه	544 : بنابه	610 : بلوری	607 : بلكی
724,616 : بنوت	697,545 : بنده	544 : بنات	612,610 : بلورین	604 : بلكن
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

535 : بلبال	525 : بگله مك	720 : بكمسه	444,440 : بقه	525 : بفتره
447 : بلبان	525 : بگنجكلين	530 : بكدردمك	446 : بقوره	525 : بفترى
721 : بلبل	525 : بگند	530 : بكدشمك	690 : بقول	525 : بفش
722 : بلبلان	526 : بگنك	698 : بكلاتق	446 : بقبياز	525 : بغم
722,535 : بلبله	525 : بگنمزلنمك	719 : بكلتمك	586 : بقين	529 : بقا
722 : بلبلى	525 : بگنه سى	531 : بكلر	442 : بقينلمق	440 : بقاجق
535 : بلبوس	717 : بگه مك	531 : بكلك	529,526,525 : بك	445 : بقار
543 : بلتم	525 : بگيرمك	717,547 : بكلمك	600,546	689 : بقارى
612 : بلج	541,534 : بل	719	718 : بكاء	601,586 : بقاع
604 : بلجه	538 : بل كلو	531,525 : بكلنمك	719,689 : بكات	444 : بقال
450 : بلچاق	541 : بل كم	547	530,529 : بكار	444 : بقالخانہ
450 : بلچق	602,534,447 : بلا	602 : بكله	530 : بكارت	444 : بقاليه
450 : بلچقلمق	603 : بلا استتنا	531 : بكله مك	529 : بكام	689 : بقامه
538 : بلحم	602,534 : بلا بل	525 : بكلوجاق	529 : بكامت	441 : بقانق
538 : بلخه	603 : بلا ح	719,531 : بكم	532 : بكتناش	441 : بقايا
535 : بلد	603 : بلاد	602 : بكماز	532 : بكتناشى	441 : بقايوركن
535 : بلدان	534 : بلادت	531 : بكمز	532 : بكتناشيان	441 : بقر
722 : بلدان	534 : بلادر	717 : بكمك	530 : بكتنمك	689 : بقراطى
587 : بلدر	603,534 : بلاده	721 : بكن	525 : بكچوكز	689 : بقراطيون
587 : بلدرغى	534 : بلا دور	441 : بكند	530,526 : بكدش	446 : بقرجك
692,587 : بلدرقى	691 : بلار	717,530 : بكنمك	546	441 : بقره
692,587 : بلدركى	535 : بلارك	698 : بكه	530,526 : بكدشسوز	441 : بقرى
604 : بلدكلى	722 : بلازوك	532 : بكورى	546	441 : بقريه
535 : بلده	605 : بلاسنجه	532 : بكوريت	546 : بكدشسوز	446 : بقسمات
535 : بلده طيبه	603 : بلاش	721 : بكوخانه	602,531,530 : بكر	689 : بقطه
535 : بلدى	603,534 : بلاغ	532 : بكونك	602 : بكران	689 : بقعه
451 : بلديرلنمق	534 : بلاغت	600 : بكى	671 : بكرك	440 : بقغن
535 : بلديه	448 : بلاق	530 : بكير	720,531 : بكره	445 : بقل
536 : بلرچين	535 : بلاقيق	530 : بكيل	532 : بكروى	445 : بقلغو
610 : بلرلنمك	603,535 : بلال	530 : بكيم	532 : بكرى	445 : بقلغى
536 : بلرمك	721 : بلالت	526 : بگتر	717 : بكرجه	445 : بقله
606 : بلزك	535 : بلا لك	717 : بگريجه	547 : بكرز	445 : بقلوى
612 : بلسام	535 : بلام	526 : بگزاده	547 : بكرز	445 : بقلليات
537 : بلسان	603,448 : بلان	526 : بگشته	547 : بكرز	445 : بقلين
612 : بلسانيه	449 : بلانه	525 : بگلك	547 : بكرز	445 : بقليله
542,537 : بلسز	534 : بلاهت	525 : بگلك	547 : بكرمك	445 : بقم
612 : بلسكاء	603 : بلا واسطه	717 : بگلمك	547 : بكرمك	441 : بقتاق
543 : بلسمى	535 : بلايا	525 : بگلنمك	547 : بكرمك	441 : بقتق
			532 : بكسمات	
			532 : بكسمت	
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

434 : بغتا	710,505 : بطین	591 : بضر	565 : بشنج	729 : بشرتم
685 : بغدا	507 : بطیه	583 : بضع	628 : بشنگ	729 : بشرتری
428 : بغداد	592,591,516 : بظر	715 : بضم	499 : بشنلمق	566 : بشنک
427 : بغدادی	715 : بطره	506,502 : بط	564 : بشه	494 : بشجی
427 : بغدادیة	473 : بعث	590 : بطاء	628 : بشه کن	495 : بشدق
427 : بغداهش	627 : بعثت	502 : بطانت	629 : بشورمک	565 : بشر
427 : بغدامق	711,683 : بعد	590 : بطاقه	566 : بشوش	628 : بشردمک
427 : بغدائق	684 : بعدان	507,506 : بطال	566 : بشوشانه	709 : بشرغامق
685 : بغدای	420 : بعدما	503 : بطالت	628 : بشی	629,628 : بشرمک
685 : بغدایق	419 : بعده	507 : بطالیه	565 : بشیر	565,500 : بشره
685,427 : بغده	463 : بعز	503 : بطانت	565 : بشیع	729,565 : بشری
685,429 : بغر	515 : بعزاً	590 : بطانه	566 : بشیون	565 : بشریات
686,425 : بغرا	709 : بعصوصا	507 : بطانیه	474 : بصائر	565 : بشریت
431 : بغرتلق	515,514 : بعض	503 : بطایح	474 : بصاجق	565 : بشریه
430 : بغرداق	514 : بعضاً	3800 : بطباط	561,474 : بصارت	495 : بشغه
430 : بغردق	515 : بعضنک	503 : بطبط	475 : بصبصه	493 : بشقلمه
426 : بغرسق	690 : بعکوکه	503 : بطبطه	475 : بصدرمق	496 : بشقمق
426 : بغرصق	446 : بعل	504 : بطبیط	474 : بصر	496 : بشقه
430 : بغرصوق	692,451 : بعله	504 : بطحاء	477 : بصرمق	628 : بشک
434 : بغرق	507 : بعوض	710 : بطحه	474 : بصری	729 : بشکانی
640 : بغزلفی	634,507 : بعوضه	505,503 : بظر	709 : بصع	628 : بشکل
435 : بغشیش	711 : بعولت	506 : بطرق	479 : بصتمجه	628 : بشکله
687 : بغض	711 : بعوله	503 : بطریقه	474 : بصل	628 : بشکنه
425 : بغضا	440 : بعید	506 : بطش	474 : بصله	628 : بشکوفه
427 : بغضاء	440 : بعیده	710 : بطلان	474 : بصلیه	628 : بشکول
585,425 : بغضه	440 : بعیر	590,506,504 : بطن	480,474 : بصمق	628 : بشکوه
425 : بغل	440 : بعیم	590 : بطنه	476 : بصنج	565 : بشگ
432 : بغللمق	426,423 : بغا	506 : بطنی	478 : بصیت	564 : بشل
425 : بغله	685 : بغات	506 : بطه	477 : بصیر	498 : بشلق
434 : بغلو	600,525 : بغاث	711 : بطوء	477 : بصیرت	497 : بشلمق
685 : بغور	640 : بغازلو	711 : بطول	477 : بصیع	498 : بشلنمق
685 : بغورسمنق	716 : بغاس	731,711,507 : بطون	476 : بصیلمق	566,564 : بشم
435 : بغورصوق	600,424 : بغال	505 : بطیء	477 : بصیله	499 : بشمق
641 : بغوز	525 : بغانوش	505 : بطیح	591,583 : بضاعة	499 : بشمق جی
641 : بغوزلمق	525 : بغاوت	505 : بطیحه	636 : بضاعت	499 : بشمقجی
425,424 : بغی	525 : بغایا	590 : بطیخ	591,583 : بضاعه	628 : بشمک
424 : بغیض	525 : بغایت	505 : بطیر	714 : بضاعلق	566 : بشمه
525 : بغفت	435 : بغتة	505 : بطیش	521 : بضایع	565 : بشن
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

562 : بسگوئی	561 : بساطت	578 : بزكلنمك	برين : 557, 559, 624, 726	727 : بروء
729 : بسلت	561 : بساك	578 : بزكلو	برينج : 624	بروات : 554
627 : بسلمك	561 : بسالت	637 : بزكن !	برينجاسف : 624	بروار : 560
563 : بسلنكى	563 : بسام	580 : بزلاء	بريه : 557, 559	برواره : 560
563 : بسلو	561 : بسامت	637 : بزليج	بز : 679, 734	بروازه : 560
627 : بسم	561 : بساوند	637 : بزلكج	بزاتنه : 636	برواق : 560
627 : بسم الله	561 : بسباس	637, 580 : بزله	بزاتها : 636	بروت : 707, 727
563 : بسمان	561 : بسباسه	637 : بزلو	بزادى : 577	بروج : 705, 727
627 : بسمل	561 : بسراير	637 : بزليك	بزاز : 580	بروجه : 560
563 : بسمله	561 : بسيسه	580 : بزىم	بزازت : 577, 636	برود : 727
563 : بسمه	563 : بست	637 : بزمسك	بزازستان : 577, 580	برودت : 727
561 : بسند	729 : بستاخ	578 : بزىمك	بزاغه : 577	بروز : 560, 727
561 : بسنده	627 : بستار	580 : بزىمگاه	بزاغو : 591, 714	بروش : 473
628 : بسو	627 : بستام	580 : بزىمه	بزاق : 734	بروفه : 727
729 : بسور	729 : بستان	578 : بزىلمك	بزاقه : 580, 735	بروق : 727
564 : بسوس	729 : بستانى	578 : بزىمك	بزاقى : 714	بروك : 727
729 : بسوق	729 : بستىج	577 : بزىه	بزانه : 577	برومند : 560
729 : بسول	627 : بستر	735 : بزىوع	بزياز : 577	برومندى : 560
562 : بسى	729 : بستىك	580 : بزىون	بزيزه : 577	برونجك : 728
562 : بسىج	627 : بستىگانى	735 : بزىچه	بزچلىن : 636	برونده لى : 706
562 : بسيسه	729, 563 : بستىه	734 : بزىبر	بزچلىن : 636	بروندورق : 707
478 : بسىطه	563 : بستىه كار	579 : بزىش	بزدرمه : 577	برى : 556, 559
562 : بسىم	563 : بستىه كاران	579 : بزىع	بزدىم : 577, 734	برىان : 626, 728
729 : بش	729 : بستىوقه	579 : بزىن	بزر : 580	برىجك : 623
628 : بشار	627 : بستىوه	529 : بزىمان	بزرىق : 668	برىچىن : 556
628, 564 : بشارت	474 : بستىجق	718 : بزىمزه	بزركار : 580	برىد : 556
564 : بشارتنامه	475 : بستىخون	529 : بزىندى	بزرگ : 735	برىدان : 556
494 : بشارمق	729 : بسد	601 : بزىنگ	بزرگار : 580	برىدىگى : 726
628 : بشاره	561 : بسدك	718 : بزىهان	بزرگان : 579, 735	برىده : 726
494 : بشارومامق	561 : بسدل	718 : بزىول	بزرگانه : 735	برىزن : 557
564 : بشاشت	729, 561 : بسر	3833, 561 : بس	بزرگى : 735	برىشم : 624
564 : بشاعت	562 : بسرك	626 : بس بتون	بزرلك : 578	برىعه : 556
493 : بشاق	477 : بسرمىق	561 : بسا	بزستان : 579	برىق : 557
564 : بشام	729 : بسره	561 : بسائىط	بزشك : 637	برىكه : 557
564 : بشانقه	708, 628, 481 : بسط	561 : بساتىن	بزغاله : 734	برىگ : 623
629 : بشىول	729 : بسك	626 : بسار	بزك : 577, 579, 580	برىم : 623
629 : بشتام	562 : بسكله	561 : بساره	بزكجى : 577	برىمك : 728
729 : بشتىر		626, 561 : بساط		

برموده : 558	بركدرمك : 623	برشم : 727	برداء : 725	برپا : 558
برنا : 558, 726	بركدملك : 557	برشمق : 469	بردار : 553	برت : 472
برنائى : 558	بركشمك : 558	برص : 552, 465	برداشته : 553	برتافت : 559
برناك : 727	بركشیده : 557	برطاش : 472	بردبار : 725	برتر : 559
برنامه : 558	بركلك : 558	برطرف : 559	بردبارى : 725	برترمق : 704
برناه : 727	بركلمك : 557	برطيل : 589, 472	بردخت : 553	برترین : 559
برنجاسب : 624	بركلو : 557	3786	بردعه : 467	برتق : 472
برنجن : 554	بركلك : 626, 623	برعوم : 727	بردك : 725	برتنگ : 559
برنجین : 554	بركند : 557	برعومه : 727	بردگى : 553	برتتمك : 560
برند : 554	بركنده : 557	برغ : 556, 555	بردنگ : 553	برث : 559
برنداز : 554	بركنمك : 558	برغاب : 555	برده : 725, 553	برثان : 626
برندازه : 554	بركه : 726, 624, 623	برغشمق : 701	بردوام : 553	برثن : 727
برندخته : 554	بركى : 677, 621, 557	برغمان : 555	بردوش : 553	برثوته : 727
برندغین : 707	بركیمك : 558	برغو : 725	بردى : 553	برج : 700, 553
برنس : 727, 654	بركیه : 557	برغوٹ : 725	برره : 554	برجا : 553
برنلوق : 707	برگ : 555	برغوزن : 725	برز : 622, 560	برجاس : 700
برنقى : 704	برگاشته : 555	برف : 554	برزيان : 620	برجد : 553
برنون : 558	برگرده : 555	برفشان : 554	برزج : 561	برجسته : 553
برنیس : 626	برگزار : 555	برفند : 555	برزجوك : 622	برجمه : 725, 700
برنیش : 558	برگزیده : 555	برفوز : 555	برزخ : 560	برجیس : 621, 553
برنیق : 558	برگستوان : 555	برفوس : 555	برزد : 626	برچیده : 553
برنيه : 558	برگشته : 555	برفین : 555	برزده : 561	برچین : 553
بره : 621, 553	برگشیده : 555	برق : 557	برزغ : 708	برحاء : 725
برهان : 725, 702	برگى : 621	برقان : 726, 557	برزن : 561	برحه : 702
برهانى : 726, 702	برلك : 625	برقرار : 557	برزه : 626, 561	برحيات : 556
برهرهه : 554	برلوق : 705	برقع : 726, 703	برزوغ : 561	برخ : 555
برهم : 556	برملك : 624	برقمق : 471	برزى : 626	برخابه : 555
برهمن : 554	برله : 624	برقوع : 558	برژ : 557	برخانه : 556, 555
برهنگی : 554	برلو : 558	برقوق : 558	برس : 727	برخدار : 556
برهنه : 725, 554	برم : 623, 558, 554	برقيل : 624	برسام : 626, 559	برخدارى : 556
برهه : 726, 556	برمال : 558	برقيه : 557	برسان : 727	برخسته : 556
برهوا : 556	برماه : 558	برك : 677, 557	برسته : 559	برخقمق : 588
برهود : 556	برماهه : 558	بركات : 554	برسياه : 559	برخور : 556
برهون : 726, 556	برمحقق : 471	بركان : 726	برسيم : 626	برخوردار : 556
برهوه : 556	برمزید : 558	بركانى : 726	برش : 559	برخوردارى : 556
برهيخته : 556	برمعتاد : 558	بركانيت : 726	برشان : 559	برخوز : 556
برهيون : 556	برمق : 471	بركت : 554	برشته : 624	برخيز : 556
برو : 560	برمقچه : 471	بركتتمك : 558	برشعنا : 559	برد : 725, 554, 553

620 : برازوان	636 : بذاره	522 : بدللشمك	521 : بدجخت	439 : بچشنده
559 : براش	577 : بذبذه	524 : بدله	716 : بدبدك	439 : بچشوده
620 : براض	637 : بذح	524 : بدمست	521 : بدبين	435 : بچق
551 : براعت	580, 579, 578 : بذر	716, 522 : بدن	521 : بدبينانه	688, 438 : بجل
588 : براغندی	579 : بذرخانه	522 : بدن نور	521 : بدبینی	688 : بجلا
551 : براغیس	580 : بذرقه	522 : بدناً	524 : بدتر	688 : بجله
699, 558 : براق	580, 579 : بذرگر	524 : بدنام	599 : بدح	688, 439 : بچور
559 : براقه	579, 524 : بذل	522 : بدنکار	684 : بدحا	688, 440 : بچوردان
621 : براکو	637 : بذلاخ	522 : بذنه	523 : بدخاه	440 : بچوردانی
621 : براگو	637 : بذله	بدنوس : 523, 524, 600	520 : بدخش	688 : بچوع
727, 559 : بزبان	735, 580 : بذم	522 : بدنی	521 : بدخشان	688 : بچول
552 : برانس	735 : بذوذت	522 : بده	521 : بددعا	437 : بچیده
559 : برانی	735 : بذور	716, 599 : بدو	524, 523 : بدر	437 : بچیل
551 : براه	735 : بذورات	524 : بدوح	524 : بدرا	440 : بچیہ
551 : براهنجیده	580 : بذول	524 : بدوح	524 : بدرقه	440 : بچیہ دار
551 : براهیخته	579 : بذیم	716 : بدور	524 : بدرک	440 : بچیہ زن
551 : براهیده	550, 551, 616, 724, 620 : بر	524 : بدوعت	524 : بدرگ	520, 566, 598, 716 : بد
552 : براهیمه	724, 551 : برء	522 : بدوی	522 : بدرگاه	520 : بدء
552 : براهین	559 : برأ	523 : بدویانه	716 : بدرمک	521, 522 : بدءاً
552 : براور	724 : براء	523 : بدویت	600, 524 : بدره	521 : بدائه
552 : براورده	551 : برائت	523 : بدیخ	600, 524 : بدرود	522 : بدآت
552, 551 : برای	551, 464 : برابر	523 : بدید	524 : بدریه	522 : بدأة
552 : برایا	464 : برابر لشمق	523 : بدیدار	525 : بدزندگانی	716, 598, 520 : بداد
724 : برایه	551 : برابرہ	523 : بدیع	600, 522 : بدست	599 : بدار
466 : بریا	551 : برابری	523 : بدیعه	600 : بدستان	520 : بداعت
552 : بریات	559, 552 : برات	523 : بدیعی	584 : بدسغان	599, 521 : بدال
552 : بریاخ	552 : براتطیل	523 : بدیعیات	600 : بدسگان	521 : بدان
552 : بریاد	552 : براتی	523 : بدیل	585 : بدشغان	521 : بدانت
552 : بریار	552 : براتن	523 : بدیهه	598 : بدع	520 : بداهت
552 : بریاره	551 : براجم	523 : بدیهی	599 : بدعت	520 : بداهتاً
620 : بریاس	551 : براح	523 : بدیهیات	523 : بدفعال	520 : بداهه
553 : بربر	724 : براد	523 : بدیهیت	523 : بدفعل	521 : بداوت
553 : بربرخانه	558 : براده	523 : بدیهیه	683, 599 : بدق	521 : بداوی
553 : بربرستان	552 : برارنده	577 : بذأ	683 : بدقلمق	599 : بدایت
620, 553 : بربری	552 : براری	636 : بذاء	524 : بدکار	599 : بدایتاً
552 : بربط	552 : برارز	637 : بذات	521 : بدل	521 : بدایع
700 : بربور	620 : برارز	636 : بذاذ	522 : بدلاً	599 : بدباف
623 : برییمک	3844 : برارزبان	577 : بذاذت	716 : بدلاء	

بحق : 527	بچرك : 598	بنور : 729,564	بتكده : 730	بايىض : 511
بحق : 601	بچشك : 598	بشير : 562	بتكن : 629	بايع : 511
بحلاء : 687	بجق : 683	بج : 715,518	بتكه : 632	بايعيه : 511
بحوح : 688	بچك : 597,519	بجا : 518,415	بتكيش : 567	بايق : 510
بحور : 688	بچگان : 519	بجاء : 518	بتنگن : 629	بايگان : 510
بحيره : 688,437	بچمك : 598	بجاد : 596	بتلاب : 632	بايلق : 512
بخ : 435	بچمه : 598	بجاهه : 596	بتلمك : 632	بايلمق : 510
بخار : 687	بچنمك : 598	بجارى : 518	بتمق : 506	بايمق : 512,510
بخارى : 687	بچه : 519	بجال : 715	بتمك : 633,631	باين : 511
بخاع : 600	بچه دار : 519	بجالت : 518	بتن : 629	باييمق : 510
بخاق : 687,601	بچه دان : 519	بجانى : 518	بتنل : 633	بئى : 413
بخال : 437	بچه گان : 519	بجايىش : 518	بنه طورمق : 630	ببان : 517
بخبخه : 436	بجوغر : 683	بجبهه : 518	بنه ك : 629	بير : 596,518
بخت : 688,439	بجون : 598	بجتملك : 519	بتوراسمق : 660	بيردان : 595
بختره : 439	بجيز : 598	بجد : 519,518	بتورمك : 633	بيريه : 595
بخترى : 439	بجيم : 597	بجدت : 715	بتورى : 633	بيغاء : 517
بختك : 439	بجين : 598	بجدلتمك : 519	بتوع : 730	بيغائيه : 517
بخته : 688	بجا : 435	بجدلك : 519	بتوق : 567,507	بيق : 413
بختو : 688	بجاث : 527,437	بجر : 715	بتوك : 567	ببه روحى : 517
بختور : 688,439	بجاحه : 601	بجاء : 519	بتول : 567	بيغا : 550
بختى : 688	بجار : 601,527,437	بجىرى : 715	بتوليت : 567	بت : 729,566
بختيار : 439	بجارت : 436	بجريت : 596	بتوليه : 567	بتأ : 566
بختنيار نامه : 439	بجوحه : 688	بجربه : 715	بتومك : 633	بتات : 567,566
بختنيارانه : 439	بجت : 439	بجشك : 596	بتون : 731	بتار : 567
بختنيارى : 439	بجت : 438,437	بجك : 596,518	بتونجه : 731	بتاق : 502
بخدا : 529	بجت ايتمك : 438	بجل : 518	بتونله : 633	بتان : 730
بخج : 601	بجت ايتمه : 438	بجلغان : 581	بتى : 630	بتيرست : 730
بخرج : 438	بختره : 438	بجنه : 518	بتياب : 567	بتتمك : 632
بخس : 438	بخشى : 438	بجه : 518	بتنيار : 634,568	بتخانه : 730
بخسان : 438	بخدله : 437	بجود : 715	بتنباره : 634	بتر : 630,567,566
بخست : 438	بخر : 438,437	بخوس : 716	بتنراء : 730	بتراء : 567
بخش : 688,438	بخراً : 438	بخوك : 596	بتنيك : 630	بترشمك : 633
بخش ايتمك : 439	بخران : 688	بخول : 715	بتنيل : 567	بترلى : 630
بخش ايتمه : 439	بخرى : 438	بخير : 519	بتنيلمك : 630	بتره : 567
بخشايىش : 439	بخربن : 438	بخيل : 519	بتنيله : 567	بتروم : 633
بخشايىشر : 439	بخربه : 438	بيج : 716	بت : 561	بتنع : 629
بخشايينده : 439	بخربون : 438	بخجاقلشمق : 582	بشر : 627,563,561	بتنك : 630
بخشش : 439	بخصله : 438	بخجج : 582	بشره : 627,561	بتنكجى : 630
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

457 : بانوس	451 : بالدو	443 : باقرخانه	504 : باطنًا	495 : باشگون
458,457 : بام	451 : بالدور	442 : باقعه	504 : باطنی	495 : باشگونه
458 : بامداد	450 : بالدير	442 : باقل	505 : باطنیه	497 : باشلامق
458 : بامدادی	457 : بالزن	442 : باقلاء	507 : باطون	498 : باشلامق
458 : بامه	454 : بالش	445 : باقلان	504 : باطی	499 : باشلو
458 : بامیل	454 : بالشچه	442 : باقم	507 : باطیا	499 : باشلوق
459 : بان	456 : بالصامه	445 : باقمق	505 : باطیه	498 : باشلی
517 : بآن شرط	456 : بالصره	440 : باقه	411 : باع	499 : باشماقدار
459 : بانوق	637 : بالضروره	446 : باقو	425,423 : باغ	499 : باشماقلق
459 : بانول	603 : بالعكس	446 : باقوره	427 : باغبان	499 : باشمق
460 : باندرمق	612 : بالعموم	444 : باقی	427 : باغبانی	496 : باشن
461 : بانکلمق	453 : بالغ	444 : باقیات	424 : باغچه	495 : باشنگ
461,459 : بانگ	453 : بالغًا	446 : باقیاز	424 : باغچوان	496 : باشنه
461 : بانه	606 : بالفرض	442 : باقیجی	427 : باغدملق	495 : باشه
463 : بانو	606 : بالفعل	444 : باقیه	427 : باغدامق	496 : باشیل
461 : بانوا	451 : بالق	444 : باقیوی	429 : باغر	474 : باصاق
463 : بانوج	452 : بالقجین	461,440 : باك	430 : باغرداق	474 : باصامق
462 : بانى	452 : بالقجل	444 : باكر	435 : باغزار	475 : باصدرمه
435 : باه	452 : بالقجیر	444 : باكران	431 : باغستان	475 : باصدق
437 : باهر	454 : بالقرمق	444 : باكره	424 : باغض	477 : باصر
437 : باهل	454 : بالقمق	444 : باكی	433 : باغلامالو	477 : باصرملق
437 : باهله	454 : بالقى	444 : باكیًا	432 : باغلامق	477 : باصرمق
437 : باهم	610 : بالله	444 : باكیده	433 : باغلامق	477 : باصره
438 : باهنامه	612 : بالمقابله	444 : باکیه	433 : باغلامالو	477 : باصطه
437 : باهى	612 : بالمناسبه	424 : باگل	432 : باغلمق	475 : باصغون
507 : باور	457 : بالوار	447 : بال	434 : باغلی	474 : باصفا
507 : باولامق	457 : بالوده	456 : بال صره	426 : باغه جق	478 : باصقى
507 : باولتمق	457 : بالور	457 : بال یمز	425 : باغوت	479 : باصقیج
507 : باوللق	612 : بالوسطه	447 : بالا	432,425,424 : باغی	479 : باصقین
508 : باى	457 : بالوعه	447 : بالابان	423 : باف	476 : باصلمق
508 : بایاق	457,453 : بالوغ	603 : بالاخره	423 : بافت	480 : باصمق
511 : بایتمق	453 : بالی	449 : بالار	3752,423 : بافته	476 : باصنچق
509 : بایچه	457 : بالیاج	610 : بالاستفاده	423 : بافكار	476 : باصنمق
511 : بایر	457 : بالیادور	608 : بالالتزام	423 : بافنده	475 : باصواب
511 : بایره	451 : بالیغ	603 : بالجمله	423 : بافه	483 : باصورمق
509 : بایزید	457 : بالیمز	450 : بالجوق	440 : باق	505 : باطق
511 : بایست	453 : بالین	608 : بالخاصه	441 : باقیچه	504 : باطل
509 : بایسته	457 : بالیوز	451 : بالدزق	443 : باقر	504 : باطن
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

3806,516 : بازوبند	467 : باره	423 : بادویز	419 : بادبدست	477 : باثق
3807	468 : بارها	421 : بادى	419 : بادبر	477 : باثقه
516 : بازودراز	473 : بارو	421 : بادبیج	419 : بادبیز	415 : باج
516 : بازووان	473 : بارود	423,422 : بادیه	419 : بادبیزن	415 : باجا
515 : بازی	473 : بارودخانه	515 : بازخ	422 : بادپای	416 : باججی
515 : بازیچه	473 : بارودی	516 : باذر	422 : بادپر	415 : باجه
440 : باژ	472,470 : باری	515 : باذق	422 : بادپیما	416 : باجی
561,529 : بآس	470 : باریاء	516 : باذل	420 : بادخایه	435 : باحا
474 : باسامان	470 : باریسیه	515 : باذی	419 : باددار	437 : باحث
481 : باستان	470 : باریک	464,463 : بار	422 : بادر	437 : باحر
481 : باسرقمق	469 : بارینمق	465 : باران	422 : بادرق	437 : باحره
477 : باسره	470 : باریه	465 : بارانی	422 : بادرنگ	439 : باحور
478,477 : باسط	514 : باز	466 : بارینگاه	422 : بادره	435 : باخ
478 : باسطه	514 : بازار	466 : باربود	423 : بادزن	439 : باختر
478 : باسقاق	515 : بازارستان	467 : بارج	423 : بادزنه	439 : باخته
477 : باسل	514 : بازاری	470 : بارح	423 : بادزهر	436 : باخچه
480 : باسلق	515 : بازیان	470 : بارحه	422 : بادسحا	437 : باخر
477 : باسم	516 : بازیس	468,465 : بارخانه	422 : بادسوار	437 : باخرد
476 : باسنج	515 : بازخانه	468 : بارخدا	422 : بادکش	437 : باخره
482 : باسور	515 : بازدار	470 : بارد	420 : بادگان	440 : باخصوص
483 : باسوری	579,515 : بازرگان	467 : باردار	420 : بادگانه	437 : باحق
493,483 : باش	515 : بازرگانی	470 : باردانه	420 : بادگر	437 : باحقه
494 : باش بوغ	514 : بازرگاه	467 : باردق	420 : بادگرد	438 : باحقمق
500 : باش پاره	515 : بازك	470 : بارز	420 : بادگس	437 : باخه
493 : باشاقلی	516 : بازکشت	472 : بارسا	420 : بادگند	417,416 : باد
493 : باشام	515 : بازگشا	470 : بارش	420 : بادگیر	521 : باد هوا
494 : باشامه	515 : بازگشت	469 : بارشدرمق	419 : بادم	417,416 : بادا
501 : باشناش	515 : بازگون	469 : بارشق	420 : بادمی	418 : باداش
501 : باشتش	515 : بازگونه	469 : بارشقلق	421 : بادن	418 : بادام
495 : باشد	516 : بازلامج	468 : بارغ	422 : بادنیج	418 : بادامه
495 : باشداش	516 : بازلم باج	470 : بارق	3799,422 : بادنجان	418 : بادامی
495 : باشداشلق	516 : بازلمج	470 : بارقه	422 : بادنجانی	419 : بادآور
501 : باشند قره	516 : بازلمج	468 : بارك الله	422 : بادنجانیه	419 : بادآورد
496 : باشر	516 : بازله	468,467 : بارگاه	422 : بادنگان	419 : بادآورده
496 : باشره	516 : بازمنده	468 : بارگه	422 : بادنفا	419 : بادبار
493 : باشق	516 : بازنانه	572,468 : بارگیر	421 : باده	419 : بادباز
493 : باشقجی	515 : بازنده	471 : بارمخ	420 : بادهرزه	419 : بادبان
496 : باشقمق	516 : بازو	468 : بارنده	421 : بادعه	419 : بادبانى

2272 : ايوار	2169 : اينبار	2143 : ايليكمك	1528 : ايلك	2133 : ايلاف
2272 : ايواز	2172 : اينجدينلمك	2143 : ايليكمن	1527 : ايلكسمك	388 : ايلاقچى
1530 : ايوالله	2042 : اينجقرمق	1528 : ايليلى كورمك	1528 : ايلكلنمك	387 : آيلاك
1530 : ايوان	2173 : اينچكا	2156 , 1531 : ايم	1528 : ايلكلو	2134 : ايلام
1530 : ايواه	2173 : اينچكه	2157 : ايماء	2143 : ايلكمك	2035 : ايلان
396 : آيواى	381 : آيندگان	2157 : ايماء	2143 : ايلكمن	388 : ايلافق
2273 : ايوجك	381 : آينده	2158 , 1528 : ايمان	2136 : ايلكن	2139 : ايلاي
2274 : ايوجى	2177 : اينكخانه	2159 : ايمانيه	2140 , 2141 : ايلكو	2135 : ايلبز
2273 : ايودرمك	3730 : اينله	2160 : ايمدى	2149 : ايللشمك	2135 : ايلبوى
2273 : ايودرنلمك	2168 : ايننغان	2164 : ايمرنج	2149 : ايللك	ايلتمك : 1420 ,
5069 : ايورتلمك	2177 : ايننمش	2164 : ايمرنجه	2149 : ايللمك	1528 , 2139 ,
1530 : ايورك	2177 : ايننمك	389 : آيمق	2144 : ايلمان	2156
2274 : ايووسز	386 : آينه	5069 , 5068 : ايمك	ايلمك : 1528 ,	ايلدمق : 2038
2274 : ايووش	2177 : اينه مك	2160 : ايمكلمك	2278 , 2152	ايلدمك : 1528
ايوشمك : 1517 ,	2182 : اينى	2160 : ايمكلمك	2152 : ايلمه	ايلدملك : 2136
2274	2275 , 2107 : ايه	1529 : ايمن	2137 : ايلن	ايلدورمك : 2139
2065 : ايوقار	370 : آيه	1529 : ايمنمك	2137 : ايلنج	ايلرو : 2138
2273 : ايوك	376 : آيه له	1529 : ايمنمه	ايلندرمق : 388	ايلرورجك : 2138
5015 : ايومزلنمق	377 : آيه مق	1529 : ايمون	ايلندى : 2144	ايلروكيدين : 2138
2274 , 1520 : ايومك	2108 : ايهام	اين : 1527 , 1529 ,	ايلنمك : 1528 ,	ايلسنه : 1528
1531 : ايوها	2108 : ايهان	2166 , 2167 ,	2144 , 2137	ايلسه : 1528
2274 : ايويك	2109 : ايهى	3730	ايله : 1527	ايلشكن : 2145
ايى : 1526 , 2276	ايو : 1530 , 2272 ,	آين : 381 , 384	آيله : 387	ايلشمك : 1528
اييدمك : 2277	2279	ايناء : 2167	ايله سنه : 1528	ايلغامق : 2036
386 : آيين	396 : آيو	ايناخ : 2167	ايلول : 1528	ايلغين : 2037
	ايوا : 2272	ايناع : 2167	ايلى : 2139	ايلغينجه : 2037
	ايواجكلك : 2273	ايناغ : 2167	ايليجى : 1528	ايلق : 387
	ايواجنلك : 2273	ايناف : 2167	ايليشير : 2145	آيلق : 387
		ايناق : 2167	ايليشيكلى : 2145	ايلقدرمق : 2038

ب

414 : بابونه	414 : بابت	415 : باب السعاده	440 : باثنه	411 : ب
503 : باتاقلو	415 : بابزن	415 : باب السلام	440 : باثيت	715 : بوؤ
505 : باتر	415 , 414 : بابللق	412 : بابا	440 : بائر	620 : بئر
505 , 504 : باتره	415 , 414 : بابواللق	413 : باباديه	440 : بائره	701 : بوره
504 : باتلمق	414 : بابوح	413 : بابالنمق	440 : بائقه	711 : بوؤس
506 : باتلق	414 : بابوك	413 : بابابان	440 : بائن	627 : بئسه
507 : باتوق	415 : بابولخانه	413 : بابابانه	440 : باأر	411 : با
477 : بائعه	414 : بابونج	423 : بابة	463 , 412 , 411 : باب	440 : بائث
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

387 : آيقرى	2255 : ايشكللمك	2046 : ايرمق	2209 : ايرته كى	2093 : ايدكن : 1361 ,
2033 : ايقلدو	2252 : ايشكن	1472 : ايرمك	2209 : ايرته لك	1525 : ايدلنمك
376 : آيقلى	2256 : ايشلنمك	2050 : ايرمن	392 : آيرج	380 : آيدن
387 : آيقور	386 : آيشنه	395 : آيرو	395 : آيرخسى	1525 : ايدنلمك
2102 : ايك	2252 : ايشه	395 : آيروخ	385 : آيردلمش	2095 : ايدنمك
2119 : ايكاء	2061 : ايشيق	395 : آيروغ	2201 : ايردن	2093 : ايده كلمك
2119 : ايكاد	2213 : ايصاء	395 : آيروق	1461 : ايرده	1525 : ايدورمك
2120 : ايكار	2214 : ايصال	395 : آيروفجه	1476 : ايرركن	2096 : ايدوكو
2119 : ايكاف	2058 : ايصرا	395 : آيروفسى	ايرشمش : 1469 ,	2094 : ايدوكى
2103 : ايكث	2221 : ايصلى : 2056 ,	393 : آيريلق	2205	1525 : ايدى
2103 : ايكثلك	2052 : ايصيحق	2280 : ايزاء	ايرشمق : 2049	ايدى ويرمك : 1525
2120 : ايكدو	1531 : ايصاً	2282 : ايزد	ايرغلامق : 2047	ايدىكى : 2094
2129 : ايكدى	2281 : ايصاح	2282 : ايزدى	آيرق : 393 , 395	ايدين : 380
2180 : ايكرتى	2281 : ايصاحاً	2067 : ايزغين	ايرقائقمق : 2049	ايدينلو : 381
2180 : ايكرمك	2281 : ايصاحات	2283 : ايزلك	آيرقستمق : 395	ايدان : 2281
2103 : ايكرمى	2281 : ايصاحنامه	386 : آيز	آيرقسرق : 395	اير : 1459 , 2045
2106 : ايكزنكن	2262 : ايطاء	2119 : ايزك	آيرقسقمق : 393 , 395	ايراء : 2199
2177 , 2179 , 2183 : ايكز	2262 : ايطان	386 : آيزك	آيرقسى : 393 , 395	ايراث : 2200
2106 : ايكسرى	383 : آيغ	2213 : ايساء	ايرك : 1529	ايراخ : 2046
2103 : ايكلمك	2102 : ايعال	2214 : ايساخ	ايركج : 2206	ايراد : 2199 , 2201
1527 : ايكمك	382 : آيغرسقمق	2213 : ايساع	ايركرمك : 2203	ايراط : 2201
2102 , 2100 : ايكن	2031 : ايفرلق	2214 : ايساف	ايركلمك : 2206	ايراق : 2046
2125 : ايكنج	382 : آيغرلنمق	2228 : ايسنه بيكسز	ايركورمك : 2203	ايراقسنمق : 2046
2102 : ايكنده	2031 : ايفرمق	1529 : ايسر	ايركى : 1471 , 2206	ايراقلشدرمق : 2046
2103 : ايكنمك	382 : آيغوت	2216 : ايسك : 1483 ,	ايرلادمق : 2050	ايراقلششمق : 2046
2180 , 1526 : ايكو	382 : آيغور	2053 : ايسلقلو	ايرلاشمق : 2050	ايراقلق : 2046
2275 : ايكوك	2096 : ايفاء	2222 : ايسنامك	ايرلامه : 2050	ايراقلنمق : 2046
1528 : ايكوك	2096 : ايفاد	386 : آيسه	آيرلدوغنلين : 395	ايران : 2200
2182 : ايكى	383 : آيق	2217 : ايسوز	ايرلشمق : 394	ايرانى : 2200
2125 : ايكين	2119 : ايقاد	2225 , 2246	ايرلغن : 2050	ايرتسى : 1476 , 2209
1526 : ايگر	2120 : ايقاظ	2250 : ايش	ايرلمش : 394	ايرتكى : 1475 , 2209
2037 , 2133 : ايل	2119 : ايقاع	2252 : ايش باشى	ايرلق : 2050	ايرتلمق : 385
2132 , 1527 : ايلا	2119 : ايقاف	2250 : ايشاع	آيرلنمق : 393	ايرتلمق : 396
2133 : ايلاء	386 : آيقاقلق	2251 : ايشان	ايرليجى : 2050	ايرتلمق : 385
2133 : ايلاج	2119 : ايقان	386 : آيشتنه	ايرم : 1529	ايرتلمق : 385
2133 : ايلاد	2120 : ايقانى	386 : آيشته	ايرماجق : 2050	ايرتلمق : 385
2135 : ايلاس	387 : ايقرت	2060 , 2061 : ايشق	ايرماغ : 2050	ايرته : 1475 , 2209
	387 : ايقرلاخق	2252 : ايشك	ايرمان : 2207	

2077	ایجاباً : 2077	ایاق : 371	اوبه جه : 5006	آویدمق : 362	اوه کن : 2273
2077	ایجابات : 2077	آیاقداش : 375	اویوجی : 5014	اویر : 5015	اوهرون : 4974
2077	ایجابی : 2077	آیاقطاش : 376	اویودمق : 5017	اویرمق : 5008	اوهن : 1516
2078	ایجاد : 2077 , 2078	ایاکمق : 377	اویور : 5015	اویز : 5068	اویاق : 5004
2078	ایجار : 2078	ایالات : 1525	اویورلمق : 5015	آویز : 362	اویانق : 5005
2078	ایجاز : 2078	ایالت : 1525 , 2275	اویورلنمق : 5015	آویزگن : 363	اویتمق : 5005
2078	ایجازانه : 2078	ایام : 1530	اویوزلنمق : 5017	آویزه : 362	اویوجع : 5004
2077	ایجاع : 2077	ایامن : 1525	اویوزلو : 5017	آویزگان : 362	اویوجق : 5004
2077	ایجاعا : 2077	آیب : 386	اویوشق : 5016	آویزه : 362	اویوج : 3725
380	آیجه : 380	ایبا : 2070	اویوغن : 5014	اویشمق : 5016	اویوندرمق : 5005
2088	ایچت : 2088	ایبرم : 2075	اویوق : 3659	آویشه : 362	اویوندی : 3653
2090	ایچره : 2090	اییک : 2071	اویوقلشمق : 5014	اویقمق : 3654 , 5006	اویونق : 5005
2029	ایچغرمق : 2029	اییکلو : 2072	اویوقی : 5014	اویقون : 5012	اوی : 3653
2029	ایچقرق : 2029	اییار : 2045	اویوک : 5069	اویکلنمک : 3728	اویا : 5005
2088	ایچکجی : 2088	اییکخانه : 2196	اویوکن : 5014	اویکن : 3728	اویات : 5008
2089	ایچکوجی : 2089	اییلکخانه : 2198	اویونتی : 5015	اویکنمک : 3729	اویاتمق : 5008
2089	ایچلک : 2089	اییلجک : 2197	اویوندی : 5015	اویکنمه : 3729	اویاد : 3654
2090	ایچمزلنمک : 2090	آیه : 381	اویونلندرمک : 3730	اویکه : 3728	اویادللق : 3654 , 5008
2088	ایچنمک : 2088	آیت : 381	اویونق : 5015	اویکه لندیرمک : 3728	اویارجی : 5007
2091	ایچون : 2091	ایتاء : 2262	ای : 1525 , 2069 , 2275 , 2274	اویل : 5068	اویارلمق : 5007
2087	ایچین : 2087	ایتاد : 2262	آی : 369	اویلسندن : 3730	اویارمقلق : 5008
2107	ایحا : 2107	ایتام : 1530	آی دموری : 380	اویلشمق : 5013	اویباغ : 5006
2108	ایحاش : 2108	ایتچی : 2263	ای وای : 1530	اویلغنمق : 3659	اویباق : 5006
371	آیخ : 371	ایتدرسکی : 2263	ایا : 1525 , 2275	اویلق : 3655 , 5013	اویاقدرمق : 5006
2032	ایخارمق : 2032	ایتلامق : 386	آیا : 370	اویله دنجه : 3729	اویالمق : 5006
1531	اید : 1531	ایتلمق : 386	ایاب : 2275	اویله لك : 3729	اویان : 3654 , 5006
1531	أید : 1531	ایتتمق : 386	آیات : 379	اویله لك : 3729	اویاندرمق : 5006
2091	ایداب : 2091	آیتتمق : 396	آیاجق : 370	اویلوق : 3655	اویانق : 5006 , 5007
2091	ایداع : 2091	ایتتمک : 1510 , 1530	ایاد : 2275	اویق : 5013 , 5014	اویانلمق : 3654 , 5006
383	ایدآغاجی : 383	ایتو : 2272	ایادت : 2275	اوینار : 3658	اویانلنمق : 5006
1525	ایدجی : 1525 , 1527	ایتورمک : 2272	ایادی : 1525	اویناش : 3658	اویانمق : 3654 , 5007
1361	ایدرلنمک : 1361 , 2094	ایتوری : 2272	ایادیم : 1525	اویناغان : 3656	اویانوکلمک : 5006
2094	ایدرمک : 1525	ایتی : 2264	ایاز : 379	اوینامق : 3657	اویبتمک : 5068 , 5069
1525	ایدشمک : 1525	ایتی لك : 2267	ایازی : 1525	اویناچاق : 3658	اویبخ : 5006
380	آیدک : 380	ایتار : 2214	ایاسی : 1525	اویندو : 5015	اویچمق : 5006
380	ایدکللق : 380	ایتام : 2214	ایباغ : 370 , 1525	اویندی : 5015	اویخو : 5011
		ایجاب : 2077 , 2078	آیباغ : 370	اوینوکلکمک : 5007	

4984 , 3653 : اومق	4981 : اولولتمق	4978 : اولوشمقلىق	364 : آولامق	3621 : اوكورغه
5005 : اوملاغى	4981 : اولولق	5037 : اولوشمك	4977 : اولانق	3680 : اوكورمك
4984 : اومه	4981 : اولولق	4978 : اولوشوق	4978 : اولايو	3686 : اوكوز كوزى
4984 : اومه وارمق	4981 : اولولتمق	3610 : اولطه	4978 : اولايى	3681 : اوكوش
4985 : اومو	5041 : اولولو	4976 : اولعات	5039 : اولپ	3681 : اوكوشلمك
4985 : اوموجى	3693 : اولولجىل	4976 : اولق	5039 : اولپرمك	5044 : اوكوك
4987 : اومور	1524 : اولون	1515 : اولك	3689 : اولت	5034 : اوكى
3615 : اوموز	3613 : اولونى كلمك	5038 : اولكر	3694 : اولتمك	3676 : اوكيك
4987 : اوموسز	4981 : اولوهيت	4977 : اوللتمق	3727 : اولنج	361 : آوكاه
4986 : اوموندرمق	1519 : اولويت	4976 : اوللمق	3606 : اولجلمق	1516 : اوگنج
5043 : اون	اولى : 1524 , 4976 , 4979	3690 : اوللمك	3687 : اولجم	اول : 1524 , 3604 , 3686
361 : آون	اولى الابصار : 5038 , 5040	3690 : اوللنمك	اولچرمك : 3686	اول الامر : 4983
3700 : اوناكولنمك	اولى الالباب : 5040	3610 : اولماز	اولچو : 3687	اولا : 1524
3700 : اوناكوليك	اولى الامر : 5038 , 5040	3608 : اولماغن	اولچولنمك : 3687	آولا : 363
362 : آونه	اولى النها : 5038	3610 : اولمامش	اولچوم : 3687	اولا : 1524
4990 : اونتساقلىق	اولى النها : 5038	اولمزلىتمق : 3610	اولچوملىق : 3606	اولاء : 1518
4990 : اونتسالك	اولى كلمك : 3608	اولمسز : 3690	اولچولنمك : 3687	اولاد : 1518
3698 : اونجك	اولياء : 1519	اولمق : 364 , 3608 , 4977	اولدجى : 3606	اولاديت : 1518
1516 , 1515 : اوند	اوليائيه : 1519	اولمك : 3690	اولدرنلمك : 3688	اولاديه : 1518
362 , 361 : آوند	اوليات : 1524	اولمك سز : 3690	اولدغيله : 3606	اولاركله : 3605
361 : آوندى	اوليت : 1524	اولملو : 3693	اولدمك : 3694	اولاسنى : 3605
5047 : اونكه	اوليكلمك : 3611	اولمياجكجه : 3691	اولدورمق : 3606	اولاشخ : 4978
3700 : اونكو	اوليمامق : 3608	اولميه : 3610	اولدوغنجه : 3606	اولاشدرى : 4977
3700 : اونكولنمك	اولين : 1524	اولنتمق : 3613 , 4977	اولديسه : 3606	اولاشق : 4978
3700 : اونكى	اوليه : 1524	اوله : 3604	اولرمق : 3613	اولاشقلىق : 4978
3700 : اونكيلنمك	اوما : 3614	اوله دشمك : 3604	اولزكم : 3689	اولاشو : 4978
361 : آونگ	اوماج : 3614 , 4983	اوله بى : 4978	اولش : 3689 , 5041	اولاشوق : 4978
361 : آونگان	اوماج : 3652	اولو : 4980	اولشدرمك : 5037	اولاشوك : 5038
5045 : اونلمك	اومارلنمق : 4984	اولورق : 4982	اولشدرمق : 4977	اولاغ : 4976
5005 , 362 : اونق	اوماق : 4983	اولوس : 4982	اولشدرمك : 5038	آولاغو : 364
362 : اونق	اومج : 3614	اولوغ : 4980	اولشدرو : 4978	آولاغى : 364
5046 : اوننمك	اومجه : 3614 , 3615	اولوف : 4980	اولشدرى : 4977	اولاق : 3605 , 4976
362 : آونه	اومجى : 4985	اولوك : 5040	اولشدرورمك : 5038	آولاق : 364
3700 : اونه كى	اومجه : 3615	اولوكرمك : 3611	اولشغان : 4978	اولاقجى : 4976
4990 : اونوتساغو	اومزشمق : 3616	اولوكلمك : 5040	اولشق : 4978	اولاقلىق : 4976
4990 : اونوتساغى	اومسندرملق : 4985	اولوكلمك : 5040	اولشققن : 4978	اولالمق : 4976
4990 : اونوتساق	اومصونق : 4985	اولولامق : 4981	اولشك : 5037	اولامق : 4977
4990 : اونوشه			اولشقمق : 4978	

3677 : اوكرك	4975 , 3597 : اوقيه	3588 : اوفداق	4972 : اوغرلدمك	5063 : اوشه كلمك
3680 : اوكرلك	اوك : 2273 , 3672 ,	اوفر : 1516	اوغرلدن :	5065 : اوشورمك
3620 : اوكرمق	, 3682 , 3675	اوفتنى : 4967	اوغرلق :	5064 : اوشوتنى
اوكرمك : 3702 ,	3701	اوفودجى : 3588	اوغرلنمق :	4996 : اوص
5034	اوكا : 3620	اوق : 1518 , 3595	4972	اوصاف : 1522
اوكرنجه : 3677	اوكات : 3620	اوقات :	اوغرلبن :	اوصاك : 4996
اوكرنشديرمك : 3677	اوكاتلامق : 3620	1518	اوغرلبن جه جق :	اوصال : 1522 ,
اوكرنشمك : 3677	اوكار : 1518	اوقاش : 1518	4970	4996
اوكرنمك : 3677 ,	اوكارمق : 4989	اوقاف : 1518	اوغرمق :	اوصام : 1522
5035	اوكت : 3620	اوقتسز : 3600	4972	اوصمق : 5000
اوكرمك : 5035	اوكتلشمق : 3620	اوقجى : 3596	اوغرنجه :	اوصل : 366
اوكرموك : 5035	اوكتلق : 3620	اوقجى : 3596	اوغرى :	اوصمق : 3640
اوكس : 1518	اوكتلمك : 3681	اوقراشمق : 3598	اوغربن :	اوصوللو : 5000
اوكسز : 3684	اوكلج : 3725	اوقرق : 5004	اوغشماق :	اوضاع : 1524
اوكسه مك : 3679	اوكد : 1518	اوقروغ : 3598	اوغلان :	اوضح : 1524
اوكش : 3681	اوكدرمق : 3620	اوقروق : 3598	اوغلان لق :	اوط : 5002
اوكشمك : 5035	اوكدركك : 3702	اوقشلمق : 3599	اوغلن :	اوطار : 1523 , 3644
اوكلن : 3620	اوكدل : 3675 , 3702	اوقغن :	اوغلنجوق :	اوطاق : 3643
اوكلجه : 3703	اوكدلك : 3675	اوقلاغو : 3597	4971	اوطان : 1523
اوكلتمق : 3621	اوكدندن :	اوقلاغى : 3597	اوغنى :	اوطروشومق : 3648
اوكلمز : 3621	اوكدنرجك : 3702	اوقلغاج : 3597	اوغنمق :	اوطه لق : 3585
اوكلمق : 3621	اوكدنكى :	اوقلغى : 3597	4972	اوويه : 1517
اوكلمك : 3676 ,	اوكدنورك : 3702	اوقلمق : 3597	اوغورللق :	اوغ : 4969
3702	اوكدون : 3702	اوقلنمق : 3597	3593	اوغاد : 1516
اوكلندرمك : 3676	اوكدونكى : 3702	اوقلو : 5004	اوغول :	اوغار : 1516
اوكلنمك : 3676	اوكدونكىسى : 3702	اوقمق : 3598 , 3601	اوغولدروق :	اوغت : 4973
اوكلنه جك : 3676	اوكدبن : 3702	اوقه : 3597	اوغولدروقلنمق :	اوغد : 4973
اوكلو : 3676	اوكرتلمك : 3704	اوقوتلق : 3603	3592	اوغر : 4971
اوكلماق : 3621	اوكرتمك : 3678	اوقوجو : 3600	اوغوللق :	اوغراشمق : 4970
اوكلماقلىق : 3621	اوكرخه : 3621	اوقورجه : 3602	4971	اوغراغن : 4969
اوكمق : 3621	اوكردجى : 3703	آوقوش : 363	اوغون :	اوغراق : 3591
اوكمك : 3702	اوكردرك : 3677	اوقوشمه : 3602	361	اوغردمق : 4970
اوكمكلك : 3676	اوكردشمك : 3703	اوقومق : 3601	اوغوندرمق :	اوغرش : 4970
اوكلندره : 3675	اوكردللك : 5035	اوقوتلق : 3602	4971	اوغرشجى : 4970
اوكه : 3702 , 3727	اوكردمك : 3704	اوقويشمق : 3603	اوفاء :	اوغراق : 5004
اوكوچكلنمك : 3679	اوكرده كه : 3703	اوقويانوس : 3603	1516	اوغراق : 4970
اوكوورتلنمك : 5035	اوكردوكى : 3703	اوقويانوسى : 3603	اوفاتلق :	اوغراق : 4972
اوكورسك : 3680	اوكرقه : 3621	اوقيجى : 3603	4967	اوغراق : 4970
اوكورسك : 3680		اوقيمق : 3597	اوفانلق :	اوغراق : 4972
			4967	اوغراق : 4972

5054 : اوسكف	5021 : اوزدشمق	1521 : اورنجن	4992 : اوردرمىق	1515 : اودورمك
5054 : اوسكوف	3735 : اوزدك	1521 : اورنجين	368 , 362 : اوردلق	2273 , 1515 : اودى
5061 : اوسلك	3735 : اوزدكلنمك	1521 : اورند	5068 : اوردلك	1515 : اوديه
اوسمك : 1523 , 5055	5070 : اوزره	5053 : اورندو	361 : آوردنى	5021 : اوزيما
5055 : اوسنه	5075 : اوزشمك	5053 : اورندولمك	368 , 361 : آورده	361 : آور
آوسون : 366	5072 : اوزكج	5053 : اورندولنمك	3628 : اوردو	1520 : اورا
اوش : 5062	5073 : اوزكس	5053 : اورندولو	361 : آورديده	1520 : اوراد
اوش امدى : 5064	3739 : اوزكه	3712 : اورنك	4995 : اورشمق	1520 : اوراق
اوش بونده : 5063	5070 : اوزكو	1521 : اورنگ	3638 : اورطو	1520 : اورام
اوشاب : 1523	5022 : اوزلق	4995 : اورنلمق	4992 : اورغون	اوران : 1520 , 3708 , 3627
اوشائق : 5001	5073 : اوزلك	4995 : اورغنى	4992 : اورغونجى	اورانجى : 3627
اوشاجق : 5001	5074 , 5073 : اوزلك	3632 : اورننمق	4994 : اورق	اورانسز : 3627
اوشاجوخ : 5001	3741 : اوزلمه	اوره : 1520 , 4995 , 5005	4993 : اورقان	اورانسوز : 3627
اوشاز : 1523	3741 : اوزلنمك	اوره كه : 3708	اورك : 1520 , 3711	اورانلامق : 3627
اوشاغكى : 5001	5022 : اوزلوق	اوره ن : 3708	اوركتمك : 3710	اورانلق : 3627
اوشاق : 5001	5073 : اوزمك	اورو : 3716 , 5052	اوركردمك : 3710	اوراننمق : 3627
اوشال : 1523	5075 : اوزن	اوروباغنيه : 3632	اوركلمك : 3711 , 3717	اورانو : 3627
اوشائق : 5001	اوزنسوز : 3744	اوروس : 4995	اوركمك : 5052	اورانى : 3627
اوشبو : 2252 , 5063	اوزنلمق : 3662 , 5019	اوروش : 4995	اوركن : 3709 , 3712 , 3711	اوريك : 5051
اوشبوندان : 5063	اوزنلمه : 3662	اوروشجى : 4995	اوركو : 5050	اورپلشمك : 5051
اوشتمق : 5001	اوزغق : 5020	اوروق : 4994	اوركوچ : 3710 , 3711	اورتالغ : 3637
اوشجق : 5001	اوزنوك : 5073	اوروك : 3716 , 5053	اوركوچلو : 3711	اورتاللق : 3637
اوشدمق : 5001	اوزنى : 5023	اوروندولمك : 5053	اوركوش : 3712	اورتامق : 3638
اوشدمك : 3720	اوزون : 5022	اوروه : 4995	اوركون : 3710	اورتالنجى : 3638
اوشده : 5063 , 5064	اوساخ : 1522	اورى : 3639 , 3716	اوركوندولك : 5051	اورتالنجى : 3635
اوششمق : 5002	اوساط : 1522	اوريده : 1521	اورمق : 4994	اورتلامق : 3637
اوشق : 5001	اوسام : 1522	اوريش : 4995	اورملق : 4994	اورتلنمك : 5068
اوشك : 5063	اوسان : 4996	اوز : 2274 , 3731 , 5005 , 3734 , 5017 , 5068 , 5069	اورملق : 365	اورتلو : 3715
اوشكن : 5063	اوست : 5056	اورزاديه : 5018	اورم : 4994	اورتمك : 3715
اوشلمك : 5063	اوستاخ : 4999	اورزادسنة : 5018	اورمق : 4993	اورتمه : 3714
اوشمك : 3720	اوستاد : 4999	اورزاديه : 5018	اورمك : 1515 , 1517 , 5051 , 5068	اورته رق : 3638
اوشن : 1523	اوستاذ : 4999	اورزار : 1524 , 5070	اورم : 3712	اورته قومق : 3714
اوشن : 366	اوستام : 4999	اورزامق : 5019	اورمه : 3712	اورتو : 3715
اوشنكن : 5063	اوسته سى : 5060	اوزان : 1524 , 3662	اورن : 1520 , 3718 , 4994	اورتولمك : 3715
اوشنكلنك : 5063	اوستون : 5061	اوزايش : 1524	اورنامق : 3632	اورجوفه : 5048
اوشنگ : 1523	اوسط : 1522	اوزجه : 3735	اورنامق : 3632	اورد : 367 , 3628
اوشنمك : 5063	اوسع : 1522		اورنتمق : 3632	آورد : 361

1516 : اوحال	1522 : اوئاق	3649 : اوترقلىق	1513 : اوامر	1388 : اهووال
1516 : اوحام	1522 : اوئان	3725 , 3722 : اوترك	1513 , 357 : اوان	1388 : اهووج
3595 , 3593 : اوخ	1516 , 1513 : اوچ	3650 : اوترمق	5005 : اوئىق	1388 : اهور
361 : آوخ	366 : آوچ	3725 : اوترمك	1513 , 357 : اوانى	159 : آهورى
3594 : اوخار	4958 : اوچا	3723 : اوترو	1524 : اواه	159 : آهوئودى
3595 : اوخت	1513 : اوچار	5067 : اوتزدرمك	1513 : اواوين	1388 : اهوول
362 : آوختىكى	1513 : اوچارا	5004 : اوتزىمق	1513 : اوب	1463 , 1388 : اهوون
3595 : اوختن	1513 : اوچاق	5067 : اوتزىمك	3579 : اويا	159 : آهوون
362 : آوخته	3581 : اوچاق	5004 : اوتشمق	4957 , 1513 : اوبار	1388 : اهوون شر
3595 : اوخشمق	1514 : اوجب	3648 : اوتشمق	1513 : اوباش	1388 : اهوونيت
3594 : اوخشش	4961 : اوچچوغز	3722 : اوتكون	1513 : اوباشان	1388 : اهوويه
3594 : اوخششمق	4962 : اوجدن	3721 : اوتكى	1513 : اوباشنه	153 : آهيانه
3594 : اوخشلامق	1514 , 360 : اوچر	3643 : اوتلامق	3581 : اوبىرلىق	1388 : اهيىب
3594 : اوخشماق	4962 : اوچروم	3644 : اوتلغن	3580 : اوبروق	152 : آهيىخته
3594 : اوخشىنججه	3583 : اوچق	3644 : اوتلىق	3580 : اوبىق	1389 : اهيىف
3594 : اوخلمق	2273 : اوچك	3722 , اوتلكن	3581 : اوبوز	1512 : او
3595 : اوخمق	3666 : اوچكمك	3723 : اوتلكو	3580 : اوبىمق	356 : آو
3595 : اوخىمق	1514 : اوچل	3723 : اوتلكو	3706 : اوبىمه جك	1513 : اوائل
3583 , 1523 , اود	367 : آوچلمك	3643 , اوتلمق	1515 , اوت	5068 , 1524 : اواب
5005 , 4964	1514 : اوجمن	5004 , 3645 , اوتلمق	3720	1513 , 83 : اوابد
3583 : اودا	1514 : اوجمند	5067 , 3644 , اوتلمك	1523 : اوتاد	356 : آواخ
1516 : اوداء	3583 : اوجندرمق	2274 : اوتلمك	1523 : اوتار	1513 : اواخر
1514 : اوداد	5027 , 1514 : اوجه	3644 : اوتلنىمق	3644 : اوتارمق	2272 : اواد
3584 : اوداغ	4959 : اوجوردم	3644 : اوتلىجى	3643 : اوتاغ	356 : اوادانلىق
1514 : اودر	4959 : اوجوز	5065 , 5003 : اوتىق	3643 : اوتاغه	356 : آوادن
1515 : اودرمك	3583 : اوجوئىق	3723 : اوتىك	3643 : اوتاق	1513 : اوار
360 : اودز	4959 , 3667 : اوج	5065 : اوتىمه	3721 : اوتالمك	358 : آوارچه
5004 : اودسز	366 : آوچ	5003 : اوتىسنىق	5002 : اوتانچىق	1513 , 358 : اواره
5004 : اودسزلىق	5029 : اوج كول	3725 : اوتىمك	5002 : اوتانغان	358 : آواره
1514 : اودش	4960 : اوچر	3720 : اوته	3643 : اوتچلىق	1513 : اوارين
3668 : اودك	5031 : اوچردم	3721 : اوته كن	3644 : اوتچى	359 : آواز
3668 : اودكلو	4964 : اوچرمىق	3721 : اوته كى	5004 : اوتدرمىق	360 : آوازه
3670 : اودكمك	4963 : اوچقلى	3649 : اوتوراقلى	3648 : اوتراقجى	1513 : اواسط
5003 : اودلو	4963 : اوچقمق	3651 : اوتورشمق	3648 : اوتزجىق	1513 : اواضح
5003 : اودلولق	4963 : اوچىمق	3723 : اوتورك	3648 : اوتزشمق	1513 : اواغى
1515 : اودن	4960 : اوچه كلمك	3725 : اوتورى	3648 : اوترغ	5004 : اواق
3670 : اودىنج جه	1516 : اوحداد	3722 : اوتى	3649 : اوترق	5004 : اوالىق
356 : اودىلىق	1516 : اوحاش	3722 : اوتيه	3649 : اوترقجى	1513 : اوام

1385 : اهل	1452 : انيقه	2181 : انهداش	251 : آنڭه	2185 : انكشاف
1387 : اهل الصفه	1452 : انين	2180 : انهدام	1451 : انگور	2185 : انكشافات
1387 : اهل النظر	255 : آنين	2181 : انهدامات	1451 : انگورك	2185 : انكلال
1387 : اهل بيت	255 : آنيه	2182 : انهزام	1451 : انگوروس	3700 : انكلك
1387 : اهل دل	2107 : اهآب	2182 : انهضام	1451 : انگوزد	1452 : انكلمك
1387 : اهل زوق	148 : آهار	2181 : انهلاك	1451 : انگوزه	2185 : انكليس
1387 : اهل سنت	1385 , 148 : اهالى	2181 : انهماك	1451 : انگول	2177 : انكم سغما
1387 : اهل صليب	2108 : اهانت	2181 : انهمال	1449 : انگيخته	1446 : انكم صاغمال
1387 : اهل هيره	1385 : اهباء	2181 : انهمام	1450 : انگير	1446 : انكم صاغمالى
1387 : اهل وقف	5036 : اهبه	1451 : انهور	1450 : انگيز	2185 : انكماش
1387 : اهلاً و سهلاً	2112 : اهتجاء	1456 : انواح	1449 : انگيل	1449 : انكن
2109 : اهلاك	2113 : اهتداء	1456 : انوار	258 : آنلر	3703 : انكول
152 : اهله	2118 : اهتزاز	1456 : انواع	258 : انلرچلين	3700 : انكولشمك
1387 : اهلهى	2118 : اهتزازات	1456 : انواع تورلى	258 : انلرسز	3700 : انكولنمك
1387 : اهليت	2118 : اهتزازى	1456 : انواع چشيد	258 : انلركله	3700 : انكوليك
1387 : اهليتنامه	2117 : اهتيال	5047 : انوئث	5045 : انلشمك	2179 : انكيل
2110 : اهليلج	5036 : اهجوه	1456 : انوجك	2185 : انماء	1450 : انكين
2110 : اهليلجى	5036 : اهجييه	1456 : انور	1453 : انمار	1448 : انگار
1387 : اهليه	2109 : اهداء	1456 : انورى	1453 : انماط	1448 : انگاره
1385 : اهم	2109 : اهدايه	1456 : انوشا	1447 : انمك	1448 , 1449 : انگاز
2110 : اهمال	1385 : اهداب	5047 , 1456 : انوشه	1389 : افه	1448 : انگام
2110 : اهمالكار	2109 : اهدار	5047 : انوف	1453 : افوزج	1448 : انگامه
2110 : اهمالكارانہ	2109 , 1385 : اهداف	1455 : انوق	5046 : افمى	250 : آنگاه
2110 : اهمام	1385 : اهدب	1456 : انوك	254 : آنن	1448 : انگين
155 : آهمند	2118 : اهذار	265 : آنوك	2168 : اننجه	1451 : انگرو
1387 : اهمه	2110 : اهراب	265 : آنوكچون	2169 : اننمزلافتق	1451 : انگز
1385 : اهميت	2111 : اهراق	255 , 253 : آنى	1447 : اننمك	1450 , 1451 : انگشت
150 : آهن	1388 : اهرام	1456 : انياب	1453 : اننه	1451 : انگشتال
1387 : آهننامه	1388 : اهرامن	1456 : انيار	249 : آنه	1451 : انگشتانه
151 : آهنگ	1388 : اهرامى	1452 : انيت	1446 : أنه	1451 : انگشتر
151 : آهنگدار	1388 : اهremen	1452 : انير	1447 : انه مك	1451 : انگشترى
151 : آهنگر	1388 : اهرن	1452 : انيس	2180 : انهاء	1451 : انگشتنه
151 : آهنه	2118 : اهزال	1452 : انيسان	2180 : انهاج	1451 : انگشته
151 : آهنى	1388 : اهساء	1452 : انيسه	1451 : انهار	1449 , 1448 : انگل
151 : آهنين	151 : آهستگى	255 : آنيسه	2180 : انهاك	2182 : انگلدمك
158 : آهو	151 : آهسته	1452 : انيسون	2180 : انهباط	1449 : انگله
1388 : اهواء	150 : آهك	1452 : انيشه	2182 : انهتناك	1449 : انگليون
1388 : اهوار	5036 : اهكومه	1452 , 255 : انيق	2180 : انهجام	
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

2184 : انقراض	2178 : انفراد	2191 : انطباع	5047 : انشوده	2189 : انسطاح
2185 : انقزاف	2178 : انفراز	2195 , 1456 : انظار	5047 : انشوطه	2189 : انسلاك
2184 : انقسام	2178 : انفراغ	1456 : انظام	1453 : انصاب	2189 : انسلال
2184 : انقشاء	2178 : انفراق	2168 , 1441 : انعام	2188 : انصات	255 : آنسه
2184 : انقشار	1448 , 1447 : انفس	2168 : انعامات	1453 : انصار	261 : آنسوز
1452 : انقص	2178 : انفساح	2182 : انعدال	1453 : انصارى	5046 : انسى
2185 : انقضاء	2178 : انفساخ	2182 : انعدام	انصاف : 1453 ,	2189 : انسياب
2185 : انقضاض	2179 : انفساخى	2183 : انعرا	2186	2189 : انسياق
256 : انقط	2178 : انفساد	2183 : انعزال	2188 : انصباب	2189 : انسياقى
2184 : انقطاع	1448 : انفسى	2183 : انحصاب	2188 : انصباغ	5046 : انسيت
2184 : انقلاب	1448 : انفسيه	2183 : انحصار	2188 : انصدام	5046 : انسيه
2184 : انقلابات	2179 : انفصال	2183 : انحصام	2188 : انصراف	2189 : انشاء
2184 : انقلابين	2179 : انفصالات	2183 : انعطاف	انصراف : 2188 ,	2190 : انشائى
2184 : انقلاع	2179 : انفصام	2182 : انعقاد	2189	2190 : انشائيات
265 : انقلامق	2179 : انفضاج	2182 : انعكاس	انصرافى : 2188 ,	2190 : انشائيه
2044 : انقمق	2179 : انفطار	2182 : انعكاسات	2189	2190 : انشاءآت
2184 : انقهاال	2179 : انفظام	2167 : انعل	2188 : انصرام	2190 : انشاب
2184 : انقهام	1447 : انفع	1456 : انعوم	2188 : انصلاع	2190 : انشاپ
257 : انقود	2178 : انفعال	2179 : انعساس	2189 : انصياغ	2190 : انشايرداز
4989 : انقوعه	2178 : انفعالات	2179 : انغطاط	2194 : انضاج	2190 : انشاد
2185 : انقياد	2178 : انفعالى	2179 : انغماس	انضاد : 1456	2190 : انشادات
2185 : انقياداً	2178 : انفكاك	2179 : انغمام	انضباط : 2195	2190 : انشار
1451 , 254 : انك	1447 : انفل	2179 : انغوا	انضباطى : 2195	2190 : انشاط
2184 : انكاح	2178 : انفلاق	1447 : انف	انضجاع : 2195	2190 : انشاق
2184 : انكار	2178 : انفلال	255 : آنف	انضمام : 2195	2190 : انشباب
2184 : انكارى	255 : آنفه	255 : آنفاً	انطارى : 1454	2190 : انشباك
1449 : انكاز	2178 : انقهام	2178 : انفاد	انطاق : 2191	2190 : انشنتات
2185 : انكباب	1447 : انقى	2178 : انفار	انطباخ : 2191	2190 : انشخاب
1448 : انكبه	1447 : انقيه	2178 : انفاز	انطباع : 2191	2190 : انشراح
2185 : انكنام	243 : آنق	1447 : انفاس	انطباعات : 2192	2190 : انشراق
1448 : انكج	2183 : انقاء	2178 : انفاق	انطباق : 2191 , 2192	2190 : انشرام
1452 : انكحا	2184 : انقاذ	2178 : انفال	انطباقات : 2191 ,	2190 : انشعاب
2185 : انكدار	2184 : انقاص	2179 : انفنتات	2192	2190 : انشعاع
2185 : انكدام	2184 , 1452 : انقاض	2179 : انفتاح	انظرون : 1454	2190 : انشعال
265 : انكدوغن	2183 : انقاع	2179 : انفتاق	انطفاء : 2191	2190 : انشقاق
1452 : انكر	2184 : انقباض	2178 : انفجار	انطق : 1454	2190 : انشلال
2185 : انكسار	2184 : انقباضى	2178 : انفخانى	انطلاق : 2191	2190 : انشمار
2185 : انكساف	256 : انقد	2178 : انفراج	انظماس : 2191	3701 : انشمك
			انطواء : 2191	2190 : انشجاج

2195 : انذار	1444 : اندروب	2181 : انخدار	246 : آخه جق	5046 : انشى
2195 : انذارات	1444 : اندرون	2181 : انخراط	246 : آخه لر	1443 : انج
1456 : انذال	1444 : اندرى	2181 : انخراق	2173 : انجو	2170 : انجاء
2195 : انذهال	249 : اندز	2182 : انخزال	1442 : انجوج	1442 : انجاب
2195 : انزال	2176 : اندساس	2181 : انخساف	1442 : انجوخ	2170 : انجاح
2195 : انزرار	1445 : اندشناك	2182 : انخشاش	1442 : انجوغ	1442 : انجاد
1456 : انزروت	2174 : اندفاع	2181 : انخفاض	2173 : انجوك	246 : انجارو
2195 : انزعاج	2174 : اندفاعات	2181 : انخماد	2172 , 1442 : انخير	2170 : انجاز
2195 : انزواء	2174 : اندفاعى	2181 : انخناق	1442 : انخيره	2170 , 1442 : انجاس
5047 : انزوهه	2174 : اندفاق	2182 : انخياش	2172 : انجيل	2042 : انجاق
5046 , 2167 : انس	248 , 247 : اندق	247 : اند	2172 : انجيلى	1442 : انجام
1453 : انسا	248 : آندق	248 : آندأ	2172 : انجيليه	2172 : انجبار
2186 : انساء	1444 : اندك	1443 : انداء	2172 : انجيمك	2173 : انجتمك
1453 : انساب	1445 : اندكمك	2174 : انداب	1442 : انجين	1442 : انجدان
1453 : انسايات	249 : آندلشمق	1443 : انداخت	2043 : انجقرق	2173 : انجذاب
1453 : انساج	249 : آندلق	1443 : انداخته	2043 : انجقرمق	2173 : انجذاذ
2186 , 1453 : انساف	2175 : اندماج	1443 : انداد	2043 : انجقورمق	2173 : انجدام
2186 : انساق	2175 : اندماجى	1443 : اندار	1451 : انحاء	1443 , 1442 : انجر
2187 : انساقات	2175 : اندمال	1443 : انداز	1451 : انحاس	2173 : انجرار
2187 , 1453 : انسال	1444 : اندمه	1443 : اندازه	2180 : انخاف	2171 : انجرك
2187 : انسان	248 : آندن	247 : آنداعى	2180 : انحاس	1443 , 1442 : انجره
2187 : انسان كامل	247 : انده	1443 : اندام	2180 : انجداب	1443 : انجرى
2187 : انسانى	1443 : آنده	2174 : اندامك	2180 : انجداد	1443 : انجرية
2188 : انسانيت	1443 : انده باش	1443 : اندامى	2181 : انخدار	2173 : انجرام
2188 : انسانيتكار	5044 : انده مك	1443 : انداوه	2181 : انخراف	246 : انجغ
2188 : انسانيتكارانه	2174 : اندهاش	1443 : اندايش	2181 : انخراقات	246 : آنجق
2188 : انسانيتكارى	1446 : اندوخته	1443 : اندايه	2181 : انخسام	2042 : انجقرق
2188 : انسانيه	1446 : اندود	2174 : اندباغ	2181 : انخصار	1442 : انحك
1454 : انسب	1446 , 249 : اندوز	1454 , 1443 : اندبند	2182 : انخطاط	2172 : انجكلو
2189 : انسجال	249 : اندوق	249 : اندخ	2182 : انخطام	1442 : انجل
2189 : انسجام	1446 : اندوه	1444 : اندر	2181 : انخقاق	2172 : انجلاء
1454 : انسجه	2174 : اندى	2175 : اندراء	2181 : انخكاك	2172 : انجلاب
2189 : انسحاق	2176 : انديال	2175 : اندراج	2181 : انخلع	246 : انجلين
2189 : انسحال	1445 : انديش	2175 : اندراس	2181 : انخلال	1442 : انجم
2189 : انسداد	1445 : انديشناك	2175 : اندراع	2181 : انخماض	2172 : انجماد
2189 : انسدال	1445 : انديشه	1444 : اندرز	2181 : انخماق	1442 : انجمن
1454 : انسر	1445 : انديشى	1445 , 2176 : اندرمك	2181 : انخناء	2172 : انجنشمك
2189 : انسزلك	1445 : انديه	2176	2180 : انخداء	246 : آخه

انتعاض : 2191	انتاع : 2190	انبار : 1441	انابت : 2167	امياه : 1439
انتفاء : 2192	انتان : 2191	انبارده : 1441	انابه : 2167	اميت : 5043
انتفاخ : 2192	انتانى : 2191	انبار : 1441	اناييب : 1440	آميخته : 234
انتقاد : 2192	انتانيه : 2191	انبارى : 1441	اناييش : 1440	اميد : 5041 , 5043
انتفاع : 2192	انتباج : 2192	انباشته : 1441	اناييق : 1440	امير : 1433
انتفاعى : 2192	انتباه : 2192	انباغ : 1441	آنات : 245	اميرانه : 1433
انتفاعيه : 2192	انتثار : 2194	انبان : 1441	اناث : 2169	اميرنامه : 1434
انتقاء : 2193	انتحاء : 2192	انبانجه : 1441	اناجيل : 1440	اميره : 1434
انتقاد : 2193	انتحار : 2193	انبانه : 1441	اناخه : 2167	آميز : 235
انتقاديہ : 2193	انتحال : 2192	انبثاث : 2170	اناديد : 1440	آميزش : 235
انتقاش : 2193	انتحالات : 2192	انبر : 1442	اناره : 2169	آميزه : 235
انتقاص : 2193	انتخاب : 2192	انيره : 1442	اناز : 1441	آميزه : 234
انتقاص : 2193	انتخابات : 2192	انيروت : 1441	اناس : 2169 , 5043	آميغ : 234
انتقال : 2193	انتخابنامه : 2192	انبساط : 2159 , 2170	آناف : 242	آميغه : 234
انتقالاً : 2193	انتخابى : 2192	انبسته : 1441	انافيس : 1440	آميغى : 234
انتقالى : 2193	انتخابيه : 2192	انبعاث : 2170	اناقلمك : 2167	اميمه : 1432
انتقام : 2193	انتدام : 2192	انبل : 246	اناقه : 2167	امين : 1432
انتقاماً : 2193	انتزاع : 2194	انبه : 1441	انالحق : 1446	آمين : 234
انتقامات : 2193	انتساب : 2193 , 2194	انبهار : 2170	آنالقي : 244	آمين خوان : 234
انتقاجو : 2193	انتساج : 2193	انبوب : 1441 , 5043	اناله : 2167	آمين خوانان : 234
انتقاه : 2193	انتساج : 2194	انبويه : 1441 , 5043	انام : 1441 , 2168	امينه : 1432
انتحاء : 2193	انتساج : 2193	انبويى : 1428 , 5044	انامسز : 2168	اميه : 5042 , 5043
انتحاء : 2192	انتساق : 2194	انبوثة : 5044	انامل : 1441	اميهه : 1432
انتحاب : 2192	انتسغلق : 4990	انبوده : 1442	اناملق : 2168	اميوس : 1439
انتخابات : 2192	انتشاء : 2194	انبوذن : 1442	اناملو : 2168	آن : 238 , 239
انتهاج : 2192	انتشاب : 2194	انبوش : 5044	انان : 5043	ان الله مع الصابرين : 2186
انتهاز : 2193	انتشار : 2194	انبوشه : 1442 , 5044	آنان : 244	آن بان : 246
انتهاض : 2193	انتشارى : 2194	انبوبه : 1441 , 1442 , 5044	انافق : 2169	ان شاء الله : 2189 , 2190
انتهاك : 2192	انتصاب : 2193	انبوى : 1442	انانى : 1440	آنا : 241
انتهايى : 2192	انتصاف : 2193	انبياء : 1441	انانيت : 1441	آنا : 250
انتياح : 2194	انتضاح : 2194	انبير : 1441	اناهيد : 1440	اناء : 2167
انترام : 2189	انتطاق : 2194	انبيره : 1441	انايه : 1446	آناء : 242
انتقار : 2189	انتظار : 2194	انبير : 1441	انبا : 1441	انائه : 2167
انتقاب : 2189	انتظاراً : 2194	انبيق : 1441 , 2170	انباء : 2169	انائى : 1441
انتلاب : 2189	انتظام : 2194	انبيك : 2159	انبات : 2169	انائيت : 1440
انتلال : 2189	انتظاميرور : 2194	انتاج : 2191	انباتى : 2169	انائيت : 1446
انتماغ : 2189	انتعاش : 2191	انتاش : 2191	انباتيه : 2169	انباخون : 1441
انتناء : 2189				

5041 : أمناء	5043 : امعوذ	238 : آمرغ	2161 : اعحاء	228 : امانلو
232 : آمنت	4984 : امق	1437 : امره	2161 : اعحاض	1431 : امانك
1430 : امندرمك	2161 , 1429 : امك	1438 : امرواقع	2161 : اعحاق	227 : آماه
1431 : امنمك	1429 : أمك	1438 : امرود	1429 : امد	229 : آمای
1436 : امنيت	1431 : امكا	1438 : امرودی	231 : آمد	2169 , 2159 : امبات
5043 , 1436 : امنيه	2162 : امكان	2164 : امروز	2160 : امداد	231 : امبول
2160 , 1429 : امه	1430 : امكدار	1438 : امری	2160 : امدادی	5042 : امت
231 : آمه	1432 : امكداش	235 : آمریت	2160 : امداديه	2165 : امثال
1429 : امه جك	1432 : امكدش	1437 : امریتمك	231 : أمدجی	2165 : امثالاً
2161 : امها	1430 : امكلندرمك	1438 : امریه	231 : آمدشد	2165 : امتحاض
5042 : امهات	1434 : امكن	2040 : امز غنمق	231 : آمدنی	2164 : امتحان
1431 : امهار	1434 : امكنه	1439 : امزجه	231 : آمده گو	2164 : امتداح
2161 , 1431 : امهال	1429 : امگن	1439 : امزكلی	5041 : امدوحه	2164 : امتداد
1431 : امهق	1430 : امل	1439 : امزیکلی	5041 : امدود	2165 : امتراء
5041 : امهود	234 : آمل	1431 : امس	231 : آمدی	2165 : امتراس
4985 : امو	2162 , 1434 : املاء	2164 : امساء	231 : آمديه	2165 : امتزاج
1439 : اموات	2162 : املاء	2164 : امساس	1431 , 1432 , 1437 : امر	2165 : امتشاط
1439 : امواج	2162 : املاج	2164 : امساک	235 : آمر	2165 : امتصاص
1439 : اموال	1435 : املاح	2164 : امساکیه	5041 : امرا	1438 : امتعه
1439 : امواه	2162 : املاخانه	1438 : امسوز	2163 : امراج	2165 : امتكار
238 : آموت	2162 : املاق	1438 : امسيز	2163 : امراخور	2165 : امتلاء
4985 : اموجق	2162 , 1435 : املاك	1438 : امسیه	2163 : امرار	1438 : امتن
237 : آموختگان	2162 : املال	1434 : امش	2163 : امراض	2165 : امتنء
237 : آموخته	1435 : املمح	2164 : امشاء	1437 : امراض	2165 : امتنان
237 : آموده	5043 : املدان	1438 : امشاط	1437 : امران	2164 : امتهاء
4986 : امور	5043 : املدانی	2041 : امشاغ	235 : آمرانه	2165 : امتیاز
238 : آموز	1435 : املس	2164 : امشب	2163 : امرأه	2165 : امتیازات
238 : آموزش	5042 : املوج	1434 : امشدرمك	1438 : امرباری	2165 : امتیازی
238 : آموزنده	5042 : املود	1434 : امشمك	1437 , 1433 : امربر	2165 : امتیازیه
238 : آموزی	2163 : املیسه	1438 : امصار	1431 : امرجه	1438 : امثال
238 : آموسنی	2163 : املیسی	2164 : امصاص	1438 : امرحق	1438 : امثل
237 : آموغ	2040 : املیق	2164 , 1438 : امصال	1437 : امرد	1438 : امثله
1439 : اموكدش	1435 : املیك	2166 : امضاء	238 : آمرز	5043 : امثوله
5043 : امومت	5041 : امم	1439 : امضی	238 : آمرزا	1428 : امجد
5042 : امی	1436 : امن	2164 , 1438 : امطار	238 , 235 : آمرزش	1429 , 1428 : امجك
1439 : امیا	234 , 232 : آمن	1427 : امعاء	235 : آمرزكار	2160 : امجه
1439 : امیال	232 : آمنا	1427 : امعاق	238 : آمرزگار	2160 : امجی
5043 : امیانه	234 : آمناً	2158 : امعان	238 : آمرزنده	1429 : امچك

235 , 227 : اما	205 : آلى	2142 : الهاميه	217 : آما	211 : القيش
2157 : اماء	الى آخره : 2133 ,	الهددير : 166	الماح : 2152	آلقيش : 211
2159 : اماته	2134	آلهه : 210	الماس : 1425	آلك : 200
امائل : 1428	الى الابد : 2136	الهوا : 1421	الماستراش : 1425	الكترينكما : 1415
آماج : 227	الى الآن : 2136	الهوه : 5038	الماسيه : 1425	الكترينكى : 1415
اماجد : 1427	الى الله : 2149	الهى : 2133 , 2134	الماع : 2152	الكترينكيت : 1415
آماج : 227	آلى كلمك : 205	الهيآت : 2134	المام : 2152	الكدرمك : 1422
آماده : 227	الى نهايه : 2135	الهيئت : 2134	المجق : 218	آلكدمك : 205
آمار : 228	آليات : 210	الهيئه : 2134	المح : 1425	الكرك : 2148
امارات : 1428	الياف : 1427	الهيه : 5038	المحى : 1425	الكص صخمه : 1414
امارت : 1428	الياق : 1427	الهيون : 2134	المزدگان : 1418	الكص صغمل : 1414
امارد : 1428	اليتان : 2156	الو : 5040	المزده : 1418	الكص صغملى : 1414
اماره : 1428 , 1435	اليتين : 2156	آلو : 225	المزلقمق : 219	الكص صغمه : 1414
آماره : 229	آليجى : 205	الواح : 1426	المع : 1425	الككمك : 1422
امازر : 1428	الير : 208	الوان : 1426	المعى : 1425	الكن : 1420 , 1423
آماس : 229	اليز : 1422	الوجه : 225	المق : 218	الكين : 1420 ,
اماطه : 2159	آليز : 210	آلوجه : 225	آلمق : 218	1423 , 2141
آماق : 227	آليزنده : 211	آلود : 225	المك : 2152 , 3693	آلگون : 204
اماكين : 1427	اليف : 1421	الوداع : 1426	آلملو : 206	آلگونه : 204
آمال : 228	اليقى : 1421	آلودگان : 225	آلملى : 206	آلل : 206
امالات : 2157	آليق : 205	آلودگى : 225	آلمه : 217	اللتمق : 4977
امالت : 2157	آليگدمك : 205	آلوده : 225	الن : 206	اللشمك : 1423 ,
اماله : 2157	آليگلكمك : 205	آلور : 225	الندرمق : 207	2149
اماليج : 1427	الييم : 1422	آلوس : 225	آلنقلق : 219	اللك : 1424 , 2149
اماليس : 1427	اليمق : 2038	آلوسى : 225	النك : 1418	الله : 212
امام : 1427 , 2157	آليمق : 206	الوف : 1426	آلنمق : 207	الله اعلم : 1423
امامان : 2158	اليمن : 2038	الوق : 3610	النوق : 219	الله اعلم بالثواب : 217
امامت : 2158	اليمه : 1422	الوقلامق : 225	آله : 2133	الله اكبر : 217
امامين : 2158	اليه : 1427 , 2139	الوك : 1426	آله : 185 , 200 ,	الله تعالى : 217
اماميه : 2158	2156	الوكه : 1426	210	اللهان : 216
امان : 228 , 1427	آليه : 210	آلوم : 225	آله : 199	اللهى : 216
امانات : 1427	اليها : 2139	الومك : 3693	الهاء : 2141	اللهيان : 216
امانت : 1427	اليهم : 2139	الونان : 2156	الهآب : 2141	اللو : 2150
امانته : 1428	اليهما : 2139	الوه : 1426	الهآب : 1420	الليك : 1424
امانة الله : 1428	اليهن : 2139	الوهيت : 5040	آلهآت : 210	الم : 1418 , 2136 ,
امانتدار : 1428	اليوم : 1427	الويه : 1426	الهآم : 2141	5041
امانتدارى : 1428	اليوى : 1427 , 2156	الى : 1422 , 2133 ,	الهآمآت : 2142	آلم : 206 , 210
امانتكار : 1428	5041 , 5042	2149	الهآمى : 2142	المآ : 1424 , 2152

الطاف : 1426	آلدمشق : 198	الجقلمق : 196	النماح : 2155	النتام : 2155
الطف : 1426	الدعجلق : 197	الجو : 1413	النماس : 2155	التجاء : 2154
العباب : 2133	الدلشمك : 1413	الجى : 1413	النماع : 2155	التجاج : 2154
العبان : 5040	الدم : 2136	آالجى : 197	التماعات : 2155	التجگاه : 2154
العوبه : 5040	الدمك : 5041	الح : 2133	النتام : 2155	آلتنجو : 223
العباذ بالله : 1422	آلدنغان : 198	الحاج : 1421	التن : 224	التجى : 223
الغاء : 2140	آلدنغج : 198	الحاح : 2141	النتهاء : 2154	آلتنجى : 223
الغاز : 2140	آلده : 197	الحاحات : 2141	النتهاب : 2154	التحات : 2154
الغان : 3607	الدوان : 1413	الحاد : 2141	النتهاى : 2154	التحاط : 2154
الغدر : 2036	آلدورمق : 199	الحاصل : 1421	النتهاف : 2154	التحاف : 2154
آلغده : 226	الدورمك : 2136	الحاظ : 1421	النتواء : 2155	التحاق : 2154
آلغسقى : 203	الدوز : 2035	الحاف : 2141	النتون : 225	التحاقي : 2154
الغش : 204	الدون : 1413	الحاق : 1421 , 2141	النتونلو : 225	التحام : 2154
الغم : 2036	آلدنجى : 198	الحال : 1421	النتياح : 2155	النتحيات : 1511
الغوزه : 5038	الذ : 1420	الحان : 1421	النتياح : 2155	النتراز : 2156
الغون : 204	آلر : 192	الحب : 1421	النتياق : 2155	النتراق : 2156
الف : 1420 , 2139	الرورك : 2138	الحذر : 1421	النتيام : 2155	النتزام : 2156
آلف : 199	الروكه : 2138	الحكم لله : 1421	آلتنين : 224	النتزاماً : 2156
الفاظ : 1420	الروكولر : 2138	الحمدلله : 1421	النجاء : 2135	النتزامات : 2156
الفاف : 1420	الرولر : 2138	الحخ : 2141	النجآت : 2135	النتزامى : 2156
الفبا : 1421	الرولوك : 2138	الحان : 2142	النجاج : 2135	النتزاميه : 2156
الفبه : 1421	الزراق : 2156	الحانى : 2142	النجاسى : 1412	النتصاق : 2155
الفت : 5038	الزرام : 2156	الحمر : 1421	النجام : 2135	النتصاقي : 2155
آلفتنگان : 226	الزراميات : 2156	الذ : 1414 , 3689	النجبار : 1412	النتظام : 2155
آلفتنگى : 226	الزم : 1427	الداعى : 1360	النجزيره : 1412	النتعاب : 2153
آلفته : 226	الزमित : 1427	الداعج : 197	النجق : 2037	النتعاك : 2153
الفراق : 1420	الست : 1419	آلداغن : 197	النجك : 1412	النتفات : 2154
الفبه : 1420	السلام : 1491	آلداغوج : 197	النجمه : 1412	النتفاتيرور : 2154
الفاء : 2147	السن : 1426	آلداغوجى لق : 197	النجه : 186 , 2037	النتفاتكارار : 2154
الفآت : 2147	السنه : 1426	آلدامق : 197	آلجه : 186	النتفاتكارانه : 2154
الفاب : 1423	الشخ : 221	الدايش : 198	النجواب : 1412	النتفاتنامه : 2154
الفاح : 2147	الشدر : 4977	آلداييجى : 198	النجاغرق : 196	النتفاف : 2154
الفش : 211	آلشق : 208	الديران : 1360	النجاق : 196	النتقاء : 2154
الفصه : 1423	الشقلىق : 208	الدرتمق : 2035	النجغردمق : 196	النتقاط : 2155
القم : 211	الشمق : 208	الدرم : 2035	النجغرمق : 196	النتقاع : 2154
القمه : 211	آلشمق : 208	آلدرمق : 198	النجق : 196	النتقام : 2155
القو : 2039	الصاق : 2153	الدرمك : 2136	آلجقلامق : 196	النتلمك : 2155
القى : 2039	الصلا : 1491	الذر : 2035	آلجقلىق : 196	النتما : 2155
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

192 : آلاسييه	131 : آگس	182 : آكو	1381 : اكلنمك	1401 : اكلشمئى
192 : الاشه	128 , 126 : آگسته	1402 : اكواب	5036 , 1391 : اكله	5036 : اكلشوش
188 : آلاف	2106 : آگسون	1402 : اكواث	173 : آكله	1400 : اكلشى
189 : الاق	126 : آگشته	1402 : اكواخ	2104 , 1450 : اكلو	1391 : اكلفاء
191 : آلاك	126 : آگن	1402 : اكوار	253 : آكلو	2120 , 1391 : اكلفال
2149 : الاكه	126 : آگنده	1402 : اكواز	251 : اكلور	1391 : اكلفان
1418 : الال	126 : آگنده گوش	1402 : اكوام	1450 : اكلليك	1393 , 251 : اكل
190 : آلالق	1374 : آگنش	1402 : اكوان	2127 : اكلليل	2182 , 2179 , 5037 , 5036
190 : آلاملق	126 : آگنه	253 : آكوربدو	2127 : اكليلى	172 : آكل
190 : آلام	126 , 125 : آگه	1401 , 253 : اكلول	2124 : اكللين	253 : اكل لوق
1411 : الامان	131 : آگور	1401 : اكلولانه	2127 : اكلمال	251 : آكل لوق
2035 : الان	131 : آگون	253 : اكلولرق	1394 : اكلمام	2278 : اكللامك
1411 : آلان	128 : آگيش	1401 : اكلولى	4989 : اكلمق	252 : آكللامق
191 : آلان	128 : آگين	1402 : اكلياس	252 : آكلمق	1378 : اكلج
1422 : الانصاف	1402 : ال	1402 : اكليال	1395 , 1381 : اكلمك	251 : اكلجاغز
193 : آلاو	184 : آل	1392 : اكليد	1396 : اكلمل	253 : اكلجغز
2135 : الاوة	209 : آل جنگيز	1392 : اكليداً	1396 : اكلملانه	253 , 251 : اكلجق
193 : آلاوه	209 : آل عباء	1392 : اكليده	1396 : اكلمليت	251 : اكلجه
194 : آلاى	2149 : الا	1379 : اكلير	1394 , 1391 : اكلمه	2179 : اكلدمك
194 : آلايش	186 : آلا	5036 : اكليراه	1395 : اكلمهت	253 : اكلدن
1421 : البا	186 : آلابانده	1379 : اكليرتمج	1395 , 1378 , 1392 , 2102 , 2100	2179 : اكلدو
1411 : الباب	2135 : الات	1402 : اكليس	1392 : اكلن لك	2179 : اكلدى
2135 : البات	193 : آلات	252 : آكليش	1379 : اكلن لى	252 : اكلررق
2135 : الباس	188 : آلاجق	251 : اكليلجاق	1396 : اكلناف	252 : اكلرلمق
195 : الباغ	186 : الاجه	2124 : اكليلدين	2128 , 1396 : اكلنان	252 : اكلغان
1411 : الباقى	187 : آلاجه لق	2180 , 2183 : اكليلمك	1379 : اكلنتى	1393 : اكلف
1412 : المبت	188 : آلاجهرى	2126 , 1392 : اكليله	173 : آكلنج	1450 : اكلك
1412 : المبتنه	188 : آلاجوق	1392 : اكلين	1392 : اكلنجى	1394 : اكلمج
1412 : المبز	188 : الاجوق	1392 : اكلينلك	1392 : اكلنجيلك	252 : اكلمخ
1412 : المبهسه	188 : الادو	1392 : اكلينلى	1378 : اكلندرک	252 : آكلمدق
1411 : البصير	192 : آلار	125 : آگاه	2102 : اكلنده	251 : اكلمش
5037 : البه	192 : آلاردو	125 : آگاهان	1379 : اكلندو	251 : اكلمق
5037 : البوب	195 : آلاز	125 : آگاهى	2103 : اكلنك	252 : اكلمقلو
220 : آلپ	195 : آلازلامه	1451 : آگين	1392 : اكلنه	1378 , 1380 , 1394 , 2124 , 2103 , 2278
220 : آلپلق	192 : آلاس	1377 , 1373 : آگر	1396 : اكلنون	252 : اكلنجق
3689 : المت	1411 : الاستقى	1373 : آگرجه	1376 , 241 : اكله	
202 : آلت	1411 : الاستكى	1377 : آگرجى	5035 : اكلو	
2153 : التباس	1411 : الاستكىت			

اقتاعیات : 2128	آكارو : 251	اكتنمان : 2130	اكرامات : 2128	اكرسى : 1384 , 2106
اقتان : 176	آكارورق : 251	اكتناء : 2130	اكرامق : 252	اكرسز : 253
اقتع : 176	آكارى : 250	اكتننان : 2130	اكراميه : 2128	اكرسزدن : 253
اقته : 4975	اكاسره : 1390	اكتناه : 2130	اكراه : 2128	اكرسزده : 253
اقتوم : 4975	اكاف : 1393 , 5036	اكتنهال : 2130	اكراهاً : 2128	آكسزده : 253
اقتنى : 176	اكالك : 1448	اكتنهان : 2130	اكرتمك : 1379	آكسزده لق : 253
آقه غان : 164	اكال : 1393	اكتو : 2132	اكرجكلك : 2126	اكرسزلق : 253
اقتهار : 2033	اكاول : 1391	اكتواء : 2132	اكرجنلك : 2126	آكسزله : 253
اقتهر : 168	اكباء : 1390	اكتى : 1401	اكرشمق : 253 , 2044	اكسك : 1398 , 1400
اقتواء : 2132	اكباب : 2120	اكتياد : 2132	اكرغان : 252	اكسك لك : 1399
اقتوات : 183	اكباد : 1390	اكتيال : 2132	اكرك : 1382	اكسكرك : 1399
اقتواز : 183	اكبار : 2120	اكتنار : 2129	اكرلنمك : 1377	اكسكلو : 1400
اقتواس : 183	اكبرىه : 1390	اكتبه : 1398	اكرم : 1397	اكسلك : 1451
اقتوال : 183 , 2035 , 2132	اكبه : 1376	اكتتر : 1398	اكرمانه : 1397	اكسمك : 1397 , 1400 , 1399
اقتواليات : 2132	آكت : 252	اكتترى : 1398	اكرمق : 2044	اكسنمك : 1384
اقتوالييت : 2035	اكتاب : 2129	اكتريا : 1398	اكرمى : 1397	اكسه : 168 , 1451
اقتوام : 183	اكتات : 2129	اكتريت : 1398	اكرميت : 1397	اكسو : 1384 , 1400 , 1398
اقتوريات : 183	اكتاد : 1401	اكتم : 1397	اكرنق : 253 , 2044	اكسوجك : 1400
اقتورين : 183	اكتار : 1401	اكتوٹ : 5036	اكره : 1397 , 5036	آكسوز : 253
اقتوس : 183	اكتاف : 1401	اكتل : 1392	اكرومه : 5036	اكسوزين : 253
اقتوم : 183	اكتنام : 2129	اكتدار : 1390	اكرى : 1383	اكسوزين : 1400
اقتوى : 183	اكتنان : 2129	اكتداس : 1390	اكرى دما : 1383	اكسوكرك : 1400
اقتوياء : 183	اكتتاب : 2131	اكتدرار : 2120	اكرى دمار : 1383	اكسوكلو : 1400
اقتياد : 183	اكتتال : 2132	آكدرجى : 251	اكرىجه : 1383	اكسوم : 5036
اقتيسه : 183	اكتتام : 2132	اكتدرمق : 251	اكرىكز : 1383	اكسون : 2129
اكت : 1448 , 2102	اكتتال : 2130	اكتدز : 251	اكتز : 252 , 2126	اكسى : 1384 , 1397 , 1398
اكتا : 241	اكتتراء : 2130	اكتدل لك : 3675	اكتز : 252 , 253	اكسى سران : 1384
آكا : 241	اكتتاب : 2130	اكتدنكى : 3702	اكتزمك : 1402	اكسير : 2129
اكتابر : 1389	اكتتراج : 2130	آكدرجى : 251	اكساء : 2128	اكسيش : 1399
اكتابره : 1390	اكتتزاز : 2132	اكتدى : 253 , 1376 , 1390	اكساد : 2129	اكسيكلى : 1398
اكتات : 3620 , 4989	اكتتساء : 2130	اكتذب : 1402	اكسال : 2129	اكسيمك : 1384 , 1399
اكتاحال : 1392	اكتتسابات : 2130	اكتذويه : 5037	اكتستر : 1393	اكسيه : 1399
اكتادق : 250	اكتتسابى : 2131	اكتز : 1377 , 1379	اكتسترن : 1379	اكتش : 1379
اكتاذيب : 1390	اكتتسار : 2131	اكتراء : 2128	اكتسجه : 1451	آكش : 252
اكتارس : 1390	اكتتفاء : 2130	اكتراد : 1397	اكتسدملك : 1399	اكتشمك : 1451
آكارلق : 250	اكتتئام : 1401	اكترام : 2128	اكتسر : 1384	اكتشم : 1400
اكارم : 1390	اكتنمك : 1401	اكتراماً : 2128		
	اكتنم : 1401			

2034 , 181 : اقطاع	177 : اقراً	اقتصاص : 2131	اقتباح : 2120	افواف : 1372
2034 : اقطاعت	2128 : اقراء	اقتضاء : 2132	اقتبار : 2120	افواه : 1372
181 : اقطان	2128 : اقرار	اقتضاض : 2132	اقتباس : 2033	افواهى : 1372
181 : اقطع	2128 : اقرار	اقتطاف : 2131	اقتبال : 2120	افور : 1372
181 : اقطعين	اقرارات : 2128	اقتطافات : 2131	اقتح : 166	افوع : 1372
4975 : اقطوعه	اقراص : 177	اقتطافيه : 2131	اقتبل : 166	افوك : 1372
2119 , 2033 : اقعاد	اقران : 176	اقتفاء : 2034	اقتبيه : 166	افول : 5033
2120 , 2033 : اقعار	اقرانيت : 176	اقتفاء : 2034	اقت : 181	افوه : 1372
2120 : اققا	اقترب : 177	اقتبلع : 2130	اقتارمق : 181	اقتيال : 1372
168 : اققاء	اقترباء : 176	اقتممق : 172	اقتباس : 2129	اقتقه : 1368
168 : اققار	اقترح : 176	اقتممه : 171	اقتباساً : 2129	اقتكه : 1368
168 : اققاص	اقترحه : 177	اقتناء : 2130	اقتباسات : 2129	اقتن : 1368
2033 , 168 : اققال	اقتدمق : 165	اقتناص : 2130	اقتشاء : 2130	اقتون : 1372
2120 : اققر	اقترع : 176	اقتنواء : 2132	اقتحام : 2130	اقتونكش : 124
168 : اققر	اقترمق : 165	اقتنياد : 2132	اقتحامات : 2130	اقتونى : 1372
1390 , 164 : اقتل	اقتراع : 2132	اقتنياس : 2132	اقتداء : 2034 , 2129	اقت : 162
2127 , 2034 : اقتلاب	اقتول : 184	اقتجه : 166	اقتداء : 2034 , 2129	اقت طوشان : 182
2034 : اقتلال	اقتساء : 2128	اقتجل : 167	اقتدار : 2129	اقتائم : 164
174 : اقتلام	اقتساط : 178 , 2034	اقتجه : 166	اقتدارى : 2129	اقتائه : 2119
2034 : اقتلغ	2129	اقتجه : 166	اقتراب : 2130	اقتاحى : 1390
2034 , 175 : اقتلق	اقتسام : 178 , 2034	اقتجه اغاج : 167	اقتراث : 2130	اقتاديع : 1390
1390 , 165 : اقتليت	2129	اقتجيل : 167	اقتراح : 2130	اقتارب : 1390 , 165
2034 : اقتليد	اقتسط : 178	اقتحاط : 2120	اقتراحات : 2130	اقتارصو : 165
2127 , 2034 : اقتليم	اقتسمه : 179	اقتحاف : 168	اقتراض : 2130	اقتاسيم : 1390 , 166
2034 : اقتليمى	اقتسومه : 4975	اقتدار : 167 , 2120	اقتراع : 2130	اقتاصر : 1390
2034 : اقتماخ	اقتشر : 180	اقتدام : 167 , 2120	اقتران : 2130	اقتاصى : 1390
2034 , 175 : اقتمار	اقتشعرار : 2129	اقتدامات : 2120	اقترشمق : 181	اقتاطى : 1390
2034 : اقتماص	اقتشمق : 171	اقتدح : 167	اقترلق : 181	اقتال : 164
2034 : اقتماع	اقتصا : 178 , 2034	اقتدر : 167	اقتساد : 2131	اقتاله : 2119
2127 : اقتمام	اقتصاب : 178	اقتدرلقى : 167	اقتساس : 2131	اقتالى : 165
175 : اقتمد	اقتصاد : 178	اقتدمق : 167 , 168 , 2129	اقتسام : 2131	اقتاليم : 1390 , 164
175 : اقتمر	اقتصر : 178 , 179	اقتدمق : 181	اقتصاد : 2131	اقتامت : 2119
176 : اقتمشه	اقتصم : 178	اقتدس : 167	اقتصاداً : 2131	اقتامتنگه : 2119
176 : اقتمصه	اقتضى : 183	اقتدم : 167	اقتصادى : 2131	اقتامه : 2119
175 : اقتمق	اقتضيه : 184	اقتدميت : 167	اقتصاديات : 2131	اقتانيم : 1390
2034 : اقتنات	اقتطاب : 181	اقتدمين : 167	اقتصاديه : 2131	اقتاويل : 1390 , 166
2034 : اقتناس	اقتطار : 181 , 2034	اقتراء : 176	اقتصاديون : 2131	اقتاويم : 166
2127 : اقتناع	2129	اقتراً : 177	اقتنصار : 2131	اقتب : 1389

1368 : افكار عمومية	2098 : افشاء	121 : آفريدكار	1366 : اقدر	2099 : افتتاحص
1369 : افكن	2098 : افشاءآت	121 : آفريدكارى	1368 , 1367 : افر	2099 : افتخار
1369 : افكنده	1371 : افشار	121 : آفريدگار	2098 : افراج	2099 : افتخاريات
5032 : افكوهه	1371 : افشال	121 : آفريدگارى	2098 , 1369 : افراج	2099 : افتراء
1367 : افكار	1371 : افشان	121 : آفريده	1369 : افراخ	2099 : افتراءآت
1368 , 1369 , 2097	1371 : افشاجى	2098 : افريز	1369 : افراخته	2100 : افتراس
1367 : افگانه	1371 : افشرده	121 : آفرين	2098 , 1369 : افراد	2100 : افتراض
1367 : افگن	1371 : افشره	122 : آفرين خان	2098 : افرار	2099 : افتراق
1367 : افگندگى	1371 : افشه	121 : آفريننده	2098 , 1370 : افراز	122 : آفتريده
1367 : افگنده	1371 : افشون	122 : آفرينيش	2098 : افرازات	2100 : اقتصاد
122 : آفل	2098 : افصاح	1372 : افزا	2098 : افرازجيان	2100 : اقتصاد
2097 : افلاح	2098 : افصام	1372 : افزار	123 : آفرازه	2099 : اقتصاد
2097 : افلاس	1370 : افصح	1372 : افزايش	1369 : افراس	2100 : اقتصاد
1369 : افلاطون	2097 : افصاح	1372 : افزود	1369 : افراسياب	2100 : اقتصاد
1369 : افلاطونى	2100 : افصال	1372 : افزون	2098 : افراش	2099 : افتعال
1369 : افلاك	2097 , 2100 : افصال	1372 : افزوتتر	1369 : افراشته	2099 : افتقاد
1369 : افلاكان	1372 , 1366 : افضح	1372 : افزونى	2098 : افراط	2099 : افتقار
1369 : افلاكى	1372 , 1366 : افضل	1368 : افزول	2098 : افراطكار	2099 : افتكارى
1369 : افلاكيان	1366 : افصليت	1370 : افسا	2098 : افراطكارانه	2099 : افتكاريت
1369 : افلاج	2099 : افطار	2098 : افساح	2098 : افراغ	2099 : افتكاريه
1369 : افلاج	2099 : افطاريه	2098 : افساخ	2098 : افرام	2099 : افتكاك
1368 : افلدمك	2099 : افطام	2098 : افساد	1369 : افران	2099 : افتكالك
3672 : افلز	2096 , 1365 : افعال	2098 : افسادات	1370 : افروز	2099 : افتلال
1369 : افلس	5033 : افعوله	2098 : افسادكار	1369 : افروع	2099 : افتنان
1369 : افلود	5033 : افعلولى	1370 : افسار	1369 : افروق	2099 : افتهام
2097 : افناء	1368 , 1365 : افعى	1370 : افساردوزان	1370 : افرونج	2100 : افتيبال
1369 : افناد	1367 : افغان	1370 : افسال	1370 : افرونج مشگ	2096 : افجاج
1369 : افنان	4967 , 4968 : افق	1370 : افسانه	1370 : افرونجى	2097 : افجار
121 : آفند	2097 : افقاد	1370 : افسانوى	1370 : افرونجيه	2097 : افجاس
121 : آفنداق	2097 , 1368 : افقتار	1370 : افسد	1370 : افرونجيون	5032 : افچه
5033 : افنون	2097 : افقاه	1371 : افسر	1370 : افروند	1367 : افحاء
1369 : افنيه	4967 : افقه	1371 : افسردگان	2098 : افرتقاغ	1368 : افحاث
2097 , 1368 : افهام	4968 : افقى	1371 : افسردگى	1370 : افروخته	1368 : افحاذ
2097 : افهاه	4968 : افقيه	1370 : افسق	1370 : افروز	2097 : افحاش
1368 : افهم	2097 : افك	1371 : افسورده	124 : آفروزه	2097 : افحام
5032 : افهود	122 : آفك	1371 : افسوس	1370 : افروشته	2097 : افخار
1372 : افواج	1368 : افكار	1371 : افسون	124 : آفروشه	1367 : افخم
		1371 : افسونكار	1370 : افروغ	1368 : افد
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

2096 : افاده	اغنى : 145	آغلامسئق : 128	اغشاش : 2106	اغراس : 145 , 2105
2096 : افادى	اغنيا : 145	آغلامه سيمق : 128	آغشته : 134 , 143	اغراق : 2105
2096 : افاديه	اغنيه : 145 , 4968	آغلائق : 129	اغشيه : 147	اغراقات : 2105
2096 : افازه	اغو : 130	اغلب : 144	اغصاص : 2106	اغراقيات : 2105
1366 , 1365 : افاضل	آغوا : 147	اغليبتي : 144	اغصان : 146	اغرام : 2105
2096 : افاضه	اغواء : 2107	اغلمسق : 129	آغصقلىق : 130	اغرانديرمق : 2031
1365 : افاعى	آغوات : 147	اغلش : 129	آغصمق : 130	اغرانق : 2031
1365 : افاعيل	اغوار : 1375	اغلشدرمق : 129	اغض : 1352	اغرب : 129 , 145 , 2031
1367 : افاف	آغواط : 147	اغلظ : 145	اغضاء : 2107	اغربه : 146
1367 : افاق	اغوال : 1375	اغلعان : 128	اغضاب : 2107	آغرئق : 127
120 : آفاق	اغور : 4971	اغلف : 145	اغضب : 147	آغرديجه : 126
2096 : افافت	اغورلئمق : 4972	اغلق : 128	اغضف : 147	آغرشق : 127
120 : آفاقى	اغوز : 131	آغلق : 129	اغضل : 147	آغرشقئلمق : 127
1367 : افاك	آغوش : 147	اغلمسئق : 128	اغطاء : 2106	اغرق : 146
1365 : افاكل	آغوشته : 147	اغلمسيمق : 128	اغطش : 147	آغرق : 130
1365 : افانين	اغول : 131 , 1375	اغلمق : 128	اغطه : 130	آغرقلى : 130
1366 : افاوئق	آغول : 147	اغلمه : 145	اغطيه : 147	آغرلق : 127
1366 : افاوئق	اغوللائق : 131	آغلمه سى مق : 128	اغفال : 2102	آغرلقلو : 127
1366 : افاوئيه	اغويه : 4973	اغلمق : 129	اغفالات : 2102	آغرلق : 127
1366 : افايك	آغى : 126	اغلوطات : 4968	اغفالكارانه : 2103	آغرلئمق : 127
122 , 121 : آفت	اغيار : 147	اغلوطه : 4968	اغفالى : 2103	اغرمق : 4969
2099 : افئثال	اغياض : 147	اغماء : 2104	اغفاليات : 2103	آغرمق : 127
2099 : افئءاء	اغئد : 147	اغماء : 145 , 2104	اغفاليه : 2103	آغرئجه : 127
124 , 123 : آفتاب	اغئر : 147	اغمار : 145	اغفر : 135	آغرى : 127 , 130
124 : آفتابه	آغئر : 127	اغماز : 2104	آغل : 126	آغرئن : 127
2099 : افئئاح	آغئل : 143	اغماض : 145 , 2104	اغلاء : 2103	آغر : 128
5033 : افئئادگان	آغئللائق : 126	اغمام : 2104	اغلات : 2103	اغزاء : 147 , 2107
5033 : افئئادگى	آغئيه : 139	آغمق : 129 , 175	اغلاز : 2103	آغرلق : 128
5033 : افئئاده	اف : 5032	اغملو : 4971	اغلازات : 2103	اغساس : 2106
1371 : افئئار	افئده : 1368	اغن : 1372	آغلاسمق : 129	آغسرمق : 130
2099 : افئئال	افائك : 1365	آغن : 126	آغلاش : 129	آغسربق : 130
2099 , 1371 : افئئان	آفات : 121	اغئا : 2104	آغلاشدرمق : 129	آغسق : 130
5033	افائه : 2096	اغئام : 145	اغلاط : 144	آغسقلق : 130
124 : آفتناوه	افائئق : 1366	آغنئامق : 129	آغلائان : 128	آغسئق : 130
2100 : افئئئاح	افاحه : 2096	آغنئئمق : 129	اغلاف : 2103	آغسه مق : 130
2100 : افئئئاحى	افاچئص : 1365	آغنئده : 131 , 134	اغلاق : 2103	اغشا : 147
2100 : افئئئان	افاخم : 1365	آغنئغن : 129	اغلاقات : 2103	اغشاء : 2106
2099 : افئئئاء	افادات : 2096	آغنق : 129	اغلال : 144	
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

2107 : اغتصابات	125 : آغاچلنمق	2157 اعمال : 227 ,	107 : اعضاء	279 : اعراس
2107 : اغتصاب	125 : اغاچ	2157 اعمالات :	398 : اعضب	279 : اعراش
2107 : اغتطاء	125 : آغاچ	2157 اعمالاتخانه :	107 : اعضد	279 : اعراض
2106 : اغتلاف	1372 : اغارب	2157 اعماله : 228 ,	404 : اعضيهه	2201 , 280 : اعراض
2106 : اغتلال	2102 , 1372 : اغاره	2157 اعماليه :	2262 : اعطاء	281 : اعراضى
2107 : اغتلام	134 : آغاز	228 : اعمام	2262 : اعطاش	275 : اعراف
2107 : اغتماد	134 : آغازكار	232 : اعمر	340 : اعطاف	275 : اعرفيان
2107 : اغتماس	134 : آغازگاه	227 : اعمى	340 : اعطف	276 : اعراق
2107 : اغتماض	134 : آغازه	234 : اعמידه	2281 , 399 : اعظام	274 : اعربى
2107 : اغتمام	2102 : اغاظه	2167 : اعنا	160 : اعفاً	284 : اعرج
2107 : اغتناء	133 : آغال	239 : اعناء	122 : اعفت	284 : اعرف
2107 : اغتنام	134 : آغالش	2169 : اعنات	160 : اعقه	3935 : اعرق
4969 : اغتوبه	1372 : اغاليط	2167 : اعناج	163 : اعقاب	284 : اعرم
2107 : اغتنياب	1372 , 134 : اغانى	243 : اعناق	164 : اعقل	398 : اعزاب
2107 : اغتنيار	134 : آغاوات	244 : اعنان	168 : اعكف	2281 : اعزاز
2107 : اغتنياظ	134 : آغايان	249 : اعنب	184 : اعلا	2281 : اعزازاً
2107 : اغتنيال	134 : آغايانه	243 : اعنق	2133 : اعلاء	2281 : اعزازات
147 : اغثر	126 : اغايل	1389 , 161 : اعنه	2133 , 188 : اعلاف	2281 : اعزام
147 : اغثم	126 : آغايل	255 : اعنى	188 : اعلافدار	401 : اعزل
126 : آعجم	134 : اغبا	2032 : اعهن	2134 : اعلاق	1389 , 161 : اعزه
126 : آعجه	132 : اغبانى	359 : اعواض	2134 : اعلال	2214 : اعسار
126 : آعجه رق	134 : اغبر	357 : اعوام	2134 : اعلالى	309 : اعسال
126 : آغدرلق	2102 : اغبرار	357 : اعوان	2134 , 190 : اعلام	2251 : اعشاء
126 : آغدرمق	134 : اغبس	361 : اعوج	2134 : اعلامات	327 : اعشاب
126 : آغدق	134 : اغبيا	2274 : اعوجاج	2134 : اعلان	327 : اعشابه
126 : آغدقلق	128 : آغتجى	361 : اعود	2135 : اعلان عشق	329 : اعشار
126 : آغدوق	2106 : اغتداء	361 : اعور	2135 : اعلاناً	329 : اعشارى
126 : آغديرمق	2107 : اغتذاء	361 : اعوز	2135 : اعلانات	327 : اعشى
135 : اغديه	2107 : اغتراب	370 : اعيا	2135 : اعلاننامه	307 : اعصا
147 : اغذيه	2107 : اغترار	370 : اعياذ	200 : اعلم	308 : اعصاب
134 : اغر	2107 : اغتراراً	377 : اعيار	4981 : اعلومه	2214 , 310 : اعصار
127 : آغر	2107 : اغتراف	377 : اعيان	184 : اعلى	309 : اعصال
138 : اغرا	2107 : اغتراق	396 , 381 : اعين	1349 : اعم	309 : اعصام
2105 , 129 : اغراء	2107 : اغترام	125 : آغ	2157 : اعماء	308 : اعصبى
2105 : اغراب	2107 : اغتسال	125 : آغا	2157 : اعماذ	308 : اعصج
2105 : اغراد	2107 : اغتشاش	2102 : اغائه	2159 , 228 : اعمار	312 : اعصر
145 : اغرار	2107 : اغتشاشات	125 : آغاچ	2157 , 227 : اعماق	309 : اعصم
145 : اغراز	2107 : اغتصاب	125 : آغاچلمق	227 : اعماقات	398 , 397 : اعضا
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

2267 : اعتمام	2269 : اعتذار	1533 : اظهار	352 : اطليه	2065 , 354 : اطراب
2267 : اعتناء	2269 : اعتذارات	402 : اظهار	5004 , 348 : اطم	2270 : اطرات
2267 : اعتناق	2268 : اعتراض	1349 : اعاجم	2064 : اطمننان	2065 : اطراح
2267 : اعتنان	2268 : اعتراضات	1349 : اعاجيب	2064 : اطماخ	اطراد : 2029 , 2272 , 2065
2269 : اعتواء	2268 : اعتراف	2069 : اعاده	353 : اطمار	اطرار : 354
2269 : اعتياد	2268 : اعترافات	2069 : اعاده	2064 : اطماع	اطراس : 354
2269 : اعتيادات	2269 : اعتزاء	1349 : اعادي	2064 : اطماعات	اطراف : 354 , 1510 , 2065
2269 : اعتيادي	2269 : اعتزاز	2069 : اعارات	2064 : اطماعيات	اطراق : 354
2269 : اعتيان	2269 : اعتزال	2070 : اعارة	2064 : اطمال	اطرش : 354
2214 : اعثار	2269 : اعتزام	2069 : اعاره	353 : اطمه	اطرق : 354
2077 : اعجاب	2268 : اعتساس	1349 : اعاريب	2270 : اطمينان	اطرق : 354
88 : أعجار	2268 : اعتساف	1349 : اعاريض	2065 , 354 : اطناب	اطرقه : 1511
2078 , 89 : اعجاز	2268 : اعتسافات	1349 : اعاز	2065 : اطنابه	اطروش : 5004
2077 : اعجاف	2268 : اعتصاء	2070 : اعاشه	355 : اطواد	اطروفه : 5003
2077 : اعجال	2268 : اعتصاب	1349 : اعاصير	1512 : اطوار	اطربيح : 2065
2077 , 88 : اعجام	2268 : اعتصار	2070 : اعاضه	1512 : اطواس	اطعام : 2064 , 2262
89 , 88 : اعجب	2268 : اعتصام	1349 : اعاظم	1512 , 355 : اطواق	اطعاميه : 2064 , 2262
1357 , 91 : أعجر	2265 : اعتضاد	2069 : اعاله	2065 : اطوال	اطعمه : 349 , 1508
91 : اعجز	2269 : اعتضام	1349 : اعالي	355 : اطول	اطغا : 2064
89 : اعجف	2265 : اعتقار	2069 : اعانات	355 : اطوم	اطفاء : 2263
89 : اعجل	2265 : اعتقاب	2069 : اعانت	355 : اطيان	اطفائيه : 2264
90 : اعجم	2265 , 2266 : اعتقاد	2069 : اعانه	356 : اطير	اطفاق : 2064
90 : اعجمي	2266 : اعتقادات	76 : اعبا	349 : اطيط	اطفال : 1507
4958 : اعجوبه	2266 : اعتقادي	77 : اعباد	349 : اطيمه	اطفاليات : 1507
107 : اعداء	2266 : اعتقاديات	83 : اعبيه	1531 : اطافير	اطق : 2064
2091 , 107 : اعداد	2266 : اعتقاف	81 : اعبل	2281 : اطام	اطقنامه : 2064
2091 : اعدادي	2266 : اعتقال	2262 : اعتاب	1531 : اطاميم	اطلاء : 2065
2091 : اعداديه	2266 : اعتكاس	2262 : اعتاق	2067 : اطراف	اطلاب : 350
111 : اعداس	2266 : اعتكال	2264 : اعتبار	407 : اطرف	اطلاس : 351
108 : اعدال	2266 : اعتكام	2265 : اعتباراً	1532 , 401 : اطفار	اطلاع : 2065
2091 : اعدام	2266 : اعتلاء	2265 : اعتبارات	401 : اطفر	اطلاعات : 2065
112 : اعدل	2266 : اعتلاق	2265 : اعتباري	1534 : اطلاف	اطلاق : 2065
107 : اعدى	2266 : اعتلان	2265 : اعتباريات	1534 : اطلال	اطلال : 350
2280 : اعذاب	2267 : اعتماد	2268 : اعتساف	2067 , 2283	اطلخاخ : 2064
2281 , 399 : اعذار	2267 : اعتماداً	2265 : اعتداد	2283 , 2067 : اطلام	اطلس : 351 , 352
401 : اعذب	2267 : اعتمادنامه	2265 : اعتدال	5022 : اطلوفه	اطلسي : 352
2199 : اعراء	2267 : اعتماق	2265 : اعتدالين	2067 : اطنان	اطلنساء : 2064
2200 , 2199 : اعراب				
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

2029 : اضلا لیت	114 : اضحا	323 : آصی	315 : آصلملو	2215 , 312 : اصفار
4965 : اضلوله	2029 : اضحاك	324 : اصی لی	320 : اصلن	312 : اصفاف
399 : اضم	115 : اضمحم	327 : اصیاف	321 : اصلی	308 : آصفانه
2067 : اضمار	4965 : اضحوك	2054 : اصیتان	321 : اصلیت	313 , 312 : اصفر
2067 : اضمام	4965 : اضحوكه	2052 : اصیجق	321 : اصلیه	2052 : اصفرار
2067 : اضمامه	4965 : اضحومه	316 : اصیر	312 , 310 : اصم	2051 : اصفهان
2284 : اضمحلال	4965 : اضحیه	317 : آصیره	اصمات : 2057 ,	2052 : اصفهانك
402 : اضها	1532 , 401 : اضداد	316 : اصیل	2221	آصفور : 4997
2282 : اضهار	400 , 111 : اضر	314 : آصیلان	اصمارلامق : 2057	اصفی : 312
1535 : اضیاف	403 : اضرا	316 : اصیلانه	اصمام : 2057	آصفی : 308
1535 : اضیق	2067 , 407 : اضرار	316 : اصیلزادگان	اصمت : 322	اصفیا : 313
1505 : اطا	2067 : اضرام	316 : اصیلزاده	اصمخه : 322	اصفار : 2218
340 : اطائم	2067 : اضطباع	324 : اصیلندرمق	اصمخه : 322	اصفعاق : 317
2262 : اطار	2067 : اضطجاع	314 : اصیلندیرمق	اصمرلامق : 2057	اصفر : 317
2262 , 2064 : اطاره	2059 ,	314 : آصیلنمق	اصمع : 321	اصقع : 317
355 : اطاط	2067	314 : آصیلنمه	آصمه لق : 322	آصفی : 319
2262 : اطاعت	اضطرابات : 2059 ,	316 : اصیله	اصموخ : 4998	اصل : 320
341 : آطال	2067	324 : آصیلو	اصمیت : 310	اصلا : 320
2262 : اطاله	2067	2280 : اضائت	اصناع : 2057	اصلاً : 320
2064 : اطام	اضطرابی : 2059 ,	2280 : اضائه	اصناف : 1489	اصلاب : 320
341 : آطام	2067	اضحاك : 107 , 398	اصنام : 322 , 1489	اصلاح : 320 , 2055
341 : اطانب	اضطرابات : 2060 ,	398 : اضاحی	اصنان : 2057	اصلاحاً : 2056
342 : اطاول	2067	2281 : اضاخه	آصنوغی : 337	اصلاحات : 2055
1505 , 342 : اطایب	اضطراب : 2067	2280 , 2091 : اضاذه	اصهار : 313 , 2052	اصلاحخانه : 2056
342 : اطبا	اضطمار : 2067	2280 : اضاغت	اصواء : 2060	اصلاحی : 2056
1507 , 347 : اطباء	اضطمه : 5022	2029 ,	اصوات : 1493	اصلاحیه : 2056
342 : اطباع	اضطناء : 2067	2280 , 2066	اصواف : 1493	اصلاد : 320
1505 , 343 : اطباق	اضعاف : 1531 ,	2280 : اضاغات	اصوب : 326	اصلان : 320
2263	2280 , 2066	2280 : اضاغت	آصوز : 324	آصلان : 320
2263 : اطباقی	1531 , 398 : اضعف	2280 : اضاقتة	اصوع : 1493	اصلب : 321
2064 : اطباك	401 : اضاغت	2280 : اضاغه	اصوف : 326	آصلجق : 314
343 : اطبال	401 : اضاغان	2280 : اضاغی	اصول : 5000	اصلح : 1487
342 : اطبع	2066 : اضفار	2281 : اضاغیت	اصولاً : 5000	اصلد : 320
343 : اطبقه	108 : اضل	2281 , 2280 : اضاغیه	اصولی : 5000	آصلسر : 315
347 : اطحار	117 : اضلاع	399 : اضالیل	اصولیات : 5000	اصلع : 320
347 : اطحر	اضلال : 2029 ,	399 : اضامیم	اصولییه : 5000	آصلق : 320
347 : اطحل	2067	401 , 400 : اضیع	اصولیون : 5000	اصللو : 314
2065 : اطراء	2067 : اضلالیات	2066 : اضاجاع	اصی : 314 , 323	اصلم : 320

اصطبله : 4999	اصالتلو : 309	آشوب : 337	اشمط : 1502	اشكنبه : 2255
اصطحاب : 2059	اصباب : 311	اشوت : 338	اشمق : 2062 , 5002	اشكنج : 2256
اصطخر : 2058	اصباح : 311 , 2051	اشوغ : 337	آشمق : 336	اشكنجه : 2219 , 2255
اصطخر : 2058	اصبار : 311	آشوغ : 337	اشمك : 1503 , 2258	اشكنجى : 1502
اصطدام : 2059	اصباغ : 311	اشوق : 338	اشمل : 1503	اشكو : 1502
اصطرام : 2059	اصبع : 2051 , 4997	آشى : 334	اشمه : 1502	آشكو : 336
اصطرح : 2059	آصپور : 4997	اشيا : 5001	اشن : 1498 , 1500	اشكوب : 1502
اصطرك : 1492	اصتار : 1492	اشياء : 1504	اشنا : 1503	آشكوب : 336
اصطعد : 2059	اصح : 309 , 1478 , 1491	اشياخ : 1504	آشنا : 334 , 336 , 337	اشكوفته : 5064
اصطفاء : 2059	اصحاء : 1483	اشياغ : 1504	آشناپ : 337	اشكوفه : 5064
اصطفاف : 2059	اصحاب : 313	اشيبان : 334	اشنان : 5064	اشكون : 1502
اصطقلين : 2058	اصحر : 313	اشيب : 1504	آشناه : 337	اشكوئجى : 1502
اصطلاء : 2059	اصداء : 2051	آشيقمق : 331	آشناو : 337	اشكوه : 2253 , 5064
اصطلاح : 2059	اصدار : 2051	آشيرما : 333	آشنايان : 334 , 337	اشكى : 1501
اصطلاحات : 2059	اصداغ : 311	آشيقمق : 331	آشنايى : 334 , 337	اشكيل : 2255
اصطلاحى : 2059	اصداغ : 311	اشيم : 1504	اشنب : 1503	اشكيود : 1502
اصطلاحيه : 2059	اصداغ : 311 , 1480	آشيهه : 334	اشندرمك : 5063	اشگرف : 2253
اصطلام : 2059	اصداق : 311 , 2051	اص : 4996	اشنع : 1503	اشگره : 2253
اصطمه : 4999	اصدر : 311	آص : 307	اشنك : 1503	اشگفه : 2253
اصطناع : 2059	اصدغان : 311	اصابت : 2213	اشنمك : 1500	اشگنه : 2253 , 2254
اصطياد : 2060	اصدق : 1480	اصابع : 308 , 1478	اشنه : 1503 , 5064	اشگوخ : 2253
اصطياف : 2060	اصدقاء : 311	اصاته : 2051	آشنه : 334	اشل : 1497
اصعاب : 2051	اصر : 2058	اصاحب : 309	اشنوشه : 2258	اشلامق : 2061 , 2063
اصعاد : 2051 , 2213	اصرار : 2058	اصاخه : 2051	اشنيه : 5064	اشلدمك : 2257
اصعار : 2051	آصراغى : 323	آصار : 310	آشه كلمك : 327	اشلشمق : 2061
اصعب : 1478	اصراف : 323	اصاره : 2051	اشه لئق : 2060	آشلق : 336
اصعر : 310	اصرام : 323	اصاريم : 310	اشه لئق : 2060	اشلك : 2258
اصفا : 313	اصرغو : 2053	اصاطير : 1479	آشه مق : 329	اشلمق : 2061
اصفاء : 2052	اصرغى : 2053	اصاطين : 1479	اشهاد : 1498 , 2253	اشلندرمك : 1502
اصغار : 2052	اصرم : 323	اصاغا : 2214	اشهب : 1499	اشلنمك : 5064
اصغر : 313	اصرمان : 323	اصاغر : 309	اشهد : 1499	اشله مك : 2256
اصغرمشترك : 313	اصره : 323 , 2058	اصاغره : 309	اشهر : 1499	اشلوك : 2258
اصغرى : 313	اصزلق : 2060	اصاغه : 2051	اشهل : 1499	اشليجى : 2061
اصف : 308	اصطباغ : 2059	آصاقومق : 309	اشهه : 1499	آشليق : 336
آصف : 308	اصطبار : 2059	آصاقومق : 309	اشواط : 1504	اشمئزاز : 2258
اصفا : 312 , 1481	اصطباغ : 2059	آصال : 309	اشواق : 1504	اشمام : 2258
اصفاء : 2051	اصطبل : 2058	اصالت : 309	اشواك : 1504	
اصفاد : 312		اصالة : 309		

328 : آشغرق	اشراً : 1500	اشتغال : 2260	اشام : 1495	اسيچقله : 2052
328 : آشغرلق	اشراب : 2258	اشتغالات : 2260	آشام : 329	اسير : 1484
1498 : اشغل	اشرات : 2190	اشتفاء : 2260	آشامان : 329	اسيرانه : 1484
327 : آشغه	اشرار : 1503	اشتقاق : 2260	آشامنده : 329	اسيركه مك : 1484
327 : آشغه رغ	اشراط : 1503	اشتقاقى : 2260	آشاميدنى : 329	اسيره : 1484
5063 : اشغوله	اشراف : 1503 , 2258	اشتك : 2259	اشباح : 1496	اسيرى : 1484
1498 : اشفا	اشراق : 2258	اشتكاء : 2260	اشباع : 2252	اسيز : 2054
2253 : اشفاء	اشراقى : 2258	اشتكان : 2254	اشبال : 1496	اسيس : 1485
2253 : اشفاف	اشراقيه : 2258	اشتلم : 5064	اشباه : 1496	اسيف : 1483
1498 , 2253 : اشفاق	اشراقيون : 2259	اشتلمكار : 5064	اشبلا : 2252 , 5063	اسيل : 1483
338 , 334 : آشفته	اشراك : 1503 , 2258	اشتمال : 2260	اشبنك : 5063	اسيلك : 2058
1498 : اشفق	اشربه : 1503	اشتمام : 2260	اشبه : 1496 , 5063	آسيمه : 316
1503 : اشفى	اشرعه : 1503	اشتتمله فك : 2254	اشبو : 1496 , 2252	آسين : 316
2060 : اشق	اشرف : 1503	آشتمق : 329	5063	اسينه : 1483
1501 : اشقح	اشركنمك : 1500	اشتتهاء : 2259 , 2260	اشبوكا : 5063	آسيه : 317
1501 , 335 : اشقر	اشرم : 1503	2260	اشبولر : 2252 , 5063	آسيون : 317
2061 : اشقلق	اشرمه : 338	اشتتهار : 2260	اشبوغچه : 5063	اش : 1493
329 : آشقلق	آشرو : 333	اشتواء : 2261	اشبونكله : 5063	آش : 327
1501 : اشقى	اشسز : 1503	اشتياق : 2261	اشبونلرى : 5063	أش : 1495
1501 : اشقى الناس	آششمق : 333	اشتياقنامه : 2261	اشبونى : 5063	اشثم : 1498
1501 : اشقياء	اشعاء : 2251	اشجاذ : 2252	اشبيخنه : 2258	اشا : 327
2063 : اشقين	اشعاب : 2251	اشجار : 1496 , 2252	اشنات : 1504 , 2259	آشا : 327
1501 , 1497 : اشك	اشعار : 1495 , 2251	اشجان : 1496	اشناد : 1504	اشائب : 1495
2254 : اشكاء	1496 , 2251	اشجع : 1496	اشتباك : 2260	اشائم : 1495
2254 : اشكار	اشعارات : 2251	اشجك : 1496	اشتبهاء : 2260	اشابه : 2251 , 5063
335 , 334 : آشكار	اشعارت : 2251	اشحاء : 2253	اشتجار : 2260	اشاحه : 2251
1501	اشعارى : 2252	اشحاذ : 2253	اشنداد : 2260	آشاخ : 328
334 : آشكاراً	اشعال : 2251	اشحار : 1498	اشندرمك : 2254	اشاده : 2251
334 : آشكاره	اشعر : 1495	اشحى : 1498	اشتر : 5064	اشاعات : 2251
1501 , 2254 : اشكال	اشعرى : 1496	اشخ : 2060	اشترء : 2260	اشاعت : 2251
1501 : اشكرتمك	اشعه : 1499	اشخاص : 1499	اشتراط : 2261	اشاعره : 1495
1501 : اشكره	اشغ : 2060	آشخانه : 330	اشترك : 2260	اشاعه : 2251
2255 : اشكسته	آشغا : 327	اشد : 1496	اشتراكى : 2260	آشاغا : 327
1501 : اشكل	آشغارق : 327	اشداء : 1499	اشتراكيه : 2260	آشاغاغى : 327
1501 , 2255 : اشكلك	آشغارلق : 327	اشدرمك : 1496	اشتراكيون : 2261	آشاغاقى : 327
2255	اشغال : 1498 , 2253	اشدق : 330 , 1496	اشتطاط : 2261	آشاغلق : 328
2255 : اشكمبه	اشغاليه : 2253	اشدورمك : 1496	اشتعال : 2260	آشاغى : 327
1502 : اشكن	اشعر : 5064	اشر : 1498 , 1500	اشتعالات : 2260	آشاق : 328

2222 : اسناديات	, اسلمك : 1483	2217 : اسكان	2213 : اسعاد	323 : آسرامق
2222 , 1489 : اسنان	1487	2219 : اسكتى	2214 , 1478 : اسعار	5056 : اسرب
1489 : اسنع	اسلمك : 1487	5054 : اسكدار	2213 : اسعاف	5056 : اسربى
1489 : اسنك	اسلنج : 1487	5055 , 318 : اسكر	1478 : اسعد	, اسرتكن : 1485
1481 : اسنلشمك	اسلنمك : 1487	2219 : اسكرک	آسغده : 326	1491
1481 : اسنلك	اسلو : 2221	5054 , 1485 : اسكف	اسف : 1480	, اسرتك : 1485
1481 : اسنله مك	اسلوب : 5055	5055 : اسكفه	اسفا : 1480	1491
1483 : اسنه	اسليعى : 2221	4996 : أسكلق	اسفات : 1482	اسردجى : 1491
2215 : اسه	اسم : 2216 , 2221	1486 : اسكلمك	اسفار : 1482	اسرك : 1485 , 1491
1480 : اسه كن	اسمأ : 2222	2219 : اسكملو	اسفاناخ : 2215	اسركشمك : 1484
1482 : اسهاء	اسماء : 1488 , 2221	2219 : اسكملى	اسفاناخيہ : 2215	اسركلك : 1491
2215 : اسهاب	اسماح : 1488 , 2221	2219 : اسكدان	آسفته : 326	اسركن : 1484
2216 : اسهار	اسمار : 1488	2219 : اسكدرانى	اسفل : 1482	اسركنجى : 1484
2215 : اسهال	آسمار : 322	2219 : اسكدرنامه	اسفليت : 1482	اسركه يشلى : 1484
1482 : اسهام	اسمارلامق : 2057	5054 : اسكوب	اسفناج : 2227	اسرم : 1491
1483 : اسهد	اسماع : 1488 , 2221	5054 : اسكوبه	اسفنج : 2215	اسرمق : 310
1483 : اسهل	اسماك : 1488	5055 : اسكوره	اسفنجہ : 2215	اسرمك : 1485 , 1491
1493 : اسوار	آسمان : 322 , 326	5054 : اسكوف	اسفنجى : 2215	اسره : 1485 , 323 , 1491
1493 : اسواق	آسمانه : 322	اسكى : 1485	اسفنجيہ : 2215	2058 , 1491
1493 : اسود	آسمانى : 322 , 326	1486 : اسكيجه	اسفند : 2215	اسروتك : 1491
2246 : اسوداد	آسمانيان : 322	2219 : اسكيز	اسفندان : 2215	اسروش : 5056
1493 : اسوده	اسمر : 1488	1480 : اسل	اسفندانیه : 2215	اسروك : 1491
326 : آسوده	اسمرار : 2222	2220 : اسلاء	اسفهد : 2215	اسروكلك : 1491
1493 : اسودين	اسمك : 5055	2220 : اسلاج	اسفید : 2215	آسربس : 323
2060 : اسوز	آسمند : 322	1487 : اسلاف	اسفیداب : 2215	اسز : 2217 , 2225 , 2246
2060 : اسوزلق	آسموغ : 322	2220 : اسلاك	اسفیداج : 2215	اسزلك : 2217
1493 : اسوف	اسمى : 2222	2220 , 1487 : اسلال	اسفیدار : 2215	اسطار : 2226 , 324
5062 : اسوه	اسمیت : 2222	2220 : اسلام	اسفيه : 2215	اسطبه : 1491
, 2213 , 2058 : اسى	اسمیه : 2222	2220 : اسلامبول	اسقاء : 2217	اسطر : 2059
5056 , 2225	اسميون : 2222	1487 : اسلامك	اسقاط : 2055 , 2218	اسطراب : 4999 , 5000
323 , 316 : آسى	اسن : 1480	2220 : اسلامى	اسقاطات : 2055	اسطع : 1491
326 , 317 : آسىا	اسنا : 2222	2220 : اسلاميان	اسقام : 1485	اسطقس : 5061
327 , 317 : آسىاب	اسناح : 1489	2220 : اسلاميت	اسقطس : 5054	اسطقسات : 5061
327 : آسىابان	اسناد : 2222	320 : آسلاخانہ	اسقطسات : 5054	اسطوانه : 5062
1493 : اسياح	اسنادأ : 2222	1487 : اسلحا	اسقف : 5054	اسطوانى : 5062
1493 : اسياف	اسنادات : 2222	2225 , 2058 : اسلك	اسقيل : 2219	اسطوره : 5061
1493 : اسيان	اسنادى : 2222	1487 : اسلم	اسكات : 2218	اسطوروى : 5061
316 : آسيب			اسكار : 2218	

2231 : استندراج	2236 : استحضارات	2245 : استئثال	5060 : استاذيت	2214 : اسباح
2231 : استندراجی	2236 : استحضاری	2245 : استئنمام	1492 : استار	2214 : اسباع
2231 : استندراك	2234 : استحفاظ	2243 : استئابه	2226 : استاره	1479 : اسباق
2230 : استندعاء	2234 : استحقار	2243 : استئاره	2225 : استاك	2214 : اسبال
2231 : استندعانا مه	2234 : استحقاق	2243 : استئقال	5060, 5059 : استام	1479 : اسبان
2231 : استندلال	2234 : استحقاقاً	2244 : استئمار	2226, 1492 : استان	311 : آسبان
2231 : استندلالاً	2234 : استحكام	2244 : استئناء	324, 317 : آستان	311 : آسانی
2231 : استندلالات	2234 : استحكومات	2244 : استئنائی	2226 : استانبولين	5054 : اسبش
2228 : استدمك	2234 : استحلاب	2244 : استئنائيات	1492 : استانه	1480 : اسبل
2246 : استذكار	2235 : استحلابی	2244 : استئنائيت	324 : آستانه	5054 : اسبويه
2246 : استندمام	2235 : استحللال	2244 : استئنائآت	2229 : استباحات	5054 : اسبوع
2228, 1492 : استر	2235 : استحمام	2230 : استجابه	2229 : استباحه	5054 : اسبوعی
324, 311, 324, 325 : آستر	2235 : استحقاق	2230 : استجاده	2229 : استبار	5054 : اسبوعیه
2242 : استراحت	2235 : استحمال	2230 : استجاره	2229 : استباق	2214 : اسبیداج
2242 : استراحت	2235 : استحمام	2230 : استجازه	2229 : استبانه	1480 : اسبیل
2242 : استراق	2235 : استحواذ	2230 : استجال	2229 : استبحات	2223 : اسپارچه
2242 : استریاح	2235 : استحیا	2230 : استجبار	2229 : استبحار	2223 : اسپاه
2242 : استرجاء	2233 : استخاره	2230 : استجلاب	2229 : استبداء	2224 : اسپر
2242 : استرجاع	2234 : استخبار	2230 : استجمار	2229 : استبداد	2224 : اسپرغم
2242 : استرحام	2234 : استخبارات	2230 : استجناس	2229 : استبداع	2224 : اسپرلوس
2242 : استرحامات	2234 : استخدام	2230 : استجهال	2229 : استبدال	2224 : اسپرهم
2242 : استرحامنامه	2235 : استخراج	2230 : استجواب	2229 : استبراء	2223 : اسپناخ
2242 : استرخاء	2235 : استخراجات	2230 : استجوابات	2230 : استبراز	2224 : اسپندرموز
2242 : استرخاص	2234 : استخفاء	2230 : استجوابنامه	2226 : استبراق	2223 : اسپه
2242 : استرداد	2234 : استخفاف	2233 : استحاء	2230 : استبشار	2223 : اسپهبد
2242 : استردادات	2234 : استخفافكار	2233 : استحائه	2230 : استبصاٹ	2224 : اسپید
2242 : استرداع	2234 : استخفافكارانه	2233 : استحالات	2230 : استبصار	2224 : اسپیر
2243 : استردال	2234 : استخلاب	2233 : استحاله	2230 : استبطاء	2243 : استئنمام
2243 : استرزاق	2235 : استخلاص	2233 : استحالیه	2230 : استبطان	2245 : استئنیاس
2243 : استرشاء	2235 : استخلاف	2233 : استحباب	2229 : استبعاد	5059 : استا
2243 : استرشاد	5061 : استخوان	2234 : استحباباً	2229 : استبقاء	2225 : استاج
2242 : استرعاء	2230 : استداء	2235 : استحسان	2229 : استبكاء	5059, 2225 : استاخ
2242 : استرفاع	2230 : استداد	2235 : استحساناً	2229 : استبهاج	5059 : استاخانه
2242 : استرفاه	2231 : استداره	2235 : استحصاء	2229 : استبھام	5059 : استاد
2243 : استرقاب	2231 : استداری	2235 : استحصال	2230 : استبوار	5059 : استادانه
2243 : استرقابات	2230 : استداه	2235 : استحصالات	2245 : استئابه	2225 : استاده
2243 : استرفاق	2231 : استدانه	2235 : استحصان	2245 : استتار	5059 : استنادی
	2231 : استدبار	2235 : استحضار	2245 : استتاره	5059 : استناز

1479 : اساتيد	405 : آزی	1532 : ازليه	402 : آرغاشمق	1531 : اذیر
1479 : اساتیده	1535 : ازباج	406 : آزما	402 : ازغزیمق	1532 : ازیرم
308 : آساد	2285 : ازبان	404 : آزماآت	402 : آرغاشمق	403 : آزئق
2214 : اسار	1533 : ازبب	1534 : ازمان	402 : آرغئمق	1532 : ازج
1478 : اسأر	1535 : ازبب	406 : آزماي	402 : آرغورشمق	2282 : ازجاء
1478 : اسارت	404 : آزبده	406 : آزمايش	402 : آرغون	401 : ازجق
1478 : اساره	1534 : ازبب	406 : آزمايبي	402 : آرغونلق	1532 : ازجمله
310 : آساره	1534 : ازبب	406 : آزمق	2282 : ازفاف	401 : آزخ
311 : آسارون	404 : آزیغ	406 : آزمند	404 : آزفت	2282 : ازدجار
5053,1478 : اساری	1534 : ازبلمك	1534 : ازمه	1532 : ازفله	2282 : ازدحام
1478 : اساریر	403 : آزیلو	404 : آزمه	1532 : ازفلی	1532 : ازدر
1479 : اساس	161 : آز	2284 : ازمهرا	401 : آزفنداق	2282 : ازدرء
1479 : اساساً	1389 : ازخ	406 : آزموده	404 : آزفه	2282 : ازدرء
1479 : اساسات	161 : آزخ	406 : آزموده گي	402 : آزق	2282 : ازدرء
2214,1479 : اساسه	1389 : ازدرها	406 : آزمون	2067 : ازقار	2282 : ازدرء
1479 : اساسی	1389 : ازدف	2284 : ازمیل	1534 : ازقضا	401 : آزدرمق
1479 : اساسیه	1389 : ازدها	1535 : ازمینه	402 : ازقندرملق	2282 : ازدمك
2214 : اساغا	162 : آزغ	5022,403 : ازن	402 : آزقلمق	401 : آزده
1478 : اسافل	1389 : ازگان	5023 : ازنسز	1533 : ازقه	2282 : ازدواج
1478 : اساقف	1389 : ازگهان	407 : ازنور	405 : آزقون	2282 : ازدیء
1478 : اساقه	161 : آزنده	1533 : ازهار	1534 : ازكات	1532 : ازدیبل
1478 : اساكف	161 : آزنگ	2282 : ازهاف	2283 : ازكام	1535 : ازرار
4996 : اساكلق	1389 : ازهان	1533 : ازهر	1533 : ازكلندرملك	403 : آزرغامق
309 : آسال	161 : آزبب	1533 : ازهران	1533 : ازكنك	403 : آزرغئمق
2214 : اساله	1389 : آزبب	1533 : ازهرین	1533 : ازكو	403 : ازرغو
1478 : اسالیب	161 : آزبب	1533 : ازهریه	1534,1533 : ازکی	5022,1535 : ازرق
1478 : اسامه	161 : آزبب	407 : آزو	1534 : ازکیاء	407,403 : آزرق
1478 : اسامی	161 : آزیغ	1535 : ازواج	1533 : ازکیلندرملك	403 : آزرقمق
1522,310 : آسان	161 : آزبب	408 : آزوای	1533 : ازکین	407 : آزرک
310 : آسانی	2225,2213 : اس	1535 : ازوج	1532 : ازگهان	401 : آزرم
1478 : اسانید	5053	1535 : ازور	1533 : ازگیل	1535 : ازروی
1478 : اساهیج	307 : آس	408 : آزور	1532 : ازل	403 : ازشمق
1479 : اساو	1483 : اسئله	408 : آزورده	2283,2067 : ازلاق	2280 : ازعاج
1479 : اساور	1478 : اسا	1535 : ازوری	2283 : ازلال	2280 : ازعاجات
1479 : اساوره	308,307 : آسا	407 : آزوغ	1534 : ازلام	1531 : ازعر
311 : آسایش	2213 : اسانت	407 : آزوق	405 : آزلو	1531 : ازعکی
1479 : اسباب	308 : آساب	1535 : ازوم	1532 : ازلی	2067 : ازغار
1480 : اسبات	1478 : اسایع	408 : آزون	1532 : ازلیت	402 : ازغاش

1467 : اربر	2213 : ارواء	296 : آرموديه	1464 : ارکنلک	294 : ارقلو
1468,1467 : اريس	1477 : ارواحيه	5051 : ارموله	1471 : ارکنلمک	294 : ارقلوج
290 : اريستتاليس	1477 : ارواق	1473 : ارمون	1470 : ارکه	294 : آرقنجق
288 : آريسز	1477 : اروام	1473 : ارميده	5050 : ارکولک	294,291 : آرقه
1467 : اريسى	305 : اروانا	284 : آرميده	1465 : ارکيوچ	293 : آرقه لاشمق
1468 : اريش	1477,1461 : اروانه	1473 : ارميه	2204 : ارچک	293 : آرقه لائىق
288 : آريشلنمق	1477 : اروب	1462 : ارن	1472 : ارلک	2049 : ارقه لمق
291 : اريض	304 : آروچق	284 : آرن	1472 : ارلکسز	293 : آرقه نليجى
286 : آريغ	304 : آروجه	1473 : ارنب	2048,287 : ارلمق	294 : آرقه لوح
1466 : اريکه	1477 : اروح	1463 : ارنبانى	287 : آرلمق	295 : آرقورتق
2204 : اربلشمک	1477 : اروحى	1473 : ارنبه	2204,1467 : ارلک	295 : ارقورو
287 : اربلق	304 : آروده	1473 : ارنبيه	5052	295 : آرقورى
287 : آربلمق	2212,1476 : اrodوتق	284 : آرنج	1472 : ارلنمک	295 : آرقون
287 : آربىق	1476 : اروس	1467 : ارچک	1472 : أرلنمک	295 : آرقوچق
280 : آربيجى	1477 : اروع	1463 : ارندان	4993,1472 : ارلو	295 : آرقونجه جق
1531 : از	304 : آروغ	2202 : ارنده	2202,2048 : ارم	295 : آرقونلغيله
397 : آز	304 : آروغده	284 : آرنده	4994,2204	
2280 : ازاء	4994 : اروق	5053 : ارنديو	2207 : ارما	1469 : ارقى
400,398 : آزاد	304 : آروق	297 : آرتقلىق	1472 : ارماء	294 : آرقين
398 : آزاددراخت	304 : آرولق	2202 : ارنک	1472 : ارمات	1469 : ارک
398 : ازادلو	4994,1476 : اروم	1463 : ارنلر	1472 : ارماع	2205 : ارکاء
400 : آزادنامه	4994,1476 : ارومه	1467 : ارنلین	1472 : ارمام	2205 : ارکاب
398 : آزاده	5052	288 : آرتق	2207,1472 : ارمان	2205 : ارکاباً
398 : آزادوارى	305 : آرون	1467 : ارتمک	296 : آرمان	2205 : ارکاح
398 : آزادى	1477 : ارونان	1463 : ارته	296 : آرمانى	1469 : ارکان
2281 : ازار	1477,305 : اروند	297 : آرنوغ	1472 : ارمد	2206 : ارکچ
5435 : ازار	1477 : اروين	297 : آرنوق	1472 : ارمدا	1470 : ارکچک
400 : آزار	2203 : ارى	1474 : اره	296 : آرمش	2206 : ارکچ
400 : آزارش	289,285 : آرى	2047 : اره نمق	1472 : ارمعان	1470 : ارکچ
2281 : ازاره	1477 : ارباف	2203 : اרהاء	2050 : ارمىق	1465 : ارکرمک
400 : آزارى	2213 : اربال	2203 : اרהاب	296 : آرمىق	2206,1470 : ارکک
5018 : ازاق	305 : اربامان	2203 : اרהاص	5051,1472 : ارمک	1470 : ارککسى
399 : آزال	1466 : اريب	2203 : اרהاصات	2207 : ارمگان	1471 : ارکلو
2281 : ازاله	1466 : اريبه	2203 : ارهاف	1473 : ارمله	1471 : ارکلى
2281 : ازاله شيوع	2213 : اربت	2203 : ارهاق	1473 : ارمىنى	1466 : ارکمک
1532 : ازب	289 : آربتمق	2203 : ارهان	1473 : ارمود	1464 : ارکن
2282,1531 : ازباد	1466 : اربچ	304 : ارو	296 : آرمود	1464 : ارکنجه ليک
2282 : ازيار	286 : آربچه	304 : آرو	296 : آرمودى	2206 : ارکنديو

1465 : ارغون	ارضات : 280	ارساء : 2208	اردمك : 2201	ارجنگ : 1460
1464 : ارغیده	ارضاع : 2051, 2047, 2213	ارساخ : 2208	اردن : 1461	ارجه : 5047
285 : آرغیش	ارضه : 2051, 1461, 2213	ارساد : 1474	آردن : 282	آرجه : 286
2202 : ارفاد	ارضی : 306	ارسال : 2208	آردنجه : 283	ارجوان : 5048, 1461
2202 : ارفال	ارضیات : 306	ارسالات : 2208	آردنجی : 283	ارجوحه : 5048
2202 : ارفاه	ارضین : 306	ارسالیه : 2208	ارده : 1461	ارجوزه : 5048
2203 : ارفنات	ارضیه : 306, 283	ارستاق : 305	آردهاله : 282	ارجی : 1460
4992 : ارفدن	ارطاط : 2209	آرسته : 284	اردوگاه : 3629	آرجی : 275
1463 : ارفش	ارطی : 1475	ارسح : 1474	اردولق : 3629	ارجیل : 1461
1463 : ارفع	ارعاء : 2199	ارسک : 1474	آردیرا : 283	ارجیه : 1461
1463 : ارفق	ارعاص : 2200	آرسلان : 299	آردیرادن : 283	ارچل : 1461
ارق : 1459, 276, 4993, 1469, 1462	ارعن : 1459	ارسن : 1475, 1474	اردیرادین : 283	ارحا : 1466
286 : آرق	ارغ : 1463	ارسه مک : 1474	آردیلمق : 283	ارحاب : 2203
291 : أرق	آرغ : 290	ارسوز : 5053	آردین : 283	ارحاص : 1466
آرق لنمق : 293	ارغا : 1464	ارسوزین : 2050	اردیه : 1462	ارحام : 1466
ارقاء : 2205	ارغاب : 2203, 1464	ارسون : 1475	ارذال : 1477	ارحم : 1466
ارقاب : 2205	آرغاج : 284	ارسی : 1474	ارک : 1474	آرخ : 286
ارقاجی : 293	ارغاد : 1464	ارش : 1475	ارکن : 2212	آرخا : 285
ارقاح : 1469	ارغادلجق : 2047	آرش : 290, 288	ارمک : 2213, 1476	ارخاص : 2203
ارقاد : 2205	ارغار : 2048	ارشاد : 2208	ارز : 1477, 1463	آرخلتمق : 286
ارقاس : 2206	ارغاف : 2203, 2047	ارشادات : 2208	آرز : 306, 291	آرخون : 285
ارقاق : 2205	ارغام : 2203	ارشاف : 2208	ارزاق : 1477	ارخونجق : 285
ارقال : 2206	ارغامونی : 1464	ارشاق : 2208	ارزان : 1477	ارد : 5048, 1461
ارقام : 1469	ارغان : 2203	ارشح : 1475	ارزانش : 1477	آرد : 281
ارقان : 4993, 2206	ارغاو : 1464	ارشد : 1475	ارزانی : 1477	ارداف : 2201
ارقب : 1469	آرغج : 284	ارشم : 1475	ارزش : 1477	اردانه : 1461
آرقج : 293	آرغرمق : 285	آرشمق : 288	ارزل : 1477	اردب : 1461
ارقرمق : 295	ارغلامق : 2047	ارشمک : 2205, 1468	ارزن : 1477	آردتوله : 283
آرقری : 294	ارغلنمق : 2047	ارشون : 1475	ارزین : 1477	آرددوله : 282
آرقریسنه : 295	ارغمنق : 2047	آرشی : 290	ارزه : 1477	اردشیر : 1462, 1461
آرقز : 286	ارغمنق : 2047	آرص : 298	آرزو : 307	اردشیران : 1462
ارقلاندرمق : 304	آرغن : 285	ارصاء : 2208	آرزومان : 307	اردشیرانه : 1461
ارقلمتمق : 304	ارغنندرمق : 2047	ارصاد : 2208	ارزیده : 1477	اردشیردارو : 1462
ارقلدمق : 287	ارغنده : 1464	ارصاع : 2208	ارزیز : 1477, 307, 2213	آردق : 282
آرقلق : 287	ارغنون : 1464	ارصان : 2208	ارزن : 1469	اردلشمق : 303
ارقلمق : 304	ارغوان : 1465, 1464	ارصوصه : 1475	ارزنگ : 1469	اردم : 1461
آرقلمق : 286	ارغوانی : 1465, 1464	ارض : 306	ارزنگ : 1469	اردمق : 303
		ارضاء : 2213	ارس : 1474, 1463	آردمق : 283

ارتقاس : 2211	ارتعاش : 2209	ارتجالات : 2210	اربعين : 1460	اراغت : 4991
ارتقاص : 2211	ارتعاشات : 2209	ارتجالى : 2210	ارينه : 1460	آراغن : 275
ارتنگ : 1460, 1469,	ارتعاف : 2209	ارتجاليات : 2210	اربه : 2201, 5047	اراغه : 2200
1476	ارتغاب : 2211	ارتجام : 2210	اريو : 1460	اراقه : 2200
ارته : 1475, 2209	ارتغراق : 303	ارتجان : 2210	اربيان : 1460, 2201	آراللق : 277
ارتهان : 2211	آرتغرق : 303	ارتجمع : 303	آرپجى : 298	آراللق : 277
ارتواء : 2212	ارتفاس : 2211	ارتحقق : 301, 303	آرپه : 297	آراللق : 276
ارتواح : 2212	ارتفاع : 2210	ارتحكك : 2209	آرپه جى : 298	آرالنمق : 276
ارتوخلاغو : 303	ارتفاعاً : 2211	ارتخاض : 2211	آرپه لق : 298	آرام : 277
آرتورمق : 304	ارتفاعات : 2211	ارتخال : 2211	ارت : 1463	آرامش : 278
ارتوغ : 303	ارتفاق : 2211	ارتخاش : 2211	آرت : 284	آرامق : 277
ارتوغراجق : 303	ارتق : 301	ارتخاض : 2211	ارتاء : 2208	ارامل : 1459
ارتوق : 303	ارتقاء : 2211	ارتخبرغ : 303	ارتاب : 2208	ارامله : 1459
آرتوقسى : 304	ارتقاب : 2211	ارتداء : 2210	ارتاج : 2209	ارامنه : 1459
ارتوقلمق : 303	ارتقاش : 2211	ارتداد : 2210	ارتاع : 2208	آرامى : 278
ارتياب : 2212	ارتقاص : 2211	ارتداع : 2210	ارتام : 2209	آراميده : 278
ارتبياح : 2212	آرتقراق : 304	ارتداف : 2210	ارتباء : 2209	اران : 2200, 278
ارتبياد : 2212	آرتقرشمق : 304	ارتذاء : 2212	ارتباب : 2209	آران : 278
ارتبياع : 2212	ارتقلغو : 303	ارتترشمق : 302	ارتبث : 2209	ارانب : 1459
ارث : 2208	ارتقلغى : 303	ارتزاق : 2212	ارتباس : 2209	ارانہ : 1463
ارتئاً : 2208	ارتقلق : 302	ارتساد : 2212	ارتباط : 2209	ارانيب : 1459
ارتئات : 2208	آرتقلق : 303	ارتساس : 2212	ارتباق : 2209	اراوند : 1459
ارئى : 2208	ارتقلو : 3637	ارتسام : 2212	ارتباك : 2209	آراى : 271
ارثيت : 2208	ارتكاب : 2211	ارتسامات : 2212	ارتبال : 2209	اراييس : 1459
ارج : 1460, 1462	ارتكابات : 2211	ارتسامى : 2212	ارتباه : 2209	آرايش : 280
ارجا : 1460	ارتكاز : 2211	ارتسى : 1476	ارتتاج : 2212	آراينده : 280
ارجاح : 1460	ارتكاس : 2211	ارتشاء : 2212	ارتجاء : 2210	آرايى : 280
ارجاحيت : 1460	ارتكاض : 2211	ارتشاح : 2212	ارتجاءاً : 2210	ارب : 2201, 2202
ارجاع : 2201	ارتكاك : 2211	ارتشاف : 2212	ارتجائى : 2210	آرب : 284
ارجاف : 2201	ارتكام : 2211	ارتصاع : 2212	ارتجاج : 2210	ارباء : 2201
ارجال : 1460, 2201	ارتل : 1475	ارتضاء : 2212	ارتجاز : 2210	ارباب : 1459, 1460,
ارجرك : 1460	ارتلاشمق : 303	ارتضاح : 2212	ارتجاس : 2210	2201
ارجكز : 1461	آرتلامق : 288	ارتضاع : 2210, 2212	ارتجاع : 2210	ارباح : 1460, 2201
ارجل : 1460, 1461	ارتلمك : 1475	ارتعاء : 2209	ارتجاعاً : 2210	ارباش : 2201
ارجلون : 1460	آرتلنمق : 288	ارتعاب : 2209	ارتجاعى : 2210	اريب : 1460
ارجمند : 1461	ارتلو : 1475	ارتعاج : 2209	ارتجاف : 2210	اربعاء : 1459
ارجمندى : 1461	ارتماء : 2211	ارتعاد : 2209	ارتجال : 2210	اربعه : 1459
ارجن : 1460	ارتماز : 2211	ارتعاس : 2209	ارتجالاً : 2210	اربعون : 1460

1535 : اذبال	2282 : ادحاج	1364 : ادنا	2093 : ادعانامه	1360 : ادبيه
1534 : اذيت	401,400 : آذر	1364 : ادناس	1360 : ادعج	1361 : ادبيون
405 : آذير	2285,1535 : اذراء	111 : آدتمش	1364 : ادعيه	2093 : ادتار
405 : آذيش	2285 : اذراع	111 : آدتمق	2094 : ادغام	1365 : ادتر
5072 : اذين	401 : آذريايگان	1363 : ادمك	2094,2093 : ادفاء	2092 : ادجان
404 : آذين	1535 : اذرى	1364 : ادنى	2094,1362 : ادفان	2094,2093 : ادخار
404 : آذينه	407 : آذرخش	1360 : اده	1362 : ادفر	2094,2093 : ادخال
ار : 1459,1458	401 : آذرد	2094 : ادهاش	1362 : ادفق	2264
2045	1535 : اذرع	2093,1362 : ادهان	1362 : ادفى	2264,2094 : ادخالات
271 : آرا	407 : آذرنك	1362 : ادهم	1360,108 : ادق	2094,2093 : ادخان
273 : آراء	401 : آذرى	1365 : ادواء	1365,1362 : ادك	107 : ادخلو
ارائك : 1459	2281 : اذعان	1362 : ادوات	2095 : ادلال	1362 : ادخنه
ارائه : 2200	408 : آذغ	1365 : ادوار	1364 : ادلم	1361 : ادر
آراب : 274	1532 : اذفر	1365 : ادوش	117 : آدلمق	114 : آدر
ارابت : 1459	2283,1534 : اذكار	1365 : ادويه	117 : آدلمتمق	2095,2093 : ادراء
ارابه : 2199	1534 : اذكى	1362 : ادى	1363 : ادله	2095 : ادراج
ارات : 1459	1534 : اذكباء	1365 : اديار	118 : آدلو	2095 : ادارار
اراج : 1474	1532 : اذل	1365 : ادياك	1364 : ادم	2095 : ادارارات
اراجق : 2045	2283 : اذلال	1365,1362 : اديان	112,109 : آدم	2095 : ادراك
اراجيج : 1459	1534 : اذلعى	2093	110 : آدم جلمتمق	2095 : ادراكات
اراجيز : 1459	1534 : اذلع	1364,1362 : اديب	113 : آدم زاد	2095 : ادراكى
اراجيف : 1459	1534 : اذلعى	1362 : اديبانه	113 : آدم گاه	2095 : ادراكيه
اراحه : 2200	1534 : اذلق	1362 : اديبه	2095 : ادماج	118 : ادرخش
آراد : 275	1533 : اذله	117 : آديش	2095 : ادمان	1365 : ادرد
ارادات : 2199	1534 : اذمار	1362 : اديكچى	113 : آدمان	1365 : ادرع
ارادت : 2200	2284 : اذمام	1363 : اديم	110 : آدمجبل	1361 : ادرفن
اراده : 2199	اذن : 2282,2284	119 : آدينده	1364 : ادمع	1365 : ادرك
ارادى : 2200	5073	117 : آدينه	1364 : ادمغه	1365 : ادرم
اراديه : 2200	404 : آذن	2280 : اذابه	1364 : ادمغه	1365,118 : ادرنك
اراذل : 1459	2284,1535 : اذتاب	2280 : اذاده	118,115 : آدمق	5031 : ادره
آرازش : 281	2283 : اذننامه	2281 : اذاره	110 : آدملق	2096 : ادريس
اراس : 1463	2282,1533 : اذهاب	2280 : اذاعت	115 : ادملمق	119 : آدسز
آراستگى : 279	1533 : اذهان	2280 : اذاعه	115 : آدملمق	119 : آدسزلق
آراسته : 279	1533 : اذهل	2281 : اذافه	1364 : ادمن	1365 : ادسق
آراشمق : 276	1535 : اذواق	2281 : اذاله	1363 : ادمه	1365 : ادسم
اراضه : 2201,2199	1535 : اذوذ	1531 : اذان	113 : آدمى	2093 : ادعاء
اراضى : 1459,280	407 : آذوغ	399 : آذان	113 : آدميان	2093 : ادعائى
اراغ : 2045	1531 : اذى	5069,1531 : اذانى	113 : آدميانه	2093 : ادعائيات
			113 : آدميت	

153 : اخيد	154 : اخلاقي	1385,148 : اخص	156 : اخرق	2115 : اختمام
153 : اخيده	154 : اخلاقيات	2111 : اخصاء	156 : اخرم	2115 : اختنان
160,152 : اخير	154 : اخلاقيت	2111 : اخصاب	152 : اخرمق	158 : آخته
153 : اخيراً	154 : اخلاقيون	157 : اخصر	156 : اخرمى	2117 : اختيار
153 : اخيرن	2110,154 : اخلال	160 : اخضاد	4973,156 : اخره	2117 : اختياراً
152 : اخيلق	2032 : اخلامور	160,150 : اخضار	153 : آخره	2117 : اختيارات
153 : آخيه	155 : اخلص	150 : اخضاربت	153 : آخرون	2117 : اختياري
160 : اخيون	155 : اخلط	2118,2109 : اخضال	4973 : اخروي	2117 : اختياراتب
1360 : ادا	155 : اخلف	150 : اخضع	4973 : اخرويات	2117 : اختياربه
1360 : اداء	155 : اخلياء	2112 : اخطاء	4973 : اخرويه	2117 : اختيال
107 : آداب	2110 : اخمداد	158 : اخطاب	4973 : اخري	2117 : اختيان
107 : آداب معاشرت	155 : اخماس	2112,158 : اخطار	157 : اخريان	4974 : اخنين
1360 : ادات	2032,155 : اخمق	2112 : اخطارات	153 : آخريين	2111 : اختاء
2091 : اداد	1385 : اخن	2112 : اخطارنامه	160 : اخزا	149 : اخجسته
2091 : ادارات	156 : اخنات	158 : اخطال	1389 : اخزاب	2109 : اخدار
2092 : ادارة	158 : اخو	158 : اخطم	160 : اخزر	150 : اخدان
2092 : اداره	2109,149 : اخوات	149 : اخظ	1385,149 : اخس	150 : اخدب
2092 : اداره خانه	159 : اخوال	148 : اخف	153 : اخسا	150 : اخدر
2092 : ادارى	2118 : اخوان	2109 : اخفاء	157 : اخسرمق	150 : اخدرى
2092 : اداره مصلحت	2118 : اخوانيات	151 : اخفاض	157 : اخسمرق	150 : اخدع
108 : آداك	159 : آخوبابا	2109 : اخفاف	157 : اخسمه	4973 : اخدود
2091 : اداله	4974 : اخوت	151 : اخفش	157 : اخشاء	160,153 : اخذ
2091,1360 : ادام	4974 : اخوتكار	151 : آخفى	157 : اخشاب	153 : آخذ
2091 : ادامت	4974 : اخوتكارانه	2109 : اخفيق	157 : اخشام	160 : اخذ ايتمك
110 : آدامق	159,152 : آخور	152 : اخفيه	157 : اخشاملمق	160 : اخذ ايتمه
2091 : ادامه	159 : اخوف	4973 : اخقوق	157 : اخشامن	160 : اخذ و اعطى
2091 : ادائة	159 : آخوند	153 : اخكر	157 : اخشب	160 : اخذ و قبض
111 : آدانلو	2118 : اخوه	153 : اخكوك	157 : اخشف	152,151,148 : آخر
2091 : ادانه	1385,149 : اخوين	153,152 : اخگر	157,130 : اخشم	2110 : اخراب
1360 : ادانى	152 : آخى	152 : اخگل	157 : اخشمن	2111,2110 : اخراج
2092 : اداوه	159 : اخيار	152 : اخلا	158 : اخشمه	2110 : اخراجات
1361,1360 : ادب	160 : اخياز	2109 : اخلاء	157 : اخشن	156 : اخرب
1360 : ادب كلام	159 : اخياط	153 : اخلاب	157 : اخشى	153 : آخربين
5031 : ادباء	159 : اخياف	2110 : اخلاص	157 : اخشيچ	156 : اخرت
2092 : ادبار	159 : اخيال	155 : اخلاط	157 : اخشيچان	153 : آخرت
2092 : ادباق	152 : اخيچى	154 : اخلاف	158 : اخشيشان	156 : اخرتلك
1360 : ادبى	152 : اخيخه	154 : اخلاق	157 : اخشيگ	156 : اخرج
1361 : ادبيات	152 : اخيدمق	154 : اخلاقاً	158 : اخشيگان	156 : اخرس
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

اختراعى : 2115	احياناً : 159	احلس : 155	احتشام : 2112,157	احراب : 2110
اختران : 158	احياناً : 2118	احليل : 2110	احصاء : 2111	احراج : 156
اخترلق : 158	احيائى : 159	احما : 155	احصائى : 2111	احرار : 156
اخترمق : 158	آخ : 148	احماء : 2110,155	احصائيات : 2111	احرارانه : 156
اختزام : 2118	آخا : 148	احمال : 2110,155	احصائيون : 2111	احراز : 2111
اختشاع : 2116	اخائل : 148	احمد : 155	احصاد : 2111	احراس : 156
اختصار : 2116	اخاير : 148	احمدك : 155	احصار : 2112	احراق : 2111
اختصاراً : 2116	اخابش : 148	احمدى : 155	احصاص : 2112	احراقاً : 2111
اختصاص : 2116	آخايدد : 148	احمديه : 1387,155	احصان : 2111	احراقيه : 2111
اختصاصى : 2116	اخاذه : 2108	احمر : 155	احضار : 2119	احزام : 1388,156
اختصاصيون : 2116	اخاسنى : 149	احمرار : 2110	احضاراً : 2119	2111,1466
اختضاب : 2113	اخافه : 2107	احمران : 155	احضارات : 2119	احرد : 156
2118	آخال : 148	احمرين : 155	احضارى : 2119	احرش : 156
اختضار : 2118	اخامه : 2108	احمس : 156,155	احضاريه : 2119	احرض : 156
اختضاع : 2118,2113	اخاوى : 149	احمق : 155	احظاء : 2118	احرف : 157
اختطاب : 2116	اخباء : 2108	احمقانه : 155	احظاظ : 2119	احرى : 156
اختطاط : 2116	اخبار : 2108,149	احمقى : 155	احف : 1385	احريض : 2111
اختطاف : 2116	اخبارنامه : 2109	احمقيت : 155	احفات : 151	احزاب : 160
اختفاء : 2113	اخبارى : 2108,149	احميرار : 2110	احفاد : 159,151	احزاق : 2118
اختك : 3595	اخباريات : 2108	احناء : 2110,156	احفاظ : 151	احزان : 2118
اختلاء : 2113	اخباريه : 2108	احتاج : 2110	احق : 1385,148	احزقا : 160
اختلاب : 2113	اخباز : 149	احتاق : 2110	احقا : 152	احزل : 160
اختلاج : 2113	اخبل : 149	احتت : 2110	احقاب : 2109,153	احزم : 160
اختلاجات : 2113	اخبيه : 149	احنس : 156	احقاد : 2109,153	احزن : 160
اختلاص : 2114	اخت : 4974,3595	احنع : 156	احقار : 2109	احسا : 157
اختلاصات : 2114	اختيار : 2112	احنف : 156	احقاف : 153	احساس : 1388,157
اختلاصكار : 2114	اختيارى : 2112	احواص : 159	احقاق : 2109	2112
اختلاصكاران : 2114	اختباريه : 2112	احواض : 159	احقر : 153	احساسات : 2112
اختلاصكارانه : 2114	اختتال : 2116	احوال : 159	احقرانه : 153	احساسى : 2112
اختلاط : 2114	اختتام : 2116	احوج : 159	احقرانه : 153	احساسيه : 2112
اختلاع : 2113	اختتان : 2116	احور : 159	احكام : 2109,153	احسان : 2112
اختلاف : 2113	اختتار : 2113	احوس : 159	احكامكم : 153	احساناً : 2112
اختلافات : 2114	اختداع : 2113	احوط : 159	احكم : 153	احسانات : 2112
اختلاق : 2114	اختر : 158	احول : 159	احلا : 153	احسانى : 2112
اختلاقاً : 2114	اختراع : 2115	احول : 159	احلاء : 2109	احسب : 157
اختلاقيات : 2114	اختراعات : 2115	احياء : 2118,159	احلاس : 2110	احسن : 157
اختلال : 2114	اختراعاتكارانه : 2115	احياكرده : 2118	احلاف : 2109,153	احسنت : 157
اختمار : 2115	اختراعاتكارانه : 2115	احيان : 159	احلال : 2110	احشاد : 2112
	اختراعاتكرده : 2115	احيانا : 159	احلام : 154	

احتناق : 2115	احتساييه : 2116	احبار : 149	آچقلىق : 105,102	اجنيص : 2080
احتواء : 2116	احتساس : 2116	احباس : 2109,149	آچقلمق : 101	اجه : 1356
احتياج : 2116	احتساسات : 2116	احباص : 2109	آچقو : 104	اجهاء : 2079
احتياجات : 2116	احتساييه : 2116	احباط : 2109	اچكو : 2086	اجهاد : 2079
احتياط : 2117	احتشاد : 2116	احباق : 2108	آچلمدجق : 102	اجهار : 2079
احتياطاً : 2117	احتشار : 2116	احبال : 2108	آچلمش : 102	اجهر : 1357
احتياطكار : 2117	احتشاش : 2116	احبث : 149	آچلمق : 102	اجهره : 1357
احتياطكارانه : 2117	احتشام : 2116	احبثين : 149	آچله : 104	اجهل : 1357
احتياطى : 2117	احتصاد : 2116	احبش : 149	اچماز : 105	اجواد : 1359
احتيال : 2117	احتصام : 2116	احبل : 149	آچمزدن : 105	اجواف : 1359
احتياالات : 2117	احتضاء : 2118	احبن : 149	اچمزلنمق : 105	اجوبه : 1359
احداث : 2112	احتضاض : 2118	احبوشه : 4973	آچمق : 105	اجوج : 1359
احتم : 157	احتطاب : 2116	احتباس : 2112	اچملو : 2087	اجود : 1359
احج : 1384	احتظاظ : 2118	احتباك : 2112	آچنمق : 103	اجور : 5028
احجاج : 2109	احتفاء : 2113	احتبال : 2112	آچوق : 105	اجورات : 5028
احجار : 149	احتفاد : 2113	احتثات : 2116	آچى : 97	آچورمق : 96
احجاف : 2109	احتفار : 2113	احتجاب : 2112	آچيق : 98	اجوره جه : 4958
احجال : 2109,149	احتفاض : 2113	احتجاج : 2112	اچين : 2087	اجوف : 1359
احجام : 2109	احتفاف : 2113	احتجاجاً : 2112	احائه : 2108	آچوق : 96
احجن : 149	احتفال : 2113	احتجاجات : 2112	احاجى : 1384	اجوم : 5028
احجوه : 4973	احتفالات : 2113	احتجام : 2113	آحاد : 148	اجون : 5028
احجيه : 4973	احتقار : 2113	احتجان : 2113	احاديت : 148	اجى : 2079
احد : 1384,148	احتقاق : 2113	احتداد : 2113	احاديت : 1385,148	اجياد : 1359
احداث : 2109,150	احتقان : 2113	احتذاء : 2118	آحار : 148	اجيف : 1359
احداد : 2109	احتكاء : 2113	احتذار : 2118	احاسن : 1385,149	اجيال : 1359
احداق : 150	احتكار : 2113	احتراب : 2115	احاسيف : 149	اجيد : 1359
احدب : 150	احتكاراً : 2113	احتراس : 2115	احاشه : 2108	اجير : 1358
احديت : 150	احتكاك : 2113	احتراساً : 2115	احاطه : 2108	آجيش : 95
احدر : 150	احتلاب : 2113	احتراسى : 2115	احاطوى : 2108	آجيغان : 93
احدوئه : 4973	احتلاق : 2114	احتراس : 2115	احالهُ : 2108	اجيل : 1357
احدى : 2109	احتلام : 2114	احتراس : 2115	احاله : 2108	آجىلق : 93
احديت : 1385	احتم : 158	احتراسات : 2115	احاليل : 1385	آجيمق : 93
احذاء : 2118	احتماء : 2114	احتراس : 2115	احان : 2108	اجرا : 2090
احذار : 160	احتمال : 2114	احترام : 2115	احانت : 2108	اچره : 2090
احذاق : 160	احتمالات : 2114	احتراماً : 2115	احانه : 2108	اچسى : 2086
احر : 1385,148	احتمالى : 2114	احترامات : 2115	احب : 1384,148	آچشمق : 103
احرا : 156	احتماليه : 2114	احترامكار : 2115	احبا : 152,149	اچشمك : 2088
احراء : 2110	احتناج : 2115	احتراس : 2115	احباب : 1385,149	آچق : 105
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

1358 : اجلع	1359 : اجره	2090 : اجتماعى	2077 : اجاح	1481 : اثرى
1358 : اجلف	5027 : اجرت	اجتماعيات : 2090	2077 : اجاد	1478 : ائعابى
1357 : اجللو	1359 : اجرد	اجتمار : 2081	2077 : اجاده	2214 : ائعار
1357 : اجله	94 : آجرق	اجتماع : 2090,2080	2079 : اجار	2214 : ائغار
104,93 : آجله	94 : آجرمق	اجتماعات : 2081	88 : آجار	4932 : ائقيه
93 : آجله جه	96 : آجرى	اجتماعى : 2081	2078 : اجارات	2217 : ائقاب
1358 : اجلى	1359 : اجزاء	اجتماعيات : 2081	2078 : اجارت	2217,1485 : ائقال
5027,1357 : اجم	اجزاخانه : 1359	اجتماعيه : 2081	2078 : اجارتين	1485 : ائقل
1358 : اجمات	اجزال : 1359	اجتماعيون : 2081	2078 : اجاره	1487 : ائل
2080 : اجماد	اجزم : 1359	اجتناء : 2081	2078 : اجازت	2220,1487 : ائلاث
2079 : اجماع	اجساد : 1359	اجتناب : 2091,2081	2079 : اجازتنامه	1487 : ائلب
2080 : اجماعاً	اجسام : 1359	اجتناح : 2081	88 : آجال	2221 : ائم
2080 : اجماعى	اجسم : 1359	اجتهاد : 2090,2080	2077,88 : اجاله	316 : آثم
2080,1358 : اجمال	اجشاش : 2080	اجتهادات : 2080	2077 : اجام	1488 : ائثار
2080 : اجمالاً	آجشقلق : 94	اجتهادى : 2090,2080	88 : آجام	2221 : ائثام
2080 : اجماللو	آجشمق : 94	اجتهاديه : 2080	1356 : اجامره	1488 : ائثان
2080 : اجمالى	اجعاف : 2077	اجتهار : 2080	88 : آجان	2222,1488 : ائثد
2080 : اجماليه	آجع : 93	اجتواء : 2081	1356 : اجانب	2222,1489 : ائثاء
2080 : اجمام	اجفار : 2079	اجتيال : 2081	2079 : اجانه	2222 : ائثاعشر
1358 : اجمع	اجفان : 1357	اجثاء : 2080	1356 : اجاهل	2222 : ائثان
1358 : اجمعين	اجفن : 1357	اجداث : 1356	2079 : اجبار	2222 : ائثوى
96 : آجمق	اجفيل : 2079	اجداد : 1356	1356 : اجبه	2222 : ائثى عشر
1358 : اجمل	آجق : 93	اجداف : 2079	2080 : اجتباء	2222 : ائثى عشره
1358 : اجمه	اجقنمق : 4961	اجدان : 2079	2080 : اجتياز	2222 : ائئين
95,94 : آجن	آجك : 88	اجدر : 1356	اجتذاب : 2081	2223 : ائئينيت
1358 : اجناب	اجكمك : 2087	اجدن : 4962	اجندال : 2081	1490 : ائنيه
1358 : اجناد	اجل : 1357,1356	اجذال : 2081	اجنءاء : 2081	1493 : ائواب
1358 : اجناس	2079,1358	اجذام : 2081	اجنءاح : 2081	1493 : ائوم
2080 : اجناف	آجل : 96,95	اجذم : 1359	اجنءرار : 2081	1484 : ائير
2080 : اجنان	آجلاً : 95	اجر : 1358	اجنءراع : 2081	317,316 : آئير
1358 : اجنب	اجلاء : 2079	آجر : 96,95,94	اجنءرام : 2081	1484 : ائيره
1358 : اجنبى	اجلاد : 1358	اجراء : 2080	اجنءراز : 2081	1484 : ائيرى
1358 : اجنبيت	اجلاس : 2079	اجرائى : 2080	اجنءراع : 2081	1483 : ائيل
1358 : اجنبيه	اجلاف : 1358	اجرائيه : 2080	اجنءسار : 2081	1483 : ائيم
1358 : اجنف	اجلال : 2079	اجراآت : 2080	اجنءساس : 2081	87 : اج
2080,1357 : اجنه	اجلالاً : 2079	اجراس : 1358	آجئفن : 94	88 : آج
1357 : اجنى	اجلالى : 2079	اجرام : 2080,1358	اجنءفاء : 2080	2077 : اجابت
1358 : اجنيحه	اجلح : 1358	اجرب : 1359	آجئفن : 94	5027 : اجاج
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

1510 : اتمكجى	2272 : اتضاح	2271 : اتخاڭ	2045 : ابرامق	2071 : ابهاج
1510 : اقلو	2272 : اتضاع	2263 : اندان	267 : آپرمده	2071 : ابهال
352 : آتمه	2272 : اططان	2270 : اترء	267 : آپرمق	2196 , 2071 : ابهام
2270 : اتنان	2262 : اتعاب	2270 , 1510 : اتراب	1458 : اپرمك	2072 : ابهامات
2270 : اتنشكم	2270 : اتعاد	1511 : اتراح	1458 : اپسم	5027 : ابهت
340 : آته	2270 : اتعاس	2270 : اتراز	1458 : اپسملك	1353 : ابهر
341 : آته لر	2271 : اتعاظ	1511 : اتراس	270 , 268 : آپشق	1353 : ابهم
2271 : انتهاپ	2271 : اتفاق	2272 : اتراع	268 : اپشقم	2072 : ابهیرار
2271 , 2264 : انتهاپ	2271 : اتفاقا	1511 : اتراف	268 : آپشقم	1355 : ابو
2264 : انتهاپكار	2271 : اتفاقاً	2270 , 1511 : اتراك	266 : آپلاق	87 : آبو
2264 : انتهاپنامه	2271 : اتفاقات	1511 : اتربه	268 : آپلامق	1356 : ابواب
2264 : انتهاپى	2271 : اتفاقى	5066 : اترج	2197 : اپلجك	1356 : ابوالربيع
5066 : اتوب	2271 : اتفاقیات	5066 : اترجه	270 : اپور	1356 : ابوالهول
3648 , 1511 : اتون	2271 : اتفاقیه	3648 : اترشمق	270 : اپوق	5027 : ابوت
355 : آتون	2264 : اتفال	342 : اترطمر	270 : آپولامق	5027 : ابوة
5065 : اتى	2271 : اتقا	1510 : اترع	1457 : ابىكنوره	1355 : ابوجهل
5153 : اتى	2272 : اتقار	3649 : اترغن	338 : آت	4957 : ابود
349 : آتى	2271 , 2269 : اتقان	2272 : اتساع	340 : اتا	1356 : ابوسليك
349 : آتياً	1508 : اتقى	2272 : اتساعى	2262 : اتاب	87 : ابوق
2272 : اتیان	1508 : اتقیاء	2272 : اتساعیت	340 : اتابك	1356 : ابونا
1512 : اتیران	2271 , 2269 : اتكاء	2272 : اتساق	2262 : اتاحه	1352 : ابوبن
349 : آتیه	2271 : اتكال	2272 : اتسام	2262 : اتاد	83 : آبى
2213 : اثابه	1507 : اتكون	346 : آتشان	341 : اتالوق	1353 : أبى
2214 , 1479 : اثاث	2269 : اتلاء	345 : آتشباز	2262 : اتآم	1356 : ابیات
2214 : اثار	2269 , 1509 : اتلاد	345 : آتشبازى	1505 : اتان	87 : آبیاری
310 : آثار	352 : آتلاز	346 : آتشپرست	2262 , 1505 : اتاوه	1356 : ابیان
1478 : اثارت	2269 : اتلاف	346 : آتشخانه	2263 , 1505 : اتباع	2072 : ابیك
2214 : اثاره	2269 : اتلافات	345 : آتشدان	2271 : اتباعاً	1353 : ابیجه
2214 : اثام	2269 : اتلال	345 : آتشك	2271 : اتبال	83 : آبید
309 : آتام	351 : آتلافق	345 : آتشگاه	2263 : اتبال	1356 : ابیض
2214 : اثاوه	351 : آتلندورمق	346 : آتشگده	343 : آتبین	2077 : ابیضاض
2223 , 2214 : اثبات	1510 : اتلو	348 : آتشمق	2271 : اتجار	1356 : ابیضیت
2214 : اثباتیه	352 : آتلو	346 : آتشی	2271 : اتجاه	84 : آبیه
2216 : اثخان	1510 : اتلورك	346 : آتشیزه	2271 : اتخاڭ	266 : اب اكسزده
2225 , 1481 : اثر	348 , 1506 : اتم	346 : آتشین	2271 : اتخادى	266 : آب اكسنه
5062	348 : آتم	2272 : اتصاف	2264 : اتخاف	266 : اب انسزده
1491 , 1481 : اثره	2270 : اتقام	2272 : اتصال	2264 : اتخافنامه	267 : آپارمق
5055	1510 : اتمك	2272 : اتصالات	2264 : اتخافیه	269 : آبیق

1353 : ابکمی	آبشننگاه : 84	آبرو : 86	آبدندان : 80	اجل : 1350
82 : آبگاه	آبخخور : 84	ابروان : 1355	آبده : 83	آبجه : 82
82 : آبگون	آبشق : 87	آبرود : 86	آبدوی : 83	ابجا : 2071
82 : آبگینه	ابصار : 1355 , 2075	ابرومیغ : 1355	ابدی : 1351	ابحات : 1353
2073 , 2072 : ابل	ابصاری : 2075	ابروی : 2074	ابدیاً : 1351	ابحاح : 2071
84 : آبل	ابضاض : 2077	ابروییه : 2074	ابدیت : 1351	ابجار : 1353 , 2072
2073 : ابلاغ	ابضاع : 2071 , 2077	ابری : 1354 , 2074	ابدیع : 1411	ابحاق : 2071
2073 : ابلاغ	ابط : 2028	ابریج : 2074	ابدیه : 1351	ابحر : 1353
2073 : ابلان	ابطار : 2075	ابریز : 2075	ابداء : 2077	آبخانه : 82
1353 : ابلیج	ابطاش : 2075	آبریز : 86	ابداز : 2077	ابخره : 1353
1353 : ابلد	ابطاع : 2075	ابریزی : 2075	ابدال : 2077	ابخل : 1353
1353 : ابلیغ	ابطال : 2075 , 2198	ابریسم : 2075	آبذرفت : 87	آبخورد : 82
2028 , 1353 : ابلق	ابطاله : 2075 , 2198	ابریشم : 1355 , 2075	ابدیم : 2077	آبخورده : 82
1354 : ابلک	ابطالیات : 2198	ابریشین : 1355	ابر : 1352 , 1354	آبخوست : 82
1354 : ابلم	ابطح : 1355	ابریق : 2073 , 2074	أبر : 1353	آبخون : 82
1354 : ابلمه	ابطنه : 1355	ابریقدار : 2075	ابراء : 2074	ابد : 1351 , 1352
1353 : ابله	ابطی : 2028	ابریل : 86	ابراج : 1354	آبد : 83
84 : آبله	ابطیه : 2028	ابرین : 2075	ابراد : 2074	ابدا : 1351
1353 : ابلهانه	ابطاظ : 2077	ابر : 1356	ابرار : 1354 , 2074	ابدأ : 1351
1354 : ابلهیت	ابعاث : 2071	ابراء : 2077	ابراز : 2074	ابداء : 2071
1354 : ابلوج	ابعائه : 2071	ابزار : 1356	آبراش : 86	آبدات : 83
1354 : ابلوک	ابعاد : 1350 , 2070	ابزن : 1356	ابرام : 2074	ابداد : 2071
2073 : ابلی	ابعد : 1350	آبرن : 87	ابرامات : 2074	آبدار : 80
2073 : ابلیس	ابغاض : 2071	ابزین : 2077	ابرانامه : 2074	ابداع : 2071
2073 : ابلیسانه	أبفت : 81	ابسال : 2075	ابرج : 1354	ابداعی : 2071
2073 : ابلیم	آبق : 80 , 82	آبسال : 86	ابرد : 1354	ابداعیه : 2071
1352 : ابلم کوچی	ابقاء : 2073 , 2197	آبسالان : 86	آبردمق : 79	ابدال : 2071
2074 , 2073 : ابن	ابقاء : 2073 , 2197	ابسان : 2075	آبردمق : 79	آبدال : 80
1354 : ابناء	ابک : 2072 , 2077	آبست : 84	ابرش : 1354	آبدالان : 80
85 : آبنامه	آبك : 81	آبستان : 84	ابرص : 1354	ابدالله : 1350
1441 : ابنله	ابکاء : 2073	آبستن : 84	ابرق : 1354	ابدالمی : 1350
2073 : ابنه	ابکار : 1353	آبستنی : 84	آبرق : 86	ابدان : 1350 , 2071
85 : آبنوس	آبکار : 84	ابشار : 2075	ابرکار : 1355	آبدان : 80
85 : آبنوسی	آبکامه : 84	آبشار : 87	ابرخن : 1354	آبدست : 80
85 : آبنوسیبه	ابکیر : 1390	ابشارات : 2075	ابرشاق : 2075	آبدستان : 81
2074 , 1354 : ابنیه	آبکش : 84	ابشاش : 2075	ابره : 2074	آبدستخانه : 81
1350 : ابه	ابکم : 1353	آبشننگاه : 84	ابرهه : 1354	آبدستدان : 81
1351 : ابه کچدی	ابکمت : 1353	آبشننگه : 84	ابرو : 1355	ابدع : 1350
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

ا

ابتنشاك : 2076	ابتار : 2075	اباربيق : 1350	آب و هوا : 87	أ : 1440,238
ابتصار : 2076	ابتناء : 2076	اباز : 1350	ابا : 76 , 1350	ئوشه ك : 3720
ابتضاض : 2076	ابتنار : 2076	ابازير : 1350	آبا : 76	آ : 74,73
ابتعات : 2075	ابتنحات : 2076	اباض : 2070	إبا : 2070	آئب : 160
ابتغاء : 2076	ابتنحاج : 2076	اباضيه : 2070	أبا عن جد : 1350 ,	ائتكال : 2266
ابتقاع : 2076	ابتداء : 2075 , 2198	اباط : 2071	1352	ائتكالات : 2266
ابتكاء : 2076	ابتداءً : 2075 , 2199	آباط : 79	ابائت : 1350 , 2070	ائتلاف : 2266
ابتكار : 2076	ابتدائي : 2076 ,	اباطل : 1350	اباب : 77 , 5027	ائتلافات : 2266
ابتلاء : 2076 , 2199	2199	اباطيل : 1350	ابابه : 2070	ائتمان : 2267
ابتلاج : 2076	ابتدائيات : 2076 ,	اباطيل : 1350	ابابيل : 1350	ائلام : 2134
ابتلاز : 2076	2199	اباعد : 1350	اباته : 2071	أب : 1350
ابتلاع : 2076	ابتدائيه : 2199	آباقت : 77	اباحت : 2070	اب : 1349
ابتلال : 2076	ابتداد : 2075	اباق : 2070	اباحه : 2070	آب : 74 , 76
ابتناء : 2076	ابتدار : 2076	ابال : 1350	اباحى : 2070	آب افشان : 81
ابتناءً : 2076	ابتداع : 2075	آبال : 77	اباحيه : 2070	آب اندام : 81
ابتهاج : 2076	ابتداه : 2076	اباله : 1350 , 2070	اباحيون : 2070	آب باز : 80
آبتهار : 2076	ابتذال : 2076 , 2199	اباليس : 1350	اباخه : 2070	آب حيات : 82
ابتتهال : 2076	ابتز : 1355	آيام : 78	آباد : 77	آب رو : 83
ابتتيار : 2076	ابتزاء : 2076	ابان : 2071	آبادان : 77	آب روان : 83
ابتتياع : 2076	ابتزاد : 2076	آبان : 78	آبادانى : 77	آب روى : 83
ابث : 1352	ابتريه : 1355	ابانت : 1350	آبادى : 77	آب زلال : 83
ابثاث : 2075	ابتزار : 2076	آبانى : 78	اباديد : 1350	آب كوثر : 82
ابثرار : 2075	ابتزاع : 2076	اباوت : 2071	ابار : 1350 , 2070	آب نشأت : 82
ابج : 1351	ابتسار : 2076	ابتنار : 2075	2071	آب نشاط : 82
ابجال : 2071	ابتسام : 2076	آبتابه : 124	آبار : 78	آب و تاب : 87
ابجر : 1350	ابتسامات : 2076	ابنات : 2075	ابارت : 2070	آب و دانه : 87
Cilt I: 1-1152	Cilt II: 1153-2288	Cilt III: 2289-3440	Cilt IV: 3441-4592	Cilt V: 4593-5744

ÖTÜKEN
TÜRKÇE
SÖZLÜK

Orhun Yazıtlarından Günümüze
Türkiye Türkçesinin Söz Varlığı

ÖTÜKEN TÜRKÇE SÖZLÜK

YAŞAR ÇAĞBAYIR

OSMANLICA DİZİN

ÖTÜKEN